Digitized by Google

AVGVSTINVS

BARBOSA,

I. V. DOCTOR.

DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI.

Digitized by Google

Digitized by Google

PASTORALIS SOLICITVDINIS,

SIVE

DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI

TRIPARTITA DESCRIPTIO.

CVIVS PARS

PRIMA *Episcoporum institutionem, electionem, consecrationem, munus, Patriarchalium Sedium erectionem, & Archiepiscopalem præstantiam:*

II. *Quicquid ad Episcopi est potestatem, tam quoad Sacramenta, & Ordines conferendos, quàm quoad dispensationes elargiendas:*

III. *Quod ad casuum reseruationem, residentiam Episcopalem, beneficiorum collationem, Ecclesiarum visitationem, Vicarij constitutionem, monitoriorum concessionem; denique ad totius iurisdictionis exercitium, etiam in Regulares, & exemptos, eorúmque Conseruatores pertinet,*

METHODO NOVA, ET EXPEDITA complectitur.

Auctore AVGVSTINO BARBOSA I. V. D. *Lusitano, & insignis Ecclesiæ Vimaran. Thesaurario Majore.*

Hac postrema Editione ab ipsomet Auctore multis in locis variis resolutionibus illustrata, integris titulis, & Allegationibus locupletata; aliisque insignibus accessionibus cumulata, quas versa pagina exhibebit.

CVM SEXTVPLICI INDICE.

LVGDVNI,

SVMPTIBVS LAVRENTII DVRAND.

M. DCXXVIII.

Cum Priuilegiis Summi Pontif. & Regis Christianiss.

Digitized by Google

ADDITIONES HVIVS VLTIMÆ IMPRESSIONIS SVNT QVÆ SEQVVNTVR.

Resolutiones plures vtilissimæ ad materiam spectantes sub prioris editionis numeris, quibusdam verò in fine Allegationum additis nouè inseruntur.

Titulus de Archiepiscopali præstantia, eiusque auctoritate in Suffraganeos, & eorum subditos, ac in tota prouincia, part. 1. tit. 4. à pag. 141. noue editus,

Epilogus eorum, quæ cura, & officio Episcoporum in sequentibus Allegationibus plenè demandantur, part. 2. statim in principio à pag. 151. nouè impressus.

Allegationes XIX. incipientes ab Allegat. 114. quæ vltima erat in prima impressione, vsque ad 33. nouè eduntur part. 3. à pag.

Formularium Episcopale multis ab hinc annis desideratum, & adhuc non impressum, part. 3. à pag.

Apostolica Constitutiones, & decreta aliquot nouissima, quæ in hac postrema impressione minutatim incisa reperiebantur in vnum congesta, & integrè relata in fine operis collocantur part. 3.

*Denique singulas conclusiones hac postrema editione additas in vnoquoque Indice asteriscorum signa * indicant.*

Digitized by Google

MARIÆ, VITÆ EXORDIO, CVRSV, DECESSV, VNICO PRIMÆVÆ SANCTITATIS EXEMPLO,

OMNIPOTENTIS DEI MATRI, SPONSÆ, FILIÆ GRATISSIMÆ,

ANTE PARTVM, IN PARTV, POST PARTVM PVRISSIMÆ,

IPSIVS DEI VERÆ MATRI, MYSTICÆ VIVENTIVM, ADOPTIVÆ MORTALIVM,

TER SANCTÆ, TER GRATÆ, TER VIRGINI, TER MATRI,

VIMARANENSIS ECCLESIÆ, SVA AB OLIVA, QVAM MIRE EDIDIT, PATRONÆ PACIFICÆ,

AVGVSTINVS BARBOSA, VIMARANENSIS, & eiusdem Ecclesiæ Thesaurarius major, D. D.

Digitized by Google

Digitized by Google

Proſphoneticon Auctoris

DOMINÆ DEIPARÆ VIMARANENSI, QVÆ VVLGO DICITVR AB OLIVA.

LÆTA mihi ſignanda dies adamante perenni,
Inſolito iubare exoritur, ter maxima Virgo,
Virgo Dei genitrix, qua te tuus ille minorum
Vt minimus VIMARANE *tua* AVGVSTINVS *in vrbe*
Altus, & ipſe tua ſub tegmine adultus OLIVÆ,
Hinc, vbi Mauortem ſuperans, patrioque recingens
Robore pacipotens toto caput extulit Orbe.
Relligio, teſter Dominam, agnoſcamque puſillo
Munere. Pacis ego in regno, mea pacis adoro.
Numina, vos dulces veneror, mea cura, penates.
Primæuos Vimarane ſuos extollat honores:
Jactet Hyperboreis creuiſſe ab origine Gothis
Mœnia; Luſiadumque olim ditionis habenas
Belligera tractaſſe manu, primumque parentis
Ex vtero cœpiſſe ſinu, qui lucida prima
Sceptra tulit Luſis; ſeroſque ſubinde nepotes,
Imperiumque patens latè dedit, hoſte repulſo:
Qui quoque poſt vno victos certamine Reges
Quinque ſimul, monſtrante Polo, vexilla ſalutis,
Stemma Dei quinas referens ex ordine plagas
Obtinuit. Nulli ſophia, & pietate ſecundum
Decantet Damaſum, & tanto ſe iactet alumno,
Qui quondam ſummo Petri in temone reſedit,
Et ſecure piam tumido egit in æquore cymbam.
Torquatus ſit in ore frequens, Iacobe, tibi ingens
Aſſecla, qui tecum terras penetrauit Iberas:
Et vicina tenax ſacri monimenta ſepulchri
Commemoret pietas. Gualteri nobile buſtum,
Gualteri, qui ſignifieri cæleſtis amicum
Franciſci texit latus, & veſtigia preſſit,
Suſpiciat. Mille inde canat miracula rerum:
Omnia iure ſuo celebret, miretur, honoret.
Magna: quid hæc tamen ad ſpeciem immortalis Oliuam

Digitized by Google

Pacis, humo quam vt, VIRGO, tibi VIMARANE ſacrares,
Arenti penetrante ſolum (mirabile) ligno,
Surgere iußiſti? Teſtis domus aurea, quàm Rex
Luſitanorum hoc Ioannes nomine Primus
Condidit, ac multos, qui ſanctum altare miniſtros
Excolerent, mòduliſque alternis Sacra referrent
Carmina, conſtituit, cenſuque & honore beauit.
Teſtis OLIVA ſacra quæ omnes complectitur vmbrâ:
Vnde vetus famam peperit, nomenque per Orbem
Seruat adhuc templum: Pacis quod dicere templum
Jure queas: veniam vnde ſuis pacemque vocata
Ætheream diuina parens partitur alumnis.
Fabula narratur Tritonida nomen Athenis
Impoſuiſſe, ſibi propriaſque dicaſſe, virenti
Cùm quatiens terram frondeſcere fecit, Oliua.
Luce nigrans nox euaneſcat: inania cedant
Hiſtoriæ figmenta, & OLIVÆ cedat Oliua;
Palladis illa, MARIÆ hæc, hæc ſacra, illa profana:
Illa quidem fictæ, veræ hæc mihi pacis imago.
O felix vna ante alias VIMARANIS OLIVA,
O vmbras vna ante alias ſpatioſior Vmbra,
Qua procul à patria, Auſoniiſque moratus in oris
Attingor, foueorque. Almæ nouus incola Romæ
Vix ex menſe recens vocor ad tua limina, & vltro
Qui magnas ſacræ adis opes tuearque, tegamque
Eligor. Agnoſco munus; memorique rependo
Munere, non quia me veterique, nouoque leuari
Mancipio, nexuque putem: ſed vt inde fateri
Me vinctum incipiam. Ergo tui Regina clientis
Accipere hos ſacros ne dedignere labores.

VRBA

Digitized by Google

VRBANO VIII.
PONT. OPT. MAX.

AVGVSTINVS BARBOSA LVSITANVS.

AD quem verò me vertam in terra poſt adoratam in cœlo MARIAM? aut cui librum iam olim illi iure dicatum, nunc denuò ſeſqui amplius auctum præbeam, qui ipſius nomine iuſte capiat? Beatitudini, tuæ VRBANE, qui ſummi MARIÆ filij ſummus Vicarius, ſummæque illius poteſtatis ſequeſter ſummus, ſed & ſum

Digitized by Google

ſummorum Paſtorum ſummus Paſtor ſpem hominum omnem cœleſti fauore conceptam re ſecundare ſolus terreſtri labore potes. Quam ego nec aliam concepi, neque aliter ſecundandam oro, quam vt quos vna iungit Religio, vno Religionis intuitu proſequaris orantes. Quo ita te Deus Pater amet agentem, ita & Deipara ipſa Deo te Filio commendet oratori fauentem, ita & Deus Spiritus regat ſupra terram in ſecula, vt & in cælum poſt ſecula aſſumat ouantem. Vale.

A D

Digitized by Google

AD LECTOREM.

PRÆTER illud commune desiderium, quo omnes Catholicæ, & Romanæ pietatis effusi vbique terrarum riuuli in fontem, capútque nostrum confluendi ferimur: nihilominus mei Olyssipone discessus, Romámque appulsus eius Curiæ formam, praxímque addiscendi, librorum notitiam comparandi, meósque edendi in lucem singulare studium in caussa fuit. Subinde igitur quandam Pontificij Iuris vniuersi breuem æquè,ac dilucidam interpretationem,in tres Tomos diuisam typis mandare decreui. Itaque Illustrissimi D. Cardinalis MILLINI gratia adiutus,qui, quem omnes litterarum studiosi patronum semper, & auctorem experti sunt, in me solita benignitate vsus hanc editionem ita protegere, & promouere cœpit, vt omnia quàm breuissimè volumina discuti,recognosci,& approbari fecerit, atque etiam, ne quid ad impressionem prosequendam mihi deesset, idem Dominus meus ex felic. mem. PAVLO V. Thesaurarij Majoris insignis Ecclesiæ Vimaranensis patriæ meæ dignitatem, cùm adhuc recens (vix enim mensem peregeram) in Vrbe essem, mihi obtinuit. Quamquam verò officio residendi, amore Patriæ, propinquorum, & amicorum litteris, & potissimùm controuersia, quæ mihi isthic coorta est, vehementer abducerer: tamen quoad mei huiusmodi labores publicarentur, remanere constitui, veritus ne si infecta re proficiscerer, potius meo inseruiendi commodo,quàm libros excudendi caussa veniisse Romam viderer.Quamobrem noctu in eorum lucubratione, diéque ad prælum assiduus fui. Quamuis autem illa Pontificij iuris exire in lucem prius debuisset;tamen quod hoc DE OFFICIO ET POTESTATE EPISCOPI opus esset exiguum, & ab amicis, quòd materia in foro Ecclesiastico trita & agitabilis foret, flagitatum, breui illud absolui; totum quidem, vt ex lectione manifestum erit, in hac Curia elaboratum. Quæ cùm ita sint, si quid fortè defecerit,id certè & ætati meæ non adeò prolixæ,& celeritati, qua excussum est, ignoscendum; omnino quidem in iure, quod promisi Canonico, & cæteris, quæ annorum maturitate, studiorum accessione, & huius Curiæ praxi prouectior edidero, compensandum. Vale.

INDEX

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX EORVM,
QVI DE RE PERTINENTE AD DIGNITATEM, OFFICIVM, ET POTESTATEM EPISCOPI tractatus in lucem ediderunt.

*Additos verò in hac postrema editione asteriscorum signa * indicant.*

DE promouendis Episcopis libellum edidit *Sebastianus Medices.*

De Consecratione Episcopi alterum in lucem edidit *Stanislaus Socolouius.*

De Episcoporum dignitate tractatus edidere *Troylus Maluetius*, & *Iacobus Simanchas.*

De sacra Episcoporum auctoritate, *Ioannes Filesacus.*

De statu, & munere Episcopali *Lelius Zechius.*

De optimo Episcopo per Dialogos disseruit *Ioan. Bapt. Signius.*

De institutione Episcopi libellum, qui etiam dicitur Canon Episcopalis, edidit *Petrus Blesensis.*

De Episcopis titularibus peculiariter egit *Hieronymus Vielmius.*

De residentia Episcoporum scripsere *Thom. Caietanus, Bartholomæus Carranza, Iacobus Naclantus, Dominicus Soto, & Ambrosius Catharinus.*

De officio, & potestate Episcopi tractatus edidere *Ioannes Bertachinus, & Bartholomæus Vgolinus.*

De episcopi iurisdictione scripsit *Franciscus Vargas*, Et de Ordine, iurisdictione, & residentia Episcoporum *Antonius Paganus.*

De iurisdictionis Episcopalis defensione libellum fecit *Antonius de Prætis.*

De Episcopis, & ministris Ecclesiasticis egit *Alphonsius Madrigal.*

De erectione Episcopatuum in Belgio scripsit *Arnoldus Alaluensis.*

De fuga Episcopi *Rutilius Benzonius.*

De statutis Episcoporum synodalibus *Henricus Botteus.*

De Episcoporum causis maioribus, & rerum capitalium ad Papam deferendis *Lelius Iordanus.*

* De examine Episcoporum *Hieronymus Venero, & Leyua* Archiepiscopus Montis-Regalis.

* De Iure Abbatum, cæterorúmque Prælatorum tam sæcularium, quàm Regularium Episcopis inferiorum, *Ascanius Tamburinus* Monachus Vallis-Vmbrosæ.

Digitized by Google

INDEX DOCTORVM,
QVI IN HOC OPERE
CITANTVR.

Abbas antiquus.
Abbas Panormit.
Aegid. de Conine.
Aegidius Bellamera.
Aemilius Ferretus.
Aeneas Falconius.
Achiles Personalis.
Achiles de Grassis.
Achilles Pedrocha.
Accursius.
Albericus de Rosattis.
Albernoz.
Albertinus.
Alciatus.
Aldobrandinus.
Aldrete.
Alcocer.
Alexander ab Alexandro.
Alexander Moneta.
Alexander Raudensis.
Alexander Cassaneus.
Alexander Trentacinquius.
Alexander Pesantius.
Almainus.
Alphanus.
Aloysius Riccius.
Alphons. Aluarez Guerrero.
Alphonsus à Vera cruce.
Alphonsus Villadiego.
Alphonsus de Castro.
Alphonsus Madrigal.
Alphonsus à Villagut.
Altamiranus.
Aluarus Pelagius Lusit.
Aluarus Valascus Lusit.
Aguirre.
Aymon Craueta.
Amator Rodericus.
Ambrosinius.
S. Ambrosius.
Ambrosius Catharinus.
Ambrosius de Morales.
S. Anacletus.
Ancharanus.
Anastasius Germonius.
Andræas Isernia.
Andræas Gail.
Andræas Gambarus.
Angelus.
Angelus Clauisius.
Angelus Mathcacius.
Angelus Rocca.
Angles.
Angulus.
Annæus Robertus.
S. Anselmus.
Anibal Rocca.
Antanus Paganus.
S. Antoninus.
Antonius Augustinus.
Antonius Bellonus.
Antonius Bernardus.
Antonius Beuter.
Antonius Coelho Lusit.
Antonius Contius.
Antonius Corneus.
Antonius Correa Lusit.
Antonius Cuchus.
Antonius Faber.
Antonius Gabriel.
Antonius Gomez.
Antonius Gouuea Lusit.
Antonius Greuatius.
Antonius Gueuara.
Antonius Honcalcus.
Antonius de Olibano.
Antonius Quesada.
Antonius Naldus.
Antonius de Petra.
Antonius Monachus.
Antonius Pyagius.
Antonius de Prætis.
Antonius Heringius.
Antonius Riccirurlus.
Antonius Rochus.
Antonius de Sousa Lusit.
Antonius Thesaurus.
Aquilinus.
Arctinus.
Armendariz.
Aristoteles.
Arnouldus Alaluensis.
Arius Barbosa Lusit.
Arius Pinellus Lusit.
Arnaldus Pontacus.
Ascanius Tamburinus
S. Athanasius.
Athanasius de Lobera.
Auendanus.
S. Augustinus.
Auila.
Auiles.
Aurelius.
Azeuedus.
Azinius.
Azo.
Azorius.

B

Baca.
Baiardus.
Balbus.
Balduinus Iunius.
Baldus.
Baldus Nouellus.
Bannes.
Baptista Caccialupus.
Baptista Confectius.
Baptista Costa.
Baptista Lupus.
Baptista Pontanus.
Baraona.
Barbatia.
Barnabas Cornazanus.
Bartolus.
Bartholomæus Carranza.
Bartholomæus Gori.
Bartholomæus Lorente.
Bartholomæus Philippus.
Bartholomæus ab Angelo.
Bartholomæus Vgolinus.
Bartholomæus Socinus.
Bartholomæus Valentinus.
Beccius.
S. Basilius.
Basilius Poncius.
Beda.
Bellacomba.
Bellarminus Cardinalis.
Bellencinus.
Bellonus.
Belluga.
Benedictus Pereira Lusit.
Benedictus Ægidius Lusit.
Benedictus Pinellus Lusit.
Beneuentanus.
B. Bernardus.
Bernardus de Britto Lusit.
Bernardus Græuæus.
Benintendis.
Berengarius.
Bernardus Muscatellus.
Beroius.
Bertachinus.
Bertrandus.
Bertazzolus.
Blancus.
Blasius Aluarez Miraual.
Bisignetus.
Bobadilla
Boërius.
Bolognetus.
Bologninus.
Bonacina.
Bonacossa.
Bonifacius Rogerius.
Borgasius.
Bornignus Caualcanus.
Bossius.
Brederodus.
Brissonius.
Brunellus.

Digitized by Google

Brunellus.
Brunorus à Sole.
Budæus.
Burgoz de Paz.
Burrius.
Butſatus.

C

CAbedo Luſitan.
Cacheranus.
Cæſar Baronius Cardin.
Cæſar Barrius.
Cæſar de Graſſis.
Cæſar Rodíginus.
Cæpola.
Cæphalus.
Caetanus.
Caldas Pereira Luſit.
Calderinus.
Camillus Borrellus.
Camillus Gallinus.
Campanili.
Campegius.
Cancerius.
Cano.
Capeauila.
Capella Tholoſana.
Capicius.
Capra.
Caputaquenſis.
Carbo.
Cardoſo Luſit.
Carocius.
Carolus de Graſſis.
Carolus Tapia.
Carraſco.
Carrerius.
Caſſadorus.
Caſſaneus.
Caſtaldus.
Caſtaleon.
Caſtillo.
Caualcanus.
Chamerota.
Chriſtophorus de Paz.
Chriſtophorus Portius.
Chærianus.
Cynus.
Cyradinus.
Cenedo.
Ceuallos.
Colerius Germani.
Conanus.
Corbulo.
Corduba.
Corneus.
Corneio.
Corraſius.
Corcetus.
Coſmas.
Coſtanus.
Cotta.
Couarruuias.
Craſſus.
Cremenſis.
Creſcentius.
Crocus.
Cumanus.
Curia Philippica.

D

DAlnerius.
Daniel Venatorius.
Decianus.
Decius.
Dilectus.
Didacus de Britto Luſit.
Didacus del Caſtillo.
Didacus Murillo.
Didacus Sahagun.
Dimas.
Dynus.
S. Dionyſius Areopagita.
Director. Inquiſitorum.
Domitianus Chamerota.
Donatus à Fina.
DominicusMontagnolus.
Dominicus Soto.
Donellus.
Driedonius.
Doardus Nonius Luſit.
Duarenus.
Duennas.
Durandus.
Durantes.

E

EDuardus Caldeira Luſit.
Emmanuel Barboſa Auctoris pater.
Emmanuel Figuera Luſit.
Emmanuel Mendez Luſit.
Emmanuel Rodericus Luſit.
Emmanuel Sà Luſit.
Emmanuel de Valle Luſit.
Equinarius Baro.
Emericus à Roſbach.
Eſcobar.
Euerardus.
Eraſmus à Cochier.
S. Euſebius.

F

FAbius de Anna.
Fachinæus.
Farinacius.
Federicus Martinus.
Federicus de Senis.
Federicus Scotus.
Felicianus Solis.
Felicianus Comenſis.
Felinus.
Ferrandus.
Ferdinandus del Caſtillo.
Ferdinandus Oxea.
Ferdinandus Paez Luſit.
Ferdinandus Rebello Lu.
Ferraſius.
Ferreolus.
Ferretus.
Fichardus.
Firmianus.
Flaminius Pariſius.
Flaminius Chartarius.
Flores de Mena.
Focarulus.
Folerius.
Fortunius Garcia.
Fornerius.
Franciſcus del Caſtillo.
Franciſcus Scacchius.
Franciſcus Galertus.
Franciſcus Leo.
Franciſcus Mollinus.
Franciſcus Marcus.
Franciſcus Milanenſis.
Franciſcus Perſonalis.
Franciſcus de Piſa.
Franciſcus de Ponte.
Franciſcus de Souſa Luſ.
Franciſcus Vargas.
Franciſcus de Pitigianis.
Franciſcus Anton.Oliuer.
Franciſcus Viuius.
Franciſcus Victoria.
Frecila.
Fuluius Pacianus.
Fuſcus.

G

GAbriel Pereira,& Caſtro Luſit.
Gabriel del Toro.
Gabriel Vaſquez.
Galdenſis.
Galeſius.
Gallecus.
Galganette.
Gallinus.
Gama Luſit.
Gamarus.
Gambara.
Gambarupta.
Garſia Maſtrillo.
Garſia Loayſa.
Garſia Toletanus.
Garibay.
Gaſpar Baeca.
Gaſpar Pegado.
Gaſpar Peruſinus.
Gaſpar Rodericus.
Gaſpar Theſaurus.
Georgius Natta.
Gigas.
Gilchenius.
Gironda.
Gomezius. Leoninus.
Gondiſaluus.
Gondicalus Mendez de Vaſconcellos Luſit.
Gonzales.
Grammaticus.
Gratus.
S. Gregorius Nyſſenus.
Gregorius Lopez Gloſ.
Gregorius Lopez Made.
Guido Papæ.
Guido Pancirola.
Gulielmus Durandus.
Gulielmus Benedictus.
Gutierez.

H

HEctor Felicius.
Hector Pintus Luſi.
Henricus Henriquez Luſ.
Henricus Bottæus.
Hieronymus Grattus.
Hieronymus Gliamas.

Digitized by Google

Index Doctorum.

Hieronymus Gabriel.
Hieronymus Giach.
Hieronymus Fernandez de Otero.
Hieronymus de Laurent.
Hieronymus Vvelmius.
Hieronymus de Hepes.
Hieronymus Magont.
Hieronymus de Monte.
Hieronymus Venero & Leyua.
Hieronymus Llamas.
Hieronymus Oſorius Lu.
Hieronymus Paulus.
Hieronymus Romanus.
Hieronymus Zurita.
Hildeſius.
Hippolitus Riminaldus.
Hoieda.
Horatius Gambarupta.
Horatius Lutius.
Hortenſius Caualcanus.
Hortigius.
Hoſtienſis.
Humada.

I

Iacobatius.
Iacobinus.
Iacobus Almaynus.
Iacobus de Graffiis.
Iacobus Cancerius.
Iacobus Bennius.
Iacobus Malſulus.
Iacobus Laurentius.
Iacobus de Carolis.
Iacobus Naclantus.
Iacobus de Sà Luſit.
Iacobus Sbrozius.
Iacobus Thomingius.
Iacobus Valdeſius.
Iaffredus Balbus.
Iaſon.
Ignatius del Villar.
Innocentius.
Illeſcas.
S. Ioannes Nazianzenus.
S. Ioannes Chryſoſtomus.
Ioannes à Cochier.
Ioannes Andræas.
Ioannes Aquilinus.
Ioannes Bander.
Ioannes Ant Poſſeuinus.
Ioannes Bertachinus.
Ioannes Baptiſta Bertis.
Ioannes Baptiſta Fino.
Ioannes Baptiſta Ferretus.
Ioannes Baptiſta Scortia.
Ioannes Baptiſta Signius.
Ioannes Baptiſta Conradus.
Ioannes Bermartius.
Ioannes Boterus.
Ioannes de Barros Luſit.
Ioannes Baptiſta Caſalis.
Ioannes del Caſtillo.
Ioannes Diaconus.
Ioannes Faber.
Ioannes Fileſacus.
Ioannes Garſias.
Ioannes de Imola.
Ioanues Maior.
Ioannes de Mariana.
Ioannes Medina.
Ioannes Narbona.
Ioannes de Londris.
Ioannes Maria Belletus.
Ioannes Pineda.
Ioannes Philippus.
Ioannes Ramirez.
Ioannes de Neuizano.
Ioannes de la Cruz.
Ioannes Segura Dauilos.
Ioannes de Salas.
Ioannes de Torres.
Ioannes Petrus Fontanellla.
Ioannes Vella.
Ioannes à Velaſco.
Iodocus Coccius.
Ioſephus Angles.
Ioſephus Ludouicus.
Ioſephus Seſſe.
S. Iſidorus Hiſpalen.
Iulius Clarus.
Iuſtus Lypſius.
Iulianus Viuianus.
Iulius Sanazarius.

L

Lambertinus.
Lancelottus.
Lancelottus Polypus.
Lanfrancus.
Lapus.
Lælius Iordanus.
Lælius Zechius.
Lara.
Lazarte.
S. Leo.
Leonardus Leſſius.
Leoninus.
Leuinus Lennius.
Loriotus.
Lucas Pinellus.
Lucas de Penna.
Ludouicus Beia Luſit.
Ludouicus de Pauia.
Ludouicus ab Angelis Lu.
Ludouicus Carbo.
Ludouicus Caſſanete.
Ludouicus Gomez.
Ludouicus Lopez.
Ludouicus Maretanus.
Ludouicus Miranda.
Ludouicus Morotius.
Ludouicus Peguera.
Ludouicus à Paramo.
Ludouicus Rodolphinus.
Ludouicus de Sardis.
Ludouicus Marinæus Siculus.

M

Magonius.
Magontinus.
Maiolus.
Mandoſius.
Mantica Cardinalis.
Mantua.
Maranta.
Marcellus Callaca.
Marcus Ant. Genuenſis.
Marcus Ant. de Amatis.
Marcus Ant. Peregrin.
Marianus Socinus.
Marius Alterius.
Marius Antoninus.
Marcheſanus.
Marizius Luſit.
Martinus de Aiala.
Martinus Carillo.
Martinus Delrius.
Martinus Fornarius.
Martinus Laudenſis.
Martinus de Friaz.
Martinus Monter à Cueua.
Martinus Meſnartius.
Martinus de Ledeſma.
Marzarius.
Maſcardus.
Matheſilanus.
Mathias Colerius.
Mathæus de Fano.
Matienſo.
Mauritius.
Mazolus.
Melchior de Huelan.
Melchior Phœbos Luſit.
Melchior Lotterus.
Meleager Pentimalli.
Menchaca.
Mendoza.
Meneſius.
Menochius.
Mexia.
Michael Graſſus.
Michael Martin de Villar.
Michael Nazarius.
Michael Salon.
Michael Timotheus.
Mieres.
Milis.
Miſingerius.
Molina Iureconſult.
Molina Theologus.
Monaldus.
Monteleon.
Morla.
Mozzius.
Moſconius.
Mutius Iuſtinus.

N

Natta.
Nauarrus.
Neguzantius.
Nicephorus.
Nicolaus Garſia.
Nicolaus Genoa.
Nicolaus Reuſnerius.
Nugnus.

O

Octauiznus.
Oldradus.
Origenes.
Ozaſcus.
Olanus.

P

Padilla.
Palladius.
Palatius.

Paleo

Digitized by Google

Palcothus.
Paludanus.
Parladorus.
Pasarellus.
Pauinus.
Paulinus Berti Lucensis.
Paulus de Castro.
Paulus Comitolus.
Paulus Fraxinellus.
Paulus Parisius.
Paulus Fuscus.
Paulus de Cytadinis.
Paulus Montanus.
Paulus Salodius.
Paulus Santorius.
Peguera.
Pelagius.
Penna.
Peralta.
Petrarcha.
Pechius.
Perettus.
Perez Glossator.
Perez de Lara.
Petrus Alphonsus de Vasconcellos Lusitanus.
Petrus de Aragona.
Petrus Ant. de Petra.
Petrus Barbosa Lusit.
Petrus Binsfel.
Petrus Blesensis.
Petrus Benintendis.
Petrus de Bellapertica.
Petrus de Biaxio.
Petrus Bollo.
Petrus Caballus.
Petrus Gregorius.
Petrus Ledesma.
Petrus Lazzarius.
Petrus Missia.
Petrus Matthæus.
Petrus Pechius.
Petrus de Perusio.
Petrus Nauarra.
Petrus Soto.
Petrus Ruizius.
Petrus de Rauenna.
Petrus Sutor.
Petrus de Vergnia.
Petrus de Vbaldis.
Philiarchus.
Philippus Portius.
Pichardus.
Pineda.
Plaça.
Platina.
Pradilla.
Plato.
Plutarchus.
Plinius.
Polydorus Ripa.
Possidonius.
Prosperus Caranita.
Prosperus de Augustino.
Purpuratus.
Puteus Cardinalis.
Prudentius de Sandoual.

Q

QVemada.
Quesada.
Quintanaduennas.

R

S. RAymundus.
Ranchinus.
Raphael de la Torre.
Rebuffus.
Redoanus.
Remigius de Gouni.
Rendina.
Repertorium Inquisit.
Rhades de Andrada.
Rhenatus Coppinus.
Reminaldus.
Ripa.
Rochus de Curte.
Rodericus à Curha.
Rodericus Xuatez.
Romanus.
Rosinus.
Rojas.
Rolandus.
Ronchegallus.
Rota Romana.
Rota Genuensis.
Rutilius Benzonius.

S

SAlzedo.
Sayro.
Sanchez.
Sapia.
Sarmiento.
Salazar de Mendoza.
Sebastianus Medices.
Sebastianus Nœuius.
Sebastianus Orozco.
Selua.
Seraphinus Cardin.
Sigismundus Scaccia.
Simoneta.
Simanchas.
Sforcia Oddus.
Syluanus.
Siluester.
Simoncellus.
Simon de Prettis.
Soarez Theologus.
Soarez de Paz.
Solis.
Sorbus.
Sozomius.
Speculator.
Spino.
Staphilæus.
Stephanus Costa.
Stephanus Durantes.
Stephanus Garibai.
Stephanus Gratianus.
Stephanus Quaranta.
Stanislaus Socolouius.
Stracha.
Surdus.
Surius.

T

TAmburinus.
Tertulianus.
Tello Fernandez.
Theodorettus.
Tiraquellus.
S. Thomas.
Thomas Actius.
Thomas Corme.
Thomas Triuisanus.
Thomas de Marino.
Thomas Valascus Lusit.
Toletus Cardin.
Tomingius.
Troilus Maluet.
Trossius.
Tursanus.
Tuschus Cardin.

V

VAlasquez de Auendanno.
Valentia.
Valentinus Franeus.
Valerius Maximus.
Valerius Reginaldus.
Valeriola.
Vacuna.
Vasquez.
Vaseus.
Verallus.
Vega.
Vezinus.
Victoria.
Villalobos.
Viguerius.
Viglius.
Villaguta.
Vincentius Cabotius.
Vincentius de Anna.
Vincentius Ferdinandus.
Vittorellus.
Virgilius Polidorus.
Viualdus.
Viuius.
Vmbertus Locatus.
Vrsillus.

Z

ZAbarella.
Zanchinus.
Zambranus.
Zazius.
Zacchias Medic.

Digitized by Google

INDEX LOCORVM,
QVI EX IVRE PONTIFICIO,
CONCILIO TRIDENTINO,
APOSTOLICIS CONSTITVTIONIBVS,
& iure Cæſareo, ac Ordinationibus Regiis Luſitanorum in his tribus partibus declarantur.

*Additos hac verò vltima impreßione aſteriſcorum ſigna * indicant.*

EX IVRE PONTIFICIO.
In Decreto.

Cap.1.22.diſt.non agit de poteſtate aliqua ſeculari Summi Pont. ſed ſolum de Eccleſiaſtica p.1.Tit.3.cap.2.n.29.pag.110.

Cap renouantes 22.diſt.p.1.Tit.3. cap.3. n.6. pag 121.

Cap.mos antiquus 65.diſt.par.1.Tit.3.cap.3.n.9 & cap.4.n.5.& 6.p.123.

Cap.neminem cap.Sanctorum 70.diſt. p.2. Alleg.20. n.24.pag.233.cum ſeqq.

Cap.quod die 75.diſt.p.2.Alleg.1.n.43.pag.165.

Cap.vnic.85.diſt.p.3.Alleg.53.à num.30.pag.69.

Cap.cum ad verum 96.diſt intelligitur de poteſtate ſeculari formaliter ſumpta in ſuum finem naturalem, quam negat in Summo Pontif.p.1.Tit.3.cap.2.nu.30. pag.110.

Cap.1.99.diſt.p.1.Tit.1.cap.6.n.25.pag.31.

Cap.prima ſedis,in fine,cap.Ecce,in princip.99.diſt.p.1. Tit.1.cap.6.nu.5 pag.28.

* *Cap.cum ſimus 9.q.3.p.3.alleg.126.n.13.& nu. 29. pag.433.*

Cap. qui Epiſcopatum 8.q.1.p.2. alleg.1. n.14.pag.161.

* *Cap. charitatem 12. q.2.p. 3. Allegat. 133. num.16. pag.459.*

Cap.quam ſit neceſſarium 18.q.2.in ſubſcript. p.3. Alleg. 105.n.12.pag.362.

Cap. quod in omnibus 32.q.7.par.3. Allegat.51. n. 38. pag.44.

* *Cap.Diaconiſſa 27.q.1.p.2.Alleg.10.n.27.pag.193.*

Cap.Clericos 1.q.2.p.3.Alleg.114.n.37.p.405.

Cap.illis autem 11.q.2.ibid. n.38.

In Decretalibus.

Cap.Cum acceſſiſſent,de conſtitution.par.2.Alleg.26.nu. 16.pag.261.

Cap.innotuit de elect.p 2. Alleg,1. n.35.pag. 164.

Cap.venerabilem eod.tit.p. 1. Tit. 3.cap. 2. à num. 84. pag.116.

* *Cap.cum nobis 19.eod.tit.de elect.p.3.alleg.133.n.27. pag.460.*

Cap. Quanto de conſuetud.p.3.alleg.127.n.8.pag.445.

Cap.vlt.§.ceterum de offic.deleg.p.2.Alleg.35.num.17. pag.323.

Cap. litteras,& cap.de temporibus ordin.p.2. Alleg.14. n.10.pag.210.

Cap.dilecti eod.tit.p.2.Alleg.33.n.19.pag.316.

Cap.vlt.de offic.Ordin.p.2.Alleg.35.n.17.pag.320.

* *Cap.ſignificauit, de officio Archidiac.p.3.alle.126.n. 26.pag.435.*

* *Cap.Cum ſatis,de officio Ordinar.p.3.alleg.127.n.13. pag.446.*

* *Cap.1.de ſupplenda negl.Prelat.p.3.alleg.126.nu.21. pag.434.*

* *Cap.2. de tranſact. p.3. alleg.126.nu.30.p.435.*

* *Cap.ex frequentibus de inſtitut.p.3. alleg.127.n. 10. pag. 446.*

* *Cap.2. de donationib.p.3.alleg.133.n.27. pag.460.*

Cap.1.& vlt.de Presbytero non baptiz.p.2. alleg.2.n.8. & 9.pag.166.

Cap.vnic.de Sacra Vnctione, p.2.alleg.31.pag.186.

Cap.nouit,de iudic.p.1.Tit.3.cap.2.num.50. & 97.pag. 113.& 118.

Cap. at ſi clerici §.de adulter eod.tit.p.3. Alleg.61.n.39. pag.44.

Cap.ſuam,de ordine cognit.p.3. Alleg.84.num.27. pag. 272.

Cap.capellanus,de feriis p.2.Alleg.32.n. 202.pag.313.

Cap.ſi vero verſ.Verum,& cap.Verum 15.de iureiur.p.2. Alleg.36 n.1.pag.322.

Cap.cum non liceat,de præſcript.p.3.Alleg. 89. num. 8. pag.290.

* *Cap.ſi diligenti eod.tit.de præſcript.p.3.alleg.125.n.7. pag.429.*

* *Cap.1.eod.tit.de præſcript.eod.p.3.alleg.131.n.14.cum ſeqq.pag.453.*

* *Cap.cum olim eod.tit.alleg.127.n.13.pag.446.*

* *Cap.cum ex officij, eod.tit.p.3.alleg. 129.num.13.pag. 450.*

Cap.dilectis verſ.quia vero,de appel.p.2.Alleg. 38.nu. 7.pag.323.

Cap.ad audientiam 34.eod.tit.de appellat.p.3.alleg.123. n.28.pag.426.

Cap.Venerabilis de cenſibus, p.3. alleg. 89. nu.290.

Cap.

Digitized by Google

Index Capit. Iuris Canon. & Concil. quæ in hoc opere declarantur.

Cap. Cum Apoſtolus §. prohibemus, eod. tit. p. 3. Alleg. 87. n. 41. pag. 785.

Cap. nullus 17. de Iurepatron. p. 3. Alleg. 70. n. 28. pag. 191.

Cap. nobis 25. eod. tit. p. 1. cap. 3. n. 34. pag.

Cap. 1. de voto p. 2. Alleg. 36. n. 4. pag. 321.

Cap. per tuas 10. de Voto. p. 3. Alleg. 53. n. 26. pag. 69.

Cap. 1. eod. tit. p. 2. Alleg. 36. n. 4. pag.

Cap. de prudentia, de donation. p. 3. Alleg. 84. n. 29. & 30. pag. 272. & 273.

Cap. 1 de ordinatis ab Epiſcopo, qui renuntiauit Epiſcopatui p. 2. Alleg. 48. pag. 368.

Cap. 2. eod. tit. p. 2. Alleg. 3. n. 18. pag. 171.

Cap. vnicum de clerico per ſaltum promoto p. 2. Alleg. 47 pag. 366.

Cap. 1. de reliquiis, & venerat. Sanct. p. 3. Alleg. 87. n. 4 pag. 320.

Cap. cum ad monaſterium, in fine, de ſtatu Regular. p 2. Alleg. 15. n. 24. p. 213.

Cap. tua nos, de clerico agrotante p. 3. Alleg. 63. n. 12. pa. 169.

Cap. ex parte 87. de decimis. p. 2. Alleg. 33. n. 12. pa. 315.

Cap. inuenis de Sponſal. b. p. 2. Alleg. 51. n. 179. pag. 58.

Cap. 1. de ſecund. nupt. p. 2. Alle. 32. à num. 186. pag. 311.

Cap. cauſam quæ, qui filij ſint legit. p. 3. Alleg. 84. n. 26 pag. 272.

Cap. per venerabilem, verſ. quod autem, eod. tit. p. 2. alle. 33. n. 15. p. 315.

Cap. cum infirmitas de pœnit. p. 3. alleg. 91. à princ. p. 292.

Cap. ſi de terra, & cap. accidentibus, de priuil. concordantur p. 2. alle. 26. num. 12. & 18. p. 260.

Cap. antiquam eodem tit. p. 1. tit. 3. cap. 1. num. 29. p. 101.

* *Cap. recepimus 8. eod. tit. p. 3. alle. 123. num. 23. & 28. p. 424.*

* *Cap. nuper verſ. in ſecundo, de ſentent. excommunic. par. 2. alle. 33. num. 20. p. 316.*

In Sexto, Clementinis, & Extrauagantibus.

* *Cap. is cui 42. de elect. p. 3. alle. 133. num. 11. & 15. pag.*

* *Cap. licet canon. eod. tit. de elect. p. 3. alle. 126. n. 58. p. 440.*

Cap. cum nullus, de tempor. ordinat. p. 2. tota alle. 4. pag. 26. cum ſeq. §. Inferiores p. 2. Alleg. 7. num. 6. pag. 182.

Ibi officialis, d. Alleg. 7. num. 9. p. 182.

Cap. eos eod. tit. p. 2. alleg. 8. num. 1. p. 185.

Cap. vlt. eod. tit. p. 3. alle. 111. num. 4. p. 391.

* *Cap. vlt. de ſupplend. negl. Prel. p. 3. alle. 133. n. 10. p. 459.*

Cap. quamquam, ibi, quas non cauſa negotiandi, &c. de cenſib. p. 2. alle. 13. num. 8. p. 207.

Cap. grandi, de ſuppl. negl. Prelator. p. 1. tit. 3. cap. 2. à nu. 51. cum ſeqq. p. 133. & ſeq.

Cap. 1 de vſuris p. 3. Alle. 111. num. 17. p. 393.

* *Cap. ſi Papa verſ. idem dicimus de priuil. p. 3. alle. 123 num. 25. pa. 424.*

* *Cap. cum perſonæ, eod. tit. de priuil. ibid. p. 35. pa. 426. & alle. 128. num. 14. p. 448.*

Cap. ſi iudex laicus, de ſentent. excom. p. 2. alle. 12. n. 33. p. 204.

Cap. alma mater §. Adijcimus eod. tit. p. 2. alle. 31. n. 25. p. 288.

Cap. cui licet, de regulis iuris p. 2. alle. 33. num. 11. p 315. & alle. 37. nu. 22. pa. 327.

Cap. generi eod. tit. de regulis iuris. p. 3. alle. 124. n. 6. p. 428.

Clement. 2. de vita, & honeſt. cler. p. 2. alle. 9. à n. 8 & à pa. 188.

Clem. 2. §. verum, de ſepultur. p. 3. alle. 86. n. 13. p. 16.

Clem. 1. & 2. de cenſib. p. 3. alle. 87. n. 46. pa. 285.

Clem. quia contingit, de religioſis domibus, p. 3 alle. 83. à num. 1. p. 265.

* *Clem. vnic de ſuppl. negl. Prælator. p. 3. alle. 126. n. 66. p. 441.*

Clem. dudum de ſepultur. p. 2. alle. 25. num. 4. pag. 252.

Extrauag. ad regimen de prabendis inter com. alle. 57. an. 94. p. 122.

Extrauag. Ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alienand. p. 3. tota alle. 95. à pa. 303.

Extrauag. Ad euitanda Martini V. p. 2. alle. 25. n. 42. p.

Extrauag. viam ambitioſæ, de Regular. p. 3. alle. 50. num. 105. p. 18.

Extrauag. 1. de ſentent. excommunic. alle. 50. n. 107. pag. 18. p. 3.

Gloſ. verbo à Pontificalibus, in extrauag. ſuſcepti regiminis, de elect. p. 2. alle. 6. num. 5. pa. 180.

In Concilio Trident.

Seſſio IV.

In decreto de editione, & vſu Sacrorum librorum part. 3. alleg. 90. à num. 12. pag. 291.

Seſſio V.

De Reformat. *cap. 1. tota allegat. 56. pag. 108. cum ſeqq. p. 3.*

Cap. 5. p. 3. tota alleg. 76. pag. 238.

Seſſio VI.

De Reformat. *cap. 2. part. 3. allegat. 53. num. 105. pag. 77.*

Cap. 4. alleg. 73. num. 5. pag. 217. p. 3.

Cap. 5. alleg. 6. num. 10. pag. 180. p. 2.

Ibi, in perſonas eidem Ordinario ſubiectas, alleg. 4. num. 64. pag. 177. p. 2.

Seſſio VII.

De Sacramento Confirmationis.

Can. 2. alleg. 31. n. 2. pag. 266. par. 2.

Can. 3. alleg. 30. nu. 1. pag. 281. p. 2.

De Reformat. *cap. 3. ibi, omnino irritetur, alleg. 63. nu. 3. pa. 169. p. 3.*

Cap. 4. alle. 62. num. 28. pag. 167. p. 3.

Cap. 8. tota Alle. 74. pa. 170. cum ſeqq. p. 3.

Digitized by Go

Cap. 10. *alleg.* 7. *à n.* 10. *pag.* 182. *& ſeq. p.* 2. *Et quod comprehendat Primam tonſuram alle.* 2. *n.* 17. *pag.* 167. *p.* 2.
Cap. 15. *tota alle.* 75. *pa.* 172. *cum ſeq. par.* 3.
Cap. 14. *p.* 3. *alle.* 105. *n* 22. *p.* 364. *vbi referuntur Doctores de eius materia agentes, & n.* 23. *diſputatur an deroget textui in cap.* 1. *de priuil. lib.* 6.

Seſſio XIII.

De Sacramento Euchariſtiæ cap. 6. *& can.* 7. *alle.* 22. *p.* 235. *& ſeq. part.* 2.
De Reformat. *cap.* 4. *alle.* 110. *n.* 23. *p.* *par.* 3.
Cap. 5. *tota alle.* 10 *p.* 190. *cum ſeqq. par.* 2.

Seſſio XIV.

De Sacramento Pœnitentiæ, cap. 7. *ibi vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis, alle.* 25. *n.* 78 *p.* 255. *par.* 2.
De Extrema Vnctione cap. 1. *d. alle.* 25. *num.* 13. *pag.*
De Reformat. *cap.* 2. *tota alle.* 6. *p.* 180. *cum ſeqq par.* 2.
Ibi, etiam prætextu familiaritatis, alle. 5. *n.* 17. *p.* 129. *par.* 2.
Cap. 7. *verſ. ſi vero homicidium, &c. alle.* 39. *num.* 54 *p.* 337. *par.* 2.
Cap. 9. *ibi, beneficia vnius diœceſis, &c. par.* 3. *alle.* 66. *n.* 9. *pag.*

Seſſio XXI.

De Reformat. *cap.* 2. *alle.* 19. *à n.* 4. *p.* 222. *par.* 2.
Cap. 4. *verſ. Iniu. alle.* 68. *p.* *par.* 3.
Cap. 7. *tota alle.* 64. *p.* *cum ſeq. par.* 3.
Cap. 9. *tota alle.* 109. *p.* *par.* 3.

Seſſio XXII.

De obſeruandis in celebratione Miſſæ, ibi, neue patiantur priuatis in domibus, &c. alleg. 23 *p.* 236. *cum ſeq. part.* 2.
Ibi. Deinde vt irreuerentia vitetur, &c. tota alle. 21. *p.* 234. *par.* 2.
Ibi. Ab Eccleſiis vero muſicas, &c. alle. 24. *n.* 24. *pa.* 243. *p.* 2.
De Reformat. *cap.* 2. *ibi, verumetiam in Sacro Ordine, &c. alle.* 1. *n.* 36. *cum ſeqq. pag.* 164. *p.* 2.
Cap 3. *alle.* 53. *nu.* 154. *p.* 149. *par.* 2.
Cap. 4. *in fine, alle.* 63. *nu.* 4. *p.* *p.* 3.
Cap. 8. *alle.* 75. *p.* *cum ſeqq. p.* 3. *& alle.* 82. *à nu.* 13. *p.* *cum ſeqq.*

Seſſio XXIII.

De Sacramento Ordinis cap. 3. *ibi, gratiam conferre dubitare nemo poteſt. alle.* 2. *nu.* 3. *p.* 166. *p.* 2.
Cap. 4. *ibi character imprimitur, d. alle.* 2. *n.* 4. *p.* 166.
De Reformat. *cap.* 1. *alle.* 53. *nu.* 506. *p.* *par.* 3. *& à principio allegationis.*
Cap. 4. *ibi, qui Sacramentum Confirmationis, &c. alle.* 2. *num.* 14. *p.* 167. *par.* 2.
Ibi, & Fidei rudimenta, allegat. 11. *num.* 4 *pag.* 197. *par.* 2.
Cap. 6. *ibi, is etiam priuilegio fori, &c. alle.* 12. *à num.* 2. *p.* 201. *cum ſeqq.*
Ibi, ante decimum quartum annum beneficium, &c. alle. 60. *n.* 72. *cum ſeq. p.* 155. *p p.* 3.
Cap. 8. *ibi, in Cathedrali Eccleſia, alle.* 14. *num.* 12. *pag.* 210. *p.* 2.
Ibi, à proprio Epiſcopo ordinetur, tota alle. 4. *p.* 172. *cum ſeqq p.* 2.
Ibi, ſtatutis à iure temporibus, tota alle. 17. *pag.* 217. *cum ſeq. p.* 2.
Cap. 9. *tota alle.* 5. *vbi referuntur Doctores de eius materia agentes, pa.* 178. *cum ſeq. p.* 2.
Cap. 10. *alle.* 3. *à n.* 8. *p.* 170. *p.* 2.
Cap. 12. *tota alle.* 16. *p.* 213. *cum ſeq. p.* 2.
Cap. 14. *ibi, ad minus annum integrum, alle.* 18. *à nu.* 4. *p.* 219. *p.* 2.
Cap. 15. *tota alle.* 25. *p.* 247. *cum ſeq p.* 2.
Cap. 16. *verſ. nullus alle.* 21. *n.* 1. *p.* 254. *p.* 2.
Cap. 18. *tota alle.* 77. *p.* 243. *cum ſeq. p.* 3.

Seſſio XXIV.

Can. 1. *alle.* 32. *n.* 199. *p.* 312. *p.* 2.
De Reformat. *Matrimonij c.* 1. *tota. Alle.* 32. *p.* 192. *cum ſeq. p.* 2.
Cap. 4. *alle.* 51. *à n.* 164. *p.* 57. *p.* 3.
Cap. 9. *alle.* 50. *n.* 244 *p.* 30. *p.* 3.
Cap. 10. *alle.* 32. *n.* 293. *cum ſeq. p.* 312. *p* 2.
De Reformat. *c.* 6. *tota alle* 39. *p.* 332. *cum ſeq. p.* 2.
Ibi, Idem & in hæreſis crimine, tota alle. 40. *p.* 340. *cum ſeq. p.* 2.
Cap. 8. *tota alle.* 55. *p* 105. *cum ſeq. p.* 3.
Cap. 12. *ibi Alioquin primo anno prætur, alle.* 53. *num.* 146. *cum ſeq. p.* 82. *p.* 3.
Ibi, prouiſi etiam de beneficiis, &c. tota alle. 61. *p.* 147. *cum ſeq. p.* 2. *vbi etiam Doctores referuntur ac eius materia agentes.*
Ibi. Hortatur etiam Sancta Synodus, &c. alle. 60. *n.* 58. *cum ſeq. p.* 154. *p.* 3.
Ibi. Archidiacono etiam, &c. d. alle. 60. *num.* 60. *pag.* 154. *p.* 3.
Ibi, vltra tres menſes, &c. alle. 53. *num.* 107. *cum ſeqq. pa.* 78. *p.* 3.
Cap. 13. *tota alle.* 66. *p.* 175. *cum ſeq p.* 3.
Cap. 15. *tota alle.* 67. *p.* 181. *cum ſeq. p.* 3.
Ibi, vel aliquot ſimplicia beneficia, &c. alle. 67. *num.* 14. *pa.* 177. *p.* 3.
Cap. 17 *tota alle.* 62. *p.* 165. *cum ſeq. p.* 3.
Cap. 18. *ibi, debeat Epiſcopus ſtatim, &c. alle.* 58. *nu* 24. *pa.* 151. *p.* 3.
Ibi, Porro Epiſcopus, &c. tota alle. 60. *p.* 147. *cum multis ſeq. vbi late de examine per concurſum. p.* 3.
Cap. 20. *in princ. tota alle.* 81. *p.* 258. *cum ſeq. p.* 3.
Ibi, in verſ. Ad hæc, tota alle. 84 *p.* 269. *cum ſeq.*

Seſſio XXV.

De inuocatione, & veneratione Sanctorum verſ. Hæc vt fidelibus & c. alle. 97. *n.* 3. *p.* 320. *p.* 3.
De Regularibus *cap.* 3. *tota alle.* 98. *p.* 323. *cum ſeqq. par.* 3.
Ibi. In prædictis autem monaſteriis, &c. tota alleg. 98. *p.* 323. *cum ſeq. p.* 3.
Cap. 11. *alle.* 74 *n.* 18. *p.* 227. *p.* 3.
Cap. 12. *an deroget priuilegia. Regularibus conceſſa ad celebrandum tempore interdicti, & admittendos Laicos eodem tempore ad Diuina; alleg.* 105. *nu.* 44. *p.* 366. *p.* 3.
Cap. 13. *verſ. Exempti, alle.* 78. *n.* 8. *p.* 247. *cum ſeq. p.*
In princ. vide ibi à n. 26. *p.* 248.
Cap. 14. *alle.* 105. *n.* 19. *vbi Doctores referuntur de eius materia tractantes p.* 363. *p.* 3.

Cap. 15.

Digitized by Google

Index Capit. Iuris Canon. & Concil.

Cap. 15. *tota alle.*101. *vbi etiam Doctores citantur de eius materia agentes p.*334. *cum ſeq. p.*3.
*Cap.*16. *tota alle.*98. *vbi citantur Doctores de eius materia agentes p.*323. *cum ſeq.p.*3.
*Cap.*17. *tota alle.*100. *vbi citantur Doctores de eius materia agentes p.*321. *cum ſeqq.p.*4.
*Cap.*18. *alle.*50. *n.*247. *p.*40. *cum ſeqq. & alle.*104. *in princ.p.*356. *p.*3.
*Cap.*19. *alle.*104. *à n.*9. *p.*357. *p.*3. *vbi etiam citantur Doctores de eius materia agentes.*
De Reformat. *cap.*6. *alle.*73. *n.*5. *p.*217. *p.*3.
*Cap.*4. *alle.*29. *p.*278. *p.*2.
*Cap.*9. *alle.*72. *n.*20. *cum ſeqq.p.*200. *p.*3.
*Ca.*7. *alle.*118. *à n.*1. *p.*411. *p.*3.
*Cap.*13. *alle.*86. *n.*18. *p.*179. *p.*3.
*Cap.*15. *alle.*65. *p.*172. *p.*3.

Ex Bullis, & Conſtitutionibus Apoſtolicis.

*MARTINI V. incip. Ad reprimendas alle.*60. *n.*115. *p.*19. *p.*3.
*PII II. incip. Pius. Alle.*17. *à num.*10. *p.*218. *cum ſeqq.p.*2.
*PII IV. incip. Ea quæ alle.*50. *n.*120. *p.*19. *p.*3.
*Eiuſd.inci. Rom. Pont. alle.*50. *n.*138. *p.*21.
*IVLII III. inci. In multis. Alle.*51. *num.*99. *p.*50. *p.*3.
LEONIS X. inci. Inter ſolicitudines alle. 90. *nu.*9. *cum ſeq.p.*291. *p.*3.
*PII V. inci. Horrendum. Alle.*44. *n.*21. *vſque ad finem p.*360. *cum ſeq.p.*2.
*Eiuſd.inc. Licet omnibus alle.*50. *n.*141. *p.*21. *p.*3.
*Eiuſd.inci. Cum primum. Alle.*51. *n.*100. *p* 50. *p.*3.
*Eiuſd.inci. Cum ex Apoſtolatus alle.*57. *à num.*36. *pag.*119. *p.*3.
*Eiuſd.inci. In conferendis. Alle.*60. *à n.*12. *pa.*149. *cum ſeqq.p.*3.
*Eiuſd.inci. Quanta Eccleſia. Alle.*69. *à num.*27. *p.*186. *cum ſeqq.p.*3.
*Eiuſd.inci. Super gregem. Alle.*91. *à num.*1. *pag.*19. *cum ſeq.p.*3.
*Eiuſd.inci. Sanctiſſimus. Alle.*96. *à num.*3. *p.*312. *cum ſeq.p.*3.
*Eiuſd.inci. PIVS V. Alle.*101. *num.*33. *pa.*337. *par.*3.
GREGORII XIII. inci. Ex incumbentis Alleg. 50. *n.*152. *p.*22. *p.*3.
*Eiuſd.inc. Non ſine grauí, ibid. n.*153. *p.*22.
*Eiuſd.inci. In tanta. alle.*76. *n.*2. *p.*238. *& alle.*101. *nu.*33. *&* 34. *p.*317. *p.*3.
*Eiuſd.inci. Circumſpecta. allegat.*101. *num.*4. *cum ſeqq. pag.*317. *p.*3.
Eiuſd.inci. Vbi gratia. alleg. 102. *à num.* 33. *pag.*345. *par.*3.
*Eiuſd.inci. Dubiis. Alle.*102. *à n.*13. *p.*341. *p.*3.
*Eiuſd.inci. Quæ Sanctimonialium alleg.*102. *num.*34. *pa.*345 *p.*3.
Eiuſd.inci. Expoſcit alle 78. *à n.*32. *pa.*249. *p.*3.
*SIXTI V. inci. Sanctum, & ſalutare. alle.*6. *à nu.*2. *pa.*181. *p.*2.
*Eiuſd.inci. Cum Sacroſanctum, alle.*9. *num.*12. *pa.*189. *par.*2.
*Eiuſd.inci. Paſtoralis, ibid n.*13. *pa.*189. *p.*2.
*Eiuſd.inci. Cæli, & terræ. alle.*51. *nu.*134. *p.*54. *p.*3.
*Eiuſd.inci. Effrænatam. ibid. à n.*26. *p.*54. *p.*3.
*Eiuſd.inci. Sixtus Epiſcopus. Alle.*101. *num.*41. *p.*337. *par.*1.
CLEMENTIS VIII. inci. Illius vices alle. 50. *n.*120. *pa.*10. *p.*3.
*Eiuſdem inci. In his. Allegat.*101. *num.*42. *pag.*338. *par.*3.
Plures conſtitutiones S. D. N. VRBANI VIII. inuenies in fine operis.

Ex Iure Cæſareo.

l. Filij liberorum § *relegatus ff. ad munici. alle.*4. *nu.*35. *pag.*173. *p.*2.
l. Etus qui manumiſſus § *ſi ff. eod ibid.*
*l. Qui filium, & l. officio ff. vbi pupill. educari valeat. Alle.*20. *n.*9. *pag.*231 *p.*2.
l. Legatis ff. de alimentis, & cibar. leg. ibid.
l. Inter ſtipulantem §. *Sacram ff. de verber. ſignif. alle.* 27. *n.*16. *p.*264. *p.*2.
l. qui res §. *aliam ff ſolutionib. ibid.*
l. ſi ſervus §. *ſi fornarius ff. ad legem Aquil. alle.*28. *nu* 14. *pa.*271. *p.*2.
*l. vt vim vi ff. de iuſtitia alle.*51. *n.*11. *pa.*42. *p.*3.
l. Et quia ff. de iuriſd. omnium iudicum alle 92. *num.*7 *pag.*294. *p.*3.
*l.*1. *&* 2. *Cod. de his, qui ſponte munera ſubeunt lib.*10. *alle.*26. *n.*17. *pa.*261. *p.*2.
* *l. vlt. C. de fundis ſemitroph. lib.*11. *p.*3. *alle.*131. *n.*8 *pag.*452.

Ex Ordinationibus Regiis Luſitaniæ.

*Lib.*1. *tit.*62. *§.*39. *in fine alle.*75. *num.*14. *&* 15. *pag* 231. *p.*3.
*Ibi Proem. Alle.*75. *n.*13. *pa.*231. *p.*3.
*Ibi eſta determinaçaõ, &c. ibid. n.*16. *pa.*231.
*Lib.*2. *tit.*1. *§.*25. *alle.*12. *n.*4. *pa.*201. *p.*3.
*Eod. tit.*1. *§.*27. *alle.*12. *n.*2. *p.*201. *p.*2. *& n.*26. *p.*204.
*Et tit.*2. *§.*1. *alle.*12. *n.*31. *pa.*104. *p.*2.
*Et tit.*11. *in princ. alle.*13. *à n.*4. *pa.*207. *p.*2.
*Eod. tit.*11. *§. vlt. alle.*13. *n.*13. *pa.*208. *p.*2.
*Lib.*3. *ti.*56. *§.*7. *ver. E declaramos alle.*41. *n.*9. *p.*148. *p.*2.
*Et tit.*64. *in princ. p.*1. *tit.*3. *c.*2. *n.*96. *pag.*118.
*Lib.*5. *tit.*2. *in princ. Alle.*51. *n.*102. *pa.*51. *p.*3.
*Et tit.*103. *Alle.*109. *n.*13. *pag.*385. *p.*3.

Digitized by Google

INDEX DECISIONVM
S. ROTÆ ROMANÆ,

Quæ in his tribus partibus citantur, quarum aliquæ originaliter referuntur:

*Additas vero hac postrema editione asteriscorum signa * indicant.*

ABulen. Canonicatus Pœnit. 17. Aprilis 1589 Alleg. 55. n. 2. pag. 105. p. 3. *Mantica.*

Adiacen. Beneficij 15. Aprilis 1622. originaliter refertur p. 3. Alleg 77. à num. 24. pag. 244. *Coccino.*

* Alexandrina Beneficij 15. Aprilis 1625. p. 3. alleg. 75. n. 5 pag. 230 *Merlino.*

* Andrien. Archidiaconatus 5. Decẽbris 1625. p. 3 alleg. 57. n. 62. pag. 122. *Merlino.*

* Arboren. spolij 17 Iunij 1624 p. 3. alleg. 114. n. 35 pag 404. *Manzanedo.*

Assisien. Beneficij 11 Maij 1607. p. 3. Alleg. 77. n. 30. pag. 245. *Marquemontio.*

Asten. fructuum 15 Martij 1613. p 3. Alleg 53. n. 172. pag. 88. *Manzanedo.*

Astoricen. Prioratus 18. Decembris 1598. p. 3. alleg. 57. n. 105 pag 127. *Seraphino.*

Archidiaconatus 6 Nouemb. 1602. ibid. n. 116. pag. 128. *Lancellotto.*

Residentiæ 6 Iunij 1616. p 3 alleg. 53. n. 152 & 154. in fine pag. 81. *Coccino.*

Auersana Parochialis 12. Martij 1562. p 3. Alleg. 57. n. 187. pag. 135. *Oradino.*

Beneuentana Paroch. 13. Iunij 1590. p. 3. alleg. 60. num. 103. pag 160. *Oradino.*

Beneficij 15 Nouembris 1597. p. 3. alleg. 57. n. 107 pag. 127. *Seraphino.*

Bononien. Paroch. 24. Nouembris 1595. par. 3. allegat. 72. numer. 158. pag. 211. *Litta.*

Bracharen Beneficij 3. Martij 1603 ibid. n. 140. pag. 210 nouissime refertur in collectione decisionum per Beltramin. decis. 94. *Ludouisio.*

Fructuum 18 Aprilis 1625 part. 3. alleg 117. n. 9. pag. 411. *Buratto.*

Brixien. locationis 5. Decembris 1594. part. 3. allegat. 95. numer. 49. pag 308. *Penia.*

Burgen. Abbatiæ 19. Nouembris 1588. part. 2. allegat. 72. numer. 76. pag. 204. *Penia.*

Beneficij 23. Maij 1603. p. 3. alleg. 57. num. 120. pag. 128. *Litta.*

Reductionis beneficiorum 15. Nouembris 1610. part. 3. allegat. 67. num. pag. 181. nouissime refertur in collectione decisionum per Beltramin. decis. 483. *Ludouisio.*

Abbatiæ de Salas 14. Maij 1614. part. 3. allegat. 74. numer. 32. pag. 218. *Vbaldo.*

Calaguritana reductionis Motus proprij 29. Martij 1595 par. 3. alleg. 60. num. 36. pag. 152. *Seraphino.*

Portionis de Narbaja 2. Iunij 1589. part. 3. allegat. 67. num. 8. pag 181. *Penia.*

Beneficij de Ollauariis 15. Decembris 1604. part. 3. allegat. 57 num. 10. pag 116. *Penia.*

Fructuum 26. Maij 1614. p. 3. alleg. 53. num. 153. pag. *Vbaldo.*

Cartha

Digitized by Google

Carthaginen. fructuum 2. Aprilis 1612. par. 3. allegat. 53. numer. 153. pag.100. *Pirouano.*

Calciaten beneficij 25.Febr.1611.p.3. alleg.73.num 10.pag. *Attrebaten.*

* Iuriſdictionis 10.Maij 1624.par. 3. alleg.80.nu.5.pag.250.originaliter refertur. *Remboldo.*

Caurien. beneficij 9. Decembris 1598. par. 3. allegat. 72. numer.40. pag. 201. *Corduba.*

Colimbrien. penſionis 28. Ianuarij. 1605. part. 3. allegat. 53. numer. 177. pag. 84. *Millino.*

Canonicatus 13.Iunij 1616.p.1. tit.2. gl. 17.num.29. pag.95. *Sacrato.*

Comen. Capellaniæ 17.Iunij 1616.par.3.alleg.72. num.49. pag.202. *Penia.*

Capellæ 7.Febr.1620.p.3. alleg.57. num.106. in fine pag. 127. & alleg. 74.num.33.pag.228. *Remboldo.*

* Colonien. præcedentiæ 9.Iunij 1627. p.3. alleg. 26. pag.248. *Vbaldo.*

Compoſtellan. Canon.10. Maij 1600. p.3. alleg.57. num. 78.pag.123. *Lancellotto.*

Conchen. decimarum dell'Infantado 18. Decembris 1617. p. 3. alleg. 86. num.34. & 36.pag.281. *Andræa.*

* Corduben. Beneficiorum 24. Februarij 1620. par.3. alleg. 117. num.8. pag.410. *Caualerio.*

Detruſen. Archipreſb. 16. Nouembris 1594. part. 3.allegat. 63. num. 10. pag.169. *Penia.*

Feltrina Canonicatus 5.Decembr. 1603.p.3 alleg.72.num.193.pag.214. *Ortembergo.*

*Ferrarien. pènſionis 21.Martij 1627.part.2.alleg.49.in fine pag.373.referuntur originaliter. *Virili.*

* Bonorum 19.Ianuarij 1615.p.3.alleg.121.nu.4.pag.416. *Dunozetto.*

Firmana Altaris 15.Decembris 1594.ibid.num.136.pag 209.20.Iunij 1613. ibid.num.105. in fine pag.206. *Blanchetto. Dunozetto.*

Foroliuien. Capellæ 3. Iunij 1586.p.3. alleg. 57. num. 116. pag.128. *Granutio.*

Gerunden. diſtribution. 16. Februarij 1604. par. 3. allegat. 53. num.152. pag. 81. nouiſſimè refertur in collectione deciſionum per Beltramin. deciſ. 154. *Ludouiſio.*

Granaten. Capellaniæ 12. Ianuarij 1607. part. 3. allegat. 60. numer. 77. pag. 156. *Marquemontio.*

Hiſpalen. beneficij de Villanueua 15. Ianuarij 1604. p.3. alleg. 57. nu.11. pag. 116. *Iuſto.*

Diſtributionum 2.Maij 1603. par.3. alleg. 53. num. 167. pag. 83. *Coccino.*

Archidiaconatus 20. Febr. & 26. Iunij 1606. par. 3. allegat.57. nu.111. pag 127. *Iuſto.*

Imolen. Iuriſpatron. 19. Nouembris 1594. par.3. allegat. 72. numer.77. pag.204. *Orano.*

Bonorum 21.Maij 1593.par.3.alleg.95.num.32. pag.315. *Pamphilio.*

Lecien. fructuum 21. Aprilis 1603 p.3. alleg.53. num.153. pag.81. *Pamphilio.*

Beneficiorum 4. Febr. 1608.par.3. alleg.57. num.117.pag.228. *Caualerio.*

Quartæ funeralium 15. Ianuarij 1618. refertur originaliter alleg.86. à num.17. pag.279. *Coccino.*

Lucana beneficij 4. Nouemb.1579.par.3 alleg.62.num.18.pag.166. *Seraphino.*

Optionis domus 24.Ianu.1607. p.3. alleg.56. num.12.pag.109. *Manzanedo.*

Iuriſpatronatus 14.Iunij 1621.p.3. alleg.72. num.64.pag.204. *Coccino.*

Leodien. Canonicatus 28 Iunij 1621. refertur originaliter p. 2. alleg. 19. num.34 pag.225. cum ſeqq. *Remboldo.*

* Luca

Digitized by Google

* Lucana Iuriſpatronatus de Podiis 15. Martij 1621. p.3.alleg.72. nu.65. pag.203. *Coccino.*
Mediolanen Iuriſpatron.23.Ianu.1596.p.3.alleg.72.num.162.pag.211. *Mantica.*
Præpoſituræ 16.Martij 1590.p.3.alleg.57. num.99. pag.126. *Bubalo*
Diſmembrationis 28. Ianuarij 1595. p.3. alleg.67. num.19. pag.182. *Seraphino.*
Maioricen.Canonicatus 15.Nouemb.1593.p.3.alleg.55. num.2. pag.105. *Millino*
Maceraten. hæreditatis 4.Iunij 1590.p.3.alleg.77.num.26. pag.245. *Pamphilio.*
Neapolitana Rectoriæ 19. Decembris 1609.p.3.alleg.72. nu.49. pag. 202. *Ortembergo.*
* Nepeſina Canonicatus 25. Februarij 1625. par.3. alleg. 60. num.92. in fine pag.158. *Merlino.*
Nouarien. decim.15. April.1611.p.3. alleg.86.num.34.pag.281.nouiſſime refertur in collectione deciſionum apud Beltramin.deciſ.519. *Ludoniſio.*
Oriolen præcedentiæ 10.Martij 1600. p.3. alleg. 78. num.36.pag.249. *Litta.*
Canonicatus 11.Ianuarij 1619. refertur originaliter p.3.alleg.62 à n.22. pag.167. *Remboldo.*
Oueten.mercedis 12. Decemb.1605. par.3. alleg.61.num.23. pag.163. *Coccino.*
Pampilonen. celebrationis Miſſæ 7.Februarij 1594.par.2.alleg.24. nu.31. pag. 18. *Mantica.*
Pacen.decimarum 11. Febr. 1608. p.3. alleg. 86. num.34. pag.281. *Sacrato.*
* Pampilonen. iuris viſitandi 15.Decemb. 1623. par.3. alleg.73.n.20. *Merlino.*
Papien.reſidentiæ 10.Martij 1603.p.3. alleg.53.num.118. pag.78. *Ortembergo.*
* Fructuum 21 Febr.1622. p.3.alleg.117. num.5. pag.410. *Remboldo.*
Beneficij 10.Aprilis 1617. refertur originaliter ibid. à num.45.pag.71. cum ſeqq. *Andreæ.*
Peruſina beneficij 4.Iulij 1608.p.3. alleg.66.num.30.pag.179. *Penia.*
* Piſtorien. Parochialis Februarij 1623.p.3.alleg.60.num.91.pag.158. *Merlino.*
Placentina Paroch.de Malpartita 28.Iunij 1585 p.3.alleg.58.nu.5. pag.142. & num.18.pag.143. *Seraphino.*
Salarij 7. Maij 1606. p.3. alleg.53.num.153. pag.81. *Penia.*
Theſaurariæ 25. Maij, & 16.Nouembris 1609. par.3. allegat.57. nu.116. pag. 128. *Ortembergo.*
Decimar. perſon. de Trugillo 18. Martij 1616. p. 3. alleg.86. numer. 36. pag.281. *Buratto.*
Regionen. Paroch. 7. Octobris 1587. par. 3. allegat. 72. numer. 140. pag.209. *Blanchetto.*
Romana Iuriſpatron.8.Iulij 1584.ibid.num.63. pag.203. *Seraphino.*
Capellaniæ 23. Ianuarij 1589. p.2. alleg.24. num.43.pag.245.originaliter referuntur aliqua verba. *Pamphilio.*
Præcedentiæ 24.Maij.1600.p.3. allegat.78.num.36 pag.249. *Lancellotto.*
Clericatus S. Petri 27. Nouembris 1602. par.3. allegat. 57. numer. 134. pag.130. *Pamphilio.*
Beneficiatus 22.Maij 1623.p.3.alleg.75.num.22.pag.232. *Coccino.*
Salamantina del Pedroſo 15. Decembris 1567. par.3. allegat.53. num.105. pag. 77. *Seraphino.*
Parochialis de Geratis 1. Decembris 1578. par.3. allegat. 57. numer.10. pag. 116. *Brauo.*
Beneficiorum Salaman.& Abulen.9.Iunij 1599.ibid.n.111.pag.127. *Pevia.*
Segobien.Canon.24.Nouembris 1588.p.3.alleg.57. num.77. pag.123. *Plato.*
Seguntina Archid.19.Martij 1601.ibid.num.107.pag.127. *Lancelloto.*
Spoletana beneficij 28.Maij 1590.p.3. alleg.72. num.137.pag.209. *Blanchetto.*

Sulmo

Digitized by Google

Sulmonen. Canon 4.Maij 1573.p.3.alleg.53. num.36. pag.70. *Cantuccio.*
14.Maij 1610. ibid. pag.70. *Lanceloto.*
Tiraſſonen. Capellaniæ 9. Iunij 1603.p 2. alleg.24. num.30. pag.244. *Sacrato.*
Toletana benefícij 12. Octobris 1579.p.3. alleg.67. num.13. pag.116. *Seraphino.*
Canonicatus 10. Decembris 1608. p.1. tit.2. gloſ. 17. num. 29. pag.95. in princip. *Marquemontio.*
Toletana Matrimonij 10. Decembris 1625. p. 3. alleg. 32. poſt num. 77. pag.298. *Merlino.*
Tuden. Parochialis 7. Nouembris 1611. p.3. alleg.72. num. 41. pag.201. *Vbaldo.*
Tuderten. Parochialis 21. Aprilis 1595. ibid. num. 40. pag.201. *Penia.*
Valentina de Satiua 3. Ianuar. 1590. p.3.alleg.74. num.31.in fine pag.227. *Bubalo*
Valliſoletana Decanatus 10.Decembris 1600. par.3. alleg.57. numer.98. pag.126. *Millino*
Venetiarum nullitatis contractus 13. Nouembris 1602. p.3. alleg. 95.nu. 43.pag.307. *Pamphilio.*
Verdunen. Decanatus 9. Martij 1580. p.3.alleg.57. num.102. pag.126. *Lancelloto.*
Viterbien.& Tuſcanen. Vicarij 3. Martij 1617. p.3. allegat. 54. num. 125. pag.98. *Canalerio.*
Vliſbonen.Iuris conferendi 13 Iunij 1607.p.3.alleg.60. num.31.pag.151. *Lancellotto.*
Concurſus 1. Iunij 1611.ibid.num.32.pag.151. *Coccino.*
1. Iunij 1615. ibid. *Remboldo.*
Vicen. Parochialis Caſtri Tertiole 14 Ianuarij 1611. par. 3. alleg.58.nu. 6. pag.142. *Manzanedo.*
Vrgellen. Canon.7. Maij 1583.p.3. alleg.57. num.116. pag.128. *Blanchetto.*
Zamoren. Capellaniæ 12.Iunij 1589.p.3. alleg.53. num.149. pag.84. *Mantica.*
Beneficij de Morales 30. Maij 1586. p.3. alleg. 72. num.162. *Orano.*

INDEX

Digitized by Google

INDEX TITVLORVM, CAPITVLORVM, ET GLOSSARVM PRIMÆ PARTIS HVIVS TRACTATVS.

TITVLVS PRIMVS.

De Inſtitutione Epiſcopalis officij: Epiſcoporum nominis ſignificatione, & ethymologia; Electione, Confirmatione, & Conſecratione: Epiſcopalium graduum, ac omnium Epiſcopatuum diuiſione.

Cap.1.de Epiſcopalis officij inſtitutione,pag.2.
Cap.2. de Epiſcopi nominis, ethymologia, & ſignificatione pag.6.
Cap.3.de Epiſcoporum Electione pag.11.
Cap. 4. de Confirmatione, qua Epiſcopus electus confirmatur pag.17.
Cap.5.de Conſecratione Epiſcopi pag.19.
Cap. 6. de Epiſcopalium graduum diuiſione pag. 27.
Cap.7.de Epiſcopatuum diuiſione pag.31.
Epiſcopatuum omnium totius Orbis noua, & exacta notitia pag.33.

TITVLVS SECVNDVS.

De Epiſcopali munere, ſeu de qualitatibus ad illud recte obeundum requiſitis, ſuper Apoſtolum 1.ad Timoth.3.

Gloſſa 1.Si quis Epiſcopatum deſiderat pag. 43.
Gloſ.2.Bonum opus deſiderat pag.47.
Gloſ. 3. Oportet enim Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe pag.51.
Gloſ.4. unius uxoris uirum pag.57.
Gloſ. 5. Sobrium pag.59.
Gloſ. 6. prudentem pag.62.
Gloſ.7. Ornatum pag.65.
Gloſ. 8. Pudicum pag. 68.
Gloſ. 9. Hoſpitalem pag. 72.
Gloſ. 10. Doctorem pag 78.
Gloſ. 11. Non uinolentum pag.81.
Gloſ.12. Non percuſſorem pag.83.
Gloſ. 13. Sed modeſtum pag.87.
Gloſ. 14. Non litigioſum pag.88.
Gloſ. 15. Non cupidum pag. 88.
Gloſ.16. Sue domui bene prepoſitum pag.89.
Gloſ. 17. Non neophytum pag.92.

TITVLVS TERTIVS.

De vera Patriarchalium Sedium erectione.

Cap.1. De Patriarchis in communi, & eorum precedentiis, ac priuilegiis pag 99.
Cap. 2.de Primatu S.Eccleſiæ Romanæ ſuper omnes,& de ſuprema Summi Pont.Poteſtate in uniuerſum Orbem pag.106.
Cap. 3. De Conſtantinopolitano Patriarcha pag. 120.
Cap. 4. de Alexandrino Patriarcha pag.122.
Cap. 5. de Antiocheno Patriarcha pag.123.
Cap.6.de Hieroſolymitano Patriarcha,pag.125.
Cap.7.de Patriarchis minoribus pag.127.
Cap. 8. De mirabili S.Eccleſiæ Bracharenſis erectione, & de eius Primatu in uniuerſa Hiſpania, pag.131.

TITVLVS QVARTVS.

De Archiepiſcopali præſtantia, eiuſque auctoritate in ſuffraganeos, & eorum ſubditos,ac in tota prouincia, pag.142.

AVGVS

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

AVGVSTINI BARBOSÆ I. V. D. LVSITANI,

DE INSTITVTIONE EPISCOPALIS OFFICII: Episcoporum nominis significatione, & Ethymologia; Electione, Confirmatione, & Consecratione: Episcopalium graduum, ac omnium Episcopatuum diuisione.

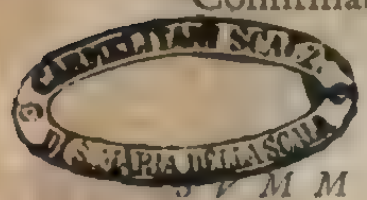

TITVLVS PRIMVS.

SVMMARIVM.

2 DEICVS cælestis Christus Dominus in terras venit curandæ infirmitatis nostræ gratia.

Christus Dominus salutis nostræ præbens se medicum sanctissimæ vitæ suæ exemplo pati, ac omnes virtutes amplecti nos docuit.

3 Populus in lege veteri in duos ordines sapienter distributus fuit, quorum vnus ciuilibus officiis, alius verò diuino cultui inseruiret.

4 Officia vbi sunt peculiaria, & certæ administrationes ad tuendam pacem & concordiam, potestas aliqua vniuersalis præcedere debet, quæ cæteras omnes regat.

5 Vniuersalis Ecclesiæ potestatē, summámque auctoritatem Dominus noster in Sancto Petro Apostolorum Principe collocauit.

6 Episcoporum institutio, & successio perpetua in Ecclesia à Christo Domino instituta fuit.

7 Petro eius Vicario dedit Christus Dominus ius & potestatem instituendi & creandi omnium Ecclesiarum Episcopos.

8 Episcopos esse de iure diuino institutos, qui teneant, ostenditur.

9 Episcopi aliam habent potestatem Ordinis, alteram iurisdictionis.

10 Ordinis facultas in Episcopis, quæ sit, ostenditur.

11 Iurisdictionis potestas in Episcopis quæ dicatur, ostenditur.

12 Episcopus solus consecratus cognoscit de illis, quæ pertinent ad dignitatem Episcopalem; de aliis verò, quæ ad simplicem iurisdictionem spectant, cognoscit electus & confirmatus, licet nondum consecratus.

13 Excommunicare potest subditos de iure communi Episcopus electus, & confirmatus.

14 Beneficia conferre potest Episcopus electus, & confirmatus.

15 Lex diœcesana, & lex iurisdictionis quæ dicantur, ostenditur.

16 Dispensatio est de lege iurisdictionis.

17 Canonica Episcopalis est de lege diœcesis.

18 Iurisdictionis potestas quamuis à Deo Episcopis sit concessa, voluit tamen vt in illa submissi essent Petro.

19 Apostolos omnes respectu consecrationis, & Ordinis licet Dominus pares fecerit, non tamen eos respectu iurisdictionis æquales constituit.

20 Papæ iurisdictio in tota Ecclesia est iure diuino à Christo Domino instituta, & ab eo immediatè accepta; cæterorum verò omnium Episcoporum iurisdictio est ab ipso etiam instituta, sed à Romano Pont. tanquam eius Vicario in eos derivata.

21 Papa cùm eligitur supposita legitimæ electionis conditione accipit à Christo Domino immediatè iurisdictionem.

22 Episcopus cum eligitur, & confirmatur à Romano Pontifice, vel ab alio auctoritate ipsius: electio & confirmatio non est veluti conditio sine qua Episcopus iurisdictionem à Deo non acciperet, sed est id, per quod Romanus Pontifex dat ei iurisdictionem in ea prouincia, cui præficit.

23 Iurisdictio non est necessaria coniuncta vt naturalis proprietas cum consecratione Episcopali.

24 Episcopalis dignitas, eiúsque iurisdictio vt ordinaria, & ex officio considerata saltem in generali, est instituta à Christo Domino.

25 Episcopali Monarchia in Ecclesia per Dominum instituta, vt eam regeret, non potest tota ipsa Ecclesia ipsum regiminis modum mutare.

26 Episcopalis iurisdictio, sicut etiam munus ipsum

Episcopale, si sumatur in particulari, non est de iure diuino, nec ab eo habet certos iurisdictionis gradus; qui augeri, vel minui nequeant.

27 *Papa solus per se, vel per alios sua auctoritate, & consensu creat, & transfert Episcopos, dioeceses diuidit, erigit, auget, minuit, sublimat, aut deprimit.*

28 *Papa potest extendere, vel limitare ipsam iurisdictionem Episcopali muneri iure diuino cohærentem intrinsecè, vt ordinariam, & quasi ex natura rei.*

29 *Episcopi vbi probetur quod successerint Apostolis, ostenditur.*

30 *Papa non potest ex toto, vel ex aliqua parte aliquid eorum mutare, abrogare, & tollere, quæ Sancti Apostoli condiderunt.*

31 *Apostoli, vt tenet probabilior sententia, immediatè habuerunt à Christo Domino potestatem æqualem in totum orbem, & ad omnes actus, quod etiam ipse Petrus agere poterat, quamuis illius dispositioni, vt capitis, & Ordinarij eorum, subordinata.*

32 *Episcopi impropriè, videlicet per quandam similitudinem, & proportionem dicuntur Apostolis succedere.*

33 *Apostolorum dignitas, & iurisdictio personalis erat, vtpotè eis propter necessitatem illius temporis, & primæ fundationis Ecclesiæ speciali priuilegio à Christo Domino commissa.*

34 *Episcopi Apostolis succedere dicuntur, respectu Ordinis sacri Episcopalis.*

35 *Inter successionem, quæ sit Petro; & eam, quæ sit Apostolis, discrimen constituitur.*

DE EPISCOPALIS OFFICII institutione.

CAP. I.

1 QVEMADMODVM amans ac peritus medicus non satis habet singulari industria & labore medicamenta temperasse, quæ valetudini ægroti operam ferant: sed etiam illi vult assistere, vt eum instruat, quo pacto pharmacum ei sit sumendum, quæ victus ratio ei sit obseruanda, quod genus ciborum sectandum, quod fugiendum, quæ suscipiendæ corporis exercitationes, cæteráque huiusmodi, quibus medicinæ vis adiuuetur, quæ alioquin inutilis, aut fortè noxia redderetur. Sic cœlestis noster Medicus, cum prospiceret medicinæ vtilitatem, si ipse in terras non venisset, eamque vulneribus, plagisque nostris homo factus non applicasset, magna ex parte inutilem euasuram, propter ingenium hominis durum, morosum, & contumax, voluit pro eximia pietate sua exemplum sanctissimæ vitæ suæ cum medicina coniungere, vt ab vtroque mundus perfectam salutem adipisceretur, sicut dicit *S. Leo serm. 1. de Natiuit.* nisi esset verus Deus, non afferret remedium; nisi esset verus homo, non præberet exemplum. *Et S. Augustin. serm. de tempore,* Vt non solum doctrinæ auxilio & gratiæ, sed etiam exemplo suo ad studium sanctitatis ascenderet, vt nos non solum præcipientem Dominum, sed etiam exemplo suo ad virtutis fastigia prouocantem maiori alacritate sequeremur. Quod ipsum per *Oseam c. 11.* est expressum, cùm ait: Et ego quasi nutritius Ephraim portabam eos in brachiis meis, & nescierunt quod curarem eos. In funiculis Adam traham eos: in vinculis charitatis: & ero eis, quasi exaltans iugum super maxillas eorum, & declinaui ad eum vt vesceretur.

2 Voluit igitur Dominus IESVS ac Redemptor noster in hunc mundum veniens se Auctorem, Doctorem, ac Medicum salutis nostræ præbere, ac Sanctissimæ vitæ suæ exemplo nos docere modò patientiam, modò sobrietatem, modò constantiam, tum fortitudinem, tum prudentiam, synceritatem, iustitiam, zelum Dei, & despicientiam humanarum rerum, omniumque maximè charitatem, cæteras denique omnes virtutes amplecti, vt in Ecclesia Catholica ab eodem instituta exemplar perfectissimum haberet, quod cæteri tam Præsules, quàm subditi imitarentur. Hincque sæpe ipsemet Sancto ore suo in Sacro Euangelio *Ioan. 10.* id monet dicens: Ego sum pastor bonus. Ego cognosco oues meas, & cognoscunt me meæ. Ego animam meam pono pro ouibus meis. Et *Ioan. 13.* Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego facio, sic & vos faciatis. Eum denique sensum sæpe inculcarunt Sancti viri dicentes omnem Domini nostri actionem, nostram esse instructionem, eumque nobis reliquisse exemplum, vt sequamur vestigia eius. *Et S. Gregor. homil. 17. in Euang.* ait: Ipsa acta Domini præcepta esse, qui dum aliquid tacitus facit, quid agere debeamus, innotescit.

3 Quemadmodum etiam in lege veteri sapienter populus in duos ordines distributus fuit, quorum alter ciuilibus officiis, rebúsque familiaribus, seu publicis administrandis inseruiret, alter esset diuino cultui, sacrificiis, cæterisque actibus religiosis deditus. Sic etiam idem mediator Dei & hominum homo Christus IESVS tempore gratiæ eandem rationem conseruauit, quamuis sublimioribus mysteriis sociatam, ac mediis longe præstantioribus, ac venerabilioribus munitam, voluitque hos, qui diuino cultui dicandi erant per Episcopum sacro & spirituali quasi connubio deuinctum, solemnibus cæremoniis, legitimáque manuum impositione initiari, ac veluti prolem Ecclesiasticam propagari, quæ Sanctæ ipsius Ecclesiæ successione perpetuò seruiret.

4 Sed quia necesse est vbi peculiaria officia sunt, & certæ administrationes ad communem vtilitatem institutæ, potestatem aliquam vniuersalem præcellere, quæ cæteras omnes regat, & ex qua cæteræ pendeant ad tuendam pacem, concordiam, & vnitatem, vt asserunt *D. Thom. contra Gentes lib. 4. cap. 76. in fine. August. de Ancona de potestate Ecclesiæ quæstion. 71. art. 4.* Igitur cùm vni- 5
uersalis Ecclesia corpus vnum sit, hanc vniuersalem, summamque auctoritatem Dominus noster IESVS CHRISTVS in S. Petro Apostolorum Principe collocauit, hunc Vicarium suum in terris reliquit, ac post eum successores eius in Pontificatu, & gubernatione Ecclesiæ suæ, itaut in eo plenitudo omnis potestatis in Ecclesia vigeret, & perpetuò constans permaneret, quam ipse aliis Ecclesiasticis gradibus communicaret, ac distribueret, prout iudicaret populorum vtilitati, fidelíumque ædificationi conducere, *S. Leo epist. 54. ad Anast. sf.* In nouo testamento, (inquit *Anaclet. Papa epist. 2. ad Episcopos Italiæ*, relatus *in cap. in nouo 21. dist.*) post CHRISTVM Dominum à Petro Sacerdotalis cœpit Ordo, quia ipsi primo Pontificatus in Ecclesia Christi datus est, Domino dicente ad eum: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam, & tibi dabo claues Regni Cælorum. Hic ergo ligandi ac soluendi potestatem primus suscepit à Domino, primusque ad Fidem populum virtute suæ prædicationis adduxit.

Cæteri

Digitized by Google

Cæteri verò Apoſtoli cum eodem pari conſortio honorem,& poteſtatem acceperunt,ipſumque Principem eorum eſſe voluerunt, qui etiam iubente Domino in toto Orbe diſperſi Euangelium prædicauerunt. Ipſiſque quoque deſcendentibus in locum eorum ſucceſſerunt Epiſcopi. Hæc *Anaclet.in d.c.in nouo*,& ideo Chriſtus creando plures Apoſtolos, inſtituit formam creandi plures Epiſcopos Apoſtolorum ſucceſſores. *Henriq.in*
6 *ſum.lib.6.cap.5.§.5. in com.lit. B.* Quam quidem Epiſcoporum inſtitutionem, & ſucceſſionem perpetuam in Eccleſia à Chriſto Domino inſtitutam fuiſſe ſolent Sacri Doctores deducere tum ex verbis eiuſdem dicentis *Matth.cap.28.in fine.* Ego vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſæculi : tum ex *Apoſt. Paulo ad Epheſ. 4.* dum ait : Et ipſe dedit quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam autem Prophetas, alios verò Euangeliſtas, alios autem Paſtores,& Doctores ad conſummationem Sanctorum in opus miniſterij,in ædificationem corporis Chriſti, donec occurramus omnes in vnitatem Fidei, & cognitionis Filij Dei in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti. Vnde manifeſtum eſt,ſic Chriſtum Eccleſiam inſtituiſſe, vt eſſet vſque in ſæculum duratura, ſecundum illud *Iſai.9.* ſuper ſolium Dauid,& ſuper regnum eius ſedebit, vt confirmet illud,& corroboret in iudicio, & iuſtitia, amodo, & vſque in ſempiternum; patet ergo quòd ita illos,qui tunc erant in miniſterio,conſtituit,vt etiam eorum poteſtas deriuaretur ad poſteros,vtilitate Eccleſiæ, vſque ad ſæculi finem,facit *tex.in cap. quodcunque 24. quæſt. 1.* Vbi dicitur,quòd quando Petrus Claues accepit,Eccleſiam Sanctam ſignificauit,quia ſcilicet non tantum pro ſe,ſed etiam pro omnibus ſucceſſoribus vſque ad finem ſæculi duratura eſt Eccleſia.

7 Sapienter igitur ne vnquam in Eccleſia Miniſtri deeſſent;dignitas,& auctoritas, quæ Epiſcopalis dicitur, ab ipſa ſapientia Chriſto IESV inſtituta eſt, & eo ipſo quod Petrum ſibi Vicarium ſubſtituit,ipſi dedit ius, & poteſtatem inſtituendi, & creandi omniũ Eccleſiarum Epiſcopos, quibus tum inferiores Miniſtri, tum ipſi etiam Sacerdotes parerent : Sicut enim in bellis gerendis omnibus militiæ ordinibus dux vnus præficitur,ita Sacerdotum vnus Princeps conſecratur, cæteris Sacerdotibus poteſtate ſuperior, iſque appellatur Epiſcopus, qui hanc ob cauſam non ſolum veſte vtitur cum aliis Eccleſiaſticis miniſtris communi, ſed aliis etiam ornamentis,quæ maiorem eius auctoritatem oſtendunt aliis in functionibus,ad quas ſimplex Sacerdotum poteſtas minimè extenditur. Cum ergo, vt ex modò dictis apparet, non Eccleſia, ſed ipſe Chriſtus Epiſcopos inſtituiſſet,& ius ac poteſtatem inſtituendi, & creandi eos Petro eius Vicario,& ſucceſſoribus in poſterum dediſ-
8 ſet, non poteſt dubitari quin illi ſint iure diuino inſtituti,*vt per tex.in d.c.in nouo,& in cap. videntes 22.quæſt.1.* probant *Ale. in 4.diſt.17.quæſt.7. concl.1. & diſt. 24.q.3. concluſ.2.Barbat.in tract. de præſtantia Cardin. q.1. Gig. de penſionib. quæſt.2. num.3. Cou.in reg.poſſeſſor.2.p.§.9.n.6. Soar.tom.4.de Pœnit.p.2.diſp.25.ſect.1.à num.7.Card. Bellarmin.de controuerſijs Chriſtiana Fidei to.1.controu.3.generali lib.4.de Romano Pont.cap.25. Valentia tom.4.diſp.7.q. 10.puncto 2.pag.2. Camill. Borrell.in ſumma omnium deciſ. tit.6.n. 1. Henriq. in ſum.lib.6.c.5.§.5. Azor.inſtit.moral. par.2.lib 3.cap.30.q.13.* Qui ſub diſtinctione hanc quæſtionem dirimunt,vt infra oſtendetur.

9 Verùm,vt Epiſcopalis auctoritatis origo, & ſucceſſio facilius percipiatur, ſciendum in Epiſcopis aliam eſſe poteſtatem Ordinis, aliam iuriſdictionis : Ordinis ea eſt poteſtas,vt ſciat,& poſſit omnia Sacramenta conferre, Chriſma conſecrare, Prædicationis munus exer-
10 cere,alios ordinare,ad Euchariſtiam ſumendam præparare,& Sacerdotes creare. Finis verò vnus eſt illis cum Sacerdotibus communis, qui eſt Sanctiſſimæ Euchariſtiæ conſecratio,& offerre Domino verum ſacrificium, in quo vniuerſi Preſbyteri pares ſunt, quandoquidem eorum auctoritas à Deo ipſo dependet. Epiſcopalis tamen Ordinis poteſtas ad hunc Euchariſtiæ conſecrandæ,& offerendæ finem, non ita proximè ordinatur ac Sacerdotium, ſed remotius, quatenus hoc perficit, & poteſtatem conſecrandi per Sacerdotum inſtitutionem confert : Vnde ad poteſtatem Epiſcopalis Ordinis tria propriè,& inſolidum pertinere,ſcilicet, ordinare,conſecrare,& confirmare, tradit *gloſ.verbo de talibus in cap. tranſmiſſam de elect.* & refertur *in Pontif. Romano in rubr. de conſecration. Epiſcopi :* verum conſecrare Eccleſias, & Calices,quamuis annexum ſit ordini Epiſcopali, cum tamen ſit Sacramentale poteſt à Papa Sacerdoti committi, *Henriq.d.cap.5.§.6.in com.lit.K.* Sacramenta verò, quæ ex ſola poteſtate Ordinis conferuntur, non poſſunt miniſtrari ab vllo,qui Ordinem ad illa requiſitum non habeat,nec Summus Pontif. poteſt Epiſcopo prohibere ne Ordines validè conferat, quia circa Ordinis poteſtatem, quam præhabet Epiſcopus vel Papa ordinans, habent ſe vt inſtrumentum liberum, ſed ab alio motum,nempe à Chriſto, & ea poteſtas pendet à Papa conſecrante in fieri tantum,quam quidem Ordinis poteſtatem immediatè à Deo Epiſcopi accipiunt : nam reſpectu illius omnes Apoſtolos pares fecit,ac in hoc illos æqualiter ordinauit,itaut nullatenus, quæ Ordinis Epiſcopalis eſſe dixi,poſſint inferiori Prælato,qui Epiſcopus non ſit, nec conſuetudine, alioue iure ſpeciali competere, *Abb. in cap. accedentibus de exceſſ. Prel. poſt num.* 2. vbi *add. Alex. de Neuo*, clarioribus id explicat verbis,& ſuccurrit *tex.in cap.quanto,de conſuet. & in cap. aqua,de conſec.Eccleſiæ,vel Altaris.*

Iuriſdictionis autem poteſtas ad myſticum fidelium 11
corpus ſpectat, quibus toto Orbe terrarum diffuſis, oportuit pro locorum amplitudine,Regnorúmque frequentia,illis aſſignari Antiſtites,ac Præfectos, quorum alij maiorem, alij minorem iuriſdictionis poteſtatem ad leges condendas haberent,prout neceſſitas, aut vtilitas poſtulare videbatur. Poteſtas hæc iuriſdictionis diuidi ſolet in illam,quæ pertinet ad dignitatem Epiſcopalem,cuius meminit *text.in d. cap.accedentibus*, ſcilicet cognoſcere de cauſis matrimonialibus, publicas iniungere pœnitentias,atque indulgentias concedere : & in illam quæ dicitur ſimplicis iuriſdictionis ; nempe, iudicare,excommunicare,corrigere,iuramenta recipere à vaſſalis,confirmare,inueſtire,beneficia conferre,inſtituere,cæteráque his ſimilia, quæ ſuo quæque loco explicabo:inter vnam, & alteram iuriſdictionis diuiſio- 12
nem illa eſt differentia,quòd de illis, quæ pertinent ad dignitatem Epiſcopalem ſolus ipſe Epiſcopus conſecratus cognoſcit, exceptis indulgentiis, quas electus Epiſcopus ante conſecrationem concedere poteſt, vt dixit *D.Thom.in 4.ſent.diſt.25.art.2. & diſt.20.q.1. art. 4. verſ. ad ſecundam quæſtionem.* ſequuntur *Sot. ibi diſt. 21. quæſt.1.art. 4. verſ. hanc ſit. Auguſt. de Ancona de poteſtate Eccleſiæ q.29.Silueſt. verbo indulgentia num. 13. Vgolin. de poteſt. Epiſcopi cap.41.in princ. n.1.* De illis verò, quæ ad ſimplicem iuriſdictionem ſpectant, cognoſcit electus, & confirmatus, licet nondum ſit in Epiſcopum conſecratus, *Rebuff.de pacificis poſſeſſ. num. 243.* quia exercitium iuriſdictionis actu acquiritur per confirmationem,*Coſm.in pragm ſanct. tit. de collation.verbo nominationes pag.186.* & ideo poterit ſubditos de iure communi 13
excommunicare,*Nau.in man.cap.27.num.5.* & beneficia 14
conferre,*Coſm.d.tit.de collation. verbo iuriſdictio pag. 181. Rebuff.d.tit.de pacificis poſſeſſ. num.251. Gonzal. ad reg. 8. Cancell.§.4. proœm. num.27.* Vbi verò apud Sedem Apoſtolicam promouetur, litteras dictæ Sedis promotionem, conſecrationémque continentes habere debet; alioquin ad ſuam Eccleſiam accedere,vel bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtrationem accipere, aut iuriſdi-

ctionem aliquam exercere non poteſt, à neminéque abſque huiuſmodi litterarum oſtenſione recipi, obedientiaue ei præſtari, atque audiri debet, *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap.* 2. §. 1.

15 Bimembris etiam (vt ad rem redeamus) ponitur diſtinctio Epiſcopalis auctoritatis, putà legis Diœceſanæ, & legis iuriſdictionis à *gloſ.* 1. *in cap. dilectus, de officio Ordin.* aſſerente in illis conſiſtere totum ius, & poteſtatem Epiſcoporũ. De diſtinitione vtriuſque legis Diœceſanæ, & iuriſdictionis, variè olim fuit elaboratum, aliis aſſerentibus quòd illa conſiſtat in recipiendo, hæc verò in dando, ſeu conferendo: aliis aliter opinantibus, vt videre eſt apud *Bertachin. tract. de Epiſcopo. lib.* 4. *p.* 2. *num.* 80. *cum ſeqq. Bote. tract. de ſynodo p.* 1. *num.* 61. *cum ſeq. & p.* 2 *à num.* 4. *Cuch. inſtit. iuris Canon. lib.* 1. *tit.* 12. *verſ. hæc iura. Dan. Venator. in analyſi iuris Pontificij lib.* 1. *tit.* 31. *nu.* 2. *Fr. Emman. quæſt. regular. to.* 2. *q.* 63. *art.* 2. *Azor. inſtit. mor. p.* 1. *lib.* 3. *cap.* 32. *quæſt.* 2. *praxis Epiſcop. p.* 2. *verbo iura Epiſcopalia*, ex quorum dictis illa eſt verior diſſinitio, quòd lex diœceſana ſit ad quam ſpectat perceptio cathedratici, pars oblationum, charitatiuum ſubſidiuum, ac denique cætera omnia, à quibus monaſteria iure communi ſunt exempta: Lex verò iuriſdictionis eſt, quæ obedientiam, ſubiectionem, reuerentiam, inſtitutionem, correctionem, reformationem, iuriſdictionem, penitentiæ indictionem, cauſarum audientiam, Sacramentorum collationem, eaque omnia complectitur, in quibus
16 bus monaſteria diœceſana iure communi ſubiiciuntur; vnde diſpenſationem eſſe de lege iuriſdictionis per *cap. ex tranſmiſſa, de tranſlat. Prælat & gloſ. in clem.* 1. *de reſcrip.* reſoluit *Paul. Borgaſ. de irregular. p.* 2. *rub. an diſpenſatio ſit*
17 *de lege diœceſana num.* 4. Idem eſt dicendum de canonica Epiſcopali. *Petr. de Vbald. de canon. Epiſcop. cap.* 1. *num.* 4. *& cap.* 4. *q.* 5. *Lap. de Caſtell. de canon. port. num.* 5.

18 Poteſtas hæc iuriſdictionis Epiſcopalis, qualiſcunque ſit, quamuis à Deo Epiſcopis ſit concella, voluit tamen, vt in illa ſubmiſſi eſſent Petro, tanquam capiti, & ſæpè ad hoc deſignandum Petro multa dixit ſingulariter & ſeparatim, ſed aliis Apoſtolis loquutus eſt coniunctim, & generaliter; vnde ad Petrum, vt in Euangelio habetur *Matth.* 16. ſic loquutus eſt. Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & *Ioan.* 21. Paſce oues meas, non ſemel, ſed ter. Pro ſua fide ſpecialiter orauit etiam: hinc etiam Chriſtus Dominus in ſingulari dixit, *Ioan.* 10. Fiet vnum ouile, & vnus Paſtor: & ſic voluit vnum eſſe Paſtorem, & non plures. Sed hanc poteſtatem paſcendi contulit Petro, dum dixit: Paſce oues meas; & ſic fecit eum Paſtorem, & non plures loco ſui: ipſe enim erat, & eſt verus Paſtor, & Pontifex, vt de ipſo dicit *Io.* Ego ſum Paſtor bonus; alij namque Apoſtoli fuerunt coadiuuantes, & cooperantes: & ideo dicitur, quòd Papa fuit aſſumptus in plenitudinem poteſtatis, alij in partem ſollicitudinis, *cap. ad honorem, de auctor. & vſu pallij.* Vnde licet omnes Apoſtolos fecerit pares reſpectu conſecrationis, & Ordinis; non tamen eos æquales fecit reſpectu iuriſdictionis: in illa enim Petrus præfuit omnibus,
19 vt notat *gloſ. in d. cap. in nouo, & in cap. loquitur* 24. *q.* 1. ea quidem, quamuis ſpiritualis, ſacra, & Diuina poteſtas ſit, hoc eſt à Chriſto Domino inſtituta; non à Repub. vt temporalis gubernandi poteſtas, ſed à Romano Pontifice Chriſti Vicario, & Petri ſucceſſore Epiſcopis datur, & ab eo manat ac pendet, itaut inter ipſum, & cæteros Epiſcopos hoc differat, quod iuriſdictio Romani Pontificis in totam Eccleſiam eſt iure diuino à Chriſto Domino inſtituta, & ab eo immediatè accepta, ex reſolutis *per Henriq. in ſum. lib.* 3. *de Pœnit. c.* 5. §. 5. *& Card. Bel-*
20 *lar. li.* 4. *de ſumme Pont. c.* 23. *ac Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p.* 2. *lib.* 7. *c.* 1. *n.* 22. cæterorum verò omnium Epiſcoporum iuriſdictio eſt à Chriſto Domino inſtituta, ſed a Romano Pontifice tanquam Chriſti Vicario, & ſummo, ac primo totius Eccleſiæ Paſtore ſuſcepta, & ab eo veluti e fonte Chriſti præcepto in illos deriuata, & hinc eſt, vt Summi Pontificis iuriſdictionem nulla humana poteſtas, aut ex toto abrogare, aut ex parte minuere, reſtringere, mutare, variareue poſſit: at Epiſcoporum iuriſdictionem Romanus Pontifex iure poteſt tollere, minuere, reſtringere, mutare, aut variare, prout maiorem, minoremue illis facultatem concedit, vt docent *S. Th.* 2. 2. *q.* 184. *a.* 6. *ad* 1. *& q.* 39. *a.* 3. *Iordan. de maioribus Epiſcopi cauſis ad Papa deferendis c.* 7. *n.* 8. *&* 9. *Bannez* 22. *q.* 1. *ar.* 10. *puncto* 2. *dub.* 5. *concl.* 5. *Fagundez d. c.* 1. *n.* 25.

Ratio autem cur iuriſdictio cuiuſlibet Romani Pontifi- 21
cis dicatur accepta proximè à Chriſto, & non iuriſdictio alicuius alterius Epiſcopi, illa eſt: quia cum Romanus Pont. eligitur, ei iuriſdictionem electores non dant, quia nemo dat, quod non habet: ſed dat ei immediatè Chriſtus Dominus, ſuppoſita ea conditione electionis legitimæ, cum electio tantum ſit veluti conditio ſine qua Romanus Pontifex à Deo iuriſdictionem non acci- 22
peret: ſed cum aliquis Epiſcopus eligitur, & confirmatur à Romano Pontifice, vel ab alio auctoritate ipſius; electio, & confirmatio non eſt veluti conditio, ſine qua Epiſcopus iuriſdictionem à Deo non acciperet, ſed eſt id per quod Romanus Pontifex dat ei iuriſdictionem in ea prouincia, cui præficit. *Henriq. d. c.* 5. §. 6. Hæc vero iuriſdictio non eſt neceſſariò coniuncta, vt naturalis proprietas cum conſecratione Epiſcopali, vt videlicet in Epiſcopo titulari, qui nullius diœceſis eſt 23
Ordinarius Paſtor, & in Epiſcopis, qui cum licentia Papæ renuntiarunt dignitati, aut ob crimen priuati ſunt Epiſcopatu; quia, vt ſupra dicebamus, poteſt Romanus Pontifex Epiſcopalis iuriſdictionis plenitudinem ex ordinatione diuina apud ſe radicatam habens, & à ſe tanquam è capite in aliquem pro aliquo loco deriuatam, coarctare, vel illi nullam demandare.

Quamuis igitur Epiſcopalis dignitas, ciuſque iuriſ- 24
dictio, vt Ordinaria, & ex officio conſiderata, ſaltem in generali, ſit inſtituta à Chriſto Domino, ad effectum, vt Petrus, & Succeſſores Eccleſiam eius per Epiſcopos gubernarent, vt conſtat ex verbis. *Pauli ad Epheſ.* 4. & 1. *ad Corinth. cap.* 12. dicentis poſuiſſe Chriſtum in Eccleſia Paſtores, id eſt, Epiſcopos, & poſt *Hieron.* & alios exponit *Soar. tom.* 4. *de Pœnit. p.* 2. *diſp.* 25. *ſect.* 1. *à n.* 7. & ex loco *Actorum* 20. ibi; poſuit vos Spiritus Sanctus Epiſcopos regere Eccleſiam, quem locum in idem adducit *Concil. Triden. ſeſſ.* 23. *cap.* 4. *Cardin. Bellarmin. d. lib.* 4. *de Romano Pontifice c.* 25. *Soar. d. loco*, vbi id etiam probat 25
ex auctoritate plurimorum Patrum, & ex ratione perfectæ Monarchiæ in Eccleſia per Chriſtum Dominum inſtitutæ, inde meritò ex omnium conſenſu reſoluens non poſſe totam etiam Eccleſiam hunc modum regiminis mutare, quod etiam poſt alios obſeruauerat *Cou. in reg. peccatum. p.* 2. §. 9. *n.* 6. Tamen ſi Epiſcopalis iuriſ- 26
dictio, ſicut etiam munus ipſum Epiſcopale, ſumatur in particulari, prout ſcilicet in hoc vel illo ſubiecto, reſpectu horum, vel illorum ſubditorum collocatur, non eſt de iure diuino, nec ab eo habet certos iuriſdictionis gradus, qui augeri, vel minui nequeant; ſed totum pendet à Summo Pontifice per quem idem munus immediatè habetur in particulari, & à quo ipſius iuriſdictio immediatè conceditur, & deriuatur, vt poſt *D. Thom.* pluribus in locis, & alios plures Theologos reſoluunt *Cou. vbi proximè, Soar. d. ſect.* 1. *n.* 10. *cum ſeqq. Card. Bellar. d. lib.* 4. *c.* 24. *Valent. to.* 4. *diſp.* 7. *q.* 10. *puncto* 2. *pag.* 2. *col.* 1.

Hæc quidem veriſſima reſolutio primo probatur in 27
cap. ita Dominus 19. *diſt. & in cap. quoties* 24. *q.* 1. & ex aliis pluribus adductis per Doctores ſupra citatos. Secundo probatur ex eo quia ipſe Romanus Pontifex ſolus eſt, qui per ſe, vel per alios ſua auctoritate, & conſenſu, creat, & transfert Epiſcopos, vt conſtat ex vſu Eccleſiæ Romanæ, & ex *tit. de tranſlat. Epiſcopi*: ipſe eſt, qui diœceſes

by Google

ceſes diuidit,erigit,auget, minuit, ſublimat, aut deprimit,ſiue in totum,ſiue in parte, coarctando ſcilicet territorium, vt vltra eundem Eccleſiæ vſum conſtat *ex D. Bernard.epiſt.*131.*ad Mediolanenſes*, dum, inquit, poteſt Romana Eccleſia nouos ordinare Epiſcopatus, vbi hactenus non fuerunt; poteſt eos, qui ſunt, deprimere, alios ſublimare,prout ratio ſibi dictauerit, itaut de Epiſcopis Archiepiſcopos creare liceat,& è conuerſo,ſi neceſſe viſum fuerit. Subſcribunt *Card. Bellar.d.c.24.col.2. prope finem. Soar.d.num.*10.*col.*2.

28 Deinde poteſt ipſe Summus Pontifex extendere, vel limitare ipſam etiam iuriſdictionem Epiſcopali muneri Iure diuino cohærentem intrinſecè, vt ordinariam, & quaſi ex natura rei,dum ſcilicet eam poſtulat intrinſecè officium Paſtoris animarum, & gubernatoris in ſpiritualibus,ad quod Epiſcopus aſſumitur, reſpectu eorum, quorum ſit Epiſcopus; prout ſatis conſtat ab experientia,tum in his,quæ pertinent ad forum externum, videlicet in diſpenſationibus circa vota, & impedimenta ad contrahendum matrimonium, aut ad Ordines ſuſcipiẽdos,& ſimilia; vel in abſolutionibus à cenſuris, aut in conceſſionibus indulgentiarum: tum etiam in his,quæ ſpectant ad forum internum, videlicet in reſeruatione caſuum conſcientiæ;quæ quidem omnia,cum non fiant niſi per extenſionem, vel limitationem Epiſcopalis iuriſdictionis,vt patet,& nihilominus fiant per Summum Pontificem,ſignum præbent manifeſtum eam ab eo immediatè in particulari pendere,&deriuari,& non à iure diuino; aliter enim ſi ab hoc immediatè procederet, neutrum prædictorum ex propria diſpenſatione poſſet Summus Pontifex,iuxta vulgarem regulam*cap.ſunt quidam* 25.*queſt.*1.prout bene argumentantur *Cardin. Bellarmin.& Soar.* vbi proxime,& conſtat ex his,quæ circa eandem regulam proſequuntur *D. Thom.*1. 2. *queſt.* 97. *art.*4.*ad* 3.*Silueſt.verbo Papa.q.*16. *Almain. de poteſt. Eccleſia cap.*13.& alij plures,vt per *Cou.de ſponſalib.p.*2.*cap.*6. §.9.*num.*4. *Azor.inſt.mor.p.*2.*l.*8.*c.*12.*q.*7.*& lib.*4.*c.*18.*q.*2. *& lib.*5.*c.*3.*à princip.*

29 Sed inſurget aliquis obiiciendo quod Epiſcopi ſucceſſerunt in locum Apoſtolorum, iuxta *tex. in d. cap. in nouo verſ.ipſis,& Concil.Trid.ſeſſ.*23.*cap.*4. *in med. Bellarm. d.lib.*4.*cap.*25.*Soar.in d.ſect.*1.*nu.*12. & ante eos docuerat *Auguſtin. in Pſ.* 44. dum exponens illud, pro patribus tuis nati ſunt tibi filij,inquit,Patres miſſi ſunt Apoſtoli, pro Apoſtolis filij nati ſunt tibi,conſtituti ſunt Epiſcopi, habetur in *cap. quorum vices* 68. *diſt.* At iuriſdictio Apoſtolorum, vt infra oſtendetur, eſt immediatè à iure diuino poſitiuo, igitur ab eodem immediatè, & abſque vlla limitatione conceſſa debet cenſeri poteſtas Epiſcoporum, & per conſequens independens eſſe à Summo Pontifice, prout aliàs iuriſdictio cæterorum, qui poſt eum legitimè vocati fuerint ad Summum Pontificatum,independens ab eo Summo Pontifice,& immediatè à Chriſto accepta: probatur ex illa maximè ratione, quia ſuccedunt Petro,qui immediatè à Chriſto Domino
30 eamdem iuriſdictionem habuit. Confirmatur difficultas, quia, non poteſt Summus Pontifex ex toto, vel ex aliqua parte,aliquid eorum mutare,abrogare,& tollere, quæ Sancti Apoſtoli condiderunt,vt probant *tex.in cap. ſunt quidam* 25.*q.*1.ibi: vbi vero apertè Apoſtoli Domini, & eos ſecuti Sancti Patres ſententialiter aliquid definierunt,ibi non nouam legem Romanus Pontifex,ſed potius, quod prædicarum eſt vſque ad animam, & ſanguinem confirmare debet: & in *cap.contra ſtatuta,& in cap.omnis quod eod.cauſa,& queſt.& in cap.ſuper eo,de bigamia*, vbi ait *Lucius* 3.cum bigamis contra Apoſtolum diſpenſare non licet, idem dicit *Innoc. III. in cap.nuper, & in cap. à nobis eod.tit.* at iuriſdictio Epiſcopis competens eſt illa, quam Apoſtoli à Chriſto Domino receperunt,& habuerunt,cum eis ſucceſſerint, ergo iure diuino, & independenter à Summo Pontifice illis eſſe tributam videbatur dicendum.

Pro reſponſione tamen ſupradictæ obiectionis fatendum eſt,cum probabiliori,& receptiori ſentẽtia,omnes 31
Apoſtolos immediatè habuiſſe à Chriſto Domino poteſtatem, quæ quidem licet ex ipſa Chriſti inſtitutione eſſet Petri,vt capitis, & Ordinarij eorum etiam Principis,& Paſtoris diſpoſitioni ſubordinata,ad hoc,vt concilium conuocaret,& alia obiret Præſidentis officia, vt poſt alios reſoluunt *Sot. in* 4. *diſt.*20. *q.*1.*art.*2.*col.*5.*poſt med.Cou.in d.reg.peccatum p.*2.§.9.*n.*1.*verſ. quarto*, ſic intelligentes illud *Ioan.*21. Paſce oues meas, prout etiam procedunt tex. *in cap.in illis,in fine*,80. *diſt.& in d.cap.ita Dominus,& in cap. Sacroſancta verſ. inter* 21. *diſt.* Tamen huiuſmodi poteſtas ſic ad Petrum ſubordinata Apoſtolis à Chriſto Domino conceſſa in nihil ſecundum ſe erat poteſtati eiuſdem Petri inæqualis, ſed potius abſque vlla limitatione æqualis in totum orbem,& ad omnes actus, quos Petrus agere poterat, idque non ſolum quoad Ordinem,& dignitatem conſecrationis, vt ſupra dicebamus,& exiſtimarunt *gloſ.verbo pari in d.ca.in nouo*, *& gloſ.verb. Petrus in cap.loquitur* 24.*q.*1.*& gloſ.vlt.in d.c. in illis*: Sed etiam quoad iuriſdictionem, & poteſtatem adminiſtrandi, cum eius etiam functiones ſint de eſſentia muneris Apoſtolici, & propterea non ſit dubium eaſdem contineri in ea ſumma poteſtate,cum qua Chriſtus miſſus eſt à Patre,ac eam omnem,quoad erat poſſibile, communicaſſe, & conceſſiſſe omnibus Apoſtolis, vt conſtat *Ioann.*20. Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos,prout ex his & aliis fundamentis reſoluunt plures, *vt per Sot.d.art.*2.*maximè col.*4.*in fine,cum ſeqq.Cou.d.verſ. quarto, Bellarmin.d.lib.*4.*cap.*22.*in fine,& cap.*23. & conſtat etiam ex iuribus ſic abſolutè, & abſque vlla vtriuſque poteſtatis diſtinctione loquentibus, & proinde ſic indiſtinctè intelligendis *in d. cap. in nouo*,ibi, pari conſortio,& in *d.cap.loquitur*, ibi,parem poteſtatem, & ibi, pari conſortio.

Hæc itaque omnia circa Ordinis, & iuriſdictionis 32
poteſtatem parem Petro, & abſque vlla limitatione in Apoſtolis fatemur,ſed non inde ſequitur, idem fore dicendum in aliis Epiſcopis, quamuis dicantur Apoſtolis ſuccedere. Nam imprimis hæc ſucceſſio non eſt propria eo modo, quo vnus, v. g. Rex ſuccedit in omnibus ad anteceſſorem pertinentibus: neque enim eis ſucceſſerunt in dignitate Apoſtolatus, nec in facultate vtendi iuriſdictione ſua, prædicandi, & fundandi Eccleſias in toto orbe, quam ipſi Apoſtoli immediatè habebant à Chriſto Domino,vt habetur *Marc.vlt.& Matth.vlt.*Nec in dono linguarum, & miraculorum, nec in poteſtate ſcribendi libros canonicos. Deinde ſi Apoſtolis propriè ſuccederent, planè hæc ſucceſſio in omnibus Epiſcopis reperiretur; conſequens autem hoc non eſt verum, vt patet de *Tito*,& *Timotheo*, & aliis, qui vtpote iam creati Epiſcopi, quo tempore adhuc viuebant Apoſtoli, non poſſunt dici illis ſucceſſiſſe, quia ſcilicet propriè non ſucceditur niſi præcedenti,& non exiſtenti.

Licet tamen ſupponeremus hanc ſucceſſionem pro- 33
priè dari ex parte Epiſcoporum,tamen quod attinet ad iuriſdictionem, de qua ſermo noſter eſt, non aderat ex parte decedentium Apoſtolorum aliquid in quo ab Epiſcopis ſuccedi poſſet. Apoſtolorum enim dignitas, & iuriſdictio perſonalis erat, vtpote eis propter neceſſitatem illius temporis & primæ fundationis Eccleſiæ ſpeciali priuilegio à Chriſto Domino commiſſa,non vt perpetuò in Eccleſia, qua talis, duraret; ſed vt cum Apoſtolorum perſonis extingueretur, prout ſolent priuilegia perſonalia iuxta vulgares regulas extingui, niſi quatenus per auctoritatem, & conceſſionem Summi Pontificis in vim humanæ iuriſdictionis poſtmodum concederetur,prout ab eo dependenter conceditur,quibus rationibus prædictam obiectionem de ſucceſſione Epiſcoporum ſoluunt eleganter *Sot.d. col.*5. *in fine* Soar.

d. num. 12. *Cardin. Bellarm. d. cap.* 25. & ante eos censuerant plures, vt per *Couarru.* eosdem sequutus, *d.* §. 9. *num.* 6.

34 Ex quibus clarius colliges iura supra allegata ad probandam Episcoporum successionem cum *Soar.* & *Bellar.* vbi proxime, intelligenda, & referenda esse ad aliam successionem, quæ scilicet sit respectu Ordinis sacri Episcopalis, vel ad aliam, quæ sit solum impropriè, videlicet per quandam similitudinem & proportionem, quia nimirum Episcopi post Summum Pontificem sunt Ordinarij Principes Ecclesiæ, sicut Apostoli ex priuilegio fuerunt sub Christo, & postmodum sub Petro: prout etiam ob similem proportionem dicuntur Presbyteri succedere septuaginta duobus discipulis ex *Anacleto epist.* 2. & ex *Beda in cap.* 10. *Luca*, cum tamen constet Presbyteros non potuisse propriè succedere illis discipulis respectu presbyteratus; siquidem hi non fuerunt Presbyteri, nec vllum Ordinem aut iurisdictionem à Christo susceperũt, immo postea eorum aliqui, videlicet Philippus, & Stephanus, & alij ab Apostolis Diaconi ordinati fuerunt. *Act.* 6.

35 Neque obstat comparatio suprà adducta de successione, per quam Summi Pontifices Petro succedunt, ex cuius fundamento, & ratione probatur eos suam certam, & inlimitabilem iurisdictionem accipere immediatè à iure diuino, prout Petrus eandem acceperat ab eodem: quia respondetur ex mente *Soti d. col.* 5. *ante finem*, & ex verbis *Cardin. Bellarmin. d. cap.* 25. *col.* 2. *post principium*, magnum esse discrimen inter successionem, quæ sit Petro, & eam quæ sit Apostolis: propter quod de illa ad hanc argui non potest: cum enim Pastoralis Petri dignitas fuerit ei non solum tanquam Apostolo, sed tanquam Christi Vicario tradita, & instituta ab eodem Christo Domino tanquam ordinaria, & perpetuò mansura in Ecclesia, iuxta illud: Super hãc petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claues Regni Cælorum, iuncta explicatione *Sot. d. col.* 5. *ante finem*, & aliorum quos refert *Cou. dict. num.* 6. consequitur, quòd dum Romanus Pontifex succedit Petro, succedit eidem, vt Christi Vicario, & Pastori Ordinario totius Ecclesiæ, & per consequens quod ab illo immediatè habet iurisdictionem, à quo eam habuit Petrus: contra verò in Episcopis respectu Apostolorum dicendũ est iuxta suprædicta: quia nec ex parte Episcoporum datur propria, sed tantum similitudinaria successio, nec ex parte Apostolorum superfuit aliqua iurisdictio Ordinaria, in qua possent Episcopi succedere, cum tota fuerit delegata, & à Christo Apostolis data ex personali priuilegio in Ecclesia perpetuò non duraturo, iuxta suprà resoluta, & resoluit *Azor. d. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 30. *q.* 13. *vers. duces*: ex quibus patet responsio ad confirmationem prædictæ obiectionis supra relatam.

Constat igitur ex hucusque dictis Episcopos habere suam iurisdictionem in particulari immediatè à Summo Pontifice, & ab eo dependentem, proindeque eorum potestatem iudiciariam extendi, vel limitari ad plures, vel pauciores effectus.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus apud Ethnicos veteres fuit nomen Magistratus, cuius erat panis, & cæterarum rerum ad cibum, & victum pertinentium curam habere.*

2 *Episcopus Græcè dictus est qui Latinè dicitur speculator, vel superintendens, eo quod illius præcipuum munus sit gregis sibi commissi mores, & vitam explorare, & inspicere.*

3 *Summi Sacerdotes vocantur Episcopi ad differentiam simplicium Sacerdotum.*

4 *Pontifices tantum, aliquando verò Sũmi Pontifices nominantur Episcopi, cum ipsi Ecclesiasticos Ordines distribuant, & disponant, & præordinatores sint in cunctis.*

5 *Præsules dicuntur Episcopi, quia in Concilio præsident.*

6 *Antistites appellantur Episcopi, quia ante alios stantes præeminent populo.*

7 *Sanctissimi vocantur Episcopi, quia alios Sanctos efficere debent.*

8 *Legati Christi nonnunquam appellantur Episcopi.*

9 *Pastores Episcopi non impropriè dicuntur, sicut & subditi eorum similitudine oues appellantur.*

10 *Fratres vocat Episcopos Summus Pontifex, quasi sibi æquales; Cardinales verò & Reges filios.*

11 *Episcopatu ipso nulla maior dignitas est in Ecclesia, & ideo Summus Pontifex hoc nomine non dedignatur, cum aliquando vel Vrbis Romæ, vel Catholica Ecclesia Episcopum seipsum appellet.*

12 *Illustres, & personæ egregiæ appellantur Episcopi.*

13 *Præco Episcopus dicitur, vt annunciet populo scelera aliorum.*

14 *Sal terræ etiam dicitur Episcopus, vt condiat aliorum mores sapientissimis institutis, ac præceptis.*

15 *Lucerna super candelabrum posita ideo appellatur Episcopus, vt omnibus luceat probitatis, & doctrinæ radiis.*

16 *Angeli dicuntur Episcopi, quia mittuntur, vt nuntij prædicaturi verbum Dei.*

17 *Ducis officium habet Episcopus, vt rectum iter subditis ostendat.*

18 *Medici appellantur Episcopi, vt sciant attemperare vinum oleo in curandis vulneribus.*

19 *Episcopum quem esse oporteat à Christo Domino ostenditur in Euangelio.*

20 *Item ab Apostolo multis in locis.*

21 *Episcopum custodem, mediatorem Dei, & hominum esse dicit beatus Clemens Petri Successor.*

22 *Episcopum virum diuinum, ac diuino numine afflatum dicit Dyonisius Areopagita.*

23 *Episcopum esse dicit Ignatius, qui omni principatui, & potestati supereminet, & quod homini licet, imitator Christi veri Dei, princeps Sacerdotum, Imaginem Dei referens.*

24 *Episcopus quot nominibus significetur, Nazianzenus, & sacer Basilius ostendunt.*

25 *Episcopi dignitas, potestas, & iurisdictio ex institutione Diuina presbyteratum supereminet.*

EPISCOPVS QVID SIGNIFICET, & quibus appelletur nominibus, & de eius dignitate, vita, & moribus.

CAP. II.

EPISCOPI nomen Græcum est, & 1
apud Ethnicos veteres fuit nomen Magistratus, cuius erat panis, & cæterarum rerum ad cibum, & victum pertinentium curam habere, & ideò *Arcadius iureconsultus* recen ens munera personalia *in l. munerum.* 2. §. *Irenarche. ff. de muneribus & honoribus*, sic ait: Episcopi, qui præsunt pani, & cæteris venalibus rebus, quæ ciuitatum populis ad quotidianum victum vsui sunt, personalibus muneribus funguntur. Et *Cicero* scribit *lib.* 7. *ad Atticum epist.* 10. Vult me Pompeius esse, quem tota hæc campana, & maritima ora habeat in oculis, ad quem delectus, & summa negotij referatur.

Hodie vero vocabulum istud factum est quodammo- 2
dò proprium Christianæ religionis, veteri pene sensu obseruato, translatum à profano ciuili Magistratu ad sacros Ecclesiæ Præsules, & Antistites, eò quòd illorum præcipuum munus sit gregis sibi commissi mores, & vitam explorare, & inspicere; & ideo Episcopus Græcè dictus est, qui Latinè dicitur, Speculator, *c. clerici.* §. *Episcopus.* 21. *dist.* vel superintendens, *c. qui Episcopatum.* 8. *q.* 1. ita

hanc

Digitized by Google

hanc Episcopi ethymologiam referunt *Hieron. Gig. in tract. de residentia Episcoporum cap. 1. à num. 1. Anast. af. Germon. de Sacrorum immunit. lib. 3. cap. 8. Durand. in rationali diuinorum lib. 2. cap. 11. à num. 1. Alphons. Aluarez. Guerrero in speculo iuris Pontificij lib. 1. cap. 4. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 27. q. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. glos. 42. num. 18.* vnde *D. Ambros. de dignitate Sacerdotali c. 6.* Episcopum dici putat quasi superinspectorem; idcóque & in solio eum in Ecclesia editiori residere, vt sicut ipse cunctos respicit, ita & cunctorum oculi ipsum respiciant. Speculator item dictus, teste *Augustin. lib. 1. de Ciuit. Dei cap. 9.* quasi populorum, quibus præpositus est, obseruator, custos, & præfectus, qui speculetur, & prospiciat populorum subditorum mores, & vitam. Vnde & *Vrbanus Papa in epist. ait.* Sedes Episcopis in Ecclesiis erectæ indicant speculationem, & potestatem iudicandi, & soluendi, atque ligandi à Domino eis concessam.

3 Summi Sacerdotes vocantur Episcopi *in cap. 1. §. per fontis, de Sacra Vnctione, & in cap. vlt. 3. quæst. 1. & in cap. videntes 12. q. 1.* & aliis relatis per *Azor. d. cap. 27. quæst. 1. vers. quæres Ioseph. Ludou. Perusin. decis. 74. num. 11.* Ad differentiam simplicium Sacerdotum, quia licet sex sint, quæ communiter ad omnes pertinent Sacerdotes, videlicet, catechizare, baptizare, prædicare, conficere, soluere, ac ligare; tamen ad Episcopum nouem specialiter spectant, scilicet, clericos ordinare, virgines benedicere, Pontifices consecrare, manus imponere, basilicas dedicare, degradandos deponere, synodos celebrare, Chrisma conficere, vestes, & vasa sacrare, in fronte chrismare, & benedictionem solemnem ante pacem dare, *cap. perlectis vers. ad Episcopum 25. distinct. cap. quamuis 68. dist.* Summi etiam dicuntur Episcopi, quia vltra eos nullus est Ordo, *cap. de his, c. manus de consec. dist. 5.* Nam Episcopatus est maior ordo, quàm sit in Ecclesia Dei, *glos. verbo Episcopus in procem. lib. 6. glos. verbo de Episcopis in cap. quia periculosum de sentent. excom. eod. lib. Cassan. in catalogo gloriæ mundi p. 4. consid. 25.*

4 Pontifices etiam appellantur in *cap. Pontifices 7. quæst. 1. Et in cap. Messana de elect. & in d. c. quia periculosum,* ibi, Pontificalis officij, *de sentent. excom. in 6.* & *Isid. in d. cap. cleros vers. Pontifex*, vocat eos maximos Pontifices, hoc est maximos Sacerdotes; ipsi namque efficiunt Sacerdotes, atque Leuitas: ipsi officia, & Ecclesiasticos, Ordines distribuunt, & disponunt, & præordinatores sunt in cunctis, ipsi quod vnusquisque facere debet ostendunt. *Durand. d. cap. 11. num. 3. Azor. vbi proximè.*

5 Præsules dicuntur, quoniam in Concilio præsident, *cap. quod translationem, de temper. ordinat. Durand. d. cap. 11. num. 4.*

6 Antistites etiam nominantur, quia ante alios stantes præeminent populo; vel ab *ἀντι*, quod est contra, quoniam hæreticis contradicunt, vt Pastores lupis, *Durand. d. cap. 11. num. 5.*

7 Sanctissimi vocantur *in auth. de Sanctissimis Episcopis collat. 9. & in clem. 1. §. nec super, de pœnis.* Nam qui alios Sanctos efficere debet, necesse est, vt sit Sanctissimus, & maxima Sanctitate præfulgere debet is, qui velut sol quidam Sanctitatis, in omnes alios tanquam sydera quædam Sanctitatis suæ radios emittere tenetur: hinc rectè *Eccles. 24.* dicitur: Ab immundo quis mundabitur? cui simile est illud *Greg. mor. lib. 7.* Manus sordida aliam non lauat, & oculus plenus puluere, maculam non conspicerat; ita mundus debet esse, qui vult aliena corrigere.

8 Legati Christi nonnunquam appellantur, prout *in cap accusatio quoque in fine, 2. q. 7. & in d. clem. 1. Speculat. in tit. de legatis §. 1. Alphons. Aluarez. Guerrero in speculo iuris Pontificij lib. 1. cap. 28. paulò post princip.*

9 Pastores Episcopi non impropriè dicuntur, sicut & subditi eorum similitudine oues appellantur ab ipso Christo Domino *Ioan. 11. & 21.* & ibi omnes sacri interpretes; neque verò secundum illam abusiuam significationem, qua Dominus gregis pastor dicitur, vt Iacobi filij ad Pharaonem dixerunt: Pastores sumus, quia per famulos ducebant gregem, & factu, lanáque fruebantur; sed potius officio, & cura, quam bonus Pastor per seipsum, non vt mercenarius debet exhibere, vigiliásque perferre: vt Episcopi nomen sonat, id est Speculator, vt supra diximus: & vt pascere sonat, id est, per prata scripturæ gregem deducere, eiúsque fontibus potare, atque oleo scabiem inungere, docendo verbo, bonorumque operum exemplo, verbi Dominici prædicatione, ac Sacramentorum administratione, vt Pastoris officij esse proprium docet, & monet, ac sæpius inculcat *Concil. Trident. sess. 6. de reformat. cap. 1. & sess. 23. de reformation. cap. 1.* prosequuntur *Sot. de iustit. lib. 10. quæst. 3. art. 1. ad med. Fusch. de Visitat. lib. 1. cap. 4. à num. 23. & lib. 2. cap. 33. num. 20.* Faciunt multa, quæ de pascendi verbo in prædicta Christi Domini auctoritate explicat *Cardin. Bellarm. tom. 1. de Roman. Pont. lib. 3. c. 15.* In cuius officij Pastoralis signum baculum pastorale dari Episcopis notissimum est, & explicat *tex. in cap. vnico in fine, de sacra Vnct. Durand. in rationali diuin. lib. 3. c. 15. Guido Panzirola in thesauro variarum lect. lib. 1. cap. 19.* melius *Durantes de ritibus Ecclesiæ lib. 2. cap. 9. à num. 36.* Apud quos videbis rationem, & veritatem illius historiæ, cuius meminit *tex. in d. cap. vni.* Quare scilicet Romanus Pontifex baculo non vtatur, cum tamen primus sit, & supremus Pastor vniuersalis Ecclesiæ, vt erudite comprobat *Roman. V I I I. in Extrauagan. vnam sanctam, de maiorit. & obed. inter communes.*

10 Fratres vocat Episcopos Summus Pontifex, quasi sibi æquales, Cardinales verò, & Reges filios, *cap. quam grauis 6. de crimine falsi, Felin. in procem. Decretal. num. 1. Deci. in cap. cum venerabilis num. 2. de except. Tusc. in pragmat. tit. numero Cardinalium, glos. Cardinales.* Nam cum 11 nulla maior dignitas sit in Ecclesia ipso Episcopatu, *c. 1. de priuileg. cap. pen. de prebend. cum citatis sup. n. 3. in fine.* Summus ipse Pontifex hoc nomine non dedignatur: aliquando enim vel Vrbis Romæ, vel Catholicæ Ecclesiæ Episcopum se ipsum appellat, *cap. si Episcopus 2. q. 9. cap. transmarinos, cap. Aphros 98. distin. Gambarupt. de casibus reseruatis cap. 1. num. 7. & 8.*

12 Illustres dicuntur, *Bart. in l. omnes populi q. 4. ff. de iust. & iure*, quamuis *Bald. in l. ad similitudinem C. de Episcop. & cler.* velit Episcopum esse similem illustri personæ, non tamen esse illustrem. Vocantur etiam personæ egregiæ, ad quos si testes esse velint, mitti debet instrumentum, vt in domibus suis testimonium reddant, si velint, *glos. in l. ad egregias ff. de iureiur. Azor. d. cap. 17. q. 1. propè finem.* Dicuntur etiam (vt ait *Clemens V. in Clem. 1. §. ven. de pœnis*) Sanctissimi, Christi legati existunt, spirituales sunt patres, fratres & Coepiscopi Papæ, & columnæ comprobantes Ecclesiæ, *cap. 1. 3. q. 8. cap. accusatio 2. q. 7.* Vnde à sacris Canonibus Reuerendissimi appellantur, in *cap. perlatum 88. dist. & in c. 1. 7. q. 1. & in c. generaliter 16. q. 1.* ac in sacris Imperatorum legibus sanctissimi nominantur, vt in auth. de sanctissimis Episcopis; perfectiores namque censentur fratribus religiosis propter regendi officium, ait idem, *Clemens V. in Clem. exiui de verb. signific.* Sed & ipsi quoque debent se nimis honorare, & qui posteriores sunt ordine aliis in sedendo, & subscribendo, ac cæteris actibus loco cedere, vt statuit Greg. Papa *in cap. fin. 17. dist. se quoque*, inuicem eligere, inuicem adiuuare, non autem persequi, aut nocere, vel ab alterius adiutorio subtrahere debere sacri Canones admonent, *vt in epist. Clem. ad Iacobum fratrem Domini, & in Concil. Arelaten. c. 13. & in epist. Alex. Papæ.*

13 Præco etiam Episcopus dicitur, vt annuntiet populo sceleta eorum, prout *Isai.* dixit *cap. 58.* relatus *in cap. si rector 43. dist.*

14 Sal terræ, *Matth.*5. vt condiat aliorum mores ſapientiſſimis inſtitutis, ac præceptis.

15 Lucerna ſuper candelabrum poſita, *Matth. eod. cap.*5. vt omnibus luceat probitatis, & doctrinæ radiis.

16 Angeli dicuntur, *Luce* 9. quia mittuntur, vt nuntij prædicaturi verbum Dei.

17 Habet officium ducis, vt rectum iter ſubditis oſtendat, nec (quod verendum eſt) cæcus cæco ducatum præbeat, atque ambo in foueam cadant *cap. poſt tranſlationem verſ. item ſi quis, de renunt. cap. cum ſit de ætate, & qualit.*

18 Medici, vt norint attemperare vinum oleo in curandis vulneribus *cap. diſciplina diſtinct.*45.

Militis armati, Cuſtodis, Leonis, Angeli, & aliorum quæ à S. Gregorio Nazianzeno connumerantur in carmine ad Epiſcopos; vt ſua inſuperabili poteſtate dæmonum impetus infringat; & in ſumma quot ſunt neceſſitates hominum, tot fere nomina attributa ſunt Epiſcopis, ex earum ſimilitudine, vt norint ſe totidem officia obtinere, quæ ne ſingula proſequamur, cum ſe in omnes fere cauſas, actiones, tempora, perſonas, ac diœceſis ſuæ neceſſitates effundant; infra commodiorib. locis tractabimus.

19 Epiſcopum igitur Summus ipſe Pontifex Chriſtus Dominus *Ioan.*10. eum eſſe dicit, qui ſit ille bonus Paſtor ouium, qui intret per oſtium, quod oſtium Chriſtus eſt, & non aliunde, cui oſtiarius Spiritus Sanctus aperiat: qui cognoſcat oues ſuas, & cognoſcant eum oues eius; nominatim vocet eas, & vocem eius audiãt, dux earum ſit, vadat ante eas, & oues eum ſequantur, quia vocem eius ex frequenti doctrina, & verbi prædicatione cognoſcunt: qui non modo mercedem fluxam, & caducam non reſpiciat, non modo laboribus non defatigetur, non modo opibus, & facultatibus ſuis non parcat, honoremque ſuum non quærat, lupis non cedat, aut oues non deſerat; non modo infamiam, paupertatem, exilium, carcerem non metuat; ſed vitam etiam ipſam, atque animam, (ſi ita opus ſit) libẽter, & prompte pro ouibus ſuis ponat, atque profundat, *Matth.*5. Qui ſit ſal illud terræ, condiendo, & ab omni labe conſeruando omni Chriſtiano populo comparatum *Ioan.*8. Qui ſit lux mundi. Lucerna ſuper candelabrum poſita, quæ omnia immunda purget, ſterilia fœcundet, errantia illuſtret, mœſta exhilaret, latentia prodat, ac in lucem proferat: Qui ſit illa ciuitas inexpugnabilis in monte poſita, vndequáque illuſtris, & quæ obſcurari nullo modo poſſit, *Matth.*5. Oculus vniuerſi, quo ſano, & ſimplici totum corpus ſit lucidum, quo deprauato, & lippiente totum futurum ſit tenebroſum. *Matth.*6. Qui claues Regni cœleſtis habeat, vt cui aperiat apertum ſit, cui claudat perpetuò ſit obſeratum; qui poteſtate ligandi, & ſoluendi ſit præditus, vt quodcunque ligauerit ſuper terram, ſit ligatum in cœlis, & quodcunque ſoluerit in terris, ſit ſolutum & in cælis, quorum detinuerit peccata detenta ſint: quorum dimiſerit, dimiſſa ſint; *Ioann.*20. quem qui audit Chriſtum audit, quem qui ſpernit, Chriſtum, & qui miſit eum, Deum Patrem ſpernit, & conculcat, *Luce* 10. Qui fidelis ſit ſeruus & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, vt det illi cibum tempore opportuno, *Matth.*24. Qui ſit operarius meſſis eius, vt fructum afferat, & fructus eius maneat, *Ioan.*15. Qui de mundo non ſit, ſicut & Chriſtus de mundo non eſt, *Ioan.*17.

20 Hunc eumdem Paulus hominem dicit eſſe ex hominibus aſſumptum, pro hominibus conſtitutum in his, quæ ſunt ad Deum, vt offerat dona, & ſacrificia pro peccatis, qui condolere poſſit iis, qui ignorant, & errant, vt qui & ipſe circundatus eſt infirmitate, & propterea debet exorare atque offerre, quemadmodum pro populo, ita etiam pro ſemetipſo pro peccatis: qui non ſumat ſibi eum honorem, ſed vocetur tanquam Aaron 1. *Paralipom.*23. Nam & Chriſtus non ſemetipſum clarificauit, vt Pontifex fieret, ſed qui loquutus eſt ad eum, Filius meus es tu, ego hodie genui te, *Pſalm.*2. Tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech. *Pſalm.*109. Qui ſit miniſter, & adiutor Dei, ac diſpenſator miniſteriorum eius, *Apoſt.*1. *ad Corinth.*4. Sapientibus, & inſipientibus debitor, *idem ad Roman.*1. cui datum eſt miniſterium reconciliationis, & poſuit Deus verbum reconciliationis in ore eius: qui legatione fungatur pro Chriſto, tanquam Deo exhortante per os eius 2. *Corinth.*5.

Illum etiam *Clemens* Petri Succeſſor *conſt. Apoſt. lib.*2. *cap.*30. omnis ſacræ ſcientiæ cuſtodem eſſe dicit, mediatorem Dei, & hominum, in eo, quod ad eum facit, miniſterio, doctorem pietatis, ſecundum Deum parentem noſtrum, qui per aquam, & Spiritum regeneret nos in ius adoptionis filiorum Dei, Principem & Ducem populi Dei, Regem, atque Dinaſtam, Θεὸν ἐπίγειον, hoc eſt, terreſtrem Deum, poſt Deum, cui à nobis primus debeatur honos, de eo enim, & illis ſimilibus ſcriptum eſſe docet, *Pſalm.*18. Ego dixi, Dij eſtis, & filij Altiſſimi omnes vos. Et illud *Exod.*20. Diis non maledices. Qui primum in omnibus locum teneat, diuini tenoris, quantum homini fas eſt, particeps vniuerſi Cleri caput, totius autem populi, in his quæ ſunt ad Deum, Princeps. 21

Item *Dyoniſius Areopagita de cæleſti hierarchia cap.*1. Epiſcopum dicit eſſe virum diuinum, diuino numine afflatum, qui omni ſacra diſciplina ſit præditus, perficiens ea, quæ perficiuntur, omnémque Sacerdotalem doctrinam complexus; tradens item ſacra pro cuiuſque eorum dignitate, qui ſcienter, & integrè præditi ſunt Sacerdotum perfectione, atque virtute, & in quo omnis, quæ eum attingit, hierarchia, pure abſoluitur, & cognoſcitur. 22

Diuus vero *Ignatius Ioannis diſcipulus in epiſt. ad Smirnenſes*, definiens Epiſcopum, eſſe dicit, qui omni principatui, & poteſtati ſupereminet, & quoad homini licet, imitator Chriſti veri Dei, princeps Sacerdotum, imaginem Dei referens; Dei, quidem propter principatum, Chriſti verò propter Sacerdotium. Nec enim Rege quiſquam præſtantior, aut quiſquam ſimilis ei in rebus creatis; nec Epiſcopo quicquam maius in Eccleſia, qui Deo conſecratus eſt pro totius mundi ſalute: quem qui honorat, à Deo honorabitur; qui ignominia afficit, à Deo punietur, ſine quo nihil faciendum cenſet earum rerum, quæ ad Eccleſiam ſpectant, neque baptizandum, neque offerendum, neque ſacrificium immolandum, neque oblationem celebrandam, neque coniugij vnitatem faciendam, vt coniugium ſit ſecundum Deum, non ſecundum carnem. Qui vbi comparet, ibi omnis ſit Chriſtiani populi multitudo; quemadmodum vbi Chriſtus ibi omnis aſtat exercitus cœleſtis veluti Imperatori poteſtatis diuinæ, omniſque intellectualis naturæ gubernatori diſpenſatoríque, quem veteri oportet vt Chriſtum. Sic enim nobis præcipiunt diuini Apoſtoli. Cui qui non obtemperet, ille ſine Deo eſt, pietatis expers, Chriſtum ſpernens, ciúſque ordinationi reſiſtens, ſine quo nulla eſt Eccleſia, nulla Sanctorum congregatio; abſque cuius auctoritate, qui agit, foris eſt, inquinatam habet conſcientiam, infideli deterior: qui enim Chriſti ſunt, Epiſcopi ſunt: qui verò ab illo declinant, & cum impiis communionem amplectuntur, hi cum illis excidentur, nec enim Chriſti agricultura ſunt, ſed diaboli ſemen. Sacerdotium enim eſt, omnium bonorum, quæ in homine ſunt, ſupremus apex; qui aduerſus illud facit, non hominem ignominia afficit, ſed Deum, & Chriſtum IESVM, primogenitum, qui natura ſolus eſt primus, & Summus Sacerdos. Laici enim Diaconis, Diaconi Preſbyteris, Preſbyteri Epiſcopis, Epiſcopus Chriſto, vt ipſe Patri, ſubiicitur. 23

Pulcherrimè *Nazianzen. in Apologetico primo, & in oratione* 25

Digitized by Google

ne de laudibus Athanaſij: in funere item parentis, & in exhortatione ad Epiſcopos, atque ſacer *Baſilius in Epiſt.* 61. eundem Epiſcopum depingentes illum appellare ſolent Angelum Dei, candelabrum in Eccleſia Chriſti, Sacerdotem incruenta ſacrificia offerentem, illuſtrem animarum cuſtodem, magni Dei figmentum in manibus ſuis portantem, Deum hominibus conciliantem, immortalis vitæ Doctorem: magnam vocem, & tubam ſermonum Regalium, viuificantem virtutem, columnam, & firmamentum in domo Dei, ſcopulum eminentem, qui omnes fluctus errorum, & perſecutionum excipiat, frangat, & à populo Dei arceat, terrorem hæreticorum, cuſtodem patriarum legum, omnis nouitatis hoſtem, ſecurim petram ſcindentem, linguam flumini irriganti ſimilem, cordis profunditatem, fulgur celeritatis, ſacri conſilij apicem, ſermonum myſticorum interpretem, ignem malæ, & vitioſæ materiæ purgãtem, ventilabrũ, quo à grauibus dogmatibus leuia diſcernuntur, gladiũ vitiis radices excindentem, percutientibus Adamantem, diffidentibus omnia inungẽtem Magnatem, veteris vitæ, & doctrinæ exemplum ad quem item omnes neceſſitatum ſuarum nominibus confugientes, eum coniuges moderatorem, monachi legiſlatorem, ſimplices itineris ducem, ſpeculationi dediti Theologum, hilares frenum, calamitoſi conſolatorem, canities baculum, iuuentus magiſtrum, pauperes ſuppeditatorem, diuites diſpenſatorem, viduæ patronum, pupilli patrem, peregrini hoſpitem, fratres fratrum amatorem, ægrotantes medicum, ſani valetudinis cuſtodem appellant. Nam vt ipſe Saluator ait *Matth.* 5. Epiſcopus eſt velut ciuitas quædam ſupra montem poſita, ad quam omnes in anguſtiis tum corporis, tum animæ conſtituti confugere, & velut fons quidam publicus, vnde omnes ſitientes bibere, & vt communis quædam medicamentorum omnium apotheca, vnde ægri omnes morborum ſuorum remedia expetere debeant, à quo cæci lumen, paruuli doctrinam, dubij conſilium, inopes ſubſidium, viduæ protectionem, & variis tentationibus ac ſcrupulis, & tribulationibus preſſi medicinam pariter, & auxilium quærere debent.

16 Ex quibus colliges quàm magna ſit Epiſcoporum dignitas, poteſtas, & iuriſdictio, quos Preſbyteris ſuperiores eſſe ex inſtitutione diuina diffiniuit *Concil. Trid. ſeſſ.* 23. *cap.* 4. *& can.* 6. *&* 7. & contra antiquos, & noſtræ ætatis hæreticos latè comprobat *Cardin. Bellarm. controu. Cathol. tom.* 1. *lib. de Clericis cap.* 14. & ante eum *Petr. Sot. de Sacram. Ordinis diſt.* 1. *lect.* 1. *Caſtro aduerſus hereſes verbo Epiſcopus*, & alij de quibus *Henriq. in ſum. lib.* 10. *cap.* 7. §. 2. *lit. M. Soar. tom.* 4. *de Pœnit. diſp.* 25. *ſect.* 1. *à num.* 4. Non obſtat *text. in c. olim.* 95. *diſt.* vbi *D. Hieronymus* in hæc verba; olim idem erat Preſbyter, qui & Epiſcopus; quia reſpondetur ſecundum *D. Thom.* tantummodò Diuum Hieronymum dicere nomina Epiſcoporum, & Preſbyterorum ab Apoſtolorum tempore incœpiſſe, non verò rem ſeu dignitatem ipſam Epiſcopalem: vel quod primo tempore omnes Preſbyteri ſimul eſſent Epiſcopi, & poſtea ad ſchiſma vitandum aliqui in Preſbyteratum ſolum, alij in Epiſcopos cœperint ordinari, ſequitur *Turrecr. de poteſtate Eccleſia lib.* 1. *cap.* 78. *cum ſeqq.* Vel reſpondetur, quod magis placet *Bellarmino vbi proximè obiection.* 6. nunquam D. Hieronymum negaſſe Epiſcopos Preſbyteris quoad Ordinis poteſtatem eſſe ſuperiores, vt *Aërius* negabat, & alij negant hæretici; ſed ſolum egiſſe de poteſtate iuriſdictionis, & regiminis, vt deducitur ex verbis *dict. capit. olim*, ibi vnus de Preſbyteris ſupponeretur omnibus, & quia conſtat *ex cap. legimus* 95. *diſtin.* intentum *Hieronymo* eſſe, refellere audaciam Diaconorum, qui ſe Preſbyteris ſuperiores eſſe contendebant, & inter alia illud adducit argumentum, quod in Eccleſia primitiua nomen Epiſcoporum, & Preſbyterorum non erat diſtinctum, & ad Preſbyteros, & Epiſcopos pertinebat Eccleſiarum regimen ſecundum diuerſas functiones, de quibus cap. ſeq. Diaconorum verò munus ſolum erat menſis miniſtrare, non profanis quidem, & conuiuiis, vt impiè Lutherus, & inconſideratè *Caetan.* tradunt: ſed altari aſſiſtendo Sacerdoti celebranti, & Sacram Euchariſtiam fidelibus diſtribuendo, vt melius contra eos comprobat *Pygi. lib.* 2. *cap.* 4. *verſ. neque eſt*, *Bellarmin. vbi proximè cap.* 13. Quod verò realiter diſtinctus eſſet ex Chriſti inſtitutione vterque gradus nunquam negauit *D. Hieronymus*, quod ſi in aliquo minus tribuit iuriſdictioni Epiſcoporum, quam poſtea declarauit Eccleſia in re illis temporibus non admodum perſpicua, non ideo dicendum eſt cum Aëreo, vel hæreticis ſenſiſſe, vt contra *Mich. de Medina* benè aduertit *Bellarmin. vbi proximè*, & ante eum latè *Pygi. d. lib.* 2. *cap.* 9. vide dicta infra *alleg.* 1. *n.* 9.

SVMMARIVM.

1 *Apoſtoli auctoritate accepta à Chriſto Domino in ſui locum Epiſcopos elegerunt, & crearunt.*

2 *Epiſcopis, quos crearunt Apoſtoli, vita functis, totum ius eligendi, & creandi Epiſcopos ad Romanum Pontificem pertinuit, tanquam ad Succeſſorem Petri.*

3 *Papa ſecundum varia tempora, ac variæ temporum occurrentes circunſtantias diuerſis perſonis ius eligendi Epiſcopos conceſſit, vel permiſit.*

4 *Epiſcoporum electiones primis Eccleſiæ temporibus totius Cleri, & populi auctoritate fiebant.*

5 *Electiones Epiſcoporum aliquando Clero, & populo dabantur, vt tam hi, quam illi Epiſcopum nominarent, & eligerent; aliquando verò, vt Clerus eligeret, populus verò conſentiret.*

6 *Principes ſæculares aliquando auctoritate propria electionem, & nominationem Epiſcoporum faciebant; aliquando verò ipſa Romana Eccleſia poteſtatem eis eligendi & nominandi Epiſcopos concedebat.*

7 *Hiſpaniarum Regibus à Romano Pontifice priuilegium fuit indultum eligendi, & nominandi Epiſcopos.*

8 *Principibus aliquando conceſſum fuit, vt electio à Clericis facta valida non eſſet, niſi Principis accedat conſenſus.*

9 *Eligendi Epiſcopos poteſtas Laicis conceſſa vel permiſſa, quoad populos, & ſæculares Principes abrogata noſcitur, optimis rationibus.*

10 *Eligendi Epiſcopos abrogata Laicis poteſtate illa penes omnes Clericos, & Religioſos remanſit, & in ea poſtea Clerici à Religioſis ſint ſeparati.*

11 *Eligendi demum Epiſcopos poteſtas ad ſolum Collegium in Collegiatis, & ad ſolum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit.*

12 *Papæ electio licet olim fieri non poſſet à ſolis Cardinalibus, ſed adhibere oportere Clericos Cardinales, & totius Cleri, & populi conſenſum, poſtea tota ad ſolum Cardinalium Collegium redacta fuit.*

13 *Papa ſoli Cardinales eligunt, non Concilium generale, ſi tempore, quo fuerit congregatum Apoſtolica Sedes vacauerit.*

14 *Gratiani Canones in decreto inſerti nullam habent iuris auctoritatem.*

15 *Auctor c.* 1. *de electione, non conſtat quis fuerit.*

16 *Eligendi Epiſcopum poteſtas non omnibus Clericis Cathedralium, ſed ſolum earum Canonicis ſeu Capitulo facta eſt.*

17 *Canonici proprie dicuntur, qui de Capitulo ſunt.*

18 *Dignitates, quæ de communi menſa prabendam non habent, licet habeant ſtallum in choro, vocem non habent nec in Capitulo, nec in Epiſcopi electione.*

19 *Epiſcoporum ad electionem Canonici, qui in pupillari ætate exiſtant, vocandi non ſunt.*

20 *Pupillus ad emphyteuſim quam poſſit nominare, oſtenditur.*

21 *Furioſi eligere non poſſunt.*

22 *Canonicus dum in ſubdiaconatus Ordine conſtitutus non eſt, nec vocem habet in Capitulo, nec eligere poteſt cum declaratio*

ed by Google

clarationibus ibi poſitis.

23 *Canonici ſupernumerarij, item ſuſpenſi, vel excommunicati an poſſint eligere? remiſſiuè.*

24 *Canonici Clericos Eccleſiarum inferiorum, vel alios extraneos ad colligendum an poſſint admittere, ſub diſtinctione reſoluitur.*

25 *Conſuetudo ſpecialis inducere, & efficere poteſt, vt Clerici aliarum Eccleſiarum, vel aliàs extranei, cum ipſis ad coëligendum admittantur.*

26 *Laici ius eligendi Epiſcopum conſuetudine acquirere non poſſunt.*

27 *Conſuetudo eligendi Epiſcopos ad Capitulum, & ad Canonicos ſpectans duravit vſque ad tempora Bonifacij VIII. & Clementis V.*

28 *Electionis canonica conſuetudo ſolum in Germania ſeruatur.*

29 *Reges Hiſpaniæ, & Luſitaniæ nominandi, & præſentandi Epiſcopos in Eccleſiis Cathedralibus quod ius habeant, oſtenditur.*

30 *Hiſpaniæ Reges à Carolo magno priuilegium nominandi ad Eccleſias Cathedrales non acceperunt.*

31 *Eligendi ſeu nominandi ius ſuper Cathedralibus competens Imperatoribus, Regibus, & aliis Principibus in generalibus derogationibus non continetur.*

32 *Ius patronatus ad Reges, & alios Principes ſpectans non comprehenditur in reſeruationibus, quæ per Regulas Cancellariæ facta ſunt.*

33 *Luſitaniæ Reges in Cathedralibus eligendi Epiſcopos ius patronatus, & priuilegium obtinuerunt, quia vel Eccleſias dotarunt, fundarunt, aut ab hoſtium poteſtate liberatas erexerunt, vel propriis reditibus auxerunt.*

34 *Declaratur tex. in cap. nobis 25. de iure patronatus.*

35 *Electionem Epiſcoporum ad populum iure diuino pertinere falsè contendunt huius tempeſtatis hæretici.*

36 *Reſpondetur ad fundamenta hæreticorum, & num. 37. & 38.*

39 *Epiſcopi ſibi eligere vel nominare ſucceſſores non poſſunt, niſi quatenus ex conceſſione Pontificis eis fuerit ſpecialiter permiſſum, & num. 40.*

41 *Succeſſores Diuus Auguſtinus, ac Beatus Valerius ſibi elegerunt ex conceſſione Romani Pontificis, vt aliqui putarunt, vel melius ſecundum alios ſibi ſucceſſores ſolum non elegerunt, ſed potius perſonas à ſe propoſitas Clerus & populus per acclamationem conſentiens elegit.*

42 *Poteſtas aſſumendi Epiſcopos ad ſolum Pontificem lege Diuina immediatè pertinet, vel ad eos, quibus conceſſerit.*

43 *Clemens an Diui Petri ſucceſſor extiterit, oſtenditur.*

44 *Qualitates quæ in eo requiruntur, qui eſt eligendus Epiſcopus, referuntur.*

45 *Laicus non poteſt in Epiſcopum eligi.*

46 *Diſpenſati propter merita perſonarum cum laicis, & neophytis vt poſſint Epiſcopi fieri.*

47 *Religioſus in Epiſcopum eligi poteſt.*

48 *Epiſcopus nullius inuitis dari debet ſubditis.*

DE EPISCOPORVM ELECTIONE.

CAP. III.

APoſtoli auctoritate accepta à Chriſto Domino in ſui locum Epiſcopos elegerunt, & crearunt, nam ſinguli eorum idoneos præfecerunt Eccleſiarum Paſtores, *qui in c. quorum vices 68. diſt.* dicuntur Apoſtolorum locum tenere. Deinde verò primis illis Epiſcopis, quos creauerunt Apoſtoli vita functis, totum ius eligendi, & creandi Epiſcopos ad Romanum Pontificem pertinuit, tanquam ad Succeſſorem Petri, cui data eſt à Chriſto Domino ſumma poteſtas in totam Eccleſiam, prout dicitur *in cap. omnes 23. diſt.* ſemper enim, & omni tempore prouiſio omnium beneficiorum, & Eccleſiarum, etiamſi Cathedrales, Metropolitanæ, aut Primates ſint, ad Summum Pontificem pertinuit, & vſque in hanc diem pertinet: tum ex pleniſſima illa poteſtate à Chriſto Domino data Petro, & Succeſſoribus, vt in eodem propoſito expendit *Pontifex in c. 1. 22. diſt.* tum quia, licet fateri oporteat Epiſcopalem dignitatem lege Diuina fuiſſe inſtitutam diſtinctam à Preſbyteris inferioribus, vt definit *Concil. Tridentin. ſeſſ. 23. cap. 4. & can. 6. & 7.* & dixi ſupra *cap. 1. & 2.* diuiſio tamen plebium, & diœceſium, ac erectio, & diſtinctio beneficiorum ab Apoſtolis, eorumque Succeſſoribus, atque ita ab Eccleſia, & iure Eccleſiaſtico facta noſcitur, vt probant *tex. in d. c. 1. 22. diſt. & in c. 1. cum ſeq. 80. diſt.* & oſtendam infra *cap. 7.*

2

Poſtea verò ſecundum varia tempora diuerſi modi 3
in electionibus Epiſcoporum ab ipſo Summo Pontifice fuerunt præſcripti, & iuxta varias pro temporum occurrentes circumſtantias variis perſonis ius eligendi Epiſcopos ab eodem Pontifice conceſſum, ſiue permiſſum reperitur.

Primis enim illis temporibus totius Cleri, & populi 4
auctoritate electiones Epiſcoporum fiebant: vt conſtat ex auctoritate antiquiſſimorum Pontificum, nam *Anacletus Pontifex V. à Petro*, qui circa annum centeſimum Chriſti Romanæ præfuit Eccleſiæ, hoc ſatis decidit, vt refertur *in cap. vlt. 79. diſt.* dum ait, electionem, (ſic enim legendum eſt, non electionem cum *Petro Gregor. ad Decretal. tract. de elect. cap. 5. num. 2.*) Summorum Sacerdotum ſibi Dominus reſeruauit, licet electionem bonis Sacerdotibus, & ſpiritualibus populis conceſſiſſet: conſonant ſequentes Pontifices *Stephanus I. in cap. noſce* ibi, conuocato Clero, & populo, *Cœleſtinus I. in cap. cleri, I. eo I. in cap. vota cum ſeqq. 63. diſt.* & eſt optimum *Concilij Toletani* decretum *in cap. vltim. §. ſed nec 51. diſt.* Qui mos, & conſuetudo ex *D. Pauli* iuuatur auctoritate *1. ad Timoth. 3.* dum in ordinatione Epiſcoporum requirit, vt habeant bonum teſtimonium, etiam ab iis qui foris ſunt. Item *D. Hieronymus* relatus *in cap. licet 8. q. 1.* ibi, & populi præſentia, iuncto ibi, ne qua poſtmodum retractatio cuiquam, ne quis ſcrupulus reſideret, & *Gratianus in cap. qui longe in fine* ibi, tunc enim in Eccleſia Dei rite præficietur Antiſtes, cum populus pariter in eum acclamauerit, quem clerus communi voto elegit, *63. diſt.* explicat benè *Petr. Gregor. d. cap. 5. num. 10. & 16.* vbi rei hiſtoriam latè proſequitur, eandemque reſolutionem agnoſcunt *Franciſc. Burſat. conſ. 126. à num. 8. Gor. inſtitut. mor. p. 2. lib. 3. cap. 17. q. 3.* rectè aduertentes non pariformiter, 5
ſed diuerſimodè hanc electionem Clero, & populo datam eſſe, aliquando verò Clero, & populo pariter datam fuiſſe, itaut tam hi, quam illi Epiſcopum nominarint, deſignarint, & elegerint *cap. Epiſcopos*, ibi, poſt electionem Cleri & populi, *cap. lectis* ibi, Clerum, & plebem, eiuſdem Eccleſiæ elegiſſe, *63. diſt. cap. factus* ibi, de plebis, quæ tunc adfuit ſuffragio *7. q. 1.* Deinde verò in melius hoc more reformato conſtitutum eſt, vt Clerus eligat, populus verò conſentiat, vt optima ratione docuit *Stephanus Papa in dict. cap. noſce 63. diſt.* ibi Sacerdotum quippe electio eſt, & fidelis populi conſenſus adhibendus, quia docendus eſt populus, non ſequendus, optimus *tex. in d. cap. vota eadem diſt.* vbi vota ciuium teſtimonio populorum expenduntur, Clero electio datur, & refert *Cyprian. lib. 4. epiſt. 2.* Cornelium Papam electum fuiſſe à pluribus Epiſcopis adhibito teſtimonio, & ſuffragio totius Cleri, & populi. Non obſtat quod *in can. 1. Apoſtolorum* legitur, Epiſcopum à duobus, aut à tribus Epiſcopis ordinandum, quia non de electione, ſed de conſecratione Epiſcoporum interpretandum eſt, & in eo canone verbum χειροτονῆσαι non electionem, ſed conſecrationem ſignificat. ita *Vincent. Cabot. variarum. iuris publici, & priuati diſputationum lib. 1. cap. 3. in princ.*

Circa

6 Circa præsumptam auctoritatem Principum secularium in electionibus Episcoporum similem reperies varietatem: nam aliquando vel ipsi auctoritate propria electionem,& nominationem faciebant,vt de *Constantio Constantini Magni filio*,& aliis ante *Valentinianum* ex *Nicephoro*,*Eusebio*,*Socrate*,*& Theodoreto* explicat *Petr. Gregor.d.cap.5.num.5*. Aliquando verò ipsa Romana Ecclesia aliquibus fecit potestatem eligendi,& nominandi Episcopos,atque etiam Romanum Pontificem, *vt de* 7 *Adriano Pontifice* constat, qui *Carolo Magno* hoc priuilegium indulsit remunerationis ergo,ob insignia beneficia ab eo in ipsam Sedem Apostolicam prolata, quæ referuntur *in cap. Adrianus 2.63. distinct. & in cap. hinc est 16.quæstio. 1*. Primum Pipinum illud ius ex concessione *Zachariæ Summi Pontif.* habuisse referunt *Lup. Ferrar. Abbas à consiliis Caroli Imper.Vincent. Cabot.d.tract. cap. 5.* quod postea Carolo Magno, & Imperatoribus Germaniæ attributum est: tandem concordatis inter Leonem X. Pont.Max.& Franciscum Primum Francorum Regem initis,electiones sublatæ sunt:& ius nominationis in Episcoparibus,monasteriis,& aliis Sacerdotiis, exceptis quibusdam, Regibus Galliæ attributum 8 est.Hispaniarum etiam Regibus *in dict.cap. cum longe* id concessum reperitur ibi, quoscunque regalis potestas elegerit:vnde *Duar.de sacris Ecclesiæ ministeriis lib.3.c.11.* conatur deducere ius realiæ, quo fruuntur Galliarum Reges in prouisionibus beneficiorum in ipso iure communi habere fundamentum; sed omnino falsum est, tum *ex cap. nobis 25. de iure patronat.* ibi, non electionis faciendæ, sed iam factæ honestius præstatur assensus: tum quia secundum posteriora tempora in quibus hæc potestas laicis omnino adempta est, multò magis falsum apparet,vt statim dicemus. Aliquando verò Principibus concessum est,vt electio à Clericis facta valida non sit, nisi Principis accederet consensus *c. quia igitur*, ibi totius Concilij inito consensu, & Sereniſſimi Principis voluntate,consonat *d.cap.nobis*, *dict.cap.lectis*, *cap. Abbatem 18.quæst.2.* rex.optimus *in cap. quod sicut 28. in princip.* ibi, debet Principi præsentari, &c. *de elect. cap.cum terra 14.* ibi, auribus Patriarchæ, vel Principis exprimendas,*eodem tit.* Eiusque rei ratio prima,ad dissensiones inter ipsos Clericos auertendas, aliquando in partes diuidi,& hos vnum,illos alium eligere solitos, mox & quamque partem, suum electum defendentem: sed & potest esse, quia multæ possunt occurrere causæ ob quas non expediat, sed in Reipublicæ damnum cedat electio, veluti si electus sit ex aduersariis, vel Regni hostibus, vt latè explicat *Petr.Gregor.dict.cap.5.num.21.*

9 Verum huiusmodi potestas Laicis concessa vel permissa quoad populos, & seculares Principes abrogata noscitur:quoad populos *ex cap. non est permittendum 63. dist.* & ex antiquissimo Sardicensi Concilio habito sub *Iulio I.* circa annum Salutis Dominicæ CCCXL.refertur *in cap. Osius 2.de elect.* vbi eam reddit rationem, ne ad clamorem populi fiat electio: quia manifestum est potuisse plures eorum,qui synceram fidem non habent, pretio, & mercede corrumpi, iunctis multis, quæ de vulgi leuitate,& inconstantia, & vanis populi vocibus non audiendis,*per tex.in l.Decurionum Cod.de pœnis*,*& in l. ad bestias in princip.ff.eod.tit.* cum similibus,latè prosequuntur *Petr.Greg.dict.cap.5.à num.18.& ex Platone*, & aliis *Philosophis Marc.Mant. sing.* 194.Facit etiam ratio, quia præsentia, & acclamatio populi libertatem tollit, vt probat *l.si priuatus ff. qui & à quibus*, cessante verò libertate,cessat & est irrita electio,*cap.vbi periculum*,§.*cæterum*,*de elect.lib.6*.Et ex eadem ratione iam apparet iustissimè Sacris Canonibus reuocatum esse priuilegium illud Principibus secularibus concessum eligendi Episcopos,aut ne valeat electio sine eorum consensu, quia scilicet per importunationem, & metum facta censetur,vt probat tex. elegans *in cap.1.& 2.si quis per ordinationem 63. dist.* Contrariáque damnatur consuetudo *in cap.cum terra 14.& in cap. quisquis 43.& in cap. Massana 56. de elect.* ex quibus tertia generalis, & communis tam Principibus,quam aliis laicis colligitur ratio, quia ius hoc eligendi Episcopos spirituale est,quod subinde non cadit in laicum,cui nulla disponendi de rebus Ecclesiasticis competit potestas *cap.benè quidem 96.distinct. cap.Ecclesia de constitut.cap. vlt. de rebus Ecclesiæ* cum vulgaribus. Duplici præterea ex capite priuilegium hoc Principibus sæculatibus ademptum esse notat idem *Petr.Gregor.d.cap.5. à num.16.* vel quia iidem Principes sponte sua ei renunciarunt, vt de Valentiniano probat *tex.in cap. Valentinianus 63. dist.* vel quia concessa sibi potestate abutentes pro arbitrij temeritate indignos promouere,dignos vexare, & eiicere cœperunt, eoque facto priuilegium amittere voluerunt iuxta regulam *tex.in cap.priuilegium 11.q.3.& in cap.suarum 11.de priuilegiis*,*& in cap.contingit 2.de sentent. excommunicat.& in l. qui sine 40.*ibi videntur abuti,iuncta *glos.ff.de negotiis gestis*, cum aliis citatis *per Cardin. Tusch. practicar. conclus. tom.6.lit. P,concl.754.*& per *Pat.Sour.de legibus lib.8.c.36. à principio.*

Abrogata sic laicis prædicta potestate eligendi Epis- 10
copos primum eam penes omnes Clericos, & Religiosos diœcesis remansisse *per tex.in d.cap.obeuntibus 63.dist.* scribunt *Bursat.d.cons.126.num.16.ad finem*, *Petr.Gregor. d.tractat.de elect.cap.6.num.1.& 2. Azor.dict.quæst.3.vers. quæ quidem*. Deinde verò Clerici à Religiosis sunt separati,vt prædicti Doctores asserunt,& constitutum est vt Religiosos suorum Abbatum,Priorum, seu Præpositorum,Canonici verò suorum Episcoporum faciant electionem,vt constat ex *d.cap.1. & ex d.cap.cum terra*, *& per totum tit.de elect.*

Nouè autem hæc eligendi Episcopos potestas ad so- 11
lum Collegium in Collegiatis, & solum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit *cap.Congregatio vli. 16.q.7. & cap.cum Ecclesia 3.de causa possess.& propr.cap. cum terra 14.vers.statuentes,cap.cum inter vers.quia vero,cap. auditis,cap.quia propter,cap.in Genesi,cap.congregato*, *& per totum de elect. glos. verbo deuoluerur in c. quamquam 18. eod. tit.in 6.Bertachin. de Episcopo lib.1.p.3.à princ.Petr.Gregor. de elect.cap.6.num.9. Duar. de sacris Ecclesiæ minist. lib. 5. cap.1.Guillelm. Mandagotius de elect. nouorum Pral. cap.1. Corras.de Sacerdotio par.4.cap.1.à num.28. Petr. de Baxio in director.elect.part.1. cap.1.cum seqq. Lal.Zecbi.de Repub. Ecclesiast.cap.24. quod de Canonicis inscribit, vers. septimo. Nicol.Garc.de benefic. par.5. cap.4. à num.6.* & optimo simili confirmat *Gratian.in cap.sacrorum 63.dist.*

Licet enim ex Decreto *Nicolai I I.Pont.*relato *in cap.* 12
in nomine Domini 23. dist. electio Romani Pont. fieri non posset à solis Cardinalibus, sed adhibere oporteret Clericos Cardinales,& totius Cleri, & populi consensum: deinde tamen tota Pontificis electio ad solum Collegium Cardinalium redacta est *cap. licet 6.de elect. cap.vbi periculum eod.tit.in 6.Clem. ne Romani eod.tit. Cardin.Turrecr.de potestate Ecclesiæ lib. 2. cap.43. Card. Bellarmin.tom.1.de Clericis lib.1.cap.9.cum seqq.Cardin.Paleot.de consultationibus Sacri Palatij p.3. q.4. §. & eo magis*, latè *Bursat. d. cons.126. num.6. & 7. à princip. & cons. 108. à princip.* & omnino *à num.18.* notabiliter amplians post *Iacobat.Seluam*, & alios etiam ad casum in quo Apostolica Sedes vacat tempore quo generale Concilium fuerit congregatum, adhuc enim non ad ipsum Concilium, sed ad solos Cardinales, eorumque Collegium pertinere electionem ibi comprobat, & facto seruatum fuisse in electione Maximi Pontif. *Leonis X.* tempore vltimi Lateranensis Concilij attestatur. Hæ igitur constitutiones statuentes vt soli Canonici Cathedralium suos eligant Episcopos, omnium sunt nouissimæ, & ideo super hoc nihil statutum reperiri potest *Niceno Concilio I I.* cùm sit antiquissimum, quod aliàs septima 13
Synodus,

Synodus, solet appellari, celebratum circa annum salutis Christianæ 780. & verba illa quæ referuntur *in cap. sacrorum 63. dist. in vers. ex constitutionibus* vsquè ad finem,
14 non sunt alicuius Pont. aut Concilij, sed Gratiani, quæ subinde nullam habent iuris auctoritatem, *Gened. ad Decretum collect. 16. num. 8. & collect. 48. num. 1. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 1. q. 6. art. 2.* Nec etiam *ex cap. 1. de elect.* vllum firmum capi potest argumentum quoad temporum computationem: minimè enim constat quisnam Pontifex illius fuerit Auctor, vulgò *Lucio Papæ* tribuitur, sed ab aliis *Pio*, vel *Gregorio*, vel *Alexandro*, vt constat ex *Antonio Augustino in notis ad collect. 1. Decretalium sub eod. tit.* vbi similiter testatur in libris Conciliorum verba illa non inueniisse.

16 Potestas hæc eligendi Episcopum non omnibus Clericis Cathedralium, sed solum earum Canonicis, seu Capitulo facta est; & ideo soli Canonici, qui vocem habent in Capitulo, non autem capellani, vel perpetui beneficiarij, qui de Capitulo non sunt, semota speciali consuetudine, ad Episcoporum electiones admittendi sunt, notauit *glos. verbo consuetudinem per tex.* ibi *in cap. Cumana 50. de elect.* quam ibi sequuntur omnes, & comprobatur ex *tex. in cap. cum in Ecclesiis, de præb. in 6. Petr. de Bixio d. p. 1. c. 1. à num. 2. Firmian. de Episcopo p. 3. à nu. 2. & post Abb. in c. scriptum num. 4. de elect. Zechi. d. c. 24. de*
17 *Canonicis nu. 4. vers. septimo*, nam constat plures Clericos in Ecclesiis Cathedralibus reperiri, qui de Capitulo non sunt, nec vocem in eo habent, & à Canonicis tam nomine, quam ad effectus iuris distinguuntur: qui enim de Capitulo sunt, Canonici propriè dicuntur, cæteri communi nomine beneficiarij, vel capellani, & assistij, & mansionarij, quasi assidui, & perpetuò manentes in choro, *vt per tex.* ibi notauit *glos. verbo assistios in cap. pen. de clericis non resid.* explicat benè *Alberic. in diction. eodem verbo Manu. observ. 67. Selua de benefic. p. 1. quæst. 2. nu. 47.*
18 *Zechi. d. c. de canonicis num. 2.* quod etiam apparet in dignitatibus, quæ de communi mensa præbendam non habent, & ideo licet stallum habeant in choro, vocem non habent in Capitulo, nec consequenter in huiusmodi Episcoporum electionibus, vt post *Abb. in c. 1. num. 11. de elect. & in d. c. scriptum. num. 4.* notat idem *Zechi. vbi proximè.*

19 Vnde sequitur ad hanc Episcoporum electionem non omnes Canonicos esse vocandos, sed illos tantum, qui vocem habent in Capitulo, & ad communes congregationes solent, & debent reuocari, in eisque interesse, vt cautè loquitur Pontifex *in d. c. quia propter*, ibi, qui debent, &c. vt scilicet significaret aliquos esse Canonicos de eadem Ecclesia, qui vocandi non sunt, veluti si in pupillari ætate existant: scilicet ex Summi Pontificis dispensatione promoti, vt explicat ex aliis *Selu. de benefi. p. 3. q. 22. num. 26.*) non enim debent ideo admitti ad electionem propter iudicij, & discretionis defectum, vt decidit *tex. in c. ex eo 32. de elect. in 6.* notant omnes ibi, & latè *Biaxi, d. p. 1. c. 16. Petr. Gregor. c. 8. Mandagot. c. 7. Corras. num. 14. citatis locis*, ex generali autem ratione *tex. in eod. c. ex eo*, non sine difficultate transit resolutio, quam praxi receptum testatur noster *Gam. Lusit. decis. 14.* & de iuris
20 rigore veram comprobat *Cald. Pereira de nomin. emphyt. q. 4. à num. 7. & in l. si curatorem verbo cum non absimilis num. 34.* sequitur *Benedict. Ægid. in repet. l. 1. C. de sacros. Eccles. par. 1. §. 2. num. 19. cum seqq.* quod pupillus ad emphyteusim nominare potest: obstare enim videbatur idem defectus iudicij, nisi dicas nominationem emphyteusis esse quid facti, quod non tantam exposcit iudicij maturitatem, sicut Episcoporum ele-
21 ctio. Similiter etiam ex eadem ratione furiosos eligere non posse resoluunt omnes *in eod. cap. ex eo*, post *glos.* ibi verbo *discretionem*, *Petr. Gregor. numero 2. Biax.*
22 *cap. 15. & Mandagot. proximè citatis locis.* Est etiam aliud optimum eiusdem doctrinæ exemplum de Canonico, qui maior, & mentis compos, in Sacris tamen saltem Subdiaconatus Ordine constituendus non est: quòd enim vocem non habeat in Capitulo, nec eligere possit, decidit *tex. in Clem. 2. de ætate, & qualit.* consonat *Concil. Trid. sess. 22. de reformat. cap. 4.* notant vltra Ordinarios *Biaxi. d. p. 1. cap. 17. Firmian. d. p. 3. à num. 17. Corras. dict. cap. 3. nu. 15. Rebuff. de nomin. q. 8. num. 3. Azor instit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 11. q. 20. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2. quæst. 51. art. 5. Nicol. Garc. de benefic. par. 3. c. 4. à num. 24.* optimè *Monetæ de distribut. quotid. par. 2. quæst. 20. n. 2. cum seqq.* vbi *num. 5. cum glos. verbo concedatur*, & verbo *nullo modo, in d. clem. 2.* resolvit Clericum non Subdiaconum non esse expectandum, quamuis velit primis temporibus promoueri, si immineat tempus electionis, *& num. 6. cum glos. verbo constitutus, vers. fortius quæro in ead. clem. 2.* tenet Ordinem Subdiaconatus requiri in clerico non tempore vacationis, sed tempore electionis, *& num. 9. ex tex. in eadem, & clem. 2. §. illi vero*, iuncta interpretatione *glossæ* ibi communiter receptæ in verbo *ex tunc*, & in verbo *nullo modo*, tenet Subdiaconum Canonicum, qui non promouetur intra annum ad Ordinem superiorem requisitum, amittere vocem in Capitulo, donec ad illum requisitum Ordinem fuerit promotus. De Canonicis supernumerariis 23
disputant *glos. verbo vltra numerum in cap. cum M. de constitut.* Alibi *Felin. num. 25. Firmian. à num. 21. Biaxi. cap. 17.* cum quo resolue distinguendo, vt ibi per eum. De suspensis etiam, & excommunicatis dubium non est *per tex. in d. c. cum dilectus de consuetudine*, resoluunt *glos. verbo maiores in c. nunc. ne Sede vacante lib. 6. Doctor. in c. illa quotidiana de elect. Monet. d. q. 20. n. 10. & 11.*

Vtrum autem possint Canonici Clericos Ecclesia- 24
rum inferiorum vel alios extraneos ad coeligendum admittere, itaut electio facta cum eis valida sit? quæstio est non dissimulanda, in qua resoluendum est cum communi sic distinguendo, an scilicet Canonici velint extraneis tribuere ius coeligendi in perpetuum? vel vtrum vacante Ecclesia pro illa vice velint tantummodo eos admittere? primum censent illicitum *per tex. in cap. constitutis 47. de elect.* vbi expressè decidit text. friuolam esse rationem illorum, qui dicebant vocem, quam de iure non habent in electionibus, sibi concessam fuisse ab eis ad quos ius eligendi de iure spectabat: deinde quia talis concessio in perpetuum continet speciem alienationis, & mutat Ecclesiæ statum, quod fieri non potest à Capitulo sine Superioris auctoritate, & solemnitatibus requisitis in alienationibus rerum Ecclesiasticarum, de quibus *in c. sine exceptt. 12. q. 1. & in c. nulli de rebus Ecclesiæ non alienandis, & in c. 1. & per totum, de his quæ fiunt à Prælatis.* Secundo verò casu, vt scilicet pro illa vice admittantur extranei, licitum esse probant *per tex. in c. cum Vinton. 23. vers. nos igitur*, vbi notauit *Abb. n. 3. de elect. & in c. scriptum 40. ver. etsi partes*, vbi etiam notauit *Abb. n. 3. eod. tit.* sequuntur *Firmian. d. par. 3. q. 3. nu. 4. Lambertin. de iure patronat. par. 1. lib. 2. q. 3. princ. art. 17. à n. 3. Villagut. in tra. de rebus Ecclesiæ male alienatis recuperandis c. 48. n. 20. cum seqq.* Quod tamen intelliges de extraneis quibus ius commune non resistit, sed habiles sunt, & capaces, quamuis ius commune hoc ius eis non tribuat, notat *Abbas in d. cap. cum Vinton. num. 3.* & exemplum paret in laicis *per tex. in cap. Mussana de elect.* prosequitur plenè *Villagut. dict. cap. 48. à princip.* ac etiam in suspensis, & excommunicatis *iuxta d. c. cum dilectus*, & tandem hoc expressè decidit in clericis sacrum Ordinem non habentibus *tex. in d. clem. 2. in princ.*

Vtrum etiam consuetudo specialis inducere, & effice- 25
re possit, vt Clerici aliarum Ecclesiarum, vel aliàs extranei cum ipsis ad coeligendum admittantur? in quo dubio vera est sententia affirmatiua, quam approbat *tex. in d. c. cum dilectus vers. mandamus, de consuetudine, & in c. cum Ecclesia* ibi, nisi alibi secus obtineat de consuetudine speciali, *de causa possessionis, & proprietatis*, ratio est, quia legibus

legibus Canonicis,& à Summo Pontifice, ad quem lege diuina omnium Eccleſiarum prouiſio pertinebat, ita fuit ſtatutum,& ſatis probat *d.c.cum Eccleſia*,ibi, ſecundum ſtatuta Canonica : conſtat autem ea, quæ legibus Canonicis ſunt ſtatuta,contraria conſuetudine limitari, vel in totum poſſe abrogari, *iuxta tex.in c.vlt. de conſuetudine* cum ſimilibus. Aduerte tamen cum *Abb. num.45. ad finem,& Rip.nu.*114.poſt *gloſ.verbo conſuetudine in dict. cap.cum Eccleſia*,& eodem *Abb.in d.ca. cum dilectus n.*21. *verſic.in gloſ.fin.* conſuetudinem hanc propriam non eſſe conſuetudinem , ſed verius præſcriptionem , ad quam præſcriptionem ſeu conſuetudinem impropriam quadraginta annos eſſe neceſſarios iuxta generalem regulam in hac materia,de qua *in cap.illud,& in cap. ad aures de præſcri.& in c.*1.*&* 2. *eodem tit.lib.*6. notauit poſt *Abb. Firmian. De Epiſcopo p.*3.*q.*6.licet inaduertenter agens de *tex.in d.c.cum dilectus* aſſerat decem annos ſufficere *Molin.de primogen.lib.*2.*cap.*6.*num.*58. eo fundamento, quia de ſola agitur conſuetudine interpretatiua,quod falſum eſt,cùm appareat conſuetudinem hanc eſſe iuri communi contrariam, & conſequenter quadraginta annos eſſe neceſſarios.

26 Intellige non procedere in laïcis , quia ius eligendi Epiſcopum in laïcum non cadit,vt decidit *tex.in cap. ſacroſancta* 51. *verſ. attendentes de elect.* & ideo rationabilis non poteſt cenſeri conſuetudo hæc , cùm ſit contra Eccleſiaſticam libertatem & in grauem Eccleſiarum perniciem cederet, *iuxta tex.in cap.*1.*de conſuetudine*, ex qua ratione hanc , de qua agimus , conſuetudinem improbant Pontifices *in c.cum terra* 14.*& in ca.quiſquis* 44.*& in cap. Maſſana* 50. *de elect.* & vltra ordinarios explicant *Firmian.d.li.*1.*de Epiſ.p.*3.*q.*60.*& lib.*2.*p.*1.*q.*31. *Biaxi.d.p.* 2.*q.* 12. *Balbus de præſcription.*1. *p. quinta q.*7. *num.*17.*& quæſt.*10.*num.*4.*Selu. de benefic.p.*2.*quæſt.*23.*num.*12.*&* 21.

27 Conſuetudo hæc eligendi Epiſcopos ad Capitulum, & ad Canonicos ſpectans durauit vſque ad tempora *Bonifacij VIII. & Clementis V.* vt conſtat *ex titulis de electione in* 6. *& in Clementinis.* Verum vt tollerentur diſcordiæ magnæ,quæ quotidie oriebantur in electionibus à Capitulo,& Canonicis factis, *vt notat Lancellot.in ſuis inſtitut. canon.tit. qui eligere , eligiue poſſunt in princip.* Ideo poſtea cœpit Romanus Pontifex ſibi reſeruare Eccleſias Patriarchales , Archiepiſcopales, & Epiſcopales *in Extrauagan. ad regimen de prebendis* , addita clauſula ibi,nunc apud Sedem vacantes, vel in futurum vacaturas : quæ reſeruatio poſtea facta fuit ſimpliciter, & generaliter quoad omnes Eccleſias Epiſcopales,tam apud Sedem Apoſtolicam , quam extra Curiam in *Regula* 2. *Cancellariæ* , quæ nunc *eſt* 3. in nouiſſimis Regulis *S. D. N. GREGORII XV.* exceptis Regnis Galliæ, Hiſpaniæ, Coloniæ, atque Luſitaniæ , in quibus Summorum Pontificum conceſſione vel conſuetudo tolerata eſt , vel poteſtas nominandi Epiſcopos eorum Regibus data eſt,vt infra oſtendemus : omnes enim ea potiri facultate , ſolumque in Germania veterem conſuetu-
28 dinem canonicæ electionis ſeruari teſtatur *Azor.d.q.*3. qua in re *Concil. Trid.ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 1. nihil pro præſéti temporum ratione duxit innouandum, ſed omnes tantum & ſingulos, qui ad promotionem præficiendorum quodcunque ius obtinent, hortatur & monet vt bonos Paſtores , & Eccleſiæ gubernandæ idoneos promoueri ſtudeant , quoſque digniores & Eccleſiæ magis vtiles iudicauerint , non quidem precibus, vel humano affectu aut ambientium ſuggeſtionibus , ſed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curent.

29 Optimis quidem rationibus defendi poteſt ius illud,quo Hiſpaniarum,& Luſitaniæ Reges potiuntur in Eccleſiis Cathedralibus nominandi , ſeu præſentandi Epiſcopos ad eaſdem quocunque modo vacantes. Probatur;quia, vt ſupra dictum eſt,ius prouidendi Eccleſias Cathedrales ad Summum Pontificem ſpectat,vel ad eos quibus ipſe Pontifex permiſerit : conſtat autem ex antiquiſſimis temporibus,quæ omnium hominum memoriam excedunt,Hiſpaniæ , & Luſitaniæ Regibus hoc ius nominandi ad Eccleſias Cathedrales eſſe permiſſum; ergo de iure iſto nemini videtur dubitandum : Maior ex dictis manifeſtiſſima eſt. Minor conſtat primo *ex c. cum longe* 63. *diſt.* & ex *gloſ.*1. *per tex.ibi in cap. principali eadem diſtinct.* deinde quia ſimile priuilegium conceſſum reperitur *Carolo Magno* , & reliquis poſt eum Galliarum ſucceſſoribus *in c. Adrianus in* 2. 63. *diſt.* vbi rationes huius conceſſionis narrat Pontifex , alias etiam ponit *tex. in c.vota.* §. *principalibus eadem diſt.* vt ſcilicet Eccleſia muniatur aduerſus hæreticos, eiuſque hoſtes,à quibus concuſſa nonnunquam periclitabatur. Facit & alia ratio , quæ maximè conuenit noſtris Hiſpaniarum, & Luſitaniæ Regibus,quos conſtat Regna, & Eccleſias à Maurorum manibus, & poteſtate eruiſſe , vt meminit *gloſ.penult.in d.cap.Adrianus in fine* : & quia Eccleſias ipſas maxima ex parte erexerunt,& ampliſſimis reditibus exornarunt,vt latiſſimè proſequuntur *Thom. Boſſi. de ſignis Eccleſiæ lib.* 20. *ſigno* 87. *cap.*6. *Valdeſ.de dignitate Regum, Regnorumque Hiſpaniæ cap.* 21. Vnde non ſolum ex ſingulari priuilegio Romani Pontificis , ſed etiam ex generali iuris communis conceſſione, qua conſtruentibus , aut dotantibus Eccleſias conceditur poteſtas præſentandi ad eaſdem,videtur hoc ius Principibus Hiſpaniæ , & Luſitaniæ competere , vt voluit *Archidiacon. in c.ep. electio* 12.*diſt.* & poſt *Bald.*& alios *Palat.in introduct. rub.de donat.inter virum, & vxorem num.*24. *Couar.in reg. poſſeſſor.*2.*par.*§.10.*à num.*5.& alios quos refert *Cened.ad Decretum collect.*64.*num.*1.quibus adde *Camill. Borrell. de præſtantia Regis Catholici cap.*50.*à num.*4. *Azened.ad leg.*1. *tit.*6.*lib.*1.*nouæ recompilat.* & de Eccleſiis Cathedralibus noſtræ Luſitaniæ *Cabed.de patronat.Regiæ Coronæ cap.*57. *num.* 2. *& per totum.* Facit tandem ratio , quia maximè intereſt vniuerſæ Reipublicæ, vt qui eliguntur ad Epiſcopatus Regni aut Principis , inimici aut ſuſpecti non ſint propter periculum ſeditionis,& ne Regni pandantur conſilia,vt poſt alios aduertit *Borrell.vbi proximè.*

Non obſtat ſi dixeris illi priuilegio conceſſo *Carolo* 30
Magno renunciaſſe *Ludouicum*,vt refertur *in cap.ego Ludouicus eod.diſt.*63.& latè explicat *Petr.Greg.d.tit.de elect. cap.*5. *à num.* 9. & conſequenter ei eſſe renunciatum ex parte Regum Hiſpaniæ,quos non aliunde,quam à *Carolo* ius hoc deriuare contendunt ſcriptores varij *Ferrant. Graſſal.*& alij quos refert *Borrell. dict.c.*50. *num.*34. quia reſpondetur verum non eſſe Hiſpaniæ Reges à *Carolo* ius hoc accepiſſe, vt diligenter comprobat *Con. d.*§. 10. *num.*6. *& ex eo Borrell. d. cap.* 50. *num.* 35. atque etiam *Cened. ad decretum collect.*51. *num.*3. Quo ſuppoſito nullum reſtat argumentum , quo quis valeat affirmare Reges Hiſpaniæ huic priuilegio renunciaſſe. Deinde ſatis probabile eſt, quod *Cened. d. collect.*64. aſtruere nititur, videlicet quod Ludouicus ſolum renunciauit priuilegio eligendi Romanum Pontificem , non ita quoad nominationem Epiſcoporum , & Archiepiſcoporum , & ibi latè proſequitur , vide apud eum.

Nec etiam obſtat reſolutio,quam ſupra probauimus, 31
quod iuſtiſſimè Eccleſia,& ex iuſtis rationibus priuilegium conceſſum laïcis,& Principibus ſecularibus abrogauit *in d.cap.*2.incip. *Adrianus cum ſeqq.*63. *diſtin.* quia reſpondetur in his generalibus derogationibus non contineri , ſed potius exceptum cenſeri ius nominandi, & eligendi ſuper Cathedralibus competens Imperatoribus,Regibus, & aliis Principibus , imò ex eiſdem rationibus inuiolabiliter eis eſſe ſeruandum,vt iubet *Conc. Trid.ſeſſ.*25.*de reform.cap.*9.*verſ.exceptis patronatibus*,notat in ſpecie *Azened. dict.tit.*6.*l.*1. *num.*4. Sicut etiam rece- 32
ptum eſt non comprehendi idem ius in reſeruationibus, quæ per Regulas Cancellariæ factæ ſunt de omnibus Eccleſiis Cathedralibus pro Summo Pontifice ciuſ-

que diſpoſitione; nam exceptum eſſe iuſpatronatus ad Reges, & alios Principes ſpectans reſoluunt *Rebuff. in praxi benefic.part.3.ſignatura num.61.cum ſeqq.Lambertin. de iure patronat.lib.2.part.3.quæſt.9.art.11.Cou.pract.c.36. num.1.*& alij de quibus *Centd.ad Decretal.collect.79.nu.2.* quibus adde *Gonzal.ad reg.8. Cancell. gloſ.14.à num.153. Cabed.de patronatibus Regia Corona cap,10.num.3.& c.35. num.7.* & plures alios quos refert *Nicol. Garci.de benefic. par.5.cap.1.num.219.*

33 Nec denique obſtant fundamenta,quibus aliqui non vulgaris eruditionis viri contendebant minimè in Eccleſiis Cathedralibus, ſicut nec in Collegiatis, admittendum eſſe iuſpatronatus, auctoritate *tex. in cap. nobis 25. de iure patronatus, Vinian. in praxi iuriſpatronat.par.1. lib.3. cap.1.* & quia iuſpatronatus ex fundatione, conſtructione,vel dotatione acquiritur, contendunt autem noſtræ Luſitaniæ Reges non cõſtruxiſſe, non fundaſſe, & non dotaſſe Eccleſias Cathedrales illius Regni, ſed conſtare populi pietate, Prælatorum auctoritate, vel Principum liberalitate abſque iuriſpatronatus reſeruatione erectas, & conſtructas eſſe ab antiquiſſimis temporibus. Facilis enim eſt ſolutio, conſtare potius ab ipſis Regibus *Alphonſo I.* & ſucceſſoribus,qui eas à Mauſorum poteſtate eripuerunt de nouo erectas,& locupletiſſimis reditibus fuiſſe exornatas, & exinde ius nominandi ſeu præſentandi ad eaſdem ſemper retinuiſſe: deinde iuſpatronatus non ſola fundatione,& dotatione acquiri, ſed aliis etiam modis à iure approbatis, præcipue Romani Pontificis priuilegio,& Eccleſiæ conceſſione, quam Regibus noſtris factam fuiſſe ob egregia merita in Eccleſiam collata non eſt dubium ex *d. cap. cum longe*, & aliis, de quibus ſupra, atque etiam ex præſcriptione, & conſuetudine *iuxta tex. in cap. cura paſtoralis 11.de iurepatronatus,& in d.cap.cum Eccleſia* ibi,niſi ſecus alibi obtineat de conſuetudine ſpeciali,præcipuè ſi præſcriptio vel conſuetudo fuerit immemorialis, quia vim tituli, & priuilegij Romani Pontificis habere noſcitur *ex reg.tex.in c.ſuper quibuſdam §.præterea,de ver. ſignificat.* Ex dictis autem conſtat Hiſpaniarum,& Luſitaniæ Reges omnibus his rationibus eſſe munitos, quia vel Eccleſias dotarunt, fundarunt, vel ab hoſtium poteſtate ereptas reædificarunt, vel propriis reditibus auxerunt, vel Eccleſiaſticos reditus propriis expenſis à Sede Apoſtolica impetrarunt: quapropter iuſtiſſimè meruerunt hoc Sedis Apoſtolicæ priuilegium, vt ad eaſdem Prælatos nominare,aut præſentare valeant: conſtat etiam ex tempore antiquiſſimo, quod omnium memoriam excedit, ita vſu, & conſuetudine ſemper obſeruatum fuiſſe.

34 *Tex.* vero *in d. cap. nobis* contrarium non probat, non enim negat in Eccleſiis Collegiatis ex fundatione iuſpatronatus acquiri, ſed ſolum ait honeſtius electioni factæ conſentire patronos, quam faciendæ, atque ita modum præſcribit honeſtiorem in patronatu Eccleſiæ Collegiatæ, ſicut & non excludit legitimam præſcriptionem, aut conſuetudinem, vel Romani Pontificis priuilegium.

35 Ex quibus omnibus conſequens eſt falſam omnino eſſe hæreticorum huius tempeſtatis ſententiam, qui contendunt electionem Epiſcoporum ad populum iure diuino pertinere: nam vt ſupra oſtendimus ex lege diuina, & Chriſti Domini inſtitutione prouiſio omnium Eccleſiarum ad Summum Pontificem, velut Eccleſiæ caput pertinet,ex teſtimonio,& auctoritate *tex.in d.cap. 1.22.diſt.* deinde oſtenditur ratione, quia ex eadem lege diuina conſtat Epiſcopos paſtores eſſe, populum verò oues *Ioann.vlt.*& ſæpe alibi,ouibus autem minimè conuenit paſcere,regere,ſeu docere; ſed regi,& paſci,quod in hoc propoſito bene docuit *Celeſtinus in cap. docendus 62.d.cap. noſce in fine 63. diſt.161.* docendus eſt populus, non ſequendus:confirmatur etiam ex auctoritate *Apoſt. ad Hebr. 5.* dum ſcribit neminem debere ſibi aſſumere honorem, niſi vocetur à Deo, tanquam Aaron: conſtat autem à *Moyſe* iuſſu Dei electum fuiſſe Aaron abſque populi multitudine *Exod.ca.4.cum ſeqq.* ſicut etiam idem Moyſes alios miniſtros ſolus legitur elegiſſe *Exod.c.18.* Qui vt præcedens Chriſti Domini Vicarius, Pontificis Succeſſori Vicarij eiuſdem formam quãdam præſignificauit. Confirmatur deinde ex variis rationibus,propter quas hanc poteſtatem iuſtiſſimè populo,& laicis interdixit Eccleſia,quas ſupra retulimus, & conſtat *ex d. c.2. de elect.c.2.c.non eſt permittendum 63.diſtin.* cum aliis,quæ repetere non oportet, ex quibus ita contra *Lutherum, Caluinum*, & alios eorum ſectatores, latè comprobat *Card.Bellar.d.lib.1.de clericis c.7.per totum*,& eſſe conſtantem,& veram omnium Catholicorum ſententiam teſtatur *Azor.dict.p.2.lib.3.cap.28.q.4.*

Leuiſſima ſunt fundamenta,quibus prædicti hæreti- 36
ci mouentur,& ea ad tria principalia reducam, pro cæteris remitto Lectorem ad *Card.Bellarm.* qui omnia, & ſingula latiſſimè proſequitur citato loco. primum eſt ex Apoſtolorum exemplo,qui *Act.1.*non ſoli,ſed cum tota Eccleſia elegerunt Mathiam, & Barnabam, vt ex illis vnum Dominus aſſumeret,ſuper quem caderet ſors. Et *Act.6.*vbi de multitudine credentium dicitur,elegerunt Stephanum. Reſpondetur enim cum *Chryſoſt.ad idem c.1.* vtrumque illud ex Diui Petri conceſſione non ex neceſſitate factum fuiſſe. Deinde quod minimè probatur de lege Diuina eſſe, quod aliquando ab Apoſtolis, vel eorum ſucceſſoribus factum legimus, vt circa præceptum excommunicationis in materia *cap. ſicut Apoſtoli 11. q. 3.* iam alibi diximus: Licet per contrarium rectè ſequatur de lege Diuina non eſſe, vt populus eligat, vel quid ſimile faciat, quando probatur contrarium aliquando factũ ab ipſis Apoſtolis, hoc enim poſterius directè offenderet legẽ Diuinam, ſi ipſa talẽ præſcriberet formam, & ea omiſſa actus corrueret: illud prius non ita,quia ex conceſſione ipſius Pontificis,ad quem pertinet, fieri potuit, vt illis caſibus factum fuiſſe aduertimus,& deducitur ex ipſo *Beato Luca eod.cap.6.* ibi,conuocantes autem duodecim multitudinem diſcipulorum dixerunt, &c. quæ verba probant non ex neceſſitate, ſed ex conceſſione, & permiſſu Apoſtolorum plebem interfuiſſe,aduertit *Card. Bellarm.d.cap.7. verſ. quartum argumentum.*

Secundum argumentum deducunt ex Conciliorum, 37
& antiquorum Pontificum auctoritate, à quibus plane probatur mos ille, vt Epiſcopus à populo, & Clero ſimul eligatur,vt conſtat *ex cap.nullus 23.d.cap.quanto,cap. plebs cum ſeqq.63.diſt.*& aliis de quibus ſupra. Sed omiſſa illa ſolutione, quod in illis iuribus non electio datur populo: ſed eius teſtimonium,& votum, ſeu poſtulatio exigitur,*vt ex cap.vota*,& aliis eadem *diſt.* ſupra notauimus: facilè reſpondetur concedendo totum,quòd ſcilicet ex Summi Pontificis,& Eccleſiæ conceſſione à principio Clerus, & populus eligebant Epiſcopos, ſicut & hodie ex permiſſu eiuſdem Pontificis idem faciunt Hiſpaniarum,& Galliæ Reges,vt dictum eſt, minimè verò inde ſequitur ad eoſdem laicos,vel ſæculares Principes id pertinere ex lege Diuina, quod eſt intentum, neque conſequenter ſequitur non potuiſſe eundem Summum Pontificem eandem poteſtatem laïcis abrogare ex rationibus,quas ſupra notauimus.

Tertium argumentum deſumunt ex auctoritate *Cy-* 38
priani,quam integram *ex lib.1.epiſt.4.* refert *Bellarm. argumen.7.*& *ex epiſt.68. Azor.quæſt.4.dict.loco*, vbi diſertis verbis videtur docere ex ipſa Diuina lege deſcendere, vt plebs habeat poteſtatem, vel eligendi dignos Sacerdotes,vel indignos recuſandi. Nam reſpondetur dupliciter,primò *Cypriani* auctoritatem non concludere hunc morem deſcendere ex iure,& præcepto diuinæ legis,ſed ab exemplo, & facto, quod tam in lege veteri, quàm Euangelica reperitur:quod verò aliquando ſi factum ſit,

non

non infert necessarium esse, quod sic semper fiat, vt diximus. Deinde verba, quæ ex *Cypriano* refert *Azor.* clarè significant solum exigere in Episcoporum electionibus præsentiam, & testimonium plebis, sed non inde sequitur electionem tribuere eidem plebi ferendo suffragium per modum iudicij, & auctoritatis, vt ei tribuunt hæretici. Et omnia supradicta confirmabis ex *Trid. sess. 23. can. 7. & 8.* vbi damnat eorum errorem, qui docebant Ordines collatos sine populi, aut potestatis secularis consensu, aut vocatione irritos esse, & alterum eorum, qui dicebant Episcopos, qui auctoritate Romani Pontificis assumuntur, non esse legitimos, & veros Episcopos: atque ita apertè ostendunt damnari ibi hæresim, quam impugnamus, dicentium ad populum Episcoporum electionem pertinere, & Episcopos sine populi auctoritate à Romano Pontifice assumptos veros Episcopos non esse, vt vltra citatos ex eodem decreto post alios notauit *Henriq. in sum. lib. 6. cap. 5. §. 5. iuncto commento lit. D.*

39 Vnde etiam consequens sit longè à veritate alienam videri resolutionem eorum, qui dicunt non pugnare cum lege diuina, vt singuli Episcopi sibi eligant, seu nominent successorem, & consequenter eum eligere potuisse, nisi à Sede Petri, seu lege Ecclesiastica aliter esset prouisum, quod tenuerunt *Ledesm. in 2. quarti quæst. 20. artic. 4. pag. 513. concl. 2. 3. & 4. Azor. dict. cap. 28. qu. 5.* Idque probant, quia nulla lex diuina reperitur, quæ prohibeat Episcopum eligere successorem. deinde confirmant exemplo *Beati Petri*, qui *Clementem* sibi successorem designauit, vt refertur *in cap. si Petrus 8. quæst. 1.* & *Valerij*, qui *Beatum Augustinum* coadiutorem, & successorem sibi elegit, vt refert *Beatus Paulinus* relatus *in c. nunc autem 7. quæst. 1.* & plenius idem *Augustinus epist. 110.* vbi etiam narrat de Seuero Meliuetano Episcopo, quod similiter successorem sibi designauit, exultarque gaudio ipse *Augustinus*, quòd opera sua populus cum pace illum acceperit, & de se ipso commemorat modum, quo sibi post mortem nominauit successorem *Heradium, seu Heraclium*, vt monet *Lusitanus noster Frater Ludouicus ab Angelis ex eadem familia Augustiniana in vita eiusdem Augustini lib. 4. cap. 16.* post mortem autem dixit Augustinus ne de illo fieret, quod de se factum dolet, quod viuo Valerio in Episcopatu factus fuerat coadiutor, seu coepiscopus nesciens esse prohibitum in *Nicena Synodo*, quod benè aduertit *Possidonius in vita Augustini ca. 8.* & clare fatetur ipse *Augustinus d. epist. 110.* quod diligenter aduerte pro intellectu *dict. cap. nunc autem*, & concordia cum tex. *in cap. quoniam de officio Ordinarij.* Quod tamen inferunt non esse facturos tot Sanctos Patres si legi Diuinæ repugnaret, sed potius pro ea vsque ad vitam, & sanguinem pugnarent iuxta tex. *in cap. sunt quidam 25. q. 1.*

Sed conuincitur istorum resolutio ex omnibus supradictis: resoluimus enim secundum legem Diuinam
40 potestatem eligendi Episcopos, & prouidendi in Ecclesiis Cathedralibus ad Summum Pontificem pertinere, vel ad illos tantùm, quibus ipse Pontifex permiserit, vnde non est regula affirmatiua statuenda, quod Episcopi successorem sibi nominare possent, si ex Canonica non prohiberet, vt illi constituant, sed contraria negatiua, quod successorem nominare non possunt, nisi quatenus ex concessione Pontificis eis fuerit specialiter permissum, vt de *Zacharia Pontifice* dicitur *in princip. 8. quæst. 1.* ibi ex verbis *Zacharia* Papæ coniicitur, quibus Bonifacio Maguntino Archiepiscopo permisit adiutorem sibi statuere, qui ei defuncto in plenitudinem potestatis succederet, & integra *Zacharia* epistola refertur *in cap. peristi 7. q. 1.* Et ex hac ratione dici potest, antiquissimo illo Antiocheno Concilio celebrato circa annum Domini CCLXIV. strictissimè prohiberi ne quis Episcopus etiamsi in extremis sit constitutus nominet, vel designet successorem, sed seruetur ius Ecclesiasticum, vt eligatur dignus cum Synodo, iudicio Episcoporum, & electione clericorum, quibus verbis ostendit non contineri ibi nouam prohibitionem, sed iam antea ab Ecclesia, Summoque eius Capite Romano Pontifice hanc potestatem eligendi datam esse Clero.

Ad illud verò de *beato Valerio, Diuo Augustino*, atque 41
aliis, qui sibi successores elegerunt, respondent multi similiter ex concessione Romani Pontificis factum fuisse, quod innuit *Frater Ludouic. dict. loco* ibi, Beatus Valerius facultatem obtinuit, vt eum sibi coadiutorem haberet: sed diuinatio est, cum ex dictis planum sit sine aliqua Papæ auctoritate factum, & ideo Augustinum doluisse. Melius igitur respondebis constare ex *dict. epist. 110. Diui August.* neque ipsum, neque Valerium, neque Seuerum sibi solos successores elegisse, sed potius Clero, & populo proposuisse personas, quas tanto munere dignas iudicabat, populumque & clerum per acclamationem consensisse, & eo modo elegisse, iuxta formam, & modum illis temporibus ab ipso Summo Pontifice permissum, de quo supra. Quod quidem non prohiberi in dictis Conciliis paret ex ipsorum verbis, quæ referuntur *in cap. Episcopo 1. & 2. 8. quæst. 1.* ibi enim postquam constituunt non licere Episcopo in vita sibi successorem constituere, addunt limitationem, nisi cum consilio, & iudicio Episcoporum, & clericorum, qui post obitum potestatem haberent eligendi, consonat *cap. plerique eadem causa, & quæst.* ibi, sed populi gratificatio pro populi habeatur assensu, quibus significatur improbari morem, vt solus Episcopus successorem sibi eligeret, non verò si populi accederet consensus: hæc videtur etiam ratio quare *Beatus Augustinus in dict. epist.* sæpè ac sæpius repetit designationi Heradij, quem sibi successorem nominauit post obitum populum multis repetitis vicibus acclamasse, & quare exultat populum Meliuetanum, cum pace accepisse successorem, quem sibi Seuerus designauit.

Ad illud verò, quo præcipuè mouentur, quod nulla 42
lex Diuina reperitur, quæ Episcopis prohibeat successorem designare; respondetur, constare lege Diuina hanc potestatem assumendi Episcopos ad solum Pontificem immediatè pertinere, vel ad eos, quibus concesserit, vt iam comprobauimus, ac subinde ne hoc possint Episcopi non oportet dare legem, quæ prohibeat, sed vt possint, oportet dare legem, quæ id concedat, iuxta naturam edicti permissorij, de quo Doctores per tex. ibi *in l. cum Prætor vers. iudicem. ff. de iudiciis, & in l. necnon 28. in princip. vers. quod ei. ff. ex quibus causis maiores.* Ex facto autem, & exemplo Diui Pe- 43
tri inefficax est argumentum, quia *Beatus Petrus* à Christo Domino, & ante, & post mortem familiarissimè instructus, ita erat Spiritu Sancto plenus, vt in electione *Clementis* minimè falli potuerit, non ita autem certum erat omnes alios Petri successores tales futuros, vnde de Petro ad alios non recte infertur: deinde ex ipsa historia, quam refert tex. *in d. cap. si Petrus cum seqq. 8. quæst. 1.* constat *Petrum* non solum elegisse *Clementem*, sed in præsentia totius Ecclesiæ, ita de consensu plebis, & Cleri. Tertio quia *Clemens* ipse cernens exemplum hoc perniciosum fore, vt ostenderet Pontificem non debere sibi successorem eligere, Papatui renuntiauit, Petroque immediatè successit *Linus*, & deinde *Cletus*, & post ipsos *Clemens*, notauit *glos. in dict. cap. si Petrus*, & *Card. Turrecremat. ibi*, & *de potestate Ecclesiæ lib. 2. cap. si vers. nec obstet*, prosequitur latissimè *Card. Iacobat. de Concilio lib. 10. artic. 7. in solutione 11. argumenti pagin. 734. Ioannes Driadonius de libertate Christiana lib. 1. cap. 3. ad finem*, quamuis post alios contradicant *Mendoza quæst. quarta scholastica §. 9. vers. quarto, Onufr. Panin. de Primatu Petri p. 3. cap. 2. dissuasione 1. pag. 211.*

44 De qualitatibus autem, quæ in eo requiruntur, qui eſt eligendus Epiſcopus, & qui eligi poſſint Epiſcopi, & qui minime, reſtat tractare. Primum igitur de multis, quæ in Epiſcopo deſiderantur, loquitur *Apoſt. ad Timoth. & ad Tit.* prout in antecedenti cap. iuxta Canonicas ſanctiones expoſuimus. Hoc autem in loco de iis tantum agemus, quæ aut facienda impediunt, aut irritari faciunt electionem, vel ſaltem animaduertenda ſunt in ipſa electione Epiſcopi facienda. Requiritur ergo primò in Epiſcopo eligendo, vt iis qualitatibus præditus ſit, quæ in Preſbytero quoque ſimplici neceſſariò exiguntur, quas quidem videbimus *alle.* 10. *n.* 24. *& ſeqq* Sed ſupra illos, & cæteros clericos requiruntur in Epiſcopo ætas triginta annorum completorum, *vt alleg.* 1. *n.* 26. *cum ſeqq.* oſtendemus; in ea namque ætate Chriſtum (cuius Vicarius Epiſcopus conſtituitur) & baptizatum fuiſſe & prædicaſſe legimus *in cap. Presbyter* 78. *diſt.* quamuis olim quinquaginta annorum eligendus eſſet, vt tradit *Clemens Papa in conſtitutionibus Apoſt.* Secundò attendendum eſt, vt ſit ex legitimo matrimonio natus, vt infra explicabimus *d. alleg.* 1. *n.* 32. *cum ſeqq.* & quod non ſit bigamus, nec neophytus, vt dicemus *tit.* 2. *gloſ.* 4. *&* 17. quæ etſi in cæteris Clericis requirantur, plus tamen in Epiſcopis attenduntur. Tertiò quòd in facto Preſbyteratus ordine antea ſaltem ſex menſium ſpatio fuerit conſtitutus, vt ſtatuit *Concil. Trid. ſeſſ.* 22. *de reformat. c.* 2. vt dictum extat *d. alleg.* 1. *num.* 36. Quartò Doctor, aut licentiatus in Sacra Theologia, vel iure Canonico eſſe debet, *Conc. Trid. d. cap.* 2. iuxta ea quæ exponemus *d. alleg.* 1. *n.* 24. *cum ſeqq.* & cuius vita prior ac omnis ætas à puerilibus exordiis eccleſiaſticè, ac laudabiliter acta teſtimonium præbeat, *cap. miramur verſ. merito* 61 *diſt. Concil. Trid. ſeſſ.* 6. *de reformat. c.* 1. & denique cauendum eſt ne ex iis ſit qui aliqua ex cauſa ab omni electione peſſima excluduntur.

45 Ex his colligitur primò laicum non poſſe in Epiſcopum eligi, vt habetur in *cap. hoc ad nos* 59. *diſt. & in cap. miramur & in c. ſtatuimus* §. *iis omnibus* 61. *diſt. & in ca. exigunt* 12. *q.* 7. Miſerum eſt enim, inquit Innoc. Papa, *in cap. Miſerum*, 61. *diſt.* eum fieri magiſtrum, qui numquam fuit Diſcipulus, eumque ſummum fieri Sacerdotem, qui in nullo gradu vnquam obſequutus fuerit Sacerdoti; & Cœleſt. quid, inquit, proderit per ſingula ſtipendia clericos militaſſe, & omnem egiſſe in Dominicis caſtris ætatem, ſi ij, qui futuri ſunt Sacerdotes ex laicis requirantur, qui vacantes ſeculo omnem eccleſiaſticum Ordinem neſciunt, &c. *in cap. quid proderit*, 61 *diſt.* qui iterum ait, Sacerdotium non debere inter cætera miniſteria in hoc vilius reputari, vt quod difficilius impletur, facilius imbuatur. Verùm cum S. Nicolaus laicus fuerit in Epiſcopum electus, & B. Seuerus ex lanificio fuerit in Archiepiſcopum aſſumptus, & S. Ambr. etiam ex neophyto fuerit Mediolanen. Archiepiſc. factus, & plures alij ſanctiſſimi viri; dicit Gratianus *in d.* §. *iis omnibus*, quod cum quilibet laicus ex merito ſuæ perfectionis clericalem vitam tranſcendit, vt prædictis ſanctis contigit, eius poteſt rata haberi electio *cap. Oſius cum ſeq.* 61. *diſt.* Vnde Ambroſius de ſua electione dicebat; Neophytus prohibetur ordinari, ne extollatur in ſuperbiam, ſed ſi non deeſt humilitas competens Sacerdotio, vbi cauſa non hæret, vitium non imputatur: itaque ordinationem meam Occidentales Epiſcopi iudicio, Orientales etiam exemplo probarunt, *vt in cap. Neophytus eadem* 61. *diſt.* Martinus namque Turonen. Epiſcopus, & Auguſtinus Ipponen. & alij ex neophytis fuerunt Epiſcopi conſtituti. Vide quæ dicemus infra *d. gloſ.* 17. *Concilium* vero *Aurelianen. cap.* 9. de laicis ad Epiſcopatum aſſumendis ſic ſtatuit dicens, Nullum ex laicis abſque annua conuerſatione præmiſſa Epiſcopus ordinetur, itaut intra anni ipſius ſpatium à doctis, & probatis viris, diſciplinis, & regulis ſpiritualibus plenius inſtruatur, aut cum ſupplenda eſt clericalis penuria, præmiſſa ſex menſium conuerſatione, concord. *auth. de ſanctiſſimis Epiſcopis* §. *damus autem licentiam.* Qui verò meretur aſſumi Epiſcopus non eſt ordinandus niſi primò fuerit oſtiarius, deinde lector, poſtea exorciſta, inde ſacretur acolytus, demum verò ſubdiaconus, deinde Diaconus, & poſtea Preſbyter, vt Caius Pont. conſtituit teſte Damaſo: in neophytis verò eſt conſtitutũ, vt qui in infirmitate poſitus ſuſcipere Baptiſmum diſtulerit, Preſbyter non ordinetur, *in ca.* 1. 57. *diſt.* vnde nec facilè erit Epiſcopus eligendus.

Diſpenſatur ergo cum laicis, & neophytis, vt poſſint 46
Epiſcopi fieri propter merita perſonarum, & Eccleſiarum vtilitatem, vel neceſſitatem *cap. cum nobis, in fine, de elect.* quibus de cauſis etiam cum illegitimè nato diſpenſatur *cap. tali contagio* 1. *q.* 7. *c. innotuit verſ. quamuis, de elect.* & cum eo qui ſit minoris ætatis, nec adeo eminentis ſcientiæ *arg. d. ca. cum à nobis*, ita & cum bigamo, vel cum eo, qui non caſtè vixit, ſi tamen longam poſtea continentiam ſeruaſſe probetur *cap. priuſquam* 28. *diſt.* & diſpenſatus ſimpliciter ad dignitates non intelligitur etiam ad Epiſcopatum diſpenſatus ſecundùm *Hoſt. & Panor. in cap. cum Venten. de electione*, & ea quæ dicentur *alleg.* 1. *num.* 18. Sed ſi habens filios (neceſſitate vrgente) ac Epiſcopus eligendus, quoniam per filios Prælatorum Eccleſiaſtica ſolet periclitari ſubſtantia, vt ait *Pela. in cap. de Syracuſanis* 28. *diſt.* & nos latiùs dicemus *tit.* 2. *gl.* 9. *n.* 30. cauere debebit rem eccleſiæ ſaluam fore, & ſe nihil hæredibus relicturum.

Poteſt etiam Religioſus in Epiſcopum eligi *cap. pen.* 47
in fine, de vita, & honeſt. clericor. declarando iuxta ea quæ dicemus *cap. ſeq. num.* 11. *cum ſeqq.* Verum ſi aliquis vouerit Religionem, non poterit Epiſcopatum acceptare antequam ſit Religionem ingreſſus, niſi diſpenſetur in voto, *cap. per tuas de voto*, & dicemus infra *alleg.* 53. *n.* 25. Qui verò ob crimen commiſſum Epiſcopatui renuncians, Religionem intrauit, non poterit amplius in Epiſcopum eligi *c. hoc nequaquam* 7. *q.* 1. *ca poſt tranſlationem de renunciat.* ſecus ſi non propter crimen id fecerit. Poteſt autem eligi in Epiſcopum Religioſus etiam in nouitiatu exiſtens, & nondum profeſſus, quamuis Abbas eligi non niſi profeſſus valeat, *cap. nullus Religioſus, de elect. lib.* 6.

Illud quoque eſt in electione Epiſcopi obſeruandum, 48
vt nullus inuitis detur Epiſcopus ſubditis, vt dicitur in *c. nullus* 61. *diſt. & in c. fin.* 63. *diſt.* nec emeritis ciuibus, qui conciuium ſuorum benemerentes teſtimonium in his Eccleſiis extranei & ignoti non proponendi, vt *Celeſt. Papa* conſtituit *in cap. nec emeritis* 61. *diſt.* Nec tamen ex loco ipſo, vel præſtantioris gradus eſt eligendus, qui vitæ meritis non præcellat, quoniam apud Deum, inquit Greg. non gradus elegantior, ſed vitæ melioris actio comprobatur. Nec eſt eligendus Epiſcopus qui Principi ſeculari nimis fauorabilis dignoſcatur, ex Nicolai Papæ decreto *in cap. porro vbi gloſ.* 61. *diſt.* Et plura hac in re attendenda præcipuè circa qualitatem perſonarum ex iis, quæ in antecedenti *cap. diximus*, & latiſſimè infra *tit.* 2. *de munere Epiſcopali* explicabimus. Quomodo autem fabricandus ſit proceſſus & inquiſitiones ſuper promouendis ad regimina Eccleſiarum Cathedralium, dicam *cap.* 4. *num.* 4.

S V M M A R I V M.

1 *Electus Epiſcopus intra tres menſes poſt conſenſum electioni de ſe celebratæ præſtitum confirmationem electionis ipſius petere debet.*

2 *Menſes quando ſunt numerandi à die alicuius actus computantur ſecundum quod occurrunt in Kalendario.*

3 *Electus ſi intra tres menſes confirmationem non petat, ius quod ex electione acquirit, amittit.*

4 *Electionis confirmationem an petens amicus ſine mandato electi*

electum à pœna excusset, ostenditur.

5 *Electus à Superiore, cui subiicitur, confirmationem, sed melius à sede Apost. de iure antiquo petere debebat.*

6 *Electionis Episcoporum confirmatio iuxta formam iuris iam ab aula recessit.*

7 *Episcopus confirmatus, quamuis nondum consecratus quæ agere possit.*

8 *Collatio facta à Summo Pontifice ad Episcopalem dignitatem habet vim electionis, nominationis, & confirmationis.*

9 *Episcopus si velit ea, quæ sunt, iurisdictionis exercere, debet obtinere literas Apostolicas, sine quibus nec admitti, & recipi, tanquam Episcopus, nec possessionem Ecclesiæ sibi collatæ consequi potest.*

10 *Capitulum an possit Episcopo contradicente administrare Episcopatum, tanquam sede vacet, eo quod littera prouisionis intra tempus assignatum non fuerunt ostensa? remissiuè.*

11 *Monachus licet efficiatur Episcopus, non tamen desinit esse Monachus.*

12 *Monachus factus Episcopus à tribus votis substantialibus non est solutus.*

13 *Declaratur tex. in cap. 1. 18. q. 1.*

14 *Monachus factus Episcopus an sit solutus à ieiuniis Religionis, ostenditur.*

15 *Monachus factus Episcopus ab onere recitandi Officium propriæ religionis liberatur.*

16 *Regulares ex Prædicatorum Ordine ad Episcopalem dignitatem assumpti, tenentur ante consecrationem libros, & bona Ordini relinquere.*

17 *Habitum Monasticum non amittit Monachus factus Episcopus.*

18 *Monachus Episcopus factus renuntians Episcopatui an teneatur ad Monasterium reuertere, ostenditur.*

DE CONFIRMATIONE, QVA *Episcopus electus confirmatur.*

CAP. IV.

1 VICVNQVE ab alio quàm à superiore in Episcopum electus fuerit, debet postquam præsentauerit Electionis de se factæ consensum à superiore suo confirmari *cap. postquam c. nihil est, de elect.* consensus autem intra mensem à præsentatione electoris præstandus est, alias elapso mense redditur electio nulla, ne scilicet diu differatur Ecclesiarum prouisio, vt dicitur in *c. quam sit eod. tit. in 6.* Quare etiam statutum est *in eodem cap. quam sit*, vt infra tres menses à consensu præstito petatur confirmatio, & obseruant *Menoch. de arbitr. casu 477. Azor. institution. mor. par. 2. lib. 3. c. 29. q. 10.*

2 qui quidem tres menses computari debent, prout in Kalendario occurrunt, quando enim lex vel statutum concedens mensem disponit à quo tempore mensis incipit, vt à die electionis, vel à die per iudicem assignanda, tunc accipitur mensis secundum quod occurrit in Kalendario, & quod ex vno mense deficit, accipitur de sequenti. *glos. verbo mensem in d. cap. quam sit, Menoch. de arbitr. casu 50. nu. 21. Sanch. de Matrim. lib. 2. disp. 24. nu. 15. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 11. num. 7. Nicol. Garcia de benefic. par. 10. cap. 2. num. 42. & seqq.*

3 Si intra prædictos tres menses electus Episcopus confirmationem non petat, ius, si quod ex electione acquisierat, amittit, & electio penitus est inanis, etiamsi postea consensum præstet electus, vt notat *glos.* per tex.

4 ibi *in d. cap. quam sit*: satis tamen erit si electi amicus eius nomine confirmationem petat sine mandato, modo electus ratum habeat infra illos tres menses *glos. verbo petere* ibi, sed pone quod amicus, *in d. cap. quam sit*, *Tiraqu. de pœnis temper. causa 22. num. 37. Azor. d. cap. 29. quæst. 11.* quia ratihabitio omnino fieri debet intra terminum datum ad acceptandum *Cou. variar. lib. 3. c. 16. n. 5.*

Confirmare autem electos non solum Roman. Pont. 5 verum etiam Patriarcha, vel Metropolitanus de iure communi potest, *cap. quoniam* 100. *dist. cap. cum dilectus* 32. *de elect. cap. cupientes*, *in princ.* per locum ab speciali, *eod. tit. lib. 6. Biax. in direct. election. part. 3. cap. 43. num 6. Corras. de Sacerdot. par. 2. cap. 4. à num. 3. Selu. de benefic. par. 2. quæst. 22. num. 1. Mandagot. de electione noui Prælati c. 36. Petr. Gregor. ad tit. de electione cap. 19. à num. 10.* Sed de eodem iure attento huiusmodi confirmationem à Sede Apostolica esse petendam probat *tex. in cap. cum Ecclesia Sutrina*, ibi, petentes ipsam electionem à Sede Apostolica confirmari, *de causa possess. & propriet.* quapropter *Card. Imola, & Rip. n. 6. ac Rebuff. num. 12. in eod. cap. cum Ecclesia Sutrina*, aduertunt ibi duplici ratione potuisse confirmationem peti à Sede Apostolica, vel quia Ecclesia Sutrina, quæ propè Romam esse noscitur, immediatè subiecta est eidem Romanæ Ecclesiæ, & Apostolicæ Sedi; vel quia generaliter licitum est, etiam in Ecclesiis, quæ alium habent immediatum Superiorem, omisso medio ad Sedem Apostolicam recurrere, & ab eadem petere confirmationem, iuxta *tex. in cap. per principalem 9. quæst. 3.* iuncta plenissima potestate, quam in beneficialibus habet Romanus Pontifex ex *tex. in cap. 2. de præb. in 6.* & ideo cum omnibus Ordinariis concurrit *Marta de Iurisdict. par. 3. c. 21. à num. 15. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. §. 1. à num. 32. & §. 2. per totum.*

Si quis autem diuina fuisset inspiratione manifestè electus Episcopus, non egeret confirmatione, quia quæ Spiritu sancto aguntur, non sunt sub lege *cap. nisi cum pridem*, *de renuntiat.* Bertachin. de Episcop. vbi de eius confirmatione. Sed si quis simpliciter ad clamorem populi eligeretur, si de diuina inspiratione nihil appareat, nullo modo est confirmandus, nec habendus Episcopus, quia potuit populum pretio, vel mercede corrumpere, vt dicitur *in cap. Ostium, de elect.* Nec quisquam per ambitum ad Episcopalem honorem est permittendus accedere, *cap. nullus itaque 1. q. 1.* Confirmans autem debet de electi vita, & moribus, ac qualitatibus requisitis diligenter inquirere, vt habetur *in cap. de Petro 47. dist. & in c. 2. & in cap. cum à nobis, de elect.* Quòd si aliqua ei antequam confirmetur, crimina obiiciantur, purgare se debet cum requisito numero Episcoporum, vt traditum est in Concil. Carthaginen. IV. relato *in c. illud 23. dist.* quando vero electus postulat confirmari cum alio, quomodo sit procedendum, declaratur in Constit. Bonifacij VIII. relata *in cap. fin. de elect. lib. 6.*

Hæc pauca de confirmatione aduertisse sufficiat, ele- 6 ctio enim Episcoporum, & confirmatio iuxta formam iuris Pontificij iam ab aula recessit, tum *ex reg. 2.* alias 5. *Cancellariæ*, quæ Sedi Apostolicæ reseruat prouisionem omnium Cathedralium: tum priuilegiis Summorum Pontificum aliquibus Regibus, & Principibus nominandi Episcopos concessis, & ideo vbicunque Reges huiusmodi (quales esse constat Hispaniæ, Galliæ, Lusitaniæ, Siciliæ, Italiæ, Sardiniæ, & Poloniæ) nominant Episcopos, & designant, ac offerunt, Romanus Pontifex eos instituit, *Azor. d. cap. 29. quæst. 1. in fine.* Et si qui Episcopi in Germania à Collegiis Canonicorum eliguntur, Romani Pontificis auctoritate confirmantur, *Azor. d. cap. 29. quæst. 2.*

Sic etiam quamuis iure communi Episcopus post- 7 quam fuerit Canonica institutione confirmatus, habeat ea, quæ sunt iurisdictionis (veluti excommunicare, suspendere, interdicere, visitare, corrigere, punire, synodum conuocare, beneficia conferre, Ecclesias minores coniungere, & annectere, diuidere, voti, & iurisiurandi vincula soluere, quorumdam peccatorum absolutiones sibi reseruare) vt probant *cap. ex transmissa, cap. nostri, & cap. qualiter, de elect. cap. inter corporalia de transl. Episcopi,*

Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 136. Azor. dict. cap. 29. q. 5. vbi *quæſt. 6.* reſoluit collationem factam à Summo Pontifice ad Epiſcopalem dignitatem habere vim electionis, nominationis, deſignationis, præſentationis, inſtitu-
9 tionis, & confirmationis. Tamen de iure nouo, quod habetur in *Extrauag. iniunctæ, de elect. inter communes*, opus eſt vt Epiſcopus, ſi velit ea, quæ ſunt iuriſdictionis, exercere, obtineat litteras Apoſtolicas, ſine quibus nec admitti, & recipi tanquam Epiſcopus, nec poſſeſſionem Eccleſiæ ſibi collatæ conſequi poteſt, *D. Barboſa in l. diuortio in princ. par. 2. num. 50. ff. ſolut. matrim. Flamin. de reſignat. lib. 8. q. 5. num. 33. Azor. d. cap. 29. quæſt. 9. verſ. cæterum.* Cuius *Extrauag.* diſpoſitio limitatur in Cardinalibus: illa enim non obſtante poterunt conferre, & iuriſdictionem exercere ante captam poſſeſſionem, & oſtenſionem litterarum, vt reſoluit *Bellencin. de charitatiuo ſubſidio q. 66. num. 26.* & fuiſſe reſolutum *in vna Burgen. Canonicatus 3. Iunij 1583. coram Illuſtriſſ. Lancelotto*, refert *Gonz. il. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 24. n. 7.*

10 Quæſtio eſt admodum controuerſa, an Capitulum iure debeat, vel ſaltem poſſit Epiſcopo contradicente, adminiſtrare Epiſcopatum, tanquam ſedes vacet, eò quòd litteræ prouiſoriæ non oſtendantur, iuxta clauſulam in eis inſertam, intra ſex menſes à die datæ Breuis Apoſt. de more concedi ſoliti ad capiendam poſſeſſionem Epiſcopis apud Sedem Apoſt. prouiſis, ad vtramque partem latiſſimè diſputat *Nau. in c. accepta de reſtit. ſpoliat. oppoſit. 8. n. 12.* quem vide. Illud hic aduertendum duxi, electum ſcilicet, & confirmatum in Epiſcopum, & nondum conſecratum repelli poſſe ab Epiſcopatu, ſi ante conſecrationem fiat inhabilis, vt tenent *Ioan. And. Anton. Card. & Imola in cap. ex parte de clerico ægrot.*, quos refert, & ſequitur *Nau. in c. ſi quando except. 10. num. 13. de reſcript.* Vnde idem in *Manu. c. 27. num. 67. verſ. oſtiano* reſoluit percutientem Epiſcopum electum, & confirmatum, ſed nondum conſecratum, non incurrere excommunicationem Bullæ in Cœna Domini, etiamſi iam adeptus ſit Epiſcopatus poſſeſſionem.

11 Monachus licet efficiatur Epiſcopus, non tamen deſinit eſſe Monachus, *Hoſt. in cap. clerici 1. ſecundo de vita, & honeſt. cleric. Cou. in cap. 1. num. 18. de teſtam. Surd. de alim.*
12 *tit. 8 princ. num. 91. num. 10.* Nec eſt ſolutus à tribus votis ſubſtantialibus, caſtitate, obedientia, & paupertate, iuxta doctrinam *D. Thom. 2. 2. quæſt. 185. art. 8.* quam ſequuntur *Cou. d. num. 18. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 12. cap. 7. quæſt. 4. Fr. Emman. quæſt. Regul. tom. 2. quæſt. 58. art. 3. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. deciſ. 596. in 1. edit.* aliàs *reſol. 523. num. 2. in 2. edit. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 6. cap. 6. à princip.* vbi plures refert DD. *Barthol. à S. Fauſto in theſauro Religioſorum lib. 6. q. 188. cum ſeqq.* Et ideo ſi carnis peccato commaculetur, aut altero inobedientiæ (eò quòd obedientia, quam antea præſtare cogebatur Superiori Regulari, commutata eſt in ſupremum Pontificem) peccabit non tantum vt cæteri, ſed inſuper tanquam voti tranſgreſſor; *Barthol. à S. Fauſto 1. lib. 7. q 21.* atque ita ſi poſtremùm de paupertate tranſgrediatur; non tamen ita & taliter cùm Monachus erat, ſed longè aliter; cùm factus Epiſcopus oporteat pro ſuo, & familiæ victu expendere, vt alibi commodiùs dicam. Quam quidé exemptionem ab obedientia Prælatorum Regularium, locum habere à die confirmationis docent *Leſſ. de Iuſtit. lib. 2. c. 40. dub. 14. num. 113. Sanch. d. c. 6. n. 32.* aduertentes *tex. in c. vnic. 18. quæſt. 1.* habentem eum per electionem Canonicam liberari à iugo regulæ debere confirmatam à Papa.

13 Non obſtat *tex. in cap. 1. 18. q. 1.* vbi ita habetur, Statutum eſt vt Monachus, quem electio canonica à iugo
14 regulæ monaſticæ abſoluit, & ſacra Ordinatio è Monacho Epiſcopum fecit, &c. quia reſpondetur cum *D. Tho. d. quæſt. 185. artic. 8. & quæſt. 88. art. 11. ad 4.* procedere in clauſura, ſilentio, vigilia, ieiuniis, abſtinentiis, & aliis ſimilibus vitæ aſperitatibus; non vero in illis Religionis obſeruantiis, quæ neque Pontificium munus impediunt, neque dedecent dignitatem, ſed magis iuuant ad vitam perfectam, qualia ſunt ſupradicta tria ſubſtantialia vota, refert *Azor. d. quæſt. 4.* Ideoque reſpectu obligationis legalis exemptum iudicari ab omnibus, quibus antea aſtringebatur ex vi regulæ, & ſtatutorum reſoluunt *Sot. de iuſtit. lib. 10 quæſt. 5. art. 8. verſ. de tertio vero, Couar. poſt d. num. 18. Gregor. de Valent. ſuper D. Tho. diſp. 10. q. 3. punct. 8. verſ. fin. Fr. Emman. d. art. 3. Sanch. d. c. 6. nu. 17.* ob quod in ſpecie defluxerunt ad eam ſtatuendam concluſionem, vt attenta vi coactiua, non autem directiua cenſeatur deobligatus à ieiuniis. & prohibitione eſus carnium in quibuſdam Religionibus conſtitutis, quod inſuper ſcripſit *gloſ. in cap. de Monachis 16. q. 1.* & fatetur *Alphonſ. Aluarez Guer. c. 11. in ſpec. tur. Pont. Nau. conſ. 6. ſub tit. de donat. in nouis.* Et conſequenter facultatem vniuerſis Chriſti fidelibus conceſſam in *cap. vlt. de obſeruat. ieiun.* edendi carnes in die Natalis Domini occurrente ſub die Veneris, vel Sabbati; exceptis his, qui ex voto, aut Regulari obſeruantia carnes comedere nequeunt, vt ex eo deducunt *Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 3. q. 45. art. 3. & 4. Beja reſponſorum caſuum conſcientiæ p. 2. caſu 6. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 4. c. 11. n. 59. & lib. 6. c. 6. n. 20.* extendunt ad huiuſmodi Epiſcopos, qui obſtricti ſunt ieiunare ea regulari obſeruantia, nempe ex regularis obſeruantiæ legalis debito, vt explicat *Sot.* loco proxime citato. Si verò ratione regulæ, conſtitutionisve abſtinere è carnibus ſemper, vel per aliquod tempus debebat, cum hoc paſtoralem dignitatem, & munus non deceat, ab ea lege ſolutum eſſe credit *Azor. d. quæſt. 4. prope finem*, vbi cum *Archid. in cap. de Monachis 16. q. 1. & Abb. in ca. Clerici officia num. 18. de vita & honeſt. cleric.* ſentit, quod quando citra aliorum offenſionem ab eſu carnium ſe continere non queat, eas edere debet: quod ſi omnis aliorum offenſio procul abſit, veſci eis non tenetur.

Ab onere recitandi officium propriæ religionis libe- 15
ratur, cum regere Eccleſiam debeat iuxta morem, & vſum Clericorum, quibus præeſt: ſic *Abb. in d. c. clerici officia, Sanch. d. c. 6. n. 25. Azor. d. q. 4. in fine, Turrecrem. in ſum. 91. diſt. cap. 22.* vbi dicit fuiſſe ſecum diſpenſatum ab Eugenio Papa, vt poſt Cardinalatum liceret ſibi in poſterum continuare recitationem officij ſuæ Religionis Prædicatorum, refert *Fuſc. de Viſitat. lib. 2. c. 15. n. 81.* An Epiſcopus poſſit nunc nouam formam recitandi horas canonicas in ſuo Epiſcopatu indicere? reſpondet negatiuè *Nau. de oratione, & horis can. c. 11. n. 26. cum ſeqq.* Et omnibus Regularibus ex Prædicatorum Ordine ad Archiepiſcopatus, Epiſcopatus, & alias Prælaturas Eccleſiaſticas aſſumptis mandat Clemens IV. ne conſecrationis munus quoquo modo recipiant antequam libros, & bona omnia, quæ tempore promotionis retinent, contingentia tamen Ordinem memoratum, Prioribus, & conuentibus, de quibus aſſumpti fuerunt, integrè reſignauerint, niſi forte iidem Priores de conſenſu ipſorum Conuentuum vſum illorum ad certum tempus eis duxerint concedendum: alioquin eo ipſo ab executione Pontificalis miniſterij nouerint ſe ſuſpenſos, referunt *Confect. in collect. priuileg. Mendic. fol. 15. Fr. Emman. q. Regul. tom. 2. q. 88. art. 6.*

Monaſticum habitum non amittit, immo illum ge- 16
ſtare tenetur, vt probat tex. *in d. cap. clerici officia, in fine, Boër. deciſ. 158. n. 5. Alphonſ. Aluarez Guerrero citato loco, Nau. in comm. de Regular. com. 4. num. 27. Azor. d. q. 4. verſ.* 17
verum, Henriq. lib. 10. cap. 32. nu. 5. & cap. 33. in fine, Leſſ. de Iuſtit. lib. 2. q. 40. dub. 14. num. 113. Sanch. d. lib. 6. cap. 6. n. 22. Fr. Emman. tom. 2. q. 51. art. 3. Barthol. à S. Fauſto in theſauro relig. lib. 6. q. 199. Vſus verò Italiæ, & totius Orbis admittit huiuſmodi Epiſcopum poſſe incedere non in habitu, & veſtitu, vt antea, dum monachus erat, incedebat, ſed

eo modo, quo alius quiuis Epiſcopus, retento tantum colore veſtium religionis, atque ideo cum birreto clericali, & cum mantilleto eiuſdem coloris religionis; Rochetum vero portare minime poteſt; ſed cottam, nempe ſuperpelliceum ſuperimponit in actibus explendis eccleſiaſticis. Quod ſi præfatus Antiſtes aliis quàm ſuæ religionis veſtibus indui audeat, aſſumendo illam albam & candidã veſtem, quæ ab Epiſcopis exterius defertur, excommunicationis vinculo ſubiaceret, de qua in *cap. 2. ne clerici, vel mon. lib. 6.* vt reſoluunt *Cardin in Clem. 1. §. ſed & tales, de vita, & honeſt. cleric. Iaſ. in auth. ingreſſi. C. de Sacroſ. Eccl. Sylu. verbo religio 7. q. 11. Maiol. de irreg. l. 2. c. 1. num. 13.* Sed probabilius eſt eam non incurrere, vt tenent *Cou. d. n. 18. Azor. vbi proximè, Tap. in auth. ingreſſi verbo ſua cap. 6. num. 61. C. de Sacroſ. Eccleſ. Fr. Emman. quaſt. Regul. tom. 2. q. 58. art. 3. Sanch. d. cap. 6. num. 23. Barthol. à S. Fauſto d. lib. 6. q. 200.* peccabit tamen grauiter, vt opinatur *Fuſc. de Viſitat. lib. 2. c. 15. poſt n. 11.*

18 Verum ſi alicui ex prædictis contingat renuntiare Epiſcopatum, quibuſdam viſum eſt illum debere ad monaſterium reuertere, quia, vt ſupra diximus, adhuc permanent monaſticæ vitæ, & obligationis vincula, & onera, quæ Epiſcopi munus neque impediunt, neque dedecent, tum quia ſic feciſſe multos perhibetur: vt noſtris temporibus fecit eximiæ ſanctitatis vir Dominus Fr. Bartholomæus à Martyribus, qui depoſito Pontificio munere, & renunciato Bracharenſi Archiepiſcopatu, ad priſtinum Dominicanæ Religionis ſtatum ſe contulit, vbi vitam cum morte feliciter commutauit, multis clarus miraculis: immo & hoc ipſum fecit Cæleſtinus Pontifex Romanus hoc nomine Quintus, qui Pontificatu depoſito ad priſtinum etiam ſuæ religionis ſtatum ſe retulit. Et ita Epiſcopũ Monachum qui munus Pontificium deponit, teneri ad monaſterium redire videntur tenere *Abulen. cap. 30. num. 9. 109. Maiol. lib. 3. de irreg. cap. 6. nu. 7. Aragon. 2. 2. q. 88. art. 11. Patian. conſ. 132. n. 60. vol. 1.* At verius exiſtimo ad id non teneri, ſed manere in perpetuum exemptum ſicut prius, prout melioribus rationibus tuentur *Imol. in Clem. 1. num. 2. de elect. Fider. de Senis conſ. 38. num. 2. & conſ. 19. à num. 3. Barthol. à S. Fauſto d. l. 6. q. 207. Henr. l. 10. cap. 32. §. 4. Fr. Emman. to. 3. q. 52. ar. 26. Sanch. d. cap. 6. n. 29.* vbi *n. 30.* contrarium reſoluit ſi ex propria culpa depoſitus degradaretur. Ideo ſi huiuſmodi Epiſcopo Epiſcopatu renunciato haũd ſibi neceſſe eſſet redire ad clauſtrum, non propterea exiſtimandus erit apoſtota, vt conſuluit *Nau. conſ. 6. num. 11. ſub tit. de donation. in nouis,* & reſoluit *Emman. Sa in aphoriſmis verbo Epiſcop.* Et ſi ex Apoſtolica conceſſione redierit, inhabilis profecto eſſet ad dignitates, & officia religionis, iuxta *conſtit. 45. Pauli IV.* incip. *In ſacra*, quæ pœnas addit aduerſus eos, qui illum eligere non omitterent.

SVMMARIVM.

1 *Conſecrationis munus Epiſcopi ſuſcipere tenentur infra tres menſes à die confirmationis ſub pœna amiſſionis fructuum, &c.*
2 *Confirmationis tempus, à cuius die currit trimeſtre ad conſecrandum, numeratur à tempore, quo nominati proponuntur Summo Pontifici.*
3 *Epiſcopi quomodo eligantur, & confirmentur, qui ad liberam Papæ diſpoſitionem ſpectant, oſtenditur.*
4 *Proceſſus ſuper vita, genere, moribus & ſcientia eligendorum in Epiſcopos quomodo formandus, oſtenditur.*
5 *Conſecrandus in Epiſcopum debet eſſe qui per omnes eccleſiaſticos gradus tranſierit.*
6 *Conſecrari debet Epiſcopus de Sacerdotum antiquorum, & honorum virorum collegio, atque omnium conſenſione creatus.*
7 *Examen Fidei, & ſalutis Principia debet promouendus in Epiſcopum non ignorare.*
8 *Epiſcopi pedes quare calceantur, & interioribus quibuſdam tunicis induatur, oſtenditur.*
9 *Actiones, & ſigna ſacra, quæ in conſecratione Epiſcopi fiunt, quid ſignificent, oſtenditur.*
10 *Vngitur in capite is, qui in Epiſcopum conſecratur, vt declaretur eum eſſe caput, & Principem Eccleſiæ ſuæ.*
11 *Reges cur in humero, & non in capite vnguntur, oſtenditur.*
12 *Vngitur in manibus Epiſcopus, vt ſciat dignitatem non propter ocium, ſed propter negotium ſuſcipere.*
13 *Baculum in Epiſcoporum manibus quid ſignificet, oſtenditur.*
14 *Summus Pontifex quare baculo non vtatur, oſtenditur.*
15 *Annulum ſacrum nouo Epiſcopo traditur, vt Sanctam Eccleſiam ſponſam ſuam integerrata fide ornatus cuſtodiat.*
16 *Euangeliorum liber quare nouo Præſuli tradatur, oſtenditur.*
17 *Panis, & vini oblatio in conſecratione noui Præſulis quid ſignificet, oſtenditur.*
18 *Mitra in Epiſcopo ſcientiam vtriuſque Teſtamenti deſignat.*
19 *Papa in ſignum Imperij vtitur Corona Imperiali, & in ſignum Pontificis vtitur Mitra.*
20 *Chirotheciis nouus Prælatus manus operit, vt neſciat ſiniſtra ſua, quod faciat eius dextra.*
21 *Epiſcopus poſt conſecrationem collocatur in editiori ſupra omnes loco, vt ita cunctos reſpiciat, & cunctorum oculi in eum reſpiciant.*

DE CONSECRATIONE Epiſcopi.

CAP. V.

ELECTVS & canonicè confirmatus tenetur conſecrationis munus ſuſcipere infra tres menſes à die confirmationis, ſub pœna amiſſionis fructuum, etiamſi ſit S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalis, & ſi intra tres alios menſes id non impleuerit, Eccleſia & Epiſcopatu ipſo iure priuatur, prout conſtitutum olim fuerat in Calcedonenſ. Concilio relato in *cap. quoniam 75. diſt. c. quoniam 100. diſt. 1.* & nouiter *Conc. Tri. ſeſſ. 23. de ref. c. 2.* ad quod plures citaui Doctores *Alleg. 1. n. 39.* quibus adde *Alphonſ. Aluarez. Guerrero in ſpeculo iuris Pontificij cap. 10. paulo poſt princ. pag. 31.* 1

Trimeſtre prædictum, intra quod conſecrationis munus tenentur accipere Epiſcopi electi à Regibus, vel Principibus in ſuis Regnis, & Dominationibus, priuilegium habentibus illos nominandi, currit à die, quo proponuntur Summo Pontifici, & eos, ſi idonee ſint electi, confirmat. Ad Epiſcopatus vero, qui ad liberam Papæ diſpoſitionem ſpectant, eliguntur Epiſcopi cum in Conſiſtorio præconizantur, confirmantur verò quando alia die in eodem Conſiſtorio, fabricato prius proceſſu ſuper vita, & moribus promouendi, expeditur cedula, quam in Vrbe vocant Conſiſtorialem, quæ habet vim ſupplicationis in Dataria expeditæ, ſuper qua litteræ Apoſtolicæ ſub plumbo expediuntur. 2 3

Fabricantur proceſſus, & inquiſitiones ſuper promouendis ad regimina Eccleſiarum Cathedralium prout habetur *in bulla Greg. XIV.* incip. *Onus Apoſtolica, Dat. Romæ M. D. XC. die 1. Maij* quam refert *Quaranta verbo electio pagin. 309.* Primo ſuper ætate, cùm debeat trigeſimum ſuæ ætatis annum compleuiſſe, *cap. cum in cunctis. §. præſenti decreto, de elect.* & dixi d. *Alleg. 1. nu. 26.* ac ibi relatis adde *Anton. Auguſt. in epith. iuris Pontif. veteris lib. 4. tit. 10.* Secundo ſuper legitimis natalibus, *Concil. Trident. ſeſſ. 7. de reformat. cap. 1.* dixi etiam *d. Alleg. 1. nu. 31.* & an ſit ex Catholicis parentibus creatus, *vt in d.* 4

Digitized by Google

Bulla Gregorij XIV. Tertio an anteà ſex menſibus fuerit in ſacro Ordine conſtitutus *Concil. Trid. ſeſſ. 22. de reformat. cap. 2.* dixi eadem *Alleg. 1. à num. 36.* Quarto ſi antea in Vniuerſitate ſtudiorum Magiſter, ſiue Doctor, aut Licentiatus in Sacra Theologia, vel iure Canonico, aut publico alicuius Academiæ teſtimonio idoneus ad alios docendos oſtendatur, *Concil. d. cap. 2. ſeſſ. 22. de refor.* dictum eſt *d. Alleg. 1. à num. 24.* Quinto an ſit bonæ vocis, conditionis, & famæ, non rixoſus, & non criminoſus. Sexto an in rebus gerendis, pro Epiſcopatus adminiſtratione ſit aptus, cùm ſit onus Angelicis humeris formidandum, *Concil. Tridentin. ſeſſ. 6. de refor. cap. 1. paulo poſt princip.* quæ omnia inuenies in dicta Bulla, vbi habetur vtile eſſe ad huiuſmodi inquiſitionem faciliùs ac pleniùs perficiendam, ſi Prælatus, qui eam factutus eſt, vel à promouendo, vel ab alio aliquo, confici curet ſchedulam, in qua ſint ordine deſcripta nomen promouendi, cognomen, patria, parentes, ætas, ordo, gradus, profeſſio, functio, ſi quam is forte exercuit, loca in quibus aut Theologiæ, vel iuri Canonico operam dedit, aut longo tempore verſatus fuit, denique amici, ac familiares, qui tam ipſum, quam parentes eius intimè norint. Quod ſi promouendus documentum aliquod exhibere voluerit, vnde ipſius ætas, gradus, dignitas, Sacri Ordines, functio, officia, muneraque aut aliquod huiuſmodi comprobetur, admittendum, ac proceſſui inſerendum erit, modo documentum publicum, ſeu authenticum fuerit. Illud quoque prohibendum cenſet, ac expreſſe prohibet, ne ad teſtimonium dicendum de Fide Catholica, vita, moribus, doctrina, atque aptitudine ad regendum Eccleſiam quilibet homines admittantur, ſed viri tantum graues, pij, prudentes, docti, qui de qualitatibus promouendorum rectum iudicium ferre valeant, & ſincerum, ac fidele teſtimonium dare velint. Proinde tam cognati, ac nimium familiares, quàm inimici, atque æmuli excludendi erunt. Hæc in dicta Bulla, vbi etiam in verſ. *quod autem*, agit quomodo facienda ſit inquiſitio, & proceſſus Regularium, cùm ad Eccleſias Cathedrales promouendi fuerint: Cuius typum ad maiorem rei certitudinem ad longum hic ita ſubiiciemus.

CIRCA PERSONAS, Ad QVAS SPECTAT dictos Proceſſus conficere.

SI Proceſſus Inquiſitionis conficiendus ſit extra Romanam Curiam, hoc munus ſpectat ad Legatos Sedis Apoſtolicæ, vel ad Nuncios Prouinciarum in locis, in quibus commorantur: Si non adſint Legati, neque Nuncij, ſpectat ad Ordinarios perſonarum promouendarum, & ipſis deficientibus, ad Ordinarios viciniores, qui ordo gradatim ſeruandus eſt, nec quiſquam debet ſibi hoc munus arrogare præter ordinem ſupradictum, niſi Romano Pontifici per ſpeciale mandatum alicui alteri illud demandare placuerit. Quo caſu apparere debet de mandato ſpeciali in principio Proceſſus.

Si aliquis ex Prælatis, ad quem ordine ſupradicto ſpectat Proceſſum conficere, conſanguinitate, vel affinitate vſque ad tertium gradum incluſiuè promouendum contingat, ille excludatur ab hoc munere, quòd eo caſu deferatur ad illum, qui proximè ſequitur, ſeruato eodem ordine, & gradu.

Si quis etiam ſit legitimè impeditus, vt per ſe ipſum Proceſſum conficere non poſſit, & ea adimplere, quæ continentur in §. inferius ſcripto, qui incipit, *Quicunque confecturus eſt*, ea cura transferatur eodem ordine, & gradu ad alium Prælatum viciniorem, Prælato impedito.

Si Proceſſus ſit conficiendus in Romana Curia, videndum eſt, an Eccleſia, vel Monaſterium, cui eſt prouidendum, ſit ad nominationem, vel præſentationem Imperatoris, vel alicuius Regis, aut Principis; quo caſu munus conficiendi Proceſſum in Curia ſpectat ad Cardinalem, qui apud Pontificem, & Sedem Apoſtolicam eſt Protector illius Prouinciæ, in qua ſita eſt Eccleſia, vel Monaſterium.

Quod ſi Eccleſia, vel Monaſterium non ſit ad nominationem, aut præſentationem, vt præmittitur, Proceſſus conficiendus erit per Cardinalem à Romano Pontifice deligendum, qui de huiuſmodi deputatione curabit aliquid apparere, vel ſaltem vigore ſuæ aſſertionis aliquid narrari à Notario in principio Proceſſus.

Quando contingat Proceſſum confici debere de qualitatibus Archiepiſcopi, vel Epiſcopi extra Romanam Curiam degentis, qui ab vna ad alteram Eccleſiam ſit transferendus hoc munus, deficiente Legato, vel Nuntio Apoſtolico illius Prouinciæ, vel Regni, vbi ſita eſt Eccleſia, à qua aliquis transferendus erit, ſpectat ad Metropolitanum, ſi perſona transferenda eſt Epiſcopus, ſi verò eſt Metropolitanus, ſpectat ad Epiſcopum ſuum ſuffraganeum antiquiorem reſidentem.

Si Prælatus inquirens ob locorum diſtantiam non poſſet commodè per ſe ipſum teſtes examinare ſuper aliquo articulo, vt puta, ſuper legitimis natalibus, ætate, aut aliquo eiuſmodi, licebit ei partem illam alteri perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ ſubdelegare, non autem vniuerſam inquiſitionem.

Quoad Proceſſus conficiendos, pro habenda informatione ſtatus Eccleſiarum, vel Monaſteriorum, quibus prouidendum erit, hoc etiam conficere debeant iidem Prælati, qui Proceſſum de qualitatibus promouendorum confecturi ſunt. Si verò contingat in alia Prouincia, vel Regno eſſe Eccleſiam, & in alia promouendum, tunc Prælatus inquirens poterit ſubdelegare Epiſcopo, qui erit vicinior ipſi Eccleſiæ, vel Monaſterio, munus conficiendi Proceſſum ſuper ſtatu dictæ Eccleſiæ, vel Monaſterij.

Quo modo conficiendi ſint Proceſſus, vt dici poſſint, & videantur confecti per viam Inquiſitionis.

QVicunque confecturus eſt Proceſſum Inquiſitionis in qualitates promouendi, etiamſi ſit Legatus, non per ſuos Vicarios, Auditores, vel alios Miniſtros, ſed per ſe ipſum id munus exercere debet, licèt poſſit ab huiuſmodi perſonis, vel aliis viris peritis adiuuari: Hæc autem in ſpecie ſeruanda ſunt.

Non recipiantur teſtes à promouendo, vel pro parte ſua inducti, neque articuli ab ipſo, vel nomine ſuo producti, ſed Prælatus inquirens interrogatoria, ſeu articulos per ſe ipſum formatos habeat, & ſuper eis examinet teſtes, quos de rebus inquirendis ſincerum, & fidele teſtimonium daturos eſſe exiſtimet: ipſe ex officio ſuo ſecreto vocari mandet, & ſecretò examinet, ipſemet recipiat in manibus ſuis ſingulorum teſtium iuramentum, quod ab Epiſcopis præſtetur tacto pectore: à cæteris verò inferioribus cuiuſcunque qualitatis ſint, tactis ſacris ſcripturis, & ita reſpectiuè referat Notarius Proceſſum ſcripturus, qui etiam aſſerat, teſtem fuiſſe ex officio vocatum, & examinatum à Prælato inquirente: inſuper Prælatus ipſe teſtes interroget ſuper vnoquoque articulo: Ipſorum autem teſtium dicta vnà cum reliquis hoc negocium tangentibus ſcribat aliquis Notarius publicus, qui debebit etiam tam dicta teſtium, quàm ſcripturas, & documenta producenda, vt inferius dicetur in Proceſſum, & in publicum inſtrumentum reducere. Articuli autem & interrogatoria inferius deſcribentur.

Circa qualitates testium vocandorum, & examinandorum quoad personam promouendi.

TEstes sint viri graues, pij, prudentes, docti, & qui de qualitatibus promouendorum rectum iudicium ferre valeant, sincerumque, ac fidele testimonium verisimiliter sint daturi, præsertim verò huiusmodi qualitates esse debent in testibus, qui interrogandi erunt de fide Catholica, vita, moribus, doctrina, & apritudine promouendi ad regendam Ecclesiam: Scire enim debent ipsi testes, quæ requirantur in eo, qui recturus est Ecclesiam Cathedralem, ad hoc, vt sit idoneus ad alios docendum, aptus ad illam gubernandam, & dignus qui ad eam promoueatur.

Non sunt recipiendi in testes Cognati, vel nimium familiares, aut inimici, siue æmuli personæ promouendæ.

In inuestigandis testium qualitatibus, adhibenda est diligentia per Prælatum inquirentem, vt cognoscere possit quàm sint erga promouendum affecti, exindeque coniicere, vtrum ex affectu, an ex veritate testimonium dicant.

Si aliquando Prælato inquirenti ita expedire videbitur testibus ad memoriam reducet vim iuramenti, & grauitatem periurij, admonebitque ipsos reos futuros apud Deum eorum omnium, quorum vel committendo vel omittendo rei erunt, qui promouebuntur, si vel falsa narrando, vel reticendo vera, causa erunt, vt homines indigni, vel minus idonei Ecclesiis præficiantur.

Quo modo Prælatus inquirens procedere possit per viam inquisitionis, quando non habet notitiam personæ promouendæ.

SI contingat Prælatum inquirentem non habere sufficientem notitiam personæ promouendæ, ad hoc, vt possit deligere, & vocare testes ex officio, absque scientia ipsius promouendi, & secretò, poterit curare, vt ipsemet promouendus, vel aliquis alius det ei schedulam, in qua sint ordine descripta nomen dicti promouendi, cognomen, patria, ætas, parentes, ordo, gradus, professio, functio, si quam is forte exercuit, loca, in quibus Theologiæ, vel Iuri Canonico operam dederit, aut longo tempore versatus fuerit, amici, & familiares, aliæue personæ, quæ tam ipsum, quam parentes eius intime norint.

Cùm autem huiusmodi schedula petenda sit tantummodo ad habendam quandam extraiudicialem notitiam eorum, quæ Prælatum inquirentem scire oportet pro inquisitione facienda, non debebit ipsa schedula inseri processui, neque de ea aliqua mentio in dicto processu fieri, sed ad partem seruari, donec inquisitio perficiatur, & ea perfecta, poterit lacerari, si Prælato videbitur.

Interrogatoria, quæ necessaria sunt ad inquirendum in omnes qualitates, quæ in promouendis requiruntur.

PRimò, An testis cognoscat promouendum, quomodo, à quo tempore citra, an sit ipsius consanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, æmulus, vel odiosus.

2. An sciat in qua ciuitate, vel loco, & Diœcesi promouendus sit natus, & quæ sit causa scientiæ.

3. An sciat ipsum natum esse ex legitimo matrimonio, atque honestis, & Catholicis parentibus, & quæ sit causa scientiæ.

4. An sciat cuius ætatis sit, præsertim, an expleuerit annum 30. & quæ sit causa scientiæ.

5. An sciat eum esse in sacris Ordinibus constitutum, quibus, à quo tempore citra, præsertim an ante sex menses, & quæ sit causa scientiæ.

6. An sciat eum esse in Ecclesiasticis functionibus, & in exercitio Ordinum susceptorum diù versatum, in susceptione Sacramentorum frequentem, & deuotum, & quæ sit causa scientiæ.

7. An sciat eum semper catholicè vixisse, & in fidei puritate permansisse, & quæ sit causa scientiæ.

8. An sciat eum præditum esse innocentia vitæ, bonisque moribus, & an sit bonæ conuersationis, & famæ, & quæ sit causa scientiæ.

9. An sciat eum esse virum grauem, prudentem, & vsu rerum præstantem, & quæ sit causa scientiæ.

10. An sciat eum aliquo gradu in Iure Canonico, vel in sacra Theologia insignitum esse, quibus in locis, quanto tempore, & quo fructu ipsi Theologiæ, vel Iuri Canonico operam dederit, & an verè ea doctrina polleat, quæ in Episcopo requiritur, ad hoc, vt possit alios docere, & quæ sit causa scientiæ.

11. An sciat eum aliquo munere aliquando functum esse, vel circa curam animarum, aut regimen alterius ecclesiæ se exercuisse, & quomodo in eis se gesserit, tam quoad doctrinam, quàm quoad prudentiam, integritatem, & mores, & quæ sit causa scientiæ.

12. An sciat eum aliquando publicum aliquod scandalum dedisse circa fidem, mores, siue doctrinam, vel aliquo corporis, aut animi vitio, alioue Canonico impedimento teneri, quominus possit ad Ecclesiam Cathedralem promoueri, & quæ sit causa scientiæ.

13. An eum idoneum existimet ad bene regendam Ecclesiam Cathedralem, & præsertim eam, ad quam ipse est promouendus, an dignum, qui ad illam promoueatur, & an ipsius promotionem eidem Ecclesiæ vtilem, & proficuam futuram esse censeat, & quare ita existimet. Depositiones testium seriatim, & per extensum scribantur: neque præcisæ affirmationes, seu negationes tantummodo admittantur.

Quæ requiruntur ad perfectam inquisitionem præter ea, quæ ex testibus habebuntur.

QVoad sacros Ordines, petendæ sunt à promouendo, & processui inserendæ, originales Bullæ, vel litteræ testimoniales collationum ipsorum Ordinum, vel saltem earum exemplaria in forma authentica, præsertim si testes in sufficienti numero non deposuerint, se non modo vidisse eum cantantem Epistolam, & Euangelium, vel celebrantem, sed etiam legisse dictas bullas vel litteras testimoniales, vel interfuisse collationibus Ordinum ei collatorum.

Quoad gradum similiter inserendum est processui priuilegium originale, vel eius exemplar in authentica forma.

Si Prælato inquirenti, vel promouendo videbitur, processui etiam adiungantur aliqua Breuia, Literæ patentes, vel aliæ scripturæ, aut publica documenta, quibus maior, aut melior probatio habeatur de natalibus, & functionibus promouendi, vel aliud eiusmodi, præsertim si testes circa ea sufficienter, & plenè non deposuerint, recipiantur, & adiungantur.

Si fortè promouendus nullum habet gradum in Sacra Theologia, vel in Iure Canonico necesse est, vt præter probationem aliunde habendam circa eius doctrinam, iuxta præinsertum decimum interrogatorium, pro parte promouendi exhibeatur publicum alicuius Academiæ testimonium, quo idoneus esse declaratur ad alios docendos, quæ populum Christianum scire oportet. Persona promouendi enuncietur hac nota, videlicet si sit Prælatus Admodum R. P. si verò non sit R. N. N. Promouendus nunquam vocetur Electus, neque ipse se talem vel nominet, vel scribat, nisi vbi præcesserit Electio Capituli, aut Conuentus.

Quid

Quid ſeruandum quoad probationem doctrinæ, quando promouendi erti ſunt in prouinciis, in quibus non ſunt Vniuerſitates Studiorum, neque conſuetum eſt ſuſcipi gradum aliquem.

IN huiuſmodi locis,& perſonis ſufficiet,ſi teſtimonio virorum grauium, & ſacræ Theologiæ, vel Iuris Canonici peritorum conſtet, promouendos ea ſcientia Theologiæ,vel Canonum verè pollere,vt idonei ſint ad ea docenda, quæ populum Chriſtianum ſcire oportet, ac muneris ſibi iniungendi neceſſitati valeant ſatisfacere ; Ideò formandum erit interrogatorium ad hunc ſenſum, iuxta quod ſi teſtes depoſuerint ſe de ſcientia promouendorum certos redditos eſſe,ex eo, quod prædictos promouendos ſpeciem ſuæ doctrinæ publicè, vel priuatim dediſſe cognouerint : hoc modo ſufficiens cauſa ſcientiæ dici poterit, aliis non plenè probabunt doctrinam ad mentem ſupradictæ Conſtitutionis Gregorij XIV.

Quid ſeruandum,ſi promouendus ſit Regularis.

OMnia, quæ ſeruari debent in promouendo ad Eccleſiam Cathedralem, ſi ſit ſecularis, ſeruanda etiam ſunt, ſi ſit Regularis.

Sed quia Regulares non ſolent, vt plurimum ſuſcipere inſignia doctoratus in Vniuerſitatibus Studiorum, neceſſe eſt iuxta decretum Concilij Tridentini, vt promouendus Regularis à ſuis Superioribus regularibus teſtimonium habeat ſufficientis doctrinæ, & quod ſit aptus ad alios docendos. Nomine autem Superiorum intelligendi ſunt dumtaxat,qui nullum ſui Ordinis Superiorem agnoſcunt, ſiuè ij cuiuſuis Ordinis Abbates, Magiſtri,Miniſtri,aut Præpoſiti generales, vel quarumlibet Congregationum Præſidentes, ſiuè Definitores, aut Viſitatores, capitulum generale repræſentantes, ſiuè alij quocumque vocabulo nuncupentur, & in eorum abſentia ipſorum Vicarij, ſeu Commiſſarij Generales, vel in Romana Curia Procuratores Generales Ordinum,,aut Congregationum ſuccedunt.

Animaduertendum tamen, quòd præter ſupraſcriptum Superiorum teſtimonium, eſt etiam aliunde inquirendum in huiuſmodi Regularium doctrinam, quemadmodùm dictum eſt de ſeculari, qui habet ſuæ doctrinæ teſtimonium à publica aliqua Academia.

Quid ſeruandum in tranſlatione alicuius Epiſcopi ad alteram Eccleſiam.

SEruanda eſt eadem forma inquirendi ex officio,quæ ſuperius dicta eſt.

Si Epiſcopus transferendus promotus fuit poſt publicationem Concilij Tridentini,& conſtat in proceſſu tunc temporis confecto, plenè probata eſſe omnia requiſita,ſufficiet inquirere, & teſtes examinare ſuper infraſcriptis articulis : Si verò non conſtet de huiuſmodi probatione in totum, vel in partem, expediens erit teſtes examinare ſuper omnibus articulis ſuperiùs deſcriptis, vel ſaltem ſuper illis, de quorum probatione non conſtiterit, & præterea ſuper articulis ſequentibus erunt vtroque caſu omnino examinandi teſtes, & de contentis in eis facienda inquiſitio ex officio, videlicet.

1. An teſtis cognoſcat Epiſcopum transferendum, quomodo, à quo tempore citra,an ſit ipſius conſanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, inimicus, æmulus,vel odioſus.

2. An ſciat ipſum conſecrationis munus ſuſcepiſſe, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

3. An ſciat per quot annos fuerit Epiſcopus illius Eccleſiæ,& quæ ſit cauſa ſcientiæ.

4. An ſciat eum in ſua Eccleſia, & diœceſi aſſiduè reſediſſe,

5. An ſciat eum diligenter, & ſæpè, dictam ſuam Eccleſiam,& Diœceſim viſitaſſe,opportunè omnibus neceſſitatibus occurriſſe, & prouidiſſe, eiuſque decreta,& mandata debitæ executioni demandari curaſſe, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

6. An ſciat eum ſæpè ſolemniter celebraſſe, Ordinationes iuxta neceſſitatum exigentiam habuiſſe, Confirmationis ſacramentum miniſtraſſe, cæteraque Pontificalia exercuiſſe,& quæ ſit cauſa ſcientiæ.

7. An ſciat eum pietatis, charitatis, & prudentiæ in gubernando ſpecimen dediſſe, ac verbo, & exemplo profeciſſe,& quæ ſit cauſa ſcientiæ.

8. An ſciat eum prudenter vbilibet, & diligenter ſe geſſiſſe in defendendis, conſeruandis, & augendis iuriſdictionibus ſpirituali, & temporali, iuribus, ac bonis omnibus ſuæ Eccleſiæ, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

9. An ſciat verè ea doctrina ipſum ad præſens pollere,quæ in Epiſcopo requiritur,ad hoc,vt poſſit alios docere,& quæ ſit cauſa ſcientiæ.

10. An dignum eum exiſtimet, qui transferatur ad Eccleſiam N. & an cenſeat eius tranſlationem fore ipſi Eccleſiæ N. vtilem,& proficuam, & quare ita exiſtimet, & cenſeat,

Quid ſeruandum circa inquiſitionem faciendam in qualitates eorum, qui in Conſiſtorio promouendi ſunt,vel confirmandi ad dignitates Abbatiales,& Prioratus, & regimina Monaſteriorum,vel alias Regularium Præfecturas.

EAdem omnia ſeruanda ſunt, quæ dictum eſt ſeruari debere in promouendis ad Eccleſias Cathedrales, præſertim quando præter curam,& regimen Monachorum annexa eſt Monaſterio iuriſdictio ſpiritualis, vel temporalis in populum.

Ideò ſuper eiuſdem interrogatoriis examinandi ſunt teſtes, mutatis tamen mutandis, reſpectu Eccleſiæ Cathedralis, & reſpectu Monaſterij, vel dignitatis regularis.

Addatur interrogatorium circa profeſſionem Ordinis, & tempus, à quo eam emiſit : Circa verò ætatem ſufficiat interrogare,& ſcire,cuius ætatis ſit,non reſtringendo ſe ad trigeſimum annum expletum ; poſtea enim videbitur, an in huiuſmodi promouendo ſit ætas legitima reſpectu dignitatis,ad quam promoueri debet.

Quo ad doctrinam, cum promouendi ad huiuſmodi dignitates regulares non ſint per Concilia generalia adſtricti ad gradum Doctoratus,ſiue licentiæ,vel ad publicæ Academiæ teſtimonium, & nihilominus æquum ſit,vt ea doctrina polleant, qua onus ſibi imponendum ſuſtinere valeant, Prælati inquirentes ſtudiosè, ac diligenter inquirere debebunt ſuper doctrina eiuſmodi perſonarum iuxta modum, & formam ſuperiùs notatam, vt Romanus Pontifex habita informatione, quænam ſit promouendi doctrina,iudicare poſſit,an ſit talis, qualem dignitas illa exigit,& requirit.

Circa fidei profeßionem emittendam à promouendis, tam ad Eccleſias Cathedrales, quàm ad dignitates Regulares.

FIdei Profeſſio debet emitti in manibus Prælati, ad quem inquiſitio (ſeruato ordine ſuperiùs dicto)pertinet, à quo ſi promouendus longè diſtet, poterit idem Prælatus ſubdelegare receptionem dictæ profeſſionis Ordinario, cui promouendus vicinior erit.

Prælatus recipiet profeſſionem fidei à promouendo, præſente Notario publico, ac teſtibus, ipſe autem promouendus eam emittet genibus flexis ante Prælatum, & in fine tangendo ambabus manibus ſacroſancta Euangelia, & ſpondendo, vouendo, & iurando, prout in forma, ea deoſculabitur.

Profitens

Profitens duobus in locis, in quibus nomen, & cognomen ſuum exprimendum erit, ea duntaxat ſua propria manu adſcribet.

Prælatus propriæ etiam manus ſubſcriptione in fine exemplaris dictæ profeſſionis teſtabitur, eam à ſe receptam fuiſſe ſub hac forma, ego N. fidei profeſſionem iuxta ſupraſcriptam formam à R. P. D. N. in manibus meis ad verbum emiſſam recepi, & ita teſtor manu propria.

Demum Notarius, qui præſens fuit publico inſtrumento in calce eiuſdem exemplaris immediatè poſt ſubſcriptionem Prælati inquirentis, extenso fidem faciet de prædictæ profeſſionis emiſſione, ac receptione, præſentibus teſtibus, quorum nomina, & cognomina exprimet.

Maximè curandum eſt, vt exemplaria profeſſionis fidei tranſmittantur abſque mendis, ne leuibus quidem, cum nec in minimis liceat immutare formam à Sede Apoſtolica præſcriptam, nimiſque non modo notarij ſcribentis, ſed etiam præcipuè Prælati inquirentis incuria circa hoc notetur in Sacro Conſiſtorio, quando in eo fit relatio proceſſus & mendorum in profeſſione fidei repertorum, cum neceſſe ſit ea etiam nominatim referre, ideò expediens erit ad tollendam occaſionem errorum prouenientium ex incuria ſcribentis, vt vbique imprimantur exemplatia, iuxta formam Romæ impreſſam, & maxima diligentia adhibeatur, ne mendosè imprimantur: Cùm vero tranſmittenda ſunt inſtrumenta profeſſionis fidei, hæc ipſa ſubſcribantur à profitente, & à Prælato inquirente, & in eiſdem Notarius extendat inſtrumentum, prout dictum eſt.

Interrogatoria pro habenda informatione ſtatus Eccleſiæ.

PRim. An teſtis ſciat in qua Prouincia ſita ſit Ciuitas N. cuius ſitus, qualitatis, & magnitudinis ſit, quot conflетur domibus, & à quot Chriſti fidelibus inhabitetur, cuius dominio in temporalibus ſubiaceat, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

2. An ſciat in illa Ciuitate eſſe Eccleſiam Cathedralem, vel Metropolitanam, ſub qua inuocatione, cuius ſtructuræ, & qualitatis, an aliqua reparatione indigeat, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

3. Si eſt Eccleſia Archiepiſcopalis, an ſciat quot Epiſcopos ſuffraganeos habeat, & qui ſint, ſi eſt Epiſcopalis, an ſciat cui Archiepiſcopo ſit ſuffraganea, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

4. Quot & quales ſint in dicta Eccleſia dignitates, Canonicatus, & alia beneficia Eccleſiaſtica, quis ſit numerus omnium Preſbyterorum, & Clericorum inibi in diuinis inſeruientium, quæ ſit dignitas maior poſt Pontificalem, quales ſint redditus dignitatum, Canonicatuum, & aliorum beneficiorum, & an adſint præbendæ Theologalis, & Pœnitentiaria, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

5. An in ea cura animarum exerceatur, per quem, an ſit in ea fons Baptiſmalis, & quæ ſit cauſæ ſcientiæ.

6. An habeat Sacrarium ſufficienter inſtructum ſacra ſupellectili, cæteriſque rebus ad diuinum cultum, & etiam ad Pontificalia exercenda neceſſariis, chorum, organum, campanile cum campanis, & cœmeterium, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

7. An ſint in ea corpora, vel aliquæ inſignes Reliquiæ Sanctorum, quomodo aſſeruentur, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

8. An habeat domum pro Archiepiſcopi, vel Epiſcopi habitatione, vbi, & qualem, quantum diſtet ab Eccleſia, & an reparatione indigeat, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

9. An ſciat verum valorem reddituum menſæ Archiepiſcopalis, vel Epiſcopalis, ad quam ſummam annuatim aſcendant, in quibus conſiſtant, an ſint aliqua penſione onerati, ad cuius, vel quorum fauorem dicta penſio ſit reſeruata, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

10. Quot exiſtant in illa Ciuitate Eccleſiæ Parochiales, & an vnaquæque habeat fontem Baptiſmalem, quot item in illa exiſtant Collegiatæ, quot Monaſteria virorum, & mulierum, quot Confraternitates, & Hoſpitalia, & an ibi ſit Mons Pietatis, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

11. Quantum ſit ampla Diœceſis, quot, & quæ loca complectatur, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

12. An in ea erectum ſit Seminarium: quot in eo pueri alantur, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

13. An ipſa Eccleſia vacet, quomodo, à quo tempore citra, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

De ſtatu Eccleſiarum, quæ ſunt in partibus Infidelium, quantum fieri poterit, diligens examen inſtituatur, neque admittantur Tituli in Prouinciali non deſcripti, vel qui in Scripturis Sacri Collegij non reperiuntur.

Interrogatoria pro habenda informatione ſtatus alicuius Monaſterij.

PRimo, In qua Prouincia, & Diœceſi ſit Monaſterium, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

2. Cuius ordinis ſit, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

3. Quis ſit numerus Monachorum, & quis eos tanquam caput regere conſueuerit, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

4. Sub qua inuocatione ſit Eccleſia ipſius Monaſterij, cuius ſtructuræ, & qualitatis. An indigeat reparatione, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

5. Qui ſint redditus menſæ Abbatialis, vel Prioralis, qui redditus menſæ Conuentualis, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

6. An Monaſterium habeat aliquam iuriſdictionem temporalem, aut ſpiritualem, quam, & in quos, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

7. An habeat curam animarum, per quem hæc exerceatur, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

8. An vacet, quomodo, & à quo tempore citra, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

Quid agendum perfecta Inquiſitione.

CVm totum examen, ſeu Inquiſitio de perſona promouenda, & informatio de ſtatu Eccleſiæ, ſeu Monaſtrij perfectæ fuerint, Notarius eas, vnà cum ſcripturis, & documentis publicis, & authenticis, ac Profeſſione Fidei in inſtrumentum publicum rediget.

Si proceſſus Inquiſitionis confectus fuerit extra Ro. Cur. Prælatus, qui eam confecerit, ad Pontificem clauſum, & obſignatum tranſmittet, ſi Eccleſia, vel Monaſteria non ſint ad nominationem, vel præſentationem, Imperatoris, vel alicuius Regis; ſi verò de huiuſmodi nominatione, vel præſentatione, tranſmittet proceſſum ad Cardinalem illius Regni, vel Prouinciæ protectorem, in qua eſt Eccleſia, vel Monaſterium prouidendum.

Ipſe autem Prælatus, vel per literas ſeparatas, ſimul tamen cum proceſſu mittendas, vel per ſubſcriptionem huiuſmodi proceſſus ſignificabit, quanta fides teſtibus examinatis, eorúmque dictis, & ſcripturis productis ſuo iudicio habenda ſit, ſimul etiam quid de promouendo ipſe ſentiat.

Proceſſus ſic formatus, & tranſmiſſus primum à Cardinale, cui illum in Conſiſtorio referendi munus incumbet; deinde à tribus Cardinalibus Prioribus Ordinum ſubſcribetur, & poſtea fiet relatio in Conſiſtorio.

Cardina

Cardinalis relator monere debet promouendum, ſi præſens in Curia ſit, vt iuxta Concilium Lateranenſ. nouiſſimè celebratum, omnes Cardinales, vel maiorem partem Collegij adeat, antequam Eccleſia, vel Monaſterium proponatur, vt quæ à referente Collega ſunt audituri, oculata fide. quantum ad perſonam ipſius promouendi attinet, cognoſcere poſſint.

5 Poſtquam prædictis expeditis de commiſſione conſecrandi conſtiterit conſecratori, ſiue per literas Apoſtolicas, ſi ſit extra Curiam, ſiue per mandatum à Camera Apoſtolica emanatum in ipſa Curia, ſiue per commiſſionem viuæ vocis oraculo à Summo Pontifice conſecratori factam, ſi conſecrator ipſe ſit Cardinalis, alioquin ei non debet credi, Dominica die, vt *dixi d. Alleg.* 1. *à num.* 42. vel feſtiua, ſi Summus Pontifex hoc ſpecialiter indulſerit, vt habetur in Pontificali; Epiſcopalis fiet conſecratio: nam hodie qui à Papa eliguntur, ſolent de eiuſdem mandato in Curia, aut extra eam ab alio conſecrari, vt habetur in cæremoniali. Attento verò iure communi conſecratio Epiſcoporum fieri debet à Metropolitano electi, cuius futurus eſt ſuffraganeus, *capite Epiſcopi.* 24. *diſtinction.* ſed ſi fuerit ipſe Metropolitanus impeditus, id alteri Epiſcopo committere poteſt *cap. quod ſedem, de officio Ordin.* Metropolitanus autem ab omnibus prouinciæ Epiſcopis congregatis in ſede Metropoleos eſt ordinandus, vt Anicetus Papa decreuit *in cap.* 1. 66. *diſt. & in cap. ſi Archiepiſcopus cum ſeqq. de tempor. ordinat.* In ipſa quoque Eccleſia, ad quam fuit electus, eſt conſecrandus Epiſcopus, ſi id commodè fieri poterit, aut ſaltem in prouincia ipſa ſecundum *Concil. Trid. ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 2. niſi in Curia Romana moretur electus, vt probari videtur *in cap. quod ſicut, de elect.* Fieri autem debet cuiuſlibet Epiſcopi conſecratio à tribus Epiſcopis, & non paucioribus, vt habetur *in cap.* 1. *& in cap. Comprouinciales* 64. *diſt. & in c. porro* 66. *diſt. & in d. cap. ſi Archiepiſcopus, & in c. nec Epiſcopi, de tempor. ordinat.* aliàs nulla eſt conſecratio, etiamſi à duobus fieret *cap. Corepiſcopi, in fine* 68. *diſt.* Triũ enim Epiſcoporum præſentia requiritur, ratione, & exemplo. Ratione, ne tantum beneficium videatur furtiuè præſtitum; vt pro illo pariter preces ad Deum effundant. Et exemplo, quia & Iacobus Frater Domini à Petro, Iacobo, & Ioanne Apoſtolis ordinatus fuit *cap. porro* 66. *diſt.* vbi ſic dicitur: Porro Hieroſolymitanus primus Archiepiſcopus Iacobus, qui Iuſtus dicebatur, & ſecundum carnem Frater Domini nuncupatus eſt, à Petro, Iacobo, & Ioanne ordinatus eſt, ſucceſſoribus ſuis formam dantibus, videlicet, vt minus, quàm à tribus Epiſcopis Epiſcopus non ordinetur, referunt *Duran. in rationali diuinorum lib.* 3. *c.* 11. *n.* 7. *& 9. Anto. Auguſt. in Epithome iuris Pontificij veteris lib.* 4. *tit.* 17. Aliud verò eſt in terris nouiter ad Fidem cõuerſis, aut aliis in quibus penuria eſſet Epiſcoporum, ſicut diſpenſauit Greg. Papa cum Auguſtinõ Anglorum Epiſcopo, cuius diſpenſationis pars habetur *in cap. vlt.* 80. *diſt.* Circa proceſſum verò in ordinatione Epiſcopali primitiuæ Eccleſiæ eleganter *Alphonſ. Aluarez Guerrero in ſpecula iuris Pontificij cap.* 1. *col.* 8. *verſ. quod auctoritatibus*, in hæc verba: Petrus fuit ſolus Epiſcopus à Chriſto factus ante Aſcenſionem, poſt Spiritus Sancti autem miſſionem, ſiue ipſa prima die Dominica, ſiue alia, ſolus Petrus fecit Ioannem Epiſcopum, deinde Petrus conſecrato Ioanne fecit Iacobum Zebedæi, quibus tribus factis, tunc ordinauit Petrus quod deinceps non ordinaretur Epiſcopus niſi à tribus Epiſcopis, *vt in d. c. porro*, licet tunc propter paucitatem Epiſcoporum, quando Apoſtoli fuerunt, non poterit hæc forma ſemper ſeruari: ideo Paulus ſolus Timotheum, & Titum ordinauit Epiſcopos, qui ſeparatus à Barnaba non habebat in ſocietate ſua Epiſcopos, niſi quos poſtea fecit. Ratio autem quare filij Zebedæi fuerunt prius à Petro in Epiſcopos ordinati, eſt, quia illi poſt Petrum fuerunt maiores, & honorabiliores, & hos cum Petro Chriſtus præ cæteris præferebat, vt patuit in Transfiguratione, in ſuſcitatione filiæ Archiſynagogi, in oratione in Horto *Matth.* 9. 16. & 17. *Chryſoſt.* ſuper illud, Aſſumpſit IESVS Petrum, Iacobum, & Ioannem, dixit: Hos aſſumpſit quia aliis potiores erant. Hæc *Alphonſ. Aluarez Guerrero* dicto loco.

Deducitur poſtea conſecrandus in veſte, & ornamento Preſbyterali, atque Sacerdotali: neque enim in primæua Eccleſia licuit quemquam Epiſcopum creari, qui non per omnes Eccleſiaſticos gradus tranſierit, qui non per multos annos functiones omnium Ordinum exercuerit, *Anton. Auguſt. in epithome iuris Pontificij veteris lib.* 4. *tit.* 3. Vnde S. *Cyprianus Cornelium* ſic laudat. Non iſte, inquit, ad Epiſcopatum ſubitò peruenit, ſed per omnia eccleſiaſtica officia promotus, & in diuinis adminiſtrationibus Dominum ſæpe promeritus, ad Sacerdotij ſublime faſtigium, cunctis religionis gradibus aſcendit; nec, vt quidam, vim fecit vt Epiſcopus fieret, ſed ipſe vim paſſus eſt vt Epiſcopatum coactus acciperet. Quis autem ille eſt (inquit *Gregor. in apologetico primo*) qui veritatis Antiſtitem, & propugnatorem vnius dieculæ ſpatio, veluti ſimulachrum ex argilla, fingat; illum, inquam, qui cum Angelorum claſſe, & ordine futurus eſt, qui cum Archangelis Deum celebrabit; qui ad ſupernum Altare ſacrificia tranſmittet, ſimulque cum Chriſto Sacerdotio fungetur; qui figmentum inſtaurabit, imaginemque creatori ſiſtet; & ſuperno mundo opificem aget: & quod maius eſt, dicam, Deus erit, & alios Deos efficiet? Quod quidem obſeruandum maximè eſt ne ad Epiſcopalem dignitatem promoueantur niſi qui eccleſiaſticorum graduum muneribus, in illiſque magno exemplo, & vitæ integritate perfunctus ſit, ne ei eueniat quod idem *Gregor. Nazian. in laudibus Athanaſij* dicit: Diſcipuli ſimul, Magiſtrique pietatis deſignantur: alios antè purgant, quam ipſi purgati fuerint; heri ſacrilegi, hodie Sacerdotes: heri extra Sancta, hodie Sanctorum Arbitri, & Antiſtites: veteres vitio, pietate rudes, & recentes: (quod gratiæ ac fauoris humani, non ſpiritus opus eſt) qui cum cætera omnia violenter peruaſerint, ad extremum ipſam quoque pietatem tyrannide premunt: quorum non mores dignitati, ſed dignitas moribus fidem aſtruit, ordine admodum præpoſtero: qui denique plura pro ſuis, quam pro populi ignorantiis ſacrificia debeant. Hinc etiam *Nicolaus I. epiſt.* 1. *ad Michaëlem Imper.* damnat plurimum *Photium*, qui laicus Conſtantinopolitanum affectabat Primatum. Pridem, inquit, auditor eſſe debuit, & deinde inſtitutor: ſed hic docere prius elegit, & deinde cœpit doceri: prius ſanctificare curauit, ac deinde ſanctificari, prius illuminare voluit, & poſtea illuminari.

Cum, vt inquit *Cyprian. lib.* 4. *epiſt.* 2. de clericorum 6
omnium teſtimonio, de plebis, quæ adeſt, ſuffragio, & de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio, loco, & gradu Cathedræ Sacerdotalis vacante, Dei voluntate, atque omnium conſenſione, creari, & conſecrari debeat Epiſcopus, ideo ſenior Epiſcoporum aſſiſtentium verſus ad conſecratorem ſic dicit: Reuerendiſſime Pater poſtulat Sacra Mater Eccleſia Catholica, vt hunc præſentem Preſbyterum ad onus Epiſcopatus ſubleuetis. Illud aperte declarantes, neque Reges, neque Principes, neque plebem, aut Ciuitatis Magiſtratum, ſed Hierarchicam ordinationem, atque benedictionem Epiſcopum conſtituere, illorum teſtimonium tantum huius auctoritatem eſſe.

Deinde, cum vt inquit *Gregor. in laudibus Athanaſij*, 7
abſurdum eſt, & ſalutis Doctorem, & Antiſtitem, ſalutis principia ignorare, ideo ad examen Fidei, quod tanquam fundamentum, & baſis totius ædificij eſt, promouendus ſeſe confert, fitque inquiſitio an doctrinam Veteris, & Noui teſtamenti, cuius Magiſter, & interpres eſſe debet, rectè

rectè norit ? Et num prudentiam suam, quantum illius capax est natura, Diuinæ Scripturæ sensibus accommodare velit ? Hæc dum sanctè professus fuerit, proponitur illi vniuersæ Fidei summa, eorum præsertim capitum, quibus vniuersa Religio Christiana continetur. Summæ, scilicet, ac diuinissimæ Trinitatis confessio, Incarnationis, salutisque nostræ œconomia, spes vitæ, & resurrectionis futuræ, Sanctorum communio, ac vnius Sanctæ Catholicæ, & Apostolicæ Ecclesiæ auctoritas. Interrogatur num ea, quæ ex diuinis Scripturis legit, & intelligit, plebem, cui ordinandus est, & verbis, & exemplis docere velit ? Num traditiones Orthodoxorum Patrum ac Decretales Sanctæ, & Apostolicæ Sedis constitutiones veneranter susciperc, docere, ac seruare ? Num *B. Petro Apostolo*, cui à Deo data est potestas ligandi ac soluendi, eiusque Vicario Domino nostro, suisque Successoribus Romanis Pontificibus, fidem, subiectionem, & obedientiam secundum Canonicam auctoritatem per omnia exhibere ? Num mores ab omni malo temperare, & quantum poterit, Domino adiuuante, ad omne bonum commutare : castitatem, & sobrietatem cum Dei auxilio custodire, & docere, Diuinis semper negotiis mancipari, & à terrenis negociis, vel lucris turpibus alienus esse, ne scilicet oculos, qui moderandis gressibus precum, cura pulueris obscuret ? Num humilitatem, & patientiam in seipso custodire, & alios similiter docere velit ? pauperibus item, & peregrinis, omnibusque indigentibus, propter nomen Domini affabilis, & misericors esse ? Quæ omnia vbi ille sanctè, & bona fide seruaturum se, quantum humana fert conditio, promiserit, summa eius oneris, quod subeundum est, ad oculos illi, tanquam in compendium ponitur ; Episcopum oportere iudicare, interpretari, consecrare, ordinare, offerre, baptizare, & confirmare.

8 Fidei absoluto examine augustiore ordinandus induitur habitu. Calceantur pedes ad annuntiandum Euangelium pacis ; vt eat, non stet ; laboret, non otiosus delitescat : Iduitur interioribus quibusdam tunicis, interioris, & occultæ deuotionis, innocentiæ, & integritatis perfectionem denotantibus ; cuius solus Deus purarum animarum vnicus sponsus inspector est ; & cuius suauitatem illi solum norunt, qui experiuntur : intus enim est, qui iudicat, intus quod iudicatur, vt internorum cura in externorum nimia occupatione non minuatur. Induitur item Dalmatica latas manicas habente : oportet enim Episcopum, vt inquit *Apost. ad Titum* 1. sicut Dei dispensatorem hospitalem esse, benignum, liberalem, de quo dicatur illud, dispersit, dedit pauperibus ; dispensationis autem huius, inquit *Chrysostomus*, modus ille, si ecclesiasticæ facultates, neque redundent, neque temporibus necessariis desint.

9 Postquam ordinandus sic vestitus, & ornatus fuerit, ad eas operationes accedit, quæ verè sanctæ sunt, Sanctosque efficiunt ; quæ ex antiquissima, & Apostolica traditione, sactis primum signis & actionibus, deinde mysticis vnctionibus continentur. Actiones, & signa sacra *à Dionysio* tantorum mysteriorum Diuino interprete, hæc numerantur ; genuflexio ad Altare ; manuum impositio ; Crucis obsignatio ; benedictio, & precatio : Vnguntur postea caput eius, & manus cum certis deprecationibus. Neque verò frustra, aut sine causa tam prolixis, tam frequenter repetitis precibus, hic ipse, qui consecratur, Deo omnium bonorum auctori, & largitori commendatur : Plus enim, inquit *Chrysost. in* 1. *cap. ad Titum ferm.* 1. eiusmodi precibus indiget, quam cæteri omnes ; nam quantò est celsior dignitas, tantò Sacerdotis maiora sunt pericula.

10 Vngitur in capite primum is qui consecratur, vt auctoritas, & dignitas eius declaretur, eum scilicet esse caput, & principem Ecclesiæ suæ, quomodo vir vxoris suæ caput dictus est : & vt ostendatur eum esse Vicarium Christi, eiusque dignitatem, & auctoritatem gerere, qui est super omnia, & quem constituit Deus caput super omnem Ecclesiam. Ideo Reges non iam in capite, sed in humero vnguntur : primum vt is proprius honor sit illius, quem Deus constituit excelsù super omnes Reges terræ, & quem oleo lætitiæ excellentiùs, & augustiùs vnxit præ consortibus suis. Deinde vt ostendatur quod primò ante omnes Reges, & Principes persona capitis Pontificali officio repræsentetur. Vngitur tamen & Rex in humero, vt neque ipse planè excludatur à repræsentatione eiusdem capitis ; nam & huius principatus, vt dicit *Isa.* 9. fuit super humerum eius, & vt sciat se esse ministrum ad portandam Crucem Iesv Christi, laudem bonorum, vindictam autem malorum *Apost. ad Rom.* 13. 11

12 Deinde in manibus vngitur, primum propter officium, & ministerium eius, vt se sciat dignitatem non propter ocium, sed propter negotium susciperc, vt sciat ex illo se numero operariorum esse debere, qui sustinent pondus diei, & æstum : deinde vt illis manibus adsit virtus Spiritus Sancti, eas teneat, & dirigat, cum illis laboret, & operetur, vt quicquid benedixerit, benedicatur ; quicquid sanctificauerit, sanctificetur. Demum vnguntur manus eius, vt operentur bonum, ad omnes quidem, sed maxime domesticos Fidei ; vt manus suas mittat ad fortia ; vt panem ociosus non comedat, vt manus eius distillent myrrham, vt sit beatus seruus ille, quem cùm venerit Dominus, inuenerit vigilantem, & operantem.

13 Peracto consecrationis Sacramento, consecratus iam ad spiritualem œconomiam, Sanctæque prolis gubernationem sese confert. Armatur igitur, & instruitur, accipitque regendæ, & gubernandæ familiæ instrumenta, ac gubernacula. Traditur imprimis in manus noui Antistitis consecratum baculum, auctoritatis scilicet, & disciplinæ insigne, sustentaculum imbecillitatis humanæ ; vt sit in coercendis vitiis piè sæuiens, iudicium sine ira tenens, in fouendis virtutibus auditorum animos demulcens, in tranquillitate seueritatis censuram non deserens, vt reuocet errantes, regat iustos, pungat, & stimulet ignauos, & inertes, repellat nocentes, ac iuxta *Ezechiel. cap.* 34. attrahat vagum, sustentet languidum, stimulet pigrum, portet in humeris suis exemplo principis Pastorum ægre, & debile, vt increduli, inquit *Bernard. lib.* 3. *de consideral.* conuertantur ad Fidem, conuersi non auertantur, auersi reuertantur, peruersi ordinentur ad rectitudinem, subuersi ad veritatem reuocentur, subuersores conuincantur, vt vel emendentur ipsi, si fieri potest, vel si non, perdant auctoritatem facultatemque alios subuertendi, negligenter pascens toties commendatum Dominicum gregem, inquit *Magnus Leo*, conuincitur Summum non amare Pastorem. Quod verò baculus est acutus in fine, rectus in medio, & retortus in summo, designat quod Pontifex debet pungere pigros, regere debiles sui rectitudine, & colligere vagos *Hieronym. Vielmius de Episcopis titularibus p.* 2. *fol.* 13. *Durand. in rationali diuinorum lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 4. vbi *num.* 5. dicit quod Romanus Pontifex baculo non vtitur, tum propter historiam, tum propter mysticam rationem *cap. vnic. in fin. de Sacra Vnctione.* Historia est, quoniam Beatus Petrus Apostolus Martialem discipulum suum, quem Dominus inter discipulos constituit cum dixit : nisi efficiamini sicut paruulus iste non intrabitis, &c. misit cum quibusdam aliis ad prædicandum Germanis, qua in via ad viginti diætas defuncto Fronto, collega eius, rediit ad annunciandum hoc Petro, cui Petrus, accipe hunc baculum, & tangens illum dic : Surge in nomine Domini, & prædica : Ille vero in quadragesimo die à tempore mortis illius tetigit eum & surrexit, & prædicauit, & ita 14

Petrus baculum à se remouit, & subditis dedit, nec recuperauit. Innocentius verò Papa III. scripsit in Ecclesiæ speculo quod Beatus Petrus misit baculum suum Euchario primo Treuenorum Episcopo, quem vnà cum Valerio,& Materno ad prædicandum Euangelium genti Teutonicæ destinauit, cui successit in Episcopatum Maternus, qui per baculum Petri de morte fuerat suscitatus, quem baculum vsque hodie cum magna veneratione Ecclesia Treueren. seruat, & ideo Papa in illa Diœcesi vtitur baculo, & non alibi. Hæc *Durand. vbi proximè.*

15 Verum cum hoc regimen non tam timoris, quàm amoris sit, non tam seueritatis, quàm charitatis, nam & Christus Dominus dilexit Ecclesiam, & tradidit semetipsum pro ea *Ioann. vlt.* & eum quem Vicarium loco sui relicturus erat, priusquam illi despondisset, ter interrogauit num se diligeret, & propter se sponsam suam? quod cum ille summa asseueratione ter professus fuisset, tunc demum illud audiuit: Pasce oues meas, pasce agnos meos: eius igitur amoris, & charitatis Symbolum sacer Consecrator nouo sponso tribuit consecratum Annulum, fidei scilicet signaculum, quatenus sponsam Dei, Sanctam videlicet Ecclesiam intemerata fide ornatus illibatè custodiat, *Durand. d. lib. 3. cap. 14.*

16 Hinc consecrator nouo Præsuli Euangeliorum librum tradit, Accipe, inquit, Euangelium, & vade, prædica populo tibi commisso. Potens est enim Deus vt augeat tibi gratiam suam. Quasi diceret: Ne putes in *Paulo*, & *Petro*, *Tito*, & *Timotheo*, *Chrysostomo*, & *Augustino* munus, & functionem Apostolicam desiisse: ne putes cælestem illam benedictionem, & auxilium æterni Patris sublatum esse, quo illi subnixi, profecti annunciauerunt Euangelium vniuerso Mundo: potens est Deus etiam tibi dare gratiam suam, ac per te similia operari. Etsi enim illi plus omnibus, inquit *Bernardus lib. 2. de considerat.* laborauerunt, non tamen totum elaborauerunt, & tibi adhuc locus relictus est. Neque te illud tantoperè terreat, quòd sublimibus humanæ sapientiæ verbis careas, quod seriùs ad Sacrarum litterarum lectionem accessisti, quod nunquam Cathedram Doctoris conscenderis. Aude, & fac aliquid. Potens est enim Deus tibi augere gratiam suam. Nihil agentem impossibile est bene operari. Melius sero, quam nunquam: nam, & vndecimæ horæ operarij diurnum acceperunt denarium *Matth.* 20.

17 Postea accipiens nouus Pontifex à suo consecratore ac reliquis assistentibus osculum pacis, recedit ab Altari, ac deinceps eo tempore, quo populus Christianus dona, & munera ad Altare Dei, more veteri, eoque laudatissimo, offerre solet: ipse quoque suo Consecratori, tanquam spirituali patri, munera offert, sunt autem ea, ex antiquissima Melchiadis Pontificis institutione panis, & vinum, quibus duæ anteferuntur faces. Offert panem & vinum; vel vt ostendat se in eius Sacerdotis functionem, & munus succedere, cui sine omni in futurum pœnitentia iurauit Dominus eum esse Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech: vel, vt quidem ego iudico, ad designandam paupertatem Episcoporum primitiuæ illius Ecclesiæ, in qua summæ opes, summæ diuitiæ, panis & vinum fuerunt. Dantur autem hæc munera clara luce, & amplius duabus facibus accensis, ne quid inter hæc leuia munera specioſius colore, pondere precioſius (scitis quid intelligam) subrepat ac subiiciatur. Male enim agitur, cum ea, quæ virtuti, & pietati debentur, asino onusto auro conferuntur. Assumitur demum sacer Antistes à suis collegis in communionem, & participationem orationis, ac mysticæ mensæ.

18 Cœlesti mysterio refectus Mitra armatur deinde nouus Præsul, eiusque capiti imponitur sacra Cydaris, bicornisque galea cum Patris Omnipotentis inuocatione, cuius præclara est bonitas, & virtus immensa, totiusque decoris ornamentum. Mitra hæc scientiam vtriusque testamenti designat. Duo namque illius cornua duo sunt Testamenta; anterius nouum, posterius vetus, quæ duo Episcopus memoriter debet scire *cap. Episcopus* 23. *q.* 1. & illis tanquam duplici cornu Fidei inimicos ferire *Hieron. Vielmus de Episcopis titularibus par.* 2. *fol.* 13. His cornibus armatus *Petrus Neroni*, *Liberius Constantio*, *Ambrosius Theodosio*, *Basilius Valentino*, *Chrysostomus Arcadio*, *Leo Genserico*, *atque Attila*, aliisque quamplurimi restiterunt, terribilesque apparuerunt. Illud quoque notandum est, quòd Romanus Pontifex in 19
signum imperij, vtitur regno, id est Corona Imperiali; & in signum Pontificij vtitur Mitra: sed Mitra semper vtitur, & vbique; Regno vero non semper, neque vbique, quia Pontificis auctoritas, & prior est & dignior, & diffusior imperiali potestate, *Durand. in rationale diuinorum lib. 3. cap. 13. n. 8.*

Quia nihil tam inglorium dicebat *Bernard. epist. 126.* 20
quam Episcopum gloriæ cupidum deprehendi, ideo nouus Prælatus manus operit chirotecis, vt nesciat sinistra sua, quid faciat eius dextera, & quandoque eas velat chirotecis, & quandoque denudat, quia bona opera interdum ad vitandum vanam gloriam occultantur, & interdum ad ædificandum proximos propalantur, *Durand. d. lib. 3. cap. 12.*

Deinde collocatur Episcopus, ideſt, inspector om- 21
nium, in editiori supra omnes loco, inquit *Ambros. de dignitate Sacerdotali cap.* 6. vt ita cunctos respiciat, & cunctorum oculi in eum respiciant. Cuius loci consideratio, inquit *Bernard. lib. 2. de consider.* facit honoris contemptorem in honore etiam ipso. In alto positum, non altum sapere difficile est, & omnino inusitatum; sed quanto inusitatius tantò glorioſius: timor de adepta iam altitudine, tædere magis facit, quam placere ipsam altitudinem. Nulla splendidior gemma in omni præcipuè ornatu Pontificis, ipsa humilitate; quò enim celsior cæteris, eo humanitate appareat illustrior, & se ipso. Blanditur Cathedra, specula est, non domus: qui eleuauit deiicere potest. Consideras gradum, & casum metue; consideras fastigium dignitatis, & vide faciem abyssi deorsum, occupare enim locum, & non facere fructum, nec loco expedit, nec personæ.

Postquam in sua sede sic collocatus fuerit Pastor, 22
prorumpit vniuersa Ecclesia in laudes, & confessionem Omnipotentis Dei, in quas omnis humana actio, & institutum meritò desinere debet. Ducitur per templum nouus Antistes, vt omnibus innotescat; commendatur Summo Pastori, & Rectori omnium Deo; vt quem Ecclesiæ suæ præesse voluit, propiciùs respiciat, det illi verbo, & exemplo, quibus præest, proficere, & ad vitam vnà cum grege sibi credito, sempiternam peruenire. Quantumlibet enim fuerit peritus gubernandi, inquit *Chrysost. ser. 1. ad Tit.* nisi inter huiusce modi gubernacula gratiam habeat, & pacem, quæ à Deo est, & naviculam simul, & nauigantes procella inuoluet, mergetque profundo.

Consecratus Episcopus extra Ecclesiam suam proficisci quamprimùm tenetur ad suam diœcesim, & officium sibi commissum suscipere, & si in Romana Curia fuerit electus, non debet proficisci sine litteris Apost. *extrauag. iniunctum de elect.* inter communes, sicut & Prælatis cæteris præcipitur. Cùm verò ciuitatem suam ingreditur, est à Clero, & populo honorificè suscipiendus, & ad Ecclesiam deducendus *Specul. in tit. de legat. arg. c. omnes qui, & cap. Episcopi* 7. *q.* 1. Episcopi enim pro Christo legatione funguntur in terris, vt ait *Apostol.* & habetur *in d. c. omnes qui, & in c. accusatio quoque* 2. *q.* 7. *Et in c. in nouo* 21. *dist.* cum similibus: quare sicut eodem Christo Hierosolymã ingredienti cunctus cum ramis Palmarũ

occurrit

occurrit populus *Matth.*21.& Christi legatus honorificè est suscipiendus,cui & monachi quoque cum Clero tenentur occurrere secundum *Bald.in l.fin.C.de bonis quæ l.* de qua solennitate & forma suscipiendi nouum Episcopum,vide in Pontificali Episcoporum.

SVMMARIVM.

1 *Administrationis genus in Ecclesia militanti instar triumphantis Ecclesiæ fuit inductum.*
2 *Honoris, seu potestatis nonnulli gradus inter ipsos Episcopos à tempore Apostolorum distinctè reperiuntur, per quos alij aliis Superiores efficiuntur.*
3 *Papa vniuersalis seu Oecumenicus Episcopus dicitur.*
4 *Ordo nullus Episcopali maior, vel equalis reperitur.*
5 *Declaratur tex. in cap. prima Sedis, in fine,& in cap.ecce in princ.99.dist.*
6 *Patriarchæ, & Primates idem sunt, ac nulla inter eos datur differentia, licet diuersa sint nomina, secundum vnam sententiam.*
7 *Primates, vt verior tenet sententia, licet Patriarchæ possint appellari, non tamen omnes Primates verè sunt Patriarchæ, nec idem habent officium, eamdemve auctoritatem.*
8 *Patriarchæ propriè quatuor sunt, videlicet Antiochenus, Constantinopolitanus, Alexandrinus, & Hierosolymitanus, quia representant quatuor Euangelistas in Ecclesia Dei.*
9 *Patriarchæ dicti sunt quasi Patres Patrum, seu Principes Episcoporum.*
10 *Archiepiscopi dicuntur quasi Principes Episcoporum.*
11 *Prouincia, cui præest Archiepiscopus, quas sub se debeat habere Ciuitates, & Episcopos, ostenditur.*
12 *Metropolitanus, & Archiepiscopus iidem sunt.*
13 *Suffraganei lege Metropolitana, Archiepiscopis sunt subiecti; non ita eorum subditi, exceptis casibus iure specialim expressis.*
14 *Prælati Ecclesiarum Episcoporum nomine nuncupantur, quia præcipuum eorum munus est pro subditorum spirituali salute diligenter inuigilare.*
15 *Titulares Episcopi dicuntur, qui solum titulum Ecclesiarum habent, populo tamen carent,& Clero Christiano, atque etiam facultatibus.*
16 *Titulares Episcopatus quare hodie conferantur, ratio assignatur.*
17 *Titulares Episcopi dantur frequentiùs à Romano Pontifice velut coadiutores Episcopis infirmis, senibus, aut alia simili ratione impeditis.*
18 *Titulares Episcopi, & qui Episcopatui renuntiarunt sine expressa proprij Episcopi licentia nullum ad Ordines possunt promouere, etiamsi in loco nullius Diœcesis sedem sibi eligant.*
19 *Titulares Episcopi, qui à sedibus suis proteruia inimicorum expulsi sunt, ac subinde subditos habent, & Diœcesim cum Christiano populo & Clero, cum iurisdictionem teneant, ea in aliena Diœcesi in subditos suos vti possunt, ac eis Ordines conferre.*
20 *Titulares Episcopi an ad Concilium vocandi sint, & admittendi, ostenditur.*
21 *Corepiscopi dicuntur à core, græce, pagum, seu villa, quasi in pagis, & in villis ad Episcopalia munia obeunda essent constituendi.*
22 *Corepiscopi potestas qualis fuerat, ostenditur.*
23 *Prælationum, & dignitatum gradus ex Ecclesia institutione, & ab ipso iure humano processerunt.*
24 *Prælationes Primatuum, & Archiepiscoporum ad ius Diuinum esse referendas qui teneant, ostenditur.*
25 *Declaratur tex. in cap. 1. 99.dist.*
26 *Decima respectu congruæ sustentationis ad legis Diuinæ debitum referuntur, respectu quota ad consuetudinem.*

DE EPISCOPALIVM GRADVVM diuisione.

CAPVT VI.

ADMINISTRATIONIS genus in 1
Ecclesia militanti instar triumphantis Ecclesiæ esse inductum ostendunt sacri Doctores,quæ cum variis Ordinibus distincta sit, Archangelorum scilicet, Thronorum, Principatuum,reliquorumque Cœlestium spirituum,similis Ordinum distinctio in militanti Ecclesia conueniebat, vt hæc Ecclesiastica Hierarchia quatenus posset, illius cœlestis imaginem referret. Quemadmodum enim in seculari ordine sunt multæ Vniuersitates, ac Collegia, quorum alia in aliis insunt: nam ex multis hominibus, exempli gratia, constat domus; ex multis domibus fit vicus; ex multis vicis conflatur ciuitas, ex pluribus Ciuitatibus constituuntur Regna, & ex Regnis Monarchia, *Arist.Polit.lib.*1.*cap.*1.*&* 2. adeo quod vnaquæque Vniuersitas suos habeat præfectos, seu potestates,quibus obtemperat; ita olim ad spiritualem fidelium gubernationem Parochiæ institutæ sunt; ex multis Parochiis plerisque in locis Plebanatus, siue Archipresbyteratus; multis verò Archipresbyteris, plebiumque Rectoribus Episcopi præfecti fuerunt; Episcopis Archiepiscopi, Archiepiscopis Patriarchæ; Patriarchis denique Papalis dignitas, tanquam Ordinum eminentissima præposita fuit, atque in graduum omnium posita fastigio, vt suprema illius in omnem gregem Christianum, cunctosque eius gradus ac Ordines, potestas habetur.

Vnde à tempore Apostolorum quamuis omnes Epi- 2
scopi in iis, quæ sunt Ordinis parem receperint potestatem, & in hunc sensum vera sit sententia *D. Hieron.* de qua *in cap. legimus, vers. si auctoritas* 93. *dist.* nonnulli tamen honoris seu potestatis gradus inter ipsos Episcopos distinctè reperiuntur, per quos alij aliis Superiores efficiuntur, de quibus *Gratian. in princip. & per totum* 21.*dist.*Nam *S.Isid.lib.*7. *ethymolog.c.*12. hæc scripsit verba, videlicet: Ordo Episcoporum quadripartitus est, idest in Patriarchis, Archiepiscopis,Metropolitanis,atque Episcopis, vt refert *Gratian.in c.clerici vers. Ordo* 21. *dist.* Intelligendo de gradu Episcopali, non autem de ordine; quia Episcopalis Ordo vnus tantum est, vt constat ex *Anacleto Papa in epist.*3.*in c.*3.*in vers.Episcoporum verò*, explicant *Turrec.in d.c. clerici n.*14.*in parvo libello de dignitate Episcoporum c.*4. & tetigit *Cuch.in instit.maior. lib.* 2. *tit.* 6. *in princ. & lib.* 7. *ante n.* 1. Præterea in quantum gradus quatuor constituitur Episcopalis Dignitas, quòd primus sit in Patriarchis, secundus in Archiepiscopis, tertius in Metropolitanis, & quartus in Episcopis: vel potius secundum alios. Primus est Romani Pontificis. Secundus Primatum, & Patriarcharum. Tertius Archiepiscoporum. Quartus eorum, qui simpliciter Episcopi dicuntur; & ex his alij titulares,alij item Corepiscopi,*Petrus Gregor.syntag.iuris lib.*15.*cap.*2.*n.*8. *Alphons. Almarez Guerrero in speculo iuris Pontificis cap.*8.*pag.*25.

De primo, scilicet Summo Pontifice, quòd Episco- 3
pus sit, constat ex iis, quæ notat *glos.in verb. Episcopum in proœm.Sexti*: tum quia licet aliæ dignitates in Ecclesia sint quoad iurisdictionem Episcopali maiores, nullus tamen Ordo Episcopali maior, vel æqualis reperitur, 4
notat *glos.in verb. pari*, per tex. ibi *in cap. in nono* 21. *distin.* & docent *Sot. in* 4. *dist.* 24. *quæst.* 2. *art.* 4. *concl.* 2. *Henriq. in sum. lib.*10.*cap.*7.§.2.*& cap.*25.§.1. Vnde iure optimo Summus Pontifex Vniuersalis seu Oecumenicus Episcopus dicitur, vt antiquissimam Chalcedonensem Synodum *Beato Leoni* acclamasse testatur *D. Thom.* quem refert *addit.ad cap.ecce* 99.*distin.* & explicant *Turrec. de potestate Ecclesiæ lib.* 1.*cap.* 17. *ad* 5. *Bellarmin. in controuers.*

controuerſ. Cathol. ib.1. cap. 31. verſ. 15. & alij,ex quibus confirmant *Alphonſ. Mendoza in quodlib. queſt.q.4.Scholaſt.§. 3. Petr. Gregor.d.cap.2.à num.9.& cap.9.& cap.3.in princip.* cum quo notabis rectè in hunc ſenſum Panepiſcopum dici poſſe Romanum Pontificem, id eſt, Summum, & omnium præcipuum inſpectorem: licet enim *Dionyſius Areopagita* hoc referat ad CHRISTVM Dominum,verum, & Summum Sacerdotem, qui pro omnium ſalute ſe Patri obtulit in ſacrificium, huicque de omnibus cura eſt: non tamen immeritò Romano Pontifici Summo eius Vicario, vt tali, poteſt applicari, ſecundum tantæ dignitatis menſuram.

5 Non obſtat tex. in *cap. prima ſedis in fine 99. diſt.* vbi prohibetur ne quiſquam etiam Romanus Pontifex ſe vniuerſalem Pontificem, aut Summum Sacerdotem appellet, iuncto *cap. ecce in princ. eod. diſt.* vbi *Beatus Gregorius* ait ſuperbam eſſe appellationem, qua Romanus Pontifex dicitur vniuerſalis Papa,ideoque petit, & iubet ne ſic amplius appelletur.Quia ad primum ex *d.cap. prima ſedis*, facilè reſponderi poteſt vltra illius verba non eſſe Concilij Africani, ſed Gratiani, verba non agere de Romano Pontifice, ſed de Primatibus,ſeu Patriarchis. Ad auctoritatem verò *Gregorij* reſpondetur humilitatis cauſa recuſaſſe illud nomen,ad conuincendam contumaciam Ioannis Conſtantinopolitani Epiſcopi, qui ſuperbo illo titulo ſe cognominabat: ſed generalius reſpondebis cum *D.Thom. Turrecr.Cardin. Bellarm.*& aliis,quos refert *Mendoz. dict. loco*,intelligi poſſe vniuerſalis Epiſcopi appellationem, vel quod ſolus ſit omnium Chriſtianarum Vrbium ſpecialis,& immediatus Epiſcopus, itaut reliqui excludantur, & ſint ipſius Vicarij; aut quod ſit generalis Epiſcopus omnium, & ſupra omnes, neque particulares ſingularium Vrbium Epiſcopos excludat: primo modo intelligitur auctoritas *Gregorij*, & conſtat tum ex originali *lib.7,indict. 1.epiſt.30.*tum *ex d.cap. ecce*, ibi, quia vobis ſubtrahitur, quod alteri pluſquam ratio exigit, præbetur: non ergo vetat vniuerſalem Epiſcopum ſe appellari, niſi quatenus particularium Epiſcoporum poteſtatem ſubtrahit: in poſteriori verò ſenſu antiquiſſima eſt, & veriſſima appellatio, tum ex dictis, tum *ex reg.cap.cuncta per mundum 9.q. 3.* cum vulgaribus.

6 Secundo loco ponuntur Patriarchæ ſeu Primates, vtroſque enim eoſdem eſſe, & nullam inter eos dari differentiam, licet diuerſa ſint nomina, probat *tex. in cap.1.& 2.99. diſt. & in cap.duo ſimul,de officio Ordin.*vnde *gloſ.in cap.coram de in integ.reſtit.*auctoritate *d. c. 1.* notauit inter Primates, & Patriarchas non dari realem differentiam, ſed vocalem, vt etiam comprobant *Caſſan. in catalogo p.4.conſid.9.in princ.Lancel.de inſtit.canon.lib.1.*
7 *tit. 5. in princ.* Verum licet Primates quodammodo Patriarchæ poſſint appellari, non tamen omnes Primates vere ſunt Patriarchæ, nec idem habent officium, eandémue auctoritatem; ſed propriè Patriarchas eſſe quaS tuor,videlicet Antiochenum, Conſtantinopolitanum, Alexandrinum, Hieroſolymitanum, relatos *in cap. antiqua,de priuileg.*aſſerit *Gonzal.ad reg.8.Cancell. gloſ.41.nu.* 12. quia repræſentant quatuor Euangeliſtas in Eccleſia Dei *cap. ſcriptum* 40. *de elect.* quibus poſtea ſuperadditi, & creati fuerunt alij à Summis Pontificibus, de quibus *Gonzal.d.gloſſ.41. num.* 14. Alij autem Patriarchæ ſunt minus principales,qui cum Primates propriè appellentur, minus propriè Patriarchæ nominantur,quales ſunt in *Italia* Aquilienſis: in *Anglia* Cantuarienſis, & Bituricenſis:in *Gallia* Gradenſis,& Lugdunenſis;in *Hiſpania* Toletanus,& Bracharenſis; de quibus ſuo loco agemus. Et in his Patriarchis minus principalibus procedit, quod fertur inter Primates Patriarchas nullam eſſe differentiam,ſed verbalem tantum,vt per *Gig. de reſidentia Epiſcop.cap.*18.*num.*5.*Gonzal.d.gloſ.41.n.*15.

9 Patriarchæ ideo poſt Summum Pontificem ſecundum locum obtinent, quia dicti ſunt quaſi Patres Patrum,ſeu Principes Epiſcoporum iuxta *tex.in cap. Cleros verſ.Patriarchæ 21.diſt.* notant *Petr.Gregor. ſyntagm. iuris lib.15.cap.2.num.11.Fuſch.de Viſitat.lib.1.cap. 2. à num.9. Lali.Zecch.de Repub.Eccleſ.tit.de ſtatu Reuerendiſſ. Patriarcharum num.1.Gambar.tractat.de Legat.lib.2.num.11. Sigiſm.Scacc.de appellat.q.8.à num.99.Gonzal. dict. gloſ. 41. num.11.Modern.de ſacra. Epiſcoporum auctoritate cap. 9.§. 6. vide infra tit.3.*

Tertio loco ponuntur Archiepiſcopi, qui ſic dicun- 10
tur, quaſi principes Epiſcoporum,docente *Iſid.in d.cap. Cleros verſ. Archiepiſcopus 21.diſt. Homelin.de Bonis de humanæ vitæ ſtatibus p.1,cap.6. verſ. hidicuntur.* quia ſcilicet quemadmodum Primates pluribus præſunt prouinciis, ſeu Archiepiſcopis, ita Archiepiſcopi pluribus præſunt Diœceſibus, ſeu Epiſcopis, qui ſuffraganei dicuntur. Vnde Summus Pontifex *Pelagius II. epiſt. 1. omnibus Epiſcopis*, relatus *in cap. ſcitote 6. q. 3.* aſſerit Prouinciam 11
eſſe, cui præeſt Archiepiſcopus, quæ habet ſub ſe decem,aut vndecim Ciuitates, & totidem Epiſcopos, notauit *Rebuff.in concord.tit.de collation.§.1.verbo Metropolitana.* Sed melius *Petr.Gregor.Syntagm.lib.15.cap.11.num.* 3. tenet ex aliis hanc conſtitutionem perpetuam non fuiſſe, ſed nutu Principum, annorumque curriculo numerum Epiſcoporum fuiſſe conſtitutum in vnaquaque Prouincia, prout ſingulis magis expedire videbatur. Vnde Metropolitanum non à numero ciuitatum,vt *Iſi-* 12
dor. dicebat in d.c. cleros, ſed à matrice ciuitate appellari obſeruant *Cou. practi.c.19.num.2. & Forcatul. dial.61.n.4.* quos refert & ſequitur *Dionyſ. Paul.de vera quatuor Patriarchal. ſedium erect.cap.1. num.23.*Gambar. *de offic.legati de latere lib.2. tit.de variis Ordinariorum, nomen.num.34. & ſeq.* Hinc colliges, quod Metropolitanus, & Archiepiſcopus idem ſunt,vt deduci poteſt ex tex.*in cap. paſtoralis in princ. de offic. Ordin. & ex Extranag. Saluator de præb.inter comm.*vbi etiam habetur;quod Metropolitana Eccleſia eſt grandioris honoris, & tituli ſuffraganea, quæ eſt ſub iuriſdictione, poteſtate, & ſubiectione Archiepiſcopi,& Capituli,eccletiæ Metropolitanæ, *Imol. Zabarel.& Vital. in Clem.Archiepiſcopo, de priuileg.* & in terminis quod Metropolitanus & Archiepiſcopus idem ſint,expreſsè docent *Bart. in l.vnica num.2. de Metropoli Beryte num.2.lib.11.Gomez. in repet.cap.1. num.20.de Conſtit.in 6.Panor. de officio,& poteſt.Capituli ſede vacante prælud.6.num.14.Raban.Maur.de inſtit.Cleric, lib. 1. cap.5. de ordine tripartito Epiſcoporum*, bene *Dionyſ. Paul. de vera quatuor Patriarchalium ſedium erect.cap. 1. num. 23. cum ſeqq.* Sunt tamen aliqui Archiepiſcopi, qui non ſunt Metropolitani, *Azor.inſtit.moral.p.2.lib.3.cap.33.q.1.Homelon.d.cap.6. ver. ſic dicuntur.* inter alios eſt *Roſanen.* & *Lancianen*, qui nullum habent ſuffraganeum. Ex quibus iam apparet quoad poteſtatem iuriſdictionis Archiepiſcopos Primatibus eſſe inferiores, Epiſcopis vero ſuperiores: nam præcellunt veteres Epiſcopos honore *Gemin.in cap.ſingulas tit.2.9.q.3.* & ſunt perſonæ magis priuilegiatæ *cap.ſeruatis, & cap.igitur 25. q. 2.* quorum præſtantia aliquando appellatur Archiepiſcopalis dignitas *cap.fin. de purgat.canon.* nonnunquam auctoritas Metropolitana, *cap.fin.51. diſt.cap.ſolicitudinem de appellat.* probat etiam tex. *in cap.1.80.diſt.cap.1.99.diſt. cap. 1. de offic. legati,cap.ad reprimendam, cap. duo ſimul, cap. paſtoralis,de officio Ordin.*cum aliis, quibus habetur ſuffraganeos lege Metropolitana Archiepiſcopis eſſe ſubiectos, non ita eorum ſubditos, exceptis caſibus ſpeciatim iure expreſ- 13
ſis, de quibus, huiuſque dignitatis priuilegiis agunt ſcribentes in *dict.cap.paſtoralis,plene Ruſa.in tract.de præeminentia Archiepiſc. dignitatis*, *Stephan. Quaranta in tract. de præſtantia Archiepiſcopi, & eius auctoritate in ſuffraganeos, eiuſque ſubditos, & in tota prouincia, & in ſum. Bullar. verb.Archiepiſcopi auctoritas, Lal.Zecch.tit.de ſtatu Reuerendiſſ. Archiepiſcoporum*, *Marc. Anton. Genuenſ. in*

praxi

d by Google

praxi Archiepiscopali Neapolitana cap. 70. per totum in nouiss. edit. Petr. Gregor. d. cap. 11. Henriq. in sum. lib. 11. cap. 38. cum seq. Cassan. in catalogo gloriæ mundi p. 4. consid. 20. cum seqq. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 34. q. 9. cum seqq. qui omnes, præcipuè *Lel. Zechi*, bene notant Archiepiscopos in propria Diœcesi Episcopalem iurisdictionem exercere, in aliis verò suffraganeorum Metropolitanicam, neutram tamen posse exercere antequam pallium recipiant, de quo *in cap. significasti de elect. & in cap. nisi specialis, de auctor. & vsu pallij, & in cap. antiqua, de priuileg.* & latius dicemus, *infra tit. 4.* Et quod Archiepiscopus sit iudex Ordinarius omnium Episcoporum suæ prouinciæ tradunt *Anastas. Germon. de sacr. immun. lib. 3. cap. 7. n. 33. & 44. Marc. Anton. Genuens. d. praxi Archiepisc. cap. 71. num. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 42. num. 16.* & plures, quos citat *Monet. de communia. vtrim. volunt. cap. 5. num. 280.*

14 Quartò deinde loco Episcopi ponuntur, quos Presbyteris diuina ordinatione superiores *cap. antecedenti num. 26.* diximus, vbi etiam ostendimus eorum nomen deduci à verbo Græco, *ἐπισκοπῶ*, quod attendere, inuigilare, seu speculari significat, & meritò Ecclesiarum Prælati Episcoporum nomine nuncupantur, quia præcipuum eorum munus est pro subditorum spirituali salute diligenter inuigilare, iuxta illud *Actor. 20.* Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos posuit Spiritus sanctus regere Ecclesiam Dei, vt scilicet excessus corrigant, moresque in melius reforment, ne subditorum sanguis de manibus Prælatorum requiratur, vt ait *text. in cap. irrefragabili, in princ.* iuncto *c. inter cætera de officio Ordin.* Vnde primo habet officium ducis *c. post translationem, de renunt.* vt rectum iter subdito ostendat, ne ambo in foueam cadant *c. quæ ipsis 38. dist. cap. cum sit de ætate, & qualit.* Secundò habet officium magistri, cùm regimen animarum sit ars artium *cap. pen. de ætate, & qual.* Tertiò habet officium præfecti vigilum, vt sic caueat à negligentia, cùm pretiosissimæ omnium animæ sint ei commissæ, & culpa eius sit si oues auferantur, & ipse nescit *c. pen. de reg. iur. l. 2. ff. de offic. præf. vig.* Quartò habet officiũ militis armati, cuius tamen arma sunt lachrymæ, & orationes *cap. 1. & 2. 23. q. 8.* Quintò habet officium gladiatoris, cuius mucro est excommunicatio *cap. visis 16. q. 2.* Sextò agricolæ, vt euellat, dissipet, & plantet *cap. solita verf. potuisses, de maiori.* Septimò correctoris, *cap. transmissam de election. c. qualiter 2. de accusat.* vt sic corrigat peccantes: sunt etiam Episcopi Legati CHRISTI, & eius Locumtenentes. Vnde *Petrum Apostolum* dixit: Zacchæum vobis ordinauit Episcopum, quem quasi Christi locum seruantem, honorare debetis, obedientes ei ad salutem vestram, quod *S. Clemens* retulit *lib. 3. recognitionum.* Idem *Clem. epist. 1.* Omnis Pontifex Sacro Chrismate perunctus, & in Ciuitate constitutus, charus, & pretiosus hominibus oppidò esse debet, quem quasi Christi locum tenentem honorare omnes debent. *S. Anacletus epist. 2. & 3.* Episcopi à Christo missi sunt, & eius funguntur legatione, & Apostolis decedentibus in eorum locum succedere Episcopi. *Euaristus Papa epist. 2.* Sacerdotes vice Christi legatione funguntur in Ecclesia: & sicut ei sua est coniuncta sponsa, hoc est Ecclesia, sic Episcopi iunguntur Ecclesiæ vnicuique pro portione sua. *Eusebius Papa epist. 3.* Caput Ecclesiæ Christus est, Christi autem Vicarij Sacerdotes (id est Episcopi) sunt, qui vice Christi legatione funguntur in Ecclesia. Sunt item Angeli, & oculi Domini, claues Ecclesiæ, atque columnæ. Vnde *Sacer Dyonis. lib. de Eccles. hierarchia cap. 7. p. 3.* Diuinus Antistes, vt scripta diuina testantur, interpres est Diuinorum iudiciorum, Angelus enim est Domini Dei rerum omnium præpotentis. *S. Clemens epist. 1.* Petrus Apostolus Episcopos claues Ecclesiæ, & oculos Domini esse dicebat. *Pius Papa.* Episcopi à Deo sunt iudicandi, qui eos sibi oculos elegit. *Clemens V. in Clem. 2. §. nec super de pœnis.* Episcopi spirituales sunt patres, nostrique fratres, & Coepiscopi, columnæ comprobantur Ecclesiæ. *Et S. Gregor. ad Maurit. August. lib. 4. epist. 75.* Quid ergo mirum si illos vestra pietas dignatur honorare? id est Episcopos, quibus in suo eloquio honorem tribuens, eos aut Angelos, aut Deos ipsos etiam appellat Deus. Idem *Clemen. lib. 2. Constit. Apostolicarum cap. 30.* Episcopus est post Deum Pater vester, is Princeps, & Dux, & Rex vester, denique is terrenus Deus post Deum, cui à vobis honor debetur, *S. Ignat. epistol. 7.* Ego dico, honorate Deum auctorem omnium & Dominum, Episcopum tanquam Principem Sacerdotum, Imaginem Dei ferentem, principatum quidem secundum Deum, Sacerdotium vero secundum Christum: *Prosper Aquitan. lib. 2. de vita actiua, & contemplatiua cap. 2.* sic ait: Episcopi per Dei gratiam fiunt Diuinæ voluntatis iudices, Ecclesiarum Christi post Apostolos fundatores, fideles populi duces, veritatis adsertores, pravæ doctrinæ hostes, omnibus bonis amabiles, & male sibi conscijs etiam ipso visu terribiles, vindices oppressorum, Patres in Fide Catholica regeneratorum, Prædicatores cœlestium præmiorum, exempla bonorum operum, documenta virtutum, & forma fidelium. Ipsi sunt Ecclesiæ Deus, in quibus amplius fulget Ecclesia: ipsi columnæ firmissimæ, quibus in Christo fundatis, innititur omnis multitudo credentium: ipsi ianuæ ciuitatis æternæ, per quas omnes, qui credunt ingrediuntur ad Christum: ipsi ianitores, quibus datæ sunt claues regni Cœlorum: ipsi etiam dispensatores regiæ domus, quorum arbitrio in aula Regis æterni diuiduntur gradus, & officia singulorum. Hæc lubenter ex *Prosper.* descripserunt *Concil. Paris. lib. 1. cap. 4. & lib. 3. cap. 9. Concil. Aquisgran. 2. sub Ludou. Pio p. 4. cap. 5.*

Vt igitur commodiùs Episcopi pro subditorum salute inuigilare possent, singulis singulæ Diœceses distinctæ fuerunt, quæ sub se plures Parochos continent; itaut quemadmodum omnes Orbis Ecclesiæ vni subsunt Romano Pontifici, & plures Prouinciæ, & Archiepiscopi suo Primati; & plures Episcopi suo Metropolitano: ita suo Episcopo plures subessent Parochi, vt omnia cum ordine, & sine confusione ad laudem Dei, & Ecclesiæ ædificationem fierent, & ne Clerici, cæteríque fideles acephali, id est, sine capite essent, vt bene explicat *Concil. Trid. sess. 14. de reformat. cap. 9. & sess. 24.* etiam *de reform. cap. 13. in fine*, prosequitur *Petr. Greg. d. lib. 15. cap. 12. num. 32.* & alij quos refert *Henriq. d. lib. 10. cap. 32.*

Ex his autem Episcopis aliquos diximus titulares esse, quia scilicet solum titulum Ecclesiarum habent, populo tamen carent, & Clero Christiano, atque etiam facultatibus, & ideo nulla tenentes dicuntur secundum *Iacobat. de Conciliis lib. 1. pag. 70. & 84. & Mandos. 11. reg. 26. Cancel. de beneficijs vacantibus per promotionem q. 4. num. 5.* quales sint illi, qui assumuntur ad titulum Ecclesiarum, & Prouinciarum, quæ à Sarracenis, vel aliis infidelibus occupantur, de quibus agit *text. in Clem. in plerisque de elect.* commemorans incommoda, quæ proueniunt ex istorum prouisionibus. Et quod Papa possit constituere Episcopatus in terris infidelium per doctrinam *Baldi, & Angeli in lib. 1. id quod ff. de legatis. 1.* latè resoluit *Alphons. Aluarez. Guerrero in speculo iuris Pontificij cap. 31. pag. 77. cum seqq.* & latè *Ego ipse infra hac parte 1. tit. 3. cap. 2. num. 47.* Et quamuis hos Episcopos sine causa esse in Ecclesia, libere scripserit ait *Cano de locis theologicis lib. 5. cap. 2. pag. 193.* illosque aliquibus minus honorificis epithetis soleant alij afficere, cùm aliquando dicantur portatiles, seu commodatitij, vt refert *Ioan. Quintin. in rep. cap. de multa num. 50. de prabend.* nonnunquam etiam appellentur ambulatorij, portatiui, & mobiles, vt refert *Petr. Gregor. syntagm. Iuris lib. 15. c. 12.* 15

de Epiſcopis num. 44. nec defuerint qui aſſererent illos propriè non eſſe Epiſcopos, ſed abuſiuè, vt patet ex *Mandoſ.d.num.5.& Ludou.Gomez. in reg.de annali poſſeſſore q.47.verſ.accedit etiam,& ex libro qui inſcribitur Priorum clypeus q.34.art.1.* Attamen verè Epiſcopi ſunt,& vt tales ab omnibus Catholicis honorandi, vt tetigit *Ioan. Quintin.in repet.cap.de multa n.44.de prabend.* itaut contrarium cum pertinacia aſſerere eſſe hæreticum aduertat *Paul.Gryſald.in deciſ.Catholica Fidei verbo Epiſcopus n.* 10.& ſic melius eorum neceſſitatem contra noſtræ tempeſtatis hæreticos explicat *Petr. Bellus in Oeconomia Ca-*
16 *nonica claſſe 3.c.2.§.4.* Finis autẽ principalis,quo eiuſmodi titulares Epiſcopatus conferri & acceptari debent, ille eſſe oportet,vt bene monet *Petr.Greg.d.cap.12.num.* 45. vt eò, vbi ſunt prouiſi proficiſcantur, & experiantur, ſi ex grege Dominico oues aliquas vel vnam priſtinæ ſaluti reſtituant, exemplo boni paſtoris:vel ſi qui ibi ſunt fideles in fide,& religione ſollicitè conſeruent, aut nutriant, vt ſanctè nec ſine fructu feciſſe *Bartholomæum Bononienſem* declaratum *Armeniæ Archiepiſcopum*, ex *Turriano* refert *Bellus vbi proximè*.qui quidem *Bartholomæus* Ordinis Prædicatorum in Catalogo Beatorum Epiſcopatus Bononien. relatus eſt, vt apparet in fine *Archiepiſcopalis Bononienſis Illuſtriſſimi Archiepiſcopi Gabrielis Paleotbi S. R.E.Cardinalis*,vbi refert dictum Beatũ *Bartholomæum* floruiſſe Anno Domini MCCCXXXV.
17 Nec minus iuſta cauſa eſt inſtitutionis horum titularum Epiſcoporum, quam probat ipſe *Bellus*, & apud nos frequentior eſt, vt ſcilicet dentur à Romano Pontifice, velut coadiutores Epiſcopis infirmis,ſenibus,aut alia ſimili ratione impeditis,vt deducitur ex tex.*in cap. paſtoralis,& in cap. periſti, & in cap.non autem 7. q. 1.& in cap.ex parte,de clerico egrotante.*

Vnde quamuis propriam Diœceſim non habeant vbi nomine proprio functiones Epiſcopales exerceant,non tamen debent debito Epiſcopali honore fraudari: indignum namque eſt quod acciddẽs pecuniæ magis quàm ſubſtantia Ordinis Epiſcopalis habeatur, *arg.tex.in cap. acceſſorium, de regulis iuris in 6.* cum ibi notatis. Dicebat enim *S.Hieron,in epiſt.ad Euagrium Epiſcopum*,quod potentia diuitiarũ, aut paupertatis humilitas,ſublimiorẽ, vel inferiorem Epiſcopum non facit, vt habetur in *c.legimus in Iſaia verſ.vbicunque 93.diſt.*vbi notabiliter gloſ. in verbo eiuſdem meriti, dicebat quod viri ſapientes, periti,ac diſcreti ita ſentiant; idiotæ verò ac vulgares homines ſolent contemnere Epiſcopos abſque magnis reditibus, vide *Petr. Anchar.in Clem.* 11.*pleriſque nu.5.de elect. Alnar. Pelag. de planctu Eccleſiæ lib.1.cap.* 17. *Mandoſ.d.q.4.num.2.* De his titularibus Epiſcopis tractatum edidit *Hieronymus Vielmus*,& aliqua tradit *Alphonſ. Alnarez. Guerrero in Speculo iuris Pontificij cap.*31.His proximi ſunt Epiſcopi, qui loco Epiſcopatus renunciarunt, de quibus *in cap.1.de ordinatis ab Epiſcopo, qui Epiſcopa-*
18 *tui renunciarint.* Conueniunt autem omnes, quia nullus poteſt alienos ſubditos ſine expreſſa proprij Epiſcopi licentia ad Ordines promouere, etiamſi in loco nullius Diœceſis ſedem ſibi eligant, vt obuians fraudibus decidit *Concil.Trid.ſeſſ.* 14. *de reform,cap.*2.& dixi *infra p.2. alleg.6.*

19 Huiuſmodi titulares, qui à ſedibus ſuis proteruia inimicorum expulſi ſunt, ac ſubinde ſubditos habent, & Diœceſim cum Chriſtiano populo, & Clero,ad quam tamen propter perſequentium metum accedere non poſſunt,de quibus agit *tex.in Clement.1.de foro competenti* ab illis de quibus egimus verſ. præcedenti, differunt, quia iuriſdictionem retinẽt, eaque in aliena Diœceſi in ſubditos ſuos vti poſſunt,ciſque Ordines cõferre,petita quamuis non obtenta licentia Diœceſani,iuxta differẽ-
20 tiã eiuſdem *Clem.* notat *Iacobus.de Concilijs l.1.p.70.*hinc reſoluens quæſtionem difficilem, an omnes Epiſcopi ad Concilium vocandi ſint & admittendi etiam titulares? quamuis enim partem negatiuam in aliis,quos nulla tenentes appellant, ſequantur Doctores communiter *Cano.d.loco, Ban.2.2.q.1. artic.* 10. *notab. 2. pag. mihi* 101.quem refert *Cened.ad Decretal. collect.*108.*num.*3. & controuertant alij,de quibus *Iacobat. d. tract: lib. 2.pag.* 85. ea ratione quia ſecundum multos hoc magis Ordinis poteſtatem reſpicit, quàm iuriſdictionis, quod falſum puto ex modo relatis, ceſſat tamen difficultas in expulſis à ſuis ſedibus, de quibus proximè, quia & Ordinem,& iuriſdictionem retinent Epiſcopalem, ſubindeque nulla eſt ratio,quare excludi debeant.

Vltimo tandem loco diximus ab aliquibus inter Epiſ- 21
copos poni Corepiſcopos, qui mouentur eo argumento, quia Subdiaconatum, & minores ordines conferebant; aliaque exercebant munera ſolis Epiſcopis propria,vt probat *tex. in cap. quamuis* 68. *diſt.* & apud *Antiochenum Concilium can.*10. relatum *tom.*1.*Concil.pag.mihi* 322. vbi etiam legitur Corepiſcopos manuum impoſitionem Epiſcoporum percepiſſe, & vt Epiſcopos conſecrati ſolitos, ſcribuntque ſic dictos à *Core*, quod Græcè,pagum, ſeu villam,aut locum ſignificat,quaſi in pagis, & in villis, & loco Epiſcoporum, atque eorum Vicarij ſint conſtituti ad Epiſcopalia munia obeunda, quales dicunt hodie eſſe Epiſcopos titulares,de quibus proximè, ita *Petr.Greg.d.cap.* 12. *à num.* 46. Verum non 22
de omnibus hoc verum eſſe, ſed de aliquibus, qui conſecrationem Epiſcopalem accipiebant, verum agnoſcit *Cardin.Bellarmin.in controuerſ.Catholic.tom.1.controu.* 5. *de clericis lib.1.cap.* 17. Sed obſtat, quod ſi Epiſcopi ſunt, cur non Diaconatum, & reliqua Epiſcopalia munia exercere poſſunt, vel in locis ſibi deputatis, vel ſaltem conſentiente Epiſcopo Diœceſano exequuntur, quod tamen prohibet *d.cap.quamuis*: deinde ſi Epiſcopi ſunt, quomodo in pagis, & villis conſtituuntur,contra regulam tex. in *cap.1.de priuileg.& in cap.illud,& in cap. Epiſcopi* 80. *diſt.* quibus probatur ſolum maioribus Ciuitatibus eſſe præficiendos. Obſtat tandem *cap. Corepiſcopi eod.diſt.* 68. vbi Damaſus Papa Corepiſcoporum inſtitutionem improbat, vt prauam & Sacris Canonibus,& ſcripturæ contrariam, quia in illis nullum habent fundamentum, ſed potius conſtat ſolos duos gradus maiorum,& minorum Sacerdotum Chriſtum Dominum inſtituiſſe: vnde cum *Synodo Neocæſarienſi* ſic liceat colligere,CHRISTVS Dominus ſolos duos gradus,Epiſcoporum ſcilicet,& Preſbyterorum inſtituit, Chorepiſcopi non ſunt Epiſcopi, vt ipſa nominis ethymologia ſonat, quia loco ſunt Epiſcoporum, ergo vt Preſbyteri ſint oportet, quod ſi deſpiciunt eſſe Preſbyteros nihil ſunt: nam tertius Ordo nec Sacris Literis, nec Pontificiis Canonibus reperitur. Quare concludendum eſt, Corepiſcopos ex Eccleſiæ inſtitutione nihil aliud fuiſſe quam Preſbyteros, quibus crederentur res præcipuæ temporales,& cura pauperum, & eleemoſynarum, & aliqua miniſteria Epiſcopalia, veluti vt conferrent minores Ordines, inter quos erat Subdiaconatus illis primis temporibus *c.erubeſcant* 32.*diſt.c.miramur de ſeruis non ordinandis*,& dixi *p.2.alleg.* 14.*in princip.*& ſic poſtea eorũ ambitione creſcente gerebãt ſe pro Epiſcopis,ſuóque officio non contenti audebant maiores Ordines,& omnia Epiſcopalia exercere, & aliquando conſecrationem, quæ Epiſcoporum eſt propria, extorquebant, & ideo meritò eorum Ordo ab Eccleſia damnatus eſt in d.*cap. Corepiſcopi*, & poſt antiquiores explicat *Conrad. Brun.de Ceremoniis,lib.1.cap.4. Carranc.in ſumma Concil. in Damaſi epiſtol. 4. pag. mihi* 77.*Bellus vbi ſupra*, & latè poſt multos, quos refert *Henriq. in ſum. lib. 10. cap.* 23.§. 2.

Prædictos omnes Epiſcoporum gradus quamuis quo- 23
ad Ordinis poteſtatem ipſo iure Diuino inſtituti non differant, vt ſupra *cap.1. probauimus*, quoad tamen prælationum, & dignitatum gradus ex Eccleſiæ inſtitutione

ne, & ab ipſo iure humano proceſſiſſe, probant tex. *in cap.in illis, & in cap.nulli* 99. *diſt.* vbi Primatuum inſtitutio refertur ad Apoſtolos, & eorum ſucceſſores. Nam certum eſt omnem poteſtatem regiminis, ſeu iuriſdictionis immediatè prouenire ab ipſa Eccleſia, & ſaltem quoad modum, & inter ſingulos inferiores diſtributionem à Romano Pontifice pendere, & conſequenter ab humano iure *cap.ita Dominus* 19. *diſt. cap. quoties* 24.q.1. explicat *Suar.tom.4.diſp.25.ſect.1.à num.4.& præcipue nu.* 10. igitur quamuis fateri oporteat iſtos Prælatos quoad Epiſcopalem Ordinem, qui apud omnes vnius eſt, iuris Diuini eſſe, quoad poteſtatem tamen iuriſdictionis, ſeu regiminis per quam diſtinguuntur, iuris eſſe humani, vt bene explicant *Franciſc.Burſat.conſ.* 125. *nu.* 45. *vol.* 1. *Onuphr.Panin. de Primatu Petri p.* 3. *diſſuaſ.* 6. *pag.*243.

24 Verum huiuſmodi maiores prælationes Primatuum, & Archiepiſcoporum ad ius Diuinum eſſe referendas, contendunt *Ruſa. d.tract.in præfat.in princip. Pygi.de Eccleſiaſt. hierarch.lib.*3.*cap.*1. *Henriq.d.lib.*10.*cap.*30. *in princip. Duenb. reg.* 72. *limit.* 2. Pro quibus facit auctoritas *tex.in cap.* 1. 99. *diſtin.ibi*, diuinæ, & Eccleſiaſticæ leges poni, & eſſe iuſſerunt, cum aliis, quæ ex *D. Paul. ad Epheſ.* 4. tradit *Pygi. de diuerſitate miniſtrorum in Eccleſia Dei*, refertur *in cap.cum ex iniuncto de hæreticis.*

25 Prima tamen opinione vti veriori retenta *Burſattus d.conſ.*125.*à num.* 16. reſpondet ad prædictas auctoritates,quibus probari videtur harum dignitatum inſtitutionem ad legem Diuinam eſſe referendam, vt ſcilicet loquantur de lege Diuina latiſſimè ſumpta, iuxta quatuor modos,quos ibi explicat ſecundum primum prout dicitur de lege Canonica, vt *in cap.nimis de iureiurando, & cap.in ſcripturis* 19. *diſt.* Verum melius conſiderabis in Patriarchis, ſeu Primatibus duo diſtincta reperiri, Epiſcopalem ſcilicet Ordinem omnibus communem, ex ipſius C H R I S T I inſtitutione,& regimen Prælationis ex Apoſtolorum ordinatione;non impropriè igitur Patriarchas leges Diuinæ poni iuſſerunt, ſi Ordinis poteſtatem reſpicias, atque ſollicitudinem Epiſcopalem,quæ omnibus Epiſcopis communis eſt,atque etiam Eccleſiaſticæ,quatenus ad prælationem ſpectat. Neque nouum eſt quod idem nomen Primatis ex eadem oratione iuxta diuerſos reſpectus diuerſimodè accipiatur, ſcilicet, reſpectu legis Diuinæ, quoad Epiſcopatus Ordinem : reſpectu Eccleſiaſticæ quoad prælationem : ſicut videmus *in cap. in aliquibus §. illa quippe de decimis*, quia decimæ reſpectu congruæ ſuſtentationis ad legis Diuinæ debitum referuntur, reſpectu quotæ ad conſuetudinem, vt poſt *Con.lib.*1.*vari.cap.* 17. *num.* 2. teſtatur tenere Theologos omnes *Gutier. Canon.lib.*1.*cap.*21.*n.*9. & ſub prædicta diſtinctione docent *praxis Epiſcop. p.* 1. *verbo decimæ in princ. Antonius Fernandez Luſitan.in examine Theologia moralis par.*1. *ad* 7.*præceptum Decalogi cap.* 13.§.3. *Malderus de iuſtitia, & religione tract.* 10. *tit. de decimis dub.* 2. §. *contraria nihilominus*, *Moneta de decimis cap.*1.§.2.*num.*27.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopatuum diuiſio qualiter à Diuo Petro facta fuerat, oſtenditur.*
2 *Prælatorum eccleſiaſticorum gradus ad imitationem Gentilium,eorumque Flaminum, & Archiflaminum Diuum Petrum ordinaſſe, qui teneant, oſtenditur.*
3 *Prælatorum eccleſiaſticorum gradus ad Cœleſtis Hierarchiæ ſimilitudinem inſtitutos fuiſſe verior tenet ſententia.*
4 *Declarantur tex. in cap. in illis* 80. *diſt & in cap.* 1. 99. *diſt.*
5 *Romæ deiecto ſummo idololatriæ pontificatu,ſubrogatum eſt caput totius terreſtris ſanctitatis,Summus ſcilicet Chriſtianæ Religionis Pontifex.*
6 *Flamines à quibus, & ad quid inſtituti, remiſſiuè.*
7 *Diœceſes, & Parochiæ olim à ſummis Pontificibus,præſertim à Dionyſio* 1. *diſtincte fuerunt.*
8 *Diœceſis quid ſit oſtenditur.*
9 *Diœceſis vna non eſt in duas dividenda.*
10 *Diœceſium fines de quibus conſtat præſcribi non poſſunt.*
11 *Diœceſium fines qualiter probentur,oſtenditur.*
12 *Epiſcopi in maioribus populis & frequentioribus ciuitatibus ſunt præficiendi.*
13 *Parochi ſeu Plebani in Caſtellis, & modicis Ciuitatibus ab Epiſcopis ponuntur.*
14 *Plebani non omnes ſunt Parochi, ſed illi tantùm, qui maius habent beneficium.*
15 *Parochiarum diuiſio à Dionyſio Pont.incœpit.*
16 *Ciuitatis ad ſubſtantiam requiritur, quod habeat Epiſcopum,ſecundum vnam ſententiam,cuius contrarium ponitur num.*12.*& ſub diſtinctione reſoluitur. num.*13.

DE EPISCOPATVVM ET DIÆceſum Diuiſione.

CAP. VII.

VT melius, quæ vniuerſo Chriſtiano populo opus ſunt prouiderentur, & vt perturbatio omnis, & confuſio tolleretur,vtque cum ex fidelibus aliquis crearetur Epiſcopus, illicò ſciret quatenus facultas ſua,iuriſdictioque extenderetur,rectè Diuus Petrus Vrbes, & loca pro ſingulis Prælationis, & dignitatum gradibus conſtituit, itaut, iis, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum Flamines, & prima iudiciaria poteſtas,ſcilicet Rectores Prouinciarum, Proconſules, eorũque Legati præeſſent Patriarchæ ſeu Primates : in iis verò in quibus erant Archiflamines eſſent Archiepiſcopi:in ſingulis vero reliquis Ciuitatibus præeſſent Epiſcopi,vt referunt *Clemens Papa in c.in illis* 80.*diſt.& Anacletus in c.* 1. 99. *diſt.* Vnde ad imitationem Gentilium, eorumque Flaminum, & Archiflaminum Diuum Petrum ordinaſſe Eccleſiaſticorum Prælatorum gradus, colligunt *Petr. Greg. Syntagm.iuris lib.*15. *cap.*11.*num.*1. *Henriq.in ſum.lib.*10.*cap.*30.*in princ.* 1 2

Verum huiuſmodi Eccleſiaſticorum Prælatorum gradus ad Cæleſtis Hierarchiæ ſimilitudinem inſtitutos fuiſſe magis pium,& Chriſtianæ Religioni conſentaneum eſt vt dicamus : quemadmodum enim in triumphante Eccleſia ſunt Angeli, Throni, Principatus ; ita congruentiſſimo ordine in militante miniſtrorum Eccleſiaſticorum officia diſtinguuntur per Epiſcopos, Archiepiſcopos, Primates,& cæteros gradus, de quibus *in cap. Clericos* 21.*diſt.* comprobant *Ruſa.in tract. de præeminentia Archiep.dignitatis in præfat.à princ.Pygi.de Eccleſia. hierarchia lib.*3.*cap.*1. Auctoritatem verò Clementis, & Anacleti in præcitatis iuribus melius explicabis, ſi dicas Diuum Petrum ad abolendam idolorum memoriam ordinaſſe, vt in illis locis, in quibus impiè eorum Flamines ſacra faciebant,eiſdem nominibus,diuerſo tamen, ſanctoque Sacerdotio, veri & Sancti Sacerdotes, veri Dei conſtituerentur : ſicut Romæ deiecto ſummo idololatriæ pontificatu,ſubrogatum eſt caput totius terreſtris ſanctitatis,Sũmus ſcilicet Chriſtianæ Religionis Pontifex, vt eleganter ait *D. Ambroſ.* relatus *in cap. Beati,*2.*q.*7. & *Leo Pontifex in ſermone* 1. *de Natali Petri.* Qui autem fuerint Flamines, à quibus, & ad quid inſtituti, vide apud *Alexand. ab Alexandro dierum genialium lib.* 6. *cap.* 12. *& Polidor. Virgil. de inuentor. rerum lib.*4. *cap.* 24. 3 4 5 6

Eſt igitur primò ſciendum olim à ſummis Pontificibus, præſertim verò *Dyonſio I.* vt habetur in *cap.* 1. 13. *q.*2.fuerunt Diœceſes, & parochiæ diſtinctæ, & vnicuique gregi proprij aſſignati paſtorales, & inferiorum Eccleſiarum Rectores, vt dicitur *in cap. paſtoralis, de iu-* 7

Digitized by Google

quæ fiunt à Prælatis, qui suarum omnium singuli curam haberent, vt inquit *Concil. Trid. sess. 24. de reformat. c. 9.*

8 Diœcesis autem est ciuitas, & territorium vbi Episcopus iurisdictionem habet in spiritualibus, *Clem. vnic. de suppl. neglig. Prælat.* Diœcesis enim dicitur, vbi est Episcopus, & Episcopatus, *cap. cum pro vtilitate 16. q. 1. glos. verbo Presbyteri in Clem. 1. de priuileg.* dicta Diœcesis à verbo Græco quasi administratio, vel secundum aliquos diuisio, quia fines Episcopatuum diuiduntur, vt *in cap. vnic. 10. q. 3. & in cap. prouincia, & ibi glos. 99. dist.*

9 Secundò, quòd vna Diœcesis non est in duas diuidenda *cap. vnic. vlt. dist. cap. 1. 10. dist. cap. quoniam, de offic. Ordi.* facilius enim duæ inuicem vniuntur, quàm vna in duas diuidatur: quomodò autem diuidantur Diœceses inter Episcopum hæreticum conuersum, & eum, qui ei fuerat substitutus, docet *Concil. Aphricanum*, de quo in *cap. 1. de paroch.*

10 Tertiò, quòd fines Diœcesum, vel Parochiarum, de quibus constat, præscribi non possunt, *cap. licet cum seqq. 12. q. 3. cap. super eo de paroch. glos. in cap. præterea 2. de transact. Pallad. lib. 1. rerum quotid. cap. 1. §. 17. num. 3. Hieron. de Monte de finibus regundis cap. 107. num. 2. Menoch. consil. 147. num. 44.* Si verò non sint certi, præscribuntur spatio triginta annorum. *cap. 1. cum seqq. 12. q. 3.* quod intra limites tantùm eiusdem prouinciæ locum habet: sed si Episcopus locum alterius Diœcesis conuertat ad Fidei Catholicæ vnionem, eum præscribit spatio trium annorum, nisi intra hunc terminum repetatur *cap. 1. de præscript. Balb. de præscript. 1. p. quarta q. 1, in fine, Cou. in reg. possessor. p. 2. §. 11. num. 8. Menoch. illustr. c. 72. n. 6.*

11 Quartò, quòd probantur fines Diœcesum per libros antiquos, *cap. cum causam de probat. Duen. reg. 157. Valasc. de iure emphyt. q. 5. num. 26. Moscard. consil. 396.* & alij citati per me *in collect. ad d. cap. cum causam num. 3. cum seqq.* & per testes *d. c. cum causam*, etiamsi sint de auditu *Moscard. d. concl. 395. Farin. in praxi crimin. p. 2. q. 69. num. 130. Card. Pereira de empt. cap. 21. num. 15.* & etiamsi sint singulares, dummodò rationem dicti sui afferant *Moscard. concl. 395. nu. 3. & concl. 369. n. 24. Farin. d. p. 2. q. 70. n. 186.* & per famam *d. c. cum causam, Hieron. de Monte cap. 55. n. 10. & cap. 66. num. 1. Alnar. alleg. 6. num. 9. & 10. Mastard. concl. 396.* & per alia media, de quibus egi *in collect. ad d. c. cum causam.*

Quintò, quòd Diœcesum fines & diuisiones, si contingat dominia, aut regna temporalia mutari, non sint immutandæ: neque enim Ecclesias Dei per discordias Regum diuisionis aliqua pati damna necesse est, vt dicit *Nicol. Papa in cap. hæc quippe in fine 3. q. 6. & in cap. 1. 9. dist.*

Sextò, quòd præcepit *Carthaginen. Concil. in cap. placuit 2. 7. q. 1.* vt nullus Episcopus alienas plebes vsurpet, nec aliquis Episcoporum supergrediatur in Diœcesi collegam suum.

12 Septimò, quòd statuit Anacletus Papa *in cap. Episcopi cum seqq. 80. dist.* & habetur in *cap. 1. de priuileg.* ne Episcopi in Castellis, nec in modicis ciuitatibus constituerentur, ad honorabilem verò locum Episcopus est titulandus & nominandus, ne vilescat nomen Episcopi, vt inquit Præfatus Pontifex Anacletus. Leo quoque Summus Pont. relatus *in cap. illud 3. q. 2.* Episcopalia, inquit, gubernacula non nisi in maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus oportet præsidere: nam in castel-
13 lis, & modicis Ciuitatibus ab Episcopis ponuntur Presbyteri, quos Parochos dicimus, seu Plebanos, de quorum officio vide multa, quæ tradunt *Lel. Zechi. de Republ. Ecclesiast. cap. 27. cum seqq. Boll. in Oeconomia Canonica classe 2. cap. 1. §. 1. Petr. Gregor. d. lib. 15. cap. 24.* bene aduertens
14 *à num. 12.* Plebanos Parochos esse, non tamen omnes, sed illos, qui maius habent beneficium, in quo sunt capellæ, & deducitur *ex text. in cap. 1. ne clerici vel monachi in 6.* licet *Abb.* & alij *in cap. cum ab Ecclesiarum, de officio Ordin.* vtrumque id esse, & non differre existimem. Tituli verò, seu Ecclesiæ in quibus Parochi ponuntur, dicuntur parochiæ, quarum diuisionem tam in Vrbe, quam in Orbe actu se fecisse auctor est *Dionysius Pon-* 15
tifex in cap. 1. 13. quæst. 1. de quo meminit *tex. in cap. pastoralis in princ. de his, quæ fiunt à Prælat.* & latè explicant *Polidor. Virgil. de inuentor. rerum lib. 4. cap. 9. Nauar. in cap. placuit à num. 3. de Pœnit. dist. 6.* & multi apud *Cened. ad Decretal. & collect. 104. num. 5.* quibus pro ratione adde *Soar. de Religione tom. 1. tract. de decimis lib. 1. c. 21. à n. 4.*

Hinc opportunè quæres an ad substantiam, & esse ci- 16
uitatis requiratur, quod habeat Episcopum? Et prima facie videbatur affirmatiuè respondendum per tex. *in d. cap. in illis*, vbi præcipitur, vt in maximis, & maioribus Ciuitatibus Primates, & Archiepiscopi ponantur, per singulas verò alias Episcopi, consonat *cap. 1. de officio Ordin.* ibi singularum Vrbium; ex quibus in terris Christianorum solas illas dici ciuitates, quæ habent Episcopum, dicit *Bald. in l. ex hoc iure num. 12. ff. de iustit.* & de iure Canonico verum esse profitetur *Alciat. in d. cap. 1. de officio Ordin. num. 1. vers. aut loquimur de iure Canonico*, & de vsu Italiæ testatur *Bart. in l. vltim. num. 3. vers.* nam in vsu *ff. de collegiis illicitis*, & in *Extrauag. qui sint rebelles verb. Lombardiæ, sequitur Rebuff. in concord. tit. de collation. §. volumus verbo in Ciuitatibus, Card. Tusch. præct. conclus. 10. 1. lit. C, conclus. 280. num. 15.* & alij quos refert *Cened. ad Decretal. collect. 101. n. 1.*

Verum contrarium, imò non requiri ad substantiam, 17
& esse ciuitatis, quod habeat Episcopum, probatur à Doctoribus communiter *in d. cap. 1. de priuileg.* vt post *Abb.* concludit ibi *Deci. num. 8.* qui pro sua opinione illum tex. dupliciter inducunt: primò dum de maioribus Ciuitatibus loquitur, ac subinde in modicis, seu paruis contrarium supponit; Secundò dum decidit in Ciuitatibus ponendos esse, videtur supponere iã antea fuisse Ciuitates in quibus ponuntur: Tertiò, & fortius probatur ex *d. c. Episcopi 80. dist.* dum prohibet ne in castellis, & modicis Ciuitatibus Episcopi constituantur, sicque apertè probat dari modicas Ciuitates, quæ Episcopum non habent: Quartò ostenditur, quia si ad esse, & substantiam Ciuitatis requireretur Episcopus, sequeretur quod si ob delictum, vel aëris intemperie, vel aliam causam ciuitas priuaretur Episcopo, desineret esse Ciuitas, iuxta generalem regulam *tex. in l. Iulianus §. si rem ff. ad exhibendum*, cum similibus, & tamen sine Episcopo priuata adhuc Ciuitas remanet, vt in casu notabili Ciuitatis, quæ proprium occidit Episcopum probat tex. *in cap. ita nos 22. q. 2.*

In hac Doctorum contrarietate, vt certa ab incertis 18
separentur, aduertendum est, quod vel quæritur de iure gentium, & certum est eo attento Vrbes sine Episcopis fuisse, quos deinde in lege Euangelica ordinatos esse constat ex *cap. Vrbes 80. dist.* Aut quæritur de iure ciuili, & dicendum est quoad priuilegia, Principis secularis requiri ac sufficere auctoritatem, vt sub distinctione resoluunt *Rebuff. in concord. tit. de collat. §. statuimus 2. verbo in Ciuitatibus, Castr. in dict. cap. 1. de priuileg. nu. 7. Abb. num. 2. Deci. à num. 18. Duenh. reg. 32.* Aut quæritur de iure Canonico, & verior est contra *Bald. & Alciat.* ac alios post illos adductos: qua opinione retenta non obstat tex. *in d. c. in illis*; tripliciter enim respondet *Deci. in d. cap. 1. à num. 13.* duo intellectus sunt principaliores. Primus quod ad rationem boni regiminis pertineat, quod Ciuitas habeat Episcopum, idque solum re vera concludere ibi testatur. Alter verò quod sensus eorũ sit negatiuus, quod Episcopi non ponantur in illis, sed in solis Ciuitatibus, atque ita quod sine Ciuitate Episcopus esse non potest: Vnde quando nouus erigitur Episcopatus, villa, vel oppidum, in quo erigendus est, prius Ciuitatis honore decoratur, vt optimè probat *tex. in d. Extrau. Saluator vers. volentes, de prebendis, inter commun.*

& post

& post *Bart.* notat *Petr. Gregor. rei benefic. cap.* 17. *num.* 2. non tamen è conuerso sequitur, quod Ciuitas non possit esse sine Episcopo, imò contrarium concludunt prædicta fundamenta. Aut tandem de consuetudine quæritur, & fatemur ex testimonio *Bart.* & aliorum in locis supra relatis, Ciuitates dici omnes, & solas illas, quæ habent Episcopum, vel habuerunt; & sic intelliguntur, quæ docent manifestum signum demonstrationis quod sit Ciuitas, esse illud, quod habeat Episcopum, secundum *Perus. Deci. in d. c. 1. num.* 17.

ADMONITIO AD LECTOREM.

HVIC Capiti subsequenter, annectendam duximus nouam Episcopatuum omnium totius Orbis Christiani notitiam, quam, variarum Nationum in Vrbe existentium Collegio consulentes, multis additis Episcopatibus, aliisque nouiter in Archiepiscopalem dignitatem euectis non sine magno labore in moderniorem redegimus statum, paternáque eorum vocabula summa diligentia inuestigantes. Illud maximè in præsentiarum aduertendum duximus, nostræ intentionis non esse in Archiepiscopatuum vniuscuiusque Regni ac Comprouincialium ordine disponendo antiquioribus aliquod præiudicium inferre, cum horum aliqua inuestigandi veri gratia ex alieno iudicio scripserimus. Vale.

EPISCOPATVVM OMNIVM TOTIVS ORBIS NOVA, ET EXACTA NOTITIA.

Episcopatus, qui à sex antiquioribus S. R. E. Presbyt. Cardinalibus optantur.

Ostiensis. *Ostia.*
Decano Sacri Collegij Illustriss. D D. Card. pertinens, cui de nouo vnitus est Vellitern. vulgò *Velletri.*
Portuensis. *Porto.*
Tusculañ. *Frascati.*
Sabinensis. *Sabina.*
Prænestiñ. *Pelestrina.*
Albanensis. *Albano.*

Episcopatus, qui sunt sub Romano Pontifice, & non sunt in alterius Prouincia constituti.

IN LATIO, TVSCIA, ET CAMPANIA.

Tiburtinus. *Tiuoli.*
Anagninus. *Anagni.*
Seguinus. *Segni.*
Ferentinus. *Ferentino.*
Alatrinus. *Alatro.*
Nepesinus. *Nepi.* } inuicem
Sutrinus. *Sutri.* } vniti.
Viterbien. *Viterbo.* } æquè prine.
Tuscanen. *Toscanella.* } vniti.
Verulanus. *Veruli.*
Hortanus. *Orti.*
Ciuitatis Castellanæ. *Ciuitas Castellana.* } vniti.
Volaterranus. *Volterra.*
Lucanus. *Lucca.*
Lunen. Sarzanen. *Luna, & Sarzana.*
Politianen. *Montepulciano.*
Soranus. *Sora.*
Fundanus. *Fondi.*
Caietanus. *Gaeta.*
Terracinensis. *Terracina.*

Sunt & alij in Regno Neapolitano, qui sub Theatino Archiepis. & alibi cum exemptionis titulo collocantur.

IN VMBRIA, ET MARCA ANCONITANA.

Balneoregien. *Bagnarea.*
Vrbeuetanus. *Oruieto.*
Perusinus. *Perugia.*
Ciuitatis Castelli. *Citta di Castello.*
Spoletanus. *Spoleto.*
Assisiensis. *Assisi.*
Fulginatensis. *Foligno.*
Nucerinus. *Nocera.*
Reatinus. *Rieti.*
Tudertinus. *Todi.*
Amerinus. *Amelia.*
Narnien. *Narni.*
Interamnensis. *Terni.*
Lauretanus. *Loreto.* } vniti.
Recanaten. *Recanati.* }
Anconitañ. *Ancona.*
Esinus. *Iesi.*
Camerinen. *Camerino.*
Auximañ. *Osmo.*
Fanensis. *Fano.*
Asculanus. *Ascoli.*

Archiepiscopatus cum suis Suffraganeis.

IN TVSCIA, CORSICA, ET LIGVRIA.

Archiepiscopatus Pisanus.

PISA.

Episcopatus Suffraganei.

Adiacensis in Corsica Insul. *Aiazzo.*
Alerien sis. ibid. *Aleria.*
Sagonensis. ibid. *Sagona.*

Archiepiscopat. Florentin.

FIORENZA.

Episcopatus Suffraganei.

Fesulanus. *Fiesole.*
Pistorien sis. *Pistoia.*
Cortonensis. *Cortona.*
Aretinus. *Arezzo.*
Collensis. *Colle.*
Burgi S. Sepulchri. *Borgo S. Sepolcro.*
S. Miniatis. *S. Miniato.*

Archiepiscopatus Senen.

SIENA.

De Episcopali in Archiepiscopalem erectus fuit à Pio II. sua Constit. 3. Incip. Triumphans, est in Bullar. nouo tom. 1. pag. 315.

Episco

Episcopatus Suffraganei.

Suanensis.	*Suana.*
Clusinus.	*Chiusi.*
Grossetanus.	*Grosseto.*
Massanus.	*Massa.*
Ilcineñ.	*Montalcino.*
Pientinus.	*Pienza.*

Archiepiscopatus Genuen.

GENOVA.

Episcopatus Suffraganei.

Bobiensis.	*Bobio.*
Albinganensis.	*Albenga.*
Naulensis.	*Noli.*
Nebiensis in Corsica.	*Nebbia.*
Marianensis, ibid.	*Mariano.*
Acciensis, ibid.	*Acci.*

Archiepiscopat. Taurinensis.

TORINO.

Episcopatus Suffraganei.

Montis-regalis.	*Mondoui.*
Casalen.	*Casale.*
Salutiarum.	*Saluzzo.*

Archiepiscopatus Mediolanensis.

MILANO.

Episcopatus Suffraganei.

Bergomensis.	*Bergamo.*
Albensis.	*Alba.*
Vercellensis.	*Vercelli.*
Cremonensis.	*Cremona.*
Saonensis.	*Sauona.*
Vintimilensis.	*Vintimila.*
Aquensis.	*Aichqui.*
Brixiensis.	*Brescia.*
Nouariensis.	*Nouara.*
Astensis.	*Aste.*
Laudensis.	*Lodi.*
Alexandrinus.	*Alessandria.*
Tortonensis.	*Tortona.*
Ipporigiensis.	*Iurea.*
Papiensis.	*Pauia.*

est exemptus.

IN PROVINCIA MARCHIÆ ANCONITANÆ.

Archiepiscopatus Firman.

FERMO.

De Episcopali in Archiepiscopalem erectus fuit à Sixto V. in sua Constitut. 95. Incip. *Vniuersi Non. Kal. Iunij* 1595. est in Bullar. nouo tom. 2. pag. 663.

Episcopatus Suffraganei.

Macerateñ.	*Macerata.*
Tolentiñ.	*Tolentino.*

Hæc Ecclesia de Collegiata in Episcopalem erecta fuit, & Maceratensi vnita à Sixto V. sua Constitut. Incip. *Super vniuersas Id. Decembris* 1586. est in Bullar. nouo tom. 2. pag. 564.

Ripan.	*Ripatransona.*
Montis Alti.	*Montalto.*
S. Seuerini.	*S. Seuerino.*

IN ROMANDIOLA, ET LOMBARDIA.

Archiepiscopatus Vrbinaten.

VRBINO.

Episcopatus Suffraganei.

Pisaurien.	*Pesaro.*
Eugubinus.	*Agubbio.*
Forosempronien.	*Fossombrone.*
Senogallien.	*Senegaglia.*
Callien.	*Cagli.*
Ferretran.	*Montefeltro.*

Archiepiscopatus Rauennatensis.

RAVENNA.

Episcopatus Suffraganei.

Adriensis.	*Adria.*
Comaclensis.	*Comachio.*
Foroliuiensis.	*Forli.*
Foropopiliensis.	*Forlimpopolo.*
Cesenatensis.	*Cesena.*
Sarsinatensis.	*Sarsina.*
Fauentinus.	*Faenza.*
Britonorien.	*Bertinoro.*
Ferrariensis.	*Ferrara.*
Ariminensis.	*Rimini.*

Hos duos vltimos Episcopatus ab immediata subiectione Sedis Apostolicæ Clemens VIII. in sua Bulla confirmationis erectionis Ecclesiæ Bononiensis, & restitutionis nonnullarum Ecclesiarum Cathedralium Prouinciæ Rauennaten. sub die 18. Kal. Ianuarij 1605. huic Suffraganeos pronunciauit.

Imolensis.	*Imola.*
Ceruiensis.	*Ceruia.*

Idem Clemens VIII. in prædicta Bulla huiusmodi duos Episcopatus, quos Gregorius XIII. Bononiensi Prouinciæ Suffraganeos pronunciauerat, huic demum restituit.

Archiepiscopatus Bononiensis.

Ex Episcopali Sede ad Archiepiscopalem euexit Gregor. XIII. anno 1586. eámque Rauennati detraxit cum aliquibus suffraganeis huic attributis.

BOLOGNA.

Episcopatus Suffraganei.

Placentin.	*Piacenza.*
Parmensis.	*Parma.*
Rhegiensis.	*Reggio.*
Mutinensis.	*Modena.*
Cremensis.	*Crema.*

Burgi S. Donnini *Borgo S. Donnino*, quod inter Parmam & Placentiam situm, ad Ducem Parmensem pertinens Episcopali honore auxit Clemens VIII. & huic Ecclesiæ in dicta Bulla suffraganeum constituit.

IN DALMATIA super Mare.

Patriarchatus Aquileiensis.

AQVILEIA.

Episcopatus Suffraganei.

Mantuanus.	*Mantoua.*
Comensis.	*Como.*
Tridentinus.	*Trento.*
Veronensis.	*Verona.*
Patauinus.	*Padoua.*
Vincentinus.	*Vicenza.*
Taruisinus.	*Treuisi.*
Concordiensis.	*Concordia.*
Cenetensis.	*Ceneda.*
Feltrensis.	*Feltro.*
Bollunensis.	*Ciuidal de Belluno.*
Polensis.	*Pola.*
Parentinus.	*Parenzo.*
Tergestinus.	*Trieste.*
Iustinopolitanus.	*Capo d'Istria.*

IN ISTRIA super Mare.

Patriarchatus Gradensis.

GRADO.

Gradum Vrbem temporibus Caroli Magni Metropolico honore auctam scribunt Eginhartus, & Rheginо. Demum propter cœli inclementiam Gradu relicto Summi Pont. Eugenij IV. beneficio Venetorum Vrbs clarissima Patriarchatum hunc adepta est anno 1450.

Episco

Digitized by Google

Episcopatus Suffraganei.

Clodiensis. *Chiozza.*
Ciuitatis nouæ, siue Æmonien sis. *Città nova.*
Torcellanus. *Torcello.*
Caprulien sis. *Caorli.*

IN REGNO NEAPOLITANO, & Terra Laboris.

Archiepiscopatus Neapolitanus.

NAPOLI.

Episcopatus Suffraganei.

Puteolanus. *Pozzuolo.*
Nolanus. *Nola.*
Acerrarum. *la Cerra.*
qui est ad Regiam præsentationem.
Isclanus. *Ischia.*
Auersanus. *Auersa.*
est exemptus à iurisdictione Archiepisc.

Archiepiscopatus Capuanus.

CAPVA.

Episcopatus Suffraganei.

Theanensis. *Theano.*
Caluensis. *Calui.*
Casertanus. *Caserta.*
Caiacen. *Caiazzo.*
Carinolen. *Carinola.*
Isernien sis. *Isernia.*
Suessanus. *Sessa.*
Aquinatensis. *Aquino.*
Cassinen. *Montecassino.*

Episcopus Cassinen. est Abbas Ordinis S. Benedicti illius loci, priuilegio Ioan. XXII. exemptus.

Archiepiscopatus Salernitanus.

est ad Regiam præsentationem.

SALERNO.

Episcopatus Suffraganei.

Campanien sis. *Campagna.*
Caputaquen sis. *Capaccio.*
Policastren sis. *Policastro.*
Nuscan. *Nusco.*
Arcenen sis. *Acerno.*
Sarnen sis. *Sarno.*
Marsicen sis. *Marsico.*
Cauen sis. *la Cava.*
est exemptus.

Archiepiscopatus Amalphitan.

AMALFI.

Episcopatus Suffraganei.

Litterensis. *Lettere.*
Scalensis. *Scala.*
Capritanus. *Capri.*
Minorensis. *Minori.*
Rauellensis. *Ravello.*
est exemptus, & vnitus cum Scalensi per Clementem VIII.

Archiepiscopatus Surrentinus.

SVRRENTO.

Episcopatus Suffraganei.

Vican. *Vico Equense.*
Massalubensis. *Massa.*
Castelli maris. *Castell' à mare.*
est ad Regiam præsentationem.

Archiepiscopatus Beneuentanus.

BENEVENTO.

Episcopatus Suffraganei.

Asculanus. *Ascoli.*
Thelesinus. *Telese.*
S. Agathæ Gottorum. *S. Agata.*
Montis Viridis. *Monte verde.*
Aliphanus. *Alise.*
Montis Maranj. *Monte Marano.*
Auellinus. *Auellino.* } vniti.
Frequentinus. *Fricento.* }
Triuicanus. *Triuico.*
Arianensis. *Ariano.*
est ad Regiam præsentationem.
Boianen. *Boiano.*
Bouinen. *Bouino.*
Lesinen. *Lesina.*
Vulturarien. *Volturara.*
Larinen. *Larino.*
Thermularum. *Termuli.*
S. Seueri. *S. Severo.*
Guardien. *la Guardia Alferet.*
Lucerinus. *Lucera de Pagani.*
Troianus. *Troia.*
est exemptus.

Archiepiscopatus Lancianensis.

LANCIANO.

A Pio IV. ex Episcopatu ad Archiepiscoparum erectus fuit, est ad regiam præsentationem, & nullum habet Suffraganeum.

Archiepiscopatus Theatinus.

Ex Episcopali Sede ab Archiepiscop. erigitur à Clement VII. an. 1526.

CIVITA DE CHIETI.

Episcopatus Suffraganei.

Orthonen. *Ortona.* } vniti.
Complensis. *Campli.* }

Hi vere sunt Suffraganei, sequentes verò prætendunt se exemptos.

Ciuitatis Pinnæ. *Ciuita di Penna.*
cui vnitus est Adrien sis. *Atri.*
Aquilanus. *Aquila.*
est ad Regiam præsentationem.
Valuensis. *Valua.* } vniti.
Sulmonen. *Sulmona.* }
Aprutinus. *Terano.*
Ciuitatis Ducalis. *Ciuita Ducale.*

IN APVLIA.

Archiepiscopatus Compsanus.

CONZA.

Episcopatus Suffraganei.

Muranus. *Muro.*
Satrianen sis. *Satriano.* } vniti.
Campanien sis. *Campania.* }
Laquedonen sis. *Lacedogna.*
S. Angeli Lombardorum. *S. Ange di Lombardi.* }
Basacien sis. *Bisaccia.* }

Archiepiscopatus Acherontinus, cui Matheranen sis est vnitus, sunt ad Regiam præsentat.

ACERENZA, ET MATERA.

Episcopatus Suffraganei.

Venusinus. *Venosa.*
Anglonen. *Anglona.*
Nunc translatus ad Tursim, vnde dictus Turcensis.
Potentinus. *Potenza.*
est ad Regiam præsentationem.
Grauinensis. *Gravina.*
Tricaricensis. *Tricarico.*

Archiepiscopatus Tarentinus, est ad Regiam præsentationem.

TARENTO.

Episcopatus Suffraganei.

Montulensis. *Montula.*

est

est ad Regiam præsentationem.
Castellanatensis. *Castellanetæ.*
Oritanus. *Oriæ.*
est ad Regiam præsentationem, nunc vnitus Brundusino Archiepisc.

Archiepiscopatus Brundusinus, qui est ad Regiam præsentationem.

BRINDISI.

Episcopatus Suffraganei.

Hostiensis. *Ostuni.*
Neritonensis. *Nardo.*
est exemptus.
Monopolitanus. *Monopoli.*
est exemptus, & ad Regiam præsentationem.

Archiepiscopatus Hydruntinus.

est ad Regiam præsentationem.

OTRANTO.

Episcopatus Suffraganei.

Castrensis. *Castro.*
Gallipolitanus. *Gallipoli.*
est ad Regiam præsentationem.
Vgentinus. *Vgento.*
est ad Regiam præsentationem.
Lyciensis. *Leccio.*
Aletsanensis. *Alessano.*

Archiepiscopatus Barensis.

BARI.

Episcopatus Suffraganei.

Bituntinus. *Bitonto.*
Melphiten. *Malfetta.*
exemptus vt asseritur.
Iuuenacensis. *Giouenazzo.*
est ad Regiam præsentationem.
Rubensis. *Ruuo.*
Polignanensis. *Polignano.*
Minerbiensis. *Monderuino.*
Conuersanus. *Conuersano.*
Bittetten. *Bitetto.*
Andrien. *Andri.*
Vigilensis. *Bisceglia.*

Archiepiscopatus Tranensis.

TRANI.

Episcopatus Suffraganei.

Montis Pilosi. *Montepiloso.*
Alessanen. *Alessano.*
Rapollensis. *Rapollo.*
cui est vnitus Melphensis sub Archiepiscopo Syponti no.

Archiepiscopatus Syponti nus.

MANFREDONIA.

Episcopatus Suffraganei.

Viestanus. *Veste.*
Melphensis. *Melfi.*
est exemptus, cui vnitus est Rappollensis sub Archiepisc. Tranensi.

Archiepiscopatus Nazarenus.

NAZARETH.

Est titularis, habet Ecclesiam in Castro Baroli Tranensis Diœcesis sub inuocatione S. Mariæ Nazareth cum Capitulo, Canonicis, dignitatibus, & Clero, intus dictam Ecclesiam habet iurisdictionem, & vtitur insignibus Archiepisc.

IN CALABRIA.

Archiepiscopatus Rheginensis.

est ad Regiam præsentationem.

REGGIO.

Episcopatus Suffraganei.

Cassanensis. *Cassano.*
Neocastrensis. *Nicastro.*
Cathacensis. *Catanzaro.*
Cotronensis. *Cotrona.*
est ad Regiam præsentationem.
Tropiensis. *Tropea.*
est ad Regiam præsentationem.
Oppidensis. *Oppido.*
Bouensis. *Bouc.*
Hieracensis. *Geraci.*
Squillacensis. *Squillace.*
Castri maris. *Castell' à mare.*
Nicoterensis. *Nicotera.*
est exemptus ab Archiepiscop. iurisdictione.

Archiepiscopatus Cusentinus.

COSENZA.

Episcopatus Suffraganei.

Marturanensis. *Martorano.*
Cassanensis. *Cassano.*
est exemptus, & ad Regiam præsentationem.
Militensis. *Melito.*
est exemptus.
S. Marci. *S. Marco.*
est exemptus.

Archiepiscopatus Rossanensis.

ROSSANO.

Nullum habet Suffraganeum.

Bisignanen. *Bisignano.*
est exemptus.

Archiepiscopatus S. Seuerinæ.

SAN SEVERINO.

Episcopatus Suffraganei.

Vmbriaticensis. *Vmbriatico.*
Strongulensis. *Strongoli.*
Insulanus. *l'Isola.*
Cariatensis. *Cariati.*
Bellicastrensis. *Belcastro.*

IN SICILIA,

Archiepiscopatus Panormitanus,

PALERMO.

Episcopatus Suffraganei.

Agrigentinus. *Girgenti.*
Mazarensis. *Mazara.*
Meleuitanus. *Malta.*

Archiepiscopatus Montisrealis.

MONREALE.

Episcopatus Suffraganei.

Siracusanus. *Siracusa.*
Catanensis. *Catania.*

Archiepiscopatus Messanensis.

MESSINA.

Episcopatus Suffraganei.

Cephaludensis. *Cefalù.*
Pastensis. *Patti.*
Liparensi in Reg. Neap. *Lipari.*
est ad Regiam præsentationem.

IN SARDINIA.

Archiepiscopatus Turritanus.

TORRE.

Episcopatus Suffraganei.

Algarensis. *Alguer.*
Bossanensis. *Bossa.*
Ampuriensis. *Ampurias.*

Archiepiscopatus Arborensis.

ARBOREA.

Episcopatus Suffraganei.

Vsselensis. *Ales.*

Archiu

Digitized by Google

Archiepiscopatus Calaritanus.

CALARI.

Nullum hodie habet Suffraganeum.

IN SCLAVONIA.

Archiepiscopatus Antibarensis.

ANTIVARI.

Episcopatus Suffraganei.

Stephanensis. *Stefani.* } vniti.
Bondonensis. *Benda.* }
Albanensis. *Albano.*
Alexiensis. *Alessio.*
Scurarensis, vel Scordensis. *Scutari.*
Sapatensis, seu Sardanensis, qui omnes sunt in Albania.
Prozrinensis. *Priscina.*
Sardicensis. *Soffia.*
qui duo sunt in Seruia.
Buduanensis. *Buda.*
Dulcinensis. *Dulcigno.*
Driuastensis. *Derinasse.*
Suacinensis. *Suacino.*
Bollastrensis. *Bollastro.*
Sierbiensis.
qui sex vltimi hodie Pastore carent.

Archiepiscopatus Raguſin.

RAGVSI.

Episcopatus Suffraganei.

Stagnensis. *Stagno.*
Mercanensis. *Marcana.*
Trebinensis. *Trebigne.*
Rosonensis. *Risano.*
Corzolensis. *Corzola.*
Cattarensis. *Cattaro.*
olim sub Archiepiscopatu Baren. in Apuleia.
Garzalensis. *Gazzala.*
hodie caret Pastore.

Archiepiscopatus Spalatensis.

SPALATRO.

Episcopatus Suffraganei.

Pharensis. *Lesina.*
Tragurensis. *Trau*
Sibenicensis. *Sibenico.*
sunt in ditione Venetorum.
Segnensis. *Segna.*
in ditione Imperatoris.
Scardonensis. *Scradona.*
Bosnensis. *Bosna.*
Samadiensis. *Semedereuo.*
Modrissiensis. *Modrussa.*
Corbauiensis. *Corbaua.*
Damnensis. *Dumnoer.*
Macorensis. *Macarsa.*
sex vltimi sunt sub ditione Turcarum, & Modrissien. ac Damnen. ad præsens carent Pastore.

Archiepiscopatus Iadrensis.

ZARA.

Episcopatus Suffraganei.

Arbensis. *Arbe.*
Veglianensis. *Veglia.*
Auxarensis. *Ossaro.*
Nonensis. *None.*
Omnes sub ditione Venetorum.

Archiepiscopatus Dinchiensis.

DVRAZZO.

Episcopatus Suffraganei sunt Bendensis, Crorensis, Lisiensis, & Canoniensis, qui omnes carent Pastore, præter Metropolitanum. Extabant & alij Episcopatus in hac Prouincia, qui ob tyrannidem Turcicam sunt hodie suppressi.

IN POLONIA.

Archiepiscopatus Gnesnensis est legatus Apostolicus natus, & Poloniæ Primas.

GNIEZNO.

Episcopatus Suffraganei.

Vratislauiensis in Silesia. *VVroclavv.*
Vladislauiensis in Cuiauia. *VVloclavv.*
Lubussensis in Marchionatu Brandeburg. *Lubusa.*
Vilnensis in Lithuania. *Vilna.*
Mednicensis in Samogitia. *Zmudz.*
Plocensis in Masouia. *Plocko.*
Cracouiensis in Polonia. *Krakovv.*
Posnaniensis in Podolia minori. *Poznan.*
Camanecen in Podolia maiori. *Kamien Rz.*
Vendensis in Liuonia. *Venda.*

Archiepiscopatus Leopoliensis in Russia.

LVVOVV.

Episcopatus Suffraganei.

Camenensis in Pomerania.
Culmensis, in Prussia. *Chelmno.*
Varmiensis ibid. *Vvarmia.*
Vvlodomiciensis. *Vvlodzimirz.*
Luceocensis. *Lucko.*
Polocensis. *Polock.*
Præmistiensis, in Russia. *Pozemist.*
Kiouiensis, ibid. *Kiiovv.*
Chelmensis, ibid. *Chelm.*
Piscensis. *Pinsko.*

Ex his Leopoliensis, Præmissiensis, & Chelmensis Episcopi erant Græci schismatici, quos ipsi Russi vocabant *Vladicas*, qui an. 1596. in communionem Ecclesiæ Romanæ à Clem. VIII. sunt recepti, vt patet ex professione Fidei ab ipsis emissa.

Posteaquam Lituani sese cum Polonis penitus coniunxere, atque in vnum Reipub. corpus coaluere, ann. 1578. in Comitiis Lubrinensibus inter Regni Poloniæ Senatores, primi sunt Antistites nominati, atque isto ordine ad ferenda suffragia collocati, Primum illi duo Archiepiscopi Gnesnensis, & Leopoliensis, & postea sequuntur Episcopi tredecim, de quibus iam supra dictum est.

Cracouiensis. Præmissiensis.
Vladislauiensis. Mednicensis.
Vilniensis. } altern. Culmensis.
Posnaniensis. } altern. Chelmensis.
Plocensis. } altern. Kiouiensis.
Varmiensis. } altern. Camenecensis.
Luceoriensis.

IN SCOTIA.

Olim nullus erat Archiepiscopatus in Scotia, sed Episcopatus omnes D. Papæ in spiritualibus subeiant. Postea à Sixto IV. ibi sequentes duo Archiepicopatus instituti fuerunt.

Archiepiscopatus Andreopolitanus, Primus.

SAINT ANDROVVS.

Episcopatus Suffraganei.

Dunckeldensis. *Dunkeld.*
Aberdonensis. *Aberdon.*
Morauiensis. *Moray.*
Dumblanensis. *Dumblane.*
Brechinensis. *Brechin.*
Rossensis. *Rosse.*
Cathanensis. *Cathnes.*
Orcadensis. *Orknay.*

Digitized by Google

Archiepiscopatus Glascoensis.

GLASCO.

Episcopatus Suffraganei.

Candidæ casæ, siue Gallouidiæ. *Quith horn.* vel *Gallouay.*
Lismoriensis, siue Argadiæ. *Argyle.*
Insularum, siue, Sodorensis. *Of the Fles.*

IN VNGARIA.

Archiepiscopatus Strigonien. ad Danubium fluuium Vngaricè Estergam *Germanicè* Gran.

Archiepiscopus Strigonien. est Legatus Apostolicus natus, & regni Vngariæ Primas, summusque Cancellarius, & Secretarius, qui Regem solet inungere, & coronare.

Episcopatus Suffraganei.

Agrien.	Vngaricè.	*Egher.*
	Germanicè.	*Erla.*
Nitrien.	Vng.	*Nitra.*
	Germ.	*Neutra.*
Vacien.	Vng.	*Vacz.*
	Germ.	*Vuatzen.*
Laurinen.	Vng.	*Gyor.*
	Germ.	*Raab.*

ad Danubium fluuium.

Quinque Ecclesien.	Vng.	*Pets.*
	Germ.	*Tunfkirchen.*

ad Drauum fluuium.

Vesprimien.	Vng.	*Vesprin.*
	Germ.	*Vesisbrun.*

est Cancellarius Reginæ, quam & coronare solet.

Archiepiscopatus Colocen. Vngaricè Colotsa.

Episcopatus Suffraganei.

Zagrabiensis.	Vng.	*Zabrag.*

Germ. *Agram*, ad Sauum fluuium in Regno Sclauoniæ versus Croatiam.

Varadiensis.	Vng.	*Varad.*
	Germ. *Groß*	*Vvardein.*
Chianadiensis.	Vng.	*Chianad.*
Sirmiensis.	Vng.	*Szerem.*
Bosnensis.	Vng.	*Bosyna.*

In Regno Bosniæ.

Transsiluaniæ, siue Albæ Iuliæ, in Transsiluania, Vng. *Feieruar Erdelyben.* Germ. *Vveissemburg in Sibenburgen.*

Cibiniensis, siue Hermanstadensis in Transsiluania, Vng. *Szbern.* Germ. *Hermanstadt.* Verum nescio an hic sit distinctus à Superiori, nam communiter vocatur Episcopus Transsiluaniæ vnus, & alter.

Tinninensis. Vng. *Tinnini.*
in Regno Bosniæ.

IN ANGLIA.

Archiepiscopatus Cantuariensis, totius Angliæ Primas est.

CANTERBVRY.

Episcopatus Suffraganei.

Londinensis.	*London.*	
Vintonien sis.	*Vvinchester.*	
Elien sis.	*Ely.*	
Linconien sis.	*Lincolne.*	
Lichfeldien.	*Linchfield.*	} vniti.
Conuentrien sis.	*Connentry.*	
Salisburien sis.	*Salisbury.*	
Bathonien sis.	*Bathe.*	} vniti.
Vvellen sis.	*Vvelles.*	
Exonien sis.	*Exceter.*	
Nordouicen.	*Norvvich.*	
Vigornien sis.	*Vvuorceter.*	
Herefordien.	*Hereford.*	
Ghicestren sis.	*Chichester.*	
Roffen sis.	*Rochester.*	
Oxonien sis.	*Oxford.*	
Gloucestren sis.	*Glocester.*	
Petriburgen sis.	*Peterborough.*	
Bristolien sis.	*Bristol.*	
S. Dauidis.	*S. Dauids.*	
Landaffen sis.	*Landaff.*	
Bangorien sis.	*Bangor.*	
Asaphen sis.	*S. Assaph.*	

Archiepiscopatus Eboracen.

YORCH.

Episcopatus Suffraganei.

Durnelmen sis.	*Durham.*
Carleolen sis.	*Carlile.*
Castren sis.	*Chester.*

IN ALEMANIA.

Archiepiscopatus Moguntinus.

MAINTZ.

Episcopatus Suffraganei.

Fisteren sis.	*Aichstet.*
Herbipolen sis.	*Vuirtzburg.*
Constantien sis.	*Constuetz.*
Curien sis.	*Cur.*
Argentinen sis.	*Stratsburg.*
Spiren sis.	*Speyer.*
Vvormatien sis.	*Vuormbs.*
Verden sis.	*Vverden.*
Hildeshemen sis in Vestphalia.	*Hildesheim.*
Paldebonen sis ibid.	*Paderborn.*
Halberstadien sis.	*Halberstat.*
Augustanus.	*Augspurg.*
Bambergen sis.	*Bamberg.*

est exemptus.

Misnen sis.	*Messen.*

est exemptus.

Archiepiscopatus Pragen sis in Boëmia Vrbs Regia.

PRAG.

Episcopatus Suffraganei.

Olomen sis in Morauia.	*Olmuntz.*
Vratislauien sis in Silesia.	*Breslau.*

Archiepiscopatus Colonien sis.

COLLN.

Episcopatus Suffraganei.

Leodien sis.	*Luttigh.*
Monasterien sis.	*Munster.*
Minden sis.	*Minden.*
Osnaburgen sis.	*Osnaburg.*

Archiepiscopatus Bremen sis.

BREMEN.

Episcopatus Suffraganei.

Balduicen sis, nunc supressus.	*Barde Vviff.*
Slesuicen sis.	*Slesovich.*
Rasceburgen sis.	*Ratzemburg.*
Lubicen sis.	*Lubeck.*
Rigen sis, siue Liuonien sis.	*Righe.*

cui olim Metropoli Episcopatus sequentes in Liuonia fuerunt Suffraganei Renalien sis, Curien sis, siue Gerlanden sis, Oiselen sis, Dapten sis, siue Topaten sis, Curomen sis, & alij in Prussia, qui nunc subsunt Gnesnen si Archiepiscopo.

Archie

Digitized by Google

Archiepiſcopatus Magdeburgenſis.

MAGDEBVRG.

Epiſcopatus Suffraganei.

Hauelburgenſis.	*Hauelburg.*
Brandeburgenſis.	*Brandeburg.*
Merſeburgenſis.	*Meiburg.*
Ciczenſis, ſiue Naumburgenſis in Miſnia.	*Cicz. Naumburg.*

Archiepiſcopatus Salſeburgenſis.

SALSBVRG.

Epiſcopatus Suffraganei.

Ratiſponenſis, exemptus.	*Regenſpurg.*
Paſſauienſis.	*Paſſau.*
Frizingenſis.	*Freiſingen.*
Brixinenſis.	*Brixen.*
Gurcenſis.	*Gurckh.*
Lauantinus.	*Lauant.*
Seccouienſis.	*Seckauvv.*
Chiemenſis.	*Chiemſe.*
Nouæ ciuitatis in Auſtria.	*Neuſtadt.*
Viennenſis. ibid.	*Vvien.*

Qui duo vltimi à Paulo II. circa an. 1468. inſtituti fuerunt, petente Federico III. Imper.

Archiepiſcopatus Treuerenſis.

TRIER.

Epiſcopatus Suffraganei.

Metenſis.	*Mets.*
Tullenſis.	*Toul.*
Verdunenſis.	*Verdun.*

Archiepiſcopatus Tarentaſienſis, in Burgundia.

TARENTAISE.

Epiſcopatus Suffraganei.

Seduenſis.	*Sedun.*
Auguſtanus.	*Oſta.*

Archiepiſcopatus Biſuntinus.

BESANÇON.

Epiſcopatus Suffraganei.

Baſilienſis.	*Baſel.*
Lauſanenſis.	*Loſanne.*
Bellicenſis.	*Belley en Breſſe.*

ad dictionem Regis Galliæ pertinet.

Archiepiſcopatus Vpſalenſis, in Suetia.

VPSHOLM.

Epiſcopatus Suffraganei.

Scarenſis, ſeu Scaranenſis.	*Schar.*
Lincopenſis.	
Stirunienſis.	*Strengnis.*
Aloenſis.	
Agarienſis.	
Abduenſis.	

Archiepiſcopatus Nidroſienſis, in Norvegia.

Epiſcopatus Suffraganei.

Bergenſis.	*Bergen.*
Stauagienſis.	*Straffanger.*
Hamarienſis.	*Hamar.*
Anſloenſis.	*Anſlo.*
Holamenſis.	*Holam.*
Horcadenſis.	
Sodrenſis.	
Gronelandenſis, inſul.	*Groenlande.*
Scalholtanus in Iſland.	*Scatholt.*
Hemetenſis.	
Eacenſis.	

IN BELGIO.

Poſtquam è Belgio in Hiſpanias diſceſſerat Carolus Cæſar, de nouiſque Epiſcopatibus per Belgium erigendis, cogitari cœperat, vt hac ratione Fides Catholica, & animarum ſalus extra periculum conſtitueretur, Philippus Rex eius filius parentis intentum exequitur, & facta diſtributione Prouinciarum in Diœceſes, lociſque pro Epiſcopatibus, & Eccleſiis Cathedralibus cum dote deſignatis, mittitur Romam an. 1558. Franciſcus Sonnius ad Summum Pontif. Paulum IV. qui inter omnes Eccleſias in Belgio erectas tres eſſe voluit Metropolitanas, ſeu Archiepiſcopales, Cameracenſem, Vltraiectenſem, quæ antiquitus fuerant Cathedrales, & Melchlinienſem planè nouam, quam etiam primatialem eſſe voluit, refert Arnoldus Hauenſius in tract. de erectione nouorum in Belgio Archiepiſcopatuum.

Archiepiſcopatus Cameracenſis.

CAMBRAY.

Epiſcopatus Suffraganei.

Atrebatenſis, in Arteſia.	*Arras en Artois.*	antiq.
Tornacenſis apud Neruios ad fluuium Scandim.	*Tournay.*	antiq.
Namurcenſis ad Moſam fluu.	*Namur.*	noui.
Audomarenſis in Arteſia.	*S. Omer.*	noui.

Archiepiſcopatus Vltraiectenſis ad oſtia Rheni.

VTRECHT.

Harlemenſis, apud Hollandos.	*Harlem.*
Dauentrienſis, apud Trahſylu.	*Deuenter.*
Leouardienſis apud Friſios.	*Leeu. Vvarden.*
Groeningenſis apud eoſdem.	*Groningen.*
Middelburgenſis apud Zellandi.	*Middelburg.*

Hæ ciuitates vna cum Vltraiecto hodie ab Hæreticis poſſidentur.

Archiepiſcopatus Melchlinienſis.

MECCHELEN.

Epiſcopatus Suffraganei.

Antuerpienſis in Brabantia ad Scaldim fluuium.	*Anuers.*
Gandauenſis in Flandria ad Scaldim fluuium.	*Gant.*
Brugenſis in Flandria.	*Bruges.*
Iprenſis. ibid.	*Iper.*
Boſcoducenſis in Brabantia.	*Beldut.*
Ruræmundenſis, in Geldria ad Moſam fluu.	*Ruremonde.*

IN HIBERNIA.

Archiepiſcopatus Ardmachanus.

ARDMACHA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Medenſis.	*Midhe.*	
Kylmorenſis.	*Cillmhor.*	
Cluanenſis.	*Cluaines.*	
Ardachadenſis.	*Ardach.*	
Clochorenſis.	*Clochar.*	
Rapotenſis.	*Rathbogh.*	
Derenſis.	*Deire.*	
Dunenſis.	*Dun.*	vnitl.
Conorenſis.	*Conaire.*	vnitl.
Dromorenſis.	*Drom mor.*	

Archiepiſcopatus Dublinienſis.

Ita dictus à Ciuitate, quæ olim vulgo Duibhlinn, ſeu ath Cliath Diubhlinem dicebatur, nunc verò baile atha Cliath. Eſt Metropolis Regni quoad temporale: huius Archiepiſcopus ex priuilegio ſe Primatem Regni facit, qui titulus Ardmachano ex antiquitate, & prima fundatione competit.

Epiſcopatus Suffraganei.

Kylldarenſis.	*Cill Dara.*
Fearnenſis.	*Fearna.*
Lachlenſis.	*Loch da lachan.*
Oſorienſis.	*Oſrudhe.*

Digitized by Google

Archiepiſcopatus Caſilenſis.

CASIL.

Epiſcopatus Suffraganei.

Liſmorenſis dictus etiam Vvaterfordienſis. *Limor, & Port Lairge.*
Cluainenſis dictus Coreagenſis. *Cluaine, Corcach.*
Roſſenſis. *Roſſ.*
Ardfeartenſis. *Ardfearta.* } vniti.
Acadenenſis. *Achade.* }
Limiricenſis. *Luimneach.*
Laonenſis. *Cill da lugh.*
Imilicenſis. *Imile.*
Finibricenſis. *Finibre.*
Finuarienſis. *Cill Fionnarach.*

Fuit olim in hac Prouincia Epiſcopatus celebris Inſchatenſis : ſed iam diuiſus partim Laonenſi, partim Ardfeartenſi adhæret.

Archiepiſcopatus Tuamenſis.

TVAIM.

Epiſcopatus Suffraganei.

Duacenſis. *Cill mhic Duach.*
Cluanfeartenſis. *Cluain Feart.*
Mayonenſis. *Maidhghee.*
Elinenſis. *Oil Finn.*
Achacleoenſis. *Achaidghee.*
Aladenſis. *Cill Ala.*

IN FRANCIA.

Archiepiſcopatus Lugdunenſis.

LYON.

Epiſcopatus Suffraganei.

Educenſis, ſiue, Auguſtodunenſis. *Autun.*
Matiſconenſis. *Maſcon.*
Cabillonenſis. *Chalon ſur Saone.*
Lingonenſis. *Langres.*

Archiepiſcopatus Senonenſis.

SENS.

Epiſcopatus Suffraganei.

Pariſienſis. *Paris.*
Factus eſt Archiepiſcopatus à Gregorio X V. an. 1622.
Carnotenſis. *Chartres.*
Aurelianenſis. *Orleans.*
Niuernenſis. *Neuers.*
Antiſiodorenſis. *Auxerre.*
Trœcenſis. *Troyes en Champagne.*
Meldenſis. *Meaulx.*

Archiepiſcopatus Burdegalenſis.

BOVRDEAVX.

Epiſcopatus Suffraganei.

Pictauienſis. *Poictiers.*
Sanctonenſis. *Sainctes.*
Engoliſmenſis. *Angouleſme.*
Petracoricenſis. *Perigueux.*
Condomenſis. *Condom.*
Malleacenſis. *Mallezet.*
Agennenſis. *Agens.*
Lucionenſis. *Lucon.*
Sarlatenſis. *Sarlat.*

Archiepiſcopat. Arelatenſis, in Prouincia Prouencia.

ARLES.

Epiſcopatus Suffraganei.

Maſſilienſis. *Marſeille.*
Arauſicenſis. *Orange.*
Tricaſtinenſis. *Tricaſtin.*
Tolonenſis. *Tolon.*

Archiepiſcopatus Aquenſis.

AIX.

Epiſcopatus Suffraganei.

Aptenſis. *Apt,*
Regenſis. *Riez.*
Foroiulienſis. *Freiuls.*
Vapincenſis. *Gap.*
Siſtaricenſis. *Sifteron.*

Archiepiſcopatus Viennenſis.

VIENNE.

Epiſcopatus Suffraganei.

Valentinus. *Valence.*
Viuarienſis. *Viuarais.*

Nam Albenſi, Heluiorum Vrbe à Croco Alamannorum Rege euerſa Sedes inde Viuarium eſt tranſlata.

Dienſen. *Die.* vniti.
Gratianopolitanus. *Grenoble.*
Maurianenſis. *Maurienne.*
Gebennenſis, ſiue Geneuenſis. *Geneue.*

Geneua à Nouatoribus an. 1535. occupata, Sedes hodie Epiſcopi eſt Anneſſiacum Sabaudiæ oppidum.

Archiepiſcopatus Ebredunenſis.

EMBRVN.

Epiſcopatus Suffraganei.

Dignenſis. *Digne.*
Nicienſis. *Nice.*
Graſſenſis. *Graſſe.*

Olim Antinopolitanus dicebatur, ſed poſtea Graſſum Prouenciæ Vrbem tertio inde milliari tranſlatus eſt, vnde Graſſienſis.

Glandeuenſis. *Glandeſue.*
Senetenſis. *Senez.*
Vencienſis. *Sainct Paul de Vence.*

Archiepiſcopatus Auenionenſis.

AVIGNON.

Ciuitatem hanc Auenionenſem Ioanna Caroli Calabriæ Ducis filia ceſſit Clementi V I. Summo Pont. ad compenſationem tributi Romanæ Sedi per annos multos non ſoluti.

Epiſcopatus Suffraganei.

Carpentoractenſis. *Carpentras.*
Vaſionenſis. *Vaiſon.*
Cabellicenſis, ſiue Cabellionenſis. *Cauaillon du Contat.*

Archiepiſcopatus Rhemenſis, in Campania.

RHEIMS.

Epiſcopatus Suffraganei.

Sueſſionenſis. *Soiſſons.*
Cathalonenſis. *Chalons ſur Marne.*
Siluanectenſis. *Senlis.*
Tornacenſis. *Tournay.*
Ambianenſis. *Amiens.*
Morinenſis. *Teroane.*
Nouionenſis. *Noyon.*
Belluacenſis. *Beauuais.*
Laudunenſis. *Laon.*
Attrebatenſis. *Arrois.*

Archiepiſcopatus Rothomagenſis, in Normandia.

ROVAN.

Epiſcopatus Suffraganei.

Baiocenſis. *Bayeux.*
Abrincenſis. *Auranches.*
Ebriacenſis. *Eureux.*
Sagienſis. *Sais.*
Lexouienſis. *Liſieux.*
Conſtantienſis. *Conſtances.*

Archiepiſcopatus Turonenſis, in Britannia.

TOVRS.

Epiſcopatus Suffraganei.

Cenomanenſis. *Mans.*
Redonenſis.

Digitized by Google

Redonensis.	*Rennes.*
Andegauensis.	*Angers.*
Nannetensis.	*Nantes.*
Carisopitensis.	*Cornouaille.*
Venetensis.	*Vennes.*
Maclouiensis.	*S. Malo.*
Briocensis.	*S. Brieu.*
Trecorensis.	*Triguier.*
Leonensis.	*S. Paul de Leon.*
Dolensis.	*Dol.*

Archiepiscopatus Bituricensis, in Ducatu Aquitania.

BOVRGES.

Episcopatus Suffraganei.

Claromontensis.	*Clairmont en Auuergne.*
Ruthenensis.	*Rodez.*
Cafurcensis.	*Cahors.*
Lemouicensis.	*Limoges.*
Mimatensis.	*Mende de Guinualdan.*
Albiensis.	*Alby.*
Castrensis.	*Castre.*
Vabren.	*Vaures.*
Tutellensis.	*Tulles.*
S. Flori.	*Sainct Fleur.*
Anicensis.	*le Puy en Auuergne.*

est exemptus.

Archiepiscopatus Auxitanus, in Vasconia.

AVX.

Episcopatus Suffraganei.

Aquensis.	*Aqs.*
Lectoratensis.	*Lectoure.*
Conuenensis.	*S. Bertrand de Cominges.*
Conseranus.	*S. Leger de Conserans.*
Bigoricensis, vel Taruiensis.	*Tarbe.*
Olorensis.	*Oleron en Bearn.*
Lascarensis.	*Lescar en Bearn.*
Vasatensis.	*Basas.*
Baionensis.	*Baionne.*
Adurensis.	*Aire en Armignac.*

Archiepiscopatus Narbonensis, in Gothia.

NARBONNE.

Episcopatus Suffraganei.

Carcassonensis.	*Carcassone.*
Britercensis.	*Besiers.*
Agathensis.	*Agde.*
Lodouensis.	*Lodeue.*
Nemausensis.	*Nismes.*
Vticensis.	*Vsez.*
S. Pontij Tomeriarum.	*S. Pont.*
Alectensis.	*Alex.*
Montis Pessulani.	*Montpelier.*

Ex insula Magalona an. 1536. ad Montem Pessulum translata est Paulo III. probante.

Archiepiscopatus Tholosanus.

THOLOSE.

Episcopatus Suffraganei.

Mirapicensis.	*Mirepoix.*
Montalbanensis.	*Montauban.*
Vaurensis.	*Vaure.*
Riuensis.	*Rieux.*
Lomberiensis.	*Lombes.*
S. Papuli.	*Sainct Papul.*
Appamiarum.	*Appanes.*

IN HISPANIA.

Archiepiscopatus Toletanus.

TOLEDO.

Episcopatus Suffraganei.

Cordubensis.	*Cordoua.*
Abulensis.	*Auila.*
Conchensis.	*Cuenca.*
Seguntinensis.	*Seguenca.*
Iaensis.	*Iaen.*
Segobiensis.	*Segobia.*
Chartaginensis.	*Murcia.*
Oxomensis.	*Osma.*
Vallisoletanus.	*Valladolid.*

Archiepiscopatus Tarraconensis, in Catalonia.

TARRACONA.

Episcopatus Suffraganei.

Barchinonen.	*Barcelona.*
Gerundensis.	*Girona.*
Elnensis.	*Elna.*
Vicensis.	*Vich.*
Celsonensis.	*Solsona.*
Vrgellensis.	*Vrgel.*
Illerdensis.	*Lerida.*
Dertusensis.	*Tortosa.*

Archiepiscopatus Cesaraugustanus in Aragonia.

CARAGOÇA.

Episcopatus Suffraganei.

Oscensis.	*Huesca.*
Balbastrensis.	*Barbastro.*
Iacen.	*Iacca.*
Tirasonensis.	*Tarazona.*
Albarrazinen.	*Albarrazin.*
Terulen.	*Teruel.*

Archiepiscopatus Hispalensis, in Batica.

SEVILLA.

Episcopatus Suffraganei.

Malacitanensis.	*Malaga.*
Gadicensis.	*Gadiz.*
Canariensis.	*Canaria.*

Archiepiscopatus Compostellanus, in Gallecia.

SANCTIAGO DE GALLICIA.

Episcopatus Suffraganei.

Tudensis.	*Tui.*
Salmanticensis.	*Salamanca.*
Caurensis.	*Coria.*
Placentinus.	*Placencia.*
Astoricensis.	*Asiorga.*
Zamorensis.	*Zamora.*
Aurensis.	*Orense.*
Pacensis.	*Badaioz.*
Mondonensis.	*Mondoñedo.*
Lucensis.	*Lugo.*
Ciuitatensis.	*Ciudad Rodrigo.*
Ouetensis.	*Ouiedo.*
Legionensis.	*Leon.*

Sunt ij duo vltimi exempti.

Archiepiscopatus Valentinus.

VALENÇA.

Episcopatus Suffraganei.

Oriolanensis.	*Oruela.*
Segobricensis.	*Segorbe.*
Maioricensis.	*Mallorca.*

Archiepiscopatus Granatensis.

GRANADA.

Episcopatus Suffraganei.

Almerensis.	*Almeria.*
Guadicensis.	*Guadix.*

Archiepiscopatus Burgensis.

BVRGOS.

Episcopatus Suffraganei.

Pampilonensis.	*Pamplona.*
Calaguritanus.	*Calorra.*
Palentinus.	*Palencia.*

Digitized by Google

IN LVSITANIA.

Archiepiscopatus Bracharensis totius Hispaniæ Primas.

BRAGA.

Episcopatus Suffraganei.

Portugalensis.	*Porto.*
Conimbricensis.	*Coimbra.*
Visensis.	*Viseu.*
Mirandensis.	*Miranda.*

creatus à Paulo III. Summo Pont. an. Domini 1545. instante Ioanne III. Portugaliæ Rege à Bracharensi Archiepiscop. dismembratus.

Archiepiscopatus Vlisbonensis, Metropolis amplissima, & totius Orbis emporium celeberrimum.

LISBOA.

Episcopatus Suffraganei.

Lamacensis.	*Lamego.*
Aegitanensis.	*Guarda.*
Leirensis.	*Leirea.*
Portalegrensis.	*Portalegre.*
Septentis.	*Ceita, in Africa.*
Funchalensis.	*Funchal.*
In Insula Materiæ.	
Angrensis.	*Angra.*
In Insula Tertia.	
Angolen.	*Angola.*
Ciuitatis omnium Sanctorum.	*Baja de todos os Santos in Brasil.*
Promontorij viridis,	*Cabo verde.*
S. Thomæ.	*S. Thome.*

hi duo vltimi sunt in Æthiopia.

Archiepiscopatus Eborensis.

EVORA.

Episcopatus Suffraganei.

Algarbiensis.	*Algarue.*
Eluensis.	*Eluas.*

IN INDIA ORIENTALI.

Archiepiscopatus Goensis totius Indiæ Orientalis Primas.

GOA.

In hac Ciuitate residet Prorex, atque vniuersæ Indiæ Senatus.

Episcopatus Suffraganei.

Cochinensis.	*Cochin.*
Malacensis.	*Malaca.*
Meliaporensis.	*Meliapor.*
Cranganensis.	*Cranganor.*
Moçambiquensis.	*Mocambique.*

Olim Episcopatus, hodie Episcopalis administratio.

Iapponensis.	*Iapan.*
Chinensis.	*China.*
Syrenensis.	*Sirene.*

Armeniorum Patriarcha, & sex Episcopi Suffraganei cum vniuerso populo obedientiam præstiterunt Papæ anno 1607. coram Eremitis Augustinianis in celebri Persiæ oppido, quod Aspamum, seu Aspahamum vocant, litteras obedientiales ad Paulum V. Pontificem Max. miserunt, & Philippus III. Hispaniarum Rex, vt latius Christiana Fides propagaretur, nominauit in Episcopum Persiæ Reuerendiss. D. meum Fr. Anton. de Gouea Lusitanum, Ord. Eremitarum S. August. alumnum, qui antea in Persiani Regis Curiam maximo feruore Christianam Fidem primus inuexerat, aliaque notatu digna fecerat, prout in libro de hoc ab illo conscripto omnibus notum est.

IN INSVLIS PHILIPPINARVM.

Archiepiscopatus Manilan.

MANILE.

Episcopatus Suffraganei.

Sanctissimi nominis Iesu.	*Santissimo nombre de Iesu en la prouincia de Cibu.*
Ciuitatis Caierum.	*La Ciudad de Caieres en la prouincia de Camanas.*
Ciuitatis nouæ Segobiæ.	*La Ciudad della noua Segobia en la prouincia de Cagaban.*

IN INDIA OCCIDENTALI.

Archiepiscopatus S. Dominici.

SANTO DOMINGO.

Episcopatus Suffraganei.

Cabacensis.	*Cabasco.*
Boriquensis.	*Borico.*
Nondurensis.	*Nondura.*
Panamensis.	*Panama.*
Chartaginensis.	*Cartagena.*
S. Martini.	*S. Martin.*

Archiepiscopatus Vrbis Regum, seu Limensis.

CIVIDAD DE LOS REGES.

Episcopatus Suffraganei.

Imperialis Ciuitatis.	*Ciudad Imperial.*
Cusquea.	*Cusquo.*
S. Iacobi Chilen.	*Santliago de Chilen.*
Platea.	*Ciudad de la Plata.*
Tucumen.	*Tucumanos.*

Archiepiscopatus Mexicanus.

MEXICO.

Episcopatus Suffraganei.

Xelicanus.	*Xile.*
Mothoacanus.	*Mothoacano.*
Guiacanus.	*Guiacanan.*
Tascalanus.	*Tascala.*
Guatimalanus.	*Guatimala.*
Crasensis.	*Crasencia.*
Nicaraganus.	*Nicaragoa.*
Ciapen.	*Ciapa.*

Sunt etiam alij Archiepiscopi per Prouincias diuisi, vt in nouo Granatensi Regno est Archiepiscopus Tochaimen. Et in Bætica noua est Archiepisc. S. Spiritus, & alij.

DE

Digitized by Google

DE EPISCOPALI MVNERE,

SEV DE QVALITATIBVS AD ILLVD RECTE OBEVNDVM REQVISITIS.

TITVLVS SECVNDVS.

Qualem oporteat eum eſſe, qui in Epiſcopum eſt ordinandus, quibúſve qualitatibus Epiſcopale munus rectè obire poßit, inueſtigandum eſt Apoſtoli regulam ſequendo, qui in huiuſmodi re 1. ad Timoth. 3. *ita ſcribit.*

FIDELIS ſermo: Si quis Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat. Oportet ergo Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, vnius vxoris virum, ſobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hoſpitalem doctorem, non vinolentum, non percuſſorem, ſed modeſtum, non litigioſum, non cupidum, ſed ſuæ domui bene præpoſitum: filios habentem ſubditos cum omni caſtitate. Si quis autem domui ſuæ præeſſe neſcit, quomodo Eccleſiæ Dei diligentiam habebit? non neophytum, ne in ſuperbiam elatus in iudicium incidat diaboli.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopalis ſublimitas nullis poteſt comparationibus adæquari.*
2 *Sacerdotium ſumma eſt omnium bonorum.*
3 *Sacerdos Angeli nomen habet.*
4 *Conſtantinus Magnus, & Valentinus Imper. Epiſcopos in ſumma veneratione habuerunt.*
5 *Epiſcopo nihil in ſæculo ſublimius, & excellentius reperiri poteſt.*
6 *Epiſcopatus dignitatem qui adipiſci vult, debet prius cogitare, quæ facultates ſuppetant, & difficultates officiant.*
7 *Prælaturis contrà temere ſe ingerentes innectuntur SS. Bernardus, & Gregorius.*
8 *Epiſcopatum appetentes ratione bonorum, & ſufficientia bonorum, illicite faciunt.*
9 *Epiſcopatum optans non propter officij dignitatem, ſed propter annexum laborem, bonum opus deſiderat.*
10 *Epiſcopi ambientes alios Epiſcopatus, eo fine, vt poſſint ſuis cognatis, & familiaribus prouidere, graviter peccant, quod intellige vt ibi.*
11 *Prælatura acceptatio procedere debet ex quadam intima ſtimulatione ſolicitante nos æmulari fraternam ſalutem.*
12 *Epiſcopus nemo lato animo creatur, ſi pericula, & ſupplicia ei propoſita conſideret, & num.* 13.
14 *S. Bruno Archiepiſcopatum Rheginenſem ſponte oblatum recuſauit.*
15 *Nazianzenus è patria diſceſſit, ne ad Epiſcopalem dignitatem aſcendere cogeretur.*
16 *S. Ambroſius noctu receſſit, ac ſe occultauit, ne fieret Epiſcopus.*
17 *S. Ephrem furorem ſimulauit ne fieret Epiſcopus.*
18 *S. Goaris incurabilem morbum impetrauit à Domino, ne vocaretur in Epiſcopum.*
19 *S. Gregorius Magnus ad Pontificatum electus infirmitatis ſuæ conſcius fugam iniit.*
20 *S. Ammonius ne ad Epiſcopalem conſecrationem adduceretur, auriculam ſibi amputauit, linguamque ſibi reciſſurum eſſe adiurans, ſi adhuc inſtarent.*
21 *S. Franciſcus noluit fieri Sacerdos, quia tantam, vt decet, non putauit animæ ſuæ eſſe puritatem.*
22 *S. Auguſtinus Epiſcopatum inuitus ſuſcepit, & tempore Ordinationis ſuæ vbertim lachrymatus eſt.*
23 *Nilamonius à Domino petiit, vt potius cum mori pateretur, quàm Epiſcopum creari.*
24 *Ioannes Hurtado Dominicanus Archiepiſcopatum Toletanum ab Imper. Carolo V. ſibi oblatum lachrymis, ac omni denique conatu reiecit.*
25 *Ludouicus Granatenſis Dominicanus cum in Archiepiſc. Bracharenſem nominaretur, graviter obſtitit.*
26 *Bartholomæus à Martyribus Superiorum iuſſu coactus Archiepiſcopatum Bracharen. inuitus ſuſcepit, quo poſtea renunciato in monaſterium ſui Ordinis ſe recepit, vbi vitam cum morte feliciter commutauit.*
27 *Conſolatione eget, qui Epiſcopale onus inuitus ſuſcipit.*

SI QVIS EPISCOPATVM deſiderat.

GLOS. I.

NE quiſquam pronus ſit ad Epiſcopatum deſiderandum declarat Apoſtolus in citatis verbis, qualem oporteat eſſe Epiſcopum, quatenus Epiſcopatum nemo affectet, niſi virtutibus ſupradictis ornetur. Honor enim, vt aſſerit *S. Ambroſ. de dignitate Sacerdotum cap.* 2. & ſublimitas Epiſcopalis nullis poterit comparationibus adæquari; ſi Regum fulgori compares, & Principum diademati, longè erit inferius, quàm ſi plumbi metallum ad auri fulgorem compares. *& SS. Chryſoſt. lib.* 3. *de Sacerdot. & Nazianz. in orat.* 17. *ad cives Nazianz.* hoc ipſum affirmant, his verbis: quantum cœlum terra pretioſius eſt, quantuncunque anima corpori, ſpiritus carni, diuina humanis præſtant; tantum 1

Digitized by Google

Epiſcoporum principatus omnia ciuilia regna, & poteſtates antecellit, & quanta eſt differentia inter ſolem,& lunam,tanta inter Sacerdotium,& imperium *cap. ſolutæ, de maiorit.& obed.* Idem *Chryſoſt. in Iſai. homil.4. & 5.* ad hoc propoſitum ſic ait : Alij ſunt termini regni,alij Sacerdotij ; ſed hoc illo eſt maior , nam Regi corpora commiſſa ſunt, Sacerdoti animæ. Ac rurſum : Expende modum poteſtatis vtrique traditæ, & videbis Sacerdotem multò ſublimius Rege ſedente , admirandus videtur thronus Regius ; ſed rerum terrenarum adminiſtrationem ſortitus eſt. Sacerdotis thronus in cœlis collocatus de cœleſtibus negotiis habet pronuntiandi auctoritatem,cum Sacerdotium à ſupernis deſcendat,eiuſque vinculum animam contingat , atque ad cœlos vſ-
2 que perducat. Et *S. Ignatius in epiſtola ad Smirnenſes* ſcripſit Sacerdotium ſummam eſſe honorum,qui in hominibus conſtant. *S. Ephrem tom.1. ſerm.* de Sacerdotio exclamat Sacerdotium eſſe miraculum ſtupendum, poteſtatem ineffabilem,venerandum miniſterium, cœlum attingere, cum Angelis verſari. Et *S. Gregor. Nazianz. apolog.1.* ſic ait : Mediatorem inter Deum, & hominem agere , vt opinor , Sacerdotis munus eſt. *Et S. Gregor. Nyſſen.lib. de vita Moyſis* probat ex diuina ſcriptura Sacerdotium non rem humanam eſſe, ſed diuinam. Vnde
3 dicit *S. Thom. 3. par. quæſt. 22. art. 1. ad 1.* Sacerdos in quantum eſt medius inter Deum, & populum , Angeli nomen habet. *Et S. Chryſ.ho.2.in 2.ad Timoth.* An ignoras quid ſit Sacerdos ? Angelus vtique Domini eſt. Non ex ſeipſo loquitur, ſi deſpicis , non illum deſpicis ; ſed Deum,qui illum ordinauit. *Et S. Hieron.in epiſt.ad Nepotianum de vita clericorum* inter Regem , & Epiſcopum hoc ponit diſcriminis,quod ille nolentibus præeſt , hic volentibus , ille terrori ſubiicit , hic ſeruitutem demit, ille corpora cuſtodit ad mortem , hic animas ſeruat ad vitam.

4 Vnde ab ipſo Eccleſiæ naſcentis exordio Principes Catholici verbis,& factis ſemper oſtenderunt quantum Epiſcopis tribuendum eſſet,in omnibus ſe illis inferiores profitentes : Ac primum,Conſtantinus ille Magnus ingreſſus locum in quo Epiſcopi conuenerant ad Concilium Nicænum celebrandum in medio conuentu erectus conſtitit ; ac cum parua quædam ſella ex auro fabricata illi eſſet loco poſita , non prius conſedit, quam Epiſcopi ad id annuiſſent,vt eſt apud *Euſeb lib.3. de vita eiuſdem cap.*10. Nec ſolum Epiſcopos,vt Patres,imo vero , vt Dei Prophetas omnino honorifice reuerebatur , vt idem *Euſeb.* in eadem hiſtoria memoriæ prodidit *lib.3.cap.*22. Item Valentinus imper. virtutibus,& rebus geſtis vbique clarus ipſos Epiſcopos in ſumma veneratione ſcribitur habuiſſe *lib.7.tripartitæ hiſtoriæ c.*8. In noſtris Hiſpaniarum Regnis , & vbicunque religio Catholica viget, Epiſcopi reuerenter , & honorificè ab omnibus coluntur, à Dynaſtis etiam,& Principibus,qui quò magis pij , & orthodoxi ſunt , cò magis Epiſcopos honorare ſolent.

5 Hinc *S. Ambroſ. lib. de dignit. Sacerdot. cap.*3. profitetur nihil in ſæculo ſublimius Epiſcopis reperiri poſſe, & nihil eſſe Epiſcopo excellentius, & *in cap.6.* ait Epiſcopum oculorum in corpore , id eſt , in Eccleſia , officium voluntarium accepiſſe,vt reliquum per ipſum corpus ducatum lucis haberet. *Dyoniſ. Areopag.cap.7. Eccleſiaſt. hierarchiæ par.*3. eum & ſcripturis diuinis diuinum Antiſtitem , & iudiciorum diuinorum interpretem vocat. Angelus enim eſt, inquit , Domini Dei rerum omnium præpotentis. *S.Gregor.Nazianz.in apolog.1.de fuga* ita ait. Quis ille eſt,qui veritatis Antiſtitem, ac propugnatorem vnius dieculæ ſpatio , velut ſimulacrum ex argilla fingit ; illum,inquam,qui cum Angelorum claſſe,atque ordine futurus eſt,qui cum Archangelis Deum celebrat,qui ad ſupremum Altare Sacrificia tranſmittit, ſimulque cum Chriſto Sacerdotio fungitur,qui figmentum inſtaurabit,imaginemque creatori ſiſtet,& ſuperno mundo opificem aget;& vt quod maius eſt,dicam,Deus erit,alioſque Deos efficiet.

Diligenter igitur,qui ad hoc dignitatum culmen aſ- 6
cendere , eiuſque munus ſubire curat , cogitare debet, quæque tum facultates ſuppetant, tum difficultates oſticiant , ne forte cum exiguæ ſtaturæ ſit , gigantum induat arma , quæ tum in curſu , tum in prælio impedimento ſint,cum in his permulti decipiantur,ea tentantes , quæ ſunt ſupra vires. Ideo *S. Nazianz. in orat. de moder.in diſp.adhib.* de his loquens dicebat. Quid in cœlum prouolas cum pedes ſis ? quid turrim extruis, cum iis rebus careas,quæ ad eam perficiendam requiruntur? quid ipſe quoque manu aquam metiris , & cœlum palmo , terramque omnem pugillo , clementa magna , & huiuſmodi,vt ea creator ſolus demetiri poſſit ? Si enim tunc primum , inquit *Bernardus* , hæſitare incipias , id quidem ſero ; ante iuxta conſilium Saluatoris *Luca* 14. ſediſſe debueras, ante æſtimaſſe opus, metiri vires,ponderaſſe ſapientiam,merita comparaſſe,ſumptus computaſſe virtutum. Quis enim ſanus,& ſobrius cum perſpexerit vix ſe ferendis oneribus ſuis ſufficere,aliena quoque onera libenti animo ſuſcipiat ? quis cum vix reddendis domeſticis rationibus ſuis ſe parem agnoſcat, in publicis ,vel alienis ſponte operam profiteatur ? Quisnam æger, ſuorumque vulnerum curandorum non ſatis peritus,alterius morbis mederi aggrediatur?Quid enim indignius eſt ? quid maiori pœna dignum,quam in conſpectu Dei, & Angelorum eius , in conſpectu Eccleſiæ vniuerſæ, id ſe ſcire profiteri , quod ignores , id velle, quod nolles,id poſſe,quod nullo modo poſſis ? Non tunc igitur hæc talia cogitanda ſunt, dum iam diuino adſtamus Altari,ſed tunc dum ambitioſè diſcurrimus,penſamus,cœlum, & terram modò optatis potiamur, miſcemus. Neque enim erit adeo deſperatus , & perditus animus, qui ſi maieſtatem , & amplitudinem earum rerum ſecum diligentiùs conſideraverit,&expenderit,qui non concidat , qui ſe dare præcipitem velit, qui ſententiam futuri iudicis , quam veluti manu ſua ſubſcribit, non exhorreſcat,ne illud exaudiat,neſcitis quid petatis *Matth.* 20.

Vnde *S. Bernardus in ſerm. ſuper Cant.* contra eos, 7
qui ſe ingerunt Prælaturis ita dicit : Miror audaciam plurimorum,quos videmus de ſuis vineis non colligere niſi ſpinas , & tribulos ; vineis tamen Dominicis etiam ſe ingerere non vereri, fures ſunt , & latrones non cuſtodes,nec cultores. Væ(inquit *Gregor.in epiſt.126.lib.7.*) qui culmen regiminis non ad officium portandi oneris ſuſcipit,ſed ad appetitum gloriæ,& tranſitorij honoris. Væ qui dux Chriſtianæ militiæ fieri ſuſtinet , non dum veteranus miles : id eſt , diu exercitatus in omnium victoria : Epiſcopus eſt aurora oriens , quando de nouo venit,non vt præſit,ſed vt proſit.

Prædicti igitur Prælaturis temere ſe ingerentes,illaſ- 8
que ambientes,rudes tamen,& imperiti ; aut corruptis, & deprauatis moribus, ſi in Epiſcopos eligantur, magis oberunt,quam proderunt : Sic etiam ratione honorum, & ſufficientiæ bonorum Epiſcopatus appetentes, illicitè faciunt , cum pertineat ad cupiditatem , & ambitionem , vnde contra Phariſæos Dominus dicit , Amant primos accubitus in cœnis, & primas cathedras in Synagogis , ſalutationes in foro , & vocari ab hominibus Rabbi : Sic denique ad celſitudinem gradus appetere Epiſcopatum præſumptuoſum eſt. Vnde Dominus arguit Diſcipulos *Matth.* 20. Primatum quærentes , dicens : Scitis quia Princeps gentium dominatur eorum, vbi *Chryſoſtom.hom.66.* ait per hoc oſtendere,quod gentile eſt primatus cupere : Et idem *hom.35.in* hæc verba. Opus quidem deſiderare bonum, bonum eſt:primatum autem honoris concupiſcere, vanitas eſt:Primatus enim fugientem ſe deſiderat , deſiderantem ſe horret.

Verum

9 Verum si quis Episcopatum optet non propter officij dignitatem,sed propter annexum laborem,qui est ordinatus ad honorem Dei,& proximi salutem,bonum opus desiderat,quia ita hunc Apostoli locum interpretantur. *D.Thom.2.2.quæst.185.artic.1.Azor.instit.moral.par.2.lib.3. cap.28.quæst.2.* latè *Claud.Iains in speculo Præsulis sub rub. de eo qui Episcopatum appetit, & ad Prælaturam moueri procurat,an peccet necne? Alphons.Aluarez.,Guerrero in speculo iuris Pontificij cap.4. post princip.* Ideo quiuis Episcopatum licite cupit,non propter dignitatem,sed propter administrationem, quia optat prodesse, & non præesse. Vnde *Apost.* non dicit, qui Episcopatum desiderat, bonum desiderium habet,sed bonum opus,scilicet vtilitatem plebis.

10 Hinc etiam *Nauar.de orat.miscel.42.num.2.* asserit grauiter peccare Episcopos ambientes alios Episcopatus, ad quos libera multorum beneficiorum collatio pertinebat, vt per ea possent suis cognatis, & familiaribus prouidere. Ipse vero *cons.17.num.7. sub tit.de sentent. exc. in nouis*,resoluit absque peccato,etiam veniali, posse appeti Episcopatum ab illo, qui est eo dignus, dummodo principaliter appetatur, vt prosit, licet minus principaliter appeteretur ob honorem, & fructus eius. & ex *Petro Nauar. Iacob. de Graff. Tolet.* & aliis comprobat *Hamelon.de Bonis,de humana vitæ statibus p.1 cap.6. versic. quando autem.*

Vtrum autem Prælatus Religionis possit subditum obligare ad acceptandum Episcopatum, solet ab aliquibus dubitari: ego tamen non posse verius sentio, quia Religiosus tenetur obedire Prælato in iis, quæ sunt secundum regulam;at fieri Episcopum, non est secundum Regulam, nec ad regularem vitam pertinet, immo ab illa eximit,& prorsus contra rationẽ est posse Prælatum id subdito præcipere per quod ille ab eius obedientia eximitur. Tum quia potestas,quam habet Prælatus Religionis ordinatur per se ad commune bonum Religionis,aut bonum particulare subditi: nec ex vi officij habet communi Ecclesiæ necessitati prouidere. Sed episcopatus non ordinatur ex se ad bonum religionis, aut subditi, sed ad bonum commune Ecclesiæ: Ergo, nec obstat quod *S. Thom. 2.2. q.185. a 2.* docet Religiosum teneri obedire Prælato obliganti ad acceptandum Episcopatum,quia ibi nomine Prælati intelligi Pontificem respondet *Sot. de iustit.lib.10.q.2.art.2.*

11 Acceptatio Prælaturæ(vt inquit *S. Bernard. serm.58. super Cant.*) procedere debet ex quadam intima stimulatione sollicitante nos æmulari fraternam salutem, æmulari decorem domus Domini, incrementa lucrorum eius, incrementa frugum iustitiæ eius, laudem, & gloriam eius,vt euellat,& destruat, ædificet, & plantet. Volens igitur Dominus ascensurus ad Patrem, Vicarium in terris constituere,& Petrum vniuersæ Ecclesiæ Pastorem præficere, dixit illi:Simon Ioannis diligis me plus his? dixit ei; etiam Domine, tu scis, quia amo Te. Dixit ei:Pasce agnos meos.Dicit ei iterum: Simon diligis me? ait illi, etiam Domine; tu scis quia amo te. Dixit ei iterum: Pasce agnos meos. Dixit ei tertiò, Petre amas me? contristatus est Petrus, quia dicit ei tertiò amas me,& dixit ei:Domine tu omnia nosti, tu scis, quia amo te. Dixit ei: Pasce oues meas, quem locum *Bernard.super Cant.serm.76.* sic interpretatur. Non otiose toties repetitum est, Petre amas me in commissione ouium, & ego quidem id significatum perinde puto, ac si illi dixisset Iesus: Nisi testimonium tibi perhibente conscientia, quod me ames,& valde perfecteque ames, hoc est,plusquam tua,plusquam tuos, plusquam & te,vt huius repetitionis meæ numerus impleatur, nequaquam suscipias curam hanc, nec te intromittas de ouibus meis, pro quibus sanguis vtique meus effusus est; hinc etiam *Modern.quidam in annot. super Ioan. ibi.* Pasce agnos meos, sic ait: Qui ex loco gloriantur sibi commissum gregem Domini,eos primum oportet meminisse à Petro ter exactum amorem erga Christum, neque quemlibet amorem, sed ardentiorem cæteris: Deinde ter item commissam illi curam gregis, illud nimirum significatum est, non esse idoneum Sacerdotio, nisi qui neglectis omnibus nihil amet, nisi Christum, hoc est, veritatem,innocentiam,pietatem. Nihil magis requirit Iesus in Pastore, quam amorem. Oues Christi docere potest & malus Pastor,& qui eas odit,& rapit; pascere autem non potest, nisi qui diligit: Doctos multos, & nobiles facile est reperire Pastores, amatores Ecclesiæ paucos. Hos potissimum elegit ad Ecclesias suas Iesus, qui potissimum diligunt; Diligit Ioannem, elegit Petrum; diligit sibi cariorem, elegit Ecclesiæ vtiliorem: diligit innocentem,elegit lapsum, vt qui ipse pœnituerit, facilius pœnitenti indulgeat, ac benignius nouerit misereri, qui secum misericorditer actum meminerit. Ter igitur interrogat, repetit, inculcat an se diligat, vt ei declaret quanta sollicitudine,desiderioque expeteret, quod toties interrogaret, simulque omnes admoneret ardentissimum sui amorem in Pastore requiri, maxime enim quæritur, quod maxime desideratur. Ter exigit amorem à Petro Iesus, nec quemlibet amorem, sed ardentiorem, quam aliorum Apostolorum sit, priúsquam gregis sui curam illi committat,cui namque plus committitur, plus & ab eo exigitur. Contristatus post tertiam interrogationem Petrus est,non ex eo, quod amorem suum non crederet, quem sciebat falli non posse, sed quod non tantum amorem in se ipso Christus esse intelligeret, quantum habere se crederet, vnde respondit: Domine tu omnia nosti.Tu scis quia amo te:quasi diceret, ego falli possum, qui amare me dico: Tu qui omnia nosti, scis num verum sit quod dico. Certè tu scis, te à me amari, ego vero nescio an tantum a me ameris, quantum amari à me velis. Cui tandem dicit Iesus: Pasce oues meas: quasi diceret:Interrogatio mea Petre non amoris in me tui dubitatio, sed manifestatio est, vt nouerint omnes, me tibi pascendas oues meas non fuisse daturum, nisi me à te mirificè amari certo scirem. Noui namque neminẽ eas pascere posse, qui me non vehementer amet. Rapere quidem potest ea mercenarius,fur,& latro; pascere vero non potest, nisi qui animam suam pro eis ponere paratus sit. Propterea,qui dixi tibi, pasce agnos meos, dico pariter, pasce oues meas. Iidem enim sunt agni, quæ & oues meæ: sicut ego quoque,& agnus sum,& ouis; Agnus,qui vere Pascha immolatus peccatum mundi tuli. Ouis,quæ ad occisionem ducta non aperuit os suum.

Quamobrem rectè *S. Gregor. Nazianz. lib.3.& 6. de Sacerdot.* scripsit: Nemo sapiens læto animo creatur Episcopus,si quis pericula,& supplicia ei proposita consideret,atque ideo stultus videri potest,ac reprehensione dignus, qui cum viam ingredi possit complanatam, & expeditam, sponte se in locum angustum, periculosumque redegerit. Quod *S. Chrysost. ad Hebræ.homil.34.* late prosequitur, inter cætera dicens: Miror si potest saluari aliquis Rectorum, post tantam enim comminationem, quam negligentiæ videmus illatam, video aliquos etiam concurrere, & præcipitare semetipsos in tantam molem, ac difficultatem regiminis, quò etiam spectat quod *Petrarcha* dicit *de remedio vtriusque fortunæ lib. 1. dialog. 170.* O vertigo morum pessima, ad quod olim consueuerant, & deberent cogi homines, inde nunc retrahi non possunt. 12

Hoc idem etiam *D. Bernardus ad Episcopum Londonen.epist.24.* elegantibus, & horrendis prosequitur verbis,dum ait: Curritur ad Ecclesiasticas curas,tanquam sine curis iam quisque victurus sit,cum ad curas peruenerit. Et qui nondum has curas experti sunt, videntes alios, qui iam humeros submiserunt huic farcinæ, non solum non gemere tanquam sub onere, sed insuper 13

appetere

appetere plus onerari : non deterrentur periculis, quæ cupiditate cæcati, non vident. Quæ iſta inſania eſt ? Vbi timor Dei ? vbi mortis memoria ? vbi gehennæ metus ? & terribilis expectatio illa iudicij ? Quò aſcendis miſer ? vt ab altiori gradu ſit caſus grauior : neque enim paulatim decides, ſed tanquam fulgur in impetu vehementi (quaſi alter Sathanas) ſubito deiicieris. Non cum tanta alacritate currerent ad honores, ſi eſſe ſentirent, & onera, grauari profectò metuerent ; nec cum tanto labore, & periculo dignitates affectarent : affectant autem, quia ſola attenditur gloria, non pœna. Væ tibi Epiſcope, quia peccata populi comedis, ac ſi propria tibi minus ſufficere viderentur. Die mihi quantum deſudas, vt gemitibus, orationibus, pœnitentia, prædicatione, &c. diluas peccata illorum, quorum bona comedis ! Venies miſer ante tribunal Chriſti, & audietur grauis querela populorum, accuſatio dura eorum, quorum vixere ſtipendiis, neque diluere peccata ; quibus facti ſunt duces cæci, & fraudulenti mediatores. Quid tibi inſipiens delitiæ ſapiunt, quid diuitiæ illæ oblectant oculos, quibus mercaris tam graue iudicium, tam duræ temetipſum obligans rationi ? Vniuerſa quidem vſque ad quadrantem nouiſſimum exigeris ? Vnde idem *Bernard. epiſt.* 8. cuidam Brunoni docto viro conſulenti an acceptaret electionem Archiepiſcopatus Colonienſis, omnino recuſauit dare ei conſilium ; ſed ſolum dixit ſe oraturum pro eo, quia tamen ipſe nihilominus acceptauerat, ſequenti epiſtola terret cum electione Sauli, & Iudæ, & ſuper omnia commendat ei humilitatem. Et *D. Gregor.* dicebat quod nulla cura eum magis ſollicitabat, quam cum ad conſecrandum Epiſcopum eius expectabatur arbitrium.

14 Cum profecto tot ac tanta in Epiſcopo requirat noſter Apoſtolus ; & muneris eius, ac officij ratio tam multa poſtulet, quiſque ſibi merito timere debet, ne dicam exhorreſcere, cum tantum munus aſſumit, quæ cauſa multis ſane ac magnis in Eccleſia Dei viris fuit id muneris refugiendi.

Sanctum igitur Brunonem Ordinis Carthuſiani Patriarcham inſignem ab eremo Romam accerſitum ab Vrbano II. Pont. Max. quem diu ante coluiſſet, & eius opera in Conciliis celebrandis vſus fuiſſet vſque ad Concilium Placentinum, Archiepiſcopatum Rheginenſem totius Calabriæ Metropolim ſponte oblatum recuſaſſe, & ſolitudinem iterato adiiſſe, eiuſdem vitæ acta ab innumeris præclaris exarata ſcriptoribus apertiſſimè teſtantur *Petr. Suter de vita Cart. tract. 5. cap. 5. Laurent. Suri. de probatis Sanctorum vitis tom. 5. die 6. Octobris §. 22. Meleager Pentimalli in vita S. Brunonis tract. 1. cap. 10. pag. 88. Cardin. Cæſar Baron. annal. Eccleſiæ tom. 11. annor. 1092. pag. 635.*

15 Nazianzenus etiam à patria diſceſſit, ne ad eum honoris gradum aſcendere cogeretur.

16 S. Ambroſius noctu receſſit, ac ſe occultauit.

17 S. Ephrem Syrus cum intellexiſſet ſe ad Epiſcopatum electum, tantiſper furorem ſimulauit, donec alius electus eſſet. *Sozom. lib. 3. hiſtoria Eccleſ. cap. 15.*

18 S. Goaris Preſbyter incurabilem morbum impetrauit à Domino, cùm à Sigeberto Rege ad Treuirenſem Epiſcopatum vocaretur. *Surius in eius vita.*

19 S. Gregor. Magnus ad Pontificatum electus infirmitatis ſuæ conſcius fugam iniit, & inter ſyluarum ſaltus, & cauernarum latibula fulgidæ columnæ indicio agnitus capitur, trahitur, & Pontifex conſecratur. *Ioan. Diaconus in eius vita l. 1. c. 44. Car. Bar. an. Eccl. tom. 8. an. 590.*

20 S. Ammonius Eremita ad Epiſcopalem conſecrationem adducendus, cum diſſuadere non poſſet, dexteram ſibi auriculam amputauit, & cum adhuc inſtarent, linguam quoque ſibi reſciſſurum eſſe adiurauit, & ita eum reliquerunt. *Nicephor. lib. 11. Eccleſiaſt. hiſt. cap. 37. Palladi. hiſtoria Lauſiaca cap. 12.*

S. etiam Malachias cùm ad Archiepiſcopale onus vocaretur, & compelleretur, omnibus quibus potuit modis renuit ; anathema verò minitantibus ni pareat ; tandem humeros ſubmiſit, dicens : Ad mortem me ducitis, ſed obedio ſpe martyrij. *Sur. in eius vita tom. 6. die 3. Novembr. Sorez. de officio vicarij in proam. Adarc. Anton. Gennen. in man. Paſtorum c. 1.*

S. Franciſcus vidit Angelum cum phiala lucida in 21
manu limpidiſſimo liquore plena ſibi miſſum dicétem : Vide Franciſce, quicunque vult fieri Sacerdos, & Sacramenta adminiſtrare, ita purus eſſe debet in anima, ſicut liquor iſte, noluit vir Sanctus fieri Sacerdos, qui tantam animæ ſuæ non putauit eſſe puritatem.

S. Auguſtinus notus ob virtutem, & doctrinam, cum 22
adhuc laicus eſſet, ab eis tantum Eccleſiis, quæ non haberent Epiſcopos, ſuam abſtinebat præſentiam, manu iniecta à populo Epiſcopus ordinandus infertur, qui vbertim lachrymatus eſt, conſiderans, quam magna ſuæ vitæ pericula de gubernatione Eccleſiæ impenderent. ita *Poſſidonius in eius vita cap. 4.* & teſtatur ipſe *Auguſt. epiſt. 147.*

Nilamonius Monachus cum rogatus eſſet, vt aſſen- 23
ſum præberet electioni de ſe factæ in Epiſcopum, reſpondit, vt per diem ſpectarent, vt interea ſua componeret : tranſacto tempore adhuc requiſitus, vt tandem Epiſcopatum acceptaret, ait, ſine me prius Deum paulum alloqui : in oratione autem poſitus à Domino periit, vt potius eum mori paterentur, quam Epiſcopum creari, & antequam ab oratione bonus Pater ſurgeret, Deo ſpiritum reddidit, & mortuus eſt, referunt, *Niceph. lib. 3. cap. 17.* nouiſſime *Ioan. Baptiſta Fino de regulis iuris veſpertinæ homilia, homil. 5. in fine, Sozom. lib. 8. Eccleſiaſt. hiſtor. cap. 19.*

S. Bernardus bis, aut ter Epiſcopatum ſibi vltro oblatum reſpuit.

S. Bonauentura ſemel quantum potuit, refutauit ; ſed poſtea tandem Romani Pontific. iuſſu coactus recepit. *S. Auguſtinus epiſt. 204.* aſſerit quod multi, quia nolebant accipere Epiſcopatum, perducebantur, includebantur, & cuſtodiebantur ; & Sancti quamplurimi hoc Epiſcopale munus, vel recuſarunt, vel inuiti ſuſceperunt ; quorum crebertima in vitis Sanctorum apud *Surium lib. 1.* extant exempla, & hac ætate multos non defuiſſe nouit parens meus, ex quibus duos tantum attingam, qui cum Eccleſiarum omnium fere aliarum opulentiſſimarum, ac nobiliſſimarum gubernacula conſtantiſſime recuſauerint, multorum poterunt eſſe aliorum inſtar.

Quorum vnus fuit Ioannes Hurtado Dominicanus 24
(prout refertur in hiſtoria generali S. Dominici *Hernardi de Caſtillo in 2. parte lib. 2. cap. 26. fol. 202.*) cui cum Archiepiſcopatum Toletanum Carolus Quintus Imperator ſecretò deſignaſſet, eique tum precibus, tum lachrymis, ac omni denique conatu obſiſtenti indutias Imperator ad melius deliberandum indulſiſſet, præſtitit vir egregius conſtantiſſime in priori propoſito ; cuius animi magnitudinem, ſtabilemque omnino ſententiam, ac minime fucatam, ſed Deo addictam Imperator admiratus, iuſſit illum tuto animo eſſe, quem iam libertate donabat : tunc ille ſumma perfuſus lætitia, nouum munus à Cæſare poſtulauit, vt ſcilicet nemini, ſe vinente, quod ab eo geſtum fuerat, patefaceret. Quod Cæſar fideliſſimè præſtitit, ſed eo vita deinde functo aliis inimè occultandum, ad reliquorum exemplum, eſſe putauit.

Alter fuit pius ille Ludouicus Granatenſis eiuſdem 25
Dominicani Ordinis alumnus, is cum à Catharina Portugaliæ Regina, & gubernatrice eiuſdemque Caroli Imper. filia in Archiepiſcopum Bracharenſem, & Hiſpaniarum Primatem nominaretur, grauiter obſtitit, ab eaque ſummis precibus impetrauit, vt illum à tanto

onere

onere liberaret, facta promissione, quod ad illud recte obeundum, insignis, & probatæ vitæ viri eiusdem Ordinis sibi notitiam daret; obtulit Fr. Bartholomæum à Martyribus, qui superiorum iussu coactus, postquam semel quantum potuit refutauit, Archiepiscopatum suscepit, statimque totis viribus, & instanter Summum Pont. supplicauit, vt sibi resignandi licentiam concederet, qua obtenta Episcopatui renuntiauit reseruata sibi tenuissima pensione, qua in Monasterium à se constructum eiusdem Ordinis se recepit, vbi feliciter vitam cum morte commutauit, multis clarus miraculis.

27 *Gregor.* igitur *epist.* 45. *lib.* 4. cogens quendam Marianum Monachum omnino renitentem suscipere Episcopatum, scribit cuidam, quod consoletur eum; quia, ait, cuiuslibet officij valde onerosa est nouitas: præsertim quia post longa quietis otia eius proculdubio nouitas perturbabitur. Ideo peto vt cum venerit tempestatum secularium procellas fugiens, semper apud vestram mentem portum quietis inueniat. Confido in Domino quod ad interiora illum euacuet, & ad exteriora gerenda confortabit. Et *epist.* 4. *lib.* 6. *ad Episcopum Constan.* qui dixerat se infirmum ad tantum onus, respondet; Prima virtus est cognitio infirmitatis, atque ex hoc colligimus vos bene posse susceptum ministerium implere, quia hoc cognoscitis. Ille omnibus infirmior, qui suam non agnoscit infirmitatem. Et *Epist.* 5. eundem exhortatur ad tolerandum onus Pastorale, asserens illud: Si Christus pro omnibus mortuus est, restat vt qui viuunt, non sibi viuant, &c. Et quia ille scripserat in epistolis suis, quod semper anhelabat ad mentis tranquillitatem, & quietem, & ad fugiendam cogitationum perturbationem, respondet, quod Pastor non potest funditus repellere perturbationem cogitationum, & curarum terrenarum, quia scriptum est, quod etiam gigantes gemunt sub aquis, ideſt, populis: dicit tamen quod huic curæ modus ponendus est, ne nimis excrescat: quia boni Pastores afflante Spiritu Sancto inter medias turmas populorum, & negotiorum non obruuntur, neque caput mentis submittunt: ambulant per siccum in medio mari, & impletur in eis illud *Isa.* 43. Cum transieris per aquas tecum ero, & flumina non operient te. Et quantum ad periculum officij Pastoralis, & securitatem solitudinis, respondet, quod vbique est periculum, & sola Dei gratia saluat. Nam Loth in peruersa ciuitate fuit iustus, & in monte peccauit: Quid enim paradiso iucundius? Quid cælo securius? & tamen homo ex paradiso, & Angelus de cælo peccando cecidit, refertur *in c. quælibet* 40. *dist.* Nusquam enim est securitas, inquit *Bernard.* nec in cælo, nec in paradiso, multo minus in mundo: in cælo enim cecidit Angelus sub potentia diuinitatis: in paradiso Adam de loco voluptatis: in mundo Iudas de schola Saluatoris. Tuti tandem erimus à malis omnibus si Dei nostra omnia committamus: hinc *Cassiodorus.* Nihil potest esse securius, quam illi omnia committere, qui nouit suis cultoribus congrue profutura præstare. Et Regius Propheta *Psalm.* 56. Clamabo, inquit, ad Deum altissimum, Deum, qui benefecit mihi. Quod autem beneficium Dauidi sit collatum Caldaica docet translatio, dicens: Clamabo ad Deum qui præcepit araneæ, vt conficeret in ore speluncæ telam ad defensionem meam. Sane cum in spelunca moraretur Dauid, Saul eum minime vidit, quandoque aranea tela Dauidem tegerat. O admiranda Dei protectio. In hoc certe admiratur D. Paulinus, quod qui secum Deum habet, araneæ tela sibi fortissimus est murus, & antemurale; vbi è contra illum, qui sine Deo est, fortissima mœnia, etiam adamantinus paries, minus quàm araneæ tela defendunt.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi munus non tam honor, quam onus est.*
2 *Seruus suorum subditorum dicitur Prælatus.*
3 *Imperium, & principatus nihil aliud est præter merum laborem.*
4 *Episcopus ministerio, & labori inseruire debet.*
5 *Sanctus Paulus Apostolus non Episcopatus cupiditatem, sed honestum illius munus, atque opus laudare voluit.*
6 *Episcopi non ad propria commoda, sed ad labores, & sollicitudines pro Dei gloria vocati sunt.*
7 *Sanctus Gregorius onus suum multis depingit lachrymis.*
8 *Amos Abbas Patriarcha ordinatus sibi magnum onus, & intolerabile iniunctum esse profitetur.*
9 *Sanctus Gregorius deplorat infirmitatem suam, cum Episcopus sit & num.* 10. 11. *&* 12.
13 *Sanctus Bernardus grauius, & periculosius periculum cum ad Episcopatum promouetur, deplorat.*
14 *Episcopus nemo sapiens lato creatur animo.*
15 *Episcopatus est onus animarum infirmarum.*
16 *Episcopalis officij onus est pelagus laborum, & abyssus erumnarum.*
17 *Pastor circa oues debet assimilari gallinæ circa pullos.*
18 *Episcopatus officio nihil est damnabilius apud Deum, si perfunctorie agatur, & si vt decet, nihil periculosius.*
19 *Sanctus Gregorius Episcopale onus timens cum amicis vbertim lachrymatus est, & num.* 20.
21 *Homo natus ad labores, & dolores.*
22 *Patientiam sicut in electis operatur tribulatio, ita in reprobis, & damnandis tribulatio parit pusillanimitatem, pusillanimitas perturbationem, perturbatio desperationem.*
23 *Onus Christi leue est, quod portantem non grauat, sed leuat.*
24 *Fortis vir non est, cui non crescat animus in ipsa rerum difficultate.*
25 *Humilis an sit ille, qui superni nutus arbitrio, vt debeat præesse intelligit, & tamen ex humilitate præesse contemnit.*
26 *Prodesse qui potest non debet Episcopatum renuere.*
27 *Ecclesia gubernacula, periculum peccati timens, suscipere refugiens, sui tantummodo habet considerationem, & non quod in commune omnibus expedit.*
28 *Virtutibus pollens coactus ad regimen veniat, virtutibus vero vacuus, nec coactus accedat.*

BONVM OPVS DESIDERAT.

Glos. II.

Pvs dixit, non imperium, non dominationem, non dignitatem (quamuis sit præclara dignitas) laborem, non delicias, opus per quod humilitate decrescat, non intumescat fastigio, vt habet *Hiero. ad Ocean.* Vnde rectè à Patribus definitum est Episcopi munus non tam honorem esse, quam onus, nec tam principatum quam ministerium, nec tam dominium quàm liberam, & ingenuam seruitutem, sic enim noster *Apost.* ait 1. *ad Corinth.* 9. cum liber essem ex omnibus, omnium me seruum feci, vt omnes facerem saluos. *Et Origen. in Psalm. homil.* 7. qui vocatur ad Episcopatum, non ad principatum vocatur, sed ad seruitutem totius Ecclesiæ. 1

Seruus ideo suorum subditorum dicitur Prælatus, 2
nam *D. Bernard. super illa verba Hierem.* vt euellas, & destruas, &c. sic ait: Quid horum factum sonat? Rusticani magis sudoris schemate quodam labor spiritualis expressus est. Et sequitur. Disce Prælate non tam ad imperitandum, quàm ad factitandum, quod tempus requirit. Disce sæculo tibi opus esse, non sceptro, vt opus facias Prophetæ, & quidem non ille regnaturus ascendit, sed extirpaturus. Putasne & tu inuenias aliquid elaborandum in agro Domini tui & plurimum, non planè totum

totum quiuere emundare Prophetæ, quando ergo libet gloriari, vbi otiari non licet? Ne putet igitur Prælatus gradum illum vt vacet,obtinuiſſe, ſed vt in obſequium Dei, & proximi laboret. Attributa eſt dignitas in opus miniſterij,*ait Apoſtolus*,in opus miniſterij,id eſt,in miniſterium operoſum. Propterea paſtores appellantur Prælati,& vt vigilent,& ita laborent, ac ſi Paſtores re vera eſſent. Hanc ſeruitutis conditionem Ethnici etiam Principes faſſi fuerunt: etenim Rex ille Macedonum
3 Antigonus Principem filium alloquens, vt *Plutarchus* refert,ait,ſcito regnum noſtrum eſſe ſplendidam ſeruitutem. Satis ſciunt Principes imperium,& principatum aliud eſſe nihil præter merum laborem. Hinc etiam ſeruum ſe agnoſcebat Alexander, qui(vt *Arrianus Philoſophus lib.* 8. *de rebus Alexandri ſcribit*) ſuis dixit. Plus vigilare quam vos me certo ſcio,vt ipſi quietos ſomnos capere poſſetis. Seruum etiam ſe nouit Cæſar, de quo *Seneca lib.de breuitate vitæ*, ait,omnium domos illius vigilia defendit,omnium otium illius labor, omnium delitias illius induſtria, omnium vocationem illius occupatio.

4 Labori ergo,ac miniſterio, & ſeruituti inſeruire debet Epiſcopus, quod *Bernard. in epiſt. ad Rom. hom.* 11. admonet, dum dicit:In omnibus exemplo Apoſtoli honorificabitis miniſteriũ veſtrum, miniſterium,inquam, non dominium; ipſum quidem honorificabitis non vos, nam qui quærit quæ ſua ſunt, ſe cupit honorari, non miniſterium. Et *S. Chryſoſt.* ſic ait: Differentia dignitatis facta eſt inter Sanctos, vt vnus ſit Epiſcopus, alius miniſter: contumacia vero carnis coegit, & peruerſitas mundi,& operatio inimici, vt honores videantur eſſe,ſed re vera non ſunt niſi miniſteria. Et *D. Hieron.epiſt.*2.*ad Nepotianum* loquens de Clerico,ita inquit. Clericus, qui ſeruit Eccleſiæ interpretetur primo vocabulum ſuum,& nominis definitione prolata,nitatur eſſe quod dicitur. Ita Epiſcopus vt reſpondeat nomini, quod gerit,totus in eo eſſe debet vt vigilet,vt paſcat,vt exploret; ac quod vulgò dicitur ſuperintendat gregi Chriſti; operarius dicitur *Matth.* 10. Et opus bonum Epiſcopatus,quia omnibus bene operari debet. Bonum exiſtimandum eſt id ſolum,inquit *Gregor.Nyſſen.in orat. de mortuis*, quod omnibus ſemper & vbique prodeſt, nulli nullibi nunquam obeſt,& non mutatur.

5 Non igitur Epiſcopatus cupiditatem, ſed honeſtum illius munus atque opus laudare noſter Apoſtolus voluit, opus autem rem difficilem, quæue fieri vix vllo modo poſſit, appellant non ſolum eruditi viri, verum etiam in hanc ipſam ſignificationem Sacris litteris ita ſcriptum eſt: Virum fidelem inuenire opus eſt. Opus negotium eſt,non otium; animi ſollicitudo, non delectatio: munus publicum,cuius ratio redditur,non magiſtratus, in quem inquiri non licet: paterna quædam cura,& gubernatio, non tyranni imperium: principatus,qui prudentia, non poteſtas, quæ temere, nulloque conſilio regatur. Ego ſane vero Epiſcopatus officium, atque opus eximie laudo, quoniam diuinum eſt: eum autem,qui illius aſſequendi cupiditate ardet, non plane laudo, neque illum bene agere cenſeo, quia non intimis animi ſenſibus ali, ſed omnino eiici eiuſmodi cupiditas debet. Si quis Epiſcopatum deſideret,ſecum cogitet ad quot,& quam magnos labores vocetur;deinde videat diligenter an eos ſuſtinere recte ipſe poſſit: tũm pericula animaduertat,quoniam aduerſarij, & aperte,& occulte eum oppugnant: neque mente ſolam reputet, quanta ſit illa dignitas,verum etiam quot ſe mortis periculis obiiciat; nec delectationem contempletur, nec in otio ſe fore putet;ſed deſpiciat,quæ inſidiæ, quæ curæ, & ſollicitudines ſibi parentur; ſciatque omnino ſi quis in illo dignitatis gradu ſit collocatus, cum ideo Epiſcopum creatum eſſe,vt legitime ipſe certet, non vt otioſus voluptatem capiat; qui enim ſolum honorem adeptus eſt, cæteraque omnia, quæ ad Epiſcopum pertinent, officia neglexit, ex ea quidem re in maximam reprehenſionem incidet. Sciant denique Epiſcopi ſe 6
non ad propria commoda,non ad diuitias, aut luxum, ſed ad labores, & ſollicitudines pro Dei gloria vocatos eſſe. Paſtores ſunt non ſui, ſed gregis curam habentes. Epiſcopi ſunt ad regendam Eccleſiam Dei, in qua poſuit eos Spiritus Sanctus. Paſtores ſunt opus naturæ attendentes; non dignitatem, laborem non delitias;non creſcere faſtigio, ſed humilitate decreſcere, vt fiant ſerui, & miniſtri hominum propter Chriſtum, vt intermiſſa Rachelis decora facie intrent ad Liam oculis lippam;de Monte cum Moyſe deſcendant ad campos,& de otio contemplationis, ad laborem actionis. Hæres es,& Vicarius Petri, ô Epiſcope, fac opus Euangeliſtæ, & Paſtoris;non erubeſcas Euangelium,ſi erubeſcendum non credis Paſtoris officium. Inſta importunè, opportunè, miniſterium tuum imple. Miniſterium tuum plus oneris habet, quam honoris. Si affectas honorem,mercenarius es: Si onus amplecteris, potens eſt Dominus augere gratiam ſuam,vt lucra ex lucris, & ex profectibus profectus accedant. Quod ſi abhorreas onus, & inſufficientem te reputes, ſera querela eſt, prius ſedille debueras, & æſtimaſſe opus, ſarcinulam ponderaſſe, & computaſſe virtutum ſumptus, & dignitati meritum comparaſſe.

Vnde *Greg. ex regiſt. lib.* 1. *epiſt.*5. his verbis depingit 7
onus ſuum. Sub colore Epiſcopatus ad ſeculum ſum reductus,& in paſtorali cura tantis terræ curis inſeruio, quantis me in vita laica nequaquam deſeruiſſe reminiſcor. Alta enim quietis meæ gaudia perdidi, & intus corruens aſcendiſſe videor exterius, vnde me à conditoris mei facie expulſum deploro. Conabar namque extra mundum,extra carnem fieri: cuncta phantaſmata corporis ab oculis mentis abigere, & non ſolum vocibus,ſed medullis cordis ad Dei ſpeciem anhelans dicebam:Tibi dixi,cor meum quæſiuit vultum tuum:vultum tuum Domine requiram, nihil in hoc mundo appetens, nihil pertimeſcens.Videbar mihi in quodã rerum vertice ſtare,itaut in me plene impletum crederem quod per *Eſa.*54. Dominus promittit,ſuſtollã te ſuper altitudines terræ (ſuper altitudines enim terræ ſuſtollitur,qui ipſa, quæ alta,& glorioſa præſentis ſeculi vidẽtur per mentis deſpectũ calcat.)A quo vertice corrui in timores,& pauores,impulſus turbine huius tentationis:quia etſi mihi nihil timeo,eis tamen,qui mihi commiſſi ſunt multum formido. Vndique cauſarum fluctibus quatior, ac deprimor tempeſtatibus, itaut recte dicam: Veni in altitudinem maris, & tempeſtas demerſit me. Redire ad cor deſidero poſt cauſas, ſed vanis ab eo cogitationum tumultibus incluſus, redire non poſſum, itaut obedire nequeam voci *Prophetæ Eſai* 46. Redite prævaricatores ad cor: ſed ſtultis preſſus cogitationibus, ſolummodo exclamare compellor: Cor meum dereliquit me. Et paucis interiectis: Sed quis inter tot terrenas curas valeat Dei myſteria prædicare, cum mihi difficile ſit ſaltem recolere? Preſſus enim in hoc honore negotiorum ſecularium tumultu, ex eis me eſſe video, de quibus ſcriptum eſt: Deieciſti eos dum alleuarentur;quia dum foris videntur ſurgere, intus cadunt, ſimiles fumo, qui aſcendendo deficit, & ſe ſe dilatando euaneſcit. Ideo ſcriptum eſt *Pſalmo* 36. deficientes quemadmodum fumus deficient. Et illud *Pſalm.* 82. Deus meus pone illos vt rotam: rota enim in anterioribus corruens, in poſterioribus eleuatur; quia quanto eleuantur in bonis præſentis vitæ, tantò in æternis corruunt. Et quamuis aliqui ſint, qui ſic exteriores proiectus regere ſciunt, vt per eos nequaquam interius corruant: ſed mihi hæc difficilia ſunt, quia & valde onerosa: & quod mens ſponte non recipit, congrue non diſponit.

S. Antonin.

Digitized by Google

8 *S. Antonin. in ſumm. par. 3. tit. 20. cap. 2. §. 1.* & antè *Ioann. Moſch. in prato Spirituali in cap. 194.* vt refert *Cardin. Caſar. Baron. tom. 6. Annalium Eccleſ. an. 461. num. 6.* narrat quod cum deſcendiſſet Abbas Amos Hieroſolymam, & Patriarcha ordinatus eſſet, venerunt omnes Monaſteriorũ Eremi Abbates, vt adorarent eum, inter quos aſſui & ego cum Abbate meo, cœpitque Patriarcha dicere Patribus: Orate pro me Patres, nam magnum onus, & intolerabile mihi iniunctum eſt: Sacerdotiique dignitas me terret immodicè; Petri enim, & Pauli, & ſimilium eſt regere rationabiles animas. Ego infelix peccator ſum. Plus autem quam cætera timeo ordinationum ſarcinam. Nam inueni ſcriptum, quòd beatiſſimus, & æqualis Angelis Papa Leo per quadraginta dies perſeuerauerit ad ſepulchrum Apoſtoli Petri, vigiliis & Orationibus inſiſtens, petenſque ab Apoſtolo, vt pro ſe apud Deum intercederet, vt dimitterentur ſibi peccata ſua. Impletiſque diebus quadraginta apparuit ei Petrus Apoſtolus, dicens: Orani pro te, & dimiſſa ſunt tibi peccata, præterquam impoſitionis manuum, hoc enim à te ſolùm requiritur ſiue bene, ſiue forſitàn aliter egeris.

9 Idem *Gregor. epiſt. 4. ad Ioann. Epiſcopum Conſtantinop.* deplorat quod indignus, & infirmus ſuſcepit nauem vetuſtam, & vehementer confractam, in quam vndique fluctus intrant, & quotidiana ac valida tempeſtate quaſſatæ, putridæ tabulæ naufragium ſonant.

10 Idem *epiſt. 6. ad Patr.* ſic ait: Dum contemplatione dulcedinis alte deſcribitis, ruinæ meæ mihi gemitum renouaſtis: quoniam audiui quid intus perdidi, dum foris ad culmen regiminis immeritùs aſcendi. Tanto autem me percuſſum mœrore agnoſcite, vt vix loqui ſufficiam: oculos enim mentis meæ doloris tenebræ obſident. Triſte eſt quicquid aſpicio: quicquid delectabile creditur, cordi meo lamentabile apparet: penſo enim qualiter ab alto quietis meæ culmine corruens, vbi delectus ſum, & pro culpis meis in occupationibus exilium à facie dominantis miſſus, quaſi deſtitutæ viduæ vocibus cum *Propheta Pſalm. 68.* dico, qui conſolabatur me, longe receſſit à me.

11 Idem *Epiſt. 7. ad Anaſtaſ. Epiſcopum Antiochenum.* Depreſſus ſum vſque ad terram ſuperpoſito onere, itaut mentis rectitudinem funditus perdens, contemplationiſque aciem amittens, per experimentum dicam cum *Proph. Pſalm. 118.* Incuruatus ſum, & humiliatus ſum vſquequaque: tanta quippe occupationum onera deprimunt, vt ad ſuperna animus nullatenus erigatur; multis enim cauſarum fluctibus quatior, & tumultuoſæ vitæ tempeſtatibus affligor. Periclitanti igitur mihi orationis veſtræ manum tendite vos, qui in virtutum littore ſtatis. Quod verò me os Domini, quod lucernam dicitis, quod multis prodeſſe perhibetis, hoc mihi ad iniquitatum mearum cumulum accedit, vt cum vendicari in me iniquitas debuit, laudes pro vindicta recipiam.

12 Idem *Epiſt. 24. lib. 1. ad Epiſcopum Conſtantinop.* Conſideranti mihi quod impar meritis, atque toto animo renitens, Paſtoralis curæ pondera portare compulſus ſum, caligo mœroris occurrat, & triſte cor nihil aliud niſi eas, quæ videre nihil ſinunt, tenebras videt. Nam quis Antiſtes ad Dominum niſi pro delictis populi intercellor eligitur? Qua igitur fiducia ad Deum pro peccatis alienis intercellor venio, apud quem de propriis ſecurus non ſum? &c.

13 Exclamat etiam *D. Bernardus* grauiori, & periculoſiori debito adſtrictus, his verbis: Quid ego infelix? quò me vertam neſcio, ſi tantum theſaurum, ſi pretioſum depoſitum iſtud, quod ſibi Chriſtus ſanguine proprio pretioſius iudicauit, contigerit negligentius cuſtodire; ſi ſtillantem in Cruce Domini Sanguinem collegiſſem, eſſet appoſitus penes me in vaſe vitreo, quod & portari ſæpius oporteret, quid animi habiturus eſſem in diſcrimine tanto? Et certè id ſeruandum accepi, pro quo mercator non inſipiens, ipſa vtique ſapientia ſanguinem illum dedit, ſed & habeo theſaurum iſtum in vaſis fictilibus, & quibus multò plura, quam vitreis imminere pericula videantur. Accedit ſanè ad ſolicitudinis cumulum, & pondus timoris, quod cum & meam, & proximi conſcientiam ſeruare neceſſe ſit, neutra mihi ſatis eſt nota. Vtraque abiſſus eſt imperſcrutabilis. Vtraque mihi non eſt, & nihilominus exigitur à me vtriuſque cuſtodia, & clamatur. Cuſtos qui de nocte. Cuſtos qui de nocte? non eſt mihi dicere cum Caim: Nunquid cuſtos fratris mei ſum ego? ſed eſt fateri humiliter cum Propheta, quia niſi Dominus cuſtodierit Ciuitatem, fruſtra vigilat, qui cuſtodit eam.

Vnde *S. Gregor. Nazianz. in Apologia* ſcripſit: Nemo ſapiens læto animo creatur Epiſcopus, ſi quis pericula, & ſupplicia ei propoſita conſideret: atque adeo ſtultus videri poteſt, ac reprehenſione dignus, qui cum viam ingredi poſſit complanatam, & expeditam, ſponte ſe in locum anguſtum, periculoſumque, redegerit. Quod *S. Chryſoſtom. ad Hebr. homil. 34.* latè proſequitur inter cætera dicens: Miror ſi poteſt ſaluari aliquis Rectorum; poſt tantam enim comminationem, quam negligentiæ videmus illatam, video aliquos etiam concurrere, & præcipitare ſemetipſos in tantam molem, ac difficultatem regiminis. Quò etiam ſpectat, quod dicit *Petrarcha de remedio vtriuſque fortunæ lib. 1. dialog. 107.* O vertigo morum peſſima, ad quod olim conſueuerant, & deberent cogi homines, inde nunc retrahi non poſſunt. 14

Et *S. Bernard. ad Renaldum Abbatem epiſt. 73.* Onus animarum eſt infirmarum; nam quæ ſanæ ſunt, portari non indigent, ac per hoc nec onus ſunt: igitur ægros moribus exhortando, increpando, agis opus tuum, & portando ſanas, quod ſanando portas. Si quis verò ita ſanus eſt, vt magis iuuet te, quàm iuuetur à te, huius te parem, non patrem cognoſcas, tamen in ſanis minus lucraris, quia tua tibi præmia minuis: in infirmis autem in tantùm magis lucraris, in quantum magis grauaris. 15

Et ipſe *Chryſoſtom. lib. 3. & 6. de Sacerdot.* Onus Epiſcopalis officij vocat pelagus laborum, & abyſſum ærumnarum, quia ſicut aliis præſtant Epiſcopi dignitate, ſic partes eorum ſunt plus aliis cernere, & plus aliis laborare. In quantis ergo periculis verſabitur, qui non de vna ſolùm anima, ſed de tot animarum gregibus rationem redditurus eſt? Dormiebant quidem Apoſtoli cæteri inſtante Domini Paſſione, vnum tamen Petrum Dominus arguit dicens *Matth. 14.* Simon dormis? Aliorum enim ſomnus Petro imputatur, quippè qui in tanto Fidei, rerumque omnium diſcrimine non vigilare modo, ſed alios etiam ad vigilandum cohortari debuiſſet. 16

Paſtor circa oues debet aſſimilari gallinæ circa pullos: quia, vt dicit *Auguſt.* ſuper *Pſal. 58.* Gallina ſuper omnes aues materna charitate circa pullos ſollicitatur; itaut tota ægrotet ex labore, rauceſcit vox, ſit hiſpidum totum corpus, demittũtur alæ, laxantur plumę, &c. ita omni conatu contendere debet Epiſcopus eſſe illa Euangelica gallina, ſolicita, & anxia, vt ſub alas colligat, foueatque pullos ſuos. Eius eſt ſatagere, moliri, in omnia ſe vertere, quoties affulget ſpes aliqua pertrahendi hominem ad Chriſtum, ſubmittendo ſe, ac vocem cum Paulo commutando, vndequaque occaſiones arripiendo excitandæ propagandæque pietati. 17

Item *S. Auguſtinus Doctorum Eccleſiæ anteſignanus in c. ante omnia 40. diſt.* dicit nihil eſſe miſerius, triſtius, & damnabilius apud Deum Epiſcopatus officio, ſi perfunctorie agatur: &, ſi vt decet, nihil periculoſius. Et *Sanctus Vincentius in ſerm. 7. Dominica 2. poſt Octauam Paſchæ* 18

miratur quomodo Epiſcopi poſſunt cum gaudio viuere; cogitando tantùm onus,quod ſupra ſe portant:nam circulo à Lunæ, vſque ad centrum terræ non eſt perfecta ſecuritas,ait *Fulgentius*: in aëre non,quia ibi dæmones inſidiantes; in terra non, quia ibi homines malignantes; in mari non, quia ibi ventus, & tempeſtates; in inferno non, quia ibi ſunt tortores animas cruciantes. Ergo ſupra lunam quære ſecuritatem, quia citra lunam minimè reperies.

19 Hinc *S. Gregorius lib.1 epiſt. 24. ad Conſtantinop.* onus Epiſcopale timens, ſic eos alloquitur: Quod me ad Epiſcopatus Ordinem cognoſcitis peruenisſe, ſi me diligitis, plangite: quia hic huius mundi tantæ ſunt occupationes, vt per Epiſcopatus Ordinem pene ab amore Dei me videam eſſe ſeparatum,quod inceſſanter defleo,atque vt pro me Dominum exoretis,rogo.

20 Idem in *epiſt.30.ad Ioan. Patric.*ſic ait: Gemo quotidie occupationibus preſſus, & reſpirare non valeo. Ecce quò me parrocinia veſtra perduxerunt, ſed vos, qui adhuc valetis, huius mundi occupationes fugite, quia quantò in eo quiſque profecerit, tantò, vt video, ab amore Dei amplius decreſcit.

21 Verum homo natus eſt ad labores, & dolores (quoniam tu laborem, & dolorem conſideras)labor in actionibus, dolor in paſſionibus eſt. Ad vtrumque ſe paratum dicebat *Dauid*, ad labores actionum cum dicebat *Pſalm.* 118. Paratus ſum, & non ſum conturbatus, vt cuſtodiam mandata tua: ad dolores verò paſſionum dicens; Ego in flagella paratus ſum *Pſalm.*37. Nemo ex filiis Adæ viuit ſine labore,& ſine dolore, neque illi de quibus *Propheta* dicit: In labore hominum non ſunt, & cum hominibus non flagellabuntur, nam ſequitur, Tenuit eos ſuperbia (grauis enim labor eſt ſuperbia) operti ſunt iniquitate, & impietate ſua, & hæc grauia flagella ſunt, quia non eſt gaudere impiis,dicit Dominus. Quod ſi neque laboris anxietatem, neque flagelli ſentiunt læſionem, ipſa iam inſenſibilitas, vehementiam indicat paſſionis. Sudat pauper in opere foris, anxius laborat diues in cogitatione intus. Igitur,inquit *D. Bernard.tom.1.fol.* 164. teneamus obedientiam in laboribus, patientiam in doloribus; ſciant gentes quoniam homines ſunt, id eſt, nati ad labores actionum, & dolores paſſionum.

22 *Bernardus epiſt.* 32. conſolans quendam Abbatem in tribulatione conſtitutum dicit: quod ſicut in electis tribulatio operatur patientiam, &c. (vt dicit *Apoſt. ad Rom.* 5.) ita è conuerſo in reprobis, & damnandis tribulatio parit puſillanimitatem, puſillanimitas perturbationem, perturbatio deſperationem. Igitur non vincaris à malo,ſed ſpem tuam fortiter in Deo fige, & rei finem longanimiter expecta.

23 Idem *epiſt.* 72. *ad Abb. Aſniacen.* O vere leue onus Chriſti, quod portantem non grauat,ſed leuat. Quid eo leuius onere, quod non ſolùm non onerat, ſed & portat omnem, cui portandum imponitur? Eſt onus exonerans, ſicut pennæ auium, quæ ferunt à quibus feruntur. Virtus,ait idem *epiſt.*126. *ad Epiſcopum Aquitaniæ*, in pace acquiritur, in preſſura probatur,in victoria approbatur. Vir profectò ille eſt, qui contra biformes fortunæ euentus vniformi mentis conſtantia militat præmunitus, ait *Tullius*; è contra maximum indicium malæ mentis eſt fluctuatio,& inter ſimulationem virtutum, & amorem vitiorum aſſidua iactatio, ait *Seneca in Prouerbus*. Quid horres (inquit *Auguſtinus Pſalm.* 61.) labores? an neſcis, quia fornax mundus, ignis tribulatio,aurum electi, palea iniqui,aurifex Deus? ardet palea, purgatur aurum, palea vertitur in cineres, aurum purgatur à ſordibus: quod vult ergo(inquit)artifex facio,vbi me ponit tolero;iubeor tolerare,nouit ille purgare: ardeat, & fulgeat palea ad incendendum me, & quaſi conſumendum, ſed tamen illa tandem vertetur in cineres,& ego ſordibus carebo, ſubiecta ergo eſto Deo anima mea,quia ab ipſo patientia mea.

Legi, ait *Bernard.ad Eugenium Papam*, apud quen- 24
dam ſapientem, non eſt vir fortis, cui non creſcat animus in ipſa rerum difficultate; ego autem dico, quòd fideli homini magis eſt inter flagella fidendum, & quamuis non ſuccedant ad votum, quæ ſecundum Deum conamur,Deo flagellante nos,nunquid ideo non debet homo facere quod tenetur,quia Deus facit quod vult? Igitur, & ſi videamus multa mala,non eſt deponendus animus, ſed ſemper ſperanda ſunt meliora: nunquam enim magna bona mortalibus prouenerunt, quæ non præceſſerint magna mala. Itaque etiam in ipſo malorum, & calamitatum diluuio, in latitudine cordis, & fiducia ambulandum eſt; alioquin vbi libertas filiorum Dei? vbi ſpiritus ille de quo *Apoſt.* ait ad *Rom.*8. Non accepiſtis ſpiritum ſeruitutis iterum in timore? &c. Animus igitur, qui ſolum Deum præ oculis habet, & facit quod in ſe eſt, cur agitabitur ſcrupulis? cur triſtitiis euiſcerabitur? cur ſpiritu puſillanimitatis conſtringetur? in *Pſalm.*54. vbi nos habemus, iacta ſuper Dominum curam tuam, iuxta Hebræum habetur, proiice onus tuum in Dominum, id eſt, fidenti animo onera curarum,ac triſtitiarum tuarum in Domino proiice. Quòd ſi ante paſtorales curas, & moleſtias fruebaris otio contemplationis, memento verbi *Auguſtini* ſic dicentis. Nec otia veſtra neceſſitatibus Eccleſiæ præponatis: cui ſi parturienti nulli boni miniſtrare vellent, quomodo naſceremini, non inueniretis. Manebas forte in monte,leuatis manibus orans cum *Moyſe*, iuſſit Dominus, vt deſcendas in campum cum Ioſue pugnaturus cum Amalechitis, non deponas animum, quia neque in monte abſque timore viuendum eſt, nec in medio Amalechitarum diffidendum, nam *Lot* inter Sodomitas fuit Sanctus, & in monte ſolus agens, fuit inceſtuoſus.

Humilis neſcio an ſit ille,qui ſuperni nutus arbitrio, 25
vt debeat præeſſe, intelligit, & tamen ex humilitate præeſſe contemnit? diuinis enim diſpoſitionibus ſubditus, atque à vitio obſtinationis alienus,cum ſibi regiminis culmen imperatur, ſi iam donis præuentus eſt, quibus & aliis profit: & ex corde debet fugere, & inuitus obedire. *Hieremias* à Domino mittitur ad prædicandum, & tamen ne mitti debeat, humiliter reluctatur, dicens, A à Domine Deus,ecce neſcio loqui, quia puer ego ſum? *Eſaias* Domino quærenti,quem mitteret, vltro ſe obtulit. Ecce ego, mitte me: in vtroque hoc ſubtiliter eſt intuendum, quia & is qui recuſauit,plene non reſtitit, & is, qui mitti voluit,ante per Altaris calculum ſe purgatum vidit: ne aut non purgatus adire quiſque miſteria Sacra audeat: aut quem ſuperna gratia eligit ſub humilitatis ſpecie ſuperbe contradicat. Quia verò difficile admodum eſt purgatum ſe quemlibet poſſe cognoſcere, prædicationis officium tutius declinatur, nec tamen declinari, vt diximus,pertinaciter debet, cum ad ſuſcipiendum hoc ſuperna voluntas agnoſcitur. Quod Moyſes vtrumque miro opere expleuit,qui præeſſe tantæ multitudini,& noluit,& obediuit. Superbus enim fortaſſe eſſet, ſi ducatum plebis innumeræ ſine trepidatione ſuſciperet: & rurſum ſuperbus exiſteret,ſi auctoris imperio obedire recuſauerit. Hinc etiam quique præcipites colligant cum quanta culpa ex appetitu proprio cæteris præferri non metuũt.ſi Sancti Viri plebium ducatum ſuſcipere,Deo etiam iubente,timuerunt. Opus quidem deſiderare bonum,bonum eſt, primatũ autem honoris concupiſcere,vanitas eſt. Primatus enim fugientem ſe deſiderat, deſiderãtem ſe onerat. Et ſicut is, qui inuitatus renuit,quæſitus refugit,Sacris eſt Altaribus admouẽdus:ſic qui vltro ambit, vel importune ſe ingerit, eſt proculdubio repellendus. Deiecisti eos, cum eleuarentur,inquit *Pſalm.*Cum eleuatur deiicitur,

citur, qui honoribus proficit, & moribus cadit. Improbe igitur ſatis præeſſe affectat, quibus prodeſſe non curat, & quorum non zelat ſalutem, ſubiectionem nimia ambitione ſibi vendicat. Væ illi qui præeſt,& non prodeſt: ſed væ grauius illi; ſi quia præeſſe metuit, prodeſſe refugit. Sancti viri non præeſſe gaudent hominibus, ſed prodeſſe, itaut proteſtas eis magis ſit oneris, quàm honoris. Sunt quidam,qui ſciunt, & poſſunt, & volunt præeſſe: quidam qui ſciunt & poſſunt, nec volunt: quidam qui nec ſciunt, nec poſſunt, ſed volunt: quidam qui nec ſciunt, nec poſſunt, nec volunt. Scire poſſe,& velle charitatis eſt, vel ſuperbiæ; Scire & poſſe & nolle humilitatis eſt,vel inertiæ; Nec ſcire, nec poſſe, nec velle, diſcretionis eſt,& prouidentiæ.Qui enim ſciunt & poſſunt, & volunt præeſſe, ſi velint prodeſſe, charitatis eſt, alioquin ſuperbiæ. Qui ſciunt, poſſunt, & nolunt, humilitatis eſt quod renuunt, inertiæ verò cùm ſciunt,& omnino deſiſtunt. Qui autem nec ſciunt, nec poſſunt, ſed volunt: cupiditatis videtur quod volunt: ſtultitiæ ſi velint quod nec ſciunt, nec poſſunt. Illi quidem qui nec ſciunt, nec poſſunt, nec volunt, prudenter agunt. Summa enim diſcretio eſt nolle quod non poſſis,fugere quod neſcis.

26 De hoc *Gregor.in Paſtorali par.1.cap.5.*pulchre loquitur in hunc modum: Qui habet dona Dei, vt poſſit eſſe Paſtor, ſi vocatus, ſuſcipere renuit, plerumque ipſa dona ſibi auferuntur:quia non pro ſe tantum,ſed etiam pro aliis acceperat. Vnde Dominus dicens: Si diligis me, paſce oues meas, clarè docuit, quod ſi teſtimonium dilectionis ſuæ eſt ſuſcipere onus paſtorale, quiſquis virtutibus pollens ipſum ſuſcipere renuit, Paſtorem ſummum conuincitur non amare. Vnde idem *Gregor. lib.6.epiſtol.5. ad Cyriacum Patriarcham Conſtantinopolitanum*,ita ſcribit: Et Paſtori Sanctæ Eccleſiæ dicitur: Simon Ioannes amas me? Paſce oues meas, ex quibus verbis colligitur, quia ſi is,qui valet,omnipotentis Dei oues renuit paſcere, oſtendit ſe Paſtorem ſummum minimè amare. Nam qui propriam quietem communi vtilitati præfert, non poteſt dicere,mihi viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum, cum *Apoſt. ad Philip.1.* & vbi erit illud eiuſdem *ad Rom.14.* nemo ſibi viuit, & nemo ſibi moritur? & illud eiuſdem *1. ad Corinth. 10.* non quærens, quod mihi vtile eſt, ſed quod multis, vt ſalui fiant? & illud denique *2. ad Corinth. 5.* Vt qui viuunt iam non ſibi viuant,ſed ei, qui pro ipſis mortuus eſt?

27 Illud intuere,dicit *Clem.epiſt.1.ad Iacob. in princ.* quia ſi periculum peccati timens ſuſcipere refugis Eccleſiæ gubernacula; certus eſto quia amplius peccas, quàm ſi populum Dei, velut in fluctibus poſitum, & periclitantem, cum iuuare poſſis, ſubterfugis, tui tantummodò habens conſiderationem, & non quod in commune omnibus expedit, prouidens. Vir eccleſiaſticus, refert *Iſidor.lib.3.de ſummo bono cap.33.* & crucifigi mundo per mortificationem propriæ carnis debet, & diſpenſationem Eccleſiaſtici Ordinis, ſi ex Dei voluntate prouenerit, nolens quidem, ſed humilis,gubernandam ſuſcipiat. Multis intercipit Satanas fraudibus eos, qui ſenſus,& vitæ vtilitate præſtantes, præeſſe,& prodeſſe aliis nolunt. Et dum eis regimen animarum imponitur,renuunt, conſultius arbitrantes otioſam vitam degere, quàm lucris animarum inſiſtere. Quod tamen decepti agunt, per argumentum diaboli fallentis eos per ſpeciem boni, vt dum illos à paſtorali officio retrahit, nequaquam proficiant eis, qui eorum verbis atque exemplis inſtrui poterant.

28 Vnde ait *Gregor.lib.1.Paſtoralis cap.9.*Virtutibus pollens coactus ad regimen veniat,virtutibus vacuus, nec coactus accedat. Ille ſi omninò renititur,caueat, ne acceptam pecuniam in ſudario ligans de eius occultatione iudicetur,&c. Iſte cum regimen appetit,attendat ne per exemplum boni operis Phariſeorum more ad ingreſſum regni tendentibus obſtaculum fiat, qui iuxta ſummi Magiſtri vocem *Matth.23.* nec ipſi intrant, nec alios intrare permittunt. Conſiderandum quoque eſt, quia cum cauſam populi electus Præſul ſuſcipit, quaſi ad ægrum Medicus accedit: Si ergo adhuc in eius opere paſſiones viuunt, qua præſumptione percuſſum mederi properat, qui in facie vulnus portat?

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopus non ſolùm mortifero vitio, ſed illius ſuſpitione prorſus carere debet.*
2 *Epiſcopi eſt non ſolùm turpia vitare, ſed virtutis ſuæ præſtantia multitudinem erudire.*
3 *Exempla potius quàm verba homines malunt.*
4 *Irreprehenſibiles eſſe conuenit, quos præeſſe neceſſe eſt corrigendis.*
5 *Gradus quantò altior eſt,tanto ruina grauior.*
6 *Ducatum hominum ſuſcipere non debet, qui neſcit homines bene viuendo præire.*
7 *Superhumerale in Epiſcopis quid ſignificet, oſtenditur.*
8 *Mali non curant reſpicere meliores.*
9 *Irreprehenſibilis ideo requiritur Epiſcopus, vt virtutes omnes in eo comprehendantur.*
10 *Principes ſunt inſtar lucentium gemmarum.*
11 *Declaratur illud Euangelij Matth. 5. Vos eſtis ſal terræ, &c.*
12 *Agens omne agit ſibi ſimile.*
13 *Manus ſordida aliam non lauat.*
14 *Charitas, vbi eſt, ibi & Sanctitas.*
15 *Epiſcopus debet ad exemplum viuendi pertrahi.*
16 *Exemplar probitatis ſuæ Epiſcopus præbere debet.*
17 *Epiſcopalis adminiſtrationis finis eſt populus commiſſos doctrina,& exemplo ad Deum dirigere.*
18 *Superiorum vita, & exemplum magis quam omne aliud ad pietatem, & Dei cultum aſſidue inſtruit.*
19 *Sacerdotalis dignitas cum aliis videatur dignitatibus eminere, ita quiſquis ea ornatus eſt,cunctis ſe imitandum debet oſtendere.*
20 *Apoſtolus cur in præſenti loquatur tantùm de Epiſcopis, & Diaconis, non verò de Sacerdotibus,oſtenditur.*
21 *Paſtorum bonorum exempla quemadmodum tam potenter ad virtutem nos alliciunt, ita contra malorum longe potentius ad malum trahunt.*
22 *Principes plus corrumpunt exemplo, quàm peccato nocent.*
23 *Principis vita cenſura eſt ad quam dirigimur, ad quam conuertimur.*
24 *Prælatus peccans tot mortibus dignus eſt,quot ad ſubditos ſuos perditionis exempla tranſmittit.*
25 *Paſtor cum per abrupta graditur ad præcipitia grex ſequitur.*
26 *Paſtoribus ſubeſſe malis nihil aliud eſt niſi,vt plebs populanda prædonibus permaneat, & inde ſumat interitum, vnde protectionis debuit habere ſubſidium.*
27 *Princeps debet eſſe Reip. quod oculus corpori, quod intellectus animæ.*
28 *Epiſcopi ſunt aſtra cæli, quorum vita inter peccata & errores hominum quaſi inter noctis tenebras lucet.*
29 *Dignum an verò digniorem ad paſtorale munus eligere teneamur, oſtenditur,& num.30.31.& 32.*
33 *Cardinales an peccato commaculentur, reſtitutionique vinciantur, qui non impediunt nominatum, ſi alterum digniorem arbitrentur, oſtenditur.*

OPORTET ENIM EPISCOPVM irreprehenſibilem eſſe.

GLOS. III.

EPISCOPVS cum omnes curæ ſuæ ſubiectos doctrina & exemplo expurgare ac perficere debeat, 1

Digitized by Google

oportet eum non ſolùm mortifero vitio, ſed illius etiam ſuſpitione carere: nam, vt ait *Gregor. Naz. in apolog.* 1. Cuius vita deſpicitur, fieri vix poteſt, vt etiam prædicatio non contemnatur; affirmatque non ſufficere illi, qui alios ad virtutem erudire parat, vt ſe ab omni peccati labe purum conſeruet, niſi alios longè antecellat
2 virtute; & ibi *Eliæ Cretenſis*, inquit, quod Antiſtitis eſt non ſolùm turpia vitare, ſed virtutis ſuæ præſtantia multitudinem erudire, quia, vt ait *D. Hieronym.* ſcribens *Oceano epiſt.* 83. Futurus Paſtor Eccleſiæ talis eligitur ad cuius comparationem rectè grex cæteri nominentur. Et dicit *Iſidor. lib.* 3. *de ſummo bono cap.* 42. Qui præficitur ad regimen taliter erga diſciplinam ſubditorum præſtare ſe debet, vt non ſolùm auctoritate, verum etiam humilitate clareſcat: ſed tamen ita erit in eo virtus humilitatis ne diſſoluatur vita ſubditorum in vitiis, atque ita auctoritas aderit poteſtatis, ne per tumorem cordis, ſeueritas exiſtat immoderationis. Summa igitur Epiſcopalium virtutum ad vitæ integritatem, atque innocentiam eſt referenda, cum homines malint
3 potius exempla, quàm verba, vt inquit, *Lactant. lib.* 3. *diuin. inſt.* quia vt admonet *Auguſt. ad Paſtores tom.* 10. Epiſcopus honeſte, & vt Chriſtianum Antiſtitem decet, viuat, caueátque ne ſuo exemplo ſubditis noceat. Et Abimelech Rex cum ligna cederet, & portaret dicebat ſuis *Iudic.* 9. quod me vidiſtis facere, cito facite. Quod & Saluator ipſe præcepit *Matth.* 5. dicens: Luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cœlis eſt. Vnde colligi poteſt in quantum diſtare debet Paſtor à grege, dum iſtos homines, & illos pluſquam homines, id eſt, lucem hominum Dominus voluit appellari. Et ita ſine crimine eos eſſe oportet, vt hunc *Apoſt.* locum intelligit gloſſa ordinaria, vel ſine notabili defectu, & integræ famæ, prout interpretatur *Nicol. de Lyra*, vt illud poſſint dicere cum Chriſto *Matth.* 11. Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde. Et *Ioan.* 13. Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. Et illud Apoſt. 1. *ad Corinth.* 4. Imitatores mei eſtote, quemadmodum ego Chriſti. Nam ſi Paſtor, inquit *Gregor.* 1. *par. Paſtoralis cap.* 2. per abrupta graditur, grex profecto ad præcipitia ſequetur: aut qua præſumptione percuſſum mederi properat, qui in facie vulnus portat? tantúmque debet actionem populi actio tranſcendere Præſulis, quantum diſtare ſolet à grege vita Paſtoris. Qui enim loci ſui neceſſitate exigitur ſumma dicere, hac eadem neceſſitate compellitur ſumma monſtrare; ne ſubditi in exemplo eius, qui præeſt, quaſi in obſtaculo itineris offendant. Sacerdotes namque vocamur, quod ideò præſumus, vt ſacrum ducatum fidelibus præbeamus; nullique illicitum videtur, inquit *Ambroſ. de dignitate Sacerdotali c.* 6. quod ab Epiſcopo quaſi licitum perpetratur.

4 Vt in Sacerdotibus ordinandis, quæ ſunt à Patribus præſcripta, & definita cogitetis, quia ſicut eſt caput Eccleſiæ Chriſtus, Chriſti autem Vicarij Sacerdotes, ſic & in eligendis his curam oportet eſſe perſpicuam. Irreprehenſibiles enim eſſe conuenit, quos præeſſe neceſſe eſt corrigendis, nec quidquam illi deeſſe perſonæ, penes quàm eſt religionis ſumma, & ſubſtantia diſciplinæ. Æſtimet quis pretium Dominici gregis, vt ſciat quod meritum conſtituendi deceat eſſe paſtoris ex *Anſelmo*, & aliis refert *Ant. Aug. in epith. iuris Pontif. vet. lib.* 4. *tit.* 5. *c.* 11. Et *S. Hieron. ad cap.* 3. *Michea* ita dicit: Re vera, qui ad hoc eliguntur, vt cæteris præſint, ſicut præordinantur dignitate, ſic præeminere debent ſanctitate. Prouidendum igitur, ait idem *Ambr. vbi proximè ca.* 2. dum agit de ſublimitate Epiſcopali, ne ſit honor ſublimis, & vita deformis: ne ſit deifica profeſſio, & illicita actio, ne ſit religioſus amictus, & irreligioſus prouectus: ne ſit gradus excelſus, & deformis exceſſus: quia ſicut nihil eſſe dicimus Epiſcopo excellentius, ſic nihil eſt miſerabilius ſi de ſancta vita Epiſcopus pericliteretur, ſi Sacerdos in crimine teneatur. Nam quantò gradus altior eſt, tantò 5
ruina grauior: honor grandis, grandiori debet ſolicitudine circumuallari. Ideò igitur prærogatiua honoris monſtratur, vt merita congrua requirantur.

Non debet hominum ducatum ſuſcipere, qui neſcit 6
homines bene viuendo præire, ne qui ad hoc eligitur, vt aliorum culpas corrigat, quæ & reſecare debuit, ipſe committat. Imò locus regiminis, cum regendus offertur in ſe priùs neceſſe eſt, vt quiſque diſcutiat, ſi loco vita congruat, ſi ab onere actio non diſſentiat, ne iuſtus omnium rector, eò poſt in tribulatione preces non audiat, quo ipſa quoque eius, de quo tribulatio oritur, exordia honoris ignorat. Paſtor ergo debet ille fieri, qui cunctis paſſionibus moriens, iam ſpiritualiter viuit, qui proſpera mundi poſtponit, qui nulla aduerſa pertimeſcit, qui ſola interna deſiderat: cuius intentioni benè congruens, nec omnino per imbecillitatem corpus, nec valdè per contumaciam repugnat ſpiritus: qui ad aliena capienda non ducitur, ſed propria largitur; qui per pietatis viſcera citius ad ignoſcendum flectitur; ſed nunquam, pluſquam decet, ignoſcens, ab arce rectitudinis inclinatur, qui nulla illicita perpetrat; ſed ab aliis perpetrata, vt propria, deplorat: qui ex affectu cordis alienæ infirmitati compatitur, ſicque in bonis proximi, ſicut in ſuis profectibus lætatur, qui ſe ita imitabilem cæteris in cunctis, quæ agit, inſinuat, vt inter eos non habeat, quod ſaltem in tranſactis mens erubeſcat, qui ſic ſtudet viuere, vt proximorum quoque corda arentia doctrinæ valeat fluentis irrigare: qui orationis vſu & experimento iam didicit, quod obtinere à Domino, quæ propoſuerit, poſſit.

Audi Prælate illud *Brunonis in Exod. ſuper verba illa,* 7
ſuperhumerale, &c. vbi ait: Reſpice Epiſcope ad onus, quod portas, reſpice ad ſuperhumerale. Vides ibi aurum, da operam & ſtudium ſapientiæ. Vides ibi Hyacinthum, intuere cœlum, & contemplare Deum. Vides ibi purpuram, ſerua iuſtitiam. Vides ibi coccum bis tinctum, tingat te, ſi neceſſe fuerit, pro Dei & proximi dilectione ſanguis Martyrij. Vides ibi biſſum retortam, carnem doma, macera, & afflige, vt & ſpiritui ſeruiat, ſempérque candidior, & mundior fiat: fit autem ſuperhumerale opere polymito, multiſque coloribus variato quatenus in pulchritudine exteriori, qualis interius eſſe debeat, facilius Epiſcopus intelligere valeat.

Heu me (exclamabat quidam Sanctus Præſul) quia 8
nondum excitatus à ſomno terrenarum affectionum cum Samuele, neque cœleſti carbone purgatus cum Eſaia, neque lingua à Deo tactus cum Equitio Monacho (de quo refert *Gregor. in dialog. lib.* 4. *cap.* 4. *p.* 4. quod ſentit ſibi à Deo tangi linguam, vt ſe deinceps non poſſet continere) cum nihil horum haberem in magiſtrum populorum datus ſum. Praui ait *Gregor.* non curant reſpicere meliores, quos imitentur, & quorum comparatione nihil ſunt: ſed peiores, quorum comparatione aliquid ſibi eſſe videntur.

Irreprehenſibilem eſſe Epiſcopum requirit Apoſto- 9
lus, vt hoc vno ſermone, teſte *S. Hieronym. epiſt.* 83. *ad Oceanum cap.* 4. virtutes omnes comprehenderet, & in hoc pene rem contra naturam exigit. Si enim omne peccatum etiam in verbo otioſo reprehenſione dignum eſt, quis eſt, qui abſque peccato verſetur in hoc mundo? Vnde *S. Hieronym. lib.* 1. *aduerſus Pelagium cap.* 8. Primum quod dixit irreprehenſibiles, aut nullus, aut rarus, quis eſt enim, qui non, quaſi in pulchro corpore, aut næuum, aut verrucam habeat? *S. Chryſoſt. homil.* 10. *in* 1. *Timotheicam.* ibi irreprehenſibilem. Hoc vnico verbo, ait, genus omne virtutis expreſſit. Itaque

qui

Digitized by Google

qui ſibi, vel leuis culpæ conſcius eſt, male profecto facit eam rem appetens, qua indignum ſe per opera fecit. Non enim decet eiuſmodi regere, ſed potius regi. Eum quippe qui regendos alios ſuſcipit, tanta decet gloria virtutis excellere, vt inſtar ſolis cæteros veluti ſtellarum igniculos in ſuo fulgore obſcuret. Debet huiuſmodi vitam habere immaculatam, atque compoſitam, vt in illum omnes,& in eius vitam,velut in exemplar aliquod excellens intueantur. Non ideò abſque ratione *Apoſtolus* huiuſmodi monitis vtitur, quia par erat plurimos eius rei deſiderio allici, idcirco illum tanta diligentia pingit, vt qui ſe ad eam rem præparare vellent, ad quantam virtutis celſitudinem ſibi cuadendum eſſet,agnoſcerent.

10 Vnde *Plutarchus lib.de doctrina Principum.* Sunt Principes, inquit, tam Sacri, quàm profani inſtar lucentium gemmarum; atque adeò ſi quis in illis nævus apparet, detractioni patet, & calumniæ. Et *Clemens lib.2. Conſtit. cap.11.* O Epiſcope ſtude munditia operum excellere, cognoſcens locum, & dignitatem tuam, tanquam locum Dei obtinens, eo quod præes omnibus, Dominis,Sacerdotibus, Regibus,Principibus,Patribus, Filiis,Magiſtris,atque ſubditis ſimul omnibus.

11 Ideò virtutum omnium abſolutionem ab Epiſcopis Apoſtolorum ſucceſſoribus iure ſuo poſtulat Saluator noſter *Matth.* 5.Vos eſtis ſal terræ,vt ſicut ſal inſipidis ſaporem rebus dat, eaſque ne corrumpantur, conſeruat, ita & vos inſulſos homines ſapientia, & virtute condiatis docendo veritatem,& exemplo bonis in moribus confirmando. *Ibid.* Vos eſtis lux mundi, vt cum doctrina & probitate veſtra illuſtretis. *Deinde.* Non poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem poſita, cui ſcilicet vos ſimiles eſtis. Itaque neque latebras ſceleribus quærere poteſtis, neque vt veritatem non doceatis vos abſcondere, & occultare. *Poſtremò.* Neque accendunt lucernam, & ponunt eam ſub modio, ſed ſuper candelabrum,vt luceat omnibus,qui in domo ſunt. Accendi vos vt lucernas, non vt lateatis,ſed doctrina, & ſanctitate luceatis.

12 Conſtat ita eſſe natura comparatum vt omne agens agat ſibi ſimile, homo enim generat hominem, equus equum, & ignis ignem, quòd non ſolùm in iis, quæ à natura, ſed in iis etiam, quæ ab arte efficiuntur, videre eſt; pictor enim eſſe debet, qui alium pictorem faciat, & Philoſophus, qui Philoſophum, & muſicus qui muſicum: quiſquis ergo alios ſanctos efficere debet, ſanctiſſimus vt ſit neceſſe eſt, cum nemo aliis dare poſſit, quod ipſe non habeat. Neque vulgari aliqua,ſed eximia atque excellenti ſanctitate opus eſt, vt alios tui ſimiles efficias. Semper enim effectus in cauſa ſua eminentior, atque fortior eſt: vt fulgor ipſe ſyderum, qui à ſole dimanat, longè ſplendidior in ipſo ſole, quàm in aſtris eſt. Ergo maxima ſanctitate fulgere debet is, qui velut ſol quidam ſanctitatis, in omnes alios tanquam ſydera quædam ſanctitatis ſuæ radios omittere debet, quique tanta fulgeat ſanctitate, vt de eius plenitudine omnes accipiant. Vnde cum in lege veteri *Numer.19.* Dominus aquas expiationis & cineres vaccæ rufæ ad purificationem hominum deſignaſſet, munus tamen hoc mundis hominibus commiſit: vt ſic mundus luſtraret immundum, & ita demum emundaretur. Vides ergo quomodo mundum eſſe oportet,qui aliorum ſordes debeat expiare. Rectè enim *Eccleſiaſtic. cap.* 34. ait:

13 Ab immundo quis mundabitur? Cui ſimile eſt illud *Gregor.mor.lib.7.*Manus ſordida aliam non lauat,& oculus plenus puluere, maculam non conſiderat, ita mundus debet eſſe,qui vult aliena corrigere.Nihil enim eſt, vel ad perniciem Eccleſiæ nocentius, vel ad decorem monſtruoſius, vel ad publicam ſalutem infenſius,quàm ſi is, qui omnes dignitate præit, moribus, & vita ſubſit: quam quidem indignitatem appoſitiſſimis verbis *D. Bernardus ad Eugenium* teſtatur hoc modo. Monſtruoſa, inquit, res eſt gradus, & animus infimus: ſedes prima, & vita ima: lingua magniloqua, & manus otioſa: ſermo multus, & fructus nullus: vultus grauis,& actus leuis: caput canum, & cor vanum: facies rugoſa, & lingua nugoſa: ingens auctoritas, & nutans ſtabilitas.

Sanctitas Epiſcopi præſertim conſiſtit in charitate, 14
quia vbi charitas eſt, ibi & ſanctitas omnis,ac vitæ puritas eſt, adeò vt quantum quiſque habeat charitatis, tantundem habeat & virtutis. Ait enim *Bernard. ſuper Cant.* Quantitas vniuſcuiuſque animæ æſtimatur ex menſura charitatis, quam habet, vt verbi gratia, quæ multum charitatis habeat, magna ſit; quæ parum, parua; quæ verò nullam,nihil omnino ſit, dicente noſtro *Apoſt.1.ad Corinth.* 13. Si charitatem non habuero nihil ſum, quod manifeſtè patet in Euangelio *Ioan.* 21. Volens enim Dominus conſtituere Petrum Vicarium, priùs interrogauit eum ter: Diligis me? & deinde ei dixit: Paſce oues meas, & *Chryſoſt. de Sacerdot. lib.* 3. inquit, Certè Chriſtus prodigiis, & miraculis poſthabitis, quæ ab Apoſtolis edenda eſſent, oſtendit his verbis: In hoc cognoſcent homines quod diſcipuli mei eritis, ſi charitatem inter vos mutuam habueritis *Ioan.*13.

Ille,inquit *Gregor.in paſtor.lib.1.cap.* 10.& 11. modis 15
omnibus debet ad exemplum viuendi pertrahi, qui cunctis carnis paſſionibus moriens, iam ſpiritualiter viuit, qui proſpera mundi poſtpoſuit, qui nulla aduerſa pertimeſcit, qui ſola æterna concupiſcit, cuius intentioni bene congruens, nec omnino per imbecillitatem corporis, nec valde per contumeliam ſpiritus repugnat. Ille nihilominus ad dignitatem paſtoralis officij debet prouehi,qui ad aliena cupienda non ducitur, ſed propria largitur, qui per pietatis viſcera citius ad ignoſcendum flectitur, ſed non plus,quàm decet,ignoſcens, ab arte rectitudinis inclinatur. Qui nulla illicita perpetrat, ſed perpetrata ab aliis, vt propria deplorat.Qui ex affectu cordis alienæ infirmitati compatitur, ſicque in bonis proximi, ſicut in ſuis prouectibus lætatur. Ad dignitatem Pontificalis excellentiæ rectè peruenit, qui ita ſe imitabilem cæteris in cunctis, quæ agit,inſinuat, vt inter eos non habeat, quòd ſaltem de tranſactis erubeſcat. Qui ſic ſtudet viuere, vt proximorum quoque corda arentia doctrinæ valeat fluentis irrigare. Qui orationis vſu experimento iam didicit,quod obtinere à Domino, quæ poposcerit, poſſit, &c. Qua mente apud Dominum interceſſionis locum, pro populo arripit,qui familiarem ſe eius gratiæ eſſe per vitæ meritum neſcit? aut ab eo quomodo aliis veniam poſtulat, qui vtrum ſibi ſit placatus ignorat? Qua in re eſt adhuc aliud ſolicitius formidandum, ne qui placare irâ poſſe creditur, hanc ipſe ex reatu proprio mereatur. Cuncti liquido nouimus, quia cum is, qui diſplicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur. Qui ergo adhuc deſideriis terrenis aſtringitur, caueat ne deſtricti iram iudicis grauius accendens, dum loco delectatur gloriæ, fiat ſubditis auctor ruinæ. Solerter ergo ſe quiſque metiatur, ne locum regiminis aſſumere audeat, ſi adhuc in ſe vitium damnabiliter regnat, ne is, quem crimen deprauat proprium, intercellor fieri audeat pro culpis aliorum.

Prodat igitur ita ſe publice Epiſcopus,vt quæcunque populo inciderint,ſiue ſint res iucundæ,aut aduerſę,ſiue lætæ,aut triſtes,ſeu morbi,lues publica,perſecutio,damna vel rei familiaris, vel honoris,ac ſtatus, aliique humanæ vitæ caſus, & denique quicquid graue contigerit, de quo dubitari poſſit, quæ ratio iocunda, quaue cautio adhibenda ſit, tunc vnuſquiſque poſſit in Præſulem ſuum oculos coniicere, ab eoque veram in

omnibus petere diſciplinam, rectamque rerum gerendarum rationem, ob id enim docet noſter *Apoſt. 1. ad Timoth. 4.* his verbis: Eſto exemplum fidelium, in verbo, in conuerſatione, in charitate, in Fide, in caſtitate, & *S. Petrus 1. cap. 5.* Forma facti gregis ex animo. Ieiunia aliis qui indicat, defungi illis ipſemet debet; qui vult alios largiri pauperibus, vult celebrari Miſſas, iniurias condonari, vitari ignauiam, & murmurationem, leges vetantes luxum ſeruari, ipſe præire debet, ipſe idem iuris in ſe familiamque ſuam ſtatuere: exemplo denique ſuo præcepta omnia ſancire, & confirmare. Ex his intelligi poteſt, oportere ipſummet, cuius eſt præcipere populis opera bona, atque à malis & prauis illos reuocare, harum omnium actionum quaſi curriculo eſſe perfunctum, vt ordinis locique ſui muneri reſpondeat, quod admonet *D. Hieronym. ad Nepotianum epiſt. 2.* his verbis: Non confundant opera tua ſermonem tuum, ne cum in Eccleſia loqueris, tacitus quilibet intra ſe dicere poſſit, cur ergo hæc quæ dicis ipſe nos facis? delicatus magiſter eſt, qui pleno ventre diſputat de ieiuniis. Et *idem ad Secundum.* Ignominia & confuſio eſt Ieſum crucifixum, pauperem, & eſurientem fartis prædicare corporibus, & ieiuniorum doctrinam rubentes buccas tumentiaque ora proferre.

16 Exemplar probitatis ſuæ (vt ſupra dicebam) Epiſcopus præbere debet, quia homines, vt inquit *Lactantius*, loco ſupra relato, malunt potius exempla, quam verba: quia loqui facile eſt, præſtare vero difficile: quantoque alterum altero difficilius eſt, tantò vtilius atque præſtantius. Vnde grauiſſimè, & prudentiſſimè *Seneca* dicit: Eum elige Doctorem, quem magis admireris cum videris, quam cum audieris. Talis ergo debet eſſe Epiſcopi vita, quam *D. Hieronym.* depinxit his verbis: Ea debet eſſe conuerſatio, & eruditio Pontificis, vt omnes motus, & greſſus, & vniuerſa eius opera notabilia ſint. Veritatem mente concipiat, & eam toto habitu reſonet, & ornatu: vt quicquid agit, quicquid loquitur, doctrina ſit populorum. Virtutis enim ſpecies pulcherrima eſt, & quæ ipſa per ſe homines non ſolum ad amorem, ſed etiam ad imitationem ſui trahat, finis igitur Epiſcopalis adminiſtrationis alius non eſt, quam commiſſos populos doctrina, & exemplo ad Deũ dirigere; atque Moyſis exemplo è tenebris Aegypti, ideſt huius ſeculi caligine, eripere, vt ad cœleſtem promiſſionis terram traducantur. Vnde bene *D. Ephr. tom. 1. tract. de vita ſpirituali c. 37.* Nihil, inquit, æque animum hominis ducit ad ſalutem, iunioreſque ad laborandum incendit, quam ſi Doctorem reipſa, & exemplo ad virtutem cohortatorem inuenerint.

17 Hinc *D. Cyprianus* Cornelium Pontificem laudat, quod exemplo ſuo populũ ſibi ſubiectum ad Fidei confeſſionem incitauerit. Dum præcedis, inquit, ad gloriam multos feceris gloriæ comites, & confeſſorum populum ſuaſeris fieri, dum primus paratus es pro omnibus confiteri.

18 Hinc etiam dicitur in *cap. 1. Concil. Triden. de reform. ſeſſ. 22.* Nihil eſt quod magis ad pietatem, & Dei cultum aſſiduè inſtruat, quam ſuperiorum vita, & exemplum, &c. adeò vt non alia breuior, non efficacior via ad populi mores corrigendos ſit, quam probi Principis vita, ſicut nullius peſtilentiæ, neque citius corripiat, neque latius ſerpat contagium, quam improbi. Sic etiam *S. Iſidor.* relatus in *c. 1. 21. diſt.* ait quòd Epiſcopi dicuntur Pontifices, & viam ſequantur eo quod viatoribus Chriſtianis verbo & exemplo partem faciunt, viámque ſternunt ſalutis. *German. de ſacror. immunn. lib. 3. c. 8.* & quæ Epiſcopus aliis præcipit, debet prius in ſe ipſo exequi; nam vulgatum eſt illud: patere legem quam ipſe tuleris *c. cum omnes de conſtitut.* Et de S. Ludouico Epiſcopo Tholoſano ſcribitur exemplum addebat imperio; quod Principes faciunt, præcipere videntur: volebat ſuos ille caſtos, ipſe erat, legem tulit, ipſe paruit. Recta facere Princeps ſuos faciendo docet. *Henric. Sedul. in eius vita c. 14.* Et rectè *Claudianus.*

In commune iubes ſi quid, cenſeſve tenendum;
Primus iuſſa ſibi, tunc obſeruantior æqui
Fit populus, nec ferre vetat, cum videris ipſum
Auctorem parere ſibi.

Epiſcopus ſicut vitæ ſuæ integritatis alios ad virtutis ſtudium prouocare debet, ita etiam Sacerdotes, vt 19
dicit *S. Gregor. lib. 7. regiſtri epiſt. 107.* his verbis: Cum Sacerdotalis dignitas aliis videatur dignitatibus eminere, ita vt quiſquis ea ornatus eſt, cunctis ſe imitandum debet oſtendere: vt exemplo ſuo nulli nocere, ſed vitam potius valeat componere ſubditorum. Nam ſatis noxium atque pernicioſum eſt, vt imitatione ipſius, quæ ædificari debuerant, deſtruantur. Sacerdotium eſt, ait *Venerab. Beda cap. 8. ſuper Eſdram*, ſua opera ſanctificatione ſpeciali præ cæteris digna facere, atque inſigniter agere, vt quicunque ſibi iunguntur nomen Domini in ſe ipſis bene viuendo ſanctificent. Quod & eximie docet *S. Ioan. Chryſoſt. lib. 3. de Sacerdotio.* Sacerdotis animi pulchritudinem ſplendeſcere oportet, vt oblectare pariter, & illuminare poſſit illorum animos, qui ſuos in illum oculos coniiciunt. Nam vulgarium hominum delicta velut in tenebris commiſſa auctores ſuos ſolos perdunt: cæterum hominis illuſtris, ac vulgo cogniti delictum commune omnibus damnum affert, & parua eius peccata aliis magna videntur: neque enim peccati magnitudine, ſed peccantis potius dignitate peccatum plerique omnes mentiuntur. Eleganter id docet *S. Ambroſ. lib. 1. Offic. cap. 50.* Decet actuum, operumque noſtrorum teſtem eſſe publicam exiſtimationem, & atteſtationem, ne derogetur muneri: vt qui videt miniſtrum Altaris congruis ornatum virtutibus, auctorem prædicet, dominum veneretur, qui tales ſeruulos habeat, laus enim domini, vbi munda poſſeſſio, & innocens familiæ diſciplina. Et *S. Chryſoſt. homil. 10. operis imperfecti in Matth.* Propter bonam, inquit, conuerſationem ſuam Sacerdotes ſunt Sal, quoniam bona conuerſatio Sacerdotum conditura populi eſt. Propter verbum autem doctrinæ lux, quoniam verbum ignorantiæ lumen eſt. Priùs autem vocauit eos Sal, poſtea autem lux, aut quia prioris loci eſt ſeruare, quos habes, ſecundi autem vocare quos non habes, aut quia prius eſt bene viuere, ſecundo autem bene docere.

Hæ Sanctorum Patrum auctoritates licet de Sacer- 20
dotibus tantum loqui videantur, & Apoſtolus de Epiſcopo tractans nullam in præſenti Præſbyteri mentionem facere videatur; tamen vno Epiſcopi nomine vtrumque Sacerdotem maiorem, & minorem, Antiſtitem, & Preſbyterum complectitur, ac proinde ambobus eadem probitatis, & ſanctimoniæ documenta conſtituit; hoc ipſum ſuper hunc *Apoſtoli* locum *1. ad Timot. c. 3.* docet diuus Hieronymus his verbis: Quæritur cur de Preſbyteris nullam fecerit mentionẽ, ſed eos in Epiſcoporũ nomine comprehenderit, quia ſecundus, imò pene vnus eſt gradus. *& S. Ioan. Chryſ. hom. 11. in priorem Timotheicam.* Poſtquam, ait, de Epiſcopis dixit, eoſque formauit, quidnam illos habere conueniat, à quo item abſtinere neceſſe ſit dictans, omiſſo interim Preſbyterorum Ordine, ad Diaconos tranſit. Cur id quæſo? quia ſcilicet inter Epiſcopum, atque Presbyterum intereſt ferme nihil. Quippe, & Preſbyteris Eccleſiæ cura permiſſa eſt, & quæ de Epiſcopis dixit, ea etiam Preſbyteris congruunt, ſola quippe ordinatione Superiores illi ſunt, atque hoc habẽt plus, quam Preſbyteri habere videntur. Conſentit & Ambroſio adſcriptus in eundum locum commentarius. Poſt Epiſcopum, ait, Diaconi Ordinem ſubiicit. Quare? niſi quia Epiſcopi, & Preſbyteri vna ordinatio eſt. Vterque enim Sacer-

dos

dos eſt, ſed Epiſcopus primus eſt, vt omnis Epiſcopus Presbyter ſit, non tamen omnis Presbyter Epiſcopus. Hæc Apoſtoli monita,& decreta licet quoad obligationem, & munera Epiſcopis, & Presbyteris communia eſſe non diffiteamur, Epiſcopatum tamen Ordinis, poteſtatis, iuriſdictionis, ac dignitatis gradu Sacerdotio antecellere verum agnoſcimus, vt de Fide definit *Concil. Trid. ſeſſ. 23. can. 7.* & docent *S. Dionyſ. cap. 4. Eccleſ. Hierarch. Anaclet. epiſt.2. Auguſtin. in Pſalm. 44. Leo epiſt.88.Beda in cap.10. Luce, Iſidor.lib. 2. de Diuinis offic.* quatenus docent Epiſcopos tenere locum Apoſtolorum, Presbyteros vero ſeptuaginta diſcipulorum.

21 Quemadmodum bonorum nos Paſtorum exempla tam potenter ad virtutem alliciunt, ita contra malorum longè potentius ad malum trahunt: natura enim noſtra (vbi per peccatum lapſa eſt) plus ad vitia, quàm ad virtutes procliuior exiſtit. Nihil enim, ait quidam, tam facile diſcimus quàm turpitudinem, & nihil tam difficile didiſcimus. Ideoque, vt *Gregor. in Paſtorali* ait, nemo in Eccleſia magis nocet, quam qui peruerſe viuens, nomen, aut gradum ſanctitatis tenet. Nam ex mala, & improba Prælatorum vita ſæpe hæreſes ortas eſſe tradit *Alphonſ. de Caſtro de iuſta hæreticorum punit. lib.3.c.5.* ſicut è contra ex eorum ſanctitate & probitate fit vt Princeps, & populus Deum colant, & in Chriſtianis virtutibus proficiant. Hinc *Auguſtin, lib.de Paſtor.* Omnis qui male viuit in conſpectu eorum, quibus præpoſitus eſt, quantum in ipſo eſt occidit, & forte, qui imitatur, moritur; qui non imitatur, viuit:tamen, quantum ad illum pertinet, ambos occidit. *Marcus* etiam *Tullius lib. 3. de legib.* eadem de Principe ſeculari dicit, quæ ad Eccleſiæ Principes non minus pertinent: nec ſolum,inquit, vitia concipiunt ipſi Principes, ſed ea infundunt in ciuitatem: neque obſunt, quod ſolum ipſi corrumpuntur; ſed etiam quòd corrumpunt, pluſ-
22 quam exemplo,quam peccato nocent. Facit illud *Claudiani.* Totus componitur orbis, Regis ad exemplum, nec ſic inflectere ſenſus Humanos edicta valent,quàm vita regentis. Et illud *Platonis*, Quales in Rep.Principes, tales teliquos ſolere eſſe ciues.

23 Vita enim Principis (dicit *Plinius in paneg. Traiani*) cenſura eſt, ad quam dirigimur, ad quam conuertimur: quia, vt idem inquit, Non tam imperio nobis opus eſt, quàm exemplo. Vnde neceſſe eſt, dicit *D. Gregor. lib. 24. moral.cap.*30. vt is, qui præeſt,quæ exempla ſubditis præbeat, ſolerter attendat, & tantis ſe ſciat viuere, quantis præeſt. Oportet Principem, dicit *Pittacus*, moribus imperium docere. Et quicquid Principes faciunt, dicit *Quintil. decl.* 6. præcipere videntur. Vitæ ſplendor, & claritas, dicit *S.Baſil.in Pſalm.*1. pleroſque eorum, qui proni & lubrici ſunt ad peccandum, ad conſimilem æmulationem inuitat. Sicut enim bona Principis vita, ſcripſit *Egeſip. lib.2. de excid. Hieroſolym. cap.5.* probitatis quædam præſcriptio, & per vniuerſos forma viuendi eſt, ita Imperatoris colluuio lex flagitiorum eſt. Studioſe plerique, ait *Cicero, lib.1.de offic.* facta Principum imitantur. A capite,ait *Seneca lib. 2. de clem.cap.*2. bona valetudo. Nam, vt dicit *S. Gregor. lib. 24. moral.cap.*10. Non debet hominum ducatum ſuſcipere, qui neſciat homines bene viuendo præire. Nihil enim magis eſt, quod ad pietatem & Dei cultum alios aſſiduè inſtruat, quam eorum vita & exemplum, qui ſe diuino miniſterio dedicarunt. *Concil. ſeſſ. 22. de reform. cap.* 1. Vnde Ieſus Dominus noſter cœpit primum facere, & poſtea docere. *Act. 1.* & *Apoſt. ad Hebræ. cap. 9.* Si ipſi filij eius ſumus, quæ ipſe facit,imitari debemus *cap. Dominus in fine, 56.diſt.* vt cæteri humilitatis, & virtutis exempla petere poſſint,nihil permittendo,quod à ſancto inſtituto ſit alienum,*Conc.Trid.ſeſſ. 25.reform.cap.1.* reſpiciendo etiam ad exempla,vt à nobis ſequantur ex illo *Ezech. cap. 47.* abſtinendo in factis & dictis non ſolum ab omni malo,ſed ab omni, quod ſpeciem habet mali, id enim ſpecialiter vitare debent viri perfecti, vt dicit *tex. in Clem. exiui à Paradiſo §. cum autem, de verbor. ſignif.* Cum ipſorum ſit proprium facere, exemplique monſtrare: non more Phariſæorum, qui alligant onera grauia, imponentes ea humeris hominum, ſed digito ſuo nolunt ea mouere. *Matth. 23.* & *S. Bernard. in feſto Omnium Sanctorum ſerm.1.* Memento voci tuæ dare vocem virtutis, vt opera verbis concinnent, & verba operibus: & vt cures primum facere, quam docere: namque pulcherrimus eſt ordo, & ſalubertimus, vt onus, quod portandum imponis, tu prior portes, & ex te diſcas qualiter oporteat aliis moderari, vt ſic oues commiſſas arguere poſſis. *cap. 2.25.diſt.* quia (vt dicit *Greg. lib.23.moral.§.36.* relatus in *cap.hoc habet proprium 46.diſt.*) doctrina tanto vehementius elationis fugit vitium per cognitionem, quanto ardentius ſuorum verborum iaculis magiſtrum ſequitur elationis. Prælati igitur,vt dicit *Greg.in ſuo Paſtorali*, plus occidit exemplo quam gladio. *Panin. de viſitat. par. 2. quæſt.9. num.29. verſ. & dicit.* Et plus peccant exemplo, quam culpa *Ioan. Lecirier. in tract. de primogen. lib. 1. quæſt. 9.* quia ipſorum factum de facili trahitur in exemplum à ſubditis *cap. magne, de voto*, iuxta illud *Eccleſiaſt.*10. ſecundum iudicem populi, ſic & miniſtri eius, & qualis rector ciuitatis eſt, tales inhabitantes in ea *cap. præcipue 11.qu.3.* & ideo ſubditorum errata Prælatis imputãtur *cap. quicquid 1. quæſt. 1. cap. irrefragabili, de offic Ordin.* Quomodo enim Præſes Eccleſiæ poteſt auferre malũ de medio eius, qui in delicto ſimili corruerit, aut qua libertate corripere peccantem poteſt,cũ tacitus ſibi ipſe reſpondeat, eadem admiſiſſe, quæ corripit, *cap. vltim. 25. diſtinct.* Nullum, inquit *B. Gregor. homil. 17. in Euangel.* puto Fratres cariſſimi ab aliis maius præiudicium, quam à Sacerdotibus tolerat Deus, quando eos, quos ad aliorum correctionem poſuit, dare de ſe exempla prauitatis cernit, quando ipſi peccamus, qui compeſcere peccata debuimus.

Prælatus peccans, vt dicit *Gregor. part. 3. adm.* tot 24
mortibus dignus eſt, quot ad ſubditos ſuos perditionis exempla tranſmittit. Vnde tanto cautius debet ſe à peccato cuſtodire, quanto peccando non ſolus tantum moritur, ſe omnium animarum, quas prauis exemplis deſtruit,reus eſt, *& S.Chryſoſtom. lib.6.poſt med.de Sacerdot.* peccatum illius, qui aliorum curæ præfectus eſt peſtilentiſſimum eſſe ſcribit, & quidam modernus ait non ita atramento infici pannum, aut lanam, ſicuti illius culpa in alios peruadit, qui illius fidei crediti ſunt.

Sunt nonnulli, vt ait *Gregor. lib.1. Paſtor. cap.2.* qui 25
ſolerti cura ſpiritualia præcepta perſcrutantur, ſed quæ intelligendo penetrant, viuendo conculcant. Repente docent, quæ non opere, ſed meditatione didicerunt, & quod verbis prædicant, moribus impugnant. Vnde fit vt cum Paſtor per abrupta graditur, ad præcipitium grex ſequatur. Hinc namque per Prophetam *Ezech. cap.*34. Dominus contra contemptibilem Paſtorum ſcientiam queritur dicens: Cum ipſi limpidiſſimam aquam biberetis, reliquam pedibus veſtris turbatis; & oues, quæ conculcatæ pedibus veſtris fuerant, paſcebantur, & quæ pedes veſtri turbauerant, hæc bibebant. Aquam limpidiſſimam Paſtores bibunt cum fluenta veritatis recte intelligentes,hauriunt: ſed eandem aquam pedibus perturbare, eſt ſanctæ meditationis ſtudia male viuendo corrumpere. Aquam ſcilicet Paſtorum turbatam pedibus, oues bibunt, cum ſubiecti quique non ſectantur verba, quæ audiunt, ſed ſola, quæ conſpiciunt exempla prauitatis imitantur.Qui cum dicta ſitiunt, & per opera peruertuntur, quaſi corruptis fontibus in potibus lutum ſumunt. Nemo amplius nocet in Eccleſia, quam qui peruerſe agens, nomen,

vel ordinem ſanctitatis habet. Delinquentem namque hunc redarguere nullus præſumit, & in exemplum culpæ vehementer extenditur, quando pro reuerentia ordinis peccator honoratur. Qui ergo ad Sanctitatis ſpeciem deductus, vel verbo cæteros deſtruit, vel exemplo, melius profecto fuerat, vt hunc ad mortem ſub exteriori habitu terrena acta conſtringerent, quam ſacra officia in culpis cæteris imitabilem demonſtrarent, &c.

26 Idem *Gregor.* apud *Gregor. VII. lib. regiſt. epiſt. 34. ante finem* ſic ait: Malis ſubeſſe Paſtoribus quid aliud eſt, niſi vt plebs populanda prædonibus permaneat, & inde ſumat interitum, vnde protectionis debuit habere ſubſidium? Sacerdotes enim mali cauſa ſunt ruinæ populi. Contra quos *Iſidor. de ſummo bono cap. 36.* in hæc verba: Plerique Sacerdotes,& Clerici praue viuentes, forma cæteris in malum exiſtunt, qui in bonis exemplum eſſe debuerant. Hi enim quoſcumque exemplo male conuerſationis ſuæ perdunt, de illis rationem ſine dubio reddituri ſunt. Ex carnalium præpoſitorum exemplo plerumque fit vita deterior ſubditorum, & plebis merito fiunt tales Sacerdotes, qui exemplo deteriore populum deſtruant, non ædificent: ex merito enim plebis nonunquam Epiſcopi deprauantur, quatenus procliuius corruant, qui ſequuntur, capite langueſcente, cætera corporis membra inficiuntur. Vnde & ſcriptum eſt *Eſai. 1.* Omne caput languidum & omne cor mœrens, à planta pedis vſque ad verticem non eſt in eo ſanitas. Caput enim languidum, doctor eſt agens peccatum, cuius malum ad corpus peruenit, dum eo vel peccante, vel praue docente, peſtifer languor ad plebes ſubditas tranſit. Deteriores ſunt, qui ſiue doctrinis, ſiue exemplis, vitam moreſque bonorum corrumpunt, qui ſubſtantias aliorum, prædiaque diripiunt. Grandis, inquit *Hieronym. in cap. 44. Ezech.* dignitas Sacerdotis, ſed grandis ruina ſi peccet, lætamur ad aſcenſum, ſed timeamus ad lapſum; non eſt tanti gaudij exceſſa tenuiſſe, quam mœroris de ſublimibus corruiſſe. Nec enim ſolum pro delictis noſtris reddemus rationem, ſed pro omnibus quorum abutimur donis, & nequaquam ſumus de eorum ſalute ſolliciti.

27 Porro cum Princeps id ſit Reip. quod oculus corpori, quod intellectus animæ *Hell. Pint. in Ezech. 38. Chryſoſt. in Matth. homil. 21.* eum ſicuti ſi nitidus fuerit, ſubditorum corpus illuſtrare, ſic & ſi ſordidus obumbrare totum eſt neceſſe; fermenti inſtar, quod quamuis modicum, totam inficit maſſam, *Apoſt. 1. ad Corinth. 5. & ad Galat. 5.* Sicut igitur oculo cæco, ſicut intellectu obfuſcato, neque corpus videt, neque anima intelligit, ſic & Principe corrupto, Reip. nulla ſalus. Nam ſi lumen, quo clarificatur, tenebræ ſunt, tenebræ ipſæ quantæ erunt? Certum eſt enim delinquente Principe, populum effici delinquentem, delicto tamen longe grauiore ſolius ipſius quam populi vniuerſi exiſtimando.

28 Quid ſunt Epiſcopi, quærit *Gregor. ad Epiſcopum Conſtantinopol.* niſi aſtra cæli, quorum vita ſimul, & lingua inter peccata erroreſque hominum, quaſi inter noctis tenebras, lucent. Hinc *Bernardus epiſt. 127. ad Guillelmum Comitem* ita dicit: Si quis de populo deuiat, ſolus perit, error Prælati multos inuoluit, & tantis obeſt, quantis præeſt. Quocirca tot mortibus dignus eſt iudicandus improbus Princeps, quot ad ſubditos perditionis exempla tranſmittit, ſicuti & tot gloriæ coronis probus quot ædificationis. *Gregor. in Paſtor. 3. cap. 1. admon. 5.* relatus *in cap. præcipue 11. quæſt. 3.* Quod autem quot ſubditos habet, tot interemit, tot enim ſpirituum ſingulis exemplis eſt homicida, quot præeſt, quot interitibus interimendus, cogita.

29 Ex dictis opportunè quæri poteſt, an ad officium paſtorale dignus eligi poſſit, an digniorem eligere teneamur? ad cuius quæſtionis decisionem præmittendum eſt cum *Rebello de obligat. iuſtit. par. 1. lib. 3. quæſt. 2. num. 1.* quem refert *Campan. in diuerſorio iuris Canonici rub. 7. cap. 6. num. 73.* dignum vocari, quicumque habet ſufficientiam; & omnes partes ad prædicta munera, prout oportet, miniſtranda, licet comparatione alterius, maiorem ſufficientiam habentis (qui hoc caſu dicetur dignior) vtiliuſque adminiſtraturi minus dignus exiſtat. Quo ſuppoſito relictis multis, quæ ad hoc propoſitum adducunt ex fonte Sacræ Scripturæ, & ex Lege naturali *Alexand. Raudenſ. Peſana deciſ. 34. in princip. & à num. 179. Rebello. d. libr. 3. quæſt. 4.* videtur dicendum, quod quamuis alicui negotio præfectum eligere debens, ſatis officio ſuo functus eſſe videatur, ſi dignum hominem pro negotij conditione præfecerit, ad Epiſcopale tamen officium, cum reliqua omnia longe ſuperet, non modo dignum, ſed etiam digniſſimum eſſe deſtinandum, & maximis rationibus comprobari, & Sacrarum literarum apertiſſimis teſtimoniis demonſtrari ſatis poteſt.

Trina illa Domini Saluatoris interrogatio *Ioan. 21.* 30
abunde ſanè noſtrum probat inſtitutum, qua non quidem ſimpliciter, ſed per comparationem caute, & vigilanter interrogat: Simon Ioannis diligis me plus his? hac enim prima Paſtoris Eccleſiaſtici electione formam cæteris præſcribere volens non ſimpliciter interrogat, Diligis me, ſed Diligis me plus his; vt videlicet non pari virtute, & charitate fulgentem, ſed cæteros antecellentem ad tantum hoc munus deligendum eſſe declararet. Natura enim ipſa dictare videtur, vt qui aliis officio, ac dignitate præferri debet, cæteros vitæ ſplendore anteeat, quemadmodũ Paſtor grege ſuo præſtãtior, & dux milite ſuo fortior, & Rex ſubditis ſuis debet eſſe ſublimior. Qui ergo maiorem in Paſtore, quam in ouibus claritatem ante electionem requiſiuit, aperte docuit dignioré ſanctioremque ſubditis eſſe debere, qui eis regendis, atque dirigendis præficeretur. Quomodo enim, vt *D. Ambroſium* ait, credam eum conſilio ſuperiorem, quem videam moribus inferiorem? Supra me debet eſſe, cui me committere paro; Cuius rei cum multa quidem, & præclara exempla adduci poſſint, nullum tamen aut maius, aut illuſtrius eſt, quàm ipſius Dei Opt. Max. qui cum Eccleſiæ ſuæ prouidere Pontificem, & Paſtorem voluiſſet, eum elegit, quo neque in cœlo, neque in terra vllus erat dignior: nempe vnicum filium ſuum, quem non modo auctorem ſalutis noſtræ, ſed etiam Pontificem, Summumque Sacerdotem in mundum deſtinauit: cum tamen alios ad hoc ipſum delegare potuiſſet. Quod idem ipſe filius per *Eſaiam cap. 43.* ſignificauit, dicens: Ego ſum, Ego ſum, qui deleo iniquitates tuas propter me: vbi alius interpres euidentius vertit: Ego, Ego ille ipſe ſum, qui deleo &c. vt aperte intelligas, nulli alij medendi peccatis noſtris curam creditam fuiſſe, quam ipſi vnigenito Filio Dei. Si igitur Deus Pater tanti animarum noſtrarum ſalutem fecit, vt cum Angelos, aut Archangelos, aut Sanctiſſimos Patres ad hoc deſtinare potuiſſet, omnibus his prætermiſſis, eum elegit, quo dignior eſſe, aut cogitari nemo poteſt; qua quæſo fronte tu in Vicarium, & Succeſſorem Superni huius Pontificis indigniorem eligas cum poſſis eligere digniorem? Cur minoris facias, minuſque charam ipſe habeas ſalutem tuam, quam ille habuit, ad quem nihil ſalus tua pertinebat? Super Apoſt. vetantem quemquam inconſideratè, ſubitò, temerè, ſine diligenti vitæ, doctrinæque exploratione ordinari *1. ad Timoth. 5.* ibi, Manus citò nemini impoſueris, *S. Chryſoſt. homil. 16. in 1. Timoth.* ita dicit: Quid ſibi vult citò? non ex prima ſtatim probatione, nec ſecunda, nec tertia, ſed vbi conſideratio diuturna præceſſit, exactiſſimaque diſcuſſio,

cuſſio, huic imponito manus. Neque enim ea res periculo caret, eorum enim, quæ ille peccauerit, tu quoque pœnam dabis.

31 Qua in re *Concilium Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 1.* eos peccare mortaliter, & peccatis alienis communicare aſſerit, qui digniores, & Eccleſiæ magis vtiles Paſtores præficere non curauerint: his verbis: Si in quibuſlibet Eccleſiæ gradibus prouidenter, ſcienterque curandum eſt, vt in Domini domo nihil ſit inordinatum, nihilque præpoſterum; multò magis elaborandum eſt, vt in electione eius, qui ſupra omnes gradus conſtituitur, non erretur. Nam totius familiæ domini ſtatus, & ordo nutabit, ſi quod requiritur in corpore, non inueniatur in capite. Vnde & ſi alias Sancta Synodus de promouendis ad Cathedrales, & ſuperiores Eccleſias nonnulla vtiliter decreuit; hoc tamen munus huiuſmodi eſſe cenſet, vt ſi pro rei magnitudine expendatur, nunquam ſatis cautum de eo videri poſſit. Itaque ſtatuit, vt cum primum Eccleſia vacauerit, ſupplicationes, ac preces publicæ, priuatimque habeantur, atque à Capitulo per ciuitatem, & diœceſim indicantur, quibus Clerus, populuſque bonum à Deo Paſtorem valeat impetrare. Omnes vero, & ſingulos, qui ad promotionem præficiendorum, quodcumque ius quacumque ratione à Sede Apoſt. habent, aut alioquin operam ſuam præſtant, nihil in iis pro præſenti temporum ratione innouando, hortatur & monet, vt imprimis meminerint nihil ſe ad Dei gloriam & populorum ſalutem vtilius poſſe facere, quam ſi bonos Paſtores, & Eccleſiæ gubernandæ idoneos promoueri ſtudeant: eoſque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, niſi quos digniores & Eccleſiæ magis vtiles ipſi iudicauerint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium ſuggeſtionibus, ſed eorum exigentibus meritis, præfici diligenter curauerint: hactenus Concilium. Et ad hoc propoſitum *S. Hieron. in commentar. ad cap. 1. epiſt. Titiana* ſic ait: Moyſes amicus Dei, cui facie ad faciem Deus loquutus eſt, potuit vtique ſucceſſores principatus filios ſuos facere, & poſteris propriam relinquere dignitatem, ſed extraneus de alia Tribu eligitur Ieſus, vt ſciremus principatum in populos non ſanguini aut humano affectui deferendum eſſe, ſed vitæ.

32 Optime *S. Thom. 2. 2. queſt. 185. art. 3.* circa aſſumptionem alicuius ad Epiſcopatum, aliquid conſiderat ex parte eius, qui aſſumitur, & aliquid ex parte illius qui aſſumit. Ex parte enim eius, qui aſſumit vel eligendo, vel prouidendo, requiritur quod digniorem eligat, & meliorem aſſumat quoad regimen Eccleſiæ, qui ſcilicet poſſit eam & inſtruere, & defendere, & pacificè gubernare. Vnde contra quoſdam *S. Hieronym.* dicit quod quidam non quærunt eos in Eccleſia columnas erigere, quos plus cognoſcunt Eccleſiæ prodeſſe, ſed quos plus ipſi amant, vel quorum ſunt obſequiis deliniti, vel dediti, vel pro quibus maiorum quiſpiam rogauerit, vt deteriora taceam, qui vt clerici fierent muneribus impetrarunt. Ex parte vero eius qui aſſumitur, requiritur vt nulla vitiorum nota ſit maculatus; grauius enim condemnabitur, qui indignus ſuſcepit, quod non meretur. Qui regimen Sacerdotis contendit appetere, ante in ſe diſcutiat ſi vita honori ſit congrua: plerique Sacerdotes ſuæ magis vtilitatis cauſa, quam gregis præeſſe deſiderant. Quomodo autem vites ſuas periclitari, & expendere debeat docet *S. Greg. in præfatione ſui Paſtoralis* dicens: Cùm rerum neceſſitas expoſcit, penſandum valde eſt ad culmen quiſque regiminis qualiter veniat, atque ad hoc rite perueniens, qualiter viuat: & bene viuens, qualiter doceat, & recte docens infirmitatem ſuã, quotidie valet quanta conſideratione cognoſcat: ne aut humilitas acceſſum fugiat, aut præuentioni vita contradicat, aut vitam doctrina deſtituat, aut vitã præſumptio extollat. Nũc vero vt proſint Præſules fieri non cupiũt, ſed magis vt diuites fiant, & honorentur; ſuſcipiunt enim ſublimitatis culmen non pro Paſtorali regimine, ſed pro ſolius regiminis, vel honoris ambitione, atque abiecto opere dignitatis ſolam nominis ſuperbe appetunt dignitatem. Hi vbi primum cognoſcuntur reiiciendi, illi verò qui antequam altiſſimum dignitatis gradum obtinerent, omnibus virtutibus prædíti videbantur, & poſtea in regimine alij apparent, non eligentis culpæ imputari debet, quemadmodum enim agnoſcere non potes ſit necne integrũ vas, niſi illud liquore impleatur; ita nec hominem, niſi illi gubernandi munus fuerit commendatum.

Dubitari non abs re poteſt an Cardinales peccato 33
commaculentur, reſtitutionéque vinciantur, qui non impediunt nominatum, ſi alterum digniorem arbitrentur? Ad quod dubium perdocte quidem reſpondet *Paleoth. in tract. de Sacr. conſiſt. conſult. par. 4 quæſt. 1. verſ. quo loco*, & ait ad Cardinalium auctoritatem & officium non propriè pertinere aliquem ad Epiſcopatum admittere, ſed tanquam Papæ conſiliarios non vlterius obligari, quam vt ad eas res, de quibus à Papa requiruntur, & conſuluntur fidele præſtent reſpõſum, per tex. *in cap. fundamenta §. decet, de elect. lib. 6.* itaque cum Pontifex in Epiſcoporum promotione non aliud ab ipſis Cardinalibus exquirat, quàm iudicium, ſi propoſitum Epiſcopali dignitate dignum arbitrentur; ideo non ad aliud obligantur, quàm ad interrogata reſpondere, illumque approbare, ſi ita credant: imò & Cardinales omnes tutam reſpondendi, ferendique ſuffragij ſui rationem colligere poſſe addit ex teſtimoniis quatuor Cardinalium in publicam formam redactis, & ab eis ſubſcriptis, quibus inquiſitio committitur de promouendi qualitatibus.

SVMMARIVM.

1 *Rationes expenduntur quare bigami ad Eccleſiaſticos Ordines aſcendere non conueniat.*
2 *Filios habens non poteſt habere frontem alios de incontinentia redarguendi.*
3 *Caſtitatis eminentiam inter omnia virtutum ornamenta debet Epiſcopus habere.*
4 *Continentia, & celibatus non eſt per ſe de iure diuino Sacris Ordinibus annexus.*
5 *Coniugatus nullo modo poteſt in Epiſcopum eligi, etiamſi eius vxor ætate prouecta, nec ſuſpecta de incontinentia caſtitatem in ſeculo voueat, ſed requiritur, vt ea ſimpliciter religionem profiteatur.*
6 *Filios habens an poſſit in Epiſcopum eligi, quæſtio dubia, pro parte affirmatiua rationes expenduntur.*
7 *D. Petrus vxorem habuit, & ex ea filiam Petronillam.*
8 *Clemens IV. & Alexander VI. filios habuerunt.*
9 *Expendunt rationes pro contraria opinione.*
10 *Amor paternus omnem alium vincit.*
11 *Eli ob ſuos filios in via Domini non ambulantes priuatus fuit Sacerdotio.*
12 *Priorem ſententiam ſequitur, & contrariis fundamentis reſpondetur.*

VNIVS VXORIS VIRVM.

GLOS. IV.

VNus bis coniugatus non poſſit apte ſignificare vnionem Chriſti cum Eccleſia vnica ſua ſponſa, quia non eſſet vnicus, ex quo diuiſit carnem ſuam in plures *cap. Acutius 26. diſt. cap. debitum*, & ibi *gloſ. verbo Sacramentum, de bigamis*: ideo noſter Apoſtolus dicit vt is Epiſcopus ordinetur, quem vnius vxoris virũ fuiſſe, aut eſſe conſtiterit: tã ſacra ſemper habita eſt iſta præceptio, vt etiã de muliere Sacerdotis eligendi, eadé intelligeretur ſeruanda cõditio: ne forte illa prius quam 1

in

in matrimonium eius veniret, qui aliam non habuiſſet vxorem, alterius viri eſſet experta coniugium. Si etenim in veteri Teſtamento *Leuit.* 21. hæc Sacerdotalium coniugiorum forma ſeruata eſt, quanto magis ſub reuelata iam gratia conſtituti Apoſtolicis debemus ſeruire præceptis, vt quáuis quis bonis motibus præditus & ſanctis operibus inueniatur ornatus, nequaquam tamen vel ad Diaconi gradum, vel ad Preſbyterij honorem, vel ad Epiſcopatus culmen aſcendat, ſi aut ipſum non vnius vxoris virum, aut vxorem eius non vnius viri fuiſſe conſtiterit, vt ex *Leone epiſt.* 85. *vel* 87. *cap.* 1. *ad Epiſcopos Africanos* refert *Anton. Auguſtin. in epitom. iuris Pontificij veteris lib.* 4. *tit.* 7. *cap.* 7. Et ideò *Iſidor. lib.* 2. *cap.* 6. *de Eccleſ. offic.* aſſerit quod vt vnius virginalis matrimonij ſint, qui eliguntur ad Ordinem Pontificatus, Sacerdotem quærit Eccleſia, aut de Monogamia ordinatum, aut de Virginitate ſanctum. Nullo pacto, ait *D. Hieronym. ad Oceanum*, digamos, vel concubinarios cathenis inſertos decet ſubire Sacerdotij miniſterium. In *Leuitico* 21. Scriptum ac præfinitum eſt, quales eligi debeant Sacerdotes; ſi ergo clericus monogamus fuerit, & vxor eius digama, noli eum ad miniſterium applicare. Hæc Tito præcepta idem Apoſtolus de ordinandis clericis dedit.

Hinc etiam apud Ethnicos ſecundas nuptias aliquid habuiſſe culpæ teſtari videtur Seruius in illud Virgil.

Huic vni forſan potui ſuccumbere culpæ,

Exponens culpam dici propter antiquum ritum, quo repellebantur à Sacerdotio ſecundò nuptæ. Et Romæ pudicitiæ ſimulacrum colebatur, quod nefas erat attingi, niſi ab ea, quæ ſemel nupſiſſet.

2 Quomodo poterit eſſe hortator viduitatis, caſtitatis, & continentiæ, qui coniugia frequentauerit? *cap. vna cap. fin.* 26. *diſt.* cum dicamus quod habens filios non poteſt habere frontem alios de incontinentia redarguendi, cap. *Sicut verſ. vnde cum Paulus* 47. *diſt.* Habebit igitur Epiſcopus, vt inquit *Iſidor. de Eccleſiaſt. offic. lib.* 2. *cap.* 6, inter cætera virtutum ornamenta, & caſtitatis
3 eminentiam, itaut mens Chriſti corpus confectura ab omni inquinamento carnis ſit munda, & libera, quia dum ſecundum carnis aſſumptæ myſterium Eccleſiæ ſuæ fuerit dignatus caput exiſtere ipſe Chriſtus, meritò in membris eius intentio Epiſcoporum officia peragere cernitur oculorum. Ipſi enim de ſublimioribus celſitudine ordinis regunt, & diſponunt ſubiectas multitudines plebium: vnde quanto ipſi ſequentium fiunt ductores, tantò meritorum lumine debent præfulgere. Illa autem, quæ pertinent ad bigamiæ ſpecies, ac illius materiam, plenè tractaui Alleg. 49.

4 Continentiam & cælibatum ſcio non eſſe per ſe annexa Epiſcopatui, & multò minus inferioribus Ordinibus ex Diuino, & naturali iure, ſed tamen id fuiſſe ab Apoſtolorum temporibus in vſum quantum ad Epiſcopos, qui ſi vxorati aſſumpti ſunt, vxores poſteà ſolum vt ſorores retinuerunt: ſuadent & perſuadent antiqui Canones, & Sanctorum Patrum teſtimonia, itaut Græcorum Eccleſia, licet inferiores Sacerdotes vxoratos retineat, nunquam tamen in Epiſcopis id paſſa ſit, quos propterea Monachos ſemper habet. Quocirca laudabilius S. Eccleſia Latina æquiſſimè & conformiter ad Ius diuinum legem tulit ab Apoſtolorum temporibus, & praxi natam, vt omnibus Sacris Ordinibus continentiæ propoſitum annecteretur, etiamſi in Subdiaconis id tam antiquum, vt in reliquis non appareat. Et
5 adeò verum eſt nullo modo in Epiſcopum eligi coniugatum, itaut non ſufficiat eius vxorem ætate prouectam, nec ſuſpectam de incontinentia, caſtitatem in ſeculo vouere, ſed requiri vt ea ſimpliciter religionem profiteatur, propter Ordinis Epiſcopalis excellentiam, & vt auferatur occaſio, vt Epiſcopus viſiterur à fœminis, ita *Hoſt. Calder. Anton. Abb.* per tex. ibi *in cap. ſane, de conuerſ. coning. Con. de ſponſal. par.* 2, *cap.* 6. §. 3. *num.* 3. *verſ. in Epiſcopo*, *Maiol. de irregul. lib.* 1. *cap.* 34. *num.* 2. *Petr. de Ledeſma de matrim. q.* 64. *art.* 4. *dub.* 1. *concl.* 6. *Azor. inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 13. *cap.* 13. *q.* 7. *prope finem*, plures alios refert, & ſequitur *Sanch. de matrimon. lib.* 7. *diſput.* 41. *num.* 2.

Vnde quia poſſibile fuit Epiſcopos ne dum vxorem, 6
ſed etiam filios habere ante Epiſcopatum. Quæſtio hinc oritur non contemnenda, vtrum filios habens poſſit in Epiſcopum promoueri? pro parte affirmatiua eſt *tex. in cap.* 1. *de teſtam.* ibi, *nurum*, *cap. ſint manifeſtè verſ. fortaſſis* 12. *quæſt.* 1. *vbi gloſ. verbo aut filios*, *cap. Epiſcopos qui filios* 12. *quæſt.* 2. noſter Apoſtolus in præcitatis verbis, & in ſequentibus, ibi, filios habentem, & refertur in *cap.* 1. *in princip.* 26. *diſtinct.* Idque pleriſque conſtat exem- 7
plis, patet in Diuo Petro, qui vxorem habuit, & ex ea filiam Petronillam, Clemens IV. tempore promotionis 8
duas habuit filias ex vxore legitima, vt videre licet apud *Platinam in ipſius vita*, apud quem etiam in vita Alexand. VI. id ipſum legitur: & cum hac ſententia tranſire Doctores communiter poſt *Hoſt.* fatetur *Abb. in dict. cap.* 1. *nu.* 2. affirmat communem eſſe vſu receptam *Nau. de ſpoliis clericorum* §. 19. *num.* 2. vbi teſtatur ſe plures vidiſſe Epiſcopos, & alios Prælatos filios habentes, qui promoti fuerunt à Sede Apoſtolica, nulla facta de filiis mentione, neque aliqua ſuper eo habita diſpenſatione.

Obſtant tamen *tex. in cap. prius quoniam* 28. *diſt.* vbi 9
cauetur ne is, qui filiam habet, & à longo tempore incontinens fuit, ad Epiſcopatum eligatur, melior *tex. in cap. de Siracuſana* 28. *diſt.* qui habentem filios, & vxorem ad Epiſcopatus Ordinem promoueri prohibet, *cap. Catinenſis* 61. *diſt.* ibi, qui nec vxorem habeat, neque filios, & ibi neque crimen aliquod, *Auth. de Sanctiſſimis Epiſcopis in princip. collat.* 9. ad quam ſe refert *dict. cap de Siracuſana*, ibi, principalis conſtitutio. Deinde obſtat quod & ſi nulla daretur prohibitio, in recto tamen gubernandi regimine, ſatis inordinatum videtur illos ad Epiſcopatum eligere, qui propter nimiam in filios affectionem, vt plurimum, & cupiditate, & auaritia miſere detinentur: hi ſunt Clerici, & Epiſcopi erga filios, & nepotes, *gloſ. vlt. in cap. peruenit* 1. *quæſt.* 3. *Perett. ad Extrauag. ambitioſæ de rebus Eccleſiæ non alienandis verbo, ac de rebus, & bonis num.* 64. expendit *Nau. dict. num.* 2. nam paternus amor omnem alium vincit *l. vlt. Cod. de* 10
curatore furioſi, *l. illi quidem* §. *fin. ff. quod metus cauſa*, notatur *in cap. afferte de præſumpt. Mex. in tract. taſſa panis concl.* 2. *num.* 58. *cum ſeq. Maſcard. de probat. concl.* 590. *num.* 3. *Cardin. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. tom.* 2. *lib.* 21. *tit.* 10. *num.* 21. *Flamin. de confident. quæſt.* 20. *num.* 44. *Gutier. de tutel. par.* 2. *cap.* 8. *num.* 9.

Vnde multa mala parentibus obueniunt propter fi- 11
liorum peccata, & laxatam viuendi normam, prout Eli ob ſuos filios in viis Domini non ambulantes priuatus fuit Sacerdotio 1. *Reg. cap.* 2. Inde etiam probabile reſultat periculum, quod bona per vxorem, filios, nepotes, & cæteros temere diſſipabuntur, vt ſatis inſinuat *dict. cap. de Syracuſana*, ibi, per quos Eccleſiaſtica ſolet periclitari ſubſtantia: Vlterius offenditur finis prætenſus à *Concil. Trid. ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 1. *in princ. & in Extrauag.* Pij V. aduerſus illegitimos in princip. Ergo ne tot, ac tanta mala ſequantur, omnino affirmandum eſt, nequaquam fore eligendos eo maximè cum omnino oporteat, non ſolùm ad inferiora beneficia, ſed multo magis ad Epiſcopatus *iuxta reg. cap. cum in cunctis* 7. *de elect. cap. grauè* 29. *de prebendis.* Propter quorum aliqua hanc partem contra communem ſequuntur *Innocent. in dict. c.* 1. *de teſta. &* ibi *Abb. num.* 2. *Nau. d. loco*, vbi affirmat hanc partem eſſe magis conſonam iuri, & ideò hodie attento iure communi tales non eſſe promouendos affirmat *gloſ. verbo paruulam in dict. cap. priuſquam.*

Verum

22 Verum licet hæc vltima ſententia probabilitate nõ careat, priorem tamen,& communem *Hoſtienſis* opinionem etiam attento iure communi vti veriorem ſequimur. Ad primum enim ex *dict. cap. primo* facilè reſpondetur *tex.* non agere de habente vxorem, ſed de habente filiam, qui retro antè à longo tempore incontinens fuit, quod longe diuerſum eſt a caſtitate coniugali. Ad ſecundum ex *dict. cap. de Siracuſana* reſpondetur, tex. illum quoad intentum nihil de nouo ſtatuiſſe, ſed retuliſſe ſe ad imperialem conſtitutionem, de qua in *dict. Auth. in princip.* quæ imprimis interdicere non potuit electionem ad Epiſcopatum, iuxta *reg. cap. Eccleſia Sancta Mariæ* 10. *de conſtitut. cap. vlt. de rebus Eccleſiæ, cum ſimilibus*: deinde ſi rectè aduertas, Iuſtinianus ibi abſolutè non prohibuit talium promotionem, ſed ſolummodò quando promouendus vxorem habuit legibus interdictam, aut alio defectu laborantem, non verò ſi vnicam, & primam, vt patet ibidem in *verſ. Sed & ſi primi.* Ad tertium ex *dict. cap. Gatinenſis cum gloſ. pen. ibidem* tex. procedere propter præſumptionem, quæ eſt contra habentem filios, quod bona Eccleſiæ diſſipabit, & vt ceſſet labor faciendi inuentarium, de quo in *dict. cap. de Siracuſana*: & tandem, quia datis paribus terminis ad bene eſſe, melius erit illum eligere, qui nullis occupationibus detinetur, & multò magis paratus eſt ad munus iniunctum exequendum. Ad vltimum ex rationibus ſupra expenſis reſpondetur, quod etſi rationes illæ aliquo modo ſuadeant non oportere tales in Epiſcopos promoueri, non tamen concludunt prohibitionem aliquam dari attento iure communi; fatemur equidem digniores, & digniſſimos eligendos, affirmamus tamen, ſi omnia concurrant, dabilem eſſe aliquem ex his, qui aliquando dignior, aliquando digniſſimus probabiliter reputetur.

SVMMARIVM.

1 *Parcitatis virtus pulcherrima eſt inter Epiſcoporum ornamenta.*
2 *Ventris inglunies facilè prouocat ad luxuriam.*
3 *Sapientiam iuuat ſobrietas.*
4 *Salutem operatur moderata refectio.*
5 *Vires amittit cibo multo, aut potione diſtentus.*
6 *Podraga ob ſatietatem ac auctia edulia hoc tempore naſcuntur.*
7 *Conuiuia potatorum, & commeſſationes ab Eccleſiaſticis fugienda.*
8 *Ieiunij vtilitates referuntur.*
9 *Ieiunium neminem reddit debilem.*
10 *Dominus Saluator noſter conuiuia adiit, vt exemplo alios temperantiam doceret.*
11 *Manducare & bibere ad gloriam Dei quomodo intelligatur.*
12 *Menſa Epiſcopi qualis eſſe debeat, & quæ in illa eſca ſint adducenda, oſtenditur.*
13 *Apoſtoli ſub Chriſti diſciplina ſectati ſunt victus tenuitatem.*
14 *Sanctus Auguſtinus quantum temperantiæ ſtudium habuerit, oſtenditur.*
15 *Sanctus Fulgentius Ruſſenſis Epiſcopus, nec morbo quidem afflictus carnis, vel vini vſum admiſit.*
16 *Sanctus Amandus pane hordeaceo, & aqua quindecim annos manſit ad ſepulchrum Beati Martini.*
17 *Sanctus Ioannes Chryſoſtomus, S. Baſilius, S. Ambroſius, & S. Thomas Cantuarienſis temperantiæ ſtudium coluere.*
18 *Eremitæ antiqui tenuiſſimo victu vſi fuere.*

SOBRIVM.

GLOS. V.

SINTER Epiſcoporum ornamenta rectè collocatur pulcherrima illa parcitatis virtus, quia vt ait *S. Thom.* 2. 2. *quæſt.* 189. *art.* 4. Epiſcopis & aliis Eccleſiæ miniſtris, qui mente deuota debent ſpiritualibus officiis inſiſtere, & Regibus, qui per ſapientiam debent populum ſubditum gubernare, ſpecialiter ſobrietas indicenda eſt; nam ignominioſum eſt clericis affluere epulis, inter quas difficulter poteſt ſeruari pudicitia, *cap. Eccleſiæ* 35. *diſt.* ventris enim ingluuies facilè prouocat ad luxuriam, & omne opus bonum diſſoluit, vt dicit *D. Hieronym. in epiſt. ad Amandum.* Epiſcopi, inquit S. *Euthych. Papa & martyr.* & Dei miniſtri non debent commeſſationibus, & vinolentiis incumbere, ſed conſiderent ſententiam Domini dicentis: Attendite ne grauentur corda veſtra in crapula, & ebrietate. Moderate omnem cibum, & neceſſario ſumptu ſumite, vt iuxta *Apoſt.* ſobrij ſitis, & parati ad ſeruitium Domini. Hinc *Sapiens Eccleſ.* 37. Noli auidus eſſe in omni epulatione, & non te effundas ſuper eſcam. Et *Apoſtol. 1. ad Corinth.* 6. Eſca ventri, & venter eſcis, Deus autem & hunc, & hos deſtruet. Et *ad Roman.* 14. Regnum Dei non eſt eſca, & potus. Et 1. *ad Corinth.* 8. Eſca nos non commendat Deo. Et *ad Hebræ.* 13. Optimum eſt gratia ſtabilire eorum non eſcis, quæ non profuerunt ambulantibus in eis. Nihil gula perniciosius, ait *S. Chryſoſtom. homil.* 44. *in Ioan.* nihil ignominioſius eſt. Hæc obtuſum, & craſſum ingenium, hæc carnalem animam reddit, hæc cæcat intellectum, nec ſinit, vt quicquam perſpiciat. Et *homil.* 58. *in Matth.* Sues ex hominibus facit, imò etiam ſuibus multò deteriores. Nam, vt ait *Cicero lib.* 1. *offic.* Victus, cultuſque corporis ad valetudinem referuntur, & ad vires non ad voluptatem. Atque etiam ſi conſiderare volumus, quæ ſit in natura excellentia, & dignitas, intelligemus quam ſit turpe diffluere luxuria, & delicate, ac molliter viuere, quamque honeſtum parcè, continenter, ſeuerè. 1

Venter pinguis, vt *Hieron.* ait, *epiſt.* 2. *ad Nepotian. cap.* 14. craſſum ſenſum generat; & non gignit mentem tenuem, cum Sacerdotalis ſenſus è contra vigil eſſe debeat, & tenuis, atque ideò edacitatis vitio obnoxij Sacerdores vngi non debent *cap. non licuit* 44. *diſt.* Anima ſicca dicebat *Heraclytus* ſapientiſſima. Et *Clemens Alexand. lib.* 2. *Pedag.* Iubar eſt, inquit, anima ſicca ſapientiſſimum, & perſpicax. Vnde *S. Hieronym. lib.* 2. *aduerſus Iouinian. cap.* 7. ſic dicit: Quod ſi quis exiſtimat & abundantia ciborum potionúmque ſe perfrui, & vacare poſſe ſapientiæ, hoc eſt, & verſari in delitiis, & delitiarum vitiis non teneri, ſe ipſum decipit. Et *cap.* 8. Sapientiæ quoque operam dare non poſſumus, ſi menſæ abundantiam cogitemus, quæ labore nimio, & cura indiget, cito expletur naturæ neceſſitas. Nihil enim, ait *S. Ioan. Chryſoſt. homil.* 29. *in epiſt. ad Hebræos* & habetur *can.* 28. *de conſec. diſt.* 5. ſic iucundum eſt, ſicut cibus bene digeſtus, aut decoctus, nihil ſic ſalutem, nihil ſic ſenſuum acumen operatur, nihil ſic ægritudinem fugat, ſicut moderata refectio: ſufficientia quippe cum nutrimento, & ſoſpitatem ſimul etiam procreat, & voluptatem. Abundantia verò morbum facit, & moleſtias ingerit, & ægritudines generat. Quod enim facit fames, hoc etiam plenitudo facit ciborum, multò autem magis peiora. Fames quippe in paucis diebus aufert hominem, & liberat ex hac vita pœnali, excellus verò ciborum conſumit, & putrefacit corpus humanum, & macerat ægritudine diuturna, & tunc eam morte crudeli conſumit. Obſecro igitur ne noſtrum corpus vitioſũ, & inutile faciamus, neque vi vitia inferamus, &c. 2 3 4

Quare

5 Quare *Galenus per 1. Aphorism.* dicit in exhortatione medicinæ, quorum vita & ars fagina est, nec viuere posse dici, nec sanos esse, animasque eorum ita nimio sanguine, & dapibus quasi luto inuolutas nihil tenue, nihil cœleste, sed semper de carnibus, & victu, & ventris ingluuie cogitare *cap. ne tales de consecrat. dist. 5.* Et *Cicero in 5 Tuscul.* scribit fieri non posse, vt mente quis & ratione recte vratur, animæque vires debito loco, & tempore exerceat, cibo multo ac potione distentus. Qui ægrotat, ait *S. Hieronym.* non aliter recipit sanitatem, nisi tenui cibo, & castigato victu, quæ λεπτοδιαιτία dicitur, quibus ergo cibis recipitur sanitas, his & seruari potest, ne quis putet morbos oleribus concitari. Præclare id docet *S. Ioan. Chrysost. homil. 39. in 1. Corinth.* Non menti, inquit, sed ipsi corpori inimica, & infensa est voluptas, ex forti debile reddit, è solido eneruatum, morbidum è sano, tenue ex compacto, ex florente & formoso deforme, olidum ex fragranti, ex vtili inutile, ex mundo & puro impurum; ex absoluto doloribus vndique differtum, ex recenti vetus, ex robusto flaccidum, ex celeri tardum, & ex sano languens, ex recto claudum. Per hanc mille mala malignus ille parat Sathanas. Diurna exercitatio, & labores, & tolerantia, & moderata mensa, & victus simplex hilariora corpora reddunt, & formam præterea plurimum iuuant. Quæ quum videmus, fratres, quid non voluptates, perniciosaque conuiuia vitamus, & simplicem potius persequimur victum? vt corpore simul, & animo recte comparati, virtutibus pleni, futuris aliquando bonis potiamur.

6 Quotidiano experimento probatur potus facietate aciem mentis obtundi, ciborum nimietate vigorem cordis hebetari, itaut dilectio edendi etiam corporum contraria sit saluti, nisi ratio temperantiæ obsistat illecebræ, & quod futurum est oneri subtrahat voluptati. *S. Leo Papa serm. 8. de ieiunio decimi mensis*: Frequentes igitur podragæ hanc ob causam hac nostra tempestate maximè vigent, vt Galeni etiam tempore accidisse legitur *Aphor. 6. comm. 28.* vbi sic ait: Ætate Hippocratis pauci podraga laborabant propter vitæ moderantiam, nostris verò temporibus, vsque adeo auctis eduliis, vt nihil eis addi posse videatur, infinita est podagrarum multitudo, cum nonnulli sint, qui nec exerceantur quidem, sed cruditatibus incumbant, & ante cibum bibant vina potentia, ac venereis vtantur immoderate. Legimus quosdam, ait *S. Hieronym. lib. 2. in Ionin. cap. 8.* morbo articulari, & podragæ humoribus laborantes proscriptione bonorum ad simplicem mensam, & pauperes cibos redactos conualuisse; caruerunt enim solicitudine dispensandæ domus, & epularum largitate, quæ & corpus frangunt, & animum. Irridet *Horatius* appetitum ciborum, qui consumpti relinquunt pœnitentiam: Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas. Occasio amittendæ sobrietatis fugienda, vt sunt conuiuia, & cætera, vbi solum comessationibus, & potationibus inseruitur. Nam, vt ait *Sapiens 23. Prouerb.*
7 Noli esse in conuiuiis potatorum, nec in comessationibus eorum, qui carnes ad vescendum conferunt. Et *S. Hieron. epist. 2. ad Nepotian. de vita Clericorum c. 23.* Conuiuia, inquit ille, tibi vitanda sunt. Et *S. Ambros. lib. 1. offic. cap. 20.* Conuenire Ecclesiasticis, ait, & maximè ministrorum officiis arbitror declinare extraneorum conuiuia, vel vt ipsi hospitales suis peregrinantibus, vel vt ea cautione nullus sit opprobriis locus. Conuiuia quippe extraneorum occupationes habent, tum etiam epulandi prodiut cupiditatem. Surrepunt etiam fabulæ frequenter de seculo, ac voluptatibus: claudere aures non potes, prohibere putatur superbiæ: surrepunt etiam præter voluntatem pocula. Melius est domui tuæ semel excuses, necessitati satisfaciendo, quam alienæ frequenter, & vt ipse sobrius surgas, tamen ex aliena insolentia condemnari non debet præsentia tua. Et refert *Possid. in vita S. Augustini* eum in patria sua petitum ad conuiuium nunquam ire voluisse, ne per frequentiam in patriæ conuiuiis constitutus temperantiæ amitteretur modus.

Hinc ob temperantiam, & sobrietatem Sancti Patres 8
ieiunium corpori pariter atque animo salutare pronuntiarunt: audi *S. Athanas. lib. de Virginitate.* Vide quid faciat ieiunium: morbos sanat: distillationes exsiccat, dæmones fugat: malasque cogitationes expellit: & mentem nitidiorem reddit, & cor purgatius, & corpus salubrius, & ad thronum Dei hominem sistit. Et *S. Ambros. lib. de Helia & ieiunio cap. 8.* Quid est ieiunium nisi substantia & imago cœlestis, continentiæ magisterium, pudicitiæ disciplina, humilitas mentis, castigatio carnis, forma sobrietatis, norma virtutis, purificatio animæ, miserationis expensa, lenitatis institutio, charitatis illecebræ, senectutis gratia, custodia iuuentutis: Ieiunium denique est infirmitatis alleuiamentum, alimentum salutis. Hæc *Ambros.* Principalis ergo ieiunij fructus est, quod ob temperantiam corporis sanitatem, vel conseruet, vel recuperet, illúdque sanius efficiat, vt probant Medici, qui ægris statim ieiunium, inediam, dietam præfiniunt, & diutissime vixerunt, qui seuerissime
etiam ieiunarunt, vt *SS. Antonius, Paulus, Hilarius, Ro-* 9
mualdus, & alij. Vnde à veritate alienum est, dicere hominem per ieiunium debilem reddi, quia, vt ait *S. Leo*, Sanson ita fortis à Deo est factus, quandoquidem mulier ieiuniis eius mater macerabat corpus. E contra argute *Diogenes* ventrem vitæ charibdim appellat, cuius nimia ingurgitatione, nihil est animæ corporique nocentius, nihil quod ingenia magis enecet, magisque pudorem confundat, nihil quod stoliditatem magis generet, atque vecordiam. Et *Amandus Presbyt.* Ventrem, inquit, distentum cibo, & vini potationibus irrigatum voluptas genitalium sequitur, pro membrorum ordine, ordo vitiorum est.

Oportet igitur moderatis epulis contentum esse Sa- 10
cerdotem, vt admonet *Eutych. Papa cap. fin. Concilij Carthag. cap. 15.* vt aliorum incontinentiam & immoderationem queant coarguere, dicente *S. Clemente in Apostolicis constitut. lib. 8. cap. 30.* Cum litis Presbyteri & Diaconi Christi, sobrij esse debetis, & priuatim & cum aliis, vt possitis intemperantes coërcere. Liberator enim noster Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, idcircò conuiuia adiit, vt verbo & exemplo alios temperantiam doceret, non vt seipsum pasceret; qui vt modestiam victus præscriberet, & ipse continuis quadraginta diebus nihil gustauit *Matth. 4.* Sumite cibum aut potum, vt ait *Apost. 1. ad Corinth. 10.* in laudem Dei. Quomodo, quærit *S. Basil. interrog. 196. in regulis*, manducat quis & bibit ad gloriam Dei, & simul respondet? Nimirum quando diuinorum beneficiorum erga se me- 11
moriam conseruat, & eiusmodi animi affectionem retinet, quæ ex compositione etiam corporis declaretur, vt ne tanquam securus omnino manducet, sed vt qui inspectorem habeat Deum. Et quando in sumendo cibo illud sibi propositum habet, vt non tanquàm ventris mancipium, propter voluptatem manducet, sed tanquàm operarius Dei, vt in operibus, quæ sunt ex mandato Christi, exequendis esse firmior possit. Vnde *Prosp. lib. 2. de vita contemplativa cap. 17. de abstinentia*, ita dicit: Quicquid sine quo potest viui percipitur, non sustentandæ naturæ, sed luxuriæ causa sumitur. Veram abstinentiam instar cytharæ temperandam docet *Gregor. lib. 20. moral. cap. 31.* Pensandum, inquit, est, quod chorda in cythara si minus tenditur, non sonat; si amplius, raucum sonat; sic virtus abstinentiæ aut omnino nulla est, si tantùm quisque corpus non edomat, quantum valet, aut valde inordinata est, si corpus atterit plusquam valet.

Vos ô Præsules si Sanctorum Conciliorum decreta 12
vene

d by Google

veneramini, illud imprimis decretum *Concilij Carthaginen.4.* in imo corde defigite, in quo ita habetur: Epiſcopus vilem ſupellectilem & menſam, ac victum pauperem habeat; à quo mutuatus eſt *Concil.Trid.ſeſſ. 25.de reformat.cap.1.* his verbis: Epiſcopi modeſta ſupellectili, menſa, ac frugali victu contenti, &c. Menſa Epiſcopi, ait quidam modernus, frugalis ſit & temperata, quam ille accedens, de more piè benedicat: & in qua nihil præter primam eſcam, & vnum cibum iuculentum, & duo fructuum genera, vel ad ſummum alterum obſonij ſimplicis ferculum apponatur; placentæ, eſcæ nimis lautè conditæ, & varia vinorum genera amoueantur. In ea lectio Sacrorum librorum ſemper adhibeatur, paraſitis, adulatoribus, ſcurrilibus iocis, & huiuſmodi longe inde remotis, & poſt ſumptam refectionem bonorum omnium largitori Deo gratiæ ſupplices reddantur.

13 Victus enim tenuitatem ſub Chriſti Domini diſciplina ſectati ſunt Apoſtoli, quorum ſucceſſores ſunt Epiſcopi, qui ſegetum ſpicas manibus confricantes tam ſimplici cibo pellebant inediam *Matth.12. Marci 2. Luca 6.* Cum numero duodecim eſſent, nihil aliud quam quinque panes hordeaceos, duoſque piſces habuere in deſerto, *Ioan. 6. Matth. 14.* quibus Dominus quinque millium turbam pauit. Iterum nihil omnino præterquam ſeptem panes, & pauculos piſciculos, quando quatuor millia virorum ſatiata ſunt, *Matth.15. Marc.8.* Rurſum transfretantes obliti ſunt panes ſecum ferre *Matth. 16.* adeo non erat ipſorum animus in patinis, ſed in doctrina, & exemplo Chriſti, vt cibariorum curam non haberent, quin & ſæpe ita obruebantur, vt ne reficiendi corporis facultas daretur. Hinc *Marc. 6.* ait Apoſtolis Ieſus: Venite ſeorſum in deſertum locum, & requieſcite puſillum: erant enim, qui veniebant, & redibant multi, & nec ſpatium manducandi habebant.

14 Quantum temperantiæ ſtudium in Beato Auguſtino fuerit, locuples ipſe teſtis eſt *lib.10. confeſſ. cap.31.* Reficimus quotidianas, ait, ruinas corporis edendo, & bibendo, & ſuauis eſt mihi iſta neceſſitas, & aduerſus iſtam ſuauitatem pugno, ne capiar, & quotidianũ bellum gero in ieiuniis, ſæpius in ſeruitutem redigens corpus meum. Hoc me docuiſti, vt quemadmodum medicamenta, ſic alimenta ſumpturus accedam, ſed in ipſo tranſitu inſidiatur mihi laqueus concupiſcentiæ, ipſe enim tranſitus voluptas eſt. Et cum ſalus ſit cauſa edendi, & bibendi, adiungit ſe tanquam pediſſequa periculoſa iucunditas, & plerúmque præire conatur, vt eius cauſa fiat, quod ſalutis cauſa me facere, vel dico, vel volo, nec idem modus vtriuſque eſt. Nam quod ſaluti ſatis eſt, delectationi parum eſt. Et ſæpe incertum ſit, vtrum adhuc neceſſaria corporis cura ſubſidium petat. Ad hoc incertum hilareſcit infelix anima, & in eo præparat excuſationis patrocinium, gaudens non apparere, quid ſatis ſit moderationi valetudinis, vt obtentu ſalutis obumbret negotium voluptatis. His tentationibus conor quotidie reſiſtere, & inuoco dexteram tuam ad ſalutem meam: conforta me vt poſſim; da quod iubes, & iube quod vis.

15 Sanctus Fulgentius Ruſpenſis Epiſcopus, vt eſt in eius vita apud *Surium tom. 1.* nec morbo quidem afflictus, carnis, vel vini vſum admiſit, veritus ne infirmitati blandiens ſemel intermiſſum vitæ rigorem ſanus poſtea repetere nollet ſuperatus gulæ voluptate.

16 Sanctus Amandus Turoni ad Beati Martini ſepulchrum quindecim annos manſit, & hoc toto tempore cibus illi panis hordeaceus, aqua potus fuit: qui poſtea Traiectenſis Epiſcopus creatus abſtinentiam non minuit, ſed auxit, *Surius tom.1. in eius vita.*

17 S. Ioannes Chryſoſtom. vno tantum ferculo hordei quotidie veſcebatur, non comedens carnes, nec bibens vinum. S. Baſilius contentus erat pane, & aqua. Ambroſius ſingulis diebus ieiunabat, præterquam in Sabbato, & die Dominica, ac in natalitiis celeberrimorum Martyrum. *S. Thomas Cantuarienſis*, quamuis primum delicatis cibis vteretur, poſtea leguminibus tantum contentus pauperes quotidie ſecum diſcumbere faciebat.

Tenuiſſimo item victu vſi ſunt antiqui Eremitæ, & 18
teſtatur *D. Hieron.* ſe in ea eremi parte, quæ iuxta Syriam Saracenis iungitur, vidiſſe Monachos, de quibus vnus per triginta annos clauſus hordeaceo pane, & lutulenta aqua vixit: alter in ciſterna veteri, quam gentili ſermone Syri *cubam* vocant, quinque caricis, id eſt aridis ficubus, per ſingulos dies ſuſtentabatur. Et idem *Hieron. in vita D. Pauli Eremitæ*, aſſerit illum in orationibus, & ſolitudine duxiſſe vitam, cibum, & veſtimentum ei palma præbente. Et in vita *S. Hilarionis* eius miram abſtinentiam explanat *Palladius in Sanctorum Patrum hiſtoria cap.51.* Vidimus, inquit, alium quoque ſenem in ſolitudine Antinoi, quæ eſt Metropolis Thebaidis, Eliam nomine, qui natus erat centum, & decem annos, multa ſigna quotidie peragebat, nec ceſſabat mederi ægrotantibus. Comedebat in ſenectute tres vncias panis, & tres oleas veſpere. In iuuentute autem ſemel comedebat in hebdomada. Et *cap.86.* Euagrius Diaconus Angeli monitu in ſolitudinem profectus, & vaticinandi dono præditus dixit: Ex quo veni in ſolitudinem non tetigi lectucam, non minutum holus, non aliquid viride, non fructum, non vuam, non lauactum, non carnem, non panem, non vinum; neque omnino aliquid ex iis, quæ per ignem tranſeunt, præter quædam olera cruda, & modicum aquæ. Poſt autem ſextumdecimum huius inſtituti annum propter corporis & ſtomachi imbecillitatem ad biennium, quo migrauit ad Chriſtum, non niſi ptiſanam, id eſt coctum hordeum, vel legumina ſumpſit & panem. Et de temperantia, ac vitæ auſteritate olim Ægyptiorum Sacerdotum ait *S. Hieronym. lib. 2. aduerſus Iouinianum cap. 9.*

Vocem illam, ſobrium, de qua in tex. monet *Hiero-* 19
nym. ambiguam eſſe, & ſignificare non ſolùm ſobrium, quo ſenſu eam ſupra explicauimus, ſed etiam vigilantem. Sic *Chryſoſtom.* Sobrium, inquit, ac vigilantem dixit; hoc eſt clariſſima mentis acie præditum, innumeroſque habentem omni ex parte oculos, quibus acutiſſime cuncta proſpiciat; ſunt quippe plura, quæ incidant, & mentis hebetent aciem, putà concupiſcentiæ, quotidianæ curæ rerumque perturbatio, & plurima id genus vndique imminent. Vigilantem igitur eſſe neceſſe eſt illum, qui non tantùm ſui curam habet, verum etiam reliquorum. Decet eſſe peruigilem cum, qui eiuſmodi eſt, ac ſpiritu viuere, & affectus ſui flammam operibus ipſis oſtendere, duceſque omnes ſolicitudine, atque induſtria ſuperare, vt die noctuque exercitum & caſtra perluſtret, laboret, & ſui officij munus diligentiſſime impleat, atque omnium curam, & ſolicitudinem gerat. Cum *Chryſoſtomo* ſentiunt *Theodoretus*, reliquique Græci: ille enim vigilantem explicat, qui poſſit conſiderare quid agendum ſit. *Theophilactus*, perſpicacem, quique ſuis rebus attentus ſit, nulliſque huius ſeculi curis addictus.

SVMMARIVM.

1 *Prudentiam virtutum abbatiſſam nuncupat S. Bernardus.*
2 *Prudentia non exiſtente nulla eſt virtus.*
3 *Epiſcopus debet eſſe tanta eruditionis, vt omnes motus, & greſſus, & vniuerſa opera eius ſint notabilia.*
4 *Prudentia Prælati in quibus conſiſtat, oſtenditur.*
5 *Prudens eſt qui intelligentia ſua aliquid cognoſcit, ſciens vero, qui alterius indicio rem percipit.*
6 *Prudentes ſicut ſerpentes quare Prælati requirantur, oſtenditur.*

7 *Propter ſtolidam, aut ſtultam ſimplicitatem repellitur quis ab Epiſcopatu.*
8 *Sacerdotium Summum Eccleſia aſpirare nullus præſumat, qui Eccleſiaſticis diſciplinis per Ordinem non ſit imbutus.*
9 *Prudentia eſt in Epiſcopo, vt non ſit facilis ad credendum.*
10 *Prudentia in Epiſcopo eſt, vt in negotiis arduis non ſit facilis ad determinandum.*
11 *Conſilio & alieno iudicio in arduis ſemper procedendum.*
12 *Prudentia in Epiſcopo requiritur ad reconciliandos peccatores.*
13 *Prudentia Epiſcopi eſt in malignorum calumnijs patiens eſſe.*
14 *Epiſcopus aduerſitates, & tribulationes perpeti debet.*
15 *Prudentia magna in Epiſcopo debet eſſe circa collationem beneficiorum, & ſpiritualium officiorum.*
16 *Vigilantia & ſolicitudo ab Epiſcopis non ſolum in diſtribuendis beneficijs, ſed in omnibus ad ſuum munus pertinentibus magnopere requiritur.*
17 *Peritiam ſecularium negotiorum oportet Epiſcopos habere.*
18 *Sobrius idem quod vigilans aliquando ſignificat.*

PRVDENTEM.

GLOS. VI.

PRVDENTIA, quam Diuus *Bernardus* virtutum abbatiſſam non incommodè nuncupauit, adeo curam publicam gerentibus neceſſaria eſt, vt hanc vnam Salomon (optione ſibi à Deo data petendi quod vellet) popoſcerit, qua populum ſibi commiſſum regere, & in officio continere poſſet. Quæ ſane eius petitio ita Deo placuit, vt non ſolum, quam petiuit prudentiam, ſed opes etiam, & gloriam, quas non petierat, cumulatiſſime fuerit impertitus. Eſt enim hæc virtus adeo Principibus neceſſaria, vt eadem in libris Sapientiæ *Prouerb.* 8. de ſe ipſa teſtetur, Reges omnes per ſe vnam Regium principatum tenere, & legum conditores iuſta decernere. Ipſius numine Principes imperare, & qui auctoritate plurimum valent, iuſtitiæ moderationem tenere. Et haud multo poſt virtutis huius vim idem Salomon per eiuſdem prudentiæ perſonam ita exaggerat *Prouerb.* 1. Audiens ſapiens ſapientior erit, & intelligens gubernacula poſſidebit. Et rurſus *Prouerb.* 17. Seruus ſapiens dominabitur filiis ſtultis, & inter fratres hæreditatem diuidet. Cumque filius natura ſuperior ſit, & ſeruus inferior, adeo tamen potens eſt ſapientia, vt ex ſeruo non modo liberum, ſed etiam liberis ſuperiorem faciat.

2 Nulla eſt virtus, inquit modernus quidam, prudentia non exiſtente. Et *Cicero lib.* 1. *Tuſcul. quæſt.* Nihil eſt hominis prudentia dulcius. Et *Caſſiodor. epiſtol. libr.* 6. *epiſt.* 10. Sola eſt prudentia, quæ rebus omnibus præponitur, quando in homine feliciter inuenitur. Hinc Salom. *Prouerb.* 16. aſſerit: Acquire prudentiam, quia precioſior eſt argento: & *cap.* 7. Prudentiam voca amicam tuam. Et *cap.* 9. Ambulate per vias prudentiæ. Quamobrem merito *D. Gregorius in paſtorali* aduerſus eos, qui tantæ huius virtutis præſidio deſtituti Paſtoris officium inuadunt, clamat dicens: Nulla res doceri præſumitur, niſi intenta prius meditatione diſcatur. Ab imperitis ergo paſtorale magiſterium, qua temeritate ſuſcipitur, quando ars eſt artium regimen animarum? Quid enim ex hoc conſequi neceſſe eſt, niſi quod à Domino dictum eſt *Matth.* 15. Cæci ſunt, & duces cæcorum; cæcus autem, ſi cæco ducatum præbeat, ambo in foueam cadunt? Cæcitatem verò hanc Dominus tanquam maximum flagellum impiis per Prophetam *Eſai.* 29. comminatur dicens: Ecce ego addam, vt admirationem faciam populo huic, miraculo grandi, & ſtupendo: peribit enim ſapientia à ſapientibus, & intellectus prudentium eius abſcondetur. Sine prudentia autem, & intellectu quid præclarè poteris adminiſtrare, etiamſi omnibus aliis virtutibus inſtructus ſis? Hæc enim virtus vbique in litteris ſanctis fortitudini antefertur, quoniam efficacior eſt ad res gerendas prudenter excogitata ratio, quam quæcunque ſiue potentia, ſiue fortitudo huiuſmodi conſilio deſtituta. Vnde ſcriptum eſt *Prouerb.* 21. Ciuitatem 3
fortium aſcendit Sapiens, deſtruxitque robur fiduciæ eius. Sit igitur Epiſcopus tantæ eruditionis, vt omnes motus, & greſſus, & vniuerſa opera eius notabilia ſint, veritatem mente concipiat, & eam toto habitu reſonet, atque ornatu, vt quicquid agat, quicquid loquatur, doctrina ſit populorum. Paſtor ſit in tranquillitate omnia diſponens in omnibus viis ſuis prudenter agens, & in brachio excelſo gregem ſuum præcedens exemplo, & Dominus erit cum illo. Epiſcopus ſit temperans, & non ſuperbus, negotiis opportunus, nunquam vero temerarius, regentis quoque auctoritate dignus, & plenus Prudens exiſtat Prælatus (inquit Modernus quidnam) 4
ita vt arte quadam omnibus omnia fiat, vt loquacioribus frequentiores turbas & conuentus hominum, taciturnis ſolicitudinem nimiam interdicat, alacrioribus triſtem vultum, triſtioribus alacriorem oſtendat; leuibus & vagabundis, ne quid pro arbitrio aliquid concedat, ſolidis & conſtantibus ne deneget; induſtriis & laborioſis, vt remiſſionem ſæpius det, relaxationem, ſegnes, & ignauos vt ad exercitia frequenter, & labores impellat: ingluuioſos vt lautioribus menſis nunquam admoueat, frugales & ſobrios ne repellat: officioſis, quietis, manſuetis, vt multa, quæ vel ad veſcendum, vel amiciendum, vel conuerſandum pertinent largiore manu permittat. Ita prudens debet eſſe Prælatus, vt ſit auſteras ſine triſtitia, comis ſine ſcurrilitate, ſeuerus cum iucunditate, iucundus cum ſeueritate: iraſcatur, ſed modice: obiurget, ſed non contumelioſe: corrigat, ſed non acerbe: diſſimulet interdum, ſed cautus: laudet etiam, ſed non profuſius: blandiatur quoque, ſed grauius; remittat, ſed non licentius.

Vnde *in cap. qui Epiſcopus* 23. *diſt.* ſic legitur: Qui Epi- 5
ſcopus ordinandus eſt, antea examinetur ſi ſit prudens, ſi docilis, ſi moribus temperatus, ſi peruigil, ſi ſemper ſuis negotiis cauens. Nam vltra ſcientiam, qua præfulgere tenetur, ſapiens debet eſſe; cum ſcientia, & ſapientia inter ſe differant ſecundum *Ariſtot. de Anima.* Prudens eſt, qui intelligentia ſua aliquid cognoſcit: ſciens vero, qui alterius iudicio rem percipit. *Terent. in Eunuch.* Et prudens, & ſciens viuus viuenſque pereo, cum adductis per *Bobadil. in ſua politica lib.* 1. *cap.* 5. *à prine. & cap.* 9. Prudens ideo debet eſſe Prælatus, quia ars 6
eſt artium regimen animatum. Vnde docuit Dominus Prælatos dicens: Eſtote prudentes ſicut ſerpentes, volens, vt ſerpenti ſimiles in hoc exiſtant, vt nempe blandi ſint, ac tractabiles, omniumque naturæ ſe accommodent, vtque vigilantiſſimi ſemper, ac circumſpecti ſint, veluti ipſe ſerpens, qui ſemper collo atque pectore erecto incedit, circumſpiciens vndequaque, vt à repentino, quo caſu offendi poſſet malo, ſaluus conſiſtat. Nam propter ſtolidam, aut ſtultam ſimplicitatem 7
repellitur aliquis ab Epiſcopatu, vt habetur *in cap. Petrus* 39. *diſt.* in hæc verba: Petrus Diaconus, quem à vobis electum aſſeritis, omnino, vt dicitur, ſimplex eſt, & noſtis quoniam hoc tempore talis in regimine arcis debet conſtitui, qui non ſolum de ſalute animarum, ſed etiam de extrinſeca vtilitate, & cautela ſciat eſſe ſolicitus, ſit humilis, & affabilis, & in ſenſibus ſcripturarum cautus, & acutus. Hinc *Gregor.* ita dicit: Non fiat Abbas, qui ſibi ſapiens eſſe videtur, nec eſt in ſuo ſenſu humilis.

Qui Eccleſiaſticis diſciplinis per ordinē nō eſt imburus, 8
& tem

& temporum approbatione diuinis ſtipendiis eruditus, nequaquam ad Summum Eccleſiæ Sacerdotium aſpirare præſumat, vt ait *Zozimus Papa in epiſt. ad Iſichium Epiſcopum*, relatus, in *cap.* 2. 15 *diſt.* Vnde *Dauid* 2. *Regum* 5. prius ex gratia Spiritus Sancti donum ſcientiæ percepit, & poſtea adminiſtrationem regni aſſecutus eſt. Hinc etiam *Salomon. Eccleſ.* 3. prius, ait, tempus tacendi, & poſtea tempus loquendi, quia veritas prius tacendo diſcitur, & poſtea loquendo prædicatur. Hinc etiam Dominus 1. *Paralip.* 1. prius ponit verba ſua in ore Prophetæ, & poſtea conſtituit eum ſuper gentes, & regna dicens ad Hieremiam: Ecce dedi verba mea in ore tuo, ecce conſtitui te hodie ſuper gentes & ſuper Regna. Et Saluator noſter ipſe Dominus Ieſus *Luce* 2. prius in medio Doctorum ſedit audiens illos, & interrogans, & poſtea prædicare cœpit: quia prius quiſque diſcere, & poſtea prædicandi officium accipere debet. Deinde *Matth.* 10. prius Apoſtolos docuit, & poſtea eos ad prædicandum miſit, dicens: Eſtote ergo prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ. Sic etiam poſt Reſurrectionem prius illis ſenſum aperuit, & ſcripturas explanauit, & poſtea dixit eis: Euntes in vniuerſum mundum, &c. Vnde cum *Matth.* 14. de quinque panibus, quinque millia hominum vellet reficere, prius panes accipiens fregit, & poſtea Diſcipulis dedit, & per eos demum turbis appoſuit: quia Sacramenta legis, & Prophetarum prius diſſerendo expoſuit, & poſtea eorum ſcientiam Diſcipulis dedit, & per eos tandem illam fidelibus diſpenſauit.

9 Primò ex prudentia permanat vt Epiſcopus non ſit facilis ad credendum, nam hoc inter omnia vitia prudentiæ contraria eſt vnum, quod primo loco cauendum eſt, vt ait *Diuus Bernardus ad Eugenium lib.* 2. *de conſider. cap.* 13. his verbis: Eſt ô Eugeni vnum vitium, cuius ſi te ſentis immunem, inter omnes, quos noui ex his, qui Cathedras aſcenderunt, ſedebis, me iudice, ſolitarius: hoc eſt, facilitas credulitatis; cuius calidiſſimæ vulpeculæ, magnorum neminem comperi ſatis cauiſſe verſutias: ex qua in ipſiſmet pro nihilo multæ naſcuntur iræ. Inde innocentum frequens addictio, inde præiudicia in abſentes, &c. *Ioannes in extrauag. diuinis, de pœnis*, ita ait: Nos mala contra aliquem dicta nolumus prius credere, quàm probare.

10 Secundò ex eadem prudentia fluit, quod Epiſcopus in negotiis arduis non ſit facilis ad determinandum, ſed ſumpto ad cogitandum ſpatio, diu multúmque res expendere debet, omnia circumſpicere, & conſiderare iuxta Sapientis dictum *Prouerb.* 4. Oculi tui recta videant, & palpebræ tuæ præcedant greſſus tuos, & *Prouerb.* 93. Qui feſtinus eſt pedibus offendit, & docet noſter *Apoſtolus ad Timoth.* 1. *cap.* 5. Nemini citò manum imponas, ne communices peccatis alienis.

11 Tertiò ex eadem prudentia prouenit, vt Epiſcopus negotia ardua ſine aliorum conſilio non decidat iuxta illud *Prouerb.* 22. Ne tranſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt patres tui. *Eccleſ.* 32. Sine conſilio nihil facias, & poſt factum non pœnitebis, & ibidem: Ante omnem actum conſilium præcedat te, & Tobias conſulit filio ſuo, vt ſemper conſilium à ſapiente requirat, *Tob. cap.* 2. Qui agunt, dicit Sapiens *Prouerb.* 3. cum conſilio, reguntur ſapientia. Et *Horat. lib.* 3. *carm. od.* 4. Vis conſilij expers mole ruit ſua. Et *S. Bernard.* non abundes in ſenſu tuo, ſed alieno magis acquieſcas conſilio, & iudicio. Qui de ſua vnius ſententia omnia gerit, ait *Liuius*, ſuperbum hunc iudicabo magis, quam ſapientem. Et alibi: Qui neque ipſe conſulere, neque alteri parere ſcit, extremi eſt ingenij. Attende tamen à falſis Prophetis, id eſt conſultoribus, quorum conſilia, vt ait idem *Bernardus*, Deo non ſunt odorifera: caute igitur audienda ſunt eorum hominum conſilia, in quibus non conſtat vigere timorem Dei, aut qui affectibus carnis obnoxij ſunt.

Quartò ex eadem prudentia enaſcitur, vt Epiſcopus 12
in reconciliandis peccatoribus ſit diligens, & cautus, nam Chriſtus Dominus hoc tantùm diligit, ac curat, vt dicat, *Ioan.* 21. Si diligis me, paſce oues meas: hoc eſt in quo mihi ſummè placere potes, ſi eos, qui me offenderunt, mihi reconcilies, ob hoc enim ego ſanguinem fudi. Quod igitur ardentius exercitium, quàm erecto in Deum corde per varia loca diſcurrere quærendo, ſitiendo, & procurando animarum ſalutem? Nam vnicus finis, vnicus ſcopus, vnica conſolatio, vnicum refrigerium Paſtoralis officij eſt, adducere animas ad cognitionem, & amorem Dei. *Apoſt. ad Philip.* 5. vocabat conuerſos à ſe, gaudium meum, & corona mea. Hoc eſt autem maximum laborum omnium leuamen. Mens mea ſolidata eſt, & in Chriſto fundata, dicebat Sancta Agatha. Quantum vero extorqueri debeat Epiſcopus, quando ſubditi peccant nobis demonſtrat *Chryſoſt. homil.* 3. in Acta, his verbis: Quando aliquos veſtrum peccare contingit, emoriar, niſi videor ſimilis dolore exanimatis, niſi attonitus, itaut etiam ipſum lumen oculorum meorum non ſit mecum; nam quæ ſpes mihi, ſi vos non proficiatis?

Quintò ex eadem prudentia manat, vt in calumniis 13
malignantium ſit patiens: non enim arbitretur Prælatus, quantacunque polleat ſanctitate, poſſe ſe omnino euadere inuidias, detractiones, & calumnias malignantium, ſed contemnat ſe à talibus contemni, nec extimeſcat eorum ſcandalum, quia in tali caſu Dominus dicit *Matth.* 15. Cæci ſunt, & duces cæcorum. Quid mirum ſi omnes contradicunt tibi? Nonne de Domino dicit Sanctus ille Symeon *Luce* 2. Ecce poſitus eſt hic in ſignum, cui contradicetur? Et Dauid, Aſtiterunt Reges terræ, &c. Et *Hierem.* Omnes contradicunt mihi: Et *Actuum vlt.* De ſecta hac notum eſt nobis, quod vbique ei contradicitur. Si igitur citra culpam tuam Apoſtolicos montes ſectando contemneris, age gratias Deo, quemadmodum Sancti faciebant, & læto animo cum Dauid *Pſalm.* 118. Adoleſcentulus ſum ego, & contemptus, tamen iuſtificationes tuas non ſum oblitus. Et *Pſalm.* 68. Domine propter te ſuſtinui opprobrium, operuit confuſio faciem meam, extraneus factus ſum fratribus meis, &c. Quare? Quia zelus domus tuæ comedit me, & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt ſuper me, id eſt, zelus acquirendi animas tibi me coëgit ad humilitatem Apoſtolicam ſectandam. Scio Domine quod non ex ore potentium, ſapientium, ac pompatice incedentium, ſed ex ore infantium, & lactentium, id eſt ſimplicium, & contemptorum Apoſtolorum, voluiſti ſapientiam tuam ac gloriam perfecte manifeſtari. Qui in hac vita, dicebat quidam Sanctus, ad linguas doloſas tenderit, & non potius intentioni ſuæ, & menti animum totus intenderit, nunquam Deo inſeruiet, neque hominibus vtilis erit. Nam aduerſitates & 14
tribulationes perpeti debet Epiſcopus, vnde *Bernard. ad Eug. lib.* 2. *cap.* 5. Agnoſce, inquit, hæreditatem tuam in Chriſti Cruce, in laboribus multis *D. Paul. ad Corinth.* 2. *cap.* 3. Omnem tribulationem paſſi ſumus, foris pugnæ, intus timores. Et ipſe Chriſtus Apoſtolis ſuis, quorum vices repræſentant Epiſcopi, dixit: Ecce ego mitto vos, ſicut oues in medio luporum. Hinc etiam *Innocent. III. in cap. qualiter, & quando* 2. *de accuſationibus*, dicit Prælatos non poſſe omnibus complacere, cum ex officio ſuo non ſolùm arguere, ſed etiam increpare, quin etiam interdum ſuſpendere, nonnunquam vero ligare debeant, & ideo frequenter odium multorum incurrunt, & inſidias patiuntur, in quibus diffidendum non eſt, imò in labore, & ærumna, in fame, & ſiti laborandum, impendentes ſua, & ſeipſos pro animabus, quamuis dura fronte ſint, quia noſter *Apoſt.* 1. *ad Corinth.* 15.

non dixit, plus omnibus fructificaui, sed plus omnibus laboraui, &c. & nihil tam durum, quod duriori non cedat. Vnde Dominus ad Prophetam dicit *Ezech.* 3. Dedi frontem tuam duriorem frontibus eorum. Et Prælatus, qui partes suas explet cum Propheta *Mich.* 6. dicere poterit. Populè meus quid tibi debui facere, & non feci? Eget, inquit *Bernard. serm.* 10. *super Cant.* pastor eruditione, sed multo magis vnctione; quæ sola decet de omnibus: eget vigore, & feruore; vigore quidem, ne cedat tribulationi, sed pro iustitia persecutionem viriliter sustineat; feruore autem, vt nullis capiatur voluptatibus, nullis illecebris eneruetur, iam non sibi viuere studens, sed ei, qui pro eo mortuus est Cum infirmantibus infirmetur, vratur cum scandalizatis, fiat etiam (si oportet) Iudæis Iudæus, cum Iob sit frater draconum, & socius structionum, non timeat pro fratribus cum Moyse deleri de libro vitæ, & cum Paulo anathema esse à Christo.

15 Sextò ex eadem prudentia fluit, vt Episcopus circa collationem beneficiorum præcipuè curatorum, & spiritualium officiorum debitam adhibeat solicitudinem, & vigilantiam, cum eorum sit tantum dispensator, iuxta illud nostri *Apost.* 1. *ad Corinth.* 4. Sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei. Ideò præ oculis habere debet illud 1. *ad Timoth.* 5. Testificor coram Deo, & Christo Iesu, & electis Angelis, vt hæc custodias sine præiudicio (id est, sine præcipitatione iudicij) nihil faciens in alteram partem declinando (id est nihil agens præcipitanter) manus citò nemini imposueris, neque communicaueris peccatis alienis. Vacante igitur beneficio orandum est. Ostende Domine quem elegeris, &c. *Act.* 1. Tu Domine nosti, quod in hac distributione ego prorsus nolo attendere ad carnem, & sanguinem, sed eligere ministrum tibi fidelem, & Medicum vtilem animabus tuo sanguine redemptis. Animaduerte Pastor vigilantissime quomodo *Luca* 6. pernoctauit Dominus in oratione, & mane elegit Apostolos. Elige, vt commendat *Bernard. ad Eugenium lib.* 3. viros probatos, non probandos: quia in curia potius deficiunt boni, quàm meliorentur mali. Assume potius cunctantes, & renuentes, quam volentes, & currentes. Compelle illos intrare, qui præter Dominum timeant nihil, nihil sperent nisi a Domino: in cunctis bene morati; qui sint in consilio prouidi, in iubendo discreti, in disponendo industrij, in agendo strenui, in loquendo modesti, in aduersitate securi, in prosperitate deuoti, in zelo sobrij, in misericordia non remissi, in otio non otiosi, in conuiuio non effusi, in cura rei familiaris non anxij: qui quod verecunde excusant, obstinatius non recusent: qui vulgus conspernant, sed doceant: diuites non palpent, sed terreant: pauperes non grauent, sed foueant: qui orandi officium generent, & in omni re plus fident orationi, quam suæ industriæ, vel labori: qui se amabiles præbeant, non verbo, sed opere: se reuerendos exhibeant, sed actu, non fastu, qui humiles cum humilibus duros dure arguant, malignantes coërceant, reddant retributionem superbis: qui non de dote viduæ, & patrimonio Crucifixi, se, vel suos
16 ditare festinent. Vigilantia, & solicitudo ab Episcopis non solùm in distribuendis beneficiis, sed in omnibus ad suum munus pertinentibus magnopere requiritur, vt ex variis Sacrarum litterarum locis clare dignoscimus. Nam in *Actibus Apostolorum* dicitur *cap.* 20. Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei. Et paulò pòst. Propter quod vigilate, &c. Et *Apost.* noster 2. *ad Timoth.* 4. Tu verò vigila, in omnibus labora, ministerium tuum imple. Et ad *Roman.* 12. postquam officia singulis Ecclesiæ gradibus conuenientia enumerauit, Episcopo tribuit præ omnibus nominatim solicitudinem, dicens: Qui præest in solicitudine. Et ad *Philip.* 2. ait quod Timotheus sincera affectione solicitus erat pro illis. Et ad *Hebr.* 13. Obedite præpositis vestris: ipsi enim peruigilant pro animabus vestris.

Aduertendum denique duxi etiam secularium negotiorum oportere Prælatos peritiam habere, cum subditis suis non solùm spiritualia, sed etiam carnalia subsidia ministrare debeant, exemplo Christi, qui turbas sequentes non solùm verbo docebat, sed etiam virtute sanabat, & corporalibus alimentis reficiebat. Vt autem Prælati hæc omnia plene possint perficere, secularium negotiorum oportet eos habere solertiam, vt eorum cautela, & Ecclesiæ seruentur indemnes, & cuique necessaria pro suo modo ministrentur. Vnde *Gregor.* scribens Clero, & nobilibus Neapolitanis, *lib.* 8. *epist.* 40. relatus in *cap. Petrus* 39. *dist.* sic ait: Petrus Diaconus, quem à vobis electum asseritis, omnino (vt dicitur) simplex est, & nobis, quia talis hoc tempore in regiminis debet arce constitui, qui non solùm de salute animarum, verum etiam de extrinseca subiectorum vtilitate, & cautela sciat esse solicitus, &c. 17

SVMMARIVM.

1 *Grauitas debet esse in incessu Episcopi, vt scilicet raro, & moderato gressu incedat.*
2 *Honestas debet esse in habitu Episcopi, vt non sint vestes incisæ, aut diuerso colore.*
3 *Mundities adhibenda est non odiosa, nec exquisita nimis.*
4 *Vestitus non debet esse affectatus, sed naturalis, & simplex.*
5 *Religio non est in habitu, sed in corde.*
6 *Indumenta mollia animi mollitiem indicant.*
7 *Episcopi nec fulgidis, nec sordidis vestibus se ornare debent, sed inter vtrumque medium quoddam est capiendum.*
8 *Comarum, aut vestium extra necessitatem curam gerere, vel infelicium est, vel iniustorum.*
9 *Episcopi supellex qualis esse debeat ostenditur.*
10 *Honor non cultu vestium, non equorum fastu, non amplis ædificiis, sed grauitate morum, & ædium honestate cognoscitur.*
11 *In vestibus non est gloriandum, cùm eas vermes & gignant, & perdant.*
12 *Prælatum declinare ad austeritatem vitæ in mensa, vestibus, & numero seruitorum, expedientius, & efficacius est.*
13 *Pompa in fastu plus scandalizat homines seculi, quàm ædificat.*
14 *Ecclesiæ auctoritas non consistit in fastu Prælati.*
15 *Honori reuerentia debetur, non diuitiis, & vestibus.*
16 *Moyses Israëlitici populi Princeps in vestitu, vestibusque quotidiano nihil fasti, sed simplicitatem, frugalitatemque primati hominis exercuit.*
17 *Ethnici Principes parci, & sine fastu vixerunt.*
18 *Sanctus Martinus factus Episcopus eandem in vestitu vilitatem habebat, quæ apud se prius fuerat.*
19 *Sanctus Augustinus vsus fuit frugali, & parca mensa.*
20 *Sanctus Basilius victu, & cultu fuit abstinentissimus.*
21 *Sanctus Exuperius vestitu moderato vsus fuit.*
22 *Temporum diuersitas non mutat fortunas pauperum, aut mores hominum.*
23 *Refertur Concil. Trid. sess.* 25. *de reform. cap.* 1.

ORNA

Digitized by Google

ORNATVM.

Gl os. VII.

NOn ſolum Epiſcopus debet eſſe ornatus in interioribus, quæ conſiſtunt in virtutibus, & vitæ ſanctimonia, vnde inquit *Hieronym. ad Nepotianum.* Vis ſcire quales 1
Deus quærat ornatus? habeto iuſtitiam, temperantiam, prudentiam, fortitudinem: nihil enim hoc monili pretioſius, nihil hac gemmarum varietate diſtinctius: hæc enim ornamenta tibi ſunt & ſcuta. Sed etiam in exterioribus, quæ conſiſtunt in quatuor, videlicet cibo, & potu, de quibus egimus alleg. 5. & in inceſſu, & habitu, de quibus agemus in præſenti. In inceſſu debet eſſe grauitas, vt ſcilicet rarò & moderato greſſu incedat, vt ſic grauitate itineris oſtendat grauitatem mentis. In habitu debet eſſe honeſtas, vt non ſint veſtes inciſæ, vt ioculatorum; aut diuerſo colore, vel non aptæ religioni clericali; fucatæ, dummodo nec fulgidis, nec ſordibus ſe veſtibus ornet. Nam, 2 3
vt ait *Cicero libr. 1. offic.* adhibenda eſt munditia non odioſa, neque exquiſita nimis, tantum quæ fugiat agreſtem, & inhumanam negligentiam. Eadem ratio habenda eſt veſtitus; in quo, ſicut il pleriſque rebus, mediocritas optima eſt: quæ mediocritas ſecundum *S. Ambroſ. lib. 1. offic. cap. 19.* in eo poſita eſt, vt veſtitus 4
non ſit affectatus, ſed naturalis & ſimplex; neglectus magis, quàm expetitus, vt honeſtati vel neceſſitati nihil deſit, nihil accedat nitori. Comptuli igitur Eccleſiaſtici parum æſtimantur pudici, ſibique probro ſunt & ignominiæ. Parem, ait *S. Cyprian. lib. de habitu Virginum*, ſe integritas in omnibus præſtet, nec bonum corporis cultus infamet. Mundi pompis & deliciis iam tunc renunciauimus, cum meliore tranſgreſſu ad Deum venimus. Ornamentorum, ac veſtium inſignia, & lenocinia formarum non niſi proſtitutis & impudicis fœminis congruunt. Et nullarum fere pretioſior cultus, quam quarum pudor vilis eſt. Nitens cutis, ait *S. Hieronym. epiſt. 47. cap. 3.* ſordidum oſtendit animum. Et *S. Bernardus in apologia ad Guillelm. Abbatem Apoſtolus* (ait) ita loquitur *1. ad Timoth. 6.* habentes victum & veſtitum his contenti ſumus. Nobis autem eſt pro victu ſacietas, nec veſtitum appetimus, ſed ornatum. Quæritur ad induendum non quod vilius, ſed quod ſubtilius inuenitur: non quod repellat frigus, ſed quod ſuperbire compellat; non denique, iuxta regulam, quod viliùs comparari poteſt, ſed quod venuſtiùs, imò vaniùs oſtentari. Quiuis de ſeculo, quantumlibet honoratus, etiamſi Rex, etiamſi Imperator ille fuerit, non tamen noſtra horrebit indumenta, ſi ſuo ſibi modo præparata fuerint & aptata. Cæterum in habitu, inquit, non eſt religioſo, ſed in corde, bene; ex cordis theſauro ſine dubio procedit quicquid foris apparet vitioſum. Vanum cor vanitatis notam ingerit 5
corpori, & exterior ſuperfluitas, interioris vanitatis 6
indicium eſt. Mollia indumenta, animi mollitiem indicant. Non tanto curaretur corporis cultus, niſi prius neglecta fuiſſet mens inculta virtutibus. Quod vero non ſolum vanitatis, ſed etiam ſuperbiæ ſit pretioſis indui veſtibus, colligit *S. Gregor. ſom. 14. in Euangel.* dum ait. Quod pro ſolâ inani gloria veſtimentum pretioſius quæritur, res ipſa teſtatur: quia nemo vult ibi pretioſis veſtibus indui, vbi ab aliis non poſſit videri. Quò pertinet illud Socratis ad Xantippem coniugem ſingulari ſe veſte induentem, vt ad pompam ſpectandam proderet, dictum: Hanc, inquit, non ſpectandi cauſa, ſed potius vt ſpecteris, habes, ſicut habet *Aelian. in libr. de varia hiſtor.*

7 Quare Epiſcopi nec fulgidis, nec ſordidis veſtibus ſe ornare debent, ſed inter vtrumque, medium quoddam eſt capiendum, quod eleganter deſcribit *S. Hieronym. epiſt. 2. ad Nepot. cap. 11.* Veſtes pullas æque deuita, vt candidas: Ornatus & ſordes pari modo fugienda ſunt, quia alterum delicias, alterum gloriam redolet. Non abſque amictu lineo incedere, ſed pretium veſtium linearum non habere laudabile eſt. Alioquin ridiculum, & plenum dedecoris eſt, referto marſupio quod ſudarium, orariumque non habeas, gloriari. Quod monet & *Euſtoch. epiſt. 22. cap. 12.* Veſtis, ait, nec ſatis munda, nec ſordida, & nulla diuerſitate notabilis: ne ad te obuiam prætereuntium, turba conſiſtat, & digito monſtreris. Vnde de S. Auguſtino *Poſſidius Calamenſis Antiſtes* ita ſcribit in eius vita *cap. 22.* Veſtis eius, & calciamenta, & lectualia ex moderato & competenti habitu erant, nec nitida nimium, nec abiecta plurimum: quia his plerumque vel iactare ſe inſolenter homines ſolent, vel abiicere, ex vtroque, non quæ Ieſu Chriſti, ſed quæ ſua ſunt iidem quærentes. At iſte Beatus, vt dixi, medium tenebat, neque in dexteram, neque in ſiniſtram declinans.

Id ſapienter docet *S. Baſil. homil. 24.* quæ eſt de legendis libris gentilium: Comarum, inquit, aut veſtium extra neceſſitatem curam gerere, vel infelicium eſt, vt ait *Diogenes*, vel iniuſtorum. Nam cincinnatum & comptum eſſe atque appellari æquè turpe cenſendum altero, atque impudicum eſſe, aut alienis nuptiis inſidiari. Quid enim apud eum, qui ſapit, diferre poteſt tenuem, ſumptuoſamque veſtem induere, an vilem ferre, modo ſatis hæc ad frigus, caloremque arcendum fuerit? Et ad hunc modum etiam in reliquis quicquid neceſſitatis vſum excedit vitandum, neque corpori plus ornatus dandum eſt, quam quantum animæ profit. Nam viro generoſo, & vere hac digno appellatione non minus fuerit probum laſciue ornari, aut corporis curam ſuperuacuam gerere, quam alia aliqua nota, ſeu affectu prauo per ignauiam affici. Omne namque ſtudium adhibere, vt corpus quam optime ſe habeat ſeſe cognoſcentis non eſt. Neque ſapiens illud præceptum intelligentis, nos admonens quemadmodum non id quod aſpicitur, eſt homo. Excellenti enim quadam opus eſt ſapientia, per quam noſtrum quilibet (quicunque ſit) ſe ſe cognoſcat: quæ profecto mente minime purgatis non magis euenire poteſt, quam lippienti ſolem aſpicere. Hanc vero animæ purgationem, vt ſemel, & quod vobis ſatis ſit dicam, voluptates per ſenſus eripiunt. Hæc ſupellex Epiſcopi nihil aureum, aut argenteum contineat, nil in ea auro vel argento ornatum exiſtat, 9
vel ſericum, vel ſerico diſtinctum, abſit colorũ varietas: aulæa vel tapetia, nil acu ſit pictum, vel variè contextum, nec ſtudioſè elaboratum, vt pluris ſit artificium, quàm res ipſa; menſæ ſimplici corio, vel panno ſternantur; ſigna, & tabulæ profanæ reiiciantur, nec thalami ad vſum hoſpitum pretioſius ornati, quàm reliqua domus exiſtant: equi tantum neceſſarij alantur; in ædificiis omnem luxuriam, picturas, & inania ornamenta, ac delicias cuitet, nil demum in eius domo ſit, niſi purum & ſimplex, quod Dei zelum, & rerum ſeculi contemptum præ ſe ferat. Conſuetudinis tamen loci ratio habenda eſt, ne dignitas Eccleſiaſtica vileſcat *cap. Epiſcopi 80. diſt.* maxime vbi Epiſcopi etiam Principes temporales ſunt, vel Cardinales.

Vnde *S. Bernardus ad Epiſcopum Londonien. epiſt. 24.* 10
ſic ait: Non licet tibi de facultatibus Eccleſiæ luxuriari, & in ſuperfluitatibus conſumere: ſed ſolum viuere: non licet ditari: non licet conſanguineos extollere: non licet palatia ædificare. Denique quicquid præter neceſſarium victum, ac ſimplicem veſtitum de altario retines, tuum non eſt, rapina eſt, ſacrilegium eſt. Et *Chryſoſt. homil. 15. ad Timoth. 1.* ſic ait: Ego audacter dixerim Eccleſiæ Præſules nihil præter victum, & veſtitum

habere oportere, ne ad iſta trahantur deſiderio. Honorificabimus autem (inquit *Bernard. ep.* 28.) non cultu veſtitum, non equorum faſtu, non ampliis ædificiis, ſed grauitate morum, maturitate conſiliorum, actuum honeſtate, ſtudiis ſpiritualibus, & operibus bonis. Paſtores enim pomparum ſæculi ſectatores deſtruunt illud Eccleſiæ encomium *Cantic.* 1. Nigra ſum, ſed formoſa, nolite me conſiderare quod fuſca ſim: quia decolorauit me ſol: ideſt Chriſtus, quod ad litteram ſignificat Eccleſiam eſſe exterius quidem nigram ob Crucis mortificationem, & contemptum externi fulgoris, interius tamen formoſam, propter donorum cæleſtium pulchritudinem.

11 Vos ó Præſules de veſtibus ne gloriemini, tineæ huius vos gloriæ voluptate priuabunt. Videte quàm incerta, quamque inſtabilis ſit præſentis vitæ gloria; gloriantur gentes in re, quam vermes & gignunt, & perdunt, vt ponderat religioſiſſimus *P. Fr. Dominicus de Ieſu Maria in il ſententiario ſpirituale par.* 1. *cap.* 8. *puncto* 5. *nu.* 7. Igitur ſi ſanctorum Conciliorum decreta veneranimi, illud imprimis decretum *Concily Carthag.* 4. (cui *Beatus Auguſtinus* interfuit) in imo corde defigite, vbi ſic habetur: Epiſcopus vilem ſupellectilem, & menſam, ac victum pauperem habeat, & dignitatis ſuæ auctoritatem fide, & vitæ meritis quærat, & in *Concil Trid. ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 1. ita cautum eſt: Epiſcopi modeſta ſupellectili, menſa, ac frugali victu contenti, caueant ne in tota eorum domo aliquid appareat quod nó ſimplicitatem, Dei zelum, ac vanitatum contemptum pro ſe ferat. Hoc ſequendum eſt documentum, & antiqua Sanctorum Patrum in hac re exempla, ita vt damnanda ſit eorum ſingularitas, qui audacter documentis, & exemplis antiquorum Patrum contradicunt, allegantes oportere tempori ſeruire, quaſi Spiritus Chriſti, & Euangelica norma mutari debeat cum tempore, ac opinionibus, & affectibus hominum ſeruire, cum potius omnia tempora ſint Euangelicæ inſtitutioni conformanda, & iuxta normam Euangelici atque Apoſtolici Spiritus reformanda.

12 Quoniam *Ioannes Gerſ. in ſecunda parte ſuorum operum* collegit egregium opuſculum, cuius titulus eſt de temperantia, & modeſtia Prælatorum, in quo multa ſcitu digniſſima ad hoc inſtiturum refert, & ab eo in vnum collegit vtiliſſima noſter Præſul inſignis Sanctitatis, & ſpectatæ virtutis vir *Dom. Fr. Bartholomæus à Martyribus*, operæpretium exiſtimaui, pauciſſimis verbis ſummam illorum comprehendere. Statuunt igitur hanc concluſionem. Expedientius, & efficacius eſt Prælatum declinare ad auſteritatem vitæ in menſa, veſtibus, & numero ſeruitorum, & reliquis pertinentibus ad ſtatum ſuum, quam hominibus ſecularibus in talibus conformari. Quam quidem concluſionem multis probant, & duo, quæ potiſſimum Prælatos ad illam non ſequendam mouere poterant, in medium adducunt, illiſque ſuo ordine eleganter reſpondent.

13 Non igitur ſpiritualis profectus ſubditorum poteſt Prælatos huius temporis mouere vt ab illa diſcedant concluſione, quia conſtat hac ratione eos nihil proficere, cum huiuſmodi pompa plus ſcandalizet homines ſeculi, tam Principes, quàm alios omnes, quàm ædificet. Ex hoc enim concitantur ad murmurationem, inuidiam, cupiditatem, indignationem, &c. Habent enim ex præcepto *B. Petri* 1. *cap.* 5. Non dominantes in clero, ſed forma facti gregis ex animo. Vnde propter hoc tenentur eſſe forma humilitatis, & ſobrietatis. Viuentes autem faſtuosè, potius ſunt forma ambitionis, cupiditatis, vanitatis; dum hoc ipſo ſubditos ſuos ad ſimilia compellunt. Exemplum enim Prælati quodammodo cogit ad ſimilia, iuxta illud *Pauli ad Petrum ad Galat.* 1. Tu cogis gentes iudaizare, &c. Sed quorſum attinet ad hoc ſcripturas allegare, cum experientia hoc ipſum euidenter clamet? Nam vnde tanta deuotio Principum, & aliorum ſecularium ad antiquos Prælatos, tantaque reuerentia, niſi quia tales pompas vilipendebant? tùm etiam quia videbant eos eſſe fideles diſpenſatores bonorum Eccleſiaſticorum largiſſime eis communicabant diuitias ſuas. Poſtea vero videntes eos in pompis eas conſumere non ſolum retraxerunt manum, ſed ipſa etiam Eccleſiaſtica bona inuaſerunt. Sed vt excuſentur forte dicent: Sic viuimus, vt conformemur iis, quibus viuimus. Ad hoc reſpondet noſter *Apoſtolus ad Roman.* 12. Nolite conformari huic ſeculo, &c. Nec deferendum eſt malignantibus, quia, vt inquit *Plutarch. in aphor.* regium eſt audire male cum feceris bene, & *Saluſt.* à laudatis laudari, & ab improbis improbari æqua laus eſt, & *Mim.* Malis diſplicere laudari eſt. Nondum felix es, iungit ille, ſi nondum te turba deridet. Et ideo de ſe ipſo ſuæ beatitudini attribuens dicebat *Seneca de vit. beat. cap.* 23. Mihi (quod argumentum eſt recti) contigit malis diſplicere. Dicunt etiam. Sic viuimus ne inter alios erubeſcamus, cui reſpondetur quod non eſt erubeſcenda humilitas Chriſti, neque vilitas, quæ propter eum ſuſtinetur. Dicunt deinde. Sic viuimus ne reputemur auari, & hypocritæ, ſi fuerimus in talibus cæteris parciores. Hæc ratio vim haberet aliquam, ſi non eſſet alius modus rationabilior, & iuſtior, per quem à cordibus hominum hanc opinionem euellerent. Veriſſimum enim eſt oportere Prælatos amouere debere à ſe ſuſpicionem auaritiæ, & hypocriſis, cum debeãt proximis bonam famam, ſicut Deo bonam conſcientiam. Vnde fateor quod ſi Prælatus parce viuit, & nihilominus mille modis extorquet pecunias, & theſaurizat, iſte in dubio abominabilior eſt coram Deo, & coram hominibus contemptibilior, quam illi, qui ſplendide viuunt. Quamobrem ita vitam ſuam inſtituere debet, ne auarus æſtimetur, & pecuniæ congregator.

14 Nec etiam poterunt Prælati moueri ad hoc genus viuendi ſplendidum propter Eccleſiæ auctoritatem, quia cum honor ſit præmium virtutis, ipſi tenentur oues ſuas docere, vt homines præcipuè propter virtutem honorent, non propter faſtum, & pompam. Vnde exquirentes honorem hac ratione docent errare oues ſuas, ſcilicet, vt putent ſplendorem vitæ, veram eſſe cauſam honoris. Hinc Dominus *Luce* 16. dicit quod hominibus altum eſt, abominatio eſt ante Deum. *Beatus Iacob. cap.* 2. damnat illos tanquam acceptatores perſonarum, qui honorant diuites ob veſtem fulgidam, &c. & ſpernunt pauperes, & *Bernard. ad Eugenium libr. de conſiderat.* Tu Paſtor procedis deauratus tam multa circũdatus varietate. Oues quid hic capiunt? ſi auderem dicere dæmonum magis, quam hominum paſcua hæc. Siccine faciebat Petrus? Sic Paulus ſuadebat? Abſque his crediderunt Apoſtoli, & Apoſtolici viri poſſe impleri ſalutare illud mandatum: Paſce oues meas *Ioan.* 21. Neque enim ſine Epiſcopali honore, & gloria Apoſtoli fuerunt, qui tamen dicere potuerunt 1. *ad Timoth.* 6. Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſumus. Et illud *Act.* 3. Argentum & aurum non eſt mihi, quod autem habeo, hoc tibi do. Item ſi Epiſcopi in hoc zelant auctoritatem Eccleſiæ, cur ſuos curatos in ſordibus, & abiecto ſtatu derelinquunt; imò & aliquando nudari patiuntur? His etiam addo, quod Principes, ac nobiles potius irrident, quàm reuereantur faſtum hunc: pauperes autem minus audent ad tales accedere, vt ab eis paſtum vitæ ſuſcipiant. Et videntes eos in otio, & epulis viuere, ſe vero egenos, & in laboribus vitam ducere, inuident eis, atque detrahunt: quos ſi viderent in humilitate viuere, amarent, atque eorum exemplo labores ſuos æquanimiter ferrent.

Si

Digitized by Google

15 Si enim ex omnium Philoſophorum, & gentium communi conſenſu vni tantum virtuti honor, dignitas, auctoritas, & reuerentia debetur, quod virtus rerum omnium domina ſit, ac regina: quo iure magis hanc Epiſcopi auctoritatem promereri poterunt, quam virtutis, ac ſanctitatis præſtantia? Nam qui diuitiis, qui veſtibus, qui faſtui exhibetur honor, is plane falſus, indignus, & fucatus eſt. Rectiſſime enim à *Seneca* dictum eſt. Non faciunt equum meliorem aurea fræna, nec hominem meliorem fortunæ ornamenta. Quemadmodum enim in auro & gemmis, & in ipſa etiam corporum pulchritudine cernere licet aurum aliquod verum, aliquod autem adulterinum; gemmas item veras, & adulterinas; corporis etiam pulchritudinem veram, à naturáque ipſa tributam, aliam vero arte, fallaciis, & fuco quæſitam: ita ſane mirari nemo debet, ſi honor aliquis, atque auctoritas vera ſit, quæ meritis & virtute comparatur: fucata verò alia, quam ſtulti & imperiti rerum æſtimatores opibus & potentiæ tribuunt. Quare Epiſcopi Eccleſiæ Principes veris honorum fontibus omiſſis, qui virtute & vitæ integritate comparantur, fucatos & fallaces, qui inaniſſimis ſplendoris inſignibus adipiſcuntur exquirere non debent. Id enim calamitoſa illa ætate ſub Antiocho tyranno, quando Sacra omnia violata ſunt, contigiſſe memorant hiſtoriæ *Machabæorum* 2. *cap.* 4. cum Principes populi & Sacerdotes patrios honores pro nihilo habentes, Græcas glorias optimas arbitrabantur: patrij enim honores erant, qui virtuti, qui Religioni, qui Fidei, & meritis vitæ reddebantur, quibus cum Sacerdotes deſtituti eſſent, ad falſos hominum titulos, nempe opes, apparatus, pompaſque Ethnicorum confugiebant.

16 De primo Iſraëlitici populi principe Moyſe non ab hominibus, neque per hominem, ſed à Deo electo, in eius vita *Philo* Iudæorum diſertiſſimus *lib.* 1. ſcribens, ſic ait: Solus hic omnium, qui vnquam principatum geſſerunt, non aurum, non argentum in theſauros condidit, non tributa exegit, non palatia, non latifundia, non greges, non famulitia, non reditus, non aliàs opes ſibi parauit, quamuis poſſet habere omnium harum rerum copiam: ſed exiſtimans animæ pauperis iudicium eſſe mirari materiales diuitias, has quidem vt cæcas contempſit, illas vero naturales, perſpicacéſque honorauit, & amauit: in veſtitu, victúque quotidiano nihil præ ſe ferens faſtus tragici, ſed ſimplicitatem, frugalitatémque exercens priuati hominis. Regem autem in his ſolis agebat, quæ vere ſunt regia: vt ſunt continentia, fortitudo, ſobrietas, ſolertia, prudentia, ſcientia, induſtria, tolerantia, iuſtitia, voluptatis contemptus, ad virtutem exhortatio, obiurgationes, caſtigationéſque peccantium legitime, & rectè facientium laudes atque præmia. Hactenus ille. Sed vt in viro ſingularibus fauoribus à Deo cumulato non ita mira hæc videri poſſint, & quæ ita facile omnes imitentur eadem gratia
17 non ſuffulti; videamus an & ex Gentilibus inueniri poſſint, qui paria quaſi fecerint. & certe numerus non omnino paucus ſeſe perſcrutantibus offert, nobis tamen paucos adducere ſatis eſt. Socrates ſibi gratulabatur, quod iuxta naturam viuens, ac paucis aſſuetus, aurum, purpuram, gemmas, ebur, aulæa, reliquaſque diuitum delicias nec cuperet, nec egeret, quas dicere ſolebat magis neceſſarias agendis tragediis, quàm ad vſum vitę, *Bruſon. lib.* 5. *cap.* 22. & refertur in theatro vitæ humanæ *tom.* 1. *lib.* 5. *pag.* 863. Cariæ Regina cum ad Alexandrum Macedonem multa obſonia, fercula opipara, coquoſque optimos miſiſſet, his haud opus eſſe Alexander Macedo dixit, cum cibo communi pane & aqua latrantem ſibi ſtomachum conciliare poſſet, *Bruſon. lib.* 1. *Facetiarum*. Alcamenes Teleucri filius rogante quodam cur adeò parce viueret, tantas opes poſſidens? quia, inquit, qui multa poſſidet, non ex libidine, ſed ex ratione vi-uere debet, *Bruſon. lib.* 5. *cap.* 22. Alexander Seuerus Auguſtus & Princeps orbis in conuiuiis ſuis aurum plane neſciuit. *Pontan. cap.* 2. *de Splendore*. Si ergo terreni illi Principes Chriſtum ignorantes, & in ipſis adhuc infidelitatis, & idololatriæ tenebris agentes ſolo rationis lumine, hoc & viderunt & ſequuti ſunt: quis ferat Epiſcopum pauperis Chriſti vices gerentem, & exemplo, atque doctrina ſua homines ad contemptum terrenorum honorum adhortantem, inter epulas, & magnifica conuiuia, interque cæteras aureas & argenteas, ſplendidaſque miniſtrorum cateruas vitam agentem? Sed ne inopes exemplis ex noſtris videamur, afferre libet, quæ & multò ditiores forte nos oſtendere poſſent.

De Diuo Martino (quem Apoſtolis parem fuiſſe ca- 18
nit Eccleſia) in eius vita ita ſcribit *Sulpitius*: Factus vero Epiſcopus Turonenſis idem conſtantiſſime perſeuerabat, qui prius fuerat, eadem in corde humilitas, eadem in veſtitu vilitas, atque ita implebat Epiſcopi dignitatem, vt propoſitum Monachi non deſereret.

De Diui verò Auguſtini ornatu, frugalitate, & par- 19
ſimonia ſcribit in eius vita *Poſſidonius* in hunc modum: Menſa vſus eſt frugali & parca: quæ quidem inter olera & legumina etiam carnes aliquando propter hoſpites, vel quoſque infirmiores continebat. Cochlearibus tantùm argenteis vtens, cætera vaſa, quibus menſæ eius cibi inferebantur, vel teſtea, vel lignea, vel marmorea erant, non neceſſitatis inopia, ſed propoſito voluntatis. Denique morti iam proximus teſtamentum nullum fecit, quia vnde faceret pauper Chriſti, non habuit.

De Diuo Baſilio ſic ſcriptum legimus: Erat autem 20
Baſilius in victu & cultu abſtinentiſſimus, vna tantum tunica amiciebatur: humi cubitabat, totis ſæpe noctibus vigilabat. Demum obiit corpore per abſtinentiam conſumpto, cum oſſibus, ac pelle tantum ſuperſtes eſſet.

De Sancto Exuperio ita ſcribit *Hieronym. epiſt. tom.* 1. 21
Sanctus Exuperius Tholoſæ Epiſcopus viduę Sareptenſis imitator, eſuriens paſcit alios, & ore pallente ieiuniis fame torquetur aliena, omnémque ſubſtantiam Chriſti viſceribus erogauit. Nihil illo ditius, qui corpus Domini caniſtro vimineo, ſanguinem portat in vitro. Huius ſectare veſtigia, & cæterorum, qui virtutis illius ſimiles ſunt, quos Sacerdotium & humiliores fecit & pauperes. Quid hoc exemplo mirabilius? quis non obſtupeſcat corpus Domini, quod nec ipſis quidem Angelorum manibus pro dignitate tractetur, caniſtro vimineo circumferri? Quo affectu ferebatur in pauperes Chriſti, qui Chriſtum tam humili vaſe circumferebat? quomodo ſuis parceret facultatibus, vt pauperes alere poſſet, qui nec ipſis quidem altaribus pepercit? quomodo ſplendidam domum, atque familiam eſurientibus pauperibus aleret, qui vt algentes, nudoſque veſtiret, altaria quoque ipſa nudauit? Tales ergo Præſules iſtis ſuis exeſis corporibus, iſta vitæ ſobrietate & parſimonia aduerſus mundi Monarchas Eccleſiam Chriſti tutati ſunt: nos vtinam eorum labore conſeruatam & auctam retineamus. Sed ad hoc certiſſima via eſt eorum inhærere veſtigiis, quando (vt nobilis ille hiſtoricus dixit) imperium eiſdem artibus retinetur, quibus initio partum eſt. Quæ vbi defuerunt, nec ipſa quidem caput mundi Roma ſtare diu potuit: imperium enim ſummis laboribus & inedia partum, non durus Annibal, aut crudelia bella, ſed luxus & opulentia bellis perniciofiora diſſoluerunt.

Nulla poterit ſe tueri excuſatione, qui aduerſus præ- 22
dicta Sanctorum Patrum exempla temporum diuerſitatem obiiciat, quia, etiamſi alicuius fortaſſe momenti eſſet ſi cum tempore, aut fortunæ pauperum, aut mores hominum mutarentur, tamen cum eadem ſit pauperibus indigentia, eadem in hominibus morum corruptio,

eadem ambitio, auaritia, luxus, faſtus, & intemperantia, eaſdem cauſas eodem modo ſemper operari, hoc eſt, ad idem inclinare neceſſe eſt. Non ergo faſtus faſtu, non luxus luxu, non opes opibus, non deliciis deliciæ; ſed humilitate faſtus, ſobrietate luxus, paupertate auaritia, & aſperitate deliciæ ſuperandæ ſunt. Quis autem adeo mentis inops eſt, qui non videat omnia mundi vitia cum tempore adoleuiſſe? quando enim tot hæreſum monſtra Eccleſiam ita infeſtarunt, vexarunt, ac pene oppreſſerunt; quando ita luxus, auaritia, ambitio, libido, deliciæ, ludi, epulæ, ſplendor veſtium, cæteraque vitiorum irritamenta, & cupiditas ipſa (malorum omnium ſeminarium) inundauerunt? Quantum vero Eccleſiæ proceres, & miniſtri (qui his malis opem ferre debuerunt) à maioribus ſuis hoc ipſo tempore degenerarunt, ſiue probitatem ſpectare velis, ſiue docendi facultatem, ſiue eleemoſynarum largitatem, ſiue ſobrietatem vitæ, ſiue infractum animum ad omnia pro ſibi commiſſo grege pericula ſubeunda? Denique ſi Diuo *Cypriano* credimus, quò mundus magis ad finem properat, eò magis velut ſenectute, ac vetuſtate conficiente in deteriora prolapſus eſt. Sic enim ſcribit aduerſus Demetrianum: Breuiatur in dies ſingulos, & decreſcit, ac deficit in agris agricola, in mari nauta, miles in caſtris, innocentia in foro, iuſtitia in iudicio, in amicitiis concordia, in artibus peritia, in moribus diſciplina. Putas-ne tu tantam poſſe ſubſtantiam rei ſeneſcentis exiſtere, quanta prius potuit nouella adhuc, & vegeta iuuenta pollere? Minuatur neceſſe eſt quicquid, fine iam proximo, in occidua, & extrema deuergit. Sic ſol in occaſu ſuo radios minus claro, & igneo ſplendore iaculatur; ſic declinante iam curſu exoletis cornibus luna tenuatur, & arbor, quæ fuerat ante viridis, & fertilis, areſcentibus ramis, fit poſtmodum ſterili ſenectute deformis. Et fons, qui exundantibus prius venis, largiter profluebat, ſenectute deficiens vix modico ſudore deſtillat. Hæc ſententia mundo data eſt, hæc Dei lex eſt, vt omnia orta occidant, & acta ſeneſcant, vt infirmentur fortia, & magna minuantur, vt cum infirmata, & diminuta fuerint, finiantur. Hactenus *Cyprianus*. Si igitur cum temporibus omnia pariter mala creuerunt, maiori ergo virtute, prudentia, ſolicitudine, vigilantia, temperatione, ac diſciplina eget, quiſquis tot malis corrigendis atque curandis præfectus eſt. Meliori enim nauclero in ſæuiori tempeſtate, & peritiori medico in grauiori ægritudine, præſtantioreque duce in deſperata victoria opus eſt. Quare non habet quiſquis faſtuoſe viuit, & quotidie ſplendide epulatur, magnoſque famulorum greges alit, & in hoc tam magnos Eccleſiæ reditus, pauperibus profuturos, inſumit, quo ſe illa ratione tueatur.

23 Eleganter hoc ipſum apertiſſimis declarat verbis, omnemque penitus excuſationis anſam præripit *Concilium Trid. ſeſſ. 25. de reformat. cap. 1.* in hæc verba: Optandum eſt, vt ij, qui Epiſcopale miniſterium ſuſcipiunt, quæ ſuæ ſint partes agnoſcant, ac ſe non ad propria commoda, non ad diuitias, aut luxum, ſed ad labores, & ſolicitudines pro Dei gloria vocatos eſſe intelligant. Nec enim dubitandum eſt fideles reliquos ad religionem, innocentiamque facilius inflammandos, ſi præpoſitos ſuos viderint non ea, quæ mundi ſunt, ſed animarum ſalutem, ac cœleſtem patriam cogitantes. Hæc cum ad reſtituendam Eccleſiaſticam diſciplinam præcipua eſſe, Sancta Synodus animaduertat, admonet Epiſcopos omnes, vt ſecum ea ſæpe meditantes, factis etiam ipſis, ac vitæ actionibus (quod eſt veluti perpetuum quoddam prædicandi genus) ſe muneri ſuo conformes oſtendant: imprimis vero ita mores ſuos omnes componant, vt reliqui ab eis frugalitatis, modeſtiæ, continentiæ, ac (quæ nos tantopere commendant Deo) Sanctæ humilitatis exempla petere poſſint. Quapropter exemplo Patrum noſtrorum in Concilio Carthaginenſi non ſolum iubet, vt Epiſcopi modeſta ſupellectili, & menſa, ac frugali victu contenti ſint, verum etiam in reliquo vitæ genere, ac tota eius domo caueant, ne quid appareat, quod à Sancto hoc inſtituto ſit alienum, quodque non ſimplicitatem, Dei zelum, ac vanitatum contemptum præ ſe ferat.

SVMMARIVM.

1 *Caſtitas pretioſiſſima omnium, maximaque poſſeſſio.*
2 *Pudicus ille eſt, qui non modo corpus illibatum conſeruat, ſed qui neque intuitu, voce vel geſtu leuitatem oſtendit.*
3 *Pudicitia imprimis eſt habenda, qua amiſſa omnis virtus corruit.*
4 *Libido ſæuus criminum ſtimulus eſt.*
5 *Impudicitia quid ſit, oſtenditur.*
6 *Pudicitia fruſtra oſtentatur ſine temperantia.*
7 *Caſtitas omnibus perneceſſaria, ſed maxime Miniſtris Chriſti Altaris.*
8 *Caſtitas dignitas magna.*
9 *Caſtitas honorem Deo ſimillimum reddit.*
10 *Apoſtoli excepto Petro inter caſtos agmen ducum.*
11 *Diſcipuli Apoſtolicæ caſtitatis amulatores fuerunt.*
12 *Paulus Apoſtolus perpetuum coluit cælibatum.*
13 *Sanctus Cyprianus à ſuæ conuerſionis initio caſtitatem coluit.*
14 *Sanctus Auguſtinus vigilantiſſimus fuit caſtitatis cautor.*
15 *Sanctus Gregorius Nazianzenus in Virginitatis amorem ſummopere exarſit.*
16 *Vrſinus Presbyter ea fuit caſtitate, vt nec quidem à ſua muliere ſibi miniſtrari pateretur.*
17 *Caſtitas ſicut omnes virtutes, donum Dei eſt.*
18 *Continens nemo poteſt eſſe, niſi Deus det.*
19 *Caſtitas Dei gratia occurrente, nobis operantibus tuenda eſt.*
20 *Carnis afflictiones diuerſis penitentiæ operibus fugiendæ.*
21 *Euariſtus Presbyter hibernis noctibus in puteum ſe emergebat, vt carnis afflictiones effugeret.*
22 *Sanctus Franciſcus nudum corpus in niuibus voluauit.*
23 *Caſtitatis amor in intimis animi receſſibus occultari non poteſt.*
24 *Mulierum familiaritatem diligenter cauendam Sanctiſſimorum hominum factis illuſtratur.*
25 *Mulieres ſunt via iniquitatis.*

PVDICVM.

GLOS. VIII.

MAGNVS *Baſilius lib. de Virginitate* repetitis, & elegantibus verbis ſuos hortatur, vt caſtitatem pretioſiſſimã omnium, maximamque poſſeſſionem, naturalem diuinæ effigiei pulchritudinem, quæ hominem incoruptibili Deo ſimillimum facit, teneræ ament, arctè complectantur, cautè cuſtodiant. Et noſter *Apoſtolus* perpetuus caſtimoniæ cultor, & laudator eximius ſuum amantiſſimum hortatur *Timotheum*, vt ſit pudicus. Hanc vocem, *Pudicum*, ideſt verecundum, interpretantur ibi *Anſelmus*, & quidam Latini, quique nihil admittat, quod caſtitati vllo modo repugnet. *Tertullianus libr. de cultu fœminarum*, ita de pudicitia ſcribit: Cum omnes templum 1

ſimus

Digitized by Google

ſimus illato in nos & conſeruato Spiritu ſancto, eius templi ædituus & Antiſtes pudicitia eſt, quæ nihil immundum, nec profanum inferri ſinat, ne Deus ille, qui inhabitat, inquinatam ſedem derelinquat. Hoc, ait *Sanctus Hieronym. lib. 1. aduerſus Iouinian. cap.* 20. ſignificat κοσμούμενα ornatum caſtitate,
2 & moribus, vt nimirum non modo corpus illibatum conſeruet; ſed neque intuitu, voce, geſtu leuitatem caſtimoniæ inimicam, & probroſam oſtendat, quia in omni gradu, & ſexu tenet pudicitia principatum. Vnde *Apoſt. ad Timoth. cap. 4. verſ.* 12. Eſto exemplum fidelium in caſtitate, vt vel ex te vno diſcant, quam pure, & integre viuendum ſit. Et *cap. 5. verſ.* 1. cauet vt neceſſitatis ac monitionis tempore cum iunioribus fœminis agat, *in omni caſtitate*, hoc eſt, eximia mentis, aſpectus, ſermonis, operis puritate, vbi *S. Chryſoſtom. homil.* 13. in omni caſtitate. Non modo, ait, obſcæni congreſſus vitium caue, verum omnem ſuſpicionis, vel obſcæni aditum claude, quia adoleſcentularum colloquia turpi ſuſpicione difficile carent. Et idem *Apoſtolus ad Titum* 1. *verſ.* 7. ait: oportet eum eſſe continentem, vbi *S. Hieronym. in comment.* intelligit, ideſt, ab vxoris amplexibus, quod etiam in *Concil. Carthaginenſi* 2. *can.* 2. ſtatutum fuit in hæc verba: Omnibus placet, vt Epiſcopi, Preſbyteri, Diaconi, vel qui Sacramenta contrectant, pudicitiæ cuſtodes etiam ab vxoribus ſe abſtineant, vt quod Apoſtoli docuerant, & ipſa ſeruauit antiquitas, nos quoque cuſtodiamus, habetur in *c. cum in præterito, & in cap. ſeq.* 84. *diſtinct.*

Doctiſſimi viri, inquit *S. Hieron. lib. 1. contra Iouin.*
3 *cap.* 30. vox eſt, pudicitiam imprimis eſſe retinendam, qua amiſſa omnis virtus ruit.

Vnde *S. Ambroſ. de Caino, & Abele cap.* 5. ſic ait:
4 Sæuus criminum ſtimulus libido eſt, quæ nunquam manere quietum patitur affectum; nocte feruet, die anhelat, de ſomno excitat, à negotio abducit, è ratione reuocat, aufert conſilium, amentes inquietat, lapſos inclinat, nullus peccandi modus, & inexplebilis ſcelerum ſitis, niſi morte amantis extingui non poteſt.

Et *S. Gregor. lib.* 31. *Moral. cap.* 31. impuriſſimæ huius
5 bèluæ execrandos fœtus enumerans: De impudicitia, inquit, cæcitas mentis, inconſideratio, inconſtantia, præcipitatio, amor ſui, odium Dei, affectus præſentis ſæculi, timor autem, vel deſperatio futuri generantur. Et *S. Ambroſ. in cap.* 4. *Luce*, ſic ait: Etenim quaſi clauis ſuffigitur anima corporeis voluptatibus, & cum ſemel adhæſerit cupiditatibus demerſa terrenis, difficile in altum poteſt, vnde deſcen-
6 dit, ſine Dei fauore reuolare. Actuum enim ſuorum vincta laqueis, & ſecularium deliciarum illecebris obnoxia iam tenetur.

Vnde *S. Hieronym. piſt.* 10. *ad Furiam cap.* 3. affirmat fruſtra oſtentari pudicitiam ſine temperantia. Quid, inquit, neceſſe eſt nos iactare pudicitiam, quæ ſine comitibus, & appendiciis ſuis continentia, & parcitate fidem ſui facere non poteſt?

Hinc *S. Auguſt. ſerm.* 249. *de tempore.* Omnibus, in-
7 quit, caſtitas perneceſſaria eſt, ſed maxime miniſtris Chriſti altaris, quorum vita aliorum debet eſſe eruditio, & aſſidua ſalutis prædicatio. Tales enim decet Dominum habere Miniſtros, qui nulla contagione carnis corrumpantur, ſed potius continentia caſtitatis ſplendeant, & totis honeſtis fulgeant in populo exemplis. Magna enim eſt caſtitatis dignitas, vt inquit *S. Bernard. epiſt.* 42. *ad Henricum Senonenſem Archiep.* in hæc verba: Quid caſtitate decorius, quæ mundum de immundo conceptum ſemine, de hoſte domeſticum, Angelum denique de homine facit? Differunt quidem inter ſe homo pudicus, & Angelus, ſed felicitate, non virtute. Sed & ſi illius caſtitas felicior, huius tamen fortior eſſe cognoſcitur. Sola eſt caſtitas, quæ in hoc mortalitatis & loco, & tempore ſtatum quendam immortalis gloriæ repræſentat. *S. Cyrill. Hieroſolym. catecheſi* 12. illuminatorum: Non ignoremus caſtitatis gloriam: Angelica enim eſt corona, & ſuper hominem hæc perfectio: parcamus corporibus, quæ lucere debent ſicut ſol. Ne propter paruam voluptatem, tantum ac tale corpus polluamus. Paruum enim eſt ad horam peccatum, longæua autem eſt ex eo, & æterna verecundia. Angeli obambulantes in terris ſunt caſtitatis operatores. *Beatus Ambroſ. libr. 1. de Virginib.* Neque mirum, ait, ſi pro vobis Angeli militant, quæ Angelorum moribus militatis. Caſtitas enim Angelos fecit, qui eam ſeruauit Angelus eſt: qui perdidit diabolus. *S. Baſilius lib. de Virginitate.* Magnum re vera quiddam, ait, ac præcla- 8
rum virginitas eſt, quæ, vt totum ſimul explicem, hominem incorruptibili Deo ſimillimum facit. Hæc autem profecto non à corporibus ad animas manat, ſed cum incorporalis animæ propria & præcipua ſit, eius pretioſiſſima integritate corpora quoque incorrupta ſeruantur. Et quia caſtitas hominem Deo ſimillimum reddit, facit & chariſſimum, quia morum ſimilitudo amorem conciliat & glutinat, qua charitate Deo intimè cohæret: Deus enim charitas eſt, qui manet in charitate, in Deo manet, & charitas Deus in eo. *Ioan.* 4.

Deo ſimillimum hominem reddit caſtitas, non 9
modo enim ipſe auctor & hortator, ſed etiam eccleſiaſticis præcipuè & caſtiſſimis caſtorum ſponſus eſſe voluit, cuius exemplo Virgines ita exhortatur *S. Auguſt. lib. de Sanct. Virgin. cap.* 27. Sequimini Agnum, quia & Agni caro vtique Virgo. Hoc enim in ſe retinuit auctus, quod matri non abſtulit conceptus & natus. Merito cum ſequimini Virginitate cordis & carnis quocunque ierit. Et *S. Ambroſ. lib.* 1. *de Virginit.* Quid eſt, inquit, caſtitas, Virginitas, niſi expers contagionis integritas? atque eius Auctorem, quem poſſumus exiſtimare, niſi immaculatum Dei filium, cuius caro non vidit corruptionem, diuinitas non eſt experta contagionem? Chriſtus Virgo Virginis ſponſus. Inter caſtos agmen ducunt Apoſtoli, de quibus *S. Hieronym. lib. 1. aduerſus Iouin. cap.* 14. Excepto Apoſtolo Petro, eum 10
non ſit manifeſte relatum de aliis Apoſtolis, quod vxores habuerint, intelligere debemus ſine vxoribus eos fuiſſe, de quibus nihil tale Scriptura ſignificet. Aſſumpti in Apoſtolatum relinquunt officium coniugale, ex quorum perſona Petrus dixit ad Dominum *Matth.* 19. Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te, inter quæ omnia & à Chriſto numeratur vxor. Et in fine *Apologia ſua pro libris in Iouinianum ad Pammachium.* Chriſtus Virgo, Virgo Maria vtriuſque ſexus Virginitatem dedicauere, Apoſtoli, vel Virgines, vel poſt nuptias continentes: Epiſcopi, Preſbyteri, Diaconi aut virgines eliguntur, aut vidui, aut certe poſt Sacerdotium in æternum pudici.

Eiuſdem Apoſtolicæ caſtitatis æmulatores fue- 11
runt ipſorum Diſcipuli, vt referunt *Sanctus Cyprianus hereſi* 58. & *Tertulian. lib. de Monogamia.* De Sancto Luca, & Marco ita ſcribit *Sanctus Hieronymus in catalogo Scriptorum Eccleſiaſt.* Vixit Lucas octoaginta & quatuor annos, vxorem non habens. Marcus primùm Alexandriæ Chriſtum annuntians, conſtituit Eccleſiam tanta doctrina, & vitæ continentia, vt omnes ſectatores Chriſti ad exemplum ſui cogeret.

Clemens,

Digitized by Google

12 Clemens, Timotheus, & Titus virgineum illud lac ex caſtiſſimis ſui Magiſtri Pauli Apoſt. vberibus ſuxerunt, quem perpetuum coluiſſe cœlibatum teſtes ſunt *Tertul. lib. vtroque ad vxorem, Epiphan. hæreſi 58. Hieronym. epiſt. 22. ad Euſtoch. Auguſtinus lib. de gratia, & libero arbitrio cap. 4. Hilar. in Pſal. 127. Ambroſ. in cap. 7. prioris Corinthiaca, Chryſoſt. Theodor.* & alij Græci *in cap. 4. ad Philippenſes.*

13 Cyprianus à ſuæ conuerſionis initio caſtitatem coluit, de quo *S. Hieronym. in catalog. Scriptorum Eccleſiaſticorum*, ita ſcribit: Pontius Diaconus Cypriani vſque ad diem paſſionis eius, cum ipſo exilium ſuſtinens, egregium volumen vitæ, & paſſionis Cypriani reliquit, de quo in hoc volumine Pontius ita loquitur: Inter fidei ſuæ prima rudimenta nihil aliud credidit Deo dignum, quam ſi continentiam tueretur. Tunc enim idoneum poſſe fieri pectus & ſenſum ad plenam veri capacitatem peruenire, ſi concupiſcentiam carnis robuſto atque integro Sanctimoniæ vigore calcaret.

14 Sanctus Auguſtinus caſtitatis fuit vigilantiſſimus cautor, de quo in eius vita ita ſcribit *Poſſidonius* eius diſcipulus *cap.* 26. Fœminarum intra domum eius nulla vnquam conuerſata eſt, nulla manſit, nec quidem germana, quæ vidua Deo ſeruiens, multo tempore vſque in diem obitus ſui præpoſita ancillarum Dei vixit, ſed neque patrui ſui filiæ,& fratris ſui filiæ, quæ pariter Deo ſeruiebant: quas perſonas Sanctorum Epiſcoporum Concilia in exceptis poſuerunt. Dicebat vero nunquam debere cum ſeruis Dei, etiam caſtiſſimis, in vna manere domo, ne aliquod ſcandalum, vel offendiculum hoc tali exemplo poneretur infirmioribus, & ne tentationibus humanis perirent. Et ſequenti *cap.* 27. pergit narrare idem *Poſſidonius* in hæc verba: In viſitationibus vero modum tenebat ab Apoſtolo definitum *Iacobo* 1. vt nonniſi pupillos & viduas in tribulationibus conſtitutas viſitaret. Et ſi forte ab aliquibus fœminis, vt videretur, vel ſalutaretur, rogabatur, nunquam ſine clericis teſtibus ad eas intrabat; vel ſolus nunquam eſt loquutus, nec ſi ſecretorum aliquid intereſſet. Et ſi forte ab ægrotantibus ob hoc peteretur, vt pro eis in præſenti Deum rogaret, eiſque manus imponeret, ſine mora pergebat. Fœminarum autem monaſteria nonniſi vrgentibus neceſſitatibus viſitabat. Vnde ipſe *Auguſt. lib. 8. confeſſ. cap.* 12. amariſſima cordis contritione lachrymarum flumina profundens, meliorémque vitam vt inchoaret, ſubmiſſiſſime Deo ſupplicians, tantum etiam beneficium conſequutus, ita Deum continentiæ largitorem alloquitur: Conuertiſti ita me ad te, vt nec vxorem quærerem, nec aliquam ſpem ſeculi huius.

15 *S. Greg. Naz. in carmine de calamitate animæ ſuæ.* Mihi, inquit, in ſomnis aliquando huiuſmodi quiddam videre viſus ſum, ex quo facile in Virginitatis amorem exarſi. Virgines duæ in propinquo ſtabãt candidis veſtibus indutæ, ambæ formoſę, atque eiuſdem ætatis, quarũ veſtes zona ſubſtringebãtur, ſéque ad talos vſque dimittebãt. Ad hæc ipſæ capitis velo non modo caput, ſed genas quoque ipſas obtexerant, oculoſque in terram defixos tenebant. Quarum ex aſpectu mira ſane voluptate perfuſus ſum: ſic enim mihi perſuadebam eas humana conditione multo maiores, atque auguſtiores eſſe. Hæ porrò quoniam me aſpectu ſuo exhilararum ſenſerunt, erga me quoque beneuolentia affici, méque perinde ac filium ſuum amplecti cœperunt. Percunctantique mihi quænam eſſent, & vnde veniſſent, altera caſtitatem ſibi nomen eſſe dixit, altera temperantiam, quæ Chriſto Regi aſſiſtentes cœleſtium Virginum pulchritudine delectarentur. Atque ad me conuerſæ: Age, inquiebant, fili, mentibus noſtris mentem tuam, & facibus facem iunge: ita futurum eſt, vt eximio quodam,& ſingulari ſplendore præditum in cœlum feramus, atque iuxta immortalitatis Trinitatis fulgorem collocemus. Hæc habita oratione per cœlum ferebantur.

16 Vrſinus Preſbyter, vt refert *S. Gregor. lib. 4. dialog. cap.* 11. ea fuit caſtitate, vt ne quidem à ſua muliere ſibi miniſtrari pateretur, quæ cum autem admouiſſet iam moribundo,& animam agenti, vt num vitalis adhuc in eo ſpiritus eſſet, exploraret, ille collectis viribus in hanc vocem erupit: Recede à me mulier, adhuc igniculus viuit, tolle palleam,& ſic viſis Apoſtolorum Principibus Petro,& Paulo eorum inuitatu, & comitatu in cœlum euolauit. Et idem *Gregor. lib. 3. dialog. cap.* 16. refert de Martio ſiue Martino ſolitario, quod è petra ei aquam neceſſariam præbuerit Deus, qui cum decreuiſſet mulierem vltra non videre, & quædam hoc cognito ad eius ſpeluncam audacter acceſſiſſet,& cum humi depreſſa facie deprecantem, eiuſque conſpectum fugientem ad fatigationem vſque intuita fuiſſet, eodem die mortem obierit, eo quod Dei famulum improbo auſu contriſtaſſet. *In Prato* igitur *Spirituali Ioannis Enirati cap.* 217. dixit ſenior quidam: Filioli, ſal ex aqua eſt,& ſi appropinquauerit aquæ, continuò ſoluitur, & deficit, ita monachus ſimiliter ex muliere eſt, itaque ſi appropinquat mulieri, ſoluitur & ipſe, atque in id deſinit, vt iam Monachus non ſit.

17 Sicut omnis virtus, ita & caſtitas donum Dei eſt. Vnde & ipſe Paulus Apoſt. deprecans carnis ſtimulum audiuit à Domino: Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur. Et *S. Auguſtin. lib.* 10. *Confeſſ. c.* 29. his pro caſtitate obtinenda Deo verbis ſupplicat: Tota ſpes mea Domine, nonniſi in magna valde miſecordia tua. Da quod iubes, & iube quod vis. Imperas nobis continentiam. Et cum ſcirem, ait quidam (

18 ſcilicet *Salomon. Sap.* 8. *verſ.* 21.) quia nemo poteſt eſſe continens niſi Deus det, & hoc ipſum erat Sapientiæ, ſcire cuius hoc eſſet donum, adij Dominum, & deprecatus ſum illum. Per continentiam quippe colligimur, & redigimur in vnum, à quo in multa defluximus. Minus enim te amat, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat. O amor, qui ſemper ardes, & nunquam extingueris. Charitas Deus meus accende me. Continentiam iubes, da quod iubes,& iube quod vis. Hinc *Origen.* Qui vult, ait, capere verbum quod de caſtitate poſitum eſt, petat, credens dicenti, omnis qui petit accipit *Matth.* 7. vbi volentibus gratia non denegatur, cum ibi Dominus dicit: Petite, & dabitur vobis, &c. Hinc *S. Auguſtin. in Pſalm.* 137. Votum vouit Deo Iacob. Nemo, ait, præſumat viribus ſuis reddere, quod vouerit: qui te hortatur, vt voueas, ipſe adiuuat, vt reddas. Quod ſe ante conuerſionem ſuam non intellexiſſe, deplorat *lib.* 6. *Confeſſ. cap.* 11. Propriarum, inquit, virium credebam eſſe continentiam, quarum mihi non eram conſcius, cum tam ſtultus eſſem, vt neſcirem, ſicut ſcriptum eſt, *Sap.* 8. neminem poſſe eſſe continentem niſi tu dederis. Vtique dares ſi gemitu interno pulſarem aures tuas, & fide ſolida iactarem in te curam meam.

19 Quare, vt Dei gratia concurrente, nobiſque operantibus illibatam caſtitatem tueamur, eámque adminiculis,& præſidiis ſuſtentemus, conſeruemus, efficax eſt adiumentum, vt quis cum *Apoſtolo* 1. *ad Corinth.* 9. caſtiget corpus ſuum, & in ſeruitutem redigat, dicátque ſibi cum *S. Hilarione*, cuius ſenſus titillabat diabolus, & pubeſcenti corpori voluptatum incendia ſuggerebat. Ego (vt refert *Hieronym. in eius vita*) aſelle faciam, vt non calcitres, nec te hordeo alam, ſed paleis: fame te conficiam,& ſiti: graui onerabo pondere: per æſtus indagabo,& frigora, vt cibum potius, quàm laſciuiam cogites. Herbarum ergo ſucco, & paucis carycis poſt triduum, vel quatriduum deficientem animam ſuſtentabat, orans frequenter, & pſallens,& raſtro humum fodiens, vt ieiuniorum laborem labor operis duplicaret.

Neque

Neque dicti huiusmodi à diabolo carnis stimuli,& afflictiones in feruente adolescentia, sed etiam in frigescente senectute bonos opprimunt, hic enim ignis nonnisi morte extinguitur; Vnde *S. Gregor. Nazianz. in carmine de vita sua calamitate*, ægre ac vix senex multis lachrymis, vigiliis, & orationibus, aliisque asperrimis exercitationibus, & macerationibus,& exacta monasticæ disciplinæ custodia carnis stimulos coërcere potuit. Et *S. Hieron.epist.22. ad Eustochium de custodia virginitatis cap.3.* sic ait: O quoties ego ipse in vasta solitudine, & solis ardoribus exusta, putabam me Romanis interesse deliciis! sedebam solus,quia amaritudine repletus eram,horrebant sacco membra difformia, quotidie lachrymæ, quotidie gemitus, & si quando repugnantem somnus imminens oppressisset,nuda humo vix ossa hærentia collidebam.Pallebant ora ieiuniis, & meis desideriis æstuabat in frigore corpus,& ante hominem sua iam carne præmortuum sola libidinum incendia bulliebant, itaque omni auxilio destitutus ad IESV iacebam pedes,rigabam lachrymis,crine tergebam,& repugnantem carnem hebdomadarum inedia subiugabam. Memini me clamantem, diem crebro iunxisse cum nocte,nec prius à pectoris cessasse verberibus, quàm rediret, Domino increpante,tranquillitas.

20 Vnde ad effugiendas huiusmodi carnis afflictiones diuersa pœnitentiæ opera plures Sancti egerunt.

21 Euaristus Presbyter hybernis noctibus in puteum, *S. Bernardus* in lacum descenderunt, vt gelidarum aquarum frigore calorem corporis temperarent castitati infestum, vt refertur in vita ipsius *lib.1.cap.3.& 4.*

Audomarus Taruanensis Episcopus in vepribus;

22 B. Franciscus nudum corpus in niuibus voluarunt ex *S. Bonauent. cap.* 5. in eius vita, vt hac castigatione voluptatem carni insitam edomarent.*S.Gregor.lib.2.dialog.cap.2.*narrat de S. Benedicto Abbate,quòd malignus spiritus magno amoris igne serui Dei animum in specie fœminæ olim ab ipso visæ accenderit,sed ille vrticarum & veprium iuxta densa succrescere fruteta conspiciēs, nudum se in illis spinarum aculeis,& vrticarum incendiis proiecit, ibique diu volutatus, toto ex eis corpore vulneratus exiit, & per cutis vulnera eduxit è corpore vulnus mentis,quia voluptatem traxit in dolorem.Quidam Dominicani Ordinis religiosus nomine Dominicus à scorto solicitatus in ardentes prunas se iniecit, & illæsus permansit, vt refert *Thom. Cantipr. lib. 2. Apum. cap.* 30. Simile quid præstitere Sancti Eremitæ Martinianus, & Iacobus, vt est apud *Surium in eorum vita 14. Ianu.&13. Febru.*

23 Et quanta iniquitas (ait *S. Augustin.*)& quam lugenda peruersitas, vt animam, quam Christus suo Sanguine redemit, luxuriosus quisque propter vnius momenti delectationem libidinis diabolo vendat? Vere enim nimium plangenda, & miseranda conditio est,vbi citò præterit, quod delectat, & per diabolum in cruce manet sine fine, quod cruciat. Sub momento enim libidinis impetus transit,& opprobrium infelicis animæ permanet. Ne igitur in huiusmodi incidas iniquitatem,si Sanctos prædictos carnis suæ stimulos asperrime à se abiicientes, imitari non valueris,bonorum saltem cōsortia quære,consulente *S.Gregor. Nazian.in carmine de animæ suæ calamitate*, in fine, his verbis: Cum castitatis amor in intimis animi recessibus occultari non posset, primum cum his hominibus vitæ consuetudinem contraxi, qui matrimonij vincula fugerunt, seque à mundi contagione abruperunt, vt Christum Regem animi pennis sequantur, hic non sine magna gloria pedem efferentes: hos ego singulari amore, ac toto pectore complectens, spei cœlestis duces habebam,excussàque omni huius vitæ beatitudine temperantiæ ac frugalitati collum subieci. Quæ quidem mei curam gerebat,me amabat, me ad amplissimam gloriam prouehebat, me denique in Christi manibus accurate collocabat. Post quæsita bonorum consortia occasiones libidinis vniuersas deuita, quod est tutissimum propugnandæ castitatis asylum, & perfugium.. Fugite, ait *Apost. 1. ad Corinth.6.* fornicationem. Et *S.Augustin.serm.2. Dominica 25.post Trinit.*qui est 250.*cap.* 1. Quod libidinem, inquit, fugiendam esse suggerimus, Apostolus Paulus euidenter ostendit, qui cum omnibus vitiis prædicauerit resistendum, dum contra libidinem loqueretur,non dixit: Resistite, sed fugite fornicationem, &c. sic contra reliqua vitia Deo auxiliante debemus in præsenti resistere, libidinem vero fugiendo separare. Ergo contra libidinis impetum apprehende fugam,si vis obtinere victoriam. Nec tibi verecundum sit fugere, si castitatis palmam desideras obtinere. Vnde Fratres charissimi ab omnibus Christianis, præcipue tamen clericis, siue Monachis indigna, & inhonesta familiaritas fugienda est: quia sine vlla dubitatione, qui familiaritatem non vult vitare suspectam, citò dilabitur in ruinam. Inter omnia Christianorum certamina sola duriora sunt prælia castitatis, vbi quotidiana est pugna & rara victoria. Grauem castitas sortita est inimicum,qui quotidie vincitur,& timetur.

Vnde mulierum familiaritatem diligenter cauendam præclaris Sanctissimorum hominum factis edocemur.*S.Thom. Aquinas* Angelicus Doctor, vt est in Romano officio,& eius vita 7. *Martij apud Surium*, in graui castitatis certamine quadam eum tentante muliercula, victor euasit, & postea flexis ante Crucis signum genibus orans, ibique somno correctus per quietem sentire visus est sibi ab Angelis constringi lumbos, quo ex tempore omnis libidinis sensu caruit: narrat *Benedict.in sum.peccat.lib.4.cap.9.§.1.*Eremitam matri in transeundo riuo auxiliaturum veste manum obtexisse nè eam attingeret, causamque rogatus: Caro, inquit, fœminæ ignis est, manus autem viri stupa,& ideo te tangere nolo, ne tentatio, aut cogitatio de aliis mihi fœminis suboriatur. Refert *D. Antonin.par.4.tit.13.cap.3,* §.2. accusatum apud S.Iordanum Religiosum de contacta fœminæ manu excusasse se quod pia illa esset: Cui B. Iordanus. Bona, inquit, terra est,bona & aqua,si vero commisceantur putre lutum efficitur. Christianus adolescens (vt auctor est *S.Hieronymus in vita S. Pauli*) superatis tormentis in amœnissimo horto nudato corpore in molli lectulo expansus fuit à scortillo irritandus, qui cœlitus inspiratus præcisam morsu linguam in osculantis se faciem expuit,& sic libidinis sensum succedens doloris magnitudo superauit; quod exemplum etiam quidam religiosus imitatus est, de quo *Niceph. lib.7.cap.13.S.Leo Papa*,cum viduæ osculandam manum præbuisset, hanc sibi præscidit, vt qua agitabatur tentatione,liberaretur, memorant *S.Antonin.in sum.tit. 13. cap.3.§.2. Ioan.Naucler.tom.2.generat.15.* Andreas Fundanæ ciuitatis Episcopus in quale quantúmque Sanctimonialis tactu discrimen venerit narrat *S. Gregor.lib.3. dialog.cap.7.* Ioannem Bosnensem Episcopum cum meretricula solicitaret in eius maxillam tam fortiter colaphum impegit, vt ad terram allideret, quod ei maximam apud *Fridericum II. Imper.* & aulicos reuerentiam conciliauit, vt habet *Thom.Cantipr.lib.3.cap.3.§.43.* Ab insolentiis igitur carnis nosmetipsos defendamus, quæ nos necare conatur. De Dorotheo Monacho narrat *Nicephorus lib. 11. Eccleſiaſt.historiæ cap.6.* quod interrogatus cur quotidie corpus suum duris asperrimisque affligeret pœnitentiis,respondit; quia id me necare contendit,ac si diceret: Carnem mortifico, quia caro me mortificare & interficere quærit.

24

Si quis ergo vult extinguere flammam libidinis,ponat inimicitias inter se & mulierem. Sufficiat igitur deceptam se à serpente hactenus decepisse; non det aliquis sanguisugæ sanguinem ad suggendum, seipsam semiplenam

ſemiplenam velit nolit, euellat à cute. Mulier certè dicitur à mollitie, quaſi mollier, quod actiuè intelligitur & paſſiuè, vt facile molliat, & faciliter molliatur. Malleus etiam à molliendo dicitur, eo quod ferrum, & alia dura molliat, & contundat, ſic & mulier animos quantuncunque duros effeminat, & remollit. Vnde *D. Hierem.* Ferreas mentes ipſa libido domat. Et *Claudian.*

Ferrea laſciuis molleſcunt corda ſagittis.

Eſt igitur malleus mulier per quam diabolus mundum mollit, & malleat vniuerſum. Si quis igitur vult ab hoc malleo fugere, mulierum conuerſationem cuitans exeat de fornace ferrea Babilonis.

Mulieres enim ſunt via iniquitatis, percuſſio ſcorpionis, arma diaboli, per quas faciljus conſueuit fortes animos ſuperare, flãmigero igne percutit cùm proxima ſtipula ignem accendit: ego iudico quod ſpinas germinent cum viris fœminæ habitantes, & in tali conuictu viſcarium diaboli deeſſe non poteſt.

Attendendum eſt igitur, quòd aduerſarius, qui B. Iob filios & poſſeſſiones abſtulerat vniuerſos, ſuam ei reliquit vxorem, non ad ſolatium, ſed ad ſuæ malitiæ propoſitum conſummandum, vt per fœminam vinceret, quem plagis, & verberibus, & infinitis tentationum generibus non potuerat ſuperare. Nulla enim videbatur liberior, & opportunior nocendi occaſio, quam per familiarem inimicum, & domeſticum proditorem; ſcriptum eſt enim: Ab ea, quæ dormit in ſinu tuo, cuſtodi clauſtra oris tui. Sciebat vtique ille inueteratus dierum malorum quod natura mulieris quanto fragilior, tanto flexibilior eſt ad culpam, & ex quadam depravatione innata procliuior ad nocendum.

Huius autem euirationis fidem nobis faciunt pleniſſimam frequens rerum experientia, & multiplicitas exemplorum. Per fœminam namque Ioſeph incarceratus eſt, Naboth occiſus, Sanſon vinculatus, Hyſboſeth interfectus, Salomon factus apoſtata, Dauid homicida & proditor, Siſara clauo confoſſus, Conſtantinus Imp. Leonis Imp. filius exoculatus, Eraclius Imp. Eraclij Magni filius veneno extinctus, Antigonus ſtrenuiſſimus armis proditorie iugulatus, Cyrus Rex Perſarum capite truncatus, Baptiſta præcurſor Domini decollatus. Non igitur tutum conſortium mulieris, quæ teſte Origene caput eſt peccati, arma diaboli, expulſio Paradiſi, delicti mater, deſtructio legis antiquæ.

SVMMARIVM.

1 *Domus Epiſcopi debet eſſe commune fidelium hoſpitium.*
2 *Hoſpitalitas laudanda, ampletenda, & amanda, quia Deum meretur recipere.*
3 *Exempla Sacra ſcripturæ, & SS. Patrum referuntur nos ad hoſpitalitatem maximè incitantia.*
4 *Munus temporale accipit is, cui tribuitur, qui tribuit vero recipit donum ſpirituale, & cæleſte.*
5 *Hoſpitalitatem, vt Epiſcopus populo exhortetur, debet prius ipſe ſeruare.*
6 *Hoſpitalitas vſque adeo in Eccleſiaſticis eſt neceſſaria, vt ſi ab ea inueniantur alieni, iure prohibeantur ordinari.*
7 *Epiſcopus largam debet habere manum neceſſitatem patientibus ſuccurrendo.*
8 *Domus Epiſcopi ad hoc eſt inſtituta, vt omnes in hoſpitalitate recipiat.*
9 *Circunſtantiæ, quæ ſint attendendæ in liberalitatis executione, oſtenditur.*
10 *Largiendi prudentia in quibus conſiſtat, oſtenditur.*
11 *Dalmatica latas manicas habente cur Epiſcopus induatur, oſtenditur.*
12 *Epiſcopus hoſpitalitatem exercens, & eleemoſynam faciens, non ſua, ſed aliena elargitur, & num. 13.*
14 *Clericus quicquid præter neceſſarium victum, & veſtitum de altario retinet, rapinam facit, & ſacrilegium committit.*
15 *S. Ambroſius, vt captiuos redimeret, vaſa Dominica conflauit.*
16 *S. Ioannes Alexandrinus Patriarcha cum primum decimum quartum annum ageret, miſericordiam ſibi deſponſauit.*
17 *S. Auguſtinus omnia pauperibus erogauit.*
18 *S. Paulinus Nolenſis Epiſcopus ampliſſimas diuitias ſuas pauperibus largitus fuit.*
19 *S. Gregorius Magnus peregrinos quotidie ad menſam adhibebat.*
20 *Hoſpitalitatis, & beneficentiæ laus in Prælato præcipuè præfulgere debet.*
21 *Bonum amabile, vnicuique autem proprium.*
22 *Beneficia homines ligant.*
23 *Hoſpitalitatis, eleemoſyna, & cuiuſuis beneficij meritum potius in animi alacritate conſiſtit, quam in doni magnitudine.*
24 *Cor, & non ſubſtantiam in dando penſat Dominus.*
25 *Eleemoſynas tenetur Prælatus dare in publica, & ad hoc ipſum ante ſe tuba canere.*
26 *Magnopere dolet Auctor, quòd, vbi quis in Epiſcopatum deſignatus eſt, protinus ad eum vndique amici, & conſanguinei occurrunt.*
27 *Epiſcopus debet eſſe ſicut Melchiſedech, ſine patre, ſine matre, & ſine genealogia.*
28 *Oculi Domini in omni loco contemplantur bonos, & malos.*
29 *Experientia compertum eſt in Eccleſia Dei à propinquis, & conſanguineis Epiſcoporum multa mala inuecta fuiſſe.*
30 *Filios habens, & nepotes, an poſſit in Epiſcopum eligi, oſtenditur.*
31 *Clerici bonorum Eccleſiæ non Domini, ſed diſpenſatores ſunt.*
32 *Clemens IV. quam dotem filiabus legitimè ſuſceptis ante Pontificatum, & quæ beneficia nepotibus Clericis contulerit, oſtenditur.*
33 *Pius V. Collegium Illuſtriſſ. DD. Cardinalium conſuluit, poſſet ne ſexcentos aureos fratris filiæ collocandæ dare.*
34 *Epiſcopus ceſſante fraude, & præſumpta conſanguineorum affectione, poterit bona Eccleſiæ falsa dari in emphyteuſim, potius in conſanguineos, quam in extraneos alienare, & modicas facere donationes, vt eis ſubueniat.*
35 *Benefacere, & egenis ſubuenire ita eſt Epiſcopi proprium, vt ad hoc pluſquam alij ex officij obligatione, & dignitatis ſublimitate teneatur.*
36 *Generoſi animi eſt, & magnifici iuuare, & prodeſſe.*
37 *Beneficium ingratum eſt, quod diu inter manus dantis hæret.*

HOSPITALEM.

GLOS. IX.

PORTET Epiſcopi domum hoſpitium 1
eſſe commune fidelium, vt in expoſitione huius loci dicit *Diuus Hieronymus.* Et 2
ſecundum quendam modernum, hoſpitalem noſter *Apoſtolus* quærit Epiſcopum, qui cupidus ſit, amanſque hoſpitum, & peregrinorum, vt illos domo excipiat, tractet, foueat, ac multò magis, qui vicinis, ciuibuſque ſuis indigentibus benigne facere velit. Hinc *S. Gregor.* ſcribens *ad Ioannem Epiſcopum*: Hoſpitalitatem, inquit, neſciens non fiat Epiſcopus. Et *Hieronymus ad Oceanum*: Ante omnia, inquit, hoſpitalitas futuro Epiſcopo denuntiatur. Si enim omnes illud Euangelij audire deſiderant: Hoſpes fui, & ſuſcepiſtis me, quanto magis Epiſcopus, cuius domus omnium debet eſſe hoſpitium? Laicus enim vnum, aut duos, aut paucos recipiens implebit hoſpitalitatis officium; Epiſcopus, niſi omnes recipiat, inhumanus eſt.

Eſt

Eſt enim hoſpitalitas multum laudanda, amplectenda, inquirenda, & amanda, quia Deum meretur recipere *Matth.* 10. qui vos recipit me recipit. & *Matth.* 5. qui recipit vnum talem paruulum in nomine meo, me ſuſcipit: Vnde *Hieronym. ad Nepotianum.* Menſula tua pauperes & peregrinos ſuſcipiat, & cum illis Chriſtus conuiua erit. Sacra res eſt menſa hoſpitalis, dicit *Seneca lib. 4. de Officiis*, & *Cicero lib. de Officiis.* Rectè, inquit, laudanda eſt hoſpitalitas, eſt enim, vt mihi videtur, valde decorum patere domus hominum illuſtrium hominibus illuſtribus.

3 Epiſcopi igitur in ſacra Scriptura, & Sanctorum Patrum ſcriptis ad hoſpitalitatem maximè incitantur: imprimis exemplo Abrahæ, & Loth *Geneſ.* 19. quorum domus ſemper hoſpitibus apertæ erant, non autem Sodomitarum, quæ hoſpitibus erant clauſæ, in quorum opprobrium Angeli dixerunt, in platea manebimus. Vnde *Hieronym.* Abraham, & Loth Angelos ſuſceperunt, quia hoſpites dilexerunt. Et exemplo viduæ, quæ Eliam in hoſpitio recepit, cui toto tempore fauus, farina, & oleum non defuerunt 3. *Regum* 17. Deinde exemplo Rab, quę quia recepit nuntios filiorum Iſraël, ideo cum parentibus ſuis ſeruata eſt *Joſue* 6. & omnes alij ciues occiſi ſunt. Denique quia hoſpitalitas diſponit ad ſuſceptionem diuinæ gratiæ, & præparat, quod oſtenſum eſt *Luce vlt.* vbi diſcipuli cognouerunt Dominum coactum hoſpitari cum eis, etiam in fractione panis. Vnde *Gregor.* in homilia: Ipſe quoque Dominus non eſt cognitus à Diſcipulis in via dum loqueretur, & in domo cognoſci dignatus eſt, dum paſceretur: ſic etiam quandoque diuina cognitio infunditur hoſpiti, vel hoſpitis gratia alicuius Sancti viri in hoſpitio recepti.

4 Hoſpitalem quærit noſter *Apoſtolus* Epiſcopum, qui cupidus ſcilicet ſit amanſque hoſpitum & peregrinorum, nam cui tribuitur, is accipit munus temporale, qui tribuit, recipit donum ſpirituale, & cœleſte. Vnde quod ait *Apoſt. 2. ad Corinth.* 9. Augebat incrementa frugum iuſtitiæ veſtræ, interpretatur ibi *Theophilactus*: Dabit Deus hic incrementa iuſtitiæ, & gloriæ in cœlo. Non ſit porrecta manus tua ad accipiendum, inquit *Eccleſiaſt. cap. 4.* & ad dandum collecta. Eandem beneficentiam & Saluator exigit à ſuis Diſcipulis *Matth.* 5. diligite inimicos veſtros, benefacite his, qui oderunt vos. Et *Matth.* 24. Beatus ille ſeruus, qui Chriſti familiæ dat cibum in tempore. Nam vt ait *S. Ambroſ. lib. 2. de offic. cap.* 16. Quò plus te operari viderit populus, magis diliget. Scio pleroſque Sacerdotes, quò plus contulerint, plus abundaſſe: quoniam quicunque bonum operarium videt, ipſi confert, quod ille officio ſuo diſpenſet; ſecurus quod ad pauperem, ſua perueniat miſericordia. Nemo enim vult niſi pauperi ſuam proficere collationem.

5 Cum Epiſcopi exemplo Chriſti laborare debeant, vt non ſolùm verbo, ſed exemplo prædicent (quia per facta obtemperatur doctrinæ ſecundum *Philoſoph. 7. ethic.* vnde dicitur: Credibiliora ſunt facta) quàm verba, ideò non poterunt alios exhortari conuenienter ad hoſpitalitatem ſicut debent, niſi ipſi hoſpitalitatem teneant. Epiſcopus enim ſequendo Apoſtolum exhortantem cæteros ad hoſpitalitatem ſequendam ad *Roman.* 12. ibi, hoſpitalitatem ſectãtes, debet alios inducere ad tenendũ hoſpitalitatem, quod male poterat, ſi ipſe non teneat. Si enim Sacerdos primum à ſeipſo, & à domeſtica Eccleſia ſua debet exigere, quod poſtea populis impertiat: ſi primum imitando Chriſtum ipſe debet facere, quæ poſtea populum doceat; neceſſe eſt vt pauperes hoſpitio recipiat, quo ad hoſpitalitatem facilius ſuo exemplo ſubditos attrahat.

6 Vnde hoſpitalitas vſque adeo Epiſcopis eſt neceſſaria, vt ſi ab ea inueniantur alieni, iure prohibeantur ordinari *Gratian. in princip.* 85. *diſt.* Si enim vidua in Eccleſia recipi prohibetur, quæ pauperes non recipit hoſpitio, quæ pedes Sanctorum non lauit, quæ omne opus bonum non eſt exequuta; multò magis ſunt prohibendi à Sacerdotio, qui ab opere pietatis probantur alieni. Vnde hoſpitalitatis opera deſpicientes in *Gangrenſi Concilio cap.* 11. excommunicantur. Hinc etiam Ioannes Euangeliſta in epiſt. ſua quendam Diotrephem excommunicat, qui nec pauperes recipiebat, & recipientes de Eccleſia eiiciebat. Caueat igitur Epiſcopus ne ſit de numero eorum, quibus in iudicio dicetur: Hoſpes eram, & non ſuſcepiſtis me *Matth.* 25.

Epiſcopus largam habeat manum, neceſſitatem pa- 7
tientibus ſuccurrat, alienam inopiam, ſuam credat: quia ſi hoc non habet, in vacuum nomen Epiſcopi tenet. In ipſa autem liberalitate modus adhibendus eſt rerum & perſonarum: rerum, inquam, vt non omnia vni, ſed ſingulis quædam præſtentur, vt pluribus prodeſſe poſſimus, iuxta illud *Pſalm.* 111. diſperſit, dedit pauperibus: perſonarum vero, quia primò iuſtis debemus dare, &c. ita *Gregor.* ſcribit *lib. 5 epiſt. 29. ſeu cap. 129. Secundino ſeruo Dei*, relatus in *cap. fratrem* 86. *diſt.* Nam 8
domus Epiſcopi ad hoc eſt inſtituta, vt ſine perſonarum acceptione omnes in hoſpitalitatem recipiat, & ideo non debet habere canes, quia non morſibus, & latratibus canum, ſed hymnis cuſtodienda eſt domus eius, ne hi, qui confidunt ibi ſe inuenturos leuamen miſeriarum ſuarum, verſa vice morſibus canum lanientur.

In liberalitatis executione attendendæ ſunt multæ 9
circumſtantiæ, videlicet, fides, cauſa, locus, tempus, modus, neceſſitudo, ætas, debilitas, conditio. Grandis culpa eſt, ſi fidelis egeat te ſciente, ille præcipue, qui egere erubeſcit. Item probanda eſt alia liberalitas, vt proximos ſanguinis tui non deſpicias, quibus pudor eſt ab aliis poſcere, non vt illos diuites facias, ſed vt paupertatem, & egenum iuues, vitámque tibi perpetuam fructu boni operis acquiras. *D. Ambroſ. lib. 1. de officiis cap.* 30. relatus *in cap. non ſatis, & in cap. eſt probanda* 86. *diſt.* Conſidera ætatem, vt ſenibus plus largiaris, qui ſibi iam nequeunt victum quærere. Conſidera etiam debilitatem, conſidera verecundiam, quæ ingenuos prodit natales. Non tamen vult Dominus ſimul effundi opes, ſed diſpenſari, & in ipſo pauperis dato menſuram tenere, vt abundes pluribus. Quantò enim minora ſunt, quæ ſparguntur, tanto plures erunt, qui recipiant. Ex puro affectu, ac ſincero fiat eleemoſyna, non conciliandi fauoris gratia, vltra modum effundendum. Omnia hæc ex *D. Ambroſio d. loco.*

Gregor. in 3. par. Paſtoralis, cap. 21. ponit prudentiam 10
largiendi. Primò enim attendendum ne ſero præbeatur, quod citò dandum eſt, iuxta illud; ne dixeris amico tuo, vade reuertere, cras tibi dabo, cum ſtatim poſſis dare. Secundò ne ſub ſpecie largitatis inutiliter ſpargant ſua, aut multa dent, vbi pauca ſufficerent, iuxta illud ad *Corinth.* 8. Non vt aliis ſit remiſſio, vobis autem tribulatio: qui enim ita ſua effundunt, vt poſtmodum egeant, frequenter in impatientiam præcipitantur. Tertiò, ne totaliter vacuum dimittant pauperem, cui ſemper aliquid, vel parum dandum eſt, iuxta illud *Luc.* 6. Omni petenti te tribue. Quartò ne aliquid demus, cui nihil penitus dandum eſt, vt hiſtrioni, &c.

Induitur igitur Epiſcopus Dalmatica latas manicas 11
habente, quia oportet, vt noſter *Apoſt.* ait *ad Titum* 1. illum ſicut Dei diſpenſatorem Hoſpitalem eſſe benignum, liberalem, non turpis lucri cupidum. Maioris enim peculij diſpenſatorem plura expendere oportet; qui diuitias opéſque veras eſſe putet, ſi non ſtudio omni aliena bona corrodat, ſed vti indigentium penuriam ſua liberalitate adimat, quia ſua commoda propinquorum bona deputet. Egentis enim mentem doctrinæ ſemo non ita facile penetrat, inquit *Gregor. in 2. par. Paſtoralis cap.* 7. ſi hunc apud eius animum manus miſericordiæ non commendat. Tunc autem verbi ſemen facilè

cilè germinat, quando hæc in audientis pectore pietas prædicantis rigat. De quo illud dicitur *Psalm.* 111. Dispersit, deditque. Non fisco, non hæretico, potenti, & non factioso ciui, non carni, & sanguini, non tenaci, & quæ nunquam compleri potest, arcæ: tantò minus non libidini, & cupiditati: sed dispersit, dedit pauperibus: hoc est, Seminaria futuræ pietatis, & eruditionis extruxit: adolescentes præstantes ingenio quamplurimos domi, forisque opibus suis educauit: Parochiis desertis, ac depopulatis Pastores, & Sacerdotes suis copiis aluit: redeuntes ab errore benigne, & liberaliter suscepit, captiuos redemit, virgines orbas elocauit, peregrinos hospitio suscepit, viduis orphanis, morbo atque ætate fractis opem tulit. Dispersit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi, cornu eius exaltabitur in gloria. Fœnus hoc solum, inquit *S. Leo epist.* 1. *cap.* 4. aspicere & exercere debemus, vt quod hic misericorditer tribuimus, ab eo Domino, qui multipliciter & in perpetuum mansura retribuet, recipere valeamus. Neque enim nos hæreditate possedimus Sanctuarium Dei, sed alienæ sortis dispensatores sumus. Cujus peculij vsus quidem, ait *Bernard. lib.* 2. *de consideral.* est bonus, abusio mala, & solicitudo peior, quæstus autem turpissimus.

12 Pondera hæc ô Pastor, ait *Gregor. epist.* 22. *lib.* 11. non largiris tua, sed aliena. Quid ergo mirum, quod tota die lustrent domum Episcopi pauperes, cum sit ea domus dispensatoris rerum ipsorum? Possent enim vociferari ad valuas, imò vsque ad secretum cubiculum dicentes: Da nobis nostra, alioquin contra te vociferabimus ad Dominum rerum, tuæ dispensationi commissarum, dicentes: Domine non vult nobis dare, quæ illi, vt nobis daret, dedisti.

13 Clamant pauperes ad Pontifices, ait *Bernardus ad Henric. epist.* 42, cur in superfluitates vestras consumitis, quæ nostris debentur necessitatibus? nostris enim necessitatibus detrahitur, quicquid accedit vanitatibus vestris. Quid conferunt tot mutatoria? nostrum est, quod effunditis, nobis crudeliter subtrahitur, quod inaniter expenditis: nos sumus fratres vestri, & vos de nostra portione pascitis oculos vestros, & ita vita nostra cedit vobis in superfluas copias. Duo mala ex eadem radice prodeunt, dum vos ipsos vanitatem sequendo perditis, & nos spoliando perimitis. Et quæ sic consumitis, neque labore manuum, neque negotiationis studio, neque iure hæreditario possidetis: sed bona nostra sunt. Et quamuis hi pauperes, ait, modo non audeant aperire os aduersum vos, & exigere partem suam; quibus interim pro sua vita necesse habent potius supplicare: tamen in futuro stabunt in magna constantia aduersus eos, qui se angustiauerunt. Stante pro eis patre orphanorum, & iudice viduarum, qui dicet vobis *Matth.* 25. Quandiu non feciſtis vni ex his minimis meis, nec mihi feciſtis.

14 Et per eundem *Bernardum ad quendam Canonicum*, sic dicitur: Conceditur tibi si altari seruias, vt de altario viuas, non tamen, quod emas fræna deargantata, grisea, variáque pellicia; quicquid ergo præter necessarium victum, & vestitum de altario retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est. Quibus verbis quid acrius dici potuit? Idem etiam pene *Hieronym. in Esaiam*, relatus *in cap. si cupis* 16. *quæst.* 1. his verbis. Præter victum, & vestitum, & manifestas necessitates nihil cuiquam tribuas, ne filiorum panes canes comedant. Idem etiam super illud *Esai.* 3. Rapina pauperum in domo vestra, ita ait: Rapina pauperum in domibus Sacerdotum, qui Ecclesiæ opes sibi thesaurizant, & in deliciis abutuntur, quæ ad sustentationem pauperum dantur, & sibi reseruant, vel propinquiis distribuunt, & aliorum inopiam suas, vel suorum diuitias faciunt: His addo Apostolorum canonem relatum *in cap. quisquis* 12. *quæst.* 2. hac ipsa de re ita statuentem: Omnium negotiorum Ecclesiasticorum curam habeat Episcopus, & ea velut Deo contemplante dispenset, nec ei liceat ex iis aliquid omnino contingere, aut parentibus propriis, quæ Dei sunt, condonare: quod si pauperes sint, tanquam pauperibus subministret, ne eorum occasione Ecclesiæ deprædentur. *Diuus* etiam *Augustinus in serm. ad Herem.* ait: Memento quod pauperem vitam Sacerdos gerere debet, & ideo si superbam habet, si magno gaudet beneficio præter victum, & vestitum, pauperibus dare non differat.

Diuus Ambrosius, vt captiuos redimeret, non solùm 15
vasa dominica conflauit, sed etiam libentissime inuidiam, & calumniam sustinuit, vt ipse ait *lib.* 2. *de officiis* in hæc verba: Nos aliquando in inuidiam incidimus, qui confregerimus vasa mystica, vt captiuos redimeremus, quod Arrianis displicere poterat: nec tam factum displicere, quam vt esset quod in nobis reprehenderent. Quis autem est tam durus, immitis, & ferreus, cui displiceat, quod homo redimitur à morte, fœmina ab impuritatibus barbarorum (quæ grauiores morte sunt) Adolescentulæ, vel pueruli, vel infantes ab idolorum contagiis, quibus mortis metu inquinabantur? Quam causam & si non sine ratione gessimus, tamen ita in populo prosequuti sumus, vt confiterentur, multóque fuisse commodius astrueremus, vt animas Domino, quam aurum seruaremus. Qui enim sine auro misit Apostolos, & Ecclesias etiam sine auro congregauit. Aurum Ecclesia habet, non vt seruet, sed vt eroget, & subueniat in necessitatibus. Quid opus custodire quod nihil adiuuat? An ignoramus quantum auri, atque argenti de templo Domini Assirij sustulerint? Non ne melius conflat Sacerdos propter alimoniam pauperum (si alia subsidia desint) quam sacrilegus contaminata asportet hostis? Nonne dicturus est Dominus: Cur passus es tot inopes fame emori? Et certè habebas aurum, vt ministrasses alimoniam, cur tot captiui deducti in commercium sunt, nec redempti? cur tot ab hoste occisi sunt? Melius fuerat, vt vasa viuentium seruares, quam metallorum. His non posset responsum referri: Quid enim diceres: Timui ne templo Dei ornatus deesset? Responderet: Aurum Sacramenta non quærunt: nec auro placent, quæ auro non emuntur: ornatus Sacramentorum, redemptio captiuorum est. Et vere illa sunt vasa pretiosa, quæ redimunt animas à morte. Ille verus Thesaurus est Domini, qui operatur, quod sanguis eius operatus est. Tunc vas Dominici sanguinis agnosco, cũ in vtroque videro redemptionem, vt calix ab hoste redimat, quos sanguis à peccato redemit. Quàm pulchrũ, vt cũ agmina captiuorum ab Ecclesia redimuntur, dicatur: Hos Christus redimit: Ecce aurum, quod probari potest, ecce aurum vtile, ecce aurum Christi, quod à morte liberat, ecce aurum, quo redimitur pudicitia, quo seruatur castitas. Hos ergo malui vobis liberos tradere, quàm aurum reseruare. Hic numerus captiuorum, hic ordo præstantior est, quam species poculorum. Huic muneri proficere debet aurum redemptoris, vt redimeret periclitantes. Agnosco infusum auro sanguinem Christi non solùm irrutilasse, verum etiam diuinæ operationis impressisse virtutem redemptionis munere.

S. Ioannes Alexandrinus Patriarcha, cognomento 16
Misericors, siue Eleemosynarius, apud *Surium* 23. *Ianuarij*, cum quintumdecimum annum ageret misericordiam sibi desponsauit ipso suæ in Patriarcham electionis die. Non iustum est, inquit, ô Fratres ante alterius cuiusquam curam habere, quàm Christi. Euntes ergo per totam ciuitatem, conscribite mihi ad vnum omnes dominos meos, & auxiliatores (ita vocabat pauperes.) Mira autem celeritate annotati sunt supra septem millia quingentos, quibus cum annonam, & in singulos dies

dies per ſuum procuratorem ſuſtentationem conſtituiſſet, ad Templum conſecrandus perrexit. Teſtamentum eius,teſte *Smeone Metaphr.* ſic habebat:Ago tibi gratias Domine Deus meus,quod me dignũ cenſueris, qui tua tibi offerrẽ,& quod ex mundi donis nihil aliud ſit mihi reliquum,niſi tertia pars nummi,quã ipſam iubeo quoque dari pauperibus,qui ſunt mihi fratres in Chriſto.

17 S.Auguſtinus *epiſt.*89.*ad Hilarium quæſt.*4.Ego,inquit, qui hæc ſcribo,perfectionem, de qua Dominus loquutus eſt, quando ait diuiti adoleſcenti *Matth.* 19. Vade vende omnia, quæ habes, & da pauperibus,& habebis theſaurum in cœlo,& veni,ſequere me:vehementer adamaui,& non meis viribus, ſed gratia ipſius adiuuante ſic feci: Et ad hoc propoſitum, quantis poſſum viribus, alios exhortor, & in nomine Domini habeo conſortes. Et *Poſſidonius* illius diſcipulus, & quadraginta annis contubernalis Calamen. Epiſcopus in eius vita *cap.*23. ſic ait:Pauperum vero ſemper memor erat, eiſque inde erogabat, vnde & ſibi, ſuiſque omnibus ſecum habentibus erogabatur,hoc eſt ex reditibus poſſeſſionum Eccleſiæ,vel etiam ex oblationibus fidelium.Et.*cap.*24. Interea dum Eccleſiæ pecunia deficeret,hoc ipſum populo Chriſtiano denunciabat, non ſe habere,quod indigentibus erogaret. *Et cap.* 31. Teſtamentum nullum fecit, quia vnde faceret pauper Chriſti non habuit.

18 S.Paulinus Nolenſis Epiſcopus,vt teſtis eſt *S. Gregorius Turonen.lib.de gloria Confeſſorum cap.* 107. cum audiuiſſet prædictum Domini conſilium *Matth.*19. ampliſſimas diuitias ſuas,quas in fundis, domibus, & aliis rebus poſſidebat,diuendidit, & pauperibus erogauit,támque prolixa in miſeros benignitate fuit, vt auctore *S. Gregorio Magno lib.* 3. *dialog. cap.* 1. vt cuncta, quæ ad Epiſcopi vſum habere potuit, captiuis indigentibus largiretur, cúmque iam nihil omnino ſupereſſet, viduæ pretium pro redemptione vnici filij captiui à Vvandalis poſtulanti: Mulier, inquit, quod poſſim dare non habeo, ſed memetipſum tolle ſeruum, me iuris tui eſſe profitere, atque vt filium tuum recipias, me vice illius in ſeruitium trade. Vnde illum *S.Auguſtin.lib.*1.*de ciuitate Dei cap.* 10. vocat ex opulentiſſimo diuitem voluntate pauperrimum, & copioſiſſimè ſanctum.

19 S. Gregorius Magnus peregrinos quotidie ad menſam adhibebat, in quibus & Angelum, & Angelorum Dominum peregrini facie accepit. Pauperes, & vrbanos, & externos,quorũ numerum deſcriptum habebat, benigniſſime ſuſtentabat. Ita *Ioan. Diacon. in S.Gregorij vita lib.*1.*cap.*30.*& lib.*2.*cap.*22.*&* 24. Hoſpitalitatem ſe præſtitiſſe *Baſſianus Epheſinus Epiſcopus act.* 11.*Conc.Chalced.*his verbis declarat.Ego, inquit,à iuuenili ætate mea vixi cum pauperibus, & prochium feci, & in eo poſui ſeptuaginta lectos, & omnes languentes, & vlceratos hoſpicio ſuſcipiebam.

20 Hoſpitalitatis & beneficentiæ laus in Prælato præcipuè fulgere debet, cum nihil ſit quo æque amabilem illum populo reddat, ac ſubueniendi, benéque de aliis merendi ſtudium, vulgus ſiquidem vix putat alios eſſe bonos, quàm beneficos. Vnde in *Proverb.* 22. dicitur: Victoriam & honorem accipiet,qui dat munera.Et Dominus noſter cum ſigna multa feciſſet, dixit *Ioan.* 6. Quæritis me,non quia audiſtis ſigna: ſed quia manducaſtis ex panibus, & ſaturati eſtis. Quid quæſo, vel mirabilius,vel magnificentius,vel maiori honore dignius, quam ſigna illa ingentia, quæ filius Dei edebat in mundo? At natura humana tanto ſeipſam amore complectitur, ſuiſque commoditatibus vſque adeo intenta, & infixa eſt, vt omnibus ſignis, portentoſiſque miraculis ſuas rationes anteferat: maiorique Dominum beneuolentia, & honore proſequatur quod populorum famem expleuerit, quam quod ingentia miracula ediderit. Hinc vulgata illa *Philoſophi* ſententia:Amabile bo-

21 num, vnicuique autem proprium. Vnde manauit, & illa: Qui beneficia inuenit,compedes inuenit: imò & aliquid compedibus maius. Vincula enim hæc pedes 22
tantum ligant, beneficia vero non modo corpus, ſed etiam mentem,animum, atque præcordia ipſa nexibus charitatis vinciunt. Et ideò Epiſcopis tantopere eleemoſynarum largitio commendatur, vt per eam potiſſimum, & popularium ſuorum beneuolentiam,& probitatis opinionem,ſibi maximè neceſſariam conciliarent: qua illorum animos, & ad obediendum alacriores, & ad imitandum promptiores,& ad doctrinam percipiendam paratiores redderent. Et dicit *Chryſoſt. homil.* 53. *ſuper Matth.* Liberalis anima non ſinit noſtras lampades extingui, internas veſtes ex rubeis candidiores niue facit. Hæc eſt, quæ in perpetuum tibi ſeruat, quæ hic poſſides, hæc facit præclaros homines hic,& in futura vita. Melius namque eſt habere famam miſericordis, humani, benigni, quàm eloquentiſſimi oratoris. Huius hoſpitalitatis, eleemoſynæ, ac cuiuſuis beneficij
meritum potius in animi alacritate conſiſtit, quàm doni magnitudine: nam,vt inquit *S. Ambroſ. lib.* 1. *offic. cap.*30. & habetur *in can.*14. *diſt.* 86. Non ſatis eſt bene 23
velle, niſi ſtudeas etiam bene facere,neque ſatis eſt iterum bene facere, niſi id ex bono fonte procedat, hoc eſt ex bona voluntate proficiſcatur: hilarem enim datorem diligit Deus 2.*ad Corinth.* 9. Docuit ſcriptura,vt ait idem *Ambroſ. lib. de Viduis*, quam miſericordem in pauperes, & liberalem eſſe conueniat, nec paupertatis debere contemplatione reuocari; quia liberalitas non cumulo patrimonij, ſed largitatis definitur affectu.Denique Dominica voce illa vidua omnibus antefertur, de qua dictum eſt *Luca* 21. Vidua hæc plus omnibus miſit. In qua moraliter Dominus inſtituit vniuerſos, ne quis à collatione miniſterij paupertatis pudore reuocetur, nec ſibi diuites blandiantur, quod plus videantur conferre, quam pauperes: vberior eſt enim nummus è paruo,quàm theſaurus è maximo; quia non quantum detur, ſed quantum reſideat expenditur. Et *S.Gregor. homil.* 5. *in Euangel.* Exteriora noſtra, inquit, 24
Domino quamuis parua ſufficiunt, cor namque & non ſubſtantiam penſat.Nec perpendit,quantum in eius ſacrificio, ſed ex quanto proferatur: Ante Dei oculos nunquam eſt vacua manus à munere, ſi fuerit arca cordis repleta bona voluntate; nihil quippe Deo offertur ditius bona voluntate. Optimum proinde eſt *Diui Aug. in Pſal.*103.*conc.*1.conſilium.Supplicem, inquit,nullum ſpernas; & cui dare non potes, quod petierit,non eum ſpernas:ſi potes dare,da:ſi non petes, affabilem te præſta. Coronat Deus intus voluntatem, vbi non inuenit facultatem. Nemo dicat,non habeo; Charitas non de ſacculo erogatur.

Hinc refert *Gerſon. in* 2. *par. ſuorum operum in egregio* 25
opuſculo,cuius titulus eſt,*de temperantia, & modeſtia Prælatorum*, quod Prælatus nó ſolùm licite poteſt dare eleemoſynas in publico, & ante ſe tuba canere (hoc eſt ſe manifeſtare cum dat eleemoſynas)ſed etiam ad hoc ipſum tenetur pro loco,& tempore, quoniam poſitus eſt in exemplum aliorum, velut lucerna ardens ſuper candelabrum,vt omnibus luceat,qui ſunt in Eccleſia.Quod ſi fecerit, omnis vtique auaritiæ ſuſpitio tolletur. Ille enim,qui dixit, *Matth.*6. Cum facis eleemoſynam noli tuba canere, &c.etiam dixit *Matth.*5. Luceat lux veſtra coram hominibus, &c. Per hoc docens opera Chriſtianorum,& ſpecialiter Prælatorum in abſcondito eſſe facienda(quoad intentionem non captandæ laudis humanæ) & in publico etiam propter augmentum diuinæ gloriæ. Vnde *Gregor.* Sic fiet opus in publico,quatenus intentio manet in occulto.

Illud magnopere dolendum eſt, quod vbi primum 26
quis in Epiſcopum deſignatus eſt, velut prædam quandam Epiſcopatum eſſe arbitrantes, protinus ad eum vndique amici, conſanguinei, affines, viri potentes

& nobiles accurrunt, aliuſque filium in famulum, alius fratrem, alius nepotem, alius ſeruum offerunt: inſtant, obſecrant, vrgent, atque omni ratione miſerum Paſtorem vexant, famuliſque onerare contendunt (quos vt ſemel admiſerit, excludere perpetuò non poſſit) vt niſi conſtanti, & infracto animo ſit, importunitati victus cedat, & contentioni flagitantium. Quò fit, vt tot oneribus preſſus, tantiſque expenſis addictus, vix quicquam ei ſuperſit, quò & multorum inopiæ, & periclitanti Eccleſiæ ſubuenire poſſit.

27 Epiſcopus igitur debet eſſet ſicut Melchiſedech, ſine patre, ſine matre, & ſine genealogia, ſuperando teneros affectus erga conſanguineos. Imò Dominus vt ſuos erudiret Vicarios, ſemper aſpere loquutus eſt ad conſanguineos ſuos, quoties interceſſit negotium cum eis. Aliquando enim dixit *Marc.* 10. Neſcitis quid petatis. Et *Luce* 2. Quid eſt quod me quærebatis? Et *Ioan.* 2. Quid mihi & tibi mulier? Et *Marc.* 3. Quæ eſt mater mea, aut fratres mei, &c. quaſi dicat, non habeo alios conſanguineos, niſi qui Patris mei voluntatem faciunt. Vnde *S. Auguſt. ſerm.* 21. *de Eremit.* ſic ait: Conſanguinei veniunt ad me, aliquando cum minis, aliquando cum blandimentis, dicentes: Da nobis aliquid Pater, caro enim tua ſumus; & tamen Dei gratia, & veſtris orationibus nondum ditaui aliquem conſanguineum, quia chariores mihi reputo pauperes, quam diuites, quia bona Eccleſiarum patrimonium pauperum ſunt. Non enim ſubterfugiis Deum fallere poſſumus: nam in omni loco oculi Domini contemplan-
28 tur bonos & malos *Prouerb.* 15. Et non eſt vlla creatura inuiſibilis in conſpectu eius, omnia autem nuda & aperta ſunt oculis eius *Apoſt. ad Hebr. cap.* 4. Nihil eſt, ait *S. Ambroſ. lib.* 1. *offic. cap.* 26. quod magis ad vitam honeſtam proficiat, quàm vt credamus eum iudicem futurum, quem & occulta non fallant, & indecora offendant, & honeſta delectent. Et *Cicero lib.* 3. *Offic.* Satis, inquit, ammodo in Philoſophia aliquid profecerimus, perſuaſum eſſe debet, ſi omnes Deos, hominesque cælare poſſimus, nihil tam auare, nihil iniuſtè, nihil libidinosè, nihil incontinenter eſſe faciendum.

29 Longa ſeculorum multorum experientia docuit multa in Eccleſia Dei à propinquis, & conſanguineis Epiſcoporum inuecta fuiſſe: ſiue quia non eos ipſi mores indicant, quos Epiſcopus aliis prædicat; ſiue quia benenolentia & charitas Paſtorum, quæ in gregem ſuum congrua quadam proportione diſtribuenda erat, à cognatis vt plurimùm abſorbeatur. Per filios enim ſolet Eccleſiarum ſubſtantia periclitari *cap. de Syracuſana* 28. *diſt.* Et Epiſcopi ſolent eſſe cæci circa nepotes ſecundum *gloſ. in cap. peruenit* 1. *quæſt.* 3. *Bald. in auth. quicunque C. de Sacroſanct. Eccleſ. Iaſ. in vſibus feudorum tit. qui feudum dare poſſ. ante num.* 14. *Franc. Lea in theſauro fori Eccleſ. p.* 1. *cap.* 3. *n.* 37. Vnde *in auth. quomodo oportet Epiſcopos* §. 1. *collat.* 1. conſtituitur, ne
30 quis habens filios, vel nepotes, etiam legitimos, in Epiſcopume ligatur, ſumpta voce nepotes propriè pro filiis filiorum *l. Iuriſconſultus ff. de gradib. cogn.* ſecundum *Abb. in cap.* 1. *de teſtam. num.* 3. quæ conſtitutio refertur *in d. cap. de Syracuſana.* Et non poſſe de iure communi habens filios, vel nepotes eligi in Epiſcopum niſi diſpenſantiue tenet *Innoc. in d. cap.* 1. quem ſequitur *Abb.* ibi *num.* 2. & *Nau. de ſpoliis clericorum* §. 19. *num.* 2. vbi dicit hanc opinionem iuri ſcripto eſſe magis conſonam, licet contrarium diſponat cap. *Epiſcopus qui filios* 12. *quæſt.* 2. & contraria viguerit conſuetudo. Quapropter multi Epiſcopi habentes filios, à Sede Apoſt. ad Epiſcopatus fuerunt promoti ex opinione *Hoſt.* quæ communiter eſt recepta, vt teſtatur *Nau. d.* §. 19. *num.* 2. & illis, dummodo idoneis, conferunt beneficia *Abb. in cap. quia cleric. de iure patron. & conſ.* 96. quem refert *Flamin. de reſign. lib.* 9. *quæſt.* 3. *num.* 123. Hæc igitur Eccleſiarum bona non debent malè impendi; illa enim non ſunt data vt Prælatorum diteſcant nepotes, non vt alta erigantur palatia, talia nempe in domibus Regum ſunt ad hoſce vſus, audi *S. Concilium Trident. ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 1. in hæc verba: Omnino vero eis interdicit ne ex reditibus Eccleſiæ conſanguineos, familiareſve ſuos augere ſtudeant, cum & Apoſtolorum Canones prohibeant, ne res Eccleſiaſticas, quæ Dei ſunt, conſanguineis donent: ſed ſi pauperes ſint, iis, vt pauperibus diſtribuant: eas autem non diſtrahant, nec diſſipent illorum cauſa: imò quam maxime poteſt, eos Sancta Synodus monet, vt omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquoſque carnis affectum, vnde multorum malorum in Eccleſia ſeminarium extat, penitus deponant. Hactenus Conc. Qui donant œconomi ſunt, & ſerui Domini Dei ſui, cui rationem 31
reddituri ſunt bonorum adminiſtratores. *S. Gregor. par.* 3. *Paſtor. cap.* 21. Admonendi ſunt, inquit, qui iam, quæ poſſident, miſericorditer tribuunt, vt à cœleſti Domino diſpenſatores ſe poſitos ſubſidiorum temporalium agnoſcant, & tantò humiliter præbeant, quantò & aliena eſſe intelligant, quæ diſpenſant. Cumque in illorum miniſterio, quibus accepta largiuntur conſtitutos ſe conſiderant, nequaquam eorum mentes tumor ſubleuet, ſed timor premat. Et *Theophylact. in Lucam.* Opulentos ait Dei cõparatione non eſſe dominos diuitiarum, ſed alienarum rerũ diſpenſatores, quæ à Domino Deo nobis cõcreditæ ſunt, vt illas bene diſpẽſemus, ſicut ipſe imperat, & iuxta mentem ipſius, cuius voluntas eſt, vt datis vtamur in conſeruorum vſus, & non in proprias delicias. Et *S. Ambroſ. in fine lib.* 7. *comment. in Lucam.* In quo, ait, diſcimus non ipſi eſſe Domini, ſed potius alienarum villici facultatum.

Hæc omnia nonnulli Prælati ſilentio prætereuntes 32
pretium vniuerſitatis ſuis marſupiis includentes, patrimonium crucifixi aut nepotibus erogant, aut damnabiliter retinent, aut diſtribuunt conſanguineis indiſcretè. Nonne conſiderant infelices quod morituri ſunt? nonne cogitant quod requiret Dominus ab vnoquoque villicationis propriæ rationem, & honorem proprij principatus? Propter hoc irritauit impius Dominum. Dicit enim in corde ſuo: Non requiret; ſed certè requiret exactiſſimè vſque ad nouiſſimum quadrantem, & rettribuet abundanter facientibus ſuperbiam; malos vtique malè perdet, vineam ſuam aliis agricolis locaturus. Væ operariis vineæ Domini Sabaoth, ſi cum ſarmentis abſcindantur, & in ignem mittantur. Væ Paſtoribus ſi numerentur in ſiniſtra cum hœdis. Væ cultoribus Dominicæ meſſis, ſi cum pallea comburantur. Certè præclarum exemplum eſt Benedicti XI. qui nullum ex ſuis propinquis ad aliquod Eccleſiæ munus accerſiuit: dicere namque ſolebat Pontificẽ propinquos non habere. *Matha. Tymp. in ſpeculo Eccleſiaſt. ſigno* 104. Nicolaus IV. Pontifex in cognatos, & affines ita ſemper affectus fuit, vt iis nihilo plus debere ſe diceret, quam cuius bono: itaque hoc quaſi domeſtico vinculo expeditus, eo facilius omnes ſuas curas in communibus Eccleſiæ commodis curandis defigebat. Clemens IV. qui cum ante Pontificatum duas filias legitime ſuſcepiſſet, vni in monaſterio collocatæ triginta tantum libras dedit, alteri, quæ marito ſuæ conditionis nupſerat, trecentas libras dotis nomine numerauit, & hac conditione ne quid amplius peteret; habuit & nepotem clericum, quem ex tribus præbendis, quas habebat, vnam vt eligeret, & reliquas dimittere coegit; inſtantibus amicis vt potius nepoti maiora tribueret, reſpondit ſe Deo, non autem carni, & ſanguini acquiſiturum, & Pontificibus Romanis filios non eſſe, nec eis licere, quod ſuum non eſſet, propinquis dare, *Fulgent. lib.* 4. *cap.* 3. *Ignat. lib.* 4. *cap.* 3. *Plut. de Cardin.* 33
cap. 25. *Math. Tymp. in ſpecule exemplorum ſigno* 13.

Pelag.

Pelag. de planctu Eccleſiæ lib. 2. cap. 15. Vnde quia lectu iucunda & fructuoſa eſt epiſtola, quam ad nepotem Petrum Groſſum ſcripſit, eius verba ſubiunxi: Multis de noſtra promotione gaudentibus, nos ſoli ſumus, qui certiùs immenſitatem oneris experimur; idcirco quod aliis gaudium, nobis ſubminiſtrat metum, & fletum. Sanè vt ſcias qualiter his auditis, debeas te gerere, ſcire te volumus quod humilior ſolito debes eſſe: neque enim quod nos vehementer humiliat, debet noſtros extollere, maxime cum honor huius ſeculi momentaneus ſit, & ſicut ros tranſeat matutinus. Nec ad nos te, nec fratrem tuum, vel ex aliis noſtris aliquem venire volumus ſine noſtro ſpeciali mandato, quia ſpe ſua fruſtratus, ſi ſecus venire præſumeret, oporteret vt rediret confuſus. Sed nec in ſororis tuæ nuptiis quæras propter nos altiorem, nec enim nos haberes popitios, nec in aliquo adiutores; ſi tamen eam filio milies deſponſaueris, in trecentis libris Turonenſibus tibi proponemus ſubuenire. Et ſi altiora quæſieris, nec à nobis denarium ſperes vnum, & hoc ipſum ſecretiſſimum eſſe volumus, & tibi & matri ſolummodo notum eſſe. Illud etiam ſcias, quòd nullum, nullamque de ſanguine noſtro, ſub noſtræ ſublimationis obtentu inflari volumus, ſed tam Mobiliam, quàm Cæciliá illos viros habere volumus, quos habét, ſi eſſemus in ſimplici clericatu. Sybillam viſita, & dic ei quod locum non mutet, ſed remaneat apud Suſam, & omnem maturitatem, & habitus honeſtatem obſeruet, & preces apud nos pro aliquo non præſumat aſſumere: nam & ei, pro quo fierent, eſſent inutiles, & ipſis, qui rogauerint, damnoſæ. Et ſi fortè per aliquos ex hac cauſa munera offerantur, ea reſpuat, ſi vult noſtram gratiam retinere: ſaluta matrem, & fratres. Hæc ille: cuius auctoritas in tantis opibus & poteſtate oſtendit, qualiter Pontifex erga propinquos gerere ſe debeat.

33 Pius V. Cardinalem Alexandrinum nepotem rebus agendis ſibi adiutorem ſic adhibuit, vt ſuam ipſe auctoritatem retinendo non vni omnia deferret, ſed grauiora quæque ipſe cognoſceret, cunctaque ampliſſimorum Patrum conſilio moderaretur, & cum multi Magnates, & Principes viri aliquando ei ſubiicerent dotes & alia propinquis data ſubſidia tenuiora videri, quam talis, tantique Principis cognatos deceret, poſſeque largioti manu cum illis agi, reſpondit: Quin etiam de his modicis an ſalua conſcientia dederimus ſæpe nobis venit in mentem dubitare. Hæc enim bona ſunt Eccleſiæ in eius tantum ſacros vſus non ad luxum, aut ad ditandos propinquos à ſanctis legibus deſtinata: ſe ad ſummum Pontificatum à Deo vocatum fuiſſe vt Eccleſiæ ſuæ, non vt conſanguineorum aut commodis inſeruiret, aut cupiditati *Gabuti. in eius vita lib. 6. cap. 14.* Meritò igitur *Aluar. Pelag. Conluſitanus noſter lib. 2. de planctu Eccleſ. cap. 15.* ſic ait: Vtinam ante mentis oculos omnes Prælati illum Dauidicum verſum tenerent; quæ vtilitas in ſanguine meo cum deſcendero in corruptionem, *Pſal. 29.* quem verſiculum allegauit quidam ſanctus Prælatus, cuidam ſuo conſanguineo ipſum de promotione inquietanti.

34 Cum maiorem charitatem, & pietatem in ſuos, quàm in extraneos exercere quis debeat *cap. non ſatis 86. diſt.* omni ſcilicet ceſſante fraude, & præſumptione, quæ pro conſanguineorum affectione ſtat tex. *in cap. quiſquis 12. quæſt. 2. cap. in canonibus 16. quæſt. 1.* poterit Epiſcopus cæteris paribus conſanguineos in officiis, & muneribus aliis extraneis præferre, modo ſint digni, & de illis confidere poſſit; qui etiamſi ſint pauperes, poterit illis Eccleſiæ redditus diſtribuere, & vberiori manu ratione ſtatus, ſed non augere nimis, nec ditari, ne videatur ædificare Sion in ſanguinibus *arg. cap. Epiſcopus, & ſi manifeſtè c. res Eccleſiæ 12. q. 2.* poteritque bona Eccleſiæ ſolita dari in emphyteuſim potius in conſanguineos, quam in extraneos alienare *Burſat. conſ. 127. num. 4. & 78. lib. 2. Menoch. conſ. 18. num. 19. verſ. non obſtat, & conſ. 79. num. 1. & 4. cum ſeqq. Barthol. Perett. in comment. ad extrauag. Ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alien. verbo ac de rebus, & bonis à num. 60. Surd. de alimentis, tit. 8. priuil. 92. num. 2. Flamin. d. quæſt. 17. num. 124. Cardoſo in praxi iudicum, & aduocat. verbo emphyteuſis num. 21. Cald. Pereira de poteſtate elig. cap. 13. num. 2. 8. & 11.* & modicas inter viuos facere donationes, vt eis ſubueniat, de quo tamen videbis, quæ reſoluunt *Otuall. communium contra communi. quæſt. 388. num. 33. Fr. Ludouic. Beia in reſponſis caſuum conſcientiæ par. 2. caſu 25. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 1. quæſt. 70. num. 2. Cal. Pereira d. cap. 13. num. 13. Molina de primogen. lib. 2. cap. 10. à num. 33. Molin. Theologus de iuſtitia tract. 2. diſp. 148. concl. 4.*

Benefacere, & egenis ſubuenire ita eſt Epiſcopi proprium, vt ad hoc pluſquam alij ex officij obligatione, & dignitatis ſublimitate teneantur, quia, vt dicit *Cic. in Lali.* Fructus ingenij, & virtutis, omniſque præſtantiæ, tum maxime capitur, cum in proximum quemque confertur. Generoſi animi eſt, dicit *Seneca*, & magnifici, iuuare, & prodeſſe. Nec ob beneficia iterum collata à poſtulatis de nouo abſtinendum. Eſt enim, dicit *Plin. lib. 3. epiſt. 4.* natura ita comparatum, vt antiquiora beneficia ſubuertas, niſi illa poſterioribus cumules. Et conſeruandum eſt veteris beneficij meritum nouo, quia ſi quid vnum neges, hoc ſolum meminerunt, quod negatum eſt, ſed hoc ex mundi legibus petitum, Chriſtiano viro nil faciendum, qui quicquid boni agit, Dei intuitu agit. 35 36

Sic demus, ait *Seneca lib. 2. de benefic. cap. 1.* quomodo vellemus accipere, ante omnia libenter, cito, ſine vlla dubitatione. Et alibi: Noluit, qui diu diſtulit, ingratum eſt beneficium, quod diu inter manus dantis hæret, quod quis ægrè dimittere viſus eſt. & ſic, tanquam ſibi præriperet. Et paulò poſt: Illud melius occupare antequam rogemur. Et appellat rogatum, moleſtum verbum, oneroſum, demiſſo vultu dicendum, quia nulla res carius conſtat, quam quæ precibus empta eſt; & vt dicit *Apul.* Non leui mercede emit, qui precatur, aut paruum pretium accipit, qui rogatur, & *Cic. act. 7. in Verrem.* Malo emere, quam rogare. Vnde *Hildeſ. Epiſcop. Turonen. epiſt. 27.* ſic ait: Omnis benignitas properat, & proprium eſt libenter facientis cito facere. Tardè velle nolentis eſt argumentum, & qui cito dat, bis dare intelligitur. Celeriter præſtanda ſunt beneficia, vt potius accipiat improuidus, quam importunus extorqueat. 37

SVMMARIVM.

1 *Doctorem, ideſt, potentem docere, Epiſcopum eſſe oportet.*
2 *Fortuna nulla eſt, quanquam humilis, & abiecta, qua doctrina ſplendore, atque ornatu non fiat illuſtrior.*
3 *Epiſcopus omnium Sacrarum interpretationum, atque factorum ſcientia debet eſſe praditus.*
4 *Mitra Epiſcopi vtriuſque Teſtamenti ſcientiam deſignat.*
5 *Scriptura Sacra lectio quas vtilitates afferat, oſtenditur.*
6 *Epiſcopus eſt veritatis lumen, vt lucis ſuæ radiis ignorantia tenebras ab hominibus pellat.*
7 *Doctorem oportet eſſe Epiſcopum, vt etiam exemplo vitæ ſuæ doceat, laboretque in verbo & doctrina.*
8 *Scientia inflat non quidem ſuo, ſed hominum vitio.*
9 *Scientia vera, afficit, non extollit.*
10 *Scientia ſine charitate inflat.*
11 *Mentis aciem non ſolum operatio, ſed ipſa etiam diuinarum eloquiorum meditatio acuit, & illuſtrat.*
12 *Prædicare ſapiſſime exemplo, & verbo debet Epiſcopus ſcientia, qua decet praditus.*
13 *Prædicandi munus Epiſcopis incumbit.*

14 *Eccleſia ſine Epiſcopo comparatur arenti aluco.*
15 *Prædicare debet Epiſcopus exemplo intentum, & num. 16. 17. & num. 20.*
18 *Nemo ſine ſpeciali Dei auxilio ad eum venire, ac alios ad illum adducere poteſt.*
19 *Sanctitas hominis & cum ipſo ore concordia ad prædicandi munus exercendum requiritur.*
21 *Viſitandi diœceſim ſolicitudo inter paſtorales curas, & virtutum exercitium præcipuum locum habet.*
22 *Præſentia Epiſcopi velut ſpiritualis quidam ſol tenebras flagitiorum, & perditorum hominum virtutis ſuæ fulgore depellit.*
23 *Viſitatio Epiſcopi perſonalis quas utilitates portet, oſtenditur.*
24 *Epiſcopum non ſufficit mittere probos viros ad illuſtrandas parochias, ſed oportet & ipſum ire.*

DOCTOREM.

GLOS. X.

1 DOCTOREM, ideſt potentem docere. Epiſcopum eſſe oportet, ne inferiorum culpæ in eum refundantur, qui docendi officium accepit, quod exequi neſcit, vel negligit, vt ait *Gratian. in princ. 86. diſt.* Recte enim *Cicero* ſic ait: Vt ager, quamuis natura fertilis, ſine cultura fructuoſus eſſe non poteſt, ſic neque ſine doctrina animus. Duo ſunt, inquit *Lactantius*, quæ ſimul efficiunt illud, quod quæritur: ſcientia id præſtat, vt quomodo, & quo perueniendum ſit nouerimus: virtus, vt perueniamus; alterum ſine altero nihil valet. Cum ipſe ſummus inter Philoſophos *Socrates* rogatus eſſet, quod ei animal pulcherrimum videretur? Homo, inquit, ſcientia exornatus.

2 Si Doctrina tantum ſplendoris hominibus affert, & nulla eſt fortuna, quanquam humilis, & abiecta, quæ doctrinæ ſplendore atque ornatu non fiat illuſtrior; quid eis præſtabimus, qui in excelſo conſtituti viuendi leges, atque iura cæteris præſcribunt? qui oculi mundi ſunt, & veluti ſol quidam in Eccleſiæ cœlo reſidentes, ignorantiæ noctem ab hominum mentibus depellunt? Doctrinam ab Epiſcopo Apoſtolus requirit, non lauream, ſed hanc quaſi doctrinæ teſtem exigit *Concil. Trident.* dum vult gradu Licentiaturæ in Theologia, vel Iure Canonico inſignitos eligi in Epiſcopos. Hæc eſt prima Epiſcopi, qua Epiſcopus eſt, dos: ſumma enim, inquit *Hilar. lib. 8. de Trinit*, omnium virtutum Epiſcopalium eſt ſcientia & doctrina. Et *Hieronym. ad Oceanum*: Abſque ſermone, inquit, conuerſatio quantum exemplo prodeſt, tantum ſilentium nocet. Eſt enim doctrina, inquit *Theoph. in cap. 1. ad Titum*, virtus & character Epiſcopi. In litteris enim (ait *Chryſologus in quadam epiſt.*) prudens inuenit, vnde ſapientior fiat: ibi bellator reperit, vnde animi virtute roboretur, inde Princeps accipit, quo populos ſub æqualitate componat: nec aliqua in mundo poteſt eſſe fortuna, quam litterarum non augeat glorioſa notitia.

3 Quoniam (inquit diuinus ille *Areopagita*) perficiens omnis Sacerdotij vis, & ſcientia, à diuina myſteriorum auctore bonitate diuinis Pontificibus datur: iure ac merito in capitibus Pontificum, ſcripta diuinitus tradita ponuntur, quæ compendio, ſcienterque omnem Theologiam, omnem Dei operationem, doctrinam Sanctam; diuina, & Sacra verba, & opera, orationes, & actiones, quas Hierarchia noſtra habet Dei beneficii conceſſu, ac munere: quod diuinus Pontifex, omni quidem facultate, quæ Pontifice digna eſt, præditus eſſe debeat, & omnium Sacrarum interpretationum, atque factorum, quæ Hierarchiam attingunt, vera atque à Deo tradita ſcientia non illuſtrati modo, verum etiam aliis, vt Pontifici conſentaneum eſt, tradere: perficereque diuinis ſententiis, ac ſummis, vt ita dicam, promotionibus ex Pontificis dignitate omnia, quæ in tota Hierarchia, maximam vim perficiendi habent. Cum in Epiſcopo Mitra vtriuſque Teſtamenti ſcientiam deſignet, vt ſupra tetigi *tit. 1. cap. 5. num. 18.* illam tenere debet, & in Sacræ Scripturæ lectione eſſe verſatus, Magiſter, & interpres, qua & alios ad veritatem erudire poſſit. Legite, ait *S. Auguſtin. tom. 10.* Fratres mei Scripturam Sacram, legite ne cæci ſitis & duces cæcorum. Legite Sacram Scripturam, in qua quid tenendum, & quid fugiendum ſit, plenè inuenietis: legite eam, quia omni melle dulcior, omni pane ſuauior, omni vino hilariot inuenitur. Sacræ Scripturæ, ait idem *Auguſtin. conc. 2. in Pſalm. 90.* ſunt litteræ Dei ad nos de cœlo miſſæ, exhortantes, vt bene viuamus. Optime & *S. Iſidor. Peluſ. lib. 2. epiſt. 73.* Sacrarum, ait, Scripturarum lectionem ſalutis viaticum eſſe exiſtima, vt quæ eorum, qui eam ſtudioſè, atque diligenter audiunt, probitatis amorem, ac virile robur præclaris, & illuſtribus exemplis parat. & *B. Iſidor. Hiſpalen. Epiſcopus lib. 3. de ſummo bono cap. 8.* Geminum confert bonum lectio Sacrarum Scripturarum, ſiue quia intellectum mentis erudit, ſiue quia à mundi vanitatibus abſtractum hominem ad amorem Dei perducit. Rectè verò monet *Theodoretus*, Epiſcopum ab Apoſtolo Doctoris nomine vocari, non qui ſit eloquentia præditus, qui verborum floſculos pueriliter ſectetur, ſed eum, qui eſt eruditus in diuinis, & poteſt ea ſuadere, quæ conuenit; Nam, vt ait *Hieronym. epiſt. 83. ad Oceanum.* Veteris præcepta legis & Pauli monita ad Titum perſpicua docent Sacerdotibus neceſſariam eſſe doctrinam. Innocens enim, ait, & abſque ſermone conuerſatio quantùm exemplo prodeſt, tantùm ſilentio nocet: nam & latratus canum, baculoque paſtoris, luporum rabies deterrenda eſt.

4 5

6 Epiſcopi ijdem inſtituti ſunt, vt lucis radiis ignorantiæ tenebras ab hominibus pellant, atque in eis veritatis lumen oſtendant: vnde Saluator dixit *Matth. 5.* Vos eſtis lux mundi. Quemadmodum enim Solem, cæteraque luminaria initio mundi Deus in firmamento poſuit, vt lucerent ſuper terram: ita in firmamento Eccleſiæ Epiſcopos quidem, tanquam Soles, alios verò Doctores, tanquam cætera luminaria, & ſydera ad illuminandas mentes hominum, deſignauit: vt lucem quam ipſi à Deo receperunt, aliis impertiantur. Ita diuina ſapientia cuncta diſpoſuit, vt infima dirigat, gubernetque per media: & in ſupremo quidem rerum cardine Deus eſt, in imo autem populus, medius verò, atque ſequeſter (vt alter Moyſes) Epiſcopus eſt, qui locum illius tenet, qui Dei & hominum mediator pro nobis factus eſt.

7 Hinc *Chryſoſtom. homil. 15.* ſic ait: Vt quid dicit Apoſtolus: Oportet Epiſcopum eſſe Doctorem, niſi vt doceat? nec ſatis eſt quod doceat exemplo vitæ, imò oportet eum laborare in verbo & doctrina. Profecto ſi Præſul non pollet gratia doctrinæ, plurima eccleſiaſticæ diſciplinæ exempla peribunt. Quomodo enim lucerna, ſi non lucet? profecto inſeparabile eſt lucere à lucerna: tenetur ergo lucere, quem Dominus voluit habere officium lucernæ. Et vt modernus quidam addit: Sicut fieri non poteſt, vt Sol illuminet, ſi obſcurus ſit, & caliginoſus, ita neque Doctoris munere perfungi is poterit, qui ignorantiæ tenebris inuolutus fuerit, atque demerſus. Quod ſi ita ſit, quid ex hoc conſequi neceſſe eſt, niſi id, quod Saluator ait *Matth. 6.* Si lumen, quod in te eſt, tenebræ ſint, ipſæ tenebræ quantæ erunt? Ridiculoſa (ait Sanctus quidã) res eſt, & ſic certè periculoſa, ſpeculator cæcus, doctor inſcius, præcurſor claudus, Prælatus negligens, & præco mutus.

Cum

8 Cum ab *Apoſt.* 1. *ad Corint.*8. diſcamus, quod ſcientia inflat,non quidem ſuo, ſed hominum vitio, qui bonis ſæpe rebus ad perniciem abuntur : ideo danda opera eſt, vt hæc ipſa ſcientia humilitatis virtute condiatur,ne turgeſcat faſtu, & eam habenti noceat, quæ aliis præſidio eſſe ſolet,& ſaluti : id quod *Gregor. in Moral.* admonet his verbis : Summa cura prouidendum eſt,ne accepta ſapientia, cum ignorantiæ tenebras illuminat, lumen humilitatis tollat, & iam ſapientia eſſe nequeat, quæ & ſi locutionis virtute fulgeat, elationis
9 tamen velamine cor loquentis obſcuret.Et alibi : Vera ſcientia afficit non extollit,nec ſuperbientes, quos impleuerit,ſed lamentantes facit : qua quiſque cum repletus fuerit, priori loco ſe ſcire appetit : & iam ſui conſcius, tantò per illam robuſtius ſapit, quantò ſe infirmum in illa verius recognoſcit.Scientia enim ſine cha-
10 ritate inflat, charitate vero formata ædificat : quantum vero charitas perficiat, iuueteque ſcientiam,apertè docet *Auguſtinus* de laude charitatis, his verbis : Diuinarum ſcripturarum multiplicem abundantiam latiſſimãque doctrinam ſine vllo errore comprehendit, & ſine vllo labore cuſtodit,cuius cor plenum eſt charitate.

11 Non ſolum igitur operatio, ſed ipſa etiam diuinorum eloquiorum meditatio aciem mentis acuit, & illuſtrat : ideoque ait *Pſalmiſta Pſalm.* 118. Super omnes docentem intellexi,quia teſtimonia tua meditatio mea eſt. Id eſt : Non quia in ſcholis diu inter præceptores verſatus ſum, ſed quia in eloquiorum tuorum meditatione exercitatus ſum, ideo omnes Doctores meos longe ſuperaui. Ait etiam idem *Propheta Pſalm.* 32. Os iuſti meditabitur ſapientiam, & lingua eius loquetur iudicium. Et iterum *Pſalm.* 118. A mandatis tuis intellexi : hoc eſt, ingredi viis tuis & mandata exequi. Sanctiſſimæ legis tuæ intellectum mihi & cognitionem eiuſdem legis auxi ; quemadmodum quotidianus armorum vſus, & frequens conſuetudo bellandi rei militaris ſcientiam parit. Si ergo diuinam vis ſcientiam aſſequi,cognoſce, & ama ipſum ſcientiæ principem & auctorem, illum enim agnoſcit, quiſquis eum vehementer amat, quod rectiſſime *Plato* ſenſit, cum amare Deum Philoſophari eſſe dixit,& ipſum agnoſcere:quod Regius Propheta ſignificauit,cùm dixit *Pſal.* 33. Guſtate & videte quàm ſuauis eſt Dominus. Prius enim Dominum amando guſtamus, deinde guſtu ipſo, quanta ſit eius bonitas, & ſuauitas, edocemur. Vnde conſequi videtur, vt quem Deus chariſſimum habeat,eum etiam ſecretorum ſuorum participem faciat ; ſicut ipſe Diſcipulis teſtatur dicens *Ioan.* 15. Iam non dicam vos ſeruos, quia ſeruus neſcit quid faciat Dominus eius. Vos autem dixi amicos, quia omnia, quæ audiui à Patre meo, nota feci vobis. Hinc *D. Auguſtinus contra Manich. lib.* 1. ait : Si voluntatem Dei quiſque noſſe deſiderat,fiat amicus Deo, quia ſi voluntatem hominis noſſe quiſque vellet, cuius amicus non eſſet, omnes eius impudentiam deriderent : nemo enim efficitur amicus Dei, niſi purgatiſſimis moribus, nullus diuinas res videre ac intelligere poteſt, niſi ad Deum accedat, illoque familiariter vtatur : nam purgato igne charitatis affectu,neceſſe eſt purgari etiã intellectum,cuius pleræque tenebræ, & turbulenti errores ex affectuum impuritate, corruptis moribus, deprauataque voluntate ferme oriuntur : quæ vbi ad malum propenſa eſt, ſuo etiam pondere atque impetu intellectum ad omne impuritatis genus trahit,ſibique obſequentem facit. Quo fit vt purgato affectu purgatior quoque,ſanior, & perſpicacior reddatur intellectus,iuxta illam Prophetæ vocem *Pſalm.* 110. Intellectus bonus omnibus facientibus eum : hoc eſt, caſto & puro affectu colentibus Deum.

12 Sic præditus, qua decet ſcientia Epiſcopus veluti ſuæ diœceſis ſol, & homo totus igneus, totus in conquirendis Chriſto animabus intentus, exemplo ſemper & verbo ſæpiſſime prædicare debet. Vnde noſter *Apoſt.* 1. *ad Timoth.* 4. Attende, inquit, lectioni, & exhortanti, & doctrinæ. Et iterum : Attende tibi, & doctrinæ, inſta in illis, ſic enim te ſaluum facies, & eos, qui te audiunt. Vnde *Greg. epiſt.* 27. *lib.* 6. ſic dicit : Tantò celerius quiſque ab omnibus ſuis peccatis abſoluitur, quantò per eius vitam, & linguam aliorum animæ ſuorum peccatorum nexibus ſoluuntur. Et alibi : Lingua Epiſcopi fomentũ ſit bonis, aculeus malis,tumidos retundat, iratos mitiget, pigros ac deſides exacuat ac ſuccendat, aſperis blandiatur,deſperatos conſoletur.

Prædicandi munus Epiſcopis ita incumbit, vt etiam 13
Gregorius Summus Pontifex ſe ad illud adſtrictum agnoſceret, dum ſcribens ad Dominicum Epiſcopum Carthaginen. ſic ait *epiſt.* 39. *lib.* 2. *indic.* 10. Epiſcopi eſt de prædicationis miniſterio ſemper cogitare,intentiſſimo timore conſiderans, quod receſſurus ad percipiendum regnum Dominus, & talenta ſeruis diſtribuens dicat *Luc.* 19. Negotiamini dum venio : quod profectò negotium tunc vere nos agimus, ſi viuendo, & loquendo proximorum animas lucramur,ſi infirmos in ſupremo amore roboramus : ſi proteruos,& tumidos gehennæ ſupplicia terribiliter intonando flectemus : ſi nulli contra veritatem parcimus ; ſi ſupernis amicitiis dediti humanas inimicitias non timemus. Sed ad hæc ego pondus meæ infirmitatis expaueſco, cogitans rationem, quam ſum redditurus. Qua enim mente illum ſuſtinebo, cui de ſuſcepto negotio animarum lucrum nullum, aut pene nullum reporto ? Idem *Greg. epiſt.* 37. *lib.* 4. comparat Eccleſiam ſine Epiſcopo arenti 14
aluco. Cum autem is venit in Eccleſiam ſuam,eſt velut cum fluuius reuertitur ad arida ſaxa, qui iuxta poſitas valles rigat, vt fructum ferant, aliud quidem trigeſimum, aliud ſexageſimum, & aliud centeſimum, & per fluenta linguæ erumpunt flores vſque ad fructus maturos. Quod ſi dicat Epiſcopus, prædicationi inſto, ſed fructum non video : recolat pulcherrima illa *Bernardi* verba *ad Eugenium* ſic dicentis : Fac quod tuum eſt : nam Deus quod ſuum eſt,ſatis abſque tua ſolicitudine, & anxietate curabit ; planta,riga,fer curam,& tuas expleuiſti partes, ſane incrementum Deus, quando voluerit dabit, Deus inquam, non tu ; quod ſi forte nolucrit, tibi deperit nihil. Communica cœleſte triticum ſine inuidia, & ſine deſidia : de ſolo tibi credito talento reſpondere tibi para. Si multum accepiſti, multum da ; ſi modicum, & id retribue : etenim, qui in modico fidelis non eſt, neque in maximo erit. Totum quod habes da, quia totum repetendum eſt vſque ad vltimum quadrantem. In his duobus mandatis, verbi ſcilicet atque exempli,ſummam tui officij ad conſcientiæ ſecuritatem pendere intellige. Tu tamen ſi ſapis, iunge & tertium,ſtudium ſcilicet orationis.Manent itaque tria hæc ; verbum,exemplum,oratio ; maior autem horum eſt oratio, nam & ſi vocis virtus ſit opus, operi tamen,& voci gratiam efficaciamque promeretur oratio.

Exemplo, vt ſupra dixi, intentus prædicare debet 15
Epiſcopus, quia ſicut neceſſitate loci compellitur ſumma docere, ideo eadem neceſſitate compellitur eadem vita, & opere monſtrare : tria enim hinc colligit *S. Gregorius* ; primò, cuius vita deſpicitur, reſtat vt eius quoque prædicatio contemnatur. Secundò, ille vberes prædicationis fructus colligit, qui ſemina bona operationis præmittit, nam loquendi auctoritas perditur,quando vox opore non adiuuatur.Tertiò ſi negligis implere, quod doces,aliis meſſem ſeminas, & ipſe à frumenti participatione ieiunas. Quid inſaniùs quàm docere contemnendum faſtum, & epulas ſplendidas, & cætera huius generis, & hæc eadem operibus ſectari ? imò credere neceſſaria ad auctoritatem officij. Ideò prædicator iubetur aſcendere ſuper montem excelſum,

Digitized by Google

videlicet, vt ſit eleuatus à terrenis affectibus, & operibus; & non ſolum debet vita tranſcendere malos, ſed etiam omnes bonos ſubditos, quia ſicut eos ſuperat honore Ordinis, ita & excellentia virtutis: omnibus deuotior, humilior, patientior, abſtinentior, largior, &c. quique nulla proſpera præſentis vitæ appetat, nulla aduerſa pertimeſcat: blandimenta mundi (conſiderato intimo terrore, ac periculo ſtatus ſui) deſpiciat: terrores autem mundi (conſiderato blandimento internæ, dulcedinis) contemnat: Non illum proſpera eleuent non aduerſa perturbent, non blanda vſque ad voluptatem demulceant, non aſpera vſque ad deſperationem premant, contra vitia clamet, neque ceſſet, quaſi tuba exaltet vocem ſuam: non ſit ſicut illi, de quibus *Iſai.*56. dicitur: Canes muti non valentes latrare; & noſter *Apoſt. ad Tit.* 1. Vt potens ſit exhortari in doctrina ſana, & eos, qui contradicunt arguere. Admonendi ſunt, ait *S. Gregor. lib.*30. *Moral. cap.*5. *& par.* 3.
16 *Paſt. admonit.* 25. qui rectè quidem verba legis intelligunt, ſed hæc humiliter non loquuntur, vt in diuinis ſermonibus priuſquam aliis eos proferant, ſemetipſos requirant, ne inſequentes aliorum facta ſe deſerant. Et cum rectè cuncta de Sacra Scriptura ſentiunt; hoc ſolum quod per illam contra elatos dicitur, non attendant. Improbus quippe, & imperitus eſt medicus, qui alienum mederi apperit, & ipſe vulnus, quod patitur, neſcit: qui igitur verba Dei humiliter non loquuntur, profecto admonendi ſunt, vt cum medicamenta ægris apponunt, prius virus ſuæ peſtis inſpiciant, ne alios medendo ipſi moriantur. Admonendi etiam debent vt conſiderent ne à virtute dicendi, viuendi qualitate diſcordent, ne loquendo aliud, & oſtendendo aliud prædicét: idem *S. Doctor, & Pontifex, Gregorius l.*25. *Moral. c.*4. hoc ipſum proſequitur his verbis: Sanctæ vniuerſalis Eccleſiæ ſpiritualis quiſque prædicator in cunctis, quæ dicit, ſolerti cura ſe inſpiciat: ne in eo, quòd recta prædicat, vitio ſe elationis extollat, ne vita à lingua diſcordet: ne pacem, quam in Eccleſia annuntiat, in ſe ipſo dum bene dicit, & male viuit, amittat. Sed ſtudeat ſummopere contra maledicos rumores aduerſantium, & defendere loquendo quod viuit, & ornare viuendo, quod dicit.

17 Epiſcopus iuxta ſui nominis rationem in ſpecula Eccleſiæ conſtitutus, aliorum pericula & proſpicere, & annuntiare debet. Pertinere autem ad omnes ſuo modo munus hoc indicat plane *D. Auguſtinus de ver. relig.* his verbis: Hæc eſt lex diuinæ prouidentiæ, vt nemo à ſuperioribus adiuuetur, ad cognoſcendam gratiam Dei, qui non ad eandem puro affectu inferiores adiuuet. Hinc etiam *D. Gregorius in moral.* ait: Miles Dei ſupernæ gratiæ nixus auxilio, ſic vulnera infirmitatis ſuæ curet, vt aliena non deſerat. Certum eſt ad ſanitatem animæ (qui Apoſtolici huius officij finis eſt) dono Dei hominibus contingere, nec vllam aut potentiam, aut vim dicendi ad hoc ſine Dei præſidio poſſe ſufficere, nam quò quiſque ſanctior fuerit, eò plures oratione ſua Chriſto animas lucrifaciet, atque ideo in officio concionandi prior merito erit, atque præſtantior. Vnde euidenter agnoſcimus, neminẽ ſine ſpeciali Dei auxilio ad Deum venire, à peccatique morte excitari poſſe. Sic enim apud *Ioan.*6. legimus: Nemo poteſt venire
18 ad me, niſi Pater, qui miſit me, traxerit eum. Et ideo propter hoc Dominus Diſcipulos ſuos, quos prædicatores inſtituebat, his verbis admonet apud *Ioan.* 15. Sicut palmes, inquit, non poteſt ferre fructum à ſemetipſo, niſi manſerit in vite, ſic nec vos, niſi in me manſeritis. Ego ſum vitis, vos palmites: qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum, quia ſine me nihil poteſtis facere. Quámlibet ergo diſertus, quámlibet potens in ſermone quiſque ſit, fruſtra tamen loquitur, fruſtra ſudat, fruſtra clamat, niſi cœleſtis huius magiſterij vox interiori hominis aure ſonet. Sic enim *D. Gregor. in Moralib.* ait: Incaſſum homo exterius monetur, ſi intus cor eius gratia non repletur. Eſt enim nutum omne, ſi ille intus in corde non clamat, qui aſpirat verba, quæ audiuntur; rurſuſque idem *in homil.* Niſi Spiritus ſanctus adſit cordi audientis, otioſus eſt ſermo Doctoris. Nemo ergo docenti homini tribuat, quod ex ore docentis intelligit; quia niſi intus ſit, qui doceat, Doctoris lingua exterius in vacuum laborat. Eandemque iterum alibi ſententiam repetit his verbis: Niſi Spiritus ſanctus auditoris corda repleat, ad aures corporis vox Doctoris incaſſum ſonat. Formare enim vocem magiſtri exterius poſſunt, ſed hanc interius imprimere non valent.

Non ſolum igitur oris, ſed totius Ezechiel, etiam 19
hominis Sanctitas, & cum ipſo ore concordia ad prædicandi munus exercendum requiritur, vt totus ſit immaculatus, & purus, qui puritatis ſuæ participes alios efficere debet. Hinc *D. Gregor. ſuper Ezech.* ita ait: Ille loqui veritatem nouit, qui prius benefaciendo didicit, & tunc verbi ſemen germinat, quando hoc in audientis pectore pietas prædicantis rigat. Propter quod Dominus cum Hieremiam prædicatorem creare voluiſſet, priùs illum in vtero etiam matris ab omni peccati labe purgauit, vt ſingulari quadam puritate, & ſanctitate eſſet inſignis, qui alios ad ſanctitatem, puritatemque vocare debebat. Eſaiæ quoque labia cœleſti igne, & angelico miniſterio purgantur, vt ſic idoneus redderetur, qui alios à peccati ſordibus purgare poſſet. Paulus vero vltra humana raptus eſt ad tertium cœlum, & cœleſtia ſecreta cognouit, vt Eccleſiarum futurus Doctor inter Angelos diſceret, quod inter homines prædicaret. Meritò ergo *D. Gregorium Nazianzenum* mores optimi cõcionatoris deſcribẽs, ait: Mundari prius oportet, & ſic alios mundare, ſapientem prius fieri, & ſic alios facere ſapientes: lumen fieri, & ſic alios illuminare: ad Deum accedere, & alios ad Deum adducere: ſanctificari, & ita ſanctificare; manus habere rectas, & ſic cadentibus porrigere manus.

Laboret opere & exemplo in prædicando Epiſcopus, 20
nec à propoſito deuiet inſtituto, etiam quod corda ſubditorum terrenis rebus ſiue ſecundis, ſiue aduerſis irretiti videantur; nam maioris erit occaſio damnationis ſic audita doctrina, & non recepta, & maximo ſuo damno percipient lucem, quàm reiiciunt, ſalutem quam diſpiciunt, doctrinam quam contemnunt, medicinam, qua non vtuntur, & gratiam, quam vltro oblatam reſpuunt. Rectè *Diuus Auguſtinus* ſic ait: Ab exordio propagationis humanæ vſque ad finem quibuſdam ad præmium, quibuſdam ad iudicium prædicatur. Quod ipſe alibi eleganti explicat ſimilitudine, dicens: Simul pluit Dominus ſuper ſegetes, & ſuper ſpinas: ſed ſegeti pluit ad hordeum, ſpinis ad ignem, non quod ipſe Dominus ad hoc pluat, ſed quod terra ipſa cœleſtem deſuper bibens imbrem, proferens autem ſpinas, & tribulos, his à quibus colitur, reproba eſt, & maledicto proxima, cuius conſumatio in combuſtionem, vt Apoſt. ait.

Inter paſtorales curas, & virtutum exercitium præ- 21
cipuum locum habet ſolicitudo diœceſim viſitandi. Eſt enim viſitatio quaſi anima Epiſcopalis regiminis, quoniam per eam Paſtor ſe diffundit, & expandit omnium ſuarum ouium commodis, & vtilitatibus. Verus quidem Epiſcopus dum exit ad diſcurrendum per om- 22
nes parochias, eſt quaſi ſol egrediens ad illuſtrandas terras, vt videlicet tres actus illos hierarchicos exerceat, qui ſint purgare, illuminare, & perficere. Nam quemadmodum matutinus lucis ſplendor nocturnas tenebras fugat, ita Sancti Pontificis præſentia, veluti ſpiritualis quidam ſol tenebras flagitiorum, & perditorum hominum virtutis ſuæ fulgore depellit. Procedit enim ad exhortandum, prædicandum, arguendum, increpandum, Sacro Chriſmate confirmãdum, & vt exploret

Digitized by Google

ploret quomodo Sacramenta administrentur, quanta reuerentia, & munditia diuinum Sacrificium celebretur; denique ad consolandum omnes lugentes, & egentes, tam spiritualibus, quàm temporalibus commodis.
23 Innumerabiles itaque sunt vtilitates, quæ ex personali Episcopi Visitatione proueniunt, per illam enim Basilicæ instaurantur, dierum festorum cultus restituitur, tenuiorum oppressiones arcentur, dissidia componuntur, concubinarij corriguntur, blasphemiæ, ludi illiciti, periuria profligantur, plurimaque mala alioquin ignota pernicioseque serpentia deteguntur, atque eliminantur; Nam solis dumtaxat excommunicationibus, aut pœnis aliis criminibus medendum non est, sed potius verbis, auctoritate, & Charitate, obsecrando, & increpando, & mille aliis modis, quos verus Pastor, & sponsus animarum excogitat, amans gregem quasi sponsam, quam non ita curat mercenarius visitator.
24 Non sufficit igitur Episcopum mittere probos viros ad illustrandas parochias, sed oportet & ipsum ire, iuxta illud *Luce cap.* 10. Misit Dominus Discipulos suos in omnem ciuitatem & locum, quò erat ipse venturus, & *Ioan.* 15. posui vos vt eatis & fructum afferatis. Id enim eis conuenit quatenus Pastores sunt, quibus præcipitur, vt diligenter agnoscant vultum pecoris sui, suosque greges considerent, vt videlicet earum morbos, pericula, pabula, custodes, & cætera, quæ illis necessaria sunt, diligenter prouideant. Ait ipse Saluator *Ioan.* 10. Bonus pastor proprias oues vocat nominatim. Multa præterea passim in visitationibus sese offerunt, quæ non cuiuslibet ministri, sed ipsius Episcopi auctoritatem, dignitatem, potestatem, atque opes interim requirunt; quæ quoniam solitis maiora sunt, maiori etiam auctoritate tractanda & componenda sunt.

SVMMARIVM.

1 *Vini potatio nimia clerico comprimenda.*
2 *Vinum multum etiam citra temulentiam ferentibus Dominus sempiternum comminatur exilium.*
3 *Inebriari aliquem cogens qualiter peccet, ostenditur.*
4 *Vinum moderatè sumptum multa bona corpori, & animo præstare potest.*
5 *Vinum immoderate sumptum malorum omnium est origo, & quæ ex illo nascantur, ostenditur.*
6 *Ebrietas quibus signis cognoscatur, ostenditur.*
7 *Cretenses, Lacedemony, & Charraginenses legem sanxerunt, vt nullus in exercitu vini potationem gustaret.*
8 *Hispani omnes, & præcipuè Lusitani, præsertim dum pueri, & adolescentes sunt, ac mulieres saltem donec viro copulentur, vini abstinentiam excolunt.*
9 *Vinum bibere fœminis ignominiosum semper fuit.*
10 *Marcellus Consul Romanus vxorem suam, eo quod vinum bibisset, fuste percussam interemit.*
11 *Egnatius Mecennius vxorem interfecit eo quod vinum bibisset è dolio, & à Romulo cadis absolutus fuit.*
12 *Mulier omnis, quæ vinolenta, & comessatrix est, eadem quoque meretrix est.*
13 *Abstinentia à vino laudabilis valde est, tam in viro, quàm in fœmina.*
14 *Aquam solum bibentes in inueniendis rebus sagaces, ac ingeniosi sunt.*
15 *Clericis ebrietatibus incumbere propter eorum auctoritatem magnopere prohibetur.*

NON VINOLENTVM.

GLOS. XI.

1 IMPRIMIS propensionem ad nimiam vini potationem clerico comprimendam & edomandam esse admonet *Apost.* in præsenti, quod iterum inculcat, ad *Titum* 1. Non dixit, teste *Theophilacto*, temulentos, aut ebrios, hoc enim est omnino indignum: verum non vinolentos, & multum potantes, potatio siquidem multa animæ mentisque vim & vigorem licet non eripiat, laxat tamen & debilitat, malique est exempli. Neque solum Deus vino obrutis, sed & multum vinum citra temulentiam ferentibus sempiternum comminatur exilium *Isai.* 5. Væ qui potentes estis ad 2
bibendum vinum, & viri fortes ad miscendum ebrietatem. Non ergo solum à crapula, & ebrietate se abstinere debent clerici, ita vt non multum vino dediti sint; sed etiam illud imprimis ab eis cauendum est, ne conuiuas, vel alios crebrioribus inuitationibus grandioribus poculis, & vitreis blanditiis, aut minacibus verbis impellant, hoc enim non beneuolentiæ, sed maleuolentiæ indicium est, vt more suo optime docet *S. Augustinus serm.* 131. *de tempor.* Qui alterum cogit, vt se plus, quàm 3
opus est, bibendo inebriet, minus malum eius erat, si carnem eius vulneraret gladio, quàm animam eius per ebrietatem necaret. O infelicitas generis humani, quàm multi inueniuntur, qui ebriosos & luxuriosos amplius quàm oportet, cogunt bibere, & ante ostium pauperibus petentibus, vel vnum calicem dissimulant dare. Nec attendunt quod illud, quod luxuriosis videntur ingerere, Christus in pauperibus deberet accipere, qui dixit *Matth.* 25. Quod feciſti vni ex minimis meis, mihi feciſti, &c. Et idem *August. in serm. in sequent.* sic ait: Qui amico suo nimium propinat, in anima efficitur inimicus, corpus quoque eius debilitare, & animam probatur occidere; qui enim ebrietatibus incumbunt vltra peccatum, quod incurrunt, podagra laborant, & ægritudine diuturna macerantur. *Athenæus* igitur *in sua historia de temulentis lib.* 10. asserit Alexandrum Magnum ex nimio vini potu in infirmitatem incidisse ac tandem ex ea decessisse; & ibi idem *Athen.* refert, quod cum Callisthenes vir sapientia & eloquentia clarus eodem Alexandro conuiuante meri poculum, quod ad eum peruenerat, expelleret, rogante quodam cur non biberet, respondit nolle se dum Alexandri poculum ebiberet, Esculapio indigere.

Quemadmodum enim vinum moderatè sumptum 4
multa bona corpori & animo præstare potest, vt propterea apud *Athenæum lib.* 11. Socrates vino moderatè sumpto has tribuit qualitates: Vinum animos rigans, tristitias & dolores, quemadmodum Mandragoras sopit, & hilaritatem, sicut oleum flammam excitat, plantarum quoque exemplo, quæ temperato imbre, & leni aura perflatæ recte augescunt, & florent, ad frugemque perueniunt. *Plutarchus* dicit vinum hilaritatem afferre, metum abiicere, & veritatis fœcundissimum esse, *Arist.* 30. *sect. problem.* asserit vinum moderatè sumptum coctionem iuuare, cor exhilarare, cerebrum, & spiritus vitales fouere, somnum conciliare. *Plato* 2. *de legibus* dicit à Deo vinum contributum hominibus, quasi optimum præsidium conseruandi senectutem, quòd vino iuuenescere videatur, & abolere mœstitiam, *Plinius libr.* 23. *cap.* 1. sic ait: Vino modico nerui iuuantur, copiosiore læduntur, sic & oculi, stomachus recreatur: appetentia ciborum inuitatur; tristitiæ cura hebetatur; vrina ac algor expellitur, somnus conciliatur: præterea vomitatem sistit; collectiones extra lanis humidis impositis mitigat. Deinde subiungit: *Asclepiades* vtilitatem vini æquari vix Deorum potentia posse pronunciauit. *Galenus lib. de causis morborum cap.* 3. affirmat vinum modice sumptum calorem naturalem augere. *Et libr. de compos. pharmacorum secundum locos cap.* 7. ita loquitur: Vinum nutrit, concoquit, roborat, putrefactioni resistit, & intemperiem à frigiditate, & humiditate contractam, citra omnem molestiam, ac secure persanat. *Auicenna* 2. *primi Doct.* 3. *c.* 11. Vinum, inquit, ex sui essentia fortes efficit sanos, & viuificat virtutem: propterea

quod

quod velociter præbet augmentum in ſubſtantia ſpiritus. Et *Proſp. lib. 2. de vita contemp. cap. 22.* Paulus, inquit, Timotheo diſcipulo ſuo, qui ſe longa abſtinentia fregerat, modico vino vti præcipit. Ac per hoc nihil contra abſtinentiam faciunt, qui vinum non pro ebrietate, ſed tantum pro corporis ſalute bibunt.

5 Ita etiam per contrarium vinum immoderatè ſumptum malorum omnium eſt origo, nam eſt excitatiuum diſcordiarum *c. luxurioſa 25. diſt.* Aufert cor, ſicut fornicatio 3. *Eſdr. 3. Oſea 4.* Et mentis inducit exilium *cap. vinolentum 35. cap. ſane 6. neſciunt 15. q. 1.* Eſt incitatiuum ad luxuriam *Apoſt. noſter ad Epheſ. 5. & Prouerb. 20.* Nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria, *cap. etſi Chriſtus*, ante fin. *de iureiur. cap. luxuriari 35. diſt. cap. à crapula de vita & honeſt. cleric. Apul. lib. 2. Aſini aurei* tradit vinum liberum eſſe hortatorem, & armigerum Veneris. Et *S. Hieronym. in epiſt. ad Oceanum* ſic ait: Vinolentia ſcurrarum eſt, & comeſſatorum: ventérque mero æſtuans citò deſpumat in libidines. In vino luxuria, in luxuria voluptas, in voluptate impudicitia eſt. Affert huius rei exempla *S. Hieronym epiſt. 83. ad Ocean.* Noë, inquit, ad vnius horæ ebrietatem nudat femora ſua, quæ per ſexcentos annos ſobrietate contexerat *Geneſ. 9.* Loth per temulentiam neſciens libidini miſcet inceſtum, & quem Sodoma non vicit, vina vicerunt *Geneſ. 19.* Ex his & aliis cõcludit idem *B. Hieron. in c. 1. Titiana epiſt.* Nunquam ego ebrium caſtum putabo, qui etſi vino conſopitus dormiuerit, tamen potuit peccare per vinum. Dicat quiſque quod volet, ego loquor ſecundum conſcientiam meam, ſcio mihi abſtinentiam & nocuiſſe intermiſſam, & profuiſſe repetitam. Et vinum, ait idem *Hieronym. epiſt.* ad *Euſtoch.* ac adoleſcentia duplex incendium voluptatis eſt, quid oleum igitur flammæ adiiciam? quid ardenti corpuſculo fomenta ignis adminiſtramus? Obſtat deinde vinum vigiliis, & grauat corda hominum & ſenſus *diſt. cap. vinolentum.* Nimia denique vini perceptio aufert memoriam, diſſipat ſenſum, confundit intellectum, balbutit linguam, corrumpit ſanguinem, membra debilitat, exhaurit ſubſtantiam, eneruat corpus, ac ſecreta pandit, prout de hoc damnabili & graui vitio referunt *Atenoch. de arbitr. caſu 404. à num. 1. Farinac. fragm. crimin. part. 7. lit. C. num. 253. Leſſ. de iuſtitia lib. 4. cap. 3. dub. 3. num. 13. Aldrete de religioſa diſciplina tuenda lib. 2. cap. 15. à num. 39.* ac alij citati per me *Alleg. 28. num. 9. & 10.* audi *D. Ambroſ. lib. de Helia & ieiunio cap. 14.* Rogas, inquit, ad iucunditatem, cogis ad mortem: inuitas ad prandium, efferre vis ad ſepulchrum: cibos promittis, tormenta irrogas: vina prætendis, venena ſuffundis: Omne enim quicquid nocet, venenum eſt. Tollit ſenſus, viſcera exurit, ſomnum infert, caput vexat. Noxia eſt ebrietas ad corporis ſanitatem, menti etiam crimen adiungit. Nam, vt ait *Salomon Prouerb. 23.* Vinum ingreditur blande, ſed in nouiſſimo mordet vt coluber, & ſicut regulus venena diffundit. Vnde *Philo Iud. lib. de plantat. Noë, & lib. de temulentia* vini abuſum damnat, & *Clemens Alexand. lib. 2. Pedag. cap. 2.* multa contra temulentiam, atque ebrietatem ſcribit allatis Salomonis & poëtarum teſtimoniis. *Iſidor. Peluſiota lib. 1. epiſt. 203.* commemoratis Noë, Loth, atque Herodis ebrietatibus ſubdit omnia veſana crimina à vino promanare. Multa aduerſus ebrietatem ſcribit *Seneca epiſt. 84.* & inter alia, inquit: Non eſt animus in ſua poteſtate ebrietate deuinctus: quemadmodum muſto dolia ipſa rumpuntur, & omne quod in imo iacet, in ſummam partem vis caloris eiectat; ſic vino æſtuante quicquid in imo iacet abditum effertur, & prodit in medium. Onerati mero quemadmodum non continent cibum, vino redundante, ita nec ſecretum quidem, quod ſuum, alienúmque eſt, pariter effundunt.

6 Ebrietas hæc multis ſignis cognoſcitur: *Hipp. lib. 2. prænotionum num. 8.* ebrium cognoſci aſſerit, quia ſudabit magis, quam antea, & difficulter ſpirabit, & ipſe ſeipſo grauior erit, ac humidior: ſed & lætior erit, ſi non caput ipſi affligatur. *Galen. 2. de ma. mo.* ebrietatis ſigna eſſe dicit ſupinum iacere, hiare, & ſtertere, & 10. *de ſimpl. medic.* facultatibus impletis, ac inebriatis vrina albida conſpicitur. *Ariſtot.* denique *ſect. 3. problematum* multa ſigna colligit, quibus ebrietas innoteſcere poteſt, præter quæ, alia etiam ſigna in vinolentis conſpiciuntur, nempe ſtupiditas quædam, nimius riſus abſque cauſa, furor talis quandóque vt alios pulſent, mictio inuoluntaria, tortuoſa deambulatio, oculorũ incõſueta turbiditas, ac luciditas, nimia ac irrationalis locutio, atque alij multi turpes effectus ſequuntur ſecundum naturam, quantitatem & qualitatem epoti vini, ac vtentis naturale temperamentum, adeo vt iure meritò, vt refert *Ariſtot. 2. Politic. cap. vlt.* ex Pittaci lege maiori pœna ebrij damnarentur, ſi quem pulſaſſent, quàm ſi ſobrij feciſſent: quod enim pluries delinquant ebrij, quam ſobrij, non ad id reſpexit, quod magis eſſe debeat ebriis venia, ſed ad vtilitatem.

Patet igitur ex ſuperiùs dictis quanta mala ab im- 7
modico vino oriantur, & ideo iure merito, *Plato in extremis de potione ſermonibus, & Ariſtot. lib. 1. œconomicorum cap. 5.* Carthaginenſium legem de abſtinentia à vino valde probant. *Plato* enim hæc dicit: Verum etiam potius Cretenſium, Lacedæmoniorúmque vſui, Carthaginenſium legem antepoſuerim, vt nullus videlicet in exercitu hanc potionem guſtet, ſed toto illo tempore, aquæ potione vtatur: & in ciuitate neque ſerui, neque ancillæ vnquam, neque Principes eo animo, quo in Imperio ſunt, vinum guſtent. Item neque gubernatores, neque Iudices, dum ſuo funguntur munere, vini quicquam aſſumant, nec quiſquam de re aliqua inſigni conſilium initurus, nec interdiu quiſquam omnino, niſi aut exercendi corporis, aut tollendi morbi cauſa. Item neque noctu quiſquam aut vir, aut mulier cum filios creaturi ſunt. Alia quoque multa quis enumerauerit, in quibus recta mente, ac lege bene inſtitutus à vino abſtinere debet. Et hæc dicit *Plato de corporibus non ægrotis*, ſed rectiſſime valentibus, in quibus epotum vinum, tanquam tyrannus quidam animæ imperat, ita ut quæ prius intelligebat, rectè amplius non intelligat, quæ prius faciebat non recte faciat, & idcirco ab ipſo tanquam ab hoſte cauendum *Plato* ait: Nam ſi ſemel corpus immodice ingreditur, gubernatorem impedit, quominus, vt decet, nauis gubernacula dirigat; milites ne in acie modeſte ſe gerant, conturbat. Iudices cum iuſtos eſſe oportet, aberrare, & omnes Principes vitioſe dominari, nihilque ſani imperare cogit. Vini igitur abſtinentiam Hiſpani omnes, & præcipue noſtri Luſitani, præſertim dum pueri & adoleſcentes ſunt, ac mulieres ſaltem donec viro copulentur, excolunt; & quod ab antiquo etiam tempore Hiſpani abſtemij fuerint, refert ex *Phularco Athenæo lib. 2.* in hæc verba: Hiſpanos quamuis hominum ditiſſimos, aquam bibere, ſolos cibum capere ob parſimoniam; indui tamen ſumptuoſa veſte. Fœminis ignominioſum ſemper fuit vinum bibere, iam enim antiquorum Romanorum tempore ingenuis mulieribus vinum erat interdictum, vt refert *Valer. Max. lib. 2. cap. 3.* Vnde Marcellus Conſul Romanus vxorem ſuam eo quod vinum bibiſſet, iuſte percuſſam interemit & quemadmodum *Plinius* refert *lib. 14. cap. 13.* inter exempla legitur Egnatij Mecennij vxorem, quod vinum bibiſſet è dolio, interfectam fuiſſe à marito, eúmque cædis à Romulo abſolutum. Et *Cato* vt ibidem *Plinius* atteſtatur, aſſerit propterea tunc temporis ex vſu fuiſſe, vt propinqui fœminis oſculum darent, vt explorarent an temetum olerent. *Plutarchus* etiam *in quæſtionibus* Romanis oſculandi morem eandem ob cauſam inſtitutum fuiſſe affirmat: Et non alia certè

certè ratione priſcis illis temporibus vini vſum mulieribus interdictum fuiſſe exiſtimo, niſi quia vinolenta, & comeſſatrix mulier, ſi nupta fuiſſet, adultera, ſi ſoluta meretrix reputabatur, idque propterea, quod vt *Tiraq.* refert *de legibus connubial. par. 9. l. 9. connub. gloſ. 1. num.* 206. contra vini vſum apud mulieres lex ab ipſo Romulo poſita fuerat in hæc verba: Si vinum biberit domi, vti adulteram puniunto. Quibus verbis, inquit *Tiraq.* oſtenditur mulierem vinoſam & adulteram, eiuſdem criminis reas eſſe, veluti alterum ex altero prodeat, quam legem rationi valde conſonam & iuſtiſſimam fuiſſe teſtatur *S. Chryſoſtom.* qui enarrans illud, *Matth.* 1. Cum eſſet deſponſata Mater eius Maria, &c. Omnis, inquit, mulier, quæ vinolenta, & comeſſatrix eſt, eadem quoque meretrix eſt. 12

Ex quibus colliges, abſtinentiam à vino laudabilem valde eſſe tam in muliere, quàm in homine, vinóque potius vtendum Medici iuſſu, ac recuperandæ valetudinis gratia, quàm aliam ob cauſam, quemadmodum factum fuiſſe apud Locros Ephizephirios teſtatur *Athenæus lib.* 10. deiphnos idque propterea quod à Zaleuco Aſiæ Rege ſancitum fuerat, vt ſi quis iniuſſu Medici, & non recuperandæ valetudinis cauſa merum bibiſſet, capite plecteretur: Hic meri vſus à noſtro Apoſt. etiam indicari videtur, dum ad *Timotheum* ſcribit, inquiens: Noli adhuc aquam bibere, ſed modico vino vtere, propter ſtomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates. Vnde clare patet, Timotheum in ſanitatis ſtatu aqua vti conſueuiſſe, eique propter aduerſam valetudinem vinum commendari, idque modicum ad ventriculi ſcilicet cruditatem corrigendam, aliáſque infirmitates debellandas, itaut *D. Paulus* vino vt medicamento vtendum ſenſerit, aqua autem ad quotidianum potum: quod ſi crebrius fiat ad ſanitatem magis conducit, quia *Athenæus lib.* 1. *deiphnos* refert eos, quin ſolum aquam bibunt inueniendis rebus ſagaces, ac ingenioſos eſſe, vinum autem noſtram obumbrare prudentiam. Et propterea *S. Ambroſius de Elia, & ieiunio cap.* 9. inquit, potentes vinum prohibentur bibere, ne cum biberint obliuiſcantur ſapientiæ; & *D. Hieronymus in comment. ad Titum*, ſic ait: Prohibet Paulus Epiſcopum eſſe vinolentum, ne vel ſenſu occupato exaltet riſum contra grauitatis decorem, & labiis diſſolutis cachinnet, vel ſi paululum triſtis cuiuſdam rei fuerit recordatus, inter pocula in ſingultus prorumpat, & lachrymas. Longum eſt ire per ſingula, & inſanias, quas ebrietas ſuggerit, explicare. 14

Vnde ſi clericis ebrietatibus incumbere propter eorum auctoritatem magiopere prohibetur *in cap. fin. in fine 4. diſtinct. & in cap. Epiſcopus, in cap. luxuriosa, in cap. vinolentum, & in cap. ſexto, in fine, 35. diſt. & in cap. à crapula, de vita & honeſt. cleric. & in cap. 1. ne clerici vel Monachi, cum ſimilibus.* Et à comeſſationibus abſtinere eis maximè commendatur *Proverb.* 23. *D. Paul. ad Roman.* 13. §. 1. *cap. comeſſationes, cap. multis, can. non oportet 2. & cap. non licetat* 44. *diſt.* quid erit in Epiſcopis, quibus excellentiora debentur *cap.* 1. *de priuileg.* qui ſuper omnes gradus dicuntur conſtituti *Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 1. *cap. venerabilis, de prebendis*, qui non vulgari aliqua, ſed eximia ac excellenti ſanctitate alios ſui ſimiles efficere, ac ad temperatè in cibo & potu ſe habendos inducere debet; animaduertat vnuſquiſque, & ſecum præponderet. 15

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopis percuſſio licita eſt ex charitate, & correctionis cauſa, vt in melius vita hominum redigatur.*
2 *Epiſcopus propria manu neminem debet percutere.*
3 *Clericalem Ordinem ſummopere dedecet, vt ea manus violenter alicui iniiciantur, quæ Deo ſolemni ritu conſecratæ ſunt.*
4 *Regimen omne, omniſque adminiſtratio auctoritate & amore continetur.*
5 *Impunitas eſt iniuriæ ſoboles, inſolentiæ mater, radix impudentiæ, & tranſgreſſionis nutrix.*
6 *Epiſcopus puniens debet aſſimilari patri carnali, qui filium flagellat, & omnia bona ſua ei ſeruat.*
7 *In miſericordia corripiendum.*
8 *Epiſcopus debet eſſe benignus, & ad benefaciendum paratus.*
9 *Paſtor bonus omnibus ſe conformare, ac in ſe omnium transferre affectus debet.*
10 *Petrus diuina prouidentia labitur in peccatum, vt duriorem ſententiam proprij caſus intuitu temperet, tum vt qui ſibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum.*
11 *Paſtoris tres ſunt voces, ſuauis, dulcis, & alta.*
12 *Iuſtitia rigor ſub iuſto moderamine temperandus.*
13 *Diſſimulare debet Epiſcopus, multis conniuere, & omnia ſic moderari pro loco, & tempore.*
14 *Prælati à perſonarum acceptione cauere debent.*
15 *Prælatus imueri debet ne dum immoderatius cuſtoditur virtus humilitatis, ſoluantur iura regiminis.*
16 *Epiſcopus ſubditis bene viuentibus patet ſe æqualem, erga peruerſos vero iura rectitudinis exercere non formidat.*
17 *Prælatis non ſeueritate, ſed benenolentia ſubditos corripere debent.*
18 *Epiſcopus verborum correptione, non verberibus timeri debet.*
19 *Iuſte iudicans miſericordiam cum iuſtitia ſeruat.*
20 *Lenitas manſuetudinis ſine rectitudine ſeueritatis, & Zelus rectitudinis ſine manſuetudine non debet inueniri.*
21 *Manſuetudo, & diſtrictio abinuicem non debent ſeparari.*
22 *Comitas, & humanitas in delictis increpandis magis attrahit, & malos ad rectam adducit viam.*
23 *Contra illos inſurgit auctor, qui dum vites erant, molles, & tractabiles exiſtebant, ſed elenati ad dignitates, duri, & crudeles fiunt.*
24 *Cum ſenibus quomodo procedendum, oſtenditur.*
25 *Epiſcopus qualiter ſubditos increpare debeat, edocetur, & num. 26.*

NON PERCVSSOREM.

GLOS. XII.

EX charitate, & correctionis cauſa, vt in melius vita hominum redigatur, licita eſt percuſſio Epiſcopis, & omnibus habentibus auctoritatem in ſuos ſubditos *cap. cum Beatus 45. diſt. cap. ante omnia 35. diſt.* excepto quod Epiſcopus neminem propria manu debet percutere *cap. non licet 86. diſtinct.* & hoc propter reuerentiam ſanctitatis beneficij Epiſcopalis, cui Sanctitas ignoſcendi gloriam dereliquit *l. ſi quis in hoc genus C. de Epiſcopis, & cler.* vel propter ſuam manſuetudinem, & humanitatem oſtendendam, vnde Dominus Epiſcopis ait *Matth.* 5. Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde. 1 2

Clericalem enim Ordinem ſummopere dedecet, vt eorum violentæ manus alicui iniiciantur, quæ Deo ſolemni ritu conſecratæ ſunt, quæ extenſæ pro omnibus Numini ſupplicant, quæ interius honorem tremenda corporis, & Sanguinis Chriſti myſteria peragunt. Percuſſorem Epiſcopum, ait *S. Hieron. epiſt. 83 ad. Oceanum cap.* 4. ille condemnat, qui dorſum ſuum poſuit ad flagella, & maledictus, non remaledixit. Et *ollanus Canon. qui Apoſtolorum eſt* hunc in modum habet: Epiſcopum, aut Preſbyterum, aut Diaconum percutientem fideles delinquentes, aut infideles iniqua agentes, & per huiuſmodi volentem timeri, deiici ab officio ſuo præcipimus: quia nunquam nos docuit hoc Dominus; ſed è 3

contra

contratio ipſe cum percuteretur, non repercutiebat, cum malediceretur, non maledicebat, cum pateretur non comminabatur. Vnde vocem hanc *Chryſoſtom. Theodor.* & *Hieron. ad Titum* 1. non ad manus violentiam, ſed ad linguæ acerbitatem referunt, vt Epiſcopus nemini maledicat, nec ſit ſæuus, & improbus obiurgator, nec denique conuitiis perdat, quos poterat modeſtia, & lenitate corrigere.

4 Cum omne regimen, omniſque adminiſtratio auctoritate, & amore contineatur. Oderunt enim peccare mali formidine pœnæ. Oderunt peccare boni virtutis amore, in manus noui Antiſtitis conſecrati Baculum traditur; auctoritatis ſcilicet, & diſciplinæ inſigne, ſuſtentaculum imbecillitatis humanæ, vt ſit in coërcendis vitiis piè ſæuiens, iudicium ſine ira tenens, in fouendis virtutibus auditorum animos demulcens, in tranquillitate ſeueritatis cenſuram non deſerens, vt reuocet errantes, regat iuſtos, pungat, & ſtimulet ignauos, & inertes, repellat nocentes: ac iuxta *Ezech.* 34. attrahat vagum, ſuſtentet languidum, ſtimulet pigrum: portet in humeris ſuis exemplo Principis Apoſtolorum ægrum, & debilem: Vt increduli, inquit *Bernard. lib.* 3. *de conſider.* conuertantur ad Fidem, conuerſi non auertantur, peruerſi ordinentur ad rectitudinem, ſubuerſi ad veritatem reuocentur, ſubuerſores conuincantur, vt vel emendentur ipſi, ſi fieri poteſt, vel ſi non, perdant

5 auctoritatem, facultatémque alios ſubuertendi. Impunitas enim, inquit idem *Bernard. vbi proxime*, incuriæ ſoboles, inſolentiæ mater, radix impudentiæ, tranſgreſſionis nutrix, matrix noxiæ, libertatis peſſima ſoboles hæc. Nam, vt dicit *Senec. in Troad. act.* 2. qui non vetat peccare, cum poſſit, iubet, & *D. Bernard. in ſerm. de S. Ioan. Bapt.* ſilere, cum arguere poſſis, eſt conſentire, & *Philo Hebr. contra Flau.* Qui caſtigare, aut ſaltem cohibere cum poſſit, non cohibet; palam eſt, eum permittere, ac pene mandare?

Tenetur igitur ex officij debito Prælatus delicta, & errores corrigere ſubditorum iuxta *Apoſt.* Peccantem coram omnibus argue. Et alibi: Auferte malum de medio veſtri, corrigendo ſcilicet & puniendo. Ad hoc enim Prælati maiores, & minores ſunt à Domino inſtituti, vt euellant ac deſtruant, malos corrigendo; ædificent, & plantent, bonos inſtruendo. Prælatus ſiquidem ad inſtar Medici, qui ex dilectione ſanandi fræneticos ligat, & letargicos excitat, cum charitate errores debet corrigere ſubditorum. Debet ſiquidem vagas errantium mentes ſub diſciplina debitæ coërcere cenſuræ, & ſibi ſubditos vnire in vinculo charitatis. In veteri quidem teſtamento præcipiebatur agnus Paſchalis comedi in vna domo, vt in habitantibus conſonantia morum & affectuum identitas notaretur; Ad hoc Reuerendiſſimi Patres ſunt inſtituti Paſtores, vt oues paſcant, fractos alligent, & reducant ad propria diſſolutos, & contra malos ſe clipeum & murum defenſionis opponant, & aduerſitatis tempore contra potentes pro debilibus ſe prompros, & ſine pretio conſtituant aduocatos.

6 Epiſcopus puniens, vt ait *Greg. epiſt.* 16. *lib.* 12. *ad Abbatem montis Sinai*, debet aſſimilari patri carnali, qui filium flagellat, & tamen ei omnia bona ſua ſeruat, & eum hæredem habere deſiderat: His ergo, quos affligimus, dulcedinem charitatis in mente ſeruare debemus. Verbum dulce, dicitur *Eccleſ.* 6. multiplicat amicos, & mitigat inimicos, & lingua gratioſa in bono homine abundat. Plus erga corrigendos, docet *S. Leo epiſt.* 84. agit beneuolentia, quàm ſeueritas, plus exhortatio, quàm comminatio, plus charitas, quàm poteſtas, ex quo

7 dicit *gloſ. in cap.* 3. 86. *diſt.* iuſtus in miſericordia corripiat, & arguat, quia non verbis aſperis ſunt homines procurandi, *cap. qui ſincera* 45. *diſt.* & ſanguinem elicit, qui nimis emungit *cap. niſi cum pridem*, *de renunt. gloſ. verbo ſalubriter in Extrauag. ſi fratrum* §. *quia igitur, ne Sede vacante Ioan.* 22. & dixit notanter *Phil. Corne. conſ.* 296. *circa primum* 4. *vol.* quod, qui non impendit miſericordiam, dicitur negare Chriſtum, proprium etiam miſericordis dare lachrimas alienis calamitatibus; nam ipſe Chriſtus videns miſerias humanæ naturæ propter peccatum lachrimatus eſt *Ioan. cap.* 11. Inde Stoici dixerunt miſericordiam eſſe ægritudinem ex miſeria alterius.

Debet igitur Prælatus eſſe benignus, & ad benefa- 8
ciendum paratus, dulcis eloquio, qui cunctos ſciat ſua attractare dulcedine, nam *Princeps Apoſtolorum ad Clementem de vniuerſis Epiſcopis*, inquit, Eccleſiarum omnium curam habentes miſericordes, & beneuoli eſtote in omni verbo, & opere pro viribus, agite, omniſque Pontifex Sacro Chriſmate peruunctus, chatus, & pretioſus omnibus eſſe debet; hæc eſt voluntas Dei, vt benefacientes obmuteſcere faciatis imprudentium hominum ignorantiam. Vnde *Apoſt. ad Titum cap.* 1. inter Epiſcopi conditiones hanc numerat. Non præfractum (vbi nos habemus non ſuperbum) id eſt non durum, & ſui ſenſus plus ſatis tenacem. Item *ad Philipb.* 4. vbi dicit: Modeſtia veſtra ſit nota omnibus hominibus, Græcè habetur, τὸ ἐπιεικὲς manſuetudo, & ſignificat hic quandam virtutem mirabilem, qua homo redditur habilis ad Chriſtianè cum omnibus conuerſandum; ac etiam amabilitatem, & quandam promptitudinem, qua homo paratus eſt omnibus omnium moribus ſe accommodare, neminem faſtidire, omnibus benefacere, libenter cedere, & quæcunque poteſt ſine offenſione Dei ferre, & permittere etiam cum iactura ſua, ſiue rerum ſuarum: Hoc enim eſt non quærere, quæ ſua ſunt, ſed quæ aliorum, nulli oneroſus, aut odioſus eſſe, ſed equus, & commodus, hoc eſt quod ad *Romanos* 12. dicitur: Si fieri poteſt, quod ex vobis eſt, cum omnibus hominibus pacem habentes. Et 1. *ad Corinth.* 10. Sine offenſione eſtote Iudæis, & 2. *ad eoſdem* 4. Commẽdantes nos metipſos ad omnem conſcientiam hominum, id eſt, ea faciamus, quibus omnes homines (ſi conſcientiam velint teſtari) non poſſint nos non commendare, & probare, nec aliquid habeant in quo nos merito accuſare poſſint. Charitas, inquit *Bernardus*, patiens eſt, benigna eſt: patiens eſt cum diſſimulat, ſpectat, ſuſtinet delinquentem: benigna eſt, quando trahit, adducit, & conuerti facit ab errore. Charitas benigna etiam, quos tolerat, amat, & amat ardenter. Flet quippe charitas, ſed ex amore non ex mœrore: flet ex deſiderio, flet cum flentibus: O bona mater charitas, quæ ſiue foueat infirmos, ſiue exerceat prouectos, ſiue arguat inquietos, diuerſis diuerſa exhibens, ſicut filios diligit vniuerſos. Cum te arguit mitis eſt, cum tibi blanditur ſimplex eſt, piè ſolet ſæuire, ſine dolo mulcere, patienter nouit iraſci, humiliter indignari, læſa non prouocat, ſpreta reuocat. Pondera quod de Domino dicitur *Eſai.* 42. Non erit triſtis neque turbulentus: calamum quaſſatum non conteret, & lignum fumigans non extinguet. Et idem *Bernard. ſerm.* 23. *ſuper Cantic.* Paſtor, ait, bonus 9
omnibus ſe conformat, omnium in ſe transfert affectus; matrem ſe probat non minus deficientium, quàm proficientium. Et *D. Gregor. in Paſtor. par.* 2. *cap.* 6. dicit quod Paſtor bonus æqualem ſe cernat, peccantibus autem zelo vltionis ſe anteferat imitans Paſtorum Principem Petrum, cui cum bonus Cornelius ſe proſterneret, dixit; Surge ne feceris, & ego ipſe homo ſum. Di- 10
uina igitur prouidentia permiſit, vt primus ipſe Petrus laberetur, ac rueret in peccatum, quo erga peccantes duriorem ſententiam proprij caſus intuitu temperaret, vt dicit *S. Ambroſ. in ſerm. de temp.* 124. & *in ſerm.* 2. *de cathedra B. Petri*, *qui eſt* 16. *de Sanctis*, in hæc verba: Tanquam bonus Paſtor tuendum gregem accepit, vt qui ſibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum, & quia ipſe interrogationis tentatione

tatione negauerat, cæteros fidei ſtabilitate fundaret.

11 Paſtor erit fiſtula dulce canens, & baculo firmiores imbecillitates infirmorum firmiter ſuſtinens, & non ſibimet placens, etenim Chriſtus non ſibi placuit. Epiſcopus erit huiuſmodi moderationis erga ſubditos, vt arridens timeri debeat, & iratus amari, vt illum nec nimia lætitia vilem reddat, aut immoderata ſeueritas odioſum. Tres ſunt Paſtoris voces, ſuauis, dulcis, & alta: ſuauis ad infirmum, dulcis ad morientem, ad ſurdum pertinet alta: In Epiſcopali ceruice nihil ſplendidius fulget humilitate, patientia, benignitate, ſciunt boni, ac veri Prælati diſcipulorum ſubditorum ſe matres eſſe debere, nec dominos, ideo ſtudent magis amari, quàm metui; Et ſi interdum ſeueritate opus eſt, paterna ſit non tyrannica, matres fouendo, patres exhibent ſeſe corripiendo. Meliùs eſt propter miſericordiam dare rationem, quàm propter crudelitatem frangere pœnitentem. Beati miſericordes, inquit *Saluator Matth.* 5. quoniam miſericordiam conſequentur. Et è contra: Iudicium ſine miſericordia, inquit *Iacobus*, ei qui non facit miſericordiam, ſæpe ſubditos frangunt, dum plus iuſtò rigorem tenent, qui profecto iam rigor iuſtitiæ non erit ſi ſe ſub iuſto moderamine non cuſtodit. Neſcientes autem vim diſcretionis per rabiem furoris diſciplinæ modum ad immanitatem crudelitatis conuertunt: & vnde emendare ſubditos poſſunt, inde potius vulnerant: Epiſcopus itaque miſcebit bonitatem ſeueritati faciendo quoddam ex vtroque temperamentum, vt neque multa aſperitate exulcerentur ſubditi, neque nimia benignitate ſoluantur. Hoc enim verò illa Tabernaculi arca ſignificabat, in qua cum Tabulis Virga ſimul & Manna erant: quia ſcilicet cum Scripturæ Sacræ ſcientia & diſciplina in pectore boni Rectoris cuſtoditur, & virga directionis, & Manna dulcedinis, iuxta illud *Pſalm.* Virga tua & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt: Virga enim percutimur, & baculo ſuſtentamur. Moyſes idcirco ſic amauit eos, quibus præfuit, vt pro eis nec ſibi parceret: & delinquentes ſic perſequutus eſt, quos amauit, vt eos etiam Domino parcente proſterneret; vtrobique legatus fortis, vtrobique mediator admirabilis: Cauſam populi apud Deum precibus, cauſam Dei apud populum gaudiis allegauit: Hæc ſunt, quæ Paſtori conueniunt, bonitas, diſciplina, ſcientia: Bonitas trahit, diſciplina corripit, ſcientia paſcit: Bonitas amabilem, diſciplina imitabilem, ſcientia docilem reddit. Epiſcopo & iſta conueniunt amor, ſed non emolliens; rigor ſed non exaſperans; zelus, at non immoderatus; pietas, verum non pluſquam conueniat, indulgens. Hinc *D. Bernard. in ſerm.* 23. *in Cantica*, ediſſerens verba *Pſalm.* 2. Erudimini, qui iudicatis terram, ait: Audiant hoc Prælati, qui ſibi commiſſis ſemper volunt eſſe formidini, vtilitati rarò, diſcite ſubditorum vos matres eſſe debere, non dominos, ſtudete magis amari, quam metui; & ſi interdum ſeueritate opus eſt, paterna ſit non tyrannica, matres fouendo, patres vos corripiendo exhibeatis, manſueſcite, ponite feritatem, ſuſpendite verba, producite vbera, pectora lacte pingueſcant, non typho turgeant.

12

13 Multa tamen diſſimulare debet Epiſcopus, multis conniuere, & omnia ſic moderari pro loco, & tempore, vt charitas, & pax illibata ſeruetur. Hinc illud *Terent. Heauton. act.* 4. *ſcen.* 5. Ius ſummum ſæpe ſumma iniuſtitia eſt. Et illud *Sapi.* Noli eſſe nimium iuſtus, ne plus ſapias, quàm oportet: Si Deus ius ſuum rigide exequeretur quis hominũ viueret? Et *Dauid* ſæpe omiſit facere, quæ optimo iure potuiſſet in Saulum, Ioab, & alios. Summis ergo precibus & lachrymis æquitas hæc, humanitas, & facilitas petenda eſt à Domino, quam nemo habet, niſi charitatem habeat cum prudentia coniunctam. Fridericus III. ſolebat dicere: Qui neſcit diſſimulare, neſcit imperare. Cauete tamen omnes à perſonarum acceptione, Prælati præcipue: in veſte enim hyacinthina Summi Sacerdotis, qua in Sancta Sanctorum ingrediebatur, in extremitate tyntinabula cum malis puniceis intẽtis polita erant ad ſignificandum, quod quemadmodum campana æqualiter omnes vocat, ita Prælatus æqualiter ad omnes ſe habeat: mala granata etiam in quibus multa grana ſub vno exterius cortice vniuntur, vnitatem ſignificant fidelium; ſignificatur ergo, vt innuere videtur *S. Gregor.* quod Prælatus quærere vnitatem ſubditorum debet, & charitatem in eis nutrire, non ſcandalorum materiam ſeminare. 14

Solerter tamen ait *Gregor. in Paſtor. cap.* 6. *par.* 2. intueri debet Prælatus, ne dum immoderatiùs cuſtoditur virtus humilitatis, ſoluantur iura regiminis: & dum Prælatus quiſque plus ſe, quàm decet, deiicit, ſubditorum vitam ſtringere ſub vinculo diſciplinæ non poſſit. Teneant ergo Rectores exterius, quod pro aliorum vtilitate ſuſcipiunt: ſeruent interius, quod de ſua æſtimatione pertimeſcunt: Sed tamen quibuſdam ſignis decenter erumpentibus eos apud ſe eſſe humiles, etiam ſubditi deprehendant: quatenus & in auctoritate eorum, quod formident, videant: & in humilitate, quod imitentur, agnoſcant. Cum autem, inquit ibidem, rector delinquentem punire compellitur, ſolicite obſeruare debet, vt ſic iura diſciplinæ contra delinquentes exerceat, vt pietatis viſcera non amittat: ſimul enim ſe exhibere debet & matrem pietatis, & patrem diſciplinæ: atque inter hæc ſolicita circunſpectione prouidendum, ne aut diſtrictio ſit rigida, aut pietas remiſſa, nam diſciplina & miſericordia multum deſtituitur, ſi vna ſine altera teneatur: Inſit ergo Rectori circa ſubditos, & iuſte conſolans miſericordia, & piè ſæuiens diſciplina, infundat vulneribus vinum, & oleum, vt ſcilicet per vinum mordeantur vulnera, & per oleum foueantur: Ille igitur, qui ſanandis vulneribus præficitur, in vino morſum doloris adhibeat, & in oleo molitiem pietatis: quatenus per vinum mundentur putrida, & per oleum foueantur ſananda. Miſcenda ergo lenitas cum ſeueritate, & faciendum quoddam ex vtroque temperamentum, vt neque multa aſperitate exulcerentur ſubditi, neque nimia benignitate ſoluantur. Vnde ſicut in arca teſtamenti erat ſimul virga, & manna; ſic in pectore paſtoris rigor, & dulcor. 15

Prouidendum igitur monet idem *Gregor.* vbi proximè, quatenus & honore ſuppreſſo æquales nos ſubditis bene viuentibus putemus, & erga peruerſos iura rectitudinis exercere non formidemur: nec præeſſe nos hominibus gaudeamus, ſed prodeſſe. Summus enim locus ita bene regitur, cum is, qui præeſt vitiis potius, quàm hominibus dominatur: ita tamen vt in corde ſeruetur humilitas, & in opere diſciplina, vt eos, quos corrigimus, tacita nonnunquam cogitatione nobis ipſis præferamus: ſic iura diſciplinæ exerceantur contra delinquentes, vt pietatis viſcera non amittantur: ſit amor, ſed non emolliens; ſit rigor, ſed non exaſperans; ſit zelus, ſed non immoderate ſæuiens; ſit pietas, ſed non pluſquam expedit parcens, vt in arce regiminis iuſtitiæ clementia permiſceatur: nam ſecta immature vulnera deterius inferueſcunt, & niſi cum tempore medicamenta conueniant, conſtat quod medendi officium amittunt, vt non de ſubditis creſcamus, ſed ipſi de nobis: Principem enim ſe conſtituerunt, ſed ſibi, non tibi. 16

Vnde *Gregor. lib.* 11. *epiſtol.* 15. relatus in *cap. qui ſincera* 45. *diſt.* Qui ſincera intentione extraneos à Chriſtiana religione ad fidem cupiunt rectam perducere, blandimentis non aſperitatibus debent ſtudere, ne quorum mentem reddita ad planum ratio poterat reuocare, pellat procul aduerſitas. Nam quicunque aliter agunt, & eos ſub hoc velamine à conſueta ritus tui 17

volunt cultura suspendere, suas illi magis, quàm Dei causas probantur attendere. Et in *cap. licet 45. dist.* Licet plerumque accidant in Sacerdotibus, quæ sunt reprehendéda, plus tamen erga corrigendos agat benevolentia, quàm severitas, plus cohortatio, quàm comminatio; plus charitas, quam potestas, cum nemo nostrum sine reprehensione, aut sine peccato viuat: Nam si Dominus statim post trinam negationem Beatum Petrum Apostolum Præceptorem nostrum iudicasset, non tantum ex eo fructum, sicut fecit, recepisset; expectandi ergo atque corrigendi magis sunt Rectores Ecclesiæ, quàm statim iudicandi.

18 Idem *lib. 2. epist. 52.* relatus in *cap. quid autem 45. dist.* sic ait: Quid autem de Episcopis, qui verberibus timeri volunt canones dicant, bene fraternitas vestra nouit. Pastores etenim facti sumus, non percussores: & egregius Prædicator dicit *2. ad Timoth. 4.* Argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctrina: Noua verò atque inaudita est ista prædicatio, quæ verberibus exigit fidem.

19 Hinc *Isidor. lib. 3. sentent. de summo bono cap. 45.* relatus in *cap. omnis 45. dist.* ita ait: Omnis, qui iuste iudicat stateram in manu gestat, & in vtroque penso iustitiam, & misericordiam portat; sed per iustitiam reddit peccanti sententiam, per misericordiam peccanti temperat pœnam, vt iusto libramine quædam per æquitatem corrigat, quædam vero per misericordiam indulgeat. Qui Dei iudicia oculis suis proponit semper timens, & tremens in omni negotio formidat ne de iustitiæ tramite deuians cadat, & vnde non iustificatur, inde potius condemnetur.

20 Ex his omnibus apparet quod nec lenitas mansuetudinis sine rectitudine severitatis, nec zelus rectitudinis sine mansuetudine in Prælatis debet inueniri. Percussores ergo, qui præmissis auctoritatibus ab Episcopali officio remouentur, non quilibet corporaliter flagellantes, sed prætermissa mansuetudine ad verbera semper parati intelligendi sunt, qui per flagella non vitia corrigere, sed timeri appetunt, quibus Petrus scribit: Ne sitis dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo. Hinc etiam *Gregor. in moral. lib. 19. p.* 21 *4. cap. 23.* relatus in *cap. sunt 45. dist.* ita scribit: Sunt namque nonnulli ita districti, vt omnem etiam mansuetudinem, benignitate amittant, & sunt nonnulli ita mansueti, vt perdant districti iura regiminis. Vnde cunctis Rectoribus vtraque summopere sunt tenenda, vt nec in disciplinæ vigore, benignitatem mansuetudinis, nec rursum mansuetudine districtionem deserant disciplinæ, quatenus nec à compassione pietatis obdurescant, cum contumaces corrigunt: nec disciplinæ vigorem molliant, cum infirmorum animos consolantur. Regat ergo disciplinæ vigor mansuetudinem, & mansuetudo ornet vigorem, & sic alterum commendetur ex altero, vt nec vigor sit rigidus, nec mansuetudo dissoluta.

22 In increpandis delictis non superbia, non severitas vindicat sibi locum; sed comitas, & humanitas potius attrahit, & malos ad rectam adducit viam, ita admonente *S. Gregorio Nisseno.* Morum grauitas atque maiestas cum moderata animi demissione coniuncta non auertat oculos intuentium, sed iucundum faciat obtutum. Neque grauitatis, & severitatis splendor obscuretur, neque latens in animo vis propter humilitatem despiciatur, sed alterum æqualiter in vtroque tum in celsitudine, & sublimitate comitas, & humanitas; tum in humilitate grauitas, & severitas animaduertatur. Et dicit *Cicer. 1. Offic.* Rectè præcipere, qui monent, vt quantò superiores sumus, tantò nos submissius geramus, nam iuxta illud Poëtæ Græci: Quanto maior fueris tanto moderatior esto.

23 Quidam vero sunt, qui dum priuati erant, immanitatem, & superbiam cooperiebant, quæ vti non solebant, eam, cum ad dominatum ascendunt, in medium proferunt; nam vt carbones candentes sub cinere in fabri ferrarij officina extincti videntur, at flantibus follibus, ignémque excitantibus exardescunt, micant, & vrunt: sic superbia, quæ extincta in vita priuata videbatur, flatu dominij, imperiique potestate, crudeles emittit flammas: similes sunt isti, dum in profundo sunt, & viles, moles, & tractabiles existunt; sed eleuati ad dignitates duri, & crudeles fiunt. Alij etiam eo sunt ingenio præditi, vt in iis etiam, quæ rite faciunt non modo teneri, sed & acerbi & sint, & videri velint. Vt Bucephalus Alexandri Magni equus, cum esset phaleris, & ornamentis destitutus, equisonem interdum admittebat; instratus vero Regio ornatu neminem præter vnum Alexandrum in sedem recipiebat, auctore *Plinio lib. 8.* sic multi inopia laborantes, & in abiecto iacentes statu, quamuis obseruantiam, & benignitatem in omnes fingant, intus Nerones, foris Catones, multis simulationum inuolucris tegunt odium, malitiam, crudelitatémque. At diuites facti, & in mundi honoribus constituti, omnes præter vnũ, cui lege principatus sunt subiecti, despiciunt, tunc occultã detegunt voluntatem, & multiplicem naturam, superbiam, atque immanitatem, quàm specie submissionis prius operuerunt, apertissime demonstrant, quos tamen Deus deiicere solet, dicente Propheta *Psalm. 72.* Deiecisti eos, &c.

Cum senibus caute ambulandum, nam vt dicit *Ambros.* propter honorificentiam ætatis maiorem cum mansuetudine ad bonum opus prouocandum, vt facilius suscipiat admonitionem. Asperum enim est senibus cum corripiuntur à iunioribus: Et *Chrysost. in epist. 1. ad Tit.* Graue quoddam, & molestum est argui, idque tum maximè, cum senex arguitur, atque ab adolescente. Cum illis tamen nullo modo dissimulandum, quia, vt inquit *Gregor. in regist.* Sicut laudabile, decretúmque est reuerentiam & honorem debitum exhibere maioribus; ita rectitudinis, & Dei timoris est, si quid in eis correctione indiget, nulla dissimulatione postponere, ne totum corpus incipiat morbus inuadere, si langor non fuerit curatus in capite. 24

Argue, obsecra, increpa, dicit noster *Apost. 2. ad Timoth. 2.* aliquando cum omni imperio *idem ad Tit. 2.* interdum ob benevolentiam, & in spiritu lenitatis, *ad Galat. 6.* tanquam si nutrix foueat filium suum *1. Thess. 2.* In omni patientia, & doctrina *2. Timoth. 4.* Nam, vt inquit *Chrysostom.* si arguas vehementer, & increpes, & obsecrationem subducas, rursus omnia perdis, & dat rationem, quia reprehensio per se intolerabilis est, nisi habeat admixtam obsecrationem, sicut sectio salutaris licet sit, nisi plurima dolorem consolentur, non eam sustinet languidus. Vnde *S. Prosper de vita contempl. lib. 2. cap. 5.* Asperitate autem nimia & increpatione offensus, neque increpationem recipit, neque salutem. Et paulò pòst: Argue æquales, obsecra seniores, increpa iuniores, in omni patientia iuxta Apostolum, quia leniter castigatus exhibet reuerentiam castiganti. Qui delinquentem superbo, vel odioso animo corrigit, dicit *Isidor. lib. 3. de summo bono c. 92.* non emendat, sed percutit, & obiurgantis furor est, non dilectio corrigentis: & quicquid lacerato animo dixeris, punientis est impetus, non charitas corrigentis. Vos ô Prælati, ait *S. Anselm. in comment. epist. ad Galath. cap. 7.* instruite leniter subditum, si deliquerit, & vos subditi portate alteri onera alterius, verbi gratia, iram fratris tui tunc portabis cum aduersus eum iratum non irasceris, vt rursum eo tempore, quo te ira præoccupauerit, ille te lenitate & tranquillitate supportet. Ita diuersis temporibus eadem infirmitas potest inuicem ab vtroque portari. 25

Piè, cautéque vigilandum est, vt cum aliquem reprehendere, vel obiurgare nos necessitas cogit, cogitemus, 26

verum

verum tale sit vitium, quod nunquam habuimus, vel quo iam caruimus: Si autem cogitantes nosmetipsos inuenerimus in eodem nos esse vitio, in quo est ille, quem reprehendere parabamus; non reprehendamus, neque obiurgemus; sed tantùm congemiscamus, & non illum ad obtemperandum nobis, sed ad pariter cauendum inuitemus. Nihil est minus ferendum, quàm rationem ab altero vitæ reposcere eum, qui non possit suæ reddere. Vnde *S. Augustin. in Psalm.* 50. ita dicit: Et ille iustus reprehensor est, qui non habet in se quod in illo reprehendatur. Improborum est, dicit *Isidor. lib.* 3. *de summo bono cap.* 32. arguere quicquam in alio, quod adhuc in seipso deprehendit. Et docet *S. Ambros. de Sacerdot.* Peccantes libere potest arguere, qui non meretur audire, hypocritia eiice primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis eiicere festucam de oculo fratris tui. Et *S. August. lib.* 50. *homil.* 5. Corrige te, & tunc poteris fratrem corripere.

SVMMARIVM.

1 *Modestia quid sit ostenditur, & vnde dicatur.*
2 *Modestia in grauitate sita est.*
3 *Modestia gubernatrix, ac moderatrix est omnis gestus, ac motus corporis.*
4 *Ambulare quomodo debeamus, ostenditur.*
5 *Modestiæ regula præscribuntur.*
6 *Risu grauitatis nerui eliduntur.*
7 *Modestia in humilitate crescit.*
8 *Humilitas sola est officij Sacerdotalis erectio.*
9 *Humilitas est custos pudicitiæ, & mater patientiæ, ac virtutum bonum quoddam & stabile fundamentum.*
10 *Humilitas tutissimus est omnium virtutum thesaurus.*

SED MODESTVM.

GLOS. XIII.

1 MODESTIA est virtus, quæ internas animi passiones, & externas actiones serias, & ludicras, sermonem, risum, lusum, motus item, & gestus corporis, atque huius cultum vestitúmque ac totum exterius hominem honestè, ac decenter componit, & moderatur. Vnde dicit *Tullius lib.* 1 *offic.* Modestia, quo in verbo modus inest. Et *S. Ambros. lib.* 1. *offic. cap.* 18. Modestiam à modo sciendi quid deceret, appellatam arbitror. Vult Apostolus Episcopum esse modestum, quia vt est apud *Salomon. Prouerb.* 22. Finis modestiæ timor Domini, diuitiæ, & gloriæ, & vitæ. Hoc vt omnibus pateat admonet idem *Apost. ad Philipp.* 4. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus, qua alios ad Christianissimum capescendum, ipsamque imitandam modestiam inuitetis. Et *ad Colossens.* 3. Induite vos modestiam, vt instar vestis, vos cingat, & tegat, ne quicquam in vobis
2 immodestiæ cernatur, quia, vt ait *S. Gregor. Nazianz. epist.* 139. Modestia in grauitate sita est.

3 Gestus igitur omnis, ac motus corporis eadem modestia gubernatrix, ac moderatrix est, qua in re ait *Cicero lib.* 1. *offic.* Duo sunt maximè fugienda, ne quid effœminatum, aut molle, aut ne quid durum, & rusticum sit: Cauendum etiam in gressu, ne aut tarditatibus vtamur mollioribus, aut in festinationes nimias suscipiamus
4 tarditates. Et *S. Ambros. lib.* 1. *Offic. cap.* 18. monet ne sensim ambulando imitemur histrionicos gestus, aut statuarum motus nutantium, aut gradum transferendo, quasi modulos quosdam seruemus. Nec cursim ambulemus, nisi cum ea causa exigit alicuius periculi, vel iusta necessitas. Est enim in ipso motu, gestu, incessu tenenda verecundia. Et *cap.* 19. Vt molliculum, & infractum, aut vocis sonum, aut gestum corporis non probo, ita neque agrestem, ac rusticum. Naturam imitemur. Eius effigies formula disciplinæ, forma honestatis est. *S. Basil. epist.* 1. Incessus esto nec segnis, ne animum dissolutum declaret, nec cursus vehementis insolentérque incitatus, ne consternatos impetus animi significet. Et *S. August. reg.* 3. In omnibus moribus vestris nihil fiat, quod cuiusquam offendat aspectum, sed quod vestram deceat sanctitatem. Regulæ denique 5
modestiæ hæ præscribi possunt, vt caput rectum, oculi dimissi, manus quietæ teneantur. Vitetur corrugatio frontis, labiorum compressio, vel deductio, incessus festinatio: Sit serenitas, & hilaritas in vultu, munditia, & decens compositio in vestibus, in sermone pauciloquium, sales sine dente, ioci sine vilitate, vox sine clamore, verborum suauitas, ac in gestu, & motu exemplar virtutis.

Risu grauitatis nerui eliduntur, ille namque, vt do- 6
cet *Sapiens*, in ore stultorum abundat. Et *Ecclesiast.* 7. Cor stultorum, vbi lætitia, & 21. Fatuus in risu exaltat vocem suam, vir autem sapiens vix tacite ridebit. Et *Prouerb. cap.* 2. Risum reputaui errorem. Et *cap.* 7. sicut sonitus spinarum ardentium sub olla, sic risus stulti: Pessimum signum tunc est cum quis nulla adueniente causa, summe lætatur, atque ridet: tunc enim nautæ maximam spectant tempestatem, cum sine ventorum flatu, mare dispumat, ac ridet, tacitum prius, & quietum; Hinc *Plato in libro de legib.* affirmat in risu maximum inesse signum, tum grauitatis, tum leuitatis. Cui enim exigua vis risum commouet vehementiorem, declarat se esse inconstantis animi, nec considerare causas tristitiæ, quas miserrimus hominum status secum trahit, quas quia sapiens meditatur, hic non nonnisi tarò, & modice ridet.

Modestia item in humilitate crescit: Vnde Ecclesiæ 7
Præsides quantò honoratiores tantò modestiores, & submissiores esse debét, vt eos monet Scriptura *Eccles.* 3. quantò magnus es, humilia te in omnibus, & Christus Dominus *Luca* 22. Qui maior est in vobis, fiat sicut minor, & qui præcessor est, sicut ministrator. Optimè *S. Basilius serm. de abdicatione rerum.* Non tibi Cleri gradus vllus, ait, animos in altum extollat, humiliet potius: animi enim in virtute progressus, in humilitate progressus est: contráque in postremis relinqui, & inhonoratum esse id non aliunde, quàm elatione progignitur. Quantò ad maiores Sacerdotis gradus accedere tibi propinquius contigerit, eo animos tuos magis dimittito, idque territus exemplo filiorum Aaron *Num.* 10. Nec minus bene *S. Gregor. lib.* 2. *epist.* 34. *ad Ioan. Rauennatem Episcopum.* Sola, inquit, humilitas, vt 8
bene nostis, est officij Sacerdotalis erectio. Decorari pallio volumus forsan moribus indecori, dum nihil in Episcopali ceruice splendidius fulget, quam humilitas. Nam, vt inquit *S. Bernardus de ordine vitæ*, humilitas est 9
custos pudicitiæ, & mater patientiæ, & *in fine libri* 5. *de consideral.* Virtutum bonum quoddam & stabile fundamentum humilitas. Et *serm.* 1. *de Natiuit.* Studete, inquit, humilitati, quæ fundamentum est, custósque vir- 10
tutum, & gratiosus omnibus & iucundus, & perpetuæ pacis socius, nullam bellorum habet materiam: quippe tacitus omnia æquo animo præfert, & incredibili in omnes pace vtitur. Hinc *S. August. serm.* 175. *de tempore*, qui est *secundus de Domini Ascensione.* Videte fratres, ait, magnum miraculum. Altus est Deus, erigit te, & fugit à te: humilias te, & descendit ad te. Quare hoc? quia excelsus Dominus, & humilia respicit, & alta de longe cognoscit *Psalm.* 137. humilia de proximo aspicit, vt attollat: alta, id est superba, de longe cognoscit, vt deprimat. Diuum Augustinum sectatus *B. Gregor. par.* 3. *Pastoralis admon.* 18. dum se, inquit, humiles deiiciunt, ad Dei similitudinem ascendunt. Quid humilitate sublimius, quæ dum se in ima deprimit, auctori suo manenti super omnia coniungitur?

SVMMARIVM.

1 *Lites ab Eccleſiaſticis vitandæ.*
2 *Chilonis tria præcepta referuntur.*
3 *Mala plura ex litibus oriuntur.*

NON LITIGIOSVM.

Glos. XIV.

1 AIVNCTO, & litigio Epiſcopum ne dum, ſed omnes etiam Eccleſiaſticos temperandos eſſe multis in locis *Apoſtolus* noſter admonet, prout 2. *ad Timoth.* 2. Stultas & ſine diſciplina quæſtiones deuita, ſciens quia generant lites. Seruum autem Domini non oportet litigare, ſed manſuetum eſſe ad omnes. Et *ad Titum* 3. Stultas autem quæſtiones, & genealogias, & contentiones, & pugnas legis deuita. Et 1. *ad Corinth.* 11. Si quis videtur contentioſus eſſe, nos talem conſuetudinem non habemus, neque Eccleſia Dei. Sanè Apoſtolus cenſuit potius iniuriam patiendam, quàm iure contendendum, præſertim cum ſiniſtra opinione 1. *ad Corinth.* 6. doctus vtique à Chriſto *Matth.* 5. Ei, inquit, qui vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium. Quod adeo verum eſt, vt neque Gentiles fu-
2 gerit. Chilonis tria præcepta aureis litteris Delphis conſecrata fuere. Primum: Noſce te ipſum. Secundum: Ne nimium capias. Tertium: Æris alieni, atque litis miſeriam fac vt effugias.

3 Plura enim ſunt mala quæ ex litibus oriuntur, earúmque prouocatores mali, ſuperbi, & arrogantes cenſentur; nam vt ait *Salomon. Prouerb.* 11. Inter ſuperbos ſemper ſunt iurgia. Et *cap.* 15. vir iracundus prouocat rixas, qui patiens eſt, mitigat ſuſcitatas. Et *cap.* 17. Semper iurgia quærit malus. Et *cap.* 20. Honor eſt homini, qui ſeparat à contentionibus, omnes autem ſtulti miſcentur contumeliis. Vnde *Eccleſiaſt. cap.* 28. Abſtine te à lite & minues peccata. Et *S. Auguſt. tom.* 1. *reg.* 37. *& epiſt.* 109. Lites, inquit, aut nullas habeatis, aut quam celerrime finiatis, ne ira creſcat in odium, & trabem faciat de feſtuca, & animam faciat homicidam. Cætera quæ ad hoc propoſitum conducere poſſunt tradidi in tract. *de officio & poteſtate Epiſcopi Allegat.* 79.

SVMMARIVM.

1 *Cupiditas qualiter dicatur, oſtenditur.*
2 *Epiſcopi & omnes Clerici peruerſam habendi voluntatem & amorem fugere & execrari debent.*
3 *Auarus non ſolùm eſt qui rapit aliena, ſed & ille, qui cupide ſeruat ſua.*
4 *Auaritia omnium malorum radix.*
5 *Superbia omnium ſcelerum procreatrix ex nimia pecuniæ auiditate, & copia naſcitur.*
6 *Beneficiorum multitudine ſe onerantes cupiditatis & auaritiæ barathro merguntur.*
7 *Diſpenſatio quando excuſabilis, laudabilis, & fidelis dicatur, oſtenditur.*
8 *Sacerdotem nec implicari errore, nec cupiditate violari oportet.*
9 *Cupiditatem, qui à ſe non abſcindit, bonorum auctori inhærere non valet.*

NON CVPIDVM.

Glos. XV.

1 PERTET quoque Epiſcopum non eſſe cupidum, quia tales facilè à iuſto deuiarent *Gratian. in princ.* 43. *diſt.* Secundum quoſdam cupiditas dicitur tripliciter, quandoque pro auaritia ſecundum quod eſt ſpeciale peccatum, ſcilicet inordinatus amor habendi diuitias: quandoque prout eſt genus omnium peccatorum, ſecundum quod importat inordinatum appetitum rei temporalis, & hoc includitur in omni peccato, quia eſt conuerſio ad bonum commutabile, ſed ſic non eſt radix, ſed genus omnium peccatorum: aliquando verò dicitur quædam inordinatio animi ad concupiſcendum bona temporalia inordinate, & hæc eſt habitualis paſſio, ſeu pronitas ad paſſionem ex originali peccato relicta, & non peccatum in actu, ſed radix omnium peccatorum, dicitur igitur auaritia radix omnium malorum. Fugiant igitur 2
& execrentur tanquam funeſtam peſtem non ſolùm Epiſcopi, ſed Clerici omnes peruerſam habendi voluntatem & amorem, cum alieni ab argenti cupiditate eſſe debeant, vt dicit *Apoſt.* non turpe lucrum ſectantes; quò fit, ait ibi *Ambroſ.* quando ſub pia profeſſione quæſtui ſtudetur, vt clericus mercaturæ vacet ſibi à Canonibus prohibitę, ſordidáque obeat officia lucri gratia, & vinum ac frumentum recondat ad annonæ caritatem: hominis enim vita in opum abundantia non conſiſtit, vt Dominus noſter *Luca* 12. admonet his verbis: Videte & cauete ab omni auaritia, quia non in abundantia cuiuſquam vita eius eſt ex his, quæ poſſidet. Neque etiam eo quod quiſque ditior eſt, eo diutius viuit. *S. Auguſt.* 3
ſerm. 28. *de diuerſis* hanc Domini explanans ſententiam, ſic ait: Non ſolùm auarus eſt, qui rapit aliena, ſed & ille auarus eſt, qui cupide ſeruat ſua.

Pecuniæ, vt habetur *Eccleſiaſt.* 10. obediunt omnia, 4
quo loco *S. Ambroſ.* dicit auaritiam, quia omnia mala poteſt admittere, ideò radicem omnium malorum eſſe.

Et ex nimia pecuniæ auiditate & copia naſcitur illa 5
omnium ſcelerum procreatrix ſuperbia, vt tradit *S. Auguſt. ſerm.* 5. *de verb. Domini*, *c.* 9. Nihil eſt, inquit, quod ſic generent diuitiæ quomodo ſuperbiam, omne pomum, omne granum, omne frumentum, omne lignum habet vermem ſuum, vermis diuitiarum ſuperbia: Auaro, dicitur *Eccleſiaſt.* 10. nihil eſt ſceleſtius; nihil eſt iniquius, quàm amare pecuniam, hic enim & animam ſuam venalem habet. *S. Ambroſ. lib.* 2. *offic. cap.* 25. Dominus ad Diſcipulos ſuos ait: Nolite poſſidere aurum, neque argentum, neque pecuniam, quam velut falce pullulantem in pectoribus humanis ſuccidit auaritia. Et idem *Ambroſ. in Apoſtoli locum* 1. *ad Timoth.* 63. Nihil, inquit, tam aſperum, tam pernicioſum eſt, quam ſi Eccleſiaſticus, maximè qui in ſublimi loco eſt, diuitiis huius ſeculi ſtudeat, &c.

Cupiditatis, & auaritiæ barathro merguntur non ſo- 6
lùm, qui bonorum temporalium auiditate nimia tenentur, ſed etiam illi, qui iuxta ſuum ſtatum habentes quo vitam honeſtè tranſigerent ſine Eccleſiæ neceſſitate ſe beneficiorum multitudine onerant, quod prohibet *Concil. Trid. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 16. tuti enim non ſunt etiamſi cum illis diſpenſatum fuerit, dummodo ſine vrgenti cauſa fiat: audi *S. Ambroſ. lib.* 3. *de conſider. ad Eugenium cap.* 4. Quid inquis prohibes diſpenſare? Non, ſed diſſipare: Non ſum tam rudis, vt ignorem poſitos vos diſpenſatores, ſed in ædificationem, non in deſtructionem. Denique quæritur inter diſpenſatores, vt fidelis quis inueniatur: vbi neceſſitas, vrget excuſabilis diſpen- 7
ſatio eſt: vbi vtilitas prouocat diſpenſatio laudabilis eſt: vtilitas dico communis, non propria. Nam cum nihil horum eſt, non plane fidelis diſpenſatio, ſed crudelis diſſipatio eſt. Vnde *Thom. Cantipr. lib.* 1. *Apum cap.* 19. *pag.* 6. 7. *&* 10. non paucos plura beneficia poſſidentes infeliciſſima morte extinctos, & ſe idcirco damnatos eſſe commemorantes allegat.

Virum Catholicum, inquit *S. Leo epiſt.* 51. relatus *in* 8
cap. virum 47. *diſtinct.* & præcipuè Domini Sacerdotem, ſicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate violari, dicente ſancta Scriptura: Poſt concupiſcentias tuas non eas. Mens enim potentiæ auida

Digitized by Google

auida nec abstinere nouit à vetitis, nec gaudere concessis; nec pietati adhibere consensum. Et *S. Gregor.* 9 *lib.7.epist.110.* relatus in *cap.bonorum 47.dist.* ita ait: Bonorum auctori inhærere aliter non valemus, nisi cupiditatem à nobis, quæ omnium malorum radix est, abscindamus. *Et lib.2. epist.25.ad Ioannem Episcopum Squilatinum in fine.* Admonemus fraternitatem tuam vt in commissis sibi animabus solerter inuigilet, & animarum magis lucris, quàm commodis vitæ præsentis intendat. Et *lib.12.epist.6.* Archidiaconum Florentinum ob tenacitatem Episcopatus indignum iudicauit.

SVMMARIVM.

1 *Domum suam diligenter Episcopi gubernare debent.*
2 *Extrema duo cauere debet Pastor, ne aut exterioribus curis nimis deditus ab intimis corruat, aut solis interioribus occupatus, quę foris debet proximis non impendat, & num. 3.*
4 *Episcopus debet esse solicitus ad orationem.*
5 *Familiares Episcopi quomodo edocendi, ostenditur.*
6 *Familiares Episcopi conuenit vt sint viri spirituales.*
7 *Boni in consilio, obsequio, ac contubernio habendi.*
8 *Familiares si non sunt spirituales non diligunt te, sed tua.*
9 *Principi nullum maius indicium bonæ mentis potest ostendere, quam vt adiungat sibi viros virtute, & fama celebres.*
10 *Familiares quales debeant habere Episcopi, ostenditur.*
11 *Regiminis Ecclesiæ argumentum ex dexteritate regiminis politici desumitur.*

SVAE DOMVI BENE præpositum.

GLOS. XVI.

1 DILIGENTER, vt inquit *D. Bernard. ad Eugen. de consid. lib. 4.* Episcopi domum suam gubernare debent, nostet enim *Apost. 1. ad Timoth. 5.* scribens dicit, qui suorum maxime domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior. Iure ergo, qui domui suæ nescit præsse, in Episcopum ordinari prohibetur, quia qui in re minima, de qua sibi familiarior debet cura inesse, fidelis non est, quomodo in Ecclesia Dei (vbi tot sunt, & alieni) solicitam diligentiam adhibebit? Vnde *Hieronymus*, Non enim iustus polluitur ex filiorum vitiis, sed liberras ab Apostolo Ecclesiæ Principi reseruatur, vt talis fiat, qui non timeat propter vitia liberorum extraneos reprehendere, quod tunc fiet, si non erit, quod sibi imputetur, cum enim gressus hominis à Domino dirigantur, nec sint in homine eius viæ, corripere quidem potest, corrigere autem non valet, pulsare potest, non aperire, manus comprimere, non animum mutare. Diligenter guberna domum tuam, inquit *D. Bernardus de consid. ad Eugen. lib. 4.* nam vt dicit Apost. si quis domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit? Non quod minimis domus tuæ intendas, cum sis occupatus maximis. Nullo ergo modo implices animum curis rei familiaris, ac rerum tuarum, cum optreat te habere animum liberum, quem nulla sibi vendicet violenta occupatio: nobilem, quem nulla deorsum trahat indignata affectio: firmum, quem nulla concutiat repentina turbatio: inuictum, quem nulla fatiget etiam continua tribulatio: amplum, quem nulla coarctet rei temporalis amissio: Bonum acquirit gradum, ait *Bernardus serm. 3. de assumpt. Virg.* qui bene ministrauerit; forte meliorem, qui bene vacauerit Deo; optimum autem, qui perfectus est in vtroque.

Duo extrema, vt ait *Gregor.* cauere debet Pastor, ne 2 aut exterioribus curis nimis deditus ab intimis corruat: aut solis interioribus occupatus, quę foris debet proximis non impendat. Incidentes in primum extremum sunt illi, qui obliti se datos esse in Prælatos propter salutem animarum diebus ac noctibus solis curis externis incumbunt. Quò fit, vt interna (quæ alios docere debuerant) ignorent: quò etiam fit, vt subditi non proficiant, sed potius in spiritualibus torpeant: quia non habent Pastorem eorum animas ad cœlestia subleuantem, & ducem viam perfectionis ostendentem. Si enim à duce itineris erratur, exercitus sequens quomodo pertinget? Hic enim potius terreni iudicis; quàm cœlestis ducis officium exercens terrenis studiis suis excæcat oculos subditorum. Vnde dominus *Luc.21.* non solum Pastores, sed & omnes admonet dicens: Videte ne grauentur corda vestra in crapula & ebrietate, & curis huius seculi, & *Apost.* noster *2. ad Timoth. 2.* Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus, &c. Et item: Quæ sursum sunt sapite, quæ sursum sunt quærite, non quæ super terram, mortui enim estis, &c. Quod si Episcopi dixerint: Multa nobis secularia negotia commissa sunt: respondet *Gregor. in Pastor. par. 2. cap. 7.* adducens illud nostri *Apost. 1. ad Corinth. 6.* Secularia iudicia si habueritis, contemptibiles, qui sunt in Ecclesia illos constituite ad iudicandum, vt scilicet illi in terrenis & secularibus negotiis occupentur, qui penetrare intima nequeunt. Ideò merito Iethro arguebat Moysen, quia terrenis populi negotiis, labore seruiebat nimio, consulens vt ad iurgia dirimenda alios constitueret iudices, vt ipse liberius vacaret arcanis cœlestibus cognoscendis ad populum erudiendum. Igitur à subditis inferiora gerenda sunt, à Rectoribus summa cogitanda, vt scilicet oculum, qui prouidendis gressibus præminet, cura pulueris non obscuret; pedum namque est puluere inuolui; monstruosum autem est, quod caput (id est Pastor) ad puluerem recuruetur, & cum eo inuoluatur. Et de his Pastoribus dicitur: Quomodo obscuratum est aurum, &c. Et lapides Sanctuarij dispersi sunt in medio platearum, id est in latitudine negotiorum terrenorum relinquentes secreta Sanctuarij. Igitur concludit *Gregor.* vbi proxime, secularia negotia aliquando ex compassione toleranda sunt, nunquam vero ex amore requirenda: ne cum mentem diligentis aggrauant hanc suo vitam pondere ad ima de cœlestibus mergant. Ideo semper cauendum Pastoribus, ne dum temporali solicitudini incautè deseruiunt, & vehementer incumbunt, ab intimo amore refrigescant, & foras fusi, obliuisci non metuant se esse animarum Pastores.

Cauendum etiam est alterum extremum. Sunt enim 3 (ait idem *Gregor. d. loco*) quidam, qui sic sibi vacare ad spiritualia appetunt, vt rebus exterioribus nullatenus occupentur, quorum nimirum prædicatio plerumque despicitur: quia subditis necessaria pro vita temporali non tribuunt. Egentis enim mentem sermo prædicantis non penetrat, quem misericordia eius non rigat. Sic ergo oues oportet interno pastu saginare, vt etiam eis exteriora prouideantur: Ideo *Paul. 1. ad Timoth. 5.* Si quis autem suorum, & maxime domesticorum curam non habet, &c. Igitur Pastores neque vehementer incumbant curis exterioribus, neque ex toto eas relinquant, & ad hoc adducit illud *Ezech.44.* vbi præcipitur Sacerdotibus, vt neque radant capillos, neque comam nutriant, sed dumtaxat tondeant. Per capillos enim externæ curæ significantur: quæ si nimis crescunt, oculos internos impediunt, ne videre possint. Non sunt ergo radendæ ex toto, sed tondendæ, idest, sub certa mensura tenendæ. Vnde *D. Bernard. lib. 1. de consider. ad Eugenium* sic ait: Itaque consulo tibi, non fias

ſeruus hominum, non conſumas totum tempus in audiendo leges Iuſtiniani, lites, & cauillationes: dic illud *Pſalm.* 118. Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, ſed non vt lex tua. Tuum principale munus eſt ædificare Eccleſiam, docere populos, meditari in lege Domini, quæ ſola eſt immaculata conuertens animas. Non dico quod totum te ſubtrahas illis ſecularibus occupationibus, ſed quod non trades te totum. Si es homo omnium omnibus factus, eſto etiam tui: alioquin quid tibi prodeſt, ſi vniuerſos lucreris, & te ipſum perdas? Habe igitur te, & ſi omnes veniunt ad bibendum de fonte tuo, bibe etiam & tu, tu ſolus ſitiens permanebis. Qui ſibi nequam, cui bonus? Itaque non totum te des actioni, neque ſemper; ſed conſiderationi aliquid tui cordis, & temporis ſequeſtra vacans Deo: quia & ibi præordinas, quæ agenda ſunt ſecundum Deum, ne præcipitanter fiant, ibi primo ſcrutaris, & ordinas effectus, & actus tuos, demum alienos. Itaque huic tam pio, quàm vtili otio nullam in vita operam dare, vitam perdere eſt. Imitare Sanctum Gregorium, qui vltimam partem Ezechielis obſcuriſſimam in otio expoſuit, eo tempore, quo Vrbs erat obſeſſa, & in ſumma tempeſtate negotiorum, vt ex eius præfatione liquet.

4 Epiſcopus igitur debet eſſe ſolicitus ad orationem, quò per eam Deo interno amore coniungatur, petens ab eo vt ipſum cuſtodiat, ne peccet, qui alios à peccatis auertere debet, vt det tibi ſapientiam ad populum regendum, qui dat omnibus affluenter, & non improperat; qui & orare tenetur pro tota ciuitate, imò pro omnibus viuentibus, & fidelibus defunctis, vt dicit *S. Chryſoſt. lib. 6. de Sacerdotio.* Vnde ter ſaltem in die in oratione aſſiduus ſit, mane, meridie, & veſperi, & ob id domi capellam magnificè extructam habeat, vbi quotidie Miſſam celebret; & de obligatione Epiſcopi celebrandi Miſſam agit *Marc. Anton. Gennen. in man. Paſtorum cap.* 12.

5 Circa familiares ab Epiſcopis aſſumendos *D. Bernard. lib. 4. de conſid. ad Eugenium* hæc monet: Studeas ſcire mores, & ſtudia familiarium tuorum: non decet, vt vitia domus tuæ vltimus ſcias, quod quamplurimis nouimus contigiſſe. Alius alia diſpenſet, tu de diſciplina prouide, illud nemini credas: ſi inſolentior coram te, vel ſermo ſonuerit, vel habitus apparuerit, manus tua ſuper huiuſmodi; Vlciſcere iniuriam tuam, impunitas auſum parit, auſus exceſſum. Domum Epiſcopi decet Sanctitudo, honeſtas in vultu, inceſſu, habitu, &c. Diſcant à te Coepiſcopi comatulosè pueros, & comptos adoleſcentes ſecum non habere: certè inter mitratos diſcurrere calamiſtratos non decet. Et maxime conuenit, vt familiares Epiſcopi ſint viri ſpirituales; 6 nam vt dicit *Gregor. ſuper Ezechiel.* Qui Sanctis adhæret, ex aſſiduitate viſionis, locutionis, exemplo operis, accipit vnde accendatur in Deum, vitia fugiat, minuſque ſentiuntur labores virtutis: ſciunt enim illi compati, ſciunt gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus, libenterque ſuſtinent penuriam temporalium.

7 Hinc *Bernard. ad Epiſcopum Gebenen. epiſt.* 28. ſic ait: Omnia fac cum conſilio, nec tamen omnium, aut quorumcumque, ſed tantum bonorum. Bonos in conſilio, bonos in obſequio, ac contubernio, qui vitæ, & honeſtati tuæ cuſtodes ſint, & teſtes. Summa, inquit *Sanctus Baſilius ſerm. de abdicatione rerum*, vigilantia, acerrimaque in omnes partes animi circumſpectione operam dato, vt aliquem virum tibi inuenias, quem in omnibus deinceps delectæ tibi vitæ ſtudiis certiſſimum ducem ſequare, eiuſmodique, qui rectum iter ad Deum volentibus pergere, ſciat is commonſtrare: qui ornatus virtutibus ſit, cuius vniuerſæ totius ipſius vitæ actiones teſtimonio ſint, charitatem in eo erga Deum ineſſe, qui diuinarum literarum ſcientiam habeat, virum integerrimum nec vlli diſtractioni indulgentem, ab auaritia abhorrentem, minime libenter gerendis ſe negotiis admiſcentem, quietum, amantem Deum, egentium ſtudioſum, minime iracundum, iniuriarum immemorem, natura propenſum ad eos docendos, qui ad ipſum accedant, quem gloria inanis non inflet, ſuperbia non extollat, adulatio non frangat, ſeuerum, atque conſtantem, cui denique nihil ſit præſtantiùs honore Dei.

Idem *Bernard. de conſid. lib. 4. ad Eugenium* ſic ait: 8 Tales ſtudeto habere familiares, qui ſi velles aliquatenus deuiare, non ſinerent, frænarent præcipitem, dormitantem excitarent, quorum libertas excedentem corrigeret, extollentem reprimeret, quorum conſtantia, & fortitudo nutantem firmaret, erigeret diffidentem, quorum Sanctitas ad omnia te bona incitaret. Familiares tui ſi non ſunt ſpirituales, non diligunt te, ſed tua; immo nec te, nec tua, ſed quæ ſua ſunt quærunt: & ea venantur adulationibus.

Commin. in lib. 3. Commet. dicit nullum maius indi- 9 cium bonæ mentis Princeps poteſt oſtendere, quàm vt adiungat ſibi viros virtute, & fama celebres; nam omnes ſtatim iudicabunt eum talem eſſe, quales ij, qui apud illum. Et *Caſſiodor. lib. 4. var. epiſt.* 3. Ad ornamentum palatij pertinere aptas dignitatibus perſonas eligere, quia de claritate ſeruientium creſcit fama dominorum. Laudat *Claudian.* Stiliconem ſuum *lib. 2. in Stilic.* quia in hoc nec nobilitati, nec ignobilitati deferebat, ſed tantum meritis famulorum. Et *Iſocrat. ad Nic.* ita conſuluit: Principatum adeptus nullius improbi miniſterio vtitor; nam quicquid ille deliquerit, tibi veluti auctori imputabitur.

Erit igitur Epiſcopus domui ſuæ bene præpoſitus, ſi 10 attendat diligenter ne in ea ſint rixoſi, vinoſi, impudici, cupidi, elati, blaſphemi, & voluptatum amatores, vt docet *Concil. Trident. ſeſſ. 2. cap. vni.* obſeruant *Fuſch. de viſitat. lib. 1. cap. 3. n. 7. Marc. Anton. Gennen. in manuali Prælat. cap.* 22. *Campan. in diuerſorio Iuris Canon. rub. 4. num.* 44. proinde cum tantum numerum habeat, quo & Eccleſiæ vtilitati, & ipſius neceſſitati conſuli poſſit, & in eo mulierem nullam, nec aliquem qui viginti annis minor ſit natu, & quamplures fieri poteſt clericos habeat, & inter hos duos Sacris initiatos bonæ conuerſationis, qui quaſi teſtes ſint ſanctæ eius conuerſationis & ſtudij *cap. diaconi* 93. *diſtinct.* & imprimis litteratos ſecum habeat *cap. eſto, vbi gloſ. 95. diſtinct.* alterum præterea habeat moribus ſpectatum, qui familiæ præfectus ſit, & eam piè inſtruat, & corrigat, ac in ſacris edoceat. Nullus familiæ Epiſcopi arma ferat, niſi in itinere neceſſitatis cauſa Epiſcopi arbitrio, nigro tantum, vel fuſco colore vtens, à ſerico, auro, argento, & vario colore abſtinens, & ſimplici veſtitu contentus. Curet Epiſcopus vt omnes eius familiares quotidie Miſſam audiant, & clerici ſaltem ſimiliter cum ipſo, ſemel in hebdomada ieiunent, ac bis in Aduentu, præter ſtata Eccleſiæ ieiunia, vtque ſemel ſaltem in menſe Sacram Euchariſtiam ſuſcipiant: at in Aduentu & Quadrageſima diebus Dominicis clerici ſaltem, ac dum familia cibum capit Sacra lectio adhibeatur. Curet etiam Epiſcopus ne inertiæ dediti aliqui ſint, ſed honeſtis actionibus occupati, & vt abſtinentes à flagitioſorum hominum conſuetudine, & locis vbi turpiter viuitur, nec foris pernoctantes, & abſtinentes à iocis, & inanibus oblectamentis, & libris huiuſmodi continentibus, religionem & pietatem præ ſe ferant, ac oſtendant ſe dignos eſſe, qui populi duci miniſtrent. Quotidie verò Epiſcopus in veſperi antequam ad cœnam accedatur cum iis litanias, & preces deuotè recitet, & piè oret, ac ſalutaribus monitis ad vitæ innocentiam, integritatem, pietatem, humilitatem, & alias virtutes

Digitized by Google

virtutes Christianas exercendas accendat, & curet, vt quolibet die post orationem vnus, aut alter clericus sermonem in oratorio habeat, quò pie ad virtutem aliquam amplectendam, vel vitium fugiendum hortetur: vt vere certior fiat Episcopus quomodo familia eius viuat, visitet eam frequenter & eius gressus exploret, bonos præmiis, & laudibus afficiendo, malos contrà corrigendo, & incorrigibiles expellendo. Cum domo Episcopus egreditur, familia eidem assistat, & modeste comitetur. Cum aliquis ex ea ægrotat, Episcopus eum paternè inuisat, & omni eius necessitati opportune succurrat.

11 Postquam noster Apostolus ostendit Episcopum domui suæ bene præpositum oportère debere, ex œconomicæ rectionis dexteritate sumpsit coniecturam, & iudicium de gubernandæ Ecclesiæ industria. Si quis autem, ait, domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit? Qui etiam eiusdem epistolæ *Timothei cap.5.* Si quis autem, ait, suorum maxime domesticorum curam (vt corporis, & potissimum animæ saluti prouideat, & consulat) non habet, fidem negauit, (si non verbo negauit saltem facto, quia & suam, & Christianæ Religionis bonam famam negligit, vnde eius contemptus, & obtrectatio nascitur) & est infideli deterior, (vt qui naturæ, & humanæ charitatis impulsu suæ familiæ potius, quam exteriorum rationem & prouisionem habeat.) Vnde *S. Chrysostom. homil. 14. in hanc epist.* sic ait: Plerique virtutem suam sibi satis esse ad salutem putant: & si vitam suam ritè disponant, deesse sibi nihil arbitrantur, sed hi profectò falluntur: Idque apertè satis indicat seruus ille, qui talentum vnum sibi a Domino creditum fodit in terram *Matt.25.* neque enim imminutum illud, sed integrum, & huiusmodi quale acceperat, retulit. Euidenter & *Beatus Paulus* hoc loco id ipsum asserit, dicens: Si quis suorum ad se pertinentium curam non habet, (curæ nomine prouidentiam animæ, & corporis significat) fidem negauit. Deum, ait ad *Titum 1.* verbis se scire confitentur, factis autem negant.

12 Ex aptitudine, inquit Modernus quidam, & dexteritate regiminis œconomici sumitur iudicium de aptitudine ad regimen politicum & ecclesiasticum; qui enim bene domum suam moderatur, signum est quod idem bene reget Ecclesiam. Vnde *Hieron. ad Oceanum*: Vult, inquit Apostolus, Episcopum domum suam bene regere, non vt opes augeat, non vt regias paret epulas, non vt cælatas patinas struat, non vt phasidis aues lentis pauonibus coquat, qui ad ossa perueniant, & superficiem carnis non dissoluant artifici temperamento; sed vt quod populo præcepturus est, prius à domesticis exigat. Vnde ait *Theodoret.* qui parua nescit administrare, quomodo poterit ei credi cura præstantiorum ac diuinorum? Et *Ambros.* Manifestum est, quia tunc potest idoneus Rector futurus probari, si priùs domum suam rectè gubernauerit, qui enim in minimis fidelis est, & in magnis fidelis erit. *Paulus* enim omnino necessariò à minori negando concludit, nam qui familiam non potest recte administrare, is ecclesiasticæ præfecturæ, quæ multò est tum difficilior, tum laboriosior par esse non potest: sic namque *Chrysost.* Ecclesia, inquit, est velut domus quædam, ac sicut in domo vxor est, & filij, ac serui, omniumque cura, ac regimen incumbit viro; ita ferme & in Ecclesia videas. Est autem longe facilius domum, quàm Ecclesiam regere. Qui igitur rem, vt dixi, familiarem dispensare congrue nescit, is quo pacto Ecclesiæ præesse conuenienter posse putandus est?

SVMMARIVM.

1 *Neophytus deducitur à neos, quod est nouum, & phytos quod est Fides, quasi nouus in Fide.*

2 *Neophytus est ille, qui à reprobata religione conuersus de recenti Christianæ militiæ nomen dedit.*

3 *Neophyti nuncupari non debent, qui à multo tempore. b Infidelitate ad Christianismum sunt conuersi.*

4 *Neophyti nuncupari non possunt qui a nativitate Sacro Baptismate fuerunt ablati.*

5 *Neophytus quare ad Episcopatum non sit promouendus; ostenditur.*

6 *Neophytus ad Ordines Sacros non est promouendus.*

7 *Neophyti vitæ qualitas quando ostendit illum esse, talem, qualem decet esse bonum Sacerdotem, tunc potest ordinari.*

8 *Papa promouens neophytum ad Episcopatum, videtur cum eo dispensare.*

9 *Alexander de Franciscis, vulgo Hebrainus nuncupatus, Ordinis Prædicatorum à Clemente VIII. ad Episcopatum promotus.*

10 *Baptismum solemne familiæ cuiusdam ex primariis inter Iudæos à Pio V. Pont. Max. factum.*

11 *Salomon Corcossus Hebræus à Gregor XIII. baptizatus, & honoribus decoratus.*

12 *Gratiis amplioribus honorandi, qui renati sunt fonte Baptismatis pristina cæcitate dimissa.*

13 *Homines vndecunque nascantur, si parentum vitia non sectentur, & Deum rectè colant, honesti, & salui erunt.*

14 *Familia nulla, cognatio, patriaue sapientis est, præter virtutes, & actiones eius.*

15 *Nobilitas summa est clarum esse virtute.*

16 *Nobilitas vera non ex sanguine, & carne, sed ex virtute animi accipit formam, & claritatem.*

17 *De vitio parentum non est quis laudandus, aut vituperandus.*

18 *Ordinandus est in Ecclesia, qui eam diligat, non deglubat.*

19 *Generis differentia ad Ecclesiastica beneficia, publicaque officia obtinenda operatur grauia inter vtrumque populum dissidia.*

20 *Communio in omnibus hominibus est diligenda.*

21 *Vnitas à Domino, & per Apostolos tradita, quantum possibile fuerit, obtineri debet.*

22 *Statuta quod neophyti, & descendentes ab eis non admittantur ad Ecclesiastica beneficia, probanda non sunt.*

23 *Lex constituens generis differentiam generaliter dicitur facta in odium certarum personarum, & est nulla.*

24 *Statuta prædicta probanda videntur, quando eorum prohibitio non est indefinita, sed restricta ad certos gradus.*

25 *Prohibitio generalis vltra quartum gradum non potest esse rationabilis.*

26 *Statuta prædicta valida erunt, si eorum prohibitio restricta fuerit ad certas Ecclesias.*

27 *Conditio adiecta in limine fundationis Ecclesiæ per patronum, vel fundatorem, quod non possint beneficiarij recipi, nisi descendentes ex puris, & antiquis Christianis, valida est.*

28 *Fundator in limine fundationis potest apponere quascumque conditiones, etiamsi sint contra ius, nisi sint natura impossibiles, vel aliàs à iure improbatæ.*

29 *Statuta quod neophyti, & descendentes ab eis, non admittantur ad Ecclesiastica beneficia, sunt pœnalia, exorbitantia, & strictè accipienda.*

30 *Constitutiones aut breuia contra descendentes ex genere Hebræorum Regni Portugalliæ, referuntur.*

31 *Prebenda dimidia, portionaria, & tertianaria non veniunt appellatione canonicatus.*

32 *Constitutio prohibens certo generi personarum obtinere principales dignitates Collegiatarum Ecclesiarum, comprehendit tantum vnam principalem in qualibet Collegiata.*

33 *Prior in Lusitania dicitur prima dignitas in Collegiata.*

34 *Constitutio prohibens certo generi personarum obtinere*

Parochiales Eccleſias curam animarum habentes, non comprehendit illas, quæ ſunt vnitæ in perpetuum, & acceſſoriè alteri beneficio non parochiali, vel curato.

35 *Cura animarum probatur eſſe penes illum, cui incumbit ſpecialiter iuriſdictio ſpiritualis, ideſt adminiſtratio Sacramentorum.*

36 *Beneficij vniti nomen & titulus extinctus & ſuppreſſus eſt, ita vt amplius non cenſeatur vacare, nec in eo vllus poſſit inſtitui.*

37 *Vnionis littera non dicuntur de beneficio, ſed de proprietate, & re profana.*

38 *Vnionis cauſa non dicitur amplius beneficialis.*

39 *Beneficia illa dicuntur curam animarum habere, quæ eam habent actu, non verò habitu.*

40 *Cura animarum vbi ſimpliciter fit mentio, intelligitur ſemper de cura actuali, & non habituali.*

41 *Epiſcopi arbitrio relinquitur an oporteat ponere perpetuum Vicarium in parochialibus vnitis.*

42 *Declaratur extranag. execrabilis verſ. quantum de præbend.*

43 *Beneficiatus qui habet annexã Parochialem ſuo beneficio, non intitulatur in Parochiali, ſed in beneficio, cui eſt annexa acceſſoriè, & in perpetuum.*

44 *Vicarius Epiſcopi temporalis eſt, dignitas verò Vicariatus perpetua indicatur.*

45 *Capitulum excludens promiſſum ob impuritatem ſanguinis, tenetur probare cauſam excluſionis.*

46 *Nemo natus inter Chriſtianos grauatur onere probandi ſe eſſe natum ex puris Chriſtianis.*

47 *Statutum Toletanum cum vtatur verbo, progenie, non exigit probationem macula in certo gradu, ſed ſufficit quod ipſa progenies ſit infecta.*

48 *Capitulo volente repellere promiſſum tanquam impurum, quando incumbat ipſi promiſſo onus probandi ſe purum, oſtenditur.*

49 *Informatio de genere nunquam præſtat exceptionem rei iudicatæ.*

50 *Exceptio impuritatis debet plene & concludenter probari, & num 45. quando per famam poſſit probari.*

51 *Impuritas ſanguinis per famam concludenter probari non poteſt niſi ſit perpetua, & illaſa apud omnes & appareat oriri potuiſſe ex aliqua probabili cauſa, quæque contrariis probationibus non debilitetur.*

NON NEOPHYTVM.

GLOS. XVII.

1 NEOPHYTVS deducitur à verbo, neos, quod eſt nouum, & phytos, quod eſt fides, quaſi nouus in fide, iuxta *gloſ. Nicolai de Lyra ſuper hunc Apoſtoli locum, Turrecrem. in ſum. 48. diſt. num. 1. Salzed. ad* 2 *Bernard. in præll. cap. 22. num. 1. in nouiſſ. edit.* Dicimus igitur neophytum, qui à reprobata religione conuerſus de recenti Chriſtianæ Militiæ nomen dedit *cap. 48. ſicut* 3 48. *diſt.* nam ij, qui à multo tempore ab infidelitate ad 4 Chriſtianiſmum ſunt conuerſi, neophyti nuncupari non debent, quamuis iniuriosè hoc nomine appellentur ab aliquibus, quos grauibus verbis arguunt *Turrec. d. loco num. 2. verſ. ex qua deſcriptione, Nau. in man. cap. 27. ſub num. 105. verſ. dixi recentior conuerſus*; multóque minus hoc nomine poſſunt appellari eorum filij, & deſcendentes, qui nati à parentibus conuerſis à natiuitate ſunt Sacro Baptiſmo lauati *Cou. in Clem. ſi furioſus par. 1. §. 2. num. 7. verſ. prima concluſio, Nau. d. n. 105. verſ. tertio dico, Hoieda de incompatib. benefic. par. 1. cap. 24. num. 2. Greg. de Valentia tom. 4. diſp. 7. puncto 3. §. 3. Sayr. de cenſuris lib. 6. cap. 23. ſub num. 11. Flamin. de reſignat. lib. 4. queſt. 4. num. 22.*

5 Ad Epiſcopatum non eſſe promouendum neophytum dicit Apoſtolus in præſenti, ne in ſuperbiam elatus in iudicium incidat diaboli, fortaſſe credens Fidem Chriſtianam eius auxilio indigere, ac ſine eo regi minime poſſe, vt hic gloſſauit *Lirinſ. & gloſ. in ſum. 48. diſt.* Rectè autem metuit Apoſtolus tumorem ſuperbiæ, nam vt ſcribit *Hieron. epiſt. 83. ad Ocean.* ignorat momentaneus Sacerdos humilitatem, & manſuetudinem ruſticorum, ignorat blanditias Chriſtianas, neſcit ſe ipſum contemnere, de dignitate transfertur ad dignitatem, non ieiunauit, non fleuit, non mores ſuos ſæpe reprehendit, & aſſidua meditatione correxit, non ſubſtantiam pauperibus erogauit, de cathedra quodammodo ducitur ad cathedram, ideſt, de ſuperbia ad ſuperbiam. Et in eandem ſententiam *Ambroſ.* Verum eſt, ait, quia rudis in Fide ſolet extolli ſuperbia, maxime ſi accipiat Ordinem: nouitate enim, & poteſtate inflatur arbitrans ſe præ cæteris digniorem. Videns enim primo anno natiuitatis collatum in ſe honorem, putat non magis ad ſuum, ſed aliorum profectum ſe vocatum, quaſi beneficium religioni det magis, quam accipiat ab ea; per quam rem elatus incurrit in iudiciũ diaboli, inuenta enim occaſione ſuperbiæ illius, Satanas præcipitat eum: ratio etiam illa mihi placet, quia ruit murus, cùm pondus tignorum humore nondum exſiccato apponitur ex *Felino in cap. eam te, verſ. limita ſecundo ſub num. 12. de reſcriptis*, tum quia vt tradit *D. Hieron. ſuper epiſt. Pauli ad Titum*, & refertur in *ſum. 48. diſt.* non licèt, vt qui erat heri catechumenus, hodie fiat Epiſcopus, qui heri erat in theatro, hodie ſedeat in Eccleſia, qui veſperi erat in circo, hodie miniſtret in Altari, qui dudum fuerat fautor hiſtrionum, hodie ſit conſecrator Virginum; tum etiam quia, vt ibi ait *gloſ. verbo prohibentur*, is alios edocere non poteſt, qui nunquam ipſe didicit: tum denique quia aliis ſe conformare non poterit, cum nunquam ipſe ſtatum Eccleſiæ regendo expertus eſt. Nec nuper, inquit *Anſelmus*, baptizatus, nec nuper à ſecularibus negotiis, vel à militia ſeparatus fieri debet Epiſcopus, quia vnuſquiſque talis eſt neophytus. Hinc emanauit *Canon Apoſtolicus* 80. cuius ſententiam explicat *Origen. lib. 3. contra Celſ.* his plnè verbis: Qui ex gentili, vel ex Iudæo fit Chriſtianus, aut ex vita praua ad honeſtam conuertitur, ne ſtatim Epiſcopus fiat: indignum eſt enim, vt qui nondum documentum vitæ ſuæ dederit, aliorum fiat magiſter. Vnde ad Ordines Sacros non debere neophytum promoueri probare videtur tex. *in cap. Neophytus* 61. 6 *diſt. & in eo.* tradunt *Turrec. in c. 2. n. 1. 48. diſt. Ripa in c. eam te nunc. 31. verſ. tertio reſpondet, de reſcriptis*, vbi *Dec. num. 32. Cou. d. num. 7. verſ. ſecunda concluſio, Hoieda de incompatib. benefic. par. 1. cap. 24. num. 3. Majol. de irregularit. lib. 1. cap. 31. Marquar. de Iudæis par. 3. cap. 5. ſub num. 8. Azor. inſtit. moralium par. 1. lib. 4. cap. 2. quæſt. 2. Campan. in diuerſorio iuris Canon. rub. 11. cap. 7. num. 1.* vbi *num. 5.* reſoluit in neophyto volente ſe ordinare tam ad Sacros Ordines, quam ad minores requiri tranſactum biennium à ſua conuerſione. *Henriq. lib. 14. de irregular. cap. 4. num. 7.* ait cum Neophyto bene inſtructo, & confirmato in fide poſſe Epiſcopum diſpenſare. Verum optime ex *Cou. d. §. 2. num. 8. concl. 3. & Auila de cenſur. p. 7. diſp. 4. dub. 4.* tenet *Sanch. in præceptis decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 28. num. 12.* Neophytos deſcendentes ex Iudæis vel Mauris quamuis non ſint ante vſum rationis baptizati, ſed poſt, poſſe ad ſacros ordines, & & beneficia promoueri cum iudicio Epiſcopi; nec in hoc caſu eſſe expectandam ſummi Pont. diſpenſationem, ſed tantum Epiſcopi arbitrio conſecrandos eſſe huiuſmodi nouiter ad fidẽ cõuerſos, ſi ſint tales, vt meritò dicendi ſint veterani Chriſtiani, vel ex morum probitate, & integra legis Euangelicæ inſtructione, vel ex antiqua Chriſtianæ religionis profeſſione.

Quando igitur qualitas vitæ neophyti oſtendit illum 7 eſſe

eſſe talem qualem decet eſſe bonum Sacerdotem, ceſſat ratio prohibitionis, & conſequenter ceſſat prohibitio propter rationem inducta, vt ſunt expreſſa verba *dict. cap. Neophytus*, vbi Vercellenſes vituperabant electionem Ambroſij, quia neophytus erat, quibus reſpondit idem Ambroſius, hoc ideo eſſe prohibitum ab Apoſtolo, quia neophyti conſueuerant propter honores ſuperbire, ſed ſi humiles inueniantur, bene poſſunt ordinari, refert *Alphonſ. Aluarez Guerrero in ſpeculo iuris Pontificij cap.* 10. *paulo poſt princip. pag.* 31. Cum prohibitio hæc Apoſtoli quod neophytus ad Epiſcopatum non promoueatur, non ſit ex præcepto Chriſti, ſed ſecundum legem communem, quia ipſe hoc pronuntiauit tanquam Eccleſiæ Doctor, non vti præcipiens nomine Chriſti *d. cap. neophytus*, *Turrec. in ſum. 48. diſt. num. 4. verſ. ad ſecundam patet. Azor. par. 1. lib.* 8 *4. cap. 6. quæſt. 12. verſ. verius tamen.* Ideo eo ipſo quod Papa promouet neophytum ad Epiſcopatum ſcienter, videtur cum eo diſpenſaſſe, quia illius irregularitas non eſt ſimilis aliis, quæ requirunt diſpenſationem, ſed remittitur arbitrio ſuperioris, qui propterea illum promouendo, videtur declaraſſe eum eſſe in Fide ſolidatum, ac proinde impedimentum in eo ceſſaſſe *Con. d. num. 7. verſ. ſecunda concluſio, Hoieda d. cap. 24. numer. 3.*

9 Quare Summi Pontifices aliquando ad Epiſcopatus neophytos promouerunt poſt longam vitæ probationem, & poſtquam in eis concurreret qualitas humiliatis, & in Fide ſolidati apparerent, vt vidimus ætate noſtra Alexandrum de Franciſcis, vulgo Hebrainum nuncupatum, à Clemente VIII. ad Epiſcopatum Foroliuienſem aſſumptum, qui quamuis eſſet in Hebraiſmo natus, & altus; ad Fidem tamen conuerſus non ſolum Chriſtianam pietatem ſinceris fuit amplexatus affectibus, ſed Sanctiſſimam Dominicanam familiam ingreſſus, ibi euaſit homo charitatis inſignis, & prædicator egregius, quod ſufficere viſum fuit, vt illi Epiſcopale munus committeretur.

10 Sic etiam iidem Summi Pontifices propagandæ religionis zelo huiuſmodi neophytos ex primariis Iudæorum familiis conuerſos ad honores promouebant, tum vt ipſi animaduerterent Chriſtianam religionem ſibi terrenas dignitates non ſubſtuliſſe, iuxta illud: Non eripit mortalia, qui regna dat cœleſtia; tum etiam vt cæteri illorum exemplo ad Fidem capeſſendam allicerentur. Vnde ſanctæ memoriæ Pius V. familiam quandam ex primariis inter Iudæos ad Fidem Chriſtianam conuerſam in Eccleſia Sancti Petri magno populorum concurſu, & apparatu propria manu baptizauit, ac deinde ſtemmate nobilitatis, priuilegiis inſignioribus, proprioque cognomine decorauit, vt teſtantur *Genebr. in chron. Surius in compendio hiſtoria*, & omnes, qui
11 eius vitam ſcripſerunt. Sic etiam Gregorius XIII. æternæ mem. Pontifex Salomonem Corcoſſum inter eoſdem Iudæos familiæ antiquitate primarium, ac multis opibus florentem, ad Fidem venientem baptizauit, propriumque nomen, cognomen, arma, & nobilitatem Romanam præſe, ſuiſque donauit, qui poſtea vti nobilis electus fuit conſeruator Vrbis.

12 Dignum & iuri conſonum eſt, vt renati fonte baptiſmatis, priſtina cæcitate dimiſſa, amplioribus fauoribus & gratiis proſequantur, vt ſic de ſeruitute ad libertatem tranſire videantur, *Extrau. 2. de Iude. inter communes*: illis igitur, quæ Chriſtianum decent hominem, nullo modo debent priuari, præcipuè ſi eorum conuerſio ſit plene probata, & multò magis, & à fortiori ſi ipſi eorumque parentes Chriſtianam profeſſi fuiſſent religionem, quamuis è gente Iudæorum genus deducerent. Non eſt enim diſtinctio Iudæi & Græci, nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum *Apoſt. ad Rom. c.* 10. Omnes nos in vnum corpus baptizati ſumus ſiue Iudæi, ſiue Gentiles, &c. *idem i. ad Corinth.* 12. & in omnes nationes gratia Spiritus ſancti effuſa eſt *Actor.* 10. *in fine.* quibus in locis Apoſtolum mira ſemper dexteritate ſtuduiſſe æqualitatem in vtroque populo ſtabilire docent *DD. Hieron. Aug. & Anſelm. in d. cap.* 10. *ad Romanos.*

Cum Tobias interrogaſſet Angelum, qui filium 13
erat comitaturus, de qua Domo, aut de qua Tribu eſſet, reſpondit ei Angelus: Genus quæris mercenarij, an ipſum mercenarium, qui cum filio eat? quaſi diceret, non genus hominum, ſed perſonas eſſe perpendendas. Et *D. Auguſt. lib. de bono coniug. cap.* 16. relatus *in cap. vndecumque* 56. *diſt.* ſic ait: Vndecumque homines naſcantur, ſi parentum vitia non ſectentur, & Deum recte colant, honeſti & ſalui erunt. Semen enim hominis ex qualicumque homine Dei creatura eſt. Et *Chryſoſt. homil.* 20. *in Matth.* Cunctis vnam atque eandem nobilitatem donauit Deus, cum dignatur omnium pater vocari.

Sacra Scriptura *Geneſ.* 5. poſtquam de Sancto Patriar- 14
cha Noë loquuta fuit, hæc dicit: Hæ ſunt generationes Noë. Genealogiæ rarus modus dicit *Chryſoſt. homil.* 25. *in Geneſ.* nam vbi Scriptura dixit: Iſtæ ſunt generationes Noë, & aures noſtras ſpe quadam impleuit, quaſi genealogiam illius narratura, & quis eius pater fuerat, & alia, quæ mos eſt recenſere: relictis tamen illis omnibus, dicit: Noë homo iuſtus, & perfectus in generatione ſua, placuit Deo: Vidiſtis admirabilem generationem? ſequamur igitur & nos diuinæ Scripturæ regulas, & quorum genealogiam enarramus, eorum non patres, aut auos, aut abauos in medium afferamus, ſed virtutes, & benefacta exponamus, hic optimæ genealogiæ mos eſt. *Philo lib. de Abrah.* hunc eundem obſeruat locum, & affirmat Moyſen virtutes Noë poſuiſſe ita vt in ſtemmate eius, non more aliorum auos, vel proauos, maioreſque cæteros recenſeat, ſed virtutes quaſdam, declarans nullam aliam familiam, cognationem, patriamve ſapientis eſſe, præter virtutes, & actiones eius. Hinc *D. Chryſoſtom. ſuper illud Matth.* 4. Patrem habemus Abraham. Quid, inquit, Timotheo nocuiſſe creditur quod fuit ex patre gentili: aut quid nocuit Abrahæ, quòd patrem habuit Tharam luteorum Deorum cultorem? nonne ſeparatus à genere ſuo poſitus eſt in caput fidelium, vt non iam diceretur filius peccatorum, ſed pater Sanctorum, nec potuerunt eius gloriam ſordidare paterni errores?

Virtutis laus nobis ipſis parienda eſt, non aliunde 15
ſumenda, quia generoſi homines ex ſua, propriaque, non aliena, aut aſciticia virtute iudicandi: Vnde *D. Hieronym. ad Celant.* Summa nobilitas eſt clarum eſſe virtute. Et *Ambroſ. de Noë cap.* 4. Probati viri genus virtutis proſapia eſt, quia ſicut hominum genus homines, ita animarum genus virtutes ſunt. Et iuuenis ille Alexandrinus teſte *Rarnio tom.* 8. *an.* 600. dicebat: Vera nobilitas non ex ſanguine & carne, ſed ex virtu- 16
te animi accipit formam & claritatem. Et *Oſor. noſter lib.* 2. *de nobilitate ciuili.* Omnis generis ſplendor, & familiæ claritas à fonte virtutis ortum habet. Et paulò poſt: Qui ex virtute laudem adeptus, virtutis inſignia poſteritati relinquit, & nobilitatis iacit fundamenta. Filius, inquit *Ezech.* 18. non portabit iniquitatem patris. Et *Auguſt. ſuper Matth.* ait: Nunquam de vitiis erubeſcamus parentum, ſed vnum illud quæramus, amplectamur virtutem. Et idem *Auguſtin. ibid.* Non eſt omnino nec de virtute, nec de vitio parentum 17
aut laudandus quis, aut vituperandus, nemo inde vere aut obſcurus, aut clarus eſt: lilium eſt inter ſpinas religio, ait idem *Auguſt.* ſi ſpinæ ibi pungunt, ibidem flores olent, & ſanant. Non ergo contemni debet filius probus ex infimo patre natus, nam ſplendidum lumen de fumo, lilium

lilium candens de ſentibus, rubens roſa de ſpinis exoritur, ita & nobilis vir de ignobili proſapia quandoque gignitur.

18 Non quærit igitur IESVS in Petro, nec in Rectoribus Eccleſiæ ſuæ nobilitatem generis, patriæ ſplendorem, fumoſas maiorum imagines, nihil eorum curæ eſt IESV, quæ ad rem Eccleſiæ non pertinent. At quid? Simon Ioannes diligis me? felix Eccleſia ſi in eligendis eius Paſtoribus ſanctiſſima hæc obſeruaretur forma, quam obſeruauit CHRISTVS in Petro, vt ille ordinaretur in Eccleſia, qui diligeret, non degluberet Eccleſiam.

19 Generis differentia, vbi ſit ad eccleſiaſtica beneficia, ac publica officia obtinenda, non ſolum operatur grauia diſſidia inter vtrumque populum, ſed efficit, vt qui noui habentur Chriſtiani minus ſe credant aliis, & difficilius in catholica puritate ſolidentur: cum diſtinctio non paruam vim habeat ad excitandum
20 inter homines diſſidia; Hinc *S. Leo in ſerm. 5. de Quadrageſima*, ſic ait: In omnibus hominibus naturæ eſt diligenda communio, quæ nos iis etiam benignos debet efficere, qui nobis ſunt quacumque conditione ſubiecti, quia ſimul cum iſtis habemus quod ad imaginem Dei conditi ſumus: nec carnali, nec ſpirituali natiuitate à nobis diuiſi ſunt, imò hoc ipſo nos per omnia faciunt mitiores, quod eorum vtimur ſubiectione, cum quibus vni Domino eadem ſubiicimur ſeruitute. Et *Seneca lib. 3. de benefic. cap. 28.* ſic dicit: Eadem omnibus principia, eademque origo, nemo alcero nobilior, niſi cui rectius ingenium, & bonis artibus aptius, vnus omnibus parens mundus eſt, ſiue per ſplendidos, ſiue per ſordidos gradus, ad hunc prima cuiuſque origo perducitur.

21 Si enim vnam Fidem, vnum Baptiſma, vnum Deum, & Patrem omnium profitemur, qui eſt ſuper omnes, & per omnia, & in omnibus nobis, iuxta *Apoſtoli* auctoritatem ad *Epheſ. cap. 4.* cur hæc Fides &. vna Eccleſia à Chriſto Domino ſuper Petrum origine vnitatis, & ratione fundata, in diuerſas Chriſtianorum ſpecies ab hominibus diuidi, ac ſeparari poſſit, verè neſcio. Audi *D. Cyprianum lib. 2. epiſt. 10. ad Cornelium Papam:* Hoc enim, vel maximè, Frater, laboramus, & laborare debemus, vt vnitatem à Domino, & per Apoſtolos nobis ſucceſſoribus traditam, quantum poſſumus obtinere curemus, & quod in nobis eſt, palabundas, & errantes oues, quas quorundam peruicax factio, & hæretica tentatio à matre ſecernit, in Eccleſiam colligamus, illis ſolis foris remanentibus, qui in obſtinatione ſua, vel furore perſeueraruntt, & ad nos redire noluerunt, diſcretionis, & ſeparationis à ſe factæ, & Eccleſiæ derelictæ ipſi rationem Domino reddituri. Idem *in lib. de vnitate Catholica Eccleſiæ*, ſic ait: Deus vnus eſt, & Chriſtus vnus, Eccleſia eius vna, Fides vna, & plebs in ſolidam corporis vnitatem concordiæ glutino copulata, ſcindi vnitas non poteſt, nec corpus vnum diſſidio compaginis ſeparari, nec diuulſis laceratione viſceribus in fruſta diſcerpi.

22 Quare ſtatuta, quòd neophyti, & deſcendentes ab eis non admittantur ad eccleſiaſtica beneficia non eſſe probanda cenſuerunt *Turrecr. in cap. conſtituit 17. quæſt. 4. Teſtat. in Leuit. cap. 19. quæſt. 32. Alphonſ. Carnay. in defenſorio vnitatis Chriſtianæ, Henric. Momni in Apologia contra Archiepiſcopum Toletanum, Mantua, in lib. 2. verbo cornazzo nu. 3. libr. 4. Perez ad l. 9. tit. 2. libr. 1. Ordin.* Quamuis illa multis defendere nitantur *Reiss ſing 104. Houed. de incompatibilit. beneficiorum par. 1. cap. 13. Simanch. de Catholicis inſtitut. tit. 47. numer. 82. & 83. Otalor. de nobilit. 2. par. 3. par. cap. 7. numer. 26. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 4. numer. 16.* omnium latiſſime *Iguac. del Villar. in ſylua reſponſ. libr. 2. reſp. 12. numer. 37. cum*
23 *multis ſeqq.* Negari enim non poteſt quin lex conſtituens talem differentiam generaliter dicatur facta in odium certarum perſonarum, quo caſu vel eſt nulla, vt cenſuit *Abb. in cap. cum omnes numer. 2. de conſtitut.* vbi *Aretin. notab. 4.* vel ſaltem eſt iniuſta, vt tenent *Bart. in l. omnes populi. ſub num. 53. ff. de iuſtit. & iure, Andr. ab Exea in dict. cap. cum omnes nu. 164. & 167.* vbi *Rumual. num. 71. verſ. ex hac expoſitione.*

Verum tribus caſibus huiuſmodi ſtatuta probanda 24
videntur, primò quando eorum prohibitio non eſt indefinita, ſed reſtricta ad certos gradus, veluti intrà ſecundum, vel ad ſummum intra quartum, quia intra hos gradus poterit eſſe rationabilis, vel propter odium parentum, vel propter ſuſpicionem, quæ haberi poteſt ne parentum crimina imitentur, vt *in cap. 2. §. credentes, & in cap. vt commiſſi §. credentes, & in cap. ſtatutum il 2. de hæretic. lib. 6.* Vltra vero quar- 25
tum gradum prohibitio generalis non poteſt eſſe rationabilis, tum quia in veteri lege etiam Mohabitæ vltra quartum gradum non repellebantur ab Eccleſia *cap. cito. 2. quæſt. 1.* tum quia vltra illum gradum, ſi quæ macula parentes tetigit, præſumitur extincta *l. non facile ff. de gradibus, cap. non debet de conſanguinit. & affinit.* tum denique quia impoſſibilis deſcendentiæ redderetur probatio iuxta tex. expreſſum *in cap. licèt ex quadam, de teſtibus* ibi, cum propter hominum breuem vitam teſtes de viſu vſque ad ſeptimum gradum deponere non valerent.

Secundò, quando eorum prohibitio eſt reſtricta ad 26
certas Eccleſias, veluti quia non præcipit ſimpliciter, quod neophyti, & deſcendentes ab eis non poſſint obtinere beneficium, ſed prohibet ne poſſint illa obtinere in tali, vel in tali Eccleſia, ex eo quod Eccleſia ſit valde celebris, & hoc ſibi vſurpat in ſignum ſuæ nobilitatis, iuxta tradita per *Rotam in vna Hiſpalen. vota 21. Aprilis 1597.* coram *Gypſio*, qua ratione Eccleſiæ Toletanæ & aliarum in Hiſpania exiſtentium ſtatuta probantur.

Tertiò quando generis diſtinctio ſit per patronum, 27
vel fundatorem in limine fundationis Eccleſiæ; quia conditio adiecta in limine fundationis Eccleſiæ per patronum, vel fundatorem, quod non poſſint beneficiarij recipi niſi deſcendentes ex puris, & antiquis Chriſtianis, valida eſt, vt reſoluunt *Otalor. dict. cap. 7. num. 26; Perez de Lara de capellaniis lib. 2. cap. 4. nu. 1. & 10.* tum 28
quia poteſt fundator in limine fundationis apponere quaſcumque conditiones, etiamſi ſint contra ius, niſi ſint natura impoſſibiles, aut aliàs à iure improbatæ, vt reſoluit *Lambertin. de iurepatron. lib. 1. par. 1. art. 1. quæſt. 9. nu. 52; Rot. in vna Romana iurispatronatus 31. Maij 1613.* coram *Illuſtriſ. Sacrato.*

In ſupradictis caſibus, quibus ſtatuta, quod neo- 29
phyti, & deſcendentes ab eis non admittantur ad Eccleſiaſtica beneficia, probanda eſſe reſoluimus, eadem pœnalia ac exorbitantia eſſe, & ſtricte accipienda nullus eſt qui dubitet; tum ex eo quia auferunt prædictis deſcendentibus habilitatem, quæ aliàs ſibi competeret de iure communi *in cap. cum te de reſcriptis*, quod cum loquatur de Eccleſia Tornacen. ſatis probat hoc procedere etiam in Eccleſia nobili, cùm Eccleſia illa in Belgio ſit pluribus nominibus inſignis, & qualificata; & tum multò magis quia iſta pœna illis infligitur propter delicta alterius *cap. non debet*, & ibi *gloſ. verbo non debet, de regul. iuris in 6. cum concordant*: & in ſpecie, quod talia ſtatuta ſint contra ius commune probant *Abb. num. 7. Felin. num. 12. Rip. num. 29. verſ. vltimo nota in dict. cap. cum te, Lambert. lib. 2. pa. 1. quæſt. 2. art. 19. Perez de Lara de capell. lib. 2. cap. 4. num. 39.* & ſæpe reſpondit *Rot. vt in vna Segontina admiſſionis ad Capitulum 26. Iunij 1587. coram Gypſio, & in vna Placentina Canonicatus 8. Aprilis 1575. coram Cardin. Blanchetto., & in alia Tolitana portionis 27. Ianuarij 1597.* coram *Illuſtriſſ. Mantica*, quæ eſt inter impreſſas

preſſas *decis.* 307. *nu.* 1. & *in Toletana Canonicatus* 10. *Decembris* 1608. coram *R. P. D. Marquemontio*, nunc *Archiepiſcopo Lugdunen.* & ſignanter in terminis quarundam conſtitutionum contra deſcendentes ex Hebræis Regni Portugaliæ emanatas cenſuit eadem *Rot. in una Columbrien. Canonicatus* 13. *Iunij* 1616. coram *Illuſtriſſ. Sacrato*, & iterum in *eadem* 5. *Decembris eiuſdem anni* 1616. coram *Veroſpio*. Vnde debent illa iuxta verborum proprietatem intelligi ex reſolutis per *Federic. de Senis conſ.* 72. *num.* 2. *Alexand. conſ.* 77. *num.* 9. *verſ. non obſtat, lib.* 1. *Parſ. conſ.* 29. *num.* 14. *lib.* 4. *& conſ.* 30. *num.* 16. *eod. lib.*

30 Quare Conſtitutio, ſeu Breue fel. recor. *Clementis VIII. ſub dat.* 18. *Octobris anni* 1600. (quatenus prohibet ne prædictis deſcendentibus ex Hebræorum genere per lineam paternam, vel maternam, & earum quamlibet vſque ad ſeptimam generationem, aliqua collatio, ſeu prouiſio fiat de Canonicatibus, præbendis, ac dignitatibus Cathedralium, & de principalibus dignitatibus Collegiatarum Eccleſiarum, & de Parochiis, ac earum perpetuis Vicariis, cæteriſque Eccleſiaſticis beneficiis curam animarum habentibus in Portugaliæ Regnis vacantibus, quam poſtea extendit fel. record. *Paulus V. ſub dat* 17. *Ianuarij* 1612. ad Vicarias etiam amouibiles, & tam ad ſeculares, quàm ad cuiuſuis Ordinis Regulares Eccleſias curam animarum habentes) 31 non comprehendit dimidias præbendas; tertianarias, & quartanarias, aut portionarias in Cathedralibus, quæ non ſunt Canonicatus, nec habent vocem in Capitulo ex citatis per *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell. gloſ.* 45. *in princip. à num.* 39. Vnde dimidios Canonicos, & portionarios in Cathedralibus virtute *Concil. Tridem. ſeſſ.* 24. *de reformat. c.* 12. non teneri Fidei profeſſionem emittere cum non ſint Canonici, neque de Capitulo, reſoluunt *Garcia de benefic. par.* 3. *cap.* 3. *num.* 13. *Santh. in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 2. *ſub num.* 1.

32 Et dum prædicta conſtit. loquitur de principalibus dignitatibus Collegiatarum Eccleſiarum, comprehendit vnam tantum principalem in qualibet Collegiata, quia pluralitas illa reſoluitur in ſingularitates, & reſpicit tantum pluralitatem Eccleſiarum à ſimili deducto *ex reg.* 3. *Cancellaria alias* 4. in nouiſſ. vbi per illa verba principales in Collegiatis Eccleſiis, reſoluunt Doctores vnam tantùm principalem reſeruari, quos ego ipſe refero *de offic. & poteſt. Epiſcopi Allegat.* 45 *num.* 16. & *Allegat.* 57. *num.* 7. Principalis vero dicitur dignitas, quæ ex Apoſtolicæ Sedis indulgentia, vel Ordinaria auctoritate, aut conſuetudine præſcripta, aut aliàs quouis modo in Collegiata principalem præeminentiam ha- 33 bet, prout ipſamet *reg.* 4. *Cancellaria* declarat: in noſtra Luſitania dicitur Prior, qui præeſt toti Canonicorum Collegio, vt in noſtra Vimaranenſi Eccleſia, in quibuſdam vero Hiſpaniæ partibus vocatur Abbas, alibi Præpoſitus.

34 Item ſub prædictis Conſtitutionibus, ſeu Breuibus tam Clementis VIII. quàm Pauli V. non comprehenduntur Parochiales Eccleſiæ, quæ perpetuò, & acceſſoriè alicui ſimplici beneficio, Canonicatui, vel dignitati, vltra principalem, in Collegiatis vnitæ reperiuntur, etiam per Vicarios temporales ab ipſis beneficiatis, canonicis, ſeu dignitatibus deputandos: quia parochiales Eccleſiæ ab illis tantum prohibitæ ſunt obtineri ob animarum curam, quam in eis exercere tenentur, & cum non intitulentur in parochialibus annexis; ſed in beneficio principali, ideo nullo modo cenſentur habere curam animarum, per ea quæ dixi infra *p.* 3. *huius tract. Allegat.* 66. *num.* 39. ſed tunc ipſa actualis remanet penes 35 Vicarios *Vitalin. in Clem.* 1. *à num.* 8. *de exceſſ. Prælat.* quia cura animarum probatur eſſe penes illum, cui incumbit ſpecialiter iuriſdictio ſpiritualis, id eſt, adminiſtratio Sacramentorum *Maſcard. de probation. concl.* 468. *num.* 1. tum quia prouiſus de beneficio, cui vnita eſt acceſſoriè Parochialis habens curam animarum, non tenetur ad gratiæ ſuæ validitatem exprimere beneficium eſſe curatum, quia tale non eſt quoad ſe. *Rota in vna Conchen. benefic.* 11. *Maij* 1609. coram *Illuſtriſſ. Card. Sacrato*. Quod 36 quidem aſſumptũ ſequenti comprobo ſyllogiſmo. Nullus poteſt in animarum cura ſe ingerere, niſi habeat immediatum titulum ad illam, *Felin. in cap. poſtulaſti de reſcript. num.* 1. *verſ. & hoc videtur certum quando titulus Prælaturæ eſt immediatus ad curam.* Sed habens acceſſoriè, & in perpetuum annexam Parochialem dignitati vel canonicatui, non ſolùm non habet titulum immediatum ad curam animarũ ipſius Parochialis, ſed nec vllum Eccleſiaſticum, cuius prætextu ſe in ipſius cura intromittere poſſit: nam poſt vnionem eius nomen & titulus ita extinctus fuit & ſuppreſſus, *Doctores in cap. cum acceſſiſſent, de conſtitut. gloſ. verbo Eccleſias in Clem. per litteras, de præbend.* poſt *Oldrad. & Caſſador.* tenuit *Rota in Burgen. ſeruitij Decanatus* 13. *Iunij* 1594. *coram D. Litta*, refert *Nicol. Garc. de benefic. p.* 3. *cap.* 2. *num.* 510. vt in ea nullus amplius poſſit inſtitui *Franch. in cap.* 1. *num.* 7. *verſ. non obſtat de filius Presbyt. lib.* 6. *Nicol. Garc. d. tract. de benefic. p.* 11. *cap.* 5 *num.* 193. aut alicui conferri *Rot. in Verdunen. Decanatus* 9. *Martij* 1580 *coram Illuſtriſſ. Card. Lancelotto*, relata per *Nicol. Garc. p.* 5. *cap.* 1. *num.* 270. nunquam enim vacare cenſetur *Rot. deciſ.* 114. *num.* 5. *p.* 2. *diuerſ. Gom. in reg. de triennali q.* 8. *ſub num.* 2. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. §. 7. *num.* 7. *Nicol. Garc. p.* 12. *cap.* 2. *num.* 5. Ergo, &c. Nec argumentum euitabit ſi aliquis dicat, pro titulo ſufficere vnionis litteras, quia reſpondebitur illas dici non poſſe 37 litteras de beneficio, ſed de proprietate, & re profana *Rot. deciſ.* 2. *num.* 5. *de rebus Eccleſ. non alien. in antiq. Præſicab. Rota impreſſa poſt.* 2. *p. Deciſionum diuerſ. tit. de vnionib. num.* 13. *Nicol. Garc. p.* 12. *cap.* 2. *num.* 33. tum quia Parochialis præbẽda poſt vnionẽ ita tranſiuit in temporalitatem *Rot. deciſ.* 2. *de exceſſib. Prælat. in nouis, Caſſad. deciſ.* 3 *num.* 1. *de iudic. Mantic. deciſ.* 159. *num.* 1. vt cauſa vnio- 38 nis non dicatur amplius cauſa beneficialis, Caſſad. *d. deciſ.* 3. *num.* 1. Gonzal. *d. gloſ.* 5. §. 7 *num.* 17. & lis introducta ſuper beneficio vt vnito, non ſic lis ſuper beneficio, Rota apud *Mantic. loco proxime citato, & in vna legionenſ. præſtimoniorum de Palacios* 26. *Ianuarij* 1595. *coram Illuſtr. Card. Pamphilio*, quam refert *Nicol. Garc. p.* 12. *cap.* 2. *num.* 31.

Et conceſſo quod in his terminis penes beneficiatum, 39 ſeu Canonicum remaneat habitualis cura, tranſlata ſolummodo actuali in Vicarium temporalem, adhuc talis beneficiatus non includeretur ſub diſpoſitione prædictarum Conſtitutionum, cum clare comprehendere videantur beneficia curata, & animarum curam habentia, id eſt, in quibus actu eam quis exercere tenetur, non vero habitu tenet, vt clare inſinuant illa verba, Clem. Conſtit. ibi, cæteráque beneficia Eccleſiaſtica curam animarum habentia, cum illa beneficia dicantur habere curam animarum, quæ eam habent actu, non vero habitu, *gloſ. verbo habentia in Extrau. Execrabilis in princip. de præbend. Vitalin. in Clem.* 1. *num.* 4. *de officio Vicarij*, tum quia habere eſt cum effectu *l. nomen* §. *habere ff. de verbor. ſignificat. Hoſt. in cap. quia nonnulli de clericis non reſid.* quem refert & ſequitur *Capra communi. concl.* 90. *num.* 76. tum quia prędictæ Conſtitutiones videntur ponderare periculum animarum ibi (animarumque periculis occurritur) quod non videtur ſubeſſe niſi actu & habitu ſint curata beneficia, vt in propoſito bene docet *Capra d. concl.* 90. *num.* 76. *in fine*; tum denique, quia id clarius colligitur ex Conſtit. Pauli V. ibi, ſub quouis prætextu exercere, nec ad eam exercendam admitti, &c. vnde cum habeamus claram diſpoſitionem, & verba aperte actum deſignantia, nõ ſufficit habitus, niſi etiam ſubſit actus *bene Gemin. in cap. licet canon in fine de elect. lib.* 6. & ibi *Franch. num.* 2. *verſ. ſed Ioannes Monach.* Et ideo habentem Parochiales Eccleſias acceſſoriè ſuo beneficio

ficio annexas non censeri ratione illarum curam animarum habere consuluit *Navar. cons.* 14. *numer.* 4. *vers. qui habet, de rebus Eccles. non alien. sine mens*, ex eo quia, vt ait idem *N.n. cons.* 10. *numer.* 3. *de major. & obed. etiam in gouis*, per illam annexionem Canonicatus, seu beneficium, quod per se est simplex, non crescit, nec fit curatum per Ecclesiam Parochialem ei annexam, immo potius Parochialis ipsa recipit simplicitatem beneficij, cui vnitur, eo quod vnitur, & annectitur beneficio simplici. Facit etiam, quia cum huiusmodi Canonicus teneatur residere tantummodo in Collegiata vbi existit Canonicatus, non vero in Parochiali accessoriè & in perpetuum illi vnita, *Rebuff. in repet. cap. extirpanda §. qui vero not. ab. 4. de præb. nd.* Sacra Congreg. apud *Nicol. Garc. p.* 12. *c.* 2. *num.* 23. ideo solus Vicarius in ipsa Parochiali constitutus dicitur habere quoad spiritualia dictam Parochiã, & in ea animarum curam; quippe quod ille, non vero Canonicus ex necessitate officij adstringi potest ad administrationem Sacramentorum, & cogere ad se venire Parochianos iuxta *glos. verbo impendant in Clem. dudum de sepultur.* receptam per *Card. ibi q.* 9. *Imol. num.* 32. *Abb. num.* 24. *Gonz. al. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 6. *num.* 36. *Rot. decis.* 52. *num.* 10. *p.* 2. *diuers.* & apud *Mantic. decis.* 48. *num.* 5.

40 Non obstat quod prædictæ Constit. seu potius Breuia indistinctè de cura animarum mentionem faciant, ac proinde tam de actuali, quàm de habituali possint intelligi; quia respondetur quod vbi indistinctè fit mensio de cura animarum, intelligendum de cura actuali, non vero de habituali, vt optime resoluit *Capra d. concl.* 90. *num.* 78. ex illa ratione, quia verba semper accipienda sunt in potiori significatione *l. non aliter ff. de legatis* 3. cum aliis citatis à *Monet. de distribut. quotid. p.* 2. *q.* 21. *n.* 100. & à *Card. Tusch. tom.* 8. *lit. V. concl.* 101. maximè quia dicta Breuia sint odiosa & exorbitãtia à iure, ac proinde restringenda iuxta supradicta *num.* 29. tum etiam quia materia hæc est pœnalis, in qua verba in potiori significatu accipi debent, vt euitetur pœna *c. statutum de elect. lib.* 6. *Capr. d. concl.* 90. *num.* 76.

41 Nec obstat quod Vicarius deputetur temporalis, quia quando Parochialis accessoriè & in perpetuum alteri beneficio vnitur, idem operatur effectus, & eadem cura est penes principalem tam si constituatur perpetuus Vicarius, quàm si deputetur ad nutum amouibilis. Ratio est, quia cum de iure communi in Parochialibus annexis debeant constitui perpetui Vicarij *cap. extirpanda §. quia vero, de præbend. cap. ad hæc de officio Vicarij, cap.* 1. *de capellis Monach. lib.* 6. attamen si de facto, aut ex negligentia Prælatorum, vel consuetudine, aut priuilegio Vicarius temporalis deputetur in hoc casu vbi perpetuus constitui debebat, non sufficit hoc vt exinde colligi debeamus Vicarium temporalem habere tantũmodo Curę exercitium, habitualem vero ac actualem penes Rectorem existere; nam beneficium vnitum in temporalibus potest habere priuilegium nominandi Vicarium ad nutum amouibilem, licet eo casu possit Episcopus, si illi videbitur, deputare Vicarium perpetuum non obstante priuilegio iuxta *Concily Trid. dispositionem sess.* 7. *de reformat. cap.* 6. ibi, etiam perpetuos, nisi ipsis, &c. *Flores de Mena var. lib.* 1. *q.* 10. *num* 39. & ideo si Cong. declarauit relinqui arbitrio Episcopi an oporteat ponere perpetuũ Vicarium in Parochialibus vnitis Archidiaconatui, seu aliis dignitatibus, teste *Garc. p.* 11. *cap.* 2. *n.* 9. Si autem quæras penes quem sit hoc casu beneficij titulus, respondebitur iam non existere, cum fuerit suppressus & extinctus per vnionem accessoriè factam, quæ alio nomine extinctiua tituli dicitur, Curæ vero titulum esse penes Episcopum *Rot. decis.* 309. *num.* 3. *p.* 2. *diuers.* quem ipse Vicarius recipit ab eo, non autem à Rectore principalis beneficij, *Ancher. cons.* 404. *num.* 11.

Nec denique obstat Extrauag. execrabilis in fine vers. quantum, de præbend. quatenus decidit illa beneficia Ecclesiastica habere curam animarum, quæ Parochias habent, in quibus ipsa est non per Vicarios perpetuos, sed per Rectores, aut ministros beneficiorum ipsorum, vel illorum temporales Vicarios exercenda: & rationem reddit ibi glos. verbo temporales, quia Rector principalis per temporalem Vicarium deseruiendo per seipsum deseruire censetur; quia respondetur loqui de Rectore habente curam animarum in Parochiali in qua primo, & principaliter est intitulatus, qui eam aliquando propter iustam absentiæ, aliamue similem causam ad certum tempus exercere potest per Vicarium temporalem. Et in hoc casu procedit illa resolutio, quòd Rector per temporalem Vicarium deseruiendo per seipsum deseruire censetur, quod nullam habet similitudinem cum casu proposito, in quo principalis Canonicus, seu beneficiatus, qui habet annexam Parochialem suo Canonicatui, vel beneficio, non intitulatur in Parochiali, sed in Canonicatu, vel beneficio, cui est annexa accessoriè & in perpetuum *Franch. in cap.* 1. *num.* 7. *vers. non obstat, de filiis Presbyt. lib.* 6. *Nicol. Garc. p.* 11. *cap.* 6. *num.* 193. nec deputat Vicarium temporalem ob causam, vel ad certum tempus, ob quam vel vsque ad quod vicaria durat, quasi cessante causa, vel tempore elapso possit parochianis curam per se exercere, prout in terminis *cap. cum ex eo* 34. *de elect. lib.* 6. sed deputat Vicarium quamuis temporalem, necessariò tamen ponendum, qui licet ex consuetudine immemoriali, seu priuilegio, aut Episcopi permissu possit esse ad eius nutum amouibilis, Vicaria tamen est perpetuò erecta: nihil enim inconuenit, nec contrarietatem implicat, quod Vicarij dicantur temporales, & Vicaria perpetua sit, quia eodem modo Vicarius Episcopi temporalis est, & tamẽ Vicariatus dignitas perpetua iudicatur, vt ait *Gabr. consil.* 32. *num.* 19. *vol.* 2. quem refert *Sbroz. de officio Vicarij lib.* 1. *q.* 4. *in fine*. sic etiam procedit S. Congreg. decisio, quæ habet Vicarium amouibilem in exercitio curæ animarum arguere curam esse penes deputantem, quod & manifestè ostenditur in eius fine, dum ibi dicitur quod residere ipse deputans teneatur, vt refert *Nicol. Garc. de benefic. p.* 3. *cap.* 2. *num.* 179. *declar.* 11.

42

43

Prouisi in Ecclesiis habentibus statuta, quod in eis non possint recipi nisi descendentes ex puris, & antiquis Christianis, exclusis semper descendentibus ex genere Iudæorum, Maurorum, vel Hæreticorum; dum petunt admitti, non petunt vti descendentes ex antiquis Christianis, nec se qualificant esse tales, sed petunt immissionem vigore suæ prouisionis, quam si Capitulum vult excludere, tenetur probare causam exclusionis *c. p. dilecti de except. l.* 1. *in princip.* vbi *glos. ff. si quadrup. paup. fec. dic.* de iure enim nemo natus inter Christianos grauatur onere probandi se esse natum ex puris Christianis, sed hoc in dubio præsumitur *cap. veniens in fine, de Presbytero non baptizato*, vbi *Cardin. num.* 6. *Anchar.* etiam *num.* 6. *Butri. num.* 5. *Abb. num.* 1. & ideo Capitulo volenti repellere prouisum tanquam impurum incumbit onus probandi impuritatem ex reg. *l. ab ea parte ff. de probation.* & *l.* 2. *ff. de except.* & ita sæpissime respondit *Rota p.* 1. *diuers. decis.* 176. & apud *Seraphin. decis.* 50. & 355. & in *una Legionen. denegata possessionis* 8. *Martij* 1594. *coram Blanchetto*, & *in Toletana portionis* 2. *Maij* 1592. coram *Illustriss. Mantica*, est inter eius impressas decisiones *decis.* 264. *num.* 1. & *in Oxomen. fructus* 27. *Iunij* 1601. coram *bonæ mem. Pena*, & *in Legionen. canonicatus* 3. *Iunij* 1602. coram *Reuerendissimo D. meo Coccino Rotæ Decano*, & *in Toletana puritatis sanguinis* 10. *Martij* 1604. coram *bonæ me. Lista*, & *in Toletana canonicatus* 10. *Decembris* 1608. & 23. *Aprilis* 1609. coram *Archiepiscop. Lugdunen.* & sæpe alibi: quæ quidem resolutio procedit etiam quando Capitulum reiecit prouisum tanquam impurum,

44

45

Digitized by Google

rum, nam si prouisus appellauit in causa appellationis onus probandi impuritatem incumbit Capitulo, sicut incumbebat in prima instantia, vt censuit *Rota in Toletana portionis* 28. *Aprilis* 1561. coram *Gropperio*. Sic etiam in terminis prædictarum Constit. quæ se restringunt ad septimum gradum incumbit probatio asserenti aliquem esse intra illum ad beneficiorum exclusionem, cum hæc qualitas sit fundamentum suæ intentionis, iuxta *tex. in l. fin. §. in eum ff. ne quis eum, qui in ius vocatus est, vi eximat, glos. in l. cum alium ff. de negot. gestis, Bart. in l. denuntiasse §. quitamen ff. de aduiter. Menoch. de præsumpt. lib. 2. quæst. 49. & cons. 301. num.* 10. & qui se fundat in tempore illud probare debet, *Rebuff. in tract. nominat. quæst.* 14.
46 *num.* 30. *cum seqq.* Statutum vero Toletanum cum vtatur verbo, progenie, quod accipitur pro linea descendentium *l. vlt. C. de emendat. liberorum, Franch. in cap. si pater num.* 10. *vers. quarta de testamen. in* 6. ideo non exigit probationem maculæ in certo gradu, sed sufficit quod ipsa progenies sit infecta, *Rota in vna Toletana portionis* 20. *Nouembris* 1591. coram *Illustriss. Mantica*, quæ est inter eius decisiones impressas *decis.* 154. *numer.* 7. & 8.

47 Hæc principalis resolutio, quatenus habet Capitulo volenti repellere prouisum tanquam impurum incumbere onus probandi impuritatem, non procedit quando causa appellationis interpositæ per prouisum esset deserta: tunc enim ipse grauatur onere probandi se purum, *Rota* apud *Seraphin. decis.* 255. *ante num.* 2. & *in vna Toletana Canonicatus* 13. *Nouembris* 1609. coram *Illustriss. Lancellotto*, ex ea ratione, quia hoc casu insurgit præsumptio pro gestis pro Capitulo, & prouisus venit per vim restitutionis in integrum, vel querelæ, & tunc tenetur iustificare causam suam, & ostendere plene iniustitiam sententiæ *Innoc. in cap. tenor, de senten. & re iudic.* Item etiam non procedit eadem principalis resolutio, quando pro parte Capituli est probata aliqua macula, quia tunc si prouisus vult illam diluere, tenetur probare se purum explicitè, & positiuè, *Rota in d. Toletana Canonicatus* 13. *Nouembris* 1609. coram *Illustriss. Lancellotto*, & apud *Seraphin. decis.* 50. *vers. quod si Capitulum.* Nam etiam facta probatione impuritatis ex parte Capituli potest prouisus contraria probatione probare suam puritatem, *Rota* apud *Seraphin. loco proxime citato.* Et si contingat fieri duplicem probationem æqualem, nempe puritatis, & impuritatis, semper prævalet illa, quæ est pro puritate, quia in concursu semper prævalet fama bona *cap. cum in tua* vbi *Abb. num.* 10. *de sponsalib. Rota in præcitata Toletana Canonicatus coram R. P. D. Marquemontio*, & in *alia Toletana portionis* 22. *Junij* 1609. coram *Illustriss. Sacrato*, & *in altera Toletana portionis* 2. *Maij* 1592. coram *Illustriss. Mantica*, quæ est inter eius decisiones impressas *decis.* 274. *num.* 18.

Cum probatio, seu informatio de genere fiat per 48
commissarios à Capitulo deputatos summarie, & sine causæ cognitione, & consequenter exceptionem rei iudicatæ nunquam præstare possit, si ea semel facta prætendens si fuerit in ea impurus repertus poterit petere iteratò fieri informationem *Lara de anniuers. & capellan. lib. 2. cap. 4. num.* 90. vbi *num.* 20. & 21. ex eadem ratione resoluit semel admissum ad vnam Ecclesiam si petat se admitti ad aliam egere noua probatione, nisi forte fuerit admissus per sententiam latam in contradictorio iudicio, quia tunc facit ius quoad omnes causas, *cap. in causis, de sentent. & re iud. l. fin.* vbi Doctores, *C. de legibus.* Exceptio impuritatis sanguinis cum sa- 49
piat obiectum debet plene, & concludenter probari *cap. super his de accusat. cap. accedens, de elect. cap.* 1. & *cap. vt circa eod. tit. in* 6. & in specie fuit dictum in prædicta *Legionen. coram Blanchetto*, & *in vna Toletana portionis* 6. *Nouembris* 1595. coram *Illustriss. D. meo Cardinali Millino & in d. Toletana Canonicatus* 10. *Septembris coram R. P. D. Marquemontio.* ideo per famam concludenter 50
probari non potest, nisi sit perpetua, & illæsa apud omnes, & appareat oriri potuisse ex aliqua probabili causa, quæque contrariis probationibus non debilitetur, vt tenuit *Rota in dicta Toletana portionis* apud *Mantic. d. decis.* 274. *num.* 9. & *in vna Ouaren. Canonicatus* 24. *Junij* 1607. coram *Canalerio*, & *in d. Toletana Canonicatus* 10. *Septembris* 1608. *coram R. P. D. Marquemontio.*

INDE

Digitized by Google

DE VERA

PATRIARCHALIVM SEDIVM ERECTIONE.

TITVLVS TERTIVS.

SVMMARIVM.

1 *Patriarchæ præcipui & veri, quatuor sunt post Sanctiſſimum Papam, qui eſt Patriarcha Patriarcharum, videlicet Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus, & de quaternario numero.*

2 *Papam non eſſe Prælatum, ac Superiorem cæterorum Patriarcharum hæreticum eſt dicere.*

3 *Patriarchæ ideo quatuor ſunt poſt Summum Pontificem, quia quatuor Euangeliſtarum in Eccleſia Dei vices gerunt.*

4 *Romana Eccleſia Patriarchali honore fungitur, quia ad eam iubente Domino ex Antiochia Cathedram ſuam tranſtulit Petrus.*

5 *Alexandrina Eccleſia Patriarchali honore fungitur, quia B. Petri nomine à Marco Euangeliſta eius diſcipulo conſecrata eſt.*

6 *Antiochena Eccleſia Patriarchali honore fungitur, quia prima fuit beato Petri ſedes.*

7 *Conſtantinopolitana Eccleſia à Summis Pontific. Patriarchalis honos Imperatorum precibus datus eſt, vt ſcilicet poſt Romanum Pontificem primatus haberet honorem.*

8 *Hieroſolymitanus Epiſcopus quartum Patriarchalis ſeſſionis locum, & honorem habuit.*

9 *Hieroſolymitana Eccleſia, ſi antiquitas ſpectetur, omnes ac etiam Romanam videtur excedere.*

10 *Epiſcopus primus fuit S. Iacobus in Hieroſolymitana Eccleſia conſtitutus.*

11 *Antiochiæ primum ſedit B. Petrus antequam Romam cathedram transferret.*

12 *Vrbes Regiæ, quæ in Orbe fuerint celebres, oſtenditur.*

13 *Patriarchalis dignitatis titulus Romanæ, Alexandrinæ, & Antiochenæ Eccleſiis à principio datus fuit, habito reſpectu ad honorem Cathedræ beati Petri.*

14 *Romana Eccleſia quare Primatum obtineat oſtenditur.*

15 *Alexandrina Eccleſia ideo præcedit Antiochenam antiquiorem, quia Auguſtalis dicebatur, & magnificentia præ cæteris inſignis.*

16 *Antiochia princeps erat, & Metropolis totius Syriæ.*

17 *Patriarchalis prærogatiua, & dignitas primo, & immediate pendet ex Summorum Pontificum, & Conciliorum auctoritate.*

18 *Patriarcha vnde dicatur remiſſiue.*

19 *Pallium Patriarchis Summus Pontif. tribuit, Archiepiſcopi verò ab eiſdem Patriarchis accipiunt.*

20 *Pallium à ſolo Romano Pontifice dari poteſt.*

21 *Patriarchæ ex auctoritate ſibi à Romano Pontifice conceſſa pallia Archiepiſcopis concedunt.*

22 *Doctores referuntur, qui de pallij ethymologia, & vſu tractarunt.*

23 *Crucem elatam Patriarchæ præ ſe ferre libere poſſunt, præterquam in Vrbe Romana, aut vbicunque Summus Pontifex, vel eius Legatus de latere fuerit.*

24 *Archiepiſcopi extra prouinciam Crucem præ ſe ferre non poſſunt.*

25 *Crux, quam Patriarchæ vbique præ ſe libere ferre poſſunt, qualis eſſe debeat, oſtenditur.*

26 *Appellari poteſt ad Patriarchas in omnibus cauſis ſuarum prouinciarum.*

27 *Appellatio gradatim non omiſſo medio eſt interponenda.*

28 *Patriarchis iure ipſo ſingulari prærogatiua indulgetur, vt ad eos omiſſo medio in omnibus ſuarum prouinciarum locis licite poſſit appellari.*

29 *Declaratur tex. in cap. antiqua, de priuileg.*

30 *Patriarchæ Regibus, aliiſque Principibus ſuperiorem non habentibus æquiparantur.*

31 *Patriarchæ Summorum Pontificum priuilegiis, & prærogatiuis vtuntur.*

32 *Patriarchis Romani Pontificis inſignijs, & ornamentis vti fas eſt.*

33 *Legatus de latere inſignijs, & ornamentis Romani Pontificis vti poteſt.*

34 *Patriarcharum iuriſdictio in omnes Archiepiſcopos, & Epiſcopos ſuos eſt ordinaria, & ſuprema.*

35 *Patriarchæ poſſunt diſpenſare cum Epiſcopo, vel alio beneficiorum collatore ſibi ſubiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerat à Concilio ſuſpenſus.*

36 *Excommunicatos à Suffraganeis ſuis abſoluunt Patriarchæ.*

37 *Priuilegia, quæ Patriarchis ex iure conceſſa reperiuntur, quatuor tantum primarijs, & veris competunt, non verò aliis, qui improprie hoc nomine vſitata voce appellari ſolent.*

38 *Patriarchales quinque Eccleſiæ quare in Vrbe conſtitutæ, oſtenditur.*

39 *Patriarchæ etiam hodie non tantum de bene eſſe, ſed de neceſſitate ad Concilium generale vocandi ſunt.*

40 *Patriarchalium ſedium tractatio quare adhuc vtilis, oſtenditur.*

41 *Schiſmatici in Patriarchalibus prouinciis degentes audent Pſeudopatriarchas de facto eligere.*

42 *Pſeudopatriarchæ de facto in Patriarchalibus prouinciis conſtituti aliquando diuerſis legationibus, ac procuratoriis mandatis Romano Pont. obedientiam dederunt.*

43 *Moyſes Mardenus Antiochenus Patriarcha anno 1552. Fidei profeſſionem fecit.*

44 *Gabriel Alexandrinus Patriarcha Romæ 15. Ianuarij 1595. per ſuos Legatos Fidei profeſſionem fecit, obedientiamque Romanæ Sedi ac S. D. Papæ Clementi VIII. in Conſiſtorio promiſit.*

45 *Patriarchales prouincias redituras ad Catholicos Patriarchas prædixit Sancta Brigitta.*

DE

Digitized by Google

DE PATRIARCHIS IN GENERE, & de eorum præcedentiis, poteſtate, & priuilegiis.

CAPVT I.

QVATVOR ſunt in vniuerſo orbe præcipui, veri, & maximi Patriarchæ, vltra Sanctiſſimum Papam, qui eſt Patriarcha Patriarcharum, videlicet Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus, *Durand.in rationali diuinor. lib.2.cap.1.num.18. Hoſt.in ſum. tit. de auctoritate, & vſu pallij num. 4. Catech. Roman. ex decreto Sacri Concilij Tridentini iuſſu Pij V. editus par.2.cap.7.de Ordinis Sacramento num.17. tit.de Sedibus antiquis Patriarcharum, Math. Vgoni. de præſtantia Patriarch.colum. 3. verſ. poſteaquam, & col.4. verſic.ſi de primatiis, Couar. variar. lib.4. cap. 14. n.13. Petr.Gambar. de officio Legati l.2.c.1.n.13.tit.de variis ordin.nom. Aluar. Pelag.de planctu Eccleſiæ l.2. art.11. & art. 17.Auguſt.Beroi.in c.1.n.2.de Iudic.Ioan. Monach. in c.fundamenta nn.6.& ibi Archid.n.8.de elect.l.6. S.Antonin. in ſum. p.3. tit. 20. cap.4. in princ.* Paul. Orian. *in reper. l. 1. num.23. ff. de officio eius, cui mandata eſt iuriſd. Rebuff. in repet.cap. cum ſuper in princ. notab. 1. de cauſa poſſeſ. & in concord. Gallia in rub. de collation. in §. ſi quis vero in verbo Patriarchalis, Rodulph. Cupers de ſacroſancta Eccleſia ad c.oportebat 79.diſt.in §.ad quem caſum nu.16. & in §.patet num.2. Medices de legib.p.1.q.12. n.1. Flamin. de reſign. lib.2.quæſt.1.n.41. Marc. Anton.Marſil. de eccleſiaſticis addit. p.1.cap.16. n.2. Raym.Ruffus in Molinæum pro Pontif. Max. ſub n.14. pag. 75. Anton. Auguſtin. in epit. veteris Iuris Pont.p.1.lib.2.tit.2.3.4.& 5.Ioan. Paul.Lancelot. in inſtit. canon. lib.1. tit.de Epiſcopis verſ.Patriarchæ, Bertach.de Epiſcopo in probl.n.5. Mant.de Concil.n.76. Gig. de reſident.Epiſcoporum c.18.n.8. Gregor.l.12. verbo quæ ſe Illamen Patriarchas tit.5. par.1.Redoan. de ſimon p.1.c.16. num.5. Petr.Gregor. in cap. conquerente,de offic. Ordin. c. 2. num.5. Anaſt.Germon.lib.2.de ſacrorum immun. capit.5. numero 17.Selu. de benefic.p.1.q.2.n.40. Caſſan. in catalogo gloria mundi p.4.conſid.9. Ludou.Gom.in c.cum in multis p.92. de reſcript.in 6. Fillinc de benefic.tract.41.c.2. num.55.Gaſp. Valeſc.in repet. l. imperium n. 100. ff. de iuriſd.omnium iud. Lancel.Conrad.in templo omniũ Iud.l. 2.c.2.§.3.n.2.& c.3.n. 4 Dyonif.Paul. de vera quatuor Patriarch.Sedium erect.c.2.* De quaternario numero multi multa ſcripſerunt exemplo Democriti, qui librum integrum de illo numero compoſuit,videndi ſint *S.Thom.in opuſc.71.S.Bern.in ſer. de quadruplici debitore,& in ſer.de quatuor modis orandi,& in ſent.Cœli.Rodig.lib.12 lectionum antiq. c.9. Petr.Bung.de myſtica numerorũ ſignific.tit.ſub tit. de numero quarto,Caſſan. in catalogo gloriæ mundi p. 12. conſid.37. in princ in verſ. de laude vera quaternarij, Ludou. Gom. in repet. c.cum in multis n. 74. cum ſeqq.* maximè *n.95. de reſcript. in 6. Thom. Aſſinus de ludo ſchaicorum q. 6.n.103. cum ſeqq.* & maximè *n. 107. &* 108. ex quibus præcipuè deducuntur, quod quatuor ſint flumina Paradiſi, quatuor Cœli partes, quatuor anguli, & partes terræ, & quatuor principales venti,elementa quatuor,complexiones hominum quatuor, anni tempora quatuor, tempora magna ab Adam vſque ad finem ſeculi quatuor, liberi arbitrij ſtatus quatuor, charitatis gradus quatuor,cardinales virtutes quatuor, muſicæ artis voces & rationes quatuor, contiuuij partes quatuor, aſtrologiæ partes quatuor, affinitatis, & conſanguinitatis gradus quatuor. Animus conſtat ex quatuor, cognoſcitur Deus per naturæ modos quatuor, idem operatur modis quatuor, & apud omnes fere gentes eius nomen ſcribitur litteris quatuor: denique quatuor ſunt præcipuæ regulæ mendicantes, quatuor ſacroſancti Domini noſtri Euangeliſtæ, quatuor primi Eccleſiæ Doctores, quatuor memorabiles in ſacra Scriptura quadrigæ, quatuor Rotæ, quatuor Cherubini, & quatuor admiranda animalia oculis plena, quæ ſignanter prædictos, quatuor Patriarchas repræſentant. Et antequam de vniuſcuiuſque erectione diſtinctè, & in particulari aliquid dicamus, de eorum ordine, & præcedentia aliqua oportet breuiter prænotare.

De Primatu Romanæ Eccleſiæ ſuper omnes alias immorandum non eſt, quia licet fremant hæretici, inter Catholicos certiſſima eſt, & indubitata, plurimiſque antiquorum Canonum, & generalium Conciliorum decretis concluſio, vt infra *hoc tit. cap* 2. probabimus: interim tamen quoad hoc propoſitum illud eſt obſeruandum quod Romanus Pontifex non ſic eſt habendus primus in ordine aliorum quatuor Patriarcharum, ſicuti eſt Conſtantinopolitanus reſpectu Alexandrini, & Alexandrinus reſpectu Antiocheni, & Antiochenus reſpectu Hieroſolymitani,quia in illo non eſt ſola prælatio ratione loci aliorum Patriarcharum, verum etiam eſt vera maioritas,ſupremaque poteſtas,vt optime contra hæreticos aduertunt *Franciſc. Turrian. in ſchol. ad c. 39 Nicani Concilij, Lab. Zechi. in tract. de Romano Pont. in hæreſi 3.in reſp. ad 17.Card.Bellarm.tom 1. controuerſ.3. lib.2. c.18. verſ. argumentum 3.& verſ.ſeq.* Hic etiam eſt verus, & Catholicus ſenſus *Iuſtinique Imper. in nouella 131. de Eccleſiaſticis titulis collat. 9. in princip.* in illis verbis, Sanctiſſimum ſenioris Romæ Papam primum eſſe omnium Sacerdotum; nam quamuis *Dionyſ. Gottofred.* verba illa interpretatus fuerit in hunc modum;Primum eſſe omnium, id eſt, primum federe: allegando Iulianum *ibid. n.* 507. ita exponentem, innuunt tamen ſine dubio dicta verba maioritatem ac Primatum Pontificis, prout illum iiſdem verbis docuit *S. Thom. contra errores Græcorum*,quem allegat *Paul.Gryſald. in deciſionib.Catholica Fidei verbo Papa n.* 1. Vnde Gabriel ille nonageſimus ſeptimus (ſecundum ſuam computationem) Alexandrinus Patriarcha in legatione, & epiſtola obedientiæ miſſa S. D. Clementi VIII. ſub dat. Alexandriæ 22. Nouemb.1593. & lecta Romæ in ſacro Conſiſtorio die 15. Ianuarij 1595. ſtatim in principio eundem ſanctiſſimum in titulo & inſcriptione epiſtolæ principem Patriarcharum appellat.Hæc enim ſunt eius verba: Tibi Domino Patrum Patri, Patriarcharum principi, tertio decimo Apoſtolorum glorioſi Domini noſtri Ieſu Chriſti, & quatuor ſanctorum Euangeliſtarum, S. Petri Apoſtoli ſucceſſori; quæ refert Card.Baron. (ſcholium ſauens ad Catholicum dictorum verborum ſenſum) *tom.6. annal. pag. 691. & ſeq.* Hæreticum eſt enim aſſerere Papam non eſſe Prælatum, ac ſuperiorem cæterorum Patriarcharum, vt in terminis poſt *S. Thom.* aduertit *Paul. Gryſald in deciſionibus Catholicæ Fidei verbo Papa n. 4. & 10. & verbo Patriarcha*, & deteſtando impium Carolum Molinæum probat *Raymond.Ruffus in Molinæum pro Pontifice Max. ſub num. 8. pag. 19. verſ. primatum.*

Quare ad alios deueniendo inquirenda eſt ratio cur 2
eorum Eccleſiæ, Conſtantinopolitana ſcilicet, Alexandrina, Antiochena, & Hieroſolymitana Patriarchatus dignitate fuerint exornatæ: ponunt nonnulli in eo, quia quatuor Euangeliſtarum in Eccleſia Dei vi- 3
ces tenent, ad ſimilitudinem quatuor animalium, quæ Ioannes vidit in *Apocal. cap.* 4. Vnde ad Patriarchas etiam deducere videtur Pontifex in *cap ſcriptum* 40. *in princip. de elect.* & poſt *Roman conſil. vlt. hoc eſt ſermone Baſilea habito num.* 20. ſcribit *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ.41. num* 2. & ante eum *Caſſan.in catalogo gloriæ mundi p.4. conſid. 9.* Verum alij melius conſiderant tres tantum Eccleſias Patriarchales à principio fuiſſe, quas Beatus Petrus inſtituit, ſcilicet Romanam, Alexandrinam, & Antiochenam, quarum meminit *tex. in cap.*

4 *cleros, verſ. Patriarchæ*, 21. *diſt.* Romanam, quia ad eam, iubente Domino ex Antiochia Cathedram ſuam tranſtulit Petrus, vt refertur in *cap. per venerabilem, verſ. ſane, qui filij ſint legitimi*, tum quia Petri, & Pauli glorioſo martyrio coronata eſt, & ex aliis rationibus, quas
5 expendemus infra hoc capite. Alexandrinam, quia beati Petri nomine à Marco Euangeliſta eius diſcipulo
6 conſecrata eſt. Antiochenam, quia prima fuit beati Petri Sedes, & ideo eius nomine eam celebrat Eccleſia, ibidemque primum Chriſtianorum nomen accepit initium, quæ omnia ex *Anacleto* ponit *Gratianus* in *cap. ſacroſancta, verſiculo prima ergo ſedes*, 22. *diſtinct.* & deducitur ex antiquiſſimo *Nican. Concilio cap. 6.* refertur in *cap. mos antiquus*, 65. *diſtinct.* Poſtmodum idem honor
7 Imperatorum precibus Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ à Summis Pontificibus datus eſt, vt ſcilicet poſt Romanum Pontificem Primatus honorem haberet, refertur in *c. Conſtantinopolitana*, 22. *diſtinct.* explicat latè *Cardin. Bellarm. tom. 1. de Romano Pontif. lib. 1. cap.* 24. & multi,
8 quos refert *Henriq. in ſum. lib.* 10. *cap.* 29. §. 1. & 2. Deinde, quia moribus, & antiqua traditione Epiſcopo Hieroſolymitano (quamuis Cæſareæ Archiepiſcopo ſuffraganeus eſſet) honos deferebatur, vt ſederet ſtatim poſt Patriarchas, etiam ſupra ſuum Archiepiſcopum, huiuſmodi honorem ſeruandum illi eſſe ſtatuit Nicæna Synodus relata in *d. cap. quoniam mos* 65. *diſt.* quia Hieroſolymitanus Epiſcopus quartum quidem Patriarchalis ſeſſionis locum, ac honorem habebat, non tamen propterea à ſubiectione Cæſarienſis, quæ Metropolitana erat, exemptus.

Verum huiuſmodi ordo in prædictis Patriarchalibus Sedibus non recte diſpoſitus eſſe videtur, quia in eis conſtituendis, vel attendimus antiquitatem Eccleſiarum, vel dignitatem fundatorum, aut Prælatorum, qui eis præfuerunt, vel locorum amplitudinem, vt conſiderare videtur *Anacletus in cap. illud, & in cap. Epiſcopi*, 80. *diſt.* Si enim antiquitas attendatur Hieroſolymitana omnes, ac etiam Romanam videtur excedere, eam enim pro totius Eccleſiæ matre proponit Regius vates *Dauid Pſal.* 109. *verſ.* 4 Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Syon; quod de Chriſti regno, & Euangelij prædicatione ex Patribus bene explicat *Genebrard. ibidem*, adducens auctoritates *Iſai. cap.* 2. *verſ.* 3. *& Miche. cap.* 4. *verſ.* 2. ex Syon exibit lex: & quia Chriſtus Dominus ab Hieroſolymis prædicandi Euangelium ſumpſit exordium: vnde non immeritò *Beatus Clemens lib.* 1. *recognit. cap.* 10. *fol.* 17. (ſi huiuſmodi libros ab eo eſſe conſcriptos vere aſſerere poſſimus) Hieroſolymitanum Epiſcopum appellat Principem Epiſcoporum, dum ait Iacobum Epiſcoporum Principem, Sacerdotum Princeps orabat; Sic etiam in Conſtantinopolitano Concilio Theodoſij temporibus in epiſt. ad Eccleſiam Romanam dicitur Hieruſalem mater omnium Eccleſiarum.

10 Si vero Prælatorum dignitas ſpectetur, eadem Hieroſolymitana Eccleſia præferenda videbatur, quia ibi primus Epiſcopus fuit S. Iacobus Apoſtolus frater Domini, & poſt eum Simon etiam Apoſtolus, & frater ipſius Domini: vnde ſequitur Alexandrinam debere præcedere, in qua ſedit Marcus Apoſtolorum diſcipu-
11 lus: immo & ipſam Romanam, omneſque alias videtur præcedere Antiochena, in qua Petrus Apoſtolorum Princeps primò ſedit, priuſquam Romam cathedram transferret, vt conſtat ex *d. cap. Sacroſancta, verſ. tertio, text.* optimus *in cap. rogamus* 24. *quæſt.* 1. & ex Patribus antiquis contra Onuphrium in addit. ad Platinam de vitis Pontificum tenentem prius Petrum Roma inſtituiſſe Sedem, diligenter comprobat *Cardinalis Cæſar Baron. anno Chriſti* 39. *pag. mihi* 311. & ex *D. Hieron. Beda, Cano, Cordub. & Conar.* plurimiſque aliis confirmat *Henriq. d. cap.* 29. §. 1 *littera D.* Quæ rationes à fortiori concludunt Conſtantinopolitanam præcedere non debuiſſe Antiochenam, & Hieroſolymitanam, neque etiam Alexandrinam, quæ à Marco Euangeliſta nomine ipſius Petri fundata eſt, eique primus præfuit, vnde primum locum poſt Romanam tenere probat *text. in d. c. Sacroſancta.*

Si denique ad locorum amplitudinem attendamus, 12
plures alias reperiremus Regias Vrbes, in quibus Imperatorum Sedes fuerunt: in Oriente ſcilicet, Nicomediam, vbi ſedit Diocletianus: In Occidente Mediolanum, vnde Maximianus Africam, & Italiam regebat, & Treuorim vnde Conſtantius Conſtantini pater Gallias, & Britannias gubernabat, vt proſequitur latius *Card. Bellarm. mihi epiſt.* 52. *inter opera S. Clementis fol.* 361. *ad med.* & ante eum difficultatem ſenſit *Cardin. in cap. antiqua oppoſit.* 1. *&* 2. *de priuil. Mendoſ. q.* 4. *ſcholaſt.* §. 4. *in* 5. *argum.* Tum etiam, quia in diuinis rebus ſtatuendis hanc rationem ex loci amplitudine non attendi docet *Leo Pontifex epiſt.* 54. ſecundum eundem *Bellarm. loco proxime citato.*

Pro perfectiori igitur prædictorum reſolutione à 13
nobis inquirendum eſt, quare certis Eccleſiis titulus hic Patriarchalis dignitatis fuerit attributus, & deinde cur in illis tribus ciuitatibus potius, quam aliis totius Orbis beatus Petrus Eccleſias eligi voluerit, quibus præhabitis facile conſtabit ordinem Patriarchalium Sedium ſupra poſitum recte conſtare. Ad primum igitur reſpondetur, a principio quando primis Patriarchis datus eſt, & attributus titulus Patriarchalis dignitatis, reſpectum habitum fuiſſe ad honorem Cathedræ beati Petri Principis Apoſtolorum, vt ſcilicet, & merito maior honos illis deferretur Eccleſiis, quas ipſe per ſe erexit, & rexit, vel per diſcipulos erigi iuſſit, vt de Romana, Antiochena, & Alexandrina ſupra diximus: & ideo tres has ſolummodo à principio Patriarchales fuiſſe probat *dict. capit. Sacroſancta*, & late explicat *Bellarm. dict. cap.* 24. licet deinde aliis idem honor ſit attributus, de quibus ſupra, & notauit *Polydor. Virgil. loco citato.* Ad ſecundum reſpondetur fatendo beatum Petrum in illis tribus ciuitatibus potius, quàm aliis totius Orbis Patriarchales Eccleſias erigendo ad locorum amplitudinem, & dignitatem reſpexiſſe, vt ſcilicet in eis locis, in quibus erant Gentilium primates, primi eſſent legis Euangelicæ Prælati, ad abolendam idololatriam, & ad maiorem Chriſtiani nominis gloriam, ac faciliorem Euangelij prædicationem, vt docent *Lucius Papa, Beatus Clemens, & Anacletus in capit.* 1. *& per totam*, 80. *diſt. & in cap.* 1. *diſt.* 99. eamque rationem latè confirmat in eodem propoſito *Cardin. Baron. dict. tom.* 1. *pag.* 310. *cum ſequentibus.*

Ex quibus iam facile conſtat iure optimo Eccleſiam 14
Romanam obtinere Primatum ſuper omnes alias vniuerſi Orbis, tum propter auctoritatem Petri Apoſtolorum Principis, & ipſius Chriſti Vicarij, qui in eadem iubente Domino relicta Antiochia Sedem Apoſtolicam conſtituit, eamque martyrio ſuo, & Pauli coronauit, tum quia Roma Regia eſt Imperatorum Sedes, vt elegantiſſima *Hieronymi* verba *lib.* 2. *aduerſus Iouinianum, in fine*, demonſtrant, Vrbs potens, Vrbs orbis domina, Vrbs Apoſtoli voce laudata. Hinc *Petrarcha.* Hoc affirmo, inquit, quod totius humanæ magnificentiæ ſupremum domicilium Roma eſt, nec eſt vllus tam remotus terrarum angulus, qui hoc neget. Propterea idem *Petrarcha in inuectiua contra Gallum* ait: Roma mundi caput, Vrbium Regina, ſedes Imperij, arx Fidei Catholicæ, fons omnium memorabilium exemplorum. Quod autem caput mundi meruerit appellari ex eo factum videtur, quod Romulus iam vita functus Proculo apparuerit dicens: Abi, nuncia Romanis, Cæleſtes ita vellę, vt mea Roma caput ſit Orbis terrarum, vt iiſdem verbis de Romulo agens, refert *Titus Liuius l.* 1.

ab

ab Vrbe condita. Vel ex eo quod humanum caput repertum fuerit à iacientibus fundamenta Capitolij, vt obſeruauit *Mæſing. in §. quam formam n.1. Inſtit. de ſatisdat.* vtcumque ſit, in dubio res eſt, quod Roma iuris vtriuſque auctoritate caput mundi appelletur, patet in *c. fin. de foro comp. & in l. Roma ff. ad municip.* tradunt *Alciat. lib.2.diſpunct.c.21.& Mandoſ.in reg. 20. Cancel.q.10. n.2.* In ea ſiquidem tanquam in communi omnium patria ſunt fere omnes nationes de mundo, vt dixit *Burgoſ. de Pace in reper. cap. cognoſcentes num. 210. de conſtitut.* Et *Ioan. Quintin.* (licèt cum aliqua nota Curiæ) *in reper. cap.de multa n. 110. de prebendis.* Nec mirum eſt, ſi aliqui, qui domi manentes illuſtres videbantur, Romæ pro nihilo habeantur, quemadmodum enim terræ flumina, quamuis ampla, & profunda, nomen amittunt mare ingreſſa, ita & Doctores domi clari, & inter ſuos egregij Romanam adeuntes Curiam inter maiores nomen amittunt.

15 Conſtat etiam ratio, quare Alexandrina Eccleſia præcedat Antiochenam; quamuis enim Antiochena erecta fuerit à Petro ante Alexandrinam, quæ eius nomine à Marco fuit inſtituta; quia tamen præfectura Alexandrina, quæ Auguſtalis dicebatur, ab Auguſto ſuo nomine inſignita, magnificentia præ cæteris ab eodem fuit nobilitata, & lex Aegypti prouinciis, & vniuerſo eius imperio ius dicebat, vt conſtat ex tex. *in l. 1. ff. de offic. Prefecti Auguſtalis*, quem diligenter exornat *Cardin. Baron. in Martyrol. die 20. Octobris in Beato Archenio:* merito ſuperior erat præfectura Syriæ, ad quam Antiochia pertinebat, & conſequenter eadem conſideratione, primus etiam honos poſt Romanam Eccleſiam eius Patriarchis à Summis Pontificibus datus eſt, vt explicat idem *Baron.dict.tom.1. pag.310.* Neque ſatis concludit alia ratio, quam affert *anno 46. Chriſti, pag. 407.* quæ etiam placuit *Cardinali Bellarm. citato loco capit. 24.* quod Alexandrina primum obtinet locum poſt Romanam, quia eam Marcus Petri nomine erexit: non enim ideo ſequitur, quod debuit præcedere Antiochenam, cui Petrus ipſe primò, & principaliter præfuit.

16 Deinde conſtat ratio, quare in illo principio, & tempore Anacleti Antiochena præcedebat Conſtantinopolitanam, quia tunc Conſtantinopolis non erat, quin Bizantina Eccleſia, etiam poſtquam Conſtantinopolitana dicta eſt, diu fuit ſèper Epiſcopatus ſub Archiepiſcopo Heracleenſi; Antiochia vero tunc princeps erat, & Metropolis totius Syriæ, cui & Palæſtina, & ipſa Hieroſolyma ſubiacebat, vt apertè voluit ſignificare Canon prædictus Nicænæ Synodus, relatus in *dict.cap. quoniam mos, 65. diſtinct.* dum conſtituens, vt Hieroſolymorum Epiſcopo honor iſte deferatur, addit, manente tamen Metropolitanæ ciuitati propria dignitate, vt explicat eleganter *Baron.dict.pag.310. cum ſeq.*

17 Quare his ita præhabitis iam colliges rationem concedendi dignitatem ipſam Patriarchatus, vel prærogatiuas, & præcedentias inter eaſdem Eccleſias, non neceſſariò ex antiquitate ſingularum deducendam eſſe, ſed ex pluribus aliis rationibus, ex quibus Pontifices moueri potuerunt, vt antiquiorem præferant nouiori, vel è conuerſo: priuilegium enim, & prærogatiua hæc Patriarchalis dignitatis primò, & immediatè pendet ex Summorum Pontificum, & Conciliorum auctoritate, vt probat *Leo Pontifex dict.epiſt. 52.* in eiſdem terminis, & in noſtro propoſito, & *Anacletus*, quos refert *Gratian. in cap. priuilegia 1. & 2. 25. quæſt. 2.* in ipſo enim Romano Pont. omnes theſauri dignitatum potiſſime Eccleſiaſticarum recóditi ſunt, vt ex *Baldo & Barbat.* obſeruat *Mandoſ.in reg. 6. Cancel. de reſignat.q.3.n.2.* ſolus namquè poteſt Prælatos mutare & inthronizare, vt verbis vtar Antheri Papæ in epiſt. ad Epiſcopos Bethicæ, de qua *in c. mutationes 7. q. 1.* refert *Dionyſ. Paul. c.10. n.80.* Neque enim ſemper, & indiſtincte vera eſt regula de prioritate temporis, vt antiquior præferatur, ſed ex aliis qualitatibus contrarium ſæpe obſeruatur, vt notant omnes in *reg. qui prior, lib. 6. & in cap.1. de maiorit.& obedien.* tex. optimus *in l.2.C.vt dignitatum ordo ſeruetur lib.12.*

Omiſſa ethymologia, quod Patriarcha Græca lingua 18
πατριάρχης, ideſt, Summus, ſeu princeps Patrum interpretatur, vt cum *Iſidoro* loquar *lib.7. ethymolog. cap. 12.* tranſcriptus *in cap.cleros 21. diſt.* vbi obſeruant communiter Doctores, *Summiſta* omnes *in verbo Patriarcha, Paul. Gryſald.in deciſion. Catholice Fidei verbo Clericus nu. 2. Lancelott. in inſtit. Canon.lib.1.tit. de Epiſcopis §. appellantur, Gambar. de officio & præſt. legati de latere lib. 2. tit. de variis ordinariorum nominib.à num.11. Dyonſ. Paul.de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect. c.2.à n. 41.* vbi *num. 35. cum Card. Baron. tom. 2. annalium Eccleſia anno Chriſti 112. verſ.2. incip. leguntur*, obſeruat Patriarchale nomen ab ipſo ortu Eccleſiæ receptum, vſitatumque fuiſſe: Omiſſa etiam quæſt. illa, an Patriarchæ re, an vero nomine tantum differant à Primatibus, quam tetigimus ſupra *tit.1. cap.6.num.7.& 8.* deueniendum eſt ad priuilegia, innumera quidem & maxima, quæ ipſis Patriarchis ob eximiam, qua fruuntur, dignitatem, conceſſa ſunt.

Primum igitur Patriarchalis dignitatis priuilegium 19
eſt, quod à ſummo Pont. Patriarchis tribuitur pallium, quod eſt plenitudinis officij Pontificalis inſigne; Archiepiſcopi vero ab eiſdem Patriarchis accipiunt *cap. antiquam 23. de priuileg. Abb. in rub. de auctoritate, & vſu pallij numer. 2. Lancelot. Conrad. in templo omnium iudicum lib.2. cap.3. num. 19. & cap. 4. per totum. Gambar. de offic. & poteſt. legati de latere. lib. 2. tit. de variis ordinariorum nomin.num. 21.* Non obſtat, quod pallium à ſolo Romano Pont. vniuerſaliter dari poteſt iuxta 20
tex. in cap. niſi de auctorit. & vſu pallij, cum detur in ſignum plenitudinis poteſtatis, iuxta *tex. in cap. ad honorem, ille tit. & in d. capit. antiquam*, quæ poteſtatis plenitudo ab alio dari non poteſt, niſi ab Apoſtolica Sede, eiuſque Præſide Romano Pont. Petri ſucceſſore, à quo, tanquam à capite, in alios Prælatos tanquam membra omnis profluit eccleſiaſtica iuriſdictio, *cap. in nouo 21. diſt.* Quia reſpondetur, Patriarchas ex auc- 21
toritate ab ipſo Romano Pont. conceſſa pallia Archiepiſcopis concedere, ac ſubinde dici non poſſe, quod ab alio accipiunt, quàm à Romano Pont. & in ipſius B. Petri corpore, iuxta prædictum ſenſum, iuncta *reg. qui per alium facit lib. 6.* Cætera de pallij ethymologia, & vſu vide *Durand, in rationali diuinorum lib.3.cap.17. Conrad. Brun de cæremon. lib.3. cap. 4.ad finem, Polydor. Virgil. de inuentoribus rerum lib. 12. cap. 12. Petr. Gregor. ſyntagm. iuris lib. 15. cap.9. à num.6. Lali. Zechi. de Republ. eccleſiaſt. tit. de ſtatu Illuſtriſſ. Patriarcharum à nu. 5. Stephan. Duranes de ritibus Eccleſiæ lib.2.cap.9.à nu.41. Henriq.in ſum.lib.10.cap.31.in princ.* optime *Guido Pancirola in theſauro variarum lectionum lib.1.cap.20.per totum*, & infra *tit.4.præſt.22.*

Secundum priuilegium eſt, vt vbique Crucem ela- 22
tam præ ſe ferre liberè poſſint, præterquam in Vrbe Romana, aut vbicumque ſummus Pontifex, vel eius Legatus vtens inſigniis Apoſtolicæ dignitatis, præſens fuerit, & habetur in *d. cap. antiquam*, notant ibi *Anton.& Abb.in princip. Caſſan. in catalogo gloriæ mundi p.1. conſiderat. 38. concl. 4. Petr. Gregor. ſyntagm. iuris lib. 15. cap. 9.numero 6. Lali. Zechi. vbi proxime num.2. ad finem, Henriq. d. lib.10. cap. 29. §.3. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 41. numer. 25. Pancirola d. lib.1. cap. 20. §. habent & alind*, male notant *Abb. in cap.1. vt lite non conteſt. num. 7.* contrarium voluiſſe, quod ſcilicet Patriarchæ ſolum intra prouincias ſui Patriarchatus poſſunt deferre Crucem, nã *Abb.* ibi apertè loquitur de Archiepiſcopis,

in quibus veriſſimam tradit & vtilem, atque receptam diſtinctionem, quam etiam repetit in *d.cap. antiquam num.* 10. quod ſunt quædam inſignia denotantia ſuperioritatem, ſeu poteſtatem in loco,& iſtis vti nemo poteſt extra ſuam prouinciam, abſque ſpeciali priuilegio. Idem erat dicendum in Patriarchis, niſi communi iure eis conceſſum reperiretur huiuſmodi priuilegium in præſenti: quod autem hic ſit ſenſus *d. cap. antiquam* & particulæ illius, vbique, patet non ſolùm ex ipſius proprietate, quæ accipitur pro quocunque loco, ego ipſe *in meis Remiſſionib. de clauſulis & dictionibus dict.* 358. *num.* 2. ſed magis ex limitatione, quam inferius facit *text.* ille ibi, niſi in Vrbe Romana, &c. aduertit bene *Anton. Auguſtin. in notis ad illum poſt collectiones adiectis*, quæ exceptio regulam firmat in contrarium, quoad omnia alia loca, in quibus Romanus Pontifex præſens non reperitur, iuxta reg. *tex. in l. nam quod liquide* §. *vlt. ff. de penu. legata, cum* citatis *in libello de principiis vtriuſque iuris lit. C, num.* 5. Quædam autem ſunt inſignia denotantia dignitatem perſonæ, & his vti poteſt Archiepiſcopus, vel ſimilis Prælatus extra loca ſui territorij, veluti portare annulum, vel celebrare cum Mitra,& Baculo, vt notat *gloſ.* quam ſequuntur omnes ibi, *in Clem. Archiepiſcopo de priuileg.* vel etiam quod poſt ſe caudam portari faciat, pertinet enim hoc ad perſonæ dignitatem, & inceſſus decentiam, notant idem *Abb.* & ex eo *Pancirola* loco proxime citato, aduertens habitum hunc fuiſſe quorundam Palatinorum Principis Conſtantinopolitani; ſed ad Græcos recurrere non oportet, & ſatius eſt
24 dicere illos ex noſtris ſumpſiſſe. Ex quibus circa hoc priuilegium ferendi Crucem inter Archiepiſcopos & Patriarchas illa apparet differentia, quòd Patriarchis iure communi datum eſt vbique, Archiepiſcopis vero intra prouinciam, iuxta tex. *in d. Clem. Archiepiſcopo, Zechi. d. tit. de ſtatu Illuſtriſſ. Patriarch. num.* 6. nam extra prouinciam Archiepiſcopi Crucem deferre non poſſunt, niſi illi, quibus ſpeciali Sedis Apoſt. priuilegio fuerit conceſſum, vt probat *tex. in d. cap.* 1. *vt lite pendente.* Alia quoad hoc inter eos eſt differentia, quia Patriar-
25 chæ Crucem ligno tranſuerſario gemino conſtantem præ ſe ferunt, cuius lignum ſuperius tranſuerſum breuius eſt, inferius longius; Archiepiſcopis vero intra ſuam prouinciam vnius dumtaxat tranſuerſi ligni Crucem præ ſe ferre permittitur, vt optimè obſeruarunt, *Cuiac. in paratit. ad titulum de foro competen. in cap. ſanè* 3. *in fine, Inſt. Lipſi. in notis ad ſuos de Cruce libros, Iac. Greiſer. de ortu S. Crucis p.* 3. *in deſcriptione Crucis Vuerdeanæ, verſ. verum cum circa, Iaym. Bleda in tract. Sanctæ Crucis cap.* 7, *Hieron. Roman. p.* 3. *de Republ. Chriſtiana lib.* 2. *cap.* 6. *ad finem, & lib.* 3. *cap.* 6. *etiam ad finem.*

26 Tertium priuilegium eſt, quod ad eos in omnibus cauſis ſuarum prouinciarum poſſit prouocari, vt refert
27 tex. *in d. cap. antiqua verſ. in omnibus.* Ratio autem formalis huius priuilegij in eo conſiſtit, quia ſecundum ordinarias regulas appellatio gradatim, non vero omiſſo medio eſt interponenda *l. Imperatores* 21. *in princip. ff. de appellat.* vbi omnes,& vltra ordinarios *Socin. reg.* 39. *Marſanta de ordine iudiciorum p.* 6. *cap. de appellat. à num.* 368. *& alij* de quibus *Alphan. collect.* 892. quibus adde *Garciam Falconium reg.* 32. *&* pleniſſime poſt multos, quos refert *Sigiſmundus Scaccia de appellat. quæſt.* 7. *à princip.* ita ſcilicet vt inter Eccleſiaſticos iudices ab Archidiacono, & aliis inferioribus Prælatis ad Epiſcopum, & ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum, & ſic ab inferiori ad ſuperiorem immediatum iudicem interponatur appellatio *cap. dilecti* 66. *de appellat. cap. Romana in princ. &* §. *Ab Archidiacono, &* §. *debet, &* §. *vlt. eod. tit. lib.* 6. proſequuntur *Petr. Gregor. de appellation. lib.* 4. *cap.* 2. *Scaccia d.*
28 *quæſt.* 7. *à num.* 32. *&* 86. Patriarchis tamen ipſo iure ſingularis hæc prærogatiua indulgetur, vt ad eos omiſſo medio in omnibus ſuarum prouinciarum locis licita ſit appellatio, atque ita *tex. in d. cap. antiqua* eſſe intelligendum; quia alias nullum concederet priuilegium Patriarchis contra principium illius *tex.* ibi, renouantes priuilegia,& hanc eſſe communem ſententiam computatis Auctoribus poſt *Innoc. & Hoſt.* concludit ibi *Abb. num.* 7. *&* 8. ſequitur *Petr. Gregor. ſyntagm. lib.* 15. *cap.* 9. *num.* 6. *Lali. Zechi. d. tit. de ſtatu Illuſtriſſ. Patriarch. num.* 4. *ad finem, Maranta d. loco num.* 371. & poſt *Gambar. de officio Legat. lib.* 8. *quæſt.* 22. *num.* 106. de communi teſtatur *Scaccia d. quæſt.* 7. *num.* 104. *Lancelot. Conrad. in templo omnium iudicum lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 9. *Matth. Vgoni. in tract. de præſtantia Patriarchali col.* 20. *verſ. dixi iam quædam.*

Non obſtat tex. *in d. cap. antiqua*, ibi, ſaluis appella- 29
tionibus ad Sedem Apoſtol. interpoſitis, quatenus hoc vt appelletur omiſſo medio ſolo Romano Pont. concedere videtur,& quod omiſſo medio ad Romanum Pont. appellari poſſit, probant *tex in cap. omnis,* 2. *quæſt.* 6. *cap. ſi duobus, de appellat. lib.* 6. *gloſ. verbo reſeruata in cap. quod tranſlationem* 4. *de officio Legati. Anton. Scapp. in tract. iuris non ſcripti cap.* 41. *num.* 2. *Sigiſm. Scacc. de appellat. quæſt.* 7. *à num.* 46. *Cardin. Tuſch. tom.* 1. *lit. A, concl.* 352. *num.* 51. Reſpondetur enim *tex. in* citatis verbis non loqui taxatiue, neque impedire quod etiam quatuor Patriarchis ſpecialiter concedatur, quia ſi gradatim ad Patriarchas eſſet appellandum in prouinciis ſibi ſubiectis, nihil eis ſpecialiter concederet *tex.* contra mentem Pontificis in proœmialibus verbis, ibi, Patriarchalium ſedium priuilegia renouantes: quare audiendi non ſunt contrarium reſoluentes *Anton. in d. cap. antiqua num.* 11. *Cardin. num.* 5. *verſ. nota quod ad quatuor*, & alij quos refert & ſequitur *Henriq. d. lib.* 10. *cap.* 29. §. 3. id colligentes ex *gloſ. vlt. in d. cap. antiqua.*

Quartum priuilegium eſt, vt Patriarchæ Regibus, 30
aliiſve Principibus ſuperiorem non habentibus æquiparentur, cum eorum inſtar redacti ſint, quod multarum prouinciarum regimina ſubeant, *Bald. in l.* 1. §. *iis cunabulis num.* 3. *ff. de offic. pref. prætorio, Andr. Barbat. de præſtantia Cardin. quæſt.* 1. *Baſilica* 1. *num.* 43. *Lancel. Conrad. in templo omnium iudicum lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 21. *Iacob. de Negris in repet. l.* 1. *ff. de officio eius cui mandata eſt iuriſdictio num.* 16. *Caſſan. in catalogo gloriæ mundi p.* 4. *conſid.* 9. *verſ. & iſti. Lali. Zechi. d. loco num.* 2. *circa finem. Iacobat. de Concil. lib.* 1. *art.* 1. *num.* 137. *Sebaſt. Medices in tract. de legibus & ſtatutis p.* 1. *quæſt.* 12. *num.* 9. *Gaſp. Valaſc. in repet. l. imperium num.* 100. *ff. de iuriſd. omnium iudic. Andr. Gambar. lib.* 2. *de officio & poteſt. legati in princ. num.* 15.

Imo & ſummorum Pontificum priuilegiis, ac præ- 31
rogatiuis vtuntur iuxta text *in cap. renouantes* 22. *diſtinct.* ſub illis verbis, ſimilia priuilegia, quæ ſuperior Roma habet, accipiat. *& Iuſtinian. in auth. de Eccleſiaſtic. titulis* §. 1. *collat.* 9. *Honor. & Theodoſ. in l. omni innouatione* 6. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* ibi, non abſque ſcientia viri Reuerendiſſimi ſacroſanctæ legis Antiſtitis Eccleſiæ Vrbis Conſtantinopolitanæ, quæ Romæ veteris prærogatiua lætatur, *l.* 1. *& ibi gloſ. verbo lætetur, C. de priuileg. Vrbis Conſtantinop. lib.* 11.

Vnde ratione huius Papalis ſimilitudinis Patriarchis 32
Romani Pontificis inſigniis & ornamentis vti fas eſt, ſiquidem veſte ruſſea indutis incedere, & equo albo phalerato, ſimul atque fræno, & calcaribus deauratis vti eis liberè liceat. *Abb. Panorm. Hoſt. &* alij ſcribentes communiter *in d. cap. antiqua.* obſeruant *Cardin. Iacobat. in tract. de Concil. lib.* 1. *num.* 184. *Petr. Gambar. lib.* 2. *de poteſtate Legati tit.* 2. *de variis ordinar. nomin. num.* 21. quibus 33
& inſigniis Legatus de latere vti poteſt, vt notant *Anton. num.* 10, *Cardin.* 6. *Abb.* 4. & alij *in d. cap. antiqua, Lali. Zechi. de Repub. Eccleſiaſt. tit. de ſtatu Illuſtriſſ. Legati num.* 4. *verſ. viterius, &* poſt *Martin. Laudenſem* reſoluit *Pancirola lib.* 1. *cap.* 19. Quid amplius? addo communem, ac receptam fuiſſe olim Doctorum ſententiam, quæ prædictos quatuor Patriarchas Illuſtriſſimis S. R. E. Cardinalibus

aliis præferebat, vt *Henric. Card. Hoſt.* ſcripſit *in d. cap. antiqua*, quem ibid. *Abb. num.* 6. & alij ſequuntur, *Paul. Orian. in repet. l. 1. num.* 23. *ff. de officio eius, cui mandata eſt iuriſdictio, Philip. Prob. ad Ioan. Monach. in cap. ſtatutum nu.* 21. *verſ. ium in ſedendo, de reſcript. lib.* 6. *Lancelot. in inſt. Canon. lib.* 1. *tit. de Epiſcopis* §. *Patriarchæ ſunt*, *vbi gloſ. in verbo locum, Gig. de reſident. Epiſcoporum cap. fin. num.* 7. *&* 8. *Caſſan. in d. Catalog. p.* 4. *conſid.* 9. *verſ. alia de iis, Math. Vgoni. de præſtantia Patriarch. col.* 3. *verſ. eſt igitur, Sebaſt. Medices d. q.* 12. *num.* 3. *Decian. reſp.* 8. *n.* 184. *vol.* 1. *Iacobat. de Concil. lib.* 1. *art.* 1. *n.* 95. *& ſeq.* vbi tamen *num.* 252. quem refert & ſequitur *Paleot. de ſacri Conſiſtorij conſultationibus in concluſ. operis numb.* 5. *in princip. verſ. ad cuius ſimilitudinem, & in* §. 2. *incip. Conſiſtoriorum in fine*, notat Eugenium IV. prætuliſſe Illuſtriſſimos Cardinales iis etiam quatuor maximis Patriarchis.

34 Patriarcharum iuriſdictio in omnes Archiepiſcopos, & Epiſcopos ſuos ordinaria eſt & ſuprema, vt ſatis colligitur *ex can.* 39. *Concilij Nicæni* de octoginta ex Arabico habitis (quos quidem octoginta caute legendos eſſe moneo: vere enim non ſunt Nicæni, qui viginti tantummodo fuere, ſed ex Nicænis, aliiſque longe poſterioribus conflati, & vt apparet ex Conciliis etiam Græcorum, qui aut generales non ſunt, aut ab Apoſt. Sede approbati non fuerunt, quædam etiam ſunt interpretationes Nicænorum Canonum, eadémque parum vera) in hæc verba: Conſideret Patriarcha, quæ Archiepiſcopi, & Epiſcopi eius in prouinciis ſuis faciunt, & ſi quid reperiat ſecus, quàm oporteat factum, mutet, & diſponat, vt ſibi videbitur, ſiquidem ipſe eſt pater omnium, & illi filij eius, ſicque præeſt Patriarcha his omnibus, qui ſub poteſtate eius ſunt, ſicut ille, qui tenet
35 Sedem Romæ, caput eſt & princeps omnium Patriarcharum. Vnde Patriarchæ prætextu huius ordinariæ iuriſdictionis diſpenſare poſſunt cum Epiſcopo, vel alio beneficiorum collatore ſibi ſubiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerat à Concilio ſuſpenſus, *cap. grane ad fin. de prabend.* ibi, huiuſmodi ſuſpenſionis ſententia præter Romani Pontificis auctoritatem, aut proprij Patriarchæ minimè relaxetur.

36 Item etiam excommunicatos à ſuffraganeis ſuis abſoluunt, licet eis ſuffraganei abſolutionem concedere recuſent, vt docent communiter Doctores per text. *in cap. ad reprimendam* 8. *de officio Ordinar.* tradit *Math. Vgoni. d. tract. de Præſtantia Patriarchali verſ. ita quandoque.*

37 Priuilegia ſupra relata quatuor tantùm veris Patriarchis, Conſtantinopolitano ſcilicet, Alexandrino, Antiocheno, & Hieroſolymitano, non verò aliis minus propriè ita appellatis, vtpote Aquilienſi, Grandenſi, Toletano & ſimilibus, competere videtur deduci ex *tex. in d. cap. grane* 29. *in fine de prabendis*, ibi, aut proprij Patriarchæ minimè relaxetur, vt in hoc quoque quatuor Patriarchales ſedes ſpecialiter honorentur, & *ex Extrauag. Sancta Romana de elect. inter communes*, vbi *Benedictus IX.* poſtquam dictas quatuor Patriarchales Sedes ſanctam Romanam Eccleſiam inſtituiſſe refert, ipſaſque, inquit, multis prærogatiuis & honoribus, ac priuilegiis decorauit; quaſi diceret, prædicta priuilegia, quibus Patriarchæ fruuntur, propriis Patriarchis, non vero impropriis fuiſſe conceſſa, ita *Caſſan. d. conſider.* 9. *verſ. alij autem. Redoan. d. cap.* 16. *num.* 1. Nam omnes præter illos quatuor, impropriè potius, & perperam vſitata voce Patriarchæ ab omnibus ſolent appellari *Alber. in diction. verbo Patriarcha, verſ. Patriarcha & Primas, Iacobat. lib.* 1. *de Conciliis à num.* 256. *Anaſtaſ. Germon. lib.* 2. *c.* 5. *num.* 17. *& lib.* 3. *de ſacrorum immunit. cap.* 7. *num.* 11. *Lalis. Zech. d. n.* 2. *Pauin. de officio & poteſt. Capituli Sede vacante prælud.* 6. *num.* 12. *Redoan. de ſimonia mentali p.* 1. *cap.* 16. *num.* 5. excepto Toletano, qui ex priuilegio Pontificio omnibus & ſingulis prærogatiuis, priuilegiis, ac inſigniis, quæ dictis Patriarchis competunt, vti & gaudere libere, licitéque poteſt, vt *infra dicam hoc tit. cap.* 8. *num.* 11.

Obſeruandum maximè eſt, veram cauſam conſtituen- 38
di Romæ quinque Patriarchales Eccleſias in prædictis quinque Patriarchis (computando Romanum) verificari, vt ex epiſtolis Innocentij III. accepit *Marcus Attilius Serranus in libello de ſeptem Vrbis Eccleſiis, ſtatim in princip.* cuius verba in hunc modum habent: Quinque ſunt in Vrbe Eccleſiæ, quæ ob inſignem ædificiorum magnitudinem ex omni antiquitate Baſilicæ vocantur, Lateranenſis, Vaticana, S. Pauli via Oſtienſi, S. Mariæ Maioris, S. Laurentij extra Vrbis mænia, vt & aliunde conſtat, & ex epiſtolis Innoc. III. quæ in Vaticana Bibliotheca aſſeruantur. Eædem Patriarchales dicebantur, quod ex eis Lateranenſis quidem Romano Pontifici (qui & Patriarcha aliquando vocatus eſt) ad habitationem attributa erat, cæteræ ad hoſpitium, ac diuerſorium aliis quatuor Reipub. Chriſtianæ Patriarchis Conſtantinopolitano, Alexandrino, Antiocheno, & Hieroſolymitano, qui poſt Romanum ex Sacrorum Conciliorum decretis principem in Eccleſia locum obtinebant. Quod ideo factum eſt, vt ſi quando contigiſſet generalia Concilia Romæ celebrari, quibus intereſſe ij quatuor tenebantur, aut alia quauis de cauſa ad Vrbem accederent, ſuas quiſque ibi ſedes haberet. Eſt enim Roma communis omnium patria, quò cum ex toto terrarum Orbe (antequam adeo miſerabiliter Chriſtiana Reſpubl. afflicta eſſet) innumeræ gentes confluerent, conueniens fuit, vt omnes, quò confugerent, haberent vbi ſuum agnoſcerent ducem, & Paſtorem. Hæc *Attilius Serranus*, vbi ſupra, cui conſonat *Rodulph. Cuper. in tract. de ſacroſancti vniuerſali Eccleſia in* §. *qua ſint Cardinalium partes, nu.* 29. *pag. mihi* 221. *Math. Vgoni. de præſtantia Patriarch.* 13. *verſ. in nomine Domini.*
Verùm cum ſuprà Attilius Serranus aſſerat huiuſmodi 39
quatuor Patriarchas Concilio generali intereſſe teneri, aduertendum duxi etiam hodie non tantum de bene eſſe, ſed etiam de neceſſitate vocandos eſſe ad generale Eccleſiæ Concilium celebrandum: licet enim actu iuriſdictionem, ac ſubditos nó habeant, ad bonum tamen vniuerſalis Eccleſiæ, cuius cauſa agitur, cuiuſque vere ſunt Patriarchæ, vocem in illo deliberatiuam, ac deciſiuam habent, vt obſeruauit *Iacobat. in tract. de Conciliis lib.* 2. *art.* 2. *num.* 58. *& ſeq. & num.* 72. *& ſeq.* ſequuntur alij, quos pro hac parte allegat *Cened. ad Decretal. collect.* 108. *num.* 3. & ex Cæremoniali Romano deſumpſit *Franciſ. de Padilla in chronographia Conciliorum in princip. ſub tit. Conciliis qui intereſſe debeant.*

Plura alia in hoc propoſito de præcedentia Patriar- 40
charum, eorúmque priuilegiis adducere poſſemus, ſed tam in hoc, quàm infra in vniuſcuiuſque Patriarchæ erectione demonſtranda parum immorari oportet, quia occupatis prouinciis illis Imperij Orientalis Turcarum tyrannide non multum vtilitatis afferre videtur hac de re prolixior diſputatio, vt aduertit *Andr. Gamb. in tract. de auctoritate Legati de latere lib.* 2. *tit. de variis Ordinariorum nominibus num.* 19. Verum licet quatuor inſignium Patriarchalium ſedium cauſa attento præſenti ſtatu, quo eſt Patriarchalibus prouinciis deſtituta, tanquam alia minima terræ aliquibus videatur, ſicque diſputatione indigna; tamen iis, qui in ea, quæ intrinſecus latent conſiderant, non dubium, quod non vt minimis quatuor, ſed vt melioribus, ac ſapientioribus adaquanda, ac comparanda videtur *arg. cap.* 30. Prouerbiorum, vt ſic etiam apertiſſimè contra *Andra. Gambar.* conſtet fructuoſam eſſe de hac materia ſuſceptam diſputationem, ac Catholico vero dignam.

Illud autem omittendum non eſt, quod licet in di- 41
ctis Patriarchalibus prouinciis degentes ſchiſmatici audeant quendam Pſeudopatriarcham de facto eligere

contra dispensationem *Clem. in plerisque de elect.* offerendo Turcarum Principi magnam pecuniæ quantitatem, vt refert *Math. Vgoni de præstantia Patriarch. dignitatis verſ.* nec ab alio, & tetigit *Paul. Burgensis Episcopus in addit. ad cap.* 13. *Apocalypsis, posita post gloſ. ordinariam, &*
42 *apostillam Nicolai de Lyra in verſ. secundo vero*: tamen sæpius prænaricatores prædicti redeũtes ad cor, respicentesque petram, ex qua excussi fuerant vt habetur *Isaiæ cap.* 51. diuersis legationibus, ac procuratoriis mandatis ad Apostolicam Romanam Sedem redeundo obedientiã Christi Vicario Romano Pont. dederunt, vt de Antiocheno illo montis Lybani patet in *Lateranensi Conc. sub Leone X. sess.* 11. *tom.* 5. *Concilior. pag.* 162. Mo-
43 ses etiam Mardenus Antiochenus Patriarcha anno 1552. fidei Catholicæ professionem fecit, vt habetur in *Bibliotheca SS. Patrum nouæ edit. tom.* 7. *pag.* 1177. vbi paulo post alia legitur similis alterius Patriarchæ professio, & de aliis constat etiam in Florentino Concilio. Nouè verò Gabriel Alexandrinus Patriarcha (secun-
44 dum suam computationem à S. Marco nonagesimus septimus) Fidei professionem fecit, obedientiamque Romanæ Sedi, & S.D. Papæ Clementi VIII. promisit Romæ 15. Ianuarij 1595. in Consistorio per Legatos suos Ioſephum, & Abdelmasiam missos ex Aegypto, quod memorabile factum meritò litteris commendauit *Card. Baron. tom.* 6. *annalium Ecclesiæ pag.* 691. *& seq.* fuitque per dictum Patriarcham ratificatum missis ad hoc authenticis instrumentis in Aegypto receptis die 14. Ianuarij 1597. & in sacro Consistorio sanctissimo exhibitis die 15. Iunij eiusdem anni.

45 Sed & venturum esse desideratum illud tempus, quo Patriarchales prouinciæ redient ad Catholicos Patriarchas prædixit *B. Brigita lib.* 7. *suarum reuelationum cap.* 19. dicens, promisisse Dominum nostrum quod quando Græci vere redierint ad obedientiam Romanæ Ecclesiæ, & summi Pontificis, quem in Ecclesia Vicarium suum reliquit, quod tunc ab iniqua & tyrannica Turcarum oppressione liberabuntur, & ex ea refert insignis ille Roffensis Episcopus Ioannes Fischerus in confutatione assertionis Lutheranæ *art.* 25. *verſ.* miror impudentiã tuam, circa fin. Prædictam etiam Patriarchalium prouinciarum futuram recuperationẽ sentit etiã *Benedictus XI. in extranag. sanct.a Romana, de electione*, in illis verbis, vt quandiu ciuitates ipsæ schismaticorum, aut infidelium subsunt, aut fuerunt ditioni, aut detinebuntur per eos. Hæc Pontifex. Vt hæc verba in casu iustæ expectatæ recuperationis aliquid operentur iuxta notata in *l. si quando ff. de legatis* 1. iuncta etiam vulgata doctrina sumpta ex *c. ab exordio* 35. *dist.* qua dicitur quod res de facili reuertitur ad pristinam naturam, infertur apertissime quod dicta & dicenda super hac materia ab omnibus eruditis ac Catholicis viris in maximo pretio sunt habenda, & non otiosa iudicanda.

S V M M A R I V M.

1 *Petrus inter Apostolos primus ab Euangelistis recensetur, & à Christo Domino inter eos singulariter vt caput designatur.*
2 *Ecclesia Claues Petro precipuè & per eum Ecclesia date fuerunt.*
3 *Petrus mittens se in mare ad Dominum quid designauerit, ostenditur.*
4 *Petrus ad Apostolatum ante Andream fratrem, Ioannem, & Iacobum vocatus fuit.*
5 *Petrus post Ascensionem Domini, velut successor ipsius cœpit regere Ecclesiam.*
6 *Ecclesia vnitas sub vno summo Pastore ostenditur.*
7 *Petrus 15. Kalend. Februar. ann. Christi 44. Romam venit.*
8 *Petrus Cathedram Sacerdotalem Romæ tenuit annis 25. & an toto hoc temporis spatio in Vrbe permanserit, ostenditur.*
9 *Roma laudatur.*
10 *Petrus iussu Domini Romæ Sedem Pontificiam fixit.*
11 *Vado Romam iterum crucifigi respondisse Dominum Petro Vrbem fugienti qui affirment, ostenditur.*
12 *Romæ prima Sedes, & vniuersalis Ecclesiæ Primatus iure diuino est collocatus.*
13 *Apostolicam Sedem an licitum sit è Roma aliò transferre, ostenditur.*
14 *Romana Ecclesia omnium aliarum, omniumque fidelium mater est, & magistra.*
15 *Romanus, & vniuersalis Ecclesiæ Pontifex succedit Petro in Ecclesiastica monarchia.*
16 *Summus Pont. nullum in terris superiorem habet.*
17 *Ordinarius Ordinariorum, & totius Orbis est summus Pont.*
18 *Seruus seruorum Dei nominatur summus Pont. quantum ad humilitatem, nam quantum ad potestatem est Dominus dominorum.*
19 *Summum Pontificem falsem in habitu habere potestatem secularem immediate à Christo Domino, qui defendant, ostenditur.*
20 *Summus Pont. Petri successor, & Christi Vicarius nobis Christum representat.*
21 *Christus Dominus dum in terris vt homo vixit vniuersalis fuit mundi Dominus, & Rex vniuersorum.*
22 *Christus Rex sine propugnatoribus, sine magistratu, &c. quomodo dictus, ostenditur.*
23 *Petrus Pontificatum, & regimen totius populi Christiani à Christo accepit.*
24 *Summus Pont. (vt verior tenet sententia) super vniuersum Orbem ex summo Pontificatus officio directe non habet, etiam in habitu, potestatem secularem ab spirituali distinctam.*
25 *Summus Pont. vt Christi vicarius ex officio summi Pontificatus nullam aliam potestatem habet, nisi eam solùm, quam in lege Gratiæ Christus Dominus, quatenus homo dum in terris vixit, eidem communicauit.*
26 *Christus Dominus temporalem monarchiam, & potestatem de facto non exercuit, nec exercere voluit.*
27 *Christus Dominus per se & directe habuit ex dono Patris excellens quoddam dominium, & potestatem super res omnes creatas, quod non communicauit Vicario.*
28 *Auctoritas Christi Domini Math.* 16. *Tibi dabo claues regni Cœlorum, intelligitur de potestate spirituali suprema, non vero temporali directa.*
29 *Cap.* 1. 22. *dist. Extranag. vnam sanctam, de maioritate, inter comm. & Extranag. vni. verſ. Sane, ne Sede vacante Ioan* 22. *non agunt de potestate aliqua seculari summi Pontificis, sed solum de ecclesiastica.*
30 *Cap. cum ad verum* 69. *dist. intelligitur de potestate seculari formaliter sumpta in suum finem naturalem, quam negat in summo Pontifice.*
31 *Summus Pontifex super omnia negotia secularia habet sufficientem potestatem, quando id expedierit ad finem supernaturalem assequendum.*
32 *Summus Pont. super infideles habet potestatem temporalem gubernatiuam, quatenus opus fuerit ad defensionem Ecclesiæ, & ad expediendam prædicationem Euangelicam.*
33 *Summus Pont. directe super infideles potestatem temporalem gubernatiuam non habet.*
34 *Summo Pontifici potestas competens qua talis non competit ei, nisi qua est caput ipsius Ecclesiæ, gerens ipsius Christi capitis vices in corpus mysticum eiusdem.*
35 *Summus Pontifex non habet potestatem in homines, nisi qua sunt membra Ecclesiæ, mediante scilicet baptismo fideles facti, & incorporati cum Christo eius capite.*
36 *Infideles immediate ab ipsa natura potestatem supremam ciuilem habent, ita vt per eam gubernari possint suo modo in ordine ad proprium conseruationem.*

37 *Lus-*

37 *Luſitanos æquit Auctor qui in Guinea Æthyopes in ſeruitutem vendiſtam redigunt.*

38 *Infideles non poteſt ſummus Pontifex debellare pro eo quod eum recognoſcere nolint in dominum ſuum, & totius Orbis temporalem.*

39 *Auctoritas Eccleſiaſtici 10. Regnum à gente in gentem, &c. intelligitur de ſola poteſtate, & punitione diuina Majeſtatis.*

40 *Summus Pontifex, aut quilibet alius Princeps fidelis non poterit infideles quantumuis ſceleratos, vtpote ipſius imperio non ſubiectos, priuare ſua ipſorum poteſtate ciuili publica, & dominio rerum ſuarum.*

41 *Infidelium terras inter reges Portugaliæ & Caſtellæ optimo iure potuit diuidere ſummus Pontifex Alexander VI. ſub ea conditione, vt in conuerſionem prædictorum infidelium tenerentur mittere prædicatores Fidei.*

42 *Hiſpaniæ & Luſitaniæ Reges quando, & à quibus per ignotas terras, & ignotiora maria Indiæ ſcrutari miſerunt.*

43 *Commercium omnibus fecit commune ius gentium.*

44 *Rationes expenduntur, quibus motus Alexander Sextus commiſit Portugaliæ, & Caſtellæ Regibus prædicationis Euangelicæ, & conuerſionis infidelium curam, negotium, & commercium.*

45 *Summus Pontifex ex grauiſſima cauſa poteſt declarare ius naturale, gentium, aut Diuinum poſitiuum.*

46 *Benedictus Aegidius Luſitanus laudatur.*

47 *Titulares Epiſcopos infidelibus idololatris, vel hæreticis quomodo ſummus Pont. conſtituere poſſit, oſtenditur.*

48 *Summus Pontifex in caſu ad ſpirituale bonum neceſſario poteſt iniquam ſententiam à iudice ſeculari latam reuocare.*

49 *Lis mota ſuper iure alicuius principatus, vel alterius rei temporalis defertur ad Summum Pont. ſi ex contentione, & diſcordia probabiliter in ſpiritualibus timerentur damna grauiſſima.*

50 *Declaratur tex. in cap. Nouit. verſ. Non enim, de Iudiciis.*

51 *Coadiutorem alicui Regi, vel Principi ſeculari ſuperiorem non recognoſcenti poteſt ſummus Pontifex dare, quando id poſtulat populi ſcandalum, & ruina ſpiritualis.*

52 *Ideo Summus Pontifex in capit. Grandi de ſupplenda negligentia Prælat. lib. 6. proceſſit ad illam coadiutoris datio-nem, quia de facto pro maiori iuſtificatione requiſitus fuit ad eandem à pluribus Portugaliæ Prælatis, & nobilibus.*

53 *Veritas tamen in eo tex. poterat ſummus Pontifex ad eandem Coadiutoris dationem procedere de iure inuitis Luſitanis.*

54 *Eccleſiaſticus index ex proterua ſeculatis negligentia, & remiſſione offenſarum poteſt cognoſcere.*

55 *Petrus Barboſa Regius conſiliarius, ac Regni Portugaliæ Cancellarius maximus laudatur.*

56 *Refutatur intellectus aſſerentis ideo ſummum Pontificem proceſſiſſe ad prædictam coadiutoris dationem in terminis d. cap. Grandi, quia regnum Portugaliæ illum recognoſcebat etiam in temporalibus.*

57 *Portugaliæ regnum Romanæ Eccleſiæ cenſuale an vero fuerit oſtenditur.*

58 *Refertur liberatio Nuncij Apoſtolici de prædicto cenſu à ſe recepto.*

59 *Portugaliæ regnum neminem in temporalibus recognoſcit.*

60 *Electio per Rempub. Luſitanam de Alphonſo I. in ſuum Regem, veluti in publicis comitiis legitime congregatam, potuit fieri abſque auctoritate ſummi Pontificis.*

61 *Chriſti quinque Stigmata in cœlo oſtenſa ab Alphonſo Portugaliæ Rege I. in regia inſignia inſigni putare ſuſcepta fuerunt. Francia regnum diuinitus fuit approbatum, ex eo quia tria lilia, quæ illi ſunt adhuc Regia inſignia, de Cœlo miſſa fuerunt Clodoueo.*

62 *Portugaliæ Reges regna Imperatorum iguauia à Mauris vindicata, virtute bellica ab ipſorum manibus vendicarunt.*

63 *Luſitani pertinaciſſime Romanis reſtiterunt duce Viriato.*

64 *Alphonſus primus Rex Portugaliæ pro confirmatione ſui Regij tituli recurſum habuit ad ſummum Pontif. non quidē ex eo quod neceſſarius eſſet, ſed ex eo quia deuotione, pietate, & animi gratitudine voluit libens, & abſque vlla obligatione ciuili ſe eiſdem Chriſti vicario B. Petro, & ſucceſſoribus in ſuum militem peculiari quadam, ſed ſpirituali ſolum ſubiectione ſubmittere.*

65 *Hiſpaniæ Reges ſubiectionem Sedi Apoſt. debebant ab antiquiſſimis etiam Regum Gothorum Catholicorum temporibus.*

66 *Hiſpaniæ regnum non recognoſcit Imperatorem, aliúmque ſuperiorem.*

67 *Summus Pontifex potuit transferre in perſonam Magni Caroli Imperium à Græcis in Germanos, & diſponere de Imperatoris electione, coronatione, & iuramento fidelitatis.*

68 *Conſtantinus Imperator in pluribus terris, & prouinciis omnem temporalem poteſtatem, dominium, & vniuerſa Imperij iura in Eccleſiam Romanam tranſtulit.*

69 *Donatio de terris, & ciuitatibus Imperij illicita eſt, & inualida.*

70 *Princeps res Regiæ Coronæ alienare nequit.*

71 *Rex abſque populorum conſenſu regnum priuare iure & honore ſuo non poteſt, nec illud ſeruituti ſubiicere, nec illius bona donare cum magna Regiæ Coronæ diminutione.*

72 *Rex non poteſt caſtra regni, & ciuitates alienare abſque conſenſu omnium Principum, & populorum eiuſdem regni.*

73 *Eccleſia cum laditur vincit, & magis incipit eſſe vberrima cum ad finem ſeculi erit producta.*

74 *Reſpondetur contrariis fundamentis.*

75 *Fama in factis antiquis, nempe centum annorum plenam efficit probationem.*

76 *Franciſcus de Caldas Pereira laudatur.*

77 *Conſtantini donatio auctoritate antiquiſſimorum grauiſſimorumque Patrum munita eſt.*

78 *In Sanctiſſimis Eccleſiis optima menſura eſt donatarum rerum immenſitas.*

79 *Eccleſiis quod donatur Deo redditur, à quo omne bonum, & donum optimum prouenire Apoſtolus docet.*

80 *Conſtantinus ingentibus beneficiis à Deo acceptis, ſcilicet in curatione lepræ, & victoria contra Maxentium, diuinitùs promotus eſt ad donationem illam faciendam.*

81 *Principes omnes, qui in Eccleſias munifici & liberales extiterunt, de hoſtibus ſuis triumpharunt, & Imperium, ſeu regna ad longiſſimam poſteritatem traduxerunt.*

82 *Conſtantinus non ſolum fecit donationem, ſed cum eo ſatrapæ, optimates, ſenatus, ac populus.*

83 *Populus poteſt Regis electionē facere ex aliquo iuſto capite.*

84 *Leo III. Summus Pont. ex circumſtantiis ſuo tempore occurrentibus poſtulante ſiue ſupernaturali, ac Eccleſiæ defenſione, potuit transferre in perſonam Caroli Magni imperium à Græcis in Germanos, & diſponere de Imperatoris electione, coronatione, & confirmatione.*

85 *Gregorius V. Summus Pont. primus conceſſit illis ſeptem Germaniæ magnatibus, nempe tribus Eccleſiaſticis, & quatuor ſecularibus, poteſtatem eligendi Imperatorem.*

86 *Imperator defenſor, & aduocatus Eccleſiæ dicitur.*

87 *Imperialis dignitas attenta ſua natura non fuit à ſummo Pontifice, ſed ab ipſo Deo mediante iure gentium.*

88 *Imperialis dignitas poſt Imperij tranſlationem à ſummo Pontifice habetur, & ab eo inſtituta dicitur.*

89 *Imperium Germanicum poſt prædictam tranſlationem magis pendet à ſummo Pontifice, quam aliud quodlibet regnum.*

90 *Summus Pontifex Imperatorem poteſt deponere.*

91 *Summus Pont. poteſt electionem de Imperatore improbare, ſi ei*

si ei idoneus non videretur.

92 *Imperium transferre in aliam gentẽ potest summus Pont.*

93 *Imperio vacante iurisdictio, regimen, & dispositio eius devolvitur ad Summum Pontificem.*

94 *Summus Pontifex in ordinem ad finem supernaturalem potest abrogare leges ciuiles scriptas, & non scriptas, approbantes peccata subditorum, & pro illis præmia concedentes.*

95 *Ampliatur ad leges ciuiles peccatu venialia solum approbantes.*

96 *Lex canonica in foro ciuili seruanda est, quando agitur de peccato, etiam attenta Ordin. Regia Lusitanorum, qua de quantumuis veniali etiam est intelligenda.*

97 *Declaratur cap. Nouit. vers. Cum enim, de Iudiciis.*

98 *Denunciatio Euangelica non obligat nisi pro loco, & tempore, data scilicet commoditate, & opportunitate ex parte denuntiantis, & denuntiati.*

99 *Argumentum à contrario sensu non valet quando ex illo sequeretur absurdum.*

100 *Declaratur text. in capit. vlt. de præscriptionib. ibi, quæ absque peccato mortali, &c.*

DE PRIMATV ECCLESIAE ROmanæ super omnes, & de suprema Summi Pontif. potestate in vniuersum orbem.

CAP. II.

1 AD Patrem, & ad cœlestem Ecclesiam Iesu Christo ex terrena reuersuro, necesse omnino fuit aliquem Ecclesiæ à se in terris constitutæ Præsidem relinquere, qui eius Vicariam potestatem retineret, ad quem tanquam iudicem, & Pastorem omnes Christi oviculæ in terrena Ecclesia commorantes confluerent. Vnum de toto mundo ad hoc Petrum elegit Dominus, & solum sibi substituit, & in officio Vicarium, & in Magisterio successorem, qui & vniuersarum gentium vocationi, & omnibus Apostolis, cunctisque Ecclesiæ Patribus præponatur: vt quamuis in populo Dei multi Sacerdotes sint, multique Pastores, omnes tamen propriè regat Petrus, quos principaliter regit & Christus. Hic igitur primus Apostolorum appellatur ab Euangelistis *Matth.* 10. *Marc.* 3. *& Luca* 6. qui in capitibus, vbi nomina Apostolorum enumerant, semper primo loco recensent Petrum. Et Dominus noster Iesus Christus, vbi primùm B. Petrum, quem à mundi initio Vicarium suum destinauerat, in terris vidit ad se à fratre Andræa adductum, illico ei vni dixit: Tu es Simon filius Iona, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus, *Baron. tom.* 1. *annal. Eccles. an. Christi* 31. *cap.* 20. Christus enim, vt docet *Paulus*, Petra fuit, nomen suum Petro communicauit, vt hac nominis deriuatione Christus nobis ostenderet se Petro suas vices, & potestatem aliquando commissurum. Hic enim cum interroganti Domino, quem homines esse dicerent filium hominis, aliis referentibus opiniones aliorum, ipse velut inter cæteros primus cum eum esse Christum Dei viui Filium respondisset, audire promeruit: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam *Matth.* 16. quod *D. Augustin. de verbis Domini* exponens, ita ait: Tu es Petrus à petra dictus, quam confessus es, quam cognouisti dicens: Tu es Christus Filius Dei viuus, & super hanc petram, id est, super me ipsum Filium Dei, ædificabo Ecclesiam meam. Rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos, *Luc.* 22. Ex quo manifestum est in Petro omnes contineri, rogans enim pro Petro, pro omnibus rogare dignoscitur. Simon quia diligis me plus his, pasce agnos meos, *Io.* 21. Solus ideo Petrus, vt caput, & Princeps reliquorũ Apostolorum pro omnibus solicitus, ausus est à Christo petere, qua mercede ipsum sequuturi essent *Matth.* 19. Ab illo initium tanquam à capite, & maiore sumpsit ipse Christus in lotione discipulorum *Baron. tom.* 1. *Annal. Ecclesia ann. Christi* 33. *c.* 38. *in fin.* verbaque singulariter ei dixit, tanquam vni Pastori, qui eius exemplo cæteris præfuturus humilitatem eius imitaretur, *Ioan.* 13. Magnum certè excellentiæ Petri indicium fuit, quod eum vnum Angelus speciatim nominauit, dum dicit: Sed ite, dicite Discipulis, & Petro, quia præcedet vos in Galilæam, ibi eum videbitis sicut dixit vobis. *Marc.* 16. Non exiguum præstantiæ Petri indicium quoque est, quod primus in monumentum Christi intrauerit, qui primus Christi vice, ideſt auctoritate, & potestate in Ecclesia esset functurus; potuerat enim Ioannes prior ingredi, quippe qui cursu præuenerat Petrum, sed id muneris omnium maiori Petro permisit, *Ioan.* 20.

2 Ecclesiæ claues, ideſt Ordinis, & iurisdictionis, siue etiam præeminentiæ, & potestatis Petro præcipuè, & per eum Ecclesiæ datas fuisse Sanctorum Patrum testimoniis facile probari potest, nam *Beda in homilia de festo Apostolorum* super illud *Matt.* 16. Quodcumque ligaueris, &c. sic ait: Qui Regem cœlorum maiori præ ceteris deuotione confessus est, merito præ cæteris ipse collatis clauibus regni cœlestis donatus est. Quod si omnibus Apostolis simul dictum esse reperias, non tamẽ aliis sine ipso, sed ipsi sine aliis attributum esse cognosces ligandi, & soluendi à Domino facultatem, vt quod non alij sine ipso, ipse sine aliis posset ex priuilegio sibi collato à Domino, & concessa plenitudine potestatis. Huic Dominus oues suas pascendas vocabulo tertiò repetito commisit, vt alienus à grege Dominico censeatur, quisquis eum etiam in successoribus suis noluerit habere Pastorem. Sic etiam dum Dominus apparuisset in littore discipulis nauigantibus sciens Petrus quod Dominus 3
esset, se misit in mare, & aliis nauigio venientibus ipse sine beneficio nauis ad Dominum festinauit, *Ioan.* 21. Cũ enim mare mundum designet: per hoc, quod Petrus se misit in mare priuilegium expressit Pontificij singularis, par quod vniuersum Orbem susceperat gubernandum, cæteris Apostolis vt vehiculo nauis cõtentis, cum nulli eorum vniuersus fuerit Orbis commissus, sed singulis singulæ prouinciæ, vel Ecclesiæ potius deputatæ. Iterum etiam vt se vnicum Christi Vicariũ designaret, ad Dominum super aquas maris mirabiliter ambulantem, & ipse super aquas maris mirabiliter ambulauit. Nam cum aquæ multæ sint populi multi, congregationesque aquarum sint maria, per hoc quod Petrus super aquas maris incessit, super vniuersos populos se potestatem accepisse monstrauit. Sic etiam *Luca* 5. legitur soli Petro Dominũ dixisse, duc in altum; quod cum fecisset, conduxit piscium multitudinem copiosam, qui admiratus ipse cũ Iacobo, Ioanne, & Andræa, qui etiam in naui erant, secundum *Matth. & Marci* narrationem processit solus ad genua Iesu, dicens: Exi à me Domine, quia homo peccator sum, cui etiam soli respondit Iesus: Noli timere, ex hoc iam homines capiens eris, ideſt, caput eris. Et hic ad- 4
uertendum duxi Petrum ad Apostolatum ante Andræam fratrem, Iacobum, & Ioannem, vocatum fuisse, vt patet *Matth.* 4. nam vocatio, de qua ibi, fuit propriè ad Apostolatum: duæ verò priores, quarum vna habetur *Ioan.* 1. altera in captura piscium, quam describit *Lucas cap.* 5. non fuerunt propriè ad Apostolatum, sed ad quandam familiaritatem, ita *Alphons. Aluarez Guerrero in speculo iuris Pontificij cap.* 1. Deinde ipse solus Petrus interrogauit Iesum *Matth.* 18. Si peccauerit in me frater meus, dimittam ei vsque septies? & ei soli Iesus respondit: Non dico tibi vsque septies, sed vsque septuagies septies: cum profecto septenarius vniuersitatis sit numerus, eò quod omne tempus septenario dierum numero noscitur comprehendi, igitur

ſeptenarius numerus in ſeipſum multiplicatus in hoc loco ſignificat vniuerſorum vniuerſa peccata, quia ſolus Petrus poteſt non ſolùm omnia, ſed omnium crimina relaxare. Denique Apoſtolis omnibus à Domino mandabatur, vt prædicarent Euangelium omni creaturæ, principaliter tamen Petro incumbebat, qui omnes præſtabat prærogatiua principatus, & cui ſoli iniunctum fuerat à Domino, vt paſceret oues ſuas.

5 Vnde poſt Aſcenſionem Domini Petrus velut ſucceſſor ipſius regere cœpit Eccleſiam, ad complendum duodenarium diſcipulorum numerum loco Iudæ præuaricatoris ex verbis Prophetæ alium inſtituens, & faciés ſubrogari, & recepto Paraclito Diſcipulos Spiritus ſancti gratia illuſtratos ex verbis Ioëlis apertius comprobauit. Hic pœnitentiam agere iuſſit, & baptizari credentes *Act.* 2. Hic inter diſcipulos curando claudum fuit miraculum operatus, *Act.* 3. & in Ananiam, & Sapphyram vxorem ipſius tanquam primus & præcipuus inter eos, qui mentiti fuerant Spiritui ſancto, mortis ſententiam promulgauit *Act.* 5. Hic ſimoniacæ peſtis radicem contra primitiuam Eccleſiam pullulantem Apoſtolica falce ſuccidit; ſolus in Simonem Magum ſententiam damnationis promulgans, licet non ei ſoli, ſed omnibus communiter pecuniam obtuliſſet. *Act.* 8. Huic ſoli viſio cælitus oſtenſa fuit *Act.* 9. & 10. qua innuitur, quod Petrus Prælatus fuerit cunctis gentibus: Ipſéque admonebatur omnes gentes ſuæ fidei commiſſas Chriſti Eccleſiæ vnire, & inſerere: cum vas illud viſionis Orbem terrarum, & vniuerſa in eo contenta animalia, vniuerſas ſignificaret, tam Iudæorum, quam Gentium nationes: gentium enim immunditiæ per quadrupedia terræ, pérque beſtias, reptilia, & volatilia Cœli ſignificabantur, & illas iam Deus intra lintheum Eccleſiæ recipiendas decreuerat. Propter quod & Petro iuſſum erat, vt mactaret eas primùm, hoc eſt per verbum Dei, quod gladio quouis ancipite penetrabilius eſt, terrum peccati ſanguinem effunderet, eiſque ſubinde veſceretur, hoc eſt, more cibi traduceret eas in Eccleſiæ corpus, & incorporaret eas Chriſto. Quamobrem ipſe, vt primus Iudæos, ita quoque & Gentiles conuertit ad Fidem, vt ſupra vtroſque fideles ſe paſtoralem curam accepiſſe monſtraret.

6 Conſtituto ſic à Chriſto Domino tot locis Summo vniuerſalis Eccleſiæ Paſtore Beato Petro Apoſtolo, Vnitas, ſiue Primatus eius in Eccleſia vnica conſtituitur, à qua tanquam capite reliqua ipſius membra regerentur: Eccleſia vna eſt, quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur: quomodo Solis multi radij ſunt, ſed lumen vnum; & rami arboris multi ſunt, ſed robur vnum tenaci radice fundatum; & quomodo de fonte vno plurimi riui defluunt, numeroſitas licet diffuſa videatur exundantis copiæ largitate, vnitas tamen ſeruatur in origine: Sic & Eccleſia Domini luce perfuſa per Orbem totum radios ſuos porrigit, vnum tamen lumen eſt, quod vbique diffunditur, nec vnitas corporis ſeparatur: ramos ſuos in vniuerſam terram copia vbertatis extendit: profluentes largiter riuos latius expandit, vnum tamen caput eſt, & origo vna, & vna mater fœcunditatis ſucceſſibus copioſa: illius fœtu naſcimur, illius lacte nutrimur, ſpiritu eius ànimamur. Et quod Eccleſia vna ſit veritatis Magiſter teſtatur per Spiritum ſanctum dicens, Vna eſt columba mea, vna eſt perfecta mea. Item Eccleſiæ vnitas dicitur ex vnitate Fidei, in qua fundatur, *cap. legimus 93. diſt.* Et ab vnitate ſpei, de qua *Apoſt. cap.* 4. Vocati eſtis in vnam ſpem vocationis veſtræ. Eſt etiam vna vnitate charitatis, qua annectitur, & viuificatur, de qua inquit *Apoſt. ad Philip.* 2. Eandem charitatem habentes vnanimes, idipſum ſentientes. Hinc *D. Cyprian. lib. 1. epiſt. 8. ad plebem.* Deus vnus eſt, & Chriſtus vnus, & vna Eccleſia, & Cathedra vna ſuper Petrum Domini voce fundata: Sicut etiam in Cœlorum vniuerſitate à primo mobili ducuntur inferiores, *Ariſt. 2. de Cœlo tex.* 35. In corporibus mixtis vnum ſemper elementum eſt, elementariſque qualitas præpollens. In multitudine membrorum vnum cor cætera mouet *Ariſt. de partu animalium lib. 2. cap. 2.* potentiarum animæ vna eſt princeps, nempe ratio. *D. Auguſt. lib. 2. de liber. arbit. cap. 3.* & vt ait *Apoſt. ad Epheſ.* 4. Vnus eſt Spiritus, vnus Dominus, vna Fides, vnum Baptiſma, vnus Deus, & pater omnium, qui eſt ſuper omnes, & per omnia, & in omnibus nobis; ita quoque vnus Præſidens, Paſtor, Rector, & Gubernator in vnica, & vniuerſali Eccleſia vicem Chriſti gerens, Summus Pontifex eſt, & ſuper vnicam & vniuerſalem Chriſtus ædificat Eccleſiam, quam nullo Orbis terrarum loco Petrus, & eius ſucceſſores melius conferre potuiſſent ipſo Domino iubente quantum Romæ, quæ tunc, & diu poſt Orbis terrarum imperium obtinuit, à qua facillime Chriſti pietas & religio in relíquas ei ſubiectas prouincias traduci poſſet, quod innuere videtur *Beatus Leo Papa in ſerm.* 1. de natali Apoſtolorum Petri & Pauli, dum ait: Beatiſſimus Petrus Princeps Apoſtolici Ordinis ad arcem Romani deſtinatur imperij, vt lux veritatis, quæ in omnium gentium reuelabatur ſalutem, efficacius ab ipſo capite per totum mundi corpus effunderet.

Anno igitur nono à Chriſti paſſione exacto, à nati- 7
uitate eius 43. poſtquam Iacobus Ioannis frater ab Agrippa Rege occiſus fuit, ipſe Petrus Azimorum tempore ab eo in carcerem coniicitur, vt feſto celebrato illum neçaret, qui diuino beneficio Angeli opera eductus, exiens ad Romam iter inſtituit, vt Herodis vim, furorémque declinaret, ſimul & vt Simonis Samaritæ veſtigiis ſubuertendis inſiſteret. Annua peregrinatione exacta per eas gentes ad quas priorem epiſtolam ſcripſit, Cappadoces ſcilicet, Galatas, Aſianos, Ponticos, & Bithynos Vrbem peruenit 15. Calend. Febr. ſequentis anni, qui fuit Chriſti 44. & ſecundus pene finitus Imperij Claudij; ſtatim Chriſtianæ religionis fundamenta iecit, vt poſtea ad Romanos ſcribens Paulus gratias agit Deo, quod illorum Fides in vniuerſo mundo nunciaretur. Ab hoc tempore vſque ad eius obitum, (qui fuit Auctoribus pene cunctis conſentientibus 5. Calend. Iulij nouiſſimo Neronis anno, non quidem Iuliani, ſed Imperij, id eſt tertiodecimo, Chriſti vero 68.) Cathedram Sacerdotalem Petrus Romæ annis 25. tenuit. Non autem hoc toto temporis ſpatio in Vrbe permanſit; nam anno Chriſti 47. ſexto imperij Claudij; quo magna Iudæorum ſeditio fuit, Petrus, qui gente Iudæus erat ex Bethſaide vico Galileæ, ſimul cum cæteris conſtituta iam Eccleſia Romana, & Simone Mago extincto, diſcedere eſt coactus; Hieroſolymam hac occaſione rurſus rediit. Et (Agrippa, cuius metu ex Iudæa aufugerat, iam vita functo) interfuit tranſitui Beatiſſimæ Virginis, qui anno ſequenti accidit ætatis eius 65. prout meliùs computant citati per me *Allegat. 50. num.* 112. Poſtea ingreſſus eſt Vrbem Romam Nerone Cæſare, Linum, & Clementem ſibi coadiutores ordinauit, à Marco ſcriptum Euangelium probauit, priorem Epiſtolam ſcripſit, & hæc primo Neronis anno, vt ex Damaſo intelligitur, tranſegit. Inde diſcedens totum Occidentem, & Africam docendo peragrauit. Ad extremum nouiſſimis Neronis annis, eo in Chriſtianos tanquam publici incendij auctores deſæuiente, Romam rediit, vbi de morte eius, & Pauli ea ſubſequuta ſunt, quæ conſenſu omnium Scriptorum memoriæ ſunt commendata. Quicquid hæretici huius 8
temporis impudenter negent Beatum Petrum Romæ vnquam Cathedram conſtituiſſe, & quod magis eſt, neque Romam vnquam veniſſe, eos tamen ex omnibus antiquis Patribus Græcis, ac Latinis eleganter conuincunt *Onuphrius Panuinius de Primatu Petri lib. 3. cap. 1.*

Cardin.

Cardin. Ceſar. Baron.annal. tom.1. an. Chriſti 44. cap. 22. cum ſequentibus, & ex profeſſo latiſſime comprobat omnibus contrariis ſatisfaciens *Cardin. Bellarmin. tom.1. de Romano Pont.lib.2.à princip.*

9 O felix Roma,inquit *D. Hieronym.lib. 2. aduerſus Iouinianum , in fine,* Vrbs potens , Vrbs Orbis Domina, Vrbs Apoſtoli voce laudata, illa enim caput mundi appellatur , vt patet *cap. fin. de foro comp. & ex l. Roma ff. ad municipal.*tradunt *Alciat. lib.2.diſpunct.c.21. & Mandoſ.omnino videndus in reg.20. Cancel. q. 10. num.2.* in ea ſiquidem tanquam in communi omnium patria ſunt fere omnes nationes de mundo, vt dicit *Burgos de Paz in repet. cap.cognoſcentes num.210. de conſtitution. & Ioan. Quintin.* (licet cum aliqua nota Cutiæ) *in repet. cap. de multa num. 110. de prabend.* refert *Dionyſ. Paul. de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect.cap.16.à num.23.* de qua *S. Ioannes Chryſoſt.in comment.epiſtola ad Romanos cap. 16.hom.vlt.* id eſt, 32. ita ait: Ego & Romam propterea diligo,tametſi & aliunde queam illam laudare, nempe à magnificentia, ab antiquitate, à pulchritudine , & multitudine, à potentatu,& diuitiis,& à rebus in bello fortiter geſtis , ſed relictis illis omnibus, ob id illam beatam deprædico , quod erga illos Paulus dum viueret adeo fuit beneuolus, adeo illos amauit,coram diſſeruit, & poſtremo vitam apud eos finiuit: vnde & ciuitas illa hinc facta eſt inſignis , pluſquam à reliquis omnibus , & quemadmodum corpus magnum , ac validum duos habet oculos illuſtres , Sanctorum videlicet illorum corpora : Non ita Cœlum ſplendeſcit , quando radios ſuos Sol ex ſeſe dimittit , quemadmodum Romanorum Vrbs duas illas lampades , vbique terrarum effundens, &c. de qua in feſtiuitate Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli ſic canit Eccleſia.

O felix Roma, quæ tantorum Principum
Es purpurata pretioſo ſanguine,
Non laude tua, ſed ipſorum meritis
Excellis omnem mundi pulchritudinem.

Et gloſ.verbo Romana,in Extrauag. execrabilis, de prabend. ita ait, ipſam Vrbem Apoſtoli Petrus & Paulus vna die pro merito loco vno pro gloria, ſub vno perſequutore pro pari virtute compaſſi glorioſo cruore martyrij Chriſto Domino conſecrarunt: Nullam denique decentiorem , aut Chriſto ipſo magis acceptam Sedem fuiſſe cenſemus , quàm quæ ſanctiſſimorum Apoſtolorum Petri & Pauli ſanguine conſecrata,æterniſque trophæis illuſtrata, quod inde Romam ipſam ad eam gloriam prouexit , vt inde eſſet gens ſancta , populus electus , ciuitas Sacerdotalis , & regia , vt caput Orbis effecta latius præſideret religione diuina, quàm dominatione terrena , ad quod refert aliqua *Lali. Iorda. de maioribus Epiſcopi cauſis ad Papam deferendis, & Romanæ Sedis origine, & auctoritate cap.11.num.20.*

10 Quamuis ex *Matth.cap.16.*& *Ioan.21.* ſolum conſtet Chriſtum Petro Summum Pontificatum tribuiſſe , non autem alicuius certæ Eccleſiæ Epiſcopatum,ipſa tamen iura Canonica manifeſtò nobis tradiderunt iuſſu Domini Petrum Romæ Sedem Pontificiam fixiſſe , vt inquit *Nicolaus II.* relatus in *cap.omnes , 22. diſtinct.* ſcribens Mediolanenſibus per Petrum Damianum Legatum ſuum, his verbis : Omnes ſiue Patriarchæ cuiuſlibet apices , ſiue Metropoleon Primatus, aut Epiſcopatuum Cathedras , vel Eccleſiarum cuiuſlibet Ordinis dignitates inſtituit Romana Eccleſia : Illam vero ſolus ille fundauit, & ſuper petram Fidei mox naſcentis erexit , qui Beato æternæ vitæ clauigero, terreni ſimul , & cœleſtis imperij iura commiſit. Id ipſum oſtendit *Gelaſius* relatus in *cap.quamuis, 21. diſtinct.* omnibus Orthodoxis ita ſcribens : Quamuis vniuerſæ per Orbem Catholicæ Eccleſiæ vnus thalamus Chriſti ſint: ſancta tamen Romana Catholica, & Apoſtolica Eccleſia nullis ſynodicis conſtitutis cæteris Eccleſiis prælata eſt , ſed Euangelica voce Domini , & Saluatoris noſtri Primatum obtinuit: Tu es Petrus , &c. Item *Anacletus ad omnes Epiſcopos epiſt.3.cap.3.*relatus *in cap. ſacroſancta,22. diſtinct.* ita ait : Sacroſancta Romana,& Apoſtolica Eccleſia, non ab Apoſtolis , ſed ab ipſo Domino Saluatore noſtro Primatum obtinuit. Deinde hoc ipſum atteſtantur *Marcell. I. in cap. Regnum , & Leo I.in cap. cum Beatiſſimus, 24. quæſt.1.* præterea *Alexand.I. Iulius I.Pius I. in ſuis epiſtolis* , & demum *Innoc. I I I. in cap.per venerabilem, qui fil. ſint legit.* his verbis: Locus, quem elegit 11
Dominus , Apoſtolica Sedes eſſe cognoſcitur : Confirmatur , nam cum Petrus Vrbem fugiens exiuiſſet , volens eum Dominus ad locum quem elegerat, reuocare, interrogatus ab eo: Domine quo vadis? reſpondit: Vado Romam iterum crucifigi : quod intelligens pro ſe dictum , ad locum ipſum protinus eſt reuerſus , quam hiſtoriam referunt *Linus* Papa in actis paſſionis Sanctorum Apoſtolorum , Petri & Pauli , *Ægeſip lib.3.de excidio Hieroſolymitano , D. Ambroſ. lib. 5. epiſtol. 32. Lali.* 12
Iordan. de maioribus Epiſcoporum cauſis ad Papam deferendis,cap.11.num.24.Guerrero in ſpeculo iuris Pontif.pag.8.& ex *S. Athanaſio in apologia pro fuga ſua, & S.Gregor.in explicatione quarti Pſalmi pœnit.* comprobat *Card.Bellarmin. lib.1.de Romano Pont. cap. 23. in fine.* Quare primam Sedem,& vniuerſalem Eccleſiæ Primatum Romæ iure diuino eſſe collocatum tenent *Abb.in d.capit.per venerabilem,Ioan.Andr.in cap.fundamenta,de elect.in 6.vbi Anchar. num.12.Albert.Pygius de Eccleſiaſt.hierarch.lib.3. capit.12. & 13.S. Antonin.par.3.tit.23.cap.5. §. 7. Turrecrem. de poteſtate Eccleſiæ libro 2.cap. 40. cum ſequentibus, Can. de locis Theolog.lib.6.cap.8.verſ.10.Alnar. Pelag. de planctu Eccleſiæ lib.1.cap.32.Cordub.in quæſt.lib.4.quæſt.1.propoſit. 8. Iacob.de Concil.lib.8.art.6. & 7.* latiſſime *Alphonſ.Mendoza in quæſt.quodlibet.quæſt.4.ſcholaſt. Azori. inſtitut.moral.par. 2.lib.4.cap.11.q.2. Cardin.Ceſar Baron.in addit. ad martyrologium Romanum die 18. Ianuarij pagina mihi 30.Cardin. Bellarmin.tom.1.de Romano Pontif.lib.2. à princip. Cardin. Tuſch.pract.concluſ.Iuris tom.3.concluſ.3. num.19.& tom.7. lit.R, concl. 362.* Hinc illorum aliqui tractantes,an licitum ſit è Roma aliò Sedem Apoſt. transferre , quod ex inſtituto diſputarunt *Alphonſ.de Mendoza d.diſput.4. & Cardinal.Bellarmin.d.tom.1. de Romano Pontif.lib.4. cap.4. verſ.2. hoc idem* , & alij citati *à Cened. ad Decretum collec. 11.num.4.* 13

Et quod Romana Eccleſia omnium aliarum , omniumque fidelium mater ſit , & magiſtra , atque ſuper omnes Primatum obtineat,probant *tex. in d. cap. quamuis,*& in *d.cap.ſacroſancta,& in cap.2.de Summa Trinit. & in cap.antiqua 23. de priuileg.* cum multis aliis adductis pleniſſime per *Cordub.d.quæſt.1.art.2. Mendoza d.quæſt.4. Scholaſt.§.4.Turrec.de poteſt.Eccleſ.lib.2 cap.36. Albert.Pygi. d.cap.12.Can.de locis Theolog.lib.2. cap.4. Bannes in 2.2. D.Thomæ quæſt.1.art.12.concl.5.Cou.lib.4.var.cap.14.n.1. Illuſtriſſ.Cardin.Bellarm.* virtute & litteris inſignis , Catholicæque religionis ſtrenuus propugnator,*d.tom.1.de Romano Pont.cap.12.cum ſequentibus,Cardin.Tuſch.*vtriuſque iuris conſultiſſimus , prout præclari , indefeſſique laboris monumenta atteſtantur, *in pract. concluſ. tom. 7. lit.R, concluſ. 363. Cardin. Mantica.* aſſidua negotiorum experientia eruditiſſimus *de coniecturis vltim.voluntat.lib.8. tit.6.num.4.Iacob.de Graffiis tom.2.conſil.lib.3.tit. de clericis non reſid.conſ.1.num. 4.* pleniſſime *Modernus de Iuriſdict. p. 1. cap. 13. à num. 19.* vbi per multa ſequentia capita omnia argumenta in contrarium pleniſſime reſoluit, *P. Valeri. Reginald.in praxi fori pœnitent.lib.1.num.22.Fr. Paulin.Berti Lucenſis in praxi criminali Regul.tit.2.cap.14. num.4.*plures ex antiquioribus refert *Cened.d.collect. 11. num.4.& 5.* 14

Romanæ , & vniuerſalis Eccleſiæ Pontificem ſuccedere Petro in Eccleſiaſtica monarchia tam ex diuino iure, quàm ratione ſucceſſionis , Conciliorum auctoritate, 15

tate, Summorum Pont. Græcorum & Latinorum Patrum, aliorumque teſtimoniis & auctoritatibus probat idem *Cardin. Bellarm. d. tom. 1. lib. 2. cap. 12. & 13.* Nullum enim in terris ſuperiorem habet *cap. cuncta per mundum 9. quæſt. 3. cap. licet cap. Venerabilem, de elect. Flamin. de reſign. lib. 7. quæſt. 5. num. 1. & 2. Don Garſi. Maſtrillo de magiſtratib. lib. 1. cap. 2. num. 4.* Et eſt Ordinarius Ordinariorum, & totius Orbis, cum totus mundus Papæ ſit territorium *d. cap. cuncta per mundum. cap. per principalem 9. quæſt. 3. Camill. Borell. in ſum. omnium deciſ. tit. 4. num. 10.*
18 *Gonz. al. ad reg. 8. Cancel. §. 2. proœm. num. 44.* Et omnes eidem parere, ipſumque in Primatem recognoſcere debent *cap. ſacroſancta, capit. de Conſtantinopolitana 22. diſt. Gonz. al. §. 1. proœm. num. 8.* Licet autem In *proœmio Decretalium* aliiſque in locis ſeruus ſeruorum Dei nominetur, intelligitur quantum ad humilitatem, nam quantum ad poteſtatem eſt Dominus dominorum, *Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 4. cap. 19. quæſt. 1. verſ. Baldus, Flamin. d. lib. 8. q. 7. num. 101.*

19 Vnde Summum Pont. ſaltem in habitu directe habere poteſtatem ſecularem immediatè à Chriſto domino ſibi commiſſam, itaut poſſit per ſeipſum eam, vt directam, reducere ad actum, licet frequentius illam exerceat per Imperatores, & reges ab eius manu eandem accipientes, tenent *Innocent. in cap. licet num. 8. & 9. de foro comp. &* poſt *Hoſt. Panorm. in cap. nouit num. 13. de iudic.* poſt *gloſ.* ibi, & poſt *gloſ. 1. in cap. cauſam quæ in 2. qui filij ſint legit.* cui ſimilis *verbo Eccleſiæ in Clem. ad noſtram, de hæretic. Bart. in l. 1. §. Præſides ff. de requir. reis. Palat. de obtentione regni Nauarræ §. 6. Con. in reg. peccatum p. 2. §. 9. num. 7. verſ. 1. Nau. in d. cap. nouit, notab. 3. ſub. num. 19. Mench. illuſtr. lib. 1. cap. 20. num. 2. & cap. 21. num. 1. Marta de Iuriſdict. p. 1. cap. 19.* quo loci iunctis capitulis ſequentib. vſque *ad cap. 23.* incluſiuè, & iunctis præcedentibus pluribus mediis hanc ſententiam tenaciter defendere intendit: Ex Theologis *S. Antonin. tit. 3. de dominio regnorum cap. 2. & p. 3. ſum. tit. 22. cap. 5. §. 17. S. Auguſt. Triumph. in princip. ſum. de poteſtate Eccleſiæ. S. Bonauent. in 4. diſt. 37. in expoſit. lit. dub. 4. Henric. Gandin. in quodlib. 6. quæſt. 23. Roder. Zanc. Epiſcop. Lamoren. lib. de origine, & differentia principatus p. 1. Alexand. Alenſ. 4. p. ſum. quæſt. 10. p. 2. §. 2. B. Ioan. à Capiſtrano de auctoritate Papæ p. 1. ſecundæ partis num. 4. & 5. Aluar. Pelag. de planctu Eccleſiæ cap. 13. Celſ. Manc. de iuribus principatuum lib. 3. cap. 1. & 2. Paulus Ciera in tract. de iure Principum cap. 6. cum ſequentibus, Alexand. Peſanti. de poteſtate Romani Pont. Thom. Bozi. de ruinis gentium, & regnorum lib. 2.*

Probatur hæc ſententia. Summus Pontifex Petri
20 ſucceſſor & Chriſti Vicarius nobis Chriſtum repræſentat qualis erat dum hic inter nos viueret: Atqui in Chriſto Domino noſtro dum vixit fuit Regia poteſtas temporalis: Ergo Summus Pont. Petri ſucceſſor habet temporale dominium: maior per ſe patens eſt, & conſtat ex dictis: & præcipuè ex illo *Ioan. 21.* Paſce oues meas: & *Matth. 29.* Tu es Petrus, &c. vbi Dominus loco ſui Petrum conſtituit vniuerſalem ſuæ Eccleſiæ Paſtorem, illimitatámque relinquit hanc ſibi promiſſam, & traditam poteſtatem: vnde *D. Auguſtin.* Sicut, inquit, in Saluatore erant omnes cauſæ Magiſtri, ita & poſt Saluatorem in Petro omnes continentur. *Et Chriſog. ſuper Acta Apoſtolorum.* Ita inquit, Petrus à Filio ſuper omne, quod eſt Filij poteſtatem accepit, non vt Moyſes in gente vna, ſed in vniuerſo Orbe. Quamobrem neceſſe eſt fateri eandem eſſe auctoritatem Petri, quam Chriſti; & Summi Pont. quam Petri. Manet, inquit *S. Leo*, diſpoſitio veritatis, & Beatus Petrus in accepta fortitudine Petræ perſeuerans ſuſcepta Eccleſiæ gubernacula non reliquit, perſeuerat videlicet Petrus, & viuit in ſucceſſoribus ſuis. Et *Philippus Presbyter, Apoſtolicaque Sedis legatus in Concilio Epheſino circa an. 430.* vt habetur *tom. 2. cap. 16.* ſic dixit: Nulli dubium, imo ſeculis omnibus notum eſt, ſanctum Beatiſſimúmque Petrum Apoſtolorum Principem, & caput, Fideique columnam, Eccleſiæ Catholicæ fundamentum, à Domino Ieſu Chriſto Saluatore noſtro, humanique generis Redemptore, cœleſtis regni Claues accepiſſe, ſoluendique, atque ligandi poteſtate, quam acceperat, vſum fuiſſe, necnon per ſucceſſores ſuos hucuſque ſemper viuere, cauſaſque decernere, ſempérque victurum eſſe.

Minor vero, quatenus habet Chriſtum Dominum 21
dum in terris vt homo vixit vniuerſalem fuiſſe mundi Dominum, ac Regem Vniuerſorum, probatur *Matth. cap. 10.* omnia mihi tradita ſunt à Patre meo. Et *cap. 28.* data eſt mihi omnis poteſtas in Cœlo, & in terra. Probatur etiam ex pluribus Apoſt. locis, qui præcipuè ſcribens ad *Coloſſ. cap. 1.* inquit de Chriſto: Qui eſt imago Dei inuiſibilis primogenitus omnis creaturæ, quoniam in ipſo condita ſunt vniuerſa in cœlis, & in terra, viſibilia, & inuiſibilia, ſiue Throni, ſiue dominationes, ſiue Principatus, ſiue Poteſtates, omnia per ipſum, & in ipſo creata ſunt, & ipſe eſt ante omnes, & omnia in ipſo conſtant: Et ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ, qui eſt principium, primogenitus ex mortuis. Et ad *Hebræ. cap. 1.* Multifariam, multiſque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis, nouiſſimè loquutus eſt nobis in Filio; quem conſtituit hæredem vniuerſorum, per quem fecit & ſæcula. *Ioannes etiam in Apocal. cap. 1.* dicit, quod Ieſus Chriſtus eſt teſtis fidelis, primogenitus mortuorum, & Princeps Regionum terræ, *& cap. 11.* quod audiuit vocem multorum dicentium, Factum eſt Regnum huius mundi Dei noſtri, & Chriſti eius. Et *cap. 19.* cum prius exaraſſet quomodo apparuerit ei ille, qui dicitur Verbum Dei, refert, quod habet in veſtimento, & in femore ſuo ſcriptum, Rex Regum, & Dominus dominantium.

Quod ſi inſurgat aliquis dicens, quomodo Chri- 22
ſtum Regem dicimus ſine propugnatoribus, ſine magiſtratu, &c. reſpondet *Iſai. Propheta cap. 9.* Factus eſt principatus ſuper humerum eius; quem locum *Nicetas in Nazianzenum in orat. de natiuitate* iuxta interpretationem antiquorum Patrum explicans, per humeros Chriſti, vires eius intelligens ait, omnes alij Reges non in propriis viribus imperium ſuum, & regnum habent conſtitutum, ſed in aliis, putà in militibus, & ſatellitibus, & propugnatoribus: Chriſtus autem ſolus principatum ſuum ſuper humerum habuit.

Conſequentia recte infertur, quia Petrus, qui adhuc 23
perſeuerat, & viuit in ſucceſſoribus ſuis, vt ſupra probaui, accepit Pontificatum & regimen totius populi Chriſtiani, & in Vicarium electus fuit Chriſti, cuius iuriſdictionis ſunt omnia regna mundi. Vnde in eius ſolemnitate exultans Eccleſia canit: Tu es Paſtor ouium, Princeps Apoſtolorum, tibi tradidit Deus omnia regna mundi. Et ſuper illa verba, Tibi dabo Claues, infert *Chriſog.* Filius Dei vbique terrarum Petro conceſſit poteſtatem, & homini mortali omnium, quæ in cœlo ſunt, dedit auctoritatem, vt poteſtate Clauium Eccleſiam amplificaret. Inde *D. Auguſtin. in ſerm. Fortis & humilis*, admirans ait: O mira potentia, ó ineffabilis gratia Saluatoris, quis plebeium Piſcatorem Apoſtolorum facilè crederet Principem, & Regibus obſiſtere, Reges ſanctificare, Regibus omnibus imperare, mundum refrænare legibus? Sicut Chriſtus accepit à Patre Dux ſceptrum Eccleſiæ gentium ex Iſraël egrediens ſuper omnem principatum & poteſtatem, & ſuper omne quodcunque eſt, vt ei genua cuncta curuentur: ſic & Petro, & eius Succeſſoribus pleniſſime commiſit: Si igitur Chriſtus Dominus eſt directe, abſolutè, vere, realiter, legitime, vt demonſtratum eſt euidentiſſime, totius mundi, & omnium hominum, qui ſunt in eo, tam quoad ea, quæ ad Spiritum perti-

nent, quam quæ ad corpus. Ergo etiam Summus Pontif. dominus est directe, absolute, vere, realiter, legitime, totius mundi, & omnium hominum, qui sunt in eo, tam quoad ea, quæ ad spiritum pertinent, quam quæ ad corpus: nam vt infert *Chrisog.* in persona Christi loquentis ad Petrum, qui amas me coram ipsis, iam tibi confirmo, quod meum est plenum, & ideo *D. Thom. in fine lib. 2. sentent.* dicit quod Papa vtriusque potestatis apicem tenet, scilicet spiritualis, & secularis, hoc illo disponente, qui est Rex, & Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, & Dominus dominantium, cui potestas non auferetur, & regnum eius non corrumpetur,

24 Nihilominus tamen verius dicendum puto, Summum Pontificem super vniuersum Orbem ex Summo Pontificatus officio directe non habere etiam in habitu potestatem secularem ab spirituali distinctam, per quam more aliorum Regum possit eo modo in temporalibus ciuiliter gubernare, & statuere, quæ proxime spectant tantummodo ad finem temporalem, & politicum, & hanc sententiam tenent, *D. Thom. in opusculo de regimine Principum lib. 3. cap. 2. cum sequentibus, & p. 3. quæst. 59. artic. 5. Soto de iustitia lib. 4. quæst. 4. artic. 1. colum. 4. vers. quod si, & in 4. distinct. 15. quæst. 2. art. 1. conclus. 3. Driedon. de libertate Christiana lib. 1. cap. 9. & cap. 15. Caietan. tom. 1. tract. 2. de auctoritate Papæ, & Concilij capit. 13. ad 8. Victoria in relect. super cap. vlt. Matthei num. 27. & de potestate Ecclesiæ relect. 1. quæst. 5. numero 8. Alphonsus Alu. Guerrero in speculo Principum cap. 16. Cardinal. Bellarmin. contron. 3. generali lib. 5. de Romano Pontifice cap. 1. versic. Tertia sententia, & cap. 3. Molina de iustitia tract. 2. disput. 29. colum. 4. vers. his prænotatis, Soarez de legibus lib. 3. cap. 6. sub num. 3. cum sequentibus, & de defensione Fidei Catholicæ contra Anglicanæ sectæ errores lib. 3. cap. 5. num. 8. P. Rebello de obligationibus iustitiæ, par. 2. lib. 18. q. 23.*

25 Huius sententiæ plura, & validiora sunt fundamenta, & à priori ostenditur, quia Summus Pontifex, vt Christi Vicarius ex officio Summi Pontificatus nullam aliam potestatem habet, nisi eam solum, quam in lege Gratiæ Christus Dominus, quatenus homo dum in terris vixit, immediate contulit eidem, arg. tex. *in cap. 2. & 3. de officio Vicarij lib. 6.* delegatio enim nullam aliam in delegato iurisdictionem ponit, nisi eam, quæ à delegante concessa est, iuxta tex. *in l. 1. §. qui mandatam, ff. de officio eius, cui mandata est iurisdictio.* Plane Christus Do-
26 minus, quamuis potuerit insuper dominium politicum rerum omnium, & principatum, & ita monarchiam temporalem cum suprema potestate seculari super vniuersum Orbem, & super omnes Principes ipsius principaliter, & directe exercere, tamen huiusmodi temporalem monarchiam, & potestatem de facto non exercuit, nec exercere voluit, iuxta illud *Ioan. 18.* regnum meum non est de hoc mundo: & iuxta alia plura, quæ ad hoc probandum congerunt *Victoria de potestate Ecclesiastica relect. 1. quæst. 5. num. 16. cum sequentibus, Valentia d. puncto 6. colum. 2. Tolet. in cap. 18. Ioan. annot. 25 & 26. Ardin. Bellarm. d. lib. 5. de Rom. Pontif. cap. 4.* Licet oppositum, imo quod Christus Dominus de facto exercuerit temporalem monarchiam super vniuersum Orbem, defenderint *Albertus Pygius lib. 5. hierarchiæ Ecclesiastica cap. 3. Almainus de potestate Ecclesiast. cap. 8. Nauar. in cap. nouit, notab. 3. num. 130. de iudiciis. Modernus de iurisdict. par. 1. capit. 18.* quorum fundamentis dilucide respondent *Victoria, Bellarminus*, & cæteri supra citati, explicantes locum *Matth. vlt.* ibi, data est mihi omnis potestas in Cœlo, & in terra, vt intelligatur de potestate Christo data super regnum spirituale, & super omnia etiam temporalia, in ordine ad finem ipsius supernaturalem.

27 Nec nos in contrariam opinionem adducere possunt plures auctoritates, quibus innituntur contrariæ opinionis Auctores ad probandum Summum Pontificem saltem in habitu directe habere potestatem secularem immediate à Christo Domino, quam de facto ipse habuerat super vniuersum Orbem: licet enim negare non possimus eum per se, & directe habuisse ex dono Patris excellens quoddam dominium, & potestatem in res omnes creatas, & super omnes omnium hominum, imo & Angelorum actiones, itaut non solùm ad finem supernaturalem Ecclesiæ vniuersalis, sed etiam absolute potuerit, & possit de rebus omnibus temporalibus ad libitum disponere, & ea ratione dici possit Dominus Orbis, & Rex Regum, etiam quoad omnia temporalia, vt aduertunt *P. Molina d. disp. 28. col. 4. in fine, versic. Restat, & conclus. 4. & 5. P. Soar. d. disp. 48. sect. 2. col. 3. vers. dico secundo, cum sequentibus.* Sic intelligentes locum *Matthei vlt.* ibi, data est mihi, &c. & illud *Apocalypsis 1.* Princeps Regum, &c. & *cap. 10.* Rex Regum, & Dominus dominantium; tamen ea non communicauit Vicario, prout eidem non communicauit alia pleraque, etiam pertinentia ad potestatem excellentiæ, vt pulchre docet *Diuus Thom. in opusculo de regimine Principis lib. 3. cap. 10.* quem sequuntur *Nauar. d. notab. 3. num. 130. P. Molina d. disput. 29. colum. 14. in principio, P. Soar. d. sect. 2. ante finem.*

Deinde hanc nostram sententiam non infringit au- 28
ctoritas Christi Domini *Ioann. 21.* ibi, Pasce oues meas, quia in ea solum impletur illa promissio, quæ Petro à Christo Domino facta fuerat *Matthei 16.* ibi, tibi dabo Claues regni cœlorum, vt post alios resoluit *P. Soar. de legibus lib. 3. cap. 6. num. 4. & libr. 4. cap. 2. num. 10. & cap. 3. numero 1.* Per has autem Claues solum significatur potestas spiritualis suprema, non vero temporalis directa, vt post alios resoluit idem *P. Soarez. d. lib. 4. cap. 1. num. 3. cum sequentibus.*

Nec etiam nos deterrent pleraque iura, quæ, iuxta 29
omnium fere Doctorum mentem, Summo Pontifici tribuere videntur secularem potestatem, vt in *cap. 1. distinctio. 22. & in Extrauag. Vnam sanctam, de maioritate inter communes, & in Extrauag. vni. post princip. vers. sane ne Sede vacante, Ioann. 22.* Nam tex. *in d. cap. 1. & in d. versic. sane*, dum inquiunt, quòd Christus Dominus Summo Pontifici in persona Beati Petri æternæ vitæ clauigeri commisit iura terreni simul, & cœlestis imperij, non agunt de potestate aliqua seculari Summi Pontificis, sed solum de Ecclesiastica, quam Christus Dominus eidem concessit *Matthæi 16.* dum ei promisit, & tandem dedit Claues regni cœlorum, vt possit ligare, & soluere super terram, id est, omnes fideles existentes in imperio terreno: & quodcunque ligaret, & solueret super eam esset ligatum in cœlis, id est in imperio cœlesti, vt ita Summus Pontifex hæc vtriusque imperij iura haberet Ecclesiastica, vt considerat sic illos textus intelligens, *Card. Bellarm. vbi supra.*

Quo retento sensu dici potest, Nicolaum Papam (qui 30
iuxta communem, de qua tamen dubitat *Cardinalis Bellarminus* auctor est prædicti *cap. 1.*) non videri sibi ipsi aduersari *in cap. cum ad verum, 96. distinct.* quatenus ibi asserit Christum Dominum distinxisse potestatem, & officia Pontificis, & Imperatoris, ne, aut Imperator iura Pontificis, aut Pontifex iura Imperatorum præsumeret vsurpare: nam in hoc textu loquitur de potestate seculari formaliter sumpta in suum finem naturalem, & hanc negat in Summo Pontifice: in illo vero loquitur de potestate materialiter tantum seculari in ordine ad finem supernaturalem, & hanc Summo Pontifici concedit.

Primo ex dictis infertur Summum Pontificem qua- 31
talem ex vi Pontificalis officij habere sufficientem potestatem super omnia negotia secularia, etiam inter seculares, vt de illis iudicet, & disponat, quando id expedierit ad quietem, & conseruationem, ac Ecclesiæ defensionem, & ad bonum spirituale, & ad finem Ecclesiasticæ

ſiaſticæ poteſtatis ſupernaturalem aſſequendum, & vltra ordinarios per tex. ibi *in cap. cum ad verum. 96. diſtinct. & in Extrauagan. vnam ſanctam, de maiorit.* ac Theologos *in 4. diſtinct. 24.* latiſſime diſputarunt, ſic reſoluentes *Cardin. Turrecremat. de poteſtate Eccleſ. lib. 2. cap. 113. cum ſeq. Albertus Pygius de Eccleſiaſtica hierarchia lib. 5. Driedon. de libertate Chriſtiana libr. 1. cap. 15. cum ſeq. & lib. 2. cap. 2. Soto de iuſtitia lib. 4. queſt. 4. articulo 1. Henric. de Gandauo quodlibet. 6. queſt. 23. Caietan. in apologia tomo 1. opuſculorum tract. 2. ca. 13. ad 8. & 2. 2. queſt. 43. artic. 43. art. 8. Fr. Anton. de Carduba in queſt. lib. 1. quæſtione 57. Victoria relect. 1. ſectio. 6. & relect. 5 ſect. 2. à num. 3. & in relect. de Indis, & inſulanis par. 1. à num. 26. & ad cap. vltim. Matthæi num. 29. P. Molina de iuſtitia tract. 2. diſput. 29. verſ. Tertia concluſio. P. Rebello de obligationibus iuſtitiæ, par. 2. lib. 14. queſt. 23. ſect. 1. n. 2. & 3. & ſect. 5. num. 29. P. Aldrete in allegatione pro omnimoda Regularium exemptione par. 1. cap. 5. num. 13. P. Soarez de legibus lib. 3. cap. 7. num. 5. & de defenſione Fidei Catholicæ lib. 3. cap. 22. Illuſtriſſim. Cardin. Bellar. de Romano Pontifice controuerſia 3. generali lib. 5. cap. 6.* Ex noſtris *Conar. practicarum cap. 1. num. 2. concluſ. 2. & in reg. peccatum, par. 2. §. 9. num. 7. Nauar. in d. cap. nouit, notab. 3. Cenall. communium contra communes queſt. 759. Merla in emporio iuris Ciuilis tit. de iuriſdict. omnium iudicum queſt. 4. Cardinal. Tuſch. practicarum conclus. tom. 6. concl. 45.* qui omnes latiſſimè agentes firmiter tenent Summum Pontificem directe poteſtatem non habere in temporalibus, & procedere *d. cap. cum ad verum, d. cap. nouit, cum ſimilibus,* eam tamen habere caſualiter, & indirecte in ordine ad ſpiritualia, quoties ſcilicet ad ſpirituale bonum fuerit neceſſaria, & procedere *d. Extrauag. Vnam ſanctam, & capit. per venerabilem, qui filij ſint legitimi.*

32 Secundò infertur Summum Pontificem ſuper infideles habere poteſtatem generalem gubernatiuam, proindéque poſſe cognoſcere, iudicare, & diſponere de eorum negociis ſecularibus, quatenus opus fuerit ad defenſionem Eccleſiæ, ſeu Principum fidelium etiam ſecularium, & Regnorum aut ſtatuum ipſis ſubiectorum, & ad expediendam prædicationem Euangelicam, ita *Conar. in reg. peccatum p. 2. §. 10. ſub n. 4. & §. 9. ſub num. 6. prope finem. Nauar. d. notab. 3. num. 18. Gregor. Lopez l. 2. gloſ. 3. col. 6. tit. 23. part. 2. Victoria ſuper cap. vlt. Matthæi num. 27. Illuſtriſſ. Cardin. Bellarm. contro. 3. generali lib. 5. de Romano Pontifice cap. 2. P. Soar. de legibus lib. 3. cap. 6. num. 2. & cap. 10. Marc. Anton. Genuenſ. in practicab. l. Eccleſiaſt. queſt. 616.*

33 Directe tamen ſuper infideles poteſtatem temporalem gubernatiuam non habet, nec de eorum negotiis poteſt cognoſcere, iudicare, aut diſponere, iuxta Doctores ſupra citatos, ex eo quia quæcunque poteſtas
34 gubernatiua competens ſummo Pontifici, qua tali, non competit ei, niſi qua eſt caput ipſius Eccleſiæ, gerens ipſius Chriſti capitis vices in corpus mixticum eiuſdem, id eſt in ipſam Eccleſiam Militantem, vt palam eſt apud omnes Catholicos, & proſequitur *Illuſtriſſ. Cardin. Bellarm. d. contro. 3. de Romano Pontifice lib. 2. cap. 12. cum*
35 *ſequentibus*, maximè *cap. 16. & 31. col. 1. ante medium.* Vnde eam poteſtatem non habet in homines, niſi qua ſunt membra huius corporis, & Eccleſiæ, mediante ſcilicet Baptiſmo fideles facti, & incorporati cum Chriſto eius capite, iuxta tex. *in cap. Dominus noſter 56. diſt. & in cap. vlt. de Presbytero non baptizato.* Deinde Chriſtus Dominus *Ioan. 10.* inquit, quòd in fine ſeculi fiet vnum ouile, & vnus paſtor, quia ante ſeculi finem non omnes ſunt oues huius ouilis, ac proinde nec omnes Summo Pontifici eiuſdem Paſtori directe ſubiiciuntur quoad aliquam poteſtatem gubernatiuam, vt ſunt illi, qui illud adhuc non intrarunt per Baptiſmum, ſed in infidelitate perſiſtunt. Nec in qualibet Republica infidelium etiam
36 barbarorum, licet opinione noſtra videantur viuere more ferino abſque politica gubernatione, habet Summus Pontifex directe poteſtatem temporalem gubernatiuam, quia hi intra ſuas Reſpubl. alium, quàm ſibi proprium & immediatum ſuperiorem non recognoſcentes, habent namque immediatè ab ipſa natura poteſtatem ſupremam ciuilem, itaut per eam gubernari poſſint ſuo modo in ordine ad propriam conſeruationem.

Hinc per tranſennam admonerem noſtros Luſitanos 37
quàm iniuſte procedant plures, qui vt fama fert, in regionibus infidelium, præſertim in Guinea, ſolent ex malitia, vel ex craſſa ignorantia emere Æthyopes, & in ſeruitutem iniuſtam reducere, illos ſcilicet, quos vident ad propria eorummet Luſitanorum nauigia per vim, vel fraudem trahi, vel abſque culpa pro delicto patrisfamilias perpetuæ ſeruituti barbarè damnari, vnde optima ratione hos liberorum hominum iniuſtos venatores arguit *P. Rebello de obligat. iuſtitia p. 2. lib. 18. quæſt. 23. ſeq. 5. num. 30. cum ſequentibus*, inde bene aduertens oportere quod Regij magiſtratus habità huiuſmodi iniuſti commercij plena informatione remedium aliquod efficax adhibeant, quod etiam admonet *Molina d. tract. 2. diſp. 35.* vbi *diſp. 36. &* 34. late proſequitur caſus, in quibus Luſitani mercatores poſſunt abſque peccato emere, vendere, vel aſportare, aut retinere prædicta mancipia.

Hinc etiam conſequens eſt Summum Pontificem 38
non poſſe huiuſmodi infideles debellare, & eos in ſuam recognitionem compellere per ſe, vel per alios Principes fideles, pro eo ſolum quod eum recognoſcere nolint in dominum ſuum, & totius Orbis temporalem, ita tenuerunt ex noſtris *Ioan. Andræ. in addit. ad Speculat. tit. de Iudæis col. 2. prope finem Innoc. in c. quod ſuper his de voto, Conar. in reg. peccatum 2. p. §. 10. ſub num. 4. & §. 9. ſub num. 6. prope. fin. Nau. d. notab. 3. n. 58. Gregorius Lopez l. 2. gloſ. 3. col. 6. in princip. & col. 15. poſt princip. tit. 23. parti. 2. Marc. Anton. Genuenſ. d. queſt. 616.* Ex Theologis *D. Thom. 2. 2. queſt. 12. art. 2. vbi Caietan. queſt. 66. ſuper 8. verſ. circa. 1. Victoria ſuper cap. vltim. Matth. num. 27. Auguſtin. de Ancona in tract. de poteſtate Papæ queſt. 23. art. 3. P. Soar. de legibus lib. 3. cap. 10. & cap. 6. num. 1. Illuſtriſſ. Cardin. Bellarmin. d. contro. 3. generali lib. 5. de Romano Pontifice cap. 2.* Nec 39
obſtat quod poſt aduentum Chriſti Domini omnis principatus, dominium, & iuriſdictio tranſlata ſunt ab infidelibus in Fideles, iuxta illud *Eccleſiaſtici* 10. Regnum à gente in gentem transferetur propter iniuſtitias, conſonat *capit. tranſlato de Conſtitut.* quia reſpon- 40
detur prędictam principatus tranſlationem referendam eſſe ad ſolam poteſtatem, & punitionem diuinæ Maieſtatis: hæc autem cum nobis occulta ſit, conſequitur quod licet Deus poſſit ob iniuſtitias, & alia gentium crimina ab eis tollere regna, & principatus, & regni dominium, tamen Romanus Pontifex, aut quilibet alius fidelis non poterit infideles quantumuis ſceleratos, vtpote ipſius imperio non ſubiectos priuare ſua ipſorum poteſtate ciuili publica, & dominio rerum ſuarum, iuxta reg. *tex. in l. vlt. ff. de iuriſdict. omnium iudicum, & in cap. vlt. de conſtitut.* iuncta *reg. tex. in l. id quod noſtrum, de regulis iuris*, vt bene aduertit *Conar. d. §. 10. ſub num. 2.*

Ex quibus omnibus colligitur optimo iure potuiſſe 41
Summum Pontificem Alexandrum VI. inter Reges Caſtellæ, regnantibus in ea Regibus Catholicis Ferdinando, & Eliſabetha, & Reges Portugaliæ, regnante Ioanne II. diuidere terras infidelium, eaſque eiſdem donare ſub ea conditione, vt in conuerſionem prædictorum infidelium tenerentur mittere perſonas idoneas, quæ Fidem Chriſti eiſdem prædicarent, & ſuaderent, vt teſtatur *Ioannes de Ochoa in ſua Carolea par. 1. fol. 141. pag. 2. in medio, Gregor. Lopez dicta gloſ. 3. col. 3. poſt med. Cardin. Bellarmin. lib. 5. de Romano Pontifice capit. 2. in fine, Marta de Iuriſdiction. par. 1. capit. 24. numer. 32. Suri. in comment. rerum in orbe geſtarum pag. 10. verſic. porro, &*

plenius *Luſitanus noſter Ioannes de Barros decade 1. lib.3. cap.11.* quem Latine tranſcripſit *P. Maphæus lib. 1. hiſt. Indiane* in hæc verba. Is(ſcilicet Alexand.VI.) cognita rerum cauſa, ne quando lis ad arma deduceretur, vltra Heſperidum inſulas ad trecenteſimam fere leucam, & quadrageſimam ducto à Septentrionibus ad Auſtralem polum circulo totum terrarum Orbem ex æquo bifariam ſecuit. Quæ pars vergebat in Orientem, hanc Ioannes facta ſibi ob iuris antiquitatem optione deſumpſit, occidua Ferdinando relicta,&c. pleniſſime rem hanc à ſuis primordiis proſequitur *P. Rebello d.par.2.lib. 18. queſt.23.ſect.2. cum ſequentibus iuncta ſect.1.* Conſtat ergo Summum Pontificem prædictas terras diuidiſſe, non ad eum finem ſimpliciter, vt Reges illic proficiſcerentur ad debellandos illos infideles, & eorum regna abſolute occupanda, ſed ſolum conditionaliter, prout ſcilicet poſtularet ordo, & proceſſus prædicationis Euãgelicæ, & conuerſionis infidelium inibi prætenſæ, & eiſdem Chriſtianis Regibus à Summo Pontifice commiſſæ,& ita ſeruatis ſeruandis, & in caſibus, in quibus in ordine ad eam licita eſſet illa conceſſio, & belli indictio, videlicet quando aliter non poſſent eò adduci Prædicatores Fidei Chriſtianæ,nec rurſus protegi,ac defendi, tam ipſos,quàm Chriſtianos ad Fidem conuerſos,vt bene in effectu reſpondet *Victoria in relect.1.ſuper cap.vlt. Matthæi de titulis, quibus barbari potuerint venire in ditionem Hiſpanorum, n.12.cum ſequentibus,* ſequitur *Greg.Lopez d.glo.4.col.6. in princip.& col.13.à verſ.quarta concluſio,* expreſſit *Card.Bellarm.d.cap.2.ad finem.*

42 Anno Domini 1492. Alexandri VI. Pontificis maximi auctoritate Reges Catholici Ferdinandus, & Eliſabeth Chriſtophorum Columbum, & Emmanuel Rex Luſitanus Petrum Aluarum, & alios fortes viros ad ignotas ad id tempus terras,ignotiora maria,tum ad ortum Solis,tum ad occaſum ſcrutari miſerunt, nouaſque in Oceanum Reges claſſes pararunt, ſempérque curarunt vt rectam religionem in omnes partes, quoad eorum fieri poſſet, extenderent, verbúmque Dei longe & late diſſeminarent; denique nouum Orbem aperuerunt, arcanum depoſitum, & limitem ad nouum imperium à prouidentia diuina, itaut America ſola dicta ab Americo Veſputio Florentino inuentore quartam partem Orbis contineat ex *Genebrardo libro 4.anno 1497.* quod feliciter conſequuti ſunt, nam ex longinqua nauigatione(ad quam neque fabuloſi illi Argonautæ, neque in cœleſtium numero falsò relati Bacchus, Herculeſue vnquam aſpirarunt) effectum eſt, vt cum Orbem terræ vniuerſum tres in partes diuiſerit antiquitas, inuenti demum hi noui tractus quartam adiecere,ſi quarta appellanda eſt, quæ vna reliquis omnibus magnitudine ferme par eſt, cum plura regna contineat, quàm quæ Alexander,Traianus vi expugnauerint,& quàm quę omnes vnà Reges ſimul poſſideant: tempore enim quo nationes, quæ Catholicam Fidem ſumma cum admiratione amplecti ſolebant, illam fœde maculant,damnatas ſectas Lutheri, & ſequacium ſectantes,violando religionem patriæ, & debitam Pontifici Max. obedientiam, & Eccleſiæ Romanæ denegando; tunc loco gentium, quæ cum ab ea ſint educatæ vberioribus doctrinis ab illa deflectunt; Hiſpania nouas plantas,nouoſque filios matri Eccleſiæ affert, & acquirit, deteſtabilique Deorum inanium cultu ſublato ex regione eorum, qui falſam doctrinam docent ad Inſulas longe, vt inquit *Iſaias*, atque ad vltimas terras per Hiſpanos,& Luſitanos allata migrat Religio Chriſtiana,vt impleatur illud *Eccleſiaſtici cap.*10. Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti alienæ,& apertius *Matth. c.*8. Amen dico vobis,quod multi ab Oriente,& Occidente venient,& recumbent cum Abraham,Iſaac,& Iacob in regno Cœlorum,filij autem regni eiicientur in tenebras exteriores. Quod quidem tempore Emmanuelis inuictiſſimi Regis Luſitaniæ vlterius proſequutũ, ampliſſimaque terrarum ſpatia in Orientali India patefacta; mittens in dies Epiſcopos,Preſbyteros, alioſque egregios ſanctitate, religione, & pietate viros ad docendos Indos in fide, itaut eius tempore, ac ſucceſſorum triginta prouinciæ cũ totidem Regibus ſint ad Fidem redactę,illique Luſitaniæ Regibus ſubiecti, & tributarij. Et iam eo ex tempore, quo Luſitani proprium Regem ſortiti ſunt,pro Chriſti Fide cum hoſtibus in Africa, & Aſia manus conſeruere, non ſolùm Mauros è finibus ſui Regni expellentes, ſed in Æthiopia,Arabia,ac in vniuerſo Oriente,& (vt vno verbo dicam)vltra Indum,& Gangẽ pugnando,proprio ſanguine Chriſti Fidem fere per vniuerſum Orbem propagarunt,& in ea loca peruenerũt,quæ nec Semiramis, nec Dionyſius,nec Magnus Alexander auditione perceperunt,nec fama ad eorum aures pertulit, quamuis aliquam partem ſuperarint.In Occidentali vero parte Caroli V.ſeculo octodecim prouinciæ cum octodecim Regibus Catholicã Fidem ſunt profeſſæ,& in ſolo Mexicano regno baptizati ſunt quaterdecies centena hominũ millia,itaut in archiuis Caroli Cæſaris habeatur quendam Sacerdotem baptizaſſe ſepties centena hominum millia,alium tercena millia,alium centum millia, alios plures,alios pauciores,vt refert *Laurentius Surius in commentariis hiſtoriæ anno 1518.fol.515.* & Chriſtianam diligentiam extollunt *Paulus Iouius lib.12.hiſtoriæ. Boſſius de ſignis Eccleſiæ lib.17.ſigno 77.cap.4. Surita libr.2.in hiſtoria catholic,Regum c.13.& 19. Natalis Comes in hiſtoria ſui temporis lib.1.fol.6.& lib.21.anno 1570.fol.445. Anaſtaſ. Germon.de ſacrorum immunitatibus lib.3.c.13.num.30.*

Reſtat videre qualiter Summus Pontifex Alexander 43
VI. potuerit eam Prædicationis Euangelicæ, & conuerſionis infidelium curam, & negotium,ac totum illud, cum illis regionibus commercium ſolis Portugaliæ,& Caſtellæ Regibus committere,& inſuper vetare, ne alij Principes, vel externi homines ſe in eam conquiſitionem,vel commercium intromitterent; cum tamen Chriſtus Dominus *Marci vltimo* Apoſtolis dicens: Ite in mundum vniuerſum, & prædicate Euangelium omni creaturæ, &c. ſimul conceſſerit omnibus futuris Chriſtianis, & Regibus facultatem, vt Apoſtolos, eorumque ſucceſſores in eo munere iuuarent: deinde & ius gentium omnibus fecerit commune prædictum commercium,iuxta *tex.in l.ex hoc iure,ff.de iuſtitia,& iure,* itaut regulariter à nullo etiam ſupremo Principe reſtringi,& prohiberi poſſit,iuxta reg.*tex. in §.ſed naturalia, inſtitut. de iure naturali,* vbi *Faber, Angelus*, & cæteri poſt alios *Conar.de ſponſalib.par.2.cap.6.§.9. nu.3. P.Soar. de legibus lib.2.cap.14.*

Dicendum ergo Alexandrum VI. ex poteſtate,quam 44
in ordine ad expeditionem Prædicationis Euangelicæ habet ſuper ipſos etiam infideles, vt ſupra reſoluimus, iuſte id facere potuiſſe,ad exemplum etiam antiquorum Pontificum, videlicet *Martini V.Nicolai V. Calixti III. & Sixti IV.* qui eandem conceſſionem antiquioribus Portugaliæ Principibus,& maximè Regi Alphonſo IV. & Infanti Henrico eius patruo fecerunt per Bullas peculiares, quæ Vlyſſipone aſſeruantur in ſcriniis Regiæ Coronæ,vt refert *P.Rebello d.q.25. ſect.1. num.4.* omnes moti ex eo, quia ipſius prædicationis, & conuerſionis progreſſui conueniens erat prædicta conceſſio; tum quia cedebat in præmium dignum, & quaſi in ſtipendium infiniti pene ſanguinis,pecuniæ,laboris,induſtrię, & negotij in explorando, & aperiendo Oceano, & luce Euangelij ad gentes illas deferenda; quo ſane beneficij genere iidem Reges commoti, & de re veluti ſua magis ſolliciti; prædicationi Euangelicæ, & prædictæ conuerſioni liberiorem aditum aperirent:tum etiam ne aliter eius progreſſus impediretur, vel turbaretur per bella, & diſſenſiones conſuetas inter ſubditos Principum diuerſorum; quibus diſſentionibus in ea diuiſione

idem

idem etiam Alexander VI. intendit obuiare, reſpectu eorundem etiam Principum Portugaliæ, & Caſtellæ, vt referunt *Maphæus, & Cardin. Bellarmin.* vbi ſupra, *& P. Rebello d. ſect. 2. num. 7.* tum denique ne contingeret, quòd eorum externorum aliqui præ lucro, aut inuidia, aut qualibet alia malitia, ferrum, arma, ligamina, aliaſque res, & bona, ad infideles deferri prohibita, portarent, vel tranſmitterent, aut ipſos infideles nauigandi modum edocerent; propter quæ eiſdem Portugaliæ, & Caſtellæ Regibus hoſtes duriores, ac fortiores fierent, & per hoc infidelium conuerſionis proſequutio impediretur, vel fortè ceſſaret, non ſine magna Dei offenſa, & ingenti totius Chriſtianitatis opprobrio, vt habetur in *Bulla Calixti III.* relata per *P. Rebello d. q. 23. ſect. 2. n. 8.*

45 Non obſtant in contrarium adducta, quibus aliqui Principes intendunt ſe iuuare contra prædictam Alexandri VI. atque aliorum Pontificum determinationem, & conceſſionem tam iuſtam, & cum ipſomet iure diuino conformem; nam ad locum *Marci d. cap. vlt.* & ad libertatem commercij iure gentium omnibus conceſſam, reſpondetur hæc omnia ceſſare, vbi à Summis Pontificibus aliter declaratum fuerit ex intentione eiuſdemmet iuris diuini poſitiui, & gentium id apertè poſtulantium propter rationes ſupra relatas, iuxta ea, quæ circa poteſtatem Summi Pontificis ad declarandum ex grauiſſima cauſa ius naturale, aut gentium, aut Diuinum poſitiuum, reſoluunt plures citati per *Couar. d. num. 3. Franciſc. Molin. de ritu nupt. libr. 2. differen. 7. num. 4. Sanch. de Matrimonio libro 6. diſp. 6. num. 5. Azori. inſtitutionum moralium par. 2. lib. 4. capit. 18. col. 473. & lib. 5. cap. 3. & par. 3. lib. 1. q. 3. col. 13. Soar. d. capit. 23. iuncto cap. 24.* ſic explicantes *tex. in d. §. ſed naturalia, & in cap. ſunt quidam 25. quæſt. 1. cum ſimilibus*, & concordantes eadem iura cum *tex. in l. manumiſſiones; & in l. ius ciuile, ff. de iuſtitia, & iure*, & in noſtris terminis bene reſoluit *P. Rebello d. quæſt. 28. ſect. 4. num. 18.* alia ſuper
46 hanc quæſtionem adducit *Luſitanus noſter Benedictus Aegidius* omnium litterarum ſcientia egregiè præditus, multiiugaque virtute præcellens, is inquam in *comment. ad l. ex hoc iure, ff. de iuſtit. & iure, par. 1. cap. de commerciis*, eleganter, & ex profeſſo eam pertractauit, ad quem in decidendis ſupradictis rationibus non adhuc confugimus, quia prædicta commentaria in hac Romana Curia non habemus, quæ anno tranſacto Vlyſſipone & vidimus, & legimus, ideo in deſideratis ad eum confugito.

47 Ex quibus colligi poteſt ideo poſſe Summum Pontificem his infidelibus, idololatris, vel hæreticis Epiſcopos conſtituere Titulares vt Itali vocant, & Hiſpani Annulares, ac Galli Portatiles, quia ſcilicet ſuper eos habet poteſtatem quatenus dirigitur ad finem ſupernaturalem aſſequendum, cum ergo finis conſtituendi huiuſmodi Epiſcopos, datis ſibi ſubditis infidelibus, ſit ad eorum conuerſionem directus, & ad Fidem Catholicam eis annuntiandam, ſuper eos plenam habere quoad hunc finem poteſtatem, neceſſarium eſt vt dicamus, dicente Domino *Marc. 16.* Apoſtolis, atque etiam, qui eum ſequuntur in concionando Epiſcopis. Euntes in mundum vniuerſum prædicate Euangelium omni creaturę, qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit: qui vero non credidderit, condemnabitur, & *Matth. vlt.* Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & filij, & Spiritus ſancti, docentes eos ſeruare omnia quæcumque mandaui vobis. Et ne vllo vnquam tempore miniſtri hæſitarent fore ſe certis, & conſtantibus probationibus deſtitutos, quibus Dei internuntios, & præcones ſe eſſe, & euincerent, & declararent, ſine quibus nec proficerent in diſſeminando Euangelio, neque Orbis eſſet illud recepturus, adiecit è veſtigio: Ecce ego vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſeculi. Non obſtat, quòd huiuſmodi Epiſcopi perduellionum Principum, & infidelis populi in multis prouinciis contumacia nequeùt Epiſcopatus adminiſtrare. Quia vadunt multi laici, & Sacerdotes ad illos, ſed prudentia opus eſt, & charitate, ac zelo animarum; quamquam denique nihil pulchrius ſit, nihil Chriſtiano Paſtori optabilius, quam pro Chriſto, & ſibi credito grege mortem oppetere, ſed non omnes capere verbum hoc fateor, quare non ſunt hæc loca, & dignitates omnibus, ac citra delectum impartiendæ. Rectè ſane *Gerſon. de poteſtate Prælat. conſid. 8.* ita ſcripſit: Status Epiſcopalis, licet eſſe poſſit in aliquo ſine plebe, & ſine vſu, vel exercitio, hoc tamen fieri non conuenit, quia inanum, & monſtruoſum hoc in Eccleſia videretur, quoniam fruſtra eſt poteſtas, cui non ſubeſt operatio: & de his Epiſcopis titularibus dixi ſupra *tit. 1. cap. 6. num. 15. cum ſeqq.*

Tertiò infertur poſſe ſummum Pontificem in caſu 48
ad ſpirituale bonum neceſſario iniquam ſententiam à iudice ſeculari latam reuocare, vel cauſam temporalem ad ſe aduocare, vel originaliter cognoſcere, & ſententiam coactiue etiam proferre in qualibet graui cauſa, etiam temporali, veluti ſuper iure alicuius principatus, vel alterius rei temporalis mota inter 49
plures Principes neminem in temporalibus recognoſcentes, ſi ex contentione, & diſcordia eorum nolentium in alium ſecularem iudicem, aut arbitrum conſentire, probabiliter in ſpiritualibus timerentur damna grauiſſima, qualia ſolent oriri ex bellis inter Chriſtianos, cum magna Fidei Catholicæ, & Eccleſiæ iactura, dum eam interim hoſtes Fidei deuaſtant, & alia ſpiritualia detrimenta conſequuntur ex populi ſeditione, & Reipubl. perturbatione; & merito hanc illationem tenent *Soto in 4. diſtinct. 25. quæſt. 2. artic. 1. concluſ. 4. Molina d. diſput. 29. verſic. Ex dictis, Soto. Soar. de defenſione Fidei Catholicæ lib. 3. cap. 22. num. 14.*

Quibus non obſtat *text. in capit. nouit, verſic. non enim,* 50
de iudic. dum ſcilicet expendit rationem peccati, & ordinem fraternæ correctionis, vt eo præmiſſo poſſit Summus Pontifex cognoſcere de cauſa, & diſcordia ibidem excitata inter Reges Angliæ, & Franciæ, & procedere contra Gallum in peccato pacis fractæ adhuc perſiſtentem poſt legitimam monitionem: quaſi aliter huiuſmodi cognitio, etiam inter ſupremos Principes ad Summum Pontificem non pertineat; quia reſpondetur ideo in eo textu id ita locum habere, quia de facto non proponebantur ea damna ſpiritualia, de quibus ſupra; vnde nil mirum ſi ad fundandam Summi Pontificis iuriſdictionem, quoad caſum illius *tex.* expendatur ratio peccati permanentis, & ordo correctionis fraternæ, ac denunciationis Euangelicæ, quippe quod aliter Summus Pontifex, etiam inter prædictos Principes de cauſa temporali bonum ſpirituali grauiter non offendente, cognoſcere non poſſet.

Quartò infertur Summum Pontificem poſſe dare 51
coadiutorem alicui Regi, vel Principi ſeculari Superiorem non recognoſcenti, quando id poſtulat populi ſcandalum, & ruina ſpiritualis, vel aliqua cauſa concernens Eccleſiarum, ac perſonarum religioſarum defenſionem, vt probat optimus *tex. in cap. Grandi de ſupplenda negligentia Prælat. libr. 6.* quamuis ad eum viderim varias, ac diuerſas decidendi rationes aſſignari. Nonnulli dicunt ideo proceſſiſſe Summum Pontificem 52
ad illam coadiutoris dationem, quia de facto pro maiori iuſtificatione requiſitus fuit ad eandem à pluribus Portugaliæ regni Prælatis, & nobilibus, vt referunt *Eduardus Nunez. do Leon in chronica Regum illius regni in vita Regis Sancij II. Garibai in ſuo compendio hiſtorial. lib. 34. cap. 19.*

Nihilominus tamen verius eſt ad prædictam coad- 53
iutoris dationem, etiam inuitis noſtris Luſitanis, in eo *tex.* procedere de iure potuiſſe, ex ea ratione, quia

quia vt in effectu considerat noster *Cald. Pereira* Senator Regius meritissimus in *l. si curatorem, verbo hunc contractum, nu. 48. in fine, Cod. de in integrum restitutione*, supposito notorio Lusitani populi scandalo, & ruina etiam spirituali iam res attingebat non solum finem in temporalibus naturalem, sed etiam in spiritualibus supernaturalem, vtpote concernentes defensionem Ecclesiarum, monasteriorum, aliorumque piorum locorum, & personarum Ecclesiasticarum, tam religiosarum, quàm secularium, vt constat ex tenore ipsiusmet *tex.* vel etiam ex capite miserabilium personarum, nempe orphanorum, & viduarum, occasione proteruæ Regis negligentiæ, & remissionis offensarum, & non defensarum pertinebant ad forum Ecclesiasticum, iuxta *tex. in cap. ex tenore, de foro compe-*
54 *tenti.* & quæ notant *Couar. practicarum cap. 6. numer. 1. Anonimus Oliban. in commentar. ad vsaticum, alium namque de iure fisci cap. 3. numer. 45.* Doctissimus Dominus meus *D. Petrus Barbosa* vtriusque iuris consultissimus, quem eximia doctrina, & exacta prudentia maximum in supremo Regali Madritij Consilio Senatorem, & in Portugaliæ Regno summam Cancellarij maximi præfecturam suscipere coegit, in *comment. ad l. 1. p. 1. nu. 49. & in l 2. par. 2. num. 140. ff. soluto matrim. Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 17. num 106. cum sequentibus, Garc. Gironda de priuilegiorum, seu exemptionum explicatione num. 464.* Ideo ergo dedit Pontifex curatorem, vt iu-
55 dex inter Reges est, & euitandæ seditionis & peccati causa, & sicut inutilem Regem Chidibertum in Gallia priuauit regno, tradiditque imperij habenas & clauum Papino *cap. Alius 15. quæst. 6. ita Valdes. d. cap. 18. num. 25. in fine.*

Hoc retento intellectu ad tex. *in d. cap. Grandi* non
56 venit admittendus alius, quem nouè adducit *Modernus in tract. de Iurisdict. p. 1. cap. 26. num. 95.* ex Carolo *Grassal. lib. 1. reg. Francie iure 63.* quod ideo ad summum Pontificem in termini illius *tex.* potuit recurri pro dando coadiutore, quia regnum Portugaliæ illum recognoscebat etiam in temporalibus, & quamuis hoc concludenter non probet, adducam omne quod in materia potui inuenire super huiusmodi recognitionem, quæ videtur probari ex quibusdam verbis illius *tex.* quæ licet non reperiantur in hac compilatione, nec in voluminibus Conciliorum, vtpote quia ibidem inserta non sunt acta Concilij Lugdunensis V. in quo ille *tex.* conditus fuit, constant tamen ex integra Bullæ asseruatæ Vlyssipone in scriniis Regiæ Coronæ *Vers. Nos cupientes*, ibi, & regnum ipsum tot tribulationibus
57 oppressum, maxime cum sit Romanæ Ecclesiæ censuale, &c. quibus verbis probari videtur regnum Portugaliæ in temporalibus subiectum esse Romano Pontifici propter prædictum censum, qui sanè inductus fuit in illa confirmatione Regij tituli, quam sub quodam pecuniario onere in signum subiectionis annuatim Sedi Apostolicæ soluendo à se, & à successoribus suis Rex Primus Alphonsus obtinuit à summo Pontifice Innocentio II. qui quidem census à Regibus Portugaliæ per multos annos solutus fuit, vt constat ex quadam Nuntij cuiusdam Apostolici liberatione, quæ habetur in dictis scriniis Regiæ Coronæ in hæc verba: Ego
58 Frater Hispanus Familiaris, & Nuntius Domini Papæ notum facio vniuersis istas litteras inspecturis, quod cum fuissem à Domino meo Papa Innocentio III. in Hispaniam destinatus causa pro recolligendis Ecclesiæ Romanæ censibus, & quibusdam aliis negotiis Ecclesiæ generalis recepi à Domino Alphonso Rege illustri Portugaliæ quinquaginta sex marchas auri, quæ faciunt tria millia & trecentos & sexaginta morabatinos Portugaliæ, pro viginti & octo annis transactis, &c. actum *Colimbriæ 2. Idus Decembris anno Incarnationis* 1213. Domini Papæ Innocentij III. decimo sexto, in præsentia Reuerendi viri Domini Stephani Bracharen. Archiepiscopi.

Sed his non obstantibus neganda est prædicta illius 59
regni recognitio & subiectio in temporalibus cum *Nauar. ad cap. nouit. notab. 3. num. 28. de Iudicijs, Parlador. lib. 2. rerum quotidian. cap. 21. num. 3. Joann. Garsia de nobilitate glos. 21. num. 45. Ceuall. communium contra communes quæst. 1. num. 391. Soar. de legibus lib. 3. cap. 8. num. 3. in fine. Petr. Mariz. in suis dialogis varia historie dialogi 1. capit. 6. Cabedo Lusitanie decis. 7. num. 4. p. 2. Valdes. de dignitate Regum Hispanie cap. 18. nu. 25.* bene obseruantes illud regnum eisdem titulis supremum esse, quibus regnum Hispaniæ: Electio enim per 60
ipsammet Rempubl. Lusitanam de Alphonso primo in suum Regem, veluti in publicis comitiis legitime congregata, fieri potuit absque auctoritate & consensu summi Pontificis, quæ quidem per Deum ipsum supernaturaliter approbata fuit, prout euincunt quoque Christi stigmata in Cœlo tunc ostensa prædicto Alphonso, & ab eodem in Regia insignia insigni pietate suscepta, prout in argumentum tradit *Nauar. d. not. ab. 3. n. 149.* & sentit *Valdes. de dignitate Regum cap. 15. num. 22.* Quæ quidem Regum Lusitanorum insignia habent Scutula quinque armigerum decussata, Crucisque formam exhibentia maiori scutulo conclusa in campo argenteo, scutulo vero vno quoque quinque denarij circumsepti tenentur decussatim constituti. Hæc autem non modo quinque vulnerum Christi hieroglyfica sunt; sed & triginta denariorum, quibus ipse venditus fuit, symbolum exhibent; adde & denarios quinque scutulo circumscriptos eius esse victoriæ specimen, quam Rex vnus à Regibus quinque diuinis auspiciis reportauit. Septem vero Castellorum auctione insignia Alphonsi Tertij temporibus accepta fuerunt. Rex autem Emmanuel in stemma suum sphæram assumpsit, quod ad posterorum etiam insignia percrebuit, latissimi videlicet imperij symbola, quod in omnes Orbis
partes Rex Lusitaniæ sortitus est. Et quoad insignia 61
regum Franciæ *Guillelmus Benedictus in capit. Raynutius part. 1. verbo & uxorē nomine Adelaisiam n. 15. de testamentis. Cosm. in pragmaticis Concilij Basilien. in proœm. glos. 2. ante finem*, pari argumento notant regnum Franciæ diuinitus approbatum habendum esse, ex eo quia tria lilia, quæ illi regno sunt adhuc Regia insignia, de Cœlo missa fuerunt Clodouæo prædicti Regni primo Regi Christiano, & cæterorum ordine duodecimo, vt ex *Garibai* refert noster *Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo hunc contractum nu. 46. Cod. de in integrum restitut.* consentit *Val-* 62
des. de dignitate Regum Hispaniæ cap. 15. num. 12. & 14. Deinde Reges nostri inuictissimi Portugaliæ regna Imperatorum ignauia à Mauris vindicata, virtute bellica ab ipsorum manibus vendicarunt, tum etiam quia nunquam Romanorum Imperatorum potestati fuerunt subiecta, immo Maiores nostri Lusitani pertinacissime 63
semper Romanis, præcipue Viriato duce, restiterunt, vt sentit *Nauar. d. not. ab. 3. num. 161.*

Nec contrariũ euincunt verbà prædictæ liberationis 64
supra relata, & quod Rex noster Alphonsus Primus pro confirmatione sui regij tituli recurrerit ad Summum Pontificem (non quidem Eugenium III. vt minus diligenter existimauit *Modernus de iurisdict. par. 1. cap. 26. numer. 96.* sed potius Innocentium II. vt constat ex Bulla prædictæ confirmationis, quæ incipit, *Innocentius Episcopus, &c.* transcripta in chronica Cisterciensi per *D. Fr. Bernardum de Britto lib. 3. sub cap. 5. iuncto cap. 6. col. 8. in medio*) quia respondetur hunc prædicti Alphonsi recursum processisse non quidem ex eo quod necessarius esset de iure, sed ex eo quia vel ipse Rex ex deuotione, pietate, & animi gratitudine, quam exhibebat Christo Domino, à quo se regnum ante prædictum præmium visibiliter accepisse profellus est, voluit libens

libens & abſque vlla obligatione ciuili ſe eiuſdem Chriſti Vicario Beato Petro, & eius ſucceſſori in ſuum militem peculiari quadam, ſed ſpirituali ſolum ſubiectione ſubmittere, eiuſque defenſionem & ſolatium habere, vt latius conſtat ex dicta Bulla ; & ideo ea ſubiectio & recognitio per Regem illum ſponte exhibita & promiſſa operari non poteſt, vt Reges illius Regni ſummum Pontificem recognoſcerent in temporalibus quaſi in eis eſſent eius vaſſalli, ſed ſolum, vt tanquam Chriſti milites, deuoti, & grati, ſub illius, vtpote eiuſdem Vicarij, protectione militarent, & Maurorum expulſioni, & Chriſtianæ Fidei propagationi incumberent.

65 Sic etiam regnum Hiſpaniæ per verba ſimilia ſubiectionem Sedi Apoſtolicæ debet ab antiquiſſimis etiam Regum Gothorum Catholicorum temporibus ante Maurorum inuaſionem, vt conſtat ex quadam epiſtola ſummi Pontificis Gregorij VII. tranſcripta per *Card. Caſar. Baronium annalium eccleſia tom.8.fol.640.* ibi, non latere vos credimus regnum Hiſpaniæ ab antiquo proprij iuris Sancti Petri fuiſſe, & adhuc licet diu à paganis ſit occupatum, lege tamen iuſtitiæ non euacuata nulli mortalium, ſed ſoli Apoſtolicæ Sedi ex æquo pertinere. Et rurſus ex alia Bulla ad reges Hiſpaniæ, quæ habetur apud eundem *Cardin. Caſar. Baronium* vbi proxime, ibi, præterea vobis notum fieri volumus, quod nobis quidem tacere non eſt liberum, vobis autem non ſolum ad futuram, ſed etiam ad præſentem gloriam valde neceſſarium, videlicet regnum Hiſpaniæ antiquis conſtitutionibus Beato Petro, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ in ius & proprietatem eſſe traditum, &c. Quibus tamen verbis non obſtantibus, vtpote agentibus de ea ſolum ſubiectione, quæ in ſignum deuotionis, & gratitudinis à Regibus Hiſpanis ſimiliter ac à Luſitanis, vt ſupra diximus, promiſſa & exhibita fuit, nemini
66 dubium eſt regnum Hiſpaniæ non fuiſſe nec eſſe in temporalibus ſubiectum Sedi Apoſtolicæ, vt ſatis exprimunt *Nau. Cabedo, & P. Soar. dictis locis*, nullumque præter vnum Deum maximum, illiuſque Pontificem Eccleſiæ ſuæ in ſpiritualibus ſuperiorem agnoſcit, vt per *Franciſcum Molinum de ritu nuptiarum lib.1.comparat. 2.num.18.* nec deinde Imperatorem, aliumque ſuperiorem recognoſcit, vt tradit gloſ. verbo per ſingulas *in capit. Adrianus 63. diſt.* & tenent *Cou. in reg. peccatum p.2.§. 9.num.9. Auend.de exequendis mandatis lib.1. cap.1. n.7. Burgos de Paz in proœmio legum Tauri à n.32. Parlador. lib.1. rerum quotidian.cap.3. num.12.* & plures quos citat *Cened.ad Decretum collect. 64. n.4.* quibus adde omnium pleniſſime diſputantem *Valdeſium de dignitate Regum Hiſpaniæ cap.18. per totum.*

67 Quintò infertur potuiſſe ſummum Pontificem transferre in perſonam Magni Caroli imperium à Græcis in Germanos, & diſponere de Imperatoris electione, confirmatione, coronatione, & iuramento fidelitatis, inſimul præſcribendo formam, & conditiones, quas iuſtè in his omnibus adhibuit, ſic poſtulante fine ſupernaturali, & conſeruatione, ac Eccleſiæ defenſione, rectoque ipſius regimine in ſpiritualibus : ne aliter imperium, cum periculo, quod antiqua incommoda iterarentur, ad Græcos rediret : neuè inter ipſoſmet Latinos contingeret in Imperatorem eligi aliquem hæreticum, aut ſchiſmaticum, aut prauis moribus imbutum, cum tanto Eccleſiæ, Fidei, & ſpiritualis boni detrimento, vt bene pro intellectu *c. venerabilem, de electione, & Clem.1 in princ.de iureiur. & Clement. Paſtoralis, ad fin. de re iudic.* conſiderant *Nauar. d. notab. 3. num. 3. P. Molina de iuſtitia tract.2. diſput. 24. & diſput. 29. ver. ad primum, col. penult.* ſentit *Soar. de defenſione Fidei Catholicæ contra Anglicana ſectæ errores lib. 3. cap. 23. numer. 23.* Sed quia aliqui hæretici noſtri temporis de hoc dubitare non erubeſcunt, in hac veritate enucleanda immorandum eſt, ac altiùs fundamenta iacienda.

Conſtantinus Imperator zelo Catholicæ Fidei, mo- 68
tus deſiderans Apoſtolicam Romanam ſedem temporali quoque adiutorio, ac maieſtate ſplendeſcere, in pluribus terris, & Prouinciis omnem temporalem poteſtatem, dominium, & vniuerſa Imperij Iura in Eccleſiam Romanam tranſtulit, vt refertur in *c. Conſtantinus, 96.diſt.* laudat, & approbat Pontifex *in c. fundamenta, de elect.lib.6. & in Clem.1. de iureiur.* facit *tex. in c. Ego Ludouicus, 63. diſtinct. & in c. futuram, 16.q.1.* quorum Iurium argumento hanc donationem ab hæreticorum impugnationibus defendunt latiſſime de ea agentes, *Turrecrem. de poteſtate Eccleſia lib.2.cap.42. Corſet.in tract. de poteſtate Regia q.fin. num.3. Pelagius de planctu Eccleſiæ lib.1.c.43. & lib.2.cap.29. Hieron. de Monte de finibus regundis cap.11. n.11. cum ſequentibus. Alberic. de Roſate in l.1.§.initio n.6. ff. de officio Prafecti vrbis*, explicans *gloſ. ibidem verbo* pertinere, *Arnald. Albertin.in repet. rub. de hereticis q.2. nu.27. Paul. Grylald. in deciſionibus Catholicæ Fidei verbo* Imperator. *n.2. Dyoniſ. Paul. in ſtoſculo de clericorum excellent.p.1.§.2.num.58.62. & 72. & de vera quatuor Patriarchal. Sedium erect. cap.10. num.10. cum ſeqq. Caſtal.de Imperatore q.51. Couar.lib.4. var.cap.16. num.8. verſ.ſecundo loco. Alphonſus de Mendoſa in quodlibeticis qu. 4.ſcholaſtica. §.4. verſ.5. Driedon. de libertate Chriſtiana lib.1.c.9.pag.118. Azored.ad l.5.in princip. tit.2.lib.1. noua recompil. Franciſc. Leo in theſaur. fori eccleſiaſt.p.1. c.1. à n. 21. Nau.ad c. nouit, de iudic. notab.3. n.77. Menoch. conſ. 149.n.39. Bellacomba tom.2.communium opinionum lib.8.tit. 32.num.83. pag.414. Cenall.communium contra communes q.345. Bobadil. in ſua politica lib.2.c.17.n.11. litt.C, Maria de iuriſdict. p.1. cap.30. Molina d. tract. 2. diſput. 25. Illuſtriſſ. Card. Bellarm. in controuerſiis Fidei tom.2. lib. 2. de tranſlatione Imper.cap.3. Card.Caſar. Baroni. annalium Eccleſiæ tom. 4. anno Chriſti 324. Conſtantini 19.* & alij citati per *Cened.ad Decretal.collect.109.num.4.*

Aliqui tamen, præcipuè noſtri temporis hæretici du- 69
bitant de veritate & validitate huiuſmodi donationis, an ſcilicet vere fecerit Conſtantinus, & an facere potuerit, duobus moti fundamentis. Primò, quòd apud illorum temporum Scriptores nulla huius donationis mentio reperitur. Secundò, quòd non potuerat Conſtantinus in damnum Imperij tam amplam facere donationem, cum donatio de terris, & cuitatibus Imperij illicita ſit, & inualida, vt probat *text. in capit. intellecto, de iureiurando*, ex quo ita notant omnes ibi, vt per *Felinum in cap.ad audientiam, n.4.de præſcriptionib. Tiraq. de iure primogeniorum, quæſt.35.n.19. & 20. Con.in c.quamuis pactum, p.2.§.2.num.4. Gutier.de iuramento confirmatorio p. 1.c.52.n.7.*

Sic etiam Princeps res Regiæ Coronæ alienare ne- 70
quit, *Tiraq.de indicio in rebus exiguis, verſ.74. Petr. Martin. in c.afferte de præſump. verbo reſpondit Rex à num. 3. Barthol.Humada l.8.gloſ.3. à num. 1. tit. 1.par.2. & l.14.gloſ. 2. tit.5.part.2. & l.28. titul.11. par.3. Caſſan.in Catalogo gloria mundi p.2. conſid. 19. Franciſc. Marc. deciſ.87. Molina de primog. lib.1.cap.3. n.17. & 18. Kirchoui.tom.2. communium opinionum lib.8.tit.32.num.132.pagina 416. Menoch. conſ. 1.n.40. & n. 307. & conſ.2. num. 274. cum ſeqq. Menoch. illuſtrium cap.3. num.8. & cap.4. à princip. & cap. 5. num.25. Rebuff.in comment.ad l. 28. ff. de verborum ſignificatio. pag.162. Ioan.Garſia de nobilitate gloſ.1.§.1. num.10. Matienſol.3.gloſ.7. tit. 10.lib.5.noua recompil. Peregrin. de iure fiſci lib. 1. tit. habentes iura fiſci n. 70. pag.269. Valaſc. conſult.132.n.2. Cabedo Luſitana deciſ.17. & deciſ.40. n.16. p.2.nouiſſime Marc. Anton. Genuen. in practicabilibus eccleſiaſticis cap.1.quæſt.3.*

Sic etiam Rex abſque populorum conſenſu Regnum 71
priuare iure, & honore ſuo non poteſt, nec illud ſeruituti ſubiicere, nec etiam illius bona donare cum

magna Regiæ coronæ diminutione, licet possit modicè, vel etiam non modicè, ex iusta tamen causa in ordine ad regni vtilitatem prædictorum bonorum donationem facere, ita *Castal. de Imperatore qu.* 104. *à princip. Anton. Gabr. lib.* 3. *communium opinionum tit. de iure quæsito non tollendo concl.* 5. *n.* 48. *Molina d. c.* 3. *n.* 18. *alter Molina de iustitia tract.* 2 *disp.* 25. *col.* 1. *sub versic. Cum autem, Marta in tract. de Iurisdictione p.* 1. *c.* 29. *à n.* 1. *Cald. Pereira de extinctione emphyteusis, c.* 11. *n.* 5. *Valasc. vbi proxime, Gabedo dicta decis.* 40. *num.* 16. *& decis.* 30. *num.* 1. *par.* 2. Et habetur apud *Lusitanos in Ordinatione Regia lib.* 2. *tit.* 35. *in principio. &* §. 1. & apud *Hispanos l.* 2. *& 3. titulo* 9. *libro quinto*
72 *nouæ recopilation.* Prout etiam non potest castra Regni, & ciuitates alienare absque consensu omnium Principum, & populorum, eiusdem regni, imo etiam, & illorum qui sunt in terris alienatis, vt post *Alexandrum*, & *Paulum* resoluit *Gregor. d. libr.* 3. *glos.* 2. & plures, vt per *Tiraq. de retractu lign.* §. 26. *glos.* 1. *numer.* 78. *Menoch. d. cap.* 4. *num.* 4. *&* 5. & alij, vt per *Cabedum d. par.* 2. *decis.* 17. *num.* 1. Quare huiusmodi Constantini donationem non valuisse, nec vnquam fuisse, negarunt hæretici, & ex his, qui Christianam profitentur pietatem, *Laurentius Valla* per integrum tractatum, *Ignens in l. donatione, numero* 22. *Codice de donationibus inter virum, Baldus in tract. tu de Coronatione Imperator. pag.* 79. *Cagnol. in proœmio Digestorum à n.* 79. & de ea dubitare videtur *Hieron. Paul. in pract. Cancellariæ Apost. ante med. verf. quod donatio Constantini.*

73 Sed his non obstantibus à communi Doctorum sententia, quæ veritatem historiæ, ac donationis Constantini agnoscit, non est recedendum. Paueant vero aduersantes illud *Hilarij de Trinit. lib.* 4. vbi ita ait: Hoc Ecclesiæ proprium est, vt tunc vincat cum læditur, tunc intelligat cum arguitur, tunc obtineat cum deseritur, dum prosequitur floret, dum opprimitur crescit, dum contemnitur proficit, tunc stat cum superari videtur. Quare & *Aug. super Matth.* ait, Adhuc habet Ecclesia, quod crescat, donec illud impleatur, dominabitur à mari vsque ad mare. Et *Cassio. super Psal.* 30. Ecclesia magis incipit esse vbertima cum ad finem seculi erit
74 perducta. Primo ergo supra relato contrariæ opinionis fundamento facillime respondetur non esse inconueniens, quòd in antiquis illorum temporum scriptoribus de ea mentio non reperiatur: cum non bene sequatur, non apparet scriptura huius donationis; ergo nunquam facta fuit: plures enim possunt esse modi, quibus factam esse probari potest, constanti scilicet sequentium seculorum traditione, & communi omnium fama, ex resolutis per *Mascard. de probationibus conclus.*
75 753. Nam fama in factis antiquis, nempe centum annorum plenam efficit probationem, *Duenh. reg.* 199. *limit.* 7. *Mascard. de probationib. conclus.* 105. *Menchac. illustrium cap.* 84. *num.* 15. *Auendan. de exequendis mandatis p.* 1. *cap.* 6. *num.* 6. *Brunor. à Sole in locis communibus, verbo fama* 2. *Farinac. in praxi criminali quæst.* 47. *num.* 106. *&* 117. *Steph. Gratian. disceptation. forens. cap.* 78. *numer.* 35. *&* 36. *Cardin. Tusc. practicarum conclusionum tom* 3. *littera F, concl.* 66. *num.* 10. *cum seqq.* Ex nostris Lusitanis *Gama Palatij Senator meritissimus decis.* 290. *num.* 1. *Valasc. Senator* Regius, & in Conimbricensi Academia Cæsarei iuris primarius professor *de iure emphyt. qu.* 9. *num.* 15. *&*
76 16. *Franc. de Cal. Pereira* Maiorum nobilitate clarus, vtriusque iuris consultissimus, omnium rerum, ac litterarum humanarum studio clarissimus, qui & Senator Regius, & in eadem Academia Cæsarei iuris meritissimus professor extitit, de *emptione, & vēditione c.* 21. *n.* 26.

77 Ratio autem quare de hac donatione apud Scriptores illius seculi mentio non reperiatur esse potuit, quod in vltimis annis Imperij Constantini facta fuit, curabantque sequentes Imperatores eius memoriam abolere, prout facere intendit Henricus Imperator negando Pontifici Maximo fidelitatis, & obedientiæ iuramentū, quem tamen Pontifex conuincit in Clem. 1. *de iureiur.* Deinde respondetur non esse destitutam omnino huius donationis veritatem auctoritate antiquissimorum, grauissimorumque Patrum, scilicet Damasi Pontificis, Beati Isidori, Beati Bernadi, & Diui Hieronymi, ac Pontificum in *d. c. Ego Ludouicus*, & in *d. Clem.* 1. *verf. porro*, vbi commemorat Carolum I. Henricum II. Othonem I V. Federicum I I. Carolum vlt. donationem à Constantino factam confirmasse, & innouasse, sic *Imperator* in *l. Diui, in princ. C. de natural. lib.* ibi, Romanum muniuit imperium, lege, minuit, vt legunt *Bal. in proœmio digestorum, & Modernus de iurisd. p.* 1. *cap.* 30. *num.* 17.

Secundò aduersæ, & iniquæ opinionis fundamento 78
desumpto ex *d. c. intellecto*, respondetur in donatione ab Imperatore facta Pontif. Maximo, & Pedi Apostol. minime posse considerari graue Imperij præiudicium: tum quia in sanctissimis Ecclesiis optima mensura est donatarum rerum immensitas, quia si plura dent Imperatores Deo, eiusque Ecclesiæ, multò maiora ab eo accipiunt vt eleganter ait *text. in auth. de non alienan. rebus Ecclesiæ, §. Sinimus, collat.* 2. tum quia Constantinus donando, non tam Ecclesię dedit, quā reddidit *Genuensis d. c.* 1. *q.* 3. *n.* 2. tū quia quod Ecclesiis donatur Deo redditur, 79
à quo omne bonum, & donū optimum prouenire Apostolus docet, & ideo cum Dauid, *Paralip.* 1. *c. vlt.* dicere potuit Constantinus, tua sunt omnia Domine, & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi, refert in hoc propositum *Genuens. d. quæst.* 3. *num.* 3. tum quia terræ, quas donauit præcedentium Principum tyrannide fuerant occupatæ, qua ratione vtitur exquisitam dicens *Abb. cons.* 82. *p.* 1. & ante eum *Hostiensis in summa tit. de immunitate Ecclesiarum, num.* 12. *ad fin. Pygius de ecclesiast. hierarchia. lib.* 5. *cap.* 16. *verf. de Constantini*: tum quia 80
ingentibus beneficis à Deo acceptis, scilicet in curatione leprę, & victoria contra Maxentium diuinitus promotus est ad donationem illam faciendam, quia oportebat Romanam Ecclesiam Imperatorum tyranide male vexatam temporalium bonorum muniri præsidio, vt inquit *text. in cap. fundamenta, de electione lib.* 6. tum de-
nique quia merito alij obseruant, Principes omnes, qui 81
in Ecclesias munifici, & liberales extiterunt, de hostibus suis triumphasse, & imperium, seu regnum ad longissimam posteritatem traduxisse, ita longo discursu prosequuntur *Bossius de signis Ecclesiæ tom.* 3. *lib.* 20. *c.* 89. *Illustriss. Card. Bellarm. tom.* 1. *contro.* 4. *generali de Ecclesia militante lib.* 4. *cap.* 18.

Deinde constat huiusmodi donationem non à solo 82
Constantino factam fuisse, sed ab eo cum satrapis, optimatibus, senatu, ac populo, *d. c. Constantinus, d. c. fundamenta*, qui quidem populus consentiente Imperatore, in quem omnem potestatem transtulit iuxta *l.* 1. *ff. de constitutionibus Principum*, ipsam potestatem, & dominium in alium transferre poterat ex regula *text. in cap.* 1. *de regulis iuris*: sicut etiam potest Regis electio- 83
nem facere ex aliquo iusto capite, prout resoluunt *Anton. Gomez. l.* 40. *Tauri. num.* 4. *Mencacha illustrium lib.* 1. *cap.* 22. *num.* 3. *&* 12. *Guier. de tutelis, & curis p.* 1. *c.* 18. *n.* 10. *Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo hunc contractum à num.* 48.

Post prædictam Constantini donationem ita ab hæ- 84
reticorum impugnationibus defensam Summus Pontifex Leo III. ex circumstantiis suo tempore occurrentibus, & relatis à *glos. verbo transtulit, in cap. venerabilem, de electione*, & à Doctoribus infra citandis, postulante fine supernaturali, ac Ecclesiæ defensione, rectoque ipsius regimine in spiritualibus, potuit transferre in personam Caroli Magni imperium à Græcis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, confirmatione, coronatione, & iuramento fidelitatis, in simul præscri-

bendo

bendo formam & conditiones,quas iuſte in his omnibus adhibuit, eaque omnia ſibi reſeruando, præter eligendi poteſtatem, quam quidem Summus Pontifex
85 Gregorius V. poſt prædictam imperij tranſlationem primus conceſſit illis ſeptem Germaniæ magnatibus, nempe tribus eccleſiaſticis, & quatuor ſecularibus, quos nuncupatim refert *gloſ. verbo autem, in capit. ad Apoſtolicam, de re iudicata lib.6.*quam ſequitur *Nauar.d. notab.3.n.3.* & poſt alios referunt hoc totum *Molina d. tract.2.diſp. 24.& diſput. 29.column.penult.verſ.ad primum, Franciſc. Leo d.p.1.c.1.n.15.& 16. Azori. inſtitut.moral. p. 2.lib.4. c.19. q.7.& lib.11.c.8.q.4. Fr. Ludou. Miranda de ordine iudiciario q.2.art.3.concl.5.in fine. Petrus Mexia in ſuis dial.varia hiſtoria dialogo 2.cap.5.folio 55. & cap. 6. fol. 60.Illuſtriſſ.Cardin. Bellarmin.d. lib.5.cap.8.verſ.7. cum ſequentibus & in tract.de tranſlat.imperij lib.1.cap.4. um ſequentibus,iuncto cap. 12. & iuncto lib. 2. per totum, ac etiam libr. 3. per totum*, maxime *capit.* 3. vbi latiſſime de prædicta imperij tranſlatione, progreſſu, & delatione. Et licet hæc omnia ex ſe temporalia ſint,tamen per Summum Pontificem fieri oportuit iuxta ſupradicta,ne aliter imperium,cum periculo,quod antiqua incommoda iterarentur ad Græcos rediret : neve inter ipſoſmet latinos contingeret in Imperatorem eligi aliquem hæreticum, aut ſchiſmaticum, aut prauis moribus imbutum, cum tanto Eccleſiæ, Fidei, & ſpiritualis boni detrimento, vt bene conſiderant *Nauar. P. Molina, & Card. Bellarmin. dictis locis*, & ſentit *P. Soar. de defenſione Fidei Catholicæ contra Anglicanæ ſectæ errores libr. 3. capit. 23. num.23.*

86 Vnde Imperator, defenſor, & aduocatus Eccleſiæ dicitur, vt probat *tex. in d. cap. venerabilem*, ibi, Sedes Apoſtolica aduocato, & defenſore carebit, dum de Imperatore eligendo agitur,*Clementinæ Romani, de electione*,ibi, ipſius Eccleſiæ debeant eſſe promptiſſimi defenſores, notat *Valdeſius de dignitate Regum Hiſpaniæ capit. 1. num.4.* aduertens *cap.14. à num.2.* quod oleum quo vngitur Imperator ſignificat lætitiam, & promptitudinem ad debellandos inimicos Eccleſiæ, & pugnandum pro Fide.

87 Quamuis olim ante prædictam imperij tranſlationem imperialis dignitas attenta ſua natura non fuerit à Summo Pontifice, ſed ab ipſo Deo mediante iure gentium iuxta *text.in l.ex hoc iure ff. de iuſtitia,& iure, & l.2.Cod.de veteri iure enucleando.*proſequitur *Mench. illuſtrium, lib. 1. cap. 21.à num. 23.* Poſt huiuſmodi tamen
88 tranſlationem à Summo Pontifice factam cum prædictis conditionibus & dependentiis, imperialis dignitas vt ſic à Summo Pontifice habetur,& ab eo in hunc ſenſum inſtituta dicitur, vt in effectu conſiderant *Nauar. d. notab.3. numer. 127. cum duobus ſequentibus, P. Molina vbi proxime*, expreſſit *Cardin. Bellarmin. ſub d. verſ.7. P. Soar.*eleganter explicans *de legibus, lib.3. cap.7. ſub num. 7.iuncto n. 12. & 13.* ita vt non immerito obſeruent *Nauar.d.n.127. P. Molina d.diſp.29.ſub verſ.ex dictis infe-*
89 *ro*, imperium Germanicum poſt prædictam tranſlationem magis pendere à Summo Pontifice, quàm aliud quodlibet regnum.

90 Hinc fit, quod Summus Pont. Imperatorem poteſt deponere, vt in *c. ad Apoſtolicam, de re iud.c. lib.6. &* in aliis exemplis adductis ab *Illuſtriſſ.Card.Bellarm. d.lib.5. c.8. & à Marta de Iuriſdict.p.1.cap.13.ac Soar.de defenſione Fidei Catholicæ l.2. cap.23. num.14.*& ſentit *Don Garſia Maſtrillo de Magiſtratibus lib.1.c.2.num.8.* Poteſtque electionem de Imperatore improbare, ſi ei idoneus
91 non videretur,arg.*tex.in d. c. venerabilem*, ibi,ius, & auctoritas examinandi perſonam electam,probat *Peregrin. de iure fiſci lib.1.tit.de his,qui iura fiſcalia habent n.5.pagin. mihi* 10. Et ex rationabili cauſa alium eligere, vt ſentit
92 *Don Garſias Maſtrillo d.cap.2.num.7.* Et in aliam gentem imperium tranferre *Caſſan.in catalogo gloriæ mundi,par.5. conſider.28. Lancelot.in templo omnium iudicum lib.1. cap.1. §.11.de oblig.imper. Alua.rez in ſpeculo Pontificum,& Regum cap.18.num.13. & cap.13.nu.17. & c.56. Dom.Garſias Maſtrillo d.cap.2.num.8.*

Ex qua Imperatoris dependentia ſic in eo reſpectu 93
finis ſupernaturalis fundata Summi Pontifices, & ſcripto, & non ſcripto iure conſtituerunt, quod vacante imperio iuriſdictio, regimen, & diſpoſitio eius deuoluatur ad ſummum Pont. iuxta tex. *in c.licet de foro compet.& in d.Clemen. Paſtoralis, in fine,verſ. nos tamen, & in Extranag. vnica verſ. ſanè, ne ſede vacante, Ioan. 22. Don Garſias Maſtrillo d.lib.1.c.2. n. 10.* eo maxime, quia cum Imperium,per electionem liberam,ac vagam deferatur, Imperator mortuus non relinquit ſucceſſorem, neque aliquem,qui illud tanquam ſibi debitum gubernet, pro vt ſolent relinquere alij Reges fere omnes, etiam illi, qui per electionem populi aſſumuntur,quippe quod per ſuorum regnorum ſtatuta relinquunt alios, qui regni curam gerant, donec fiat futuri Regis electio intra breue tempus facienda, quod cum aliter ſe habeat in imperio, conſiderarunt Summi Pontifices, quod magnum periculum inſurgeret, ne ſcilicet Imperatore mortuo populus præceps ruat in vitia,ac ſcandala, quibus à vita æterna,& ita à fine ſupernaturali impediatur; & etiam quod imperio ſic vacante non erat ſecularis gubernator ad quem eo tempore recurſus haberetur;& ideo quaſi ex reg.*tex in c. ex tenore,de foro compet.* conſtituerunt ad ſe ipſos pertinere regimen Imperij vacantis, vt conſtat ex *d.cap.licet,& ex d.verſ.ſanè*,& colligitur efficaciter ex his,quæ ad intellectum eorum iurium conſiderant *Caſtald.de Imperatore quæſt.90.Nauar.dict. notab. 3.num.107. Molina dict.diſput.29.column.penult. verſic.ad vltimum, Illuſtriſſ.Cardin.Bellarmin.dicto lib.5.capit.5. verſ. vltimo.* Ad quæ autem extendatur iuriſdictio Summo Pontifici competens vacante imperio vltra citatos vide *Mench. illuſtrium libro primo cap. 22. numero 1. cum ſequentibus.*

Sexto infertur Summum Pontificem in ordine ad 94
finem ſupernaturalem poſſe abrogare leges ciuiles ſcriptas, & non ſcriptas approbantes peccata ſubditorum, & pro illis præmia concedentes, aut quomodolibet eidem fini, & bono ſpirituali aduerſantes, ſi earum conditores à Summo Pont.moniti,& requiſiti noluerint reuocare, vt poſt *gloſ.1. in reg. poſſeſſor, de regulis iuris lib.6.& gloſ. verbo torneamenta, verſ. ſed ſuppoſito, in Extranagant. 1. Ioannis 22. de torneamentis*, reſoluunt *Mantua.dialogo. 64. Mench.ſucceſſ.creat. §.10. num. 649. Padil.in l.2. num.78. C. de ſeruitutibus,Pinel. in Auth. niſi num.11.& 56. Cod. de bonis maternis, Molina d.diſput.29. verſ. ex dictis,Soto, Soar.de legibus, libro 3. cap. 6.num. 6. cum ſequentibus, & de defenſione Fidei Catholicæ lib.3. cap. 22. num.10.*

Amplia hanc ſextam illationem ad leges ciuiles pec- 95
cata etiam venialia ſolum approbantes, has etenim Summus Pontifex in defectum eiuſdem ſecularis legiſlatoris abrogare poteſt, quia per eas in ſua proportione etiam offenditur bonum ſpirituale,dum ſubditos inuitant,aut cogunt ad illud,quod abſque peccato veniali, & ita abſque iniuſtitia fieri nequit, in quo ſanè pariter, ac leges mortale peccatum approbantes deuiant à vera legis ſubſtantia, quæ pro hac parte conſiſtit in eo, vt ipſę ferantur de re tali,quæ iuſtè & honeſtè fieri poſſit,ita vt aliter nullæ ſint,iuxta tex. in *cap.erit autem lex, 3.diſt.*vbi notant omnes. Vnde merito hanc ampliationem,poſt *Butrium* tenuit *Abb.in c. vlt.de præſcript. ſub n. 2.*& alij quos refert *Alciat. Paradox. lib.5.c.3. n.2.Padil. in d.l.2.n.79.*dicit communem *Anton.Gomez.l.82.Tauri. ſub n.52.*Sic etiam *Ordinatio Regia Luſitanorum l.3.tit.64.* 96
*in princ.*ſtatuens legem Canonicam in foro ciuili ſeruãdam quando agitur de peccato,ſic deſumpta ex Doctoribus *in cap.1.& 2.de noui oper.nunciation.& gloſ.in cap.2.*

de

de arbitris, lib. 6. & ex Surd. decis. 158. num. 9. & de alimentis tit. 7. quæst. 29. num. 11. Azeuedo ad tit. 1. num. 17. lib. 2. nouæ recopilat. Camill. Borell. in summa omnium decisionum tit. 13. de legibus num. 82. intelligitur etiam de peccato veniali, prout bene ampliat præceptor communis *Ludouicus Correa in primatis scholis ad d. cap. vlt. de præscript. super illis verbis, cum generaliter, &c. vers. Ad tertium verò fundamentum.*

97 Sed aduersus hanc ampliationem tenuit *Alciat.* & alij ab eo relati *d. cap. 3. num. 4.* Pro quibus non facit *text.* cui plurimum innituntur *in c. nouit, de iudicijs*, dum Pontifex sub *versiculo cum enim*, videtur polliceri se iudicaturum tantum de peccato laicorum, quod mortale fuerit. Respondetur enim illum *text.* procedere vniuersali in iudicio, & sententia à Summo Pontifice ferenda in causa denunciationis Euangelicæ, ad quam deuenitur præmissa correctione fraterna, in hac etenim causa ipse iudicare poterit de peccato mortali tantum, non vero de veniali commisso ex sola delinquentis culpa, & auctoritate, alicer enim cum peccata venialia quotidiana sint, iuxta *text. in cap. de quotidianis, de pœnit. dist. 3.* Si possent ad forum contentiosum deduci vltra fraternam correctionem priuatam, contingeret Rempublicam quotidianis litibus turbari cum magno suæ tranquillitatis præiudicio contra naturam denunciationis
98 Euangelicæ, quæ oppositum postulat, vrpote continens præceptum affirmatiuum, non obligans quoad actum, seu exercitium, niti pro loco & tempore, data scilicet commoditate, & opportunitate ex parte denũciantis, & denũciati, & cuiuslibet alterius tertij, cui per eam denunciationem præiudicium interrogandum non est, iuxta tradita per *D. Thom. 2. 2. quæst. 33. art. 2. in corpore. Soũ. de ratione tegendi membr. 2. quæst. 2. vers. Ad quæstionem, & de iustitia lib. 2. q. 3. art. 7. vers. In primo. Nauar. in manuali cap. 24. num. 12. & in d. cap. nouit, notab. 4.* latè *Fr. Bernard. in tract. de correctione fraterna cons. 5. condit. 6. Fr. Ludouic. in instructorio conscientiæ part. 1. cap. 69.* quod tamen secus est in iudicio, & determinatione Summi Pontificis circa abrogationem legis ad peccatum veniale inuitantis, quippe quod ad huiusmodi abrogationem, nec opus est correctione fraterna, & denunciatione Euangelica contra legislatorem ad eandem abrogationem aliunde à Summo Pontifice requisitum, nec multiplici per diuersas lites ad summi Pontificis iudicium delatione, sed vna solum, vel altera sufficiet, vt absque Reipublicæ perturbatione possit ab eo taliter abrogante exterminari scandalum supradictæ legis.

99 Nec etiam facit *text.* per argumentum à contrario sensu *in cap. vlt. de præscription.* ibi, quæ absque mortali peccato, &c. quia respondetur in proposito non valere prædictum argumentum, quia scilicet ex illo sequeretur absurdum, iuxta ea, quæ de hoc argumento in his & similibus terminis tradunt *Menoch. de præsumpt. lib. 4. quæst. 83. n. 55. Gama Lusitaniæ decis. 167. num. 8. Valasc. consult. 136. numero 7.* & plures alij citati *in libello de principijs vtriusque iuris, littera A, num. 131.* Ideo autèm *in dicto cap. vlt.* Pontifex de facto egit de peccato mortali, non quia secus sit in veniali, sed quia voluit assignare rationem vndique proportionatam præscriptioni cum mala fide per eum reprobatæ, quæ quidem præscriptio cum non versetur circa res minimas, sed circa res notabilis valoris semper supposita mala fide includit peccatum mortale resultans ex iniusta earum retentione.

101 Septimo infertur suadente causa boni spiritualis posse Summum Pont. laicos ad temporalia legitimare, probat *tex. in cap. per venerabilem, vers. rationibus*, ibi, certis causis inspectis temporalem iurisdictionem casualiter exercemus, & c. *qui filij sint legit. tex. elegans in Extranag. vnam sanctam vers. in hac, de maioritate & obed.* vbi explicans auctoritatem Christi Domini *Luc. 22*, accommodans ad duplicem potestatem Ecclesiasticam & ciuilem, infert contra eos, qui in potestate ecclesiastica gladium temporalem esse negant, & concludit oportere gladium esse sub gladio, & temporalem auctoritatem spirituali subiici potestati, in quam rem adest elegans *Caietani* doctrina, quam refert & auream dicit *Cenall. communium contra communes quæst. 739. num. 41.* Quare hanc illationem tenent *Abb. in d. cap. per venerabilem numer. 25. Molina de iustitia tract. 2. disput. 173. in princ.* Exempla autem huius boni communis spiritualis accommodabis ex his, quæ in simili tradit *Sayr. de censuris lib. 6. cap. 11. num. 19.* veluti si Princeps petatur in matrimonium ab infideli, quæ cum suo regno ad Fidem vult conuerti, vel si maximæ discordiæ, & bella timeantur inter Christianos Principes in Ecclesiæ perniciem, quod tamen limitat *Molina* vbi proxime, vt procedat si non detur potestas temporalis, quæ ligitimationem faciat, vel eam concedere differat, & non tam cito concedat, vt oportet; quod ego non reciperem attenta principali huius corollarij resolutione.

Recte etiam potest Summus Pontif. ad temporalia 102
legitimare Principem supremum, qui in temporalibus nullum recognoscit Superiorem, & probat *tex. in d. cap. per venerabilem §. insuper*, vbi rationem reddens, quare filios Regis Francorum ad temporalia legitimare potuit, ait, quia cum Rex Superiorem in temporalibus minime recognoscat, sine iuris alterius læsione in eo se iurisdictioni nostræ subiicere potuit. Præcipuum enim fundamentum, ex quo Summus Pontifex ad temporalia directe laicos legitimare non potest, est illud ex defectu potestatis, quam subditi prorogare non possunt in reseruatis Principi, cui subiiciuntur in signum suæ supremæ potestatis, atque ita in graue eiusdem Principis præiudicium; quæ quidem ratio cum cesset in ipso Principe supremo, qui in temporalibus Superiorem non recognoscit, & iurisdictioni Pontificis se subiicit, ideo merito decidit Pontif. in *d. vers. insuper* posse filios supremi Principis legitimationem petentis, & se Pontificiæ iurisdictioni subiicientis legitimare, notant omnes *in d. cap. per venerabilem*, vt per *Abb. ibi n. 11. Anchar. 12. Prapos. 115. Tiraq. de nobilit. glos. 21. num. 44. Seruantes l. 12. Tauri. num. 101.* Ex quibus colliges iuste Summum Pont. Clementem IV. potuisse filios Alphonsi III. Portugaliæ ex Beatrice illegitime susceptos, viuente adhuc Matilda Bononiæ Comitissa ipsius prima legitima vxore, legitimare ea mortua, ex eo, quia Portugaliæ Reges neminem in temporalibus recognoscebant Superiorem, vt supra probaui *hoc cap. num. 59.* Sunt tamen, qui hanc veram resolutionem in his terminis sumptam infringere intendant eo moti argumento, quia si Papa posset filios Superiorem non recognoscentis ad temporalia legitimare, esset præcipuè ad hæreditatis paternæ, & Regni successionem, sed hoc non posse fatentur omnes argum. tex. *in cap. grandi*, ibi, ipsius legitimo filio, *de supplen. negl. Prælat. in 6.* vbi notant *Ias. Domin.* & alij, quos refert *Ioa. Garc. de nobilit. glos. 21. n. 45.* & deducitur ex his, quæ ad maioratus successionem resoluunt *Molina de primog. l. 3. c. 2. n. 11. Rojas in epithome successionum cap. 23. n. 15.* & latè *Peregr. de fideicom. art. 23. à n. 50.* Adducunt etiam contra huiusmodi assumptum non facere tex. *in d. c. per venerabilem*, quem pro nostra opinione supra allegabamus, aiunt enim in illius terminis à Summo Pontifice filios legitimatos patri Philippo Augustino in regno non successisse, sed potius Ludouicum VIII. Ludouici patrẽ, ortum ex Isabella I. eiusdẽ Philippi legitima vxore, vt testatur *Cuiac.* ibi & plenius refert *Paul. Aemil. in vit. Phil. Augustini*, cũ tamen dicendum videretur ad Philippũ, si ex legitima vxore natus esset, Regni successionẽ pertinere, quia natus est postquã pater ad Regiam dignitatẽ euectus est, ac subinde aliis senioribus antea susceptis debuit præferri ex doctrina *gl. verbo nata fuit, in l. imperialis,*

Digitized by Google

rialis,C.de nupt. quam ſequuntur plures, quos refert *Tiraq.de primog.quæſt.*31. *à princip.& num.* 8. Sed facilè ſatisfit negando conſequentiam, quia non ſequitur eos, qui ad temporalia legitimare poſſunt, poſſe legitimare ad regni, maioratúſue ſucceſſionem, in quibus ſequentium, ſeu vocaturorum præiudicium vertitur; vt patet in legitimationibus factis ab Imperatore, ſeu aliis ſupremis Principibus, ad quos abſque vlla controuerſia pertinet poteſtas legitimandi ad temporalia,non tamen ad huiuſmodi ſucceſſionem regnorum,maioratuum, & ſimilium ratione præiudicij,quod proximioribus vocatis infertur,vt alibi latius dicemus.

103 Ex quibus ſequitur à Summo Pontifice legitimationem præſtitam non ſuadente cauſa boni ſpiritualis,aut inter Principes nullum recognoſcentes Superiorem,vel extra caſum, in quo diſpenſat in radice matrimonij, in terris imperij minime prodeſſe ad ſucceſſionem hæreditariam,& alios ſeculares effectus,quod tenet *gloſ.2.in d.cap.per venerabilem*, quam de ſubtilitate iuris plus ſibi placere,& in praxi ſeruari profitetur ibi, *Abb.num.22.in fin.*& ante eum *Anton.num.10. Ancharan.n.21.& Cardin. num.9.Guillelm.Benedict.in cap. Raimutius, verbo vxorem, n.198.Conar.de ſponſ.lib.par.2.caſ.8.§.8. à nu.14.Rojas in epithome ſucceſſ.c.42. à n.12.Molina de primogen.lib.3.c.2.n. 11.alt.Molina de iuſt.t.diſp.173.Ioan.Garc.de nobil.gloſ.22. n.42. Peregr.de fideicomm.artic.23.nu.1.& num.32. Sanch. de matrimon.lib. 8. diſput. 7. à num.1.Cabed.Luſitan.deciſ. 69.num.24. parte 2.* & confirmant ex *d.cap. per venerabilem,verſ.inſuper.* vbi Summus Pontif. reſcribit legitimationem pro filio Regis Franciæ ea ratione cõcedere potuiſſe, quod ille Rex in temporalibus nullum ſuperiorem recognoſcebat, cui læſio, vel iniuria ex legitimatione fieret, ſic plane oſtendens quod eam non poſſet concedere illis,qui Imperatori,vel aliis ſecularibus dominis fuerint ſubiecti. Probant etiam ex generali illa vtriuſque poteſtatis Eccleſiaſticæ, & temporalis diſtinctione, ſecundum quam Imperator,& ſeculares Principes de ſpiritualibus ſe nequeunt intromittere;nec Pontifex de temporalibus *cap.cum ad verum 96. diſtinct.cap. ſolita, de maiorit.& obed.* tum quia generaliter receptum eſt legitimationem à quocunque Principe ſupremo factam ad bona in terris alterius imperij exiſtentia non extendi, vt poſt *Abb. Anchar. Præpoſ. Alexand. Deci.* & alios,quos referunt,& explicant *Conar. d. §. 8. num.14. Cabed.d.deciſ.69.num.* 19. & magis communem late diſputans reſoluit *Fachin.controuerſ. lib.* 3. *cap.* 58. conſtat autem Summum Pontif. extra Eccleſiæ patrimonium quoad temporalia nullum habere territorium, vt fatetur *d.cap.per venerabilem in verſ. rationibus*, & per ſe notum eſt ex *reg.d.cap.cum ad verum.*

Ex quibus rationibus quamuis hæc opinio communiter à Doctoribus recepta ſit, contrariam vero, quod ſcilicet Summus Pont. non ſolùm ad ſpiritualia, ſed etiam ad actus ſeculares laicos poſſit legitimare in terris Imperij, non vulgaris opinionis ſuſtinent Doctores, eam confirmantes ex *text. in dicto capit. per venerabilem, verſ. quod autem*, ibi, vt eos ad actus legitimare valeat ſeculares,*& in verſiculo præterea,& in verſiculo rationibus*, ex quorum numero ſunt *Hoſtienſ. ibi, & Præpoſit. à num.* 71. *Anaſtaſ.Germon.in paratit.iuris Canonici tit. qui filij ſint legitimi*, multis ſuffulti rationibus. Prima,quia ius legitimationis oritur ex radice matrimonij,& ex illa ſurgit legitimorum, & illegitimorum differentia ex *reg. l. filium diffinimus ff.de his, qui ſunt ſui.* Sed diſponere de matrimonio ſolius eſt Papæ,& Eccleſiaſticæ poteſtatis, *capit.tuam, de ordine cognit.* ſicut de ipſius defectu *cap.3. de donation.inter virum & vxorem*, iuncta regul.*cap.quanto,de iudic.* Ergo legitimare illegitimos ad ſolum Papam pertinet etiam in temporalibus, non ad ſeculares Principes; nam cum ſupponamus matrimonium fuiſſe nullum propter impedimentum iuris poſitiui, poteſt Pontifex diſpenſando in radice matrimonij impedimentum reuocare, ac ſi tempore matrimonij contracti non exiſteret,& conſequenter filij ex eo ſuſcepti,quoad omnia ſpiritualia, & temporalia manent legitimi,vt de legitimatione in radice matrimonij loquentes tenent *Ioan.Andr.Abb.num.22. Cardin.quæſt.9. Præpoſ.num.74. in d.cap.per venerabilem, Molina d.cap.2.num.12. Peregrin.artic.24.à num.77. Nauar.conſil.2.ſub tit. qui filij ſint legitimi, Henriquez in ſumm. lib.11 cap.20. §. 2.Sayr.de cenſuris lib.6.cap.11. num. 6.* & plene relati à *Sanchez. d. diſput.7. num.* 4. atteſtatus ſic in Granatenſi, & ſupremo Rotæ Prætorio,& aliis prouinciis fuiſſe iudicatum. Secunda, quia apud omnes eſt indubitatum poſſe Papam legitimare laicos ſubiectos Principi ſeculari quoad omnia ſpiritualia, Ordines, Epiſcopatum, & ſimilia, monſtruoſum autem, (vt tex.*in dict. cap. per venerabilem* ait) videretur legitimatum quoad omnia ſpiritualia, quæ maiora ſunt,& excellentiora,ex reg.*cap.ſolita,de maiorit.* non eſſe legitimum ad temporalia, quæ minora ſunt, contra *regul.cui licet*, quod eſt plus, licet vtique, quod eſt minus 54.*de regulis iuris in* 6. quam etiam in materia priuilegiorum, & diſpenſationis procedere probat tex. *in cap.ex parte* 27.*de decimis*, cum traditis per me *par.* 2. *Alleg.*33.*num.*11. Tertia, quia id quod poteſt Summus Pontifex per viam legis generalis,poteſt etiam data iuſta cauſa efficere per reſcriptum in caſu particulari: patet, quia defectus poteſtatis ex vtriuſque diſtinctione, Eccleſiaſticæ ſcilicet,& ſecularis, vel vtrunque concludit, vel neutrum, æquantur enim hæc duo, ſcilicet diſponere ſuper aliquo actu, vel ſuper illum legem ferre, ex notatis in *lege vltima Cod. de legibus*, ſicut etiam poteſtas iudicandi de aliqua cauſa, vel ferendæ legis ſuper illa exæquantur ex *Archidiac. Innocent.* & aliis, quos ſequitur *Dec.in cap.2.num.27.de iudic.* Sed conſtat, per legem generalem poſſe Summum Pontificem legitimare,etiam quoad temporalia,vt conſtat in exemplis, de quibus *in cap.tanta,in cap.quod nobis*, & *in capitulo ex tenore, qui filij ſint legitimi*, ergo, &c. Quarta,quia legitimare non eſt iuriſdictionis contentioſæ, quæ in inuitum, ſed voluntariæ, quæ in ſolos volentes redditur, *authent. quibus modis naturales efficiantur ſui,§.generaliter, collat.7.* iuncta reg. *text.in l.vlt.ff.de his,qui ſunt ſui*, notat *Coſta in §.& quid ſi tantum.par.1.num.*109.& 117.*Duenh. regul.*350.*limitat.*9.& poſt *Dec.Cabed.dicta deciſ.*69.*num.* 14. Conſtat autem, ea, quæ ſunt iuriſdictionis voluntariæ licite exerceri volentibus partibus extra territorium,*l.2.ff. de officio Proconſ.* cum aliis, de quibus *Conar. lib.3 variar.cap.*20.à *num.*8. ergo & in terris Imperij, & extra Eccleſiæ patrimonium poterit Papa ſe ſubiicientibus,& volentibus legitimationes concedere.

Propter quas rationes ad vtranque partem adductas 104
difficilis redditur hæc quæſtio, variaſque patitur diſtinctiones, inter omnes prima,præcipua,& generalior, ad quam omnes aliæ reducuntur, illa eſt, quod directe ad temporalia extra Eccleſiæ patrimonium Pontifex laicos legitimare non vult, quod cuincunt argumenta pro prima opinione adducta; indirecte tamen, & caſualiter diſpenſat aliquibus caſibus, vt ait *tex.* in *d. cap. per venerabilem verſ.rationibus*,& concludunt fundamenta aliqua ex his, quæ pro ſecunda opinione conſiderauí; & deinde generalis illa regula eſt, quod quis non poteſt directe, & principaliter poteſt indirecte, & in conſequentiam alterius, quod ſibi licitum eſt *l. quoties C.de iudic.cap.pen.de veſtit.in integr.*iuncta vulgari regula, quod ea, quæ veniunt in conſequentiam non attenduntur *l.1.in princ.ff. de auctoris. tutor.* cum ſimilibus,de quibus *Mantua Paralipom.dialog.*47. quæ quidem regula intelligenda eſt in his, quæ ſequuntur neceſſariò, & ſine quibus principale maneret inutile, non ita tamen diſpenſatio comprehenditur,vel trahitur ad conſequutiua, quæ ſeparabilia ſunt, & ſine quibus diſpenſatio,&

diſpen

diſpenſandi poteſtas ſtare poteſt, & vtilis eſt, vt argum. tex. *in l. vlt. §. Lucius ff. de condict. indeb. ex Oldrad.* & aliis explicant *Rebuff. in praxi tit. de diſpenſat. ad plura num. 77.* & adducti per *Sanch. d. lib. 8. diſp. 1. à num. 20.*

105 Si aliquando dubium fuerit de matrimonij parentum validitate, tunc poterit Summus Pontif. laicos legitimare ad temporalia, quia cum ad eum pertineat explicare dubia ſuper matrimonij validitate *cap. tuam de ordine cognit.* poteſt in huiuſmodi conſequentiam legitimare prolem ad omnia tam ſpiritualia, quàm temporalia; deinde hæc reſolutio colligitur ex auctoritate *d. cap. per venerabilem in verſ. verum ſi veritas*, iuncto infra ibi, de filiis ergo eiuſdem Regis vtrum fuerint legitimi, vel illegitimi, quandiu pendet quæſtio affinitatis obiectæ, poteſt non immerito dubitari: quibus verbis vt Pontifex aſtringeret poteſtatem, qua filios Regis ad temporalia legitimauit, præcipuè conſiderat dubium, quod vertebatur coram ipſo Pont. ſuper matrimonij validitatem, & ex profeſſo eandem rationem confirmat in *verſ. Rationibus*, ex auctoritate *Deuteron. 17.* ibi, quia in Deuteron. continetur: ſi difficile & ambiguum iudicium apud te eſſe perſpexeris, &c. venies ad Sacerdotes Leuitici generis, & apud iudicem, qui fuerit illo tempore: quam auctoritatem poſtquam eruditè explicauit, colligit ex ea probari quoties aliquid eſt difficile, & ambiguum ad Sedis Apoſt. iudiciũ eſſe recurrendum, indéque infert quòd cum filiis Regis diſpenſauit, quia dubium erat an matrimonium, ex quo nati ſunt, ab initio fuerit validum: eadem ratione dubij ſuper matrimonium non ſolùm legitimos filios, ſed etiam hæredes patris indicauit Pont. *in cap. 1. & 2. & in cap. perlatum, & in cap. quod nobis, qui filij ſint leg.* ex quibus hanc reſolutionem ſequuntur, & comprobant *Anton. num. 10. in fine, & Prepoſ. num. 7. ad med. in d. cap. per venerabilem. Molina d. cap. 2. num. 12. Sayr. d. cap. 11. num. 7. Sanch. d. diſp. 7. num. 10.* quicquid aliud teneat *Seruantes in d. l. 12. Taurinum. 99.* exemplum adducens de ſolemni illa ſententia Clementis VII. in fauorem Catharinæ Reginæ Angliæ, quam refert *Caſtro de lege pœnali lib. 1. cap. 11.* nam ſuppoſito dubio ſuper matrimonio ex eo trahit fundamentum poteſtas Pontificis, vt verbis vtar *Antonij citato loco.*

Hæc pauca in materia adeo ampla prælibare ſufficiat, quæ quidem abſolutiùs, Deo fauente, in lucem aliquando dabimus.

SVMMARIVM.

1 *Conſtantinopolis ciuitas à Conſtantino Imper. qui eam reparauit, ſic dicta.*
2 *Bizantium cur primum Conſtantinopolis appellata fuit.*
3 *Conſtantinopolis noua Roma dicebatur.*
4 *Conſtantinopolitana Eccleſia Romana appellabatur.*
5 *Conſtantinopolitana Eccleſia poſt Romanam primus locus datus fuit.*
6 *Declaratur tex. in cap. renouantes 22. diſt.*
7 *Conſtantinopolitana Eccleſia multis cohoneſtata erat miniſtris.*
8 *Conſtantinopolitana & Alexandrina Eccleſiæ parem dignitatem cum Eccleſia Romana non habuerunt.*
9 *Declaratur tex. in cap. mos antiquus 65. diſt.*
10 *Conſtantinopolis ſub Rege Turcarum VII. Mahumete capta an. 1453.*
11 *Conſtantinopolitano Patriarcha quæ Metropoles, & Archiepiſcopatus olim fuerint ſubiecti, oſtenditur.*

DE CONSTANTINOPOLITANO Patriarcha.

CAP. III.

1 CONSTANTINOPOLITANAM ciuitatem à prima eius origine Dei admonitu ædificatam fuiſſe tradit *Sozomen. Eccleſiaſtica hiſtoria lib. 1. cap. 2.* Hæc cum Bizantium priùs diceretur (cuius Bizantinis ciuibus B. Petrus Apoſtolus Epiſcopum miſit, vt ſcribit *Cardin. Baron. annalium tom. 1. ſub anno Chriſti 44. pag. 304. in verſ. 1. deſcribit*) à Dauſanio Spartano primum condita ſi ſequamur Iuſtinum, vel ſecundum Euſtathium à Brize Megarenſium claſſis Præfecto, ſi credamus *Petr. Gregor. ſyntagm. Iuris lib. 15. cap. 5. num. 7.* ob nobilitatem tamen, amplitudinémque à Magno Conſtantino Imper. poſtea mirificè conſequutam, ab illo quoque nomen feliciter mutauit, cæpitque Conſtantinopolis dici, vt aduertunt *Nicephor. Eccleſiaſtica hiſtoria lib. 7. cap. 48. & ſeq. Petr. Gillius in lib. de Conſtantinopolitana ciuitate, & Petr. Gregor. d. num. 7.* Et licet à principio Pontifices iuſtiſſimè moueri potuerunt, vt primum & ſecundum locum poſt Romanam Eccleſiam deferrent potius Alexandrinæ, & Antiochenæ, quia ciuitates apud Romanos Ægypti & Syriæ erant Metropoles, & capita; poſtea tamen ex iuſtis notabilibúſque cauſis Conſtantinopolitana Eccleſia ad verum Patriarchalis Sedis titulum & honorem Vigilij Papæ decreto aſſumpta fuit, vt obſeruat *Franciſ. Torrenſ. de actis veris ſanctæ ſynodi ſub can. 36. in verſ. poſtea Vigilius*, contigit autem id poſt Alexandrinam, Antiochenam, & Hieroſolymitanam, vt docet *Catechiſmus Roman. p. 2. cap. 7. de Ordinis ſacram. num. 27.* & ſenſit integra *cap. inter quatuor de maiorit. & obedien.* arguendo ex ordine litteræ, quamuis Hieroſolymitanam vltimo loco fuiſſe admiſſam non ſine fundamento ſentiant alij, de quibus iam memini. Ad erectionem autem Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ in veram Patriarchalem duabus potiſſimum cauſis ac conſiderationibus motam fuiſſe Apoſtolicæ Romanæ Sedem conſidero, quibus inſitam ſuam Eccleſiarum & Chriſti fidelium maternam ſolicitudinem indicauit. Hanc vna eſt publicum bonum pacis iam dudum ex vna prætentione inter Græcam ac Latinam Eccleſiam cum magno Orbis ſcandalo turbatæ ac deperditæ, conciliandæ. Altera principalior eſt vis gratitudinis in Conſtantinum Imper. à quo inſignia beneficia acceperat in munificentiſſima ab eo donatione ſibi facta, de qua egimus ſupra hoc *tit. cap. 2. à num. 68.* iuſtiſſimum namque ac congruentiſſimum fuit, vt tam illuſtre Conſtantini Magni ſeruitium, tam larga manus, tam beneficus in Romanam Eccleſiam Imperator, qui Romanum Imperium veneranda Chriſtianorum fide munitit *l. dm C. de naturalib. liber.* & qui poſt ædificatas dotataſque nobiliores Vrbis Eccleſias, aſſiduis quoque laboribus, ac expenſis in vtraque toga Chriſtianam Remp. augere, tueri, & conſeruare non deſtitit, hac afficeretur ſaltem gratitudine quod Sedes Epiſcopi ſui poſt Romanam Sedem primum Eccleſiaſticarum prærogatiuarum, & Patriarchalium Sedium locum aſſequeretur, quod in terminis tetigit *Vuolfang. Latius de Republ. Romanorum lib. 2. cap. 2. verſ. atque hæc de Oricntis prætorio*, & latius *Matth. Vgoni. de Patriarchal. præſtantia col. 2. verſ. recte iuſtas.* Vnde cum Conſtantinus relicta Roma, Sedem ſuam Bizantium (id eſt Conſtantinopolim) tranſtuliſſet, cœpit Aquila (quæ inſigne eſt Romani Imperij) biceps fieri, vt hæc duo capita Orientis, & Occidentis ſignificaret, quod inter alios ponderant *Lancelot. Conr. in templo omnium Iudicum lib. 1. cap. 1. §. 1. verbo Imperator eſt mundi dominus q. 1. num. 5. & Petr. Gregor. ſyntagm. Iuris p. 2. lib. 15. cap. 5. num. 8.* Et Regia Sede ad Bizantium ſic tranſlata illud nomine ſuo, pluribuſque priuilegiis Conſtantinus exornauit, & non ſolùm Conſtantinopolis, ſed etiam noua Roma eſſe, & appellari meruit, vt in *prima Conſtantinopolitana ſynodo can. 3.* aliàs 5. relato *in cap. Conſtantinopolitana 22. diſtinct.* vbi ſic habetur: Conſtãtinopolitanæ Ciuitatis Epiſcopum habere oportet Primatus honorem poſt Romanum Epiſcopum, propterea quod ſit noua Roma, refert *Inſtinian. Imper. in auth. vt ordinaria præfectura verſ. renouantes collat. 5.* ibi,

Vrbanæ

Vrbanæ præfecturæ ſenioris Romæ, & non videlicet huius noſtræ. Idem in *auth. de Eccleſiaſticis titulis §. ſancimus collat. 9.* dum ait: Beatiſſimum autem Archiepiſcopum Conſtantinopoleos nouæ Romæ, iuncta *l. 1. §. ſed etſi qua verſ. Romam autem C. de veteri iure enucl.* tradunt *Hieron. Cagnol. in proœmio Digeſtorum §. hac autem tria nu. 335. cum ſeqq. Ludou. Gomez ad cap. 1. num. 44. de conſtit. in 6. Iacob. Spieg. in lexi. iuris verb. Roma noua, Petr. Greg. d. c. 5. n. 7.* Et Conſtantinopolitanam Eccleſiam, Romanam appellabant, vt *ex cap. fin. §. idem Romanorum, iuncta gloſ. 34. quæſt. 1.* docent *Socrat. in hiſtoria tripartita lib. 2. cap. 9. Sozomen. lib. 2. hiſtoria Eccleſiaſt. cap. 2. Hieron. Beruce. & Barnab. Briſſon. de verborum ſignificat. verbo Roma autem duplex, Azened. ad Curiam Piſanam lib. 1. cap. 11. lit. D, Cardin. Ceſar. Baron. annalium Eccleſiæ anno Chriſti 330.* Vnde primus locus poſt Romanam ipſi Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ datus eſt, primum in *Conſtantinopolitano Cœcilio ſub Theodoſio maiori Can. 5.* refertur *inter opera Beati Clementis pag. 226. &* à *Caranza in ſumma Conciliorum pag. 78. in fine, &* à *Gratiano in d. cap. Conſtantinopolitana,* de quo videndus eſt *Couar. lib. 4. vari. cap. 14. numer. 13.* quod deinde in ſexta Synodo fuit confirmatum, & refertur *in cap. renouantes 22. diſt.*

6 Verum quia vſu Romanæ Eccleſiæ multo tempore poſtea hoc receptum non fuit, & nihilominus Epiſcopi Conſtantinopolitani Imperatorum freti potentia illud ſibi priuilegium vſurpare contendebant, imo Superiores eſſe Romano Pont. vt ex *Paulo Diac. Platina*, & aliis diligenter comprobat *Ruffus in apologia contra Molinæum pag. 50. cum ſeqq.* ſentit *Card. Bellarmin. tom. 1. de Romano Pont. lib. 2. cap. 18. in fine ſecundi arg.* pro bono pacis *Innoc. III. in generali Concilio Lateran.* de quo in *cap. antiqua 23. de priuileg.* denuo conceſſit idem priuilegium Conſtantinopolitanis Epiſcopis, vt obſeruant Patres, qui iuſſu *Gregorij XIII.* emendationi Decreti præfuerunt, in notis *ad d. cap. Conſtantinopolitana*, qui etiam recte aduertunt in *d. cap. renouantes* legendum eſſe ſimilia priuilegia, quæ Superior Roma habet, necnon in Eccleſiaſticis rebus magnificetur, vt illa, quamuis in antiquis Codicibus legeretur inferior Roma, & non tamen in Eccleſiaſticis rebus, vt etiam bene aduertit *Anton. Auguſt. ad Decretum lib. 1. dial. 9.* nam iuxta hanc lectionem emendatam optime probat noſtrum diſcurſum, quod ſicut noua Roma, id eſt Conſtantinopolis Romæ ſuperioris, ſeu antiquioris, iam nunc in temporalibus obtinet principatum totius Orientis, ita etiam in Eccleſiaſticis rebus poſt Romam antiquam, primatum obtineat, & confirmare poteris ex iis, quæ de Bizantio noua Roma à Conſtantino appellata omnes, vel minimum verſatos noſſe ſcribit *Florimondus Remondus in fabulam Ioannæ Papæ capit. 25. numer. 3.*

7 vnde ipſa Conſtantinopolitana Eccleſia mater Chriſtianorum orthodoxæ Religionis appelletur *in l. decernimus C. de ſacroſ. Eccleſ.* id tamen intelligendum eſt ratione Eccleſiarum Orientis, vt optimè aduertit *Cardin. Baron. tom. 7. annalium Eccleſiæ anno Chriſti 534. in verſ. dum ergo pag. 208.*

Vnde ipſa Conſtantinopolitana Eccleſia ob priuilegia ſibi conceſſa, & ſuper omnes alias Patriarchales excellentiam, multis cohoneſtata fuit miniſtris, vt deſcribit *Imper. in auth. vt deter. ſit numerus cleric. collat. 1.* ibi, Sancimus non vltra quidem ſexaginta Preſbyteros in Sanctiſſima maiore Eccleſia eſſe, Diaconos autem maſculos centum, quinquaginta autem fœminas, Subdiaconos vero nonaginta, Lectores autem centum & decem, Cantores viginti quinque, & inſuper decem ex iis, qui vocantur hoſtiarij. Et idem *Imper. in l. non plures C. de ſacroſ. Eccleſ.* loquendo de Conſtantinopolitana Eccleſia, ſic ait: Non plures quam nongenti quinquaginta Decani ſacroſanctæ huius ampliſſimæ Vrbis deputentur Eccleſiæ, nullique his condendi, vel mutandi, vel in defuncti locum ſubſtituendi pateat copia; quo loco Decanos accipi pro Canonicis exponunt ibi *gloſ.* & Doctores; ſed melius expoſito ſenſu *Alciati lib. 1. Paterg. cap. 30.* dicendum puto illos eſſe, qui efferendis ad Eccleſiam eadaueribus pium præſtabant miniſterium, vt optime declarat *Guido Pancirola in theſauro variarum lectionum lib. 2. cap. 163.* Licet in ſtricta nominis ſignificatione dicantur, qui decem præſunt, ſeu qui dignitatem decennalem habent in Eccleſia, de quibus loquitur. *tex. in cap. ex parte de clericis non reſid.* Vnde fit vt Decanus dicatur honorabilis pars Capituli *cap. poſt electionem de conceſſ. præb. gloſ. in cap. cum venerſat. de elect.* Sunt &c. Decani, hoc eſt, Archipreſbyteri rurales, qui ſunt longe inferioris dignitatis, & præeminentiæ, de quibus in *Clem. 2. de reſcrip. & in cap. ad hæc de offic. Archid.* In omnibus tamen Eccleſiis Hiſpaniæ & Franciæ conſuetudine receptum eſt, vt is dicatur Decanus, qui præeſt toti Canonicorum collegio in choro, in inceſſu, comitiis, & ſuffragiis ferendis, de cuius officio & dignitate vide *Flamin. de reſignat. lib. 1. q. 1. num. 86. Fr. Hieron. Roman. lib. 3. de Republ. Chriſtiana cap. 10. in princ. Mar. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 17.* Aliter tamen apud Legiſtas accipitur Decanus, qui ſcilicet decem præeſt famulatoribus, ſiue militibus Principis, vt in *tit. C. de decanis lib. 12.* Ratio vero (vt ad rem redeamus) quare tam magna copia miniſtrorum cohoneſtata fuerit Eccleſia illa Conſtantinopolitana, colligitur ex *tex. in d. auth. vt deterior*, quia ſcilicet tres capellæ, ſiue Eccleſiæ eidem Patriarchali copulatæ erant, vbi forte erant diuerſa collegia, videlicet domus glorioſæ Virginis, & Dei Genitricis Mariæ, ædes S. Martyris Theodori, & ædes S. Helenæ, in quibus diuerſimode habitabant, & deſeruiebant prædicti omnes Diaconi, Subdiaconi, Diaconiſſæ, atque Preſbyteri Miſſas, & alia diuina officia celebrantes, qui etiam omnes ex eiuſdem maioris Eccleſiæ reditibus nutriebantur; Diaconorum vero, & Subdiaconorum, ac Lectorum concurſus ibidem habebatur, vt ſub Eccleſiaſticis præceptoribus in ſactis cæremoniis inſtruerentur, quæ omnia innuere videtur *d. auth. & gloſſa*, ac Doctores ibi.

Hinc exierunt aliqui perperam arbitrantes Conſtan- 9
tinopolitanam, & Alexandrinam Eccleſiam parem habere dignitatem cum Eccleſia Romana, hoc deducentes ex Concilio Conſtantinopolitano, quod alias ſexta Synodus dicitur, ad quod ſe refert *d. cap. renouantes*, prout refertur *à Carranza in ſum. Conciliorum fol. 269. & in d. cap. mos antiquus 65. diſtinct.* quod veritatis non habet fundamentum; nam in primis reſpondetur auctoritatem illorum Canonum, qui Turlani dicuntur, probatam & certam non eſſe, neque legitima alicuius Romani Pont. fuiſſe auctoritate approbatam illam Synodum, aut congregatam, ſed potius plures ibi reperiri errores, ita reſpondet *Card. Bellarm. vbi ſupra.* Sed meliùs reſpondebis indigniſſime Canonem illum adduci ad hoc propoſitum, quia ex ipſius verbis conſtat ſimilia priuilegia dari Epiſcopo Conſtãtinopolitano poſt Romanum Pont. & ad effectũ, vt ad ipſum detur appellatio, & habeat alia iura Patriarchalis Eccleſiæ, quæ *tex.* commemorat *in d. c. antiqua, in verſ. ſeruata*, & deducitur *ex cap. conqueſtus 9. q. 3.* ita tamen vt Romana Eccleſia ſemper ſuperior maneat, vt conſtat ex verbis, quæ *Carranza* refert citato loco, ibi, æqualia priuilegia cum antiquæ Romæ throno obtineat, & in Eccleſiaſticis negotiis, vt illa emineat ſecundus poſt illam exiſtens; atque ita ex his multiſque aliis recte concludit *Cardin. Bellarm. vbi proximè*, nullo vnquam tempore ab vllo Romano Pont. datum fuiſſe Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ priuilegium æqualitatis cum Romana, neque etiam primum locum poſt hanc obtinuiſſe, niſi poſtquam Romani Pont. rarum inbuerunt; quod confirmat auctoritate *Nicephori lib. 17. c. 9.* dum narrat Ioannem Papam cum Conſtantinopolim

veniſſet rogatum à Iuſtiniano, vt Epiphanio Patriarchæ Conſtantinopolitano aſſideret, non antea voluiſſe, quam ſibi pro prærogatiua Sedis Apoſt. thronus ſupra Epiphanium collocatus fuiſſet.

10 Hodie diuina ſic permittente prouidentia pulſis Cæſaribus ab illa ſede, & ciuitate, Agareni illam occuparunt ſub Rege Turcarum VIII. Mahumete Amurathi filio, qui Conſtantinum XIII. Orientis vltimum Chriſtianum Imper. interfecit cum ſuis, & Orientale Imperium ſuſtulit anno 1453. & Conſtantinopolitanum, ac Trapezuntinum imperium, 12. regna 200. Vrbes, Chriſtianis ademit, florente Republ. Romana, refert *Petr. Gregor. d. cap. 5.*

11 Fuerunt Conſtantinopolitano Patriarchæ olim ſubiectæ omnes Græciæ Prouinciæ, Daciæ, Ponti Euxini, & Aſiæ minoris, quibus acceſſerunt aliæ Prouinciæ, prout fuerunt ad Chriſti Fidem, & religionem conuerſæ, Moſcouia, Ruſſia, & aliæ vltra Poloniam ſitæ. In his Prouinciis paucis exceptis Patriarcha Conſtantinopolitanus, Epiſcopos, & Archiepiſcopos, & alios dignitate Eccleſiaſtica præditos conſtituebat, præficiebat, vel confirmabat electos, vt nunc etiam Patriarcha, quamuis ſchiſmaticus, illos conſtituit, præficit, vel confirmat, refert *Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 35. q. 5. in princip.*

Sequuntur Metropoles olim Conſtantinopolitano Patriarchæ Suffraganeæ.

Cæſarea Cappadociæ.
Epheſus in Aſia.
Heraclia in Thracia vel Macedon.
Ancyra in Galatia.
Corſicus in Helleſponto.
Sardes in Lydia.
Nicæa in Bithynia.
Calcedonon ibid.
Nicomedia ibid.
Syda in Pamphilia.
Sebaſten in Armenia.
Amaſſea in Helenoponto.
Melitene in ſecunda Armenia.
Tyana in ſecunda Cappadocia.
Gangra in Paphlagonia.
Theſſalonica in Theſſalia.
Claudiapolis in Honoriade.
Neocæſarea in Ponto Polemonico.
Piſſinus in ſecunda Gallatia.
Myra in Licia.
Stauropolis in Caria.
Laodicea in Phrigia, Cappatiana, ſeu Pacatiana.
Iconium in Lycaonia.
Synada in Phrygia Salutari.
Antiochia in Piſidia.
Silæum, ſiue Perga in ſecunda Pamphylia.
Corinthus in Peloponneſo.
Athenæ in Hellade.
Mociſſus in Cappadocia.
Creta inſula.
Seleucia in Pamphylia.
Rhegium in Calabria.
Patra in Peloponneſo.
Trapezus in Larica.
Lariſſa in ſecunda Hellade.
Naupactus in Ætolia.
Philippopolis in Thracia.
Traianopolis in Rhodopa Thraciæ Prouinciæ.
Philipporum in Macedonia.
Hadrianopolis in Hæmimonto Thraciæ Prouinciæ.
Hierapolis in Phrygia Cappadociana:
Pyrachium.
Smyrna in Aſia.
Catana.
Ammonum in Phrygia.
Comachus in Armenia.
Cotiacum in Phrygia.
S. Seuerinæ in Calabria.
Mytilena in Leſbo.
Neopatræ, ſeu nouæ Petræ in Hellade.
Euchaita.
Amaſtris Chonæ.
Hydrus, ſeu Hydruntum in Calabria.
Kelzene.
Coloniæ.
Thebæ.
Serræ.
Pompeiopolis.
Roſſia.
Nacolia in Phrigia magna.
Germanicia, ſiue Germania.
Madyta.
Apamea.
Baſileum.
Dryſtra.
Nazianzenus.
Corgra.
Abydus.
Alania.
Aenus.
Tiberropolis.
Achaia.
Ceraſus.
Methymna.
Chriſtianopolis.
Ruſium.
Lacædemonia.
Naxia.
Attalia.

Archiepiſcopatus.

Bizia.
Leontopolis.
Moronea.
Miletus in Ionia.
Præconeſus.
Selybria.
Chios, ſiue Chion, Inſula.
Apros.
Cypſella.
Nice.
Neapolis.
Selga.
Cherſon.
Meſſana in Sicilia.
Garella.
Briſſis.
Dercos.
Carabizia.
Lemnus inſula.
Germia.
Arcadiopolis.
Parium.
Leucas.
Miſthea.
Cudræ.
Soteropolis.
Pedachthoa.
Germa.
Boſporus.
Cottradic.
Eroina.
Carpathus.
Mezembria.
Cotthia.
Sugdaia.
Phullæ.
Ægina.
Pharſala.
Matracha.

SVMMARIVM.

1 *Alexandria ciuitas eſt in Ægypto, Africæ contermina, magna, & illuſtris.*
2 *Alexandria ante Chriſti aduentum annis viginti ſupra CCC. ab Alexandro Macedone condita, & cognominata fuit.*
3 *Alexandrini Patriarchæ Sedes cur, & à quo Alexandria poſita fuerit, oſtenditur.*
4 *Alexandrinus Patriarcha quibus præſit Prouinciis oſtenditur.*
5 *Declaratur tex. in cap. mos antiquus 65. diſtinct. & numer. 6.*

DE ALEXANDRINO Patriarcha.

CAP. IV.

ALEXANDRINVS Patriarcha ab Alexandria 1
ciuitate, in qua Sedem habuit, nomen accepit: Alexandria ciuitas eſt in Ægypto Africæ contermina, magna & illuſtris, quam *Strabo lib. 14.* Geographiæ Vrbem potentem, ac populoſam nominat ante ſalutarem Ieſu Chriſti aduentum annis viginti ſupra

Digitized by Google

pra C C C. ab Alexandro Macedone, Iuſtino atteſtante, cognita, & cognominata, omnium Alexandriarum, quarum in hiſtoriis paſſim plures, quam ſeptemdecim (vt Euſtathius perhibet) enumerantur, maxima, & opulentiſſima, quam ob cultum diuinum ibi florentem, plebiſque ſanctimoniam, non frequenter Paradiſum Domini veteres nuncuparunt, vt refert *Georgius Braunius in ſuo Theatro Vrbium*, & ideò ob loci inſignem laudem, & populi frequentiam, quæ eò confluit, Sedes
3 ibi poſita eſt principalis, vel à Petro per ſe ipſum, vt *Nicephor.* teſtatur *lib.14.cap.3.* vel per diſcipulum ſuum Marcum Euangeliſtam, quem eò miſit, vt nomine ſuo fundaret Eccleſiam, vt docet *S. Gregor. lib. 6. epiſt. 37. ad Eulogium Alexandrinum*, cuius verba refert *Cardin. Bellarmin. tom. 1. lib. 1. de Romano Pontif. cap. 24. verſ. vera igitur.* Poſita ibi eſt principalis hæc ſedes, vt præeſſet ex more approbato per Concilium Nicænum Ægypto, vel Lybiæ, Pentapoli, & aliis Prouinciis, quæ ad Tropicum Capricornij pertinent. *Petr. Gregor. Syntagm. iuris*
4 *lib. 15. cap. 6.* Item præeſt Alexandrinus Patriarcha Neſtorianis, Iacobitis, Cophtis, aliiſque Chriſtianis per Orientis prouincias habitantibus, vt *Miræus* aſſerit in notitia Epiſcopatuum totius Orbis.

5 Cuius dignitas primis illis temporibus adeo magna fuit, vt priuilegiis, & præeminentiis Summorum Pont. liberè vti poſſe, & quod magis eſt, parem cum Eccleſia Romana habere dignitatem videretur, vt conſtitutum apparet in Concilio Conſtantinopolitano, quod aliàs ſexta Synodus dicitur, & refertur à *Carranza in Summa Conciliorum fol. 269. & in cap. mos antiquus 65. diſtinct.* vbi ſic habetur. Mos antiquus perduret in Ægypto, vel Lybia, & Pentapoli, vt Alexandrinus Epiſcopus horum omnium habeat poteſtatem, quandoquidem, & Epiſcopo Romano parilis mos eſt. Quæ verba adeo nonnullorum ingenia torſerunt, vt exiſtimarent ab hæreticis clanculum, ac doloſe adiecta fuiſſe, vt paritatem inducerent inter Romanum Pontif. & Alexandrinum Patriarcham, quaſi Alexandrinus non eſſet Pontifici ſubiectus, cum par in parem non habeat imperium, & ideo ita exiſtimarunt *Franciſc. Turrianus in monumentorum veterum inueſtigatione, & Sanctorum Patrum lectione in tract. de poteſtate Papæ lib. 3. pag. 11. verſ. Videamus ergo, Bartol. Carranza in parua Summa Conciliorum in ſcholiis ad d. ſextum canonem Concilij Nicæni.*

6 Sed occurrunt alij reſpondentes *tex.* non decidere quod perduret mos Alexandrinæ Eccleſiæ, vt parem habeat poteſtatem cum Romana, ſed narrare morem, qui vigebat, expendentes in aliquibus Codicibus *Gratiani* legi, perdurat, non perduret, imperatiue, vt in vulgaribus legitur, & ſic perdurat emandatum eſt in nouiſſimis iuſſu Gregorij XIII. impreſſis, vbi etiam Patres, qui emendationi præfuerunt in notis aduertunt in Græco, vbi habent vulgares Codices, Epiſcopo Romano parilis mos eſt, legi verba, quæ ſolum important (quoniam & Romæ Pontifici hoc vſitatum eſt) quæ ſane nullam inferunt æqualitatem cum Romano Pont. Quod ſi vulgari litteræ eſſet adhærendum, reſponderi poteſt quod ſcilicet æqualis mos importat ſimilitudinem poteſtatis quoad iura ſupra Eccleſias ſibi ſubiectas, & ad effectum, vt ad ipſum detur appellatio, & habeat alia iura Patriarchalis Eccleſiæ, de quibus *in cap. antiqua de priuileg.* vt deducitur ex *cap. conqueſtus 9. quæſt. 3.* & ex eo poſt *Ruffum in libro, quem ſcripſit pro Pontifice Romano num. 8. verſ. ſed videamus pag. 44. cum ſeqq.* explicant *Burſat. conſ. 109. num. 14. cum ſeqq. vol. 1. Modern. de Iuriſdictione par. 1. cap. 16. à num. 4.*

SVMMARIVM.

1 *Antiochia Syriæ Metropolis.*
2 *Antiochia quibus nominibus olim dicta fuerit, oſtenditur.*
3 *S. Petrus Antiochiæ primùm Sedem fixit anno à natiuitate Domini 35.*
4 *Alexandrinum Patriarcham cur Antiochenus non præcedat, oſtenditur.*
5 *Antiochena Eccleſia Germana Romana meruit appellari.*
6 *Antiochena Eccleſia Antiſtes dicebatur Catholicus.*
7 *Catholici Regis titulus proprius Regum Hiſpaniæ.*
8 *Antiochenæ Patriarchæ Sedes ſubiecta referuntur.*

DE ANTIOCHENO Patriarcha.

CAP. V.

ANTIOCHIA, vt refert *Abrahamus Ortelius*, Syriæ Metropolis ſuper Oronte fluuio, 1
Epidaphne à *Plinio* cognominatur. Magno 2
epitheto eam exornat *Philoſtratus in vita Apollonij.* Reblatha, vel Rebla Hebræis, vt ſcribit *D. Hieron. in Ezechielem.* Iuſtiniani Imper. tempore Theopolis ab eodem dicta fuit, vt ſcribunt Procopius, Cedrenus, Nicephorus, Caliſtus, & Euſtachius, qui addit illam quoque olim Cherſoneſſum per ambitum aquarum dictam fuiſſe. Hic S. Petrus primùm Sedem fixit anno 3
à natiuitate Domini 35. eamque ſeptem annis non tamen completis adminiſtrauit *Baron. anno Chriſti 39. à num. 9. Bellarmin. lib. 2. de Romano Pontif. cap. 6.* Ideò tertiam hanc Sedem B. Petri nomine honorabilem haberi refert *Anaclet. epiſt. 111.* quia ibi priuſquam Romam veniret, habitauit, & Ignatium Epiſcopum conſtituit, atque primum nomen Chriſtianorum nouellæ gentis exhortum eſt. Nec mirum ſi Alexandrinus Patriarcha An- 4
tiochenum præcedat, quia ita poſtulat ordinis ratio ex magnitudine loci ſumenda, vt ſupra oſtendi: tum quia, verba ſunt *Cardin. Bellarmin lib. 1. de Romano Pontif. c. 24.* cum omnes tres ſint Sedes Petri, Romanam per ſe vſque ad mortem adminiſtrauit, Alexandrinam per Marcum Euangeliſtam, Antiochenam per Euodium; ſicut ergo maior eſt Petrus Apoſtolus Marco Euangeliſta, & Marcus Euangeliſta Euodio, qui neque Apoſtolus, neque Euangeliſta fuit, ita quoque Romanæ Eccleſiæ Alexandrinam, Alexandrina Antiochenam auctoritate & dignitate ſuperat.

Antiochena Eccleſia germana Romanæ meruit ap- 5
pellari *ab Innoc. I. in epiſt. 14. ad Bonifacium Presbyt.* vt habetur *tom. 1. Concil. pag. 781.* ex quo vtriuſque Cathedræ officium ordinatum fuit, vt in Breuiario Romano patet. Item in ea celebris Antiphonarum vſus cœpit, vt ex Tripartita hiſtoria referunt *Vualfrid. de exordiis & increm. rerum Eccleſiaſt. cap. 25. verſ. dicendum, Amalar. Fortunat. de Eccleſiaſt Offic. lib. 4. c. 7. verſ. vt Tripartita, Rodulph. Rino de canonum obſeruantia propoſ. 12.* Huius Patriarchatus encomium minimum non eſt, quod eius Antiſtes dicebatur Sacroſanctæ Antiochenæ Eccleſiæ Catholi- 6
cus, de quo meminere *Petr. Greg. d. lib. 15. cap. 7. num. 5. & lib. 2. cap. 1. num. 2. Guillerm. Tyrius lib. 14. belli ſacri cap. 12. Procop. lib. 1. de bello Perſico, Valdeſ. de dignitate Regum Hiſpaniæ cap. 13. num. 30.* ad quam in ſimili *Gregorius Papa Childeberto Regi Francorum in epiſt. 6.* dicebat, videlicet: Eſſe autem Regem quia ſunt & alij, non mirum eſt, ſed eſſe Catholicum quod alij non merentur, hoc ſatis eſt, referunt *Alnar. Pelag. de planctu Eccleſiæ lib. 1. cap. 37. num. 1. col. 4. Petr. Rebuff. in Concord. Gallia rub. 1. de approbat. Conuentorum verbo benemeritis verſ. item legimus.* Qui 7
tamen Catholici Regis titulus proprius Regum Hiſpaniæ Apoſtolica conceſſione factus fuit in Ferdinando & Eliſabeth, vt notorie conſtat. Quinimò ex Gothorum tempore Reges Hiſpaniæ illo honorifico titulo acclamati fuerunt, & Alphonſum Regem Hiſpaniæ anno 734. Catholicum nuncupatum conſtat ex auctoribus

omnibus, vt *Garibai lib. 9. c. 6. & Morales lib. 13. c. 10. 13. & 15. historia* dilserunt, quod autem illi hoc cognomen esset ab Ecclesia indictum vno ore fatentur *Beuter. lib. 2. cap. 31. Zurita p. 3. annal. lib. 1. cap. 40. Vaseus anno 737. Palaci. de obtensione Regni Nauarræ p. 6. §. 10. Marian. de rebus Hispaniæ lib. 7. cap. 4. Gembrard. in chronico lib. 3. an. 756.* & alij quos refert *Valdes. de dignitate Regum, Regnorumque Hispaniæ cap. 13. num. 19.* & patet in epitaphio sepulchri, vbi ita legitur: Alphonsus Catholicus. Et ab hoc Alphonso cõtinuatus fuit titulus Catholici, & deriuatus in reliquos, vt aduertunt *Illescas in historia Pontificali p. 1. lib. 2. c. 85. Renath. Copin. de sacra politia lib. 1. tit. 7. num. 18.* & patet in Ordonio I. in quodam priuilegio, cuius exemplar refert *Ambros. Morales lib. 14. c. 34.* vbique Catholicus cognomine nũcupatur, & Rex Sanctius Castellæ, dictus Crassus in priuilegio concesso monasterio de Samos ordinis D. Benedicti eo titulo cognominatur, & Rex Alphonsus VI. Toletanæ vrbis expugnator, ita appellatur Catholicus in Concilio apud oppidum de Husillos, & Alphonsus VIII. qui insignem victoriam circa oppidum nuncupatum Nauas de Tolosa obtinuit, Catholicus nuncupatur in inscriptione, quæ habetur in Cœnobio vetustissimo S. Facundi. Rexque Henricus III. ita patrem Ioannem primum Regem Castellæ appellat Catholicũ cognomine in testamento ab eo condito, & sic de subsequentibus, ita vt cum diceretur Rex Catholicus ab Alphonso I. Rex Hispaniæ intelligebatur, vt notant *Cassan. in catalogo gloriæ mundi p. 5. consid. 33. Anastas. Germon. de sacrorum immunit. lib. 4. in proœm. n. 8. Garibai in compendio historiæ lib. 18. cap. 1.*

5 Huiusmodi Antiocheno Patriarchæ subiecta erat pars Asiæ, quæ Carmaniam, Armeniam maiorem, & minorem, Lyciam, & Ciliciam continet, & prouinciæ, Syria, Assiria, Mesopotamia, Media, Parthia, Persia vsque ad Indiam Orientalem. In totum sunt Sedes tredecim, Metropoles octo, Archiepiscopatus tredecim, referunt *Franc. Gratian. in compendio Iuris Canon. p. 3. dist. 1. num. 9. Alberic. de Rosate in rub. ff. de statu hom. sub n. 11. vers.* in Antiocheno, *Fr. Philip. Bergomen. in supplemento chronicorum lib. 6. in fine vers. Antiochia, Redoan. de simonia mentali p. 1. c. 16. n. 10. Petr. Greg. Syntagm. Iuris lib. 15. cap. 7. num. 4.*

Sequuntur Sedes Antiocheno Patriarchæ subiectæ.

Sedes prima.

Tyrus olim, hodie Sor, antiquitus valde celebris, inexpugnabilis pene erat, vt expertus est Alexander Magnus. Fuit Romanis fidelissima; vnde meruit à Seuero Imper. priuilegium libertatis, instar ciuitatum Italiæ. Sub qua sunt Episcopales Vrbes duodecim.

Porphyrion	Sydon
Archis	Sarepta
Pælemais, siue Acon.	Biblium
Botrienſis.	Antaradenſis, siue Tortosana
Ortosia.	Paneas, seu Closazea Philippi
Aradenſis.	Maraclea Araclia Tripolis.

Sedes secunda.

Tarsus, nostris Tarso, incolis Terassa, Ciliciæ ad Cydonum fluuium Vrbs, haud procul mari distans, olim nobilissima, & studiis florens, quam D. Paulus ornauerat. Sub qua sunt Episcopatus quinque.

Sebaste. Caput Samariæ, hic prope ciuitatem peregrinis ostenditur puteus Iacob, vbi Saluator noster Samaritanam alloquutus est.

Malos	Choicos
Thina	Poderados.

Sedes tertia.

Edessa hodie Rhoais, seu Rhasi, Vrbs Mesopotamiæ, olim nobilissima, vltra Euphratem fluuium sita. Sub qua sunt Episcopatus nouem.

Virchi	Himeria
Constantia	Cuercuentia
Capron	Tapsaron
Marcopolis	Celimeos
Varnon	Cedmaron.

Sedes quarta.

Apamia, vulgo Apamis, Vrbs Phrygiæ magnæ ad amnem Marciam Laodiciæ & Antiochiæ ad Meandrum est finitima. Sub qua sunt Sedes septem.

Epiphania	Mariania
Seleuconuila	Ruphania
Larissa	Arethusa
Valauea.	

Sedes quinta.

Hierapolis Vrbs Phrygiæ, quondam celebris inter Laodiceam, Cybiram, & Apamiam sita est. Antiochiæ ad Meandrum finitima. Sub qua sunt Episcopatus octo.

Zeuma	Perri
Suron	Ormion
Varnalis	Dorichi
Neocæsarea	Europe.

Sedes sexta.

Bostra, sub qua sunt Episcopatus xix.

Cerasson	Eutimij
Philadelsia	Constantia
Adraon	Paramboli
Midanon	Dionysia
Anstamidon	Conoharò
Belmundon	Maximopolis
Zoroyma	Philippopolis
Herri	Heylon
Iceny	Lorea.

Sedes Septima.

Anauarra, sub qua sunt Episcopatus nouem

Epiphania	Flauias
Alexandris	Rossas
Irenopolis	Castraualet
Cambrisopolis	Egnas
Sysia.	

Sedes octaua.

Seleucia Vrbs olim in Prouincia Babyloniæ ad Tigridis, & Euphratis confluentem sita, Patriarcham habens, hodie est adhuc ingens, & celebris Bagaded nuncupata, quæ Babylonem veterem propter viciniam exhausit, eam Turcæ vocant Satyroi. Sub qua sunt Episcopatus xxiij.

Claudiopolis
Diœcesarea
Oropi
Dalysanidos, seu Dalisandi
Seriula, siue Seuila
Colenderis, siue Celeuteris
Anemory, vel Anemoæ
Titopolis, seu Tityopolis.
Lamosy, vel Lamorum
Antiochia parua
Nephelia
Riſtra
Selinuntis
Hieropy, siue Iotapij
Philadelphia parua
Hermopolis, siue Irenopolis
Germanicopolis
Mosoda
Demenopolis, siue Dometiopolis
Sbydi
Synopolis, siue Synonopolis
Adrasson, vel Adrassi
Myin

Neapo

Digitized by Google

Neapolis;eſt in Palæſtina,vbi Concilium celeberrimum fuit tempore Regis Balduini.

Sedes nona.

Damaſcus, quem Turcæ Scham, noſtri Damaſco nuncupant, Metropolis Syrię,pulcherrima totius Orientis, antiquiſſima hortis pulcherrimis cincta. Hic reſidet hodie Belerbus, qui & huic regioni præeſt vnà cum Iudæa: antea regebatur à Califis, atque olim à Regibus Syriæ. Sub qua ſunt Epiſcopatus vndecim.

Ably	Danabi
Palimpon	Carathea
Laodicea	Hardam
Euria	Suria
Renocora	Quini
Hiabanda.	

Sedes decima.

Amida, vulgo Caramit, hodieque maxima eſt Meſopotamiæ Vrbs, ad Saocaram fluuium inter Carras, & Mirdinum Vrbes eiuſdem prouinciæ nobiles, Meſopotamiæ autem Regno Euphrate, & Tygri fluminibus continetur, & Diaberch à Turcis nominatur. Sub qua ſunt Epiſcopatus ſeptem.

Hynilon	Cæytaris
Valentium	Ryphi
Arſamoſata	Zeuma.
Sophin.	

Sedes vndecima.

Sergiopolis, ſic dicta à S. Sergio Martyrij palmam ibi adepto ſub Maximiano Imperatore, olim Barſalo nuncupabatur, Vrbs Armeniæ minoris, ad Euphratem fluuium inter Melitam, & Samoſatam. Sub qua ſunt Epiſcopatus quatuor.

Bizononias	Venethal
Marcopolis	Ermenia.

Sedes duodecima.

Theodoſiopolis; ſub qua ſunt Epiſcopatus ſeptem.

Oricos	Axieri
Naznimi	Taroſia
Maurocaſtron	Politinios.
Agyamaria	

Sedes decimatertia.

Emeſa,ſiue Emiſa, vulgo Ems, Vrbs Syriæ nobilis in Apamena regione opud montem Antilibanum. Sub qua ſunt Epiſcopatus quatuor.

Arqui	Hergem
Oriſlon	Oragiſon.

Metropoles per ſe ſubſiſtentes.

Piericus	Heliopolis, vulgo Betſames
Laodicia	Pompeiopolis
Samoſata	Mopſpheſtia
Cyros	Adama.

Archiepiſcopatus decem.

Verea	Anaſar
Calquis	Phon
Gabula	Paltos
Seleucia	Germanicia
Piperia	Salamias

SVMMARIVM.

1 *Hieroſolyma quando extructa, & quibus nominibus dicta fuerit, oſtenditur.*
2 *Hieroſolyma in medio totius orbis ſita.*
3 *Hieroſolyma mater omnium Eccleſiarum habita.*
4 *Hieroſolyma quamuis Metropolitano honore condecorata fuerit,non tamen propterea à ſubiectione Cæſarienſis exempta manſit.*
5 *Hieroſolymitano Patriarcha, quæ ſedes Epiſcopales ſubiectæ fuerint oſtenditur.*

DE HIEROSOLYMITANO Patriarcha.

CAPVT VI.

HIEROSOLYMA, ex qua Patriarcha titulum accepit, ante memorabile ſui excidium bis mileſimo centeſimo ſeptuageſimo ſeptimo anno à Melchiſedech Cananæo & Gentili Rege & Pontifice extructa, olim Salem, poſtea Iebus,deinde compoſito nomine Iebuſalem, ac demum melioris ſoni gratia Hieruſalem appellata fuit *Ioſeph. 1. & 7. antiquit. Perer. in Geneſ. cap. 14. n. 66. & 67. Euſeb. Eccleſiaſtica hiſtoria lib. 4. c. 6. Joan. Ludou. Viuald. in opere Regalis in tract. de magnificentia Salomonis not. 6. §. vt ex dictis Ioſephi.* Hanc vrbem in medio totius vniuerſi ſitam, adeoque quaſi terræ vmbilicum eſſe auctoritate Scripturæ *Ezech. cap. 6.* Iſta eſt Hieruſalem in medio gentium poſui eam, item *Pſalm. 73.* Operatus eſt Deus noſter ſalutem in medio terræ,notarunt *Hieronym. ibid. Ioſeph. de bello Iudaico lib. 3. cap. 2. Georgius Braunius in theatro Vrbium.* Poſtquam autem clementiſſimus Dominus noſter dignatus fuit hanc ciuitatem ad opus noſtræ ſalutis & redemptionis faciendum eligere, vt ſacra teſtatur Euangelica hiſtoria, & tetigit videndus *Arnald. Albertin. in repet. rub. de hæretic. qu. 11. in errore 3. Iudæorum num. 4.* Illuſtrioribus nominibus eſt inſignita, dictaque fuit Ciuitas magni Regis. *Mat. cap. 5.* Diuina, ac ſanctæ Reſurrectionis, vt iuxta Iuſtiniani nouellas 40. & 123. obſeruauit Prateus in lexicõ Iuris verbo Patriarchæ.Quinimo & ab ipſis Turcis proprio idiomate, Lecouſt appellatur,hoc eſt, Vrbs ſacra,vt aduertit Abraham. Orthel.in theſauro geographico verbo Hieroſolyma, qui etiam refert dictam fuiſſe Quadrinbem. 1

Vnde tanta fuit Hieroſolymitanæ Eccleſiæ dignitas quod olim aliarum Eccleſiarum mater fuerit appellata, vt qui illam regeret omnes mundi Eccleſias regere videretur,quod non obſcurè ſentit *S. Clemens Papa in epiſt. ad Iacobum fratrem Domini in inſcriptione* in illis verbis: Epiſcopo Epiſcoporum, regenti Hebræorum ſanctam Eccleſiam Hieroſolymis, ſed & omnes Eccleſias, quæ vbique Dei prouidentia fundatæ ſunt: & expreſsè habetur in epiſt. Conſtantinopolitani Concilij ad Damaſum Papam & Romanum Concil.in verſ. in ea verò Eccleſia, vbi Hieroſolyma mater Eccleſiarũ appellatur, quæ habetur *tom. 1. Concil. pag. 731. col. 2.* refert Conluſitanus noſter *Fr. Greg. Numius Coſonel. de optimo Reip. ſtatu p. 1. lib. 3. c. 4.* quibus concordat Iuſtinian. Imp. in epiſtola ad Hormiſdam Papam incip. Quod fuimus circa finem in illis verbis: Et Hieroſolymitanam præcipuè, cui tantum omnes fauorem impendunt quaſi matri Chriſtiani nominis, vt nemo audeat ab ea ſeſe diſcernere,habetur *tom. 2. Conciliorum pag. 516.* & *Tertulian. lib. 4. aduerſus Marcionem* Hieroſolymitanam Eccleſiam matrem Religionis appellat, vt refert *Con. pract. cap. 19.* 2

Magna igitur celebritas huius Vrbis eſt, quòd eius Eccleſia mater omnium Eccleſiarum habita ſit,eo quod primus Epiſcopus in ea fuit S. Iacobus frater Domini, & poſt eum Simon frater etiam ipſius Domini, ideoque Hieroſolymitana Eccleſia per annos ferè quingentos non re, ſed nomine; non poteſtate, ſed honore dumtaxat, vſque ad Iuuenalem eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopum, quarta Patriarchalis habita eſt, ex eo, quia in *Nicæna Synodo can. 7.* vbi decretum fuerat, vt Hieroſolymitanus quartam quidem Patriarchalis ſeſſionis locum, ac honorem haberet, non tamen propterea à ſubiectione Cæſarienſis, quæ Metropolitana erat, eximeretur. Iuuenalis enim Prailio defuncto in Sede Hieroſolymitana ſubrogatus eſt anno Domini 429. in Concilio Epheſino totius Syriæ Paleſtinæ Primatum 3

Digitized by Google

quæſiuit, ideò quod cum ſuſceptis ex toto Orbe peregrinationibus Hieroſolymitana Eccleſia frequentaretur maiori honore, officiiſque dignioribus, quàm Cæſarienſem Metropolitanam colendam eſſe ambitiosè iudicaret. Reſtitit illi, qui Vicariam Pontificis præfecturam agebat Cyrillus Alexandrinus, vt notatur in *epiſt. Leonis* 72. Vnde *S. Hieronymus in epiſt. ad Pammachium* contra Ioannem Epiſcopum Hieroſolymitanum, ſic eum alloquitur: Tu qui regulas quæris Eccleſiaſticas, & Nicæni Concilij Canonibus veteris, reſponde mihi; ad Alexandrinum Epiſcopum Palæſtina quid pertinet? ni fallor hoc ibi decernitur, vt Palæſtinæ Metropolis Cæſarea ſit, & totius Orientis Antiochia. Aut igitur ad Cæſarienſem Archiepiſcopum referre debueras, cui ſpreta communione tua communicare nos noueras, aut ſi procul expetendum iudicium erat, Antiochiæ potius litteræ dirigendæ. Sed noui cur Cæſaream, cur Antiochiam nolueris mittere. Maluiſti occupatis auribus moleſtiam facere, quam Metropolitano tuo honorem reddere. Nihil ergo magna Synodus Hieroſolymorum Eccleſiæ contulit, niſi vt honor, qui ex antiquo vſu ei deferri ſolebat, iuribus, & ſubiectione Metropolitani ſaluis eidem deferatur. Idque propterea quod Hieroſolymitana Eccleſia mater omnium aliarum Eccſiarum (ſic enim nominatur in epiſt. Synodali Concilij Conſtantienſis Oecumenici ad Damaſum, quæ extat apud *Theodoretum lib. 5. cap. 9.*) appellata fuerit, adeoque non immerito ipſius Ciuitatis Epiſcopum cum honorem, vt inter Apoſtolicarum Eccleſiarum Antiſtites ſederet, & in litteris quoque ita nominaretur, antiquitus conſequutum fuiſſe iudicatur, vnde colligitur *Genebrard. in chronologia lib. 3.* vbi de anno Chriſti 44. erraſſe, dum dicit huiuſmodi Eccleſiam ex tempore Iacobi Apoſtoli Patriarchalem fuiſſe.

Creſcente denique in ipſam Hieroſolymitanam Eccleſiam Chriſti fidelium deuotione, factum fuit vt Vigilij Papæ, & Imperatoris Iuſtiniani tempore de Antiocheno Patriarchatu, itemque de Alexandrino tantum fuerit Hieroſolymitanæ Eccleſiæ conceſſum, atque largitum, torque eidem decreti, atque aſſignati ſuffraganei Antiſtites, vt veræ Patriarchalis Sedis titulum, honorem ac poteſtatem conſequi mereretur, vt referunt *Hieron. Paul. in fine ſuæ practicæ Cancellariæ, & Alberic. de Roſate in rub. ff. de ſtatu hominum poſt nu. 11. in fine iuxta traditionem veterum.*

4 Ex tunc quatuor fuerunt ei ſubiecti Archiepiſcopi, vt refert *Redoan. de ſimonia mentali p. 1. cap. 16. num. 10.* quorum duo antea ſuffraganei erant Antiocheni, alij vero duo Alexandrini, quod ex teſtimonio *Guillelmi Tyri* Metropolitæ obſeruauit *Raymund. Ruffus in duplicat. in patronum Molinæ pro Pont. Max. fol. 31. col. 2.* & explicans locum ipſius Tyri de bello ſacro *lib. 14. c. 12.* obſeruauit *Card. Bar. annal. Eccleſ. tom. 7. anno Chriſti 553. Vigilij Papæ anno 14. & Iuſtiniani Imp. anno 27. pag. 441. verſ. acta illa*, vbi ita ait: Tempore prædicti Principis, Iuſtiniani videlicet, congregata eſt ſynodus generalis apud Conſtantinopolim tempore D. Vigilij Papæ, Euthychij Conſtantinopolitani, Apollinaris Alexandrini, Pauli Domni Antiocheni, & Euſtochij Hieroſolymitani Patriarcharum ſuper tribus capitulis, &c. In qua ſynodo poſt alias populo Dei neceſſarias inſtitutiones, quas pro tempore promulgandas decreuerat ſanctorum Patrum, qui ad eam conuenerat, auctoritas, prædictam Deo amabilem Hieroſolymitanam honorare Eccleſiam, & eius Epiſcopo locum inter Patriarchas dare, communi ſanxit voluntate, reuerentiam exhibens ſanctæ Reſurrectioni. Et quoniam prædicta Dei cultrix ciuitas quaſi in limite Alexandrini & Antiocheni Patriarchatũ erat, nec haberet, illi vrbi ordinaret ſuffraganeos vnde niſi vtrique Patriarchæ aliquid detraheret, visũ eſt expedire ab vtroque aliquid detrahere, vt eidem iuxta formam aliorum Patriarcharum ordinaret ſubiectos. Subtraxerunt ergo Antiocheno Cæſarienſem & Scythopolitanum Metropolitanos: Alexandrino vero Rubenſem, & Berythenſem, item Metropolitanos: & quoniam iterum eundem Patriarcham oportebat habere præter ſupradictos Metropolitanos familiares ſuffraganeos, quos Græci Syncellos vocant, ſubtraxerunt prædictis Metropolitanis quoſdam Epiſcopos, & quoſdam de nouo erexerunt vſque ad vigeſimum quintum. Hæc ex diuo Guillelmo Tyro refert *Cardin. Baron. citato loco*, addens hæc eadem reperiiſſe ſcripta in Bibliotheca Vaticana in codice, cui eſt titulus, Liber cenſuum.

Non obſtat Hieroſolymitano Patriarchatui, quòd 5
voce Domini admoniti diſcipuli fuerint transferre Eccleſiam Hieroſolymitanam in ciuitatem quandam, cui nomen erat Pella, quod ex teſtimoniis Euſebij, & Epiphanij factum fuiſſe refert *Melch. Cano de locis Theolog. lib. 6. cap. 8. in ſolut. ad decimum, verſ. quod ſi ſententia*, & *Card. Baron. tom. 1. annal. Eccleſia ſub anno Chriſti 74. verſ. quod igitur*, quia reſpondetur mutationem illam, ſeu tranſlationem non in perpetuum, ſed ad breue tantum tempus factam fuiſſe, quoad vſque videlicet ablatis ex vrbe ſanctis, & iuſtis viris vindictæ cæleſti fieret locus, vt aduertit *Euſeb. Eccleſiaſtica hiſtoria l. 3. c. 5.* quo fit vt cum ſtatim Hieroſolymam redierit, ab ea diuertiſſe vltra illum effectum non videatur, iuxta ea quæ adduco infra *p. 3. alleg. 53. n. 92.* Maxime cum legamus vituperatum fuiſſe Philippum quendam ab Aphtonio declamatore, quod ex omnium barbarorum viliſſima gente ortum haberet, nempe ex Pella, vt obſeruauit *Tiraq. de nobilit. cap. 12. n. 7.*

Sequuntur Epiſcopales ſedes Hieroſolymitano Archiepiſcopo ſubiectæ.

Lidda	Capitolina
Ioppe	Mauronenſis
Aſcalon	Gedera
Gaza	Nazareth
Mennas	Thabor
Diocletianopolis	Caraca, vel Petra
Bergrobin	Hadroga
Neapolis	Aphra
Sebaſtea	Helem
Hiericuntis	Faran
Tiberiadis	Helenopolis
Diocæſarea	Mons Syna
Legionum	Bethlem Epiſcopali honore à Paſchale II. donata petente Balduino Rege Hieroſolymit.

Sedes prima.

Cæſarea Palæſtinæ, vbi Angelus percuſſit Regem Herodem, & ſanctus Petrus baptizauit Cornelium Centurionem, Vrbs fuit olim celeberrima, mercatu nobilis, vulgò Charſar, inter Aconem & Ioppem ſitum habuit. Sub qua Sedes ſunt Epiſcopatus viginti.

Dora	Onus
Antipatrida	Sorutis
Iamnias	Raphios
Nicopolis	Regium Apatos
Regium Hierico	Eſtomaſon
Regium Liuas	Triconias
Azolus	Taxus
Hiaralias	Saltum
Aſotus	Conſtantinianus.
Hippum	

Sedes ſecunda.

Scytropolis, vulgo Bethſar, Vrbs inludæa, & Galilææ confinibus ad Iordanum fluuium nobilis extitit. Sub qua ſunt Epiſcopatus decem.

Capitoliados	Terraconias

Miru

Digitized by Google

Mitu	Clima
Gadaron	Galanis
Pelon	Comanas
Philippus	Scythopolis.

Sedes tertia.

Ruba, quæ à Ptolomæo in Syria deserta ponitur, sub quâ sunt Episcopatus duodecim.

Augustopolis	Zora
Arnidilla	Virossa
Carali	Pentacomia
Hierapolis	Mamapson
Memfidos	Mitrotomias
Eluris	Saltum Hieraticon.

Sedes quarta.

Berytus Phœnicis Libani Metropolim esse constat ex vetustis Geographis. Sub qua sunt Episcopatus xxxv.

Adrasson	Enacomias
Dias	Comogannas
Medauon	Comogeros
Hierasson	Comostanis
Nein	Comis
Philadelphia	Mahederon
Hierapolis	Comoreatos
Phenustus	Comiscopion
Eluos	Comis Iulianos
Neapolis	Comispigmarethon
Philipopolis	Comis Petius
Dionysius	Comis Anathon
Constantianis	Comis Neothis
Pentacomias	Clima anatalis queuissinon
Tricomias	Comis Anochis
Conafados	Comis Tralicones
Saltum Vcaneos	Comis Nephdomos.
Hexacomias	

SVMMARIVM.

1 *Patriarchæ minores qui.*
2 *Patriarchæ minores inter Latinos sunt sex.*
3 *Aquileiensis Patriarcha cur ita dictus.*
4 *Gradensis Patriarcha vbi fiat mentio, ostenditur.*
5 *Gradensis ciuitatis descriptio.*
6 *Gradensem Patriarchatum Nicolaus V. ad inclytam Venetiarum ciuitatem transtulit.*
7 *Venetiarum Primus Patriarcha creatus fuit B. Laurentius Iustinianus, à quo Congregatio S. Georgij in Alga apud Venetiam initium sumpsit.*
8 *Congregatio Canonicorum S. Ioannis Euangelistæ in regno Portugaliæ B. Laurentium Iustinianum parentem, ac fundatorem suum agnoscit.*
9 *Bituricensis Patriarcha vbi fiat mentio, ostenditur.*
10 *Pisanus Archiepiscopus quarum prouinciarum Primas dicatur, ostenditur.*
11 *Pisanæ ciuitati Episcopatus antiquissimus est.*
12 *Sardinia an vero Corsica dicatur Primas Pisanus Archiepiscopus, ostenditur.*
13 *Toletanum Archiepiscopum inter Patriarchas inferioris gradus qui ponant, ostenditur.*
14 *Toletanus Archiepiscopus ex priuilegio Martini V. Summi Pont. gaudet prærogatiuis veris Patriarchis concessis.*
15 *Dictio, quomodolibet, vniuersalis est, & omnes casus comprehendit.*
16 *Priuilegia habens ad instar alicuius priuilegiati, habet etiam illud priuilegium, quod priuilegiatus instar alterius obtinet.*
17 *Toletum Vrbs Regia, & quasi altera Roma in exaltatione cœpit nominari.*

DE PATRIARCHIS MINORIBVS.

CAPVT VII.

PRÆTER quatuor primarios & maximos Patriarchas, de quibus in Capitulis præcedentibus, alij sunt minores: nam sectæ Armeniorum tres habent Patriarchas, vnus eorum residet in Silicia, & Armenia minore, secundus in Armenia maiore, tertius quem non Patriarcham, sed *καθολικὸν* appellant, præsidet in Russia Prouincia Polonorum. Vnicum etiam Patriarcham habent Maronitæ, qui commoratur & præest in Syria in Monte Libano. Habét etiam Aethyopes vnum Patriarcham, qui sedem suam habet in Curia Magni Imperatoris Speciosi Ioannis, & vocatur Patriarcha Abyssinorum, & confirmatur à Patriarcha Alexandrino. Est etiam Secta Cophtorum, qui simul cum Baptismo Circumcisionem tuentur & retinent, & duos habent Patriarchas, quorum vnus commoratur in Magno Cayro Aegypti, alter vero apud Aethyopes. Secta quoque Iacobitarum, qui Sanctissimam Trinitatem negant, duobus Patriarchis paret, quorum vnus in Cayro residet, alter in Syria, videlicet in Vrbe Damasco. 1

Sex tamen inter Latinos sunt Patriarchæ minores, qui vel Romani Pont. indulgentia, vel inueterata consuetudine Patriarchale nomen vendicarunt, Aquileiensis, Cantuariensis, Gradensis, Bituricensis, Pisanus, & Toletanus. *Vgonius de præstantia Patriarchali tom. 13. tractatuum Doctorum pag. 285. verso Anastas. Germon. de Sacrorum immunit. lib. 3. cap. 7. Homolon. de Bonis de humanæ vitæ statibus p. 1. cap. 6. statim in princip. Fulgin. tract. 41. de benefic. cap. 2. n. 35.* 2

De Aquileiensi Patriarcha agit tex. *in cap. nunc vero 9. quæst. 3.* Nam ante Longobardorum in Italiam aduétum qui accidit anno salutis 566. Aquileiensis Archiepiscopus more Græcorum & Orientalium Patriarcha nominabatur; irruentibus vero Longobardis primo aduentu Alboinus eorum Rex Aquileiam cœpit, propter quod Aquileiensis Sedem hinc inde mutauit, & tandem in Vrbe Venetiarum permansit. 3

De Gradensi Patriarcha meminit *Vrbanus II. in cap. erubescant 32. dist.* & *Celestin. III. in cap. ex litteris, de officio deleg.* Gradensis ciuitas breui ambitu clauditur, paludibusque & flumine circumsepta, si demas piscatores homines, vix hodie vllos habet incolas; vt qui duorum millium numerum ægre expleant, nihilque habet insigne antiquitatis, aut splendoris argumentum, præter ciuium germanam, & aureo seculo consentaneam simplicitatem, & innocentiam, vbi nec factiones, nec fere aliàs morum corruptelas conspicias: ita accepisse à Francisco Auantio Veneto refert *Anastas. Germon. dict. lib. 3. cap. 7. num. 5. & 6.* Sed propter huius ciuitatis aeris intemperiem hunc Patriarchatum de anno 1451. Nicolaus Pontifex Max. eiusdem nominis V. ad inclytam Venetiarum ciuitatem transtulit, quæ antea per annos sexcentos septuaginta nouem in circa Episcopum habuerat, vt illam maioris dignitatis prærogatiua decoraret, & ideo iam hodie non vocatur Patriarcha Gradensis, sed Venetiarum, ita *Gig. in tract. de residentia Episcoporum cap. 18. num. 12. Dynis. Paul. de vera quatuor Patriachalium Sedium erect. c. 2. à num. 34.* Nec obstat quod dicit *glos. verbo singulos in cap. in illis 80. dist.* nempe Patriarcham Gradensem non esse Patriarcham Venetiarum, cum locus Gradi multum differat à Venetiis, quia respondetur postea illis temporibus Nicolaum V. vniuisse Patriarchatum Graden. & Episcopatum Venetiarum, de cuius Patriarchatus institutione late *Bernard. Iustinianus in sua de Venetorum gestis historia lib. 12.* sic ait: Coacta igitur Synodo totius 4 5 6

Digitized by Google

totius Cleri populique, assistentibus Duce, & Patriarcha primus creatus Episcopus Obeliatus Eneagrij Tribuni Matheumaceni filius. Constituitur autem Episcopalis sedes in insula Castellana, quæ vt antea diximus, Oliuolus appellabatur, vnde & Episcopo Castellano sæpe nomen mansit. Vrsus Particiacus, qui eum Episcopatum tertio tenuit loco, Ecclesiam erexit, quæ nunc extat, dignam ciuitate & Episcopo, eam Beatissimo Petro Apostolo dicauit; ibi perseuerauit donec ætate nostra Nicolaus V. Pontifex Max. Patriarchali titulo auxit: transtulit enim Gradensis Ecclesiæ dignitatem in hanc Venetiarum Vrbem, suppresso vtroque titulo
7 & Gradensi, & Castellano. Primum Venetiarum Patriarcham creauit Laurentium Iustinianum, qui viuens, morienſque multis claruit miraculis. Translatio facta est anno 1451. octauo Idus Octobris. Hæc in d. historia. Hic fuit ille B. Laurétius Iustinianus, Ordinis Cælestini, vitæ sanctitate, miraculorum, & sinceræ eruditionis
8 gloria clarissimus, à quo Congregatio S. Georgij in Alga apud Venetiam initium sumpsit, quem etiam parentem, ac fundatorem suum agnoscit Congregatio eorundem Canonicorum S. Ioannis Euangelistæ in nostro Lusitaniæ Regno, vt habetur in eius officio recitando in dictis Congregationibus ex indulto Clementis VIII. felicis record. die 8. Ianuarij. Aduertere tamen oportet in errorem lapsos fuisse *Ioan. Montaignum in tract. de auctoritate magni consilij num. 50. & Alberic. de Rosate in rub. ff. de statu hominum, n. 11. in vers. in Istria*, asserentes Patriarcham Gradensem, verum esse ex quatuor præcipuis Orbis Patriarchis, quos vltra *lib. 12. tit. 5. part. 1.* & ibi *Greg. Lop. in glos. verbo que se llaman Patriarchas*, expresse reprehendunt *Redoan. de simonia mentali p. 1. c. 16. num. 5. & 6.* & post illum *Dyonis. Paulus d. cap. 2. n. 31.* & colligitur ex adductis supra *hac eod. tit. c. 1. n. 1.* vbi ostendi ex communi ac recepta Iurisconsultorum schola veros ac præcipuos vniuersi Orbis Patriarchas post Romanum Pont. illos tantum esse, Constantinopolitanum scilicet, Alexandrinum, Antiochenum, & Hierosolymitanum.

9 De Bituricensi Patriarcha mentio fit *in cap. conquestus 9. quæst. 3.* vbi apud Romanum Pont. querebatur Narbonensis Archiepiscopus, quod Bituricensis tanquam Primas, & Patriarcha ipso inuito Clericos ad tribunal suum venire compelleret, vbi Nicolaus II. vocat Archiepiscopum Bituricensem Primatem, & Patriarcham, hoc est primæ Sedis Episcopum; *Alberic. in rub. de statu hominum col. vlt.* dicit Archiepiscopum Bituricensem esse Primatem in prouincia Burdegalensi, *Cardin. Alexand. in cap. diffinimus 22. dist.* Bituricensem ponit primum Patriarcham post quatuor antiquos Patriarchas: *Nicol. Boer. in addit. ad tract. de auctoritate, & præeminentia magni Consil. p. 1. num. 14.* ait Bituricensem esse Primatem in Burdigalensi prouincia, & probat ex *cap. vlt. de maiorit. & obed. & cap. vlt. de dilation. & cap. vlt. de dol. & contum.* & esse Primatem in prouincia Narbonensi ex *d. cap. conquestus*, & habere sub se quatuor Metropolitanos, videlicet Burdegalensem, Narbonensem, Auxitanum, & Tholosanum; & vndecim vel duodecim suffraganeos.

De Cantuariensi facit verbum *glos. verbo Archiepiscopus in cap. Cleros 22. dist.*

10 De Pisano Archiepisco quòd sit Primas tradunt *addit. margin. ad glos. in cap. diffinimus 22. dist.* vbi *Archid. & Domin.* idem *Domin. in cap. Cleros, num. 20. in glos. Primatibus dist. 21. Præpos. in cap. Concilia §. Episcopos sub num. 5. dist. 17. Turrecr. in cap. prouincia, vers. sed insurgit quæstio, distinct. 99. Cassan. in catalogo gloriæ mundi p. 4. consid. 19. in fine, Boer. de ordine & precedentia graduum p. 1. num. 13. & de auctoritate magni Consilij nu. 54. Panin. de officio & potestate Capituli præl. 6. numer. 13. Calefat. de equestri dignitate num. 94. Petr. Greg. syntag. iuris libr. 15. cap. 10. num. 30. in fine, Gig. de resid. Episcoporum q. 18. n. 10. Marc. Anton. Gutb. inst. Iuris Canon. lib. 1. tit. 3. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 1. q. 3. num. 24. & 25. Anast. Germon. d. cap. 7. n. 8. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 41. n. 14.* sequitur tamen vt aliquid de eo agamus, cum in exquirenda sui Primatus ratione apud quosdam esset exorta dubitatio: pro cuius solutione à primordiis rem petentes aduertendum duximus Pisanæ ciuitatis Episcopatum anti- 11
quissimum esse; Gaudentius enim Pisanus Episcopus anno 313. in Concilio penes Melchiadem Papam nominatur, & Landulpho Pisano Episcopo, eiusque successoribus circiter annum 1078. Gregorius VII. vices 12
suas commisit in insula Corsica, & pro labore, quem primus in ea restituenda ad Romanæ Ecclesiæ dominium suscepit, medietatem, duobus verò eius successoribus quartam partem omnium redituum largitus est: arces tamen sub ditione Romanæ Ecclesiæ reseruauit, quorum custodes illis, si necessitas exegerit, vult obedire, vt constat ex *lib. 6. epist. Gregor. VII. epist. 12.* Postmodum Vrbanus II. constit. sua incip. Vrbanus Episcopus, Dat. Beneuenti 3. Kal. Iunij an. 1091. Pontificatus sui 4. de præd. Gregorio VII. & de Landulpho Episcopo mentionem faciens, ita ait: quia multis iamdudum obsequiis Pisanorum glorioſa nobilitas Romanam sibi Ecclesiam fecit obnoxiam, prædictam insulam de consilio Clericorum Cardinalium, aliorumque fidelium Pisanæ Ecclesiæ commisit, & condonauit; ea conditione interstita, vt per annos singulos libras quinquaginta Lucanæ monetæ Lateranensi Palatio persolueret. Deinde anno sequenti 1092. idem Vrbanus alia sua constit. Dat. Anagniæ per manus Ioannis S. R. E. Diaconi Card. Episcopum Pisanum in Archiepiscopum promouit, palliumque concessit, cum suppositione omnium Episcoporum Corsicæ, & vt in ea Metropolitanus, & in Sardinia Sedis Apost. Legatus cum perpetua successione existeret. Sed Calixtus II. quoad suppositionem Episcoporum Corsicæ instantibus Genuensibus factum Vrbani reuocauit. Insurgunt Pisani, qui ab Honorio II. Genuensium spreta cõtradictione restitutionẽ obtinuerunt, vt constat ex Constit. ipsius Honorij Dat. Lateran. per manum Armerici Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diaconi, & Cancellarij 12. Kalen. Aug. an. 1126. Pontificatus sui secundo. Verum, quia huius rei sumpta occasione bella inter Pisanos, & Genuenses mouebantur; vnde cædes, incendia, & multæ Christianorum captiuitates peccatis exigentibus oriebantur, Robertus Archiepiscopus Pisanus cessit Genuensibus tres Corsicæ Episcopatus, remanentibus sibi aliis tribus, scilicet Alerien si, Aiacensi, & Sagonensi. Vnde Innocentius Secundus ann. 1187. in recompensationem trium subtractorum Episcopatuum Corsicæ, Balduino Pisano Archiepiscopo cum variis aliis priuilegiis ampliando concessit in iudicatu Gallecie in Sardinia Episcopatus duos, scilicet Gartellenensem, & Ciuitatensem, & demum Episcopatum Poploniæ supponens eos Pisano Archiepiscopo tanquam eorum Metropolitano, & legationẽ Sardiniæ ab Vrbano II. concessam confirmauit, & Primatum super prouincia Turritana Sardiniæ dedit, quod & demum fuit confirmatum per Eugenium Tertium an. 1146. & Adrianum Quartum ann. 1156. Et Alexander Tertius priuilegio suo Pontificali asseruato in archiuio publico reformationum ciuitatis Florentiæ Dat. Anagn. per manum Gratiani Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Subdiaconi, & notarij 3. Id. Aprilis ann. 1167. Pontificatus sui septimo ampliãdo cõcessit Vbaldo Pisano Archiepiscopo Primatũ quoque præter Turritanam prouinciam etiam super Calaritanam, & Alborensem in dicta insula Sardiniæ, & cætera per anteriores Pontifices data confirmauit; quod & postmodum fecit Lucius Tertius ann. 1181. Vrbanus Tertius an. 1186. Cœlestinus Tertius an. 1191. & Innocentius Tertius ann. 1198. prout constat ex libro

libro anni VI. Epiſtolarum, qui aſſeruatur in bibliotheca Vaticana epiſt. 110. Turritano Archiepiſcopo ſcribens poſt alia ſic ait: Abſenti autem, vel alio tempore venienti (ſcilicet Piſano Archiepiſcopo) non teneberis auctoritate legationis aliquatenus reſpondere, auctoritate verò Primatiæ non plus poteſt in prouincia Turritana, quàm Primatibus vniuerſis cócedunt Canonicæ ſanctiones. Similiter etiam Honorius Tertius an. 1217. ſcribens Archiepiſcopis, & Epiſcopis, ac nobilibus viris Turritan. & Gallurен. iudicibus, aliiſque nobilibus per Sardiniam cõſtitutis, eoſdem monet quatenus eidem Piſano Archiepiſcopo in iis, quæ in prædicta terra ſibi ſunt ab Apoſtolica Sede tanquam Primati ſuo, & Apoſtolicæ Sedis Legato conceſſa: debitum honorem, & reuerentiam impendant, eiuſque ſalubribus monitis curent deuotè, ac humiliter obedire, & habetur in libro primo Epiſtolarum Honorij Tertij, qui aſſeruatur in Bibliotheca Vaticana pagina 215. Quibus priuilegiis, & conceſſionibus Piſani Archiepiſcopi enixi ſuæ Primatiæ iure ſemper vſi fuerunt poſſeſſorios actus facientes, vt fecit Federicus Piſanus Archiepiſcopus an. 1265. qui Inſulam Sardiniæ viſitauit. Et Archiepiſcopus Ioannes an. 1302. qui Archiepiſcopum Guartellinenſem ex Sardinia citauit. Et Piſanus Archiepiſcopus, qui an. 1400. Eccleſiam S. Mariæ ex diœceſi Turritana contulit. Sed vltra litteras Apoſtolicas, & priuilegia ſupradicta, *Rofredus Beneuentanus*, qui vixit de anno 1215. & viuus permanſit etiam longo tempore poſt compilationem Decretalium Gregorij IX. cum fuerit aduocatus in cauſa Primatiæ, de qua in *capitulo fin. de dilation.* vt habet in ſuo opere in titulo *de iuribus, quæ competunt Prælato, n.* 2. dicit, quod Archiepiſcopus Piſanus eſt Primas Sardiniæ.

11 Toletanum Archiepiſcopum inter Patriarchas inferioris gradus ponunt *Specul. titulo de diſpenſat. §. ſunt quoque, verſic. & nota quod Primas, Matth. Vgoni. de præſtantia Patriarchalis dignitatis tom.* 13. *tractatuum Doctorum pagina mihi* 284. *Anaſt. uſ. Germon. de ſacrorum immunit. libro* 3. *cap.* 7. *numero* 7. Verum Toletanos Archiepiſcopos non vt cæteros inferioris gradus Patriarchas, ſed plus vltra veluti veros, & primarios ex priuilegiis Summorum Pontificum ſibi conceſſis habendos eſſe contendunt aliqui, præcipuè ex ſpeciali indulto Martini Quinti, incip. Martinus, Kalend. Aprilis anno Domini 1422. & ſui Pontificatus vndecimo, qui prædeceſſorum ſuorum veſtigia ſequutus, declarauit Toletanum Archiepiſcopum priuilegiis veris Patriarchis conceſſis frui, his verbis: Necnon omnibus, & ſingulis prærogatiuis, priuilegiis, & inſigniis, quæ dictis Patriarchis quomodolibet competere potuerunt, vti & gaudere libere, liciteque poſſe. Cuius meminit Catholicus Rex Ioannes II. in litteris ad Alphonſum Carthagenam Epiſcopum Burgenſem miſſis anno Domini 1448. vbi ita habetur: El dicho Papa Martino V. conſtituio, & decernio, que el dicho Don Iuan Arcebiſpo de Toledo, y ſus ſucceſſores igualmente ſin otra differencia pudieſſen gozar, y gozaſſen de las inſignias, y prerogatiuas, y priuilegios, que à los Patriarchas en qualquier maniera pueden competer, &c. refert *Garſias de Loayſa in collectione Conciliorum Hiſpania in decreto Gundemari Regis pag.* 296. Vnde aperte colligitur ex citatis verbis dicti indulti Toletano Archiepiſcopo competere priuilegia quatuor veris Patriarchis conceſſa ex dictione illa, quomodolibet, quæ vniuerſalis eſt, & omnes caſus comprehendit, omneque diſtribuit *Rebuff. in commentar. ad l. creditorum* 11. *verſ. quomodolibet, ff. de verborum ſignificat. Cened. practicarum, & canon quæſt. ſingul.* 95. *num.* 3. & 5. Deinde etiam eidem Toletano competunt vigore dicti indulti non ſolum priuilegia, & prærogatiuæ dictis veris Patriarchis conceſſæ, ſed etiam illæ, quas inſtar aliorum obtinebant, quia habens priuilegia ad inſtar alicuius priuilegiati, habet etiam illud priuilegium, quod priuilegiatus inſtar alterius obtinet, *Oldrad. conſil.* 300. *Mandoſ. in tractatu de priuilegiis ad inſtar gloſ.* 11. *num.* 9. *Soar. de legibus lib.* 8. *cap.* 15. *nu.* 2. Illud tamen in præſentiarum aduertendum duximus, in omnibus priuilegiis Toletanæ Eccleſiæ conceſſis appoſitam eſſe clauſulam tacite, vel expreſſe, ſaluo iure Metropolitanorum, &c. vnde conſtat (prout infra *cap.* 8. *n.* 71. *cum ſequentibus* probauimus) Summos Pontifices noluiſſe præiudicare iuri quæſito alteri Prælato, nó ex priuilegio, ſed de iure, antiquitate, & ratione habenti fundatam intentionem, prout habent Bracharenſes Archiepiſcopi ſuper Primatia in Regnis Hiſpaniarum, vt *eodem cap.* 8. habetur, aperte oſtendentes à principio naſcentis Eccleſiæ, inſtitutione ſancti Iacobi Apoſtoli Bracharenſi in ciuitate Primatiam radices egiſſe, conſtituto in ea primo totius Hiſpaniæ Epiſcopo, conſtructa prima Eccleſia, & ſancti Euangelij prima habita prædicatione.

Ratio autem quare Toletanæ Eccleſiæ aliqua fuerunt à Summis Pontificibus conceſſa priuilegia, ea eſt, quia Toletum Vrbs Regia erat, & Regum Gothorum Sedes, quorum precibus Summi Pont. Prælatos maximis gratiis decorarunt, quas proſequitur *Franciſc. de Piſa en la hiſtoria de Toledo libro* 4. *capit.* 17. ac aliis in locis immo & ipſa Vrbs Toletana ob hoc dicebatur Romana, quaſi ſecunda Roma in exaltatione, vt demonſtrare videntur verba *lib.* 2. *in proœmio libri fori iudicum*, vbi dum agitur de Regis electione facienda in ciuitate Toletana, vel in ea, vbi prædeceſſoris mors contigiſſet, in hæc verba prorupit: Doncas ſtablecemos, que de aqui adelante los Reges deban ſer eſleidos en la ciudad de Roma, ò en aquel lugar donde murio el otro Rey, &c. ex qua obſeruarunt *Spin. in ſpeculo teſtamen. gloſ.* 19. *princip. num.* 73. *Molina de primog. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 11. licet prædicta verba (forſan melius) aliter legant, & intelligant *Alphonſ. à Villadieg. in ſcoliis ad eand. l.* 2. *n.* 19. *Molin. in annot. ad d. cap.* 2. *num.* 1. *Gutier. practl. lib.* 3. *quæſt.* 13. *n.* 51. *Bobadil. in ſua politica lib.* 2. *c.* 18. *n.* 224. Deinde id ipſum videtur deduci ex verbis fori de Sobrarbe, ibi, El Rey en Roma, ò en ciudad Metropolitana de Arcobiſpo, ò Catredral de Obiſpo, vt refert *Ambroſ. de Morales in compendio generalis hiſtoria lib.* 13. *cap.* 2. Denique id ipſum colligi videtur ex vita ſancti Ildefonſi apud *Surium tomo* 1 *die vigeſimatertia Ianuarij*, vbi quatenus oſtenditur D. Ildephonſum Archiepiſcopum electum fuiſſe, & Toletanam Sedem incomparabili ſanctitate, ſimul atque eximia doctrina illuſtraſſe, ſic dicitur: Deinde poſt multum tempus decedente S. Eugenio Regalia violentia Toletum deducitur, atque ibidem Pontifex ſubrogatur, cuius ſtatim virtus enucleata in ſede Romulea refulſit, & veluti facula ignea ardens omnem Heſperiam perluſtrauit. Hinc etiam, quia Roma Vrbs Regia dicebatur *l. ſi duas* 6. *§. hoc amplius, ff. de excuſ. tutorum*, vbi dum Modeſtinus doceret Romæ philoſophantes munerum tutelarum excuſationem habere, huius exemptionis rationem reddens, ſic ait: Quorum ſanctioni illam poteſt qũis rationem afferre, quod cum communis ſit, & exiſtimetur patria Regia Vrbs, æquum eſt cum, qui in ſua patria ſe vtilem præbeat, ac immunitate frui, vbi docet *gloſ. verbo Romæ, gloſ. etiam verbo anteriori, in authent. vt Eccleſia Romana cent. an gaudeat collat.* 2. quem titulum Toletana ciuitas à Romana mutuata fuerat, dum Regia ciuitas nominari incœpit, vt ad aliud propoſitum annotauit *Balthaſar de Ameſcua de poteſtate in ſe ipſum libro ſecundo capit. vigeſimotertio* 3 *num.* 23. *verſiculo hinc interpretor, cum num. ſequenti.*

SVMMARIVM.

1 *Origo & principia cuiuſque rei imprimis ſunt exponenda, vt quo tempore clari, aut obſcuri nominis fuerint ſine fraude pateat.*

2 *Nihil*

1 *Nihil maiori encomio extollitur in populis quàm originem antiquam ei prabere.*

2 *Interamnenſis Regio, Duriminea appellata, quod Duris & Minio fluminibus intercludatur amanitate celeberrimis.*

4 *Romani prope Limam fluvium caſtra ponentes illum Lethem dixerunt, quod ibi ſecuros latices, & longa patria potaverint oblivia.*

5 *Brachara à Carthaginenſibus illic appulſis, & ab Humilione relictis initium ſumpſit, à fluvio Africe, Bragada, cognominata.*

6 *Auguſta titulo ab Auguſto Imperatore ſibi impoſito Brachara cohoneſtata fuit.*

7 *Brachara dives appellabatur ex magnitudine, & antiquiſſima negotiatione.*

8 *Brachara habuit unum è ſeptem conventibus iuridicis Hiſpania.*

9 *Flamines, protoflamines, & archiflamines in iuridicis conventibus ad ſua ſacrificia peragenda Ethnici ſoliti erant conſtituere.*

10 *S. Petrus Apoſtolus in urbibus, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum flamines, & prima iudiciaria poteſtas, inſtituit, ut Primates praeſſent.*

11 *Bracharenſis civitas caput Provincia iuridico conventu ornata Archiepiſcopalem dignitatem cum titulo prima Sedis ſecundum dignitatum gradus à S. Petro conſtitutos adepta eſt.*

12 *Brachara deſcriptio Georgij Braunij refertur.*

13 *Bracharenſis Senatus ex longiſſima conſuetudine initium ſumpſit.*

14 *Bracharenſes ſuffraganei qui.*

15 *Vicarios quinque in quinque diœceſis provinciis triennales creat Bracharenſis Archiepiſcopus.*

16 *Bracharenſis Archiepiſcopus temporalem habet iuriſdictionem circa omnes iudices annuos, decuriones, magiſtratus, & ſcribas.*

17 *Cauſa civiles quantuncunque graves in ampliſſimo Bracharenſi ſenatu ſine ulla appellatione concluduntur, criminales vero per appellationem ad Regiam iuriſdictionem deferuntur.*

18 *Laudantur DD. Senatores Bracharenſes.*

19 *Sedes Eccleſia potior iebetur priori in Fide recipienda.*

20 *Apoſtoli potiori ac ſublimiori gradu, & premio gloria fruuntur, quia priores in Fide recipienda extiterunt.*

21 *D. Petrus primus Bracharen. Epiſcopus divinitus creatus à S. Iacobo Apoſt. qui multis iam ſeculis defunctus fuerat, & ad tam preclarum munus obeundum à mortuis ſuſcitatus.*

22 *Refertur fragmentum quoddam S. Athanaſij.*

23 *Referuntur diſcipuli, quos S. Iacobus in Hiſpania habuit.*

24 *D. Petrus primus Bracharen. Epiſcopus, quem S. Iacobus ſuſciraut, ut eum in Bracharenſi ſede collocaret, fuit antiquus Propheta, cui nomen Samuel, vel Malachus filius Vria Propheta, de quo Hierem. cap. 26.*

25 *Samuel hic venit cum transmigratus in Hiſpaniam duce Nabucecordan, vel Pyrrho Hiſpaniarum prefecto ante aduentum D. Iacobi 624. annis.*

26 *Petrus diſcipulos inſtituit.*

27 *S. Iacobus cum in Hiſpaniam appropinquaret primam Fidei plantationem in Gallecia provincia fecit, quam poſtea poſt obitum ſuum ad ſui corporis depoſitionem elegit.*

28 *Refertur hiſtoria Compoſtellana aſſiſtans de miraculoſa navigij delatione ad Irienſem portum cum corpore S. Iacobi.*

29 *Doctores referuntur de aduentu S. Iacobi in Hiſpaniam aſſeſtantes.*

30 *Chriſtus Dominus paſſus eſt completis 33. annis, tribus menſibus, & aliquibus diebus.*

31 *S. Iacobus Apoſtolus in Hiſpaniam venit tribus, vel quatuor annis poſt Chriſti paſſionem, antequam ceteri Apoſt. dividerentur.*

32 *S. Iacobus primùm ad Irienſem portum in Gallecia appulit, ibique inſtituit primum Epiſcopum Brachara S. Petrum.*

33 *S. Iacobus ad Hieroſolymam rediens ibi Martyrij palmam conſequutus fuit an. 44. quo etiam Beatus Petrus, quem primum Brachara Epiſcopum reliquerat, paſſus eſt.*

34 *Dies martyrij Beati Petri fuit 26. Aprilis.*

35 *S. Iacobi martyrij dies 25. Martij ſolemnis fuit, qua & Chriſtus carnem humanam ſuſcepit, & paſſus eſt, & ideo transfertur in diem 25. Iulij, quia ea die inventum fuit eius corpus.*

36 *Dies vinculorum S. Petri Apoſt. non celebratur eo die, quo accidit, propter ſolemnitatem Paſchatis, in quo evenit, ſed die prima Auguſti, quo catena Romam ſunt adducta.*

37 *Brachara primam S. Evangelij predicationem, primum Epiſcopum, primámque totius Hiſpania Eccleſiam ex S. Iacobi iuſſu obtinuit.*

38 *S. Iacobus peragrata Gallecia parte, relictóque Petro Bracharenſi Epiſcopo, cum iam ad Hieroſolymam rediret, Aragonia regnum petiuit, ubi in Caſarauguſtana civitate Beatiſſima Virgo adhuc in carne viuens illi apparuit.*

39 *Caſarauguſtana civitas primam Hiſpania Eccleſiam in honorem Beatiſſima Virginis adhuc viua obtinere meruit: Brachara vero in honorem ipſiuſmet Chriſti Domini, ac Beati Petri Apoſt. adhuc viui Eccleſiam conſtructam prius obtinuit.*

40 *S. Petrus primus Brachara Epiſcopus martyrij palmam conſequutus fuit ann. Chriſti 44.*

41 *S. Baſilius ſecundus Brachara Epiſcopus paſſus eſt an. 58.*

42 *S. Ouidius tertius Brachara Epiſc. paſſus eſt an. 65.*

43 *S. Eugenius primus Toletana Eccleſia Epiſcopus a quo ſit conſtitutus, non invenitur.*

44 *S. Eugenius antequam in primum Toletana Eccleſia Epiſcopum crearetur an. 94. vel 95. mittitur à Clem. Summo Pont. poſt Petrum I V. in Galliam ad Evangelium predicandum.*

45 *Decipitur Valdeſius in annorum computatione.*

46 *S. Eugenius primus Toletana Eccleſia Epiſcopus ſecundum veriorem relationem martyrio coronatur ann. 97.*

47 *Reprobatur opinio dicentium tempore tantum Suevorum Regum Primatiam in Bracharenſi Eccleſia conſtitiſſe.*

48 *Primatia ius Bracharenſi Eccleſia meſt ex inſtitutione Sancti Iacobi.*

49 *Secularis poteſtas ad Eccleſie iura non poteſt manum adhibere.*

50 *Felix Brachare Archiepiſcopus in invaſione Maurorum cum 27. viris paſſus eſt.*

51 *Bracharenſis Eccleſia non in totum Prelatis caruit illis temporibus, quibus Saraceni Hiſpaniam occuparunt.*

52 *De Argemiro Archiepiſcopo Bracharen. mentio fit circa an. 863.*

53 *De Hero Archiepiſcopo Bracharen. mentio fit circa an. 980.*

54 *Bracharenſis Eccleſia licet Maurorum invaſionibus Paſtore aliquando caruiſſet, in priſtinum poſtea decus reſtituta, iacentem, ac pene dormientem ſtatum reaſſumpſit, quaſi poſtliminio reverſa ad Primitialem dignitatem.*

55 *Concilium primum Bracharenſe celebratum fuit anno poſt Chriſtum natum 412.*

56 *Concilium ſecundum Bracharenſe celebratum fuit in Urbe Lucenti an. Domini 569.*

57 *Concilium Toletanum quod pro primo habetur tom. 1. Conciliorum celebratum fuit an. 450.*

58 *Regum, ſummorumque ſecularium cauſa ex Regis conſultatione in Conciliis ſolebant tractari.*

59 *Gothorum Reges in provincialibus & nationalibus Conciliis preſentes erant.*

60 *Concilia Toleti celebrata, dum Reges in ea ſedem habebant,*

Digitized by Google

bant, congregata erant ad ipſorum ſupplicationem, & per eos ſolum inuitati conuenichant Epiſcopi.

61 *Dignitas maior in ſuperſcriptione & prima voce dignoſcitur.*

62 *Dextera pars nobilior eſt.*

63 *Dignitatem maiorem non ſemper arguit ad dexteram, vel ſiniſtram ſedere.*

64 *Epiſcopi vbi ſe ſubſcribunt nomine prouincie, quam ſuſtinent; nationis, & prouincia oſtenditur dignitas, & nobilitas.*

65 *Epiſcopi frequentius in Conciliis ſedent ſecundum antiquitatem conſecrationis vnuſcuiuſque.*

66 *Epiſcopi ſecundum ſua conſecrationis antiquitatem ſcripſerunt, & ſederunt in Concilio Trid.*

67 *Bracharenſis Archiepiſcopus cur aliquando ad Hiſpalenſem Eccleſiam tranſlatus fuerit, oſtenditur.*

68 *Priuilegia ſi qua ſunt Primatia ius alicui Prælato concedentia, non operantur in tertij præiudicium.*

69 *Primatiam Hiſpaniarum Toletana Eccleſia de iure competere exiſtimarunt ſummi Pont.*

70 *Priuilegium, ſeu gratia ex precibus non veris ipſo iure ſunt nulla.*

71 *Priuilegium conceſſum à ſummo Pont. intelligitur ſine tertij præiudicio.*

72 *Confirmatio eſt iuris quæſiti corroboratio.*

73 *Confirmatio nouum ius non tribuit, ſed quod antea erat confirmat.*

74 *Nullum quod eſt confirmari non poteſt.*

75 *Confirmatio ex certa ſcientia an actum nullum confirmet, oſtenditur.*

76 *Confirmatio ex certa ſcientia illa dicitur, in qua inſertus eſt tenor rei confirmatæ.*

77 *Confirmatio ex certa ſcientia in tertij præiudicium nihil operatur.*

78 *Primatiæ contentio inter Archiepiſcopos Bracharenſem, & Toletanum, à quo tempore incœpit, oſtenditur.*

79 *Bracharenſis Eccleſia cur ſuum Primatiæ ius non fuit proſequuta, oſtenditur.*

80 *Res omnis ad vltimum ſtatum reduci debet.*

81 *Vltimus rei ſtatus in beneficialibus inſpici debet.*

82 *D. Fr. Bartholomæus à martyribus Bracharenſis Archiepiſcopus eminenti virtute, & ſpectata fide inſignis Primatiali cruce erecta per Tolganam ciuitatem libere deambulauit.*

83 *D. Fr. Alexius de Meneſes Bracharenſis Archiepiſcopus Primatiali Cruce Matritij ſepultus.*

84 *Illuſtriſſ. D. Alphonſus Furtado de Mendoza vigilantiſſimus Bracharenſis Eccleſiæ Antiſtes coram Rege Catholico Philippo III. Vlyſſipone Primatus ſui ius defendit.*

DE PRIMATV SANCTÆ Eccleſiæ Bracharenſis in tota Hiſpania, & eius mirabili erectione.

CAP. VIII.

1 SI vera eſt Iuriſconſulti regula *in l. 1. ff. de origine iuris, & in l. 2. ff. de verbor. ſignif.* quod in quibuſque rebus principia maximè ſunt ſpectanda tanquam quæ cuiuſque rei potiſſima pars ſint, veriora in his certe dicenda puto, quæ ſub vetuſtatis inuolucris magis ſunt implexa, ideo omnes qui gentis, aut populi dignitatem explicare ſtudent, exponere imprimis eius originem, ac principia debent, vt quo tempore clari aut obſcuri nominis fuerint ſine fraude pateat. Nihil enim maiori encomio extollitur in populis quàm originem antiquam eis præbere, vt *Vlpianus eloquens Iureconſultus in l. 1. ff. de cenſibus* Syriam patriam ea laude exornat, nobilis regionibus ſerie ſeculorum, antiquiſſima. Arcades igitur ſe Sole, Luna, ac aſtris priores gloriabantur ex *Statio lib. 4. Thebaidos.*

Archades hinc veteres aſtris, lunáque priores.

Plura narrat in hoc propoſitum *Tiraquel. de nobilitate cap. 19. num. 22. & Plinius lib. 8. epiſtolarum ad Maximum*, ita eleganter exprimit. Reuerere gloriam veterem, & hanc ipſam ſenectutem, quæ in homine venerabilis, in vrbibus ſacra eſt. Et cum plures afferre poſſem, qui pro re ſibi propoſita principia ſemper altiùs petiuere, ne tamen longè à ſemita diſcedere videar, cum præcipuè quibuſuis ſint obuia, intendens Bracharenſis Eccleſiæ cum cæteris Hiſpaniarum relationem repræſentare, non dignum ſolum, ſed neceſſarium duxi illius initia repetere, & vt à loco incipiam, rei natura expoſtulare videtur.

2 In amœniori Regni Portugaliæ parte ſita eſt Interamnenſis prouincia, quam Durimineam appellamus, quod Durio, & Minio fluminibus intercluditur loci amœnitate celeberrima. Domitores enim orbis Roma- 4
ni cum ad Luſitaniam oppugnandam venirent Minio ſuperato ante Bracharenſe territorium quatuor leucis, prope Limam fluuium caſtra poſuerunt, loci amœnitate capti, ſinguláque per otium contemplantes per Eliſeos campos & vireta Poëtarum figmentis celeberrima ſpatiari crediderunt, Lethem dixerunt fluuium, quod ibi ſecuros latices, & longa patriæ potauerint obliuia; ſi aduenæ magna Orbis parte peragrata Interamnenſi regioni terrarum principatum Romæ obliti detulerunt, cur ego Romæ habitans, nunquam meæ patriæ oblitus, eius honorem, laudes, & encomia verbis, & ſcriptis non proferam? Primam refero tibi Brachara ſortem, quæ, ſi ad primæuam Hiſpaniarum ſortem ſpectemus, tantùm alias inter caput euehis vrbes, quantum lenta ſolent inter viburna cupreſſi. Non ſum adeo inurbanus, vt non videam & agnoſcam quantùm me felicem reddiderit hæc Curia, quæ albo ſemper erit ſignanda calculo, ne vllo vnquam tempore à memoria dilabatur: Illud vero rogabo Superos, à quibus hoc mihi munus ex Dei gratia oblatum credo, vt proſpero curſu ad finem ducant, quæ tam feliciter auſpicantur, nec imperfecto itinere deſtituant, quem ſemel placido lumine conſpexerunt.

De hac Interamnenſi Prouincia, vt aliis omiſſis hoc loco verba faciam, quid referam? quæ etſi anguſtiis finibus videlicet quinquaginta quatuor milliariis longitudine, triginta & ſex latitudine circunſcripta ſit, rerum tamen ſplendore & varietate longe latéque patere notum ſit iis, qui eam oculis perluſtrarunt: in qua Collegiatæ quinque præter centum & quadraginta monaſteria diuerſorum Ordinum ditiſſima, & alias Eccleſias, quas Parochiales appellamus, quæ 1460. numerum excedunt ſuis Baptiſteriis adauctæ: amœnitatem vero non obſcuro vocis teſtimonio arguunt illi fontium perennium 15000. gratiſſimi decurſus. Sunt & flumina, portus maritimi, pontes elegantiſſimo lapide conſtructi, maxima aëris temperies, & omnium rerum fertilitas, ac fœcunditas, & alia multa, quæ cum ad rem noſtram hoc in loco non ſpectent, nequaquam poſſunt recenſeri, licet patrius amor nihil intactum relinquere, & omnia libenter proſequi voluiſſet, cum omnium ſocietatum nulla ſit arctior, nulla ſanctior, quàm ea, quæ cum patria vnicuique noſtrum eſt, vt ait *Cicero*. Quod grauiſſimi viri magno, & exacto iudicio apud ſe meditantes re & conſilio eam adiuuare non deſtiterunt, quod Ariſtides Athenienſis opere illo egregio comprobauit, qui adhuc exulans in patriam reuerſus præclariſſimam victoriam in bello contra Xerxem reportauit. Non abſimile illud Camilli, qui exulans apud Ardeates, cum Galli hac Vrbe incenſa Capitolium obſiderent, collecto tumultuario exercitu in eos iuit, & ſuos ciues obſidione liberauit.

Mihi in hac Interamnenſi Prouincia ex optimis, piiſque parentibus naſci contigit; nam pater meus licentia-

tus

tus Emmanuel Barboſa, nonageſimum circiter annum nunc agens, ibi eſt magna erga Deum pietate, & vitæ integritate memorabilis, qui ob inſignes animi ſui dotes, rectitudinem, & ſummam in vtroque iure, ac politioribus litteris peritiam à Philippo Hiſpaniarum Rege Secundo in prædicta prouincia aduocatus Regius conſtitutus fuit, quo in munere obeundo, atque aliis arduis negotiis ſibi commiſſis cum ſumma integritate, & doctrinæ laude verſatus apud ſtudioſos, & inſignes viros non vulgarem ſibi virtutis, & eruditionis famam comparauit. Teſtes ſunt duo illi libri in Ordinationes Regias Luſitanorum mea opera & diligentia in lucem editi. Teſtis vnus pro millibus eſt Illuſtriſſ. Dominus Senator Regius meritiſſimus Doctor Gabriel Pareira à Caſtro noſtræ Luſitanicæ gentis decus, & ornamentum, illius quondam celebertimi Iuriſconſulti, Regij pariter Senatoris nobiliſſimi D. Franciſci de Caldas Pereira, & Caſtro filius, in ſuis eruditiſſimis deciſionibus *tom.* 1. *deciſ.* 83. Ex filiis ego natu maior, qui dum pnſillus puer, & in cunabulis pene verſans Luſitano occultato idiomate Latinam didici linguam. Fuerunt & alij filij, quorum vnum pius parens Beatiſſimæ Virginis Montis Carmeli, alterum Sanctiſſimæ Trinitatis religionibus, tanquam ſuorum fructuum primitias obtulit, qui adhuc iuuenes in philoſophia, & ſacra Theologia de ſe multa, & grauia indies pollicentur. Inter quos prætereundus non eſt Doctor Simon Vaz Barboſa, in Conimbricenſi Academia Artium Magiſter, & publicus Bacalaureorum, & Licentiatorum eiuſdem facultatis examinator, quem, vt eius opera, & diligentia in meis operibus conferibendis vſus fuiſſem, in hanc curiam ſocium elegi. Reſtabat & ſoror vna, non ſolùm nobis fratribus, cæteriſque propinquis, ſed etiam omnibus matronis incomparabili virtute, ſingulari prudentia, & morum grauitate conſpicua, nupſit nobiliſſimo viro Philippo Vieira Pinto, Chriſti Cruce inſignito, filio Doctoris Hieronymi Vieira Pinto Senatoris Regij, & triumuiri ciuitatis Vlyſſiponenſis gubernandæ. Habuit & parens meus ſub eius tutela ſorores duas, quarum vna nupſit Excell. D. Didaco Correa de Lacerda, filio Antonij Pereira Correa Ordinis Domini noſtri Ieſu Chriſti Commendatoris, & domini oppidi de Farelaes, cuius ex vtroque latere nobilitas cum omnibus nota ſit, non eget commendatione; altera vero nupſit Coſmo Machado de Miranda ex vtroque etiam latere nobili Luſitano. Extitit & alius Emmanuel Barboſa proauus meus, & parentis auus ciuis Bracharenſis, & Medicus Regius, qui valebat plurimum gratia apud Infantem Henricum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalem, qui poſtea fuit Rex, cuius erat cliens; huius filius fuit Doctor Antonius Barboſa ciuſdem Cardinalis Henrici intimus Cubicularius, & Portugaliæ Regni Chirurgicus maior, viri omnes ex nobilibus Cardoſorum Auerij, & Brauiorum Aſturicæ Auguſtæ familiis originem trahentes. Fuerunt & viri alij (exceptis Barboſis ob eorum ſingularia ſcripta vbique notis) in noſtra familia litteris inſignes, quorum vnum, ne longior fiam, ætatis noſtræ in medium proferam, Doctorem ſcilicet Franciſcum Rebello Dazeuedo parentis mei ſobrinum, quem tantis auctibus fortuna extulit, vt intra breuem temporis curſum in Conimbricenſi Academia Iuris Pontificij eximius profeſſor, ac publicus Magiſter extitiſſet, deinde Doctoralis Canonicus in Metropolitana Vlyſſiponenſi, cuius fuit Apoſtolico munere gubernator, hinc ad ſupremum ſupplicationis Regium, Senatum tranſlatus, poſtea Regij Palatij Senator, & à conſiliis Regiæ Maieſtatis creatus fuit, nimirum, vt quot noſtræ Luſitaniæ ſunt partes, totidem faceret monimenta virtutis ſuæ, cuius immatura mors maximum nobis reliquit ſui deſiderium. Ex materna parte à nobilibus ciuibus Portugalenſis ciuitatis in Regno ſecundæ originem duco, in qua auus, ac proauus meus nobilia Reip. officia obierunt, & hac tempeſtate matris meæ patrueles fratres conſules extiterunt, ac Confraternitatis Sanctæ Miſericordiæ Gubernatores, ad quæ officia ex Regiis litteris nonniſi nobilitate inſigniores populi voce eliguntur. Extat & matris meæ germanus frater patritius in libris Regum inter nobiliores deſcriptus, Chriſti inſigne geſtans. De illo demum gratias Deo referens gloriari oportet, quod nullus extiterit ex parentibus, auis, atauis, & proauis meis, & plus vltra, vbi memoria hominum, vel ſcripturarum monumenta peruenire poſſunt, qui infamia laboraret, mechanicam artem exerceret, aut contra Diuinam, vel humanam maieſtatem crimen vllum committeret.

In hac Interamnenſi Prouincia, quam prædicti Maiores mei coluerunt ſita eſt Bracharenſis ciuitas, quæ à Chartaginenſibus illic appulſis, & ab Himilione relictis initium ſumpſit, & non à Gallis Celtis, vt *Florianus Campenſis* autumat *in Chronica Hiſpaniæ lib. 3. cap. 26.* à fluuio Africæ Bragada cognominata teſte *Ario Barboſa Luſitano in ſuis poëmatibus, & Auguſtino Pacenci in vita S. Petri martyris ac Doct. Bernardo de Britto in monarchia Luſitana lib. 2. cap. 6.* 5

Auguſtæ titulo ab Auguſto Imperatore ſibi impoſito Bracharam cohoneſtatam meminit *Plinius lib. 4. c. 20. &* late alios citans tradit *Doctor Bernardus de Britto in monarchia Luſitana. p. 1. lib. 4. c. 28.* vbi alia notanda adducit. Et faciunt fidem plures inſcriptiones lapideæ, quæ in ipſa vrbe reperiuntur, de quibus meminere *Ambroſius Morales Hiſpanus hiſtoriographus in deſcriptione Hiſpaniæ cap. 24. Elias Vinetus in annotationibus ad Auſonij vrbes,* vbi de Hiſpali agit *num. 204. Doctor Bernard. de Britto. p. 2. lib. 5. cap. 9. 11. & 13.* 6

Diuitem Bracharam ex antiquiſſima negotiatione & magnitudine appellat *Auſonius* illo carmine. 7

Quaque ſinu pelagi iactat ſe Brachara dines.

Diuitem vocat ex mercibus ad portum ſuum exportatis, quia ager Bracharenſis, quem vulgò terminum, vel territorium appellant, extendebatur vſque ad mare, quod nunc diſtat ab vrbe plus viginti milliaria, multique Bracharæ ea de cauſa negotiabantur, vt refert *Ælius Vinetus ad dictum locum Auſonij*, vbi ait ſe extra vrbem fragmentum lapidis reperiiſſe cum inſcriptione ſequenti: Ciues Romani, qui negotiantur Bracharę Auguſtæ. Non enim nouum eſt ſi ciuitas hæc noua baſilica mercium paucis ab hinc annis à gubernatoribus ſuis erecta mercatorum copia frequentetur, & in dies vberiores radices agat, & omnium ad vitam neceſſariorum copia abúdet.

Vnum è ſeptem conuentibus iuridicis prouinciæ Hiſpaniæ habuiſſe refert *Plinius iunior naturalis hiſtoria lib. 3. cap. 3.* Nunc, inquit, vniuerſa prouincia diuiditur in conuentus ſeptem Chartaginenſem, Tarraconenſem, Cæſarauguſtanum, Clunienſem, Aſturum, Lucenſem, Bracharũ, ſunt autẽ nomina harum vrbiũ vulgari idiomate Chartagena, Tarragona, Caragoſa de Aragaño, Corunha, Aſtorga, Lugo, Braga. In his iuridicis conuentibus Ethnici ad ſua ſacrificia peragenda flamines, protoflamines, & archiflamines ſoliti erant conſtituere, teſte *D. Iſidoro ethymologiarum lib. 7. cap. 12.* relato *in cap. 1. & 2. diſt. 21.* 8 9

Pro ſingulis prælationis ac dignitatuum gradibus Diuus Petrus Apoſtolus vrbes & loca conſtituit, itaut in his, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum flamines, & prima iudiciaria poteſtas, ſcilicet Rectores prouinciarum, proconſules, eorumque legati, præeſſent Primates: in iis vero, in quibus erant archiflamines eſſent Archiepiſcopi, in ſingulis vero reliquis ciuitatibus præeſſent Epiſcopi, vt refert *Clemens Papa in cap. in illis 80. diſt. & Anacletus in c. 1. 99. diſt.* Cũ ergo Bracharenſis ciuitas caput Prouinciæ iuridico conuentu ornata fuiſſet iuxta auctoritatem *Plinij* ſupra relatam, Archiepiſcopalem dignitatem cum titulo primæ ſedis ſecundum 10 11

dignita

dignitatum gradus à Dino Petro constitutos optimo iure adepta est,illo scilicet tempore,quo nulla alia in Hispania erecta erat Ecclesia, quæ cum Bracharensi de primatia contendere posset,prout late probat *Doct. Bernardus da Britto in monarchia Lusitana p.2.lib.6.cap.5.*

12 In descriptione Bracharæ Augustæ *Georgius Braunius Agrippinas in theatro vrbium præcipuarum mundi*,sic ait.

Bracharam vnam de antiquioribus Hispaniæ vrbibus à Gallis Celtis cognomento Brachatis fuisse conditam fama est anno ante virgineum partum 290.Hanc annorum 40. obsidione tandem expugnatam sub sua ditione annis fere quingentis Romani tenuere, cui & Augustæ nomen indiderunt. Fuit in illa vrbe primus iuridicus conuentus , vnus è septem citerioris Hispaniæ , veteri more,institutóque Romano : vnde auctore *Plinio* vrbes quatuor & viginti ius petere consueuerant.Hinc ab Antonio Pio quinque itinera militaria in varias Hispaniæ partes describuntur. Illam vrbem Ausonius poëta diuitem, atque opibus florentem vocat. Sed & priscis Maiorum annalibus præscriptum extat Regum Sueuorum antiquam Sedem fuisse Bracharæ annos 70. supra centum ; & sub Gothis annis 127. floruisse , quam & Alphonsus huius nominis primus cognomento Catholicus Hispaniarum Rex primam ante omnes Hispaniæ Metropolitanas vrbes ex Saracenorum tyrannide in pristinam libertatem vindicauit an. 740. Illic Regum Portugaliæ primus fator Henricus Comes (Guidonis Comitis Vernohensis,& Brionëlis filius) Alphonsi Henrici primi Lusitaniæ regis pater , in templo maximo, quod ipse erexerat , sepultus est. Sed longe maius vbi decus è rebus sacris accedit.Nam Christi Opt.Max. Fidem complexa est D Petro S.Iacobi Maioris discipulo prædicante vix post annum decimum,quo idem Dominus subacta morte in cœlum victor ascenderat. Colit igitur Brachara,vt patronum eundem D. Petrum Martyrem suum primum Archipræsulem , vnà cum tribus aliis suis itidem sacris Pastoribus,Martino,Fructuoso,& Gerardo, quibus veluti quatuor columnis Bracharensis Ecclesia fulcitur,& fulget. Multum sanguinis olim pro Christo effudit,diues octo sanctorum corporibus,aliisque innumeris reliquiis, ornata templis , nobilitata Patrum Conciliis,decorata sodalitiis rite institutis,totius Hispaniæ Primatum antiquissimo iure sibi vendicat,qua de re cum Toletana Sede vetus ei lis est , & contentio, cuius meminit Honor. III. *in cap.coram,de in integr. restitut.*quæ tamen lis ab eiusdem Pont. Max. tempore, ad nostram vsque ætatem silet. Posita est Brachara in ea parte Regni Portugaliæ,quæ Regio Interamnis dicitur, à duobus,quibus clauditur,Durio,& Minio memorabilibus fluuiis;est in quinto climate,gradus habens longitudinis sex,latitudinis duos,& quadraginta ac semis,distátq; ab Oceano quinque leucas,ciuitas pleno iure suo Archiepiscopo paret, siue spiritualem iurisdictioné spectes,siue temporalem,multo quondam frequëtior,nunc incolatum numerat ad duo millia : fruitur magna cæli, aëriſque clementia,insigni agrorum vbertate, & amœnitate quod ei beneficium commune est, cum hac tota Regione Interamni.Hæc *Georgius Braunius* d.loco.

13 Cuius *Braunij* descriptioni addendum duxi, Bracharensem Archiepiscopum ex longissima quadam consuetudine , cuius initium longe ab hominum memoria distat,causarum ciuilium,& criminalium Senatum semper habuisse, quem nouem Senatores cum congrua portione viri docti & probi exornant , qui lites & pene innumera negotia pro grandi Patriarcharum numero expediunt : hunc Senatum , siue relationis domum quatuor
14 Suffraganei Conimbricensis,Visensis,Portuensis,& Mirandensis Episcopi per appellationes agnoscunt,& semper casus occurrunt grauissimi:ideo munus hoc perspectæ virtutis,ac maturi consilij viris commendatur.

15 Præter istos alios quinque Senatores inferiores,quos vicarios appellamus , in quinque diœcesis prouinciis triennales creat de more,institutóque antiquo illustriss. Bracharëſis Archiepiscopus,quorum singuli cum certo scribarum,& apparitorum numero pro tribunali sedentes suum vicariale munus egregiè præstant, suam vnusquisque prouinciam annua visitatione perlustrat, atque in id præcipuè insudat , vt omnium animæ à vitiis expientur;ab his vniuersæ lites,ad Curiam Bracharensem per appellationem delegantur.

Habet & temporalem iurisdictionem Bracharense 16
tribunal amplissimam , in quo quamplures aduocati multo rerum vsu, & experientia præditi,& iurisconsultissimi , qui omnes in tam vasta forensium negotiorum mole Primatem haud segniter adiuuant. Ad hæc creat & remouet omnes iudices annuos,magistratus, & scribas vtriusque fori.Decuriones item & Consiliarios tam in Bracharensi ciuitate, quàm in tredecim oppidis asyli titulo decoratis (coutos nostro idiomate vocamus) in quibus temporalem iurisdictionem habent Primates nullius imperio obnoxiam; quorum officia ad Primatis obitum expirant.

Causæ ciuiles quantumuis graues in amplissimo Bra- 17
charensi Senatu sine vlla appellatione concluduntur; criminales item in prima tãtum instantia illic deciduntur,& appellationes in finali ad Regiam iurisdictionem deferuntur. Causæ vero omnes tredecim asylorum illic ẽciam per appellationem terminantur , quia in illis merum,& mixtum imperium habent Primates , sicut & ipse Rex in suis. Quapropter hac nostra tempestate *Illustrissimus Dominus Alphonsus Furtado de Mendoza* meritissimus Bracharensis Archiepiscopus viros omnigenæ litteraturæ,memorandæ, & incorruptæ virtutis ac prouidæ eruditionis ad hunc amplissimum Senatum sele- 18
git, ex quibus viua apud nostros permanebit memoria *Doctoris Ioannis Peixoty à Sousa*, Iuris vtriusque cõsultissimi,cuius eximia doctrina , & exacta prudentia , postquam illum in generalem Archiepiscopatus Eboren. Vicarium elegit , ad amplissimum Bracharensem Senatum Cancellarij Maximi dignitate omnium ore , & assensu transtulit.Alter adest meritissimus Curiæ Bracharensis Senator , *Doctor* scilicet *Ioannes Peixotus Rebello*, vir integerrimus , omnium rerum,ac litterarum studio clarissimus , & ingenij acumine insignis. Nec tamen à memoria nostra vnquam elabetur clarissimus *Doctor Gaspar do Rego da Fonseca*,in Curia , & tota Bracharensi diœcesi officialis in spiritualibus,& temporalibus generalis, vtriusque iuris prudentissimus , qui ob rerum forensium , domesticarúmque peritiam ad omnes encomiæ laudes natus. Emicat denique in illa amplissima Curia *Doctor Bernardus da Fonseca Sarama* , vir legalis, & Pontificij Iuris scientia conspicuus , disciplinarum omnium cognitione ita inclytus , vt eius ingenium , comitatem , & in litteris humanis prudentiam nulla satis æquare possit admiratio, ob cuius maximam eruditionem , assiduáque negotiorum experimenta vicarij generalis honore Bracharæ est insignitus.

Priori in Fide recipienda Ecclesiæ potiorem Sedem 19
deberi exemplo ipsiusmet Ecclesiæ in eius Sede habenda instruimur , in qua Beatus *Paulus cap. 8. ad Romanos* Apostolos , vt primitias Fidei habentes,maiori priuilegio ornatos ostendit,ibi , non solùm autem illa , sed & nos ipsi primitias spiritus Dei habentes, quo loco *Beat. Thom.& p.1.qu.44.art.7.* cæteráque Theologorum schola *in 1.sentent.dist.16. art. 2.* docet potiori ac sublimiori gradu & præmio gloriæ Apostolos frui,quia priores in 20
Fide recipienda extiterint,eaque laude ornat *Beatus Lucas* Antiochenses *cap.11. Actuum Apostolorum*, itaut cognominarentur primi Antiochiæ discipuli Christiani, & ideo , quia primi potiores constituti sunt , cum ibi Beatus Petrus Sedem Pontificatus collocauerit , & Romam postea Sede translata , vt supra ostendimus , Patriar

triarchalis dignitas perpetua manſerit in Eccleſia eius, gloriámque gentis extollit hac in re diuinus *Chryſoſtom. homil. 3. ad populum Antiochenum.* Sicut Petrus inter Apoſtolos primus Chriſtum prædicauit: ſic inter ciuitates hæc Primatum, & coronam quandam admirabilem Chriſtianorum tulit appellationem. & *homilia 7. in Matthæum.* Vos autem ſiquidem aliquod de honore certamen oriatur omni ambitione contenditis, vt vel vniuerſo præſideatis orbi, illo ſcilicet vobis priuilegio blandientes, quod hæc prima ciuitas fidelibus Chriſtianorum nomen impoſuit. Et ab ipſomet legiſlatore diuino legis Euangelicæ Chriſto optimo Maximo exordiendo hæc lex ordinata fuit cum primo in Fide, & vocatione Petro ex *cap. 4. Matth. & Marci cap. 1.* prior dignitas, & maior collata ſit, vt Pontifex ſucceſſor eiuſdem Chriſti, & caput eius Eccleſiæ eſſet.

21 Qua regula noſtrum propoſitum dirigentes dicere turò poſſumus, ſi ab ipſo naſcentis Eccleſiæ primordio ſint iacta fundamenta, nullam in Hiſpania antiquiorem Bracharenſi reperiri. Habet enim Diuum Petrum ſuum Epiſcopum diuinitus ſibi datum à Diuo Iacobo Apoſtolo, à mortuis ſuſcitatum, multis antea ſeculis defunctum, vt ex relatione Diui Athanaſij primi Cæſarauguſtanæ ciuitatis Epiſcopi compertum eſt, quæ in Inſula Sardiniæ Reuerendum Patrem Andræam ab Oliuenſa reperiiſſe refert *Illuſtriſſ. Dominus Fr. Prudentius de Sandoual Epiſcopus Pampilonenſis in libro, quem inſcripſit, de antiquitate Tudenſis Eccleſiæ in principio*, quod quidem fragmentum, prout ab eo accepi, in medium profero, & fides ſit penes lectorem, verba Athanaſij ſequuntur:

22 Ego noui ſanctum Petrum primum Bracharenſem Epiſcopum, quem antiquum prophetam ſuſcitauit ſanctus Iacobus Zebedæi filius magiſter meus, hic venerat cum duodecim tribubus miſſis à Nabuchodonoſor in Hiſpaniam Hieroſolymis duce Nabucocerdan, vel Pyrrho Hiſpanorum præfecto, dictus eſt hic propheta Samuel iunior, vel Malachias ſenior propter morum grauitatem, & vultus pulchritudinem, Vriæ prophetæ filius, factus Epiſcopus multos Iudæorum ad Fidem conuertit, dicens ſe veniſſe cum eorum Maioribus, & prædicaſſe tranſmigratis, obiiſſe vero viginti annis poſt aduentum eorum in Hiſpanias. Hic vir Apoſtolicus acceptis à ſancto Iacobo inſtitutionibus Apoſtolicis, Euangelio, & ordine Miſſæ, ac celebratione Sacramentorum, venit Bracharam, epiſtolas Apoſtolico plenas ſpiritu ſcripſit ad Eccleſias, in quibus Epiſcopos inſtituit, vt Irienſem, Amphilochenſem, Eminienſem, Portuenſem, vbi ſanctum Baſileum condiſcipulum poſuit (qui illi per martyrium ſublato ſucceſſit in Sede Bracharenſi) Epitacium in Tudenſi. Iſti viri diuini, planéque Apoſtolici, inſtar Apoſtolorum, non in vna ſemper vrbe morabantur, ſed quò rapiebat illos Spiritus ſanctus, ferebantur, vt Epitacius, qui non ſolùm in Tudenſi Eccleſia, ſed in vrbe Luſitaniæ Ambratia prædicauit, qui ſignis, & varietate linguarum prædicationem illuſtrabant, nec ſoli ibant prædicatum, ſed multis diſcipulis comitati, vt fecit Chriſtus, Petrus, Iacobus, & cæteri Apoſtoli.

23 Rem ſtupendam, & multis ſeculis abſconditam, & paucis abhinc annis repertam nobis narrat Athanaſius, qui in iſto fragmento ſe nominat ſancti Iacobi diſcipulum, & vltra Petrum Bracharæ Epiſcopum, dicit Baſileum fuiſſe condiſcipulum; ſunt ergo ibi tres ſancti Iacobi diſcipuli, & licet *Pelagius Ouetenſis Epiſcopus* relatus ab *Ambroſio Morales par. 1. Chronica Hiſpaniæ lib. 9. cap. 7.* ſeptem tantùm dicat fuiſſe diſcipulos à Diuo Iacobo in Hiſpaniam ſuſceptos, Colocerum ſcilicet, Baſileum, qui eſt prædictus Baſileus, Pium, Griſogonum, Theodorum, Athanaſium, qui eſt prædictus Athanaſius, & Maximum; conſtat tamen fuiſſe etiam dictum Petrum, & in laminis plumbeis repertis in monte ſancto Granatenſi, anno Domini 1595. alij etiam nominantur diſcipuli, ſanctus ſcilicet Hiſcius, ſanctus Theſiphon, ſanctus Cecilius, ita referunt *Gregorius Lopez Madeira in diſcurſibus dicti montis ſancti cap. 1. Fr. Didacus Murillo en la fundacion milagroſa de la capilla Angelica del Pilar cap. 8. pagina 62. Franciſco de Piſa en la hiſtoria de Toledo lib. 2. cap. 7. Iacob. Valdeſius de dignitate Regum, regnorumque Hiſpaniæ cap. 6. num. 29. cum ſequentibus, D. Bernard. de Britto in monarchia Luſitana par. 2. lib. 5. cap. 5.* vbi ex Papæ Calixti auctoritate dicit nouem diſcipulos Diuum Iacobum elegiſſe in Hiſpania, è quibus ſeptem ſecum duxit Hieroſolymam, relictis duobus in Gallecia, nomina iſtorum ſeptem ſunt Torcatus, Theſiphon, Secundus, Indalecius, Cecilius, Eſicius, Euphraſius: in laminis in monte ſancto repertis de Theſiphonte, Cecilio, & Heſicio ibidem martyrio ſublatis mentio habetur, & pro diſcipulis Diui Iacobi nominantur, qui autem fuerint duo, qui deſiderantur in Calixti Papæ relatione incertum eſt, cum & alij etiam nominentur, inter quos Baſileus, & Athanaſius reperiuntur, & de beato Petro *Iacob. Valdeſius dict. cap. 6. num. 40.* in hæc verba: Cum Petrus Martyr etiam diſcipulus Beati Iacobi Bracharenſis Epiſcopus, vulgò Braga in Luſitania legatur apud *Baronium die 26. Aprilis in martyrologio.*

24 Habet deinde fragmentum ſanctum Petrum fuiſſe antiquum prophetam, quem ſanctus Iacobus ſuſcitauit, vt eum in Sede Bracharenſi collocaret, illique nomen fuiſſe Samuel, vel Malachia, cui pater Vrias propheta; de quo *Hieremias cap. 26.* dicit fuiſſe occiſum iuſſu Regis Ioachin tempore Nabuchodonoſor; & iſtum Samuelem veniſſe cum tranſmigratis in Hiſpaniam duce Nabucocerdan, vel Pyrrho Hiſpaniarum præfecto, cum imperaret Nabuchodonoſor annis ante Chriſti Seruatoris noſtri aduentum 388. iunctiſque 36. poſt illius natiuitatem, quo tempore ſanctus Iacobus venit in Hiſpaniam, ſunt an. 624. veniſſe Nabuchodonoſor in Hiſpaniam, prout referunt *Ioſeph de antiquitatibus lib. 10. cap. 11. in fine. Petrus Matthæus in ſcholiis ad Motum proprium* 32. *Pij Quinti pagina* 605. *Pineda in monarchia Eccleſiaſtica lib. 4. cap. 20. §. 1. Mariana part. prima hiſtoriæ Hiſpaniæ lib. 1. cap. 17. Doct. Bernard. de Britto in monarchia Luſitana p. 1. lib. 1. cap. 28.*

26 Ex diſcipulis, quibus ſanctus Petrus comitatus erat, vt dixit fragmentum, ordinauit Epiſcopos, & in locis in fragmento nominatis conſtituit, vbi ex illis duo nominantur, ſcilicet Baſileus & Epictacius, quos inſtituere non poterat, niſi prius à Diuo Iacobo fuiſſet ordinatus, illique traditum ius Primatiæ, quo ſemper vſa eſt Eccleſia Bracharen. quæ ergo poteſt eſſe contentio, vbi liquido conſtat Eccleſiæ Bracharen. edito tam inſigni miraculo illud fuiſſe tributum?

27 In illa Galleciæ prouincia, quæ Durio flumine terminabatur, illam partem Interamnenſis regionis includens, vbi ſita eſt Bracharenſis ciuitas cum ſuo territorio, Diuus Iacobus cum in Hiſpaniam ſe contuliſſet, primam Fidei plantationem fecit, vt quam viuus peragrauit eam poſt obitum ſuum elegit ad ſui corporis depoſitionem, & licet longis intermediis regionibus martyrij palmam fuerit conſequutus, à diſcipulis, quos illic inſtituerat, & ſecum Hieroſolymam duxerat, voluit non ſine maximo miraculo nauigio delatus ad Irienſem portum vbi Diuum Petrum iã Epiſcopũ conſtituerat, appellere, quod narrat hiſtoria Compoſtellana, quam etiam *Vaſeus* refert ſeruatam in archiuio eiuſdem Eccleſiæ, prout teſtatur *Iacob. Valdeſ. d. cap. 6. num. 25.* cuius verba 28 hæc ſunt. Occidit Herodes Iacobum fratrem Ioannis gladio, cuius Beatiſſimi Apoſtoli corpus venerandum Iudæi maleuolentia & inuidia ducti nec ſepeliri voluerunt, nec à Chriſtianis, qui tunc temporis Hieroſolymis erant, ſepeliri permiſerunt: ſed ſicut Leo Papa in epiſtola, quam de eius paſſione & corporis ipſius in Hiſpaniam tranſlatione ad Hiſpanos diſtinauit, affirmat inte

integrum corpus cum capite extra ciuitatem proiicientes canibus, auibus, atque feris deuorandum consumendúmque exposuerunt; sed eius discipuli ab eo adhuc viuente prænoniti, vt corpus suum in Hispaniam transferrent, tumulandum totum corpus cum capite, teste Leone Papa, nocturno tempore arripientes ad littus vsque maris citato calle peruenerunt, vbi dum soliciti de nauigio, quo transfretarent in Hispaniam, essent; nauem diuinitus paratam in littore maris inuenerunt, quam Deo gratias vnanimiter agentes impositò sacratissimo corpore læti conscenderunt, & scyllam cum caribdi, ac periculosis syrtibus manu Domini gubernante, diuinitus primum ad Irienſem portum felici cursu peruenerunt, deinde venerabile corpus ad locum, qui tunc Liberum Donum, nunc Compostella dicitur, deferentes, sub marmoreis arcubus sepelierunt. Nec iam dubitare licet de aduentu Diui Iacobi in Hispaniam, cum de hoc in dicto fragmento constet, librosque integros ediderint 29 *Domin. Ioannes à Velasco Castella Comestabilis, Hernando Oxea en la historia del glorioso Apostolo Santiago Patron de Hespanha, y de su venida à ella. Didacus del Castillo en el libro de la venida de Santiago à Hespanha. Bartholame Llorente en el indice de los Autores, que affirman la venida de Santiago à Hespanha*, & eiusdem sententiæ sunt, eámque ab impugnationibus defendunt *Ferreolus in libro de Maria Augusta Virgine Deipara lib. 2. cap. 2. Vasæus in chronica Hispaniæ anno 37. Marius Iustinus p. 7. historia sacra fol. 163. Sanctus Isidorus de vita & morte Sanctorum cap. 73. Tarafa de Regibus Hispaniæ p. 1. in Claudio Caligula S. Antonin. p. 1. historia tit. 6. cap. 7. Fr. Henric. in apologia contra Archiepiscopum Toletanum, Gregorius Lopez Madeira in discursibus montis Sancti Granatensis cap. 3. fol. 144. Lucius Marinæus Siculus en la historia de las cosas de Hespana lib. 5. cap. de san Trocato, y sus companneros, y cap. de la fundacion de la yglesia del Pilar, Amb. de Morales in chronicis Hispaniæ p. 1. lib. 9. cap. 7. fol. 228. Antonius Beuter en las chronicas de Hespana p. 1. cap. 23. Rhades de Andrada en la historia de las tres Ordines Militares en la de Santiago cap. 1. Esteban de Garibay lib. 7. cap. 3. & 4. & lib. 23. cap. 72. Hieronymus Zurita lib. 1. de los annales de Aragon cap. 44. fol. 28. Hieronymus Romanus en la chronica de las Republicas lib. 1. cap. 2. & 3. Fray Fernando del Castillo en la historia de Sancto Domingo lib. 1. cap. 1. P. Ioannes de Mariana p. 1. historia Hispaniæ lib. 4. cap. 2. Episcopus Prudentius de Sandoual in libro quem inscripsit de antiquitatibus Tudensis Ecclesiæ fol. 12. verso, Doctor Bernardus de Britto in monarchia Lusitana p. 2. lib. 5. cap. 3. Don Maurus Ferrer en la historia de Santiago, Fr. Didacus Murillo en la fundacion milagrosa de la capilla Angelica del Pilar cap. 5.* late, & eleganter *Iacobus Valdesius de dignitate Regum, Regnorumque Hispaniæ cap. 6. num. 8. cum seqq.* vbi contrariis respondet fundamentis, plures alios Doctores de hoc aduentu Diui Iacobi in Hispaniam atteſtantes refert diligentissimus *Cened. ad Decretum collect. 43. numer. 2.*

30 Anno post natiuitatem Christi 36. & vltimo imperij Tiberij Cæsaris, ex *Vaseo* anno 37. vel anno 38. in primo Caij Caligulæ ex *Ambrosio Morales*, tribus, aut quatuor annis post Christi passionem, quæ anno 34. ætatis suæ accidit, completis 33. annis, & tribus mensibus, & aliquibus diebus anni 34. vt computant diligenter *Cardinalis Cæsar. Baron. tom. 1. annalium Ecclesiæ anno 34. & Ambrosius de Morales lib. 9. cap. 4. P. Azor. moral. p. 2. lib. 1. cap. 7. vers. dua supersunt, Campan. diuers. iuris Conen. in* 31 *rub. 7. cap. 6. num. 160.* antequam cæteri Apostoli diuiderentur anno 36. Beatus Iacobus Apostolus in Hispaniam venit, ibidémque Fidem Catholicam prædicauit. Et licet eo tempore nondum Apostoli distributi fuissent, vt gentibus prædicarent, quia *cap. 15. Actuum Apostolorum* diuisi, & sortiti prouincias sunt, tamen aliqui Apostoli priuatim ex Hierosolymitana ciuitate ad prædicandum Gentibus exierunt, vt Paulus, & Barnabas Antiochiam profecti sunt *cap. 11. Actuum Apostolorum*, & alibi; animo tamen statim reuertendi, & reddendi rationem prædicationis apud Petrum, & Apostolos Hierosolymis, non dicuntur hoc modo exeuntes discessisse, nec diuisos ab aliis extitisse; tunc enim discessisse, & diuisos esse potest dici cum omnino separarentur, sortitique essent prouincias animo ibidem manendi, vt Asiæ B. Ioannes Euangelista commoratus est.

Qua autem Ciuitate, vel oppido Hispaniæ sit primùm exceptus S. Iacobus, & per quæ loca prius ambulauerit, non satis liquet, sed pro certo dici potest ad Irienſem portum in Gallecia appulisse, ibique Episcopum primum constituisse B. Petrum, & ad Bracharam illum misisse ab illo portu distantem circiter quadraginta milliaria, tanquam ad ciuitatem illius prouinciæ celeberrimam, Augustam, iuridico conuentu ornatam, in qua Ethnici suos habebant Flamines, quo loco D. Petrus Apost. Primates, & Patriarchas constituere solitus erat, vt supra ostensum est. Et ideo Diuus Iacobus post eius passionem, ac sactum martyrium, cum Hierosolymis ab Herode Agrippa gladio occisus fuisset *cap. 12. Act. Apostolorum* anno à Christi natiuitate 44. ex *Nicephoro lib. 2. cap. 11. & 12. Morales lib. 9. cap. 7. Cardin. Cæsar. Baron. annalium Ecclesiæ tom. 1. anno Christi 44. & in martyrologio die 25. Iunij* non sine magno miraculo nauigio delatus voluit ad dictum Irienſem Portum appellere, & patronum mortuum illic sic viuum se ostendere, vt qui dum vixit primus fuit ad eiusdem porti incolas conuertendos, mortuus eos protegat, & ab omnibus calamitatibus securos, ac firmos in Fide, quam docuit, reddat, vt experientia cognitum est. Item etiam non si- 33 ne magno miraculo eodem anno, quo Sanctus Iacobus Hierosolymis martyrij palmam consequutus fuit, eodem etiam eius discipulus Beatus Petrus, quem primum Bracharæ Episcopum reliquerat, passus est, vt testatur Doctissimus *Iacobus Valdesius de dignitate Regum, regnorumque Hispaniæ cap. 6. num. 22.* his verbis. Item & *Petrus Martyr* primus Bracharensis Episcopus in Lusitania discipulus Iacobi, colitur in ea Ecclesia, qui anno 44. Hi- 34 paniæ coronam martyrij accepit, & die 26. Aprilis ex *Baronio eodem die in martyrologio*, Beda, & aliis, celebratúrque, quòd in honorem B. Petri Apostoli viui condidit templum, vt in manuscripta historia Compostellana Hieronymi Romani *cap. 4.* asseritur *Hac Valdes.*

Deinde etiam dies martyrij B. Petri fuit 26. Aprilis, 35 vt constat ex *Card. Baron.* quem citat *Valdesius* vbi proximè, triginta & duobus diebus tantum post passionem B. Iacobi, cuius dies martyrij vigesimaquinta Martij solemnis fuit, qua & Christus carnem humanam accepit, & passus est: & quia celebritate festi Domini non potest dies Apostoli, qua decet festiuitate celebrari, transfertur festum in diem 25. Iulij, qua Ecclesia exultat memoria, huius inclyti Apostoli, quia eo die inuentum fuit eius corpus; sicut dies vinculorum S. Petri non celebra- 36 tur eo die, quo accidit propter solemnitatem Paschatis, in quo euenit *cap. 12. Act. Apostolorum*, sed die prima Augusti, qua catenæ Romam sunt adductæ.

O felicem Bracharam, quæ primam sancti Euangelij 37 prædicationem, ac primum Episcopum diuinitùs tibi datum, primámque Ecclesiam ex B. Iacobi iussu obtinere meruisti, quæ omnia euenere antequam in alia Hispaniæ, ac totius Europæ parte Episcopus exiterit, aut Ecclesia construeretur. Nam B. Iacobus peragrata præ- 38 dicta Galleciæ parte, relictóque Petro Bracharensi Episcopo constituens Hierosolymam proficisci, rationem redditurus, & paratus accipere prouinciam in diuisione generali, quæ sibi credita esset, Aragoniæ regnum potiuit, cumque in littore ingentis, & celebris Iberi fluminis Cæsaraugustæ cum sociis sederet nocte quadam solicitus, & quodammodo sibi succensens; eo quod ex

Hiſpanis exiguas oues ad ouile Chriſti, & Hieroſolymam reportaret, ad leuandam mœſtitiam eius Beatiſſima Virgo Maria adhuc in carne viuens, ei apparuit innumeris Angelis circundata in quadam columna exiſtens, præcepitque conſobrino Iacobo eo loco in memoriam, & honorem eius tẽplum ei dicatum conſtruere, quod his verbis narrat *Iacob. Valdeſ. d. cap. 6. num.* 21. Ex 39
quibus colligitur Diuum Iacobum quando ad Cæſaraugustam peruenit aliquas Hiſpaniæ partes peragraſſe, & ad Chriſti Fidem aliquos conuertiſſe, nec in illam primùm abiiſſe, vt aliqui volunt, nec ibi primam Eccleſiam conſtruxiſſe, vt alij tenent: cum iam in Galleciæ prouincia ad Irienſem portum B. Petrum Epiſcopum inſtituiſſet, ad Bracharamque miſiſſet, vbi ſtatim & prædicatione Euangelica, ac innumeris Chriſti miraculis plures ad Fidem conuertit, Eccleſiamque primus conſtruxit. Si ergo Cæſarauguſta ciuitas gloriatur ſe primá Eccleſiam in honorem Beatiſſimæ Virginis adhuc viuæ Hiſpaniæ conſtructam habere, glorietur etiam noſtra Brachara ſe primam Hiſpaniæ, & totius Europæ habuiſſe Eccleſiam in ipſiuſmet Chriſti Domini, & Beati Petri Apoſtoli adhuc viui, honorem conſtructum, primámque Euangelij prædicationem audiuiſſe, vt ex hiſtoria Compoſtellana Hieronymi Romani tradit *Iacob. Valdeſ. d. cap. 6. num.* 22. Prima ergo Eccleſia Diuæ Mariæ dicata fuit in ciuitate Cæſarauguſtana, & ita intelligenda ſunt, quæ de eius mirabili erectione tradunt *Garſia Loaiſa in margine decreti Gundemari fol. 292. in conciliis Hiſpania. Marinæus Siculus de laudibus Hiſpaniæ lib. 5. tit. de ſacris ædibus. P. Mariana de rebus Hiſpania lib. 4. cap. 2.*

40 Ex hiſtoria Compoſtellana citata à *Iacobo Valdeſio* conſtat Diuum Petrum primum Bracharenſem Epiſcopum martyrij palmam conſequutum fuiſſe anno à natiuitate Domini 44. quod & verum iudico, licet de hoc aliqua ſit inter hiſtoriographos variatio: nam aliqui tenent martyriũ ſubiiſſe anno 45. prout ex *Dextro*, quem citat, affirmant *Hernando Oxea en la hiſtoria de Santiago cap. 55. num. 1. & Ambroſius de Morales lib. 9. cap.* 8. quem etiam ſequutus eſt Sanctus Baſileus ſecundus eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus, qui paſſus eſt ann. 58. teſte Re-
41 uerendiſſ. Domino Epiſcopo *Fr. Prudentio de Sandoual in d. libro* quem ſcripſit *de antiquitatibus Eccleſia Tudenſis*
42 *pag.* 16. Deinde tertio loco ſucceſſit ſanctus Ouidius Romanus, qui mortuus eſt anno ſexageſimo quinto à natiuitate Domini.

43 A quo fuerit Diuus Eugenius primus Toletanæ Eccleſiæ Epiſcopus conſtitutus non inuenitur; ſcimus tan-
44 tum à Clemente Summo Pontifice poſt Petrum I. V. anno à natiuitate Domini 94. vel 95. cum Dionyſio Areopagita in Galliam miſſum fuiſſe ad Euangelium prædicandum antequam Epiſcopus crearetur, vt teſtantur *Illeſcas in chronica Pontificali lib. 1. cap. 6. in fine. Doctor Franciſcus de Piſa en la hiſtoria de Toledo p. 1. lib. 2. cap.* 9. Nec in hoc Hiſpani concordant, cùm inter ſe in varias ſint di-
45 uiſi opiniones. Nam *Iacobus Valdeſius d. cap. 6. num.* 46. & 47. ita refert. In ſecundo tempore perſecutionis Eccleſiæ Domitiano Imperatore (qui imperauit ab annis 83. vſque ad annum 99.) poſt primam Neronis crudelitatem Eugenius Antiſtes Toletanus primus inſignis fuit ſecundum quoſdam diſcipulus Dionyſij Areopagitæ, ab aliis vero ſocius, cum ambo Paulum ex Græcia fuerint ſequuti, & Petrus Dionyſium in Galliam, Eugenium in Hiſpaniam miſit, viros doctrina & ſapientia excellentes. Eugenius autem cum plures ad Fidem reduxiſſet elegit Sedem Toleti in medio Regni, vt ex corde eius ſpiritus Chriſti diffunderetur per vniuerſum corpus regni, martyrio poſtea clarus extitit, vt referunt *Vſuardus, Adonis, Cardin. Baronius*, & omnes ſcriptores *in martyrologio die 9. Nouembris*, & noſtri, idque anno 68. accidiſſe *Garſia Loaiſa* Toletanus Archiepiſcopus meritiſſimus aſſerit *in Conciliis Hiſpaniæ chronologia Toletano-rum Præſulum*, eiuſque diuini Eugenij corpus è Gallijs in Hiſpaniam ad Toletanam Sedem religioſiſſimo cultu, & triumpho auguſtiſſimo delatum eſt anno 1565. religioſiſſimique Regis Philippi II. humeris ad Eccleſiam ingreſſum fecit. Hactenus *Valdeſius* non ſibi conſtans in annorum computatione, ſi enim Diuus Eugenius inſignis fuit tempore Domitiani Imperatoris, qui cœpit imperare ab anno 83. quomodo martyrio clarus extitit anno 68. hæc incerta ſunt, martyrio tamen coronari anno 97. poſt Chriſtum natum probabilius du- 46
co cum *Doctore Franciſco de Piſa en la hiſtoria de Toledo p. 1. lib. 5. cap. 36. in principio num. 1. & lib. 2. cap.* 8. *per totum* quo tempore iam Eccleſia Bracharenſis tres Epiſcopos martyrio coronatos, nimirum Petrum, Baſileum, & Ouidium Cœlo reddiderat, à quo diuinitus acceptos in prima Fidei Catholicæ plantatione credendum eſt.

Probatis iam & patentibus antiquiſſimæ Bracharen- 47
ſis Sedis fundamentis, aliqui qui Primatiæ ius retigere, vt videre eſt apud *Ambroſium de Morales p. 2. lib. 11. cap.* 73. coacti fatentur tempore tantùm Sueuorum Regum Primatiam apud Bracharenſem Archiepiſcopum conſtitiſſe: hoc eſt ſomniantis dictum. Primatiæ enim ius quod Bracharenſi Eccleſiæ ineſt nouum non fuit, & à Sueuis inſtitutum; iam à tempore Diui Iacobi Apoſtoli & Petri primi Bracharenſis Antiſtitis ibi Primatia radices egerat, quas Gothorum imperium per extinctionem Sueuorum euellere non poterat, ſecumque traducere Tolerum: non enim ſecularis poteſtas ad Eccleſiæ iura poteſt manum adhibere, quia diſtinctæ ſunt iuriſdictiones *cap. ſolita de maioritate & obedientia*, ſecundum vnam opinionem.

Sic etiam huiuſmodi ius & primatialem ſedem ex- 50
tinguere non potuerunt Maurorum inuaſiones per totam illam Interamnenſem regionem, qui prope annum Domini 710. illam occuparunt, & Felicem Bracharæ Archiepiſcopum cum viginti & ſeptem viris dictæ Ciuitatis martyrio tradiderunt, & licet à dicto anno 710. vſque ad annum 888. in poteſtate Sarracenorum eſſet, à Rege Alphonſo Magno inſtaurata dicto anno 888. vt
refert *P. Mariana d. p. 1. lib. 7. cap.* 19. tamen mediis illis 51
temporibus non penitus Paſtoribus caruit hæc ſancta Eccleſia aliis in locis reſidentibus, prout de aliquibus mentio reperitur apud noſtros hiſtoriographos, & de Argemiro Archiepiſcopo Bracharenſi anno 863. faciunt mentionem *Ambroſius de Morales in chronicis Hiſpaniæ lib. 9. c. 7. fol.* 239. *Garibai in compendio hiſtoriali lib. 9. cap. 22. pag.* 443. *in anno* 877. Et de Hero Archiepiſco- 53
po Bracharen. de Era 980. mentio fit apud *D. Prudentium de Sandoual in libro* quem ſcripſit *de antiquitatibus Tudenſis Eccleſiæ fol.* 61. & licet aliquibus annis temporum iniuriis Paſtore careret in priſtinum poſtea decus ante omnes reſtituta, vt colligitur ex dictis per *P. Marianam d. p. 1. lib. 9. cap.* 16. iacentem ac pene dormiente ſtatum reaſſumpſit, quaſi poſtliminio reuerſa ad Primatialem dignitatem, nec vlla præſcriptio cucurrit donec impedita, & captiuitate apud hoſtes detenta fuit *cap. 1. de præſcript. cap. porro 16. quæſt. 1. Valdeſ. de dignitate Regum, regnorumque Hiſpaniæ cap. 3. num.* 11. & 12. fuerat enim titulo hoc inſignita, cum in ea Chriſtianæ religionis prima iacta fuerunt fundamenta, edito tam inſigni miraculo in inſtitutione primi ſui Epiſcopi, vt ſupra oſtenſum eſt, ſeruato more, quem idolorum cultores relictis idolis Chriſto Optimo Max. nomen dantes in inſignibus vrbibus loco Flaminum, & indiciariæ poteſtatis Primates ab Apoſtolis inſtitutos in prædicationem Euangelij miſſos, excipiebant.

Primum Bracharenſe Concilium ante omne aliud in 55
Hiſpania fuit celebratum. Diligentia enim *Doctoris Bernardi de Britto in monarchia Luſitana p. 2. lib. 6. c.* 2. repertum eſt in cœnobio Alcobacenſi Ordinis Diui Bernardi

di primum Bracharen. Concilium celebratum anno Domini 412. in fano ſanctæ Mariæ Bracharen. à Pancratio Epiſcopo primæ Sedis, vbi propter Alanorum & Sueuorum in Galleciam, & Luſitaniam irruptionem, congregatio facta eſt Epiſcoporum ſuper reliquiis Sanctorum in loco tuto reponendis, & occultandis ab iſtis barbaris, erat enim tunc gens indomita, & fera. Et Pancratius Bracharen. Archiepiſcopus dixit: Nunc ſi placet vobis omnibus ſtatuatur quid agendum ſit de reliquiis Sanctorum, præcipue de Patre noſtro, & Apoſtolo huius Regionis Petro Ratiſtenſi, quem ad ſaluandas animas Iacobus Domini conſanguineus dimiſit, &c. Ex
56 quibus apparet Diuum Petrum primum Bracharæ Epiſcopum Apoſtolum illius regionis vocari, quod & in aliis etiam prouinciis familiare eſt, & à Diuo Iacobo illic relictum, vt opus faceret Euangeliſtæ, & Primas ſeminaret doctrinam Chriſtianam: conſtat etiam ex verbis ſequentibus Pancratium Primatem eſſe, & ad eum vti talem confugiſſe Conimbricenſem, Ægitanenſem, Portugalenſem, Emeritenſem, Lamacenſem, Irienſem, & Numantinum Epiſcopos; celebratum etiam fuit aliud, de quo *Valdeſ. de dignitate Regum regnorumque Hiſpaniæ c.9.n. 51.* his verbis agit. Item & Baronius ſummo cum iudicio obſeruat tom.6. anno 447. aliud fuiſſe cõcilium, quod ex prouinciis, Carthaginenſi, Luſitana & Bœtica iubet congregari Leo Pontifex, quod fuit Bracharenſe. Poſteáque in vrbe Lucenſi anno 569. celebratum fuit aliud, cui præfuit Lucretius Bracharen. Archiepiſcopus, de quo meminit *Cardin. Ceſar. Baronius tom.7. annalium Eccleſiæ ann. Chriſti 563. in primo Concilio Bracharen. p.486.* Licet autem in tomo 1. conciliorum pro primo concilio Bracharen. habitum fuerit aliud celebratum anno 566. regnante Theodomiro Rege Sueuorum, pro ſecundo concilio Bracharen. numerari debet ex reſolutis accuratiùs per *Doct. Bernardum de Britto dict. p.2. lib. 6. cap. 13. & 14.*

57 Illud vero concilium, quod pro primo Toletano habetur *d. tom.* 1. conciliorum, contra Priſcilianiſtas congregatum circa annum Domini 450 (vbi congregati ſunt plures ex Epiſcopis Luſitaniæ, & Galleciæ apud Aquas celenas, quas Reuerẽdiſſ. *Epiſcopus Fr. Prudentius de Sandoual in ſuo libro de antiquit. ibus Tudenſis Eccleſiæ fol. 17. verſo* aſſerit eſſe in Tudenſi diœceſi, vocarique nunc, Vanhos, aut, fontes caldas, prope Archiepiſcopatum Bracharen. quindecim milliariis) nationale fuit iuſſu Leonis Papæ congregatum, & confirmatum; & Baleoni Archiepiſcopo Bracharen. tanquam Primati tranſmiſſum, de quo *Doct. Bernardus de Britto dict. p.2. lib.6. cap.8.* Ideoque illud nationale, non vero prouinciale vocat *Doctor Franciſcus de Piſa en la hiſtoria de Toledo lib. 2. cap. 14. poſt princip. pag. 89.*

58 Olim enim Regum, ſummorúmque ſecularium, ac magiſtratuum cauſæ in conciliis ex Regis conſultatione ſolebant tractari, vt patet ex annotationibus *Garſiæ Loaiſæ Toletanæ Eccleſiæ Antiſtitis*, ex quibus, *& Roderici Toletani lib.2. cap.19.* hiſtoria colligitur, quod cum Cinthilæ, qui primus ex omnibus Regibus Gothis pulſis Romanis totum Hiſpaniæ regimen obtinuit, ſucceſſerit, Siſenandus, vt imperium ſuum confirmaret, nationale illud Concilium ex Epiſcopis Hiſpaniæ, & Galliæ Gothicæ conuocauit, vbi de priuatione Suintilani Regis cum vxore, & Genaloſa fratre eius actum eſt, vt canone 75. eiuſdem Concilij extat.

59 Deinde in prouincialibus, & nationalibus Conciliis Gothorum Reges antiquiori ſeculo præſentes extiterunt, prout anno Domini 589. Recaredum Regem Gothorum in tertio Concilio Toletano adſtitiſſe ex actis Concilij omnium editionum notiſſimum eſt, & apud omnes hiſtoriographos, præcipuè *Vaſeum anno 589. P. Marianam lib. 5. ca. 15. Morales lib. 12. c. 3.* vbi refert Pantacardum Bracharenſem Epiſcopum in eo interfuiſſe.

Antiquitati igitur Bracharenſis Eccleſiæ non obſtant 60
hæc, ac reliqua Concilia Toleti celebrata tempore Gothorum Regum ibi Sedem Regiam conſtituentium; non enim ad alicuius Epiſcopi conuocationem, ſed ad Regis ſupplicationem excitati ſæpiſſimè in huiuſmodi conciliis aſſiſtebant, teſte *Iacobo Valdeſio de dignitate Regum, regnorumque Hiſpaniæ cap. 1. n. 13. & n.22.* exemplo Conſtantini Imper. qui Nicæno adſtitit. Nam Principes ſeculares ratione ſui muneris, & officij poſſunt pro negotiis Reip. communibus rogare Epiſcopos, eoſque vocare, vt ad ſe veniant, non tanquam Epiſcopi, ſed tanquam proceres, quia opus illis habent, ita *Peſant. de immunit. Eccleſiaſt. queſt.21.* ideoque plerumque Toletanus tertio, vel quarto loco ſe ſubſcribebat, prout fecit Milancius Epiſcopus Toletanus, qui in Concilio Eliberitano ſeptimo loco firmauit, prout refert *P. Marian. dict. par. 1. lib. 9. cap. 19.* cum, ſi tanquam Primas aſtitiſſet, primo loco conſtituendus erat, quia in ſubſcriptione, & prima voce dignitas maior agnoſcitur *l. 1. ff. de albo ſcrib. Aſſict. deciſ. 1. Beluga in ſpeculo Principum, rubr. 6. num. 24. Valdeſ. de dignitate Regum, regnorumque Hiſpaniæ in proœmio numer. 25.* Quod aperte oſtenditur ex Concilio celebrato tempore Regis Gundemari, vbi Emeritenſis, & Hiſpalenſis Metropolitani in ſubſcriptione appoſuerunt. Ego N. dum in vrbem Toletanam pro occurſu Regis veniſſem, ſubſcripſi. In quo occurrere voluerunt futuris controuerſiis, ſi ſequentibus ſeculis velit aliquis ex hoc capite Primatis ſibi iura vſurpare.

Verum in prædictis prouincialibus, aut nationalibus 61
conciliis ex ſuperioritate loci nullum poteſt ſumi argumentum maioris dignitatis. Nam licet frequentiùs 62
dextra nobilior ſit, argum. *tex. in cap. ſolite, de maioritate, & obedient.* cum reſolutis per *Caſtald. de Imperatore queſt. 88. num. 9. Tiraq. de iure primogen. in præfat. num. 13. & 14. Azeuedo ad Curiam Piſanam lib. 2. cap. 2. num. 9. Fului. Pacian. de probation. lib. 2. cap. 25. num. 90. Ioan. Garſian de nobilitate, gloſ. 48. num. 24.* & colligitur ex *cap. 25. Matthæi*, vbi electi ad dexteram Dei in iudicio collocabuntur, & ex *cap. 26.* Amodo videbitis filium hominis ſedentem à dextris virtutis Dei. Tamen ad dexteram, vel 63
ſiniſtram ſedere non ſemper maiorem dignitatem arguit, vt aduertit eleganter *Cardin. Ceſar Baronius annalium Eccleſiæ tom. 3. anno Chriſti 325. fol. 273. & tom. 6. anno 451. fol. 141. & tom. 2. anno 213. fol. 301.* & ex Nicæna, & Calcedonenſi Synodo, *act. 1.* notat ibi Legatos Pontificis ad ſiniſtram ſedere, ſtante in media aula conciliorum Euangeliorum codice Chriſtum figurante, vt præeſſet conciliis, ſic conciliari plura poſſe loca conciliorum de dextera, & ſiniſtra aſſerens, & ideo in ſacrificio Miſſæ id paſſim inſpici poteſt cum Epiſtola ad dexteram, & Euangelium dignius ad ſiniſtram, & læuam canantur. Et in Bullis, in quibus adeſt ſigillum plumbeum Pontificis ponitur Paulus à dextris, & Petrus à ſiniſtris, & tamen nemo dicit D. Paulum D. Petro maiorem fuiſſe; rationem exquirit *Cardin. Bellarmin. lib. 1. de Romano Pontif. cap. 27.* & poſt multa concludit poſſe dici non fuiſſe hoc perpetuum, vt in antiquis imaginibus Paulus dexteram partem occupet, ſiquidem in iis, quæ Romæ nunc extant, vt in quibuſdam Paulus cernitur ad dexteram, ita in aliis non paucioribus cernitur ad ſiniſtram, & ſicut in diplomatibus Paulus obtinet dexteram, ita in numiſmatibus obtinet ſiniſtram. Et fortaſſe conſultò id veteres obſeruarunt, vt ex duobus ſummis Apoſtolis, modo vnum, modo alterum anteponerent, nimirum vt eo modo ſignificarent hos Apoſtolos, vel pares eſſe inter ſe, vel certe ignorari vter alteri præſtet; nam etſi Petrus maior eſt poteſtate, Paulus maior eſt ſapientia.

Item in ludo ſcacchorum vxor Regis nigri ſtat ad dexteram viri, videndus tamen eſt *Aluar. Pelag. de*

planctu Ecclesiæ libro 1.cap.59 in fine, Cassian. in catal.gloriæ mundi,par.3.consid.31.& sequēti,ex quibus colliges apud antiquos,alium fuisse sedendi locum , quàm qui est his nostris temporibus , & hodie secundum communem ciuitatis , & regionis reputationem esse regulandum probabiliùs duco, cum in pluribus partibus vbi duo incedunt locus dextræ sit nobilior,in aliis vero sinistræ: & vbi tres incedunt in quibusdam locus medij, in aliis vero, qui parieti est proximus.

64 Pro cognoscendo subscriptionum ordine aduertendum est, quòd aliquando Episcopi, non suo subscribunt nomine , nec suffragium ferunt , nec sedem occupant ; sed nomine prouinciæ , quam sustinent : & eo casu non personæ eius , nec antiquitatis habetur ratio; sed nationis , & prouinciæ attenditur,dignitas , & nobilitas , vt colligitur ex *capit. concilia*, §.*hinc inde* 17.*distinct. & ex capit. bene quidem* , 96. *distinct.* vbi Mediolanensis priusquàm Rauēnas præsul subscripsit,quia licet antiquior consecratione Rauennas extitisset,si persona, & dignitas Episcopi attenderetur prius subscribere debuerat : tamen ibi ratio habetur prouinciæ , & cum dignior sit Mediolanensis eius nomine , priùs Mediolanensis Præsul scripsit : & hic vsus in legatis imperij, & regnorum viget,vt sedes eis,non ex nobilitate personæ, sed pro dignitate Regni,& mittentis tribuatur ex resolutis per *Iacobat. de Concilijs libro primo ante finem versic. sed quæro circa præmissa.*

65 Frequentiùs tamen Episcopi subscribunt & sedent, vt non gradus prouinciæ , nec diœcesis consideretur , sed antiquitas consecrationis , ita vt antiquior consecratione , licet diœcesi recentior prius subscribat , & sedeat, & iure ita decretum est à *Gregorio I. in c. fin. 17. distinct.* & satis colligitur ex resolutis *à glos.in data Sexti , verbo Pontificatus, & in proœm. Clement. verbo Pontificatus , & in Clement. 2. de celebratione Missarum , verbo Pontificum , & in Clement. 1. de pœnis , verbo quemuis Pontificem , Iacobat. de Concilijs libro primo artic. 12. Selua de benefic.par.1. quæstione 2. numero 31. Cardinal. Cæsar Baroni. tomo 6.anno 451.& anno 465.* optime *Marc Ant. Genuens. in præticab. Eccles quæst.*610. Et ita in Mediola-
66 nensi Concilio, & Tridentino, & fere omnibus seruatum est : vnde cum Sedes , & subscriptio antiquitati consecrationis , & personæ debeatur , non sumi poterit argumentum ad probandam maiorem dignitatem , ac superioritatem , præcipuè in prædictis Conciliis Toleti ad Regum supplicationes congregatis , quibus Toletanus Episcopus sæpe infimo loco se subscribebat.

67 Nec ad rem facit, quod aliquando acciderit Bracharensem Archiep. fuisse translatum ad Hispalensem Ecclesiam , quia per hoc non fuit derogatum iuri Bracharen. Ecclesiæ , potuit enim Bracharensis id acceptare , quia reditus Hispalenses vberiores erant ; vel Curiæ Regis proximior esse vellet , vt tempore Excellentissimi Principis Hentici Infantis euenit , cum à Bracharensi ad Eborensem Ecclesiam fuit translatus.

68 Minus etiam obstant priuilegia , si quæ sunt , Primatiæ ius alicui Prælato concedentia , qui si attente legantur, ex eorum tenore rectè colligi potest Summos Pontifices noluisse aliis Ecclesiis præiudicium inferre, sed tantum quod ex antiquo iure illis competebat , confirmare ; de simili priuilegio ab Vrbano Secundo circa an. 1088. concesso Toletanæ Ecclesiæ , & ab aliis Summis Pont. confirmato mentionem faciunt *Mariana dict.part.1 lib.9.cap.19. Azori.institut.moral.par. 2. lib. 3. cap. 36.* & eius tenorem refert *Francisc. de Pisa en la historia de Toledo lib. 3.capit. 23.* ex quo & aliis epistolis, ac confirmationibus constat primò Summos Pontifices à Rege , & à Prælatis suggestos fuisse, existimantes ab exordio nascentis Ecclesiæ , & subsequentibus temporibus , vsquequò Toletana Ciuitas à Mauris fuisset occupata , Primatiæ ius in illa radices egisse. Secundò constat Vrbanum II. in dicto priuilegio noluisse iuri tertij præiudicium inferre.

Ad primum , quod existimarent Summi Pontifices 69
Ecclesiam Toletanam , antequam eius ciuitas à Mauris fuisset occupata, Primatiæ ius habuisse,imprimis ex dicto priuilegio Vrbani, in illis verbis , ibi teque secundum quod eiusdem vrbis antiquitus constat extitisse Pontifices in totis Hispaniarum Regnis Primatem priuilegij nostri sanctione statuimus. Et in epistola missa ad Alphonsum Regē ita habetur:Quia ciuitas Toletana à te fuit à Maurorum faucibus liberata, & tuis precibus Bernardum in Prælatum recepi dato pallio , & concesso priuilegio antiquo maiestatis,quam Toletana ciuitas habuit. In quo statutum fuit,vt Primatiæ iure in omnibus Hispaniæ regnis vteretur, & omnia , quæ antiquitus habuisse noscitur , ea etiam ex liberalitate Sedis Apostolicæ , vt nunc etiam liberè decernit , vt habeat in futurum, ita *P.Mariana dicta par. prima libro decimo capit.sexto.* Idem etiam constat ex priuilegio ab Alexandro Tertio anno 1170. concesso Toletanæ Ecclesiæ ad instantiam D. Didaci Gelmirez Archiepiscopi Toletani, in illis verbis : Quod sicut Ecclesia tua à tempore antiquo habuit Primatum in tota Hispaniæ prouincia, ita etiam pro dicta Ecclesia,quam Dei ordinatione administras, eandem potestatem exerceas in perpetuum in omnes tibi concedimus , vt refert *Mariana dicto capit.* 19. Quod quidem cum ab omni veritate alienum esse ex hucusque dictis clarè appareat, necesse est , vt dicamus ex precibus, non veris,vel narratione facta contra veritatem , gratiam , seu prædictum priuilegium ipso 70
iure fuisse nullam ex resolutis per *Azened. lib. 2. titulo 14. lib.4. noua recopilat. Brunor. à Sole verbo subreptio,Menoch. consilio 1.num 399.& consilio 201. à numero 16. Ioannem Garsia de nobilitate glos. 1. §. 1. numero 72. Sanch. de matrimon. lib. 8. disput. 21. numero 64.* in vnoquoque enim rescripto, & mandato, gratia,vel priuilegio intelligitur clausula illa,si preces veritate nitantur , ex tacitaque conditione inest , ad quod multos citaui Doctores *in Remiss. meis de dictionibus & clausulis clauss.* 42.

Ad secundum , quod scilicet Vrbanus Secundus de- 71
clarauit se noluisse iuri tertij præiudicium inferre, constat ex ipsomet priuilegio ab eo concesso,in illis verbis ibi,salua tamē Romanæ Ecclesiæ auctoritate,& Metropolitanorum priuilegiis singulorum. Ex eo, quia priuilegium, ac concessio à Summo Pontifice facta intelligitur sine præiudicio tertij, vt probant text. in *capit.ex tuarum, de auctorit. & vsu pallij* , ibi , dummodo is , ad quem Ecclesia pertinet, hoc permittat , *capit.super eo,de officio delegat.* ibi , non tamen est nostræ intentionis diœcesis Episcopo , vel Archipresbytero, vel Archidiacono præiudicium generare , *capit. pastoralis, in fine ,de priuileg.* ibi, quia per indulgentiam huiusmodi Episcopali iuri non credimus derogari, *capit. in his, eodem titulo,* ibi, dum tamen ab aliis , quæ iure parœciali proueniunt , prorsus abstineant , *capit. quia intentionis nostræ 29. eodem titulo,* vbi integra habet hæc verba. Non extitit, vt per innouationem , quam fecimus , cuiusdam scripti monasterij S.S. Caldonen. quod in registro bonæ memoriæ Alexandri Papæ Secundi reperimus contineri , derogaretur Ecclesiæ Baiocen. cum aliis citatis à *Mascard.de probation. conclus.* 1003. *numero* 22. *Gonzalez ad regul. 8. Cancel. glos. 28. Cabed. Lusitan. decis. 93. numero 2. par.2. Garf.Gironda in tractatu de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. numero* 87. *& sequenti , Menoch. de præsumpt. libro 2. quæstione 9. à numero 5.* vbi *numero* 18. resoluit , quod etiamsi in ipso priuilegio , vel concessione diceretur , non obstante iure , & præiudicio tertij , tunc etiam non censetur præiudicare tertio , in his,

his, quæ ſunt maximi ponderis. Sicut nec cenſeretur præiudicare, etiamſi adeſſet clauſula, ex certa ſcientia, quæ nihil operatur in præiudicium tertij, nec tollit vitium ſubreptionis, aut ſupplet erroneam, & falſam informationem, vt reſoluunt per me citati *clauſul. 25. à numero 21.* Sicut nec cenſeretur præiudicare, quamuis adeſſet clauſula, Motu proprio, quæ eodem modo nihil operatur in præiudicium tertij, nec tollit ius in re, vel ad rem quæſitum alteri, *ego ipſe clauſul. 37. numero 15. & 16.* Sicut nec cenſeretur, quamuis adeſſet clauſula, de plenitudine poteſtatis, quam in alterius præiudicium nihil operari pro certo tradunt relati per me *clauſ. 19. num. 10.*

72 Nec aliquo modo prædictum prætenſum priuilegium corroborare poſſunt confirmationes de eo factæ a Paſchali II. & Gelaſio II. ac aliis Summis Pont. de quibus *Azor. d. cap. 36 verſ. extat*; quia reſpondetur, quod cum confirmatio ſit iuris quæſiti corroboratio, vt poſt *Hoſt.* & alios antiquiores explicat *Deci. in rub. de confirmat. vtili à num. 2.* & ibi *Bero. à n. 3. Card. Tuſc. pract. concl. tom. 2. lit. C, concl. 705. Cabed. Luſit. deciſ. 1. num. 4.*

73 *p. 2.* nouum ideo ius non tribuit, ſed quod antea erat, conſeruat, *cap. præceptis* ibi, non nouum aliquid, *12. diſt. cap. inter dilectos verſ. cæterum, de fide inſtrum.* ibi, confirmari tanquam prius habita, *cap. quia diuerſitatem in princip.* ibi, non obſtante confirmatione, *de conceſſ. præb.*

74 qui enim confirmat, nihil addit de nouo *Menoch. conſ. 1. n. 6. & conſ. 191. n. 46. & conſ. 251. n. 19. Gutier. pract. l. 3. q. 17. n. 40. & q. 13. num. 6. Cabed. d. deciſ. 1. n. vlt. p. 2. Ioſeph. Seſſe Aragoniæ deciſ. 15. numero vlt.* Et nullum quod eſt confirmari non poteſt. *Molina de primogen. lib. 2. cap. 7. numero 7, Menoch. conſil. 351. num. 19. Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 22. num. 34. & deciſ. 53. num. 11. & deciſ. 289. num. 8. Cald. Pereira de poteſtate nomin. in reſponſo pro Duce Paſtranæ, verſ. quæ ſententia.*

75 Si tamen aliquis occurrat dicendo prædictas Summorum Pontificum confirmationes tanquam ex certa ſcientia confirmare actum nullum, eique nouum robur tribuere, & validitatem, iuxta *text. in capit. 1. in fine de tranſact.* quod in hac confirmatione procedere notauit *gloſ. in capit. quia intentionis, 29. de priuileg.* & ſequuntur ibi omnes, & latè *Deci. in cap. 2. de confirmat. vtili à num. 46.* & poſt alios *Saar. de legib. lib. 8. cap. 18. à numero 12.*

76 Reſpondebitur confirmationem ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitione illam dici, in qua inſertus eſt tenor rei confirmatæ, & eſt expedita præcedente ſolita diſcuſſione, iuxta *text. in cap. penult. de confirmat. vtili.* & quæ reſoluunt *Nicol. Garcia de benefic. par. 3. cap. 2. num. 226. cum ſequentibus, Cardinal. Tuſc. tom. 2. littera C, concluſ. 341. Aloiſ. Riccium in collect. deciſion. par. 5. collect. 1592. Gutier. conſilio 11. num. 7. & 8. Cabed. Luſit. deciſ. 2. num. 3. par. 2.* & ideo operatur præſumptionem informationis in Principe, vt tenuit *Rota apud. Farin. deciſ. 180. num. 2. tom. 1. par. 2.* quia non niſi cauſa cognita apponi poteſt, *Molina de primogen. lib. 3. cap. 3. num. 12. Menoch. conſ. 1. num. 413.* quod in huiuſmodi confirmationibus non apparet, propter quod ex certa ſcientia eſſe conceſſas non eſt dicendum, cum non præſumatur ex *Hippol. ſing. 37.*

77 Dato ſine veri præiudicio, quod illæ confirmationes factæ fuiſſent ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitione, ac expeditæ præcedente ſolita diſcuſſione, adhuc nihil operarentur in tertij præiudicium, prout reſoluit *Nicol. Garcia d. cap. 2. nu. 231.* Nec ſupplerent erroneam, ac falſam informationem ex *Valaſc. conſult. 130. num. 33.* Nec tollerent vitium ſubreptionis, vt per *Molin. de primogen lib. 2. cap. 7. n. 15. Gutier. conſ. 11. n. 13. Ludou. Rodolphin. de ſuprema, & abſoluta Principis poteſtate c. 5. nu. 13. Nicol. Garcia d. c. 2. n. 233. Ioſeph. de Seſſe Aragoniæ deciſ. 15. num. 7. tom. 1.*

78 Quare non obſtante prætenſo priuilegio, poſt illius conceſſionem tranſactis iam centum annis, emanauit conſtitutio, *e. coram, de in integ. reſt.* ex qua deprehenditur à tempore Innoc. III. qui an. Dom. 1198. ad culmen ſupremi Pontificatus aſcenderat, litè inter Bracharẽſem, & Toletanum Archiepiſcopos ſuper Primatiæ iure motam, & conteſtatam, & ad probationem deductam fuiſſe, id enim inſinuant proœmialia illius *tex.* verba ibi, Coram felicis memoriæ Innocentio Papa prædeceſſore noſtro, &c. Et vt ex annalibus Hiſpaniæ deducitur Rodericus Eccleſiæ Toletanæ Antiſtes ſummæ facundiæ, & auctoritatis vir ab Alphonſo Legionenſi Rege Romam ad dictum Innocentium miſſus fuit an. 1212. vt ſignificaret ſibi cordi eſſe magnam expeditionem parare contra Sarracenos Chriſtiani nominis hoſtes, dignareturque Sanctitas Sua pro Cruce ſignatis indulgentiam peccatorum concedere, eaque impetrata, & bello feliciter confecto, profligatis Sarracenorum copiis, rediens dictus Rodericus Romam an. 1215. ad Concilium Lateranenſe celebratum ſub prædicto Innocentio, in quo etiam interfuit Ioannes Bracharenſis Archiepiſcopus, de Primatia Hiſpaniarum quæſtio excitata fuit inter dictos Archiepiſcopos, & cum vnuſquiſque ad ſui iuris confirmationem argumenta attuliſſet, ad ſententiam non fuit cauſa deducta; plurimùm tamen poterat Toletanus apud Pontificem, ei enim conceſſit, vt per decennium in tota Hiſpania ſuum Legatum ageret; & ſi ciuitas Hiſpalenſis, quæ tunc temporis penes Sarracenos erat, ad Chriſtianos rediret, ſubdita maneret Toletanæ Eccleſiæ. Conceſſit etiam facultatem diſpenſandi cum baſtardis vſque ad numerum trecentorum, & quod nominare, & collocare poſſet Epiſcopos, & Sacerdotes in ciuitatibus à ſaucibus Maurorum ereptis, vt nobis eſt teſtis *Franciſc. de Piſa en la hiſtoria de Toledo lib. 4. cap. 17.* & licet maximam gratiam apud Pontificem fuiſſet aſſequutus, non tamen ei tributum fuit ius Primatiæ, nec ſuper hoc ſententiam, aut aliquam conceſſionem contra Bracharenſem Eccleſiam aſſequi potuit.

79 Defuncto Innocentio, ſuccedenteque Honorio III. an. Domini 1216. reſcripſit Archiepiſcopo & Capitulo Bracharen. poſtulantibus per procuratorem ſuum concedi ſibi reſtitutionis auxilio, tempus aſſignari ad adducendas Romam depoſitiones teſtium, & munimenta ad inſtructionem cauſæ paratas: quid in futurum actum fuerit conſtabit e proceſſu: ſcimus tamen poſtea cum Sarracenis tam in Luſitania, quàm in Caſtella pluries fuiſſe dimicatum, & Regem Sanctium huius nominis II. regno pulſum pro eius reſtitutione miſſos ad Innocent. IV. ſummum Pont. Lugduni Concilium ad inſtaurationem belli ſacri commorantem, Antiſtites Bracharenſem, & Conimbricenſem, & decreto dicti Pontificis curam Regni commiſſam Alphonſo Comiti Bononien. fratri dicti Regis, qui ei in Regno ſucceſſit, vt deducitur ex tex. in *cap. grandi de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6.* Conſtat etiam ex dictis annalibus Alphonſum prædictum relicta Matilda vxore, cum qua comitatum Bononienſem fuerat aſſequutus, aliam duxiſſe; propter quod per annos duodecim Portugaliæ regnum interdicto à dicto Pont. ſupponitur. His procellis, & aliis bellorum perturbationibus inter Reges Portugaliæ, & Caſtellæ excitatis, proſequi non potuit ius ſuum Bracharenſis Eccleſia, nunquam deſiſtens à nomine Primatis, quod ſemper retinuit, & hucuſque retinet. Sed cum omnis res ad vltimum ſtatum reduci debeat *capit. conſuleationibus, de iure patron.* iunctis quæ *Cald. Pereira de poteſtate eligen. capit. 5. numero 1. & de renouat. emphyt. quæſt. 15. num. 20. & ſequenti* & finis rerum, veluti ad ſagittam ſcopus, attendi debeat *l. 1. C. de nouo Cod. faciendo, gloſ. in cap. ſcientes, de cenſibus, Franc. Molinus de ritu nuptiarum lib. 1. comp. 4. numero 6.* qui quidem in omni materia inſpicitur *l. illud C. de collat.*

Grammat. decis.67.num.6.Parlador.lib.2. rerum quotidian. cap.5.num.19. & in beneficialibus præcipuè, in quibus maxime consideratur *Gonzal.ad reg.8. Cancel.glos.5. §.2. num.14.& §.3.n.18.& glos.45.§.2. nu.14. Marc. Anton. Genuens. in praxi Curiæ Archiep. Neapolitanæ cap. 100. vers. quod si, in nouiss. impress. Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. decis. 153. num.46. in 1.edit. & resolut.in 2.edit. Anton. Monach. Benen. decis. 56. numer. 13. cum seq.* 81
Videndum igitur est quomodo hac tempestate vigilantissimi Bracharensis Ecclesiæ Antistites in publicis actionibus, ac in præsentia Philippi III. Hispaniarum Regis Catholici Primatiæ dignitate suoque iure libere vsi fuerunt, quod infra scriptis exemplis dilucide apparebit.

82 Anno post Christi natiuitatem 1558. ex Dominicana familia ad Archiepiscopatum Bracharensem promotus fuit vir ille eminenti virtute, ac summæ vitæ integritate præclarus Fr. Bartholomæus à Martyribus spectata fide, singularique prudentia insignis. Qui etiamsi maximis prouentibus abundauerat, ea exigua semper vsus fuit supellectili, eam paupertatem amplexus, vt præter indumenta sui Ordinis monachalia, quibus pro corporis vtebatur in diem necessitate, nihil habuerat vltra; non alta pendebant arabica ornamenta, non cara tapeta, non vestiebantur parietes, non opiparis vescebatur mensis, non equorum, non curruum pompa vehebatur; sed solicitus tantum intendebat populum suum diuinis enutrire alimentis, sanctissimis corroborare exemplis, hospitalitatem asseruare, ac pauperibus subuenire, sicque à recta via aberrantes vitæ suæ integritate ad bene & Christianæ viuendum allexit. Habuit etiam flagrans seruandi animas desiderium, & in cognoscendis suæ diœcesis ecclesiasticis personis maximam semper curam adhibuit, & ob id non sine magno labore Archiepiscopatum totum qui sub se habet 1226. parochias personaliter vititabat. Verus hic Ecclesiæ Dei Antistes, non solum sanctorum morum exemplo, vitæ integritate, & summa charitate erga Christi pauperes in Bracharensi ciuitate vt verum lidus in firmamento collocatum floruit, sed etiam Primatiæ, suæ ius, & Bracharensis Ecclesiæ præeminentiam Domini prouidentia aduersariorum conspectu ostendit, & ab eis vti talem venerari permisit, cum in aliis omnibus humilitatem professus fuisset: cum igitur ex Conc. Trid. rediret, Sedemque suam peteret Primatiali Cruce erecta per Toletanam ciuitatem libere deambulauit, vt refert *Eduardr.Nonius de Leõ de rebus notabilibus Lusitaniæ in eius vita.* Denique cum grauè Episcopalis dignitatis onus sustinere non auderet, Archiepiscopatu renunciato, reseruata sibi tenuissima pensione, acceptoque iterum cubiculo Viennensi in oppido intra monasterium sui Ordinis à se constructum vitam feliciter cum morte commutauit, multis clarus miraculis, de quibus, eiusque vita librum edidit Religiosissimus, & doctissimus P. F. *Ludouicus à Susa.*

83 Post felicissimam illius Præsulis ex hac vita ad cœlestem beatitudinem transmigrationem, & Illustrissimis D D. Ioanne Alphonso Menesio, & F. Augustino à Iesu immediate succesforibus, vita functis, ex Goensi Archiepiscopatu, Orientaliumque Indiarum Primatu, ad Bracharensem Ecclesiam Hispaniarum Primatem euectus fuit Illustriss. & Reuerendiss. D. Fr. Alexius de Meneses omnibus ingenij, virtutisque dotibus ornatissimus, qui in Orientalium Indiarum infidelibus ad Christi Domini Fidem conuertendis, & improborum moribus corrigendis, ita diligens ea vitæ sanctitate semper extitit, vt apud optimos, & bene de Repub. Christiana sentientes, summa in religione fuerit habitus, vt multis exemplis rerum ab eo præclarè gestarum testatur Reuerendissimus *Fr. Anton.de Gouuea. Syrenensis Episc.* in libro quem scripsit, typisque mandauit sub titulo *Iornada do Arcebispo de Goa.* Verus hic Ecclesiæ Dei Antistes, qui munitissimas arces dum clarissimus in India Orientali Primas, & Prorex extitit, ab hostium potestate eripuit, Gentilium idola confregit, eorum fana euertit, infractus animo barbaris Fidem annunciauit, Persis primus ab Apostolis Euangelij lumen intulit, schismaticos Malabares, qui ab Apostoli Thomæ temporibus ab Ecclesiæ gremio desciuerant innumeris exhaustis laboribus ad matrem reuocauit. Postea Regis iussu coactus ex Orientali India ad Vlyssiponensem portum manu Domini gubernante felici cursu peruenit, vbi summa omnium lætitia, communique populi exultatione exceptus est. Accepta deinde Bracharensis Ecclesiæ, ad quam translatus fuit, possessione, Matritium ad vocationem Pontentissimi Regis nostri Philippi III. petiuit, vbi ita inuictissimo, ac Catholico Regi charus euasit, vt omnia Regni negotia, magni scilicet ponderis, & momenti eius singulari consilio, & prudentia expediri iusserit, qui dum diuinarum, & humanarum rerum scientia, ac sanctitate se admirabilem omnibus præbuisset, ibi eum mors inopina rapuit anno 1615. cuius promerita magno animo, sanctaque vita dignissima, & memoria vigebunt hominum sempiterna, & omnium gentium, posterorumque seculorum litteris, clarescent, in illa præcipuè Catholicorum Regum Curia, vbi diem clausit extremum, & Primatiali dignitate, Cruceque erecta sepultus fuit in Toletano Archiepiscopatu, & in Hispanorum omnium conspectu, quod probatione non eget, cum viua de hoc exter omnium memoria.

84 Alter nunc datus est eidem Ecclesiæ dignissimus Præsul Illustrissimus scilicet Dominus Alphonsus Furtado de Mendoza vnus totius Luxtaniæ nobilitatis instar, illustrissimorum Primatuum excellentissimus Princeps, & inter excellentissimos Principes illustrissimus Primas, qui ob admirabilem vtriusque iuris scientiam, & rerum gerendarum peritiam, aliasque insignes animi dotes intra breuem temporis cursum Conimbricensis Academiæ Rector, inde adsupremum Regij Status consilium adscitus, mox grauissimi, quod Conscientiæ vocant Tribunalis Præses; deinde Aegitanensis Ecclesiæ Præsul; hinc ad Conimbricensem Episcopatum translatus: postremo Bracharensis Archiepiscopus, Hispaniarumque Primas, Diis, hominibusque fauentibus ann.1617. creatus est, nimirum, vt quod nostræ Lusitaniæ sunt partes, totidem faceret monumenta virtutis suæ. Hic dignissimus Præsul non minus laudabiliter, quam constanter Vlyssipone anno 1619. coram Rege Catholico Philippo III. ibi tunc commorante, ac in vniuersi fere Orbis conspectu Primatus sui ius defendit, inuiolatumque conseruauit, ac aduersantes cum summa gentis nostræ lætitia, & totius Lusitaniæ gratulatione excommunicationis telo coercuit, illi etiam Apostolici Legati sententia suffragante, cuius oculatus testis ego sum.

85 Arduam certè, & viribus meis imparem iudico quæstionem præteritis seculis adeo disceptatam, & præsentibus penitus consepultam, licet sciam calumniis obnoxiam, & nihil tam probè, aut prouidè hic dici, quod non ex Seneca villicare malignitas possit: Hic autem non ambitio priuata, sed publicus Regni, & patrius honos est disputationis argumentum, quod Sacra pagina commendatur *ab Isaia cap.*24. præcipiente gloriam meam alteri non dabo: & *c.4. Baruch*, ne tradideris alteri gloriam tuam, dignitatem genti alienæ: prædo enim sui iudicatur, qui honorem à virtute profectum cum iactura sua alteri relinquit, *c.sacerdos, 1.q.2. c. nolo 12. qu.1. Cassan. in catalogo gloriæ mundi, p. 1. consid. 55.* cum pro Religione, pro Rege, pro patria, pro parentibus defensionem suscipere legitimum, ac naturale ius sit, idque omni æuo vter alteri præferendus esset decertatum,

certatum, & controuerſum extitit apud omnes gentes, *l. ius gentium, inſtit. de iure natur.* Sicuti de Scytis cum Aegyptiis, vel cum Phrygibus huiuſmodi quæſtionem multis, & diu agitatam ſcribunt *Herod. lib. 2. & Trog. Pompe. lib. item 2.* & in dirimendis circa primas ſedes excitatis controuerſiis multi excellentis vtriuſque iuris Doctores diſputationes, & concilia in lucem ediderunt, ex quibus quæſtionem inter Duces Florentiæ, & Ferrariæ recitant *Com. Natal. lib. 14. in fine, Port. conſ. 167. Decian. conſ. 19. lib. 3. Marzar. conſ. 26.* Et inter Duces Mediolanenſes, & Sabaudiæ aliam recenſet. *Aegid. Hoſſ. in praxi. tit. 1. de Principe.* Et inter Ducem Burgundiæ, & Andegauenſem refert contentionem ſuper ſedem *Boer. de auctoritate magni conſilij numer. 110. & 207.* & inter Marchionem de Tranſio, & Vicecomitem de Tallardo *Io. Garſia de nobilit. gloſ. 35. num. 59.* Deus enim Opt. Max. *Math. 24. Luc. & Marc. 10.* vt flagitioſum, & turpe prohibet cum aliorum damno primas cathedras, primas in foro ſalutationes, primas in rebus publicis ſedes more Phariſæorum populari gloria exquirere, & cum eis tumeſcere.

DE ARCHIEPISCOPALI PRÆSTANTIA, EIVSQVE AVCTORITATE IN SVFFRAGANEOS, ET EORVM SVBDITOS, AC IN TOTA PROVINCIA.

TITVLVS QVARTVS.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiſcopus licet reſpectu Ordinis in ſubſtantia nihil plus habeat quam Epiſcopus, reſpectu tamen executionis, & exercitij maiorem habet ſolicitudinem.*
2 *Archiepiſcopus in ſubditos ſuffraganeorum nullam habet poteſtatem niſi in caſibus à iure expreſſis.*
3 *Electum in Epiſcopum Archiepiſcopus confirmat.*
4 *Electione non celebrata intra tres menſes iuſto tamen impedimento ceſſante, ab iis, qui eligere debuerant, eligendi poteſtate ea vice carebant, & deuolebatur ad Archiepiſcopum ſuperiorem proximum.*
5 *Electo confirmato in Epiſcopum, Archiepiſcopus Metropolitanus in conſecratione interuenire debebat, vel eam committere.*
6 *Metropolitani ad conſecrationem debent concurrere omnes ſuffraganei.*
7 *Suffraganei vocati ab Archiepiſcopo pro conſecratione alterius ſuffraganei tenentur accedere.*
8 *Epiſcopus, qui in Metropolitana ciuitate nō fuit ordinatus, intra duos, vel tres menſes proprij Metropolitani preſentiam viſurus accedere tenetur.*
9 *Archiepiſcopus poteſt iniungere ſuis ſuffraganeis vt ſeruare faciant quod ſeruatur in Metropolitana.*
10 *Concilij Prouincialis cauſa celebrandi Archiepiſcopus vocat Epiſcopos ſuffraganeos.*
11 *Abſentiam Epiſcopi ſuffraganei probat Archiepiſcopus in ſcriptis.*
12 *Archiepiſcopus poteſt compellere Epiſcopum ad faciendum id quod debet.*
13 *Synodum vt faciat quotannis poteſt Archiepiſcopus Epiſcopum compellere.*
14 *Epiſcopum negligentem in erectione ſeminarij poteſt Archiepiſcopus compellere.*
15 *Suſpendere, interdicere, & excommunicare poteſt Archiepiſcopus Epiſcopum.*
16 *Vicarius generalis Archiepiſcopi poteſt ſuffraganeum ſuſpendere, interdicere, & excommunicare non præſens Archiepiſcopo.*
17 *Vicarium, vel officialem Epiſcopi ſuffraganei ſubſiſtente rationabili cauſa poteſt Archiepiſcopus excommunicare.*
18 *Cauſa rationabiles excommunicandi Vicarium Epiſcopi ſuffraganei, quæ ſint, referuntur.*
19 *Negligentia Epiſcopi, circa id quod facere debet, deuoluere facit iuriſdictionem ad Archiepiſcopum.*
20 *Inſtituere præſentatum ſi nolit Epiſcopus ipſum inſtituit Archiepieſcopus proximus ſuperior.*
21 *Epiſcopo negligente in executione vltimarum voluntatum Archiepiſcopus exequitur.*
22 *Metropolitanus adiri poteſt vt Epiſcopum cogat Iudici ſeculari auxilium, quod denegauit, exhibere.*
23 *Abſoluit Archiepiſcopus quem Epiſcopus non vult abſoluere.*
24 *Diſpenſationem debitam Epiſcopo deneganti poteſt Archiepiſcopus diſpenſare.*
25 *Vicarium conſtituere poteſt Archiepiſcopus cogere Epiſcopum, quando non eſt idoneus ad regendum, vel commodè regere non poteſt.*
26 *Negligentiam Epiſcopi exempti non poteſt ſupplere Archiepiſcopus.*
27 *Iudex eſt ordinarius omnium Epiſcoporum ſuæ prouincia Archiepiſcopus.*
28 *Archiepiſcopus de ciuilibus tantum cauſis ſuffraganeorum cognoſcere poteſt.*
29 *Diſpenſare in votis & iuramentis Epiſcoporum ſuffraganeorum poteſt Archiepiſcopus.*
30 *Diſcordia vbi eſt inter Epiſcopos ſuffraganeos ſuper perceptione iurium Epiſcopalium in Eccleſia, quæ eſt ſita in confinibus duarum dioceſium, poteſt Metropolitanus eos cogere vt concordent.*
31 *Iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum poteſt Archiepiſcopus exercere in concernentibus tutam prouinciam.*
32 *Archiepiſcopus cum in prouincia ſua iuriſdictionem exquitur, poteſt punire ſubditos ſuffraganei notorios iniuriantes ſibi, nuncijs, ac familiæ ſuæ.*
33 *Punire poteſt Archiepiſcopus deuiantes à conſuetudine Metropolitanæ Eccleſiæ in diuinis officijs.*
34 *Metropolitanus tanquam delegatus Papæ ad querelam Epiſcopi procedit contra Canonicos ſui ſuffraganei ceſſantes à diuinis abſque cauſa rationabili.*
35 *Crimina quando ſunt notoria, poteſt Archiepiſcopus punire ſubditos ſuffraganeorum in tota prouincia.*

36 *Iuriſ*

ed by Google

36 *Iuriſdictionem in prouincia poteſt exercere Archiepiſcopus conſuetudine ſibi permittente.*

57 *Quæſtores elecmoſynarum per totam prouinciam mittere poteſt Archiepiſcopus pro fabrica Eccleſiæ Metropolitanæ*

38 *Edictum per totam prouinciam poteſt mittere Archiepiſcopus in caſibus ad ſuam iuriſdictionem pertinentibus.*

39 *Crucem ante ſe deferre poteſt Archiepiſcopus in tota ſua prouincia etiam in locis exemptis intra prouinciam.*

40 *Pallio uti poteſt Archiepiſcopus intra quamlibet Eccleſiam prouinciæ ſuæ.*

41 *Pallio quibus diebus, & actionibus uti poſſit Archiepiſcopus, oſtenditur.*

42 *Benedicere populo per totam prouinciam poteſt Archiepiſcopus.*

43 *Officia diuina in Pontificalibus celebrare poteſt Archiepiſcopus in prouincia etiam in loco exempto.*

44 *Indulgentias poteſt concedere Archiepiſcopus per totam ſuã prouinciam, etiamſi non ſit in actu viſitationis, dummodo ſtatutum generalis Concilij non excedat.*

45 *Prædicationis officium aliquibus interdicere poteſt Archiepiſcopus per totam prouinciam.*

46 *Viſitare prouinciam, & procurationem à ſubditis ſuffraganeorum exigere poteſt Archiepiſcopus.*

47 *Confeſſiones ſubditorum ſuffraganeorum poteſt Archiepiſcopus audire dum actu viſitat.*

48 *Abſoluere ſubditos ſuffraganeorum tam per ſe quam per alios poteſt Archiepiſcopus dum viſitat eorum diœceſes.*

49 *Ordinare non poteſt Archiepiſcopus, nec concedere litteras dimiſſorias dum actu viſitat.*

50 *Iuriſdictionem fori contentioſi in ſubditos Epiſcopi ſuffraganei exercere non poteſt Archiepiſcopus.*

51 *Diſpenſare in foro Conſcientiæ poteſt Archiepiſcopus dum viſitat diœceſim ſuffraganei audiendo Confeſſiones in pœnitentialibus.*

52 *Abſoluere ab hæreſi & caſibus conceſſis Epiſcopo in Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6. poteſt dum viſitat Archiepiſcopus ſubditos ſuffraganei.*

53 *Confirmare electum confirmandum ab Epiſcopo ſuffraganeo poteſt Archiepiſcopus ſi Eccleſia ſuffraganea vacat.*

54 *Iuriſdictionem poteſt exercere Archiepiſcopus, & vacante ſede Metropolitana Capitulum ſi Eccleſia Cathedralis non habet Capitulum actu, ſed habuit, & quando nullus Canonicis eſt in ſacris, &c.*

55 *Abbates, & Regulares Prælatos negligentes poteſt Archiepiſcopus tanquam ſedis Apoſt. delegatus compellere vt prædicatio Euangelij fiat in Eccleſijs Parochialibus ſubiectis monaſterijs in nulla diœceſi exiſtentibus.*

56 *Seminarij vnum vel plura Collegia poteſt Archiepiſcopus cum duobus antiquioribus ſuffraganeis in prouincia erigere ob Eccleſiarum paupertatem.*

57 *Regulares poteſt Archiepiſcopus tanquam Sedis Apoſt. delegatus conuocare in cuius prouincia monaſteria ſub immediata Sedis Apoſt. protectione ſita ſunt, ſi ſint negligentes exequi decretum Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regular. c. 8.*

58 *Monachos & alios Regulares vagabundos & apoſtatas poteſt Archiepiſcopus in tota prouincia admonere, vt redeant ad ſua monaſteria, &c.*

59 *Exules facere à tota prouincia delinquentes in ſua diœceſi poteſt Archiepiſcopus.*

60 *Vicarium, ſeu officialem deputare poteſt Archiepiſcopus in Eccleſia ſuffraganea, ſi infra octo dies poſt mortem Epiſcopi Capitulum non prouiderit, vel non idoneum elegerit.*

61 *Appellationis in cauſa cognoſcit Archiepiſcopus inter ſubditos ſuffraganeorum.*

62 *Epiſcopus ſi promoueatur in Archiepiſcopum an ſit Iudex appellationis à ſententia quam ipſe protulit dum erat Epiſcopus.*

63 *Appellari poteſt ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum, non ſolum in ſpiritualibus, ſed etiam in temporalibus.*

64 *Appellari poteſt ad Archiepiſcopum etiamſi Epiſcopi iuriſdictio fuerit à Papa excitata in ea cauſa in qua Epiſcopus protulit ſententiam.*

65 *Archiepiſcopus poteſt cognoſcere etiam inter illos, qui ſe ſponte offerunt liti ſuper illa re, de qua eſt appellatum, non autem inter eos inuitos.*

66 *Appellationis in cauſa ab interlocutoria Archiepiſcopus pronuntians bene appellatum remanet iudex in toto negotio principali.*

67 *Appellatur ad Papam & non ad Archiepiſcopum in cauſis S. Fidei.*

68 *Archiepiſcopus non cognoſcit in cauſa appellationis quoad alios, qui partes non fuerunt.*

69 *Sententiæ de nullitate non poteſt cognoſcere Archiepiſcopus inter ſubditos ſuffraganeorum abſque appellatione.*

70 *Reſtituere in integrum non poteſt Archiepiſcopus aduerſus ſententiam Epiſcopi.*

71 *Epiſcopi à delegato non appellatur ad Archiepiſcopum, ſed ad Epiſcopum delegantem.*

72 *Archiepiſcopus conuenit ſubditum ſui ſuffraganei Epiſcopi coram ipſo.*

TITVLVS QVARTVS.

ARCHIEPISCOPVS (de cuius nominis ethymologia. & origine egi ſupra *tit. 1. cap. 6. à num. 10.*) quamuis reſpectu Ordinis in ſubſtantia, ideſt reſpectu characteris nihil plus habeat quam Epiſcopus, reſpectu tamen exequutionis & exercitij maiorem habet ſolicitudinem *Card. Zabarel. in Clem. Archiepiſcopo num. 7. de priuileg.* & præcellit cæteros Epiſcopos honore, *Gemin. in cap. per ſingulas il. 2. q. 3.* & eſt perſona magis priuilegiata *c. ſeruatis, & c. igitur 25. q. 2.* cuius præſtantia aliquando appellatur Archiepiſcopalis dignitas *cap. fin. de purgat. canon.* nonnunquam auctoritas Metropolitana, *cap. de his 12. diſt. c. fin. 51 diſt. c. ſolicitudinem, de appellation.* alibi dicitur Metropolitanicum ius *c. cum à nobis de arbitr. auth. de Eccleſiaſt. tit. in princip.* 1

Sed cum Archiepiſcopus in ſubditos ſuffraganeorum nullam habeat poteſtatem niſi in caſibus expreſſis in Iure *cap. Romana cap. venerabilibus, de ſentent. excom. in 6. cap. 1. de ſuppl. neglig. Prel. eod. lib.* cum aliis citatis per *Scacc. de appellat. q. 8. ſub num. 98. deciſ. 4. Quarant. in ſumma Bullarij verbo Archiepiſcopi auctoritas nu. 12. & Marc. Anton. Genuenſ. in praxi. Archiepiſ. Neapol. c. 70. num. 7.* quem refero *Ego ipſe in collect. ad cap. paſtoralis num. 3. de officio Ordin.* & dicit *Felin. in c. paſtoralis ſub n. 5. de reſcriptis,* eum refert *Proſper. de Aug. in addit. ad Quarant. d. verbo* eſſe periculoſum aſſerere idem eſſe in ſimilibus, prout *Archiepiſcopi auctoritas in fine*, & demum Archiepiſcopum habere limitatam iuriſdictionem in cauſis ſubditorum ſui ſuffraganei aſſerit *Sigiſm. Scacc. de appellat. q. 17. limit. 47. memb. 3. num. 7. & q. 19. remed. 1. conſi. 6. num. 85. poſt princip.* cuius quidem iuriſdictio Archiepiſcopi ita eſt reſtricta ad cauſas appellationum, vt in ſubditos ſui ſuffraganei nullam habeat iuriſdictionem etiam ipſis volentibus, niſi accedat conſenſus ſuffraganei, idem *Scacc. d. tract. q. 19. remed. 2. num. 54. & q. 17. limit. 47. memb. 3. num. 11.* ideo operæ pretium duxi in compendium redigere quanta ſit auctoritas Metropolitani in ſuffraganeos, eorumque ſubditos, & in tota prouincia, & incipiendo à perſonis ſuffraganeorum. 2

Prima præſtantia erat, vt electum in Epiſcopum Archiepiſcopus confirmabat *cap. 1. 64. diſt. c. innotuit, & cap. cum dilectus de elect. c. inter corporalia de tranſlat. Epiſcopi, cap. qua fronte, de appellat. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 2. q. 70. num. 1. Quarant. d. verb. Archiepiſcopi auctoritas num. 3. verſ. prima.* 3

4 II. Præſtantia erat, quod electione non celebrata infra tres menſes, iuſto tamen impedimento ceſſante ab iis, qui eligere debuerant, eligendi poteſtate ea vice carebant, & deuoluebatur ad Archiepiſcopum ſuperiorem proximum, *cap. ne pro defectu, de elect. cap. quanquam eod. tit. in 6. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas n. 3. verſ. ſecunda*, vbi obſeruat quod antea deuoluebatur ad Papam, per *cap. dilectus, de conceſſ. prebenda.*

5 III. Præſtantia erat, quod confirmato electo in Epiſcopum Archiepiſcopus in conſecratione ſui ſuffraganei interuenire debebat, vel eam committere, nec alij Epiſcopi ſine eius mandato conſecrare debebant, vt habetur 64. & 65. *diſt. & cap. qui in aliquo* 51. *diſt. cap. ſuffraganeis, de elect. cap. ſi Archiepiſcopus, de tempor. ordin.* cum ſimilibus citatis à *Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas num. 3. verſ. quarta*, vbi obſeruat Metropolitanos hodie hac auctoritate non vti, quia prouiſio fit à Papa, & ſic ab ipſo Pont. promotum inferiores non conſecrare ſine eius licentia, quæ datur in ipſis litteris promotionis, vt à quocumque Catholico Epiſcopo conſecretur.

6 IV. Præſtantia eſt, quod ad conſecrationem Metropolitani debent cõcurrere omnes ſuffraganei, cap. qui in aliquo in fine, 51. *diſt. cap. ſi Archiepiſcopus cum ſeq. de temp. ordinat. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas num. 4. verſ. ſexta, Marc. Anton. Genuen. in praxi. Archiep. Neapol. c. 70. ſecundum Romanam impreſſ. num. 26. Ego ipſe in collect. ad d. cap. ſi Archiepiſcopus n. 2.*

7 V. Præſtantia eſt, quod vocati ſuffraganei ab Archiepiſcopo pro conſecratione alterius ſuffraganei tenentur accedere *cap. non debet cum ſeq. 65. diſt. d. cap. ſi Archiepiſcopus, Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas num. 4. verſ. ſeptima, Marc. Anton. Genuen. d. cap. 70. n. 27.* obſeruantes quod vbi vult Metropolitanus, ibi conſecrari debet, *Ego ipſe in collect. ad d. cap. ſi Archiepiſcopus num. 6.*

8 VI. Præſtantia eſt, quod Epiſcopus, qui in Metropolitana ciuitate non fuit ordinatus, intra duos, vel tres menſes proprij Metropolitani præſentiam viſurus accedere tenetur, vel impeditus ſcribere vt ab eo monitis Eccleſiaſticis inſtructus plenius quid obſeruare debeat, recognoſcat, *cap. cum longè 63. diſt. cap. ſi quis 65. diſt. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas num. 5. Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 70. num. 28.* obſeruantes Archiepiſcopum dici patrem Epiſcoporum, & illi maximam obedientiam & reuerentiam præſtare debere ſuffraganeos; vnde *in ceremon. Epiſc. nuper edito cap. 4.* fuit decretum quod præſente, ſeu adueniente Metropolitano ceſſet Epiſcopus à benedictionibus priuatis; & in Concilio Mediolanenſi V. vbi de Epiſcopis habetur, quod illi coram ſuo Metropolitano non poſſunt deferre Rochettum detectum, & hodie *in ceremoniali Epiſcoporum lib. 1. cap. 3.* pariter habetur Epiſcopos in congregationibus Concilij prouincialis coram Archiepiſcopo vti poſſe Rocchetto cooperto cum mozeta.

9 VII. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt iniungere ſuis ſuffraganeis vt ſeruari faciant quod ſeruatur in Metropolitana *cap. dilectus il. 2. de ſimon. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas num. 7. verſ. decimum, Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 70. num. 21.* vbi obſeruat *tex. illum in d. cap. dilectus*, procedere vt poſſit iniungere, quæ de iure ſeruanda ſunt, nempe vt ſubditi caueant à labe ſimoniaca, iuxta terminos dicti textus.

10 VIII. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus vocat Epiſcopos ſuffraganeos ad Concilium prouinciale, 18. *diſt.* per totum *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 2. Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 70. num. 22.* In quo ipſe eſt præſidens *cap. placuit* 18. *diſt. gloſ. verbo exceptis in cap. paſtoralis, de officio Ordin.* & eſt caput Concilij *Abb. in cap. grauis num. 8. & Imol. num. 10. de prabend. Cardin. Alex. in cap. ſi quis Epiſcoporum* 18. *diſt.* ac omnibus Epiſcopis Prælatis, & Clericis prouinciæ præeſſe dicitur, *Beroi. in cap. 1. de iudic.* & eſt Iudex principalis *in Concilio c. 1. 34. diſt.* & ipſe habet principaliter iudicare de conſilio aliorum Epiſcoporum *Card. Alexand. in cap. de eo, 50. diſt.* & latè de Concilio prouinciali egit *Quaranta in ſumma Bullarij verbo Concilium prouinciale.*

IX. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus probat in ſcriptis abſentiam Epiſcopi ſuffraganei *Conc. Trid. ſeſſ. 6. de reform. c. 3. & ſeſſ. 21. etiam de reform. cap. 1. Quaran. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas num. 7. verſ. vndecimum.* Et abſque legitima cauſa eo non reſidente Archiepiſcopus poteſt applicare fructus fabricæ Eccleſiæ aut pauperibus locis, & creſcente contumacia denunciare ſummo Pont. iuxta prædicta decreta *Concily Trid. & Conſtit. Pij IV. incipien. De ſalute gregis, Pridie nonas ſeptembr. 1560. Quarant. vbi ſupra verſ. duodecimum.* 11

X. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt compellere Epiſcopum ad faciendum id quod debet, *Abb. in cap. ſi quis contra clericum numer. 40. de foro compet. Quaranta d. verbo Archiepiſcopi auctoritas num. 9. verſ. 14. Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 70. num. 3.* Vnde poterit compellere Epiſcopum ad faciendum ſynodum quotannis *cap. ſicut de accuſat.* & eum cogere vt conſtituat œconomum *cap. in nouo 16. qu. 7. & c. cum ſimus 9. q. 3. Sbroz. de Vicario Epiſcopi libr. 1. q. 46. num. 4.* Et Archipreſbyterum ruralem *cap. fin. de officio Archipresbyt.* & denique poterit cogere Epiſcopum negligentem in erectione ſeminarij ex *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 18.* & ſic de ſimilibus. 12 13 14

XI. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt Epiſcopum ſuſpendere, interdicere, & excommunicare, *cap. 1. §. fin. de officio Ordin. in 6. c. venerabili, vbi Abb. de ſent. excom. Lancelot. Conrad. in templ omnium iudic. lib. 2. c. 4. ſub num. 18. Rotta. de Synodo p. 1. num. 45. 46. & 47.* vbi tenet quod Epiſcopus omittens congregare ſynodum, eſt ſuſpendendus ab exequutione officij, & poterit ſuſpendi per Archiepiſcopum, cui ſubeſt, *Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas num. 8. verſ. 13. Marc. Anton. Genuenſ. d. c. 70. num. 5.* vbi obſeruat in coertione ſuffraganeorum debere Archiepiſcopum ſeruare formam *cap. 2. de offic. deleg. in 6.* videlicet quod primo debet prohibere ingreſſum Eccleſiæ, vel Sacerdotale miniſterium interdicere, deinde poterit ſuſpendere ab officio, vltimo loco excõmunicare, additque idem *Genuen.* cum *Ioan. Andr. & Domin. in d. c. 1.* hoc ita ſeruari debere, licet Epiſcopus adhuc non fuerit conſecratus, excommunicationem tamen in ſuffraganeum latam contra talem formam tenere. Amplia primò in Vicario Archiepiſcopi, vt poſſit ſuffraganeum ſuſpendere, interdicere, & excommunicare, ſed abſente Archiepiſcopo, non præſente *d. §. fin. Bertachin. de Epiſcopo p. 7. lib. 4. tit. de Vicario Epiſcopi q. 10. Picard. inter conſilia Menochij 52. num. 187. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 2. q. 58. num. 4.* niſi Epiſcopus non fuerit conſecratus, quia tunc à Vicario etiam præſente Archiepiſcopo excommunicari poterit. *Archid. Domin. & Franch. in d. §. fin. Cueb. inſtit. Can. lib. 4. tit. de conſec. Epiſcopi, n. 6. & tit. de Vicario Epiſcopi num. 123. Sbroz. d. numer. 3.* Amplia ſecundò, vt Archiepiſcopus poſſit excommunicare Vicarium, vel officialem Epiſcopi ſuffraganei ſubſiſtente cauſa rationabili *cap. 1. & ibi gloſ. verbo rationabili, de officio Vicar. lib. 6. Archid. in cap. 1. in verbo iuriſdictione de officio Ordin. cod. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 2. q. 59. num. 6.* Cauſas autem rationabiles excommunicandi Vicarium recenſet *gloſ. in d. c. 1.* & ibi *Archid. & Gemin. num. 6. in princ.* videlicet quando Vicarius impedit cauſam appellationis delatam ad Archiepiſcopum, vel ſi deliquit circa officium commiſſum, ſi peccaret in iis, quæ ſunt iuriſdictionis, ſi vteretur iuriſdictione Epiſcopi ſui excommunicatur, ſi 15 16 17 18

non

non ſeruet ſedis Apoſt. priuilegia, & ſit criminoſus, & incorrigibilis, refert *Sbroz. loco proximè citato.*

19 XII. Præſtantia eſt, quod per negligentiam Epiſcopi circa id quod facere debet, deuoluitur iuriſdictio ad Archiepiſcopum *cap. cum ſimus 9. quæſt. 3. cap. 1. §. notoria de cenſib. in 6.* in ratione decidendi, & eſt communis, de qua teſtatur *Felin. in cap. paſtoralis num. 6. de officio Ordin.* dicens ſic tenere vniuerſum mundum, refert & ſequitur *Marc. Anton. Genuen. d. cap. 70. num. 4. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas num. 11. Gambar. de offic. & poteſt. legati de latere lib. 2. tit. de variis Ordinar. nominibus nu. 32. Ego ipſe in collectan. ad cap. paſtoralis 11. num. 8. de officio Ordinar.* quicquid teneat *Abb. in cap. ſi quis contra clericum n. 7. & in repet. à n. 40. de foro compet.* Aduertit tamen *Proſp. de Auguſtino in addit. ad Quarant. citato n. 21. lit. M,* poſt *Pauin.* quem refert *de viſitat. p. 2. q. 5.* quod propter negligentiam ſolam non deuoluitur iuriſdictio ad Archiepiſcopum, niſi poſt terminũ aſſignatum per ipſum Archiepiſcopũ; quando tamen crimina nó ſunt notoria.

20 Hinc colligo primò, quod ſi Epiſcopus noluerit inſtituere præſentatum ipſum inſtituet ſuperior proximus, id eſt Archiepiſcopus *Abb. in cap. ex parte, de conceſſ. præb. Roch. de iurepatron. verbo pro eo quod de diœceſani conſenſu quæſt. 5. n. 12. Mandoſ. conſ. 7. ſub n. 13. Campan. in diuerſor. Iuris Canon. rub. 11. cap. 13. num. 475. Ego ipſe in collect. ad cap. nullus 17. nu. 2. de iurepatron.* ab Epiſcopo tum exempto ad Papam ſit deuolutio *Campan. d. cap. 13. num. 484.* & in beneficiis curatis debet inſtituere infra quos menſes, aliàs patroni poſſunt adire Archiepiſcopum, vel Papam, ſiue viciniorem Epiſcopum, qui inſtituet ex *Conſtit. Pij V. incip. In conferendis ſub Dat. 16. Maij 1567.* quam refert *Quarant. verbo beneficiorum parochialium collatio.*

21 Secundò colligo Epiſcopo negligente in executione vltimæ voluntatis Archiepiſcopum exequi, vt per *Abb. in d. cap. paſtoralis in princ. Lancel. Conrad. in templo omnium iudicum lib. 2. cap. 4. ſub num. 22. Marc. Anton. Genuen. d. nu.*

22 *4. Ego ipſe d. num. 8. verſ. veluti.* Tertiò colligo Metropolitanum adiri poſſe, vt Epiſcopum cogat iudici ſeculari auxilium, quod abnegauit, exhibere, vt per *Couar. pract. cap. 10. ſub numer. 30.* quem refero *Ego ipſe d. numer. 8.*

23 Quartò colligo Archiepiſcopum abſoluere quem non vult abſoluere Epiſcopus *cap. ad reprimendam de officio*

24 *Ordin.* Quintò colligo Epiſcopo denegante diſpenſationem, quando eſt debita, Archiepiſcopum diſpenſare poſſe, vt per *Borgaſ. de irregul. in 2. p. princ. in princ.* quem refert *Marc. Anton. Genuen. d. num. 4. poſt med.* obſeruans diſpenſationem dici debitam ratione perſonæ, ætatis, loci, temporis, pietatis, neceſſitatis, & vtilitatis Eccleſiæ, *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. cap. 38. numer. 12.*

25 Sextò colligo Archiepiſcopum poſſe cogere Epiſcopum, vt conſtituat ſibi Vicarium, quando non eſt idoneus ad regendam, vel commode regere non poteſt, vt per *Abb. in cap. quoniam de officio Ordin. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 1. quæſt. 57.* quos refero *Ego ipſe in collect. ad d.*

26 *cap. paſtoralis num. 9.* Septimò colligo Archiepiſcopum non poſſe ſupplere negligentiam Epiſcopi exempti, vt probat *d. cap. nullus*, vbi Epiſcopi Adonen. negligentia Papæ nunciatur, quia non recognoſcebat alium ſuperiorem niſi Papam, ac proinde cum fuerit exemptus, eius negligentiam Metropolitanus ſupplere non poterat, vt aduertunt *Lambertin. de iurepatron. lib. 1. p. 2. artic. 20. num. 9. Stephan. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas num. 21. in fine, Marc. Anton. Genuenſ. d. num. 4. etiam in fine, Ego ipſe in collect. ad d. c. nullus n. 2.*

27 XIII. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus Ordinarius Iudex eſt omnium Epiſcoporum ſuæ prouinciæ *cap. quia cognouimus 10. quæſt. 3. cap. paſtoralis in princip.* vbi *Abb. num. 2. de officio Ordin. cap. ſolicitudinem, de appellat. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 2. quæſt. 58. in princip. Botta. de Synodo p. 3. art. 2. ſub num. 27. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 41. num. 16. Soar. de Pace in pract. tom. 2. pralud. 1. num. 17. Marc. Anton. Genuen. d. cap. 70. num. 7. Ego ipſe in collect. ad d. cap. paſtoralis num. 4. Gambar. de offic. & poteſtate Legati de Latere lib. 2. tit. de variis Ordinariorum nominibus nu. 31. Qua. d. verbo Archiep. auctoritas num. 10. verſ. decima ſexta,* vbi tamen in *fine d. n. 10.* per *gloſ. verbo menſa ſua in Clem. ſi vna, de rebus Eccleſ. non alien. & Hoſt. in c. 2. per tex. ibi, de tranſlat. Epiſcopi,* obſeruat Archiepiſcopum in ipſos ſuffraganeos nullam habere poteſtatem, niſi quatenus expreſſum in iure reperitur, & ideò illi procedere volenti reſponderi poſſe, quia ſufficit quòd caſus iſte non inueniatur expreſſe conceſſus. Vnde pro declaratione ma- 28
teriæ aduerto primò Archiepiſcopum de ciuilibus cauſis tantum ſuffraganeorum cognoſcere poſſe, vt per *Abb. in d. cap. paſtoralis num. 2. Sbroz. d. quæſt. 58. numer. 6. Quarant. d. num. 10. Leli. Iornand. in tract. de Romana Sedis orig. cap. 13. & vlt. num. 7. tom. 13. p. 1. fol. 18.* Verum *Scacc. de appellat. q. 8. nu. 98. verſ. in hac contrarietate* citans *Abb. in cap. paſtoralis 11. ſub num. 2. de offic. Ordin.* concludit quod Archiepiſcopus indifferenter cognoſcit de cauſa ciuili, etiamſi ſubditus Epiſcopi conueniat Epiſcopum, nam debet eum conuenire coram Archiepiſcopo à quo appellabitur ad Patriarcham: ſecus tamen dicit ſi Epiſcopus ageret contra ſuum ſubditum, quia non decet, vt Epiſcopus conueniat eum coram Archiepiſcopo, cum Archiepiſcopus non ſit Iudex ſubditorum Epiſcopi, neque Epiſcopus debeat eſſe Iudex in cauſa propria, & ideo eligi debent arbitri auctoritate iuris, & à ſententia arbitrorum appellatur ad Papam omiſſo medio, *Gemin. in cap. Romana 3. §. ab Archidiacono ſub num. 4. verſ. quare quare,* vbi *Franch. ſub num. 4. limit. 4. de appellat. lib. 6. Bredero d. de appellat. p. 1. tit. 18. in verbo ab arbitris col. 202. Scacc. d. tract. quæſt. 7. numer. 107.* In cauſis vero criminalibus non poſſunt hodie Epiſcopi conueniri, citari, aut moneri, ſiue ex officio procedatur, ſiue per denunciationem, vel accuſationem, niſi ob cauſam ex qua venirent deponendi, aut priuandi, & tunc etiam à ſolo Summo Pont. terminandam ex diſpoſitione *Concil. Trid. ſeſſ. 13. de refor. c. 6. & 7. & ſeſſ. 24. de ref. c. 5.* notant *Sbroz. d. q. 58. n. 7. & Quar. loco proxime citato. Abyſ. Ricc. in deciſ. curiæ Archiep. Neapol. deci. 142. p. 4. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. g of. 41. n. 5, Eraſm. à Cochier. de iuriſd. Ordi. in exemptos p. 1. q. 41. Scacc. d. tract. de appellat. q. 8. n. 98. verſ. ſecus.* Secundò 29
aduerto Archiepiſcopos poſſe diſpenſare in votis & iuramentis Epiſcoporum ſuffraganeorũ, vt cum *Palud. S. Antonin. Henriq. Aurl. Sayr. & aliis* reſoluit *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. cap. 38. num. 16.* ſequitur *Molfeſ. in ſumma moralis Theologiæ tract. 11. cap. 15. num. 111.* licet *Soar. de Relig. lib. 6. de voto cap. 11. num. 3.* dicat in hoc caſu conſulendam eſſe conſuetudinem. Tertiò ad- 30
uerto, quod quando eſt diſcordia inter Epiſcopos ſuffraganeos ſuper perceptione iurium Epiſcopalium in Eccleſia quæ eſt ſita in confinibus duarum diœceſium, poteſt Metropolitanus eos cogere, vt concordent *Bellenun, in tract. de charitatiuo ſubſidio quæſt. 52. Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas ver. 40.*

XIV. Præſtantia eſt, quod in concernentibus totam 31
prouinciam poteſt Archiepiſcopus exercere iuriſdictionem in ſubditos ſuffragancorum, vt in tollendo prauam conſuetudinem *cap. ad extirpandas & ca. fin. de filiis Preſbyt. cap. ex frequentibus, de inſtit. Abb. in cap. paſtoralis in princip. de officio Ordin.* vbi *Felin. num. 7. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas num. 23. verſ. 20. Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 70. num. 10.*

XV. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus cum in pro- 32
uincia ſuam iuriſdictionem exequitur, poteſt punire ſubditos ſuffraganei notorios iniuriantes ſibi, nunciis, & familiæ ſuæ, tam ſi ob id ſua iuriſdictio impediatur, quam non, *cap. 1. de pœnis in 6. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ. 21.* vbi *Proſper. de Auguſt. in addit. cum Hoſt. & Archid. in d. cap. 1.* obſeruat poſſe Archiepiſcopum

piſcopum iniurias etiam occultas punire, dummodo de illis conſtare poſſit, *Marc.Anton.Genuen.d.c.70.n.12.*

33 XVI. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt punire deuiantes à conſuetudine Metropolitanæ Eccleſiæ in diuinis officiis *cap. de iis* 12. *diſt.Sylueſt.verbo Archiepiſcopus ſub num.2. Ego ipſe in collect.ad cap. paſtoralis num.6.de officio Ordin.Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas ver.*22.vbi obſeruat hodie hac de re attendendas eſſe Conſtitutiones Pij V. ſuper recitatione Romani Breuiarij & Miſſalis.

34 XVII.Præſtantia eſt,quod Metropolitanus ad querelam Epiſcopi tanquam delegatus Papæ procedit contra Canonicos ſui ſuffraganei ceſſantes à Diuinis abſque cauſa rationabili,& manifeſta,*cap.irrefragabili §. caterum,de officio Ordin.* vbi noto *Ego ipſe in collect.num.*14. *Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ.* 23. *Marc. Anton.Genuen.d.cap.*70.*num.*13.

35 XVIII. Præſtantia eſt, quod quando crimina ſunt notoria poteſt Archiepiſcopus punire ſubditos ſuffraganeorum in tota prouincia *cap.*1.§.*notoria,de cenſib.in* 6. *Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ.* 24. *Marc. Anton.Genuen.d.cap.*70.*num.*11.& illum poſſe procedere in omni tempore etiam extra viſitationem aſſerit *Abb. in cap.ex frequentibus num.*10. *de inſtitut.* quod tamen admittit Genuenſ.loco proxime citato,dummodo Epiſcopus non præuenerit in puniendo; ſed *Sylueſt. verbo Archiepiſcopus ſub num.* 3. *in fine*, quem videtur ſequi *Quarant.d.verſ.* 24. illud intelligit,quando Epiſcopus fuerit negligens.

36 XIX. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt exercere iuriſdictionem in prouincia conſuetudine ſibi permittente *cap.*1.*de foro compet.cap.*1. *de pœnis lib.* 6. vbi notant *Gemin.& Franc.Marc.Anton. Genuen. d.cap.*70.*n.* 23.*Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ.* 25. vbi *Proſper. de Auguſtino in addit.* limitat vt non poſſit Archiepiſcopus, ſiue alius Prælatus conſuetudine acquirere, quæ communiter non conceduntur Eccleſiis ſine priuilegio Apoſt. *per cap.contra morem* 100.*diſt.*

37 XX. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus, vel eius officialis poteſt mittere quæſtores eleemoſynarum per totam prouinciam pro fabrica Eccleſiæ Metropolitanæ, quibus ſi à ſubditis ſuffraganeorum reſiſtitur, vel non paretur,non poſſunt eos citare,*cap.*1.*de Pœnit.& Remiſſ. lib.*6.vbi *Franch.*dicit procedere pro quolibet opere pio, *Imola in Clem.abuſionibus num.*28. *& Zabarel.num.*9. *eod. tit. Quarant.d. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ.* 26. vbi etiam obſeruat quod licet Archiepiſcopus punire poſſit ſubditos ſuffraganeorum impedientes eum, vel eius officiales in iuriſdictione contentioſa, vel quaſi *d.cap.*1. non tamen poterit iuriſdictionem exercere contra ipſos ſubditos ſuffraganeorũ impedientes eũ,vel eius officiales circa charitatem & exhortationem, ſed bene poterit coërcere ipſos ſuffraganeos, & eorum officiales, ſi abſque cauſa iuſta non permittunt; cum poteſtas ipſorum Arphiepiſcoporum circa exhortationem eſſet aliàs eluſoria, vel quia ſunt iudices ſuffraganeorum, & eorum officialium, vt dixi ſup.*præſtantia* 13.

38 XXI. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt mittere edictum per totam prouinciam in caſibus ad ſuam iuriſdictionem pertinentibus *Gemin.* & *Franch. in c.*1.*per tex. ibi de ſuppl.neglig. Prælat.lib.*6.*Quarant.d.verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ.*27.*Marc. Anton. Genuen.d. cap.*70.*num.*14.

39 XXII. Præſtantia eſt,quod Archiepiſcopus in tota ſua prouincia poteſt ante ſe deferre Crucem etiam in locis exemptis intra prouinciam *Clem. Archiepiſcopo de priuileg.* vbi *Zabarel. ſub num.* 5. & late explicat *Ruſe.de prærogatiuis Archiepiſcopalis dignitatis priui.*2. *Lalı.Zecchi. de Repub. Eccleſiaſtica tit. de ſt.seu Illuſtriſſ. Patriarcharum num.*6. *Quarant. d.verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ.* 28. vbi ampliat etiam extra viſitationem, & limitat, niſi eſſet præſens Legatus Papæ, vel Cardinalis non Legatus, ſeu Nuncius cum facultate Legati de latere.

XXIII. Præſtantia eſt,quod Archiepiſcopus intra 40
quamlibet Eccleſiam prouinciæ ſuæ poteſt vti pallio, *cap.* 1. *de auctorit. & vſu pallij*, etiam in loco exempto *Clem. Archiepiſcopo de priuileg. Durand. in rationali diuinorum lib.* 3. *cap.* 17. *Ruſa. de prærogatiuis Archiepiſc. dignitatis priuileg.*21. *Petr. Gregor. ſyntagm.lib.*15.*cap.*9.*à num.*6.*Guid.Pancir. in theſauro variarum lect.lib.*1.*cap.*20. *Quarant.d.verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ.*32. *Stephan. Durant.de ritibus Eccleſiæ li.*2.*c.*9.*à n.*41.Non autem ſem- 41
per, ſed in certis tantummodo diebus *cap.ad honorem, & cap.vlt. de auctorit.& vſu pallij*; qui autem hi dies ſint licet ſatis in iure expreſſum non eſſe aduertat *gloſ. in d.cap.vlt.* eos tamen recenſet *Durand. d. cap.*17. *nu.* 13. & alij ſupra poſt eum citati. Adde *Azor.inſtit.moral.p.*2. *lib.*3.*cap.*34. *queſt.*2. *verſ. quares quinam ſint.* Sed melius eſt recurrendum ad formam priuilegij; vt in diebus tantum in conceſſione pallij expreſſis eo vti liceat, vt expreſſit tex.*in d.cap.vlt.*& aduertit *gloſ.vlt. in d. cap.* 1. Non etiam eo vtuntur Archiepiſcopi in omnibus actionibus, ſed tantum in Miſſarum ſolemniis *cap. pallium* 100. *diſt.* Vel ſi Epiſcopum contigerit conſecrare vt ex *Gregor.epiſt.*2. *ad Bonifac.* notat *Durand. d. cap.* 9. *in fine.* Vel etiam in ordinationibus clericorum iuxta tex. *in cap. quod ſicut* 28.§. *ſuper eo,de elect.* ex quo & tex. *in cap. Bonæ* 4. *in fine de poſtulat. Prælat.* negatiue decidenda videtur quæſtio, de qua iam diu vidimus dubitare vtrum ſcilicet Epiſcopus factus Archiepiſcopus ante receptum pallium Ordines conferre poſſit,nam in *diſt.*§. ſuper eo decidit Pontifex quod non tanquam ſimplex Epiſcopus, ſed tanquam Archiepiſcopus Ordines cõferre videtur, & ideo ante acceptum pallium eos conferre, & alia Pontificalia exercere non poteſt. At vero in *d. cap. Bonæ* decidit fortius Archiepiſcopum tranſlatum in aliam Eccleſiam antiquo pallio vti non poſſe, neque ſua vti poteſtate ante nouum acceptum, quod intra propriam prouinciam ſuos ſubditos ordinando de plano procedit. Si verò inuitatus ſit ab aliquo Epiſcopo, vt in ſua diœceſi Ordines conferat, videtur admittendum quod Ordines conferre poſſit ante pallium acceptum,velut Epiſcopus nullius Diœceſis, & ne Archiepiſcopus deterioris conditionis ſit quam huiuſmodi Epiſcopus,vt aduertit *Ruſa.d.priuil.*21. *verſ. vnum eſt.* & non diſſentit *Proſper. de Auguſtino in addit.ad Quarant. d. verſ.* 32. In proceſſionibus autem quando proceſſionaliter Archiepiſcopum Eccleſiam exire contigerit pallio vti non poſſe decidit tex.in *diſt.cap.*1.licet aliquando ex priuilegio à Romano Pontif. aliquibus conceſſum legamus,vt in proceſſionibns vtantur pallio,vt aduertit *Durand.loco proxime citato.*Non obſtat tex. *in diſt. cap. vlt.* ibi, vbicunque fueris, vnde aliqui deducebant Archiepiſcopos etiam in aliena prouincia vti poſſe,pallio de conſenſu eius ad cuius prouinciam declinat iuxta tex. in *d. cap. ex tuarum*, *in fine*, repugnat enim ipſe tex. *ſi aduertas* procedere ſuppoſito ſpeciali priuilegio. Quare melius reſpondetur cum *gloſ. ibidem*, quam ſequuntur Doctores communiter teſte *Ruſeo d. priuil.* 21. *verſ. iſtud tamen*, quod verba generalia, vbicunque fueris, reſtringuuntur ad terminos habiles, ſcilicet intra prouinciam, iuxta doctrinam *gloſ.* 1. *in l.* 1. *C. de ſacroſ. Eccleſ. & gloſ.vlt. in cap.*1. *de conſtitut.* Aduertit *Proſper. de Auguſtino citato loco* Archiepiſcopum, qui renunciauit Epiſcopatui, & ſic loco & non dignitati, non poſſe exercere Pontificalia cum pallio in diœceſi & prouincia renunciata, etiam cum conſenſu Archiepiſcopi ſucceſſoris,& ſuffraganeorum,ſed tantum exercere Pontificalia ſine pallio cum conſenſu prædictorum,quemadmodum in aliis diœceſibus de conſenſu diœceſanorum, quia illo pallio amplius vti non poteſt, ſed debet retinere penes ſe, & cum eo ſepeliri: item addit ante

Franch. in cap.dilectus il 3. de appellat. Marc. Anton. Genuenſ.d.cap.70.num.7. verſ.limita ſecundo, vbi reſtringit, niſi Epiſcopus delegaret cauſas in fraudem, vt non appellaretur ad Archiepiſcopum.

72 Limita Sextò, quando Archiepiſcopus conuenit ſubditum ſui ſuffraganei Epiſcopi coram ipſo, quia iſto caſu non appellatur ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum, quia eſſet appellare ad aduerſarium, & ideo omiſſo Archiepiſcopo Iudice ſuperiore proximè appellatur ad ſuperiorem Archiepiſcopi, vt ſcribunt *Gemin. in cap. Romana 3. § ab Archidiaconis ſub num.4. caſu 2. vbi Franch. num.4.limit.8.de appellat.lib.6, Soccin.reg.23. Fallent. 8. Bredered.de appellat.part.1. titul. 18. in verbo ab Archiepiſcopo colum.202.& in verbo ab Epiſcopo columna.* 203. quos refert & ſequitur *Scace. dict. tract. de appellat. quæſtio.7. numero* 107.

Finis primæ partis.

PASTO

Digitized by Google

PASTORALIS SOLICITVDINIS,

SIVE

DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI

PARS SECVNDA.

VBI OMNIA QVÆ AD OMNIFARIAM Episcopi poteſtatem, vel ad Sacramenta, & Ordines conferendos, vel ad diſpenſationes elargiendas pertinent, breui & eleganti methodo comprehenſa ſunt.

Hac poſtrema Editione multùm locupletata ab ipſomet Auctore, multiſque titulis, ac locis notatu digniſſimis illuſtrata.

Auctore AVGVSTINO BARBOSA I. V. D. *Luſitano, & Inſignis Eccleſiæ Vimaranenſis Theſaurario Maiore.*

Digitized by Google

Digitized by Google

EPILOGVS EORVM, QVÆ CVRÆ ET OFFICIO EPISCOPORVM IN SEQVENTIBVS ALLEGATIONIBVS PLENE DEMANDANTVR.

SVMMARIVM.

1 IVS Eccleſiaſticum totum ad officium & poteſtatem Epiſcopi pertinet.

2 Officium, ac munus Epiſcoporum in duobus præcipuè conſiſtit, primò in cultu diuino, & Chriſtiana Religione augenda: ſecundò in paſcendis ac regendis ouibus ſibi commiſſis.

3 Cura Epiſcoporum circa diuinum cultum & Religionem ad quatuor capita reduci poteſt.

4 Officium Epiſcopi circa fidem & venerationem Dei eſt curare, vt omnes ſuæ diœceſis animæ Fidem Chriſtianam ſuſcipiant, & rudimenta ſciant, ac de illa inanes diſputationes tollere.

5 Curare vt verbum Dei populo prædicetur, & lectio ſacræ Scripturæ ac Theologiæ habeatur.

6 Curare etiam ne verba & ſententiæ ſacræ Scripturæ ad ſuperſtitiones & alia profana adhibeantur.

7 Deuinos omnes, & ſortilegos, & magicam artem exercentes, & docentes à diœceſibus ſuis penitus eradicare.

8 Miracula noua, reliquias, & imagines approbare.

9 Vouentes vt vota ſua reddant, & cum impotentibus diſpenſare, & vt iuramenta licita ſeruentur abſoluendo eos qui poſſunt abſolui.

10 Feſta in Dei & ſanctorum venerationem vt ritè, & rectè celebrentur.

11 Curare debent Epiſcopi vt Miſſæ purè & piè celebrentur, modo, loco, ac tempore debito.

12 Diuina officia, & hora Canonica vt debitè ac deuotè ſuis horis celebrentur.

13 Epiſcoporum cura mandatur, vt populis diuerſarum linguarum, Miſſæ, & officia, ac Sacramenta ſecundum eorum linguas, & approbatos ritus celebrentur.

14 Epiſcoporum officium eſt miniſtrare Sacramenta, ſpecialiter vero Confirmationem, & attendere vt ea à miniſtris idoneis cum debita forma, ritu, & materia celebrentur.

15 Curare ne pro miniſtrandis Sacramentis aliquid indebitè exigatur.

16 Sacramentorum omnium ius ac virtus vt à Parochis ſuis populis exponatur.

17 Clericos, ac Regulares delinquentes corrigere.

18 Peregrinos clericos ſine teſtimonialibus litteris ſuſcipere non debent.

19 Rationes ab teſtamentorum executoribus etiam Regularibus exigant.

20 Abbatum negligentiam ſuppleant.

21 Confeſſarem Monialibus aſſignent.

22 Immunitates & Eccleſiarum reuerentiam circa ea, quæ in eis fieri prohibentur tueri, & conſeruare debent.

23 Prædicare verbum Dei, & ſubditos ſuos docere, eiſque monita ſalutis tradere, præcipuum eſt Epiſcoporum officium.

24 Animarum curæ prouidere debent Epiſcopi, bonos & idoneos Rectores, ſiue Curatos inſtituendo.

25 Excommunicatorum nomina ſubditis ſuis, & vicinis etiam Epiſcopis dare debent Epiſcopi, & ſi oporteat publicare.

26 Vitia ſubditorum tenentur Epiſcopi arguere, & tyrannes corrigere.

27 Victum pauperibus, & viduarum, orphanorum, ac miſerabilium perſonarum curam paternam gerere tenentur Epiſcopi.

28 Prouidere debent Epiſcopi ne ſubditi ſui inanibus & ſuperfluis ſumptibus intendantes ſubſtantias ſuas conſumant.

29 Epiſcopi audita morte Romani Pont. teneãtur cum ſuis ſubditis exequias celebrare, & quotidie pro felici noui Pont. electione fideliter orare.

30 Epiſcopi debent generaliter oues ſibi commiſſas bonorum operum exemplo paſcere, & pro eis frequenter orare, & ſacrificia Deo offerre.

31 Viſitare totam diœceſim ſæpius perſonaliter debent Epiſcopi.

32 Synodum quotannis conuocare debent Epiſcopi.

33 Reſidere debent Epiſcopi.

34 Poteſtas, auctoritas, & iuriſdictio Epiſcopalis ad quæ capita reducantur.

35 Baſilicas conſecrare, & conſecratas reconciliare ſi violatæ fuerint, ad Epiſcopum ſolum ſpectat.

36 Chriſma conficere & Baptizatorum fontes Chriſmate ſignare ad Epiſcopum ſolum ſpectat.

37 Ordines Clericis conferre, Epiſcopos conſecrare, & huiuſmodi clericos ſolemniter degradare ad Epiſcopum ſolum ſpectat.

38 Epiſcopus, qua non poſſit alteri demandare, oſtenditur.

39 Abbates ſubditis ſuis Regularibus Ordines minores conferre poſſunt.

40 Cardinales S. R. E. etiam non Epiſcopi ex priuilegio Ordines minores conferre poſſunt.

41 Virgines benedicere & conſecrare eſt ſolius Epiſcopi.

42 Pœnitentes publicè in Miſſa reconciliare Sacerdos ſimplex ſine licentia Epiſcopi non poteſt.

43 Calices, patenas, Corporalia & veſtimenta Sacerdotalia ex priuilegio, vel conſuetudine benedicere poteſt non Epiſcopus.

44 Eccleſiarum polluarum, ſi fuerint conſecratæ, reconciliationem non delegat Epiſcopus ſine indulto Apoſt.

45 Subiectas habere omnes & ſingulas perſonas ſuæ diœceſis pertinet

pertinet ad iurisdictionem Episcopi.

46 Ecclesias omnes & parochias, monasteria, & hospitalia, ac omnia loca pia sub sua potestate, & regimine habere debet Episcopus.

47 Bona Ecclesiastica, ac beneficia, & iura omnia Ecclesiasticarum quoad quadam sub suo regimine continere debet Episcopus.

48 Dimissorias pro ordinibus ab alio Episcopo recipiendis concedere pertinet ad Episcopum.

49 Constitutiones speciales in Ecclesia & diœcesi sua facere pertinet ad Episcopum.

50 Consuetudines bonas circa personas, & loca, ac res Ecclesiasticas introducere pertinet ad Episcopum.

51 Episcopis licent circa celebrationem diuinorum & administrationem sacramentorum multa quæ annexa Ordini communia sunt Presbyteris.

52 Beneficia Ecclesiastica personis idoneis, & habilibus legitime conferre spectat ad Episcopum.

53 Causas omnes ad forum Ecclesiasticum de Iure spectantes cognoscere, & omnino saltem in prima instantia, & in sua diœcesi terminare est Episcopi.

54 Visitatio omnium Ecclesiarum, & quarumcumque locorum Ecclesiasticorum & personarum spectat ad Episcopum.

55 Clericos, & omnes Ecclesiasticas personas sibi subiectas corrigere, & carcerare ab officio, & beneficio suspendere, degradare, & beneficijs priuare potest Episcopus.

56 Capituli negligentiã supplere quandocũque potest Episcopus.

57 Adulteria & scelera inquirendi, vlciscendi & iudicandi absque impedimento alicuius habet Episcopus potestatem super omnes personas non exemptas sua diœcesis.

58 Ecclesias ædificandas designare spectat ad Episcopum.

59 Vniones Ecclesiarum, & beneficiorum certis de causis facere spectat ad Episcopum.

60 Monasteria Regularium reformare, & quandoque gubernare potest Episcopus.

61 Res Ecclesiasticas dispensare ac moderari spectat ad Episcopum.

62 Dispensare in irregularitate ad Ordines suscipiendos quando possit Episcopus.

63 In irregularitate ex delicto manifesto quod non sit grauius adulterio post peractam pœnitentiam dispensat Episcopus.

64 In irregularitate ex quocumque delicto grauiori quantumuis manifesto dispensat Episcopus, si aliqua iusta excusatione muniatur.

65 Dispensare possunt Episcopi in irregularitate ex quacumque etiam causa absque delicto tamen proprio veniente, vel vbi subest necessitas dispensandi, vt num. 66. vel propter Ecclesiæ vtilitatem, & meritorum prærogatiuam, vt num. 67.

68 Episcopi non minus dispensare possunt ad ministrandum in Ordinibus iam susceptis, quam ad eosdem suscipiendos.

69 Dispensare possunt Episcopi cum illegitimis in beneficiis simplicibus, non autem in curatis nec in dignitatibus.

70 Dispensare potest Episcopus cum eo qui recepit beneficiũ de manu laici vt valeat illud retinere; & cum eo, qui propter beneficium quod obtinet, tenetur infra annum ordinari si abesse velit causa studij, vt num. 71. & vt beneficiatus non residens ad tempus cum legitima causa, vt num. 72.

73 Dispensare in Matrimonio contrahendo quibus casibus possint Episcopi, ostenditur.

74 Episcopi in multis casibus Sedi Apost. reseruatis dispensare possunt, vbi necessitas magna cogerit, & periculum scandali.

75 Dispensare non possunt Episcopi contra Canones, & Concilia, nisi in tribus casibus relatis.

76 Dispensare nec ne an debeant Episcopi in multis casibus arbitrio eorum relinquitur.

77 Dispensat Ecclesia facilius ad retinendum quam de nouo acquirendum.

78 Absoluunt Episcopi ab omni voto, exceptis quatuor, à quibus solus Papa absoluit: & circa iuramentum in casibus, qui non sint maximi momenti, aut valde dubijs, vt numer. 79.

80 Absoluere à censuris in quibus possint casibus Episcopi, & num. 81.

82 Casuum reseruationem de grauioribus possunt delicta Episcopi sibi facere.

83 Pœnitentias publicas iniungere, & solemniter pœnitentes absoluere possunt Episcopi.

84 Pertinentia ad iurisdictionem Ordinariam Episcoporum multa sunt quæ sine eorum permissione & consensu fieri præcipuè à clericis legitime nequeunt.

85 Episcopi in quibus casibus tanquam Sedis Apost. delegati procedere possint, ostenditur multis numeris seqq.

102 Negligentiam exemptorum supplent Episcopi in multis casibus tanquam Sedis Apost. delegati.

103 Iurisdictio Episcopi in quibus restringatur, ostenditur.

104 Episcopi iurisdictionem in priuilegiatos & exemptos exercere, & manus in iis, quæ superiori reseruantur, apponere prohibentur.

105 Episcopi Ecclesiam alteri subiectam ab eius subiectione sine causa liberare non possunt.

106 Episcopus à multis grauaminibus Religiosorum cessare iubetur, quæ in Canonibus exprimuntur.

DE IIS QVAE CVRAE ET OFFICIO Episcoporum demandantur.

VT totum ius Ecclesiasticum, & singulæ eius partes ad officium, & potestatem Episcopi pertinere dignoscantur, breuiter igitur hæc omnia, vt poterimus, colligemus, annotantes scilicet ea summatim, quæ Episcoporum curæ & officio demandantur, eadem verò pleniùs suis in locis infra pertractabimus. 1

Obseruandum in primis est, officium ac munus Episcoporum in duobus præcipuè consistere, videlicet primò in cultu diuino, & Christiana Religione augenda, & conseruanda: secundò in pascendis, ac regendis ouibus sibi commissis, & eas in æternæ salutis viam perducendis. 2

Cura Episcoporum circa diuinum cultum, & Religionem ad quatuor capita redigi potest, primò ad ea, quæ fidem & venerationem Dei concernunt: secundò ad diuinorum officiorum celebrationem: tertiò ad Sacramentorum administrationem: quartò ad ea, quæ ad harum rerum ministros, & res, ac loca Ecclesiastica pertinent. 3

Officium Episcopi circa fidem, & venerationem Dei est, primò curare, vt omnes suæ diœcesis animæ fidem Christianam suscipiant, si sit in terris infidelium, alioquin curare vt omnes Fidei rudimenta sciant, & ea ritè doceantur, ac eis explicentur, & ad hoc exequendum curatos animarum specialiter compellere *cap. autem Baptismum de consecr. dist. 4. Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 4.* latiùs infra *alleg. 76. num. 37.* Fidei quoque disputationes inanes ac periculosas tollere & prohibere, dubitationemque de Fide exortam ad Papam deferre, *cap. palam c. quoties 24. quæst. 1. cap. cum quibus, in fine, vbi glos. 24. q. 3. cap. quicumque* §. 1. *de hæretic. lib. 6. l. nemo C. de summa Trinit. cum similibus.* 4

Secundò, vt verbum Dei populo prædicetur, de quo latius *allegat. 76.* & lectio sacræ Scripturæ ac Theologiæ habeatur, de quo etiam *alleg. 56.* 5

Tertiò ne verba, & sententiæ sactæ Scripturæ ad superstitiones, incantationes, ac diuinationes, vel sortes, & in alia profana, & scurrilia adhibeantur, & conuertantur, talesque verbi Dei violatores coercere, 6

Concil.

Concil.Trid.ſeſſ. 4.de editione, & uſu ſacrorum librorum, in fine, Fuſch. de viſitat. libr. 1. cap. 21. numer. 34. Aor. inſtitut. moral.p.1.lib.8.cap.2.q.4.

7 Quartò,diuinos omnes, & ſortilegos, & magicam artem exercentes, aut docentes, & ſuperſtitionibus aliiſque ſimilibus operam dantes ex diœceſibus ſuis penitus eradicare *cap. contra,& cap.Epiſcopi* 26. *q.5.* Ita & hæreticos, & hæreſes omnes ſimiliter extirpare ſecundum ea quæ diximus *alleg.* 40. *num* 35. *cum ſeqq.* Circa Iudæos quoque & paganos curam adhibere in iis ſeruandis, quæ & Chriſtianis erga illos, & illis erga Chriſtianos iubent vel prohibent ſacri Canones *in cap. Iudæi* 25. *q.1.* cum ſimilibus.

8 Quintò,noua miracula,reliquias,& imagines approbare *cap. fin. de reliquiis & venerat. ſanct. cap. placuit, de conſecrat. diſt.1. Concil.Trid. ſeſſ.* 25. *de invocat.& venerat. ſanct.* de quo latius *allegat.* 97. & abuſus ac ſuperſtitiones, quæ circa hæc & circa Indulgentias,& celebrationem Miſſarum plerumque verſantur tollere, *Conc.Trid. ſeſſ.* 22.*de obſeruandis & euitand.in celeb.Miſſar.*

9 Sextò, vt vouentes vota ſua reddant, & cum impotentibus diſpenſare, aut commutare in quantum facultas Epiſcopalis extenditur, ita & in iuramento curare ne falſa aut inania iuramenta fiant, iurata autem licitè ſeruentur, abſoluendo tamen eos, qui poſſunt abſolui, peierantes verò canonicè coercendo, vt ſuis locis videbimus, & præcipuè *alleg.*36.

10 Septimò, vt feſta in Dei, & ſanctorum veneration nem ritè ac debitè celebrentur, vt in illis diebus fideles diuinis interſint, atque à ſeruilibus operibus,& aliis illicitis abſtineant, de quibus aliqua infra *alleg.*105.*num* 36. *cum ſeqq.*

11 CIRCA SECVNDVM, de celebratione Miſſarum & diuinorum officiorum curare debent Epiſcopi, primò vt Miſſæ purè, ac piè celebrentur, modo, loco, ac tempore debito, atque in his ſuperſtitiones, & abuſus tollere, *Concil. Trid. ſeſſ.* 22. *de obſeruandis, & euit. in celebrat.* de quo aliqua *alleg.* 24. & ne cui vago & ignoto ſacerdoti eas celebrare permittant, *Concil. Trid. loco proximè citato,* & nos *alleg.*21.*à princip.*

12 Secundò, vt reliqua diuina officia, & horæ Canonicæ debitè, ac deuotè ſuis horis, & ſecundum Canonum diſpoſitionem celebrentur, ac recitentur, abuſus ſimiliter omnes circa huiuſmodi profligando *Clem.1. de celebrat. Miſſar.*

13 Tertiò,mandatur Epiſcopis,curare vt populis diuerſarum linguarum,& rituum, qui nõnunquam in eadem ſimul diœceſi morantur, Miſſæ, & Officia, ac Sacramenta ſecundum eorum linguas,& approbatos ritus celebrentur, ac miniſtrentur, inſtruendo eos pariter verbo & exemplo *cap.quoniam in pleriſque, de offic. ordin.* vbi *Abb.not.*3. ponens exemplum in ciuitate Conſtantinopolitana; & in multis locis Calabriæ, & in ciuitate Tridentina, in qua adſunt Theutonici & Itali, & in ciuitate Meten. in qua ſunt Galli, & Theutonici, refert *Sbroz. de officio Vicarij lib.1.q.31.num.16. & 17.*

14 CIRCA TERTIVM, de adminiſtratione Sacramentorum officium eſt Epiſcoporum miniſtrare, ſpecialiter verò confirmationem, de qua *alleg.*30. & Ordinem prout dicimus *alleg.* 3. *cum ſeqq.* atque attendere vt ſacramenta reliqua à miniſtris idoneis cum debita forma, ac ritu, & materia, tempore etiam legitimo, ac perſonis dignis, & habilibus miniſtrentur, idque cum omni reuerentia, ac debito honore fiat; & ſpecialiter, vt ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum honorificè, ac decenter conſeruetur *cap.ſanè de celebrat.Miſſar.& latè alleg.* 22.

15 Secundò, ne pro miniſtrandis Sacramentis aliquid indebitè exequatur, *cap.placuit ii* 2.1. *q.1.* & ſpecialiter vt in matrimonio decreta *Concil. Trid. ſeſſ.*24. *de reform. Matrim.* ſeruentur,de quibus latè *alleg.*32.

16 Tertiò, vt vis, ac virtus omnium Sacramentorum à parochis ſuis populis exponatur,vt admonet *Conc.Trid. ſeſſ.*24.*de reform.c.*7.& vt ſæpiùs explicetur & publicetur decretum eiuſdem Concil.Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. Matrim. cap.*1.

17 CIRCA QVARTVM de Eccleſiaſticis perſonis ac rebus, ſeu locis, attendere debent Epiſcopi primò ad ea, quæ de ordinandis clericis, & beneficiis conferendis, quæue de Regularium perſonarum inſtitutione infra ſuis locis exponemus, in hiſque ſeruandis curam ac diligentiam impendere.

18 Secundò,clericos ac Regulares delinquentes corrigere iuxta ſacrorum Canonum diſpoſitionen *in cap. irrefragabili, de officio Ordin. & Clem.* 1. *eod. tit. cum ſimilibus.* Regularis enim extra monaſterium degens etiam ſui Ordinis priuilegij prætextu tutus non eſt, quò minus ſi deliquerit ab ordinario loci tanquam ſuper hoc à Sede Apoſt. delegato ſecundum Canonicas ſanctiones viſitari, puniri, & corrigi valeat, vt nouè diſponit *Concil.Trid. ſeſſ.*6. *de reform.cap.*6. & infra latè *alleg.* 105. *num.* 14. *cum ſeqq.* Et curare vt ea ſeruent circa honeſtatem ſeruandam in veſtibus, quæ infra diximus *alleg.* 9.

19 Tertiò, ſine formatis, aut teſtimonialibus litteris clericos peregrinos ſuſcipere non debent, vt dicemus *alleg.*21.

20 Quartò,officio Epiſcoporum eſt iniũctum vt ſi quando contingat Regulares perſonas fieri teſtamentorum executores, rationes de huiuſmodi executionibus ab eis exigant *Clem. vnica de teſtam.* latè infra *alleg.* 72. *num.*34. *cum ſeqq.* Negligentiam quoque Abbatum ſuppleant, Confeſſorem Monialibus aſſignent, prout *alleg.* 25. *circa finem*, monaſteria omnia viſitent *alleg.* 74. & plura alia, quæ magis ad poteſtatem pertinere videntur, de quibus omnibus ſigillatim dictis locis & aliis tractabimus.

21

22 Quintò, quantum ad loca Eccleſiaſtica curæ Epiſcoporum iniungitur Eccleſiaſticas immunitates tueri,*cap. decet de immun. Eccleſ.lib.*6. Et Eccleſiarum reuerentiam circa ea, quæ in eis fieri prohibentur conſeruare, & augere, & quid circa Eccleſias conſtruendas, reparandas, conſeruandas & reconciliandas,de quibus latè *alleg.*16.*cum ſeqq.* & quid circa gubernationem hoſpitalium, & locorum piorum curare debeat Epiſcopus, vt *alleg.* 75. diximus, & quid denique eorum curæ circa res omnes Eccleſiaſticas conſeruandas, tractandas, & non alienandas committatur, oſtendemus *allegat.* 95.

23 NVNC VERO de cura in paſcendis ouibus adhibenda videamus, circa quod officium eſt Epiſcoporum præcipuum prædicare verbum Dei, & ſubditos ſuos docere, eiſque monita ſaluris tradere, *cap. audire* 25. *diſt.cap. inter cætera de officio Ordin. Concil.Trid.ſeſſ.5. de reformat. cap.2.& ſeſſ.* 24.*etiam de reform.cap.*4.de quo latè *alleg.*76.

24 Secundò, animarum curæ prouidere, bonos, & idoneos Rectores ſiue curatos inſtituendo, qui curam ſuam non negligant *c. nullus omnino* 16.*q.*7.iuxta ea quæ *alleg.*72. *num.*72. *cum ſeqq.* dicemus. Sed & ipſimet Epiſcopi in multis caſibus ſi neceſſe ſit curam animarum, vt parochi exercere tenentur iuxta *c. illud* 95. *diſt.* cum ipſi veri ſint animarum Paſtores, eiſque oues præcipuè fuerint demandatæ, inferiores vero potius coadiutores ſunt, quam Paſtores, qui ſæpius mercenariorum more oues dimittunt, vide *Alphonſ. Aluarez. Guerrero in ſuo theſauro cap.* 9. *Caiet. verbo beneficium verſ. memento quoque.* Vnde prouidere debent Epiſcopi vt cunctis Sacramenta diligenter,promptè, ac liberaliter miniſtrentur, & præcipuè morientibus; & ſi qui ſint in diœceſi impœnitentes, aut excommunicati, vel vltimo ſupplicio deputati, curare debent ne ſine reconciliatione,aut abſolu

absolutione, & viatico peteant *cap. de his* 26. *q.*6. *Clem.* 1. *de Pœnit.& remission.*

25 Tertiò, si qui excommunicationis vinculo detinentur, officium est Episcoporum eorum nomina subditis suis, & vicinis etiam Episcopis, si oporteat, publicare & ea præ foribus Ecclesiæ affigere, vt quisque communionem eorum valeat euitare *cap. cura* 11. *q.*3. *Clem. vnic. de consanguin.*

26 Quartò, vitia subditorum tenentur arguere, & errantes corrigere, & omnino curate obsecrando, increpando, arguendo, vt ad salutis viam reuertantur, *Concil. Trid. sess.* 13. *cap.*1. præcipuè verò pacem inter eos semper conciliare, & pacem, vel treugam rumpentes punire, *cap.* 1. *de treuga & pace.* Dissidentes enim fratres ad pacem magis quàm ad iudicium debent excitare *c. studentes, cap. præcipimus, & per tot.* 90. *dist. cap. fin de transact.* de quo latè *alleg.* 79.

27 Quintò, victum pauperibus largiri, & viduarum, orphanorum, ac miserabilium personarum curam paternam gerere *Concil. Trid. sess.* 23. *de reformat. cap.* 1. circa quod specialiter curæ eorũ demãdat Aurelianus Conc. vt dum conspexerint Iudices ac potentes huiusmodi miserabilium personarum oppressores existere, eos Sacerdotali admonitione redarguant, & si emendare errorem neglexerint, Principis implorent auxilium. Sed & Imp. *in l. Iudices C. de Episcop. audien.* monet Episcopos vt etiam carceratorum curam gerant, prouidentes scilicet, vt humaniter tractentur quoad locum carceris, & quoad victum non habentibus ministrandum, & his similia. Infantium quoque expositorum curam agere, & curare ne serui fiant colligentium *C. l. nemini licere eod. tit.* de quibus *alleg.* 51. *num.* 143. *cum seqq.*

28 Sextò, prouidere ne subditi sui vanis & superfluis sumptibus intendentes substantias suas consumant, & ne quis vltra quam gradus personæ & facultates patiantur, expendat, *Clem.* 2. *de Magistris.* Illud quoque
29 præceptum Episcopis inuenitur *in cap. vbi periculum* §. *fin. de elect. lib.* 6. vt statim audita morte Romani Pont. ipsi cum suis subditis eius exequias celebrent, & quotidie pro felici noui Pont. electione fideliter orent.

30 Septimò, generaliter debent Episcopi oues sibi commissas bonorum operum exemplo pascere, & pro eis frequenter orare, & sacrificia Deo offerre, easque continuis monitis & adhortationibus in viam salutis dirigere *Concil. Trid. sess.* 25. *de reform. cap.* 1. Canones autem omnes, & Conciliorum decreta, nouasque constitutiones à Pontificibus in dies emanantes seruare debent, vt idem *Trident. Concil.* admonet *sess.* 25. *de reformat. cap. fin.*

31 Octauò, vt omnia cognoscere valeant, quæ in tota sua diœcesi dirigenda sunt ac moderanda præcipiunt Canones *in c. legitur*, & *in cap. relata, & in cap. decernimus cum seq.* 10. *qu.* 1. & *Concil. Trid. sess.* 24. *de reform. c.* 3. vt Episcopi omnes totam suam diœcesim debeant sæpiùs personaliter visitare, exemplo Apostolorum *Actor. capit.* 15. de qua materia specialiter *allegat.* 73. & *sequent.*

32 Nonò, vt valeant cuncta, quæ ad eorum officium spectant, facilius implere, & ea, quæ correctione, emendatione, ac reparatione indigent, ordinare ac moderari, abusus quoque tollere, & bonas consuetudines, & Canonum obseruationes introducere, mandatur Episcopis *in c. annis singulis, & in c. quoniam* 18. *dist.* vt semel saltem quotannis synodum, seu Concilium totius Cleri debeant conuocare, in qua de huiusmodi rebus, quas enumerauimus, agatur, & nos infra latè de eo agemus *alleg.* 93. Et quia hæc omnia per seipsos exequi, & expedire non possunt *cap. illud* 95. *dist.* præcipitur eis *in cap. inter cætera de officio Ordin. & c. sicut olim, de accusat.* vt per personas idoneas plura exequantur, & Vicarios ac coadiutores in tanto munere obeundo secum habeat, de quibus latè *alleg.* 54.

Decimò illud quoque super omnia præcipitur Epi- 33
scopis, sine quo quicquam omnino fieri nequit, vt apud Ecclesias suas residere quandiu poterint debeant, & præcipuè certis anni temporibus, quibus refici maxime, & in Domino gaudere Pastoris præsentia oues debent, sicut infra videbimus *alleg.* 53. & hoc insuper onere prægrauantur, ac perpetuò vinculo constringuntur, quod vsque ad mortem nullo vnquam tempore, nec tedio curarum nec afflictionum affecti, nec metu persecutionum perterriti delinquere gregem suum debent, & pondus Episcopale deponere, vt accepti talenti pulchritudo non deleatur, sed certamen eorum salubriter augeatur & triplicetur fructus, vt inquit Nicol. Papa *in cap. Pontifices in fine* 7. *qu.*1. Sed perseuerare vsque in finem tenentur, nec pro laboribus, & infestationibus assignatas sibi, & à Deo commissas Ecclesias deserere debent, vt quieti, & otio vacent, prout præclarè docet, ac monet cunctos Episcopos Liberius Papa *in cap. suggestum* 7. *q.* 1. exceptis tamen legitimis causis, de quibus habetur *in cap. nisi cum pridem, & ibi doct. de renunciat.*

De Officio, ac onere Episcoporum hactenus, plura namque ad eorum officium spectantia supersunt, sed quia potius ad potestatem, & iurisdictionem referri videntur, ea sequentibus numeris exponemus.

Episcopali igitur munĕri non modo onera, & officia 34
plurima sunt iniuncta, verum potestas etiam, & auctoritas maxima, dignitas quoque ac præeminentia à Canonibus est concessa, vt faciliùs ea, quæ ad suum munus pertinent, valeant adimplere, & eis honor debitus, atque obedientia à subditis exhibeatur, omnis autem potestas, & auctoritas, & iurisdictio Episcopalis ad tria capita redigi solent: quædam enim Episcopo competunt ratione Ordinis, seu consecrationis Episcopalis, quæ scilicet solus Episcopus exercere potest, non Episcopo autem omnino sunt interdicta; quædam vero competunt ei ratione iurisdictionis; alia ratione dignitatis.

Ea, quæ ad Episcopum solum ratione Ordinis spec- 35
tant sunt hæc, videlicet primò Basilicas consecrare, & Altaria in Ecclesia consecrata erigere, & consecrare, & hæc eadem consecrata reconciliare, si violata fuerint, vel polluta, de quo latè *alleg.* 27.

Secundò, Chrisma conficere, & Baptizatorum 36
fontes Chrismate signare, vt infra latè ostendemus *alleg.* 31.

Tertiò, Ordines clericis conferre *alleg.* 3. & Episco- 37
pos consecrare *p.*1. *tit.*1. *c.*5. & huiusmodi clericos solenniter degradare *alleg.* 110.

Hæc omnia solus consecratus Episcopus facere po- 38
test, nec alius quamuis ei plena administratio Episcopatus concederetur, nec ea aut quodlibet eorum potest Episcopus alteri, qui non sit consecratus Episcopus demandare, nisi id ex indulto Apost. habeat, quod nec in grauioribus consecrationibus datur *cap. Pontifices* 7. *qu.*1. *cap. interdicimus* 16. *qu.*1. *cap.*1. 26. *quæst.*6. *cap. accedentibus, de excess. Prælat. cap.* 15. *cui, de elect. lib.* 6. Nec valet consuetudo in contrarium, vt scilicet non Episcopus hoc soleat exercere *cap. quamto, de consuet. cap. aqua de consecrat. Eccles.* de quibus agimus dicendis *allegationibus* 3. 31. & 110.

Alia verò sunt, quæ & si propriè, & præcipuè ad 39
Ordinem Episcopalem spectare videantur, alteri tamen non Episcopo ex priuilegio, vel consuetudine, aut delegatione competere possunt, sunt autem hæc videlicet.

Primò, minores Ordines & primam tonsuram con- 40
ferre possunt Abbates suis subditis Regularibus, & S.R.E Cardinales etiam non Episcopi ex priuilegio, vt

dicemus

dicemus *d.alleg.3.num.5.cum ſeqq.* aliis verò, quibus hoc ius non competit, nec delegare poteſt Epiſcopus.

41 Secundò virgines benedicere,& conſecrare eſt ſolius Epiſcopi *cap.perlectis.§.ad Epiſcopum 25.diſt.*Sed id Presbyteris etiam delegare poteſt ſecundum aliquos,contra quos verior eſt ſententia iuxta ea quæ reſoluimus *alleg.27.à nu.52.*

42 Tertiò publicè pœnitentes in Miſſa reconciliare *cap. quamuis 68. diſt.* quod Sacerdos ſimplex non ſine licentia Epiſcopi facere poteſt,*cap.1.& ibi gloſ.c. Aurelius 17. quæſt.6.*

43 Quartò, calices & patenas, & corporalia, & pallas Altaris,& veſtimenta Sacerdotalia, & alia vtenſilia Eccleſiæ conſecrare,ſeu benedicere, quod etiam non Epicopus facere poteſt, qui id ſcilicet ex priuilegio, vel conſuetudine habeat:nam alteri nec Epiſcopus delegat, de quo late *alleg. 27. num. 35. cum ſequentibus*, exceptis campanis, quas ſolus Epiſcopus benedicere ſolet *eadem alleg.27.à nu.46.* quamuis ſimplicem earum benedictionem valeat delegare.

44 Quintò Eccleſias pollutas reconciliare, quæ ſi fuerint conſecratæ, non delegat earum reconciliationem ſine indulto Apoſt. ſi verò non erant conſecratæ ipſe delegat, vt colligitur ex dictis *alleg.28. num. 55. cum ſequentibus.*

N v n c circa iuriſdictionem Epiſcoporum ſciendum eſt eos habere primò iuriſdictionem Ordinariam in tota ſua diœceſi, deinde etiã in multis caſibus delegatam: videbimus autem prius de Ordinaria,quæ quidem conſiſtit aut in ſubiectione perſonarum, & locorum,aut in diſpenſatione, & abſolutione ſubditorum. Videamus de prima, quæ comprehendit beneficiorum, & aliarum gratiarum conceſſionem,& correctionem,ac pœnarum impoſitionem quoad perſonas, item diſpoſitionem, & gubernationem, ſeu adminiſtrationem quoad loca & res Eccleſiaſticas.

45 Pertinet ergo ad iuriſdictionem Ordinariam Epiſcopi primò ſubiectas habere omnes, & ſingulas perſonas ſuæ diœceſis cuiuſcunque ſint gradus, & qualitatis, in foro animæ, & in foro etiam exteriori quoad cauſas & delicta Eccleſiaſtica,& pœnas ac cenſuras Eccleſiaſticas tantum in laicis, in Eccleſiaſticis verò perſonis etiam quoad ciuiles cauſas, & omnia crimina, & pœnarum genera omnia, ſecundum tamen ea, quæ in ſuis locis infrà exponemus.

46 Secundò omnes Eccleſias, & Parochias, monaſteria, & hoſpitalia, ac omnia loca pia,& religioſa ſub ſua poteſtate, ac regimine habere, niſi aliud ex priuilegio exemptionis contingat *cap.regenda,10.qu.1.*

47 Tertiò res,& bona Eccleſiaſtica ac beneficia, & iura omnia Eccleſiarum quoad quædam ſub ſuo regimine continere,*cap.nullus omnino.16.q.7.& par.3.*oſtendemus.

48 Quartò circa perſonas ad iuriſdictionẽ Epiſcopi pertinet formatas litteras dare, id eſt dimiſſorias pro Ordinibus ab alio Epiſcopo recipiendis, de quibus late *alleg.7.*aut pro alia exemptione à iuriſdictione Epiſcopi ſui,*alleg.89.*

49 Quintò conſtitutiones ſpeciales in Eccleſia & diœceſi ſua facere *cap.2.de conſtitut.in 6.cap.Catholica 11.diſt. cap.2.vbi gloſ.& doct.de maiorit. & obed.Bertachin.in tract. de Epiſcopo lib.4.par.2.Rot.apud Farinac.deciſ.757.p.2. recent.*& dicemus *alleg. 93. num. 23. cum ſequentibus.* Et an valẽdè in illis ſine cauſa diſpenſare poſſit,*alleg.34.*

50 Sextò bonas conſuetudines introducere circa perſonas,& loca,& res Eccleſiaſticas & omnia ſibi ſubiecta, & propter hæc & alia neceſſaria ſynodum conuocare, de quo d:*alleg.93.*

51 Septimò (adhuc generaliter circa omnia) quæcunque Presbyteris licẽt quoad celebrationem diuinorum, & adminiſtrationem Sacramentorum, & aliorum, quæ tanquam Ordini annexa communia ſunt Presbyteris, & Epiſcopis,exequi, vt eſt catechizare, baptizare, prædicare, Euchariſtiam conficere,ſoluere,& ligare,& omnia Sacramenta miniſtrare præter Confirmationem, & Ordinem, quæ ſolis Epiſcopis competunt, vt *alleg.3.& 30.*oſtendemus.

Octauò beneficia Eccleſiaſtica perſonis idoneis, & habilibus legitimè conferre,vt *alleg.57.* dicemus,& perſonas in Eccleſiis, & beneficiis inſtituere, & deſtituere *cap.cum ex iniuncto in fine,vbi gloſſ.de haret.cap.3.de inſtitut.* & aliqua dicemus *alleg.58.* Et non idoneos præſentatos à patronis reiicere, ſecundum ea quæ adducemus *alleg.72.* 52

Nonò omnes cauſas ad forum Eccleſiaſticũ de iure ſpectantes cognoſcere, & omninò ſaltem in prima inſtantia,& in ſua diœceſi terminare, & executioni mandare,de quo late *alleg.81.* 53

Decimò viſitationem omnium Eccleſiarum, & quorumcunque locorum Eccleſiaſticorum, & perſonarum, ac rerum facere, & in viſitãdo omnia neceſſaria,& opportuna ordinare, atque diſponere ſaluo iure exemptionum,prout late explicabimus *alleg.73.& 74.* 54

Vndecimò clericos, & omnes Eccleſiaſticas perſonas ſibi ſubiectas corrigere & carcerare *cap.in memoriam 19.diſt.c.in ſingulis cum ſeq.de ſtatu monachor.*iuxta ea quæ habentur *alleg.107.à n.16.*ab officio,& beneficio ſuſpendere, degradare,vt *alleg. 110.* & beneficiis priuare, & alias pœnas, & cenſuras imponere ex cauſis, modis, & formis, quas per diſcurſum operis videbimus. 55

Duodecimò Capituli negligentiam quandoque ſupplere *Concil.Trid.ſeſſ.5.de reform. cap.1.& ſeſſ. 24. de refor-mat.cap.16.*ita & Abbatum & Metropolitani vices quoque in nonnullis,*vt ſeſſ.25.de reform.cap.1.*& controuerſias de præcedentiis inter Eccleſiaſticas perſonas componere *Concil.Trid.ſeſſ.25. de Regular. cap. 13.* & nos late *alleg.78.à nu.26.* 56

Decimotertiò ſuper omnes perſonas ſuæ diœceſis non exemptas liberam habent poteſtatem adulteria, & ſcelera inquirendi, vlciſcendi, & iudicandi abſque impedimento alicuius, & ſi opus fuerit publicum auxilium inuocandi *cap.1.& cap.conquerente,& cap.dilectus,de officio Ordin.cap.eos,qui 32.diſt.cap. fraternitatis 34.diſt.cum ſimilibus,Concil.Triden. ſeſſ.24.de reform.c.8.* Habent enim canonicam obedientiam,& ſubiectionem, ac reuerentiam,quæ eis à cunctis debetur *d.cap.conquerente.* 57

Decimoquartò Eccleſias ædificandas deſignare, vt infrà *alleg.26.*& de litigioſis Eccleſiis cognoſcere, & litigare *cap.ſi plures 16.q.7.*Et vniones Eccleſiarum,& beneficiorum certis de cauſis facere, prout late dicemus *alleg.66.*& nouas parochias inſtituere. 58 59

Decimoquinto monaſteria Regularium reformare, & quandóque gubernare, *d.cap. in ſingulis,cum ſeq. de ſtatu monach.*& ea ad libitum gratia viſitationis, & exhortationis intrare,*cap.viſitandi 18.q.2.*& eorum vtilitates diſponere *cap. cognouimus eod.cauſa & quæſt.* de quo aliqua dicemus *alleg.74.* Ita & hoſpitale,& pia loca regere, vt *alleg. 75.* & ab eorum adminiſtratoribus & viſitatoribus, atque œconomis rationes exigere,de quo *alleg.75. à nu.57.* 60

Decimoſextò res Eccleſiaſticas diſpenſare, ac moderari,ſiue earum omnium curam, & prouidentiam habere, & curare, vt legata ad pias cauſas exequantur, & per ſe etiam quandoque vltimas exequi voluntates,vel ad id hæredes etiam per cenſuras cogere,*cap.nos quidem, cap.ſi hæredes,.de teſtam.l.nulli.Cod. de Epiſcopis & Cleri.* & late infra *alleg.82.num.13.cum ſeqq.* 61

N v n c circa ſecundam partem iuriſdictionis Ordinariæ Epiſcoporum,quæ in diſpenſatione,& abſolutione conſiſtit, ſciendum eſt quod circa auctoritatem diſpenſandi variæ videntur eſſe Canonum diſpoſitiones, & propterea etiam variæ apparent Doctorum ſententiæ. Quare hac in re breuiter compendiare conabimur,quibus 62

bus in caſibus Epiſcopi poſſint diſpenſare, vel minimè.

Cadit autem Epiſcoporum diſpenſatio primò in irregularitate, vt ſcilicet quis poſſit Ordines ſuſcipere, vel in ſuſceptis miniſtrare. Secundò in inhabilitate ad beneficia, & officia conſequenda. Tertiò in facultate contrahendi Matrimonia contra impedimenta canonica.

In aliis materiis non videtur propriè diſpenſatio Epiſcoporum cadere, nam in voto, & iuramento eſt potius abſolutio, vel commutatio, in aliis erit conceſſio, vel licentia, aut remiſſio, & huiuſmodi.

62 In primis igitur in irregularitate ad Ordines ſuſcipiendos diſpenſare poſſunt Epiſcopi de iuriſdictione Ordinaria cum iis, qui ordinari prohibentur de iure, ex his cauſis; videlicet primò ex quocunque delicto occulto in quo diſpenſare poſſunt poſt peractam pœnitentiam *cap. de his vero 50. diſt.* excepto tamen homicidio voluntario quantumuis occulto, ex ſententia antiquorum Canonum *in cap. 2. de homicid. & in cap. fin. de temp. ordinat. & Concilij Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6.* de quibus late agemus *alleg. 39.*

63 Secundò ex delicto etiam manifeſto, quod non ſit grauius adulterio, ſimiliter poſt peractam pœnitentiam diſpenſat *cap. ac ſi clerici*, vbi *gloſſ. & Doctores de iudic.*

64 Tertiò ex quocunque etiam delicto grauiori quantumuis manifeſto, quod tamen ex aliqua iuxta excuſatione minuatur, nam diſpenſant Epiſcopi cum hæretico vel Apoſtata à Fide, vt promoueri poſſint, vel in ordinibus miniſtrare, ſi timore vel periculo compulſi à Fide defecerunt, & poſtea ſponte reluctati ſunt, niſi ſe periculo præſumptuoſe expoſuerint *cap. Presbyteros qui 50. diſt.* Item cum homicida qui non per ſe, ſed per alium in duello aduerſarium occidit, vt notatur in *cap. Henricus de Cleric. pugnant. in duello.* Item cum homicida qui cum magno iræ furore nolens occidit aliquem *cap. ſtudeat 50. diſt. & cap. interfeciſti, de homicid.* Item cum Simoniaco, ſi cum paruulus eſſet cupiditate parentum Eccleſiam pecunia ſit adeptus, vel ſi etiam adultus emptam dimiſerit & canonice rexerit, aut ſi ignoranter vel coactus id fecerit, & ſic de ſimilibus, qui quidem caſus potius in retinendo beneficio intelliguntur. Hodie vero tutius eſt in illis ad Papam remittere.

65 Quartò ex quacunque etiam cauſa abſque delicto tamen proprio veniente in iis, qui Religionem approbatam profeſſi per aliquod tempus ibidem religioſe fuerint conuerſati, cum quibus etiam pro culpa ſuſcepti Ordinis furtiuè, aut plurium Ordinum eadem die ſuſceptorum contra edictum ſuum cum excommunicationis pœna promulgatum diſpenſant Epiſcopi, *cap. 1. de eo qui ordines furtiuè ſuſcepit.*

66 Quintò ex quacunque etiam cauſa irregularitas proueniat, vbi ſubeſt neceſſitas diſpenſandi, veluti ad vitanda ſcandala; & in ſimilibus caſibus, in quibus periculum eſſet in mora, *cap. vt conſtitueretur 50. diſt.*

67 Sextò propter Eccleſiæ vtilitatem & meritorum prærogatiuam diſpenſant Epiſcopi in irregularitate, quæ non prouenit ex delicto proprio, aut quæ non prouenit ex delicto quod ſit grauius adulterio, vt ſupra eſt declaratum, vnde diſpenſat cum illegitimo, ſed ad minores ordines tantum *cap. tali coniugio 1. quæſt. 7. cap. 1. de filiis Presbyt. in 6.* & infra late dicemus *alleg. 45.* & cum corpore vitiatis ſiue defectum in corpore patientibus, ſine eorum culpa, niſi magna eſſet deformitas vel defectus per *tot. tit. de corpore vitiat.* & dicemus infra *alleg. 42.* in tempore autem ordinationis non poſſunt Epiſcopi diſpenſare præterquam quod ante annum expectatum ſacri Ordines recipiantur, & quod plures minores Ordines eadem die recipi poſſint, vt infra dicemus *alleg. 17. num. 5.*

68 Et hæc de diſpenſatione Epiſcoporum in irregularitate pro Ordinibus ſuſcipiendis; ad miniſtrandum verò in Ordinibus iam ſuſceptis non minus diſpenſare poſſunt, quam ad eoſdem ſuſcipiendos, diſpenſant: nam in quibuſdam caſibus diſpenſatio ad ſuſcipiendos Ordines cum eis conceditur in iis etiam ad miniſtrandum in ſuſceptis poſſunt diſpenſare, imo facilius diſpenſatio conceditur ad miniſtrandum quam ad promouendum ad Ordines, argumento *cap. ſi quis Presbyter 50. diſt. & ea. primi, in fine, de ordin. ab Epiſcopo, qui renunciauit Epiſcopatui.* Vnde diſpenſare poſſunt Epiſcopi etiam cum Sacrilego quandoque, vt in Ordine ſuſcepto miniſtret, *d. cap. ſi quis Presbyter.* Item cum eo qui ignoranter ab Epiſcopo depoſito, vel ſuſpenſo in ſacris Ordinibus fuerit initiatus, prout infra dicemus *alleg. 48.* In aliis caſibus hic non expreſſis ſolus Papa diſpenſat, vt late *alleg. 50.* videbimus,

69 CIRCA habiliratem autem ad beneficia & dignitates ac officia Eccleſiaſtica conſequenda diſpenſare poſſunt Epiſcopi, primo cum illegitimo in beneficiis ſimplicibus tantum *cap. pennlt. de elect. & cap. 1.* vbi DD. de *filiis Presbyt. lib. 6.* non autem in curatis nec in dignitatibus Eccleſiaſticis, vt *alleg. 45.* dictum eſt.

70 Secundò cum eo qui recepit beneficium de manu laici, vt valeat illud retinere ſecundum Innocent. *in cap. quiſquis de elect.* arg. *cap. nuper de ſent. excomm.* Tertiò vt quis poſſit plura ſimplicia, vel vnum curatũ & aliud ſimplex beneficium retinere iuxtà ea quæ *alleg. 61.* dicemus.

71 Quartò cum eo qui propter beneficium quod obtinet tenetur infra annum ordinari, ſi abeſſe velit cauſa ſtudij *cap. cum ex eo de elect. lib 6.*

Quintò in ætate quoad dignitates non curatas & beneficia ſimplicia *cap. vnic. de ætat. & qualit. lib. 6.* quod hodie non eſt recipiendum, cum à Concilio Trident. ætas ſit definita, vt *alleg. 60. num. 66. & 79.* demonſtrabitur.

72 Sextò vt beneficiatus non reſideat ad tempus cum legitima cauſa *cap. licet Canon. in fine, de elect. lib. 6.*

73 IN MATRIMONIO vero contrahendo regulariter non diſpenſant Epiſcopi, niſi in tribus caſibus; primus eſt, vt contrahi poſſit contra interdictum Eccleſiæ generale, id eſt Feriarum, ex cauſa; vel ſpeciale à ſe factum, aut à ſuo inferiori, vt infra probabimus *alleg. 32. num. 194.* ſecundus contra impedimentum criminis quod impedit tantummodo contrahendum non autem contra illud quod etiam contractum dirimeret, *cap. ſi contra in fin. 36. quæſt. 2. Caiet. verbo Matrimonium §. ſecundum vero cap. in fine.* Tertius, ne contrahi poſſit non præmiſſis denunciationibus in Eccleſia, prout plene dicetur, *d. alleg. 32. num. 27. cum ſeqq.*

In iis omnibus conſiſtit omnis Epiſcoporum poteſtas ordinaria diſpenſandi, circa quam nihilominus diſpenſationem quædam ſunt notanda.

74 Primò quod licet in prædictis tantum caſibus Epiſcopis diſpenſandi facultas concedatur de ordinaria poteſtate, in multis tamen aliis Sedi Apoſtolicæ reſeruatis poterunt diſpenſare, vbi neceſſitas magna coegerit, & periculum ſcandali ſi diferatur *cap. vt conſtitueretur 50. diſt. & cap. quædam verſ. quod ſumpſi 35. quæſt. 3. & cap. ipſa pietas 23. quæſt. 4.* niſi contra ius diuinum, aut præcipuas grauéſque Eccleſiæ ſanctiones eſſet diſpenſandum, *cap. ſunt quidam*, & ibi *gloſſ.* notabilis *25. quæſt. 1.*

Secundò quod vbi in ſimili caſu neceſſitatis diſpenſant Epiſcopi intelligitur talis diſpenſatio cum tacito Sedis Apoſtolicæ conſenſu facta, vt in *cap. fin.* de eo, qui ordines furtiuè ſuſcepit, & ſalua eiuſdem Sedis authoritate, vt *in cap. 1. 1. q. 5.*

75 Tertiò quod contra Canones & Concilia non poſſunt diſpenſare Epiſcopi, niſi in tribus caſibus; quorum primus eſt, vbi Canon exprimit poſſe diſpenſari, licet hanc poteſtatem expreſſe ipſi Epiſcopo non concedat,

arg.

arg. *cap. nuper de ſent. excom. & gloſſ. in cap. poſtulaſti de elect.* & dicemus infra *alleg.*33. *num.*16.*cum ſeqq.* Secundus vbi expreſsè Epiſcopo diſpenſationem permittit,vt in *cap.ſi autem in fine* 36.*qu.*2.*& in cap.vnic.de etat. & qualit. lib.* 6. & in multis locis Concilij Trid. vbi de irregularitate agitur:alius eſt ratione magnæ neceſſitatis vel vtilitatis, vt dicemus *d.alleg.*33. *num.*26. Tertius eſt ratione conſuetudinis legitimæ præſcriptæ in talibus diſpenſandi *cap.quicunque* 11. *qu.*1. *cap. fin.de conſuetud.* conſuetudo enim facit valere diſpenſationem quæ aliàs non valeret arg. *cap. fin.de tranſact. & cap. perniciosũ de celebrat. Miſſar.* Caſus autem in quibus conſuetudine diſpenſare poſſunt Epiſcopi, ſunt qui in iis conſiſtere videntur,quæ ſunt mere iuris poſitiui ſecundum *Caietan. in verbo Matrimonium*, §. *ſecundum vero capit. in fine.*

76 Quartò, quod in multis caſibus arbitrio Epiſcoporum dimittitur an debeant diſpenſare nec ne, vt patet *in cap. fin.*1.*q.*5. *& in cap.Preſbyteros qui* 50. *diſt. & in cap. cum de tua,& in cap.ſignificauit,& ferè per tot.de corp. vitiat.* in dubio autem facultatis diſpenſandi debent ad Papam remittere.

77 Quintò, in diſpenſando diſtinguere debent de rebus ſeu caſibus diſpenſandis: nam ad beneficium retinendum facilius diſpenſat Eccleſia quam ad exercendum officium Clericale, *cap. fin. cum gloſſ. de Cleric. pugn.in duello*, ſicut facilius ad beneficium acquirendum quam ad Ordines ſuſcipiendos *gloſſ. notabilis in cap. fin.* 1.*qu.*5. Item facilius ad retinendum iam quæſitum beneficium quam ad nouiter acquirendum,& facilius ad ſimplex quam ad curatum, & facilius ad vnum quam ad plura. Ita facilius ad minores Ordines quam ad ſacros diſpenſari ſolet, & facilius ad Subdiaconatum & Diaconatum, quam ad Preſbyteratum: & facilius ad miniſtrandum in iam ſuſceptis, quam iam ad alios ſuſcipiendos, vt patet *in cap.ſtudeat* 50. *diſt. & in cap.*1. *& in cap. fin.* 1.*q.*5. & denique facilius contra ius poſitiuum, & humanum quam diuinum, & facilius contra iura recentiora quam contra antiquiores Eccleſiæ ſanctiones diſpenſatur. In quibus autem caſibus Epiſcopi diſpenſare non poſſunt, ſed tantum Summus Pontifex, ad ſaturitatem dicemus *alleg.* 50.

Iuriſdictio vero Epiſcoporum circa abſolutionem conſiſtit in voto & iuramento, in excommunicatione quoque & cæteris cenſuris,& in caſibus Pœnitentiæ.

78 Circa votvm abſoluunt Epiſcopi ab omni voto,exceptis quatuor,à quibus ſolus Papa abſoluit ſeu commutat, videlicet Caſtitatis, Religionis, Viſitationis Hieroſolymitanæ & ſancti Iacobi,& SS. Apoſtolorum Romanæ vrbis,de quibus latè agemus *alleg.*37. Sed in voto Caſtitatis dicemus Epiſcopum abſoluere poſſe, ſi votum non ſit perpetuum, ſed tantum ad tempus. Si verò ſit perpetuum,non abſoluit, niſi in duobus caſibus,ſecundum magis cõmunem Doctorum opinionem. Primus eſt,ſi quis vouit caſtitatẽ propter aliquem metum,qui tamen talis non fuit,vt votum irritum reddat, ſecundum *gloſſ. in cap. veniens qui Clerici vel vouent.* Secundus, quando veriſimiliter timetur de incontinentia & periculum eſt in mora,ſecundum Doctores *in d. cap. veniens.*

79 Circa Ivramentvm Epiſcopus abſoluere poteſt in caſibus, qui non ſint maximi momenti,aut valde dubiis, quos Papæ dimittere debet *cap. venerabilem, de iureiur.* & procedit abſolutio iuramenti, ſicut & voti quantum ad cauſas, & poteſtatem pertinet abſoluendi, vt dicemus *alleg.*56.

80 A excommvnicationẽ autem, & aliis cenſuris abſoluere poſſunt Epiſcopi in caſibus ſibi tantum, vel nemini reſeruatis, vt *alleg.*50. prope finem dicetur. Sed & in certis caſibus Papæ reſeruatis abſoluere poſſunt quandoque,vt *alleg.*41. demonſtrabitur.

A culpa verò peccati primò poſſunt Epiſcopi in quibuſcumque caſibus occultis etiã ſedi Apoſt. reſeruatis, delinquentes quoſcumque ſibi ſubditos abſoluere in ſua diœceſi per ſeipſos, aut per Vicarium ad id ſpecialiter deputandum in foro conſcientiæ, impoſita pœnitentia ſalutari. Idem & in hæreſis crimine occulto pro eodem conſcientiæ foro, ſed per ſe ipſos tantum, non per Vicarium efficere poſſunt, ſicut ſtatutum eſt in *Concil.Trid.ſeſſ.*24.*de reformat. cap.*6. & infra ad ſaturitatem explicabimus *alleg.*30.*&* 40. 81

Deinde poſſunt Epiſcopi ſibi facere caſuum reſeruationes de grauioribus delictis, in quibus ipſi tantum, vel eorum Vicarij in diœceſibus ſuis abſoluere poſſint pœnitentes *Concil. Trid. ſeſſ.* 14 *cap.*7. de quibus latè dicemus *alleg.*51. 82

Vlteriùs publicas pœnitentias iniungere, & ſolenniter pœnitentes abſoluere *cap.*1.*& c.Aurelius* 26. *q.* 1. *cap.accedentibus de exceſſ. Prælat.* Indulgentias concedere de iuriſdictione ordinaria poſſunt iuxta ea quæ dicemus *alleg.*88. 83

Denique quoad iuriſdictionem ordinariam Epiſcoporum pertinet, multa ſunt, quæ ſine eorum permiſſione, atque conſenſu fieri præcipuè à clericis legitime nequeunt, *cap.cunctis fidelibus* 16.*q.*1. Hæc autem omnia in iis conſiſtere dignoſcuntur quæ ſoli Epiſcopo (vt præmiſimus) ratione Ordinis, aut dignitatis, aut iuriſdictionis competunt, ſicut eſt à peccatis, aut cenſuris eidem reſeruatis abſoluere, ſolenniter pœnitentes reconciliare, Ordines ab alio Epiſcopo ſuſcipere, Pontificalia in eius diœceſi exercere,Eccleſiam propriam deſerere,beneficio renunciare,à loco reſidentiæ diſcedere, & alia huiuſmodi,quæ his locis explicantur.In his autẽ omnibus non ſufficit licentiam Epiſcopi petere,niſi obtineatur *cap.fin.de teſtam.in* 6.*gloſ.verbo Preſbyteri in Clem.* 1.*de priuileg.* Verum ſi Epiſcopus quandoque in re licita conſenſum præſtare noluerit, Roman. Pont. auctoritas poterit implorari *cap.nullus de ſupreparron.gloſſ.d.verbo Preſbyteri.* Et hæc omnia intelliguntur ſaluo iure priuilegiorum, & exemptionum ac conſuetudinum,vt ſuis locis videbimus. Hactenus de iuriſdictione Ordinaria Epiſcoporum. 84

Circa delegatam Iuriſdictionem,ſciendũ eſt illam Epiſcopum in multis caſibus habere, in quibus ſcilicet procedere poſſunt tanquam ſedis Apoſt.delegati, vbi ſe Ordinaria iuriſdictio non extendit, vt in exemptos,vel alias.eorum eſſet arctata poteſtas,& hæc delegata iuriſdictio à Iure conceſſa eſt tam veteri in *cap.irrefragabili* §. *officio Ordin.& in cap.ad abolendam in fine, de hæretic.* cum *ceteris* aliis infra adducendis, quam etiam nouo; præcipuè autem à Concilio Tridentino, ſunt autem hi caſus videlicet:

Primò, in ſupplenda negligentia Abbatum exemptorum, prout in *cap. quanto de officio Ordin.* & in *Clem. vnica de ſuppl.negl.Prælat.*& ſpecialiter vt in eorum monaſteriis lectio ſacræ Scripturæ habeatur ex *Concil.Trid. decreto ſeſſ.*5.*de reform.cap.*1. 85

Secundò,in procedendo contra prædicatorem exemptum, qui hæreſes prædicauerit *Concil. Trid.eadem ſeſſ.*5. *de reform.cap.*2. 86

Tertiò, in prouidendo de Vicariis cum aſſignatione congruæ portionis fructuum in Eccleſiis, quæ reſidentiam requirunt,vbi beneficiatus eſt legitime diſpenſatus non reſidere, *Concil. Trident. ſeſſ.*6.*de reform.cap.*2. 87

Quartò, in viſitandis, & corrigendis Capitulis, & Canonicis Eccleſiarum exemptis toties quoties opus fuerit, *Concil.Trid.eod.ſeſſ.cap.*4. 88

Quintò, in cognoſcendo de gratiæ ſubreptione, & obreptione, quæ ſuper abſolutione publici criminis, aut remiſſione pœnæ falſis fuerit precibus à ſuperiore impetrata *Concil.Trid.ſeſſ.*13.*de reformat.cap.*5. Et idem in diſpenſationibus obtentis *Concil.Trid.ſeſſ.*22.*c.*5.*&* 6.*&* 89

idem in constitutionibus, vel consuetudinibus à sede Apost. approbatis de faciendis compositionibus pro collatione, vel missione in possessionem de Canonicatu, vel simil. *Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 14.*

90 Sextò, in corrigendis clericis exemptis à sua iurisdictione etiam extra visitationem *Concil. Trid. sess. 14. cap. 4.*

91 Septimò, in diuidendis distributionibus quotidianis ex tertiæ partis fructuum deductione instituendis vbi non sunt, vel tenues habentur *Concil. Trid. sess. 21. & 22. cap. 3. de reform.*

92 Octauò, in deputandis coadiutoribus, aut Vicariis cum parte fructuum illiteratis, & imperitis Rectoribus parœchialium, si aliàs honestæ sint vitæ, quod & ante fuit constitutum de coadiutore Episcoporum eadem auctoritate deputando in *cap. vnico de clerico agr. in 6.* de quo *alleg. 118.*

93 Nonò, in visitandis monasteriis & beneficiis commendatis etiam exemptis, in quibus non viget Regularis obseruantia, sed & vbi in similibus vigeret Regularis obseruantia, si eorum superiores admoniti intra sex menses non visitauerint, aut correxerint, *Concil. Trident. sess. 21. de reformat. capit. 8. in princip.* & in fine.

94 Decimò, in visitandis beneficiis exemptis nullius diœcesis, si sit proximior Episcopus, aut à Concilio Prouinciali ad hoc deputatus, *Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 9.*

95 Vndecimò, in prohibendis, & ordinandis quæ in Missarum celebratione, vel euitanda, vel seruanda sunt, *Concil. Trid. sess. 22. in decreto de obseruandis & vitand. in Miss.*

96 Duodecimò, in examinandis Notariis Iudicum Ecclesiasticorum, & si idonei non sint ab officio cohibendis, *Concil. Trid. sess. 22. de reform. cap. 10.*

97 Decimotertiò in his omnibus ordinandis, & moderandis, quæ ad visitationem & morum correctionem subditorum suorum spectant, *Conc. Trid. sess. 24. de reform. cap. 10.*

98 Decimoquartò, in restituenda & seruanda clausura Monialium in monasteriis etiam exemptis, *cap. vnic. in fine, de statu Regular. lib. 6. Concil. Trid. sess. 25. de Regular. c. 5.* & in regendis monasteriis Monialium sedi Apost. immediate subiectis, *Clem. attendentes de statu Monac. Conc. Trid. sess. 25. de Regular. c. 9.*

99 Decimoquintò, in cognoscendo de patronatibus de quibuscumque beneficiis & dignitatibus minus legitime constitutis, & acquisitis, *Concilij Trid. sess. 25. de reform. cap. 9.*

100 Decimosextò in Clericis concubinariis quibuscumque à beneficiorum administratione suspendendis, *Concil. Trid. sess. 25. de reform. cap. 14.*

101 Delegati an vero Ordinarij Iudices sint censendi Episcopi in illis casibus, in quibus etiam tanquam sedis Apost. delegati procedunt, ostendam *alleg. 92.*

102 Et generaliter negligentiam exemptorum supplent Episcopi in multis tanquam sedis Apost. delegati *Clem. quia contingat. de relig. domib. Clem. 1. de iurepatron.* Negligentiam vero delegati Papæ supplent auctoritate Ordinaria non delegata, vt est casus notabilis in *cap.* significauit, *de offic. Ordin.* aliàs regulariter ei cedit Episcopus in causa delegata *cap.* sanè, *de offic. deleg.* immo eius sententiam quamuis iniustam exequi tenetur, si sibi exequutio illa committatur *cap. pastoralis §. quia vero, illo tit. de offic. deleg.* non tamen tenetur eius iussa exequi, nisi litteras suæ delegationis ostenderit, *cap. cum in iure, de officio deleg.* Notandum est autem, quod si quandoque Papa mandet Episcopo, vt subditos suos corrigat tanquam eum excitans ad correctionem debitam exercendam, non intelligitur per hoc eum facere sedis Apost. delegaum in hac parte cap. licet in corrigendis *c. grauè gerimus, de officio Ordin.* nec ei iurisdictionem cõcedere in exẽptos, nisi hoc exprimat *Clem. fin. de priuil.*

Quamuis enim Episcopi maximam habeant auctoritatem & iurisdictionem, vt vidimus, limitatur tamen in 103
pluribus, & in hoc specialiter quod exemptos corrigere, aut iudicare de iurisdictione ordinaria non possunt, nec debent *cap. pen. de officio Ordin. cap. sanè de excess. Prælat.* Priuilegia enim subditorum seruare tenẽtur *cap. dilecti, de priuileg.* aliàs potest eis impunè obedientia à priuilegiatis, vel exemptis denegari *cap. sanè, & cap. cum quorundam eod. tit. de priuileg.* Nam Episcoporum auctoritas (& respectu Romani Pont. & aliorum Prælatorum, qui super illos sunt) dicitur semiplena, & in partem tantum solicitudinis vocati dicuntur, non in plenitudinem potestatis, vt dicitur in *cap. decreto, & in cap. qui se scit 2. q. 6. cap. ad honorem, de auctor. & vsu pall. cum similibus.* Vnde vtuntur baculo pastorali desuper recuruo, per quod eorum potestas limitata ostenditur, & depressa *cap. vnic. in fine, & ibi glos. & Doct. de sacra vnct.* Quare multa sunt quæ facere prohibentur Episcopi, sunt autem illa omnia quæ Papæ reseruata sunt, de quibus *alleg. 50.* videbimus. Item & ea, quæ ad Patriarcharum atque Archiepiscoporum tantum spectat officium, de quibus vidimus *sup. p. 1. tit. 3. & 4.*

NVNC VERO quædam alia specialiter & expressè eis denegata breuiter referemus, quæ videlicet si facta fuerint non sunt valida; alia vero sunt multa, quæ facere non debent, sed si fierent, certè valerent, ea tamen colligere superuacaneum visum est.

Episcopi igitur, primò iurisdictionem in priuilegiatos & exemptos exercere, & manus in his, quæ superiori reseruantur, apponere prohibentur, vt supra diximus. 104

Secundò, Ecclesiam alteri subiectam ab eius subiectione sine causa liberare non possunt *cap. 2. de excess. Prælat. glos. verbo obuentiones in cap. ad audientiam, de Eccles. edific. glos. verbo pleno iure in cap. 1. 12. q. 2.* 105

Tertiò à multis grauaminibus Religiosorum cessare iubentur, quæ in Canonibus exprimuntur *cap. nimis 1. & 2. de excess. Prælat.* 106

Quartò, subditis suis interdicere non possunt, ne suis superioribus statum suarum Ecclesiarum denuntient *cap. quia plerumque, de Offic. Ordin. in 6.* 107

Quintò, quemquam excommunicare non possunt pro iniuria propria, nisi talis iniuria magis Ecclesiam quam se ipsos lædere videretur *cap. inter querelas, & c. Gutisfarius 23. quæst. 4.* vel nisi pro tuendis iuribus propriis contra potestatem temporalem, vbi alias temporalis defensio non sufficit, vide *cap. dilecto de sentent. excom. lib. 6.*

Sextò, exactiones, & talleas, & alia similia Clericis, aut Monachis imponere prohibentur, ne videantur in Ecclesia Dei exactores potius quam Pontifices, inquiunt Patres in Toletano Concil. relato in *cap. quia cognouimus x. q. 3.* & vide *cap. nulli Episcoporum cum seq. 16. q. 1. & cap. 1. de excess. Prælat. & cap. cum Apostolus §. prohibemus, de censib.*

Septimò, Episcopalia in aliena diœcesi exercere non possunt sine proprij Episcopi licentia, nec similiter alienos Clericos ordinare *cap. Episcopus ii 1. 7. q. 1. Conc. Trid. sess. 6. de reform. cap. fin. & sess. 13. etiam de reform. cap. 2.* de quo diximus *alleg. 6. & 8.*

Octauò, non possunt sibi successorem eligere *cap. 2. cum seqq. 8. q. 1.* de quo diximus supra *p. 1. tit. 1. cap. 3. à num. 39.*

Denique pleraque eis prohibentur absque sedis Apost. licentia, vt est Episcopatui renunciare *cap. nisi cum pridem, de renunc. & cap. 2. de transl. Episcop.* & infra dicemus *alleg. 115.* Religionem intrare, vt probabimus *alleg. 53. num. 23* longam peregrinationem arripere,

intel

Digitized by Google

intelligendo cum Soar.de Relig. tract. de voto lib.3.cap. 4. à num.4. Barthol.à S.Fauſto in theſauro Relig. lib.1. q.337. Sanch. in precepta decalogi tom. 1. lib. 4. cap. 25. num. 39. cum ſequentibus & metipſo in collect.ad cap.magna 7.de Vrbe num.11.

Electus autem Epiſcopus non poteſt ante confirmationem adminiſtrationi Eccleſiæ ſe immiſcere c. noſti, cap.tranſmiſſam,in fine,& cap.nihil,in fine, de elect. cap.anaſtaſia eod. tit. in 6. de qua confirmatione diximus,p.1.tit. 1. cap. 4. nec ante conſecrationem Epiſcopalia exercere, de qua eod.tit.1.cap.5.quia nec ante Epiſcopus nominatur,vnde ſi nomen non habet,nec habere officium poteſt,vt inquit Damaſus Pont. in cap.Cerepiſcopi, in fine, 68. diſtinct.

SVMMARIVM.

1 Clericatus ordo nobilitat, & eſt maior quacunque alia dignitate & honore ſeculari.
2 Sacerdotibus propter dignitatem Sacerdotalem, ſemper & vbique ſumma reuerentia debetur.
3 Sacerdotes perſonis illuſtribus comparantur.
4 Epiſcopatus culmen eſt omnium dignitatum, & num.12.
5 Epiſcopi Angelis præcellunt quatenus Eccleſiam regere ſcientia diuinitus communicata datum eſt.
6 Epiſcopi per ſuas diœceſes liberum habent poteſtatem, & tribunal ordinarium.
7 Matrimonialium cauſarum cognitio pertinet ad ſolos Epiſcopos.
8 Abſoluere ab omni cenſura legis non reſeruata pertinet ad Epiſcopos.
9 Diſpenſare poſſunt Epiſcopi quoties diſpenſandi facultas conceditur.
10 Epiſcopi appellantur nonnunquam Præſules, interdum Antiſtites & aliquando ſummi Sacerdotes.
11 Epiſcopatus dignitas eſt,& num.12.
13 Papa quare Epiſcopum ſe appellet.
14 Cap. qui Epiſcopatum 8.q.1.declaratur.
15 Epiſcopus dicitur à verbo Græco ἐπισκοπῶ, & ſignificat eum qui ſpeculatur & inſpicit.
16 Dignitatis appellatione in iuris, vel hominis diſpoſitione Epiſcopalis continetur, quando materia eſt fauorabilis.
17 Diſpenſatio ad omnes, ſeu quaſcunque dignitates, non extenditur ad Epiſcopalem propter eius excellentiam.
Epiſcopalis dignitas non venit ſub ampliſſimis verbis quorumcunque beneficiorum in odioſis,ibid.
18 Epiſcopatus eſt ordo à Sacerdotio diſtinctus.
19 Epiſcopatus eſt de per ſe, & ſeiunctim Sacramentum.
20 Epiſcopalis dignitas ius patriæ poteſtatis ſoluit.
21 Nobilitas filij non prodeſt patri.
22 Pater filium habens Epiſcopum ob eius dignitatem gaudet nobilitatis prærogatiua.
23 Epiſcopalis dignitas, eiuſque iuriſdictio conſiderata in generali,& in communi eſt inſtituta de iure Diuino.
24 Epiſcopatus dignitate qui præfulgere cupit, debet alicuius Academiæ,& Gymnaſij publ.ſuffragio,& auctoritate magiſter,aut Doctor,vel Licentiatus in ſacra Theologia, aut iure Canonico creari.
Illiteratus in Epiſcopum promotus ab Epiſcopatu eſt remouendus,ibid.
25 Examinantur ad Epiſcopatus munus exhibendi coram Sanctiſſimo in Curia, aut eius Nuntiis in partibus iuxta nouam Conſtitut.Clementis VIII.
26 Ætas 30. annorum requiritur in promouendo ad Epiſcopatum.
27 Francia in Regno idoneus ad Epiſcopatum indicatur qui in 27. conſtitutus anno reperitur.
28 Ætas 30. annorum ad Epiſcopatum requiſita debet eſſe completa.
29 Infans ſi conſecretur Epiſcopus recipit characterem.
Epiſcopus ante 30.annum conſecratus non ſit irregularis.ibid.
30 Canoniſta Theologo præferendus eſt in aſſequutione Epiſcopatus, ſi doctus & prudens ſit, & vbi hæreſes non pullulant.
31 Theologi præferuntur Canoniſtis in his, quæ pertinent ad forum conſcientiæ, in aliis vero pertinentibus ad forum iudiciale & cenſuras,ac pœnas Eccleſiaſticas Canoniſta Theologis præferri debent.
32 Epiſcopus ex legitimo matrimonio natus eſſe debet.
33 Legitimati per ſubſequens matrimonium ad Epiſcopatum habiles dicuntur.
34 Legitimatio quæ fit per ſubſequens matrimonium iuris fictione retrotrahitur ad tempus natiuitatis.
35 Declaratur tex.in cap. innotuit, de elect.
Cardinalatus ad celſitudinem legitimati per ſubſequens matrimonium non poſſunt aſcendere,ibid.
36 Ad Epiſcopatum promouendus in ſacro Ordine antea ſaltem ſex menſium ſpatium conſtitutus eſſe debet de iure Concil.Trid.
37 Promouendus ad Epiſcopatum in omnibus ſacris Ordinibus debet eſſe conſtitutus iuxta Bullam Gregorij XIV.
38 Epiſcopalis Ordinis collatio ante Sacerdotium valida eſt.
39 Conſecrationis munus Epiſcopi ſuſcipere tenentur infrà tres menſes.
40 Præfixum trimeſtre tempus exorditur à die confirmationis.
41 Declaratur text. in cap. Ordinationes il 1. §. tempus 75. diſtinct.
42 Epiſcoporum conſecratio die Dominica eſt facienda.
43 Declaratur tex.in cap.quod die 75.diſt.
44 Eccleſia eſt locus idoneus pro conſecratione Epiſcoporum, niſi conſuetudo aliud haberet.
45 Conſecratio Epiſcoporum à minori numero,quàm aliorum trium fieri minime debet.
46 Promotus ex diſpenſatione Papæ ad Sacerdotium die Dominica,non poteſt eadem die conſecrari Epiſcopus.

EPISCOPATVS AN SIT DIGNITAS & Ordo, & quæ in illius aſſequutione requirantur; & quot priuilegia habeant Epiſcopi.

Allegatio Prima.

SI Clericatus Ordo nobilitat, & eſt maior quacunque alia dignitate,& honore ſeculari cap.1.in fine 17.diſt.cap.quis dubitet 96.diſt.c.duo ſunt 12.q.1.cap.1. §.quia verò de ſacra Vnct.Tiraq. de nobilit.ca.9.num.4.Petr. Gregori.ſyntag. iuris lib.4.tit. 8.c.6.gloſ.5.Fulu. Pacian. de Probation.lib.2.c.34.num.5.Bellet.diſquiſit.clerical.p.1.tit.de diſciplina clericali §.1.an.1.Brunor.à Sole in locis communibus verbo clericus 1. Et ſacerdotibus propter dignitatem 2
Sacerdotalem ſemper, & vbique ſumma reuerentia debetur Farin.conſ.60.n.34.& perſonis illuſtribus æquiparantur, idem Farin.in praxi crimin.p.3.q.99.n.118. Quid 3
erit in Epiſcopis, quibus excellentiora debentur, vt dicit text.in cap.1.de priuileg.ibi,cui debent excellentiora, ea ratione quia Epiſcopatus culmen eſt omnium digni- 4
tatum c.venerabilis, de prabend. ibi ad culmina dignitatum, vbi omnes explicant, id eſt, ad Epiſcopatum, vt per gloſ.verbo dignitatum in c.2.eodem tit. in 6.cum ſimilibus,quibus exornant Caſſan. in catal. gloriæ mundi p.4. conſider.25. Paul.Fuſc.de viſitat.lib.1.c.2.num.12.

In Concil.igitur Trid. ſeſſ.25.de reformat.c.6.verſ.præter- 5
ea, præcipitur vt Epiſcopis vbique is honor tribuatur, qui eorum dignitati par eſt,& à Canonicis exemptis, vt ſcilicet eis in choro, & in Capitulo,in proceſſionibus, & aliis actibus publicis ſit prima ſedes & locus, & præcipua omnium rerum agendarum auctoritas. Vnde Innoc.III.in cap.ſolita de maior. & obed. grauiter reprehendit Conſtantinopolitanum Imper. eo quod eiuſdem

Digitized by Google

vrbis Patriarcham ad scabellum pedum suorum in parte sinistra sedere permitteret, late ostendēs quam dignoir sit potestas Ecclesiastica temporali, & seculares Principes,Ecclesiasticis submitti debere Principibus, quod & in multis sacrorū Canonum locis 96.*dist. per tot.*& Sanctorum Doctorum, sententiis comprobatur, specialiter ex *B.Gregor.& Gelas.in cap.quis dubitet, cum sqq.ead.dist.* vbi habetur Sacerdotes Christi Regum & Principum,& omnium fidelium Patres, & magistros censeri, & *Ioannes Papa in c. si Imperator ead. dist.* dicit Imperatorem Catholicum Filium Ecclesiæ,non Præsulem, & quod ad Religionē competit, discere ei cōuenit,nō docere, & post multa: Imperatores Christiani,inquit,subdere debent executiones suas Ecclesiasticis Præsulibus, non præferre; vnde in quolibet loco suæ iurisdictionis non exempto pro tribunali sedere, & iurisdictionem exercere posse ait tex. *in cap.cum Episcopus, de officio Ordin. in 6.* de quo late *alleg.* 80. & per suas diœceses liberam habere potestatem, & tribunal Ordinarium ex aliis comprobat *Cornel.de absolut.iuramenti part.3.qu.13. à num.9.* & Angelis præcellere quatenus Ecclesiam regere scientia diuinitus communicata datum est, obseruat *Thom. Boffi. de signis Ecclesiæ tom.2.lib.16.cap.9.* Nec dubium quin magna sit huius gradus excellentia, & profecto si Ordinem,& Ordinis potestatem spectemus, maior est Episcopus,quā Cardinalis:ille enim Sacerdotes consecrat, baptizatos confirmat, & alia huiusmodi facit,quæ Cardinalis non potest: idémque sentiendum si attendatur iurisdictio ferendi leges,puniendi,dispensandi,indulgendi,quæ nullatenus licent Cardinali,quoniam diœcesi caret *August. de Ancona de potest. Eccles. q. 102.art.2.Plut.de Cardin.c.3.*

6 Vnde nostri, & Theologi deducunt vulgare axioma, quòd Episcopi in suis diœcesibus omnia possunt, quæ potest Summus Pontifex in vniuerso Orbe exceptis specialiter reseruatis,argum.*tex.in cap.ad honorem,de auctoritat.& vsu pallij,& in cap.nouit.ad fin.de iudiciis, & post Sot.de Iustit.lib.10.q.1. artic.3.conclus.1.*& aliis locis, quæ commemorat *Henriq. in sum. libr.10. cap.35. §.2. in commento lit. D, Ludou.Gomez.in reg.c.1.n.33.de conflit.libr.6. Stephan.de Gaeta in repet.cap.ad limina 30. q.1. in princip. num.6.*intelligendo vt per *Dyonis. Paul. de vera quatuor Patriarchalium sedium erect.c.17.a num.54.*infinitos refert *Sanch.de Matrim.lib.1.disp.61.num.3.& lib.8.disp.9.num.* 3.quibus adde *Soar. tom.4.de Pœnit. disp.25. sect. 1. &* de
7 *legib.lib.6.c.14.n.6.* Ex quibus consequens fit Episcopos in sua diœcesi debere honorari ab Archiepiscopo,dum est in illa *Capr. decis.27.num.24.& 25. Aloys.Ricc.in praxi aurea resol.203. num.3. verf.* 8. Habent eadem priuilegia circa officium Inquisitionis, quæ habet Inquisitor delegatus,& maximè absentibus Inquisitoribus vel vbi illi non adsunt, *Pena in directo. Inquis.part. 3. schol. 112. Aloys. Ricc. dict.resol.203.num.4.verf.12.* Et ciuitas occidens suum Episcopum priuatur in posterum tali dignitate *c.ita nos 25.q.2.Cou.lib.2.vari c.8.in fine, Aloys.Ricc.d.*
8 *resol.203.num. 4. verf.* 13. Hinc pariter infertur Episcopos in suis Diœcesibus plenissimam exercere iurisdictionem puniendi quæcunque & omnia crimina, *cap.1. de officio ordin.* censuras proferre potest contra Sacerdotem, nisi iurisdictionem habeat, *cap.cum ab Ecclesiarum de officio ordin.* Indulgentias concedere, *cap.quod autem,c. cum ex eo,cap.pen. de Pœnit. & infra alleg.* 88. cognoscere de causis matrimonialibus inf.*alleg.*84.dispēsare in omnibus casibus minoribus adulterio,*c.at si clerici,§.de adulteriis, de iudic.* dispensare in irregularitatibus occultis. *Conc.Trid.sess.24.de reform.c.6.*Absoluere ab omni censura legis non reseruata *cap. nuper, de sententia excommun.* post *Nau. Couar. Vgolin.* & alios *Sayr. de censur. libr. 2.*
9 *cap.19.Soar.eodem tract.tom.5.disp.7.sect. 3.* ac demum dispensare quoties dispensandi facultas conceditur,vt notant omnes *in cap. at si clerici,§. de adulteriis, de iudiciis, & in capite dilectus de tempor. ordin. Cardin. Tusch. pract. concluf.tom.3.concl.276.Soar. de legib.lib.6.c.14.nu.3. &* 8. Ex quibus omnibus colligitur Episcopos, tam in potestate iurisdictionis, quam in potestate Ordinis Sacerdotibus, seu Presbyteris superiores esse: constat enim tam Ordinis, quam iurisdictionis potestatem competere Episcopis in suis diœcesibus; Sacerdotibus vero esse communem Ordinis potestatem cum Episcopis exceptis ordinandi, confirmandi, nonnullisque aliis ministeriis:ergo sit consequens manifestissimum quoad potestatem iurisdictionis Episcopos superiores esse Presbyteris, cum ex dictis constet hos nullam, illos plenā in suis diœcesibus habere iurisdictionem. Quoad potestatem Ordinis idem ostenditur, siquidem Sacramentum Confirmationis conficere, Ordines conferre, multáque alia Ordinis ministeria solis Episcopis fuere reseruata, & Presbyteris omnino denegantur: quare hanc veritatem multis docent *Cardin. Bellarm. tom. 1. controu.5.lib.1.cap.14. Petr.Soti de instit.Sacerd.vbi de Sacram.Ordinis sect.1.* & alij, quos plene refert *Henriq. in sum.lib.10.c.7.§.2.lit. L,* & de Fide definiuit *Concil.Trid. sess.23.cap.4.& can.6.& 7.* Non obstant illa, quibus impij hæretici hanc Episcoporum & Presbyterorum distinctionem & pulcherrimam Catholicæ Ecclesiæ hierarchiam conantur euertere, quem errorem iam olim excitauit Aërius, qui cum Episcopatum frustra,& impotenter ambiisset ab Ecclesia diuertit eam impugnans dignitatem, quam consequi non potuit: quem deinde errorem ex eadem causa permotus suscitauit Vuicleph, cum Episcopatum Vigorienſem impotenter appeteret, adducentes auctoritates *Pauli 1.ad Philip.*ibi,cum Episcopis & Diaconibus, quasi nomen Episcopis,pro Presbyteris ponatur; aliàs enim de Presbyteris quoque Paulus fecisset mentionem, & deinde quia in plurali numero dicit, Episcopis, qui tamen in eadem ciuitate plures esse non possunt, iuxta ea quæ notantur *in cap. quoniam de officio Ordin.*adducunt deinde *Paul. 1. ad Titum cap. 1.* ibi, constituas per ciuitates Presbyteros, & inferius, oportet enim Episcopum irreprehensibilem esse, &c. quasi illi, quos superius Presbyteri nomine significabat, iidem sint, atque illi quos modo Episcopos appellat. Denique expendunt auctoritatem Hieron. *in cap.legimus 93.dist.*& in *cap.olim.95. distinct.* vbi expresse inquit eosdem esse Episcopos, atque Prebyteros. In primis enim pro solutione difficultatum, quas supra ex locis Apostoli adduximus,aduertendum vniuersum clerum, omnésque Ordines ad duo primaria genera reuocari; Ad Sacerdotes scilicet,& ministros,quorum priores videlicet Sacerdotes, subdiuiduntur in maiores, & minores; posteriores vero, scilicet ministri in sex alias species, Diaconos, Subdiaconos, Acolitos, Lectores, Exorcistas, & Ostiarios, quibus nostri addunt Psalmistas, habetur *in cap.cleros 21. dist.* quamuis nomen Episcopi principalibus tantum Sacerdotibus tribui soleat, & nomen Diaconi principaliori tantum Ministro,vtrūque tamen suo modo aliis conuenit,nam etiam Presbyteri superintendunt populo. Volens igitur Paulus vniuersum populum salutare, seu magis Clerum,ne cogeretur singulos Ordines numerare, generatim id fecit, nomine Episcopi comprehendens omnes Sacerdotes, nomine Diaconi omnes ministros. Ad secundum ex Paulo ad Titum respondetur Paulum illis verbis vsum fuisse tanquam generalibus, non vero tanquam distinctis ex modo dicta ratione. Ad auctoritatem vero S. Hieronymi responsum est supra *p. 1. tit. 1. cap. 2. numero 26.*

Vnde omnibus Clericis, & cunctis etiam fidelibus Ecclesia præcipit, vt Episcopos suos diligant, eisque obedientiam debitam exhibeant, sic etenim docet Clemens Papa in *cap.Sacerdotes 2.quæst.*7.Sacerdotes,inquit, & reliqui Ecclesiæ ministri, omnesque plebes Episcopos

pos ſuos diligere debent, & eorum præceptis obedire, etiamſi ipſi aliter, quod abſit, agant, niſi in Fide errauerint, & B. Apoſtolus Petrus hortabatur dicens: Obedite præpoſitis veſtris, non ſolùm bonis, & modeſtis, ſed etiam diſcolis. Eũariſtus quoque Papa in *cap. ſicut vir, in fine 7. q. 1.* dicit Eccleſiam cum tanta reuerentia Epiſcopi ſui doctrinam ſuſcipere debere, eamque amare, & diligere, vt legatum Dei, & præconem veritatis; ſi quis autem Epiſcopo non obedierit, ſiue ſit Sacerdos, ſiue alius clericus, ſiue etiam Princeps Canonũ ſententia pronunciatur infamis, & à liminibus Eccleſiæ eſt reiiciendus, vt dicit idem *Clemens in cap. ſi autem 11. qu. 3.* excommunicandos eſſe dicit Anterus Papa. *in cap. Abſit eadem cauſa, & quæſt. ita* & in *cap. ſi quis, & in cap. omnes, de maior. & obed.* Nec poteſt ſubditus contra Prælatum ſuum præſcribere obedientiam, *cap. cum non liceat. de præſcript.* vbi in collect. plures Doctores citauimus.

10 Epiſcopi igitur multis nominibus appellantur, nonnunquam Præſules, interdum Antiſtites, aliquando ſummi Sacerdotes, vt per *text. in cap. cleros verſ. Epiſcopus, cum ſeqq. 21. diſt. cap. quod tranſlationem de tempor. ordinat. cap. 1. §. per fremitus in principio de ſacra Vnct.* tradunt, & explicant ſigillatim poſt alios, *Card. Bellar. tom. 1. de controuerſ. Chriſt. fidei lib. 3. de Rom. Pont. c. 24. & libr. 2. de Concil. auct. c. 1. ad fin. Azori. p. 2. lib. 3. cap. 22. q. 1. Henriq. in ſum. lib. 10. de Ordinis Sacramento cap. 32. num. 1. Durand. in rationali diuinorum lib. 2. cap. 21. à princ. vſque ad num. 5.* & quod Epiſcopi dicantur ſummi Sacerdotes nuncupatim tradunt *Ioſeph. Ludou. Peruſ. deciſ. 74. num. 11. Azor. inſtit. mor. p. 2. lib. 3. cap. 28. col. 299.* ita & Pontifices multoties nuncupantur, vt *in cap. Pontifices 7. quæſt. 1. cap. Maſſana de elect. d. cap. quod tranſlationem, cap. quia periculoſum ibi, Pontificalis officij, de ſentent. excomm. lib. 6.* Imo *Iſidor. in d. cap. cleros, verſ. Pontifex*, vocat eos maximos Pontifices, hoc eſt maximos Sacerdotes, *& in verſ. Presbyter*, addit eoſdem Pontificatus apicem habere, notant. *Gem. in c. 1. nu. 18. de conſtitut. lib. 6. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolu. 203. n. 2. Azor. d. q. 1. verſ. quæres etiam, Durand. nu. 3. vbi proximè*, cuius nominis deriuationem idem *Iſidor. in d. verſ. Pontifex* explicare videtur dum ait, vel dicitur, & quaſi via ſequentium, &c. quæ ethymologia ex eo declaratur, & confirmatur, quia ſiue ſequamur Quinti Mutij Sceuolæ ſententiam, qui à poſſe, & facere Pontifices dictos putauit, & quod illis poteſtas fuiſſet ſacrificandi, id eſt Sacra faciendi, *l. 2. ibi Pontificem dum Sacra facit. ff. de in ius vocando* (facere enim apud veteres ſacrificare eſt) ſequuntur multi, cum quibus *Alc. li. 2. Parerg. cap. 6.* indéque Pontificium dictum pro iure, & poteſtate aliquid faciendi. Siue ſequamur aliam eiuſdem nominis rationem, quæ *Marco Var.* placuit, de qua *nouiores in l. 2. §. Deinde ex his legibus ibi, apud collegium Pontificum erant*, vbi *Corraſ. num. 16. & 17. Cagnol. num. 96. ff. de origine Iuris, Lexicographi Iuris verbo Pontifices*, in vtroque ſenſu Epiſcopi rectè Pontifices appellantur, vel quod ſacra faciant *d. cap. cleros, verſ. Presbyter*, vel quia viam aliis conſtruant & oſtendant, exemplo vitæ, & doctrinæ, ex regula *text. in cap. inter cætera, de officio Ordin.* cum ſimilibus, tradit *Corraſ. lib. 3. miſcelan. cap. 22. nu. 6. &* 8. quo pacto declarandus erit text. in d. *cap. cleros, verſ. Pontifex ibi, quaſi via ſequentium*, intendit *Durand. d. lib. 2. cap. 11. num. 3.* Vocantur Principes Eccleſiæ *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolu. 203. num. 2.* dicuntur etiam perſonæ egregiæ, itaut ad eos domi mittatur pro iuramento accipiendo ſi quandoque in teſtem vocantur volentes *gl. in Lad egregias ff. de iureiur. Bald. in Auth. ſed Iudex C. de Epiſcopis & Clericis, Gambar. de officio & poteſt. Legati de latere lib. 2. tit. de variis Ordinariorum nomin. numer. 38.* Item dicũtur illuſtres ſecundum. *Bar. in l. omnes populi ff. de Iuſtit. & Gambar. citato loco nu. 39.* & comitari debent à ſuis Canonicis in publicis proceſſionibus, vt late probat *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 51.* & dicuntur habere paſtoralem curam, & dignitatis faſtigium *cap. ordinatos 59. diſt. c. moramur verſ. principatus diſt. 6. c. principatus 1. q. 1. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 203. nu. 2.*

Epiſcopatus, dignitas eſt, Epiſcopuſque dignitatis, & 11
poteſtatis nomen habet, non officij tantum, vt probant *text. in cap. 2. de officio delegati lib. 6. ibi, Pontificali dignitate, &c. & Clementina prima, ibi Pontificali, de renun. Clem. in pleriſque ibi, Pontificalis dignitas. de elect. Extrauag. 1. verſ. nos volentes, Ne Sede vacante, Ioannis 22.* cum multis aliis, ex quibus ita poſt *Ioan. And.* notant *Franch. & Dominic. in d. c. 2. num. 1. Azor. inſtit. moral. tom. 2. libr. 3. cap. 27. qu. 2. Henriq. in ſum. lib. 10. de Ordinis Sacramento cap. 32. num. 1.* Quinimo Epiſcopatum non tantum dignitatem; ſed 12
culmen eſſe dignitatum videtur probare tex. *in cap. pen. ibi, ad culmina dignitatum, de prebendis*, quem ad hoc notat *gloſ. verbo dignitatum in cap. 2. eodem tit. lib. ſexto*, & ſingularem dicit *Barbatia in cap. dilectus culum. pen. de officio legati*, & ad notabilem caſum applicat *Ripa lib. 2. reſponſorum cap. 16.* maioremque eſſe Ordinem quàm ſit in Eccleſia Dei aſſerit *gloſ. verbo Epiſcopum in proœmio libri ſexti, gloſ. verbo de Epiſcopis in cap. quia periculoſum de ſententia excommunicat. eodem lib. 6. Caſſan. in catlogo gloriæ mundi p. 4. conſider. 11. 25.* Inde afferentes rationem quare 13
Summus Pontifex ſe Epiſcopum appellet, at cæteros Epiſcopos vocet fratres; quaſi ſibi æquales, Cardinales verò & Reges filios, iuxta text. *in c. quam grauis 6. de crimine falſi*, tradunt *Felin. in proœmio Gregoriano, num. 1. Dec. in cap. cum venerabilis num. 2. de excep. Coſm. in pragmatica tit. de numero Cardinalium gloſ. Cardin ales.*

Neque obſtat *text. in cap. qui Epiſcopatum*, ibi, quia no- 14
men eſt operis, non honoris, & *cap. 8. q. 1.* ex quo nonnulli huius temporis hæretici contendunt Epiſcopi nomen ſolum eſſe functionis, muneris, ſeu officij, non verò poteſtatis, ſeu dignitatis, refert *Cardin. Bellarm. de controuerſ. Chriſtianæ fidei tom. 1. lib. 3. de Rom. Pontif. cap. 24. Azor. d. cap. 27. quæſt. 2.* Reſpondetur enim hæreticos manifeſtè decipi ex nominis ethymologia, quam ſolum voluit deſignare *D. Auguſt. in d. cap. qui Epiſcopatum*, nam etſi nomen, Epiſcopus, ſumptum à verbo Græco, Επι- 15
σκοπεω, quoad nominis ethymologiam ſignificet eum, qui ſpeculatur, & inſpicit, quaſi Epiſcopus in Eccleſia Dei ſpeculator ſit, & inſpiciens ſubditorum mores, *cap. Cleros, Epiſcopus 21. diſtinct. Azor. diſt. capit. 27. quæſt. 1. Durand. in rationali diuinorum lib. 2. cap. 11. num. 1. & 2.* Attamen reipſa ſicut olim apud Ethnicos nomen erat Magiſtratus & præfecturæ, nimirum Prætoris, ita & hodie ſumptum etiam eſt ad deſignandam poteſtatem, & dignitatem, & præfecturam, quæ eſt in Epiſcopo: ita, vt Epiſcopatus non ſit ſimplex officium prædicandi, & inſpiciendi ſubditorum vitas: ſed etiam vera dignitas, & præfectura Eccleſiaſtica, cum poteſtate & vi coactiua regendi eoſdem ſubditos in rebus ſpiritualibus, ac diuinis, & imperandi, ac puniendi, vt bene deducitur ex illo *D. Paul. 2. ad Corinth. cap. 13. ibi, ſecundum poteſtatem, quam dedit mihi Dominus, &c.* & ex aliis locis intendit vtrumque *text. in d. cap. 2. ibi, Pontificali dignitate, &c.* iuncto ibi, *Sacri officij, quod exercent, &c. cap. quia periculoſum, ibi, Pontificalis officij, de ſent. excommunicat. lib. 6.* & ex variis ſcripturæ teſtimoniis & ſimilitudine nominis, Rex, ex quo etiam hæretici arguebantur, oſtendit idem *Illuſtriſſ. Bellarm. d. cap. 24.* notant *Henriq. & Azor. dictis locis.*

Ex eo autem quod Epiſcopatus dignitas ſit, inferunt 16
DD. ſub appellatione dignitatis in Iuris, vel hominis diſpoſitione etiam Epiſcopalem venire, vt per *Dominic. & Franch. d. cap. 2. num. 1.* de quo tamen videri poteſt *gloſ. verbo dignitatum*, & ibi cõmuniter omnes, *in c. 2. de præbẽdis lib. 6. Simoner. de reſeruat. q. 11. per totam, Mandoſ. regula 32. Canoni. q. 15. Gambaran. de poteſtate legati lib. 2. num. 41. cum ſeqq. & lib. 7. à num. 222. Hoeda de incompatibilitate benefic. 1. cap. p. 24. num. 64.* qui magis communiter diſtin-

Digitized by Google

guunt inter materiam fauorabilem, & odiosam, ita vt in illa, non vero in ista sub appellatione dignitatis Episcopalis comprehendatur iuxta decisionem *text. in cap. dilectus, 12. de concess. prabenda, cap. Inquisitores 16.* & ibi *glos. verbo expresse, de Hæreticis lib. 6. cap. si compromissarius 37. verf. huiusmodi, de elect. lib. 6. cap. quia periculosum, de sentent. excommunicat. eodem lib. Mart. Anton. Genuen. in practicab. Eccles. quæst. 9. num. 3.* & ad dispensationes vide doctrinam *Abbat. in d. cap. dilectus num. 1. & in cap. cum* 17 *Vuinton. de elect.* vbi docet dispensationem etiam ad omnes, seu quascunque dignitates, non extendi ad Episcopalem, propter excellentiam, & culmen illius, ex regula *cap. 1. §. vltim. de filiis Presbyterorum lib. 6.* sequuntur *Peregrin. de fideicommissis art. 23. num. 8. Hoieda de incomp. benef. p. 2. cap. vltim. num. 77. Nicol. Garcia de beneficiis p. 1. cap. 6. num. 66.* Sic etiam Episcopi non ligantur suspensione, siue interdicto, nisi de illis mentio fiat *c. quia periculosum de sentent. excomm. lib. 6. Sayr. de Censuris lib. 1. cap. 8. num. 25. Bellet. disquisit. Cleric. p. 1. tit. de disciplina clericali §. 2. num. 47.* Nec etiam Episcopalis dignitas venit sub amplissimis verbis quorumcunque beneficiorum in odiosis *cap. 2.* vbi *glos. verbo dignitatum, de prabendis in 6. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 5. in princ. num. 36. Bellet. d. §. 2. num. 43.*

18 Sed an Episcopatus Ordo sit cõtrouertitur inter Theologos, & Canonistas. Theologi enim in Ecclesia septem tantum Ordines ponunt, quatuor videlicet minores, & tres maiores, & sic negant Episcopatum esse ordinem distinctum, sed eundem cum Sacerdotio, & per consecrationem in dignitate Episcopali recipere Episcopum non ordinem distinctum, vt est Sacramentum, sed potius distinctum officium, & nouam dignitatem ac præeminentiam exercendi ex officio plures Ecclesiasticas functiones, quas ex officio certum est nec simplices Sacerdotes, nec alios inferiores exercere posse: ita tenent ipsi *in 4. Sentent. distinct. 24. S. Thom. in addit. ad 3. p. quæst. 40. artic. 5. in corpore vbi Nugnus, Henriq. in sum. lib. 10. cap. 2. in princip. Molfes. in sum. moralis Theolog. tract. 2. cap. 1. num. 31. Homolon. de Bonis de humana vita statibus p. 1. cap. 20. in princip. Filliuc. tom. 1. tract. 9. num. 12. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 1. num. 3. Bonacina de Sacramentis disput. 8. quæst. vnic. punct. 1. num. 3.* Verior tamen est sententia Canonistarum, asserentium Episcopatum esse ordinem à Sacerdotio distinctum, vt probat expresse Tridentini locus (cui se nescire, nec posse bona fide respondere asserit Nauar. in loco infra citando) *sess. 23. de Sacram. Ordin. cap. 4.* ibi, Episcopos, qui in Apostolorum locis successerunt ad hunc Hierarchicum ordinem præcipuè pertinere, *tex. in cap. illud 77. distinct. & in cap. 1.* iuncta *glos. verb. à cap. 31. distinct.* & denique confirmatur optime ex eo quia Episcopi multo magis quàm alij inferiores ad sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum ordinantur: ipsi enim & Sacerdotium conferunt, ac Altaria, & vasa ad vsum eiusdem Sacramenti consecrãt, ex quibus ita ex nostris & Theologorum pluribus hanc sententiam defendunt in effectu *glos. verb. Episcopus in proœmio lib. 6. & glos. 2.* vbi *Doct. in cap. quoties 3. de purgat. canonic. Durand. in 4. distinct. 24. quæst. 6. &* ibi *Palud. quæst. 7. Vualdens. tom. 2. de Sacram. cap. 116. Nauar. in manuali cap. 22. num. 18. Petr. Sot. de institut. Sacerd. lect. 1. & 4. Vinald. in candelabro aureo tit. de Sacram. Ordinis num. 10. Emanuel. Sà verbo Ordo num. 7. Valent. tom. 4. disput. 9. quæst. 1. punct. 4. Martin. Fornar. cap. 1. de Ordine, Cardin. Bellarmin. de Sacramento Ordin. cap. 1. Vasq. p. 3. tom. 3. disput. 240. cap. 3. Conink. de Sacram. tom. 2. disput. 2. dub. 2. num. 9. Rendina in promptuario receptarum sentent. tit. 38. de Episcopis & Prælatis, num. 15. Campanil. in diuers. Iuris Canonici rub. 2. num. 7. Vasconcel. in harmonia rub. ad tit. de translatione Episcopi n. vlt. Franc. Leo in thesauro fori Eccl. p. 1. c. 4. n. 17.* quicquid aliter distinguat *Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 27. q. 3.*

An autem ordinatio Episcopalis vere, & propriè sit 19
Sacramentum; vide *Baldum. Iunium super opera controuersiarum Cardin. Bellarm. p. 2. lib. 6. cap. 3. verf. primum ergo,* post *Michaelem Medinam, Petr. Sot. Valent. & Vasq. tractat: Coninch. d. disp. 20. num. 43.* inter quos receptior tenet opinio Episcopatum esse de per se, & seiunctim Sacramentum, & vltra eos docent *Card. Bellarm. de Sacramentis lib. 1. cap. 5. & Gregor. de Valentia tom. 4. disput. 9. quæst. 1. puntlo 4. verf. secundo controuersum*, quos refert & sequitur *Campan. rub. 2. num. 7. ante verf. Episcopatum, Filliuc. d. tract. 9. n. 24.*

In honorem tantæ dignitatis multa priuilegia Episcopis conceduntur, & insingia plura, ac prærogatiuæ eis competunt de iure. Primò enim electus Episcopus eximitur à patria potestate ex lege Canonica *in c. per venerabilem, qui filij sint legitimi*, & lege Imper. *in auth. sed Episcopalis dignitas C. de Episcopis & cler. obseruant Cou. in cap. quia nos num. 5. de testam. Bernard. & Saltzed. regul. 235. Garc. Falcon. regul. 198. Cou. in memorabilib. verb. Episcopalis dignitas, Viui. tom. 2. com. opinion. lib. 8. tit. 29. de patria potestate num. 4. p. 403. Menoch. remed. 15. recuperanda num. 321. Ascan. de patria potestate cap. fin. num. 49. Pinel. in l. 1. p. 1. num. 42. C. de bonis matern. Gutier. in rep. t. §. sui num. 10. & 11. Inst. de hæret. qual. Valdes. ad Xuar. p. 2. pag. 62. Molin. de Iust. tract. 2. disp. 229. verf. 6. Rebell. de oblig. Iust. p. 2. lib. 1. q. 8. num. 6. verf. 8. Tho. Valas. tom. 1. alleg. 29. num. 79. Mart. de Iurisp. 4. cent. 1. casu. 27. num. 4.* Secundò in signum dignitatis Episcopalis, & spiritualis quoque Matrimonij cum Ecclesia sua annulum portare potest in digito, & Mitra seu infula, & aliis Episcopalibus ornamentis atque insigniis decoratur *c. clerici officia, de vita, & hone. cleric.* Tertiò in Altari in quo Episcopus Missam cantauit, nullus eadem die potest Missam celebrare *c. in altari de consec. dist. 2.* & infra aliqua dicemus *alleg. 24. in princip.* Possunt autem ipsi Episcopi cum Altari portatili vbique locorum, & extra Ecclesias celebrare, per se, vel per alium in præsentia sua *cap. fin. de priuileg. in 6.* quod an sublatum fuerit per *Concil. Trid. sess. 12. in decreto de obseruandis, & cuit. in sacrificio Missæ*, dicemus infra *alleg. 23. num. 5.* Et in suis diœcesibus populo solenniter benedicere *Clem. fin. de priuileg.* de quo aliqua notabimus *alleg. 27. à num. 63.* Audire diuina officia etiam tempore interdicti, & celebrare, & in sua præsentia facere celebrari *cap. quod nonnullis, de priuileg.* & possunt sibi quem volunt eligere Confessorem *cap. fin. de Pœnit. & remiss.* de quo tamen vide quæ dicemus infra *alleg. 25. obseruat. 2.* Quartò, habent Cathedratici exactionem, & canonicam portionem, & alia similia, quæ ad legem diœcesanã pertinere dicuntur, de quibus tractabimus *alleg. 86.* Quintò non potest Episcopus ad testimonium dicendum flagitari: nam, inquit *l. nec honore C. de Episcopis & cleric. & auth. de sanctiss. Episcopis §. nulli verò Iudicum*, & persona inhonoratur, & dignitas Sacerdotis excepta confunditur: quod si quandoque eius necessaria sit attestatio, non iureiurando, sed Euangeliis tantum coram positis testimonium eius est accipiẽdum *cap. testimonium cum seq. 11. q. 1.* Nec iurans in testimonio dicendo, aut de calumnia Euangelia tangit, sed tantum à longè manus eleuat versus illa *cap. fin. de iuram. calumn. glos. in d. cap. testimonium § item*, nisi cum iurat fidelitatem, aut in alio casu condito, quia tunc sacra tangit, vt in *cap. Ego, N. in fine, de iureiur.* non tamen creditur eius dicto de his quæ dicta, vel facta sunt coram eo sine probationibus *cap. fin. 6. q. 2.* Sextò, cuicumque licitum est iudicium Episcopi in quacumque causa eligere, & eius sententia non est retractanda, & testimonium ipsius tãtum est recipiendum, vt Theodosius Imp decreuit *in cap. quicumque cum seqq. 11. q. 1.* nisi de præiudicio famæ alterius ageretur, vt in *d. c. fin. 6. q. 2.* Hæc enim sic quoque intelliguntur cum sententia ab Episcopo secundum ius legitime fuerit prolata, dicit enim

enim Imper. illud veritatis auctoritate firmatum, illum incorruptum habeatur quod à ſacroſancto homine ſecundum ſcientiam mentis illibatæ fuerit prolatum, in *c. omnes, in fine cad. cauſa & quæſt.* Epiſcopi quoque tantum, vel alij in Eccleſiaſtica dignitate conſtituti conſeruatores Iudices dantur *cap. hac conſtitutione, de officio deleg. in 6.* Septimò, ſi Epiſcopi à quoquam rebus propriis ſpoliantur, vel à ſuis ſedibus eiiciantur, ſunt ſtatim in omnibus reſtituendi, & cuncta eis redintegranda, antequam vllum crimen obiici poſſit *cap. ſi quis ordinatus, cum ſeq. 92. diſt. Clem. vnic. de foro compet.* Nec ſunt Epiſcopatu priuandi propter quamcumque ægritudinem, au corporis infirmitatem *cap. 1. cum ſeqq. 7. q. 1.* Octauò, Epiſcopus poteſt aſſiſtere Inquiſitoribus in negotio Fidei, Alex. IV. Bulla 13. & habet eadem priuilegia circa officium Inquiſitionis, quæ habet Inquiſitor delegatus, & maximè abſentibus Inquiſitoribus, & vbi Inquiſitores non adſunt, Penia *in 3. p. direct. Inquiſit. ſchol. 112. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 203. verſ. duodecimo.* Nonò, Epiſcopi non citantur ad Curiam ab auditore Cameræ abſque mandato ſummi Pont. *Pius IV. Bulla 74. Aloyſ. Ricc. d. reſol. 203. num. 1.* Decimò, Epiſcopi præcedunt Prothonotarios etiamſi ſint de numero participantes tam in Vrbe quam extra *Pius II. Bulla 2. Aloyſ. Ricc. d. reſol. 203. verſ. ſexto.* Vndecimò, Epiſcopus in ſua diœceſi debet honorari ab Archiepiſcopo dum eſt in illa *Capic. deciſ. 17. num. 28. & 25. Aloyſ. Ricc. d. reſol. 203. num. 3. verſ. octauo.* Duodecimò, Epiſcopus poteſt eſſe Iudex in cauſa propria ſuæ Eccleſiæ, vt dicemus *alleg. 87. num. 6.* Decimotertiò, Ciuitas occidens ſuum Epiſcopum priuatur in poſterum tali dignitate *cap. ita nos 25. qu. 2. Cou. lib. 2. var. c. 8. in fine, Aloyſ. Ricc. d. reſol. 203. num. 4.* qui autem Epiſcopum perſonaliter offenderit, non poteſt niſi per Papam abſolui, quamuis ſit leuis iniuria, cum in aliis ex leui iniuria id alteri demandetur *cap. peruenit. de ſent. excom.*

21 Quamuis ſententia lata in fauorem filj in cauſa nobilitatis non profit patri, quia nobilitas deſcendit de maioribus ad deſcendentes, non autem aſcendit de filiis ad parentes, ordine retrogrado, vt deciſum refert *Io-*
22 *ſeph. Seſſe Aragonia deciſ. 4.* Dignitas tamen Epiſcopalis filij prodeſt patri, ita quòd parens filium habens Epiſcopum ob eius dignitatem gaudeat nobilitatis prærogatiua, vt non reputetur plebeius: ita *Gam. Luſitan. deciſ. 112.* vbi *Flores de Mena, bene Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 545. in 1. impreſ. & reſolut. 467. per totam in 2. impreſſ.* & faciunt quæ *Farinac. in praxi criminali p. 1. lib. 1. tit. 5. q. 41. num. 60.*

23 Epiſcopalis dignitas, eiuſque iuriſdictio conſiderata in generali, & in communi eſt inſtituta de Iure diuino, vt conſtat *ex D. Paulo ad Epheſ. 4. & 1. ad Corinth. 12.* quem poſt alios exponit *Suarez tom. 4. de Pœnit. p. 2. diſp. 25. ſect. 1. à num. 7.* & ex loco *Act. 20.* quem in idem adducit *Cardin. Bellarm. d. tom. 1. controuerſ. 3. generali lib. 4. cap. 25. Henriq. in ſum. lib. 6. cap. 5. num. 5.* Si vero iuriſdictio Epiſcopalis ſumatur in particulari, eſt inſtituta de iure humano *Soarez. dict. ſect. 1. num. 10. cum ſeqq.* iuncto *num. 3. Card. Bellarm. d. lib. 4. cap. 24. Valent. tom. 4. diſpenſ. 7. q. 10. punct. 2. pag. 2. col. 1. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 30. quæſt. 13. Camill. Borrellus d. tit. 6. à num. 1. Ludouic. Miranda de ordine iudiciario q. 2. art. 5.*

24 Ad cunctis formidandum Epiſcopale munus euehendum, ſingulari tum diuinarum, tum etiam humanarum rerum ſcientia ſunt commendandi, *cap. cum in cunctis, de elect.* Quamobrem is, qui dignitate Epiſcopatus præfulgere cupit, debet alicuius Academiæ & Gymnaſij publici ſuffragio, & auctoritate Magiſter, aut Doctor, vel Licentiatus in ſacra Theologia, aut in Iure Canonico creari: quòd ſi ad nullum litterarum gradum promotus ſit, ſufficit ſi alicuius Academię teſtimonio publico probetur idoneus ad alios docendos: ita diſponit *Sac. Conc. Trid. ſeſſ. 22. de reform. c. 2.* & tenent *Menoch. de arbitrar. caſu. 425. num. 35. Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 16. §. 2. in comment. littera B, & cap. 33. §. 2. & lib. 14. cap. 9. §. 1. verſ. gradus, Petr. Alphonſ. de Vaſconc. in harmonia rubricar. Iuris Canonici de ætate & qualitate num. 4. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 28. quæſt. 9. col. 306. & lib. 6. cap. 6. quæſt. 1. col. 683. Leſſ. de Iuſtit. lib. 2. cap. 34. dub. 24. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloſ. 4. num. 67. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. num. 171.* plures alios refert *Cened. ad Decretum collect. 51. num. 4. in fin. Campanil. in diuer. Iuris Canon. rub. 3. cap. 4. num. 1. cum ſeqq. Bellet. deſquiſit. clericalt. p. 1. tit. de clericali diſcipl. §. 4. à num. 33. Homolon. de Bonis ab examine Eccleſiaſtico p. 1. tract. 1. c. 9. q. 52.* vbi *q. 53.* an ignarus promotus ad Epiſcopatum ſit tutus in conſcientia, & collatio valeat, quorum plures refero *Ego ipſe in collect. ad cap. cum in cunctis num. 20. de elect. Molfeſ. in ſum. Theologiæ Moralis tract. 2. c. 13. num. 6.* Hodie cum priui- 25
legium Doctoratus non faciat Doctorem, ſed requiratur doctrina, Clemens VIII. ſtatuit, vt non ſolum habentes priuilegium, ſed docti viri ad Cathedrales aſſumantur, quoad Epiſcopatus in Italia ſumendi in Vrbe coram ipſo, & Sacra Congr. Illuſtriſſimorum Cardin. aliorumque grauium, & peritorum Prælatorum, & Virorum. In Gallia vero, & Hiſpania coram S. R. E. Cardin. Legatis ibi exiſtentibus, & Legatis deficientibus coram S. Sedis Apoſtolicæ Nunciis, Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, de ſpeciali Papæ mandato, aſſiſtentibus aliis Prælatis, ac peritis Viris vt huiuſmodi negotij grauitas requirit, ſe examini ſubiiciant, qui approbati, & non aliàs ad Eccleſiæ regimina admittantur, referunt *Franc. Leo. in Theſau. fori Eccleſiaſtici pag. 1. cap. 3. num. 10. & 11. Campan. d. cap. 4. num. 4.* idiomate noſtro vulgari ſolemus dicere Prelado ſem letras, Nao ſem leme, Relogio ſem pezos, Galinha ſem azas, latinè Prælatus ſine litteris, Nauis ſine clauo, Horologium ſine æquilibriis, Gallina ſine alis. Nam ſi omninò illiteratus in Epiſcopum promoueretur, ſanè ab Epiſcopatu amouendus eſſet, quemadmodum amotus fuit Epiſcopus Calinen. *ab Honorio III.* de quo *in cap. fin. de ætate, & qualitate*, toleraretur tamen ſi ex longo vſu & rerum experiętia ſciat rectè exercere omnia ad Epiſcopatum neceſſaria, vel ſi charitatis perfectio ſcientiæ defectum ſuppleat, vt per *Hoiedam de incomp. benef. p. 1. cap. 24. numer. 32. & 33. Maiol. de irreg. cap. 32. numer. 4. & 10.*

Ad Epiſcopatus culmen ex Conc. Agathenſi *c. 16. &* 26
17. nemo promoueri poteſt ante annũ trigeſimũ, habetur *in c. quicumque 77. diſt.* Poſtmodum vero ex conſtit. *Alexandri III.* in Concil. Lateranenſi ſuperadditum fuit vt exegerit 30. *in cap. cum in cunctis de elect.* ita *Coſmus in pragmatic. ſanction. tit. de elect. c. Sicut §. deinde verbo legit. pag. 99. verſa, Menoch. de arbitr. caſ. 427. num. 24. Rebuff. tract. de pacificis poſſeſſoribus num. 184. Armend. in additionibus ad recopil. legum Nauarræ ad lib. 1. tit. 2. l. 1. de ætatibus num. 18. Franc. Leo d. c. 3. num. 7. Henriq. in ſum. lib. 11. cap. 19. §. 5. & lib. 14. c. 9. in princ. verſ. ad Epiſcopatum, Azar. inſtitut. moral. pag. 2. lib. 6. cap. 5. in princip. Gutier. canon. lib. 1. cap. 28. num. 39. Ludouic. Miranda de ordin. iudic. q. 4. art. 2. concl. 3. Leſſ. de Iuſtit. tit. 2. cap. 34. dub. 20. num. 103. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. num. 163. verſ. 1. Vinian. in praxi Iuris patronatus p. 2. lib. 6. cap. 7. num. 4. Maſſobr. in ſua praxi habendi concurſum reg. 10. dub. 11. à num. 19. Molfeſ. in ſum. Theologiæ Moralis tract. 2. c. 11. num. 4. & 5. Filliuc. tom. 3. tract. 41. c. 5. num. 32. Campanil. in diuerſ. Iuris Canonici rub. 7. cap. 3. num. 3. & rub. 7. cap. 6. num. 44.* vbi ex *Rebuff. d. tract. de pacificis poſſeſſoribus num. 184.* aſſerit in Regno Franciæ (quod in omnibus Gallicanis Epiſcopatibus non habe- 27
re locum credit) idoneum ad Epiſcopatum iudicari, qui in vigeſimo ſeptimo conſtitutus anno reperitur, ita

commonentibus concordatis inter Leonem X. & Gal-
28 liæ Regem. Itaque non amplius ſatis eſt attigiſſe prædictos triginta annos niſi expleuiſſe pateat, ex *Rebuff. in praxi beneficiali rub. requiſita ad collationem bonam numer. 37. & d. tract. de pacific. poſſeſſorib. numer.* 184. licet *gloſ. in cap. vnico, verſ. compleuerint, de ætate & qualitate in* 6. dixerit Epiſcopum eſſe poſſe qui trigeſimum ingreſſus eſt annum, ad id ducta auctoritate *d. cap. cum in cunctis*, cuius quidem verbum exegerit, non perpendiſſe inſinuat, quòd ſine dubio perfectum indicat tempus, idque tandem Conſtitutione ſua *Gregorius XIV. pub.* 15. *Martij* 1591. expreſſis declarauit verbis, ibi, *annum trigeſimum expleuiſſe.*

29 Impubes autem ſi conſecraretur Epiſcopus, nihil ageret ex *D. Thom. ad 3. p. ſum. quæſt. 39. art. 2. Henriq. in ſum. lib. 1. cap. 21. §. 4. & lib. 10. cap. 14. §. 3.* eo quod in Epiſcopatu conferatur poteſtas vera circa Corpus myſticum Chriſti & conſequenter requiratur actus ipſius ſuſcipientis talem poteſtatem. Contrarium tamen reſoluit *Bonacina de Sacram. diſp. 8. q. vni. p. 5. num. 5.* ex eo quia multi ſunt Epiſcopi titulares, qui nullam habent curam animarum, aut Eccleſiæ adminiſtrationem, vnde ſi Epiſcopus ante annum trigeſimum conſecretur, non fieret irregularis, ex citatis per *Soar. tom. 5. diſp. 31. ſect. 1. n. 29. Campan. rub. 7. c. 4. num. 17.*

30 Adderem ſupradictis de ſcientia Epiſcopi, quòd in aſſecutione Epiſcopatus Canoniſta Theologo præferendus eſt, ſi doctus & prudens ſit, habeatque quamdam Theologiæ peritiã, præcipuè vbi hæreſes non pullulant, ita *Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 33. §. 2. in com. littera E. Azor. inſt. moral. p. 2. lib. 3. cap. 28. q. 10. Fr. Eman. quæſt. regularium tom. 1. quæſt. 11. cap. 4. Bobadil. in ſua politica lib. 1. cap. 6. num. 14.* plures refert Cenedo *ad decretum collect. 51. num. 5.*

31 In his autem quæ pertinent ad forum conſcientiæ, Theologos præferri Canoniſtis, in aliis vero pertinentibus ad forum iudiciale, & cenſuras ac pœnas eccleſiaſticas Canoniſtas Theologis præferri debere reſoluũt *Menoch. de præſump. lib. 2. præſ. 71. num. 49. Fr. Eman. d. art. 4 Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 2. cap. 17. q. 3. & p. 3. lib. 1. cap. 3. q. 4.*

32 Requiritur deinde vt Epiſcopus legitimo ſit Matrimonio natus, vt decidit *Concil. Trid. ſeſſ. de reform. cap. 1.* illegitimum namque ſine Papæ ſpeciali diſpenſatione (quam vix ad Epiſcopatus obtinendos concedit) inhabilem eſſe vt ad Epiſcopatum aſſumatur, probant textus *in cap. cum Vuitonem Eccleſia, de elect. gloſ. in cap. grandi, verb. legitimo, de ſupplenda negligentia Prælator. libr. 6. Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici p. 1. capit. 3. numero* 8.

33 Legitimatos vero per ſubſequens matrimonium ad Epiſcopatus abſque aliqua diſpenſatione promoueri poſſe argum. *tex. in cap. tanta, qui filij ſint legitimi*, tenent *Peregrin. de fideicom. art. 24. num. 12. Couar. de ſponſalib. p. 2. cap. 8. §. 2. num. 24. Menoch. conſ. 16. num. 5. & 17. & conſ. 799. num. 12. Soar. tom. 5. de cenſur. diſp. 50. ſect. 5. à num. 10. Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina cleric. §. 2. nu. 18. Azor. inſtit. moral. p. 3. lib. 2. cap. 14. q. 14. Campan. in diuerſ. Iuris Canonici rub. 11. cap. 13. n. 127. Baſil. Pont. de Matrim. liq. 1. cap. 11. num. 5. Sanctarel. vari. reſol. q. 42. num. 18. Ego ipſe in collect. ad cap. tanta num. 14. qui filij ſint leg.* me citato in hoc loco *Homolon. de examine Eccleſiaſtica tract. 12. c. 3. q. 11. ſuppoſ. 4.*

Neque obſtat argumentum ex quo contrarium tenuit *Raymund.* quem refert *Abb. in cap. ad extirpanda in fine, de filiis Presbyter.* & ſequitur *Maiol. de irregularit. lib. 1. cap. 4. n. 13.* ſcilicet ex text. *in d. cap. cum in cunctis, in princip. de elect.* vbi requiritur, vt quis ſiat Epiſcopus, quòd ex legitimo matrimonio natus ſit: Nam ex *d. cap. tanta, in princip.* ibi, poſt contractum Matrimonium le-
34 gitimi habeantur, iunctis verbis præcedentibus, non tant Doctores communiter legitimationem, quæ fit per ſubſequens matrimonium, Iuris fictione retrotrahi ad tempus natiuitatis, ita vt qui ante a illegitimè nati ſunt per Matrimonium poſteà ſubſequutum non ſolum ex tunc legitimi fiant, ſed ante & tempore natiuitatis habeantur legitimi, vt notant *Anton. num. 2. & 4. Card. num. 2. Abb. 7. Anchar. 10. in d. cap. tanta* idem *Anchar. conſil. 223. Deci. in d. cap. cum in cunctis, nu. 11. de elect.* quòd ex Legiſtis docuit *Bart. in l. 2. num. 10. ff. de vulgari*, quos refert *Tiraquel. de primogen. q. 34. num. 34.* & poſt *Fortun. Garciam in §. & quid ſi tantum num. 174. tenent Couar. de ſponſalibus p. 2. cap. 8. §. 20. num. 26. Mantica de coniect. vltim. voluntat. lib. 11. tit. 12. num. 18. Roland. à Valle conſ. 10. n. 14. volum. 2. Surd. conſil. 309. n. 14. Campanil. d. num. 127. Bellet. d. §. 3. num. 20.*

Magis fortaſſe obſtat text. *in c. innotuit, de elect.* ex 35
quo conſtat M. de quo ibi, ſuſceptum fuiſſe ex ſoluto & ſoluta, & ex integra, textus apparet poſt quadriennium inter parentes matrimonium fuiſſe ſubſequutum, vt refert *Anton. Auguſt. collect. 3. ad Decret. Tit 6. cap. 5.* & colligi videtur ex corpore Iuris Canonici ſine gloſſis Venetiis, & alibi impreſſo poſt annũ 1587. vbi poſt illa verba, quaſi furtim, legitur, quo facto cum ipſa infra quadriennium à natiuitate ipſius matrimonium contraxit: Sed reſpondebis ea verba, in Greg. IX. compilatione non reperiri; ex antiqua vero fidem non facere, iuxta eiuſdem Greg. proœmium, nec originalia, quæ referuntur inter ſe conſonant, nam apud *Anton. Auguſt.* legitur, & ipſam infra quadriennium à natiuitate ipſius Matrimonium contraxit, quæ grammatica vitioſa eſt, & legendum videbatur, hæc ipſa, & tunc nihil nobiſcum pugnat, non enim concludit eam contraxiſſe matrimonium cum milite, ex quo M. filium ſuſceperat; in integra vero appoſita in corpore Iuris Canonici legitur cum qua poſtea Matrimonium contraxit, quæ ſi vera eſſet noſtram reſolutionem deſtrueret: Sed non probatur vnde ſumpta fuerit, & videtur cum verbis præcedentibus, quæ in textu remanſerunt, ex diametro pugnare, ibi, idem quoque M. adiicit quod nunquam pater eius habuit vxorẽ: vnde fit ea verba omiſſa fuiſſe in noſtra compilatione, quia à parte allegabantur: Sed tamen minime ſunt probata. Potuit enim Pontifex in deciſione ea commemorare ad diſpenſationem petitam iuſtificandam inter alias cauſas, quas adduxit: Veroſimilior eſt littera *Anton. Auguſt.* ii, ipſa, legas, non ipſam, quia conſonat verbis verſiculi præced. & noſtram reſolutionem non offendit. Ad Cardinalatus tamen celſitudinem filij legitimati per ſubſequens matrimonium non poſſe aſcendere ſtatuit *Sixtus V. in ſua conſtit. 50. qua incip. poſtquam*, de qua *Sayr. de cenſur. lib. 6. c. 10. num. 13. & 14. Bellet. d. §. 3. num. 12. Henriq. lib. 11. cap. 20. num. 1.*

Oportet etiam promouendum ad Epiſcopatum in 36
ſacro Ordine antea ſaltem ſex menſium ſpatio conſtitutum fuiſſe ex *Concil. Trid. ſeſſ. 22 de reform. cap. 2.* tradunt *Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 1. cap. 3. num. 9. Camp. in diuerſ. Iuris Canon. rub. 7. cap. 6. num. 45.* Sed per Bullam 37
Gregorij XIV. publicatam 15. *Maij* 1590. cum plurali numero vtatur, ſicuti etiam vtitur *tex. in cap. à multis, de ætate & qualit.* oporteret omnibus Sacris initiatum fuiſſe ante ſex menſes, quemadmodum, & ante Concilium diſpoſuerat *tex. in cap. Oſius 61. diſt.* ibi; ſed non eligitur aliquis, niſi in ſacris Ordinibus conſtitutus, ita *Camp. d. tract. rub. 11. cap. 7. n. 8.*

Si vero Sacerdotium non præceſſerit, valida tamen 38
erit Ordinis Epiſcopalis collatio, etenim præpoſteratio in collatione Ordinum non vitiat, licet executionem impediat, ita poſt *Ioan. And. Anchar.* & alios *Rendina in prompt. recept. ſent. rub. 38. num. 6. Fornar. de Sacram. Ordinis num. 5. cap. 6. Campan. d. tract. rub. 10. cap. vnic. num. 3. poſt gloſ. & Doctores in cap. ſolicitudo 52. diſt.* quamuis contra-

rium

rium, imo Epiſcopalem Ordinem non ſuſcipere, qui Sacerdotio caret, teneant *gloſ.fin. in cap.vnic.de clerico per ſaltum promoto, D. Thom. in 4.ſent diſt.24.Borg. de irregul. p. 5. d. rub. de clerico per ſaltum prom. num. 3. Silueſt. verbo Ordo 2.num.1. Em.Sa cod.ver.n.25. Maiol.de irre. lib.4.cap. 12.num.3. Henriq.in ſum. lib.10.cap.7.§.1. Azor.p.2.lib.3. c.30.q.9. Salzed. ad Bern.c.24.addit.1.*

39 Deinde conſecrationis munus Epiſcopi ſuſcipere tenentur infra tres menſes ſub pœna amiſſionis fructuum, & negligentes per alios tres menſes Eccleſiis ſunt ipſo iure priuati, *cap. quoniam 75. diſt. cap. quoniam* 100. *diſt. Concil.Trid.ſeſſ.23.de reformat.c.2.* de quo *Nauar. in man.c.25.n.118. verſ.8. Bertachin.de Epiſcopo tractat.2. lib.3.q.1.fol.82. Rendina in prompt. recept ſent. tit.38. n.13. Iacob.de Graffis in aureis deciſ. p.1. lib.2. cap. 97. num.52. Zerola in praxi Epiſcop. p. 1. verbo conſecratio Prælatorum pag.89. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſ. p.1. cap.3. num. 22. Cardin.Tuſc.pract.concluſ.tom.2.lit. C, concluſ.743. Gonzal. ad reg.8.Cancel.gloſ.24. num. 141. Reginald. in praxi fori pœnit. lib.32.tract.2.num.58. Campan.in diuerſorio Iuris Canonici rub.6. cap.6. num. 9. Ugolin.de officio Epiſcopi cap.2. in princ.à num.2. Galgan. de Iure publico l.3.tit.108. Soar. de legib. lib.5. cap.8. num.13. Vaſq. in opuſculo de beneſic. c. 3. §.3. num. 27. Molfeſ. in ſum. Moralis Theologiæ*

40 *tract.6. c.7. num.47.* Illudque trimeſtre tempus exordi-
tur à die confirmationis, iuxta *gloſ.in c. cum in cunctis §. cum vero, verſ.tempore, de elect. &* reſoluta per *Flamin. de*

41 *reſignat.lib.7.q.1.num. 92.* Nec obſtat tex. *in cap. Ordinationes il 1. §. tempus 75.diſt.* dum præcipit ne conſecratio vltra tres menſes poſt electionem protrahatur, quia intelligitur de electione confirmata' iuxta ea, quæ ibi tradunt *Archid. & Gemin.* aut de electione Papæ, cuius prouiſio, electionis & confirmationis locum habet, vt *per Abb. in d. cap. cum in cunctis §. cum vero num.3. & in cap.eam te num. 3. de reſcriptis, & in cap. noſti numer.4. de elect. Franciſ.Marc.Delphin.deciſ.1394.n.3.& deciſ. 1395. etiam num.3.*

42 Conſecrationi Epiſcoporum Canones conſtituerunt peculiare tempus, ſcilicet diem Dominicam, *c.ap.qui in*

43 *aliquo 51. diſt.* Nec obſtat *cap.quod die 75. diſt.* dum præcipit benedictionem conſecrandis non niſi in die Dominica Reſurrectionis tribui, quia reſpondetur quod Dominicam diem ob venerabilem Reſurrectionem Domini Noſtri Ieſu Chriſti non ſolum in Paſchate celebramus, verum etiam per ſingulas hebdomadas ipſius diei imaginem frequentamus, *cap. ſabbato, de conſecrat. diſt.* 3. & propterea viſum eſt Dominicam celebrari in memoriam continuam Paſchæ *Henriq.in ſum.lib.9.c.25. §.1. in commento lit.D.*

44 Locus autem idoneus pro illorum conſecratione eſt Eccleſia, quam Metropolitano placet eligere *c. fin. 51, diſt.Concil. Trid. d. cap. 2.* niſi conſuetudo probata aliud haberet in vſu *Silueſt. verbo conſecratio 1. num. 3. Henriq. in ſum.lib.10.cap. 23. §.5. in princip. Leſſi. de iuſtit. lib. 2. cap.34.num. 105. Vgolin. de officio Epiſcopi cap. 2. in prine. num.4.*

45 Hæc tamen conſecratio à minori numero quam triũ Epſcoporum fieri minime debet *cap. Archiepiſcopus, de tempor. ordin. cap.1.64.diſt. Henriq. d. lib. 10. cap. 24. §. 1. Pan.Comitol.reſponſ. moral.lib.1.q.48. num.13. Marc. Anton.Genuenſ. in praxi curia Archiep.Neapol.cap.70.num.26. vbi num.27.* reſoluit etiam per tex *in d. cap. Archiepiſcopus* vocatos ſuffraganeos ab Archiepiſcopo pro conſe-

46 cratione alterius ſuffraganei teneri accedere. Aduerte quod promotus ex diſpenſatione Papali ad Sacerdotium in die Dominica, non poteſt eadem die conſecrari Epiſcopus per *Innoc. in cap. litteras de tempor. ordinat.* exploſa contraria gloſſæ ſententia *verbo ſabbati in fin. in c. quod à Patribus 75. diſt.* reſoluit *Campan. in diuerſorio Iuris Canon.rub.6.cap.4. num.5.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur, qui de Sacramento Ordinis ſcripſerunt.*
2 *Ordinis Sacramentum à Chriſto Domino inſtitutum.*
3 *Ordinis Sacramentum gratiam confert, vt reliqua Sacramenta.*
4 *Characterem imprimit ſicut Baptiſmus, & Confirmatio.*
5 *Ordinatus abſoluta coactione compulſus non recipit characterem.*
6 *Ordinatus conditionali adductus coactione, permittens ſibi Ordines conferri, characterem recipit.*
7 *Excommunicatus ſi ordinetur characterem recipit.*
8 *Ordinis Sacramentum nequit accipere, qui aqua Baptiſmi regeneratus non fuerit.*
9 *Baptizatum ſe credens cum re vera non fuerat, ſi Ordines procurauerit an eos recipiat, Chriſtiue corpus celebrando conficiat? & num.10.*
11 *Inhabilitas procedens de Iure diuino ſuppleri non poteſt.*
12 *Abſolutio Sacramentalis præſtita à non Sacerdote, qui tamen communiter pro Sacerdote habebatur, nulla eſt.*
13 *Abſolutio ſacramentalis etiam in mortis articulo à non Sacerdote valide præſtari non poteſt, etiamſi deſit Sacerdos.*
14 *Ordinis Sacramentum non confirmato dari prohibet Concil.Trid.procedit tamen de neceſſitate præcepti, non de neceſſitate Sacramenti.*
15 *Ordinis Sacramentum recipiens non præmiſſa Confirmatione extra negligentiam & cura contemptum, non peccat mortaliter, nec aliquam incurrit irregularitatem.*
16 *Gradus, quos continet Ordo, ſunt nouem ſecundum Canoniſtas.*
17 *Clericum prima tonſura percutiens incurrit excommunicationem can.ſi quis ſuadente 17.q.4.*
18 *Prima tonſura propriè Ordo non dicitur, ſicut reliqui.*
19 *Ordines ſinguli an ſint Sacramenta, oſtenditur & num. 20. & 21.*
22 *Ordines Sacri qui, & quare ſic dicantur.*
23 *Ordines minores quare ſacri non dicantur.*
24 *Ordines maiores, & minores in quibus differant, oſtenditur.*

EPISCOPVS CIRCA ORDINIS SAcramentum in communi quæ conſiderare debeat.

ALLEGATIO II.

DE Sacramento Ordinis, eiuſque materia agunt 1 *Theologi in 4. diſt. 24.* vbi *D. Thom. Sot. Durand. Bonau. Palud.Richard.* & alij, ac ſummiſtæ verbo *Ordo*, & ex modernis *Barthol. à Ledeſma in ſum. de Sacramen.* vbi *de ſacramento Ordinis, Vinald.in candelabro aureo tit.de ſacramento Ordinis, Martin. Fornarius de ordine, praxi Zerola in Epiſc. p.1.& 2. verbo Ordo, Henriq.in ſum. p.2. lib. 10. de Ordinis ſacramento, Stephan. Quaranta in ſumma Bullary verbo Ordo, Cardin.Tuſch.practic. concluſ. lit.O, concluſ.189. Petr.de Ledeſma in ſum.p.1.vbi de ſacramẽto Ordinis, Vaſquez. in 3. parte D. Thomæ tom. 3. diſp. 255. cum ſeqq. Valentia tom. 4. diſp.9. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib.30. Aegid.de Coninch.de Sacramentis & Cenſuris tom. 2. diſp. 20. Balduin. Inno. ſuper opera controuerſ. Bellarm. p.2. lib.5. cap.3. & 4. Bonacina de Sacramen. diſp. 8. Piareg. in praxi noua Epiſcop.p. 1. cap.1. de conferendis Ordinibus,* vnum pro omnibus ſtudioſo commendo lectori Reuerendiſſ. ſcilicet *D. Hieronymum Campanilli Epiſcopum Laquedonenſem*, qui in laborioſo, ac doctiſſimo opere ſuo, quod inſcripſit, *Diuerſorium iuris Canonici*, omnia ad Ordines, beneficiaque pertinentia ſubtiliter, & cle

& eleganter melius quàm omnes tractauit *Miranda in manuali Prælatorum p. 1. queſt. 38. cum ſeq. Fernandez in examine Theologiæ moralis p. 3. cap. 11. Vgolin. de officio, & poteſt. Epiſcopi cap. 26. Vincent. Filliuc. queſt. moralium tract. 9.*

2 Ordinis ſacramentum fuit inſtitutum à Chriſto Domino Saluatore noſtro, vt de Fide definiunt, *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de ſacram. Ordinis cap. 1. tradunt Sayro de Sacramentis in genere lib. 2. q. 3. artic. 1. verſ. de Sacram. Ordinis, Victoria de Sacramentis num. 226. Henriq. in ſum. libr. 10. in proœm. §. 2. litera M, & c. 3. num. 6. praxis noua Epiſcopalis p. 1. cap. 1. de conferendis Ordinibus num. 1. pag. 25. Valent. tom. 4. diſp. 9. q. 1. punct. 4. Vaſq. tom. 3. diſp. 239. Valerius Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. à num. 3. Coninch. de Sacram. & cenſur. tom. 1. q. 83. num. 106. Bonacina de Sacram. diſput. 8. quæſt. vnica punct. 1. num. 7. Filliuc. tom. 1. tract. 9. caput. 1. numer. 3.* Inſtitutum eſt autem Ordinis Sacramentum præcipuè propter Sacerdotium: ſacrificium enim & Sacramentum ita Dei ordinatione coniuncta ſunt, vt vtrumque in omni lege ſemper extiterit *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de Sacram. Ordinis cap. 1.* Vnde Chriſtus Dominus in nouo Teſtamento cum Euchariſtiæ ſacrificio etiam Sacerdotium inſtituit, quando Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus poteſtatem tradidit conſecrandi Corpus, & ſanguinem ſuum, necnon & peccata dimittendi, ac retinendi. Cum autem diuina res ſit tanti Sacerdotij miniſterium, vt inquit *Concil. Trid. d. cap. 2.* conſentaneum fuit quo dignius ac maiori cum veneratione exerceri poſſet, vt in Eccleſia plures & diuerſi eſſent miniſtrorum Ordines, qui Sacerdotio ex officio deſeruirent, ita videlicet diſtincti, vt qui iam clericali Tonſura inſigniti eſſent per minores ad maiores aſcenderent. Hinc namque Diaconorum, & aliorum miniſtrorum exorta ſunt nomina, de quorum officiis ac miniſterio infra tractabimus *allег. 11.* & Dionyſius Papa in epiſt. ad Seuerum Epiſcopum, relatus *in cap. fin. 89. diſt.* licet Gregorio, & Bonifacio adſcribatur, inquit ad hoc diuina diſpenſatione conſtitutum eſſe gradus diuerſos, & Ordines eſſe diſtinctos, vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, ac potiores minoribus dilectionem impenderent, vna concordiæ fieret ex diuerſitate contentio, & recte officiorum generaretur adminiſtratio ſingulorum; neque vniuerſitas alia poterat ratione ſubſiſtere, niſi huiuſmodi magnus eam differentiæ Ordo ſeruaret, ſicut in cæleſti Angelorum militia aduertere poſſamus. Hæc ille: Si quis enim (inquit *Concil. Trid. d. ſeſſ. 23. de Sacramento Ordinis cap. 4.*) omnes Chriſtianos promiſcuè noui Teſtamenti Sacerdotes eſſe, aut omnes pari inter ſe poteſtate ſpirituali præditos affirmet, nihil aliud facere videtur, quam Eccleſiaſticam Hierarchiam, quæ eſt vt caſtrorum acies ordinata, confundere. Sacerdotium igitur ipſum à Chriſto Domino originem & inſtitutionem traxit, vt diximus. Diaconatus vero ab Apoſtolis *Actor. 6.* fuit inſtitutus, Subdiaconatus quoque & alij minores Ordines ab ipſis Apoſt. & ab eorum primis ſucceſſoribus introducti fuerunt, *cap. 1. & ibi gloſ. verbo Subdiaconos 35. diſtinct. Concil. Trid. d. ſeſſ. 23. de Sacramento Ordinis cap. 2.* Omnes vero Ordines à Chriſto inſtituti dicuntur, quia omnium Ordinum officia in ſe ipſo quodammodo geſſiſſe probatur.

3 Hoc ſacramentum Ordinis gratiam confert, vt reliqua Sacramenta, probat *Apoſt. 1. ad Timoth. 4.* Noli negligere gratiam, quæ in te eſt, quæ data eſt tibi per Prophetam cum impoſitione manuum Preſbyterij. & alibi, admoneo te, vt reſuſcites gratiam Dei, quæ in te eſt per impoſitionem manuũ mearum, definiuit *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de Sacram. Ordinis cap. 3.* ibi, gratiam conferre dubitare nemo poteſt, *Sayro de Sacram. in genere lib. 5. cap. 1. quæſt. vnic. artic. 2. verſ. de Sacram. Ordinis, Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 1. §. 3. lit. R, & cap. 14. in princ. Valer. Reginald. d. lib. 30. tract. 1. num. 16.*

Præterea imprimit characterem ſicut Baptiſmus, ac Confirmatio in ſingulis Ordinibus in anima ſuſcipientis, id eſt quandam ſpiritualem animæ qualitatem, quod quidem fit in ſuſceptione illius ſigni exterioris, ad quod concurrunt alicuius inſtrumenti traditio, & expreſſio verborum, vt infra *allег. 11.* Vnde duplex ſignum clericorum notatur, interius, & exterius: interius eſt character, exterius eſt cenſura: vide *Concil. Trident. d. ſeſſ. 23. cap. 4. Villor. de ſacram. Ordinis num. 232. Magiſt. in 4. diſt. 6. quæſt. 1. cum ſequentib. Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 7. in principio, & cap. 14. §. 2. lit. P, Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina clerical. §. 3. num. 2. Pſarg. in praxi noua Epiſcopali p. 1. cap. 1. num. 52. pag. 60. Vaſq. in 3. partem D. Thom. tom. 3. diſp. 243. à num. 2. & diſp. 244. num. 17. Bellarm. p. 1. lib. 4. cap. 10. verſ. ſeptimo Ordo Sacerdotium eſt, & tom. 2. lib. vnico de ſacram. Ordin. cap. 10. Balduin. Iun. ſuper opera controu. Bellarmin. p. 1. lib. 4. cap. 10. verſ. 7. Reginald. d. lib. 30. n. 3. verſ. quod attinet, & num. 16. verſ. & idem, Bonacina d. q. vnica punct. 6. num. 1. Filliuc. tract. 9. n. 54.* 4

Qui tamen abſoluta coactione compulſus promouetur, nempè ſi vi teneatur, & ordinetur; is vtique Ordinem minime recipit, eiuſque animæ talis ordinatio non relinquit indelebile ſignum, *gloſ. in c. vnico verb. diſcretionis, in fine, de clerico per ſaltum promoto, Angel. verb. coactio num. 1. Sylueſt. verbo Ordo 4. num. 1. verſ. ſecunda.* 5

Promotus tamen conditionali adductus coactione, ſcilicet, qui vt mortem vitaret, aut ne aliam ſibi comminatam pœnam patiatur, Ordines ſibi conferri permiſit, vtique recipit characterem, quod omnes affirmant, & concludit *gloſ. verbo, vel aliquod, in Clement. in pleriſque de elect. Paul. Comitol. reſponſ. moralium lib. 1. q. 45. poſt num. 1.* 6

Excommunicatum, ſi Ordinem ſuſceperit, characterem quoque recipere reſoluit *Campanil. in diuerſ. Iuris Canonici rub. 13. cap. 15. num. 140.* 7

Ad hoc ſacramentum Ordinis nequit aſcendere, qui aqua Baptiſmi regeneratus non fuerit, quique ſi promoueri tentauerit, nihil profecto agit, ac nec Ordinem quidem accipit, *cap. 1. de Preſbytero non baptizato.* Sed ille, qui natus eſt inter Chriſtianos, & inter eoſdem conuerſatus, non dubitandum illum eſſe baptizatum, quouſque euidentiſſimis argumentis contrarium appareat, ex tex. in *cap. fin. de Preſbytero non baptizato*, etiamſi ſit expoſitus, duntaxat viginti, vel plures dies natus appareat habere, tradit *Henriq. in ſum. lib. 2. cap. 31. §. 1.* 8

Qui vero non baptizatus ſe tamen baptizatum credens Ordines procurauit aſſumere, dubitatur an illos receperit, Chriſtiue corpus celebrando conficiat, quod ſibi, aliiſque proſit tanquam Sacramentum, & hunc Sacerdotio inſignitum conficere non in virtute ſua, ſed Eccleſiæ, putat *Angel. verb. Baptiſmus 7. num. 12. Gloſ.* vero *final. in cap. Apoſtol. de Preſbytero non baptizato*, arbitratur illum non eſſe Sacerdotem, neque conficere, ſed bene quoad ſe, qui credebat conficere, & quoad alios idem credentes tanquam verum Sacramentum conficere, ſibique & recipientibus prodeſſe. At vero *D. Thom. in 4. ſentent. diſtinct. 24.* affirmat Ordinem non recipere, neque conficere, nec etiam abſoluere, piè tamen credendum cenſet ſummum Sacerdotem quoad effectus Sacramentorum ſupplere, neque fore permiſſurum hoc ita latere, cum inde maximum Eccleſiæ poſſit imminere periculum. 9

Ego tamen dicendum puto (ſalua ſemper S. Romanæ Eccleſiæ auctoritate) iſtum de facto Ordines non ſuſcepiſſe, quamuis communi errore haberetur baptizatus: nec in contrarium me poteſt inducere *gloſſa verbo decepta in cap. dudum 54. de elect.* propter inſtantiam, quam facit de Baptiſmo; quia reſpondetur quod licet Baptiſmus flaminis (ſic per quamdam metaphoricam tantum, non autem ſpecificam ſignificationem nuncupatus) miniſtretur à Spiritu ſancto inuiſibiliter ei, qui dum non 10

habet

habet facultatem ſuſcipiendi verum Baptiſmi ſacramentum, concipit tamen interiorem contritionem, cum propoſito ſuſcipiendi illud, ſicque huiuſmodi Baptiſmus flaminis ex ſola diſpoſitione operantis cum diuino auxilio ſecum afferat gratiam ſanctificantem, & remiſſionem peccati, itaut ſic baptizatus nullum interim patiatur animæ diſpendium, iuxtà tradita per *Soar. tom. 3. de Sacram. quæſt. 66. diſp. 22. ſect. 1. ante finem:* tamen id contingeret non ex eo capite quod communiter habebatur baptizatus, nec ex permiſſione Eccleſiæ: ſed ex vi prædictæ contritionis, prout etiam in terminis *d. cap. dudum* dicẽdum eſt, pœnitentem ibi animæ diſpendium non pati, imò gratiam ſanctificantem obtinere, non ex vi abſolutionis nullæ de facto præſtitæ clerico, de quo in eo textu: ſed ex vi prædictæ contritionis, nec communis error, ac titulus putatiuus concurrens poteſt ef-
21 ficere, vt prædictus clericus validos Ordines accipiat, cum inhabilitas hæc procedat de iure diuino, quæ ſuppleri non poteſt etiam interueniente communi errore, de quo in *l. Barbarius ff. de officio præſidis*, ibi, cum etiam potuit Populus Rom. ſeruo decernere hanc poteſtatem; hi enim Legiſlatores non poſſunt ſupplere defectus Iuris diuini, aut naturalis, ex reg. *text. in cap. cum inferior, de maiorit. & obed.* & eſt tex. in *cap ſunt quidam 25. q. 1.* & tenent *Abb. in cap. 2. in fine de Presbytero non baptizato*, & alij, quos refert & ſequitur *Maſcard. de probation. concluſ. 649. num. 98. & 99. Sanch. de Matrim. lib. 3.*
22 *diſp. 22. ſub num. 27.* Sic etiam nulla erit abſolutio ſacramentalis præſtita à non Sacerdote, quamuis communiter exiſtimetur Sacerdos, nam is patitur inhabilitatem de Iure diuino, ſecundum quod ſoli Ordini ſacerdotali annexa eſt iuriſdictio neceſſaria ad eam abſolutionem miniſtrandam, *ex text. in cap. verbum, de Pœnit. diſtinct. 1.*
23 *Trident. ſeſſ. 14. de ſacramen. Pœnitentiæ cap. 10.* adeo vt nec in mortis articulo poſſit huiuſmodi abſolutio iuſtè, & validè præſtari à non Sacerdote, etiamſi deſit Sacerdos, vt poſt *gloſſam verbo mortis in fine, in cap. paſtoralis §. præterea, de officio Ordinarij*, obſeruant *Sot. in 4. diſtinct. 18. q. 4. artic. 1. concl. 2. & 3. Nauar. in cap. 1. in princip. à num. 74. de pœnit. diſt. 6. Vinal. in candel. libro aur. p. 1. tit. de abſolutione num. 74. & tit. de Confeſſione à num. 30.* plures vt per *Cened. ad Decretum collect. 42. n. 3.*

24 Interdicitur quoque promotio cuicumque non Confirmato *in Concil. Trident. ſeſſ. 13. de reform. cap. 4.* ibi, prima tonſura non initientur, qui Confirmationem non ſuſceperint *Piaſeq. in praxi Epiſcop. p. 1. cap. 1. num. 24. verſ. ad minores, Molfeſ. in ſum. moralis Theolog. tract. 2. cap. 3. num. 25. Homolo. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract. 3. q. 1.* Ordo enim characterem Confirmationis præſupponit de neceſſitate præcepti, non autem de neceſſitate Sacramenti, ita *Nauar. in man. cap. 22. num. 9. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici poſt reſolut. 276. in notabili. de materia ſacramenti Ordinis, Henriq. lib. 10. cap. 14. num. 2. Fr. Enman. in ſum. p. 2. cap. 17. ſub num. 10.* ac proinde Ordinis ſacramentum valide, ſed non licitè conferri poſſe illi, qui non eſt confirmatus, docent *Sot. in 4. diſt. 22. quæſt. 2. art. 4. prope fin. Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 14. §. 2. in com. lit. P, Valer. Reginald. lib. 28. num. 24. Bonacin. de ſacram. diſp.*
25 *8. quæſt. vnic. punct. 5. num. 9. in princip.* Quinimò ſi ex negligentia, & citrà contemptum prætermitteret Confirmationem recipere ante Ordines, non peccare mortaliter, nec aliquam incurrere irregularitatem, obſeruant *Nauar. d. num. 9. Vill. de ſacram. Ordin. num. 232. Vinald. in candelab. aureo tit. de Confirmat. num. 4. Piaſeq. in praxi noua Epiſcopali p. 1. cap. 1. num. 24. verſ. ad minores, Gregor. de Valent. ad 3. partem D. Thom. diſp. 5. quæſt. 2. punct. 2. verſ. character, Henriq. de irregularit. lib. 14. cap. 6. num. 3. Soar. tom. 3. diſp. 38. ſect. 1. & tom. 5. diſp. 42. ſect. 3. n. 14. Fornar. de Ordine cap. 8. §. 7. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 48. q. 1. Molfeſ. in ſum. Theologiæ moral. tract. 2. cap. 11. num. 7. Fernandez in examine Theolog. moral. p. 3. cap. 3. §. 5. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici reſol. 269. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ verbo Ordo pag. 194. col. 1. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 28. num. 24. Coninch. de Sacram. tom. 1. quæſt. 72. art. 9. num. 90. Benacina de Sacrament. diſp. 8. q. vnica. punct. 5. num. 8. cum ſequentibus*, me citato in hoc loco *Homolon. de examine Eccleſiaſtico tract. 12. cap. 3. quæſt. 15 ſupp. 1.*

Gradus autem, quos continet Ordo, ſunt nouem ſe- 16
cundum noſtros Canoniſtas, videlicet Pſalmiſtatus, ſeu prima Tonſura, Oſtiaratus, Lectoratus, Exorciſtatus, Acolytatus, Subdiaconatus, Diaconatus, Preſbyratus, & Epiſcopatus, ita illi in *cap. cum contingat, de ætate, & qualitate, gloſ. in proœmio Sexti Decretalium verbo Epiſcopus, gloſ. final. in ſum. 32. diſtinct. Conar. in cap. quia nos, num. 3. de teſtamentis*, & hæc eſt verior opinio, vt *dixi ſup. alleg. 1. num. 18.* quo ſuppoſito dico Primam tonſuram eſſe clericatum, & Ordinem, vt probare videtur *text. in dicto c. cum contingat*, inquiens per Primã tonſuram iuxta ordinem Eccleſiæ datam à talibus cleticalem Ordinem con- 17
ferri, & confirmatur ratione illa, quia conſtitutione *cap. non dubium, de ſentent. excommunicat. & can. Si quis ſuadente, 17. quæſt. 4.* qui probant manus violentas in clericos iniicientes incurrere ſententiam excommunicationis, ligatur etiam percutiens clericum tonſuratum ex *gloſ. finali in d. cap. cum contingat, & Rainer. de excommunicat. extra Bullam Cœna Domini cap. 9. verſ. nota ſecundo.* Deinde *Concil. Trident. ſeſſ. 7. de reformat. cap. 10.* quoad principalem diſpoſitionem comprehendere primam tonſuram tenent *Marc. Anton. Genuen. in praxi Archiep. Neapolit. cap. 85. num. 15. Maiol. de irregularit. lib. 4. cap. 2. num. 3. Nicol. Garcia de beneficiis p. 5. cap. 7. num. 95.* vbi in addition. dicit ita accepiſſe à D. Fanagno Secretario Sacræ Congreg. Concilij Tridentini, præterea ſub verbo, Ordo, ſeu Ordines, & Ordinare, generaliter, & abſolutè prolato, venire tonſuram, tam in iure, quàm in *Concil. Trident. vt in cap. 1. ſeſſ. 21. de reformat. & cap. 3 7. & 9. cap. 8. ſeſſ. 23. verſ. vnuſquiſque autem*, refert *Garcia de benefic. p. 7. cap. 1. num. 7.* Quod demum ſequenti confirmatur ſyllogiſmo, laici ſunt incapaces beneficiorum, quia non habent Ordinem *cap. ex litteris, de tranſaction. cap. 2. de inſtitution.* vbi *Abb.* & alij; ſed ſic eſt quod clerici ſaltem Primæ tonſuræ poſſunt habere beneficia: ergo illos non eſſe laicos, ſed Ordinem habere dicendum eſt, quibus & aliis fundmentis hanc partem tenent noſtri in *d. cap. cum contingat, Con. tr. in d. cap. quia nos, num. 4. Gregor. Lopez. in proœmio tit. 6. partita 1. Rota Rom. in Ferrarien. penſionis 14. Iunij 1624. coram Remoldo & olim diuerſ. deciſ. 731. num. 5. & 6. part. 1. Piaſeq. in praxi noua Epiſcopali p. 1. cap. 1. nu. 3. pag. 26. Vinian. in praxi Iuriſp. tronatus p. 2. lib. 6. cap. 1. num. 3. Mendez. de Caſtro in l. cum oportet num. 166. C. de bonis, quæ liberis, Card. Pereira in l. ſi curatorem verb. læſis num. 104.* optimè *Nicol. Garcia de benefic. p. 7. cap. 1. num. 1. Rondina in prompt. recept. ſent. tom. 1. tit. 34. de Epiſcopis num. 15. Fornar. de Ordine cap. 1. Franc. in theſauro fori Eccleſ. p. 1. cap. 4. nu. 17. Thom. Valoſc. tom. 1. alleg. 3. num. 8. Campan. in diuerſ. Iuris Canonici rub. 2. n. 7. Vaſconcel. in harmonia rubric. ſub tit. de tranſlat. Epiſcopi num. vlt. Marta vota 14. à num. 2.*

Quamuis hæc Canoniſtarum opinio ſit vera in ſe, 18
tamen non poſſumus negare Primam tonſuram ſemper, & quoad certos effectus propriè Ordinem non dici, ſeu ſaltem diſtingui à minoribus Ordinibus, & eorum appellatione aliquando non venire, vt colligitur ex *Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 6.* dum inquit, nullus Prima tonſura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus conſtitutus; necnon *in cap. 10. eadem ſeſſ.* in illis verbis, tonſuram, vel minores, Ordines conferre, & in hoc euentu poſſumus accipere Theologorum opinionem aſſerentium indiſtinctè primam tonſuram non eſſe Ordinem, ſed tantum præambulum, ſeu diſpoſitionem ad Ordines, ſicut nouitiatum ad Religionem,

ita

ita cum *D. Thom. 3. p. q. 40. art. 2. Vasq. tom. 3. disp. 236. cap. 1. num. 9. & disp. 237. c. 2. Bonac. de Sacram. disp. 8. q. vnica punct. 2. num. 6. Valer. Reginald. in praxi fori panit. lib. 30. tract. 1. num. 5. Fernandez. in examine Theologiæ Moralis p. 3. c. 11. §. 1. num. 3. Molfes. in sum. Moralis Theolog. tract. 2. c. 1. num. 31. & c. 3. à num. 14. Filliuc. tom. 1. tract. 9. num. 13.* & alij relati per *Nicol. Garciam d. cap. 1. num. 5.* Vel generalius loquendo cum *D. Thoma in supplem. ad 3. p. q. 37. art. 2. & in 4. sent. dist. 24. art. 2.* si aliquis voluerit sequi Theologorum doctrinam, & Canonistarum non improbare sententiam, dicere poterit Ordines esse septem propriè sumptos, & pertinentes ad consecrationem Hostiæ: nouem autem impropriè ratione quarumdam actionum. Quoad Episcopatum, vide dicta supra *alleg. 1. num. 18.*

19 Quæstio controuersa est, an singuli Ordines sint Sacramenta? in qua quæstione Doctores in varias diuisi sunt sententias. Prima tenet, ex ipsis Ordinibus non nisi Sacerdotalem esse Sacramentum, ita *Durand. in 4. sentent. dist. 24. qu. 2. num. 6.* & probabilissimam dicit *Victoria de sacram. Ordinis num. 227.* ex ea ratione quia difficilè intelligi potest, quomodo ab Ecclesia numeretur Ordo tanquam vnum Sacramentum, si concedamus omnes esse Sacramenta; hæc ratio nihil euincit, quia facile poterit responderi, Ordines ab Ecclesia numerari tanquam vnum Sacramentum propter respectum, quem singuli Ordines ducunt ad Sacerdotium, quod est præcipuum Sacramentum.

20 Secunda verò sententia tenet, tres Ordines maiores esse Sacramenta, minores verò esse sacramentalia, ita *Sot. in 4. dist. 25. q. 1. art. 2. ratio 4. & art. 4. vers. Dubium ergo, Navar. in man. cap. 22. num. 18. vers. quare probabilis. Mich. Medina in libro de sacrorum Ordinum contin. cap. 46. Vasquez. 3. p. tom. 3. disp. 237. cap. 2. in princ.* ex ea ratione, quia si minores Ordines essent Sacramenta, sequeretur eos peccare, qui accedunt ad illos suscipiendos cum conscientia peccati mortalis, aut qui illos exercent in peccato mortali, quod videtur nimis durum & rigorosum: Sed nec hæc ratio concludens est, nec rigor, qui sentit *Nau. d. loco*, cum accedens ad Ordines cum peccato mortali, peccet mortaliter, quia ponit obicem ad gratiam, quam conferunt singuli Ordines, cum sint Sacramentum.

21 Tertia igitur, & verior sententia tenet, omnes tum maiores, tum minores Ordines esse sacramentum, & & conferre gratiam, ex eo quia Florentini & Tridentini Canones indefinita propositione concludunt Ordinem esse Sacramentum: Florentinum etenim hoc explicat his verbis, sextum nouæ legis sacramentum esse Ordinem, & *Trid. sess. 23. de reform. c. 3.* postquam recensuit nomina singulorum Ordinum absolutè dicit Ordinem esse Sacramentum, & ita omnes Ordines licet sint per se singuli Sacramentum, tamen vnum Sacramentum censentur, quia vnum sunt vel genere, vel quia ad vnum finem omnes referuntur: Ita *D. Thom. in supplem. ad 3. p. q. 37. art. 3. in med. & q. 22. art. 2. q. 4.* vbi *Palud. q. 1. & Riccard. art. 3. q. 3. Emman. Sà verbo Ordo. num. 1. Card. Bellarm. lib 1. de sacram. Ordinis cap. 8. Petr. Soto de instit. Sacerd. lect. 4. de Ordine, Valen. tom. 4. disp. 9. q. 1. punct. 4. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 2. §. 2. Coninch. de Sacramentis tom. 2. disp 28. dub. 6. Bonacina de Sacram. disp. 8. qu. vnica puncto 2. num. 2. Miranda in manuali Prælatorum tom. 1. qu. 38. art. 10. Fernandez. d. c. 11. §. 3. Homolin. de Bonis de examine Ecclesiastico p. 1. tract. 3. c. 8 q. 69. in princip. Filliuc. tom. 1. tract. 9. num. 15.*

22 Ex his porro Ordinibus tres sacri & maiores dicuntur, quatuor vero minores, & non sacri propriè appellantur: Sacri sunt & maiores Sacerdotium, seu Presbyteratus, Diaconatus, & Subdiaconatus: huiusmodi enim personæ ad Altaris ministerium accedunt *cap. à multis de ætate, & qualit.* & sacra contingunt, atque ob id votum Castitatis emittunt *cap. 1. 31. dist.* Olim vero Subdiaconatus inter Sacros ordines non numerabatur, vt dicitur in *d. cap. à multis*, quamuis esset antiquitus institutus, cum de eo meminerit *Anaclet. in cap. Episcopus Deo de consec. dist. 1.* præter can. *Apost. vt in cap. 1. 35. dist.* Sed Gregorius Pontifex, atque Vrbanus II. eum inter sacros retulerunt, vt Innoc. III. testatur *in c. miramur, de servis non ordin.* Gregorius namque constituit vt is castitatem voueret *d. c. 1. 31. dist.* Vrbanus vero eum Ordinem expressè in sacrorum numerum retulit, *vt in c.* erubescant *32. dist. & in c. fin. 60. dist.* de quo aliqua dixi *alleg. 14. n. 1.*

Reliqui vero quatuor Ordines minores dicuntur, 23
nec sacri propriè nominantur, eo quod eorum officium ad sacra contingenda non pertingat *Concil. Trid. sess. 23. de Sacram. Ordinis cap. 2.* Etsi omnes septem sacri propter Sacramentum dicantur in *c. 1. de filius Presbyt. lib. 6.* Sunt autem quædam inter sacros, & minores Ordines differentiæ. Primò enim in maioribus maior ætas requiritur, & scientia vt dixi *alleg. 116.* Secundò, officia sacrorum ordinum à non ordinatis exerceri non possunt impunè *cap. 1. & 2. & ibi gloss. & doct. De clerico non ordinato minist.* Minorum vero officia quamuis ab his, qui ordinati non fuerint prohibeantur exerceri, non tamen pœna aliqua vel censura imponitur, & facilius permittuntur, nam minores clerici assistentes dicuntur, maiores vero ministri *capit. 1. distinct. 24. cap. 1. §. deseruientes 33. dist.* Tertiò, vbi dispensatio circa Ordines Papæ est reseruata, de maioribus tantum intelligitur, veluti vt extra statuta tempora, & irregularibus conferatur, vt *alleg. 50. à num. 15.* videbimus. Quartò, in degradatione cum ab Ordinibus sacris solus Episcopus degradare non possit, à minoribus vero id solus cum consilio Capituli potest, vt *alleg. 110. num. 22.* dicemus. Quintò, differunt in voti emissione, vt *alleg. 15.* ostendemus: in minoribus namque Ordinibus tantummodo constituti possunt contrahere Matrimonium, vt probant Doctores citati *alleg. 57. num. 202.* Sexto, in Horarum Canonicarum recitatione, cum ad id non teneantur qui in sacris non sunt constituti, nisi beneficium obtineant, vt docent per me citati in *collect. ad cap. dolentes n. 2. de celebrat. Missar.* Septimò, in beneficiorum acquisitione, cum aliqua sint beneficia quæ maiores ordines requirant, vt suo loco dicemus. Octauò, in potestate conferendi, nam maiores Ordines solus Episcopus confert, minores vero etiam non Episcopus ex priuilegio potest conferre, *vt alleg. 11. seq.* ostendemus.

SVMMARIVM.

1 *Ordinis sacramenti verè, & propriè est Episcopus minister.*

2 *Episcopi in Apostolorum locum successerunt in Ecclesia.*

3 *Potestas conferendi Ordines penes Episcopum residet, etiamsi excommunicatus, hæreticus, aut degradatus, suspensus, vel interdictus sit.*

4 *Minores Ordines ex facultate Summi Pontificis possunt etiam à simplici Sacerdote conferri, non sic maiores.*

5 *Priores S. Ioannis Hierosolymitani in locis multius diœcesis, in quibus ipsi iurisdictionem ordinariam quasi Episcopalem habent, possunt minores Ordines suis subditis dumtaxat Regularibus conferre.*

6 *Abbates ad primam tonsuram, cæterosque minores Ordines possunt promouere conuersos Monachos suæ monasterij, & illos in quos habent iurisdictionem Episcopalem, vel quasi.*

7 *Abbates in interstitiis cum prædictis suis Monachis Conuersis, aliisque sibi subditis, quos ad minores Ordines possunt promouere, dispensare possunt ac eisdem pro minoribus suscipiendis ab alienis Episcopis, vel Abbatibus dimissorias concedere.*

8 *Nouitius ab Epiſcopo in cuius Dioceſi exiſtit Monaſterium quod incolit, ſolum Ordines ſuſcipere poteſt.*

9 *Abbates prædicti qui Nouitios ordinant incurrunt ſuſpenſionem comminatam in Concil. Trid. ſeſſ. 23. cap. 10. de reform.*

10 *Abbas datus adminiſtrator, Eccleſia Cathedrali vacante de iure minores Ordines ſubditis illius Epiſcopatus dare poterat, ſicut etiam innitatus in clauſtris aliorum exemptorum.*

11 *Abbatibus & aliis quibuſcumque quamcumnis exemptis iam non licet in poſterum intra fines alicuius Dioceſis exiſtentibus, etiamſi nullius Dioceſis, vel exempta eſſe dicantur, cuiquam qui regularis ſubditus ſibi non ſit tonſuram, vel minores Ordines conferre.*

12 *Abbatibus non licet promouere perſonas ſeculares ad minores Ordines habentes litteras dimiſſorias ſuorum Epiſcoporum.*

13 *Prælati Regulares habentes ius baculum deferendi & mitram, minores Ordines conferre poſſunt aliis Regularibus, qui dimiſſorias ſpeciales ſuorum Superiorum, & ſpecialem conſenſum Epiſcopi loci habuerint.*

14 *Abbas volens Ordines conferre in caſibus ſibi permiſſis, debet eſſe presbyter, benedictionem habere, ac proprium Monachum ad eos promouere.*

15 *Cardinales Presbyteri tonſuram cæteroſque minores Ordines ſuis famulis conferunt.*

16 *Prima tonſura à parochis, ſimplicibuſque Sacerdotibus, & à Guardianis, ac Prioribus poterat conferri, quod hodie non procedit cum Eccleſia vſus reſiſtat.*

17 *Epiſcopus qualitercumque excommunicatus occultus valide Ordines confert, ceramque dat eorum executionem.*

18 *Intelligitur cap. 2. de ordinatis ab Epiſcopo qui ren. Epiſcop.*

19 *Epiſcopus licet ab ordinante ignoretur excommunicatus, ſi publicè pro tali habebatur non liberat ſuſcipientem à ſuſpenſione ordini ſuſcepti.*

20 *Epiſcopus Sacramentum conferens licet iniquus ſit, tamen gratiam quæ datur, largitur.*

EPISCOPVS AN SOLVM MODO VERus ſit Sacramenti Ordinis Miniſter.

ALLEGATIO III.

1 SACRAMENTI Ordinis vere & propriè Epiſcopum eſſe diſpenſatorem de fide definitum eſt in *Conc. Trid. ſeſſ. 23. de ſacram. Ordinis can. 7.* & latè probant *D. Thom. 3. p. q. 65. art. 3. arg. 2. Bonau. in 4. diſt. 25. art. 1. q. 1.* vbi *Ric. art. 1. q. 1. & Palud. q. 1. art. 2. Victor. de ſacram. Ordinis num. 2. 3. & 4. praxis nona Epiſcop. p. 1. cap. 2. num. 6. pag. 26. Iodoc. Cocci. in theſauro catholico lib. 7. art. 18. Bonacina de Sacram. diſp. 8. q. vni. punct. 5. numer. 1. Henriq. lib. 10. cap. 21. Vaſquez. in 3. p. D. Thomæ tom. 3. diſp. 243. & 245. Valer. Reginal. in praxi fori pœnitent. lib. 30. num. 3. Filliuc. tom. 1. tract. 9. à num. 91. Homolan. de Bonis de examine Eccleſiaſtico p. 1. tract. 3. c. 8. q. 71. Molfeſ. in ſum. Moralis Theologiæ tract. 6. cap. 16. num. 63.* Nam Chriſtus Dominus cum duo haberet diſcipulorum genera, alios in numero duodeno, alios vero in numero ſeptuaginta duorum, illos Apoſtolos nominauit, iſtos ſimplices diſcipulos nuncupauit, illis fuit data poteſtas imponendi manus & conſecrandi, non autem diſcipulis ſimpliciter, vt conſtat ex *cap. 8. Actuum Apoſtol.* ſed
2 Apoſtolis decedentibus ſucceſſerunt Epiſcopi in eorum locum: diſcipulorum vero ſeptuaginta duorum typum gerunt Preſbyteri, & in eorum locum ſunt conſtituti in Eccleſia, iuxta *cap. in nouo 21. diſtinct.* euidenter igitur patet ex hoc, quod auctoritas ordinandi ſecundum formam Eccleſiæ primitiuæ congruit Epiſcopis: huius autem diuinæ inſtitutionis ratio congruens fuit illa, quod ſicut ad ſummum Principem ſpectat non ſolum ordinare viros bellatores in exercitu, verum etiam & multo conuenientius Duces exercitus; ita ad ſolos Epiſcopos (qui ſunt in Eccleſia Principes) non tantum pertinet ordinare homines ad certandum cum perſecutoribus fidei, vt confiteantur audaciter Chriſti Fidem (quod fit per ſacramentum Confirmationis) ſed etiam conſtituere Duces Eccleſiaſtici exercitus per collationem ſacramenti Ordinis, vt inquiunt *Bonauentura in 4. ſentent. diſt. 25. q. 1. art. 1. & ibi Richard.*

3 Hæc igitur poteſtas conferendi Ordines Epiſcopo tantum regulariter competit, & penes eum iure directo & proprio reſidet, etiamſi ſit excommunicatus, hæreticus, aut degradatus, ſuſpenſus, vel interdictus, adhuc enim retinet characterem & poteſtatem conferendi Ordines, & ſi formam Eccleſiæ ſeruans alium audeat ordinare valide characterem imprimit, & valide Ordines confert, licet minus id faciat, & ordinatus propterea executione careat. Ita tex. *in c. ſecundum 19. diſt. & in c. Dominus 5. memento 1. q. 1. cap. quomodo de conſecr. diſt. 4. Soto in 4. diſt. 25. qu. 1. art. 1. Henriq. d. lib. 10. cap. 21. in princip. Gregor. de Valentia ad D. Thom. diſp. 9. q. 3 punct. 2. verſ. pen. tom. 4. Fernar. de ſacram. Ordinis cap. 4. num. 2. ad finem. Aegid. de Coninch. de Sacram. tom 2 diſp. 20. dub. 9. Bonacina d. punct. 4. num. 2. Bellat. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina clericali §. 1. num. 25. Vaſq. tom. 3. in 3. p. diſp. 243. c. 1. & 2. Molfeſ. in ſum. Theologiæ Moralis tract. 2. c. 17. n. 11. & 12. & latius infra n. 17. & 18. Filliuc. d. tract. 9. num. 91.*

4 Reſpectu tantum minorum Ordinum etiam non Epiſcopis poteſt auctoritas illa conuenire, non quidem Epiſcoporum delegatione, ſed Apoſt. tantum ſedis priuilegio, ita *Victor. de Sacram. num. 222. Henriq. d. cap. 23. §. 1. Bellarm. lib. 3. de clericis c. 17. Valen. d. diſp. 9. q. 2. punct. 1. Did. Nugnus in 3. p. D. Thom. q. 38. art. 1. Molfeſ. in ſum. Theologiæ Moralis tract. 2. c. 2. num. 3. Filliuc. d. tract. 9. num. 93. cum ſeqq.* Maiores vero neque vigore delegationis factæ à Papa poſſunt ab aliis conferri quam ab Epiſcopis, & ità firmat *D. Thom. in ſupplem. ad 3. p. q. 38. art. 1. ad 3. argum. & in 4. ſentent. diſt. 7. q. vni. art. 5. verſ. talia vero in 2. ſcripto, vbi Soto art. 11. ad 4. & diſtinct. 25. quæſt. 1. art. 1. ad 2. Con. vari. lib. 1. cap. 10. num. 10. Fornar. in tract. de Ordine c. 5. in 3. dicto, Azor inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 48. q. 16. Sayr. de cenſur. lib. 6. c. 6. num. 8. Molfeſ.* loco proximè citato *Nau. conſ. 14. à num. 1. de priuileg.* Quamuis *Abb. in cap. quanto num. 9. de conſuet. gloſ. fin. in cap. manus de conſecrat. diſt. 5. & in c. peruenit 95. diſt.* & ex nouioribus *Vaſq. in 3. p. diſp. 243. c. 4. tom. 3.* acriter faueant opitulenturque ſententiæ contra *D. Thom.* eiuſque ſequaces, & concludant Papam poſſe indiſtinctè concedere poteſtatem Sacerdoti conferendi Ordines ſacros, & alios promouendi ad Ordinem, quem ipſe habet, nam ſe decipiunt ex rationibus allegatis à ſupra citatis, vnde non facilè crederem, *Victor. in ſumma num. 237.* quem ſequitur *Vinald. in candelabro aureo p. 1. tit. de ſacram. Ordinis num. 17. in fine* aſſerenti ſe vidiſſe quandam Bullam Papæ concedentem facultatem Sacerdoti conferendi Diaconatum & Subdiaconatum, niſi tamen dicere velimus opinionem *Abb. & gloſ.* ſuſtineri poſſe in caſibus neceſſitatis, vt in vltramarinis, &c.

5 Ex delegata igitur generica, vel ſpecifica poteſtate ab Apoſt. Sede emanata etiam non Epiſcopis, vt dixi poteſt conuenire auctoritas conferendi Ordines minores, prout illos præter Epiſcopos nonnunquam conferunt Abbates, inferiores Prælati, aliique Sacerdotes. Vnde refert *Molfeſ. in ſumma Theologiæ Moralis tract. 2. c. 2. num. 17.* Sacram Congreg. Concilij ſub die 23. Auguſti 1599. declaraſſe Priorem S. Ioannis Hieroſolymitani in locis nullius Diœceſis, in quibus ipſe iuriſdictionem Ordinariam quaſi Epiſcopalem habet in priui-

legium à sede Apost. etiam ante Concilium conferendi primam tonsuram & quatuor minores Ordines posse vtique illos suis subditis dumtaxat Regularibus conferre, posseque aliquem Catholicum Antistitem accessire, qui prædictos Ordines ipsis subditis Regularibus conferat, aliaque ibidem Pontificalia exerceat, Chrismatisque Sacramentum conferat, licentia alterius minime requisita. 6 De Abbatibus attento Iure communi ad primam tonsuram cæteroſque minores Ordines non posse promouere conuersos monachos sui monasterij, & illos, in quos habent Iurisdictionem Episcopalem, vel quasi probat, *cap. Abbates, de priuileg. in 6. c. cum contingat vbi glos. verbo à non Episcopis, de ætate & qualit. cap. 1. vbi glos. verb. à non Episcopis, de ordinatis ab Episcopo qui renunnt. Episcop. cap. 1. vbi glos. verbo alia de supplenda negligg. Prælat. Bellamer. in d. c. cum contingat q. 1.* vbi *Cardin. not. 1. Abb. num. 2. & Rutr. num. 13. Nauar. consil. 13. incipit Abbatibus num. 13. de priuileg. Azor. instit. moralium p. 2. lib. 3. cap. 48. q. 15. Fornar. in tract. de Ordine cap. 5. §. 2. vers. Abbatibus, Vasq. tom. 3. in 3. à disp. 243. num. 33. Molfes. d. tract. 2. c. 2. num. 18.* & in hoc nihil immutasse *Concil. Tridentinum sess. 23. de reform. c. 10.* ex Cardinalium Congregatione, ità decisum prodiisse referunt *Bonacina de Sacr. disp. 8. q. vnica punct. 4. num. 3. Quaranta in summa Bullarij verbo Ordo vers. Abbatibus*, sed verius quod infrà dicitur *num. 11.* Attentè tamen noua Concilij Trid. dispositione aduerto non omnes, qui Abbates appellantur, hanc habere potestatem dandi minores Ordines, sed hi dumtaxat, quibus secundum morem præficiendorum Abbatum manus impositio fit ab Episcopo *d. cap. cum contingat*: nec operatur quod etiam electi in Abbates & non benedicti illos conferunt *cap. 1. de suppl. neg. Prel. glos. verbo Abbati in d. cap. cum contingat*, quia hoc procedit data Episcopi negligentia nolentis, aut differentis Abbatem benedicere, tunc enim ius supplet potestatem.

7 Insurgit autem difficultas cui tunc liceat dispensare in interstitiis, an scilicet Episcopo, qui facultatem habet dispensandi, etiam quoad regulares, vt suo loco dicemus, an vero ipsi Abbati ordinanti? in quo dubio veriorem semper duxi opinionem Abbati fas esse huiusmodi impartiri dispensationem, ex resolutis per *Hieronym. à Sorbo in compend. priuileg. Mendican. verbo Ordines sacri, vers. quando vero Abbates, Miranda in man. Prælat. tom. 1, quæst. 38. art. 7. conclus. 3.* neque tunc examinandi erunt ab Episcopis, sed ab Abbatibus, non obstante Concilio, probat *Nauar. consil. 13. incipit Abbas cuiusdam alias 14. in nouis num. 1. de priuil.* Neque ipsi Episcopi eisdem religiosis dimissorias pro minoribus susscipiendis omnibus ab alienis Episcopis aut ab Abbatibus dabunt, sed iidem Abbates, qui iure ordinario possent illis conferre Ordines ipsos minores, vt colligitur ex *Henriq. in sum. l. 10. c. 23. §. 4* qui contrarium licet scripserat respectu eorum superiorum, qui ius conferendi Ordines non retinent, annuit tamen in hoc casu diuerso modo dicendum.

8 Nouitij autem non veniunt sub appellatione subditorum Regularium, de quibus in *Concil. Trid. d. cap. 10.* qui non possunt Ordines susscipere à Superioribus regularibus licet suis subditis minores Ordines conferre possint, sed vtique ab Episcopo in cuius diœcesi existit monasterium, quod incolunt tempore probationis, *ita Lapus in c. cum nullus num. 3. vbi Anch. n. 3.* atque *Franch. num. 5. de temp. ord. lib. 6. Henr. in sum. lib. 10. c. 23. §. 3. in com. lit. G. Miranda d. ar. 9. concl. 2. in fine* ex ea scilicet ratione nequeunt præfati Abbates nouitiis suis minores Ordines aut dimissorias pro ipsis susscipiendis con-
9 cedere, quia valent retrogredi & illorum aufugere superioritatem: Alioquin ordinantes huiusmodi nouitios incurrere susspensionem comminatam *in Concil. Trident. d. cap. 10.* tenere viderur *Maiol. de irregul. libr. 4. cap. 8. sub numer. 11.* quamuis promouentes nouitios non incurrere præfatam susspensionem crediderint minus bene *Henriq. d. cap. 23. §. 4. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 13. num. 5.*

Sic etiam Abbatem, qui datus sit administrator in Ecclesia Cathedrali vacante eosdem minores Ordines subditis illius Episcopatus dare posse tenent *Gemin. in cap. is cui, n. 7. vers. vidi dubitari, de elect. in 6. Felin. in c. eam te, num. 8. de rescriptis*, & commendat *Selua de benef. p. 2. q. 6. post nu. 3.* vbi dicit quod eodem modo poterit, quo potest inuitatus in claustris aliorum exemptorum iure suo conferre tonsuram & minores Ordines, prout inquit ex plurimorum auctoritatibus idem *Gemin. in c. Abbates num. 6. de priuileg. in 6. ac Maiol. de irregularit. lib. 3. cap. 23. num. 12. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 13. post num. 15.* De Iure enim communi Abbates Ordinum monachalium benedicti minores Ordines poterant conferre sibi subditis non solum Monachis, verum etiam & Laicis, in quos Ordinariam Ecclesiasticam habebant iurisdictionem, vt probat tex. *in d. c. Abbates*, & tenet *Miranda in manuali Prælatorum quæst. 38. art. 9. concl. 1. tom. 1.* 10

Verum Concil. Trident. *d. sess. 23. cap. 10.* hoc restrinxit & immutauit, vt Abbatibus, & aliis quibuscumque quantumuis exemptis, non liceat in posterum intra fines alicuius Diœcesis existentibus, etiamsi nullius Diœcesis, vel exempta esse dicantur, cuiquam, qui Regularis subditus sibi non sit, tonsuram, vel minores Ordines conferre referunt *Lusitanus Portel. in dubiis Regul. verbo Abbas num. 2. Miranda in manuali Prælat. tom. 1. q. 38. art. 9. concl. 2.* vbi etiam asserit prædicta in Conciliarem constitutionem comprehendere Abbates exemptos inuitatos ab aliis exemptis, qui non poterunt ordinare Monachos alterius Monasterij non sibi subditos: vnde non bene circunfertur super prædictam Conciliarē Constitutionem decisum esse quod huiusmodi Abbates Regulares habentes ius baculum deferendi, & Mitram, postquam Sacerdotalem Ordinem, & munus benedictionis susceperint, possint tonsuram, & minores Ordines secularibus Episcopi iurisdictionis subiectis conferre, si modo ipsius Episcopi consensus accedat, vel litteras dimissorias ad recipiendos Ordines ab Abbatibus concesserit; hoc enim verum non est, imo contrarium decisum fuit in sacra Rota Rom. vt videre est 12 apud *Seraphin. decis. 985. p. 1.* vbi de voto Rotæ responsum fuisse asserit non licere Abbatibus promouere personas seculares habentes litteras dimissorias suorum Episcoporum. Credo tamen, prout audio, decisum fuisse posse præfatos Prælatos Regulares habentes ius Baculum deferendi & Mitram eosdem minores Ordi- 13 nes conferre aliis Regularibus, qui dimissorias speciales suorum superiorum & specialem consensum Episcopi loci habuerint, sed de veritate huius decis. dubito, propter expressa *Concily Tridentini* verba citato loco.

Aduerte tria requiri in huiusmodi Abbate volente 14 minores Ordines conferre, nempe quod sit Presbyter, secundò, quod benedictionem acceperit, ac tandem quod proprio monacho conferat: ita *Francisc. Marc. Delphin. decis. 1082. n. 2. lib. 1.* & decisum refert *Pinelg. in praxi noua Episcopali p. 1. c. 1. num. 6. p. 26.*

Cardinales quoque Presbyteri tonsuram, cæteroſque 15 minores Ordines conferunt suis familiaribus, ita *Ioan. Andr.* quem alij sequuntur *in cap. 1. n. 14. de suppl. neglig. Prælator. Martin. Laud. in tract. de Cardin. q. 20. Maiol. de irregular. lib. 4. c. 20. num. 8. Rot. Rom. decis. 731. num. 10. p. 1. diuers.*

Primam tamen tonsuram à parochis posse conferri 16 inueni tenere *Abb. in c. quanto num. 9. vers. quinimo dico, de consuet.* imò licere cuicumque Simplici Sacerdoti illam conferre docent *glos. verb. lectoris in c. quadam 69. distinct.*

diſtinct. Archid. in cap. Pſalmiſta. num. 2. in fine 23. diſtinct. Innoc. in cap. cum contingat num. 1. vbi Hoſtienſ. num. 2. de ætate & qual. & ſtante conſuetudine admittit *Molfeſ. in ſum. Theologiæ moralis tract. 2. cap. 2. num. 19.* Verùm vſus Eccleſiæ reſiſtit, & propterea eorum ſententia non eſt admittenda, imò eam iuſtè refellit *Sot. in 4. ſent. diſtinct. 25. quæſt. 1. art. 1. ad 2. argum.* Sic etiam videtur reiicienda opinio *Franciſci Marc. d. deciſ. 1082. num. 3.* aſſerentis Guardianos, & Priores de Iure primam clericalem tonſuram ſuis ſubditis conferre poſſe, quia nunquam audiui hoc ab aliquo factum fuiſſe, ideo miror cur contra Concilium Trid. ita pronuntiauerit.

17 Poteſtatem conferendi Ordines regulariter Epiſcopo tantùm competere, etiamſi ſit excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus ſuprà diximus *ſub num. 3.* & validè Ordines confert, licet id minus faciat, & Ordinatus propterea executione careat: Attamen ſi huiuſmodi Epiſcopus hæreticus, ſchiſmaticus, ſimoniacus, & qualitercunque excommunicatus occultus ſit, validè Ordines confert, veramque dat Ordinis executionem: itaut recipiens non ſolùm recipiat Sacramentum: ſed eiuſdem, abſque vlla ſuſpenſione, executionem, ac proinde quoad omnes actus ſpirituales, ita *Innocent. in cap. 1. num. 3. de ſchiſmatic. Panor. in cap. veritatis num. 46. de dolo, & in cap. ad probandum num. 7. de re iudic. Cou. in cap. Alma mater, p. 1. §. 6. num. 7.* & alij, vt per *Garc. de benefic. p. 11. cap. 10. num. 160.* & circa beneficiorum collationem *p. 5. cap. 4. num. 176. cum ſeqq.* plures, quorum ſententiam vt communem ſequitur *Gutier. Canon. lib. 1. cap. 1. num. 81.* & 89. eandem communem eſſe teſtatur *Maſcard. de probat. concl. 649. ſub num. 45.* reſoluunt *Sot. in 4. diſt. 25. quæſt. 1. art. 3. verſ. in ordinatione, Henriq. in ſum. lib. 13. de excommun. cap. 39. §. 1.* & alij plures, quos refert & ſequitur *Sanch. lib. 3. de Matrim. diſput. 22. ſub num. 35.* Idem multo certius profitentes poſt *Extrauag. ad euitanda ſcandala*, itaut poſt illam idem locum habeat in omnibus excommunicatis, dum non fuerint denunciati, aut notorij clericorum percuſſores, eſtque veriſſima eorum ſententia, quoad quoſlibet actus, etiam ſpirituales: quamuis oppoſitum quoad omnes tenuerint abſque bono fundamento, *Anton. Bald.* & alij relati à *Sanch. d. num. 35. in princip.* & aliter diſtinguentes crediderint in his, in quibus imprimitur character, vt in ſacramento Ordinis *Innoc.* ſibi contrarius *in cap. nihil, num. 3. de elect.* & alij communiter, vt per *Maſcard.* eoſdem ſequutum, & per *Sanch.* vbi proximè.

18 Pro quibus non facit text. quo nituntur, *in cap. 2. de ordinatis ab Epiſcopo, qui renunt. Epiſcop.* dum habet neceſſariam eſſe diſpenſationem, vt ordinatus etiam ignoranter ab Epiſcopo excommunicato poſſit in Ordinibus ſic ſuſceptis miniſtrare, & ita data etiam ignorantia excommunicationis excommunicatum verum: non conferre Ordinis exequutionem, reſpondetur enim ex dictis per *Sanchez ſub num. 35.* illum text. non bene adduci ad hoc propoſitum de conferente excommunicato occulto, & communiter ignorato, & tolerato, quia
19 intelligendus eſt non de hoc; ſed de illo, qui licet priuatim ignoretur, à recipiente tamen publicè pro excommunicato habebatur: In his etenim longè diuerſis terminis in eo textu ignorantia etiam probabilis, de qua ipſe loquitur, non liberat recipientem à ſuſpenſione Ordinis ſuſcepti; & quidem meritò, cùm enim talis Epiſcopus non habeat vſum Ordinum, nec illum dare permittitur, iuxta regul. *tex. in cap. Daybertum, 1. quæſt. 7.* quam pro ratione dicidendi ad *d. cap. 2.* contra *Innocent. in d. cap. 1. de Schiſm. & Panor. Felin.* & alios relatos per *Couar. in cap. Alma p. 1. §. 6. num. 6.* conſiderauit *gloſ. in d. cap. 2. verbo ignoranter*, reſoluunt *gloſ. in cap. ſi qui à ſimoniacis 1. quæſt. 1. & in cap. ab excommunicatis 9. quæſt. 1.* & alij, quorum ſententiam, vt communem & tutiorem refert & ſequitur *Couar. vbi proximè, & Soar. de cenſur. diſput. 31. ſub num. 61.* maturè conſiderans id procedere, non quidem ex eo quod prædicta ratio idem concludat intrinſecè, & ex natura rei: illa enim regula, vt nos ex dictis per *Sanch. ſub d. num. 35.* addendum putamus, concludit ſolùm vbi actum fuerit de cauſa principali, non autem de inſtrumentali, qualis eſt Epiſcopus Sacramentum conferens, qui proinde licet iniquus ſit, tamen gratiam, qua caret, largitur: ſed ex eo quod eandem rationem etiam in huiuſmodi Epiſcopo vt inſtrumento, conſiderauerint Iura, quæ irritant, vt pollùnt, prædictam ordinationem, non ob culpam ordinati, ſed in iniuriam ordinantis, vnde nihil mirum ſi ordinati ignorantia non conducat ad illum ab huiuſmodi ſuſpenſione liberandum: licèt fatendum ſit plurimum conducere ad faciliorem diſpenſationem, iuxta text. *in d. cap. 2.* iuncto *cap. 1. eodem tit.* & Iura ſic intelligenda *in d. cap. ſi qui à ſimoniacis*, ibi, miſericorditer ſuſtinemus, & in cap *ordinationes 9. quæſt. 1.* qui text. dum admittit ordinationem ordinati ignoranter ab hæretico, intelligendus eſt mediante ſcilicet diſpenſatione, ex quibus facilè ſoluuntur fundamenta, *Innocent. Panormit. Felini*, & aliorum vbi proximè. Quis autem poſſit diſpenſare cum Ordinatis ab Epiſcopo excommunicato, hæretico, vel ſchiſmatico: vide infrà *alleg. 48.* Quæ verò ſint ſubſtantialia Sacramenti Ordinis, quorum vnico deficiente non ſuſcipitur, nec character imprimitur, oſtendimus *alleg. 11. num. 9. in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Subditus, & diœceſanus Epiſcopi tripliciter quis fieri poteſt ratione ſcilicet originis, vel domicilij, vel beneficij.*
2 *Originis Epiſc. eſt Epiſcopus loci in cuius diœceſi ordinandus natus eſt.*
3 *Originarius, ſeu oriundus dicitur à propia origine.*
4 *Origo patris etiam inſpicitur ad Ordines ſuſcipiendos, itaut quis ratione paternæ originis poterit Ordines ſuſcipere ab Epiſcopo loci in quo eius pater natus eſt.*
5 *Originis locus ſecundum ius ciuile etiam dicitur ille in quo pater natus eſt.*
6 *Oriundus dicitur à natiuitate propria, vel paterna.*
7 *Originarius, vt quis dicatur non ſolùm requiritur, vt quis natus ſit in loco, ſed quod parentes ibi domicilium contraxerint.*
8 *Littera Apoſt. diſpenſationis, vel beneficij non ſunt ſubreptitiæ in quibus diceret quis ſe oriundum ex ciuitate Neapolitana, cùm re vera eſſet oriundus ex ciuitate Vrbeueteri, ſi eius pater in dicta ciuitate Neapolitana natus fuit.*
9 *Dictio, de, naturalitatem, ſeu originem importat.*
10 *Dictio, ex, naturalitatem exigit nec eſt ciuili contenta.*
11 *Habitatio ſolum facit incolam, ſeu domiciliarium, non tamen ortum, ſeu oriundum.*
12 *Filius dicitur oriundus, ſeu originarius loci in quo pater eius natus eſt ſuccedítque in honoribus, ſeu muneribus, tam perſonalibus, quàm realibus, non modo in temporalibus, verum etiam in ſpiritualibus.*
13 *Nepos ex origine auí non dicitur originarius illius loci in quo auus natus eſt ad Ordines ſuſcipiendos.*
14 *Originem patris & non matris ſequitur filius.*
15 *Filius non poterit ordinari ab Epiſcopo originis matris, niſi ſit naturalis.*
16 *Domicilium maternum eſt ſequendum, quando deeſt paternum.*
17 *Expoſitus cuius parentes ignorantur, non ſolùm indicabitur municeps, & eius loci, in quo natus eſt, ſed etiam loci in quo eſt expoſitus, & num. 37.*
18 *Natus fortuito in aliquo loco non poteſt dici ex illo oriundus.*
19 *Natus in mari originem habere dicitur vbi pater domicilium habet.*
20 *Originis domicilium eſt immutabile, nec poteſt renuntiari.*
21 *Eiectus ab aliqua religione ob delicta Ord. & habitu exu-*

tus, ab Episcopo originis est ordinandus, dummodo habilis sit.

32 Domicilij ratione efficitur quis subditus & diœcesanus Episcopi, vbi illud contraxit.

33 Domicilium est habitatio animi destinatione perpetua, in qua quis rerum suarum magnam summam constituit.

34 Domicilium, & habitatio in quo differant.

35 Domicilium non contrahitur etiam per mille annos, dum quis habet animum recedendi.

36 Domicilium ad Ordines capiendos contrahit quis etiam non longo tempore in aliquo loco degens, si habuerit animum perpetuò in eo permanendi.

37 Animus perpetuò manendi in aliquo loco colligitur si verbo, vel facto volens domicilium contrahere suam declaravit voluntatem, vel ibi emit domum, aut aliam possessionem, cum translatione maioris partis bonorum.

38 Decennalis habitatio facit præsumi domicilium, quando aliter non constet de voluntate habitantium.

39 Scholares & Castellani etiam decennali habitatione domicilium non contrahunt, quia semper cogitant de redeundo ad patriam, nisi finito studio decennali tempore & maiora commoratis sint, & num. 30.

30 Animus recedendi à ciuitate non habet ille, qui in ea relinquit filios.

31 Absentes si ex statuto non potiantur priuilegijs ciuitatis, satis est patrem esse in ciuitate vt filius absens priuilegijs potiatur.

32 Baro assumi potest ad Ordines ab eo Præsule in cuius diœcesi habet feudum.

33 Baronum filij adipiscuntur domicilium in eo loco, in quo genitor propter dictum feudum contraxit.

34 Senator, aut alter quinis offic. perpetuus alicuius Principis, domicilium acquirit in eo loco in quo senatoriam exercet dignitatem, & ab illius Episcopo potest ordinari, & per consequens eius filius.

34 Relegatus domicilium retinet in eo loco vnde trahit originem, & in eo in quem relegatus est.

35 L. filij libertorum §. relegatus, & l. eius qui manumissus §. 1. ff. ad municip. componuntur.

36 Libertus si promoueri petat, ab illo Præsule erit assumendus ad Ordines, qui est superior eius loci vnde patronus trahit originem.

37 Expositi ab eo sunt ordinandi Antistite, qui eius est loci ordinarius in quo expositi sunt, quia illius effecti sunt ciues.

38 Domicilium contrahi potest in pluribus locis, & ab vno Episcoporum ordinari.

39 Domicilia quando non sunt æque principaliter, semper inspiciendum est principalius.

40 Profectus alio migrandi, & non redeundi præsumitur ex eo quod quis recedat ab aliquo loco cum supellectili, vel familia sua.

41 Episcopi consensus non requiritur in domicilio mutando, tenetur tamen mutandus si ordinari velit portare testimonium circa probationem qualitatis, mores, & sufficientiam ab Episc. loci vnde digressus fuit.

42 Episcopo diœcesis subiectus quis efficitur quoad Ordines suscipiendos, in qua beneficium habet.

43 Clericus habet domicilium, & est ciuis illius diœcesis in qua situm est eius beneficium, dum illud possidet.

44 Ratione beneficij etiam tenuis, efficitur beneficiatus subditus illius Episc. in cuius Episcop. illud extat.

45 Beneficium etiam tenue possidens gaudet priuilegio clericali.

46 Ratione beneficij requirentis residentiam acquirit beneficiatus domicilium in loco vbi illud possidet.

47 Domicilium contrahitur, quoad Ordines suscipiendos, in loco beneficij, etiamsi residentiam non requirat.

48 Præstimonium possidens inibi domicilium habere dicitur, & ab Episcopo loci, vbi est situm præstimonium, ordinari potest.

49 Præstimonia inter Ecclesiastica beneficia commemorantur.

50 Beneficium habens in commendam, maximè perpetuam, potest ordinari ab Episcopo loci, vbi situm est.

51 Beneficia plura habens in diuersis diœcesibus, ab vno quoque illarum Antistite promoueri potest.

52 Episcopus in cuius diœcesi est beneficium potest ordinare, vel dare litteras dimissorias, etiamsi beneficium quoad prouisionem subiectum esset alteri Episcopo.

53 Ratione beneficij vnius diœces. vnitis alteri diuersæ diœcesis efficitur quis subditus Episcopi, vbi extaret beneficium principale.

54 Episcopus ratione beneficij sibi subditos non solùm potest Ordin. sed etiam dispensare cum illis in interstitiis, & etiam in illegitimitate ad minor. Ordin.

55 Collationis seu tituli beneficij ratione non efficitur quis subditus Episcopi, non habita illius possessione.

56 Pensionis causa nullus subiicitur Præsuli, vt ab eo promoueatur.

57 Beneficium obtentum in fraudem non iuuat quoad susceptionem Ordinum.

58 Religiosi vetantur Ordines suscipere ab alio Antistite, quàm ab Episcopo illius loci, cui à Superiori regulari deputati fuerunt.

59 Religiosi à propriis regularibus Superioribus dimissorias obtinentes, ordinari debent ab Ordinario loci, in quo situm est monasterium.

60 Patres Societatis Iesu à quocumque Antistite Catholico ordinari possunt.

61 Regulares non possunt hodie ab Episcopis ordinari, etiam in suis domibus sine licentia diœcesanorum, in quorum districtu eorum monasteria sita sunt.

62 Iura loquentia de ingredientibus monasteria, intelliguntur cum effectu, & sequuta scilicet professione.

63 Nouitius infra annum probat. Ordinari potest ab Episc. cuius diœc. moratur, quamuis alibi natus sit.

64 Episcopus faciens Ordines in aliqua diœcesi de licentia diœcesani, ordinare potest non solùm personas eidem Ordinario subiectas, verùm etiam clericos, & Fratres aliarum diœcesum legitimas licentias atque dimissorias habentes.

65 Fratres sacri Ordinis Sancti Ioannis Hierosolymytani à quocumque Catholico Antistite, sub Rom. Sedis obedientia constituto, sacros Ordines etiam extra tempora, tribus diebus festiuis, & in quibusuis tam secularium, quàm Regularium Ecclesijs, absque alicuius licentia, suscipere possunt.

66 Ordines denegare non potest Episcopus ei, qui obtinet beneficium, aut Ecclesiasticam dignitatem.

67 Ordinare non potest Episcopus quemquam inuitum.

EPISCOPVS PROPRIVS AD Ordines conferendos quis dicatur.

Allegatio IV.

SIMPLICITER quis efficitur subditus Epi- 1
scopi, ratione scilicet originis, ratione domicilij, & ratione beneficij *cap. cum nullus, de temper. ordinat. lib. 6. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 1. quæst. 18. art. 4. Paul. Comitol. respons. moral. lib. 6. quæst. 46. Fornar. de sacra. Ordinis cap. 5. num. 6. Piaseq. in praxi noua Episcop. p. 1. cap. 1. à num. 8. pag. 27. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 24. nu. 1. Quaranta in summa Bullarij verbo Ordo. Leon. Lessi. de iustitia lib. 2. cap. 44. dub. 19. num. 92. Aloys. Ricc. in praxi fori Eccl. decis. 298. in 1. edit. & resol. 257. in 1. edit. & in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 317. p. 4. Vgolin. de officio, & potest. Episcopi cap. 26. § 1. Molfes. in sum. Theologiæ moralis tract. 2. cap. 2. num. 5. Campanil. in diuersorio iuris Canonici rub. 9. cap. 8. num. 8. cum seqq. Bonacina de Sacramentis disput. 8. quæst. vni. puncto 4. à num. 8.* addunt aliqui quartum modum, scilicet ratione familiaritatis, de quo nihil in præsentiarũ, sed *alleg. seq.* dicam cõmodiùs. Illud in hac materia

tetia eſt valde notandum quod ſi ſubditus aliquo ex prædictis tribus modis ſemel elegiſſet vnum Epiſcopum à quo aliquem ordinem ſuſcepiſſet, non poſſet variare, & aſſumere alios Ordines ab alio ex dictis Epiſcopis, niſi Epiſcopus, qui prius illum ordinauit iudicaſſet ceſſare cauſam ordinationis, & remitteret Ordinatum ad alium ex dictis Epiſcopis: ita poſt *Archid. in cap. nec captanda, de conceſſ. prab. Achil. de Graſſis deciſ. 13. de penſionib. Quarantam, & Rictium obſeruat Molfeſ. d. cap. 2. num. 10.* teddens rationem quia ſi ſemel factus eſt ſubditus Epiſcopi ordinantis, cuius eſt vnus prouidere illi de beneficio, & ſic de aliis iuribus Epiſcopalibus non poteſt talis ſubditus eligere alium Epiſcopum in præiudicium electi per primam ordinationem.

4 Epiſcopus originis eſt Epiſcopus loci in cuius diœceſi natus eſt is, qui ordinandus eſt, *gloſ. in cap. 1. de vſuris lib. 6. verbo alienigenæ, l. qui ex vico ff. ad municip. Ioan. And. in d. cap. cum nullus num. 3. Henriq. d. lib. 10. cap. 22. §. 1. Campanil. d. cap. 8. num. 9. praxis noua Epiſcop. d. cap. 1. num. 9. Bonacina d. puncto 4. num. 13. Vgolin. de poteſt. Epiſc. cap. 26. §. 1. num. 3. Homolon. de examine Eccleſiaſtico tract. 2.* 3 *cap. 1. queſt. 5. num. 1.* Originarius enim, ſeu oriundus dicitur à ſua propria origine, vt probant *text. in l. 4. C. de incolis lib. 10. & l. 1. ff. ad municip. Boër. deciſ. 272. Ioſeph. Ludon. Peruſ. deciſ. 3. num. 15. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 257. num. 2.* Vbi etiam quis baptizatus eſt inde trahere originem dicitur, & per librum baptiſini probari poteſt origo, *Rebuff. in tract. de pacificis poſſeſſ. num. 217. Gonz. al. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 9. §. 1. à num. 105.*

4 Origo etiam patris inſpicitur ad Ordines ſuſcipiendos, itaut quis rationes paternæ originis poſſit Ordines ſuſcipere ab Epiſcopo loci, in quo eius pater natus eſt, ita *Berola in praxi Epiſcop. p. 2. verbo dimiſſoria pag. 40. Paul. Comitol. d. lib. 6. quæſt. 45. gloſ. in d. cap. cum nullus verbo alienigenæ. Bonacina d. puncto 4. num. 13. Vgolin. d. cap. 26. §. 1. num. 4. Gutier. de matrim. cap. 63. num. 29. Campanili d. cap. 8. num. 9. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 257. num. 4. & d. Neapol. deciſ. 317. num. 2. p. 4. Molfeſ. d. num. 5. Proſper. de Auguſtino ad Quarantam in ſumma Bullarij verbo Ordo verſ. quoad tertium, Nau. conſ. 19. incip. N. filiuſam. de tempor. ordinat.* 5 in nouiſ. ius enim ciuile indicat locum originis eum eſſe, in quo eius pater natus eſt ex *l. aſſumptio §. 1. ff. ad municip. & l. ſi vt proponis C. de incolis lib. 10. Alciat. in l. 147. num. 4. ff. de verbor. ſignif. Petr. Gregor. in tract. de vſuris lib. 3. cap. 1. num. 15. Campanili d. cap. 8. num. 8.* Et 6 oriundus dicitur à natiuitate propria, vel paterna *Iaſ. in l. huiuſmodi §. legatum num. 18. ff. de legatis 1. Mandoſ. ad regul. Cancel. reg. 16. q. 40. Ioſeph. Gonz. al. Flores vari. cap. 36. à num. 3. Ioſeph. de Seſſe Aragonia deciſ. 30. lexicon. iuris verbo oriundus, Sichard. eod. verbo, Garcia Toletan. in Interna rubricarum trium librorum Codicis ſuper d. rub. de incolis lib. 10.* 7 *nu. 2.* Imò vt quis dicatur originarius non ſolùm requiritur, vt ſit natus in loco; ſed quod parentes ibi domicilium cõtraxerint, Doctores *in cap. Rodulphus de reſcript.* 8 *Rot. Rom. deciſ. 327. n. 3. p. 1. diuerſ.* Ex quibus infero ſubreptitias non eſſe litteras Apoſtolicas diſpenſationis, vel beneficij in quibus diceret quis ſe oriundum ex ciuitate Neapolitana, cum re vera eſſet oriundus ex ciuitate Vrbeueteri, ſi eius pater in dicta ciuitate Neapol. natus ſit, vt tenet *Mart. Ant. variarum reſolut. lib. 1. reſol. vlt. caſu 53.* quamuis *Nicol. Garcia de benefic. p. 7. cap. 9. n. 25.* alleget verbum, oriundus, ex ſtylo accipi pro orto, nam de tali ſtylo non conſtat, nec de eo teſtatur *Mandoſ. d. quæſt. 4.* 9 *num. 3.* quem ad hoc refert: Hinc etiam ſequitur pariter ſubreptitias non cenſeri Apoſtolicas litteras, ſi aliquis dicat ſe eſſe de tali loco, cum in illo non fuiſſet natus, ſed tantum eius parens: quia etiamſi dictio, *de*, naturalitatem ſeu originem importet, vt probat *text. in l.* 10 *1. ff. ad municip. Surd. deciſ. 129. num. 15.* ſub nomine, origo, non tantum intelligitur propria, ſed etiam paterna, vt dictum eſt: ita etiam dicerem quando addita fuerit dictio, *ex*, quæ etiamſi naturalitatem exigat, nec ſit ciuili contenta: vt poſt multos probat *Cald. Pereira de poteſtate eligendi cap. 13. num. 21.* quia prædictæ dictiones verificari poſſunt data in illo loco origine paterna; non tamen ad illarum verificationem ſufficere ibi beneficium, ſeu domicilium habere, & etiamſi illud habitũ ſit per decem annos, & vltra, illa enim habitatio ſolum facit incolam, ſeu domiciliarium, non tamen ortum ſeu oriundum, ex *l. 1. cum ſequentibus C. ad municipalib. l. 2. C.* 11 *de incolis lib. 10. tenet Gregor. Lopez l. 2. verb. Maguer. verſ. aduerte tamen, tit. 24. partita. 4.*

Quamuis ex origine patris filius dicatur oriundus, 12 ſeu originarius illius loci, in quo pater natus eſt, vt ſupra dictum eſt, ſuccedátque in honoribus & muneribus tam perſonalibus, quàm realibus, non modo temporalibus, ſed etiam ſpiritualibus quemadmodum notant *Boër. deciſ. 13. num. 13. & 15. Gutier. conſ. 7. n. 1.* tamen 13 ex origine aui non dicitur nepos originarius illius loci, in quo auus natus eſt ad Ordines ſuſcipiendos: ita *Con. de ſponſalibus p. 2. cap. 7. §. 1. n. 15.* quem refert, & ſequitur *Aloyſ. Ric. d. reſol. 257. num. 5. Vgolin. d. cap. 26. §. 1. poſt. n. 4. verſ. excipitur:* vbi in *verſ.* agendo de libertinis, ſeu libertis, dicit illos poſſe Ordines ſuſcipere non ſolùm ab Epiſcopo ſuæ originis, ſed dominorum; nam illorum originem ſequuntur & non patris, vt probat text. *in d. l. aſſumptio in fine* iuncta *l. ſequenti ff. ad municip.*

Cum filius originem patris, & non matris ſequatur, 14 vt probat tex. in *l. 3. C. de municip. & originariis lib. 10.* cum late traditis per *Puchard. de nobilitate communicatiua num. 9. cum ſequentib.* non poterit ordinandus apud Epiſco- 15 pum originis ſuæ matris Ordines accipere, niſi pater non eſſet legitimus, quia tunc non eius origo, ſed matris, quoad illegitimum filium inſpicitur *l. 1. in fine ff. à municip. & l. eius qui, ff. eodem:* ſic etiam dicendum de vulgò quæſito, talis enim matrem ſequitur *l. cum legitime ff.* 16 *de ſtatu hominum:* Ita etiam quando deeſt patris domicilium, maternum eſt ſequendum, iuxta reſoluta per *Gonz. al. d. §. 1. à num. 14. & Piaſeq. in praxi noua Epiſcopalis d. cap. 1. num. 19. verſ. ratione.*

Expoſitus tamen cuius parentes ignorantur non ſo- 17 lùm iudicabitur municeps, & ciuis loci, in quo natus eſt, ſed etiam loci in quo eſt expoſitus, *Steph. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 75. num. 12.*

Qui verò fortuito natus eſt aliquo in loco, per quem 18 mater pertranſibat, aut illuc non animo permanendi iuerit: aut pater ad matrem accederat abſque animo ibi permanendi, & interim filium peperiſſet, quem poſteà abſque eo quod contraheret domicilium, cius parens cum tota familia extraxerat ad locum vnde digreſſus fuerat, talis filius non diceretur ciuis illius loci, in quo ſic per tranſennam natus fuit, neque ratione originis ſequeretur forum dicti loci, ſed patris originem: ita *Panorm. in c. Rodulph. n. 9.* vbi *Felin. n. 13. de reſcriptis, Gutier. d. conſil. 7. num. 7. Cenall. communium contra communem q. 458. num. 17.* non enim inſpicitur quod per accidens eſt, ſed quod per ſe, iuxta vulgata Iura, reſoluit *Vgolin. d. §. 1. n. 5.* vbi etiam aſſerit originem habere filium in domicilio patris, ſi in mari natus ſit; quare non ab illius ciuitatis 19 Antiſtite, vbi ſic per tranſennam natus fuit, nec ab alio de ipſius licentia promoueri poſſe tenent *Nauar. conſil. 31. de temporibus ordin. Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 21. §. 1. Campanil. d. cap. 8. num. 10.* Alia plura ad hanc materiam ſpectantia videbis apud *Maſcard. de probationibus concl. 1141. num. 5. cum ſequentibus, Rebuff. de priuilegiis Scholar. primil. 75. in fine, Steph. Gratian. d. c. 75. Cenall. d. q. 458. Cald. Pereira in reſponſo pro Ioanne Taſſo nu. 15. Barboſa in l. hæres abſens §. proinde in art. de foro ratione originis, nu. 9. cum ſequentibus ff. de iudic.*

Domicilium originis eſt immutabile ex text. *in l. aſ-* 20 *ſumptio ff. ad municipalem, Nauar. comment. 2. de regularibus num. 34. Sanch. de matrim. lib. 3. diſput. 23. num. 4.* nun-

quam enim censetur mutatum ex *Mascard.de proba.concl.* 534. nec illi potest renuntiari, vt per *Bernard.Grene. ad practic.Camera Imperialis lib.2.cap.36.num.2.Stephan.Gratian.d.cap.71.num.10.*

21 At quid de professis in aliqua religione à qua electi ob delicta fuerunt, Ordine,& habitu exuti? Dicendum est ab Episcopo suæ originis esse ordinandos, dummodo habiles sint, ita tenent *Parel. in dubiis. Regul. verbo Ordines num.11.Vgolin.d.§.1. num. 6. & cap.20.num.9.in fine, Aloys.Ricc.d.resolut. 257. num.4.in fine & in praxi aurea resol.185. Navar. cons.84.de Regularib.in nonis, aliàs 9. de etate & qual. in antiq. Sayr. in floribus decis. sub illo tit. de etate decis.9. Barthol.à S.Fausto in thesauro Relig. lib. 6. q.185. Campan.in diuers. Iuris Canon. rub.12.cap.15.num. 7.Fr.Ludou.Miranda in man.Prat.tom.1.q.52.art.4. concl. 2. Ego ipse in collect.à cap. vlti.num. 11. de Regular.Mart. de Iurisd. p. 4. casu 182.num. 4. contra Fr. Emman. Azor. Molin.& Lessium,quos refert & sequitur Sanch. in precepta Decalogi tom.2.lib.6,cap.9.num.19.*asserentes hos minime teneri Episcopo alicui certo obedire, sed tantum instar aliorum clericorum Episcopo subiici in cuius diœcesi habitauerint.

22 Secundò modo efficitur quis subditus & diœcesanus Episcopi ratione scilicet domicilij. Quod quidem contrahitur si quis transferat se ad habitandum in alico loco, & declarat expressè se habere animum ibi
23 contrahendi domicilium. Est enim habitatio animi destinatione perpetua, in qua quis rerum suarum magnam summam constituit *l. 1. vbi Bart. num. 11. l. assumptio §. Iurisprudentibus, ibique idem Bart.num. 2.ff. ad municip. l. ciues C. de incolis lib. 10. cap. cum nullus*, vbi *glos. verbo domicilium de temp.ordinat.lib.6.Rebuff.tom.3.ad leges Gallie in tract.de domicilij elect.in pref.num.9.Menoch. de arbitr.casu 86.à num. 6. & lib.6. de presumpt. quæst.42. num. 2. Ceual. commun. contra commun. quæst. 604. à num. 54.Dec.tractat. crim. lib. 4.cap.16.num.8.Mascar.de prob. concl. 535. num. 13. P. Sanch.de matrim. lib.3. disput.23.à princip. Stephan. Gratian. discept. forens.cap.181. num. 10. cum sequentibus,D. Didacus de Brito in consil. in causa maioratus Regia Corona quæst.3.à num.1.D. Mart.in votis nonissimarum decision. voto 5. Farin. fragment.crimin.p. 1. littera D, num. 208. Gutier. in tract. de gabellis quæst. 114. num. 7. Rota in Granatea capellania 1. Decemb. 1606. coram Cardin. Marquemontio, impressa per Farin.decis.188. num.1.& 2.p. 2. recent.* vbi asserit tantum domicilium probari ex animo habitandi & permanẽdi, quando scilicet quis cum tota familia mobilia bona transportauit,
24 & habuit domum apertam; & in eo differunt domicilium, & habitatio; quia domicilium est locus originis, vel perpetuæ habitationis: habitatio vero est commoratio in loco per accidens & animo aliò se transferen-
25 di, ex *Menoch. consil. 319. num. 33.* Quando enim quis habet animum recedendi licet stet per mille annos non contrahit domicilium, *Ioseph. Lud. Perusina decis. 76.num.1. cum sequentibus, Menoch.de arbitrar. casu 86. num.7.*

26 Ex quibus quoad nostrum propositum sequitur illum, qui non longo tempore degit in aliquo loco,dum tamen habuerit animum perpetuo in eo permanendi, quamuis illum statum mutet, dum actu non mutauerit habitationem, posse ab illius Auxiliatore, aut eius accedente consensu, ab alio ordinari: ita *Navar. consil.10.in anti.& consil.2. in nouis, de temporibus ordinat. Aloys.Ric. in praxi fori Ecclesiastici resolut. 263. Bonacina d. puncto 4. n.4 cum sequentibus, Vgolin.d.cap.26.§.2.Campa.d.cap.8.n. 18. Henriq. in sum.lib.10.cap. 27. §. 1. Maiol.de irregular. lib.4. cap.2. Iacob.de Graff. in aureis decis. p. 1.lib.3. cap.2. num.2. vers. sextum, Ceued. canon. quæst.lib. 1. quæst. 38. num. 38 Nald. verbo Ordo num. 10. Hemelon. de Bonis de examine Ecclesiastico tract.2.cap.1.quæst.5.num.2. Molfes. in sum. Theologie moralis tract. 2. cap. 2. num. 6. optimè Fagundez in quinque Ecclesiæ precepta lib.1. cap.8.num. 22.* vbi totus est in ostendendo domicilium huiusmodi animo & facto semel acquisitum, non posse deseri solo animo, sed animo, & facto. Qui in Vrbe, siue 27
alibi per decem annos residerit, potest ibi à Vicario Sanctissimi ordinari, vt testantur decisum *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.1. tit. 18.l.7. num. 49. Molfes. in sum. Theologiæ moralis tract. 2. cap.2. num. 32.* Breuiori tempore domicilium contrahere intendens animum ibi perpetuò manendi, suámque voluntatem verbo, vel facto declarare debet ex *Bald. consil. 393.* incipiente,*Punctus talis num. 2.lib. 1.* atque ideò si vltra verba emit illic domum, aut aliam possessionem, vel eam conduxerit, vt per *Rotam Roman.decis. 150. incip. Domini dixerunt num.8. par. 2. Prosp. de Augustino in addit. ad Stephan.Quarantam in summa Bullarij verbo Ordo vers.circa tertium, Vgolin.d.§.2.n.22.n.2. Campanil.d.num.* 18. & hoc intelligitur cum quis in locum aliquam maiorem partem bonorum transfert, & ibi contrahit, dies festos celebrat: aliter enim sola emptio domus, vel alicuius partis bonorum domicilium non facit, *cap. dilecti, de rescript. cap. si Episcopus, de parochis, d. cap. cum nullus*: ita *Praseq.d.cap.1.num.9.vers.vel sui, Aloys. Ricc.d. resol.263.num.2.*

Quod si dubitetur de animo, quem nusquam verbis 28
insinuauit,ad coniecturas recurrendum est; ad primum, si assidua probetur habitatio in aliquo loco non minori tempore decennij, vt tenent Doctores per text. *ibi in l.2. C.de incol.lib.10.* resoluunt *Mascard. de probat. concluf.534.num.7. Praseq.vbi proxime, Surd.cons.346. num.4. Rot.d.decis. 188.num.3.p.2.recent. Aloys.Ricci.d.loco, Bonacina d.puncto 4.num.12.Campanil.d.num. 18. vers.quod si, Menoch. de arbitr. casu 86. num. 13.* vbi obseruat quod quando sumus in dubio ex cursu decem annorum,dummodò sint continui, præsumitur quod ille noluerit recedere, nisi adsit aliquod indicium illum non habere animum permanendi ibidem; quòd accidit in Schola- 29
ribus, & Castellanis, qui semper cogitant de redeundo ad patriam; ita *Stephan.Gratian.discept.forens.cap.181.num. 4.& 5. Farinac.fragment.criminal.p.1.littera D, num.215. & 222. prãxis nona Episcop. vbi proximè, Ignat. del Villar. in silua responsorum lib.1.resp.7.p.5.num. 21.* vbi *num. 24.* idem dicit de famulo, qui ad tempus domino seruit; quamuis credant scholarem decẽnio,aut longiori tempore ciuitatem habitantem studij causa inibi acquisiuisse domicilium propter hoc temporis spatium *Ioan. And.in c.ip.quod clericus post n.4.* vbi *Gretin.n.7.de foro comp.Bart.in l.lex Cornelia §.si tamen nu.1.ff. de iniur.Menoch.de casu 86. sub.n.12.* Quos quidem Doctores intelligerem quando 30
huiusmodi scholaris studio finito,decennali tempore,& maiori commoratus sit,ex quo deduci posset magis habere animum domicilium contrahendi, quàm studendi. Animum autem recedendi à ciuitate non habet ille, qui in ea relinquit filios, ex *Tiraq in l.si unquam in prim.C.de reuocat.donat.* vbi etiam resoluit,quòd si ex statuto absen- 31
tes non potiantur priuilegiis Ciuitatis, satis est patrem esse in ciuitate,vt filius absens priuilegiis potiatur.

Baro an possit assumi ad Ordines ab eo Præsule in 32
cuius diœcesi habet feudum? & posse resoluit *Campanil. d.cap.8.n. 20.* vbi ampliat etiamsi in feudo non habitet Baro,alibique retineat domicilium.

Sic etiam filij horum Baronum adipiscuntur domi- 33
cilium in eodem loco, in quo genitor propter dictum feudum contraxit,argumento tex.*in d.l.assumptio §.filius, & in l.libertus §. patris domicilium ff. ad municip.* nam vt originarius quis dicatur, non solùm requiritur, vt sit natus in loco, sed quod parentes etiam domicilium ibi contraxerint, *Rota Rom.diuers.decis. 327. num. 3. p.2. Mari. Antonin. variar.resolut.lib.1.resolut.final. casu.33. in fine*; quibus fundamentis hanc partem sequitur *Campanil. d. cap. 8. numer.21.* quamuis ipse in inuestiganda

huius

huius quæſtionis veritate diu moratum eſſe aſſerat.

34 Senator etiam, aut aliter quiuis officialis perpetuus alicuius Principis, quamuis eius loci, in quo ſenatoriam exercet dignitatem, minime ſit ciuis ex *text. in l. ciues C. de incolis lib.* 10. domicilium tamen illic acquirere tenet *Anna filius*, reſcribens votum paternum *in obſervatione* 7. incip. *placuit*, per tex. *in l. ſenatores, eodem tit. de incol.* & per conſequens ordinari poſſe ab Epiſcopo loci in quo huiuſmodi domicilium contraxit, reſoluit *Campanil. d. cap.* 8. *n.* 22. *&* *num.* 23. aduertens ad illorum filios hoc extendi.

35 Relegatus retinet domicilium in eo loco vbi habitat relegationis cauſa, ex text. quem ad hoc clarum ſuſpicor *in l. filij liberorum* §. *relegatus ff. ad municip.* cuius verba ſunt: Relegatus in eo loco in quem relegatus eſt, interim neceſſarium domicilium habet; ad quod dicendum impellor dict. illa, *interim*, verboque illo, *neceſſarium*, nam quamuis poſt quæſitum domicilium mutari poſſit, attamen dum quæritur & retinetur, abeſſe debet animus ab eo diſcedendi, & ideo deſtinatus animus illicque permanendi adeſſe dicitur, prout requiritur ad quærendum domicilium, vt ſupra dicitur. Non tamen obliuiſcor Vlpiani auctoritatem *in l. eius qui manumiſſus*, §. *final. ff. ad municip.* qua probatur relegatum domicilium retinere eo loci vnde arcetur habere, vbi *gloſ. vltim.* exponendo illa verba, *vnde arcetur*, dicit, id eſt, in quo: ſed huiuſmodi Vlpiani reſponſio nullam affert contrarietatem cum Paulo Iuriſconſulto in *d.* §. *relegatus*; reiecta enim gloſſæ diſtinctione dicentis in perpetuo relegato planum eſſe quod in dicto §. *relegatum* aſſerit Paulus Iuriſconſultus, aliàs non ita, quaſi inſinuet tunc procedere Vlpiani dictum; tenendum igitur eſt relegatum domicilium habere eo loci vnde arcetur, ſcilicet ab eo vnde trahit originem, & in eo loco in quem relegatus eſt, excluſa denique intelligentia de exulato in perpetuum, propter dictionem, *interim*, de qua in *d.* §. *relegatus*, de quo tamen vide *Petr. Greg. in tract. de beneficiis cap.* 36. *num.* 20 *Campanil. d. cap.* 8. *num.* 25. licet ſuperfluam hanc quæſtionem putem, cum relegatum ordinari non poſſe certum ſit, tanquam ſubiectum pœnæ, quoad filios tamen non dubitatur, niſi aliud Canonicum obſtet impedimentum.

36 Libertus inſuper ſi promoueri petat, *in* illis caſibus, quibus poteſt, ab illo Præſule erit aſſumendus ad Ordines, qui eſt ſuperior eius loci, vnde trahit originem patronus; quia eius loci eſt ipſe libertus municeps, non
37 vbi patronus habet domicilium, ità *Campanil. d. cap.* 8. *num.* 24. vbi etiam aſſerit expoſitos ab eo poſſe ordinari Antiſtite, qui eius eſt loci ordinarius in quo expoſiti ſunt, cum parentes ignorentur, quia illius ſine dubietate effecti ſunt ciues ex *Bart. in l.* 1. *num.* 21. *ff. ad municip. Hippol. in l. infans n.* 10. *ff. ad legem Cornel. de Sicar. Mandoſ. in tract. de minori ætate cap.* 1. *n.* 34. *Steph. Gratian. d. cap.* 71. *num.* 12.

38 Duobus in locis domicilium habitationis habere quis poteſt *l. habeo, l. aſſumptio, l. cum* §. *Celſus, ff. ad municipit. cap.* 2. *de ſepultur.* 6. *gloſ. verbo domicilium, in cap. pen. de temp. ordin. lib. Socin. in cap. fin. num.* 20. *de foro comp. Rot. d. deciſ.* 188. *num.* 4. *p.* 2. *recent.* & ita apud Epiſcopum vnius ex locis poterit ordinandus Ordines ſuſcipere, vt videtur inſinuare *Vgolin. d. cap.* 26. §. 2. *num.* quando verò
39 huiuſmodi domicilia non ſunt æque principaliter contra, & illis ſcilicet circumſtantiis, quæ requiruntur ad illud verè contrahendum, principalius ſemper inſpiciendum eſt *Menoch. conſil.* 398. *num.* 23. *Ioſeph. Ludouic. Peruſin. deciſ.* 85. *num.* 5. nec illo priuatur ſi iuſta ex cauſa ad alias migraſſet ciuitates, & prouincias, propoſitum tamen habuerit redeundi, vt tenent *Roman. conſil.* 264. *num.* 3. *Campanil. d. cap.* 8. *num.* 18. *verſ. cum itaque*;
40 propoſitus vero aliò migrandi, & non redeundi præſumitur ex eo quod quis recedit ab aliquo loco cum ſupellectili ex *Maſcard. conci.* 99. *num.* 6. vel familia ſua *Farinac. fragment. crimin. p.* 1. *lit. D, num.* 214.

Nullus tamen ratione domicilij ordinari poteſt, niſi 41
prius conſulto priore Epiſcopo, cum locum ſuum primum illo inconſulto deſerere non poſſit, *Concil. Trident. ſeſſ.* 23. *de reform. c.* 16. *Zerola in praxi Epiſcop. p.* 1. *verbo dimiſſoria* §. 1. *Piaſeg. d. c.* 1. *num.* 10. *verſ. ampliatur* 2. Sed in hoc omninò falluntur, nec prædictum *Trid. decretum*, quod referunt, ſuam probat intentionem; verius enim eſt non requiri Epiſcopi licentiam in domicilio mutando, vt habetur in *cap. fin.* vbi notat *Abb. nu.* 1. *de paroch.* & obſeruant *Vgolin. d. cap.* 26. §. 2. *num.* 2. *Campanil. d. cap.* 8. *num.* 25. tenetur tamen portare veritatis teſtimonium circa mores, ſufficientiam, ac natalia, niſi à teneris annis domicilium fuerit tranſlatum, & illic habitatio continuata, vſque ad tempus promotionis, in quo poteſt tunc ſeruari quod diſponit *Concil. Trid. ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 5. circa diligentias ordinandorum præmittendas.

Tertio modo habito reſpectu ad Ordines ſuſcipien- 42
dos, quis ſubiectus eſt Epiſcopo Diœceſis, in qua beneficium ipſe habet, & poteſt ab illo ordinari, ſeu ab alio de eius licentia, quamuis aliàs ei alio modo ſubditus non ſit, probat text. *in cap. cum nullus de tempor. ordinat. lib.* 6 tenent *Piaſeg. in praxi nona Epiſcop. p.* 1. *cap.* 1. *num.* 10. *verſ. ratione beneficij, Mari. Antonin. var. lib.* 1. *reſolut. fin. caſu* 28. *Campanil. in diuerſorio iuris Canon. rub.* 9. *cap.* 8. *num.* 11. *Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarre lib.* 1. *tit.* 18. *lib.* 7. *in declar. num.* 61. *Aloyſ. Ricci in praxi fori Eccl. reſolut.* 258. *in* 2. *edit. & in praxi aurea reſol.* 49. *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap.* 26. § 3. *Nicol. Garcia de benefic. p.* 2. *cap.* 4. *à n.* 1. *Bonacina de Sacramentis diſp.* 8. *q. vni. puncto* 4. *num.* 14. *Hemolon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract.* 2. *c.* 1. *q.* 5. *num.* 3. *Molfeſ. in ſum. Theologiæ Moralis tract.* 2. *cap.* 2. *num.* 7. Clericus enim habet domicilium 43
& eſt ciuis illius Diœceſis, in qua ſitum eſt eius beneficium, dum illud poſſidet, *Bart. in l. hæreſes abſens* § *proinde num.* 5 *ff. de iudic. & in l.* 1. *num.* 13 *ff. ad municip. Palat. in repet. rub.* §. 39. *nu.* 1. *Boer. deciſ.* 260. incip. *præſuppoſito num.* 20. *Cardoſo in praxi iudicum & aduoc. verbo domicilium num.* 6.

Amplia primo procedere in beneficio tenui, ratio- 44
ne cuius ſit beneficiatus ſubditus illius Epiſcopi, in cuius Epiſcopatu extat, quia *d. cap. cum nullus*, & alia huiuſmodi, non explicant valorem & qualitatem beneficij, ſed ſimpliciter, ac generaliter loquuntur; tum quia multi Canones de beneficio verba facientes, locum habent in beneficio etiam tenui, puta *text. Concil. Trid. in c.* 6. *ſeſſ.* 23. *de reform.* concedens tonſurato, vel 45
poſſidenti beneficium gaudere priuilegio clericali in ciuili ne dum, ſed in capitali etiam cauſa, qui intelligitur, ſi quodcumque quamuis exiguum poſſideat beneficium, vt per *Nau. in tract. de horis canon. cap.* 21. *num.* 11. *Azor. inſtitut. moral. p.* 1. *lib.* 10. *cap.* 3. *verſ. ſecunda opinio, Nicol. Garcia de benefic. p.* 1. *cap.* 6. *num.* 37. *& p.* 2. *cap.* 2. *num.* 3. quibus fundamentis hanc ampliationem tenent idem *Garcia d. p.* 2. *cap.* 4. *num.* 8. *Henriq. in ſum. lib.* 10. *cap.* 22. §. 1. *iuncto commento lit. C, & cap.* 17. *in commento lit. Q, Campanil. d. cap.* 8. *num.* 12. *& rub.* 8. *cap.* 5. *num.* 19. *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol.* 49. *num.* 1. Quamuis contrarium, imò præfatum Epiſcopum ratione beneficij tenuis ſacros Ordines conferre non poſſe teneant *Piaſeg. d. cap.* 1. *num* 10. *verſ. ratione beneficij, Proſper. de Auguſt. in addit. ad Quarantam in ſumma Bullarij verbo Ordo, Vgolin. d. cap.* 26. §. 3. *in fine. Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſ. reſolut.* 260. quorum opinionem illo tantum caſu reciperem, quando ſcilicet beneficium eſſet tenuiſſimum, ratione præſumptæ fraudis, veluti in reddente quatuor ducata in anno, vt exemplificat *Zerola in praxi Epiſcop. p.* 1. *verbo beneficia* §. 3. vel ad ſummum in reddente ſeptem ducata ex *Soto de Iuſtitia lib.* 11. *quæſt.* 5.

Miranda in man. Prelat.tom.1.q.39.art.2. Campan.rub.9. c.3.& rub.12.c.13.à num.33. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici p.1.c.4. num.36. Homolon.d.tract.2.c.1.q.2.in fine, Aloyſ. Ricc.Neap.deciſ.118.num.3.p.4. per tex. *in cap.nullus 58. diſt.* iuxta modum & formam traditam à *Clem. Papa VIII.* in ſua ordinatione, quam refero *alleg. 7. num.18.*

61 Quamuis *Pius V.* Conſtitutione ſua 37. incip. *& ſi Mendicantium Ordo*, decreuiſſet Fratres huiuſmodi etiam ſacros Ordines à quolibet Antiſtite, gratiam & communionem Apoſtol. Sedis habente, Ordinarij loci minime requiſita licentia, in locis ſiue domibus Fratrum huiuſmodi, ſiue alibi, recipere poſſe: hæc tamen Conſtitutio reuocata fuit per *Greg. XIII.* felicis mem. in ſua Conſtit. 15. incip. *In tanta rerum*, vbi diſpoſitionem præfatæ Bullæ *Pij V.* reducit ad terminos Iuris communis, ac *Concil. Trid.* quo attento hodie Regulares non poſſunt ab Epiſcopis ordinari etiam in ſuis domibus ſine licentia Diœceſanorum, in quorum diſtrictu eorum monaſteria ſita ſunt, refert *Miranda in manuali Prelat.tom.1.q.38.art.3.*

62 An Epiſcopus valeat infra annum probationis ordinare nouitium alibi natum, ſi tamen in eius Diœceſi moretur, & probationem faciat? & licet videatur dicendum non poſſe, cum non ſit Religioſus, indeque exire valeat, ita quod Iura loquentia de ingredientibus monaſteria intelligantur cum effectu, & ſequuta ſcilicet profeſſione, vt per tex. *in auth.ingreſſi C.de ſacroſ.Eccleſ.* reſoluunt *Gutier.Canon.lib.2.cap.1.à num.20. Peregr. vari.lib.6.num.69. Petr.Cened. pract.& Canon. quæſt. lib.1. q.6. num.17.* attamen *Anchar. in cap. cum nullus num.4.de tempor.ordin. lib.6.* ibique *Franch. in finalibus verbis* affir-
63 matiuam tuentur partem in hoc ſpecifico caſu, cum ſatis ſit poſſe inibi perpetuò moram trahere, atque ideo de ipſo tanquam de perpetuo iudicari debeat, ſequitur *Campan.d.tract. rub.9. cap.3.num.3.* & nouiſſime *Aloyſ. Ricc. in deciſ.Curia Archiep. Neapol. deciſ. 118. numer. 6. p. 4.* non poſſe tamen huiuſmodi nouitios minoribus inſigniri Ordinibus ab Abbatibus ſuis dixi *alleg. 3. num.8.*

64 Difficultas inſurgit, an Epiſcopus faciens Ordines in aliqua Diœceſi de licentia Diœceſani, ordinare poſſit non ſolum perſonas eidem Ordinario ſubiectas, verum etiam clericos, & Fratres aliarum Diœceſum legitimas licẽtias, atque dimiſſorias portantes? affirmatiuam partẽ tenent *Fr. Emman. in ſum. p.2.cap.14. num.7. Miranda in manuali Prelatorum, tom.1. q.38. art.3. concl. vni. in fine*, aſſerentes Concilij verba *ſeſſ. 6. de reform. cap. 5.* in perſonas eidem Ordinario ſubiectas tantum, ad hunc ſenſum eſſe intelligenda, quod prædicti Epiſcopi ordinare non poſſunt eos, qui Epiſcopo Diœceſano non ſunt ſubiecti, niſi etiam ipſi à ſuis propriis Ordinariis litteras dimiſſorias habeant legitimas ad recipiendos Ordines, illaſque repræſentent ante Epiſcopum Ordinarium.

65 Circa Ordinum ſuſceptionem magna ſunt à Summis Pontificibus priuilegia conceſſa ſacræ Religioni Sancti Ioannis Hieroſolymitani, quæ omnia cum ſtatutis prædictæ Religionis accepi in hac Rom. Curia à per-illuſtri, & nobiliſſ. Domino meo Emmanuele Barboſa eiuſdem ſacræ religionis Equite digniſſimo, ac Sancti Iacobi de Fontes commendatario meritiſſimo, & inter alia inueni *Pij IV.* Bullam incip. *Circumſpecta*, ſub Dat. *Romæ 14. Martij anni 1561.* vbi quoad hoc propoſitum ſic habetur: Nec non exemptionem, & liberationem prædictas, ita quod Magiſtri Baiuliuorum, Priorũ, Præceptorũ, & dicti Hoſpitalis Fratres Capellani, à quocũque Catholico Antiſtite ſub Romanæ Sedis obedientia conſtituto, ſacros Ordines etiam extra tempora à Iure ſtatuta tribus diebus feſtiuis ſuſcipere, & in quibuſuis tam ſecularium, quàm Regularium Eccleſiis, abſque alicuius licentia, etiam Altari portatili celebrare poſſint, quæ quidem *Pij IV.* Bulla, ac aliorum prædeceſſorum Conſtitutiones, & priuilegia illis conceſſa, confirmata fuerunt per *Pium V.* in ſua conſtitut. incip. *Etſi cuncta*, ſub Dat. *Romæ 29. Nouembris anno 1568.* & per *Gregor. XIII.* in ſua Conſtit. incip. *Quo magis*, ſub Dat. *Romæ 23. Martij 1580.* ac per *Sixtum V.* in ſua Conſtit. incip. *Etſi*, ſub Dat. *Romæ 20. Septembris ann. 1586.* & per *Gregor. XIV.* in ſua Conſtit. incip. *Quanta Chriſtiana*, ſub Dat. *Romæ vltimo Aprilis 1591.* & per *Clemen. VIII.* in ſua Conſtit. incip. *Paſtoralis* ſub Dat. *Romæ 27. Junij 1591.* Quibus Conſtitutionibus plura in gratiam huius Sacræ Religionis conceſſa inuenies, vltra alia priuilegia ſibi à ſancta Sede Apoſtolica liberaliſſime conceſſa, quæ in eius ſcriniis aſſeruantur.

Denique illud notare oportet, denegare Ordines, aut 66
dimiſſorias non poſſe Epiſcopum ei, qui obtinet beneficium, vel eſt in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutus, vt probat *cap.ex tenore*, & ibi *gloſ. de tempor. ordinat.* niſi deſint in eo debitæ qualitates, aut aliquod habeat canonicũ impedimentũ. Aliis vero non tenetur Ordines conferre Epiſcopus *c. ad aures eod.tit.* maxime ſtante diſpoſitione *Conc.Trid.ſeſſ.21.de refor.c.2.* ibi, niſi illis, quos Epiſcopus iudicauerit aſſumendos, quæ verba cum denotent boni viri arbitrium, hoc eſt voluntatem rationi ſubmiſſam *l.fideicommiſſaria 2.ff.de fideicommiſſ. libert.gloſ.* verbo viſum *in c. 2.de corpore vit.lap. alleg. 60.n.3.* ideo ſi Epiſcopus legitime non interponat arbitrium, Deum ſolummodo Iudicem habebit *gloſ.* verbo relinquitur *in c. ſtatutũ §.acceſſorem de reſcript.in 6. Calcan.conſ.38. n.7.* ac proinde non dabitur appellatio, quia ſuperior non poteſt animum & conſcientiam inferioris immutare *Bald. in l.1.n.10.verſ.* ſcias tamen *C.de ſentent. ex breuil. recit. Con.vari. lib.2. c.12. num.4. verſ. & ab eo*, ex quibus nullum poſſe contra prohibitionem ſui Prælati ordinari, aut ab illo conqueri, ſeu ab eo appellare, eo quod illum ordinare nolit, reſoluit *Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori Eccleſ. reſol. 587. in 2.edit. aliàs deciſ.693. in 1. edit. & cenſuit Rot. in Elborenenſi Ordinum 24. Junij 1618.* coram R. P. D. Remboldo & 18. *Februarij 1619.* coram Reuerendo D. meo Decano.

Vnde fit non poſſe Epiſcopum quemquam ordinare 67
inuitum, *princip.74.diſt.* & ibi *gloſ.1.* quamuis cogere ad ſuſcipiendos voluntariè Ordines poſſit eum qui beneficium Eccleſiaſticum obtinet, aut ratione ordinis eidem beneficio annexi, aut propter neceſſitatem Eccleſiæ *cap.1.de ætate, & qualit. c. quaris*, vbi *gloſ. & Doctores eod. tit.* niſi legitime excuſetur, qui ſi promoueri contemſerit, erit ab Ordine, quem habet, ſuſpendendus, aut à beneficio deponendus *cap. ſi qui clerico 74. diſt. d. c. quaris.* Cæterum ſi inuito velit Ordines conferre, ſuſpenſus ipſe eſſet à celebratione Miſſarum per annum, & ab Ordinum collatione *c.1. & 274. diſt. & citati infra alleg.111.num.3.* & ille eſſet deponendus *cap.* denunciamus *25. quæſt.2.* imprimitur ſiquidem character inuito, ſi adſit voluntas quamuis coacta, ſecùs ſi nullatenus præſtaret aſſenſum, iuxta ea quæ reſoluimus ſupra *alleg. 2. num.5. & 6.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus familiarem ſuum ordinare poteſt, ſi per triennium ſecum fuerat commoratus, & beneficium quacumque fraude ceſſante ſtatim re ipſa illi conferat.*

2 *Familiarium nomine intelligi debent illi, qui vel patriæ poteſtati ſubiiciuntur, vel dominicæ, & expenſis Domini continuò aluntur, indeque commenſales dicuntur.*

3 *Familiarietas rectè probari poteſt per libros tinelli. Et per fidem Architriclini, ſeu Magiſtri domus, vel calculatoris num.4. Item per fidem quod ſit deſcriptus in rotulo familiarium num.5.*

6 *Familiaris ad effectum de quo in præſenti, dicitur qui cum Epiſcopo*

Episcopo fuerit commoratus, & præsens seruierit, non tamen si absens fuerit, & si sumptibus Episcopi vixerit.

7 *Mens ac ratio finalis Concilij Trident. fuit, vt cognoscerentur ab Episcopo ordinandi mores, dum per tale tempus ei inseruierit, cum illoque intra domum commodatus, & præsens sit.*

8 *Triennium in quo familiares sunt commorandi cum Episcopis, ad effectum de quo in præsenti, sufficit quod inceperit antequam fuisset Episcopus.*

9 *Triennium huiusmodi debet esse continuum.*

10 *Episcopi verbis asserentis, quem esse familiarem, non creditur.*

11 *Episcopum statim re ipsa familiari suo beneficium conferre debet, seu paulo post.*

12 *Familiares triennales Episcoporum possunt etiam ordinari ad titulum patrimonij pro necessitate, & commoditate Ecclesiarum.*

13 *Episcopus ordinat familiarem suum ad titulum pensionis, si pro necessitate, vel vtilitate suarum Ecclesiarum iudicat ordinandum.*

14 *Episcopus dispensare non potest cum suo familiari triennali, alias non subdito super illegitimitate, etiam ad minores Ordines, nec super interstitijs.*

15 *Episcopus dispensare potest quoad interstitia cum familiari iam ordinato, cui collatum fuit statim beneficium.*

16 *Episcopus in casibus in quibus potest ordinare familiarem, potest & illi dimissorias concedere.*

17 *Episcopus titularis pretextu cuiuslibet familiaritatis, aut continuæ commensalitatis suæ, aliquem absque proprij Prælati expresso consensu, aut litteris dimissoriis, ordinare non potest.*

18 *Magister actorum Curiæ Episcopalis, an possit vt familiaris ab Episcopo ordinari?*

19 *Cardinales Presbyteri tonsuram, cæterósque minores Ordines conferunt suis familiaribus.*

20 *Familiaris quis dicatur.*

EPISCOPVS FAMILIAREM SVVM triennalem quando ordinare possit.

Allegatio V.

1 EPISCOPVS suum familiarem sibi non subditum ordinare potest, si per triennium secũ fuerit commoratus & beneficium quacumque fraude cessante statim re ipsa illi conferat, vt disponit *Conc. Trid. sess. 23. reform. c. 9.* de cuius materia vide *Nauar. cons. 10. alias 2. & cons. 24. alias 11. & cons. 27. alias 12. & cons. 28. alias 13. sub tit. de tempor. ordinat. Sayr. in floribus decis. sub eod. tit. decis. 12. 26. 28. & 29. Henriq. in sum. lib. 10. c. 12. §. 1. Fr. Emman. p. 2. sum. cap. 14. num. 10. Petr. de Ledesma in sum. p. 1. tit. de sacram. Ordinis cap. 5. concl. 9. vers. estan, Maiol. de irregularit. lib. 4. cap. 2. num. 5. Salz. ad Bernard. cap. 26. vers. tertius casus, Piasec. in praxi noua Episcop. p. 1. c. 1. num. 15. pag. 31. Iacob. de Graff. p. 2. decis. aurearum lib. 3. cap. 12. num. 7. Zerola in praxi Episcopalis p. 1. verbo dimissoria pag. 106. & p. 2. verbo Ordo, vers. 5. pag. 78. Flamin. de resignat. lib. 4. qu. 2. num. 91. Vgolin. de potest. Episcopi c. 26. §. 4. Quaranta in sum. Bullar. verbo Ordo vers. limita in eo, pag. 375. Marc. Anton. Gemens. in praxi Archiep Neapol. cap. 81. num. 3. Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarræ in lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis à num. 33. & num. 46. cum sequentibus, Francisc. Leo in thesauro fori Ecclesiastici, p. 1. cap. 4. num. 23. Tho. Valasc. alleg. Iuris tom. 1. alleg. 5. numer. 2. Nicol. Garciam de benefic. p. 1. cap. 5. numer. 80. cum sequentibus, Anilam de censur. 3. p. disp. 6. dub. 7. fol. 23. Soar. eodem tract. disp. 51. sect. 2. n. 15. Sayr. eodem tract. lib. 7. cap. 10. vers. 30. Aloys. Ricc. in decis. curiæ Episcopalis decis. 288. part. 2. & in praxi fori Ecclesiastici, decis. 307. cum seqq. in 1. impress. & resolut. 266. cum sequentibus in 2. impress. Martin. Fornar. de sacram. Ordinis cap. 5. ad finem. Cened. practic. & canon. qu. lib. 1. qu. 38. à numer. 29. Reginal. in praxi fori pœnitent. lib. 32. num. 69. Campanil. in diuers. Iuris Canon. rub. 9. c. 9. Bonacin. de Sacram. disp. 8. quæst. vnica puncto 4. num. 15. cum sequentibus. Molses. tract. 2. cap. 2. num. 8. cum seqq. Homolon. de Bonis de examine Ecclesiastico, p. 1. tract. 2. cap. 1. quæst. 5. in fine.*

Familiarium nomine intelligi debent illi, qui dominicæ potestati subiiciuntur, & expensis Episcopi continuò aluntur, indeque commensales dicuntur, *c. vltim. de verbor. signific. in 6. Rot. Roman. diuers. p. 2. decis. 303. numer. 2. Mascard. de probat. conclus. 755. Card. Tusch. practic. conclus. tom. 3. littera F, conclus. 72. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloss. 31. à num. 16. Christoph. de Paſe ad leges styli. l. 32. num. 26. cum sequentibus. Marc. Anton. variar. resolut. lib. 1. resol. 75.* & probat *Concil. Trid. d. cap. 9.* ibi, continuæ commensalitatis; Familiaritas rectè probari potest per libros tinelli, quòd, scilicet, descriptus sit in eo tanquam comedens in tinello, iuxta *Rot. Rom. diuers. decis. 619. incipit quoniam Garcias, lib. 3. p. 3.* licet probatio negatiua desumi ex eo nequeat, si non reperiatur in eo descriptus. Item per fidem Architiclini, seu Magistri domus, vel Calculatoris, & similis, eadem *Rot. Rom. d. decis. 619. num. 2.* item per testes, ex eadem *Rot. Rom. diuers. 416. incipit dubitatur lib. 5. p. 3.* maximè si deponant non comedisse in tinello, sed illis persolutas fuisse annuatim pecunias pro victu & vestitu, iuxta eandem *Rot. Rom. in decis. 145. incipit in causa lib. 2. p. 3. diuers. & decis. 54. lib. 1. p. 3.* Item per fidem quòd sit descriptus in rotulo familiarium, iuxta *decis. Putei 411. incip. Ioann. lib. 1.* qui *decis. 134. incip. Eadem die lib. 3. aliquos insimul modos censet.*

2

3

4

5

Familiaris, ad effectum de quo in præsenti, ille debet esse, qui cum Episcopo fuerit commoratus, & præsens iuseruierit, non tamen is, qui abest, & si sumptibus Episcopi vixerit: ita *Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 26. vers. 3. casus. Maiol. de irregularit. lib. 4. cap. 2. num. 5. Burgas. eodem tract. q. 27. num. 13. Vgolin. d. § 4. praxis Episcopalis noua d. cap. 1. num. 15. p. 31. Fr. Emman. in sum. p. 2. cap. 14. numer. 10. Prosper. de Augustino in addit. ad Quarantam in sum. bullar. verbo Ordo vers. limita in eo pag. 352. Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici decis. 307. in 1. impress. & resolut. 266. num. 2. ac resolut. 267. num. 2. in fine in 2. impress. Bonacina d. disp. 8. q. vnica punct. 4. num. 18. Molses. d. c. 2. num. 8. prope finem.* Mens enim ac ratio finalis Concilij fuit, vt cognoscerentur ab Episcopo illius clerici mores, dum per tale tempus ei inseruierit, cum illóque intra domum commoratus & præsens sit: ita *Mayol. d. n. 5. Vgol. d. § 4. Henriq. lib. 10. c. 22. n. 2. Soar. de censur. tom. 5. disp. 31. sect. 1. num. 15. Fornar. de sacram. Ord. cap. 5. praxis noua Episcopalis p. 1. c. 1. num. 15. Aloys. Ric. d. resol. 267. num. 2.*

6

7

Huiusmodi triennium, in quo debent cum Episcopis commorari familiares, ad effectum de quo supra, sufficit quod inceperit antequam fuisset Episcopus: ita decisum referunt *Aloys. Ricc. in collect. decis. p. 1. collect. 596. vers. amplius 5. Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 83. Galet. in marg. casuum conscientiæ, verbo Ordo pag. 194. colum. 2. Molses. d. c. 2. num. 8. Aloys. Ric. in praxi fori Ecclesiastici decis. 309. in 1. impress. & resolut. 268. in 2. impress. Leonard. d. c. 5.* Item debet huiusmodi triennale tempus esse continuũ, vt per *Campanil. d. rub. 9. cap. 9. n. 12. Molses. d. c. 2. num. 8. Aloys. in praxi fori Ecclesiastici decis. 308. in 1. impress. & resol. 267. in 2. impress.* vbi *n. 2.* asserit quòd verbis Episcopi asserentis quem esse familiarem non creditur, & allegat *Paris. consil. 136. num. 31. volum. 4.*

8

9

10

Debebit tamen Episcopus statim re ipsa familiari suo beneficium conferre, prout decisum referunt *praxis Episcopalis verbo dimissoria ad Ordines num. 1. p. 1. & 2. verbo Ordo vers. 5. dubitatur, Armend. vbi supra num. 51. Farinac.*

11

Digitized

nac.nouiſſima Rot.deciſ.222.Flamin.de reſignationibus lib.4. quæſt.2.num.92.Nicol. Garcia d.p.2. cap. 5. num. 85. quòd habet locum etiam in minoribus,& prima tonſura,*Nauar.conſil.11. de temporibus ordinat. Rot. Rom. diuerſ. deciſ. 731.p.1.diuerſ.Fr.Emman.d.cap.14.num.10. praxis Epiſcopalis p.2.verbo Ordo verſ.5. dubitatur, poſt medium, Cened. d.quæſt.38.num.30.verſ.quòd decretum, Sayr. deciſ.26. ſub tit. de temporib. ordinat. Vgolin. d. §. 4.* dicens ſtatim,ſeu paulò pòſt Epiſcopum debere beneficium conferre, ſi enim ante conferret ratione beneficij conferendi poteſtatem haberet,& non ratione triennij, quamuis *Gabriel Vaſq.c.1.diſp.243.num. 49.* intelligat ſtatim beneficium aliquod ſine fraude ei conferendum, nimirum quamprimum vacauerit,ne poſteà mendicare cogatur;ſed beneficium quacunque fraude ceſſante, ſtatim re ipſa eſſe conferendum refert deciſum *Armend. d. loco num. 45.* Vnde ex Riccio notat *Molfeſ.d. cap. 2. num.9.* collationem factam beneficij poſt ſeu menſe non dici factam ſecundum mentem Concilij, vt ordinatus remaneat ſubditus ordinantis, & eximeretur à proprio. Ego quia tempus ſex menſium eſt longum tempus & dictio ſtatim dicitur ad ſummum intra decem dies.

12 Pro neceſſitate & commoditate Eccleſiarum ad titulum patrimonij,poſſunt etiam ordinari familiares triennales Epiſcoporum, & debent adſcribi Eccleſiis, pro quarum neceſſitate ſunt ordinati, ita referunt deciſum *Nicol.Garcia d.cap.5.num.81.& 82. Armend.d.loco num.47.* Vnde falſum videtur quod ait *Gabriel.Vaſquez d.diſput. 243.num.49.* videlicet familiarem ab Epiſcopo ordinari poſſe, etiamſi patrimonium non habeat, nec vllius Eccleſiæ neceſſitas vrgeat, obſeruans ſolum concedi licentiam Epiſcopo eum ordinandi,quatenus melius ſeruitio eius vti poſſit.

13 Deinde Epiſcopus ordinat familiarem ſuum ad titulum penſionis, ſi pro neceſſitate, vel vtilitate ſuarum Eccleſiarum iudicat ordinandum: ita referunt deciſum *Garcia d.cap.5.num.81. Armend.d.loco num.46. & lib.1.tit. 8.de patrimonio clericorum num.20.*

14 Non tamen valet Epiſcopus diſpenſare cum ſuo familiari triennali,aliàs non ſubdito,ſuper illegitimitate, etiam ad minores Ordines; nec ſuper interſtitiis: ita reſolutum referunt *Nicol.Garcia d.cap.5.num.86. Cened. pract.& canon.quæſt.lib.1.quæſt.38.num.31.Sayr.deciſ.28.& 29. ſub tit. de temporib. ordinat. Vgolin.d. §. 4. prope finem, Nauar.conſil.12.& 13.ſub tit.de temporib.ordinat. in nouis, Zerola.d.verſ.1. dubitatur, & verſ. 6. Galett. in margarita caſuum conſcientiæ verbo Ordo pag.194.colum.1. Armend.d. loco num.48. Aloyſ.Ricc.d.reſolut.266.in fine,Piaſeq.d.cap.1.*

15 *num. 15. verſ. ſublimitari*, vbi dicit quòd cum familiari iam ordinato collatum eſt ſtatim beneficium, poterit poſteà Epiſcopus quoad interſtitia diſpenſare, quia ratione beneficij collati,illi iam eſt ſubditus, quòd etiam refert deciſum *Armend.num.50.*& ſentit *Campanil.in di-*

16 *uerſ. Iuris Canonici,rub. 9. cap. 9. num. 3. & 4.* vbi etiam *num. 6.* quòd vbicunque Antiſtes poteſt ſuum ordinare familiarem, poteſt etiam litteras dimiſſorias eidem concedere,vt ab alio ſuſcipiat Ordines,quamuis teneat *Molfeſ. d. num. 8. in fine*, poſſe Epiſcopum cum familiari quoad interſtitia diſpenſare.

17 Epiſcopus titularis prætextu cuiuſlibet familiaritatis, aut continuæ commenſalitatis ſuæ aliquem abſque proprij Prælati expreſſo conſenſu, aut litteris dimiſſoriis, ad aliquos ſacros, aut minores Ordines, vel Primam tonſuram promouere,ſeu ordinare non valet;quia ei, qui tantum eſt titularis talis promotio eſt interdicta per *Concil.Trid.ſeſſ.14.de reform.cap.2.*ita *Aloyſ.Ricc.in collect.deciſ.p.3.collect.596.& d.reſol.266.num.2.verſ.limita 2. Campanil.d.cap.9.num.6 praxis noua Epiſcop.p.1.cap.1.nu. 15. in fine Seraph. de Freitas in addit. ad tract.de Confeſſoribus ſollicitantibus mulieres in Confeſſione Illuſtriſſimi D. mei Rodericus à Cunha quæſt. 12.nu.27.Valer.Reginald.in praxi fori pœnit.lib.32.tract.2.num.69.verſ.ſunt autem aliquot.*

Vtrum autem magiſter actorum Curiæ Epiſcopalis, 18 vt familiaris poſſit ab Epiſcopo ordinari? vide *Aloyſ. Ricc.collect. 596. verſ.ampliat 4.& in praxi fori Eccleſiaſtici reſolut.471.in 2.impreſſ.Steph. Gratian. March. deciſ. 133. Marium Anton.variarum reſolut.lib.1.reſolut.75. Campan. d.cap.9.num.14.*

Cardinales Preſbyteri tonſuram; cæteroſque mino- 19 res Ordines conferunt ſuis familiaribus, *Ioann. Andr.* quem alij ſequuntur *in cap.1.num.2. de ſupplenda negligent. Prælat.Martin.Laudenſ.in tract.de Cardin. quæſt.20.Cardin. Iacob.tract.de Concilio lib.1.art.12.verſ. item Cardinalibus, Maiol.de irregul.lib.4.cap. 20. num. 8.& Rota in vna Cremonen.penſionis 3. Decembris 1582. eſtque deciſio 731.num. 10.p.1.diuerſ.* Familiaris, vt quis dicatur neceſſe eſt, vt 20 fuerit deſtinatus ad aliquod certum ſeruitium, requiritúrque & mens,& dens,*Rota in vna Hiſpalen. portionis 2. May 1614. coram R.P.D. Andrea*, & eſt impreſſa apud *Farin.deciſ.184.p.1. recent.* vbi *num. 2. & 3.* habetur familiaritatem ceſſare vbicunque familiaris fuit licentiatus, & dimiſſus, *& num. 9.* quod familiaris poteſt eſſe quis licet non comedat in tinello, vt puta quia recipit portionem in pecunia,vel eam habeat extra domum.

Familiares etiam ſeu officiales Papæ, ac familiares 21 Cardinalium(etſi Cardinales habitaſſent Romæ) atque etiam Epiſcoporum in Curia reſidentium, qui ſaltem per triennium habitauerint in Vrbe, poſſunt de licentia ipſorum à Vicario Sanctiſſimi promoueri, dum tamen ſupradicti omnes ſufficientem titulum habeant, & alia à iure requiſita; refert deciſum *Armendar. in addit. ad recopilat.legum Nauarræ l.1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis in declar.num.49. Molfeſ.in ſum.Theologiæ moralis tract.2.cap. 2.num.32.in fine.*

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopi titulares, ſi aliquem promoueant ad quemcunque Ordinem ſine licentia proprij Epiſcopi, ſunt ab exercitio Pontificalium per annum ſuſpenſi.*

2 *Pius V. ſummus Pontifex conſtitutionem edidit ſuper creandis huiuſmodi titularibus Epiſcopis.*

3 *Sixtus V.aliam Conſtitutionem edidit contrà Epiſcopos.& alios Prælatos in Ordinum collatione peccantes, qua poſteà reſtricta fuit per aliam Clementis VIII.*

4 *Epiſcopus ordinans in alia diœceſi abſque licentia expreſſa ordinarij loci ſuſpendatur à pontificalibus.*

5 *Suſpenſus à Pontificalibus prohibetur etiam ab his, quæ ſunt ſibi aliàs, vt Pontifici permiſſa, & à dependentibus ab eis.*

6 *Suſpenſus à Pontificalibus Miſſam priuatim celebrare non prohibetur.*

7 *Miſſam cum Mitra, & baculo celebrare non poteſt Epiſcopus ſuſpenſus à Pontificalibus.*

8 *Epiſcopus ſi in aliena diœceſi inaduertenter calices,vel corporalia benedicat à ſuſpenſione non excuſatur.*

9 *Pontificalia inſignia quæ ſint,oſtenditur.*

10 *Epiſcopi qui habent diœceſim, extra illam munus ſuum exercere non poſſunt.*

11 *Epiſcopi ſi contra prohibitionem aliquem ad Ordines promoueant,valide eos conferunt,licet puniri poſſint.*

12 *Epiſcopus alienus volens conferre Ordines in loco exempto, non ſolùm debet habere licentiam ſuperioris loci exempti, ſed etiam illius Epiſcopi intra cuius fines locus exemptus conſtitutus eſt.*

13 *Epiſcopus Pontificalia exercere non poteſt in loco exempto etiam vocatus, niſi accederet licentia Epiſcopi diœceſis, vbi locus eſt conſtitutus.*

14 *Epiſcopus alienus non poteſt à Patriarcha induci ad ſubeunda munera Pontificalia in diœceſi alicuius Epiſcopi ſuffraganei, niſi de ipſius licentia.*

15 *Prima clericalis tonſura ſecundum aliquos poteſt conferri ab Epiſcopo ſuis ſubditis in aliena diœceſi.*

16 *Epi*

16 *Episcopus, & Vicarius habent facultatem faciendi actus voluntarios iurisdictionis extra territorium, possuntque concedere dimissorias.*

17 *Excommunicare, & absoluere potest subditum suum Episcopus extrà territorium existens.*

18 *Episcopus extrà suam diœcesim quando possit exercere contentiosum iurisdictionem.*

19 *Suspensus à Pontificalibus in illis celebrando, an sit irregularis.*

EPISCOPI TITVLARES ALIIQVE extrà suam diœcesim, an sine Episcopi proprij licentia vllum ordinare possint.

Allegatio VI.

1 EPiscopi Ecclesiarum, quæ in partibus infidelium consistunt, qui titulares vocantur, in quocunque loco etiam quantuncumque exempto, & nullius diœcesis, si quem promoueant ad quemcunque Ordinem, etiam Primam tonsuram, cuiusuis priuilegij, etiam familiaritatis prætextu, sine licentia ipsius proprij Ordinarij, sunt ab exercitio Pontificalium per annum suspensi, vt decidit *Concil. Trident. sess. 14. de reform. c. 2.* & tenent *Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiastici p. 3. ca. 8. num. 16. & p. 1. cap. 4. num. 24. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 48. quæst 6. Henriq. in sum. lib. 14. cap. 17. §. 3. in fine littera A, Galett. in marg. casuum conscientia verbo Episcopus pag. 100. colum. 1. Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici resolut. 495. in notabilibus de materia Episcoporum num. 1. in 2. edit. Vasq. tom. 3. in 3. p. disp. 243. num. 45. cum sequentib. Molfes. in sum. Theologiæ moralis tract. 2. cap. 2. num. 25. prope finem.*

2 Pius V. post Concilium Trident. decreto suo consistoriali sanciuit huiusmodi Episcopos non esse creandos, neque suffraganeos dandos, nisi Ecclesiis Cardinalium, & illis, quæ eos solent habere, & cum certo stipendio perpetuò ad minus 200. aureorum de Camera super fructibus illius Ecclesiæ, qui propria auctoritate ab ipso percipi possint.

3 Deinde *Sixtus V.* in sua Constit. quæ incipit, *sanctum & salutare sub dat, nonis Ianuarij* 1588. diuersas alias pœnas, & censuras Ecclesiasticas contra Episcopos, & alios Prælatos in Ordinum collatione peccantes, & similiter contra clericos, tam seculares, quam regulares male promotos constituit, absolutionem, & dispensationem Sedi Apostolicæ reseruando; quam *Clemens VIII.* ad terminos sacrorum Canonum, ac Constitutionis *Vij Papæ II.* & dispositionem decretorum sacri Concilij Trid. in omnibus, exceptis contra simoniace se ordinantes, & ordinatos per eundem Sixtum V. inflictis, restrinxit atque reduxit, vt in Constitutione, & reductione de qua per *Sayr. de censur. lib. 4. cap. 17. in fine*, vbi etiam tenet, quòd qui in pœnas prædictæ Bullæ *Sixti V.* antequam illa Clementis VIII. Constitutio edita, & promulgata fuisset, inciderunt, à prædictis pœnis virtute posterioris Clementis VIII. Constitutionis non liberantur, sed earum absolutionem, & dispensationem à Summo Pontifice petere, & obtinere tenentur, ac si dicta Constitutio Clemens VIII. edita non fuisset.

4 Episcopus ordinans in alia diœcesi absque licentia expressa Ordinarij loci, aut ordinans de licentia Episcopi personas non subditas, suspenditur à Pontificalibus, ita decidit *Concil. Trident. d. cap. 2. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 26. glos. sine licentia sui Præsulis verf. 5. cuius est, Tolet. in sum. lib. 1. cap. 83. verf. 3. Henriq. in sum. lib. 13. de excommunicat. cap. 38. §. 1. verf. 1. Episcopus, Campanil. in diuerf. Iuris Canon. rub. 6. cap. 1. num. 2. & rub. 9. cap. 4. per totum, Thom. Valasc. alleg. Iuris tom. 1. alleg. 43. num. 18. Banasina de censur. disp. 3. q. 6. punct. 5. num. 21.*

5 Vtile est scitu quænam Pontificalium nomine veniant & imprimis *glos. verbo à Pontificalibus, in extrauag. inscepes regiminis, de elect.* docet suspensum à Pontificalibus prohiberi etiam ab his, quæ sunt sibi aliàs, vt Pontifici permissa, & a dependentibus ab eis, velut ab Ordinum celebratione, frontis Chrismatione, Basilicarum, seu Virginum consecratione, & similibus.

Sic igitur suspensus quamuis Missam priuatim cele- 6
brare non prohibeatur, vt ex reg. text. *in cap. significauit de corpore vit.* post *Sylvest.* & *Navar.* docent *Henriq. lib. 13. cap. 32. num. 1. Ausa de censur. p. 3. disput. 2. dub. 2. concl. 10.* aut alia facere sine ornamentis Pontificalibus, quæ ei ratione Sacerdotalis officij competunt, vt baptizare, pœnitentias dare, & similia, Missæ tamen sacrum cum 7
Mitra & baculo celebrare non potest, ita *Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici decis. 467. in 1. impress. & resolut. 440. in 2. impress.* vbi *num. 3.* asserit sub hac suspensione non prohiberi exercitium iurisdictionis Episcopalis, & post alios citat *Vgolin. de censur. tab. 4. cap. 2. §. 6. nu. 5.* Nec ab 8
hac suspensione excusatur Episcopus si in aliena diœces. inaduertenter calices, vel corporalia benedicat, ita *Zerol. in praxi Episcop. p. 2. verbo Episcopi vers. secundo, Franc. Leo in thesauro fori Eccles. p. 3. c. 8. n. 14.*

Pontificalia insignia, quibus Episcopi vti possunt esse 9
Mitram, chirothecas, baculum, dalmaticas, & sandalia testatur *Isidor. Mosco. in suo tract. de mag. militantis Ecclesia p. 1. lib. 1. cap. 8. vers. ornamenta*, quibus Doctissimus *Campanil. d. cap. 3. num. 3.* addit muzzettam, capam Pontificalem, galerum, quem duplicis formæ habere oportet, alterum quo in solemnioribus equitationibus vtantur, alterum simpliciorem, vtrumque tamen ex lana, & serico viridi exornatum, iuxta modum in cæremoniali descriptum *lib. 1. cap. 3.*

Episcopi autem, qui non sunt titulares etiam cum 10
suam diœcesim munus suum exercere non possunt, nec absque licentia Ordinarij loci ordinare personas, quæ non sunt subiectæ illi Ordinario, nisi habeant dimissorias generales à suis Ordinariis: ita *Concil. Trident. sess. 6. de reform. cap. 5. Navar. consil. 69. de sent. excommunicat. in antiq. aliis cons. 12. de clerico excomm. ministr. in nouis. Cened. ad decretum collect. 52. num. 1. Henriq. in sum p. 2. lib. 13. cap. 3. §. 2. in fine, tunctio commen. littera S, Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 26. littera A, Gutier. canon. lib. 1. cap. 28. num. 26. Flamin. de resig. lib. 1. quæst. 17. nu. 17. Zerol. in praxi Episcopalis p. 1. verb. Archiepiscopus num. 2. pag. 16. & p. 2. verb. Episcopus pag. 45. Molfes. in sum. Theologiæ moralis tract. 2. cap. 2. num. 12. Petr. de Ledesm. in sum. p. 1. de sacram. Ordinis cap. 8. conclus. 4. dub. 4. Bonacina de censur. disp. 3. q. 6. punct. 3. num. 27. Armend. in addit. ad recopil. legum Navarræ in lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis num. 68. Præsq. in praxi nouæ Episcop. p. 1. cap. 1. num. 46. p. 35. Campanil. rub. 9. c. 5. num. 6.* Si tamen contra prohibitionem de qua per 11
Conc. Trident. in d. cap. 5. ordinatio proprij Episcopi extra territorium fiat, valida ex illicet puniri possit, vt resoluunt *Henriq. lib. 11. cap. 3. §. 2. in fine littera S, & Vgolin. de potestate Episcopi cap. 4. §. 14. num. 2. Fornar. in tract. de Ordine cap. 8. §. 8. Molfes. d. c. 2. n. 11.*

Episcopus alienus valens conferre Ordines in loco 12
exempto, non solùm debet habere licentiam superioris loci exempti: sed etiam illius Episcopi intra cuius fines locus exemptus est constitutus: ita referunt decisum *Molfes. d. cap. 2. num. 12. in fine, Aloys. Ricc. in praxi fori Eccles. post resolut. 495. in notabilibus de materia Episcop. Galett. in marg. casuum conscientia, verbo Episcopus pag. 100. col. 2. Armend. d. loco num. 35.* vbi *num. 68.* refert etiam deci- 13
sum non posse Episcopum Pontificalia exercere in loco exempto, & iurisdictionis non Episcopi, sed inferioris, vocatum tamen ab ipso inferiore, sine licentia Episcopi intra cuius diœcesis fines esset locus ille, etiamsi ille inferior prætenderet ratione exemptionis vocare Episcopum, quem maluerit ad ministrandum sacramentum Confirmationis, dummodo locus istius exempti sit infrà

fines

ſines diœceſis alicuius, ita vt non ſit nullius, quia tunc non poſſet. Non tamen me latent verba illa poſita in *d. cap. 5. Concil. Trident.* ibi, Ordinarij loci, intelligenda de Epiſcopo, in cuius diœceſi locus eſt conſtitutus, & non de Prælato inferiori etiam exempto, ſi fides adhibenda ſit *Galett.* ita deciſum atteſtanti *verbo verba* 1.

14 Nec etiam Epiſcopus alienus poteſt à Patriarcha induci ad ſubeunda munera Pontific. in diœceſi alicuius Epiſcopi ſuffraganei, niſi de ipſius licentia, quod etiam deciſum referunt idem *Galett. d. verbo Epiſcopus, & Aloyſ. Ricc. vbi proximè*, nec Archiepiſcopus hoc ipſum facere poteſt, cum ſub eadem prohibitione, quæ eſt penes Epiſcopum, comprehendatur quoad materiam de qua agimus, vt reſoluit *praxis Epiſcopalis p. 1. verb. Archiepiſcopus verſ. ad ſecundum.*

15 Primam clericalem tonſuram Epiſcopos in aliena diœceſi, ſine diœceſani licentia ſuis ſubditis conferre poſſe, ac proinde non eſſe ſuſpenſum, non deſunt qui tenuerint, ex ea ratione quia Concilium loquitur de Epiſcopo conferente Ordines, ſed prima tonſura non eſt Ordo, ſed initiatus ad Ordines, & ſolet concedi ſine exercitio Pontificalium, ex quorum numero ſunt *Barbat. in cap. nouit, num. 18. de officio legati, Rebuff. in tract. nominat. quæſt. 14. num. 29. & 65. & in praxi beneficiali rub. de Eccleſiaſticis & à quibus, & quomodo ordinentur num. 13. Henriq. in ſum. lib. 3. cap. 6. §. 6.* quem refert & ſequitur *Bonacina de Sacram. diſput. 3. quæſt. vnica p. 2. num. 13.* quibus addo *Tolet. lib. 1. ſum. cap. 49. num. 4. Azor. p. 2. lib. 3. cap. 48. quæſt. 5. verſ. quares Fornar. de Ordine cap. 5. §. 4. in 4. notab. Molfeſ. d. cap. 2. num. 15.* quæ ſententia ex *dictis alleg. 2. num. 18.* non eſt admittenda, illamque ſibi ſummopere diſplicere aſſerit *Campanil. in diuerſ. Iuris Canonici rub. 6. cap. 1. num. 2.*

16 Epiſcopus & Vicarius habent facultatem faciendi actus voluntariæ iuriſdictionis extra territorium, prout reſoluunt *Vgolin. d. §. 14. num. 4. Card. Tuſch. lit. I, concl. 546. Stephan. Gratian. diſceptation. forenſ. cap. 127. à principi. & num. 6.* aſſerit, quòd poſſunt concedere dimiſſorias in
17 aliena diœceſi. Sic etiam Epiſcopus extra territorium exiſtens poteſt excommunicare, & abſoluere ſubditum ſuum, vt tenet *Gonzal. ad regulam 8. Cancel. gloſ. 62. num. 12.* vbi *num. 11.* reſoluit quod poteſt.

18 Epiſcopus extra ſuam diœceſim iuriſdictionem contentioſam exercere, quando cauſæ cognitio non vertitur, & effectus confertur in ſuam diœceſim, de quo etiam *Gratian. d. cap. 127. num. 8.* vel quando Epiſcopus diœceſis permitteret, modo litigantes in id conſentiant, vt poſt alios reſoluit *Vgolin. d. §. 14. num. 4. verſ. ſecundo excipitur.*

19 Quæſtio eſt in hac materia difficilis, an ſcilicet ſuſpenſus à Pontificalibus in illis celebrando fiat irregularis? partem negatiuam tenet *gloſ. verbo Sacerdotale verſ. ſcias in cap. 2. de officio deleg. lib. 6.* ſequuntur *Innoc. in cap. 1. verbo à diuinis de ſentent. excomm. eod. lib. D. Antonin. p. 3. ſum. tit. 28. cap. 4. vltra med. Couar. in Clem. ſi furioſus p. 1. §. 1. num. 1. verſ. ſecundum, Iacob. de Graffiis in aureis deciſ. lib. 4. cap. 25. num. 3.* qui in eo præcipuè nituntur, quod Pontificalia non ſunt de ſubſtantia Ordinis, celebrationis, aut officij, cum ſine illis quodlibet officium fieri poſſit. Contrariam tamen ſententiam tenuerunt *Calderin. in tract. de interdicto memb. 2. quæſt. 3. Nauar. in man. cap. 27. num. 163. verſ. ex quo inferetur primo, Vinal. in candel. tit. de ſuſpenſ. num. 146.* moti ex eo, quia cum Epiſcopatus per ſe Ordo ſit, celebrare in apparatu Epiſcopali, ſeu Pontificali eſt exercere actum proprium Ordinis Epiſcopalis, à quo Epiſcopus ſuſpenſus eſt, ſucceditque proinde reg. tex. *in c. 1. in fine verſ. ſciturus de re iudic. lib. 6.* inter quas tamen opiniones elegantem diſtinctionem tradit *Vgolin. de cenſuris tab. 1. cap. 14. §. 1. num. 2.* quam melius explicat *Sayr. eod. tract. lib. 4. cap. 16. num. 17. cum duobus ſequentibus*, vbi plene videri poterit.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur, qui agunt de materia huius allegationis.*
2 *Accedente licentia, & conſenſu proprij Epiſcopi, poteſt alienus non ſuo ſubdito Ordines conferre.*
3 *Dimiſſoriarum vſus antiquiſſimus.*
4 *Dimiſſorias concedere poſſunt, qui ad Ordines valent promouere.*
5 *Dimiſſoria ab Epiſcopo excommunicato, vel ſuſpenſo declarato non ſunt valida, poſſuntque ſubditi ſe facere ordinari à viciniori Epiſcopo.*
6 *Inferiores Prælati dimiſſorias concedere nequeunt, niſi ex conſuetudine legitime præſcripta, aut alio peculiari iure poteſtatem acquiſiuiſſent eas dandi.*
7 *Abbates, aliique exempti hodie huiuſmodi dimiſſorias clericis ſecularibus concedere non poſſunt.*
8 *Ordinarius priuatiuè ad Epiſcopum habens ius viſitandi, & congregandi Synodum, poteſt dimiſſorias concedere.*
9 *Vicarius generalis Epiſcopi ſine ſpeciali mandato huiuſmodi dimiſſorias concedere non poteſt.*
10 *Capitulum Sede vacante, nonniſi elapſo anno à die obitus Præſulis, poteſt dimiſſorias concedere, niſi arctatis beneficiis, ſub certis pœnis.*
11 *Amplia etiamſi Capitulum haberet territorium diſtinctum ob immemorialem poſſeſſionem.*
12 *Vicarius à Capitulo Sede vacante concedens dictas dimiſſorias non arctato, & ante elapſum annum, quas pœnas incurrat.*
13 *Vicarius Papæ non prohibetur, etiamſi ſtatim poſt vacantem Sedem, dimiſſorias impartiri.*
14 *Capitulum Sede vacante ante lapſum anni vacationis Sedis poteſt obtinenti facultatem à Sede Apoſtolica de ſuſcipiendo Ordines, cum licentia ſui Ordinarij, huiuſmodi facultatem ſubordinatam concedere.*
15 *Priuilegium obtinens à Sede Apoſt. ad recipiendos Ordines à quolibet Epiſcopo, non indiget nouis litteris dimiſſorialibus, ſed teſtimonialibus tantum proprij Ordinarij de vita, & moribus.*
16 *Capitulum Sede vacante poteſt concedere litteras teſtimoniales, licet concedere nequeat dimiſſorias.*
17 *Capitulum Sede vacante poteſt extero Epiſcopo concedere exercitium Pontificalium, & ordinationem propriorum ſubditorum, non tamen ſubditorum vacantis Sedis.*
18 *Regulares Superiores ſuis monachis dimiſſorias concedunt.*
19 *Dimiſſorias cum antiquitus Epiſcopi dabant, non eum examinabant cui concedebant, ſed illum Ordinario examinandum dimittebant.*
20 *Epiſcopo hodie præcipitur ne ordinandum dimittat, niſi examinatum, & approbatum.*
21 *Epiſcopus ex alia legitima cauſa, quam ægritudinis, poteſt dimiſſoriales litteras ſubditis concedere ad Ordines apud alienos Epiſcopos recipiendos.*
22 *Epiſcopus cui examinatus, & approbatus ordinandus dimittitur, poteſt illum iterum examinare.*
23 *Dimiſſoria ſemper valent, tum viuente, tum defuncto dante.*
24 *Dimiſſoria data à Capitulo Sede vacante per ingreſſum moderni Epiſcopi non expirant.*
25 *Epiſcopus nouus poteſt per edictum omnes, & quaſcunque dimiſſorias à prædeceſſoribus, ſiue à Capitulo Sede vacante conceſſas, reuocare.*
26 *Pro dimiſſoriis ad Ordines recipiendos, nihil recipi debet ab Epiſcopo, eiuſue miniſtris.*
27 *Notarius pro ſingulis dimiſſoriis, ſeu teſtimonialibus litteris decimam partem vnius aurei recipere tantum poteſt, niſi ſalarium ſit ei conſtitutum, vel conſuetudo adſit nihil accipiendi.*
28 *Notarius poſt confecta inſtrumenta, & tradita partibus, poteſt quod ab ordinatis ſponte offertur, accipere.*

29 *Episcopus absens à sua diœcesi potest suis subditis dimissorias concedere.*

EPISCOPVS DIMISSORIAS litteras, quibus, & quando concedat.

ALLEGATIO VII.

1 DE materia huius allegat. latè agunt *Vega tom. 2. de Curia cap. 14. §. 8. num. 31. Rebuff. resp. 2. Fr. Emman. in sum. p. 2. cap. 14. num. 2. & quæst. Regular. tom. 1. quæst. 18. art. 1. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 23. §. 3. Petr. Ledesma in sum. p. 1. de sacram. Ordinis cap. 8. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 20. quæst. 7. & p. 2. lib. 3. cap. 48. q. 15. vers. cæterum, Zerol. in praxi Episcop. p. 1. verbo Abbas, Flores de Mena vari. lib. 3. quæst. 24. num. 4. & num. 32. Thom. Valasc. alleg. Iuris tom. 1. alleg. 3. num. 6. Campanil. in diuersorio Iuris Canonici rub. 9. cap. 7. & 8. Pinelq. in praxi nouæ Episcop. p. 1. cap. 1. à num. 11. Molfes. in sum. Theologiæ moralis tract. 2. c. 2. à nu. 10.* plures ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretal. collect. 105.*

2 Etiamsi teneatur Episcopus per se ipsum Ordines suis clericis conferre, vt admonet *Concil. Trident. sess. 23. de reform. cap. 3.* si tamen fuerit legitimè impeditus de eius consensu poterit alienus suo subdito Ordines conferre *cap. Episcopum 9. quæst. 1. & cap. 1. iunctis cap. cum nullus de tempor. ordinat. lib. 6.* hic autem consensus litterariè præstandus est ex *Felino in cap. super his vers. sexta, & vltima concl. sub num. 13. de accus. it.* vbi *Innoc. Rebuff. in praxi benefic. rub. forma dimiss. litterar. num. 34.* Et litteræ, quibus ille continetur, dimissoriæ vocantur à *Concilio Trid. sess. 23. de reformat. cap. 10. & sess. 7. de reform. cap. 10.* vbi etiam Reuerendæ dicuntur, quo nomine Hispani
3 vtuntur. Illarum vsum antiquissimum fuisse non dubitatur, tempore quidem Diui Augustini eas extitisse atque in vsu fuisse testatur ipsemet *in epistola ad clerum Hipponen. 137. vers. cum istamet causa,* & tempore Concilij Niceni *in cap. 2. dist. 73.* Et ne fraus aliqua intercederet erat olim certa dimissoriarum huiusmodi litterarum forma à Canonibus introducta *73. distinct.* per totam, quæ ab Episcopis singulis seruanda est, quamuis hodie non eadem præcisè seruetur.

4 Dimissorias concedere possunt cuncti Episcopi, quos attenta Iuris sanctione, priuilegio, vel consuetudine, ad Ordines valent assumere ex *glos. fin. in cap. cum nullus, de tempor. ordinat. in 6.* is enim potest dimissorias concedere, qui & ordinare valet *cap. 1. 62. dist. Seraph. decis. 985. num. 3. Campan. rub. 6. cap. 3. num. 13. prope finem,* eo quod potest quis per alium facere quod per seipsum exequi
5 non detinetur *ex reg. potest quis, de regulis Iuris, in 6.* Nisi fuerit excommunicatus, vel suspensus declaratus, tunc enim dimissoriæ ipsius non valerent, sed subditi possent se facere ordinari à viciniori Episcopo: incumbit tamen ipsis onus probandi Episcopum fuisse excommunicatum *cap. 2. de tempor. ordin. in 6. Præseq. d. cap. 1. num. 13.*

6 Inferiores autem Prælati eas nequeunt concedere, nisi à Sede Apost. fuerit eisdem specialis data potestas, ex *d. cap. cum nullus §. inferiores*; aut nisi aliquo peculiari iure potestatem acquisiuissent eas dandi, per ea, quæ scribit *Panorm. in cap. accedentibus, num. 2. de excess. Prælat.* præsertim ex consuetudine legitimè præscripta, iuxta *glos. verbo indultum in d. §. inferiores,* resoluunt *Capell. Tholos. decis. 451. Petr. Greg. Syntagm. iuris lib. 40. cap. 2. num. 19. Campanil. d. rub. 9. cap. 8. n. 2.*

7 Exemptis olim licebat huiusmodi dimissorias impartiri ex *d. cap. cum nullus,* vbi *Ioan. Andr. num. 2. Anch. ver. in exemptis, sub num. 3. & Franch. num. 5.* Hodie tamen Iure nouiori *Concilij Trident. sess. 23. de reformat. cap. 10.* neque ipsi Abbates, neque alij etiam exempti, aut collegia, vel Capitula quæcunque etiam Ecclesiarum Cathedralium, litteras dimissorias clericis secularibus, vt ab aliis Ordines suscipiant, concedere valent, vnde *Henriq. in summa lib. 10. cap. 22. §. 3.* affirmat personas quaslibet extra Præsulem, etiam habentes iurisdictionem quasi Episcopalem contentiosam & voluntariam, nequiri dictam elargire licentiam, & *in commento lit. T,* attestatur ita *Romæ* obtinuisse Episcopum Salmanticen. in anno 1581. contra Capitulum suæ Ecclesiæ, nisi tamen esset Ordinarius priuatiuè ad Episcopum, iusque 8
haberet visitandi; & congregandi Synodum, contra quem non intrare dispositionem *Concilij Trident. sess. 23. cap. 10.* defendit *Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 2. cap. 112.* quem refert, & sequitur *Campan. d. c. 8. n. 4.*

Vicarius generalis Episcopi huiusmodi dimissorias 9
litteras concedere non potest, cum ad id vicariatus officium non extendatur, nisi Episcopo in remotis agente, *d. cap. cum nullus,* ibi, *officialis, & in §. Episcopo,* vbi *glos. verbo remotis. Anton. Cuch. lib. 2. instit. maiorum. tit. 8. nu. 110. Mandos. ad reg. 24. Cancel. quæst. 6. num. 9. & 10. Rebuff. in praxi benefic. tit. forma vicariatus num. 47. Iacob. Sbroz. de officio Vicarij lib. 2. quæst. 41. Petr. Gregor. Syntagm. iuris lib. 16. chap. 9. post. num. 3. Gutier. Canonic. lib. 2. cap. 17. num. 20. Zerol. in praxi Episcop. p. 2. verbo Vicarius §. 4. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 45. quæst. 7. Vgolin. de officio, & potestate Episcopi, cap. 4. §. 7. vers. quinto dimissorias, praxis nouæ Episcop. d. cap. 1. num. 13. vers. concedit. Narbona de appellat. à Vicario ad Episcopum p. 1. num. 197. Campanil. d. cap. 8. nu. 3. Molfes. in sum. tract. 2. cap. 2. num. 22. Homolon. de Bonis de examine Ecclesiastico p. 1. tract. 2. cap. 1. quæst. 6. in fine Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 18.* vbi quando Episcopus dicatur agere è remotis.

Capitulo Sede vacante antiquitus libera concedeba- 10
tur facultas dimissorias illico concedendi, per *d. cap. cum nullus,* quæ nouissimo iure *Concilij Trident. sess. 7. de reformat. cap. 10.* restricta est, vt non nisi elapso anno à die obitus Præsulis numerando, queat dimissorias concedere, præterquam illi, qui alicuius beneficij recepti, vel recipiendi arctatus fuerit, alias Capitulum contrauenies Ecclesiastico subiaceat interdicto, & ordinati si in minoribus Ordinibus constituti fuerint, nullo priuilegio clericali, maximè in criminalibus, gaudeant; in maioribus vero ab executione Ordinum ad beneplacitum futuri Prælati sint ipso iure suspensi: vide *Emman. Sà verbo Ordo num. 29. Rebuff. in praxi benef. tit. de deuolut. num. 67. Card. Tolet. in sum. lib. 1. cap 49. n. 2. Nauar. cons. 44. de tempor. ordinat. Sayr. decis. 65. eod. tit. Zerol. in praxi Episcop. p. 1. verbo Capitulum in princip. pag. 83. Petr. de Ledesma in sum. p. 1. de sacram. Ordinis cap. 8. concl. 3. Henriq. lib. 10. cap. 22. num. 3. Azor. d. p. 1. lib. 3. cap. 49. quæst. 5. Soar. tom. 5. de censuris disput. 31. sect. 1. num. 20. prax. nouam Episcop. p. 1. cap. 1. num. 13. vers. Capitulum, Fornar. de sacram. Ordinis cap. 5. §. 4. num. 4. Francisc. Leo in thesauro fori Eccles. p. 3. cap. 8. num. 47. cum sequentibus, Rendina in prompuario recepi. sentent. tom. 1. tit. 10. à num. 1. Campanil. d. cap. 8. num. 3. Bonacina de Sacram. disput. 8. quæst. vni. puncto 4. num. 22. Filliuc. tract. 41. de benef. cap. 2. num. 44. Homolon. de examine Ecclesiastico tract. 2. cap. 1. quæst. 6. prope fin. & tract. 11. in fine resol. 3. Monet. de commutat. vlt. volunt. cap. 10. num. 164. cum multis sequentib. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 106. & in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 185. p. 4. Molfes. in sum. Theologiæ moralis tract. 2. cap. 2. num. 26. Quaranta in summa Bullarij verbo Capitulum Sede vacante, vers. decimo quarto,* vbi ampliat procedere etiamsi Capitulum habe- 11
ret territorium distinctum, & exemptum ob immemorialem possessionem, & sint iudices Ordinarij, refert *Aloys. Ricc. Neapol. decis. 185. p. 41.* & quamuis velint ad primam tonsuram dimissorias concedere, & municipatum, quod non possit dare dimissorias etiam ad primam tonsuram Capitulum Sede vacante tenent *Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 3. num. 3. Nicol. Garc. de benefic. p. 5. cap. 7. num. 95. Fr. Emman. in sum. tom. 2. cap. 14. num. 6. Aloys. Ricc.*

Digitized by Google

Ricc. in praxi aurea reſolut. 106. Monet. d. capit. 10. numer. 173.

Arctatis beneficiis tam habitis quam habendis poſſe Capitulum ſede vacante per Vicarium ab eo electum, intra annũ literas dimiſſorias concedere per *Concil. Trid. ſeſſ. 7. de reformat. cap. 10.* ibi, arctatus non fuerit, *obſeruant Salzed. d. cap. 26. tit. C. verſ. poterit, Prax. Epiſcop. p. 1. verbo Capitulum in princip. & verſ. ſecundum, Quarant. d. verſ. decimò quæro, Monet. de commutat. vltim. volunt. cap. 10. num. 180.* vbi reſoluit poſſe huiuſmodi Capitulum pro arctatis litteras dimiſſorias ei concedere, qui habeat Epiſcopum à quo ratione originis, domicilij, aut alterius beneficij compatibilis ab eo receptis illas poſſet obtinere.

Arctatos occaſione beneficij recepti illos dici, quod obtinent aliquod beneficiũ requirẽs ſeruitium perſonale ratione, cuius de iure, conſuetudine, priuilegio, ſtatuto Eccleſiæ, vel fũdatione intra annũ tenetur ſe promoueri facere, aſſerũt *Nic. Garc. d. p. 5. c. 7. n. 98. Vgol. de poteſt. Epiſc. c. 26. §. 20. n. 5. verſ.* & primò, *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 98.* exemplificantes in eo, qui obtinet parochialem Eccleſiam, quod ſit arctatus ad Sacerdotium intra annũ, & in eo, qui obtinet Canonicatum ad Ordinem illi annexum, & in aliquibus beneficiis, ſeu capellaniis requirentibus ex inſtitutione ſeruitium perſonale, ſeu aliquem Ordinem, latè *Monet. d. c. 10. num. 166. cum multis ſeqq.* vbi cum Garc. & Vgolin. citatis locis idem eadem ratione dicendũ putat, vbi Ordo ſuſcipiendus beneficio eſt ita annexus, vt tempore prouiſionis in eo conſtitutus eſſe debeat, qui beneficiũ obtinet, ſed impetrans diſpenſatus fuit, vt hoc non obſtante huiuſmodi beneficium poſſet obtinere, vel vbi in litteris contineretur illa non obſtantibus aliquibus P. per quæ effectus gratiæ noſtræ impediri valeat quomodolibet, vel differri, aut ſimilis.

Arctatos occaſione beneficij recipiendi illos dici, qui habent ius, ſeu ſunt vocati ad aliquod beneficium vacans, ſeu capellaniam, quod tamen requirit actum certum Ordinem, quo illi carent, vel illos dici, qui cum ſint ordinati prima tonſura ſunt præſentati ad beneficia atteſtantur *Aloyſ. Ric. d. reſol. 98. Monet. d. cap. 10. nu. 173. & 176. Nicol. Garc. d. c. 7. à num. 99.* obſeruantes etiam electum in cõcurſu ad beneficium curatum, cuius collatio facienda eſt à Papa, non poſſe interim dici arctatum tam occaſione beneficij recepti quam recipiendi; necnon minime dici arctatum occaſione beneficij recipiendi illum, cui aliquis vult reſignare aliquod beneficium requirens actu Ordinem, quo ille caret.

12 Vicarius autem à Capitulo deputatus concedens prædictas dimiſſorias non arctato, & ante elapſum annum, ſi fuerit impetrans promotus ad Ordines vigore dictarum litterarum, vltra pœnas eodem Capitulo ſupra relatas imponendas, expreſſaſque in *d. cap. cum nullus*, ab officio, & beneficio per annum eſt ipſo iure ſuſpenſus, vt habetur in *Concilio Trident. ſeſſ. 23. cap. 10.* etiamſi is, cui conceſſit vſus non fuerit, prout refert deciſum *Nicol. Garc. in addit. ad d. c. 7. num. 92.* ſed poſt annum non impeditur, vt demonſtrant aperta verba eiuſdem Conc. *ſeſſ. 7. de reform. cap. 10.*

13 Vicarius tamen Papæ ab hac reſolutione excipitur, qui non prohibetur etiam ſtatim poſt vacantem Sedem dictas dimiſſorias impartiri, eo quod *Concil.* minimè reſtringit iuriſdictionem Sedis Apoſt. quamuis vacantis. *Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 6. Henriq. lib. 10. cap. 12. §. 3. Campani. d. cap. 8. num. 6.*

14 Capitulum Sede vacante ante lapſum anni vacationis Sedis obtinenti facultatem à Sede Apoſt. de ſuſcipiendo Ordines cum licentia ſui Ordinarij, poteſt huiuſmodi facultatem ſubordinatam concedere, ita *Nauar. conſ. 19. de tempor ordinat.* quem refert *praxis nouæ Epiſcopalis d. cap. 1. num. 13. verſ. Capitulum.* Qui enim à 15
Sede Apoſt. priuilegium obtinuit ad recipiendos Ordines à quolibet Epiſcopo, non indiget nouis litteris dimiſſoriis, indiget vero teſtimonialibus proprij Ordinarij, de vita, & moribus, alioquin ſi ad Ordines ſine litteris teſtimonialibus proprij Ordinarij promoueatur, remanet ſuſpenſus ab executione ſuſceptorum Ordinum, & ordinãs incurrit ſuſpenſionem à collatione Ordinum per annum, vt patet ex *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 8. ad finem*, tenent *Henriq. lib. 13. cap. 28. num. 2. Tolet. lib. 1. cap. 49. num. 4. Fornar. de Ordine cap. 4. num. 3. Quarana verbo Ordo verſ. ſuſpenſionis pœnam.* Rectiſſimè agunt ſupremi Pontifices cum in Breuibus appellatis, *extra tempora*, aliiſque, *in temporibus*, nominatis, mandant clauſulam apponi, & de licentia ſui Ordinarij, quæ multos retinet à ſuſceptione Ordinum, auferetque abuſus complures: etenim imperiti, infames, aliaue ex cauſa inhabiles, non valentes à propriis locorum Ordinariis Ordines ſuſcipere, externas petunt regiones, Ordineſque fraudenter extorquent ab alienis Epiſcopis, neſcientibus quanta ſit in hominibus peruerſitas: illi vero, qui facultatem obtinent in Curia recipiendi Ordines à quocumque Antiſtite, per Breue, addita clauſula, *abſque litteris dimiſſorialibus ſui Ordinarij*, attente videant quibus cauſis in ſuis ſupplicationibus relatis prædictam licentiam impetrant, quia in gratiis & priuilegiis omnis cauſa præſumitur impulſiua ex *Franch. in cap. decet num. 3. de regulis iuris in 6. Tiraq. in tract. ceſſante cauſa limit. 1. num. 81.* quos refert *Campan. d. rub. 9. cap. 7. num. 6. vbi n. 5.* reſoluit, quod ſi poſtea ceſſet cauſa, qua adductus Papa licentiam elargitus eſt ſuſcipiendi Ordines à quocumque ſine dimiſſoriis proprij Epiſcopi, non propterea cenſenda eſt reuocata prædicta facultas, vt nequeat amplius impetrans ea vti, ſeque promoueri facere à quo maluerit.

Obſerua tamen Capitulum Sede vacante poſſe intra 16
annum concedere litteras teſtimoniales, licet concedere nequeat dimiſſorias, nam litteræ teſtimoniales non ſunt dimiſſoriæ, ita *Nauar. conſ. 27. de tempor. ordinat.* quem citat *Bonacina de Sacr. diſp. 8. q. vni. punct. 4. nu. 14.* Et poteſt etiam idoneitatis teſtimonium facere. *Nauar. conſ. 17. eod. tit. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ verbo Capitulum 5. Molfeſ. d. tract. 2. cap. 2. numer. 29. Monet. de commutat. vltim. volunt. c. 10. numer. 182.* vbi refert modernum Curiæ Rom. ſtylum habere, vt Sede Epiſcopali vacante ipſæ quoque teſtimoniales dentur ab Ordinario viciniore. Item & Epiſcopo extero conce- 17
dere exercitium Pontificalium, & ordinationem propriorum ſubditorum vacantis Sedis, *Henriq. lib. 10. de ſacram. Ordinis cap. 22. §. 1. Quarana verbo Capitulum Sede vacante q. 11. Genuenſ. in praxi Archiep. Neapol. cap. 87. num. 33. Piaſeg. in d. praxi noua Epiſcopalis d. c. 1. num. 13. verſ. Capitulum, Fornar. de Ordine cap. 5. §. 4. in 4. notab. Molfeſ. in ſum. Theologiæ Moralis tract. 2. capit. 2. numer. 28.*

Dimiſſorias etiam concedunt Regulares ſuperiores 18
ſuis Monachis prout infra oſtendo *num. 31.* iuxta modum & formam traditam à *S. D. Clemente V I I I.* in hac Ordinatione, quæ ſequitur. De mandato *S.* D.N. Clementis diuina prouidentia Papæ VIII. tenore præſentium mandatur omnibus, & ſingulis quorumcumque Regularium ſuperioribus, vt de cætero obſeruent, & obſeruari faciant, ea, quæ in Decreto ſacræ Congreg. Concilij Trident. continentur, cuius tenor eſt talis: Congregatio Concilij cenſuit ſuperiores regulares poſſe ſuo ſubdito item regulari, qui prædictis qualitatibus requiſitis Ordines ſuſcipere voluerit, litteras dimiſſorias concedere, ad Epiſcopum tamen Diœceſanum, nempè illius monaſterij, in cuius familia ab iis ad quos pertinet, is Regularis poſitus fuerit, & ſi Diœceſanus abfuerit, vel non eſſet habiturus ordina-

tiones, ad quemcumque alium Episcopum, dum tamen ab eo Episcopo, qui Ordines contulerit, examinetur quoad doctrinam, & dum ipsi Regulares non distulerint de industria concessionem dimissoriarum in id tempus quo Episcopus Diœcesanus, vel abfuturus, vel nullas habiturus ordinationes esset. Verum cum à superioribus Regularibus Episcopo Diœcesano absente, vel ordinationes non habente, literæ dimissoriæ dabuntur, in eis vtique huiusmodi causam absentiæ Diœcesani Episcopi, vel ordinationum ab eo non habendarum, exprimendam esse; quod qui non fecerint, officij, & dignitatis, seu administrationis, ac vocis activæ, & passiuæ priuationis, ac alias arbitrio eiusdem S.D.N. Papæ reseruatas pœnas, incurrent. In quorum &c. *Dat. Romæ die 15. Martij an. 1596.* referunt *Piasecz. in praxi noua Episcop. p. 1. cap. 1. num. 14. Campanil. in diuersorio Iuris Canonici rub. 12. c. 13. num. 37. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 26. §. 20. num. 8. Cappuccin. in addit. ad compend. verbo Ordines sacri §. in fine. Miranda in man. Prælat. q. 28. art. 2. tom. 1. Molfesius in sum. Theologiæ moralis tract. 2. cap. 2. num. 23.*

19 Has autem dimissorias cum Episcopi antiquitus dabant, non eum examinabant, cui concedebant, at illum Ordinario examinandum dimittebant, vt colligitur ex *text. in c. Sanctissimo 73. dist.* postea vero in *Concil. 3. Cartaginensi* sancitum fuit ne Episcopus ordinandum dimittat, nisi examinatum & approbatum, eiusque decretum innouauit, confirmauitque *Concil. Trid. sess. 14.*
20 *de reform. cap. 3. & sess. 23. de reform. cap. 3.* præcipiens Episcopis, vt per semetipsos Ordines conferant, quod si ægritudine fuerint impediti, subditos suos non aliter quam iam probatos, & examinatos ad alium Episcopum ordinandos dimittant, de quo *Zerola in praxi Episcop. p. 1. verbo dimissoria §. 10. vers. secundum, Petr. Ledesma in sum. p. 1. de sacram. Ordinis cap. 5. concl. 10. Thom. Valasc. allegationum Iuris tom. 1. alleg. 5. num. 1. Piasecz. in praxi noua Episcop. p. 1. cap. 1. num. 12.* licet vero *Concilij d. sess. 23. cap 3.* videatur dicere Episcopo tantum ægritudine impedito licere litteras dimissoriales subditis concedere ad Ordines, apud alienos Episcopos recipiendos; tamen hoc ei liceret, quando alia legitima causa, quam ægritudinis, impeditus fuerit, vt decisum referunt *Armendar. in addit. ad recopil. legum Navar. ad lib. 1. tit. 18. lib. 7. de Episcopis in declarat. num. 42. Vgolin.*
21 *d. §. 20. num. 11.* Concedendæ sunt igitur dimissoriæ ex iusta causa, & prius illo examinato, qui petit dimitti, non vtique tutus erit in conscientia Antistes ille, qui suum subditum non examinatum, aut nullo præcedente scrutinio dimisisset, si ille postea reperiretur inhabilis, maléque promotus, quamuis in litteris adiecisset clausulam, quâ Ordinatoris conscientiam oneraret, vt adnotarunt, & iustè quidem *Vuald. p. 3. sui candelabri cap. 8. numer. 12. Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 5. num. 4.*

22 Dubium ex dictis oritur, possit ne Præsul ille, cui examinatus, & approbatus ordinandus dimittitur, iterum examinare demissum? In primis iure communi attento negatiuè est respondendum cum *glos. vlt. in cap. Episcopo 9. quæst. 2.* quam ibi sequuntur *Præpos. num. 3. & Gemin. num. 2.* admittit *Molfes. in summa Theologiæ Moralis tract. 2. cap 2. num. 21. post med.* Sixtum V. audita sententia Congreg. declarasse, quod si Episcopus litteras dimissorias concedens subditum examinauit, & in litteris dimissorialibus hoc affirmauerit, non tenetur Episcopus ad quem ordinandus mittitur illum examinare, nec inquirere super idoneitate, & litteratura. Verum attente considerato nouissimo *Conc. Trid.* iure *sess. 7. de reform. cap. 11.* credo ordinantem Episcopum tutius agere, si eundem denuò examini subiiceret, propter expressa verba *d. cap.* disponentis ne ab extraneo quis ordinetur nisi diligenti præuio examine, cui subsequitur alter ca-

non *sess. 23. cap. 3.* & iubet, nemini non examinato concedendas esse dimissorias, ex quibus ita iunctim considerati liquet ab vtroque debere examinari ordinandum, & in propriis terminis tenent *Piasecz. in praxi noua Episcop. p. 1. cap. 1. num. 12. pag. 29. Campanil. in diuersorio iuris Canon. rub. 9. cap. 8. num. 31. vers. sedne, Bonacina d. pun. 4. num. 33.*

Dimissorias autem istas semper valere, tum viuente, 23
tum defuncto dante resoluunt *Zabar.* communiter receptus *in Clem. fin. post num. 9. q. 5. de elect.* vbi *Imola num. 3. & Bonif. num. 43. Nau. in cap. placuit num. 34. & 163. de pœnit. dist. 6. & cons. 5. de rescriptis in nonis. Zerola in praxi Episcop. p. 1. verbo dimissoria § 9. Rebuff. in forma litter. dimissor. num. 43. Perez. l. 2. tit. 2. lib. 2. ordin. & l. 6. tit. 12. lib. 3. praxis noua Episcop. d. c. 1. num. 14. in fine, Panin. de potestate Capituli Sede vacante, p. 1. fol. 18. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 22. §. fin. Gutier. practic. lib. 3. q. 75. num. 5. Fr. Emman. quæst. regular. tom. 1. q. 9. art. 1. Salzedo ad Bernard. in practic. cap. 26. vers. postquam. Gonz. ad reg. 8. Cancel. glos. 12. num. 36. Vgolin. d. cap. 26. §. 20. num. 9. Homelon. de Bonis de examine Ecclesiastico tract. 2. c. 1. q. 7. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p. 2. libr. 8. capit. 8. numer. 16.* Etiamsi 24
à Capitulo Sede vacante datæ fuerint, quia per ingressum moderni Episcopi non expirant, ita *Quarantæ in summa Bullarij verbo Capitulum Sede vacante vers. secundò dubitatur, Petr. de Ledesma in sum. p. 1. de sacram. Ordinis cap. 8. concl. 4. Molina de Iustitia tract. 5. disp. 11. num. 4. Gonz. al. d. glos. 12. num. 37. Monet. de communicat. vtrum. volunt. cap. 10. num. 179. Fagundez d. num. 16. Gutier Canon. lib. 2. cap. 17. num. 12.* vbi consulit Ordinatoribus, vt si 25
tempore præsentationis dictarum litterarum coram eis, sciuerint nouum Prælatum, atque successorem possessionem eiusdem Episcopatus cæpisse, vel in episcopam adesse, illas non admittant, nisi reualidatæ, vel nouiter à successore concessæ productæ fuerint, vel ab eius officiali ad id speciale mandatum habente: à nouo enim Antistite reuocari possunt per edictum omnes & quæcumque dimissoriæ à prædecessoribus Præsulibus, siue Capitulo Sede vacante concessæ, prout resoluit *Rebuff. in praxi rub. de forma litter. dimiss. numer. 44.* & intelligit iusta subsistente causa *Campanil. d. rub. 9. caput. 8.*

Pro litteris dimissoriis ad Ordines recipiendos ni- 26
hil recipi debere ab Episcopo, eiusue ministris disponit *Concil. Trid. sess. 21. de reformat. cap. 1.* & decisum refert *Armendar. in addit. ad recopil. legum Navarræ in lib. 1. tit. 18. lib. 7. de Episcopis in declarat. num. 35. in resp. ad dub. 3.* Notarius vero pro singulis dimissoriis, seu testimo- 27
nialibus decimam partem vnius aurei recipere tantum potest, nisi salarium sit ei constitutum, vel consuetudo adsit nihil accipiendi, vt habetur in *d. cap. 1.* & copiosè *P. Soar. de Religione lib. 4. de simonia cap. 53. num. 6. cum sequentibus, Navar. in man. cap. 23. num. 202. Vgolin. in tract. de simonia tab. 1. cap. 41. §. 4. Sbroz. de officio Vicarij lib. 2. qu. 42. Homelon. de bonis de examine Ecclesiastico p. 2. tract. 11. c. 6. quæst. 11. resol. 4. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 23. num. 200. Zerol. in praxi Episcop. p. 1. verbo dimissoria §. 7. pag. 112. Lessi. de Iustitia lib. 2. c. 35. dub. 10. Piasecz. in praxi noua Episcop. p. 1. cap. 1. num. 55. Cened. ad Decretal. collect. 177. num. 1.* vbi etiam addit, licet dubius, 28
post confecta instrumenta, & tradita partibus posse notarium, quod ab ordinatis sponte offertur recipere, de quo *Matiensis in dialogo relatoris p. 3. cap. 25. numer. 5. Perez. l. 1. glos. 1. post med. tit. 9. lib. 2. Ordin. Sanch. de Matrim. lib. 8. disp. 35. n. 14. Homelon. d. c. 6. q. 12. resol. 1. in fine.*

Vnum adderem quotidianum, & in praxi vtile, quod 29
Episcopus absens à sua Diœcesi potest dare litteras dimissorias, si absentes Diœcesani subditi eas petierint, vt ordinari possint ab alio, potest etiam illorum examen demandare Episcopo loci, in quo degunt, si propter

absen

abſentiam valdè eis incommodam voluerit examini illo⁊ ibi ſubiicere, ita deciſum refert *Armendar. in addit. ad recopil. legum Navarræ lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Epiſcopis num.* 59.

30 Abſoluere à ſuſpenſione eos, qui nullius Diœceſis exiſtentes ſine litteris dimiſſoriis ordinati fuerunt, ſpectare ad Epiſcopum, ad quem ex Concilio Tridentino pertinebat illis dimiſſorias concedere, refert deciſum *Armendar. d. loco num.* 61.

31 Patentes litteræ dimiſſoriæ, ſiue commendatitiæ, quibus Regulares ordinandi ſunt, eſſe debent ſuorum Prælatorum Ordinariorum, non vero Epiſcopi Diœceſani; Concilium enim *ſeſſ.* 23. *cap.* 8. quatenus dicit, quod nullus etiam cuiuſuis generalis, aut ſpecialis reſcripti, vel priuilegij prætextu, ordinetur etiam ſtatutis temporibus, niſi eius probitas, ac mores Ordinarij ſui teſtimonio commendentur, intelligendum eſt de Generalibus, & Prouincialibus, ſeu etiam inferioribus Prælatis, quia negari non poteſt, quoad hoc Prælatos eſſe Ordinarios, qui ſuorum ſubditorum probitatem, vitam, & mores plenè cognoſcunt, & de illis atteſtari poſſunt, iuxta diſpoſitionem Concilij dicto loco; non vero Epiſcopi Diœceſani, qui nec reſpectu Regularium Ordinarij dici poſſunt, nec de illorum vita, & moribus teſtimonia ferre queunt: confirmatur deinde ex alio *Concilij loco d. ſeſſ.* 23. *cap.* 10. argumento deducto à contrario ſenſu, vbi Abbates, & alij quicumque Prælati, quantumuis exempti, prohibentur litteras prædictas dimiſſorias concedere aliquibus clericis ſecularibus, vt ab aliis ordinentur, ergo cum propriis ſubditis Regularibus non id ipſum facere prohibentur, de quo vide *Fr. Ludou. Miranda in man. Prælator. tom.* 1. *qu.* 38. *art.* 2. *Molfeſ. in ſum. Theologiæ Moralis tract.* 2. *c.* 2. *à nu.* 23. Et peculiaris declaratio ſuper hoc edita fuit à Clemente VII. conceſſa ad inſtantiam Regij monaſterij de Alcobaca Regni Portugallię, & incip. Vt ea, quæ pro. hib. Dat. *Romæ apud Sanctum Petrum* 9. *Martij anno* 1592. *Pontificatus ſui ann.* 1. vbi inter alia præcipitur, vt literæ dimiſſoriæ Abbatis prædicti monaſterij à quibuſcumque locorum Ordinariis recipiantur, & admittantur, refert *Miranda in manuali Prælatorum, tom.* 1. *quæſt.* 39. *art.* 3. vbi *art.* 4. aſſerit per *Concil. Trident. ſeſſ.* 23. *cap.* 12. huiuſmodi Regulares licet habeant patentes litteras dimiſſorias à propriis Prælatis, bene poſſe ab Epiſcopis nihilominus de grammatica, & ſufficientia examinari, additque quòd quamuis poſt d. Concilij decretum aliqua fuerint edita priuilegia Regularibus conceſſa, ordinari vt poſſint nullo præuio Epiſcoporum examine, vt dicitur conceſſiſſe olim *Greg. XIII.* pro Religioſis Societatis Ieſu, huiuſmodi tamen priuilegium, & omnia alia, ſi quæ ſunt, poſtmodum fuerunt reuocata per nouam Conſtit. quam fecit *Sixtus V.* contra clericos male promotos.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus alienum clericum ſine expreſſo conſenſu, ſeu litteris dimiſſoriis ſui proprij Epiſcopi ordinans ſuſpenſus eſt à collatione omnium ordinum.*

2 *Primam tonſuram conferens alieno clerico ſine ſui Epiſcopi conſenſu, à collatione tantum illius ſuſpenſus eſt.*

3 *Epiſcopus ordinans per ignorantiam clericum alterius Diœceſis non eſt ſuſpenſus.*

4 *Epiſcopus ordinans extraneum bona fide, ſub ratihabitione proprij Epiſcopi non eſt ſuſpenſus.*

5 *Epiſcopus Italus ſi aliquem Ordinem conferret clerico Vltramontano non habenti licentiam à ſuo Ordinario, grauiori puniretur pœna, quam ſi Italo illum conferret.*

6 *Vltramontani ſi ab Italis in Italia Ordines ſuſceperint ſine licentia ſui Ordinarij, quas pœnas incurrant.*

7 *Epiſcopus titularis ſi Ordinem aliquem, vel primam tonſuram ſubdito alterius Prælati ſine eius expreſſo conſenſu conferat, per annum ab exercitio pontificalium ſuſpenſus eſt.*

8 *Laicus abſque Summi Pontificis auctoritate, vel litteris dimiſſoriis ſui Prælati primam tonſuram accipiens, ad arbitrium ſui Ordinarij puniri poteſt.*

9 *Laicus proprium habet Epiſcopum: tum reſpectu ſpiritualium, & annexorum, tum pro ſuſcipiendis Ordinibus.*

10 *Ordines minores ſuſcipiens abſque ſui Ordinarij litteris dimiſſoriis, eorum executionem non habet, antequam ſuus Epiſcopus ei permutet, inhabilisque eſt ad obtinenda beneficia, & penſiones.*

11 *Ordines maiores abſque litteris dimiſſoriis ſui Ordinarij ſuſcipiens quam ſuſpenſionem incurrat oſtenditur.*

12 *Epiſcopus virtute Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 6. *poteſt diſpenſare in prædicta ſuſpenſione, ſi delictum ſit occultum.*

13 *Inhabilis ad beneficia obtinenda ſit, qui paſſus eſt ſe ordinari ſine licentia proprij ſuperioris.*

14 *Suſpenſus à iure, tam ab officio, quam à beneficio, nequit beneficia adipiſci, ſed illorum eſt incapax, promiſſioque ei facta eſt nulla.*

15 *Suſpenſus huiuſmodi non ſpoliatur beneficiis impetratis ante ſpenſionem, niſi ſteterit voluntariè ſaltem per annum in ea ſuſpenſione, vel miniſtrando fuerit irregularis.*

16 *Regularis promotus abſque dimiſſoriis ſui Superioris, quam pœnam incurrat?*

17 *Epiſcopus huiuſmodi Regularem ordinans quam pœnam incurrat.*

18 *Ordinatus à non ſuo Epiſcopo fori priuilegium non amittit.*

19 *Clericus quamuis ſuſpenſus, interdictus, vel excommunicatus fori priuilegio gaudet.*

20 *Epiſcopi atteſtationi creditur, vbi ordinans clericum alienæ Diœceſis in litteris clericalibus atteſtatur de licentia proprij Epiſcopi.*

EPISCOPVS, QVI ALTERIVS ſubditis ſine licentia, & dimiſſoriis litteris Ordines confert, quas pœnas incurrat, & de pœnis eorum, qui Ordines ſic ſuſcipiunt.

ALLEGATIO VIII.

EPISCOPVS alienum clericum ſine expreſſo 1
conſenſu: ſeu litteris dimiſſoriis ſui proprij Epiſcopi ordinans, ſuſpenſus eſt à collatione Ordinum per annum, tam ſcienter, quàm ſi affectata ignorantia, vel quocumque alio quæſito figmento præſumpſerit ordinare *cap. eos de tempor. ordinat. in* 6. *Concil. Trid. ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 8. nec tantum à collatione illius Ordinis, quem ſine dimiſſoriis alieno clerico contulit, ſed reliquorum omnium, vt firmat *Anchar. in d. cap. eos num.* 3. vbi etiam *gloſ.* & quamuis olim Epiſcopus per annum à collatione Ordinum tantum eſſet ſuſpenſus, *d. c. eos* qui, nunc vero ab exercitio Pontificalium eſt ipſo iure ſuſpenſus *Concil. Trident. ſeſſ.* 6. *de reform. cap.* 5. vide *Soar. tom.* 3. *diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 15. *Regin. l.* 4. *d. in praxi fori pœnit. lib.* 32. *tract.* 2. *num.* 69. *Campan. in diuerſorio Iuris Canonici rub.* 9. *c.* 1. *num.* 16. *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap.* 26. §. 22. *num.* 2. Si tamen tonſuram ſolum conferret, tunc à collatione illius tantum ſuſpenſus eſſet *c. fin. de tempor. ord. in* 6. *Campan. vbi proximè, Vgolin. d.* §. 22. *num.* 1. *Bonacina de Sacram. diſp.* 8. *q. vni. puncto* 4. *num.* 29. *Molfeſ. in ſum. Theologiæ Moralis tract.* 2. *cap.* 2. *num.* 12. 2

Prædictam vero ſuſpenſionem non incurrere Epiſcopum probabiliter ignorantem clericum eſſe alterius Diœceſis, vtpote quia parentes eius de ſua Diœceſi 3

eum esse dixerunt, vel communiter pro tali habebatur, tenent, ita sacram Congreg. decidisse attestantes *Nau. consil 40. de tempor. ordinat. in nouis, quod deest in antiq. Vgolin.d.§.22. num.2.vers.excipitur, Alloys. Ric. in praxi rerum fori Eccles. decis.297. in 1.edit. & resolut.256. num.4. in 2. edit. Molfes.d.c.2. num. 13. Sayr. in floribus decis. sub tit.de temp.ordin. decis.62.* vbi aduertit hodie consulendã esse in hac re Bullam Sixti V.incip.sanctum,& salutare, vbi ordinatis minoribus, vel maioribus scienter aut ignoranter, nisi debita diligentia adhibita iustus error, & probabilis facti ignorantia excuset à collatione quorumcumque Ordinum, atque adeo ipsius tonsuræ,& ab executione omnium munerum Pontificalium, eo ipso suspensus est, cuius tamen Bullæ rigorem temperauit postea Clemens VIII. vt obseruauit *alleg. 20. numer. 1.*

4 Sic etiam Episcopum à prædicta suspensione excusant, si ordinet extraneum bona fide, sub ratihabitione proprij Episcopi, vt patet ex facto Epiphanij, qui subditum alterius in aliena Diœcesi ordinauit in *c. fin. 9. quæst. 2. Maiol. de irregul. lib. 4. c. 2. num.3. Reginald. d. num. 69. vers.sunt autem, Azor.instit. moral.p.2.lib.3.cap. 48. quæst. 4. §. dubia quæstionis, Fornar. in tract.de Ordine cap. 5. §. 4. sub nomb. Molfes. in sum. Theologiæ Moralis tract.2. cap.2. num. 14.* & alij apud *Soar. de censuris disp. 31. sect.1. num. 16. & 17.* Verum ante factum debent Episcopi hoc maxime effugere,tum quia in iis,quæ sunt contra ius, & iurisdictionem alterius non facilè præsumenda est ratihabitio; tum quia datur ansa Episcopis promouendi extraneos ad Ordines,hoc quæsito colore, ita *Mandos. Rebuff.* & alij apud *Quarantam in summa Bullarij verbo Ordo vers. amplia hanc extrau. Bonacina d. punct.o 4.num.28.vers.secundò*, respondentes Epiphanium posse excusari in foro Conscientiæ ratione bonæ fidei, & inaduertentiæ.

5 Episcopus Italus si aliquem Ordinem conferret clerico Vltramontano non habenti licentiam à suo Ordinario, grauius punitur, quia sicut à tali promotus Vltramontanus grauiori puniretur pœna de Iure, quam si Italus ab Italo,vt statim dicam,ita & promouens,vt tenent *Ioan.Monach.in cap.1.num.4.de temporib. ordin.in 6. & Ioan.And.ante num.1.vers.condigna*,quos refert *Campanil.d.rub.9.cap.1. n.16.*imò arbitraria pœna puniendum, à collatione que Ordinum suspensum esse tenet *Vgolin.*
6 *d.§ 22.n.3.* Vltramontani enim si ab Italis in Italia Ordines susceperint à non suo fine dimissoriis proprij superioris,ex decreto *Clem. in d. c.1.* declarantur suspensi ipso iure,eorumque dispensatio est reseruata Papæ,qua innodati celebrantes fierent irregulares,vt per *glos.verbo suspensus in d.cap.1.Nau.cons.36.n.1.de tempor.ordin.Campan.d.cap. 1.n.8.*vbi *n.9.* asserit illius canonis suspensionem non ligare eos,qui non propriè Vltramontani, aut Citramontani appellantur,sed medij,veluti,qui in mõtibus ipsis degunt,& *num.10.*cum *Ioan.Monach.n.3.vers. sed quæro,& Franch.n.11.in fine in d.c.1.*contra alios tenet Vltramontanum, qui domicilium acquisiuit in Italia, posse Ordinibus donari ab eo,qui ratione domicilij eius est superior, aut ab altero de eius licentia, & *num.13.*asserit prædictam pœnam amplecti Vltramontanos etiam minores Ordines,& primam tonsuram assumentes, in quo iã non relinquitur locus dubitationi extante Constitutione *Sixti V.* contra male promotos, comprehendente laicos, ibi *quemcumque secularem*,quamuis contrarium teneant *Nauar. consil. de tempor. ordinat. & cons. 25.& 26.eod.tit.in antiq.Vgolin. d. §.12. numer. 3. in fine.* Nouissime S. D. N. Vrbanus VIII. in sua Constitutione contra malè ordinantes & malè ordinatos incip. secretis sub Dat. 11. Decembris 1624. approbatis & innouatis dictam Clementis IV. ac in suo colore & efficacia permanere declarans dictam Pij II. constitutionem, sic ait, motu proprio, & ex certa scientia ac matura deliberatione, nostræ deque Apost.potestatis plenitudine venerabilibus,Fratribus,Patriarchis,Archiepiscopis, & Episcopis in Italia existentibus tenore præsentium prohibemus, ne quouis prætextu, & ex quacumque causa Hispanos, Lusitanos, Gallos, vel Germanos, alioque quoscumque Vltramontanos, & ex quibusuis locis extra Italiam oriundis non solum ad sacros, sed neque etiam ad minores Ordines, vel clericalem characterem promouere audeant seu præsumant, nisi dimissoriales suorum Ordinariorum litteras à nostris,& huius S. Sedis Nuntiis, seu Collectoribus in illis partibus commorantibus recognitas, probatas & subscriptas habeant, eorumue Nuntiorum, seu Collectorum subscriptiones à dilecto filio nostro in alma Vrbe Vicario, in spiritualibus generali similiter examinatæ recognitæ, & probatæ fuerint, alias promouentes ad annum ab exercitio Pontificalium, promoti vero perpetuæ suspensionis pœnam absque spe dispensationis à Sede Apost. obtinendæ incurrant eo ipso. Insuper promotos huiusmodi ac etiam eos, qui cum falsis, vel fictis, aut fiduciariis patrimonij titulis scienter se ad Ordines huiusmodi promoueri fecerint, non solum prædictis verũ etiam maioribus arbitrio nostro, & pro tempore existentis Romani Pont. infligendis pœnis. Italos vero si quos in posterum clericali charactere insigniri, vel ad minores Ordines promoueri ab alieno Episcopo cum falsis dimissoriis contigerit, etiamsi qualitatibus per *Concilij Trid. decretum c.16.sess. 23.*requisitis præditi sint, nihilominus sequitur tamen prius desuper Iudicis Ecclesiastici declaratione, fori priuilegio minime gaudere, sed seculari iurisdictione, vt antea plene in omnibus subiicere, & subiectos esse respectiue volumus, sicque & non aliter per quoscumque Iudices Ordinarios, & delegatos.

Episcopus titularis, ideſt earum Ecclesiarum, quæ 7
in partibus infidelium existunt, clero carens, & populo Christiano, si Ordinem,vel primam tonsuram subdito alterius Prælati sine expresso eius consensu, aut litteris dimissoriis conferat,etiamsi in loco exempto,vel nullius Diœcesis, vel in aliquo monasterio relideat cuiuscumque ordinis, per annum ab exercitio pontificalium suspensus est,vt habetur in *Concil.Trid.sess.14. de reform.cap.2.* late dixi *alleg.6.à princ.*

Laicus absque summi Pontificis auctoritate, vel lit- 8
teris dimissoriis sui Ordinarij primam tonsurã accipiẽs, ad arbitriũ sui Ordinarij puniri potest,nõ enim alia pœna est præscripta in Iure *c.fin.de temp.ord.l.6.Vgolin.de potestate Episc.c.26.§.13.n.1.*Et ideo ne cuiquam laico alienus Prælatus audeat primam conferre tonsuram monuit *glos.in c.cum nullus,verbo clericum de temp ord.l.6.* vbi *Ioan. And.Gemin.& Franch.glos.in c.verbo clerum,& in c.fin.verbo homini eod.tit.& lib.Rebuff.cons.1.incip.ordin.n.2. vers.& sic male,Nau.cons.30.n.1.sub tit.de temp.ordin.in antiq.aliàs cõs.39.in nouis eod.tit.in nouis.5.*Laicus enim propriũ habet 9
Episcopum,tum respectu spiritualium, & annexorum, tum maxime pro suscipiendis Ordinibus;nam sicut laicum non nisi proprius Episcopus excommunicare valet (eo quod nõ nisi in subditos ferrur excommunicatio *c.à nobis 1.de sent.excom.*cũ citatis ab *Vgolin.de censuris tab.1. c.2.§.11.*)ita & ordinare,cum constet laicum,suũ habere Prælatum;non defuerunt tamen qui tenerent contrarium,ex quorum numero sunt *Nau.*sibi contrarius *cons. 25.in antiq.aliàs 31.in nouis incip.Hispan.de temp. ordin. & Molfes.in sum.Theologiæ Moralis tract.1.c.2.n.20.*sed prima sententia verior; quam vendicare sibi locum ante factum,postea verò alteram scripsit *Steph.Gratian. discept. forens.tom.3.cap.430.num.8.*quem refert *Campanil. d.rub. 9.cap.1.num.3.*

Minores vero ordines dicto modo recipiens, eorum 10
executionem non habet antequam suus Episcopus ei permittat, vt sentit *glos. verbo statuunt in cap. eos de temper.*

tempor.ordin. lib. 6. & vt ſic ordinatus executionem habeat, huiuſmodi ordinationem ſuus Epiſcopus ratam debet habere, ita *glo.ſin.in cap.171.diſtinct.glo.pen.in cap. Solemnitatem 63.diſtinct.Nauar.conſ.11. verſ. ad quartum & conſ.39.ſub tit.de tempor.ordin.in nouis Vgolin.d.§.23. num. 1.* quamuis contrariam opinionem poſt *Pariſ.* teneant *Rebuff.d.rub.de form.dimiſſ.num.12. cum ſeq. Azor. inſtit. mor.d. p. 2. lib. 3. cap. 48.* & quia ordinatus ad minores Ordines ſine litteris dimiſſoriis ſui Prælati eſt ipſo iure ſuſpenſus ab executione Ordinum, ſic ſuſceptorum, quando proprio Ordinario videbitur expedire, per *Concil.Trid.ſeſſ. 14. de reform. cap. 2. & ſeſſ. 23. cap. 8.* ſi talis exercuerit actum Ordini minori ſuſcepto deputatum proprium, & peculiarem ſolemniter, incurret irregularitatem, prout reſoluit *Nauar.in man. cap. 27. num. 163.* quem refert *Bellet.diſquiſit.clerical p.1.tit.de diſcipl.clerical. §.5.nn.62.* Sic etiam huiuſmodi ordinatus prima tonſura, ſeu minoribus inhabilis eſt ad obtinenda beneficia, ac penſiones, prouiſioneſque ei factæ non ſubſiſtunt, prout refert in praxi obtentum *add. ad Nauar. conſ. 27.* quam refert *Vgolin. d. loco*, & tamen ad hoc, vt fiat capax, & poſſit beneficium retinere, ſufficit ratihabitio proprij Epiſcopi, vt docent *Maiol.de irregul.lib.1.cap.10. num.1. Nauar.conſ.24.& 25.in antiq.aliàs conſ. 11. & 39. in nouis de tempor. ordin.* quos refert *Bonacina de Sacram. diſp.8.q.vni.puncto 4.num.25.*

11 Maiores denique Ordines ſic ſuſcipiens per Conſtitutionem *Pij II. incip.* Cum ex ſacrorum, quæ eſt 6. in ordine, ipſo iure ſuſpenſionem incurrit, atque etiam attento hodierno iure *Concil.Trident ſeſſ. 23. de reform.cap. 8.* ibi, ſit ſuſpenſus, quæ verba inducunt profecto ſuſpenſionem ipſo iure, *Felin in cap.Rodulphus num.33. de reſcript.* cum citatis per me *diſt.333.* & dicit *Rota deciſ.361. in fine p. 2. dnerſ.* & apertiſſimis verbis hunc ipſo iure fieri ſuſpenſum declarauit *Sixt.V. Conſt.91.* contra clericos male promotos. Et ſi ante abſolutionem Ordinum functiones exerceat irregularis efficitur, vt *in d.Pij II. Bulla* habetur, & refert *Vgolin.d.§.21.verſ.qui denique.*

12 Qua attenta ſolummodo ſuſpenſus fit ille, qui ſacris tantum eſt initiatus Ordinibus ab alieno Antiſtite, ſine licentia proprij Ordinarij, non tamen ille, qui in minoribus, vt admonet *Nauar.conſ.9.num.1. & conſ.19.in fine, in antiq.aliàs conſ.27 ſub eod. tit. & conſ.6. de Sacram. non iter.in nouis ſub tit.de tempor ordin. Mandoſ.ſuper reg.24. de male promotis quæſt.1.num.6.* ſed poſterior in hac re Conſtitutio ſcilicet *Sixti V.* ſupradicta, tum ad ſacros, tum ad minores ab alieno Antiſtite promotum abſque facultate ſui Epiſcopi ſuſpenſum ipſo iure pronuntiat, vt adnotauit *Vmald. in expoſitione prædicta Bullæ notab. 7.* quam expoſitionem ipſe poſuit in fine ſui candelabri. Poſtremis vero hiſce temporibus præfatam Sixti Conſtitutionem quoad pœnas non admittimus; redacta enim eſt ad terminos iuris communis per alteram *Clem. VIII. incip.* Romanum decet Pontificem, quæ eſt in ordine 40. vt bene docent *Quaranta verbo Ordo verſ. ſecundo limita, & verſ.tertius caſus, Sayr.de cenſuris lib.7. cap. 20. num.36. & lib.4.cap. 14.* vbi vtramque Conſtitutionem adducit, quam etiam refert *Quaranta d. verbo Ordo verſ.an vero*, & ideo licet prædicta *Sixti V.* Conſtitutione abſolutio dictæ ſuſpenſionis ſummo Pontif. reſeruata ſit, moderato tamen eius rigore per alteram *Clem. VIII.* de qua ſupra, eáque ad diſpoſitionem Concilij Trident. reuocata poterit, Epiſcopus ob priuilegium ſibi conceſſum *in Trident.ſeſſ.25.de reformat.cap.6.* diſpenſare in prædicta ſuſpenſione, ſi delictum ſit occultum, *Bonacina de Sacram.diſp.8.quæſt.vni.puncto 4.num.25.verſ. ſuſpenſio.*

13 Qui paſſus eſt ſine licentia proprij ſuperioris ab alieno ordinari ſit inhabilis ad beneficia conſequenda, prout reſoluunt *Gabr.conſ.181.num.5. & 6.lib.2. Flamin.lib.4. quæſt.4.num.38. Rebuff.conſ.1. incip. ordinatus, & in praxi rub.de litteris dimiſſorialibus num.12. & de pacific.poſſeſſ.nu. 127. Petr.Gregor.de benefic.cap.36.num.12. Campanil.d.rub. 9.cap.2.num.1. Carol.de Graſſis de effect.clericat.effectu 1.num. 636. & effect.15.num.28.* ex ea ſcilicet ratione, quia omnis à iure ſuſpenſus, tam ab officio, quàm beneficio, nequit beneficia adipiſci, ſed illorum eſt incapax, prouiſióque ei facta eſt nulla, *cap. cum dilectus verſ. quia nobis, de conſuetud. vbi glo.verbo ceſſauimus, glo.verbo ſuſpenſi in cap.cum bona de ætate, & qualit. glo.verbo beneficia in fin.in cap.expenſis §.caterum de elect.lib.6. Nauar.in man.cap.25. num.133. & conſ.25.num.5.in antiq. aliàs conſ. 10. in nouis de tempor.ordinat. Manul.de irregularit.lib.3.cap.10. nu. 10. Candelabrum aureum, tit.de ſuſpenſione num. 139. Vgolin.de cenſur.tab.4.de ſuſpenſione cap.6.§. 7. num. 4. & cap.8.§.6. num.1. Flam.de reſignat.lib.5.quæſt.6.num.84. Azor. inſtit. moral.p.2.lib.6.cap.7.quæſt.2. Leſſi. de Iuſtit. lib.2. cap.34. num. 116.* Planè huiuſmodi promotus eſt ſuſpenſus, vt ſupra dixi, ergo beneficia conſequi non poteſt. Non 15
ſpoliatur tamen beneficiis impetratis ante ſuſpenſionem, niſi voluntarie ſteterit, ſaltem per annum in ea ſuſpenſione, *cap.cum bona de ætate, & qualit.* vbi *Anan.num. 5* quia perſeuerans in excommunicatione vltrà annum ſic ſuſpectus de hæreſi, vt probant text. *in cap. ad abolendam §.qui vero conuenti de hæret. & in cap.cum contumacia, eod.tit.in 6. & habetur in Concil.Trident.ſeſſ.25.de reformat. cap.3.in fine*, tenent *Baiard.ad Clar.§.fin.quæſt. 74. nn. 48. Carol.de Graſſis d.effectu 1.nn.644. Zerola in praxi Epiſcop. p.1.verbo clericus pag.78. Fr.Enman.Regul.com. 2. qu.103. art.3.in fine*: Si vero tali durante ſuſpenſione miniſtrauerit, quia factus eſt irregularis, etiam non expectato anno, poſſet illico beneficiis priuari, per Conſtitutionem *Pij II.* de qua infrà *alleg.17.num.10.*

Pœna autem à iure communi inflicta aduerſus Re- 16
gularem promotum abſque dimiſſoriis ſui ſuperioris Regularis, eſt ne valeat perſeuerare in Ordine *cap. fin. 58. diſt.* ſed per Conſtitutionem *Sixti V.* eadem, qua clerici ſeculares pœna puniuntur, tam in hoc, quam in cæteris caſibus, in quibus eſt male promotus; vt apertè conſtat ex prædicta Conſtitut. in §. *vt igitur* ibi, vel cuiuſuis Ordinis, ſeu militiæ Regularem; eius tamen rigor hodie ceſſat, ob alteram *Clementis VIII.* ſanctionem, vt ſupra dixi, quare ſtantium iuris communis diſpoſitioni *in d.cap.fin.*

Contra vero Epiſcopum illius Ordinatorem eſt de 17
iure conſtituta pœna, vt à reliquorum communione ſeiunctus ſuæ tantummodo plebis communione ſit contentus, *in cap.fin.58.diſtinct.* cuius text. verba illa, *vt primatus ſit à communione cæterorum*, interpretarer, id eſt, Epiſcoporum, prout etiam interpretantur *Sylu.verbo ſuſpenſio poſt num.6. Henriq.in ſum.lib.13.cap.38.§.1.*

Licet ordinatus à non ſuo Epiſcopo ſine dimiſſoria- 18
libus litteris non poſſit impetrare beneficia, quia ſuſpenſus eſt, non habens Ordinis executionem, vt ſupradictum eſt, quoad conſequutionem tamen fori ſecus dicendum eſt: nam is, cui Ordines à non ſuo Epiſcopo conferuntur, efficitur clericus, & ei imprimitur caracter, *d.cap.ſecundo, de tempor.ordin.lib.6. Baiard.ad Clar.in §.fin. quæſt.36.num.25. Carol.de Graſſis d.effectu 1.num. 634. cum ſequentib.* quamuis contrarium tenuerint *Maſcard. de probation.concl.1140.num.2. & Flamen.lib.4.quæſt.2.nn.85.* Clericus enim quamuis interdictus, ſuſpenſus, vel excommunicatus, non amittit fori priuilegium, vt conueniri poſſit coram iudice ſeculari, vt poſt alios reſoluit *Carol.de Graſſis d.effectu 1.num.641.*

Vbi Epiſcopus ordinans clericum alienæ diœceſis in 19
litteris clericatus atteſtatur de licentia proprij Epiſcopi, eius atteſtationi eſt ſtandum, *Peregr. deciſ. 124.lib.2. Pute.deciſ.363.lib.1. & deciſ.406.lib.2. Accurſiumb. deciſ. 21. lib.1. Gabr.d.conſ.181.num.17.lib.2.* quos omnes refert, & ſequitur *Carol.de Graſſis d.effectu 1.num.638.*

SVMMARIVM.

1 *Habitus clericorum proprius quis sit, nullibi determinatur.*
2 *Honestas vestium clericalium ponderabitur ex consuetudine, & vsu vniuscuiusque regionis.*
3 *Clerici coniugati debent vti illis vestibus, quibus clerici coniugati eiusdem regionis vtuntur.*
4 *Vestes clericales maioribus Ordinibus congruentes apud nostros Lusitanos censentur talares..*
5 *Concilium Bracharense describit modum, & formam vestium clericorum.*
6 *Pilei quadrati sanctæ Crucis signum denotant; rotundi vero virtutum omnium perfectionem indicant.*
7 *Clerici in minoribus de consuetudine totius Hispaniæ debent habere vestes, quæ cooperiant tota genua.*
8 *Clerici debent semper deferre vestes proprio Ordini congruentes.*
9 *Honestas in vestium colore maximè requiritur.*
10 *Corona vsu antiquissimus est in Ecclesia.*
11 *Clericus in maioribus, aut beneficium habens, si Coronam, vel habitum ad longum tempus absque iusta causa non deferat, peccabit mortaliter.*
12 *Contra non deferentes habitum clericalem, quæ pœna imponatur, ostenditur.*
13 *Clerici non recipientes pensionem, & fructus Ecclesiasticos valorem annuum 60. ducatorum auri de Camera non excedentes, non tenentur deferre habitum clericalem.*
14 *Paraphernarij, & similes in inferioribus ministerijs Palatio Apostolico inservientes, & pensiones obtinentes, non tenentur deferre habitum clericalem.*
15 *Pœnam Constitutionis Sixti V. euadunt deferentes pallium talare, quamuis toga non sit talis, nec gemma tangat.*
16 *Clerici, qui ratione paupertatis habitum proprio Ordini congruentem gestare non valuerint, nullam pœnam incurrunt.*
17 *Clerici propter infirmitatem, tonsuram non deferentes, à pœnis excusantur latis contra habitum non deferentes.*
18 *Transformari coactus propter aliquod verosimile periculum, ab habitu decenti excusatur.*
19 *Domi suæ, & occulte clericales vestes non deferens, nullam pœnam incurrit.*
20 *Habitum semel dimittens, non est privandus beneficio, vel fori privilegio.*
21 *Ex necessitate itineris, vel Peregrinationis licitum est clericis habere vestes breviores.*

EPISCOPVS QVAM HONESTATEM in vestibus à clericis seruandam constituere debeat.

Allegatio IX.

1 QVIS proprius sit clericorum habitus nullibi determinari refert *glos. pen. in Clement. 1. de elect.* nisi quod nimia breuitas, & longitudo reprobatur in *cap. clerici, de vita, & honest. cleric.* quare honestas
2 vestium clericalium ponderabitur ex consuetudine, & vsu vniuscuiusque regionis, vt notauit *glos. in cap. si quis virorum, 20. distinct. glos.* insignis *verbo deauratis in cap. penult. de vita, & honest. cleric. glos. verbo secularis in d. Clem. 1. de elect.* quas commendant, & communiter receptas post antiquiores testantur *Couar. pract. cap. 31. num. 7. ver. 4. Salzed. ad Bernard. cap. 78. Farin. in praxi crimin. quæst. 8. num. 69. Sanch. de Matrim. lib. 7. disput. 46. num. 5.* & alij de quibus *Thom. Valasc. alleg. Iuris tom. 1. alleg. 11. per totam, Camill. Borrell. in addit. ad Bellug. in speculo Princip. rub. 11. §. videamus lit. B, Roland. cons. 4. num. 27. lib. 1.* quibus addo *Vmald. in candelabro aureo p. 3. ad finem in explicatione Bullæ Sixti V. de habitu, & tonsura num. 9. vers. tertia assertio, Rendin. in promptuario Iuris tom. 1. tit. 17. num. 15. Zerola in praxi Episcopali p. 1. verbo clericus §. 14. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. num. 14. & 15. Piasec. in praxi nona Episcop. p. 2. cap. 3. num. 14. pag. 129. Scacc. in tract. de indue. p. 1. cap. 11. num. 84. & 87. Fr. Paulin. in praxi crimin. Regular. tit 4. cap. 33. num. 10. cum sequentib. Cened. pract. & canonic. quæst. lib. 1. quæst. 4. num. 30. Beller. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali §. 16. à num. 12. & 16. Vivian. in praxi iurispatronatus p. 3. lib. 15. cap. 4. à num. 9. Decian. tractat. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 96. Carol. de Grassis de effectibus cleric. num. 271. in præmiss. Fulginc. tract. 41. de benefic. cap. 6. num. 14.* Vnde in clericis con- 3
iugatis est obseruandum, quòd vtantur illis vestibus, quibus clerici coniugati eiusdem regionis vtuntur, & suo statui conueniunt, neque etiam oportere, quòd illis vtantur, quibus vtuntur clerici in Sacris, vel beneficiarij, vel aliàs soluti, vt bene aduertunt *Cou. Farin. Sanch.* & alij, quos referunt proximè citatis locis.

Ambigendum tamen non est vestes clericales maio- 4
ribus Ordinibus congruentes censeri talares, dimissas scilicet vsque ad talos, vt expressit *Sixt. V.* in sua Constit. *in cap.* Cum sacrosanctum, infrà citanda, & notant *Fulup patian. in tract. cui incumbat onus probandi negat. lib. 2. cap. 34. num. 38. & 39. Carol. de Grassis vbi sup. num. 271. Iacob. de Graff. in aureis decis. p. 1. lib. 3. cap. 3. Guid. Pancirol. vari. lect. lib. 1. cap. 21. per totum, Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clerical. §. 16. num. 13. Decian. tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 96. & 97. Moscon. in tract. de maiest. milit. Eccles. lib. 1. p. 2. cap. 2. vers. de habitu autem. Camill. Borrel. in sum. omnium decis. tit. 11. de vita & honestate clericorum num. 39. cum seq.*

Pro constitutis vero in minoribus egregiè etiam mo- 5
dum, & formam istarum vestium describit *Concil. Bracharen. vltim. p. 2. actione 4. cap. 8.* his verbis: Hortatur sancta Synodus eos, qui sunt in minoribus Ordinibus constituti, præsertim in via ad maiores Ordines, talarem vestem portent, rotundo pileo, cæterisque & interioribus, & exterioribus indumentis modestius vtantur, & ad Ecclesiasticum cultum accommodatis, &c. Nec mi- 6
reris quod in regione illa iubeatur clericis pileos rotundos portare, quia licet multi per quadrati pilei figuram Sanctæ Crucis signum voluerint denotari, secundum *Pancirol. citato loco*; rotundi tamen non ignotum habent mysterium, sed statui, quem profitentur, maximè conuenientes: indicant enim virtutum omnium perfectionem, secundum eundem *Pancirol.* quibus clerici Lusitaniæ, & vniuersitatis Conimbricensis scholares semper vtuntur. Igitur Clerici in minoribus 7
Ordinibus constituti, debent deferre vestes, de consuetudine, & statutis totius Hispaniæ, quæ saltem tegant tota genua, *vt ex Pij II.* Constit. refert Coronæ etiam magnitudinem depingens *Extrauagans Regni Lusitaniæ 5. tit. 4. p. 2.* his verbis, que o vestido clerical, que eram obrigados à trazer hauia de ser que lhes cobrisse de todo os giolhos, e que à Coroa auia de ser, &c. Apud *Hispanos* vero *in l. 1. tit. 4. lib. nona recopil.* ita cautum est, Y ansi mesmo scan las vestiduras, y honete como las que costumbran traher los clerigos de Missa, y que de otra manera no gozen del priuilegio del fuero: Qui quidem habitus & tonsura clericalis ne à laicis deferatur, potest Episcopus, ac quilibet Prælatus prohibere, vt obseruat *Mart. Anton. Genuens. in praxi Archiep. cap. 53. nu. 4* quem refert, & sequitur *Carol. de Grassis d. effectu 1. n. 1290.*

Ad honestatem vitæ clericorum spectat, vt ipsi con- 8
decenti habitu vtantur, & sic qui dignitati, professioni, atque ætati conueniat: non enim vestibus, aut calceamentis decorem quærere debent: sed eorum professionem habitu, & incessu probare, *cap. clericus 31. distinct.* Nam quamuis habitus non faciat monachum, attamen clericos oportet semper deferre vestes proprio Ordini congruentes, vt per decentiam habitus extrinseci,

Digitized by Google

ſeci, motum intrinſecam honeſtatem præferant, *Concil. Trident. ſeſſ.14. de reformat. cap. 6.* & faciunt tradita per *Henriq. in ſum. lib.10.c.11.§.1.* quamuis autem *Concilium eo loco* præcipiat, vt clerici veſtes congruentes proprio Ordini ſemper deferant; ſano tamen modo hoc debet intelligi, non de continua ſine intermiſſione habitus, & tonſuræ delatione, ſed pro tempore, & loco, quemadmodum de omnibus affirmatiuis præceptis dicendum eſt, & niſi iuſta ſubſit cauſa, vt explicat *Vinald. d. loco num.* 10. Requiritur præterea honeſtas in veſtium colore, viridem enim, aut rubrum expreſsè improbat tex. *in d.cap.penult.verſ. per annos, de vita & honeſt. cler. & in Clement.2.in fine, eodem tit.* vbi per totum tex. *Clemens V.* multa de hac veſtium honeſtate tradit, & ne clerici virgata, & partita veſte vtantur, explicat *Bernard.* & alij de quibus *Saiged.d.loco*, & *Vinald.verſ. quinta aſſertio*, ac *Th. Valaſc.d.alleg.11.num. 7. citatis locis*; Rubeus enim color permittitur ſolum Cardinalibus, & viridis Epiſcopis tantum, *Menoch. de arbitr. caſu 392. num. 12. Patian. in tract.cui incumbat negat.lib.2.cap.34.num.39. Scacc.de iudic. p.1.cap.11.num. 85. & 86.* quos refert *Carol. de Graſſis de effectibus clericis in prælud.n.272.*

9 10 Coronæ vſus antiquiſſimus eſt in Eccleſia, vt multorum auctorum referendo verba, & loca probant *Gregor. de Valent.tom.4.diſp.9.queſt.1.punct.3.* & optimè *Carol.de Graſſis de effectib.clericalib.in prælud.num.281.* quin *Beda in lib. 5. de hiſteria Anglorum cap. 22.* Aſſerit D. Petrum in memoriam ſpineæ Coronæ Chriſti, coronam capillorũ geſtaſſe, toto reliquo capite detonſo, & id alios clecos fuiſſe imitatos: additque vniuerſum Clerum honoris cauſa ob reuerentiam illius raſuræ in capite S. Petri à Iudæis contumelioſè factæ, illam deferre, vt referunt *Durand.in rationali diuinor.um lib 2.cap.1.num. 31. Polyd. Virgil.de inuentorib.rerum lib.4 cap.8. Dionyſ. Paul.in floſculo de clericorum excellent. p.1.num. 133. & de verſ. quatuor Patriarchalium Sedium erect.cap.15.nu.7.* Inde *S. Iſidor.* vete Apoſtolorum inſtitutum eſſe inquit *lib. 2. de officiis cap.4.* ſequuntur *Bonacina de Sacramentis diſput. 8. queſt. vnic.punct.o vltimo num.4. Rebuf.diſquiſit. clerical.p.1. tit. de diſciplina clericali §. 17. num. 19.* Nihilominus in Eccleſia tonſura prima fuit ordinata ab Aniceto Summo Pontif. vt habetur in *cap.prohibita 23.diſtinct.& in cap.clericus 5. de vita, & honeſt. cleric.* referunt *Platina in vitis Pontif.in eiuſdem Aniceti vita. Illeſc. in hiſtoria Pontif. p. 1. lib.1.cap.7.& cap.14. Menoch. de arbitr. caſu 392. num.26.* & latius de hac conſuetudine tondendi clericis barbam, & coronam agunt *Ioan. Bernart. ad Statium lib. 4. Theb. pag.106. Card. Baron. annal. Eccleſ. tom. 5. an. Chriſti 398.pag.48. Ioan. Pineda in Iob.cap.1.verſ.2.pag.86. Fr. Bernard.de Britto in monarchia Luſit.p. 2. lib. 5. cap.2. fol.39.*

11 *verſo:* Illámque, vel habitum ad longum tempus abſque iuſta cauſa, ſi clericus in maioribus, aut beneficium habens, non deferat, peccabit mortaliter, prout reſoluunt *Abb.in cap.ſi quis nu.1. de vita, & honeſt. cleric. Nauar.commento 4.de Regularib.num.27. Henriq.lib.13.cap.39.num.3. Vaſq.3.p.tom.3.diſp.250.cap.3. Reginald.lib.30.nu. 10. Bonacina d.punct.vltim.num.3.*

12 Contra non deferentes habitum clericalem diſponit *Concil.Trid. d. cap. 6.* quod ſi poſtquam ab Epiſcopo ſuo etiam per edictum publicum moniti fuerint honeſtum habitum clericalem illorum Ordini, & dignitati congruentem, & iuxta ipſius Epiſcopi ordinationem, & mandatum non detulerint, per ſuſpenſionem ab Ordinibus, ac officio, & beneficio, ac fructibus, & redditibus, & prouentibus ipſorum beneficiorum, necnon ſi ſemel correcti denuo in hoc deliquerint, etiam per priuationem officiorum, & beneficiorum huiuſmodi coërceri poſſint, & debeant; poſtea verò contra non deferentes habitum clericalem emanauit Conſtitutio Sixti V. *incip.cum ſacroſanctam die 5. Ianuarij 1586.* vbi clericis & Militibus, qui in hac Vrbe præſentes, in habitu clericali & tonſura, ac Militibus in militari non incederent, mandatiſque ſuper id editis ſub certo termino non obedierint, præter alias pœnas contra eos inflictas, ſine vlla alia monitione, ipſo facto priuatos declarat, quibuſcunque dignitatibus, adminiſtrationibus, officiis, Canonicatibus & Præbendis, ac beneficiis etiam ſimplicibus, & præſtimoniis per eorum quemlibet in titulum, Commendam, vel aliàs pro tempore obtentis, nec non penſionibus, & fructibus, ac prædiis, boniſque Eccleſiaſticis huiuſmodi, quocunque modo ex reſeruatis, vel reſeruandis, omnique iure ſibi in eis, vel ad ea quomodolibet competenti, de quo vide *Gonza.ad reg.8.Cancel.glo.15. num.56. Steph.Gratian. Marchia deciſ.158.n.5.*

13 Poſteà vero idem Sixtus V. per aliam ſuam Conſtit.eiuſdem anni *pridiè Kalendas Februar.* incip. *Paſtoralis*, declarauit habitum clericalem non teneri deferre clericos non recipientes penſionem, fructus, aut prædia, vel bona Eccleſiaſtica ſibi in vna, vel pluribus vicibus reſeruata, & conceſſa, ſummam, ſeu valorem annuum 60. ducatorum auri de Camera, inſimul non excedentes, ſeu excedentia. Et inſuper declarat non teneri in habitu, & tonſura clericali incedere inſeruientes Pala- 14
tio Apoſtolico in inferioribus miniſteriis, vt ſunt paraphernarij, credentiarij, & ſimiles, qui penſiones, aut fructus, bonáue Eccleſiaſtica loco penſionum, vſque ad quamcunque ſummam, & valorem percipiunt. Declarat etiam eos Clericos, aut Milites, quibus penſiones, aut fructus, bonáue, aut prædia Eccleſiaſtica ad quamcunque ſummam reſeruata, aut reſeruari conceſſa ſunt, non aliter ad gerendum militarem habitum teneri, poſtquam penſiones, fructus, aut alia præfata cum effectu exigere, aut percipere cœperint, vel per eos ſteterit quominus exigant, vel percipiant; quarum Conſtitutionum tenorem referunt *Piaſeq. in praxi noua Epiſcop. p.2.cap.3. num. 15. pag. 129. & 130. Quaranta in ſumma Bullarij verbo habitus clericalis, in princip.* & de ea meminerunt *Vinian.in praxi iuriſpatronatus p.3.lib.15. cap.4.n. 4. Galet.in margarita caſuum conſcientiæ, verbo habitus, Bellet.d.§.16.num.13.*

15 Vtrum autem ad euadendam pœnam priuationis ipſo iure beneficiorum contra non deferentes veſtes talares ſtatutam in dicta Conſtit.Sixti V. requiratur, quòd plures, & omnes veſtes tales ſint, pallium ſcilicet, & toga, in dubium reuocari ſolet à Doctoribus, in quo partem affirmatiuam ſuadere videtur ſupradicta Conſtitut. vtens verbis pluralis numeri, ibi, veſtes talares, iuncta reg.*cap.pluralis loquutio, de regul. in lib.6.* Sed contrarium, nempe ſufficere quòd pallium perueniat ad talos, toga vero tegat genua, tenent *Iacob.de Graſſ. in deciſ. aureis p.1.lib.3.cap.3.num.3. Vinald.vbi ſupra, verſ.4. aſſertio, Petr.de Ledeſma in ſum.p.2.tract.7.cap.2. prope 14. concluſ.circa finem*: Non eſt enim neceſſarium portare duas veſtes longas, vt ex *Vinald.* receptum dicit *Nicol. Garcia de benefic.p.7.cap.1.num. 23.* imò ſufficit, quòd veſtis ſuperior clericalis ſit, & cooperiat interiorem, quamuis laicalem, vt ex *Franch.& Sigiſm.Scaccia* reſoluit *Carol.de Graſſis d.effectu 1.num.1186.*

16 Primò limita prædictam Sixti V. Conſtitutionem, & diſpoſitionem text. *in d.Clement.2.* non procedere in clericis, qui ratione paupertatis habitum proprio Ordini congruentem geſtare non valuerint, vt deciſum refert *Aloyſ.Ricc.in deciſ.curiæ Archiepiſc. Neapolitan. deciſ.129. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap.12. num.3. verſ.5. Carol. de Graſſis d.effectu 1.num.1175. Decian. tractat. crimin.tom.1. lib. 4. cap. 9.* vbi exemplificat quando clericus eſſet ita pauper, vt non poſſet propter paupertatem alias veſtes inuenire, niſi laicales ſibi donatas.

17 Secundò limita ſi non poſſet propter infirmitatem tonſuram deferre, quod etiam refert deciſum *Capella Tholoſ.deciſ.104.* quam citant, & ſequuntur *Vgolin.d. cap. 12.num.3.verſ.quoad tonſuram, Vinian. in praxi iuriſpatronat.*

nar.p.3.lib.15.cap.4. num.8. Bellet. disquisit.clerical.p.1.tit. de disciplina clerical.§.17.num.9.Thom. Actii. in tract. de infirm.p.2.in verbo clerici num.12.Carol.de Grassis d. effectu 1. num.1171.

18 Tertiò limita,& declara excusari clericum ab habitu decenti, si propter aliquod verosimile periculum transformari cogeretur,ita *Piasecq.in praxi nova Episcop.d.cap. 3.num.14.verſ. excusaretur, Vivian. d. praxi iurisp.patronat. p.2.lib.6.cap.10.num.6. & 7. & p. 3. lib. 15. cap. 4. num. 5.& 6.*

19 Quartò limita, si domi suæ, & per consequens in occulto dimitteret, quia *dicta Clement.2.* de deferente publicè alienas vestes loquitur, ergo secus si occultè; tum quia iste talis non dimittit habitum ne deferat; sed vt paulò pòst assumat, quo casu non dicitur dimisisse, sicut etiam abesse non dicitur, qui statim est reuersurus, *l. postliminium §.captiuis, & l.nihil ff. de captiuis, & postlimin. reuersis*, cum traditis *à Gonzalez ad reg. 8. Cancel. glos.43.num.5.*& ita in proposito hanc opinionem tenet *Vgolin.d.cap.12.num.3.verſ.4.*

20 Quintò limitâ in illo, qui semel habitum dimisit, qui non est priuandus beneficio, vel fori priuilegio, prout ordinat dicta Constitut. Sixti V. propter vnam habitus dimissionem, qua etiam attenta requiritur vt tantum perseueret, quòd publicè pro laico existimetur, ita *Piasecq.in dicto cap.3.num.14. verſ.excusaretur, Farin.in praxi crimin.quæst.8.num.68. Prosper. de Augustino in addit.ad Quarant.in sum.Bullarij verbo habitus clericalis,Vgolin.d.cap.12.num.3.§.6.Vivian.d.cap.4.num.7.*

21 Sextò limita ex necessitate itineris, vel peregrinationis, propter quam licitum est clericis habere vestes breuiores,*cap.Episcopi 21.quæst. 4. Addit.ad Capell.Tholosan.quæst.256.Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clerical.§.16.num.14.& num. 15.*etiam tenet licitum esse habitum mutare,ac etiam deponere, si ex delatione habitus clericalis iusta esset causa timoris per *d. Clem. 2. verſ.nisi causa rationabilis,Hieron.de Laurent. Auen. decis. 125.num.9.Iacob.Massut.in addit.ad Capic.decis.181.in vltimis verbis,Carol.de Grassis d. effectu 1.num.1174.*

SVMMARIVM.

1 *Episcoporum munus est ordinationi faciendæ diligens scrutinium ordinandorum proponere.*
2 *Ordinandi quo tempore debent connentiri.*
3 *Episcopi, aut ab ipsis deputati prudentes viri, ordinandi genus, natalitia, personam,institutionem, patriam, vitam, mores,doctrinam & fidem scrutari debent.*
4 *Genus ordinandorum scrutari debet, an scilicet ex Catholicis parentibus, vel proditione damnatis,aut de matre serua nati sint.*
5 *Verbum,genus, de quo in Concil. Trid. sess. 23. de reform. cap.7.idem significat quod legitimus, vel liber, & non refertur ad descendentes ex genere Hebræorum.*
6 *Descendentes è Iudæis an sint ab ordinatione excludendi.*
7 *Neophytus, qui recenter suscepit habitum Ecclesiasticum, ad Ordines admittendus non est.*
8 *Neophytos intendens ordinare,quæ perquirere debet.*
9 *Natalitia perscrutari debent,id est, an legitimi, vel illegitimi sint.*
10 *Personam,id est,an sint corpore vitiati, quia truncum,aut vitiatum corpus habens ad Ordines non est admittendus.*
11 *In lege veteri maculam aliquam corporalem habentibus hostias offerre Dominus prohibuit.*
12 *Apud Ethnicos, & Gentiles præceptum erat,vt Sacerdos integer esset.*
13 *Institutio accipitur pro titulo.*
14 *Vita in materia de qua agitur accipitur pro actu viuendi irreprehensibiliter iusto,& recto.*
15 *Parochianorum simplici assertioni testificanti de fama bona standum.*
16 *Dignum quemlibet præsumimus,quam nescimus indignum.*
17 *Doctrina cum sit quid extrinsecum homini inesse alicui non præsumitur.*
18 *Doctrina non per testes, & famam, sed ex actuali examine probari debet.*
19 *Episcopus inquirere debet intentionem ordinandi, an adsit, vel desit intentio ascendendi ad altiores Ordines.*
20 *Suscipiens minores Ordines sine intentione ascendendi ad superiores non peccat.*
21 *Examinis alter modus an seruetur.*
22 *Ordinatus nullo præmisso examine quam pœnam incurrat.*
23 *Ordinatus contra prohibitionem Episcopi habentem ne quis ad Ordinationem accedat sub pœna excommunicationis non examinatus, vel approbatus,contraheret suspensionem, nisi à Papa dispensandum.*
24 *Ordo si de facto mulieri conferretur, non reciperet character impedimento sexus.*
25 *Clauium potestas fœminis non competit.*
26 *Fœmina Iure diuino incapaces sunt earum, quæ sunt Ordinis.*
27 *Declarantur tex.in cap.Diaconissa 27.quæst.1. & in cap. sacratas 23.dist.*
28 *Hermaphroditus, qui habet vtrumque sexum parilem, aut prænaleret in fœmineo,ordinari non potest.*
29 *Ætas quæ in ordinandis requiratur,remissiuè.*
30 *Illiterati prohibentur ordinari.*
31 *Episcopus qua inquirere debeat antequã aliquem ordinet.*
32 *Homicida vel mutilator membrorum principalium ordinari non potest.*
33 *Infideles, & hæretici ab Ordinibus repelluntur.*
34 *Hæretici sunt irregulares etiam occulti.*
35 *Irregularitas, quam contrahunt hæretici, an deuet postquam per pœnitentiam reuertuntur.*
36 *Hæreticorum fautores, credentes, & defensores clerici habentur indigni.*
37 *Filij hæreticorũ quando excludantur à clericatu,ostenditur.*
38 *Neophyti à clericatu non simpliciter repelluntur.*
39 *Excommunicati, suspensi, vel interdicti ab Ordinibus sunt repellendi.*
40 *Infames infamia Iuris omnino ordinari non debent.*
41 *Criminosi ordinandi non sunt.*
42 *Pœnitentes solemniter ordinari prohibentur.*
43 *Bigami nõ possunt ordinari,quod multipliciter declaratur.*
44 *Coniugati non sunt ad Ordines promouendi.*
45 *Serui ordinari non possunt, nisi plena libertati fuerint restituti.*
46 *Curiales non sunt ordinandi, & declaratur late.*
47 *Obligati ad reddendas rationes non possunt fieri clerici, multipliciter declaratur.*
48 *Corpore vitiati ordinari non debent.*
49 *Arreptuy prohibentur ordinari.*
50 *Illegitimi non possunt fieri clerici.*
51 *Ordinandus non est qui beneficium Ecclesiasticum non obtinet, aut aliud vnde commode viuere possit.*
52 *Peregrini,& ignoti ordinari non debent.*

EPISCOPI QVARVM RERVM examini subiicient ordinandos.

ALLEGATIO X.

VT in Ecclesia Dei ministri adsint vitæ integritate, moribus, & doctrina insignes, nullóque impedimento adstricti, munus est Episcoporum ordinationi faciendæ diligens scrutinium ordinandorum præponere: Constitutum est enim *in cap. 2. & in cap.Episcopus 24. distinct.& in cap. placuit, in fine, in cap. stare 1.quæst.1.cap.ad aures, & cap. vt nostrum de officio Archid.cap.nihil §.Episcopi de elect.cap.vnic.de scrutin.in Ordine fac.* vt clericorum ordinationem scrutinium,seu examen per Archidiaconum, & ipsum Episcopum faciendum præcedere debeat. Oportet enim ordinationem Episco

Epiſcopum illud *Apoſt. 1. ad Timoth. 5.* meminiſſe, nemini cito manum impoſueris, refertur in *cap.* quid eſt 78. *diſt.* & illud animaduertere quod ſanctus Pontifex Clemens, vt refertur in *cap.* tales 23. *diſt.* præcipiebat dicens: Tales ad miniſterium eligantur clerici, qui dignè poſſint dominica Sacramenta tractare, *cap.* cum ſit *de etate & qualit. cap.* quibuſdam *in fine 1. quæſt. 1. cap.* ex multis *verſ.* nec eligatur *1. quæſt. 3.* melius eſt enim Domini Sacerdotium paucos habere miniſtros qui poſſint digne opus Dei exercere, quam multos inutiles, qui onus graue ordinatori adducant. Zoſimus quoque Pontifex relatus in *cap.* ſi officia 59. *diſt.* hac de re loquens poſt multa, ſic ait: Facit hoc nimia remiſſio conſacerdotum noſtrorum, qui pompam multitudinis quærunt, & putant ex hac turba aliquid ſibi dignitatis acquiri, & poſt pauca, quibus aliud præſtare non poſſunt, diuinos Ordines largiuntur, quod oportet diſtricti ſemper eſſe iudicij *Concil. Hiſpalen. c. 1.* rarum eſt enim omne quod magnum eſt. Et Hieronym. in Michæam relatus in *cap.* hi quoſcumque *1. q. 1.* Hi quoſcumque, inquit, de aſſeclis ſuis ordinantes, & vitam eorum in ſcandalum populi exponentes, rei ſunt infidelitatis eorum, qui ſcandalizantur: cum igitur Epiſcopus diſponit ordinationes facere, omnes volentes accedere ad ſacrum miniſterium debent conuenire feria quarta præcedenti ad examinationem coram eo, qui viros prudentes, diuinæque legis gnaros, & exercitatos in Eccleſiaſticis ſanctionibus eliget, vt illa inueſtigent, quæ inferius dicam, *c.* quando 24. *diſt.* *Concilium* vero *Trid.* requirit, vt per menſem antea adeant Epiſcopum, qui parocho, aut alteri, cui magis expedire videbitur, committat, vt de nominibus, ac deliderio eorum, qui velint promoueri, publicè in Eccleſia propoſitis requiſitis diligenter inquirat, & literas teſtimoniales ipſam inquiſitionem factam continentes ad ipſum Epiſcopum quamprimum tranſmittat iuxta *cap. 5. ſeſſ. 13. de reformat.* & de materia latè *Vgolin. de officio Epiſcopi c. 26. §. 18. à num. 1. Homiolon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract. 2. cap. 3. quæſt. 26. Salzed. ad Bernard. in pract. c. 25. lit. A, verſ.* hoc autem, cuius diſpoſitio in Bracharenſi Prouincia ad vnguem obſeruatur, vt conſtat ex eius *Concil. Prouinc. vltim. actione 4.*

5 Debent igitur Epiſcopi, aut ab ipſis deputati prudentes viri, ordinandi genus, natalitia, perſonam, inſtitutionem, patriam, vitam, mores, doctrinam, & fidem ſcrutari, vt ſtatuit *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap. 5. & 7.* & ante *cap. quando 24. diſt.* & rigoroſè hoc examen inſtitui debet, *cap. conſtitutus, de purgat. canon cap. cum in cunctis de elect.* Epiſcopi enim intereſt ne indigni ordinentur, & ille teneretur ex culpa examinatorum, *cap. ad hæc, iuncta glo. verbo examinentur de officio Archid.* & probat latè *Carol. de Graſſis de effectibus clerical. in prælud. à num. 343. cum multis ſequentibus, & præcipuè numer. 358.*

4 Genus namque primo loco relatum requiſitum declaratur, an ex Catholicis parentatibus, vel proditione damnatis, aut de matre ſerua nati ſint, iuxta expoſitionem *Maioli de irregularit. lib. 4. c. 2. Henriq. in ſumma libr. 10. cap. 17. §. 2. in commento littera G, Auila de cenſur. p. 7. diſp. 4. dub. 4.* latè & bene *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. l. 2. cap. 28. nu. 15.* vbi ait citatis ſupradictis Doctoribus *Concilium Trid. d. c. 7.* ſolum voluiſſe vt Epiſcopi inquirant an promouendus ſit ex filiis, aut nepotibus hæreticorum, fautorum, defenſorum, receptatorum, quos ius à ſuſcipiendis Ordinibus excludit, vſque ad ſecundum gradum via maſculina, vel vſque ad primum via
5 fœminina. Verbum enim, genus, de quo *in d. c. 7. Concil. Trid.* propriè idem ſignificat, quòd legitimus, vel liber; non autem refertur ad deſcendétes ex genere Hebræorum, prout tenet *Coned. ad decretales collect. 77. num. 10.* licet contrarium dicat *Subagum in cap. eum te num. 23. de reſcriptis*, ideò non ſunt illi ab ordinatione excludendi (niſi aliud Canonicum obeſſet impedimentum) qui à 6
Iudæis originem trahunt, vel quorum maiores, & ſi hæretici fuerint, emendatos tamen eſſe conſtat, & reincorporatos Eccleſiæ vnitati, & pro culpa huiuſmodi ad mandatum Eccleſiæ pœnitentiam recepiſſe, quam vel perfecerunt, vel perfectioni eius inſiſtunt, aut paratos fuiſſe ad recipiendum eandem, iuxta *Conſtit. Bonifac. VIII. in cap. ſtatum 15. de hæreticis lib. 6.* ità poſt alios deciſum refert *Armend. in additionibus ad recopil. leg. Navarre tit. 1. tit. 21. l. vnica num. 6.* vbi id intelligendum dicit, niſi aliquo priuilegio Apoſtolico, aut confirmatione aliud caueretur.

Neophytus tamen, qui recenter ſuſcipit habitum Ec- 7
cleſiaſticum, ad Ordines admittendus non eſt *c. ſicut 48. diſt.* ea ſcilicet ratione, ne in ſuperbiam elatus in iudicium incidat diaboli, vt dicit *Apoſt. 1. ad Timot. 3.* forſaſsè credens fidem Chriſtianam eorum auxilio indigere, ac ſine eo regi minime poſſe, vt ſuper eadem Epiſtola gloſſauit *Lirenſis, & gloſ. in ſum. 48. diſtinct.* quod non procedit in eo qui diu antea, aut etiam ex ipſa natiuitate iam baptizatus eſt, quamuis genus ex Iudæorum gente deduxerit, vt per *Con. in Clement. ſi furioſus p. 1. §. 2. num. 7. verſ. 1. concluſ. Navar. in man. c. 27. num. 205. verſ. 3. dico, Gregor. de Valent. tom. 4. diſp. 7. punct. 3. §. 3. Sayr. de cenſur. lib. 6. c. 13. ſub num. 11. Sanch. d. cap. 28. num. 11.* ideò promotos legimus Diuos Seuerum, Nicolaum, & Ambroſium, *in cap. ſtatuimus, §. fin. 61. diſtinct.* ipſeque Ambroſius comprobat inquiens ordinationem ſuam occidentales iudicio Epiſcopos, orientales vero exemplo probaſſe in *cap. neophytus 61. diſtinct.* vbi gloſſa, tum in figuratione caſus, tum in fine addit exemplo probaſſe, qui multos tales elegerunt: & nos legimus de Iudæis conuerſis Eccleſiam fundatam eſſe, iuxta *gloſ. final. in cap. cum te, de reſcrip.* exemplo Beati Petri, &
aliorum *in cap. 9. 71. diſtinct.* Igitur qui eos intendunt 8
ordinare (quorum arbitrio ſunt inferius, relata conſideranda non expectata ad hoc vlla Pontificis diſpenſatione, ex addictis per *Sanch. d. c. 28. num. 12.*) debent perquirere, & diligenter inueſtigare, quamplura circa illorum vitam, & vſum, atque ea præſertim, quæ illi ad primæuam ſectam mente & ſecretè conuerſi nonnunquam obſeruant, & ex quibus dignoſcit Eccleſia eos iterum reuerſos ad illa, ſigna autem huiuſmodi nónulla recenſet *Eymeric.* quoad neophytos ex Iudaica gente prognatos *in 3. p. directorij num. 114.* vbi ſubſcripſit *Pegna* quamplura, & notabilia adducens *in comment. num. 25.*

Natalia, hoc eſt, an legitimi, vel illegitimi ſint *gloſ.* 9
in cap. quando 24. diſtinct. filij enim Preſbyterorum, & cæteri ex fornicatione nati, ad Ordines promoueri prohibentur *in cap. 1. de filiis Preſbyterorum*, ſanxerunt etiam *Gregor. IX. in cap. fin. eodem tit. & Alexander III. in cap. cum in cunctis de elect.* necnon *Pius V.* abundè in ſua *Conſtit. 120. incip. Quæ ordini, ac Sixtus etiam V. in Conſtit.* contra clericos malè promotos, incip. *ſanctum, & ſalutare:* & antea recenſuerat *Catecheſis Rom ſub tit. de ſacramento Ordinis §: ſequitur*, his verbis, ſpurij quoque & ij omnes, qui ex legitimis nuptiis non ſunt procreati excipiuntur à ſuſceptione Ordinum.

Perſonam, ideſt, an ſint corpore vitiati, *ex gloſ. in* 10
d. cap. quando: Canonicis enim ſanctionibus conſtitutum eſt, ne truncum, aut vitiatum corpus habentes, auderent Ordines ſuſcipere Eccleſiaſticos, *cap. præcipimus 34. diſtinct. cap. 1. 55. diſtinct. cap. 2. vbi gloſ. verbo, deformitatem*, & notant Doctores *in cap. 1. & 2. de corpore vitiat. & Albert. Tret. de vero, & perfecto cler. lib. 2. cap. 16.* Sic etiam in lege veteri 11
Dominus alloquens Moyſin *Leuit. cap. 21.* maculam aliquam corporalem habentibus hoſtias offerre Domino in hæc verba prohibet: Omnis, qui habuerit maculam,

culam à semine Aaron Sacerdotis, non accedat hostias offerre Domino, cuius seriem morali interpretatione prosequitur *D. Gregor.* relatus *in cap. hinc etenim 49. dist.*

12 Apud Ethnicos, & Gentiles præceptum etiam erat, vt Sacerdos integer esset, táquam mali ominis res vitanda, si non integri corporis erat, vt refert *Plinius l. 7. naturalis historiæ c. 28.* sic etiam Romani, qui de Vestali virgine capienda scripserunt, negarũt fas capi esse, quæ lingua debili, sensuve aurium diminuta, aliaue quauis corporis labe intincta esset, cuius historiæ relator est *Aulus Gel. l. 1. noctium Atticarum c. 12.* illiusque auctoritate adductus D. ille *Hieronymus ad Demetriadẽ virginẽ* scribens, grauissime inuehitur contra parentes, deformes filias virginitati dicantes: solent etenim (inquit ille) miseri parentes, & non plenæ fidei Christiani deformes filias, & aliquo membro debiles, quia dignos generos non inueniunt, virginitati tradere.

13 Institutionem, ideſt, titulum iuxta *glos. in d. c. quando*, prout resoluit *Campanil. in diuers. iuris Canonici rub. 8. c. 1. nu. 3.* vbi etiam refert, munus Episcoporum esse in scrutinio faciendo circa personam promouendam præ cæteris in titulum ordinandi inquirere, de quo latè dicemus, *alleg. 19. cum sequenti.*

14 Vitam, moresque, vita propriè hic accipitur pro actu viuendi irreprehensibiliter iusto, & recto, ex interpretatione *Luc. de Pen. in l. neque furiosi C. de dignitatibus lib. 12.* quamuis aliquando ad interiorem animi virtutem pertinere videatur, si honestas ei iungatur, quæ magis ad exteriorem conuersationem spectat, ex sententia *D. Thom. 2. 2. quæst. 145. art. 1. in 3. arg.* Inquirendum est igitur si sit castus, *32. dist. vsque ad 35. per tot.* Si prudens *36. dist. vsque ad 40. per tot.* Si ornatus virtutibus *40. dist. vsque ad 42. per tot.* Si hospitalis *42. dist. & 86. per tot.* & domui suæ bene præpositus *66. dist. & 81. 89. & 91. dist. per tot.* Ne autem sit ebriosus, aut litigiosus, vel maledicus, non calumniator, neque adulator, vel proditor, scurrilis, aut ioculator, nec inuidens fratrum profectibus, aut iniuriarum suarum vltor. Præterea ne sit cupidus, aut vsurarum exactor *c. peruenit 86. dist. cap. seditionarios, cum seqq. 46. dist.* Sed neque nimium simplex *cap. Episcoporum.* vbi *glos.* & Doctores, & *cap. Petrus 74. dist.* & aliis huiusmodi careat, & ideo olim qui erat Ordines suscepturus prius se victurum secundùm canonicas Regulas promittere tenebatur, vt habetur in *cap. quamquam 23. dist.* quod hodie in Sacerdotis ordinatione, & in obtinentibus Ecclesiasticam dignitatem, vel curam animarum seruatur, vt in Pontificali; hi vero qui bonum habent testimonium & famam examinatione non indigent, vt ex decreto Concilij Carthaginens. 111. colligere licet, de quo in *cap. 2.*

15 *cum glos. 24. dist.* Simplici vero assertioni parochianorum testificantium de fama bona statur, quia nimirum

16 cum istis concurrit Iuris præsumptio, illum enim præsumere debemus dignum, quem nescimus indignum, *cap. cum deputati de iudic. c. duduum de præsumpt. l. cum pater §. rogo. ff. de legat. 2.* ex ea ratione secundum *Host. in sum. tit. de scrutinio in Ordine faciendo in fine*, quia virtutes naturaliter homini debent inesse, maximè post Baptismum *cap. 2. de consecrat. dist. 4.* & ita testimonia morum, quæ solent exhiberi tempore scrutinij requiruntur ad licitè suscipiendos Ordines, quòd ex *Conc. Tridd. sess. 23. cap. 3.* communi praxi dicit receptum *Bonacina de Sacram. disp. 8. q. vnica puncto 5. num. 17.*

17 Doctrinam, cuius materiam interpretor agens de singulis Ordinibus in particulari, quæ cum sit quid extrinsecum, & accidentale homini inesse alicui non præsumitur, nemini enim doctrina inesse creditur, nisi

18 labore quæratur, vnde non per testes & famam, sed ex actuali examine probari debet, ita quod nec Regulares excusantur quominus de doctrina possint examinari, vt habetur in *Concil. Trid. sess. 23. de reform. cap. 12.* sunt igitur singuli examinandi de qualitatibus & requisitis Ordinum singulorum, & de cuiusque Ordinis officio, quem sunt susceperturi, vt in *sequentibus allegandis*, ostendemus. De ætate vero, & patria suis locis 19 aliquid dicemus, interim aduerte Episcopos, seu ab eo-sis deputatos, inquirere debere intentionem ordinandi, hoc est, an illi adsit, vel desit intentio ascendendi ad altiores Ordines, cum aptus fuerit: si enim ea careret intẽtione, non deberet ordinari, vt tenet *Henriq. in sum. 20 lib. 10. cap. 17. §. 2.* quia aliter faciendo peccaret, *Bonacina 2. 2. quæst. 12. art. 1. in 2. diffic. concl. fin.* suscipientem tamen non carentem prædicta intentione posse à peccato excusari tenent *Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 31. num. 16. & 17. Galet. verbo Ordo pag. 194. Coninch. de Sacram. tom. 2. disp. 20. à num. 104. Bonacina de Sacram. disp. 8. q. vnic. p. vlt. in fine*, sed prima opinio tutior vt dico infra *Alleg. seq. num. 11.*

Alter vero examinis modus seruatur ipso die ordina- 21 tionis, dum prior Diaconorum, seu maior Diaconus, aut Archidiaconus, ordinandos repræsentat Episcopo, & examinat, iuxta *cap. nostrum, de officio Archid.* quòd tunc sanè euenit cum prædictus clara, & intelligibili voce monet adstantem populum, vt si quis contra ordinandorum aliquem sciens impedimentum, quod illum ab Ordinibus impediret, proponat, & ibidem Episcopus interrogat Archidiaconum num sciat ordinandos esse dignos? ipse vero respondet, & scio, & *testificor* quantum humana fragilitas nosse sinit ipsos esse dignos, *cap. vnico de scrutinio in Ordine faciendo*, in qua responsione non peccat, licet ipse non examinauerit, dummodo ab aliis examinatoribus deputatis sciat fuisse approbatos, & dummodo contra conscientiam non loquatur. Si vero sciret aliquod impedimentum, illud deberet Episcopo secreto nuntiare, dummodo malitiosè nihil faciat, *Hostien. d. loco, num. 1.* Est tamen verissimum hoc minime seruari ab omnibus Episcopis, tantummodo destinantibus, personas sibi beneuolas, & non ipsos Archidiaconos, & qua adducti ratione id faciant me latet, eo quod eorum vsus contradicit Iuri communi, & potius abusus, seu corruptela dici possit.

Ad regulares minime extendi dispositionem *Concilij* 22 *d. c. 5.* cum in illis satis sit Episcopo testimonium habere ab ordinandorum Superioribus Regularibus *affirmantibus*, & attestantibus prædictos nullo requisitorum indigere, eiusque fidei standum sit, præter quam circa doctrinam pro qua subiiciuntur Episcoporum examini, referunt decisum *Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 3. q. 24. art. 1. Vgolin. d. §. 18. num. 2. vers. tertio, excipiuntur Regulares, Campan. in diuerso Iuris Canon. rub. 12. c. 13. n. 35.* Peracto præmisso examine, nullaque præhabita inquisitione, siquis fuerit ordinatus, si ignotus est, quamuis dignus, deponendus est, ex *Sylues. verbo Ordo 2. num. 2.* vel si cognitus, sed inhabilis, etiamsi impedimentum nouerit ordinans, nec dispensauerit expressè, *cap. si qui sine examinatione 81. distinct. Henriq. d. lib. 10. cap. 18. §. 1.* iuncto commento *littera B.* Attamen si esset cognitus, & dignus, nec peccaret, nec deponeretur si absque præcedenti scrutinio fuerit Ordinibus insignitus, vt probat tex. iuncta *glos. in cap. nullus, 24. distinct. Sylues. d. num. 2. Maiol. de irregularit. lib. 4. cap. 9. num. 6.*

Et quidem si ab Episcopo ante inceptam ordinatio- 23 nem inhibitum fuerit vt solet, ne quis ad ordinationem accedat non examinatus, nec approbatus sub excommunicationis pœna, ordinatus contra huiusmodi prohibitionem contraheret suspensionem, non nisi à Papa dispensandam iuxta *c. 1. & 3. de eo qui furtiuè Ordines suscip.* monet tamen *Hostiensis d. tit. de scrutinio in Ordine faciendo in fine*, vt Episcopi ab huiusmodi excommunicationibus abstineant, ne laqueos parent: sed aliàs pœnas inhibendo, comminari possit.

De

De qualitatibus Ordinandorum.

Ex his, quæ ſupra diximus, colligere licet quod non omnes perſonæ ad Ordines ſunt promouendæ, & plerique diuerſis de cauſis ordinari non poſſunt, de quibus omnibus eſt in præſenti loco tractandum.

24 Primum igitur & præcipuum quod in ordinandis perſonis requiritur, & de eſſentia eſt Sacramenti, eſt ſexus virilis, ac proinde mares tantummodo ſunt promouendi, fœminæ vero minime omnino; & ſi de facto mulieri Ordo aliquis conferretur, non reciperet characterem impediente ſexu, §. 1. *circa princip.* 15. *qu.* 3. *cap.* vxoratus, *in fine de conuerſ. coniug. gloſ. fin. in cap.* Diaconiſſam 27. *q.* 1. S. *Thom. in* 4. *diſt.* 25. *quæſt.* 2. *art.* 1. & 2. *Soar. de cenſur. diſp.* 51. *ſect.* 2. *in princip. Bellet. diſquiſit. cleric. d. p.* 1. *tit. de diſciplina clericali* §. 8. *num.* 5. ex eo quia ſuſceptio Ordinum tacitè coniungit clericum Eccleſiæ tanquam ſponſum ſponſæ *cap.* ſeriatim *in fine*, ibi, vt fiat de carnali, 32. *diſt. cap.* 2. *iuncta gloſ. fin. de pœnit. Abb. in cap.* inter corporalia *n.* 31. & ibi *Butr. in* 2. *notab. col.* 2. *de tranſlat. Prælat.* quod myſticum cadere non poteſt in fœmina: tum quia clerici nemini debent ſubiici *cap.* 1. 54. *diſt.* mulieres autem ſunt ſubditæ viris *Geneſ.* 3. *D.*
25 *Paul. ad Timoth.* 2. *cap.* manifeſtum, *c.* eſt ordo, *cap.* hæc imago, & ibi *Archid. num.* 3. cum aliis pluribus 33. *qu.* 5. Vnde Clauium poteſtatem fœminis minime competere probat Innoc. III. in *cap. noua, de Pœnit. & remiſſ.* vbi reprobans conſuetudinem ſecundum quam Abbatiſſa audebat benedicere Moniales, Confeſſiones audire, & publicè prædicare, ſubiungit rationem, quia licet Beatiſſima Virgo Maria dignior fuerit Apoſtolis vniuerſis, non tamen illi, ſed iſtis Dominus Claues Regni Cœlorum commiſit, docent *S. Thom. in addit. ad* 3. *p. q.* 39. *art.* 1. *Victor. relect.* 2. *de poteſt. Eccleſ. q.* 2. *num.* 3. *Sot. in* 4. *diſt.* 25. *q.* 1. *art.* 2. *concl.* 1. *Angles in floribus Theolog.*
26 *q. de Clauibus art.* 1. *diffic.* 5. & *alij*, quos refert *Henriq. in ſum. lib.* 1. *cap.* 21. §. 2. *in. N, & lib.* 6. *c.* 2. §. 3. & *lib.* 10. *c.* 16. §. 1. *lit. A, Soar. to.* 3. *diſp.* 2. *ſect.* 3. *n.* 3. hinc notantes fœminas ipſo iure diuino incapaces eſſe eorum quæ ſunt Ordinis, & per conſequens irregulares non eſſe ratione ſexus, vel etiam ob quamcumque cauſam ſuperuenientem, quæ eſſet ſufficiens in viris, ad irregularitatem contrahendam; eſt enim irregularitas impedimentum Canonicum, ideſt legis Canonicæ, & dicuntur irregulares, quia excipiuntur à regula, ſecundum quam omnes qui capaces erant, attenta lege diuina poterãt promoueri: at verò ſexus fœmineus ipſa lege diuina impeditur, & incapax eſt ſuſcipiendi Ordines, & per conſequens in eum irregularitas non cadit, vt aduertit *Sot.* vbi proxime *art.* 2. *in princ.* & multis adductis latè *Henriq. lib.* 14. *cap.* 2. *in princip.* eleganter *Soar. d. tom.* 3. *diſp.* 40. *ſect.* 7. multiplicique ratione confirmat *Vualdenſ. in candel. aurea*
27 *p.* 3. *c.* 3. *à princip.* Quod autem de Preſbytera, & Diaconiſſa, ac de ſacratis fœminis dicitur in *cap.* Preſbyterorum *ſeq.* 32. *diſt.* & *in cap.* Diaconiſſam 27. *quæſt.* 1. & *in cap.* ſacratas 23. *diſt.* eſt intelligendum, non quod Ordinem, vel characterem Sacramentalem ſuſcipiant, ſed propter officium quod gerebant, legendi v.g. homilias, vel Euangelia in choro ad quod deſtinebantur certis quibuſdam benedictionibus, non autem quod fuerint ſpeciali ritu conſecratæ, quemadmodum in Preſbyteris, & Diaconis obſeruatur: nam propter officium Preſbyteræ dicebantur, quia ſeniores, & aliis præfectæ, notant ex *S. Thom. Sot.* vbi ſupra, *Caſtr.* & plures alij, quos refert *Henriq. d.* §. 2. *lit. P, & ſeq.* Verum non ineleganter intelligebat *Vualdenſ. de Sacram. tit.* 7. *cap.* 58. *num.* 7. quòd Diaconiſſæ in *d. cap.* Diaconiſſam, dicantur vxores viduæ Diaconorum, quemadmodum conſtat Preſbyteras dici vxores Preſbyterorum, vt apertè probat *tex. in c. vlt.* 32. *diſt.*

28 Hermaphroditus verò, ideſt qui habet vtrumque ſexum, ordinari nequaquam poteſt, niſi in eo præualeat ſexus virilis, non autem ſi fœmineus præualeret, aut eſſet parilitas, *gloſ.* verbo teſtimonium in *cap. ſeſtia* §. hermaphroditus, vbi *Card. Prap. & Turrec.* 4. *q.* 3. *Sylueſt.* verbo hermaphroditus, *Sot. in* 4. *diſt.* 25. *q.* 1. *art.* 3. *Bellet. d. tit. de diſciplina cleric.* §. 8. *à princip.* De Eunuchis verò paulo infra videbimus.

Non autem omnes maſculini ſexus ſunt indifferenter ad Ordines promouendi, quoniam in ordinandis qualitates quædam requiruntur, & vitia, ſeu maculæ quædam deeſſe debent eiſdem, vt ritè valeant, ſecundum ſtatuta Canonum ordinari, de quibus omnibus ſummariè habetur *in cap.* maritum 33. *diſt.* & in *cap.* præcipimus 34. *diſt.* & *in cap.* non confidat 50. *d. diſt.* & *de ætate, & qualit. per totum.*

Et in primis, vt à qualitatibus requiſitis ſuma- 29
mus exordium, ſciendum eſt certam in ordinandis perſonis ætatem requiri, vt ſacri Canones ſtatuerunt, & nos ſigillatim de ordinibus minoribus agentes diximus *alleg.* 11. *à princip.* & de Ordinibus maioribus, *alleg.* 16.

Secundò, ſciendum non ſolam ſufficere ætatem in 30
iis qui ſunt ordinandi, niſi aliæ adſint qualitates *cap.* quicumque, ibi, ſi tamen per hæc tempora 77. *diſt. Concil. Trid. ſeſſ.* 23. *de reform. c.* 12 quarum præcipua litterarum ſcientia exigitur; illiterati enim prohibentur ad Ordines promoueri, prout diximus *alleg.* 46. *à num.* 5. Hæc ſunt duo quæ præcipuè in ordinandis requiruntur in ſexu virili, ſcilicet ætas *cap. fin. cum gloſ. de tempor. ordinat. libr.* 6. & litterarum ſcientia *cap.* illiteratos 36. *diſtinct.*

Aliæ autem ſunt qualitates, & requiſita quoad vitam 31
& mores, quæ arbitrio, & inquiſitioni Epiſcopi relinquuntur, qui in ſcrutinio, ſeu examine faciendo de huiuſmodi inquirere debet, vt videlicet ſint continentes, ſobrij, prudentes, modeſti, pudici, hoſpitales, miſericordes, ac liberales, pacifici, domui ſuæ bene præpoſiti, & virtutibus ornati, vt ſupra innuimus. Vitia verò, vel maculæ, aut impedimenta, quibus carere debent, qui ſunt ad Ordines promouendi, ſunt plura, quæ irregularitatem inducunt, hoc tamen in loco ea quæ præcipuè laicos ab omni Ordine ſuſcipiendo repellunt, breuiter referemus.

Primò ergo ordinandus non eſt homicida, qui vide- 32
licet homicidium per ſe, vel per alium etiam conſilio tantum, vel auxilio, aut quouis modo voluntariè, præterquã ad ſui defenſionem cõmiſerit, de quo diximus latè *alleg.* 39. *n.* 60. & *alleg.* 51. *n.* 4. Idem quoque cenſetur de mutilatione membrorum principalium, aut debilitatione notabili, quia hoc quantum ad irregularitatem homicidio comparatur ſecundum *gloſ. in l. lem.* 1. *vnica*, de homicidio.

Secundò infideles, & hæretici ab Ordinibus repel- 33
luntur *c.* Arrianos 1. *quæſt.* 1. *Tenian in direct. Inquiſit. p.* 3. commento 163. *verſ.* ob has rationes, *Bellet. d. tit. de diſciplina clericali* §. 10. *num.* 28. Efficiuntur enim irregulares illa irregularitate quæ prouenit ex defectu animæ, 34
& eſt ſecundum ſe annexa hæreſi, ſecundum, *Nau. in man. cap.* 27. *num.* 205. *verſ.* 3. *Valent. tom.* 4. *diſp.* 19. *punct.* 3. *in* 3. ſpecie irregularitatis, *Sanch. in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 25. *n.* 2. quos refert & ſequitur *Riccius. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 5. *cap.* 17. *num.* 2. *Contra Perez. l.* 3. *tit.* 4. *lib.* 8. *ordin. fol.* 98. *ad finem, Henriq. in ſum. lib.* 14. *de irregul. cap.* 4. §. 6. & *cap.* 5. §. 2. *Sayr. de cenſur. lib.* 7. *cap.* 12. *numer.* 16. & *Aull. in ſimili tract. p.* 7. *diſp.* 14. *dub.* 2. exiſtimantes hanc irregularitatem non eſſe annexam hæreſi, ſed prouenire ex notorietate delicti, vnde fit hæreticum etiam occultum eſſe irregularem, vt docent *Sanch. d. cap.* 25. *num.* 2. & *Riccius. d. cap.* 17. *num.* 6. dummodo non ſit merè mentalis, ſed quæ proceſſerit ad actum viſibilem, ſiue

cognoscibilem, vt rectè obseruant *Azor. instit. moral. p.1.lib.8. cap.11. quæst.13. & cap.21.q.8. Soar.tom.5. disp.*
35 *43. sect. 1. num. 4. Sanch. d.cap.25. sub numer. 2. ad finem.* Verum autẽ huiusmodi irregularitas duret postquam per
36 pœnitentiam hæretici reuertuntur? Vide *Sanch. d.c.25. num.2.* latè *Riccinl.d.lib.5. c.18. per totum.* Hæreticorum item fautores, credentes & defensores clericatu habentur indigni *cap. statutum 2. de hæretic. libr. 6.* Neque hæreticorum, eorumdemque fautorum & defensorum
37 filij possunt fieri clerici vsque ad secundam generationem lineæ paternæ, etiamsi crimina parentum non fuerint imitati *cap.* quicumque §. *heretici & d.cap.* statutum 2. & ibi *glos.* verbo inane, *de hæret. in 6. Penia d.* commento 163. *vers.* rursus textus. Quando autem mater est hæretica, vel fautrix hæreticorum excluduntur, non autem nepotes *glos.* verbo inane in *d.cap.* statutum, tantum filij a clericatu *Penia d.vers.* rursus textus. *Bellet. d.10.n.27. &* 28. Neophyti vero, idest qui noui ad Chri-
38 stianam Fidem venerunt, quamuis non facile sint ordinandi, non tamen à clericatu simpliciter repelluntur, intelligendo iuxta ea quæ diximus supra hac *alleg. n. 7.*

39 Tertiò excommunicati, suspensi, vel interdicti ab Ordinibus sunt repellendi 81. *dist. per tot.* & si de facto ordinentur, licet characterem recipiant, vt dixi *alleg.2. num. 7.* suspensi sunt eo ipso ab Ordinum executione præsertim excommunicati, immo si tales sint seculares, & scienter id egerint, sunt deponendi *cap.* cum illorum, *de sentent. excom.*

40 Quartò infames infamia Iuris, quorum status scilicet vita, & moribus est reprobatus, aut qui de crimine fuerint accusati, omnino ordinari non debent *cap.* omnipotens Deus, *de accusat. cap. fin. de testib. cap.* tantis Daniel 81. *dist.* & idem dicitur de infamia facti, idest hominum, quæ ex mortali tantum crimine prouenit, specialiter autem illi exprimuntur, qui in scena luserunt, vel qui vxores meretrices, aut adulteras, seu infames habuerunt *cap.* maritum 33. *dist.* vt infra quoque videbimus *alleg.*43.

41 Quintò, quilibet criminosus, & qui notoriè permanet in peccato mortali *cap.* ex tuarum, *& cap.* ad aures, *de tempor. ordinat.* Sed si peccatum est occultum non debet talis ab Ordinibus repelli, si publicè petierit ordinari, ne crimen occultum publicum fiat, monendus autem erit ne ad ordinationem accedat, sed pœnitentiam agat, nisi sit homicidium voluntarium, quia quantumuis sit occultum, talis non debet vllatenus ordinari *cap. fin. de tempor. ordinat.* Specialiter autem qui crimen vsuræ commiserint *d. cap.* maritum, aut simoniaci, præsertim in petendo Ordine fuerint, aut in beneficio acquirendo prohibentur ad Ordines promoueri *cap.* sancitum 7.q.1.

42 Sextò solemniter pœnitentes, idest qui publicam & solemnem pœnitentiam pro graui & publico delicto egerunt, ordinari prohibentur *cap.* ex pœnitentibus *cap.* illud, *cap.* maritum cum similibus 33. *dist. Maiol. de irreg. lib.3.c.2. sub num. 4.* propter Ordinis dignitatem, cum tales infamiæ nota laborent, vt diximus *alleg.*43. *num.6.* tum quia reputantur faciles ad crimina perpetranda, nec sine populi offensione, in tali ministerio deseruiunt, nec alios redarguere possent *cap. fin.25. dist. cap.* de his vero 50. *dist.* Intelligi etiam pœnitentia peracta iuxta ea quæ adduximus *d. alleg.*43. *num.7.* Et ideo scienter ordinans peragentem solennem pœnitentiam, incurrit suspensionem per annum à celebratione, prout adnotauimus *alleg.*111. *num.15.*

43 Septimò bigami, seu digami, idest qui plures habuerunt vxores, siue diuersis temporibus, siue eodem tempore non poterunt ordinari *c.* acutius 26. *dist. c.1. &* 2.33. *dist. c.* curandum *cum seqq.* 34. *dist. & per totum, de bigamis non ord.* quod & de bigamia etiam ex parte vxoris intelligitur, quæ videlicet alium virum habuerit *d.c.* curandum, *cap.* si quis viduam 50. *dist. cap.* tam litteris, *de testib.* Quod si tales de facto ordinentur, nomen quidem cum charactere habebunt, officium vero minime, vt dicit Agathense Concilium, nec gaudent priuilegio clericali *cap.1. de bigamis lib.6.* nec deferre possunt tonsuram, & habitum clericalem nisi dispensationem à sede Apost. obtineant. Hæc autem constituta fuerunt propter continentiæ & honestatis legem ministris Altaris impositam *cap.* lex continentiæ 31 *dist. cum simul sint*, vide quæ latè diximus infra *alleg.* 49. Vnde circa hoc sunt quædam notanda. Primò quod inter bigamos reputatur quoad Ordines non recipiendos, qui virginitatem professam fuerit præuaricatus *cap.* quotquot 27. *q.* 1. expressè enim prohibetur Monachus ordinari, qui vxorem post factam continentiæ professionem ducere ausus fuerit *cap.* monacho *ead. causa & quæst.* Ita & clericus, qui in sacris Constitutus vxorem duxerit, quamuis re vera bigamus non dicatur, pro bigamo tamen ad recipiendos maiores Ordines reputatur *cap.* nuper, *de bigamis, Campan. in diuers. Iuris Canon. rub.* 11. *cap.6. n.12. Flamin. de resignat. lib, 5. quæst.3. num.* 190. Secundò quod qui plures habuit Concubinas esse bigamus non censetur, nec tanquam bigamus ab Ordinibus repelletur *cap.* quocirca, *de bigamis*, qui enim vinculo Matrimonij iterum alligatur in carnis commixtione vitam ducere velle tacitè protestatur *arg. cap.* nuper, *eod. tit.* quod in concubinario solo non præsumitur, quamuis nec talis facilis sit ordinandus. Vnde tertiò est notandum, quod is qui post mortem vxoris fuerit fornicatus, non est facilè ordinandus *cap.* si quis de laicis, 34. *dist.* qui vero longam continentiam post mortem vxoris, aut post incontinentiæ vitia seruasse probatur, poterit arbitrio Episcopi ordinari *arg. cap.* priusquam 28. *dist. & cap.* fraternitatis 34. *dist.* Quartò quod qui vxorem habuit meretricem, aut ancillam, aut spectaculis publicis mancipatam, aut etiam simpliciter viduam, non est ordinandus, *cap.* maritum 33. *dist. cap.* si quis viduam 1. *&* 2. *& ferè per tot.* 34. *dist.* sic nec ille, cuius vxor commiserit adulterium *cap.* si cuius vxorem *cum seq.* 34. *dist.* Quintò quod clericus in minoribus Ordinibus constitutus, qui incontinenter vixit, poterit arbitrio Episcopi (vt continentiæ vinculo alligetur) ad sacros Ordines promoueri, præsertim si eius ætatis sit, quæ futuræ incontinentiæ auferat suspicionem *cap.* fraternitatis 34. *dist.*

Octauò coniugati non sunt ad Ordines promouendi 44
per tot. 31. 32. 33. *&* 34. *dist. cap.* coniugatus, *de conuers. coniug. cap. fin. de tempor. ordin. lib.6.* Doctores *in cap. quod à te de clericis coniug.* ministris enim Altaris, quibus quotidiana necessitas orandi & sacrificandi incumbit, nunquam coniugali officio vacare permittitur *cap.* si laicus, *cap.* ante, *in fine, cap.* Sacerdotibus, *cap.* nam sicut, *& per tot.* 31. *dist. cum citatis à Bellet. d. tit. de disciplina clericali §. 9. à princ.* nisi Religionem intrauerint de consensu coniugis, aut de eius cõsensu clerici velint in seculo fieri *c.* coniugatus, *de conuers. coniug. cap.2. de clericis coniug. cap.* assumimus 28. *dist. cap. fin. de tempor. ordinat. in 6. Bellet. d. §. 9. à num.* 18. Nam si vxor est senex non suspecta de incontinentia sufficit votum continentiæ ipsius in seculo, si vero sit iuuenis desiderabitur ingressus ipsius in Religionem, vt colligitur *ex tex. in cap.* vxoratus, *& in cap.* ad Apostolicam *de conuers. coniug.* & iuxta hæc intelligendus est *tex. in d. c.* cõiugatus, dum solius voti castitatis vxoris meminit ad viri promotionem, vt scilicet procedat quando vxor est senex, nec de incontinentia suspecta, ita docent *Nau. in man. cap.22. num.51. Con. de sponsalib. p.2. c.6. §.3. num.3. Azor. instit. moral. p. 1. lib.13. cap.13. q.7. Cald. Pereira de empt. cap.30. num.16. Gutier. de Matrim. cap.96. à princip. Sanch. in simili tract. lib.7. disp. 39 num.6. vbi num.8.* resoluit sacris initiatum ex legitima vxoris licentia manentis in seculo cum voto castitatis posse simul habitare cum ea, si suspecti minime sint, secus

Digitized by Google

ſecus ſi ſuſpecti ſint, tunc enim nullatenus ſunt permittendi ſimul habitare. Hoc autem locum habet præcipuè in his, qui volunt ad ſacros, & maiores Ordines promoueri, qui continentiam profiteri tenentur, vt infrà oſtendimus *alleg.* Sed neque minores Ordines, neque clericalis tonſura eſt conferenda alicui coniugato *d. cap. fin. de tempor. ordinat.* quamuis in his Ordinibus conſtituti poſſint contrahere matrimonium *cap. ſi quis forſan, cap. lectores cap. ſeriatim. 32. diſtinct. cap. à multis, de aet. & qual. Bellet. d. §. 9. num. 5.* Si vero coniugatus de facto ordinetur in ſacris non ſeruata forma ſupra expoſita erit perpetuo ab Ordinum executione ſuſpenſus, *Extrauag. antiqua, de vito Ioan. XXII.* etiam matrimonio ſoluto, & ſit inhabilis ad maiores Ordines ſuſcipiendos, & ad quodcunque beneficium, aut officium Eccleſiaſticum conſequendum, ſed in minoribus Ordinibus, aut in clericali tonſura, durante coniugio ordinatus, eſt tantum ab Ordinis executione ſuſpenſus, *d. cap. fin. de temp. ordin. lib. 6.* & ordinator illius eſt ipſo iure ab eius Ordinis collatione ſuſpenſus, vt diximus *alleg. 111. n. 10.*

45 Nonò ſerui, vel mancipia ordinari non poſſunt, niſi plenæ libertati fuerint reſtituti, toto *tit. de ſeruis non ordin. & 54. diſtinct. per tot. Bernard. & Salzed. in pract. c. 19. in nouiſſ. edit. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali §. 14. à princip. Bonacin. de cenſur. diſp. 7. quæſt. 2. puncto 4. num. 2. Campan. in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11. cap. 8. à princ.* Debet enim eſſe immunis ab aliis, qui diuinæ militiæ eſt aggregandus, vt à caſtris dominicis quibus adſcribitur, nomen eius nullius neceſſitatis vinculis abſtrahatur, vt inquit Leo Papa *in cap. 1. 54. diſtinct.* Si autem de facto ſeruus aliquis ordinetur quid iuris ſit ſub hac diſtinctione eſt ſciendum, videlicet ſi ordinans ſciebat illum eſſe ſeruum, & eum ordinauit domino ſciente, nec contradicente ad quoſcunque Ordines, ſtatim fit liber *cap. ſi ſeruum ſciente. 54. diſtinct. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 1. cap. 4. §. ſi paſſus verſ.* item ſi ſeruus, ſi verò Domino id ignorante, vel contradicente, ſciente vero ordinatore, vel præſentatore; ſimiliter fit liber, ſed illi tenentur duos ſeruos æque bonos eius domino tradere *cap.* ſi ſeruus abſente, *ead. diſt.* ipſis verò ignorantibus, ſed ſciente, & contradicente domino, vel ignorante, tunc diſtinguitur de Ordinibus; ſcilicet quòd ſi ad minores tantum ordines eſt promotus, redigitur in priſtinâ ſeruitutem domino volente, & deponetur *c. ex antiquis cum ſeqq. diſt. 54. c. 2.* vbi *gloſ. de ſeruus non ord. Gam. de ſacr. præſtandis vltimo ſupplicio damnatus q. 5 n. 9.* Sed ſi ad Subdiaconatũ, vel etiam Diaconatum fuerit ordinatus ipſe dabit domino ſuo pro ſe vicarium *cap.* miramur, de ſeruis non ordin. vel pretium ſi poteſt, alioquin ipſe quoque domino volente deponetur, & ſeruituti reſtituetur, ſecus ſi ad Preſbyteratum aſcenderit, in eodem namque Ordine permanebit peculij ſui amiſſione mulctatus, eo quòd ſciens ſe ſeruum paſſus eſt ordinari *d. cap. ex antiquis*; quod ſi peculium non habebit, ſeruiet domino in diuinis tantum officiis *cap. frequenter 54. diſtinct. cap. nullus, de ſeruis non ordin. Henriq. in ſum. lib. 14. cap. 8. §. 7. in princip.* Verùm ſi Dominus eius poſt annum ab illius promotione tacuerit, eum de cætero repetere non valebit, ſed is liber erit *d. cap. ſi ſeruus ſciente.* Hæc autem de illis ſeruis intelliguntur, qui ex vtroque parente ſeruo ſunt nati: cæterum natus ex patre ſeruo, matre vero libera, liber eſt, & licite poterit ordinari *cap. fin.* vbi *gloſ. & Doct. de ſeruis non ordin. Paleotti. de nothis & ſpuriis cap. 15. num. 4. Lali. de Zanchis de priuileg. Eccleſ. priuileg. 34. num. 24.* quos refert, & ſequitur *Campan. d. cap. 8. num. 10. verſ. vt tamen.* Hæc eadem, quæ de ſeruis ſunt dicta, de originariis quoque, adſcriptitiis, & colonis, qui terræ colẽdæ perpetuo ſunt adſcripti, intelligenda videntur ſecundum *Rayn. & Angel. in ſum. verbo ſeruitus*, propter eandem rationem, quæ & in ipſis videtur exiſtere, de qua in *d. cap. 1. 54. diſt.* Sed & liberti ſine patronorum conſenſu ordinari non debent, quamuis non tanta in eis ſicut in ſeruis eſſe videatur circa hoc obſeruatio, *cap. fin. 54. diſt.*

Decimò Curiales, id eſt, qui propter aliquod officium 46
Curiæ ſunt addicti, non ſunt ordinandi *cap. 1. cap. 2. & per tot. 51. diſtinct. cap. vnic. 53. diſt. cap. ſi quis 77. diſt. cap. infames 6. quæſt. 1. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali §. 11. nu. 6.* vbi hoc intelligendum eſſe exiſtimat de his Curialibus, qui exercuerunt ſæua, vel turpia, ſiue vilia, vt ſunt nuntij, lictores, & id genus ſimilia, ſeu qui fuerunt officiales in cauſa ſanguinis, &c. Vnde nec poterant tales ad armatam militiam aſſumi *l. omnes C. qui militare poſſunt lib. 12.* Qui ergo oblati ſunt Curiæ alicuius publicæ poteſtatis, ſiue ſint milites, ſiue aduocati, aut Iudices, vel aliud officium gerentes, ſiue honeſtum, ſiue inhoneſtum, vel indecens, præſertim vero in cauſa ſanguinis, non ſunt ad Ordines promouendi, quamdiu in huiuſmodi perdurant officiis, aut ſunt in his Curiæ obligati, nec à Curia abſoluuntur, *cap. Opus 61. diſtinct.* qui nec eo caſu poterunt ordinari, ſi inde irregularitatem aliquam, vel infamiam traxerint, niſi cum eis fuerit diſpenſatum, vt infra videbimus, ſed & adeo debent à Curia eſſe ſoluti, vt repeti omnino non poſſint, *cap. 2. & 3. 51. diſt.*

Vndecimò obligati ad reddendas rationes alicuius 47
adminiſtrationis publicæ per ipſos geſtæ non poſſunt fieri clerici, niſi prius depoſito onere, & ratione reddita *cap. non fidat 50. diſt. cap. legem 55. diſt. cap. magnus 54. diſt. cap. 1. vbi Doct. de obligatis ad ratiocin. docent Bernard. & Salzed. in pract. cap. 20. Nauar. conſ. 1. aliàs 4. num. 7. de Regular. Henriq. lib. 14. cap. 5. §. 5. Eſcobar. de ratiocin. cap. 4. num. 1. cum ſeqq. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. num. 65. cum ſeq. Curi. Philip. p. 2. lib. 2. cap. 9. num. 7. cum ſeqq. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali §. 12. à princip. Campan. in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11. cap. 9. num. 2. & 3. Bonacin. de cenſur. diſput. 7. quæſt. 2. puncto 5. num. 2. verſ. quarto.* Amplia vt ratiociniis implicati propter adminiſtrationem rerum etiam ſingularium perſonarum, non ſolùm promoueri nequeant dum gerunt, exercéntque officium, ſed etiam expleta adminiſtratione, & officio, ſi de dolo in adminiſtratione, vel redditione computorum perpetrato lis aliqua mota eſſet, vel in procinctu eſſet vt moueretur, tunc enim ante litis exitum promoueri non poteſt, immo ſi de facto promoueretur, dignus eſſet depoſitione, etiamſi poſtea in cauſa vinceret *gloſ. verbo obrepſit in cap. tantis Daniel. & ibid. Archid. 81. diſt. Maiol. de irregul. lib. 2. c. p. 11. num. 4. verſ. in priuatis, Salzed. d. cap. 20. num. 3. Campan. d. cap. 9. num. 3.* Limita primò in eo, qui grauatus eſt debito ſine aliqua adminiſtratione contracto, veluti ex mutuo, locatione, vel emptione, aut ſimilibus aliis contractibus, nam obligatione, vel lite pendente ab Ordinibus ſacris minimè arcetur, vt per *Abb. in d. cap. 1. quæſt. antepen. Salzed. d. cap. 20 num. 4. verſ. inter*; niſi maximè ære alieno grauatus in bonis non habeat, vt debitis ſatisfaciat *Campan. d. cap. 9. num. 9.* Secundò limita in eo, qui rerum Eccleſiaſticarum, aut miſerabilium perſonarum, vel cuiuſlibet alterius piæ cauſæ, vel priuatæ adminiſtrator fuerit, quia adminiſtratione pendente Ordinibus initiari non prohibetur *cap. vlt. 86. diſtinct. cap. indicatum 89. diſt. Salzed. d. cap. 20. num. 5. verſ. item, Bellet. d. §. 11. num. 5. Campan. d. cap. 9. verſ. prædicta autem prohibitio.* Tertiò limita in eo, qui publicis ratiociniis adſtrictus fideiuſſores præſtiterit, vt per *Abb. num. 10. in d. cap. 1. de oblig. ad ratioc. Maiol. d. c. p. 11. num. 14.* Subdens hoc procedere ſi fideiuſſor conſtituat ſe principalem, itaut poſſit ante principalem debitorem conueniri, *Campan. d. cap. 9. num. 12.* vbi *num. 13.* reſoluit hæredem obligatum ad reddendas rationes detineri Ordinibus inſigniri. Quartò limita in eo, qui in aliquo licet minori conſtitutus Ordine, alicuius etiamſi liberalis perſonæ tutor, curator, aut generalis quomodolibet fuerit adminiſtrator, tametſi nondum

cœptum sit de administratione ratiocinari, ad altiores enim Ordinum gradus ascendere poterit, vt per *Ioan. Fabr. in l. quisquis num. 8. C. de Episcopis & clericis, Campan. d. cap. 9. num. 11.*

48 Duodecimò corpore vitiati, vel imminuti ordinari non debent, *cap. illiteratos 36. dist.* Doctores citati *alleg. 42. num. 1.* hi autem sunt, qui membro aliquo carent, vel debiles parte aliqua corporis sunt, vel infirmi, vt toto *tit. de corpore vit. cap. maritum 33. dist.* veluti si quis digito careat, vel manum habeat aridam, aut si claudus, vel adeo debilis sit, aut deformis, vt vel ministrare non possit, vel nonnisi cum scandalo, aut horrore ob turpitudinem, vel deformitatem id possit efficere: sic namque & in lege veteri *Leuit. 21.* præcepit Deus ne homo, qui haberet maculam, offerret panes Deo, aut accederet ad ministerium eius, si cæcus fuisset, si claudus, si vel paruo, vel grandi, vel torto naso, si fracto pede, vel manu, si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si iugem scabiem, si impetiginem in corpore (id est morbum squammosum corpus dehonestantem vt scabros) si sit hernioſus, id est cuius intestina labuntur, vel deorsum confluunt, quæ omnia, & similia moraliter explicat *S. Gregor. in Pastorali, & habetur in cap. hinc etenim 49. dist.* & infrà sigillatim percurremus *d. alleg. 42.* & sunt ab Episcopo in ordinandis animaduertenda, & si non omnia de Iure Canonico impediant Ordines. Illi vero præsertim non sunt Ordinandi, qui se sponte in quacunque parte corporis quauis de causa vitiarunt, & si non essent propterea deformati, aut debiles effecti, vt in canonibus Apostolorum habetur expressum, vt refertur in *cap. si quis abscisione 53. dist. & cap. qui partem, & d. cap. maritum 33. dist.* quod tamen de vitio notabili est accipiendum. Eunuchi vero siue castrati, aut spadones, non prohibentur ordinari, si non sponte, sed casu, vel ab alio inuiti castrati fuerint *cap. eunuchus, & ibi glos. in verbo in persecutione 55. distinct.* quæ dicit non requiri vt carnem illam, vel puluerem seruent, *Bellet. d. tit. de disciplina clericali §. 7. num. 16. cum seqq.* Quod si corpore vitiatus de facto fuerit ordinatus, erit (si magnum fuerit vitium) deponendus *cap. pœnitentes 55. distinct.* Romanus tamen Pontif. secundum *glos. notabilem verbo corpore vitiari, in princip. 55. dist.* dispensat in casibus, quibus non omnino aliquis esset inutilis ad ministrandum, etiamsi seipsum abscidisset, & nisi maxima esset deformitas, ex causa tamen necessitatis, aut vtilitatis Ecclesiæ, vel meritorum personæ. In leuibus vero maculis poterit Episcopus dispensare *cap. 1. & 2. de corpore vit.* vt resoluimus *d. alleg. 42. num. 57. cum seqq.*

49 Decimotertiò arreptitij, siue à dæmone obsessi prohibentur ad Ordines promoueri *cap. maritum, cap. communiter, cap. clerici 33. dist.* plures Doctores quos citauimus infrà *alleg. 62. num. 51. cum seqq.*

50 Decimoquartò illegitimi non possunt fieri clerici, sed ad clericatum promouendi debent esse ex legitimo coniugio, legitimisque natalibus orti *cap. Presbyterorum, & cap. seq. 56. dist. cap. cum in cunctis, de elect. cap. per venerabilem, in fine, qui filij sint leg. cap. 1. & ibi Abb. num. 1. de filiis Presbyt. Concil. Trident. sess. 23. de reform. cap. 5. Bellet. d. tit. de disciplina clericali §. 5. 1 princip.* Et an & quando cum illis ad Ordines & beneficia possit Episcopus dispensare, egimus *alleg. 45.*

51 Decimoquintò Ordinandus non est, qui beneficium Ecclesiasticum non obtinet vel aliud vnde commode viuere, ac sustentari possit, ne clerici mendicare, aut aliud vile opus exercere cogantur *cap. 2. & cap. Episcopus de prabend. Concil. Trident sess. 21. de reformat. cap. 2.* sub quo autem beneficij, vel patrimonij titulo Episcopus ordinare possit, late egimus infrà *alleg. 19.*

52 Decimosextò peregrini & ignoti ordinari non debent, nisi bonum habeant plurium Episcoporum testimonium, per *tot. 98. dist. & per totum tit. de clericis pere-grin.* nec statur eorum iuramento, nisi litteras testimoniales habeant, aut per alia argumenta probent non habere canonicum impedimentum *c. inter quatuor, de clericis peregrinis*; sunt autem peregrini in hoc quidem proposito qui non sunt subditi Episcopo à quo petunt ordinari, *c. cum nullus de etate, & qual. lib. 6.* Ignoti vero dicuntur, quorum origo, & vita, & regularitas Episcopo non est nota *cap. Episcopus 24. dist. cap. quærendum 22 quæst. 7. Concil. Trident. sess. 6. de reformat. cap. 5.*

Hæc sunt quæ de Ordinibus suscipiendis impedium, & quæ præcipuè sunt animaduertenda in admittendis personis ad Clerum, vnde & in omnibus Ordinibus etiam prima tonsura locum habent; alia verò sunt, quæ in irregularitate illa continentur, quę præcipuè à ministerio susceptorum Ordinum repellit, de quibus suo loco tractabimus, nec enim omnia hæc, quę supra exposuimus, à susceptorũ ministerio expellũt, vt infrà dicemus.

Omnium igitur impedimentorum, quæ hactenus vidimus, aliqua sunt perpetua, cætera verò temporalia. Perpetuum impedimentum habent bigami, solemniter pœnitentes, & infames, Neophyti, corpore vitiati, illegitimi, & hermaphroditi. Hæc perpetua appellamus quia semper durant, nisi per dispensationem, aut per Religionis ingressum tollantur, vt ex dictis per discussum huius tractatus apparebit. Cætera impedimenta temporalia dicuntur, quia quandoque etiam sine dispensatione tolluntur, vel in eis facilius dispensatur. Vnde notandum est prædicta impedimenta in omnibus Ordinibus locum habere vno excepto, quod in Sacris tantum Ordinibus obseruatur, & est defectus tituli, vel patrimonij, quamuis in aliis quoque ad minores Ordines facilius dispensetur, præterquam in ætate, & cum illiteratis, & coniugatis, & peregrinis & seruis domino non volente. Deinde aduertendum diximus nullum esse impedimentum irritans ipso iure ordinationem, id est quod characterem impediat præter impedimentum sexus, vt supra exposuimus, modo in aliis seruata sint substantialia sacramenti, quæ suprà innuimus *alleg. 11. n. 9. in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Prima tonsura non confertur, nisi habenti ætatem septem annorum.*

2 *Ostiarius, Lector, & exorcista debent habere ætatem annorum duodecim, Acolytus vero quatuordecim annigere.*

3 *Primam tonsuram recipiens ante septennium non peccat mort. si nondum peruenit ad vsum rationis, Episcop. tamen sic; nullam vero suspensionem incurrit suscipiens Ordines minores ante præfixam ætatem.*

4 *Sciens non præsumitur quis nisi probetur.*

5 *Prima tonsura non danda nisi ostendenti se legere, & scribere scire, in lingua saltem vulgari.*

6 *Minores Ordines conferuntur his, qui saltem linguam Latinam intelligunt.*

7 *Materia remota sacramenti Ordinis est res illa quæ traditur illum suscipienti, traditio vero est materia prima.*

8 *Psalmista officium, forma, & materia.*

9 *Ostiarius quis dicatur, & qua sit forma, materia, & officium huius Ordinis, ostenditur.*

10 *Lector quis dicatur, & qua sit eius forma, materia & officium, ostenditur.*

11 *Exorcista quis dicatur, & de eius officio, forma & materia.*

12 *Acolytus quis dicatur, & de eius forma, materia, & officio.*

13 *Contactus materia an sit de essentia.*

14 *Minores Ordines possunt absque Missa conferri.*

15 *Maiores Ordines de necessitate præcepti, non vero sacramenti sunt in Missa conferendi.*

16 *Ordinandorum inuentio quomodo inquirenda, & si initiandi*

Digitized by Goog

dus primam tonſuram recipiat, eo tantum fine, vt gaudeat exemptione fori, non peccat mortaliter.

17 *Minores Ordines vno die omnes poſſunt conferri, laudabilius tamen erit ſi fiat cum neceſſitate, vel alia vrgenti cauſa bene viſa Epiſcopo.*

18 *Interſtitia temporum inter vnum, & alterum Ordinem minorem, qua debeant concurrere.*

19 *Minores Ordines, & prima tonſura vna die conferri poſſunt, vbi adeſt conſuetudo.*

20 *Minores Ordines, & primam tonſuram vna die recipiens, vbi non adeſt conſuetudo, nullam incurreret irregularitatem.*

21 *Tempus idoneum ad conferendum minores Ordines quod ſit.*

22 *Dies Dominici, & feſtini in quibus Epiſcopi minores Ordines conferre poſſunt, ſunt omnes dies feſtini de præcepto.*

23 *Prima tonſura in omni tempore poteſt conferri.*

24 *Minores Ordines poſſunt conferri in qualibet Eccleſia tametſi non Cathedrali, & in Domo Epiſcopali, vel alia non Epiſcopali, de conſuetudine.*

25 *Ordinis ſacramentum in loco interdicto, vel perſonis interdictis conferri non poteſt.*

26 *Populo generaliter interdicto clerici etiam prima tonſura ſicut & laici alterius populi in eodem, vel alio loco Ordines ſuſcipere non prohibentur.*

27 *Sabbato ſancto vbi eſt locus interdictus an Ordines conferri poſſint.*

28 *Ordinandi miniſtros ſi immineat neceſſitas, nec exiſtat locus in quo poſſint Ordines conferri, niſi in loco interdicto an in eo licite conferantur, oſtenditur.*

EPISCOPVS PRIMAM TONSVRAM, & minores Ordines quando, quomodo & quibus conferre poſſit.

ALLEGATIO XI.

1 PRIMA tonſura, quæ ex minoribus Ordinibus prima eſt, non confertur niſi habenti ætatem ſeptem annorum completorum, quæ etiam in aliis tribus primis maioribus videtur ſufficiens, vt habetur in *cap. in ſingulis 77. diſtinct.* quem ibi ſic intelligunt *gloſſa & Doctores*, & in hoc nihil reperiiſſe immutarum dicit *Mſoneta de diſtrib. quotid. p. 2. quæſt. 19. num. 11.* licet inueniatur *in cap. nemo 78. diſt.* lectorem non minorem 18. annis eſſe aſſumendum, quod accipi poteſt non quidem de Ordine, ſed de legendi officio, ad quod minores quamuis ordinati non ſunt aſſumendi, nam in ſecundo Toletano *Concil. relato in cap. de hic 28. diſtinct.* in minori ætate ſtatuitur poſſe ordinari Lectores. Acolytatus verò duodecimum annum completum requirit *d. c. in ſingulis.* Vide *Bonacinam de Sacram. diſp. 8. quæſt. vnica punct. 5. num. 12. gloſ. verbo infanti in cap. cum nullus, de temporib. ordinat. lib. 6. gloſ. fin. in Clement. fin de ætate, & qualit. Sylueſt. verbo ætas, num. 2. verſ. tertio quantum ad Ordines, Bertachin. in tract. de Epiſcopo lib. 2. p. 1. cap. 31. num. 56. Gambar. in tract. de poteſt. leg. lib. 7. num. 432. Vuald. in candelab. aureo tit. de ſacram. Ordinis num. 27. Card. Tolet. in inſtruct. Sacerd. lib. 1. cap. 25. num. 15. Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 19. §. 1. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 26. §. 7. num. 2. Rebuff. conſil. 2. num. 3. Flamin. de reſignat. lib. 4. quæſt. 9. num. Carol. de Graſſis de effectibus clericalib. in pralud. n. 284. Molfeſ. in ſumma Theolog. moralis tract. 2. cap. 12. num. 2. Campa-*

2 *nil. in diuerſ. Iuris Canon. rub. 7. cap. 1. per totum, & cap. 2.* vbi in fine dicit promouendos ad Oſtiariatum, & Exorciſtatum ætatem annorum 12. habere debere, ad Acolytatum vero quartum decimum attingere; ſed cum hæc ætas non ſit præſtituta à Sacro Concilio Tridentino, attendenda eſt, quæ à Canone præſcribitur, prout deciſum referunt *Armendar. in addit. ad recopil. legum Navar. lib. 1. tit. 10. l. 1. num. 3. Piaſeq. in praxi noua Epiſcop. p. 1. cap. 1. num. 22. in fine.*

Primam tonſuram recipiens ante ſeptennium non 3
peccat mortaliter, ſi nondum peruenit ad vſum rationis, Epiſcopus vero conferens tonſuram ante ſeptennium mortaliter peccat, cum videatur facere contra prohibitionem Eccleſiæ in re graui, vt tenet *Bonacina de cenſuris diſp. 3. quæſt. 6. punct. 5. num. 6. verſ. neque.* Nec etiam fit ſuſpenſus, aut aliquam irregularitatem incurrit, qui alios minores Ordines ante legitimam ætatem ſuſcipit, *Soar. tom. 5. diſput. 31. num. 23. ſect. 4.* vbi *num. 29.* idem ſubdit in Epiſcopis. Nec Bulla *Sixti V. incip. Sanctum, & ſalutare*, obſtat, quia in hac parte reuocata ſint per *Clemen. VIII.* vt aſſerit *Bonac. d. punct. 5. num. 6.* An non confirmatus recipiens Ordines peccet mortal. dixi *alleg. 2. an. 14.*

Prima clericali tonſura (verba ſunt Concilij) non ini- 4
tientur, qui Fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere, & ſcribere neſciant *cap. 4. ſeſſ. 23. de reform.* ideo cum non præſumatur quis ſciens, niſi probetur, *cap. ſi forte* iuncta *gloſ. verbo ſcientia, de elect. in 6. Menoch. de præſumpt. lib. 6 præſ. 91. num. 18. Piaſeq. in praxi noua Epiſcopali p. 1. cap. 1. num. 40. in fine. Flamin. de reſignat. lib. 10. quæſt. 3. num. 64. Gonzal. ad regulam 8. Cancell. gloſ. 4. num. 105.* ad 5
primam igitur tonſuram non debet admitti, qui non oſtenderit ſe legere, & ſcribere ſcire, vt obſeruant *Franciſc. Leo in theſau. fori Eccleſiaſtici p. 3. cap. 8. num. 6. Bonacina de Sacrament. diſp. 8. quæſt. vnica punct. 5. num. 16. Molfeſ. d. tract. 2. cap. 13. num. 2. Alonſ. Rice. in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 390. in 1. edit. & reſolut. 329. num. 6. in 2. edit.* vbi 6
etiam aſſerit ad beneficium ſimplex requiri, quod ſciat legere & conſtruere, de quo etiam *Navar. in cap. ſi quando except. 13. num. 13. de reſcript. Piaſeq. d. num. 40.* Cum autem dicta verba Concilij Trident. non exprimant in qua lingua, videntur intellexiſſe linguam vulgarem, ſeu maternã, ita quod valeat tonſura inſigniri quiſquis ſi in ſua lingua materna legere & ſcribere ſciat, vt ait *Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 6. quæſt. 2.* quem refert *Campan. in diuerſorio Iuris Canon. rub. 5. cap. 2. num. 2.* Minores vero Ordines iis, qui ſaltem linguam Latinam intelligant, conferri debent, vt habetur in *Concil. Trident. d. ſeſſ. 23. cap. 11.* & ſigillatim ſcientiam vnicuique Ordini requiſitam explicant *Sot. in 4. diſt. 25. quæſt. 1. art. 4. verſ. tertia concluſio, Azor. d. cap. 6. Molfeſ. d. tract. 2. cap. 13. num. 3.* Aduertit tamen *Menoch. de arbitr. caſu 425. num. 58.* arbitrari Epiſcopum poſſe magis expedire Eccleſiæ ſi Ordines conferat ei, qui, etſi adhuc Latinam linguam non intelligat, eſt tamen bonæ indolis, & pro ætate docilis, nam illiteratus puer dici non debet, qui pro ætate didicit, quique oſtendit proficere ſe poſſe.

Materia remota ſacramenti Ordinis eſt res illa, quæ 7
traditur illum ſuſcipienti, traditio vero eſt materia proxima, vt per *Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 8. §. 2. Card. Bellarm. tom. 3. de Ordine cap. 9. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 5. num. 5. Vaſq. p. 3. tom. 3. diſp. 239. c. 3. Ægid. de Coninch. tom. 2. diſp. 20. dub. 7. concl. 3.* quæ vt melius percipiatur, de vnoqueque ex minoribus Ordinibus à nobis ſpecialiter agendum eſt.

Et quidem, vt ab inferiori gradu incipiamus, ſcien- 8
dum Pſalmiſtam, ſeu cantorem is dici, qui primam clericalem tonſuram tantummodo ſuſcepit, ideo ſic dictus quia Pſalmos & cæteras laudes in Eccleſia cantat, *cap. cleros 21. diſtinct.* cuius officium impertitum inuenitur, eſt enim, qui vocem præmittit, & qui canendo ſubſequitur, & qui conſonat, primus dicitur præcentor, ſecundus ſuccentor, tertius concentor appellatur. Proprium autem Pſalmiſtæ officium eſt canere benedictiones, & laudes, atque Antiphonas *cap. 1. 25. diſtinct. d. cap. cleros.* In eius ordinatione fit capillorum tonſura in modum coronæ, & veſte linea indnitur, vt in Pontificali. Poteſt tamen quiſque ſola iuſſione Preſbyteri officium

pſallendi exercere *cap. Pſalmiſta* 23. *diſt.* tonſuram vero deferre nullus debet, niſi eam prius ab Epiſcopo acceperit, prout conſtitutum fuit in ſeptima Synodo relata in *cap.* 1.69. *diſtinct.* Et quamuis primam tonſuram minime habere materiam & formam eſſentialem, ac proinde ſine prolatione aliquorum verborum validam eſſe tonſurationem teneant illi, qui affirmant eam non eſſe Ordinem, & præcipuè *Nauar. conſ.* 4. *de ſacram. non iterand. in nouis*, *Fornar. in tract. de Ordine cap.* 7. *Molfeſ. in ſum. Theologiæ moralis tract.* 2. *cap.* 3. *num.* 20. ego tamen iuxta meã ſententiam contrarium libenter amplector, eo maximè quia Epiſcopus in eius collatione dicit in perſona clerico initiati, vt habetur in Pontificali: Dominus pars hæreditatis meæ, & Calicis meitu es, qui reſtitues hæreditatem meam mihi.

9 Oſtiarius ſiue ianitor eſt is, qui præeſt oſtiis, vel ianuis templi; Cuius officium eſt bonos, & fideles in Eccleſia recipere, infideles vero, & criminoſos, atque excommunicatos repellere, non quidem ſuo iudicio, ſed ſuperioris iuſſu, & auctoritate, *cap. oſtiarius* 23. *diſt.* S. *Thom. in addit. ad* 3. *p. quæſt.* 37. *art.* 2. in corpore, & alij quos ſequitur *Vaſq. tom.* 3. *in* 3. *p. diſp.* 236. *cap.* 2. *num.* 17. & 18. Materia huius ſacramenti ſunt claues, quæ cum ordinatur ei porriguntur, & forma ſunt verba prolata per Epiſcopum in traditione Clauium, videlicet: Accipe poteſtatem aperiẽdi Eccleſiam, & ſacrarium, & claudendum infidelibus. Vel: Sic age quaſi Deo redditurus rationem pro his rebus, quæ his Clauibus recluduntur, vt in Pontificali referunt *Molfeſ. d. tract.* 2. *cap.* 4. *Filliuc. tract.* 9. *num.* 22. & 51. Hic vocatur etiam Sacriſta, cum ei cura committitur ſacrorum vaſorum, & theſauri Eccleſiæ *cap. vnic. de officio Sacriſtæ.* Vnde & Theſaurarius appellatur, qui Græcè cimiliarcha nominatur *cap.* 1. *in fine* 25. *diſtinct.* Et ad eius officium ſpectat etiam Baſilicarum ordinatio, vel ornatio, & incenſi præparatio, cura Chriſmatis conficiendi, ac baptiſterij ordinandi, præparatio luminariorum, id eſt ceræ & olei pro ipſis luminaribus & huiuſmodi *d. cap. vnic. de officio Sacriſtæ.* Cuſtos vero eſt quaſi miniſter Sacriſtæ, ad cuius officiũ pertinet ea cuſtodire, quibus in dies Eccleſia vtitur, vt lintеamina Altaris, materiam ſacramentorum, lampades in Eccleſia accendere, campanas, & tintinnabula ſuis horis ad iuſſum Archidiaconi pulſare, & his ſimilia, vt habetur *toto tit. de officio Cuſtodis.*

10 Lector qui poſt oſtiarium ſequitur, eſt is, qui poteſtatem habet legendi lectiones Veteris Teſtamenti in Eccleſia: eius namque officium eſt lectiones illas clare, & diſtincte pronunciare, & ea quæ Prophetæ prædixerunt, populis enunciare, *cap.* 1. 25. *diſt. cap. cleros* 21. *diſt. S. Thom.* & alij apud *Vaſq. d. diſp.* 236. *cap.* 2. *n.* 19. *cum ſequentib.* Quare in eius ordinatione pro materia porrigitur ei liber lectionum de Prophetis *cap. lector.* 23. *diſtinct.* Forma autem ſunt illa verba Epiſcopi: Accipite, & eſtote verbi Dei relatores habituri, ſi fideliter, & vtiliter impleueritis officium veſtrum, partem cum his, qui verbum Dei bene miniſtrauerunt, vt in Pontificali referunt *Molfeſ. d. tract.* 2. *cap.* 5. *Filliuc. tract.* 9. *num.* 21. & 51. Hoc autem officium in pulpito exercere prohibentur, qui non fuerint ordinati lectores *cap. non liceat* 22. *diſt. cap.* 1.69. *diſt.*

11 Exorciſta Græca voce ſic dictus, qui Latinè Adiurans dicitur, ſiue increpans *d. cap. cleros*, in cuius ordinatione pro materia traditur liber exorciſmorum *cap. exorciſta* 23 *diſt.* Forma autem ſunt illa verba Epiſcopi: Accipe, & commenda memoriæ, & habe poteſtatem manus imponendi ſuper energumenos, vt in Pontificali referunt *Molfeſ. d. tract.* 2. *cap.* 6. *Filliuc. d. tract.* 9. *num.* 20. & 51. Huius enim officium eſt, vt habetur in *cap.* 1. 25. *diſt.* manus ſuper energumenos, id eſt lunaticos, ſeu à dæmonibus obſeſſos cum inuocatione nominis Ieſu imponere; ſpecialiter autem ſuper baptizandos, in eo videlicet actu, qui dicitur exorciſmus, *d. cap.* 1. *cap. nec quemquam ad fin. verſ. nec autem de conſec. diſt.* 4. Eſt enim exorciſmus, vt inquit tex. *in cap. ante viginti ead. diſt.* 4. adiuratio contra dæmones, quæ non ſolùm circa corpora obſeſſa, verum etiam circa obſeſſas animas per peccatum, vel infidelitatem exercetur, arctat enim eorum poteſtas, vt minus officiant, aut nocere valeant animabus *cap. ſicut nobis ead. diſt.* 4. Sed exorcizare quidem dæmones in baptizandis officium eſt Sacerdotis *cap. Sacerdotes ead. diſtinct.* quamuis & ſimplex exorciſta id valeret efficere, ſicut in obſeſſis corporibus poteſt *d. cap.* 1. 25. *diſtinct.* qui vero non eſt in hoc ordine conſtitutus exorcizare, nec in Eccleſia, nec in domibus poteſt *cap. fin.* 69. *diſt. Laodicen. Concil. cap.* 25. *Aquiſgran. cap.* 79. Exorciſare autem energumenos omni die eſt permiſſum *cap. omni die de conſec. diſt.* 5.

Acolytus, qui Græco vocabulo ſic appellatus Latinè 12
Sequens poteſt intelligi, eo quod Subdiaconum ſequitur, aliter vero ceroferarius dicitur à cereis deportandis *cap. cleros* 21. *diſt.* in eius ordinatione pro forma porrigitur candelabrum, vt ſciat ſe ad accendenda Eccleſiæ lumina mancipari *cap. Acolythus* 23. *diſt.* aliqui vero dicunt materiam huius Sacramenti eſſe cereum extinctum ſimul cum vrceolis vacuis: alij tenent ſolum eſſe vrceolos vacuos; In Pontificali tamen videtur ſignificari vtramque ſimul eſſe materiam, prout ex eo colligere videtur *Vaſq. d. diſp.* 236. *num.* 29. & 30. & *diſſ.* 237. *ſub n.* 32. *verſ. caterum*, *Molfeſ. d. tract.* 2. *cap.* 7. *num.* 10. *Filliuc. d. tract.* 9. *numer.* 19. & 51. Forma autem ſunt verba ab Epiſcopo prolata in traditione materiæ, videlicet quando traditur cereus extinctus: Accipite ceroferarium cum cereo, vt ſciatis vos ad accendendum Eccleſiæ luminaria manciparos in nomine Domini. Et quando traditur vrceolus vacuus Epiſcopus hanc profert verborum formam: Accipe vrceolum ad ſuggerendum vinum, & aquam in Euchariſtiam ſanguinis Chriſti in nomine Domini, vt in Pontificali: vnde eius eſt officium luminaria parare, & ad Altare deferre, quando legendum eſt Euangelium, aut Sacrificium offerendum ad ſignum lætitiæ demonſtrandum, & ipſe ſuggeſta pro Euchariſtia Subdiaconis præparat, & vini & aquæ vrceolos *d. cap. cleros*, *cap.* 1. 25. *diſtinct. cap.* 1. §. *deſuper* 53. *diſtinct.*

Contactus materiæ eſt de eſſentia, itaut non conſe- 13
catur Ordinatus, qui illam realiter, & phyſicè non contigit, vt docent *S. Thom. p.* 3. *quæſt.* 38. *art.* 4. *Sylueſt. verbo Ordo* 2. *quæſt.* 5. *Ægid. de Caminch. diſput.* 20. *dub.* 7. *num.* 7. *Martin. Fornar. de Ordine cap.* 2. *num.* 4. *Valent. tom.* 4. *diſp.* 9. *quæſt.* 1. *punct.* 4. *ad* 1. *argum.* quamuis hunc materiæ contactum non eſſe de eſſentia teneant *Henriq. lib.* 10. *c.* 9. *num.* 1. *lit. D*, *Vaſq. d. diſp.* 246. *num.* 19. *Piaſc. in prax Epiſcop. p.* 1. *cap.* 1. *nu.* 51. *quæ.* 59. Non opus eſſe contingere materiam quando verba proferuntur, itaut ſint ſimul contactus, & verba ſeu forma, ſed ſufficere, vt ſint ſimul moraliter, id eſt ſine mora interpoſita obſeruant *Emmanuel Sa verbo Ordo n.* 5. *Nugn. p.* 3. *quæſt.* 34. *art.* 5 *d. fin.* 2. *Henriq. d. cap.* 10. §. 1. *Valer. Reginald. d. tract.* 5. *num.* 9. Et in minoribus Ordinibus ſufficit ſi prædicta inſtrumenta tradantur per Archidiaconum Epiſcopo traditionis verba proferente, ex *d. cap. Acolythus*, *docent Sylueſt. verbo Ordo* 2. *quæſt.* 5. *Vinald. in candel. tit. de Sacramento Ordinis num.* 14. *Nauar. conſ.* 3. *de Sacram. non iter.* Eſt autem notandum ſex eſſe ſubſtantialia huius Sacramenti, quorum vno deficiente non ſuſcipitur, nec character imprimitur. Primum eſt, poteſtas ordinantis, de qua *alleg.* 3. Secundum materia, id eſt inſtrumenta tangenda, & in Preſbyteris vnctio, de quibus egimus numeris præcedentibus, & *alleg.* 14. Tertium forma verborum, vt diximus locis proximè citatis. Quartum ſexus virilis, quia fœmina non ſuſcipit characterem, vt obſeruauimus *alleg.* 10. *num.* 25. Quintum intentio recta. Sextum Baptiſmus

priſmus in ordinato, vt probauimus *allag. 1. à num.* 8.

14 Huiuſmodi minores Ordines poſſunt abſque Miſſa conferri, etiam à non ieiuno, *Armil. verbo Ordo num.* 9.

15 *Angel. verbo Ordo 4. num.* 5. Maiores verò non niſi in Miſſa conferuntur, *cap. quod ſicut, de elect.* de neceſſitate videlicet præcepti; non de neceſſitate Sacramenti, *gloſ. verbo dimidatur in d. cap. quod ſicut, Campanil. in diuerſorio Iuris Canon. rub. 2. num. 36. & rub. 6. caſu. 2. num.* 19.

Quamuis Epiſcopi, ſeu ab ipſis deputati debeant in-
16 quirere intentionem ordinandi, hoc eſt an illi adſit, vel deſit intentio aſcendendi ad alios Ordines, vt ſupradictum eſt, ſi tamen initiandus ſuam non aperiens mentem, primam tonſuram recipiat, eo tantum fine, vt fruatur priuilegio clericali, vel vt gaudeat exemptione fori, non peccabit mortaliter, prout reſoluunt *Sanch. de Matrim. lib. 7. diſp. 31. verſ. 16. & 17. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ verbo Ordo pag. 194. col. 2. Coninch. de Sacrament. tom. 2. diſp. 20. num. 104. & 105. Bonacina eod. tract. diſp. 8. qu. vni. puncto vlt. in fine, Homolog. de Bonis de examine Eccleſiaſtico p. 1. tract. 3. qu. 2. & 3.* ſed cum *Bannes* 2. 2. *q. 12. art. 1. in 2. diffic. concl. fin.* ego contrarium tutius iudicarem, præcipuè ex fraude, & ſubtractione ſolutionis tributorum & vectigalium.

17 Ordines minores licet vno die omnes poſſint conferri, ſecundum *gloſ. verbo minores in cap. 2. de eo, qui furtiue Ordines ſuſcepit, Mandoſ. ſuper reg. Cancel. 44. de male promotis queſt. 1. numer. 9. Rebuff. ſuper reg. 25. Cancel. verſ. item cupiens, Gutier. Canon. lib. 1. cap. 26. num. 31. & 32. Henriq. lib. 10. cap. 11. num. 4. Bonacina de Sacram. diſp. 8. quæſt. vnic. puncto 5. num.* 36. Nihilominus propter
18 verba *Concily Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap. 11.* videlicet, atque ita de gradu in gradum aſcendant, vt in eis cum ætate vitæ meritum, & doctrina maior accreſcat; laudabilius erit abſtinere, niſi immineret neceſſitas vel alia vrgens cauſa bene viſa Epiſcopo, & in ſpecie poſt *Azorium* firmant *Miranda in man. Prælat. tom. 1. quæſt. 38. art. 5. concl. 2. Mari. Antonin. variar. reſolut. lib. 1. reſolut. fin. caſu 26. Homolog. de Bonis de examine Eccleſiaſtico p. 1. tract. 2. cap. 2. q. 14. & in Concil. Bracb. vlt. art. 2. cap. 1.* relinquitur prudentiæ Epiſcoporum an ſimul vel per interſtitia temporum debeant conferre Ordines minores. Inter vnum igitur, & alterum minorem Ordinem poterit eſſe interuallum, quod daretur de vno die feſto, ad alium proximum, cùm ſingulis diebus feſtis conferri poſſint, vt dicimus ita *Sorbus in comp. Mendic. verbo Ordo verſ. & ſic bene Campanil. rub. 6. c. 3. num.* 13. quod verum iudico: vel tutius interueniente interuallo, de vno ex temporibus generalium ordinationum, ad aliud, vt tenent *Vgolin de poteſtate Epiſcopi cap. 26. §. 27. num. 4. & Maiol. de irregular. lib. 3. cap. 24. n.* 13.

19 Si conſuetudo tamen adeſſet, quæ permitteret minores Ordines, & primam tonſuram vnica die conferri, ſeruandam eſſe aſſerunt *Sylueſt. verbo ordo 2. nu. 7. verſ. tertium, Rebuff. vbi proximè, & Henriq. d. §. 4. Campan. diuerſ. Iuris Canonici, rub. 6. cap. 2. num.* 20. & deciſum refert *Armendar. ad recop. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. lib. 7. num.* 57. Et etiam illa non ſtante ſi quis vno, eodemque die omnes Ordines minores, vel primam ton-
20 ſuram cum minotibus receperit, nullam incurrere irregularitatem aſſerunt *Auila de cenſuris p. 7. diſput. 9. ſect. 1. dub. 4. Sayr. eod. tract. lib. 7. c. 10. num.* 12. *Valentia tom. 4. diſp. 7. quæſt. 19. puncto 3. Bonac. de cenſur. diſp. 7. q. 3. puncto 5. num.* 35.

21 Tempus idoneum ad conferendum minores Ordines illud idem eſſe, quod ad maiores conſtat, ac præterea quamlibet Dominicam, aut feſtiuam diem, vt aſſerit *Alex. 3. in cap. de eo, de temp. ordin. Sylueſt. verbo ordo 2. n. 6. Rebuff. in praxi benefic. p. 2. tit. de clericis ad ſacros ordines malè promotis num. 2. & 3. Vualdens. in candelabro aureo tit. de Sacram. Ordinis num. 36. verſ. tertia concluſio. Fr. Emman. in ſum. tom. 2. cap. 16. num. 3. Henriq. lib. 10. cap. 12. §. 2. Iacob. de Graffis in deciſ. aureis lib. 2. p. 2. cap. 12. Tusc. Vgolin. allegat. Iuris tom. 1. alleg. 4. num. 4. Homolog. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract. 3. c. 8. §. 9. 69. verſ. item minores, Adonet. de commut. vltim. voluntatum cap. 10. numer.* 184. Concedit etiam conſuetudo recepta vt feria ſexta veſpere præcedente ſabbatum, in quo de iure Ordines ſacri conferuntur, Epiſcopis fas eſſe Ordines minores dare, quaſi in hoc officio cenſeatur incipere dies ſabbati pridie veſperi, *Henriq. d. lib. 10. cap. 12. §. 2.* vbi reddit rationem huius conſuetudinis permittentis Epiſcopis in die veneris veſperi conferre minores Ordines, vt ſcilicet ipſi, ea cura vacarent, poſſint que in ſabbato maiori cum ſolemnitate ſacros Ordines dare, refert *Molfeſ. in ſum. Theologiæ Moralis tract. 2. cap. 34. num. 7.* & idem *Henriq. in d. §. 2.* ex communi praxi & conſuetudine atteſtatur Epiſcopos habere poteſtatem promouendi ad minores Ordines feria quarta quatuor temporum.

Dubitari poteſt, quinam ſint iſti dies Dominici, & 22
feſtiui, in quibus Epiſcopi minores Ordines conferre poſſunt; etenim *gloſ. verbo ad ſacros in cap. ſane, de tempor. ordinat.* dicit diebus ſolemnibus; *Sylueſter* vero *verbo Ordo 2. num. 6. ver. ſecundum* dicit, præcipuis diebus, prout etiam vtitur text. *in c. 2. de feriis*, ibi, diebus autem Dominicis, & aliis præcipuis feſtiuitatibus; alij tandem intelligunt de omnibus feſtiuitatibus expreſſis *in cap. fin. de feriis.* Ego tamen ſemper intellexi hos dies feſtiuos debere eſſe de præcepto, prout reperi tenuiſſe *Vualdens. in candelabro aureo p. 1. tit. de Sacram. Ordinis num. 35. verſ. tertia concluſio*, quamuis contradicat *Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 1. cap. 27. verſ. vlt.* Et ſufficit ſi in Dioceſi ſua ſit ſolemnitas diei feſti, licet vbique non celebretur, ex traditis per *Henriq. lib. 9. cap. 28. §. 1.*

Pro prima tonſura non deſignatur certum tempus, 23
ſed in omni poteſt conferri, prout reſoluunt *Armil. verbo Ordo num. 7. Henriq. d. lib. 10. cap. 12. §. 1. Thom. Valaſc. d. alleg. 4. num.* 3.

Ad ritum pertinet locus vbi ordinatio fieri debet, & 24
eſt qualibet Eccleſia, tametſi non Cathedralis. *Tabien. verbo Ordo 5. §. 1. Sylueſt. eod. verbo 2. num.* 8. Licebit tamen Epiſcopo eos dare vbi libuerit, dummodo ſit in ſua Diœceſi, vel in aliena de Epiſcopi conſenſu iuxta *gloſ. fin. in cap. ordinationes 16 2. 75. diſt.* per tex. *in cap. quando ea diſt.* etiam in domo, dummodo Epiſcopalis ſit, *Henriq. d. lib. 10. c. 11. §. 8. Aloyſ. Ric. in praxi aurea verſ. 274.* imò & in domo non Epiſcopali de conſuetudine licere, & ſe non ſemel ſeruari vidiſſe refert *Campan. d. rub. 6. c. 2. num.* 17.

In loco verò interdicto, & perſonis interdictis Ordi- 25
nis Sacramentum conferri non poteſt: tum quia Interdictum prohibet vſum omnium Sacramentorum, exceptis ſpecialiter à iure conceſſis, in quo nullibi reperitur conceſſum, vt in loco interdicto Ordines conferantur; tum quia hoc Sacramentum non eſt de neceſſariis ad ſalutem, ita merito reſoluunt noſtri per tex. ibi in *cap. non eſt, de ſponſalib.* & Theologi *in 4. diſt. 28.* poſt *Paud. ibi q. 8. art. 2. conc. 6. D. Antonin. 3. p. tit. 26. cap. 4. ad medium, Nauar. in man. cap. 27. num. 179. in fine, Cou. in cap. alma mater p. 2. §. 3. num. 6. Henriq. in Sum. libr. 13. cap. 45. §. 4. Vgolin. de cenſur. tab. 5. cap. 7. §. 2. Anil. eod. tract. p. 5. diſp. 4. ſect. 1. dub. 8. Soar. eod. tract. diſp. 33. ſect. 1. à num. 44. Sayr. eod. tract. lib. 5. cap. 7. à num. 34. Bonacin. eod. tract. diſp. 5. punct. 2. §. 3. num. 3. Benzon. de Iuſtitia Pontificij interdicti c. 6. verſ. nec Epiſcopo, cum ſeqq.* vbi reſoluit non licere Epiſcopo tempore interdicti conferre Ordines maiores, ſeu minores, etiam primam tonſuram quibuſcumque coram Regularibus. Quamuis autem neceſſaria non ſit in hoc propoſito diſtinctio inter generale, vel ſpeciale interdictum, vt oſtendit *Soar. vbi proxime*, quia quocumque modo ponamus perſonas, vel loca interdicta, ita vt interdicto ligentur, nunquam

ab eis, vel in eis Ordines suscipi aut conferri possunt. Contemnendus tamen non est ad maiorem explicationem discursus, quem latè prosequitur *Sayr. d. cap. 7. à num. 36.* & ante eum *Abb. in d. cap. non est num. 8. vers. dubitatur*, & latius *Alexand. de Nano. ibi à num. 25.* nam si
26 generaliter interdicatur populus, clerici etiam primæ tonsuræ, sicut & laici alterius populi, in eodem vel alio loco Ordines suscipere non prohibentur, sicut etiam, interdicto generaliter loco, laici, & clerici eius loci alibi Ordines suscipere non prohibentur, quia omnes isti eo interdicto non ligantur, iuxta receptissimas traditiones, desumptas ex tex. *in cap. si sententia, de sentent. excom. lib. 6.* quando autem personæ personaliter interdictæ sunt, & specialiter, certum est & indubitatum, eis & ab eis Ordines conferri non posse, sicut nec in loco interdicto specialiter.

27 An in Sabbato Sancto, vbi est locus interdictus, Ordines conferri possint? dubitant nonnulli, quia videtur festum Paschatis à Missa eius Sabbati inchoari, & consequenter iuxta concessionem *cap. alma mater, §. in festivitatibus, de sentent. excom. lib. 6.* diuina omnia in eo prohibita non esse; Sed quicquid sit in ea quæstione, vnde festum Paschale incipiat, in proposito negatiuè est resoluendum, quia *in d. cap. alma in princip.* regula negatiua constituitur, circa sacramenta, & diuina officia, deinde in *d. §. in festivitatibus*, solum concedit Missæ sacrificium, & diuina officia; atque ita vsum Sacramentorum denegare videtur, iuxta reg. *cap. nonne de præsumpt. cum vulgar.* quo fundamento ita post *Palud.* communiter receptum resoluit *Conar. §. 3. num. 4. vers. tertium d. loco.*

28 Vtrum autem si immineat necessitas ordinandi ministros, veluti si tempore pestis non adsit copia ministrorum, qui Sacramenta administrent, quæ interdicti tempore permittuntur, nec existat locus, præter illum interdictum, in quo possint Ordines conferri, controuertunt Doctores, an in eo licitè conferantur? negatiuam partem tenent *Sylu. verbo interdictum 5. quæst. 7.* quem dubitans magis sequi videtur *Con. d. §. 3. n. 4. vers. tertium, & Vgolin. d. c. 7. §. 2. in fine*, fundatus in nimia clericorum abundantia. Affirmatiuam tamen partem secute tuetur *Abb. in d. cap. non est num. 8. in fine*, & alij quos refert *Henriq. d. cap. 45. §. 4.* & data vera necessitate Ministrorum fatetur *Sayr. d. cap. 17. nu. 38. Aul. d. dub. 8. concl. 2. Fr. Enman. quæst. regular. tom. 2. q. 109. art. 1.* & ad hæc reducendus est. *Villad. de irregul. cap. 5. num. 3.* licet generalius loquatur.

S V M M A R I V M.

1 *Clerici in minoribus, si coniugati non sint, iure communi attento fori priuilegio gaudebant, tam in ciuilibus quàm in criminalibus, sicut & clerici in maioribus.*

2 *Clerici in minoribus hodierno iure Concilij Trid. quando gaudeant fori priuilegio.*

3 *Clerici, prima tonsura, seu minorum Ordinum beneficium habentes gaudent priuilegio fori in ciuilibus & criminalibus.*

4 *Beneficiatus ad effectum, vt effugiat forum secularem non sufficit probare titulum beneficij, nisi etiam probet illius possessionem.*

5 *Beneficiatus, qui propter intrusum non fuit adeptus possessionem si collatio beneficij sit valida, fori priuilegio gaudet.*

6 *Beneficiatus gaudet priuilegio fori in ciuilibus, & criminalibus, etiam si habitum clericalem, & tonsuram non deferat.*

7 *Beneficiatus gaudet fori priuilegio etiamsi beneficium sit modici valoris.*

8 *Pensionem habens solitam concedi clerico, fori priuilegio gaudet.*

9 *Coadiutor positus per Papam, qui est prima tonsura, vel minorum Ordinum gaudet eodem fori priuilegio.*

10 *Capellanus, cui capella in perpetuum, vel in titulum fuerit assignata per Papam aut Episcopum, gaudet fori priuilegio.*

11 *Præstimonium, vel fratantiam habens gaudet eodem fori priuilegio.*

12 *Clericus non beneficiatus, sed in prima, vel in minoribus tantum Ordinibus constitutus, qua habere debet, vt hodie fori priuilegio gaudeat.*

13 *Licentia danda per Episcopum clerico, vt in certa Ecclesia inseruiat ad effectum gaudendi fori priuilegio, debet esse expressa, sufficit tamen, quod fuerit ore tenus concessa.*

14 *Ecclesia non sufficit inseruire ad hoc effectum bis vel ter, sed requiritur perseuerantia, saltem pro maiori parte temporis.*

15 *Clericus in minoribus ad hoc, vt priuilegio fori gaudeat, debet portare habitum, & tonsuram tempore capturæ.*

16 *Index Ecclesiasticus cognoscit an scilicet habitus in quo fuit repertus sit conueniens.*

16 *Inuentus dicitur, qui fuit inuentus & captus.*

17 *Clericus qui tempore delicti commissi habitum, & tonsuram non deferebat, si postea reassumpsit tempore capturæ, vel purgationis fori priuilegio gaudet.*

18 *Clericus in minoribus ad hoc, vt fori priuilegio gaudeat debet habitum clericalem, & tonsuram deferre, vtrumque simul.*

19 *Monitio trina non requiritur, vt clericus non incedens in habitu, & tonsura amittat clericale priuilegium.*

20 *Clericus portans vestes laicales aliqua rationabili causa, vel captus cum illis solitus tonsuram, & clericalem habitum deferre, gaudet fori priuilegio.*

21 *Clerici in minoribus attento iure communi fori priuilegio gaudebant, etiamsi neque habitum, neque tonsuram deferrent.*

22 *Ordinario Regni Lusitaniæ quid super hoc disponat, astruditur.*

23 *Clericus enormia committens sine habitu, & tonsura incedens non præcedente trina monitione poterat iure communi à iudice seculari puniri.*

24 *Iuri communi requirenti prædictam trinam monitionem, vt fori priuilegium amittatur, derogatum est per Concil. Tridem.*

25 *Clerici in minoribus coniugati solum in criminalibus, non autem in ciuilibus fori priuilegio gaudent.*

26 *Clerici in minoribus coniugati, vt fori priuilegio gaudeant necesse est quod cum vnica virgine contraxerint, vestes deferant & tonsuram.*

27 *Attento iure Ordin. Reg. Lusitanorum vt huiusmodi clerici in minoribus coniugati gaudeant fori priuilegio requiritur quod tempore delicti, & captura habitum, & tonsuram deferant.*

28 *Clericum coniugatum incedens sine habitu & tonsura si pro crimine capiatur, deinde è carcere fugiens habitum, & tonsuram reassumat, an fori priuilegio gaudeat?*

29 *Clerici coniugati negotiis secularibus se immiscentes, an fori priuilegio gaudeant.*

30 *Clerici in casibus in quibus priuilegio clericali priuantur, an possint puniri à Iudice seculari nulla precedente degradatione.*

31 *Clerici, qui decreto Concilij Trid. fori priuilegio priuantur, priuilegio etiam Canonis an censeantur priuati; disputatur.*

32 *Cognitio, & decisio dubij circa clericatum ad quem iudicem pertineant, Ecclesiasticum ne an secularem; discutitur.*

33 *Remissio clerici facienda est sine eius dedecore, ob reuerentiam clericalis dignitatis.*

34 *In flagranti quis deprehendi dicitur, quando incarcerandus, nec fugere, neque inficiare potuerit.*

35 *Index*

36 *Iudex Eccleſiaſticus non tenetur ſtare proceſſui, & ſententiæ Iudicis ſecularis in clerico remiſſo.*

37 *Nouitij ſunt Eccleſiaſtica perſona, & priuilegio fori gaudent.*

38 *Conuerſi veri religioſi ſunt, & priuilegio fori, ac Canonis gaudent.*

39 *Oblati, qui ſe, & ſua in totum Religioni tradiderunt gaudent priuilegio fori.*

40 *Deputati auctoritate Prælati ad aliquod Hoſpitale erectum auctoritate Ordinarij, gaudent fori priuilegio.*

41 *Fratres tertij Ordinis Sancti Franciſci, quando gaudeant fori priuilegio.*

42 *Eremita, qui nullam profitentur Religionem, exempti non ſunt à poteſtate ſeculari, nec priuilegio Canonis gaudent.*

43 *Eremita profeſſionem emittentes priuilegio fori, & Canonis gaudent.*

44 *Pœnitentes ſeculari iudicio ſunt ſubiecti, neque aliquo fori priuilegio gaudent.*

45 *Miliares Religioſi fori priuilegio gaudent, etiamſi profeſſi non ſint.*

46 *Militares ex Ordinibus Chriſti Domini, Diui Iacobi, & ſimilibus, an veri Religioſi ſint.*

EPISCOPVS QVAE EFFICERE debet vt Clerici in minoribus fori priuilegio gaudere valeant.

ALLEGATIO XII.

1 CLERICI in minoribus ſi coniugati non ſint attento Iure communi fori priuilegio gaudebunt, ſicut & clerici in maioribus, etiam quoad cætera exemptionis priuilegia à poteſtate ſeculari. Appellatione enim clericorum ex verbi proprietate continentur etiam clerici in minoribus. Patet, quia cleros idem eſt, quod ſors, *cap. cleros 21. diſt.* & ideo cum omnes clerici etiam in minoribus in ſortem Domini, diuinaque magiſteria exercenda, vocentur, *d. c. cleros, c. perlectis 21. diſt. c. cum ſecundum, de prabendis*, ibi, etiam in minoribus propriè clericos nuncupari, ſequitur eiſdem priuilegiis, & exemptionibus frui debere, quibus & alij fruuntur in maioribus, & probat text. *in cap. 2. de foro comp.* ibi, *aut clericum vllum*, ſi intelligas ampliatiue, ad clericos in ſacris, de quibus immediatè egerat, & inſuper conſideres vniuerſalem affirmatiuam, quæ in prædictis verbis inuoluitur, & quæ reſultat ex vniuerſali negatiua, quæ in textu formaliter exprimitur, ex hac enim nullus iudicum ſecularium, neque preſbiterum, Diaconum, aut clericum vllum deſtringere, aut condemnare præſumat, ſequitur vniuerſalis affirmatiua, omnis clericus, tam in maioribus, quam in minoribus potitur priuilegio fori, ne à ſeculari iudice deſtringi valeat aut condemnari, quamuis aliter prædicta verba intelligat *Gutier. de iuram. confir. p. 1. c. 17. num. 12.* & ita clarum eſt de Iure clericos prima tonſura, vel in minoribus conſtitutos, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, gaudere fori priuilegio, & à ſeculari poteſtate exemptos eſſe, vt probant text. *in cap. clerici. & in cap. cum non ab homine, de iudic. & in d. cap. 2. de foro comp. cum ſimilibus.*

2 Hodie tamen ex *decreto Concilij Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap. 6.* huiuſmodi clerici in minoribus non gaudent fori priuilegio, nec in ciuilibus, nec in criminalibus, niſi beneficium Eccleſiaſticum habeant: aut clericalem habitum, & tonſuram deferentes, alicui Eccleſiæ de mandato Epiſcopi inſeruiant, vel in ſeminario clericorum, aut in aliqua Schola, vel vniuerſitate de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad maiores Ordines ſuſcipiendos verſentur, conſonat apud noſtros Luſitanos *Ordinatio Regia lib. 2. tit. 1. §. 27.* & apud Hiſpanos *l. 1. tit. 4. lib. 1. noua recopil.* tradunt *Salzed. ad Bernard. cap. 62. num. 9. Garcia de nobilitate gloſ. 9. num. 50. Henriq. in ſum. lib. 10. c. 15. §. 2. & lib. 14. c. 49. §. 1. in fine, Sotr. de Pace in praxi tom. 2. præludio 2. num. 6. & 7. Merl. in emporio Iuris p. 1. tit. 2. in prælud. nu. 138. Ceuall. commun. contra com. quæſt. 896. num. 579. tom. 4. Garcia Maſtrillo Siciliæ deciſ. 113. D. Barb. in l. Titia num. 36. ff. ſoluto matrim. Valaſc. conſul. 131. num. 32. Fr. Emman. quæſt. Regularium tom. 2. quæſt. 139. art. 2. Card. de Graſſis de effectibus cleric. effectu 1. à num. 1167. Nicol. Garcia de beneficijs p. 2. cap. 2. num. 2 Thom. Valaſc. alleg. Iuris tom. 1. alleg. 10. num. 2. & alleg. 44. num. 2. Genuenſ. in praxi Neap. cap. 7. Leo in theſauro fori Eccleſ. p. 1. cap. 11. num. 2. & 3. Farin. in praxi crimin. quæſt. 8. num. 5. & à num. 60. Ugolin. de poteſt. Epiſcopi cap. 12. num. 3. Aloyſ. Ricc. Neap. deciſ. 111. p. 4. Molfeſ. in ſum. Theologiæ Moralis tract. 2. cap. 3. n. 17.*

Clerici primæ tonſuræ, ſeu minorum Ordinum be- 3
neficium habentes, gaudent priuilegio fori in ciuilibus, & criminalibus, vt probatur ex *Concil. Trid. d. c. 6.* & tradunt *Maſcard. de probat. concl. 302. numer. 14. Gutier. practic. lib. 1. quæſt. 7. Garcia d. cap. 2. num. 3.* vbi ampliat, & deciſum refert, etiamſi clericatui renunciauerint.

Et beneficiatus ad effectum vt effugiat forum ſecu- 4
lare non ſufficit probare titulum beneficij, niſi etiam probet illius poſſeſſionem, diſponit *Ordin. Reg. Luſitan. lib. 2. tit. 1. §. 25.* & ita reſoluunt *Clar. in §. finali quæſt. 36. num. 21. verſ. hac autem, in fine, & verſ. regulariter autem*, vbi *Baiard. num. 14. Menoch. conſ. 550. num. 6. cum ſeq. Sigiſmund. Scacc. de iudic. cauſar. cauſ. lib. 1. cap. 12. num. 82. Maſcard. de probat. concl. 302. num. 16. & 17. Farin. d. quæſt. 8. num. 45. & 70. Carol. de Graſſis d. effectu 1. num. 1187. Card. Tuſch. pract. concl. lit. B, concl. 78. num. 8. Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 388. in 1. edit. & reſolut. 327. num. 1. in 2. edit.* & limitat vbi 5
collatio beneficij eſſet valida, & propterea beneficiatus non fuit adeptus poſſeſſionem, quia monit litem contra intruſum, & ita deciſum fuiſſe referunt *Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archi. Neapol. cap. 7. num. 6. Flamin. de reſigniat. lib. 7. quæſt. 1. num. 47. Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici p. 1. c. 11. num. 2. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 14.* Quamuis contrarium, imò collationem beneficij obtinentem, etiamſi poſſeſſionem non habeat, priuilegio fori gaudere reſoluant *Mil. in ſuo repertorio verbo obtinere dicitur quis beneficium, Flamin. d. qu. 1. num. 47. Gig. de penſionib. q. 94. num. 12. Cened. practic. & Canon. quæſtionum lib. 1. quæſt. 4. num. 22. Vilar del Patronado de Calatayud. 4. p. in princ. num. 10.* Quæ quidem opinio poteſt procedere in incedente in habitu, in quo ſufficit collatio beneficij, vt gaudeat priuilegio fori, nec opus erit cõſtare de voliditate illius, ſed ſatis erit eſſe coloratam, & apparenter validam, cum non agatur de ea principaliter.

Amplia primò huiuſmodi clericum primæ tonſuræ, 6
ſeu minorum Ordinum beneficium habentem gaudere priuilegio fori in ciuilibus, etiamſi habitum clericalem, & tonſuram non deferat, nam in habente beneficium id non requirit Concilium: ſed ſolum in inſeruiente alicui Eccleſiæ, vel in Seminario, aut in Schola, vel vniuerſitate verſante, vt conſtat ex ipſo contextu Concilij, & illa diſiunctiua, *aut*, quæ diſiungit, ita in terminis reſoluunt *Clar. §. final. q. 36. num. 16. & 19. Ioſeph. Zechius de Repub. Eccleſiaſtica, tit. de clericis verſ. ad hoc, de Ponte conſ. 14. vol. 1. Fr. Emman. in ſum. p. 1. c. 155. concluſ. 2. Salzed. ad Bernard. c. 61. num. 9. verſ. ſi tamen, Curia Philipp. p. 3. §. 1. num. 3. ad finem, Azened. l. 1. num. 9. verſ. ſed ſi beneficium tit. 4. lib. 1. noua recopil. Carol. de Graſſis d. effectu 1. num. 1195. cum ſeqq. Farin. d. q. 8. num. 7. Gonzal. ad regul. 8. Cancellaria gloſ. 5. § 5. num. 6. Ceuall. q. 563. num. 3. Bobadill. in ſua politica lib. 2. cap. 18. num. 102. litt. E,*

Gened.

Cened. d.quæst.4. num.29. Bellet. disquisit. cleri. p.1. tit. de favore clericor. person.§.8.num.7. vers.distinguendo, Garcia d. c. 2. num.4. vbi num. 5. dicit procedere etiam stante hodie *Constit. 30. Sixti V. de habitu, & tonsura.* Inueni tamen decisum fuisse clericos in minoribus beneficium habentes, eo ipso priuari priuilegio fori, si se immisceant enormitatibus, & seditioli sint, refert *Bellet. disquisit. cleri. tit. de favore cleri personali, §.8.num.7. in fine p.1.* Et nota quod si tempore commissi delicti erat beneficiatus de foro Ecclesiastico, quia tunc habebat beneficium, etiamsi postea ducat vxorem, causa est tractanda in foro Ecclesiastico, *Steph. Gratian. discept. for. cap.224.*

7 Secundò amplia procedere etiamsi benficium sit modici valoris, quia ad effectum gaudendi fori priuilegio sufficit solus titulus absque redditibus, ita *Marc. Anton. Genuens.d.c.7. in fine Aloysi. Ricci. in decis. Curiæ Archiep. Neap. decis. 7. & in praxi fori Ecclesiastici resol. 327. vers. sufficeret 3. Campanil. in diuers. iuris Canonici rub. 8. c.5.num.19. Nicol.Garcia de beneficiis p.1.c.6.num.37. & p. 2.cap.2.num.3. Carol.de Grassis d. effectu 1. num. 1224.* vbi idem resoluit de clerico habente beneficium sine redditibus.

8 Tertiò, amplia in habente pensionem solitam concedi clerico, prout resoluunt *Salzed. ad Bernard. cap. 67. num.10. alias cap. 64. incipit coram secularibus num. etiam 10. Lazarte de Alcanala cap.19. num. 24. Crescent. decis. 14.de sentent.& re iudicata, Vilar. del Patronado de Calatajud. p.4. §.3.num. 12. Portul. in tract. de las competencias de las iurisdiciones q.3.n.20. Fr. Enman. in sum. tom.1.cap. 155. num. 11. Zerol.in praxi Episcopali p.1. verbo clericus §. 2.dub.2.* Et pro hac opinione scio Sacram Congreg. decidisse obtinentem pensionem haberi pro clerico beneficiato ad effectum priuilegij fori, vt refert *Armendar.in addit. ad recop. legum Navarræ lib. 2. tit.19.de foro comp.num.5: & 7.* Sed non obstante veriori hac opinione, quam sequuntur alij, contrariam tenent, & receptiorem affirmant attestantes etiam pro hac parte fuisse decisum, ex quorum numero sunt *Menedo lib.1.n.5. vers. sed an pensio nu.4. lib.1.noua recopil. Flami. de resignationibus lib.1.q.11. num.70. & lib.2.q.15.num.15.* latè, & eleganter *Carol. de Grassis d.effectu 1. nu.1198. cum multis seqq.* vbi plura adducit, contrariisque respondet, *Gonzales ad reg. 8. Cancell.glos.5. §.5.num.6. Aloys.Ricc.in decis. Curiæ Archiepisc. Neap.p.2. decis. 71. num.11. & decis. 192. num.10.ad fin.Nicol.Garcia de Beneficiis p.1.cap.5.nu. 70. Cened.d.q.4.num.32. cum seqq.* quam intelligerem de pensionariis non excedentibus pensionem sexaginta ducatorum auri de Camera, vt in Bulla *Sixti V.* quæ incip. *Pastoralis* de an.1580. cum *Bellet.in loco infra citato §.8.num.11.*

9 Quartò, amplia in coadiutore posito per Papam, qui est primæ tonsuræ, seu minorum Ordinum, ita *Nicol. Garcia de beneficiis p.2.cap.5.num.98. Armend.vbi proximè num.26.*

10 Quintò amplia in Capellano, cui cappella in perpetuum, vel in titulũ fuerit assignata per Papam, aut Episcopum: ita *Salzed.ad bernard.c.64. incip. Coram secularibus num 11.& 12. Armend.vbi proximè num. 26. Cened. d.q.4.num.37.*

11 Sextò, amplia in clerico habente præstimonium, vel fratanţiam, & ita resoluit *Aloys. Ricc. d. resolut. 317. vers. sufficeret tertio.* Præstimonia enim, quæ in titulum perpetuum dantur, & habent annexum aliquod obsequium spirituale, beneficia nominantur, *Flamin. de resignat.lib.2.q.1.num.123.cum seqq.Gonzal.ad reg.8. Cancell. glos.5.§.2.n.11. Azor.instit.moral. p.2.lib.3.c.7.q.1. Nicol. Garcia de benefic.p.1.c.2.num.117.*

12 Clericus vero non beneficiatus, sed in prima tonsura, vel minoribus Ordinibus tantum constitutus vt fori priuilegio gaudere debeat, necesse est vt clericalem habitum, & tonsuram deferens, pro Episcopum seruitio alicuius Ecclesiæ deputetur, vel in seminario clericorum, vel aliqua schola, aut vniuersitate de licentia Episcopi, quasi in via ad maiores Ordines versetur, vt habetur in *Concil. Trid. d.cap.6.* Hæc licentia danda per 13
Episcopum clerico vt ad hoc effectum in certa Ecclesia inseruiat, sufficit quòd fuerit oretenus concessa, ita decisum refert *Aloys. Ricc. in praxi fori Eccles. decis. 603. in 1. edit.& resol.525.in 2. edit.* Debet tamen esse expressa, vt resoluunt *Menoch. de præsumpt.lib.6.q.76. num.41. Cened.Canon.lib.1.q.4. num. 24. & 26.* Non sufficit verò 14
quod tonsuratus virtute prædictæ licentiæ bis, vel ter inseruiat Ecclesiæ, quia verba *Concilij d. c. 6.* ibi, *alicui Ecclesiæ inseruiat*, sunt significantia actum perseueratiuum, quo requiritur frequentia, & perseuerantia in seruitij præstatione, *Cened.d.q.4. num.25. Carol.de Grassis d.effectu 1. num. 1183.* Non vero omni tempore, sed pro maiori parte ipsius, quare si aliquo impedimento necessario interpellatum fuerit huiusmodi seruitium, non propterea diceretur priuilegio fori carere, prout decisum refert *Galeot. in margarita casuum conscientiæ, verbo clericus pag.42 col.2.* Et huiusmodi seruitium debet præstari de præsenti cum *Concil. d. cap. 6.* loquatur per verba temporis præsentis ibi, *inseruit*, & ibi, *versetur, Menoch. cons.912.num.27.Carol.de Grassis d.effectu 1.num. 1179.* vbi *num.1177.* resoluit quod huiusmodi seruitium debet omnino consistere in spiritualibus,& non sufficere in temporalibus, & *num. 1170.* tenet non sufficere si seruitium præstetur alteri Ecclesiæ, quam illi, in qua mandauit Episcopus, contra *Marium Anton. vari. resol. lib. 3. resolut. 48. & Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 111. numer. 5. & decis. 154. numer. 2. p. 4.*

Requiritur igitur, quod clericus in minoribus ha- 15
bitum, & tonsuram deferat, nec sufficit semel, aut bis deferre (debet enim esse actus successiuus & frequentatiuus) ex dictis per *Menoch.de præsumpt.lib.6.præs. 78. num.38. vers.requirit plura copulatiue Concil.Carol.de Grassis d.effectu 1. num.183.vers.* sic pariter est dicendum, *Farin. d.q.8.num.18. Aloys. Ricc.in praxi aurea resol.172. concluf. 2.* Et ideo si delinquat requiritur vt habitum,& tonsuram prædictam tempore capturæ portet, vt disponit *Ordinatio Regia Lusitanorum lib.2. tit.1. §. 27.* ibi, *E for achado em habito, e tonsura*, notant *Gomez. tom.3. variarum cap. 10. numer. 5. Doct. Barbosa in l. Titia num. 33. vers. secunda principalis conclusio, & vers. ex quo infertur, ff. soluto matrim. Sanch. de matrim. lib. 7. disput. 46. numer. 10. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 190. num.10.*

Si controuersia fuerit orta super probatione habitus 16
clericalis, an scilicet ille, in quo fuit repertus, sit conueniens, tunc Iudex Ecclesiasticus debet cognoscere, vt firmant *Stephan. Gratian.d.c.190.n.13. Farin.in praxi criminali. q.8. num. 34. Cauall.decis.10. num.12. cum seq. & decis.21.num.18.& 21.c.5. Cened. d.q.40. num. 32.* latè & eleganter *Marius Antonin. var.resolut.lib.3.resolut.48.nu. 1.& 2.* refert *decisum Armendar.d.l.2. de foro comp.num.2. in fine.*

Hæc supra relata procedunt dato casu, quod huiusmodi clericus captus sit, quia tunc ad hoc, vt fori priuilegio gaudeat, debet esse inuentus, & captus in habitu,& tonsura, & licet *Ordinatio nostra d. §. 27.* loquatur solum per verbum, inuentus, ibi, *for achado*, intelligitur de inuento, & capto; quia ille dicitur inuentus, qui fuit inuentus, & captus, vt probat *text. in l. si Barbatorem, C. de fidejussor. & mandator.* cum latè resolutis per *Vinium tom. 1. com. opin. lib. 1. tit. 17. num. 118. p. 229. Mex. in tract. tassa panis conclus. 2. numer. 31. cum seqq. Gutier. Canon. libr. 1. cap. 12. numer. 9. cum seq. Thom. Valasc. allegat. Iuris tom.1. allegat. 14. numer. 10. & 11.* 17

Quan

18 Quando tamen clericus non fuerit captus, ſed tempore delicti commiſſi habitum, & tonſuram non deferebat, quam poſtea reaſſumpſit, tunc fori priuilegio gaudere reſoluunt *Clarus d. quæſt. 36. verſ. ſed hic quære, Farin.d.quæſt.8.num.66.verſ.item quid, Mari.Anton.d. reſol.38.num.8.*

19 Adeo verum eſt clericum in minoribus, ad hoc vt priuilegio fori gaudeat, teneri habitum clericalem, & tonſuram deferre, vt non ſufficiat geſtatio habitus, vel Coronæ,ſed vtrumque neceſſarium ſit, ex regul. *l. hac verba 124.ff.de verbor.ſignificat.*docent *Bellet.diſquiſit.cler. p.1.tit.de fauore cleric.perſon.§.8.num. 7. D. Barboſa in d.l. Titia num.34.verſ.vltima concl.Aloyſ.Ricc.d.Neapolit.deciſ. 154.p.4.Armendar. dicto loco num. 13.* Sed ſi huiuſmodi clerici vel habitum clericalem,vel tonſuram dimittant, priuilegium fori amittunt,etiamſi prius eos Epiſcopus non admoneat, vt habitum, tonſuramue ſumant, trina enim monitio ad effectum, vt clericus non incedens in habitu, & tonſura amittat clericale priuilegium,attenta diſpoſitione *Concil.d.cap.6.* neceſſaria non eſt, prout tenent *Cuc.in inſtit.maior.lib.3.tit.9.de priuileg.cleric. num. 66. Latius Zechius de republica Eccleſiaſtica, tit. de clericis num.6.verſ..amittitur autem,Nauar.conſil. final. num. 6. de priuileg.* & ita pluries fuiſſe deciſum teſtantur *Marius Antonin.d.reſolut.48.num.7. Aloyſ.Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.606.in 1.edit.& reſolut.530.nu.4.in 2.edit.Vgo-*
20 *lin.de poteſtate Epiſcopi cap.12.num.3.verſ.3.* vbi limitat in Eccleſiaſtico portante veſtes laicales aliqua rationabili cauſa: ſicut etiam limitarem in clerico etiam capto ſine habitu,& tonſura, ſolito illam deferre,quia tunc fori priuilegio gaudere deciſum refert *Mar. Anton. d. loco num.7.*Nam ſola continuatio incedendi in habitu clericali,& perſeuerantia, vt publicè exiſtimetur laicus priuilegium clericale amittere facit,ex reſolutis per *Farin. d.quæſt. 8. num. 66. Proſp. de Auguſtino in additionibus ad Quarantam in ſum.Bullar.verbo habitus clericorum limit.3.*

21 Attento Iure communi clericos ſolutos in minoribus fori priuilegio gaudere,etiamſi neque habitum deferant, neque tonſuram,firmat *D. Barboſa in d. l. Titia num.35.verſ.& ideo.*At vero attento *Concil.Trident.d.cap. 6.* conſtitutum eſt, vt in minoribus conſtituti fori priuilegio non gaudeant, niſi beneficium habeant Eccleſiaſticum, aut clericalem habitū, & tonſuram deferentes, alicui Eccleſiæ de mandato Epiſcopi inſeruiant,&c. Vnde plus diſponit *Trident.* quàm concedebat *Pij II.* Conſtitutio Regibus Portugaliæ,à temporibus *Alphonſi V.* quòd ſcilicet clerici in minoribus non beneficiati, ſi non geſtarent habitum, & tonſuram à ſeculari Iudice capi & puniri poſſent, ſimileſque conceſſiones *Hiſpaniæ,*& *Gallia* Regibus factas refert ab *Alexandro VI.* & *Leone X. D. Barboſ.d.num.35.ad finem*, quibus iam hodie non ſuffragantibus ſecundum *Concilij* deciſionem iudicandum eſt,cum in vltimis verbis *d.cap.6.* abrogentur omnes conſuetudines, & priuilegia in contrarium, vt aduertit *Thom. Valaſc.allegat.11.n.5.*& 11.& innuunt dicta per *Bobadill. in ſua politica lib. 2.cap. 18. à num.15. Soar. aduerſus Anglicanæ ſectæ errores lib.4.cap.27.num.13.*

22 Sic etiam licet attento Iure communi clericus incedens ſine habitu,& tonſura non eſſet clericali priuilegio priuandus, niſi ter monitus fuiſſet *cap.fin.de vita, & honeſt.cler.cap.in audientia. & cap. contingit 2. de ſentent. excomm.*attamen poſt *Concilium Trident.ſeſſ.23. de refor.ca.6.* propter dicta,niſi quæ excipit,iuxta *l.actione C.de action.* deciſum fuit ſi non incedat clericus in habitu, & tonſura, non requiri aliam monitionem, refert *Bellet.diſquiſit.cleric.p.1.tit.de fauore cleric.perſ.*§. 8. *num.6.* & ſuprà dixi *num.19.*

23 Clericus vero enormia crimina committens ſine habitu, & tonſura incedens Iure communi poterat à Iudice ſeculari non præcedente trina monitione puniri, ex tex.*in c.ex parte il 2.in ordin.27. de priuil.* poſt *Abb. Roland. Foler. & Clarum*, communem dicit *Farin.in d.q. 8.num.56.* ac de ea teſtantur *Decian. tract. crimin. tom.1. lib.4.cap.9.num.90.Conar.pract.cap.32.num.2.verſ.3.Clar. d.quæſt.36.verſ.quinto modo,Marius Antonin.d. reſolut. 48. num.6.verſ.limitatur 2.Aloyſ.Ricc.in praxi aurea reſol.172. num.2.* adducentes etiam tex. *in cap.1.de apoſtat.* ibi *(relicto Ordine clericali,& habitu)* iuncto fine, ibi, per cenſuram Eccleſiaſticam non præcipimus liberari, id eſt, non iuuari beneficio Canonis excommunicationem ſtatuentis contra eos, qui violentas manus in clericos iniiciunt, ſed potius eo non obſtante capi poſſe à iudice laico, omnique priuilegio clericali priuari,vt interpretantur ibi omnes, atque *Bernard.in pract.cap.111.*& melius ad noſtrum propoſitum ex eodem textu communem eſſe, ac conſuetudine receptam, poſt alios, quos refert,fatetur *Salzed.in addit.ad eundem Bernard. c. 139. lit.B*, qui omnes, & præcipuè *Farin.* hanc differentiam inter iſtum caſum, & alium de clerico deprehenſo in crimine non enormi ſine habitu & tonſura notant intereſſe, nam quando crimen enorme non eſt, trina requiritur monitio, vt clericus, qui monitus habitum, & tonſuram non reaſſumit, amittat priuilegium clericale: At vero quando crimen enorme eſt, abſque vlla monitione amittit priuilegium, ex text. quem ſic intelligunt *in d.cap. perpendimus, de ſent. excommunicat.* Intelligunt præterea hanc ſententiam procedere, vbi clericus non vllum, ſed plura commiſit crimina, ita vt quaſi inueteratus in illis perſeueret, expendentes omnia Iura in hac materia loqui in numero plurali. Ex quibus ita eſſe intelligendam iuxta mentem Doctorum,quos late referunt, comprobant *Farin. d.quæſt.8.num. 55. Caball.reſol. crimin.caſu 60.num.17.Alexand.de Neuo conſ.59. num.21. & 22.Bellet.d.tit. de fauore clericorum perſonali §.7.num.3. verſ.ſecundum.*

Sed ſupradicta communis ſententia nimis dura vide- 24
tur, & contra eam tenent *Conar.d.verſ.3. Salzed.d.lit.B, Capic.deciſ.161.num.2.Boër.deciſ.69.num. 17.Bellet.diſquiſ. cler.p.1.tit.de fauore clericorum perſonali §.7. num. 3.* ex eo quia nullibi expreſſum reperitur,quod non præcedente trina monitione, & non data incorrigibilitate,priuetur clericus priuilegio fori, vt à iudice ſeculari valeat carcerari: imò videtur expreſſus in contrarium ordo ſcriptus à Pontifice *in cap.cum non ab homine, de iudiciis, & fundamentis Conar.& Salzed.citatis locis*,quibus communis nititur, bene reſpondent: ad praxim tamen, quam ſolùm intendimus demonſtrare, ſatis ſit pro comperto haberi Iuri communi, (ſaltem, vt non requiratur trina monitio,)per *Concil. Trident.* fuiſſe derogatum, vt ſuprà diximus,& ita pluries fuiſſe deciſum refert *Marius Antonin.d.reſolut.48.num.17.*

Quoad clericos vero in minoribus coniugatos *Con-* 25
cil.Trident. d.ſeſſ. 23. cap. 6. iubet obſeruari Conſtitutionem *Bonifacij VIII. in cap. vnico de clericis coniugatis lib.6. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 172. in princ.* illo ſuperaddito, quòd huiuſmodi clerici alicuius Eccleſiæ ſeruitio,vel miniſterio ab Epiſcopo deputati,eidem Eccleſiæ ſeruiant,vel miniſtrent,& clericali habitu,& tonſura vtantur. Quæ quidem Conſtitutio *Bonif.VIII.in d. cap. vnico* priuilegium hoc multis modis reſtrinxit. Primò, vt eo gaudeant clerici coniugati ſolùm in criminalibus, non ita in ciuilibus, vt conſtat ex eodem text.ibi, *pro commiſſis ab eo exceſſibus,vel delictis*,iuncto fine,ibi, *in cæteris autem eos gaudere nolumus priuilegio, &c.* Ratio autem iuſtiſſima fuit, propter multitudinem clericorum prima tonſura,& minoribus Ordinibus initiatorum, qui ſi priuilegio fori gauderent,maxima ex parte minueretur Principum ſecularium iuriſdictio, explicat latiſſimè confirmans *Conar.d.cap.31.num.6.&* alij de quibus *Farin.d.quæſt.8.num.7.* Neque obſtat argum.quo contrariam ſententiam, quòd ſcilicet in ciuilibus eo gaudeant priuilegio,tenuit *Lapus* & alij,de quibus proximè

ximè citati, & nouissimè *Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis.* 320. *p.* 4. ex verbis text. *in d. cap. vnico* ibi, *criminaliter*, nam debet intelligi secundum eosdem de criminibus intentatis criminaliter, aut ciuiliter, iuxta præcedentia verba, ibi, *pro commissis ab eis excessibus, &c.*

26 Secundò restringitur priuilegium *d. cap. vnici*, ad clericos, qui cum vnica & virgine contraxerint, quod etiam disponit *Ordinatio Regia Lusitanorum lib.* 2. *tit.* 1. §. 27. & apud *Hispan. l.* 35. *tit.* 5. *part.* 1. & notant *Ant. Gomez tom.* 3. *variarum cap.* 10. *num.* 4. *Alphonsus Aluarez in speculo iuris Pontificij cap.* 35. *vers. si vero clericus, Curia Philipp. p.* 3. §. 1. *num.* 6. *Farin. d. quæst.* 8. *num.* 8. *Sanch. de matr. lib.* 7. *disp.* 46. *num.* 1. *Carol. de Grassis d. effectu* 1. *num.* 8. *Camill. Borell. in sum. omnium decisionum tit.* 8. *de clericis coniug. num.* 24. vbi ampliat etiamsi postea ipsa adulterium committat.

27 Tertiò restringitur ibidem priuilegium, vt tunc demum eo fruantur coniugati, si vestes deferant, & tonsuram, explicant *Couar. Soar. Bobadil. Barbos. à num.* 33. *Carol. de Grassis d. effect.* 1. *num.* 84. latè *Farin. à num.* 64. *d. loco, Scacc. in tract. de iudic. p.* 1. *cap.* 11. *num.* 20. & 82. *Thom. Valasc. alleg.* 44. *a principio.*

28 Dubitari tamen potest, an huiusmodi clerici coniugati, si sine habitu, & tonsura incedentes delictum committant, & habitum, ac tonsuram postea reassumant, priuilegium retineant clericale? in qua quæstione communis sententia est, huiusmodi clericum priuilegium retinere clericale, vt notatur ex textu iuncta *glos. verbo quamdiu in Clem.* 1. *de vita, & honest. clericorum*, recepta ex multis de quibus *Couar. d. cap.* 31. *num.* 7. *Barbosa num.* 33. *vers. quinimo, Farin. num.* 66. *d. loco. Modernus de iurisdictione p.* 2. *cap.* 32. *num.* 41. *Thom. Vallasc. alleg.* 44. *à num.* 4. & *Armendar. d. loco num.* 13. alios ex antiquioribus refert *Carol. de Grassis de effectibus cleric. effectu* 1. *num.* 84. sicut etiam priuilegio gaudere dicendum est, quamuis per aliquod tempus ante, vel post delictum, habitum, & tonsuram dimiserint, si tamen vtroque illo tempore, & delicti, & capturæ in eo reperiantur: ita ex mente tex. *in d. cap. vnico, & ex Alex. Hypp. & Claro in d.* §. *final. quæst.* 36. *num.* 15. magis receptum concludit *D. Barbosa d. l. Tuta num.* 33. *vers. & per contrarium*, & post eum *Thom. Valasc. d. alleg.* 44. *num.* 6. Ratióque euidens est, nam iure communi, ac etiam Regio Lusitanorum, quod Pontificum auctoritate firmatum innuimus *sup. num.* 22. habitus, & tonsura illis duobus tantum temporibus requiritur, nec in aliqua iuris parte cautum reperitur, vt propter dimissum habitum, & tonsuram latum priuilegium amittant, vt constat ex supradictis.

29 Quæstio non leuiter controuersa restat in hac materia, vtrum scilicet si clericus coniugatus pro crimine capiatur incedens sine habitu, & tonsura, & deinde è carcere fugiens, habitum, & tonsuram reassumat, & in ea iterum capiatur, gaudere possit priuilegio clericali, itaut prima captura, an vero posterior sit attendenda? In qua quæstione, quod priuilegio non gaudeat non raro recipi testatur *Cabed. p.* 1. *decis.* 56. *num.* 5. allegans pro hac parte esse expressum tex. *in d. cap. ex parte de priuil.* dum probat clericos deprehensos in crimine sine habitu, & tonsura, à seculari potestate puniri posse, licet postea eam reassumant, quem etiam ad hoc propositum adducit *Mascar. de Iurisd. p.* 2. *cap.* 32. *num.* 41. aliáque tradit *Bellet. d.* §. 8. *a num.* 12. Sed parum facit, si aduertas non agere textum de clericis coniugatis, & deinde attento tempore, & iure Decretalium, tam istos, quàm solutos, non amittere priuilegium ante trinam monitionem: sicut etiam attento iure communi non concludit ratio, quam ex *Imol.* adducit idem *Cabed.* & ex plurium auctoritate probat *Farin. d. quæst.* 8. *num.* 66. *vers. dummodo tamen*, quod scilicet per capturam præuenta videtur iurisdictio, & per præuentionem secularis factus est competens, vnde reassumptio tonsuræ censetur facta in fraudem iurisdictionis secularis. Nam stando in iure communi dimissio habitus satis non erat, vt iudex secularis contra clericum fiat competens, non præmissa prædicta trina monitione, & consequenter cum omninò sit incompetens, non potens Ecclesiasticum præuenire, ex his, quæ notantur in *cap. proposuisti, de foro comp.* maximè quia abfugiens dedit se in naturalem libertatem, adeò vt per primam capturam non possit dici facta præuentio.

Addunt multi ad hoc, vt clerici coniugati gaudeant 30
priuilegio clericali, requiri quòd nullatenus negotiis secularibus se immisceant, quia his se immiscentes eo redduntur indigni, iuxta tex. in *c. Ioannes in fine, de clericis coniug.* ita *Ioannes Andr.* & infiniti, quos refert *Sanch. d. disp.* 46. *num.* 25. sequuntur *Thom. Valasc. alleg.* 44. *num.* 13. *Camill. de Curte in diuersorio, seu comprehensorio iuris fund. par.* 2. *cap.* 2. *num.* 83. *circa finem, Camill. Borrell. ad Bellug. in speculo Principum rub.* 11. §. *videamus num.* 1. *lit. A, vers. & tunc demum, Scacc. in tract. de iudic. p.* 1. *cap.* 11. *num.* 20. *vers. tertio:* Sed melius contrarium probant *Couar. pract. cap.* 31. *num.* 8. *vers.* 6. plurésque alij, quos refert, & sequitur *Sanch. d. disput.* 46. *num.* 26. optima quidem ratione, quia huiusmodi clericis coniugatis licita est negotiatio honesta victus causa, vt bene probat textus *in d. cap. Ioannes, in fine*, & consequenter priuilegio à iure concesso priuari non debent, ex eo quòd licitam, honestam, & necessariam, secundum suæ personæ qualitatem, exercent negotiationem, *Carol. de Grassis d. effectu* 1. *n.* 87.

Vtrum in illis casibus, in quibus clerici in minori- 31
bus priuantur priuilegio clericali, puniri possint à iudice seculari nulla præcedente degradatione, de qua *in cap.* 2. *de pœnis in* 6. vide *Couar. pract. cap.* 32. *num.* 6. *Farinac. d. quæst.* 8. *num.* 57. *Thom. Valasc. alleg.* 51. *per totam*, affirmatiuè respondentes, quod sine degradatione, ex receptâ consuetudine, à seculari iudice puniri possunt, præuia tamen declaratione sui Ordinarij amissionis priuilegiorum, vt infrà clarius dicam.

An autem clerici, qui in prædicti Concilij Trident. 32
decreto fori priuilegio priuantur, priuilegio etiam Canonis intelligantur priuati? in qua quæstione negatiuam partem tenent, & secundum illam decisum fuisse testantur *Bellet. disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de fauore cleric. pers.* §. 8. *num.* 19. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancell. glos.* 5. §. 1. *num.* 7. *Nicol. Garcia de beneficiis p.* 2. *cap.* 2. *num.* 20. *Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici decis.* 607. *in* 1. *edit. & resolut.* 531. *num.* 7. *in* 2. *edit. Molfes. in summa Theologiæ moralis tract.* 2. *cap.* 3. *num.* 18. contra *Felicianum de censibus lib.* 2. *cap. vltimo num.* 14. Sic etiam clericus primæ tonsuræ, etiamsi non gaudeat fori priuilegio, gaudere tamen potest priuilegio *cap. Odoardus, de solutionibus*, vt resoluit *Galettus in margarita casuum conscientia verbo clericus pag.* 40. *colum.* 2. & referunt decisum *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 2. *tit.* 19. *de foro compet. num.* 2. *pag.* 93. & *Molfes. loco pridem citato.*

Quæstio denique in hac materia controuersa, difficilis, & quotidiana est, ad quem scilicet iudicem Ecclesiasticum ne, an secularem pertineat cognitio, & decisio dubij circa clericatum, quando scilicet deprehensus in crimine à seculari iudice clericum se esse dicit, & ad iudicem Ecclesiasticum remitti petit? vel si dubium sit an habitum, & tonsuram deferat, cæteraque habeat qualitates necessarias, vt priuilegio clericali gaudere debeat? In quo dubio eam defendi semper sententiam, publicéque contra aliqua statuta, & praxim non iustam tenui, ad Ecclesiasticum iudicem pertinere cognitionem, per expressum text. *in cap. si iudex laicus, de sent. excommunic. lib.* 6. vbi reddit rationem summus Pontifex, quia de re spirituali, & Ecclesiastica agitur: de spiritualibus autem nulla ratione laicos cognoscere posse generalis est iuris regula constituta in *cap.* 2. *de iudiciis, cum vulgaribus*, atque ita nostram hanc sententiam firmant,

ac

ac latè probant poſt antiquiores *Conar. pract. cap. 33. nu. 1. & poſt Ripam Sal. ed. ad Bernard. cap. 61. num. 14. Joſeph. Seſſe de inhibitionibus cap. 5. §. 6. num. 78. Beller. d. tit. de fauore clericor. perſon. §. 14. à princip. D. Barboſ. in d. l. Tetia num. 28. & 27.* latè & eleganter *Anaſt. Hermon. de ſacrorum immun. lib. 3. cap. 15. à num. 55. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 190. à num. 13. Marius Antonin. variar. reſolut. lib. 3. reſolut. 48. à principio, Farin. d. quaſt. 8. num. 33. vbi num. 34.* ampliat procedere non ſolùm quando quæſtio eſt ſuper clericatu, ſed etiam quando eſt ſuper veſtibus, an ſcilicet in habitu inceſſerit, & tonſura.

34 Verior tamen in hac quæſtione reſolutio tenet, quod coram iudice Eccleſiaſtico de clericatu, & aliis neceſſariis cognitio eſt habenda, citatis tamen iudice, & fiſco ſecularis Curiæ, & verificatis verificandis iudex Eccleſiaſticus poterit declarare N. eſſe clericum, & gaudere priuilegio fori, & deinde eſt petenda remiſſio, cum intimatione dicti decreti, iuxta *d. cap. ſi iudex*, ita refert ex *Farin.* & aliis *Mari. Anton. d. reſolut. 48. num. 24.* quæ remiſſio facienda eſt ſine clerici dedecore, ob reuerentiam clericalis dignitatis, vt ex *Claro d. quaſt. 36. verſ. quero quomodo*, dicit *Mari. Anton. d. loco num. 25.* & intra certum terminum, nempe 20. horarum, aliàs iudex clericum retinens vltrà prædictum tempus incurreret excommunicationem Papalem *d. cap. ſi iudex, cap. ſuper de ſent. excom.* ſicut etiam clericus notorius in ſacris, vel beneficiarius repertus in flagranti delicto à iudice ſeculari debet ſtatim, & incontinenti, ante cognitionem de clericatu, Eccleſiaſticæ Curiæ reddi, *d. cap. ſi iudex.* In flagranti verò deprehendere dicitur, quando nec fugere, nec inficiari potuerit, *Menoch. conſ. 82. num. 179. Ant. Monach. Lucenſis*
35 *deciſ. 38. num. 2.* Iudex Eccleſiaſticus non tenetur ſtare proceſſui, & ſententiæ iudicis ſecularis in clerico remiſſo, *Curt. Philip. p. 3. §. 1. num. 11. Decian. tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 19. num. 21. Soar. de Paz, in praxi tom. 2. prol. 2. n. 11. & 12. Valaſc. conſ. 48. num. 9.*

36 Vltrà prædictos clericos in minoribus, de quibus hucuſque egimus, qui iuxta formam Concil. Trident. fori priuilegio gaudere poſſunt, ſunt & alij, qui huiuſmodi priuilegio capaces ſunt, ac proinde à tributis, & ſeculari poteſtate exempti, quamuis clericali tonſura, vel in minoribus Ordinibus conſtituti non ſint.

37 Nouitij, quamuis dici nequeant religioſi, vt reſoluit *Angel. verbo relig. num. 24.* rectè tamen, & validè nominantur Eccleſiaſticæ perſonæ, per *gloſ. in cap. relig. §. quamuis non poſſit, de ſent. excom. in 6.* & priuilegio etiam fori gaudent, vt non poſſint conueniri coram iudice ſeculari, ita *Iaſ. in auth. ſi qua mulier num. 59. C. de ſacroſ. Eccleſ. Brunel. à Sole in locis com. verbo nouitius. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ verbo nouitius 2. Marta de iuriſdict. p. 4. caſu 121. num. 24. Curia Philip. p. 3. §. 1. num. 12. Sayr. in flor. deciſ. lib. 2. tit. 2. deciſ. 3. Ceual. commun. contra com. tom. 4. quæſt. 897. num. 1026. Azor. inſt. mor. p. 1. lib. 12. cap. 2. quæſt. 2. Gut. de gabell. quæſt. 95. num. 22. cum ſeqq. Fr. Emman. qu. regul. tom. 3. quæſt. 51. art. 12. Campanil. in diuerſ. Iuris Canonici rub. 12. cap. 3. num. 27.*

38 Conuerſi, qui veri religioſi ſunt, eo quòd tria illa vota paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ emittunt, priuilegio fori, & exemptionis à poteſtate ſeculari, & à tributis gaudent, prout reſoluit *Flores de Mena variar. lib. 2. quæſt. 21. num. 194.* Hi vulgò dicuntur, *Fratres laici*, non quod Eccleſiaſticæ perſonæ, & Religioſi non ſint, ſed quia Ordinibus carent, & clerici non fiunt, ſicut alij monachi, & religioſi: ita *Peregr. variar. lib. 6. num. 70. Bellug. in ſpeculo Princip. rub. 11. §. videndum num. 6. verſ. item comprehendi, Decian. tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 28. Eugen. conſ. 26. num. 10. Camill. de Curte in diuerſorio, ſeu comprehenſ. iuris feud. p. 2. cap. 2. num. 92. Carol. de Graſſ. d. effectu 1. num. 96. Nicol. Garcia de benef. p. 1. cap. 4. num. 11. Miranda in man. Prælat. tom. 1. quæſt. 29. art. 1. concl. 1.* Sic etiam huiuſmodi conuerſos gaudere priuilegio Canon. *Si quis ſuadente 17. quæſt. 4.* per *cap. Parochian. 9. de ſent. excomm.* reſoluunt *Nauar. in man. cap. 27. num. 79. Soar. de cenſur. diſput. 22. ſect. 1. à num. 19. Paulin. Bert. Lucenſ. in praxi crim. regular. tit. 1. cap. 3. num. 2. Bonacina de cenſuris diſp. 2. quæſt. 4. punct. 1. num. 6. Miranda d. q. 29. art. 3.*

Oblati, qui ſe, & ſua in totum religioni tradiderunt, 39
gaudent priuilegio fori, *Marta de iuriſdict. p. 4. caſ. 113. num. 37. Card. Tuſc. pract. concl. lit. O, concl. 16. Peregr. variar. lib. 6. num. 71. Fr. Paulin. d. c. 3. n. 3.*

Deputati auctoritate Prælati ad aliquod Hoſpitale 40
erectum auctoritate Ordinarij, etiam fori priuilegio gaudent, vt reſoluunt *Valaſc. conſult. 105. num. 32. Carol. de Graſſis d. effectu 1. num. 117.*

Fratres tertij Ordinis S. Franciſci in communitate 41
viuentes, ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, gaudéntque fori priuilegio, vt diſponit *Ordinatio Regia Luſitan. lib. 2. tit. 2. §. 1.* ibi (*Porem ſe alguns da terceira Ordem viuerem em communidade, &c.*) reſoluunt *Graſſis in deciſ. aurea lib. 2. c. 49. num. 27. Curia Philip. p. 3. §. 1. num. 15. Soar. d. ſect. 1. num. 20. Mirand. in manu. Prel. tom. 1. quæſt. 36. concl. 2. Molin. de Iuſtit. tom. 4. tract. 3. diſp. 50. num. 4. in princip. Fr. Paulin. d. tit. 4. cap. 30. num. 6. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 663. in 1. edit.* Controuerſum autem eſt an prædicti Fratres ſi in communitate non viuant, ſed ſuæ quiſque domi, fori priuilegio potiantur? affirmatiuam opinionem, quòd ſcilicet tunc verè ſint Religioſi, & priuilegio exemptionis gaudeant, tenent *Fr. Emman. quæſt. regul. tom. 2. quæſt. 65. art. 4 Marc. Anton. Eugen. conſ. 26. num. 1. Petr. de Vbald. de portion. Canon. q. 17. num. 13.* & alij, quos refert ad vtramque partem *Card. Tuſc. tom. 4. lit. F, concl. 470. Marta de Iuriſ. p. 4. cent. 2. cap. 113. num. 36.* & latius quàm omnes, ex profeſſo 20. conferens argumenta pro hac parte *Beatus Ioan. Capiſtr. in tract.* quem ſcripſit *defenſorium tertij Ordinis Diui Franciſci.* Negatiua vero pars, immò prædictos Fratres non eſſe exemptos à poteſtate ſeculari, nec priuilegio exemptionis à tributis gaudere, ex eo ſuadetur, quia regulam non habent propriè, quoad tria vota ſubſtantialia, ſecundum modum viuendi approbatum per Sedem Apoſtolicam, vt ait *gloſ. verbo obedientiam in Clement. 1. de religioſis domib. gloſ.* ſimilis *verb. tertio in Clement. 3. de ſentent. excomm.* quas communiter receptas pluribus adductis teſtantur *Duen. regul. 100. limit. 18. Azued. ad l. 1. num. 4. tit. 14. lib. 6. noua recopil.* Et facit optimè text. *in d. Clement. 3.* quatenus decidit huiuſmodi Fratres tertij ordinis, tanquam cæteros laicos admitti non poſſe à Fratribus Minoribus ad diuina tempore interdicti, quibus & aliis fundamentis hanc negatiuam ſententiam tuentur *Duen. reg. 100. limit. vlt. Calderin. conſil. 4. de regularib. Abb. in cap. 2. n. 11. & Felin. num. 10. de foro com. Marian. in cap. 1. num. 12. eodem tit. Decian. tract. criminal. lib. 4. cap. 9. num. 34. Bologn. conſ. 22. num. 12. Vulpell. de libertate Eccleſ. p. 3. num. 29. Intrig. deciſ. 30. num. 4. Franciſc. Vin. Neapol. deciſ. 49. num. 10. Maſc. de probat. concluſ. 957. num. 6. Nicol. Feſtaſ. in tract. de extimo. p. 4. cap. 1. à num. 10. Mol. dict. diſp. 50. num. 4. verſ. de his, Camill. Borrell. in ſum. omnium deciſ. tit. 43. de foro competenti num. 139.* latè *Carol. de Graſſis d. effectu 1. à num. 92.* Vnde exemptionem à tributis conſequi non poſſe decidit apud Hiſpanos *l. 19. tit. 4. lib. 4. Ordin. & l. 2. tit. 14. lib. 6. noua recopil.* vbi *Azeuedo, Lazarte de decim. vendition. cap. 19. à num. 90. Auendan. de exequen. mandatu lib. 2. cap. 14. num. 28. de Gabell. quæſt. 95. num. 4. & 6. Flores de Mena d. q. 21. num. 197. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 224. num. 34. & cap. 363. num. 29.*

Eremitæ, qui nullam profitentur Religionem, nul- 42
lóque Ordine clericali ſunt inſigniti, nec habent certum viuendi modum ab Eccleſia approbatum, exempti non ſunt à poteſtate ſeculari, nec priuilegio fori gaudere poſſunt: ita *Duen. reg. 100. limit. fin. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 29. l. 1. §. 1. Conar. pract. cap. 34. num. 4. verſ. 2. intellige, Curia Philip. p. 3. §. 1. num. 15.*

Boër.in tract.de statu,& vita Eremit.num.13. & 14.Carol. de Grassis d.effectu 1.à num.102.Fr.Emman.d.tom.2.quæst. 62.art.2.Flores d.quæst.21.à num.194. Morl. in emporio iuris p.1.tit.2.in prælud.num.141.Mol. de iust.tract.2.disput. 141.vers.eremita,& d.tract.3.disput.50.num.4.in fine,Cenal. commun.contra commun.tom.4.quæst.896.num.585.cum seq. Camill.de Curte d.p.2.cap.2.num.93. Zerola in praxi Episc. verbo Eremita,Sanch.in præcepta Decalogi lib.4.cap. 16.nu. 10.Fr. Paulin.d.tit.1.cap.3.num.4.Bellet.disquisit.cleric.p.1. tit.de disciplina clericali §.2.num. 25. Sic etiam priuilegio *Canon. si quis suadente*, minimè gaudere resoluunt *Iacob. de Graffiis in aureis decis.lib.2.cap.18.num.27. p. 1. Soar.d. tract.1.num.11. Molin.d. disp. 50. num. 4. Valer. Reginald.in praxi fori pœnitent.tom.1.lib.1. num. 214.* Et à collectis,& gabellis immunes non esse tenent *Auendan. d. cap. 14. num.24.Gutier.de gabell.quæst.95.num.7. Flores d.quæst.21. à num.195.& num.204.Fr.Emman.quæst.regular.tom.3.qu.*

43 *74. art. 11.* Si tamen huiusmodi Eremitæ professionem emittant, prout in aliquibus Prouinciis extant multa illorum monasteria, tunc priuilegio fori, & exemptionis à tributis eos gaudere disponit *Ordinatio Regia Lusitanorum lib.2.tit.11.in princip.* & fatentur omnes supra relati, in quo euentu credo accipiendas esse resolutiones præstitas à *Marta de Iurisdictione d.casu 113.n.1.*

44 Pœnitentes seculari iudicio esse subiectos, nec aliquo fori priuilegio gaudere resoluunt *Couar.d. cap. 34. num.4. Decian.tract.criminal.lib.4.cap.9. num. 35. Morl. in emporio iuris p.1.tit.2.in præludiis num.143.Carol.de Grassis d.effectu 1.num.127.* post *Simanch. Roian,* & *Azued. Cened. ad Decretum collectan.34.* Et in eo genere mulierum, quas Lusitani vocant *Beata*, & Itali *Pinzocchere*, idem resoluunt *Parlad.lib.3.rerum quotidian.diff.9. §.1. num.5. Farin.in praxi crim.quæst.8.num.46.Bobadill.in sua politica lib.2.cap.18.num.199.*

45 Militares Religiosos ex Ordinibus Militaribus Christi Domini, Diui Iacobi, & Diui Benedicti, Sancti Stephani,& S.Lazari,ac aliis similibus fori priuilegio gaudere resoluunt *Nauar.consil.12.& 13.& 21.de regularibus Carol. de Grassis d.effectu 1. à num. 109. Mend. à Castro in praxi Lusitana lib.2.c.p.1.num.12.Curia Philip.p.1.§.1.nu. 13.Fr.Emman.quæst.Regul.tom.2.quæst.62.art.13.cum seqq. Petr.Gambacurta de immunit.Eccles.lib.7.cap.10.n. 2. Leonard. Duard.ad Bullam Cœnæ Domini can.15.quæst. 28. nu. 1.quæst.5.concl.5.& quæst.18.num.50.Mench.illust.cap.105. num.46.Cas.de Grassis decis.47.à num.16.Menoch.de arbitr. casu 135.num.31.in addit.Ioan.Maria de elect.& variat.fori quæst.37.num.2.Caball.in criminal. resol.casu 56.nu.9.& 10. & casu 225. à num. 11.* Etiamsi professi non sint per text.*in c.p.Religioso §.1.*vbi *Archid.de sent. excomm. lib.6.* & faciunt quæ *Ias.in l.cum quadam,num.13.ff.de iurisdict. omnium iud.Tiraquell.de retract.lig.§.1.glos.8. num. 21.Curia Philip.p.3.§.1.num.13.*& quæ supra notauimus, *num. 37.* quæ fundamento in Senatu Regio Portugaliæ sic iudicari vidi, quamuis contrarium resoluant *Bobadil.in sua politica lib.2.cap.18.num.86.& cap.19.num.17. in fine, Fr.Emman.d.quæst.62.art.14.* In nostro Regno Portugaliæ Milites Ordinis D.Nostri Iesu Christi potiuntur priuilegio exemptionis, si habuerint præceptoriam Militarem, vulgo, Comenda,aut aliquam tenentiam., seu panem ciuilem, cum habitu illius Ordinis,vulgo tensa, ita attestantur *Valasc.consult. 131. num. 5. Melch. Phabos Lusit.decis.83.num.6.cum seqq.*

46 De his Militibus controuertunt Doctores, an veri dicantur Religiosi; & in ea semper fui opinione illos vere dici Religiosos,quam quidem tuentur *Couar. Nauar. Auend. Mench. Fortun.Garc. Belling.*& alij,quos refert, & sequitur *P.Sanch in præcepta Decalogi lib. 4. cap.16.nu. 11.*alios citat *Cened.ad Decretal.collect.29.num.4. Iul.Cas. Imbrian.in tract.de indic. Regni in præf. num. 42. Motta in tract.de confirmat.Ordinis Diui Iacobi lib. 2. per totum, & præcipuè cap.2.§.29.Bambacar.in repet.cap.1.§. qui clericus quæst.2.num.31.cum seqq.Si de feudo def. controu. fuer. Gutier.practic.lib.2.quæst.111.num. 2. Bobadil. in sua Politica lib.2.cap.19.num.11.*latè *Carol. de Grassis d.effectu 1. num. 110.cum seqq. Fr.Emman.quæst.Regular.tom.1. quæst.1.art. 6.& q.13.art.2. Rebel.de obligat.Iustit.p.2.lib.3. quæst.4.n. 13.*nouissimè *Mendez. à Castro in praxi Lusitaniæ lib. 2.c. 1. num. 10.* & vidi pro hac parte responsum D. Equitis Ioannis Sanctonij aduocati quod ad me misit, Doctissimis sanè fundamentis refertum. Quamuis huiusmodi Milites non esse vere Religiosos, sed secundum quid, teneant *Sarm.de reddit.Ecclesiasticis p.4.cap.1.num.13. Lazarte de decim.vend.cap.19.num.92.Girond.de gabell.p.7.in princip.num.47.Burg.de Pace cons.17.num. 2.Arag.2.2.qu. 88.art.1.pag.738.ad vlt.argum.Valent.tom.3. in 2.2.disput. 10.quæst.4.puncto 2.Molin.de Iustit.tractat.2.disp.141.vers. est vero rigida,& disp.623.num.5.& tom.4.tract.3. disp.30. num.5. Azor.instit.moral.p.2.lib.13.cap.4.quæst. 4. Azued. l.14.num.3.tit.5.lib.3.nouæ recopil. Marta de Iurisdict. p.2. cap.32.num.15.& p.4.casu 113. num. 33. Nicol. Garcia de benefic.p.1.cap.4.num.15. cum seqq. Iacob. de Graffiis tom.1. cons.lib.3.tit.de Regularib.consil. 11. num. 8. & 15.* Sed ex cuiusque Ordinis Regulis, & Apost. confirmationibus, dignoscere facilè est,qui sint veri Religiosi.

SVMMARIVM.

1 *Clerici etiam prima tonsura non coniugati sunt immunes, & exempti à gabellis,& exactionibus, tributis, ac aliis similibus oneribus.*

2 *Clerici in minoribus apud Castellanos non sunt immunes à tributis, nisi actualiter habuerint beneficium Ecclesiasticum.*

3 *Idem in Regno Portugaliæ.*

4 *Leges prædictæ Hispaniæ, & Lusitaniæ nullitati subiici videntur.*

5 *Lusitaniæ Ordinationes supra hominum memoriam scientè & patiente summo Pontifice fuerunt semper obseruatæ, confirmatæque in concordatis factis inter Clerum, & Regem.*

6 *Clerici huiusmodi dicto priuilegio immunitatis gaudentes, sunt etiam exempti quoad exactiones pro necessitatibus publicis.*

7 *Murorum, & pontium ad reparationem non sunt tributa imponenda clericis absque summi Pontificis auctoritate.*

8 *Clerici negotiatores non sunt immunes à solutione gabellæ.*

9 *Clerici per viam negotiationis quando dicantur mercatores fieri.*

10 *Negotiator non dicitur,qui vendit granum, aut vinum ex redditibus sui beneficij.*

11 *Negotiari non dicitur qui vendit fructus suorum fundorum.*

12 *Negotiari dicitur clericus vendens fructus ex suo semine, suaque industria collectos ex alieno agro conducto.*

13 *Domum emens clericus ad suum vsum non soluit gabellam,secus si ad locandum.*

14 *Milites Religiosi ex Ordinibus militaribus Christi Domini, Diui Iacobi etiam eximuntur à gabellis, & tributis.*

15 *An huiusmodi exemptio à tributis concedatur vxoribus viduis prædictorum militum.*

16 *Clericus in Regnis Hispaniæ, & aliis Prouincijs tenetur denuntiare gabellarijs res, quas portat.*

17 *Clerico non manifestante tenebitur nullus eius res portans denuntiare,vel damnum refarcire.*

18 *Clerici tenentur iurare in manifestatione rerum eas portare ad suum vsum, & illius iuramento stabitur, itaut contrarium non possit probari, nec de eo querelari, quamuis falsum iurauerint.*

EPISCO

EPISCOPVS QVAE EFFICERE & conſiderare debet vt Clerici in minoribus gaudere poſſint exemptione à gabellis & tributis.

ALLEGATIO XIII.

1 CLERICI, etiam primæ tonſuræ, ſeu minorum Ordinum non coniugati, ſunt immunes, & exempti à gabellis, exactionibus, & tributis, ac aliis ſimilibus oneribus, vt probant *text. in c. non minus*, & in *c. aduerſus, de immunit. Eccleſ.* & in *c. quamquam de cenſibus lib.6.* reſoluunt *Cen.pract.cap.31.num.9. Bertach. de gabellis p.6. num.12. Guid. Pape deciſ. 385. Remig. de charitatiuo ſubſidio quæſt.64. & 65. Ioſeph. Ludouic. tom.3. comm.opinion.tit.de gabellis concl.vnica,verſ.infertur.pag.479. Auend. de exequend. mand.par.2.cap.14.num.30. Giraud.de gabellis p.7.num.4. Matiens l.11.gloſ.1.num.4.tit.4. lib.5.noua recopil. Alexand. Trentaſin. varia reſolut. lib.1.tit. de iure fiſci reſolut.5.num.7.cum ſequenti, Molin.de Iuſtit.to.3.diſp.671. num.5.*

2 Verum apud Hiſpanos attenta *l.2.tit.4.lib.5.noua recop.* huiuſmodi clerici non ſunt exempti à prædictis, ſed contribuere debent, ſicut laici, niſi actualiter habuerint beneficium Eccleſiaſticum, & ita per illam legem tradunt *Olanus in antinomia Iuris, verbo clerici n. 23. Humada ad Greg.l.49.gloſ.3.n.4.& l.54.gloſ.2.n.10.tit.6.part. 1.Gutier.pract.lib.1.q.8. Parlad.quotid.p.1.c.3.num.16.Flores de Mena variar.lib.2.quæſt.21.num.199.Don Chriſtoph. de Pace in ſcholiis ad leges ſtyli l. 212. num.2. & 3. Felician. Solis de cenſibus lib.2.c.fin.num.13. Gutier. de gabellis q.91. Sanch.de matrim.lib.7.diſp.46.num.16. Azor. inſtitut.moral.p.1. lib.3.cap.vnic.q. fin. Cardoſo in praxi Iudicum verbo clericus num.74. Vaſq.in opuſc. de reſtitut c.6. §.1. dub.2. num.33. Molfeſ.in ſum. Theologiæ Moralis tract.6. cap. 10. num.65.in fine*, vbi etiam refert in Regno Neapol. iam eſſe immunes, vt eſt notoria praxis in Regia Camera.

3 Idem ſtatutum eſt in Regno Portugaliæ per *Ordinationem Reg.lib.2.tit.11.in princ.* vt referunt *Mol. d.diſp.671. num.5.& Valaſc.conſult.131.*

4 Quæ leges, tam Hiſpaniæ, quàm Luſitaniæ Apoſtolicam diſpenſationem, vel tacitam, aut expreſſam præſupponunt, alioquin nullitati ſubiicerentur, quatenus prædictos clericos non habentes beneficium aſtringunt ad ſolutionem gabellæ, & tributorum, maximè eos, qui gaudent priuilegio fori, iuxta formam *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap. 6.* nam videntur clarè aduerſari deciſionibus Summorum Pontificum, de quibus ſupra.

5 Quoad ordinationem tamen Luſitanam poſſum atteſtari, ex antiquorum relationibus, ita ſupra hominum memoriam ſemper fuiſſe obſeruatam ſciente, & patiente Summo Pontifice, ex *Valaſc. conſult. 141. numer. 11.* & etiam ante illam per antiquiores leges, & Extrauagantes hoc idem diſpoſitum, & obſeruatum erat, prout conſtat ex *Articulis gabellarum cap. 11.* & ex *l. 12. tit.3. p. 5. Extrauagantium*, quæ quidem leges confirmatæ fuerunt in concordatis factis in Romana Curia, ipſo Summo Pontifice approbante, inter Clerum, & Regem Dionyſium, prout referunt *D.Barboſ. in priuatis ſcholiis ad l.filiusfamilias ff. de legatis 1.* quem citant *Bened. Aegid. in repet. l.1. C. de ſacroſ. Eccleſ.p.5.§.2. num.12. Cald. Pereyra de empt.cap.8. num.36.*

6 Clerici igitur gaudentes dicto priuilegio immunitatis, & exemptionis, ſunt etiam exempti quoad exactiones pro neceſſitatibus, & vtilitatibus publicis, & communibus, non obſtantibus legibus ciuilibus, & Regiis contrarium diſponentibus: nam Iure Canonico, cui in hoc ſtandum eſt, ita clarè diſponitur, vt in *d. cap. non minus, & in cap.aduerſus, de immunit. Eccleſ.* ita vt etiam ob reparationem murorum, pontium, viarum, &c. licitum non ſit tributa illis imponere, etiam cum laicis communia, ſine conſenſu Summi Pontificis, quamuis laicorum bona ad illorum reparationem non ſufficiant, niſi tanta ſit neceſſitas, & pietas, quod ſine periculo, aut ſcandalo ad illum recurri non poſſit, tunc enim ſufficit Epiſcopi cum clericis conſenſus: ita *Bart. & Paul.in l.ad inſtructionem C. de ſacroſ. Eccl. Angel. in ſum. verbo immunitas §. 37. Sylueſt. eodem verbo 1. num. 20. Greg.l.54.verbo en las calcadas nu.6. part.1.Petr.de Ledeſm. in ſum. tom.2. tract.7. cap.2. concl. 27. Gutier pract. libr.1. q.3. D. Sahag.in cap.2.de indic. à num. 25. Fr. Emman. in addit.ad explicat. Bullæ Cruci.§.9. num. 72. Card. Tolet. in ſum.lib.1.c. 29. P.Molin.de iuſtit.tract. 2. diſp. 672. Guid. Pancir. in theſauro vari. lect.lib.3.c.31.Ceual. commun. contra commun.q.415 & tom.4.q.896 num.617.cum ſeqq. Pradill.in ſumma leg. pœnalium p. 2. caſ. 48. numer. 12. Azor. inſtit.moral.p. 2. lib.10.cap.7.col.1080. Flores de Mena vari. lib.2.q.21.à num.213. Morl.in emporio iuris p.1.tit.1.qu. 16. num. 22.* & conceſſum fuiſſe à *Clemente VIII. anno Domini* 1600. quod Eccleſiaſtici de mandato Eccleſiæ ſoluant tributum, quando laicorum bona non ſufficiũt, refert *Marta de Iuriſd.p.4.cent.1.caſu 1.num.52.* & latiùs *caſu 9. Bernard.Grana ad pract.Cam.Imperial.lib.2.concl.52. n.15.* latè *Fr.Anton.de Souſa in relect.de cenſur. Bullæ Cœnæ cap.19.diſp.92.* plures Doctores refert *Ceued.ad Decretal. collect.153.num.4.*

7

8 Limita tamen in clericis negotiatoribus, qui non ſunt immunes à ſolutione gabellæ, vt probat expreſsè *text. in cap. quamquam, de cenſ. lib. 6.* ibi, *quas non cauſa negotiandi deferunt*, reſoluunt *Duen. reg. 100. verſ.fallit. 11.Ioſeph.Ludo tom.3.commun. opinion.tit. de Gabell. concl. vnic.verſ.infertur 10.* ibi, *fallit quando, Lazart. de decima vendit.cap.19.num.65. & 66. Giraud.de Gabell.p.7. num. 8. Folcri. ad Marant.de Ordine iudic. p.4. num.86. pag. 184. Matiens l.11.gloſ.1.num.3. tit. 10. lib. 5.recop. Bobadil. in ſua politica lib.2. cap.18 num.123. lit. F, & num. 124. Garcia de nobili.gloſ.9.nu.53.Nauar.conſ.1. de immunit. Eccleſ. Mexia in tract.taſſæ panis concl.5.num.23.Ceued. ad decretum collect.37.nu.2.Marta de iuriſd.p.4.caſu 3. à numer. 2. Cabed.p.1.deciſ.189.& p.2.Arello.45.Alex.Trentaſinq.var. lib.1. tit. de iure fiſci reſol.5.num. 8.* latè *Gutier. de Gabell. quæſt.93.*

9 Quando dicantur clerici per viam negotiationis mercatores fieri, latè diſſerunt *Giraud.d.par.7. num. 31. Marc.Anton.Gennenſ.in praxi Archiep.cap.62.Cur.Philipp. tom.2.lib.1.cap.1. num.20. Ceued.d. num.2. Molin. de Iuſt. tract.2.diſp.342.verſ.2. cum ſeq.* latè *Carol.de Graſſis de effectibus cleric. effectu 6. Paul. Comitol. reſp.moral.lib.1. q.53. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap.13 §.15. cum ſeq. Aloyſ.Ricci.in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.375. in 1.edit.& reſol. 517. in 1.edit. Camil.Borrel. in ſumma omnium deciſ.tit.7.de clericis num.68. cum ſeq.*

10 Non dicitur tamen clericus negotiator, qui vendit vinum, granum, aut oleum ex redditibus ſui beneficij, prout reſoluunt *Benacoſ.commun. criminal.p.2.verbo gabella fol.32.verſa, Greg.l.49.verbo las franquezas tit.6.par.1.Ioſeph.Ludou tom.3. commun.opinion. tit. de gabel.concluſ.oct.verſ.infertur 10.Mexi.in tract. taſſæ panis, concluſ.5.num.29. Marta de Iuriſd. p.4. caſu 3. num. 9. Cabed. p.2. Arello. 45. Gutier.de Gabell.quæſt.93. num.25.*

11 Ita etiam clericus negotiari non dicitur, qui emeret animalia, vt illa paſcat in propriis prædiis, & cum pinguia facta fuerint, vel cum partus ediderint, illa, & eorum partus vendat, *Molin.de Iuſt. tract.2. diſp.342. num. 14. Carol. de Graſſis d. effectu 6. num. 18.* Nec etiam qui ſemel tantum emeret, aut venderet *Saiz.ed. ad Bernard. in pract. cap.55. verſ. & huius cap. Ceued. p. 1. collect. 37. num. 2. in fine, Carol. de Graſſis d. effectu 6. num. 19.* vbi *num. 18.* dicit quod clerici poſſunt exercere agriculturam. Sic etiam non dicitur negotiari ille, qui vendit fructus ſuorum fundorum, vt reſoluunt *Molin. d. diſp.*

341.n.11.*Claud.Tuſ.allег.*14.n.2. *Ioſeph.Ludou. concl.* 15. *verſ.fallit quando,Cened.ad Decretum collect.*37.n.2. *in fine, Valaſc. conſult.*131.à n.6.*Aloyſ.Ricc. d.reſol.*317.n.8.*vbi n.* 10.reſoluit non dici clericum negotiatorem,vel mercatorem,licet id quod ſupereſt , de eo quod vilius ad ſui, vel ſuorum ſuſtentationem emit, iuſto pretio tunc cur-
12 rente carius vendat, quàm emit. Fructus tamen ex ſuo ſemine,ſuaque induſtria collecti ex alieno agro conducto venditi, gabellam ſoluunt, quia tunc dicitur nego-
13 tiari , vt per *Gutier. de Gabellis q.*63. *num.*68. *&* 72. Sic etiam non teneretur clericus ſoluere gabellam ex emptione ædium , quas emit ad ſuum vſum , ſecùs ſi emat ad locandum , quia ita in ſupremo Portugaliæ Senatu iudicatum refert *Cabed.deciſ.*189.*p.*1.de cuius deciſionis veritate vide *Valaſc.conſult.*131.*num.*10.

14 Religioſos ex Ordinibus Militaribus Chriſti Domini, D. Iacobi, & D.Benedicti, & aliis ſimilibus eximi à tributis , & gabellis , diſponit apud Luſitanos *Ordin. Regia lib.*2.*tit.*11. §.*vlt.* & apud Hiſpanos *l.*9.*tit.*18. *lib.*9. *noua recop.* reſoluunt *Menoch.illuſtri.cap.*105. *nu.*45. *Pallad.lib.*1.*rerum quotid. cap.*3.§.1. *num.*19. *Bobadill. in ſua politica libr.* 2.*cap.* 18.*num.* 264. *Gutier. de gabellis quæſt.* 95. *à num.*12. *Nau.conſ.*23. *de Regular.* vbi de militibus Sancti Stephani. *Valaſc.conſult.*131.*num.* 3.

15 Dubium tamen eſt an huiuſmodi exemptio à tributis concedatur vxoribus viduis horum Militum ? praxis Regni Luſitaniæ obſeruat illas hoc priuilegio non gaudere ; ſed contrarium verius eſt,per ea quæ tradunt *Perez.l.*1.*tit.*3.*lib.*1.*Ordin.pag.*57.*&* *tit.*2. *lib.*4. *pag.* 795. *Azeuedo l.*9.*num.*4.*tit.*11.*lib.*2.*noua recopil.D.Barboſa in l. quia tale num.*23.*ff.ſoluto matrim.Cabedo p.* 1. *Luſit. deciſ.* 98.*&* *p.*2.*Areſto* 71.

16 In Regnis Hiſpaniæ, quando clericus aliquid portat, ex quo gabella deberetur , ſi non fuiſſet exemptus , tenetur id ipſum denuntiare gabellariis , quod & in aliis Prouinciis obſeruari teſtantur *Ioſeph.Ludou.tom.* 3.*commun. opinion. tit. de Gabellis concluſ. vnica* , §. *infertur* 16. *verſ. iſti etiam, Bruner.à Sole in locis communibus verbo gabella* 4.*Steph.Gratian. diſcept.forenſium cap.*17.*num.*8. *cum*
17 *ſeqq.* Illo verò non manifeſtante mulieres manifeſtabunt, & ſi hoc non fecerint, tenebuntur reſarcire damnum, ex traditis per *Vezin. tom.*1.*commun.opinion. lib.*4. *tit.*41. *num.*12. *pag.*651. *Farin.in praxi crimin.p.* 6. *q.*172.
18 *num.* 19. Et ipſi clerici in manifeſtatione rerum vel mercium , quas ſecum portauerint , tenentur iurare ſe illas ad ſuum vſum,ac neceſſitatem emere , & illius iuramento ſtandum eſt,niſi per partem aduerſam contrarium probaretur , vel militaret aliqua præſumptio in contrarium , vide *Maſcard.de probation.concl.*953. *nu.*11. *Seraphin.de priuileg.iuram.priuileg.*14.*num.Farin.in praxi crimin.q.*172.*num.*30.*Maria de Iuriſd. p.*4.*caſu.*83. *num.*7. Et ſi falſum iurauerit non poteſt de eo querelari,*Valaſ. conſult.*131.*num.*11.

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconatus in primitiua Eccleſia Ordo Sacer non reputabatur.*
2 *Subdiaconatus inter Ordines ſacros numeratus fuit à conſtitutione Gregorij atque Vrbani.*
3 *Materia Subdiaconatus eſt proprie Calix vacuus etiam non conſecratus cum patena.*
4 *Subdiaconatus Ordo,& alij minores vna eademque die ſine Papæ licentia conferri non poſſunt.*
5 *Ante annum à ſuſcepto poſtremo gradu minorum Ordinum ad ſacros quos promoueri non poteſt , niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas poſtulauerit, aut conſuetudo permitteret.*
6 *Diaconi materia eſt liber Euangeliorum.*
7 *Sacerdotalis Ordinis materia remota eſt Calix cum vino, & Patena cum Hoſtia , materia vero proxima eſt illorum traditio.*
8 *Sacerdos manet initiatus ſi Epiſcopus moriatur antequam proferat verba illa , Accipe ſpiritum ſanctum , &c. peractis aliis.*
9 *Ordo Sacerdotalis non eſt iterandus , ſi ex oblatione tradatur illum aſſumenti vas cum vna tantum ſpecie.*
10 *Duo Sacri Ordines eodem die etiam Regularibus dari non debent.*
11 *Duos ſacros Ordines ſuſcipiens non ſolum peccat, ſed à poſteriori ſuſpenſus eſt, in quo ſolus Papa diſpenſat, niſi conſuetudo permitteret.*
12 *Locus congruus ad conferendos ſacros Ordines eſt Eccleſia Cathedralis , vel loci dignior.*
13 *An locus vbi Epiſcopus Ordines confert in literis ordinandorum ſit exprimendus ? remiſſius.*
14 *Hora pro ſacrorum collatione quæ ſit,oſtenditur.*
15 *Tempus matutinum non eſt de ſubſtantia collationum Ordinum.*
16 *Miſſa cum ſacri Ordines conferuntur , non eſt de ſubſtantia.*
17 *Ordines maiores quare ſacri appellentur , oſtenditur.*

EPISCOPVS SACROS ORDINES quomodo conferre debeat ?

ALLEGATIO XIV.

1 SVBDIACONATVS, qui inter Ordines ſacros primo loco numeratus eſt , in primitiua Eccleſia Ordo Sacer non reputabatur, vt inquit *Vrbanus Papa in c.nullus* 4.60.*diſt.* ideò legimus tempore Syricij antiquiſſimi Pontificis Cathedram Pont. in ordine Petri tenentis anno Chriſti 386. & 40. poſt Petrum , Subdiaconatum minime eſſe Sacrum Ordinem in *cap. quicumque* , vbi *gloſ. verbo ad Diaconi* 77. *diſtinct.* confirmatur etiam ea ratione,quod in *Concilio Laodicen. cap.* 21. non permittitur Subdiaconis ingreſſus in Sacrarium , nec contactus vaſorum dominicorum , & tamen conſtat vaſa ſacra ab aliis tangi non debere, quam à ſacratis hominibus, vt dicit *Stephan.* 1. *in Epiſtola ad Hilarium.* Inter ſacros igitur Ordines numeratum fuiſſe à conſtitutione *Gregorij* atque *Vrbani* , dixit *Innoc. in c. miramur , de ſeruis non ordin.* vbi *gloſ.* refert prædictas Conſtitutiones, & latius *Marc.Anton.Capet.* 2
*in tract. de perpetua caſtit. Sacerd. c.*7. *Vaſq. in* 3.*p.tom.* 3. *diſp.*248.*cap.*3.*Molfeſ.in ſum.Theologia Moralis tract.*2.*cap.* 2.*num.*25.

Dicitur autem græcè Hypodiaconus, quaſi ſubminiſtrans diacono *c. cleros* 21. *diſt.* In eius ordinatione pro 3
materia porrrigitur ei Calix vacuus cum Patena, cuius traditione perficitur ordinatio , *cap. ſubdiaconum* 33. *diſt. Iacob.de Graſſis in deciſ.aureis par.*2.*lib.*1. *cap.*9. *numer.* 6. *Rodulph. Cuperſ. in repet. cap. oportebat* 79. *diſt. in* §. *Subdiaconus Ordo art.*1. *Vaſq.tom.*3.*in* 3.*p.diſp.* 236.*cap.* 3. *ac Molfeſ.in ſumma Theologia Moralis tract.*2.*cap.*8.*num.* 14. *&* 15.*Carol.de Graſſis de effectibus clerical.in prælud.n.*288. *& ſeq.* vbi addit onus eſſe pertinens ad hunc Ordinem ad ſacrificium deferre vinum & aquam in vrceolis , Diaconis adminiſtrare , & manile & manutergium tenere , & pro lauandis ante Altare manibus Sacerdotibus aquam præbere : & hoc etiam officio functus fuit Ieſus Chriſtus Dominus noſter , quando linteo ſe præcinxit ad lauandos pedes Diſcipulorum : & quando de aqua in nuptiis fecit vinum. Non eſt neceſſe Calicem eſſe conſecratum , vt ait *Sot. Ledeſm. & Emman. Saa* , quos refert, & ſequitur *Henriq. in ſum.lib.* 10. *cap.* 5. *in commento littera F, & cap.*8. *num.* 3. contra *Sylueſt. verbo ordinatio* 2. §.4. *verſ.* 3. & alios , quibus adhæret *Fornarius de Ordin.cap.*2.§.6. *ad finem* , & illo citato *Molfeſ. d. cap.*8.*num.*23. *Hemolen.de humana vitæ ſtatibus p.*1. *c.* 19. *verſ. Subdiaconi* , ex eo quia nullo Iure conſtat neceſſariam eſſe Calicis conſecrationem ad eſſentiam Sacramenti,

menti, tum quia ſicut valide confici poteſt Sacramentum in Calice non conſecrato, ita validè conferri poteſt character Ordinis per traditionem Calicis non conſecrati: attentè tamen inuigilandum ab Epiſcopo, ne Calice non conſecrato vtatur, cum non ſine maxima cauſa conſtitutum ſit, vt Calices conſecrentur, & non niſi à perſonis ſacris tractentur *cap. in ſancta, de conſecr. diſt. 1.*

4 Forma autem ſunt verba prolata ab Epiſcopo in traditione materiæ; & iis vtitur in traditione libri Epiſtolarum: Accipite librum epiſtolarum, & habete poteſtatem legendi eas in Eccleſia ſancta Dei tam pro viuis, quàm pro defunctis in nomine Patris, &c. Et in traditione Calicis vacui cũ patena, vt habetur in Pontificali hac verborum forma vtitur Epiſcopus: Videte cuiuſmodi miniſterium vobis traditur; Ideo vos admoneo, vt ita vos exhibeatis, quod Deo placere poſſitis, referunt *Molfeſ. d. c. 8. num. 16. & Vaſq. d. tom. 3. diſp. 238. cap. 5. à num. 48.*

5 Subdiaconatus ordo, & alij minores, vna eademque die ſine Papæ licentia conferri non poſſunt *c. 2. de eo, qui ordin. furtiuè ſuſcepit 5.* Quinimo hodie ne dum ſimul dari non poſſunt, ſed nec infra annum, cum non niſi poſt annum à ſuſcepto poſtremo gradu minorum Ordinum ad ſacros quis promoueri poſſit, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas aliud expoſcat, vt habetur in *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap. 11.* cuius Concilij decretum arbitrio Epiſcopi remittit facultatem abbreuiandi interſtitia, non autem promouendi, vel diſpenſandi, vt promoueantur vna die, ad duos ſacros, vel vltimum minorum cum primo ſacrorum: ita *Menoch. de arbitr. caſu 564. num. 6. Mayol. de irregularit. lib. 4. cap. 11. poſt num. 1. & lib. 3. cap. 24. poſt num. 13. Salzed. ad Bernard. cap. 25. verſ. vna eadem die.* Non tamen Concilium dicto loco aufert conſuetudinem, quæ permitteret, vt poſſint ſimul minores dari cum Subdiaconatu, nam vbi ea extaret, licitè his quoque temporibus eos ſimul conferret Epiſcopus, vt tenent *Navar. in man. c. 25. num. 71. verſ. 8. Rebuff. in praxi benef. tit. de clericis malè promotis gloſ. 1. num. 18. Sorb. in comp. priuileg. mendicantium verbo Ordines ſacri verſ. & licet, Gutier. Canonic. lib. 1. cap. 26. num. 31. & 32. Vinald. in Candel. aureo tit. de Sacramento ordinis num. 36. Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 11. §. 4. Soar. tom. 5. diſp. 31. ſect. 1. num. 41. Fr. Emman. quæſt. regularium tom. 3. quæſt. 23. art. 4. Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat. to. 1. q. 38. art. 8. concl. 2. Thom. Valaſc. tom. 1. alleg. 4. num. 2. Bonacin. de ſacram. diſp. 8. quæſt. vnica punct. 5. num. 36. Vaſq. tom. 3. in 3. p. diſp. 246. à num. 46. Fornar. de Ordine cap. 8. §. 3. in 1. notab. Molfeſ. d. tract. 2. cap. 8. num. 27.* Quamuis ab ipſo Concil. ſublatam eſſe omnem contrariam conſuetudinem exiſtiment *Mayol. d. lib. 4. cap. 11. num. 1. Menoch. d. caſu 564. num. 8. Salzed. d. c. 25. verſ. vna eadem q. die Reginald. lib. 30. num. 28.*

6 Diaconus græcè, miniſter latinè appellatur *cap. cleros 21. diſt.* quia Sacerdoti miniſtrat, & aliis clericis miniſteria diſpenſat, & res ſacras populo adminiſtrat: nam & ſi alij quoque Clerici miniſtri exiſtant, ſolus tamen Diaconus proprie ſortitur hoc nomen, quia ſolus circa res ſacras Preſbytero miniſtrat, eaſque fidelibus diſtribuit *cap. diaconi ſunt. 93. diſt.* Alij vero potius aſſiſtentes dicuntur, vt *Sylueſt. Sum. Pont. docet in cap. nullus Acolythorum 24. diſt.* Hic & Leuita vocatur à tribu Leui, à qua Diaconi originem ex veteri lege traxerunt, *d. c. cleros, cap. diaconi ſunt 93. diſt.* Elegerunt autem Apoſtoli ſeptem Diaconos Actor. .... quorum primus & ſanctitate præcipuus claruit B. Stephanus, & poſt aliquot tempora inſignis eiuſdem Ordinis floruit B. Laurentius, & plures alij; ſed locum quidem illorum ſeptem tenere videntur Archidiaconi, qui miniſtri ſunt ſpirituales Epiſcoporum, ſicut illi in Apoſtolorum locum viduis miniſtrabant, *arg. cap. Diaconi Eccleſiæ 93. diſtinct.* In ordinatione Diaconi pro materia traditur ei liber Euangeliorum, & illius traditione perficitur ſua ordinatio, *cap. Diaconus 23. diſtinct.* cuius officium eſt publicè legere Euangelium in Eccleſia, & miniſtrare in Sacrificiis, verbum gentibus prædicare, & Sacerdotibus in ſacris Eccleſiæ actibus deſeruire, ad quos actus omnes alij, qui attribuuntur huic officio, redduntur: quod officium etiam Dominus noſter exercuit, quando poſt Cœnam Sacramentum ſanguinis, & corporis miniſtrabat diſcipulis, ac quando prædicabat Euangelium, ideo eis aſſignatur liber Euangelij, & Stola in modum iugi, alteri tantummodo eius humero iniecta *Creſpet. in ſum. Eccleſiaſt. diſcip. verbo Diaconus, Homolon. de Bonis de humana vitæ ſtatibus p. 1. c. 19. in princip. Rodulph. Cuperi. in d. c. oportebat. rub. diaconatus inſtitutum art. 1. num. 38. Graſſis d. cap. 9. num. 7. Carol. de Graſſis d. prælud. num. 290. Vaſq. tom. 3. in 3. p. diſp. 236. cap. 4. cum ſeqq. Molfeſ. d. tract. 2. cap. 9.* Forma autem ſunt verba Epiſcopi in traditione materiæ, videlicet: Accipe poteſtatem legendi Euangelium in Eccleſia Dei, tam pro viuis, quam pro defunctis in nomine Domini, Amen, vt in Pontificali.

7 Preſbyter græcè, latinè ſenior dicitur, *cap. cleros 21. diſt.* non tam ætate quam moribus, & officio, qui & ſi ætate plerumque ſit iunior, ſic tamen viuere ac conuerſari debet, vt eius probata vita ſenectus ſit, vt inquit *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap. 14.* Is Sacerdos etiam dicitur, quaſi ſacrum dans. Sed Sacerdotis quidem nomen in ſacris Canonibus non ſolum inferiores Preſbyteros, ſed etiam Epiſcopos comprehendit. Propriè verò, & ſtrictè Preſbyter dicitur, qui curam habet animarum poſt Epiſcopum, ſed & Diaconus, & Subdiaconus Sacerdotis nomine continentur *c. ſi quiſquam 81. diſt. c. Subdiaconus 77. diſt. c. 1. in fine 15. q. 5. c. 2.* vbi *gloſ. de cohab. cler. præſertim*, vbi de re fauorabili agitur, in re vero odioſa ſtrictè fiet pro ſolo Preſbytero, *Panor. in d. cap. 2.* Ordinandus eſt Preſbyter non minor viginti quinque annorum ætatis, vt infra *alleg. 16. num. 1.* dicitur, & qui bonum habeat teſtimonium, quique non modo in diaconatu annũ integrũ miniſtrauerit (niſi aliud Epiſcopo videretur, vt dicitur *alleg. 18.*) ſed etiam ad populum docendum ea, quæ ſcire omnibus neceſſaria ſunt ad ſalutem, & ad miniſtranda Sacramenta, diligenti examine præcedente, idoneus comprobetur, atque ita peritus, & bonis moribus conſpicuus, vt præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ monita ab eo poſſint expectari, vt inquit *Concil. Trod. ſeſſ. 23. de reform. cap. 14.* Is quoque ex *Toletano Concilio 8. cap. 9.* Pſalterium, & Cantica vſualia, vel hymnos didiciſſe debet. In eius ordinatione porrigitur ei pro materia remota Calix cum vino & patena cum Hoſtia; materia verò proxima eſt traditio calicis cum vino & patenæ cum Hoſtia. *cap. præterea iuncta gloſ. 23. diſt. c. generaliter §. vtriſque 16. q. 1.* Et forma illa verborum adiicitur: Accipe poteſtatẽ offerendi, &c. *c. Preſbyteri cum ſeq. 23. diſt.* Manus quoque ipſius ſacro Chriſmate inunguntur, oleo videlicet Catechumenorũ, quę Vnctio ſolis Preſbyteris in ordinatione præſtatur, non autem inferioribus clericis *d. c. præterea*, & Sacerdotali veſte induitur, vt in Pontificali. Manus etiam ſuper ipſum imponit ordinator, & preſbyteri ſtantes *capit. Preſbyter 23. diſtinct. capit. vlt. de Sacram. non iterandis*, vbi *Hoſt. num. 10.* aſſerit ſufficere etiamſi non omnes ſtantes, ſed duo tantum manus 8 imponant, & ſic Sacerdos remanet initiatus Ordine Sacerdotali, ſi his peractis moriatur Epiſcopus, antequam illa verba proferat, *Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata remittuntur eis, &c.* licet his verbis prætermiſſis imperfecta ſit Sacerdotalis poteſtas, cum Sacerdos à peccatis nequeat abſolutionem impendere prætermiſſis ab Epiſcopo præcitatis verbis: ita *Valent. tom. 4. diſp. 9. q. 1. punct. 5. Card. Bellarm. cap. 9. de Ordine*

Sanr. tom.5. disp.42.sect. 4. & 13. Martin. Fornar. de Ordine cap.2.num.1. ad finem, Henriq. in sum.lib.10. c.6. §.1. cum quo resolue contra nonnullos recentiores Ordinem Sacerdotalem non esse iterandum necessariè, si ex obliuione tradatur illum assumenti vas cum vna tantum
9 specie: potestas enim consecrandi vtramque speciem non traditur diuisim, sed qui potest vnam speciem consecrare, potest & aliam, cum Christi corpus coniunctum sit cum sanguine, & sanguis cum corpore, post hæc scripta reperi, contrarium tenuisse post *Petr. Ledesma Campanilis in diuersorio iuris Canon.rub. 2.nu* 17. Sed nescio, quo fundamento, cum ipse num.anteced. resoluat ad hoc,vt dicatur collatus Ordo Presbyteralis, sufficere Calicem, vel Hostiam pertingere. Officium Presbyteri est, vt habetur in *cap. perlectis* 25. *distinct.* corporis & sanguinis Domini Sacramentum conficere, & Deo in Sacrificio offerre, super populum orare, à peccatis absoluere, & benedicere dona Dei; baptizare etiam, & alia Sacramenta populis ministrare præter Confirmationem & Ordinem, vt suo loco ostendimus; & denique verbum Dei prædicare; quæ quidem omnia & si in potentia in Presbyterij charactere consistant, quia videlicet harum rerum potestas in Ordine traditur, non tamen omnia in actum absque iurisdictione,& superioris auctoritate deducuntur, quod enim de potestate absoluendi diximus,est à *Concilio Trid. sess. 23. de reform. cap.* 15. constitutum, vt nullus Sacerdos cuiuscumque audiat Confessionem,nec absolutionis beneficium valeat impertiri, nisi aut parochiale beneficium obtineat,aut ab ordinario per examen idoneus approbatus iurisdictionem ordinariam,vel delegatam hac in re consequatur, vt latè *alleg.* 25. *videbimus.* Alia similiter Sacramenta ministrare non potest Sacerdos, nisi similem habeat ab Episcopo, vel Rectore Ecclesiæ auctoritatem, sed nec Missæ Sacrificium cum celebrare conuenit antequam hoc ei ab Episcopo permittatur *Concil. Trident. sess. 22.de reform. cap.* 2. Neque coram Episcopo suo celebrans benedictionem super populum dare potest non obtenta ab eo licentia *Nicol. I. ad Michaël. Imper. & habetur in Hispalen. Concilio*: & denique verbum Dei prædicare non potest antequam mittatur, & approbetur *cap.ecce 95. dist.* Cæterum si nihilominus in solo charactere confisus prædicta omnia exercere voluerit, rata habebuntur, & valida, præter pœnitentiæ & Matrimonij Sacramenta, in quibus cum charactare etiam iurisdictio requiritur de essentia, vt suis in locis exponitur.

10 Duo sacri Ordines eodem die etiam Regularibus conferri non debent, vt de Iure probat *cap. literas, & cap.dilectus de tempor. ordinat.* & habetur in *Concil. Trid. sess. 23.de reform. cap.* 12. & docent *Henriq. in sum. lib.6. cap.10. §.3.litt. Q, & lib. 13. cap. 38. in fine, Fr. Emman. in explic. Bullæ Cruciatæ fol. 238. & quæstion.regul. tom. 3. q.23.art.4. & quæst.24. art.3. & 5. And. Gambar. de officio,& potestate legati lib.2. num.264. Rebuff. in praxi benefic.p.2. tit.de clericis ad sacros ordines malè promotis, glos. 1. num. 18. Francisc. Leo in thesauro fori Ecclesiastici p.1. cap. 4. num.29. & p.3. cap. 8. num. 50. praxis nouæ Episcopalis p.1.cap.1. num.50. vers. hunc spectat, Galet. in margar. casuum conscientiæ, verbo Ordo 3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib.30. tract. 2. num.* 189. ita vt non solum
11 peccet, sed etiam à posteriori sit suspensus, cum quo solus Papa dispensat, vt melius ex suprà citatis probat *Fr. Emman. d. quæstion. 23. art. 4. & quæst. 24. art. 5.* Quam quidem suspensionem incurrit etiam ille, qui continuato eiusdem diei ieiunio Dominica die sequenti quatuor temporum recipit duos Ordines sacros, vt asserunt *Henriq. d. lib. 13.cap. 38. §.3.in fine, & Salzed. ad Bernard. cap.25. prope finem, pag.*104. vbi dicit etiam tunc suspensum esse Episcopum à collatione Ordinum, & ordinatum ab executione, donec Apostolica Sedes dispensationem ei indulgeat. Si tamen consuetudo adsit contraria, his etiam casibus, & post Concilium foret valida, vt supra cum *Navar.*& aliis sufficienter probauimus.

Locus congruus ad conferendos sacros Ordines est 12
de Iure Ecclesia Cathedralis, vt asserit *Syluest. verbo Ordo 2.numer.* 8. consuetudine tamen obtentum est,licere in ea Ecclesia eos dare, quam Episcopus eligere mauult, *D.Antonin.3.p.sum. tit.14.cap.16.§.17. Tabiena verbo Ordo 5. §.1. Rebuff. in regul.* 23. *Cancellariæ vers. & minores, Vgolin.de potestate Episcopi cap.26.§.24. nu.2.Henriq.in sum.lib.10.cap.12.§.3. Praseg.in praxi nouæ Episcopali p.1.c.1.n.46.pag.*55.Sed hodie hac in re habemus claram dispositionem *Concil.Trid.d.sess.23.de refor.c.*8.vbi in hæc verba; *ordinationes sacrorum Ordinum Cathedrali Ecclesiæ, vocatis præsentibus ad id Ecclesiæ Canonicis, publicè celebrentur: si autem in alio Diœcesis loco præsente clero, loci dignior, quantum fieri poterit, Ecclesia semper adeatur*, referunt *Garcia de benef. p.8.cap.1. num. 77. in fine, Armend. in addit. ad recop. legum Navarræ lib.1 tit.18.lib.1.de Episcopis vers. ad* 10. Dubium deinde restat, an locus vbi 13
Episcopus ordines confert, sit in litteris ordinandorum exprimendus? de quo vide *Cald. Pereira de empt. c.* 10. *num.* 5.

Hora vero pro sacrorum collatione est circa nonam 14
per *glos.*1. *in cap. quod à patribus*, vbi *Archid.*75. *distinct.* Sed vsus seruat, vt conferantur mane quacumque hora; Non est tamen tempus hoc de substantia collationis Ordinum, secundum doctrinam *Hostiens.in c.consultationi num.* 2. *de temp. ordinat.* vbi habetur, quod tempus, 15
ætas, & Episcopi qualitas, non est de substantia Ordinum,ideoque character imprimitur,si quocumque tempore,à quocumque Episcopo, dummodo in forma Ecclesiæ, & homini baptizato conferantur; conferentes vero, & recipientes ideo puniuntur, quia transgressores sunt Canonum, de quibus suo loco tractabimus: sic
etiam Missa cum sacri Ordines conferuntur, non est de 16
eorum substantia, vt notant Doctores in *cap. quod sicut de elect. Armilla verb. Ordo*, *num.*9. licet tamen requiratur de honestate, & vsu, vt firmat *Imol.d. cap.quod sicut num.16.*

Prædicti maiores Ordines ideo sacri appellantur à 17
sanctimonia,idest,castitate,& continentia,quam inducunt *glos fin.in sum.32.dist. Bellar.lib.1.de sacram. Ordin.c.* 8.*vers.respondeo il* 1.quia illis annexum est castitatis votum, vt *alleg. seq.* ob idque recta ratione sacer Ordo peculiariter in Ecclesia is dicitur,cui est annexum sacrum votum continentiæ, propter quod homo dicatur & sacratur Deo, vt inquiunt *Valentia tom.4. disp.9. quæst. 1. puncto 4. vers. Innocentius vero, Fornar. de sacram. Ordinis cap. 1. num.3. Bonacina de Sacram. disp.8. quæst. vni. puncto 2. num. 2.ad fin. Flamin. de resign.lib. 5. quæst. 6.* quamuis prædictos Maiores Ordines dici sacros, quia ordinati in eis sunt, quorum actus, aut habent sacra tangere, aut sacramentum Altaris perspicere, dicant *Alphons. Aluarez in speculo Iuris Pontificij cap.81.vers. circa istum articulum, Carol. de Grassis de effectibus clericalibus in prælud. num.*296.

S V M M A R I V M.

1 *Continentia sacro Ordini quando cœpit esse annexa, ostenditur.*

2 *Promouendi antiquitus continentiam expressè cogebantur polliceri.*

3 *Continentia sacris Ordinibus Ecclesiastico præcepto fuit annexa.*

4 *Ordinibus sacris insignitus ante puberratem an arctetur ad continentiam, ostenditur.*

5 *Ordinatus vi metûve, qui in constantem virum caderet, esto suscipiat Ordinem, an voto continentiæ teneatur, disputatur.*

6 *Ordinibus sacris insignitus tenetur in Confessione circumstantiam*

Digitized by

ſtantiam Ordinis ſacri detegere, non ſolùm cum actuale peccatum carnis patrauit, ſed etiam cum conſenſum præſtitit.

7 *Clericus fornicans ratione voti committit inceſtum.*

8 *Concubitum clerici ſacris inſignes eſſe ſimplicem fornicationem, ſunt qui teneant.*

9 *Declaratur cap. quia circa, de bigamis.*

10 *Declaratur cap. Presbyter 28. diſt.*

11 *Fornicatio clerici cum ſoluta non eſt adulterium.*

12 *Mulier fornicans cum clerico in maioribus non committit ex parte ſua inceſtum, & num. 13.*

13 *Filius clerici in ſacris conſtituti ſuæ matri poteſt ſuccedere.*

14 *Contrarium oſtenditur, ad id citatis pluribus Doctoribus.*

15 *Coitus damnatus dicitur ille, cui aliqua pœna temporalis per legem, aut conſtitutionem iuris imponitur.*

16 *Filius vt non ſuccedat matri, ſufficit eſſe ſuſceptus ex coitu damnato, vel punibili.*

17 *Componuntur contraria opiniones ſupra relatæ.*

18 *Clericus caſtitatem & continentiam ſacro Ordini annexam ſeruare debet.*

19 *Sancti qui non ſunt, ſancta tractare non poſſunt.*

20 *Continentia in clericis eſt de iure poſitiuo.*

21 *Subdiaconatus de eſſentia, vt ſubſtantia non eſt continentiæ, ſed tantum accidens ex ſtatuto Eccleſiæ.*

22 *Papa diſpenſare poteſt, vt promoti ad ſacros Ordines matrimonia contrahant.*

23 *Sic etiam poteſt diſpenſare cum religioſo vel moniali ſuper voto caſtitatis & continentiæ vt matrimonia contrahant.*

24 *Cap. cum ad monaſterium, de ſtatu monach. declaratur.*

DE CASTITATIS VOTO SACRIS Ordinibus annexo.

Allegatio XV.

1 CONTINENTIA ſacro Ordini cœpit eſſe annexa ex inſtitutione *Siricy* ſummi Pontificis, circa *annum* 388. *in cap. plurimos* 82. *diſtinct.* vt dixit *gloſ. in cap. cum in præterito verbo qui ſacramentis* 84. *diſtinct.* eamque poſtea confirmauit Innocentius I. *anno* 408. vt videtur deduci ex *cap. propoſuiſti* 82. *diſtinct.* relicta in hoc temporum varietate, quam referunt *Sot. de iuſt. lib.* 7. *q.* 6. *art.* 2. *verſ. probatur, & Valentia tom.* 4. *diſpu.* 9. *quæſt.* 5. *punct.* 5. *§.* 2. *verſ. cæterum.* Multis teſtimoniis ſacrarum ſcripturarum, antiquorum Conciliorum, veterum Pontificum, ſanctorúmque Patrum Græcorum, & Latinorum, huiuſmodi continentiæ votum ſacris Ordinibus æquiſſimo iure annexum fuiſſe, illiſque magnopere continentiam expedire referunt *Sot. d. quæſt.* 6. *art.* 1. *verſ. & quoniam, Valentia d. punct.* 5. *§.* 3. *Card. Bellarmin. lib.* 1. *de Clericis c.* 19. *Fr. Emman. q. Regul. tom.* 3. *q.* 1. *art.* 1. *Azor. inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 13. *c.* 12.

2 Hanc continentiam cogebantur promouendi antiquitus expreſsè polliceri *cap. nullum, cap. præterea, & cap. quando* 28. *diſtinct.* Poſtea vero ex Conſtitutione Martini Papæ nemo ordinandorum tenetur hanc continentiam expreſſis promittere verbis, ſed tacitè, vt ſilentium ordinati pro conſenſu reputetur, ſubdens ne promoueretur aſſeuerans ſe non velle continentiæ pollicitatione detineri *cap. Diaconus* 27. *diſt. cap. Diacon* 28. *diſt.* Et ita cum clerici ad ſacros Ordines promouentur, tacitè caſtitatem promittere cenſentur, *cap. quando, cap. de iis, & cap præterea* 28. *diſtinct. Deci. in cap. ad ſi clerici num.* 227. *de iudic. Alphonſ. Cueuer in repet. cap. oportebat* 79. *diſtinct. verſ. explicatur de Cardinalibus art.* 1. *cap.* 10. *Menald. conſ.* 69. *num.* 6 *lib.* 2. quos refert *Carol. de Graſſis de effectib. clerical. in prælud. num.* 41.

3 Ex quibus iam primò colliges falſam ſententiam illorum qui aſſerunt cælibatum ſacro Ordini iure diuino adiunctum fuiſſe, ideóque nulla poteſtate humana etiam Papali diſpenſari poſſe, quia ex dictis contrarium verius eſſe conſtat, & ſolo præcepto Eccleſiaſtico ſacris Ordinibus fuiſſe annexam continentiam tenent *D. Tho.* 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 7. *&* 11. *Ant. Capet. de perpetua caſtitate Sacerd. cap.* 25. *Claud. Spenſous lib.* 1. *de contin. ſacerd. cap.* 3. *Sot. in* 4. *ſenten. diſt.* 38. *quæſt.* 1. *art.* 1. *verſ. dubium. Valentia d. punct.* 5. *§.* 1. *verſ. ſed his argumentis. Card. Bellarm. lib.* 1. *de Clericis cap.* 18. *Henriq. in ſum. lib.* 10. *cap.* 14. *§.* 6. *Azor. d. cap.* 12. *quæſt.* 1.

4 Secundò colliges illum, qui ante pubertatem Epiſcopi incuria, vel contemptu Sacris eſt inſignitus, ad continentiam non arctari, poſtquam peruenerit ad illam, niſi cum pubertatem attinxit promotionem ratam habuerit, tum expreſsè, tum tacitè non contradicendo, quia ſi tunc proteſtetur, poſſet ad ſeculum retrogredi, & vxorem ducere, *Abb. in cap. vni. num.* 3. *de clerico per ſaltum promoto* vbi *Ioan. Andr. num.* 5. *& Hoſt. num.* 2. *Sot.* 4. *diſt.* 25. *quæſt.* 1. *art.* 2. *concl.* 3. *verſ. quod ſi roges, Rebuff. in praxi benef. tit. de clericis male promotis gloſ.* 2. *num.* 10. *Nauar. conſ.* 2. *num.* 4. *de his, quæ vi, Henriq. in ſum. lib.* 1. *cap.* 22. *§.* 3. *Sanch. de matrim. lib.* 7. *diſp.* 30. *num.* 8. Sed improbabile non eſt hunc teneri voto caſtitatis, & onere recitandi diuinum Officium, vt tenent *Sot. lib.* 7. *de Iuſtit. quæſt.* 2. *art.* 5. *Caietan.* 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 9. *Sayr. in claus Regia lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 9. *Coninch. de Sacram. Ordinis diſp.* 20. *dub.* 14. *n.* 136. *Bonacina de matrim. q.* 3. *punct.* 9. *n.* 16.

5 Quæſtio in hac materia controuerſa eſt, an ſcilicet ordinatus vi, metúve, qui in conſtantem virum caderet, eſto ſuſcipiat Ordinem, continentiæ voto teneatur? in qua quæſtione affirmatiuam partem tuentur *D. Antonin.* 3. *p. ſum. tit.* 14. *cap.* 16. *§.* 18. *verſ. de ſic coacto ordinato, Sot. de Iuſtit. lib.* 7. *quæſt.* 2. *art.* 5. *verſ. quapropter, Armil. verbo Ordo* 8. *num.* 4. *Tabiena eodem verbo* 2. *num.* 17. *Archid. in c. de Iudæis, in fine, verſ. in gloſ.* 145. *diſt. Sylueſt. verbo Ordo* 4. *num.* 1. *&* 2. *Henric. Bouch. in cap. maiores num.* 5. *de Baptiſmo*, vbi *Butr. §. fin. num.* 7. *& Abb. in §. item quæritur, etiam num.* 7. *Albericus ſuo dictionar. verbo ordinatus verſ. vtrum coacte ordinatus, Rebello de obligat. iuſtit. p.* 2. *lib.* 3. *quæſt.* 12. *num.* 9. *Petr. Ledeſma de matrim. quæſt.* 55. *art.* 4. *Paul. Comitol. reſponſ. moralium lib.* 1. *quæſt.* 55. *à num.* 3. Negatiua vero pars, quod ſcilicet talis continentiæ voto non obligetur, ex eo ſuadetur, quia votum metu tali iniecto factum nullum eſt, argumento *cap.* 1. *&* 2. vbi *gloſ. verbo coactus, verſ. item & in voto, de his quæ vi*, quam ſequitur *Abb.* ibi *num.* 11. *verſ. & quæritur caſus*, & ita hanc partem negatiuam tenent *gloſ. verbo conditionaliter in d. cap. maiores §. item quæritur*, dum vltimo loco refert opinionem *Ioannis*, ob quod videtur in ea reſidere, *Hieron. Paul. in praxi Cancellaria fol.* 55. *Henriq. in ſum. lib.* 10. *c.* 14. *n.* 3. *& lib.* 12. *c.* 5. *n.* 9. *in com. lit. Q, Nau. conſil.* 1. *n.* 8. *& conſil.* 2. *n.* 2. *& conſil.* 3. *num.* 8. *de his quæ vi, in nouis, Petr. de Ledeſm. in ſum. p.* 1. *tract. de ſacram. Ordin. cap.* 6. *diffic.* 3. *dicto* 2. *Sayr. in Claui Regia lib.* 6. *cap.* 4. *ſub num.* 20. *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap.* 13. *num.* 3. *Ceſar de Graſſis deciſ.* 19. *de his quæ vi, & deciſ.* 20. *Rot. Rom. deciſ.* 561. *p.* 1. *diuerſ. Sanch. de matr. lib.* 7. *diſp.* 29. *num.* 5. *Bonac. de matr. quæſt.* 3. *punct.* 9. *num.* 14. *Coninch. tom.* 2. *diſp.* 20. *dub.* 14. *à n.* 143.

6 Tertiò colliges conſtitutum in Sacris, quia habet prædictum caſtitatis votum annexum, non ſolùm circunſtantiam Ordinis ſacri debere Sacerdoti detegere, cum actuale peccatum carnis patrauit, ſed cum mente tantum libidinoſa actui conſenſum præſtitit, argumento tex. in *capi, qui viderit* 32. *q.* 5. & iuxta tradita per *Sot. in* 4. *diſtinct.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 4. *verſ. enimuero, Iacob. de Graffis in deciſ. aureis lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 32. Ratione enim voti 7
clericus fornicans committit inceſtum, vt per *Vincent. de Franch. deciſ.* 27. *num.* 2. *Luſit. Soar. tom.* 1. *communi. opinionum lib.* 1. *art.* 7. *de clericis coniugatis num.* 20. *pag.* 175. *Cald. Pereira de nominat. emphyt. quæſt.* 19. *num.* 51. *cum ſequent. Azor. inſtitut. moral. p.* 1. *lib.* 13. *cap.* 12. *col.* 1332. *&* p. 3. *lib.* 3. *cap.* 17. *quæſt.* 7. *Fr. Emman. quæſt. Regular. tom.* 2. *quæſt.* 29.

art.2.Sanch.de matrim.lib.7.diſp.27.num.9. plures ex antiquioribus refert *Cenad. ad Decretales collectan.* 102. *num.2.*

8 Hinc fit non eſſe veram ſententiam *Cardin.in Clemen. ad noſtrum verſ 7.num.2.de hæreticis*, vbi *Imola num. vlt. & eiuſdem Imola in cap.vt clericorum, num.8.verſ.aduertat tamen,de vita & honeſt.cleric.Clar.in §.fornicatio num.4.& 18. & in §.inceſtus num.1. verſ.ſed nunquid*, *Gutier.* poſt alios *Canon.lib.2.cap.7.num.44.* & aliorum, quos refert *Sanch. d.diſp.27.num.21.* aſſerentium concubitum clerici Sacris inſigniti, eſſe ſimplicem fornicationem per text.*in cap. quia circa de bigamis*, ibi, *cum eis tanquam ſimplici fornicatione notatis, &c.* & per text. *in cap. Presbyter. 28. diſtinct.* ibi, Preſbyter ſi fornicatus fuerit, vel adulterium commiſerit. Quæ tamen opinio falſa eſt, & ideo contrariam, nempe talem coitum eſſe ſacrilegum, & ita tam ex parte clerici, quàm ex parte mulieris ſacrilegium committi, tenent *Menoch. de arbitr.cent.5.caſu* 418.*nu.7. Thom. Dect.conſ.*197.*n.4.Carol.de Graſſis de effectib.cleric.in prælud. n.40. Azor.inſtit.moral.p.1.l.13.c.12. q.6.ad finem*, citati *à Gutier.d.c.7.à n.7.cum ſeq.Sayr. in Clavi Regia l.8. c.2.nu.vlt.ad fin.Soar.de Relig.lib.2. cap.6.num.* 12. multi, quos refert,& ſequitur *Sanch.diſp.27.num.*19.aſſerentes teneri clericum illam circunſtantiam voti annexi Ordini Sacro tanquam mutantem ſpeciem,in Confeſſione exprimere, & ita dicere ſe eſſe clericum in Sacris,& illam ſimiliter declarare ſe peccaſſe cum clerico; cuius rei ratio eſt, quia vltra fornicationem virtuti temperantiæ contrariam, peccauit contra virtutem religionis violans caſtitatis votum,ac per conſequens ſacrilegium commiſit,quod eſt rei ſacræ violatio, iuuat text. *in cap. de his*, ibi, vt ſacrilegi, 28. *diſtinct.* Neque obſtat text. *in* 9 *d.cap.quia circa*, reſpondetur enim,quod ideo ibi dicitur fornicatio ſimplex,non quia non ſit etiam ſacrilegium, ſed vt diſtinguatur ab aliis luxuriæ peccatis ſpecialiori qualitate, & ſubſtantia effectis,in quæ incidit aliquando Preſbyter, verbi gratia,ab adulterio, ſtupro, vel inceſtu,ita *Azor.inſtit.moral.p.3.lib.3.cap.17. quæſt.7.verſ.in hac.* Sed melius accedendo menti & diſpoſitioni textus dicendum puto in eo vocari ſimplicem fornicationem in ordine ad bigamiam excludendam,quam non incurrit clericus concubinatus, ſuppoſito quod non habuit animum contrahendi matrimonium de facto,& ita vocatur ſimplex fornicatio ex parte effectus, & vt diſtinguitur à copula,quæ ſit cum effectu maritali, iuxta *cap. nuper, de bigamis*, non tamen vocatur ſimplex ad excludendam malitiam contra religionem, & ideo ille text. non vocat clericum ſimplicem fornicarium, ſed tanquam ſimplici fornicatione notatum.Ad text.vero *in d.* 10 *cap. Presbyter* reſpondetur nihil aliud ſignificare, niſi quod fornicatio clerici cum ſoluta non eſt dicenda 11 adulterium,prout nonnulli affirmabant,de quibus *Menoch. d. caſu* 418. quia videbatur dari quoddam coniugium ſpirituale inter clericum & Eccleſiam, imò dicebant dari ſtuprum cum inceſtu,vt per *Menoch.d.loco Gutier.d.cap.7.num.37.cum ſequentibus.*

12 Verùm licet communis opinio, de qua ſupra teneat, coitũ clerici dici ſacrilegium,tam ex parte ipſius clerici quàm mulieris: tamen ex parte mulieris non videtur committi inceſtum, & in hanc opinionem potius inclinarem, cui adſtipulantur *Menoch.in addit. ad tract.de arbitr.caſu* 209.*num.6.verſ.tertia opinio, Surd.de alim.tit.5.q. 7.n.44.& Steph.Gratian.d.cap.35.n.24.*

13 Hinc à Doctoribus communiter reſoluitur, & vt æquius recipitur, filium clerici in Sacris conſtituti ſuæ poſſe matri ſuccedere, ex eo quia reſpectu illius, talis coitus non eſt damnatus, neque punibilis, & ita hanc opinionem tenent *Perez. tit.2.lib.5.ordin.pag.69.* & latius *tit.8.verſ.verum autem,lib.8.pag.297.Auend. d. l. 9. Tauri glo.5.num. 5. cum ſeq.* ac proinde cum huiuſmodi fornicatio ex parte ipſius mulieris non ſit coitus damnatus, & punibilis, poteſt filius matri ſuccedere, iuxta tradita per *Negreiros, in introduct. vltim. volunt. lib. 2. cap. 11.num.5.*

Contrariam tamen opinionem, imò filium clerici in 14 Sacris conſtituti non ſuccedere matri tenent *Anton.Gomez l. 9. Tauri num. 15. in fine*, & ibi *Fernandez. num.34. Matienſ.l.9.glo.4.nu.6.7.8.tit.8. lib.5. nouæ recopil. Mench. de ſucceſſ.creat.§.10.num.497.Peregr. de iure fiſci lib.3.tit.8. num.37.in medio Gam.deciſ.*136.vbi *Flores Molin.de Iuſtit. tract.2.diſp.167.verſ.licet,aliàs num.8.Spin.in ſpeculo teſtam. glo.16.princip.num.18.& 19.89. & 90. Gutier. practic.lib. 2.quæſt. 102. per totam*, *Bernard. Graua. ad pract. Camera Imp.lib.2.concluſ.115.conſil.1.num.2. Azor.moral. inſtit.p.2. lib.2.cap.6.quæſt.5. Leſſi.de Inſtit.lib. 2. cap. 19.dub.6.num.* 56.Et ex eo confirmatur,quia non poteſt negari huiuſmodi coitum etiam ex parte matris punibilem eſſe, & damnatum,cum in Iure multæ ſint cõtentæ pœnæ contra clericorum concubinas:dicitur enim coitus damna- 15 tus ille, cui aliqua pœna temporalis per legem, aut conſtitutionem Iuris imponitur, vt per *Berm.de publicis concubinar.propè finem,in verbo,qui etiam filios,num.73.Boſſ. de coitu damnat.num.38.Clar.in §.fornicatio,num.5. Cal.Pereira de nominat.emphyt.quæſt.21.num.16. Steph. Gratian.d. cap.35.num.20.Molin.de iuſt.tract.2.diſp. 167. verſ. licet in concluſione.* Et vt filius non ſuccedat matri ſufficit eſſe ſuſceptus ex coitu damnato,vel punibili: itaut non re- 16 quiratur vtérque ſimul, ex *Valaſc.conſult.29.n.13.*

Quare has contrarias opiniones diſtinctionis fœde- 17 re componendas duxi, cum *doctiſſ. D. meo Petro Barboſa in priuatis ſchol. ad l.ex facto §. ſi quis rogatus il 1. verſ. ad Ordin.ff.ad Treb.* quòd ſcilicet prima opinio procedat in clerico, qui ſuſcepit filium ex muliere ſoluta,quam pro concubina non habebat, nam in his terminis verum eſt mulierem non puniri, nec reſpectu illius poteſt dici talis coitus damnabilis, aut punibilis: Secunda verò opinio habet locum in clerico, qui ſuſcepit filium ex concubina ſua, cum in noſtris Hiſpaniæ Regnis concubina clerici acriter puniatur: quæ quidem reſolutio ſemper intelligenda eſt de clericis in Sacris conſtitutis,nam filios clerici in minoribus, etiam beneficium Eccleſiaſticum habentes, ſuccedere matri abſque dubio reſoluunt *Azor.d.cap.6. qu. 5. verſ. accedit Stephan. Gratian.d. cap. 35.num.48.*

Caſtitatem & continentiam Ordini per ſe accepto 18 annexam clericus obſeruare debet, cum enim templum & vas Domini, ac ſacrarium Spiritus ſancti eſſe debeat, indignum eſt dici eum cubilibus,& immundiciis deſeruire *D.Paul.ad Roman.13.cap.decernimus,& toto 28.diſt. cap.propoſuiſti,cum ſequentib.82.diſt.cap.1. & per totam 15. quæſt.8.cap.à multis,de ætate.& qualit.cap. vt clericorum, de vita & honeſt. cleric. Demoſth. in oratione contra Timocratem* ſic ait: Ego enim arbitror, qui ſacras ædes ingrediatur, qui curam diuinarum rerum præſit, eum non modo ad certum aliquod dierum tempus caſtum eſſe debere, ſed per omne ſpatium ætatis ab iſtiuſmodi ſtudiis fuiſſe purum oportere, & *Cicer. 2. de legibus*,ad Diuos,inquit, adeunto caſte,qui ſecus faxit,Deus ipſe vindex erit. Ethnici enim immolare victimas eos prohibebant,qui minimè puri,& integri ad immolandum accederent,vnde *Tibull.lib.2.*

Vos quoque abeſſe procul iubeo,diſcedite ab aris,
Queis dedit heſterna gaudia nocte Venus.
Caſta placent Superis,&c.

Mundamini, qui fertis vaſa Domini *Eſai.* 52. neceſſe 19 eſt, vt munda ſtudeat eſſe manus, quæ alios mundare debet, *cap.neceſſe 1.q.1. D.Auguſt.ſerm. 36. ad Presbyt.D. Chryſoſt.lib.6.de Sacerd.* & qui ſancti non ſunt,ſancta tractare non poſſunt, atque alieni effici debent à miniſterio, quod viuendo illicitè polluũt *cap.Maximianus* 81. *diſt.* circa quam clericorum caſtitatem multa ſcribunt *Tho.Dect.conſ.*147.*n.4.Carol.de Graſſis d.prælud.à n.25.*

Conti

10 Continentia in clericis, quia non eſt de Iure diuino, ſed dumtaxat de Iure poſitiuo, vt præter citatos ſuprà *n. 3. reſoluunt Abb. in c. vt clericorum n. 5. de vita & honeſt. cler. & in cap. cum olim n. 5. de clericis coniug. Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina clericali* §. 15. *num.* 61. *Homolen. de Bonis de humana vita ſtatib. p. 1. cap. 19. prope finem verſ. quoad ſecundum*, nec eſt de ſubſtantia & eſſentia Ordinis
11 Subdiaconatus, ſed tantum accidens ex ſtatuto Eccleſiæ, *D. Thom. 2. 2. quæſt. 88. art. 11. Rota diuerſ. p. 1. deciſ. 560. num. 10. & deciſ. 361. num. 11. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali* §. 8. *num.* 9. ideo Papa diſpenſare poteſt, vt promoti
12 ad ſacros Ordines matrimonium contrahant, ita *Sot. lib. 7. de iuſtit. quæſt. 4. art. 2. verſ. hoc patet, & in 4. ſentent. diſt. 38. quæſt. 1. art. 1. verſ. dubium, Abb. in cap. cum olim num. 5. de clericis coniug. Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 14.* §. 5. & §. 8. *Bellet. d.* §. 8. *num.* 11. Sic etiam ſummum Pontificem poſſe diſpenſare cum Religioſo profeſſo, vel moniali ſuper
13 voto caſtitatis & continentiæ, vt matrimonium contrahant, tradunt *D. Thom. in 4. diſtinct. 38. quæſt. 1. art. 4. circa med. vbi Rich. art. 9. quæſt. 1. & Scot. quæſt. vni. Duran. quæſt. 2. Pal. quæſt. 4. art. 4. concl. 11. & 12. D. Antonin. p. 2. tit. 11. cap. 2.* §. 2. *Borgas. in tract. de irregul. p. 6. rub. de ſponſal. & matrim. num. 7. & 11. Nauar. comm. 2. de regular. num. 57. & de reddit. Eccleſ. quæſt. 1. mouitu* 55. *num. 9. & conſ. 5. de ſtatu monach. num. 7. & conſ. 10. de ſponſal. Gama deciſ. 379. num. 1. Graſſis in deciſ. aureis lib. 2. cap. 31. num. 22. & 23. Ioan. Ramirez de confirm. Ordinis D. Iacobi cap. 5. num. 25. Motta ead. tract. lib. 2. cap. 1.* §. 12. *à num. 7. & cap. 2.* §. 7. *à num. 7. Cald. Pereira de nominat. quæſt. 20. num.* 29. & 32. *Sayr. in claui Regia lib. 6. cap. 11. num. 16. cum ſeqq. Fr. Emman. quæſt. Regul. tom. 1. q. 25. art. 1. & 2. & quæſt. 26. art. 1. & tom. 3. quæſt. 1. art. 5. & 8. & q. 29. art. 6. Henriq. lib. 10. cap. 14.* §. 5. *in gloſ. lit. A, & lib. 11. cap. 8.* §. 11. *& lib. 12. cap. 5.* §. 7. *P. Ribaden. in lib. pro defenſione Societatis Ieſu, cap. 15. 17. & 18. Leſſi. de Iuſtitia lib. 2. cap. 40. dubit. 14. Cened. ad Decretal. collect. 124. num. 4. Barthol. à S. Fauſto in theſauro Religioſorum lib. 3. quæſt. 36. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo diſpenſatio differ. 6. num. 5. Baſil. Pontif. de impedim. Matrim. cap. 1.* §. 3. *Nicol. Garc. de benefic. p. 7. cap. 10. n. 83. Rebel. de obligat. iuſt. p. 2. lib. 3. quæſt. 4. num. 8. Gutier. de Matrim. cap. 123. num. 1. Sanch. de Matrim. lib. 8. diſput. 8. num. 6. & in præcepta Decalogi lib. 5. cap. 2. num. 9. Bellet. d.* §. 8. *num.* 12. licet *D. Thom.* ante locum ſupracitatum *in*
14 *2. 2. quæſt. 83. art. 10. & queſt. 88. art.* 11. contrarium reſoluat per text. *in cap. cum ad monaſterium, de ſtatu Regular.* intelliguntur enim illius verba finalia, ibi, *quia abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, adeo eſt annexa regulæ monachali, vt contra eam, nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere*, in ſenſu compoſito, id eſt cum monacho manente monacho; nam in ſenſu diuiſo, id eſt, faciendo de monacho non monachum, & extrahendo eum à Religione bene poteſt Papa diſpenſare, *Valent. tom. 3. diſp. 10. quæſt. 4. punct. 2. Vaſquez diſp. 165. num. 104. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 7. Leſſ. de iuſtitia lib. 2. cap. 41. à num. 4. Motta lib. 2. cap. 2.* §. 7. *num. 10. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 18. num. 397. verſ. neque vero Baſil. Pont. d.* §. 3. *verſ. ſed quamuis, Nicol. Garc. d. cap. 10. n. 92. & 93. Sanch. d. lib. 5. cap. 1. num. 16. Barthol. à S. Fauſto d. quæſt. 36. num. 12. & lib. 7. quæſt. 48.* & diſpenſatum fuiſſe cum Ramiro Rege Aragonum, vt relicta Religione, & Epiſcopatu, Regnum ſuſciperet, & vxorem, atteſtantur *Palud. in 4. diſt. 38. q. 4. art. 4. Luc. Macine. Secul. li. 8. de mirabil. Hiſpaniæ c. vlt. Ioan. Vaſa. in chronica c. 18. Barthol. à S. Fauſto d. q. 36. n. 6.* ac etiam cum Conſtantia profeſſa in monaſterio Panormitano filia Rogerij Regis, vt Religione deſerta nuberet Henrico VI. Federici Imp. filio diſpenſaſſe Celeſtinum III. referunt *Cened. ad Decretal. collect. 124. n. 5. Pineda in vita D. Ioannis Bapt. li. 1. art. 1. c. 6. pag. 84. Fr. Molin. de ritu nupt. lib. 1. comp. 19. n. 124. Barth. à S. Fauſto d. quæſt. 36. num. 6. in fine.* Et diſpenſatum etiam fuiſſe per Alexandrum III. cum monacho in Monaſterio S. Nicolai Ordinis S. Benedicti ad inſtantiam Vitalis Venetorum Ducis tradunt *Barthol. à S. Fauſto d. quæſt. 36. num. 5. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta lib. 3. cap. 5. num.* 7. Nicolao Iuſtiniano Sacerdote, *Pineda in monarch. Eccleſ. p. 4. lib. 25. cap. 7.* §. 1. *pag.* 34. Et Alexandrum VI. diſpenſaſſe cum Cæſare Diacono Cardinali, vt vxorem duceret filiam Ducis Valentiniani refert *Cened. d. num.* 1. Et nouè diſpenſaſſe Gregorium XIII. cum fratre Illuſtriſſimi Card. Ioyoſæ Galli Sacerdote profeſſo, & Prouinciali Ordinis Capuccinorum aſſerit *Barthol. à S. Fauſto d. q. 36. à n. 8.*

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconus ante* 22. *annum, Diaconus ante* 23. *inchoatus, Presbyter ante* 25. *per diem inceptum promoueri non debent.*

2 *Anni biſſexti dies computandus non eſt pro legitima Ordinis ætate.*

3 *Anni an ſint computandi iuxta ritum, & vſum Eccleſiæ.*

4 *Ætates pro ſuſcipiendis ſacris Ordinibus poſitiuo iure ſunt conſtitutæ.*

5 *Ordinis ſacramentum ſi pueris, furioſis, & his qui vſu rationis carent, adminiſtretur, charakterem imprimit in eorum anima.*

6 *Cap. vnicum de clericis per ſaltum promotis declaratur.*

7 *Infanti tonſuram conferenti, quam pœnam incurrat.*

8 *Suſpenſio quam contrahit promouens carentem ætate non incurritur ipſo iure.*

9 *Epiſcopus ſuſpenſione durante ſi celebret, vel Ordines conferat, an ſit irregularis, oſtenditur.*

10 *Promotus ante legitimam ætatem eſt ipſo iure ſuſpenſus, intelligе de promoto ad maiores Ordines, vt num.* 14.

11 *Promotus ante legitimam ætatem, & in ſuſceptis Ordinibus miniſtrans ſit irregularis.*

12 *Suſpenſus impeditur ea exercere, quæ ab Ordine, iuriſdictione, vel adminiſtratione Eccleſiaſtica pendent.*

13 *Promotus ante legitimam ætatem aſcendendo ad altiores Ordines incurrit irregularitatem.*

15 *Ab iſta ſuſpenſione nullus præter Papam diſpenſat.*

16 *Irregularitatem contrahit, qui inexpleto anno 24. ſuſcepit Ordinem Presbyterij, aut in tempore interdicto, vel ſine titulo, vel ab alieno Epiſcopo, aut ſine dimiſſoriis.*

17 *Ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter ſuſpenſionem non incurrit.*

18 *Verba, temerè præſumpſerit, dolum, ac temeritatem ſignificant.*

19 *Non comprehendunt illum, qui bona fide, ignorauit, aut imprudenter aliquid fecit.*

20 *Ordinatus ante legitimam ætatem bona fide teſtimonio ſuorum parentum non remanet ſuſpenſus.*

21 *Celebrans ante legitimam ætatem bona fide credens id ſibi licere, irregularitatem non incurrit.*

22 *Peccat tamen mortaliter celebrando ſciens ſe non habere legitimam ætatem.*

23 *Ordinatus ante legitimam ætatem, bona fide, illa interueniente, rectè poterit Ordines exequi ſine diſpenſatione.*

24 *Regulares, ſicut & clerici ante legitimam ætatem Ordines ſuſcipientes ſunt ſuſpenſi ipſo iure.*

EPISCOPVS IN QVA ÆTATE conſtitutis Ordines maiores conferre poſſit, & de pœna Ordinantis & ordinati ante legitimam ætatem.

ALLEGATIO XVI.

1 SVMMVS Pontif. *Clemens V.* conſtituerat olim in *Clement. fin. de ætate, & qualit.* vt alio non obſtante impedimento Canonico poſſet quis liberè in decimooctauo anno ad Subdiaconatus Ordinem promoueri,

neri, in vigeſimo ad Diaconatum,& vigeſimoquinto ad Preſbyteratum. Iure vero nouiſſimo *Concil.Trident. ſeſſ. 23.de reformat.cap.12.* præcipitur, vt nullus ad Subdiaconatus Ordinem ante 22. annum, ad Diaconatus ante 23.& ad Preſbyteratum ante 25. ætatis ſuæ promoueatur; Ac inſuper ſtatuit eadem in ſingulis Ordinibus tempora in Regularibus quoque perſonis eſſe attendenda, priuilegiis quoad hoc penitus excluſis, cum olim meritis exigentibus poſſent in minori ætate promoueri, vt in *cap.monachus 77.diſtinct.* Prædictum vero annorum numerum in ſingulis Ordinibus ſufficit attigiſſe, niſi contrarium exprimatur in Canone, ſicut olim expreſſum erat in *d.cap.1.78.diſtinct.& in cap.cum in cunctis, de elect.* & idem de ætate Acolytatus intelligendum videtur *d. cap. in ſingulis cum gloſ.* quare ita docent *Nauar. in man.cap.25.num.69.cum ſequentib.& num.* 103. *Zerola in praxi Epiſcop.verbo Ordo §.1.Gutier. Canonic. lib.1.cap. 26.num.8.Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici p.1.cap.4. num.31.Henriq.in ſum.lib.10.cap.19.§.2.& lib.13. cap.38. §.2.Petr.de Ledeſm.in ſum.p.1.tract.de ſacram.Ordin.cap.7. à principio,praxis noua Epiſcopalis p.1.cap.1. rub.de requiſitis ætatis num.23.pag.34. Moneta de diſtribut. quotid.p.2. quæſt.19.num.12.Fr.Emman. quæſt.regular.tom.3.quæſt.23. artic.6. Armend.in addit.ad recopil.legum Nauar.lib.1.tit.2. l.1.de ætate in declarat. num. 4. Bonacina de Sacram.diſp.8. quæſt.vnic.punct. 5. num. 12.Nicol. Garcia de beneficiis p.7. cap.4.num.21.Valer.Reginald.in praxi fori pœnitent. lib.30. tract.3.num.166.Coninch.de Sacramen.tom.2. diſp.20.num. 102.Sayr.de cenſur.lib.6.cap.12.num.3.& 4. Molfeſ.in ſum. Theologiæ moralis p.1.tract. 2. cap. 12. num. 3. Miranda in manuali Prælat.tom.1.quæſt.39.art.2.Carol.de Graſſis de effectib.clerical.in prælud.nu.289.291.& 295. Zipæ.in analytica poſtremi Iuris Eccleſ. enarrat. ſub tit.de elect. num. 11. Vgolin.de officio Epiſcopi c.26.§.6.n.4.& 5.Homolon.de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract.1.c.10. q.60. verſ. ad maiores.* Regulares virtute ſuorum antiquorum priuilegiorum non poſſe ordinari ante legitimam ætatem præſcriptam à *Concil.Tridnt.d.cap.12.* aſſerunt *Fr.Emman.quæſt.Regular.tom.3.q.23.art.6.& 8.& in addit.ad ſum.tom.4.cap.77. concl.1.Sayr.de cenſur.lib.6.cap.12.num.14.& 15. Fr. Ludou.Miranda d. quæſt. 39. art. 1.* vbi aſſerit ſe neſcire de aliqua conceſſione, quæ id concedat Regularibus poſt Trid.& Sixtum, refert *Parel. in dubiis Regularib. verbo Ordines ſacri num.1.*

Pro legitima Ordinis ætate non eſt computandus dies biſſexti, nec de illo curandum eſt,cum annus à iure determinatus intelligatur ex 365. diebus continuis: ita *Henriq.in ſum.lib.10.cap.19.§.2. Aloyſ.Ricc.in praxi fori Eccleſiaſtici poſt reſolut. 176. in notabilib. de materia ſacram.Ordinis verſ.quoad interſtitia in 2.edit. Molfeſ.d.tract. 2.cap.12.num.6.*licet contrarium tueantur *Fornar.de Ordine cap.3.num.5.Bonac.d.puncto 5.num.* 15. ex ea ratione quia anni computandi ſunt iuxta ritum, & vſum Eccleſiæ,vt in ſimili dicimus de interſtitiis, ſed certè fallun-tur, quia prædicti anni requiſiti ad ætatem ordinandorum in maioribus debent eſſe integri, & ideò integer pronuntiatur ille annus 1582. ex quo *Gregor. XIII.* abſtulit 10. dies iuxta Kalendarium nouum, & firmant idem *Bonacina vbi ſuprà num.14.& Henriq.d.§.2.*

Huiuſmodi ætates pro ſuſcipiendis Ordinibus requiſitæ non alio quam poſitiuo, & Canonum iure conſtitutæ ſunt, nec quidem de iure diuino aliqua fuit determinata ætas ad neceſſitatem ſacramenti Ordinis,vt bene firmat *Sot.in 4.ſentent.diſt.25. quæſt. 1. art.2. concluſ.3.* Vnde ſi huiuſmodi Sacramentum pueris, furioſis, vel amentibus, qui vſu rationis carent, adminiſtretur,characterem in eorum animam imprimi certò credendum eſt,*S.Bonauent.in 4.ſentent.diſt.25.quæſt.2.art. 2.* vbi *Sot.q. 1.art.2.concluſ.3.Ioan. Andr.in cap. 1.num. 5. de clerico per ſaltum promoto, Gatechefis Rom.ſub tit.de ſacram.Ordinis §. ſequitur, Gregor. de Valentia tom. 4. diſp.9. quæſt.4.punct.1. Nauar.conſil.2.num.4.de his quæ vi metúſve cauſa fiunt, & conſil.7.num.3.de temporibus ordin.Coninch.d.diſput.20.dub. 10.num.94.& 97.Vaſq.3.p.tom.3.diſp.246. cap.1.Bonacina d.diſp.8.quæſt.vnic.punct.5.num.* 1. Ex ea ratione, quia in *cap.vnico de clericis per ſaltum promotis,* habetur illos non eſſe reordinandos, qui intra,id eſt,ante diſcretionis annos acceperunt minores Ordines, tum quia vſus rationis videtur ſolummodo requiri in ſuſcipientibus Sacramenta,quæ conſiſtunt in aliquo actu ipſius ſuſcipientis, ſicut eſt matrimonium, quod conſiſtit in mutuo contrahentium conſenſu; & pœnitentia, ad quam neceſſarius eſt dolor, & confeſſio, qui ſunt actus pœnitentis: in ſuſcipientibus vero Sacramenta per quæ datur aliqua poteſtas, quæ eſt prior actu, non videtur neceſſarius vſus rationis, ſed ſufficit capacitas potentiæ, ſeu poteſtatis, quæ confertur, & ita colligitur ex reſolutis per Doctores ſupra allegatos. 6

Reſtat iam,vt videamus,quæ pœna iure ſit conſtituta aduerſus Epiſcopos ordinantes aliquem non habentem ætatem requiſitam,& contra ſic promotos.Et agendo prius de ordinante,adduco deciſionem tex.*in cap.vel non eſt compos, de temporibus ordinat.*& ibi *Abb.num.4.*vbi probatur infantem in Diaconum ordinans,à collatione cæterorum Ordinum ſuſpenſione dignum eſſe, in conferente vero infanti clericalem tonſuram Bonif.VIII. ſanciuit ne per annum tonſuram alteri dare poſſet *in cap.fin. de tempor. ordinat. lib.* 6. Sed difficultas eſt,quare conferens infanti clericalem tonſuram ab illius collatione tantum ſuſpendatur, & conferens eidem Diaconatus Ordinem non tantum à collatione illius, ſed etiam cæterorum ſuſpenſione dignus ſit? De quo vide *Campan.in diuerſorio iuris Canon. rub.7.cap.4. num.* 2. vbi rationem reddere multis nititur. 7

Suſpenſio hæc quam de iure contrahit promouens ætate carentem non incurritur ipſo iure,prout reſoluit *Tabien.verbo Ordo 3. Maiol.de irregul.lib.1.cap.30.num.9.* Vnde non incurrebat irregularitatem ſi in Ordinibus, à quorum collatione erat ſuſpenſus, miniſtraret, ex *Rebuff.in praxi benefic.tit.de clericis malè promotis gloſ.2.num. 7. remiſſiuè, Quarant. in ſum.Bullarij verbo Ordo in princip. verſ.an.* 8

Si tamen prædicta ſuſpenſione durante auderet alium Ordinibus initiare,fieret quidem irregularis,ſuſpenſus enim à collatione Ordinum, illos conferendo irregularitatem contrahit ex *Sylueſt.verbo ſuſpenſio num. 5. verſ.* Si vero ab Ordine; cum Concil. Trid. nullam in hoc caſu apponat pœnam,nec Conſtitutio *Pij II.*& cum altera *Sixti V.* quæ in illo loquebatur redacta ſit ad terminos Iuris communis per *Clem. VIII.* in ſua Conſtit. *incip.* Romanum Pontif. *ſub Dat. pridie Kalend. Martij* 1595. vt refert *Sayr.in floribus deciſ. ſub tit.de tempor. ordinat. deciſ.27.* viget tantum ſuſpenſio *d. cap.vel non eſt compos.* 9

Pœna vero promoti antè legitimam ætatem eſt ſuſpenſio de Iure communi ab illorum executione vſque ad ætatem legitimam *d. cap. vel non eſt compos,* per Conſtit. vero *Pij II. incip.* Cum ex ſacrorum, relatam *alleg.ſeq.num.* 10. ſit ipſo iure perpetuo ſuſpenſus,donec abſolutionis beneficium impetretur, vt per *Couar. in Clem.ſi furioſus p.1.§.1.num.* 4. *Rebuff. in praxi benefic.p.2. tit.de cleric.ad ſacr.Ordines promotis gloſ.4. num.3. Tolet. in inſtruct.Sacerd.lib.1. cap. 61. Quarant. d. verbo Ordo verſ.* colliguntur ex dictis,*Bonacin.de Sacram.diſp.8. qu. vnica punct.5. num.* 13. *bene Rot. in Silenden portionis de Bonamarre 8.Nouemb.1613.coram Illuſtriſſimo Patriarcha Marzanedo,* impreſſa per *Farin. deciſ.481.num. 5. p. 2. recent.* Ex quibus autem probetur quis promotus ante legitimam ætatem, vide *Rot. in Meluen. Abbatiæ 27.Nouemb. 1592.coram D.Gipſio,impreſſa per Marcheſan.de commiſſion. p.1.pag.140.ſecundum nouam impreſ.* 10

Si hac durante ſuſpenſione promotus ante legitimam ætatem 11

zed by Google

ætatem in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare præſumpſerit, fieret irregularis ex *D. Pij II.* Conſtitutione, vt per *Aloyſ. Rocc in praxi aurea reſolut. 105. num. 1.* nam ſuſpenſus impeditur ea exercere, quæ ab Ordine, iuriſdictione, vel adminiſtratione Eccleſiaſtica pendent, ac proficiſcuntur, ex traditis per *Vgolin. de cenſuris tab. 4. cap. 6. in princip. & §. 1. Mart. Alte. eod. tract. tom. 2. diſp. 4. cap. 2. verſ. & ſtatuendum eſt, Soar. tom. 5. diſp. 26. ſect. 1. num. 3. Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de clericali diſcipl. §. 5. num. 53. Moneta de diſtribut. quotid. p. 2. quæſt. 15. numer. 8.* eumque præterea tanquam impeditum exercere Ordines, ſi interdum ſe ingeſſerit diuinis irregularem fieri ſanſiuit Pontifex *in cap. 1. de ſent. & re iud. libr. 6.* Vnde excommunicatus ſolummodo pœnam irregularitatis incurrit exercendo illos actus, qui ſunt ſpecialiter deputati alicuius Ordinis miniſterio. *Miranda d. q. 39. art. 9.* Quinimò aſcendendo ad altiores Ordines eamdem incurret irregularitatẽ, cum dicatur miniſtrare in promotis. *Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 2. num. 11. & lib. 4. cap. 33. num. 2.* Intellige de promoto ad ſacros Ordines, ante ætatem, vt patet *ex d. Bulla Pij II.* ibi, *ſe faciunt ad ſacros Ordines promoueri*, cuius pœna promotos ad minores non comprehendit, ex *Nau. conſ. 51. num. 4. de tempor. ordinat. in nouis, Soar. tom. 5. diſp. 31 num. 23. Bonacin. de cenſur. diſp. 3. q. 6. puncto 5. num. 5. verſ. quintò, Salzed. ad Bernard. c. 26. verſ. tertiò erit, Sayr. de cenſur. lib. 6. c. 12. num. 9. Bellet. d. §. 5. num. 61.* Ordinatus igitur ante legitimam ætatem cum remaneat ipſo iure ſuſpenſus, ſi temere Ordines recepit, neceſſarium eſt, vt priuſquam Ordinem exerceat à ſuſpenſione abſoluatur, neque ante, etiamſi attingat ætatem per ſacros Canones & S. Concil. Trident. requiſitam, abſque abſolutione prædicta alium poteſt Ordinem ſuſcipere, aut in ſuſcepto miniſtrare, *Miranda d. q. 39. art. 10.* Nec ſufficit diſpenſatio deſumpta ex tolerantia Epiſcopi per longũ tempus, quia cũ non probetur illius ſcientia de huiuſmodi mala promotione, tolerantia nihil operatur *Roman. conſ. 216. n. 6. & 8. verſ. mihi autem, Pa iſ. conſil. 136. n. 14. lib. 4. Gabr. conſ. 189. n. 1. & 4. lib. 1. Bero. & conſ. 183. n. 25. lib. 3.* Vltra quod ex diſpoſitione dictæ *Bullæ Pij II.* ſuſpenſio incurritur ipſo iure, & celebrans efficitur irregularis, & à ſolo Papa abſoluendus *Con. d. n. 4. Nau. in Man. c. 25. n. 70. & in cap. accepta oppoſit. 8. num. 34. de reſtit. ſpoliat. Rot. d. deciſ. 481. num. 5.* ac proinde incapax ad obtinendum beneficium *Caputaq. deciſ. 238. num. 4. p. 2. Pariſius conſ. 136. num. 40. & 41. lib. 4. Rot. d. deciſ. 481. num. 3. p. 2. recent.* & latiùs *alleg. ſeq. num. 14.* Poterit nihilominus per Epiſcopum diſpenſari, ſi huiuſmodi delictum promotionis ſit occultum, licet celebratio ſit publica, vt reſolui *alleg. 39. poſt num. 44. verſ. decimò.* Aduerte non fieri irregularem ante legitimam ætatem ad Sacerdotium promotum, ſi exerceat actus ſolum in ſacerdotio cõſtitutis conuenientes & ſacerdotali Ordini deputatos, modo non celebret, vt de Regulari dicit *Nauar. conſ. 9. de clerico excomm. miniſt. in antiq. aliàs conſ. de ætate & qualit. in nouis, Fr. Emman. in ſum. p. 1. cap. 166. conol. 1. & quæſt. regul. tom. 3. q. 23. art. 12. Bellet. diſquiſit. cler. p. 1. tit. de diſcipl. cleric. §. 5. num. 58.*

13 14 15

16 Quæſtio in hac materia difficilis eſt, an irregularitatem contrahat, qui non expleto 24. anno ſuſcepit Ordinem Preſbyterij, aut in tempore interdicto, vel ſine titulo, ſiue ab alieno Epiſcopo, aut ſine dimiſſoriis, vel extra tempus ſtatutum? in qua quæſtione verior opinio eſt affirmatiua, quam tenent *Con. in c. Alma mater p. 2. §. 3. num. 5. verſ. 9. Salzed. ad Bernard. cap. 26. verſ. 5.* qui ibi atteſtatur ſe alios, & prudentiſſimos viros, maximè è Societate Ieſu alloquutum eſſe de hac re, & iſtam omnino firmaſſe reſolutionem, quamque tuentur *Hieron. à Sorb. in compendio priuil. Mendicantium, verbo Ordines ſacri, verſ. ſed hic aduertenda, & verſ. idem notandum ſecundo. Nauar. conſil. 4. in antiq. aliàs conſ. 8. de clerico excomm. miniſt. Bonac. de Sacram. diſp. 8. quæſt. vnica punct. 5. num. 13.* tum quia huiuſmodi Sacerdos concelebrat hoc caſu Epiſcopo ordinanti, ex reſolutis per *D. Thom. 3. p. quæſt. 82. art. 2. & in 4. ſentent. diſt. 13. quæſt. 1. art. 2.* vbi *Palud. quæſt. 4. art. 2.* Atque ideo ſimul cum ipſo Antiſtite eandem Hoſtiam verè conſecrat, vt explicat *Caet. ſuper d. art. 2. quæſt. 82.* Quare contraria opinio non eſt recipienda, neque eam ſatis confirmant rationes pro ea, cuius partes, qui tuentur, in ea ſe fundant ratione, quia Eccleſia non eã reputat primam Miſſam, quã tunc vnà cum Epiſcopo ordinante celebrauit, quæ potius videtur vnica actio ordinationis: ſed hæc ratio non ſufficit: imò contrarium apparet ex ſupradictis, ex quibus venit reiicienda, & per conſequens Doctores, qui illa ducti negatiuam, ſcilicet, opinionem in hoc caſu tenuerunt, prout ſunt *Medina in ſum. lib. 1. cap. 11. §. 8. Quæranta in ſumma Bullarij, verbo Ordo verſ. ampliatio illa, Fr. Emman. in ſum. p. 1. cap. 68. concl. 2. Henriq. lib. 14. cap. 3. §. 6. in fine. Soar. tom. 5. diſp. 31. ſect. 1. num. 71. Sayr. de cenſur. lib. 4. cap. 16. num. 23. & lib. 6. cap. 12. num. 11. Anila eodem tract. p. 3. diſp. 5. dub. 7. verſ. dico 2. Bellet. diſquiſit. clericalium p. 1. tit. de diſcip. clericali §. 5. n. 57. pag. 60. Parel. in dubiis regularibus verbo Ordines ſacri n. 7.*

17 Verum ſi quis probabiliter credens ſe habere legitimam ætatem, & ignoranter ante illam ordinaretur, in dictam non incideret ſuſpenſionem, etiam hodie poſt relatas *Pij & Sixti* Conſtitutiones: ex eo quia ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter à ſuſpenſione excuſatur: ita *Nauar. in man. cap. 27. num. 156. & in cap. accepta oppoſit. 8. num. 34. de reſtit. ſpoliat. & conſ. 9. num. 3. de temp. ordin. & conſ. 3. num. 1. de ætate, & qualitat. Card. Tolet. in ſum. lib. 1. cap. 15. num. 4. Henriq. in ſum. lib. 13. cap. 18. §. 1. in fin. Salz. ad Bernard. cap. 26. verſ. 1. quod diſpoſitio, Graſſis in deciſ. aureis p. 1. lib. 4. cap. 27. num. 22. Valer. Reginal. in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 2. num. 70.* me citato in hoc loco *Hemelon. de examine Eccleſiaſtico tract. 11. cap. 10. q. 22. reſol. 1. Miranda in manuali Prela. tom. 1. quæſt. 39. art. 6 in fine. Ludon. Beia in reſponſ. caſuum conſcientiæ in caſu incip. Petronius Presbyter, Sanch. de Matrim. lib. 7. diſp. 30. propè finem,* tum etiam quia verba illa, 18
temerè præſumpſerit, quibus vtuntur prædictæ *Pij & Sixti* Conſtitutiones, dolum, ac temeritatem ſignificant, iuxta *gloſ. penult. in cap. ſolet. de ſent. excommun. in 6. Card. Zab. vel. in Clem. 1. q. 38. de priuil. Hyppolit. in l. de minore, in princip. num. 39. ff. de quæſt. Sanch. de matr. lib. 9. diſp. 32. num. 38.* ac ſubinde non comprehendere illum qui bona 19
fide ignoranter, aut imprudenter, ſiue inaduertenter aliquid facit, obſeruat *Cened. ad decretales collect. 45. num. 3.* quem ego ipſe refero *dict. 234.* Vnde ad hanc ſuſpenſionem incurrendam requiritur præſumptio: ita vt non ſufficiat ignorantia vincibilis, modo non ſit affectata, *Nauar. d. c. 37. num. 254. Emman. Saa verbo ſuſpenſio num. 2. Anila d. diſp. 5. dub. 7.* & alij citati à *Rovacina de cenſur. diſput. 3. quæſt. 6. puncto 5. num. 5. verſ. aduertendum,* quamuis ipſe teneat ad hanc ſuſpenſionem incurrendam non requiri præſumptionem, vel ignorantiam affectatam, ſed ſufficere ignorantiam moraliter culpabilem. Hinc *Rota d. deciſ. 481. num. 6.* reputauit doloſam ignorantiam cuiuſdam ante legitimam ætatem ordinati, qui procurauit fieri informationem ab officiali de ſua ætate, quem facile ſibi erat decipere, cum de ea poterat certiorari de facili à proprio parocho, penes quem erat liber Baptiſmi, & cum iret ad ſuſcipiendos Ordines ſacros, & admonitus eſſet ab amicis, non obſtantibus his admonitionibus voluit ordinari. Et eadem *Rot. in alia deciſ. 200. num. 2. apud Farin. p. 2. recent. cenſuit,* quod promotus ad ſacros Ordines ante legitimam ætatem, vt irregularis efficiatur, requiritur ipſum dolosè, & in contemptum ſuſcepiſſe ſacros Ordines, & miniſtraſſe, *& num. 3. & 4.* tantum fuit dolum & contemptum ceſſare in eo, qui habuit iuſtam credendi cauſam,

ac

ac proinde irregularitatem non incurrere propter promotionem ante legitimam ætatem, si promotus ille credebat se esse legitimæ ætatis.

20 Sic etiam, qui testimonio suorum parentum bona fide ordinatus est ante legitimam ætatem, non remanet suspensus, cum non peccet recipiendo Ordines bona fide: Ita *Quaranta in sum. Bullary, verbo Ordo, vers. quibus sic specialiter*, & ex *Nauar. Con. & Tolet.* obseruat *Bonacina de Sacram. disp. 8. q. vnica punct. 5. num. 13. vers. verum. Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de discip. cleric. §. 5. numer. 60.*

21 Nec etiam bona fide celebrans, credens id sibi licere, irregularitatem incurret, vt resoluunt *Conar. in Clement. si furiosus p. 1. §. 2. num. 4. Nauar. Salzed. & Graffis d. locis, Cellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplin. clericali. §. 5. nu. 59. Ricc. in praxi aurea resol. 105. num. 2. Miranda d. quæst. 39. art. 10. in fine.* Sed quia *Fusc. tract. de visitat. lib. 2. cap. 28. num. 37.* tuetur hunc esse irregularem tanquam ipsum decebeat ignorare, quæ communiter omnes sui ordinis sciunt: ideò consulerem tutius esse dispensationem petere, si Papa relatis circunstantiis illam duxerit concedendam.

22 Quamuis, qui bona fide ante legitimam ætatem ordinatus est, non fiat irregularis celebrando, cum non dicatur violare censuram, peccat tamen mortaliter celebrando sciens se non habere legitimam ætatem: tenent *Fr. Emman. in sum. p. 2. cap. 10. conclus. 2. Nugn. p. 3. q. 59. art. 10. Soar. de censur. disp. 51. sect. 2. numer. 4. Bonacina d. punct. 5. num. 13. vers. verum*: iusta tamen interue-
23 niente ætate rectè poterit Ordines exequi, sine aliqua absolutione, aut dispensatione, non obstantibus dictis Constitutionibus, vt acriter defendit *Conar. in d. Clementina si furiosus, p. 1. §. 1. num. 4.*

24 Quæstio est non contemnenda, an Regulares sicut & clerici, ante legitimam ætatem sacros Ordines recipientes ipso iure sint suspensi? In qua quæst. videtur dicendum illos non esse ipso iure suspensos, cum poena hæc suspensionis inflicta reperiatur solùm contra clericos in *d. Bulla Pij II.* de qua *alleg. seq. n. 11.* ibi, nonnulli clerici, &c. monachi enim, & clerici sunt diuersa, vt constat ex rub. & tit. ne clerici, vel monachi, sicut Constitutio loquens de Regularibus solummodo, non comprehendit clericos seculares, vt habetur expressè in *Clem. 1. iuncta gloss. verbo religiosus de rebus Eccles. non alien. Bellet. desquisit. clerical. p. 1. tit. de discip. clerical. §. 2. num. 5.* ita etiam Religiosi in Constitutione agente de cleticis non veniunt, præcipuè in materia non fauorabili, *Abb. in cap. 1. num. 7. ne clerici, vel monachi, & in cap. 1. num. 9. de iuramen. calum. Bellet. d. §. 2. numer. 9.* Sed his non obstantibus verius est huiusmodi Regulares ante legitimam ætatem promotos suspensos ipso iure fieri, sicut & clericos; nam licet quantum ad alia quam maxima sit differentia inter clericos, & monachos, siue Regulares, maxime quando agitur de materia, quæ vel tantum concernit clericos, vel tantum monachos: at quando materia est, quæ æqualiter respicit vnum, & alterum, qualis est materia Ordinum recipiendorum, & vt non recipiantur extra tempora, ante legitimam ætatem, vel sine litteris dimissoriis, nulla prorsus inter ipsos est differentia; quod si prædictus *Pius II.* vsus fuit nomine clerici, non verò expressè monachos, siue Regulares nominauit, ex eo fuit, quia clerici nomen in hoc sensu vniuocum est, & nomine, & definitione conuenit, ac comprehendit clericos, tam seculares, quàm Regulares, quo fundamento hanc sententiam tenuit *Miranda d. q. 39. art. 6.* & nouissime *Aloys. Ricc. in decision. Curia Archiep. Neapol. decis. 130. p. 4. Pavl. in dubiis Regularibus verbo Ordines sacri num. 13.*

25 Verum autem Prælatus Regularis possit dispensare cum suo subdito ordinato ante ætatem, absoluendo illum à suspensione, ac etiam cum eo in irregularitate contracta dispensando ex administratione illius Ordinis durante suspensione? In quo dubio Capuccin. ad compendium verbo Ordines sacri *fol. 282.* tenet huiusmodi Prælatum non posse dispensare vel absoluere ordinatos ante ætatem, immo nec id posse Episcopos, & citat *glos. in Clem. fin. de ætate, Sylvest. & Nauar.* refert & sequitur *Sayr. de censur. lib. 6. c. 12. numer. 13. & 14.* vbi expressè dicit Prælatum Regularem non posse dispensare cum suis subditis ordinatis ante ætatem virtute priuilegiorum, subditque hæc priuilegia esse derogata per *Concil. Trid. d. c. 12.* pariter resoluens solum Papam, non verò Episcopum posse in hoc dispensare, quicquid dicat *Pauel. vbi supra num. 14.*

SVMMARIVM.

1 *Ordines sacri in sex anni sabbatis conferuntur, & qua ratione in quatuor anni temporibus conferantur numer. 2.*
3 *Diebus sabbati Ecclesia potius constituit sacros Ordines esse conferendos, quia sabbatum significat requiem.*
4 *Sacri Ordines extra prædicta tempora, nec consuetudine conferri possunt.*
5 *Papa potest licentiam, & dispensationem concedere, vt extra tempora statuta quis possit ab aliquo Antistite ad sacros Ordines promoueri.*
6 *Minores fratres, & omnes qui illorum priuilegiis fruuntur, possunt extra statuta tempora Dominicis, vel aliis festiuis diebus sacros Ordines suscipere.*
7 *Patres Societatis Iesu eodem priuilegio fruuntur, ex indulto Gregor. XIII.*
8 *Tempus præstitutum ad conferendos Ordines non est de substantia collationis illorum.*
9 *Promotus extra tempora, an sit suspensus ipso iure? resoluitur, & de promouente.*
10 *Suspensus ob promotionem extra tempora statuta, si celebret irregularis sit.*
11 *Bulla Pij II. refertur.*
12 *Suspenso ob casus in d. Bulla comprehensos, non possunt beneficia conferri.*
13 *Bulla Pij II. semper fuit obseruata, à Clem. VIII. & S. D. Paulo V. confirmata.*
14 *Suspensus per dictam Constitutionem an ab alio quam à Papa absolui possit? resoluitur negatiuè, nisi suspensio, vel irregularitas fuerit occulta num. 17.*
15 *Condiuer Canonis, quoties non reseruat absolutionem censuræ, potestatem Episcopis videtur concessisse.*
16 *Lex absque temporis præfinitione pœnam imponens censetur illam perpetuo infligere.*

EPISCOPVS QVIBVS TEMPORIBVS Ordines sacros dare possit; & quas pœnas incurrat extra illa ordinatus.

ALLEGATIO XVII.

SACROS Ordines non nisi in sex sabbatis anni conferri licere statuere Can. in *c. quod dic & in cap. fin. 75. dist.* nempè in sabbatis quatuor temporum, & in sabbato præcedente Dominicam de Passione, & in sabbato sancto, quorum Canonum statuta *Concil. Trid.* seruari iubet *sess. 23. de reform. cap. 8.* & comprobant *Henriq. in sum. lib. 10. cap. 12. in princip. Francisc. Leo in thesauro fori Ecclesiastici p. 1. cap. 4. num. 20. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 26. §. 25. num. 1. vers. 3. Bonacina de Sacram. disp. 8. quæst. vnic. punct. 6. numer. 1. vers. 1. Aloys. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neap. decis. 93. p. 4.* Summa ratione prædicti sacri Ordines his temporibus conferuntur, vt scilicet Christi fideles sacrarum rerum ministri, qui ad tanti ministerij potestatem assumuntur, piis, & sanctis precationibus intenti, rectè, & cum Ecclesiæ vtilitate, ad eam gerendam aptiores sint, 1

prout

prout dicit *Catecheſis Rom.ſub tit.de ſacr. Ordinis §. ſequitur nunc*, & hæc ſanè vtilior apparet ratio,& verior his, quas tradunt *Prep. in c. quoniam §.caterorum 75 diſtinct. & Rebuff. in praxi beneficiali tit. de clericis inalè promotis*
3 *gloſ.1. num.8. & 9.* Diebus ſabbati Eccleſia potius conſtituit ſacros Ordines eſſe conferendos, quia ſabbatum ſignificat requiem: legitur enim *Geneſ.2.* quòd requieuit Deus die ſeptimo ab omni opere, quod patrarat, & tangit *gloſ. verbo pertinere in c. litteras de tempor. ordinat.* Requies enim conſideratur dupliciter, vno modo pro ceſſatione ab operibus, alio modo pro implemento deſiderij ex *D. Thom. p. 1. ſum. quæſt. 37. art. 2. in medio.* Sacris iniatus primo modo quietis vtitur cum de labore ſæculorum negotiorum tranſit ad Eccleſiaſticam requietem, cum illi non amplius negotiari permittatur, *cap.fornicari,88.diſt.* qua non potiuntur conſtituti in minoribus,cum poſſint retrogredi ad ſæculum, *c.Ioannes de clericis coniugatis,c.ſi quis 32.diſt.* Et ideo quocumque etiam die feſto poſſunt prædicti minores Ordines conferri,vt ſuo loco diximus. Alterum vero requietis modum, nec ſacris initiati aſſequuntur, quouſque ipſi aliique triumphantem ingrediantur Eccleſiam, ex *D.Thom.* vbi proximè,cuius deſiderij complementum Apoſtolus conſequi animo concupiſcenti concupiſcens,in ea prorupit verba,cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto.

4 His igitur temporibus ſacri Ordines conferendi ſunt,ita vt nec conſuetudine contrarium induci poſſit, vt probat *text.in c. 2. de temporibus ordin. Rebuff. in praxi beneficiali p.2. tit. de clericis ad ſacros Ordines malè promotis gloſ.1. num. 14. & 15. Quarantà in ſumma Bullarij, verb. Ordo, verſ. decimo ad ſecundum, Vgolin. dict. §.25. num.1. in fin. Henriq.lib.10.cap.12.§.2. Aloyſ. Ricc.d.Neap. deciſ.*
5 *93.num. 2. p. 4.* Excipitur tamen vbi ſpeciatim ſummus Pontifex licentiam concederet, quia tunc extra quatuor tempora conferri poterunt,prout reſoluunt *Maſol. de irregularit. lib.3.cap.14. num.9. Rebuf. dict.gloſ.1. num. 22. Quarantà & Vgolin. dictis locis. Homolen.de Bonis de examine Eccleſiaſtico p.1.tract.2.c.1.quæſt.12.Molfeſ.in ſum. Moralis Theolog. tract.2.cap.1. num.53. & 55.* Papa enim quolibet tempore Ordines conferre poteſt, *Rebuff.dict. gloſ.1.num.1.Salzed.ad Bernard.cap.26. verſ. Et licet, pag. 110.* & diſpenſare, vt extra tempora ſtatuta quis poſſit ab aliquo Antiſtite ad Sacr. Ordines promoueri, *cap.1. de temp.ordin.Rebuff.ſuper reg.23.Cancell.verſ.item hoc concedere poteſt*, quam diſpenſationem in hac Curia appellant *Curiales, extra tempora.*

6 Vnde Fratres Minores, & omnes, qui illorum priuilegiis conceſſis, & concedendis fruuntur ex confirmatione Clem. VIII. felicis mem. poſſunt extra tempora à iure ſtatuta Dominicis, vel aliis feſtiuis diebus ſacros Ordines ſuſcipere, referunt *Fr. Emman. quæſt. regul. tom.3. q.23. art.5. Monet. de commutat. vltim. volunt. cap.10.num.184. Homolen.de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract.2. c.1. q.13. Parel.in dubius Regular. verbo Ordines ſacri num.4.* Virtute tamen aliorum priuilegiorum à ſummis Pontificibus ante Concil. Tridentin. conceſſorum non poſſe Regulares nunc ab Epiſcopis ordinari Ordinibus ſacris extra tempora reſoluunt *Miranda in man. Prælat.tom.1.quæſt.38.art.4. & Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol.deciſ.93.n.6. p.4.*

7 Item Patres Societatis Ieſu ordinari poſſunt ad quoſuis Ordines, etiam maiores, extra prædicta tempora ex indulto *Greg. XIII.* ipſis conceſſo, dato *Tuſculi 22. Septembris* 1582. refert *Piaſeg.in praxi nouæ Epiſcopali p. 1.cap.1. num. 88. pag.56. & ſeq. & Aloyſ.Ricc. d. Neapol.deciſ.93.num.7.p.4.* Verba autem indulti ſic refert nouiſſime *Stephan. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta lib.1.cap.2.num.13.* Præcipimus Epiſcopis, vt extra tempora à Iure ſtatuta, tribuſque Dominicis, vel aliis feſtiuis diebus continuis ad ſacros etiam Preſbyteratus Ordines promoueant (videlicet Religioſos Societatis Ieſu)nos enim illis Ordines prædictos ſic ſuſcipiendi,ac prædictis Antiſtibus eos Ordines ipſis conferendi facultatem tribuimus,non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus quibuſcum contrariis,&c. Præſentis autem gratiæ communicationem aliis Mendicantibus interdicimus omnino. Item Patribus Congregationis S.Ioannis Euangeliſtæ Portugaliæ conceſſit Clem.VIII. de menſe Nouemb. 1596.vt poſſint ordinari extra tempora, & per quemcumque Epiſcopum tribus Dominicis, vel feſtiuis diebus continuis, vel interpoſitis non ſeruatis interſtitiis, &c. refert *Parel.loco citato.*

An autem in ſupradictis Indultis nomine diei feſti intelligatur feſtus dies, ac feriatus, in quo populus à laboribus, & operibus ſeruilibus ceſſat; an vero ſufficiat quod ſit dies duplex, licet non ſit feriatus, quæſtio eſt dubia, in qua probabilis eſt ſententia *Azori. inſtitut.moral. p.2.lib.1. cap.27.q.19.* exiſtimantis neceſſe eſſe hos dies eſſe à laboribus, & operibus ſeruilibus feriatos,& non ſufficere quod ſint duplices & feſti in ordinem ad officia diuina; contraria verò,quæ docet ſufficere quod ſint dies duplices, & feſti in ordinem ad officia diuina, licet non ſint à laboribus feriati, non videtur improbabilis, ex eo quia in *Clem. vnica de relig. & veneras. ſanct.* feſta Doctorum Eccleſiæ & Euangeliſtarum æquiparantur feſtis Apoſtolorum, non quidem in feriatione horum feſtorum, ſed in celebratione eorum ſub officio duplici: tum quia Eccleſia celebrat feſta S. Lucæ Euangeliſtæ, S. Ambroſij, Bonauenturæ, & S. Thomæ Aquinatis ſub officio duplici, & tamen in dicta Clem. vnica hi dies horum ſanctorum, dies feſti appellantur: ideo ita docent *Fr. Emman. quæſt. Regular. tom.3.q.23. art. 5. Suar. tom.1.de Religione lib. 2. de diebus feſtis capit. 9. numer. 22. Stephan. Fagundez. d. capit. 2. num. 11.*

8 Tempus huiuſmodi conſtitutum à Iure ad conferendos Ordines non eſt de ſubſtantia collationis illorum ex *gloſ.in cap.ordinationis il 1. 75. diſtinct.* ideo ſi illis non ſeruatis conferantur, vtique imprimaretur character, vt tenent *gloſ. verbo ætatem in cap. vel non eſt compos de temporibus ordinat. Vgolin. d. §. 25. numer. 1. in princip.*

9 Maior igitur dubitatio eſt, an promotus extra prædicta tempora ſit ſuſpenſus ipſo iure? quicquid tamen ſit de Iure communi, vt infra dicemus, non eſt dubium quin Conſtitutione *Pij II. incip. Cum ex ſacrorum quæ ad literam refertur infra num.* 10. ſit ſuſpenſus ipſo iure, idque ex ea deducit *Navar.in man.cap.27.num.241. verſ. 5. dico, & conſil. 40. num.7. verſ. 11. de temporib. ordinat. in antiq. & conſil. 7. ſub tit.de clerico excommun. miniſt.* Poſtea vero *Sixtus V.* in Conſtitut. ſua contra clericos male promotos *incipit ſanctum & ſalutare ſub Dat. Nonis Ianuarij* 1588. non ſolum ſuſpendit ipſo iure promotos extra tempora, verum etiam illos ita promouentes ad ſacros, vt in §. *vt igitur*, cum duobus ſequentibus prædictæ ſuæ conſtitutionis continetur: Verum quia ſucceſſit *Clementis VIII. ſanctio incip. Romanum Pontificem ſub Dat. Pridie Kalend. Martij* 1595. *dictam Sixti V.* Conſtitutionem reſtringens, ac modificans, & ad terminos tantum ſacrorum Canonum,Sanctioniſque *Pij II. & Concil. Tridentin.* redigens,vt refert *Sayr. in floribus deciſ.ſub tit.de tempor. ordinat. deciſ. 27.* ideo videndum eſt quæ pœnæ ſtatutæ ſint in prædictis Iuribus aduerſus promouentem, & promotum ad ſacros Ordines extra tempora à Iure ſtatuta. De Iure igitur communi tam promouens,quàm promotus extra tempora ſuſpendendi ſunt ex ſententia *gloſ. penultim. in Clem. final.de ætate,& qual.* aut melius,promouens ſuſpẽdatur,promotus vero ſit ſuſpenſus ipſo iure,vt affirmãt *Hoſt.Io.And.& Rut.in c.cum quidam de temp.ord.* vbi licet videantur primo aſpectu tenere contrariũ,nihilominus

quia postmodum eorum sententiam in hac parte remittunt ad notata *in cap. litteras illo tit.* vbi *Ioan. And. num. 7. But. num. 15. & Hostiens. in final. verbis*, vbi affirmant promotum ipso iure suspensum, hoc itidem eos tenere *in d.c. cum quidam*, affirmandum est, sequitur *Vgolin d. §. 25. num. 2.* Sed *Pij II.* lex præteriens ordinatorem, aduersus ordinatum pœnam indixit suspensionis ipso iure. *Concil.* vero *Tridentin.* nullam aduersus eos infligit pœnam, & tex. in *c. 8. sess. 23. de reformat.* qui primo aspectu aduersari videtur, non probat, quod ex eo deducit *Salzed. ad Bernard. c. 26. littera A, versibus vero, qui extra tempora*, dum ait hunc suspensum esse per annum, ea enim pœna refertur ad eum, qui sine testimonio sui ordinarij Ordines suscipit, & declarat *Vgolin. vbi proximè*, sequitur *Bonac. de censur. disp. 3. q. 6. punct. 5. num. 5.* vbi etiam resoluit ad hanc suspensionem incurrendam non requiri præsumptionem vel ignorantiam affectatam, sed sufficere ignorantiam mortaliter culpabilem.

10 Hic extra tempora constituta ad sacros Ordines se promoueri faciens & prædictam suspensionem incurrens, Ordinis executionem non habet, & si celebret irregularis sit: imò & Ecclesiasticis priuatur beneficiis per *d. Bullam Pij II.* tenoris sequentis:

11 Pius Episcopus seruus seruorum Dei, ad futuram rei memoriam. Cum ex sacrorum Ordinum collatione character inuisibilis Animæ imprimatur, sacra mysteria dispensentur, & ipsorum cura tribuatur animis in eorum susceptione, excellus graues tanto magis plectendi sunt, quanto ex illis maiora in mentibus fidelium scandala generantur, cum itaque (sicut fide dignorum relatione non nisi molestè accepimus) nonnulli clerici extra tempora à iure constituta, quidam ante ætatem legitimam, aliqui vero sine dimissoriis, contra sanctiones Canonicas se faciunt ad sacros Ordines promouere; nos eorumdem temeritatem, tali castigatione reprimentes, vt aliis in posterum committendi similia aditus præcludatur; auctoritate Apostolica hac Constitutione perpetuo valitura statuimus, & ordinamus, quod omnes, & singuli, qui absque dispensatione Canonica, aut legitima licentia, siue extra tempora à iure statuta, siue ante ætatem legitimam, vel absque dimissoriis litteris, etiam Citramontani, à Citramontanis (præterquam si in hoc vltimo casu, per Cameram Apostolicam iuxta illius stylum ordinati fuerint) ad aliquem ex sacris Ordinibus se fecerint promoueri, à sacrorum Ordinum exequutione ipso iure suspensi sint, & si huiusmodi suspensione durante in eisdem Ordinibus ministrare præsumpserint, eo ipso irregularitatem incurrant. Præterea vltra alias pœnas in tales generaliter à iure inflictas, Beneficiis Ecclesiasticis possint iure priuari. Volumus autem, quod præsens nostra Constitutio in Romana Curia existentes post quindecim dies; absentes vero Italos post duos menses; alios vero vltramontanos post sex menses, ab ipsius in audientia contradictarum, & Cancellaria Apostolica publicatione, & affixione, ligare incipiat. Nulli ergo liceat eam infringere, vel ei ausu temerario contraire, si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, anno ab Incarnatione Dominica Millesimo quadringentesimo primo, quintodecimo Kalendas Decembris, Pontificatus Nostri Anno Quarto.

12 Attento prædictæ Bullæ tenore, dicendum puto durante illius suspensione clerico non posse conferri beneficia, cum ille careat Ordinum exequutione secundum resoluta per *Couar. in cap. alma mater, p. 1. §. 7. nu. 1.* contra *Nauar. in man. c. 27. n. 160.* intellige de clericis in maioribus, de quibus loquitur prædicta Bulla: nam si in minoribus constitutis conferantur, collatio valida erit, vt resoluit *Miranda in manuali Prælatorum. 1. q. 39. art. 7. concl. 1. in fine.*

Hæc Bulla *Pij II.* obseruatur semper in hac materia, 13
eamque confirmarunt postea *Iulius Papa III.* in sua *regul. Cancell.* 25. & alij successores, necnon *Clemens VIII. & S. D. Paulus V. felicis mem. reg.* 23. per hæc verba. Item de clericis extra tempora à iure statuta, siue ante ætatem legitimam, aut absque dimissoriis litteris ad sacros Ordines se promouere facientibus pro tempore etiam voluit Constitutionem piæ memoriæ *Pij II.* similiter Prædecessoris sui desuper editam, & in dicto Cancellariæ Apost. libro descriptam, quæ incip. Cum ex sacrorum, &c. pari modo obseruari.

Dubitari potest, an suspensus vigore dictæ Constitu- 14
tionis ab alio quam à Papa absolui possit? Et videtur dicendum quod sic, ex ea ratione quod *Pius II.* sibi non retinuit absolutionem in ea Constitutione, iuxta doctrinam *Armil. verbo suspensio num.* 22. *Syluest. eod. verbo num. 8. vers. tertium, glos. Clem. 1. §. pen. verbo excommunicationis, de hæret.* sicuti in excommunicatione concessum reperitur quoties conditor canonis sibi specialiter non reseruauit, quia eo ipso concessisse videtur facul- 15
tatem aliis absoluendi, *c. nuper, de sentent. excomm.* cum citatis à *Gutier. Canon. lib. 1. cap. 5. à princ. Soar. de Censur. disp. 7. sect. 4.* concessum enim dicitur quicquid expressè prohibitum non reperitur, *l. necnon, §. quod eius, ff. ex quibus causis.* Sed his non obstantibus in contrarium se habet communis Doctorum resolutio, asserentium ab irregularitate contracta in Ordinibus male susceptis, & insuper à suspensione per dictam Constit. incursa, non nisi Summum Pontificem dispensare posse, vt videre est apud *Syluest. verbo, irregularitas, num.* 12. *vers. hodie autem, Nau. in man. cap. 25. num. 70. Maiol. de irregular. lib. 1. cap. 30. num. 9. in fine, Iacob. de Graffis in decis. aureis lib. 1. cap. 8. num. 15.* & nuncupatim de suspensione agentes firmant *Rebuff. in praxi benefic. tit. de clericis male promotis, glos. 4. numer. 3. Gutier. Canonicarum, lib. 1. cap. 26. sub numer. 21.* Ratio est, quia in illa Constitutione non ad aliquod tempus suspensionis censuram Papa infligit, irregularitatemque incurri decernit, ex quo euenit, vt perpetuò censeatur inflicta, & Rota Romana generice loquens firmauit contrauenientes decretis dictæ Constitutionis perpetuò esse per eam suspensos *in vna Melitens. Abbatiæ die Mercurij 24. Ianuarij 1590. coram D. Gipsio:* lex 16
enim absque temporis præfinitione pœnam imponens censetur illam perpetuo infligere, *l. seruus, C. de pœnis, glos. verbo perpetuò in cap. cupientes, §. cæterum, de elect. in 6. glos. verbo in perpetuum in cap. ex litteris de constit. vbi Abb. num. 10. Felin. in cap. tam litteris, num. 1. in fine de testibus*, ex quo sequitur neminem posse illius Bullæ dispositionem infringere, Pontificisque supremi factum reuocare, si tamen huiusmodi suspensio vel irregularitas occulta fuerit, in ea poterit Epi- 17
scopus dispensare, virtute *Concil. Tridentin. sess. 24. de reformat. cap. 6.* vt firmat *Bonacina de censuris disput. 3. quæst 6. puncto 5. num. 5. vers. tertio.* Ex lapsu verò viginti annorum præsumi dispensationem censuit Rota in his terminis apud *Farin. decis. 100. numer. 5. p. 2. recent. 62.*

Aduerterem prædictam *Pij II.* Bullam solummodo 18
loqui de suscipientibus Ordines sacros extra tempora vel ante legitimam ætatem, aut sine litteris dimissoriis, vel cum falsis, quod est idem, non tamen loquitur de prima tonsura, vel de minoribus Ordinibus, stando etiam in iure communi in dictis casibus non incurrebatur suspensio à suscipientibus minores Ordines, vt latè probat *Nauar. in man. cap. 25. num. 70. & cap. 27. num. 241.* vbi etiam asserit solummodo *Pium II.* suspendisse

ordina

ordinatos Ordinibus ſacris in dictis caſibus, & declaraſſe eos eſſe ipſo facto ſuſpenſos, atque irregulares ſi celebrent, non tamen ibi mentionem feciſſe de prima tonſura, aut minoribus Ordinibus, ad quod citati plures DD. ſup. *alleg.16.num.14.* quibus adde *Campan.rub. 6.cap.2.nn.21. Miranda d.art.7.concl.1.* & quamuis *concl. 2.* dicat per Conſtit. *Sixti V.* ordinatos prima tonſura minoribuſque Ordinibus, tam ſeculares, quam Regulares, Epiſcopóſque eos ordinantes in dictis caſibus ipſo facto eſſe ſuſpenſos, hodie prædicta Conſtitutio Sixti V. reſtricta eſt ad terminos Iuris communis, & Bullæ Pij II. vt dixi ſuprà *alleg.16.num.9.*

SVMMARIVM.

1 *Interſtitiis temporum ſeruatis Ordines ſunt conferendi, & quare.*

2 *Anni curſus, qui inter vnum, & alterum Ordinem debet intercedere, quomodo computandus, oſtenditur.*

3 *Abbates, qui ſubditis ſuis primam tonſuram, & minores Ordines poſſunt conferre, poterunt cum eiſdem in interſtitiis diſpenſare.*

4 *Epiſcopus cum ordinandis data aliqua legitima cauſa poteſt in huiuſmodi interſtitiis diſpenſare.*

5 *Cauſa grauior requiritur in diſpenſatione interſtitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quam inter cæteros Ordines.*

6 *Capitulum Sede vacante, & eius Vicarius poſſunt diſpenſare in interſtitiis.*

7 *Epiſcopus ſuper interſtitiis temporum cum ordinando diſpenſare cenſetur, ſi illum ad Ordines aſſumat, ſciens non elapſum anni curriculum.*

8 *Impedimentum omne cenſetur ſublatum, ſi Epiſcopus illud ſciens ordinauerit.*

9 *Ordinator ſuper temporum interſtitiis non poteſt diſpenſare cum non diœceſano, niſi illi in dimiſſoriis diſpenſandi facultas concedatur.*

10 *Epiſcopus cum Religioſis diſpenſare poteſt.*

11 *Epiſcopus ordinans ſubditum non ſeruatis interſtitiis nullam pœnam incurrit.*

12 *Ordines recipiens non ſeruatis interſtitiis peccat ſi faciat abſque licentia Epiſcopi.*

EPISCOPVS IN INTERSTITIIS quando diſpenſare poſſit.

ALLEGATIO XVIII.

1 SERVATIS temporum interſtitiis conferendi ſunt Ordines, videlicet vno anno elapſo poſt ſuſceptionem vltimi minoris ad Subdiaconatum, iterum ad Diaconatum poſt annum, & poſt alium ad Preſbyteratum, vt habetur in *Concil. Tridentino ſeſſ. 23.de reformat cap.11.13.* & 14. nam interim ordinandi commodius edoceri poterunt, quantum ſit Ordinis, quem ſuſcipiunt, pondus, & dignitas, & cum ætate meritum vitæ, ac doctrina maior accreſcere poterit, vt dicit idem *Concil. Trident. citato loco*, quem ad hoc citat *Vgolin.de poteſtate Epiſcopi, cap.26.§.27. num.2.* & plures rationes afferunt *Molfeſ.in ſum.Theologiæ moralis tract.2. cap.14.nn.2.* & *Carol. de Graſſis de effectib. cleric. in pralud. num.326.cum ſeqq.* Nullius igitur Epiſcopus abſque ſpeciali, & particulari priuilegio, & indulto de nouo conceſſo conferre poteſt alicui etiam Regulari, duos Sacros Ordines in vna, & eadem die, etiamſi ad id faciendum prætendat habere ſe quantuncunque legitimam, nimis vegentem, & rationabilem cauſam, *Miranda in manu. Prel.tom.1.quæſt.38.art.5. Molfeſ.d. cap.14.num.3. aduertens num.4.* poſſe ſummum Pontif. diſpenſare, vt quis eodem die ſuſcipiat duos maiores Ordines, quia hæc prohibitio eſt de Iure poſitiuo, in quo ipſe diſpenſare poteſt. Aduertendum dum in hac materia eſt eandem diem dici non ſolùm quando eadem die ſabbati, verbi gratia, duos maiores Ordines ſuſcipit aliquis, ſed etiam ſecundum fictionem Canonicam, veluti cum aliquis die ſabbati recepit Subdiaconatum, & manè Dominicæ ſequentis accipit Diaconatum: præſumitur enim vna & eadem dies ſi continuatio ieiunio hoc fiat, ita *Soar. tom.5.diſp.31.ſect.1.num.40. Sayr.de cenſur.lib.7.cap.10.n. 22. Molfeſ.d.cap.14.num.5.*

2 Anni curſus, qui inter vnum, & alterum Ordinem debet intercedere, non oportet vt habeat trecentos ſexaginta quinque dies, quo tempore annus conficitur, ſed ſufficit adueniſſe eandem ſolemnitatem, & diem ſubſequentis anni, in qua, anno tranſacto alium ſuſcepit Ordinem, & ita interſtitia non ſunt mathematicè computanda, itaut ordinandus nequeat ad Ordines promoueri, niſi inter vnum & alterum Ordinem moram traxerit duodecim menſium completorum; ſed moraliter, & iuxta ritum Eccleſiæ, videlicet ab vna quadrageſima ad aliam, à Pentecoſte, ad Pentecoſten, &c. quamuis inter primam, & ſecundam Pentecoſtis ſolemnitatem nondum ſint elapſi duodecim menſes. Ita tenent ac deciſum referunt *Hieron. Sorbo in compendio Mendicant. verbo Ordines ſacri verſ.circa id. Proſper.de Auguſtino in ad.iii.ad Quarantam in ſumma Bullarij, verbo Ordo in fine, Zerola in praxi Epiſcop.par.1.verbo Ordo, verſ. ad quartum, circa med. Vgolin.d.§.27.num.6. Fornar.de Sacram.Ordinis, cap.3.§.6. num.4. Campanili in diuerſorio iuris Canonici. rub.6.cap.3. num.12.* me citato *Bonacina de Sacramentis diſp.8. quæſt. vnica, puncto 5.num.33. Molfeſ.d.cap.14.num.8. Aloyſ.Ricc. in praxi fori Eccleſ.poſt.reſolution. 279. in notab. de materia ſacram.Ordinis, verſ.quoad.*

3 In minoribus tamen Ordinibus temporis interſtitium aliter computatur, prout cum multis, quos citaui ſuprà *alleg.11.à num.13.* & ibi dictis addo, quod in caſibus, in quibus Abbates ſuis ſubditis primam tonſuram, Ordinéſque minores poſſunt conferre per *Concil. Trident. ſeſſ.23. de reformat. cap.* 10. poterunt cum eiſdem diſpenſare in interſtitiis, vt reſoluit *Campan. rub.* 12. *cap.13.num.42.*

4 Epiſcopus cum ordinandis in huiuſmodi interſtitiis diſpenſare poteſt, non tamen ad eius libitum, atque arbitrium non regulatum aliqua legitima cauſa, vt habetur in *Concil.Trident.ſeſſ.23.de reformat.cap.14.* ibi, niſi ob Eccleſiæ vtilitatem aliud Epiſcopo videretur, ita *Nauar.conſ. 12. de tempor. ordinat.* & *additio ad eum conſ. 19.de voto, Miranda, d.art.8.concl.3.* & *4. Vgolin. d. §. 27. num.3. Aloyſ. Ricc.in praxi fori Eccleſ.deciſ.561.in 1.edit.* & *reſolut.483.num.2.in 2.edit. Molfeſ.d.cap.14.num.11. Bonacina de Sacramentis diſp.8.quæſt.vnica puncto 6.num.1.verſic. grauiorem*, vbi dicit grauiorem cauſam requiri in diſpenſatione interſtitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quam inter cæteros Ordines: nam Tridentinum Concilium in diſpenſationibus interſtitiorum inter minores Ordines requirit ſolum arbitrium Epiſcopi, in diſpenſationibus interſtitiorum inter minores, & maiores Ordines exigit neceſſitatem, aut Eccleſiæ vtilitatem, in diſpenſatione vero interſtitiorum inter Diaconatum, & Preſbyteratum, poſtulat Eccleſiæ vtilitatem, & neceſſitatem, itaut non ſufficiat Eccleſiæ vtilitas, verum etiam requiratur neceſſitas, quæ tamen neceſſitatis, vel vtilitatis cauſa extraordinaria, aut publica non requiritur, quia Concil.Trident.remittere videtur hoc negotium arbitrio, & prudentiæ Epiſcoporum, poſita vtilitate Eccleſiæ, & neceſſitate, quam Epiſcopus ſecundum circunſtantiam loci, & temporis, aut iuxta conditionem perſonæ ſufficientem iudicauerit, vtrumque approbant *Sorb.in compendio priuil.§.Ordines ſacri, ad finem, Fr.Emman.quæſt.regul.tom.3. quæſt.24. art.6.* & *7. Menoch.de Arbitrar.caſu 427.num.30. Miranda, d. quæſt. 38.art.8.concl.1.* eleganter *Carol.de Graſſis d.pralud.à num. 334. Hamel.de examine Eccleſiaſtico tract.2.c.2.q.14.* & *15.*

Digitized by Google

6 Facultas prædicta remittendi interſtitia Epiſcopo conceſſa modo ſupra relato tranſit ad Capitulum Sede vacante, ſeu eius Vicarium, ita *Piaſeg. in praxi noua Epiſcop. p. 1. cap. 1. num. 50. verſ. eadem, Quaranta in ſumma Bullarij, verbo Capitulum, verſ. quarto* 10. *Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. deciſ. 715. in 1. edit. & reſolut. 606. in 2. edit. & deciſ. 561. in 1. edit. quæ eſt reſolut. 483. num. 6. in 2. edit.* vbi allegat. *Thoming. conſil. 60. num. 4. Artam. conſil. 13. num. 5.* & in Vicario Capituli Sede vacante deciſum refert *Armendariz. in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib. 2. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis in declarat. num. 57. Marta de Iuriſdict. p. 2. cap. 9. num. 13. Carol. de Graſſis dict. pralud. num. 339. in fine.*

7 Super interſtitiis temporum neceſſe eſt, vt Epiſcopus clare diſpenſet, vel vt aſſumat ad Ordines intra anni curriculum ordinandum, ſciens nondum eſſe lapſum tempus ab antea ſuſcepto Ordine ad ſequentem, quia ſi ignorauit, tacite diſpenſare non videtur, tum quia omne canonicum impedimentum, cuius diſpenſatio ad
8 Epiſcopum pertinet, cenſetur ſublatum, ſi illud ſciens Epiſcopus, ordinauerit, iuxta reſoluta per *Abb. in cap. veniens, num. 2. & 3. de filius Presbyt. Felin. in cap. præterea, num. 7. cum ſequen. de teſtib. cogend. Bart. in l. Barbarius, nu. 12. ff. de offic. Prætor. vbi Iaſ. num. 10. Putt. deciſ. 448. lib. 1. Menoch. de præſumpt. lib. 2. quæſt. 20. num. 7.* & ita in propriis terminis, de quibus agimus, reſoluunt *Maiol. de irregularit. lib. 3. cap. 24. num. 14. Salzed. ad Bernard. in practic. cap. 25. verſ. opportune. Menoch. de arbitr. caſu 563. num. 10. Carol. de Graſſis d. pralud. num. 342. Vgolin. de poteſt. Epiſcopi cap. 26. §. 27. Molfeſ. tract. 2. cap. 1. num. 22. Homolon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract. 2. cap. 2. quæſt. 15. Molfeſ. d. c. 14. num. 10.*

9 Ordinator ſuper temporum interſtitiis cum non diœceſano ad ſuſcipiendos Ordines diſpenſare non poteſt, niſi hoc in dimiſſoriis expreſsè concedatur, ita fuiſſe reſponſum à ſacra Congregat. Epiſcoporum Epiſcopo de Alefe *die 9. Auguſti 1593.* refert *Piaſeg. in praxi noua Epiſcop. par. 1. cap. 1. num. 11. pag. 29.* vbi dicit ita communiter ſeruari in praxi, & reſoluunt *Miranda in man. Prælatorum tom. 1. quæſt. 58. art. 7. concluſ. 2.* vbi latiſſimè probat, *Marta de Iuriſd. par. 2. cap. 9. num. 14. Carol. de Graſſis d. pral. num. 339.*

10 Diſpenſatio hæc interſtitiorum pertinet ad Epiſcopum, etiam reſpectu Religioſorum, cum quibus diſpenſare poteſt ex cauſa ſibi per atteſtationem ſuorum Superiorum manifeſta, ita quod nefas ſit Præpoſitis Regularibus in hoc caſu diſpenſare, ita *Hieron. Menoch. de arbitr. caſu 564. à Sorbo d. verbo Ordines ſacri, verſ. quoad ſecundum, Fr. Emm. in. in explicat. Bullæ Cruciatæ ad finem, Petr. de Ledeſm. in ſum. p. 1. de ſacram. Ordinis, cap. 8. verſ. la dificultad*, referunt deciſum *Piaſeg. in praxi noua Epiſcop. p. 1. cap. 1. num. 50. pag. 58. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curia Archiepiſcop. Neapol. deciſ. 81. num. 1. & in praxi fori Eccleſ. deciſ. 561. in 1. edit. & reſolut. 483. num. 5. in 2. edit. Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 23. §. 4. in comment. lit. L, Vgolin. de poteſt. Epiſcopi, cap. 20. §. 1. num. 2. cap. 26. §. 27. num. 3. Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quarant. in ſum. Bullary, verbo Orda, prope finem, pag. 395. Ioan. Baptiſta Conſectium in collect. priuilegiorum ſacri Ordinis, fol. 136.* & me citato *Bonac. de ſacram. diſp. 8. queſt. vni. punct. 5. num. 34. Molfeſ. in ſum. tract. 2. cap. 1. num. 56.* & me citato in hoc loco *Homolon. de Bonis d. tract. 2. cap. 2. quæſt. 15. in fine, Parel. in dubiis Regularib. verbo Ordines ſacri num. 5. Miranda, d. art. 7. concluſ. 1.* & ex citatis aduertit *Molfeſ.* ex declaratione S. Congreg. debere Epiſcopos ſe conformare cum ſupplicatione ſuperiorum Regularium, quia ad ipſos ſuperiores ſpectat prouidere, & iudicare circa vtilitatem, & neceſſitatem Eccleſiarum ſuarum, & non eſſe Epiſcopi, ad quem nullus eſt ordinandus, hoc iudicium facere, ſed mittentis.

11 Epiſcopus ordinans ſubditum non ſeruatis interſtitiis nullam pœnam incurrit, prout reſoluunt *Nauar. conſ. 4. num. 1. in non. de temporib. ordinat. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. reſolut. 485. num. 7. in 2. edit.* nec ordinatus aliquam contrahit cenſuram, vel irregularitatem, ita *Zerola in praxi Epiſcop. par. 1. verbo Ordo, §. 8. pag. 79. & par. 2. eod. verbo, verſ. ad quintum, Sayr. deciſ. 56. ſub tit. de tempor. ordinat.* quem refert *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par. 3. collect. 576. Soar. de cenſur. diſp. 31. ſect. 1. num. 43. Piaſeg. in praxi noua Epiſcop. d. cap. 1. num. 50. verſ. nullam, Bonacin. de ſacram. d. punct. 5. num. 35. & de cenſur. diſp. 3. quæſt. 6. punct. 5. num. 7.* vbi tamen reſoluit recipientem Ordines non 12
ſeruatis interſtitiis peccare, ſi faciat abſque licentia Epiſcopi, quamuis contrarium teneat *Henriq. in ſum. lib. 6. cap. 10. §. 3.* Ratio differentiæ colligitur ex ſupradictis *num. 7.*

Quæſtio eſt, an Abbates Regulares, qui per ſe ipſos Ordinibus minoribus ſubditos ſuos Regulares poſſunt ordinare, ipſoſque ordinauerint, ad eoſdem ſpectet, non vero ad alium cum eiſdem in interſtitiis diſpenſare? Affirmatiuè decidit *Miranda, in man. Prælat. tom. 1. quæſt. 38. art. 7. concl. 3.* quem citaui ſuprà *alleg. 3. num. 6.* vbi etiam eleuat dubium, ſed non reſoluit, vtrum ſcilicet, quandò huiuſmodi Abbas, quia infirmus, ſiue occupatus, ad alium miſerit ſubditos ſuos ordinandos, poſſit cum eis in interſtitiis diſpenſare, an hoc competat Epiſcopo ordinaturo.

S V M M A R I V M.

1 *Referuntur Doctores, qui de materia huius allegationis tractant.*
2 *Ordinatio ſine titulo facta, quoad executionem irrita appellatur.*
3 *Titulus non requiritur ad minores Ordines.*
4 *Titulus huiuſmodi requiritur, quotieſcunque Clericus ſecularis Ordines ſacros procurat ſuſcipere, ſecus verò ſi regularis profeſſus.*
5 *Regularis, tam non profeſſus, quàm nulliter profeſſus ſine titulo ad ſacros Ordines promoueri non poteſt.*
6 *Regularis non profeſſus ſine titulo promotus in ſuſcepto Ordine miniſtrans efficitur irregularis.*
7 *Patres Societatis Ieſu ante ſolemnem profeſſionem ſine titulo ad ſacros Ordines poſſunt promoueri.*
8 *Beneficium ad cuius titulum, quis eſt ordinandus, debet eſſe tantum, vt ſufficiat ad honeſtè viuendum, nec opus eſt attendere ad qualitatem ordinandi.*
9 *Titulus ad Ordines requiritur, non ſolùm ſufficiens pro victu, ſed etiam ad honeſtè viuendum.*
10 *Viuere commodè, vel viuere cum penuria, vel viuere ſimpliciter ſunt diuerſa.*
11 *Epiſcopus debet arbitrari patrimonij quantitatem, cum iure præſcripta non ſit.*
12 *Epiſcopus, vt vellè arbitretur congruam ſummam pro huiuſmodi titulo concedenti, quæ debeat attente rimari.*
13 *Beneficij valor, vt eius titulo quis ordinari poſſit, debet pertingere ſummam, quæ Clerico ſuſtentando ſibi, & ſuis, quin & pauperibus, ac peregrinis, iuribuſque Epiſcopalibus perſoluendis ſufficiat.*
14 *Beneficium inſufficiens Patrimonio adiunctum poteſt conſtituere ſufficientem titulum.*
15 *Beneficium, ad cuius titulum quis eſt ordinandus, debet pacificè poſſideri.*
16 *Poſſeſſor pacificus ille dicitur, qui nullam patitur iuris, vel facti controuerſiam in iudicio, vel extra.*
17 *Beneficium litigioſum, & non pacifice poſſeſſum, fit citatione.*
18 *Citatio circunducta nulla, vel cum falſo procuratore, non efficit litiſpendentiam.*
19 *Litigioſa dicitur res quoties de eius dominio controuertitur in iudicio.*
20 *Lis ſuper poſſeſſione non facit ipſam rem litigioſam, ſed ius poſſeſſionis.*

21 *Poſſeſ*

21 *Poſſeſſor pacificus dicitur ille, cui lis mota fuerit ſuper aliquo prædio, domo, cenſu, aut reddito ſui beneficij.*

22 *Ad promotionem infrà annum arctatur, qui curata Eccleſia plenum detinet exercitium, tametſi nondum liberam poſſeſſionem, ac pacificam maioris partis fructuum adeptus ſit.*

23 *Coadiutoria cum futura ſucceſſione ad titulum poteſt quis promoueri, ſi ratione illius habeant congruam ſuſtentationem.*

24 *Beneficij conſiſtentis in diſtributionibus quotidianis ad titulum poteſt quis promoueri.*

25 *Vicaria temporalis, & aliorum ſimilium beneficiorum, ſeu Capellaniarum amouibilium ad titulum nemo poteſt ordinari.*

26 *Seruitij in aliqua Eccleſia præſtandi ad titulum non poteſt quis ordinari, niſi tale ſeruitium ſit perpetuum.*

27 *Epiſcopus quibus concurrentibus poterit ad titulum ſeruitij in Eccleſia aliquem ordinare.*

28 *Ordinari quis non poteſt ad titulum de futuro, & ſub ſpe etiam certa.*

29 *Ad ſacros Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines poteſt quis promoueri ad titulum beneficij, non obſtante, quod non lucretur illius fructus, niſi poſt ſuſceptum Presbyteratus Ordinem.*

30 *Capellaniam obtinens in Capella Papæ licet ſit ad nutum amouibilis, poteſt ad illius titulum ordinari.*

31 *Cooptatus in Collegium Seminarij, non poteſt ad illius tit. ordinari, niſi ob cauſam inſeruiendi beneficio, quod forſan eſſet Seminario iniunctum.*

32 *Beneficium ad cuius titulum quis promotus fuit, reſignari non poteſt, niſi facta mentione, quod fuerit ad illius titulum promotus, aliàs reſignatio erit nulla.*

33 *Reſignanti Beneficium non facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus, competit actio ſpolij.*

34 *Deciſio Rotæ in Leodien Canonicatus refertur.*

35 *Concilio Trident. cap. 2. de reform. ſeſſ. 21. non eſt ſatisfactum mediante clauſula conſtito quod reſignans habeat alibunde, &c. ſi non fuerit expreſſum, quod ad titulum beneficij reſignati fuit promotus.*

36 *Concilium Trident. d. loco non poteſt adimpleri per æquipollens.*

37 *Concilium dicto loco comprehendit etiam reſignationes factas in manibus Papæ.*

38 *Affectio per appoſitionem manus non intrat, quando reſignatio eſt nulla.*

39 *Conſtitutus in minoribus Ordinibus poteſt beneficium reſignare, etiamſi non habeat alibunde, quo viuere poſſit.*

40 *Conſtitutus in ſacris non poteſt beneficium reſignare etiamſi ad illius titulum non fuerit promotus, niſi alibunde habeat, vnde commode viuere poſſit.*

41 *Reſignatio alicuius in ſacris conſtituti in Curia non admittitur, niſi cum clauſula, quod reſignans alibunde habeat vnde commodè viuere poſſit.*

42 *Renunciatio beneficij, ad cuius titulum quis ſacris fuit ordinatus facta cum penſione ſufficienti ad congruam ſuſtentationem, non eſt valida, niſi facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus.*

43 *Permutatio Beneficij ad cuius titulum fuit quis promotus non facta de hoc mentione, nulla eſt.*

44 *Permutans tacendo ordinationem, ac titulum, tutus eſt in foro conſcientiæ, ſi illud, quod habuit ex cauſa permutationis erit æquinalens.*

45 *Concilium dict. cap. 2. comprehendit tantum reſignationes voluntarias, & non procedit in priuationibus, & renuntiationibus inductis à Iure.*

46 *Iurans reſignare Beneficium, vel procuratorem conſtituere ad reſignandum illud, ad cuius titulum fuit promotus, non poteſt compelli reſignare cum effectu, imò procuratorem reuocare valebit.*

47 *Superiores cauere debent, ne renuntiationes admittant, niſi antea ſibi conſtiterit reſignantem habere, vnde commode poſſit ſuſtentari, quo non perquiſito ſi acceptauerint, non dubitatur validam eſſe, ſed ipſi tenebuntur eidem miniſtrare alimenta.*

48 *Fructus beneficij, ad cuius titulum fuit quis promotus, non poſſunt hypothecari, nec obligari, nec etiam in ſubſidium aliorum bonorum in cauſam iudicati capi, vt in illis executio fieri poſſit, ſi Clericus egeat, vt n. 49.*

50 *Miles condemnatus eatenus, quatenus facere poteſt, ſoluere cogitur.*

51 *Iurans ſe Titio ſoluturum mille cum peruenerit ad pinguiorem fortunam, & poſtmodum Epiſcopalem ſit adeptus dignitatem, non tenetur eam dictam perſoluere ſummam de fructibus Epiſcopalibus.*

52 *Patrimonij vocabulo intelligitur non ſolùm quidquid ex patris bonis filio obuenit, verum etiam omne id quod alibunde, & quauis ex cauſa illi delatum eſt.*

53 *Beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens non habens ad cuius titulum ordinari poſſit, cum titulo ſaltem Patrimonij permittente Epiſcopo ordinari poteſt.*

54 *Patrimonij quantitas arbitrio prudentis debet taxari.*

55 *Patrimonium ſuper re immobili conſtitui debet.*

56 *Donationis vera ad titulum poteſt quis ordinari, ſi ita Epiſcopus iudicauerit aſſumendam pro neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiæ.*

57 *Ordinatus cum Patrimonio ex donatione ficta tanquam ordinatus ſine titulo incurrit pœnam ſuſpenſionis poſitam contra ordinatum ſine illo.*

58 *Peccatum graue eſt cum ficto patrimonio, vel beneficio ordinari.*

59 *Suſpenſio nulla incurritur cum adeſt pactum, & conditio in patrimonio de illo reddenda vbi ordinatus habuerit beneficium ſufficiens, vel aliàs vnde viuere poſſit.*

60 *Filius ordinandus non eſt ſine patrimonio, quamuis haberet patrem diuitem nihil aſſignantem pro victu, & pertione.*

61 *Pater poteſt filio donare ad ſuſcipiendos Ordines.*

62 *Melioratio facta filio pro ſuſcipiendis Ordinibus etiam non interueniente traditione, irreuocabilis eſt.*

63 *Pater nolens filio volenti ſe promoueri iuſtum patrimonium conſtituere poteſt conſtringi iuris remedijs, vt illud aſſignet.*

64 *Donatio pro ſuſcipiendis Ordinibus filio ſimpliciter facta conferri non debet, ſeu imputari in legitimam.*

65 *Fructus filio dati loco alimentorum, & ad ſupportanda onera Matrimonij, non ſunt conferenda.*

66 *Expenſa facta pro doctorando filio non ſunt conferenda.*

67 *Data pro ingrediendo militia non ſunt conferenda.*

68 *Data ad conſequendam dignitatem etiam non ſunt conferenda.*

69 *Expenſa facta à patre, vt filius nanciſceretur aliquod beneficium Eccleſiaſticum non ſunt conferenda;, & num. 70. reſpondetur contrarijs.*

71 *Patrimonium ſuper rem certam conſtituendum eſt, & non ſufficit, quod quis ſit Muſicus, Magiſter Grammaticæ, Pictor, aut alterius licitæ profeſſionis, ex qua tantum querit, quod ſit ſufficiens ad vitæ ſuſtentationem.*

72 *Litteratura ad titulum etiam inſignis non poteſt quis ordinari.*

73 *Beneficium, Patrimonium, aut donationem non habens, poteſt cum penuria Sacerdotum exiſtit, ad ſacros Ordines promoueri, dummodo adſit, qui illi ſpondeat neceſſaria ſubminiſtraturum.*

74 *Penſionis ad titulum poteſt quis ordinari dummodo ad honeſte ipſum ſuſtentandum ſufficiens ſit, ſi Epiſcopus iudicauerit aſſumendam.*

75 *Bona, ad quorum titulum fuit quis ordinatus, alienari non poſſunt.*

76 *Dictio, nullatenus, inducit nullitatem actus ipſo iure.*

77 *Alienatio Patrimonij, aut extinctio penſionis ad cuius titulum fuit quis promotus eſt inualida.*

78 *Patrimonium vt alienari, ſic vendi non poteſt.*

Digitized by Google

79 *Promissio de vendendo venit appellatione alienationis.*
80 *Transactio venit appellatione alienationis ex parte rem mittentis.*
81 *Diuisio venit appellatione venditionis.*
82 *Vendere prohibitus censetur prohibitus dimidere.*
83 *Alienare prohibitus non potest permutare.*
84 *Datio in solutum venit appellatione alienationis.*
85 *Patrimonium non potest hypothecari.*
86 *Alienare qui non potest, non potest hypothecare.*
87 *Patrimonium præscribi non potest tempore ordinario.*
88 *Alienatio, seu renunciatio Patrimonij, an valeat facta sine Episcopi licentia, si tunc habet beneficium, seu alias, unde commode viuere possit.*
89 *Dictio, donec, est restrictiua temporis.*
90 *Verba Concil. d. cap. 2. ibi, atque alia deinceps sine licentia Episcopi alienare, declarantur.*
91 *Patrimonij bona, ad cuius titulum fuit quis ordinatus, habent priuilegia, quæ conceduntur à iure bonis Ecclesiasticis.*

EPISCOPVS SVB QVO BENEFICII, vel Patrimonij titulo ordinare possit.

Allegatio XIX.

1 HVIVS allegationis materiam, quæ ampliſſima, neceſſaria, & quotidiana eſt, tractant *Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 17. §. 3. Fr. Emman. in ſum. tom. 2. c. 15. Flamin. de reſign. lib. 2 quæſt. 6. Petr. Ledeſm. in ſumm. p. 1. de ſacramento Ordinis, cap. 7. concl. 6. cum ſeqq. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſionum par. 3. collect. 566. & in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ. 312. cum ſeqq. in 1. edit. & reſolut. 270. cum ſequentib. in 2. edit. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, cap. 26. §. 8. cum ſequentib. Azor. inſtitut. moral. p. 2. lib. 3. cap. 4. Valer. Reginald. in praxi fori pœniten. lib. 32. tract. 2. num. 72. cum ſeqq. Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib. 2. tit. 8. l. 1. de patrim. clericorum, num. 1. cum ſequentib.* latiſſimè *Nicol. Garcia de benefic. p. 2. cap. 5.* eleganter *Campanil. in diuerſ. Iuris Canonici, rub. 8. cap. 1. cum ſequentib.* nouiſſimè *Bonacina de Sacramentis diſp. 8. quæſt. vnica punct. 5. num. 18. cum ſeqq. Sanctarel. vari. reſol. q. 49. Homolon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract. 2. quæſt. 19. cum ſequentib. Molfeſ. in ſum. Theologiæ moralis. tract. 2. c. 15.*

2 Ne cum Ordinis dedecore mendicet infelix in plateis clericus, & ſeruili operi mancipatus publicè à quolibet poſcat eleemoſynam, vt ſcriptum eſt *in cap. Diaconi ſunt, 99. diſtinct.* debet quàm maximè poſſibile fuerit Epiſcopus laborare, ne quis titulo ſufficienti ad victum carens, promoueatur ad Ordines, & quiſquis contraire audeat, talis ordinatio vacuam habeat manus impoſitionem, vt conſtitutum eſt *in cap. neminem 70. diſtinct.* Ordinatio enim ſine titulo facta irrita habetur *in cap. ſanctorum, 2. diſtinct.* vbi gloſſa vacuam, & irritam quoad executionem illam appellat, & confirmat *Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 15. in princip.*

3 Sed incipiendo ab ordinando, apud antiquos controuerſum reperio, qualis debeat illo titulo potiri: nam illo carere non poſſe tonſuram, aut quatuor minores Ordines ſuſcipere ambientem reſoluit, *gloſ. 1. in d. cap. neminem*: Sed verior eſt opinio, quæ tenet ad minores Ordines titulum non requiri, quia in illis exiſtens poteſt retrocedere ab Ordine clericali, iuxta *cap. 1. de cler. coniug.* & tenet *gl. 1. in cap. Pſalmiſta, 23. diſt.* vbi *Prepoſ. num. 3. gloſ. in cap. 2. de prebend.* & ibi *Deci. num. 29.* & ita ſeruari de conſuetudine teſtantur *Salzed. ad Bernard. c. 18. num. 5. Vgolin. de irregularit. cap. 61. num. 2. Fr. Emman. in ſumm. tom. 2. c. 15. num. 16. Quintan. Eccleſiaſticon. lib. 3. num. 17. Petr. Ledeſm. in ſum. p. 1. de Sacramento Ordin. cap. 7. ad finem, Nauar. conſil. 14. incip. quæſitum eſt, num. 1. de temp. ordinat. Franciſc. Marc. Delphinalis deciſ. 1080. incip. quæritur an Abbates, p. 1. Flamin. de reſignat. lib. 2. quæſt. 6. num. 4. Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 4. cum ſequenti, Aloyſ. Ricc. in d. praxi reſolut. 271. num. 3. Campan. d. rub. 8. cap. 1. num. 5. Homolon. d. tract. 2. q. 20.*

4 Hic igitur titulus requiritur ex Iuris diſpoſitione, quotieſcumque clericus ſecularis Ordines ſacros procurat ſuſcipere, ſecus vero ſi Regularis perſona, quæ vouere debet caſtitatem, paupertatem, & obedientiam, in quo profeſſio tenet vicem tituli beneficialis, vt per *Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 17. §. 3.* vbi addit quod voluntaria paupertas pro opibus computatur, illarúmque ſubingreditur locum, ac propterea Trident. Synodus *ſeſſ. 21. de reform. cap. 2.* expreſsè conſtituit, ne quis deinceps clericus ſecularis ſine ſufficienti titulo auderet Ordines aſſumere: Idémque Sixti V. Conſtitutio tradidit, in illis verbis: aut quoad ſeculares ſine titulo ſufficientis beneficij, vel patrimonij: Eſt tamen indubitati iuris, quod ſi ante profeſſionem vellet Regularis perſona inſigniri Ordinibus, non vtique poſſit ad illos promoueri abſque titulo ſufficienti, per Bullam *Pij V. incip.* Roman. Pontifex, de *anno 1568. pridiè idus Octobris*, quæ in ordine eſt 75. vbi prædictum decretum Concil. loquens de titulo requiſito in clericis ſecularibus, extendit ad omnes & ſingulos etiam cuiuſcunque Ordinis clericos Religioſos, ſiue ſeculares more Religioſorum viuentes in communi, & non profeſſos, quam Conſtitutionem refert *praxis noua Epiſcop. p. 1. cap. 1. de conferendis Ordinibus num. 43.* & per eam reſoluunt *Vgolin. d. §. 8. num. 1. verſ. hæc autem regula, Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 18. num. 1. Nicol. Garc. p. 2. cap. 5. num. 12. Nald. verbo Ordo num 28. Molfeſ. in ſum. tract. 2. cap. 15. num. 11. Sanctarel. d. quæſt. 49. num. 10. in princip. Homolon. d. tract. 2. quæſt. 21.* quam quidem Conſtitutionem habere locum, 5 tam in non profeſſis, quam in nulliter profeſſis, cenſuit *Rot. in vna Vrgellen. Canonicatus 3. Martij 1595. coram Illuſtriſſimo Blanchetto*, quam refert *Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 11. & 12.* tenent *Sanctarel. d. quæſt. 49. num. 10. in fine. Molfeſ. d. num. 11. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. p. 2. deciſ. 283. & in praxi fori Eccleſiaſtici reſolut. 270. num. 2.* vbi *num. 3.* cum *Maiol. de irregularit. lib. 4. cap. 15. num. 1.* reſoluit ſic ordinatos Regulares non profeſſos 6 ſine titulo in illo Ordine miniſtrátes effici irregulares.

Ab iſtius tamen Conſtitutionis decreto *Greg. XIII.* 7 excepit Patres Societatis Ieſu, per ſuam Bullam, quæ *incip. Aſcendente, an. 1584. octauo kalen. Iunij, & Greg. XIV. Conſtitut. incip. Eccleſiæ Catholicæ, ann. 1591.* quos antea exemerat Paulus IV. à tali obligatione, fortaſſe quia cognoſcebant decreto illo Concil. prædictos Patres ligari: nam etſi veri dicerentur Religioſi, tantum ſimplicia vota emittebant: ita *Henriq. lib. 10. cap. 17. §. 3. Flam. lib. 2. quæſt. 6. nu. 19. Fornar. de Ordine cap. 8. §. 9. praxis noua Epiſcop. d. cap. 1. num. 44. Fr. Emman. in ſum. tom. 2. cap. 15. num. 1. & quæſtionum Regularium tom. 3. quæſt. 23. art. 3. Garcia d. cap. 5. num. 13. Soar. tom. 5. de cenſur. diſp. 31. ſect. 1. num. 38. Mandoſ. conſil. 13. Vgolin. de officio Epiſcopi cap. 26. §. 8. nu. 1. verſ. excipiuntur tamen Ieſuitæ, Sanctarel. d. quæſt. 49. num. 6. & 11. Vaſq. tom. 3. in 3. p. diſp. 246. num. 62. Molfeſ. d. cap. 15. num. 12.* vbi etiam refert Sixtum V. addita relatione Congreg. ſic declaraſſe: Quoad Ieſuitas cum poſt Sacerdotium exire non poſſint, niſi à ſuperioribus, eiiciantur, prouideatur illis de reditu 40. aureorum annuorum ex bonis Religionis. Quoad alios, qui arbitrio ſuo exire, quando volunt, poſſunt, ſi detur illis occaſio exeundi, vt fruantur illo reditu, vocentur prius, & intelligatur, qua alia via proſpici poſſit, deinde mature deliberandum.

Beneficium ad cuius titulum quis eſt ordinandus, 8 debet eſſe tantum, vt ſufficiat ad honeſte viuendum, vt edocet *Concil. Trid. ſeſſ. 21. de refor. cap. 2.* quod ſcilicet ſufficiens ſit ad honeſtam, & commodam ſuſtentationem cuiuſlibet clerici, nec opus eſt attendere ad qualitatem ordinandi, vt nobilitatem, &c. Nam Concil. & Ius antiquum

tiquum ſolum requirit ſufficientiam ad honeſtè viuendum, ita vt non cogatur mendicare: ita tenet *Petr. Ledeſm. d. concl.* 7. quem refert, & ſequitur *Nicol. Garcia d. c.5. num.* 114. vnde *Concil. d. cap.* 2. loquitur de beneficio ſufficienti ad victum, non autem ad honeſtè viuendum, vt explicat *Flamin. de reſign. li.5.q.vlt.n.*156. & iuxta hanc opinionē patrimonia fiunt in Bracharenſi Archiepiſcopatu, cui ſubſunt in ſpiritualibus, vbi conſtitutum eſt ne ad ſactos Ordines promouendus ſit aliquis, niſi beneficium habeat Eccleſiaſticum, vel patrimonium, quorum vtrumque valoris ſit ducatorum 25. & ſaltem realiter, & cum effectu poſſideant. Sed ſcrupulum maximum mouent verba illa *Concily d. c.* 2. ibi, quod ſibi ad victum honeſtè ſufficiant, & alia ſimilia relata in
9 *cap.* 17. *ſeſſ.*24. *de reform.* ibi, quod quidem ſi ad vitam eius, cui confertur, honeſtè ſuſtentandam non ſufficiat, aduerbium illud, honeſtè, idem ſignificat, quod decorè, & laudatè, & ſynonyma cenſentur viuere decenter, commodè, congruè, competenter, vel honeſtè, per doctrinam *Decij in cap. de Monachis num.* 8. *de prabend.* ideò *Concilio Trid.* non ſatisfit ſi ordinandus habeat titulum pro victu, non tamen talem, qui ſufficiat ad honeſtè viuendum, quia tunc diceretur tantum habere titulum ad viuendum ſimpliciter, abſque eo quod honeſtè, vel decenter viueret, quia inter vnum, & alterum viuendi modum maxima conſideratur differentia.
10 Vel enim dicimus viuere commodè, vel viuere cum penuria, vel viuere ſimpliciter, vt ait *gloſ. in cap.* 1. *verbo abſque penuria, de ſtatu Regul. in* 6. quare attendendam eſſe qualitatem clerici decentem, & honeſtam, non ſuam in particulari videtur probabile, quaſi hodierna ſuſtentatio honeſta debeat eſſe reſpectu clericalis Or-
11 dinis, non vero qualitatis in particulari. Et quoniam præſcripta certa quantitas non eſt, Epiſcopus ipſe arbitrabitur, argum. *l.*1. & quæ ibi notantur, *de iure deliber. Menoch. de arbitr. caſu* 216. *num.*12. *Flamin. de reſignat. lib.*5. *q. fin. nu.*132. *&* 181. *Ludou. Beia reſponſ. caſuum conſcientia p.*4. *caſu* 26 *fol. mihi* 441. *Henriq. in ſum. lib.*10. *c.* 17. *§.*1. *in commento lit. N, Nicol. Garcia d. cap.*5. *num.*112. *cum ſeq. Thom. Valeſc. allegat. Iuris tom.*1. *alleg.*35. *Vgolin. d. §.*8. *num.*2. *Molfeſ. in ſum. Moralis Theologia tract.* 2. *c.*15. *num.*6.

12 Epiſcopus verò, vt rectè arbitretur congruam ſummam pro huiuſmodi titulo condecenti, & neceſſario antea complura debet attentè rimari, nempè loci conſuetudinem, vt tenent *Archidiac. in cap. ſi Epiſcopus nu.* 3. *de prabendis in* 6. *Gemin. in cap. ſicut num.*7. *de ſuppl. negligentia Pralat. Anchar. in cap.* 1. *verſ. tertio poteſt queri, ſub num.* 2. *de prabendis in* 6. *Menoch. d. caſu.* 216. *num.* 14. item qualitatem cuiuſque ordinandi, per *gloſ. in cap. Epiſcopus verbo villis* 10. *quæſt.*2. *Capuaq. deciſ* 6. *incip. beneficium num.*2. *p.*1. *Rebuf. in praxi benef. rub. de reſcrip. in forma pauper. num.*2. quin ne tantum ſibi, ſed ſuis etiam ſatis ſit, vt per *Hoiedam de incompatib. benefic. p.*1. *cap.*19. *à num.*22. poſt *Sot. Nau.* & alios *Menoch. d. caſu* 216. *ſub num.*13. *Azori. inſtit. moral. p.* 2. *lib.*6. *cap.*10. *quæſt.* 8.
13 vbi exprimit decentem beneficij valorem eam pertingere debere ſummam, quæ clerico ſuſtentando, ſibi, & ſuis, quin & pauperibus, ac peregrinis, & aduenis hoſpitio ſuſcipiendis, iuribuſque Epiſcopalibus perſoluendis ſufficiat. O vtinam hæc in noſtro Luſitaniæ Regno ſeruarētur: multi enim ibi ad clericatum non aſpirarent, niſi in bonis haberent, quæ ſufficerent ad clericalem Ordinem honeſtè tractandum, & ſe commodè ſuſtentandum, ſed adeò tenue ibi deſideratur patrimonium, vt nulli quamuis pauperrimo deficiat.
14 Si vero ſufficienti titulo beneficiali quis careret, haberet tamen tantumdem patrimonij, quod beneficio adiunctum ſufficientem conſtitueret titulum, permittendus eſt ad ſactos Ordines promoueri: ita *Proſper. de Auguſtino & Quaranta in ſumma Bullarij verbo Ordo, verſ. circa* 2. *Molfeſ. in ſum. Theologia Moralis tract.* 2. *cap.* 15. *num.*7. *Vgolin. de poteſt. ac Epiſcopi cap.*26. *§.*3. *in fine, & §.*8. *num.*2. *Zerola in praxi Epiſcop. p.*1. *verb. dimiſſoriæ verſ.* 2. *Armand. d. loco num.*16. *in princip* Si vero cum beneficio, aut patrimonio ſufficienti iungantur pitantiæ, eleemoſynæ, anniuerſaria, & alia emolumenta, quæ ex celebratione Miſſarum in exercitio ſacrorum Ordinum (ſi ad eos promoueantur) percipere, & lucrari poſſint, quæ omnia ad victum honeſtè ſufficiant, tunc non poſſe promoueri, referunt deciſum *Garc. d. cap.*5. *n.*116. *Armend. dicto loco num.* 16. *poſt princ.* vbi *num.* 17. dicit pariter reſolutum minime poſſe promoueri etiamſi Epiſcopus obliget ſe ſuppleturū quod ad alimenta ſufficiat, quouſque habeat vnde ſe ſuſtentare poſſit. In ſumma tū clericorum penuria poſſe Epiſcopum ob neceſſitatem Eccleſiæ ordinare ad ſubdiaconatum ſuos clericos cum aſſignatione perpetua fructuum aliquorum bonorum, quorum fructus ſufficiant ad ſuſtentationem, refert deciſum *Armendar. dicto loco n.*30.

Circa titulum ordinandi edocet *Concil. d. cap.* 2. vt 15
pacificè poſſideatur, quamobrem litigioſus titulus repelleret ordinandum, *Nauar. in tract. de orat. notab.* 23. *num.* 69. Ille vero dicitur pacificus poſſeſſor, 16
qui nullam patitur Iuris, vel facti controuerſiam in iudicio, vel extra, *Felin. in cap. cum Ioannes num.* 33. *de fide inſtrum. Zabarel. in Clemen. gratia quæſt.*13. *numer.* 8. *de reſcrip. Deci. in cap.* 1. *num.* 19. & 20. *de confirmat. vtili*; atque ideo, vt vnico verbo complectar, is erit qui ſine lite poſſidet, nam text. vtentem hoc verbo, pacificè, *Rebuff.* exponit & dicit: hoc eſt, ſine lite, *in tract. de pacificis poſſeſſ. num. mihi* 1065. *verſ. quandoque, Guido Papa deciſ.*85. *incip. Curia, gloſ. in Clem. vnica, verbo antea de ſequeſtrat. poſſeſſ. & fruct.*

Litigioſum ergo beneficium ſit, & non pacificè poſ- 17
ſeſſum citatione, ſi ipſe iudex, & reus facti ſint certi de re ipſa, pro qua conuenitur: ita *Myſinger. cent.* 4. *obſeruat.* 26. *Math. Coler. de proceſſibus execut. p.*3. *cap.*11. *num.* 19. *Gail. lib.*1. *obſeruatione* 74. *Cardinalis Puteꝰ deciſ.* 329. *lib.*3. *Viui. deciſ.*459. *num.*5. *cum ſequentibus Lancell. de attentatis p.*2. *cap.* 4. *in præfat. num.* 3. & *Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap.*2. *num.*34. & 35. *Cabed. Luſitan. deciſ.*15. *num.* 11. *cum ſequentibus p.*2. *Cald. Pereira de empt. ca.* 9. *num.* 18. Si tamen circumducta ſit, non efficit litis pen- 18
dentia teſte *Affict. deciſ.*366. *incip. in pleno conſilio num.*14. *& in conſtitutionibus Regni, ſi quem noſtrorum numer.* 4. *Caran. ritu.* 121. *poſt num.* 1. nec ſi lis cum falſo procuratore contrahatur *Oſaſc. Pedam. deciſ.* 144. Lis autem nulla dicitur cum non adeſt iuriſdictio, *Veral. deciſ.* 47. *p.*3.

Litigioſa etiam dicitur res, quoties de eius dominio 19
controuertitur in iudicio: non tamen conſtituit ipſam proprietatem litigioſam in poſſeſſione, quia lis ſuper poſſeſſione non facit ipſam rem litigioſam, ſed ius poſ- 20
ſeſſionis, *gloſ.*1. *in cap.*1. *de confirmat. vtili*, vbi *Deci. nu.*3. *&* 4. *Butr. num.*4. *& Abb. num.*5. *Rot. Bonon. deciſ.*48. *num.* 5. *cum ſequent. Oſaſc. deciſ.*144. *Cacheran. deciſ.*143. *num.* 10. *Ioſeph. Ludou. Peruſina deciſ.* 68. *num.* 9. *Rebuff. in tract. de pacificis poſſeſſoribus num.*166. *Menoch. de arbitr. caſu* 202. *num.*18. *Flamin. de reſignat. libr.*2. *qu.*3. *num.* 52. *cum ſequentibus.* Sed ego ipſe non propterea inclinarem poſſe aliquem ſacris Ordinibus donari ad titulum alicuius rei ſuper cuius poſſeſſione mota fuit quæſtio iudicialis, cum certum ſit primo poſſeſſorium, deinde petitorium eſſe decidendum, iuxta *c. ſignificauerunt, de teſtibus.*

Ille vero, cui lis mota fuerit ſuper aliquo prædio, do- 21
mo, cenſu, aut redditu ſui beneficij, vtique pacificus dicitur poſſeſſor ex *Rebuff. in tract. de pacificis poſſeſſor. num.* 168. ad inſtar illius qui beneficium detinens eiuſque liberum habens curæ exercitium aliquam tamen fructuum portionem non percipit, dummodo maioris par-

tis poſſeſſionem habeat, iuxta *gloſ. verbo pacificè in Clement. gratia de reſcrip. & gloſ. in cap. commiſſa. de elect. lib. 6. Dec. in cap. 2. n. 21. de confirm. vtili. Zabar. in Clement. vt ij, qui, §. illi vero, num. 9. de etate, & qualit.* quamobrem licere huic ſuſcipere Ordines ad titulum dicti beneficij conſtat ex *gloſ. verbo pacificam in d. cap. commiſſa, & ex gloſ.*
22 *fin. in cap. ſi tibi conceſſo, de prabend. in 6.* dum firmant arctari ad promotionem infra annum, qui curatæ Eccleſiæ plenum detinet exercitium, tum & ſi nódum liberam poſſeſſionem, ac pacificam maioris partis fructuum adeptus ſit, quod etiam tradunt *Franc. in d. cap. ſi tibi conceſſo, verſ. & nota, ſub num. 5. vbi Gemin. verſ. nota iſtam gloſ. ſub num. 7.*

Beneficij ſub vocabulo quid comprehendatur in materia de qua agitur.

23 CVM ſupra dixerim oportere ordinandum habere titulum conſiſtentem, vel in beneficio, vel in patrimonio, ac talem eſſe, qui ſufficiat honeſto victui, ipſumque pacificè ille poſſideat, reſtat modo oſtendere, quæ beneficij nomine contineátur. Et ideò incipiendo dico, ad titulum coadiutoriæ cum futura ſucceſſione poſſe quem promoueri, vt per *Nauar. in tract. de orat. c. 20. num. 8. Salzed. ad Bernard. cap. 18. num. 7. Moneta de optione cap. 4. quæſt. 8. num. 169. Acoſta de Andrada ad Bullam Cruciatæ q. 75. Gonzal. ad reg. 8. Cancellaria gloſ. 5. §. 9. num. 6.* vbi intelligit ſi ratione illius habeat congruam ſuſtentationem, quem ſic interpretatur *Garcia de beneficiis p. 2. cap. 5. num. 132.* & requiritur quod ſit perpetua, vt per *Petr. Ledeſm. in ſum. p. 1. de ſacram. Ordinis cap. 7. concl.*
24 *1. dub. 2.* Sic etiam praxis admittit quem promoueri poſſe ad titulum beneficij conſiſtentis in diſtributionibus quotidianis, quæ licet non computentur in valorem beneficiorum, nec fructuum appellatione veniant Rotæ *deciſ. 134. ſiue 8. de prabend. in nouis, & deciſ. 766. aliàs 39. in antiq.* in hoc tamen caſu prædictæ diſtributiones vtique in valorem computantur, cum ſatis ſit beneficiatum illarum cauſa non laborare inopia, ita *Campan. d. rub. 8. c. 5. num. 29.*

25 Ad titulum vero Vicariæ temporalis, & aliorum ſimilium beneficiorum, ſeu capellaniarum amouibilium, nemo poteſt ordinari, quia Vicarius temporalis titulum habere non cenſetur, ex *tex. in cap. conſtitutus*, vbi *Abb. num. 5. de filiis Preſbyter*, & ita tenet *Maiol. de irregular. libr. 4. cap. 15. numer. 4.* quem refert, & ſequitur *Campanil. in diuerſ. Iuris Canonici, rub. 8. cap. 4. num. 8. in fine*, quod etiam tenent *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curia Archiepiſcopalis deciſ. 190. p. 2. & Henriq. d. cap. 17. §. 3. lit. Q.* contrarium tamen imo huiuſmodi Vicarium temporalem poſſe ad titulum huius vicariæ ordinari ſacris Ordinibus tenent *Salzed. ad Bernardum cap. 18. num. 8. verſ. & ea ratione vicaria temporalis, Flamin. de reſignat. libr. 2. queſt. 6. num. 2. Gonzal. d. gloſ. 5. §. 3. numer. 42.* quorum reſolutionem intelligerem ea conditione, ne ab ipſa vicaria temporali amoueatur, niſi habita alia prouiſione, ſicut etiam deputati ad capellanias, Hoſpitalia, commendas, ſeu quæuis beneficia manualia, poſſunt promoueri; ſed ab ipſis ſeruitiis amoueri non poterunt, niſi habita alia prouiſione, ex *Flam. d. q. 4. num. 86. Piaſeg. in praxi noua Epiſcopali p. 1. cap. 1. num. 45. in fine.* Sed prima ſententia verior, nec aduerſa aliquo validiori nititur fundamento, nam verius eſt quod etiamſi Epiſcopus ordinauerit aliquem ad titulum vicariæ temporalis, vel officij, quòd non erat perpetuum, ſed temporale, & amouibile, poterit nihilominus auferri, quia non poteſt prædeceſſor Epiſcopus aſſignare officium, quòd aliàs eſt temporale, & remouibile in perpetuum Preſbytero ordinato, & eo modo prædictum officium facere perpetuum, iuxta reſoluta per *Molin. de primogen. lib. 1. cap. 25. à num. 17. Gonzal. Mendez. Vaſconcel. diuerſ. iuris argumentor. lib. 4. cap. 8. num. 8. & 9.* optime *Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 396. in 1. edit. & reſolut. 334. num. 3. in 2. edit.* vbi aſſerit, quod ſi quis de facto ordinetur ſacris Ordinibus ad titulum Capellaniæ ad nutum amouibilis, non ex hoc mutatur eius natura, ſeu qualitas, maximè ſi id fiat ſine expreſſo patroni conſenſu, & citat *Nicolaum Garciam de beneficiis p. 1. cap. 2. numer. 91. & 112.*

Sic etiam non poterit quis ordinari ad titulum ſer- 26
uitij in aliqua Eccleſia, cui adſcribatur, niſi tale ſeruitium ſit perpetuum, dependens à voluntate Epiſcoporum, & ita intelligendi ſunt Doctores, qui de hoc agunt, prout ſunt *Praxis Epiſcopalis, p. 1. verb. dimiſſoria, §. 5. dub. 1. Marc. Anton. Genuen. in Praxi Archiepiſcopali, cap. 81. ſub num. 2. Flamin. dict. queſt. 6. num. 33. Vilar del Patronado de Calataind. par. 4. §. num. 22. Campanil. dict. cap. 4. num. 14.* Neque Breue Sixti V. Patriarchæ Venetiarum conceſſum, quod adducit *Campan. vbi proximè*, aliud comprobat, quia eſt gratia ſpecialis: quare ita reſoluit *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, cap. 26. §. 8. num. 6.* vbi refert Epiſcopum tantum poſſe ad titulum ſeruitij in Eccleſia aliquem ordinare concurrentibus quatuor. Primum, vt interueniat conſenſus Rectoris eius Ec- 27
cleſiæ. Secundum licentia ac conſenſus Romani Pontificis, & hoc ad ſucceſſorem. Tertium, vt ex ſeruitio Miſſarum, & diuinorum Officiorum, & eleemoſynis à fidelibus elargiendis, habeat vnde ſe ſuſtentet. Quartum, vt ne inde amoueatur, vel diſcedat, niſi de beneficio competenter, aut penſione prouiſum fuerit, vel ob delicta remotus.

Sic etiam non poteſt quis promoueri ad titulum 28
de futuro, & in ſpe etiam certa, puta ad beneficium quod quis ſpectat, ſeu ad quod eſt præſentatus, nominatus, vel poſtulatus; cum Concil. clarè requirat titulum de præſenti habitum, & poſſeſſionem: ita *Salzed. ad Bernard. c. 18. num. 6. Fr. Emman. in ſumm. tom. 2. cap. 15. num. 10. Vgolin. dict. §. 8. num. 3. in fine, Petrus de Ledeſma in ſum. par. 1. de ſacram. Ordinis, cap. 7. poſt 8. concluſ. Nicol. Garcia dict. cap. 5. num. 130.* Quamuis contrarium, nempe poſſe quem promoueri non ſolum ad titulum beneficij iam quæſiti, ſed etiam quærendi ex *gloſ. magna circa medium in c. Oſius 61. diſt.* teneant *Maiol. de irregularit. lib. 4. cap. 15. num. 3. Sayr. de cenſur. lib. 4. cap. 14. num. 19. Campanil. dict. capit. 4. numer. 10.*

Poterit etiam quis promoueri ad ſacros Subdiaco- 29
natus, & Diaconatus Ordines, ad titulum beneficij, non obſtante, quod non lucretur illius fructus, niſi poſt ſuſceptum Preſbyteratus Ordinem, vt deciſum referunt *Garcia, dict. par. 2. cap. 5. num. 110. Armend. in addit. ad recopil. legum Navarra lib. 2. tit. 8. lege 1. de patrimonio clericorum. num. 12.*

Obtinens capellaniam in capella Papæ, licet ſit ad 30
nutum amouibilis, poteſt ad illius titulum ordinari, prout reſoluunt *Navar. conſ. 20. de tempor. ordinat. Sayr. deciſ. 59. eodem titul.* quos refert, & ſequitur *Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici reſolut. 334. in fine.*

Cooptatus in Collegium Seminarij, non poteſt or- 31
dinari ad titulum Seminarij, niſi ob cauſam inſeruiendi beneficio, quod forſan eſſet Seminario iniunctum: poterit vero ordinari ſub certa aſſignatione fructuum in Seminario facta cauſa inſeruiendi beneficio iuncto Seminario, vt inſeruiat donec ſibi prouiſum fuerit de congrua ſuſtentatione, ita referunt deciſum *Zerola in Praxis Epiſcop. par. 1. verbo Seminarium, §. 6. Lal. Zech. de repub. Eccleſiaſtica, rub. de clericis, ſub num. 7. verſ. 84. Salzed. ad Bernard. cap. 18. num. 9. Flamin. de reſignat. lib. 2. queſt. 6. numer. 32. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Orde, penult. Armend. vbi ſupra num. 9. & 10.*

& 10. Marc. Anton. Genuenſ. in Praxi Archiepiſcopali, cap. 81. ſub num. 2. Garcia dict. par. 2. cap. 5. num. 104. vbi in addditionibus refert declaraſſe Gregorium XIII. clericos Seminarij non poſſe promoueri ad aliquem Ordinem ſacrum ad titulum ipſius Seminarij, niſi pro ſeruitio beneficij Seminario vniti, & tunc cum aſſignatione certi annui reditus, vnde ſic promotus viuere poſſit, quæ tamen aſſignatio ceſſat poſtquam illi aliunde ſe æquè ſuſtentare poterit.

32 Iuſtè profectò *Trident. Synod. d. c.* 2. ſanciuit, ne beneficium, ad cuius titulum quiſquam promotus fuerit, ipſe reſignare valeat, niſi facta mentione, quod fuerit ad illius titulum promotus, quo quidem caſu minime tunc erit admittenda iſta reſignatio, niſi conſtito, quod aliunde viuere commodè poſſit ipſe renuntians, & aliter facta nulla ſit, iuxta clauſulam illam annullatiuam *Concil. in d. c.* 2. ibi, ſi aliter fiat renuntiatio irrita erit, quare ita deciſum fuiſſe teſtantur *Flamin. de reſign. lib. 2. q. 6. nu. 39.* ſubiungens ita fuiſſe reſolutum per *Rot. Rom. in vna Salamantina coram D. Orano de menſe Maij an. 1588. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.* 314. *in 1. edit. & reſolut.* 272. *num.* 1. *in fine, & num.* 2. *in 2. edit. Vgolin. de officio Epiſcopi c.* 14. §. 3. *& cap.* 26. §. 8. *num.* 4. *Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 991. *Rota coram Gregor. XV. deciſ.* 441. *num.* 1. & ibi *Beltramin. num.* 9. *Nicol. Gartian. dict. cap.* 5. *num.* 217. vbi *numer.* 214. quod eſt nulla etiam in foro conſcientiæ, *Campanil. dict. rub.* 8. *cap.* 6. *num.* 2. *Petr. de Ledeſma in ſumm. p.* 1. *de ſacram. Ordinis, cap.* 7. *concl.* 10. *Armend. vbi ſupra num.* 11. vbi *num.* 22. cum *Garcia num.* 193. atque aliis deciſum refert pro forma traditum eſſe, vt reſignans teneatur facere mentionem ſe ad titulum illius fuiſſe promotum, adeo quod per æquipollens adimpleri non poſſit, quod etiam tradit *Majſobr. in praxi habendi con-*
33 *curſum reg.* 5. *dub.* 1. *num.* 45. Nam facta reſignatio de tali beneficio non facta mentione, quod ad illud fuit promotus, vltra quam quod ſit nulla, vt ſupra oſtenſum eſt, reſignanti competit actio ſpolij; & fuiſſe declaratum à ſacra Congregatione, & deciſum in *Rota coram Illuſtriſſimo Domino meo Cardinale Millino* 19. *Nouembris* 1602. *in vna Aretina Plebis*, referunt *Piaſeg. in praxi nona Epiſcop. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 44. *verſ. ampliari poſſet, pag.* 53. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancellar. gloſ.* 5. §. 10. *num.* 35. quia cum reſignatio non teneat, ius non abdicatur à reſignante, vt dicit *Garcia d. cap.* 5. *num.* 225. & in hac materia eſt bona factæ Rotæ Rom. tenoris ſequentis *R. P. D. Remboldo Leodien. Canonicatus S. Ioannis die Iunæ* 28. *Iunij* 1621.

34 Domini dixerunt Canonicatum eſſe adiudicandum Theodoro, quia ipſe fuit de eo prouiſus per obitum Balduini à Sereniſſimo Electore Colonien. vigore Indulti ampliſſimi, quod habet à Sede Apoſtolica.

Nec obſtat quod dicitur d. Canonicatum vacaſſe per reſignationem dicti Balduini ad fauorem Ægidij, & non per ipſius obitum, quia dicta reſignatio fuit nulla, ideoque nec ius quod prius habebat, fuit ab eo mediante dicta reſignatione abdicatum, ſed vacauit per mortem, *Caputaq. deciſ.* 215. *par.* 1. *Card. Seraph. deciſ.* 1498. *num.* 8.

Quod autem reſignatio fuerit nulla paret, quia fuit facta contra formam *Concilij Tridentini, cap.* 2. *de reformat. ſeſſ.* 21. ex quo non fuit in ea expreſſum quod Balduinus eſſet promotus ad titulum dicti Canonicatus, prout in dicto capitulo expreſsè diſponitur, & quod hoc caſu reſignatio ſit nulla *tradit Pariſ. de reſignat. lib.* 2. *q.* 6. *num.* 36. *&* 39. *Garz. de benef. cap.* 5. *num.* 192. *& ſeq. Gonz. ad reg.* 8. *gloſſ.* 5. §. 10. *numer.* 35. *& tenuit Rota in Aretina Plebis coram Illuſtriſſimo Cardinale Millino, relata per eundem Garz. dicto capit.* 5. *part.* 2. *numer.* 438.

35 Nec obſtat quod dictum ſacrum Concilium decreuit, quod dicta mentio fieret in reſignatione ad effectum tantum ne clericus in opprobrium Ordinis clericalis mendicare cogatur, & cum huic inconuenienti ſatis fuerit prouiſum mediante clauſula, Conſtito quod reſignans habeat aliunde, &c. in dicta reſignatione apposita videatur dictam reſignationem ob defectum dictæ expreſſionis non poſſe dici nullam, eo quod forma poteſt adimpleri per æquipollens, quando habetur effectus à lege deſideratus; quia fuit reſponſum quod dictum Concilium, vt pinguius prouideret, ne clerici vllo tempore in mendicitatem inciderent, non ſolum diſpoſuit, quod reſignationes non admitterentur, niſi conſtito, quod reſignans haberet aliunde vnde commodè viuere poteſt, ſed vlterius decreuit, quod in reſignationibus mentio fieret, quod reſignans fuerit promotus ad titulum beneficij, quod reſignat, ad hoc vt vincularetur ab eo à quo reſignatio erat admittenda, ſi ita videretur patrimonium reſignantis, quod aliàs potuiſſet diſtrahere perinde atque fuiſſet vinculatum, ſi ad titulum illius fuiſſet ordinarus, vnde non poteſt dici quod mediante dicta clauſula Conſtito, &c. fuerit intentioni dicti Concilij ſatisfactũ, quia ex duobus requiſitis non ſufficit alterum adimpleuiſſe, *l. cum hi, §. ſi Prætor*, & ibi *gloſſ. ff. de tranſact. l. ſi heredi plures, ff. de condit. inſtitut. Dec. conſil.* 433. *num.* 6. *Surnen. in reg. de public. reſignat. queſt.* 8. *num.* 2. *Put. deciſ.* 193. *libr.* 1. Et imò cum dictum Concilium vlterius etiam proce- 36
dendo annullet reſignationes aliter factas, ſicque contineat decretum irritans non potuiſſet forma ab eo tradita per æquipollens adimpleri, ſed debebat ſeruari ad vnguem, *Aldobr. conſ.* 92. *numer.* 27. *lib.* 1. cum aliis per *Mareſcot. var. reſolut. lib.* 2. *cap.* 38. *numer.* 10. & in terminis dicti capituli, quod non poſſit adimpleri per æquipollens firmat ex ſententia Sacræ Congregationis Illuſtriſſimorum Sacri Concilij Interpretum, quam refert ad extenſum *Garz.* loco proximè citato, *num.* 193. *Gonz. al.* vbi ſupra, *num.* 35. & fuit dictum *in dicta Aretina Plebis coram Illuſtriſſ. Cardinale Millino.*

Non obſtat quod Concilium non comprehendit re- 37
ſignationes factas in manibus Papæ, quia hoc eſſet nimis reſtringere diſpoſitionem dicti Concilij, quod loquitur generaliter de omnibus reſignationibus, & propterea generaliter intelligi debet, maximè cum eadem ratio militet in omnibus, nec ſubſit cauſa dictæ reſtrictiuæ, & quod locum habeat etiam in reſignationibus factis coram Papa, firmat *Garz.* vbi ſupra *num.* 193.

Non obſtat quod Conſtitutio Pij V. ſolum mandat apponi clauſulam Conſtito, &c. quia non eſt correctoria decreti dicti Sacri Concilij, nec loquitur de beneficiis, ad quorum titulum reſignans eſt promotus.

Non obſtat quod Papa in genere cogitare potuerit, quod reſignans eſſet promotus ad titulum beneficij, quod reſignat, quia Concilium, vt dictum eſt, requirit pro forma, quod fiat expreſſio dictæ qualitatis, vnde illa ſeruari debet ex allegatis, vltra quod Papa potuit etiam cogitare, quod reſignans non eſſet promotus ad titulum illius beneficij eo ipſo, quod ſibi hoc non fuit expreſſum.

Non obſtat quod ſaltem Canonicatus remanſit Sedi 38
Apoſtolicæ affectus per appoſitionem manus Pontificis, quia dicta affectio per appoſitionem manus non intrat quando reſignatio eſt nulla, & per conſequens beneficium vacat per obitum, & non per reſignationem, *Achil. deciſ.* 14. *de reſtit. ſpoliat. Rot. deciſ.* 24. *ſub num.* 1. *vt lit. pend. in non. &* 419. *par.* 1. *diuerſ. & deciſ.* 570. *num.* 8. *verſ. vel diuerſa eueniat, par.* 1. *in recent.*

Non obſtat quod etiam quod reſignatio ſit nulla, tamen locus eſt affectioni, quando talis nullitas prouenit culpa reſignantis, *Garz. d. tract. de benef. par.* 5. *cap.* 2. §. 2. *num.* 170. quia hoc procedit quando reſignans eſt

est in culpa, quominus resignatio sortiatur effectum ob non implementum conditionis; nam tunc dicta conditio habetur pro impleta in præiudicium resignantis, & per consequens abdicatur ius à resignante, & beneficium vacat in Curia, remanetque affectum, & reseruatum, secus est quando resignatio fuit nulla de per se, & ex alia causa quam ob non implementum: tunc enim per huiusmodi resignationem non abdicatur ius à resignante, vt bene per eundem *Garz. p. 11. cap. 3. n. 217.* vbi exemplum adducit in resignatione simoniaca, per quam non abdicatur ius à resignante, etiam quod sit pura, & per consequens nec beneficium vacat, nec illud remanet affectum, quia Papa non voluit prouidere, nisi in euentum in quem vacaret per resignationem, & affectio non porrigitur ad vacationem diuersam, *vt in d. decis. 570. num. 8. par. 1. in recent.*

Vnde cum in casu de quo agitur resignatio non fuerit nulla ob non adimplementum, sed quia non fuit in ea seruata forma Concilij, merito non fuit ius abdicatum à resignante, & per consequens Canonicatus vacauit per obitum, & non per resignationem, neque, vt dictum est, remansit affectus ex allegatis. Hæc in *d. decis.* ad alia transeamus.

39 In minoribus Ordin. constitutus non ligatur dispositione *text. in d. cap. 2.* imò potest beneficium resignare, etiamsi non habeat aliunde, quo viuere possit, ita *Flamin. dict. quæst. 6. num. 178. Vgolin. d. c. 26. §. 8. n. 4. vers. pestremo, Azor. instit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 20. q. 7. Fr. Emman. tom. 2. c. 15. num. vlt. Stephan. Gratian. d. c. 159. à n. 9. Ceuall. q. 561. num. 26. Garcia d. cap. 5. num. 203. Paul. Comitol. re-*
40 *sponsi. moral. lib. 6. q. 34. num. 4.* In sacris verò constitutus non potest vllo modo beneficium resignare, etiamsi ad illius titulum non fuerit promotus, nisi aliunde habeat, vnde commodè viuere possit, sanciuit *Pius V. in Constit. quæ incip.* Quanta Ecclesiæ Dei, ibi: sed nec horum vllus sacro Ordine manciparus, nisi religionem ingressurus valeat vllo modo beneficium, vel officium Ecclesiasticum resignare, nisi aliunde ei sit, quo in vita possit commodè sustentari, quæ Constitutio, licet loquatur de resignationibus factis coram Ordinario, habet tamen locum etiam in Curia, quia militat eadem ratio in proposito, prout de stylo Curiæ seruari testantur *Flamin. de resignationibus lib. 3. quæst. 14. num. 3. & lib. 5. quæst. vltim. num. 176. Nicol. Garcia. dict. cap. 5. num. 198.* quos refert, & sequitur *Aloys. Ricc. dict.*
41 *resolut. 272. in fine*, in qua quidem Curia non admittitur resignatio alicuius in sacro constituti, nisi cum clausula, quod resignans aliunde habeat, vnde commodè viuere possit, quæ clausula intelligitur de illa necessaria sustentatione, quæ sine penuria sufficit, inspecta qualitate personæ, & loci, vt fuisse *in Rota* resolutum dicit *Nicol. Garcia dict. cap. 5. num. 207. & 208.* & in hoc plurimum tribuitur iudicis arbitrio, qui considerata qualitate personarum, locorum, & temporis, iudicabit, vt per *Ceuall. communium contra commun. q. 561. à num. 27. Menoch. de arbitr. casu 216. num. 12. & 15. Steph. Gratian. d. c. 159. num. 15.*

42 Ex quibus colligo renuntiationem beneficij, ad cuius titulum quis sacris fuit ordinatus, factam cum pensione sufficienti ad congruam sustentationem non valere, nisi facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus: quia id traditum est pro forma, & indistinctè annullatur resignatio aliter facta, ita decisum esse tenet *Garcia dict. par. 2. cap. 5. num 215.* & refert etiam additio *ad Nauar. consil. 4. de renunt.* sequuntur *Vgolin. de potestate Episcopi, cap. 26. §. 8. n. 4. & Homelon d. tract. 2. c. 2. q. 23. in fine*, & tenuit *Rota in d. Leodien.* Quamuis contrarium teneant, imò talem valere renuntiationem *Nauarr. dicto consil. 4. de renunt. in nouis.* sequuntur *Flamin. dict. lib. 2. quæst. 6. nu. 41. Fr. Emman. tom. 2. sum. cap. 15. num. 12. Campanil. dict. cap. 6. num. 6.* ex ea scilicet ratione, quia tunc cessat finalis ratio, videlicet dedecoris clericalis, propter quam constat eo in textu Concilium vetuisse resignationem beneficij assignati in titulum cùm suscepit Ordines; cessante enim causa finali, debet cessare & effectus, sicuti aliorum ductus auctoritatibus firmauit *Tiraquel. in tract. cessante causa, limit. 1. num. 1.* & alij plures relati *in libello de principijs iuris lit. C, num. 11.* Sed huic obiectioni satis responsum est supra *in d. decis. numer. 35.*

Secundo colligo procedere in permutatione, quæ 43
nulla est, non facta mentione, quod ad titulum beneficij permutati fuit sacris Ordinatus, ex verbis *Conc. d. c. 2.* ibi, id vero beneficium resignare non possit; resignationis enim nomen simpliciter prolatum, complectitur illam quoque ex causa permutationis factam, *Rebuff. super reg. de infirmis resign. glos. 4. num. 1. & 5.* ac propterea regulam præcitatam de infirmis resignantibus, & decedentibus infra viginti dies numerandos à præstito consensu, vt inualidus sit actus, habere etiam locum si ex causa permutationis fecerit, vt demonstrant verba dictæ regulæ, & succurrit ratio, quia, qui permutat resignat, nam duo actus considerantur in permutatione, videlicet renuntiatio, & permutatio, vt inquit *Boer. decis. 2. num. 16.* Ita tenent ac decisum referunt *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 5. §. 10. à num. 43. Steph. Gratian. discept. forens. cap. 159. num. 3. Rota Romana apud Farin. decis. 614. in nouiss. Nicol. Garcia, d. cap. 5. num. 218.* & quod dispositio Concilij habeat locum in permutatione, prout *Sacra Congreg. declarauit 18. Iulij 1602.* ait *Ste-*
phan. Gratian. d. cap. 159. num. 3. & in addit. ad decis. 189. 44
per quam etiam dictum fuisse ait *d. numer. 3.* quod permutans facendo ordinationem ac titulum tutus est in foro conscientiæ, si illud quod habuit ex causa permutationis, erat æquiualens, de quo etiam testatur *Armendar. vbi supra num. 51.* Hinc forsan limitant supra positam resolutionem, quando permutans consequitur validè possessionem pacificam alicuius beneficij sufficientis ad congruã cum *Rota in Mutinen. Canonicatus 4. Decemb. 1609. coram Greg. XV. decis. 441. n. 3. apud Beltram. Vgolin. d. c. 26. §. 8. num. 4. vers. secundò excipitur. Massob. d. æqui. 5. dub. 1. num. 45.*

Tertio colligo non procedere in priuationibus, & 45
renuntiationibus inductis à iure, *cum sub d. cap. 2.* comprehendantur tantum resignationes voluntariæ, prout decisum refert *Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 219. & seq.* Si tamen veniat priuandus per sententiam beneficio, ad cuius titulum fuit ordinatus, est illi aliquid relinquendum vnde se alat, prout bene resoluit *Aloys. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 185. p. 1.*

Quarto colligo, quod iurans resignare beneficium, 46
ad cuius titulum fuit promotus, vel procuratorem constituit ad resignandum, & iurauit non reuocare, nedum compelli minime poterit, vt cum effectu renuntiet, verum etiam procuratorem reuocare valebit, præmissa tamen absolutione à iuramento, cuius quippe absolutionis impetratio accedere debet, vt peccatum vitetur, non autem ad validandum actum reuocationis, cum citra absolutionem sit etiam valida reuocatio. Ita decisum referunt *Flamin. dict. quæst. 6. num. 45. Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 232. in 2. declar. Armendar. d. loco num. 29. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 25. quæst. 6. Vgolin. dict. cap. 26. §. 8. sub num. 4. Campanil. dict. cap. 6. numer. 4. Aloys. Ricc. in praxi fori Eccles. resolut. 272. num. 2.*

Beneficium igitur ad cuius titulum est facta promo- 47
tio si resignare velit ordinatus, tenetur exprimere ad illius titulum assumpsisse Ordines, vt ostensum est, qua declaratione facta caueat superior, ne ipsam admittat, nisi antea sibi constiterit illum habere vnde possit commodè sustentari, quo non perquisito, si acceptauit illam, non dubitatur validam esse, sed ipse tenebitur eidé

ministra

miniſtrare alimenta, eo quod non caret culpa, & ita ſæpe deciſum fuiſſe ipſas declarationes afferentes referunt *Flamin. de reſignation. lib. 2. quæſt. 6. poſt num. 41. Aloyſ. Ricc. dict. reſolution. 272. num. 2. Campanil. d. cap. 6. n. 3.*

48 Quintò colligo fructus beneficij, ad cuius titulum fuit quis promotus, non poſſe hypothecari, nec obligari, quia ille, qui non poteſt bona alienare, nec etiam poteſt ea hypothecare, ſeu obligare, *argum. l. vlt. Cod. de rebus alienis non alien.* & quæ tradunt *Pinel. in l. 1. C. de bonis mat. par. 3. num. 19. D. Barboſa in l. 1. p. 3. num. 39. ff. ſoluto mat. Rebell. de obligat. iuſt. par. 2. lib. 6. quæſt. 3. num.*

49 15. Tanta eſt enim decoris clericalis vis, & auctoritas, vt fructus beneficij obligare ex conuentione non liceat, nec etiam in ſubſidium aliorum bonorum in cauſam iudicati capere, & in illis executionem fieri, ſi clericus egeat, ac petitam ſummam, qua ſe alit, excuſare non poſſit, *Abb. in cap. cum olim, il ſecondo, num. 5. de reſtitution. ſpoliat. Franch. in cap. reprehenſibilis poſt num. 21. de appellation. Luſ. in l. commodatus poſt num. 2. ff. de re iudic.*

50 *Gail. lib. 1. obſervation. 117. num. 9.* Si enim miles, qui ſub armata militia ſtipendia meruit, condemnatus, eatenus quatenus facere poteſt, ſoluere cogitur, ex *l. miles, ff. de re iudicat.* Sic & clerici iuxta *gloſ. 2. in fine in dict. l. miles*, cum

51 militibus aſſimilentur in *cap. 2. de pœnis, lib. 6.* Et ideo clericus, qui iurauit ſe Titio ſolucrum mille cum peruenerit ad pinguiorem fortunam, & poſtmodum Epiſcopalem adeptus ſit dignitatem, non tenetur iam dictam perſoluere ſummam de fructibus Epiſcopatus, conſuluit *Bald. conſil. 208. incip. ſuper præditio, vol. 2.*

Patrimonij ſub vocabulo quid veniat in præſenti materia.

52 PAtrimonij vocabulo in hac re intelligitur, non ſolùm quicquid ex patris bonis filio obuenit, verum etiam omne id, quod aliunde, & quauis ex cauſa, illi delatum eſt; ex ea ratione, quia ſatisfit intentioni Canonum, & Concilij vndecunque habeat victum, ne mendicet: ita *Campanil. in diuerſorio Iuris Canonici rub. 8. cap. 4. num. 1. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 26. §. 9. num. 3.*

53 Qui enim beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens non habet, Patrimonium ſaltem idoneum habere debet, ad cuius titulum non omnis ordinandus eſt, niſi diſpenſatio Epiſcopalis præcedat, per verba *Concil. Trident. ſeſſ. 21. de reformat. cap. 2.* ibi, patrimonium vero, vel penſionem obtinentes ordinari poſthac non poſſint; nec ſemper conuenit hanc diſpenſationem elargiri, ſed ex cauſa, prout eiuſdem Concilij verba clare demonſtrant, ibi, niſi illi quos Epiſcopus iudicauerit aſſumendos pro neceſſitate, vel commoditate Eccleſiarum ſuarum; quare cum Concilium illic permittat Epiſcopis facultatem diſpenſandi cum aliqua prædictarum cauſarum, ſi illa deeſt, ſublata debet eſſe prædicta poteſtas per reg. *cap. cum ceſſante de appellat.* & firmat in propriis terminis *Nauar. conſil. 14. num. 2. de tempor. ordin. in nou.* vbi refert ſe Pintiæ vidiſſe negatam cuidam facultatem aſcendendi ad Subdiaconatum, ob defectum tituli beneficialis, tametſi habuiſſet patrimonium trium millium ſcutorum, *num. 53. in fine.* Quæ Nauarri reſolutio colligitur ex Concil. *d. cap. 2.* ibi, niſi ille, quos Epiſcopus iudicauerit aſſumendos, quæ verba cum denotent boni viri arbitrium, hoc eſt, voluntatem rationi ſubmiſſam *l. fideicommiſſaria 2. ff. de fideicom. libert. gloſ. verbo viſum in cap. 2. de corpore vit. Lap. alleg. 60. num. 3.* ideo ſi Epiſcopus legitimè non interponat arbitrium, Deum ſolummodo iudicem habebit *gloſ. verbo relinquitur in cap. ſtatutum §. acceſſorem de reſcript. in 6. Calcan. conſ. 38. num. 7.* ac proinde non dabitur appellatio, quia ſuperior non poteſt animum & conſcientiam inferioris immutare *Bald. in l. 2. num. 10. verſ. ſcias tamen C. de ſent. ex breuil. recit. Conar. var. lib. 2. cap. 12. num. 3. verſ.* & ab eo, ex quibus nullum poſſe contra prohibitionem ſui Prælati ordinari, aut de illo conqueri, ſeu ab eo appellare, eo quod illum ordinare nolit, reſoluit *Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ. 391. in 1. edit. huius reſol. 587. in 2. edit. & cenſuit Rot. in Eborenũ Ordinum 24. Iunij 1618. coram R. P. D. Remboldo, & 18. February 1619. coram Reuerend. Iuuneo Decano.*

Quantitas Patrimonij ad cuius titulum Ordinem ſa- 54
crum quis ſuſceprurus eſt, debet eſſe tanta, vt fructibus inde perceptis ſuſtentari honeſtè ipſe poſſit, vt intimat *Concil. Trident. d. cap. 2.* vt ſupra à *num. 8.* circa beneficij valorem ad cuius titulum quis ordinari debeat, dictum eſt, & ſemper arbitrio prudentis hoc relinquerem, de quo conſule *Monoch. de arbitr. caſu. 380. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 26. §. 12. in princip. Iacob. de Graſſis conſil. 4. de tempor. ordinar. vol. 1. & de arbitr. Confeſſ. lib. 2. cap. 49. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſt. dict. reſolut. 271. Moiſeſ. in ſum. Theologiæ moralis tract. 2. cap. 15. n. 6.*

Patrimonium ſuper re immobili conſtitui debet, 55
nam ſi ſuper rebus mobilibus conſtituatur, non eſſet ſatisfactum menti *Concil. Trident.* cum res mobiles facilè vel extinguantur, vel conſumantur: ita *Nauar. conſil. 34. de tempor. ordinat. Azor. inſtitut. moral. p. 2. lib. 3. cap. 4. q. 7. Graſſis conſil. 4. de tempor. ordinat. tom. 1. Vgolin. d. cap. 26. §. 10. num. 1. Moiſeſ. d. cap. 15. num. 4. & 5. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 315. in 1. edit. & reſolut. 273. in 2. edit.* vbi etiam refert deciſum non eſſe admittendum ad Ordinem ſacrum, qui non habet patrimonium ſufficiens, ſi promiſſionem habuit de aliquo, quod ſupplere id quod deerat.

Ad titulum donationis alicuius poteſt quis ordinari, 56
ſi ita Epiſcopus iudicauerit aſſumendum pro neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiæ, dummodo donatio ſit realiter vera, & non ficta, quæ deinceps abſque Epiſcopi licentia alienari non poſſit, donec beneficium ſufficiens adeptus ſit, vel aliunde habeat vnde viuere poſſit: ita deciſum referunt *Zech. de repub. Eccleſiaſtica cap. de clericis ſub num. 3. verſ. 84. Campanil. d. rub. 8. cap. 4. num. 3. Nicol. Garcia de benef. p. 2. cap. 5. num. 79.* Ordinatus cum patrimo- 57
nio procedente ex donatione ficta, quando ſcilicet inter ipſos donatorem, & donatarium dictum eſt illam fieri pro forma, & ad apparentiam, non manet ſecurus in conſcientia, imò re vera eſſet tanquam ordinatus ſine titulo, incurreret pœnam ſuſpenſionis poſitam contra ordinatum ſine illo, per Conſtit. Sixti V. contra clericos malè promotos, & docent *Vmbald. in Candel. aureo in explicatione d. Conſtit. notab. 14. Spin. in ſpeculo teſtamen. gloſ. 18. num. 85. Petr. Ledeſma in ſum. tom. 1. de ſacram. Ordinis, cap. 7. concl. 6. difficult. 5. Carrill. in itinerario ordinandorum ſect. 2. cap. 2. num. 17. Vaſquez p. 3. tom. 3. diſp. 243. in fine,*
vbi ait graue peccatum eſſe, ſi ficto patrimonio vel be- 58
neficio ordinetur: Si tamen pactum, & conditio in patrimonio adſit de illo reddendo, cum ordinatus habue- 59
rit beneficium ſufficiens, vel aliàs, vnde viuere poſſit, nulla tunc incurritur ſuſpenſio, cum non ſit contra mentem, & diſpoſitionem *Concil. Trident. in dicto cap. 2.* prout reſoluit *Nicol. Garcia. dict. c. 5. n. 169.*

Vtràm autem habere dicatur Patrimonium filius, 60
qui amplum expectat ex bonis paternis materniſve? & videtur dicendum quod ſic; cum enim viuente patre quodammodo dominus videatur, §. *hæc autem & neceſſarij*, vbi *gloſ. Inſtitut. de hæredum qualitate*: & æſtimum patris, æſtimum filij exiſtimetur *gloſ. in l. 2. C. qui ætate lib. 10. Alex. in l. ſuus ff. de liberis, & poſth.* vbi *Alciat. num. 10.* dicit quod validum eſt argumentum, pater eſt diues, ergo & filius, de quo etiam *Flamin. de reſignat. lib. 2. quæſt. 6. num. 33. cum ſequent.*, quibus fundamentis poſſe quem ordinari abſque Patrimonio, ſi habeat patrem diuitem reſoluit *Surdus de alimentis, titul. 7. quæſt. 37. num. 2.* Sed contrariam opinionem veriorem duco: imò ordinandum non eſſe, quamuis haberet patrem diuitem, nihil aſſignantem pro victu, & portione, quia *Concil. d. loco,*

vult

lized by Google

vult patrimonium verè obtineri,& non fictè,& ita melius hanc partem tenent *Flamin. dict. quæst.6. num. 28. Vgolin.d.cap.26.§.9.num.3. Campanil. dict. rubric.8.cap.5. num.3.*

61 Quamuis donatio inter patrem, & filium inualida sit, iuxta vulgaria iura, potest pater donare filio quod ad patrimonium sat sit, & donatio valebit, prout resoluunt *Flamin.d.quæst.6.num.9. Vgolin.d.§.9. num.4.* Me-
62 lioratio enim facta filio pro suscipiendis Ordinibus, etiam non intercueniente traditione, erit irreuocabilis, iuxta *l.17.Tauri*, quæ nunc est *l.1.tit.6.lib.5.noua Recopil.* in ea etenim versatur causa onerosa cum Episcopo, qui aliàs non ordinaret, ne de suo aleret, & sic post sacros Ordines susceptos, à parentibus reuocari non potest: ita *Couar.in cap. Raynald.de testamentis,§.2.num. 7. Cisuentes dict.l.17.Tauri num.1.* vbi *Tellez. num.81. & 82. Auendan.respons.17.in fine, Fr. Emman.in sum.tom.2.cap. 15. nu. 8. Gutier.practic.lib.2.quæst.65.num.7. Matiens.dict.l.1.glos. 9.num.8. Azened.in l.10.num.31.tit.6.lib. 5. recopil. Steph. Gratian.cap.159.num.29. Campan.d.rub.9. cap.6. num.10. in fine.*

63 Si filius velit promoueri, parénsque nolit iustum ei patrimonium constituere, potest filius genitorem constringere iuris remediis, vt illud sibi assignet. Confirmatur ex eo quia argumentare licet à Matrimonio carnali, ad spirituale per *cap. inter corporalia de translat. Prælat.* & *ibi omnes, C. de sacrosanct. Eccles.* cum citatis *in libello de principiis iuris, lit. A, num. 188.* Sed cum vxorem ducere intendit, illum potest cogere, vt sibi constituat donationem propter nuptias in dotis recompensam, *l. fin. C. de dotis promiss. Guilelm. Benedict. in cap. Raynutius, verbo dotem, quam ei dederat.* ergo similiter poterit cogi, vt donationem faciat filio pro Ordinibus suscipiendis, & suo Matrimonio spirituali: ita hanc opinionem tenent *Auendan. respons. 17. num. 4. Sanch. de Matrim. lib.4.disp. 26. sub num.7. Campanil.d.rub.8.cap.5.num.14.* latè *Marc. Anton.Genuens.in practicab. Ecclesiasticis,q.624.*

64 Quæstio est in hac materia satis controuersa, vtrum donatio pro suscipiendis Ordinibus filio simpliciter facta conferri debeat, seu imputari in legitimam? partem negatiuam in hac quæstione semper libenter amplexus fui, ex eo quia huiusmodi bona non erant liberè assignata, vt de illis posset ad libitum disponere, quod requiritur in legitima, *Rauet.cons. 136.incip.de anno*: Tum
65 quia huiusmodi bona sunt data loco alimentorum, & ad supportanda onera Matrimonij spiritualis, cum certum sit fructus filio datos loco alimentorum, & ad supportanda onera Matrimonij, quia pauper, & non habet aliunde, vnde se alat, non esse conferendos, vt per *Gama. Lusit. dec. 140. num. 3. & decis. 164. & dec. 310.num.13. Surd.de alim.tit.8.quæst.57.num.2. & tit.9.quæst.34.in princip. Molin.de Iustit.tractat. 2. disp. 308. vers. Gama, Thom.*
66 *Valasc.alleg.iuris tom.1.alleg. 59. num. 10.* Sic etiam cum huiusmodi bona donata pro suscipiendis Ordinibus non possint vendi, nec alienari, sequitur, quod non debent conferri, prout in expensis factis pro doctorando filio resoluunt *Perez l.8.tit.2.lib.1. pag. 48. & tit.7.lib.5. Ordin.in.pag.206. Rebuff.de priuil.scholarium priuil.55.n.3. Val sc.de partit.cap.13.n.175. Bonacina de contractibus, disp.*
67 *3.q.6.punct.6. §. unico n. 17.* & in datis pro ingredienda militia resoluunt idem *Valasc.d.cap.13.num.60. & 61.* & plures relati à *Flores de Mena ad Gam.decis.140. in princ.*
68 Et in datis ad consequendam dignitatem firmant *Rebuff.priuil.55.num.1.* & in expensis factis à patre, vt filius
69 nanciscereturaliquod beneficium Ecclesiasticum tenent *Gutier.pract.lib.2.quæst.65.num.10. Marc. Anton.Genuens.in practic. Ecclesiasticis,quæst.657.* Quare fortiori ratione idem tenendum est in donatis pro suscipiendis Ordinibus, quæ nullo modo in legitimam esse imputanda tenent *Anton.Gomez l.29. Tauri num. 21.* vbi *Tello num. 16. & Valasc. de Auendan.glos.3.num. 8. Duen.regul. 222.num.3. Garcia regul.95. num. 6. Polidor. Ripa obseruat. 234. Roias de successionib.cap.7.à num.46. Azened.l.10.num. 29. & 30.tit.6.lib.5 noua recopil. Matiens.l.3.glos.2.num.14. tit.8.eodem lib. Spin.in speculo testament.glos. 18. à num.66. Quintanaduen. Ecclesiasticus, p.2.lib.3.ad finem, Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici, decis.594.in 1.edit. & resolut. 522. in 2. edit. Cenall. communium contra communes, quæst.682. Stephan.Gratian.discept.forens.cap.159.à num.31. Mendez de Castro, in l.cum oportet, num. 165. C.de bonis, quæ liberis, Cal.Pereira in l.si curatorem, verbo Læsi, num. 103. & 132. & quæstionum forens. in commentar. ad §. Sed hæc, par.2.num. 48. vers. ex quo instu. de inoffic. testam. Campanil. in diuers. Iuris Canonici, rub.8.cap.6.num. 11.* nouissimè *Merlin.de legitima lib.2.tit.2.q.23.*

Quamuis contrarium, imò donationem pro suscipiendis Ordinibus filio simpliciter factam conferri de- 70
bere, seu imputari in legitimam, teneant infrà citandi, ex eo tantum fundamento, quod scilicet donatum filio non consumitur in adeptione Ordinum: sed datur, vt illud post susceptos Ordines habeat ob ipsius alimenta, & congruam in eo statu sustentationem, & quamuis non sit alienabile, est tamen transmissibile ad hæredes; cui fundamento facilè respondetur, quod huiusmodi bona sic donata succedunt loco alimentorum, ne scilicet ordinandus egeat, prout insinuat *Concil.Trident.in d. cap.2.* & ita non sunt conferenda, prout fatentur Doctores, nemine discrepante, & nihil interest, quod sint transmissibilia ad hæredes, cum hoc in præsenti casu non requiratur, sed solum sufficiat, quod non possint alienari, quia iura, quæ id requirunt habent locum, quando res non potest alienari ex prohibitione incerta in ipsa re, at vero in nostro casu huiusmodi bona non possunt alienari ex prohibitione ipsius rei, sed personæ, quæ quidem incapax est transmittendi, & alienandi, cum in ipsis consistant alimenta sua, & ideo non est tuta, nec iuri consona, aut æquitati respondens opinio hæc contraria, quam sequuntur *Couar. in cap. Raynaldus de testam.§.2.num.7. Ayora de partitionib.p.2.quæst. 13. Auendan.respons.17. Perez l.4.tit.12.lib.3.Ordinam. Fr. Emman.in sum.tom.2.cap. 15. num. 8. Salzed. ad Bernard. cap.18.num.16. Petr.de Ledesma in sum. par. 1. de sacram. Ordinis, cap.7. conclus.6. ad finem, Mench. de successionum creat.lib.3.§.22.limit.17.num.44. Gutier.practic. lib.2.quæst. 65. Molin.de Iustit.tract.2.disp. 238. & disput. 241. ad finem, Nicol.Garcia.d.cap.5.num. 159. Valasc. de partit.cap. 13.num.77. cum sequentib. Marc. Anton. Genuens.in practic. Ecclesiasticus, quæst.625. Vgolin.de potestate Episcopi, cap. 26. §.9.in fine.*

Patrimonium hoc super rem certam constituendum 71
est, itaut sciri debeat, an ad sustentandum clericum sufficiens sit, vt tenet *Concil.Trident.d.cap. 2.* Sed si res incerta sit, id sciri minimè potest, vt per se patens est: Vnde nullus potest promoueri ex industria sua, vel honesto labore, puta quòd sit Musicus, Magister Grammaticæ, Pictor, aut alterius licitæ professionis, ex qua tantum quærit, quod sit sufficiens ad sustentationem vitæ, ita decisum referunt *Armend. in addit. ad recopil. legum Navarræ lib.2.tit.8.l. 1. de patrimonio clericorum, num.18. Nicol.Garcia,d.cap.5.num.126.*

Sic etiam non poterit quis ordinari ad titulum litte- 72
raturæ, quantumcunque sit litteris gradu, & collegio insignis, prout tenent *Salzed.d.cap.18.num.7. Marc.Anton.Genuens.in praxi Archiep.Neapol.cap.81.num. 2. Petr. de Ledesma dict.cap.7. ante vltimam conclus. Fr.Emman.d. cap.15.num.15. Garcia d.cap. 5. num.* 128. vbi refert, ita censuisse Sacram Congregationem. Et ideò decretum Concilij Vlisbonen. quo statutum erat posse quem ad titulum litteraturæ promoueri, iussit sanctissimus deleri, & dixit se daturum Breue Cardinali Portugaliæ, vt solos Doctores in Iure Canonico, vel Theologia possit ipse Cardinalis prævio examine à se facto promouere

ad

ad ſacros Ordines ad hunc titulum litteraturæ in qua re ſuam grauat conſcientiam. Non deſunt tamen qui teneant fas eſſe ad ſacros Ordines aſſumere virum litteris inſignem,& collegio illuſtri cooptatum, vel gradu Licentiaturæ ornatum, honeſtiſque moribus probatum, quamuis titulo carentem, quia habet vnde ſe poſſit ſuſtentari,ac loco patrimonij,ſiue beneficij,illi eſt titulus, quo ſine dedecore decenter viuat,& facilè valeat beneficium, ac dignitates obtinere, quare hanc tuetur partem, & ſecundum illam Iuriſperitos, ac Theologos doctos conſultos reſpondiſſe refert *Henriq. in ſumm.lib.19. cap.17.§.4.in comm.litt. G, ſequuntur Vega in ſumm. par.1. cap.57.caſu 1.Fr.Emman.d.cap.15.num. 15. Gonzal.ad regul.8.Cancel.gloſ.4.num.36.*vbi dicit ita conſuluiſſe,*Campanil.diſt.rub.8.cap.4. num. 6.* Mihi tum primum verius ipſa Concilij conſtitutio aperte inſinuat *ſeſſ.21. de reformat. cap. 2.* dicens, ne quis deinceps clericus ſecularis quamuis aliàs ſit idoneus moribus, ſcientia,& ætate ad ſacros Ordines promoueatur,niſi prius legitimè conſtet eum beneficium Eccleſiaſticum, quod ſibi ad victum honeſtè ſufficiat pacifice poſſidere: quibus verbis tota tollitur dubitatio, & ego agnoui familiariter virum inſignem in hac Curia etiam in Hiſpania habentem annuam penſionem triginta ducatorum auri de Camera, quem Illuſtriſſ. Vrbis Vicarius ad titulum litteraturæ noluit Ordinare propter ſupra dicta Concilij verba, quæ,vt reſpondi,id non permittunt.

73 Ille autem, qui beneficium non retinet, nec patrimonium,aut donationem, poteſt cum penuria Sacerdotum exiſtit, ad ſacros Ordines promoueri, dummodo adſit, qui ei ſpondeat neceſſaria ſubminiſtraturum: ita per ſacram Congregationem deciſum eſſe referunt *Flamin.de reſign.lib.2.quæſt.6.num.11. Armend.d.loco, num.2. & 30.Campanil.d.c.4.num.6.*

74 Ad titulum penſionis Ordine ſacro initiari quis poteſt, vt tenet *Concil. Trident.d.cap.2.*dummodo ad honeſte ipſum ſuſtentandum ſufficiens ſit, prout de beneficio,& de patrimonio ſuprà dixi, & reſoluit *Vgolin.d.cap. 16. §. 14.* ad huiuſmodi tamen penſionis Eccleſiaſticæ titulum ordinari non poſſunt, niſi illi,quos Epiſcopus iudicauerit aſſumendos pro neceſſitate,vel vtilitate Eccleſiarum ſuarum,iuxta *d. cap. 2.* prout deciſum teſtatur *Armend.d.loco,num.3.* vbi *num.4.* refert non expedire,vt ad titulum patrimonij quis ad ſacros Ordines promoueatur, niſi certi fructus ad honeſtam promouendi ſuſtentationem ſufficienter ſuper certis redditibus fuerint in forma legitima,& valida aſſignati, *& num.7. in fine.* dicit pariter reſolutum, poſſe Epiſcopum Ordinare familiarem ſuum etiam ad titulum penſionis ſi pro commoditate, vel neceſſitate ſuarum Eccleſiarum iudicat ordinandum.

75 Bona hæc, ad quorum titulum fuit quis ordinatus, alienari non poſſunt ſine licentia Epiſcopi, vt habetur in *d.c.p. 2.* ibi, atque deinceps ſine licentia Epiſcopali alienari,aut extingui, vel remitti nullatenus poſſit; quæ verba inducunt nullitatem actus ipſo iure, propter adnerbium illud, nullatenus, quod tollit omnem potentiam alienandi, *ex gloſ.in Clem.1.verbo, nullatenus, de ſe-*
76 *queſt.poſſeſſ.*& reſoluunt *Grat.diſceptat.forenſ.cap.159.num.* 18.*Cenall.communium contra communes quæſt.527.num.10. & quæſt.900.num.5.Gonz.ad reg.8.Cancel.gloſ.vltim. num.*
77 65.*Sanch.de Matrim.lib.6.diſp.32. num.* 7. & ego ipſe refero alios quamplures *de dictionib. dilione* 192. *num.* 4. quo fundamento liquido conſtare alienationem patrimonij, aut extinctionem penſionis ſubſequentem promotionem eſſe inualidam ipſo iure concludunt *Nauar. conſil.17.num.2.& 4.& conſil.21.num. 2. de temporib. ordinat.in nouis,Flam.d.quæſt.6.num.1. & 35. Campanil.d.rub. 8.cap.6.num.8.*

78 Et quoniam alienatio nomen generale eſt, & complectitur alienationem quacunque ratione factam, *cap. nulli licet, de rebus Eccleſiæ non alien.l. vlt. C. de rebus alienis non alien.* igitur amplia primo, vt procedat etiam in venditione. Quamuis autem non defuerint, qui contrarium aſſerere auſi fuiſſent,ob *gloſſam*, quæ illum vendere poſſe abſolute reſpondet, *in cap. tuis quæſtionibus verbo congruè. in fin.de præb.* prout ſunt multi relati à *Cenall.quæſt.527. num.* 1. tanquam rem habere ipſam videatur, dum pretium habet, ex ſententia *Caij in l. quia qui pretio ff.de vſufructu*, tamen verior eſt prima reſolutio, cum huiuſmodi patrimonium expreſsè fuerit aſſignatum in titulum, nulla habenda eſt conſideratio illius rationis, quod pretium ſuccedat loco rei, eo quod facilius conſumitur pretium, quam res immobilis, cum pecunia ſit inter res,quæ ſeruando nequeunt conſeruari,*l.1. §. fuit quæſtum ff.ad Trebell.* & noſtram ſententiam hoc fundamento poſt alios, quos citat, tenet *Campanil. d.rub.8.cap.6.num.7.*

Secundò amplia in promiſſione de vendendo, quæ 79
appellatione alienationis continetur, vide *Tiraq.de retractu tit.2.ad finem num.30. Bellacom. tom.2.commun. opinion.lib.9.tit.34.num.339 pag.583. Menoch.conſil. 1. num. 230.Valaſc.conſult.77.num.7. D.Barboſa in l.1.ff.ſoluto matrim.par.3.num.57.Cald.Pereira de extinctione emphit. cap. 1.num.36.& cap.16.num.84.& de emptione,cap. 8. num.5. & cap.13.num.11.Steph.Gratian. diſceptat.forenſium, cap. 115.num.17.*

Tertiò amplia in tranſactione,ſi patrimonium dimit- 80
tar,ex reſolutis per *Cal.Pereira de reſolutione Emphiteuſis, cap.9.num.36.*

Quartò amplia in diuiſione ipſius patrimonij ex ci- 81
tatis à *Gama Luſitaniæ deciſ.300.num.4.Valaſc.conſult.53. num.4.*quia prohibitus vendere,cenſetur prohibitus di- 82
uidere ex *Tiraq.ad leges connub.gloſ.5.num.216.*

Quintò amplia in permutatione, quia prohibitus 83
alienare non poteſt permutare, *Tiraquel.de retract. lig.§. 1.gloſ.14.num.30.Cal.Pereira de emptione,cap.8.num. 26.& 27.*& in noſtris terminis *Steph.Gratian.d.cap.159.num.3. Gonzalez ad regul.8.Cancellaria,gloſ.5.§.10. num. 35. cum ſequenti, Rot.apud Farinac.deciſ.614.in 1. collect. nouiſſimarum.*

Sextò amplia in datione in ſolutum,ex citatis per 84
Tiraq.de retractu lign.§.1.gloſ.14.num.2. Menoch.de arbitr. cap.171.num.51.Vinium.2.communium op.in.lib.8.tit. 27. n. 29.verſ.& quia,& lib.4.tit.26.num.155.verſ.2.Maſcard.de probat.concluſ.1142.num.14.Gutier.practic.lib.2. quæſt. 157. Cald.de reſolutione emphiteuſis cap.5.num.47.& de empt.cap. 8.num.26.

Septimò amplia in hypotheca, prout reſoluit *Aloyſ.* 85
Ricc.in deciſionibus Curiæ Archiep. Neapolit. deciſ.212.p.2. qui enim non poteſt alienare, nec etiam poterit hypothecare, ſeu obligare,prout *ex l. vltim. C.de rebus alienis* 86
non alienandis,reſoluunt *Pinel.in l.1.C. de bonis maternis, par.3.num.19.D.Barboſa in l.1.ff. ſoluto matrim.p. 3. n.39. Rebell.de obligat.iuſtitiæ,p.2.lib.6.q.3.n.15.*

Octauò amplia, vt non tantum huiuſmodi patrimo- 87
nium alienari prohibeatur, ſed nec præſcribi tempore ordinario, prout in ſupremo Luſitaniæ Senatu iudicatum fuiſſe refert *Melch. Phabos eiuſdem Senatus deciſ.19. tom.12.tom.1.*

Quæſtio eſt in hac materia, an valeat alienatio, ſeu 88
renunciatio patrimonij, ad cuius titulum, quis ſacris fuit ordinatus, facta ſine licentia Epiſcopi, ſi tunc habet beneficiũ, ſeu aliàs vnde commode viuere poſſit? in qua quæſtione videtur reſpondendũ prędictam Epiſcopi licentiam,in euentu de quo agimus,neceſſariam non eſſe:nam *Concil.d.c.2.* ſolũ ſtatuit,quod deinceps ſine licentia Epiſcopi patrimonium alienari non poſſit,donec aliunde habeat, vnde viueret; atque adeo cum aliunde habeat, non videtur prohibita talis alienatio, cum dictio illa, *donec*, ſit reſtrictiua temporis,habeátque natu- 89
ram ſuſpenſiuam, ex notatis per *Caſſano.in conſuet.Bur-*

gundia rub.6.§.6.num.8.pag.219. Menoch. conſ. 151. num. 40.& conſil.166.num.1. Surd.conſil. 186. num. 15. & conſ. 319.num.16. Cenall.queſt. 806. num. 35. Bertaz. de clauſul. inſtrum.clauſ.15. gloſ. 4. num. 1. Deinde prædicta dictio, donec,habet in ſe temporis reuolutionem , & intercapedinem,itaut dato beneficio,vel alio,ex quo promotus ad Ordines ſacros viuere commode poſſit,alienare non prohibeatur patrimonium ad cuius titulum fuit ordinatus , nec ad hoc requiri licentiam Epiſcopi tenent *Flamin.diſt.queſt.6. num. 16. Cenall. quæſt.527. num. 8. & quæſt.561.à num.22. Steph.Gratian. diſcept. forenſ. cap.159. num.14. Azor.inſtitut.moral.p.2.lib.3.cap.4.quæſt.3. Nicol. Garcia d.c.5.num.186.*

Licet hæc opinio recepta ſit , contraria tamen vali-
90 dioribus nititur fundamentis , nec illis deſtituta apud me eſt,ex eo quia ſi huiuſmodi ordinatus , dum habet victum aliunde , poſſet ſine licentia Epiſcopi patrimonium alienare , & victu carens , nec cum licentia illud poſſet diſtrahere , nullius eſſent effectus verba illa *d.cap.*2.ſine licentia Epiſcopi,imò fruſtatorie addita diceremus , contra vulgare axioma , quod in legibus nullum verbum iudicatur ſuperfluum, & merito hanc opinionem tenent *Quintan. Eccleſiaſt.lib. 3. num. 72. Cened. præct.& canon.quæſt.lib.1.quæſt.11.n.9. Vgolin.d.cap. 26. §. 13.num.4.* dicens patrimonium alienari non poſſe , nec valere alienationem, ſine Epiſcopi licentia,etiamſi tunc haberet vnde ſe ſuſtentare poſſet,niſi vbi notorium eſſet ſufficiens eſſe, tunc enim ſine Epiſcopi licentia alienationem fieri poſſe cenſet, licet tutius erit,vt is in quem alienatio facta eſt cum licentia Epiſcopi id habeat , ſi enim contingeret profundere , quod deinceps acquiſiuit , clericus admitteretur ad patrimonium prius habitum,indiſtinctè tamen ſequitur *Campan.diſt. rub. 8. cap. vlt.num.9.verſ.& obuiam*, prope finem, vbi pro declaratione verborum Concilij dicit duo eſſe concurrenda in patrimonij alienatione; alterum quod alia res ſubrogetur pro decenti victu ; alterum quod Epiſcopus cognoſcat , & comperto ita eſſe aſſentiat : explicationem igitur illorum verborum(atque illa deinceps ſine licentia Epiſcopi alienari) ita eſſe faciendam dicit,atque illa deinceps etiam cum licentia Epiſcopi alienari , &c. vel non poſſint ſine licentia donec,&c. cum duæ negationes affirment, voluerit dicere Concilium, vt poſſint cum licentia, quando beneficium Eccleſiaſticum , &c. nam dictio illa,donec,reſtringit vſque ad illud tempus, ergo eo elapſo permittit ex text.ſingulari in *l. generaliter,ff.de decurion.*

91 Bona patrimonij, ad cuius titulum fuit quis Ordinatus , habent priuilegia , quæ conceduntur à iure bonis Eccleſiaſticis , ita poſt *Bald. & Dec. Stephan. Gratian. diſcept.forenſ. cap. 159 num. 27. Menoch. remed.15. recup. num. 21.* & ſaltem interim , quod non extinguitur per adeptionem beneficij Eccleſiaſtici,*Cenall.queſt.527.num. 4. Azeuedo l.1.num.9.tit.4.lib.1.nouæ recop. Spin.d.gloſ.18. num.72.*quos refert,& ſequitur *Cened.præct. quæſtion. lib. 1.queſt.11.num. 9.* teneri tamen clericum de eis ſoluere decimam reſoluit *Aloyſ.Ricc.in praxi fori Eccleſ.deciſ.605. in 1.edit. & reſol. 529. in 2. edit.* non tamen pro collectis eſſe obligata latè probat *Mar. Anton. variar.reſolution. lib.1.reſolut.88.*

SVMMARIVM.

1 *Sixtus V. quas pœnas imponat contra promouentes aliquem ad ſacros Ordines ſine titulo, oſtenditur.*

2 *Clemens VIII. Sixti V. Conſtitut. reſtrinxit , & reduxit ad terminos Iuris communis , ac Conſtit. Pij II. & Concil. Trid.*

3 *Ordinantes ſine titulo de Iure tenentur prouidere ordinato de ſufficienti beneficio , illique interea ſubminiſtrare vita neceſſaria.*

4 *Etiamſi Ordinatus haberet patrem diuitem , qui tamen nihil illi aſſignauit pro victu,aut ſua portione.*

5 *Pater viuens filium alere conſtringitur.*

6 *Filius poteſt patrem compellere ad ſibi præſtandos ſumptus, & expenſas in ſtudio.*

7 *Pater tenetur filio omnes expenſas vſque ad gradum adeptionem ſubminiſtrare,qui de eius licentia incepit politioribus Muſis operam nauare.*

8 *Expenſa cauſa ſtudij facta veniunt appellatione alimentorum.*

9 *L.de bonis,ff.de Carbon.edicto. & l.legatis, ff. de alim. & cibar.legatis componuntur.*

10 *Epiſcopus tenetur ordinato à ſe ſine titulo conferre beneficium, atque interdum alimenta elargiri , etiamſi talis, ordinatus haberet patrem diuitem , qui poſſet iuſte alimenta denegare.*

11 *Epiſcopus tenetur prouidere illi, cuius titulus ad quem promotus fuit,chaſmate vel alluuione periit.*

12 *Pater qui patrimonium filio aſſignauit, tenetur de altero prouidere ſi primum conſumpſit filius.*

13 *Pater qui dotem filiæ conſtituit,ſi illa amittatur , tenetur aliam iterum ei conſtituere.*

14 *Epiſcopus beneficium pro patrimonio alicui concedens , & ad illius titulum ordinans ſi poſtea euincatur an de altero teneatur prouidere ? diſcutitur.*

15 *Donatarius aduerſus donatorem de euictione agere non poteſt.*

16 *Donator tenetur de euictione, ſi expreſsè promittat ſe velle de illa teneri.*

17 *Donata bona , vt quis ad ſacros Ordines promoueatur,dicuntur quaſi quadam ſpiritualis merces , & præmium pro ſeruitiis exhibendis.*

18 *Donatio ob cauſam inſinuari non debet.*

19 *Donatio cauſa dotis , vel contemplatione Matrimonij non inſinuatur, nec ex cauſa ingratitudinis reuocatur.*

20 *Epiſcopus tenetur ſupplere titulum ordinato habenti illum, ſed non ſufficientem.*

21 *Capitulum Sede vacante , vel eius vicarius litteras dimiſſorias concedens ad Ordines ſacros non habenti vnde viueret,tenetur illis prouidere prout Epiſcopus.*

22 *Epiſcopus tenetur prouidere Ordinato à ſe ſine titulo, quamuis illum ſolum promouiſſet ad Ordinem Diaconatus , vel Presbyteratus , ſi antea ſine illo promotus fuerat.*

23 *Epiſcopo promouente mortuo tenetur eius ſucceſſor,aut Sede vacante Capitulum,ſi tali promotioni non reſtitit.*

24 *Pœna quæ incurratur ab ordinato ſine titulo.*

25 *Concil.Trident.ſeſſ. 21. de reformat. cap.2. ſecundum primam opinionem innouat pœnas cap.neminem, & cap. ſanctorum 70.diſt.& cap. cum ſecundum,de prabend.cum diſtinctione.*

26 *Innouat , iuxta ſecundum opinionem , pœnam ſuſpenſionis de qua in d.cap.neminem,& in d.cap.ſanctorum.*

27 *Innouat tandem, ſecundum tertiam & receptam opinionem,pœnam d.cap.cum ſecundum.*

28 *Suſpenſus fieret ordinatus ab Ordine ſuſcepto , & ordinator à collatione per triennium, ſi conueniant ſuper non petendis poſtea alimentis, vel rebus donatis pro titulo ſuorum Ordinum.*

29 *Cap. pen. de ſimonia , & capit. per tuas eodem tit. declarantur.*

30 *Ordinatus cum pacto,& conditione de reddendo patrimonio ſibi donato non incurrit vllam pœnam,ſeu ſuſpenſionem.*

31 *Donans patrimonium alicui rectè poteſt opponere conditionem de eo reddendo cum ordinatus habuerit beneficium ſufficiens,vel aliàs vnde viuere poſſit.*

32 *Patrimonium poſt ordinationem dans,vel alienans,quamuis peccet mortaliter , & caſtigari poſſit per Epiſcopum, nullam incurrit ſuſpenſionem.*

33 *Religioſi , ſiue clerici Regulares , more Regularium in communi viuentes , qui nunquam , ſeu nonniſi ad certum tempus profeſſionem emittunt , ſi ante profeſſio-*

nem

Digitized by Google

mem ſe faciunt promoueri ad Ordines ſacros abſque titulo beneficij Eccleſiaſtici, ſeu patrimonij, ſunt ſuſpenſi ipſo iure ab executione Ordinum, & ſi in illis miniſtrent, irregularitatem incurrunt.

34 *Excipiuntur Patres Societatis Ieſu.*

EPISCOPVS ALIQVEM SINE TITVlo promouens, & ſic promotus, quas pœnas incurrant.

ALLEGATIO XX.

1 *D. Sixtus V.* felicis mem. in ſua Conſtit. quam edidit contra clericos malè promotos *incip. ſanctum, & ſalutare ſub Dat. Nonis Ianuar.* 1588. ordinatorem ſine patrimonio à collatione quorumcumque Ordinum, atque etiam ipſius tonſuræ, & ab executione omnium munerum Pontificalium, eo ipſo ſuſpenſum, atque ab ingreſſu Eccleſiæ interdictum declarat, & promotum ab executione, miniſterio, & exercitio Ordinum ſuſceptorũ, & ab omni ſpe, & facultate aſcendendi ad alios ſuperiores, perpetuò ſuſpenſum pro-
2 nuntiat. Sed quia conſtitutio hæc nimis rigida multis viſa fuit, & ſcrupulos varios tam promouentibus, quàm in eis, qui promoti fuerant, ingenerauit, eam poſtea *Clemens VIII.* noua quadam Conſtit. quæ *incip. Romanum Pontificem edita anno Domini* 1595. *Pridie Kalend. Martij*, motu proprio, & ex certa ſcientia de Apoſt. poteſtatis plenitudine, ſua perpetuò valitura Conſtitut. ad terminos ſacrorum Canonum, ac Conſtitut. *Pij Pape II.* quæ incip. *Cum ex ſacrorum*, relata ſupra *alleg.* 17. *num.* 10. & ad diſpoſitionem decretorum *S. Concil. Trid.* reſtrinxit, & reduxit: necnon cenſuras, & pœnas in eadem Sixti Conſtitutione contra quoſcumque (præterquam contra ſimoniacè ordinantes, & ordinatos, inflictas, quas voluit in ſuo robore permanere) moderatur, & aboleuit, quam Conſtitutionem Clementis refert *Sayr. de cenſuris, lib.* 4. *cap.* 17. *ad finem*, & de ea meminerunt *Fr. Emman. quæſt. Regul. tom.* 1. *quæſt.* 20. *art.* 13. *Sanch. de Matrim. lib.* 7. *diſt.* 49. *num.* 10. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancell. gloſ.* 15. *num.* 128. & poſt *Soar. tom.* 5. *diſp. vlt. ſect.* 3. *num* 41. *Nicol. Garcia de benef. par.* 2. *cap.* 5. *num.* 70. Quare tam contra ordinantes, quàm ordinatos ſine titulo vigent hodie pœnæ à Iure communi ſtatutæ, de quibus infra.

3 Et vt ab Ordinatoribus incipiam, dico quod contra ordinantes ſine præfato titulo de Iure ſtat pœna conſtituta *in capit. cum ſecundum, de prabend.* vt teneantur prouidere ordinato de ſufficienti beneficio, illique interea ſubminiſtrare vitæ neceſſaria, nempe ſecundum qualitatem perſonæ, loci conſuetudinem, Eccleſiæque redditum, ita *gloſ. inſignis, verbo neceſſaria in cap. Epiſcopus de prabendis*, vbi *Abb. num.* 1. *Anchar. in d. cap. cum ſecundum, notab.* 5. *Ripa libr.* 1. *reſp. cap.* 14. *numer.* 7. *Menoch. de arbitr. caſu* 169. *numer.* 14. & *caſu* 510. *poſt num.* 10. *Vgolin. de poteſt. Epiſc. cap.* 26. §. 15. *num.* 1.

4 Primò amplia, vt Epiſcopus teneatur prouidere ordinato ſine titulo, etiamſi ordinatus patrem haberet diuitem, nihil tamen illi aſſignantem pro victu, aut ſua portione: *Concilij* enim diſpoſitio *ſeſſ.* 21. *de reform. cap.* 2. requirit, vt patrimonium ab ordinato vere obtineatur; & ita hanc ampliationem probat *Flamin. de reſignat. lib.* 2. *quæſt.* 6. *num.* 28. Sed quamuis hæc opinio in iuris rigore verior ſit, contraria tamen æquior videtur, & probari poteſt ex verbis diui Hieronymi relatis *in c. clericos*, 2. *quæſt.* 2. & *in cap. vltimo in fine* 16. *quæſt.* 1. vbi clericos illos conuenit ſtipendiis Eccleſiæ ſuſtentari, quibus parentum, & propinquorum nulla ſuffragantur bona, qui autem bonis parentum, & opibus ſuis ſuſtentari poſſunt, ſi quod pauperum eſt, accipiunt, ſacrilegium profecto committunt, & per abuſionem tales iudicium ſibi manducant, & bibunt: ſed iſte parentis opibus commodè alimentari valet, ergo non debet ex ſtipendiis Eccleſiæ vitæ ſubſidium conſequi. Sic etiam à ceſſante ratione dedecoris, qua moti Summi Pontifices ſanxerunt, Epiſcopum compellendum eſſe prouidere ordinato, & titulo indigenti, poteſt ergo pro iſta contraria opinione argui in hunc modum. Si ordinatus patrem opibus affluentem habeat, neque egere poteſt, neque cum Ordinis clericalis dedecore, tum viuo, tum extincto, mendicare; nam viuens pater filium alere conſtringitur, *l. cum oportet*, §. *cum autem, C. de bonis, quæ* 5
liberis, l. ſi quis à liberis. ff. de liberis agnoſ. Molin. de iuſtit. tract. 2. *diſp.* 229. *verſ. pater autem.* Quin etiam poteſt fi- 6
lius patrem compellere ad ſibi præſtandos ſumptus, & expenſas in ſtudio, *l. de bonis*, §. *non ſolum, ff. de Carbon. edicto*, qui quidem text. quamuis non meminit patris, nihilominus ad ipſum ampliant *gloſ. Doctores ibi*, & reſoluunt *Bologn. in reper. auth. habita, C. ne filius, pro patre num.* 167. *Rebuff. de priuilegiis ſcholar. prin.* 53. etiamſi filiusfamilias inuito parente litteris operam daret, cum hoc poſſit facere, vt firmat *Rebell. de obligationib. Iuſtit. p.* 2. *lib.* 1. *quæſt.* 8. *ſect.* 3. *num.* 33. præcipuè ſi incæpit po- 7
litioribus Muſis operam nauare de eius licentia, quia tunc ſine dubio teneretur filio omnes expenſas vſque ad gradus adeptionem ſubminiſtrare, vt optimè reſoluunt *Corduba in l. ſi quis à liberis*, §. *non tantum, num.* 32. *cum ſequentibus Cal. Pereira quæſtionum forenſ. conſil.* 14. *num.* 32. *cum ſeqq. Menoch. de præſump. lib.* 3. *quæſt.* 29. *num* 86. & *lib.* 4. *quæſt.* 191. *num.* 18. vbi *num.* 20. idem di- 8
cit in filio naturali. Nam huiuſmodi expenſæ cauſa ſtudij factæ, veniunt appellatione alimentorum, iuxta *d. l. de bonis*, ibi, non ſolum alimenta præſtari debent pupillo, ſed & in ſtudia, & cæteras neceſſarias impen- 9
ſas debent impendi pro modo facultatum, cui conſonant *text. in l. qui filium, & l. officio, ff. vbi pupillus educari valeat*: nec contrarium firmat *tex. in l. legatis, ff. de alim. & cibar. legatis*, ibi, legatis alimentis cibaria, veſtitus, & habitatio debentur, quia ſine his ali corpus non poteſt, cætera, quæ ad diſciplinam pertinent, legato non continentur: quia reſpondetur text. hunc procedere in alimentis debitis ex diſpoſitione hominis, veluti ex legato, vel contractu, & tunc ſi nihil expenſum de ipſis expenſis cauſa ſtudij dictum ſit, minimè ſub legato alimentorum comprehenduntur: at vero diſpoſitio *tex. in d. l. de bonis*, cum ſimilibus procedit, vel quando alimenta debentur iure naturæ, vel legis diſpoſitione, vt in caſu de quo agimus, quia tunc omnia comprehenduntur.

Quare Epiſcopus ſumma diligentia ordinati paren- 10
tem debet inducere, vt filio patrimonium conſtituat, vel illo renuente filium inducere, vt ad hoc patrem iuris remedio conſtringat, ſi tamen ſuæ iuſtæ petitioni aſſentire renueret, nec hoc iuris remediis procurare poſſit, quia parens omnia bona conſumpſiſſet, vel ob filij in patrem cõmiſſum delictum, eidẽ iuſtè eſſent alimenta denegata, non prætermittat ordinato in continenti conferre illi beneficium, atque interim aliméta elargiri.

Secundò amplia, vt Epiſcopus teneatur prouidere 11
illi, cuius titulus ad quem promotus fuit chaſmate, vel alluuione perit, ita affirmat *gloſ.* notabilis *in c. tuis quæſtionibus verb. de patrimonialibus de prabend.* vbi *Henr. Boich num.* 1. *Imol. num.* 7. Ad inſtar patris, qui patri- 12
monium filio aſſignauit, & illud conſumpſit *Guillelm. Benedict. in cap. Raynutius verb. in eodem teſtamento, il* 1. *num.* 222. *de teſtamen.* Ad inſtar etiam dotis filiæ con- 13
ſtitutæ, quam amiſit, quia teneretur pater dotem illi iterum conſtituere, vt firmant *Guillelm. Bened. in dict. cap. Raynutius verbo dotem, quam ei dederat, num.* 19. *Rebell. de obligationibus Iuſtitiæ p.* 2. *lib.* 5. *q.* 4. *num.* 21. & 22. Prædictam tamen ampliationem intelligerem ſi parens

ſoluendo non ſit, quia tunc ſupplere debet Præſul, ſi vero pater poſſit, tunc immunis erit Epiſcopus ab onere beneficium illi conferendi, alimentaque interim ſubminiſtrandi.

14 Tertiò amplia, vt compellatur Præſul denuo prouidere de beneficio, atque interim de alimentis, cui beneficium contulerat, atque ad illius titulum ordinauerat, ſi tale beneficium fuerit poſtmodum illi euictum, maxime ſi prima vice fraudulenter illud contulerat, quod dare nequibat, iuxta *gloſ. final. in cap. præſentium 7. queſt. 1. & in c. cum ſecundum de prebend.* Sed aduerſus hanc ampliationem maxime obſtat *tex. in l. adres donata*
15 *, ff. de ædilitio edict*, vbi in re donata, licet appareat vitioſa, non habet locum actio redhibitoria, & reddit textus rationem, ne liberalitas donatoris ei ſit nociua; Quod quidem nocumentum ipſi inferretur, ſi de euictione aduerſus illum agi poſſet, iuxta *regul. tex. in l. venditor*, 8. *l. evicta 70. ff. de evictionib. l. non dubitatur, l. ſuper, C. eodem.* Igitur nulla aduerſus donatorem poteſt competere actio, & probant etiam *tex. in l. Ariſt. 18. §. fin. ff. de donationib. l. 2. C. de evictionib.* probant *gloſ. in §. 1.* vbi *Reginald. à num. 69. inſtitut. de donationib. Viu. communium, tit. de donationibus num. 221. Con. lib. 2. variarum, cap. 15. num. 1. Gomez. tom. 2. variarum, cap. 2. num. 35. & cap. 4. num. 2. Pinel. in l. 1. par. 3. num. 61. illat. 12. C. de bonis maternis. Mol. de Inſtit. tract. 2. diſp. 252. verſ. 2. ſumitur. D. Barboſa in l. ſi æſtimatis 51. num. 17. ff. ſoluto matrim. Valaſc. de*
16 *partitionib. c. 37. n. 3.* Vbi extẽdunt, etiamſi donator ſcienter rem alienam donauerit, quia adhuc illa euicta, nec de euictione, nec ad illius æſtimationẽ tenebitur. Quare noſtram ampliationem non extenderem ad bona donata. Et ideo conſulerem, vt in omnibus donationibus, quæ ad patrimonia fiunt, donator expreſsè promittat ſe teneri velle de euictione, quò caſu modo donatio incipiat à traditione, modo à promiſſione indiſtinctè de illa tenebitur, vt probat *text. in l. 2. C. de evictionib. & gloſ. Alberic. Bald. & Salicet. ibi annotarunt*, reſoluunt *Laſ. in §. fuerat. num. 35. inſtitut. de action. Gozadin. conſil. 60. col. 2. Boer. deciſ. 67. in princip. Gomez. d. num. 35. ad finem, Molin. d. diſput. 252. verſic. 2. ſumitur ad finem, Campanil. in diuer. iuris Canonici, rub. 8. cap. 4. num 4. verſ. verum.* Non me latet bonam cauſam fouere, qui etiam in donatione contrariam ſequeretur opinionem, quia
17 bona donata, vt quis ad ſacros Ordines promoueatur, dicuntur quaſi quędam ſpirituales merces, & præmium, pro ſeruitiis Eccleſiæ exhibendis, *gloſ. in cap. Epiſcopus de prabend. Felin. in c. Eccleſia ſanctæ Mariæ, nu. 13. ibi Anton. Burg. num. 131. cum ſeq. de conſtitut. Navar. conſil. 12. num. 1. de cenſib. Flamin. de reſignat. lib. 2. q. 6. num. 20.* quos refert, & ſequitur *Marius Antonin. variarum reſolutionum lib. 1. reſolut. 88. num. 1.* Ideo hæc bona non dicuntur donata liberaliter, ſed ob cauſam, & conditionaliter, in qua non habet locum, *d. l. ad res donatas*, vt in ſimili reſoluitur quoad donationes inſinuandas, quæ
18 licet inſinuari debeant *per tex. in l. ſancimus. C. de donationibus*: tamen hoc in donationibus ob cauſam limitant Doctores, vt per *Vinium tom. 2. commun. opinionum, lib. 8. tit. 32. num. 20. verſ. 5. vbi Soar. numer. 171. Surd. de aliment. tit. 8. privileg 72. num. 5. & deciſ. 290. num. 19. Mol. de Inſtit. tract. 1. diſp. 279. numer. 6. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 82. à num. 25. Cald. Pereira, quæſtion. forenſ. conſil. 19. num. 10.* Item talis donatio videtur ſimilis donationi propter nuptias, quia ſicut fit ob cauſam matrimonij carnalis, ita hæc ob cauſam matrimonij ſpiritualis, cum de vno ad alterum valeat argumentum, vt probat *tex. in cap. inter corporalia, de tranſlat. Prælati*, & arguit *Marius Antonin. dict. reſolu-*
19 *tione 88. numer. 4.* & ſicut eſt priuilegiata donatio facta propter nuptias, & cauſa dotis carnalis, ita hæc facta cauſa dotis ſpiritualis, & ideo non inſinuatur donatio facta cauſa dotis, vt tenent *Gama Luſitania deciſ. 120. Surd. de aliment. tit. 8. priuileg. 72. num. 9. & conſil. 361. Cardoſ. in praxi iudicum, verbo donatio, num. 10. & 11. Rebel. de obligat. iuſtitiæ. p. 2. lib. 18. q. 6. num. 6. Cabed. Luſitania deciſ. 135. num. 6. par. 1.* Sic etiam donatio cauſa dotis, vel contemplatione matrimonij, ex cauſa ingratitudinis non poteſt reuocari, *Gregor. ad l. 10. verbo Alguna, tit. 4. par. 5. Gama deciſ. 163. num. 2. & 3. Pinel. d. p. 3. num. 62. verſ. 32. Aloyſ. Ricc. in collectan. deciſ. p. 1. collect. 197. verſ. 2. limita, Molin. de iuſtit. tract. 2. diſput. 281. verſ. ac etiam.*

Quartò amplia, vt Epiſcopus teneatur etiam ſup- 20
plere titulum ordinato habenti illum, ſed non ſufficientem, per *gloſ. finalem in d. cap. tuis queſtionibus, vbi Imola num. 8. verſ. in gloſ. finali, Vinald. ſuper Bullam Sixti V. ediuam contra clericos malè promotos, numer. 11. verſ. quare, Iacob. de Graff. in deciſ. aureæ libr. 3. capit. 2. num. 19. Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 17. §. 3. litt. Q, & R,* vbi refert, quod quamuis tenue beneficium ſatis ſit ad acquirendum domicilium, non tamen eſt idoneum pro titulo.

Quintò amplia in Capitulo Sede vacante, eiuſve 21
Vicario, vbi litteras dimiſſorias dederunt ad Ordines ſacros non habenti vnde viueret; nam eadem ratio eſt in ipſo ordinante ſuum ſubditum, quæ in dante huiuſmodi dimiſſorias, vt poſt *Proſp. de Auguſt. in addit. ad Quarantam*, reſoluit *Ugolin. de poteſtate Epiſcopi, cap. 26. §. 15. num. 1.* vbi etiam in *verſic. Verum* reſoluit, quod ſi Epiſcopus alteri Epiſcopo committat generatim, nullis perſonis expreſſis, vt ſuo nomine Ordines in ſua diœceſi celebret, & is, cui id commiſſum eſt, titulum non habenti Ordinem ſacrum contulerit, tenebitur ad neceſſaria vitæ præſtanda, non autem, qui commiſit, quia in culpa fuit, non inueſtigando an haberet titulum, per *cap. ſi Epiſcopus de prabend. libr. 6.* cum quo, & eius gloſſa poteris hunc caſum intelligere, & limitare.

Sextò amplia, vel Ordinem contulerit ei, qui iam 22
in ſacro Ordine conſtitutus erat, nam ſi fuit ſine vllo titulo ordinatus, alij Ordines ſacri illi conferendi non ſunt, quia iura ſimpliciter prohibent promotionem ad ſacros Ordines ſine vero titulo, ita deciſum referunt *Fornar. de ſacramento Ordinis, cap. 8. num. 10. Bonacina de ſacramentis diſputat. 8. quæſt. vnic. punct. 5. numer. 30.* poſt *Henriq.* reſoluit *Quaranta, verbo Ordo, verſ. an vero*, & tenet *Ugolin. d. §. 15. verſ. tertiò locum.*

Septimò amplia, vt non tantum Epiſcopum pro- 23
mouentem deuinciant Canones ad prædicta; verum ipſo mortuo, etiam eius ſucceſſorem, ita vt Sede vacante debeat alimenta illa præſtare Capitulum, ſi tali promotioni non reſtitit. *Henriq. in ſumm. libr. 10. cap. 17. §. 4. in comm. littera F, Bonacina dict. punct. 5. numer. 17. verſ. reſpond. 2.* optimè *Campanil. d. rub. 8. cap. 5. numer. 21.* vbi dicit quod ſi Epiſcopus loco renunciaſſet, quia tranſiturus ad alterius Eccleſiæ regimen, vel ſi loco, & dignitati ceſſit, non ad illa conſtringeretur, qui in ordinantis locum ſubſortitus fuerit: ſed ipſemet ordinator, quamuis & tali egreſſus loco, & Eccleſiæ, per *Imoc. in cap. cum ſecundum, numer. 1. de prabend. & Anchar. in cap. ſi Epiſcopus, numer. 3. verſ. ſed nunquid, de prabend. in 6. ac Henriq. d. §. 4.* & poſt hæc, ita reperi tenuiſſe *Vgolin. d. §. 15. verſ. 6. excipitur.*

Contra perſonam ordinatam ab Epiſcopo ſine titu- 24
lo, quæ pœna ſit in iure ſtatuta controuerſum eſt apud Doctores; Nam ſummi Pontifices in *cap. neminem, & in cap. ſanctorum, 70. diſtinct.* voluerunt irritas, & inanes decernentes (ſcilicet quoad executionem) ordinationes eorum, qui ſine certo titulo promouentur; ſucceſſores tamen benignius agere cupientes, tandiu per ordinatores, & ſucceſſores eorum prouideri ordina-

tis

Digitized by Google

tis conſtituerunt, donec ipſi Eccleſiaſtica ſint aſſequuti beneficia, vt aſſerit *Innocent. III. in d. c. cum ſecundum*, cui ſucceſſit poſtea Conciliaris in hac re diſpoſitio *Trident. Synodus, ſeſſ. 21. de reform. cap. 2.* certam non exprimentis pœnam, ſed antiquorum Canonum ſimpliciter innouantis: ex cuius verbis non inepte dubitatur à Doctoribus, an Concilium innouet pœnas dicti *c. neminem*, & *cap. ſanctorum*, an vero, *d. c. cum ſecundum*; an demum omnium prædictorum Canonum.

25 Prima opinio tenet omnium relatorum Canonum pœnas innouare *Concil. in d. cap. 2.* tum quia vtitur plurali numero, inquiens pœnas innouando, quod in vna, quam vnuſquiſque ex illis teſtibus infligit, verificari nequit *per l. vbi numerus, ff. de teſtibus & l. Libertas, §. vlt. ff. de manum. teſtam. & cap. pluralis loquutio 40. de regul. Iuris in 6.* cum citatis ab *Eſcob. de ratiocin. cap. 18. num. 43.* & à me ipſo *dictione 215. numer. 6.* tum etiam quia pœna *d. cap. cum ſecundum*, tantum promouentem afficit, promotique reſpicit fauorem, ideo iuſtè credendum eſt illam quoque pœnam innouaſſe, quæ taliter ordinatum caſtigat, quamque conſtituerunt dicti textus in *cap. neminem*, & *in cap. ſanctorum*, quo fundamento, ita hanc opinionem tenen t, quando ordinator, & ordinatus in culpa fuerunt, *Nauar. conſ. 14. incip. quæſitum eſt, num. 4. & conſil. 46. incip. an promotus, num. 1. & 3. de temp. ordinat. Soar. de cenſur. diſp. 31. ſect. 1. poſt num. 35.* optime *Campan. d. rub. 8. cap. 5. numer. 1.* qui præhabita diſtinctione hanc opinionem tenet, vt ſcilicet Concilium dicto loco innouet pœnam, *cap. neminem*, & *cap. Sanctorum*, quotieſcumque ordinatus tantum in culpa fuit, decipiendo ordinatorem, & illi mentiendo ſe habere titulum ſufficientem, cui ordinator iuſtè credens, aut credere debens, ipſum promouit, ne tunc ordinator citra culpam mulctetur, compellenduſque ſit prouidere illi de victu: pœnam vero ſtatutam in *d. c. cum ſecundum* innouare dicit, cùm ipſe ordinator fuit in culpa, eo quod ſciens illum non habere titulum, ordinauit, nec malitioſe ordinatus paſſus eſt promoueri, ſequitur *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, ca. 26. §. 8. num. 5.*

26 Secunda opinio tenet *Concil. d. loco*, innouare pœnam ſuſpenſionis de qua in *d. c. neminem & in c. Sanctorum*, & eam tenent *Maiol. de irregular. lib. 4. cap. 15. in princip. Fr. Emman. in ſum. tom. 2. cap. 15. num. 1. Zerola in praxi Epiſcop. p. 1. verbo dimiſſoria, §. 4. & p. 2. eodem verbo, §. 6. & verbo irregularitas, §. 2. Sanch. de Matrim. lib. 6. diſp. 32. in fine, Spin. in ſpeculo teſtament. gloſ. 18. num. 75. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 6. quæſt. 38. Bonacina d. punct. 5. num. 24.*

27 Tertia opinio tenet per *Concil. d. loco*, ſolum eſſe innouatam pœnam *dict. cap. cum ſecundum*, & ſic Ordinatum ſine titulo non eſſe ſuſpenſum, neque aliquam pœnam incurrere: ſed Epiſcopum cogendum eſſe illi prouidere, quam tenent *Henriq. in ſum. lib. 13. cap. 37. §. 1. Gutier. practic. lib. 2. quæſt. 65. num. 11. verſ. nec opinio Mene, Cened. ad decretales collect. 33. numer. 2. & 6. ad finem, Vinald. in candelabro, par. 2. tit. de ſuſpenſ. num. 28. & in nouis num. 35. Anila de cenſuris par. 3. diſp. 5. dub. 4. & 5.* & ſecundum hanc opinionem deciſum fuiſſe in Sacra Congreg. teſtantur *Piaſec. in praxi nouæ Epiſcop. p. 1. cap. 2. num. 42. Flam. de reſignation. lib. 2. quæſt. 6. nu. 18. addit. ad Nauar. conſ. 1. q. 16. de conſtitut. Sayr. de cenſur. lib. 4. cap. 14. num. 16. Sanctar. variar. reſolut. q. 49. num. 15. Armend. in additionibus ad recopil. legum Nauarræ lib. 2. tit. 8. lib. 1. de patrim. clericorum, num. 19. Gonzal. ad regul. 8. Cancellariæ, gloſ. 5. §. 10. num. 22. Tolet. lib. 1. cap. 49. numer. 5. Fornar. de Ordine, cap. 8. num. 8. Emman. Sà verbo ſuſpenſio numer. 19. Nicol. Garcia de beneficiis p. 2. cap. 5. num. 27. Bonacina dict. puncto 5. num. 24. verſ. 1.* Igitur propter auctoritatem tantorum Patrum, ita deciſum eſſe attendentium, hanc vltimam opinionem ſequor, quamuis in iure veriorem primam reputem. Non obſtat Conſtit. Sixti V. contra clericos promotos, qua ſtatuit clericos ſine ſufficienti beneficio, vel patrimonio promotos ad Ordines ſacros ipſo iure ſuſpenſos eſſe, quia per aliam Conſtit. Clementis VIII. incip. *Romanum Pont. de anno 1595.* fuiſſe redactam ad terminos ſacrorum Canonum, ac Conſtit. Pij II. quæ incip. *cum ex ſacrorum, & ad diſpoſitionem Concilij Trid.* & cenſuras ac pœnas impoſitas in d. Conſtit. Sixti V. contra quoſcumque, præterquam contra ſimoniacos ordinantes, & ordinatos inflictas fuiſſe aboliras, vt memini ſupra *numer. 2.*

Si tamen ordinatus cum ordinante conueniat, ipſum 28
poſt ſuſceptos Ordines non moleſtare ſuper beneficio, quod iuris attenta diſpoſitione conferre ipſi ordinato propterea teneretur, neque ſuper alimentis, quæ eidem ſubminiſtrare compelleretur, ſuſpenſus ſanè fieret ab Ordine ſic ſuſcepto, & ordinator à collatione per 29
triennium, iuxta *tex. in cap. penult. de Simonia.* Item ſi cum præſentante ad Eccleſiam *iuxta cap. per tuas, 3. eodem tit. Bonacina de cenſur. diſput. 3. quæſt. 6. puncto 5. num. 4. Campanil. dict. rubr. 8. cap. 3. num. 31.* vbi *num. 32.* dicit in caſibus prædictorum textuum ſimoniæ labem conſiderandam cum aliqua tamen reſtrictione, ne illa ſit ſimonia, quæ ſub ſtricto, ſed largo ſumpto vocabulo comprehenditur; quorum textuum deciſionem procedere non ſolum ſi ordinatus cum ordinante, vel præſentante prædictam pactionem fecerit: ſed etiam aliis promiſerit donata ſibi ab eis, & pollicita non petiturum, aut tradita reſtituturum poſt ſuſceptos Ordines, à paritate rationis arguentes reſoluunt *Nauarr. in man. cap. 27. num. 158. & conſ. 1. num. 45. de conſtitutionib. Vinald. in candelabro p. 2. tit. de ſuſpenſione num. 18. Sayr. de cenſur. lib. 4. cap. 15. num. 23.* Sed verius eſt prædictos textus minime complecti paciſcentem cum donatore, patre, & aliis, ſed caſum dumtaxat inibi expreſſum, de paciſcente cum ordinatore, vel præſentatore, atque ideo affirmandum eum non fieri ſuſpenſum, qui cum aliis pactus eſt, maxime quod à ſimonia prodire illorum Canonum pœnam dicendum eſt, quam non niſi ordinatori, aut præſentatori remittentes committunt, meritoque nullus præter eos ſit vigore illorum Canonum ſuſpenſus, prout quamplures Theologos, & vtriuſque iuris peritos conſultos approbaſſe refert *Henriq. in ſumm. lib. 10. cap. 17. §. 3. in commento, lit. O,* & tenent *Tolet. lib. 1. cap. 15. poſt num. 5. Soar. de cenſur. diſp. 31. ſect. 1. poſt num. 35. Nauar.* ſibi ipſi contrarius, *conſil. 17. num. 2. verſ. non inquam de temp. ordinat. in nouis, & conſ. 42. in antiquis, Nicol. Garcia de beneficiis, p. 2. cap. 5. num. 168.* & ideo malè docet *Soar. de Relig. tract. 3. lib. 4. cap. 38. num. 4. & 5.* dum ait *d. cap. pen. & cap. per tuas,* procedare etiam quoties aliquis ex ſuis bonis alteri conſtituit titulum, ad quem ordinatur, ab illo recipiens promiſſionem, quod nihil poſtulabit, aſſeritque tunc non ſolum committi peccatum indebitæ ordinationis per falſum titulum, ſed etiam ſimonia, quod etiam male probat *Azor. inſtit. moral. p. 3. lib. 12. cap. 15. quæſt. 1.*

Ordinatus igitur cum patrimonio ſibi donato, cum 30
pacto, ſeu conditione de illo reddendo, & reſtituendo poſt ordinationem, non poteſt dici ordinatus ſinè titulo, nec incurrere vllam pœnam, ſeu ſuſpenſionem, etiam ſtante d. Conſtit. Sixti V. nam iſte reuera eſt ordinatus cum patrimonio vero, & non ficto: Iſta enim eſt vera donatio ex qua transfertur dominium in donatarium, licet cum illo pacto, ſeu modo, *iuxta tit. de donationibus quæ ſub modo*, ita *Fr. Emman. dict. cap. 15. num. 3. Cardin. Tolet. dict. lib. 1. cap. 48. verſ. 5. Petr. de Ledeſm. in ſumm. par. 1. de ſacramento Ordinis, cap. 7. concluſ. 6. difficult. 3. Nicol. Garcia dict. cap. 5. à num. 161.* Quamuis

contrarium teneant *Sayr. dict. cap. 15. num. 3. Cenall. q. 527. num. 13. Nauar. d. cap. 2. num. 158. & consil. 14. num. 13. & consil. 22. & vltim. num. 2. de temporib. ordinat.* atque alij quos refert *Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 166.* vbi *num. 169.*

31 resoluit donantem patrimonium alicui ad Ordines re-ctè posse apponere pactum, & conditionem de eo reddendo cum ordinatus habuerit beneficium sufficiens, vel aliàs vnde viuere possit, quia tunc non est contra Concilium.

32 Sic etiam ordinatus ad titulum patrimonij, qui post ordinationem illud retrodonat, seu renuntiat, vel alienat, quamuis peccet mortaliter, quia facit contra prohibitionem Concilij, & sic castigari possit per Episcopum, non incurrit tamen vllam suspensionem: ita *Nau. in man. c. 27. n. 158 vers. 2. & conf. 22. sub tit. de tempor. ordin. in nouis, quod deest in antiq. Sayr. sub eod. tit. decis. 60. Salzed. ad Bernardum. cap. 18. num. 13. Graffis in decis. aureis p. 2. lib. 2. cap. 97. num. 67. Fr. Emman. dict. ca. 15. n. 4. Guttier. dict. quæst. 65. num. 10. Sayr. de censuris lib. 4. cap. 15. num. 23. ad finem, Cenal. quæst. 527. num. 9.* & post *Quintanad. Tolet. Petrum Ledesma, Soar.* & alios, *Nicol. Garci. d. cap. 5. num. 165. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 159. num. 16. & 17. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 32. num. 72. vers. porro.*

33 Religiosi tamen, seu Canonici, siue Clerici Regulares, seu intra claustra Monasteriorum, siue domorum more Regularium in communi viuentes, qui nunquam, seu non nisi ad certum tempus professionem emittunt, & ex claustro exire, vel dimitti ad seculum liberè, & licitè possunt, si prætextu religionis, ante professionem se faciunt promoueri ad Ordines sacros, absque titulo beneficij Ecclesiastici, seu patrimonij, iuxta decretum *Concilij Trid. sess. 21. de reformat. cap. 2.* sunt suspensi ipso iure ab executione Ordinum, & si in illis ministrauerint, eo ipso irregularitatem incurrunt, vt statuit Pius V. in sua Constit. 74. incip. *Romanus Pontifex, publicata die 12. Nouembris 1568.* de qua testatur *Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali, §. 5. numer. 65.* Excipiuntur Religiosi Societatis Iesu, etiam

34 Scholares, & primam solummodo professionem emittentes, qui ordinari possunt, & debent sine titulo patrimonij, & beneficij, prout sua constitutione declarauit *Gregor. XIII.* & referunt *compendium Societatis Iesu verbo Ordo, §. 2. Miranda in manual. Prælatorum, quæst. 29. art. 5. conclus. 1. tom. 1.* & diximus supra *alleg. 19. num. 7.*

SVMMARIVM.

1 *Clericum peregrinum sine commendatitiis sui Ordinarij litteris ab vllo Episcopo ad diuina celebranda, & Sacramenta administranda non est admittendus.*

2 *Fidem iustam faciens de sua ordinatione potest admitti ad celebrandum.*

3 *Peregrinus non habens commendatitias litteras, nec fidem faciens de sua ordinat. nullo iure est suspensus, sed potest secluso scandalo celebrare.*

4 *Commendatitiæ litteræ sunt obtinendæ ab eo, qui petentis clerici Ordinarius fuerit.*

5 *Commendatitiæ litteræ ab Episcopo deneganda non sunt clericis, qui non habent beneficia in titulum residentiam requirentia.*

6 *Beneficium simplex habens, non potest cogi residere in diœcesi, vbi illud habet.*

7 *Episcopi possunt admittere sacerdotes exteros habentes litteras commendatitias ad Missæ sacrificium, & ad Sacramenta administranda.*

8 *Episcopus potest prohibere ne celebrent exteri Sacerdotes in Ecclesiis Regularium, nisi prius ab ipso Episcopo, visis litteris commendatitiis, admissi fuerint.*

EPISCOPVS SINE COMMENDATITIIS proprij Ordinarij litteris an possit aliquem Sacerdotem ad celebrandum admittere.

ALLEGATIO XXI.

IN Concil. Chalcedonen. relato *in cap. extraneo, 9. 1 dist. 71.* sancitum erat, ne extraneo clerico sine commendatitiis litteris proprij Episcopi vsquam penitus liceret ministrare, & in *Concil. Agathen. relato in c. Monachum, 20. quæst. 4.* actum fuit ne clericis sine commendatitiis litteris proprij Episcopi licentia pateat euagandi: Nouissimè *Concil. Trident. sess. 23. de reform. cap. 16. vers. nullus*, iubet nullum clericum peregrinum sine commendatitits sui Ordinarij litteris, ab vllo Episcopo ad diuina celebranda, & sacramenta administranda esse admittendum: dantur enim Presbytero peregrinationem suscipienti, vt ei liceat in aliena diœcesi Missarum sacrificia facere *Azor. instit. moral. p. 2. lib. 5. cap. 49. quæst. 1.* Episcopi igitur in suis diœcesibus interdicere debent ne cui vago, & ignoto Sacerdoti Missas celebrare liceat *Concil. Trid. sess. 22. in decreto de obseruand. & vit. in celebr. Missæ, Azor. instit. moral. p. 1. libr. 12. capit. 18. quæst. 9.* non eis licet alieno Presbytero concedere facultatem celebrandi in sua diœcesi, nisi de promotione constet, vel commendatitias litteras à proprio Ordinario portet, *d. cap. extraneo, cum duobus seqq. cap. tua fraternitatis, de clericis peregrinis, Concil. Brachar. vltim. act. 2. cap. 12. Fr. Emman. q. regul. tom. 2. quæst. 121. art. 1. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiep. cap. 40. num. 1. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 34. §. 6. in fine, Soar. de religione tract. de voto libr. 3. cap. 4. num. 9.* Igitur huiusmodi commendatitias litteras esse de forma insinuat *Mandos. reg. 24. Cancel. qu. 5.* At vero 2 si faciat fidem de sua ordinatione potest admitti ad celebrandum *Nauar. consil. 1. num. 1. in fine de celebr. Miss. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neap. p. 1. decis.* 3 *150.* Si tamen commendatitias litteras peregrinus non habuerit, nec fidem fecerit, nullo iure est suspensus, sed potest secluso scandalo celebrare, prout resoluunt *Nauar. conf. 5. sub tit. de celebrat. Missarum*, quod est in nouis *conf. vnic. de clericis perig. & in man. cap. 27. num. 153. Henriq. d. §. 6. in comm. list. 1, Reginal. In praxi fori pœnit. lib. 29. num. 42. vers. tantopere. Sayr. decis. 5. de celebr. Miss.* potest dubitari an Episcopus sine causa possit expellere alienum clericum commorantem in eius diœcesi sine litteris sui Episcopi, qui non vult exercere Ordines, sed tanquam aduena ibi commorari, vel possit ei ingressum prohibere in eius diœcesi? In qua quæst. negatiuè non data iusta causa respondet *Marc. Anton. d. cap. 40. à num. 2.*

Hæ commendatitiæ litteræ sunt obtinendæ ab eo, 4 qui petentis clerici Ordinarius fuerit, prout decisum refert *Armend. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. libr. 7. de Episcop. num. 56.* Nec sunt denegandæ ab 5 Episcopo sacerdotibus, & clericis, qui non habent beneficia in titulum residentiam requirentia, prout etiam decisum refert idem *Armend. num. 63.* & iterum in sacra Congreg. Cardinalium super Episcopis decretum fuit illos non posse reuocare subditos Ecclesiasticos alibi degentes, nec eos cogere, sed teneri litteras eis dare extra volentibus morari, si ratione beneficij non adstringerentur in sua diœcesi residere, dicit ita in causa propria obtinuisse *Campanil. in diuers. iuris canon. verb. 9. cap. 6. num. 4.* sic etiam in facti contingentia respondisse asserit *Aloys. Ricci. in praxi fori Ecclesiast. decis. 598. in 1. edit. & resolut. 524.* vbi ampliat ad clericum obti- 6 nentem simplex beneficium, qui etiam non poterit cogi residere in diœcesi, vbi illud habet, sed poterit ire quò vellet, & ita dicit in Rota decisum in vna *nullius*

benefi

by Google

beneficij 18. Maij 1604. coram Illuſtriſſ. Domino Ludouiſio, nunc S.D.N. Greg. XV.

7 Epiſcopus ſicut poteſt admittere Sacerdotes exteros habentes litteras teſtimoniales ſuorum Ordinum ad Miſſæ ſacrificium, ita ad Sacramenta adminiſtranda, dummodo illi vere idonei ſint, prout refert deciſum idem *Armend. d. l. 7. de Epiſcopis, num. 83.*

8 Miſſam ne celebrent exteri Sacerdotes in Eccleſiis regularium poteſt Epiſcopus prohibere, niſi prius ab ipſo Epiſcopo viſis litteris commendatitiis ipſi Sacerdotes admiſſi fuerint, ita deciſum referunt *Galet. in ſua margarita caſuum conſcientiæ verbo Miſſa, Aloyſ. Ricci, in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 750. in 1. edit. & reſolut. 635. in 2. edit. Armend. in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib. 2. tit. 18. l. 7. de religion. num. 53. Nald. verbo Miſſa num. 35. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 198. p. 4. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico p. 2. tract. 12. cap. 4. q. 16. reſol. 3. pag. 459.*

SVMMARIVM.

1 *Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine in Sacrario aſſeruatur.*

2 *Tabernaculum, vbi eſt aſſeruandum, quale debeat eſſe, oſtenditur.*

3 *In Sacrario ſacra alia præter ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum non debent teneri, ſed in alio ſeparato decenti loco.*

4 *Deferendum ad infirmos per Chriſtianorum ſtratas, præeuntibus luminariis, ſonante campana, Parocho ſuperpelliceo induto deferente, & Pſalmos, ſeu Orationes interemndo recitante.*

5 *Parochus cum vadit ad communicandum infirmum debet portare duas Hoſtias conſecratas, vt cum vna communicet infirmum, & aliam reportet honorifice, vt populus adoret.*

6 *In Conimbricen. Epiſcopatu eſt Conſtitutio, quæ præcipit haberi lumen accenſum die noctúque ante ſanctiſſ. Euchar. Sacramentum.*

7 *Solemnitas venerabilis Sacramenti potius celebrari debet in Eccleſia Cathedrali, quam in alia, totius rei agendæ auctoritate penes Capitulum manente.*

8 *Epiſcopus non habet poteſtatem concedendi licentiam, vt ſanctiſſimum Sacramentum in capellis, & aliis Eccleſiis non parochialibus pro adoratione aſſeruetur.*

9 *De cultu, & veneratione ſanctiſſimo Sacramento exhibenda.*

10 *Miracula plura de hoc ſanctiſſ. Sacramento facta.*

11 *Miraculum refertur Neapoli factum.*

12 *Miraculum refertur in diœceſi Brachanen. factum.*

13 *De inſtitutione, excellentia, tr. anſſubſtantiatione, & præparatione ſanctiſſ. Sacramenti agunt Doctores citati.*

EPISCOPVS AN POSSIT CONCEdere licentiam aſſeruandi Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in Eccleſia non parochiali.

ALLEGATIO XXII.

1 SANCTISSIME ex antiqua conſuetudine ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in Sacrario aſſeruari ſancta Eccleſia morem retinuit, iuxta Conſtit. *Innoc. III. in Conc. Gen. de cuſtod. Euchar. cap. 1. Sacr. Concil. Trident. ſeſſ. 13. cap. 6. & canon. 7.* tractant *Durand. in rationali diuinorum, lib. 4. cap. 41. num. 53. Fuſc. de Viſitat. lib. 1. cap. 5. nu. 9* aliàque in hoc propoſitum adducunt *Henriq. in ſumm. lib. 8. cap. 39. lit. A*, vbi in textu refert multas vtilitates, quas affert Chriſti corpus dum in Sacrario
2 aſſeruatur, *Egid. de Coninch. de Sacr. & cenſur. quæſt. 76. num. 85. cum ſeqq. Balduin. Iun. ſuper opera contron. Bellarm. p. 2. lib. 3. cap. 5.* Tabernaculum, vbi ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum conſeruatur in altari màiori, vel ſi commode ibi non poterit, ſaltem in aliquo Eccleſiaſtico conſpicuo, & nobiliori loco collocari debet decenter, pro faculratibus loci exornatum, bene clauſum, & clauis ipſius non relinquatur in altari, ſeu alio communi loco; ſed penes capellanum, vel parochum cuſtodiatur: Intus etiam decenter ornari debet; & tenendæ ſunt ibi duæ pixides, in quarum vna conſeruetur ſanctiſſimum Sacramentum, in altera deferatur ad infirmos: & Pixides iſtæ nonniſi ſuper altari viatico, vel ſuper Corporali collocentur: ita *Fuſch. dicto lib. 1. cap. 5. à num. 3. Piaſeg. in praxi noua Epiſcop. par. 2. cap. 3. num. 24. verſ. vnde 1.* vbi admonet ne ibidem alia ſacra teneãtur, ſed in alio ſepa- 3
rato decenti loco, dicitque reſpondiſſe *Sacram Congreg. Rituum Epiſcopo Anconit. 22. Febr. 1593.* per plateam in qua habitant Iudæi ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacra-
mentum non eſſe deferendum, ſed per Chriſtianorum 4
ſtratas, præeuntibus luminariis, ſonante campana, paro-
cho ſeu capellano ſuperpelliceo induto deferente, & Pſalmos, ſeu Orationes inter eundum recitante. Tene-
tur parochus habere in publico Sacrario aſſeruatas for-
mulas Euchariſtiæ, vt ad infirmos opportune deferat 5
etiam tempore peſtis cum proprio periculo *Henriq. in ſumm. lib. 8. cap. 55. §. 2.* cum parochus vadit ad commu-
nicandum infirmum, debet portare duas Hoſtias conſe-
cratas, vt cum vna communicet infirmum, & aliam re-
portet honorifice, vt populus adoret, *Cened. ad Decretal. collect. 51. num. 2.* & ſemper cum luminibus debet defer- 6
ri, ſiue extrahatur à Sacrario, ſiue à cuſtodia; *Zerola in praxi Epiſcop. p. 1. verbo Euchariſtia, §. 2.* & refert *Nauar. de Orat. cap. 18. num. 67.* in Conimbricen. Epiſcopatu Conſtitutionem eſſe, quæ præcipit haberi lumen accen-
ſum diu noctúque ante ſanctiſſimum Euchariſtię Sacra-
mentum, & hoc perpetuò obſeruandum dicit *Fuſc. dict. cap. 5. num. 6.* Semper laborandum eſt, quantum fieri po-
terit, vt ſicut in conſpicuo, & nobiliori Eccleſiæ loco ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum collocari de-
bet, ita etiam in maiori Eccleſia, potius quam in alia, aſſeruetur; quia magis decet, vt ſolemnitas venerabi- 7
lis Sacramenti celebretur in Eccleſia Cathedrali, quam in alia, ex eáque ſumatur, & in proceſſione per vias pu-
blicas circumferatur, & ad eandem Eccleſiam refera-
tur, totiuſque rei agendæ auctoritate penes Capitulum manente, prout deciſum refert *Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 19. l. 1. §. 1. in declar. 1. num. 8.* omnia hæc poſt primam huius *tractat.* impreſſio-
nem ex nobis mutuatus eſt *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. deciſ. 23. p. 4.* De feſto ſanctiſſimi Cor-
poris Chriſti quod feria quinta proxime ſequenti octauam Pentecoſtes agunt *Clem. ſi diuas, de relig. & vene-
rat. ſanct. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 1. cap. 14. Vincent. Fol-
linc. in ſum. tem. 2. tract. 27. cap. 3. num. 45.* Et officium hu-
ius feſtiuitatis fuiſſe compoſitum à S. Thoma Doctore Angelico iuſſu Vrbani IV. à quo in præmium retulit columnam argenteam refert *Rayn. de Miſſa in Eccleſia quæſt. 109. num. 3.*

Quare cum hæc decentia in aſſeruando ſanctiſſimum 8
Euchariſtiæ Sacramentum in Eccleſia non parochiali vix inueniri poſſit, igitur ſumma cum ratione Epiſcopo non datur poteſtas concedendi licentiam, vt huiuſmo-
di S. Sacramentum in capellis, & aliis Eccleſiis non pa-
rochialibus pro adoratione fidelium aſſeruetur, niſi ex auctoritate, & conceſſione Papæ, & ita reſponſum fuiſ-
ſe à *Sacra Congreg. in anno* 1609. referunt *Piaſeg. in praxi noua Epiſcop. p. 2. cap. 3. num. 33. verſ. huc pertinet pag. 161. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiep. Neapol. cap. 92. in 1. edit. & cap. 110. in 2. edit. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 4. collect. 1216. & in praxi fori Eccleſ. poſt reſolut. 495. in no-
tabilibus de materia Epiſcoporum in fine, in 2. edit.*

De cultu, & veneratione huic ſanctiſſimo Sacramen- 9
to exhibenda agit *Sac. Concil. Trident. ſeſſ. 13. de ſanctiſſ.*

Euchar. cap. 5. comprobant *Soar. tom. 3. diſp. 35. Coninch. de Sacram. tom. 1. queſt. 73. num. 15. & queſt. 76. num. 85. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 29. num. 37. in fine Fr. Raphaël de la Torre in 2. 2. Diui Thomæ tom. 2. queſt. 99. art. 3.*
10 *diſp. 4. in princip.* Innumera pene miracula de hoc ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento refert Luſitanus noſter *Petrus Marizius in libro miraculi Sanctiſacramenſis*, referunt & alia *Beja in reſponſis caſuum conſcientiæ, p. 3. caſu 39. & Author enchiridij temporum in anno 1510. fol. 266. verſo, Illeſcas in chronica Pontificali, p. 2. lib. 30. cap. 30. §. 3. fol. 448. & cap. 14. fol. 85. verſo, & fol. 190. verſo, Ludou. de Bania in 3. par. eiuſdem chronica Pontificalis in vita Papæ Gregor.*
11 *XIV. cap. 13. pag. 519. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiep. cap. 49. num. 1.* vbi refert quod anno 1601. in Eccleſia ſanctæ Crucis ciuit. Neapol. dum Sacerdos Miſſam celebraret, & ſumpſiſſet ſanctiſſimam Hoſtiam antequam ſumeret Sanguinem, cecidit de cœlo fulmen, capellam, & altare diruens, comburénſque partem corporalis ſub Calice proſtrati, nec tetigit Sanguinem, nec Sacerdotem offendit.

12 Ego etiam ſilentio præterire non poſſum maximum huius ſanctiſſimi Sacramenti miraculum, quod Bracharenſi in Archiepiſcopatu accidit anno 1606. in oppido de Mondim: nam cum quinta feria maioris hebdomadæ in Eccleſia illius oppidi manifeſtum eſſet ſacrotanctum Euchariſtiæ Sacramentum pro adoratione fidelium, ſuper altiori menſa, pro ſepulchro, ibique circumeſſent accenſa luminaria, interim dum omnes prandebant, relictis Eccleſiæ portis clauſis, in eadem menſa ex luminariis ignis accenſus eſt, ac deinde combuſtis totius Eccleſiæ paramentis, atque ipſa menſa, vbi erat collocatum ſanctiſſ. Euchariſtiæ Sacramentum, illo tantum illæſo, ac Calice, & Corporalibus ſuper quibus erat impoſitum, cæteris ſic omnibus in dicta Eccleſia admiſſis penitus exuſtis, extructa remanſit menſa, cuius materies, licet combuſta, integre ſuſtinebat noſtræ ſalutis pondus, ac futuræ noſtræ gloriæ, & perpetuæ felicitatis pignus. O magnum pietatis opus, & mirabile diuini ſui erga homines amoris ſignum, & monumentum. Accedamus igitur fideles magna reuerentia, & ſanctitate ad hoc ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, eſt enim, vt inquit *Bernardus* ægris medicina, peregrinantibus via, debiles confortat, valentes delectat, languorem ſanat, per hoc homo manſuetior fit ad correctionem, patientior ad laborem, ardentior ad amorem, ſagacior ad cautelam, ad obedientiam promptior, ad gratiarum actionem deuotior, referunt *Canus in libro de Euchariſtia, §. 9. Campanil. in diuerſorio iuris Canonici rub. 12. cap. 7. num. 28.*

13 Alia de venerabili Euchariſtiæ Sacramento, de eius inſtitutione, excellentia, tranſubſtantiatione, præparatione, & vſu, vide in *Concil. Trid. ſeſſ. 13. cap. 1. cum ſeqq.* & apud *Cardin. Bellarm. in controuerſ. Cathol. tit. de Euchariſtia, Galeſi. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Euchariſtia, Emman. Sà in aphoriſmis verbo Euchariſtia, Viguer. eod. verbo, Barthelam. ab Angelo de Sacram. dialog. 4. de Euchariſtia, Angles in floribus Theologicis tit. de Euchar. Valentia tom. 4. diſp. 6. Victor. in ſum. de Euchariſtia. Vinald. in candelabro aureo tit. de Euchariſtia; Alphon. Aluarez in ſpeculo iuris Pontificij tit. de ſacramento ſanctiſſimo Euchariſtiæ à pag. 180. Fr. Emman. in ſum. p. 1. cap. 67. de Communione. Chamerota de Sacramen. vbi de Euchariſtia. Henriq. in ſum. lib. 8. de ſanctiſſ. Euchar. Poſſeuin. de Communione. Gabr. Vaſquez in 3. p. D. Thomæ queſt. 73. diſp. 177. cum ſeqq. Petr. de Ledeſma in ſum. p. 1. del excellentiſſimo Sacramento del Altar, que ſe llama Euchariſtia. Ægid. de Coninch. de Sacramentis, & cenſuris queſt. 73. Bonacina de Sacramentis diſput. 4. Barthol. Gori de auguſtiſſimo ſacroſancto Euchariſtiæ Sacramento.*

SVMMARIVM.

1 *Miſſa ſacrificium prohibitum eſt celebrari extra Eccleſiam, & locum ſacrum ad id ſpecialiter deputatum.*
2 *Celebrare in loco non ſacro extra caſum neceſſitatis, etiam non dato ſcandalo, mortale eſt peccatum.*
3 *Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, ac etiam Patribus Societatis Ieſu, conceditur, vt vbicunque fuerint ſine Parochialis iuris præiudicio, cum Altari valeant viatico celebrare.*
4 *An poſt Concilium Trident. ſublata ſint huiuſmodi conceſſiones, diſputatur.*
5 *Epiſcoporum priuilegium, de quo in cap. vlt. de priuileg. lib. 6. an ſit per Concilium Trid. ſublatum, oſtenditur.*
6 *Epiſcopus de Iure communi poterat concedere, vt in ſua diœceſi extra locum ſacrum in Altari portatili celebraretur.*
7 *Facultas hæc, an ſit reuocata per Concilium Trid. diſputatur, & pro affirmatiua parte allegatur.*
8 *Pro negatiua tenent plures Doctores.*
9 *Conciliantur hæ contrariæ opiniones: ita vt prior procedat deficiente neceſſitate, vel iuſta cauſa: poſterior vero illa ſtante.*

EPISCOPVS AN, ET QVANDO poſſit facultatem concedere celebrandi in capella domus priuatæ.

ALLEGATIO XXIII.

EXTRA Eccleſiam, & locum ſacrum ad id ſpe- 1
cialiter deputatum, prohibitum eſt ſacrificium ſacroſanctæ Euchariſtiæ celebrare, *text. optimus in cap. ſicut, & in cap Miſſarum* cum ſequentibus, *de conſecr. diſt. 1. Concil. Trident. ſeſſ. 22. de obſeruandis in celebratione Miſſæ. D. Thom. 3. p. queſt. 83. art. 3. ad 1. Durand. in rationali diuin. lib. 4. cap. 1. num. 41. Petr. de Ledeſma in ſum. p. 1. de ſacram. Euchar. cap. 2. Henriq. in ſum. lib. 9. cap. 27. §. 1. Soar. tom. 3. diſp. 81. ſect. 3. & 5. Ioan. de la Cruz. de ſtatu relig. l. 2. cap. 5. dub. 7. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 10. cap. 26. qu. 1. Cened. canon. quæſt. lib. 1. quæſt. 44. à num. 5. Chamerota de Sacram. tract. 4. de Euchariſtia tit. de ſacrificio Miſſæ dub. 15. Piaſeg. in praxi Epiſcop. p. 2. cap. 3. num. 21. in fine, Bonacin. de Sacram. diſp. 4. quæſt. vlt. puncto 9. num. 9. & 10. Ludou. Miranda in manuali. Pralat. tom. 1. quæſt. 41. art. 9. concl. 2. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 78. par. 4. Nald. verbo Miſſa num. 31. Homelon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract. 4. quæſt. 137. Ioan. Valer. de differentiis inter vtrumque forum verbo Miſſa differ. 2. in princip. verſ. Miſſa. Raguſ. de Miſſa in Eccleſia quæſ. 57. in princ. Fernandez. in examine Theologiæ moralis p. 3. cap. 5. §. 10.* nouiſſimè *Fagundez. in quinque Eccleſiæ præcepta p. 1. lib. 3. cap. 13. nn. 1.* Vnde mortale eſſe extra caſum neceſſitatis in loco non 2
ſacro celebrare, licet non detur ſcandalum, tenent *Nauar. in man. cap. 25. num. 80. & 81. D. Antonin. 3. p. tit. 13. cap. 6. num. 4. Sylueſt. verbo Miſſa 1. num. 5. Soar. d. ſect. 3. in princip. Henriq. d. cap. 27. §. 1. Vaſq. 3. p. diſp. 233. c. p. 3. num. 4. & 6. Fr. Emman. in ſum. p. 1. cap. 249. num. 1. & quæſt. Regularium tom. 1. quæſt. 43. art. 4. verſ. ex quo infertur, Hieron. Llamas in ſum. p. 3. methodi. cap. 5. §. 15. Iacob. Graf. in deciſ. aureis. p. 1. lib. 2. cap. 42. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 29. num. 176. Chamerota vbi ſupra, Barthelom. ab Angelo de Miſſa dialogo 5. §. 617. & 619. Coninch. de Sacram. quæſt. 83. art. 3. dub. 1. num. 224. Salzed. ad Bernard. cap. 37. Nugn. quæſt. 83. art. 3. Fagundez d. c. 13. num. 2. Azor. d. cap. 26. quæſt. 8.* contra *Scotum in 4. diſt. 13. quæſt. 2 art. 3.* aſſerentem vix poſſe contingere mortale ex celebratione Miſſæ extra Eccleſiam, ſi ceſſet ſcandalum, quem ſequitur *Sà in aphoriſm. verbo Miſſa num. 20.*

Extra caſum igitur neceſſitatis ſolitum eſt impetra- 3
ri, & concedi pleriſque à lege Canonica, vel à Summo Pontifi

Pontifice priuilegium, vt vbique vel ab Epiſcopis, vt in ſuis diœceſibus, cum altari portatili liceat celebrari; de lege conſtat in priuilegio Epiſcoporum, de quo *in cap. vlt. de priuileg. lib. 6.* De Summo autem Pontifice probat optimè *text. in cap. in his 30. de priuileg.* ibi, cum Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus duximus indulgendum, vt vbicunque fuerint, ſine Parochialis iuris præiudicio, cum altari valeant viatico celebrare, de quo priuilegio meminerunt omnes in hac materia, illudque à *Sixto IV. Alexandro VI. Gregor. XIII.* renouatum, & ampliatum comprobat, & explicat *Fr. Emman. d. q. 43. art. 4.* alia ſimilia adducens conceſſa Patribus Societatis Ieſu, quæ etiam refert *Henriq. d. cap. 27. §. 3. iuncto commento Iu. T, Soar. d. ſect. 3. verſ. quarta exceptio.* De forma etiam concedendi Breue in Romana Curia per ſignaturam ſupplicationis, vel Pœnitentiariæ officium, nobilibus, aut litteratis perſonis, multa ſcribunt *Staphil. de lit. gratia tit. de reſcriptis Apoſtolicis in forma Breuis, num. 8. Ludou. Gomez. in tract. Breuium num. 26. Manioſ. in ſignatura tit. de altari portatili. Steph. Durantes de ritibus Eccleſiæ cap. 25. num. 7.* & alij recentiores.

4 Poſt *Concil. Trid. in d. decreto de obſeruandis in ſacrificio Miſſæ ſeſſ. 22.* non ita licitus & liber eſt vſus horum priuilegiorum: ſed potius maximè controuerſum, vtrum ſublatæ ſint huiuſmodi licentiæ iure communi, vel priuilegio Pontificio conceſſæ Minoribus Mendicantibus, & Prædicatoribus *in d. cap. in his.* Et imprimis quod ſint derogatæ tenent *Nauar. d. num. 82. in fine, Durant. de ritibus Eccleſiæ lib. 2. cap. 6. num. 3. verſ. quo etiam decreto, & num. 8. Henriq. d. §. 3. in commento Iu. T, Soar. d. ſect. 3. verſ. quarta exceptio, Azor. d. cap. 26. quæſt. 7. Chamerota d. dub. 15. Beja in reſponſ. caſuum conſcientiæ p. 4. caſu 33. verſ. & quamuis, Coninch. d. quæſt. 83. num. 226. Raguſ. de Miſſa in Eccleſia quæſtio 57. num. 1. Fr. Ludou. Miranda in manuali Prælat. tom. 1. quæſt. 41. art. 9. concl. 4. Molfeſ. in ſum. tract. 3. cap. 10. num. 39. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo Miſſa differ. 2. in princip. Hamelon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract. 4. quæſt. 147. Facundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 1. lib. 3. cap. 13. à num. 16.* Comprobantes ex verbis Concil. *verſ.* neminem, dum præcipit Epiſcopis, ne patiantur extra Eccleſiam, & ad diuinum cultum dedicata oratoria, ſacrificium fieri à ſæcularibus quibuſcunque adiecta in fine clauſula generali derogatoria, quorumcunque priuilegiorum: quare ipſo iure aduertunt *Azor.* & alij proximè citati, iam hodie religioſos prædictos his priuilegiis vti non poſſe, niſi poſt *Trid.* à Sede Apoſtolica fuerint confirmata, quemadmodum priuilegia Societatis Ieſu, confirmaſſe *Paulum III. & Gregor. XIII.* cum derogatione *Concil.* teſtantur *Henriq. d. §. 3. in comm. Iur. T, Fegundez. d. cap. 13. num. 17.* Contrarium tamen quod Concilium hæc priuilegia non reuocet, contendit *Fr. Emman. d. quæſt. 43. art. 5.* ſed friuolo fundamento, inquit enim Concil. ſolum præcipere Ordinariis, vt non obſtantibus priuilegiis compellant regulares ne illis vtantur. Sed retorquetur ex verbis Concilij: non enim præcipit Ordinariis ne permittant vti priuilegiis, ſed ne permittant extra Eccleſiam ſeculares, vel regulares celebrare, adiecta clauſula, non obſtantibus priuilegiis. Deinde quia ſi dicamus hæc priuilegia reuocata non eſſe, conſequenter dicendum eſt, non poſſe ab Ordinariis eorum vſum impediri, iuxta *text. in cap. decet de regul. iuris lib. 6.* cum vulgaribus.

5 Quoad priuilegium Epiſcoporum *in d. cap. vlt. de priuileg. lib. 6.* dubitat *Nauar. conſil. 5. ſub illo tit. in nouis.* Sed quod per *Tridentinum Concilium* ſublatum non ſit, vt certiſſimum reſoluit, deciſúmque refert *Azor. d. cap. 26. quæſt. 4.* & multiplici ratione confirmat *Beja d. caſu 33. fere per totum*, & ita declaratum in ſacra Congreg. atteſtantur *Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo Miſſa differ. 2. verſ. hac tamen regula. Fegundez in quinque Eccleſiæ præcepta par. 2. lib. 3. cap. 13. num. 19. Armend. in additionib. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis num 73.* vbi etiam ampliat illo priuilegio poſſe Epiſcopos vti ob valetudinem, *& num. 74.* aiſerit deciſum fuiſſe *die 19. Iunij 1586.* poſſe Epiſcopum non valentem commodè accedere ad Eccleſiam domi celebrare, vel celebrari ſibi facere; certè ante *Concil. Trident.* id Epiſcopis licebat, præſertim ex *cap. concedimus, & cap. Miſſarum de conſecrat. diſt. 1. Azor. d. cap. 26. quæſt. 5.* Sic etiam poteſt Epiſcopus dum iter agit Miſſam ante auroram, vel poſt meridiem dicere, ſeu alteri concedere, vt eam ſibi dicat. docent *Fr. Emman. d. tom. 1. q. 43. art. 3. Azor. d. lib. 10. cap. 25. quæſt. 5. verſ. ſi quæras, per gloſ. in d. c. vlt. verbo indulgemus, de priuil. lib. 6.*

6 Poterat etiam Epiſcopus concedere, vt in ſua diœceſi extra locum ſacrum in altari portatili quis celebraret, prout deducitur ex *d. cap. Miſſarum*, ibi, in locis ab Epiſcopo conſecratis, vel vbi ipſe permiſerit, *cap. hoc ergo*, ibi, niſi in quibus Epiſcopus iuſſerit, *de conſecr. diſt. 1.* expreſſiuſque probatur *ex dict. cap. in his*, ibi, *id Prælatis annuentibus licere eiſdem*, vbi notat *Anton. num 7.* & communem teſtatur *Abb. num. 2.* ac poſt *Lap. Card. Tuſc. pract. concluſ. tom. 1. litt. A. concluſ. 31.* & ante Concil. Trident. hanc fuiſſe receptam omnium traditionem fatentur *Gutier. Canon. lib. 1. cap. 30. n. 25. Nauar. d. cap. 25. num. 81. Henriq. d. cap. 25. n. 81. Nau. d. cap. 27. §. 2. Azor. q. 2. Beja, d. caſu 33. verſ. tertio dico, Soar. verſ. ſecundo obſeruandum*, dictis locis, *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 1. lib. 3. cap. 13. num. 6.* qui rectè notant male *Sylueſt. in ſum. verb. Miſſa, num. 5. verſ. tertio* deducere ex littera *d. cap. in his*, poſſe Epiſcopum date hanc licentiam extra ſuam diœceſim: nam text. qua parte agit de licentia celebrandi vbique, loquitur de interpretatione priuilegij Sedis Apoſtolicæ: Dum vero inferius, ait ſine ea permiſſu Epiſcopi celebrare potuiſſe, ſolum concludit id poſſe intra propriam diœceſim concedentis, iuxta *regul. cap. 2. de conſtit. in 6.*

Verum magna eſt controuerſia an facultas celebrandi extra Eccleſiam, quam diximus concedere poſſe Epiſcopum intra ſuam diœceſim, ſit reuocata per *Concil. d. loco.* Reuocatam eſſe abſolute tradit *Nauar. d. num. 81.* ſequuntur *Fuſc. de viſitat. lib. 1. cap. 21. num. 8. Gutier. d. cap. 30. num. 25. Cened. canon. quæſt. lib. 1. quæſt. 44. à num. 6. Facundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 1. lib. 3. c. p. 13. à num. 8. Azor. d. cap. 26. qu. 3.* referentes verba Concil. ſupra citata, quæ abſolutè præcipiunt Epiſcopis, ne permittant extra Eccleſiam, & Oratoria ad diuinum tantum cultum dedicata, & ab eiſdem deputata Ordinariis, & viſitanda, hoc ſanctum Sacrificium fieri, & ita ſæpius reſponderunt Illuſtriſſimi Cardinales ſuper eo decreto. Et nouiſſimè emanaſſe decretum Congreg. Concilij Tridentini, quo declaratur de oraculo Sanctiſſimi ſpectare ſolum ad Summum Pontificem, & non ad Epiſcopos concedere licentiam celebrandi in priuatis Oratoriis refert *Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. dec. 538. num. vlt. in 1. edit. & reſolut. 460. in fine, in 2. edit.* & ita nec iuſta de cauſa poſſe Epiſcopum dare facultatem celebrandi in capella domus priuatæ, & ſub dio etiam adhibito vtroque altari, firmo ſcilicet, & portatili, tenent *Azor. d. cap. 26. quæſt. 3. Reginald. d. lib. 29. num. 176. Coninch. d. quæſt. 83. nu. 225. Miranda in manual. Prælat. tom. 1. quæſt. 40. art. 9. concluſ. 3. in fine.*

8 Sed per decretum Concilij Tridentini dicto loco prædictæ poteſtati concedendi has licentias Epiſcopis Iure communi competenti derogatum non eſſe tuentur *Henriq. d. cap. 27. §. 1. Sà verbo Miſſa, num. 20. in fine, Beja dict. caſu 33. verſ. tertio dico. Nauar. conſ. 5. num. 2. ſub tit. de priuileg. in nouis*, poſt multos *Cened. dict. quæſt. 44. à num. 4.* cum quibus conſentire videtur *Soar. dict. ſect. 3. verſ. addit vero*, quem ſequitur *Fr. Emman. dict. quæſt. 43. art. 6.* & non diſſentit *Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 460. num. 2.*

7

Raguſ.

Raguſ. de Miſſa in Eccleſia quæſito 57. Ioan. Valer. de differ. inter vtrumque forum verbo Miſſa different. 2. verſ. vno tamen in caſu, Bonacin. de Sacram. diſp. 4. queſt. vlt. punct. 9. num. 10. Piaſeg. in praxi Epiſcop. p. 1. cap. 5. nu. 8. pag. 77. & par. 2. cap. 3. num. 21. in fine, vbi refert magna circunſpectione vti debere Epiſcopum in ipſis concedendis licentiis, & nonniſi ex cauſa grauis neceſſitatis concedere; vtpote graſſante peſte, prout reſoluit *Zerola in praxi Epiſc. p. 1. verb. Miſſa pag. 226.* & faciunt quæ *Fr. Emman. quæſt. regul. tom. 3. quæſt. 32. art. 12. in fine*; Ordinarij enim arbitrio permiſit Papa perſonarum, & infirmitatis qualitate penſata, & pro infirmorum commoditate, vt in priuato Oratorio, vel altari ad cultum diuinum deputato facultatem celebrandi concedere poſſit, vt refert deciſum *Armend. in additionib. ad recopil. leg. Nauarre. lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis num. 72.* præcipuè autem in huiuſmodi conceſſionibus apponi debet, vt Oratorium decenter ſtructum, & ornatum, ac omnibus actibus domeſticis liberum exiſtat: tum vt conceſſio intelligatur ſine Parochialis alterius præiudicio excipiens dies natalis Domini Noſtri, Reſurrectionis, Pentecoſtes, quibus ibidem celebrari non liceat, ſed Parochialis frequentetur, quodque alij, præter quam ſeruitio perſonæ cuius intuitu Oratorium conceditur neceſſarij, ibidem audientes Miſſam ab obligatione audiendi eam in Eccleſia per hoc non liberentur, quæ ex ſtylo Rom. Curiæ in facultatibus conſtruendi Oratoria huiuſmodi apponere conſueuerunt.

9 Mouentur præcitati Doct. quia Concilium loquitur de communi modo celebrandi, non vero abſtulit Epiſcopis poteſtatem rationabiliter diſpenſandi, ſtante iuſta cauſa, maximè cum moraliter fuerint neceſſariæ, & quia Concil. intendit ſolum tollere abuſus in celebratione Miſſarum, non autem caſus licitos, & ita diſtinctione poſſunt conciliari hæ contrariæ opiniones, vt ſcilicet poſterior, quæ hanc poteſtatem facit Ordinariis, procedat ſtante neceſſitate, vel iuſta cauſa; prior vero, quæ eandem negat, habeat locum illa deficiente.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus ſingulis diebus de congruentia, & bene eſſe dicere, vel audire Miſſam debet.*

2 *Sacerdos eſt minister ſacrificij Miſſæ, ibid.*
Eleemoſyna, ſeu ſtipendium poteſt accipi pro celebratione Miſſæ, pactóque exigi, ſine labe ſimoniæ.

3 *Pitantia taxatio pro ſacrificio Miſſæ eſt iuſta, quæ in qualibet regione communi conſuetudine recepta, & approbata eſt.*

4 *Sacerdotem recipientem à pluribus plura ſtipendia pro Miſſæ celebratione poſſe vnica Miſſa omnibus ſatisfacere tenent aliqui citati.*

5 *Contrarium verius, etiamſi accedat Superioris conſenſus, ſecus ſi peculiare intercedat Summi Pontificis priuilegium.*

6 *Sacerdos vnica Miſſa ſatisfaciens multis, à quibus diuerſa accepit ſtipendia tenetur ad reſtitutionem.*

7 *Miſſa pro multis dicta, non tantumdem ſingulis prodeſt, ac ſi pro vno ſolo diceretur.*

8 *Epiſcopus poteſt legem condere, vt certum ſtipendium pro Miſſæ ſacrificio exigatur, ita vt laici non dent minus, nec Sacerdotes magis exigant.*

9 *Epiſcopus non poteſt ſtatuere, vt Sacerdotes non accipiant minorem pitantiam.*

10 *Sacerdotes exigentes importunè ab inuitis eleemoſynam ſuprà taxam ab Epiſcopo præſcriptam peccant mortaliter.*

11 *Sacerdos accipiens certam quantitatem pecuniæ pro dicendis Miſſis, an poſſit eas facere celebrari per alios minori pitantia retenta ſibi parte eleemoſynarum inſcio dante, & inſciis Sacerdotibus celebrantibus.*

12 *Miſſas an liceat celebrare anticipatè? refertur ad hoc Bulla Clementis VIII.*

13 *Conſuetudo celebrandi anticipatè non eſt approbanda, nec toleranda.*

14 *Sacerdos, qui ex obligatione alicuius Capellæ, vel impoſterum pro certa intentione tenetur Miſſas celebrare, poteſt eas anticipatè dicere.*

15 *Miſſa ſine peccato dici poteſt non recitatis Matutinis.*

16 *Parochus obligatur populum monere, vt Miſſas frequenter, non tamen cogere poteſt, vt audiat in Parochia.*

17 *Verbum, moneo, inducit conſilium, & non præceptum.*

18 *Miſſa audienda præceptum adimpletur quocumque in loco illa audiatur.*

19 *Miſſam audire nolens in propria Parochia ex contemptu, aut quando Parochus declarat ea, quæ Parochiani ſcire tenentur, peccat mortaliter.*

20 *Conſtitutio Leonis X. qua declaratur ſatisfieri huic præcepto, ſi audiatur Miſſa in Eccleſiis Regularium, refertur.*

21 *Epiſcopus poteſt cogere Regulares, vt in offertorio Miſſarum conuentualium declarent fidelibus, quæ feſtiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant.*

22 *Sacerdotes curam animarum habentes tenentur per ſe, vel per alios celebrare ſingulis ſaltem diebus, quibus opus eſt, vt ſatisfaciant muneri ſuo.*

23 *Parochi non obligantur ad applicationem ſacrificij pro populo ſingulis prædictis diebus, niſi iuxta vsi prudentis arbitrium.*

24 *Parochi ab Eccleſiis arcere debent Muſicas eas, vbi ſine Organo, ſiue cantu laſciuum aliquid miſcetur.*

25 *Repræſentationes in Eccleſiis fieri prohibentur.*

26 *Saltationes in Eccleſia permitti non debent.*

27 *Conuiuia in Eccleſia cum irreuerentia loci ſacri celebrare, peccatum eſt mortale.*

28 *Capellanus tenetur ſub mortali, niſi iuſta de cauſa Miſſas celebrare iuxta inſtitutionem Capellaniæ, & intentionem fundatoris.*

29 *Epiſcopus non poteſt compellere obtinentem Capellaniam vt ipſemet celebret, licet in eius fundatione diſponatur, quòd Capellani celebrent.*

30 *Verba erectionis quando expreſsè ſignificarent intentionem eſſe, vt per ipſum Capellanum Miſſarum celebratio fieret, tunc per ſubſtitutum ſatisfieri non poterit.*

31 *Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, quando poſſit per ſubſtitutum ſatisfacere.*

32 *Capellanus, qui ex permiſſione, vel fundatione tenetur celebrare certas, & peculiares Miſſas, male agit ſi alias celebret.*

33 *Capellanus, qui ex titulo, vel conuentione tenetur in aliqua Eccleſia, vel altari celebrare non poteſt abſque peccato mortali alibi celebrare.*

34 *Cauſa legitima non celebrandi in Altari deſignato referuntur.*

35 *Capellanus etiam de conſenſu hæredum celebrans alibi, quam in Altari deſignato, male agit.*

36 *Celebrans abſque iuſta cauſa alibi, quàm loco deſignato peccat mortaliter, non tamen tenetur ad aliquam reſtitutionem.*

37 *Capellania Sacerdotalis indicanda eſt, ſi illius verba eſſent, vt in ea præſentaretur, aut nominaretur Presbyter, ſiue Sacerdos.*

38 *Statutum habens, quod promiſſus de capellania ſit Sacerdos, vel Capellanus, oportet vt ſit actu Sacerdos.*

39 *Idem ſi dixerit, quod ſit Capellanus, vel Sacerdos.*

40 *Verba ſi reſpiciant actum præſentationis, veluti, præſentetur Presbyter, tunc præſentandus debet eſſe actu Sacerdos, ſecus vero, ſi Presbyterum ſignificantia proſecutionem præſentationis reſpiciunt.*

41 *Contrarium tenent aliqui reſoluentes, quod ſi iubeatur præſentari in patronatu, vel Capella Presbyter Capellanus ſufficiet ſi præſentetur non Sacerdos.*

42 *Sed prima ſententia verior, contrariſque reſpondetur fundamentis.*

43 Capel

itized by Google

43 *Capellania fundata, quod Capellanus celebret, ſeu debeat celebrare tot Miſſas, an debeat eſſe actu Sacerdos.*

44 *Capellania non requirit reſidentiam perſonalem, cui eſt annexum onus celebrandi certas Miſſas ſingulis hebdomadibus.*

45 *Doctores, qui de ſacrificio Miſſæ agunt, referuntur.*

EPISCOPVS AN DEBEAT QVOTIdie celebrare Miſſam, vel eam audire, & de obligatione Sacerdotum in Miſſis pro aliis celebrandis.

Allegatio XXIV.

1 DOminicis diebus, & feſtiuis ſolemnibus debere Epiſcopos celebrare, & tam frequenter quod ſuo maneri ſatisfaciant data opportunitate reſoluunt *Marc. Anton. Genuenſ. in manuali Prælat. cap.12. Aloyſ. Ricc.in praxi aurea reſol. 203. num. 6.* vbi etiam obſeruat illos non teneri quotidie audire ſacrum, prout ante cenſuerat *Nau.in man.cap.22. n.2.& de horis Canon. cap. 39. n. 29.* Non obſtat *cap. vlt.de priuil. lib. 6.* vbi ponitur conſilium quod Epiſcopus ſingulis diebus dicat, vel audiat Miſſam: quia intelligitur de congruentia, & de conſilio, & bene eſſe, vt reſpondent *Aloyſ. Ricc. citato loco, & nouiſſime conſtitutum noſter Stephan. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta prec. 1. lib.2. cap.2. num.11.* vbi citat *Nauar.in man.c.p.21.num.2. prope finem, Sylueſt. verbo Miſſa 2. quæſt.1. verſ.dicitur tertiò, Roſell.eodem verbo §.13. Azor.inſtit.moral.p.1. lib.7. cap.4. quæſt. 3.* Cum autem deceat Epiſcopos quotidie rem diuinam audire,poſſunt cum iter faciunt celebrare, vel ab alio Sacerdote celebrari facere notabiliter ante lucem, vel poſt meridiem ſpatio videlicet vnius horæ:eſt enim hoc vnum ex priuilegiis Epiſcopo iure conceſſis, ita *gloſ.in d.c. vlt. Sylueſt. d.verbo Miſſa 2. q. 6. Palud. in 4.diſt.13.q.2.concl.2. art.2. Henriq. in ſum. lib. 9. de Miſſa cap. 24. §.5. litt.O, Azor. inſtit moral. p.1. lib.10. cap. 25. verſ. ſi queras, Nauar.in man. cap.25. num.85.* vbi aſſerit nulla ratione firma id probari poſſe, quia tamen addit vſu iam receptam eſſe hanc opinionem, videtur poſſe defendi ob Epiſcopi prærogatiuas, quas refert *gloſ. in d.c.vlt.* quod etiam concedit Cardinalibus quamuis iter non faciant,aſſerunt *Sot.in 4.diſt.13.q.2.art. 2. Palud. & Henriq. citatis locis.* Illud aduertere oportet quod in Altari in quo Epiſcopus ſacrificat,non poteſt ea die ſacrificare alius Sacerdos niſi de licentia Epiſcopi *cap. fin. de conſec.diſt. 2. Henriq.d. lib.9.cap. 28. §. 1. Fagundez d. prec.1.lib.3.cap.22.n.5.*vbi intelligit de Miſſa ſolenni, & Pontificali.

Sacerdos eſt miniſter conſecrationis quam conſtat vnam eſſe ex præcipuis partibus ſacrificij *cap. 1. §. vna verſ.* & hoc, de Summa Trinitate, *Concil. Trid. ſeſſ. 23. cap.1. & can.1. S. Thom.3. p. q. 82. art. 1. Ch.mek, de Sacram.tract.4.de Euchariſt.cap.9. de Miniſtro dub.1. diſp. 2. Barthol. ab Angelo in examine Confeſſ. dub g. 5. de Miſſa, & de miniſtro ſacrificij ipſius Miſſæ §. 125. Henriq. d.lib.9. cap.18. §. 2. in princ. Azor. inſtit. moral. p.1. lib.10. cap. 23.in princip. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta prec. 3. lib.3.cap.1.*

2 Pro celebratione Miſſarum poteſt Sacerdos eleemoſynam, ſeu ſtipendium in ſui ſuſtentationem accipere, mercedemque ex pacto abſque ſimoniæ labe exigere, vt per *Mich. Timoth.de ſacrificio Miſſæ tract.3.q.48. Iacob. de Graffis in aureu deciſ. p.1. lib.2. cap.96. num.32. Gutier. canon.lib.1.cap.29. à num 3. Vgolin.de ſimonia tab.1. cap.9. Henriq.d.lib.9.cap.21.§ 4. & cap.22. §.1. Morla in emporio Iuris Ciuilis p.1.tit.1.quæſt.12. in princip. Petr.de Ledeſma in ſum.p.1. de Sacram. vbi de Euchar. cap.18. verſ. quarta concluſio, Soar.tom.1. de Relig. lib.4. cap.14.& p.3. q.83. art.6. diſp.86. ſect. 2. verſ. circa alium modum, & ſect. 3. Vaſq. tom.3. diſp. 2.4. Barthol. ab Angelo d. dialogo 5. §. 528. Cened.ad decretal.collect. 44.num. 3. Fraxinel.de obligat. Sacerd.ſect.3. prænot.1. num.2. & 5. Aegid.de Coninch. de Sacram.tom.1.q.83. num. 193. cum ſeqq. Azor. inſtitut. moral.p.3. lib.12.cap.3. quæſt. 5. Leſſi.de Iuſtit. libr. 2.cap. 35. dub. 8. Homolen. de Bonis de examine Eccleſiaſtico p. 1. tract. 4. cap. 13. num. 116. & nouiſſime Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta prec. 1. libr. 3. capit. 7. a num. 5.*

Iuſta pitantiæ taxatio pro ſacrificio Miſſæ illa dicitur, quæ in qualibet regione communi conſuetudine 3
recepta, & approbata eſt à viris prudentibus, & Deum timentibus, vel quæ taxata fuerit à ſuperiore habente poteſtatem: ita *Petr. de Ledeſma d. cap. 18. concl. 7.& 8. Aragon.1.2.q.85. de ſacrific. art. 3. verſ.* ſed dubitabit aliquis, *Zerola m praxi Epiſcop.p.1.verb. Miſſa,§ 3. concl.2.& 3.Vaſq.d.diſp.324.c.4. Fr.Emman.in ſua part.1. c.251. concl. 4.Soar.tom.3.in 3.p.diſp.86.ſect.2.verſ.ſed circa,& verſ.dico ſecundò, Gutier.d.cap.29. num.3. Nugn.de Sacram. tom. 1. ad quæſt.83. art.1.p.3. tract.de ſacrific. dub.9. concl.1. Cened. canon. quæſt. libr. 1. quæſt. 27. num. 4. Fraxinel. d. ſect. 3. prænot. 5. §. 2. Fr. Ludou. Miranda in manuali. Prælat. tom. 1. quæſt. 41. art. 23. concluſ. 1. Fagundez d. cap. 7. num.6.*

Non poſſunt tamen Epiſcopi per Conſtitutiones,aut ſtatuta præcipere, vt ne plus donetur quam pretium taxatum, nec minus accipiatur; ita *Nauar.in man. cap. 23. num.106. Fr.Emman.d.p.1.c.p.231. num.2. Cened. d. q.27. num. 3.* poſt multos quos refert,idem tenet *Fagundez d.cap.7.num.8. vbi num. 9.* hinc refert iniuſtum eſſe ſtatutum, & ſcandaloſum, ac ſimoniacum ſi quod daretur, quod nulli alij Sacerdotes Miſſas defunctorum celebrarent, aut officia mortuorum efficerent, niſi Sacerdotes talis Parochiæ, aut Cathedralis, & hi quod non celebrent, nec officia efficiant niſi pro certo ſuſpendio. Sic nullo modo poteſt Epiſcopus cogere hæredes defunctorũ, vt ad exequias celebrádas conuocent dumtaxat Clericos Parochialis Eccleſiæ excluſis aliis, donec impleatur numerus Clericorum Parochialis Eccleſiæ,vt optime docent *Syluſt.in ſum.verbo immunitas 2. ſub n.7.& verbo ſimonia num.11. Marc. Anton.Genuenſ. in praxi Archiep. Neapol. cap.48.n.5.* quos refert *Fagundez. d. cap.7.num.9 in med.*

Sacerdotem accipientem à pluribus plura ſtipendia 4
pro Miſſæ celebratione, poſſe vnica Miſſa omnibus ſatisfacere ſentiunt aliqui, ſaltem ſi ſtipendia ſimul ſumpta non excedant quantitatem neceſſariam ad ſtrictam ipſius Sacerdotis ſuſtentationem pro vnico die, ex eo quia neminem defraudat, cùm ſacrificium Miſſæ ſit valoris infiniti extenſiuè, tum quia videretur damnanda conſuetudo Eccleſiæ, quæ plures conuocat ad eandem Miſſam audiendam; tum denique quia qui Altari ſeruit de Altari viuere debet ſecundum Apoſtolum relatum in *cap. cum ſecundum,de prebendis*; quibus potiſſimum fundamentis hanc partem tuentur *Sot. de Iuſtit. lib.9 q.3. art.1.dub.7.reſp.1.& 2. Angel. verbo Miſſa num. 52.* poſt *Sylueſt.* & alios *Ludou. Beia reſponſ. caſuum Conſcientiæ p.1. caſu 12. Cano de locis Theologicis lib.12. cap. 13. Fr.Emman.in ſum.tom.1.cap.252.num.4. concl.4. ad finem, Ioan. Dominic.Montagn.cap.26.Nugn.in 3.p.q.89.ar.1.dub. 9.concl.4.& 5.*

Contrarium tamen verius, & receptius puto: prima 5
enim opinio non modicam animis hominum ingerit ſordidæ cupiditatis, & auaritiæ ſuſpicionem, ſcandalumque inter populares excitat, quia non ſtatur promiſſis: tum quia pro eadem Miſſa plures recipiens eleemoſynas, neſcientibus offerentibus, facit contra ipſorum voluntatem, & his atque aliis rationibus contrariis bene reſpondentes, hanc ſententiam melius intendunt *Nauar.in man. cap. 25. numer. 92. & conſ. 8. de celebrat.*

Digitized by Google

Raguſ. de Miſſa in Eccleſia quæſito 57. Ioan. Valer. de differ. inter vtrumque forum verbo Miſſa differ. 2. verſ. vno tamen in caſu, Benacin. de Sacram. diſp. 4. queſt. vlt. puncto 9. num. 10. Piaſeg. in praxi Epiſcop. p. 1. cap. 5. nu. 8. pag. 77. & par. 2. cap. 3. num. 21. in fine, vbi refert magna circunſpectione vti debere Epiſcopum in ipſis concedendis licentiis, & nonniſi ex cauſa grauis neceſſitatis concedere; vtpote grallante peſte, prout reſoluit *Zerola in praxi Epiſc. p. 1. verb. Miſſa pag. 226.* & faciunt quæ *Fr. Emman. queſt. regul. tom. 3. queſt. 32. art. 12. in fine*; Ordinarij enim arbitrio permiſit Papa perſonarum, & infirmitatis qualitate penſata, & pro infirmorum commoditate, vt in priuato Oratorio, vel altari ad cultum diuinum deputato facultatem celebrandi concedere poſſit, vt refert deciſum *Armend. in additionib. ad recopil. leg. Nauarre. lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis num. 72.* præcipuè autem in huiuſmodi conceſſionibus apponi debet, vt Oratorium decenter ſtructum, & ornatum, ac omnibus actibus domeſticis liberum exiſtat: tum vt conceſſio intelligatur ſine Parochialis alterius præiudicio excipiens dies natalis Domini Noſtri, Reſurrectionis, Pentecoſtes, quibus ibidem celebrari non liceat, ſed Parochialis frequentetur, quodque alij, præter quam ſeruitio perſonæ cuius intuitu Oratorium conceditur neceſſarij, ibidem audientes Miſſam ab obligatione audiendi eam in Eccleſia per hoc non liberentur, quæ ex ſtylo Rom. Curiæ in facultatibus conſtruendi Oratoria huiuſmodi apponere conſueuerunt.

9 Mouentur præcitati Doct. quia Concilium loquitur de communi modo celebrandi, non vero abſtulit Epiſcopis poteſtatem rationabiliter diſpenſandi, ſtante iuſta cauſa, maximè cum moraliter fuerint neceſſariæ, & quia Concil. intendit ſolum tollere abuſus in celebratione Miſſarum, non autem caſus licitos, & ita diſtinctione poſſunt conciliari hæ contrariæ opiniones, vt ſcilicet poſterior, quæ hanc poteſtatem facit Ordinariis, procedat ſtante neceſſitate, vel iuſta cauſa; prior vero, quæ eandem negat, habeat locum illa deficiente.

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopus ſingulis diebus de congruentia, & bene eſſe dicere, vel audire Miſſam debet.*

2 *Sacerdos eſt miniſter ſacrificij Miſſæ, ibid.*
Eleemoſyna, ſeu ſtipendium poteſt accipi pro celebratione Miſſæ, pactóque exigi, ſine labe ſimoniæ.

3 *Pitantia taxatio pro ſacrificio Miſſæ eſt iuſta, quæ in qualibet regione communi conſuetudine recepta, & approbata eſt.*

4 *Sacerdotem recipientem à pluribus plura ſtipendia pro Miſſæ celebratione poſſe vnica Miſſa omnibus ſatisfacere tenent aliqui citati.*

5 *Contrarium verius, etiamſi accedat Superioris conſenſus, ſecus ſi peculiare interueniat Summi Pontificis priuilegium.*

6 *Sacerdos vnica Miſſa ſatisfaciens multis, à quibus diuerſa accepit ſtipendia tenetur ad reſtitutionem.*

7 *Miſſa pro multis dicta, non tantumdem ſingulis prodeſt, ac ſi pro vno ſolo diceretur.*

8 *Epiſcopus poteſt legem condere, vt certum ſtipendium pro Miſſa ſacrificio exigatur, ita vt laici non dent minus, nec Sacerdotes magis exigant.*

9 *Epiſcopus non poteſt ſtatuere, vt Sacerdotes non accipiant minorem pitantiam.*

10 *Sacerdotes exigentes importunè ab inuitis eleemoſynam ſuprà taxam ab Epiſcopo præſcriptam peccant mortaliter.*

11 *Sacerdos accipiens certam quantitatem pecuniæ pro dicendis Miſſis, an poſſit eas facere celebrari per alios minori pitantia retenta ſibi parte eleemoſynarum inſcio dante, & inſciis Sacerdotibus celebrantibus.*

12 *Miſſas an liceat celebrare anticipatè? refertur ad hoc Bulla Clementis VIII.*

13 *Conſuetudo celebrandi anticipatè non eſt approbanda, nec toleranda.*

14 *Sacerdos, qui ex obligatione alicuius Capellæ, vel impoſterum pro certa intentione tenetur Miſſas celebrare, poteſt eas anticipatè dicere.*

15 *Miſſa ſine peccato dici poteſt non recitatis Matutinis.*

16 *Parochus obligatur populum monere, vt Miſſas frequentet, non tamen cogere poteſt, vt audiat in Parochia.*

17 *Verbum, moneo, inducit conſilium, & non præceptum.*

18 *Miſſa audiendæ præceptum adimpletur quocumque in loco illa audiatur.*

19 *Miſſam audire nolens in propria Parochia ex contemptu, aut quando Parochus declarat ea, quæ Parochiani ſcire tenentur, peccat mortaliter.*

20 *Conſtitutio Leonis X. qua declaratur ſatisfieri huic præcepto, ſi audiatur Miſſa in Eccleſiis Regularium, refertur.*

21 *Epiſcopus poteſt cogere Regulares, vt in offertorio Miſſarum conuentualium declarent fidelibus, quæ feſtiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant.*

22 *Sacerdotes curam animarum habentes tenentur per ſe, vel per alios celebrare ſingulis ſaltem diebus, quibus opus eſt, vt ſatisfaciant muneri ſuo.*

23 *Parochi non obligantur ad applicationem ſacrificij pro populo ſingulis præditis diebus, niſi iuxta viri prudentis arbitrium.*

24 *Parochi ab Eccleſiis arcere debent Muſicas eas, vbi ſine Organo, ſine cantu laſciuum aliquid miſcetur.*

25 *Repræſentationes in Eccleſiis fieri prohibentur.*

26 *Saltationes in Eccleſia penitus non debent.*

27 *Commixta in Eccleſia cum irreuerentia loci ſacri celebrare, peccatum eſt mortale.*

28 *Capellanus tenetur ſub mortali, niſi iuſta de cauſa Miſſas celebrare iuxta inſtitutionem Capellaniæ, & intentionem fundatoris.*

29 *Epiſcopus non poteſt compellere obtinentem Capellaniam, vt ipſemet celebret, licet in eius fundatione diſponatur, quòd Capellani celebrent.*

30 *Verba erectionis quando expreſsè ſignificarent intentionem eſſe, vt per ipſum Capellanum Miſſarum celebratio fieret, tunc per ſubſtitutum ſatisfieri non poteſt.*

31 *Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, quando poſſit per ſubſtitutum ſatisfacere.*

32 *Capellanus, qui ex permiſſione, vel fundatione tenetur celebrare certas, & peculiares Miſſas, male agit ſi alias celebret.*

33 *Capellanus, qui ex titulo, vel conuentione tenetur in aliqua Eccleſia, vel altari celebrare non poteſt abſque peccato mortali alibi celebrare.*

34 *Cauſa legitima non celebrandi in Altari deſignato referuntur.*

35 *Capellanus etiam de conſenſu hæredum celebrans alibi, quam in Altari deſignato, male agit.*

36 *Celebrans abſque iuſta cauſa alibi, quàm loco deſignato peccat mortaliter, non tamen tenetur ad aliquam reſtitutionem.*

37 *Capellania Sacerdotalis indicanda eſt, ſi illius verba eſſent, vt in ea præſentaretur, aut nominaretur Presbyter, ſine Sacerdos.*

38 *Statutum habens, quod premiſſus de capellania ſit Sacerdos, vel Capellanus, oportet vt ſit actu Sacerdos.*

39 *Idem ſi dixerit, quod ſit Capellanus, vel Sacerdos.*

40 *Verba ſi reſpiciant actum præſentationis, veluti, præſentetur Presbyter, tunc præſentandus debet eſſe actu Sacerdos, ſecus vero, ſi Presbyterum ſignificantia proſecutionem præſentationis reſpiciunt.*

41 *Contrarium tenent aliqui reſoluentes, quod ſi iubeatur præſentari in patronatu, vel Capella Presbyter Capellanus ſufficiet ſi præſentetur non Sacerdos.*

42 *Sed prima ſententia verior, contrariiſque reſpondetur fundamentis.*

43 Capel

43 *Capellania fundata, quod Capellanus celebret, ſeu debeat celebrare tot Miſſas, an debeat eſſe actu Sacerdos.*

44 *Capellania non requirit reſidentiam perſonalem, cui eſt annexum onus celebrandi certas Miſſas ſingulis hebdomadibus.*

45 *Doctores, qui de ſacrificio Miſſæ agunt, referuntur.*

EPISCOPVS AN DEBEAT QVOTIdie celebrare Miſſam, vel eam audire, & de obligatione Sacerdotum in Miſſis pro aliis celebrandis.

ALLEGATIO XXIV.

1 DOMINICIS diebus, & feſtiuis ſolemnibus debere Epiſcopos celebrare, & tam frequenter quod ſuo maneri ſatisfaciant data opportunitate reſoluunt *Marc. Anton. Genuenſ. in manuali Prælat. cap.12. Aloyſ. Ricc.in praxi aurea reſol. 204. num. 6.* vbi etiam obſeruat illos non teneri quotidie audire ſacrum, prout ante cenſuerat *Nau.in man.cap.22. n.2.& de horis Canon. cap. 39. n. 29.* Non obſtat *cap. vlt.de priuil. lib. 6.* vbi ponitur conſilium quod Epiſcopus ſingulis diebus dicat, vel audiat Miſſam: quia intelligitur de congruentia, & de conſilio, & bene eſſe, vt reſpondent *Aloyſ. Ricc. citato loco, & nouiſſime conſuluimus noſter Stephan. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta prec. 1. lib.2. cap.2. num.11.* vbi citat *Nauar.in man.c.p.21.num.2. prope finem, Sylueſt. verbo Miſſa 2. queſt.1. verſ.dicitur tertiò, Roſell.eodem verbo §.13. Azor.inſtit.moral.p.1. lib.7. cap.4. quæſt. 3.* Cum autem deceat Epiſcopos quotidie rem diuinam audire,poſſunt cum iter faciunt celebrare, vel ab alio Sacerdote celebrari facere notabiliter ante lucem, vel poſt meridiem ſpatio videlicet vnius horæ:eſt enim hoc vnum ex priuilegiis Epiſcopo iure conceſſis, ita *gloſ.in d.c. vlt. Sylueſt. d.verbo Miſſa 1.q. 6. Palud. in 4.diſt.13.q.2.concl.2. art.2. Henriq. in ſum. lib. 9. de Miſſa cap. 24. §.5. litt.O, Azor. inſtit moral. p.1.lib.10. cap. 25. verſ. ſi quæras, Nauar.in man. c.p.25. num.85.* vbi aſſerit nulla ratione firma id probari poſſe, quia tamen addit vſu iam receptam eſſe hanc opinionem, videtur poſſe defendi ob Epiſcopi prærogatiuas, quas refert *gloſ. in d.c.vlt.* quod etiam concedi Cardinalibus quamuis iter non faciant,aſſerunt *Sot.in 4.diſt.13.q.2.art. 2. Palud. & Henriq. citatis locis.* Illud aduertere oportet quod in Altari in quo Epiſcopus ſacrificat,non poteſt ea die ſacrificare alius Sacerdos niſi de licentia Epiſcopi *cap. fin. de conſec.diſt. 2. Henriq.d. lib.9.cap. 28. §. 1. Fagundez d. prec.1.lib.3.cap.22.n.5.* vbi intelligit de Miſſa ſolenni, & Pontificali.

Sacerdos eſt miniſter conſecrationis quam conſtat vnam eſſe ex præcipuis partibus ſacrificij *cap. 1. §. vna verſ.* & hoc, de Summa Trinitate, *Concil. Trid. ſeſſ. 23. cap.1. & can.1. S. Thom.3. p. q. 82. art. 1. Chamek, de Sacram.tract.4.de Euchariſt.cap.9. de Miniſtro dub.1. diſp. 2. Barthol. ab Angelo in examine Confeſſ. dual g. 5. de Miſſa, & de miniſtro ſacrificij ipſius Miſſæ §. 125. Henriq. d.lib.9. cap.18. §. 2. in princ. Azor. inſtit. moral. p.1. lib.10. cap. 23.in princip. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta prec. 3. lib.3.cap.1.*

2 Pro celebratione Miſſarum poteſt Sacerdos eleemoſynam, ſeu ſtipendium in ſui ſuſtentationem accipere, mercedemque ex pacto abſque ſimoniæ labe exigere, vt per *Mich. Timoth.de ſacrificio Miſſæ tract.3.q.48. Iacob. de Graffis in aureis deciſ. p.1. lib.2. cap.96. num.32. Gutier. canon.lib.1.cap.29. à num 3. Vgolin.de ſimonia tab.1. cap.9. Henriq.d.lib.9.cap.21.§ 4. & cap.22. §.1. Merla in emporio Iuris Ciuilis p.1.tit.1.quæſt.13. in princip. Petr.de Ledeſma in ſum.p.1. de Sacram. vbi de Euchar. cap.18. verſ. quarta concluſio, Soar.tom.1. de Relig. lib.4. cap.14.& p.3. q.83. art.6. diſp.86. ſect. 1. verſ. circa alium modum, & ſect. 3. Vaſq. tom.3. diſp. 204. Barthol. ab Angelo d. dialogo 5. §. 528. Cened.ad decretal.collect. 44.num. 3. Fraxinel.de obligat. Sacerd.ſect.3. prænot.1. num.2. & 5. Aegid.de Coninch. de Sacram.tom.1.q.83. num. 193. cum legg. Azor. inſtitut. moral.p.3. lib.12.cap.3. quæſt. 5. Leſſi.de iuſtit. libr. 2.cap. 35. dub. 8. Homolon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico p. 1. tract. 4. cap. 13. num. 116. & nouiſſime Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta prec. 1. libr. 3. capit. 7. à num. 5.*

Iuſta pitantiæ taxatio pro ſacrificio Miſſæ illa dicitur, quæ in qualibet regione communi conſuetudine 3
recepta, & approbata eſt à viris prudentibus, & Deum timentibus, vel quæ taxata fuerit à ſuperiore habente poteſtatem: ita *Petr. de Ledeſma d. cap. 18. concl. 7.& 8. Aragon.1.2.q.85. de ſacrific. art.3. verſ.* ſed dubitabit aliquis, *Zerola in praxi Epiſcop.p.1.verb. Miſſa,§ 3. concl.2.& 3.Vaſq.d.diſp.324.c.4. Fr.Emman.in ſua part.1. c.251. concl. 4.Soar.tom.3.in 3.p.diſp.86.ſect.2.verſ.*ſed circa,*& verſ.dico ſecundò, Gutier.d.cap.29. num.3. Nugn.de Sacram. tom. 1. ad quæſt.83. art.1.p.3. tract.de ſacrific. dub.9. concl.1. Cened. canon. quæſt. libr. 1. quæſt. 27. num. 4. Fraxinel. d. ſect. 3. prænot. 5. §. 2. Fr. Ludou. Miranda in manuali Prælat. tom. 1. quæſt. 41. art. 23. concluſ. 1. Fagundez d. cap. 7. num.6.*

Non poſſunt tamen Epiſcopi per Conſtitutiones,aut ſtatuta præcipere, vt ne plus donetur quam pretium taxatum, nec minus accipiatur; ita *Nauar.in man. cap. 23. num.106. Fr.Emman.d.p.1.c.p.231. num.21 Cened. d. q.27. num. 3.* poſt multos quos refert,idem tenet *Fagundez d.cap.7.num.8. vbi num. 9.* hinc refert iniuſtum eſſe ſtatutum, & ſcandaloſum, ac ſimoniacum ſi quod daretur, quod nulli alij Sacerdotes Miſſas defunctorum celebrarent, aut officia mortuorum efficerent, niſi Sacerdotes talis Parochiæ, aut Cathedralis, & hi quod non celebrent, nec officia efficiant niſi pro certo ſuſpendio. Sic nullo modo poteſt Epiſcopus cogere hæredes defunctorũ, vt ad exequias celebrãdas conuocent dumtaxat Clericos Parochialis Eccleſiæ excluſis aliis, donec impleatur numerus Clericorum Parochialis Eccleſiæ,vt optime docent *Sylueſt.in ſum.verbo immunitas 2. ſub n.7.& verbo ſimonia num.11. Marc. Anton.Genuenſ. in praxi Archiep. Neapol. cap.48.n.5.* quos refert *Fagundez d. cap.7.num.9.in med.*

Sacerdotem accipientem à pluribus plura ſtipendia 4
pro Miſſæ celebratione, poſſe vnica Miſſa omnibus ſatisfacere ſentiunt aliqui, ſaltem ſi ſtipendia ſimul ſumpta non excedant quantitatem neceſſariam ad ſtrictam ipſius Sacerdotis ſuſtentationem pro vnico die, ex eo quia neminem defraudat, cùm ſacrificium Miſſæ ſit valoris infiniti extenſiuè, tum quia videretur damnanda conſuetudo Eccleſiæ, quæ plures conuocat ad eandem Miſſam audiendam; tum denique quia qui Altari ſeruit de Altari viuere debet ſecundum Apoſtolum relatum in *cap. cum ſecundum,de prebendis*; quibus potiſſimum fundamentis hanc partem tuentur *Sot. de iuſtit. lib.9 q.3. art.1.dub.7.reſp.1.& 2. Angel. verbo Miſſa num. 52.* poſt *Sylueſt.* & alios *Ludou. Beia reſponſ. caſuum Conſcientiæ p.1. caſu 12. Cano de locis Theologicis lib.12. cap. 13. Fr.Emman.in ſum.tom.1.cap.252.num.4. concl.4. ad finem, Ioan. Dominic.Montagn.cap.26.Nugn.in 3.p.q.89.ar.1.dub. 9.concl.4.& 5.*

Contrarium tamen verius, & receptius puto: prima 5
enim opinio non modicam animis hominum ingerit ſordidæ cupiditatis, & auaritiæ ſuſpicionem, ſcandalumque inter populares excitat, quia non ſtatur promiſſis: tum quia pro eadem Miſſa plures recipiens eleemoſynas, neſcientibus offerentibus, facit contra ipſorum voluntatem, & his atque aliis rationibus contrariis bene reſpondentes, hanc ſententiam melius intendunt *Nauar.in man. cap. 25. numer. 92. & conſ. 8. de celebrat.*

celebrat. Missar. in nouis Emman. Saa verbo Missa, num. 44. D. Anton. par. 1. tit. 10. cap. 2. num. 4. Nard. verbo Capellania, num. 11. Tolet. lib. 2. cap. 8. num. 3. Henriq. dict. lib. 9. cap. 21. num. 4. & cap. 22. num. 5. Graff. in decis. aureis, p. 1. lib. 2. cap. 45. Bellarm. in controu. Catholicis, tom. 2. lib. 2. de Missa, cap. 4. propos. 4. Chamerot. de Sacram. tract. 4. de Eucharist. tit. de Missa sacrificio dub. 11. pag. 276. Soar. tom. 3. disp. 86. sect. 2. & 3. Vincent. Fernand. in mixt. disput. de Sacrificio Missa ad rep. text. in can. cum frangitur de consecr. distinct. 2. p. 4. dub. vnic. ad 6. in fin. Vasq. 3. p. tom. 3. disp. 234. cap. 4. Homolon. de Bonis de examine Ecclesiastico p. 1. tract. 4. cap. 13. quæst. 119. Fagundez. in quinque Ecclesiæ præcepta lib. 3. cap. 2. num. 7. Mirand. in manuali Prælatorum tom. 1. quæst. 41. art. 23. conclus. 5. Bartholom. ab Angelo dial. 5. §. 509. & §. 749. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 24. num. 234. & lib. 29. num. 157. Paul. Fraxinel. de obligationibus Sacerd. sect. 4. conclus. 1. §. 1. Coninch. dict. q. 83. num. 192. Etiamsi sciente, & concedente Superiore cum non possit remittere obligationem Iure naturali, & diuino debitam, vt per *Nauar. dict. consil. 8. & Fraxinell. dict. sect. 4. conclus. 2. §. 2.* secùs tamen ex peculiari Summi Pontificis priuilegio, tum quia sicut potest stipendia, quæ pro Missis dantur generaliter taxare, & etiam augere, si expedire iudicauerit, ita potest in illis dispensare, propter alicuius Ecclesiæ, vel Monasterij beneficium, quando iusta causa, vel necessitas intercedit, tum quia Papa in restitutione incertorum bonorum, in obligationibus vltimarum voluntatum, & in piis causis propter commune Ecclesiæ bonum dispensare potest, & tenent *Syluest. verbo Missa 1. num. 20. Henriq. d. c. 22. num. 7. Reginal. lib. 23. num. 239. Fraxinell. de obligationibus Sacerd. sect. 7. §. 11. & 12.*

6 Adeo verum est Sacerdotem accipientem à pluribus plura stipendia pro Missæ celebratione non posse vnica Missa omnibus satisfacere, vt si hoc faciat teneretur ad restitutionem: ex violatione enim iustitiæ cum damno alterius consurgit obligatio restituendi: ita *Petr. Nauar. de restit. lib. 2. cap. 2. n. 329. & 382. Graffis dict. cap. 45. num. 17. Fr. Emman. p. 1. cap. 251. de Missa conclus. 2. & 4. Vasq. tom. 3. disp. 231. cap. 4. Fraxinel. d. sect. 4. conclus. 5. §. 1.* & aliis locis supra citatis, qui *Fraxinel. § 4.* cum *Petr. Nauar.* quem citat, & sequitur, resoluit prædictum Sacerdotem, vt faciat restitutionem teneri Missas prætermissas celebrare, vel curare vt per alios celebrentur, vel restituere eleemosynas acceptas, admonitis his, qui eas dederunt, Missas non fuisse celebratas.

7 Nouissimè Sacra Congreg. Cardinalium Concilij Trid. interpretum S. D. N. Vrbani VIII. auctoritate sibi specialiter attributa hac in re ita decreuit: Deinceps vbi pro pluribus Missis etiam eiusdem qualitatis celebrandis plura stipendia quantumcumque incongrua, & exigua, siue ab vna, siue à pluribus personis collata fuerunt, aut conferentur in futurum Sacerdotibus, Ecclesiis, Capitulis, Collegiis, Hospitalibus, Societatibus, Monasteriis, Conuentibus, Congregationibus, Domibus, ac locis piis quibuscumque tam Secularibus, quam Regularibus, Sacra Congreg. sub obtestatione diuini Iudicij mandat ac præcipit, vt absolutè tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint, ita vt alioquin ij, ad quos pertinet, suæ obligationi non satisfaciant, quinimo grauiter peccent, & ad restitutionem teneantur. Id verò vt deinceps obseruetur exactius Sacra Congreg. eadem auctoritate reuocat priuilegia, & indulta omnia quibuslibet personis, Ecclesiis, ac locis piis tam Secularibus, quam Regularibus cuiuscumque Ordinis, Congregationis & Instituti quamcumque ob causam concessa, quibus indulgetur vt certarum Missarum, vel Anniuersariorum celebratione, aut aliquibus collectis, seu orationibus plurium Missarum oneribus in futurum suscipiendis satisfiat. Quæ reperiuntur in decretis de celebratione Missarum apud typographiam R. Cameræ Apost. impressis de anno 1625.

Postea eadem Sacra Congreg. super prædictis decretis de celebratione Missarum S. D. N. Vrbano VIII. approbante declarauit permittendum non esse vt Ecclesiæ, ac loca pia, seu illorum administratores ex eleemosynis Missarum celebrandarum vllam, vtcumque minimam portionem retineant ratione redditus, quos in vsum earundē expensarū irrogare licitè possint, & tunc quam portionem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expensarum, quæ pro ipsomet tantū Missæ Sacrificio necessariò sunt subeundæ, & nihilominus eo etiam casu curandum esse, vt ex pecuniis, quæ supersunt, expensis vt supra deductis, absolutè tot Missæ celebrentur, quot præscriptæ fuerint ab offerentibus eleemosynas.

Deinde declarauit satis esse, vt Rector beneficij, qui potest Missam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemosynam congruam secundum morem ciuitatis, vel prouinciæ, nisi ex fundatione ipsius beneficij aliud cautum fuerit.

Vlterius censuit, Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemosyna maior solito pro celebratione Missæ, debere absolutè integram eleemosynam tribuere Sacerdoti celebranti, & nullam illius partem sibi retinere posse. Declarans pariter quando tribuens eleemosynam numerum Missarum celebrandarum non præscripserit, tunc tot Missas celebrari debere, quot præscripserit Ordinarius secundum morem suæ ciuitatis, vel prouinciæ, ac etiam cum Ordinarius præscripserit eleemosynam congruam iuxta qualitatem loci, personarū, ac temporū, Sacerdotes accipientes stypendium minus cōgruo teneri Missas illis ab offerente præscriptas celebrare. Quas quidem declarationes originales præ manibus habui, & impressas vidi in typographia Cameræ Apost. de anno 1626.

Quamuis Missæ valor extensiuè, seu indeterminatè, vel, vt aiunt, syncategorematicè acceptus, infinitus sit, hoc est, non tantum prodest, quin magis possit prodesse, siue non tantum fructum exhibet, quin possit maiorem, ita vt non pro tot, quin etiam pro pluribus, & in maiori gradu applicari & prodesse possit, tamen dum Sacerdos, vt causa proxima specialiter vnam Missam offert pro seipso, aut pro alio respondentem oblationi Sacerdotis, etiam nihil offerente, habet non solum effectum finitum, sed virtutem, efficaciamque, & valorem simpliciter finitum, qui effectus in plures diuisus, minus vtilis est singulis, & ita qui Missam pro multis offert, non tantundem singulis prodest, ac si pro vno solo diceretur, de quo vide *Nauar. in man. cap. 25. num. 92. & num. 111. vers. 35. & consil. 8. num. 2. & consil. 9. num. 1. de celebrat. Missarum in nouis. Petr. Nauar. lib. 2. de restit. cap. 2. à num. 262. Marc. Anton. Cuch. lib. 5. instit. maiorum, tit. 6. num. 77. Ioan. Medin. in Cod. de oratione cap. de valore orationis pro multis fusè, Spin. in speculo testamentor. glos. 13. princip. à num. 55. Ludouic. Lopez par. 2. cap. 78. de Eucharistia, vers. nam, Hieronym. Llamas in 3. par. methodi. cap. 13. §. 17. Dimas in tract. de Purgat. cap. 37. per totum, Fr. Emman. dict. cap. 252. num. 2. Graff. dict. lib. 2. cap. 45. à num. 16. Humad. lib. 42. glos. 2. à num. 3. tit. 4. part. 1. Nugn. in 3. partem Diui Thomæ, quæst. 83. art. 1. dub. 8. §. in 3. parte, conclus. 3. Dominic. Montagn. in tract. de Missa, cap. 30. Henriq. d. lib. 9. cap. 19 §. 5. Soar. tom. 3. quæst. 79. sect. 12. & tom. 4. disp. 48. sect. 6. Greg. de Valentia, tom. 4. disp. 6. quæst. 11. punct. 1. §. 25. Fraxinell. sect. 3. pran. 4. §. 7. Azor. instit. moral. par. 1. lib. 10. cap. 21. quæst. 1. Chamerot. dict. tit. de Missæ Sacrificio dub. 10. pag. 272. cum seqq. Vasq. 3. par. tom. 3. disp. 230. cap. 3. Piaseg. in praxi Episcop. dict. verbo Missa, §. 4. Petr. de Ledesm. in sum. par. 1. de Eucharistia, cap.*

cap. 17. concl. 23. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Miſſa, pag. 142. colum. 2. Peſant. 3. p. quæſt. 83. art. 6. diſp. 4. Cominch. diſt. quæſt. 83. num. 186. in fine, Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat. tom. 1. quæſt. 41. art. 19. & 20. latè *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 1. lib. 3. c. 8. num. 7. cum ſeqq.*

8 Ad euitanda ſcandala, quæ facilè poſſent ſuboriri in exigendis pro Miſſæ Sacrificio ſtipendiis, poteſt Epiſcopus legem condere qua certum ſtipendium arbitretur, ita vt laici non dent minus, nec Sacerdotes magis exigant: ita *Corduba lib. 1. quæſt. 4. dub. 4. Soar. diſp. 86. ſect. 2. concluſ. 1. Reginald. lib. 23. num. 241. Miranda diſt. quæſt. 41. art. 23.* quamuis contrarium teneant 9 *Nauar. Sot.* atque alij. Non poteſt tamen Epiſcopus ſtatuere, vt Sacerdotes non accipiant minorem pecuniam, quia eſſet occludere viam liberalitati, charitati, & pietati, cum Sacerdotes liberalitatem exercere poſſint in remittendis eleemoſynis ſibi debitis, ita vltra *Soar. & Reginald.* citatis locis, reſoluunt *Fr. Emman. dict. capit.* 10 252. *num. 4. Bartholom. ab Angelo d. dialog. 5. §. 527.* Vnde ſi Sacerdos exigat importunè ab inuitis eleemoſynam ſupra taxam ab Epiſcopo præſcriptam, peccabit mortaliter, ad reſtitutionemque tenebitur, ſecùs ſi ex liberalitate offerentis recipiat eleemoſynam pinguiorem, ſupra taxam, quia ſicut liberum eſt Sacerdoti minus ſtipendium accipere, ita etiam liberum eſt maius accipere à ſponte dantibus: leges enim Prælatorum pietatem non præcludunt, & conſuetudines non conſtituunt in indiuiſibi, & aliud ex iuſtitio exigere, aliud gratis donare, vel remittere: ideo lex iuſtitiæ non impedit opera liberalitatis, & Chriſtianæ miſericordiæ, *Reginald. lib. 24. num. 232. Ludouic. Miranda in man. Prælatorum tom. 1. quæſt. 41. art. 43. concluſ. 1. & 2. Soar. diſp. 86. ſect. 2. concluſ. 1. Poſſeuin. cap. 2. num. 25. Fraxinell. de obligationibus Sacerdot. ſect. 3. prænot. 5. §. 3. Leſſ. de iuſtitia libr. 2. cap. 4. dubit. 6. num. 37. Mich. Zanar. par. 1. direct. Theolog. de Euchar. cap. 13. de Miſſa verſ. decimò dico.* Sacerdotem tamen pro obligatione celebrandi ſummo mane, vel in loco à ciuitate diſtanti pro labore prævio in itinere, vel etiam certis diebus, & indeterminatis locis poſſe pinguius recipere ſtipendium, quam lege ſit, aut conſuetudine receptum, tenent *Fraxinel. dict. ſect. 3. prænot. 1. §. 2. Graffis dict. lib. 2. cap. 96. num. 34.*

11 Sacerdos, qui aliquam pecuniæ quantitatem accepit per ſe, vel per alium, pro dicendis Miſſis, vel vt eas faciat celebrare per alios, poteſt per alios Sacerdotes ſatisfacere minori pitantia, retenta ſibi parte eleemoſynarum, inſcio dante, & inſciis Sacerdotibus celebrantibus, modo illis tantam tradat eleemoſynam quantam fert communis taxa, & modo ſit Parochus, vel alicuius populi curam habens, & pecuniam illam accipiat à lege, vel conſuetudine, aſſignante ſibi certam quantitatem ex quaque Miſſæ pitantia, ſecùs verò ſi Sacriſta, vel alius ſit, qui ſtipendia colligat, vt per alios curet Miſſas celebrare, quia tunc non poteſt ſibi partem retinere, iuxta quæ reducenda ſunt dicta per *Sot. de iuſtitia lib. 9. quæſt. 5. artic. 1. verſ. ſed hoc propterea, Nauar. in man. cap. 25. num. 91. verſ. 24. Ludou. Lopez in inſtruct. conſcientiæ p. 2. tit. de Euchariſtia cap. 78. verſ. inſuper, Fr. Emman. p. 1. ſum. cap. 252. concl. 4. Sa verbo Miſſa num. 45. Beia in reſponſ. caſuum conſcientiæ p. 1. caſu 12. in fine, Aragon. 2. 2. q. 85. de ſacrificiis art. 3. p. 683. Nald. verbo Miſſa num. 20. Henriq. lib. 9. cap. 22. num. 8. Soar. p. 3. diſp. 88. ſect. 33. Gutier. canonic. lib. 1. cap. 29. num. 32. Reginald. lib. 23. num. 240. Vega in ſum. tom. 2. cap. 41. caſu 3. Fraxinell. ſect. 3. prænot. 5 § 4. Vaſq. p. 3. diſp. 234. cap. 4. num. 30. Poſſeuin. de officio Curati cap. 2. num. 19. Barth. ab Angelo dial. 5. §. 513.* latè *Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo Miſſa differ. 1.*

Nouiſſimè Sacra Congreg. Illuſtriſſ. Cardinalium S. Concilij Trid. interpretum omne damnabile lucrum ab Eccleſia remouere volens prohibet Sacerdoti, qui Miſſam ſuſcepit celebrandam cum certa eleemoſyna, ne eandem Miſſam alteri parte eiuſdem eleemoſynæ ſibi retenta celebrandam committat, prout reperitur in decretis de celebratione Miſſarum apud typographiam R. Cameræ Apoſt. impreſſis de anno 1625.

Quæſtio eſt in hac materia controuerſa, vtrum ſci- 12
licet liceat Sacerdoti Miſſas celebrare anticipate? Super qua quæſtione emanauit à Sacra Congreg. Concilij Trident. deciſio ex mandato *S.D. Clementis VIII.* cuius tenor talis eſt. Superioribus diebus ſignificatum fuit S. D. N. paucis ab hinc annis in Hiſpania nouam conſuetudinem recentiorum aliquot Theologorum opinione nixam ſenſim receptam, in dies magis inualuiſſe, vt Sacerdotes Miſſam celebrantes, eius valorem generalem applicent his, qui poſtea Miſſæ celebrationem poſtulaturi, ac pro eo eleemoſynam præbituri ſunt, tametſi antequam Miſſæ ſacrificium perageretur, neque à Sacerdote illud rogaſſent, neque ei hac de cauſa præſtitiſſent eleemoſynam. Quam rem cum Sanctitas ſua ad Sacram Congreg. Cardinalium Concil. Trid. Interpretum pro materiæ grauitate examinandam reiecisſet, in ipſa Congregatione primum de ea actum fuit diligentiſſimè, ac deinde relatum ad Sanctitatem ſuam, qui ex eiuſdem Congreg. ſententia huiuſmodi conſuetudinem tanquam pluribus nominibus periculoſam, fidelium ſcandalis, & offenſionibus obnoxiam, atque à vetuſto Eccleſiæ more nimium abhorrentem exploſit, ac improbauit, atque Amplitudini tuæ litteras dari, quod facimus, mandauit, vt omnibus illius Regni Archiepiſcopis, atque Epiſcopis, in quorum diœceſibus huiuſmodi applicatio in vſum inducta fuerit, per litteras aut alias ſcripto iniungat, vt talem vſum aboleant, ac prohibeant excommunicationis, atque aliis, quas opportunas, & neceſſarias exiſtimauerint, pœnis. Idemque præcipiat Generalibus, & Capitibus Ordinum, quos in iſtis Regnis nunc nouerit commorari, vt ſcilicet, & ipſi Regularibus ſibi ſubditis talibus applicationibus, eiſdem pœnis propoſitis, interdicant. Quæ omnia pro ſua pietate, & Sanctiſſimi Domini Noſtri iuſſu obſequendi ſtudio Amplitudinem tuam ſedulo effecturum ſperantes Omnipotentem Deum rogamus, vt eam quotidie cœleſtis ſuæ gratiæ donis velit auctiorem. *Romæ die 15. Nouemb. 1605.*

Ex quibus iam colliges in praxi conſuetudinem ce- 13
lebrandi anticipate non eſſe approbandam, nec tollerandam, tum quia redolet nimiam lucri cupiditatem: tum quia par eſt, vt qui tradet eleemoſynam, ſciat Miſſam pro ſe celebrandam, vt melius ſe diſponat ad recipiendum ſacrificij fructum, qui poteſt eſſe maior, vel minor iuxta maiorem, vel minorem illius diſpoſitionem, ex citatis per *Nugn. 3. p. quæſt. 83. art. 1. §. in 3. p. dub. 5. verſ. reſpondetur, Cominch. d. tom. 1. quæſt. 83. numer. 172. concluſ. 15.* tum quia homines retrahi poſſent ab eleemoſynis in futurum tradendis pro celebratione Miſſarum, ſi Sacerdos offerenti eleemoſynam reſponderet, applico tibi Sacrificium, quod aliàs celebraui: Quamobrem homines facilè ſibi perſuaderent Sacerdotem accipere ſtipendium, & non perſoluere onus, pro quo ſtipendium accepit: ita *Henriq. dict. libr. 9. de Miſſa, cap. 21. num. 2. Soar. diſp. 79. ſect. 9. Reginald. libr. 23. num. 237. Aragon. de iuſtit. quæſt. 85. art. 3. dub. de illis, qui dicunt Miſſas anticipatas, Homobon. d. tract. 4. caput. 16. quæſt. 147.* Exciperem tamen vnum caſum in 14
quo Sacerdoti licet Miſſas celebrare anticipatè, videlicet quando ex obligatione alicuius Capellæ qui tenetur Miſſas certas ſingulis hebdomadis celebrare, vel in poſterum pro certa intentione, quia tunc, ſi aliud non exprimatur in fundatione Capellaniæ, ex quo voluntas defuncti aliquo modo eludi videri poſſit, ſatisfacere poteſt illas in heb-

domada antecedente celebrando : ita *Petr. de Ledeſm. in ſum. p. 1. de Sacrament. Euchariſtiæ cap. 18. concluſ. 17. verſic. La duda es de vn Sacerdote, Fr. Emman. in ſum. tom. 1. c. 252. concl. 8. Reginald. d. lib. 23. num. 237.* & expreſsè in capellano, quod poſſit præuenire tempus celebrationis reſoluit *Aloyſ. Ric. in praxi deciſ. 400. in 1. edit. & reſolut. 338. in 2. edit.*

15 Quæſtio etiam eſt in hac materia magis difficilis, an ſcilicet peccet mortaliter, qui celebrat Miſſam ante Matutini Officij recitationem ? de qua particularem tractatum edidit *Laurent. Perez Seco*, qui inſcribitur, an liceat Miſſam celebrare non recitatis matutinis. Partem negatiuam, videlicet non eſſe peccatum mortale facere Sacrum non recitatis Matutinis, vetiorem ſemper cenſui ; quia non videtur tanta connexio inter Miſſam, & horas Canonicas, vt conuertens hunc Ordinem reus læthalis culpæ ſit, tum quia nulla lege ſancitum eſt ſub mortali, celebrantem Miſſam ante matutinas horas grauiter peccare, quamuis fieri poſſet, vt peccet venialiter defectu debitæ deuotionis, vt ſi recitet Matutinum tardiùs, quam par ſit : Vnde meritò hanc ſententiam tenent *Sot. lib. 10. de Iuſtit. quæſt. 5. art. 4. concluſ. 2. & in 4. diſt. 25. quæſt. 2. art. 2. Ll. mau in par. 3. methodi, cap. 5. §. 15. il primo. pag. 501. Medina, p. 1. inſtruct. Confeſſorum, cap. 16. §. 2. in fine, Vega in ſpeculo Curatorum, cap. 10. §. 28. num. 254. verſ. tambien, Ioan. Bapt. Conrad. in reſponſ. caſuum conſcientiæ, caſu 142. Cuc. lib. 5. inſtit. Canon. lib. 5. tit. 6. num. 36. Ludou. Lopez in inſtruct. conſcientiæ, par. 2. cap. 79. de Euchariſtia, verſ. denique neque hic, & cap. 105. de horis canon. verſic. nunc tamen, Emman. Sa in aphor. verbo Miſſa, num. 22. Petr. Aragon. 2. 2. quæſt. 63. art. 12. verſic. de Ordine, pag. 832. Alphonſ. Vega in ſumm. par. 2. cap. 41. caſ. 16. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Miſſa, pag. 171. col. 2. Fr. Emman. in ſumm. par. 1. cap. 249. num. 12. Nug. in 3. p. tr. quæſt. 83. art. 2. Soar. p. tr. 3. quæſt. 83 art. 1. diſp. 82. ſect. 1. & tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 24. num. 6. Homobon. de Bonis de humanæ vitæ ſtatibus p. 1. cap. 18. verſ. quartò, latè Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 1. lib. 4. cap. 17. à num. 22. Petr. Ledeſma in ſum. par. 1. de ſacrament. Euchariſtiæ, cap. 23. verſic. Octauo, Nald. verb. Miſſa, num. 8. Miranda in man. Prælator. par. 1. quæſt. 40. art. 12. concluſ. vnic. Chamerota dict. tit. de Sacrificio Miſſæ dubio 14. Leſſ. de Iuſtit. libr. 2. cap. 37. dub. 12. numer. 81. Coninch. de Sacram. tom. 1. quæſt. 83. num. 220.*

Licet affirmatiuam opinionem, imò mortale peccatum eſſe ante Matutinarum recitationem Sacrum facere, teneant *D. Anton. par. 3. tit. 13. cap. 6. §. 4. in fine, D. Raimund. in ſua ſumm. lib. 3. tit. de Sacram iterand. in gloſ. verb. pro defunctis, pag. 326. Armil. in ſumm. verbo Miſſa, num. 3. Tabien. eodem verbo, num. 7. & Angel. numer. 42. Nauar. in man. cap. 25. num. 84. verſ. 18. & de horis canon. cap. 3. numer. 70. & cap. 21. numer. 30. Maiol. de irregularit. lib. 3. cap. 24. numer. 1. Antonin. Bernard. in ſumm. cap. 27. numer. 16 Petr. Roll. in Oeconomica canon. claſ. 1. cap. 3. §. 6. pag. 82. verſ. Primum eſt, Melchiol. de Huelam in epithome ceremon. & myſteriorum Miſſæ, §. 2. verſic. Las quales mayores, pag. 355. Ludouic. Beia reſponſ. caſuum conſcientiæ, part. 1. caſ. 54. verſ. quia celebrare ante Matutinas, Michaël. Timoth. de Sacrificio Miſſæ tract. 1. quæſt. 2. Lel. Zecch. de Sacrament. tract. de Miſſa, capit. 16. in princip. Stephan. Durant. de ritibus Eccleſiæ, lib. 3. cap. 24. numer. 13. Barthol. ab Angel. dialogo, 5. §. 240. Iacob. de Graff. in deciſ. aureis, libr. 2. capit. 40. numer. 6. Henriq. in ſumm. libr. 9. de Miſſa, cap. 24. numer. 7. Pirigian. diſtinct. 13. queſtion. 2. art. 10. Azor. inſtitut. moralium, par. 1. libr. 10. capit. 28. quæſt. 17.*

De obligatione Parochi.

POpulum monere obligatur Pàrochus, vt Miſſas in parochia propria frequentet, & inſtruere præcepto Eccleſiæ ſub peccato mortali diebus feſtis Miſſam audiendi, cogere tamen non poteſt, vt Miſſam audiat in parochia ſua, quia *Concil. Trid. ſeſſ. 22. in decreto de obſeruandis*, vbi hæc habentur, vtitur verbo, *moneant*, quod inducit conſillum, & non præceptum, prout tenet *Cened. ad decretales collect. 104. num. 2.* quem ego ipſe refero *in tract. de dictionibus & clauſ. dictione 172.* & ita merito hanc reſolutionem tenent *Luſit. Ferdinan. Paez. in repet. cap. Miſſas de conſecrat. diſtinct. 1. num. 133. Cened. dict. collect. 104. Gutier. Canonic. cap. 30. à numer. 7. libr. 1. Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. caput. 249. numer. 25. & quæſt. Regul. tom. 1. quæſt. 43. art. 7. Soar. tom. 3. diſput. 87. ſect. 2. in dub. circa ſecundam Miſſæ diuiſionem*, me citato in hoc loco, *Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract. 8. cap. 5. q. 14. verſ. ſecundò, Azor inſtit. moral. p. 1. lib. 7. cap. 6. qu. 4. Henriq. lib. 9. de Miſſa cap. 25. § 9. Math. Soar. in pract. & in ordine viſitandi cap. 3. numer. 4. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. libr. 18. quæſt. 3. numer. 22. Coninch. de Sacram. tom. 1. quæſt. 85. numer. 312. Aloyſ. Ricci. in deciſ. curiæ Neapol. p. 1. deciſ. 152. Zerola in praxi Epiſcopal. p. 2. verbo Parochus, & p. 1. verbo Miſſa §. 6.* vbi aſſerit deciſum, non poſſe Epiſcopum cogere populum multis pœnis, etiam in caſu notabilis negligentiæ, aut contumaciæ, ire ad audiendam Miſſam in Parochia ſua. 16

Miſſæ igitur audiendæ præceptum adimpletur quocumque in loco Miſſæ Sacrum audiatur, ſiue in propria Parochia, ſiue in qualibet alia Eccleſia, aut loco vbi celebretur. Poteſt tamen fieri aliunde, vt quis peccet non audiendo Miſſam in propria Parochia, vt ſi quis nolit eam audire ex contemptu, aut quando Parochus declarat ea, quæ Parochiani ſcire tenentur, ita *Fr. Emman. d. tom. 2. ſum. cap. 123. num. 6. Nauar. cap. 21. num. 5. Graff. d. cap. 35. num. 5. Nugn. 2. p. quæſt. 83. art. 6. dub. 2. concluſ. 4. Soar. diſp. 88. ſect. 2. Bartholom. ab Angel. dial. 5. de Miſſa §. 789.* Extat tamen *Leonis X.* Conſtit. qua declarat ſatisfieri huic præcepto ſi audiatur Miſſa in Eccleſiis Regularium, eius declarationis tenor relatus eſt apud *Confect. in collect. prim. Mendic. fol. 149.* & apud *praxim nouam Epiſcopalem p. 2. cap. 3. num. 22.* eſt hiuſmodi. Intelleximus quoſdam in dubium reuocare, & perinde conſcientiis timoratis ſcrupulum iniicere, ſi Chriſti fideles, qui Dominicis, & feſtis diebus extra Eccleſias ſuas parochiales Miſſas audiunt in Eccleſiis Fratrum Ordinum Mendicantium, Eccleſiæ præcepto de Miſſa audienda ſatisfaciant. Nos ambiguitatem huiuſmodi penitus tollere volentes, vt cum ſinceriori conſcientia fideles quique Deo Creatori ſuo ſeruiant auctoritate Apoſtolica tenore præſentium notum facimus, omnes Chriſti fideles vtriuſque ſexus (qui non contempto proprio Sacerdote parochiali) in Eccleſiis Fratrum Ordinum Mendicantium Dominicis, & feſtis diebus Miſſas audiunt, ſatisfacere præcepto Eccleſiæ de Miſſa audienda, nec in aliquam labem mortalis peccati pœnamvè propterea incurrere, in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcumque &c. *Dat. Romæ ſub Annulo Piſcat. die 15. Nouembr. 1517.* Et hoc idem declaratum fuiſſe à *Clement. VIII.* Breui quodam directo ad Nuntium Sedis Apoſtolicæ inferioris Germaniæ *de anno 1592. die 2. Septembr.* refertur in *collect. primit. Fr. Emman. pag. 520. ſub numer. 4.* 17 18 19 20

Poteſt tamen Epiſcopus Regulares cogere, vt in offertorio Miſſarum Conuentualium, quæ Dominicis diebus in Monaſteriis celebrantur, declarent fidelibus, quæ feſtiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant, ne ignorantia horum feſtorum, & ieiuniorum præcepta Eccleſiaſtica à fidelibus tranſgrediantur, prout reſoluit 21

Fr.

Fr.Emman.quæſt.regul.tom.1.quæſt.43.art.7. vbi refert, ita vidiſſe obſeruari à quibuſdam Fratribus Ordinis Mendicantium Regni Portugaliæ in diœceſi Elboren. *Portel.in dubijs Regularib.verbo Epiſcopus num.7.*

22 Sacerdotes curam animarum habentes tenentur per ſe, vel per alios celebrare ſingulis ſaltem diebus,quibus opus eſt,vt ſatisfaciant muneri ſuo , vt habetur in *Concil.Trident.ſeſſ.23.de reform. cap.* 14. ibi,curet Epiſcopus, vt ij ſaltem diebus Dominicis , & feſtis ſolemnibus , ſi autem curam habuerint animarum,tam frequenter , vt ſuo muneri ſatisfaciant,Miſſas celebrent; non viderentur autem muneri ſuo ſatisfacere, niſi celebrent per ſe, vel per alios in ſingulis diebus feſtis,alij autem non tenentur celebrare, niſi ſpecialem habeant obligationem, ita *Nauar.in man.cap.25.num.135. Fr.Emman.in ſum.p.1. cap.252.num.1.Spin.in ſpec.teſtam.gloſ.3.principali num.63. Azor.inſtit.moral.p.1.lib. 10.cap.24. quæſt.2.& 3.Iacob.de Graffis d.lib.2.cap.39.num.7. Vaſq.3.p.diſp.232.cap.1.num. 12.Bonacin.de Sacram.diſput.4. quæſt. vlt. puncto 7.num.3. Homob.de Bonis de examine Eccleſiæ p.1.tractat.14.cap. 14. quæſt.133. Molfeſ.in ſum. moralis Theologiæ tract. 3. cap. 14. num.16. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p.1.lib.3.c.*

23 *15.à num.* 8. Non tamen videntur obligandi ad applicationem ſacrificij pro populo ſingulis prædictis diebus : nam obligatio ad celebrandum,& obligatio ad applicandum, videntur diuerſæ,cum aliquis obligari poſſit ad celebrationem , quamuis non obligetur ad applicationem : nam nullo iure poſitiuo,neque beneficij inſtitutione præcipitur:inſtituitur enim beneficium curatum ad animas doctrina , & Sacramentorum adminiſtratione paſcendas , niſi aliud conſuetudo præſcribat, cui ſtandum eſt , ita *Nauar. cap.25. num.92.Nald.verb. Parochus num.18.Soar.diſp.86.ſect.1.verſ.de beneficijs igitur, Reginald.lib.23.num.238.Vaſq.3.p. diſput.234.art.6.cap.6. verſ.vera tamen ſententia,Fraxinel.ſect.3.prænot. 2.§.2.Poſſeuin.de officio Curati cap.2.num.4.Aloyſ. Ricc.in deciſ. Curiæ Archiep.Neapol.deciſ.201.p.4.*Ego tamen ex *Trid.Concil.ſeſſ.23.de reform.cap.*1.exiſtimo Parochum teneri Miſſæ ſacrum ſuis ouibus applicare,iuxta viri prudentis arbitrium.

24 Curent deinde Parochi ab Eccleſiis arcere Muſicas eas, vbi ſiue organo,ſiue cantu,laſciuum , aut impurum aliquid miſcetur,vt admonet *Concil.Trident.ſeſſ.22.in decreto de obſeruandis* , comprobant *Nauar. in man. cap.12. num.87.Caietan.2.2.quæſt.91.art. 1. verſ.inter hæc , Valent. 2.2.diſp.6.quæſt.9.punct. vni. Soar.tom. 2. de relig.lib.4.de Orat.cap.13.num.16.& 17.*latè & eleganter *Sanch.in præcepta Decalogi lib.2.cap.37.num.7.Bonacin.de Horis Canon. diſp.2.quæſt.1.puncto 3.num. 1. Egoipſe in collectan. ad cap. dolentes num.15.de celeb.Miſſar. vbi num.16.*plures refero *DD. qui agunt de Muſicis inſtrumentis , quæ in Eccleſijs li-*

25 *cita ſint.* Et repræſentationes in Eccleſiis nec debent permittere , in eis enim fieri prohibentur , ex traditis per *Petr.Gregor.Syntagm.iuris p.3.lib.39.cap.11.Nauar.in tract.de Orat.cap.5.num.25.prax.Epiſcop.p. 1. verbo repræ-*

26 *ſentationes pag.* 302. Ita etiam ſaltationes in Eccleſiis non debent permitti , ſaltatoribus enim recordandum eſt quod in Saxonia accidit ſaltantibus in Eccleſia Sancti Magni , qui in pœnam , vt creditur , per totum annum ſine cibo , & ſomno ſaltarunt , vt referunt *Pineda in Monarchia Eccleſiaſtic.p.3.lib.19.cap.17.§.1.fol.180.Fr. Alph.Venero en el enchiridion de los tiempos fol. 139. Inſtrucion de la muger Chriſtiana lib. 1. cap. 16. Compendio de las*

27 *hiſtorias prodigioſas pag.2.cap.* 13. Sic etiam conuiuia in Eccleſia cum irreuerentia loci ſacri celebrare peccatum eſt mortale , ſecus tamen ſi aliquod frugale, & parcum in angulo Eccleſiæ ſine tumultu, ſine luxu,& perturbatione aſtantium fiat ex cauſa rationabili , verbi gratia, quia non eſt alius locus ſufficienter accommodatus, ita *Fr.Raphael de la Torre in 2.2. Diui Thom. tom. 2. quæſt.99. art.3.diſp.7.pag.621. cum ſequenti,* quamuis olim pernoctationes , & vigiliæ in Eccleſiis fieri ſolitum eſſet , vt referunt *Pined.in Monarc.Eccleſ.lib. 12. cap. 12.§. 3. Fr. Hieron.Roman.de Republ.Chriſt.lib.5.cap. 13. Illeſc.in Chronica Pontif.lib.4.cap.11.fol.143.Cened.ad ſextum collect. 11. num.4.Card.Ceſar.Baron.in addit.ad Martyrol. Roman.die 15.Ianu. pag.13.* tamen hodie remouendus eſt abuſus in quibuſdam Eccleſiis,in quibus propter Sanctorum feſta vigiliæ nocte tota hominum , & mulierum permittebantur,& debet poni pœna excommunicationis *Fuſc.de viſitat.lib.1.cap.28.num.8.*

De obligationibus Capellani ad Miſſas pro alijs ex iuſtitia celebrandas.

CApellanus tenetur ſub mortali, niſi iuſta de cauſa, 28 Miſſas celebrare ſecundum inſtitutionem Capellaniæ, & intentionem fundatoris:ita *Fr.Emman.in ſum. p.1.cap.249.num.8.Henriq.lib.9.cap.23.num.5. & cap. 24. nu.4.Azor.inſtit.moralium p.1.lib.10.cap. 24.quæſt.7.Soar. diſp.80.ſect.2.Reginald.lib.29.num.* 164. Et qui alicui Eccleſiæ,vel Altari inſeruit, & onus Miſſæ quotidianæ ſuſcepit, ſub mortali debet quotidie celebrare,niſi legitime ſit impeditus , & nulla alia ſtipendia pro Miſſis dicendis accipere poteſt, *Vaſq.in 3.p.tom.1.diſp.231. cap. 4. Graf.in deciſ aur.p.1.lib.2.cap.45.num.20.* Obligatio quotidianæ Miſſæ, vel refertur ad locum , vel ad perſonam Sacerdotis:ſi refetatur ad locum,veluti quando dicitur, *celebretur quotidie Miſſa in tali Eccleſia* , in tali altari, vel in tali Capella, tunc Sacerdos,qui huiuſmodi onus habet Miſſæ celebrandæ, ſine vacantia quotidie celebrare tenetur, vel per ſe, vel per alium *Nauar. conſ.25.de præben.in nouis, Rej.a p.1.reſponſ.caſu* 23. quos,& alios refert, & ſequitur *Fraxinel.d. ſect. 4. concl. 4. §. 1.* ſi vero Miſſæ quotidianæ inſtitutio ad perſonam Sacerdotis referatur, duobus modis contingere poteſt : primo modo his verbis, *vel per ſe , vel per alium* , & tunc fundatio Miſſæ vacantiam non agnoſcit. Secundo modo abſolutè , & ſimpliciter inſtituitur his , vel ſimilibus verbis, *eligatur Capellanus, qui quotidie celebret*, & tunc Sacerdos non tenetur quotidie celebrare , ſed quanto frequentius poteſt, ſalua ſua honeſtate , & debita Sacramenti veneratione ; per ea quæ *D. Auguſt.de Eccleſiaſt.dogmat.cap.53. relatus in cap.quotidie* 13.*de conſecr.diſt. 2. & tex. in cap.ſignificatum,de præben.*tenent *Nau.conſ.6.num.2.de prabend. in nouis, Iacob. de Graffis in deciſ.aureis p.1.lib.2.cap.39.nu. 8.Azori.inſtit.moral.p.1.lib.10.cap.24.quæſt.7. Vgolin.de poteſt.Epiſcopi cap.14.num.3.Fraxinel.1.concl. 4. §. 2. num.2. Henriq.d.lib.9.cap.24.§.4.& conſ.22.num.4.Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori Eccleſ.deciſ.403.num.1. in 1. edit.& reſol. 340.in 2.edit.* Et poſſunt , imò debent Prælati præcipere ſubditis Sacerdotibus,vt ſecundum obligationes certa intentione celebrent, & ipſi obedire tenentur,vt reſoluunt, *Fr.Emman.in expoſit.Bul.compoſ.§.vnico num.50. Fraxinel.ſect. 7.§. 6.* Quoad Regulares vero Sacerdotes ſtrictius proceditur,poſſunt enim Prælati eorum intentionem in Miſſarum celebratione irritare , vt ſacrificij applicatio ei valeat , cui à Regulari Prælato applicatur, non cui à Sacerdote Regulari ; nam Prælati huiuſmodi ſunt demini operationum ſubditorum, quæ poſſunt officere obedientiæ , quæ illis promittitur in ſolemni voto,ita *Cordub.lib.1.quæſt.3.notab.5. Confert. in ſum.priuileg. Ordin.Mendicant.tit.19. de diuinis offic.& celeb.Miſſ.cap.3. ad finem,Fr.Emman. in ſum.p.1.cap. 251.concl.* 10. vbi declarat hos Prælatos debere Sacerdotum ſubditorum intentionem irritare , ſi cum ſua intentione non regulentur, antequam ab eis Miſſa dicatur. Contrarium tamen videtur tenere *Soar.in 3.p.tom.3.diſp.79. ſect.* 9. niſi eum intelligamus de ſubditis Sacerdotibus non regularibus, qui eorum Prælato non tenentur obedire ex voto ſolemni, ſicut regulares , ſed ex illius iuriſdictione. Non obſtat quod Sacerdos etiam regularis eſt tam proprius

miniſter Chriſti in ſacrificio Miſſæ, vt quamuis nolit Prælatus, conſecratio ab eo legitimè,& realiter fiat:ergo Miſſæ ſacrificium erit validum,& vtile illi,cui à Sacerdote applicatur, etſi Prælatus eius irritet intentionem. Reſpondetur enim non eſſe ſimile de conſecratione per intentionem Sacerdotis, & de applicatione valoris Miſſæ ſecundum intentionem eiuſdem: nam intentio Sacerdotis in conſecratione eſt de eſſentia ipſius ſacrificij, ideo non poteſt à Prælato irritari, aliàs non eſſet ſacrificium: at quod valor ſacrificij huic, vel illi applicetur; non eſt de eſſentia ſacrificij:ideò ſi à Prælato alteri, quam ei, in quem Sacerdotis dirigitur intentio,applicetur,eſt ſacrificium:quare intentio hæc applicandi valorem Miſſæ poteſt à Prælato irritari, non autem intentio conſecrandi.

29 Epiſcopus non poteſt compellere obtinentem capellaniam, vt ipſemet celebret; licet in eius fundatione diſponatur,quod Capellani celebrent, nam iſtis oneribus Miſſarum rectè per ſubſtitutum ſatisfit: ita deciſum referunt in ſacra Congregat.Concilij *Piaſeg.in praxi nona Epiſcop.p.2.cap.3,num.33.Gonz.al.ad regul.8.Cancel.gloſ. 5.num. 84. Galet.in margarita caſuum conſcientia verbo Capellania 2. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 50. §. 8. num.5. Garcia de benefic.p.7.cap.1.num. 87. Azeuedo conſ.20.num. 4.in fine* eleganter *Campani. in diuerſ. Iuris Canonici rub. 7.cap.6.num.* 13. me citato *Bonacina de Sacramen. diſp.4. quæſt.vltim.punct.7.§.1. num.* 1. diffiniuitque *Rotain vna Romana Capellania* 23.*Ian.*1599.*coram Pamphil.* & in altera *Lucana Capellania* 12.*Decembris* 1593.*coram R.P.D. Gipſio*, atque *in vna Thraſſonen.Capell.9. Iunij* 1603. *coram Illuſtriſſ.Sacrato*, reſoluunt *Franciſc. Marc. deciſ.*799.*p.2. Anna conſil.*22.*num.*10. *Monald.conſil.*129. *volum.2.Steph. Gratian.diſcept.forenſ.cap.*74.*num.* 10. *& cap.* 133. *num.* 1.

30 Limitarem tamen,quando verba erectionis expreſsè ſignificarent intentionem illius eſſe, vt per ipſum Capellanum Miſſarum celebratio fieret, & in hoc euentu poſſunt procedere reſoluta per *Gutier. conſil.*1. *ſub num.*

31 11.*& conſil.*2.*ſub num.*18. Et ita ſi ipſe Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, frequentem Miſſæ celebrationem,vel ſemel in hebdomada, titulo honeſtatis, aut alia iuſta de cauſa, intermitteret, teneretur per alium eo die ſupplere, ſi in fundatione capellaniæ non fuit electa perſona,ſed ſolum habita fuit ratio loci,aut Miſſæ celebrandæ, vt accidit quando in fundatione dicitur,*volo Miſſam quotidie celebrari in tali altari*,vel ſi dicatur,*obligo hæredem,aut Sacerdotem ad prouidendum de Miſſa ſacrificio*,vel ſi dicatur,*Capellanus quotidie celebret per ſe, vel prouideat per alium*, tunc tenetur Capellanus quotidie ad Miſſam celebrandam per ſe, vel per alium, quia in loco non accidit indiſpoſitio ad Miſſæ celebrationem, ſicut in perſona Sacerdotis, ergo ſi ad Miſſam dicendam in tali loco vnus Sacerdos eſt impeditus,poteſt per alium obligationi ſatisfieri, ergo Miſſa quotidiana in loco particulari celebranda vacantiam non patitur. Si vero electa ſit perſona,vt ſi dicatur, *eligatur Sacerdos, qui quotidie celebret*,aut, *volo vt Sacerdos electus ad hanc capellaniam quotidie celebret*; cum Capellanus non poſſit facere per alium, ſi ſemel in hebdomada iuſta de cauſa Miſſæ ſacrum intermittat, nó tenebitur illud per alium ſupplere:colliges hæc ex reſolutis per *Soar. diſp.* 80.*ſect.* 1.*col.*3.*verſ.de benefitiis*, *Azor.d.cap.* 24.*quæſt.* 7. *Beja p.*1. *caſu* 23.*verſ.quare obligatio*,*Graf.in deciſ.aur.p.*1.*lib.* 2.*cap.* 39.*num.*8. *Paul.Fraxinel.de obligationib.Sacerd.ſect.*4.*conc.* 4.§.1.*Vgolin.de poteſtate Epiſcopi*,*cap.*14. *num.* 3. Capellaniam habens cum onere celebrandi Miſſas, an teneatur illas per alios celebrare tempore infirmitatis? vide *Marc.Anton.Gennenſ.in praxi Archiepiſc. Neapol. cap.*47. *Petr.Nauar.de reſtit.lib.*2.*cap.*2. *num.* 210. *Galet. in marg. caſuum conſcientia verbo Miſſas, Aloyſ. Ricc. d. reſolut.* 340. *Fraxinel.d.ſect.*4.*conc.*4.§. 13. ex quorum mente reſolue Capellanum infirmitate præpeditum poſt octo, vel decem dies per alios celebrare teneri: nam quod eſt datum ob cauſam repetitur, ſi ex infirmitate recipientis non potuit adimpleri, *l. ſi pecuniam in princ. ff. de condict. cauſa data.* Vnde *in vna Pampilonen. celebrationis Miſſa Lunæ* 7.*Febr.*1594. *coram Illuſtriſſ. Mantica*,vt videre eſt in eius *deciſ.*262. tentum fuit beneficiatos,qui tenentur celebrare Miſſam in qualibet quinta feria ad honorem ſanctiſſimi Sacramenti pro ſuffragio animæ teſtatoris, teneri celebrare Miſſas, quas lite pendente prætermiſerunt.

Capellanus,qui ex promiſſione, vel fundatione tene- 32
tur celebrare certas,& peculiares Miſſas, veluti de Spiritu ſancto,de Beatiſſima Virgine,vel de Requiem,malè agit, ſi alias celebret,abſque iuſta cauſa, qualis erit ſi in eum diem incidat ſolemnitas alicuius Sancti, etiamſi de eo celebretur officium ſimplex, tunc etiam videtur poſſe Miſſam illius diei celebrare: colliges hæc ex *Nauar. in manu.cap.*25.*num.*134. *Sà verbo Miſſa num.*48.*Fr.Eman.in ſum.tom.*2.*cap.*248.*num.* 9. *Henriq. lib.* 9. *de Miſſa cap.*23.*num.*6. *Soar.tom.*4.*diſp.*83. *ſect.*3. *verſ.in quo eſt magna. Azor.p.*1.*lib.*10.*cap.*32. *quæſt.* 5. *Ludou. Miranda in man. Pralat.tom.*1.*quæſt.*41.*art.*21. *concluſ.* 2. *Reginald.lib.* 29.*num.*208.*Poſſeuin.cap.* 2. *num.* 44. *ad finem, Barthol. ab Angel.dial.*5.*de Miſſa* §.740.*&* §.806. *Fraxinel. de obligatione Sacerd.ſect.*4.*concl.*4.§.4. *Beja p.*1.*caſu* 23.*verſ.primum oſtendo*,*Vgolin.d.cap.*14.*num.*4.

Verum,qui ex titulo,vel conuentione tenetur in ali- 33
qua Eccleſia, vel altari celebrare, non poteſt abſque peccato mortali alibi celebrare, niſi hoc faciat ex iuſta, & rationabili cauſa, quia aliter non adimplet voluntatem, & intentionem teſtatoris, nec præſtat id ad quod fuit electus,& aſſumptus, ita *Sylueſt.verbo Miſſa* 1.*quæſt.* 10.*ad finem*,*Nauar.in man.cap.* 25. *num.* 134. *& de Orat. cap.*5.*num.*2.*&* 12.*Henriq.lib.*9 *cap.*23.*num.*5. *Graff.in deciſ.aureis p.*1.*lib.*2.*cap.*53.*num.*9.*& tom.*2.*conſil.ſub. tit. de prabendis conſil.*4.*num.*1. *Poſſeuin.d.cap.*2.*num.*25.*verſ.quæritur* 2.*Vgolin.d.cap.*14.*num.*4.*verſ. verum*, *Azor. d. lib.*10. *cap.*24.*quæſt.*8.*&* p.2.*lib.*6.*cap.*24.*quæſt.*7.*Fraxinel.de obligation.Sacerd.ſect.*4.*concluſ.*4.§.9. *Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.*405.*in* 1.*edit.& reſolut.*342.*in* 2. *edit. vbi num.* 4. *&* 5. refert legitimas cauſas non celebrandi in 34
altari deſignato connumerari poſſe, ſi altare ipſum eſſet deſtructum,vel adeſſet inundatio aquarum.In eadem ta- 35
men Eccleſia,altari impedito, ſi fieri poteſt propter teſtat. deuotionem celebrandum eſt, donec altare conſtruatur, vel reparetur *Marc. Anton.Genuenſ.in man. Paſtorum cap.*72.*num.*4. quem citat *Fraxinel. d.ſect.* 4. *concl.* 4.§.12. Si verò in ea celebrari non poſſit, veluti quia violata eſt, vel aliud iuſtum adeſt impedimentum, capellanus alibi debet celebrare, quando intentio teſtatoris circa hoc eſt dubia: nam credibile eſt omninò, fundatorem principalius voluiſſe Miſſarum fructum ſibi, & ſuis defunctis applicari, quam loci particularis venerationem, *Azor.d.cap.*24.*quæſt.*4.*Fraxinel.d. concl.*4. §.11.Sed ſi principalius intenditur honor loci,vel temporis,vel Sancti,aut miniſterium aliquod tali loco, aut tempore celebrandum,tunc extra locum, & tempus ſignatum non currit obligatio,*Galet.d.verbo Miſſa.*2.Quæ quidem principalis reſolutio vera eſt, etiamſi Sacerdos velit celebrare alibi, quam in altari deſignato de conſenſu hæredum: nam adimplenda eſt voluntas teſtatoris,cui nequeunt hæredes derogare: ita poſt *Marc. Anton.Genuenſ.d.cap.*72.*num.*12. tenent *Fraxinel.d.concl.*4.§. 10.*Aloyſ.Ricc.d.reſolut.*342.*num.*5.*in fine.* Si verò abſque 36
iuſta cauſa alibi celebret, peccabit mortaliter, ſi ſapius faciat, veluti contra obligationem in re graui, non tamen tenebitur iterum in eodem altari, vel Eccleſia celebrare,aut ad aliquam reſtitutionem, vt compenſet ſacrificia alibi facta,quia non priuauit fundatorem fructu ſacrificij. Ita *Poſſeuin.cap.*2.*num.*25.*verſ.quæritur.*2. *Fraxinel.d.ſect.*4.*concluſ.*5.§.3.contra *Azor. p.* 2.*lib.*6. *cap.*24. *quæſt.*

quæſt. 7. atque alios aſſerentes teneri ad aliquam reſtitutionem, eo quod non adimpleuerit fundatoris voluntatem. Aduertas tamen poſſe in his Epiſcopum diſpenſare, puta, vt qui in Academia ratione ſtudij abeſt, ſatisfaciat oneri celebrando in alio loco, tempore, & hora, ita *Henriq.d.lib.9.cap.24.§.4.in fine.*

37 Capellania ſacerdotalis iudicanda eſt, ſi illius verba eſſent, *vt in ea præſentaretur, aut nominaretur Presbyter, ſiue Sacerdos*, quamuis alia abeſſent, quæ apponi plerúmque ſolent, nempe, qui celebret Miſſas, aut his ſimilia, quia his adiunctis certior apparet reſolutio: tunc enim capellanus debet eſſe actu Sacerdos tempore prouiſionis, & impetrationis, ita *Mandoſ. in tract. annalium caſuum num.8. Dec.in cap.cum in cunctis §. inferiora num.22.de iudic.& conſ.129.incip.pro tenui num.5. Rebuff.in repet.cap.extirpanda §. qui vero notab. 2. de prabendis. Spino.de teſtam. gloſ.4.num.67. Perez. l.1. verſ. notabile eſt etiam dubium tit. 6.lib.1.Ordin.Gutier.conſil.1. num. 11. & conſ.2.per totum. Nicol.Garcia de benefic.p.7.cap.1.à num.58. Monet.de commutat.cap.10.num.145. Campan.in diuerſorio Iuris Can.rub.*

38 *7.cap.6.num.*10. Sic etiamſi teſtator leget, aut ſtatutum, vel conſuetudo habeat, quod *prouiſus de capellania ſit Sacerdos, vel Capellanus*, oportet, vt ſit actu Sacerdos, non autem clericus tantum, vt per *Zechium de Repub.Eccleſ. tit.de beneficiariis num.4.notae. vlt. verſ. quo vero ad Ordi-*

39 *nem.Card.Tuſc.pract.concl.lit.B, concl.* 57. Sic etiam quando fundator, vel ſtatutum diceret, *quod prouiſus de capellania ſit Capellanus, vel Sacerdos*, requiritur quod ſit actu Sacerdos, cum dictio, vel, ſtet declaratiuè, ita *Zerola in praxi Epiſcop.p.1.verbo beneficium §.7. concl. 5. principal.8. Perez. de Lara de Capellaniis lib.2.cap.5.à num.* 11. & ita ſæpius in Rota deciſum eſt, quando verba reſpiciunt

40 actum præſentationis, ſcilicet, *præſentetur Presbyter*, tunc præſentandus debet eſſe actu Sacerdos, ſi vero verba Preſbyterum ſignificantia proſecutionem præſentationis reſpiciunt, vt ſcilicet, *præſentetur, qui celebrare teneatur*, tunc ſatis eſt quod ſit habitu Preſbyter, quamuis non ſit actu, ita tentum fuit in *d. Lucana capellania 4. Decembris 1595.coram D.Gipſio, & in cauſa Foroliuien.capellania* 10. *Maij* 1589. *coram Illuſtriſſimo Seraphino, & in d. Romana capellania* 19. *Martij, & 14. Nouembris* 1586. *coram D.Pamphilio, & in vna Parmenſi iurispatron.* 8. *Iunij* 1573. *coram Blanchetto*, quam refert, hanc ſententiam ſequens, *Aloyſ.Riccin praxi fori Eccleſ.reſolut.* 339.

41 Contrarium tamen ſuſtinent multi Doctores ſummæ ſapientiæ, & auctoritatis reſoluentes, quod ſi iubeatur præſentari in patronatu, vel Capella Preſbyter Capellanus, ſufficiat ſi præſentetur non Sacerdos, dummodo ſit clericus primæ tonſuræ, & legitimæ ætatis, adeo vt intra annum poſſit Ordinem Sacerdotalem conſequi, dummodò etiam verba non ſint concepta negatiuè, ita *Lambert.de iurepatronatus p.1.lib.2.fol.79. quæſt.7. princip. art.27.à num.1. Roland.à Valle conſil.47.num.6. vol.1. Spin. in ſpeculo teſtament.gloſ.4. principali num.* 68. *Flamin.de reſignat.lib.3.quæſt.9.num.3. Ceuall.commun. contra communes quæſt.693.num.9.cum ſequentibus, Gironda de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicatione num.* 1172. *Gonz.al. ad reg.8. Cancellariæ gloſ.5.in princip.num.74. & à num.* 104. *Steph. Gratian.diſcept.forenſ.cap.*133. *num.* 2. *cum ſeqq. Quaranta in ſum.Bullarij p.2.verb.ſeruitium capellaniæ, Perez de Lara d.cap.* 5. *num.* 16. qui ait quod ſi fundator requirit Preſbyteratum per verba affirmatiua, ſeu mixta, incipiendo ab affirmatiuis, ſufficit præſentare idoneum ad Preſbyteratum: ſi vero vtatur, ſeu incipiat verbis negatiuis, ſeu aliàs quando verba ſunt clara, debet præſentari actu Sacerdos, multis ad id impulſus rationibus, ea præſertim, quod vna quælibet perſona in ſua diſpoſitione videtur velle adhærere diſpoſitioni iuris communis, ex *Bart.in l.haredes mei §.cum ita num.4.ff. ad Trebel. Affict.deciſ.44.num.20. Decian.conſil.18.num.20.lib.* 1. ſed beneficium habens annexum ſacerdotale miniſterium impetrare à iure non vetatur, qui eo caret, licet teneatur intrà annum a die poſſeſſionis requiſito Ordine inſigniri, per *cap.cum in cunctis de elect. & Clemen. generalem, de etate, & qualit. ac Concilium Trident. ſeſſ.22. de reformat.cap.* 4. *& ſeſſ.* 24. *ſimiliter de reformat. cap.* 12. Ergo ſequitur quod iſte patronatus inſtitutor voluerit, vt huiuſmodi Capellanus eueheretur ad Presbyterium infrà annum.

Sed à prima ſententia non eſt recedendum: quæ mul- 42
tis ſacræ Rotæ Roman. deciſionibus innixa eſt, quas ſupra retulimus: ad fundamentum vero contrariæ opinionis ſupra relatum reſpondetur, nequaquam illum, qui non eſt actu, ſed aptitudine Sacerdos, dici verè, abſolutè, & ſimpliciter Sacerdotem, vt patet, & ſic in eo non verificantur verba requirentia ſacerdotium, & idcò allegata per *Flamin.d.quæſt.9.num.* 36. *Concil. Trident.* ac iura ſupracitata loquuntur de beneficio ſacerdotium requirente, non tamen actu, nec etiam obſtat deciſio Rotæ relata à *Gonſalez, vbi proximè num.* 85. qua in *vna Pamphilonen.ſacrificij* 11. *Februar.*1591. *coram D.Mantica*, tentum eſt, vt non obſtante fundatione quod ad capellaniam præſentarentur, & inſtituerentur Preſbyteri, illa nihilominus capellania non ſit ſacerdotalis: non ſolùm ea ratione freti idem *Mantica*, & reliqui Domini Auditores in eam deflexerunt ſententiam. quod per illa verba non dicatur neceſſarius Ordo ſacerdotalis, ſed inſuper, quia obſeruantia ſubſequens opitulata eſt, quandoquidem licet ſæpe fuiſſent in ea præſentati Preſbyteri, aliquando tamen clerici inferiores.

Si tamen capellania fundata ſit, *quod Capellanus cele-* 43
bret, ſeu debeat celebrare tot Miſſas, tenet vna ſententia Capellaniam debere eſſe ſacerdotalem actu, ex eo quòd fundator volens quod Capellanus Miſſas debeat celebrare, videtur voluiſſe præſentandum eſſe Sacerdotem, vt illas poſſit celebrare; ita *Perez d.l.* 1. *gloſ.* 2. *ad finem, verſ.notabile etiam eſt dubium, Quintanaduen, Eccleſiaſticon. lib.4.num.67. Gutier.conſil.1.num.*11. *& conſil.2. nu.*15. *Fr. Emman.quæſt.regularium tom.2.q.*122. *art.* 2. *ad finem.* Alij dicunt per onus celebrandi iniunctum, capellaniam eſſe ſacerdotalem, non tamen actu, ſed aptitudine, tenent *Spin.d.gloſ.4.num.68.* ſequitur *Ceuall.d.q.693. à num.6. & Parlad.differ.*120. *à num.*14. & faciunt quæ *Azor.p.2.lib. 6.cap.24.q.* 3. *&* 4. quatenus refert procedere in fundatione perſonæ Eccleſiaſticæ; & primam aſſerit locum habere in fundatione laici: Sed verior ſententia eſt capellaniam non eſſe ſacerdotalem, neque actu, neque aptitudine, ex eo quod in fundatione dicatur Capellanum debere celebrare Miſſas, ſeu diuina officia, ſed poſſe prouideri ſimplici clerico 14. annorum: ita *Sà verbo beneficium n.28. & verbo Reſidentia n.*10. *Mont. de commut. vltim.volunt.c.*10. *n.*140. *Azor.p.2.lib.3.cap.8.q.5. ad finem*, dicens nunc conſuetudine receptum eſſe, vt Capellani, ſimplex tantum beneficium habentes, liberi ſint ab obligatione reſidendi, aſſerénſque hoc tamen locum habere in his Capellaniis, quibus nullum præceptum reſidendi eſt impoſitum ex peculiari ipſarum inſtitutione, vel ſtatuto, vel conſuetudine ſpeciali, *Azened.conſil.*20. *à nu.*4. *Perez de Lara d.lib.2.cap.7.n.7. & cap.8.n.*42. & quia elegans ſtat pro hac parte *Rota Rom. deciſio in vna Rom. capellania die Iuna* 23. *Ianu.*1589. *coram D. Pamphilio*, aliqua illius verba ſunt ſcribēda, & ſequuntur: Domini attenta reſolutione Illuſtriſſimorum Dominorum ſacri Concil. interpretum in cauſa Piſtorien. quod præſentandus neceſſario non debet eſſe Preſbyter, ex eo quod in fundatione dicatur, *Capellanū debere celebrare diuina officia*, quia iuxta *allegat. Lap.* 35. niſi expreſsè caueatur, quod per ſe ipſum hoc agat, ſatis cenſetur prouiſum voluntati teſtatoris, ſi per alium diuina celebrare faciat, ad reg. qui per alium facit, &c. & tradit *Card.in cap.de multa in fine, verſ.quinto quæro, de præben.* Receſſerunt & reſolutis in hac cauſa, & dixerunt capellaniam non eſſe ſacerdotalem,

quia ex verbis fundationis non adstringitur Capellanus ad deseruiendum Capellæ in diuinis, & Missas celebrandas per seipsum, & cum simus in beneficio simplici, in quo ex generali quadam totius Orbis consuetudine, non requiritur residentia, vt post *Card.* tradit *Imol.in cap.fin.num.9.de cler.non resid.* sufficiet, quod deseruiat per substitutum, ad notata *in cap.super eo de prabend.in 6. Lap.d.alleg.35.num.4.& 117.sub num. 2. Car.d. cap.de multa in fin. Decius in cap.cum omne in 2. lect. num. 55.de constit.* cum aliis allegatis,&c.quam decisam refert *Marius Antonin.resolut.vari.lib.1.resolut.4. in fin.* Ex qua
44 collige capellaniam non requirere residentiam personalem,cui est annexum onus celebrandi certas Missas singulis hebdomadis,cum possit per substitutum deseruire, ita *praxis Episcopalis p. 1. verb. beneficia §.8.pag.51. Alto.s. Ricc.in praxi fori Ecclesiastici decis. 399. in 1. edit. & resolut.137. in 2.edit. Azori.dict.cap.8.quæst.5.Gonz. d.glos. 5.num.89.*vbi *num.100.* limitat,nisi expressè contrarium esset dispositum in fundatione, limitat etiam *num. 108.* in Capellaniis existentibus in Ecclesiis Cathedralibus, quarum redditus consisterent in distributionibus quotidianis, nam tunc non posset deseruiri per substitutum in celebrando, neque residendo,ita *Grat.dict. cap. 131.à num.13.*& Et licet *idem Gonz.vbi suprà num.107.* asserat consuetudine legitimè introducta posse capellaniam fieri residentialem, melius tamen contrarium sequeretur cum *Alo.s. Ricc. dict. resolut. 137. in fin.* vbi dicit,quod Capellanus ex eo quod gesserit actum gratuitum in eius libertate consistens, nulla potest dici acquisita seruitus residendi, iuxta resoluta per *Gyn. in l.2.quæst.3. C. quæ sit longa consuetudo, Bald. in l. 1.C.de seruitutibus, & aqua, Aub. in cap. quod translationem column. 2. de officio legati.*

45 Plura de sacrificio Missæ,de eius effectibus,valore,& partibus, tempore, loco, & quibus vestibus,ac vasis sit celebrandum, & quando fideles eius præcepto satisfaciant,vide *Innoc. IV. Mich.Timoth.Ioan.Baptistam Scort. Alexand.Alen. Antonium Honcal. & Martin.de Friaz. in suis tract. de sacrificio Missæ, Florum in exposit. Missæ Sacram. Episcop. Aternen.in exposit.Missæ sacrosanctæ, Ragus. de Missa in Ecclesia, Irdocum Locuum tom. 2. thesaur. Catholicæ lib.6.tract.4.*vbi plures auctoritates ex sacris Scripturis, Græcis, & Latinis Patribus diligenter refert *Repert. Inquisit. verbo Missa, Caietan. in opusc. de sacrificio Missæ, Barthol.ab Angelo examin.Confess. dialog.5.de Missa, Bellarmin.in controu.Catholicis lib.1.de Missa, Sot.lib.9. de iustit.quæst.2.art.1.Fr.Emmanuel.in sum.tom. 1. cap. 241. de Missa,Henriq. in sum.lib.9.de vero Missæ sacrificio, Gab. Vasq.in 3.par.S. Thom.tom.4.quæst.83.disput. 220. cum sequentib Coninch. dict. quæst. 83. & ibi Nugnus, Iacob. de Graff. in aureo decis.par.1.lib.2.cap.39.cum sequentib. Domit. Chemer. in tractat.de septem Sacramen.nouæ legis tract. 4. de Eucharist. titul. de sacrific. Missæ, Vald. verbo Missa, Azor.instit.moral.par.1.lib.10. cap. 18. cum sequentib. Luc. Pinel.tractat.de Missa,Mich.Zanut.par.1.direct.Theolog. de Eucharistia cap.13.de Missa,Ioann. Domin. Montaguol. in disput.de valore Missæ, Risfeld. Enchirid. Theolog. past.de sacramen.Euchar.cap.6.Miranda in manual.Prælat. par.1. quæst.40. cum sequent, Soar. tom. 3. disput. 82. Sà in aphor. verb.Missa,Galet. in margar. casuum conscientiæ eodem verbo, Leli. Zech. de Sacramen. tractat.de Missa, Cardin.Tolet. in instruct. conscientiæ lib. 2. Francisc. de Pisigianis de Sacram.distinct.13.Petr.de Ledesm.in summ. par. 1. de Sacramen.Eucharist.cap.17.cum sequentibus, Balduin.Iun. super opera controuersiarum Bellarmini par.2.lib.4. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitentialis lib.29. num. 143. cum sequentibus, Fagundez in examine Theologiæ moralis par. 3. cap. 5.de sacrificio Missæ, Vincent. Filliuc. quæst. moral. tractat.5.Molfes. in sum.moralis Theologiæ tractat.3.cap.9. cum sequentibus,Bonacina de Sacramen.disput.4.quæst. vltima,Ioann.Baptista Bertis de Missa,Ioann. Baptista Scortia de Sacrificio Missæ, Paul. Fraxinell. de Sacerdotum obligationibus ad Missas pro aliis ex iustitia celebrandas, Vincent. Ferdin. in mixt. sup. de sacrific. Missæ ad cap. cum frangitur de consec.distinct.2.par. 4. Ioan. Possenin.de officio Curati cap.2.*

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos ex vi suæ institutionis, & Ordinis Sacerdotalis non est sufficiens, ac idoneus minister Sacramenti Pœnitentiæ antequam talis approbetur ab Episcopo.*

2 *Verbum, non posse,indicat carentiam, & actum contra gestum omnino reddit nullum.*

3 *Confessiones inualidè audit non approbatus.*

4 *Confessario non approbato ignoranter confessus quoad Deum est absolutus.*

5 *Confessarius, qui absoluit sine sufficienti iurisdictione, ad quod tenetur.*

6 *Sacerdos vt validè administret Sacramentum Pœnitentiæ laicis, aut clericis, debet esse per examen, aut alia ratione approbatus ab Episcopo,saltem electo licet nondum consecrato.*

7 *Archiepiscopus dum actu visitat, potest absoluere subditos suffraganeorum tam per se, quam per alios.*

8 *Vicarius Episcopi potest ex generali commissione facultatem audiendi Confessiones alijs concedere.*

9 *Abbates seculares exempti habentes iurisdictionem quasi Episcopalem possunt Sacerdotes sibi subditos ad audiendas Confessiones approbare.*

10 *Capitulum Sede vacante potest approbare, & exponere Confessores per Vicarium à se electum.*

11 *Licentia audiendi Confessiones debet gratis dari.*

12 *Curam animarum ad tempus mutuans alteri Episcopus, sciens, & volens censetur illum approbare.*

13 *Approbare aliquem Sacerdotem ad administranda Sacramenta, idem est, atque illum approbare ad Confessiones audiendas.*

14 *Doctores, ac Lectores in Theologia, vel Iure Canonico, famosique prædicatores tenentur petere ab Episcopo approbationem ad audiendas Confessiones.*

15 *Doctores insignes licentiam petentes ad audiendas Confessiones non censentur approbati quamuis illis iniuste negatur.*

16 *Approbatus ad audiendas Confessiones reputatur ille qui habuerit alin Parochiale beneficium, & non sufficit habuisse.*

17 *Parochialis beneficij nomine qui veniat, ostenditur.*

18 *Prouisus de Parochiali Ecclesia per concursum censetur approbatus idoneus minister ad audiendas Confessiones duntaxat in ea Ciuitate, vel oppido vbi sita est Parochia.*

19 *Prouisus de Parochiali an sit vbique intra eandem diœcesim eligibilis virtute Iubilæi ad Confessiones audiendas.*

20 *Episcopi vigore priuilegij de quo in capit. vltim. de pœnitent. in sum. Confessarium eligere an possint Sacerdotem sibi non subditum, qui à proprio Ordinario non fuerit approbatus, & numero 21. vbi resoluitur negatiue.*

22 *Approbatio ad audiendas Confessiones non requiritur vt fiat in scriptis.*

23 *Sacerdos inualidè Sacramentum Pœnitentiæ administrat credens superiorem ratam habere absolutionem de futuro.*

24 *Sacerdotes Confessionis ministros nullus præter Episcopum approbare potest.*

25 *Parochus non potest alicui Sacerdoti non approbato dare facultatem audiendi Confessiones suorum subditorum.*

26 *Approbatio ad Confessiones audiendas cuius Episcopi sit necessaria,valde dubium est.*

27 *Sufficere cuiuscumque Episcopi probatur secundum vnam opinionem.*

28 *Appro*

28 *Approbationem Epiſcopi ipſius pœnitentis requiri ſecundum alteram opinionem, oſtenditur.*

29 *Approbationem Epiſcopi ipſius Confeſſoris neceſſariam eſſe, ſecundum tertiam ſententiam refertur.*

30 *Approbationem Epiſcopi illius loci in quo fit Confeſſio, neceſſariam eſſe tenet probabiliter ſententia.*

31 *Parochus proprius quoad Sacramentalem Confeſſionem ille dicitur, in cuius parochia pœnitentes habitant de præſenti.*

32 *Scholares dimiſſo Sacerdote in patria poſſunt in loco ſtudij confiteri.*

33 *Pœnitens, qui virtute Iubilæi, vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi Confeſſarium approbatum ab Ordinario, non poteſt eligere Confeſſarium approbatum ab Ordinario alterius diœceſis, & num. 34. pro contraria ſententia referuntur Doctores.*

35 *Confeſſarium eligendi facultatem habens ab Ordinario approbatum poteſt eligere Confeſſarium ab Ordinario propria diœceſis approbatum ad certum numerum perſonarum.*

36 *Parochus exiſtens extra territorium poteſt abſolucre parochianum ſuum confiteri volentem.*

37 *Pœnitentiale forum in loco delicti non fortitur.*

38 *Parochus poteſt Confeſſiones audire ſuorum ſubditorum in aliena diœceſi.*

39 *Intruſus in beneficio ſine auctoritate ſuperioris, an habeat iuriſdictionem ſufficientem, ita vt Confeſſio illi facta à ſuis ſubditis non ſit iteranda, oſtenditur.*

40 *Approbatus ab Epiſcopo abſque iudicio ſciente non eſſe idoneum non cenſetur approbatus.*

41 *Confeſſarium non ſolum interim iudicare idoneum debet Epiſcopus, ſed etiam externe approbare.*

42 *Approbare poteſt Epiſcopus quemcumque Sacerdotem ad Confeſſiones audiendas abſque vllo examine.*

43 *Licentia delegata audiendi Confeſſiones non expirat mortuo, vel amoto delegante.*

44 *Religioſus, qui ſemel fuit generaliter approbatus, ſi recedat à diœceſi in qua fuit ſimpliciter approbatus, & poſtea iterum redeat, non tenetur nouam quærere approbationem, dummodo Epiſcopus facultatem non reuocet.*

45 *Regulares indigent approbatione Epiſcopi cum Secularium tantum quamuis Sacerdotum peccata audire cupiunt.*

46 *Lectores Regulares petentes licentiam audiendi ſecularium Confeſſiones, poſſunt ab Epiſcopis ſi voluerint, examinari.*

47 *Clem. dudum de ſepultur. an ſit derogata per Conc. Trid. oſtenditur.*

48 *Ordinatio Pij V. de Regularibus ſemel per Epiſcopum præuio examine ad audiendas Confeſſiones approbatus, & iterum non examinandis ab eodemmet, non eſt reuocata per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Concilij Trid.*

49 *Succeſſor in Epiſcopatu poteſt vocare ad examen omnes approbatos quamuis ſimpliciter, & quos idoneos minime inuenerit, reuocare.*

50 *Regulares Confeſſarij ab Ordinarijs ſemel approbati non poſſunt ab ipſis ab audiendis Confeſſionibus ſuſpendi, niſi ex noua cauſa, eaque ad Confeſſiones ipſas pertinente.*

51 *Approbationes generaliter & indiſtinctè, vel determinatè ad locum ſeu tempus quomodo danda, oſtenditur.*

52 *Regularium iuriſdictio ad audiendas Confeſſiones reſtringitur, ſeu dilatatur per ipſam approbationem Ordinariorum.*

53 *Licentia ad audiendas Confeſſiones ſub conditione data, illa non impleta ceſſat facultas.*

54 *Regulares ſemel approbati extra diœceſim Epiſcopi approbantis non poſſunt Confeſſiones audire.*

55 *Licentia conceſſa ab Epiſcopo pro audiendis Confeſſionibus ad ſui arbitrium, poteſt per illum reuocari.*

56 *Gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis morte Pontificis, vel Regis expirat.*

57 *Approbatio Sacerdotibus Secularibus ſemel per Epiſcopos impenſa, an poſſit reuocari quoties Epiſcopi voluerint, oſtenditur.*

58 *Sacerdos, qui ex commiſſione, & delegatione ſpeciali Epiſcopi poteſt audire Confeſſiones, dum eſt excommunicatus communiter occultus valide abſolutionem præſtat illi, qui huius excommunicationis ignarus non eſt, oſtenditur, & num. 60.*

59 *Geſta per Iudicem delegatum putatiuum non ſuſtinentur ex errore communi.*

61 *Declaratur Extrau. g. ad euitanda ſcandala, Martini V.*

62 *Abſolutio Sacramentalis inualida eſt præſtita ab eo, qui huic miniſterio propria auctoritate ſe iniecit abſque approbatione legitimi ſuperioris.*

63 *Error communis ad validitatem geſtorum non ſufficit, ſed vlterius oportet vt illum præceſſerit titulus officij exerciti.*

64 *Regulares non indigent approbatione Epiſcopi ad audiendas Confeſſiones cum Regularium peccata audire cupiunt.*

65 *Religioſi Confeſſores non approbati ab Epiſcopo, ſæcularium, qui ſunt de familia ſuorum monaſteriorum, Confeſſiones audire non poſſunt.*

66 *Regularis extra Religionem confiteri non poteſt tempore Iubilæi, quo ei conceditur facultas eligendi quemcumque idoneum Confeſſorem.*

67 *Confeſſarius Religioſus ex dignitatis à Prælato, vel electus virtute Bullæ Cruciatæ, vel alicuius Iubilæi ab alio Religioſo eiuſdem monaſterij pro aliquo caſu Sedi Apoſt. reſeruato, an teneatur etiam approbari ab Epiſcopo, oſtenditur.*

68 *Confeſſores in Monaſteriis Monialium, quæ ſub cura Regularium ſunt, non examinantur ab Epiſcopo.*

69 *Epiſcopus an poſſit dare Confeſſorem Monialibus ſubiectis Regularibus, quem ſcilicet voluerit, etiam alterius Ordinis, & à ſuo Superiore tantum examinatum, oſtenditur & refertur S. Congreg. deciſio num. ſeqq.*

78 *Quilibet Sacerdos abſque ſui Epiſcopi licentia poteſt in probabili mortis periculo à quibuſuis peccatis abſoluere.*

79 *Ampliatur, licet ſit degradatus, excommunicatus, irregularis, vel hæreticus.*

80 *Ampliatur, etiamſi adſit Superior, vel de facili poſſit haberi.*

81 *Mortis articulus dicitur non ſolum periculum mortis proueniens ex infirmitate, ſed quodlibet probabile mortis periculum inſtans.*

82 *Doctores de Confeſſione agentes referuntur.*

EPISCOPI APPROBATIO, AN ET quando requiratur vt Sacerdos Confeſſiones audire valeat.

ALLEGATIO XXV.

NOn omnis Sacerdos ex vi ſuæ inſtitutionis & Ordinis Sacerdotalis per ſe loquendo eſt iure diuino ſufficiens, & idoneus miniſter Sacramẽti Pœnitentiæ: requiritur adhuc iuriſdictio, vt valide illud adminiſtret, cum nullus abſque illa iudiciales actus valeat exercere. Iuriſdictio autem non conceditur antequam Sacerdos approbetur idoneus ab Epiſcopo per examen, aut etiam alia ratione, vt habetur in *Concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 7.* vbi ait nullius momenti abſolutionem eſſe, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet iuriſdictionem, idem

Digitized by Google

quia ex verbis fundationis non adſtringitur Capellanus ad deſeruiendum Capellæ in diuinis, & Miſſas celebrandas per ſeipſum, & cum ſimus in beneficio ſimplici, in quo ex generali quadam totius Orbis conſuetudine, non requiritur reſidentia, vt poſt *Card.* tradit *Imol. in cap. fin. num. 9. de cler. non reſid.* ſufficiet, quod deſeruiat per ſubſtitutum, ad notata *in cap. ſuper eo de prabend. in 6. Lap. d. alleg. 35. num. 4. & 117. ſub num. 2. Car. d. cap. de multa in fin. Decius in cap. cum omne in 2. lect. num. 55. de conſtit.* cum aliis allegatis, &c. quam deciſam refert *Marius Antonin. reſolut. vari. lib. 1. reſolut. 4. in fin.* Ex qua
44 collige capellaniam non requirere reſidentiam perſonalem, cui eſt annexum onus celebrandi certas Miſſas ſingulis hebdomadis, cum poſſit per ſubſtitutum deſeruire, ita *praxis Epiſcopalis p. 1. verb. beneficia §. 8. pag. 51. Alo. ſ. Rice. in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 399. in 1. edit. & reſolut. 337. in 2. edit. Azori. diſt. cap. 8. quæſt. 5. Gonz. d. gloſ. 5. num. 89.* vbi *num. 100.* limitat, niſi expreſsè contrarium eſſet diſpoſitum in fundatione, limitat etiam *num. 108.* in Capellaniis exiſtentibus in Eccleſiis Cathedralibus, quarum reditus conſiſterent in diſtributionibus quotidianis, nam tunc non poſſet deſeruiri per ſubſtitutum in celebrando, neque reſidendo, ita *Grat. diſt. cap. 133. à num. 13. &* Et licet *idem Gonz. vbi ſuprà num. 107.* aſſerat conſuetudine legitimè introducta poſſe capellaniam fieri reſidentialem, melius tamen contrarium ſequeretur cum *Alo. ſ. Rice. diſt. reſolut. 337. in fin.* vbi dicit, quod Capellanus ex eo quod geſſerit actum gratuitum in eius libertate conſiſtens, nulla poteſt dici acquiſita ſeruitus reſidendi, iuxta reſoluta per *Cyn. in l. 2. quæſt. 3. C. quæ ſit longa conſuetudo, Bald. in l. 1. C. de ſeruitutibus, & aquæ, Abb. in cap. quod tranſlationem column. 2. de officio legati.*

45 Plura de ſacrificio Miſſæ, de eius effectibus, valore, & partibus, tempore, loco, & quibus veſtibus, ac vaſis ſit celebrandum, & quando fideles eius præcepto ſatisfaciant, vide *Innoc. I I I. Mich. Timoth. Ioan. Baptiſtam Scot. Alexand. Alen. Antoninum Honcal. & Martin. de Friaz. in ſuis tract. de ſacrificio Miſſæ, Florum in expoſit. Miſſæ Sacram. Epiſcop. Acernen. in expoſit. Miſſæ ſacroſanctæ, Raguſ. de Miſſa in Eccleſia, Iodocum Locium tom. 2. theſauri Catholici lib. 6. tract. 4.* vbi plures auctoritates ex ſacris Scripturis, Græcis, & Latinis Patribus diligenter refert *Repert. Inquiſit. verbo Miſſa, Caetan. in opuſc. de ſacrificio Miſſæ, Barthol. ab Angelo examin. Confeſſ. dialog. 5. de Miſſa, Bellarmin. in controu. Catholicis lib. 1. de Miſſa, Sot. lib. 9. de iuſtit. quæſt. 2. art. 1. Fr. Emman. in ſum. tom. 1. cap. 242. de Miſſa, Henriq. in ſum. lib. 9. de vero Miſſæ ſacrificio, Gab. Vaſq. in 3. par. S. Thom. tom. 1. quæſt. 85. diſput. 220. cum ſequentib. Coninch. diſt. quæſt. 82. &* ibi *Nugnus, Iacob. de Graff. in aureo deciſ. par. 1. lib. 2. cap. 39. cum ſequentib. Domit. Chamer. in tractat. de ſeptem Sacramen. noua legis tract. 4. de Euchariſt. tituł. de ſacrific. Miſſæ, Nald. verbo Miſſa, Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 10. cap. 18. cum ſequentib. Luc. Pinel. tractat. de Miſſa, Mich. Zonar. par. 1. direct. Theolog. de Euchariſtia cap. 13. de Miſſa. Ioann. Domin. Montagnol. in diſput. de valore Miſſæ, Riſfeld. Enchirid. Theolog. paſt. de ſacramen. Euchar. cap. 6. Miranda in manual. Prælat. par. 1. quæſt. 40. cum ſequent., Soar. tom. 3. diſput. 82. Sà in aphor. verb. Miſſa, Galet. in margar. caſuum conſcientiæ eodem verbo, Leli. Zech. de Sacramen. tractat. de Miſſa, Cardin. Tolet. in inſtruct. conſcientiæ lib. 2. Franciſc. de Pitigianis de Sacram. diſtinct. 13. Petr. de Ledeſm. in ſumm. par. 1. de Sacramen. Euchariſt. cap. 17. cum ſequentibus, Balduin. in. ſuper opera controuerſiarum Bellarmini par. 2. lib. 4. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitentialis lib. 29. num. 143. cum ſequentibus, Fagundez in examine Theologiæ moralis par. 3. cap. 5. de ſacrificio Miſſæ, Vincent. Filliuc. quæſt. moral. tractat. 5. Molfeſ. in ſum. moralis Theologiæ tractat. 3. cap. 9. cum ſequentibus, Bonacina de Sacramen. diſput. 4. quæſt. vltima, Ioann. Baptiſta Bertis de Miſſa, Ioann. Baptiſta Scortia de Sacrificio Miſſæ, Paul. Fraxinell. de Sacerdotum obligationibus ad Miſſas pro aliis ex iuſtitia celebrandas, Vincent. Ferdin. in mixt. ſup. de ſacrific. Miſſæ ad cap. cum frangitur de conſec. diſtinct. 2. par. 4. Ioan. Poſſeuin. de officio Curati cap. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos ex vi ſuæ inſtitutionis, & Ordinis Sacerdotalis non eſt ſufficiens, ac idoneus miniſter Sacramenti Pœnitentiæ antequam talis approbetur ab Epiſcopo.*

2 *Verbum, non poſſe, indicat carentiam, & actum contra geſtum omnino reddit nullum.*

3 *Confeſſiones inualidè audit non approbatus.*

4 *Confeſſario non approbato ignoranter confeſſus quoad Deum eſt abſolutus.*

5 *Confeſſarius, qui abſoluit ſine ſufficienti iuriſdictione, ad quod tentatur.*

6 *Sacerdos vt validè adminiſtret Sacramentum Pœnitentiæ laicis, aut clericis, debet eſſe per examen, aut alia ratione approbatus ab Epiſcopo, ſaltem electo licet nondum conſecrato.*

7 *Archiepiſcopus dum actu viſitat, poteſt abſoluere ſubditos ſuffraganeorum tam per ſe, quam per alios.*

8 *Vicarius Epiſcopi poteſt ex generali commiſſione facultatem audiendi Confeſſiones aliis concedere.*

9 *Abbates ſeculares exempti habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poſſunt Sacerdotes ſibi ſubditos ad audiendas Confeſſiones approbare.*

10 *Capitulum Sede vacante poteſt approbare, & exponere Confeſſores per Vicarium à ſe electum.*

11 *Licentia audiendi Confeſſiones debet gratis dari.*

12 *Curam animarum ad tempus mandans alicui Epiſcopus ſciens, & volens cenſetur illum approbare.*

13 *Approbare aliquem Sacerdotem ad adminiſtranda Sacramenta, idem eſt, atque illum approbare ad Confeſſiones audiendas.*

14 *Doctores, ac Lectores in Theologia, vel Iure Canonico, famoſique prædicatores tenentur petere ab Epiſcopo approbationem ad audiendas Confeſſiones.*

15 *Doctores inſignes licentiam petentes ad audiendas Confeſſiones non cenſentur approbati quamuis illis iniuſtè negatur.*

16 *Approbatus ad audiendas Confeſſiones reputatur ille qui habuerit alim Parochiale beneficium, & non ſufficit habuiſſe.*

17 *Parochialis beneficij nomine qui veniat, oſtenditur.*

18 *Prouiſus de Parochiali Eccleſia per concurſum cenſetur approbatus idoneus miniſter ad audiendas Confeſſiones dumtaxat in ea Ciuitate, vel oppido vbi ſita eſt Parochia.*

19 *Prouiſus de Parochiali an ſit vbique intra eandem diœceſim eligibilis virtute Iubilæi ad Confeſſiones audiendas.*

20 *Epiſcopi vigore priuilegij de quo in capit. vltim. de pœnitent. in ſumm. Confeſſarium eligere an poſſint Sacerdotem ſibi non ſubditum, qui à proprio Ordinario non fuerit approbatus, & numero 21. vbi reſoluitur negatiue.*

22 *Approbatio ad audiendas Confeſſiones non requiritur vt fiat in ſcriptis.*

23 *Sacerdos inualidè Sacramentum Pœnitentiæ adminiſtrat credens ſuperiorem ratam habere abſolutionem de futuro.*

24 *Sacerdotes Confeſſionis miniſtros nullus prater Epiſcopum approbare poteſt.*

25 *Parochus non poteſt alicui Sacerdoti non approbato dare facultatem audiendi Confeſſiones ſuorum ſubditorum.*

26 *Approbatio ad Confeſſiones audiendas cuius Epiſcopi ſit neceſſaria, valde dubium eſt.*

27 *Sufficere cuiuſcumque Epiſcopi probatur ſecundum vnam opinionem.*

28 *Appro*

Digitized by Google

28 *Approbationem Epiſcopi ipſius pœnitentis requiri ſecundum alteram opinionem, oſtenditur.*

29 *Approbationem Epiſcopi ipſius Confeſſoris neceſſariam eſſe, ſecundum tertiam ſententiam refertur.*

30 *Approbationem Epiſcopi illius loci in quo fit Confeſſio, neceſſariam eſſe tenet probabiliter ſententia.*

31 *Parochus proprius quoad Sacramentalem Confeſſionem ille dicitur, in cuius parochia pœnitentes habitant de præſenti.*

32 *Scholares dimiſſo Sacerdote in patria poſſunt in loco ſtudij confiteri.*

33 *Pœnitens, qui virtute Iubilæi, vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi Confeſſarium approbatum ab Ordinario, non poteſt eligere Confeſſarium approbatum ab Ordinario alterius diœceſis, & num. 34. pro contraria ſententia referuntur Doctores.*

35 *Confeſſarium eligendi facultatem habens ab Ordinario approbatum poteſt eligere Confeſſarium ab Ordinario propria diœceſis approbatum ad certum numerum perſonarum.*

36 *Parochus exiſtens extra territorium poteſt abſoluere parochianum ſuum confiteri volentem.*

37 *Pœnitentiale forum in loco delicti non ſortitur.*

38 *Parochus poteſt Confeſſiones audire ſuorum ſubditorum in aliena diœceſi.*

39 *Intruſus in beneficio ſine auctoritate ſuperioris, an habeat iuriſdictionem ſufficientem, ita vt Confeſſio illi facta à ſuis ſubditis non ſit iteranda, oſtenditur.*

40 *Approbatus ab Epiſcopo abſque iudicio ſciente non eſſe idoneum non cenſetur approbatus.*

41 *Confeſſarium non ſolum interius iudicare idoneum debet Epiſcopus, ſed etiam exterius approbare.*

42 *Approbare poteſt Epiſcopus quemcumque Sacerdotem ad Confeſſiones audiendas abſque vllo examine.*

43 *Licentia delegata audiendi Confeſſiones non expirat mortuo, vel amoto delegante.*

44 *Religioſus, qui ſemel fuit generaliter approbatus, ſi recedat a diœceſi in qua fuit ſimpliciter approbatus, & poſtea iterum redeat, non tenetur nouam quærere approbationem, dummodo Epiſcopus facultatem non reuocet.*

45 *Regulares indigent approbatione Epiſcopi cum Secularium tantum quamuis Sacerdotum peccata audire cupiunt.*

46 *Lectores Regulares petentes licentiam audiendi ſæcularium Confeſſiones, poſſunt ab Epiſcopis ſi voluerint, examinari.*

47 *Clem. dudum de ſepultur. an ſit derogata per Conc. Trid. oſtenditur.*

48 *Ordinatio Pij V. de Regularibus ſemel per Epiſcopum pranio examine ad audiendas Confeſſiones approbatis, & iterum non examinandis ab eodemmet, non eſt reuocata per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Concilij Trid.*

49 *Succeſſor in Epiſcopatu poteſt vocare ad examen omnes approbatos quamuis ſimpliciter, & quos idoneos minime inuenerit, reuocare.*

50 *Regulares Confeſſarij ab Ordinarijs ſemel approbati non poſſunt ab ipſis ab audiendis Confeſſionibus ſuſpendi, niſi ex noua cauſa, eaque ad Confeſſiones ipſas pertinente.*

51 *Approbationes generaliter & indiſtinctè, vel determinatè ad locum ſeu tempus quomodo danda, oſtenditur.*

52 *Regularium iuriſdictio ad audiendas Confeſſiones reſtringitur, ſeu dilatatur per ipſam approbationem Ordinariorum.*

53 *Licentia ad audiendas Confeſſiones ſub conditione data, illa non impleta ceſſat facultas.*

54 *Regulares ſemel approbati extra diœceſim Epiſcopi approbantis non poſſunt Confeſſiones audire.*

55 *Licentia conceſſa ab Epiſcopo pro audiendis Confeſſionibus ad ſui arbitrium, poteſt per illum reuocari.*

56 *Gratia ad beneplacitum Papa, vel Regis morte Pontificis, vel Regis expirat.*

57 *Approbatio Sacerdotibus Secularibus ſemel per Epiſcopos impenſa, an poſſit reuocari quoties Epiſcopi voluerint, oſtenditur.*

58 *Sacerdos, qui ex commiſſione, & delegatione ſpeciali Epiſcopi poteſt audire Confeſſiones, dum eſt excommunicatus communiter occultus valide abſolutionem præſtat illi, qui huius excommunicationis ignarus non eſt, oſtenditur, & num. 60.*

59 *Geſta per Iudicem delegatum putatiuum non ſuſtinentur ex errore communi.*

61 *Declaratur Extrau. ad euitanda ſcandala, Martini V.*

62 *Abſolutio Sacramentalis inualida eſt præſtita ab eo, qui huic miniſterio propria auctoritate ſe immiſcit abſque approbatione legitimi ſuperioris.*

63 *Error communis ad validitatem geſtorum non ſufficit, ſed vlterius oportet vt illum præceſſerit titulus officij exerciti.*

64 *Regulares non indigent approbatione Epiſcopi ad audiendas Confeſſiones cum Regularium peccata audire cupiunt.*

65 *Religioſi Confeſſores non approbati ab Epiſcopo, ſæcularium qui ſunt de familia ſuorum monaſteriorum, Confeſſiones audire non poſſunt.*

66 *Regularis extra Religionem confiteri non poteſt tempore Iubilæi, quo ei conceditur facultas eligendi quemcumque idoneum Confeſſorem.*

67 *Confeſſarius Religioſus ex dignitatis à Prælato, vel electus virtute Bullæ Cruciatæ, vel alicuius Iubilæi ab alio Religioſo eiuſdem monaſterij pro aliquo caſu Sedi Apoſt. reſeruato, an teneatur etiam approbari ab Epiſcopo, oſtenditur.*

68 *Confeſſores in Monaſterijs Monialium, quæ ſub cura Regularium ſunt, non examinantur ab Epiſcopo.*

69 *Epiſcopus an poſſit dare Confeſſorem Monialibus ſubiectis Regularibus, quem ſcilicet voluerit, etiam alterius Ordinis, & à ſuo Superiore tantum examinatum, oſtenditur & refertur S. Congreg. deciſio num. ſeqq.*

78 *Quilibet Sacerdos abſque ſui Epiſcopi licentia poteſt in probabili mortis periculo à quibuſuis peccatis abſoluere.*

79 *Ampliatur, licet ſit degradatus, excommunicatus, irregularis, vel hæreticus.*

80 *Ampliatur, etiamſi adſit Superior, vel de facili poſſit haberi.*

81 *Mortis articulus dicitur non ſolum periculum mortis proueniens ex infirmitate, ſed quodlibet probabile mortis periculum inſtans.*

82 *Doctores de Confeſſione agentes referuntur.*

EPISCOPI APPROBATIO, AN ET quando requiratur vt Sacerdos Confeſſiones audire valeat.

ALLEGATIO XXV.

NON omnis Sacerdos ex vi ſuæ inſtitutionis & Ordinis Sacerdotalis per ſe loquendo eſt Iure diuino ſufficiens, & idoneus miniſter Sacramẽti Pœnitentiæ: requiritur adhuc iuriſdictio, vt valide illud adminiſtret, cum nullus abſque illa iudiciales actus valeat exercere. Iuriſdictio autem non conceditur antequam Sacerdos approbetur idoneus ab Epiſcopo per examen, aut etiam alia ratione, vt habetur in *Concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 7.* vbi ait nullius momenti abſolutionem eſſe, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet iuriſdictionem, idem colligitur

Digitized by Google

colligitur ex eodem *Concil. ſeſſ.23. de reform. cap.15.* vbi dicitur nullum poſſe Confeſſiones Secularium audire niſi ſit approbatus, ita docent *Soar.tom.4.diſp.28. ſect.5. & 6.Vaſq.tom.3. diſp.219.num.55. & ſequenti,Chamer. de Sacram.tract.7.de Confeſſ.dub.12. pag. 477. Sanch.de Matrim.lib.3.diſp.29.n.13. Valer.Reginald.in praxi fori pœnit. lib.1.num. 169.cum ſeqq. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta præc.2.lib. 7. cap.1. à n. 14.* Ex eoque confirmatur,

2 quia *Concil.d.cap.15.* vtitur particula illa, *non poſſe*, quæ cum ſit negatio potentiæ indicat carentiam iuriſdictionis, & actum contra geſtum omnino reddit nullum, vt tenent citati per me in *Remiſſ.de diction. & clauſul. diſt. 216. num.2.* vnde non approbatum inualidè Confeſſiones audire reſoluunt

3 *Sanch. de Matrim. lib.6. diſp. 38.n. 20. Aegid.de Coninch.de Sacram.tom.2.diſp.8. num.49. Coriolan.de caſibus reſerv. p.1.ſect.1.art.20. num.2. & deciſum fuiſſe de anno 1580. ad petitionem examinatorum dioeceſis Lexdunenſis teſtantur Capeaueb.de caſibus reſerv.c.3.q.1. Piaſeg. in praxi Epiſcop.p.2.c.1. n.9.pag.92.Paul.Sanſor. de caſibus Papalib.& Epiſcop.cap.1. n.28.*

4 Ille, qui ſic Confeſſario non approbato ignoranter confeſſus fuerit,ob fidem, quam habuit in Sacramento quoad Deum eſt abſolutus,& ſi deinde ſciuerit Confeſſarium illum non eſſe approbatum,vel requiri approbationem,tenetur reiterare Confeſſionem,prout deciſum refert *Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo nullitas differ.5. num.2.Molf.in ſum.Theologiæ moralis tract.*

5 *7.cap.13.n.10.* Confeſſarius vero, qui abſoluit ſine ſufficienti iuriſdictione ad quid teneatur, & quomodo hunc defectum ſupplere poſſit; vide *Sot. in 4. diſt. 18. quæſt.4.art.6. Cordub. in ſum. q.7.Nauar. in cap.1.de Pœnit. diſtinct. 6.* latè *Coriolan.d. p. 1. ſect. 2. art.19. num.3. & 4.*

6 Quapropter Sacerdos vt validè adminiſtret Pœnitentiæ Sacramentum Laicis, aut Clericis,debet eſſe per examen, aut alia ratione approbatus ab Epiſcopo habente iuriſdictionem iuxta *Concil.Trid.in d.cap.15.* ſufficit autem quod Epiſcopus electus licet nondum conſecratus committat alicui iuriſdictionem ad abſoluendum ſuos ſubditos, quia huiuſmodi commiſſio pertinet ad poteſtatem iuriſdictionis, quam Epiſcopus electus iam habet, ita *Sot.d.q.4 art.2.Chamerot.* vbi *ſup. dub. 15. Fagundez d.lib.7.c.2.n.47.*

7 Archiepiſcopum dum actu viſitat poſſe abſoluere ſubditos ſuffraganeorum tam per ſe quam per alios poſt *Sylueſt.* & alios docent *Soar.tom.4. diſp.25.ſect.1. n. 14.Valer.Reginal.d.lib.1.num.34.Aegid.de Coninch.d.diſp. 8.num. 21.verſ. nota Archiepiſcopum. Quarant. in ſumma Bullarij verbo Archiep.euclenſis verſ.33. Molfeſ. in ſumm. Theologiæ moralis tract.7.cap.14. n.75.*

8 Vicarium Epiſcopi poſſe ex generali commiſſione facultatem Confeſſiones audiendi aliis concedere tenent *Sanch.de Matrim.l.3.diſp.29.n.14.Campan.in diuerſ. Iuris Canon.rub.12.cap.13.à n. 73. Narbonar,de appell.à Vicario ad Epiſcopum p.1.n.203.*

9 Abbates ſeculares, & Priores Magni exempti, qui in ſuas oues habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, vt in Luſitania eſt Prælatus Thomarienſis, & Prior ſeu Vicarius generalis Prioris Cratenſis Ordinis S.Ioannis Hoſpitalitij; & in Caſtella Abbas Compluti Regij, & Metinæ Campeſtris, comprehenduntur ſub nomine Epiſcopi in præſenti, vt citatis *Henriq. & Soar.* obſeruant *Campan.d.cap.13.n.76.Fagundez d. lib.7.cap.2.n.55.* & ex hoc loco tacitè deſumens *Aloyſ.Ricc. in deciſ.Curiæ Archiep.Nepol.deciſ.22. n.4. p.4. & cenſuit Rot.apud Farinac.deciſ.332.p.1.recent.* An autem peccet Epiſcopus excommunicatus non toleratus, ſuſpenſuſue ab officio Sacerdotes approbans in Confeſſarios iuxta formam *Concilij d. capit. 15.* Vide *Fagundez d. capit. 2. numer. 53.*

10 Capitulum ſede vacante poteſt approbare & exponere Confeſſores per Vicarium à ſe electum, cùm ſuccedat in omni iuriſdictione Epiſcopo competente præter caſus in Iure expreſſos, & hic actus approbandi non eſt actus formaliter Ordinis, & dignitatis Epiſcopalis, ſed iuriſdictionis Ordinariæ: ita *Soar. d. diſp. 28. ſect.5.n.2.Henriq. lib.3.de Pœnit.cap.6. in princ. Fagundez d.cap.2. n.54.*

11 Gratis oportere concedi huiuſmodi licentias refert deciſum *Armendar.vti addit.ad recopil.legum Nauarræ lib. 1.tit.18.lib.7.de Epiſcopis num.10.reſp.5.* Reſtat adhuc dubium non contemnendum an verba illa *Concilij Trid. in d.cap. 15.* ibi, quæ gratis detur, in quibus prohibetur huiuſmddi approbationem dari pro pretio,aut pecunia, ita ſint ſubſtantialia, vt ſi fortè pro pecunia obtineatur nulla prorſus ſit, veluti collatio beneficij pecunia obtenta ſit? In quo dubio *Soar.d.tom.4.diſp.28.ſect.5.n.10. in fine,* quem refert & ſequitur *Fagundez d.lib.7. cap. 2. num. 66.* reſpndet in illis verbis ſolum contineri præceptum, quo præcipitur Epiſcopis vt huiuſmodi approbationem gratis impendant, non contineri vero conditionem neceſſariam, qua non ſeruata non valeat approbatio: hoc enim nec verba declarant, nec eſſet neceſſarium,nec fortè expediens;vnde verba illa, gratis detur, exponuntur præceptiue,vt dictum eſt: erit ergo ex ſuo genere peccatum mortale,veniale tamen poterit eſſe ſi aliquid pro illa ita exiguum detur,vt ad materiam peccati mortalis non perueniat. Pro faciliori præſentis materiæ declaratione aliqua obſeruanda duxi in hunc qui ſequitur modum.

12 Primò obſeruandum eſt Epiſcopum cenſeri ſufficienter aliquem approbare eo ipſo quod ſciens & volens mandat alicui curam animarum ad tempus, vt ſi inſtituat aliquem Parochi Vicarium ad tempus,vel mandet vt Confeſſiones audiat, etiamſi illum non ſubiecerit examini, modo ipſum credat idoneum, & ſufficientem ad hoc munus ſuſcipiendum: ita *Valer.Reginald. d.lib.1. num.107. Aegid.de Coninch.d.diſp.8. num.49. Aloyſ. Ricc.* 13 *in praxi aurea reſol. 21.* Illud autem aduertere oportet, idem eſſe approbare aliquem Sacerdotem ad adminiſtranda Sacramenta, atque illum approbare ad Confeſſiones audiendas, vnde cum Epiſcopus ita dicit, Approbamus N. ad adminiſtranda Sacramenta in hac noſtra dioeceſi, vel in tali, aut tali loco, ſeu parochia, ſolummodo hæc approbatio intelligitur de Sacramentis Pœnitentiæ & Euchariſtiæ, quæ ſunt Sacramenta maximæ neceſſitatis, non autem de aliis Sacramentis Matrimonij, Vnctionis, &c. ita *Henriq.lib.11.c.3.§.5. Sanch. de Matrim.lib.3.diſp.35.n.8.* quos refert *Fagundez d.lib.7. cap.3.num.6.*

14 Vtrum autem Doctores,Lectores,Licentiati in Sacra Theologia, vel Iure Canonico, famoſique prædicatores, de quorum ſcientia conſtat per publicam facti, & doctrinæ euidentiam, teneantur hanc approbationem petere ab Epiſcopis, ſiue Seculares Sacerdotes ſint,ſiue Regulares,vt idonei Confeſſarij euadant; & an ij etiam in decreto *Concilij d. cap.15.* comprehendantur, ſolet in hac materia ob aliquibus in dubium reuocari, in quo communis ſententia tenet prædictos omnes indigere ſuorum Epiſcoporum approbatione, & comprehendi ſub dicto decreto Concilij Tridentini,ita *Henriq. l.3.de Pœnit.cap. 6. §. 2. Aegid. de Coninch. d. diſput. 8. dub. 7. num. 49. Soar. d. diſput. 28.ſect. 4. num. 3. Gutier. canon. lib. 1. capit. 6. numer. 9. Menoch. de arbitr. caſu 465. Fr. Emman. in explicat. Bullæ Cruciatæ §. 9. numer. 4. in fine. Fagundez. d. libr. 7. capit. 2. numer. 68. cum ſeqq.*

15 Hinc fit vt ſi aliquis Doctor, vel in Sacra Theologia inſignis profeſſor licentiam petierit, & iniuſtè ei negetur, non cenſeatur approbatus per ea quæ tradunt *Soar.d.diſp.28.ſect.5.à num.5.Valer. Reginald.d. lib.1. num. 192. Aegid. de Coninch.d. diſput.8. num. 58. Fernandez in*

examine

examine Theologiæ moralis p.3.cap.9. §.8.num.2.& in Clericis Secularibus admittit Fagundez d.lib. 7. cap. 2. num. 58. Vnde non bene *Nauar.in man.cap.27.num.264.verſ. tertium, Eraſm. à Cochier. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos p.4.q.77.Coned.canon.q.2.l.1.q.38.n.20.& 21.*& alij,quos refert & ſequitur *Fagundez loquens de religioſis d. prec. 2. lib.7.cap.2. num.15.* exiſtimantes Epiſcopo nolente ſine iuſta cauſa admittere præſentatos, eos poſſe omnia perinde exercere, ac ſi admiſſi, & auctorizati eſſent.

16 *Concil. Trid.d. cap.15.* ſtatuens nullum etiam Regulatem poſſe Confeſſiones Secularium etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari,niſi aut parochiale beneficium habeat, &c. intelligi modo illud actu habeat & non ſufficere habuiſſe, obſeruant *Vuald. in candel.aureo vbi de Confeſſ.num.27. concl.2. Soar.tom.4.de Pœnit,diſp.28.ſect.4.n.20. Henriq lib.3.de Pœnit.c.6.§.3.in fine,* quos refert & ſequitur *Fagundez d. præcepto 2. lib. 7.c.2. num. 38.*

17 Nomine Parochialis beneficij intelligenda ſunt etiam ſuperiora beneficia habentia curam animarum, vt ſunt Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus, & vt ſunt etiam aliqui Abbates, Archipreſbyteri, & Archidiaconi,qui habent curam animarum annexam, quia de his omnibus eadem, vel fortaſſe maior eſt ratio, vt per *Soar. d. ſect. 4. numer. 21. Fagundez d.cap. 2. n.41.*

18 Prouiſum de parochiali Eccleſia per conuerſum cenſeri approbatum idoneum miniſtrum ad audiendas Confeſſiones dumtaxat in ea ciuitate, vel oppido vbi ſita eſt parochia, non autem paſſim per totam diœceſim, declaraſſe S. Concilij Congregationem referunt *Piaſeg.in praxi Epiſcop.p.2.cap.1.num.10.pag.92. Homolon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract. 5. cap. 3. quæſt. 15. Fernandez. in examine Theologiæ Moralis p.3.c.9. §.8.num. 1. Fagundez d. lib.7. cap. 2. à num. 35.* Vtrum autem ſit vbique intra eandem diœceſim eligibilis virtute Iubi-

19 læi affirmant *Guier.lib.1.canon. cap.27.num.21. Soar. d. ſect.4.dub.16.in fine*, quos refert & ſequitur *Fagundez d. cap.2. num.35.* vbi etiam differit an extra diœceſim, & vbique cenſendus ſit idoneus.

20 Secundò obſeruandum in rigore diſputationis optime defendi poſſe Epiſcopos vigore priuilegij,de quo in *cap. vlt.de Pœnit.& remiſſ.* in ſuum Confeſſarium eligere poſſe Sacerdotem ſibi non ſubditum, qui à proprio Ordinario non fuerit ad hoc iuxta formam *Concil.Trid. d. cap. 15.* admiſſus, ſeu approbatus ad audiendas Confeſſiones. Ratio eſt,quia diſpoſitio *d. cap. 15.* eſt generalis, ac proinde limitanda per *d. cap. vlt.* deinde hoc ipſum ſequenti comprobatur ſyllogiſmo: Prælatus quilibet quoad ſe idem poteſt,quod poteſt quoad ſubditos, vt in diſpenſatione reſoluunt *Sanch. de Matrim. lib. 8. diſp.3. Soar.tom.5.diſp.41.ſect.2.num.9.& tom.4. diſp. 52. ſect.1.num.10. Salas de legibus diſp.20.ſect. 12. num. 103. & in Indulgentiis Nauar.de Iubilæo notab. 20.num.11. Sot. in 4.diſt.21.quæſt.1.art.4 verſ.poſtremum,Soar.d.diſp.52.ſect. 1.à num.14.* Sed Epiſcopus poteſt approbare quemcumque idoneum quoad ſuos ſubditos,vt probatur in *d.cap. 15.* etiam alterius diœceſis ad ſuas oues, vt quotidie practicatur eſſe, *Soar.tom.2. diſp. 28. ſect. 5. num. 12. &* 13. Ergo poterit idem facere quoad ſe, & ſic eligere quemcumque idoneum in Confeſſarium,nam eligendo ipſo facto illum approbat.

21 His tamen non obſtantibus contrarium à Sacra Congreg. deciſum fuiſſe referunt *Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ.deciſ.348.in 1. edit.aliàs reſol.470. in 2. edit. Aegid. de Coninch.d.diſp.8.num.10. Soar.d.diſp.28. ſect.6. num.13. aliàs ſect. 4.num.7. Proſper.de Auguſtino in addit.ad Quaranta in ſumma Bullarij verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ. nonum, in fine, Azor. inſtit.moral.p.2.lib.4. cap.3.quæſt. 16. verſ.quares, Armendar.in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.1.tit.18.lib.7. de Epiſcopis num. 54. Galet. in margarita caſuum Conſcient. verbo Epiſcopus 6. Coriolan. de caſibus reſerv. p.1.ſect.1.art.21. num.5.verſ. ac contra, Iuli. Lauer. de Indulgent.& Iubilæo p.1. cap.21. num. 58. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo abſolutio differ. 1. & verbo iuriſdictio differ. 14. & verbo nullitas differ.5.num.2. Molfeſ.in ſum.Theologiæ Moralis tract.7. cap. 15. num. 34. Fagundez d.lib.7.cap.2.à n.78.*

Tertiò obſeruandum non eſſe de eſſentia approba- 22
tionis vt ea fiat in ſcriptis, ſufficit enim quod in voce habeatur, ex eo quia ſcriptura per ſe loquendo non eſt de neceſſitate gratiæ, nec Concilium ad approbationem eam requirit: quare ita reſoluunt *Iacob. de Graffis in aureis deciſ. p. 1. libr. 1. capit. 13. numer. 51. Valer. Reginald.d.lib.1.num.198.Coriolan.de caſibus reſeruatis p.1. ſect.2. art.7.num.5. Homolon.de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract.5.cap.2.quæſt.10. prope finem,* vbi aduertit conſultius eſſe præfatam in Confeſſarium approbationem in ſcriptis dari; vt ipſe eam exhibere poſſit quoties expedire, & opus eſſe iudicauerit, & iterum *tract.11.qu. 12. reſol.1.*

Quartò obſeruandum Sacerdotem inualidè Pœni- 23
tentiæ Sacramentum miniſtrare credentem ſuperiorem ratam habere abſolutionem de futuro, niſi ratam habeat de præſenti ſigno aliquo externo; ita *Nauar. in manual. capit. 9. numer. 5. & in capit. placuit num. 105. Nugn. in addit. ad 3. p. quæſt. 8. art. 5. dub. 1. Peſant. etiam in addit. ad 3. p. quæſt. 10. diſput. 5. Henriq. in ſumm.lib.6.capit.13. §.13.Soar.tom.4. diſp. 25.ſect. 1.ſub num.13.& diſp.77.ſect.4.in 4.dub.ſub num.16. Coriolan.d.ſect.2.art.10.num.2.cum ſeqq. Valer.Reginald.d.lib.1. num.89. & 90. Paul. Santor. de caſibus Papalibus & Epiſcop.p.1.à num.39. Fagundez d.lib.7.cap.2. num.71. & 72. Chamerot d. loco dub. 29. pag. 488. & dub.30.*tenet quod delegatus ad audiendas Confeſſiones non poteſt ſubdelegare.

Quintò obſeruandum nullum præter Epiſcopum ſe 24
interponere debere in iis, quæ ſpectant ad approbandos Sacerdotes Sacræ Confeſſionis miniſtros; ita deciſum refert *Armendar. in addit. ad recopilat. legum Nauarræ lib. 4. tit. 29. lib. 1. §. 1. de confitendo ſemel in anno num.15.*

Hinc fit, Parochum non ſolum iure communi, ſed 25
etiam particulari non poſſe alicui Sacerdoti, aliàs non approbato dare facultatem audiendi Confeſſiones ſuorum ſubditorum: ita *Nugn.in addit.ad 3.p.quæſt.8.art.5. dub.6.Gambarupt.de caſibus reſerv.cap.2.num.29.Fagundez d.lib.7.cap.2.num.43.* nec diſſentire videtur *Aegid. de Coninch.d.diſp.8.num.28.& Valer. Reginald. d.lib.1. num.67. &* 68. In contrariam tamen ſententiam videtur poſſe allegari *Nauar.in cap.placuit num.140. de Pœnit. diſt. 6.* dum ait parochum etiamſi nondum ſit initiatus Ordine Sacerdotali poſſe iure communi dare alteri Sacerdoti facultatem abſoluendi ſuos ſubditos:in hoc tamen nihil contradicit ſuprapoſitæ reſolutioni, nam intelligendus eſt ſuppoſitis terminis habilibus, habita ſcilicet approbatione Epiſcopi, quamuis *Petr.de Ledeſma in ſum. p.1.de Sacram. Pœnit. cap.12.verſ. aceria deſta concluſion*, affirmet etiam perſpecto iure nouiſſimo Concilij Trid.licere parocho concedere ſimplici Sacerdoti non approbato, vt ſuorum parochianorum Confeſſiones audiat.

Septimò obſeruandum in hac materia valde dubium 26
eſſe, cuius Epiſcopi approbatio ſit neceſſaria,an ſcilicet Confeſſarij, vel confitentis, vel loci in quo fit Confeſſio, ſeu vnius eorum? in quo reperiuntur quatuor opiniones ex aduerſo contrariæ.

Prima tenet,ſufficere cuiuſcumque Epiſcopi approba- 27
tionẽ,& conſtat ex eorũ opinione,qui reſoluunt Sacerdotem ab vno Epiſcopo approbatũ eſſe vbique approbatum,& eligibilem, qui vnica mouentur ratione ex verbis *Concilij Trid.d.cap.15.* dum ſimpliciter requirit Epiſcopi

scopi approbationem, nec exprimit quod sit Episcopus loci pœnitentis, aut Confessoris: ergo data approbatione cuiusuis Episcopi satisfit verbis Concilij, & per consequens cum sit lex noua, & exorbitans à regulis Iuris antiqui, debet sufficere quæcũque approbatio, quæ secundum Ius antiquũ, & regulas legis diuinæ sufficiés erit, quam sententiam tenere Theologos omnes ex familia Augustiniana & Dominicana, & omnes Iurisperitos Salmaticenses testatur, & sequitur *Henriq. l.6.cap. 6.§.7.& lib.7.cap.12.§.4.* & probabilem dicunt *Sanch.de Matrim lib.8.disp.34.num.16.& Petr. de Ledesma in sum. p.1.de Sacram.* vbi *de Sacram.Pœnit.cap.11.* post 1. *concl. Fagundez. d. lib.7.cap. 2. num.88.* & in Hispania consultum Commissarium generalem Cruciatæ respondisse sic Papam declarasse, ait *Vinald. in candel. aureo* vbi *de Confess.num.28. concl.3.* sequitur *Soar.verbo Confessor.num. 6.* & multis defendere conatur *Ioan.Valer. d.verbo absolutio differ.1.num.12.vers.patet.*

28 Secunda requirit approbationem Episcopi ipsius pœnitentis, vt multos Theologos & Iurisperitos legendo & consulendo sentire, esseque valde consentaneum rationi, & debitæ gubernationi, ideoque semper, & simpliciter sibi placuisse asserit *Soar. d. disp. 28. sect.6.num.5.& 6.* sequitur *Filliuc.tract.7. cap.9. quæst.11. num.262.* & mordicus defendit *Gutier.canon.lib.1.cap.27. num. 6.* Pro qua vrgere videntur rationes, quas pro quarta adduximus; nam ratio illa quod vbi Episcopi, seu Prælati mentio fit, de Episcopo loci intelligitur, qui debet curam habere de ouibus suis, atque etiam alia de confusione euitanda solum concludunt necessariam esse approbationem Episcopi ipsius pœnitentis, cui de congruis ministris prouidere incumbit cura proprio Episcopo.

29 Tertia asserit necessariam esse approbationem Episcopi ipsius Confessoris, vt declarasse videntur Illustrissimi Cardinales Concilij Tridentini referentibus *Soar. d.num.6. Aegid.de Coninch.d.disp.8.dub.8.num. 50.& 51. Fr. Ioan.à Cruce d.cap.6. dub.5. Bonacin.de Sacram. disp. 5. quæst. 7. punct.4.§.1.num.15. Molsef. d. tract.7. cap. 16. à num.18. Valer.Reginald.d.lib.1. num.185. Fagundez. d. c.2. num.92.* quã quidem sententiam expressè probat & variis rationibus confirmat idem *Soar.d.disp.28.sect.8.à n.3.* inter quas illa præcipua est, quia huiusmodi approbatio actus est iurisdictionis, quam properè, & directè in ipsum Sacerdotem Episcopus exercet, & quá non habet Episcopus pœnitentis, sed Episcopus cui sacerdos ipse subiicitur: ergo si à suo Episcopo sit approbatus, satisfactum est formæ Concilij Trid. quæ Episcopi approbationem requirit.

30 Quarta tandem sententia (cui tanquam probabiliori adhæreo) dictat necessariam esse approbationem Episcopi eius loci, in quo fit confessio, cuius multiplex ratio adducitur. Primò quia vbi Episcopi, vel Prælati mentio fit, debet intelligi de Episcopo loci, in quo actus gerendus est, & cui incumbit curam animarum, ne aliàs sequatur confusio contra vulgares regulas *tex. in cap.1. quæst. 92. & in cap. 1.13. qu.1. & Concilij Trid.sess. 14. de reform.cap.9.* Secundò quia extra territorium ius dicenti non paretur *l.vlt.ff.de iurisd.omnium Iudic. cap.2. de Constit. lib. 6.* Tertiò quia licet Sacerdos in vno Episcopatu approbatus, & idoneus sit, in alio tamen propter maiorem difficultatem negotiorum maiori indiget eruditione, maioremque expostulat Sacerdotis experientiam, vt bene docet *Nau.in man.c.4.num.4. Iacob.de Graff.d.lib. 1.cap.15.num.2. Soar.d.disp.28.sect.7.num.19.* Quartò quia Concilium æquiparat habentem parochiale beneficium, & approbatum ab Episcopo, sed habens beneficium parochiale non potest audire Confessiones extra locum, vbi est beneficium, & multo magis extra diœcesim ex supra resolutis: igitur nec approbatus ab vno Episcopo potest audire Confessiones in Episcopatu alterius. Quintò quia Patres Societatis Iesu habent priuilegium, vt iter facientes, vbique audiant Confessiones, ergo in contrarium est ius commune; quare secundum hanc sententiam tenuisse Prælatos maximæ auctoritatis, quos suis nominibus refert, ac alios Doctores Complutenses testatur *Henriq. d.§. 4. lit. O*, quamque tuentur *Fr.Emman.in explicat.Bullæ Cruciatæ §.9. num.5. Nauar.in man.cap.27.num. 266.vers. sextum, Gambarupt. d.cap.2.num.30. Homobon.de examine Ecclesiastico p.1.tract. 5. cap.2.q.14. Campan. dict. cap. 13. num.77.* comprobat *Vgolin. de potestate Episcopi, capit.7.§. secundò, num.8.* ex eo quia pœnitentes sua valent confiteri peccata Sacerdoti existenti in eo territorio, in quo reperiuntur, cum confiteri volunt, etiamsi vagabundi, peregrini, viatores, aut incolæ sint, vt tenet *Bonacina dict.quæst.7. puncto 2. num. 4. & 5.* Ille enim dicitur proprius parochus, quoad 31
Sacramentalem Confessionem, in cuius parochia pœnitentes habitant de præsenti, nec possunt commodè adire proprium Sacerdotem *Menoch. cons. 398. num.25. Sanch.de Matrim.lib.3.disp.23.num.12.* Hinc etiam scho- 32
lares dimisso Sacerdote in patria possunt in loco studij confiteri, *Rebuff.de privil. schol. privil.129.* Denique pro hac parte facit Illustriss. Cardin. decisio, quæ dictat approbatum ab alio quam à Valentino Episcopo in diœcesi Valentina non censeri approbatum ab Ordinario, prout eam referunt *Beia.p.4.casu 20.vers.tandem, Aegid.de Coninch. d. disp.8. num. 52. & alij citati numer. seq.* qua attenta si pœnitens confiteri non potest Sacerdoti approbato ab Ordinario Portugalensi in diœcesi Bracharensi, perspicuè apparet esse confitendum Sacerdoti approbato ab Episcopo loci vbi fit Confessio.

Septimò obserua pœnitentem, qui virtute Iubilæi, 33
vel alterius priuilegij, facultatem habet eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario, non posse eligere Confessarium approbatum ab Ordinario alterius diœcesis, quia vsu receptum videtur, vt qui fuit in vna diœcesi approbatus, si ad aliam se transferat, iterum approbetur ab Ordinario loci, in cuius diœcesim transfertur: tum quia Religiosi Societatis Iesu priuilegium obtinuerunt à Gregor. XIII. vt semel approbati, & à Superioribus expositi possint audire Confessiones fidelium, dum per alias diœceses transeunt, vt attestantur *Fr.Emman.in Bullam Cruciatæ §.9.num.144. Fagundez. d. cap.2.num.85.* ergo signum est ipsos non potuisse Confessiones in alia diœcesi audire sine tali priuilegio, & consequenter Confessarium approbatum in vna diœcesi non censeri approbatum pro alia etiam tempore Iubilæi, quod semper solet concedi cum facultate eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario, qui necessario debet esse approbatus ab Ordinario loci in quo confessiones audit; nam approbatum ab alio quam à Valentino Archiepiscopo in Diœcesi Valentina non censeri approbatum ab Ordinario referunt decisum *Quaranta in summa bullarij verbo Confessor, vers. prater, Fr. Emman. in explicat.Bullæ Cruci.§.9. num.5. Aegid.de Coninch. tom. 2.disp.8.num.52. Vgolin.dict.§.2.num.8. Armendar.in addit. ad recop. legum Nauarræ libr.4. tit.29. libr. 1. §. 1. numer. 12. Campan.in diuers. Iuris Canon.rub.12. cap.13. num.77. in fine, Molsef.in sum.Theologiæ moralis tract.7.cap.14.n.67.* Ita his, & aliis fundamentis hanc opinionem tenent *Beia dict.casu 20. Quaranta, vbi proximè, Beneu. in praxi de Sacram.Pœnitent.cap.16.q.8. Petr. de Ledesma in sum.p. 1.de Sacram.vbi de Sacram.Pœnit.c.12.concl.5.& c.13.dub. 7.* præsentatio enim Confessariorum Regularium facta in vno Episcopatu non sufficit pro aliis Episcopatibus, vt ait *Ludou.Mirand.d.tom.1.q.45.art.8.*

Contrarium tamen, imò Confessarium approbatum 34
ab Ordinario, cuiuscumque loci sit, posse Confessiones audire illorum, qui virtute Iubilæi, vel alterius

priuile

priuilegij facultatem habent eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario tenent *Cordub a in sua summ. quæst.10.ad 2.dub.Henriq.dict.lib.3.de Pœnit.cap.6.§.7. & in commento lit. A, & de Indulgent.cap. 12. §. 4. Viuald.in candel.aureo,vbi de Confess.num.28.conclus. 3.* latè *Ioan.Valer.d. verbo Absolutio differ.1. per totam. Fr. Emman. in expositione Bullæ Cruciatæ,§.9.dub.2. Soar.tom.4. disp. 28.sect. 4.num.18.& sect.7.num.6.& 10.Nug.in additionib.ad tertiam partem,quæst.8.art.5.dub.9.Reginald. dict.lib. 1. num. 186. & 188.Coninch.dict.disp.8.dub.7.num. 53.* Ex ea scilicet ratione, quia Bulla non requirit Sacerdotem approbatum ab Ordinario illius loci,sed simpliciter,& in communi requirit Sacerdotem approbatum,quæ verba, cum sint generaliter prolata, generaliter videntur esse intelligenda;igitur hæ opiniones sunt probabiles, prima tutior,& secunda non reiicienda.

Octauò, obserua fœminam,quæ virtute Iubilæi, vel 35
alterius priuilegij facultatem habet eligendi Confessarium ab Ordinario approbatum,posse eligere confessarium ab Ordinario propriæ diœcesis approbatum ad certum numerum personatum, quia verum est dicere hanc esse approbatum ab Ordinario,tum quia versamur in materia fauorabili, tum quia non est idem omnino approbatio, vel iurisdictio, quia iurisdictio supponit approbationem; ad Confessionem autem alicui faciendam tempore iubilæi non requiritur, vt eligatur Confessarius, alias habens iurisdictionem in ipsum pœnitentem,sed sufficit vt eligatur Confessarius ab Ordinario approbatus, cui Summus Pontifex confert iurisdictionem:ita *Henriq.in summa lib.6.de Pœnitent. cap.6,nu. 8. & lib.7.cap.12.num.4.Nugn.addition.ad tertiam partem, quæst.8.art.5.dub.9.vers. ad 10.argum. Petr. de Ledesm. in summ.par.1.de sacram. Pœnitent.c.13.dub.8. Sanch.de matrim,lib.8.disput.34.num.16. Coninch. dict.disp. 8. num.57. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta pra.2. lib. 7.cap.2. num.19.*

Nonò,obserua proprium Sacerdotem, seu Parochum 36
existentem in extra territorium posse absoluere Parochianum eorum confiteri volentem:ita *Victor. de Sacram.num. 136. Fr. Emm.in explicat. Bulla Cruci.§.9.dub. 4. fol. 78. Nicola in praxi Episc.p.1.verbo Parochus, pag.24.Sanch. de Matrim.lib.3.disp. 34. num.1. Gonzal. ad reg.8. Cancell. glos.62.num.9.* In foro enim conscientiæ non requiritur remissio, nec forensis fortitur forum delicti, *Clar.lib.5. §.final.quæst.38.num.5.Bonacos.commun.crimin.par.2.verbo forum.fol.30.& 32.Mich.Graff.tom.1.commun.opin.lib.3.tit. 13.num.7.pag.400.* & forum pœnitentiale in loco delicti non fortitur, 37
Abb. in cap.cum contingat num.29.& in repet.cap.si quis contra, num. 50. vers. aut quæritur, de foro competen. Roch.de consuet.num. 709. quos refert *Erasm. à Cochier.de iurisdict. Ordinarij in exemptos, par. 4. quæst.35. num.2.*

Sic etiam Parochum posse Confessiones audire suo- 38
rum subditorum in aliena diœcesi tenent *Capic. decis. 203.nu.15.Henriq.lib.6.cap.7.§.1.Toler.in instruct. Sacerd. lib.1.cap.13.in fine, Homob.d.tract.1.cap.3.q.16. Beneu. de Pœnit.cap.16.quæst.3. vers.dico quarto. Campan. d. rub.12. cap.13.sub num.71.Chamerota d.loco dub.14.Victor.de Confessione,num.152. Sanch.d.disp.34.num. 2. & 3. & eod. lib. 3.disp.19.num.8.Valer.Reginald. d. lib. 1. num. 93. & 94. Egid.de Coninch.d. disp.8.num. 22. Marcel. Megal. p.1. instit.Confess.lib.1.cap.7.num.25.& cap.9.num. 12. Molfes. in sum.Theologiæ moralis tract.7.cap.15.num. 89. Praseg. in praxi nouæ Episcop.par.2.cap. 1. num. 10. vers. sunt*, vbi etiam asserit, quod si dimiserit aliqua causa ipsum beneficium curatum,desinit ipsius potestas,nec potest accipere Confessiones absque alia licentia, nec etiam tunc censetur sufficienter idoneus,& approbatus ad audiendas tempore Iubilæi, aut alia occasione Confessiones,excepto mortis articulo, nam *Concil. Trident.sess.23. cap. 15.* illum reputat idoneum, qui beneficium habet Parochiale, sed hic non illud retinet, aut saltem ipsius vsum,nec ipsius approbatio durat, *Henriq. lib.7. cap.12. num.3.& 4.Reginald.d.lib.1.num.190. Soar.disp.28.sect.4. num.20.& sect.6.num.13.*

An autem Prælatus, qui se de facto intrusit in bene- 39
ficio sine auctoritate Superioris habeat iurisdictionem sufficientem, itaut Confessio illi facta à suis subditis non sit iteranda? inualidam esse tenent *Angel. verbo Confessio,§.14.Navar. cap.9. num. 11. & in cap. piacuit de pœnit.dist.6.num.176.*quos refert, & sequitur *Chamerot. d.loco dub.22.*

Decimò, Obserua approbatum ab Episcopo absque 40
iudicio, vel etiam contra iudicium, sciente non esse idoneum, non censeri approbatum iuxta probabiliorem sententiam; nam *Concil. dict. cap. 15.* exigit, vt Confessarius, qui non habet Parochiale beneficium iudicetur idoneus,hic autem vere non iudicatur idoneus, sed ficte, cum Episcopus interius sentiat & iudicet non idoneum, *Soar.tom.4.disp.28.sect.5.num.7.vers.& fortasse, Reginald.dict. lib. 1.num. 197.* qui etiam resoluunt validam esse approbationem, quando Episcopus aliquem iudicat, & approbat tanquam idoneum,sed re ipsa non est idoneus. Aduerte tamen Episcopum debere Con- 41
fessarium non solùm interius iudicare idoneum, verum etiam exterius approbare, & iurisdictionem concedere; vt patet ex *Concil.Trident.d.cap.15.*in illis verbis ibi, aut iudicetur idoneus,& approbationem obtineat: ita *Soarez,& Reginald.vbi proximè, Coninch. de Sacramen.& censur.tom.2.disput.8.num.49.*

Potest tamen Episcopus approbare quoscunque Sa- 42
cerdotes voluerit seculares, vel Regulares, etiam non laureatos Theologia, vel Iure Canonico absque vllo examine, sufficit enim quod illi sibi videantur apti ad hoc munus exercendum cum *Concil.dict.cap.15.* expressè dicat, per examen si illis videbitur necessarium, aut alias idoneus ab Episcopis iudicetur, ita *Palat. in 4.dist. 17.disp.7. pag. 265.* quem refert *Fagundez d.lib.7. cap.2. num.72.*

Vndecimò, Obserua licentiam delegatam audiendi 43
confessiones non expirare mortuo vel amoto delegante,quia est quædam gratia: ita *Sot.in 4. dist. 18. quæst.4. art.3.col.7.Gryffius in decis.aureis,lib.1.cap.13.num.49.Chamerot.d.loco,dub.27.pag. 488. Fr. Ioan. Valer.d.verbo absolutio differ.1.nu.18.vers. obserua,F.Ioan.de la Cruz de statu relig.lib.2.cap.3.dub.1.concl.3.vers. ex dictis Coriol.d. p. 1. sect.2.art.8. Sanch.de matrimonio lib.8. disp. 28. num.74.& & 80.Cened.Canonic.quæst.lib. 1. quæst.38.num. 20. & 21. Fagundez d.p.2.lib.7.cap.2.num.34.Campan.d. rub.12.cap. 13.num.69.Homobon.d.tract.5.cap.3.quæst.17. Henriq.mist. lib.6.cap.6.§.7.in fine*, vbi etiam limitat, nisi Episcopus ad tempus tantum vnius anni approbasset, aut ad tempus vitæ suæ, vel ad suum beneplacitum: Hinc fit,Re- 44
ligiosum, qui semel fuit generaliter approbatus,si recedat à diœcesi,in qua fuit simpliciter approbatus, & postea iterum redeat, non teneri nouam quærere approbationem,& licentiam, etiamsi interim mutati fuerint Episcopi in illa diœcesi: ita *Nugn.in addition.ad 3.p. qu. 8.ar.3.dub.1.concl.2. Benevun.in praxi de Sacram. Pœnit.c. 16.quæsito 2. vers.quinto si verò, Henriq.d. cap. 6.§.7.* hoc tamen limitandum est modo Episcopus facultatem non reuocet: ille enim potest, aut eius successor iusta de causa reuocare approbationem, seu facultatem, modo approbatus non habeat beneficium Parochiale, hic enim habet approbationem à iure, & facultatem annexam beneficio, quamuis aliquando potest suspendi: ita *Soar.disp.18.sect.2.& 8.Benevent.d. loco, Reginald. d. lib.1. num.201.Fagundez d.cap.2.num.32.*

Duodecimò, obserua Regulares indigere approba- 45
tione Episcopi cum secularium tantum,quamuis Sacerdotum,peccata audire cupiunt, iuxta decis. *Concil. Trid. sess.23.de refor.cap.15.*asserunt *Iacob.de Graff. in aureis de-*

cis.

eiſ.p.1.lib.3.cap.5.num.109. Piaſeg.in praxi Epiſcop.p.2.cap. 3.num.10. Fr. Ludou. Miranda,d.quæſt.45.art.8.in fine, Vgolin.de officio Epiſcopi,cap.20.in princip. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p.2.li.7.c.2.n.15.vbi n.33.cum Henriq.lib. 5.de Pœnit.cap.6.§.6. obſeruat Epiſcopos non approbare Regulares in Confeſſarios, niſi à Prælato ſuo ſaltem interpretatiuè exponantur, præſententúrque ipſis Epiſcopis, & ſtatutum fuit in *Concil. Lateranen. à Leone X.* vt in ſua Bulla incip. Dum intra mentis arcana, quod & *Pius V.* innouauit ordinatione ſua de anno 1571. octauo idib. Auguſti, cuius verba ſequuntur. Romani Pontificis prouidentia,& infrà. Hac noſtra Conſtitut. perpetua ſancimus, decernimus, & declaramus decretum Concil. Trident. de approbatione Regularium audiendis Confeſſionibus ſecularium præpoſitorum ab Epiſcopis facienda, obſeruari debere etiam in omnibus Regularibus, quorumuis ordinum, etiam Mendicantium, etiam ſub regulari diſciplina viuentibus, etiamſi ſint Lectores,aut in Theologia,etiam de Superiorũ ſuorum licentia graduati,vel promoti, vel à ſuis Magiſtris Generalibus, vel Prouincialibus Miniſtris ſæcularium Confeſſionibus audiendis expoſiti. Volumus tamen eos, qui ſemel ab Epiſcopo in Ciuitate, & diœceſibus ſuis præuio examine approbati fuerint, ab eodem Epiſcopo iterum non examinari; ab Epiſcopo autem ſucceſſore pro maiori conſcientiæ ſuæ quiete examinari de nouo poterunt. Inhibentes quibuſcunque regularibus,quorumuis Ordinum,etiam Mendicantium,vt præfertur, ne vigore deputationis, & approbationis ab eiſdem Magiſtris,& Miniſtris Prouincialibus, etiam quod illarum occaſione ab Ordinariis hucuſque tolerati fuerint, abſque ſpeciali in poſterum licentia,& approbatione ab Ordinariis obtinenda, ſecularium Confeſſiones audire præſumant. Decernentes irritum,& inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus Conſtitutionibus,& ordinationibus Apoſtolicis,ac noſtris litteris prædictis, & aliis poſtea quibuſcunque regularibus conceſſis,& forſan extenſis,quas ad ea,quæ præſentibus aduerſantur, & contrariantur penitus, & omnino reuocamus, &c. Vnde Confeſſores Regulares etiam Lectores, ac in Sacra Theologia graduatos poſſe ab Epiſcopis,ſi voluerint,examinari,tenent *Soar. tom.4. diſp.28.ſect.4. Miranda,d.quæſt.45.art.9.concl.1. Gutier.canon.lib.1.cap.6.num.9. Henriq.lib.3.cap.6.§.2. Ioan. Valer. d.verbo nullitas differ.5.verſ.ſexto*, & me citato in hoc loco,*Homobon.de Bonis de examine Eccleſiaſtico p.2.tract.12. cap.3.quæſt.13.reſolut.1.in fine, pag.447.* Et formam datam in *Clem. dudum de ſepult.* circa Confeſſariorum Regularium coram Epiſcopis, & Ordinariis faciendam præſentationem nullatenus eſſe per Concil. Trident. derogatam, & reuocatam, quin verò per ipſum confirmatam,& approbatam, & eidem quam maximè conformem tenent *Nauar.in man.cap.27. num.264. in fine. Fr. Emman.quæſt.regul.tom.1.quæſt.59. art.2. & in add.ad explic.Bull.Cruc.§.9.num.30, Fr.Indou. Mirand. d.quæſt.45. art.6.* Sed in hoc contrarium tenerem, prout quotidie vſus edocet,& poſt *Pariſ. Flam.* firmat *Cochier.de iuriſd. Ordinarij in exemptos p.1.q.45.num.82.*

46 47 Neque prædicta *Pij V.* ordinatio reuocata fuit per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos *Concil.Trident.*factam, vt declarauit *Sac. Congreg.* relata per *Conſect.in ſumm.tit.17.cap.5.* in hæc verba. Congregatio Concilij cenſuit Regulares ad audiendas in ciuitate,& diœceſi ſæcularium Confeſſiones ſemel ab Epiſcopo præuio examine approbatos, iterum ab eodem Epiſcopo non eſſe examinandos. Cæterum à ſucceſſore poſſe vtique examinari; iuxta Conſtit. *Pij V.* datam 8. idib.Auguſt.Pontif.ſui anno 6.quæ à felici record.*Greg. XIII.* non eſt reuocata per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Concil.Trid.quam refert *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p.2.lib.7.cap.2.n.26.* Ex qua cum *Soar.*infert *Campanil.d.rub. 12.cap.13. num.* 70.& dicit deciſum *Armend.in addit. ad recop.legum Nauar.d.tit.29.l.1.§.1.num.14.* poſſe ſucceſſorem in Epiſcopatu vocare etiam generatim ad examen, approbatos omnes, quamuis ſimpliciter, & quos idoneos minimè inuenerit, reiicere: reſoluit *Mirand. in man.prel.tom.1. quæſt.45.art.7.concl.vnica*,quamuis *Henriq.dict.cap.6. §.6.* dicat ſucceſſorem non poſſe reuocare, niſi cauſa ſuppetat, eaque cognita, & probata,ac nominatim facta, in tantum quod neque generalis ſufficiat reuocatio, quem videtur ſequi *Fagundez d. lib.7. c.2.num.30.* 49

Circa Regulares Confeſſarios, ab Ordinariis ſemel approbatos,quod non poſſint ab ipſis ab audiendis Confeſſionibus ſuſpendi,niſi ex noua cauſa, eáque ad Confeſſiones ipſas pertinente declarauit Sacra Congreg.Illuſtriſſ. Cardin. negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorum in hæc verba. Cum Sacræ Cong.Cardinalium negociis Epiſcoporum, & Regularium propoſitorum innotuerit Confeſſarios Regulares grauiter conqueri, quod ab Archiepiſcopis, Epiſcopis, & locorum Ordinariis ab audiendis Confeſſionibus quauis de cauſa indiſcriminatim ſuſpendantur,& propterea ſæpè contingere,vt ab eiſdem Archiepiſcopis, Epiſcopis, & locorum Ordinariis omnibus ſimul vnius Conuentus Confeſſariis confeſſiones audiendi facultas adimatur; Illuſtriſſimi eiuſdem Sacræ Congregationis Patres, rati vix fieri poſſe, vt hæc ſine ſcandalo,magnaque animarum pernicie contingant, re maturè perpenſa ad omnem ſcandali materiam ſummouendam,& quo magis ſpirituali piarum mentium conſolationi conſuiatur, ſtatuunt,& decernunt,Archiepiſcopis,Epiſcopis, aliiſque Ordinariis locorum, ad quos Confeſſarios approbandi ius ſpectat,Confeſſarios Regulares, aliàs ab ipſis liberè approbatos ab audiendis confeſſionibus ſuſpendere poſt hac minimè licere, niſi ex noua cauſa, eaque ad Confeſſiones ipſas pertinente, aut ob non ſeruatum interdictum ab ipſis Ordinariis poſitum.Statuunt inſuper eoſdẽ Archiepiſcopos, Epiſcopos, locorúmque Ordinarios Confeſſiones audiendi facultatem omnibus ſimul vnius conuentus Regularibus Confeſſariis, eadem Sacra Congregatione inconſulta nullo pacto adimere poſſe. Quod quidem decretum,vt iidem Illuſtriſſimi Patres opportunum, & neceſſarium duxerunt, ita inuiolabiliter iubent obſeruari. Romæ 20. Nouembris 1615. *Anton.Mar.Epiſcop.Hoſtien.Cardin.Gallus.V.Thæſin.Secr.* 50

De approbationibus generaliter, & indiſtinctè, vel determinatè ad locum, ſeu tempus certum dandis extat reſcriptum *Sacræ Congreg.Concil.Trident.*relatum apud *Confect.d.loc.cap.4.*de anno 1587. *ſub die 2.Iulij*,& ſequitur. Regulares qui ad Confeſſiones audiendas idonei generaliter,ab Ordinariis,eorumue examinatoribus reperti, & probati fuerint, generaliter quoque, & indiſtinctè abſque aliqua limitatione temporis,certorúmve locorum, aut generis perſonarum,admittantur in diœceſi propria. De cæteris verò, qui non adeo idonei reperientur,ſi petierint ſe admitti arbitrio Ordinariorum relinquitur ipſos cum limitata facultate, prout eiſdem Ordinariis magis expediri videbitur,probare,& admittere. Qui autem in domibus laicorum Confeſſiones ex cauſa audierint,ſtatim Parochum admonere teneantur, & fidem auditæ Confeſſionis pro Medico aduenientè relinquere. 51

Ex quibus conſequens ſit Regularium iuriſdictionem à iure vel à Papa eis tributam reſtringi, ſeu dilatari per ipſam approbationem Ordinarij:iuſta enim atque legitima exiſtente cauſa certum eſt poſſe Epiſcopos Confeſſariorum Regularium approbationem, ac iuriſdictionem reſtringere,& limitare ad certum locum, tempus, ſiue perſonas,ita *Gutier.canon.lib.1.cap.27.num.18.& 19.* 52

Soar.

Soar.tom.3.diſp.28.ſect.7.dub.6. Fr.Emman.quæſt.Reg.tom. 1.quæſt.59.art.8.Miranda d.quæſt. 45. art. 10. concl.1. me citato *Hornoban.de examine Eccleſiaſtico tract.8. ca.2.quæſt. 7.in princip.verſ.ſecundo. Vgolin. de officio Epiſcopi, cap.20. num.6.Cened.canon.lib.1.quæſt.38.num.20.& 21.Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p.2.lib.7.cap.1. num.17.vbi nu. 41.* differit an approbatus ab Epiſcopo cum limitatione perſonarum, veluti ad ſolas virorum Confeſſiones, non ad fœminas, aut ad fœminarum Confeſſiones non virorum, ſit per Bullam, aut Iubileum eligibilis à fœmi-
53 nis,& à viris. Et ita quando ſub conditione fuit licentia data, illa non impleta, ceſſat facultas, vt per *Gemin. conſ.106.verſ. 2. ad idem.* Vnde minus bene *Fr.Emman. quæſt.regul.tom.1.quæſt.59.art.4.& tom.3. quæſt. 32. art.6. Zerola in praxi Epiſcop.p.1.verbo Confeſſores, §.2. Fr. Ioan. de la Cruz, de ſtatu relig.lib.2.cap.6.dub. 4. concl. 3.* & alij aſſerere videntur ſemel approbatum ab aliquo Epiſcopo, minimè eſſe ab eodem poſtea examinandum, licet autem eorum opinio poſſit procedere in approbato indiſtincte, minimè tamen admittenda, quando fuerit cum aliqua limitatione, quia ſi ad aliquod expreſſum tempus admiſſus fuerit, lapſo eo tempore, dicitur facultas ipſa denegata ex reg. quam tradit *Cmalc. Finiſ. detiſ. 1. poſt num.34.p. 5.* & ita cum ſemel ſit extincta, vt iterum concedatur, poteſt Epiſcopus talem examini ſubiicere. Intelligerem tamen ſupradicta quatenus habent admiſſos ſine vlla reſtrictione temporis minimè poſſe impediri ne in poſterum Confeſſiones audiant, vt procedāt, niſi iuſta reuocandi ſuperueniret cauſa: nam tunc huiuſmodi facultas etiam ſimpliciter conceſſa poterit ſine dubio ab eodem concedente ſuſpendi, aut retractari, vt inquiunt *Sylueſt.Confeſ.2.num.11.Henriq. d.cap.6.§.6. Soar.tom.4.diſp.28.ſect.8.num.3.Fagundez d.lib.7. cap.2.n. 32.* Hodie iuxta declarationem de qua ſupra *num.30.* intelligendum eſt iuſta exiſtente cauſa ad Confeſſiones ipſas pertinente.

54 Adderem etiam Regulares ſemel ab aliquo Antiſtite approbatos, extra diœceſim ipſiuſmet Epiſcopi non poſſe dare operam auditioni Confeſſionum, prout tradunt *Sylu.verbo Confeſſor, 1.§.14.& eod.verbo, 2. §. 4. Nauar.in man.c.27.poſt num.266.verſ.6.Bened.de Pœnit. c.16. quæſito 3.d.2.Vinald.in Candel.aureo, p.1.ſub tit.de abſolutione, n.50.* & comprobatur apertiſſimè ex priuilegio venc. Preſbyteris Congregationis Oratorij conceſſo à *Sixto V.* quo indulgetur illis, vt cū fuerint Romæ approbati ad Confeſſiones audiendas, non debeant amplius extra vrbem examinari à locorum Ordinariis, ſed illis ſufficiat præſentare eorum licentias Romæ habitas, refert *Quar.in ſum.Bullar.verb. Confeſſor.* Si enim iure id eis liceret, nequaquam ſpeciali gratia illis concederetur, & ita reſoluit *Miranda d.q.45.art.8.concl.vni.*

55 Decimotertiò, obſerua facultatem ab Epiſcopo pro audiendis Confeſſionibus ad ſui arbitrium, & beneplacitum, reuocari poſſe iuxta tradita per *Corn. conſ. 92. ſub n.31.vol.2.* non ſolùm expreſsè, ſed etiam tacitè, ſcilicet morte ipſius Epiſcopi concedentis, morte enim extinguitur beneplacitum, *c.ſi gratioſè de reſcript.lib. 6.* & gra-
56 tia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, vel Regis expirat *Gonz.al.ad reg.8. Cancel.§.1.præam.n.9. cum ſeqq.& gl.12.à prine.* alios Doctores refero *ego ipſe in meis Remiſſ.de clauſulis clauſ.2.num. 4.* & ita firmat in hac quæſt. *Campan.d.rub.12.c.13.n.64.* vbi *n.67.* cum aliis tenet ſuperueniente excommunicatione tam delegantis, quam expoſiti, licentiam pro audiendis Confeſſionibus non eſſe reuocatam, licet enim expoſitus excommunicatus prohibitus tunc audire dicatur, quin etiam in certis caſibus ſuſpenſus; in tantum, quod ſi audeat pœnitentes abſoluere, ſit inualida abſolutio ab eo impenſa, nihilominus reuocatam propterea facultatem audiendi non eſt dicendum, cum impetrata deinde abſolutione à cenſura, validè, & iuſtè prædicta facultate vti valeat.

An approbatio ſemel ab Epiſcopis Sacerdotibus ſe- 57
cularibus ſimpliciter impenſa, poſſit reuocari quoties Epiſcopi voluerint? affirmat eſſe ad nutum reuocabilem *Vinald.in Candelabro aureo,* vbi *de Confeſſ.n.27.concl.2.* Non poſſe tamen Epiſcopum ſine iuſta cauſa approbationem Sacerdotibus ſecularibus ſuis ſubditis etiā ſemel datam reuocare, data autem, & probata iuſta cauſa poſſe docēt *Henriq.l.4.de Pœnit.c.6.§.6. Soar.d.diſp.26.ſect.7.n.7.* quos refert, & ſequitur *Fagundez d.lib.7.c.2.n.61.* vbi *n. 63.* reſoluit ſi approbatio fuit facta ab Epiſcopo, vſque ad beneplacitum ſuum validam & licitam eſſe reuocationem illius ſine vlla cauſa factam; ſi vero non hoc modo fuit conceſſa, ſed ſimpliciter, vel ad tēpus, vel in perpetuum inualidam omnino eſſe reuocationem ſine cauſa factam.

Dubium non parum controuerſum eſt, vtrum ſcilicet 58
Sacerdos, qui ex cōmiſſione, & delegatione ſpeciali Epiſcopi poteſt audire confeſſiones, dum eſt excōmunicatus communiter occultus, valide abſolutionem præſtet illi, qui huius excommunicationis ignarus non eſt? In hoc caſu dicendum puto, huiuſmodi Sacramentum validū eſſe ex parte iuriſdictionis per Eccleſiæ tolerantiam in his terminis conſeruatæ in ipſo excōmunicato occulto miniſtrante, ſi aliunde non ponatur obex, ſcilicet, vel ex parte materiæ, vel formæ, aut intentionis in miniſtro requiſitæ, quæ reſolutio ex eo probatur, quia Extrauag. ad euitāda ſcandala, dum decreuit ſolos excommunicatos denunciatos, ac notorios clerici percuſſores vitandos eſſe, id non reſtrinxit ad ſolos Parochos, ſed vniuerſaliter loquuta eſt in omnibus excommunicatis, itaut cum omnibus non denunciatis, aut non notoriis clericorum percuſſoribus communicationem fidelibus indulgeat, ita ex mente *Caiet.Nau.* & *Med.* quos refert, & ſequitur, tenet *Sanch.de matr.lib.3.diſp.22.n.39.* tenent etiam *Soar.de cenſuris diſp.11.ſect.4. Chamer.d.loco dub.15. Henriq.in ſum.lib.13.de excom.c.6.ſub §.4.* contra *Angel.* & alios relatos ab eod. *Sanch.d.diſp.22.ſub n.26.* pro quibus non facit, quod geſta per iudicem delegatū putatiuum 59
non ſuſtinentur ex errore communi, vt voluerunt *Innoc. in c.cum dilecta, n.1.de reſcriptis, Angel.* & alij, vt per *Gab. tom.3.com.tit.de probationib.n.31.* & per *Maſc. concl.649.n. 57.* quia reſpondetur oppoſitum verius eſſe, vt docent *Anton.in d.c.dilecta, n.15.* & alij, vt per *Sanch.vbi proximè, n.16.* communis, vt per *Abb in d.c.cum dilecta, n.10.* & per *Gabr.d.n.31.* ac *Maſcard.n. 58.* dictis locis. Deinde pro Angelo, & ſequacibus non facit, quod in his, quæ geruntur ab inhabili tanquam priuato non prodeſt communis error, vt exiſtimarunt *Innoc.in cap.cum dilectus, n. 4.& 5.de conſuet. Card.in Clem.1.ad finem, de regularibus,* & alij, vt per *Sanch.d.diſp.22.num. 26.* & per *Maſcard.* qui in hanc ſententiam magis inclinat, *d.concl.649.num.35. & 46.& concl.705. n.22.* quia vltra quam quod oppoſita ſententia verior ſit, vt ſatis conſtat *ex l.1. Cod. de teſtam.* & ſequitur *Sanch.d.loco, num. 39.* reſponderur officium Confeſſoris delegati non eſſe priuatum, ſed potius publicum, dum ſcilicet vtitur iuriſdictione, quæ neceſſario publica dicenda eſt, ex eo quia procedit à iure publico, cuius virtute ſibi commiſſio facta fuit, vt optimè conſiderat *Bart.in l.Barbarius, n.5. ff. de officio Præſidis, Abb.in d.cap.cum dilecta, n.10. per tex.in l.3.in fine ff. de iuriſd.omnium iudic.* ſequitur *Sanch.d.num.39.*

Verum licet ſupradicta vera ſint ex parte iuriſdictio- 60
nis per Eccleſiæ tolerantiam in his terminis conſeruatæ in ipſo excommunicato occulte miniſtrante; attamen contrarium videtur reſoluendum ex parte materiæ, id eſt ex parte contritionis requiſitæ in ipſo pœnitente, videlicet tunc inualidum eſſe Pœnitentiæ ſacramentum, niſi cū aliqua neceſſitate petatur ab huiuſmodi clerico excommunicato; Probatur ex eo, quia, vbi non adeſt hæc neceſſitas, vt quia fidelis habet copiam alterius Sacerdotis non excommunicati, male facit petens Sacramentum ab huiuſmodi excommunicato, cum

eum inducat ad ipsius administrationem, ad quam supponimus non teneri ex debito, proindéque non posse ab eo licitè exerceri, vtpote sibi cum censura prohibitam, vnde cum taliter petens in eo peccato perseueret in huiusmodi Confessione, non potest censeri sufficienter contritus, ac subinde ex hoc capite nullum erit Sacramentum, quamuis ex alio capite iurisdictionis (cuius vsus ex communi errore in tali clerico sustinetur) validum esse posset, si pœnitens illi prædictum obicem non poneret: ita resoluit *Nauar. in man. cap. 9. num. 10. Soar. dict. sect. 4. num. 12.* & saltem in casu, in quo taliter excommunicatus pararus non sit ministrare huiusmodi Sacramentum, agnoscunt *Gutier. canon. lib. 1. cap. 1. num. 47. & Henriq. dict. cap. 6. §. 4.* licet illorum resolutio quatenus habet licere à Sacerdote, etiam non suo, postulare huiusmodi Sacramentum, si ipse paratus fuerit illud ministrare, mihi videatur in hoc euentu falsa, iuxta vulgates resolutiones in hac materia de mercatore vsuras exacturo, aut malefico parato maleficia patrare, quia neque ab his licet illa petere, quando licito modo potest aliter effici, vbi enim postulatur actus, qui sine peccato fieri non potest, tunc promptitudo rogati, rogantem non excusat à culpa, & ab eodem genere peccati, ex ea ratione, quia talem actum petens consequutiuè petit eius malitiam, vtpotè ab ipso actu inseparabilem, proindéque fit actor, & causa moralis eiusdem actus, & malitiæ, prout ad varios casus resoluunt. *P. Soar. de Religione tom. 1. tract. 3. lib. 2. cap. 18. num. 2. cum sequentib. & tom. 2. tract. 5. lib. 3. cap. 13. num. 2. Martin. del Rio disquisit. magicarum lib. 6. cap. 2. sect. 1. q. 2. vers. dico igitur 3. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 95. num. 7.*

61 Neque obstat, quod ex vi prædictæ *Extrauag. Ad euitanda*, licitum est cuilibet fideli communicare cum excommunicato nondum denuntiato, & occulto, qui aliàs non fuerit notorius clerici percussor, proindéque fidelem, etiamsi absque necessitate petat ab alio Sacerdote non suo pœnitentiæ sacramentum, vtpote in hoc vtentem iure suo, non peccare, nec posse censeri inductorem peccati: respondetur enim ex mente *Soar. de cens. disp. 12. sect. 4. num. 12.* per dictam Extrauag. non esse permissam fidelibus omnem, & quamlibet communicationem cum excommunicato non denuntiato, sed illam solum, quæ principaliter redundauerit in eorum fauorem, non vero in fauorem excommunicati, planè vbi nulla adest necessitas, nec sufficiens ratio, aut causa petendi huiusmodi Sacramentum à prædicto Sacerdote excommunicato, administratio eiusdem Sacramenti iam non cedit principaliter in fauorem petentis, sed dantis, quia in his terminis nihil interest petenti ab eo potius, quam ab alio non excommunicato accipere; ergo sibi permissa censeri non debet hæc ad sic petendum communicatio per dictam Extrauag. vt ita per huiusmodi excommunicatum sustineatur onus, & grauamen, quod sibi per illam relictum est, abstinendi scilicet, quantum moraliter posset ab huiusmodi ministerio, ac proinde illud ab eo taliter petens non potest dici vtens iure suo, quia ad hanc petitionem nullum ius habet: sed potius censebitur inductor, & particeps eiusdem peccati, quod excommunicatus in hac Sacramenti administratione committet. Quod tamen secus erit in Parocho excommunicato, ab hoc enim dum occultus in excommunicatione iacet, quamuis absque necessitate Sacramentum petatur, tamen petens dicetur adhuc vti iure suo, videlicet illo, quod sibi quæsitum est, ex eo quod huiusmodi excommunicatus toleratus, sibi in suum Sacramentorum administratorem datus est à lege.

62 Decimoquartò obserua inualidam esse absolutionem sacramentalem præstitam ab eo, qui huic ministerio propria auctoritate, vel absolutè, vel respectu huius, vel alterius loci, se iniecit absque approbatione legitimi Superioris, quamuis communi errore approbatus censeretur, vt resoluit *Sanch. de Matrim. lib. 3. disput. 22. num. 54.* contra *Abb. in Clemen. dudum num. 35. de sepulturis*, oppositum existimantem respectu Dei, vbi ex parte confitentis interuenit bona fides, prout eũ refert *Sanch. vbi proximè sub num. 48.* Verum *Abb.* in prædictis verbis fortasse non dissentit à sententia eiusdem *Sanch.* licet nimium tribuat prædicti confitentis bonæ fidei, dum tamen constet ex ea non resultare prædictam absolutionem quoad Deum, id est quoad gratiam sanctificantem à Deo obtinendam, nisi ea bona fides peruenerit ad perfectam contritionem. Ratio huius obseruationis ea 63
est, quia non sufficit solus communis error ad validitatem gestorum, sed vlterius oportet, vt illum præcesserit titulus officij exerciti, etiamsi huiusmodi titulus inualidus sit, propter inhabilitatem recipientis, iuxta resoluta per *Henriq. in sum. lib. 6. de Pœnitent. cap. 6. §. 2. in com. lit. E, & cap. 7. sub §. 2. Gregor. l. 21. glos. verbo faser. in fine, tit. 4. partita 1. Gabr. commun. lib. 3. tit. de probationibus conclus. 8. num. 20. Mascard. concl. 649. nu. 91. & 101. Sanch. d. disp. 22. num. 49.* & contra *Morl.* & alios sequitur multos citans *Nicol. Garcia de benefic. p. 5. cap. 4. num. 281. cum sequentib.* quibus adde *Vgolin. de potest. Episcopi, cap. 4. §. 1. num. 3. & Lessi. de iustit. lib. 2. cap. 29. num. 65.* hinc inferentes ad varios iuris articulos, in quibus resoluunt errorem communem per se solum, absque prædicto titulo, non operari validitatem gestorum, vt videre est in Indulgentiis concessis ab eo, qui absque vllo titulo communiter reputatur Prælatus, alioquin ad eas concedendas legitimus, vt ex *Anchar. in cap. quod autem à num. 9. de Pœnit. & remis.* minus verè in contrariam sententiam citato, & ex *Cardin.* ac aliis resoluit *Sanch. d. disp. 22. sub num. 34.* contra *Felin.* & alios ab ipso relatos sub *num. 48.* absque bono fundamento oppositum tenentem: itaut immeritò *Mascard. d. concl. 649. num. 4.* in fine dubius in hac quæstione manserit, nec ausus fuerit priori sententiæ adhærere. Ex quibus iam colliges valere Confessionem factam illi Confessario seculari, vel Regulari, qui communiter existimabatur approbatus, modo concurrat titulus approbationis si non verus saltem coloratus ex parte Sacerdotis, vt quia habetur communiter pro Parocho, licet titulum iam amiserit, quia renunciauit beneficium Parochiale, aut quia re verâ prius approbatus fuerat ab Episcopo, & ignorarur postea reuocatam esse ex causa approbationem, aut quia approbatus fuit ad tempus, quod etiam elapsum, sed communiter putatur adhuc durare, quamuis Sacerdos sciat esse elapsum, extra vere hunc titulum malum, aut bonum, seu potius coloratum nullo modo valere talem Confessionem docent vltra supra citatos, *Nauar. in man. cap. 9. num. 8. Fr. Emman. in sum. tom. 1. tap. 60. num. 3. & post Medin. Petr. Sot. Angl. Vega*, & plures alios *Fagundez. d. cap. 2. à num. 73. vbi num. 77. cum Sanch. resoluit*, vt detur communis error non sufficere errorem vnius, aut alterius hominis putantis Sacerdotem adhuc esse approbatum, cum tamen non sit, cæteris id non existimantibus, sed sufficere si sit communis error in eo loco, vbi Confessio facta est, vel actus iudicij externi, quia ibi communiter ignorabatur impedimentum defectus approbationis, & occultum erat, licet in alio loco notorium esset.

Decimoquintò obserua Regulares prædicta Episcopi 64
approbatione indigere cum secularium tantum quamuis Sacerdotum peccata audire cupiunt, vt supra ostendi *num. 24.* non autem si eorumdem Regularium, quia tunc dispositio *Concil. d. cap. 15.* cessat, cum satis sit proprij Superioris Regularis approbatio, vt scriptum reliquere *Molfes. in sum. tract. 7. cap. 14. num. 60. Homoben. de Bonis de examine Ecclesiastico p. 1. tract. 5. cap. 2. quæst. 12. Soares tom. 4. disp. 28. sect. num. 4.* & sentit *Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat. tom. 1. quæst. 45. art. 12. concl. 2.* qui etiam *art. 12. concl. 1.* disserit an Confessiones factæ Regularibus

gularibus ab Epiſcopis præſentatis, atque ab eiſdem approbatis ſine ſuorum Superiorum Prælatorum licentia, & conſenſu irritæ ſint. Comprobatur præſens obſeruatio 65 ex decreto prolato à Clem. VIII. relato per *Quarantam in ſum. Bullarij verbo Cõfeſſor.* Hinc ſit Prelatos, ſeu alios Religioſos Confeſſores non poſſe audire Confeſſiones ſecularium, qui deſeruiunt ipſorum monaſteriis abſque approbatione, vel licẽtia Epiſcopi; ſecùs verò ſi ſint vere de familia & communes commenſales, ita deciſum refert *Armendar. in additionibus ad recop. legum Navarre lib. 4. tit. 28. l. 1. §. 1. de confitendo ſemel in anno nu. 10. de quo tamen conſule Fernandez in examine Theologiæ Moralis p. 3. cap. 9. §. 8. numer. 1. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract. 8. capit. 2. queſtion. 7. in reſolut.*

66 Vtrum autem quando tempore Iubilæi cuilibet tam Seculari quam Regulari facultas eligendi quemcumque idoneum Confeſſorem conceditur, integrum ſit ipſi Regulari extra Religionem confiteri? non poſſe ex decreto Clem. VIII. incip. Ad perpetuam rei memoriam, reſoluunt *Vgolin. de officio Epiſcopi cap. 7. §. 2. Fr. Ludouic. Miranda in man. Prælat. tom. 2. q. 34. art. 15. Homobon. de Bonis d. tract. 5. cap. 2. q. 13.*

67 An Religioſus Confeſſarius ex deputatis à Prælato, vel electus virtute Bullæ Cruciatæ, vel alicuius Iubilæi, ab alio Religioſo eiuſdem monaſterij pro aliquo caſu Sedi Apoſt. reſeruato, teneatur etiam approbari ab Epiſcopo; negat *Fr. Emman. in expoſit. Bullæ Cruciatæ §. 9. dub. 6. num. 9.* affirmant *Fr. Ludou. Lopez in inſtruct. Conſcian. cap. 26. verſ. ſecundo dico, in fine pag. 139. Henriq. d. lib. 3. de Pœnit. cap. 6. §. 4. in commento litt. K, & §. 9. & de Indulgent. cap. 12. §. 4. verſ. ſi verò Regulares, Petr. de Ledeſma in ſum. p. 1. de Sacram. vbi de Sacram. Pœnit. cap. 13. dub. 6. Soar. d. diſp. 28. ſect. 6. num. 11.* quos refert & ſequitur *Ioan. Valer. d. verbo abſolutio different. 3. numer. 33.*

68 Vnde conſequens ſit, Confeſſores in monaſteriis Monialium, quæ ſub cura Regularium ſunt, non eſſe examinandos ab Epiſcopo, prout deciſum refert *Armendar. d. §. 1. de confitendo ſemel in anno num. 17.* Ex facultate tamen *Concilij Trid. ſeſſ. 25. de Regularibus cap. 10.* poteſt Epiſcopus dare Confeſſorem Monialibus ſubiectis Regularibus, quem ſcilicet voluerit, etiam alterius Ordinis, vt obſeruant *Gallet. in margarita caſuum Conſcientiæ verbo Confeſſio, & verbo Monialis, Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. reſolut. 638. in 2. edit. Armendar. citato loco num. 17. & 18.* Et ſufficere ſi examinatus fuerit à ſuo ſuperiore ad audiendas Confeſſiones Monialium, reſoluit 69 *Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 13. cap. 9. q. 2. verſ. quæres an Confeſſarij, Sorb. in ſuis annot. ad compend. Mendicantium verbo Moniales verſ. quod præter*, vbi ſubiungit Confeſſores Ordinarios deputandos ad Confeſſiones Monialium non ſubiectarum Epiſcopis, ſed aliis, non ab ipſis Epiſcopis approbandos eſſe, ſed à ſuperiore Ordinis, cuius dictum reſtringit *Campan. in diuerſorio Iuris Canon. rub. 12. cap. 16. num. 53.* in caſu de quo ipſe teſtatur vidiſſe declarationem à Sacra Congreg. quæ cenſuit ex facultate decreti Concilij *d. cap. 10.* poſſe Antiſtitem dare Confeſſorem Monialibus ſubiectis Regularibus; quæ nulla ex ratione induci poſſunt vt ſuis Regularibus peccata confiteantur.

70 Nullam tamen auctoritatem, vel iuriſdictionem poſſe ſibi Ordinarios vindicare ex decretis Concilij Tridentini in Confeſſarios Monialium, quæ ſubiectæ ſunt Regularibus refert deciſum *Armendar. in addit. ad recop. legum Navarræ lib. 2. tit. 18. l. 7. de Relig. num. 98.*

71 Hodie tamen aliter ſe res habet quoad approbationem Confeſſariorum in monaſteriis Monialium deputandorum ex nouiſſima Gregorij XV. Conſtitutione de exemptorum priuilegiis, quæ incipit inſcrutabili, *ſub Dat. Nonis Februarij* 1622. in hæc verba. Confeſſores verò ſiue Regulares, ſiue Seculares quomodocumque exempti tam ordinarij, quam extraordinarij ad Confeſſiones Monialium etiam Regularibus ſubiectarum audiendas nullatenus deputari valeant, niſi prius ab Epiſcopo diœceſano idonei iudicentur, & approbationem, quæ gratis concedatur, obtineant, liceatque Epiſcopo ex rationabili cauſa ſuperiores Regulares admonere, vt eiuſmodi Confeſſores amoueant, iiſque ſuperioribus id facere detrectantibus, aut negligentibus, habeat Epiſcopus facultatem prædictos Confeſſores amouendi quoties, & quando opus eſſe iudicauerit. Hæc ibi.

72 Poſtmodum Sacra Congreg. Illuſtriſſimorum Cardin. Concilij Tridentini interpretum ſuper prædicta Conſtit. inter alia cenſuit, Confeſſores extraordinarios Monialium nullatenus poſſe poſt d. Conſtit. illarum Confeſſiones audire, niſi prius ab Epiſcopo diœceſano idonei iudicentur, & approbentur; ordinarios verò Confeſſores ante Conſtitutionis publicationem deputatos poſſe durante triennio ab eorum deputatione inchoando pergere in Confeſſionibus Sanctimonialium audiendis abſque alio examine, & approbatione Epiſcopi: quod ſi contingat vt eorum facultas à ſede Apoſt. vltra triennium prorogetur, tunc debere eos ab Epiſcopo examinari, & approbari.

73 Cenſuit pariter eadem Sacra Congreg. Superiores Regulares electos, ſeu deputatos ante ipſius Conſtit. publicationem, quibus alioquin facultas competebat audiendi Confeſſiones Monialium ſibi ſubiectarum, poſſe durante eorum officio pergere ſine alia Epiſcopi approbatione in Confeſſionibus audiendis illarum tantum, quæ ſponte ac proprio motu id ab eis petierint. At verò eos, qui poſt Conſtitutionem eligentur, aut quoquo modo deputabuntur, vel qui in eorum officiis, ſeu dignitatibus expleto iam tempore à Conſtitutionibus cuiuſque Ordinis, vel alias legitimè præfinito, ad aliud tempus confirmabuntur, nequaquam poſſe Sanctimonialium Confeſſiones audire, niſi prius à Diœceſano Epiſcopo idonei iudicati, atque approbati fuerint.

74 Regulares generaliter ab Epiſcopo approbatos ad Confeſſiones perſonarum ſecularium audiendas nequaquam cenſeri approbatos ad audiendas Confeſſiones Monialium ſibi ſubiectarum, ſed egere quoad hoc ſpeciali Epiſcopi approbatione.

75 Regularem ad audiendas Confeſſiones Monialium vnius monaſterij ab Epiſcopo approbatum, minime poſſe audire Confeſſiones Monialium alterius monaſterij.

76 Confeſſores extraordinarios ſemel deputatos, atque approbatos ab Epiſcopo ad Monialium Confeſſiones pro vna vice audiẽdas, haud poſſe pluries in vim approbationis eiuſmodi illarum Confeſſiones audire, ſed ab Epiſcopo toties eſſe approbandos, quoties caſus deputationis contigerit.

77 Epiſcopum, cui licet ex rationabili cauſa iuxta dictam Conſtit. Superiores Regulares admonere, vt amoueant Confeſſores Monialiũ, atque adminiſtratores bonorum ad earumdem Monialium pertinentiũ, non teneri eiuſmodi cauſam ſignificare ſuperioribus Regularibus, ſed hoc relinqui arbitrio, & prudentiæ Epiſcoporum, quorum conſcientias Sacra Congreg. ſeriò onerauit. Hæc omnia in d. Sacræ Congreg. declarationibus habentur, quas quidem originales præ manibus habui, & poſtea in typographia R. Cameræ Apoſt. impreſſas vidi.

78 Denique obſeruandum eſt conſtitutos in articulo mortis etiamſi ſint excommunicati & denuntiati ob hæreſim, vel ob aliud quodcumque delictum, & habentes peccata etiamſi enormia, & reſeruata, poſſe abſolui à quocumque Sacerdote ſimplici per *Conc. Trid. ſeſſ. 14. de Sacram.*

Sacram. Pœnit. c. 7. verſ. vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis, P. docent *Tolet. in inſtruct. Sacerd. lib. 1. cap. 15. num. 1. Azor. inſtit. moral. p. 1. l. 8. c. 19. q. 5. Cenall. commun. contra communes quæſt. 82. n. 61. cum ſeqq. Gutier. canon. lib. 1. c. 1. num. 59. Ioan. à Chapecuit. de modo adminiſtr. Sacramenta tempore peſtis, vbi de Pœnit. quæſt. 5. & 6. Cened. ad decretal. collect. 103. num. 3. verſ.* in mortis, *Auila de cenſuris p. 2. cap. 6. dub. 3. diſp. 3. concl. 4. Sayr. in ſimili tract. lib. 2. cap. 18. Soar. tom. 5. diſp. 11 ſect. 1. num. 14. & tom. 4. diſp. 26. ſect. 4. Valent. tom. 4. diſp. 7. qu. 10. punct. 2. Zamfran. de caſibus in articulo mortis, prælud. 1. Bonacin. de cenſuris, diſp. 1. quæſt. 3. puncto 3. num. 3. & diſp. 2. quæſt. 2. puncto 2. §. 4. numer. 3. verſ. ſecunda, Coriolan. de caſibus reſeruatis p. 1. ſect. 2. art. 16. Homobon. de Bonis de humana vita ſtatibus p. 1. cap. 16. verſ. porrò, Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo excommunicatio differ. 23. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 2. lib. 7. cap. 1. à num. 716. Anton. Ricciul. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib. 5. cap. 14. num. 18.* In mortis enim articulo nullam eſſe reſeruationem per *Concil. Trid. citato loco* aſſerunt *Gutier. d. cap. 1. num. 58. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 1. q. 21. num. 1. & q. 22. num. 2. & lib. 5. quæſt. 14. num. 3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 1. à num. 58. Camp. in. in diuerſorio Iuris Canonici rub. 1. num. 110. Aegid. de Coninch. de Sacram. & cenſur. tom. 1. diſp. 8. n. 90. cum ſeqq. Sanch. in præcepta decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 13. Petr. de Ledeſma in ſum. p. 1. de Sacram. vbi de Pœnit. cap. 14. Fernandez in examine Theolog. Moralis p. 2. cap. 9. §. 18. & p. 3. cap. 6. §. 9. à num. 19. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo Pœnitentia differ. 9. Aloyſ. Ricc. in deciſion. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 20. p. 4.* plures apud *Cened. d. collect. 24. num. 5.*

79 Vnde poſſe ſimplicem Sacerdotem degradatum, vel excommunicatum, ſeu irregularem, vel etiam hæreticum, dummodo non ſit ſubuerſionis periculum conſtitutos in articulo mortis abſoluere docent *Can. in relect. de Pœnitent. p. 5. Nauar. in man. cap. 27. num. 271. Tolet. d. cap. 15. num. 6. Paul. Comitol. reſponſ. moralium lib. 6. q. 27. Azor. d. p. 1. lib. 8. c. 11. q. 12. Valer. Reginald. d. lib. 1. num. 60. Aegid. de Coninch. d. tom. 2. diſp. 14. à num. 234. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 219. num. 3. & d. Neapol. deciſ. 26. n. 7. p. 4. Bonacin. d. quæſt. 3. puncto 3. num. 3.* Quicquid contrarium teneant *S. Thom. in 4. diſt. 19. quæſt. 1. art. 2. quæſt. 2. ad 3. & p. 3. quæſt. 82. art. 7. ad 2. Turrecr. in cap. præter hoc, 32. diſt. Nau. ſibi contrarius in man. cap. 26. num 26. Con. in cap. alma mater p. 1. §. 6. concl. 8. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo Excommunicatio differ. 23. verſ. ſecundò dubitant, & verbo Pœnitentia diff. 9. Coriol. d. art. 16. n. 10.*

Poſſe in his terminis ſimplicem Sacerdotem abſoluere conſtitutum in mortis articulo non ſolum in abſentia proprij Sacerdotis, ſeu ſuperioris, verum etiam quando adeſt, reſoluunt *Nau. conſ. 15. num. 3. de pœnit. & remiſſ. Sà in aphoriſmis verbo abſolutio num. 3. Sayr. in floribus deciſ. ſub illo tit. de Pœnit. deciſ. 21. Valer. Reginald. d. lib. 1. num. 60. Petr. de Ledeſma d. cap. 14. poſt 1. concluſ. num. 3. Fr. Emman. in ſum. p. 1. cap. 59. concl. 3. Coriolan. d. art. 16. n. 7. Vega in ſumm. tom. 1. cap. 6. caſu 10. Ioan. Valer. d. verbo Excommunicatio differ. 23. verſ.* dubitant tamen, obſeruantes conſultè factutum eſſe, qui præſente ſuo parocho, vel ſuperiore ab eo potius, quam ab alio ſe abſolui curet. Quamuis contrarium teneant *Soar. tom. 4. diſp. 30. ſect. 1. num. 1. Vgolin. de cenſu. tab. 1. cap. 4. §. 5. Valent. tom. 4. diſp. 7. q. 10. puncto 2. Anton. Ricciul. d. cap. 14. n. 20. Benzon. de fuga Epiſcopi lib. 1. diſp. 1. q. 6. ante 2. concluſ. Param. de origine Inquiſit. lib. 3. quæſt. 8. num. 109. Bellon. de Sacram. tom. 2. diſp. 8. dub. 2. num. 16. Azor. d. p. 1. libr. 8. c. 19. quæſt. 5. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 219. Aegid. de Coninch. diſp. 8. de Pœnit. dub. 12 n. 90. Bonac.* vbi proximè, *Sanch. d. lib. 2. cap. 11. num. 6. & 7. Molfeſ. in ſumm. Theologia Moralis tract. 7. cap. 15. n. 79. Fagundez d. cap. 1. n. 19.*

80 Nec in huiuſmodi articulo abſolutus ſi conualeſcat, tenetur vt iterum abſoluatur, ad ſuperiorem accedere, ſed bene ſi fuerit excommunicatione tunc irretitus, tenebitur coram ſuperiore ſe exhibere, quod ſi non faciat in eandem ſpecie excommunicationem incidet *cap. eos, de ſentent. excom in 6.* vide *Soar. to. 4. diſp. 30. ſect. 3. Sayr. de cenſur. lib. 2. cap. 20. num. 26. Melch. Zambran. in deciſion. pro mortis articulo cap. 4. de Pœnit. dub. 4.* vbi *dub. 2.* tradit poſſe in articulo mortis abſolui pœnitentem, qui nihil potuit confiteri, ſed tantum ſigna contritionis oſtendit.

Articulus mortis quis in præſenti materia dicatur 81
differunt *Sylueſt. verbo abſolutio 1. num. 12. Con. in cap. alma, par. 1. §. 11. num. 8. Vinald. in candelabro aureo, tit. de abſolut. numer. 60. Reginald. d. lib. 1. num. 59. Soar. de Pœnit. diſp. 26. ſect. 4. n. 3. Graff. d. c. 13. n. 82. late Gambarupta de caſibus reſeruatis, cap. 2. à num. 56. Sanch. d. cap. 13. num. 1. Vaſq. de pœnit. quæſt. 93. art. 1. dub. 5. num. 2. Nugn. in addit. qu. 8. art. 6. dub. 6. Paul. Santori. de caſibus Papalibus ac Epiſcop. à num. 138. Benen. in praxi de Pœnit. cap. 15. quæſito 7. Bonac. d. quæſt. 7. punct. 1. num. 10. & d. quæſt. 3. punct. 3. num. 4. Fr. Emman. in explicat. Bullæ Cruciatæ, §. 9. dub. 3. Coriol. in. de caſibus reſeruatis p. 1. ſect. 2. art. 16. à num. 2. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, differ. 23. in fine. Molfeſ. in ſum. Theologiæ Moralis tract. 7. cap. 15. numer. 77.* qui reſoluunt mortis articulum dici in præſenti, non ſolum periculum mortis proueniens ex infirmitate, ſed quodlibet probabile periculum mortis, quod contingit, quando adeſt probabile dubium de morte, quæ, vt plurimum, ſoleat in eo euentu contingere: non igitur poterit ſimplex Sacerdos abſoluere omnem transfretare volentem, ſed credentem, aut dubitantem probabiliter ſe naufragaturum, aut aliàs de vita pereclitaturum: ſimiliter non quemlibet obſeſſum ab hoſtibus, ſed telis impugnatum; non quamuis mulierem prægnantem; ſed eam, quæ periclitatur de vita arbitrio prudentis viri. In aliis vero euentibus, ſtrictius intelligendo, dicuntur illi in mortis articulo conſtituti, qui & ſi viuant, & viuere poſſint, propter mortem tamen, quam ſecundum veriſimilem Medicorum peritiam, aut periculũ, quod ſperant, inſtantem vident, iam ſe morientes arbitrantur: ita *Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. compar. 18. num. 18.*

De Confeſſione, & eius partibus, ac materia tractant 82
Theologi cum *Magiſt. in 4. diſt. 17. cum ſeq.* vbi *Sot. & D. Thom. Sylueſt. Angel. Tab. Armil.* & alij Summiſtæ *verbo Confeſſio. Luc. Pinell de Sacram. Pœnitentiæ, tract. 2. de Confeſſione, Nugn. in addit. ad 3. p. quæſt. 7. cum ſeq. Henriq. in ſum. lib. 5. Angel. Sayr. de Pœnit. Soar. de Pœnitent. diſp. 21. cum ſeq. Valentia tom. 4. diſp. 7. quæſt. 9. cum ſeqq. Vaſquez quæſt. 91. Beneventan. in praxi de Pœnit. cap. 10. cum ſeqq. Franc. Pitigian. de Sacram. p. 2. tract. de Pœnit. diſt. 17. quæſt. vnica. Petr. Ledeſm. in ſumm. par. 1. tract. de Sacram. Pœnit. cap. 8. Chamerota de ſeptem Eccleſiæ Sacram. tract. 7. de Confeſſione, Aegid. de Coninch. de Sacram. & cenſuris tom. 2. diſp. 4. à num. 27. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. libr. 6. à numer. 28. Bonacina de Sacram. diſp. 5. de Pœnit. ſect. 2. de Confeſſ. Vinc. Mazzol. in ſua breui regula ad Confeſſarij, & confitentis munus ritè obeundum. Alexand. Peſant. in tertia par. de Sacram. quæſt. 10. Iacob. de Graffis in aureis deciſion. par. 1. lib. 1. c. 19. cum ſeqq. Ioan. Maldonat. tom. 2. de Pœnit. in controuerſ. de Confeſſ. Marcel. Megal. p. 1. inſtit. Confeſſ. lib. 5. Molfeſ. in ſumm. Theologiæ Moralis tract. 7. cap. 9. cum ſeqq. Vincent. Filliuc. quæſt. moral. tract. 7. de Confeſſione, Galganet. de Iure publico lib. 3. tit. 92. Iuli. Lanor. de Iubileo p. 1. cap. 14. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 2. lib. 3. de qualit. & integritate Confeſſionis.*

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia ſine Epiſcopi conſenſu adificari non poteſt.*
2 *Epiſcopus locum adificationis aſſignat, Crucem figit, lapidemque ponit primarium, & hoc poteſt alteri delegare.*
3 *Religioſi exempti ſi in loco non exempto voluerint adificare*

Eccle

Eccleſiam, tenentur Epiſcopi Diœceſani conſenſum requirere.

4 *In erigendis Regularium Monaſteriis non ſufficit prædictus Epiſcopi conſenſus, niſi etiam Summi Pontificis auctoritas accedat.*

5 *Epiſcopus, quæ perpendere debeat in huiuſmodi licentia regularibus concedenda.*

6 *Ordo Minorum de Obſeruantia quod priuilegium habeat, ne alia Monaſteria propè ſua ædificentur.*

7 *Epiſcopi, quem modum tenere debent in concedenda licentia, pro monaſteriis nouis ædificandis ordinauit Clem. VIII. in conſtitutione relata.*

8 *Eccleſia, siue Monaſterium mutari non poteſt de vno in alium locum ſine licentia Papæ, & Diœceſani.*

9 *Abbates generales congregationis Sancti Benedicti Regni Portugaliæ, quod Priuilegium ſuper hoc habeant, refertur.*

10 *Priuilegium conceſſum alicui religioni ad ædificanda Monaſteria ſine licentia Ordinarij, an ex non vſu amittatur.*

11 *Priuilegium amittitur per modum, & viam præſcriptionis, vel per viam tacitæ renunciationis, & non vſum: inter vnum & alterum modum conſtituuntur differentia.*

12 *Concordantur textus in cap. ſi de terra, & in cap. accedentibus, de priuilegiis, & num. 18.*

13 *Priuilegium non amittitur per non vſum, ſi occaſio, & opportunitas non ſe obtulit vtendi ille.*

14 *Priuilegiarius, ſi occaſione oblata ſuo priuilegio non vtatur, quando illud amittat.*

15 *Vnicus actus contrauentionis priuilegio contrarius, quando videatur ſufficiens ad priuilegium amittendum.*

16 *Declaratur tex. in cap. cum acceſſiſſet de conſtitutionibus.*

17 *Intelligitur tex. in l. 1. & l. 2. Cod. de iis, qui ſponte munera ſubeunt, lib. 10.*

18 *Priuilegiatus per non vſum, aut contrarium vſum quonam tempore priuilegio ſuo renuntiare videatur.*

19 *Priuilegia meræ voluntaria per vllum tempus non amittuntur.*

20 *Actus meræ voluntatis non præſcribuntur.*

EPISCOPI CONSENSVS AN ET quando requirendus ſit in Eccleſiarum & monaſteriorum ædificatione.

ALLEGATIO XXVI.

1 HOc in loco reſeruauimus videndum de conſtructione Eccleſiarum, ideſt quibus de cauſis ſit noua Eccleſia conſtruenda, & cuius auctoritate id fiat, quo loco, & quomodo ſit conſtruenda: quando vero & quomodo conſecranda, videbimus *alleg. ſequenti.* Sciendum eſt igitur primò quod nouam Eccleſiam conſtruere quilibet poteſt duabus conditionibus obſeruatis, vt ſcilicet alteri Eccleſiæ non inferat præiudicium *c. Eccleſia cum ſeqq. 16. quæſt. 1.* & vt adſit ſuperioris auctoritas, quæ quidem Eccleſiæ cuilibet ædificandæ dat facultatem non modo ſimpliciter, ſed quandoque etiam in alterius Eccleſiæ præiudicium. Sunt enim cauſæ ob quas poteſt ſuperioris auctoritas etiam in præiudicium alterius nouam Eccleſiam ædificare, veluti ſi caſtrum, aut noua ciuitas ſub alterius Eccleſiæ limitibus conſtruatur, cuius incolæ ad priorem Eccleſiam difficilè conueniant *arg. cap. vnico §. fin. 10. quæſt. 3. & cap. ad audientiam de Eccleſ. ædif.* ſicut quandoque etiam ob nimiam diſtantiá poteſt alia Eccleſia ſub eadem parochia ædificari *d. cap. ad audientiam*, veluti vbi multitudo fidelium excreuit, & Eccleſia vna non ſit euidenter ſufficiens propter nouarum habitationum diſtantiam *cap. præcipimus 16. quæſt. 1.* Et denique ex aliis cauſis, quæ ex temporis qualitate, & ſitu locorum poſſunt accedere, noua poteſt Eccleſia conſtrui *cap. & tempore eod. cauſa & quæſt.* Sicut è conuerſo contrariis de cauſis duæ ſimul vniri *d. cap. & tempore d. cap. vero §. fin.* Si vero ſine cauſa, & auctoritate Pontificis in præiudicium alterius Eccleſia aliqua ſit conſtructa, eſt deſtruenda, ſi præſertim nec præceſſerit noui operis nunciatio iuxta *cap. 1. & per tot. de noui operis nunciat.* Præiudicium autem, quod alteri Eccleſiæ inferri poteſt præter damnum ædificij cohærentis eſt, participatio ſumptuum in conſtructione, aut expenſarum pro ſuſtentatione Rectoris, vel damnum in iuriſdictione, aut in oblationibus, quæ fieri ſolent Eccleſiæ *d. c. Eccleſia cum ſeqq.* Vbi vero aliquod præiudicium ſimile nulli generatur Eccleſiæ, poteſt quilibet in ſua proprietate conſtruere Eccleſiam accedente permiſſione Epiſcopi *d. c. quicunque*, ſine illius enim conſenſu Eccleſiam ædificari non poſſe, probant *tex. in cap. nemo, & in cap. placuit de conſecr. diſt. 1. & in cap. ad hæc de religioſis domibus, & in cap. cum olim, 14. verſ. inſuper de priuileg. Auth. de Eccleſ. tit. §. ſi quis autem, collat. 9. & auth. de monachis, verſ. illud igitur coll. 1.* notant *Roch. de iure patron. verbo conſtruxit, num. 8. Lambert. eod. tract. art. 3. 2. quæſt. princip. 1. p. lib. 1. num. 3. cum ſeqq. Petr. Gregor. in ſuis partit. lib. 1. tit. 4. cap. 5. Selu. de benefic. p. 1. quæſt. 6. à num. 9. Paul. Fuſc. de viſitat. lib. 2. cap. 10. num. 2. Zerola in praxi Epiſcop. p. 1. verbo Eccleſia in princip. idem Petr. Gregor. ſyntag. iuris lib. 2. cap. 1. à num. 10. Piaſeg. in praxi noua Epiſcop. p. 1. cap. 5. à num. 1. Durant. de ritibus Eccleſia lib. 1. cap. 2. num. 7. & cap. 24. num. 5. & cap. 25. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 11.* Niſi ſit locus exemptus à iuriſdictione Epiſcopi, in quo Eccleſia ædificanda eſt, in eo namque nullus poteſt abſque Sedis Apoſt. auctoritate Eccleſiam ædificare *cap. de locorum cum ſeqq. de conſec. diſt. 1. cap. auctoritate de priuil. in 6.* ſed in locis non exemptis ſufficit Epiſcopi auctoritas, etiamſi perſona ædificans ſit exempta *d. c. auctoritate.*

In ædificanda igitur Eccleſia debet prius Epiſcopus ciuitatis ad locum accedere ac atrium ac cemeterium publicè deſignare, ibique Crucis Dominicæ ſignum cum precibus figere, & in iaciendis fundamentis ponere primarium lapidem, *gloſ. verbo veniat in d. cap. nemo, Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 9. cap. 3. quæſt. 4.* vbi etiam reſoluit poſſe Epiſcopum per ſe vel per alium primarium lapidem ponere, & Crucem figere, *& quæſt. 8.* tenet poſſe Epiſcopum abſque rationabili cauſa nolentem primarium lapidem ponere, & ſuum conſenſum præſtare, compelli auctoritate ſuperioris Antiſtitis, videlicet Archiepiſcopi, vel Primatis. Vnde religioſiſſimus Iuſtinianus Imperator ad ſacrorum Canonum exequutionem iuſſit Eccleſias non niſi Epiſcopi accedente beneplacito ædificari poſſe *in rub. auth. vt nullus fabricet Oratorij domos præter voluntatem Epiſcopi*, Cuiac. aduertit, & *Iulianus Patritius in Conſtit. 61.* quod poſtmodum apertius in nigro, nempè *in c.* aſſeritur his verbis, Sancimus igitur, præ omnibus quidem illud fieri, & nulli licentiam eſſe neque monaſterium, neque Eccleſiam, neque orationis domum incipere ædificare, antequam Ciuitatis Epiſcopus orationem in loco faciat, & Crucem figat, publicum proceſſum ibi faciens, & cauſam manifeſtam omnibus ſtatuens, adſtipulaturque *Concil. Agathenſe can. 27.* regiſtratum *in cap. de monachis 18. quæſt. 2. & concil. Calcedonenſe act. 11. can. 4.* regiſtratum *in cap. verè 16. quæſt. 1. & in cap. quidam 18. quæſt. 2.* & alia iura in hoc propoſitum, & ad alias quæſtiones conducentia refert *Azor. d. capit. 3. à quæſtion. 2.*

2 Huiuſmodi Epiſcopi conſenſus ſufficit ſi tacitus ſit, ſcilicet ſi Epiſcopus ſciuerit Eccleſiam conſtrui, & non impediuerit, nec contradixerit, cum tamen facilè potuiſſet, *Selu. d. q. 6. num. 21. Azor. d. cap. 3. q. 6.* qui etiam ille *num. 8.* hic vero *quæſt. 5.* aſſerunt conſenſum Epiſcopi

ſufficere ſi accedat poſt conſtructam Eccleſiam.

Vnum adderem in hac materia vtile, quod Epiſcopus ſine rationabili cauſa non poteſt impedire quominus fundator, & patronus poſſit Eccleſiam ſufficienter dotatam ad augmentum diuini cultus dilatare,& ſumptuoſioribus ædificiis exornare,*arg.cap.vlt.de teſtam.* ceſſant enim rationes ex quibus conſenſus Epiſcopi in noua Eccleſia ædificanda, vel funditus deſtructa reficienda eſt neceſſarius, ne ſcilicet Eccleſia ſine dote condecenti conſtruatur vel reficiatur, vel vt aliis Eccleſiis aliquod præiudicium non fiat, ita deciſum fuit in *Sacra Rot. Rom. in vna Toletana Capel. Lunæ* 18. *Februar.* 1591. *coram Illuſtriſſimo Mantica, quæ eſt in impreſſis deciſ.* 131.

3 Amplia procedere etiam in Religioſis exemptis,ſi in loco non exempto voluerint ædificare Eccleſiam, id enim eos facere non poſſe ſine Epiſcopi diœceſani conſenſu probat *tex.in cap.auctoritate de priuileg.lib.*6.notant omnes *in d.cap.cum olim* poſt *gloſ.verbo reuocari*,ſi expendas ibi Pontificem *Innocentium III.* in fine pronuntiaſſe monaſterium exemptum eſſe, & liberum à iuriſdictione, & obedientia Epiſcoporum ex priuilegiis conceſſis à Romanis Pontificibus prædeceſſoribus ſuis, & tamen Eccleſias in Leirienſi Caſtro,& aliis locis fundatas ſine Epiſcopi Colimbrienſis aſſenſu in eiuſdem Epiſcopi,& ſuæ Eccleſiæ ius eſſe reuocandas explicant ibi *Hoſtien. & Cardin.num.*3. *Anton.num.*56. *Abb.numer.*9. *& Socin. num.*19. & nouiſſimè decidit *Concil.Trid.ſeſſ.*25. *de Regular. cap.*3. *in fine*, ibi, nec de cætero ſimilia loca tam mulierum, quam virorum ſine Epiſcopi in cuius diœceſi erigenda ſunt, licentia prius obtenta, de quo *Fr. Emman.quæſt.regular.tom.*1.*quæſt.*23.*art.*7.*& tom.*2. *queſt.*49. *art.*3. *Piaſeg.in praxi Epiſcop.par.*1.*verbo monachi*, §.1. *&* 2. *Fr. Ioan. de la Cruz. de ſtatu religionis libr.* 2. *capit.* 8. *Piaſeg. in praxi Epiſcopal. par.* 2. *capit.* 3. *numer.* 47. *Rot. apud Farinac. deciſ.* 745. *p.* 2. *recent. Aloyſ. Ricci. in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. par.* 1. *deciſ.* 182. *numer.* 4. *& par.* 2. *deciſ.* 75. *Campanil. in diuerſor. iuris Canon. rub.* 12. *cap.* 13. *numer.* 80. *&* 81. *Fr.Ludou. Miranda in man. Prælat. tom.* 1. *quæſt.* 33.*artic.* 1.*concluſ.* 3. *Eraſm. à Cochier. in tract. de iuriſdict. Ordin. in exemptos*, *p.* 1. *quæſt.* 56. Si tamen exemptus ædificet in loco exempto ſine licentia, totum acquiritur Epiſcopo cum fructibus *Franc. in cap. auctoritate*, *numer.* 2. *de priuileg. lib.*6. *Fum. verbo exemptio*, *num.* 10. *Anton. de Praſi de iuriſdict. Epiſcopi*, *cap.*1. *numer.* 3. *&* 4. quos refert, & ſequitur *Cochier. de iuriſd. Ordin.in exemptos*, *par.*2.*q.*45. *num.* 30.

4 Verum prædictus Epiſcopi conſenſus non ſufficit in erigendis Regularium monaſteriis, niſi etiam Summi Pontificis auctoritas accedat, nam in *cap.* 1. *de exceſſibus Prælatorum*, *libr.* 6. *& in cap.vnic. de religioſ.dom. eod. lib.* ſtatutum eſt ne prælati religionum recipere valeant conuentum aliquem ſeu locum abſque Sedis Apoſtolicæ ſpeciali indulgentia, non obſtantibus quibuſcumque priuilegiis, ſi de huiuſmodi prohibitione non fecerint ſpecialem mentionem. Nec *Concil. Trid. dict. capit.* 3. *in fin.* abrogauit diſpoſitionem iuris communis, ſed præterea indixit, vt altera quoque adhiberetur Epiſcopi loci,& ita declaraſſe Sacram Cardinalium Congregationem referunt *praxis Epiſcop.d.*§.2.*& Campanil. dict.numer.*80. *in fine*; Fratres igitur Ordinis Carmelitarum diſcalceatorum obtinuerunt, vt vbique de ſola licentia Ordinarij poſſent noua conſtruere Monaſteria ex conceſſione *S. D. Pauli V.* fœlicis record.*conſtit.* 10. *incip. ad Eccleſiæ de ann.* 1605. & Monachi Congreg. B. Mariæ Fulienſis ex conceſſione eiuſdem *Pauli V. conſt.*51.*incip. Miniſterio* 1608. Ac etiam Superiores Congregat. cleric. Regularium S. Pauli decollati ex conceſſione eiuſdem *Paul.V.conſt.*64.*incip.Eccleſiæ de an.* 1610. quæ omnia ſupra relata poſt primam huius tract. impreſſionem ab eo tacitè deſumpſit *Aloyſ. Ricc.in deciſ. Curiæ Archiep.Neapol.deciſ.*168. *p.*4. Vnde non ſunt audiendi, *Sorb.ad compendium Mendicantium verbo ædificare in ſua annot.verſ.circa*,§.20. *&* *Fr.Emman.dict.q.*49. *art.*3. *cum ſeqq.* exiſtimantes Epiſcopi tantum licentiam eſſe neceſſariam.

Aduertendum maximè eſt Sacram Congreg.Illuſtriſſimorum D D. Cardinalium negotiis Epiſcoporum & Regularium præpoſitorum Gregorio X V. approbante *ſub die* 17. *Auguſti* 1621. reuocaſſe prædictas & quaſcumque alias licentias à Paulo V. conceſſas erigendi nouos Conuentus, volens quod de cætero non erigantur, niſi in eorum quolibet ſaltem duodecim Fratres, ac Monachi, ſeu Religioſi habitare, atque ex redditibus &c. refert *Caſtellin.de electi.cap.*15.*in fine.*Poſtea S. D. N. Vrbanus V I I I. per ſuum Breue *ſub Dat.* 28. *Auguſti* 1624. multa tulit circa modum erectionis nouorum Conuentuum, reuocatque licentias quaſcumque conceſſas contra tenorem ſupradicti decreti Gregorio XV. approbante facti, prohibens, ſub pœna excommunicationis ne facultatum per ipſum reuocatarum,ſeu annullatarum,ſeu alio quouis prætextu ſeu cauſa poſſint finiri,& abſolui, refert *Caſtellin. in addit.ad d.tract. de elect. pag.*501.

In concedenda huiuſmodi licentia debet Epiſcopus 5
maxime attendere ſi monaſterium aut alterius cuiuſcumque erectio præiudicet quoquo modo Eccleſiæ parochiali, eo namque caſu aſſentiri minime debet, & curato licet contradicere, audiendusque eſt in ſua prætenſione, ex *Guid. Pap.deciſ.*370.Deinde inuieri debet ſi locus erigendus, & conſtruendus vicinus ſit, & propinquus alteri ob *Clementis IV.* ſanctionem ſecun- 6
dam, mandantem ne cuiquam Mendicanti erigere liceat locum, & ædificare monaſterium intra cannas trecentum ab alio Ordinis Minorum de Obſeruantia:ſucceſſiuo autem tempore ipſiuſmet Papæ *Clementis in conſt.t.* 3. reſtrictum fuit ſupradictum ſpatium ad cannas centum quadraginta per aërem menſurandas, cuius reſtrictionem poſtmodum *Iulius I I. in ſua Conſtitut.* 2. declarauit non debere nocere eiſdem Fratribus Minoribus, ſed in odium aliorum introductam fuiſſe, ac propterea reſpectu eorumdem Minorum de Obſeruantia vigeat prior *Clementis* ſanctio,vt ab eorum locis trecentum cannarum ſpatio diſtare etiam hodie debeat alter locus à Regularibus alterius Ordinis Mendicantis erigendus, quamuis & prædicti Minores de Obſeruantia poſſint, dummodo centum tantum quadraginta diſtent ab altero Mendicantis Ordinis monaſterio,de quo vide *Sorbum in compendio priuilegiorum Mendicant. in annotat. ſuper verb. ædificare*, *verſ. quoad diſpoſitionem*, §. 1. *Confectum in libro priuilegiorum Mendicant. titul.* 3. *capit.* 3. *Fr. Emman. quæſt. regul. tom.* 1. *quæſt.* 8. *art.* 3. *& tom.* 2. *quæſt.* 49. *art.* 5. *F. Miranda dict. quæſt.* 33. *art.* 4. Quem autem modum tenere debent Epiſcopi in concedenda licentia pro monaſteriis nouis ædificandis, ordinauit Clem. V I I I. in Conſtitutione ſua, quæ ſequitur.

Quoniam ad inſtitutam Regularium locorum, & 7
perſonarum reformationem promouendam, & conſeruandam maximè pertinet,vt in quibuſque domibus, & monaſteriis is tantum numerus religioſorum,qui commode ibidem ali poſſint,contineatur, ac eo pariter ſpectat,vt in quibuſque ciuitatibus, & locis nouæ domus, & monaſteria præſertim Mendicantium non erigantur, niſi in eiſdem ciuitatibus,& locis aliorum domorum,& monaſteriorum in eis exiſtentium habita ratione commode ſuſtentari poſſe dignoſcatur. Hac igitur nos conſideratione ducti, & in præmiſſis pro noſtro paſtorali munere opportune prouidere volentes; motu proprio, & ex certa noſtra ſcientia, ac matura deliberatione, deque Apoſtol. poteſtatis plenitudine, ex voto etiam S.

R. E.

R.E.Cardinalium ſuper conſultationibus,negotiis Epiſcoporum,& regularium præpoſitorum,harum ſerie declaramus, locorum Ordinarios non poſſe licentiam ad nouos Conuentus cuiuſque etiam Mendicantium Ordinis in ciuitatibus, & locis eorum ordinariæ iuriſdictioni ſubiectis erigendos impartiri, niſi vocatis,& auditis aliorum in eiſdem ciuitatibus,& locis exiſtentium Conuentuum Prioribus, ſeu procuratoribus,& aliis intereſſe habentibus, & cauſa ſeruatis ſeruandis cognita conſtiterit in eiſdem ciuitatibus, & locis nouos huiuſmodi erigendos Conuentus ſine aliorum detrimento commode ſuſtentari poſſe. Si verò ab eis in huiuſmodi cauſis, & ſententiis ad nos,& Apoſtol. Sedem prouocari,& appellari contigerit, ipſos Ordinarios, tam diu erectionem nouorum Conuentuum ſuſpendere debere, quouſque à nobis,& Apoſtol.Sede in eadem cauſa pronunciatum extiterit, irritum nihilominus, & inane decernentes quicquid ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca vniuerſis venerabilibus Fratribus noſtris Patriarchis,Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis locorum Ordinariis per præſentes in virtute Sanctæ obedientiæ diſtrictè præcipiendo mandamus, vt præſentes noſtras litteras obſeruent, & obſeruari curent, & faciant, non obſtantibus, &c. *Dat. Romæ apud S. Marcum ſub annulo Piſcatoris die* 23.*Iulij* 1603. *Pont. ſui ann.*12.

Nouiſſimè Sacra Congreg. Illuſtriſſimorum Cardinalium Concilij Trident. interpretum S. D. N. Vrbani VIII. auctoritate ſibi ſpecialiter attributa prohibuit, ne deinceps Monaſterium,Conuentus,domus, Congregatio,vel Societas Religioſorum, ſeu Regularium nullibi recipiatur, niſi præter alia ad id requiſita, in ſingulis eiuſmodi locis duodecim ſaltem Fratres, aut Monachi,ſeu Religioſi degere, & ex redditibus & conſuetis eleemoſynis, detractis omnibus, vt ſupra,detrahendis, competenter ſuſtentari valeant ad præſcriptum decreti Felic.record. Gregorij XV. hac de re acti. Alioquin Monaſteria, & loca huiuſmodi poſthac recipienda,in quibus duodecim Religioſi, vt ſupra ſuſtentari, atque inhabitare non potuerint, & actu non inhabitauerint,Ordinarij loci viſitationi, correctioni,atque omnimodæ iuriſdictioni ſubiecta eſſe intelligantur.

8 Eccleſia ſiue Monaſterium mutari non poteſt de vno in alium locum ſine licentia Papæ,& diœceſani,vt probat text.*in dict.cap.vnic. de exceſſ. Prel. in* 6. vbi *Bonifac. VIII.* æqualiter, & pariformiter loquitur de Monaſteriorum mutatione & de erectione, conſtructione, ſiue noua ædificatione ibi, ſeu hactenus recepta mutare. Neque *Concil.Trident.* prædicti text. conſtitutionem reuocat, ſolummodo enim ait quod de cætero ſimilia loca non erigantur ſine Epiſcopi,in cuius diœceſi erigenda ſunt, licentia prius obtenta, & ſic nullam mentionem faciens de locorum mutatione,videtur voluiſſe,vt id remaneret in diſpoſitione iuris communis, *argum. text.in l.commodiſſimè,ff.de liberis, & poſth. & l.cum prætor, ff.de iudic.& l.ſi cum dotem, ff. ſoluto matr.* cum ſimilibus citatis *in libello de principiis vtriuſque Iuris lit. C, num.*4. De iure autem communi id ipſum clare deciditur in *cap.ſi quis vult* 16.*quæſt.vlt.* ibi,ſi quis vult Monaſterium ſuum ad meliorandum in alium locum ponere,fiat cum conſilio Epiſcopi,& Fratrum ſuorum, & dimittat Preſbyterum in priori loco ad miniſteria Eccleſiæ, vide *Aloyſ.Ricc.in deciſ.Curiæ Archiepiſc. Neapol.deciſ.*168.*p.*4.

9 Speciali igitur priuilegio *Sixtus V.Pontifex Max. an. Domini* 1587.*Kalend.Decembris, Pont.ſui an.*3.conceſſit Abbati Generali Cong. *Sancti Benedicti noſtri Regni Portugaliæ*, cum conſilio, & aſſenſu Capituli generalis, vt Monaſteria dictæ Congregationis, quæ in locis incommodis,& minus populoſis reperiuntur, ad commodiora loca,vbi Monachorum doctrina,& vitæ exempla populo Chriſtiano,magis vtilia futura ſint,& fructuoſa;propria auctoritate (Ordinariorum locorum, vel cuiuſuis alterius licentia minimè requiſita) cum eorum Monachis, ſupellectilibus, paramentis, & ornamentis, aliiſque rebus neceſſariis, transferre, & mutare poſſit, ac fructus, redditus, & prouentus eorundem Monaſteriorum, ſeu cuiuſlibet eorum,vel illorum partem, Generalis,& Capituli prædictorum arbitrio,alij, ſeu aliis eiuſdem Congregationis Monaſteriis, magis indigentibus, perpetuò, vel ad tempus(etiam renitentibus Abbatibus Monaſteriorum eorundem, & quibuſuis aliis perſonis) applicare,& aſſignare. Prouiſo tamen, quod animarum cura perſonarum ſecularium incumbens Abbatibus, & Conuentibus Monaſteriorum transferendorum huiuſmodi, nullatenus obliuiſcatur, ſed per Monachos dictæ Congregationis regulares, vel Preſbyteros ſeculares idoneos, & ab Ordinariis probatos, laudabiliter exerceatur,liberè,& licitè valeant, plenam, & liberam Apoſtolica auctoritate, eorumdem tenore præſentium, licentiam conceſſit, & facultatem, non obſtantibus, &c. refert *Fr. Miranda dict. quæſtion.* 33. *artic.* 2. *concluſ.*2.

Vtrum vero priuilegium conceſſum alicui religioni 10
ad ædificanda monaſteria ſine licentia Ordinarij, ex non vſu amittatur? hanc quæſt. ponit *Fr. Miranda dict. quæſt.*33.*art.*3.& eam reſoluit ſequenti concl. Quando arbitrium, ſeu libera facultas aliquid faciendi priuilegiato conceſſa refertur ad priuilegium, vt ſi dicatur. Concedimus tibi priuilegium ædificandi, ſi volueris, vel,ad libitum voluntatis tuæ, tunc priuilegium ex non vſu per decennium amittitur, quia facultas refertur ad priuilegium: at ſi facultas ædificandi non refertur ad priuilegium, ſed ad perſonam,ſeu ad priuilegiatum, & ad tempus, vt ſi dicatur. Concedimus tibi priuilegium ædificandi monaſteria cum volueris,aut quandocunque volueris, tunc priuilegium intelligitur eſſe perpetuum, & non amittitur ex non vſu per decennium, neque per vllum tempus, præſertim ſi per illud decennium nulla ſeſe obtulerit ædificandi occaſio. Hæc *Miranda d. loco.* Sed quia ad plures quæſtiones deſeruit huius dubij reſolutio, ſeparatim plenius reſoluendum puto, quicquid in materia inueni.

Priuilegium poteſt amitti per modum, & viam præ- 11
ſcriptionis, vel per viam tacitæ renunciationis, & non vſum; inter vnum, & alterum caſum plures reperiuntur, & notabiles differentiæ. Prima eſt, quod quando priuilegium amittitur per modum præſcriptionis, propriè non amittitur ex voluntate eius,ad quem pertinebat, ſed ex poteſtate, & diſpoſitione legis iuxta verum intellectum tex.*in l.alienationis* 28.*ff.de verbor.ſignific.*ibi, vix enim eſt, &c. de quo agit *Balbus de præſcriptionibus, par.*5.*num.*33.*Pinel.in authent.niſi,num.*29. *C.de bonis mater.*& alij de quibus *Alfan.collec.*814. At verò modus renunciationis neceſſario ſupponit expreſſum, vel tacitum renunciantis conſenſum, ex iis quæ *Flamin. de reſign.lib.*1.*quæſt.*1.& hanc differentiam poſt *Gloſ.*1.*in verſ. vel dic,in cap.vlt.*16.*quæſt.* 4. notauit latè explicans *Soar. de leg.lib.*8.*cap.*34.*à num.* 6. Deinde ſecunda differentia eſt, quod ſcilicet præſcriptio ſemper ſupponit,& requirit factum,& poſſeſſionem ex parte eius,qui contra priuilegiarium præſcribit per tempus à lege definitum, iuxta definitionem præſcriptionis, ſeu vſucapionis, de qua *in l.*3.*ff.de vſucap.tex.*optimus in *l.nec vitium,*ibi,cum ſit iniquiſſimum, auferre domino, quod vſus non abſtulit,*ff.ex quibus cauſis maiores.* At verò renunciatio non requirit huiuſmodi factum, nec poſſeſſionem ex parte aduerſarij, ſed ſufficit, quod ex parte ipſius priuilegiarij, interueniat factum, vel cauſa aliqua, ex qua ſufficienter colligatur voluiſſe priuilegium ſuum amittere, vel renunciare,vt probat tex. *in l.* 1. *in princip.*ibi, certo tempore non vtendo pereunt, *ff. de ſeruitut. vrbanorum,*

cum ſimilibus, de quibus *Gilchen. de præſcript. 2. par. membr. 2.cap.3.à nu.17.* ex quibus clare colligitur aliud eſſe acquiri rem, vſu,& facto poſſeſſoris, vel amitti ex non vſu domini, abſque facto poſſeſſoris.

12 Quibus ſic præhabitis intelliges,& concordabis tex. *in cap.ſi de terra*,& text.*in cap. accedentibus, is. de priuileg.* quia ille agit de ſola amiſſione priuilegij per modum tacitæ renunciationis, quæ deducitur ex non vſu, ſeu magis contrario vſu eiuſdem priuilegiarij, & ideò merito nõ exigit tempus in præſcriptionibus neceſſarium, vt clare Pontifex ſignificat, ibi,priuilegio tamen indulto tanto tempore vobis detrahere voluiſtis, atque ita interpretantur ibi *Ioan. Andr. & Cardin.* At vero text. hic, ſcilicet *in d.cap. accedentibus*, de vera,& propria agit præſcriptione, ideóque vt per eam Monaſterium amittat ſuum priuilegium quadraginta annos requirit,iuxta generalem regulam tex. *in cap. de quarta* cum ſimilibus, *de præſcript.* Pro vtriuſque deciſionis differentia conſiderari poteſt, quod Ciſtercienſes *in dict. cap. ſi de terra*, per triginta annos contra formam ſui priuilegij decimas perſoluerunt Canonicis,ad quos de iure communi pertinebant,& ideò ex parte Canonicorum, vt ſibi ius earum decimarum acquirerent, nulla erat præſcriptio neceſſaria,ſed ſufficiebat, quod priuilegium ceſſet per renunciationem, vel amiſſionem, vel alium quemcunque modum, vt eo ceſſante ſecundum ius commune decimæ remaneant penes Eccleſiam Parochialem, iuxta regulam *tex.in cap.vlt.de Parochiis*. Sed in *d.cap.accedentibus*, Templarij per quadraginta annos perſoluerunt decimas contra ſuum priuilegium Monachis quibuſdam, ad quos de iure communi non pertinebant, & ideò vt eas Monachi acquirere,& exigere poſſint, non ſufficiebat renunciatio Templariorum, ſeu amiſſio ex parte ipſorum, ſed neceſſaria fuit præſcriptio legitima, & completa per quam contra ius commune eas acquirant, planum verò eſt completam non eſſe præſcriptionem contra Eccleſias minori ſpatio, quam quadraginta annorum iuxta *d. cap. de quarta* cum ſimilibus. Neque contra hunc intellectum obſtat ratio, quam reddit *tex. in eod.cap.accedentibus*,ibi,cum enim tanto tempore contra indulta priuilegia decimas ſoluerint, eis renunciaſſe tacitè præſumuntur,quæ verba apertè videntur ſignificare deciſionem Pontificis non fundari in præſcriptione, ſeu poſſeſſione Monachorum, ſed ſolum in renunciatione priuilegij reſultante ex non vſu ipſorum Templariorum,quibus competebat: quia facilè reſpondetur, ſi diligentius vtriuſque text.verba videantur: nam *in d. cap.ſi de terra* ſolummodo Pontifex expendit contrarium vſum priuilegiariorum, patet ibi,per triginta annos eis decimas perſoluiſtis, & deinde in ratione ſolum expendit tacitam renuneiationem eorundem,ibi,vobis detrahere voluiſtis; At verò in *d.cap.accedentibus*, principaliter expendit vſum, & poſſeſſionem Monaſterij contra priuilegiarios, recipiendo ab eis decimas,patet ibi,diu quiete poſſederint,& ibi,per quadraginta annos,& amplius pacificè poſſedíſſent, & in deciſione, ibi, decimas de terris prædictis per quadraginta annos continuè perceperit: quæ omnia aperte ſignificant reſpexiſſe Pontificem, principaliter vſum, & poſſeſſionem Monachorum percipientium decimas à Templariis, contra formam ſui priuilegij, ac ita veram ac propriam præſcriptionem ex parte Monaſterij poſſidentis: quamuis etiam in ratione expendat tacitam renunciationem priuilegiatorum, qui tanto tempore decimas pacifice perſoluentes, priuilegio, quo ab illis ſoluendis exempti erant, videntur renunciaſſe, in conſequentiam ſcilicet pacificæ poſſeſſionis,& iuris per eam Monachis præſcribentibus acquiſiti, vt regulare eſt in quacunque præſcriptione iuxta regul. *l. alienationis* 28. cum ſimilibus, *ff.de verb.ſign.*

13 Deueniendum igitur,& proprius accedendo ad quæſtionem noſtram de amiſſione priuilegij per non vſum, vel de eo amittendo per contrarium vſum, dico, quòd in priori caſu de non vſu ſciendum eſt,an ſi occaſio, & opportunitas ſe non obtulerit, pro qua priuilegium datum eſt, hac enim non data ſi priuilegiatus eo minimè vtatur certum eſt nullo vnquam tempore amitti, vt probatur ex regula tex.*in l. & Attilicinus,ff.de ſeruitutibus ruſticorum*,cum ſimilibus,de quibus *Molina de primogeniis lib.2.cap.6.à nu.22.*& probat *Soar.d.cap.34. num.4.* Si autem vtendi occaſione oblata non vtatur priuilegiarius ſuo priuilegio, illud amittit duplici ex capite, 14
vel præſcriptionis, vel tacitæ renunciationis, concernentibus ſcilicet qualitatibus omnibus, quæ in renunciatione expreſſa requiruntur,& ſufficere potuerunt,id eſt, quod ſcienter voluntariè non vtatur, & poteſtatem habeat renuntiandi,iuxta *tex.in cap.cum ſuper de offic.delegat.*In alio verò caſu de amiſſione priuilegij per contrarium vſum regula certa eſt, & indubitata, quod per illum cæteris circumſtantiis neceſſariis concurrentibus amittitur *gloſ.*per tex. ibi, *in cap. gratum verbo receſſum de offic.delegat.*recepta vt per *Menoch.de præſumpt.lib.6. præſumption.41.num. 3.* Dicitur autem in propoſito contrarius vſus proprie in priuilegiis circa actus negatiuos, vt in exemplo *tex. in d. cap. ſi de terra*, de non ſoluendis decimis, aut tributis, ſi enim priuilegiatus actionem exerceat directè contrariam vbique exemptioni per priuilegium conceſſæ,veluti ſoluendo decimas, vel munera ſubeundo,à quibus priuilegio exemptus eſt,ei renunciari videtur, ac ſubinde rectè dicitur per contrarium vſum illud amittere, iuxta *l. 2. Cod.de iure dominy.* Dixi per actum directè contrarium exemptioni per priuilegium conceſſæ,quia non ſufficit pura omiſſio,ſed requiritur, quod priuilegiatus actum gerat, tanquam ex neceſſitate,vel obligatione, patet in quotidiano exemplo, vt ſi quis Bulla, vel priuilegio à ieiunij præcepto liber ſit, ſi enim in diebus, qui præcepti non ſunt ieiunauerit, minimè dici poteſt actum facere priuilegio contrarium, vel ſi in diebus quadrageſimæ cauſa deuotionis ieiunet, cum priuilegium habeat, quod ex præcepto non teneatur, eo enim modo ieiunantes actum ex neceſſitate non faciunt, & ideò ex illo nunquam cenſetur amiſſum priuilegium.

Vnicus actus contrauentionis priuilegio contrarius 15
factus à priuilegiariis ſcientibus videtur ſufficere ad priuilegium amittendum, iuxta *tex. in cap.cum acceſſiſſet de conſtitutionibus,& in cap.ex ore ante fin.de vit,quæ fiunt à maiori parte Capituli*, ibi,per hoc quod d.H.reuerentiam exhibuit, quæ debetur præpoſito, iuri ſuo renuntiaſſe videtur,tex. optimus, vbi notauit *Bart.in ſum.in l.2. C. de iure dominij impetrando, & in l. 3. Cod. qui ſponte publica munera ſubeunt,lib.10.*ex quibus iuribus, & aliis, de quibus *Rebuff.de decimis quæſt.13.num.113. & Card.Tuſc. tom.6.lit.P, concluſ. 656. num. 10.* conſtituunt Doctores differentiam inter perſonas priuatas,quæ priuilegio ſuo liberè poſſunt renunciare,& inter alias,quæ huiuſmodi libertatem non habent, itaut in illis ſufficiat vnicus actus contrauentionis,in his verò minimè: ita *Abbas in d.cap.cum acceſſiſſet,num.6.& 8.& Felin. num. 28. regul.3. & num.29.limit.3.*Sed melius *Soar.d.lib.8.cap.35.num.12. cum ſeqq.* contendit etiam contrarium vſum priuatorum non inducere amiſſionem priuilegij quo ad futurum tempus, quamuis inducere fateatur denunciationem, quoad illum actum particularem, vel cauſam, in qua facit contra priuilegium,& ita vnicum actum nunquam ſufficere, ex eo quia quoties in aliquo actu, alia, quam renunciationis capi poteſt coniectura, ea potius ſumenda eſt,quam renunciationis,iuxta regulam *cap.ſuper eo,de renunciatione*,cum ſimilibus, de quibus *Gutier.de iuramento confirmatorio p.3.cap.19.num.21.*& ex ea ratione,quod ſemper renunciatio præſumitur, vt minus præiudicet, planè in noſtro propoſito rectè capi poteſt ea

conie

coniectura, quod priuilegio renunciare voluerit quoad actum præſentem tantum,non ſimpliciter, & in totum in futurum, vt in ſimili notat *gloſ. verbo partibus in Clement. 2. de iudiciis*, & ita, ſi actus fiat priuilegio directè contrarius à perſona non habente ſufficientem poteſtatem ad renunciandum, minimè ſufficit, neque,vt in futurum indicatur renunciatio, neque pro actu præſenti, ſi tamen fiat ab habente ſufficientem poteſtatem ad renunciandum tacitè quoad illum actum, ei videtur renunciare, ſiue priuatus ſit, ſiue monaſterium, neuter autem in futurum,& ſimpliciter, quantumcunque perſona ſit, quæ libere priuilegio poſſit renuntiare,ita poſt *Bartol.in l. voluntarie C. de excuſat.tutorum, Alexand. Gregor. Lopez*, & alios contra *Felin.*& exemplum de Doctore habente priuilegium non diſputandi, ſeu legendi, quod ſi ſemel diſputet, ſeu legat illud amittat, optimè explicat *Soar.d.cap.35.num.14.* Ac etiam in alio exemplo vſu frequentiſſimo de habente priuilegium non ſoluendi vectigalia,ſi enim patiatur ſe ſcribi in libro gabellarum,vel ſimilium grauaminum, quod non impediatur in futurum ſuo vti priuilegio.

16 Nec obſtant iura ſupra allegata, quibus videbatur probari per vnicum actum contrarium priuilegio illud amitti, nam primo ad *tex. in d. cap. cum acceſſiſſent*, dum ex vnico actu electionis deducit Pontifex Canonicos amiſiſſe,ſeu renunciare voluiſſe priuilegio, quod habebant, vt non eſſet in Eccleſia dignitas Primiceriatus,reſpondetur cum *Soar.num. 17. d. loco* priuil. de quo in eo text.non habuiſſe tractum ſucceſſiuum,ſed vnico effectu conſtitiſſe, & ideò per vnicum actum contrauentionis tolli potuiſſe.ad tex.vero in *l.vlt.ff.de priuil.veteranorum*, reſpondetur non probare veteranos, qui priuilegio à muneribus excuſantur, per vnam contrauentionem patiendo ſe in ordinem redigi,in perpetuum amittere priuilegium, & quoad alia munera cogendos eſſe, ſed ſolum amitti irreuocabiliter quoad illud, quod ſponte ſuſceperunt,& ita procedit etiam *tex.in d.l.voluntarie,& in l.1.C.de iis qui ſponte munera ſubeunt lib. 10.* vt optimè
17 colligitur ex *tex.in l.2.C.eod.tit. & lib.* ibi, pauliſper ius publicum relaxauerit,iuncto ibi,priuilegium non amittet:quibus verbis clarè probat publica munera ſubeuntem contra formam priuilegij, quo ab illis excuſatur pauliſper,id eſt, pro ea vice priuilegio ſuo non vti, neque eo iuuari,non tamen in perpetuum illud amittere, vt docuit poſt *Bart.* ibi, bene diſtinguens *Alex. conſ.33. num.4.vol. 5.* quem refert,& poſt multos alios ſequitur *Card.Tuſch.d.lit.P,concluſ.756.num.34.* vbi etiam reſpondet ad text. *in d.l.4.Cod.de iure dominij impetrando*, in illis verbis, ibi, à beneficio impetrato receſſiſſe videtur, vt procedat quoad illum actum priuilegio contrarium, non ita quoad ſequentes in futurum, & in perpetuum.

18 Reſtat nunc videre, quodnam tempus ſufficiat, aut neceſſarium ſit vt priuilegiatus per non vſum,aut contrarium vſum priuilegio ſuo renuntiare videatur? imprimis *tex. in dict. cap.ſi de terra.*& *in d. cap.accedentibus*, nihil certum in hoc diſponunt: ille enim,quatenus habet tempus triginta annorum ſufficere, vt præſcribatur priuilegium, quod religioſi ſeu Monaſteria habent de decimis non ſoluendis, agit de renunciatione tacita collecta ex temporis diuturnitate: hic verò, quatenus in eiſdem terminis requirit tempus quadraginta annorum,agit de vera præſcriptione,& nec illos triginta annos, nec hos quadraginta in his terminis contra Eccleſiam neceſſarios eſſe de iure certum eſt, neque Pontifices illos requirunt, vt neceſſarios, & ſine quibus renunciatio illa tacita non præſumeretur, ſed ſolum decidunt quod ſi Canonici, ad quorum Parochiæ decimæ pertinebant, probauerint per triginta annos eas ab ipſis Religioſis recepiſſe,nó prodeſt Religioſis priuilegiũ in contrarium, neque illo ſe poſſunt tueri,quia eidem videntur tacitè renunciaſſe; neque inde efficax deduci poteſt argumentum, quod ſi tempus decem,vel viginti annorum proponeretur, contrarium Pontifex reſponderet, imò ex ſolo priuilegij non vſu per longum tempus eandem præſumptionem procedere, tam in priuatis, quàm etiam in Eccleſiis deducitur ex communi ſententia Doctorum,qui tradunt præſumptionem, quæ ex longi temporis decem annorum præſtationibus deducitur, (ſecundum quam ex eodem ſpatio omnia præſumuntur ſolemniter acta, iuxta reg. *text. in l. cum de in rem verſo,in princip.ff.de vſuris, & in l.ſi filiusfamil.C.petit. hared. cum ſimilibus*, de quibus *Gabr. commun. tit. de præſumpt.concluſ.1.*) pariter procedere contra Eccleſiam, vt communem comprobat infinitis adductis idem *Gabr.d. concl.1.num.3.* & ſuadetur ex ea ratione, quam adducit *Soar.d.cap.34.num.18.& num. 24.* quod priuilegia hæc à principio conceduntur ſub tacita conditione, vt per non vſum amittantur,quæ ratio pariter procedit in Eccleſiis.

Priuilegia verò mere voluntaria,per quæ ſcilicet ali- 19
quid faciendum ponitur in libera voluntate priuilegiarij, quando in priuilegio exprimitur, vt eo vtatur priuilegiarius ſi voluerit, non amitti per decennium, neque per vllum tempus tradit *gloſ. verbo ſemel in anno in fine*,ibi,ſed ſi per centum annos, &c. *in cap.vt priuilegia, de priuileg.* quam ſequuntur ibi omnes, peregrinam, auream,& valde notabilem dicit *Balb. de præſcript. 4.p. 5. princip.quæſt.4.num.4.* & alij quos refert communem teſtatus *Padul.in l.falſo num.5.Cod.de diuerſis reſcrip.Gail.lib. 2.obſeruat.60.num.9.Tuſch.dict.concl.755.num.1. Soar.dict. cap.34.num.28.* Et confirmatur ex generali regula, quæ 20
docet actibus meræ facultatis nunquam præſcribi, vt per text. *in l.2.ff. de via publica*, & multis aliis comprobat *Gabr.lib.5.commun.tit.de præſcript.concl.10. Menoch.de arbitr.caſu 44.à num.7.Card. Tuſch.d.lit. P, concl. 337.* ad plura ſimilia inferentes. Sed in contrarium melius arguit *Abb.in dict.cap.vt priuilegia,num. 4.* ſequitur *Dec. in dict.cap.cum acceſſiſſent,num. 17. verſic. tertio prædicta, aliàs num.76.cum ſeq. ex l. 1.ff. de nundinis*, vbi etiam priuilegium faciendi nundinas erat in poteſtate priuilegiati, & tamen decem annis amittitur, facit deinde quia omnia priuilegia conſiſtunt in voluntate priuilegiati, nemo enim cogitur vti priuilegio ſuo, vt probat text. *in dict.cap.ſi de terra, & in l.ſi index,42.de minoribus, & in l. ſi quis in conſcribendo,Cod.de Epiſcop. & Cleric.*cum ſimilibus. Ad text.vero *in dict.l.2.* reſpondetur parum vrgere, ſi aduertas procedere in iis, quæ ſunt publicæ facultatis, nos autem loquimur in facultate priuata, ex quibus hæc reſolutio contra communem probabilis eſt, & ex prædictis omnibus, poteris colligere veram reſolutionem ad concluſ. *Fr. Ludouic. Miranda, de qua ſupra*, cuius occaſione paululum digreſſus fui in hac materia, cum ſit vtilis,& quotidiana,& ad plura iura intelligenda,accommodata.

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopus proprius, vel alius de ipſius licentia Eccleſias conſecrare debet.*
2 *Conſecratio Eccleſiarum tam feſtis diebus, quam ferialibus,fieri poteſt.*
3 *Ædificans Eccleſiam ei dotem competentem conſtituere debet.*
4 *Eccleſia interdicti tempore conſecrari non poteſt.*
5 *Eccleſia conſecrata non præſumitur,niſi probetur.*
6 *Conſecratio probatur per ſcripturam,ſi reperiatur, & per Cruces, vel vnico teſte.*
7 *Teſtis vnus probat in omnibus caſibus, vbi de præiudicio tertij non tractatur.*
8 *Baptizatus quis probatur vnico teſte.*
9 *Eccleſia ſi dubitetur an ſit conſecrata, eſt in dubio conſecranda.*

10 *Con*

10 *Conſecratio fieri non debet ſine Miſſa, ſi tamen aliter fiat, factum tenet.*
11 *Epiſcopus ſi pro Eccleſiis conſecrandis à Fratribus requiſitus ipſorum Eccleſias noluerit conſecrare, priuilegium habent, vt quilibet alius Epiſcopus id ipſum facere poſſit.*
12 *Eccleſia ſemel conſecrata, amplius conſecrari non debet.*
13 *Si Eccleſia corruat in totum quoad tectum, & parietes, aut in maiori parte, ita vt oporteat eos nouiter reficere, conſecrationem amittit.*
14 *Domus, quæ in totum deſtruitur, ſi de nouo reficiatur, non cenſetur eadem, nec durat obligatio reſpectu illius.*
15 *Eccleſia ſi inſimul, & in totum deſtruatur, vt ex eadem materia poſtea readificetur, iterum eſt conſecranda.*
16 *Declaratur tex. in l. inter ſtipulantem, §. ſacram, ff. de verborum ſignificatione, & text. in l. qui res, §. aliam, ff. de ſolutionibus.*
17 *Eccleſia tectum ſi corruat illæſis remanentibus parietibus, vel in totum, vel pro maiori parte, non eſt ipſa conſecranda.*
18 *Eccleſia conſecratio ad quæ reſpiciat.*
19 *Eccleſia, ſi non ſimul, & in totum, ſed paulatim, ſeu per partes deſtruitur, pars habita per modum acceſſorij, conſecrata habebitur.*
20 *Altare dicitur quaſi alta res, ſeu, Alta ara.*
21 *Altare duplex, aliud ſtabile, ſeu fixum, aliud verò portatile.*
22 *Altare ſaltem maius debet Orientem mundi partem reſpicere.*
23 *Altaria ab Epiſcopis conſecrantur.*
24 *Altare lapideum debet eſſe, non autem ligneum.*
25 *Altare portatile, quando exacretur, & deſinat eſſe ſacrum.*
26 *Altare fixum, & ſtabile, quando deſinat eſſe ſacrum.*
27 *Sepulchra hominum ſupra Altaria non ſunt erigenda.*
28 *Eccleſia, ſeu Altare an polluatur ſi per Epiſcopum excommunicatum conſecrata, ſeu benedicta ipſa Eccleſia ſit.*
29 *Cæmiterium quid ſit, & qualis eius inſtitutio.*
30 *Cæmiterium contiguum ipſi Eccleſiæ pollutæ, pollutum cenſetur, non tamen è contra.*
31 *Dignius, & potentius trahit ad ſe naturam minus digni, & minus potentis.*
32 *Delictum commiſſum in Cæmiterio, vel in Eccleſiæ veſtibulo, non dicitur commiſſum in ipſa Eccleſia.*
33 *Cæmiteria duo ſi ſint contigua, quando pollutum vno cenſeatur alterum pollutum?*
34 *Cæmiterium quomodo reconciliandum.*
35 *Epiſcopus Calices, ac Patenas conſecrare debet.*
36 *Abbates aliqui priuilegium habent benedicendi quæcunque veſtimenta, & ornamenta Eccleſiaſtica, ac Calices conſecrandi.*
37 *Calix, & Patena conſecrationem amittunt, ſi notabiliter frangantur, ita vt non poſſint inſeruire ad vſum conſtitutum.*
38 *Vaſa hæc, ſi deaurata ſint, & vſu aurum amittant, ſi poſtea deaurentur quoad illam ſuperficiem, quæ tangit corpus, & ſanguinem Chriſti, noua Conſecratione indigent.*
39 *Conſecratio Calicis non amittitur per aliquos ictus à fabro inflictos.*
40 *Calix amittit Conſecrationem, ſi cuppæ ſeparatio fiat cum fractione, ſecus vero ſi torne atili ingenio.*
41 *Vaſculum, ſeu Pixis, in qua ſeruatur Sanctiſſima Euchariſtiæ Sacramentum debet eſſe conſecrata.*
42 *Veſtes ſacræ debent benedici ab Epiſcopo, qui huiuſmodi benedictionem ſimplici Sacerdoti delegare non poteſt.*
43 *Veſtium ſacrarum ſignificationes, quæ ſint, remiſſiuè.*
44 *Prælati Regulares, quando huiuſmodi ſacras veſtes benedicere poſſint.*
45 *Veſtes ſacræ benedictionem amittunt, & nouæ indigent, quando ita franguntur, vt non ſint aptæ ad vſum, cui fuerunt deſtinatæ.*
46 *Campanas benedicit, & chriſmate vngit Epiſcopus.*
47 *Campanæ quare benedicantur, & num. 49.*
48 *Campanarum benedictionis effectus quales ſint, oſtenditur.*
50 *Campanæ tempore interdicti non pulſantur.*
51 *Epiſcopus benedicit Abbates, Abbatiſſas, & Moniales.*
52 *Ex benedictione Epiſcopi conſequitur Abbas, vt poſſit conferre Ordines minores.*
53 *Benedictio hæc Abbatibus dari debet illis diebus, quibus Ordines minores conferri poſſunt, & ſine aliquo examine.*
54 *Epiſcopus tertio monitus renuens Abbatem benedicere, tunc poterit ipſe Abbas non expectata benedictione Ordines conferre, & officium ſuum adminiſtrare.*
55 *Benedictio hæc, & conſecratio Virginum ſunt Ordinis Epiſcopalis, & non poſſunt delegari non habenti illum Ordinem.*
56 *Epiſcopus pro conſecratione ſororum, & earum confirmatione non poteſt clauſtra monialium intrare.*
57 *Moniales virgines ante 25. ætatis annum completum conſecrari non debent, ex Sacra Congreg.*
58 *Conſuetudinem benedicendi virgines non amplius eſſe in vſu cenſuit Sacra Congreg.*
59 *Minores annis quadraginta, & quæ per octo ante profeſſæ non fuerunt, eligi, & benedici in Abbatiſſas prohibentur.*
60 *Abbatiſſa temporalis non eſt iure benedicenda.*
61 *Epiſcopus non contritus conſecrans Eccleſias, Calices, virgines, & conficiens Chriſma, vel benedicens veſtes, non peccat mortaliter, ſic eſſet ſcandalum.*
62 *Epiſcopus excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus conſecrans Eccleſias, & benedicens veſtes, eſt irregularis.*
63 *Epiſcopus benedictionem ſolemnem dare poteſt in ſua diœceſi in fine diuinorum officiorum; & ſimplicem ſuis populis in itineribus.*
64 *Epiſcopus extra ſuam diœceſim priuatim celebrans benedictionem dare poteſt.*
65 *Epiſcopus, qui tranſiens per alienam diœceſim rogatus à perſonis deuotis illas benedicit ſine ſolemnitate, abſque animo exercendi iuriſdictionem nullam pœnam meretur.*
66 *Presbyter, præſente Epiſcopo ſine eius aſſenſu, nec quidem ſimplicem benedictionem dare poteſt.*
67 *Abbas iuriſdictionem habens quaſi Epiſcopalem quando poſſit benedictionem populo impartiri, oſtenditur.*

EPISCOPVS ECCLESIAS, ET ALtaria, cateráque ipſarum ornamenta an conſecrare, & benedicere debeat.

ALLEGATIO XXVII.

CONSECRARE Eccleſiam nemo poteſt, niſi 1
ſolus Epiſcopus *cap. nemo 1. de conſecrat. diſtinct. 1.* & à diœceſano Epiſcopo eſt conſecranda in cuius diœceſi eſt ſita *cap. tua fraternitas, de conſecrat. Eccleſ.* nec enim in diœceſi aliena poteſt Epiſcopus conſecrare Eccleſiam, abſque proprij Epiſcopi permiſſione *cap. pro mentis, & cap. ſeq. 16. quæſt. 7.* quamuis ipſe Epiſcopus in aliena diœceſi Eccleſiam ipſam conſtruxerit *cap. 1. 16. quæſt. 5.* nec hoc Epiſcopus poteſt alteri delegare, niſi Epiſcopo, eſt enim actus Ordini ipſius deputatus *cap. æqua eod. tit.* vbi hoc expreſsè cauetur, & prohibetur id committi ſimplicibus Sacerdotibus, non obſtante conſuetudine prouinciæ Bracharen. quam dicit *Greg. I X.* ibidem potius eſſe dicendam corruptelam, quam conſuetudinem, quia, inquit, licet Epiſcopus committere valeat, quæ ſuæ iuriſdictionis ſunt, quæ tamen ſunt, Ordinis Epiſcopalis non poteſt inferioris gradus clericis demandare, ita *Piaſeg. in praxi nouæ Epiſcop. p. 1. cap. 5. num. 2. verſ. ædificata. Azor. inſtitut. moral. par. 1. lib. 10. cap. 26. quæſt. 10. & par. 2. lib. 9. cap. 4. quæſt. 1. Bonacina de Sacram.*

Bertram. diſput.4. queſtion.vlt.punct.9. numer.8. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, cap. 18. *à numer.* 1. latè *Fr. Ludouic. Miranda in manu. Prælat. quæſt.* 39. *art.* 1. *concl.* 3. *tom.*2.

In conſecranda vero Eccleſia nonnulla obſeruare debet Epiſcopus. Primò prouidere, vt conſecrandæ Eccleſiæ facta ſit dotis competentis aſſignatio, ſi hoc prius in eius conſtructione factum non fuerit *d.cap.præmeneis*, & ibi *gloſ.verbo collata* 16. *quæſt.*7. & infra *num.*3. de hoc latiùs agendum. Secundò vt Eccleſiam non conſecret, quæ non in honorem Dei, & Sanctorum, ſed ſub tributaria conditione ſit conſtructa, ideſt ad lucrum eleemoſynarum participandarum, aut pro alia re ſimili *cap.ſi quis Baſilienſis de conſecrat.diſt.*1. Tertiò, vt tam ipſe Epiſcopus conſecrans, quam patroni Eccleſiæ conſecrandæ ſint ieiuni tempore conſecrationis, & pridie quoque eius diei ieiunent, vt Leo Pontifex inſtituit in epiſt.ad Diodor. Quartò vt in conſecratione ipſa ritus, & cæremonias attendat, quæ ab Eccleſia in ea re fieri conſueuerunt, & habentur in Pontificali. Specialiter autem Miſſæ celebrationem ea in re fieri debere exprimitur in *d. cap. omnes Baſilicæ de conſecrat. diſtinct.* 1. quamuis non ſit de eſſentia ſecundum *Hoſtien. in cap. quod ſicut, de eleſt. & aqua benedicta aſperſionem in cap. conſuluiſti, de conſecrat. Eccleſ.* Quintò, & vltimò, vt quicquam non exigat pro conſecratione Eccleſiæ, ſed tantum ſponte oblatum ab his tantum, qui non ſint indigentes *cap.*1.1.*quæſt.*2.*cap.ſtatuimus pri.*1. *quæſt.* 1. & procurationes canonicas licitè accipiat *cap. cum ſit de ſimon.* alioquin labem ſimoniacam non effugiet, *d. c.ſtatuimus.*

2 Decet autem vt in die feſtiuo conſecretur Eccleſia, quamuis omni tempore & qualibet die valeat conſecrari, *cap.ſua de conſecrat. Eccleſia, Præſeg.citato loco, Salzed.ad Bernard. c.*16. *litt. A, verſ. Virginum conſecratio. Miranda d.conc.*3. *in fine, Azor. inſtit. moral. p.*2.*lib.* 9. *cap.*4.*quæſt.*3. *Vgolin.d. cap.* 28. *num.* 2. Non tamen conſecrari debet ſi dotem non habeat, compellendus eſt enim is, qui Eccleſiam petit conſecrari, vt eidem competentem dotem aſſigner, ad quod ipſe, & eius hæredes adſtricti tenentur, *cap. cum ſicut*, & ibi *Panor. de conſecrat.Eccleſ.* quod non ſolum de eo qui eam conſtruxit, ſed de eo etiam, qui ab alio conſtructam curat conſecrari, merito eſt intelligendum ſi dotem non habeat, quia videtur eam in ſuam tutelam accipere, quamuis enim abſque dotis aſſignatione fortè admittatur Eccleſiæ ædificatio, nullatenus tamen eſt abſque tali aſſignatione ſacranda, ne locus conſecrationis dignitate donatus ſine debiti cultus impenſa, quaſi profanus maneat derelictus. Vnde in *Bracharenſi Conc.* vt habetur *in cap.* 1.1.*q.*2. dicitur, meminerit Epiſcopus vt non prius Eccleſiam dedicet, quam dotem Baſilicæ & obſequium illius per donationem chartulæ confirmatam accipiat, nam non leuis culpa, inquit, eſt iſta temeritas, vt ſine luminariis, vel ſine ſubſtantiali ſuſtentatione eorum, qui ibidem ſunt ſeruituri tanquam domus priuata conſecretur Eccleſia, nam ædificans, vel conſecrari curans. dotem ſufficientem pro alendis miniſtris, ornamentis neceſſariis, & iuribus Epiſcopalibus ſubeundis aſſignare ipſi tenetur, alioquin Epiſcopus permittens ædificari, vel illam conſecrans ſine dote, ad dotandum de proprio obligaretur *cap. cum ſicut* iuncta *gloſ.de conſecr. Eccleſ. Duen. reg.* 225. *Roch.de iure patron. verbo conſtruxit, quæſt.*4.*num.*4. *cum ſeqq. & verbo dotauit q.*5. *num.* 7. & in ſuis terminis *praxis noua Epiſcop. diſt.* 4 *num.*2. *Vgolin.dict.cap.*38.*num.*3. vbi etiam reſoluit, quod interdicti tempore conſecrari non poteſt. Et cum Eccleſia conſecrata non præſumatur niſi probetur *Maſcard. concl.*582.4 *num.*1. *Cened.ad Decretal.coll.*135.*num.*6.

5 Probari igitur debet conſecratio per ſcripturam, ſi reperiatur, & per Cruces, quæ dum conſecratur in parietibus fiunt, vel vnico teſte, vt tenent *Maſcard. de probation.concl.*415. *num.*4. *Azor. d.p.*1. *lib.*10.*cap.*16. *col.* 1025. *& dict.c.*4.*quæſt.*4. *Vgolin. dict.num.*3. *Mar. Alter. de cenſuris, tom* 2.*diſp.*3. *cap.*4. *prope fin.* Nam in om- 6
nibus caſibus vbi de præiudicio tertij non tractatur, vnus teſtis ſat eſt, vt reſoluunt *Nell. de teſtib. num.* 85. *caſ.* 9. *& num.*87. *in fine, Maſcard. de probat.in proœm.q.* 11. *num.* 14. *Farin. in praxi crimin. quæſt.* 63. *numer.* 26. vt etiam in probando clericatu, quando tractatur de 7
nemini præiudicium inferendo vnicum teſtem ſufficere tenent *Rebuff. in tract. nominat. q.* 22.*n.* 14. *Maſcard. concl.* 303. *num.* 4. *Camill. Borell. in ſumma omnium deciſ. tit.* 7. *de clericis & Sacerdot. à num.* 12. Et in probando 8
aliquem fuiſſe baptizatum, *Baiard.ad Clar.*§. *Aſſaſſinum, num.*17. *Farin. dict.q.*63. *num.* 24. optimè *Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib.*1. *quæſt.* 1. *num.* 5. Si dubitetur an ſit 9
Eccleſia conſecrata cum nullum appareat conſecrationis indicium ſiue argumentũ, eſt in dubio conſecranda *gloſ. in cap. propoſuiſti de conſecrat, Eccleſ. Azor. dict. par.* 1. *lib.* 10. *cap.*26. *quæſt.*12. *& par.*2. *libr.*9. *cap.*4. *quæſt.* 5. Et huiuſmodi conſecratio fieri non debet ſine Miſſa, vt 10
probat *tex. in cap. omnes Baſilica de conſecr. diſt.* 1. Si tamen aliter fiat, licet non careat culpa, factum tenet, vt reſoluit *Miranda d. concl.* 3. *in fine. Azor. d.par.* 2. *lib.*9. *cap.*4.*q.*2. Circa modum quo Eccleſiæ debent conſecrari nihil in particulari libet in præſentiarum dicere, cum latiſſimè habeatur in Epiſcoporum Paſtoralibus, à quibus non eſt recedendum.

Si Epiſcopus pro Eccleſiis conſecrandis à Fratribus 11
requiſitus ipſorum Eccleſias noluerit conſecrare, privilegium habetur, vt quilibet alius Epiſcopus id ipſum facere poſſit, prout ſpecialiter conceſſum fuit ab Honorio IV. Fratribus Minoribus, vt ſi diœceſani requiſiti ab iiſdem cum debita humilitate, noluerint in Eccleſiis eorum primarium lapidem ponère, ac Eccleſias, vel Oratoria, & Altaria ſua conſecrare, vel id facere vltra quatuor menſes diſtulerint, poſſint prædicti Fratres per quoſcumque voluerint Epiſcopos gratiam, & communionem Apoſtolicæ Sedis habentes, præmiſſa recipere, & refertur in *compendio verbo Altare.* §. 2. Quod ipſum Ioan. XXII. conceſſit Fratribus Carmelitanis aliquantulum latiùs, & refertur in eodem *compendio verbo benedicere Eccleſiaſtica*, §. 3. Quæ quidem priuilegia aſſerit *Miranda d. concl.* 3. non eſſe reuocata per *Concilium Trident.ſeſſ.*6.*de reformat. cap.*5. dum habet quod nullus Epiſcopus in alterius diœceſi Pontificalia poſſit exercere ſine ipſius expreſſa licentia, cuiuſuis priuilegij prætextu, &c. Nam quantum ad hoc priuilegia prædicta non cenſentur eſſe priuilegia, ſed ius commune continere, dummodo licentia fuerit petita, iuxta *cap.de ſupplenda negligentia Prælatorum, & cap.nihil eſt*, §. *vltim.de elect.*

Eccleſia ſemel conſecrata non eſt iterum conſecran- 12
da, vt probat *text.in cap.Eccleſ.de conſecration. diſtinct.* 1. vbi Concilium Nicænum arguit de Sacramento Baptiſmi ſemel ſuſcepto ad conſecrationem Eccleſiæ factam, vt in neutro caſu conſecrationis reiteratio fieri debeat, idem colligitur ex *tex in cap. propoſuiſti*, iuncta *gloſ.& in cap. ligneis de conſecrat. Eccleſia, vel Altaris*, & vltra ordinarios dictis iuribus, vide *Paludan. in* 4. *diſtinct.* 13. *quæſt.*2.*art.*4. *& Sot. art.*3. *Henriq.in ſumm. lib.* 9. *cap.* 27. *Durand. in rationali diuinorum lib.* 1. *capit.* 6. *num.* 31. *&* 36. *Soar. tom.*3. *quæſt.*83. *& tom.*5. *diſput.*81. *ſect.* 5.

Si quando totum ædificium ſiue caſu fortuito, ſiue 13
conſulto in totum deſtruitur, & corruit, quoad rectum, & parietes, aut in maiori parte, ita vt oporteat eos nouiter ſimul reficere, minime retinent antiquam conſecrationem, quæ ideò de nouo illis eſt adhibenda, de quo eſt *gloſ. verbo innouata in cap.de fabrica per tex. ibi, de conſecrat.diſtinct.*1. quatenus diſtinguit inter eum caſum, quando

quando insimul, & in totum distructa est Ecclesia, & quando per partes reficitur à primis fundamentis, similis *glos. in cap. ligneis, & in cap. proposuisti de Consecrat. Ec-*
14 *clesia*, & in domo priuata quoties prædicto modo distruitur, scilicet insimul, & in totum, quod non censetur eadem domus, nec duret obligatio respectu illius, quamuis de nouo reficiatur, est *tex. in l. inter stipulantem, §. sacram, ff. de verborum obligat. & in l. qui res, §. aliam, ff. de sol.* optimus tex. *in c. Iudæi, & in c. sicut Iudæi*, iuncta vtrobique *glos.* & Doctoribus, *de Iudæ.* quatenus concedunt prædictis veteres synagogas reficere, non verò nouas reædificare, quibus fundamentis hanc resolutionem tenent *praxis nouæ Episcopalis, dict. cap. 5. num. 4. Henriq. dict. lib. 9. cap. 27. num. 5. in fin. Vgolin. dict. cap. 28. num. 4. verf. 2. Fr. Ludou. Miranda dict. quæst. 39. art. 4. concluf. 2.* latè *Mari. Alter. de censur. tom. 2. disp. 3. cap. 1. verf. Sexta causa.*

15 Amplia, vt procedat etiam, quando Ecclesia insimul, & in totum destruitur eo animo, vt iterum reædificetur ex eadem materia, adhuc enim si parietes corruant in totum, vel pro maiori parte, erit Ecclesia execrata censenda, & nouiter consecranda, pro quo est optimus *text. in d. §. sacram. in final. verbis*, vbi quando domus funditus, & simul destruitur licet eo animo, vt iterum reficiatur, non censetur postea eadem reædificata, sed diuersa domus, & ideò expirat obligatio respectu eiusdem, prout ibi notarunt scribentes omnes, & *in dict. l.*
16 *qui res, §. aliam, ff. de solut.* Nec obstat, quod si nauis destruatur eo animo, vt ex iisdem tabulis, & ex eadem materia iterum reficiatur, censetur esse eadem nauis, & durat obligatio respectu eiusdem prout habetur *in d. §. sacram, & in d. §. aliam*, vnde videbatur similiter dicendum in domo eodem animo destructa, & per consequens in Ecclesia materiali, maximè cum naui æquiparetur in *cap. ante omnia, 40. dist. & in cap. non turbatur, 24. q. 1.* satisfit enim si ex mente *Bart. Pauli, Alexandri, & Iason.* ibidem respondeas peculiariter, & vtilitatis causa introductum fuisse in naui, vt cum sit res mobilis, eius naturæ, vt hinc inde amoueri solcat, ita participat ex animo, vt minimè extinguatur obligatio respectu eiusdem si nouæ refectionis animo destruatur, & ex eadem materia reficiatur, quasi potens sit animus hoc operari, quæ ratio cessat respectu domus, cum sit res immobilis, *arg. tex. in l. ius singulare, ff. de legib.*

17 Limitatur verò, seu potius declaratur supradicta ampliatio, vt procedat, quando Ecclesia in totum corruit, non verò quando tectum solum modo integris, & illæsis remanentibus parietibus, vel in totum, vel pro maiori parte, in qua specie minimè execrata censebitur Ecclesia, de quo est *tex. in d. cap. ligneis*, vbi *glos.* & Doctores & *in d. cap. proposuisti, Gambarupta de casibus reseruatis, cap. 15. cas. 6. num. 16. fol. 204. verso, Azori. instit. moral. p. 2. lib. 10. cap. 26. q. 12.* vbi etiam *in verf. vt in dubium*; resoluit quod si parietes Ecclesiæ paulatim per partes decidant, & paulatim reparentur, non est iterum consecranda, & dicit idem *in 2. p. lib. 9. cap. 4. q. 6.*
18 Ratio huius limitationis illa potest esse, quod Ecclesiæ consecratio tantum habet respectum ad Ecclesiam ipsam, quatenus ex lapidibus compaginatur, & constituitur, & ita potius respicit parietum formam, quam vniuersi ædificij: per consecrationem namque constituitur in statu diuinæ domus, quam non aliter repræsentat nisi iuxta lapidum dispositionem, secundum illud quod in illius dedicatione decantat Ecclesia, *qua construitur in Coetu viuus ex lapidibus*, & ibi, *expositi lapides suis cooptantur locis*: & inde est, quòd solemnitas Consecrationis tantum parietibus, & lapidibus adhibetur, fit etiam, vt si parietes ipsi igne decrustentur intus, & exterius similiter Ecclesia ex eo exactata censeatur, vt notarunt *glos. verbo exusta, in cap. Ecclesias*, per tex. ibi, *de Consecrat. distinct. 1.* notant *praxis nouæ Episcopalis d. capit. 5. numer. 24. verf. 2. Miranda d. art. 4. concl. 1.*

Verum quando Ecclesia non simul, & in totum, sed 19
paulatim, seu per partes destruitur, & sic à primis fundamentis successiue reficitur, tunc pars habita per modum accessionis etiam consecrata habebitur, vnde etiamsi cursu temporis vniuersa materia, quæ antea erat modo non extet, sed noua in totum superueniat, adhuc non erit Ecclesia iterum consecranda, sed ad summum aquæ tantum benedictæ aspersione exorcizanda, de quo est tex. *in cap. de fabrica verf. & ideo iuncta glos. verbo innouata de Consecratione distinct. 1. glos. verbo reconciliari in d. cap. proposuisti, glos. verbo parietibus in d. c. ligneis*, & ideò hanc sententiam tenent *Sylues. verbo Consecratio 2. quæst. 5. verf. tertius est, Azori. d. p. 2. lib. 9. cap. 4. quæst. 6. Mari. Alter. d. cap. 1. verf. quando autem.* Ratio huius resolutionis duplex assignari potest, prior est, quia dum Ecclesia paulatim, & successiuè reficitur, magis dignum attrahit ad se minus dignum, *argum. tex. in cap. quod in dubiis, de Consecrat. Eccles. & in cap. vnico, eod tit. lib. 6.* secùs igitur dicendum videtur si modicæ parti parietis Ecclesiæ consecratæ addatur magna pars, quia pars maior non trahitur ad formam partis minoris, sed è contrario, *Azori. vbi proximè*, secunda ratio est, quia licet ex noua materia paulatim à primis fundamentis reficiatur, non ideò desinit esse eadem Ecclesia, *argum. tex. in l. quod in veteri natura ff. de legat. 1. & in l. proponebatur, ff. de iudiciis, & in l. grege, ff. de legat. 1.* quibus iuribus constat à simili quod populus, seu communitas licet cursu temporis amittat personas illas, quas habebat tempore, quo actus nomine eiusdem communitatis fuit celebratus, & nouæ personæ superueniant, non ideò minus desinit esse eadem communitas, & ideò actus & obligatio semel contracta nomine populi, & communitatis dicitur perdurare.

Altare dicitur quasi alta res, seu alta ara, de cuius 20
ethymologia, institutione, & vsu latè *Durand. in rationali diuin. lib. 1. cap. 2. & 7. Paul. Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 21. num. 4. & 6. Iacob. de Graffis in aureis decis. p. 1. lib. 2. cap. 47. num. 6. Stephan. Durantes de ritibus Ecclesiæ lib. 1. cap. 15. & 25. Henriq. in summ. lib. 9. cap. 28. Soar. tom. 3. disp. 81. sect. 3. & 5.* Est autem altare duplex, aliud stabile, seu fixum, aliud portatile. Primum dicitur tota mensa, in 21
qua integrum sacrificium fit, de hoc est intelligendus *tex. in cap. si motum de consecr. dist. 1. & in cap. 1. de consecr. Ecclesiæ*, dum probant quod si motum fuerit altare, debet iterum consecrari, docet *Soar. d. sect. 5. verf. sed queri potest vtrum absque fractione, &c.* Secundum vero portatile dicitur paruus ille lapis, quem vulgo *petra ara* dicimus, continens in se foramen cum consecratione, & signo superposito, & facilè de loco ad locum moueri potest, tantæque debet esse latitudinis secundum *Palud.* quod in eo poni possit pes Calicis, & Hostia consecrata, explicant *Durantes d. cap. 25. num. 7. Iacob. Graffis in decis. aureis p. 1. lib. 2. cap. 42. num. 4. Petr. Greg. syntagm. lib. 2. cap. 1. à num. 15. Soar. Henriq.* & reliqui citatis locis, *Fagundez. in quinque Ecclesiæ præcepta p. 1. lib. 3. cap. 22. num. 1.* Altare saltem maius debet orientem mundi 22
plagam respicere, cum etiam antiqua consuetudine seruatum sit vt versus Orientem Ecclesiæ ædificarentur, *Piaseg. d. cap. cap. 5. num. 2. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 9. cap. 3. quæst. 12. Bonacina de Sacram. disput. 4. q. vlt. puncto 9. num. 13. verf. præterea* contra *Vasq. in 3. p. disp. 233. capit. 2. num. 19.* Solent in consecratione petræ aræ reliquiæ aliquæ in illa, aut sub illa collocari, vt indicant illa verba Sacerdotis cum finita generali Confessione Altare sacrificaturus ingreditur: Oramus te Domine per merita Sanctorum tuorum, quorum reliquiæ sunt; sed nullo modo earum loco cum non inueniuntur, potest poni aliquod fragmentiolum sanctissimæ Eucharistiæ, vt aduertunt *Sylvest. verbo Altare nu. 4. Fagundez. in quinque*

Ecclesiæ

Eccleſia præcepta p.1.lib. 2. cap.22.num. 6. & n.9.cum cod. Sylueſt. citato loco num. 3. aſſerit ſe reſpondiſſe celebrari non poſſe in Altari portatili, ſeu ara Sacra facta ex duobus lapidibus inſertis duabus tabulis adinuicem fibulis colligatis ad modum tabellæ, quæ inſtar libri claudi poſſit, & aperiri, vt in vno lapide Hoſtia, in alio Calix conſecretur.

23 Conſecratio petræ aræ ſicut & Calicis, & patenæ ad ſolos Epiſcopos de iure ſpectat, ex priuilegio tamen Summi Pont. poteſt per ſimplicem fieri Sacerdotem: ita *Henriq.lib.9.cap.28.§.1. Soar.tom.3.in 3.p.diſp.81. ſect. 5.verſ.tertiò* additur, *Fagundez d.c.22.n.3.* Sic eodem iure attento Altaria ab Epiſcopis conſecrantur, ſiue ſola, ſiue vna cum Eccleſia, plura, ſeu vnum ſolum, *cap.cum ſit de conſecratione Eccleſiæ*, vnguntur chriſmate *cap. altaria de conſecrat. diſtinct. 1. Fuſc.d.libr.1. cap.22. num.9. Vgolin.de poteſt.Epiſcopi cap.30.n.1.* & ritus in Pontificali præſcripti omnes neceſſarij ſunt adhibendi, quos ſi aliquis ſcire cupiat, conſulere poteſt eumdem Pontificalium librum, *& Azorium inſtit.moral. p.1 lib.10.c.27.q.8. Soar.tom.3. diſp.80. ſect.5. Reginald. in praxi fori pœnitent.*
24 *lib.29.num.190.* Hoc autem altare lapideum debet eſſe, non autem ligneum *Fuſc.de viſitat.lib.1.cap.21.n.9. Vgolin.de poteſt.Epiſcopi cap.30.num.1.*

25 Altaria conſecrata deſinunt eſſe ſacra, ſeu exſacrantur, ita vt de nouo indigeant cõſecratione, videlicet quãdo altare portatile notabiliter fractum eſt, ita vt in reſiduo non poteſt commodè contineri pes Calicis, & Hoſtia cum patena ſine periculo labendi: aut quando omnia cornua, quæ inunguntur ſunt fracta, ita vt moueatur ſigillum ſepulchri exiſtentis in lapide, ſiue lapis ſit in ligno, ſiue non, aut quando frangitur, vel amouetur loco ſepulchrum, in quo ſunt reliquiæ, ita *Henriq. in ſumm. lib.9.cap.28.num.1. Bartholom. ab Angelo de Miſſa dialogo 5.§.384.388.390. & 392. Soar. diſp.80. ſect.5. Coninch.de cenſ.queſt.83.art.3.dub.2. Reginald.d.lib.29. num. 192. Azor.inſtit.moral.p.1.lib.10.cap.26.q.10. & cap. 27. q.12. Vaſq.in 3.p.diſp.233.cap.3.num.13. Nugnus queſt.83. art.3.dub.3. Vgolin.d.cap.30. num.4. Fr. Ludou. Miranda d.queſt.39.art.3.concluſ.2. Fuſc. de viſit.lib.1. cap.22.num.3.* Altare hoc portatile ſtantibus prædictis omnibus nulla mutatione facta, de vno loco ad alium deferri poteſt ſine exſacratione illius: nam idcircò portatile dicitur, quoniam de vno loco ad alium portari poteſt, & in Eccleſia, vbi Altare aliquod hoc non habeat, de altero Altari ſumi ſolet, & eo deferri, & communiter appellatur hoc Altare portatile conſecratum, petra ſacra, *Vgolin.d.cap.30. num.4. Fuſc.d.cap.21. n.6. & cap.22.n.2.*

Si Altare ſit fixum & ſtabile, vbi tota tabula Altaris
26 conſecratur, exſacratur, ſeu violatur ſi fuerit enormiter læſum, vel ſigillum ſub quo reliquiæ conduntur frangatur, ſeu lapis ſub quo ſunt reliquiæ amoueatur, quod relinquitur Epiſcopi iudicio, qui ex re oculis ſubiecta facilius dignoſcere poterit, an ſit ſecuta exſacratio, ita *praxis noua Epiſcop.d.cap.5.num.8. verſ. violatur, Fr.Ludou.Miranda d.art.3. concluſ.1. Vgolin. d. cap. 30.num.4. verſ.2.* Deinde violatur, & exſacratur hoc Altare fixum, ſi mota fuit iunctura, qua menſa ſtipiti adhæret, & hoc ſiue ſepulchrũ ſit in latere Altaris, ſiue etiam & multò magis ſi ſit ſub ipſa menſa, vel ſi quid de lapidibus ſtipitis tangens ipſam menſam moueatur, vt tenet *Miranda d. concluſ. 1.* & denique aliis eiſdem modis exſacratur, quibus Altare portatile, vt dicit *Vgolin.d. numer. 4. verſ. exſacratur.* Et cum reliquiæ in Altaris conſecratione ſint ponendæ, vt probat *Fuſc. d. cap.21. num.2.* ſequitur ſublatis illis eſſe Altare exſacratum, vt dicit idem *Fuſc. d. lib. 1. cap. 22. numer. 5. & num.5.* tenet noua reconciliatione opus non eſſe, ſi degradatus, aut interdictus, ſiue etiam excommunicatus in Altari celebrauerit, per tex. expreſſum in *cap.8.in fin. de Sacramentis non iterandis.* Eccleſia exſacrata, cenſetur etiam Altare exſacratum; non autem è contra, nam Altare habet ſe vt acceſſorium reſpectu Eccleſiæ, Eccleſia vero habet ſe vt principale, *argumento tex.in cap. 1. in 2. reſponſ.de Conſecrat.Eccleſ.* vbi habetur, quod propter exſacrationem Altaris motu, aut fractione contingentem non debet Eccleſia de nouo conſecrari, faciunt quæ *Fuſc. dict. cap.22. num.7.* Intellige de Altari portatili, nam in ſtabili dicendum eſt, quod exſacrata Eccleſia non proinde exſacratur altare, nec reconciliatione indiget, *Sylueſt.verbo Altare, queſt. 11. Raguſ. de Miſſa in Eccleſia queſito 34.& 35. Miranda dict. queſt.39. art. 7.* vbi reddit rationem, quia conſecratio Eccleſiæ conſiſtit in parietibus, & ſeparata eſt de conſecratione Altaris, vnde illa violari poteſt combuſtis, vel collapſis parietibus, conſectatione Altaris intacta remanente, & è contra poteſt deſtrui Altare, Eccleſiæ parietibus illæſis exiſtentibus. In altari in quo Epiſcopus celebrauit non poteſt eo die celebrare Sacerdos, niſi de licentia Epiſcopi, vt habetur *in c.fin.de conſecrat. diſt.1. Henriq. d.cap.28.§.1. in fin.* Verum *d.c.fin.* procedere, quando Epiſcopus in propriis Eccleſiis, & in ſua diœceſi, & ſolemni cærimonia, & Religione diuinam celebrabat, aſſerit *Azor.inſtit.mor.p.1.l.10.c.27.q.10.*

Permittendum non eſt ſepulchra hominum ſupra 27
Altaria eſſe erigenda, vt admonet *Archid.* per tex. ibi, *in cap.non oportet, de conſecrat. diſt. 1.* quem refert & ſequitur *Fuſcus d. cap. 21 num. 15.* & hinc reſpondit *Sacra Congregatio* Archiepiſcopo Iranen. 8. *Nouembris* 1599. non eſſe conſecranda Altaria ſub quibus ſepulta ſunt corpora mortuorum, niſi eis remotis, prout refert *praxis noua Epiſcopalis dict.cap.1.num.7.in fin.*

Dubitari poteſt an Eccleſia, ſeu Altare pollutum cen- 28
ſeatur, quando per Epiſcopum publicum excommunicatum conſecrata, ſeu benedicta ipſa Eccleſia proponitur? Affirmatiuè eodem modo dicendum eſt, ſicut quando excommunicatus, ſeu infidelis in ea ſepelitur, quo fundamento ita tenent *Henriq.in ſumm.lib.9.cap.27. num.6. in fine. Tolet. lib.5.inſtrucl. Sacerd. cap. 8. propè fin. verſ. quinta. Vgolin.de poteſt.Epiſ.cap.29.§.6. num.1. Gambarup. de caſibus reſeru. cap. 15. caſu 6.num. 15. pag. 204. Sylueſtr.verbo conſecratio 2.verſ.5.caſus eſt, Numer. cap. 27. num.259.* dicit etiam receptum *Soar.diſp.81.ſect.4. verſ. 4. violatur Eccleſia*, cuius rei ea tantum ſolet aſſignari ratio, quæ à ſimili deducitur, inquiunt enim, quod ſicut ſepultura corporis excommunicati ſufficiens eſt ad polluendam Eccleſiam, vt *in c.conſuluiſti, de conſecratione Eccleſiæ*, ſic à fortiori conſecratio eiuſdẽ Eccleſiæ, ſeu benedictio emanans per os excommunicati debet eſſe ad hoc ſufficiens. Verũ huiuſmodi ſententia contradictione non caret, eam enim impugnat *Soar.d.loco*, quem refert, & ſequitur *Fr.Emman.in ſumm.tom.1.cap.153.num. 2. concluſ.1.* per multos comprobat nouiſſimè *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 1.lib.3. cap.14. num. 56.* & de rigore iuris ſibi magis placere aſſerit *Vgolin. vbi proximè*, ex eo ſcilicet fundamento, quia pollutio Eccleſiæ habet ſe ad inſtar irregularitatis, & irregularitas non habet locum niſi in caſibus iure expreſſis, iuxta *tex. in cap.si qui, de ſententia excommunicat.* Sed à priori opinione non eſſe recedendum aſſerit *Mari. Alter. de cenſur. tom.2.diſp.3.cap.1.verſ.& quamuis*, vbi latè contrarijs reſpondet fundamentis.

Cæmiterium eſt locus conſecratus Eccleſiæ conti- 29
guus, vel ab illa ſeparatus, de cuius inſtitutione, & materia vide *Durand.in ration.diuin.lib.1.cap.5.nu.11. Azor. inſtit. moral.par. 2. lib.9. cap. 6. Bertach.in repertorio verbo Cæmiterium, Steph. Durant. de ritibus Eccleſiæ lib. 1. c.23. Fr.Hieronym.Romanum, de Republica Chriſtian. lib.4. capit. quarto, Spin.in ſpeculo teſtament.gloſ. 2. principal. num. 35. Decian.tractat.criminal.lib.6.cap.24. num.28. Card. Tuſch. lit.C, verbo Cæmiterium, concluſ.328. Sanch.de Matrim.lib. 9.diſp.13.num.40. Cened.ad ſixt.collect.11. num. 7. Vgolin.*

d.cap.29. § 6.num.2. Fr.Ludouic.Miranda d.qu.39. art.20. De illius verò consecratione, pollutione, & polluti reconciliatione idem omnino tenendum esse quod de Ecclesia diximus, testantur *Hostiens.in summ.de consecrat.Ecclesiæ num.9 praxis Episcopalis, dict.capit.5.num.6. Durand. d.lib.1.cap.6.num.45. Mari. Alter.dict.disp.3.cap.2.vers.Secundò*, nisi quod Ecclesia polluta censetur pollutum quoque Cæmiterium, non verò è contra, *cap. vnicum de consecr.Eccles.lib.6. Mari. Alter.de censur.tom.2.disp.3.cap.1. vers. quantò dubitatur.*

30 Latius inuestigando sciendum est Cæmiterium etiam contiguum ipsi Ecclesiæ pollutæ pollutum esse, modo Cæmiterium ita propinquum sit, & contiguum, vt extrema Ecclesiæ tangant extrema Cæmiterij; & ita polluta Ecclesia, & Cæmiterium pollutum est, non tamen polluto Cæmiterio contiguo Ecclesiæ, ipsa Ecclesia polluta censetur, *d.cap. vnicum, Henriq. in summ. lib. 9. cap. 27. §. 5. Gambarupi, de casibus reserv. cap. 15.casu 6. numer.10. Azor.institution.moral.p.1.lib.10.cap.26. qu.13. vers.5.col.1026.& d.cap. 6.q. 2. Cened. ad sextum coll. 11. num.7: Sayr.de censur.lib.5. cap.16. num.28. Vgolin. d.§.6, num.2. Fr. Ludou.Miranda, dict. art. 2.* ex ea scilicet ratione, quod accessorium sequitur naturam sui principalis *ex reg. accessorium 42.de regul.iuris lib.6.* cum citatis in *libello de principijs vtriusque iuris lit. A, numer. 7.*

31 deinde quia dignius, & potentius trahit ad se naturam minus digni, siue minus potentis, *Gomez variar. tom. 3. cap. 10.num.6. Sanch.de Matrim.lib.3.d.sp.29.num.8. Benedict. Aegid.in repet. l. vnica Cod. de sacrosanctis Ecclesiis par.3.§.1.num.14. Moneta de decimis cap.9.q.5. num.158.*

32 Et ideò delictum commissum in Cæmiterio, aut Ecclesiæ vestibulo non est commissum in Ecclesia, vt resoluit *Cald. Pereira qq.f.rens.lib.1.q.3.num.8.*

33 Quando verò Cæmiterium Ecclesiæ pollutæ contiguum non est, tunc polluta Ecclesia illud pollutum non censetur, quia accessorium Ecclesiæ tunc non est, nec censetur esse, vt habetur in *d. cap. vnic.* & tenent Doctores ibi, & cæteri supra citati. Si autem duo Cæmiteria sint contigua intercedente tamen pariete, cum censeantur duo, vno violato, aut polluto non perinde aliud est pollutum, etiamsi porta esset in pariete, per quam ab vno ad aliud fiat transitus, ita *Sylvester verbo Cæmiterium 2.q.2.num.3 Azor.d.cap.6. q.3. Mar. Alter.d. disp.3. cap. 2. vers. postulabit, Fr. Ludou. Miranda d. art. 2. in fine. Vgolin. d. §.6. vers. excipitur tamen il 2.* vbi, *in vers. seq.* resoluit, si in porta per quam ab vno ad aliud fit transitus facta fuerit humani sanguinis, vel seminis effusio, vtrumque pollutum esse, si porta in pariete extructa gratia vtriusque facta videretur. Sed vltra distinctionem, quam afferunt *Gemin.in d. c. vns. num.6.* & ibi *Anchar. vers. quintò nota, & Franch. in fine*, respondet *Mari. Alter. d. cap. 2. vers. hac difficultas*, quod si paries communis in quo est porta æqualiter extructus est in solo vtriusque Cæmiterij, ita vt dimidia pars pertineat ad vnum Cæmiterium, dimidia ad aliud, tunc si pollutio in vna parte contingat, illud tantum Cæmiterium erit violatum: si autem in vtraque parte fiat, vtrumque polluitur: si vero paries, & porta pertinent ad vnum Cæmiterium solum, non ad aliud, tunc illud solum Cæmiterium polluitur. Si vero cæmiterium ab Episcopo benedictum, non sit Ecclesiæ contiguum, sed de per se, reputabitur locus sacer, & licet polluta Ecclesia, cui est proximum, illud non polluatur, polluitur tamen si in eo copula illicita, aut sanguinis iniuriosa effusio habeatur, prout resoluunt *Nauar. in man.cap.16. n.3.vers. interrogatus autem, Henriq.in summ lib.5.de Pœnit.cap.6.§, 5. in commento lit. H, Sanch. de Matrim.lib.9. disput. 15. num. 40. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p. 1. lib.3. cap.14 num.51.*

34 Cæmiterium quoque reconciliatur ea ratione, qua Ecclesia, nam si per Episcopum solemniter consecratum sit, eo polluto, per Episcopum reconciliari debet aqua solemniter cum vino, & cinere per eum benedicta, *cap. consuluisti, de consecr. Eccles.* Si verò ab Episcopo non est solemniter benedictum, sed tantum ad sepeliendum destinatum per Parochum Sacerdotem poterit aqua exorcizata reconciliari: vbi verò pollutum est Cæmiterium non per se, sed ob Ecclesiam pollutam ei contiguam reconciliata Ecclesia, erit reconciliatum & ipsum Cæmiterium, & ita tenent Doctores omnes in *d. cap.vni.* & resoluunt *Azor.d. cap. 6. quæst. 4. Vgolin. d. cap. 29. §.8. num.4. & 5.* vbi *num.6.* resoluit quod sumptibus eius, qui Ecclesiam polluit illa reconcilianda est & in eius defectum Episcopus soluet, & si non adsit, populus, & Parochus subministrabunt sumptus seruata in hoc consuetudine, vel statuto, si quod adsit.

Ad Episcopos de Iure spectat Calices, ac patenas, 35
quorum altero Christi Domini sanguis continetur, altero corpus contrectatur, consecrare, id quod fit sacro Chrismate in exteriori superficie adhibito, vt de Calice habetur in *cap. vni. §. vnguntur præterea, de sacra vnctione*, vide *Barthol. ab Angelo dialog. 5. de Missa, §. 271. & 335. Llamas in summa methodi p.3. cap.5. §.16. Vgolin. de potest. Episcopi c.31.n.1. Henriq.dict.lib.9.cap.28.§.2. Azor. d.p.2.l.9.c.7.q.1. Iacob.de Graffis, dict.lib.2.cap. 43.n.4. Durand.in rationali diuinorum l.1. c.8.n.13.cum seq. Homobon. de examine Ecclesiastico tract.11.cap.7.q.18. resol.4. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p.1.lib.3. cap.21. num.14.* quæ quidem Calicis, & patenæ benedictio cum sit Ordinis Episcopalis vt dicit *Sbroz. de officio Vicarij lib. 2. q. 9. num. 8.* non potest fieri per simplicem Sacerdotem, *Fr.Emman. quæst.Regul.tom.1. q.19. art. 1.* Potest tamen 36
hanc consecrationem Calicis, & patenæ Summus Pont. simplici Sacerdoti committere ex causa, vt docent *Sylvest.verbo consecratio 2.q.8. Suar.tom.3.in 3.p. disp. 81. sect.5. vers. tertiò* additur, *Fagundez d.cap.21.num.14.* Vnde Innocent. VIII. priuilegio suo edito anno Dominicæ Incarnationis 1489. ad petitionem Ioannis Abbatis Cistercienſis concessit illi, & quatuor primis Coabbatibus eius, tunc, & pro tempore existentibus, vt de cætero perpetuis futuris temporibus quæcumque vestimenta, ac ornamenta Ecclesiastica, Corporalia, vasculaque ad reponendam sacram Eucharistiam, in locis, & domibus dicti Ordinis benedicere, & Calices consecrare tam de dicto Ordine, quam si ad eos aliunde nonnunquam defferantur, valeant, & possint, refert *Fr. Ludou. Miranda in manuali Prælatorum tom.2.q.41.art. 4.* vbi etiam aduertit prædicto priuilegio perfrui non posse alias Religiones priuilegium etiam habentes communicationis, tangit *Portel. in dubijs Regularibus verbo Abbas num.3.& num.4. cum Henriq.in sum. lib.9. cap. 28. §. 2. lit. H*, ait quod Patres Societatis Iesu in Indijs consecrant Calices. Ex quibus colligitur non bene dixisse *glos. in Clem.* attendentes de statu Relig. dum habet secluso priuilegio aliquo de Iure benedictionē Calicis & patenæ eo spectare ad Abbates, qui baculo Pastorali vtuntur, cuius tamen contrarium optimo Iure defendunt *Gemin.in cap. Abbates, de priuil. in 6. & Sylvest. verbo Calix num.2.* quos refert & sequitur, *Fagundez d. cap. 21. numer. 14.* nam hoc illis ex priuilegio solum competere posse obseruant *Azor. institut. moral. p. 1. libr.10. capit.28. quæst. 2. Fr. Emman. d.tom.1. quæst. 36. art. 6.*

Calix, & patena non solum consecrationem amit- 37
tunt si notabiliter frangantur, ita vt non possint inseruire ad vsum præfixum, & constitutum, vt bene docent *Vasq.3.p.disput.233.cap.4. num.34. S.Thom.3.p. q.83.* 38
art.3.ad 6. Bellarm.lib.2. Missæ c.14. Fagundez d.c.21.n.16. Obseruãtes quod tũc dicetur patena notabiliter fracta, quando Hostiam capere non potuerit, & Calix etiam quando in eo commodè sanguis Christi consecrati non

possit.

38 poſſit. Verum etiam, quando hæc vaſa deaurata ſunt, & vſu aurum amittunt, & iterum poſtea deaurantur quoad illam ſuperficiem, quæ tangit corpus, & ſanguinem Chriſti, conſequenter opus eſt noua conſecratione ex eo quia conſecratio Calicis, & patenæ fit præcipuè propter contactum corporis, & ſanguinis, poſita autem noua deauratione contactus non poteſt fieri in parte conſecrata, cum aurum additum conſecratum non ſit, ita *Syluſtr. Angel. Armil. & Tabien. verbo Calix*, quos refert, & ſequitur *Bartholom. ab Angelo dialog. 5. de Miſſa §. 324. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 10. cap. 28. quæſt. 4. & p. 2. lib. 9. cap. 7. quæſt. 3. Durand. dict. lib. 1. cap. 6. num. 35. Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. cap. 249. num. 21. Soar. tom. 3. diſp. 81. ſect. 3. col. 3. verſ. ſolet verò, Reginald. in praxi fori pœnitentialis lib. 29. num. 199. Vgolin. de poteſt. Epiſcop. cap. 31. num. 3. verſ. 2. Fagundez d. cap. 21. num. 24.* quidquid contrarium teneant *Emmanuel Sà verb. Calix. Sotus de benefic. p. 1. quæſt. 5. num. 99. & Coninch. de Sacrament. quæſt. 83. art. 3. dub. 3. num. 246.* nec pro illis facit, quod Calix conſecratus non amittit conſecrationem amiſſione deaurationis, ex quo videbatur non indigere noua conſecratione interueniente noua deauratione cum principalis pars videatur trahere ad ſe acceſſorium; quia reſpondetur aurum Calicis non ſolùm eſſe conſecratum ſecundum ſe, verum etiam totius Calix per modum vnius, & ita aduenientе noua deauratione conſtat aurum, quod de nouo additum fuit non eſſe conſecratum, & conſequenter indigere noua conſecratione. Neque dici poteſt conſecrationem Calicis conſecrati redundare in aurum de nouo additum tanquam in acceſſorium, & minus principale: reſpondetur enim principale in hac materia non eſſe expectandum ex quantitate materiæ, ſed potius ex vſu rei conſecratæ, itaut illud cenſeatur principale, quod proximè fuit inſtitutum ad continendum & tangendum corpus, & ſanguinem Chriſti, quod præcipuè fit a parte deaurata, vt tenent *Soar. Vaſq. Reginald. Coninch.* & alij apud *Bartholom. ab Angelo citatis locis.* Nec etiam obſtat ſi aliquis dicat eodem modo formam conſecrationis perire Eccleſiæ conſecratæ eo ipſo, quo parietes dealbantur, aut picturis ornantur, quia reſpondetur magnam eſſe differentiam: nam Calix Vnctione Chriſmatis in exteriori ſuperficie adhibita conſecratur, Eccleſiæ vero conſecratio ineſt in cruſta parietis, quæ non perditur ſi paries dealbetur.

39 Conſecratio Calicis non amittitur per aliquos ictus à fabro inflictos, vt tenent *Armill. in verbo Calix num. 4. Barthol. ab Angelo Dialog. 5. de Miſſa, §. 323. Azor. p. 1. lib.*
40 *10. cap. 28. quæſt. 5.* Nec etiam amittitur quoties ſeparatio fit abſque fractione, vt accidit in Calice torneatili, cuius partes ſeparantur abſque fractione, quicquid aliqui contrarium teneant: ſecus tamen dicendum ſi cuppæ ſeparatio fiat cum fractione, quia Calix in tali caſu amittit ſuam figuram, & non eſt aptus ad vſum, ad quem fuerat factus: tum quia ſicut altare, ſi remoueatur à tabula conſecrata amittit conſecrationem, ita eandem amittit Calix ſi à pede cuppa ſepararetur, ita *Henriq. lib. 9. cap. 28. num. 2. lit. H, Barth. ab Angelo d. dial. 5. de Miſſa, §. 326. Reginald. d. lib. 29. num. 200. Soar. diſput. 81. ſect. 7. verſ. rurſus inquiri poteſt. Nugn. quæſt. 83. art. 3. dub. 4. & Coninch. ibid. dub. 3. num. 248. Azor. d. par. 2. lib. 9. cap. 7. quæſt. 7.* vbi ſe remittit ad dicta *p. 1. lib. 10. cap. 28. quæſt. 7. Fagundez d. cap. 21. num. 17.*

41 Vaſculum, ſeu Pixis, in qua ſeruatur ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum debet eſſe conſecrata, præcipuè ſi poſtulet loci conſuetudo, vt tenent *Soar. diſp. 89. ſect. 3. ad fin. Reginald. d. lib. 29. num. 201.* quamuis contrarium aſſerant *Vaſq. d. cap. 4. num. 36. Nugn. quæſt. 83. art. 3. dub. 4. & Coninch. ibid. num. 245. Henriq. lib. 9. de Miſſa, cap. 28. §. 3. lit. O, Fagundez d. lib. 3. cap. 22. num. 14.*

42 Veſtes ſacræ, vt amictus, alba, cingulum, manipulum, ſtola, & caſula ab Epiſcopo benedici debent, vt Doctores communiter concludunt, ita vt ſimplices Sacerdotes illam benedicere non poſſint, ita *Vgolin. cap. 32. num. 4.* nec ex ipſius Epiſcopi delegatione, vt ibi probat *num. 6.* & ita ibi reſponſum fuiſſe in Sacra Rituum Cong. teſtatur *Poſſevin. de Officio Curati cap. 2. num. 37.* & me citato in hoc loco *Homoben. d. reſolut. 4.* & qualiter benedi- 43
cantur inuenies in libro Pontificalium, quarum ſignificationem, qui ſcire cupit, perpendat Orationes, quæ recitantur in ſingularum veſtium indumento, de qua re vide *Pinell. de Miſſa ſacrificio, cap. 14. Iacob. de Graſſis in decis. aureis lib. 2. cap. 41. par. 1. Valent. tom. 4. diſp. 6. quæſt. 11. punct. 3. Fr. Emmanuel. in ſum. tom. 1. cap. 249. num. 12. Soar. tom. 3. diſp. 82. ſect. 2. & 3. Nugn. quæſt. 83. art. 3. dub. vlt. & Coninch. ibid. num. 250. Barthol. ab Angelo d. dialog. 5. §. 268. cum ſeqq. Chamerot. de Euchariſt. cap. 8. dub. 20. Bonacin. de Sacram. diſp. 8. quæſt. vnica punct. 5. num. 43. cum ſeqq. Azor. d. par. 1. lib. 10. cap. 38. q. 8. cum ſeqq.*

Prælati Regulares, Generales, & Prouinciales, quin 44
vero Cuſtodes, & Guardiani, ſiue Priores, & quicunque alij in aliis Religionibus illis correſpondentes, bene poſſunt benedicere omnia Eccleſiaſtica paramenta, ſiue ornamenta ex conceſſione *Leonis X.* relata *in compendio Mendic. verbo benedicere Eccleſiaſtica*, §. 14. vbi dicitur, quod ſupradictus *Leo X.* conceſſit Generalibus, & Prouincialibus, ac Cuſtodibus, necnon & Guardianis Fratrum Minorum Obſeruantiæ pro tempore exiſtentibus, vt omnia, & ſingula eiuſdem Ordinis, & Obſeruantiæ Eccleſias, Cæmiteria, Capitula, & Oratoria, vbicunque exiſtentia, tam recepta, quam recipienda, ac paramenta, & ornamenta, & alia quæcunque ad diuinum cultum, & vſum Fratrum neceſſaria, in quibus Chriſma non interuenit, pro eorumdem Fratrum vſu tantum ſolemni benedictione valeant benedicere, quo priuilegio perfruuntur omnes alij Ordines, qui priuilegium habent communicationis, & refert *Fr. Ludou. Miranda in manuali Prælatorum tom. 2. quæſt. 40. art. 1. concl. 1.* vbi *concluſ. 2.* reſoluit ſimplices Sacerdotes præcipuè Ordinis Minorum, & qui non fuerint Prælati non poſſe Eccleſiaſtica ornamenta, & paramenta benedicere, *& art. 2. concluſ. 1.* aſſerit certiſſimum eſſe quod Prælati Generales, & Prouinciales, & ſimiles Prælati, qui in aliis Religionibus eiſdem correſpondent, & etiam Guardiani, & Priores Conuentuales, aliique Prælati locales benedicere poſſunt Corporalia ex priuilegiis à Summis Pontificibus illis conceſſis. Specialiter tamen per *Greg. I X.* prout refertur in compendio verbo benedicere Eccleſiaſtica §. 1. conceſſum eſt, quod minores Fratres Preſbyteri in terris infidelium exiſtentes poſſunt benedicere non ſolùm veſtes Sacerdotales, verumetiam, & altaris palia, & Corporalia, cum neceſſe eis fuerit, vbi Catholicorum Epiſcoporum copia non habetur. Aduertendum tamen quod huiuſmodi Prælati Regulares Eccleſiaſtica paramenta, & prædicta ornamenta pro ſuorum Fratrum vſu tantum ſolemni benedictione valent benedicere, vt conſtat ex conceſſione *Leonis X.* illis facta, de qua ſupra, ex qua colligitur minimè hoc ſibi concedi pro aliis, quicquid dicant *Collector priuilegiorum Ordinis D. Hieronymi, & Alphonſus à vera Cruce*, quos refert, & ſequitur *Fr. Emman. quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 19. art. 2.*

Verum huiuſmodi veſtes amittunt, vt ſic loquar, be- 45
nedictionem, & noua indigent, quando ita franguntur, vt non ſint aptæ ad vſum, ad quem fuerant deſtinatæ, aut non amplius priorem retineant figuram: ex quo verius eſt Albam non indigere noua benedictione, ſi ad eam reficiendam aliqua adiungantur, quorum additione remanet adhuc prior figura, etiamſi quæ adduntur non ſint benedicta, acceſſorium enim ſequitur principale, è contra tamen deſinit eſſe benedicta, ſi ex ipſa abſcindatur manica, quamuis illi poſtea eadem manica aſſuatur, nam per acciſionem manicæ ita perfringitur,

vt non sit apta ad vsum, ad quem fuerat destinata, nec amplius retinet priorem figuram, ita *Armill. verbo benedicere num.3. Angel.verbo benedictio num.3. Bart. ab Angelo d.dual.5.§.265.* & ob hanc rationem stola facta de planeta benedicta, debet iterum benedici, quia ad ipsam est data particularis benedictio, & est mutata forma, quæ dabat esse rei, ita *Fusc. de visit.lib.1.cap. 23. num.15. Vgolin.d.cap.32.§.1. num.* 6. vbi etiam resoluit, quod si huiusmodi vestes breuiores factæ sint, modo formam non mutent, benedicendas iterum non esse, & in fine dicit, quod si vti illis ad diuina non possumus, igne comburendæ erunt, ne ad profanos vsus transferantur.

46 Campanas quoque benedicit, & Chrismate vngit Episcopus, vt scribunt *Durand.in rationali diuinorum lib. 1.cap.4. Durant.de ritibus Ecclesiæ lib. 1. cap. 22. Vgolin.de potest.Episcopi cap.31.§. 1. num.1.* latè *Cæsar. Baron.annal. Ecclesiæ tom.10.pag.810.* latissimè *Angel. Rocchа.in speciali tract. de campanis cap. 5. de campanarum consecrat.* vbi
47 etiam tradit formam, & verba consecrationis. Benedicuntur huiusmodi campanæ, ait *Concil. Colonienſe tit. de constit. & consuetudinibus cap. 14.* vt vocetur populus ad conueniendum in templis, & Clericus ad enuntiandas Dei laudes, & vt fideles omnes inuitentur ad preces, & deuotionem, cuius institutionis meminit liber Romani Ordinis relatus *in cap.1. de officio Custodis*, vbi campanæ appellantur signa, quia in eum finem pulsantur, vt sint signa temporis, quo Clerici ad diuinas horas recitandas, & fideles ad interessendum Sacris debent conuenire, consonat text. *in cap.solent, de consec.dist. 1. & in cap.2. de officio cust.* cum aliis adductis per *Steph. Costa in cap.*
48 *alma §. adiicimus num.10. de sent. & excommunic. ib.6.* Ait deinde *Colonienſe Concilium* institutas esse, vt timeant Dæmones, eóque sonitu territi abscedant, & vt repellentur procul hostiles exercitus, & vt fragor grandinum, procellæ turbinum, impetus tempestatum, & fulgurum, infesta tonitrua, & ventorum flamina suspendantur, spiritus procellarum, & aëriæ tempestates prosternantur, vt asserit *Fusch.de visitatione, lib.1.cap.14.num.*-. & latissimè post alios nouiores *Martin. Delrius disquisit. Magic. lib.6.cap.3.q.3.ad fin.lit. FF.*

49 Hinc colligitur campanas non baptizari Baptismo quo peccata remittuntur, vt nobis obiiciunt Caluinistæ, sed benedici optimis quidem rationibus, quas latè prosequuntur *Martinus Delrius vbi proximè, & Durant. d.cap.22.num.6.* Deinde non desunt, qui effectus prædictos campanarum tribuant naturali virtuti sonitus illarum, quati eo attinuetur aër, & dissipentur turbinũ, & tempestatum impetus, ac procellarum spiritus, vt voluit *Petr. Mossin sua sylua lib.2.cap.10.* Hoc verò est gratis dictum: nam prædicti effectus tribuuntur benedictioni, seu consecrationi, sic diuino iussu, seu beneficio operante, vt de aqua benedicta alibi diximus, si tamen hæc irrident hæretici, irrideant ait *Durant. dict. cap.22. num.4.* & Deum ipsum, qui *Numerorum* 10. ait, plangetis, vlulantibus tubis, & erit recordatio vestri coram Domino Deo vestro, vt eruamini de manibus inimicorum vestrorum.

50 Cum prædictæ campanæ ex principali ipsarum institutione institutæ dicantur, vt vocetur populus ad conueniendum in templis, & Clerus ad annunciandas Dei laudes, ex cessante ratione meritò constitutum est ne tempore interdicti illæ pulsentur, vt probat text. *in cap. alma §. adiicimus de sententia excommunicationis*, & bene tradidit *Stephan.Costa ibi num.12. & Couar.p.2.§.4. num. 5.vers.13.* & post eum, & *Nauar. Vgolin. & Henriq.* prosequitur latissimè *Saur. de censuris lib.5.cap.9.à principio.* quibus adde, quæ breuiter resoluit *Auila eod. tract.p.5.disp. 4.sect.2.dub.8.* & latius *Soar.eod.tract.disp.34. sect.1. num. 15.cum seqq. Fusch.d.cap.14.num.12. Angel. Rocca d.tract.de campan.cap. 25.* cum quibus prosequere ad omnia, quæ in hac materia occurri possunt, & vltra omnes latissimè *Mar. Alteri. de censur. tom.2. disput.5. cap.2. vers. tertia conditio.*

Episcopus benedicit Abbates, Abbatissas, & Monia- 51
les, & dat illis velum consecrationis, vt probat *cap.1. de suppl.neglig. Prælat. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 2. quæst.8. num.1. Azor.instit.moral.par.1.lib.12.cap.20.quæst.6. Vgolin.de potest. Episcopi, cap.31.§.1.num.1.* vbi etiam cum *Nauar.cons.2. de Sacram. non iteran.* concludit hanc benedictionem iterari non posse, quod etiam tenent *Azor.d.p. 1.lib.13.cap.10.quæst.4. & Ludouic. Miranda loco infrà citando, quæst.7.art.7.concl.1. in fine*, nihilque pro hac benedictione recipere debet, alioquin simoniam committeret, *cap.sicut certa de simonia.*

Ex benedictione Episcopi consequitur Abbas, vt pos- 52
sit conferre minores Ordines *cap. quoniam 69. dist. cap. cum contingat de ætate, & qualit. Clem. attendentes* iuncta *gl. verbo benedici, de statu monachor. Angel. verbo Abbas num.* 4. Debet autem benedictio huiusmodi dari illis diebus, 53
quibus minores Ordines conferri possunt, *glos. in d. Clem. attendentes* verbo *benedici*, & sine aliquo examine, *Innoc. in d.cap.1. de suppl. negl. Prælat.* nisi quod fidei professionem emittere benedicendus obligatur, cæremoniæ videndæ in Pontificali. Si Episcopus tamen tertio requi- 54
situs benedicere sine causa renuerit, posset ipse Abbas non expectata benedictione officium administrare, & Ordines conferre, sed hoc in odium temeritatis Episcopi sine causa denegantis benedictionem Papa concedit Abbatibus, non quod benedictio prædictum effectum non operetur, *dict.cap.1. de suppl.neglig. Prælat.* Virginum consecratio solis festis facienda est *cap. 1. de tempor.ord. vbi glos. & Doct. Salzed.ad Bernard.cap.26. vers. Virginum.* Et est Ordinis Episcopalis, & non potest delegari non 55
habenti illum Ordinem, firmat *Sbroz.d. quæst. 8. num.2.* asserens etiam Vicarium, qui non est Episcopus, huiusmodi benedictionem elargiri non posse.

Non tamen poterit Episcopus intrare clausura Mo- 56
nialium pro consecratione, seu benedictione sororum, nec pro ipsarum confirmatione, iuxta *Concil. Trident. decretum sess.25. de Regularibus c.p.5. vers. ingredi autem*, vbi, strictè præcipitur, vt nullus Monialium Monasteria ingrediatur, nisi in casibus necessitatis, & hic de quo agitur necessarius non est, cum possit Episcopus consecrare, benedicere, aut etiam confirmare Moniales, seruata, & non violata ipsarum clausura, consecrando, benedicendo, vel confirmando ipsas per fenestram deputatam ad imponendum eisdem velum, ita *Fr. Vgucc. Miranda in manu. Prælat. post tom.2. in tract. de sacris Monialib. quæst. 2. art.14.* Et licet secundum Canones non possint con- 57
secrari Virgines Moniales, nisi attigerint vigesimumquintum annum, vt in *cap. placuit, & in cap. Virgines 20. quæst. 1.* nihilominus de vniuersali consuetudine possunt consecrari ante vigesimumquintum annum, ita *Marc Antonin. vari. resolut. lib.1. resolut. vlt. casu 14.* censuit tamen sacra Congreg. Moniales Virgines, quas solas consecrari fas est, ante vigesimumquintum annum completum, non esse consecrandas, vt refert *Armendar. in addit. ad recopil. legum, Nauarræ lib.1. tit.20. l.1. de ætatib. num.* 2. Consuetudo vero benedicendi Virgines non 58
amplius est in vsu, & eam leuandam esse, si alicubi adhuc vigeret respondit *sacra Congreg. Regularium Patriarchæ Venet. 5. Decembris 1597.* teste *Præseg. in praxi nouæ Episcop.p.1.cap.2.n.3. vers. Virgines.*

Similiter, & Abbatissæ benedicuntur *d. Clem. atten-* 59
dentes. minores annis quadraginta, & quæ per octo ante professæ non fuerint, eligi, & benedici in Abbatissas prohibentur *Concil. Trident. sess.25. de Regularib. cap.* 7. de cuius materia *Fr. Emman. quæst. regul. tom.1. quæst.15. art. 3. Zerola in praxi Episcop.p.1. verbo Abbatissa §.1. pag.26. Azor.d.p.1.lib.13.cap.10. quæst.1. Valer. Reginald. in praxi fori Pœnit. lib.30. tractat.3. num.166. Franc. Leo in thesauro fori Eccles. p.2. cap.1. a num.45. Armendar. in addit. ad recopilat.*

pilat.legum Nauarre lib.1.tit.10 l.1. de ætatib. num.19. circa quam ætatem non poſſe Epiſcopum diſpenſare refert deciſum *Arnedar.ad d.lib.1.tit.18.l.7. de Epiſcop.nu.101.* & in ſetminis reſoluit *Nicol.Garc. de benefic.par.7.cap.4. num.71.* vbi etiam aſſerit prædictos quadraginta annos
60 debere eſſe completos. Abbatiſſa temporalis (illa ſcilicet,quæ nonniſi ad triennium eligitur,ex *Ordin.Gregor. XIII. de an.1583.die 1. Ianu.*) non eſt iure benedicenda, niſi Sancta Sedes Apoſtolica aliud ſtatuat expreſsè vel ſeruet contrarium.*Nauar.conſ.4.de Regul.in antiq. & conſ.2.de ſtatu monach.in nouis, Quaranta in ſumma Bullarij verbo Abbatiſſa in fine,Praſeg.d.cap.2.num.3.Fr. Ludou. Miranda in man.Prælat.in fine tom. 2. tract. de Sacris Monialibus q.7.art.7.concl.vni.*

61 Quæri opportune poteſt, an Epiſcopus non contritus conſecrans Eccleſias, Calices, Virgines, conficiens Chriſma, benedicens veſtes, & ſimilia, peccet mortaliter? in qua quæſtione *Medina in C.de Pœnit. tract.1.q.6.* dicit peccare mortaliter Epiſcopum,qui conficit Chriſma,benedicit oleum, aut conſecrat Eccleſiam in peccato mortali, quia iſtæ actiones videntur graues, & duo priores videntur quodammodo ſacramentales, quatenus per eas ſacratur materia Sacramenti.Verum ceſſante ſcandalo contrariam opinionem, vt veriorem, & æquiorem teneo cum *Suar.in 3.p. D.Thoma quæſt.64.art. 10.diſput.16.ſect.3.* quem refert *Marc. Anton. Genuenſ.in*
62 *man.Paſtorum cap.63.num.2.* vbi *num. 3.* reſoluit Epiſcopum excommunicatum ſuſpenſum,vel interdictum conſecrantem Eccleſias,altaria,& benedicentem mappas, ac veſtes eſſe irregularem me citato in hoc loco *Henoben. d.reſol.4.*

63 Epiſcopus etiam benedictionem ſolemnem dare poteſt,vt ſenſit gloſ.verbo ſolemne *in cap. Abbates de priuileg.lib.6. Durand.in ration.diuin.lib.4.cap.59.num.7.Vgolin. d.c.31.§.2.num.1.* dummodo faciat in ſua diœceſi,in aliena enim Pontificalia exercere non poteſt, vt ſupra latè diximus. Hæc benedictio ab Epiſcopo dari poteſt in fine diuinorum officiorum his verbis,ſit nomen Domini benedictum,vt habetur in Pontificali, & etiam ſimplex benedictio ab eo dari poteſt ſuis populis in itineribus, eundo per ſuam diœceſim,*Vgolin.d.loco num.2.*

64 Poterit etiam Epiſcopus celebrans priuate in diœceſi aliena vti benedictione Epiſcopali,cum verbis,ſit nomen Domini benedictum, cum illa ſit potius Ordinis, quam iuriſdictionis, tum quia ſi conceditur Epiſcopo celebrare in Eccleſia aliena à iure,abſque licentia Ordinarij, ita concedi etiam debet benedictio Epiſcopalis, tanquam acceſſorium, & conſequens ad illam celebrationem,per *cap.cui licet,& ibi gloſ.de regul.iuris in 6.* ita reſoluit *praxis nou.Epiſcop.par.1 cap.2.num.3. verſ.benedicit,* & fuiſſe concluſum Neapoli in quodam Collegio habito circa hoc coram aliquibus RR.Prælatis aſſerit *Aloyſ.*
65 *Ricc.in praxi aurea reſol.103.nu.5.* Vnde nullam pœnam cenſeo incurrere Epiſcopum, qui tranſiens per alienam diœceſim rogatus à perſonis deuotis illas benedicit ſine ſolemnitate, abſque animo exercendi iuriſdictionem,vt poſt *Anchoran.& Soar.* atteſtatur *Marc.Anton.Genuenſ.in*
66 *manuali Paſtorum cap. 63. num. 4.* Preſbyter autem, nec quidem ſimplicem benedictionem Epiſcopo præſente ſine ipſius conſenſu dare poteſt, *cap.cum ad celebrandas,* iuncta *gloſ.de conſecration.diſt.1.gloſ.verbo ſolemnitatem, in*
67 *addit.cap.Abbates,de priuileg.lib.6.* Abbas habens iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poteſt ſolemnem benedictionem populo impertiri in Eccleſiis ad ipſum pleno iure pertinentibus poſt Miſſarum ſacrificia perfecta, & abſoluta,poſt Veſpertinas preces,aut Matutinas decantatas,non autem alibi,publicè, aut per vias, aut Ciuitates,aut Villas, niſi ex priuilegio ſpeciale hanc poteſtatem ſit conſequutus,ita *in cap. Abbates, de priuil. in 6. Fr. Emm.in quæſt.reg.tom.1.quæſt.18. art.1. Azor.d.lib.12.cap. 20.q.7.prax.nou.Epiſc.d.cap.2. in fin.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur agentes de caſibus in quibus Eccleſia polluitur.*
2 *Homicidium voluntarium, & iniurioſum intra Eccleſiam patratum eam polluit.*
3 *Involuntarium homicidium contingens præter opinionem, & caſu fortuito non polluit Eccleſiam.*
4 *Furore captus non conſentit ex defectu voluntatis,nec pœnam meretur.*
5 *Ebrius ſi homicidium patrauerit intra Eccleſiam,quia non multum diſtat à furioſo,illam non polluit.*
6 *Si quis ſciens, ſe ebrietatis tempore,& vini furore captum ſolitum eſſe hominem occidere, ſi occidat, non erit immunis à pœna.*
7 *Ebrius occidendo tunc Eccleſiam non polluit, quando vere ebrius eſt,& ebrietatis furore extra ſe poſitus.*
8 *Ebrietas nunquam præſumitur, niſi probetur per indicia, & coniecturas apparentes.*
9 *De ebrietate, & quibus pœnis ebrij ſint plectendi, vide apud Doctores citatos.*
10 *Ebrietas damnabile,& graue vitium.*
11 *Solutus inebriari ſacris Ordinibus inſigniri non poteſt.*
12 *Clericis ne ad potus æquales bibant prohibetur.*
13 *Dormiens interſommiando ſi intra Eccleſiam aliquem occidat,quia furioſo æquiparatur, Eccleſiam non polluit, & à pœna homicidij excuſatur.*
14 *Declaratur text.in l.ſi ſeruum,§. ſi fornarius ff.ad l.Aquiliam.*
15 *Eccleſia an polluta cenſeri debeat per homicidium caſuale voluntum in ſua cauſa, quia aliquis dabat operam rei illicitæ, diſputatur.*
16 *Ex homicidio ſecuto ex defenſione proximi ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ Eccleſia non polluitur.*
17 *Homicidium ad defenſionem commiſſum ſeruato in eo moderamine inculpatæ tutelæ,inculpabile eſt.*
18 *Moderamen inculpatæ tutelæ verſatur circa modum,tempus,& cauſam.*
19 *Occidens non ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ extraordinaria pœna propter exceſſum, iudicis arbitrio punitur.*
20 *Eccleſia in rei veritate non fœdatur, nec polluitur.*
21 *Eccleſia quare polluta dicatur.*
22 *Eccleſia nomine in hoc propoſito intelligitur illa, quæ conſecrata eſt,vel ſpecialiter benedicta.*
23 *Eccleſia non polluitur ex vulnere lethali extra illam accepto, quamuis intra illam mors contingat; ſecus è contrario.*
24 *Eccleſia non polluitur ex eo, quod intra illam vulnus infligatur, ſi ſanguis extra effundatur propter receſſum repentinum.*
25 *Iudex reum ſuſpendens intra Eccleſiam, eam polluit.*
26 *Occidens ab Eccleſia hominem extra illam exiſtentem, eam non polluit, ſecus è conuerſo.*
27 *Immunitate Eccleſiaſtica non gaudet, qui exiſtens in loco ſacro alium extra illum exiſtentem percuſſerit.*
28 *Ratio differentiæ aſſignatur.*
29 *Ex martyrio alicuius Sancti in Eccleſia commiſſo,illa polluitur quatenus iniuſtum conſideratur,& iniurioſum ipſum homicidium ex occidentis.*
30 *Eccleſia polluitur propter voluntariam,& iniurioſam ſanguinis effuſionem intra eandem contingentem.*
31 *Sanguis huiuſmodi debet eſſe hominis viui.*
32 *Sanguis ſi effundatur è cadauere coram occiſore, contra quem alia adſunt indicia,præſumptio eſt vehemens.*
33 *Mirabile quoddam narratur cuiuſdam cadaueris occiſorem oſtendentis.*
34 *Sanguinis effuſio, propter quam Eccleſia polluitur, non debet eſſe modica, ſed copioſa.*
35 *Statutum loquens de vulnere cum ſanguinis effuſione,*

Digitized by Google

non habet locum in vulnere, ex quo modicum sanguinis effunditur.

36 Ex percussione leui, licet sanguis copiosè effundatur, Ecclesia non polluitur.

37 Sanguinis effusio propter quam Ecclesia polluitur, debet esse publica.

38 Occultum, & publicum multis modis dicitur.

39 Occultum in præsenti materia, quod dicatur.

40 Publicitas pollutionis, Ecclesiam non polluit, sed potius pollutam ostendit.

41 Sacerdos sciens ex Sacramentali Confessione Ecclesiam pollutam, in ea celebrare potest.

42 Ecclesia polluitur propter voluntariam humani seminis effusionem intra illam contingentem, siue sit hominis, siue mulieris, hæretici, aut infidelis, siue etiam per mollitiem, aut sodomiam.

43 Effusio seminis in seminis non sufficit, vt Ecclesia polluatur.

44 Effusio seminis Ecclesiam polluit, si intra eandem contingat, licet non cadat in ipsa Ecclesia materiali.

45 Ecclesia non polluitur, si sanguinis, aut seminis effusio accedat supra tectum, vel infra Ecclesiæ in aliqua caverna, vel in aliqua camera, aut cella, vel in Choro, Sacristia, aut turri cymbalorum.

46 Coitus coniugalis, quia Ecclesiam polluit, ostenditur.

47 Contraria opinio receptior.

48 Vtraque distinctionis fœdere componitur.

49 Seminis effusio requiritur, vt contingat in sufficienti quantitate.

50 Ecclesia an per occultam, & peccaminosam seminis effusionem, a parte rei polluatur, ostenditur.

51 Ecclesia non polluitur, quando actus luxuriosus sit, si tamen actualis effusio extra illam contingat.

52 Ecclesia polluitur, si intra illam sepultus fuerit fidelis excommunicatus nominatim denunciatus, aut notorius Clerici percussor.

53 Procedit etiam, quando infidelis, vel hæreticus sepelitur, vel eorum infantes.

54 Celebrans in Ecclesia violata, nisi vrgente necessitate id faciat de licentia Episcopi mortaliter peccat, irregularis tamen, aut suspensus non fit.

55 Ecclesia consecrata reconciliari non potest, nisi per proprium Episcopum, seu alium de ipsius licentia.

56 Licentia reconciliandi Ecclesias consecratas non potest ab Episcopo delegari simplici Sacerdoti etiamsi in contrarium sit consuetudo.

57 Ecclesia non consecrata, sed tantum benedicta reconciliari potest per quemcunque simplicem Sacerdotem per solam aquæ benedictæ aspersionem.

58 Aqua benedicta quam vim, & effectum habeat, & quam antiqua sit eius institutio in Ecclesia contra mala spiritualia, Dæmonesque, ostenditur, & num. 59.

60 Aqua benedicta remittit peccata venialia, liberat à morbis, & confert sanitatem corporalem.

61 Reconciliatio vbi haberi non potest per Episcopum, quia longe abest, & venire non potest, an idem Episcopus ex iusta causa concedere possit, vt in Ecclesia polluta ante reconciliationem celebretur.

62 Quid tamen in hoc securius sit seruandum, ostenditur.

63 Sacerdos si contingat post incaptam Missam Ecclesiam violari, debet Missam prosequi si captam habeat consecrationem, aliàs secus.

64 Prælati Regulares bene possunt conciliare Ecclesias quascunque ex causa violatas, & pollutas aqua per ipsos benedicta, si Episcopus, qui illam benedicat, distet vltra duas dietas.

65 Dieta qualibet continet viginti milliaria.

EPISCOPVS POLLVTAS ECCLESIAS quando reconciliare debeat.

ALLEGATIO XXVIII.

RECONCILIATIO, quæ est diuersa à consecratione, de qua Alleg. antecedenti actum fuit, adhibetur per Episcopum in casibus pollutionis Ecclesiæ, de quibus vltra *glos. & Doctores in cap. proposuisti, de consecration. Ecclesia, & in cap. vni. eodem tit. lib. 6.* tractant *D. Thom. 3. par. q. 83. art. 3.* vbi communiter Theologi, præsertim *Soar. disputation. 81. sect. 4.* disputant iidem Theologi *in 4. distinct. 13.* vbi *Sot. quæst. 2. art. 3.* & cæteri sequaces, *Sylvester. verbo consecratio, quæst. 5. Armilla eodem verbo, num. 4. cum sequentib. Nauar. in manual. cap. 27. num. 251. Iacob. de Graff. in aureis decis. par. 1. lib. 2. cap. 48. n. 21. cum sequentib. Fr. Emman. in summ. tom. 1. cap. 123. Henriq. in summ. lib. 9. de Missa, cap. 27. §. 6. Tolet. in summ. lib. 5. cap. 8. Azor. institution. moral. par. 2. lib. 9. cap. 5. Sayr. de censur. lib. 5. cap. 16. Anila eodem tract. par. 5. disput. 7. Coned. par. 3. Collect. 11. Miranda in manuals Prælatorum tom. 2. quæst. 39. artic. 5. Vgolin de potestat. Episcopi cap. 29. Gambarupta de casibus reseruatis, cap. 15. casu 6. fol. 201. cum sequentib. Mari. Alter. de censuris, tom. 2. disput. 3. de interdicto cap. 1. cum sequentib. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p. 1. lib. 3. cap. 14.*

Prima causa, propter quam Ecclesia polluitur, & reconciliatione indiget, est, quoties homicidium voluntarium, & iniuriosum intra ipsam Ecclesiam ab aliquo patratur, prout habetur in *dict. cap. proposuisti, & in cap. si metum de consecratione distinct. 1. Fagundez. d. cap. 14. num. 8.* Vel quoties sanguinis effusione fœdatur, vt probant text. *in cap. Ecclesias de consecrat. distinct. 1. & in cap. tuarum de priuileg. & in cap. 1. de consecrat. Ecclesiæ,* tenent *Henriq. d. cap. 27. §. 5. Tolet. d. cap. 8. à num. 12. Sayr. in claui. Regia lib. 3. cap. 8. num. 8. Vgolin. d. cap. 29. §. 1. Mari. Alter. dict. cap. 1. vers. sex autem modis, Miranda d. art. 5. concl. 1. vers. 1.* & cæteri supracitati. 2

Dixi voluntarium, quia aliàs si inuoluntarium sit homicidium, vel inuoluntaria effusio, nempè casu contingens, & veluti si cadente lapide, vel alio casu fortuito alicui existenti intra Ecclesiam mors contingat, vel ab aliquo, qui non sit compos mentis quis existens intra Ecclesiam interficiatur, minimè per hoc Ecclesia polluta dicenda erit, cum illi nulla iniuria inferatur, & ita resoluunt *Nauar. & Henriq.* dictis locis *Gambarupta d. casu 6. num. 9. Mari. Alter.* vbi proximè *Vgolin. dict. cap. 29. §. 1. vers. locum non habet, Sayr. de censur. lib. 5. cap. 16. num. 4. Farinac. in praxi criminal. tit. de homicidio, quæst. 125. nu. 22.* 3

Nam qui furore captus, & tempore eiusdem malum gerit, palam est non consentire ex defectu voluntatis, & inde est, quod nullam pœnam meretur, *l. illud, ff. de iniurijs cap. illum, 15. quæst. 1. l. sed etsi, §. 2. ff. ad l. Aquiliam, l. pauli. §. vltim. ff. ad legem Pomp. de parricidijs,* cum aliis citatis per *Menoch. de arbitrar. cas. 325. Petr. Caball. in tract. de omni genere homicidij num. 179. cum sequentib. Molin. de iust. tom. 4. tract. 3. disp. 38.* 4

Ex eadem ratione id ipsum dicendum videtur in homicidio patrato intra Ecclesiam ab illo, qui tunc temporis ebrius erat, nam ebrius non multum distat à furioso, vbi enim ebrietas, ibi & furor est, *cap. venter, 35. distinction.* cui resolutioni non obstant varia iura pœnam irrogantia patrantibus delictum ebrietatis tempore, vt habetur *in l. respiciendum, §. delinquunt vers. impetum, ff. de pœnis, & in cap. inebrianerunt, 11. quæst. 1. & in caput à crapula de vita, & honestate Clericorum,* procedunt enim prædicta iura non quia tempore ebrietatis commissum delictum voluntarium dici possit, nec ob culpam ex ipso delicto prouenientem, sed potius ob delictum ebrietatis, ex quo malum fuit secutum, præsert 5

Digitized by Google

præſertim ſi quis inebriari contingat ſciens ſe ebrietatis tempore, & vini furore captum ſolitum eſſe hominem occidere, quo caſu non erit immunis à culpa, & pœna homicidij; vel alterius mali tempore ebrietatis patrati, ſaltem extraordinariè, vt per *Conarr. in Clement. ſi furioſus par. 3. in initio num. 31. Gomez tom. 3. de delictis cap. 1. num. 73. Tiraquel. de panis temperandis cauſ. 6. num. 9. cum*
7 *ſequentibus.* Procedit inſuper, & declaranda eſt huiuſmodi reſolutio, vt habeat locum in illo tantum, qui verè ebrius eſt, & ebrietatis furore extra ſe poſitus; ſecùs verò in alio, qui, vel non ita ſit ebrius, vel talem ſe fingat ad homicidium, vel aliud malum patrandum, tunc enim homicidium erit propriè voluntarium dicendum, & ex conſequenti per illud intra Eccleſiam commiſſum eadem Eccleſia polluta dicenda erit, ex traditis per *Bald. in repet. l. prima column. penult. verſ. extra quæritur C. vnde vi, & l. data opera, Cod. qui accuſare non poſſunt, & Rip. in l. vltim. num. 79. Cod. de reuocandis donationibus, &*
8 *Menoch. de arbitr. caſu 326. num. 7.* Qui omnes concludunt modicam ebrietatem non excuſare, nec minuere delictum, & ideò prudentis iudicis arbitrio hoc erit examinandum, eo conſiderato, quod ebrietas, cum ſit delictum, & magnum arguat defectum, nunquam præſumitur niſi probetur per indicia, & coniecturas apparentes, argumento *tex. in l. meritò. ff. pro ſocio, & in regul. eſtote de regulis Iuris, in antiquis*, iunctis traditis per *Muſc. de probat. concluſ. 578.*

9 De ebrietate, & quibus pœnis ebrij ſint plectendi, & omnia in materia deſiderata vide apud Doctores per tex. ibi *in l. omne delictum, §. per vinum, ff. de re militari. Gregor. Lopez lib. 5. verbo embriagarſe, tit. 8. par. 7. Gomez dict. cap. 1. num. 73. Menoch. dict. caſ. 326. & caſ. 377. à num. 3. Perez tit. 8. in rub. lib. 8. ordinament. pag. 203. cum ſequentibus, & l. 1. in fine, in addit. illo tit. & lib. pag. 208. Azeued. lib. 1. num. 32. titul. 13. lib. 4. nouæ recopil. Bellacomb. tom. 2. communium opinion. lib. 9. tit. 13. num. 79. pag. 495. & Chirchou. titul. 30. num. 100. pag. 547. Salzed. ad Bernard. in practic. cap. 77. verbo ebrij, Paulus Comitol. reſponſ. moral. lib. 5. quæſt. 5. & 6. Pined. in vita Diui. Io. Papiſſa libr. 3. art. 2. cap. 1. pag. 142. Molin. dict. tractat. 3. diſputat. 38. à*
10 *num. 5. Petr. Caball. dict. tractat. num. 187.* Ebrietas damnabile, & graue vitium, ex quo multa mala gignuntur, aufert enim memoriam, diſſipat ſenſum, confundit intellectum, balbutit linguam, corrumpit ſanguinem, membra debilitat, exhaurit ſubſtantiam, eneruat corpus, ſecreta pandit, libidinem prouocat, & rixas excitat, prout referunt *Menoch. de arbitrar. caſ. 404. à num. 1. Fr. Emman. quæſtion. regular. tom. 2. quæſtion. 36. art. 1. Farinac. fragmenter. criminal. par. 7. lit. C, num. 253. Leſſ. de Iuſtitia lib. 4. cap. 3. dub. 3. num. 13. cum ſeq. Aldret. de religioſa diſciplina tuenda lib. 2. cap. 15. à num. 39.* Hinc ſoli-
11 tus inebriari ſacris Ordinibus inſigniri non poteſt, vt reſoluit *Farinac. dict. lit. C, num. 252.* vbi allegat *Rebuff. in praxi beneficiali par. 2. tit. de Clericis ad ſacros Ordines malè promotis, gloſ. 4. num. 8. Salzed. dict. cap. 77. lit. A, verſ. vnde conſuetum, Coned. ad Decretum collect. 33. num. 4.*
12 Imò ipſis Clericis prohibetur, ne ad potus æquales bibant, quod Galli vocant, brindar, vt probat *tex.* ſic intelligendus, *in dict. cap. à crapula*, & tenent *Rebuff. ad l. 43. de verber. ſignific. pag. 234. Leſſ. dict. cap. 3. dub. 4. num. 31. cum ſeqq. Cammil. Borrel. in ſumm. omnium deciſ. tit. 12. num. 31.*

13 Similiter ex eadem ratione prædicta reſolutio quatenus habet ex homicidio voluntario intra Eccleſiam patrato ipſam pollui, limitatur, vt non procedat in homicidio patrato intra Eccleſiam ab aliquo dormiente interſomniando, quia ſimiliter innoluntarium dicendum eſt, & tanquam à furioſo commiſſum, cui æquiparatur dormiens, *l. 1. §. adipiſcimur, ff. de acquirenda poſſeſſione, clement. ſi furioſus de homicidio, cap. meritò, & cap. ſanè, 15. quæſt. 1. cap. maiores, §. ſed adhuc, & §. item qua-*
ritur. de Baptiſmo, ideò excuſatur à pœna homicidij, vt per *Romanum, Alexandrum, Aretin. & Iaſon. in dict. §. adipiſcimur*, obſeruant *Conar. in dict. Clement. ſi furioſus, par. 3. in initio, num. 6. Gomez dict. cap. 1. n. 74. Tiraq. de pœnis temperandis cauſ. 5. Menoch. de arbitrar. caſ. 327. Molin. dict. tractat. 3. diſput. 38. à numer. 10.* Nec obſtat huic 14
reſolutioni *text. in l. ſi ſeruus, §. ſi fornarius, ff. ad l. Aquiliam*, vbi ſi ſeruus coloni propè fornacem, vel locum, vbi erat ignis, obdormiſſet, & domus, vel res combuſta ſit, tenetur ad damnum, quia videbitur eſſe in culpa: ibi enim non punitur delictum incendij, quaſi commiſſum fuerit à dormiente, quo tempore erat dormiens, ſed potiùs à vigilante, & ita ratione culpæ præcedentis, & negligentiæ, quam commiſit antequam dormiret: dum ignem relinquit accenſum, quo domus combuſta fuit, & damnum ſequutum eſt, argumento regulæ, qui cauſam damni dat, de qua in *cap. vlt. de iniurijs.*

Ex quibus inferri poteſt reſolutio cuiuſdam dubij, 15
an ſcilicet per homicidium caſuale attamen volitum in ſua cauſa, quia aliquis dabat operam rei illicitæ, ex quo ideò irregularitas incurritur cenſeatur Eccleſia polluta? veluti ſi Clericus, aut Monachus intra Eccleſiam pietatis cauſa tumorem ferro aperuit, ex quo fuit mors ſequuta, prout in terminis *cap. tua nos de homicid. in princ.* vel ſi Magiſter correctionis cauſa intra Eccleſiam diſcipulum percuſſerit, & in eo modum excedat, ex quo mors ſequatur, vt in termin. *cap. Preſbyterum eodem titul. de homicid.* iuncta *l. præceptoris, ff. ad l. Aquiliam, & l. ſed & ſi, §. vlt. ff. eodem tit.* Et ſanè videtur dicendum, quod per tale homicidium polluta Eccleſia ſit cenſenda, & per conſequens reconcilianda, cum non ſit merè caſuale, nec inculpabile, ſed potius volitum, ſi non in ſe, ſaltem in cauſa, vt per *D. Thom. 2. 2. quæſt. 64. art. 8.* Conſtat hoc etiam à ſimilitudine rationis, nam quod per tale homicidium quis efficiatur irregularis, vt habetur in prædictis, & aliis iuribus, hoc importat, vt talis Clericus, ex tali homicidio pollutus cenſeatur, & per conſequens minimè aptus ad Miſſæ Sacrificium, & cætera diuina miniſteria peragenda: ſicut ergo idem Clericus, qui ſpirituale templum dicitur, homicidium committens in prædicta ſpecie pollutus dicitur, ſic etiam templum materiale, in quo idem patratur homicidium pollutum dici debet, ne ſimiliter in ipſo ante reconciliationem Miſſa celebretur, & cætera diuina peragantur, nam homo templum ſpirituale, & per conſequens quandoque pollui dicitur, ad quod eſt tex. optimus *in cap. in ea. 32. quæſt. 4. cap. non ſolum 32. quæſt. 7.* ex quibus omnibus bene conſtat prædicta reſolutio, per nempe homicidium caſuale patratum intra Eccleſiam, attamen ex illicito opere ſecutum, pollutam eandem Eccleſiam eſſe cenſendam, id quod videtur eſſe de mente *Navarr. dict. capit. 27. num. 251.* quatenus idem affirmat dicendum in homicidio ſecuto ex ludo illicito habito intra Eccleſiam.

Ex dictis etiam benè infertur minimè pollutam eſſe 16
cenſendam Eccleſiam ex homicidio intra eamdem contingente, ſecuto tamen ex defenſione proximi, dum ſcilicet qui ſe defendendo ſeruato, vt aiunt, moderamine inculpatæ tutelæ alium occidit, de quo eſt *gloſ.* communiter recepta *in cap vnico, de conſecratione Eccleſiæ lib. 6.* quod triplici ratione confirmatur. Prima, quia tale homicidium non dicitur voluntarium, qui enim ſe defendit cum prædicto moderamine non intendit primò, & principaliter occiſionem proximi inuaſoris, ſed potius ſuam naturalem defenſionem, vnde homicidium per accidens contingit, & tanquam medium neceſſarium, & ordinatum ad ipſam defenſionem; Secunda, quia tale homicidium iniurioſè dici nequit, qui enim ſe defendendo ſeruato prædicto moderamine alium occidit, vtitur iure ſuo, argumento *tex. in l. vt vim vi, ff. de iuſtitia, & iure*, vbi *Bar. Paul.* & cæteri ſcribentes *D.*

Thomas 2.2.*queſt.*64. *art.*7. *Sot.lib.*5. *de iuſtitia, queſt.* 1. *art.*8.habetur etiam *in cap.ſignificaſti il* 2.*de homicidio, & in cap.dilecti de ſentent.excomm. & in l.*1.*§. cum arietes, ff. ſi quadrup.pauperiem fec. dis.* & ideo dicendus eſt taliter ſe defendens, quod nemini facit iniuriam, *argum. tex. in l. Proculus, ff.de damno infecto,& in cap. cum Eccleſia* 31. *de elect.* & in aliis citatis à *Maſcard.de probationibus concluſ.* 1051.*num.*31. *Surd.conſil.*374.*num.*17. *Flamin.de reſignation. tom.*2.*lib.*13.*queſt.*1. *num.*164. Tertia, & vltima ratio eſt, quæ deducitur ex ſimilitudine proxime adducta;nam ſicut Sacerdos,qui templum ſpirituale dicitur, minimè polluitur ex tali homicidio, quia non efficitur irregularis, prout habetur in *dict. Clemen. ſi furioſus*, ſic ſimiliter Eccleſia, & ita materiale templum non debet ex eodem homicidio polluta cenſeri, ſicut enim irregularitas ex homicidio contracta (excepta illa, quæ ratione indecentiæ incurritur, de qua *in cap. ſententiam ſanguinis, nè Clerici, vel Monachi*, cum ſimilibus) neceſſariò peccaminoſum homicidium ſupponit,per quod homo, & ita ſpirituale templum polluitur, ſic etiam & à fortiori hoc ipſum quoad pollutionem templi materialis requiritur, nam reconciliatio eiuſdem neceſſario peccatum ſupponit, iuxta illud *Prophetæ* polluerunt templum ſanctum tuum: cuius peccati reliquias,& inimici fantaſias,Eccleſiaſticus miniſter per aquæ benedictæ aſperſionem exorciſmos, & deprecationes conatur exterminare, de quo habetur *in dict.cap.propoſuiſti, & in cap.pen.& vlt.de conſecr.Eccleſia,& in d.cap.ſi mutum, & in c.Eccleſias de conſecrat.diſt.*1.

17 Diximus, ſeruato moderamine, &c. quia tunc demum homicidium ad defenſionem commiſſum impunibile eſt, quando ſcilicet fuerit in eo ſeruatum moderamen inculpatæ tutelæ, aliàs ſecùs,*Clar.in §.homicidiũ n.*27.*verſ.ſcias tamen,Maſc.de probat.concl.*1126.*n.*29.*Iacob.*
18 *Aiver.de homicidio neceſſario p.*1.*n.*382.*cum ſeqq.*Circa modum, tẽpus & cauſam conſiſtit inculpatæ tutelæ moderamen,*Chirchon.tom.*2.*comm.opinion.lib.*9.*tit.*10.*n.*13.*verſ. ſed primò, Sayr.de cenſur.lib.*6.*cap.*17.*à n.*7. *Farin.in praxi crimin.par.*5. *quæſt.*125. *num.* 349. *cum ſeqq. Chryſtoph. de Pace in ſcholiis ad ll.ſtili,l.*58.*num.*5. *Rebell.de obligat. iuſtitiæ, par.*1. *lib.*3.*quæſt.*12.*num.*7. *Azor.inſtitut.moral.par.*3. *lib.*2.*cap.* 1.*quæſt.*2. *Bernard. Graua.ad pract. Camera Imperialis lib.*2.*concluſ.* 110. *conſid.*1.*à num.*9. *Petr.Cabal. de omni genere homicidij num.*94. & igitur ſi is,qui ſe defendit modum defenſionis excedat,iam tunc voluntarium, & iniurioſum erit homicidium dicendum, & per conſequens propter illud neceſſariò Eccleſia reconcilian-
19 da, vt tenent, & declarant communiter Doctores, quamuis taliter homicida non ſit etiam tunc pœna ordinaria puniendus, ſed extraordinaria propter exceſſum Iudicis arbitrio imponenda,vt per *Duen.regul.*192. *ampliat.* 5. *Hipp.conſ.*137. *num.* 21. *cum ſeqq. & ſingulari* 110. *incip. occidens aggreſſorem, Baiard. ad Clarum, §. homicid. num.* 90. *Menoch. de arbitrariis caſu* 277. *Maſcard. concl.* 1126. *num.*49. *Farinac.dict. quæſt.*125. *numer.* 393. Vnus tamen mihi reſtat ſcrupulus,quod etiamſi verum ſit, quod homicidium ſequutum in defenſionem propriam ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ, nec ſit culpabile, nec voluntarium, & per conſequens propter illud Eccleſia, vbi ſit, reconcilianda,non ſit, tamen hoc procedit ex parte aggreſſi, ſi tamen aggreſſor mortuus percuteret prius aggreſſum, libenter tenerem ex huiuſmodi percuſſione, ſi ſufficiens ſit, Eccleſiam pollui, cum re vera voluntaria,& iniurioſa ſit.

20 Requiritur ex modo dictis,quod homicidium ſi intra Eccleſiam contingat, quia aliàs ſi extra eandem eueniat non erit per hoc polluta dicenda: Sed an dicatur polluta Eccleſia ex homicidio, vel ſanguinis iniurioſa effuſione facta in gradibus Eccleſiæ, vel ante ianuam, vel in ianua ipſa, controuerſum eſt: non cenſeri pollutam dicit *Graff.d. lib.* 2, *cap.* 48. *num.* 11. Sed *Gambarupta d.caſu* 6. *num.*5. cum *Gemin.in c. vni. de conſecr.Eccl.lib.*6. ſic diſtinguit, aut iſta ſanguinis effuſio facta fuit extra clauſuram portæ, & non eſt polluta: aut facta eſt intra clauſuram oſtij verſus Eccleſiam, & hoc caſu eſt polluta. Illa autem in rei veritate non fœdatur, aut polluitur,cũ enim ſancta ſit coinquinari non poteſt, *c. veſtra de cohabitatione Clericorum*, cum ſimilibus citatis à *Gambarupta dict. caſu* 6. *num.* 1. ſed tanquam polluta reconciliatur propter ſcandalum, & ad fidelium exemplum, & terrorem, vt ſcilicet videntes Eccleſiam, quæ in nullo peccauit,propter alterius culpam lauari, & purificari, reminiſcantur, quantum de propriis peccatis, eorumque expiatione ſit laborandum, ita *Durandus in rationali diuinorum lib.*1. *cap.*14. *num.* 10. Verum *Soar. d.* 21
*ſect.*4.*verſ.*3.*violatur*, exiſtimat rationem, quare Eccleſia polluitur,non conſiſtere in eo, quod prohibeatur in illa fieri percuſſionem illicitam, & ſacrilegam, ſed potius ex eo, quia actio turpis eſt, & ſacrilega, velut in pœnam, & facti deteſtationem ab Eccleſia ſtatutum eſſe, vt polluta cenſeatur Eccleſia,& diuina ibi non celebrentur donec reconcilietur. Verum, quod deformitas, & ſpecialis ratio malitiæ hoc caſu non proueniat, ex eo quod rationes illæ turpes ſint, & illicitæ, ſed ex eo, quia lex canonica ſpecialiter conſtituit,vt certis caſibus Eccleſia polluatur,vóluerunt *Selu.de benef. p.*1.*q.*5. *num.*102. *Azor.d.cap.*5.*queſt.*3.*verſ.ſi roges, & Valent.& Vaſq.* quos refert, & ſequitur *Sanch. de Matrimon.lib.*9. *diſp.*15. *à num.*4. ex eo probantes, quia etiam furtum illicitum eſt, & *lege* diuina naturali prohibitum, & tamen etiamſi in Eccleſia fiat, Eccleſiam non polluit: ſicut nec hæreſis, quæ longè deteſtabilior eſt. Cui fundamento poſtea ſatisfacere intendens *Soar.tom.* 1.*de religione tract.de reuerentia debita locis ſacris lib.*3. *cap.* 2. *à num.* 6. *cum ſeqq.* aduertit ſe non negaſſe hoc quod eſt Eccleſiam pollui per ſanguinis effuſionem ex legis humanæ conſtit. prouenire, ſed docere actionem non eſſe ſacrilegam, ex eo quod Eccleſiam polluit, ſed potius ideò ſtatutum eſſe, vt Eccleſia polluatur, quia actiones illæ illicitæ ſunt, & ſacrilegæ, & per eas iniuria infertur loco ſacro.Sed quicquid ſit,opinioni *Sanch.* magis adhæreo.

Eccleſiæ autem nomine in hoc propoſito intelligitur 22
illa, quæ conſecrata eſt, vel ſpecialiter benedicta,vt ibi diuina fiant officia, & fuerint celebrata,veluti in priùatis Oratoriis, atque ita deducitur ex tex. *in cap. vlt. de conſecrat. Eccleſ.* vbi notauit *glo. verbo non conſecrata*, & poſt *Nauar.* & alios *Henriq. libr.*9. *capit.*17.§.5. *in princ.* poſt *Graff. Fr.Emman.* & alios *Sanch.d.diſp.*15. *num.* 24. *Sayr.d.cap.*16.*num.*9. *Anil.d.diſp.*7.*dub.*2. *concl.*1. *Decian. tract.crimin.lib.*6.*cap.*24.*num.*24. *Fagundez d.cap.*14.*n.*37. vbi ait nomine Eccleſiæ intelligi totum illud ſpatium quod pertinet ad internum corpus Eccleſiæ à tecto interiori vſque ad pauimentum, & à parte interna portæ maioris ipſius Eccleſiæ, vſque ad vltimum parietem Capellæ maioris, vide infra *num.*45. Nec obſtat *tex. in cap penul.de immunitate Eccleſiarum*, iuncta *glo.verbo admittitur*, dum probat ſufficere, vt Eccleſia gaudeat immunitate, quod ibi diuina celebrata ſint,licet conſecrata, aut benedicta non fuerit, cuius ſenſum non percepit *Henriq.dict.*§ 5. *litt.H*, dum contrarium ex eodem colligit, nam melius *Sanch. & Auila* diuerſam eſſe rationem aduertunt quoad immunitatem; eius enim reſpectu latior eſt loci ſacri interpretatio, quoad violationem verò ſtrictiùs accipitur, vt iidem optime probant.

Oratoria, quæ domi habentur nomine Eccleſiæ non veniunt, quamuis de Epiſcopi licentia in eis Miſſæ celebrentur, & ideo tanquam profana immunitate & priuilegiis Eccleſiæ non gaudere reſoluunt *Sanch.d.diſp.* 15.*num.*39.vbi *num.*48.cum *Sanch.loco citato num.*36. tenet Eccleſiam ab Epiſcopo benedictam, cæptamque illius

illius auctoritate ædificari nomine Eccleſiæ quoad hunc effectum comprehendi, & *num.* 49. cum *Sanch. num.* 37. reſoluit ſi Eccleſia diſtructa ſit, copulam in ea habitam, aut effuſionem ſanguinis non eſſe ſacrilegam, nec locum violari, modo deſtruatur, vt iterum non ædificetur, & *num.* 50. cum eodem *Sanch. n.* 38. aſſerit quod ſi Eccleſia amplietur ac diſtendatur capella aliqua, aut parte ſibi addita, licet ea non benedicatur quoad hunc effectum comprehenditur nomine Eccleſiæ. Cæmiterium ab Epiſcopo benedictum reputari locum ſacrum, & ſic indigere reconciliatione ſi copula illicita, aut ſanguinis iniurioſa effuſione violetur, reſoluunt *Nauar. in man. cap.* 6. *num.* 3. *verſ. interrogatus autem, Henriq. libr.* 5. *de Pœnit. cap.* 6. §. *in commento int. H, Sanch. d. diſput.* 15. *num.* 40. *Fagundez d. cap.* 14. *num.* 51. *declarando prout dixi allegatione præced. à numer.* 30. *& de omnibus vterum idem Fagundez d. tract. præcepto* 2. *libr.* 4. *cap.* 4. *num.* 27. *cum ſeqq.*

23 Ex quo ſit, quod ſi extra Eccleſiam quis lethale vulnus recipiat, & poſtea ex eadem cauſa moriatur intra eandem, minime per hoc ſit polluta cenſenda, quia tunc non homicidium, ſed ſola mors in Eccleſia contingit, cum tamen è conuerſo ſi quis intra vulnus lethale recipiat, & poſtea extrà moriatur, polluta haberi debeat ex ſententia *gloſ.* communiter receptæ *in d. c. vni.* quam ſequuntur ibi omnes, & poſt illos *Nauar. Iac. de Graff. Fr. Emman. & Henriq. dd. locis*, atque etiam *Vgolin. d.* §. 1. *verſ.* 3. *non pollitur*, *Fagundez. d. c.* 14. *num.* 89. *& præcepto* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 16. *Azor. d. cap.* 5. *quæſt.* 1. *verſ. ſi queras*, *Gambar. d. caſ.* 6. *num.* 8. quidquid *Soar. d. ſect.* 4. *ſtatim in prin.* in hoc vltimo caſu contrarium cenſeat, dum enim ibi tenet, & merito non eſſe pollutam ex lethali percuſſione intra eandé citra ſanguinis effuſionem contingente, donec homicidium ſequatur, & conſumetur per mortem percuſſi: inſimul dicit, & eſſe quoque neceſſarium, quod intra eandem Eccleſiam mors ſequatur, quia tunc, & non aliter dicitur verè, & propriè fieri homicidium in Eccleſia, cuius tamen contrarium tenet *gloſ.* communiter recepta *in d. cap. vni.* & eſt de mente Doctorum omnium citatis locis: dicitur enim verè homicidium commiſſum in Eccleſia, vbi intra eandem vulnus lethale, ſeu lethalis percuſſio contingit, à qua ipſum homicidium denominatur, non verò à morte poſtea ſubſecuta, licet per eandem, & non aliter conſtet fuiſſe homicidium patratum intra Eccleſiam: ſicut ex eadem ratione idem quoque dicendum videtur, vbi vulnus intra Eccleſiam infligitur, ex quo datur ſanguinis effuſio, licet ſanguis ipſe non cadat intra Eccleſiam, quia vulneratus, vel ſtatim ab ipſa receſſit ante effuſionem, vel in vaſe aliquo ſanguinem collegit: licet è conuerſo contrarium dicendum ſit, nempè vbi quis extra Eccleſiam vulnus recipit, & poſtea, quia ad eam fugit, intra eandem ſanguis effunditur, per hoc minime remanet polluta; prout tenet ſæpe citata *gloſ. in dict. cap. vnico.*

24 Huiuſmodi tamen vltima reſolutio iudicio meo maiori indiget cenſura, ſi aduertamus, quod Iura omnia de hoc loquentia ad ſanguinis effuſionem intra Eccleſiam contingentem potius quam ad vulnus intra eandem inflictum ſe referunt, vt patet ex *d. cap. vnic.* ibi, ſi Eccleſiam pollui ſanguinis, aut ſeminis effuſione contingat, & in *c. vlt. eod. tit.* ibi, ſi Eccleſia non conſecrata cuiuſque ſemine fuerit, aut ſanguinis effuſione polluta, & in *d. c. ruarum*, *de priuileg.* ibi, Eccleſiam ſanguinis effuſione fœdaſſet, & in *d. c. Eccleſiis*, *de conſecr. diſt.* 1. ibi, aut ſanguinis effuſione, aut cuiuſque ſemine pollutę fuerint: vnde ſi ſermo ſit de pollutione Eccleſię, non ratione homicidij, ſed potius effuſionis ſanguinis dicendũ videtur, quod licet per vulnus intra Eccleſiam inflictũ Eccleſia ipſa polluatur, quoties ſanguis intra ipſam fũditur, quãuis non cadat i ntemplo ipſo materiali, dum in vaſe aliquo recipitur, idque ex eo, quia verum eſt dicere intra Eccleſiã dari ſanguinis effuſionẽ, contrarium tamẽ dicendum ſi ex eo, quod licet vulnus intra infligatur, ſanguis tamen extra Eccleſiam effunditur propter receſſum repentinum ab eadem, cum hoc caſu non verificentur verba prædictorum iurium. Quemadmodum etiam non erit polluta cenſenda propter ſanguinis effuſionem in ipſa factam ex vulnere extra contingente, requiritur enim, quod ipſa ſanguinis effuſio contingens intra Eccleſiam ſit eidem iniurioſa, id quod minime verificatur in hoc caſu in quo non data opera, ſed potius caſu, & per accidens contingit. Vnde ſi quis intra Eccleſiam ſe ipſum occidat, polluetur Eccleſia per tale homicidium, quia licet reſpectu occiſi propriè iniurioſum non ſit, eſt tamen valde peccaminoſum, cum nemo ſit vitæ, & membrorum dominus, vt habetur in *l. liber homo, ff. ad l. Aquiliam, & in cap. non eſt noſtrum*, 23. q. 5. & ex conſequenti iniurioſum propter iniuriam, quæ fit loco ſacro.

Hinc etiamſi iudex reum ſuſpenderet intra Eccle- 25
ſiam per hoc ſimiliter ipſa Eccleſia violata cenſeretur, quia licet huiuſmodi homicidium fieri licitè poſſit, & taliter ſuſpenſus ſupplicio dignus fuerit, ſit tamen illi iniuria, quia licet ſupplicio dignus ſit, ius tamen habet, ne in tali loco talem vim patiatur, & deinde ſit etiam iniuria loco ſacro, & ipſi Deo, in cuius honorem Eccleſia ſpecialiter dicata, & conſecrata eſt, ſecùs tamen dicendum, ſi idem iudex aut quiuis alius ſuper Eccleſiæ tectum, vel ex parietibus eiuſdem hominem ſuſpendat, cum in tali caſu non intra, ſed extra homicidium contingat, vt optime tenent poſt *Sylueſtr. & Nauarr. Mart. Alter. dict. cap.* 1. *verſ. Sed quid Soar. d. ſect.* 4. *in princ. Fagundez d. cap.* 14. *num.* 10. *& p.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 17.

Idem dicendum videtur, vbi quis cum eſſet intra Ec- 26
cleſiam hominem exiſtentem extra, iaculo occiderit, cum tunc verum ſit dicere, quod homicidium non fuerit intra Eccleſiam patratum, licet intra eandem initium ſumpſerit, & per conſequens non erit per hoc violata cenſenda; ſecùs è conuerſo, vbi quis exiſtens extra Eccleſiam alium exiſtentem intra iaculo percuſſerit, aut vulnerauerit, ita vt ſanguis intra eandẽ effundatur, quia iam tunc verificatur homicidium patratum, ſicut & ſanguinis effuſio contingens, vtrumque verò voluntarium, & iniurioſum intra Eccleſiam, prout tenent *Nauar. d. loco, Vgolin dict.* §. 1. *verſ.* 4. *non pollitur. Fagundez. d. cap.* 14. *num.* 11. Non obſtat doctrina *Abb. in cap.* 27
vlt. de immunitate Eccleſiarum, quem ſequuntur *Angelus in ſumm. verbo immunitas*, *queſt.* 23. *Sylueſt. eod. verbo* 3. *num.* 6. *in fin. Remig. de immunit. Eccleſ. fallent.* 4. *Azaued. lib.* 3. *num.* 28. *ad fin. tit.* 2. *lib.* 1. *noua recopil. Gutier. pract. lib.* 3. *q.* 1. *à num.* 29. *Decian. tract. crimin. tom.* 1. *lib.* 6. *cap.* 28. *num.* 6. ſecundum quam non gaudet immunitate Eccleſiæ ille, qui exiſtens in loco ſacro alium extra illum exiſtentem percuſſerit, vnde ſimiliter videbatur dicendum per tale homicidium Eccleſiam pollutam eſſe cenſendam, ſumpta ratione deformitatis ab initio, & proxima delicti cauſa.

Ratio enim differentiæ inter vtrumque caſum in eo 28
eſt, quod in priori, vt polluta dicatur Eccleſia ſolum attenditur homicidium, vel ſanguinis effuſio, ſi vtrumque voluntarium ſit, & iniurioſum intra Eccleſiam patratum, id quod propriè verificatur in homine occiſo, vel vulnerato exiſtente intra Eccleſiam, non verò quando exiſtit extra, licet occidens ſit intra ita: poſteriori verò caſu, nempe quoad priuilegium immunitatis, attenditur ſpes, animus, & fiducia, qua quis delinquit, vt ab Eccleſia defendatur, & ſic euadat pœnam crimini condignam, id quod verificatur propriè in illo, qui cum ſit intra Eccleſiam occidit alium exiſtentem extra eandem, non vero è conuerſo, licet enim in hoc poſteriori caſu ſi quis exiſtens extra Eccleſiam occidat

exiſten

existentem intra eandem, & statim ad ipsam confugiat, præsumatur etiam spe veniæ feciſſe, & ideò iuxta veriorem ſententiam immunitate careat, vt per *Couarr. variar. lib. 2. cap. 10. num. 15. verſ. 27. Guttier. d. q. 1. num. 29. Soar. de Pace in præl. tom. 1. par. 5. cap. 3. §. 3. n. 99. Bobad. in ſua politica, lib. 2, c. 14. n. 29.*

29 Non leuis eſt difficultas an ſi quis pro defenſione Fidei homicidium, & ita martyrium intra Eccleſiam patiatur, per hoc eadem Eccleſia debeat polluta cenſeri? In qua *Abb. in dict. cap. propoſuiſti num. 2. in fine*, in eo conuenit, vt non ſit cenſenda Eccleſia polluta per rationem ad ſanguinem in ea diffuſum, quo potius lauatur, & magis ſanctificatur Eccleſia, quam polluitur, opt. ad hoc *tex. in cap. fundamenta verſ. iſti ſunt*, ibi, ipſam glorioſo cruore martyrij Chriſto Domino conſecrarunt, *de cleſt. libr. 6. & in cap. gloriosus*, ibi, qui viuentes in carne prædictam Eccleſiam ſuo pretioſo ſanguine plantauerunt, *de relig. & venerat. Sanct. & in cap. quamuis 22. diſt.* Sed pro ratione ad iniquam, & iniurioſam effuſionem (ſicut etiam in homicidio eiuſdem Martyris citra ſanguinis effuſionem patrato intra Eccleſiam) idem dicendum erit, nempe Eccleſiam pollutam eſſe, quia licet per mortem illius, qui ſanctus eſt, intra Eccleſiam contingentem, quatenus habet rationem martyrij, non polluatur Eccleſia, polluitur tamen quatenus iniuſtum conſideratur ipſum homicidium, & iniurioſum ex parte occidentis: vnde citari ſolet verſus. *Actio diſplicuit, paſſio grata fuit*, & in hoc ſenſu intelligenda eſt *gloſ. verbo ſanguinis in d. cap. vnic.* & quæ reſoluunt *Sayr. dict. cap. 16. num. 14. verſ. Item Graſſis dict. cap. 48. num. 24.* & cæteri ſupra citati, & *Vgolin. dict. §. 1. ſtatim in princ. verſ. id quod locum habet, Azor. dict. cap. 5. quæſt. 1. verſ. Rurſus*, poſt *S. Antonin. & Nauarr. Mari. Alter. dict. capit. 1. verſ. verum, Fagundez. in quinque Eccleſia præcepta p. 2. libr. 4. capit. 4. num. 17.*

30 Secunda cauſa ob quam polluitur Eccleſia, & reconciliatione indiget, eſt propter voluntariam, & iniurioſam ſanguinis effuſionem intra Eccleſiam contingentem, vt habetur *in d. cap. Eccleſias de conſecrat. diſt. 1. & in cap. propoſuiſti, & in cap. vlt. de conſecratione Eccleſ. & in cap. vnico, eodem tit. lib. 6.* & vltra ordinarios præcitatis iuribus proſequuntur *Nauar. d. cap. 27. à num. 256. Iacob. de Graff. d. cap. 48. num. 22. Tolet. in ſumm. lib. 5. cap. 8. à num. 22. Raguſ. de Miſſa in Eccleſia quæſito 60. Fagundez in quinque Eccleſia præcepta p. 1. lib. 3. c. 14. n. 14. Henriq. d. cap. 27. §. 5. Cened. d. par. 3. collect. 11. Vgolin d. c. 29. §. 2. Mar. Alter. d. c. 1. verſ. Secundò*, & cæteri ſupra citati, quod tamen vltra ſupra aſſignatas declarationes circa primam homicidij cauſam, quæ legitimè etiam ad hanc ſecundam adaptantur, videlicet, quod non ſit intelligenda de caſuali, naturali, aut medicinali effuſione per ſupradicta, ſubſequentibus tamen debet præſens cauſa intelligi declarationibus.

31 Prima declaratio eſt, vt intelligatur quoties humanus ſanguis effunditur, nam ſi fuerit cuiuſuis alterius animalis irrationalis, non eſſet per hoc Eccleſia polluta cenſenda, quia licet horrorem pariat, non tamen eſt effuſio iniurioſa, cum animal nec actiuè, nec paſſiuè, iniuriæ capax ſit, licet aliquando etiam iubeatur comburi, ne refricetur nefandi facti memoria, vt habetur, & notari ſolet *in cap. mulier ſi acceſſerit 15. q. 1.* & ita tenet ac declarat *gloſ. verbo ſanguinis in d. cap. 1.* & poſt *Nau. Ledeſ. & Vmald.* notat *Raguſ. d. quæſito 60. num. 2. Sayr. d. cap. 16. num. 6. Cened. d. collect. 11. in princip. Vgolin. d. §. 2. verſ. excipitur ergo.* Neque refert an alienus, vel proprius effundatur ſanguis: ſi enim quis ſuæ mentis compos ex ira, vel deſperatione ſe ipſum occidat, vel iniuriosè percutiat, cẽſebitur Eccleſia violata, & recõciliatione indigebit, vt notant *gloſ. verbo ſanguinis in fin. in dict. c. 1. & Mar. Alter. dict. cap. primò, verſ. quæritur tertiò. Sayr. d. cap. 16. n. 4. in fin.* & confirmatur ex iis, quæ notant Doctores per tex. ibi *in cap contingit 36. de ſententia excommunicationis.* Sicut nec etiam ſi mortuum corpus in Eccleſiam delatum ſanguinem effundat, quia iam verè non dicitur ſanguis humanus, non enim hominis eſt, ſed cadaueris.

Multoties accidit, vt cadauer ſanguinem effundat, ſi 32
coram eo occiſor ſit, & ita in illum occiſi cruor impetuoſam eiaculationem irruens illum ſic prodit, & poteſt eſſe hæc præſumptio vehemens, quod illum occiderit, ſi adſint alia indicia, de quo vide *Lemin. Len. de natura miraculis, lib. 2. cap. 7. Boer. deciſ. 166. Fran. Marcum p. 1. deciſ. 183. & p. 2. deciſ. 190. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſion. p. 4. collect. 855. poſt medium Hypp. in præl. §. diligenter num. 181. Gomez tom. 3. var. cap. 13. num. 15. Valeriol. medicum lib. 2. obſeruat. 9. Petr. Greg. ſyntagm. iuris lib. 36. cap. 20. num. 8. Maſcard. de probat. concluſ. 867. num. 24. Cened. ad decretum collect. 65. num. 3. Farinac. in praxi crimin. lib. 1. tit. 5. quæſt. 52. num. 154. cum ſeqq. Fr. Hieron. de Repes in hiſtoria infantis à Iudeis occiſi p. 3. cap. 4. §. Otroſi. fol. 58. verſo, Martin. Delr. diſquiſit. magic. lib. 1. cap. 3. quæſt. 4. pag. 12. & lib. 5. ſect. 4. num. 20. pag. 680. Hortenſ. Canalc. de brachio regio p. 3. num. 103. Emanuel de Valle, de incantationibus, & enſalmis opuſc. 1. ſect. 1. cap. 1. num. 31. Fran. de Pueyo inter deciſ. Ioſeph. Seſſe deciſ. 111. à numer. 1.* vbi *num. 15.* mirandum refert accidiſſe anno 1607. in platea Vallis 33
de Broto, vbi cadauer exhumatum omnibus patebat, & poſitus ante eum Io. Franciſcus de Verga vnus ex delinquentibus illicò exiuit ſanguis ex vulneribus dicti cadaueris, quouſque dictus reus fuit ab occiſi conſpectu eductus. Et ſtatim adductus fuit ad conſpectum dicti occiſi Monſerat de Verga, alter accuſatus, qui cum ſe culpatum videret tanto ſcelere cæpit obſecrare Deum, & Cælum, vt in teſtimonium ſuæ veritatis permitteret miraculum ibi fieri, quo dicto illicò cadauer eleuauit brachium dexterum, & digito ſignauit vulnera, ex quibus ſanguis illicò exiuit, & continuò eleuando idem brbchium eodem digito ſignauit in dictum accuſatum.

Secunda declaratio eſt, vt intelligatur prædicta reſo- 34
lutio non quidem de modica effuſione, veluti ſi gutta ſanguinis etiam iniuriosè intrà Eccleſiam ceciderit, ſed potius de notabili, ſeu conſiderabili, hoc enim importat verbum, effuſio, nempe ſanguinis abundantiam, & copioſum fluxum, *argumento text. in capit. ſæpe 41. diſt. & in cap. reuertimini 16. quæſt. 1.* notat *gloſ. verbo, effuſionem ſanguinis, in capit. cum illorum 32. de ſententia excommunicationis, gloſ. in caſus poſitione in d. capit. 1. verſ. nota 1. Tiraq. in tract. de iudicio in rebus exiguis verſ. 11. pag. 55.* & ideò ſtatutum loquens de vul- 35
nere cum ſanguinis effuſione non habet locum in vulnere ex quo modicũ ſanguinis effunditur, vt per *Hipp. conſ. 80. num. 26. Marc. Anton. Genuenſ. in præl. Archiep. Neapolit. cap. 80. num. 2.* quo fundamento in noſtris terminis reſoluunt *Fr. Lud. inſtructorio conſcientiæ p. 1. cap. 33. verſ. ſed circa ſecundum, Steph. Coſta, in cap. ic. qui 18. num. 2. de ſententia excommunicationis lib. 6. Sylueſtr. verbo interdictum 4. quæſt. 1. Nauar. di. cap. 27. num. 256. verſ. dixi effunditur, Gambar. d. caſu 6. num. 8. Raguſ. de Miſſa in Eccleſia quæſt. 60. num. 1. Mari. Alter. d. cap. 1. verſ. quæritur quintò. Fagundez. d. cap. 14. n. 19. & p. 2. lib. 4. c. 4. n. 18. Graff. d. cap. 48. n. 25. Soar. d. ſect. 4. verſ. 2. Vgol. d. §. 2. verſ. 2. excipitur, Sayr. d. cap. 16. n. 5.* Hinc optimè notantes non indigere Eccleſiam reconciliatione, quando quis in ea percutitur, vel alia iniuria afficitur citrà ſanguinis effuſionem, etiamſi carnes conterantur, & oſſa confringantur, vel quia omnia ſupra relata ſanguinis effuſionem requirunt, & ſine lege pœnam hanc, ad alios caſus extendere non licet, iuxta regulam text. in *cap. pœne de Pœnitent. diſt. 1.* & tenet *Gambar. d. caſu 7. num. 8.* niſi fortè tumorem cauſauerit, aut liuorem ex

verberi

verberibus,& opus ſit, vt tutior,ſeu liuor ferro aperiatur, dicetur enim Eccleſia polluta, quia percuſſio iniurioſa fuit,& efficax cauſa effuſionis ſanguinis,quę deinde ſecuta eſt,vt aduertit poſt *Zerol. in praxi Epiſcopal.p. 3.verb.pollutio Eccleſia, Sayr.d.cap.16.num.8.*

36 Neque exiſtimes quamcunque copioſam ſanguinis effuſionem ſufficere,vt Eccleſia polluatur,& reconciliatione egeat: nam ſi percuſſio leuis fuerit, licet ſanguis copioſè effundatur non ideò polluta cẽſebitur Eccleſia, exemplum frequens eſt quando in rixa puerorum alter alterum percutit, & ex naribus multus effluit ſanguis, *Nauar.in man.cap.27.num.91.Vinald.in candel.p. 2. de interd.tit.de caſibus quibus Eccleſia,&c.num. 59. Graff. lib.2. cap.48.num.25. Fagundez d.cap.14.num. 17.* ſi enim percuſſio lethalis non eſt,quæ ad mortalem culpam ſufficiat, neque ad pollutionem Eccleſiæ ſufficiens cenſeri debet,& ita reſoluit *Soar.d.ſect.4.§.2. violatur in fine.* Si tamen ſanguis exiret de naſo ex percuſſione violenta inter maiores quatuordecim annorum pollui Eccleſiam reſoluit iudicatúmque refert *Mari. Anton.var.lib. 1. reſolut. 112. caſu 6.* quem citat *Gambar.d. caſu 6.num.9.*

37 Tertia declaratio eſt, vt procedat prædicta reſolutio in ſanguinis effuſione publica, & quæ bublicè innoteſcat non vero in occulta,per quam nó debet Eccleſia polluta cenſeri, ſicut nec per occultam ſeminis effuſionem,de qua erit infrà ſtatim agendum:ita *gloſ.verbo pollus in d.cap.1.Nauar.Sot.Henriq. Graff. Tolet.* & alij,quos refert,& ſequitur *Sayr.d.cap.16.num.10.Stephan.Coſta in d.cap.is,qui,num.5.Soar.d.ſect.4. verſ.2.dubitari ſolet, Sanchez d.diſput.15.num.10. Fagundez dict. cap.14.à num.33.* probantes imprimis ex auctoritate text. *in cap. ſignificaſti de adulteriis*, quatenus expendit mulierem publicè fuiſſe confeſſam adulterium, quod in Eccleſia commiſit. *Soar.* verò vbi *proximè*,ex mente communi cum iudicio aduertit hoc generaliter intelligendum in quocunque crimine occulto ex iis, quibus Eccleſia polluitur,per quod in quantum tale eſt,minimè debet Eccleſia polluta cenſeri, quidquid frequentius Doctores aſſumant exemplum effuſionis ſeminis,quia illa frequentius occultè fieri ſolet,idem tenet *Nauar.d. cap.27.num. 251.in fin.*vbi peculiariter aduertit ſe publicè Salmanticæ perlegentem in ea fuiſſe ſententia fieri poſſe, vt effuſio ſanguinis, vel ſeminis, modò occulta, ab hinc octo diebus publica fieri poſſit, quia ſcilicet teſtes coram quibus facta fuit per idem tempus tacuerunt, per quod deuenit in populi notitiam, & illum ſequuntur *Soar. Auila, & Sayr. num. 11.* citatis locis, indéque notant receptam eſſe ſententiam contra *Alphon. de Caſtro & praxim Epiſcop.* quos non citatos ſequitur *Sà verbo Eccleſia num 19.* qui putant Eccleſiam non indigere reconciliatione,ſi dum effuſio erat occulta in eadem Eccleſiá ſemel fuerit celebratum,quaſi vna celebratione Eccleſia dicatur reconciliata,loquuntur enim contra iura omnia,quæ formam reconciliationis præſcribunt in cinere,& aqua benedicta, vt in *dict. cap.propoſuiſti,& in cap.vltim.de conſecrat. Eccleſ.*

38 Occultum,& publicum multis modis dicitur,de quibus per Doctores in *cap. veſtra,& cap. vlt. de cohabitatione Clericorum, & in cap.cum olim 24.de verborum ſignificatione, Menoch.de arbitr. caſ. 166. Maſcar. de probat.concl. 1107. à num.13.Gabr.commun.tit.de reſtit.ſpoliatorum concluſ.1.num.117. Mench.illuſtrium cap.2.num.11. & cap.20. num.23. Aldret.de religioſa diſciplina tuenda lib. 1. cap.5.§. 2.à num.6. Farinac.in praxi crimin.queſt.21.num.1.* Ad ho-
39 ſtrum propoſitum occultum dicitur non ſolùm per accidens,quod proprie verificatur,vbi nulli teſtes adſunt, verum etiam in occulto,quod tale dicitur prout diſtinguitur à publico, hoc eſt, quod licet poſſet probari legitimè per teſtes, ideſt nulla publica fama notatum,cuius exemplum refertur in *cap. 2. de apoſtatis, & in cap. Chriſtiana*, ibi, latentia peccata 32. *queſt. 5.* vnde ipſum dicendum erit,ſi talis actus in præſentia paucorum priuatorum hominum contingat, quia taliter geſtus interim dum non publicatur propter ipſorum taciturnitatem occultus dicitur ex *gloſ.* recepta *verbo ſecreta in cap. quia aliquando §.hinc ergo ſecreta de Pœnit.diſt. 1. & in cap. de manifeſta 2.queſt.1.* Licet vero fauorem Concilij Conſtantien.ſeu extrauagantem ad euitanda *Martin. V.* his terminis applicari poſſe contendat *Fr. Ioan. de Penna*, quem refert,& probabile dicit *Soar.vbi proximè*, meritò tamen contrariam ſententiam concludit, & tutiorem atteſtatur, quia hæc pollutio à cenſuris, de quibus agit extrauagans illa,longè differt, & ideò ad illam extendi non debet ſine lege, iuxta vulgarem regulam, *quæ a iure de regulis iuris in 6.* cum ſimilibus igitur conſultè faciet Parochus,ſi cum primum hoc inceperit fieri publicum, ad Epiſcopum negotium deferat, qui præhabita inquiſitione,& commiſſione, determinabit an Eccleſia polluta ſit habenda,& reconciliatione indigeat, ſitque interim in ipſa à diuinis officiis abſtinendum:nec ſibi ſuadeat publicitatem pollutionis efficere tantum Eccleſiam pollutam,nam notitia illa,& fama ſuperueniens de no- 40
uo,illam non polluit, ſed potius pollutam oſtendit, & talem indicat ad diuina officia ſuſpendenda, ſicut verè dicitur excommunicatus,qui talis eſt à parte rei,quamuis dum eſt occultus non ſit vitandus,quia denunciatio excommunicationis minimè eum excommunicat, ſed potius excommunicatum declarat *cap. paſtoralis §.verum de appellationibus*, & quod declarat non facit,ſed factum denunciat,ſicut in *l.ſed ſi quaratur* ibi, quia per ſententiam non debet ſeruitus conſtitui,ſed quæ eſt declarari, *ff.ſi ſeruitus vind.l.heredes palam §.1.*ibi,nihil enim nunc dat, ſed datum ſignificat *de teſtamentis*. Vnde meritò 41
notant Doctores communiter ſecundum *Sayr.d.cap. 16. num.10.* quod etſi Sacerdos ex ſacramentali Confeſſione ſciat in Eccleſia effuſionem ſanguinis contigiſſe, poterit in eadem celebrare, neque aliqua reconciliatione opus eſt,quamuis *Hoſtienſ.* & alij quos refert *Stephan. de Gaiera in cap.ad limina 20.queſt.1.§.5.num.5 12.* dicant tutius eſſe,quod Sacerdos in genere reuellet Epiſcopo talem Eccleſiam indigere reconciliatione:nulla enim probabili nituntur ratione,nam text. qui adduci ſolet *in d. cap. ſignificaſti, de adulter.* conſiderat publicam mulieris confeſſionem ex qua infamia publica orta eſt, & ideò inde ad ſacramentalem Confeſſionem ineptum eſt argumentum.

Tertia cauſa ob quam polluitur Eccleſia eſt propter 42
voluntariam humani ſeminis effuſionem intra illam contingentem, ſiue ſit hominis, ſiue mulieris, ſiue hæretici,aut infidelis,ſiue etiam per mollitiem,ſodomiam, aut beſtialitatem contingentem,de quo eſt text.*in d.cap. vnico de conſecratione Eccleſiæ lib.6. & in d. cap. Eccleſias de conſecratione diſt.1.*reſoluunt *Nauar.Sylueſt.Graff.Fr.Emman.Henriq.& Soar.d.locis Fr.Ludou.Miranda d.queſt.39. art.5.concluſ.1.verſ.2.caſus,Vgolin.d.cap.29.§.3.Azor.d.p. 2.lib.9.cap.5.queſt.3.Gambarupta d.caſu 6.num. 11. Mar. Alter.d.cap.1.verſ.tertio. Fagundez d.cap.14.num. 20. cum ſequentib.*

Dicimus, Eccleſiam pollui propter voluntariam hu- 43
mani ſeminis effuſionem,quia non ſufficit,ſi fiat in ſomniis,vt per *Fr.Emman.d.loco*, & ex *gloſ.in cap. Eccleſias de conſecrat.diſtinct.1.verbo ſemine*, quam communiter receptam dicunt *Nauar.d.cap.27.num. 252. Azori.vbi proximè,Gambarupta d.num.11. Mari.Alter.vbi proximè. Graff. d.cap.47.num.24.Fr.Ludou.Miranda d. verſ.ſecundus caſus eſt,Vgolin.d.§.3.verſ.excipitur tamen*, vbi hoc verum dicit etiam vbi occaſionem aliquam ſeminandi dediſſet, vel facta oblectaretur,aut ob ægritudinem ſemen,aut menſtruum mulieris caderet. Dicimus etiam humanum ad 44
excludendum effuſionem cuiuſuis alterius animalis irrationalis, iuxta ſupra reſoluſa circa ſanguinis effuſionem,& *gloſ.verbo ſeminis in d.cap.1. & Fr.Ludou. Miran-*

de

de d. verſ. ſecundus caſus eſt, & Vgolin. d. §. 3. in fin. Semen hoc humanum, cuius effuſione Eccleſia polluitur, ſufficit ſi in Eccleſia effundatur, etiam intra vas naturale cõtingens, ſicut diximus de effuſione ſanguinis, per quam ſimiliter polluitur Eccleſia, dummodò intra eamdem contingat, licet non cadat in ipſa Eccleſia materiali, optimè *Gamb. d. caſu 6. num. 2.* quam tamen minimè pollui 45 dicendum eſt, ſi huiuſmodi ſeminis, aut ſanguinis effuſio accidat ſupra tectum, vel infrà Eccleſiam in aliqua cauerna, aut ſpelunca, vel in aliqua camera, aut cella, vel in Choro, Sacriſtia, turri cymbalorum, tribuna, aut confeſſionariis extra Eccleſiæ corpus, quia illis omnibus, & ſimilibus caſibus dicitur extra Eccleſiam contigiſſe, vt poſt *Sot. & Cordub.* tenet *Mari. Alter. d. cap. 1. verſ. requiritur*, ſequuntur *Graff. d. cap. 48. à num. 23. Soar. d. ſect. 4. col. 2. ver. quod autem ſanguinis, Sayr. d. cap. 16. num. 8. Anila d. diſp. 7. dub. 1. Sanch. d. diſp. 15. à num. 21. cum ſequentib.* vbi ſigillatim de ſingulis prædictis particuiis latiſſimè diſſerit, & latè *Fagundez. in quinque Eccleſiæ præcepta p. 1. lib. 3. cap. 14. à num. 37. vbi de interſtitio, & num. 38. de Eccleſiæ ſupratecto, niſi ibi eſſet aliqua capella, & num. 41. de cameris ad latus Eccleſiæ adhærentibus, & num. 42. de porta Eccleſiæ. & num. 44. de confeſſariis, & num. 46. de choro, & nu. 52. de clauſtro.*

46 Quæſtio non leuis eſt, an idem dicendum ſit, quando intra Eccleſiam habitus eſt coitus coniugalis? in qua quæſtione videbatur dicendum non eſſe per hoc Eccleſiam pollutam, quia licet talis effuſio, & talis coitus ſit voluntarius, non tamen eſt peccaminoſus, text. enim in *cap. ſi mortuum de conſecrat. diſt. 1. & in d. cap. ſignificaſti, de adulteriis*, ſolum faciunt mentionem de fornicatione illicita, & adulterina, in quem ſenſum videntur etiam intelligendi text. *in d. cap. vnico de conſecrat. Eccleſiæ lib. 6. & in cap. vlt. eiuſd. tit. in antiquis, & in d. cap. Eccleſias, de conſecratione diſt. 1.* dum de ſeminis effuſione ſimpliciter loquuntur, itaut ſemper intelligamus, dummodò de ſe, & natura ſua ſit peccaminoſa, quæ dici nequit contingens intra Eccleſiam ex copula coniugali, ſi ſemoueamus contemptum, vel ſcandalum, nec enim circunſtantia loci ſacri, & irreuerentia ratione ipſius talis eſt, vt per ſe ſolam mortale peccatum conſtituat: cum ſpeciali aliquo iure poſitiuo talis copula prohibita non reperiatur, & ideò cum ſimus in materia pœnali, videtur dicendum minimè fore extendenda prædicta iura loquentia de copula illicita, & peccaminoſa ad copulam coniugalem de ſe licitam, & honeſtam.

47 Contrariam tamen ſententiam tenuerunt *gloſ. in dict. cap. vnico, & in cap. quoniam verbo opportuno 31. diſt. & in c. Eccleſiis verbo ſemine 68. diſt.* ſequuntur *Navar. d. cap. 27. num. 252. Graff. d. cap. 48. num. 16. Couar. de ſponſalib. p. 2. cap. 7. §. 2. num. 5. Perez. in. 1. lib. 5. Ordinam. pag. 12. Fuſc. de viſit. lib. 1. cap. 28. num. 9. & lib. 2. cap. 25. num. 6. Sayr. d. cap. 16. à num. 19. Soar. d. ſect. 4. verſ. 3. violatur, Sanchez. de Matrim. lib. 9. diſp. 15. à num. 7. Tolet. d. cap. 8. num. 14. Cened. ad Sextum collect. 11. num. 2. Raguſ. de Miſſa in Eccleſia quæſito 58. Fagundez. d. cap. 14. à num. 22. & p. 2. lib. 4. cap. 4. num. 20. Anila d. diſp. 7. verſ. ſecundus, Azori. d. cap. 5. quæſt. 2. verſ. dubia, Gambarupta d. caſu 6. num. 11. in fine, Vgolin. d. cap. 29. §. 3. ver. 3. locum habet, Fr. Ludou. Miranda d. quæſt. 39. art. 5. concluſ. 1. verſ. ſecundus eſt*, quæ opinio ex eo ſuadetur, quod coitus coniugalis licet de ſe licitus ſit, eſt tamen illicitus propter loci ſacri circunſtantiam, cui fit iniuria, argum. *text. in cap. accuſatio 2. quæſt. 7. & cap. 1. de immun. Eccleſ. & cap. 2. eod. tit. lib. 6.* Vnde cum ſit voluntarius, & peccaminoſus contingens intra Eccleſiam, videtur ex conſequenti per illum Eccleſiam pollutam cenſendam: facit quod dicimus de iudice ſuſpendente, & ſuffocante reum intra Eccleſiam, in qua ſpecie licet pœna mortis ſit crimini condigna, & ideo de ſe licita, attamen propter loci ſacri circunſtantiam redditur illicita, & iniurioſa, & ideo polluta cenſetur Eccleſia. Cui non obſtat, quod coniugi petenti debitum alter coniux tenetur reddere ex vi matrimonialis obligationis, & coniugalis vinculi, & ita ſub pœna peccati mort. maximè ſi detur periculum incontinentiæ, ceſſat enim huiuſmodi obligatio reſpectu coniugis intempeſtiuè debitum petentis, & vbi redditio citra peccatum fieri nequit, per ea quæ notantur *in cap. inquiſitionem de ſentent. excomm. & in cap. litteras, verſ. porrò de reſtitution. ſpoliator.* facit tex. cum materia *in l. quod diximus, ff. de ſolut.* per quem dici ſolet, quod non ſemper debitor tenetur ſtatim creditori petenti debitum ſoluere, cum poſſit dari legitima differendæ ſolutionis cauſa.

Cum magis communi, & vera ſententia hanc quæ- 48
ſtionem ſub fædere diſtinctionis reſoluendam puto, videlicet faciendo diſtinctionem inter coitum coniugalem intra Eccleſiam contingentem illicitum, & peccaminoſum; & coitum, qui talis non ſit, imò potius licitus, & iuſtus: prioris membri ſit exemplum quoties coniuges intra Eccleſiam mutuo cohabitant abſque vlla neceſſitatis cauſa, vel licet detur cauſa cohabitandi intra Eccleſiam, non tamen datur neceſſitas petendi, & reddendi debitum, quia nullum ſubeſt periculum incontinentiæ: poſterioris membri ſit exemplum, quoties coitus coniugalis intra Eccleſiam ex neceſſitate contingit, veluti, quia coguntur coniuges diu intra illam cõmorari, & cohabitare, propter quod prædictum incurrit periculum incontinentiæ, ad quod tollendum fuit coitus coniugalis iuſtus, & neceſſarius, quantumuis intra Eccleſiam contingens. In primo igitur caſu non eſt dubium, quod Eccleſia maneat pollura, cum detur intra eandem illicitus, & peccaminoſus coitus; ſecus vero in poſteriori à ceſſante ratione; atque ita reſoluunt diſtinguendo *Richard. in 4. diſt. 32. art. 3. q. 1.* & ibi *Maior* etiam *quæſt. 1. 5. Iunſt. verbo conſecratio 2. q. 5. Conar. de ſponſal. par. 2. cap. 7. §. 2. num. 3. Vil. in ſumm. num. 276. Soar. d. ſect. 4. verſ. tertia opinio, Sayr. in claui Regia lib. 9. cap. 8. num. 21. Leſſi. de Iuſtit. lib. 4. cap. 3. dub. 12. num. 85. Mari. Alter. d. c. 1. verſ. ſed eſt aliqua controuerſia.*

Huiuſmodi tertia effuſionis ſeminis cauſa omnes fe- 49
re recipit declarationes ſupra adductas circa præcedentem effuſionis ſanguinis cauſam; requiritur namque, vt effuſio contingat in ſufficienti quantitate, alias enim in minima non erit ſufficiens, vt Eccleſia polluta cenſeatur, id quod prouenit tam ex vi verbi, effuſionis, vt ſupra expendimus, quam etiam ex eo, quia licet modica effuſio ex parte interioris voluntatis ſit peccatum mortale intemperantiæ, attamen in ratione exterioris iniuriæ loci ſacri non adeo res grauis eſt cenſenda, vt polluta per hoc fiat Eccleſia, prout optimè declarant *Soar. d. ſect. 4. verſ. tertio violatur Eccleſia, Fr. Emman. in ſom. tom. 1. cap. 153. num. 11.* quicquid contrarium velit *Mari. Alter. d. cap. 1. verſ. ſed hæc opinio.* Dicendum eſt inſuper, & 50
declarandum, quod licet per occultam, & peccaminoſam ſeminis effuſionem Eccleſia polluatur à parte rei, non eſt tamen talis reputanda, quamdiu ipſa effuſio occulta perſiſtit, iuxta ſupra reſoluta circa ſuperiorem cauſam effuſionis ſanguinis, quicquid Doctores cõmuniter contrarium cenſeant, nempè per occultam effuſionẽ Eccleſiam minimè pollui, quorum ſententiam iam ſupra refutauimus, & aperte confunditur ex *d. c. ſignificaſti de adulter.* ibi enim adulterium cum Sacerdote intra Eccleſiam à principio occulte contigit, & tamen, quia ex poſtfacto per confeſſionem mulieris adulteræ publicè factam de crimine conſtitit, præcepit *Alexand. III.* vt Eccleſia reconcilietur: id quod fieri non deberet, niſi à principio, & ita quando adulterium fuit patratum intra Eccleſiam, polluta eadem Eccleſia fieret, liquidem confeſſio criminis, & populi notitia de eo ſuperueniens minimè Eccleſiam violauit, ſed potius violatam oſtendit, iuxta ſuprà reſoluta, quæ ex deciſ. *dict. cap. ſignificaſti*, ſic ponderati firmiora redduntur. Deinde procedit

dic quoque prædicta reſolutio, vbi peccaminoſa ſeminis
51 effuſio contingit intra, non vero extra Eccleſiam, iuxta ſupradicta, quæ ad hunc caſum, ex eadem ratione legitime adaptantur: inde fit vt quemadmodum ad Eccleſiæ pollutionem ex cauſa voluntariæ, & iniurioſæ effuſionis ſanguinis contingentis intra Eccleſiam reſoluimus contra communem fere omnium Doctorum ſententiam, non aliter Eccleſiam fore pollutam cenſendam, quam ſi vtrúmque copulatiue ſcilicet, & vulnus, & ſanguinis effuſio notabilis intra Eccleſiam contingat, nec ſufficere quod vulnus tantum, ſi effuſio extra eueniat, idque ex eo quia iura de hoc loquentia principaliter ad effuſionem ipſam, non vero ad vulnus ſe referunt: ſic ſimiliter idem nobis dicendum videtur in præſenti ſpecie, itaut quamuis actus hic intra Eccleſiam effuſioni ita proximus ſit peccaminoſus, ſi tamen actualis effuſio non intra, ſed extra Eccleſiam contingat, minimè per hoc eſt Eccleſia polluta cenſenda, cum verum ſit dicere effuſionem ſeminis minimè intra eamdem contigiſſe, quicquid communis ſententia ſit in contrarium.

52 Quarta cauſa ob quam polluitur Eccleſia eſt, quoties intra eamdem ſepultus fuerit fidelis excommunicatus, de quo eſt text. *in cap. conſuluiſti de conſecration. Eccleſ.* qui text. licet loquatur in Cæmiterio, procedit tamen, & habet locum maiori ratione, quando prædictus excommunicatus intra Eccleſiam ſepelitur, ad effectum, vt per hoc eadem Eccleſia polluta cenſeatur; tenent *Nauar. dict. cap. 27. num. 252. Victor. verbo Euchariſtia, num. 99. Henriq. in ſumm. lib. 9. de Miſſa, cap. 27. §. 5. & lib. 13. cap. 51. §. 3. Gambarupra d. caſu 6. num. 13. Mari. Alter. dict. cap. 1. verſ. quarto violatur, Azor. inſtitution. moral. par. 1. lib. 10. cap. 26. quæſt. 13. verſ. tertio, & par. 2. lib. 9. cap. 5. quæſt. 1. verſ. quarto, Sayr. lib. 2. de cenſur. cap. 4. num. 11. & lib. 5. cap. 17. num. 22. Auila dict. diſput. 7. dub. 1. verſ. tertium caſus. Soar. tom. 3. diſput. 81. ſect. 4. verſ. quarta cauſa, & de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 2. à num. 3. Valer. Reginald. in praxi fori Pœnit. lib. 32. num. 17. Vgolin. de poteſtat. Epiſcopi, cap. 29. §. 4. Fr. Ludou. Miranda d. quæſt. 39. art. 5. concl. 1. verſ. tertius caſus, Vald. verbo Eccleſia nu. 19. Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract. 12. cap. 3. quæſt. 13. reſol. 1. pag. 447. Fagundez d. cap. 14. à num. 55.* qui fere omnes intelligunt præfatam concluſionem procedere tantum in excommunicato, vel notorio clerici percuſſore, vel nominatim denunciato, iuxta *Martini V.* & Baſilienſis Concilij Conſtit. incip. *Ad euitanda ſcandala*, per quam ſolum in prædictis caſibus tenemur excommunicatos vitare, vnde etiam in eiſdem tenemur non ſepelire per reg. cui non communicamus viuo, nec mortuo debemus communicare, de qua *in cap. ex parte in fine, 11. de ſepult. & in cap. à nobis de ſentent. excomm.* ex cuius deciſione vltra Doctores in prædictis iuribus limitanda venit ſupradicta reſolutio deducta ex *d. cap. conſuluiſti*, vt nõ procedat in caſu quo Eccleſia propter ſigna contritionis, quæ excommunicatus in vita, & mortis articulo oſtendit, ipſum abſoluerit, etiam poſt mortem, vt ibidem cauetur, tunc enim cum pro eo ſit orandum, poterit ſimiliter intra Eccleſiam ſepeliri, quæ per hoc minimè polluta cenſebitur, cum talis vere ſit abſolutus ab excommunicatione, in qua deceſſit, & ex conſequenti ceſſet reſpectu illius prædicta reg. cui non communicamus viuo, &c. prout habetur *in d. cap. à nobis* iunctis traditis per *Couar. in cap. alma, par. 1. §. 11. num. 4.* vbi agit, quo pacto talis poſt mortem valeat per Eccleſiam abſolui.

53 Procedit autem prædicta reſolutio non ſolùm in fideli excommunicato, ſed etiam quando infidelis, vel hæreticus ſepelitur, per quod erit ſimiliter polluta cenſenda, ac proinde reconcilianda, atque etiam Cæmiterium, ſi in ipſo talis ſepeliatur, prout habetur in *cap. Eccleſia il 1. & il 2. de conſecrat. diſt. 1.* tenent *Fagundez d. cap. 14. num. 57. Fr. Ludou. Miranda d. concl. 1. verſ. quartus caſus eſt*, vbi addit in hoc caſu non ſolùm eſſe reconciliandam Eccleſiam, verum etiam & illius parietes abradendos, *Azor. dict. cap. 5. quæſt. 1. verſ. quinto, & ſeq. Sayr. de cenſ. lib. 5. cap. 6. num. 25. cum ſeq.* vbi aſſerit locum habere etiamſi infantes infidelium ſint, qui ſepeliantur *Vgolin. d. cap. 29. §. 5.* vbi excipit, quando Catechumenus in Eccleſia ſepelitur cum vi charitatis coniuncti nobis ſint, & ſeparari à nobis non debeant in ſepultura, de quo etiam *Mar. Alter. d. cap. 1. verſ. ſed poſtulabatur.* Denique quod Eccleſia polluatur, vbi ab excommunicato denunciato, notorióve Epiſcopõ conſecrata eſt, dixi allegatione antecedenti, *num. 28.*

Qui in Eccleſia publicè violata Miſſam celebrat, aut 54
alia peragit diuina officia, ſeu defunctum ſepelit (niſi vrgente neceſſitate id fiat de licentia Epiſcopi) peccat mortaliter, irregularis tamen, aut ſuſpenſus non efficitur: ex ea ratione quia nulla pœna Iure communi conſtituta eſt contra eos, qui celebrant in Eccleſia polluta antequam reconcilietur, tum quia pollutio Eccleſiæ non eſt propria cenſura, nec interdictum, quo fit, vt in Eccleſia polluta celebrans irregularis non efficiatur, ita *Henriq. lib. 9. de Miſſa cap. 27. §. 7. & lib. 13. de excommunic. cap. 51. §. 5. Sylueſt. verbo conſecratio 2. quæſt. 9. Vgolin. de irregular. lib. 1. cap. 1. num. 2. & in tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi, cap. 29. §. 7.* multi quos refert *Cened. d. collect. 135. num. 5. Fr. Ludou. Miranda d. quæſt. 39. art. 6. Azor. d. cap. 5. quæſt. 6. Mari. Alter. d. diſp. 3. cap. 3. Fagundez d. cap. 14. à n. 3.* quãuis celebrantem fieri ſuſpenſum, & ſi iterum celebret poſt ſuſpenſionem contrahere irregularitatem aſſerat *Piaſeg. in praxi nona Epiſcopali p. 1. cap. 5. nu. 5. verſ. ante.* Nam text. in *d. cap. ſi quis, de ſententia excommun. lib. 6.* ſolummodo loquitur de eo, qui celebrat, aut celebrare facit in loco interdicto, non autem de celebrante in Eccleſia pollura, Eccleſiam pollutam non egere reconciliatione ſi in ea bona fide celebretur, ait *Caſtr. de lege pœnali lib. 2. cap. vlt.* cuius contrarium melius reſoluit *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 1. lib. 3. cap. 21. num. 15.*

Eccleſia exſacrata reconciliari non poteſt, niſi per 55
proprium Epiſcopum, ſeu alium de ipſius licentia, & hoc cum aqua ab Epiſcopo benedicta vino admixta, & cineri, & cum verbis, quæ habentur in Pontificali, vel manuali Romano, ita traditur expreſsè *in cap. aqua, & in cap. propoſuiſti de conſecrat. Eccleſia,* & tenent *Azor. d. par. 2. lib. 9. cap. 5. quæſt. 4. Cened. d. collect. 135. num. 1. Vgolin. d. cap. 29. §. 8. num. 1. Gambar. d. caſu 6. num. 4. Miranda d. quæſt. 39. art. 8. concl. 2.* vbi etiam aſſerit Epiſcopos huiuſmodi 56
facultatem reconciliandi Eccleſiam conſecratam polluta non poſſe ſimplici Sacerdoti delegare, etiamſi in contrarium ſit conſuetudo, per *d. cap. aqua*, vbi huiuſmodi conſuetudo dicitur, quod potius dicenda ſit corruptela, quia licet Epiſcopus committere valeat, quæ iuriſdictionis exiſtunt, quæ tamen ſunt Ordinis Epiſcopalis non poteſt inferioris gradus Clericis demandare, de quo etiam *Vgolin. d. §. 8. num. 2.* vbi addit Summum Pontificem id poſſe, ex quo de iure poſitiuo eſt, & omnium, quæ iuris poſitiui ſunt, plenam habet poteſtatem, quod totum etiam tenet *Mar. Alter. d. diſp. 3. cap. 4.*

Si tamen Eccleſia non fuerit conſecrata, ſed tantum- 57
modo benedicta, reconciliari poteſt per quemcunque ſimplicem Sacerdotem per ſolam aquæ luſtralis aſperſionem, *cap. ſi Eccleſia cum gloſ. verbo lauetur, de conſecrat. Eccleſia, Mari. Alter. d. cap. 4. verſ. quod ſi, Henriq. d. cap. 27. §. 6. Sayr. d. cap. 16. num. 31. Tolet. d. cap. 8. num. 15. Fr. Ludou. Miranda d. art. 8. concl. 2.* me citato in hoc loco *Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract. 12. cap. 3. quæſt. 13. 1. reſol. queſtionis pag. 447. Fagundez d. cap. 14. num. 60. Vgolin. d. §. 8. num. 3. Auila d. diſput. 7. dub. 4.* cum quo aduerte non eſſe neceſſarium, quod aqua ſit per Epiſcopum benedicta, vt Eccleſia non conſecrata reconcilietur, licet hoc requirat *Tolet.* vbi proximè, conuincitur enim ex verbis, *cap. vlt. de conſecr. Eccl.* ibi, aqua protinus exorciza-

ta lauetur, quod non liceret, si Episcopi licentia, benedictio, aut auctoritas esset expectanda, & exorcismus,
58 aquæ per Episcopum esset faciendus. De quatuor autem aquæ benedictæ generibus, & de eius vi, & effectibus, vide *Durand. in rationali diuinorum, lib. 4. cap. 4. num. 10. Stephan. Durant. de ritibus Ecclesiæ, lib. 1. cap. 21. num. 2. Hieron. Rom. lib. 4. de Repub. Christiana cap. 22. Henriq. in sum. lib. 4. cap. 15. §. 8. litt. E, Azor. instit. moral. p. 2. lib. 9. cap. 15.* Et de illius vsu apud Gentiles, & Hebræos ad ablutionem, & expiationem agit *Io. de Pineda super Iob p. 1.*
59 *cap. 9. pag. 360.* Et de antiqua eius institutione in Ecclesia contra mala spiritualia, Dæmonesque vide *Card. Cæs. Baron. tom. 2. annal. Ecclesiæ, anno Christi 132. pag. 61. Martin. Delrium disquisit. Magicar. lib. 2. cap. 2. sect. 3. quæst. 3. pag. 523. Emmanuel do Valle de Moura de incantationibus,*
60 *& exsalmis sect. 2. cap. 11. num. 27.* Remittit peccata venialia *Azor. d. lib. 9. cap. 15. quæst. 5.* latius *p. 1. lib. 4. cap. 10. quæst. 4. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p. 1. lib. 4. cap. 4. num. 7.* Liberat à morbis *Emman. do Valle d. cap. 11. num. 6.* Confert sanitatem corporalem, idem *Emman. do Valle d. sect. 2. cap. 15. num. 8.* & de miraculis per aquæ benedictæ virtutem factis tractant *Henriq. d. lib. 4. cap. 15. num. 8. litt. E, Card. Baron. tom. 3. anno Christi 327. pag. 284. & to. 7. anno Christi 537. pag. 271.*

61 Vbi tamen reconciliatio Ecclesiæ consecratæ haberi non posset per Episcopum, quia longè abest, & venire non potest, posse eundem Episcopum ex iusta causa concedere, vt in Ecclesia polluta ante reconciliationem celebretur, post *D. Thom. & Sot.* notarunt *Anila d. disp. 7. dub. 3. concl. 2. Sà verbo Ecclesia, num. 23. vers. Episcopus, Altari. Alter. d. disp. 3. cap. 2. vers. Sed non caret, praxis Episcopalis, vbi proximè. Soar. tom. 3. in 3. p. S. Thomæ disp. 81. sed 4. vers. his positis, Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p. 1. lib. 3. cap. 14. num. 2.* Sed hoc non probari bene obseruat
62 *Henriq. lib. 13. cap. 51. §. 5. litt. H.* Quare facilius erit attento iure communi, quod concedat Episcopus, vt in loco non sacro in Altari portatili celebretur, vel post *Concil. Trident.* in priuatis Oratoriis, aut Eremitoriis institutis ad diuina celebranda, secundum à nobis dicta alio in loco.

63 Quomodo autem se gerere, & quid agere debeat Sacerdos, si contingat post incæptam Missam Ecclesiam violari, veluti si orta rixa alteri vulnus inferat, vel occidat? in quo dubio communiter distinguitur vtrum post cæptam consecrationem, aut ante illam casus contingat, ita vt in primo Missam teneatur prosequi, in secundo verò minimè, ita *Vgolin. de cens. tab. 2. cap. 8. §. 4. & de potest. Episcopi cap. 29. §. 7. num. 3. Soar. d. sect. 4. in fin. Mari. Alter. d. disp. 3. cap. 3. in fine, Barthol. ab Angelo dial. 5. de Missa §. 643. Mari. Anton. var. resol. lib. 1. resol. 112. casu 60. Nald. verbo Ecclesiæ num. 24. Scot. lib. 2. de Missa cap. 13. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiastico tract. 4. cap. 14. quæst. 138.* latè *Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p. 1. lib. 3. cap. 18.*

64 Prælati Regulares bene possunt reconciliare Ecclesias quacunque ex causa violatas, atque pollutas aqua per ipsos benedicta, si Episcopus, qui illam benedicat distet vltra duas diætas, aliàs debent habere aquam benedictam ab Episcopo, prout constat ex concessione *Leonis X.* facta Generalibus, & Prouincialibus, ac Custodibus, necnon, & Guardianis Fratrum Minorum Obseruantiæ pro tempore existentibus, quæ habetur inter *priuilegia mendicantium, verbo benedicere Ecclesiast. §. 14.* & refert *Sayr. d. cap. 16. num. 31.* & de ea testantur *Vgolin. d. §. 8. num. 2. Mar. Alter. d. cap. 4. vers. quamuis, & Fr. Ludouic.*
65 *Miranda d. art. 8. concl. 3. & Henriq. d. §. 6. lit. D.* Quælibet autem diæta continet viginti milliaria, seu circiter septem leucas, *glos. verbo duas diætas in ca. nonnullis de rescript. Henriq. in sum. lib. 9. cap. 27. §. 6. in com. lit. E, & lib. 13. cap. 51. §. 5. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. 19. num. 9. Gregor. d. 3. verbo, quæ est vna legua tit. 16. par. 2. Ordin. Regia Lusitan. lib. 1. tit. 90. §. 13. ibi a seis legoas por dia,* commensurando per viam vsitatam *Parlad. d. num. 9. Mascard. de probation. concl. 1056. num. 6. Cabed. Lusitania decis. 13. num. 4. p. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Missas reducere, & ad minorem numerum reuocare pertinet ad Episcopos in Synodo Diœcesana, & ad Generales Ordinum in suis Capitulis generalibus.*
2 *Causa iusta est necessaria ad huiusmodi reductionem faciendam.*
3 *Defunctorum voluntates inuiolabiliter obseruari publicè interest.*
4 *Anniuersaria, & officia pro defunctis sub huiusmodi reductione cadunt.*
5 *Reductio hæc an debeat intelligi de Missis, & legatis, tam ante Concil. quam post illud relictis, ostenditur.*
6 *Eleemosyna pro ipsis Missis celebrandis, si adeo tenuis sit, sub hac reductione comprehenditur.*
7 *Eleemosyna pro Missis, si multum crescat vt constituta tenuissima sit, quid agendum, ostenditur.*
8 *Episcopus potest aliquando ex iusta causa concedere, vt Missa in alia Ecclesia, vel in alio Altari celebretur, si nequeat celebrari in loco constituto.*
9 *Missarum numerum, & anniuersariorum potest Episcopus reducere in donationibus, & aliis actibus inter viuos.*
10 *Anniuersaria in totidem Missas potest Episcopus commutare.*
11 *Commemoratio defuncti semper est facienda in numero Missarum reductarum.*
12 *Episcopus non potest reducere ad minorem numerum Missas in fundatione Ecclesiæ impositas.*
13 *Episcopus non potest etiam reducere ad minorem numerum Missas beneficiorum requirentium in sua fundatione certum illarum numerum.*
14 *Missæ particulares votiuæ, vel pro defunctis, quæ iustis stipendiis sigillatim à particularibus personis petuntur, non possunt ad minorem numerum reduci.*
15 *Episcopus etiam sine synodo congregata potest Missarum numerum diminuere, Abbates verò, & Generales non ita extra Capitula generalia.*
16 *Decisio S. Congreg. de celebrat. Missarum refertur.*

EPISCOPVS IN CAPELLANIIS, quando possit reducere numerum Missarum.

ALLEGATIO XXIX.

AD Episcopos in Synodo Diœcesana, & ad Generales Ordinum in suis Capitulis generalibus 1
pertinet Missas reducere, & ad minorem numerum reuocare: ita habetur in *Concil. Trident. sess. 25. de reform. cap. 4.* & *in Concil. Bracharen. IV. act. 4. cap. 26. in fine,* comprobant post *Nauar.* & alios *Henriq. lib. 9. cap. 22. num. 6. Seraphin. Rot. Rom. decis. 611. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 18. quæst. 61. Fr. Emman. in summ. p. 1. cap. 252. num. 13. & quæst. Regul. tom. 1. quæst. 43. art. 13. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 23. num. 239. Quaranta in sum. Bullary, verbo Missa, vers. posse, Mirand. in man. Prælat. tom. 1. quæst. 41. art. 24. Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. dec. 404. in 1. edit. & resol. 341. in 2. edit. Bonacina de Sacramen. disp. 4. quæst. vltim. punct. 7. §. 2. num. 9. Zerola in praxi Episcop. p. 1. verbo Missa, §. 3. pag. 228. Fr. Emman. quæst. regul. tom. 1. quæst. 43. art. 13.* latè *Monet. de commut. vltim. volunt. cap. 5. num. 365. cum sequentib.* & me citato in hoc loco, *Homobon. de examine Ecclesiastico tract. 11. cap. 9. quæst. 21. in fine. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. par. 4. decis. 25.* vbi ex hoc loco plura desumpsit, *& decis. 171. ead. par. 4. Molfes. in summ. moralis Theologiæ tractat. 3. cap. 16. num. 29. & 30. Vgolin. de offic. & potestat. Episcopi cap. 61.*

Primò

1 Primò amplia ad huiuſmodi reductionem faciendam neceſſariam eſſe iuſtam cauſam, cum voluntas teſtatoris non poſſit abſque illa violari, ita *Fr. Emman. d. cap. 252. ad fin.* alias *cap. 251. concl. 13. Nau. conſ. 9. num. 9. de celebrat. Miſſar. in nouis, Fraxinell. de oblig. Sacerd. ſect. 7. §. 5. num. 1. Molin. de iuſtit. tract. 2. diſp. 249. Bonacina d. §. 2. num. 12. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. p. 4. deciſ. 25. num. 3.* Defunctorum enim voluntates inuiolabiliter obſeruari publicè intereſt *Petr. Magdalen. de numero teſtium in teſtam. req. p. 1. cap. 8. à num. 6. Card. Mant. de coniect. vltim. vol. lib. 3. tit. 3. Pradil. in ſum. legum pœnal. p. 2. caſu 25. Martin. Carrill. en la explicacion de la bulla de los de ſuntos, p. 2. cap. 14.* Quapropter Prælati, qui eam habent auctoritatem in diminuendis obligationi-
3 bus iam inductis prudenter, cautè, & cum timore lædendi conſcientias ſuas procedere debent. Iuſta cauſa ad huiuſmodi reductionem faciendam illa poteſt eſſe, videlicet, ſi curſu temporis Clericorum, aut Religioſorum numerus eſt diminutus, aut Eccleſiæ, vel Monaſterij redditus extenuantur, vel impenſæ maiores fiunt, & cætera huiuſmodi *Azor. inſtit. moral. p. 3. lib. 12. cap. 6. quæſt. 5.* quem refert *Fraxinel. d. loco, verſ. tum quia tractatur.*

4 Secundò amplia habere locum in anniuerſariis, & officiis pro defunctis, & ita declaraſſe ſacram Congregat. ad inſtantiam *Archiep. Neapol. die 16. Nouembr. 1583.* referunt *prax. noua Epiſc. p. 2. cap. 3. num. 15. in fin. Stephan. Quarant. in ſumm. bullar. verbo Miſſa, pag. 291.* alias 402. *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Miſſa 4. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 341. num. 2. Monet. d. cap. 5. num. 367.*

5 Tertiò amplia procedere huiuſmodi reductionem in Miſſis, & legatis, tam ante Trident. Concil. quàm poſt illud relictis, quia diſpoſitio Concil. generaliter, & abſolutè loquitur, ita *Poſſemin. cap. 2. num. 25. quæſito 9.* Sed ex declaratione Illuſtr. Cardinalium reductionem fieri non poſſe de Miſſis poſt Tridentinum relictis tenent *Miranda d. loco, concl. vni. in medio, Hieron. à Sorb. in annot. ad compend. priuil. regul. verbo Miſſa 3. Azor. vbi proxim. Fr. Emman. d. art. 13. Fraxinel. d. ſect. 7. §. 5. num. 2. Conſect. in ſummar. priu. Ordinum Mendican. tit. 19. de diuinis Officiis, & Miſſarum celeb. cap. 3. Aloyſ. Ricc. d. Neapol. deciſ. 25. num. 3. in fine p. 4. Fr. Emman. qq. regular. tom. 1. q. 43. art. 13. ex Gaſp. Paſſar. c. 60. de remedio Miſſar.* qui aſſerit hoc ſibi conſulenti à dictis Illuſtriſſ. reſpóſum eſſe *Rom. die 7. Febr. 1573.*

6 Quartò amplia in eleemoſyna pro ipſis Miſſis celebrandis, quæ ſi adeò tenuis ſit, vt non facilè inueniatur, qui velit ſe huic muneri ſubiicere, vt dicitur *in Trid. dict. cap. 4.* tunc numerus Miſſarum moderandus eſt, iuxta vires legati, refert à Sacra Congreg. declaratum *Aloyſ. Ricc. d. reſol. 341. à num. 2.* Vbi etiam dicit per eandem deciſum in huiuſmodi reductione debere Epiſcopum Capituli conſilium requirere, quamuis ſequi illud non teneatur.

7 Aduerte tamen quod quando teſtator relinquit 100. aureos pro 100. Miſſis celebrandis in tali Eccleſia pro anima ſua, ſi augeatur eleemoſyna præſtanda ſacerdotibus, tenetur hæres data capacitate hæreditatis ſupplere mercedem, quia teſtator non reliquit pecuniam ſimpliciter pro eleemoſyna ſoluenda ſine onere Miſſarum, ſed pro Miſſis celebrandis pro anima ſua, eo tempore, quo præſtabatur minor merces, nam ſi præuidiſſet augmentum, non vtique diminueret numerum Miſſarum, cum hæreditas totum reddere poſſet: ita *Marc. Antonin. Genuen. in practicabilibus Eccleſiaſticis queſt. 179.*

8 Quintò amplia Epiſcopum poſſe aliquando ex iuſta cauſa concedere, vt Miſſa in alia Eccleſia, vel in alio altari celebretur, ſi nequeat celebrari in loco conſtituto, ſicut poteſt ex iuſta cauſa in caſu aliquo particulari commutare legata in alios æquales vſus pios, ſaltem quando non eſt acquiſitum ius tertio, *Henriq. in ſum. lib. 7. c. 15. num. 2. & lib. 9. cap. 22. nu. 6. Graſſis in deciſ. aureis p. 1. lib. 2. cap. 53. num. 11.* quos refert, & ſequitur *Bonacina d. q. vltim. punct. 7. §. 4. num. 4.*

Sextò amplia, vt poſſit Epiſcopus reducere numerum 9
Miſſarum, & Anniuerſariorum non modo quæ præſcribuntur in teſtamentis, & aliis ſimilibus diſpoſitionibus cauſa mortis, ſed etiã, quæ in donationibus, & aliis actibus inter viuos, quod in vtriſque eadem eſt ratio, ac proinde eadem diſpoſito *l. illud ff. ad leg. Aquil.* ita *Monet. d. cap. 5. num. 368.*

Septimò ampliatur vt ex eadem facultate ei à Concil. 10
Trid. attributa poſſit Epiſcopus commutare anniuerſaria in totidem miſſas, *Vgolin. de officio Epiſcopi cap. 61. n. 1. Monet. d. cap. 5. num. 370. & ſeq.*

Declarabis tamen vt in huiuſmodi numero Miſſarum 11
ſeu Anniuerſariorum, qui remanet, facienda ſemper ſit commemoratio eorum defunctorum, qui pro ſuarum animarum ſalute legata illa ad pios vſus reliquerunt, vt expreſsè cauetur à *Conc. Trid. d. cap. 4. in fine, Monet. d. cap. 5. num. 375.* cui quidem commemorationi ſatisfieri poteſt vel in Memento, vel in Collectis, vt ex *Vgol. d. c. 61. num. 1.* dicit *Monet. d. cap. 5. n. 366.*

Limita primò ſupra poſitam reſolutiõnem: haben- 12
tem Prælatos poſſe Miſſas reducere, & ad minorem numerum reuocare, non procedere in Miſſis in fundatione Eccleſiæ impoſitis, cum in his Epiſcopus, ac prædicti alij diſpenſare nequeant, & ita deciſum referunt *Monet. in d. cap. 5. n. 376. praxis noua Epiſcopalis p. 2. cap. 3. num. 31. Aloyſ. Ricc. d. reſol. 341. à num. 4. Miranda dict. art. 12. concl. vnic. prope finem.*

Limita ſecundò in beneficiis requirentibus in ſui 13
fundatione certum numerum Miſſarum, quia in eo non poteſt Epiſcopus ex vi Conc. Miſſas reducere ad minorem numerum, prædictum enim Concil. videtur tantum agere de Miſſis ex defuncti diſpoſitione relictis, ita ſacram Congreg. dediciſſe referunt *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ verbo beneficium p. 24. col. 2. & verbo Miſſa, vltim. Nald. verbo Miſſa num. 18. Poſſemin. cap. 2. num. 25. quæſito 9. Bonacina d. §. 2. num. 10.* contra *Henriq. lib. 9. cap. 22. num. 6. in commento lit. P. & Miranda d. art. 12.*

Limita tertiò in Miſſis particularibus votiuis, vel pro 14
defunctis, &c. quæ iuſtis ſtipendiis ſigillatim à particularibus perſonis petuntur, niſi conſenſus eorum, quibus illæ debentur, habeatur, quod rarò, vel nunquam accidere ſolet, nam iuſtæ cauſæ Prælatis ad id concedendum, non adſunt, quia hoc eſt contra illud ius naturale, id quod noſtrum eſt ſine facto noſtro ad alium transferre non poteſt *l. ad quod, ff. de reg. iuris, Nau. conſ. 9. num. 9. & conſ. 11. n. 1. de celebr. Miſſ. in nouis, Fraxinell. dict. §. 5. num. 3.*

Verum autem, & quando poſſit Epiſcopus etiam ſi- 15
ne Synodo congregata Miſſarum numerum diminuere; Vide *Nauar. in man. cap. 25. num. 138. Fr. Emman. in ſum. p. 1. cap. 252. concl. 13. in fine, num. 17. Henriq. d. cap. 22. ſub §. 6. Bonacina d. §. 2. num. 9.* vbi contra multos aſſerit Epiſcopum non poſſe abſque Synodi conſenſu commutare, & moderare Miſſarum numerum, & hanc partem pluribus defendit nouiſſimè *Fagundez. in quinque Eccleſiæ præcepta p. 1. lib. 3. cap. 7. à num. 12.* Ego tamen cum *Nauar.* citatis locis, quem refert, & ſequitur *Miranda d. quæſtion. 41. artic. 12. concluſ. vnic.* dicendum puto poſſe Epiſcopos abſque conſenſu Congregationis Synodalis temperare onera dicendi plures Miſſas in beneficiis, ſiue capellaniis ſibi ſubiectis, prout ſtatutum erat Iure communi; quoad Abbates, & Generales nouiter diſponit *Concil. d. loco* exigendo, vt in Capitulis generalibus fiat talis reductio Miſſarum, quod quidem meritò tenent *Perez. de vni-*

uerſ. & Capell. libr. 1. capit. 14. numer. 9. Monet. d. cap. 5. num. 372.

16 Nouiſſimè Sacra Congreg. Illuſtriſſimorum Card. Concil. Trid. interpretum S. D. N. Vrbani Papæ VIII. auctoritate ſibi ſpecialiter attributa decreuit, ac primò diſtrictè prohibet atque interdicit ne Epiſcopi in diœceſana Synodo, aut Generales in Capitulis Generalibus, vel aliàs quoquomodo reducant onera vlla Miſſarum celebrandarum, aut poſt idem Conc. impoſita, aut in limine fundationis; ſed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apoſtolicam Sedem recurratur, quæ re diligenter perſpecta id ſtatuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur, alioquin reductiones, moderationes, & commutationes huiuſmodi, ſi quas contra huius prohibitionis formam fieri contigerit, omnino nullas atque inanes decernit.

17 Præterea ne in Eccleſiis in quibus onera Miſſarum in perpetuum impoſita ſunt, Sacerdotes in eis, vt par eſt, adimplendis eo tepidiores & ſegniores reddantur, quod onera huiuſmodi cum nulla, aut parua ſint vtilitate coniuncta, ſtatuit, atque decernit, vt pecuniæ ac bona mobilia Eccleſiis, Capitulis, Collegiis, Hoſpitalibus, Societatibus, Cõgregationibus, Monaſteriis, Conuentibus, ac locis omnibus tam Secularibus quam Regularibus, atque illorum perſonis in futurum ſimpliciter acquirenda cum onere perpetuò Miſſarum celebrandarum ab iis, ad quos pertinet, ſub pœna Interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ ipſo facto incurrenda à die realis acquiſitionis ſtatim deponi debeant penes ædem ſacram, vel perſonam fide & facultatibus idoneam, ad effectum illa, ſeu illorum pretium quamprimum inueſtiendi in bonis immobilibus fructiferis cũ expreſſa, & indiuidua mentione oneris, quod illis annexum reperitur; ac ſi eadem bona immobilia auctoritate Apoſt. deinceps alienari contigerit, eorundem pretium ſub eadem pœna, vt ſupra deponi, atque in aliis bonis ſtabilibus itidem fructiferis cum eiuſdem oneris repetitione atque annexione conuerti debeat.

18 Ad hæc Sacra Congreg. quibuſuis Capitulis, Collegiis, Societatibus, ac Congregationibus, necnon omnibus & ſingulis Eccleſiarum, ac piorum locorum tam Secularium quam Regularium Superioribus, vel aliis ad quos pertinet, diſtrictè prohibet, ne in poſterum onera perpetua ſuſcipiant Miſſarum celebrandarum, Seculares verò ſine Epiſcopi, vel eius Generalis Vicarij, Regulares verò ſine Generalis, vel Prouincialis conſenſu, & licentia in ſcriptis & gratis concedenda, alioquin Sæcularis, qui huius prohibitionis tranſgreſſor extiterit, ab ingreſſu Eccleſiæ interdictus ſit eo ipſo; Regularis verò pœnam priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, ac perpetuæ inhabilitatis ad alia de cætero obtinenda, vocisque actiuæ ac paſſiuæ abſque alia declaratione incurrat. Eleemoſynas verò manuales & quotidianas pro Miſſis celebrandis, ita demum iidem accipere poſſint, ſi oneribus antea impoſitis ita ſatisfacerint, vt noua quoque onera ſuſcipere valeant, alioquin omninò abſtineant ab huiuſmodi eleemoſynis etiam ſponte oblatis in futurum recipiendis, & capſulas auferant ab Eccleſiis cum inſcriptione illa, eleemoſyna pro Miſſis, vel alia ſimili: ſub eiſdem pœnis ipſo facto incurrendis, ne fideles hac ratione fruſtrentur. Epiſcopus verò ſeu eius Vicarius, aut Generalis, vel Prouincialis, vbi de licentia pro perpetuis oneribus fuerint requiſiti, in ſingulis caſibus diligenter inquirant de ſingulis Miſſarum celebrandarum obligationibus cuique Eccleſiæ, monaſterio, aut loco pio incumbentibus, nec ante aſſenſum huiuſmodi, aut licentiam præbeant, quam eis legitime conſtiterit illius Sacerdotes tam nouo oneri ſuſcipiendo, quam antiquis iam ſuſceptis ſatisfacere poſſe, præcipuamque rationem habeant, vt reddditus qui Eccleſiis & locis piis relinquuntur, omninò reſpondeant oneribus adiunctis, ſecundum morem cuiuſque ciuitatis, vel Prouinciæ, intelligantque ſi in re tanti momenti deſides, aut negligentes fuerint, in nouiſſimo die ſe huius prætermiſſi muneris rationem eſſe reddituros. Hæc in dictis Sacræ Cong. decretis, quæ in typographia R. Cameræ Apoſt. impreſſa vidi de anno 1625. Super quibus eadem S. Congreg. de anno 1626. declarauit, quod & ſi legatum ſit adeò tenue, nihilominus pro reductione oneris, vt ſupra impoſiti ab iis ad quos pertinet, Sedes Apoſt. eſſet adeunda, quæ abſque vlla impenſa id ſtatuet quod magis in Domino communicare iudicauerit. Verumtamen ſi in ipſa beneficij erectione expreſsè cautum fuerit, vt liceat Epiſcopo iniunctum onus reducere ac moderari, legem hanc fundationis, quam decreta hac de re edita non ſuſtulerunt, eſſe validam, & obſeruandam.

SVMMARIVM.

1 *Miniſter Ordinarius confirmationis eſt ſolus Epiſcopus ordinatus.*
2 *Etiamſi excommunicatus, hæreticus, vel degradatus.*
3 *Et non Confirmatus.*
4 *Confirmationis Sacramentum non poteſt adminiſtrari ab Abbate, nec à ſimpliciter Sacerdote de Epiſcopi licentia, niſi ex delegatione Summi Pont.*
5 *Abbates ex priuilegio Sedis Apoſt. de conſenſu Ordinarij Sacramentum Confirmationis conferre poſſunt.*
6 *Papa an poſſit committere Sacerdoti conſecrationem materiæ huius Sacramenti.*
7 *Sacramentum Confirmationis vtiliſſimum.*
8 *Baptizati per Confirmationem plene fiunt Chriſtiani.*
9 *Epiſcopus grauiter peccat, ſi multo tempore negligenter omitteret confirmare.*
10 *Epiſcopus tenetur Chriſmatis tantum conferendi gratia ad loca ſuæ diœceſis accedere, ad cuius expenſas tunc non obligantur Eccleſiarum Rectores.*
11 *Confirmare debet Epiſcopus cum pluuiali, Mitra, Stola, & Baculo Paſtorali.*
12 *Epiſcopus in die feriali, etiam non ieiunus, & non ieiunis, poteſt hoc Sacramentum adminiſtrare.*
13 *Confirmationis Sacramentum in Eccleſia, vel loco honeſto, aut palatio Epiſcopali poteſt Epiſcopus conferre.*
14 *Epiſcopus confirmans in ſua diœceſi ſubditos alterius, à ſuſpenſione, & culpa excuſatur.*
15 *Confirmare in alterius diœceſi non poteſt Epiſcopus ſuos ſubditos.*
16 *Epiſcopus poteſt in alterius diœceſi ſine proprij Epiſcopi licentia dare ſubditis ſuis tonſuram, benedictionem ſolemnem, & celebrare Miſſam de Pontificali.*
17 *Epiſcopus ad Confirmationem admittere debet omnem hominem baptizatum, ſiue ſit infans, ſiue adultus.*
18 *Adultus tenetur habere intentionem, & accedere ad Confirmationem contritus, vel ſaltem ſe putare contritum.*
19 *Epiſcopus dum adminiſtrat debet eſſe ſine conſcientia peccati mortalis, & habere intentionem, ſaltem virtualem.*
20 *Muti, & ſurdi poſſunt Confirmari.*
21 *Amentes licitè poſſunt Confirmari.*
22 *Forma Confirmationis quæ.*
23 *Confirmandi quare in fronte Chriſmate conſecrato ungantur.*
24 *Chriſmate frons aliquo panno albo circumcingitur, ne recens vnctio defluat, aut deleatur.*
25 *Pannus Chriſmalis poteſt iterum ſuper alterum baptizatum, aut Confirmatum imponi.*
26 *Maxilla confirmati quare percutiatur.*
27 *Colaphi omiſſio non videtur peccatum mortale.*
28 *Confirmationis Sacramentum bis conferens, vel ſuſcipiens, an incurrat irregularitatem.*
29 *Rebaptizans, & rebaptizatus accedente culpa irregulares fiunt.*

30 Ex

30 *Confirmationis ex iteratione tam conferentem, quam accipientem non incurrere irregularitatem reſoluitur.*
31 *Doctores citantur qui de Sacramento Confirmationis tractant.*
32 *Baptizandus ſicut ſuſceptores habet vt eum erudiant in Fide, ita Confirmatus, cum in Chriſmate conſcribatur in pugna, magiſtro militia eget.*
33 *Suſceptores non ſunt de eſſentia Sacramenti, ſi tamen quis omitteret peccabit grauiter.*
34 *Suſceptores in baptiſmo non niſi baptizati, & in Confirmatione niſi Chriſmate etiam vncti eſſe debent.*
35 *Fidelis Baptizans, vel Confirmans filium infidelis non contrahit cognationem cum patre, vel matre infideli.*
36 *Abbates, & Monachi non poſſunt eſſe patrini, ſi tamen ſuſcipiant peccabunt mortaliter, ac ſpiritualem contrahent cognationem.*
37 *Pœnitentes publici donec peracta pœnitentia reconcilientur non poſſunt eſſe ſuſceptores.*
38 *Pueri, imò & infantes ipſi, ſi doli capaces ſunt, & iudicium ſufficiens ad peccandum mort. habeant, contrahunt huiuſmodi cognationem, ſi quem in Baptiſmo, vel Confirm. teneant.*
39 *Patrinus poteſt eſſe minor baptizato.*
40 *Suſceptor vnus in baptiſmo adhiberi debet, vel ad ſummum duo, vnus ſcilicet vir, vnaque fœmina.*
41 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare, vt duo viri, vel dua fœmina ſimul ſuſcipiant.*
42 *Viri duo, quorum vnus ſit procurator viri, & alter mulieris poſſunt baptizatum de Sacro fonte ſuſcipere.*
43 *Confirmandus an poſſit tenere duos patrinos, ſicut in baptiſmo?*
44 *Patrinos plures adhibens vltra permiſſos peccat mort.*
45 *Patrini plures duobus baptizatum de Baptiſmo ſuſcipientes, contrahunt omnes cognationem.*
46 *Parentes tenentur patrinos deſignare, & illis non deſignantibus poterunt tunc parochi.*
47 *Contactus requiritur, ita vt eo deficiente, compaternitas non contrahatur.*
48 *Patrini ſi nulli deſignentur, & multi ſimul tenendo tangerent baptizatum, omnes fierent cognati.*
49 *Cognatio ſpiritualis an poſſit contrahi per procuratorem?*
50 *Cognatio contrahitur à mittente, non verò à procuratore.*
51 *Patrinus in Confirmatione debet eſſe alius ab eo, qui tenuit in Baptiſmo.*
52 *Vnus quando poſſit in Confirmatione tenere vltra duos eodem die.*
53 *Cognatio ſpiritualis in Baptiſmo inter quos contrahatur.*
54 *Cognatio ſpiritualis in Confirmatione inter quos contrahatur.*
55 *Cognatio ſpiritualis non contrahitur inter ipſoſmet patrinos.*
56 *Cognatio ſpiritualis à viro contracta non tranſfunditur in vxorem.*
57 *Vir, & vxor minimè peccant ſuſcipientes alienum puerum in baptiſmo.*
58 *Patrinus poteſt matrimonium contrahere cum ea, cum qua ſimul alienum filium ſuſcepit.*

EPISCOPVS SACRAMENTI CONfirmationis miniſter an proprius ſit.

ALLEGATIO XXX.

1 FRONTIS Chriſmationem, ſeu Confirmationē (per quam Spiritus ſanctus datur ad augmētum, & robur, vt habetur *in cap. vnico §. per frontis, de ſacra Vnctione,*) ad ſolum pertinere Epiſcopum probant text. *in cap. Presbyteros, de conſecrat. diſt. 4. & in cap. quanto, de conſuet.* quia *Actor. cap. 8. & 19.* ſoli Apoſtoli confirmabant baptizatos ab aliis, quorum Epiſcopi ſunt ſimpliciter ſucceſſores, *cap. in nouo 21 diſt.* ideò in *Trid. Synodo ſeſſ. 7. de Sacramento Confirmationis, can. 3.* anathemate feriuntur, qui dixerint ſanctæ Confirmationis ordinariū miniſtrum non ſolum eſſe Epiſcopum, ſed quemuis ſimplicem Sacerdotem. Vnde miniſtrum ordinarium Confirmationis eſſe ſolum Epiſcopum ordinatum, multis comprobant *Conar. var. lib. 1. cap. 10. num. 4. & 6. Nauar. in man. cap. 22. num. 8. verſ. dixi Epiſcopus, Durand. in rationali diuin. lib. 5. cap. 84. num. 1. Alphonſ. Aluarez in ſpecula iuris Pontificij, tit. de Confirmat. pag. mihi 179. Henriq. in ſum. lib. 3. de Confirmat. cap. 6. §. 1. praxis nona Epiſcop. p. 1. cap. 3. de Confirmat. num. 1. Chamer. de Sacramentis tract. de Confirm. cap. 5. de miniſtro Confirmat. Iodoc. Cocc. tom. 2. ſui theſauri Catholici libr. 5. art. vlt. Aegid. de Coninch. de Sacram. tom. 1. q. 72. num. 97. & 105. Balduin. Iuni. ſuper opera controuerſ. Bellarmini p. 2. lib. 2. cap. 6. propè fin. verſ. Catholici omnes, Monet. de commutati. vltim. volunt. cap. 4. num. 110. Filliuc. quæſt. moral. tom. 1. tract. 3. num. 13. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 25. num. 2. Miranda in man. Prælat. tom. 1. qu. 44. art. 1. concl. vni. in fine. Bonacina, de Sacrament. diſput. 3. quæſt. vni. punct. 2. num. 3.* Qui quidem validè adminiſtrat quamuis excommunicatus, hæreticus, vel degradatus, quia per hæreſim, vel excommunicationem, vel degradationem non amittit characterem, in quo datur poteſtas confirmandi: tum quia ſicut poteſt Ordines validè conferre, vt ſuo loco dicimus, ita & poterit Sacramentum Confirmationis, *Emman. Sà verbo Confirmatio*, circa finem, *Henriq. d. cap. 6. num. 2. Soar. tom. 3. diſp. 36. ſect. 3. verſ. dicendum eſt ergo, Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 28. num. 19. Bonac. d. punct. 2. num. 7. Mar. Alter. de cenſur. tom. 1. lib. 1. cap. 3. diſput. 8.* vbi contrariis bene reſpondet. Sic etiam validè confirmat quamuis non ſit confirmatus, nam cum habeat characterem Ordinis Epiſcopalis, in quo fundatur poteſtas confirmandi, validè confert huiuſmodi Sacramentum, *Bonacina d. punct. 2. num. 10.* Et cognationem contrahit, quia verum Sacramentum confert, ſuſcipiens verò, non confirmatus illam non contrahit, cum non ſit verus ſuſceptor *P. Sanch. de Matrim. libr. 7. diſputat. 70. numer. 21.* & faciunt quæ infra *numer. 32.* 2 3

Confirmationis Sacramentum ita eſt actus Ordinis Epiſcopalis, vt non poſſit adminiſtrari ab Abbate etiam conſecrato, qui non ſit Epiſcopus; nec à ſimplici Sacerdote de Epiſcopi licentia, niſi tantum ex delegatione Summi Pontificis, vt probat expreſsè *tex. in cap. peruenit. 95. diſt.* vbi Greg. I. concedit vt vbi abſunt Epiſcopi Preſbyteri confirment, cuius tex. argumento Sacramentum Confirmationis ex delegatione, ſeu priuilegio Pontificis Preſbyteros conficere poſſe obſeruant *D. Thom. in 3. p. quæſt. 72. art. 11.* vbi *Nugn. dub. 2. Coninch. num. 97. & 105. Conar. d. cap. 10, num. 6. & 14. Victor. de Sacram. num. 49. Angleſ. in florib. Theolog. tit. de Confirmat. art. 8. concluſ. 3. Cardin. Bellarm. de Confirm. cap. 12. Nauar. d. num. 8. & conſil. 14. num. 2. de priuileg. in nouis, Henriq. d. cap. 6. §. 4. & lib. 1. cap. 26. §. 5. litt. G, & lib. 10. cap. 23. §. 1. Iodoc. Cocci. in theſauro Catholico tom. 2. lib. 5. art. vlt. Alphonſ. Aluarez d. loco, Iacob. de Graffis in deciſ. aureis p. 2. lib. 1. cap. 5. num. 29. & 30. & tom. 1. conſil. tit. de ſacra Vnctione conſ. 1. num. 5. cum ſeqq. Petr. de Ledeſma in ſum. p. 1. de Sacram. Confirmat. cap. 9. Franciſc. de Pitigianis diſt. 7. quæſt. 1. art. 5. 10. & 13. Tolet. in ſum. lib. 2. cap. 24. num. 5. Valent. tom. 4. diſp. 5. quæſt. 2. punct. 1. Vaſquez. p. 3. qu. 72. art. 3. diſp. 219. cap. 1. num. 3. Vgolin. d. cap. 15. num. 3. Vinald. in candelabro aureo tit. de Confirmat. cap. 4. num. 5. praxis nona Epiſcop. d. num. 1. in fine, Balduin. Iuni. ſuper opera controuerſiar. Bellarm. p. 2. lib. 2. cap. 6. propè finem, verſ. Catholici omnes, Soar. tom. 3. diſp. 36. ſect. 4. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. quæſt. 18. art. 3. Azor. inſtit. mo-* 4

Digitized by Google

val. p.1.lib.3.cap.10. quæst.4. vers. imprimis, Chamer.d. cap. 5. in fine, Miranda d. quæst.24. art.4. Card. Cæsar. Baron. annalium Ecclesiæ tom.8. anno Christi 594. pag.54. Reginal. in praxi fori pœnit.lib. 28. num.17. cum seqq. Bonac. d.punct.2. num.3. vers.dixi. Monet. d.cap.4. num.110. Fillinc. d. tract.3.num.13. & 26. vbi *num.27.* quod inferior Sacerdote, nec etiam ex dispensatione Papæ potest esse minister huius Sacramenti; quam quidem principalem resolutionem non obscurè innuit *Concil.Trid.sess. 7. de confirmat. can.3.* dum inquit Ordinarium huius Sacramenti ministrum esse Episcopum, hinc significans non esse inconueniens quod non Episcopi extra-
5 ordinarij, seu delegati fiant ministri. Vnde Abbates ex priuilegio Sedis Apost. de consensu Ordinarij Sacramentum Confirmationis conferre posse decisum refert *Armendariz in addit. ad recop. legum Navarræ lib.1.tit.18. l.7. de Episcopis num.77.* Et priuilegio nouiorum Pontificum Patribus Societatis Iesu, atque Minoritis apud Indos commorantibus concessam administrationem huius Sacramenti post *Felician.* & alios refert *Henriq. d. lib.9 c.17.§.6.ad fin.* iuncta *litt.H.*

6 Sed maius dubium est, an possit Papa committere Sacerdoti consecrationem materiæ huius Sacramenti? multi contendunt posse Summum Pontif. huiusmodi consecrationē materiæ committere Sacerdoti, quia forma confecrandi Chrisma, & alia Sacramentalia commissa fuit dispositioni Ecclesiæ, & decreta prohibent hunc actum Sacerdoti, sed non irritant. Verum consuetudo Ecclesiæ probat id benedicere esse proprium Ordinis Episcopalis, vide *Henriq. libr. 3. cap.2. §. 2. & cap. 7. §. 4. Chamerota d. tract. 3. de Confirmat. cap. 5. in fine & cap. 2. dub. 5. Barthol. ab Angelo dial. 3.§. 12. &* 13. ac alios apud *Bonacinam d. quæst. vnica punct. 2. numer. 4.*

7 Cum Sacramentum Confirmationis sit adeò vtilissimum, vt sancti Doctores dicant certo modo non esse perfectè Christianum, qui non est confirmatus, & quia in eo descendit septiformis gratia Spiritus sancti, cum omni plenitudine sanctitatis, scientiæ, & virtutis, & anima maiorem perfectionem, & gratiam recipit. *D.*
8 *Thom. in 3. p.r. quæst.72. art.11.* Licet regulariter loquendo necessitatis non sit, est tamen complementum baptismi, per illud enim baptizatos plenè fieri Christianos dicit *Vrb.in. Pont.in princ.de conf.dist.5.* & alij *Sancti Patres*, quos refert *Henriq.d.lib.3.cap.1.§.2* iuncta *litt. H*, & iuxta sanum sensum contra Hæreticos bene explicat *Soar. tom.3. disp. 14. sect. 2.* non quod prima gratia per Confirmationis Sacramentum conferatur, & ante Confirmationem Baptismus culpam originalem non remittat, qui est peruersus Raimundi Lupi error, sed quia per Confirmationem Baptismatis gratia roboratur, & confirmatur ad bene operandum, constanterque credendum, & Fidem Christianam firmiter confitendum. Peccat igitur Episcopus grauiter, si multo tempore ne-
9 gligenter omitteret confirmare, *Tolet. in instruct. Sacerd. lib.5.cap.4. Soar.super 3.p.D.Thom.q.72.art.2. disp. 38.sect. 2.* quos refert, & sequitur *Mart. Anton.Genuens. in man.*
10 *Pastorum c.54.n.2.* Et tenetur, Chrismatis tantum conferendi gratia, ad loca suæ diœcesis accedere, & tunc laici, vel Ecclesiarum Rectores ad illius expensas non obligantur, vt refert decisum *Armendariz d.l.7.de Epi-*
11 *scopis, in declar. num. 77.* Et cum pluuiali, mitra, stola, & baculo Pastorali esse confirmandum respondit *Sacra Congreg. Episcopo suffraganeo Brixonien. 19. Februarij 1585.*

12 In die feriali, etiam post meridiem potest Episcopus quamuis non ieiunus huiusmodi Sacramentum administrare, nec etiam necesse est suscipientem esse ieiunum, cum hoc nulla lege præscriptum reperiatur, nam solum consulitur in *cap.vt ieiuni de consecr. dist.5. Syluest. verbo Confirmatio q.vni. Chamer.d.c.7.dub.3.in fin. Henriq. d.c.6.§.7. & c.5.§.6. Bonacina d.punct. 2. num.14. vers. secundò*, & tempore interdicti non prohibetur confirmare, vt dicam *alleg.seq.num.19.*

In Ecclesia Confirmationis Sacramentum esse con- 13
ferendum asserit *Nugn.in 3.p.D.Thomæ quæst.72. art. 12. circa finem, vers.secundum ritum.* & peccatum mortale esse extra illam confirmare, sicut & solemniter baptizare, cum fiat contra vniuersalem Ecclesiæ consuetudinem in re graui. Attamen Episcopum non teneri in Ecclesia confirmare, imò, & extra illam, in loco scilicet honesto, vel palatio Episcopali, Confirmationem posse conferre tenent *Henriq. d. cap. 6. §. 7. in fine, Chamerota d. dub. 3. Bonacina d. punct. 2. num. 15.* vbi asserit tutius esse consuetudinem obseruare, quam quidem existimat receptam non esse cum tanto onere, vt reum lethalis culpæ constituat Episcopum alio in loco confirmantem.

Subditos alterius Episcopi nullus potest in sua diœ- 14
ceſi confirmare, *Tolet.instruct. Sacerd.lib.2.c.24.n.5. Aloys. Rice.in praxi aurea resol.24.* & si aliter faciat suspensionē incurrere testantur *Vinald.sub d.tit.de Confirm. cap.4.n.8. Petr.de Ledesm.in summ.p.1.de Sacram. Confirmat. cap. 9. vers. septima conclusion. Barthol. ab Angelo d. dial. 3.§.62.* quos refert, & sequitur *Bonacina d. punct. 2. numer. 11.* Verum confirmando non suos subditos minime fieri irregularem dicit *Chamerota d. dub. 3.* Ego tamen verius existimo Episcopum confirmantem in sua diœceſi subditum alterius à suspensione, & culpa excusari, cum præsumendum sit hoc ratum, & gratum fore proprio Episcopo, præcipuè quando est absens, vel non ministrat hoc Sacramentum, *Sa verbo Confirmatio num. 2. Henriq.d. cap. 6. §. 6. Marc. Anton. Genuens.d.cap.54. num.7.*

In alterius verò diœceſi non potest Episcopus con- 15
firmare suos subditos, vel Pontificales actus exercere absque licentia Episcopi, in cuius diœceſi reperitur, sub pœna suspensionis ab exercitio Pontificalium, ita ex *Concil. Trid.sess.6. de reform.cap.5.* tenent *Sa vbi supra num. 3. Reginald. d.lib.28. num.21. Bonacina, d. punct. 2. num. 12.* dicit decisum *Armend. in addit. ad recop. legum Navar. lib.1.tit.18. lib.7.num. 68.* & affirmat *Henriq. d.* §. 6. posse Episcopum in alterius diœceſi sine proprij 16
Episcopi licentia dare subditis suis tonsuram, benedictionem solemnem, & celebrare Missam de Pontificali, quia hi actus non pertinent ad iurisdictionem contentiosam cum strepitu iudicij, quoad clericalem tonsuram tantum eius resolutionem non admitto supra *alleg. 6.num.15.*

Episcopus debet ad Confirmationem admittere om- 17
nem hominem baptizatum, siue sit infans, siue adultus, *cap. omnes fideles, de consecrat. distinct. 5. D. Thom. dict. quæst. 72. art.8.* vbi *Nugn. & Posant. Navar.in manual. cap. 22. num. 8. Valent. tom. 4. disputat. 5. quæst. 2. punct. 2. Chamerota dict. tractat. de Confirmation. cap. 6. dub.2. Henriq.dict.lib.3. cap.5.§.1. & 2. Bonacin.dict.disput. 3. quæst. vnic. punct. 4. num. 4.* Olim confirmabantur infantes ante vsum rationis, quia nihil prohibebat dum essent infantes sumere arma, vt cum adoleuissent pollent pugnare, quia susceptor pro eo profitetur, sicut in baptismo. Magis tamen his nostris temporibus expedit, vt puer confirmetur illuscente rationis vsu, scilicet post septennium, quando gratia Sacramenti vti potest, & confiteri Fidem, & meminisse admonitionis, & alapæ, & ne per incuriam iterum confirmetur, *Victor. de Sacrament. num.48. Henriq. dict.lib.3. cap.5.§.2. Petr.de Ledesma dict. cap. 7. vers. quinta conclusion. Chamerota dict. cap. 6. dub. 3. Bonacina, vbi proximè, num. 5. Marc. Anton. Genuens. dict. cap. 54. num. 3.* vbi arbitratur, cum hodie malitia multum creuerit, & omnes confirmati describantur, posse puerum trium annorum confirmari.

In

18 In infante rationis vſum non habente,cui Sacramentum Confirmationis confertur,loco diſpoſitionis ſufficit voluntas Chriſti, & Eccleſiæ ; adultus vero tenetur habere intentionem,vt in Baptiſmo,& accedere contritus,vel ſaltem ſe putare contritum , licet autem non ſit præceptum de Confeſſione præmittenda,quia *in cap. ieiunij, de conſecration. diſt.*5.dicitur,vt admoneantur , non autem præcipit:debet tamen eſſe in gratia, vel putare ſe eſſe in gratia,de quo Epiſcopus adultos præmonere debet antequam miniſtret,ita *Chamerot.dict. cap.* 6. *dub.*1. plures, quos refert,& ſequitur *Bonacina d.punctо* 4.*num.* 7.*Nauar.de Pœnitent.diſtinct.*5.*in princ.par.*3.*in gloſ.num.* 26.*Henriq.dict.cap.*5.§.5,vbi etiam aſſerit , quod ſi adultus recipiat cum peccato Confirmationem , reuiuiſcit
19 ſemper effectus , quantum ad Sacramentalem gratiam auxilij,& augmẽtum gratiæ,quod fuit impeditum,redditur remoto obice.& §.7.reſoluit Epiſcopum dum adminiſtrat debere eſſe ſine conſcientia peccati mortalis, & habere intentionem ſaltem virtualem.

20 Muti , & Surdi poſſunt Confirmari , quamuis enim ore non poſſint,vita tamen & opere valent Fidem pro-
21 fiteri,*Chamerot.d.cap.*6.*dub.*3. Amentes etiam, ſi habent dilucida interualla, vel ante amentiam petierunt , poſſunt licite Confirmari , etiamſi in mortis articulo exiſtant,imò etiamſi ſint perpetuo amẽtes, quia de illis eſt idem iudicium,quod de infantibus,*Chamer.d.cap.*6.*dub.* 3.*Marc. Anton.Genuenſ.d.cap.*54.*num.*4.*Henriq.d.cap.*6.§. 3.*Bonacina d.punctо* 4.*num.*6.

22 Forma Confirmationis ſunt verba : *Conſigno te ſigno Crucis,& confirmo te Chriſmate ſalutis,in nomine Patris,& Filij,& Spiritus Sancti*: Quæ quidem expreſſio Sanctiſſimæ Trinitatis eſt facienda de neceſſitate Sacramenti, nam ſi verba prædicta quoad ſenſum ſubſtantialem varientur , non valide conficietur Confirmationis Sacramentum,ita *D.Thom.d.quæſt.*72.*art.*4.vbi *Peſant.Emman. Sà verbo Confirmatio, num.* 10. *Petr. de Ledeſma in ſumm. p.*3.*de Sacrament.Confirm. cap.* 3. *verſ. tercera concluſion, Barthol. ab Angelo d.dialogo* 3.§.17.*Henriq.dict.lib.*3.*cap.*2. §.4.*Chamerot.d.tract.de Confirmat.cap.*7. *dub.* 1. *Bonacina dict. quæſt. vnic. punctо* 3. *a num.*7. *Filliuc. dict.tract.*3. *num.*20.

23 Vnguntur in fronte confirmandi Chriſmate conſecrato, ad indicandum huius Sacramenti effectum , qui eſt gratia collata ad audacter confitendum Chriſti nomen , cum enim frons ſit ſedes verecundiæ , par eſt vt Confirmandus in fronte inungatur , vt ſine rubore , & verecundia Chriſti nomen confiteatur , & ideo de neceſſitate huius Sacramenti eſt in forma Crucis fieri vnctionem in fronte,*Henriq.d.lib.*3.*cap.*2. §.3.*Marc. Anton. Genuenſ.d.cap.*54.*num.*8. *Bonacin.d.quæſt.vni.punctо* 3.*num.*
24 8.Chriſmato frons aliquo panno albo circumcingitur, ne recens vnctio defluat,aut deleatur,& ſeptima die deponitur,& *in Concil.Beluacen.*relato *in cap.ſi quis voluerit*
25 121.*de conſecrat.diſtinct.*4.dicitur,quod pannus Chriſmalis,quo caput pueri in fronte per,Epiſcopum,vel in vertice per Preſbyterum circuncingitur ,poteſt iterum ſuper alium Chriſmatum, aut baptizatum imponi , refert *Durand.in rationali diuin.lib.*6.*c.*84.*n.*8.

26 Percutitur maxilla confirmati in ſignum , confirmatum forti , & inuicto animo debere ferre pericula imminentia propter Fidem, & vt ſe recordetur hoc Sacramento ſemel initiatum eſſe , ne iterum ad illud audeat accedere. *Durand.dict.cap.*84.*num.*6.*Barthol. ab Angelo d. dialogo* 3. §. 34. *Chamerota dict. tract. de Confirmat.cap.*7.
27 *dub.* 4. plures alios refert *Bonac. d. quæſt. vnica punctо* 4. *num.* 9. vbi etiam reſoluit omiſſionem colaphi non videri peccatum mortale.

28 Quæſtio eſt, vtrum is qui bis Sacramentum Confirmationis contulerit, vel ſuſceperit, irregularitatem incurrat ? in qua quæſt.*gloſ.in c.dictum de conſecration.diſt.*5. cenſet irregularitatem contrahere, ſequuntur *Nauar.in manual.cap.*27.*num.*247. *D. Antonin. par.* 3. *tit.* 28. *cap.*6. *Albert.Trot.de vero,& perfecto Clerico,lib.*2. *cap.*14.*req.*9.*in princ.Maiol.de irregular.lib.*3.*cap.*15.qui omnes id probari cenſent *in dict.cap.dictum*, quo loci apertiſſima eſt deciſio Sacramentum Baptiſmi, & Confirmationis iterari prohibens,pœnam debitam tranſgreſſoribus imponens, vnde cum ibi æqualiter prohibeatur Baptiſmi, & Confirmationis Sacramentum iterari , & iteratio Baptiſmi
29 accedente culpa faciat irregularem rebaptizantem , & rebaptizatum,*cap.confirmandum,*50.*diſt.cap.qui in qualibet* 1.*quæſt.*7.*cap.ex litterarum de apoſt.Nauar. d. cap.*27. *num.* 246.*Conar.in Clementin.ſi furioſus par.*1.*in princip. num.*8. *Maiol.d.lib.*3.*cap.*14.*Vall.de Baptiſmo num.* 31. *&* 36. *Vinald.in candel.aureo tit.de Baptiſmo à num.* 45. *Bernard.& Salzed.in pract.cap.*15.*praxis Epiſcop.par.*1.*verbo irregularitas,*§.11.*Cened.ad Decretum collect.*63. *num.* 4. *Zerola in praxi Epiſcop.par.*1. *verbo irregularitas,* §. 11. *Bonacina de cenſuris diſp.*7.*quæſt.*3.*punct.*3.*num.*1. *Chamerot.tract.* 2. *de Baptiſmo dub.*8.*pag.*71.*Valer.Reginald.in praxi fori Pœnit. lib.*30.*num.* 173. *& ſeq.* optimè *Ægid. de Coninch.de Sacramen.& cenſur.tom.*2.*diſput.*18. *dub.* 5. *à num.*34. igitur mirum non eſt ſi quoad irregularitatem eadem fiat æquiparatio.

Verum contrariam ſententiam, videlicet ex iteratione Confirmationis , tam conferentem, quam accipientem non contrahere irregularitatem , tenuerunt *Conar. d.num.*8.*Valent.tom.*4.*diſput.*5.*quæſt.*1. *punctо* 4. *verſus fin. & diſput.*7.*quæſt.*19.*punctо* 3.*ad fin.Henriq.in ſumm.lib.*14. *cap.*4.§.5.*in med.Soar.de cenſur.diſput.*42.*ſect.*4.*num.*6.*Anila eod.tract.par.*7.*diſp.*7.*dub.*5.*Bonac. dict. punctо* 3.*num.*8. *Salzed.ad Bernard.d. cap.* 15. *lit. B*, Nec obſtat inductio *tex.in d.cap. dictum*, quia licet ibi Sacramentum Baptiſmi, & Confirmationis iterari prohibeatur , non tamen inde ſequitur , quod eadem pœna irregularitatis, quæ Baptiſmum repetenti,infligitur , imponatur Confirmationem iteranti , cum argumentum à ſimili non valeat in pœnis ,præſertim in irregularitate, quæ non contrahitur,niſi in caſibus à iure expreſſis, *cap.is qui,de ſentent. excomm.lib.*6.

Cætera de Sacramento Confirmationis , & omnia 31
quæ in materia deſiderari poſſunt , tractarunt *Theologi* cum *Magiſt.in* 4.*diſtinct.*7. *D.Thom.par.*3.*quæſt.*72.*Sylueſt. Angel. Tabien.* & alij Summiſtæ *verbo Confirmatio. Petr. Sot.de inſtit.Sacerd.verbo Confirmatio, in duplici ſect.Conar. lib.*1.*variar.cap.*10.*Nauar.in man.cap.*22.*à nu.*8. *Angel.in florib.Theologicis par.*1.*tit.de Confirm. Marc. Antonin. Cuch. lib.*5.*inſtit.maior.tit.*3.*de Confirm. Petr.Gregor.ſyntagm.iuris lib.*2.*cap.*15. *Durand.in rationali diuin.lib.*6.*c.*84. *Alphonſ. Aluarez in ſpeculo Iuris Pontificy cap.*50. *tit. de Confirmat. pag.*179. *Ioan.Maldonat.in tract.de Confirmat. Galganet. de Iure publico lib.*3.*tit.*86. *Fernandez in examine Theologiæ moralis p.*2.*cap.*3.*e Molfeſ.in ſum.moralis Theologiæ tract.*4. *cap.*2.*Filliuc.quæſt.moral.tom.*1.*tract.*3.*Vinald.in candel.aureo tit.de Confirmat. Manol.lib.*4.*de irregular.cap.*12.*Cardin. Bellarm.lib. vni. de Sacramen. Confirmat. Henriq. in ſumm. lib.*3.*de Confirm.Soar.de Sacramen.diſput.*32.*cum ſequentib. Barthol.ab Angelo in examine Confeſſ.dialogo* 3.*Petr.de Ledeſma in ſumm.par.*1.*de Sacramen.Confirmat. Marc.e Anto. Genuenſ.in manual.Paſtorum , cap.*54. *Chamerota de ſeptem Eccleſiæ Sacramen.tract.*3.*de Confirmat. e Ægid de Coninch. de Sacrament.quæſt.*72.*Piaſeg. de praxi noua Epiſcopal. par.* 1.*cap.*3.*de Confirmat.Bonacin.de Sacrament. diſput.*3.*Valer. Reginald.in praxi fori Pœnit.lib.*28.*Vgolin.de poteſt. Epiſcopi cap.*25.

Sicut qui baptizatur ſuſceptores habet ad eum eru- 32
diendum in Fide, *cap.vos ante omnia , de conſecration. diſt.* 4.ex *D. Auguſtino ſerm.* 215. *de temp.* ita confirmandus cum in Chriſmate conſcribatur in pugna, magiſtro militiæ eget ; nam ſi qui gladiatoriam dimicationem ſubeant, alicuius indigent,cuius ope , & conſilio ducantur ,qui ictibus ac petitionibus ſaluis ipſis conficere

aduerſarium poſſint: quanto magis fideles cum Sacramento Confirmationis, quaſi firmiſſimis armis tecti, ac muniti in ſpirituale certamen, cui æterna ſalus propoſita eſt, deſcendunt, ducis ac monitoris indigebunt? Hæc
33 in *Catechiſmo Concilij Trident. ad Parochos*? Huiuſmodi tamen ſuſceptores non ſunt de eſſentia Sacramenti. *Sot. in 4. diſtinct. 7. quæſt. vni. artic. 10. & vltim. Syluest. verbo Confirmatio, quæſt. vni.* peccaret tamen ſi quis omitteret, *Chamerot. dict. tractat. 3. de Confirmation. cap. 7. dub. 2. in princip.*

34 Diligenter ſemper fuit obſeruatum, ne puerum de fonte ſuſciperet, niſi qui baptizatus eſſet, neque in Sacramento Confirmationis, niſi Chriſmate etiam vnctus, quod adeo verum eſt, vt ſi non baptizatus, vel non confirmatus teneat, inualide fiat, hoc eſt, nulla inde contrahatur cognatio, quia ſicut ad carnalem cognationem inter aliquos deſideratur proceſſio vtriuſque ab eodem ſtypite, ſecundum carnalem propagationem, ita ad ſpiritualem exigitur proceſſio vtriuſque ab eodem ſtypite, nempe Chriſto, ſecundum ſpiritualem regenerationem, mediante viſibili Sacramento Baptiſmi, tum quia cum cognatio hæc ſit ex mere Eccleſiæ inſtituto, nequit ab infidelibus contrahi, vtpote qui Eccleſiæ legibus minimè ſubduntur, ita probat text. *in cap. in baptiſmate, de conſecrat. diſtinct. 4.* & reſoluunt *Nauar. in manual. cap. 22. num. 36. & conſ. 3. num. 1. ſub tit. de Baptiſmo in 1. edit. & conſil. 1. num. 1. de cognation. ſpirit. in 2. edit.* plures refert Doctores *Sanch. de Matrim. lib. 7. diſp. 60. num. 7.* quibus adde *Rebel. de obligation. iuſtit. par. 2. lib. 3. quæſt. 6. num. 6. & 7. Henriq. in ſumm. lib. 12. cap. 3. §. 4. Valer. Regin. in praxi fori pœnitent. lib. 3 1. num. 157. Coninch. de Sacrament. & cenſur. tom. 2. diſputat. 32. num. 25. Fr. Baſil. Pont. de impedimentis matrim. cap. 24. §. 1. verſic. illud tamen, Bonacina de magno Matrimonij Sacramento, quæſt. 3. punct. 5. §. 2. num. 19.*

35 Hinc reſoluentes fidelem baptizantem, vel confirmantem filium infidelis non contrahere cognationem cum patre, vel matre infideli, nam infidelis illam non contrahit, ergo nec illam contrahit fidelis; cognatio enim eſt veluti quædam relatio, quæ non ponitur in vno ſubiecto, niſi adſit terminus illius, infidelis autem non eſt terminus huius relationis: hæreticus tamen cum baptizatus, & ſubiectus ſit Eccleſiæ, ſuſcipiendo, vel baptizando cognationem contrahit, *Sanch. d. diſp. 60. num. 2. Bonacin. dict. §. 2. num. 22. Reginald. dict. lib. 31. num. 157. Poſſenin. de offic. Cur. cap. 6. num. 27.* late *Anton. Ricciul. de iure perſonarum extra primum Eccleſiæ exiſt. lib. 2. c. 4.*

36 Excluſi etiam ab eo munere ſunt Abbates, & Monachi, quia præcipitur ne commatres ſpirituales habeant in *Concil. Antiſiodorenſi cap. 15.* relato *in cap. non liceat, de conſecration. diſtinct. 4.* dummodo qui confirmantur non ſint etiam religioſi: quia tamen in illo text. nullum eſt verbum irritans factum, veri ſuſceptores erunt, & ſubinde contrahent ſpiritualem cognationem, quamuis peccent mortaliter ſuſcipiendo contra prohibitionem ſibi impoſitam, ita *Galleg. de cognat. ſpirit. cap. 9. in fine*, & multi quos refert, & ſequitur *Sanch. d. diſputation. 60. num. 21.* quibus adde *Poſſenin. d. cap. 6. num. 27. verſ. ſecundo, Galet. in margarita caſuum conſcien. verbo Religioſus, pag. 225. in fine, Rebell. dict. quæſt. 6. num. 10. Reginald. dict. lib. 31. num. 157. verſic. quarto, Bonacin. dict. §. 2. num. 23. Fr. Baſil. Pont. vbi proximè, verſ. excluſi*, vbi etiam refert
37 pœnitentes publicos, donec peracta pœnitentia reconcilientur, repulſos eſſe à ſuſceptione in *Concil. Pariſ. lib. 1. cap. 54.* quamuis ipſe ibi malè exiſtimet prædictos omnes ſi forte ſuſciperent, nullam contrahere cognationem.

38 Pueri cuiuſcunque ætatis poſſunt eſſe ſuſceptores legitimi, & contrahunt cognationem ſuſcipiendo, modo habeant vſum rationis, imò & ipſi infantes, qui doli capaces ſunt intra primum ſeptennium, & iudicium ſufficiens ad peccandum mortaliter habentes, ſi quos in Baptiſmo, vel Confirmatione teneant, cum eiſdem ſpiritualem cognationem contrahunt: ita *Henriq. d. lib. 12. cap. 11. §. 2. ad finem. Petr. de Ledeſma in ſumm. par. 1. tract. de Sacrament. Matrim. cap. 17. concluſ. 7. dub. 3. Sayr. in floribus deciſion. ſub tit. de cognatione ſpirituali deciſ. 1. Poſſenin. d. cap. 6. num. 29. Sanchez dict. lib. 7. diſput. 61. num. 4. Bonacin. dict. §. 2. num. 17.* Nec refert an patrinus ſit mi- 39
nor baptizato, quia non requiritur, vt ſit maior, *Petr. de Ledeſma d. concl. 7. dub. 2. Sayr. ſub d. tit. de cognation. ſpirituali deciſ. 3.* contra *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par. 4. collect. 1224. in fine.*

At de ſuſceptorum numero inſtitutum fuit, vt vnus 40
tantum eſſet. *Leo I. in cap. non plures de conſecration. diſt. 4. & in cap. vltim. de cognat. ſpirit. in 6. & in Concil. Moguntino ſub Paulo III.* ſtatutum fuit, vt non plures quam vnus patrinus adhiberetur, quia ex impedimentis cognationum ſpiritualium pericula, & difficultates non raro ſolent euenire; & *Concil. Trident. ſeſſion. 24. de reformat. cap. 2.* vnum tantum iuxta priſca Canonum ſtatuta adhiberi patrinum voluit, vel ad ſummum duos, ſcilicet, vnum virum, vnámque fœminam. *Poſſenin. d. cap. 6. num. 33.* Nec Epiſcopus poteſt diſpenſare, vt duo 41
viri, vel duæ fœminæ ſimul ſuſcipiant, cum ſuper Conciliari Conſtitut. diſpenſandi poteſtatem non habeat, ita deciſum referunt *Zerola in praxi Epiſcopal. par. 1. verbo Baptiſmus, §. 4. Sanchez dict. lib. 7. diſput. 57. num. 7. Rebell. de obligation. iuſtit. par. 2. in appendice ad lib. 4. num. 89. Reginald. dict. lib. 31. num. 154. Bonacina dict. §. 2. num. 33. Armendar. in addition. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 15. l. 1. de Matrimon. in declarat. num. 75.* vbi *num. 80.* Deciſum etiam refert, quod vnus procurator qui ſit viri, 42
& alter qui ſit procurator mulieris baptizatum de Sacro fonte ſuſcipere poſſunt, ſed non duo viri, nec duæ mulieres, vnuſquiſque tamen proprio nomine, vir loco mulieris, vel mulier loco viri. Sed dubitari poteſt 43
vtrum *Concil. Trident. dict. loco* diſponens ad ſummum duos patrinos in Baptiſmo eſſe adhibendos, vnum ſcilicet virum, vnamque fœminam, procedat in Confirmatione? pro parte negatiua facit, quia in *dict. cap. vltim. de cognation. ſpirit. in 6.* dicitur, vt vnus tantum patrinus in Baptiſmo poſſit adhiberi, & in fine dicit, quod de Confirmatione, quantum ad hoc, idem iudicium eſt habendum: at Concil. de ſolo Baptiſmi patrino loquitur, & ideo cum ſit correctorium iuris antiqui *in dict. cap. vltim.* debet reſtringi, nec ampliari poteſt vltra terminos, in quibus loquitur. Quamuis idem omnino voluiſſe *Trident.* quoad omnia ſtatuere, in patrino Confirmationis, & totum *dictum cap. vltim.* per illud reſtringi teneant *Tolet. in inſtruction. Sacerdot. lib. 2. cap. 24. num. 11. Sanchez dict. lib. 7. diſputation. 57. num. 9.* Tranſ- 44
greſſio huius præcepti adhibendo plures patrinos, eſt peccatum mortale, quia præceptum Eccleſiæ in re magni momenti violatur, ex cuius tranſgreſſione multiplicantur cognationes ſufficientes ad dirimendum matrimonium: ita *Fr. Emman. in ſumm. par. 1. cap. 226. num. 1. Veg. par. 1. cap. 33. caſu 39. Bonacina dict. §. 2. num. 32.* & dicit deciſum *Armendar. dict. loco num. 84.* quamuis *Sanch. dict. lib. 7. diſputation. 57. num. 6.* contrarium teneat.

Si tamen plures duobus ſuſcipiant baptizatum de 45
Baptiſmo, cum omnibus cognatio contrahitur: etſi enim actus contra legem factus regulariter non valeat, *l. non dubium, C. de legibus*, excipitur tamen, vbi lex actum non tollit, & pœnam extrinſecam addit, quę poteſt cum actus valore conſiſtere, & valor actus non reſpicit fauorem eius, cui pœna imponitur, vt dicit *Bart.* communiter receptus in *l. Prætor ait num. 3. ff. de noui operis nunt.* & ita eſt in noſtro caſu, non tollit enim actum, ſed ponit pœnam Parocho admittenti plures duobus, & valor actus non pertinet ad fauorem Parochi, ſed ſuſcepti, quo fundamen

damento hanc ſententiam tenet *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap.25.§.1.num.5.* ſequitur *Sayr.deciſ.4. de cogn.ſpirit.* dicit deciſum *Armend.vbi proximè num.82.*

47 Ad parentes pertinet patrinos deſignare, vel illis non deſignantibus ad Parochos, *Poſſeuin.dict. cap. 6. num.33. Bonacina dict.§.2.num.27.*& patet ex *Concil. Tridentin. citato loco.* Et requiritur contactus, itaut eo deficiente compaternitas non contrahatur, qui enim tantummodo aſſiſtit baptizato, vel Confirmato, ipſúmque non tangit, vel tangit tantum extremitate digiti, non contrahit cognationem, eo quod vere non dicatur tenere, vel ſuſcipere, ita *Henriq.lib.12. cap. 11. §. 3. Verall. deciſ. 164. par.1. Reginald.dict lib.31.num. 151. Sanch.dict.lib.7. diſput.56.num.5. Bonacina dict.§.2.num.14. Mari. Antonin. variar.lib.1. reſolut.fin.caſu 33.* dicit deciſum *Armendariz*

48 *dict. loco num. 83.* Si verò nullus ſpecialiter deſignatus eſt patrinus, ex negligentia, aut obliuione parentum, ſeu Parochi,& multi ſimul tenendo tangerent baptizatum, aut de fonte hi æque ſuſciperent, omnes fiunt cognati, quia attento iure *cap.vltim. de cognation. ſpiritual. in 6.* omnes contrahebant cognationem tangendo ſimul, cui ſtandum eſt, quando aliud non decernitur iure nouo *Concily Trident.* ex text. *in l. præcipimus Cod. de appellat.* ita *Nauar.in man.cap.22.num.39. Iacob.de Graſſis in deciſ.aureæ par.1.lib.2.cap.85. num. 4. Petr. de Ledeſma de Matrimon.quæſt.56.art.3. verſic. eſt aliud dubium annexum, & in ſumm.par.1.de Sacrament.Matrimon. cap.17. concluſ.6.dub.2. Vinald. in candelabro aureo, tit. de impedimento matrimonij num.5.verſ. cognatio ſpiritualis. Henriq. dict.§.3. Cominch.tom.2.quæſt.32. num. 37.* & pro hac opinione deciſum referunt *Rebel.de obligat.iuſtit.par. 2. lib. 3.quæſt.6. num.5.& in append.ad lib.4.num. 95. Reginald. dict.lib.31. num. 152. verſic. ſecundum, Bonacina dict.§.2. num. 24.* quamuis contrarium teneant *Gallet. Vega, Fr. Emman. & Sayr.* quos referunt, & ſequuntur *Sanchez. dict.lib.7.diſput.57. num.12. Gutier.de Matrim. cap.100. num.7.*

49 Quæſtio eſt controuerſa, an cognatio ſpiritualis poſſit contrahi per procuratorem? in qua tenet vna ſententia non poſſe hanc cognationem ſpiritualem contrahi per actionem procuratoris, quia requirunt actionem perſonalem, & præſentiam actualem patrini, iura de hoc loquentia, vt demonſtrant tex. in *cap. de his 30. quæſt. 1.* in hæc verba; De his, qui filiaſtros ſuos ad Confirmationem coram Epiſcopo tenent, id eſt, qui filios vxoris ſuæ, dum chriſmantur ſuper ſe ſuſtinent,& in *cap.ad limina, eadem cauſa, & quæſt.* ibi, eumque ipſe propriis manibus retinendo ſuſcepit, quare ita reſoluunt *Franc.Marc.deciſ.830. num.8. par. 2. Galleg.de cognat.ſpirit.cap.13.num.14. Henriq.d.lib.12.cap.11.num.vlt. Conar.de ſponſalibus par.2.cap.6. §. 4. num. 6. Veg. tom. 1. ſum.cap.33.caſu 44. Fr.Emman.tom.1.ſum. cap.226.num.9. Azor.inſtit.moral.p.1.lib.2.cap.12.* paulò pòſt *princip.Candelab. aur.par.1.vbi de Matrim.num. 160. Poſſeuin. d. cap. 6.num.27.verſ.quarto. Reginald.d.lib.31.num. 156. Rebello d.lib.3.quæſt.6.num.12. Sanch.d.lib.7.diſp.59.num.4.* vbi in hanc ſententiam refert multos Doctores.

50 Verum de conſuetudine vniuerſali verum eſt dicere cognationem contrahi à mittente, non vero à procuratore, quia quæ agit procurator, non agit proprio nomine, ſed nomine mittentis: tum quia mittens fuit deſignatus, non vero procurator, & de hac conſuetudine ſecundum quam decidiſſe *Sacram Cardin. Congreg.* teſtantur *Sà verbo matrimonium, tit. de impedimentis matrimonij num.5. Rebel.d.lib.3.quæſt.6.num.12. Mar. Antonin. var.reſolut.lib.1.reſol. fin. caſu 25. Cominch. diſput. 42. num. 40. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ.par. 2. cap.9. num.63. cum ſequentib. Bonacina dict. §. 2. num. 34. verſ. ſed mihi, Armendariz dict. loco num. 75.* & ita etiam cenſuiſſe *Sacram Rotam Romanam* referunt *Veral. deciſion.147.par.3. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ verbo cognatio, Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſiaſt. reſolut. 630. in 2. edit.*

Aduertendum eſt maximè, quod patrinus in Confir- 51
matione debet eſſe alius ab eo, qui tenuit in Catechiſmo, vel Baptiſmo, ſecundum conſuetudinem Eccleſiæ Romanæ, *cap.in Catechiſmo, de conſec.diſtinct.4. Chamerota d.tract. de Confirm. cap. 7. dub. 2. verſ. debet.* Et quamuis 52
vnus non poſſit tenere vltra duos eadem die Confirmationis, vt in Pontificali; tamen quando vere conſtat volentem tenere eſſe aliquem virum probum, maximè Curatum, aut ſenem, in quo, iudicio Epiſcopi, ceſſat præſumpta malitia, & voluntas contrahendi cum filia ſpirituali; vel eius matre propter imparem conditionem, non peccabit Epiſcopus ſi permittat tenere vltra duos, ita reſoluit *Marc. Ant. Gen. in man. Paſtorum, c.54.n.6.*

Cum ergo ſuſceptores patrum vicem gererent, & 53
ſuſceptos pro filiis haberent, nec minori charitatis vinculo inter ſe coniungerentur, vt dixit *Nicol.1.in cap. ita diligere 30. quæſt. 1.* meritò conſtituit Eccleſia vinculum cognationis interuenire, atque adeò ad matrimonium impedimentum eſſe decreuit nouius in *Concil.Trid.cap.2.* vbi conſtitutum eſt in Baptiſmo cognationem contrahi inter patrinos,& baptizatum ipſum,& illius patrem,ac matrem, nec non inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem, ac matrem. Et in Confirmatione, 54
confirmantem,& confirmatum, illiuſque patrem,& matrem, ac tenentem non egredi ſimiliter ſtatutum eſt, *Chamer.vbi proximè, verſ.tertio dico.* Et huiuſmodi parentes debere eſſe carnales, quamuis illegitimi reſoluunt *Gallec.de cognat.ſpirit.d.cap.7.num.12. Sanch.d.lib.7.diſput. 54.num.16. Reginald.d.lib.31.num.150.verſ.caterum.*

Ex quibus conſequens eſt cognationem ſpiritualem 55
non cõtrahi inter ipſoſmet patrinos, veluti ſi vir,& fœmina ſint ſimul patrini, quia non impediuntur inter ſe iungi, ita *Ludouic. Lop.in inſtruct. conſci. par. 2. cap.51.de matrim.colum.2. Gallec.cap.9.num.8. Veg.tom.1.ſum. cap.33. caſu 40. Galet.in margarita caſuum conſcientiæ verbo Matrimonium, pag.165.colum.1. Nugn.par.3. quæſt.67.artic.8. verſus finem. Sanch.dict.lib.7.diſput.54.num.12. Reginald. dict.lib.31.num.150. Bonacina d.§.2.num. 4. Armendariz, vbi proximè num. 84.* Hinc etiam huiuſmodi cognatio- 56
nem ſpiritualem à viro contractam, eo quod aliquem tenuerit in Baptiſmo, vel Confirmatione, non transfundi ad vxorem, vel è contra reſoluunt *Tolet. in inſtruct.Sacerd.lib.7. cap. 4. num.5. Matienſo in rub.titul.1. gloſ.1.num. 168. lib. 5. nõua Recop. Henriq. dict.lib.12.cap. 11.§.2.poſt Petr.Ledeſm. Suar.Fr.Emman.*& alios *Sanch. dict.lib.7.diſput.54.num. 11. Reginald. d.lib.31. num.149. Cominch. tom.2.diſputat.32. num. 14. verſ. inter fœminam, Armendariz dict. num. 84.* vbi refert deciſum hanc cognationem non contrahi inter baptizatum,& coniuges, & concubinos, vel concubinas leuantis. Vnde fit vi- 57
rum, & vxorem minimè peccare ſuſcipientes alienum puerum in Baptiſmo, vt optimè tenent *Nauar.in man. cap.22.num.39. Armend.d.num.84. Sanch.d.lib.7.diſp. 57. num.5. Bonac.d.§.2.num.5.*

Et poteſt patrinus matrimonium contrahere cum ea, 58
cum qua ſimul alienum filium ſuſcepit, vt declarauit *Pius V. in ſua Bulla.* incip. *Cum illius vicem, edita 4. Kal. Decembris, an.1566.* & poſt *Fr. Emman.*ac *Nugn.* ita reſoluunt *Sanch.d.lib.7.diſput.54.num. 12. Bonacina dict. §.2.num.6.*

S V M M A R I V M.

1 *Oleum ſanctum trina diuerſitate conſecratur.*

2 *Confirmationis Chriſma conficitur ex oleo olivarum, admixto balſamo cuiuſcunque loci ſit, benedicto ab Epiſcopo conſecrato.*

3 *Oleum olivarum eſt eſſentiale huic Sacramento Confirmationis, balſamum vero accidentarium.*

4 *Chriſma quod eſt Confirmationis materia, neceſſario benedicen-*

dicendum eſt ab Epiſcopo, non à ſimplici Sacerdote.

5 *Chriſma de neceſſitate præcepti debet fieri illo anno in die Cœnæ Domini, quia peccabit Epiſcopus ſi ex veteri confirmet.*

6 *Oleum Cathecumenorum quale.*

7 *Reges ab Epiſcopis in ſuis Regnis hoc ſancto oleo Vnctionem accipiunt.*

8 *Oleum, quo vnguntur Reges quid ſignificet.*

9 *Gothorum Reges vngebantur.*

10 *Hiſpaniæ, Nauarræ, Aragoniæ, & Siciliæ Reges vngebantur.*

11 *Reges Franciæ peculiari priuilegio oleo è Cœlo dimiſſo vnguntur.*

12 *Pontificis caput Chriſmate conſecratur, brachium vero Principis oleo delenitur.*

13 *Oleum infirmorum ab Epiſcopo benedictum, eſt materia remota ſacramenti Vnctionis.*

14 *Oleum, & Chriſma de conſenſu Summi Pontificis an poſſit à ſimplici Sacerdote conſecrari.*

15 *Oleum oliuarum eſt materia ſufficiens ſacramenti Vnctionis, etiamſi benedictum ſit ab Epiſcopo alia benedictione.*

16 *Extrema Vnctionis ſacramentum validè non confertur, ſi aliud oleum per errorem adhibeatur præter oleum infirmorum.*

17 *Chriſma, & olea ſingulis annis confici debent, & peccabit Parochus ſi oleum alterius anni adhibeat, non data neceſſitate.*

18 *Magis dignum attrahit ad ſe minus dignum.*

19 *Epiſcopus ſi abſens ſit, vel Epiſcopalis Sedes eo tempore vacet, quo hæc olea benedici debent, vicinior eſt petendus, vt ea conſecret.*

20 *Exempti ſubiiciuntur Epiſcopo in illis omnibus, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, nempè in petitione Chriſmatis, &c.*

21 *Olei ratione nihil pro Chriſmate recipi poteſt.*

22 *Baptiſmi ſacramentum, tam parulis, quam adultis tempore interdicti adminiſtratur, benedicta fonte, & patrinis adhibitis.*

23 *Confirmationis ſacramentum licitè ſolemniter, & publicè tempore interdicti celebratur.*

24 *Chriſma tamen clauſis ianuis conſecranda.*

25 *Contrarium verius.*

26 *Epiſcopus peccator ſi conſecret Chriſma, aut oleum infirmorum peccat mortaliter.*

EPISCOPVS SANCTA OLEA qualiter conſecrare debeat.

Allegatio XXXI.

1 OLEVM ſanctum ſub trina diuerſitate conſecratur, aliud quod vocatur Chriſma ex oleo oliuarum, & balſamo, cuius mixturæ miſterium explicatur in *cap. vni. de ſacra Vnctione.* Hoc vnguntur baptizati in vertice, & fronte, Eccleſiæ, altaria, calix, patena, Fons baptiſmalis, Epiſcopus, dum conſecratur in capite, & in manibus, & confirmandi. Aliud dicitur oleum Cathecumenorum ex oleo oliuarum, ſolo hoc vnguntur baptizati inter ſcapulas, & in pectore: Eccleſia, altare ante chriſmationem, Sacerdotis manus, Reges, & Principes in brachio, & humero. Tertium, eſt oleum infirmorum, quo vnguntur infirmi, ex primæua inſtitutione Eccleſiæ, de qua in *Epiſtol. can. Iacobi Apoſt.* infirmatur quis ex vobis? inducat Preſbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, vngentes eum oleo, &c. de hac triplici olei conſecratione, & de eius proprietate, latè agit *Durand. in rationali diuinorum lib. 6. cap. 74.*

2 Confirmationis Chriſma (quod attinet ad primum oleum ſanctum de quo ſupra, conficitur ex oleo oliuarum admixto balſamo, cuiuſcunque loci ſit, benedicto ab Epiſcopo conſecrato: vt colligitur ex *Concil. Trident. ſeſſ. 7. can. 2. de Confirmatione*, comprobant *Tolet. in ſumm. lib. 2. cap. 24. num. 2. Nauar. in man. cap. 22. num. 8. Sylueſt. verbo Confirmatio, num. 2. Sot. in 4. diſtinct. 7. quæſt. 1. artic. 2. Victor. de Sacrament. concluſ. 40. Vinald. in candelabro aureo ſub tit. de Confirmat. cap. 2. num. 1. Graff. in deciſ. aureis par. 2. lib. 1. cap. 5. num. 16. Sayr. de Sacrament. in genere lib. 1. cap. 3. quæſt. vni. art. 3. verſ. de Confirmat. Bellarmin. in controuerſ. Catholicis lib. de Confirmat. cap. 8. Nugn. 3. par. quæſt. 72. art. 3. vbi Coninch. num. 29. & 30. Soar. tom. 3. diſp. 33. ſect. 1. & 2. Bartholom. ab Angelo de Sacram. dialog. 3. §. 4. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 2. cap. 9. colum. 106. & 108. & par. 2. lib. 5. cap. 1. quæſt. 4. colum. 520. Chamerota de Sacramen. tractat. 3. de Confirmat. cap. 2. de materia Confirmat. pag. 112.* Oleum oliuarum eſt eſſentiale huic Sacramento, balſamum vero eſt accidentarium, vt probatur ex *cap. Paſtoralis de Sacramen. non iter.* vbi interrogatus *Innoc. III.* quid eſſet agendum de quodam Confirmato oleo tantum, reſpondit non eſſe iterandum, ſed cautè ſupplendum, ſi quid deeſſet: ergo ſi illud fuit Sacramentum ſine balſamo, certum eſt balſamum non eſſe de neceſſitate Sacramenti, ita *Angl. de Confirmat. artic. 22. concluſ. 2. Valent. tom. 4. diſputat. 5. quæſt. 1. punct. 2. verſ. quæſtio eſt autem. Nauar. cap. 22. num. 8. & conſ. vnico de ſacra Vntl. num. 4. & 8. Sayr. deciſ. vni. eod. tit. Sà verbo Confirmat. num. 7. Chamer. vbi ſupra dub. 2.* 3

Chriſma hoc, quod eſt materia Confirmationis, neceſſariò benedicendum eſt ab Epiſcopo non à ſimplici Sacerdote, *Thom. 3. par. quæſt. 72. art. 4. Vinald. dict. cap. 2. num. 4. & 5. Valent. tom. 4. diſputat. 5. quæſt. 2. punct. 2. ad finem, Franciſc. de Pitigianis diſtinct. 7. quæſt. 1. art. 4. concl. 2. Nugn. in 3. partem D. Thomæ quæſt. 72. art. 3. difficult. 4. vbi Coninch. num. 43. Chamerot. dict. cap. 2. dub. 3. & 5. Soar. dict. diſput. 33. ſect. 2. Bartholom. ab Angel. d. dialog. 3. §. 12.* 4

An Papa poſſit committere ſimplici Sacerdoti conſecrationem Chriſmatis, quod eſt materia Confirmationis, vide *alleg. præced. num. 6.* De neceſſitate præcepti eſt, vt Chriſma confectum ſit illo anno in die Cœnæ Domini *cap. ſi quis de conſecrat. diſtinct. 4. cap. omni tempore eadem diſtinct. D. Antonin. 3. par. artic. 14. cap. 14. §. 2.* Etſi Epiſcopus habeat duos Epiſcopatus vnitos, & propinquos debet vno anno celebrare in vna Eccleſia in die Cœnæ Domini, & ibi Chriſma conficere, & altero anno in alia, & ſic alternatis annis hoc officium exercere, & Chriſma de vna Eccleſia in aliam tranſmittere, vt frequenter ſolet heri, iuxta *cap. te referente 12.* vbi *Hoſtienſ. ante finem, Butri. & Abb. in fine, de celebrat. Miſſarum*, ita illis citatis refert *Steph. Grat. diſcept. forenſ. tom. 4. diſput. 655. num. 74.* qui poſt hæc ſcripta ad manus meas peruenit. Peccabit enim Epiſcopus ſi confirmet ex veteri Chriſmate, & non ex nouo illius anni, ita poſt *Soar.* tenet *Marc. Anton. Genuenſ. in manu. Paſtorum cap. 54. num. 9.* 5

Oleum Cathecumenorum (quod pertinet ad ſecundum oleum ſanctum, de quo ſupra) eſt illud quo pueri baptizandi vnguntur in pectore, ſcapulis, manuſque Preſbyterorum, cum ad Sacerdotium promouentur, quod etiam ſeruit ante conſecrationem Eccleſiæ, vel Altaris. In pectore enim cum inuocatione Sanctiſſimæ Trinitatis, vt nihil mali latentis inimici, in eo remaneat, ſed mens eius confortetur in Fide Sanctæ Trinitatis: & in ſcapulis, vt vndique muniatur, per Dei gratiam ad bona opera facienda. *Durand. in ration. diuin. lib. 6. cap. 74. num. 21. Fuſch. de viſit. lib. 1. cap. 6. num. 4.* 6

Adhibetur etiam ad vnctionem Regum, & Principum: hi enim vnctionem accipiunt ab Epiſcopis in ſuis Regnis, vt decidit *Innocent. III. in cap. 1. §. vnde, de ſacra Vnctione, Selua de beneficiis prima par. quæſt. 5. num. 164. & 165. Gregor. l. 13. gloſ. 1. tit. 4. part. 1. Petr. Alphonſ. de Paſconcel. in harmonia rubricar. ſub rubric. de ſacra Vnctione num. 9. Fuſch. dict. cap. 6. num. 5. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 10. cap. 5. quæſt. 2. & 3.* 7

8 & 3. Significationes autem Vnctionis retulit *Auguſtinus de Ancona de poteſtate Papæ qu.* 38. *art.*2. *Caſtald. de Imperatore quæſt.* 27. nam oleum, quo vnguntur, ſignificat lætitiam, & promptitudinem ad debellandum inimicos Eccleſiæ, & pugnandum pro Fide ad conſequendum victoriam. Vnde intelligi poteſt illud *Pſalm.* 44. *Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem, propterea vnxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis*; oleum enim dicitur lætitiæ, quia hoc ſignificat oleo inungi, vt oſtendatur lætitia, qua ingreditur in campum certaminis ad victoriam. Item & quia per oleum nitor conſcientiæ deſignatur, iuxta *Mat.*25. prudentes Virgines acceperunt oleum in vaſis ſuis, & refertur in *cap.*1. §.1. *de Sacr. Vnctione, Durand. dict. cap.*74. *num.*10. & refert *D. Thom.*3. *par. ſumm. quæſt.*108. *art.* 3. *in addit.* quod ſicut *cap.*10. *Actuum Apoſtol.* dicitur de Chriſto, quod prædicauit Ioannes Ieſum à Nazareth quomodo vnxit eum Deus Spiritu Sancto, & virtute, & ſicut Chriſtus, ideſt Vnctus appellatur Dominus noſter Ieſus, ita Reges inunguntur, conſecrantur, & coronantur, vt intelligant à Chriſto Vncto poteſtatem habere, & in eo regnare, quod declarat & Innocentius antiquus *in cap. venerab. de elect.*

9 Ius vngendi, omnibus Regibus Chriſtianis generale eſt, nec quod de aliquibus peculiariter ſcribitur, ius aliis adimit: ſed tantum de illis fit mentio, qui vnguntur à Papa, quia ſunt vaſſalli Eccleſiæ, iuxta ea quæ notant Doctores per tex. ibi in *cap. intelleximus, de iur.* & citata à *Mart. Lauden. quæſt.* 23. *de Princip. & à Reſtauro Caſt. ildo de Imperatore quæſt.*19. *num.*6. *& q.*36. *num.* 10. Hiſpaniarum antiquiſſimi Reges Gothi vngebantur, prout de Rege Vuamba, & Eruigio dicitur in *Concil. Tolet.*12. *cap.*1. & de Flauio Egica narrat *Ambr. de Morales in chronicis Hiſpania lib.*12. *cap.*41. 53. *&* 57. ſolitoſque fuiſſe Gothorum Reges eam ſacram Vnctionem recipere aſſerit *Garcia Loayſa in Synodo Toletana ſub Gundemaro fol.* 277. *& in notis ad Concilium Toletanum nonum cap.* 10. *fol.* 495. De Regum Hiſpaniæ Vnctione
10 eorumque vſitato ritu, & præcipuè de *Alphonſo IV.* memorat *Garibay in compendio hiſtoriali, lib.*8. *cap.*1. *ann.* 1135. in regibus Nauarræ idem vſum fuiſſe, quod omnes vngerentur meminit *Garib. lib.*26. *cap.*1. *& lib.*27. *cap.* 1. *&* 4. vbi peculiariter retulit de *Ferdinando Phœbo, Philippo, & Carolo* 3. De Vnctione Regum Aragoniæ agit *Hieron. Curita in annal. eiuſd. Regni, lib.*10. *c.*68. *& lib.* 7. *cap.*1. *& c.* 28. & 29. mentionem faciens de Vnctione Regis *Petri IV. & Regis Ludouici filij Petri, & Nepotis Federici, & de Rege Martino, & Ferdinando.* De Vnctione Regum Siciliæ agunt *Caſtald. de Imper. q.*18. *nu.*6. *Curit. annal. Aragon. p.*1. *lib.*5. *cap.*17.

11 Reges tamen Franciæ, Hieroſolymitani, & Siciliæ prætendunt ſibi tantum hanc vnctionem ſingulari quodam priuilegio priuatim conceſſam. Oleum enim quo inungitur Rex Frãciæ è cœlo dimiſſum narratur, de quo remitto lectorem ad *Renatum Chopinum lib.*2. *de domanio Franciæ tit.*2. *n.*7. *D. Anton. par.*2. *hiſtoriali tit.*11. *cap.*2. §.7. *Forcatul. de Imperio Gallorum lib.*6. *fol.*370. *Caſſan. in catalogo par.*5. *conſid.*30. *&* 31. *Carolum Graſſal. de iuribus Regum Franciæ lib.*2. *iure* 2. *Guidop. quæſt.*114. *Guillelm. de Benedict. in cap. Raynutius verbo duas habens filias num.* 77. *Caſtaldum de Imperatore, quæſt.*18. *num.*6. *Martin. Laudenſ. quæſt.* 76. *de Principe, Ioan. Ferrault. priuilegio* 7. *Franciſc. Marc. deciſ.* 456. *num.* 31. *&* 1024. *num.* 5. *&* 7. *Fuſc. de viſitatione lib.* 1. *cap.*6. *num.*5. *Petr. Greg. in præludiis optimi iuriſconſulti, probique magiſtratus libr.* 1. *cap.* 11. *Card. Baron. annalium Eccleſia tom.* 6. *an.* 499. *Thom. Cerm. lib.* 1. *rerum geſt. Henric.* 2. *Regis Gallia fol.* 18.

12 Solus Pontifex Chriſmate in Capite vngitur ex balſamo, & oleo confecto miſtica ratione, ſed Imperatores tantum oleo in brachio exorcizato in modum Crucis inunguntur, non Chriſmate, ex *Cæremoniali ſacro lib.* 1. *ſect.*1. *cap.*3. & ita ex tex. *in cap.*1. *vnde de ſacra Vnctione* nó poteſt Rex Chriſmate inungi, ſed ſolo oleo, vt verba ſunt. Differt autem inter Pontificis, & Principis Vnctionem, quia caput Pontificis Chriſmate conſecratur brachium verò Principis oleo delinitur, vt oſtendatur quanta ſit differentia inter auctoritatem Pontificis, & Principis poteſtatem, notat *Reſtaur. Caſtal. de Imperatore q.*19. *num.*3.

Oleum verò infirmorum (quod pertinet ad tertium 13
oleum ſanctum, de quo ſupra) benedictum ab Epiſcopo, eſt materia remota Sacramenti vnctionis, vt habetur in *Concil. Trident. ſeſſ.*14. *de extrema Vnct. cap.*1. *Sayro de Sacramentis in genere lib.*1. *cap.*3. *quæſt. vnic. art.*3. *verſ. de Sacram. Zerola in praxi Epiſcopali par.* 1. *verbo Extrema Vnctio, verſ.* 1. *Petr. de Ledeſm. par.*1. *de Sacram. Extrema Vnctionis, cap.*2. *Azor. inſtitut. moralium. par.*1. *lib.*2. *cap.* 9. *verſ. quotieſcumque in fine pag.* 107. *Valer. Reginaldus in praxi fr i pœnitent. libr.* 28. *num.* 50. *cum ſequentibus, Coninch. Sacrament. tom.* 2. *diſput.* 19. *à num.* 5. & de oleo infirmorum in quo ſunt facta multa miracula, vide *Martin. del Rio diſquiſitionum magic. lib.*6. *cap.*2. *ſect.* 3. *pag.*512.

Quamuis ab Epiſcopo ſit oleum infirmorum benedi- 14
cendum, tamen probabile videtur Sacerdotem ſimplicem poſſe de conſenſu Summi Pontificis Oleum, & Chriſma conſecrare, vt ait *Caietanus* 3. *par. quæſt.*72. *art.* 3. tetigi allegat. præcedent. *num.*6. & tenent aliqui apud *Henriq. in ſumm. lib.*3. *c.*p.8. *num.* 2. *Bartholom. ab Angelo dialogo* 3. §.98. *Fuſc. dict. cap.*6. *num.*7. *Chamerota dicto loco, dub.*5. *Bonacina de Sacramentis diſput.*7. *quæſt. vnic. puncto* 2. *num.*3. vbi *num.* 4. reſoluit oleum oliuarum eſſe ma- 15
teriam ſufficientem huius Sacramenti, etiamſi benedictum ſit ab Epiſcopo alia benedictione, quam benedictione conſueta Eccleſiæ, & *n.*5. aſſerit non eſſe validum 16
Sacramẽtum extremæ Vnctionis, ſi aliud oleum per errorem adhibeatur præter oleum infirmorum, ex ea ratione quia materia huius Sacramenti eſt oleum benedictum ab Epiſcopo per ordinem ad hoc Sacramentum, & cum careat benedictione ordinata ad illud, videtur deficere materia requiſita, & in hanc opinionem allegat, affirmans idem tenentes *Nugn.*3. *par. quæſt.*29. *art.*6. *Reginald. dict. lib.*18. *num.*50. *Franciſc. Perigian. diſt.* 23. *quæſt. vnic. artic.*3. *verſ. debet*, licet *Chamerota dict. loco dub.* 4. aſſerat Confirmatum oleo infirmorum Sacramentum accipere, quamuis peccaret, qui ſic veteretur.

Ex conſuetudine, & præcepto Eccleſiæ debet præ- 17
dictum oleum eſſe benedictum eo anno, per tex. in *cap. litteris de conſecrat. diſt.*3. *Bonacina dict. quæſt. vnic. puncto* 2. *num.*6. vbi etiam aſſerit non videri à peccato excuſandum parochum ſi oleum alterius anni adhibeat, niſi aliud ſuadeat neceſſitas, idem aſſerit *Vgolin. d. cap.*7. §.2. *n.*1. *Poſſeuin. de Officio Curati. cap.*9. *num.* 1. Addo Parochum poſſe licitè oleum non conſecratum miſcere conſecrato, quando timet fore vt oleum conſecratum non ſufficiat: vtrumque enim cenſetur conſecratum per admixtionem, modo quod additur ſit minoris quantitatis conſecrato: ita *Pitigianus d. art.*3. *Barthol. ab Angelo d. dialogo* 3. §. 92. *&* 101. *Poſſeuinus de officio Curati, cap.* 9. *num.* 2. *Fuſch. d. cap.*6. *num.*10. magis enim dignum at- 18
trahit ad ſe minus dignum, *cap. quod in dubiis de conſecr. Eccleſia. Dec. in cap. ex litteris, num.*4. *de conſtitut. Tiraq. de retractu lignag.* §.1. *gloſ.*7. *num.*82. *Hieron. Giach. in conſ. Syndicatus, num.*329. *Menoch. conſil.* 2. *num.*227. *Ferrer. in conſtitut. Cathalonia gloſ.*2. *num.*56. At ſi abſens ſit Epiſco- 19
pus, vel Epiſcopalis Sedes eo tempore vacet, quo hæc olea benedici debent, & illorum neceſſitas adſit, proximus Epiſcopus adiri poterit, & curare, vt conſecrentur eadem olea, *gloſ. verbo ſpiritualibus in cap. ſi Epiſcopus, de ſuppl. neglig. Prælator.* & notat *Vgolin. dict. c.*27. §.2. *num.*2.

vbi

vbi etiam aduertit, quod si hoc non fiat, & necessitas vrgeat, potest interim veteri vti.

20 Exempti subiiciuntur Episcopo in eis omnibus, quæ sunt Ordinis Episcopalis, nempe in petitione Chrismatis, consecrationis Ecclesiarum, susceptionis Ordinum, & similium, vt probat *cap. veniens 19. vers. Chrisma, de præscrip.* vbi *Abb. not. 2. Bald. de præscript. 1. par. 5 partis, quæst. 12. num. fin. Rebuff. in praxi benefic. p. 1. tit. de cleric. & à quibus, & quomodo creentur, num. 22. Cochier. de Iurisdict. Ord. in exemptos, par. 2. quæst. 45. num. 16.* Nihil pro Chrismate recipi valet ea ratione olei, *cap. ea quæ, de simon.* Nihilque pro eodem Chrismate, & aliis oleis sacris
21 recipi etiam potest à Parochis, quamuis liberè oblatum; quare eorum, qui præpositi sunt ad distributionem, consuetudo tollenda est, qui nolunt ea dare, nisi oua, aut aliquid aliud ipsis tribuatur, vt dixit *Fusc. de Visit. lib. 1. c. 6. n. 11.* quem refert *Vgolin. de potest. Episcopi cap. 4. §. 3. num. 2.* & optimè disponit *Concil. Prouinc. Bracharen. IV. act. 4. cap. 28.*

22 Restat sciendum, an Chrisma tempore interdicti publicè confici possit? In qua quæstione communis Doctorum opinio tenet, quod licet Baptismi Sacramentum tam paruulis, quam adultis tempore interdicti possit administrari, decidat *text. in cap. quoniam de sent. excomm. lib. 6.* & latè prosequantur *Henriquez in sum. lib. 2. cap. 16. §. 3. Soar. tom. 3. disputat. 26. sect. 1. Vgolin. tabul. 5. cap. 7. §. 4. num. 2. Sayr. de censur. lib. 5. cap. 7. num. 3.* etiam resoluentes fontem benedici, & susceptores, seu patrinos posse adhiberi, ex vulgari *reg. concesso vno, conceduntur omnia necessaria ad illud vnum*, de qua in *l. ad rem mobilem, ff.*
23 *de procurat. & in cap. præterea de officio delegat.* & quia, cui vnum conceditur, conceduntur omnia cum quibus fieri solet *l. si quando. C. de inoffic. testament.* cum vulgaribus, & etiam licet Confirmationis Sacramentum licitè, solemniter, & publicè, & apertis ianuis eodem tempore interdicti generalis loci, & in Ecclesia specialiter interdicta conferri possit *ex d. cap. Quoniam*, vt per *Nauar. in manual. capit. 27. numer. 178. Conar. in cap. alma 2. par. §. 2. numer. 7. vers. idem de Confirmationis Sacramento, Vgolin. d. cap. 7. §. 5. Sayr. dict. cap. 7. numer. 6. Mari. Alter. de censur. tom. 2. disputat. 4. cap. 2. Tolet. in summ. lib. 1. cap. 53. Auila de censur. dispu. 4. sect. 1.*
24 *dub. 4. conclus. 5. Henriq. lib. 3. cap. 6. §. 7. & l. 13. cap. 45. §. 1. iuncta litt. I, Soar. d. sect. 1. à num. 7.* Chrisma tamen non ita, sed clausis ianuis, iuxta moderationem *cap. Alma mater vers. adiicimus de sent. excommun. lib. 6.* ita post *Archid. & Anchar.* ac alios communiter ibi, resoluunt *Couarru. Vgolin. Henriqu. d. §. 1. litt. M, & Soar. num. 8. dd. locis*, & post eos *Bonacina de censuris disputat. 5. puncto 2. §. 1. num. 2. Mari. Alter. d. cap. 2. vers. communis, Benzon. de Iustitia Pontificij interdicti cap. 6. vers. præterea, & seq.* vbi intelligit si Episcopus non sit interdictus specialiter.

25 Verum licet huius sententiæ nullum inuenerim contradictorem, ei acquiescere non possum, nam tex. in *d. vers. Adiicimus*, & à principio per totum, non emanauit ad ampliandam interdicti prohibitionem, & tollendos casus in quibus antiquiori iure illa prohibitio fuerat modificata, sed ad rigorem interdicti temperandum in casibus, in quibus aliàs vsum diuinorum impediebat, quare lex inducta in fauorem, & rigorem minuendum, contrarium effectum operari non potest iuxta *reg. qua ob gratiam lib. 6. & l. legata inutiliter*, iuncto summario, *ff. de adim. leg.* Vnde quemadmodum iure antiquo vsus Baptismi, & Confirmationis, quia simpliciter concessus reperitur, tempore interdicti à prædictis Doctoribus conceditur publicè, & apertis ianuis, ita etiam in conficiendo Chrismate ex eadem ratione id ipsum concedere debuerunt. Accedit quia forma præscripta in *d. vers. Adiicimus*, manifestè ostendit applicari non posse Chrismati conficiendo, agit enim ibi Pontifex de diuinis officiis, & Missa celebranda singulis diebus, quod Chrismati minime cõuenit, siquidem quotidie fieri non potest, sed semel in anno in cœna Domini. Insuper dici non potest contineri Chrisma in priori parte, qua agitur de Missæ sacrificio faciendo, neque etiam in posteriori de diuinis officiis dicendis, quia Chrisma non dicitur, sed fit, seu conficitur, vnde hic loquendi modus, dicantur officia singulis diebus, propriè & in toto rigore cõuenit recitationi horarum, quas diurnas, & nocturnas appellamus, vt etiam deducitur *ex vers. & canonici*, ibi, qui horis intersunt.

Episcopus peccator si conficeret Chrisma, aut oleum 26
infirmorum, peccat mort. quia id iure diuino pertinet ad materiam necessariam Sacramenti Confirmationis, aut Extremæ Vnctionis, & videtur res grauis annexa Ordini Episcopali: non ita peccat, dum Altaria, Calices, & Virgines consecrat, quod non tam pertinet ad solemne officium Ordinis Episcopalis, ita *Henriq. in summ. lib. 10. cap. 23. §. 5.*

SVMMARIVM.

1 *Denunciationes non sunt de substantia Sacramenti Matrimonij.*
2 *Peccatum mortale committitur quando huiusmodi denunciationes emittuntur sine facultate, aut legitima causa.*
3 *Sponsi etiam prædictas denunciationes omittentes peccant toties quoties habuerint copulam.*
4 *Parochus peccat mortaliter assistendo matrimonio absque præmissis denunciationibus.*
5 *Parochus omittens vnam denunciationem, si certus sit nullum subesse impedimentum, videtur à mortali excusandus.*
6 *Parochus timore mortis omissis denunciationibus matrimonio assistens non peccat.*
7 *Parochus auctoritate propria, & sine iusta causa denunciationes omittens, suspendendus est ab officio per triennium.*
8 *Matrimonium dicitur clandestinum quoad pœnas, si illicitè denunciationes omittantur.*
9 *Denunciationes sunt faciendæ à Parocho, vel ab alio de ipsius Parochi licentia.*
10 *Denunciationes sunt faciendæ in vtraque sponsi, & sponsæ Parochia, quando sunt diuersarum Parochiarum.*
11 *Contrahentes, quando plura habuerint domicilia, faciendæ sunt denunciationes in eo, in quo verisimilius est sciri impedimenta.*
12 *Denunciationes sunt faciendæ tribus diebus festiuis continuis, qua sibi non succedant immediatè.*
13 *Parochus non peccat mortal. si vno, vel altero die festo omittat denunciationes, dummodo inter vnam, & alteram multos dies festos non interponat.*
14 *Diebus ferialibus huiusmodi denunciationes fieri non possunt, etiam cum dispensatione Episcopi.*
15 *Denunciationes possunt aliquando fieri alio die, quam festo, si ingens hominum multitudo ad Ecclesiam accedat.*
16 *Denunciationes validè fieri possunt extra Ecclesiam, & Missarum solemnia, si magnus adsit populi concursus, & locus aptus sit, vt ad multorum notitiam perueniant.*
17 *Matrimonium extra Ecclesiam licitè celebrari potest.*
18 *Ordinarius non potest præcipere, ne matrimonia domi celebrentur seruata Concilij forma.*
19 *Quoties timetur impediendum malitiosè matrimonium coram Parocho, & testibus celebrari potest omissis denunciationibus, dummodo postea ante consummationem fiant.*
20 *Parochus, quoties timetur malitiosè matrimonium impediendum, non potest denunciationes omittere, vt fiant antequam consummetur, nisi dispensatio difficillimè obtineri possit.*

21 *Malitiosè facere dicitur, qui non iuſtè impedire poteſt.*
22 *Animus malitiosè impedientium coniecturis detegitur, & iureiurando præſtito cognoſcitur.*
23 *Animus non niſi iuramento probari poteſt.*
24 *Falſa impedimenta denuncians, vt matrimonium impediat, arbitraria pœna punitur.*
25 *Cognoſcens aliquod impedimentum inter volentes contrahere, etiamſi occultum ſit, vel acceptum ſub ſecreto, aut auditum ab aliis, vi denunciationum tenetur manifeſtare.*
26 *Cognoſcens aliquod impedimentum occultum, ita vt ſolus ipſe nouerit, præcipuè ſi naſcatur ex infamia, aut peccato, vel cum grani ſuo incommodo, aut aliorum ſcandalo non tenetur detegere.*
27 *Ordinarius tantum habet facultatem remittendi denunciationes ex cauſa.*
28 *Ordinarij appellatione venit Epiſcopi Vicarius.*
29 *Vicarius Epiſcopi poteſt remittere denunciationes.*
30 *Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, nulliqne Dioceſano ſubditi, poſſunt remittere denunciationes.*
31 *Abbates, qui Ordinarij ſunt, & habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poſſunt omnia regulariter, quæ Epiſcopi in ſua Diœceſi, circa ea, quæ ſunt iuriſdictionis.*
32 *Abbates huiuſmodi titulares, & Commendatarij poſſunt remittere denunciationes.*
33 *Magiſter ſchola Salmaticen. reſpectu Scholaſticorum, qui in matricula ſunt deſcripti, poteſt denunciationes remittere.*
34 *Archiepiſcopus in alterius Epiſcopatu denunciationes remittere non poteſt.*
35 *Epiſcopus vnius contrahentis poteſt cum vtroque quamuis ſint diuerſa Diœceſis in denunciationibus diſpenſare.*
36 *Epiſcopus alteri delegare poteſt facultatem diſpenſandi in denunciationibus.*
37 *Vicarius Generalis poteſt facultatem diſpenſandi in denunciationibus delegare, non tamen generaliter.*
38 *Ordinarij abſque iuſta cauſa denunciationes remittere non poſſunt.*
39 *Diſpenſandi cauſa ſufficit, quod extraindicialiter cognoſcatur.*
40 *Iuſta ad diſpenſandum cauſa quæ.*
41 *Cauſa iuſta ad diſpenſandum eſt, quando creditur matrimonium iniuſtè impediendum.*
42 *Vel quando Virgo ſub tutela iniqui tutoris eſt, qui eam viro ignobili, & diſpari tradere vult.*
43 *Vel quando virgo erat à viro deflorata.*
44 *Vel ſi filij eſſent ſub poteſtate nouercali.*
45 *Vel quando magnates contracturi ſunt matrimonium.*
46 *Vel quoties inter contrahere volentes adeſt diſparitas conditionis, ætatis, diuitiarum, & qualitatis.*
47 *Vel quando matrimonium eſſet contrahendum in mortis articulo.*
48 *Vel quando tempus, quo nuptiæ prohibentur, inſtat, ita vt nequeant omnes denunciationes præmitti.*
49 *Vel vbi contrahere volentes diu habiti fuerint pro coniugibus.*
50 *Epiſcopo incumbit cura indagandi, an vera ſubſit cauſa diſpenſandi in denunciationibus, quia remittendo eas ſine iuſta, & rationabili cauſa peccat mortaliter.*
51 *Ordinarius exiſtente iuſta cauſa diſpenſandi tenetur ad petitionem partis ſub peccato mortali diſpenſare.*
52 *Appellari poteſt de denegatione diſpenſationis, ſaltem quoad effectum deuolutiuum.*
53 *An detur tam vrgens neceſſitas, vt ſolum coram Parocho, & teſtibus matrimonium contrahatur abſque denunciationibus, & Epiſcopi diſpenſatione.*
54 *Quando de licentia Ordinarij, vna tantum denunciatio præmittitur, non ſtatim ea facta matrimonium eſt contrahendum, ſed per aliquod tempus differendum.*
55 *Qui intra quatuor menſes poſt denunciationes factas matrimonium non contraxit, non poteſt illud inire, niſi alias denunciationes præmittantur arbitrio Epiſcopi.*
56 *Proprius contrahentium Parochus, quis dicitur.*
57 *Parochiam acquirit quinis ratione habitationis.*
58 *Scholares dimiſſo Sacerdote in patria, poſſunt in loco ſtudij confiteri.*
59 *Parochianus, vt verè aliquis dicatur, debet habere animum conſtituendi in Parochia domicilium.*
60 *Intelligitur tex. in cap. queſt. 16. queſt. 1.*
61 *Intelligitur tex. in cap. vlt. de Parochis.*
62 *Intelligitur tex. in cap. in noſtra, de ſepult.*
63 *Relegatus ad certum locum pro tempore indicis arbitrio menſurando tenetur contrahere coram Parocho loci, in quo eſt relegatus.*
64 *Parochiani verè efficiuntur ſtatim ac animum habitandi maiori parte anni, habuerint.*
65 *Parochus proprius ad matrimonium dicitur Parochus vxoris, ſi in eius parochia contrahatur, & Parochus viri, ſi in viri Parochia fiat.*
66 *Parochus ruralis non eſt proprius Parochus, quando rus, vel recreationis gratia, vel ad paucos tantum dies colitur.*
67 *Fœmina quæ coram Parocho ſuæ parochiæ contraxit matrimonium inualidum poſtquam ſe tranſtulerit in domum mariti commorantis in alia Parochia, cum intentione ibi perpetuo manendi, non poteſt poſtea matrimonium de nouo coram eodem Parocho validè celebrare.*
68 *Amaſia, quæ ſe tranſtulit ad domicilium concubinarij intentione ibi commorandi maiori parte anni, poteſt coram Parocho loci celebrare matrimonium non cum amaſio, ſed cum alio extraneo.*
69 *Parochi duo, quoad matrimonium contrahendum poſſunt haberi, vbi quis dimidia anni parte in vna Parochia, altero dimidio in altera habitat.*
70 *Habitationis inæqualitas ſi detur, illius Parochia erit parochianus, in qua maiori temporis parte habitauerit.*
71 *Habitans in confinio duarum parochiarum, cenſetur Parochianus illius, in qua domus aditum habet principalem, & magis frequentatum, ſi duos habeat.*
72 *Vagabundi illum Parochum vocant, in cuius parochia ſunt vel commorantur.*
73 *Vagorum matrimoniis poteſt quicumque Parochus intereſſe diligenti inquiſitione præmiſſa, & obtenta Ordinarij licentia.*
74 *Parochus, qui in vagorum Matrimoniis prædictam non adhibet diligentiam, peccat mortaliter, ſed matrimonium eſt validum.*
75 *Vagabundus is propriè dicitur, qui nullum certum domicilium habet.*
76 *Parochus quilibet poteſt intereſſe Matrimonio vagi, etiamſi coniux vnus non ſit alienigena.*
77 *Alienigenarum iure gaudent, qui ſecedunt alio non habitaturi, nec manſuri, ſed ſolum ne coram proprio Parocho contrahant.*
78 *Parochi præſentia in Matrimoniis neceſſaria, non tantum corporea, ſed etiam moralis requiritur, cum intelligentia, & aduertentia actus.*
79 *Non intelligens dici non poteſt præſens.*
80 *Parochi præſentia quare hodie de eſſentia requiratur.*
81 *Præſentia Parochi pro forma actus exigitur, ita vt Matrimonium contractum in præſentia mille teſtium eo abſente nullum ſit.*
82 *Parochi, vel teſtium præſentia ſufficit, quamuis vi interſint, dummodo intelligant conſenſum contrahentium.*
83 *Matrimonium non valet ſi Parochus aſſiſtens non intellexit ea, quæ agebantur, niſi affectatum eſſet non intelligere.*
84 *Contrahens coram Parocho inuito grauiter peccat.*
85 *Parochi præſentia adducti dolosè, & remenss, ſufficit, dummodo intelligat, vel audiat, quamuis claudat aures, & nulla verba proferat.*
86 *Parochi præſentia requiritur, vt nedum intelligere oporteat*

Digitized by Google

cum quid agitur, ſed vt videat.

87 Cæcus quamuis retineat dignitatem, & teſtificare poſſit de iis, quæ ante cæcitatem vidit, ſi tamen Parochus ſit, vel teſtis ad Matrimonium contrahendum, eius præſentia non ſufficit.

88 Parochi præſentia ſufficit etiamſi ad alium finem vocatus, vel caſu præſens ſit.

89 Referuntur plures Doctores contrarium tenentes, quorum opinio non videtur improbabilis.

90 Parochi præſentia, etiam irregularis, ſuſpenſi, vel excommunicati, quamuis non tolerati, ſufficit.

91 Matrimonium celebratum coram Parocho notorio fornicatore, non tamen adhuc in iudicio condemnato, & confeſſo, validum eſt.

92 Matrimonium contractum coram ſchiſmatico Parocho ſaltem coloratum titulum habente, ſi non fuit vt talis declaratus, & Parochia privatus, validum eſt.

93 Parochus interdictus, ſeu prohibitus ab Epiſcopo, aut eius Vicario, ne aliquos coniungat, validè Matrimonio aſſiſtit.

94 Matrimonia celebrata à Parocho putatiuo ex communi errore ſunt valida.

95 Parochus, vel Sacerdos de illius licentia extra Parochiam, vel Epiſcopatum ſine licentia Parochi, & Epiſcopi loci validè aſſiſtit Matrimonio ſuorum Parochianorum.

96 Parochus, & teſtes in celebrandis coniugiis non ſuſtinent publicam alicuius officij auctoritatem.

97 Parochus in aliena Parochia ſine licentia Parochi, vel Epiſcopi loci aſſiſtens Matrimonio ſuorum Parochianorum, ceſſante ſcandalo, non peccat, nec puniendus venit.

98 Parochi vnius præſentia ſufficit, quando contrahentes ſunt diuerſorum Parochiarum.

99 Parochus delegatus, vel vicecuratus poteſt Matrimonio aſſiſtere.

100 Parochus delegatus ad vniuerſam Parochiæ curam, poteſt delegare facultatem aſſiſtendi Matrimonio, & numer. 115.

101 Vicecuratus inſtitutus ad vniuerſitatem cauſarum, vbi eſt conſuetudo, vt poſſit ſubſtituere ad vniuerſam Parochiæ curam, poteſt delegare licentiam aſſiſtendi Matrimonio, aut miniſtrandi aliud Sacramentum.

102 Parochus quando præſens aſſumit Vicarium locantem operas, vt illum adiuuet, hic Vicarius non poteſt delegare.

103 Parochus habens iniuſtum beneficij titulum, quandiu poſſeſſione non ſpoliatur, poteſt Matrimonio aſſiſtere.

104 Laicus communi errore habitus pro Sacerdote de Parochi licentia validè Matrimonio aſſiſtit.

105 Parochus non Sacerdos validè Matrimonio aſſiſtit.

106 Parochus aſſiſtens in peccato mort. validè Matrimonio aſſiſtit.

107 Parochus proprius Matrimonio intereſſe non valens, alium ſui vice, & loco Sacerdotem ſubſtituere poterit.

108 Regularis poteſt de licentia Parochi Matrimonio aſſiſtere.

109 Parochus fictè concedens facultatem aſſiſtendi Matrimonio, illud non efficit inualidum.

110 Parochus irregularis, etiam excommunicatus non tolleratus, poteſt validè dare alteri licentiam aſſiſtendi.

111 Sacerdos degradatus validè aſſiſtit Matrimonio, de licentia Parochi.

112 Parochus licentiam aſſiſtendi Matrimonio non poteſt concedere Clerico non Sacerdoti.

113 Matrimonium de licencia Parochi contractum coram Acolyto tempore peſtis, vel alterius neceſſitatis, eſt inualidũ.

114 Parochus poteſt concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi ſponſos, non ſolum in propria Parochia, ſed etiam extra illam.

115 Parochus proprius cogi poteſt ad aſſiſtendum Matrimonio, ſi ille alioquin licito interuenire nolit, vel licentiam alio Sacerdoti interueniendi concedere.

116 Ordinarius facultatem concedere poteſt alicui Sacerdoti Matrimonio aſſiſtendi ſuorum diœceſanorum.

117 Vicarius generalis Epiſcopi ex proprio officio poteſt Matrimoniis intereſſe, & alij Sacerdoti licentiam aſſiſtendi concedere.

118 Ordinarij appellatione venit Epiſcopi Vicarius.

119 Epiſcopi iuriſdictione ſuſpenſa per excommunicationem aut ſuſpenſionem, poteſt eius Vicarius validè intereſſe Matrimonio, aliiſque committere.

120 Vicarius Epiſcopi, qui Sacerdos non eſt, non poteſt præſentiam Matrimonio contrahendo præſtare, ſed tantum Sacerdotem delegare.

121 Iuriſdictionem habens quaſi Epiſcopalem poteſt facultatẽ concedere aſſiſtendi Matrimoniis ſuorum diœceſanorum.

122 Abbas Eccleſiæ nullis Epiſcopo ſubiectæ poteſt huiuſmodi facultatem concedere.

123 Capitulum Sede Vac. poteſt etiam huiuſmodi licentiam concedere.

124 Legatus reſpectu prouincia ſuæ legationis eandem habet poteſtatem.

125 Archiepiſcopus non poteſt coniungere in Matrimonium ſubditos ſuorum ſuffraganeorum, vel facultatem concedere, eos coniungendi, niſi actu viſitet.

126 Licentia ad aſſiſtendum Matrimonio debet eſſe expreſſa.

127 Licentia generalis ad adminiſtranda Sacramenta, vel exercenda omnia intra ſuam Parochiam ad curam animarum ſpectantia, ſufficit.

128 Licentia hæc verbalis ſufficit, non autem requiritur in ſcriptis conceſſa.

129 Licentia debet actum præcedere.

130 Matrimonium nullum eſt, cui Sacerdos aliquis Parochi nomine præſens fuit nulla ab eo petita licentia, etiamſi poſtea factum ratificaret.

131 Licentia hæc non debet eſſe reuocata, qua tunc talis cenſeretur, quando illis, quibus conceſſa fuit, per certum nuntium, aut litteras ſignificata ſit.

132 Licentia data à proprio Parocho alicui Sacerdoti, ſi interim Parochus moriatur, non expirat.

133 Licentia obtenta metu, vel dolo ſufficit, niſi per dolum, & mendacia verſantia circa ſubſtantiam, vel cauſam finalem extorqueatur.

134 Licentia data contra prohibitionem Epiſcopi valida eſt.

135 Sacerdos non debet credere dicentibus ſe habere licentiam à Parocho.

136 Probandi onus incumbit aſſerenti licentiam proprij Parochi in contrahendo Matrimonio requiſitam, non interueniſſe, quando contra eam opponitur à tertio.

137 Teſtium duorum vel trium præſentia vltra Parochi aſſiſtentiam neceſſaria eſt, ad validè Matrimonium contrahendum.

138 Teſtes in Matrimoniis neceſſarij poſſunt eſſe quicumque rationis compotes, quamuis impuberes, conſanguinei, domeſtici, fœmina, aut infames.

139 Teſtes huiuſmodi non requiruntur rogati, & ſufficiunt repugnantes, ac per violentiam præſentes.

140 Matrimonium contrahens ſine Parocho, & teſtibus peccat mortaliter, quia inualidè contrahit.

141 Parochi, & teſtium præſentia defectus non eſt impedimentum dirimens ſponſalia.

142 Sponſalia clandeſtinè contrahentes non peccant.

143 Matrimonium abſque præſentia Parochi, & teſtium contractum, in vim ſponſaliorum non reſoluitur.

144 Obligatio nullane ciuilis, nec naturalis oritur ex conſenſu præſtito in Matrimonio clandeſtino.

145 Actus à principio nullus nullum producit effectum.

146 Referuntur Doctores aſſerentes Matrimonium clandeſtinum habere vim ſponſaliorum, & illorum fundamentis reſpondetur.

147 Matrimonium in articulo mortis vel tempore peſtis, aut belli, ſine Parocho, & teſtibus inualidum eſt.

148 Sponſalia non tranſeunt in Matrimonium ſubſequuta copula coram Parocho, & teſtibus.

149 Co

Digitized by Google

149 *Cohabitatio non efficit hodie matrimonium.*

150 *Traductio ſponſæ ad domum mariti cum ſolemni apparatu, non efficit hodie matrimonium, niſi in traductione ipſa nouus conſenſus coram Parocho, & teſtibus exprimatur.*

151 *Contrahentes ſine Parocho, & teſtibus, licet inhabiles dicantur ad ſic contrahendum, non manent inhabiles ad rurſus inter ſe contrahendum.*

152 *Contrahere coram Parocho, & teſtibus non obligantur ignorantes Concilium, & habitatores locorum vbi adhuc promulgatum non fuit.*

153 *Incola vnius loci, in quo promulgatum, & acceptatum fuit Concil. ſi alio migrent, vbi non eſt acceptatum, poſſunt validè contrahere clandeſtinè.*

154 *Commorantes inter infideles, captiui, vel mercium congerendarum cauſa, etiamſi ex his locis ſint oriundi, in quibus receptum eſt Concil. non tenentur contrahere iuxta illius formam.*

155 *Incola illius loci in quo non eſt promulgatum Concilium tenetur contrahere coram Parocho, & teſtibus, ſi diuertat ad locum in quo receptum eſt.*

156 *Matrimonium celebratum ſub honeſta conditione de futuro, vt validè fiat neceſſarium eſt conditionem adimplere coram Parocho, & teſtibus; quod ſi conditio ſit de præſenti, vel de præterito? ibid.*

157 *Matrimonium qui iam contraxere, inualidè tamen propter defectum conſenſus, aut motum, non tenetur iterum coram Parocho, & teſtibus contrahere.*

158 *Infidelium matrimonium, vt fiat Sacramentum, non eſt neceſſario facienda expreſſio, vel ratificatio conſenſus coram Parocho, & teſtib.*

159 *Parochi, & teſtium præſentia requiritur, vt matrimonium celebratum per procuratorem ſit validum.*

160 *Parochus, vel quicunque alius Sacerdos Regularis, qui matrimonio clandeſtino interfuerit incurrit panam triennalis ſuſpenſionis ab officio.*

161 *Verbum, ſuſpendatur, cum ſit futuri optatiui importat ſententiam ferendam.*

162 *Pœna ſuſpenſionis triennalis, quam de iure communi incurrit, qui matrimonio clandeſtino intereſt, non eſt ſublata per Concilium.*

163 *Parochus ob licentiam conceſſam alij Sacerdoti aſſiſtendi matrimonio clandeſtino, non incurrit prædictam ſuſpenſionis cenſuram.*

164 *Parochus triennio ſuſpenſus, ſi eodem durante triennio aſſiſtat alteri clandeſtino coniugio, ſuſpendatúrque iterum triennio, an poſterius triennium confundatur cum prime, vel incipiat completo priori.*

165 *Suſpenſus ab officio, quia interfuit matrimonio clandeſtino, non eſt ſuſpenſus à beneficio.*

166 *Epiſcopus non valet diſpenſare à ſuſpenſione triennali.*

167 *Epiſcopus non poteſt abſoluere à ſuſpenſione temporaria intra tempus, nec virtute Decreti Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 6.*

168 *Parochus tenetur interrogare contrahentes de mutuo conſenſu, alias ſi omittat grauiter peccabit.*

169 *Ad validitatem matrimonij non pertinet, vt Parochus aſſiſtens aliquibus verbis in eius celebratione vtatur.*

170 *Omiſſio verborum, ego vos in matrimonium coniungo, &c. eſt pecc. mort.*

171 *Parochus curare debet, ne contrahentes in peccato mort. ad ſacramentum matrimonij accedant.*

172 *Contrahentes matrimonium cum peccato mort. nondum deleto per contritionem, vel Confeſſionem, indigne accipiunt Sacramentum, & peccant mort. quatenus tantum recipiunt, non vero quatenus adminiſtrant, nec quatenus Concilij præceptum infringunt, cum conſilium ſolummodo contineat.*

173 *Matrimonium an poſſit impediri donec contrahentes Orationem ſaltem Angelicam, & Dominicam didicerint, Symbolum Fidei, & præcepta Decalogi, ac Eccleſiæ ſeptemque peccata capitalia.*

174 *Parochus ſub peccato mort. tenetur habere librum, in quo coniuges, teſtes, diem, mortem, & annum ſcribat.*

175 *Liber hic mortuis teſtibus & Parocho, plenè probat matrimonium contractum.*

176 *Liber Baptiſmi à Parocho confectus plene probat quem baptizatum, & illius ætatem, & quomodo ſit faciendum, oſtenditur.*

177 *Liber eorundem Curatorum probat mortem, excommunicationem, & ſepulturam.*

178 *Parochi quomodo fidem de his libris facere debeant, aduertitur.*

179 *Contrahentes ante Eccl. benedictionem ne cohabitent hortatur Concil.*

180 *Conſilium quamuis excitet ad deliberandum, non obligat ad ſequendum.*

181 *Matrimonium conſummare ante Eccleſiæ benedictionem ſublato ſcandalo, & contemptu legis Eccleſiaſtica, non eſt peccatum mort.*

182 *Excipe ſi adſit contemptus, vel ſcandalum, vel lata ſit in diœceſi excommunicatio contra oppoſitum facientes, & tunc peccabitur tantum prima vice.*

183 *Benedictiones non tenetur in ſecundo matrimonio recipere, qui ſemel contraxit, & mortuo primo coniuge aliud iniit, etiamſi fortè primum matrimonium fuerit inualidum.*

184 *Benedictio ſolemniter ſit ex conſuetudine recepta, ſi fœmina ſolum nondum fuiſſet benedicta.*

185 *Benedictiones matrimoniales poſſunt fieri à Parocho vtriuſque contrahentis.*

186 *Benedictionem ſecundis nuptiis impertiens in cauſa non permiſſa, ab officio, & beneficio ſuſpenditur.*

187 *Sacerdos hanc ſuſpenſionem incurrit, ſi benedicat ſecundum matrimonium, non diſſoluto primo.*

188 *Suſpenſionis pœna ab officio & beneficio lata non infligitur ipſo iure.*

189 *Sacerdos coniungens in matrimonium, vel benedicens ſubditos alterius Parochiæ, abſque Parochi, vel Ordinarij licentia, ipſo iure tamdiu ſuſpenſus manet, quamdiu ab Ordinario eius Parochi, qui matrimonio intereſſe debebat, ſeu à quo benedictio ſuſcipienda erat, abſoluatur.*

190 *Incurrit etiam ſuſpenſionem à beneficio.*

191 *Epiſcopus, vel eius Vicarius ab hac ſuſpenſione abſoluere poteſt.*

192 *Regulares matrimonium adminiſtrantes, ſeu ſolemnitates, non habita ſuper his parochialis Presbyteri licentia ſpeciali, vltra prædictam ſuſpenſionem, ipſo facto, ſunt excommunicati, excommunicatione Sedi Apoſt. reſeruata.*

193 *A prima die Aduentus Domini, vſque ad diem Epiphaniæ, & à quarta feria Cinerum, vſque ad octauam Paſchæ incluſiuè matrimonia non poſſunt celebrari.*

194 *Ordinarius poteſt concedere facultatem celebrandi ſponſalia, & matrimonia dictis temporibus ſine ſolemnitate.*

195 *Matrimonium antea contractum, prædictis temporibus conſummari non prohibetur.*

196 *Matrimonium contractum de facto dictis temporibus validum eſt, contrahentes verò peccabunt mort.*

197 *Interdicti tempore, & à perſonis interdictis Matrimonium abſque peccato mort. contrahi non poteſt.*

198 *Matrimonium quoad ſui ſubſtantiam validè contrahitur tempore interdicti.*

199 *Matrimonium vnum ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis confert gratiam.*

200 *Matrimonium ſimul tamen, & vbi primum perfectus eſt contractus, Sacramentum efficitur.*

201 *Parochus licet non ſit proprius matrimonij miniſter, concurrit tamen ad illius validitatem, & aliquo modo illud adminiſtrat.*

202 *Intelligitur cap. capellanus, de feriis.*

203 *Matrimonium ſi ab excommunicato contrahatur validum*

lidum eſt, quamuis illicitè contrahatur.

204 *Sponſalia tempore interdicti contrahi poſſunt.*

205 *Benedictiones matrimoniales tempore interdicti fieri prohibentur.*

206 *Benedictiones, & matrimonium an tunc fieri poſſint ſeruata moderatione cap. alma mater §. adiicimus. de ſentent. excommunicat. in 6.*

207 *Referuntur Doctores, qui de ſacram. matrim. tractatus ediderè.*

EPISCOPVS IN MATRIMONIIS contrahendis, & diſpenſationibus denunciationum elargiendis quam habeat auctoritatem.

ALLEGATIO XXXII.

1 DENVNCIATIONES fieri debent eorum, qui matrimonio iungi volunt, vt ſi quis ſciat inter eos, qui matrimonio iungendi ſunt, aliquod impedimentum eſſe, illud in medium proferat, iuxta *Trident. Concil. ſeſſ. 24. de reform. matrim. c. p. 1.* quæ quidem denunciationes de iure antiquo non erant de ſubſtantia matrimonij, nec hodie vllum ius nouum extat in contrarium: ideò non irritari matrimonium ipſarum omiſſione ex iuris reg. & ipſius Concil. decreto manifeſtè apparet. Nam in eodem Concilio irritans clauſula illic inſerta in verſ *quia aliter quam preſente Parocho, &c.* non denunciationum ſolemnitatem reſpicit, ſed Parochi, & teſtium præſentiam, quos ad ſic contrahendum inhabiles reddit, non obſcurè innuens alterum defectum minimè matrimonium vitiare, nec etiam contrahentes inhabiles reddere: & exceptio in hoc caſu, in cæteris regulam firmare cenſetur arg. *l. nam quod, ad fin. ff. de penu legata, l. quæſitum §. denique ff. de fundo inſtruct.* Et hoc multis rationibus comprobatur: prima, ipſaque verior omnibus eſt, quod vbi denunciationes de ſubſtantia forent poſt matrimonium interuenire non poſſent; ſed in ipſo actu adhiberi deberent, *cap. auditis, cap. quia propter de elect. gloſ.* & omnes *in l. vniuerſa C. de precibus Imperatori offerendis, Panorm. Anton. & Imola in cap. cum nos, de his quæ fiunt à Prel. Paul. à Caſtro Roman. Alexand. & Iaſon. in l. ſi quis mihi bona §. iuſſum, ff. de acquir. hæred.* indiuiduum enim eſt quicquid ad ſolemnitatem actus pertinet, vt nec diuidi, aut ſeparari ab actu poſſit, *l. cum auctoritas C. de teſtam. l. heredes palam, in fine, ff. eodem tit.* atque ideo vno, & eodem tempore adiungi, & præſtari debent, *l. cum hi §. ſi Prætor, de tranſact.* cum aliis citatis per *Tiraq. de retract. tit. 1. §. 1. gloſ. 21. num. 12.* ita fit vt denunciationes non ſint de ſubſtantia, aut forma, cum poſſint Ordinarij arbitrio ex cauſa prætermitti, & ideo hanc ſententiam tuentur, & ſequuntur *Nauar. in man. cap. 22. num. 70. verſ. tertio & conſil. 17. num. 4. ſub tit. de ſponſalibus in nouis Salzed. ad Bernard. cap 75.* alias *76. in nouiſſ. imp. addit. 2. verb. ſuſpenditur ab officio, verſ. ante omnia, Perez l. 1. tit. 15. lib. 5. ordinam. Hippol. Rimin. ald. conſ. 691. num. 34. lib. 6. Caualcan. deciſ. 29. de iudic. num. 18. p. 1. Henriq in ſumm. lib. 11. cap. 5. §. 1. Vega in ſum. lib. 3. caſu 166. Vinald. in candelabro aureo tit. de matrim. num. 84. & 85. Sarmient. ſelect. lib. 1. cap. 6. num. 7. Petr. de Ledeſma de matrim. quæſt 45. art. 5. pun. 2. dub. 1. concl. 2. & in ſum. par. 1. de ſacram. matrim. cap. 6. concl. 6. in fine, Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. cap. 217. num. 2. Fuſc. de viſitat. lib. 2. cap. 3. num. 21. in med. Segura in direct. Iudicum Eccleſiaſtic. p. 2. cap. 15. num. 36. & cap. 16. num. 1. Matienſ. in rub. tit. 1. gloſ. 1 num. 34. lib. 5. noua recopil. Spin. in ſpeculo teſt. gloſ. 25. princ. à num. 24. Gutier. de iuram. confirm. p. 1. cap. 51. num. 2. & canonic. lib. 1. cap. 19. num. 12. & pract. lib. 2. quæſt. 4. num. 13. & in tract. de matrim. cap. 56. nu. 2. & cap. 73. num. 1. Chamerota de Sacram. tract. 12. de matrim. dub. 17. pag. 724. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 83. num. 7. praxis noua Epiſcop. p. 2. cap. 4. num. 29. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici p. 2. cap. 9. num. 45. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 257. in 1. edit. & reſol. 224. num. 6. in 2. edit. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 14. §. 11. num. 6. Armend. in addition. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 15. l. 1. de matrim. num. 2. & 3. Franc. Moli. de ritu nuptiar. lib. 2. diſſer. 11. num. 45. Marta de iuriſdict. p. 4. caſu 71. num. 11. cum ſeqq. Campanil. in diuerſ. Iuris Canon. rub. 11. cap. 13. num. 143. Sanch. de Matrim. lib. 3. diſput. 5. Rebel. de obligat. iuſtitiæ p. 2. lib. 2. quæſt. 7. ſect. 2. num. 8. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitential. lib. 31. num. 222. Coninch. de Sacram. tom. 2. diſp. 27. num. 49. Bonacina de matrimonio quæſt. 2. punct. 6. num. 6. Fernandez in examine Theologiæ moral. p. 3. cap. 17. §. 2. num. 5. Baſil. Pont. in nouiſſimo tract. de Sacramento Matrim. lib. 5. cap. 30. num. 2. Rot. deciſ. 590. num. 5. apud Farin. p. 2. recent.* Ex quibus rectè infertur duos clariſſimos Iuriſconſultos non bene ſenſiſſe, qui palam reſponderunt matrimonium omiſſis denunciationibus celebratum, irritum eſſe, etiam hodie iuxta Concilij diſpoſitionem, prout conſuluere *Cephal. conſil. 421. à num. 1. lib. 3. & Menoch. conſil. 79. num. 70. lib. 1.* atque alius inter eiuſdem conſilia *lib. 4. conſil. 398.*

2 Peccatum tamen mortale eſſe, quando huiuſmodi denunciationes omittuntur ſine facultate, aut legitima cauſa, quia violatur præceptum in re grauiſſima, tenent *Salzed. cap. 76. addit. 2. verſ. peccaret*, vbi dicit peccare grauiter Parochum, qui matrimonium prætermiſſis denunciationibus celebraret, ac contrahentes ipſos, & teſtes ſcienter intereſſentes, *Chamerota d. dub. 17. notab. 1. Petr. de Ledeſma in tract. de matrim. quæſt. 45. art. 5. verſ. ſed aliud eſt dubium & in ſum. p. 1. de ſacram. matrimonij cap. 6. concl. 6. Spin. d. gloſ. 15. num. 26. Ceuall. commun. contra commun. quæſt. 604. num. 85. Gutier. de iuram. confirm. p. 1. cap. 51. num. 29. & d. tract. de matrim. cap. 56. num. 4. & cap. 57. num. 1. Aloyſ. Ricc. d. reſ lut. 224. num. 2. Coninch. d. diſp. 27. num. 51. Reginald. d. lib. 31. num. 223. Fernandez in examine Theologiæ moralis par. 3. cap. 16. §. 2. num. 12. Baſil. Pont. in nouiſſimo tract. de Sacramento Matrimon. lib. 5. cap. 30. num. 3. Sanch. lib. 3. diſput. 5. num. 6. & Bonacina d. punct. 6. num. 8. vbi n. 9. cum P. Sanch. & Coninch.* contra *Henriq.* reſoluit ſponſos mortaliter peccare, non tantum prima vice conſumendo matrimonium abſque præmiſſis denunciationibus, ſed etiam toties quoties habuerint copulam. 3

Quod adeò verum eſt, etiamſi ipſe Parochus moraliter ſciat nullum ſubeſſe impedimentum cum ex earum omiſſione poſſent ſequi multa mala, *Sanch. d. diſp. 5. num. 6. Rebel. d. quæſt. 7. num. 10. Gutier. d. cap. 57. num. 1. Coninch. d. num. 51. verſ. aliqui, Reg. num. 223. d. loco, Bonac. d. quæſt. 2. punct. 6. num. 7.* contra *Sotum in 4. diſtinct. 28. quæſt. 1. art. 2. ad 1.* & alios aſſerentes non eſſe peccatum mortale, quando Parochus adhibuit ſufficientem diligentiam ad inquirendum an aliquod eſſet impedimentum. Quando 4 5
vero Parochus omittit vnam tantum denunciationem, & moraliter certus eſt nullum ſubeſſe impedimentum, tunc videtur à mortali excuſandus, ratione paruitatis materiæ, quamuis reprehendendus, ſi hoc faciat, ita *Sylueſt. verbo matrimonium 6. quæſt. 7. Sanch. d. loco num. 7. Ledeſma d. quæſt. 45. art. 5.* & alios, quos refert, & ſequitur *Gutier. d. cap. 57. num. 1.* contra *Coninch. d. num. 51.* exiſtimantem mortaliter peccare. Si verò Parochus timore 6
mortis aſſiſtat matrimonio omiſſis denunciationibus debitis, non peccat, niſi id faciat in contemptum Clauium, ita poſt *Sanch. Galet. caſuum conſc. verb. Paroch. §. 4.*

Parochum qui omiſſis tribus denunciationibus ſine 7
licentia Ordinarij aliquos deſponſauit, poſſe ab Ordinario puniri, dicit decilum *Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 4 tit. 15. l. 1. de Matrim. num. 4.* & ſuſpendendum eſſe ab officio per triennium, ex *cap. cum inhibitio, de clandeſt. deſponſat.* tenet *Henriq. lib. 11. cap. 5. num. 6.* quem refert, & ſequitur *Bonac. d. punct. 6. num. 3. Sahag. ad tit. de ſponſalib. num. 4.* Nam quando propria auctoritate, 8
& ſic illicitè denunciationes prædictæ omittuntur, dicitur matrimonium clandeſtinum ad incurrendas pœnas

clan

clandeſtinis matrimoniis appoſitas, etiamſi fiat coram Parocho,& teſtibus,ita *Pet.de Ledeſma d.c.6.dub.3.propè finem, Henriq.in ſum.lib.11.cap.6.nu.2.lit. M, Gutier.pract. lib.2.quæſt.4.& de Matr.c.55.nu.5.Sanch.lib.3.diſp.1.nu.7. Coninch.d.tom.2.diſp.18.n.103. & diſp.27.nu.83.Franciſc. Mol.d.differ.11.à nu.40.* contra *Sot.in 4.ſent.diſt.28.quæſt. vni.art.1.Alph.de Caſtro de iuſta hæret.punit.lib.2.cap.18.*

9 Quæ denunciationes faciendæ ſunt, vt validè fieri debeant,à Parocho, vel ab alio, de licentia ipſius Parochi,vt reſoluunt *Fr.Emman.in ſum.p.1.cap.217.nu.6.Sanch. lib.3.diſp.6.à n.4.Coninch.diſp.27.dub.5.n.50.Reginald.lib.*
10 *31.num.225.Bonac.d.quæſt.2.puncto 6.num.12.* In vtraque ſponſi,& ſponſæ parochia, quando ſunt diuerſarum parochiarum, quia illi,qui ſunt de parochia mulieris fortaſſe neſciunt impedimentum viri,& è contra : ita *Petr. Ledeſma quæſt.45.art.5.puncto 3.& in ſum.p.1. de Sacram. matr.cap.6.concl.7.verſ. haſe de aduertir. Fuſch. de viſit. lib. 2.cap.3.num.11.Vgol.de poteſt.Epiſcopi,cap.15.§.11. nu.2. praxis Epiſcop.p.1.verbo matrim.§.5.Poſſeuin. d.cap.10.n.8. Henriq.lib.11.cap.7.§.1.Sanch.lib.3.diſp.6.num.4.Rebello d. p.2.lib.2.quæſt.7.num.10.verſ.quo loco,Reginald.lib.31.num. 225.Chamerot.d.dub. 17. verſ.quinto,Coninch.diſp.27.num. 40.Baſil.Pont. de impedim.matrimon.cap.16.§.4. in princip. Gutier.de Matrim.cap.56.num.5.Bonacina d.quæſt.2.puncto*
11 *6.num.10.* Si verò contrahentes plura habuerint domicilia,ſeu parochias, faciendæ ſunt huiuſmodi denunciationes,in ea in qua diutius habitant, & principaliorem habent larem, vel potius in ea, in qua veroſimilius eſt ſciri impedimenta, vt in parochia in qua fuit antiqua parentum habitatio,non vero in loco,quem modo,quaſi ignotus,cœpit inhabitare,quia tunc antiquius domicilium eſt petendum.Ita *Ledeſma d.art.5.Fr.Emman.cap. 217.num.6.Sanch.lib.3.diſp.6.à num.4. Reginald.lib.31.n. 225.Coninch.diſp.27.num.50 Gutier.cap.56. num.6. Bonac. d.puncto 6.num.11.Sanchez d.diſp.6.num.6.*

12 Fieri autem debent hæ denunciationes tribus diebus feſtiuis continuis,*Bonacina d.puncto 6.num.14. Chamerota d.dub.17.verſ.ſecundo,Sanch.lib.3.diſp.6.num.8.Reginald. lib.31.num.225.* etiamſi ſibi ſuccedant, vt intellexit *Baſil. Ponci.d cap.26.§. 4. in princip.* Sed melius intelligendum eſt de feſtis, quæ ſibi non ſuccedunt immediatè, cum *Reginald. vbi proximè, Segura in directorio iudicum, par.2.cap.16.num.20.Aloyſ.Ricc.in praxi rerum fori Eccleſ. reſolut.224.num.4.in 2.impreſſ.Coninch.d.tom.2. diſput.28.*
13 *num.* 47. Vnde ratione paruitatis materiæ credo Parochum non peccare mortal.ſi vno, vel altero die feſto omittat denunciationes, dummodo inter vnam,& alteram multos dies feſtos non interponat, quia tunc faciendo contra prohibitionem Eccleſiæ in re graui peccabit mortaliter : nam ob magnum temporis interuallum, ſeu moram fieri poteſt, vt parochiani tardiores euadant ad deferenda impedimenta, & interim obliuiſcantur præcedentium denunciationum. Ita *Sanchez d. diſp.6.num.8.Gutier.cap.56.num.4.ad finem,Poſſeuin.d.cap. 10.num.4.& 5.Coninch.d.diſp.27.dub.5.num.47.Reginald. lib.31.num.226.Bonac.d.puncto 6.num.15.* contra *Henriq. cap.7.num.11.d.loco.*

14 Ex quo fit huiuſmodi denunciationes diebus ferialibus fieri non poſſe, etiam cum diſpenſatione Epiſcopi, cum ſuper hac Conciliari diſpoſitione diſpenſandi poteſtatem non habeat:ita *praxis Epiſcop. par.1. verbo Matrimonium,§.4.Chamerota d.dub.17. verſ. quarto, Vgolin.d. cap.15.§.11.num.3.Stephan.Gratian.diſceptation.forenſ.cap. 83.num.28.Sanch.lib.3.diſp.6.num.9.* & ita Sacram Congregationem decidiſſe refert *praxis Neapol.cap.26.num.*
15 10. quam citat *Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſt. reſolut.* 224.*num. 3. in nona impreſſ.* Addo tamen eas fieri poſſe alio,die, quam feſto, eo ſcilicet, quo ingens hominum multitudo ad Eccleſiam accedit, vt accidit quando inſignis concionator concionem habiturus eſt,vel eſt dies feſtus vocationis illius Eccleſiæ, etiamſi non ſeruetur, niſi vſque ad meridiem, cum Concilij fini hoc modo ſatisfactum ſit : ita *P.Sanch.d.diſput.6.num.9.Reginald.d. lib.31.num.227.Gutier.de Matrim.cap.56.num.8. Bonacina d.quæſt. 2. puncto 6.num. 18. & num.19.Poſſeuin.d.cap.10. num.12.*

Hinc etiam fit, denunciationes validè poſſe fieri ex- 16
tra Eccleſiam, & Miſſarum ſolemnia, ſi magnus adſit populi concurſus,& locus aptus ſit,vt ad multorum notitiam perueniat : ita *Sanch.d.num.9.Baſil.Pont.d.cap.16. §.4.in princ.Reginald.lib.31.num.227.Gutier.cap. 56. num.* 17
7.Bonacina d.quæſt.2.punct.6.num.17. Sic etiam extra Ecceleſiam matrimonium licite celebrari poteſt, quia ad hoc,vt dicatur celebrari in facie Eccleſiæ,non eſt opus, vt in ipſa materiali Eccleſia,vel in eiuſdem limine celebretur, ſed ſufficit vt coram aliqua fidelium multitudine fiat, quæ tanquam quædam Catholicorum congregatio cenſeri poteſt Eccleſia, iuxta text. *in cap. Eccleſiæ, de conſecrat.diſtinct.1.* Vnde Ordinarius non poteſt pro- 18
hibere, quin matrimonia domi celebrentur ſeruata Concilij forma : ſed cum maximè deceat, vt in Eccleſia celebrentur,id hortari debet,non præcipere:ita deciſum referunt *Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici, par.2. cap.9.num.48.Baſil.Pont.d.cap.26.§.2.verſ.3.Rebel.d.par.2. lib.2.quæſt.7.num.11.Sanch.lib.3.diſp.15.num.20.Reginald. lib.31.num.242.*

Cum probabiliter timetur impediendum malitiosè 19
matrimonium, ſi trina monitio, vel vna tantum præcedat, Parocho, & teſtibus præſentibus celebrari poteſt matrimonium, dummodo poſtea ante conſummationem denunciationes fiant:niſi Ordinarius,cuius id prudentiæ committit Concilium, aliter iudicet debere fieri,vide *Perez. l.1.tit.15.lib.8.Ordinam.pag. 284. Menoch. conſ.69.Armendariz d.loco,num.21. & 35. Gutier.canonic. lib.1.cap.19.& tract.de Matrim. cap.37.num.3.Franc.Molin.diff.11.num.52.cum ſequentib.Sanch.lib.3. diſput.9. Co-*
ninch. d.diſp.27.num. 52. Nullo modo tamen Parochus, 20
quoties timetur malitiosè matrimonium impediendum, poteſt huiuſmodi denunciationes omittere, vt fiant antequam conſumetur,niſi diſpenſatio difficillimè obtineri poſſit,*Henriq.lib.11.cap.5.§.5.Sanch.lib.3.diſput. 7.num.17.Coninch.d.diſput.27. num.* 53. *Mar. Anton. variar.reſolut.lib.1.reſolut.final.caſu 4.Menoch.conſ.69.num.61. Navar.conſ.1.ſub tit.de clandeſt. deſponſ.in vtroque edit.Gutier.can.lib.1.cap.19.num.1.*

Qui non iuſtè impedire poteſt, is malitiosè facere 21
dicitur,*arg.tex.in l.1.§.huius,ff.de offic.eius.& l.qui teſtam. §.mulier, ff. de teſtam.* cum latè traditis per *Cephal. conſ. 321. num. 21. cum ſeqq.lib.3. Gutier. Canonic.lib.1.cap.20. num.12.* Et cum *Sacrum Concil. in eo cap.1.* non declaret, quibus vere, an malitiosè animus impedientium dere- 22
gatur, coniecturis,rectè facturos Ordinarios exiſtimo,ſi iuſiurandum præſtent impedientibus,quo iurare eos cogant,non malitioſo animo, ſe impedimenta afferre, & propalare; animus enim nonniſi iuramento probari poteſt,ex *Bart.in l.admonendi num.9.vbi Alexand.num.19.ff.* 23
de iurisdit. Menoch. de arbitrar. caſu 241. num. 4. & caſu 186.*num.3.&* 4.Qui tamen,vt matrimonium impediat, 24
falſa impedimenta denunciat, arbitraria pœna punitur, vt habetur *in c.cum inhibitio,§.fin.iuncta gloſ.ibi, & Anch. n.13. de clandeſt.deſponſ.Menoch.caſu 453.num.2.Vgolin.de poteſtat.Epiſcopi,cap.15.§.11.num.6.*

Vi harum denunciationum,qui nouit aliquod impe- 25
dimentum inter volentes contrahere, etiamſi occultum ſit,& illud probare non poſſit, ſub peccato mortali tenetur denunciare : ita *Gutier.canon.lib.1. cap.11.num.21. & 27.& de matrim.cap. 59. Sanch. lib.3.diſput. 15. num.2. Coninch.diſp.27.dub.7.num.61. Reginald.lib.31. num. 228. Chamerot.d.dub.17.verſ.ſeptimo,& verſ.nono,Bonacina diſt. quæſt. 2. punct. 6. num. 20.* vbi etiam reſoluit cum aliis, procedere,quando agitur de damno alterius vitando,& quamuis impedimentum acceptum ſit ſub ſecreto, vel

auditum ab aliis, dummodo sint personæ fide dignæ; secus vero si audierit à persona nihil certum sciente, vel si non meminerit à qua persona audiuit.

26 Cognoscens aliquod impedimentum, vel sub secreto, vel occultum, itaut solus ipse nouerit, præcipuè si nascitur ex infamia, aut peccato, non tenetur detegere, sicut nec tenetur impedimenta denunciare cum graui suo incommodo, vel aliorum scandalo, vide *Fr. Emman. in summ. par. 1. cap. 217. num. 9. Chamerota vbi proximè, Benacina dicto punct. 6. num.* 20. optimè *Basil. Ponci. d. cap. 26. §. 4. vers. denique*, vbi ex *Paul. Comitol. responsor. morabilium, lib. 1. quæst.* 112. duo matrimonia vix opinabilia refert, quæ etiam ego referrem, nisi breuitati studuissem; Obstrictus tamen impedimento tenetur desistere à matrimonio contrahendo, & illud manifestare iudici interroganti *Sanchez lib. 3. disputat. 14. Coninch. disput. 27. num. 64. Gutier. cap. 69. num. 13. Reginald. lib. 31. num. 328. ad finem, Benacina dict. puncto 6. num.* 21. & de hac re alibi latius in quæstione, denunciare qui teneantur vi monitorij. In denunciationibus Matrimonij assertioni Parochi standum est, concurrente verisimilitudine prouenient ex taciturnitate, & non reclamatione partium *Rot. diuersor. par. 2. decis. 91. num.* 1. quam refert *Bellet. disquisit. cleric. par. 1. tit. de clerico tecte, §. 1. num.* 10.

27 Attento iure antiquo non poterat Episcopus dispensare, ne denunciationes præmitterentur matrimonio, quia erant præceptæ in generali Concilio Lateranensi, de quo *in cap. cum inhibitio, de clandest. despons.* in cuius lege nequit Episcopus dispensare, vt suo loco dicemus; ita *Salzedo dict. cap. 76. verbo dispensat. litt. D, Henriq. lib. 11. cap. 5. §. 5. in comm. litt. S, Sanch. lib. 3. disputat. 7. num.* 1. qui limitant in casu vrgentis necessitatis, vel ex consuetudine scita, & tolerata à Pontifice. Sed hodie potest Ordinarius ex causa sibi bene visa dispensare, vt omittantur omnes denunciationes, vel aliqua illarum, ante, & post matrimonij consumationem, vt expressè definitur in *Concil. Trident. dict. cap.* 1. *Menoch. consil. 453. num. 5. Henriq. dict. cap. 5. §. 5. Salzed. vbi proximè, Petr. de Ledesma in summ. par. 1. de Sacramento Matrimonij cap. 6. conclus. 7. Francisc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. par. 2. cap. 9. num. 51. Vgolin. de potestate Episcop. cap. 60. à num.* 3. *Basil. Ponc. d. cap. 26. §. 4. vers. debent, Sanch. lib. 3. disputat. 7. num. 4. cum sequentib. Franc. Molin. d. differ. 11. num.* 58. *Reginald. dict. lib. 31. à num. 232. Campanil. in diuersor. Iuris Canon. rubr. 6. cap. 3. num. 42. Possevin. de Officio Curati cap. 10. de matrim. num. 2.*

28 Ex his sequitur, quod cum Ordinarij appellatione veniat etiam Episcopi Vicarius, poterit is in vim dicti verbi denunciationes remittere, si sibi videbitur expedire: Quod autem Ordinarius dicatur probant, *glos. verbo generaliter in cap. Romana de appellation. in 6. & glos. verbo Vicarij in cap. tua de officio Vicarij, Couar. practicar. cap. 4. num. 7. & lib. 3. variar. cap. 20. num. 4. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 2. quæst. 55. Flamin. de resignat. lib. 3. quæst. 11. num.* 19. Sic etiam quoties aliquid Episcopo conceditur, persona Vicarij non excluditur, sed potius sub eadem dispositione comprehensa videtur, ex *Sanchez dict. lib. 3. disput. 7. num. 10. & disput. 29. num.* 16. *Erasm. à Cochier. de iurisdict. Ordin. in exemptos par. 1. quæst. 1. num.*

29 10. Vnde posse Vicarium Episcopi denunciationes remittere, prædictis rationibus censuerunt *Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 217. num. 4. in 2. edit. Segur. cap. 16. num. 2. & 3. Salzed. dict. cap. 76. litt. D, vers. sed dubium, Petr. de Ledesm. in summ. par. 1. de Sacrament. Matrim. cap. 6. conclus. 7. dub. 1. Iacob. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 2. quæst. 201. num. 1. & sequenti, & quæst. 43. num. 28. & 29. Flores de Mena var. lib. 3. quæst. 24. num. 26. Gutier. canon. lib. 1. cap. 19. num. 13. & de Matrim. cap. 56. num.* 11. *Cochier. dict. tractat. de iurisdict. Ordin. vbi proximè. Lazar. de monitoriis sect. 1. quæst. 6. num. 4. Basil. Pont. d. cap. 26. §. 4. vers. debent, Canal. can. decis. 29. num. 17. par. 1. Aloys. Rice. in praxi fori Ecclesiastici decis. 259. in 1. edit. alias resolut. 226. in 2. edit. Bonacina dict. quæst. 2. punct. 6. num. 7. vers. dixit, Sanch. lib. 3. disput. 7. num. 9. & 10.* vbi *num.* 21. quod etiam potest delegare, *Reginald. lib. 31. num. 233. Sabagun. ad tit. de sponsalib. num.* 53. *Ceual. commun. contra commun. quæst. 604. num. 92. ad finem, Coninch. dict. disput. 27. num. 55. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 83. num.* 10. *cum sequentib. citati à Nicol. Garcia de benefic. par. 3. cap. 8. num. 54.* & hanc opinionem veram, & receptiorem esse testatur *Narbona de appellatione à Vicario ad Episcopum par. 1. num.* 216. Quamuis contrarium, imò Vicarium generalem Episcopi iure proprio, & auctoritate sibi à Concil. concessa non posse denunciationes remittere, cum generali concessione dispensandi potestas non includatur, teneant *Cephal. cons. 421. num. 72. cum seq. volum. 3. Menoch. de arbitr. casu. 453. num. 5. & cons. 69. num. 55. cum sequenti, Franc. Molin. d. diff. 11. num. 64. cum multis sequentib. Soar. de Pace in pract. tom. 2. prælud. 3. in fine, Spin. d. glos. 15. principali, num. 29. Henriq. lib. 11. cap. 5. num. 5. Anton. Gomez in explic. Bull. Cruciata cap. 4. num.* 19. *& 21. Possevin. d. cap. 10. num. 2.*

Hinc etiam fit habentes iurisdictionem quasi Epi- 30
scopalem, nullique diœcesano subditos, posse huiusmodi denunciationes remittere, cum Ordinarij appellatione veniant. Ita *Nauar. consil. 5. sub tit. de sponsal. in 1. edit. & cons. 2. sub tit. de clandestina desponsat. in 2. edit. Fr. Emman. in sum. par. 1. cap. 217. num. 4. in 2. edit. Henriq. lib. 11. cap. 5. §. 5. Sanch. lib. 3. disp. 7. num.* 4. *Sabagun. ad tit. de sponsal. num.* 53.

Sic etiam Abbates, qui Ordinarij sunt, & habent 31
iurisdictionem quasi Episcopalem, possuntque omnia regulariter, quæ Episcopi in sua diœcesi, circa ea, quæ sunt iurisdictionis, iuxta *glos.* quam inibi commendant *Bomfac.* & reliqui *in Clem. 1. verbo proprij de rebus Eccles. non alienand.* & dicit solemnem *Nauar. dict. cons.* 32
5. de sponsalib. num. 4. poterunt denunciationes remittere: ita *Sanch. dict. disputation. 7. num.* 4. *Flores de Mena var. resolut. lib. 3. quæst. 24. num. 26. Sayr. decis. 9. de sponsalib. Francis. Molin. dict. differ. 11. num.* 60. *Stephan. Gratian. dict. cap. 83. num.* 15. qui non tantum Sacri Concilij decretum extendunt ad Abbates titulares, sed ad Commendatarios, vt hi etiam possint denunciationes ex causa remittere: duplici mouentur ratione, prima, quia quidquid potest titularis ratione dignitatis, potest illius Commendatarius *Panormit. in cap. querelam, de electione*, quem refert, & sequitur *Deci. in cap. edoceri de rescript.* tum, & secundo, quia cum decretum Concilij de Ordinariis loquatur indiffinite, regula vero indiffinita vniuersali æquipolleat, *glos. communiter recepta in cap. vt circa de elect.* Abbas autem Commendatarius Ordinarius dicatur *glos. & text. in cap. Ordinary de officio Ordinary in 6.* iuncto *text. in cap. cum Ecclesiarum prælatis eodem tit. in antiq.* id etiam poterit concedere, & in eo nuncupatim tenent *Petr. de Ledesma in summ. par. 1. de Sacrament. Matrimon. cap. 6. conclus. 7. dub. 1. vers. segueſe lo segundo, Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. glos. 5. §. 8. num.* 28. Quamuis Abbates, & Commendatarios in eorum Abbatiis, in quibus habent etiam iura Episcopalia dictas denunciationes sine speciali concessione Apostol. remittere non posse, dicant decisum *Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. par. 2. cap. 9. num. 55, Armendariz. in addit. ad recopil. legum Navarræ lib. 4. titul. 15. l. 1. de Matrimon. in declarat. num.* 22.
Item ex eadem ratione Magister scholæ Salmanticen. 33
respectu Scholasticorum, qui in matricula descripti sunt, poterit huiusmodi denunciationes remittere, vt per *Fr. Emman. dict. cap. 217. num.* 4. *Sanch. d. disputat. 7. num. 4. Gutier. de Matrimon. cap. 56. num.* 9. Et de Vicario S. Ioannis Hierosol. *Basil. Ponci. dict. cap. 26. §. 4. vers. debent.*

Archie

34 Archiepiſcopus tamen in alterius Epiſcopatu denunciationes remittere non poterit, quoniam niſi in cauſis appellationum, & aliis paucis à iure expreſſis, iuriſdictionem in ſuffraganeos non habet, ex *cap. paſtoralis de officio Ordinar.* reſoluit *Franciſc. Molin. d. differ. 11. num. 86.*

35 Epiſcopus vnius contrahentis poteſt cum vtroque, etiamſi ſint diuerſæ diœceſis, in denunciationibus diſpenſare, quia ſicut alteruter Epiſcopus poteſt vtrumque coniungere in Matrimoniũ, vt ſuo loco dicetur, ita etiam poterit cum vtroque diſpenſare in denunciationibus. Ita *Sanch. d. diſput. 7. num. 7. Reginald. dict. lib. 31. num. 232. verſ. ſecunda, Coninch. diſputat. 27. dub. 6. numer. 54. verſ. nota quando, Gutier. de Matrimon. capit. 46. numer. 10. ad finem, Bonacina d. quæſt. 2. puncto 6. num. 7. verſ. Sed modo*, vbi contra prædictos Doctores putat reſtringendam hanc reſolutionem ad Epiſcopum, in cuius diœceſi celebrandum eſt Matrimonium, qui ſolum cum vtroque contrahente poterit diſpenſare, ille vero in cuius diœceſi non eſt celebrandum Matrimonium, ſibi ſubdito tantum diſpenſationem concedere poterit, cum nullam habeat iuriſdictionem directam, vel indirectam erga ſubditum alterius Epiſcopi, in cuius diœceſi celebrandum eſt Matrimonium.

36 Facultatem diſpenſandi in denunciationibus, poterit Epiſcopus alteri delegare, cum hoc poſſit facere habens ordinariam iuriſdictionem: tum quia quando fuit Ordinariis conceſſa poteſtas diſpenſandi in denunciationibus, non fuit electa induſtria perſonæ, cum non cenſeatur eligi induſtria perſonæ quando delegatio fit perſonæ incognitæ, & indeterminatæ, vt quando fit Prælatis præſentibus, & futuris, ſicut accidit in facultate conceſſa Ordinariis ad diſpenſandum in denunciationibus; Ita *Sanch. lib. 3. diſp. 7. num. 20. Soar. de Paz. de Ledeſma* quos refert & ſequitur *Ceuall. communium contra commun. quæſt. 604. num. 93. & 99. Spino. dict. gloſ. 15. princip. num. 29. Rebuff. in praxi benefic. in forma Vicariatus, num. 155. Reginald. lib. 31. num. 235. in principio, Coninch. diſp. 27. num. 55. concluſ. 3. Gutier. de matrim. cap. 56. numer. 13. Bonacina dict. quæſt. 2. puncto 6. numer. 7.*

37 *verſ. ſecundo.* Hinc fit Vicarium generalem poſſe facultatem diſpenſandi in denunciationibus delegare, non tamen generaliter, nam quamuis non poſſit conſtituere alium Vicarium generalem, *cap. Clericos, de officio Vicarij*, nihilominus poteſt vnam, vel alteram cauſam delegare, vt ex *Sanch. Gutier. Reginald.* reſoluit *Bonacina d. loco.*

38 Illa vero facultas diſpenſandi in denunciationibus, quæ Ordinario conceditur, debet accipi interuenientibus cauſis, quæ ſibi iuſtæ videbuntur; nam Trident. hoc negotium prudentiæ Epiſcoporum remiſit, *Henriq. d. cap. 5. §. 5. Gutier. de Matrimon. capit. 57. in princip. Bonacina d. puncto 6. numer. 7. verſ. Dixi, vt 1.* Ordinarij non prudenter agunt remittendo denunciationes abſque iuſta cauſa; & ideò ad diſpenſandum in illis iuſtam requiri cauſam tenent *Menoch. conſil. 69. num. 62. & 63. & de arbitrar. caſu 453. num. 5. Segura in direct. iudicum Eccleſ. par. 2. cap. 16. num. 17. Salzedo in pract. cap. 73. verſ. diſpenſet, Fr. Emman. dict. cap. 217. num. 3. Soarez de Pace in pract. tom. 2. pralud. 3. num. 11. Henriqu. lib. 11. cap. 5. §. 5. Spin. dict. gloſ. 15. princip. numer. 18. Anton. Gomez. ſuper Bulla Cruciat. cap. 4. quæſt. 4. numer. 26. Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſiaſt. deciſion. 258. in 1. edit. & reſolut. 225. numer. 1. in 2. edition. Sanchez lib. 3. diſputat. 8. numer. 1. Ceual. dict. quæſt. 604. num. 103. Coninch. diſputat. 27. dub. 6. num. 55. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 19. num. 6. cum ſeqq. & de Matrim. cap. 57. num. 1. & 2. Bonacina dict quæſt. 2. puncto 6. num. 7. verſ. tertio dubium*

39 *eſt.* Non tamen neceſſe eſt, vt iudex cognoſcat iudicialiter cauſam diſpenſandi ſubeſſe, ſed ſufficit, etiamſi nouerit extra iudicium, nam Concilium remiſit hoc negotium conſcientiæ, & prudentiæ Epiſcoporum, vt cum *Sanchez num. 4. Gutier. cap. 57. num. 2. dictis locis* reſoluunt *Bonacin vbi proximè, & Aloyſ. Ricc. d. reſol. 225. num. 1.*

Iuſtæ vero ad diſpenſandum cauſæ multæ à Doctoribus afferuntur, eaſque recenſent *Sotan 4. diſt. 28. quæſt. 2. art. 3. Sylueſt. verbo Matrimonium, 6. quæſt. 7. Botta. tractat. de Synodo Epiſcopal. par. 3. art. 1. Fr. Ludouic in inſtruct. conſcientiæ par. 1. cap. 87. praxis noua Epiſcop. par. 2. cap. 4. num. 30. Petr. de Ledeſma in ſumm. par. 1. de Sacram. Matrim. cap. 6. concluſ. 6. verſ. lo ſegundo, Zerola in praxi Epiſcopal. par. 1. verbo Matrimonium, §. 9. Henriqu. lib. 11. cap. 16. Aloyſ. Ricci. dict. reſolut. 225. Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. differ. 11. num. 50. Vgol. de poteſtate Epiſcopi capit. 60. num. 4. Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. capit. 83. num. 25. cum multis ſequentibus Sanchez. lib. 3. diſputat. 9. Coninch. diſputat. 27. à num. 56. Reginald. lib. 31. num. 224. Gutier. de Matrim. capit. 57. à num. 3. Bonacina dict. quæſt. 2. puncto 6. num. 7. dub. 3. Baſil. Pont. de imped. Matrim. c. 26. §. 4. verſ. ſunt tamen.* 40

Inter iuſtas cauſas connumerari poſſunt ſequentes, 41
quas vti frequentiores ſcribere operæ pretium duxi: Prima eſt quando creditur Matrimonium iniuſtè impediendum, vt per maleficia, aut parentum, vel aliorum fraudes, ita *Franciſc. Molin. d. differ. 11. num. 51. Bonacina dict. puncto 6. num. 7. verſ. rogabis, Vgol. d. cap. 60. nu. 4. Baſil. Pont. vbi proximè verſ. tertius.*

Secunda eſt, quando virgo ſub tutela iniqui tutoris 42
eſt, qui eam viro ignobili, & diſpari tradere vult. Ita *Segura dict. cap. 16. num. 15. Mozz. de contract. tract. de Matrim. col. 3. numer. 16. Spin. dict. gloſ. 15. numer. 31.* quos referunt, & ſequuntur *Sanch. dicto lib. 3. diſputat. 9. num. 13. Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 225. num. 3.* vbi idem reſol- 43
uit, quando virgo erat à viro defiorata, de quo etiam *Sanchez d. diſput. 9. n. 15.* Vel ſi filij eſſent ſub poteſtate 44
nouercali, *Segura dict. cap. 16. num. 13. Gutier. canon. lib. 1. cap. 20. num. 29. & 30. Aloyſ. Ricc. d. reſol. 225. verſ. ſecunda.*

Tertia eſt, quando magnates contracturi ſunt Ma- 45
trimonium, quia cum magna deliberatione ſolet tractari, eorumque impedimenta valde nota ſunt, ſi quæ adſint. Ita *Sanchez. dict. lib. 3. diſp. 9. num. 6. Iacob. de Graffis in deciſ. aureis par. 1. lib. 2. c. 86. & de arbitr. confeſſ. lib. 1. cap. 41. Bonacina dict. numer. 7. verſ. quinta. Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 225. verſ. Tertia, Baſil. Pont. dict. loco, verſic. Primus.*

Quarta eſt, quoties inter contrahere volentes adeſt 46
diſparitas conditionis, ætatis, diuitiarum, & qualitatis, quando ſcilicet nobilis cum ignobili, pauper cum diuite, honeſtæ vitæ vir cum turpi, & infami, Matrimonium contraheret, ita *Nauar. in manual. cap. 22. num. 70. verſ. aduertendum, Vega in ſumm. lib. 3. caſ. 211. Salzed. dict. cap. 73. ad finem, verſ. diſpenſet. Spin. dict. gloſ. 15. princip. num. 28. cum ſeq. praxis Epiſcopalis par. 1. verbo Matrimonium, §. 9. in fine, Sanchez. dict. diſp. 9. num. 3. Steph. Gratian. d. cap. 83. n. 25. Franc. Molin. dict. diff. 11. nu. 50. Menoch. conſil. 69. à num. 7. Segura dict. cap. 16. num. 6. Aloyſ. Ricc. dict. reſol. 225. verſ. quinta.*

Quinta eſt, quando Matrimonium eſſet contrahen- 47
dum in mortis articulo. *Sarmi. lib. 1. ſelect. cap. 6. num. 7. Conar. de ſponſalib. par. 2. cap. 6. in initio num. 12. in fine, Spin. d. gloſ. 15. num. 25. Azened. lib. 1 num. 38. tit. 1. lib. 5. nouæ recopil. Fr. Emman. dict. cap. 217. num. 2. concl. 1. Petr. de Ledeſma dict. concl. 6. verſ. el tercero. Henriq. lib. 11. cap. 5. §. 5. Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 225. num. 3. verſ. ſeptima, Steph. Gratian. dict. cap. 83. num. 26. Marc. Ant. Genuenſ. in praxi Archiepiſcop. cap. 26. ſub num. 2. Sanchez dict. lib. 3. diſputat. 9. num. 19.*

Sexta eſt, quando tempus, quo nuptiæ prohiben- 48
tur, inſtat, ita vt nequeant omnes denunciationes præmitti.

mittd. *Zerola in praxi Episcopal. par. 1. verbo Matrimonium, §. 9. in med. Gennen. in praxi Archiep. cap. 16. sub num. 3. Reginald. lib. 31. num. 235. vers. quarta, Cenall. dict. quæst. 604. num. 106. Conineb. d. disputation. 27. num. 56. vers. quintò, Aloys. Ricc. dict. resolut. 225. versic. sexta, Bonacina dict. quæst. 2. puncto 6. num. 7. vers. tertia, Vgolin. d. cap. 60. num. 4.*

49 Septima est, vbi contrahere volentes diu habiti fuerint pro coniugibus, & in tali forma erant, & propter verecundiam non audent contrahere, *Navar. in man. cap. 16. num. 37. Gutier. de iuramento confirmat. par. 1. cap. 51. num. 22. vers. & tenendo. Sanchez. dict. lib. 3. disputat. 9. num. 5. Aloys. Ricci. dict. resolut. 225. vers. quarta, Reginald. lib. 31. num. 235. versic. prima, Conineb. d. disput. 27. num. 56. vers. Secundò sine infamia.* Cæteras verò causas videbis apud Doctores supra in discursu citatos, quæ semper Ordinarij relinquuntur arbitrio *Gutier. canon. lib. 1. cap. 19. num. 2. & cap. 20. num. 14. Menoch. de arbitr. casu 453. num. 5. Franc. Molin. d. differ. 11. num. 50.*

50 Episcopo igitur incumbit cura indagandi, an verè subsit causa dispensandi in denunciationibus, quia remittendo eas sine iusta, & rationabili causa peccat mortaliter, *Spin. d. glos. 15. num. 18. Sanch. lib. 3. disp. 8. num. 2. Soar. de Pace dict. pralud. 3. num. 11. post Ledesm. Gutier. & alios Aloys. Ricc. resolut. 225. num. 2.* Deinde probabiliter credere debet nullum subesse impedimentum, ad hoc autem credendum adduci potest præmissa inquisitione, quam expedire iudicauerit, in omnibus enim casibus in quibus dispensatur, ne denunciationes præmittantur matrimonio, debet Ordinarius informari an aliqua impedimenta subsint inter contrahentes, ne periculo exponatur impeditos coniungendi *Sanchez dict. libr. 3. disput. 9. in fine.* Item curare debet, vt denunciationes celebrato, sed non consummato matrimonio fiant, si causa solum postulet, vt denunciationes omittantur ante celebrationem matrimonij, vt quando nuptiæ benedici non possunt ob vicinitatem temporis, in quo benedictiones nuptiales prohibentur, & ex alia parte omninò constat nullum subesse impedimentum, ita *Conineb. dict. disput. 27. num. 58. Reginald. lib. 31. num. 227. & 237. Bonacina d. punct. 6. num. 7. in fin. Sanchez libr. 3. disput. 11.*

51 Existente iusta dispensandi causa tenetur Ordinarius ad petitionem partis sub pœna peccati mortalis, dispensare, præcipuè si scandalum sequeretur, vel esset suspicio malitiosi impedimenti. Ita *Sanch. lib. 3. disp. 10. num. 6. Gutier. canon. lib. 1. cap. 20. num. 23. vers. præterea Ordinarij, & de Matrimon. cap. 57. num. 4.* vbi *numer. 5.*

52 resoluit quod in prædictis casibus potest ab eo appellari de denegatione dispensationis, saltem quoad effectum deuolutiuum, de quo latè *Sanchez dict. lib. 3. disp. 10. à num. 12.*

53 Aliquando tale periculum, & adeò vrgens necessitas esse potest, vt etiam sine Ordinarij licentia coniugium contrahi in præsentia Parochi, & testium, omissis denunciationibus sine peccato posset; cum enim ea lex humana sit, & quæ non præscribit formam contractui iusta causa ab eius obseruantia excusare potest. Vt accidit quando periculum est in mora, ita vt non possit Episcopus adiri, & alioquin teneretur dispensare, veluti si Confessarius, & testes curarent, vt quidam gladio grauiter ictus, & iamiam moriturus duceret in vxorem concubinam, tum vt ad salutem æternam pararetur via facilior, tum vt legitima fieret proles suscepta, & peccato, & censura omnino essent immunes. Ita *Henr. q. l. 11. cap. 5. n. 5. ad finem*, optime *Sanchez lib. 3. disp. 10. à num. 25. Gutier. cap. 56. num. 3. & cap. 57. num. 6. Basil. Ponti. dict. §. 4. vers. sunt tamen, Reginald. lib. 31. num. 224. & 236. Bonacina d. puncto 6. numer. 7. vers. dixi il 2. Possevin. d. cap. 10. numer. 11. Fernandez in examine Theologiæ Moralis p. 3. cap. 17. §. 2. num. 12.* vbi explificat si vrgeat necessitas instantis mortis pro accipienda in coniugem concubina ad satisfaciendum famæ, aut filios legitimos relinquendum, vel oporteat ad nubendam viro æquali, qui aliter discedit, & voluntatem mutabit.

Aduertendum est, quando de licentia Ordinarij vna 54
tantũ denunciatio præmittitur, non statim ea facta contrahendum esse matrimonium, sed per aliquod tempus arbitrio prudentis viri differendum esse, vt deferri possent impedimenta, si quæ extant inter contrahentes, ita *Segura in direct. iudicum, par. 2. cap. 16. num. 21. Aloys. Ricci. dict. resolut. 224. num. 4. post Sanch. Gutier.* & alios *Bonacina dict. q. 2. punct. 6. n. 16.* Et eum, qui intra quatuor 55
menses post peractas denunciationes non contraxit matrimonium, non posse matrimonium inire nisi nouas denunciationes præmittat arbitrio Episcopi, decisum referunt *Rebello par. 2. lib. 4. in declarat. Illustriss. Cardin. sect. 2. num. 8. & Bonacina de Matrimon. quæst. 4. puncto 6. num. 1. vers. quartò, Possevin. dict. cap. 10. numer. 13.* Et quando omittuntur denenciationes statuit *Congregat.* vt post contractum octo dies ante consummationem semel fiant, & alibi iubet, vt nisi necessaria causa obstet, bis aut ter fiant ante consummationem, teste *Chamerota d. dub. 17. vers. Sextò nota.*

Proprius contrahentium Parochus qualis?

VAlde controuersum est apud Doctores, quisnam 56
dicatur proprius Parochus ad finem contrahendi matrimonium; in quo dubio tenent aliqui eum dici proprium parochum ad coniungendum aliquos matrimonio, aliique licentiam coniungendi concedendum, qui *in c. omnis vtriusque sexus, de Pœnit. & remiss.* appellatur proprius Sacerdos ad audiendas Confessiones, & dandam alteri Sacerdoti audiendi licentiam: sicut enim *Cõc. Trid. d. c. 1.* requirit, vt assistat proprius Parochus, vel alius Sacerdos ex eius commissione, ita *d. cap. omnis*, vt proprius Sacerdos excipiat Confessiones, vel alius de eius licentia; ergo idem est proprius Parochus de quo *Trid.* loquitur, & proprius Sacerdos, de quo meminit *d. cap. omnis*, ita docent *Petr. de Ledesma de Matrimon. quæst. 45. art. 5. puncto 3. dub. 3. concl. 1. & 3. Spin. in speculo testament. glos. 15. princip. numer. 38.* & ideo proprium Parochum, qui ad matrimonium hodie requiritur, esse Parochum seu Sacerdotem, cui principaliter incumbit cura animarum loco domicilij, refert decisum *Piasec. in praxi noua Episcop. par. 2. cap. 4. num. 23.* Sed prædicta illatio, vt infra probabimus, vera non est, quare pro veriori præsentis quæstionis declaratione ad quatuor enunciationes illius resolutio reuocanda est. Prima cum aliquis aliò suũ transtulit totum domicilium, tunc in locum in quem transtulit, suam nanciscitur Parochiam, *cap. vltimo, de paroch.* Secunda cum retento domicilio primo, quærit secundum, & in vtroque se pariter collocat, in vtroque domicilio parochiam habet *cap. 2. de sepult. lib. 6.* Tertiò cum retento primo domicilio migrat aliò tanquam peregrinus, nouam parochiam nequaquam adipiscitur, *c. Romana §. contrahentes de foro comp. lib. 6.* Quarta si priori domicilio retento migrat aliò, sed non animo illic perpetuò domicilium constituendi, anceps relinquitur quæstio, in qua duplex est sententia; Prima tenet acquiri Parochiam ra- 57
tione habitationis, quando ea breuis temporis non est, sed in id oppidũ se aliquis recipit causa alicuius negotij expediendi, vt eo expedito ad proprium domicilium redeat. Imprimis probatur ex illatione, quam supra fecimus de Parocho, quem requirit *tex. in d. cap. omnis* pro Confessionibus audiendis, ad Parochum, quem postulat *Concil. dict. cap. 1.* cum vtroque loco eadem phrasi denominetur; Sed *in d. cap. omnis*, appellatur talis habens curam parochiæ, in qua aliquis per maiorem anni partem habitat, vt ibi tenent *Ioan. Andr. num. 13.*

Anton.

*Anton.num.*38.*Cardin.num.*6.*& Anchar. num.*9. *Menoch.*
58 *Conſ.*398.*num.*25. prout in Scolaribus, qui dimiſſo Sacerdote in patria poſſunt in loco ſtudij confiteri, reſoluit *Rebuff. de priu.ſchol.priu.* 139. Nam ille dicitur proprius parochus Scholarium, & mercenariorum, vbi ipſi habitant, quamquam habeant animum reundi tempore debito in patriam, reſoluit poſt alios *Bellet. diſquiſit. cleric. par.* 1. *tit. de exempt.cler.à ſtatutis ſecul.*§.5.*num.*17. Ergo ſimiliter is erit proprius Parochus pro matrimonio, nec ad id requiretur animus perpetuo habitandi. Deinde probatur *in cap. queſti ſunt* 16. *queſt.*1. vbi dicitur decimas perſoluendas iis, à quibus per anni circulum Miſſas audiunt, vbi ſola habitatio ponderatur. Et in *cap.fin. de paroch.* ibi, cum ad inhabitandum in ea ſe quamplurimi contuliſſent, vt ij, qui ob bellum ad alienam parochiam confugerunt, dicuntur Parochiani. Et in *cap. in noſtra de ſepult.* ibi, ſoluta quarta parochiali Eccleſiæ, de cuius Parochia mortuorum corpora aſſumuntur, vbi ſola habitatio, & non animus manendi ponderatur, quare hanc Sententiam defendit *Sanch.l.*3. *diſp.*13. *à n.*12. poſt *Veg.Seg.& Cenall.* quos citat, & refert in quadam cauſa dictum fuiſſe illum dici proprium parochum, in cuius Parochia habitãt contrahentes tempore matrimonij, *Aloyſ.Ric.in praxi fori Eccleſiaſt.deciſ.* 244. *in* 1.*edit.& reſol.*214. *num.*1.*in* 2.*edit.* ſequuntur *Bonacina de Matrimon.quæſt.*2.*puncto* 8.*num.*1.*Gutier tod.tract.c.*63. *num.*19.

59 Secunda ſententia ait, vt verè aliquis dicatur parochianus, exigi animum conſtituendi ibi domicilium, quare ſi illud habeat in vno loco, & transferat ſe in alium non animo permanendi, ſed ex cauſa limitata ad tempus, qua finita rediturus eſt ad proprium, non cenſeri illius loci, in quo ad tempus adeſt, parochianum, ſed loci domicilij permanentis. Probatur in *cap. is qui, de ſepult. in* 6. vbi expreſsè habetur transferentem ſe ad villam cauſa recreationis, vel ad ruralia exercenda, non effici villæ parochianum, ſed proprij domicilij, quare hanc ſententiam tenent *Panormit.in c.in noſtra* 11. *de ſepul.Fr.Emm.in.in ſumm.tom.*1.*cap.*219. *num.*6.*Spin. d. gloſ.*15.*num.*41. optimè *Henriq.lib.*11.*cap.*3. §.3. *Stephan. Gratian.diſcept.forenſ.cap.*76.*num.*18.*Cened.practi.& canon. lib.*1. *qu.*30.*à n.*45. *Franc.Molin.de rit.nupt.lib.*2.*differ.*11. *num.* 88. & hæc ſententia in puncto iuris verior mihi videtur, qua retenta non obſtant quæ pro conntraria adduxi: imprimis ad illationem, quod ſcilicet is eſt proprius parochus ad coniungendos aliquos matrimonio, qui in *cap. omnis*, vtriuſque appellatur proprius Sacerdos ad audiendas Confeſſiones, reſpondemus illam negando, quia in caſu neceſſitatis poſſunt percipi Sacramenta in loco habitationis, prout conſtat ex declaratione *Eugenij IV.* qui declarauit eos, qui tempore Paſchatis nequeunt commodè ad ſuas Parochias accedere, iure poſſe in Parochia, in qua degunt, Sanctiſſimum Chriſti corpus accipere, vt docet cum aliis *Azor. inſtit. moral.p.*1. *lib.*7. *cap.*30. *aliàs vlt. quæſt.* 8. ergo illa in qua degebant non erat propria Parochia: nam ſi fuiſſet,
60 priuilegio opus non eſſet, aut indulgentia. Ad *tex.* verò in *d. c. queſti*, reſpondetur eſſe ſpecialem, & expreſſam diſpoſitionem iuris decimas prædiales deberi vbi prædia ſunt, perſonales verò vbi Sacramenta miniſtrantur, *c.vlt.de p.roch. c. vlt.de ſepult.in* 6. Deinde ad *tex. in d. c.*
61 *vlt.de p.roch.* reſpondetur ibi eſſe ſermonem de his, qui recuperata Aconenſi ciuitate, aliis occupatis ibi domicilium elegerant, alio relicto, quod in hoſtium poteſtate erat, itaque potius ibi cenſetur parochiam nanciſci ratione domicilij: idque conſtat quia exiſtentibus aliarum Vrbiũ Epiſcopis, poſtea ad eas non ſunt reuerſi, quamuis in eis prædia haberent; non autem idem
62 eſt in aliquo loco prædia habere, & domicilium. Denique ad *tex.in d.c.in noſtra*; Reſpondetur, in citatis verbis iunctis præcedentibus, non probari eſſe ſoluendam quartam Parochiali Eccleſiæ, de cuius Parochia extrahuntur corpora mortuorum, expreſsè enim agitur de Parochianis alterius Eccleſiæ; ſunt etiam verba illa in narratione facti, in reſponſione vero dicit Pontifex ſoluendam eſſe quartam Parochiali Eccleſiæ, vnde examinandum quæ ſit, & cuius Eccleſiæ aliquis dicatur Parochianus.

Verum nouiſſimè in *Sacra Congreg. Illuſtriſſimorum* 63
Cardinalium Sacri Concilij Tridentini interpretum die 26. *Junij huius præſentis anni* 1621. dum dubitaretur an relegatus ad certum locum pro tempore arbitrio iudicis menſurando, deberet Matrimonium contrahere coram Parocho loci in quo relegatur; an illius vbi domicilium habebat, deciſum fuit, coram parocho loci, in quo erat relegatus Matrimonium eſſe contrahendum, ex ea tantum ratione, quia ſufficit præſentia Parochi habitationis, iuxta primam ſententiam, quam ſupra retulimus, propter quam deciſionem hanc ſententiam in praxi ſequerer, ſed in iuris rigore aliam 64
Panorm. libentius defenderem.

Ex quibus ad praxim primo infertur non opus eſſe expectare vt maiori anni parte hi in parochia, vel diœceſi habitent, ſed ſtatim ac animum habitandi maiori anni parte habentes, incipiant habitare, effici Parochianos, & poſſe omnia dicta erga illos exerceri: ſicut enim ad domicilium nulla temporis habitatio requiritur, ſed ſtatim ac quis incipit habitare cum animo perpetuò manendi, illud acquirit, vt multis citatis dixi *alleg.* 4. *num.* 23. ſic ſtatim ac quis incipit habitare, animum habens habitandi toto tempore requiſito, efficitur Parochianus, ita *Sanch.d.lib.*3.*diſ.*23. *num.*14.

Secundò infertur ad inſtitutum Sacri Concilij pro- 65
prium Parochum eſſe ad Matrimonium, Parochum vxoris, ſi Matrimonium in domo vxoris contrahatur, quando ſcilicet vir accedit ad domum vxoris pro contrahendo vel conſumando matrimonio, ita ex aliis deciſum refert *Armendar.in addit. ad recopil.legum Nauarre lib.*4. *tit.*15. *lib.* 1. *de Matrimon. in declarat. num.* 15. Quando vero Matrimonium eſt contrahendum inter virum, qui ſit de vna Parochia, & mulierem, quæ ſit de alia, ſufficit, quod interſit Parochus habitationis fœminæ, quando contrahitur in Parochia habitationis vxoris, & ſufficit Parochus viri, quando contrahitur in Parochia habitationis viri, quia cum proprio Parocho committatur ſuum Parochianum Matrimonio coniungere, cenſetur etiam commiſſum alienum cum ſuo cõiungere, cum hæc neceſſariò connexa ſint, *argum.l.*2. *de iuriſd.omnium iud. & cap. præterea, de offic. deleg.* cum aliis citatis in *libello de principiis vtriuſque iuris lit. N, num.* 5. ita ex mente Concilij declaraſſe Sacram Illuſtriſſimorum Cardinal. Congreg. referunt *Salzed.d.cap.* 76.*verſ.decimoquarto. Nauar.in manual.capit.*25.*num.*144. *& conſ.*3.*ſub tit.de clandeſt.deſponſat.num.*1. *in nouis, Spin. dict.gloſ.*15.*num.*47. *Segur. Daualos in direct. iudicum Eccleſ.par.*2.*cap.*15.*num.*47. *Armendar.d.loco num.* 17. *Triuiſan.deciſ.*23.*num.*1.*lib.*1. *Vgolin. dict.cap.*15.§.10. *numer.*3. *Franciſ.Molin.d.differ.* 11. *num.* 89. poſt *Henriq. Fr. Emman.Veg.Petr.de Ledeſm. Vinald.* & alios *Sanch. d. lib.*3. *diſput.* 19. per totam, & præcipuè *num.* 4. & cenſuit *Rota deciſ.* 390. *num.* 6. *apud Farin.p.*2.*recent.*

Tertiò infertur Parochum ruralem non eſſe pro- 66
prium Parochum, quando rus vel recreationis gratia habitatur, aut ad paucos dies tantum incolitur, eo quod probatum eſt contrahentes non ſolere eſſe ruri maiori parte anni, nec etiam pro dimidia, ſed tantum per tres, aut quatuor menſes, quare ita cenſuit *Rota Roman. in nouiſſ. deciſ.* 656. *par.* 1. & tenent *Menoch. conſ.* 398. *numer.* 5. 16. 21. *&* 37. *Bellet. diſquiſit. cleric. par.* 1. *tit. de exempt. cleric. à ſtat. ſecul.* §.5. *num.* 8. *cum ſeqq. Seraphi. deciſ.* 615. *Aloyſ. Ricc. dict.reſolut.*214. *numer.* 2.

Franc.

Digitized by Google

Franc. Molin. d. differ. 11. num. 90. Sanch. diſt. lib. 3. diſput. 23. num. 12. Gutier. de Matrimon. cap. 63. num. 7. Bonacina d. quæſt. 2. puncto 8. num. 3. verſ. tertio, & verſ. quarto, Nauar. conſil. 7. numer. 2. ſub tit. de clandeſt. deſponſ. in nouis.

67 Quartò infertur fœminam, quæ coram Parocho ſuæ parochiæ contraxit matrimonium inualidum, ſeque inde tranſtulit ad domum ſponſi commorantis in alia Parochia, cum intentione ibi perpetuò manendi, non poſſe poſtea coram eodem Parocho Matrimonium de nouo validè celebrare, nam ille non dicitur amplius proprius Parochus, & Sacerdos, cum fœmina mutauerit, & amiſerit primum domicilium ſtatim, ac incæpit habitare in Parochia ſponſi, cum intentione ibi perpetuò manendi, ita *Sanch. d. diſp. 23. num. 15. Bonacin. d. puncto 8. num. 3. verſ. ſecundo.*

68 Quintò infertur validum fuiſſe Matrimonium cuiuſdam amaſiæ, quæ tranſtulit ſe ad domicilium concubinarij, intentione ibi commorandi maiori anni parte, ibique coram Parocho illius domicilij celebrauit Matrimonium, non cum amaſio, ſed cum alio extraneo, quia ipſa habens animum commorandi maiori parte anni ſtatim effecta eſt parochiana, & domicilium parochiale in eo loco contraxit, ita conſultus reſpondiſſe aſſerit *Bonacina d. puncto 8. num. 3. verſ. ſecundo.* Si verò huiuſmodi amaſia ſe ad amaſij parochiam transferret animo reuertendi ad ſuam non expectata maiori anni parte, tunc non poſſet contrahere niſi coram ſuo parocho, non autem amaſij, vt reſoluit poſt alios *Aloyſ. Ricc. d. reſol. 214. num. 3.* hinc aſſerens falſam eſſe omnino ſententiam *Triuiſ. d. deciſ. 23.* volentis non poſſe contrahi Matrimonium abſque præſentia Parochi mulieris, ſi in parochia viri per annum habitauerit, vt amaſia, in domodo eiuſdem amaſij.

69 Sextò infertur duos ſimul proprios Parochos quoad dictum effectum poſſe reperiri, vbi ſcilicet quis dimidia anni parte in vna parochia, altero dimidio in altera habitat, tunc æqualiter ſic inhabitans duas proprias poteſt habere Parochias, & coram Parocho vtriuſque Matrimonium inire, quia vtraque eſt æquè parochia, *cap. cum quis, de ſepult. lib. 6. arg. l. aſſumptio, §. fin. ff. ad municip.* Ita *Coninch. diſp. 27. dub. 2. num. 19. Segur. in direct. iud. p. 2. cap. 15. num. 47. Franc. Molin. d. differ. 11. num. 91. Nau. conſ. 7. num. 3. ſub tit de cland. deſponſ. in nou. Sanch. d. lib. 3. diſp. 24. Gutier. cap. 62. num. 4. & cap. 64 num. 2. Bonacina d. puncto 8. num. 5.* Vbi verò inæqualitas habitationis
70 datur maioris temporis, pars eum facit proprium Parochum, in quo habitatio fit, *arg. tex. in l. 1. §. æſtate, ff. de aqua quotid. & æſtiua. Menoch. conſ. 398. num. 16. & 17.* & ibi *Cephal. num. 23. & 24.* quos refert *Franciſc. Molin.* vbi proximè.

71 Septimò infertur habitantem in confinio duarum Eccleſiarum Parochialium cenſeri Parochianum illius, in qua domus aditum habet, ex notabili *doct. Bart. in l. 6. num. 6. in fin. ff. de damno infecto*, huius illationis ratio eſt, quia ex aditu iudicatur de domo, cui cedat *l. ei, cui ædes, ff. de legat. 3. Bald. conſ. 60. num. 5. volum. 1.* & ſecundum *Bart. in l. prædij, §. qui domum, ff. de legatis 3.* domus, quæ habet duas portas in diuerſis Parochiis, iudicatur de ea Parochia in qua reſidet porta principalis, & aditus magis frequentatus, refert *Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. deciſ. 333. in 1. edit. & reſol. 510. in 2. edit.*

72 Alienigenæ verò, ſeu vagabundi illum parochum vocant in cuius parochia ſunt, vel commorantur, ex declaratione Illuſtriſſimorum Cardin. prout refert *Baſil. Pont. de impedimento Matrimon. cap. 26. §. 5. verſ. Alienigenæ*, nam quicumque Parochus poteſt matrimonio vagorum intereſſe, vt probat *Sanch. lib. 3. diſp. 25. num. 11.* diligenti ſcilicet inquiſitione præmiſſa, & obtenta Ordinarij licentia, vt habetur expreſsè in *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reformatione Matrim. cap. 7.* ne fortè ſint alibi coniugati, aut habeant occultum impedimentum contrahendi, ita *Perez l. 1. in princ. tit. 14. lib. 8. Ordinat. Henriq. libr. 11. capit. 3. §. 3. Petr. de Ledeſma de Matrimon. quæſt. 45. artic. 5. dub. 4. verſ. dico ſecundo, & in ſumm. par. 1. de Sacrament. Matrimon. cap. 7. concl. 4. dub. 3. Fr. Emman. in ſumm. tom. 2. cap. 219. num. 3. Zerola in praxi Epiſcop. par. 1. verbo Matrimonium, §. 6. & par. 2. verbo Parochus pag. 81. Sanchez. d. diſput. 25. à num. 8. Cened. canonic. & practl. quæſt. lib. 1. quæſt. 30. num. 66. cum ſeqq. Coninch. d. diſp. 27. num. 20. Rebell. de obligat. Iuſtit. par. 2. lib. 2. quæſt. 8. num. 3. Reginald. d. lib. 31. num. 239. Gutier. de Matrimon. cap. 65. Bonacina* 74 *dict. puncto 6. num. 6.* Si tamen Parochus eam non adhibeat diligentiam peccabit mortal. ſed valebit Matrimonium, ita *Verac. in append. ad quæſt. quomodo qui vagantur admittendi ſint ad Matrimonium, verſ. quamuis ſic fiat. Henriq. d. cap. 3. §. 3. Sanch. d. diſp. 25 num. 16. & 17. Cened. d. quæſt 3. num. 68. in princip. Baſil. Pont. d. §. 5. in fine, Gutier. dict. c. 64. num. 15. & cap. 67. num. 3.* idem *Baſil. Pont. in nouiſſ. tract. de Sacramento Matrim. lib. 5. cap. 14. num. 8. Capeauil. de adminiſt. Matrimonii in neceſſitate q. 14. Filliuc. tract. 10. cap. 6. quæſt. 5. num. 212. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract. 11. cap. 10. q. 23. reſol. 1. & 2.*

Vagabundus is propriè dicitur, qui nullum certum 75
domicilium habet, vel qui priſtinum domicilium omnino deferens, amiſit, & iter agit, aut nauigat animo acquirendi nouum, ita colliges ex reſolutis per *Henriq. d. §. 3. Coninch. d. §. 3. Coninch. de Sacram. tom. 1. quæſt. 8. n. 62. & tom. 2. quæſt. 27. num. 20. Cened. dict. quæſt. 30. num. 69. & 70. Sanchez. d. diſput. 25. à num. 1.* vbi *num. 8. verſ. intellige*, dicit *Trident.* loqui de his, qui vagantur, & incertas habent Sedes, *D. Barboſa in l. hæres abſens, §. proinde in art. de for. delicti num. 14. & ſeq. ff. de iud. Vgol. de poteſt. Epiſcopi, cap. 39. §. 3. num. 1. Regin. in praxi fori pœnit. lib. 1. num. 64. Gutier. d. cap. 65. num. 9.* Hinc inferes, ſi alter tan- 76
tum alienigena, vel vagus ſit, ſatis eſſe ſi quiuis Parochus interſit, cum valeat Matrimonium præſente Parocho cuiuſuis ex contrahentibus, *Baſil. Pont. d. loco, Cened. d. q. 30. num. 68. verſ. circa hanc Gutier. d. cap. 65. numer. 8.* Quod ſi qui, ne coram proprio Parocho contrahant, 77
aliò ſuccedant non habitaturi, nec manſuri, nonnulli cenſuerunt non gaudere alienigenarum iure, quia dolus nemini patrocinatur, ex quorum numero ſunt, *Fr. Emman. d. c. 219. num. 2. Rebell. d. lib. 2. q. 8. num. 6.* & alij ab illis citati; Aliis tamen ſecus videtur, quod magis placet, prout reſoluunt *Sanch. d. diſp. 25. num. 13. & 14. & diſp. 25. num. 11. in fine Gutier. cap. 65. num. 11. Bonacina d. puncto 8. num. 4.*

R. P. D. Merlino Toletana Matrimonij.

Mercurij 10. Decembris, 1625.

MAtrimonium pro parte D. Ludouici nullum prætendebatur ex eo, quod coram proprio Parocho celebratum non fuerit iuxta formam, ac diſpoſitionem *Sacri Concilij Trid. ſeſſ. 24. cap. 1. de Reformat.* vbi Matrimonium coram Sacerdote, vel alieno Parocho abſque Ordinarij, vel proprij contrahentium Parochi licentia contractum ipſo iure irritum facit, adeò vt ſola Declaratoria opus ſit, quemdmodum Sacra cenſuit Congregatio Illuſtriſſ. Interpretum: Quo tamen non obſtante poſt trinam cauſæ propoſitionem viſum fuit Dominis pro illius validitate reſpondere, & ſic ſententiam de partibus, per quam irritum, ac nullum fuit declaratum eſſe reuocandam.

Quamuis enim ſit in confeſſo, quòd Parochus S. Ludouici, coram quo Matrimonium fuit celebratum, per duos menſes antea non erat proprius Parochus vllius ex coniugibus, quia D. Ludouicus ſemper, & continuò inhabitauit in Parochia S. Martini, Domina Maria verò inhabitauerat in Parochia S. Sebaſtiani, nihilominus

DD. exiſtimarunt ex depoſitionibus teſtium datis in ſummario Dominæ Mariæ *num.* 12. 13. *&* 14. probari ipſam per duos menſes circiter ante contractum matrimonium à dicta Parochia, & domo Capitanei Dydaci, in qua inhabitabat, diſceſſiſſe animo non redeundi, & ſe contuliſſe ad domum Quintilij in dicta Parochia S. Ludouici ſecum aſportando veſtimenta, linteamina, & omnia alia ad eius perſonæ vſum neceſſaria, ibique vſque ad diem contracti matrimonij habitaſſe, edendo, bibendo, ac pernoctando, & alia faciendo, & vlterius etiam omnem adhibuiſſe diligentiam, vt in eadem Parochia domum emeret, & ſic nouam Parochiam acquiſiuiſſe; ad hunc enim effectum non eſt opus expectare, vt quis maiori anni parte in Parochia inhabitauerit, ſed ſtatim ac incipit habitare animo habitandi efficitur Parochianus, *Card. in Clem. 1. de priuil. quæſt. 16. num. 8. & ibi gloſ. in verbo Parochialis, Abb. in cap. exturpande, §. qui verò in 1 repet. num. 11. verſ. quæro ſecundo quis dicatur de præben.* & ibi etiam *Rebuff. verſ. contrariam opinionem, fol.* 385. *& in cap. omne vtriuſque num. 23. de pen. & remiſſ. Feder. de Sen. conſ. 234. num. 5. in fin. & num. 6. Syneſt. in ſumm. in verb. domicilium, num. 2. Borgnin. deciſ. 12. num.* 22. *verſ. & aduertendum, lib. 2. Sanch. de matrim. lib. 3. diſp. 23. num. 14. Gutier. eod. tractat. de matrim. cap.* 63. *num.* 13. *&* 14. *Emmanuel Sà in ſumma in verb. matrimonium, num.* 2. vbi refert, ita declaraſſe dictam Sacram Congregationem, & in *verb. Parochus, num.* 2. *verſ. ad matrimonium verò, Baſil. Pontius de Matrimon. lib. 5. de conſ. clandeſt. cap.* 13. §. 1. *num.* 4. 5. *&* 6.

Quod valdè etiam corroboratur ex relatione Parochi S. Ludouici facta ante matrimonium Vicario Madriti, quòd ipſe erat informatus, dictam D. Mariam eſſe eius Parochianam à duobus menſibus citra, vt in dicto ſummario *num* 3. cui multum videtur deferendum, cum atteſtetur de eo, quod ſpectat ad eius officium, *cap. cum inhibitio de clandeſt. deſponſ. Laſ. in repet. l. admonendi, num.* 132. *ff. de iur. iur. Rot. deciſ.* 340. *num.* 2. *par.* 2. *diuerſ. & deciſ.* 341. *num.* 2. *&* 390. *num.* 3. *par.* 2. *recent.*

Vnde cum dictus Parochus S. Ludouici eſſet proprius Parochus Dominæ Mariæ, matrimonium cum illius aſſiſtentia fuit legitimè contractum, etiam ſi ille nullo modo eſſet proprius Parochus D. Ludouici, ad hoc enim vt Concilij forma adimpleta cenſeatur, ſufficit matrimonium fuiſſe celebratum coram Parocho habitationis alterius coniugum contrahentium, *Nau. in man. cap.* 25. *nu.* 144. *Salzedo in prax. canon. cap.* 73. *verſ.* 14. *Henriq. lib.* 11. *de matrim. cap.* 3. *num.* 2. *Veg. in ſum. lib.* 6. *caſ.* 118. *Petr. de Ledeſm. de matrim. quæſt.* 45. *art.* 5. *dub.* 3. *verſ. de quo ſit ſecunda conc. Ludou. Lopez.* 1. *par. conſtit. cap.* 86. §. *præterea, &* 2. *par. de matrim. cap.* 39. §. *præterea aduertendum, Sanch. de matrim. d. lib.* 3. *diſp.* 19. *num.* 4. *Rot. d. deciſ.* 390. *nu.* 6. *par.* 2. *recent.*

Neque obſtant teſtes D. Ludouici in eius ſummario *num.* 2. *&* 3. qui videntur deponere de continuata habitatione Dominæ Mariæ in domo dicti Capitanei Dydaci, aſſerentes pluries illam vidiſſe ingredientem, exeuntem, ac etiam permanentem cum ancillis ſuis. Quia (omiſſis iis, quæ pro parte Dominæ Mariæ opponebantur tam contra perſonas, quàm etiam contra examinis validitatem, & omiſſo pariter, quòd etiamſi eſſemus in conflictu teſtium, adhuc viderentur præferandi teſtes Dominæ Mariæ, cum deponant pro validitate matrimonij iam contracti, & conſummati, & D. Ludouicus ſit actor, & inſtet matrimonium declarari nullum, ex eo ſolo capite, quòd non fuerit contractum coram proprio Parocho, & ſic ſufficiat, quòd eius probatio ex dictis aliis teſtibus contrariù deponentibus reddatur turbida, ac dubia, & quod propterea dici non poſſit ipſum defectum huiuſmodi plenè, & concludenter probaſſe per teſtes omni exceptione maiores, prout probare debuiſſet, *Cap. in litteris, & ibi gloſ. fin. de teſtib. Conar. in epit. de ſponſal. par.* 10. *cap.* 8. §. 12. *num.* 7. *& ſeq. Maſcard. de probat. concl.* 1033. *num.* 19. *Caputaq. deciſ.* 205. *& deciſ.* 150. *num.* 8. *&* 9. *par.* 2. *Perez lib.* 5. *Ordin. tit.* 1. *lib.* 3. *in fin. Sanch. de matrim. lib.* 2. *diſput.* 45. *quæſt.* 4. *num.* 30. *Gutier. eod. tract. cap.* 44. *num.* 9. *& ſequentib. Rot. coram ſanct. mem. Gregor. deciſ.* 351. *num.* 2..

Fuit reſponſum Teſtes prædictos D. Ludouici in dicto nihil concludere, nec ſufficienter probare negatiuam coarctatam de tempore contracti matrimonij, quia teſtes prædicti tam dati in vltima quàm in aliis duabus præcedentibus poſitionibus ad ſummum nihil aliud videntur concludere, niſi quòd Domina Maria etiam de tempore contracti matrimonij, & dictorum duorum menſium præcedentium, ac pluries viſa fuit ingredi, & egredi, ac etiam permanere in ædibus dicti Capitanei Dydaci vnà cum Domina Magdalena eius ſorore, & cum famulis, ac pediſſequis, mobilibus, & ſupellectilibus. Ex hoc autem non bene infertur, quod ordinaria, ac vera habitatio Dominæ Mariæ cum animo permanendi non fuerit in dicta Parochia S. Ludouici in ædibus Quintilij, prout fuiſſe affirmant ſupradicti teſtes pro eius parte examinati, inter quos idem Quintilius, ac eius vxor, & familiares de veritate optimè informati. Stant enim ſimul iſta duo, quòd nempè Domina Maria ex Medicorum conſilio, ac etiam, vt tolleret iurgia, & contentiones cum dicto Capitaneo, ab eius domo diſceſſerit animo determinato nunquam redeundi ad continuò inhabitandum, ſeſéque contulerit ad dictas ædes Quintilij, & ſic ad Parochiam S. Ludouici, vt in ea in poſterum permaneret, & melioris, ac purioris illius aëris auxilio veterem curaret infirmitatem, & nihilominus ad dictam domum antiquæ habitationis ſæpius redierit, ac permanſerit, eo quia ibi dicta D. Magdalena ſoror, quam maximo proſequebatur amore, inhabitabat, ipſaque etiam ſupellectilia, ac mobilia retinebat, quæ ad dicti Quintilij domum, propter eius anguſtiam tranſportare non potuerat; quod omninò dicendum videtur, cum hoc pacto teſtes hinc inde examinati optimè ad concordiam reduci poſſint, prout ſemper quantum fieri poteſt ſunt reducendi *Bart. in l. de ætate num.* 7. *circa med. ff. de minor. gloſ. & Doct. in cap. cum ſic de teſtib. Caſ. de Graſ. deciſ.* 4. *num.* 5. *de teſtibus, Rota deciſ.* 321. *num.* 4. *par.* 2. *recent. & deciſ.* 351. *num.* 31. *&* 38. *coram ſan. me. Gregor.* Et denique in omnem euentum ex his probationibus hinc inde factis hæc ſolum reſultaret quòd Domina Maria eodem tempore duobus in locis inhabitauerit, & duo habuerit domicilia, vnum in Parochia Sancti Sebaſtiani, & alterum in Parochia S. Ludouici, quòd tamen non obſtaret, quia hoc caſu quo quis duo haberet domicilia ad validitatem matrimonij ſufficit coram alterutro Parocho fuiſſe contractum, *Sanchez de matrim. lib.* 3. *diſput.* 24. *num.* 2. *& ſeq. Pontius eod. tract. lib.* 5. *cap.* 13. *num.* 2. *verſ. ex quo conſequenter.*

Neque etiam obſtat, quod ex dicta non tranſportatione mobilium, reditu, & permanentia, iuncta præſertim reconciliatione cum dicto Capitaneo Dydaco deprehendi videatur, vel Dominam Mariam nunquam habuiſſe animum deſerendi antiquam habitationem, vel ſaltem illum poſtea depoſuiſſe, ac denuò in eadem Capitanei domo permanendi voluntatem reaſſumpſiſſe. Quia vltrà quod teſtes dicunt, mobilia ideò non fuiſſe tranſportata, quia Domus Quintilij non erat capax, & ex eadem cauſa Dominam Mariam in ea ancillas retinere non potuiſſe, ad conſtituendum alibi domicilium, ſiue habitationem non eſt neceſſarium, quòd quis res ſuas cum familia detulerit, hoc enim, & ſimilia conſiderantur in dubio ad eliciendas præſumptiones; ſecus verò quando adeſt aperta animi declaratio, tum ex verbis ſæpius, & palam reiteratis, tum ex facto per

demigra

demigrationem perſonæ, ſi non cum tota ſupellectili, ſaltem cum veſtibus, linteaminibus, & ornatu muliebri, vt in ſummario Dominæ Mariæ, *num.14. ad l. Cuet* iuncta, *glos. C. de Incol. lib.10. l.2. C. vbi Senat. Bald. in rub. Cod. ſi à non compet. Iud. Abb. in cap. fin. n.8. in fin. de Paroch. Felin. in cap. dilectus il 2. num.12. verſ. ſecundus caſus de reſcrip. Menoch. de arbitr. lib.2. caſ.86. num.2. Henriq. lib. 10. de Sacram. Ordin. cap.22. num.2. Sanch.* qui alios congerit *dict. tract. de matrim. lib.3. diſput.23. num.1. & 2. & pulchrè Gutier. eod. tractat. dict. cap. 63. num. 13. 14. & 15.* vbi quòd ſtatim contrahitur domicilium non expectato alio tempore.

Quòd autem Domina Maria huiuſmodi recedendi, ſed in dicta Parochia S. Ludouici permanendi animum declarauerit, probant octo teſtes conteſtes in dicto eius Summario *num.12. & 14.* affirmantes, ortam fuiſſe rixam, ac contentionem inter ipſam Dominam Mariam, & dictum Capitaneum Dydacum dominum domus, eamdémque Dominam Mariam acceptaſſe diſdictam, & monitionem de diſcedendo id ſuadente Religioſo quodam S. Franciſci de Diſcalceatis pro ſedandis dictis diſſidiis, & etiam cum iuramento declaraſſe velle diſcedere, & nunquam amplius ad inhabitandum reuerti, quorum octo teſtium duo ſunt Religioſi, & omni exceptione maiores, & in ſpecie idem affirmat ipſemet etiam Capitaneus Dydacus. Et vlterius etiam conſtat Dominam Mariam poſt diſceſſum omnem adhibuiſſe diligentiam, vt in dicta Parochia S. Ludouici domum emeret, vt ibi perpetuò poſſet inhabitare, & ſupellectilem traducere cum integra familia. Et demum curauit examinari teſtes ſuper eo, quod ipſa erat Parochiana eiuſdem Parochiæ S. Ludouici. Ex quibus omnibus maximè ſimul iunctis, animi declaratio reddi videtur adeò clara, & aperta, vt ille animus ex aliquibus coniecturis, quæ contrarium ſuadere videntur in dubium reuocari non debeat; Quod autem huiuſmodi animus fuerit poſtea depoſitus, ac mutatus, nullibi conſtat, & de iure non præſumitur, *l. qui voluntatem, ff. de probat. l. cum his ſtatum, ff. de donat. inter vir. & vxor.* Præſertim ſtante dicta expreſſa declaratione præcedente, & quidem valdè cuixa etiam cum imprecationibus, & iuramento, quæ adeò potens eſt, vt tollat vires tacitæ voluntatis contrariæ, quæ aliàs ex coniecturis, vel actibus ſubſequentibus deprehendi poſſe videretur iuxta tradita per *Bart. in l. procurator, in 2. §. 1. in 2. oppoſit. ff. rem rat. hab. Aret. conſ.128. num.8. Nau. conſ.101. num.11. Surd. conſ 35. num. 9. & 10.* Eaque tanto magis eſt attendenda, quia non eſt incompatibilis, ſed bene ſimul ſtare poteſt cum facto, de quo deponunt teſtes D. Ludouici iuxta ſuperius deducta, & faciunt tradita per *Angel. in l. iuriſgentium, §. quod ferè in princ. ff. de pact, cum aliis relatis à Surd. conſ.14. num.59.*

Denique non fuit viſum obſtare, quod pro parte D. Ludouici dicebatur, ex pluribus coniecturis, & ipſamet facti ſerie deprehendi dictam habitationem in Parochia S. Ludouici præuia animi declaratione fuiſſe ſimulatam, & in fraudem dicti decreti Sacri Concilij Tridentini, & proprij Parochi præiudicium habitam, & conſequenter ad matrimonij validitatem ſuffragari non poſſe iuxta opinionem *Nauar. in conſ. 1. in fin. de decim. lib. 3. in nou. impreſſ. Henriq. in ſumm. lib.11. de Matrimon. cap. 3. Petr. de Ledeſm. de matrimon. quæſt. 45. artic. 5. punct. 3. dub. vltim. concluſ. 1. & 3. Bartholom. à Ledeſm. eod. tractat. dub. 21. fol. 1332. & Emmanuel Rodriq. tom. 1. ſumm. in 2. edit. cap. 219. num. 2. in fin.* Quia omiſſo quòd contrarium ſentit *Sanch. de Matrim. lib. 3. diſputat. 18. num. 29. verſ. caterum diſplicet, & diſputat. 25. ſub num. 11. verſic. verum hæc limitatio, Baſil. Pontius de Matrimon. tit. de conſ. clandeſt. cap. 14. num.6. & Petr. Eger. in tractat. de Sacrament. tom. 2. capit. 27. num. 37. & Egid. de Coninch. tom. 2. de Sacrament. & cenſur. in fin. tract. de Matrimon. diſputat. 27. de clandeſt. dub. 1. num. 14. Filliuccius quæſt. moral. tom. 1. tract. 10. de Sacramen. matrim. par. 1. cap. 6. de miniſtr. matrim. num. 199. Bonacina de Sacramen. tit. de matrimon. quæſt. 2. punct. 8. propoſit. 1. num. 4.* Et ſanè non videtur fraudem eſſe conſiderabilem, vbi quis vtitur iure ſuo, vt bene conſiderant Doctores ſuperius citati.

Domini exiſtimarunt, fraudem aliquam in propoſito non adfuiſſe: certum eſt enim illam non præſumi, ſed probandam eſſe ab allegante ex congeſtis per *Maſcard. de probat. concluſ. 531. num. 1. & pluribus ſequentib. & Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 82. num. 10. Gutier. dict. cap. 63. num. 34. verſ. ſextum fundamentum, & num. 38. & 39.* Et quamuis ad hunc effectum ſufficiant præſumptiones, & coniecturæ, tamen illæ debent eſſe perſpicaces, & euidentes, *Maſcard. vbi ſupra concluſ. 530. num. 7. 8. & ſequentib. & Gutier. dict. cap. 63, num. 39.*

Tales autem non ſunt coniecturæ, & præſumptiones pro parte D. Ludouici allatæ, & in effectu deductæ ex eo, quòd Domina Maria non receſſerit à dicta domo dicti Capitanei Dydaci cum tota familia, & bonis, & quòd ad eam pluries, & præſertim eadem die poſt contractum matrimonium redierit, & in ea permanſerit, & demum quod amicabiliter egerit cum dicto Capitaneo: nam vt ſuperius iam fuit dictum, ex teſtium depoſitione conſtat ipſam D. Mariam ob nimiam angustiam, & incapacitatem domus Quintilij vniuerſa bona mobilia, ac ſupellectilia tranſportare, ibique cum tota familia permanere, & nuptias ſolemniter celebrare non potuiſſe, & hac de cauſa, & eorundem bonorum occaſione, & germanæ ſororis amore ad domum antiquæ habitationis ſæpius rediiſſe, ibique imbribus etiam aliquando detentam permanſiſſe, cum dicto verò Capitaneo amicabiliter egiſſe, quia eius conſilio, & opera ſitum in dicta Parochia S. Ludouici pro conſtruenda domo emere intendebat. Vnde cùm coniecturæ prædictæ nedum non ſint tales, vt non poſſint accipi niſi in malam partem, prout ad fraudem præſumendam requiritur, ſed imò potius appareat actus prædictos ex iuſta, ac rationabili cauſa factos, & ſic in bonam partem accipi poſſe, ac debere, non ſunt habendæ in conſideratione, vt in propoſito reſpondet *Gutier. d. cap. 63. num. 39.*

Prætera dici non poteſt Dominam Mariam habitationem mutare, & nouam Parochiam acquirere velle ſimulaſſe, ne, ſi denunciationes fierent in dicta Parochia S. Sebaſtiani, tractatus ad notitiam Patris D. Ludouici deueniſſet, ab eoque matrimonium impediretur; quia ille non degebat in Parochia S. Sebaſtiani, ſed S. Martini, in qua denunciationes effectualiter factæ fuerunt, vnde cum allata huiuſmodi cauſa ſit inepta, nec appareat aliam idoneam, ac ſufficientem afferri poſſe, ceſſat ipſius prætenſæ fraudis ſuſpicio. *Cranett. conſ. 73. num. 13. & 17. Rot. conſ. 38. num. 39. lib. 1. Rot. deciſ. 111. num. 1. par. 2. diuerſ. & deciſ. 418. num. 2. in fin. & deciſ. 529. ſub num. 3. part. 1. recent.* Quæ etiam viſa fuit excludi ex eo quia conſtat de primordio veritatis, & de cauſis veris, & vrgentibus recedendi à dicta domo Capitanei propter dictam locationis diſdictam, ac diſſidium verè, & realiter habitum, & ſe transferendi ad dictam Parochiam S. Ludouici ex Medicorum conſilio ob valetudinis imbecillitatem. Vnde ex huiuſmodi cauſis verè præexiſtentibus, & ex quibus licitè, & ſine aliqua fraude ad nouam habitationem accedere poterat, acceſſiſſe præſumitur, *l. quoties, ff. de reb. dub. l. meritò, ff. pro ſoc. Rot. deciſ. 283. num. 3. part. 1. recent.* ſtante præſertim dicta expreſſa animi declaratione, qua idem animus alioquin latitans melius deregi non poterat, iunctis dictis iuramento, imprecationibus, & aliis ſuperius ponderatis.

Et

Et ita deciſum vtraque parte, & quidem acerrimè informante, &c.

Parochi præſentia qualis.

78 PRæſentiam Parochi in matrimoniis neceſſariam non tantum corpoream, ſed etiam moralem requiri, cum intelligentia, & aduertentia actus reſoluunt *Petrus Ledeſma de Matrim.quæſt. 45. art. 5. verſ.eſt ſecundum dubium, Henriq.in ſumm.lib.11.cap.3.§.1. Cened.practic.& canonic.quæſt.lib.1.quæſt.30. num. 33. cum ſequentib. Coninch.in 2.2.D.Thom.diſput.27.num.44.Franciſc.Molin. de ritu nup.lib.2. differ. 11. num. 113. Gutier. in tractat.de*
79 *matrim.cap.69. Baſil.Pont.de matrim.lib.5. cap.21.* Et ratio eſt, quia non intelligens præſens dici non poteſt ex *l. fin. vbi Alciat. ff. de verb. ſignific.* & præſentia intellectum, & ſcientiam includit *l.teſtes C.de teſtibus, Alciat. in*
80 *l.2.§.voluntatem num.10.ff.ſoluto matrim.Sanch.de matrim. lib.3.diſput.* 40. Nec ob aliam cauſam Parochi præſentia hodie requiritur, quam vt auctor quidam inſignis ſuarum paſtor ouium ne quidquam malè fieret, interellet matrimoniis, eandémque auctoritatem præſtaret, ideò illius præſentia, quouis modo ſufficit ex *l. coram Titio de verb. ſignific.* & reſolutis per *Tiraq. in l. connub.*
81 *gloſ. 7. num. 31.* Eius porrò præſentia pro forma actus exigitur, itaut matrimonium contractum in præſentia mille teſtium, eo abſente, nullum ſit, cum eius præſentia, vt quæuis forma, per æquipollens ſuppleri nequeat, *Gonz.al.ad reg.8.Cancel.gloſ.48.num.29.& 30.*

82 Vnde infertur, primo huiuſmodi Parochi præſentiam ſufficere, quamuis ipſe, vel teſtes, vi detenti interſint, dummodo tamen intelligant conſenſum contrahẽtium, ita reſoluunt *Salzed.in pract.cap.73. aliàs 76. verſ.tertio, Poſſeuin.d.cap.10.n.20.Petr.de Ledeſma de matri.quæſt. 45. agt.5.punct.3.dub.2.verſ.quo ſuppoſito, Fr.Emman. in ſumma tom.1.cap.129.num.11.in 2.impreſſ. Baſil.Pont.de impedim. matrimon.cap.30.§.5.in fine*, & in ſuo nouiſſimo *tract.de Sacramento Matrim. lib. 5. cap. 21. num. 8. Spino in ſpeculo teſtamen.gloſ.15. num. 48.& 49. Paul. Comitol. reſponſ. moral.lib.1.queſt.114.Cenal.commun. contra commun.quæſt. 604. num.70. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. reſolut.213. num.4.in 2. editione. Sanchez lib. 3. de matrimon.diſputat. 39.num.9.Rebel.de obligat.iuſtitiæ par.2.lib.2. quæſt.8. num. 4. Gutier.dict.cap.69.num.10.Coninch. dict. diſput.27.num.*
83 *44. Franciſc. Molin. dict.differ. 11. num. 115.* Vnde non valere matrimonium ſi Parochus aſſiſtens non intellexit ea, quæ agebantur, niſi tamen affectatum eſſet non intelligere tenet *Salzedo, vbi ſupra in 4. dubio* deciſum refert *Armendariz in addition. ad recopilation. legum Navarræ ad lib.4. tiul.15. l.1. de matrimon.in declarat. num.*
84 24. Peccat tamen grauiter coram Parocho inuito contrahens, vt per *Coninch.dict. diſputat.37.num.25.Gutier.d. cap.69.num.13.*

85 Secundò infertur, ſufficere ſolam Parochi præſentiam adducti doloſè, & renuentis, dummodo probe intelligat, & audiat contrahentium verba, niſi claudens aures affectatus eſſet non intelligere, & ipſe nulla verba proferat: ita *Segura in direct.iudic. Eccleſiaſtic. par. 2. cap.15.num.15. Maſcard.de probat.concluſ.9. num.9. Vega in ſilua caſuum lib. 6. caſu 114. & 115.* & deciſum referunt *Aloyſ.Ricc. in praxi fori Eccleſiaſt.deciſ. 243. in 1. impreſ.& reſolut.213.num.3.in 2.impreſ.Salzed.ad Bernard.d. cap.76.in 4.dub.pag.mihi 296.*

86 Tertiò infertur præſentiam Parochi in matrimonio, ita requiriti, vt nedum intelligere oporteat, cum quid agitur, ſed vt videat: nam inſufficiens erit ſi contrahentes matrimonium à tergo eſſent alicuius parietis, vel vbi Parochus infirmitate, vel alio caſu cæcus effectus eſſet, & non videret; quia ideò Parochi præſentia requiritur, vt ea tot mala, & ſcandala, quæ in dies oriebantur ex clandeſtino matrimonio ceſſarent. At-
87 que ideò licet cæcus retineat dignitatem *l. qui furore, ff. de ſtatu homin, l. cæcus ff. de iudiciis*; licet etiam poſſit teſtificari de his, quæ ante cæcitatem vidit, vbi notas contrahentium voces audiuit, in his autem in quibus facilè decipi poſſet, non integer teſtis eſt, quo in caſu multum iudicis arbitrio tribuendum eſt, quemadmodum ſcribit *Albertus de Merle de teſtib. cap.5.num.35. & 36.* & in noſtris terminis reſoluit *Franciſc. Molin. dict. differ.11. num. 120.* vbi *num. 124.* idem exiſtimat, vbi Parochus furioſus eſſet, niſi dilucida haberet interualla, & matrimonio aſſiſteret tempore ſanæ mentis.

Quartò infertur quoad matrimonium Parochi præ- 88
ſentiam ſufficere etiamſi ad alium finem vocatus, vel caſu præſens ſit: ita reſoluunt *Navar.conſ.20.num.1.ſub tit.de ſponſal.in antiq.& conſ.11. ſub tit.de clandeſt. deſponſat.in nouis Salzed.dict.cap.73. aliàs 76. verſ.tertio licet, & dubio 5. Sayr. deciſ.24. ſub titul.de ſponſalibus Azeuedo l.1. num.39.tit.1.lib.5.noua recopilat. Piaſeg.in praxi noua Epiſcop.p.2.cap.4.num.32.in fine, Cenall.dict.quæſt.604.num.66. Spino in ſpec.teſtam.gloſ.15.num.48.& 49.Henriq.in ſumm. lib.11.cap.3.§.5.in fine.Sanch.lib.3.diſput.39.num. 10. Reginald.in praxi fori pœnitent.lib.31.num.182.Franc.Molin. d.differ.11.num.119.Gutier.d.cap.69.num.3. cum ſequentib.* Nam Parochus & teſtes tranſeuntes, & caſu matrimonio interellentes dicuntur verè præſentes eſſe, cum ſufficienter aduertant ad id quod agitur, poſſintque de hoc ferre teſtimonium *P. Sanch. d. diſput. 39. num. 11. Gutier.d.cap.69.num.12.*

Contrarium tamen, imò Parochum neceſſariò ad va- 89
liditatem matrimonij formaliter adhibitum eſſe, nec ſufficere, ſi forſan conuiuij, vel confabulationis, vel aliud tractandi cauſa præſens audiat huiuſmodi contractum matrimonij geri, dicunt deciſum *Armendariz dict. loco, num.1.& 55. Gonz.al. ad regul. 8. Cancellariæ gloſ. 48. num.35. Baſil.Pont. d. cap.26.§.5. in fine*, & nouiſſimè *de Sacram.Matrim.lib.5.cap.21.num.4.Bonacina dict. queſt.2. puncto 8.num. 20.* & inualidum eſſe matrimonium contractum coram Parocho, & teſtibus tranſeuntibus, poſt *Petr.Ledeſm.* aſſerit idem *Bonac.dict.queſt.2.puncto 8.num. 46.* ex eo quia tranſeuntes non videntur præſentes humano modo, nec formaliter. Sed primam opinionem veriorem exiſtimo, & hanc ſecundam nec improbabilem iudico.

Quintò infertur quoad matrimonium Parochi præ- 90
ſentiam ſufficere, quamuis ſit excommunicatus, ſuſpenſus, vel irregularis, etiam non toleratus, tum quia hæc aſſiſtentia auctoritatiua, non eſt proprie actus iuriſdictionis, ita vt non poſſit validè ab excommunicato vitando exerceri, ſicut ab eo non poſſunt exerceri actus iuriſdictionis, tum quia *Concil. Trident.* ſolummodo requirit præſentiam Parochi, quia etiamſi ſit excommunicatus, vel ſuſpenſus, non deſinit eſſe Parochus, propter cenſuras; quibus fundamentis hanc illationem tenent *Armend.d.l.1.de Matrim.num.5. Gabr. Vaſq. de excom.dub.4.Baſil.Pont.de Matrim.lib.5.cap.17.num.6. Petr. de Ledeſma de Matrim.quæſt.45.art.5.punct.3.dub.3. Nau. conſ.4.de clandeſt.deſponſ.Cenall d.quæſt.604.num. 65. Sayr. deciſ.13.de ſponſalib.Henriq. lib.11. cap.3.§.4. & 5 Gaetanus in margarita caſuum conſcientiæ verbo matrimonium pag. 163.colum.1. Bonacin.d.puncto 8.num.21.Sanch.lib.3. diſp. 21.Coninch.diſput.27.num.24.Rebell.d.lib.2. quæſt.9.num.9. Reginald.lib.31.num.177.Aloyſ. Ricc.in praxi fori Eccleſiaſtic.deciſ.243.in 1. impreſſ. & reſol. 213. num.1.in 2.impreſſ. Gutier.de matrim.cap.61.num.23. & cap.66.num.19.Bonacina d.quæſt.2.puncto 8.num.21.Mart. Aiter.de cenſuris tom. 1.lib.1.diſp.8.cap. 6.per totum* contra *Stephan. de Anila de cenſuris par.1.diſput.6.dub.1.concl. 5.* Vnde valere matri- 91
monium celebratum coram Parocho notorie fornicatore, non tamen adhuc in iudicio condemnato, & confeſſo refert deciſum poſt alios *Armendar. in addit.ad recopil.legum Navarræ ad lib.4.tit.15.l.1. de matrim.in declar.*

92 *num.* 19. Sic etiam Matrimonium contractum coram schismatico Parocho saltem coloratum titulum habente, si non fuit vt talis declaratus, & Parochia priuatus, validum esse resoluit *Nauar. cons.* 8. *num.* 2. *sub tit. de clandest. desp.* in nouis; *Sayr. decis.* 13. *sub tit. de sponsalib.*

93 Sextò infertur, valide matrimonio assistere posse Parochum interdictum, seu prohibitum ab Episcopo, aut eius Vicario, ne aliquos matrimonio coniungat: tum quia posito eo interdicto, seu prohibitione Parochus adhuc retinet iurisdictionem: tum quia multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent: ita decisum referunt *Salzedo ad Bernard. cap.* 73. *alias* 76. *in nouiss. pag. mihi* 293. *in* 1. *dub. Ledesm. dict. quæst.* 45. *art.* 5. *Possevin. dict. cap.* 10. *num.* 14. *vers. curatus, Fr. Emman. in summ. par.* 1. *cap.* 219. *num.* 10. *Henriq. lib.* 11. *cap.* 3. *num.* 4. *Ceuall. d. quæst.* 604. *num.* 71. *idem Ledesma in summ. par.* 1. *de sacram. Matrimonij cap.* 6. *conclus.* 4. *dub.* 11. *Sanch. lib.* 3. *disput.* 32. *num.* 1. *&* 2. *Rebell. par.* 2. *lib.* 2. *quæst.* 9. *num.* 9. *Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. decis.* 243. *in* 1. *impress. & resolut.* 213. *num.* 2. *in* 2. *impress. Reginald. lib.* 31. *num.* 179. *Coninch. disput.* 27. *dub.* 2. *num.* 28. *Gutier. tract. de matrim. cap.* 63. *num.* 25. *Basil. Pont. in* nouissimo *tract. de Sacram. Matrimony lib.* 5. *cap.* 17. *nu.* 13. *Bonacina dict. quæst.* 2. *puncto* 8. *num.* 18. vbi etiam idem dicendum asserit, quando huiusmodi prohibitio fuit facta coadiutori, vel Vicario Parochi *Armend. dict. loco num.* 23. Vbi ampliat siue Parochus interueniat contra talem prohibitionem volens, siue inuitus, vel licet interfit inuitus, & compulsus per vim, siue præcedat dicta

94 prohibitio, vel non. Vtrum autem matrimonia celebrata à Parocho putatiuo ex communi errore sint valida, tractat *Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiep. cap.* 50. *num.* 3. vbi affirmat. respondet, sat enim est pro matrimonio præsentia illius, qui communi errore reputatur proprius Parochus, & toleratus est ex titulo colorato per Superiorem dato, cuius virtute accepit, & retinet possessionem beneficij, vel officij, si notorie non constat minimè habere titulum, & iurisdictionem. Ita *Henriq. lib.* 11. *cap.* 3. §. 4. *Fr. Emman. d. cap.* 219. *num.* 8. *Sanch. lib.* 3. *disp.* 22. *à num.* 60.

95 Septimò infertur, posse Parochum valide assistere matrimonio suorum parochianorum extra suam Parochiã, sine licentia Parochi illius loci, in quo assistit, quia proprius Parochus administrare potest Sacramenta suis ouibus vbicunque existant, vt suo loco dicemus: tũ quia ex decreto Trident. constat formam ab eo præscriptam, & seruandam in matrimoniis in eo intrinsecè, & essentialiter sitam esse, vt adsit Parochus, vel alius Sacerdos de licentia Parochi, siue Ordinarij, & duo præterea testes; igitur reliqua omnia, tempus, & locus, & alia accidentalia sunt, ita hanc illationem tenent *Salzed. d. cap.* 76. *vers. vndecimo, Possevin. d. cap.* 10. *num.* 17. vbi extendit etiam extra Episcopatum, *Spin. dict. glos.* 15. *num.* 42. *Sanch. lib.* 3. *disput.* 19. *num.* 8. *&* 14. *Coninch. disput.* 27. *num.* 22. *Basil. Pont. de impedimentis matrim. cap.* 26. §. 6. *vers. addendum, Reginald. lib.* 31. *num.* 177. *Bonacina dict. quæst.* 2. *puncto* 8. *num.* 14. *Gutier. cap.* 62. *num.* 5. Amplia vt non so-

96 lùm proprius Parochus, sed etiam Sacerdos de illius licentia validè assistat matrimonio extra Parochiam, ita *Salzed. d. cap.* 76. *vers. præmittendum, Sanchez. dict. lib.* 3. *disp.* 34. *num.* 3. contra *Segurum p.* 2. *cap.* 15. *num.* 49. *& Francisc. Molin. d. differ.* 11. *num.* 136. *cum seqq.* Scribentes id non esse Matrimonium. Non obstat id quo potissimum inductus videtur *Nauar. cons.* 52. *de sponsal. in* 1. *edit. & cons.* 14. *num.* 2. *sub tit. de clandest. desponsat. in* 2. *edit.* scilicet Parochum, vel Episcopum extra suam diœcesim esse personam priuatam, & non pollere ea auctoritate publica, quam in celebrandis coniugiis exigere videtur Concilium. Respondetur enim, quòd Concil. in eo personarum genere, quarum est in matrimonio præsentia necessaria, non requirit alicuius publici officij auctoritatem, aliàs neque simplex Sacerdos de licentia Parochi, aut testes ex priuatorum numero essent idoneæ personæ, quòd stultum est; Sed tantum exigit, vt eiusmodi sint personæ, quæ plenam Ecclesiæ fidem faciant, abstulit enim matrimonia præsumpta. Cum igitur huiusmo- 97
di assistentia non pertineat ad iurisdictionem contentiosam, nec alienus Parochus iure offendi possit, si absque illius licentia, vel Ordinarij in eius Parochia, alter Parochus celebret matrimonium suorum Parochianorum, credo eum non peccare cessante scandalo, nec puniendum esse, vt resoluit *Sanch. vbi supra, num.* 18.

Octauò infertur Parochi vnius præsentiam sufficere, 98
quando contrahentes sunt diuersarum Parochiarum: quia Trident. declarauit matrimonium contrahendum esse coram Parocho, & non magis expressit, Parochum viri, quam fœminæ: ita tenent *Salzed. vbi supra dub.* 14. *Canalc. decis.* 12. *num.* 21. *par.* 2. *Spin. dict. glos.* 15. *num.* 41. *Ceuall. d. quæst.* 604. *num.* 6. *Henriq. lib.* 11. *cap.* 3. §. 2. *Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. par.* 2. *cap.* 9. *num.* 39. *in fine Armend. vbi supra, num.* 7. 13. 14. *&* 28. *Zerola in praxi Episcop. par.* 2. *verbo Parochus,* §. 1. *Sanch. lib.* 3. *disputat.* 19. *à num.* 1. *Rebell. par.* 2. *lib.* 2. *quæst.* 8. *Bonacina, dict. quæst.* 2. *puncto* 8. *num.* 7. *Paul. Comitol. respons. moral. lib.* 1. *quæst.* 131. *num.* 2. *Coninch. disput.* 27. *num.* 19. *Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 13. *Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici, decis.* 244. *in* 1. *impress. & resolut.* 214. *num.* 1. *in* 2. *impress. Gutier. d. cap.* 62. *num.* 4.

Nonò infertur, validè matrimonio assistere parochum 99
delegatum, quem Episcopus constituit, & ad nutum ipsius amoueri potest, & vicecuratum à Parocho proprietario institutum, ita *Rebell. lib.* 2. *quæst.* 9. *num.* 8. *Possevin. d. cap.* 10. *num.* 14. *in fin.* Huiusmodi Parochi, quoad ma- 100
trimonium poterunt alicui facultatem assistendi concedere, quia etsi delegatus ad vniuersam Parochiæ curam, non possit alteri omnem curam, etiam ad modicum tempus, dum abest, delegare, poterit tamen aliquas causas, quia delegatus ad vniuersitatem causarum etiam potest vnam, vel alteram causam delegare *glos. verbo delegatus, in cap. cum causam, de appellat.* vbi *Anton. num.* 11. *Alexand. de Neuo, num.* 16. hinc igitur optimè *Sanch. d. lib.* 3. *disput.* 31. *num.* 16. resoluit institutum à Vicecurato ad vniuer- 101
sitatem causarum, vbi est consuetudo, vt absens talis Vicecuratus substituat aliquem ad vniuersam Parochiæ curam, posse delegare licentiam assistendi matrimonio, aut ministrandi aliud Sacramentum, & *num.* 17. resoluit huiusmodi Parochum delegatum ad vniuersitatem causarum, licet possit delegare licentiam assistendi matrimonio, aut aliud Sacramentum administrandi, non posse dare illi subdelegato facultatem iterum delegandi, &
num. 19. asserit, quod quando Parochus præsens assu- 102
mit Vicarium locantem operas, vt illum adiuuet, hic Vicarius non potest delegare, & consuluit *Nauar. cons.* 13. *num.* 4. *de clandest. desponsat. in nouis*, Vicarium Parochi contrahendis Matrimoniis assistere posse, etiamsi sit delatus ab eo, qui ad modicum tempus sine licentia Episcopi recessit.

Decimò infertur, validè matrimonio interesse posse 103
Parochum habentem iniustum beneficij titulum, vt accidit, quando commisit aliquod delictum ratione cuius est ipso iure beneficio priuatus, vel quando intra annum non est ad Sacerdotium promotus, vel quando habet beneficium incompatibile, vel quando acceptauit beneficium in excommunicatione, quia adhuc est Parochus cum titulo colorato, & errore communi vulgi, *arg. text. in l. Barbarius, ff. de officio prætoris*, & quamuis ipso facto priuatus beneficio sit, nondum tamen possessione spoliatus est, & quamdiu illa non spoliatur, præsumitur habere iustam retinendi causam, *cap. licet Episcopus, in fine, de præbend. in* 6. ita *Coninch. disp.* 27. *dub.* 2. *num.* 26. *Sanchez lib.* 3. *disp.* 22. *num.* 62. *Basil. Pont. de Sacramento Matrim. lib.* 5. *cap.* 19. *per totum, Bonacina d. quæst.* 2. *punct.* 8. *num.* 14. vbi *num.* 30. resoluit validum esse Matrimonium 104

contra

y Goo

contractum coram laico, cui Parochus conceſſit facultatem aſſiſtendi Matrimonio, ſi communi errore habebatur Sacerdos, pro tali publicè ſe gerens, quod etiam tenet *Sanch. dict. diſputat. 22. numer. 61. verſ. valet.*

105 Vndecimò infertur Parochum non Sacerdotem (puta cui collata fuit parochia, non tamen eſt ordinatus Sacerdos) validè aſſiſtere Matrimonio: nam aſſiſtentia Parochi pro forma huius contractus pendet ex Tridentini diſpoſitione tantum, ex eo autem ſolum colligitur debere eſſe Parochum, neque vero eſt argumentum aliquod efficax, quo probetur, debere eſſe Sacerdotem, quod enim coniungat contrahentes non eſt functio Sacerdotalis Ordinis, neque ſe exponet periculo efficiendi nullum Sacramentum: quamuis enim in Concil. Trident. dicatur, vel alio Sacerdote, & illa dictio, alio, qualitatem Sacerdotij referre quidem videatur, id tamen ob frequentiam accidit, quod vt parochi intra primum annum tenentur ad Sacerdotium promoueri, plerique ſint Sacerdotes, atque ita vſui loquendi, non neceſſitati aut qualitati id tribuendum eſt, propter quem vſum nonnunquã à propria ſignificatione receditur *l. Labeo, ff. d. ſupellect. leg. cap. ex litteris de ſponſal.* ita hanc illationem tenet recentiorum ſchola, vt videre eſt apud *Nauar. conſ. 30. ſub tit. de ſponſal. lib. in 1. impreſſ. & conſ. 9. ſub titul. de clandeſt. deſponſatione in 2. impreſſ. Vegam in Syna lib. 6. caſu 119. in fine, Henriq. lib. 11. c. 5. §. 3. & lib. 14. cap. 6. num. 3. in fin. Ioan. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. par. 2. cap. 9. num. 59. praxis noua Epiſcopalis, par. 2. cap. 4. num. 22. Armend. vbi ſupra num. 8. Fr. Emman. vbi ſupra par. 1. cap. 28. num. 9. Petr. de Ledeſm. in tract. de Matrim. quæſt. 45. art. 5. punct. 3. dub. 3. concluſ. 3. Sahagun. ad tit. de ſponſalibus num. 88. Ceuall. dict. quæſt. 604. à num. 56. Baſil. Pont. dict. cap. 2. §. 5. verſic. parochus autem, & in nouiſſimo tract. de Sacramento Matrimonij lib. 5 cap. 17. num. 1. Zerola in praxi Epiſcopali par. 2. verbo Parochus verſic. 3. Gutier. de iuramento confirm. par. 1. cap. 14. num. 13. in fine, & in tractat. de Matrimon. capit. 62. ex num. 12. 16. Sanchez lib. 3. diſputat. 20. num. 2.* latè *Ceued. practic. & canon. quæſtionum lib. 1. quæſt. 30. num. 54. cum ſequentib. Franciſc. Molin. dict. differ. 11. ex num. 128. Coninch. diſput. 27. dub. 2. num. 21. Reginald. lib. 31. num. 177. Bonacina dict. quæſt. 2. punct. 8. num. 16.* tamen Sacram Congreg. inclinaſſe in ſententiam, vt Parochus non Sacerdos non poſſit Matrimonio contrahendo intereſſe referunt *addit. ad d. conſ. 9. Nauarri, & Vgol. de poteſtate Epiſcopi cap. 15. §. 10. num. 5. ac Fernandez in examine Theologiæ Moralis p. 3. c. 18. §. 1. numer. 13.* Sed dum mihi de hac declaratione S. Congregat. non conſtat, illationem noſtram ſemper ſequerer.

106 Duodecimo infertur Parochum etiam in peccato mortali exiſtentem validè Matrimonio aſſiſtere poſſe, quia Parochus non eſt eſſentialis miniſter Sacramenti Matrimonij, nec ipſe formam profert, ſed tantum ſolemnem ad actum auctoritatem lege eius præſentiam requirente: ita *Poſſeuin. de Officio Curati, cap. 5. numer. 40. Bonacina in tract. de Sacram. diſput. 1. quæſt. 3. punct. 2. §. 1. num. 10.* contra *Henriq. lib. 1. c. 29. numer. 24.*

Licentia ad aſſiſtendum Matrimonio, cui, & à quo concedi debeat.

107 SI proprius Parochus matrimonio intereſſe non poſſit, alium ſui vice, & loco Sacerdotem ſubſtituere poterit, ex *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. Matrim. cap. 1.* cuius auctoritate Matrimonium celebratum coram Sacerdote à proprio Parocho deputato, & coram teſtibus valere deciſum refert *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 15. lib. 1. de Matrim. in declarat. num. 12.*

108 quamuis de licentia etiã celebretur à Regulari, vt probatur ex *Clem. 1. de priuileg.* vbi ſtrictè præcipitur Religioſis ne audeant Sacramentum extremæ Vnctionis, vel Euchariſtiæ miniſtrare, Matrimoniaue ſolemnizare non habita ſuper his parochialis Preſbyteri licentia; à contrario ſenſu ſatis colligitur, quod habita licentia ſpeciali, id ipſum facere erit ſibi licitum, licet autem ibidem dicatur; Matrimoniaue ſolemnizare, intelliguntur hæc verba de benedictione nuptiali, vt ibidem tradit *gloſ.* & reſoluit *Miranda in man. Prælat. tom. 1. qu. 48. art. 1.*

Declara primo Parochum etiam fictè concedendo 109
facultatem aſſiſtendi, non efficere inualidum Matrimonium contractum, coram eo Sacerdote, cui huiuſmodi facultatem conceſſit; quia aſſiſtentia illa non eſt actus iuriſdictionis, cum valeat etiam inuiti Parochi, & reluctantis, ac contrariam habentis intentionem, vt ſupra oſtenſum eſt, ita contra *Ledeſm.* tenent *Sanch. lib. 3. diſput. 21. num. 64. Bonacina de Matrim. quæſt. 2. punct. 8. num. 34.*

Secundò declara Parochum excommunicatum, 110
etiam non toleratum, vel irregularem poſſe validè dare alteri aſſiſtendi licentiam: quia huiuſmodi licentia non eſt propriè actus iuriſdictionis; & ſicut parochus excommunicatus non eſt priuatus auctoritate aſſiſtendi: ita nec poteſtate dandi prædictam licentiam, ob eandemque rationem conſtat Parochum poſſe validè dare huiuſmodi licentiam Sacerdoti excommunicato, vel irregulari, aut ſuſpenſo ad aſſiſtendum matrimonio; ita *Sanchez lib. 3. diſputat. 21. num. 6. Henriq. lib. 11. cap. 3. num. 5. & lib. 13. cap. 7. §. 7. Gutier. de Matrim. cap. 62. num. 24. Baſil. Pont. in nouiſſimo tract. de Sacram. Matrim. lib. 5. cap. 17. num. 14. Bonacina dict. quæſt. 2. punct. 8. num. 22.* Contra *Coninch. diſputat. 27. num. 21. Aula de cenſur. part. 2. capit. 6. diſputat. 3. dub. 1. concluſ. 5. Petrus de Ledeſm. de Matrim. quæſt. 45. artic. 5. punct. 3. dub. 4. & in ſumma par. 1. de Sacram. Matrim. cap. 6. concluſ. 4. Mari. Alter. de cenſur. tom. 1. lib. 1. diſput. 8. cap. 6. verſ. Sed dubitatur.*

Tertiò declara validum eſſe Matrimonium, cui de 111
licentia Parochi aſſiſtit Sacerdos degradatus: quia Sacerdos degradatus eſt adhuc Sacerdos, ita *Sayr. de cenſur. lib. 5. cap. 22. num. 26. Bonacin d. quæſt. 2. punct. 8. numer. 23.*

Quartò declara Parochum, ſiue Ordinarium, huiuſ- 112
modi licentiam aſſiſtendi Matrimonio non poſſe concedere clerico non Sacerdoti: Quamuis enim illa coniunctio de qua ſupra *num. 43.* non ſit functio Sacerdotalis Ordinis, & etiam non Sacerdos Parochus eſſe poſſit: attamen cum decretum Tridentin. quo tantum ea forma eſt inducta, dicat, vel alius Sacerdos de licentia Parochi, eſt ſtandum eius diſpoſitioni, non tamen neceſſarium eſt, vt ſit Sacerdos approbatus, is cui datur: ita *Petrus de Ledeſm. in ſumma par. 1. de Sacram. Matrim. cap. 6. concluſ. 4. verſ. ſeguese lo ſegundo, Sanchez lib. 3. diſputat. 20. num. 9. cum ſequent. Ceuall. communium contra commun. quæſt. 604. num. 58. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. differ. 11. numer. 133. Gutier. tractat. de Matrim. capit. 62. num. 22. Sayr. decif. 51. ſub titul. de ſponſalibus, Baſil. Pont. de impedim. Matrimon. capit. 26. §. 6. verſ. is autem, Sahagun. in cap. quamuis nu. 13. de officio deleg. & ad tit. de ſponſ. num. 89. Nauar. conſ. 6. num. 2. ſub tit. de clandeſt. deſponſ. in nouis*, vbi etiam à principio reſoluit Matrimonium de 113
licentia Parochi tempore peſtis coram acolyto contractum eſſe nullum, quia verba Concilij videntur adeò clara pro hac parte, quod in nullo caſu videtur ab illius forma recedi poſſe.

Quintò declara Parochum, vel Ordinarium poſſe 114
concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi ſponſos in matrimonium, non ſolum in propria parochia, verum etiam extra illam; quia Trid. dicit alium Sacerdotem ſufficere ad aſſiſtendum Matrimonio de

gitized by Google

licentia parochi, vel Ordinarij, & non loquitur de propria parochia; tum quia huiusmodi licentia non est actus iurisdictionis contentiosæ, & litigiosæ; sed gratiosæ, ac voluntariæ, quæ exerceri potest extra locum propriæ iurisdictionis: ita ex his fundamentis nostram illationem amplectuntur *Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 218. concl. 6. Coninch. disput. 27. dub. 2. num. 23. & dub. 3. num. 38. Gutier. cap. 62. num. 10. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiastico p. 2. tract. 11. cap. 10. q. 23. resol. 3. Reginald. libr. 31. nu. 180. Bonacina dicta q. 2. punct. 8. num. 13.* contra *Segouram*, quem refert, & sequitur *Francis. Molin. dict. differ. 11. num. 136. cum sequentibus.*

115 Sextò declara cogi posse proprium Parochum nolentẽ Matrimonio alioquin licito interuenire, vel licentiam alij Sacerdoti interueniendi concedere: quoniam Sacramenta parochianis inuitus ministrare cogitur ex debito officij, prout resoluit *Franc. Molin. dict. differ. 11. num. 95. cum seqq.* An autem Parochi delegati, quos Episcopi constituunt, & ad nutum ipsius amoueri possunt, & Vicecurati à Parochis proprietariis instituti, possint alteri Sacerdoti licentiam assistendi matrimonio concedere, agit latè per conclusiones *Sanchez lib. 3. disput. 31.* ad quem se remittit *Gutier. de Matrim. cap. 66 numer. 18.* vide *Basil. in nouissimo tract. de Sacramento Matrimonij lib. 5. c. 28. n. 2.* & aliqua dixi supra à *num. 100.* & quod Vicarius perpetuus, vel amouibilis curati possit huiusmodi facultatem concedere resoluunt *Rebell. par. 2. lib. 2. quæst. 8. num. 8. & in addit. lib. 4. num. 67. Possevin. dict. capit. 10. num. 14. in fin.* Quando Episcopus est immediatus Parochus, vt in Regno Granatensi, potest tunc Parochus non proprietarius Matrimonio assistere, & aliis licentiam concedere, quia licet delegatus sit, cum sit delegatus ad vniuersitatem causarum, potest delegare Episcopalem aliquam causam, subdelegare autem minime; Et de curis, qui subdunt alicui parocho proprietario an possint dare licentiam alio Sacerdoti vt assistat Matrimonio contrahendo, latè agit nouissimè *Zambran. Hispal. in suis aureis decis. cap. 7. de Matrim. dub. 1.*

116 Septimò declara ex facultate Concil. Trident. sibi concessa posse Ordinarium licentiam concedere alicui Sacerdoti Matrimonio assistendi Parochi loco sibi su-
117 iecto ex *cap. 14. de reform. Matrim.* Potest etiam Vicarius Generalis Episcopi ex proprio officio, & absque speciali commissione interesse Matrimoniis, & alij Sacerdoti assistendi licentiam concedere, *Salzed. ad Bern. in pract. cap. 70. vers. decimoquarto, Petr. de Ledesma in summa part prima de Sacram. Matrim. cap. 4. conclus. 4. dub. 17. Henriqu. lib. 11. capit. 3. num. 4. Sanchez lib. 3. disput. 29. num. 18. Armendar. dicto loco, numer. 31. Basil. Pont. dict. capit. 26. §. 6. versic. idem etiam, Azor. instit. moral. par. 1. libr. 3. capit. 45. quæst. 2. Sbroz. de officio Vicarij lib. 2. quæst. 44. num. 8. in fine, Gutier. canon. lib. 1. cap. 19. numer. 13. cum sequentibus, & in tractat. de Matrim. cap. 66. ex numer. 12. & capit. 69. ex numer. 9. Narbona de*
118 *appellat. à Vicario ad Episcopum, par. 1. num. 201.* Ordinarij enim appellatione venit Episcopi Vicarius, *gloss. verbo generaliter, in capit. Romana, de appellat. in 6. Covar. practicar. capit. 4. numer. 7. & lib. 3. variar. capit. 20. num. 4. Sbroz. de Vicario Episcopi, lib. 2. quæst. 43. & quæst. 51. num. 1. Flami. de resign. lib. 3. quæst. 11. num. 19. cum seqq. Franc. Molin. dict. differ. 11. numer. 64. Bonacina d. quæst. 1. puncto 8. num. 10.* Quæri non abs re potest an suspensa
119 iurisdictione Episcopi per excommunicationem, aut suspensionẽ possit eius Vicarius validè interesse Matrimonio, aliisque committere? Dicendum est vtrumque posse, quia neutrum est actus iurisdictionis. Si tamen Episcopus suspensus, aut excommunicatus non toleratus institueret Vicarium, aut Parochus sic excommunicatus Vicecuratũ, illeque assisteret Matrimonio, vel alteri committeret, nihil valeret, quia illa institutio est manifestus actus iurisdictionis, & proinde facta à sic excommunicato nihil valet, quare ille assistens Matrimonio non esset verus Vicarius, aut Vicecuratus, *Mar. Alter. de censuris to. 1. lib. 1. disp. 8. cap. 6. vers. ex dictis, Sanchez lib. 3. disp. 30. num. 10.*

Sed dubitari potest, an Vicarius Episcopi, qui Sacer- 120
dos non est, possit præsentiam Matrimonio contrahendo præstare, & Matrimonio interesse non posse, sed Sacerdotem delegare debere tenent *Nauar. consil. 1. sub tit. de officio Ord. in antiqu. & consil. 10. sub tit. de desponsat. impub. in nouis, Salzedo dict. capit. 76. versic. decimoquarto, Sayr. decis. 1. sub. tit. de offic. Ord. Cenall. quæst. 604. num. 59. Cened. practic. lib. 1. q. 30. n. 46.* ex eo tantum fundamento, quod non sufficit in contrahendo Matrimonio præsentia parochi, qui non sit Sacerdos, sed hoc non est certum, vt supra ostendi hac *alleg. num. 43.* & ideo dum mihi non constiterit de contraria decisione, de qua ipsi testantur, libenter amplector tam Parochum, quam Vicarium non Sacerdotem validè Matrimonio assistere, quod nouissime post primam huius tract. impressionem inueni tenere *Basil. Pont. de Sacram. Matrim. lib. 5. cap. 11. num. 11. in fine.*

Idem dicendum esse de habentibus iurisdictio- 121
nem quasi Episcopalem, in materia de qua agimus, affirmant *Petr. de Ledesm. dict. dub. 17. vers. dico 2. Henriq. lib. 11. cap. 3. num. 4. Sanchez lib. 3. disp. 28. num. 6. Coninch. disp. 27. num. 17. Gutier. de Matrim. cap. 66. num. 7. Bonacina dict. quæst. 2. puncto 8. num. 10. Vgol. de potestate Episcopi cap. 15. §. 19. num. 3. in fine, Basil. Pont. in tract. de Sacram. Matr. lib. 5. cap. 10. num. 3.*

Idem etiam dicendum de Abbate Ecclesiæ nulli Epi- 122
scopo subiectæ, firmant *Petr. de Ledesm. de Matrim. q. 45. art. 5. puncto 3. paulo ante dubium 4. concl. 3. Henriq. libr. 11. cap. 3. num. 4. Gutier. dict. cap. 66. num. 6. Basil. Pont. dict. §. 6. vers. idem, quod & d. lib. 5. cap. 10. numer. 4.* vbi *numer. 13.* asserit non permitti hanc facultatem Commendatario, licet eius Abbatia iura Episcopalia habeat.

Idem quoque de Capitulo Sede Vacante esse reso- 123
luendum tenent *Coninch. dict. disp. 27. n. 17. Gutier. dict. cap. 66. num. 5.* Et de Legato respectu prouinciæ suæ legatio- 124
nis idem asserunt *Sanchez dict. disputat. 28. numer. 8. Coninch. dict. disputat. 27. numer. 16. vers. 7. Gutier. canon. lib. 1. cap. 11. num. 6. & dicto cap. 66. num. 10. Basil. Pont. d. § 6. vers. idem quod, & d. lib. 5. c. p. 10. num. 7.* Et de Cardinalibus in Ecclesiis suorum titulorum asserunt *Azor. instit. moral. p. 2. lib. 4. cap. 3. quæst. 2. Basil. Pont. in nouissimo tract. de Sacramento Matrimonij libr. 5. cap. 10 num. 6.*

Archiepiscopus tamen non potest coniungere in Ma- 125
trimonium subditos suorum suffraganeorum, vel dare licentiam illos coniungendi: Nam ipse non est Ordinarius in territoriis suffraganorum, est tamen iudex in causa appellationis, quando per appellationem deuoluitur ad ipsum, *cap. pastoralis de officio Ordin.* Vnde in casu, quo nolet Episcopus per appellationem ad ipsum deuoluta causa potest licentiam concedere, de quo *Vide Sanchez lib. 3. disp. 28. Petr. de Ledesm. in sum. par. 1. de Sacram. Matrim. cap. 4. concl. 4. dub. 17. vers. digo 3. Spino dict. glos. 15. num. 28. & 29. Molin. dict. differ. 11. numer. 86. Bonacina d. quæst. 2. puncto 8. numer. 15. Basil. Pont. d. §. 6. vers. Archipresbyter, Gutier. d. cap. 66. numer. 3.* dum tamen actu visitat in diœcesibus suorum suffraganeorum potest huiusmodi licentiam concedere, prout resoluunt *Henriq. lib. 10. capit. 3. numer. 3. Suarez tom. 4. disput. 25. sect. 1. numer. 14. Coninch. d. disp. 27. numer. 17. Sanch. lib. 3. disput. 28. numer. 6. Gutier. d. cap. 66. numer. 7. Basil. Pont. de Sacramento Matrimon. lib. 5. cap. 10. numer. 6.*

Licentia

Licentia prædicta qualis.

126 Licentia, quæ Sacerdote ad celebranda matrimonia eſt obtinenda à proprio Parocho, vel eius Vicario permanenti, aut amouibili, aut ab Epiſcopo, vel eius Vicario generali, aliiſque Prælatis quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus, de quibus ſupra, expreſſa debet eſſe, nam tacita non ſufficeret, qualis eſt illa, quæ oritur ex tolerantia, vel ex ratihabitione, ita tenent *Menoch. de arbitrar. caſu 453. numer. 13. & 14. & conſ. 398. num. 15. lib. 4. Salzed. ad Bernard. cap. 76. verſ. duodecimo, Petr. de Ledeſma in ſumm. p. 1. de Sacram. Matrimonij cap. 6. concl. 4. dub. 14. Henriq. lib. 11. c. 3. §. 5. litt. V. Cenall. communium contra communes quæſt. 604. numer. 114. Petr. Cened. prakt. & Canon. quæſtion. libr. 1. quæſt. 30. num. 79. in fine, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 47. num. 52. Armendariz in addit. ad recopil. legum Navarræ ad lib. 4. tit. 15. l. 1. de Matrimon. in declarat. num. 31. Coninch. tom. 2. diſput. 30. dub. 2. numer. 31. Reginald. lib. 31. numer. 181. Sanch. lib. 3. diſput. 35. num. 15. Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. differ. 11. num. 98. Baſil. Ponti. de impedimentis Matrimon. cap. 26. §. 6. verſ. licentia, Bonacina de magno Matrimonij Sacramento quæſt. 2. puncto 8. num. 11. Molfeſ. tract. 4. cap. 8. num. 63. Filliuc. tract. 10. de Matrim. cap. 6. q. 7. num. 319. me citato in hoc loco, Homoben. de examine Eccleſ.*

127 *tract. 11. cap. 10. q. 22. reſol. 3.* Sufficiet tamen ſi communiter generalis adminiſtrandi Sacramenta licentia concedatur, prout deciſum fuiſſe ex aliis referunt *Armendariz. d. loco, Bonacina d. num. 11. Rebello de obligat. iuſtit. poſt lib. 4. in declar. ſect. 3.* Vel ſi Parochus concedat licentiam, vt poſſit intra ſuam Parochiam omnia ad curam animarum ſpectantia exercere, *Navar. conſ. 27. ſub tit. de ſponſal. in antiq.* quod deeſt in nouis, quem refert *Salzed. d. c. 76. verſ. duodecimo, in fine, Sayr. in floribus deciſ. ſub tit. de ſponſ. deciſ. 31. Sanch. lib. 3. diſp. 35. n. 7.* vbi *num. 8.* reſoluit non ſufficere ſi Parochus quando eſt præſens concedat alicui licentiam adminiſtrandi omnia Sacramenta, ſecùs ſi abſens relinquat ſubſtitutum.

128 Verbalis ſufficit huiuſmodi licentia, non autem in ſcriptis requiritur data, quia ſic eam ön exigit Trid. tum quia ſcriptura non eſt de eſſentia gratiæ, & priuilegij, quæ regulariter non requiritur niſi tantum ad facilioré probationem, non ad actus ſubſtantiam *l. contrahitur ff. de pignoribus*, tum quia omnis actus verbo confici poteſt, niſi lex expreſsè ſcripturam requirat, iuxta *gloſ.* ab omnibus receptam verbo *in ſcripto in c. 1. de cenſibus lib. 6.* quibus fundamentis hanc ſententiam tenent *Nau. conſ. 41. num. 1. ſub tit. de ſponſ. in antiq.* aliàs *12. de clandeſt. deſp.* in nouis, *Henriq. d. §. 5. in comm. lit. Z, Fr. Emman. in ſum. p. 1. cap. 219. n. 13. Vgol. de irreg. cap. 6. §. 7. n. 3. Sanch. lib. 3. diſp. 35. num. 10. Regin. lib. 31. num. 180. Franc. Molin. d. differ. 11. num. 100. Cened. d. quæſt. 30. numer. 80. Salzed. vbi proximè, Sayr. ſub d. titul. de ſponſalib. deciſ. 48. Bonacina d. quæſt. 2. puncto 8. numer. 11. verſ. addas.* contra *Rebellum lib. 2. q. 3.*

129 Actum præcedere debet, nam quæ de ſubſtantia ſunt in ipſo actu adhiberi debent, *cap. auditis, iuncto capit. quia propter de elect. gloſ.* & omnes *in l. vniuerſa C. de precibus Imperat. offer. Imol. Paul. de Caſtro, Roman. Alexand. Aret. & Iaſ. in l. ſi quis mihi bona §. iuſſum ff. de acquir. hared. Panorm. Anton. & Imola in capit. cum nos, de his quæ fiunt à Prælatis*, tum quia, vbi licentia requiritur, ſemper præcedere debet ex reſolutis per *Caſſan. in conſuet. Burgund. rub. 13. §. 9. verbo ſans licence verſ. ſed quero, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 47. numer. 46.* quibus fundamentis hanc tenent reſolutionem *Salzed. in d. cap. 76. verſ. decimotertio, Coninch. tom. 2. qu. 27. num. 31. Sanch. d. diſp. 35. num. 18. Franc. Molin. d. differ. 11.*

130 *num. 99. Cened. d. quæſt. 30. num. 78.* Vnde fit nullum eſſe Matrimonium, cui Sacerdos aliquis Parochi nomine præſens fuit, nulla ab eo petita licentia, ſi poſt factum ratificaret, nam & ſi regulatiter ratihabitio retrotrahatur, & mandato comparetur *reg. ratihabitionem* cum vulgaribus *de reg. iuris in 6.* tamen vbi lex vel ſtatutum præſentiam requirit corpoream, ratihabitio ſequens non ſufficit ad actum validandum, quemadmodum ex *Angel. Felin. & Cota* ſcribit *Tiraq. de legib. connub. gloſ. 6. numer. 31. Soar. de Paz. in prakt. tom. 1. p. 1. tract. 2. num. 27. & 28.*

Reuocata non debet eſſe huiuſmodi facultas, quæ 131
tunc talis cenſeretur quando iis, quibus conceſſa fuit, per certum nuntium aut litteras ſignificata ſit, & ante hanc intimationem acta tenent etiamſi Sacerdos illè aliunde ſciret reuocationem ſuæ facultatis, ita *Sanch. lib. 3. diſp. 36. num. 9. Coninch. d. diſp. 27. num. 32. verſ. ſexto, Galet. in margarita caſuum conſcientiæ verbo Matrimonium pag. 164. col. 2.* Hinc tenerem datam licentiam à 132
proprio Parocho alicui Sacerdoti ſi interim Parochus moriatur, illam non expirare: quia licet mandatum morte mandantis regulariter expiret *l. mandatū C. mandati, cap. gratum, cap. relatum de officio deleg.* gratia tamen facta alicui minimè, *capit. ſi cui de prebendis in 6. capit. ſi ſuper gratia, de officio deleg. eodem libro*, tum quia *gloſ. in Clem. dudum §. ſtatuimus de ſepult.* docet expreſſim licentiam conceſſam aliquibus Fratribus non expirare morte concedentis, tum quia facultas ab Epiſcopo conceſſa Ordines accipiendi à quocumque Epiſcopo Catholico non expirat morte Epiſcopi concedentis, *Cardin. in Clem. fin. q. 5. de elect.* & multis aliis cauſis quos poteris videre per citatos à *Franc. Molin. d. diff. 11. num. 111.* vbi hanc ſententiam in propriis noſtris terminis tuetur.

Metu, vel dolo obtenta licentia ſufficit, niſi per do- 133
lum, & mendacia verſantia circa ſubſtantiam, vel cauſam finalem, extorqueatur: quia diſpoſitio facta per dolum verſantem circa cauſam finalem eſt inualida; tum quia nihil eſt magis contrarium conſenſui, quam error, *l. ſi per errorem ff. de iuriſd. omnium iud.* ita tenent *Sanch. l. 3. diſp. 39. à num. 13. & diſp. 21. n. 7. Coninch. diſp. 27. num. 37. Gutier. c. 69. num. 14. & 15. Reginald. lib. 31. num. 182. Bonacina d. q. 2. puncto 8. num. 17.*

Licentia validè datur contra prohibitionem Epiſco- 134
pi, ad effectum vt Matrimonium contractum coram Sacerdote, cui conceſſa fuit, validum ſit, Matrimonia enim tantum contra interdictum Eccleſiæ valent, licet cum peccato fiant, ita *Baſil. Ponti. de impedimentis Matrim. cap. 26. §. 6. verſ. valet*, vbi dicit ita eſſe *ab Illuſtriſſ. Cardin.* deciſum, *& iterum in nouiſſimo tract. de Sacram. Matrimonij lib. 5. cap. 29. n. 3.*

Sacerdos non debet credere dicentibus, ſe habere li- 135
centiam à Parocho, vt poſſint coram ipſo contrahere, niſi certa ſigna afferant, vel ſint perſonæ ſpectatæ fidei, de cuius veritate dubitari nullo modo poſſet, nam in iis, quæ pertinent ad externam Eccleſiæ gubernationem, non creditur teſtantibus in propria cauſa, præſertim ſi hoc vergere poſſit in præiudicium alterius, ita *Sanchez. lib. 3. diſp. 37. num. 2. Coninch. diſp. 27. num. 39. Reginald. lib. 31. n. 181. Baſil. Ponti. d. §. 6. verſ. conceſſa, Bonacina d. q. 2. puncto 8. num. 38.*

Et aſſerenti licentiam proprij Parochi in contrahen- 136
do Matrimonio requiſitam non interueniſſe, quando contra eam opponitur à tertio, incumbit onus probandi, ex *Maſcard. de probat. concl. 982.*

Teſtes ad Matrimonium adhibendi quales.

VLtrà proprij Parochi aſſiſtentiā, vel alterius Sacer- 137
dotis de eius licentia, de quibus ſupra, vt matrimoniū validè contrahatur, neceſſaria eſt duorum, vel trium teſtiū præſentia, vt probat *Cōc. Trid. ſeſſ. 24. de ref. Mat. c. 1.* ibi, *& duobus, vel tribus, &c.* quę ſimultanea debet eſſe, nec ſufficit ſucceſſiua, quia Trid. copulatiuè exigit præſentiā Parochi, & teſtiū, per dict. &, quæ copulat, vt cū multis

quos eitaui ego ipse teneo in meis *Remiss. de dictionibus, & claus. dict.* 94. quare ita resoluunt *Spec. in appendice dub.* 6. *concl.* 4. *pag.* 14. *Sanch. de Matrim. lib.* 3. *disp.* 41. *num.* 3. *Bonacina eod. tract. q.* 2. *punct.* 8. *num.* 41. *Petr. de Ledesma in sum. p.* 1. *de Sacram. Matrim. cap.* 4. *concl.* 5. *Possevin. de officio Curati cap.* 10. *num.* 22. *Rebell. de obligat. iustit. p.* 2. *lib.* 2. *q.* 8. *sect.* 8. *à num.* 8. *Coninch. de Sacram. tom.* 2. *disp.* 27. *num.* 41. *concl.* 1.

138 Quod vero attinet ad testium qualitatem, cum lex illa odiosa sit, restringens scilicet naturalem ad contrahendum libertatem, non sunt ad seueram rationis normam testes exigendi, sed satis erunt, quicumque rationis compotes, quamuis impuberes, consanguinei, domestici, fœminæ aut infames, quia possunt esse præsentes moraliter: tum quia Trident. nullos testes excipit, ita *Spin. in speculo testam. glos.* 15. *princ. num.* 46. *Petr. de Ledesma in tract. de Matrim. q.* 45. *art.* 5. *punct.* 3. *post* 4. *dub. vers. conclusio sit, Henriq. lib.* 11. *cap.* 3. §. 9. *Fr. Emman. in sum. tom.* 1. *cap.* 219. *num.* 18. *in* 2. *edit.* plures refert, & sequitur *Sanch. d. disp.* 41. *num.* 4. *cum seqq.* quibus adde *praxim inn. Episcop. p.* 1. *verbo Matrimonium* §. 14. *Cenall. commun. contra commun. q.* 604. *num.* 84. *Galet. in margarita casuum conscientia verbo Matrimonium pag.* 164. *Basil. Ponti. de impedimentis Matrim. cap.* 26. §. 6. *in fine, Bonacina d. q.* 2. *punct.* 8. *num.* 43. Quamuis testes legitimos, idoneos, & omni exceptione maiores requiri dicat *Francisc. Molin. de ritu nupt. lib.* 1. *comparat.* 8. *num.* 64. *cum seqq.*

139 Nec etiam necessarium est, vt huiusmodi testes sint rogati, cum nullo iure ista solemnitas in Matrimonio requiratur, *Greg. Lop. lib.* 1. *verbo sin testigos tit.* 3. *part.* 4. *Henriq. d.* §. 9. *Sanch. d. lib.* 3. *disp.* 41. *num.* 7. vbi plures refert, quibus adde *Cald. Pereira de empt. cap.* 6. *num.* 21. *Gutier. de Matrim. cap.* 55. *in fine, Possevin. d. cap.* 10. *num.* 22. *versic. quares, Bonacina dict. quæst.* 2. *punct.* 8. *num.* 44. *Vgolin. de potestate Episcop. capit.* 15. §. 10. Et sufficit si vi detenti interfint, dummodo intelligant consensus contrahentium, & aduertant, quod agitur, *Cenall. dict. quæst.* 604. *num.* 81. *Sanchez dict. disputat.* 39. *num.* 9. *Coninch. dict. quæst.* 27. *num.* 44. *Gutier. de Matrimon. capit.* 69. *numer.* 13. *Cened. pract. & canon. quæst. lib.* 1. *quæst.* 30. *numer.* 108. *ad finem, Bonacina dict. punct.* 8. *numer.* 45. Vel dolo ad aliud vocati sint, vt resoluit *Sanchez d. disputat.* 39. *numer.* 10.

De Matrimonijs absque Parocho, & testibus irritis.

140 EX supradictis omnibus primo infertur contrahentem Matrimonium sine parocho, & testibus peccare mortaliter, quia inualidè contrahit, & facit irritum Sacramentum, contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui, ita *P. Sanchez de Matrim. lib.* 3. *disp.* 5. *Gutier. eodem tract. cap.* 56. *num.* 4. *Coninch. tom.* 2. *disp.* 30. *dub.* 2. *num.* 18. *Bonacina de magno Matrimonij Sacram. quæst.* 2. *punct.* 6. *num.* 3.

141 Secundò infertur defectum præsentiæ Parochi, aut testium non esse impedimentum dirimens sponsalia, sicut est impedimentum dirimens Matrimonium, quia *Concil. Tridentin.* irritat tantummodo Matrimonium clandestinum, non vero sponsalia. Ita *Nauar. in man. cap.* 25. *num.* 134. *Salzed. ad Bernard. cap.* 76. *vers. nono illud, Perez lib.* 1. *vers. secundò circa predicta dubitatur, tit.* 1. *libr.* 5. *Ordin. Vega in summ. par.* 2. *capit.* 34. *casu* 20. *vers. nota quæ si sola mente, Spino in speculo testament. glos.* 15. *princip. num.* 84. *Segura in director. iudicum Eccles. par.* 2. *cap.* 15. *num.* 1. *& 4. Petr. de Ledesm. de Matrim. quæst.* 45. *art.* 5. *vers. secundum punctum, dub.* 4. *Emman. Saa in Aphorismis, verbo Sponsalia numer.* 1. *Valentia tom.* 4. *disputat.* 10. *punct.* 5. *causa* 5. *Gutier. canon. lib.* 2. *cap.* 18. *numer.* 10. *& in tractat. de Matrim. capit.* 4. *Cenall. communium contra commun. quæst.* 604. *num.* 124. *Henriq. in summ. lib.* 11. *cap.* 5. *num.* 8. *Rota Romana apud Farinac. decis.* 273. *num.* 21. *Armendariz in addit. ad recopilat. legum Nauarræ ad lib.* 4. *titul.* 15. *lib.* 1. *in declarat. num.* 44. *&* 45. *Sanch. libr.* 1. *disputat.* 12. *Cardin. Tusch. practicar. conclus. tom.* 7. *conclus.* 406. *Cened. pract. & canon. quæst. lib.* 1. *quæst.* 21. *num.* 9. *& quæst.* 30. *num.* 20. *cum sequentibus, Francisc. Molin. de ritu nupt. lib.* 2. *differ.* 11. *numer.* 159. *Bonacina in tractat. de magno Matrim. Sacramento, quæst.* 1. *punct.* 7. *num.* 11. Vnde contrahentes sponsalia clandestinè, non peccare resoluunt *Sanchez libr.* 3. *disputat.* 13. *num.* 2. *Coninch. tom.* 2. *disputat.* 21. *dub.* 2. *numer.* 20. *Gutier. dict. capit.* 4. *numer.* 2. contra *Syluestr. verbo Matrimonium* 6. *quæst.* 7. *Chamerota de Matrim. cap.* 2. *dub.* 9. 142

Tertiò infertur Matrimonium contractum absque præsentia Parochi, seu alterius Sacerdotis de ipsius Parochi, seu Ordinarij licentia, & duobus, vel tribus testibus in vim sponsaliorum non resolui, ita vt contrahentes iudicialiter cogi possint ad denuò contrahendum seruata forma *Concil. Tridentin.* Ita *Nauar. consil.* 1 *numer.* 3. *sub titul. de sponsalib. in* 1. *edit. & consil.* 3. *numer.* 3. *sub tit. de clandest. desponsat. in* 2. *edit. Azuedo libr.* 1. *numer.* 23. 33. *&* 36. *tit.* 1. *libr.* 5. *nouæ recopil. Petr. de Ledesma, de Matrim. quæst.* 45. *artic.* 5. *punct.* 2. *post dubium* 4. *conclus.* 1. *& in summa par.* 1. *de Sacram. Matrim. cap.* 7. *conclus.* 6. *dub.* 2. *Spino in speculo testam. glos.* 15. *principali, num.* 78. *Armendar. vbi supra num.* 26. *Salzed. ad Bernard. in pract. cap.* 76. *additione* 2. *vers. vnde pariter, Emman. Sà in Aphor. verbo Matrim. n.* 42. *Fr. Emman. in sum. par.* 1. *cap.* 220. *num.* 1. *Galetus in margarita casuum conscientia, verbo Matr. pag.* 163. *col.* 1. *Cenall. communium contra comm. q.* 604. *n.* 79. *Trius. decis.* 9. *Alos. Ric. in praxi fori Ecclesiast. decis.* 250. *in* 1. *impress. & resol.* 219. *per totam in* 2. *impress. Sanchez lib.* 1. *disp.* 2. *Gutier. de iuram. confirmatorio, par.* 1. *cap.* 51. *à num.* 28. *& in tract. de Matrim. c.p.* 11. *Bonacina in tract. de Matr. q.* 2. *punct.* 8. *num.* 48. *Sayr. decis.* 1. *sub tit. de sponsalibus.* 143

Mouentur præfati Doctores primò, quia nulla obligatio, nec ciuilis, nec naturalis, oritur ex consensu præstito in Matrimonio clandestino, ex resolutis per *Francisc. Mol. de ritu nupt. lib.* 1. *comparat.* 19. *num.* 128. quia actus à principio nullus nullum producit effectum, *l.* 4. §. *condemnatum, ff. de re iudicata, capit. ad præsentiam de appellat.* cum citatis à *Card. Tusc. tom.* 1. *litt. A, conc.* 139. *& in libello de principiis vtriusque iuris litt. A, numer.* 51. tum quia actus gestus contra legem prohibentem substantiam actus est nullus, & nullam producit obligationem, *l. non dubium, C. de legibus, l. hac consultissima* §. *ex imperfecto, C. de test.* & hæc opinio his nixa fundamentis verior est in puncto iuris, quam libenter amplectimur. 144 145

Quamuis contrariam opinionem, imò Matrimonium clandestinum habere vim sponsaliorum, & obligare ad iterum publicè contrahendum teneant *Barthol. de Ledesma. de Matrim. dub.* 18. *Ortiz in summa, capit.* 16. *de Matrim. in fine, Veracruz in appendice ad speculum, dub.* 9. *vers.* 2. *propositio, fol.* 42. *Ioan. Petrum Binium consil.* 62. *numer.* 34. *lib.* 1. *Thesaurus fori Ecclesiast. par.* 2. *capit.* 9. *num.* 37. *Vega in summa libr.* 4. *casu* 164. *& libr.* 6. *casu* 120. *Henriqu. libr.* 11. *capit.* 5. §. 4. *Rebell. de obligat. iustitiæ lib.* 2. *quæst.* 9. *num.* 3. *Coninch. disput.* 21. *numer.* 40. *cum sequentibus*, & præcipuè *num.* 47. *tom.* 2. *Caldas Pereira de emp. cap.* 3. *numer.* 10. *in fine.* Quorum fundamenta facili destruuntur responsione: & imprimis ad illud deductum ex *l. tam angusti, ff. de seruit.* quod quando actus non valet, vt agitur, valet eo modo quo valere potest. Respondetur procedere quando defectus prouenit ex parte causæ efficientis, non vero quando prouenit ex parte causæ efficientis, & ex parte formæ; in præsenti autem casu defectus non solū prouenit 146

nit ex parte cauſæ efficientis (cauſa enim efficiens ſunt ipſi contrahentes,qui ex decreto *Trident.* redduntur inhabiles ad clandeſtinè contrahendum)ſed etiam ex parte formæ,quæ eſt ſolemnitas à *Trident.* requiſita , quam ſolemnitatem conſtat deeſſe , quando matrimonium clandeſtinum contrahitur. Deinde non obſtat aliud obſtaculum , quod ſicut matrimonium clandeſtinè contractum inter impuberes , ſeu inter puberem & impuberem, valet vt ſponſalia,ita etiam matrimonium clandeſtinum debet inducere obligationem ſponſaliorum: Nam reſpondetur illud eſſe peculiare in matrimonio clandeſtino impuberum ex *cap. final. de deſponſatione impuberum* , quia ius præſumit impuberes ſe voluiſſe obligare eo modo,quo poſſunt, & *Concil.Trident.* irritat ſolummodo matrimonium clandeſtinum , quod aliàs erat validum,illique formam,& ſolemnitatem aſſignat; non vero irritat matrimonium clandeſtinum,quod aliàs erat inualidum,ſicut erat antiquo iure ex defectu ætatis matrimonium impuberum,& reſoluebatur in ſponſalia, vt conſtat ex *cap.vnico de deſponſ.impub.lib.6.*

147 Quartò infertur irritum eſſe matrimonium etiam in articulo mortis, vel tempore peſtis,aut belli,& quacunque alia neceſſitate contractum ſine Parocho,& teſtibus, quia vbi in diſpoſitione dicitur aliter fieri non poſſe,inducitur forma prout in *Concil.Trident. d. cap.* 1. ibi, *qui aliter , &c.* quæ clauſula cum ſit decreti irritantis operatur nullitatem actus ipſo iure , ſi forma prædicta non obſeruetur. *Metienſ.ad tit.1.gloſ.1.rubric.num.34.lib. 5.noua recopilat.Flamin.de reſignat.lib.5. queſt. final.à num. 226.Cened.practic.queſt.30.a num. 2. Gutier. de matrimon. cap.61. num.* 5. Igitur in nullo euentu abſque ea ſolemnitate matrimonium initum erit validum,res enim ſine ſua forma nunquam ſubſiſtere poteſt:ita tenent *Fr.Ludouic.in inſtruct.or.conſcientiæ,p.tr.1.cap.86.Nauar.conſil.44. ſub tit.de ſponſalibus,in 1.impreſſ. & conſil.6.ſub tit.de clandeſtina deſponſatione in 2. impreſſ. Segura in ſuo direct. iudicum Eccleſiaſt.p.tr.2.cap.15.num.44.Perez in l.1.* paulò pòſt princip.*fol.29.tit.1.lib.5.Ordin.Sarm.lib.1.ſelect.cap.6.num. 7.Barthol.à Ledeſm.de matrim.dub. 21. Petr. de Ledeſm.in tractat.de matrim.queſt.45.artic. 5. circa 3.punctum dub.3. verſ.ex prædictis ſequitur,& in ſumma par. 1. de Sacrament. Matrim.cap.6.dub.15.in fine, Spino in ſpeculo teſtament.gloſ. 15.num.44.& 45.& 86.Fr. Emman.in ſumma tom. 1. cap. 219.num.17.in 2.impreſſ. Azenedo,l.1.num.48.tit.1.lib.5.noua recopil.* & ibi *Matienſ.gloſ. 6. verbo clandeſtin.num.3.in fin.& gloſ.6.num.2.Ceual.d.queſt.604.num.63. & 73. Sanchez lib.3.diſp.17.num.4.Gutier.de matrimonio,cap.61.num. 4.cum ſequentib.* me citato in hoc loco *Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract.11.cap.7. queſt. 14. reſol.3. in med.* Quamuis contrarium teneant *Vega in ſumm.lib.3. caſu 361. Iacob.de Graff.in deciſ. aureis lib.2. cap.86.num.4. verſ. ſecunda.*

148 Quintò infertur hodie ſtante diſpoſitione Sacri Concilij Tridentin. ſponſalia non tranſire in matrimonium ſubſequuta copula coram Parocho , & teſtibus; nam *Concilium* abſtulit matrimonia præſumpta , & ſolum ea valere voluit, quæ in iudicio probari poſſent: ſponſalia autem illa ſubſequuta copula coram Parocho , & teſtibus adhuc ſunt præſumpta matrimonia,illi enim de copula quidem teſtificari poſſunt , ſed de conſenſu minimè , cum poſſent accedere ſine affectu maritali : quare niſi adſint verba , quæ hoc explicent,copula tantum inſufficiens eſt poſt *Concil.Trident.*ita *Petrus de Ledeſma de matrimonio,queſt.46.art.2.dub.2. Sanchez lib.3. diſput. 40. num.7. & lib.5.diſp.8.num.26.Gutier. de matrimon.cap.40. num.13.& cap.81. num. 11. Baſilius Pont.de impedimentis matrimonij,cap.26.§.3.verſ.ante penult. Coninch. diſput.22. dub.9.num.57.ad finem,Bonacin.queſt.2.punct.1.num.4.*

149 Sextò infertur,quod licet de iure ciuili ex cohabitatione inter pares, & eiuſdem conditionis præſumeretur matrimonium,ex *l.in libere* , vbi *gloſ.ff. de ritu nuptiarum, & gloſ.in l.de concubinatu.ff.de concubinis*, & etiam de iure Canonico,aliis concurrentibus coniecturis, iuxta communem omnium ſententiam in *cap.Iuuor.qui filij ſint leg.* cum citatis per *Paleoth.de nothis, & ſpuriis,c.p.19.num.9. Menoch.de præſumpt.lib.3.queſt.1.num. 71. & conſil.199. à num.48. Maſcard.de probat.concluſ.1021.num.7.*Hodierno iure cohabitatio efficere nequit matrimonium: nouus conſenſus requiritur,& forma *Concilij, Spin.dict.gloſ. 15. num.61.*poſt princip.*Matienſ.in rubr.tit.1.gloſ. 1. num.53. cum ſequentib.lib.5.noua recopil.Franciſc.Molen.de ritu nupt. lib.1.comparat.12.num.26.*

Septimò infertur,quod licet traductio ſponſæ ad do- 150
mum mariti cum ſolemni apparatu, quo ſolent contrahentes publicè celebrare, matrimonium faciebat de iure veteri Canonico,*arg.text.in cap. Viduæ, de regul.iuris*, & iuxta tradita per *Panorm.tan.in cap.ex parte , num. 26. de reſtitution.ſpoliator.Brunel.in tractat. de ſponſal.concl.12. num.4.Menoch.d.queſt.1.num.56.*hodie tamen,niſi in traductione ipſa nouus conſenſus coram Parocho, & teſtibus exprimatur,nihil traductio efficeret, *Matienſ.d.gloſ. 1.num.55.cum ſequentib.Spin.d.gloſ.15.num.65. verſ.etiam dicendum,Franc.Molin.d.lib.1.compar.13.num.7.*

Octauò infertur,contrahentes ſine Parocho,& teſti- 151
bus,licet inhabiles dicantur ad ſic contrahendum , non manere inhabiles ad rurſus inter ſe contrahendum, vel cum aliis ſeruata *Concilij* forma : ita deciſum referunt *Menoch.de præſumpt.lib.3.queſt.1.num.102. Matienſ.d.gloſ. 1.dict.tit.1.ex num.39.Franciſc.Molin.d. different.11.num. 158. Petr.Ledeſma queſt.45. art. 5. Rebel.de obligat.iuſtitiæ, par.2.lib.2.queſt.8.ſect.8.num.9.Gutier. de Matrim.cap.61. num. 2. & cap.75. num. 4. Bonacina dict.queſt.2.punct.8. num.47.*

Nonò infertur, ad matrimonium contrahendum co- 152
ram Parocho , & teſtibus deobligari omnes apud quos promulgatum eſt *Tridem.* & receptum , cum ipſum ſtatuiſſet hoc tantum habiturum vim poſt triginta dies numerandos à prima die publicationis in eadem Parochia , qua publicatione nondum facta , nulla obligatio arctat habitatores,nec ligat ignorantes,prout in quibuſdam aſſerunt Galliæ partibus , & Polloniæ : ita *Petr. de Ledeſma in ſumma par.1.de Sacramen.Matrim.cap.6.concl. 4.dub.5 Ceual.d.queſt.604.num.143.Nauar.conſil.8.num.1. ſub tit.de clandeſt.deſponſat.in nouis,Henriq.lib.11.cap.33. num.8.Galet.in marg.rutæ caſuum conſcientiæ, verbo Matrimon.pag.163.col.2.Sanchez lib.3.diſput.18.num.1. Rebel. d. lib.2.queſt.7.ſect.3. Gutier. de matrim. cap. 61. num. 12.Fr. Baſil.Pont.d.cap.26.§.2.verſ. 4.* vbi aſſerit huiuſmodi reſolutionem non naſci ex eo , quod lex ad ſui obligationem exigat, vt acceptetur à Populo , ſed ex ſpeciali diſpoſitione Eccleſiæ in hoc caſu, quæ hanc legem obligare noluit , niſi poſt promulgationem in ſingulis Parochiis factam , triginta̧que à publicatione diebus elapſis.

Hinc fit eos , qui ſunt incolæ vnius loci,in quo pro- 153
mulgatum , & acceptatum fuit Concilium , ſi aliò migrent,vbi non eſt acceptatum , poſſe valide contrahere clandeſtinè , ſeruata quoad fieri poſſit antiqua lege Eccleſiaſtica,ſiue illac tranſeant , ſiue domicilium ibidem collocauerint ; ita *Petrus Ledeſma, quæſt.45. art.4.puncto 3.Baſil.Pont.d.cap.26.§.2.verſ.hinc etiam fit eos,Henriq.lib. 11.cap.8.num.8.Rebell.d.par.2.lib.2.queſt.7.num. 15. Reginald.in praxi fori pœnitential.lib.31.num.176. Coninch.diſp. 27.dub.1.num.14.Sanch.d.lib.3.diſput. 18. num.28.Gutier. cap.61.num.12.Bonacin.d.queſt.2.puncto 8. num. 2. Homobon.de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract.11. cap. 7. q. 17. reſolut.3.verſ.ſecundo Filliuc.tract.10.cap,6. num. 200. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta lib.1.c.p.8.num.8.* Hoc tamen limitant *Ledeſma,Henriq. Reb.*& alij, niſi eò proficiſcantur , vt nubant non ſeruata lege *Concilij Trident.* & in eius legis fraudem , cum ius non foueat fraudem committenti in legem , quam limitationem ſibi diſplicere aſſerit *Sanch.d.diſput.18.num.29.verſ.cæterum.*

154 Hinc etiam mihi fit valdè verosimile eos, qui inter infideles commorantur, vel mercium congerendarum causa, vel alia ratione, aut inter Turcas captiui detinentur, etiamsi ex his locis sint oriundi, in quibus promulgatum, & receptum est *Tridentini* decretum, non teneri contrahere iuxta formam *Concil.* præscriptam: ita contra *Ledesm.* & alios resoluunt *Basil. Ponc.* vbi proximè, & *Bonacina dict. puncto 7. num. 3.* & *Sanchez dict. disput. 18. num. 35.*

55 Hinc denique colligitur incolam illius loci in quo non est acceptatum Concilium Tridentinum teneri contrahere matrimonium coram Parocho, & testibus, si diuertat ad locum in quo est receptum: licet enim sit regula generalis extraneum non teneri legibus loci ad quem diuertit, absque intentione ibi manendi maiore anni parte, nihilominus ab ea regula excipitur lex generalis, qualis est ista; & deinde contractus qui celebrari debet iuxta conditiones præscriptas in eo loco, in quo ipse celebratur *l. si fundus, ff. de conditionibus*, ita *Petrus de Ledesma, quæst. 45. puncto 3. ad finem, Sanch. lib. 3. disp. 18. num. 16. Reginald. lib. 31. num. 176. Coninch. disp. 27. dub. 1. ad fin. Bonacina d. punct. 7. num. 5.*

156 Decimò infertur, matrimonium celebratum sub honesta conditione de futuro, vt valide fiat, necessarium esse conditionem adimplendam coram Parocho, & testibus, si tamen celebratum fuerit sub conditione de præsenti, vel de præterito, requiri conditionem adimplendam coram Parocho, & testibus, vel vt Parochus, & testes cognoscant conditionem de præsenti, vel de futuro esse adimpletam: ita *Petrus de Ledesma, de Matrim. quæst. 47. art. 5. dub. 7. concl. 3. Coninch. disput. 29. dub. 1. num. 15. & dub. 2. num. 33. Gutier. cap. 31. num. 7. Bonacina, dict. quæst. 2. puncto 10. num. 22.* contra *Sanch. lib. 5. disp. 8. num. 28.* Dicit tamen *Galet. verbo matrimon. pr.* decisum esse matrimonium de præsenti coram Parocho, & testibus sub conditione contractum, & non expectato conditionis euentu consummatum dici verum matrimonium.

157 Vndecimò infertur, non teneri iterum coram Parocho, ac testibus contrahere, qui iam semel coram eisdem contraxere, inualide tamen, propter defectum consensus vtriusque contrahentis, vel propter metum vtrique incussum, quia Parochus, & testes fuerunt præsentes externo contractui, & eorum præsentia requiritur, quando matrimonium contrahitur secundum omnes partes, non vero quando suppletur aliquis defectus occultus: ita *Fr. Emman. in sum. par. 1. cap. 208. num. 7. Henriq. lib. 11. cap. 3. num. 2. Nauar. in man. cap. 22. num. 70. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 98. & in praxi fori Eccles. decis. 246. in 1. impress. Sanch. lib. 2. disp. 32. num. 13. Reginald. lib. 31. num. 185. ad finem, Gutier. cap. 46. num. 15. Bonacina d. quæst. 2. puncto 9. num. 4. Rebello de obligat. iust. par. 2. lib. 2. quæst. 9. nu. 5. cum seqq. Possevin. d. cap. 10. num. 25.* Existimat tamen non sine ratione *Basil. Ponc. d. §. 3. vers. ego tamen*, nequaquam posse subsistere huiusmodi matrimonium, nisi iterum seruata forma *Concil. Trident.* celebretur, vel super eo accedat Pontificis dispensatio, cum renouatione vtriusque consensus, oportere tamen, vt vel conditionaliter explicetur, vel sequuta copula post eam cognitionem, est enim signum consensus: ita respondisse graues Theologos affirmat idem *Basilius d. loco*, vbi cum *Paulo Comitolo resp. moral. lib. 1. cap. 120. num. 3.* asserit *Clementem VIII.* felicis memoriæ per Pœnitentiarium respondisse, esse necessarium nouum consensum vtriusque coram testibus, & Parocho, admonito prius marito de matrimonij nullitate, sed ad euitandum scandalum esse dispensandum, vt secreto inter se contrahant, renouato consensu cum legitimatione prôlis. Hinc paululum laxius dicit *thesaur. fori Eccles. tit. p. 2. cap. 9. num. 41.* matrimonium impuberum coram Parocho, & testibus contractum, esse postquam puberes facti fuerint, iuxta formam Concilij contrahendum. Qui autem subsistente aliquo impedimento occulto publicè iuxta formam sacri *Concily Trident.* Matrimonium celebrarunt, etsi nullum fuerit matrimonium, eo sublato non coguntur denuo eandem formam dicti *Concil.* obseruare, ita decisum referunt *Petrus Ledesma quæst. 45. art. 5. concl. 2. ante vltim. dub. Sanch. lib. 2. disput. 37. Reginald. lib. 31. num. 183.* ad finem *Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori Eccles. par. 2. cap. 9. num. 83. cum sequentib. Coninch. disp. 24. num. 83. Francisc. Molin. d. differ. 11. num. 160. Bonacina d. quæst. 2. puncto 9. num. 10.* Receptissimum enim est matrimonium nullum ex aliquo defectu, celebratum tamen iuxta formam *Concilij*, si post ratificetur, non egere noua solemnitate, vt tradunt *Nauar. conf. 32. sub tit. de sponsal. Henriq. lib. 11. cap. 3. §. 6. Sanch. d. disp. 37. num. 3. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. differ. 17. num. 39.* & dicit *Nauar. conf. 14. in fine de spons. in nouis*, referente Illustrissimo Cardin. Alciato Propœnit. in signatura placuisse Sanctissimo, vt in huiusmodi impedimentis occultis, quando matrimonium est renouandum, possit hoc fieri inter ipsos coniuges secrete, & quod non sit necessaria præsentia Parochi, vel testium.

Duodecimò infertur expressionem, vel ratificationem 158
consensus non esse necessariò faciendam coram Parocho, & testibus, vt matrimonium infidelium fiat Sacramentum, quia *Concilium Trident.* requirit præsentiam Parochi, & testium, vt contractus validè celebretur, contractum vero infidelium valide celebratum fuisse ante baptismum supponendum est, neque videtur necessaria præsentia Parochi, & testium, vt matrimonium infidelium post susceptum baptismum fiat Sacramentum, sed videtur sufficere expressio noui consensus, vel ratificatio præcedentis, qua posita fit sacramentum matrimonij, & recipitur sacramentalis gratia ad rite obeunda munia coniugalia, nisi aliquod impedimentum Canonicum sit, quo matrimonium prius contractum sustineri minimè possit, vide *Fr. Emman. in sum. p. 1. cap. 130. num. 1. Nauar. conf. 4. in fine sub tit. de pactis in 1. edit. & conf. 2. in fine, de conuers. infidel. in 2. edit. Sanch. lib. 2. disp. 9. num. 1. Rebel. lib. 2. quæst. 6. num. 5. Gutier. cap. 42. num. 6. Bonacina d. quæst. 2. puncto 2. num. 6.*

Decimotertiò infertur præsentiam Parochi, & te- 159
stium requiri, vt matrimonium celebratum per Procuratorem sit validum, nam inualidè absque Parocho, & testibus celebrat Procurator; sicut etiam inualidum est matrimonium contractum per litteras, quando illud non innotescit Parocho, & testibus: quando vero per litteras traditio, & acceptatio vtriusque contrahentis innotescit, validum fit matrimonium, ita *Henriq. lib. 11. cap. 2. num. 6. Sanch. lib. 2. disp. 12. num. 3. & lib. 3. disput. 8. num. 24. Coninch. disput. 24. dub. 9. num. 78. Gutier. de matr. cap. 45. Bonacina d. quæst. 2. puncto 5. num. 5. Egolin. de potestate Episcopi cap. 15. §. 10. num. 4. vers. quæ.*

De pœna Parochi, qui Matrimonio clandestino interfuerit.

COntra Parochum, vel quemcunque alium Sacer- 160
dotem Regularem, aut secularem, qui matrimonio clandestino interfuerit, imposita est pœna triennalis suspensionis ab officio, qua etiam mulctatur Parochus, quamuis non interfit, si sciens talia matrimonia non prohibuerit, ita definitum est *in cap. vltim. §. fin. de clandest. desponsat.* in hæc verba, Sanè si Parochialis Sacerdos tales coniunctiones prohibere contempserit, aut quilibet etiam Regularis, qui eis præsumpserit interesse, per triennium ab officio suspendatur, grauius puniendus, si culpæ qualitas postulauerit. Hæc triennalis suspensio non est ipso iure lata, sed ferenda à iure, vt indicat verbum illud, suspendatur, quod cum sit futuri optatiui modi respicit hominis actum, & iudicis ministerium, resoluunt

reſoluunt *Monetа de diſtribut. quotid. par.3. quæſt.7. num.*
161 21.& in noſtris terminis *Sanch. lib. 3. diſput.48. num. 2.* quos ego ipſe refero in meis *Remiſſ. de dilationibus, & clauſ.dict.343.*

162 Difficultas autem non modica eſt an hodie *Concil. Trident.d.cap.1.*in illis verbis ibi, *Inſuper Parochum, &c.* voluerit corrigere, & derogare conſtitutioni *d. cap. vlt.* quoad pœnam triennalis ſuſpenſionis,impoſitam Parocho aſſiſtenti matrimonio clandeſtino ; quia *Trident.Synodus* decernit Parochum, vel alium Sacerdotem, qui cum minore teſtium numero, quam duorum, matrimonio clandeſtino interfuerit, eſſe grauiter arbitrio Ordinarij puniendum. Verior ſententia tenet pœnam ſuſpenſionis triennalis non eſſe ſublatam,ſed præterea licere Ordinario in illum alia pœna arbitraria animaduertere, ad eius temeritatem, & præſumptionem coërcendam, quia *Concil. Trident. d.cap.* 1. paulò pòſt princ. expreſsè fatetur ſe velle inhærere veſtigiis *Concil. Later.in.* vnde deſumptum eſt illud *cap.vlt.*tum quia quando diuerſæ pœnæ infliguntur diuerſis legibus contra idem delictum,nec apparet vtra earum alteram corrigat,vtraque ſeruanda eſt,ex *Bart.in l.1.num.1. ff. de vi bonor.rap.* recepto per *Clar.in pract.crimin.§.fin.quæſt.85.num.5. Anton.Gom.tom.3. vari. cap.1. num.38. verſ. quarta concluſio,* tum quia lex noua in vno caſu extenditur ad alium caſum per legem antiquam, ex doctrina *Bart.in l. Marcellus num.6.ad Trebel.*quem refert *Armendariz in proœm.ad addit. in recopil. legum Nauarræ num.* 36. quibus, & aliis fundamentis ita tenent *Verac. in append. ad Specul. dub. 11.in fine, Maiol.de irregul.lib.3.cap.23.num.17. Salzed.ad Bernard.in pract.cap.76.verſ.oblauio non eſt oblationi,Fr. Emman.in ſum.p.1.cap.221.num.4.in 2. edit. Petr.de Ledeſma in ſum. p. 1. de ſacram.matrimonij cap. 6. concluſ.4.dub.16. Coninch. diſput.27. num.84. Sanch.lib.3. diſp. 48. à num.3. Franciſc.Molin.de ritu nupt.lib.2.differ.11. num. 147. cum ſeq. Mari. Alter. de cenſuris tom.2.diſput.11.de ſuſpenſ.cap. 5.in princ.*

163 Parochus ob licentiam conceſſam alij Sacerdoti aſſiſtendi matrimonio clandeſtino non incurrit prædictam ſuſpenſionis cenſuram, quia *Concil.* ſolum ſuſpendit Parochum, vel alium Sacerdotem coniungentem, vel benedicentem alienos Parochianos, nec exprimit dantem licentiam, mandantem, vel conſulentem : cenſura enim lata in committentem aliquod delictum non obſtringit mandantes, conſulentes, vel aliter conſenſum præſtantes, niſi in Canone id exprimatur,quare ita tenent *Sanch. d.lib.3. diſput. 49. Mar. Alter. dict. cap. 5. verſ.ſecunda principalis quæſtio.*

164 Quæret aliquis an Parochus triennio ſuſpenſus, qui interfuit clandeſtino matrimonio, ſi eodem triennio durante aſſiſtat alteri ſimili coniugio, ſuſpendatúrque iterum triennio, hoc poſterius triennium confundatur cum priori, vel incipiat completo priori triennio ? Cui ſic interroganti poterit reſponderi, tempus poſterioris ſuſpenſionis incipere ſtatim à die ſententiæ iudicis imponentis poſteriorem ſuſpenſionem triennalem,niſi iudex declarauerit in ſententia, vt incipiat finito priori tempore : ita *Mari. Alter.d.cap.5.verſ.tertio dubitari,San-*
165 *chez d.lib. 3. diſput. 50* Deinde dubitari poteſt,an Parochus ſuſpenſus ab officio, quod interfuerit clandeſtino matrimonio, ſit conſequenter ſuſpenſus à beneficio? quicquid vero ſit de illa quæſtione,an ſuſpenſus ab officio, ſit ſuſpenſus à beneficio, ad noſtrum propoſitum ſolum attendens, verius duco ſuſpenſum ab officio,qui interfuit matrimonio clandeſtino, non eſſe ſuſpenſum à beneficio, quia text. *in dict. cap. vltim.* ſolum mandat ſuſpendendum eſſe ab officio, & ita reſoluunt *Mari. Alter. dict. cap.5. verſ. quarto dubitatur, Sanch. dict. lib.3. diſp.51.*

166 Ab hac ſuſpenſione triennali non valet Epiſcopus diſpenſare, vt reſoluunt *Conar.de ſponſ.p.2.cap.6.in princ. num.14.Bernard.in pract.cap.76. num.3. in vltim. impreſſ. Henriq.lib.13.cap.39.§.3.Sanch.d.lib.3.diſput. 52.* per totam *Mari. Alter.d.cap.5.verſ.quinto.* Non obſtat ſuſpenſum à iure, quod ſibi abſolutionem non reſeruauit, poſſe ab Epiſcopo abſolui,quia id eſt intelligendum,vbi ſuſpenſus eſt à iure indefinitè,nullo deſignato termino; ſecus vbi terminus ſuſpenſioni adiicitur,vt in caſu præſenti ; nam Epiſcopus non poteſt abſoluere à ſuſpenſione temporaria intra tempus,*Gutier. canon. lib.primo,cap. 5.num.6.*Nec etiam obſtat *cap. nuper. de ſentent. excomm.* quia loquitur in ſpecie de excommunicatione, cuius abſolutio, ſi non ſit reſeruata permittitur Epiſcopo, & Parocho, vt infra dicemus, quod non habet locum in ſuſpenſione de qua agimus.

Adeò verum eſt non poſſe Epiſcopum, hac triennali 167
ſuſpenſione abſoluere, vt nec etiam virtute Decreti *Concilij Trident.ſeſſ.24.de reformat.cap.6.*id ſibi permiſſum ſit, quia hæc ſuſpenſio non incurritur ipſo iure, ſed per ſententiam iudicis cognitione præmiſſa de delicto,vnde ſupponitur delictum deductum ad forum contentioſum *Sanch.dict.diſputat.52.num.4.Mari.Alter.dict.cap. 5. propè fin.*

De obligatione Parochi Matrimonio aſſiſtentis.

PRoprius contrahentium Parochus, vel alius Sacer- 168
dos, de ipſius Parochi, ſeu Ordinarij licentia, præſentibus duobus, vel tribus teſtibus, factiſque denunciationibus, vel illis omiſſis de forma præſcripta à *Concil.* vt ſupra, tenetur interrogare contrahentes de mutuo conſenſu, vtrum ſcilicet fœmina velit ducere virum, & vir fœminam : ita *Reginald. lib. 31. num. 175. Coninch.diſput.27.dub.5.num.74.Gutier.cap.69. ad fin.Bonacina d.quæſt.1.puncto 8.num. 40.* Aliàs ſi omittat,grauiter peccabit, vt reſoluit *Baſil. Pont. de impedimen.matrim.cap.26.§.2.verſ.ex quibus,condit.6.* Attamen quando Parochus certus eſt de mutuo illorum conſenſu, omiſſionem iſtius interrogationis eſſe tantummodo peccatum veniale reſoluit *Bonacina dict.num.40.*& ita contrahentes tenentur declarare mutuum conſenſum, vt ſi opus ſit Parochus de eo, & teſtes ferre teſtimonium poſſint,ex eodem *Baſil.d.loco,condit.3.*

Neque ad validitatem matrimonij requiritur vt Pa- 169
rochus, vel alius Sacerdos aſſiſtens, vtatur aliquibus verbis, in eius celebratione, quia *Trident.* in clauſula irritante non facit vllam mentionem verborum : ita *Perez. l.1.verſ.preterea neceſſarium eſt, tit.1.lib. 5. Ordinam. pag.39.Petr.de Ledeſm.de matrim.quæſt.43. artic. 1. dub. 4. concl.fin.& quæſt.45.art.5.puncto 3. ante primum dub.concl. 2.& in ſum.par.1.de Sacramen.matrimon.cap.1. concl.15.in fin.Henriq.lib.11.cap.2.num.7.Sanch.lib.3. diſput.38. num. 4. Segur.in directorio iudicum Eccleſiaſt.par.2. cap. 15. num. 52.Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici par.2.cap.9. num. 36.Cenalt.d.quæſt.604.num.53.Franciſc.Molin.de ritu nupt. lib.2.differ.11. num. 125. Baſil. Pont.vbi proximè condit.7. Coninch.diſput.27.dub.4.num.45.Reginal.lib.31. num.175. Sayr.deciſ.61.ſub tit.de ſponſalib. Cened. practic. & canonic. quæſtionum lib.1.quæſt.30.num.38.Gutier.de matrim.cap.69. num. 3.Campanil. in diuerſ. Iuris Canonici rub.1. num.50. Bonacina d.quæſt.2.puncto 8.num. 39.* vbi etiam quod Parochus tenetur ex præcepto eiuſdem *Trident. ſeſſ. 24. de reform.matrim.cap.1.* vti his verbis,ego vos coniungo in nomine Patris, &c. vel ſaltem vti aliis iuxta ritum, & conſuetudinem patriæ.

Vnde omiſſionem horum verborum, ego vos in ma- 170
trimonium coniungo, &c. eſſe tantummodo peccatum veniale ob paruitatem materiæ,reſoluunt *Sanchez lib.8. diſput.38.num.7.Coninch.num.45.Gutier.num.16. Bonacina num. 39. verſ. Rogabis dictis locis* : Verum omiſſionem prædictorum verborum eſſe peccatum mortale, cum violetur Concilij præceptum, melius tenent *Henriq. lib. 11. cap. 2. §. 1. Rebello lib. 2. quæſt.7.ſection.1.num. 4.*

Salzed.

Salzed. ad Bernard. dict. cap.76. lit.B. vers. secundo.

171 Curare maximè debet Parochus, ne contrahentes in peccato mortali ad huiusmodi Sacramentum accedant, & vt triduo antequam contrahant peccata confiteantur, & communicent: cum contrahentes matrimonium cum peccato mortali, nondum deleto per contritionem, vel per Confessionem, indigne recipiant Sacramentum, ac per consequens peccatum mortale incurrant, prout resoluunt *Fr. Emman. Sanchez*, & alij citati à

172 *Gutier. cap.83. num.13. & à Bonacina de Matrimon. quæst.4. puncto 6. num. primo, vers. 6.* non committunt tamen duo peccata mortalia, vnum quatenus recipiunt Sacramentum, alterum quatenus administrant: quia solum committunt quatenus recipiunt: ita *P. Sanch. lib.3. dispu.6. num.4. Sayr. de Sacramen. in genere lib.2. cap.7. quæst.1. art.5. Bonacina de Sacramen. dispu.1. quæst.3. punct.2. §.1. num.10.* Nec aliud incurrunt peccatum quatenus videntur præceptum Concilij violare Confessionem præcipientis, quia consilium tantum, non præceptum decretum illud quoad hoc continet, vt resoluunt *Francisc. Leo in thesauro fori Ecclesiastici par.2. cap.9. num.49. Basil. Pont. d. §.2. vers. ex quibus, condit. 1. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p.2. lib.1. cap.1. num.12.*

173 Matrimonium ne contrahatur impediri potest donec contrahentes Orationem saltem Angelicam, & Dominicam didicerint, Symbolumque fidei, præcepta Decalogi, & Ecclesiæ, ac septem peccata capitalia, nisi qui præ senio, aut ingenij rudis tarditate incapax prorsus sit: ita *Barthol. à Ledesm. de matrim. dub. 11.* quem sequitur *Veg. lib. 3. summ. casu 211.* Verum non licere absolutè, & per longum tempus, aut vbi sponsi instarent detinere ob dictam causam ne matrimonium inirent, expedite tamen suauiter, & absque violentia, ad breuo tempus impedire, vt sic doctrinæ addiscendæ curam habeant, tenent, *Sanchez. lib.3. disp.15. sub num.19. Campanil. in diuersor. iuris Canon. rubr.11. cap.14. num.7.* & pluries per Sacram Congregat. super negotiis Episcoporum fuisse decisum refert *Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici, decis. 638. in prima impression. & resolut. 576. in 2. editione.*

174 Parochus etiam debet habere librum in quo coniuges, testes, diem, mensem, & annum scribat, prout præcipit *Concil. Trident. dict. cap.1. prope fin.* & tenent *Fusch. de Visitation. lib.2. cap. 3. num. 26. Nauar. in manual. cap.62. num.79. vers.5. Possevin. de officio Curati cap. 6. num. 44. & cap.12. num.42. Azored. l.8. num.2. tit.1. lib. 5. noua recopil. Cenall. d. quæst.604. num.138. Basil. Pont. d. §. 2. vers. ex quibus, condition.9. Henriq. lib.11. cap.7. §.4. Rebello par.2. lib.2. quæst.7. num.6. Coninch. d. dispu.27. num. 74. Thom. Valasc. alleg. iuris tom.1. allegat. 72. num. 106.* Et cum hæc ad solemnitatem Sacramenti pertineant propter finem necessarium vitandi lites, obligant sub mortali, *Sanch. lib. 3. dispu.15. num.22. Reginald. lib.31. num.242. vers. vltim. Gutier. de matrim. cap.60. num.9. Basilius vbi proximè, Possevin. d. cap.12. num.44.*

175 Vnde iure nouissimo mortuis testibus, & Parocho, solo huiusmodi libro absque aliis probationibus matrimonium contractum plenè probari dicendum est: quia in hoc Curati fides, & industria fuit electa à Sacro Concil. ita *Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de clerico teste, §. 1. num.9. Mascard. de probationib. concl. 672. num. 18. cum sequentib. M. tri. Anton. variar. resolution. lib.1. resolut. fin. casu.33. versic. nihilominus, Caualcan. decision. 12. sub num.22. vers. & liber Parochi, par.2. Franc. Molin. de ritu nupt. lib.1. comparat.9. à num. 35.* & tenuit *Rot. Roman. decision.750. num.10. par.1. & in vna Colonien. status 20. Februa. 1581. coram Robusterio*, quæ est impressa *decis. 340. par.2. in nouissimis*, quam refert *Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici decis.249. in 1. impress. & resolut.218. in 2. edit.*

176 Sic etiam ex libro baptismi à Parocho confecto, quis Baptizatus, & illius ætas probatur, vt per *Caputaquen. decis.714. num.1. par.1. Rebel. d. §.1. num.10. Mandos. ad regul.18. Cancellaria. quæst.10. à num. 1. Menoch. de præsumpt. lib.2. quæst.51. num. 53. Vini. decis.184. num.15. lib.1. Franc. Molin. dicta compar.9. num.41. Verall. decis.114. lib.1. Aloys. Ricc. dicta resolut.218. num.5. & Neapol. decis.238. num.6. p.4. Farinac. fragment. crim. verbo atti num. 141.* Probatur etiam origo *Rebuff. de pacif. possess. num.217. Gonzal. ad reg.8. Cancel. glos.9. §.1. à num. 105. prax. noua Episcop. par.1. cap. 1. num. 9.* Huiusmodi enim liber de baptizatis tenendus, & faciendus est à Parocho, in quo nomina, & cognomina ipsorum sint descripta, parentúmque, si de legitimo matrimonio nati sint, cum nominibus patrini, vel patrinorum, die, mense, & anno: ita *Fusch. de Visitation. lib. 1. cap. 3. num. 24.* Sic etiam ex libris eorundem 177
Curatorum mortem probari, excommunicationem, ac sepulturam tenent *Menoch. d. quæst. 51. num. 53. cum sequen. Caldas Pereira in l. si curatorem verbo minoribus; num. 33. cum seq. Ioseph. Ludouic. Peruf. decis.55. num.7. Fusch. d. cap.31. num.28. Franc. Molin. d. compar.9. num.39.* Videant 178
Parochi quomodo fidem de his libris facere debeant, nam in Curia Archiepiscopali Neapolitana quendam Parochum, qui fidem fecerat de solemnizatione matrimonij inter quasdam personas, referendo se ad librum matrimonij, cum postea perquisito hoc libro non reperiretur solemnizatio, iudicatum fuit crimen falsi incurrisse: quia vero cum torqueretur, nihil confessus fuit, sed grauiora contra ipsum indicia extarent, suspensus à cura per quinquennium diffinitiua sententia condemnatus fuit, vt refert *Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici, decis.729. in 1. edit. & resol.507. in 2. edit.*

De Benedictionibus Matrimonialibus.

COntrahentes ante Ecclesiæ benedictionem ne co- 179
habitent hortatur *Concil. Tridentin. sess.24. de reform. matrim. cap. 1.* his verbis. Præterea eadem S. Synodus hortatur, vt coniuges ante benedictionem Sacerdotalem in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent; quod cum non præcipiat, sed hortetur, liberam voluntatem excitat, & non obligat, *cap. final. in fine 4. distinct. glos. verbo statuta in cap.1. vbi Abb. num.9. & Felin. num.20. de constit.* quia consilij natura est, vt quamuis 180
excitet ad deliberandum, non tamen obligat ad sequendum, vt multis citatis probatur in *libello de principijs vtriusque iuris, lit. C, num. 50.* quare peccatum mortale 181
non esse ante Ecclesiæ benedictionem matrimonium consummare, sublato scandalo, & contẽptu legis Ecclesiasticæ, maximè si probabile adsit incontinentiæ periculum, resoluunt *Nauar. in manual. cap.22. num.83. Couar. de sponsalib. par.2. cap.7. §.2. num.2. Vuald. in candelab. aureo par.1. de matrim. num. 254. Victor. in sum. de matrimon. num.267. Ludou. Lopez in instruct. conse. par.2. de Matrim. cap.39. vers. deinde disceptari solet. Perez l.1. vers. queri patest, tit.1. lib.5. Ordin. Fusc. de Visit. lib.2. cap.3. num.21. Matiens. in rubr. tit.1. glos.1. num.98. lib.5. noua recopilat. Petr. de Ledesma de matrim. quæst.45. art.5. puncto 3. dub. 1. & in summ. par.1. de Sacrament. Matrim. cap.6. concl.7. prope fin. Spino in speculo testament. glos.15. princip. num. 18. Cened. ad Decretal. collect.49. num.3. & practic. in canonic. quæst. lib.1. quæst.30. prope fin. Henriq. lib.11. cap.5. §. 7. in fine, & cap.7. §.3. & cap.16. §.2. Rebell. de obligation. iustit. par.2. lib.2. qu. 7. num.2. Coninch. de Sacrament. & cens. tom.2. disputat.27. num.71. cum sequentib. Basil. Pont. de impedimentis Matrim. cap.26. §.2. vers. ex quibus, condit.4. Francisc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. par.2. cap.9. num.48. vers. nam licet, Sanch. de Matrim. lib.3. dispu.12. Gutier. eodem tractat. cap. 48. num. 3. & cap.106. num.13. Bonacina quæst.4. puncto 6. num.1. in fine, & num.4. vers. rogabis quarto.* Excipe nisi adsit con- 182
temptus, vel scandalum, iuxta præcepta in materia de scandalo, vel lata sit in ea diœcesi excommunicatio contra oppositum facientes, ita *Basil. Pont.* vbi proximè,

& in

& intendit *Henriqu. dict. cap.* 16.§.2. & cum in his caſibus peccatum eſt, tantum peccabitur prima vice, quia ea prohibitio nó eſt niſi vt debitus ordo conſummandi ſeruetur, & reuerentia benedictionibus debita, præmittendo eas priori copulæ, qua matrimonium legitime conſumatur, qua habita ſeruari amplius non poteſt; ſecus autē eſt quando conſummatur Matrimonium ante denunciationes, quia ea prohibitio eſt propter impedimenti timorem, quod per denunciationes detegi poteſt, quæ ratio militat etiam in ſequentibus copulis, ita *Sanch.dict.diſp.*12. *nn.*11.

183 Qui ſemel contraxit matrimonium,& mortuo primo coniuge aliud iniit, non tenetur in ſecundo Matrimonio recipere benedictiones; etiam ſi fortè primum Matrimonium fuerit inualidum, quia benedictiones non reſpiciunt nuptias, ſed perſonas, ita *Nauar. in manual. cap.*22.*num.*83. *Perez l.*1.*verſic.eſt alia pœna, tit.*1. *libr.* 5. *Ordin. Mozz.de contract.tit. de Matrim. cap. de naturalib. Matrim.nu.*10. *Menoch.de arbitrar.caſu* 417.*num.*2. *Cenal. ad Decretal.collect.*49.*num.*1. *Coninch.diſp.*27. *dub.*8. *num.* 72. *Gutier.cap.*106.*num.*14. *cum ſequentibus, Sanchez lib.*7. *diſp.*82.*num.*15. *Rebello lib.*3.*queſt.*20. *num.*3. *Bonacina dict. queſt.*4. *punct.*6. *num.* 4. Semper tamen ſeruanda eſt legitima diœceſis conſuetudo, *Poſſeuin.de officio Curati cap.* 10.*num.*48. ita vt quamuis prohibeantur ſponſi benedici, ſi vnus eorum, qui contrahit ſecundas nuptias, receperit benedictiones, quamuis alter nunquam recepiſſet, ex conſuetudine licet vtrumque benedicere, nec cēſetur ea benedictio iterari, quia ipſa per ſe datur ratione coniugis nunquam benedicti, *Henriq.lib.*11.*c.*16.§.2.

184 *litt.M.* Verum conſuetudo generaliter recepta obtinuit, quod ſi fœmina ſolum nondum fuiſſet benedicta, poſſet tunc benedictio ſolemniter fieri, ita *Couarru.de ſponſalib.par.*2.*cap.*8.§.11. *numer.*2. *Gregor. l.*2. *verbo, no deuen ſer velados, tit.*11.*part.*4. *Salzed.ad Bernard.cap.*74.*litt. B, Mar. Ant.Genuenſ.in pract. Archiep. Neapolit.cap.*59. *Mar. Alter.de cenſur.tom.* 2. *diſput.* 11. *de ſuſpenſione cap.* 4. *verſ. tertio dubitatur, Aloyſ.Ricc.loco infra citando reſolut.*313. *in fine.*

185 Sed quæret aliquis à quo huiuſmodi benedictiones fieri debeant? quibuſdam placet non integrum eſſe vtriuſuis contrahentis Parocho benedictiones has impertiri, ſed id eſſe parochi mulieris, ita *Fuſc. de Viſitat. lib.* 2. *capit.* 3. *num.*21. *Caualcan. par.*2.*deciſ.*12. *à numer.* 21. *Cenall.communium contra communem.queſt.*604.*num.*148. Sed ego exiſtimo ſufficere Parochum vtriuſuis contrahentis, quia eodem tenore, & eadem clauſula petitur à *Concil. dict. cap.*1. vt proprius Parochus interſit Matrimonio, & vt benedictiones conferat; ſed ad illud ſufficit Parochus vtriuſuis contrahentis, vt ſupra dictum eſt hac *alleg.num.*39.ergo & ad hoc, quare ita reſoluunt *Cenal.ad decret al.collect.*81.*num.*8. *Sanchez. lib.*7.*diſput.*82. *num.*4. *Armendariz in addit. ad recopilat. legum Nauarra lib.* 4. *tit.* 15. *l.*1. *de Matrim.in declarat.num.*32. *Gutier.de Matrim.cap.*106.*num.*8.*&* 9. *Bonacina dicta queſt.*4.*punct.*6. *numer.*3.

Sacerdos ſecundis nuptiis benedictionem impertiens, vel coniungens in Matrimonium, abſque Parochi licentia, quam pœnam incurrat.

186 QVæret opportune aliquis, quam pœnam incurrat Sacerdos benedictionem ſecundis nuptiis impertiens in caſu non permiſſo? Reſpondebitur, ab officio, & beneficio ſuſpenſum ad Apoſtolicam Sedem mittendum eſſe, cum litteris Epiſcopi, prout diſponitur in *cap.*1. *de ſecundis nuptiis*, quæ tamen miſſio ad Romanam Curiam ſublata fuit per *Extranag. conſtitutionis Ioan. XXII.* de qua meminerunt *Couarru. dict.* §. 11. *num.*2. *verſic. eſt tamen, Salzed.ad Bernard.cap.*77.*litt.C, Henriq.dict.cap.*16.§. 2. *litt. Q, Sanchez dict.diſputat.*82. *num.*28. *Mar. Alter. dict. cap.*4. *verſ. quinto.* Et quamuis aliqui teneant prædictam ſuſpenſionis pœnam locum habere tantum vbi conſtante priori Matrimonio Pre- 187
ſbyter ſecundas nuptias benedicit, ex quorum numero ſunt *Couarru.dict.*§.11.*num.*2.& ab eo citati,ac etiam *Aloyſ.Ricci.in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ.*369 *num.*2. *in* 1. *edit. & reſolut.* 313. *in* 2.*edit.* Verius tamen eſt Sacerdotem huiuſmodi ſuſpenſionem incurrere, ſi benedicat ſecundum Matrimonium, etiam diſſoluto primo, vt oſtendit *text. in cap. vir autem, de ſecundis nupt.*ibi, *cum alia vice benedicti ſint*, ſequuntur *Mari.Alter. dict. cap.*4. *verſ. ſed primo, Salzed.dict. cap.* 77. *litt. D, Mar. Anton. Genuenſ.dict.cap.*59.*in addit.Sanchez dict.diſput.*82. *in fine,* 188
*Vgolin.de poteſtate Epiſcopi cap.*15. §.12. *num.* 6. Quæ quidem pœna ſuſpenſionis ab officio, & beneficio lata in *dict.capit.primo de ſecundis nuptiis*, non infligitur ipſo iure, quia præcipitur ibi vt ipſum ſuſpenſum remittat abſoluendum ad Pontificem: quaſi dicat, ipſum ſuſpende, & vbi ſuſpenderis,à ſolo Pontifice poteſt abſolui,& reſoluunt *Bernard.dict.cap.*77.*num.*2.*Couar.dict.*§.11. *num.* 2.*Clar.*§.*final.queſt.*75.*verſ.Sacerdos, Henriq.lib.*13.*cap.*39. *numer.* 3.*&* *dict.capit.* 16.§. 2. *Nauar. cap.* 25.*num.*137. *Mari.Alter.dict.cap.*4.*verſ.ſecundo, Marc.Anton,Genuenſ. dict.capit.*59.*in addito. Perez l.*5.*column.*5. *verſic. intelligas, titul.*1.*lib.*5.*Ordin.Fr.Emman.in ſumm. tom.* 1. *cap.*241. *in fine, Sanch.dict.diſput.*82.*num.* 27. *Gutier.cap.*106. *à num.* 16. Quamuis arbitraria tantum pœna eſſe puniendum clericum in caſibus ſibi non permiſſis nuptiales benedictiones indulgentem aſſerant *Iacob.de Graffis in deciſ.aurea p.r.*1.*lib.*2.*cap.*82.*num.*2.*in fine, Menoch.de arbitr. caſu* 417. *num.*8. *Perez dict.verſ.intelligas, Cenall. d.queſt.*604. *num.* 135. *Salzedo d. cap.*77. *litt. F, verſ. in hoc delinquens, Aloyſ. Ricc. d. reſol.*313. *numer.* 1. *Vgolin d.*§.12. *numer.*6. *in fin.*

Circa pœnam vero, quam Sacerdos incurrit coniun- 189
gens in matrimonium vel benedicens ſubditos alterius parochiæ,abſque Parochi,vel Ordinarij licentia,diſponit *Conſil.Tridentin. d.cap.*1. his verbis. Quod ſi quis Parochus, vel alius Sacerdos,ſiue Regularis,ſiue Secularis ſit, etiamſi id ſibi ex priuilegio, vel immemorabili conſuetudine licere contendat alterius parochiæ ſponſos, ſine illorum Parochi licentia, Matrimonio coniungere, aut benedicere auſus fuerit, ipſo iure tandiu ſuſpenſus maneat,quandiu ab Ordinario eius Parochi,qui Matrimonio intereſſe debebat, ſeu à quo benedictio ſuſcipienda erat,abſoluatur. Hanc ſuſpenſionis pœnam
ne dum ad officium, ſed etiam ad beneficium extendi 190
poſſe reſoluit *Franciſc. Molin.de ritu nupt.lib.*2. *differ.* 11. *num.* 149. quoniam in grauibus id regulare eſt, ex *gloſ. in Clem. cupientes de pœnis & in cap. latores, de clerico excommunic. miniſt. & gloſ.final. in cap. paſtoralis, de appellat. Couar.de ſponſ.p.*2.*cap.*6.*in prine.num.*13. *Perez in l.prima, verſic. eſt etiam alia pœna, titul.* 1. *lib.* 5. *Ordinat.* Ab hac 191
ſuſpenſione non ſolum Epiſcopus, ſed etiam eius Vicarius poteſt abſoluere, vt reſoluunt *Sanchez. libr.*3. *diſput.* 52. *numer.*4. *Mar. Alter. d.cap.*5. *in fin.* contra *Franciſc. Molin.dicto loco num.* 146.

Sacerdotes Regulares Matrimonia miniſtrantes,ſiue 192
ſolemnizantes, non habita ſuper his Parochialis Preſbyteri licentia ſpeciali, vltra prædictam ſuſpenſionem, quam ipſo iure incurrunt per *Concil.*vbi proximè, ipſo facto ſunt excommunicati excommunicatione Sedi Apoſt.reſeruata in *Clem.*1.*de priuileg.* cum ſuſpenſionis pœna à *Concil. Trid.* nouiter prolata in caſu de quo agimus, non videatur ſuſtuliſſe veterem aliis legibus impoſitam, vbi vtraque ſuſtineri poteſt, vt ſupra probauimus,quare hanc ſententiam tenent *Nauar.conſil.*1. *num.* 7. *ſub titulo de pœnis, in* 1. *edit. & conſ.* 10. *ſub titulo de conſtitut.in* 2.*edit. Maiol.de irregularitat. libr.*3.*capit.*25. *num.*12.*verſ.clandeſtinum, Vgolin.dict.*§.12.*num.*8. *Sanchez. lib.*3.*diſputat.*48.*num.*8.*&* 9. *Mari.Alter.d.diſputat.*11. *cap.* 4.*verſ.*

4. versic. sed quæret, Fr. Ludouic. Miranda in manual. Prælat. tom. 1. quæst. 48. art. 2. quicquid contrarium teneant *Henriqu. lib. 13. cap. 38. §. 2. in com. lit. E, Soar. de censur. disput. 12. sect. 4. num. 13. Sayr. eodem tractat. lib. 4. cap. 15. num. 2. Bonacina de matrim. quæst. 4. punct. 6. num. 3. & de censuris disput. 1. quæst. 6. punct. 5. num. 19. in fine, Fr. Basil. Pont. d. cap. 26. §. 2. verf. ex quibus, condit. 10. & §. 6. in princip.* Nec obstat quod leuior pœna legis nouæ corrigat duriorem, antiquæ constitutionis, quia hoc intelligendum est, vt, inquiunt *Ioan. Anan. in cap. vlt. ad finem, de colluf. deteg. & Nauar. dict. conf.* 10. in pœnis, quæ ab ipso iudice inferuntur, non in iis, quæ ipso iure incurruntur, vt est excommunicatio illa *dict. Clem. 1.*

De temporibus quibus Matrimonium celebrare vetitum est, benedictionesque nuptiales non sunt faciendæ.

195 A Prima die Aduentus Domini vsque ad diem Epiphaniæ, & à quarta feria Cinerum, vsque ad octauam Paschæ inclusiue matrimonia celebrare vetitum est, quod tempus incipit à media nocte dominicæ, Aduentus, & à media nocte feriæ quartæ Cinerum, cum tunc incipiat Aduentus, & quadragesima more Romano, decidit *Concil. Trident. sess. 24. de reformation. matrimon. cap.* 10. & plures Doctores ad hoc refert *Cen. ad Decretal. collect.* 22. quibus adde *Matienso in rubric. tit. nl. 1. glos. 1. n. 147. l. 5. noua recopilat. Henriq. in summ. lib.* 11. *cap.* 16. §. 2. *Petrus de Ledesma in summ. par. 1. de Sacram. Matrimonij cap.* 10. *concl.* 8. *dub.* 1. *verf. el tercero, Reginald. in praxi fori pœnit. lib.* 31. *num.* 188. *Bonacina de magno Matrimonij Sacramento quæst.* 3. *punct.* 14. *num.* 4. latè *Sanchez de Matrimon. libr.* 7. *disputat.* 7. *Possevin. d. cap.*
194 10. *num.* 25. *verf. quæritur.* Verum tamen est de licentia Ordinarij posse dictis temporibus celebrari sponsalia, & matrimonia sine solemnitate, vt ait *glossa* communiter recepta in *cap. Capellanus de feriis*, nam matrimonium prohibetur per Ecclesiam in Aduentu, & quadragesima, quoad solemnitates, traductionem scilicet ad domum, conuiuium, & benedictionem, prout decisum referunt *Gabriel. in margarita casuum conscientiæ, verbo matrimonium, pag.* 163. *col.* 1. *Francis. Leo in thesauro fori Ecclesiast. p.* 2. *cap.* 9. *num.* 57. resoluunt *Sanchez num.* 12. *Reginald. num.* 188. *Bonacina num.* 4. dictis locis, *Coninch. de Sacram. disp.* 30. *de Matrim. dub.* 3. *num.* 36. *Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis.* 8. *p.* 4.

195 Consummare Matrimonium antea contractum his temporibus non est prohibitum, cum iura non loquantur de consummatione. Ita *Nauar. in manual. cap.* 22. *num.* 71. *Sanchez d. disput.* 7. *num.* 21. *Card. Bellarm. libr.* 1. *de Matrim. cap.* 31. *Coninch. disputat.* 30. *dub.* 3. ad finem,
196 *Reginald. d. l. b.* 31. *num.* 189. Quamuis prædictis temporibus vetitum sit Matrimonium contrahi, si tamen de facto contrahatur validum erit, contrahentes vero peccabunt mortaliter prout decisum refert *Armendar. in addit. ad recopilat. legum Nauarræ lib.* 4. *tit.* 15. *l.* 1. *de Matr. in declarat. num.* 10. resoluunt *P. Sanchez d. disp.* 7. *à nu.* 3. *Matienf. d. glos.* 1. *num.* 147. *Cened. d. collect.* 22. *num.* 2. *Bonac. d. num.* 4. *Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis.* 8. *num.* 3. *p.* 4.

197 Vltra prohibitionem de qua supra, etiam matrimonium licitum non est neque absque peccato contrahi potest tempore interdicti, vel à personis interdictis, & ostenditur ex principali, & certissima resolutione in hac materia, quod ea solum Sacramenta tempore interdicti licita censeri debent, quæ specialiter à iure conceduntur, sed matrimonium vnum est ex septem Ecclesiæ Sacramentis, deindeque nullibi permissum reperitur: ergo à prima regula generali excipiendum non est; accedit quia ratio necessitatis, quæ in aliis permissis consideratur, matrimonio non conuenit, quia nulla necessitas potest occurre, vt matrimonium nunc, & statim ab interdictis, vel in loco interdicto celebretur, nec etiam si deferatur, Ecclesiis debitus honor subtrahitur, neque hæreses pullulant, nec crescit indeuotio populi, quæ sunt rationes concessionis factæ in *cap. alma mater, de sent. excomm. lib.* 6. vt in principio exprimit: ita *Vgolin. de censur. tab.* 5. *cap.* 8. §. 3. *numer.* 1. eumque sequitur, & laudat *Sayr. eodem tractat. lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 43. ac etiam *P. Suarez tom.* 5. *disp.* 33. *sect.* 1. *à num.* 51. latè disputans *à num.* 46. sequitur etiam *Bonacina de cens. disp.* 5. *punct.* 2. §. 3. *num.* 8.

Verum communis sententia est in contrarium re- 189
soluens quod licitè & indistinctè Sacramentum Matrimonij quoad sui substantiam contrahi potest tempore interdicti, atque ita tam in Ecclesia, quam à personis specialiter interdictis, solet hæc doctrina deduci ex *glos. verbo Sacramentis in d. cap. alma*, sequitur *Abb. in cap. non est. num.* 8. *de sponsal.* vbi *Alexand. de Neu. num.* 21. & post alios antiquiores *Nauar. in manual. capit.* 27. *numer.* 179. *Couar. in dict. cap. alma par.* 2. §. 2. *numer.* 7. *verf. Matrimonij autem*, plures refert *Henriq. in summ. lib.* 13. *cap.* 45. §. 3. *Tolet. lib.* 1. *cap.* 53. *num.* 3. *Sà in aphorism. verbo interdictum n.* 17. *Fr. Emman. 9. reg. to.* 2. *q.* 109. *ar.* 3. latè tuetur post multos, quos refert *Sanch. de Matrimon. libr.* 7. *disputat.* 8. *à numer.* 2. latissimè *Mari. Aluer. de censur. tom.* 2. *disput.* 4. *capit.* 7. *Anil. de censur. par.* 5. *disputat.* 4. *sect.* 1. *dub.* 6. *Zerola in praxi Episcopalis par.* 1. *verbo interdictum*, §. 4. plures afferentes rationes, prima est ex *gloss. d. verbo Sacramentis*, quod reliqua Sacramenta prohibita tempore interdicti gratiam 199
conferunt, non ita matrimonium, sed falsa est, & hæretica hæc doctrina, cum enim matrimonium vnum sit ex septem Ecclesiæ Sacramentis, necessariò conferre gratiam dicendum est ex *Trident. sess.* 7. *de Sacram. in genere can.* 1. *&* 6. & de ipso matrimonio definit idem *Trident. sess.* 24. *can. & ex Florent.* 1. *& Colonien.* ac receptissima Theologorum schola comprobat *Couarru. de sponsal. par.* 2. *capit.* 1. §. 1. *numer.* 3. & ex sanctis Patribus latè probat *Iodoc. Cocci. in suo thesauro Christiano tom.* 2. *libr.* 9. *art.* 2. *Spin. in speculo testam. glos.* 15. *princip. numer.* 15. *Sayr. de Sacram. in genere libr.* 1. *capit.* 2. *quæst.* 2. *artic.* 4. *verf. quod vero ad Matrimonium, Petrus de Ledesm. in summ. p.* 1. *de Sacram. & Matrim. cap.* 1. *conclus.* 1. *&* 19. *Card. Bellarm. tom.* 2. *de Matrim. Sacram. lib.* 1. *cap.* 5. *arg.* 12. *Valent. tom.* 4. *disputat.* 10. *quæstion.* 1. *punct.* 5. *Gutier. de Matrimon. cap.* 42. *Bonacina eodem tractat. quæst.* 2. *punct.* 1. *numer.* 2. *Francisc. Molin. de ritu nupt. lib.* 2. *differ.* 18. *num.* 5. *Henriq. in summ. lib.* 11. *cap.* 8. *in princip. Sanch. de Matrim. lib.* 2. *disp.* 10. *à num.* 2. *Rebell. de obligat. Iustit. par.* 2. *libr.* 2. *quæst.* 3. *Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib.* 31. *cap.* 1. *à num.* 2. *Coninch. de Sacram. tom. secundò disputat.* 24. *dub. secundo, à num.* 5.

Quare reiecta illa ratione, aliisque à prædictis Do- 200
ctoribus adductis, primam sententiam veriorem duco, non obstantibus in contrarium adductis, quibus pro faciliori explicatione figillatim respondendum est. Primò prædictæ communis sententiæ Auctores dicunt speciale habere Matrimonium præ cæteris Sacramentis, quod licet à Christo Domino excellentia Sacramenti fuerit illustratum, prius tamen ei conuenit ratio contractus ciuilis, quam Sacramenti perfectio, semperque veri contractus naturam retinet, & verus contractus sua specialia sorti sortitur impedimenta, nec ad instar aliorum Sacramentorum prohiberi solet, vt post alios aduertit *Sanchez dict. disp.* 8. *num.* 5. Cui obiectioni respondeo, quod licet contractus sit, simul tamen, & vbi primum perfectus est, Sacramentum efficitur, ita vt in nullo instanti perfecti contractus ratio possit considerari, in quo Sacramentum non sit, vt notabiliter resoluit *Sanch. dict. l.* 1. *d. sp.* 10. *n.* 6. quare licet dum fit, ex eisdē causis cōponatur,

quibus

quibus conſtat in genere contractus, quia tamen eodem inſtanti, quo perficitur, ſtatim fit Sacramentum, repugnat principiis in materia interdicti, quod ab interdictis, vel in loco interdicto celebretur ſine ſpeciali legis conceſſione contra genetalem regulam, quæ omnia prohibet Sacramenta, exceptis permiſſis.

201 Secundò pro ſua ſententia conſiderat *Anil.* contra primam quam ſequimur, Sacramenta prohibita actum Ordinis requirere, non ita matrimonium, in quo contrahentes ſunt proprij ipſius miniſtri vt ex *D. Thom. Bellarm. Henriq.* & aliis reſoluit *Sanch. dict. libr. 2. diſputat. 6. numer. 2.* Cui conſiderationi reſpondeo, quod licet ante *Trident. ſeſſ. 24. de reformat. Matrim. capit. 1.* aliquam habere videretur probabilitatem, poſt illud non ita, cum iam matrimonium ſine præſentia Parochi, vel alterius Sacerdotis de eius licentia non valeat, & licet fateamur etiam hodie non eſſe proprium matrimonij miniſtrum Parochum, ſed ipſos contrahentes, ex reſolutis per *Sanchez dict. libr. 2. diſputat. 6.* negari tamen non poteſt concurrere Parochum ad matrimonij validitatem, & aliquo modo illud adminiſtrare, & conſequenter legem Canonicam, quæ eam formam præſcribit, addens, vt Parochus contrahentes coniungat, dicendo, ego vos coniungo, &c. voluiſſe ne fiat interdicti tempore bene conſiderant *Henriqu. Vgolin. numer. primo in fine, Sayr. numer. 45.* dictis locis.

202 Tertiò pro ſua opinione etiam adducunt auctoritatem *tex. in cap. capellanus de feriis*, dum inquit matrimonium quocumque tempore contrahi poſſe, ergo & tempore interdicti, adducunt etiam receptam ſententiam quæ docet matrimonium ab excommunicato valide contrahi poſſe iuxta *cap. ſignificaſti de eo qui duxit in matrimonium quam pollut per adulterium* cum aliis, ex quibus eſt receptiſſima omnium concluſio ex adductis à *Sanchez lib. 7. diſput. 9. numer. 2.* Sed prædicto *tex. in c. capellanus* reſpondent *Vgol. & Sayr.* procedere ſecundum conſuetudinem Romanæ Eccleſiæ, cuius meminit: Sed facilius reſpondebis quæſtionem de qua in eo tex. non fuiſſe de tempore interdicti prout cenſura eſt Eccleſiaſtica, ſed de prohibitione nuptiarum tempore feriarum, vnde iſtæ inciperent, & iuxta hunc ſenſum ait Romanam conſuetudinem eſſe, vt matrimonium quocumque tempore contrahatur, ideſt, non obſeruatis vllis feriis, vnde generalitas hæc terminos habiles ſupponit circa ea quę ſpecialiter non decidit, ita vt ſenſus ſit poſſe matrimonium fieri quocumque tempore habili, & non prohibito iuxta reg. *l. qui teſtamento 20. in princip.* ibi, *ſi aliud nihil impediat ff. de teſtam.* & generalem doctrinam *gloſ. in cap. 1. de conſtitut. & in l. 1. C. de ſacroſanct. Eccleſ.*

203 Et ad illud de excomnunicato reſpondendo dico potius contra communem retorqueri, nam verius eſt matrimonium ab eo contractum validum quidem eſſe, idque ſolum probat *tex. in d. cap. ſignificaſti*, non tamen licitè contrahi, ſed potius in peccato, vt ex *D. Anton. Palud. Nau. Henriq.* & innumeris aliis comprobat *Sanch. d. lib. 8. diſp. 8. num. 3.* quare eodem modo concludendum eſt prædictis non obſtantibus matrimonium in loco interdicto, & ab interdictis validè, non tamen licitè contrahi poſſe.

204 De ſponſalibus autem nemo dubitauit tempore interdicti licitè contrahi poſſe, ratio enim Sacramenti, ob quam ſecundum noſtram reſolutionem matrimonium eo tempore prohibitum eſt, apertè deficit in ſponſalibus, ſunt enim purè contractus humanus, atque ita aduertit *Vgolin. d. cap. 7. §. 3. num. 2. Sayr. d. cap. 7. num. 40. Mari. Alter. de cenſur. tom. 2. diſput. 4. cap. 7. in princ.* Neque his terminis applicari poteſt reg. *text. in l. Oratio ff. de ſponſal.* quod prohibito matrimonio, prohibentur ſponſalia, non procedit enim data diuerſa ratione, quæ in propoſito reperitur, vt bene explicant *Canon. commun. iuris ciuilis lib. 8. cap. 2. n. 3. Menoch. de præſumpt. lib. 6. q. 93. num. 7. Gutier. de iuram. confirm. p. 1. cap. 51. n. 9.*

De benedictionibus tamen Matrimonij aliqui Do- 205
ctores conſtanter tenent illas licitè fieri poſſe tempore interdicti, vt eſt *Angel. verbo interdictum 6. num. 30.* & alij relati *à Sanch. d. diſp. 8. num. 9.* rationem ſumentes ab illa communi ſententia, quam impugnauimus aſſerente Matrimonium licitum eſſe, vnde colligunt benedictiones tanquam ipſius acceſſorias licere debere ex reg. *cap. acceſſorium de reg. iur. in 6.* Contrariũ tamen reſoluunt communiter reliqui omnes, vt conſtat ex *Palud. D. Anton. Con. Henriq. Vgolin.* & infinitis aliis relatis à *Sanch. d. diſp. 8. num. 10. Sayr. d. cap. 7. num. 41. Bonacina d. §. 3. nu. 9.* ex ea ratione, quia ſecundum veriorem ſententiam, quã ſequimur, ſi Matrimonium eſt prohibitum, à fortiori concluditur prohiberi benedictiones, & etiam data, & non conceſſa aduerſariorum communi ſententia, *Angeli* ratio nihil concludit, quia benedictiones fiunt precibus, & orationibus adhibitis tempore Miſſæ, vt in *Miſſal. Rom.* ſcribitur, & conſequenter continent officium Eccleſiaſticum, quod tempore interdicti prohibitum eſſe conſtat.

Dubium tamen reſtat in hac materia decidendum, 206
an ſcilicet licitè fiant benedictiones, & Matrimonium ſeruata moderatione *cap. alma mater §. adiicimus de ſent. excommunic. libr. 6.* negatiuè reſpondent *Vgolin. d. cap. 7. §. 3. in fine, Sayr. d. cap. 7. numer. 41.* in fine, ea ſcilicet ratione, quia licet Diuina, ſeu Eccleſiaſtica officia tempore interdicti permittantur cum illa moderatione, debet tamen Laica excludi, vt eſt receptiſſima omnium ſcribentium ſententia, poſt *gloſ. verbo interdictis in d. cap. adiicimus*, quam ibi ſequuntur *Dominic. Anchar. Franc. Calder.* & alij omnes, qui de hac materia ſcripſerunt, vt aſſerit *Con. p. 2. §. 4. num. 4. Nauar. num. 174. Vgolin. §. 4. numer. 1. Henriqu. §. 3. Sayr. numer. 24. Suar. diſput. 34. ſect. 1. à numer. 21. Anil. diſput. 4. ſect. 2. dub. 4. concl. 1.* dictis locis, ampliantes non ſolum ab integris officiis diuinis, ſed etiam à qualibet eorum parte laicos eſſe excludendos, ita vt neque ad faciendam oblationem in medio Miſſæ, neque extra Eccleſiam ad pacem ſint admittendi, tempore quo in Miſſa dari ſolet, & ideò cum huiuſmodi Matrimonium ſine præſentia laicorum, quales ſunt contrahentes, contrahi non poſſit, neque dari benedictiones, rectè ſequitur moderationi *d. §. adiicimus*, in hoc propoſito locum non eſſe, quamuis contrarium teneãt poſt *Syln. Con. d. p. 2. §. 2. n. 7. verſ. Matrimonij, Anil. d. diſp. 4. ſect. 1. dub. 6. concl. 4. Henriq. cap. 44. §. 1. litt. D*, & alij quos ſequitur *Sanch. d. libr. 7. diſp. 8. num. 11.* qui non effugit vim prædictæ rationis, ſed magis ei ſuccumbit, dum ex *Henriq.* reſpondet intelligendam eſſe *Vgol. & Sayr.* reſolutionem ſi contrahentes habeant priuilegium, hoc enim nihil aliud eſt, quam concedere ſecundum iuris rigorem dari non poſſe benedictiones cum ea moderatione, vt reſoluit *Vgol.* & alij, qui eum ſequuntur. In Eccleſia autem ſpecialiter interdicta apud vtriuſque opinionis Auctores eſt indubitatum dari non poſſe benedictiones, nec contrahi Matrimonium, vt ex communi multis comprobat *Sanch. d. diſp. 8. num. 12.* quia moderatio illa ſolum obtinet in interdicto locali generali, non in Eccleſia ſpecialiter interdicta, vt notauit *gloſ. verbo Eccleſiis in d. §. adiicimus*; quam omnes ibi ſequuntur. Per contrarium autem poſſe eas dari in feſtiuitatibus exceptis, ſi ex alio capite prohibitæ non ſint, vt prohiberi cõſtat in feſto Paſchatis, & Natalis Domini, ex *Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reform. Matrimonij cap. 10.* receptiſſimum eſt, vt comprobant *Vgolin. c. 8. §. 10. Couar. Henriq. Vinald.* & alij, quos refert *Sanch. d. diſp. 8. num. 15. Sayr. d. cap. 7. num. 47. Anil. d. dub. 6.* ad finem, *Mari. Alter. d. cap. 7. verſ. ſecundo dubitatur.*

Hæc pauca, quæ quotidiana ſunt in materia Matri- 207

monij, in compendium reduxi, quia Episcoporum conueniunt iurisdictioni, cætera autem, quæ de Matrimonij Sacramento desiderari possunt, sunt latissimè in multis libris de hac re editis tractata, qui ea edisscere cupit, consulat *Verac. in speculo coniug. Vivald. in candelabro aureo tit. de Matrim. Mastiensc titul. 1. lib. 5. noua recop. Card. Bellarm. in suis controu. tis. de Matrim. Iuli. Sanazar. de Matr. dissolut. Francisc. Anton. Olmeri. de nullitate Matrim. Iacob. Nauclant. & Anton. Conti. de Matrimoniis clandestinis irritandis. Gregor. de Valentia, ac Matrimonij indissolubili vinculo Fernandez in examine Theologiæ Moralis p. 2. c. 15. cum seqq. Vincent. Filliuc. quæst. moral. tract. 10. de Sacram. Matrimonij, Petr. de Ledesma in speciali tract. de Matrim. & in sua summ. p. 1. de sacram. Matrim. Henriq. in summ. lib. 11. de Matrim. Zerola in praxi Episcop. p. 1. verbo Matrimonium, Steph. Quaranta in summa Bullarij verbo Matrimonij impedimenta, & verbo Matrimoniales dispensationes, Aegid. de Coninch. de Sacram. tom. 2. disp. 21. cum seqq. Ioan. Francis. Leo in thesauro fori Ecclesiast. p. 2. cap. 19. de sponsalibus, & Matrim. Rebello de obligat. Iustitiæ p. 2. l. 3. de contractu Matrimonij, Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 31. de Matrimonij sacramento, Io. Petr. Fontanella in tract. de pactis nuptialibus, sive capitulis Matrimonialibus, Francisc. Molin. de ritu nuptiarum, & pactis in Matrimonio conuentis, Fr. Basil. Pont. in tract. de impedimentis Matrimonij, & nouissimè in tract. de sacramento Matrimonij, & Ioan. Gutier. in speciali tract. de Matrimonio, Bonacina in tract. de magno Matrimonij Sacramento.* Omniũ latissimè tribus tomis totam hanc materiam eleganter tractauit doctiss. *Thom. Sanchez*, illius quidem Sacri Ordinis, qui nominis, quod super omne nomen est, titulo prælignitur.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio in genere sumpta est iusta distributio rei communis in singulos, iuxta cuiusque necessitatem.*
2 *Dispensare in iure nostro idem est, quod legibus soluere.*
3 *Dispensatio definitur, quod sit iuris communis relaxatio cum causæ cognitione ab eo, qui habet potestatem dispensandi.*
4 *Dispensatio emanans ab inferiore requirit necessariò causæ cognitionem, & expressionem.*
5 *Dispensatio sine causa dicitur potius dissipatio.*
6 *Dispensatio cessat cessante causa.*
7 *Dispensatio est quid odiosum, & strictis iuris, strictèque intelligenda.*
8 *Dispensatus ad vnum censetur dispensatus ad omnia consequentia ad illud vnum.*
9 *Dispensatio facta ad vnum effectum vel in vno defectu, ad alios non extenditur.*
10 *Argumentum de maiori ad minus non habet locum in dispensationibus.*
11 *Regula cui licet 53. de regul. iur. lib. sexto non procedit in dispensationibus, sed tantum in his, quæ propriè, & absolutè à iure communi conceduntur.*
12 *Declaratur tex. in cap. ex parte 27. de decimis.*
13 *Argumentum de maiori ad minus in priuilegiis particularibus, seu dispositionibus odiosis affirmatiuè prolatum non valet.*
14 *Monachus, cui conceditur dispensatio ad beneficium curatum, non poterit simplex possidere.*
15 *Declaratur tex. in cap. per venerabilem, vers. quod autem, qui filij sint legitimi.*
16 *Episcopus in his, quæ sunt de genere permissorum potest ex rei natura intra propriam diœcesim ea omnia, quæ Summus Pontifex potest in Ecclesia vniuersali, nisi per sacros Canones, aut per Summum Pontificem prohibeatur.*
17 *Episcopis videtur absoluendi potestas esse concessa, quoties conditor Canonis censura absolutionem non reseruauit.*
18 *Refertur sententia asserentium Episcopos in lege Canonica posse dispensare, quando eis expressè, vel tacitè conceditur dispensandi facultas.*
19 *Declaratur tex. in c. dilecti de tempor. ordinat.*
20 *Declaratur tex. in cap. nuper vers. in secundo, de sententia excommunicat.*
21 *Episcopis sit dispensandi facultas à lege, vel tacitè, vel expressè.*
22 *Dispensatio Episcopis quando tacitè concedatur.*
23 *Episcopus quando dispensat ex tacita legis permissione, si faciat sine iusta causa, non tenet dispensatio in vtroque foro.*
24 *Concilij decreta expressa egent Pontificis derogatione.*
25 *Episcopus non potest dispensare in lege Concilij generalis, quamuis absolutè permittat dispensationem.*
26 *Episcopus super Concilio an data causa necessitatis possit dispensare.*
27 *Consiliaris Constitutio quando dicatur.*

EPISCOPVS IN PONTIFICIA, VEL generalis Concilij lege quando possit dispensare.

Allegatio XXXIII.

DIspensatio in genere sumpta nihil aliud 1
est, quam iusta distributio rei communis in singulos, iuxta cuiusque necessitatem, vnde dispensatores dicuntur illi, quibus spiritualia, aut temporalia inter singulos diuidenda mandantur, vt probatur *Luc.* 12. ibi, quis putas est fidelis dispensator, *Paul. 1. ad Corint.* 4. sic nos existimet homo, &c. & *cap.* 9. dispensatio mihi credita est, faciunt *tex. in l. dispensatori* 51. *& in l. dispensatorem* 62. *ff. de solution. l. urbana* 160. & ibi *Alciat. ff. de verbor. signification.* docent *D. Thom.* 1. 2. *quæst.* 97. *art.* 4. *&* 2. 2. *quæst* 88. *art.* 10. *D. Anton.* 2. *par. titul.* 11. *cap.* 2. §. 6. *Syluest. verbo dispensatio quæst.* 1. *Sot. de iustit. lib.* 1. *quæst.* 1. *art. vlt. Couarru. de sponsalib. par.* 2. *cap.* 6. §. 9. *num.* 1. At vero attento iure nostro *in cap. de multa, ad finem, de prab. & in cap. proposuit, de conces. prebenda, & in c. at si clerici,* §. *de adulteriis de iudic.* & passim alibi, dispensare idem est, quòd à legibus soluere, & à vinculo legis eximere, *l. Princeps, ff. de legibus.* 2

Diffinitur autem dispensatio, quod sit Iuris communis relaxatio, cum causæ cognitione, ab eo, qui potestatem habet dispensandi, ita *glos. penult. in princ. in cap. requiritis,* §. *nisi rigor.* 1. *quæst.* 7. recepta communiter ibi, vt per *Nauar. in cap. quem pœnitet, numer.* 7. *de Pœnitent. distinct.* 3. *& in manual. prælud.* 9. *num.* 13. *Couar. dict. num.* 1. *Rebuff. in praxi tit. de dispensat. num.* 1. *pag.* 179. *Monet. de distributionibus quotidianis, par.* 2. *quæst.* 14. *numer.* 2. *Fr. Emman. quæst. Regul. tom.* 2. *quæst.* 46. *art.* 1. *Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici decis.* 260. *in* 1. *edit. & resolut.* 227. *num.* 2. *in* 2. *edit. Iacob. de Graffis in aureis decis. par.* 1. *lib.* 2. *cap.* 31. *numer.* 1. *Sanch. de Matrim. lib.* 8. *disputat.* 1. *num.* 2. *Sayr. in claui Regia lib.* 6. *cap.* 11. *à princip. Alphons. Aluarez in speculo Iuris Pontificij, cap.* 17. *de dispensation. Sanctissim. Episcop. in princip. Cardinal. Tusch. practicar. conclusion. litt. D, conclus.* 457. *Soar. de legibus lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 7. *Cardos. in praxi Iudicum, & aduocat. verbo dispensatio, numer.* 1. *Fr. Ludou. Miranda in manuali Prælat. tom.* 2. *quæst.* 30. *art.* 1. *Vgolin. de potestate Episcopi cap.* 7. *à num.* 1. Verum 4
hæc diffinitio quamuis sit communiter recepta, non tamen videtur admittenda, quia per illam solum ius commune, non vero particulare, velut municipale, aut synodale relaxatur, si quidem hoc Iuris cõmunis appellatione minime continetur, *c.* 1. *de const. lib.* 6. Deinde comprehendit etiam solum dispensationes emanantes ab inferioribus,

Digitized by Google

rioribus, in quibus neceſſariò cauſæ cognitio, & expreſſio prærequiritur, vt in *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Reformat. cap.* 18. ibi, cauſa cognita, *& ſeſſ. 14. de reformat. cap.* 7. ibi, cauſa cognita, itaut non valeant ex *gloſ. vltim.* in fine, ibi, vel dic, &c. *in cap. litteras, de conceſſ. prebenda, gloſſ. vltim. in princip. in cap. 1. de etate, & qualit. lib. 6. gloſſ.* 1. per textum, ibi, *in cap.* 2. *de ſchiſmaticis, Menoch.* vbi multos refert, *conſil.* 15. *num.* 15. *Nauar. in conſil. vltim. num.* 4. *de ſimonia*, poſt alios *Gutier. canonic. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 5. 5 ſi enim ſit ſine cauſa dicitur potius diſſipatio, quàm diſpenſatio, vt *B. Bernardum* referendo dicit *Curt. Seni. conſ.* 19. *Aggredior num.* 6. *Socin. iun. conſ.* 120. *num.* 28. *volum.* 2. & ideò requiritur cauſa, quia per diſpenſationem vulneratur Ius publicum, vt dicit *Pute. Rota Roman. deciſ.* 3. *lib.* 6 2. refert *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea, reſol.* 410. *num.* 3. Et ceſſante cauſa ceſſat diſpenſatio, ita *Archidiac. in cap.* 1. per illum text. *poſt princip.* 55. *diſtinct. cap. vltim. in fine*, 77. *diſt. gloſ. in cap. poſt tranſlationem, verbo ceſſante, de renunc.* cum aliis citatis *à Ricc. dict. reſol.* 410. *num.* 8. quæ tamen cognitio, & expreſſio in diſpenſationibus à ſupremo Principe emanantibus neceſſariò non requiritur ex *Rebuff. vbi ſupra num.* 9. aduertit *Soar. de Relig. tom.* 2. *tract. 6. lib. 6. cap. 9. num.* 1. Dic ergo, quod diſpenſatio ſit legis, ſeu Iuris alicuius per legitimum Superiorem relaxatio: quæ diffinitio videtur magis congruere materiæ, de qua agimus, & effugere difficultates, de quibus ſupra.

7 Diſpenſatio eſt, quid odioſum, & ſtricti Iuris, ſtrictéque intelligenda, *cap.* 1. *& cap.* 2. *de filiis Preſbyt. lib.* 6. *cap. non poteſt, de preben. eodem lib. cap. quod dilecto, de conſang. & affin. l. ex facto in princip. ff. de vulgari, & pupillari, Iaſ. in l. re coniuncti, num.* 178. *ff. de legatis* 3. *Matienſ. l.* 10. *gloſ.* 1. *num.* 7. *tit.* 8. *lib.* 5. *nona Recopil. Monet. dict. quæſt.* 14. *num.* 5. *Mari. Antonin. variar. lib.* 1. *reſol.* 19. *num.* 14. *& lib.* 3. *reſol.* 2. *num.* 18. *Cardoſo. in praxi Indicum, verbo diſpenſatio, num.* 9. *&* 19. *Campan. in diuerſ. Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 13. *num.* 90. *Fr. Ludou. Miranda d. quæſt.* 30. *art.* 12. *concl.* 2. *Bruner. in locis communibus verbo diſpenſatio, num.* 7. *Aloyſ. Ricc. dict. reſolut.* 227. *nu.* 3. *& d. reſolut.* 410. *num.* 4. *Sanchez dict. diſp.* 1. *num.* 3. *Gironda de priuilegiorum explicatione, num.* 1111. *cum ſequentibus*; nam diſpenſatio vocatur vulnus, quia per eam Ius ipſum vulneratur, *capit. ipſa pietas*, 23. *quæſt.* 4.

8 Et licet diſpenſatus ad vnum, diſpenſatus cenſeatur ad omnia conſequutiua ad illud vnum, vt per *gloſ. verbo plures in cap. quia in tantum, de prebendis, Sayr. de cenſuris lib.* 7. *cap.* 14. *num.* 21. plenè *Sanchez dict. lib.* 8. *diſputat.* 1. 9 *num.* 19. tamen diſpenſatione facta ad vnum effectum, vel in vno defectu, ad alios non extenditur, *Afflict. deciſ.* 320. *num.* 12. *Rota. diuerſ. deciſ.* 233. *par.* 1. quam refert, *Ricc. dict. reſolut.* 227. *num.* 6. *Burg. de Pacti.* 3. *Tauri num.* 221. *cum ſequentib. Gironda d. loco num.* 1115. vbi limitat, quando diſpenſatio fit motu proprio, vel ratione connexitatis, & acceſſorij; vel in his, quæ recipiunt interpretationem à iure communi; vel quando proprietas verborum extenſionem requirit; aut quando diſpenſatio eſt fauorabilis ex cauſa neceſſaria, vel eſt neceſſaria ex fauorabili cauſa, & quando alicui data eſt poteſtas diſpenſandi contra Ius, tunc enim vt fauorabilis extenditur, nec quidem fit extenſio ad caſum minorem, licet maiorem habeat rationem, vt per *Panorman cap. ad aures num.* 7. *de reſcriptis, Nat. conſ.* 163. *num.* 5. *Aloyſ. Ricc. d. reſol.* 227. *num.* 3.

10 Argumentum enim de maiori ad minus non habet locum in diſpenſationibus, *Cou. de ſponſ. p.* 2. *cap.* 8. §. 8. *n.* 11. *Molin. de primogen. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 48. *& ſequen. Brunor. à Sole in locis commun. verbo diſpenſationes ſunt odioſæ, Surd. deciſ.* 168. *num.* 20. *&* 21. *Cald. Pereira de nomin. empiryt. quæſt.* 21. *num.* 65. *Gutier. canon. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 12. *Rendina in prompt. recept. ſent. tom.* 1. *titul.* 29. *num.* 12. *Molina de Iuſtit. tractat.* 2. *diſputat.* 591. *num.* 2. *Sanchez dict. diſputation.* 1. *num.* 32. *& diſputat.* 24. *num.* 17. *lib.* 8.

Sic etiam *reg. cui licet* 53. *de regnis Iuris lib.* 6. non pro- 11
cedit in diſpenſationibus, ſed tantum in his, quæ proprie, & abſolutè à Iure communi conceduntur *Iaſ. in l.* 3. *num.* 43 *ff. de conſtit. Principum, Felin. in cap. poſtulaſti. nu.* 9. *de reſcriptis, Paul. Æmil. deciſ.* 8. *num.* 6. *p. tr.* 1. *Campanil. d. cap.* 13. *num.* 92. *Rebuff. in praxi tit. de diſpenſat. ad plura, num.* 64.

Sic intelligitur text. difficilis *in cap. ex parte* 27. *de* 12
decimis, omiſſis námque variis intellectibus de quibus *Couar. lib.* 1. *variar. cap.* 17. *num.* 13. *Gutier. Canon. lib.* 2. *cap.* 21. *à num.* 116. *Fortun. in* §. *& quid ſi tantum num.* 164. *Rebuff. de decimis, quæſt.* 14. *à princip. Soar. de Relig. tom.* 1. *de decimis, lib.* 1. *cap.* 23. *à num.* 4. *Menoch. conſil.* 33. *à num.* 2. Dicendum eſt text. illum non agere de priuilegio, aut conceſſione ſpeciali, circa decimas recipiendas; ſed magis de conceſſione Iuris communis, per quam eodem attento poterat Abbas, vel Parochus ille percipere decimas de laboribus terræ Parochiarum ſuarum, & ita ſenſus eſt, *cum tibi conceſſum ſit*, ſimiliter à Iure communi de quo in *cap. cum contingat, verſ. vnde, de decimis, quod maius eſt*, nempè vt percipias decimas de laboribus, *& minus conceſſum eſſe videtur*, nempè vt eas percipias de no- 13
ualibus, & ita fit argumentum de maiori ad minus affirmatiuè in his, quæ competunt iure ſpeciali: nam in priuilegiis particularibus, ſeu diſpoſitionibus odioſis argumentum de maiori ad minus affirmatiuè non valet, *cap. fin. de tranſlat. Prælati, cap. cui de non Sacerdotali, de prabend. in* 6. cum ſimilibus, *Sanchez. d. diſputat.* 1. *num.* 32. *Ioan. Andr. in cap. ea quæ, de reg. Iuris in* 6. vbi dicit, quod ex diſpenſatione Monacho conceſſa, vt poſſit beneficium curatum obtinere, minimè poterit ſimplex poſſidere, & *Nat. conſ.* 504. *non ſum neſcius num.* 4. *&* 5. aſſerit, quod diſpenſatio Monacho facta ad beneficium curatum, non porrigitur ad ſimplex, refert *Aloyſ. Ricc. in dict. praxi aurea reſol.* 410. *num.* 5.

Obſtat maximè *text. in cap. per venerabilem, verſ. quod* 15
autem, ibi, quod in maiori conceditur, licitum eſſe videtur & in minori, *qui filij ſint legitimi*, vbi Summus Pontifex in materia legitimationis, ſeu diſpenſationis arguit de maiori ad minus: cui variis modis reſpondent ſcribentes; alij etiam diſtingunt inter diſpenſationes odioſas, & fauorabiles, vt in his poſterioribus procedat *d. cap. per venerabilem*, qui de legitimatione agit, quam inquiunt ea ratione fauorabilem, quia per eam fit regreſſus ad Ius naturale, ſecundum quod omnes homines legitimi naſcebantur, *Auth. quibus modis naturales efficiantur ſui,* §. *illud*, notat *gloſ. verb. alpha in cap. ab exordio* 35. *diſtinct.* recepta, vt per *Mantuam dialogo* 82. At verò in prioribus, ſcilicet odioſis, procedat communis ſententia negatiua, & Iura pro eo adducta, ita *Abb. in cap. ad aures num.* 8. *de reſcriptis, Dec. in cap. ac ſi clerici,* §. *de adulteriis à num.* 91. *de iudiciis, Sanch. d. diſput.* 1. *num.* 31. quorum ſententiam videtur ſequi *Soar. de legib. lib.* 8. *cap.* 27. *à num.* 2. Sed contra hanc diſtinctionem multis inſurgit *Felin. d. num.* 9. *verſ. limita ſecundo*, tum quia omnis diſpenſatio eo ipſo, quod à iure communi recedit, odioſa cenſeri debet, & exorbitans, ac proinde reſtringenda *l. ſingulare, ff. de regul. Iuris, regul. quæ à iure communi, de regul. iuris lib.* 6. Alij igitur diſtingunt inter legitimationem, quam fatentur odioſam, & reſtringendam, ſicut diſpenſationem: & inter poteſtatem legitimandi, ſeu diſpenſandi, de qua intelligunt *d. cap. per venerabilem*, quam inquiunt eſſe fauorabilem, & extendendam, iuxta *cap. vltim. de ſimonia*, ita *Couar. de ſponſalib.* 2. *par. cap.* 8. §. 8. *num.* 6. & alij de quibus *Sanchez dict. lib.* 8. *diſputat.* 2. *num.* 1. Sed non ſatisfaciunt, quia text. *in dict. cap. per venerabilem*, non ſolùm de poteſtate agit legitimandi, ſed etiam de ipſa legitimatione facta, vt patet, ibi, cum in ſpiritualibus diſpenſetur, conſequenter intelligitur in temporalibus diſpenſatum, & deinde, quia vt bene *Alciat. lib.* 5.

Parad. cap. 16. frustra distinguitur inter potestatem legitimandi,& ipsam legitimationem, vtrum enim potestas illa fauorabilis sit, vel odiosa,non aliunde expendi potest,quàm ex fine,seu effectu propter quem conceditur,vel in quem dirigitur. Quare reiectis his, & aliis, facilis, & verus sensus est, argumentum illud de maiori ad minus, de quo *in d.cap.per venerabilem*,non esse Pontificis,sed partis petentis etiam temporalem legitimationem,quam Pontifex denegauit.

16 Deueniendo ad quæstionem nostram dicendum est, Episcopum in his,quæ sunt de genere permissorum,posse ex rei natura, & ex ipso Iure diuino intra propriam diœcesim ea omnia,quæ Summus Pontifex potest in Ecclesia vniuersali,super omnem orbem Christianum,nisi per Sacros Canones,aut per Summum Pontificem prohibeatur: vt videtur probare *text.in cap.nuper*, 29. iuncta *glos.verbo non retinuit,de sententia excommun.*ex quo regulam tradunt scribentes omnes, quod quoties conditor Canonis censuræ absolutionem non reseruauit,potestatem absoluendi Episcopis videtur concessisse,secundum
17 *Nauar.in man.cap.27.num.* 39. plenè *Gutier.can.lib.1.cap. 5.à princ.Soar.tom.5.disp.6.sect.4.Sayr.de cens.lib.2. cap.19. à num.2.*Hinc *glos.in cap.in quibusdam, de Pœnit. verbo dispensatum*, explicans verba textus in fine, ibi, *nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum*, inquit quod potestas dispensandi intelligitur cõcessa Episcopo,si illam Papa sibi expressè non reseruauit,idem confirmat *glos.verb.dispensatum in cap.postulastis,de cler. excom. & in cap. clerici verb. moniti,eod.tit.& in cap.excommunicamus,§. credentes, verb. Apostolica,de hæret.*facit *glos. verbo interdicta, cap. cum illorum 32.de sent.excomm.glos.penult.vers.de dispensatione,in c. requiritis,1.quæst.7.* intendit tex. *in cap.ad honorem,de auctoritate,& vsu pally*,ibi,*in plenitudinem*, & ibi, *in partem*, iuncto *cap.1.de officio Ordinarij*,ibi, in suis diœcesibus liberam, & ibi, secundum quod Canones censent, & ex doctrina *Archid.in cap.licet Canon.de elect.in* 6.quam probant *Abb.*& alij *in cap.at si clerici, §. de adulteriis de iudic.* cum multis relatis per *Cott.in memorab.ver. Episcopus*, & tanquam indubitatum tradunt *Victoria de matr. p.1.num. 7.Pelag.de planct.Eccl.lib.1.cap.50.vers.in his*, vbi testatur communem,post *Sot. Abulens.*& alios sequitur *Henriq.in sum.lib.10.de Sacram.Ord.cap.35.nu.2.litt. D,& de Matr. lib.12.cap.3.num.2.in com. lit. N*, & post multos *Sanch.de Matr.lib.1.disp.61.nu.3.Soar.tom.4. de Pœnit.p.2.disp.25. sect.1.num.13.& de legib.lib.6.cap.14.sub num.3.Fr.Ludou. Miranda in man.Prel.tom.2.quæst.30.art.10.concl.2.*

18 Verum alij aliter tenent,& longe veriorem attestantur esse sententiam, quæ docet Episcopos in lege Canonica posse dispensare, quando eis expressè,vel tacitè conceditur,dispensandi facultas:ita resoluit *glos.verbo suspensos in cap. cupientes, de elect.in 6. Card. in cap.dilecti in princ.de temp.ordin. Abb.in d.§.de adulter.num.6.* vbi *Dec. num.6. D.Anton.p.1.tit.17. cap. vn.§.20. Soar.comm.verbo Episcopus,num.*154.*Selu.de benef.p.4.quæst.7. Rebuff.in praxi tit.de dispens.ad plura num.27. Mandos.reg.13. Cancell. quæst.6.num.6.Borgas.de irreg.3.p. tit. de dispensatione Episcoporum num.10.Vgolin.de potestat.Episc.cap.57.§.1.Mari. Alter.de censu.tom.2.disp.8.cap.3.vers. sed controuersia.* Ex quibus constat hanc esse hodie magis communem, & receptá sententiam,licet olim contraria magis cõmunis fuerit; pro qua sententia vltra regulam *cap.cum inferior, de maiorit.& obed.& Clem. ne Romani,de elect.* cum similibus, quibus habetur inferiores non posse tollere ius Su-
19 perioris; maximè pro hac parte facit *tex.in d.cap.dilecti*, ibi,dispensatio à Canone minimè sit permissa,quæ verba satis euincunt Episcopum, vel Archiepiscopum tantummodo dispensare posse in casibus in quibus dispẽsatio à Canone permittitur eisdem, & ita conceditur expressè, vel tacitè: aliter enim si secundum contrariam sententiam Episcopi, & similes possint dispensare in casibus in quibus prohibiti non reperiuntur textus ille non bene argueret, quia quamuis Episcopo non permittatur, aut non concedatur à canone dispensatio in eo casu, adhuc ille posset dispensare,nisi speciatim prohiberetur, & consequenter ad conuincendum Episcopum, & improbandum dispensationem, de qua textus ille agit,debuit Pontifex dicere, quod dispensatio in eo casu à Canone non est prohibita, quod tamen non dicit, sed à conuerso, nempè quod dispensatio à Canone non est permissa.

Non obstat *text.in dict.cap.nuper,vers.in secundo*,ibi,ex 20
quo conditor Canonis, &c. quod est præcipuum contrariæ sententiæ fundamentum; quia vltra alia, quæ ad illius intellectum tradunt post alios *Con.in cap. Alma mater p.1.§.12.num.5. & 6. Duen. reg.* 252. respondetur text.illum procedere in absolutione ab excommunicatione,quæ à dispensatione,de qua agimus,differt, & facilius concedi solet, ne excommunicatus in excommunicatione decedat,& ita datur periculum animæ,*argum. cap.cum illorum.32.vers.primo si fuerint*, vbi *glos. verb.ignorat,de senten. excommunic.* quod in dispensationibus non contingit tradit *glos.dict.verb.suspensos*,& post *Borgas.*notat *Gutier.canon.lib.1.cap.3.num. 4. & 5.* intendit *Concil. Trident.sess.24.de reform.cap. 6.* ibi, dispensare, & ibi,absoluere.

Aduerte tamen legem dispensandi facultatem face- 21
re Episcopis aliquando expressè,prout in specie *cap. sanè,de clericis coniugat.& cap.penultim.in fine,de elect.& cap. cum ex eo 34. de election. in 6. & cap. 1. in princip. de filiis Presbyter. eodem lib. & cap.1. de ætate, & qualitat. eodem lib.*cum aliis,de quibus per *glos.1. & 3.in cap.at si clerici, §.de adulteriis,& iudiciis.* Aliquando verò eandem potestatem concedit tacite, seu virtualiter, veluti quando lex impersonaliter dispensandi facultatem facit,scilicet 22
possit dispensare, non adiiciendo per Sedem Apostolicam, vel Romanum Pontificem,prout in specie, *cap.secundi,de eo qui cognouit,& capituli postulasti*,7. vbi *glos.*3.& Doctores *de clerico excommunicato, & cap.penult.* iuncta *glos. vltim. de pœnis*, cum aliis, tunc enim, quia frustra dispensatio conceditur Summo Pontifici, qui de iure potestatem dispensandi habet *cap.proposuit de concess.præben.* censetur illa facultas data Prælatis inferioribus, & in hoc casu potest etiam intelligi dictum *cap.nuper,vers. in secundo*, ibi, non retinuit,& ibi eo ipso, ita docet *glos. vltim.in dict.cap. pen. de pœnis*, vbi cum text.dicat certos hæredes non posse assequi prælationis honorem,& subdat hæc verba; *nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum*, ait ex quo text. non determinat à quo,posse Episcopum,sequuntur *Abb.* ibi *num.5.Card.& Henric. in fine*,docet etiam *glos. verbo dispens.tum in cap.postulasti, de cler. excomm. minist.* vbi text. decidit excommunicatos 23
non posse retinere beneficia,subdens, nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum, ait cum non dicat à quo, posse Episcopum, sequitur ibi *Abb. num.* 8. resoluunt *Henriq.lib.14.de excommun.cap.19. num.* 2. & multi citati à *Sanchez. dict.lib.8. disputation. 5. num.* 1. Quæ quidem dispensatio si ab Episcopo, vel alio, inferiori à Principe potestatem dispensandi habente, concedatur sine causa iusta, non tenet in vtroque foro, vt resoluunt *Couar. de sponsat. par. 2. cap. 6. §. 9. num. 11. Gutier. Canon. lib.1. cap.19.num. 5. Sanch. de Matrim. lib. 8. disput. 17.num.4.*

Limitatur seu potius declaratur supradicta resolutio, 24
vt tantum procedat, & intelligatur do Canone Pontificio, nam si Concilij Generalis sit, quamuis absolutè permittat dispensationem, non poterit Episcopus dispensare, tunc enim negata hac facultate Episcopo,adhuc ea verba aliquid operantur,duos habebunt effectus. Prior est, vt ad illi Concilij decreto derogandum non desideretur specialis eius mentio. Posterior, vt Pontifex ad dispensandum in eo, facilior reddatur, vt cum aliis aduertit *Sanch.d.lib.8. disp. 6. num.* 5. nam decreta

Conci

Concilij expreſſa egere derogatione, ac proinde non ſufficere clauſulam derogatoriam generalem reſoluunt *Cotta in memorabil. verbo clauſula non obſtante, Rebuff. in auth.habita, verbo examinatione, pag. 550. cum ſeq. C. ne filius pro patre, & in praxi benefic.tit. de diſpenſat. ſuper defectum natalium, num.14. Gutier.pract.lib. 3. quæſt.17. num. 231. Aloyſ.Ricc. in collect.dic.par.4. collect.849. & coll.1367. propè finem, & in praxi fori Eccleſ. dec. 556. in 1.edit. & reſolut.478.num.4.in 2.edit. Henriq.lib.13.cap.57.§.1. Zerola in praxi Epiſcop.par.2.verbo abſolutio, verſ. dico quinto, pag. 5. Flores de Mena var.lib.1.quæſt.10.num. 50. Gratian.diſcept.forenſ.cap.397.à num.55. Verall.dec.176.par.1. Fr. Emman.quæſt.reg.tom.1.quæſt.8.art.10. & tom.3.quæſt.36.art. 2. & quæſt.39.art.4. Azor.inſtit.moral.p.2.lib.5. cap.14. col. 574. Valeri. Reginald.in praxi fori pœnit.lib.5.num.2. Bonacina de cenſur.diſp.1. quæſt. 3. puncto 2.num.4.in fin. Mari. Anton.var.reſolut.lib.1.reſolut.58.num.6. Nicol.Garc.de benefic.par.4.cap.5.num.30. Campanil. in diuerſorio Iuris Canonici rubric.11. cap.vlt.num. 27. & rubr.12. cap.13.num. 154.verſ.in cauſa. Hieron. Fernandez de Otero in repet.cap.1. de iudic.à num.10. Rota in Valentin.decimarum 8. Februarij 1588. coram Orano, & in Conchen. exemptionis decimarum 13. Martij 1585. coram eod. & in eadem 9. Decemb.1601. coram Penia*, refert *Anton. Ricciul.* de Iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium *lib.5.cap.14.n.16. & lib.8.cap.4.num.6.* Pro derogatione tamen Decretorum ſacri Concilij Trident. ſufficere clauſulam generalem non obſtantibus *Conſtit. Apoſt. & aliis ſimilibus per cap.21. ſeſſ.25. de reformat. cenſuit Rot.in cauſa S. Angeli penſionis 16. Decemb.1594. coram Illuſtriſſimo Card. Pamphilio, & in Bononien. Prioratus 9. Iunij 1606. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo, & obſeruant Stephan.Gratian. diſcept. forenſ.tom.5.cap.940. & 963. Gonzal.ad reg.8.Cancel.gloſ.6. num.120. Mart.de clauſul.par.4.clauſ.14.num. 3. Mariſcot. var.reſol.lib.2.cap.38.num.41. Monet.de commut.vltim.voluntat.cap. 11. num. 250. Maſſobr. in praxi habendi concurſus requiſ.17.dub. 4. num. 8. Bonac.de clauſura Relig. diſput.2. q. 5.puncto 2.n. 4.verſ.ratio, Sigiſm. à Bononia de elect.dub.*

25 *5. Ricciul. citatis locis.* Et ideo Epiſcopum Conciliarem conſtitutionem tollere, aut in ea diſpenſare minimè poſſe reſoluunt *Rebuff.in tract.nomin.quæſt.5.num.30. Gutier.de iuramen.confirmat.par.1.cap.51. num. 24. & canon. lib.1.cap.5. num.10. Franc.Leo in theſ.uro fori Eccleſiaſt. p. 2.cap.8.n.44. Henriq.dict.lib.13.cap.57.§.1.litter. C. Franc. Molin.de ritu nupt.lib.2.differ.11.num. 145. Stephan. Gratian.d.cap.397.num.33. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent.lib.31.cap.27. num. 202.in princip.* Ex magna tamen

26 cauſa neceſſitatis poterit Epiſcopus diſpenſare, præcipuè quando Concilium, vel permittit diſpenſare, vel loquitur perſonaliter, nec vetando, nec permittendo, nec imponendo aliquam pœnam, vide *Tiraq. de pœnis temper. in præfat. num. 31. Lambertin.de iure patron.par.1. lib.2.art.19.quæſt.7. princip. num. 2. Cott.in memorab.verbo Epiſcopus, Brunor.à Sole in locis commun. verbo diſpenſatio, 1. Rebuff. in praxi tit.de diſpenſat. ad plura beneficia, à num. 30. Spin.in ſpeculo teſtam.gloſ.15.princ.à num. 8. Humada in l.5.gloſ.12.in fine, verſ.limitatur, tit. 5. par.prima*, optimè *Mich.Graſſ.commun.opinion.tom.1.lib.1.tit.2.num.67. Sanch. de matrim.lib.2.diſp.40.à num.2. Cened.pract. & canon.quæſt. lib.1.quæſt.30.à num.30.*

27 Quæres non abs re, quando dicatur conſtitutio Conciliaris, quando autem Pontificia, vbi ab vtroque dimanat? de qua re latè *Sanch.d.lib.8.diſput.5.num.6.cum ſeqq.* ex quo pro faciliori, & breuiori explicatione ſequentes regulas collegi. Prima eſt, ſi materia trahat originem à Concilio, dicitur conſtitutio Concilij, vt ſi Concilium rem illam definiendam proponat, ſi vero originem trahat à Pontifice dicitur Pontificia, cum enim conſtitutio ab vtroque dimanet, ad diſcernendum vtri potius attribuatur, iure optimo origo ſpectanda eſt. Secunda Regula, quando decreti in ſubſcriptione dicitur, ex tali Concilio, vel in tali Concilio, ſignum eſt id à Concilio traxiſſe originem, ac proinde cenſeri Concilij. Tertia regula, quando Pontifex attribuit conſtitutionem ipſi Concilio, vt *in cap.fin.2.quæſt.1.* ibi, decernente nobiſcum ſancta ſynodo, & *in cap.nimis de iure iur.* ibi, Sacri auctoritate Concilij prohibemus, ita *Deci.in cap.1.in noua edit. in 1.lect.à num. 1. de iudic.* vbi *Alciat.num. 1.* & alij quos refert, & ſequitur *Sanch.d.diſput.5.num.6.7.8. & 9.* & ibi *nu.11.* reſoluit cenſeri Conciliarem conſtitutionem, vbi Summus Pontifex ſic diceret, definimus hoc cum conſenſu Concilij. Conſtitutiones, quæ ex Conciliis deſumuntur, quare quandoque ſub nomine Romani Pontificis, quandoque ſub nomine ipſius Concilij edantur, vide *Anaſtaſ.Germon.animadverſ.lib.2.cap.1.*

SVMMARIVM.

1 *Inferiores in lege Superioris diſpenſantes abſque iuſta cauſa nulliter faciunt.*
2 *Diſpenſatio Epiſcoporum, vel aliorum inferiorum in propriis conſtitutionibus facta ſine cauſa valida eſt.*
3 *Epiſcopus, vel Archiepiſcopus in ſua diœceſana Synodi conſtitutionibus validè diſpenſat.*
4 *Epiſcopi quamuis validè diſpenſent in prædictis conſtitutionibus ſine cauſa, peccabunt mortaliter: ſi vero non detur ſcandalum, aut notabile aliorum damnum, peccabunt venialiter.*
5 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare in ſuis conſtitutionibus à ſe iuramento firmatis.*
6 *Nec etiamſi conſtitutio tranſierit in contractum ad commodum alterius.*
7 *Nec etiam ſi prædicta conſtitutiones ſint auctoritate Pontificia confirmata.*
8 *Archiepiſcopus inualidè diſpenſat ſine cauſa in decretis Synodi Prouincialis.*
9 *Concilium Prouinciale maior eſt Archiepiſcopo.*

EPISCOPVS AN VALIDE IN ſuis Conſtitutionibus abſque cauſa diſpenſare poſſit.

ALLEGATIO XXXIV.

SVPPOSITA poteſtate Epiſcopi in condendis Conſtitutionibus ex latè adductis per *Rot.in Vlixbonen.tabernariorum, & tondariorum 10. Martij 1614. coram D. Dunozetto, & 1. Iuly 1615. coram D. Ubaldo, impreſſa per Farin.dec.757.p.2.recent.* breuiter concludendum, quod quamuis diſpenſatio quæcunque inferioris in lege ſuperioris ſit irrita, ſi cauſa legitima deſit, quia quoties inferiori committitur poteſtas diſpenſandi in lege ſuperioris, intelligitur cauſa iuſta exiſtente, mandatum enim Pontificis ad ius referri debet, *cap.de multa de prabend.* quare ita tenent *Conar de ſponſalib.par. 2. cap. 6.§.9.num.11. Gutier.canon.lib.1.cap.9.num.5.* plures apud *Sanch.de matrim.lib.8.diſp.17.num.4. Nauar. in man. prael. 9.num.15. Ludon.Miranda in man.Prael.tom.2.quæſt.30.art. 4.concl.4.* 1

Diſpenſatio vero Epiſcopi, vel aliorum inferiorum in propriis Conſtitutionibus facta, ſine cauſa, valida eſt. Primò, quia Epiſcopus in ſua diœceſi poteſt ea omnia, quæ poteſt Pontifex in toto orbe, exceptis ſpecialiter reſeruatis, vt dixi *alleg. 1. num. 6.* ſed Pontifex in lege Eccleſiaſtica, & Princeps ſecularis in ciuili ſine cauſa validè diſpenſat, mutando rem propriam, & propriam voluntatem, à qua ſola vim habebat lex, vt probat *Sanchez d.lib.8.diſput.7.num.14.* ita etiam Epiſcopus poterit diſpenſare ſine cauſa in ſuis conſtitutionibus, cum ab eius voluntate pendeat illas vim habere, atque adeò poſſit illas omnino caſſare, ſua poteſtate ordinaria vtens, nec in aliquo ius commune offendens: ita *Dect.in cap.ac ſi clerici §.de adulteriis, de iudic.* vbi *Anton.num. 17. Abbas* 2

*num.*10. *Felin.*6. *Aretin.*24. & *Alexand. de Nauo num.*16. *Botta.in tract.de Synodo Epiſcopi,par.*2.*art.*4. *num.*8. *Gambar.de auctoritate legati lib.*10. *num.* 442. *& ſeq. Nauar.in manual.cap.*25.*num.*74.*in fine, Sayr.de cenſur.lib.*6. *cap.*11. *num.*11.plures quos refert, & ſequitur *Sanchez d.diſput.*

3 17.*num.*27. Ex eadem ratione probabilius validam cenſeo diſpenſationem Epiſcopi, aut Archiepiſcopi in ſuæ diœceſanæ Synodi Conſtitutionibus, abſque cauſa factam, quia etiam hoc caſu, ſicut in ſupradicto, dicitur diſpenſare in re propria, mutando propriam voluntatem, cum ſolus ille in Synodo diœceſana ſuffragium habeat deciſiuum, cæteri autem, qui communiter ſunt Parochi, & clerici, qui nulla ſtatuendi facultate gaudent,aſſident illi, vt conſilium præbeant. Ita nuncupatim de Conſtitutionibus Synodalibus reſoluunt *Nauar. dict.cap.*25.*num.*74.*Bott.d.art.*4.*num.*9. *Sanch. dict.diſput.* 17. *num.* 33. Et denique poteſt Epiſcopus contra conſtitutiones ſuas,ac Synodalia, & alia ipſius decreta diſpenſare, quia poteſtas diſpenſandi commenſuratur à poteſtate ſtatuendi, & pœnam imponendi, & in omnibus caſibus, in quibus quis poteſt ſtatuere, & punire, poteſt diſpenſare, *Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ.par.*2. *cap.*8.*num.*58. *Azor. inſtit. moral.par.*1.*lib.*5.*cap.*15.*quæſt.*3. *Soar.de legib.lib.*6.*cap.*15.*num.*8. *Salas eod. tractat. diſp.*10. *ſect.*4.*num.*43. *Baſil.Pont.de Matrim.lib.*8.*cap.*5.*num.*3.vbi *num.* 4. reſoluit Epiſcopum in legibus diſpenſandis non pendere à Capitulo. Peccabit tamen ſic abſque iuſta

4 cauſa diſpenſando, cum faciat contra ius commune, imò & diuinum naturale dictans neminem à lege generali eſſe abſque iuſta cauſa eximendum, *cap.cum omnes de conſtit.*& tenent *Nauar.dict.pralud.*9.*num.*15. *Azor. inſtit.moral.p.ar.*1.*lib.*5.*cap.*15.*quæſt.*3.*in fin*, *Sanch.d.num.*27. At non dato ſcandalo,nec notabili aliorum damno, aut legis grauitate,credo culpam eſſe venialem,prout explicant *Nauar.dicto pralud.*9.*num.*14.*& cap.* 25. *num.* 5. *Fr. Emman.in ſumm.tom.*1.*cap.*237.*num.*1. *Valentia* 1.2.*diſp.* 7.*quæſt.*5.*punct.*9.*ad finem*,& idem *Sanchez d.lib.*8.*diſput.* 18.*num.*7.

Primò limitatur hæc noſtra principalis reſolutio,niſi

5 Epiſcopus eas Conſtitutiones iureiurando firmauerit, cum enim nequeat ſecum in iuramento diſpenſare, nequibit in eis conſtitutionibus diſpenſare, ita *Sayr. de cenſur.lib.*6.*cap.* 11.*num.*11. *Botta.de Synodo Epiſcopi par.*2. *art.*4.*num.*13. *Azori.dict.lib.*5.*cap.*15. *quæſt.* 7. *verſ. in præſenti*, plures refert,licet non ſequatur *Sanchez dict. diſp.* 17.*num.* 31. & non ſequitur *Baſil.Pont.d.cap.*5.*num.*5.

6 Secundò limitatur, niſi illa Epiſcopi Conſtitutio tranſierit in contractum in commodum alterius, ita *Gambar.d.lib.*10.*num.*444.*Sylueſt.verbo diſpenſat.quæſt.*11. *num.*19.*Pont.d.cap.*5.*num.*7.*Salas d.diſp.*20.*ſect.*4.*num.*42. *limit.*1. multi quos refert, & ſequitur *Sanch.d.diſput.*17. *num.*29. vbi etiam addit, licet hæc limitatio ſit vera, poſſe Epiſcopum ex legitima cauſa ſuperuenienti contrauenire.

7 Tertiò limitatur, niſi eæ Conſtitutiones ſint auctoritate Pontificia confirmatæ, quia ex ea confirmatione gaudent auctoritate Papæ,& reputantur,ac illius leges, ac proinde ſe habet ad illas Epiſcopus, ac ad ius commune, quia nequit eam confirmationem ex parte tollere,ita docent *Botta.d.art.* 4. *num.* 12. *Sayr.dict.num.* 11. *Azor.* vbi proximè, *Sanch. dict. diſput.* 8.*num.* 31. & alij plures ab eis citati, quibus adde *Baſil. Pont. de Matrim. lib.*8.*cap.*5.*num.* 6. *Salas diſput.* 20.*ſect.*3. *differ.* 11. *Rot.in Montis Regalis iuriſdictiones* 13. *Februarij* 1609. *coram Illuſtriſſimo Card. Caualerio apud Farin.deciſ.* 240. *num.*3. *p.* 2.*recent.* vbi aliæ ſimiles deciſiones referuntur.

8 Quæret aliquis opportunè, an diſpenſatio Archiepiſcopi in decretis Synodi Prouincialis facta ſine cauſa legitima valeat:in qua quæſtione negatiua pars verior eſt,quæ quidem ex multis ſuadetur, quæ adducit *Nau. conſil.*7.*de offic.Ordin.in antiq.& conſ.*6.*ſub tit.de maiorit. & obed.in nouis*, & imprimis quia Concilium loquimur de 9 Prouincali:nam in generali reſpectu Summi Pontificis longe aliter reſoluendum, quia ita ille eſt ſupra ipſum generale Concilium, vt ab eo Concil. ad ipſum Summum Pontificem poſſit appellari,*Iacobat.tract. de Concil. lib.*10.*art.*2.*num.*2.*in fine. Scacc.de appellat. quæſt.* 8. *num.* 100.)eſt ſuperius ſingulis omnibus, qui conſtituunt illud, quorum vnus eſt ipſe Archiepiſcopus, qui poterit ab ipſo mulctari,& excommunicari,vt probat *Nauar.d. loco num.*3.tum quia Concilium adeo maius eſt Archiepiſcopo,quod ab eo appelletur ad illud,tanquam ab inferiori ad ſuperiorem,vt tradunt *glo ſinal. in cap. à collat. de appellat. lib.*6.*Cardin.in Clemen.*1.§.*quod etiam in interdictis num.*1.*not.ab.*1.*de ſentent. excommun.* vbi *Ancharan. num.*5.*not.ab.* 5. *Nauar. d. loco num.* 4. vbi *num.*5.reſpondens ad obiectionem, quam in principio adduxerat,dicit,quod Archiepiſcopus eſt caput Concilij ad hunc effectum, quod ad eum pertinet vocatio, & congregatio eius, & vt debeat habere primam Sedem, vt habet Decanus, & Canonicus ſenior in Capitulo Eccleſiæ Cathedralis, ſed non quoad hoc,vt ſit Superior eius, vel maior eo iam congregato,neque quod habeat eamdem iuriſdictionem,quam habet illud, imò eſt coniudex, & collega aliorum Epiſcoporum, quare irritam eſſe illam diſpenſationem ſine cauſa factam ab Archiepiſcopo in decretis Synodi prouincialis tenet *Sanch.d.diſp.*17.*n.*36.

SVMMARIVM.

1 *Summus Pontifex ſolus poteſt diſpenſare in impedimentis iure Pontificio dirimentibus matrimonium.*

2 *Epiſcopus poteſt diſpenſare in impedimentis, quæ impediunt matrimonium contrahendum, ſed non dirimunt contractum.*

3 *Epiſcopus poteſt diſpenſare in impedimento dirimenti,quãdo illud fuerit occultum, & matrimonium publicum,neque coniuges poſſunt ſeparari abſque magno ſcandalo, nec ad Summum Pontificem,aut eius Nuncium patet recurſus.*

4 *Intellige, quando Matrimonium contractum fuerit bona fide.*

5 *Epiſcopus in prædictis dirimentibus impedimentis poteſt diſpenſare,dum poſtulauerit vrgentiſſima neceſſitas.*

6 *Confeſſarij quibus detegitur aliquod impedimentum in Confeſſione à volentibus ſtatim Matrimonium contrahere quid facere debeant, oſtenditur.*

7 *Epiſcopus data huiuſmodi vrgentiſſima neceſſitate, poterit diſpenſare in impedimentis cognationis orta ex Baptiſmo tempore neceſſitatis non ſolemniter collato.*

8 *Epiſcopus poteſt ad petendum debitum diſpenſare cum coniuge, cui debiti petitio eſt interdicta propter cognationem ſpiritualem, vel affinitatem ſuperuenientem poſt matrimonium.*

9 *Epiſcopus poteſt diſpenſare ad petendum debitum in cognatione ſpirituali orta inter ipſoſmet coniuges.*

10 *Epiſcopus in prædictis caſibus non poteſt diſpenſare,quando facilè recurri poteſt ad Nuncium Apoſtolicum.*

11 *Epiſcopis conceditur poteſtas diſpenſandi in dictis impedimentis occultis pro ſolo conſcientiæ foro.*

12 *Priuilegium habentes diſpenſandi in caſibus Epiſcopalibus, etiam matrimonialibus, non poſſunt diſpenſare in prædictis.*

13 *Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt diſpenſare in prædictis caſibus, niſi ad hoc haberet ab Epiſcopo particularem commiſſionem.*

14 *Epiſcopus poteſt delegare facultatem diſpenſandi in impedimentis matrimonium dirimentibus, caſu quo poteſt ipſe diſpenſare.*

15 *Iuriſdictio ex Principis priuilegio competens non perſonæ, ſed perpetuo dignitati, vel officio,non eſt delegata, ſed Ordinaria.*

16 *Ordinarius index ille dicitur,qui iure officij, vel dignitatis, iuriſdictioni,ſeu iuridicundo præeſt.*

17 *De*

Digitized by

17 *Declaratur text. in capit. vltimo de officio Ordinarij, & in capit. vltimo, §. caterum, de officio delegati.*

18 *Epiſcopus ſi dubitetur an res egeat diſpenſatione, poteſt declarare illam non deſiderari, vel ad cautelam diſpenſare.*

19 *Opinio probabilis poteſt ſequi in foro conſcientiæ relicta probabiliori.*

20 *Epiſcopus cum minoribus non habentibus requiſitam etatem ad matrimonium, poteſt diſpenſare, vt illud ineant, quando ſunt prope etatem, & dubium eſt, an malitia eam ſuppleat.*

EPISCOPVS IN IMPEDIMENTIS Matrimonij, quando poſsit diſpenſare.

ALLEGATIO XXXV.

1 IN impedimentis ſolo iure Pontificio dirimentibus Matrimonium ſolius eſt Pontificis diſpenſare, nam illa omnia ſunt iure communi indúcta, in quo tanquam in lege Superioris nequit Epiſcopus, qui inferior eſt diſpenſare, *cap. cum inferior de maioritat. & obedient.* ita *Couarruu. de ſponſalibus par.2.cap.6.in princip.num.15. & §.10. num.11. Angel.verbo matrimonium, 3.impedim. 18. num.3. Sylueſtr.verbo Matrimonium 6.quæſt.6.in fine, Gutier. Canon.lib.1 cap.5.num.10. Nauar.in manual.cap.22. num. 85. verſic. tertio dicendum, Henriq.in ſum.lib.12.cap.3. § 1.* refere plures *Sanchez de Matrimon.lib.2.diſp.40.numer.1. lib.8.diſp.6. à num. 14.* & referunt deciſum *Nicol. Garcia de benefic. par. 11.cap.5. num.344. Armendar.in addit. ad recopilat.legum Nauarræ, lib.1.tit.18.lib.7.num. 28. & lib.*
2 *4.tit.15.lib.1. num.98.& 99.* In aliis vero impedimentis, quæ impediunt quidem Matrimonium contrahendum, ſed non dirimunt contractum poteſt Epiſcopus diſpenſare, quia licet inferior non poſſit diſpenſare in lege Superioris, conſuetudine tamen receptum eſt, vt diſpenſatio iſtorum impedimentorum non obtineatur à Papa, excepto voto religionis, & caſtitatis, ita poſt alios antiquiores, *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi capit. 60. §. 3. Bonacina de magno Matrimonij Sacramento quæſtion. 3. punctо 15. numer.3. Henriq.dict.lib.12.cap.2. §.2. verſ.Secundo, Sanchez libr.7. diſput. 17. num.15. nouiſſime Baſil.Pont. de Matrim. lib.8. cap.13.*

3 Aliquibus tamen caſibus poterit Epiſcopus diſpenſare in impedimentis dirimentibus. Primus eſt quando ſcilicet impedimentum eſt occultum, & Matrimonium publicum, nec coniuges poſſunt ſeparari abſque magno ſcandalo, nec ad Summum Pontificem, nec ad eius Nuntium patet recurſus propter paupertatem, aut propter locorum diſtantiam, aut ob alia legitima impedimenta, quia non eſt credibile Summum Pontificem velle reſeruare ſibi diſpenſationem in caſu tantæ neceſſitatis, & cum tanto periculo animarum: tum quia licet regulariter nequeat Epiſcopus in lege Pontificia, vel Concilij diſpenſare, poterit tamen in caſu magnæ neceſſitatis, vt ſupra *alleg. 33. num...* oſtendimus ex multorum ſententia, ex quibus ita reſoluunt *Nauar.d.verſ. tertio dicendum, Valent.tom.4.diſputat.10.quæſt.5.punctо 5. Fr. Emman.in ſum.tom.1.cap.236. concl.2. Iacob. de Graffis conſil.26.num.19.de ſent.excomm. Coſt. de remediis ſubſidiariis remed.35. numer.3.& ſeq. Aloyſ.Ricc.in praxi rerum fori Eccleſ.deciſ.261. in 1.edit. & reſolut.228.in 2.edit. Sanch. de Matrim.lib.2. diſput. 11. numer.3. Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſ.par.2.cap.8. num.43. Henriq. lib.6. de pœnit.cap.10.§.1.& lib.11.de Matrim.cap.3. §.2. Spin.in ſpeculo teſt.in gloſ.15.num.86. Vgol.dict.cap.60.§. 1. Gutier.de Matrimon. cap.49.numer.6. cum ſequentibus & capit. 123.*
4 *numer.7. Bonacina dicto punctо 15. numer. 4.* Intellige in caſu de quo agimus tacitam facultatem diſpenſandi in foro cóſcientiæ Epiſcopo eſſe conceſſam, modo Matrimonium contractum fuerit bona fide; ſi vero mala fide contractum ſit, præſumitur Summum Pontificem in eo caſu reſeruaſſe ſibi facultatem diſpenſandi, & nolle fauere iniquitati contrahentium iuxta *Trid.ſeſſ.24. cap.5.* aſſerens ſeparandos eſſe ſine ſpe diſpenſationis obtinendæ, ita ex aliorum ſententia reſoluit *Sanchez dict.diſp.11.num.4.& lib.8.diſp.6.num.19.* contra *Henriq. d.cap.3.§.2.in comm.litt. K, & litt. O*, aſſerentem bonam fidem in contrahentibus non deliderari, vt Epiſcopus poſſit diſpenſare.

Secundus caſus eſt, quando ſcilicet poſtulauerit vr- 5
gentiſſima neceſſitas, quia tunc poterit Epiſcopus per ſe, vel per alium delegatum, non ſolum poſt contractum matrimonium, verum ante in impedimentis dirimentibus diſpenſare, præſumitur enim habere tacitam facultatem Summi Pontificis in vtroque caſu, ita *Henriqu.dict.lib.12.cap.3.§.2. Sanchez dict.lib.2.diſp.40.num.7.* vbi etiam aſſerit poſſe Epiſcopum in foro conſcientiæ diſpenſare cum illa, quæ mane accedit ad confitendum, & inuenitur habere impedimentum dirimens, cuius manifeſtatio eſſet illi cauſa grauis infamiæ, ſed iam parata ſunt omnia ad nuptias eo mane, aut veſpere celebrandas, nec adeſt alia via euadendi infamiam; vel ſuſpicionem grauis delicti in Confeſſione manifeſtati, ſi tunc non celebrentur nuptiæ, quamuis hoc non approbetur à *Gutier.de Matrim.cap.49.num.11.* Sed ex *Sanchez, Gutier.* dictis locis ſecurius poteſt Confeſſarius, cui in 6
Confeſſione detegitur aliquod impedimentum dirimens, ſi iam non poſſit abſtineri à nuptiis ad vitandam ſuſpicionem alicuius criminis, vel infamiæ inter ſponſos, conſulere, vt fœmina, vel ſponſus voueat caſtitatem ad menſem, deinde dicat conſanguineis, aut etiam aliis ſe voto caſtitatis obſtrictum eſſe, ſibique à Confeſſario mandatum eſſe, vt abſtineat à matrimonio, donec obtineatur diſpenſatio à Sede Apoſtolica: caueat tamen ne dicat votum eſſe ad tempus, ne audientes aſſerant ſufficere diſpenſationem Epiſcopi, ſicque remedium eludatur.

Sic etiam data vrgentiſſima neceſſitate poterit Epi- 7
ſcopus diſpenſare in impedimento cognationis ortæ ex baptiſmo tempore neceſſitatis non ſolemniter collato, vt reſoluit *Sanchez dict.lib.8.diſputat.6. num.17.* reprobata opinione, *Sot.in 4.diſt.42.quæſt.1.num.1.immediatè ante ſolut. ad 1.princ.* quem ſequuntur *Ludou. Lop. in inſtr. caſuum conſcient.par.2. vbi de Matrim. cap.51. in fin. Emman. Sà verbo Matrim. vbi de impedim.dirim.num.6.in fine*, aſſerentis poſſe Epiſcopum diſpenſare hoc caſu, dum facillimus non pateret ad Papam aditus; nam impedimentum hoc æquè eſt iure Pontificio inductum, ac alia, & æquè dirimit Matrimonium, igitur ſi in aliis impedimentis nequit Epiſcopus diſpenſare, ſiue ante contractum Matrimonium, ſiue poſt; niſi poſtulauerit vrgentiſſima neceſſitas, ſic etiam in hoc, cum in omnibus vrgeat eadem prohibitio, debet & eſſe eadem diſpoſitio.

Tertius caſus eſt, quando impedimenta ſuperue- 8
niunt Matrimonio, & impediunt debiti petitionem, veluti in cognatione ſpirituali, vel affinitate, ratione cuius coniux, qui eſt effectus affinis, priuatur iure petendi, nam tunc Epiſcopus poterit ad petendum debitum diſpenſare, cum coniuge, cui debiti petitio eſt interdicta, ita *Emman. Sà verbo debitum num.13. Petrus de Ledeſma de Matrim.quæſt.58.art.4.dub.2.verſ.in huius rei explicationem, Valent.par.4.diſput.10. quæſt.5. punctо 5. in fine, Fr. Emman.in ſumm.tom.1.cap.243. numer.12. & in Bullam Cruciat.§.14. num.7. Vega in ſum.tom.2.cap.5.caſu 1. in fine, Henriq. lib.11.cap.15. num.11. in fine, Bonacina dict.punctо 15.num.5.* Quamuis contrarium, imo Epiſcopum non poſſe diſpenſare in hoc caſu teneant *Couar. de ſponſal.par.2.cap.7.§.2.num.6.ad finem, Matienſ.ad rubr.*

Digitized by Google

zit. 1. glos. 1. num. 103. lib. 5. nouæ recop. Iacob. de Graff. in decis. aurea par. 1. lib. 2. cap. 83. num. 12. Quicquid etiam in nostro casu Episcopi dispensationem data necessitate, eo quod non pateat facilis aditus ad Pontificem, sitque incontinentiæ periculum, admittant *Gutier. canon. lib. 1. cap. 23. num. 17. Vgolin. dict. cap. 60. §. 2. num. 2.* & alij ab eis citati.

9 Hinc etiam poterit Episcopus dispensare ad petendum debitum in cognatione spirituali orta inter ipsosmet coniuges: vtpote quia filium proprium baptizarunt extra casum necessitatis, vel malitiosè facti sunt patrini proprij filij, cum baptizaretur, vel confirmaretur, & ratio est quia cognatio hæc post Matrimonium interueniens non tollit Matrimonium, sed impedit ne debitum exigatur, vt dixit *glos. in cap. nosse desideras, 30. quæst. 1.* sed sic est, quod in impedimentis, quæ impediunt potest Episcopus dispensare, vt supra dixi, ergo & in hoc cognationis spiritualis, cum tale sit, ita *Nau. in manual. cap. 16. numer. 34. vers. interrogatus autem, Fr. Emman. ad Bullam Crucia. §. 13. num. 17. Iacob. de Graff. d. cap. 83. num. 13. Gallec. de cognat. spirituali cap. 19. num. 13. Matienz. dict. glos. 1 num. 143. Vgol. d. §. 2. numer. 1.* post *D. Anton. Verac. Valent. Sylvest. Sa,* & alios *Sanchez. dict. lib. 8. disputat. 12. num. 15.*

10 Quæret aliquis an prædictis casibus possit Episcopus dispensare, quando facile recurri potest ad Nuntium Apost. si potestatem Pontificis habeat ad dispensandum in simili casu, vel ad quemcumque alium simili facultate præditum? In qua quæst. pars affirmatiua suadetur, ex eo quia ius soli Pontifici reseruat dispensationem, cum ergo is consuli nequeat, poterit Episcopus tanquam Pastor ordinarius dispensare, ita *Henriqu. lib. 6. de Pœnit. cap. 10. numer. 1. in commento litt. D, & lib. 11. de Matrim. cap. 3. num. 1. in com. litt. H.* Verum licet hæc opinio probabilis sit, contraria tamen est securior, nam Episcopus solum potest in hoc casu dispensare ratione necessitatis vrgentis, sed quando adest potens dispensare, ad quem confugi potest, necessitas cessat, ergo non poterit Episcopus, igitur hanc partem sustinent *Nau. in man. cap. 22. num. 85. Vega l. b. 6. sum. casu 143. in fine,* & alij, quos refert, & sequitur *Sanch. d. lib. 2. disp. 40. num. 8.*

11 Pro pleniori prædictorum declaratione obserua primo hanc potestatem Episcopi dispensandi in dictis impedimentis occultis esse pro solo conscientiæ foro, vt bene docet *Henriq. lib. 11. cap. 3. §. 2. prope finem,* quem refert, & sequitur *Sanch. d disp. 40. n. 10.* vbi *n. 11.* resoluit dici impedimentu occultum, quando non publicè constat, nec facilè constare potest, periculúmque non est vt in foro externo detegatur.

12 Secundò obserua habentem priuilegium dispensandi in casibus Episcopalibus etiam Matrimonialibus, minime posse dispensare in casibus, qui non iure Ordinario, sed ratione vrgentis necessitatis competunt Episcopo, & hi non dicuntur casus Episcopales, sed verè ad Pontificem pertinentes, qui ex quadam iuris interpretatione Episcopo censentur permissi, ita *Fr. Emman. in Bullam Cruc. §. 9. num. 118. Henriq. lib. 6. de pœnit. cap. 14. §. 7. in com. litt. P,* quos refert, & sequitur *Sanch. d. disp. 40. num. 9.*

13 Tertiò obserua non posse Generalem Episcopi Vicarium dispensare in prædictis casibus, in quibus Episcopo conceditur dispensandi facultas, nisi ad illud haberet ab Episcopo particularem commissionem, ita *Fr. Emman. in dict. cap. 236. num. 5. Henriqu. dict. libr. 11. cap. 3. §. 2. propè fin. Sanchez dict. disput. 40. num. 12. Aloys. Ricc. dict. resolut. 228. numer. 3.* vbi etiam cum *Navar.* quod nec inferiores Prælati Episcopo poterunt dispensare.

14 Quartò obserua posse Episcopum delegare facultatem dispensandi in impedimentis Matrimonium dirimentibus, casu, quo ipse potest dispensare, ita *glos.* licet generaliter loquatur, *verbo casibus, in cap. vlt. de officio Ordin.* vbi *Bald. num. vn. Ioan. Andr. num. 3. Anton. num. 4. Abb. num. 3.* & in propriis terminis resoluit *Sanch. dict. disput. 40. à num. 14.* ex ea ratione, quia iurisdictio ex 15
Principis priuilegio competens non personæ, sed perpetuo dignitati, vel officio, non est delegata, sed ordinaria, & potestatis ordinariæ iura habet, & sequitur *Bart. in l. ambitiosa, num. 34. ff. de decretis ab ordine fac. Con. variar. lib. 3. cap. 20. num. 6. in princip. & num. 9. in fine.*
Dicitur enim iudex ordinarius ille, qui iure sui Officij, 16
vel dignitatis, iurisdictioni, seu iuridicundo præest, prout tradunt *Merla in emporio iur. par. 1. tit. 2. in prælud. num. 88. Molina de iustitia tom. 6. disputat. 8. num. 2. & 3. D. Barbosa in l. cum Prætor. §. 2. à num. 15. ff. de iudic.* ergo cum hæc sit potestas ordinaria, poterit delegari, *d. cap. vltim. de offic. Ord.* quod procedit in eo, qui habet 17
potestatem, ex officio suo, & non ex delegatione, & ideo potest eam delegare; *tex.* vero *in cap. vltim. §. cæterum de offic. deleg.* habet locum in eo, qui ex delegatione, & commissione habet potestatem, quapropter illam nequit alteri delegare, ita vtrumque textum conciliant *praxis Episcop. par. 1. verbo delegatus, §. 9. Nau. conf. 15. in fine sub tit. de sent. excomm. in 1. edit. & conf. 11. in fine, sub tit. de priuileg. in 2. edit. D. Barbosa in d. l. cum Prætor. §. 2. numer. 530.*

Quintò obserua, in dubio an res egeat dispensatio- 18
ne, posse Episcopum declarare illam non desiderari, vel ad cautelam dispensare, ita *Emman. Sa verbo dispensatio, num. 1.* Pro cuius dicti maiori explicatione sciendum, quod dubium hoc dubliciter potest euenire, vel in iure, vel in facto; in iure quando hinc inde essent opiniones quorundam asserentium adesse impedimentum, aliorum vero negantium, tunc si opinio negans esset verè probabilis, quamuis affirmans esset probabilior, posset ille sequens opinionem probabilem inire id Matrimonium absque aliqua dispensatione: doctissimus enim *parens meus,* quem nonagenarium senem in patria relictum, venerandum Iurisconsultum oculis cernere nil amplius desidero, qui filios suos ex se feliciter abdicans, vnum Ecclesiæ, me scilicet indignum Presbyterum, duos alios insignes Theologos sacris Sanctissimæ Trinitatis, & Beatissimæ Virginis Carmelitan. Religionibus obtulit, aliúmque vtriúsque iuris studiosum, & in Conimbricensi Academia Artium Magistrum mihi in hanc Curiam proficiscenti socium dedit, ille, inquam, quem non minus naturæ, quam doctrinæ meæ reuereor auctorem, *in comment. ad Ordinationem Regiam Lusitan. lib. 3. tit. 64. §. 1. num. 10.* post *Arag. Ban. Sal. Valent. Soar. Sanch.* & alios, resoluit in foro conscientiæ sequi posse opinionem probabilem relicta probabiliori. Quando 19
vero dubium consistit in facto, dupliciter potest euenire, vel res omnino est dubia, vel pro vna parte præsumptio præponderat: in primo casu non est opus dispensatione, quia in illo præsumptio est pro libertate ad contrahendum; in secundo vero casu ad cautelam requirenda est Episcopi dispensatio.

Sextò obserua posse Episcopum cum minoribus non 20
habentibus requisitam ætatem ad Matrimonium dispensare, vt illud ineant, quando sunt prope ætatem, & dubium est an malitia eam suppleat, ita *Henriquez dict. lib. 11. cap. 13. §. 12.* vbi etiam refert dispensationem valere pro vtroque foro, sequitur *Sanchez. lib. 7. disp. 104. num. 12.* & videtur sentire *Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 31. num. 171. vers. notandum est secundo,* & id probant ex *tex. in cap. de despons. impub.* quatenus prohibet ne aliqui ante ætatem Canonibus præscriptam coniungantur, nisi fortè aliqua vrgentissima necessitate interueniente, vtpote pro bono pacis, talis coniunctio toleretur, & in illo text. cum Summus Pontifex dispensationem sibi non reseruasset, visum est tacitè

illam

illam Epiſcopis concedere, iuxta reſoluta *allegat. 33. numer. 17.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus habet poteſtatem ſuorum ſubditorum iuramenta præſtita intuitu diuini obſequij, & vota diſpenſandi.*
2 *Cauſa iuſta, & rationabilis requiritur ad diſpenſandum in his votis, & ne fiant in tertij præiudicium.*
3 *Calicem alicui Monaſterio dare ſi quis iuret, vel voueat, poteſt ex commutatione Epiſcopi dare alteri Monaſterio, vel pio loco.*
4 *Declaratur tex. in cap. primo de voto.*
5 *Declarantur text. in c. ſi vero verſ. verum, & in cap. verum 15. de iureiuran.*
6 *Epiſcopi electi, & confirmati quamuis nondum conſecrati poſſunt in prædictis iuramentis diſpenſare.*
7 *Epiſcopus non conſecratus dicitur verè Epiſcopus quoad omnia, quæ pertinent ad poteſtatem iuriſdictionis.*
8 *Capitulum Sede Vacante habet huiuſmodi poteſtatem diſpenſandi in votis, & iuramentis.*
9 *Capitulum Sede vacante poteſt ea omnia exercere, quæ pertinent iure communi ad Ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem, exceptis nonnullis ſpecialiter iure prohibitis.*
10 *Poteſt etiam diſpenſare in iis, in quibus Epiſcopus ratione Epiſcopalis iuriſdictionis valet diſpenſare, in delegata vero Epiſcopo iuriſdictione non ſuccedit.*
11 *Prælati inferiores habentes iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi, poſſunt in iuramentis, & votis diſpenſare, & in illis caſibus in quibus Epiſcopi diſpenſare valent.*
12 *Prælati Regulares, tam Generales, quam Prouinciales, & locales, ab Ordinario exempti, poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in votis, & iuramentis.*
13 *Prælati Religionum ex priuilegio, & ſpeciali iure poſſunt diſpenſare in votis volentium intrare ſuum Ordinem.*
14 *Abbatiſſa in votis ſuarum Monialium diſpenſare non poſſunt.*
15 *Confeſſarij Regulares Ordinum Mendicantium ex priuilegio ſpeciali poſſunt diſpenſare in votis, & iuramentis illorum omnium, quorum Confeſſiones audierint, non tamen reſeruatis Epiſcopo iure ſpeciali.*
16 *Confeſſores etiam Parochi, ſeu quicumque alij Curam animarum habentes in ſuorum ſubditorum votis ſeu iuramenti, in vtroque foro nequeunt diſpenſare.*
17 *Diſpenſandi poteſtas in votis, & iuramentis conceditur ſupradictis reſpectu illorum, qui ſunt verè, & propriè ſubditi ratione domicilij, non habitationis.*
18 *Scholaris non poteſt in voto diſpenſari ab Epiſcopo loco ſtudij, ſi in eo domicilium non habet.*
19 *Habitatio maioris partis anni in loco ſufficit ad hoc, vt ibi poſſint recipi neceſſaria Sacramenta, domicilium vero requiritur, vt recipi valeant voluntaria.*
20 *Archiepiſcopus non poteſt diſpenſare in votis, & iuramentis ſubditorum ſui ſuffraganei.*

EPISCOPVS IN IVRAMENTIS, ET votis, quando diſpenſare poſſit.

Allegatio XXXVI.

1 EPiſcopos habere poteſtatem ad ſuorum ſubditorũ iuramenta præſtita intuitu diuini obſequij vota diſpenſandi, tenent *Innoc. in cap. ad aures, de his, quæ vi, & in cap. debitores num. 2. de iureiurand. Felin. in cap. 1. num. 9. illo tit. D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 12. D. Anton. 2. par. titul. 10. cap. 6. in princip. Sot. de iuſtit. lib. 8. q. 1. art. 9. Caietan. 2. 2. quæſt. 89. art. 9. Angel. verbo iuram. 6. in princip. Sylueſtr. eodem verbo 5. quæſt. 3. Selu. de iureiurando par. 4. quæſt. 2. Nauar. in manual. cap. 12. numer. 64. verſ. 2. Couar. in capit. quamuis par. 1. §. 3. num. 5. verſ. nono, & num. 12. Soar. de Religione tractat. de iuram. lib. 2. cap. 40. num. 3. & tract. 6. de voto lib. 6. cap. 10. num. 3. Leſſ. de Iuſtit. lib. 2. cap. 40. dub. 12 num. 99. cum ſeq. & dubit. 13. à princip. & c. 42. dub. 12. num. 62. Monet. de commutat. vltim. voluntat. c. 4. à numer. 116. Molfeſ. in ſumm. Theologiæ moralis tract. 12. cap. 15. à num. 109. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. c. 38. à num. 5. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c. 58. §. 1. Fr. Ludou. Miranda in manual. Prælatorum tom. 2. quæſt. 32. art. 1. concl. 1. & 3. & concl. 4.* cum *D. Thom. & Nauar.* reſoluit ad diſpenſandum in huiuſmodi iuramentis, & votis requiri iuſtam, & rationabilem cauſam, & peccare diſpenſantem ſine illa, & diſpenſatum non manere ſecurum in conſcientia, & *art. 2. concluſ. 1.* aſſerit, quod quælibet cauſa reddens complementum alicuius voti malum, aut inutile, vel maioris boni impeditiuum, eſt iuſta cauſa, & rationabilis ad diſpenſandum in ipſo. Itellige dummodo non fiat in præiudicium tertij, nam ſi quis iuret, aut voueat dare Calicem huic monaſterio, poteſt ex commutatione Epiſcopi dare alteri monaſterio, aut pio operi, quia hinc non eſt quæſitum ius monaſterio, ſed Deo, & poteſt Dei Vicarius moderari reſtitutionem Deo debitam, non ita debitam homini, ita *Henriquez in ſumm. l br. 7. cap. 28. §. 4. in comm. litt. G*, quem refert *Fr. Ludouic. Miranda in manual. Pralat. tom. 1. quæſt. 47. art. 4. concl. 1.*

Probatur hæc principalis reſolutio, quia licet Epiſcopi non poſſint diſpenſare in illis caſibus, in quibus ſpecialiter ipſis denegatur diſpenſandi facultas, veluti quando ius prohibet, ne illi diſpenſent; vel quando diſpenſandi facultas Summo Pontifici, ſeu Sedi Apoſtolicæ reſeruatur; prout in *cap. vltim. de filiis Presbyterorum, & cap. quod tranſlationem*, vbi *gloſſ. 1. magiſtra, de officio legati, & in cap. penult. de ſimonia, & in cap. de multa, in fine, de præbend. & in cap. penult. in princip. de elect. & in cap. 1. verſ. ad ordines, de filiis Presbyterorum, in 6. & in cap. 1. verſ. ſ. iturus, de re iudicata in 6. & in cap. 1. in fine, de ſent. ex omn. eodem lib.* & in multis aliis per *Bertachin. de Epiſcopo lib. 4. par. 2. à num. 144. Pelag. de planct. Eccleſiæ lib. 1. cap. 50. verſ. prohibetur*, Nihilominus tamen è conuerſo poſſunt diſpenſare in illis caſibus, in quibus ſpecialem à iure habent facultatem diſpenſandi, prout in ſpecie *cap. ſinè, de clericis coniug. d. cap. penult. in fine de elect. cap. cum ex eo 34. eodem tit. in 6. cap. 1. in princip. de filiis Presbyterorum, eodem lib. c. 1. de ætate, & qualit. eodem libro Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6.* cum aliis de quibus *per gloſ. 1. & 3. in cap. at ſi clerici, §. de adulteriis, de iudic.* citatis à *Bertachin. d. par. 2. à num. 107. cum ſeqq.* 2

Conſtat autem poteſtatem diſpenſandi in votis, ac per conſequens in iuramentis intuitu diuini obſequij factis (quia habent eandem rationem, & idem fundamentum, vt per *Soar. d. lib. 2. de iuram. cap. 40. num. 3. & d. tract. 6. de voto, lib. 6. cap. 14. Sanchez. de Matrim. libr. 8. diſput. 13. num. 1.*) fuiſſe auctoritate Eccleſiæ Epiſcopis communicatam, iuxt. *tex. in cap. 1. in fine, de voto*, cuius textus argumentum non euitabit, qui dixerit illum agere de Summo Pontifice tantum, vt colligi videtur ex illis verbis, *ab illius, qui præſidet, pendet arbitrio*, tum quia ille ſolus toti Eccleſiæ præeſt, iuxta *cap. ad honorem in fine, de auctor. & vſu palij*; tum etiam quia ſcribens ibi *Alexander III.* ad quendam Epiſcopum non dicit, tuo arbitrio, *ſed eius qui præſidet*; non inquam euitabit argumentum, qui hoc dixerit, quia ſi Pontifex de ſe ipſo loqueretur, potius diceret à noſtro pendet arbitrio: tum etiam quia in omni proprietate verborum Epiſcopus præeſſe dicitur in ſua diœceſi, *d. c. ad honorem*, ibi, in partem ſolicitudinis: præſertim, quia quando in iure ſermo eſt de propria Pontificis iuriſdictione, vel ponuntur verba quæ maiorem ſignificant poteſtatem, *d. cap. ad honorem*, ibi, in plenitudinem, vel additur, qui toti Eccleſiæ præeſt, & ſic dicendum eſt, in eo textu agi de Epiſcopis; quia vero generaliter erat intelligendus, & reſpectiuè ſcilicet de vnoquoque 3

Epiſco 4

Epiſcopo in ſua diœceſi, ideò textus vſus eſt illo modo loquendi, quem intellectum præſtant *gloſſa*, & omnes ibi. Nec etiam vrgent aſſerentes illum textum non agere de diſpenſatione, ſed de commutatione voti, prout exiſtimant nonnulli citati *à Soar.d.lib.6.capit.* 10. *num.*5. quia reſpondebitur verum quidem eſſe interrogationem factam fuiſſe Pontifici de commutatione, ſeu redemptione voti, & ideò de commutatione etiam reſpondet: Nihilominus tamen in fine ita concludit, ſignificans iuxta qualitatem negotij poſſe Epiſcopum diſpenſatione vti, vel purè, vel miſcendo commutationem prout iudicauerit expedire. Neque obſtant *text.in cap. ſi vero* §. *verum, & in cap. verum* 15. *de iureiur.* vbi videtur diſpenſationem, ſeu abſolutionem à iuramento eſſe ſoli Papæ reſeruatam, vt exiſtimat *Specul.tit.de legato* §. *nunc oſtendendum num.*25. quia reſpondetur ſolum in illis iuribus narrari ſtylum Curiæ circa præſtandam abſolutionem à iuramento, de quo ibi, ad effectum informandi inferiores Prælatos, & ſic non negat, imò ſupponit, illos abſoluere poſſe.

6 Primò amplia in Epiſcopis non ſolum conſecratis, ſed etiam electis & confirmatis, nam illi habent omnem adminiſtrationem Epiſcopatus, & omnia poſſunt, quæ pertinent ad poteſtatem iuriſdictionis, de quibus *gloſ.penult.in cap.aqua de conſecrat. Eccleſiæ*, probat *text. in cap. noſti* 9. *& in cap. tranſmiſſam* 15. *vbi gloſ. de elect. Aloyſ. Ricc.in praxi aurea reſol.*136. *num.*1. & cum huiuſmodi poteſtas diſpenſandi in iuramentis, & votis, non ſit Ordinis, ſed iuriſdictionis, rectè in illis prædicti electi, & confirmati diſpenſare poſſunt, vt reſoluit *Leſſi. de iuſtit.lib.*2.*cap.*40.*dubitat.*12.*num.*100.*verſ.ſecundo, Sanch. d. lib.* 4. *c.* 38. *numer.* 7. vbi ſecùs dicit ſi ſolum electi ſint.

7 Verum Epiſcopum conſecratum verè, & propriè non dici Epiſcopum probant *text.in cap.eam te*, ibi, ante promotionem tuam, & ibi, neque eſſes adhuc in Epiſcopum conſecratus, *de reſcript.cap. tua*, ibi Epiſcopo, vel electo, *de his, quæ fiunt à Prælatis, cap.tam litteris*, 33. *de teſtibus*, ex quibus ita obſeruant *Abb.num.*2. *Felin. Dec.* & omnes *in d.cap.eam te, gloſ.*1. & communis *in cap.*1. *de religioſis domibus, gloſ.verbo Pontificum in Clement.* 2. *de celebrat. Miſſar.gloſ.*2 *in Clement.*1. *de pœnis Iaſ.in l.*2. *num.* 4. *ff. de inofficioſo teſtamento*, *Gomez in reg. de triennali quæſt.*36. *Fr.Emman.q.Regularium tom.*1. *quæſt.* 18. *art.* 2. Sed his non obſtantibus potius dicendum etiam Epiſcopum non conſecratum dici verum Epiſcopum, quoad omnia, quæ pertinent ad poteſtatem iuriſdictionis, cum nomen, Epiſcopus, videatur ex ſui ethymologia competere electis, & confirmatis, quibus à tempore confirmationis poſſeſſione legitima apprehenſa totius diœceſis adminiſtratio, & cura incumbit, *cap. cum in cunctis*, §. *cum vero*, iuncta *gloſ.verbo, adminiſtrationem, de elect.*

8 An autem Archiepiſcopus ante receptum pallium poſſit in ſua diœceſi hac diſpenſandi poteſtate vti, affirmatiuè reſpondet *Sanch. d. lib.* 4.*c.*38. *num.* 9. ex ea ratione quia tantum interdicuntur ante receptum pallium cogere Concilium, & exercere, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis *c.quod ſicut*, §. *ſuper eo.de elect.*

9 Secundò amplia huiuſmodi poteſtatem diſpenſandi in votis, & iuramentis tranſire in Capitulum Sede vacante, vt tenent *Aragon.*2.2.*q.*88.*ar.*2.*fol.*1042.*col.*2.*concl.* 5. *Anton.Gom.in Bullam Cruciatæ deciſ.* 10. *num.*62. *Henriq.lib.*6.*de Pœnit.c.*6.§.1. *& lib.*14.*de irreg.c.*18.§.2. *in fine, Sanch.d.lib.*4.*c.*38.*num.*17. *Sayr.in claui Regia lib.*6.*cap.*11. *numer.* 84. quia poteſt ea omnia exercere, quæ pertinent iure communi ad ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem, exceptis nonnullis ſpeciatim iure prohibitis, *cap. cùm olim* 14. vbi *gloſ.* 2.*de maiorit. & cap. ad abolendam, vbi gloſ. verbo Sede vacante, de hæreticis, cap. penult. vbi gloſ. verbo ſed capitulum, & c. vlt. de ſupplenda negligent. Prælat. lib.*6.*cap.*1. *de inſtit.eod.lib.cap. cum nullus*, in fine principij, *de temporibus ordin.eod.lib.* (qui tamen text.eſt reſtrictus per *Concil. Trid. ſeſſ.* 7. *de reformat. cap.* 10.) *cap.vnic.de maiorit.& obed. in* 6.*Clem.* 1.§. 1.*vbi gloſ. verbo, Sede vacante, de hæreticis, Felin. in c. cum omnes num.*10.*de conſtit. Panin. de poteſtate Capituli p.*11. *Sel. de beneficio p.*2.*q.*11.*num.*4.*Sylueſt. verbo Capitulum* §. 2.*Rebuff. in praxi tit.de denolut.à num.* 57. *Nau. in conſil.* 7. *de filiis Presbyterorum, & conſ.* 44. *de tempor. ordin. in nouis, Gutier.Canon.lib.*1.*cap.*11.*num.* 10. *Vgolin. de cenſuris tab.* 1. *cap.* 10. *num.* 2. §. 2. *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut.* 118.*in princ. Flam.de reſign. lib.*7.*q.*23. *num.*11. *cum ſequ. Soar. de cenſuris diſput.* 7. *ſect.* 2. *numer.* 4. *Sayr. in claui Regia lib.*6.*cap.*11.*num.*10. *Molin.de Inſt. tract.* 5. *diſput.* 11. *numer.* 1. 3. *&* 10. *Quaranta in ſumma Bullarij verbo Capitulum Sede vacante, in princ. Cardoſo in praxi iudicum verbo Capitulum numer.* 2. Poteſt etiam diſpenſare in iis, in quibus Epiſcopus ratione Epiſcopalis iuriſdictionis valet diſpenſare, *Henriq. in ſumm. lib.*14.*de irregular. cap.*20. §.1. *in fine, Gutier.d. lib.*1. *cap.*3. *numer.* 10. *Sayr.d.c.*21. *numer.*84. *Molina d. diſp.* 11. *numer.* 5. *Cardoſo d.num.*2, *Cened.p.*3.*collect.*4. *num.*3. Dixi ordinariam, quia in delegata Epiſcopo iuriſdictione non ſuccedit Capitulum *Abb.in c. cum olim quæſt.*5.*de maiorit. & obed. Azeued. ad curiam Piſanam lib.* 1. *c.*8. *numer.* 12. *Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib.*1.*quæſt.*16. *num.*1. *& lib.*2.*quæſt.*135. *numer.* 4. cum aliis citatis per *Aloyſ. Ricc.d. reſolut.*118. *num.*2.

10

Tertiò amplia in Prælatis inferioribus habentibus iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi, qui poterunt in iuramentis, & votis diſpenſare, cum prædicta poteſtas diſpenſandi ad iuriſdictionem ſpectet, illique habeant Epiſcopalem, vel quaſi, poteſtatemque ordinariam in ſua veluti diœceſi, in eaque tribunal conſtituunt, & ſic ſuccedunt loco Epiſcoporum, vnde in illis caſibus poſſunt diſpenſare, in quibus Epiſcopus poteſt, prout in ſpecie *cap.at ſi clerici* §. *de adulteriis, de iudiciis, & cap.* 1. *de ætate, & qualit. libr.* 6. *& cap. cum ex eo, de elect. eodem lib.* cum ſimilibus, reſoluunt *Alb. numer.* 13. *&* *Der. numer.*16. *in d.*§. *de adulteriis, idem Abb. in cap. ſignificaſti num.*5. *cum ſequentibus de foro comp. & in Clement.ne in agro* §. *ad hæc, de ſtatu Monachorum, Innoc.in cap. ſtatuimus de tranſact. Bald.in auth.hoc ius, col.* 3. *C. de ſacroſ. Eccleſiis, Caſſan.in conſuetudinibus Burgundiæ rub* 9.§. 9.*numer.* 26. iuuat doctrina *gloſ.verbo proprij, in Clem.*1. *de rebus Eccleſiæ* recepta communiter, vt per ſupra citatos, *Conar. in cap. Ioannes num.*1. *de teſtam. & lib.* 1. *variarum capit.* 3. *numer.*9. *Nauar. in manual.c.p.*27. *num.* 39. *verſ. quarto*, probant in ſpecie *Abb.in c.*1. *numer.*7. *de voto*, vbi exponit verba illius textus ibi, *ab illius qui præſidet*, *&c.* ſcilicet, habentis iuriſdictionem Epiſcopalem, quia talis Prælatus poteſt exercere iura Epiſcopalia, *Nau.in man. cap.*12.*num.*75.*verſ.ſecundo in fine, Soar. d. libr.*6. *cap.*10. *num.*13. *Sayr.in claui Regia lib.*5. *cap.* 8. *num.* 9. *& libr.* 6. *cap.*11. *num.*82.*cum ſeq. Leſſi.lib.*2.*de iuſtitia c.*40. *dubit.*12. *num.* 101. *Sanch.in præcepta Decalogi lib.* 4.*c.*38. *num.* 19. *Valer.Reginald.lib.*18.*ſuæ praxis num.*339. *Molſeſ.d. tract.* 11.*c.*15.*num.*115.

12

Quartò amplia in Prælatis Regularibus exemptis ab Ordinario, (quales hodie ſunt ferè omnes ex Summi Pontificis priuilegio) qui poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in votis, & iuramentis, quia, ſuppoſito quod ſunt exempti, & immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubiecti, habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & ideò ſicut Epiſcopi, ita illi poſſunt circa ſuos ſubditos diſpenſare, nec hæc poteſtas illis competit vt delegata, ſed vt ordinaria, quando enim aliqua Religio eximitur per Pontificem à iuriſdictione Epiſcopi, conceduntur Prælato ea, quæ ſunt iuriſdictionis Epiſcopalis, & ita ſuppoſita illa exemptione, & approbatione Religionis competit poteſtas illis, ex vi muneris, & officij, reſoluunt

ſolunnt *Sylueſt.verbo votum,4.quaſt.3.Nauar.dict.cap.12. num.75.Sot.de inſtit.lib.7.quaſt.4.art.3.Caietan.*& alij quos refert,& ſequitur *Soar.dict.lib.6.cap.10.num. 14. Fr.Emman.quaſt.regularium,tom.1.quaſt.25.art.4.cum 4.ſequentibus*,plures refert *Sayr.in Claui Regia lib.5.cap.8. num.10. & lib.6.cap.11.num.87.cum multis ſequentibus*,latè *Fr.Ludouic. Miranda d.quaſt.32.art.4. A&or.inſtit. moralium par. 1.lib.11.cap.18.dubit.4.Leſſ.d.lib.2.cap.40.dubit.13.à num. 107.Sanch.d.lib.4.cap.39.num.3.cum ſequentib.Molfeſ.dict. tract.11.cap.15. à num. 116. Valer. Reginal.d.lib.18.num. 340.* Quod etiam intellige non ſolùm in Prælatis Generalibus, ſeu Prouincialibus, ſed etiam in localibus, ſeu Conuentualibus, adhuc enim illi poſſunt in ſubditorum iuramentis, ſeu votis diſpenſare, ex ſupradicta ratione,vt per *Sot.dict.quaſt.4.art.7.Soar. d.cap.10. num.*
13 *14.Sayr.dict.cap.11. num. 89.* Qui quidem Religionum Prælati ex ſpeciali iure,& priuilegio, etiam poſſunt diſpenſare in votis volentium intrare ſuum Ordinem, ex conceſſione *Eugenij IV.* de qua *Fr. Ludouic. Miranda d. quaſt.32.art.5.& ar.* 6. reſoluit omnia nouitiorum vota, realia, & perſonalia, & mixta,includi, & commutari in ſolemne Religionis votum, ita quod profeſſione emiſſa in aliqua Religione per Sedem Apoſtolicam approbata, ſupradicta vota ceſſent, quia ſolemniter profitens totaliter mundo moritur, viuit autem Deo;ad quam vitam ſolemnis illa profeſſio dirigitur,quo ſit,vt ceſſante præ-
14 terita vita, ceſſent etiam omnia vota in ipſa facta. Abbatiſſæ vero in votis ſuarum monialium non poſſunt diſpenſare, quia iure ordinario non ſunt capaces iuriſdictionis Eccleſiaſticæ,*cap.dilecta, de maioritate,Fr. Emman.d.quæſt.25.art.7. Soar.d.cap.10. num.15.Leſſ.d.nu.17.* In votis Regularium Epiſcopum diſpenſare non poſſe, quod ab eius iuriſdictione exempti ſint, & immediate ſubiecti Sedi Apoſt. reſoluit *Sanch. d.lib.4. cap.39.num. 26.*vbi *num.27. cum ex ſequentib.* latè differit an hi Religioſi exempti poſſint cedentes exemptionis priuilegio ex licentia ſuorum ſuperiorum ſe Epiſcopo ſubiicere,vt ab illo abſoluantur, vel cum eis diſpenſet in caſibus in quibus Epiſcopus hoc poteſt cum ſuis ſubditis, vbi affirmatiuè reſponder.

15 Quintò ampliùs procedere in Confeſſariis Regularibus Ordinum Mendicantium, qui ex priuilegio ſpeciali ipſis à Summis Pontificibus conceſſo poſſunt diſpenſare in ſupradictis votis,& iuramentis illorum omnium, quorum Confeſſiones audierint, vt per *Nauar.in man. cap.12.num.79.verſ.vndecimo,Ludou.Lopez in inſtruct.conſcientia par.1.cap.50.Miranda in manual. Prælat.tom.1.qu. 47.art.4.& ſequen.Fr.Emman.in ſum.par.1. cap.102.concl. 10.& Regular.quaſt.tom. 1. quaſt.63. art. 2. cum ſequentib. Sayr.lib.5.cap.6.num.10. & lib.6.cap.11.num.95.cum ſeqq. Leſſ.dict.lib.2.cap.40.dubit. 13. num. 108.* Quamuis huiuſmodi Confeſſarij Regulares poſſint commutare, & diſpenſare in omnibus votis Epiſcopis iure communi, & ordinario reſeruatis, non tamen in reſeruatis ipſis iure ſpeciali,vt firmat *Fr.Ludouic.Miranda d.art.4.concl.*
16 2. Alij autem Confeſſores, quamuis Parochi, ſeu quicunque alij curam animarum habentes in ſuorum ſubditorum iuramentis, ſeu votis nequeunt in neutro foro diſpenſare,reſoluunt *Innoc.Hoſtien. Abb.*& communiter Doctores,*in cap.1.de voto*, & alij quos refert,& ſequitur *Sayr.d.lib.5.cap.8.num.9.& lib.6.cap.11. num. 85. cum ſequenti,Soar.lib.6.tractat.de voto,cap.10.num.10.cum ſequenti.Leſſ.dict.lib.2.cap.40.dub.13.num.109. Sanch.d.cap.38.à num.29.Reginald.d.lib.18.num.339.verſ.meminerint, Molfeſ.d.tract.11.cap. 15. num. 114.* Quamuis *Gabr.in 4.diſtinct. 38. quæſt.1. artic. 5. & Fr. Emman.quæſt.regularium tom.2. quæſt.46. artic. 9.* abſque fundamento contrarium teneant.

17 Intellige ſupradictam poteſtatem diſpenſandi in votis, & iuramentis conceſſam Epiſcopis, Capitulo,Sede vacante, & Prælatis inferioribus, procedere ſolum reſpectu illorum, qui ſunt verè,& propriè ſubditi, & habent domicilium, non autem habitationem,etiam cum animo ibidem permanendi maiore parte anni, & ita quamuis Epiſcopus poſſit diſpenſare in voto, & iura-
mento ſui ſubditi in ſua diœceſi domicilium habentis, 18
non poterit tamen diſpenſare in voto Scholaris, qui in ſtudio commoratur,& in loco ſtudij habitat,non tamen domicilium habet: ratio eſt, quia ſcholaris ſimpliciter non eſt ſubditus Epiſcopo Academiæ, & ideò non poteſt ab eo ordinari ſine licentia ſui proprij Epiſcopi, *cap.cum nullus, de temporibus ordin. in 6.* ergo non poterit in illius votis, ſeu iuramentis diſpenſare,quam ſententiam tenet *Abb. in cap.nullus, num.4. de Parochiis*, quem ſequuntur *Angel. Tabiena, & Sylueſt. verbo domicilium, Soar.dict.lib.6.de voto cap. 11. num. 11.* & hæc eſt verior opinio in puncto iuris, vt alibi dixi. Quamuis contrarium teneant *Henriq.lib.3.de Pœnitentia cap.14.§.1. Sanchez de matrim.lib.3.diſput.23.num.11.cum duob.ſequentib. Leſſ.d.lib.2.cap.40.dub. 13. num. 103.* aſſerentes non re- 19
quiri domicilium, ſed ſufficere habitationem maiore parte anni,vt Epiſcopus loci poſſit diſpenſare in votis, quia,vt inter omnes ſupra citatos conuenit, Scholares, & ſimiles maiore parte anni habitantes in aliquo loco, ſunt ſubditi Epiſcopo, & Parocho illius loci, reſpectu Confeſſionis,& Communionis: cui tamen argumento reſpondetur faciendam eſſe diſtinctionem inter Sacramenta neceſſaria, prout eſt Confeſſio,& Communio;& inter voluntaria, prout eſt Sacramentum Ordinis, & alia ſimilia; vt ſcilicet priora per Epiſcopum loci ſtudij ſcholaribus conferantur, non ita poſteriora, vt per *Sylueſt.vbi ſupra,& verbo confeſſor.1.§.10.* Vnde cum regulariter nulla poſſit dari tam vrgens neceſſitas, quæ compellat tolli vinculum voti, ideò ad Epiſcopum loci ſtudij non pertinet diſpenſatio, ſi vero aliquando detur, poterit Epiſcopus ſuſpendere executionem voti; ex voluntate tacita proprij Epiſcopi, vt explicat *Soar.d. num.11.*

Ex quibus colliges Archiepiſcopum non poſſe diſpen- 20
ſare in votis, & iuramentis ſubditorum ſui ſuffraganei, cum nec ex vi muneris, nec ex iure ſpeciali,nec ex conſuetudine, in eos habeat poteſtatem: licet in foro contentioſo ſit Ordinarius iudex appellationum, quas iidem ſubditi à propriis Epiſcopis ad ipſum interpo-
nunt,*cap.Paſtoralis, de officio Ordinar.cap. 1. in princip. de foro compet.lib.6.* ita reſoluunt *Sylueſt.verbo votum 4. quaſt. 3.Sot.lib.7. de inſtit.quaſt.4. art. 3. Sayr.lib.6.cap.11. num. 79. Soar. lib. 6. cap. 10. num. 7. Henriq.lib.14 cap.18.§.3. Auil.de cenſuris par.7.diſp.10.dub.6.poſt 1.concl.not.2.& p. 2.cap.7.diſp.1.dub.10.Sanch.in præcepta Decalogi lib.4.cap. 38.num.11.Baſil.Pont.de Matrim.lib.8.cap.5. num.9.* Poterunt tamen Archiepiſcopi in votis Epiſcoporum ſuffraganeorum diſpenſare, quia ſicut illis ſubiecti, vt *cum Palud.S.Antonin.Henriq.Auil. Sayr.* & aliis reſoluit *Sanch.d.cap.38.num.16.& Molfeſ.d.tract.11. cap.15.num.* 111. quamuis *Soar. de Relig. lib. 6. de voto cap.11.num.3.* dicat conſulendam eſſe conſuetudinem.

Vtrum autem poſſint Epiſcopi, aliique Prælati facultatem concedere ſuis Confeſſariis, vt ſecum diſpenſent in illis caſibus in quibus ipſimet Prælati diſpenſare poſſunt cum ſuis ſubditis? negat *Soar.d.lib. 6. de voto cap.11.num.4.* Sed contrarium merito reſoluunt *S. Antonin.Henriq. Auila,*& alij quos refert,& ſequitur *Sanch. de Matrim.lib.8.diſp.3.num. 3. & in præcepta Decalogi lib. 4.cap.37.à n.42.Molfeſ.d.tract.11.cap. 15. nu.112.& 118.*

SVMMARIVM.

1 *Papa ſolus poteſt diſpenſare in quinque iuramentis, ſeu votis ſolemnibus.*

2 *Vota, ſeu iuramenta ſolemnia ſunt Pontifici reſeruata ex antiquiſſimo Curiæ ſtylo,excepto voto terræ ſanctæ, quod iure reſeruatur.*

3 *Pere*

3 *Peregrinatio in templum B. Virginis Lauretanæ an ſit etiam ex reſeruatis Summo Pontifici.*

4 *Votum terræ ſanctæ non diſpenſatur ab Epiſcopo, licet deuotionis,& viſitationis gratia tantum factum fuerit,ex hodierna praxi, & conſuetudine.*

5 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare in iuramentis, ſeu votis conditionalibus de materia aliàs reſeruata, etiam pendente conditione.*

6 *Diſpoſitio omnis conditionalis in ſua eſſentia à principio eſt perfecta.*

7 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in prædictis quinque votis, ſi in pœnam fiant.*

8 *Continentia in voto, ſi detur vrgens cauſa, ſeu grauis neceſſitas, vel graue impedimentum adeundi Pontificem poteſt Epiſcopus diſpenſare.*

9 *Diſpenſare ex legitima cauſa poteſt Epiſcopus cum eo, qui poſt votum ſimplex caſtitatis matrimonium ratum contraxerit,ad effectum,vt poſſit petere debitum.*

10 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus, vt poſſit petere debitum ille coniux, qui poſt Matrimonium conſummatum fecit votum caſtitatis.*

11 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus, quando poſt Matrimonium coniuges mutuo conſenſu faciunt ſimplex votum caſtitatis, ſi detur periculum incontinentiæ, & non poſſit de facili patere aditus ad Summum Pontificem.*

12 *Diſpenſare poterit Epiſcopus, vt inceſtuoſus petat debitum ab vxore ſua iam eidem effecta affine per prædictum inceſtum.*

13 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in omnibus quatuor votis data graui, & vrgenti neceſſitate, & intercedente ſimul difficultate adeundi Pontificem.*

14 *Confeſſarij Mendicantes, & illorum priuilegio gaudentes non poſſunt diſpenſare in ſupradictis caſibus, quibus Epiſcopo diſpenſandi poteſtas conceditur.*

15 *Epiſcopus poteſt diſpenſare in voto caſtitatis ad tempus.*

16 *Votum peregrinationis faciendæ tali tempore ſi iuſta adſit cauſa poterit Epiſcopus prorogare.*

17 *Diſpenſare in voto de non contrahendo Matrimonio poteſt Epiſcopus.*

18 *Diſpenſare in voto Virginitatis poteſt Epiſcopus.*

19 *Diſpenſare in voto ſuſcipiendi Ordines poteſt Epiſcopus.*

20 *Voto ſuo an quis poſſit ita ſe obligare, vt intendat efficaciter, quod à nemine tolli poſſit, niſi à Papa. negatiuè reſpondetur.*

21 *Diſpenſandi poteſtatem habens in votis, & iuramentis,poteſt illa commutare.*

22 *Regula cui licet 53. de Regulis iuris lib. 6. procedit in his, quæ à iure communi conceduntur.*

23 *Delegata poteſtate diſpenſandi in iuramentis,ſeu votis,cenſetur conceſſa poteſtas commutandi.*

24 *Diſpenſandi poteſtas alicui conceſſa non inter odioſa, ſed fauorabilia cenſenda eſt.*

25 *Commutandi iuramenta, ſeu vota poteſtate tradita, non cenſetur eo ipſo poteſtas diſpenſandi conceſſa.*

EPISCOPVS IN VOTIS SOLEMNIbus quando diſpenſare poſſit.

ALLEGATIO XXVII.

1 NVLLVS Prælatus, quantacunque præfulgeat poteſtate, præter Romanum Pontificem, poteſt diſpenſare in quinque iuramentis, ſeu votis, nempè de intranda Religione, de perpetua caſtitate ſeruanda: de Peregrinatione in terram Sanctam, quod vocatur Hieroſolymitanum: de viſitando limina Apoſtolorum Petri,& Pauli;& de peregrinatione in Diuum Iacobum Compoſtellæ: ita *Angel. verbo votum 4. §. 6. Sylueſt.eod.ver.4.quæſt.3.Sot.lib.7.de iuſt.quæſt.4.art.3.Nau. in man.cap.12.num.75.& tom.4.de Regular.num. 22. verſ. ſexto, Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract. 11.cap.6.qu. 12.reſolut. 3. verſ.* porrò *Sanch.in præcepta Decalogi lib.4.c. 40. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 18. num. 130. Molfeſ.in ſum.Theolog.moral. tract. 11. cap.15.à num.137. Fr.Emman.in ſumm.tom.2.cap.97.num.1.& in explic. Bullæ Cruc.§.9.num.104.Ludou. Lopez in inſtructor.conſcientiæ par.1.cap.49.Couar.in cap.quamuis pactum par.1.§.3.num. 12. Henriq.in ſumm.lib.7.cap.30.§.6.lit.A,Iacob.de Graff. in deciſ.aur.par.1.lib.2.cap.31.num. 21. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap.58.§.4. Azor.inſtitut. moralium par. 1. lib. 11. cap.18.quæſt.4.verſ.mihi videtur, & cap.19. quæſt. 3. Sayr. lib.5.ſuæ clauis Regiæ cap.8.num.9. & lib.6.cap.11.num.33. cum ſequentib.Soar.de Religione tom.2.tract. de iuram.lib.2. cap.40.num.4.cum ſequentib.& tractat.de voto lib.6.cap.21. num.2.cum ſequent. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ.par.2. cap.8.num.51.Leſſ.de iuſtit.lib.2.cap.46.dubit.13. num.104.* qui aſſerunt prædicta quinque iuramenta,ſeu vota eſſe, 2
Summo Pontifici reſeruata ex antiquiſſimo Curiæ ſtylo, potius quam Iure ſcripto, nec huiuſmodi reſeruatio eſt hodie expreſſa *in Extrauag. vltima, ante finem,verſ.& generaliter,de Pœnitent.inter communes,*quia vt optimè aduertit *Leſſ.d. num.* 104. ſolum ibi fit mentio prædictorum votorum, ad effectum ea ſubtrahendi Confeſſariis, qui prætextu facultatum à Sede Apoſtolica conceſſarum ab illorum vinculis abſoluebant, quos etiam ibidem excommunicat,& ſic totum tribuendum eſt ſtylo, vel conſuetudini Summorum Pontificum, qui in euulgandis Iubilæis abſolutionem prædictorum votorum ſibi reſeruant, excepto voto terræ Sanctæ, de quo fit mentio *in cap.licet,*cum aliis *de voto.*De voto peregri- 3
nationis in templum Beatæ Virginis Lauretanæ, quod ſit etiam ex reſeruatis ſummo Pontifici tenet *Nauar. comm.1.de Regular.num.21.* quem ſequuntur *Henriq.d.§. 6.lit.A,in fine,Fr.Emman.d.num.104.* & quod fuerit reſeruatum in Bulla Papæ *Leonis X.* aſſerit *P. Ioan.de Rojas lib.1.hiſtoria Lauretanæ cap.16.pag. mihi* 85. de quo tamen dubitant *Sanch.d.cap.40.num.8. Soar.d.cap.21.num.14.*

His autem aduertendum duxi integrum eſſe Epiſcopo cum eo ſeculari ſubdito diſpenſare,qui arctiorem religionem ingredi vouit, vt ad ſaniorem tranſeat,ſiquidem hoc non eſt diſpenſare in voto Religionis, cum ſemper ſit religioni obnoxius,ſed in modo & illius qualitate,hoc eſt in arctiori vinculo, ita *Molfeſ.in ſum.tract. 11.cap.15.num.146. Fr.Emman. Sayr. & Sanch.* quos refert,& ſequitur *Homobon.d.reſol.3.in fine.*

Primò amplia in voto terræ Sanctæ Epiſcopum mi- 4
nimè poſſe diſpenſare, non ſolùm quando emittitur in ſubſidium, ſeu in redemptionem illius, & ita ad eam à faucibus hoſtium liberandam, vt olim faciebant Cruce ſignati,de quibus in *cap.quod ſuper his, de fide inſtrum. & in cap.licet,& in cap.ex multa,de voto,*verum etiam ſi cauſa deuotionis ad viſitandum Sanctum Domini Sepulchrum, & loca illa pia iuramentum,ſeu votum fiat: Idque attento ſtylo, ſeu praxi hodierna,iuxta quam quodcumque votum terræ Sanctæ ex cauſa ſolius deuotionis, & viſitationis, factum (quale eſt hodie omne fere, quod emittitur) indiſtinctè cenſetur reſeruatum, ita *Sylueſt.verbo votum,4.quæſt.3.verſ.5. Conar.in cap.quamuis par.1.§.3.num.12.Greg.in l. 5.tit.5. & l. 5. tit. 8.par.1.Fr. Emman.in expoſitione Bullæ Cruciatæ,§.9. num. 129. Azor. inſtitution.moralium par.1.lib.2.cap.19.dub.4.*alij quos refert,& ſequitur *Soar.dict.lib.6.cap.21.num.5.Sayr. d. cap. 11.num.36.Leſſ.dict.num.104.*Quamuis *gloſ.in dict.cap.ex multa,*vbi *Anton. Abb.* & alij atque etiam *in d. cap.quod ſuper his de fide inſtrum.* vbi *Felin.num.1. Angel. verbo votum 4.§.6. Nauar. in man. cap. 12. num. 75.*& alij citati *à Soar.dict.cap.21.num.2.& à Sayro dict.num.36.* exiſtiment prædictum votum ſolum eſſe reſeruatum, quando ſit in ſubſidium terræ Sanctæ, quorum ſententia de rigore iuris vera videtur, quia iura ſupradicta hoc ſolum caſu huiuſmodi votum reſeruant, non tamen ſecundum hodiernam praxim,& conſuetudinem.

Secundò

5 Secundò amplia in iuramentis, ſeu votis conditionalibus de materia aliàs reſeruata, prout ſunt ſupradicta, in quibus nec pendente conditione poteſt Epiſcopus diſpenſare: ita *Sot.lib.7.de iuſtit.quæſt.2.art.1.ad 4.& qu. 4.art.3.Nauar.in man.cap.12. num. 43. Fr.Emman.dict.§. 9.num.125.Gutier.canon.lib.2.cap.22.num.vltim. Azor. inſtitut.moral.par.1.lib.11.cap.19.quæſt.13.* me citato in hoc loco *Sanctarel. in tract.de Iubileo anni ſancti cap. 11. dub.2.* Cuius rei ratio eſt, quia votum, ſeu iuramentum con-
6 ditionale, ſtatim ac fit, eſt perfectum quoad vinculum voti, ſeu iuramenti, omnis námque diſpoſitio conditionalis in ſua eſſentia à principio eſt perfecta, ex *l.vſufructus 26.ad finem*, ibi, ex præſenti vires accipit, *ff.de ſtipulat.ſeruorum. Aſſict.deciſ.180.num. 3. vel 6. Tiraquell. de retract.lignag.§.14.glo.2.num.17.Conan.lib.4.cap.8.à num. 6.Valaſc.de iure emphyt.quæſt.49.num. 6.* Et ita hæc opinio in puncto iuris verior eſt; quamuis contrariam ſequantur omnes fere Theologi, ex quorum numero ſunt *Card.Tolet.in ſumm.lib.4.cap.19.in fin. Soar.d.lib.6.cap.22. num.3.Sayr.d.cap.11.num.77.Leſſ.vbi ſupra,dubit.13.num. 6.verſ.ſextus.Sanch.de Matrim.lib.8.diſp.10. num.12. cum ſequenti*, vbi alios refert, *& in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 40. num. 8.* quorum potiſſimum fundamentum eſt, quod votum conditionale non impleta conditione, nondum eſt perfectum, & conſummatum: igitur ad illud non poteſt extendi reſeruatio, quæ cum ſit odioſa, tanquam detrahens iuri Epiſcoporum, debet reſtringi, *cap.ſtatutum* ibi, cum ſit pœnale, *de elect. in 6.* Cui tamen argumen. reſpondemus negando antecedens, quia quamuis executio voti, ſeu iuramenti, ſicut
7 cuiuſcunque alterius contractus, ſub conditione celebrati, ſit interim ſuſpenſa, pendente conditione, eſt tamen ſtatim, ac celebratus eſt perfectus contractus in ſua ſubſtantia, iuxta ſupradicta.

Sed primò limita principalem reſolutionem quatenus habet nullum Prælatum præter Romanum Pontificem poſſe diſpenſare in prædictis quinque iuramentis ſeu votis, non procedere, ſi fiant in pœnam, verbi gratia, *iuro, ſeu voueo me non luſurum tali ludo*, vel, *me non peccaturum tali, aut tali peccato, quod ſi fecero ingrediar religionem, aut ibo in terram Sanctam, &c.* ſuper quibus Epiſcopus ex cauſa poteſt diſpenſare, ex ea ratione, quia illa ſolum vota, ſeu iuramenta propriè Summo Pontifici reſeruantur, quæ ſimpliciter, & abſolutè ſunt religionis, & caſtitatis volitæ, & peregrinationis deſideratæ, qualia non ſunt pœnalia: ita tenent *Aragon. 2. 2. quæſt. 88. art.12.* vbi ait eſſe communem ſententiam, *Lopez in inſtruct.conſcientiæ par.1.cap.44.colum. ſecunda*, vbi aſſerit eſſe ſententiam Doctorum ſui temporis, *Tolet. in ſumm. lib.4.cap.18.in fine, Henriq.lib.7.de indulgentiis cap.30. §.6.* vbi dicit eſſe communem praxim poſt multos, quos citat *Fr.Emman.in ſumm.par.2.cap.97. & quæſt.regularium, tom.1.quæſt.63.art.7.* vbi refert viros grauiſſimos eandem tenentes, *Baſil. Pont. de Matrimon.lib.8.cap.9. à num.10. Sanctarel. in tract.de Iubileo anni Sancti cap. 11. Leſſ.lib.2. cap.40.dub.13.num. 106. verſ. 7.* vbi probabilem dicit, & addit multos Theologos Salmanticen. ita reſpondiſſe, plures alios referunt, & ſequuntur *Anton.Gomez in Bullam Cruciatæ clauſ.10.num.99.Soarez d.lib.6.cap. 23. num. 6.cum ſequenti, & cap.26.num.17. Sayr.d. cap.11. num.72. Fr.Ludouic.Miranda in man.Prælat.tom.1.quæſt.47.art.6. Sanch.d.lib.8.diſput.10.num.8. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap.58.§.2.* Quamuis contrarium, imò etiam hoc votum, ſeu iuramentum eſſe reſeruatum, exiſtiment *Sot.lib.7.de iuſtit.quæſt.2.art.1.ad 4.Nauar.in manual.cap. 12.num.43. Conar.in cap.quamuis, par. 1. §. 3. num. 12. Alcocer.in ſua ſumm.cap.16.Graſſis in deciſ.aureis par.1.lib.2.cap.28.num. 3.Gutier.canon.lib.2.cap.22.à num.50. Azor.inſtitut.moral. par.1.lib.11.cap.19.quæſt.13.Fr.Emman.in Bullam Cruciatæ,§.9. num. 124. dub. 2.* qui tamen poſtea citato loco ſe retractauit, veriorem dicit *Leſſ.d.verſ.7.*

Limita ſecundo circa votum de intranda Religione, vt non procedat in voto Religionis non approbatæ, in quo poterit Epiſcopus diſpenſare, quia Religio non approbata à Sede Apoſtol. non eſt verè Religio, & ideò id votum non eſt Religionis, vt per *Leſſi. lib. 2. de iuſtit. cap.40 dub.13.num.105.Sanch.d.lib.4.cap.40. num.71.* vbi hinc infert poſſe Epiſcopum diſpenſare in voto aſſumendi habitus fœminarum, quas vulgo Beatas appellant, *& num. 72.* reſoluit poſſe Epiſcopum diſpenſare in voto paupertatis & obedientiæ, ſiue in ſeculo, ſiue in Religione non approbata emiſſo, *& num. 73.* pariter reſoluit poſſe Epiſcopum diſpenſare in voto ingrediendi aliquam Religionem ex Militantibus excepta illa equitum Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani, *& num.74.* tenet poſſe Epiſcopum diſpenſare in qualitate adiuncta ſubſtantiæ voti Religionis, *& num. 75.* ſimiliter aſſerit ſi quis promittat non tantum Religionem, ſed perſeuerantiam in illa, quamuis Pontifici reſeruetur diſpenſatio circa ingreſſum, poſſe Epiſcopum diſpenſare circa perſeuerantiam, & ita vt poſſit hic tempore nouiciatus exire ſi expertus Religionis auctoritates iuſta cauſa ad non perſeuerandum ducatur.

Limita tertiò eandem principalem reſolutionem, vt 8
non procedat in voto continentiæ, ſi detur vrgens cauſa, ſeu grauis neceſſitas, quæ ſuadeat neceſſariam eſſe diſpenſationem in tali voto, prout eſt probabile periculum incontinentiæ, vel ſimile, & interueniat timul impotentia moralis, vel graue impedimentum adeundi Pontificem, & ſic detur probabile periculum in mora, in quo caſu poteſt Epiſcopus diſpenſare, ita per *tex. in cap.veniens,qui clerici,vel vouentes*, reſoluunt *Sylueſt. verbo votum,4.q.4.& verbo diſpenſatio*, §. 9. *Nauar.in man.c.12. num.76.Fr.Emman.quæſt.Regul.tom.1.queſt.63.art.6.* plures refert *Sanch.de Matrim.lib.8.diſputat.9.num. 22. cum ſeq. & in præcepta Decalogi lib.4.cap.40.num.32.* latè *Soar. d.lib.6.cap.26.à num.8.cum ſequentib. Leſſ. d. lib.2.cap.40. dub.13.num.106.verſ.quarto, Baſil. Pont.de Matrim. lib.8. cap.8.num.20. & 21.* me citato in hoc loco *Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract.12.cap.3. quæſt.11. limit. 2. pag. 445.* & etiam me citato in hoc loco *Sanctarel. de Iubileo anni ſancti.cap.9.in fine.*

Aduerte autem Epiſcopum data legitima cauſa etiam 9
diſpenſare poſſe cum eo, qui poſt votum ſimplex caſtitatis, matrimonium ratum contraxerit, ad effectum, vt poſſit petere debitum, quamuis enim peccauerit contrahendo, iuxta ea quæ notant Doctores in *cap.meminimus, & in cap.rurſus, qui clerici, vel vouentes*, & adhuc votum poſſet implere, ſi velit, ingrediendo Religionem, etiam in vita vxoris, iuxta *cap.2.cap.ex publico,cap.ex parte 14.de conuerſ.coniug.* Nihilominus tamen ad id non tenetur, quia formalem Religionis ingreſſum non vouit, iuuat text. optimus *in cap.penultim. de Regularib. in 6.* tenent *Sot.in 4.diſtinct.38.quæſt.2.art.1.* latè *Sayr. dict.lib.6. cap.7.num.6.Leſſi.d.dubit.13.num.106.* Quamuis *Nauar. d.cap.12.verſ.14. Azor.lib.11. cap. 19. dub.5.* & multi alij citati *à Sayr.vbi proximè*, contradicant. Ac ſubinde poteſt Epiſcopus diſpenſare dando facultatem debitum petendi: ita *Sylueſt.* poſt *D. Thomam*, quem refert, *verb. matrimonium 7.num.5.verſ.11.Gutier.Canon.lib.1. cap. 23. num.17.Sayr.lib.6.cap. 11. num. 53. verſ. idem etiam*, vbi item addit eandem diſpenſationem poſſe fieri ab Epiſcopo, cum eo, qui poſt contractum matrimonium ratum, votum caſtitatis emiſit.

Sic ſimiliter ex eadem ratione poteſt Epiſcopus di- 10
ſpenſare, vt poſſit petere debitum ille coniux, qui poſt matrimonium conſummatum, fecit votum caſtitatis: ita *D. Anton.3.par.tit.1.cap.22.§.2.& 3.Sylueſt.d.verſ.11. Sot.* & alij quos refert *Sayr.d.c.11.num.52.* rectè aduertens, quod mortua vxore iſte, qui in his caſibus fecit votũ caſtitatis, non poteſt matrimonium licitè contrahere; quia Epiſcopus non diſpenſauit in caſtitate perpetua, ſed

11 tantum, vt possit petere debitum. Item quando post matrimonium coniuges mutuo consensu faciunt simplex votum castitatis, controuersum est an solus Pontifex possit dispensare in tali voto? tum dic quod si detur periculum incontinentiæ, & non possit de facili patere aditus ad Summum Pontificem, poterit Episcopus dispensare *Angel. verbo votum 4. quæst. 6. specul. coniugatorum par. 1. art. 15. in fine Nauar. d. cap. 12. num. 59. vers. 32. & num. 76. vers. 5. Henriq. in summ. lib. 11. cap. 15. num. 8. Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 243. num. 14. Sanch. dict. lib. 8.*
12 *disput. 11. num. 10. Azor. d. cap. 19. quæst. 8.* Vtrum verò possit Episcopus dispensare, vt incestuosus petat debitum ab vxore sua iam eidem effecta affine per prædictum incestum, dubitant DD. in quaque *Gutier. d. cap. 23. num. 10. cum sequenti*, post alios resoluit non posse Episcopum dispensare, nisi casu necessitatis, eo quod non pateat facilis aditus ad Pontificem, & sit incontinentiæ periculum, quod admittit in eo qui incestum committeret scelestissimum, videlicet cum socru, vel sorore vxoris, *Iacob. de Graffis d. lib. 2. cap. 81. num. 3.* Verum communiter tenent Doctores posse semper Episcopum in hoc dispensare, ita *Galet. de cognat. spirit. cap. 19. num. 14. Tolet. lib. 5. cap. 12. num. 6. Vgolin. de potestate Episcopi, cap. 60. §. 2. Henriq. lib. 11. cap. 15. num. 11. in fine Fr. Emman. in Bullam Cruciatæ, §. 13. num. 7. & in sum. tom. 1. cap. 243. num. 12.* plures alios Doctores refert, & sequitur *Sanch. d. lib. 8. disp. 12. num. 13.* vbi *à num. 15.* an possit Episcopus dispensare cum coniuge ad petendum debitum, qui cum suo coniuge contraxit cognationem spiritualem.

13 Aduerte etiam Episcopum non solùm in prædicto voto castitatis, sed etiam in omnibus aliis quatuor posse dispensare certo modo, data graui, & vrgente necessitate, & interueniente simul difficultate adeundi Pontificem: quia vero regulariter in his quatuor votis, cum illa sint affirmatiua, non potest dari necessitas, quæ suadeat illorum dispensationem, sed dilationem, in illis poterit Episcopus dispensare, data etiam prædicta causa, & difficultate adeundi Summum Pontificem, verbi gratia, si aliquis intra animum voueat fieri Religiosus, vel facere peregrinationem reseruatam, poterit Episcopus cum illo dispensare, vt per alium annum differat, de quo vide omninò *Vgolin. de potestate Episcopi cap. 58. §. 4. num. 2.*
14 *Soar. d. lib. 6. cap. 26. à num. 9. vsque ad num. 12.* Intellige deinde in casibus contentis in hac limitatione non posse Confessarios Mendicantes, nec illorum priuilegio gaudentes dispensare: Licet enim possint dispensare in votis Episcopo reseruatis, vt alibi notauimus: nihilominus tamen id intelligitur de votis reseruatis Episcopo iure communi, & ordinario, non tamen de votis ipsi reseruatis iure speciali, in quibus videtur electa industria personæ, vt resoluunt *Fr. Emman. tom. 1. quæst. 63. art. 6.* me citato in hoc loco, *Homobon. loco citato limit. 3. Soar. d. tr. cap. 26. num. 16. cum sequenti*, vbi *num. 15.* tenet quòd Episcopi in prædictis votis dispensare possint, licet Nuncius, seu Legatus Apostolicus sit in eadem Prouincia, cum quodam tamen temperamento, de quo ibi.

15 Limita quartò, vt procedat solum in voto perpetuæ castitatis, non autem ad tempus, puta ad annum, vel decennium, in quo potest Episcopus dispensare, sicus & in voto certæ castitatis, veluti in non committendo adulterium, aut aliud certum libidinis genus, quia huiusmodi votum non est perpetuæ castitatis, quod Papæ tantum reseruatur: ita *Sot. in 4. distinct. 38. quæst. 2. art. 2. concl. 1. in fine, & lib. 7. de iustit. quæst. 4. art. 3. col. 5. Nauar. in man. cap. 12. num. 76. vers. 5. Aragon. 2. 2. quæst. 88. art. 12. paulo ante solut. ad 1. Iacob. de Graffis in aureis decis. par. 1. lib. 2. cap. 31. num. 29. Anto. Gomez in expos. Cruciatæ claus. 20. num. 109. Henriq. lib. 7. cap. 30. §. 6. Valent. 2. 2. disput. 6. quæst. 6. punct. 7. col. 10. vers. ex quo sequitur. Fr. Emman. in summ. tom. 1. cap. 96. num. 5. & in expos. Cruciatæ, §. 9. num. 3.* post *Angel. Emman. Sà Palat. Angl. Fr. Ludou. Lopez.*, & plures alios *Sanch. de matrim. lib. 8. disput. 9. num. 6. Azor. d. lib. 11. cap. 19. dub. 6. Vgolin. d. cap. 58. §. 3. num. 2.* & alij quos refert, & sequitur *Sayr. d. cap. 11. num. 48.* & multo plures *Sanctarel. de Iubileo anni sancti cap. 9. dub. 1. Sanch. d. lib. 4. cap. 40. num. 48.* Et posse Episcopum votum pere- 16
grinationis faciendæ tali tempore prorogare, si iusta adsit causa, veluti quia vouens morbo impeditur, ve viaticum non habet, aut carcere detinetur, resoluit *Vgolin. d. cap. 58. §. 4. num. 2.* & latè de potestate Episcopi circa
dilationem executionis votorum reseruatorum, vide 17
Sanch. d. lib. 4. cap. 40. num. 76. vbi probabilius existimat posse Episcopum Ordinaria potestate dispensare in hac dilatione, dummodo votum non adeo differatur, vt sit periculum in eum statum incidendi, vt vouens reddatur impotens ad votum implendum, quod hoc non sit dispensare in substantia voti reseruati; sed in eius qualitate. Ex prædicta etiam ratione poterit dispensare in voto de non contrahendo matrimonium, quia non est votum simpliciter castitatis, neque illud violatur, si vouens cum alia fornicetur, *Nauar. Valent. & Henriq. Fr. Emman. Iacob. de Graffis*, vbi supra, *Fr. Ludouic. in instruct. conscientiæ, par. 1. cap. 49. col. 2. vers. licet Episcopus Gutier. Canon. lib. 2. cap. 22. num. 49. Sanch. d. disp. 9. num. 11. & d. lib. 4. cap. 40. num. 66. Vgolin. d. cap. 58. §. 3. num. 3. Sanctarel. d. cap. 9. dub. 5. Azor. d. cap. 19. quæst. 5. Basil. Pont. de Matrim. lib. 8. cap. 8. §. 2. num. 19. Sayr. dict. cap. 11. num. 46. cum sequenti.*
Sicut etiam votum virginitatis erit ab Episcopo dispen- 18
sabile, si vouens intendat solum seruare corporis integritatem, fugiendo primum actum venereum, si enim illam semel amittat, iam voti obligatio euanescit, ac subinde cum non sit perpetuæ castitatis manet ab Episcopo dispensabile, secus erit si habeat intentionem castitatem simpliciter seruandi, quia tunc erit reseruatum, iuxta ea quæ notant *Sayr. d. cap. 11. nu. 55. cum 4. sequent. Graff. d. cap. 31. num. 31.*

Limita quintò circa triplicis peregrinationis reser- uatæ votum, vt non procedat supradicta principalis resolutio quando expressus vouentis finis fuit non ad inuisenda ea loca, sed ad alium finem, vt si quis promittat ire Romam ad inuisendam imaginem Beatissimæ Virginis, vel ad osculandum Pontificis pedes, vel ad impetrandum alicuius peccati absolutionem ab eo, ac proinde in his casibus, & similiter in aliis cæterarum peregrinationum reseruatarũ posse Episcopũ dispensare resoluit *Sanch. d. c. 40. n. 77.* vbi *n. 78.* tenet posse etiam Episcopum dispẽsare in qualitate his peregriuationibus adiuncta, & *n. 79.* asserit votum non petendæ dispensationis ab alio quam à Romano Pont. non esse reseruatum, ac proinde posse Episcopum in illo dispensare, & *n. 80.* dicit in dubio an votum sit reseruatum nec ne, iudicandum esse in partem benigniorem, vt reseruatum non censeatur.

Circa votum etiam suscipiendi sacros Ordines resolue 19
non esse Papæ reseruatum, sed posse per Episcopum dispensari, cum non sit castitatis, sed assumendi statum, cui castitas annexa est. *Nauar. consil. 32. in antiquis aliàs 18. in nouis de voto, Azor. d. lib. 11. c. 19. q. 9. Sanch. de matr. lib. 8. disp. 9. n. 13. & d. lib. 4. c. 40. n. 69. Basil. Pont. d. lib. 8. c. 8. §. 2. n. 21. Sanctarel. d. c. 9. dub. 4. Molfes. d. tract. 11. c. 15. n. 148. Vgol. d. c. 58. §. 3. vers. quinto Soar. d. c. 21. n. 6. cum seq. Sayro d. c. 11. n. 60.* quia vt supra dicebam, tale votum non est votum castitatis, eo quod non promittit castitatem præsentem, sed futuram, scilicet postquam fuerit ordinatus, vnde si iste talis antequam ordinetur peccet cum aliqua, non proinde facit contra votum, *Nauar. vbi supra & in*
man. c. 12. n. 47. Azor. d. loco, Soar. d. c. 21. n. 7. Vtrum autem 20
possit quis ita se suo voto obligare, vt intendat efficaciter quod à nemine tolli possit, nisi à Papa, & ita suum votum efficere reseruatum, licet aliàs non sit? responde, quod non, cum *Soar. d. c. 21. n. 15.* apud quem à *n. 11.* cum duobus sequentibus videbis nonnullas declarationes circa votum terræ Sanctæ.

Quæstio

21 Quæſtio reſtat in hac materia non contemnenda vtrum ſcilicet, qui habet poteſtatem diſpenſandi in votis, & iuramentis, poſſit eadem commutare? in qua quæſt. affirmatiuè reſpondendum eſt cum *Sayr. in claui Regia lib.5.cap.8.n.14. Leſſi.d.lib.2.cap.41.n.58. Soar.lib.6. de voto cap.9.num.vltim.& cap. 10. num.1. Vgolin.de poteſtate Epiſcopi cap.59.num.5. Sanch.in præcepta Decalogi tom. 1.lib. 4. cap. 52. à num. 1.* propter regulam, quæ habet, quod cui conceditur maius, & minus conceſſum eſſe videtur, vt in *cap.cui licet 53.de regul.iuris in 6.* qui pro-
22 priè & abſolutè procedit in his quæ à Iure communi conceduntur, tradunt *Iaſ.in l.3. num. 43. ff. de conſtit. Princip. Felin. in cap.poſtulaſti, num. 9. de reſcriptis, Rebuff. in praxi titul. de diſpenſatione ad plura numer. 64.* & ſic intelligitur text. difficilis *in cap. ex parte 27. de decimis*, vltra varios intellectus, quos adducunt *Conar. lib. 1. vari.cap.17. num.13. Fortun. in §. & quid ſi tantum numer. 164. Rebuff. de decim. quæſt. 14.à princip. Menoch. conſil. 36. à numer. 2.* & de eo ſupra tractaui *Allegat. 33. num.1.*

23 Difficiliot tamen quæſtio eſt, an delegata poteſtate diſpenſandi in iuramentis ſeu votis, cenſeatur conceſſa poteſtas commutandi: affirmatiuè reſpondendum eſt cum *Fr.Emman.in ſumm.p.1.cap.192.conc.1. Henriq.lib.7. de indulgent.cap.30.num.5. Sayr.d.num.14.& eod.lib.6.cap. 12.num.15.& cap.11.à num.116.* latè *Soar.* quæſtione diſputante in vtramque partem, *lib.6.c.12.n.7.cum ſeq. Leſſi. lib.2.cap.40.dub.11.n.44.* Licet contrarium teneant *Nau. in man.cap.12.num.79.verſ.illud, Sorb. Azor.& Beia*, quos refert, & ſequitur *Sanch.d.lib.4.c.53.num.4.* contra quos efficaciter vrget, & retorquetur argumentum, quo illi vtuntur, quia licet diſpenſatio ſit odioſa reſpectu illorum cum quibus diſpenſatur, & vti talis reſtringenda *c.1.de filiis Presb.in 6.cap.non poteſt.cap.cum in alijs de prebend.eod.lib.Bruner.à Sole verbo diſpenſatio num.7. Cardoſ. eod.verbo num.9.& 19. Monet.de diſtrib.quotid. q.14.nu.5.*
24 *Girond.de priuilegiorum explicat. num. 1111.* nihilominus poteſtas diſpenſandi alicui conceſſa, non inter odioſa, ſed inter fauorabilia cenſenda eſt, ita vt quemadmodũ beneficium Principis largiſſimè eſt interpretandum, reſpectu ipſius, *l.3.ff.de conſti. Principum, c.cum dilecti, de don. cap.olim. de verborum ſignificat. Monet.d.q.14.nu.39. Cardoſ. verbo beneficium num.67. Valaſc.conſ.58.num.11.* ita prædicta diſpenſandi poteſtas quoad eum, cui conceditur, latiſſimè eſt amplianda, text. optimus, vbi notarunt *gloſ. 2.& Abb.in cap.vlt.de ſimon.* in propoſito *Soar.d.cap. 12.*
25 *num.9. Leſſi.d.cap. 42. num.* 60. E conuerſo autem data poteſtate commutandi iuramenta, ſeu vota non cenſetur eo ipſo poteſtas diſpenſandi conceſſa, vt poſt alios, quos refert, & ſequitur, reſoluit *Soar.* quæſtionem diſputans in vtramque partem, *d.cap.12.à n.1.vſque ad num.6.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus poteſt pro certa feſtiuitate, vel occaſione interdictum ad tempus ſuſpendere, ſecundum aliquos.*
2 *Contrarium defendunt alij.*
3 *Diſtinctionis fœdere has contrarias opiniones ad concordiam reducunt alteri.*
4 *Verior opinio eſt, qua indiſtinctè tenet Epiſcopum nullum interdictum poſſe ſuſpendere, etiamſi illud protulerit.*
5 *Abſoluere qui valet à cenſura, non poteſt eandem ad tempus ſuſpendere.*
6 *Cenſura quomodo dicatur pendere ab intentione proferentis.*
7 *Declaratur text. in c.dilecti, verſ. quia vero, de appellat.*
8 *Interdicti effectus in eius prolatione poteſt, Epiſcopus diuidere, & limitare.*
9 *Interdictum à Papa promulgatum non licet Epiſcopo per ſe vel per alium violare niſi in caſibus à Iure permiſſis.*
10 *Epiſcopus violans ſuum interdictum incurrit pœnas Iuris & irregularitatem.*
11 *Epiſcopus ex priuilegio Iuris eximitur à generali interdicto loci, niſi dederit cauſam interdicto, vel in eo culpabilis ſit.*
12 *Interdicti tempore tenentur Miſſam audire ſub præcepto peccati mort. quibus ex priuilegio vel à Iure conceditur, vt poſſint diuinis intereſſe.*
13 *Confirmationis Sacramentum licet Epiſcopo conferre tempore interdicti.*
14 *Epiſcopo licet tẽpore interdicti cum moderamine, cap.alma mater conficere Chriſma Feria quinta in Cœna Domini.*
15 *Interdicto in loco, & perſonis interdictis non licet Epiſcopo Ordines conferre, etiam primam tonſuram, nec aquam, palmas, vel cineres ſolemniter benedicere, vt num.16.*
17 *Epiſcopo non licet ponere interdictum generale perſonale pro culpa vnius priuati hominis, niſi ex ſpeciali commiſſione Papæ.*
18 *Interdictum generale loci ob non ſolutionem debiti pecuniarij priuati non poteſt Epiſcopus ponere ſine licentia Papæ.*
19 *Interdicti tempore licet Epiſcopis exercere iuriſdictionem circa ſpiritualia.*
20 *Benedictionem priuatam in itinere licet Epiſcopo dare tempore interdicti.*

EPISCOPVS AN POSSIT AD TEMpus, vel ad certum effectum interdictum ſuſpendere, & quid liceat vel non liceat ei agere tempore interdicti.

ALLEGATIO XXXVIII.

PRo certa feſtiuitate, vel occaſione, veluti pro Miſ- 1
ſa noua, profeſſione faciẽda, aut pro ſepultura alicuius nobilis perſonæ, poſſe Epiſcopum interdictum ſuſpendere ad tempus, vel ad certum effectum videtur probare *gloſ.1.in fine in c.preſenti, de ſent.excom.lib.6.* & docet *Nauar.in man.cap.27.num.183.* ſequitur *Sayr.de cenſ. lib.5.cap.23. num. 18.* & pro eis videtur expreſſa deciſio *text.in cap.dilectis 55. verſ. quia vero, de appell.* ibi, cuius effectum ad tempus duxerat ſuſpendendum, & ibi notat gloſſa.

Contrarium tamen, imò Epiſcopum huiuſmndi in- 2
terdictum in prædictis caſibus ſuſpendere non poſſe expreſsè reſoluit *gloſ. in cap.ad hec 37. de appellat.* & eam ſequuntur communiter Doctores, vt conſtat ex relatis ab *Henriq.in ſum.lib.13.cap.51.§.4.verſ.quarto* & conſtanter *Auila de cenſur.diſſ.6.dub.6.concl.4.* qui plures afferunt rationes. Prima, quia Epiſcopi ſunt inferiores lege Pontificia, ac ſubinde eam ſeruare, non autem priuilegio, aut diſpenſatione tollere poſſunt, iuxta regulam *cap.cum inferior, de maioris. & obed.* cum vulgaribus. Deinde quia cenſura ſecum trahit executionem, & ideò nec per appellationem eius effectus ſuſpendi poſſunt, *cap. paſtoralis §.verum, de appell.* iuncto *d. cap. ad hec 37. eodem tit.* ergo à fortiori neque Epiſcopus inferior poterit eam ſuſpendere.

Alij tamen diſtinctionis fœdere has contrarias opi- 3
niones ad concordiam reducere nituntur, hoc modo. Aut interdictum eſt latum à iure, vel ab homine; quando à iure prolatum eſt, ab Epiſcopo ſuſpendi poſſe concedunt, vt ex *Soto* (qui hoc non dicit) *in 4. diſtinct. 22. quæſt.3.art.1.concl.3.* tradit *Fr. Emman. quæſt. Regul. tom.2.quæſt.111.art.1.* & poſt *Sylueſt. Soar.tom.5. diſp. 38. ſect.3 num.6.* quod ea ratione probatur, quia quoties conditor Canonis cenſuræ abſolutionem non reſeruauit, poteſtatem abſoluendi Epiſcopis videtur conceſſiſſe, iuxta regulam text. *in cap. nuper, verſ.in ſecundo, de ſent. excommunic.* cum traditis per *Sayr. de cenſur.lib. 2. cap. 19.numer. 2.* Cum ergo interdicti abſolutio nemini ſoleat reſeruari, conſequens fit, quod proprius Epiſcopus illud in totum tollere poteſt, à fortiori ad tempus

suspendere, iuxta regulam *l. qua de iota ff. de rei vendic.* cum similibus. Aut interdictum ab homine prolatum est, & subdistinguitur, vel enim agimus de Episcopo, qui illud protulit, vel de aliis: in priori casu aiunt procedere primam sententiam affirmatiuam quod Episcopus, qui interdictum protulit, illud pro certo tempore, aut causa suspendere valeat, & ita esse intelligendum textum *in d. cap. dilectis*, & praxim Salmanticæ de qua testatur *Navar. d. cap. 23. num. 183.* in posterioribus verò procedere contrariam negatiuam, quod inferiores Romano Pontifice interdictum ab ipso Pontifice, vel ab aliis Prælatis prolatum, relaxare non possunt, nec in totum, neque etiam ad tempus suspendere, atque ita hanc distinctionem expressè tradunt *Cou. in cap. almæ mater. p. 1. §. 11. num. 6. in vers. secundo Henriq. d. §. 4. vers. 4. Soar. d. disp. 38. sect. 3. à nu. 5.* ex ea ratione quia effectus censuræ ex intentione, & nutu pendent proferentis *c. veniens 2. de testib.* & eatenus ligant, quatenus intendit, qui ligat, ex reg. *l. non omnis ff. si certum petatur, & c. cum super, de officio delegati*, cum vulg.

5 Verum licet supradicta hæc distinctio sit in praxi secura, & à Doctoribus recepta, in rigore iuris indistinctè tenerem nullum interdictum locale, vel etiam personale à iure vel ab homine prolatum, posse ab inferioribus Romano Pontifice, etiam si illud protulerint, ad tempus suspendi, ita *Abb. & Dec. in d. cap. ad hæc Sylvest. verbo interdictum 3. q. 8. Auila d. concl. 4.* iunctis præcedentibus. Neque obstant fundamenta adducta per Doctores suprapositam distinctionem facientes: ad illud enim, quo probant suspendi posse ab Episcopo interdictum latum à iure, quia potest absoluere ab omni censura iuris nemini reseruata, respondetur cum *Abb. & Auila* negando consequentiam: nam ex eo, quod in totum absoluere possit, & censuram absolutione relaxare, minime sequitur posse eandem ad tempus suspendere; patet differentiæ ratio, quia absoluendo in totum agit secundum naturam actus, & iuris dispositionem; quando vero suspendit effectum censuræ, quæ adhuc manet, contra naturam ipsius censuræ agit: medium enim ordinatum à iure ad tollendas censuras est absolutio; proferuntur enim censuræ, vt non perpetuò durent, sed vt cessante contumacia cessent, & ideò, quando lex, quæ censuram imponit nemini reseruat absolutionem, Episcopis, vt ordinariis ministris, absoluendi potestatem videtur relinquere: At vero suspendere effectum censuræ, quæ manet, est species dispensationis, vt scilicet contra iuris prohibitionem exerceantur actus ipsi censuræ prohibiti, nullibi autem expressum reperitur, quod Episcopi interdictum, vel aliam censuram dum manet, eiusve effectus possint suspendere, imò in excommunicatione contrarium decidit text. *in cap. cum desideres, de sentent. excommunic.* & licet in ea contrarium voluerit *Navar.* meritò tamen in hoc reprehenditur à reliquis omnibus, & satis comprobet *Soar. tom. 5. disput. 5. sect. 4. à numer. 6.* Neque satisfacit idem *Soar.* dum *disp. 38. sect. 3. num. 9.* ait speciale esse in excommunicatione; iuxta *d. cap. cum desideres*, nullam enim specialitatis rationem assignat, neque assignari potest, & verba illius text. satis ostendunt ex natura cuiuscumque censuræ intrinseca id prouenire, cum constet excommunicatum fuisse, & verum sit absolutum non esse, nec Episcopi, nec alij debent communicare eidem, quæ sanè ratio similiter interdicto potest applicari, & licet forsan admitti possit differentia inter excommunicationem, & interdictum, quoad modum absolutionis, quia in illa requiritur absolutio in forma Ecclesiæ, in hoc non ita: Semper tamen in toto rigore verum est dicere, quod si constat aliquem excommunicatum, vel interdictum esse, & absolutum non fuisse, non potest per Episcopũ, vel alios inferiores Rom. Pont. ei concedi, vt faciat actus cẽsurę prohibitos.

Nec etiam vrget fundamentum aliud, quo probare nitebantur Episcopum posse interdictum à se ipso prolatum suspendere ad tempus, quia pendet sicut reliquæ censuræ ab intentione proferentis; respondetur enim quod licet tempore, quo proferuntur pendeant in ipso actu prolationis, & vt sunt in fieri, ex intentione eius, qui profert, & eatenus ligent quatenus intendit, tam quoad personas in quas proferuntur, quam quoad actus prohibitos, quia non negamus posse ferri interdictum quoad certos actus, veluti Ecclesiæ ingressum, vt bene notant *Couar. in cap. alma par. 2. §. 1. numer. 3. vers. hinc apparet. & Vgolin. de censur. tabul. 5. cap. 16. in princ.* postquam tamen prolatæ sunt suam secum trahunt executionem, omnesque suos effectus non hominis, sed ipsius legis ministerio statim operantur, & ideo iam dici non potest quod in actuali executione pendent ex voluntate proferentis, neque effectus ipse consistens in prohibitione diuinorum, vel actuum prohibitorum, separabilis est ab ipsa sententia, vt dum manet censuræ substantia, ab ea effectus separentur. Neque quoad hoc quod est trahere secum executionem, aliqua considerari potest differentiæ ratio inter excommunicationem, & interdictum: imò in hoc expressè vtrumque æquiparat text. *in d. cap. adhæc*, iuncto *d. §. verum.* 6

Denique ad tex. quo præcipuè mouentur, *in d. cap. dilectis, vers. quia vero* respondet *Auila* (licet inaduertenter alleget *dict. cap. ad hæc*) quod procedit ex consuetudine, quæ tribuit hanc facultatem Episcopis ex tacito consensu Papæ: sed minime textus consuetudine nititur, nec eam approbat. Quare melius respondet *Dec. dict. cap. adhæc num. 8.* videlicet text. illum non continere, quoad hoc Pontificis decisionem, se partis allegationem, quod enim decidit est de nullitate interdicti prolati post appellationem, quod factum negabat Decanus, contendens ante appellationem illud promulgasse, sed postea ad tempus suspendisse, quam allegationem reiicit Pontifex, minimeque decidit interdictum suspendi potuisse: Quamuis *Abb.* contrariam sententiã magis approbans secundum rigorem concludat hunc textum adeo vrgere vt non audeat eam defendere. 7

Omnia contenta in hac alleg. ad litteram transcripsit post primam huius tractatus editionem me non citato *Aloys. Ricc. in Curia Archiep. Neapol. dec. 123. p. 4.* In ipsa vero prolatione interdicti potest Episcopus ipsius effectus diuidere, & limitare, ita vt intendat prohibere solam sepulturam, v.g. vel ingressum Ecclesiæ, vel vsum Communionis dumtaxat, vel diuinorũ Officiorum præcisè, non autem aliarum rerum sacrarum: sicut etiam potest diuidere effectus suspensionis, ita vt de facto suspendat ab hac solum re, & non ab alia: attamen in excommunicatione non potest Episcopus limitare seu diuidere eius effectus, sed hoc ad solum Papam spectat, qui solus potest diuidere, & dispensare in excommunicationis effectibus, ita *Henriq. lib. 13. cap. 2. §. 3.* Et ratio est quia omnes excommunicationis effectus sunt iure communi inuicem annexi, super quos solus Papa, non Episcopi dispensant: aliarum autem censurarum effectus sunt eodem iure communi diuisibiles, ac proinde quomodo mens ferentis illas expressa sit, attendi debet, quod si absolutè feratur interdictum absque vlla effectuum limitatione, omnes effectus in iure contentos comprehendere intelligendum est, & tunc non posse ab inferioribus Romano Pont. etiamsi illud protulerint, ad tempus suspendi optimo iure supra resoluimus. 8

Interdictum à Papa promulgatum non licet Episcopo per se vel per alium violare, nisi in casibus à iure permissis, alias suspenditur ab officio ac beneficio, & omni iurisdictione priuatur, vt habetur in *cap. vlt. de excessibus Prælat.* quando scilicet in ipsa sententia tã iuris quam ab homine lata expressa sit de Episcopo mentio, 9

per

per tex in *cap. quia periculoſum, de ſent. excomm. libr. 6.* docent ibi *Archid. Domin.* & alij, *Nauar. in man. cap. 27. num. 165. §. 3.* quod etiam procedere in cenſura ſuſpenſionis, non autem in excommunicatione generaliter lata reſoluunt per me citati *alleg. 111. n. 1.*

20 Generale autem interdictum ſiue interdicatur ciuitas, prouincia, tegnum, ſiue vniuerſitas ab ipſomet Epiſcopo, ſiue ab alio qui impoſuit, niſi ſit Papa, ſeruandum eſt, docent *Sylueſt. in ſum. verbo Interdictum 6. §. 1. Henriq. lib. 13. de excom. cap. 50. §. 1.* obſeruantes Epiſcopum violantem ſuum interdictum incurrere pœnas Iuris, & irregularitatem.

21 Ex priuilegio tamen Iuris eximitur Epiſcopus à generali interdicto loci, cum deceat illum quotidie audire, aut dicere Miſſam, vnde ſeruato moderamine *d. cap. alma*, licitè poteſt celebrare, vel celebrari ſibi facere, & audire diuina, quamuis ſit interdicta ciuitas, vel terra, Regnum, &c. vt eſt tex. in *cap. fin. de priuileg. lib. 6.* & docet *Conar. in cap. alma mater p. 2. §. 4.* cum *Ioan. Andr. in cap. dilectis, de appellat.* niſi tamen cauſam dederit interdicto, tunc enim cum & ipſe Epiſcopus perſonaliter ſit interdictus hoc priuilegio gaudere non poſſe reſoluunt *Nauar. d. cap. 27. num. 178. & 180. & Henriq. d. lib. 13. c. 43. per cap. licet, de priuileg. in 6.* nam omnia priuilegia à Iure, vel ab homine conceſſa vt tẽpore interdicti interſint, illis tantum proſunt, qui interdicto cauſam non dederunt, ſeu aliàs in eo culpabiles non ſunt, de priuilegiis Iuris probat tex. in *cap. quod nullus 25. verſ. verum, de priuil. lib. 6.* & in vtriſque eſt receptiſſima omnium ſcribentium traditio, vt conſtat ex *Nauar. d. num. 180. & Henriq. d. lib. 13. cap. 48. §. 5. litt. A*, & poſt alios *Sayr. de cenſur. lib. 5. cap. 5. num. 29. & 31.* Ratio eſt quia illi propter quos interdictum perſonale etiam generale, vel etiam locale profertur, aut qui ei cauſam dederunt, licet aliàs culpabiles exiſtant, perſonaliter interdicti cenſentur, vt arg. tex. in *cap. ſi ſententia, verſ. caterum, de ſentent. excomm. lib. 6.* notant Doctores communiter ex *Nauar.* & aliis, quos adducit *Sayr. d. lib. 5. cap. 4. num. 10. verſ. ſecundo*, conſtat autem conceſſionem etiam Iure communi factam aliquibus perſonis vt tempore interdicti poſſint celebrare, vel intereſſe diuinis, perſonaliter interdictis non prodeſſe, vt poſt *Conar.* & alios etiam in terminis *d. cap. alma §. adiicimus*, explicat *Soar. tom. 3. de cenſur. diſp. 34. ſect. 3. num. 2.* Hinc euenit conceſſionem factam in *d. cap. alma mater*, vt tempore interdicti Pœnitentiæ Sacramentum infirmis, atque etiam bene valentibus poſſit adminiſtrari, non prodeſſe perſonaliter interdictis, vel illis, qui aliquo modo culpabiles exiſtunt, niſi ſatisfaciant, vel cautionem idoneam præſtiterint, vt probat idem *cap. alma illis etiam*, & notant *Nauar. num. 178. Vgolin. de cenſur. tab. 5. cap. 7. Sayr. cap. 6. à num. 10. Soar. diſp. 33. ſect. 1. num. 9. & 17.* dictis locis. Sic etiam, *cap. quod in te, de Pœnitent.* dum clericis interdicti tempore Eccleſiaſticam concedit ſepulturam, eam eiſdem denegare ſi interdictum non ſeruauerunt multoque magis ſi ei cauſam dederunt, proſequitur ex aliis *Vgolin. cap. 9. in princip. & cap. 15. §. 4. Soar. diſp. 35. ſect. 3. num. 1.* Et generaliter clericis quibus conceditur vt cum modificationibus *d. §. adiicimus celebrare*, & aliis diuinis intereſſe, non ita id licitum eſſe ſi cauſam interdicto dederunt comprobat *Sayr. d. cap. 5. n. 34.* Hinc denique licet in §. in feſtiuitatibus, ob ſingularem eorum feſtorum honorem concedatur perſonis illis propter quarum culpam interdictum prolatum eſt, vt ſacris interſint, eiſdem tamen prohibetur ne Altari appropinquent, in quibus verbis explicandis Doctores non ſatis conueniunt, alij enim interpretantur excludi culpabiles à ſumptione Euchariſtiæ; alij vero ab offertorio, vt per *Henriq. d. lib. 3. cap. 47. §. 2.* Sed facilius eſt cum *Vgolino cap. 8. §. 12. à num. 4.* intelligere verba ſimpliciter vt ſonant quod non appropinquent altari, ſed à longè ſtantes ad valuas Eccleſiæ, vt ſic rubore ſuffuſi facilius à contumacia reſipiſcant, & ad pœnitentiam inducantur, vt in ſimili probat text. *in capite 50. diſtinct.*

Huiuſmodi perſonæ, quibus à Iure, vel ab homine conceditur vt tempore interdicti poſſint intereſſe diuinis, vt ſunt Epiſcopi, Clerici, atque etiam Laici omnes in illis diebus, quibus interdictum ſuſpenditur, tenentur Miſſam audire ſub præcepto peccati mortalis: probatur quia cum diuinis licitè intereſſe poſſint, ac ſubinde ceſſet impedimentum quo à præcepto deobligabantur, fit locus generali præcepto Iuris, de quo in *cap. Miſſas, de conſecrat. diſt. 1. cum ſimilibus*, quæ explicat *Soar. tom. 1. de Relig. tract. de diebus feſtis lib. 2. cap. 15.* & in noſtro propoſito expreſsè reſoluunt *Nauar. in manual. cap. 21. num. 3. in fine*, & poſt *Sot. Medin.* & alios *Henriq. lib. 7. cap. 13. §. 1. iuncta litt. I, & lib. 13. cap. 48. §. 5. iuncta litt. D, & de habentibus Bullam Cruciatæ Fr. Emman. in eius explicat. §. 5. num. 6. & Sebaſt. Acoſta ad eandem quæſt. 28.* per totam, confirmantes quia nemo dubitat detentum in carceribus ſi habeat facultatem à Iudice exeundi mortaliter peccare ſi non audiat Sacrum, ergo ſimiliter illi, quibus facultas diuinis intereſſendi tempore interdicti conceditur mortaliter peccabunt ſi Miſſam non audiant, neque probabile aliquod fundamentum adducunt Victor. Cano, Mantius, & alij Salmaticenſes, quos iſti referunt, & conſtanter ſequitur *Auila de cenſur. p. 5. diſp. 4. ſect. 2. dub. 6.* contendentes nullam culpam committere habentes priuilegium intereſſendi diuinis tempore interdicti, ſi ſacrum omittant diebus feſtis. Quorum fundamentum eſt, quod nemo cogitur vti priuilegio ſibi concello *l. pen. C. de paſtis, c. ſi de terra, de priuileg. cum ſimilibus*; nam facilè reſpondetur hanc obligationem non prouenire ex priuilegio, ſed ex illo remoueri impedimentum quo excuſabantur, eoque remoto ſuccedere obligationem legis præceptum huiuſmodi imponentis omnibus non impeditis, & confirmatur quia vt fatetur Auila, & reliqui omnes vtriuſque opnionis Auctores tenentur Clerici tempore interdicti audire Miſſam, quia ſecundum Ius commune non ſunt prohibiti, ſed potius ſeruata moderatione *d. cap. alma* eis conceditur celebrare, atque aliorum diuinorum vſus, ex qua ratione neceſſario etiam concedere debuerunt hoc idem in reliquis omnibus priuilegiatis, quia ſuppoſito priuilegio prohibiti non ſunt intereſſe diuinis. 22

Licet Epiſcopo Confirmationis Sacramentum conferre tempore interdicti tam paruulis iuxta *cap. reſponſo 43. verſ. præterea, de ſent. excomm. quam adultis* iuxta *cap. quoniam cod. tit. lib. 6.* Et tam in Eccleſia ſpeciatim interdicta quam etiam in interdicti tempore generalis loci, atque etiam ſolemniter vt eſt receptiſſima omnium ſcribentium traditio, paſſim illorum Iurium auctoritate adæquantium duco illa Sacramenta, Baptiſmum ſcilicet & confirmationem *Nauar. d. cap. 27. num. 178. Con. d. p. 2. §. 2. num. 7. verſ. idem* de Confirmationis Sacramento, *Vgolin. tab. 5. cap. 7. §. 5. Henriq. d. lib. 13. cap. 45. §. 1. iuncta litt. I, & ſeq. Sayr. d. lib. 5. cap. 7. num. 6. Tolet. in ſum. lib. 1. cap. 53. Anil. d. diſp. 4. ſect. 1. dub. 4. concl. 3. Soar. d. diſp. 33. ſect. 1. à num. 7.* obſeruantes non licere Epiſcopo conferre Sacramentum Confirmationis iis, qui interdicto generali perſonali ita affecti ſunt, vt cauſam interdicto dederint. 23

Præterea licere Epiſcopo tempore interdicti cum moderamine *d. c. alma* conficere Chriſma, quod eſt neceſſarium pro confirmatione, & ad ritum Baptiſmi in feria quinta maioris hebdomadæ reſoluunt citati per me *alleg. 31. num. 24.* licet ibi *num. 25.* eorum ſententiam non approbem. 24

Non licere tamen Epiſcopo in loco interdicto & perſonis interdictis Ordinis Sacramentum conferre 25

resoluunt citati per me *allegat.* 11. *numer.* 21. vbi *numer.* 24. id limitandum esse censeo data verò ministrorum necessitate.

16 Vnde etiam tempore interdicti non licebit Episcopo primam tonsuram dare, neque aquam solemniter benedicere, neque solemnem benedictionem populo impartiri, neque palmas, vel cineres solemniter benedicere, similesque actus sacros publicos exercere; cum ij omnes ad rationem diuinorum Officiorum, quæ tempore interdicti prohibita sunt, reducantur: ita *Sylvest. Angel. Navar.* & alij, quos refert & sequitur *Soar. disput.* 34. *sect.* 3.

17 Episcopo non licet ponere interdictum generale personale pro culpa vnius priuati hominis, nisi ex speciali commissione Papæ, qui rarò, & cum difficultate id aliis committit, *arg. text. in Extranag. prouida de sent. excomm.*

18 Episcopus non potest ponere sine licentia Papæ interdictum generale soli ob non solutionem debiti pecuniarij priuati, *d. Extranag. prouida, Navar. d. cap.* 27. *num.* 168. *Arm l. verbo interdictum* §. 5. *n.* 27. Posset tamen ferre interdictum particulare alicui Ecclesiæ, vt dicit *Calderin. in tract. de Eccles. interdicto memb.* 1. *capit.* 4.

19 Episcopis, vel Prælatis interdicti tempore licet exercere iurisdictionem circa spiritualia: vis enim interdicti extenditur tantum ad exercitium Ordinis, *Sylvestr. verbo interdictum* 5. §. 3. *numer.* 4. *in fine.*

20 Item licet Episcopo dare benedictionem priuatam in itinere etiam publicè *Navar. d. cap.* 27. *numer.* 176. cum hæc non sit actus Ordinis, sed iurisdictionis.

SVMMARIVM.

1 *Episcopis in quibus irregularitatibus, & suspensionibus de iure Concilij Tridentini concedatur dispensandi facultas.*

2 *Episcopus electus, & confirmatus, quamuis non consecratus, potest in casibus sibi permissis dispensare.*

3 *Episcopi illarum Regionum, in quibus adhuc Concil. Trid. publicatum non fuit, concessa ab eo Conc. dispensandi facultate non gaudent.*

4 *Subditi, quos potest Episcopus virtute Concilij absoluere ab occultis delictis, sufficit, quod illi subdantur, quoad solum conscientia forum.*

5 *Vagabundi, Scholastici, & mercatores, quoad Sacramenta Confessionis, & Eucharistia subditi sunt Episcopo loci, in quo reperiuntur.*

6 *Episcopus ad hoc vt absoluat aliquem ab irregularitatibus, & suspensionibus in casibus sibi permissis, debet habere in eum iurisdictionem Ordinariam.*

7 *Dispensandi potestas Episcopo concessa in terminis, de quibus agitur, potest extra diœcesim exerceri, & circa absentem.*

8 *Verba, in foro conscientiæ, sunt intelligenda, idest, in foro Sacramenti Pœnitentiæ, & in Confessione Sacramentali.*

9 *Episcopus si sciat aliquem ordinandum esse irregularem, vel suspensum, & tandem eum admittat ad Ordines, censetur cum eo dispensare, si sibi permittatur.*

10 *Dispensandi, & absoluendi potestatem in delictis occultis Episcopo concessam sine eius speciali mandato Vicarius generalis exercere non potest.*

11 *Episcopus an possit committere aliis hanc dispensandi, & absoluendi potestatem, referuntur quatuor diuersæ opiniones, & num.* 12. 13. & 14.

15 *Episcopus potestatem, quam habet dispensandi cum sibi subditis, potest alteri demandare, vt secum dispenset.*

16 *Capitulum Sede Vacante eandem habet potestatem dispensandi, & absoluendi, quam habet Episcopus virtute Concilij in d. cap.* 6

17 *Abbates, & alij inferiores Prælati habentes iurisdictionem Ordinariam & quasi Episcopalem, predicta dispensandi, & absoluendi facultate non gaudent.*

18 *Superiores, seu Conuentuales Religionum exemptarum non gaudent facultate dispensandi concessa in d. c.* 6.

19 *Archiepiscopus dum actu visitat gaudet predicta dispensandi, & absoluendi potestate circa subditos suffraganeorum, & cum ipsis suffraganeis.*

20 *Occultum secundum vnam opinionem quoad præsens institutum dicitur, quod probari non potest.*

21 *Occultum melius dicitur, quod non est publicum, etiamsi ab aliquibus sciatur.*

22 *Notorium est plena rei notitia inducens indubitatam, & finitam probatione, discussione non egentem.*

23 *Delictum notorium dicitur commissum, vel confessum in iudicio.*

24 *Notorium dicitur omne illud, quod ex actis iudicij constat.*

25 *Episcopus poterit dispensare quando delictum non fuerit publicum vel notorium, quamuis sit notum tribus, vel quatuor.*

26 *Episcopus dispensare poterit etiamsi actus sit materialiter publicus, non vero formaliter in quantum delictum.*

27 *Irregularis, quia celebrauit in excommunicatione, poterit ab Episcopo dispensari, quando excommunicatio est occulta, licet celebratio sit manifesta.*

28 *Delictum deductum ad forum contentiosum dicitur statim ac denunciatio, seu accusatio de illo coram legitimo superiore facta est.*

28 *Delictum deductum ad forum contentiosum verius dicitur post litis contestationem.*

30 *Litis contestatio negando, vel confitendo etiam in criminalibus inducitur.*

31 *Iudicium proprie post litem contestatam dicitur.*

32 *Episcopus poterit dispensare in delicto deducto ad forum contentiosum, si de eo fuerit habita sententia absolutoria.*

33 *Etiamsi mediis depravatis obtinuerit absolutionem ab inicto crimine.*

34 *Vel iudicium non fuerit sententia finitum, eo quod accusator per annum tacuerit.*

35 *Episcopus non potest dispensare in delicto deducto ad forum contentiosum, & punito iam iudicio finito.*

36 *Irregularis occultus ob reiterationem Baptismi potest ab Episcopo dispensari.*

37 *Irregularis occultus ob duos Sacros Ordines, vel Acolytum cum Subdiaconatu, eodem die susceptos, potest ab Episcopo dispensari.*

38 *Suspensus, eo quod nesciente Episcopo, neque examinante Ordines suscepit, si occultus sit, potest ab Episcopo dispensari.*

39 *Suspensus ob receptionem Ordinum sine litteris dimissoriis si sit occultus potest ab Episcopo dispensari.*

40 *Episcopus potest dispensare cum eo, qui per saltum promotus ad Ordines, celebrauit, vbi delictum fuerit occultum.*

41 *Irregularis ob administrationem in Ordinibus malè susceptis, si sit occultus, potest ab Episcopo dispensari.*

42 *Episcopus potest dispensare cum eo qui Ordines minores suscepit ab Episcopo, qui renunciauit dignitati, vel Episcopatui, aut à censura irretito, dummodo delictum sit occultum.*

43 *Irregularis ob exercitationem Ordinum, quos non habebat, potest dispensari ab Episcopo, vt exerceat susceptos, ac alios suscipiat modo delictum sit occultum.*

44 *Simoniacus occultus potest dispensari ab Episcopo, non autem rehabilitari ad beneficia in posterum obtinenda, nec ad ea retinenda, qua per simoniam occultam obtinuit.*

45 *Episcopus non potest absoluere à censuris incursis propter ingressum ad monasteria Monialium, etiamsi delictum sit occultum.*

Digitized by Google

46 *Homicidium voluntarium, quod attinet ad præſens inſtitutum, illud dicitur, quod eſt illicitum, interitum, & volitum in ſe.*

47 *Epiſcopus poteſt diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicidio licito, vel facto auctoritate legitima, & iuſta de cauſa.*

48 *Epiſcopus diſpenſare valet in irregularitate ex homicidio caſuali proueniente, modo delictum ſit occultum.*

49 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in mutilatione membri, etiam voluntaria, ſi eſt occulta.*

50 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum illo, qui aliquem hominem occidit, non intendens occidere.*

51 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum eo, qui mandauit ſeruo, vt alterum percuteret; ſed caueret, ne occideret.*

52 *Homicidium mandans in perſona vnius, ſi committatur in perſonam alterius, non incurrit irregularitatem.*

53 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in homicidio occulto patrato cauſa defenſionis, non ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ.*

54 *Conciliaris conſtitutio habens committendam Ordinario loci facultatem diſpenſandi in irregularitate contracta ob homicidium commiſſum vim vi repellendo, quomodo intelligenda.*

55 *Irregularis efficitur quis homicidium committens tranſgrediendo moderamen inculpatæ tutelæ.*

56 *Inuaſorem occidens, etiam ex odio, & cum intentione ſumenda vindictæ, quando non poteſt aliter ſe defendere, non fit irregularis.*

57 *Moderamen inculpatæ tutelæ verſatur circa modum, tempus, & cauſam.*

58 *Moderamen inculpatæ tutelæ excedere, quando quis dicatur.*

59 *Diſpenſare hodie non poteſt Epiſcopus in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio voluntario occulto, aut manifeſto, neque ad Ordines minores, nec ad ſimplex beneficium obtinendum.*

60 *Homicida eſt irregularis, neque ad Ordines promoueri poteſt, nec in ſuſceptis miniſtrare.*

61 *Epiſcopus iam non poteſt diſpenſare cum homicida voluntario adrectinendum Curatum.*

62 *Epiſcopus in foro exteriori etiam poſt Concilium poterit diſpenſare pro minoribus Ordinibus, & ſimplicibus beneficiis in homicidio iuſto, vel caſuali exequuto ſine diligentia.*

63 *Papa diſpenſare poteſt in qualibet irregularitate proueniente ex homicidio iuſto, vel iniuſto, voluntario, vel caſuali.*

EPISCOPVS IN QVIBVS IRREgularitatibus, & ſuſpenſionibus hodie diſpenſare poſſit.

ALLEGATIO XXXIX.

1 HODIE virtute *S. Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 6.* licet Epiſcopis in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentioſum, diſpenſare; & in quibuſcunque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtol. reſeruatis, delinquentes quoſcunque ſibi ſubditos, in diœceſi ſua per ſeipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputatum in foro conſcientiæ gratis abſolnere, impoſita pœnitentia ſalutari, de cuius materia tractant *Vgolin. de irreg. cap. 33. §. 1. cum ſequentib. & cap. 26. & de off. & pot. Epiſc. cap. 57. §. 2. cum ſequentib. Henriq. in ſumm. lib. 7. cap. 13. §. 2. litt. V, & lib. 14. cap. 18. cum ſequen. Soar. tom. 5. de cenſur. diſput. 7. Sayr. eodem tract. lib. 7. cap. 7. Mar. Alter. eodem tract. tom. 2. diſpu. 8. de ſuſpen. cap. 3. Bonacin. eodem tractat. diſput. 7. quæſt. 5. Nauar. conſ. 15. ſub tit. de ſentent. excomm.* in antiq. & *conſil. 11. ſub tit. de pri-*

uileg. in nouis, *Sanchez. de Matrim. lib. 2. diſput. 37. num. 11. cum ſequentib. & diſput. 40. num. 17. & lib. 3. diſput. 23. num. 12. & lib. 8. diſput ſecunda, à num. 10.* & latius *in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. Iacob. de Graff. tom. 2. conſ. tit. de homicid. conſil. 2. num. 14. cum ſequentib. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 5. à num. 1. & lib. 30. tract. 2. tit. 3. à num. 91. Coninch. de Sacram. & cenſur. tom. 2. diſput. 18. dub. 14. Nicol. Garc. de benef. par. 7 cap. 11. à num. 12. & par. 11. cap. 10. num. 112. cum ſequentib. Armend. in add. ad recopil. legum Nauar. lib. 1. tit. 18. l. 7. de irreg. in declar. num. 6. cum ſequentib. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo irregularitas differ. 7. Fernandez in examine Theologiæ moralis p. 3. cap. 9. §. 16. num. 7. & 8. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 117. p. 4.* vbi me non citato multa ex hoc loco deduxit nouiſſimè *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 2. lib. 8. cap. 8. num. 23. cum ſequentib.* & cæteri omnes in diſcurſu citandi.

Verum pro faciliori præſentis quæſtionis explicatione, quæ quotidiana, & in praxi vtiliſſima eſt, ſub triplici diſtinctionis membro præſens huius Allegationis materia diuiditur. In primo tractabitur, Epiſcoporum, & ſubditorum nomine qui contineantur. In ſecundò quod dicatur occultum, & qui ſint caſus occulti in quibus Epiſcopus diſpenſare valet. In tertiò, irregularitates quæ dicantur ex homicidio voluntario prouenientes, in quibus Epiſcopo diſpenſandi facultas non conceditur.

Epiſcoporum, & ſubditorum nomine qui contineantur.

EPiſcopi, quibus *à Concil. Trident. d. cap. 6.* conceditur 2
diſpenſandi facultas in caſibus ibi permiſſis, ſunt quicunque ſubditos habentes, etiam electi, & confirmati, quamuis non conſecrati, quia illis competunt ea, quæ ſunt iuriſdictionis, qualis eſt hæc diſpenſandi facultas, nec indigent conſecratione, vt probaui *alleg. 36. num. 6.* quare ita tenent citati à *Cened. ad ſextum collect. 4. num. 3.* quibus adde *Soar. tom. 5. diſputat. 41. ſect. 2. num. 7. Sanchez de Matrim. lib. 8. diſput. 2. num. 11. Gutier. eodem tract. cap. 49. à num. 16. Mari. Alter. d. tom. 2. diſputat. 8. de ſuſpenſ. cap. 3. verſ. tertio notandum, Aloyſ. Ricc. in praxi aurea, & quotidiana reſolut. 136.* Sed Epiſcopi illarum re- 3
gionum in quibus *Concil. Trident.* adhuc receptum non eſt, non poſſunt vti iſta facultate conceſſa *dict. cap. 6.* quia vbi non eſt acceptatum quoad leges oneroſas, neque videtur acceptatum quoad fauorabiles, ita tenent, & deciſum referunt *Armendar. dict. loco num. 11. Nicol. Garc. d. par. 7. cap. 11. num. 23. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. deciſ. 532. in 1. edit. & reſolut. 445. nu. 3. in 2. edit. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 2. Mari. Alter. d. cap. 3. concl. 4. verſ. primo animadvertendum eſt, Bonac. d. diſput. 7. quæſt. 5. puncto 1. num. 2.*

Non conuenit hac poteſtas Epiſcopo in ordine ad 4
omnes indifferenter, ſed conceditur proprio Epiſcopo habenti iuriſdictionem in ſuos ſubditos, vt Concil. declarat: ſub quorum nomine comprehenduntur in præſenti materia omnes illi, qui ſibi quomodocunque ſubduntur, vel qui ſunt ordinarij ſubditi, vtpote, qui ibi domicilium habent, vel quia ſubduntur quoad ſolum Pœnitentiæ forum, eo quod in ſua diœceſi inueniuntur, tanquam aduenæ, & peregrini, etiamſi ſint vagabundi, ſcholaſtici, ac mercatores: nam quoad Sacramenta 5
Confeſſionis, & Euchariſtiæ ſunt ſubditi Epiſcopi loci, in quo reperiuntur, ex conſuetudine generali Eccleſiæ, vel ex interpretatiua voluntate Summorum Pontificum, ita *Soar. de Pœnit. tom. 4. diſput. 30. ſect. 2. num. 3. Sanchez. de Matrim. lib. 3. diſput. 23. num. 12. & in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 8. 9. & 17. Nicol. Garcia d. par. 11. cap. 10. num. 139. Zerola in praxi Epiſcop. par. 1. verbo Vicarius, §. 18. dub. 4. Bonacina de cenſuris diſput. 1. quæſt. 3. puncto 2. num. 5. Henriq. in ſum. lib. 14. cap. 20. §. 5. Duard. in Bulla Cœna lib. 3. §. 2. quæſt. 11. num. 19.* me citato in hoc loco

Digitized by Google

Homoben.de examine Eccleſiaſtico tract.12.cap.4.quæſt.16. reſol.4.pag.460. In abſolutione enim caſuum reſeruatorum, & cenſuratarum impedientium receptionem Sacramenti videtur requiri ea ſaltem ſubiectio, quæ ſufficit, vt Epiſcopus Sacramentalem abſolutionem impendat, *Bonacina d.diſput.7. quæſt. 5. puncto 1.num. 4.* & ideò ille, qui non eſt ſubditus Epiſcopi,puta Medicus, Prætor,& & ſimiles exteri, qui tamen habitant in ciuitate,ſub decreto *dict. cap. 6.* comprehenduntur, vt in Sacramento Pœnitentiæ à ſuis criminibus abſolui valeant, etſi illa aliis in ciuitatibus commiſerint, ita deciſum referunt *Nicol.Garcia d.cap.10. num. 139. in 3.declarat. Armendar. dicto loco num.18.*

6 Verum licet prædicta vera ſint in abſolutione caſuum reſeruatorum, & cenſuratarum in Sacramentali Confeſſione pro foro conſcientiæ: in obtinenda tamen diſpenſatione irregularitatis,ac ſuſpenſionis requiritur,vt Epiſcopus habeat iuriſdictionem ordinariam in eum, cui concedit relaxationem irregularitatis, iuxta ea quæ reſoluo *alleg. 36. num. 17.* & deciſum referunt in propriis terminis *Nicol.Garcia, & Armendar. locis proximè citatis*, quamuis contrarium teneat *Henriq.d. §. 5.* quæ quidem diſpenſandi poteſtas etiam extra diœceſim poteſt ab
7 Epiſcopo erga ſubditos ſuos exerceri: nam verba *Concily in d.cap.6.* ibi,in diœceſi ſua, referuntur ad poſteriorem illius capituli partem, in qua conceditur Epiſcopis facultas abſoluendi à reſeruatis,ex ea ratione,quia Epiſcopus dum in ſua diœceſi exiſtit,poteſt cum ſuo ſubdito in aliena diœceſi exiſtente extraiudicialiter diſpenſare,cum iuriſdictio diſpẽſandi exerceri poſſit circa abſentem,ita docent *Soar.de cenſur. to.5.diſp.41.ſect.2.n. 10. & 12.in fine.Sanch.in præcepta Decalogi lib. 2.c.11.n.12.Bonacina d.diſp.7.q.5.puncto 1.nu.4.* quicquid dicant *Fr.Emman.in ſum.tom.2.cap.69.n.1.in fine,Henriq.d.§.5. in princ. Aula de cenſur.par.7.diſp.10. dub. 6.* Cum ergo Epiſcopus in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario, valeat diſpenſare cum ſibi ſubditis,hac poteſtate vti poterit intra,vel extra diœceſim,iuxta principia diſpenſationum; at vero in abſolutione à quibuſcunque caſibus occultis,etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis,de quibus agit ſecunda pars *d. cap. 6.* cum debeat eſſe Sacramentalis, vt ibi oſtenditur in illis verbis, in foro conſcientiæ gratis abſoluere, impoſita pœnitentia ſalutari,& non poſſit fieri per nuntium, vel per litteras,requiritur, quod fiat ab Epiſcopo præſente
8 pœnitente intra diœceſim commorantibus. Et quod verba illa, in foro conſcientiæ, ſint intelligenda, id eſt in foro Sacramenti Pœnitentiæ,& in Confeſſione Sacramentali,refert pluries Sacram Cardinalium Congregationem cenſuiſſe *Nicol.Garcia de benef.par.11. cap. 10. num.139.*reſoluit *Aloyſ.Ricc.in praxi fori Eccleſ.reſol.445. num.8.*& accepi à quodam docto viro,ita tenere praxim S. Pœnitentiariæ, quicquid prædicta verba ſignificare, quod abſolutio data,vel facta,nihil proſit quoad forum exterius,& per conſequens poſſe Epiſcopum extra Confeſſionem abſoluere in caſibus particularibus occurrentibus,dicant *Navar. d. conſil.11.num. 2, Henriq.lib.7.cap. 13.§.2.verſ.Et Epiſcopus,Fr.Emman.quæſt.regul. tom.1.qu. 20.art.7.& quæſt.61.art.10.Soar. de relig. tom.2.tract.6.lib. 6.cap.16.num.4.Sanch,lib.8.diſp.34.num.29.Graff.lib.1.cap. 14.num.12.*

9 Ex quibus infertur Epiſcopum eo ipſo,quod aliquem irregularem admittit ad Ordines, aut concedit litteras dimiſſorias, cenſeri cum eo diſpenſare in irregularitate, aut concedere facultatem, vt diſpenſetur ab Epiſcopo,ad quem mittitur pro recipiendis Ordinibus, modo ſciat Ordinandum eſſe irregularem,& intentionem habeat diſpenſandi, tum quia Epiſcopus non præſumitur velle delinquere ordinando irregularem,aut concedendo facultatem,vt promoueatur, *Maiol.de irregul. cap.51. nu.8.Henriq.d.lib.14.cap.17.§.4.litt.P, Soar.de cenſur.diſp. 41.ſect.3.num.4.Sayr.eod.tract.lib.7.cap.14.num.10. Aulla par.7.diſput.6.ſect.5.dub.6.*

Hanc diſpenſandi, & abſoluendi poteſtatem Epiſcopo conceſſam ſine eius ſpeciali conceſſione Vicarius generalis exercere non poteſt,quia id Concil.requirit,ibi, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputatum, tum quia in generali conceſſione hæc non veniunt,*cap.penult.de pœnit.in 6.*quare ita tenent *Rebuff. in praxi beneficiali, tit.de forma vicariatus,num.179.cum ſequentib. Sbroz.ius de Vicario Epiſcopi lib. 2. quæſt. 19. num. 2. & quæſt.179. num.1. & quæſt.180.num.2.& quæſt.184. num. 1. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi,cap.4.§.7.num.2.verſ.poſtremo,Soar.de cenſuris diſp. 41.ſect.2.num. 8. Narbona de appellatione à Vicario ad Epiſcopum, par. 1. num.229.* faciunt quæ eleganter tradit *Campanil. in diuerſorio iuris Canonici rubr. 11. cap. 23. num.148.* 10

An autem Epiſcopi poſſint committere hanc poteſtatem diſpenſandi, & abſoluendi aliis; quæſtio eſt dubia, in qua pro affirmatiua parte, quod ſcilicet poſſit committere, & delegare illis,faciunt multa, & validiora fundamenta; imprimis nulla occurrit ratio ſufficiens cur credere debeamus voluiſſe Concilium illam facultatem reſeruare Epiſcopo per ſeipſum tantum exercendam,præſertim cum non declaret hanc poteſtatem Epiſcopis conuenire tanquam delegatis Sedis Apoſtolicæ, ſicut aliquãdo facit, ſed ſimpliciter eam Epiſcopis concedit, ergo videtur virtute huius decreti hæc poteſtas annexa iure Ordinario iuriſdictioni Epiſcopali, atque ita delegabilis eſt ab Epiſcopo. Deinde quia non eligitur induſtria perſonæ, ſi enim eligeretur, nec generaliter,nec ſpecialiter poſſet Epiſcopus delegare, tum quia quoties aliquid conceditur Prælatis præſentibus,& futuris in perpetuum, non poteſt dici electam eſſe induſtriam perſonæ, cum perſonæ incognitæ delegetur, vt tradunt *Iaſ.in l.more maiorum, num. 65. ff. de iuriſdictione omnium iudicum,Gregor.Lopez l.47.in fine,tit.18.p.3. Menoch.de arbitr.lib.1.quæſt.64. num. 17.* quare hanc partem tenent *Navar.d.conſ.11 de priuilegiis num.4.Sanch.de Matrim.lib.2.diſput.40 num. 17. verſ. Sed dicendum & in præcepta Decalogi tom.1.lib.2.cap.11.num.23. Azor. inſtit. moral.p.1.lib.8.cap.10.quæſt.11. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta par.1.lib.8.cap.8.num. 36. obſeruantes Concilium d. cap. 6.* intelligendum eſſe, vt velit vicarium Epiſcopi non habere ex generali commiſſione vicariatus hos caſus, niſi ſibi ſpecialiter committantur: non autem vt velit negare Epiſcopo poteſtatem ſpecialiter delegandi. 11

Verum *Henriq.lib.14.de irregul.cap.19.in fine, & lib. 6. de pœnitent.cap.14.§.7.iuncto comment.lit. O*, ait non poſſe Epiſcopum generaliter Vicario, vel alij delegare hos caſus,vt habeant facultatem generalem abſoluendi, vel diſpenſandi pro ſuo arbitrio, ſed tantum poſſe delegare, quando caſus occurretit, & dare facultatem, vt de mandato, & nomine ipſius faciat; quod quidem ex eo comprobat, quia *Concilium d. cap. 6.* expreſsè concedit Epiſcopis poſſe diſpenſare per ſe, vel per Vicarium ſpecialiter deputatum, tum quia dum hi caſus Epiſcopo conceduntur,eligitur induſtria perſonæ. 12

Alij verò putant Concilium dicto loco diſtinguere voluiſſe inter facultatem diſpenſandi ſuper irregularitate, & ſuſpenſione; ac abſoluendi à caſibus reſeruatis: vt in prima exerceri poſſit per quemcunque,cui generaliter ab Epiſcopo ſit delegata iuriſdictio: ſecunda vero conueniat tantum Vicario, qui ſpecialiter deputatus ſit per Epiſcopum cum facultate abſoluendi à caſibus reſeruatis, differentiæ rationem in eo conſtituunt,quia *Concil.dict. cap. 6.* Epiſcopis facultatem diſpenſandi ſuper irregularitate, & ſuſpenſione generaliter concedit, quando vero in eodem capite eis tribuit poteſtatem abſoluendi in quibuſcunque caſibus occultis, etiam Sedi 13

Apoſto

Apoſtolicæ reſeruatis ſuos ſubditos, dicitur, in diœceſi ſua per ſeipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputatum, potius volens coarctare, quam ampliare hanc iuriſdictionem; nam ſi non addidiſſet verba illa, liberum fuiſſet Epiſcopo hanc facultatem committere cuicunque Sacerdoti: Concilium autem volens illam concedere tantum Epiſcopo, & Vicario ad id ſpecialiter deputato, ita peculiariter expreſſit.

14 Sed nonnulli diuerſum prædictorum verborum eſſe ſenſum arbitrantur, ſentientes Concilium voluiſſe hanc poteſtatem diſpenſandi ſuper irregularitate, & ſuſpenſione ſolis Epiſcopis indulgere, vt per ſeipſos illam exercerent, neque poſſent aliis delegare, quaſi in hoc ſit electum miniſterium perſonale Epiſcoporum, ita *Soar. tom. 5. de cenſur. diſput. 41. ſect. 2. num. 8. Gutier. canon. lib. 1. cap. 13. num. 29.* ex eo probant quia *Concil. in eodem cap.* agit de diſpenſatione, deinde de abſolutione, & facultatem diſpenſandi ſimpliciter concedit Epiſcopis ſine vlla extenſione, poteſtatem autem abſoluendi extendit etiam ad Vicarium ſpecialiter deputatum, ergo clariſſimè apparet mentem Concilij fuiſſe priorem iuriſdictionem communicare tantum Epiſcopis, quia extenſio, quæ in ſecundo caſu ponitur, & tacetur in primo, aperte ab illo excluditur: conſtitutio enim in vna parte declaratur ab alia, vel ſuppletur, aut limitatur, & reſtringitur *l. vni. in princ. C. de ſuoff. dotib.* Cum igitur Concil. nihil dicat de Vicario in prima parte, non debemus intelligere illam facultatem commiſſam eſſe Vicario, ſi enim illam voluiſſet concedere Vicario, vtique id expreſſiſſet, ſicut fecit in ſecunda parte, in qua agit de abſolutione, *arg. text. in l. vni. §. ſin autem ad deficientis, C. de caduc. tollen.* cum aliis citatis *in libello de principijs vtriuſque iuris lit. L, num. 32.* Ratio autem diuerſitatis propter quam Concil. voluerit potius extendere ad Vicarium facultatem abſoluendi in caſibus reſeruatis, quam poteſtatem diſpenſandi ab irregularitate, & ſuſpenſione eam aſſignant, quia abſolutio eſt magis neceſſaria ad ſalutem animarum, quam diſpenſatio, ita *Mar. Alter. dict. cap. 3. concl. 4. verſ. tertio notandum*, vbi ex aliis hunc ſequitur intellectum. Ego tamen in hoc opinionum conflictu meam interponere ſententiam non audeo, dum ſuper hoc peculiarem non habuero deciſionem, interim ſtudioſus iudicet lector.

15 Quæret aliquis, quis poſſit cum Epiſcopo diſpenſare, ſi occurrat caſus, vt ipſemet incidat in aliquod delictorum de quibus in *Concil. d. cap. 6.* putat *Mari. Alter. dict. concl. 4. verſ. tertio queri poteſt*, non poſſe Epiſcopum, cum ſit delegatus, huiuſmodi poteſtatem, quam habet diſpenſandi, alteri committere, vt ſecum diſpenſet. Verum alij communiter, & melius reſpondẽt poſſe ipſummet Epiſcopum alteri committere vices ſuas, vt ſecum diſpenſet, & ad ſe abſoluendum proprium ſuum Confeſſarium deputare, cum eadem auctoritate, quam ipſe habet, *ex d. cap. 6. Concilij Trident.* in ſibi ſubditos, ita *Maiol. de irreg. lib. 2. cap. 2. num. 12. verſ. eſt autem, & lib. 5. cap. 31. num. 7. Soar. tom. 5. diſput. 41. ſect. 2. num. 9. Henriq. in ſum. lib. 14. de irreg. cap. 18. §. 3. Piaſeg. in praxi noua Epiſc. par. 2. cap. 1. num. 17. pag. 107. Sayr. d. lib. 7. cap. 9. num. 5. Armend. vbi proximè num. 12. Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori Eccleſiaſtici deciſ. 518. in 1. editione, & reſolut. 445. num. 2. in 2. edit. Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de diſciplina clericali §. 1. num. 54. Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 3. num. 3. & in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 11.*

16 Capitulum Sede vacante eandem habet facultatem diſpenſandi, & abſoluendi conceſſam Epiſcopis per *Concil. d. cap. 6.* nam licet illa facultas competat Epiſcopo iure ſpeciali, tamen competit ei iure communi & iuriſdictione ordinaria illi tributa, ita in terminis reſoluunt *Reia in reſponſis caſuum conſcientiæ par. 4. caſu 37. verſ. tandem nullus, Sayr. in claui Regia lib. 6. cap. 11. num. 84. Henriq. lib. 6. cap. 16. §. 1. & lib. 14. cap. 20. §. 1. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. quæſt. 61. art. 9. Cened. ad Sextum collect. 4. num. 3. Soar. tom. 4. de pœnit. diſput. 30. ſect. 2. num. 4. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par. 3. collect. 721. verſ. tertio dubitatur, & in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 533. in 1. edit. & reſolut. 466. in 2. edit. & in praxi aurea reſolut. 118. num. 5. Sayr. deciſ. 31. de tempor. ordinat. Piaſeg. in praxi noua Epiſcop. p. 2. cap. 1. num. 16. pag. 106. Sanch. de matrim. lib. 8. diſputat. 2. num. 10. Nicol. Garc. de beneficijs par. 4. cap. 7. num. 41. & p. 7. cap. 11. num. 21.* quamuis contrarium teneant *Mari. Anton. d. cap. 3. verſ. ex eodem, & Bonacina de cenſuris diſp. 7. queſt. 5. punct. 1.*

Abbates verò, & alij Prælati inferiores habentes iu- 17
riſdictionem ordinariam, & quaſi Epiſcopalem, etiam nullius diœceſis, non gaudent prædicta facultate diſpenſandi, & abſoluendi conceſſa Epiſcopis in *Concil. d. cap. 6.* ex eo, quia Conciliaris illa conſtitutio hac in parte derogat iuri communi, & idcirco potius eſt limitanda, vt nomine Epiſcopi intelligamus ſecundum propriam ſignificationem huius nominis illos tantum, qui in Epiſcopali dignitate conſtituti ſunt, non inferiores: ita *Aragon. 2. 2. quæſt. 88. art. 12. concl. 4. Fr. Emman. in ſumm. tom. 2. cap. 10. num. 6. Cened. d. collect. 4. num. 5. Tolet. in ſum. lib. 1. cap. 83. num. 5. ad finem, Soar. tom. 4. de Pœnit. diſp. 30. ſect. 2. num. 6. & tom. 5. de cenſuris diſp. 41. ſect. 2. num. 7. Petr. de Ledeſm. in ſum. tom. 2. tract. 1. cap. 6. poſt concluſ. 2. diffic. 1. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 532. n. 1. in 1. edit. & reſol. 555. in 2. edit. Mari. Alter. d. c. 3. verſ. ſed hic, Bonacina d. diſp. 7. q. 5. punct. 1. n. 6.* & cenſuiſſe Sacram Congregationem referunt *Nicolaus Garci. d. par. 7. cap. 11. num. 13. & 17. Armendariz dict. loco num. 9. & 10.* Quamuis huiuſmodi Abbatibus prædictam diſpenſandi, & abſoluendi poteſtatem eodem modo eſſe conceſſam, quod Epiſcopo aſſerant *Henriq. lib. 6. cap. 6. §. 1. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. quæſt. 24. art. 13. & 17. & quæſt. 61. art. 9. Flores de Mena variar. lib. 3. quæſt. 24. num. 18. Sayr in claui Regia lib. 6. cap. 11. num. 83. in fine, Auila de cenſuris par. 7. diſput. 10. dub. 6. Sanch in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 5.*

Ex eadem ratione videtur dicendum Superiores, ſeu 18
Conuentuales Religionum exemptarum huiuſmodi facultate à Concilio Epiſcopis conceſſa erga Religioſos ſibi ſubditos, vti non poſſe, & ita à ſacra Illuſtriſſimorum Cardinalium Congregatione deciſum fuiſſe referunt *Garcia d. cap. 11. num. 13. & 20. Armendariz d. loco num. 10.* & reſoluunt *Soar. tom. 5. diſp. 4. ſect. 2. Petr. de Ledeſma in ſum. tom. 2. tract. 1. cap. 6.* poſt *concl. 20. diffic. 3. Valer. Reginal. d. num. 29. verſ. quintum eſt.* Contrarium tamen, imò prædictos Superiores erga Religioſos ſibi ſubditos hanc poteſtatem habere, facultate ipſis ad hoc data à *Pio V.* Conſtitutione ſua incipiente *Romanus* de anno 1571. *die 21. Julij* tenent *praxis noua Epiſcopalis p. 2. cap. 3. num. 52. in princip. Henriq. in ſumm. lib. 6. cap. 16. §. 8. & lib. 7. cap. 25. §. 2. & lib. 14. cap. vltim. §. 5. ad finem. Fr. Emman. quæſt. Regul. tom. 1. quæſt. 61. art. 9. Fr. Ludou. Beia in reſponſis caſuum conſcientiæ p. 4. caſu 37. in princip. Fr. Ioannes de la Cruz de ſtatu Religionis lib. 1. cap. 6. dub. 16. Sayr. de cenſuris lib. 7. cap. 7. num. 23. Molin. de Iuſtit. tract. 3. diſp. 61. num. 4. & 5. diſput. 70. in fine, Iacob. de Graffis tom. 2. conſil. ſub tit. de homicidio conſ. 2. num. 23. cum ſequentib. Sanch. de Matri. lib. 8. diſput. 2. num. 13. & in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 7. Coriolan. de caſibus reſerv. par. 1. ſect. 1. art. 22. num. 6. & art. 23. num. 4. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo Regularis differ. 6. verſ. denique,* & hæc ſecunda opinio attenta dicta *Pij V.* Conſtitut. in praxi ſequenda eſt, illa vero non extante, in puncto iuris primam veriorem iudico.

Archiepiſcopus dum actu viſitat habet facultatem 19
abſoluendi ab irregularitate occulta virtute *Concilij Trident.* circa ſubditos ſuorum ſuffraganeorum, tunc enim ratione officij ordinariam habet facultatem ad abſoluendum, ita *Henriq. lib. 14. cap. 18. num. 3. Soar. tom. 4. diſputat. 30. ſect. 2. num. & Sayr. in claui Regia lib. 6. cap. 11.*

num.79. Anil.de cenſur.p.2.cap.7.diſput.1. dub. 10. concl.3. & par.7.diſp.10.dub.6.notab. 2. circa primam concluſionem, Sanch.in precepta Decalogi lib.2.cap.11.num.6.& lib.4.cap. 38.num. 13. & 14. Bonacina de cenſuris diſput. 1. quæſt.3. punct.2.num.7.verſ.tertio, vbi *in verſ. ſecundo*, dicit etiam poſſe Archiepiſcopum à cenſuris latis à ſuffraganeis, vel à Sede Apoſtolica abſoluere ſubditos ſuffraganeorum, quando malitiosè, aut negligenter differunt abſolutionem, vel quando ad illum fuit appellatum, & vocatæ fuerunt partes. Sic etiam in actu viſitationis non ſolùm poteſt diſpenſare cum ſubditis Epiſcoporum ſuffraganeorum, ſed etiam cum ipſiſmet Epiſcopis ſuffraganeis, vt contra *Soar.* tenent *Henriq.dict.cap.18.num.4. Anila par.7.diſput.6.ſect.5.dub.5. Bonacina de cenſuris diſp. 7.quæſt.5.puncto 1.num.2.in fine.*

Occultum quid dicatur, & qui ſint caſus occulti, in quibus Epiſcopus diſpenſare valet.

20 CVm Epiſcopi virtute *Concilij Trident.ſeſſ.14.de reformat. cap.* 6. poſſint omninò diſpenſare in omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, opportunè inquirendum eſt, quando dicatur delictum occultum, vt Epiſcopus poſſit diſpenſare in irregularitate, vel ſuſpenſione per illud incurſa? ſunt qui tencant occultum in præſenti materia ſecundum terminos iuris eſſe regulandum, & propriè dici, quod non poteſt probari, ita *Iacob. de Graff.tom.2. conſ.ſub tit.de homicid.conſ.2.num.20. Nicol.Garcia.de benef. par.7.cap.11.num.46. Armendar. in addit. ad recopil.legum Nauarræ lib.1.tit.18.l.7.de irregularit.at.in declarat.n.25.*

21 Verum communis Doctorum reſolutio tenet occultum in præſenti dici, quod non eſt publicum, etiamſi ab aliquibus ſciatur, & poteſt tergiuerſatione celari, quia *Concil.d. cap.* 6. à regula diſpenſandi excipit deducta ad forum contentioſum, ergo non excipit occulta, quæ probari poſſunt ſi tamen ad forum contentioſum non ſunt deducta; tum quia occultum plerúmque accipitur non prout eſt improbabile, ſed prout contra diſtinguitur à notorio, publico, vel ſaltem famoſo, ſecundum *Panorm. in cap.fin.de tempor.ordin.* vbi occultum crimen ad hoc, vt quis poſſit promoueri, appellat illud quod opponitur notorio, licet probari poſſit, idem *Panorm. in cap. quæ-*
22 *ſitum, de Pœnit. & remiſſ.* Et notorium eſt plena rei notitia inducens indubitatam, & finitam probationem, diſcuſſione non egentem, vt per text.*in cap.veſtra de cohabit.cleric.& in cap.cum olim*, 14. *de verbor. ſignif.* tenent *Clar.lib.5.§.fin.quæſt.9. Maſcard. de probation. concl. 1101. Paul.Comitol.reſponſ.moral.lib.1.quæſt.57. Menoch.illuſt.cap. 2.num.11.& cap.20.num.23. Farinac.in praxi crimin.quæſt. 21. num. 8. Menoch. de arbitrar. caſu 166.num.4. Iacob.de Graffis in aureis deciſ.par.1.lib.1.cap.13.num.43. & ſeq. Aldrete de religioſa diſciplina tuenda lib. 1. cap. 5.§. 2. num.6.*
23 Hinc notorium dicitur delictum commiſſum, vel confeſſum in iudicio, *Maſcard. concl. 1326. num. 4.* poſt *Affict. Menoch.* & alios, *Farinac.d.quæſt.21.num.31. Steph. Gratian.diſcept.forenſ.cap.142.num.9. & 10. Aldrete d.§.2.*
24 *num.11.* Item, & omne illud, quod ex actis iudicij conſtat, ex citatis per *Menoch.remed. 1. recup. num. 232. & de arbitr.caſu 166.num.6.& conſ.100.num. 6. Tiraquell. de retract.lignag.§.36.glo.2.num.44. Maſcard.concl.1101. num. 13.cum ſequentib. Farin.d.quæſt.21.num.14. & quæſt.9.num. 20. Mendez à Caſtro in praxi Luſitana lib. 3. cap. 15.num. 4. Aldrete dict.§.2.num.10.* Vel deducitur ex ſententia in iudicio prolata *Maſcard.concl.1196.num.15. Farinac.dict. quæſt. 21. num. 31.* Quare textum illum intelligendum eſſe de illo occulto, quod probari poteſt, ſed à paucis ſcitur, & aliqua valet tergiuerſatione celari, tenent *Nauar.in manual.cap.27.num.254.in fine, verſ.undecimo, Sorb. compend. Mendicant.in reſolut.materia abſolut. pag. 48. Angel.Roch.de Viſitatio.verbo occultus, Vega in ſumm.par.1.cap. 49.caſu 16. Tolet.in ſumm.lib.1.cap.89.num.5. Leli.Zecch.de caſibus Epiſcopo reſeruatis caſu ultim.num.1.& caſu 1.de irregular.circa finem, Vinald.in candelabro aureo, tit.de irregul. num. 315. praxis Epiſcopal. par. 2. verbo irregularitas, §. 1. Azor.inſtitut.moral.par.1.lib. 8. cap. 10. quæſt. 9. Anila de cenſur.par.2.cap.7.diſput.1.dub.12.concl.2.& par.7. diſput. 10.dub.6. Mari. Alteri.eod.tract.tom.2.diſp.8.de ſuſpenſ.cap. 3.verſ.Secundo notandum, Soar.tom.4.diſput.30.ſect.2. num. 2.& tom.5.diſput.41.ſect.2.num.6. Molina de iuſtitia tract. 3.diſput.79.num.8.verſ.ſecundo, Fr.Emman. quæſt. Regular. tom.1.quæſt.24.art.11. Paul.Comitol.reſp.moral.lib. 6. quæſt. 44.num.2. Vgolin.de poteſtate Epiſcopi cap.57. num.5. praxis nouæ Epiſcopalis par.1.cap.1.num.56.pag.62. Aloyſ.Ricc.in praxi fori Eccleſiaſt.deciſ.523. in 1.edit. & reſolut.450.in 2. edit. Sayr. de cenſur. lib. 4. cap.17.num.21. & lib.7.cap.13. num.12. Sanch.de Matrim.lib.2.diſput.37.num.11.& lib.8. diſp.34.num.55.& in precepta Decalogi lib.2.cap.11. num. 19.cum ſequentib. Reginald.in praxi fori Pœnit.lib.30.tract. 2.num.30.* me citato *Bonacin.de cenſur.diſputat.1. quæſt.3. punct.2.num.1.verſ.quarto, Fr.Sigiſm.à Bononia de electi.dub. 71. à num.7. Nauar. inter deciſiones Neapol. Aloyſij Riccij deciſ.117.par.4.* vbi *multa* ex hoc loco me non citato deſumpſit, nouiſſimè *Fagundez. in quinque Eccleſiæ præcepta p.2.lib.8.cap.8.num.23.*

Ex quibus rectè infertur poſſe Epiſcopum virtute 25
Concil. in d.cap. 6. diſpenſare, quando delictum non eſt publicum, vel notorium, quamuis ſit notum tribus, vel quatuor, nec de illo ſit fama in maiori parte viciniæ, vel collegij. Vnde etiam optimè aliqui Doctores exigunt, vt delictum non ſit occultum, ſed publicum, quod non tantum actus, qui eſt delictum, ſit publicus, ſed etiam vt ſit publicum cum fuiſſe delictum, hinc reſoluentes 26
poſſe Epiſcopum diſpenſare etiamſi actus ſit materialiter publicus, non verò formaliter in quantum delictum, adhuc enim occultum dicitur delictum, ita *Emman.Sa verbo Epiſcopus num.35. Fr. Emman. in ſum.par.1. cap.176.num.3. Henriq.lib.14.cap.20.num.4. Sayr.de cenſuris lib.7.cap.3.num.13. Bonacina eodem tract.diſp.7. quæſt.5. puncto 1.num.4.verſ.dixi in prouenientibus, Fr.Sigiſm. à Bononia de electi.dub.71.num.8. Fagundez d.cap.8. num.25.& 29. Sanch.d.lib.8.diſput.34.num.56. praxis nouæ Epiſcop.p.1. cap.1.rub.de diſpenſat.ſub num.56.fol.61. Aloyſ.Ricc.in praxi fori Eccleſ.reſolut.450.num.5.in 2. edit. Vgolin.de cenſuris tab. 1. cap. 13. §. 7. ſub num.4. Galet.in margarita caſuum conſcientiæ verbo delictum, ultim. Campan. in diuerſorio iuris Canonici rub.7.cap.5.num.3.* Vnde licet *Soar.tom.4.de Pœnit.diſput.30.ſect.2.num.2.& Sanctarel.de hæreſi cap.5. dub. 6.num.26.* velint non dici occultum delictum quod alicubi, vbi ſcilicet commiſſum eſt, publicum ſit, at in eo loco, in quo abſolutio petitur ſit occultum, atque ideò *Concilij Trident.* facultas ad illum non extendi; nihilominus alij oppoſitum ſatis probabiliter dicendum exiſtimant, videlicet quod ſi in loco ita diſtanti publicum, & notum ſit, vt ſpes non ſubſit fore, vt ad illum locum deferatur, occultum ibi vbi abſolutio petitur, dicatur ac proinde Epiſcopi facultati in eo decreto conceſſæ ſubiiciatur: ita *Anil.de cenſur.p.2.cap.7.diſput.1.dub.11.concl.3. Sanch.d.lib.2.cap.11.num.20. Duard.in Bulla Cœna Domini lib.3.§.2.quæſt.11.num.10. Fagundez d.cap.8.n.28.*

Hinc etiam colliges poſſe Epiſcopum diſpenſare in 27
irregularitate proueniente ab excommunicato celebrante, quando excommunicatio eſt occulta, licet celebratio ſit manifeſta, nam ad hunc effectum cenſura dicitur occulta, quæ incurritur coram multis ignorantibus, illam tamen eo caſu incurri, ita *Fr.Ludou. Miranda in man.Prælat.tom.2.quæſt.8.art.14. concl.2. praxis nouæ Epiſcop.par.1.cap.1.num.56.pag. 62. Nauar. conſ. 2. ſub tit.de clerico non ordinato miniſt.in vtraque edit. Galet. d.verbo delictum pen. Leli.Zech.d.caſu vltim.num.1.verſ.& quod pag.* 248. me citato in hoc loco *Homobon. de examine Eccleſiaſtico tractat.12.cap.3.quæſt.13.reſolut.3.in fine*, quicquid dubitet

dubitet additionator ad dictum conſ. *Nauarri.*

28 Delictum deductum ad forum contentioſum ad hoc vt Epiſcopus in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ab eo prouenientibus, diſpenſandi facultatem non habeat, dicitur ſtatim ac denuntiatio, aut accuſatio de illo coram legitimo iudice facta eſt, ita *Mari. Alteri. d. cap. 3. verſ. poſtulabit*, vbi multis nititur ſuam comprobare ſententiam. Vel vbi primum citatio eſt facta, quia regulariter à citatione incipit iudicium, §. *fin. inſtit. de pœna temere litig. gloſ. in rub. C. de in ius vocando*, vt tenet *Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 522. in 1. edit. & reſolut. 449. in 2. edit.*

29 Verum ego tenerem delictum dici deductum ad forum contentioſum poſt litis conteſtationem, ex ſequentibus, primò quia forus contentioſus verè dici non poteſt, niſi inter partes ſuper delicto commiſſo contendatur, negando, vel confitendo, quo
30 actu litis conteſtatio etiam in criminalibus inducitur, vt tenent *Viui. Neapol. deciſ. 310. num. 13. Farin. in praxi crimin. quæſt. 10. ſub num. 35. ad finem.* Deinde forus
31 contentioſus, idem ſonat quod iudicium; At iudicium proprie poſt litem conteſtatam dicitur, ex reſolutis per *Azzm. in praxi Florentina §. 1. cap. 1. num. 14. & ſeq. Lancellot. de attent. in præfat. num. 7. Pereg. vari. lib. 2. ſub rubr. de indic. num. 54.* Vlterius forus contentioſus nihil differt à lite mota, quia idem eſt, ſi non plus, in foro contendere, & in eo litem mouere; at lis mota dicitur poſtquam litis conteſtatio facta fuerit, vt probat text. *in cap. ex parte 30. de verbor. ſignific.* & reſoluunt *Mauranta de ordine iudic. p. 5. tit. & omnia fiant durante inſtantia num. 64. Surd. de alim. tit. 5. q. 8. num. 4. Cabed. Luſitan. deciſ. 15. num. 10 p. 2.* ergo etiam tenendum delictum deductum ad forum contentioſum, dici poſt litem conteſtatam, quod poſt primam huius tractatus editionem ſentire videtur *Fr. Sigiſmund. à Bononia de electi. dub. 71. numer. 10. à princip*

32 Deducto igitur delicto ad forum contentioſum, modo ſupra explicato in irregularitate, vel ſuſpenſione ex illo proueniente impeditur Epiſcopus diſpenſare, quod quidem impedimentum non eſt dicendum ſemper durare, ex eo quod ſemel deductum fuerit ad forum contentioſum, ſed tantum quouſque durauerit iudicium, quo finito habita ſententia abſolutoria, licebit eidem Præſuli diſpenſare, quia adhuc manet occultum, & non poteſt dici deductum cum effectu, ex quo probatum non fuit: ita *Vinald. in candel. aureo tit. de excommun. num. 42. Emman. Sà verbo Epiſcopus, num. 34. Fr. Emman. in ſumm. par. 1. cap. 167. num. 4. Vega in ſumm. par. 2. cap. 15. caſu 2. Iacob. de Graffis in aureis deciſ. par. 2. lib. 1. cap. 13. nu. 42. & tom. 2. conſil. ſub tit. de homicid. conſ. 20. num. 20. Soar. de cenſur. diſput. 41. ſect. 2. num. 6. Sayr. eodem tract. lib. 4. cap. 7. num. 12. Auila eodem tract. par. 7. diſput. 1. dub. 11. concl. 3. Henriquez lib. 14. cap. 17. §. 2. in commento litt. H, Campan. in diuerſ. Iuris Canonici, rubr. 11. cap. 23. num. 144. Mari. Anton. variar. reſolut. lib. 3. reſolut. 16. ſub numer. 21. verſ.* nec obſtat *Mari. Alteri. d. cap. 3. verſ. poſtulabit, Molina de iuſtitia tract. 3. diſputat. 79. num. 8. verſ. 2. & 3. Sanch. de Matrim. lib. 2. diſputat. 37. num. 12. & lib. 8. diſputat. 34. num. 57. & in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 21.* & me citato *Bonacina de cenſuris diſputat. 1. queſt. 3. punctо 2. num. 2. & diſputat. 7. queſt. 5. punctо 1. num. 4. verſ. dixi excepto, Fagund. d. cap. 8. num. 26.* Quin etiamſi mediis
33 depranatis obtinuerit abſolutionem ab iniecto crimine diſpenſabit Epiſcopus *Henriq. dict. lib. 14. cap. 27. §. 4. Soar. dict. ſect. 2. à num. 6. Sayr. d. cap. 7. num. 12. Sanchez dict. lib. 2. de Matrim. diſput. 37. num. 12. in fine, & lib. 8. diſp. 34. num. 57. Fr. Sigiſm. à Bononia de electi. dub. 71. num. 12. Campan. in diuerſor. iuris Canon. rubr. 7. cap. 5. num. 8. & rubr. 11. cap. 23. num. 144.* vbi tenet, quod ſi iudicium non fuerit ſententia finitum, eo quod accuſator per annum
34 tacuerit, poteſt ab Epiſcopo elapſo anno diſpenſari, vel ordinari, & allegat *gloſſ. verb. obrepſit. in cap. tantis, 81. diſtinct. & cap. omnipotens Deus, de accuſat. ac Manol. de irregular. lib. 3. cap. 17. ſub numer. 9. & Sayr. d. capit. 7. num. 11.*

Dubitari tamen poteſt, vtrum Epiſcopus poſſit diſpẽ- 35
ſare ſi delictum deductum ſit ad forum contentioſum, & iam finito iudicio punitum? in qua quæſtione tenet vna ſententia etiam hoc caſu poſſe Epiſcopum diſpenſare, cui ſubſcribunt, *Henriquez. dict. lib. 14. cap. 7. num. 5. Auila de cenſuris par. 2. diſputat. 1. dub. 7. & par. 7. diſp. 10. dub. 7. Sanchez in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. numer. 21. verſ. Sed quid, Reginald. d. lib. 30. tractat. 2. num. 29. verſ. ſexto, Fr. Sigiſm. à Bononia de electi. dub. 71. num. 13.* Sed contrariam ſententiam veriorem duco, quia delictum hoc non poteſt negari ad forum contentioſum eſſe deductum, nec deinde occultum, imò publicum: nam quæ probantur in iudicio, appellantur publica, ita *Gutier. canon. lib. 1. cap. 3. ad finem, Fr. Emman. in ſumm. par. 1. cap. 168. in fine, Soar. d. ſect. 2. num. 5. ad finem, Bonacina d. punctо 2. num. 2. & diſput. 7. queſt. 5 punctо primo, num. 5.*

Ex quibus omnibus primo collige poſſe Epiſcopum 36
virtute Concilij *d. cap. 6.* diſpenſare in irregularitate, quæ contrahitur ex reiteratione Baptiſmi occulta, ita *Tolet. in ſumm. lib. 1. cap. 70. Auila de cenſur. par. 7. diſput. 7. quæſt. 3. punctо 3. num. 9. Filliuc. in ſumm. tract. 20. cap. 6. q. 5. Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract. 12. cap. 3. quæſt. 8. in reſol. 1. quæſtionis*, vbi citat meipſum in hoc loco, etiamſi incurratur ab aliquo publicè baptizante, dummodo neſciatur an qui baptizatur, fuerit antea baptizatus, *Sayr. dict. lib. 7. capit. 10. num. 16. Auila dict. dub. 6. Sanch. de Matrim. lib. 2. diſp. 37. num. 11.*

Secundò collige Epiſcopum etiam poſſe diſpenſare 37
in irregularitate contracta ab eo, qui duos Ordines Sacros, vel Acolytatum cum Subdiaconatũ eodem die ſuſcepit, quando delictum eſt occultum, *Henriquez lib. 14. cap. 6. num. 5. Auila par. 7. diſput. 9. ſect. 1. dub. 4. ad finem, Sayr. d. lib. 7. cap. 10. num. 26. Bonacina d. diſp. 7. quæſt. 3. punctо 4. num. 4. Vgolin. de cenſuris tract. de irregul. cap. 39. §. 1. num. 31. & de poteſt. Epiſcopi cap. 57. §. 2. num. 4. verſ. quarto.*

Tertiò collige poſſe etiam Epiſcopum diſpenſare in 38
ſuſpenſione contracta ab eo, qui furtiuè, ideſt, neſciente Epiſcopo, neque probante, neque examinante Ordines ſuſcepit, ſi occulta ſit, *Henriq. lib. 14. cap. 6. §. 5. Soar. d. diſp. 42. ſect. 3. num. 5. Coninch. diſput. 18. dub. 5. numer. 43. Bonacina d. punctо 4. num. 5. Vgolin. d. tract. de off. & poteſt. Epiſc. cap. 57. §. 2. num. 4. verſ. quarto.*

Quartò collige Epiſcopum etiam poſſe diſpenſare in 39
ſuſpenſione, quam quis contraxit recipiendo Ordines ſine litteris dimiſſoriis, ſi ſit occulta, *Bonac. de Sacr. diſp. 8. q. vnic. punctо 4. num. 25.*

Quintò collige poſſe Epiſcopum diſpenſare cum eo 40
qui per ſaltum promotus ad Ordines, celebrauit, vbi delictum fuerit occultum, *Vgolin. d. §. 2. numer. 4. verſ. tertio.*

Sextò collige eodem modo poſſe Epiſcopum diſpen- 41
ſare in irregularitate occulta proueniente ab adminiſtratione in Ordinibus male ſuſceptis, ita *Anct. Catecheſis Neapol. lib. 4. cap. 12. verſ. tertio, Manol. de irregul. lib. 1. cap. 30. num. 9. in fine, Campan. in diuerſ. iuris Canon. rub. 7. capit. 5. numer. 2.* qui hoc verum eſſe dicunt ſi Epiſcopus non fuerit etiam ſcienter particeps ciuſdem culpæ.

Septimò collige poſſe etiam Epiſcopum diſpenſare 42
cum eo, qui Ordines minores ſuſcepit ab Epiſcopo, qui renuntiauit Epiſcopatui, vel dignitati, aut à cenſura irretito, ſchiſmatico, hæretico, depoſito, vel degradato, dummodo delictum ſit occultum, *Vgol. d. §. 2. num. 4. verſ. quinto.*

Octauò

43 Octauò colligere poſſe etiam Epiſcopum diſpenſare in irregularitate, quam quis contraxit exercendo Ordines, quos non habebat, vt exerceat ſuſceptos, ac alios ſuſcipiat, modo delictum ſit occultum, *Vgol. d.cap.57. §.3.num.1.verſ.ſi etiam, Bonacin.de cenſ.diſp.7.q.3.punct.6. num.10.*

44 Nonò collige Epiſcopum etiam poſſe diſpenſare cum ſimoniaco occulto, non tamen illum rehabilitare ad beneficia in poſterum obtinenda, nec ad ea retinenda, quæ per ſimoniam occultam obtinuit, ita per Sacram Congregat. deciſum fuiſſe teſtantur *Suar. de relig.tom.1. tract.3.lib.4.cap.61.num.11. Leſſ.de iuſt. l.b.2.cap.35. num. 140. Nicol.Garc.de benef.p.8.cap.1. num.74. Armendar. in addit.ad recopil.legum Nauarræ lib.1.tit.18.lib.7.de irregul. in declarat.num.15. & 16.* Quamuis contrarium aſſerere videatur *Campan.in diuerſ.iur.Canon.rub.11.cap.27.n.66.*

Decimò collige Epiſcopum poſſe diſpenſare cum promoto de facto, & præſumptuosè ante ætatem legitimam, & celebrante, ac proinde irregularitatem incurrente, ſi huiuſmodi delictum promotionis ſit occultum, licet celebratio ſit publica, vt reſoluunt *Nauar. in man. cap.27.num.241. verſ.dixi Iure antiquo, ſic intelligens deciſionem Concilij Trid. ſeſſ.24. de reformat. cap.6. & Vinald.in candel. aureo tit. de Sacramento Ordinis num.57. in fine, Maiol.de irregular. lib.1.cap. 30. numer.9. in fine,* quos refert & ſequitur *Aloyſ. Ricc.in praxi aurea reſolut. 105.in fine.*

Vtrum autem per Bullam Cœnæ Domini, & alias Conſtitut. Summorum Pont. ſit derogatum facultati, & priuilegio Epiſcoporum, vt poſſint abſoluere à caſibus occultis etiam Summo Pont. reſeruatis, vt eis concedit *Concil.Trid. dicto cap.6.* Partem affirmatiuam probant *Sorb.Tolet.& Iacob.de Graff.* quos refert & ſequitur *Marcel.Megal.lib.1.inſtit.confeſſ.c.13.n.15.& 16.* Contrarium nihilominus tuentur *Vinald.in candel.libro aureo ſub tit.de abſol.n.13.& in explic.Bullæ Cœnæ n.141. Claud.Soler. in tract.de iuridica poteſt.Confeſſ.cap.3.q.1. Henriq.l.6.c.14. §.7. Aegid.de Coninch.de cenſur.diſp.14.n.143.verſ.nota dubium eſſe, & de Sacramento Pœnit.diſput. 8. num.87.* quos refert & ſequitur *Molfeſ.in ſumm.Theologiæ Moralis tract. 7.cap.16.à num. 20.* vbi *num.24.* obſeruat ob varietatem opinionum ſtandum eſſe conſuetudini, vt qui ſolent abſoluere abſoluant, & qui non ſolent abſtineant, præcipuè in partibus propinquis Romæ, vt rutiorem partem eligant, & ita reſcriptum ſibi fuiſſe ab vrbe Romæ atteſtatur.

45 Aduertendum maxime eſt, quod à cenſuris incurſis propter ingreſſum ad monaſterium Monialium non poteſt Epiſcopus abſoluere, etiamſi delictum ſit occultum, quia ita declarauit *Sacra Congreg.* teſte *Aloyſ.Ricc. in praxi fori Eccleſ.deciſ.648. in 1.edit.& reſolut.544. num. 5.in 2.edit. Nicol.Garc.p.11.cap.10.num.112. Armendar.d. lib.7.de irregul.num.23.contra Bonacin.de clauſura Religioſorum, & pœnis eam violantibus impoſitis quæſt.1. puncto 5. num. 1.*

A ſuſpenſione tamen à diuinis, quam incurrunt Religioſi admittentes fœminas, ſi ſit occulta, poſſe Epiſcopum abſoluere virtute *Concil. Trid. d.cap. 6.* reſoluit *Sanch.in præcepta Decalogi tom. 2. lib.6. cap. 17. num. 41. in princip.*

Homicidium voluntarium quod dicatur, ad hoc vt in irregularitatibus ex eo prouenientibus Epiſcopus diſpenſandi facultatem non habeat.

46 IN propoſito, & hoc reſpectu illud tantum dicitur homicidium voluntarium, quod eſt illicitum, intentum, & volitum in ſe, ita *Nauar.in manual.cap.27. num. 240. Fr.Emman.quæſt.Regul.tom.1.quæſt.24.art.9.Couar.in Clem.ſi furioſus p.2.in initio, & §.1.num.2. Veg. in eſpeio de Cura cap.12.num.325. Ludouic.Lopez. in inſtruct.conſcient. tom.2.p.2.cap.28. in princip. Anil.de cenſur.p:7. diſp.3.dub. 7.& diſp.6.ſect.1.dub.1.Vgolin.eod.tract.tit.de irregular. cap. 33. Soar.eod.tract.tom.5.diſp.44.ſect.1.& diſp.45.ſect.2. Sayr. eod.tract.lib.7.cap.7.num.5. cum ſeqq. Fr. Emman.in ſumm. tom.2.cap.179. cum ſeq. Vaſq.1.2. diſp.10. num.39. Anton. Roch.de viſitat.verbo homicidio voluntario, Molin.de Iuſtit. tract.3.diſſput.33. & 39. Martin. Bonacina in tract. de contractibus diſp.2. quæſt.vltim.punct.2. num.1. Aloyſ.Ricci. in praxi fori Eccleſ. deciſ. 519. in 1.edit. & reſolut. 446. in 2. edit.Campanilis in diuerſor.Iuris Canon. rub.11.cap.23.num. 137. Miranda in manuali Prælat.tom.2.quæſt.8.art.9. concluſ.vni.*

Primò ex dictis infertur Epiſcopum vigore facultatis *Concilij dict.cap.6.* poſſe diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicidio licito, vel facto auctoritate legitima, & iuſta de cauſa, nempe illo, quod procedit ex defectu lenitatis, quale iudices, cæterique miniſtri iuſtitiæ proprium officium iuſtè exequentes, committunt, quod neque culpabile, neque iniuſtum apparet, quare ita tenent *Couar.in Clem.ſi furioſus p.1.§.3.num.7. in fine, Nauar. dict. cap.27. numer. 240. verſ.quarto. & in rub. de iudic. num. 109. verſ. tertio, cum ſeqq.* ſequitur *Campan. in diuerſorio iuris Canonici rub.11.cap. 23. numer. 138.* & ita etiam concludit *Fr. Emman. dict. quæſt. 24. art.8.* reiecta contraria opinione, quam antea firmauerat in *ſumm.p.1.cap.174.* ob illam rationem quod *Concil. dict.c.6.* facultatem tribuerit Epiſcopis diſpenſandi in irregularitatibus prouenientibus ex delictis occultis, ergo non conceſſerit in proueniente ex homicidio iuſto, in quo nullum adeſt delictum, idem tenent *Vinald.in candelabro aureo p.2.tit.de irregul.§. de diſpenſat. quo ad fratres num.326.& 327.* dicens ita practicari, *Aledin.in ſum. p.1. cap. 12. §. 12.* dicens eſſe multorum Doctorum opinionem, & *Maiol.de irregul.lib.5. cap.48.§.6.* dicens quod homicidium voluntarium, cuius irregularitas ſoli Papæ reſeruatur, & quod non comprehenditur in iubilæis, ac in aliis priuilegiis concedentibus facultatem ad diſpenſandum in irregularitatibus, ſolummodo comprehendit illud homicidium, quod eſt prohibitum, atque illicitum, quia inquit, homicidium ſignificat factum iniuſtum, quod prohibetur per quintum præceptum Decalogi. Idem etiam tenet *Han.2.2.q.40.art.2. dub.4.* vbi agendo de Prælatis regularibus dicit poſſe illos diſpenſare cum ſibi ſubditis, qui in bello iuſto occiderunt aliquem, cum hoc homicidium non ſit illud homicidium voluntarium, ratione cuius contrahitur irregularitas ſolummodo per Summum Pontificem diſpenſabilis. Quamuis contrarium, imò Epiſcopum non poſſe in homicidio voluntario iuſto diſpenſare, reſoluunt *Jacob. de Graffis in deciſ.aureis p.1.cap.13.num.38. lib.1. Molina tract. 3.diſp.79.num.8.verſ.4.praxis Epiſcop.p.1.verbo irregularitas §.8. Vegain ſumm.p.1.cap.56. caſu 6.& c.p.127. caſu 27. & p.2.cap.15.caſu 40.& en eſpeio de Cura cap.11.num.287.& cap.12. num.323. Vgolin.de irregularit. cap.53. §.1. num.1. & cap.44.§.2.num.4.& cap.62.§.2.num.5. Anil.de cenſur. p.7.diſp.6.ſect.5.dub.1. Gutier.Canon.lib.2.cap.6. num.170. Homobon.de examine Eccleſiaſtico tract.12 cap.3. quæſt. 13. reſolut. 2. in fine, Nicol.Garcia de benefic.p.7. cap.11. num. 40. Henriq. in ſumm. lib.14. cap.9. §.1. & cap. 19.§. 4. in comment. lit. K, Nauar.* mihi viſus ſibi contrarius, *conſ. 34. ſub tit. de homicid. in antiq. & conſ. 39. in nouis,* vbi tenaciter defendit, aſſerens pro hac parte facere conſuetudinem totius Orbis petendi illam à Papa, refert *Sayr. in floribus deciſ. ſub tit. de homicidio deciſ. 31.* Sic etiam dicerem poſſe Epiſcopum diſpenſare cum Clerico in ſacris conſtituto pugnante, & occidente in bello iuſto, vt tenent *Henriq. d. cap.19. §.4. Anil.p.7. diſp. 6.ſect. 5. dub. 5.* contra *Bonacinam de cenſur. diſputat. 7. quæſt. 4. punct. 4. numer. 13. & puncto vltim. numer. 10.* Item etiam cum eo, qui vertit infirmum intentione acceleradæ mortis, ne tandiu patiatur, vt tenet *Anil.d.dub.*

5. *ad*

5.ad finem,contra *Henriq.d.cap.*19.§.3.Nam homicidium voluntarium,de quo ſimiliter agit *Conc.ſeſſ.*14.*c.*7. illud eſt quod illicitè,per inſidias,& ex propoſito fit, *Concil.* enim *d.loco* iterum,ac multoties repetit huiuſmodi particulas, per induſtriam, per inſidias,ex propoſito, propria voluntate, &c. ad inſinuandum quod huiuſmodi homicidium,de quo loquitur, & cuius irregularitas dicitur ibidem quod ſit Summo Pont.reſeruata,debet eſſe illicitum,intentum, ac volitum,ſiue voluntarium in ſe,aut ſaltem æquipollentet in ſua cauſa,prout aſſerunt *Nicol.Garc.d.cap.*11.*nu.*44.*Aloyſ.Ricc.in d.praxi deciſ.*519. *in* 1.*edit.& reſol.*446.*num.*2.*in* 2.*edit.*

48 Secundò infertur Epiſcopum diſpenſare poſſe in irregularitate ex homicidio caſuali proueniente, modo delictum ſit occultum,ex eo quia *Concil. Trid. d. cap.* 6. Epiſcopis poteſtatem diſpenſandi concedit in irregular. ex delicto occulto, excepto homicidiò voluntario, ſed homicidium caſuale non eſt propriè voluntarium,ergo Epiſcopus poteſt diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicidio caſuali,modo ſit occultum, prout reſoluit *Miranda d.q.*8.*art.*13.*concl.*2.*&* 3.

49 Tertiò infertur poſſe Epiſcopum diſpenſare in mutilatione membri etiam voluntaria,ſi eſt occulta, in qua nihil innouauit *Concil. d. c.* 6. quod ſolum excepit homicidium voluntarium, ſub qua exceptione non intelligitur mutilatio voluntaria, cum verè non ſit homicidium, ita *Nauar.in man.cap.*27. *num.* 194. *Sà verbo irregularitas in fine*, *Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiep. cap.*66.*num.*9. *in* 2.*edit. Cardin.Tolet.in ſumm.lib.*1. *caput.* 88.*verſ.*6. *& cap.*89.*num.*3. *Fr.Emman. quæſt. Regul. tom.* 2. *quæſt.* 24.*art.*10. *& in addit. ad Bullam Cruciatæ* §. 13. *numer.*6. *praxis nona Epiſcop. p.* 1. *cap.*1. *numer.*57. *Soar. tom.*5. *diſput.* 44. *ſect.*2. *num.*4. *& ſect.* 4. *numer.*35. *Molina de iuſtitia tom.* 4. *diſput.*79. *ſub numer.* 8. *Valeri.Reginald. in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tractat.* 2. *numer.* 91. *Fr. Ludou. Miranda dict. quæſt.*8. *art.* 11. *Coninch. de Sacramentis*, *& cenſur. tom.*2. *diſputat.* 18. *dub.* 8. *Auila de cenſuris p.* 7. *diſput.* 6.*ſect.* 5. *dub.* 4. *Bonacina de cenſuris diſput.*7.*quæſt.*4.*punctο vlt. num.*11.& ſuper hoc latam eſſe à Sacra Congregat. declarationem referunt *Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ ad lib.* 1. *titul.* 18. *lib.*7.*de irregul.in declarat.num.*14. *Nicol. Garcia de benefic. p.*7.*cap.*11. *num.*30. *cum ſeqq.Campanilli dict. cap.*23.*num.* 143. *Aloyſ. Ricc. d.reſolut.*447. *num.* 4. *Miranda d. quæſt.* 8. *art.* 11. me citato in hoc loco *Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract.*12.*cap.*3.*q.*10.*reſol.*5. *quæſtionis pag.*438. Licet contrarium tueantur *Medina in ſum.lib.*1. *c.*11. §. 12.& alij quos refert,& ſequitur *Sanch. in præcepta Decalogi lib.*1.*cap.* 10.*num.*40.

50 Quartò infertur poſſe Epiſcopum cum illo diſpenſare, qui aliquem hominem occidit,non intendens occidere, cum huiuſmodi homicidium caſuale dicatur,nam qui facit aliquid vnde ſequuta ſit mors, non tamen fecit animo inferendi mortem, incurrit irregularitatem ex homicidio caſuali prouenientem,ita *Nauar. in man. cap.*27.*num.*240.*& conſ.*27.*de homicid.Henriq.in ſumm. lib.* 14.*cap.*19.§.3. *in commento litt. E*, quos referunt, & ſequuntur *Aloyſ.Ricc.in praxi Eccleſ.deciſ.*521. *in* 1. *edit. & reſolut.*448.*num.*2.*&* 3. *in* 2.*edit. Bonacina d. punctο vltim. num.*7.

51 Quintò infertur Epiſcopum poſſe diſpenſare cum eo, qui mandauit ſeruo, vt alterum percuteret, ſed caueret ne occideret, nam homicidium inde ſequens non eſt propriè voluntarium reſpectu mandantis, ſed eſt caſuale culpabile *P.Molin.tom.*4.*tract.*3. *diſp.* 3. *num.* 7.*Henriq.dict.lib.*14.*cap.*19.§.3.*in comment.litt.E,& c.*14.§. 52 2. *Bonacina d. punctο vlt.num.*8. Mandans enim homicidium in perſona vnius ſi committatur in perſona alterius, non incurrit irregularitatem, quæ contrahitur ex homicidio voluntario, prout referunt deciſum *Campanil.d.cap.*23.*num.*84. *Aloyſ.Ricc.in praxi aurea reſol.* 412. Et ſuper hoc fertur fuiſſe in ſacra Congregatione propoſitum dubium his verbis An is,qui mandauit aliquem baculo vulnerari eo expreſſo ne occideretur, ſi mandatarius armis perculſerit, & occiderit, intelligatur incidiſſe in decretum *Concily ſeſſ.*24. *de reform.cap.*6. vt in omni ordinatione à beneficio, & officio abſque ſpe diſpenſationis perpetuò cadere debeat? Congregatio cenſuit negatiuè,cum Concil.requirat homicidium per induſtriam, per inſidias, & ex propoſito, referunt *Garcia dict.cap.*11. *num.*44. *Aloyſ.Ricc. in dict. praxi deciſ.* 519.*in* 1.*edit.& reſol.* 446.*in* 2. *edit. & in praxi aurea reſol.* 407.*& Neapol.deciſ.*117. *p.*4.

Sextò infertur Epiſcopum poſſe diſpenſare in irre- 53
gularitate ex homicidio occulto patrato cauſa defenſionis non ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ, quia huiuſmodi homicidium volitum cauſa defenſionis,non comprehenditur ſub homicidio voluntario,imò potius, licet non ſit merè neceſſarium, neceſſarij vim habet, quatenus vitandæ mortis cauſa fit, licet tamen *Fr.Emman.dict.q.*24.*art.*13.& poſt eum *Fr.Ludou.Miranda dict. quæſt.*8.*art.*13. *in princip.* crediderint neceſſarium homicidium comprehendi ſub caſuali,ob illam rationẽ quòd factum non ex propoſito, ſit ſemper caſuale, per *Ariſt.* 2.*Phyſic.*& propterea conentur reſpondere textu *Concilij Trident.ſeſſ.*14. *de reformat. cap.*7. inſinuanti duas prædictas ſpecies homicidij in illis verbis, ſed caſu,vel vim vi repellendo,& aſſerit ipſe *Fr.Emman.* prædictam diſiunctiuam non fuiſſe appoſitam cauſa diſtinctionis formalis ſignificandæ inter illa duo homicidia, ſed cauſa maioris declarationis, præſertim quod in exemplis non eſt ſemper vigor loquutionis ſeruandus.Nihilominus prædictis non obſtantibus, & ſalua pace tanti viri veriot amplectanda eſt Doctorum diſtinctio plures conſtituentium homicidij ſpecies, vt aliud ſit voluntarium, aliud caſuale, & aliud neceſſarium, ita *Pet. Greg. libr.*4.*part.iuris Canon.tit.*13. *cap.*2. *Campanilli d. cap.* 23. *num.*31.quare hanc illationem tenent *Nauar.in manual. cap.*27.*num.*239.*Henriq.lib.*14.*cap.*10.*num.*2.*Valentia tom.* 4.*diſp.*7.*q.*19.*punctο* 3.§.5.*Sayr.de cenſur.lib.*7.*cap.*7.*nu.*22. *Molina d.diſp.*79.*num.*8.*&* 11.*Auila p.*7.*diſp.*6.*ſect.*5.*dub.* 5.*Bannes in* 2.2. *D.Thoma q.*64.*art.*8.*verſ.ad ſecundum,Fr. Emman.in ſumm.tom.*1.*cap.*173.*num.*1. *Vega par.*2.*cap.*15. *caſu* 23.*verſ.nota.*

Nec videtur obſtare Conciliaris Conſtitutio, qua- 54
tenus habet comittendam Ordinario loci facultatem diſpenſandi in irregularitate contracta ob homicidium commiſſum vim vi repellendo. Primo *Bonacina d. quæſt.*4. *punctο vlt. num.*9. dicit illam non agere de homicidio occulto, ſed publico, vt patet ex illis verbis ibi, qui non niſi cauſa cognita, & probatis precibus, &c. item aliter reſpondet Concil. ſcilicet loqui de diſpenſatione in foro externo,at vero noſtram ſexti corollarij reſolutionẽ de diſpenſatione in foro conſcientiæ, iuxta *cap.*6. *ſeſſ.* 24. *de reform.* Secundo *Maiol. de irregul. lib.*1. *cap.*2. *num.*10. *verſ.* 20. *& lib.* 5. *capit.* 48. *num.* 10. *&* 11. dicit diſpoſitionem *Concilij ſeſſ.* 14. *cap.* 7. procedere in quocumque homicidio etiam vim vi repellendo commiſſo contra *Clem. ſi furioſus de homicid.* Tertio denique, & melius dicendum eſt eam non loqui de illo homicida, qui occidit ob ineuitabilem neceſſitatem defendendi vitam, quia talis nullatenus eſt irregularis ex *dict. Clem. ſi furioſus*, iunctis reſolutis per *Aloyſ.Ricc.in collect. deciſ. p.* 4. *collect.* 930. *Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ.p.*3. *cap.*9.*num.*29.*Campan.in diuerſ. iuris Canon. rub.*11.*cap.* 23. *numer.* 51.*Bonacina d. diſput.* 7. *quæſt.* 4. *punctο* 6. *num.* 3. *cum ſeqq.* Sed agere de eo qui eget diſpenſatione, & per conſequens de eo, qui in ſe defendendo exceſſit moderamen inculpatæ tutelæ, talis enim ſit irregularis, quamuis non ea irregularitate, quæ eſt indiſpenſabilis niſi à Papa, ſed illa quæ ab Epiſcopo diſpenſari poteſt, ita *Sayro d. capit.*7. *num.*22.

& deciſ. 9. de homicid. Paul. Comitol. reſponſ. moralium libr. 6. quæſt. 54. num. 3. Iacob. de Graffis in aureis deciſ. p. 1. lib. 2. cap. 65. num. 13. vbi reſolu quod excedens modum in ſe defendendo fit irregularis ea irregularitate, quæ poteſt ab Epiſcopo cauſa cognita diſpenſari, & circa intellectum *d. cap. 7.* latiùs tractant *Valerius Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 2. num. 112. Coninch. de Sacrament. & cenſur. tom. 2. diſputat. 18. à num. 73.* latiſſimè *Cened. practicar. quæſtionum lib. 1. quæſt. 24. num. 13. cum ſequenti*, optime *Petrus de Ledeſma in ſumma p. 2. tract. 8. de iuſt. commutat. cap. 18. concl. 14. difficultate 1. Bellet. diſquiſit. cleric. p. 1. titul. de diſciplina clericali §. 5. numer. 109. cum ſeqq.*

55 Vnde ſciendum eſt quod quando propter incuitabilem neceſſitatem tutandi propriam perſonam commiſit quis homicidium, moderamen inculpatæ tutelæ tranſgrediendo, irregularis eſt per *cap. ſignificaſti il 2.* ibique notant gloſ. & Doct. *de homicidio, Conarr. in Clem. ſi furioſus par. 3. §. 1. numer. 2. in fine, Iacob. de Graffis d. num. 13.* præcipuè ſi dolo, & ex propoſito excedat *Farin. d. q. 125. nu. 418.* Hinc irregularis eſt, qui perculſorem ab eo fugiente occiderit propter exceſſum *gloſ. verſ. ſecularibus in c. 3. de homic. Paul. Comit. reſponſ. mor. lib. 4. q. 10. n. 12. Farin. d. q. 125. n. 385.* quin, & pro homicidio punitur, ſed extraordinaria pœna iudicis arbitrio imponenda ex reſolutis per *Dec. in l. vt vim n. 18. ff. de iuſt. & iur. Clar. §. homicidium num. 27.* vbi *Baiar. num. 90. Menoch. de arbit. caſu 268.* idque tametſi modum præfatum inculpatæ tutelæ exceſſiſſet, tam ob culpam, quam ſi propter dolum, vt firmant *Bertrand. conſ. 274. num. 2. vol. 1. par. 1. Clar. d. n. 27.*

56 Nam qui occidit inuaſorem, quando non poteſt aliter ſe defendere, non fit irregularis, quamuis inuaſorem occidat ex odio, & cum intentione ſumendæ vindictæ, vt per *Molin. de iuſtit. tom. 4. tract. 3. diſp. 72. num. 8. Petr. Nau. lib. 2. de reſtit. cap. 3. num. 327. Bonacina dict. diſp. 7. quæſt. 4. punct. 6. verſ. dixi etiamſi occidat, Farin dict. q. 125. num. 382.* Tunc vero dicitur quis tali moderamine vti, qui ſe non poterat defendi, aut tueri, niſi eo modo, quo ſe defendit, vt ait *Bertran. d. conſ. 274. num. 14.* per tex. in *l. ſcientiam, §. qui cum aluer, ff. ad legem Aqu. Bar. & alij in l. 1. C. vnde vi.*

57 Moderamen inculpatæ tutelæ conſiſtit circa modum, tempus, & cauſam, vt aduertunt *Alb. in c. olim, il 1. num. 15. de reſtit. ſpol. Chircon. tom. 2. comm. opin. lib. 9. tit. 10. num. 13. verſ. Sed primo, Sayr. de cenſur. lib. 6. cap. 17. à numer. 7. Farinac. in praxi crimin. q. 125. num. 350. cum ſeqq. Chriſtoph. de Paz. in ſcholiis ad leges ſtyli, l. 58. num. 5. Petr. Cabal. in tractat. de omni genere homicidij num. 94. Rebel. de oblig. iuſtit. p. 1. lib. 1. quæſt. 12. num. 7. Azor. inſtit. mor. p. 3. lib. 2. cap. 1. quæſt. 2. Bernard. Graue. ad praticam Cameræ imper. lib. 2.*

58 *concl. 110. conſider. 1. à numer. 9.* Dicitur moderamen inculpatæ tutelæ excedi, ſi aliquibus feriat armis inuaſorem ſine armis, quando inuaſor prouocato robuſtior, & ferocior eſſet, vt tenet *Bernard. Grauaus d. conſid. 1. num. 12. & 13.* vbi *num. 18.* reſoluit, quod inuaſus à fœmina, non tenetur adhibere duriora arma, niſi moderatius egerit, vel maſculus ſit minutus, & trepidi animi, fœmina vero ferox. In dubio enim robuſtior præſumitur aggreſſor ex *Tiraquell. de iure primog. quæſt. 17. opin. 8. num. 7. & 8. Gomez. variar. tom. 3. cap. 3. num. 25.* Probatio excellus accuſatori inuncta eſt, vt tenent *Honded. deciſ. conſultiua 99. num. 14. & 15. Vſu. Neapol. deciſ. 458. num. 8. Bernard. Grauaus d. conſid. 1. à num. 44.* Defenſionem ſatis eſt probare, vt eius neceſſitas probata cenſeatur, quamuis de neceſſitate non articuletur, *Bonacoſa tom. 2. communium opin. lib. 9. tit. 10. num. 19. & Mich. Craſſ. num. 45. Farinac. in praxi criminali, quæſt. 125. num. 428. verſ. Iunta ſecundo.*

59 Circa vero diſpenſationem reſpectu fori exterioris non prohibebatur Antiſtes à iure communi illam concedere homicidæ voluntario ad minores Ordines conſequendos, ſimpliciaque obtinenda beneficia, ſecundum *Anan. in cap. 2. num. 5.* vbi *Hoſt. Ioan. Andr. & Butr. ac Abb. num. 5. de clericis pugnantibus in duello.* Hodie tamen Epiſcopus diſpenſare non poteſt in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio voluntario occulto, aut manifeſto, neque ad Ordines minores, nec ad ſimplex beneficium obtinendum, ita *Nauar. in manual. capit. 27. num. 194. verſ. 7. & num. 240. verſ. 4. & conſil. 17. de homicidio num. 2. Gregor. de Valentia tom. 4. diſput. 7. quæſt. 19. punct. 3. §. 5. Petr. de Aragon. in 2. 2. quæſt. 64. art. 8. in fine, Tolet. in ſumm. lib. 1. cap. 31. Sayr. de cenſur. lib. 6. cap. 7. num. 14. & 15. Henriquez in ſumm. lib. 14. cap. 19. §. 1. litt. D, Farina. in praxi criminali p. 5. quæſt. 119. num. 62.* 60 Homicida enim eſt irregularis, nec ad Ordines promoueri poteſt *cap. final. de tempor. ordinat. cap. de cætero de homicid. Concil. Trident. ſeſſ. 14. de reformation. cap. 7.* ibi, ſed omni ordine: etiam de minori intelligunt *Conar. in Clement. ſi furioſus par. 2. §. 3. num. 5. in fine.* Plures refert *Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſolut. 404. num. 2. Henriqu. d. §. 1. litt. D.* Neque deinde in ſuſceptis miniſtrare poteſt *d. cap. 2. de clericis pugnantibus, cap. ſuſcepimus, de homicidio, Nicol. Garcia de benefic. par. 7. capit. 11. numer. 6.*

An autem hodie poſſint Epiſcopi diſpenſare cum 61 homicida voluntario ad retinendum curatum? quæſtio eſt non contemnenda, in qua affirmatiuè reſpondent *Sayr. in floribus deciſ. ſub titul. de offic. Ordin. deciſ. 13. Zerola in praxi Epiſcop. par. 2. verbo diſpenſatio, §. 3. Nauar. conſil. 13. de officio ordinat. in antiqu. aliàs conſ. 45. ſub titul. de homicid. in nouis.* Sed hæc opinio nullo modo recipienda eſt ex eiuſdem Concil. verbis ſimpliciter prohibentibus Epiſcopis facultatem diſpenſandi cum homicida voluntario, nec diſtinguentibus ad beneficia, vel ad ordines, quinimò expreſsè loquentibus de vtriſque in illis verbis ibi, nec illi aliqua Eccleſiaſtica beneficia etiamſi curam non habeant animarum conferre liceat, ſed omni Ordine, ac beneficio, & officio Eccleſiaſtico perpetuo careat: ideo ſi quis omne dicit, nihil excipit ex iuris regula, certè dum in eodem capite ſancitur, vt omni ordine perpetuo careant, non eſſe eius diſpoſitionem ad Sacros tantum, aut curata beneficia reſtringendam, ſed ad minores etiam aut ſimplicia extendendam, tenent *Nauarr. conſ. 18. Incipit, Quidam clericus, numer. 3. de homicid. in antiq. & conſil. 13. in nouis, Sayr. in ſuis deciſ. ſub d. tit. de homicid. deciſ. 19. Auila de cenſur. par. 7. diſput. 6. ſect. 5. dub. 3. verſ. ſecunda concluſio, &* firmat *Cou. in cap. Alma mater, par. 2. §. 7. numer. 1.* Quamuis circa ſuſceptos, & ſuſcipiendos Ordines diſtinctionem faciat *praxis Epiſcopalis*, vbi proximè, & videatur firmare *Henriq. d. cap. 19. num. 1.* & circa beneficia obtenta ante, & poſt irregularitatem *Fr. Ludou. a Miranda d. quæſt. 8. artic. 12.* decretum tamen *Concilij Trident. ſeſſ. 14. de reform. c. 7.* quod loquitur de incapacitate beneficiariorum, in qua ſant homicidæ, non extendi, vel penſiones, referunt deciſum *Nicol. Garc. de benefic. p. 1. cap. 5. num. 136. Armendar. d. lib. 1. tit. 18. lib. 7. de irregular. p. 5.*

Quod ſi occultum homicidium non ſit in ſe volun- 62 tarium, ſed iuſtum, vel caſuale exequutum ſine diligentia, poterit etiam poſt Concilium diſpenſare adhuc in foro exteriori, quilibet Antiſtes pro minoribus Ordinibus, & ſimplicibus beneficiis: tum quia *Concil. d. cap. 6.* prohibet tantum ne Epiſcopi diſpenſent cum homicida voluntario, idcirco eius non eſt extendenda diſpoſitio ad alios homicidas, ita *Henriq. d. lib. 14. cap. 9. §. 1. & c. 19. §. 2. litt. X, Nicol. Garc. d. par. 7. cap. 11. num. 34. Campan. in diuerſ. Iuris Canonici rub. 11. cap. 23. n. 132. & 142. Fr. Ludou. Miranda d. q. 8. art. 13. concl. 2. Praxis Epiſc. p. 2. verbo diſpenſatio, Bonac. de cenſur. diſp. 7. q. 4. punct. 10 vlt. n. 4. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract. 3. q. 69. in fine p. 1.*

Summus vero Pontifex diſpenſare poteſt in qualiber 63 irregu

Digitized by Google

irregularitate proueniente ex homicidio iuſto, vel iniuſto, voluntario, vel caſuali, ex eo quia omnis irregularitas à iure ipſo Eccleſiaſtico introducta eſt, prout reſoluunt *Bonacina de cenſur. diſput. 7. quæſt. 1. punct. 1. num. 1. Conar. in Clementina ſi furioſus par. 2. §. 3. num. 3. Navar. in manual. cap. 27. num. 191. & ad cap. 1. §. Quibus num. 10. de pœnitent. diſtinct. 7. Henriq. lib. 14. cap. 1. §. 3. Campanil. d. cap. 23. num. 3. & 4.* tum quia ita colligitur ex *Trident. ſeſſ. 24. cap. 6.* quare ita reſoluunt *Molin. de Iuſtit. tom. 4. diſputat. 79. Vgolin. de irregularitate cap. 32. Soar. de cenſur. diſputat. 44. ſect. 4. num. 35. Auila, eodem tractat. par. 7. diſp. 6. ſect. 3. Bonacina dict. diſputat. 7. quæſt. 4. puncto vltimo, num. 1.* Reiecta illa periniqua, & temeraria opinione, quæ credit minimè licere Papæ diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, quam tenuit *Borgas in tractat. de irregularit. par. 1. in princip. quæſt. 3.* Eſt tamen in hac re diſtinguendum, an ſit concedenda diſpenſatio in iſta irregularitate procedente ex homicidio, quandoquidem vbi illud patratum eſt præcedente mera, & directa voluntate occidendi præter peccatum, eſt indiſpenſabile, quia negat in ea diſpenſationem *Concil. Trident. ſeſſ. 14. de reformat. cap. 7.* in illis verbis ibi, perpetuò careat, & per argumentum à contrario ſenſu, quatenus in eius calce permittit concedi diſpenſationem, ſi illud commiſſum fuerit abſque voluntate directa occidendi: Cuius namque capit. verba non operantur omnimodam impoſſibilitatem diſpenſandi: ſed difficultatem præmaximam, cum qua eſſet illa quandoque concedenda in mentionato caſu, iuxta notata per *Henriq. lib. 14. cap. 14. §. 2.* In cæteris tamen homicidij ſpeciebus æquior eſt Papæ voluntas, qui in illis facilius conſueuit diſpenſationes elargiri, ſi in illis contrahatur irregularitas, & probatur ex text. *in d. cap. 7. verſ. Si verò homicidium dict. ſeſſ. 14.* dum namque in eius calce præcipit committi loci Ordinario, qui nonniſi cauſa cognita, & probatis precibus, ac narratis, nec aliter diſpenſare poſſit, aperte inſinuat requiri ſupremi Præſulis auctoritatem, ſine qua non liceret Ordinario elargiri diſpenſationem, *Maiol. de irregularit. lib. 5. cap. 48. §. 3. ſub num. 18. Henriq. in ſumm. lib. 14. cap. 19. §. 1.* & ita intelligendus eſt *Sayr. de cenſuris lib. 7. cap. 7. ſub num. 8.* indefinite loquens non addendo, vel occulto. Nec contradicunt quæ *Mari. Anton. variar. lib. 3. reſolut. 16. ſub num. 10. verſ. Oſtenſum*, quia vendicant ſibi locum in homicidio occulto, & irregularitate ab illo cauſam habente, quo quidem caſu militat diſpoſitio *cap. 6. ſeſſ. 24. de reformat.* ad cuius adimplementum ſatis eſt, ſi illa non oriatur ex homicidio voluntario, ac delictum non ſit deductum ad forum contentioſum, vt poſſit diſpenſare Præſul.

SVMMARIVM.

1 *Occultum per ſe, ſine abſolutè dicitur, quod nihil habet vnde poſſit ab hominibus cognoſci.*

2 *Occultum per accidens eſt, quod extrinſecus progreditur, ſed à nemine auditur.*

3 *Occultum, ſine ſecretum dicitur, quod plenè probari non poteſt.*

4 *Hæretici occulti, qualiter dicantur.*

5 *Hæretici pure occulti poſſunt abſolui non ſolùm ab Epiſcopis, quibus ſubſunt, ſed etiam à quolibet Confeſſario per ſuum Superiorem approbato.*

6 *Hæretici omninò occulti, & purè mentales non ſunt ipſo iure excommunicati, neque incidunt in pœnas contra hæreticos ſtatutas.*

7 *Canoniſta contrarium tuentur, ſed illorum fundamentis reſpondetur.*

8 *Declaratur text. in 1. §. verum quia, de hæret.*

9 *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 6. in fine non intelligitur de hæreticis occultis ſimpliciter, & per ſe.*

10 *Hæretici occulti per accidens, & à fortiori, qui tales probari poſſunt, in excommunicationem, & alias pœnas per Eccleſiam aduerſus hæreticos latas, incidunt.*

11 *Hæretici occulti per accidens, & qui tales probari poſſunt comprehenduntur in cap. 1. proceſſus Bullæ in Cœna Domini.*

12 *Confeſſarij non poſſunt abſoluere hæreticos occultos per accidens, & manifeſtos, ſeu notorios.*

13 *Confeſſarij de quibus interrogare debent pœnitentes, qui tepidi ſunt in fide.*

14 *Apoſtatæ in abſolutione obtinenda ſequuntur hæreticorum conditionem.*

15 *Apoſtatæ ſunt hæretici.*

16 *Dubium in Fide quando dicatur hæreticum.*

17 *Hæretici occulti ad hoc vt in excommunicationem incurrant, quales actus, ſeu ſigna, vel opera exteriora facere debeant.*

18 *Hæreticus mentalis, ſi coram Inquiſitoribus occultiſſimam hæreſim confiteatur, vel eam reuelet amico, petens ab eo conſilium, non incidit in excommunicat. propter illum actum.*

19 *Hæreſim occultam confeſſus non dolens de peccato in excommunicationem incurrit.*

20 *Hæreticus pure mentalis non eſt excommunicatus, quamuis per iocum dixerit ſe aliquando hanc, vel illam hæreſim credidiſſe, melius ſub diſtinctione reſoluitur.*

21 *Epiſcopum poſſe poſt Concil. Trident. per ſeipſum, & non per ſuum Vicarium in foro conſcientiæ abſoluere in ſua diœceſi hæreticos ſibi ſubditos, occultos tamen, tenent multi Doctores.*

22 *Doctores predicti reprehenduntur.*

23 *Refertur cap. 1. proceſſus Bullæ in Cœna Domini.*

24 *Verior ſententia tenet Epiſcopis eſſe ſublatam facultatem abſoluendi occultos hæreticos.*

25 *Epiſcopi à S. D. N. Papa facultatem petunt abſoluendi predictos hæreticos occultos.*

26 *Inquiſitores Apoſtolici, aut eorum Vicarij, ſine commiſſarij in foro conſcientiæ abſoluere non poſſunt occultos hæreticos, virtute Extrauag. Clem. VII.*

27 *Inquiſitoribus Apoſt. ſolum in predicta Extrauag. tribuitur poteſtas, vt poſſint in ſuo auditorio hæreticos accipere ad ſecretam abiurationem, & ſecretas quoque pœnitentias.*

28 *Inquiſitores Apoſt. an hodie extante reuocatione facta per proceſſum Bullæ in Cœna Domini, poſſint abſoluere ab hæreſi in foro conſcientiæ.*

29 *Abſolutus in foro conſcientiæ à crimine hæreſis poteſt accuſari in foro iudiciali, nec tueri ſe poteſt exceptione receptæ pœnitentiæ in foro interiori.*

30 *Clauſula in Iubilæis appoſita, vt Pœnitentes à Confeſſariis approbatis, quos elegerint abſolui poſſint ab omnibus, & quibuſuis peccatis, & cenſuris, etiam Sedi Apoſt. reſeruatis, etiam ab illis, qua in Bulla Cœna Domini continentur, tenent aliqui poſſe tunc hæreticos emendatos abſolui in foro conſcientiæ, reſeruata poteſtate Inquiſitoribus procedendi in foro exteriori.*

31 *Sententia contraria verior eſt, & in praxi tenenda.*

32 *Hæreticorum pœnas in foro interiori non incurrunt, licet grauiter peccent, qui metu mortis, aut cruciatuum, ſeu tormentorum, vel diuitiarum cupidi, ſe hæreticos fingunt, integram tamen Fidem in corde retinentes.*

33 *Hæretici dicto modo proximè explicato, cum in excommunicationem non incurrant à quolibet idoneo Confeſſario abſolui poterunt.*

34 *Epiſcopis ab Illuſtriſſ. DD. Cardinalibus Vrbis, & Orbis generalibus Inquiſitoribus quomodo concedatur licentia abſoluendi occultos hæreticos.*

35 *Epiſcopi in recipiendis hæreticis, ſeu ſchiſmaticis in eis locis, ſeu diœceſibus, in quibus ob multitudinem talium delinquentium ordo iudiciarius plenè ſeruari non poteſt, quam practicam, & modum retinere debeant, oſtenditur.*

36 *Inquiſitores contra hæreticam prauitatem in foro exteriori*

absoluere possunt quoscunque hæreticos, credentes, fautores, &c. non obstante cuiuslibet Canonu, Concily, aut processus Bullæ in cœna Domini decreto.

37 *Inquisitores huiusmodi sunt viri grauissimi, & equissimi, ac prudentissimi.*

38 *Laudatur Illustriss. D. Ferdinandus Martius Mascarenhas Regni Portugaliæ generalis Inquisitor.*

39 *Hæresis delictum pertinet hodie ad Inquisitores priuatiue ad omnes alios iudices, non excluso tamen iudicio Ordinarij coassistentis Inquisitoribus in causis propriæ ouis.*

40 *Casus directè, & reductiuè ad tribunal Sanctissimæ Inquisitionis spectantes quales, remissiuè.*

41 *Confessores, qui in Sacris Confessionibus consitentem ad libidinem prouocauerint, uti de hæresi suspectis puniuntur ab Inquisitoribus.*

42 *Laudatur Illustrissimus D. Rodericus à Cunha dim Episcopus Portugalensis, nunc Archiepiscopus Bracharen. & Hispaniarum Primas utriusque Iuris prudentissimus.*

43 *Clericus Matrimonium siue clam, siue publicè contrahens, si in sacris sit constitutus Ordinibus, est suspectus de hæresi, & potest puniri per Inquisitores.*

44 *Monachus nuptias contrahens an puniatur per Inquisitores? remissiuè.*

45 *Matrimonium contrahens simul cum duabus uxoribus, videtur malè sentire de Sacramento, & contra eum, tanquam contra suspectum de hæresi procedunt Inquisitores.*

46 *Missarum celebrationes usurpantes, & Sacramentum Pœnitentiæ Christi fidelibus ministrare præsumentes, ad Sacrum Presbyteratus Ordinem minimè promoti, puniuntur per Inquisit.*

47 *Sodomiæ criminis punitio ex concessione Gregor. XIII. pertinet ad Inquisit. in Regno Portugaliæ priuatiuè ad omnes iudices, & Superiores Ecclesiasticos, cumulatiuè tamen ad seculares potestates.*

48 *Excommunicatione per annum perseuerantes tanquam suspecti de hæresi leuiter puniuntur ab Inquisitorib.*

49 *Iudices seculares tenentur Inquisitorum literas, & illorum mandata celeriter exequi.*

50 *Iudex secularis in causa hæresis est meus executor, nec de processu, nec de sententia, aut mandato Inquisitorum, nec de crimine illo cognoscere potest.*

51 *Inquisitores pœnis, & censuris contra inobedientes procedere possunt.*

EPISCOPVS, VIRTVTE CONCILII Tridentini, an possit absoluere occultos hæreticos.

Allegatio XL.

PRo vera præsentis quæstionis explicatione, duo a nobis erunt examinanda; Primum, quot modis dicantur hæretici occulti, & quos occultos hæreticos possint Episcopi, & quilibet Confessarij à suis Ordinariis approbati absoluere; Secundum, an facultas absoluendi concessa Episcopis per *Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 6.* sit eisdem adempta per processum Bullæ in Cœna Domini? Et an casu quo sit adempta, quomodo se gerere debeant in absoluendis occultis hæreticis.

Quot modis dicantur occulti hæretici, & quos occultos hæreticos poterunt Episcopi, & quilibet Confessarij approbati absoluere.

1 QVantum ad præsens institutum spectat trifarie dicitur aliquid occultum fieri. Primò dicitur quoddam occultum per se, siue absolutè, & simpliciter, quod nihil habet vnde possit ab hominibus cognosci, & hoc dicitur occultum cordis, siue mentis, quia solo corde, & mente intus retinetur, nec voce, scripto, opere, aut alio quolibet actu, siue signo exteriori foras, siue extra procedit. *Caietan. 2. 2. quæst. 11. art. 3.* & ibidem *Petr. de Aragon.* & *Ban art. 4. Syluest. in summ. verbo communicatio 7. in princ. vers. secunda est, Aphon. de Castro de iusta hæreticorum punit. lib. 2. cap. 18. Simanch. de Catholic. institution. tit. 42.*

2 Est aliud occultum per accidens, quod extrinsecus progreditur, & natura sua manifestum, & cognitum fieri potest, sed quia desunt, qui audiant, vel indicant, occultum & secretum remanet, id tamen contingit quando quis in vasta solitudine solus proferret hæresim aliquam, talis hæresis occulta per accidens dicetur, quia nemo aderat, qui eam audiret, & natura sua intelligi potuit, & probari, cum ad actus exteriores processisset, quamuis & defectu testium sit occulta per accidens, & probari non possit, *Caietan. Aphons. de Castr. & Simanch. dictis locis.*

3 Tertiò, & postremò dicitur quid occultum, siue secretum, quod plenè probari non potest, quale est illud, quod vnus tantum scit, aut licet ab aliquibus sciatur, sunt tamen singulares, etenim occultum in hac significatione dici potest, quod non est manifestum *cap. vestra de cohabit. cleric.* vbi communiter Doctores, & *Turrecrem. in cap. si peccauerit 2. quæst. 1. Simanch. dict. tit. 42. de occultis, num. primo.*

4 Similiter trifarie potest dici quis occultus, siue secretus hæreticus, aut per se, & simpliciter, aut per accidens, aut quia plenè talis probari nequit, & hæc occulti differentia, vt prudenter *Simanchas d. tit. 42. num. 7.* obseruat, recepta est à viris doctissimis, & retinenda in praxi, sicut mox explicabitur.

5 Si hæretici sunt omninò occulti, id est, simpliciter, & per se occulti, quos aliqui pure mentales, siue intellectuales appellant, non modo ab Episcopis, quibus subsunt, sed etiam à quolibet confessario per suum Superiorem approbato, si pœniteant, & confiteantur, perinde absolui poterunt à peccato hæresis mentalis, sicut à quolibet alio mortali crimine: nam crimen hæresis non est reseruatum, nisi ratione excommunicationis, quam non habet annexam hæresis omninò occulta, vt mox dicetur. Et hæc sententia verissima est, quam magni viri absque controuersia recipiunt, neque hæresis pure mentalis, quæ nunquam prodiit in actum exteriorem, vt verè *Simanch.* affirmat, eget absolutione Inquisitorum, neque abiuratione, aut reconciliatione, sed sufficit eam proprio Sacerdoti confiteri, & ab illo beneficium absolutionis impertiri potest, ita *Caiet. in summa verbo hæresis in fine, Vmbertus Locatus in opere iudiciali, siue in praxi hæreseos, verbo hæreticus num. 24. Simanch. d. tit. 42. num. 11. Petr. de Aragon. d. quæst. 11. art. 3. §. Sed dubium est, quisnam possit, vers. quinto dico, Læl. Zech. de casibus Episcopo reseruatis circa casum vltimum num. 1. vers. hinc est.*

6 Verissima, & certissima huius positionis ratio illa est, quam præstantes viri sequuntur, quoniam hæretici omnino occulti, & pure mentales, quales paulo antea descripsimus, nec sunt ipso iure excommunicati, neque in alias pœnas incidunt, quæ contra hæreticos statutæ sunt: idque propterea, quia, vt concorditer, & vere Theologi docent, Ecclesia militans non ligat, neque iudicat actus solum interiores, & pure mentales, neque illos sua iurisdictione prohibet, aut punit, quod ipsum frequenter iura profitentur, è quibus natum est prouerbium communiter receptum, Ecclesia non iudicat de occultis, & illud, non habent latentia peccata vindictam, & *D. Thom.* constanter, & vere affirmauit dicens, de his potest homo legem facere, de quibus potest iudicare, iudicium autem hominis esse non potest de interioribus, qui latent, sed solummodo de exterioribus actibus, qui apparent, & ideò lex humana non potuit cohibere, & ordinate sufficienter interiores actus, ex quibus hæreticos omninò occultos non esse excommunicatos

nicatos quoad Eccleſiam, quamuis ſint vere hæretici, quoad Deum, tenent *D. Anton. in ſumm. par. 3. tit. 24. cap. 4. Pet. Paiud. in 4. ſentent. diſt. 13. quæſt. 3. art. 1. concl. 8. Angel. Clauaſi. in ſum. verbo hæreticus, num. 2. Sylueſt. verbo excommunicatio 7. num. 3. & 4. Armil. verbo hæreſis, num. 1. & 19. Cæt. in ſumm. verbo hæreſis in fine, & d. quæſt. 11. art. 3.* vbi *Aragon. & Bann. art. 4. Alphonſ. de Caſtro d. cap. 18. & de lege pœnali, lib. 2. cap. fin. Iacob. Almayn. in 4. ſentent. diſt. 17. quæſt. 1. Sot. in 4. diſtinct. 22. quæſt. 2. ar. 3. concl. 9. Simanch. dict. tit. 42. num. 3. cum ſequentib. Conar. in reg. peccatum 2. part. in initio. num. 7. Nauar. in man. cap. 22. num. 17. & cap. 27. num. 56. & in cap. cognationis de pœnit. diſt. 1. & in princ. de pœnit. diſt. 5. num. 19. & 20. & in rubr. de inducijs num. 67. Rebuff. ſuper Bulla in Cœna Domini in verbo publicè, vel occulte, Burſ. conſil. 289. incip. in ſubhaſtatione, num. 13. lib. 3. Valent. tom. 2. diſput. 7. quæſt. 5. puncto 7. Henriq. in ſum. lib. 14. cap. 4. §. 1. in gloſſ. litt. D, Iac. de Graffis in aureis deciſion. lib. 2. cap. 9. num. 3. Vgolin. de cenſurie tab. 1. cap. 9. §. 12. & de irregular. cap. 34. in princ. num. 6. & in Bulla Cœna par. 2. cap. 1. §. 1. num. 16. & ſeq. & §. 4. num. 12. Ludouic. Carbo de legibus lib. 8. diſput. 14. Azor. inſtitut. moral. par. 1. lib. 5. cap. 10. & lib. 8. cap. 10. quæſt. 3. & cap. 19. quæſt. 4. Auila de cenſuris par. 1. dub. 10. & par. 7. diſput. 2. dub. 1. Sayr. eod. tractat. lib. 1. cap. 9. num. 14. & 15. & lib. 3. cap. 4. à num. 10. Soar. eod. tract. diſput. 4. ſect. 2. num. 3. & diſput. 21. ſect. 2. & de legib. lib. 3. cap. 13. & lib. 4. cap. 12. Salas etiam de legibus diſput. 9. ſect. 1. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 8. num. 1. Nicol. Garc. de beneficijs par. 11. cap. 10. nu. 91. Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract. 7. cap. 1. quæſt. 3. Bonacina de cenſur. diſput. 2. quæſt. 4. puncto 2. num. 4.* & alij multi à prædictis citati: frequenter iura profitentur *in cap. ſicut tuis, in fine, & in cap. ſua nos, § licet autem, de ſimon. & in cap. erubeſcant*, vbi *gloſ. 32. diſt. & in cap. humana aures, 22. quæſt. 5. cap. & in c. Chriſtiana 32. quæſt. 5.*

7 Verum Canoniſtæ noſtri contrariam tuentur ſententiam; aſſerentes hæreticum occultum omnino in excommunicationem incurrere per text. in *Clem. 1. §. verum quia*, vbi *gloſſ. verbo eo ipſo, de hæreticis, Panorm. Ioan. Andr. Anan. & Felin. in cap. vltim. de hæreticis, Archidiac. & Geminian. in cap. hinc etenim 49. diſtinct. Rojas de hæreticis par. 1. num. 246. Ioannes Vella de pœnis delictorum cap. 14. verſ. iure vero Canonico, Cantera quæſt. criminal. par. 2. cap. 1. Azeued. l. 1. num. 152. tit. 3. lib. 8. nouæ recopil. Menoch. de arbitr. cas. 360. num. 6. Spin. in ſpeculo teſtamen. gloſ. 7. num. 13. cum ſequen. Ceual. communium contra commun. quæſt. 698. Ioannes Medina de reſtitut. quæſt. 15. Albert. Pygius lib. 6. de Eccleſiaſtica Hierarchia cap. 16. Albertin. tract. de aqueſcendis aſſertionibus quæſt. 33. Cened. ad Decret. collect. 103. num. 2.*

8 Illi enim putant efficaciter probari ſuam ſententiam ex *dict. Clem. 1. §. verum quia, de hæreticis*, vbi hæreticæ prauitatis Inquiſitores, qui odio, aut amore aliquid fecerint contra reos non faciendo, aut aliquid omittendo, quod facere tenentur, aiunt enim odium, & amorem actus eſſe interiores, & nihilominus ob illos excommunicari iudices Fidei. Sed *Theologi* vere reſpondent, Inquiſitores non incidere in excommunicationem ob ſolum odium, aut amorem, quæ interius omnino latent, ſed eam incurrunt ob actus exteriores, qui ab illis interioribus procedunt, & hic eſt verus intellectus illius *Clement.* vt *Cæt. Bann. Caſtr.* & alij docuerunt, & eodem quoque modo reſpondendum eſt ad cætera iura adducta per *gloſ. verbo, eo ipſo in d. Clem. 1.* illa enim iura, & Canones, pœnas ſiue cenſuras imponunt actibus interioribus, quatenus per aliqua ſigna exteriora in publicum prodeunt, aut manifeſtantur, nec vllum reperitur decretum, quod actibus ſolum interioribus occultis penitus, ac pure mentalibus pœnam, ac cenſuram inroget.

9 Cum ergo hæretici primo modo occulti, id eſt, ſimpliciter, & per ſe occulti, ſeu mentales, non incidant in excommunicationem, inde fit, vt non modo ab Epiſcopis locorum, ſed etiam à confeſſarijs quibuſuis approbatis, & idoneis abſolui poſſint, vt paulò antea dictum eſt, & decretum *Concil. Trident.* non eſt de abſolutione horum occultorum accipiendũ: fruſtra enim, & inutiliter conceſſiſſet in priuilegio, quod iure ordinario competebat, ſolum enim de aliis occultis intelligitur, ſicut mox dicetur.

10 Si verò hæretici fuerint occulti per accidens, quales ſunt, qui verbo, ſcripto, aut aliquo opere, ſeu facto exteriori hæreſim protulerint, in excommunicationem, & alias cenſuras, ſeu pœnas per Eccleſiam aduerſus hæreticos latas incidunt, quoniam eorum hæreſis iam deuenit ad eos actus, ad quos Eccleſiæ iuriſdictio pertingit, & ex natura ſua iudicio hominum obijcitur, quamuis ex defectu teſtium ſit per accidens occultum per ſigna, & actus exteriores, quæ illam comitantur nota fieri poterant: ita *Cæt.* dicit *quæſt. 11. art. 3. Sylueſt. & Alphonſus à Caſtro, Pet. Paludan. D. Antonin. Sot. Reb. dictis locis, Bann. in D. Thom. 2. 2. quæſt. 11. art. 4. quæſt. 2. concl. 2.* & ibidem *Aragon. à num. 3. in princip. verſ. hoc ſuppoſito.* Eadem prorſus ratione, aut multo maiori comprobatur hæreticos occultos in tertia ſignificatione paulò antea relata omninò incurrere excommunicationem, & alias cenſuras, & pœnas contra hæreticos à iure latas.

11 Iuxta has duas poſtremas occulti ſignificationes intelligenda eſt excommunicatio lata in *primo cap. proceſſus Bullæ in Cœna Domini*, in verbo, *occultè*, hoc enim aduerbium, quod, vt rectè *Rebuff.* aduertit, ad omnes ibi nominatos refertur, id eſt, hæreticos, credentes, fautores, receptatores, defenſores, & cæteros ibidem contentos, non comprehendit hæreticos mentales, vt *Nauar.* obſeruat, aut alios omninò occultos, de quibus non iudicat Eccleſia, ſicut idem *Rebuff. ſuper Bullam Cœnæ Domini verbo publicè, vel occultè*, prudenter affirmat: iſti enim non incurrunt in excommunicationem, ſeu cenſuram ibi contentam, nec in aliam quamlibet à iure humano latam, ſed eos tantum occultos ligat, qui hæreſim protulerunt verbo, ſcripto, vel nutu, aut ſigno verbis æquipollenti, licet nemine id audiente, vel vidente, quia ſufficit ſua natura eſſe probabile, quamuis contingat probari non poſſe ad hoc, vt includatur ſub poteſtate, & iuriſdictione humana, & pœnis illius.

12 Ex prædictis infertur Confeſſarios non poſſe abſoluere hæreticos occultos in ſecunda, & tertia ſignificatione, hoc eſt occultos per accidens, & hæreticos manifeſtos, ſeu notorios, iſti enim re vera in excommunicationem incurrerunt, cuius abſolutionem Summus Pontifex reſeruauit, id negando, vel adimendo aliis iuriſdictionem ſuper tali caſu, vt rectè *Cæt. dict. quæſt. 11. art. 3.* obſeruauit, neque de hoc articulo eſt aliqua dubitatio, cum notiſſimum ſit hæreticos iure excommunicatos, eorum abſolutionem ad Romanum Pontificem pertinere, quam ſibi reſeruauit per proceſſum *Bullæ in Cœna Domini.*

13 Cum igitur Confeſſarius non poſſit abſoluere, niſi ſolos hæreticos mentales, diligenter eos, vt rectè *Cæt. d. quæſt. 11. art. 3.* & *Nauar. in dict. cap. cogitationis de pœnit. diſt. 1. num. 21. verſ. tertio infertur*, admonẽt, explorare oportet omnes circunſtantias, & interrogare prudenter illos præſertim pœnitentes, qui tepidi ſunt in Fide, & victi ſæpè tentationibus conſentiunt contra Fidem, aut circa eandem, vel aliquem eius articulum voluntariè dubij ſunt, & ancipites, vtrum etiam cum ſoli eſſent ore, vel ſcripto, aut alio modo ſignificatiuo protulerint hæreſim, ſeu infidelitatem ſuam, quando in ea erant, aut voluntarie dubitauerint de illis, quæ firmiter credere tenebantur, quoniam ſi aliquo modo ſignificatiuo, & probabili hæreſim mentis detexerint, abſolui non poterunt, cum iam in excommunicationem inciderint.

14 Quæ hactenus dicta ſunt, aut in poſterum dicentur

de triplici genere occultorum hæreticorum, & de eorum abſolutione intelligenda etiam ſunt, vt locum habeant in apoſtatis,& illis,qui vel ad iudaiſmum, vel ad paganiſmum, ſeu gentilitatem, aut quamlibet aliam ſectam tranſeundo,vel redeundo,Fidem Catholicam omninò deſeruerunt, & in totum ab ea receſſerunt: nam neque apoſtatæ mentales incurrunt in excommunicationem, nec in alias pœnas,& cenſuras contra malè credentes latas,& propterea à quolibet Confeſſario approbato abſolui poterunt: ſed illi apoſtatæ in eas cenſuras inciderunt, qui per accidens occulti forent, aut iuxta tertiam ſignificationem initio huius Allegationis allatam, eſſent occulti. Ratio in promptu eſt, quoniam apoſtatæ à Fide Catholica, quantum ad pœnas,& cenſuras attinet,pari iure cum hæreticis cenſendi ſunt, & eodem modo ad Eccleſiæ gremium vel recipiuntur, vel ab ea pelluntur, nam apoſtatæ ſunt hæretici, & vti tales tractandi, *Repertor. Inquiſitorum verbo apoſtaſia, Sylueſt.in ſumm.verbo apoſtata ſecundo,Gondiſalnus de hæreticis,queſt.* 20. *Alphonſus de Caſtro de iuſta hæreticorum punitione lib.*1. *cap.*23. *Aloyſ.Ricc.in praxi fori Eccleſ.deciſ.*671.*num.*1.*in* 1. *edit.& reſol* 423.*num.*1.*in* 2.*edit.*

16 Idem penitus iudicium eſt de dubiis in Fide, quos hæreticos eſſe ius affirmat, qui enim ſciens, & volens, & animo deliberato dubitationi non reſiſtens, non magis applicat mentem ad veritatem Catholicam, quam ad errorem contrarium, ſed medius inter vtrámque partem nutat, & incertus fertur,nec curat quid potiſſimum ſequatur, paratus nunc hanc, nunc illam eligere partem, parum ſua intereſſe dicens, aut affirmans an hoc, vel illud teneat, verbi gratia, an in venerabili Euchariſtiæ ſacraméto ſit vere, & realiter Corpus Domini Noſtri Ieſu Chriſti, nec ne? an Virgo Maria mater Dei fuerit perpetuò Virgo, aut non fuerit? an Romanus Pontifex ſit vere Chriſti Vicarius, & Petri ſucceſſor,& caput Eccleſiæ militantis, aut non ſit? aut his ſimilia, hæreticus eſt, quoniam ad Catholicam Fidem magna firmitas requiritur, & dubitatio omnis voluntaria ab ea procul eſſe debet: ſi quis ergo fuerit dubius mentalis abſolui poterit à quolibet Confeſſario ab Ordinario approbato,ſed ſi dubitationem exterius protulerit, non poterit abſolui, quia in excommunicationem, & alias cenſuras, & pœnas iam incidit: dubios enim in fide, prout ſupra deſcripti ſunt, hæreticos eſſe ius affirmat *in cap.*1.*de hæreticis*, vbi communiter Doctores, *D. Anton.* 3.*par.tit.*22.*cap.*5.§.10. *Albertin.tract. de agnoſcendis aſſertion.queſt.*3.*num.*9. *& in rub.de hæreticis lib.ſexto,queſt.*13. *num.*26. *& ſequentib. Melchior Cano de locis Theologicis lib.* 12.*cap.*9. *Auguſtin. de Ancona in ſumm.de poteſtate Eccleſ. queſt.*22.*art.*1.*N.auar.in man.cap.*11.*num.* 17. *& in cap. ſi quis autem num.*18.19.*&* 49.*de Pœnit.diſtinct.*7. *& in cap. inter verba concl.*6.*concl.*19. *num.*55. *Perez l.*1. *verbo ſancta fe,tit.*1.*lib.*1.*Ordinam.pag.* 16. *& l.*3. *verſ. ex quo requiſito tit.*4.*lib.*8.*pag.*83. *Menoch.conſ.*149.*num.*48. *& à num.*52. *Clarus lib.*5.§.*hæreſis num.*2. *Valent.in* 2.2.*diſputat.*1.*queſt.* 11.*puncto* 1.*diffic.* 2. *Azeu.l.*1.*num.*74. *cum ſequentib.tit.*3. *lib.*8.*noua recopil. D.Barb.in rub.ff.ſoluto matrim.par.*2.*num.* 23. *Pegn. in director. Inquiſitorum par.*2. *comment.*1. *Azor. inſtitut.moral.par.*1.*lib.*8.*cap.*9.*queſt.* 5. *Farin.in praxi crimin.p.*3.*queſt.*124.*num.*114.*&ſeq.* eleganter *Valeri.Reginald.in praxi fori pœnitent.lib.*17.*num.*49.optimè *Sanch.in præcepta Decalogi lib.*2.*cap.*7. *num.*11.*praxis Epiſcopalis p.* 1.*verbo caſus verſ.dubij.*

17 Ad meliorem prædictorum intelligentiam ſciendum eſt,quanta ſit neceſſaria expreſſio, aut quales actus, ſeu ſigna, vel opera exteriora exigantur,ad hoc,vt hæretici occulti in excommunicationem incidant, *Bannes* ait *d. queſt.*11.*art.*4.*queſt.*2.*concl.*3.§.*tertio arguitur, verſ.quid ſi aliquis.* Primò, quod vbi primum quocunque ſigno,vel motu,vel facto aliquis intelligitur ab aliquo alio quod ſit hæreticus, incurrit in excommunicationem, quoniam iam tunc eſt hæreticus manifeſtus. Secundò, dicit quod ſi ex aſſenſu interiori, quem habebat, protulit aliqua verba, quæ non ſunt ſufficientia ſecundum ſe, neque ex circumſtantiis,vt explicetur hæreſis,vt ſi intus conſentiens homo huic errori,filius eſt inæqualis patri ſecundum Diuinitatem, exterius proferat, ita eſt, non erit excommunicatus,niſi forte ex aliqua circumſtantia illa verba ſint ſufficientia ad explicandum errorem. Hæc *Ban.d.loco.*

Prædictus mentalis hæreticus ſi coram Inquiſitoribus occultiſſimam hæreſim confiteatur,vel eam reuelet amico, petens ab eo conſilium, vel ob aliam honeſtam cauſam, non incidit in excommunicationem propter illum actum exteriorem, tum quia exterior ille actus bonus eſt, & cum antequam proferret illa verba non eſſet excommunicatus, propter illum actum bonum non potuit excommunicari: tum quia tunc non protulit hæreſim aſſerendo,& proteſtando illam, quod videtur neceſſarium, vt incurrat in excommunicationem, ſed potius diſtando,ita *Aragon. dict. queſt.*11.*art.*3.& ibi *Bann.art.*4.*queſito ſecundo ad quartum argumentum,Conar. ad dict. reg.peccatum* 2.*par. in initio num.* 7. *Simanch. dict. tit.* 42. *de occultis num.* 9. Quod quidem multò magis procedit cum hæreticus in foro ſacro Pœnitentiæ intellectualem hæreſim confeſſus eſt, quia non ſolùm actus ille bonus eſt, ſed pius, & extra iudicium humanum,iuxta ſupra citatos. 18

Verum ſi quis aliquando hæreſim ſuam occultam confiteatur, nec doleat de peccato, vt ait *Aragon. dict. queſt.*11.*art.*3.*verſ.ſed dubium*, aut ſciens,& prudens dubitet de auctoritate Eccleſiæ Romanæ, vt ſentit *Bannes dict.queſt.*11.*art.*4. *queſito* 2.*concl.*2. *ad quintum argumentum, verſ. reſponderur quod ſi ille homo*, etiamſi interroget Doctorem Catholicum ad ſequendum, quod ille dixerit, in excommunicationem incurrit, cum explicet ſuam hæreſim, quoniam non eſt paratus corrigi ab Eccleſia, cum vnius hominis iudicium illius auctoritati præferat. 19

Hæreticum purè mentalem excommunicatum non eſſe, tametſi per iocum dixerit ſe aliquando hanc, aut illam hæreſim credidiſſe,refert *Franciſcum Victoriam* ſenſiſſe *Simanchas d.tit.*42.*de occultis num.*16. quia non aſſerit illam hæreſim,ſed tantum narrat,aut refert:eiuſdem ſententiæ videtur eſſe *Bannes*, loco vbi proximè citato, cum ait neceſſarium eſſe hæreſim proteſtari, hoc eſt affirmare, vel aſſerere, ad hoc vt cum illam profert hæreticus mentalis in excommunicationem incurrat. Quamuis primum de hoc dubitet *Simanch.* deinde concludit eam fortaſſe benignitatis gratia defendi poſſe. Sed quæſtio hæc ſub diſtinctionis fœdere reſoluenda, in hunc modum venit. Vel is, qui per iocum dicit ſe aliquando hanc,vel illam hæreſim tenuiſſe,quo tempore eam per iocum protulit,iam eius pœnituit,& omninò dimiſit, vel nondum errorem dimiſit: primo caſu non incidit in excommunicationem, nam excommunicatio eos ligat, qui vere hæretici ſunt, de quorum numero amplius non eſt is, qui iam dimiſit errorem, & qui declarat, narrat,aut refert,nihil noui facit *l.heredes palam,* §. *ſi quid,ff. de teſtam.* in ſecundo vero caſu licet non aſſerendo dicat ſe aliquando ita credidiſſe,aut credere, in excommunicationem incurrere videtur, quoniam, qui aiunt, ſufficere actum exteriorem ſignificatiuum, & de ſua natura probabilem,vt hæreticus incurrat in excommunicationem regulariter, non addunt neceſſariam eſſe aſſertionem in illo actu. Neque actus iocandi poteſt appellari ſimpliciter bonus ad hoc, vt proferentem defendat, ſicut tuetur actus petendi conſilium ad reſipiſcendum, & actus confitendi ad pœnitendum, vt proximè dictum eſt, & qui iocatur non pœnitet, & hæc ſententia tutior eſt, vt ſaluti animæ conſulatur. 20

An

Digitized by Goc

An facultas conceſſa Epiſcopis abſoluendi ab hæreſi occulta in vim Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat cap. 6. *ſit eiſdem adempta per proceſſum Bullæ in Cœna Domini.*

21 DVbium hoc controuerſum eſt apud Doctores, quorum aliqui negant, alij vero affirmant. Vna ſententia tenet poſſe Epiſcopos poſt *Concil. Trident.* per ſe ipſos, & non per ſuos Vicarios in foro conſcientiæ abſoluere in ſua diœceſi hæreticos ſibi ſubditos, occultos tamen, hoc eſt, illos, quorum hæreſes non fuerunt ad forum contentioſum deductæ, quamuis exterius prolatæ, cuius auctores inſuper addunt, & præcipuè *Bannes* loco infra citando, non obſtare proceſſum Bullæ in Cœna Domini, aſſerentes per illum non reuocari facultatem Epiſcopis conceſſam in *Concil. Trid.* vt poſſint abſoluere in foro conſcientiæ, ſed reuocari illis priuilegium conceſſum ipſis perſonis, qui admittunt hæreſim, vt patet ex forma Bullæ, vbi dicitur, quod non vadant pro abſolutione, niſi ad Summum Pontificem, niſi in articulo mortis, vel intuitu priuilegiorum. Cæterum qui vadit ad Epiſcopum, vt abſoluatur, non ex priuilegio ſibi conceſſo abſoluitur, ſed Epiſcopus habet auctoritatem abſoluendi iure diuino, non ex aliquo priuilegio Pontificis, vnde quotieſcumque non coarctauerit Epiſcopi auctoritatem, vt ſummus Prælatus Eccleſiæ, poterit Epiſcopus abſoluere ex auctoritate ſui officij ab omnibus peccatis ſuos ſubditos, à quibus Summus Pontifex poteſt abſoluere vniuerſos fideles, huius ſententiæ ſunt ſectatores *Bann. 2. 2. quæſt. 11. art. 4. dub. 2. poſt ſecundam concluſionem, arg. 3. verſ. & ſi quis obiiciat*, & ibi *Aragon. art. 3. verſ. ſed dubium eſt, quiſnam poſſit, Vell. de pœnis delictorum cap. 14. verſ. iure vero Canonico, Angles in floribus Theologicis par. 1. tit. de Confeſſione, quæſt. 4. art. 1. diffic. 6. Llam. in methodo Curatorum par. 3. cap. 1. §. vlt. in fine, Vinald. in candelabro aureo par. 1. tract. de abſolutione num. 13. & par. 2. in expoſitione Bullæ Cœnæ num. 51. Sà verbo Epiſcopus, num. 37. Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. cap. 131. num. 3. & in explicat. Bullæ Cruciatæ, §. 9. num. 70. & quæſt. Regular. tom. 1. quæſt. 20. art. 10. Vega in ſumm. tom. 2. cap. 125. caſu 11. Nugn. in addit. ad 3. par. quæſt. 8. art. 5. dub. 20. ad finem, praxis Epiſcopalis par. 2. verbo abſolutio §. 8. & 18. & verbo hereticus §. 4. Anton. Gomez in Bullam Cruciatæ clauſula 10. num. 44. in fin. Henriq. in ſumm. lib. 6. cap. 14. §. 7. litt. M, & cap. 16. §. 1. & lib. 13. cap. 27. §. 5. litt. Q, Pan. de Ledeſm. in ſum. par. 2. tract. 1. cap. 6. poſt concl. 20. diffic. 7. Fagundez. in quinque Eccleſiæ præcepta p. 2. lib. 8. cap. 8. num. 82.*

22 In re tam graui fortaſſis non licebat hos Doctores tam audacter ſuam ſententiam interponere, concludentes ſecurè poſſe Epiſcopos virtute *Concil. Trid.* in foro conſcientiæ hæreticos occultos abſoluere, nam ratio illa, quam addit *Bann.* citato loco, & ſequuntur alij poſt eum, quod ſcilicet proceſſus Bullæ in Cœna Domini non tollit Epiſcopis priuilegium abſoluendi, ſed perſonis, nihil euincit, quia ſi ablatum eſt priuilegium committentibus hæreſim, vt non poſſint abſolui niſi à Romano Pontifice, iam Dominus Papa, tanquam Summus Eccleſiæ Prælatus, Epiſcoporum auctoritatem in hac parte coarctauit, & quamuis Epiſcopi iure diuino hanc iuriſdictionem habeant, de quo articulo nunc non tractatur, Romanus Pontifex illam impediuiſſe, & ſuſpendiſſe videtur per reſeruationem criminis hæreſis, cuius abſolutionem ad ſe ſolum voluit pertinere, quamuis ergo Epiſcopi non amiſerint poteſtatem, ſeu iuriſdictionem abſoluendi, quam iure diuino ipſis competere *Bannes* aſſerit, exercere tamen illam non poſſunt, ex quo Dominus Papa in dicto proceſſu Bullæ conſtituit, vt nullus talis, niſi à Domino Romano Pontifice abſolui poſſit ibi: cæterum à prædictis ſententiis, nullus per alium, quam per Romanum Pontificem, &c.

Verum omiſſis Metaphyſicis ſolemnitatibus non vi- 23
detur poſſe in dubium reuocari, quin Epiſcopis ſit ſublata facultas abſoluendi prædictos occultos hæreticos per dictum proceſſum Bullæ, cum ſpeciatim ibidem, & de Epiſcopis mentio fiat, & de decretis cuiuſuis Concilij in Bulla S. D. N. Gregor. X V. anni præteriti 1621. cuius hæc ſunt verba. Cæterum à prædictis ſententiis nullus per alium quam per Romanum Pontificem, niſi in mortis articulo conſtitutus, nec etiam tunc, niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo cautione præſtita abſolui poſſit, etiam prætextu quarumuis facultatum, & indultorum quibuſcumque perſonis Eccleſiaſticis, ſecularibus, & quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, ac Militiarum Regularibus, etiam Epiſcopali, vel alia maiori dignitate præditis, ipſiſque Ordinibus, & eorum Monaſteriis, Conuentibus, & domibus, ac Capitulis, Collegiis, Confraternitatibus, Congregationibus, Hoſpitalibus, & locis piis, nec non laicis etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus, per Nos & dictam Sedem, ac cuiuſuis Concilij decreta, verbo, litteris, aut alia quacumque ſcriptura in genere, & in ſpecie conceſſorum, & innouatorum, ac concedendorum, & innouandorum.

Cum in hoc decreto dicatur, quod nullus per alium, 24
quam per Romanum Pontificem abſolui poſſit, priuilegium, ſi quod habebbat aufertur à perſonis abſoluendis, quod & ſequentia indicant; ac cuiuſuis Concilij decreta, & cætera, quæ mox ſubduntur priuilegium auferunt non modo abſolutionis recipiendæ, ſed etiam impendendæ, quibuſuis quomodolibet habentibus huiuſmodi facultatem. Quare hanc ſententiam tenent *Maiol. de irregularit. lib. 5. cap. 46. n. 6. verſ. cauent, Tolet. in inſtruct. Sacerdotum in explicat. Bullæ Cœnæ excommunicat. 14. in fine, Vinald.* palinodiam recantans, *in editione nouiori anni 1602. in ſuo candelabro aureo par. 1. tit. 11. de abſolut. num. 13. Vgolin. de caſibus reſeruatis Summo Pontifici par. 2. cap. 2. §. 4. verſ. etiam prætextu quarumcumque facultatum, Sayr. deciſ. 16. de ſentent excommunicat. Param. de origine Inquiſitionis lib. 3. quæſt. 9. num. 191. Felician. de excommunicat. cap. 18. Nauar. in manual. cap. 27. num. 72. & conſ. 15. de ſentent. excomm. in antiq. alias conſ. 11. de priuil. in nouis, Philiarc. par. 2. lib. 2. cap. 25. & lib. 4. cap. 22. & in Bulla Cœnæ cap. 2. verſ. etiam prætextu quarumuis facultatum, num. 3. Franciſc. Leo in Theſauro fori Eccleſiaſt. par. 1. cap. 37. num. 46 Piaſeg. in praxi noua Epiſcop. p. 2. cap. 1. num. 14. pag. 100. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par. 4. collect. 821. verſ. tertio, & in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. deciſ. 13. n. 8. & 9. par. 2. Molin. de Iuſtit. tract. 3. diſput. 64. num. 8. & tract. 5. diſp. 18. num. 2. Nicol. Garci. de benefic. par. 11. cap. 10. num. 115. Sanchez in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. nu. 26. & 27. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico p. 1. tract. 5. cap. 5. q. 31. verſ. nono & cap. 6. q. 35. & tract. 7. qu. 5. & tract. 12. cap. 4. quæſt. 15. reſol. 4. pag. 459. Duard. in Bulla Cœnæ Domini lib. 3. §. 2. q. 11. & 12. num. 47. Capeuil. de caſibus reſeru. cap. 4. differ. 4. Corolan. etiam de caſibus reſerv. p. 1. ſect. 2. art. 23. Ioan. Valer. de differ. inter vtrumque forum verbo hæreſis differ. 3. Anton. Riccial. de Iure perſonarum lib. 5. cap. 14. Campan. in diuerſ. Iuris Canon. rub. 11. cap. 26. nu. 55. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 3. cap. 414. num. 22. Farin. de hæreſi quæſt. 192. §. 4. num. 53. Mar. Alter. de cenſur. lib. 5. diſp. 22. cap. 2. pag. mihi 767.* & ſecundum hanc opinionem in ſupremo generalis inquiſitionis prætorio Romano pronunciatum fuiſſe teſtatur *Pegna in direct. Inquiſitorum par. 3. quæſt. 92. comment. 141. verſ. penult.* ſic declaraſſe Gregorium XIII. & Clementem VIII. referunt *Fuſc. de Viſitat. lib. 2. cap. 31. num. 5. & cap. 23. num. 4. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſcop. Neapol. cap. 67. num. 10. in 1. edit. praxis noua Epiſcop. dict. cap. 1. num. 13.*

& audiuisse à Religioso, docto, & fide digno sic declarasse prædictum Clementem VIII. dicit *Azor, institut. moral. par. 1. lib. 8 cap. 19. quæst. 3. & cap. 10. quæst. 10.* & ita censuisse Sacram Cardinalium Congregationem asserunt *Piasec. dict. num. 13. Nicol. Garci. dict. cap. 10. nu. 122. Soar. tom. 4. disp. 30. sect. 2. num. 11. Armend. in add. ad recop. legum Navarræ lib. 2. tit. 21. leg. vnica de familiaribus Inquisitorum num. 3. & Benacin. de censur. disp. 1. quæst. 3. punct. 2. num. 1. vers. 1.*

25 Et propterea iam obtinuit, quod & inuiolabiliter obseruatur, vt Episcopi à S. D. N. Papa facultatem petant absoluendi prædictos hæreticos, quam Pontificis nomine causa cognita Domini Cardinales Inquisitores Generales Vrbis, & orbis concedere solent confectis super ea re patentibus litteris, quibus omnes prædicti Cardinales suo ordine subscribunt.

26 Quemadmodum non est integrum Episcopis post decretum *Concil. Trident.* absoluere in foro conscientiæ prædictos hæreticos, ita non videtur licere Inquisitoribus Apostolicis, nec eorum vicariis, siue commissariis eosdē in prædicto foro absoluere virtute *Extrauag. Clem. Papa VII. incip. Cum sicut §. vobis etiam*, refertur in fine. *Director. Inquisitor.* inter litteras Apost. pro officio 8. Inquisit. in qua sic scriptum extat. Vobis etiam ac vicariis præfatis extraiudicialiter Luthcranos occultos, & non inquisitos per Ordinarium, siue alios iudices, aut alios quoscunque hæreticos fautores, defensores, & receptatores, necnon à sancta fide apostatas, eosque qui contra inhibitionem Sedis Apostolicæ tenuerunt, vel legerunt libros Martini Lutheri, vel aliorum, aut eidem, siue eisdem quomodolibet adhæserunt (si ad cor reuersi pœnitentes id humiliter petierint) postquam hæresim, qua polluti, & infecti erant abiurauerint, medio iuramento promiserint de cætero ab huiusmodi hæresi penitus abstinere, absoluendi, illisque pro præmissis pœnitentiam iniungendi salutarem, eosque ad gremium sanctæ matris Ecclesiæ restituendi, & reducendi auctoritate Apostolica tenore præsentium licentiam, & facultatem concedimus. Hæc ibi.

27 Quoniam in supremo sacrosanctæ Romanæ, & Generalis Inquisitionis Tribunali sæpe pronunciatum, & declaratum est verbum illud, extra iudicialiter, non excludere formam iudicij, hoc est notarium, & testes abiurationis, sed tantum iudicij solemnitatem, per quam alij spectatores admittuntur, & delictum, ac pœnitentia pro eo iniuncta pluribus innotescit: Per hanc ergo *Extrauag.* non conceditur Inquisitoribus Apostolicis, & eorum vicariis, seu Commissariis facultas absoluendi hæreticos occultos in foro conscientiæ, sed solum tribuitur potestas, vt possint in suo auditorio eos accipere ad secretam abiurationem, & secretas quoque pœnitentias, quod satis indicant illa verba, postquam hæresim abiurauerint; item illa, medio iuramento promiserint: hæ enim propriæ solemnitates sunt fori exterioris, non interioris.

28 Inquisitores Apostolicos ex priuilegio absoluere posse ab huiusmodi criminibus in foro conscientiæ non obstante reuocatione facta per processum Bullæ in Cœna Domini, libenter admittit *Bann. dict. q. 11. art. 4. vers. præterea aduertendum est*, quamquam nolint, inquit ille, audire nisi cum testimonio tabellionis, idque vel quia Inquisitores postea petierunt eandem facultatem, vel antiqua facultas non erat priuilegium concessum hæreticis etiam pœnitentibus, sed ministris Sancti Officij in fauorem fidei, quare sine dubio non fuisse illis reuocata hæc, sentit *Bann. dicto loco.* Licet hæc sententia sustineri possit, nulla tamen causa suadet Inquisitores Apostolicos in foro conscientiæ hæreticos credentes, & cæteros huiusmodi absoluere debere, cum Inquisitores, vt supra dicitur, in hac causa potissimum sint iudices in foro iudiciali, & exteriori, non in foro pœnitentiali, & interiori. Tutius est ergo, vt tali facultate, licet illam habeant (de quo non est mediocris controuersia) non vtantur, sed pœnitentes audiant coram notario, & testibus, vt eos Ecclesiæ reconcilient, & deinde à Confessariis approbatis in foro conscientiæ absolui possunt.

Sed obseruandum est, reum quemcumque siue ab Episcopo, siue ab Inquisitoribus Apost. siue ab aliis quibusvis potestatem absoluendi habentibus, absolutum in foro conscientiæ, siue Sacramentali, & accusari in foro exteriori, & in eum inquiri posse, si crimen eius in iudicium deducatur, nec iuuare eum, aut tueri se posse exceptione receptæ pœnitentiæ in foro interiori, vt tradunt *Zanchin. de hæret. cap. 34. Director. Inquisit. verbo absolutio, §. sed an absolutio, & verbo Confessio, §. vtrum si in foro, Locat. in opere iudic. verbo absoluere numer. 1. & verbo hæreticus num. 24.* Ratio huius assertionis illa est, quam Canonistæ communiter tradunt, & sequuntur, quoniam pœna imposita per Confessarium in foro pœnitentiali quantumcumque sit magna non tollit aliquo modo pœnam imponendam in foro iudiciali Canonico, vel Ciuili, nam pœna pœnitentialis in foro interiori imposita tendit ad vnum finem, videlicet vt per eam pœnitens satisfaciat Deo, & animæ suæ, alia vero pœna, nempè temporalis, spectat ad punitionem corporis, & ad publicam vindictam, vt Reip. satisfaciat is, qui malo exemplo delinquendo eam offendit, *glos. verbo poterit in cap. gaudemus, de diuort. glos. 1. in fine in cap. 2. de schismat. & ibi Panorm. Zabarel*, & alij. *glos. in cap. vlt. 25. distinct. glos. vlt. in cap. 2. de empt. & vendit.* & ita declarauit Gregor. XIII. in quadam Bulla Iubilæi *ann. 1572. tertio idus Septembris*, de qua per *Pæn. in direct. Inquisitorum par. 2. commento 25. §. quod autem absoluti.* Multum igitur interest ipsorum delinquentium, & pœnitentium, vt quamuis absoluti sint in foro conscientiæ accedant quoque ad suos Episcopos, vel ad Inquisitores Apostolicos, vt ab ipsis in foro exteriori absoluantur, & per ipsos gremio Sanctæ Matris Ecclesiæ reconcilientur, ita enim plenam securitatem consequentur, nec poterunt vlterius in foro exteriori molestari, vel inquietari. Confessariorum quoque partes erunt in hac causa huiusmodi pœnitentes admonere, vt ad iudices Fidei propterea sese confestim conferant. 29

Sæpe Romani Pontifices per Iubilæorum, & Cruciatorum diplomata liberales indulgentias omnibus fidelibus largiuntur, addita clausula generali, vt Pœnitentes à Confessariis approbatis, quos elegerint, absolui possint ab omnibus, & quibusuis peccatis, & censuris, etiam Sede Apostolica reseruatis, etiam ab illis, quæ in Bulla in Cœna Domini continentur, quo casu putant aliqui posse tunc hæreticos emendatos, & pœnitentes à crimine hæresis absolui in foro conscientiæ, reseruata tamen potestate Inquisitoribus procedendi in foro exteriori, ita *Sot. in 4. sentent. distinct. 22. quæst. 2. art. 3. vers. primus eius casus, Frechul. de excommun. art. 1. part. 4. num. 7. dub. 1. Zerola in praxi Episcop. par. 1. verbo absolutio §. 5. & par. 2. eodem verbo §. 4. Cordub. in summ. quæst. 8. in fine, Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 8. numer. 53. in fine, Lorca 2. 2 disp. 45. num. 13. Tellinc. tom. 1. tract. 8. caput. 10. quæst. 9. num. 265. Molfes. in sum. Tocolog. moralis tract. 7. cap. 21. num. 62.* 30

Verum contraria sententia verior est, & in praxi omnino obseruanda, asserens quod nec virtute Iubilæorum, nec Bullarum Cruciatarum, in quibus non datur specialis facultas absoluendi ab hæresi, potest quis absolui ab ea, licet expressè detur facultas in genere absoluendi à casibus Bullæ, neque enim verisimile est id generaliter esse concessum, quod specialiter denegaretur, neque est probabile Pontificem Maxim. tot legibus in Fidei fauorem latis, tam facile derogare voluisse, 31

voluiſſe, ita *Conar.in cap.alma mater par.1.§.11.num.15. Nauar. in manual. cap.27. num. 175. verſ. decimo quarto, Rotas de hæret.par.2.aſſent.39. num.321. & de priuileg. Inquiſit.num.416.*vbi ait id hodie plenius declaratum eſſe per Motum proprium *Pij V.de ann.1572.Simanch.de Cathol.inſtit.tit.3.de abſol.num.2.& in Enchir. cap.15.num.4. Vinald.in candelabro aureo tit.de abſol.num.16. & in explic. Bullæ Cœnæ n.134.Anglez in floribus Theolog.quæſt.de Confeſſ.art.de caſibus reſeru.diffic.6. Aragon.2.2.quæſt. 11.art.3. §. ſed dubium eſt quiſnam poſſit, verſ. dico quarto,*vbi addit ita declaratum fuiſſe à Gregor. XIII. ad petitionem Inquiſitorum Hiſpaniæ, qui dederunt operam, vt per Concionatores hæc declaratio euulgata ad omnium notitiam perueniret, quod etiam teſtatur *Fr.Emman.in explicatione Bullæ Cruciatæ in addit.ad §.9. num. 66. Iacob. de Greffis in aureis deciſ.lib.1.cap.13. num.53. & lib.4.cap. 15.num.25. Vgolin.de cenſuris tab.1.cap.10.§.4.numer.12. Henriq. lib.3.cap. 16.§.2. & lib. 7. cap.13.§.1. & lib. 13. cap. 27.§.5. Farinac.de hæreſi quæſt.192.§.4.num.63.Ceuall. commun. quæſt.802. num. 67. Miranda in manual. Prælat. tom.2.quæſt.7. art.4. Fernandez in compendio Theologiæ moralis p.3.cap.8. §.11.num.1. Sanctarel.de Iubilæo anni Sancti cap.7.dub.3. Vaſq.de excommun.dub.19.à num.5.Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p.2.lib.8.cap.8. numer.38. Vega in ſum.p.1.c.125.caſu 12. Petr.de Ledeſma in ſum.p.2. tract.1.cap.6.concl.19.& 20.diffic.vlt. Azor.inſtit.moral.p.1. lib.8.cap.10.q.12.& c.19.q.2.* dicens ita habere ſtylum, & vſum Curiæ Romanæ, *Acoſta de Andrada ad Bullam Cruciatæ q.59.& ſeq. Soar.de cenſur.diſp.7.ſect.5.n.12. Aulæ eod.tract.par.2.cap.7.diſp.1.dub.7. Nicol.Garcia d.par.11.c. 10.num.109. Sanch.in præcepta Decalogi lib.2.cap.11.n.7.& cap.12.num.10.*

32 Dubium ex dictis oritur non contemnendum;an illi qui,vel metu mortis,aut cruciatuum, ſeu tormentorum territi,vel amore capti,vel diuitiarum cupidi, vel ne à poſſeſſionibus pellantur, aut ob aliam cauſam aliquid dicunt,vel faciunt ad infidelitatem pertinens,quod hæreticum, vel apoſtaticum meritò iudicatur, vt ſi Mahometum adorent,aut verum Prophetam, & Dei amicum eſſe dicant, idola colant, hæreticos ſe eſſe fingant, eorum vſus exterius obſeruent, mores illorum ſumant, Eccleſias eorum frequentent, concionibus interſint, iuramentum,& fidelitatem eis ſpondeant, & iurent, ac ſimilia perpetrent, quæ Catholica Religio penitus abhorret; ſed retinent nihilominus integram Fidem in corde, neque ita interius ſentiunt, ſicut exterius faciunt, vel dicunt, vtrum in excommunicationem, & alias cenſuras contra hæreticos, apoſtatas, vel idololatras Eccleſia latas incurrat, in quo *Caiet. in 2. 2. quæſt.12.art.1,circa finem verſ.in reſponſ.ad 2.& q.1. art.1.* tenet non modo in foro exteriori excommunicatos eſſe, ex cuius ſententia apertè conſequitur eos non poſſe ab approbatis Confeſſariis abſolui, cum reſeruatio caſus Confeſſariorum iuriſdictionem, & poteſtatem vel auferat, vel impediat, aut ſuſpendat. Verum oppoſita ſententia verior eſt, ex eo, quia excommunicatio iuris lata eſt in eos qui verè ſunt hæretici, apoſtatæ, vel idololatræ: at illi de quibus dictum eſt, non ſunt huiuſmodi, cum Fidem Catholicam interius integrè retineant, ergo non incurrunt in excommunicationem, ita *Archid.in cap.1.de ſumm. Trin. lib.6. in fine, D. Anton. par.2.tit.12.cap.5.§.1.Sylueſt. in ſumm. verbo apoſtaſia quæſt.1.num.4.& verbo hæreſis 1.quæſt.6.num. 9.Roſel.verbo hæreticus num.4.verſ.quid de illo, Repert. Inquiſit.verbo hæreticus §. ſi vero hoc facit,Nauar.in man.cap. 11.num.27.verſ.tertio peccat mort.Bann.in 2.2.quæſt.11.art. 4.quæſ.2.verſ. tertia concluſio*, vbi ait hanc eſſe communem ſententiam Iuriſperitorum, & ibi *Aragon.art. 3.§. ſed dubium eſt quiſnam poſſit, verſ. dico ſexto*, vbi ſatisfacit rationibus *Caietani* contrarium aſſerentis, eam tandem ſequitur *Penn.in directi.Inquiſit.par.2.ſuper quæſt.* 41. §.*an autem qui metu.* Qui omnes tanquam veriſſimum conformiter docent eos, qui talia hæreticalia, vel apoſtatica dicunt, aut faciunt, quamuis fidem interius retineant,grauiſſime, & mortaliter peccare, *gloſ.& Canon. in cap.non ſolum lo 2.11.quæſt.*3.nulla enim cauſa,vel caſus excuſari quemquam poteſt in materia,& Confeſſione Fidei, quin cum opus eſt confiteri eam teneatur,nec metus mortis in cauſa eſt metus cadens in conſtantem virum,nec licet ore negare Chriſtum,aut Fidem,& corde tantum retinere,hæc putauerunt Helchæſetæ, & propterea merito, velut hæretici,damnati ſunt à Fabiano Papa,vt in eius vita refert *Breuiarium Roman.die* 20. *Ianuar.*quod citat *Pen.in Direct.Inquiſit. par.1. comm.24. ſuper quæſt.9.*

Cum igitur ſupradicti hæreticalia, vel apoſtatica 33
dicta, vel facta exterius dicentes, aut facientes, Fidem interius retinentes, in excommunicationem non incurrerint, à quolibet idoneo Confeſſario abſolui poterunt, non enim habet eorum crimen aliam reſeruationem, per quam pœnitentes abſolui, & Confeſſarij abſoluere prohibeantur,ita ſentire videntur omnes præcitati,ex eo quod aſſerunt non eſſe excommunicatos,& nominatim id profitetur *Arag.d.q.11.art.3.§.ſed dubium eſt quiſnam poſſit.verſ. dico ſexto quod qui Fidem.* Quia tamen Eccleſia, quæ non iudicat de occultis, exiſtimat iſtos ex dictis,vel factis hæreticalibus exterioribus,quæ dixerunt, vel perpetrauerunt,hæreticos, apoſtatas, vel excommunicatos,ideo illos punit, & à cenſuris,in quas putat incurriſſe, abſoluit, & mitius punit eum, qui vel ſponte acceſſit ad iudices Fidei, ad confitendum ſuum delictum,vel eum,qui ob grauius periculum,vel metum inductus,indignum facinus perpetrauit, ita *Bann. dict. q.11.art.4.quæſ.2.verſ.eſt 2.argum.Eccleſia punit. Pen.in direct.Inquiſitorum part.2.ſuper quæſt.41.§. & quamuis in foro conſcientiæ.*

Ex prædictis omnibus quod attinet ad noſtram prin- 34
cipalem quæſtionem, conſtat Epiſcopos virtute *Concilij Trident. dict. cap.* 6. non abſoluere occultos hæreticos, quoniam per proceſſum *Bullæ in Cœna Domini*, & Romanorum Pontificum declarationibus, fuit Concilio derogatum, & quamuis derogatū non fuiſſet,adhuc non deberent Epiſcopi facilè vti tali facultate, propter aliqua inconuenientia, quæ ex nimia illius decreti obſeruantia oriri poſſent, quod iam olfecerat *Ioan. Roias in ſingularibus fidei ſing. 5. incip. accuſatum, verſ. tertio fallit, numer.* 38. Hinc Domini Cardinales Inquiſitores Generales Vrbis, & Orbis Apoſt. auctoritate rè maturè conſiderata, vbi expedire vident, Epiſcopis petentibus, concedunt facultatem abſoluendi occultos hæreticos in foro conſcientiæ, tantum eam facultatem patentibus litteris teſtatam faciunt, & parciſſime largiuntur, quia longo rerum vſu & quotidiana experientia didicerunt, ita expedire. Regulariter igitur cauſa cognita id obſeruare ſolent quod à Clem.VII.conſtitutum eſt, nam Epiſcopis locorum indulget,vt hæreticos, credentes, fautores, receptatores, vel defenſores hæreticorum, pœnitentes,& humiliter conuerti volentes poſtquam errores ſuos abiurauerint, à cenſuris, in quas incurrerunt, abſoluant;ad gremium ſanctæ Matris Eccleſiæ reſtituant, & reducant, & pœnitentias ſalutares iniungant. Addunt præterea, vt Epiſcopi poſſint ad idem peragendum eligere ſibi tres, vel quatuor viros in Theologia Magiſtros, aut in iure Canonico Licentiatos, qui eodem modo præfatos delinquentes abſoluere poſſint. Hos viros plures, vel pauciores concedunt pro latitudine diœceſis Epiſcopi talem facultatem petentis, ac etiam pro multitudine hæreticorum, ſeu ſchiſmaticorum in diœceſi habitantium:& quoniam interdum in quibuſdam prouinciis, aut ob defectum Academiarum, aut ob alias cauſas difficulter Magiſtri in Theologia, aut Doctores, ſeu Licentiati in iure Canonico

nonico haberi poſſunt, ideo hunc rigorem temperantes permittunt, vt ſi prædicti Magiſtri, vel Licentiati haberi non poſſunt, alij viri idonei arbitrio Epiſcoporum eligantur, qui munus ad quod aſſumuntur, obire ſciant, & valeant. Hæc omnia litteris parentibus comprehenduntur, qui omnes Domini Cardinales Inquiſitores Generales ſuo ordine ſubſcribunt, quam quidem facultatem non ſolent ad indeterminatum tempus concedere, ſed annos præfiniunt tres, vel quatuor, licut occaſio, & circunſtantia ſuadet.

35 Epiſcopi, ſeu Epiſcoporum vicarij aut officiales, & alij viri per Epiſcopos deputati in recipiendis hæreticis, ſeu ſchiſmaticis in eis locis, ſeu diœceſibus, in quibus ob multitudinem talium delinquentium ordo iudiciarius plenè ſeruari aut non poteſt, aut non expedit vt ſeruetur, ſequentem practicam, & modum retinere debent. Qui ab hæreſi, vel ſchiſmate, vel aliis delictis contra Fidem, & Catholicam Eccleſiam commiſſis pœnitentiam acturus ad Epiſcopum, ſeu alios per eum deputatos acceſſerit, verbo, vel ſcriptis culpas ſuas coram Epiſcopo, vel prædictis deputatis narrabit notario, ſeu tabellione præſente coram duobus, vel tribus teſtibus eas excipiet, iurabit reus de veritate dicenda, interrogabitur de multis circunſtantiis, de credulitate, de tempore, quo in errore permanſit, & de pleriſque aliis, quæ ad ſecuritatem eius conſcientiæ ſpectant, dicitur illi, ſi opus fuerit, vt integrè, & confidenter explicet omnes ſuos errores, nec timeat aperire vulnus, vt copioſam, & ſalutarẽ recipiat medicinam: admonebitur quam grauiter erranit, Catholicam Romanam Eccleſiam deferendo, eius dogmata ſpernendo, & à vera illius, & recta via declinando, quæ vehementer eius ſalutem exoptat. Poſtquam confeſſio fuerit ſic in iudicio recepta in priuato auditorio Epiſcopi, ſeu vicarij illius, aut alibi, prout duxerint eligendum, tunc Epiſcopus, ſeu deputati iubebunt pœnitentem flexis genibus coram libro Euangeliorum abiurare hæreſes, & errores, quos confeſſus eſt. Peracta abiuratione, & promiſſione, quod nunquam deſeret Catholicam Romanam Eccleſiam, Epiſcopus, ſeu deputati ab eo in forma Eccleſiæ abſoluent pœnitentem, iniungentque illi pœnitentias ſalutares: notarius totius actus conficiet patentes litteras, ſeu publicum inſtrumentum, cui præter notarium ſuſcribet Epiſcopus, aut deputatus ab eo, qui pœnitentiam impoſuit reuertenti, & confitenti, idque inſtrumentum dabitur reo abſoluto, vt conſtet ipſum, & reconciliatum fuiſſe Eccleſiæ gremio, & pœnitentiam recepiſſe. Poſtquam reus in foro exteriori prædicto modo ſatisfecerit, & fuerit à cenſuris abſolutus, deinde per approbatos Confeſſarios abſoluetur in foro pœnitentiali.

36 Iudices vero Fidei, videlicet Inquiſitores contra hæreticam prauitatem, non obſtante cuiuſlibet Canonis, Conciliȷ, aut proceſſus Bullæ in Cœna Domini decreto, in foro exteriori abſoluere poſſunt hæreticos, credentes, fautores, receptatores, & defenſores eorum, & alios quoſlibet contra Fidem delinquentes, ab excommunicatione, & aliis cenſuris contra eos latis, illoſque gremio Eccleſiæ reconciliare, iuxta ſacram Ec-
37 cleſiæ ſanctionem, in qua ita ſcriptum extat, De præeminentia horum Inquiſitorum, & obedientia eiſdem ab omnibus præſtanda extat *Bulla Pij V.* quam refert *Stephanus Quaranta in ſumm. Bullarij verbo hereticus.* Sunt enim graniſſimi, & æquiſſimi, ac prudentiſſimi, ſanctitate, & doctrina pollent; quippe quod ad illud munus tam ſanctum, & venerandum non vulgares homines, ſed doctrina, prudẽtia, probitate, aliiſque magnis virtutibus inſigniti eligũtur, prout ita quotidie fieri nos experientia docet, & exemplis confirmant *Simanch. de Catholicis inſtit.tit.* 34. *à num.*9. *Sigiſmund. Scacc. de iudiciis cauſarum lib.*1. *cap.*87. *à num.*1. *Eymeric. in Director. Inquiſitorum par.*3. *queſt.* 1. *Reias de priuilegiis Inquiſitorum num.* 410. *Ludouic. à Paramo de origine Officij Sanctæ Inquiſitionis lib.*3. *quæſt.*9. *à num.*23. *Fr. Didacus Morillo dellas excellencias de Caragoça tractat.* 2. *capit.* 22. Cuius rei non vulgare teſtimonium nobis Luſitanis præſtat Illuſtriſſimus Dominus meus *Ferdinandus Martinus Maſcarenhas*, cui 38
primos meorum laborum fructus, & me ipſum iure optimo deuoui, vir & gentilitia nobilitate, & litteris inſignis, qui poſtquam *Conimbricenſis Academiæ* integerrimus extitit gubernator, & rector, & poſtquam *Algarbienſem Eccleſiam* digniſſimus Præſul multis annis feliciter gubernauit, nunc *Portugaliæ Regni Inquiſitor generalis* viros integerrimos, eruditos, & ab omni laude digniſſimos ſacris Tribunalibus præficit, qui maturo ſemper conſilio cauſas ad Fidem ſpectantes æqua lance iudicant.

Iam hodie omne delictum hæreſis ſpectat ad Inqui- 39
ſitores priuatiuè ad omnes alios iudices, non excluſo tamen iudicio Ordinarij coaſſiſtentis Inquiſitoribus in cauſa propriæ ouis, vt decreuit *S.D. Paulus V.* adhibitis ſeueriſſimis pœnis contra Superiores Religioſorum intromittentes ſe vlterius hac de re in ſuis ſubditis, eoſque non deferentes illico ad ſanctum Tribunal, prout refert Luſitanus noſter *Emmanuel do Valle de Moura de incantationibus, & enſalmis ſect.*3. *cap.*1. *num.*10. Et quot 40
ſint caſus directè, & reductiuè ad tribunal Sanctiſſimæ Inquiſitionis ſpectantes numerat *Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.*671. *in* 1. *edit. & reſol.*423. *in* 2. *edit.* & vltra caſus ab eo numeratos aliquos adducam peculiaribus Summorum Pontificum conſtitutionibus ad ipſos Inquiſitores pertinentes, vt eorum notitia ad omnes peruenire poſſit, ne de eiſdem cognoſcere & iudicare ſe intromittant.

Contra Confeſſores, qui in ſacris Confeſſionibus 41
confitentem ad libidinem prouocauerint, cum malè de Sanctiſſimo Pœnitentiæ Sacramento ſentire cenſeantur, eo abutentes, vti de hæreſi ſuſpectos iure optimo hodie procedunt hæreticæ prauitatis Inquiſitores, vt per *Decian. tract. crimin. lib.*6. *cap.*21. *num.* 42. *& cap.* 23. *num.*1. *cum ſequentib. Nauar. conſil.*1. *ſub tit. de hæreticis, Sà in ſumm. verbo Confeſſio num.* 25. *Pegna in comment. ſuper Director. Inquiſitor. par.*2. *quæſt.*56. *comment.* 81. §. *ille quoque, Iacob. de Graffis conſ.*1. *ſub tit. de cognatione ſpirituali, Petrus de Ledeſma in ſumma par.* 1. *de Sacram. Pœnitentiæ cap.* 19. *verſ. ſexta concluſ. Farinac. in praxi crimin. quæſt.* 187. *num.* 28. *Marcus Antonin. Genuenſ. in praxi Archiepiſcop. Neapolit. capit.* 66. *num.* 2. *Henriq. in ſumm. lib.*6. *capit.* 18. §. 4. *& lib.* 13. *de excommunicat. cap.* 24. *num.* 2. *litt. P. Ludouic. à Paramo ad conſtitutionem Pij IV. lib.*3. *quæſt.*10. *num.*159. *Emman. do Valle dict. tractat. de encantat. & enſalm. ſect.*3. *cap.*2. *num.*6. *& latius caput.* 3. *à num.*10. *Salzed. ad Bernard. cap.* 85. *litt. A. in nouiſſima edit. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut.* 440. *Quarant. in ſumma Bullarij verbo Confeſſor*, quod & iuſtiſſimè ordinauit, ac decreuit *Pius IV.* quadam ſua conſtitutione, cuius tenorem fideliter deſumptum ex archiuo ſanctæ Inquiſitionis Generalis *Vlyſſiponis* copiam libri in qua continebatur ſibi faciente *Reuerendiſſ. D. Antonio de Noronha Epiſcopo Eluenſi, & Generali Inquiſitore Sanctæ Inquiſitionis Regni Portugaliæ* refert *Fr. Emman. quæſt. Regul. tom.*1. *quæſt.*59. *art.*4. *& tom.*2. *quæſt.*26. *artic.*1. & doctiſſimum ſuper prædicta Pij IV. Bulla ſcholium 42
edidit Illuſtriſſimus & Reuerendiſſimus Dominus meus D. Rodericus à Cunha, olim Portugalenſis Epiſcopus, nunc vero Archiepiſcopus Bracharenſis, Hiſpaniarumque Primas, hac noſtra tempeſtate inter cæteros litteris, & prudẽtia clariſſimus, eruditione ſingulari, & acerrimo iudicio ornatiſſimus, qui opus doctiſſimũ ſanè ſuper Ius Canonicũ molitus eſt: quam quidẽ Bullam nũc ex Apoſtolica commiſſione S.D. Pauli V. ad id nuper ſpecialiter emiſſam habemus, de qua Luſitanus noſter *Benedictus Aegidius in tract. de iure, & priuil. honeſtatis art.*11. *à n.*18.

vbi

vbi etiam agit an Confeſſarius crimen inceſtus commiſtæ cum ea, quam in Confeſſione audit.

43 Clericus matrimonium, ſiue clam, ſiue publicè contrahens, ſi in ſacris ſit conſtitutus Ordinibus, non ſolùm committit ſacrilegium, ſed etiam de hæreſi ſuſpectus eſt, ita vt contra eum procedi poſſit per Inquiſitores Sancti Officij, ita *Bernard. in pract. cap.* 80. *aliàs* 84. *num.* 4. *verſ. redditur præterea ſuſpectus*, & ibi *Salzed. tit. D. Decian. tract. crimin. lib.* 6. *cap.* 22. *de clericis contrahentibus matrimonium, num.* 11. *Director. Inquiſitorum par.* 2. *quæſt.* 49. *pag.* 365. vbi *Pegna comment.* 74. §. *iam apoſtata*, *Paramus de origine Sanctæ Inquiſitionis lib.* 3. *quæſt.* 10. *num.* 75. *Farinac. in praxi crimin. par.* 5. *quæſt.* 138. *num.* 94. *Azor. inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 13. *cap.* 13. *quæſt. vltim. Carol. de Graſſis de effectibus clericalibus effectu* 1. *num.* 1056. *& effectu* 5 *num.* 50. *Emman. de Vall. diſt. ſect.* 3. *cap.* 3. *nu.* 9. *Fr. Emman. quæſt. Regular. tom.* 3. *quæſt.* 1. *art.* 1. vbi an Inquiſitores procedere poſſint contra Monachum nuptias contrahentem.

44 Matrimonium contrahens ſinul cum duabus vxoribus videtur malè ſentire de Sacramento, & contra eum tanquam contra ſuſpectum de hæreſi procedunt Inquiſitores contra hæreticam prauitatem, vt per *Perez. ad leges Ordinamenti, tit.* 1. *lib.* 5. *pag.* 44. *in fine*, *Menoch. de arbitr. caſu* 420. *num.* 114. *& lib.* 5. *de præſumpt. quæſt.* 6. *num.* 37. *Nauar. conſ.* 1. *de hæreticis num.* 8. *Azened. l.* 5. *num.* 3. *tit.* 1. *lib.* 5. *noua recopil. Gutier. pract. lib.* 2. *quæſt.* 8. *num.* 1. *Henriq. in ſumm. lib.* 11. *cap.* 2. *num.* 3. *& lib.* 12. *cap.* 6. *num.* 4. *Farinac. d. p.* 5. *quæſt.* 140. *num.* 24. *Emman. de Valle d. ſect.* 3. *cap.* 2. *num.* 14. *in princip. & cap.* 3. *num.* 5.

45 Contra eos, qui cum ad Sacrum Preſbyteratus Ordinem minimè promoti ſunt, Sacerdotis tamen auctoritatem temere ſibi aſſumentes, Miſſarum celebrationes vſurpant, & Sacramentum Pœnitentiæ Chriſti fidelibus miniſtrare præſumunt, procedunt etiam Inquiſitores contra hæreticam prauitatem, *Fr. Emman. quæſt. Regular. tom.* 2. *quæſt.* 27. *art.* 2. *Bobadil. in ſua Politica lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 89. *Eman. de Valle d. ſect.* 3. *cap.* 3. *num.* 9.

47 Ex conceſſione *Gregorij XIII.* qui ad inſtantiam *Sebaſtiani* Regis Portugaliæ, exiſtente *Cardinale Henrico* eius patruo, ſucceſſoreque in Regno Inquiſitore Generali, habent Luſitani Inquiſitores cognitionem, & punitionem nefandi criminis cum pleniſſima poteſtate, & priuatiuè ad omnes iudices, & Superiores Eccleſiaſticos: cumulatiuè tamen ad ſeculares poteſtates, vt refert *Emman. do Valle d. ſect.* 3. *cap.* 1. *num.* 16.

48 Contra perſeuerantes in excommunicatione per annum proceditur tanquam contra ſuſpectos de hæreſi leuiter, vt per *gloſ. in cap. contingit de dolo, & comm. Conar. in cap. alma par.* 1. 6. 7. *num.* 10. *verſ. quarto*, *Marc. Antonin. Gonnen. in praxi Archiepiſcop. Neapol. cap.* 7. *num.* 5.

49 Circa hæreſis crimen tanta fides, & obedientia Inquiſitoribus debetur, vt ſeculares iudices teneantur literas, & illorum mandata celeriter exequi, & ſuum officium nullatenus impedire, alias contrarium facientes excommunicationem incurrere decidunt text. *in cap. vt officium*, §. *ſtatuimus*, *& in cap. vt Inquiſitionis in fine*, *de hæretic. lib.* 6. reſoluunt *Simanch. de Catholicis inſtitut. tit.* 23. *num.* 9. *Carrer. in praxi tit. de hæreticis*, §. *circa ſecundam num.* 56. *Lucerna Inquiſitorum, verbo impedientes num.* 1. *Azeu.* 50 *lrg.* 5. *num.* 7. *tit.* 1. *lib.* 4. *noua recopil.* nam iudex ſecularis in cauſa hæreſis merus executor eſt, nec de proceſſu, nec de ſententia, aut mandato Inquiſitoris, nec de crimine illo cognoſcere poteſt, etiam ſi mortis pœna imponenda ſit hæretico, quia totum hoc Inquiſitoris prudentiæ relinquitur, itaut locus non detur reuiſioni, ita *Alonſ. Ric. in praxi fori Eccleſ. deciſ.* 330. *in* 1. *edit. & reſolut.* 287. *in* 2. *edit. Soar. de Paſ. in pract. tom.* 2. *pralud.* 2. *num.* 30. *Curia Philippica par.* 3. §. 3. *num.* 19. *Fr. Ludouicus Miranda de ordine iudiciario, quæſt.* 1. *art.* 5. *concl.* 5. *Mendez. à Caſtro in praxi Luſitana lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 16. & tenetur abſque alia cognitione officium ſuum impertiri ſtatim, & omni caſu, oculis, vt aiunt, clauſis *Azened. d. leg.* 15. *num.* 9. *Pegna in director. Inquiſitorum par.* 3. *comment.* 85. Si tamen inobediens fuerit, inquiſitores cenſuris, & pœnis 51 eum compellere poterunt *Decian. tractat. crimin. lib.* 5. *cap.* 22. *num.* 21. *Bobadil. in ſua Politica. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 81. *Farinac. in praxi crimin. quæſt.* 97. *num.* 105. *cum ſequentib. & de hæreſi quæſt.* 186. *num.* 162. *Mendez. à Caſtro d. cap.* 1. *nu.* 16. Ex quibus iam ſublata eſt theorica *Bartoli in l. Diuus la* 2. *col.* 2. *num.* 3. *& in l. non dubium*, *ff. de cuſtodia reorum*, aſſerentis iudicem ſecularem non teneri præcisè credere ſententiæ, vel proceſſui hoc caſu, ſed poſſe facere alia acta de nouo, & ex illis hæreticum condemnare, quia Magiſtratus, qui huiuſmodi mandatis non obtemperat, & præſtare auxilium recuſat, eſt ſuſpectus de hæreſi, & vt hæreticus apprehendi, & iuriſdictione ſua priuari poteſt *Rebuff. tom.* 2. *ad leg. Gallia tit. ad literas requiſitoriis in princip. num.* 20. *Menoch. de præſumpt. lib.* 5. *quæſt.* 6. *num.* 31.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatos pro violenta manuum iniectione in clericos ſolus Papa abſoluit.*
2 *Epiſcopi huiuſmodi excommunicatos abſoluunt, quando percuſſio eſt leuis.*
3 *Percuſſio leuis qua dicatur.*
4 *Iniuria leuis iudicanda eſt arbitrio boni viri.*
5 *Percuſſio leuis non dicitur, qua in foro, platea, vel alio publico loco cum ſcandalo fit.*
6 *Impedimentum legitimum habens propter quod excommunicatus non poteſt Summum Pontificem adire ſine periculo vitæ, poteſt ab Epiſcopo abſolui.*
7 *Impedimentum iuſtum habet is, qui ire non poteſt, licet mittere valeat pro abſolutione.*
8 *Impedimentum iuſtum quoad hoc cenſetur habere, qui curam animarum, vel filios, aut vxorem habet, timetque ob ſuam abſentiam damnum notabile excepturos.*
9 *Inimicitias capitales etiam ſua culpa contrahens, propter quas non valet Romam adire, poteſt ab huiuſmodi excommunicatione per Epiſcopum abſolui.*
10 *Inimicitiæ capitales, quæ dicantur.*
11 *Inimicitiæ capitalis oritur ex lite ſuper omnibus bonis, vel maiori illorum parte.*
12 *Accuſatio criminalis inducit capitalem inimicitiam.*
13 *Status quæſtio inducit capitalem inimicitiam.*
14 *Mortis, aut grauis infirmitatis periculum poteſt efficere, vt à quolibet Sacerdote huiuſmodi excommunicatus abſolui poſſit.*
15 *Abſolutione ab excommunicatione ratione articuli mortis, vel cuiuſuis impedimenti imponenda eſt obligatio ſub iuramento, vt ceſſante morbo, vel eo impedimento ſe præſentet Superiori, niſi illud impedimentum ſit perpetuum.*
16 *Clerici collegialiter, ſeu communiter viuentes, qui ſeſe mediocri, & non enormi percuſſione affecerunt, poſſunt ab Epiſcopo abſolui.*
17 *Monachi, ſiue alij Regulares ſe ad inuicem percutientes per eorum Prælatos abſolui poſſunt, cum certis declarationibus Epiſcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos abſoluit, num.* 19.
18 *Religioſus, qui percuſſerit clericum ſecularem debet ab Epiſcopo abſolui, quando percuſſio eſt leuis.*
20 *Filij impuberes poſſunt ab huiuſmodi excommunicatione per Epiſcopum abſolui.*
21 *Ætatis ob fragilitatem mitius quis punitur.*
22 *Ianitor, ſeu officialis turbam arcendo non ex deliberatione, ab huiuſmodi excommunicatione poteſt per Epiſcopum abſolui.*
23 *Inops ab huiuſmodi excommunicatione quando poſſit per Epiſcopum abſolui.*
24 *Pauper quis dicatur.*
25 *Æger quacunque corporis impotentia impeditus quando*

ab

ab huiusmodi excommunicatione possit per Episcopum absolui.
26 *Ægri qui dicantur.*
27 *Senex à predicta excommunicatione, quando possit per Episcopum absolui.*
28 *Senes qui dicantur.*
29 *Existens in potestate alterius, qualis est seruus, vel filiusfamil. potest ab huiusmodi excommunicatione per Episcopum absolui.*
30 *Mulieres cuiuscunque sint ætatis, & conditionis ab excommunicatione possunt per Episcopum absolui.*
31 *Pontificem Summum non valens adire pro absolutione huius excommunicationis, an teneatur adire Legatum.*
32 *Inferior ab Episcopo, quando possit ab hac excommunicatione absoluere.*
33 *Dispensare an possit Episcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, ostenditur.*
34 *Dispensare non potest Episcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis quando collatio esset facta per Papam.*
35 *Beneficium Episcopus scienter conferens excommunicato non potest dispensare, vt illud retineat.*
36 *Dispensare non potest Episcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, quando simul cum excommunicatione concurrit intrusio.*
37 *Episcopus non potest concedere, vt cum excommunicato communicetur.*
38 *Excommunicatos tenetur vitare Episcopus prout ceteri.*

EPISCOPVS QVIBVS IN CASIbus excommunicatos ob violentam manuum iectionem in clericos, absoluere possit, & an possit dispensare, vt quis retineat beneficium, obtentum tempore excommunicationis.

ALLEGATIO XLI.

1 INCIDENTES in excommunicationem pro violenta manuum iectione in clericum à solo Papa absolutionem consequi possunt, vt probant text. *in cap. si quis suadente 17. quæst. 4 & in cap. cum illorum, de sentent. excommunicat.* de quorum materia latè agunt *Nau. in man. c. 27. n. 76. cum sequent. Tolet. in instruct. Sacerd. lib. 1. cap. 31. Perez l. 1. tit. 3. lib. 1. Ordin. pag. 61. Reia respons. casuum consci. par. 1. casu 46. & casu 60. Cened. ad Decretum collect. 24. Leli. Zecchi. de privileg. Eccles. privil. 155. Carol. de Grassis de effectib. cler. effectu 9. à num. 148. Iacob. de Graff. in aureis decis. par. 1. lib. 2. cap. 49. Soar. tom. 5. de censur. disp. 22. Sayr. eod. tract. lib. 3. cap. 26. & seq. Molin. de Iustit. tom. 4. disput. 52. Bonacina de censuris disp. 4. Bellet. disquisit. clericali p. 1. tit. de fauore clericorum Canonis.*

Aliquando tamen possunt Episcopi à prædicta ex-
2 communicatione reseruata absoluere, quando scilicet percussio est leuis, iuxta text. *in cap. peruenit, de sentent. excommunicat.* & quæ resoluunt *Viui. tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 12. num. 20. vers. sed ante dicta conclusio, pag. 196. Gutier. canon. lib. 1. cap. 3. num. 11. cum sequentib. Ioann. Garcia de nobilit. glos. 9. num. 40. cum sequentib.* latè *Sayr. de censuris lib. 3. cap. 28. cum seqq. Iacob. de Graff. d. cap. 49. num. 51. cum sequentib. Bonacina d. quæst. 4. punct. 5. Bellet. d. tit. de fauore clericorum canonis. §. 3. à num. 33. Carol. de Graff. d. effect. 9. à num. 173.*

Percussio leuis regulariter illa dicitur, quæ fit pugno,
3 palma, manu, pede, digito, baculo, vel lapide, quæ nullam maculam, vel sigillationem carnium relinquit, vel quæ fit absque abscissione membri, sine effractione dentis, sine exclusione multorum capillorum, sine effusione multi sanguinis, vt patet ex Extrauag. *Ioann. XXII.* quam referunt *Nauar. in man. cap. 27. num. 92. ac praxis nouæ Episcop. par. 2. cap. 1. num. 13.* & resoluunt *Philarch. de officio Sacerd. par. 1. lib. 3. cap. 33. fol. 172. Molin. d. tom. 4. disp. 57. num. 1. Sayr. d. lib. 3. cap. 28. num. 8. Iacob. de Graffis dict. cap. 49. num. 51.* Et denique leuis iniuria iudicanda est 4
arbitrio boni viri, seu iudicis, id est, Episcopi, ex circunstantiis personarum, locorum, temporum, modi percussionis, & læsionis, vt tenent citati à *Bellete d. §. 3. num. 34. & à Sayr. d. cap. 28. num. 5.*

Ex quibus decidenda venit quæstio illa an dicatur 5
leuis percussio, quæ in foro, platea, vel alio publico loco, cum scandalo fit? in quo *glos. verbo mutilationem in d. cap. cum illorum*, tenet percussum in platea, vel in Ecclesia, etiam leuiter, dici atrociter iniuriatum, propter quod sic percutiens non potest per Episcopum absolui, quia huiusmodi non potest dici leuis, ex quo est notoria, sequitur ibi *Abb. num. 9. Sylvest. verbo absolutio 4. in princip. Iacob. de Graffis d. cap. 49. num. 56. Bellet. dict. §. 3. à num. 36. Bonacina d. quæst. 4. punct. 5. num. 2. vers. mediocris.* Atrox enim iniura dicitur, si percutiatur aliquis in platea, vel in theatro §. *atrox, instit. de iniur. l. Prator §. atrocem, ff. eodem, Hippol. sing. 549.* quamuis contrarium, imò huiusmodi percussionem dici leuem, quæ fit in publico, & ab ea posse Episcopum absoluere, nisi in se fuerit percussio notabilis, & magnum aliquod generaret scandalum, tenent *Card. cons. 42. Lap. alleg. 76. Nauar. d. cap. 27. num. 92. Marc. Anton. Genuen. in praxi Archiep. Neapol. cap. 80. per totum.*

Dantur etiam aliqui casus in quibus potest Episco-
pus absoluere, etiamsi percussio sit modiocris, vel enormis, quos quatuor versiculis recensent *Abb. in d. cap. cum illorum, num. 1. & etiam* adducunt *Sayr. d. cap. 28. Nauar. dict. cap. 27. num. 91. Bellet. dict. §. 3. Bonacina quæst. 4. punct. 5. num. 3.*

Primus casus est de habente legitimum impedimen- 6
tum, propter quod excommunicatus non possit Summum Pontif. adire sine graui periculo vitæ, vt probat *cap. de catero, de sentent. excomm. Henriq. in sum. lib. 6. de Pœnit. cap. 11. num. 5. Soar. tom. 4. disput. 30. sect. 3. num. 4. Molin. d. tom. 4. disput. 63. num. 2. Bellet. d. §. 3. num. 12. Bonacina dict. punct. 5. num. 3. vers. tertius, Sayr. dict. cap. 28. num. 39. Hieron. Monte quæst. 15. num. 29. & 30. Carol. de Grassis d. effectu 9. à num. 181. & num. 158. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 13. num. 9. Zambran. de casibus in articulo mortis cap. 4. dub. 4. num. 14.*

Iustum impedimentum habet is, qui ire non potest, 7
licet mittere valeat pro absolutione *Henriq. d. lib. 6. cap. 9. num. 7. & lib. 13. de excommun. cap. 29. num. 3. Vgolin. de censuris Pontifici reseruatis par. 3. cap. 2. verbo, nisi in mortis articulo, §. 4. num. 1. vers. item habet locum, & de censur. tab. 1. cap. 4. num. 13, in fine, Sanch. d. cap. 13. num. 41.*

Deinde iustum impedimentum, quoad hoc censetur 8
habere, qui curam animarum habet, si timet eas ob suam absentiam damnum notabile accepturas, nisi tamen idoneum Vicariũ constituere possit. Vel, qui ad Papam pro absolutione proficisci tenetur, habeat vxorem, & filios, quos in extrema necessitate relictos esse agnoscat, *Sayr. d. cap. 28. num. 38.*

Vnde si quis propter capitales inimicitias non possit 9
Romam adire, etiamsi eas contraxerit ex sua culpa, potest ab Episcopo absolui, *d. cap. de catero*, ibi, *capitales inimicitias*, vbi *Ego ipse in collect. an. num. 2. Sylvest. verbo absolutio 4. num. 3. vers. quartus, Tolet. in summ. lib. 5. cap. 8. num. 2. vers. quarto ista, Sayr. d. cap. 28. num. 16. Carol. de Graff. d. effectu 9. num. 158. Bellet. d. §. 3. num. 12. & num. 18. Bonacina dict. num. 3. vers. tertius. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 13. num. 9. Zambran. de casibus in articulo mortis cap. 4. dub. 4. num. 14.* Inimicitiæ capitales quæ dicantur tractant *Bart. in l. 3. §. vltim. ff. de adimendis leg. & in l. licet*, vbi *glos. verbo capitales, ff. de arbitr. Abb.* vbi *glos. magistra verbo inimicitias in cap. per tuas 32. de simonia, Menoch. de arbitrar. casu 239. num. 8. & 11. Cardinal. Mantica de coniectur. vltimar. volunt. lib. 12. tit. 5. num. 14. Fr. Emman.*

quæſt.regul.tom.2. quæſt.15.art. 3. Flamin.de reſignat.lib.5. quæſt.3.num.258.Cardoſo in praxi iudicum,& aduocat.verbo inimicitia à num.1.& verbo teſtis, num. 15. Menoch. de præſumption.lib.5.quæſt. 37. num. 26. cum ſequentib. Farinac.in praxi crimin.quæſt.49. num. 1. cum ſequentib. Ordin. Regia Luſitan.lib.3.tit.56. §.7. verſ.e declaramos ſer inimigo capital,&c. Ex lite ſuper omnibus bonis,vel maioti illorum
21 parte oritur inimicitia capitalis, *Vini. tom. 1.communium opin.lib.4.tit.10.num. 137. verſ. & ſic ſecundum omnes, pag. 528.Menoch.d.caſu 259.num.11.& de præſumpt.lib.5.quæſt. 42.num.5.Maſcard.concl.898.num.7.Tiber. Decian.tractat. crimin.lib.3.cap.25.num.56.& 57.tom. 1. Farinac. d.quæſt.*
22 *49.à num.* 1. Item ex criminali accuſatione *Hippol. conſ. 8.num.7.& in l.1.num.56. verſ. item dicuntur capitales inimici,& num.57.ff.de quæſt. Lanfranc.in repet. cap. quoniam contra,de probat.verbo teſtium depoſitiones num.50. Menoch. de præſumpt.lib.1.quæſt.43.num.4.Maſcard.concl.898.num. 1.& 16.& concl.899.Decian.d. cap.25. num.43. cum ſeqq. Farinac.d.quæſt.49.à num.24. Steph. Gratian. Marchia de-*
23 *ciſ.133.num.21.* Item contrahitur inimicitia capitalis ſi moueatur quæſtio ſtatus *Hippol.conſ.3.num.11.Burg.conſ. 22.num.11.Maſcard.concluſ.898.numer.6.Menoch. de præſumption.lib.5.quæſt.42.num.2.Farinac.d.quæſt.49.num.23. Fr.Emman.d.quæſt.15.art.3.verſ.7.* Et ex verbis iniurioſis, *Vini, dict.nu.137.verſ.imò inimicitia pag.528.Hippol.in l.1. §.preterea num.57. verſ. item oritur etiam capitalis inimicitia ex verbis iniurioſis, ff. de quæſt. Maſcard.concl. 898. num. 24.& 41.Menoch.d.quæſt.42. num.17. Decian.d.cap.25.nu. 52.Farin.d.quæſt.49.à num.38.*

24 Hinc etiam quando imminet periculum mortis, vt quando excommunicatus graui laborat infirmitate,poteſt à quolibet Sacerdote abſolui non ſolùm ab excommunicatione ob violentam manuum iniectionem in clericos contracta, ſed etiam ab alia quacunque, iuxta
25 ea quæ *alleg. 25. à num.* 49. Notandum tamen eſt quod abſolutio ratione articuli mortis,aut cuiuſuis impedimenti à quacunque excommunicatione, ſiue iuris, ſiue hominis reſeruata, ſiue Pontifici, ſiue cuicunque inferiori tenetur Confeſſarius iniungere,vt ceſſante morbo, vel eo impedimento ſe præſentet Superiori, qui extra eum caſum de iure poterat illum abſoluere, & hoc ſe præſentandi onus eſt ſub iuramento imponendum, non vt iterum is ab excommunicatione abſoluatur,quia plenè ab illa abſolutus eſt, ſed vt Superior conuenientem medicinam adhibeat,ſatisfactionémque imponat,ſi imponendam iudicauerit,vide *Henriq. dict.cap.11.§.5.Soar. tom.4.diſput.30.ſect.3.numer.6. & tom.5. diſputat.12.ſect.1. num.62.Sanch.d.cap.13.num. 24. cum ſeqq.* Verumtamen eſt clericis collegialiter viuentibus, filiis impuberibus, Religioſis,& officialibus Principum arcentibus turbam, item & perpetuum impedimentum habentibus,propter quod non poſſunt adire Summum Pontificem, de quibus omnibus infra, non eſſe iniungendum præceptum præſentandi ſe Sedi Apoſtol. in illis caſibus in quibus poſſunt ab Epiſcopo abſolui, gaudent enim peculiari priuilegio, vt aduertit *Bonacina d.quæſt.4.punct.5.num.3. verſ.aduertendum eſt ſecundo.*

26 Secundus caſus eſt de clericis collegialiter, ſeu communiter viuentibus, qui ſeſe mediocri, & non enormi percuſſione affecérunt, hi enim ab Epiſcopo abſolui poſſunt, vt probat text.*in cap.quoniam de vita,& honeſtat. cleric. Bonacina d.num.3.in princip. Bellet.d.§.3.num.5. Na-*
27 *uar.d.cap.27.num.91.in princip.* Monachi tamen, ſiue alij Regulares ſe ad inuicem percutientes per eorum Prælatos ſunt abſoluendi *cap. Monachi 2. cap, cum illorum, §. qui ſi clauſtrales,de ſentent.excomm.Nauar.Bonac.& Bellet.* dictis locis,*Fr.Emman.quæſt.Regul.tom.1.quæſt.20. art.12.* vbi addit quod verba *d. cap. Monachi*, in clauſtro, non ponuntur quaſi iuuant, quod ſi extra clauſtra ſe percuſſerint ab Epiſcopo, & non à ſuo Prælato debeant abſolui, ſed quia hoc crebrius in clauſtro contingit:dein-
de aduertit, quod ſi ſuperior aliquis percuſſerit ſuum ſubditum, poteſt ipſe ſecundum priuilegia abſolui ab alio Sacerdote ſubdito ſuo, electo ab ipſo in Confeſſorem, & ſi ſubditus, & Prælatus ſe ad inuicem percuſſerint,& in Conuentu non ſit aliquis, qui eos poſſit abſoluere, poſſunt ad inuicem ſe abſoluere,de quo etiam *Coriolan.de caſibus reſeruatis par.2.caſu 10.de indic. Regul. §.10.n.17. verſ.* nam licet, aduertens quod licet de Iure communi excommunicatus maiori excommunicatione non poſſit alium pariter excommunicatum abſoluere ex notatis *in cap. audiuimus 24. quæſt. 1.* in caſu tamen neceſſitatis,vbi non eſt alius Religioſus,qui poſſit eos abſoluere,poteſt excommunicatus alium excommunicatum abſoluere, ex quo idem *Coriolan. dicto loco num.26.*reſoluit percutientem excommunicatum incurrere in excommunicationem, quia excommunicatus retinet Ordinem ratione cuius inducta eſt immunitas,do qua etiam *Carol. de Graſſis de effectibus clerical. effectu 9. num.120.*quem refero Ego ipſe *in collect.ad cap. 1. num.2. in fine,de ſentent.excom.&* idem *Fr.Emman, d.quæſt.20.art.* 19. obſeruat quod ſi Prælatus Regularis non ſit Sacerdos, & nullus alius ſit Sacerdos Regularis in Conuentu, vel ſi ſit excommunicatus, aut aliter impeditus,poteſt eius ſubditus abſolui ab Epiſcopo à minori clerici læſione. Si verò Monachum alterius monaſterij alius monachus percuſſerit,per Abbatem vtriuſque monaſterij debet abſolui *d.cap.cum illorum,§. ſi verò clauſtralis*, & ibi *Abb.num.13.& Hoſt. num.* 14. Aduertas tamen quod Abbas non abſoluit nouitium incidentem in excommunicationem *canon.ſi quis ſuadente,*ante religionis ingreſſum *Tiraq.de retractu lig.§.1.gloſ.8. num.31.* quicquid dicat *Bonacin.de cenſuris diſputat.2.quæſt.4. puncto 5.num.1.*
28 *propè finem.* Si verò religioſus percuſſerit clericum ſecularem, debet ab Epiſcopo abſolui, quando percuſſio eſt leuis,*cap.religioſi,de ſentent. excommun.in 6. F.Emman. quæſt.regul.tom.1.quæſt.20.art.12.* Quamuis Prælatus Regularis monachos ſibi ſubditos ſe ad inuicem percutientes abſoluendi ius habeat,iuxta ſupradicta, Epiſcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos ab excommunicatione *d.cap.ſi quis ſuadente*, abſoluere poteſt *Syluеſt.verbo abſolutio 5.num.2.& 3.Bellet.d.§.3.n.7.*

29 Item ſi Monialis Monialem,vel conuerſam,aut clericum percuſſerit,per Epiſcopum in cuius diœceſi monaſteria fuerint,abſolui poteſt,*cap.de Monialibus*, vbi *gloſſ. fin.& Doct.de ſentent. excommun. Syluеſt. verbo abſolutio 4. num.3.Bellet.d.§.3.nu.4.*qui hoc procedere aſſerunt, tam in exemptis,quam non exemptis.

30 Tertius caſus eſt,de filiis impuberibus,iſti enim poſſunt ab Epiſcopo abſolui non ſolùm ab excommunicatione leuis, ſed etiam mediocris, & enormis percuſſionis factæ tempore impubertatis,*cap. vltim. de ſentent. excomm. Bellet.d.§.3.nu.20.Carol. de Graſſis d. effectu 9.num.* 31 *172. Bonacina d. num. 3. verſ. quintus caſus*, mitius enim quis punitur ob fragilitatem ætatis *Duen.reg.259.Tiraq. de pœnis temper.cauſa 7.Cald. Pereira in l.ſi curatorem,verbo vel aduerſarij dolo à num.50.Molina.d. tom.4. diſput.36. num.6.Aloyſ.Ricc.in collectan.deciſion.par. 5. collectan.1845.* Vnde clerici impuberes ab inuicem ſe percutientes poſſunt ab Epiſcopo abſolui, vt per *Bellet.d.num.20. Molin. de iuſtit.tract.3.tom.4. diſput. 59.* quos refero Ego ipſe *in collect.ad cap.1.num.2.de ſentent.excom.*vbi *num.6.cum gloſ.* & aliis intelligo ſi ſint doli capaces,alias ab excommunicatione excuſarentur, *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p.2.lib.1.cap.3.num.11.in med.*

32 Quartus caſus eſt de ianitore,ſeu officiali turbam arcendo non ex deliberatione, ſed fortuito caſu clericum lædente, qui poteſt ab Epiſcopo abſolui, niſi forte grauiter vulnerauerit,*cap.ſi vero,§. officialis, de ſentent.excom. Sayr.d.lib.3.cap.28.num.27. Coninch.de Sacram. & cenſur. tom.2.diſput.14.num.193.Bonacina d.num. 3. verſ.ſecundus, Bellet.d.§.3.num.22.*

23 Quintus caſus eſt de inope, id eſt tanta paupertate grauato, quod Romam pro abſolutione accedere non poſſit, is enim ſi clericum percuſſerit poteſt ab Epiſcopo abſolui, *cap. quod de his, cap. quamuis, de ſentent. excommun. Tolet. d. cap. 8. num. 2. verſ. quarto iſta, Hieron. de Monte dict. quæſt. 15. à num. 6. Carol. de Graſſ. d. effectu 9. num. 164. Bellet. d. §. 3. num. 24.* vbi cum *Hoſtien. in d. cap. quod de his num. 2. & Abb. in cap. ea noſcitur num. 5. de ſentent. excommun.* reſoluit hoc habere locum in eo paupere non mendicante, ſed viuente ex ſuo artificio, de quo etiam *Azued.*
24 *l. 2. num. 46. tit. 18. lib. 4. noua recopil.* Pauperes enim dicuntur non ſolùm mendicantes, ſed etiam habentes congruam ſuſtentationem, qui tamen attento ſtatu perſonæ, & dignitate videntur indigere *Bart. in l. 1. num. 35. C. de ſacroſ. Eccleſ. Lara in l. ſi quis à liberis, §. ſed ſi filius num. 44. ff. de liberis agnoſc. Tiraq. de pia cauſa in præfat. pag. 10. D. Barboſa in l. maritum, num. 6. ff. ſoluto matrim. Surd. de alimentis tit. 1. quæſt. 93. num. 30. & tit. 7. quæſt. 9. à num. 27. deciſ. 61. num. 3. Maſcard. de probation. concl. 1154. num. 14. Spin. in ſpeculo teſtam. glo. 6. num. 10. Mexi. in tract. taſſæ panis concl. 1. num. 46.* vbi etiam reſoluit data paupertate potius nobili, quam ign. bili ſuccurrendum, *Bernard. Grana. ad practicam Camera Imper. lib. 1. concl. 42. conſid. 1. num. 2. & Surd. d. quæſt. 93. num. 33.* aſſerit paupertem dici, qui habet multas filias nubiles. Denique an quis pauper dicatur, iudicis diſcretioni committitur, qui attenta perſonarum, & circunſtantiarum qualitate arbitrabitur *Menoch. de arbitr. caſu 65. & de præſumpt. lib. 6. quæſt. 15. Surd. d. tit. 7. quæſt. 9. num. 10. Maſcar. l. concl. 1154. Perez l. 1. verſ. ex qualitate tit. 1. lib. 3. Ordin. pag. 461. Seraphin. de priuilegiis iuramen. priuil. 4. num. 98. Molin. de primog. lib. 2. cap. 16. num. 46. Barboſa in d. l. maritum num. 6. Farinac. in praxi crimin. quæſt. 57. num. 93. & ſeq. Gonz. al. ad reg. 8. Cancel. glo. 2. num. 43. Scacc. de appellat. quæſt. 17. limit. 40. num. 8.* plures per *Flores de Mena vari. lib. 2. quæſt. 21. num. 130.* Et paupertatis plura priuilegia referunt *Rebuff. priuileg. 9. Paul. Montan. de tutelis cap. 36. glo. 2. à num. 4. Cened. p. 1. collect. 27. à num. 2.*

25 Sextus caſus eſt de ægro, ſiue valetudinario, aut quacunque corporis impotentia impedito, & à fortiori membrorum deſtituto, qui ab Epiſcopo ſuo abſolui poſſunt ab excommunicatione ob violentam manuum iniectionem in Clericos incurſam, etiamſi infirmitas temporalis ſit, vel non immineat periculum mortis, puta in febre tertiana, quartana, vel podagra, ita *Abb. & Innoc.* per text. ibi *in d. cap. quod de his, Carol. de Graſſ. d. effectu 9. num. 162. Sylueſt. d. verbo abſolutio 4. num. 3. verſ. nonus, Sayr. d. cap. 28. num. 24. Bellet. d. §. 3. num. 25.*

26 Infirmi, & valetudinarij dicuntur ex conſilio medicorum *Roland. conſil. 22. num. 20. ad finem lib. 3. Menoch. de arbitr. caſu 60. Farinac. in praxi crimin. par. 2. quæſt. 76. num. 90.*

27 Septimus caſus eſt de ſene, qui à prædicta excommunicatione per Epiſcopum abſolui poterit, quamuis fortis ſit ad ambulandum *cap. ea noſcitur, 12. de ſent. excomm.* ibi, *ſenes*, vbi Ego ipſe *in collect. num. 3.* vbi amplio etiamſi fortes ſint ad ambulandum. *Sylueſt. verbo abſolutio 4. num. 3. verſ. decimus, Carol. de Graſſ. d. effectu 9. à num. 160. Sayr.*
28 *d. cap. 28. num. 25. Bellet. d. §. 3. num. 26.* Senes qui dicantur arbitrio iudicis relinquitur *Menoch. de arbitrar. caſu 59. & de præſumpt. lib. 6. quæſt. 46. num. 25. Flamin. de reſignat. lib. 5. quæſt. 6. à num. 4.* vbi *quæſt. 3. num. 47.* aſſerit quod ſenectus, & morbus à pari procedunt, imò ſenes dicuntur perpetuò infirmi *Montelcon. in tract. de priuileg. ſenect. cap. 5. Thom. Alli. de infirmis cap. 19. & Farinac. in praxi crimin. par. 3. quæſt. 92. num. 22.* refert ſenem dici ab anno 50. perfecto, vſque ad annos 70. Senum multa priuilegia enumerant vltra aliquos ex citatis, *Paleoth. in ſpeciali tract. de ſenect. Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 328. à num. 1. Pineda in vita D. Ioannis Baptiſtæ lib. 2. art. 1. cap. 9. §. 139. pag. mihi 98.*

Octauus caſus eſt de exiſtente in poteſtate alterius, 29
qualis eſt ſeruus, & ſ. filiusfamil. modo dominus graue damnum inde patiatur abſque ſua culpa ex ſerui abſentia, *cap. mulieres 6. de ſentent. excom. Carol. de Graſſ. d. effectu 9. num. 167. Bonacina d. quæſt. 4. puncto 5. nu. 3. verſ. ſeptimus, Bellet. d. §. 3. num. 29.*

Nonus caſus eſt de mulieribus cuiuſcunque ſint ætatis, & conditionis: poſſunt enim à locorum Ordinariis 30
abſolui, cum illis periculoſum ſit peregrè proficiſci, & ſe virorum cætibus immiſcere *d. cap. mulieres dict. cap. ea noſcitur, Navar. dict. cap. 27. num. 88. Tiraquel. l. 10. connub. glo. 1. par. 10. num. 33. Sayr. dict. lib. 3. cap. 28. num. 18. verſ. tertius caſus, Hieron. de Monte quæſt. 15. nu. 6. Carol. de Graſſ. d. effectu 9. num. 159. Bellet. d. §. 3. num. 17. Bonacina d. num. 3. verſ. ſextus.*

Aduertendum eſt eum, qui non potuit Summum Pon- 31
tificem adire ob legitimum impedimentum, non poſſe ab Epiſcopo abſolui, quando poteſt ſaltem adire legatum, aut alium habentem facultatem abſoluendi ab huiuſmodi excommunicatione reſeruata Summo Pontifici, *Navar. dict. cap. 27. num. 88. verſ. ad quartum, Sayr. dict. lib. 3. cap. 28. num. 39. Bonacin. d. num. 3. in fine.*

Deinde aduertendum inferiorem Epiſcopo non 32
poſſe abſoluere excommunicatum pro leui iniuria illata in perſonam Clerici, vel exiſtente aliquo ex prædictis impedimentis, vt reſoluunt *Hieron. de Monte d. quæſt. 15. num. 29. & 30. Carol. de Graſſ. d. effectu 9. num. 181.* Niſi in articulo mortis, vt per eundem *Carol. de Graſſ. dict. loco num. 153. Bellet. dict. §. 3. num. 9.* Vel quando Epiſcopus in ſpecie mandauerit ſuo Vicario, vt poſſit abſoluere ita excommunicatos *Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 2. quæſt. 180. num. 2. & ſequent.* Vel alicui Vicario ad id ſpecialiter deputato *Bonacina d. puncto 5. num. 4. verſ. addo.*

Vtrum autem poſſit Epiſcopus diſpenſare, vt quis re- 33
tineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, non abs re erit inueſtigare; in quo dubio *glo. verbo diſpenſatum in cap. poſtulaſtis, de clerico excom. miniſt.* tenet quod ſic *ex reg.* quod omnis diſpenſatio, quæ non reſeruatur Papæ, poteſt concedi ab Epiſcopo, *arg. cap. nuper, de ſentent. excom.* at qui *in d. cap. poſtulaſtis* diſpenſatio non reſeruatur Papæ, ergo, &c. ſequuntur ibi *Abb. num. 8. & Rebuff. num. 64. Conar. in cap. alma mater p. 1. §. 7. num. 8. Vgolin. de cenſur. tab. 2. cap. 13. num. 21. Soar. tom. 5. diſp. 13. ſect. 1. num. 34. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 7. quæſt. 2. Anton. Ricciul.* de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium *lib. 4. cap. 12. num. 5.* vbi *num. 6. cum Soar. citato loco ſub num. 36.* extendit, vt procedat etiam in eodem Epiſcopo, qui contulit beneficium excommunicato, ignoranter tamen, & bona fide, putans illum, cui facta eſt collatio, non eſſe excommunicatum, *& num. 7. cum Abb. in d. cap. poſtulaſtis num. 9. verſ. intellige*, extendit ſecundo, vt procedat etiamſi collatio non ſpectet ad Epiſcopum, ſed ad inferiorem collatorem, quia nihilominus ſufficit diſpenſatio Epiſcopi; quod tamen intelligunt *Conar. dict. §. 7. num. 8. verſ.* ego vero non admitterem, *& Soar. d. num. 36. verſ. addit Paner.* dummodo is, ad quem ſpectat collatio, diſpenſationi conſentiat, & non aliàs.

Limita tamen primò quando collatio eſſet facta per 34
Papam, tunc enim non poſſet inferior etiam diſpenſando ſe ingerere, vt per *Abb. in d. cap. poſtulaſtis ſub num. 10. verſ.* ſed ſi collatio, *Rebuff. ibid. num. 66. Conar. d. §. 7. num. 8. verſ.* quod ſi Romanus Pontif. *Gonz. al. ad reg. 8. Cancel. glo. 54. num. 22. Nicol. Garc. de benefic. par. 7. cap. 13. num. 78. Ricciul. d. cap. 12. num. 9.*

Limita ſecundò in eo Epiſcopo, qui ſcienter con- 35
tulit beneficium excommunicato, vt per *Abb. in dict. cap. poſtulaſtis numer. 9. verſic.* dum tamen, *Sylueſt. in ſumm. verbo excommunicatio 3. num. 1. verſ. 3. Ricciul. dict. cap. 12. num. 10.* quicquid teneant *Soar. dict. ſect. 1. num. 36. & Nicol. Garc. d. cap. 13. à num. 84.*

Limita

36 Limita' tertiò quando ſimul cum excommunicatione concurrit intruſio ſcienter in beneficio, prout contra *Fr. Emman. & Anilam*, reſoluunt *Garc. d. cap. 13. num. 88. Ricc. d. cap. 12. in fine.*

37 Illud pro coronide huius allegat. aduertendum duxi, Epiſcopum non poſſe concedere vt cum excommunicato communicetur, vt per *Ioan. Andr. in cap. cum deſideres num. 4. de ſent. excomm.* quem ibi ſequuntur *Butr. nu. 7. & Abb. num. 3.* quos refert *Anton. Riccius. d. tract. libr. 4. cap. 43. num. 6.* vbi *num. 7. cum Socin. in cap. inter alia num. 22. & 23. de ſentent. excomm.* aſſerit non valere priuilegium conceſſum ab Epiſcopo, vt quis non teneatur vitare excommunicatum, ille enim tenetur vitare excommunicatos perinde ac cæteri, vt per *Abb. in d. cap. cum deſideres 15. de ſentent. excom. num. 2.* vbi *Anch. num. 6. Socin. num. 3. & 4. Soar. tom. 5. diſp. 15. ſect. 7. ſub num. 4. verſ. quod adeo verum. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 32. cap. 64. Anton. Ricc. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib. 4. cap. 44. num. 8.* Si enim Epiſcopus participet otiosè cum denunciato à ſe incurrit minorem excommunicationem, vt per *Con. in cap. alma mater p. 1. §. 2. num. 2. & §. 3. num. 5. Henriq. in ſum. lib. 13. de excom. cap. 3. §. 4. lit. N.*

SVMMARIVM.

1 *Clericus non debet eſſe corpore vitiatus, aut diminutus.*
2 *Romani quos olim Sacerdotes eligebant.*
3 *Perſæ ſacrorum miniſtros corpore integros admittebant.*
4 *Facies ſæpè indicat quale ſit corpus.*
5 *Corporis ſpecies ſimulacrum eſt mentis, figuraque probitatis.*
6 *Anima pulchra ſæpe reſidet pulchro in corpore.*
7 *Philoſomia apprime vtilis eſt ad capiendam de aliquo præſumptionem.*
8 *Exteriora indicant interiora.*
9 *Deformis non facile fieri poteſt vt bonus ſit.*
10 *Mutilatio inducit irregularitatem, quæ in aliquo membro, dummodo principali, euenit, & ob culpam contingit.*
11 *Membrum ſumitur pro ea parte, quæ habet certum officium deputatum, & in corpore noſtro diſtinctam habet operationem.*
12 *Mutilatio partis alicuius membri non producit irregularitatem, niſi pars illa abſciſſa celebrandi adimeret poteſtatem, vel materia culpa in illius abſciſſione accedat.*
13 *Caſtrari ſe permittentes ſiunt irregulares, nec poſſunt eſſe clerici, etiam quod hoc fecerint, vt caſtè viuant.*
14 *Caſtratus, vel ſectus non ſponte, ſed caſu, poteſt fieri clericus, & ſi iam ſit, in ſuſceptis valet Ordinibus miniſtrare, niſi id ſua culpa acciderit.*
15 *Caſtratus ab adultera marito, quia ipſum inuenit cum ſua vxore coire, non poteſt fieri clericus, cum id ſua culpa acciderit.*
16 *Membrum genitale amittens ex eo quod ſciens cognouerit mulierem morbum Gallicum habentem non poteſt fieri clericus.*
17 *Manum habens mutilatam, articulatam, vel aridam, aut perpetuò tremulam, non poteſt ad Ordines promoueri.*
18 *Digito carens, quando ſiat irregularis.*
19 *Digitus non eſt propriè membrum noſtri corporis.*
20 *Pollicis pars ſi deſit, & notabilem defectum non producat, neque Hoſtiam frangere impediat, minime inducit irregularitatem, dummodo eiuſdem nulla præceſſerit culpa.*
21 *Digito illo carens, qui medius eſt, non eſt irregularis.*
22 *Digitos ſenos habens in manibus non eſt irregularis.*
23 *Digitos ſuperfluos habens, poteſt eos ſibi amputare, vel amputari permittere, dummodo nullum inde periculum ſibi immineat.*
24 *Capillorum defectus ob morbum gallicum, aut ſimilem procedens, irregularitatem poteſt operari arbitrio Epiſcopi.*
25 *Facies deformis quando inducat irregularitatem.*
26 *Color in facie non eſt quid eſſentiale, ſed accidentale.*
27 *Cæcus non poteſt fieri Clericus: at in ſuſceptis Ordinibus, in quibus viſu non eſt opus, miniſtrare poteſt.*
28 *Cæcorum aliqua miranda referuntur.*
29 *Monoculus non poteſt eſſe clericus etiam prima tonſura.*
30 *Lippus non poteſt fieri clericus, modo longa, & diuturna, ac continua ſit lippitudo.*
31 *Oculi ſiniſtri, ſine Canonis viſina virtute ſi quis careat, & tanta polleat virtute in dextro, vt ſine deformi faciei conuerſione poſſit legere Canonem, non eſt irregularis.*
32 *Naſum preſſum, grandem, aut tortum detinens, præcipuè ſi pariat deformitatem, prohibetur ordinari.*
33 *Naſi abſciſſio inducit irregularitatem.*
34 *Os habens deforme, & imperfectum non eſt admittendus ad Ordines, quando fœditatem ac horrorem generat.*
35 *Balbus, ac bleſus, qui detinetur loqui & verba explicare, non eſt ad Ordines aſſumendus.*
36 *Dentes non numerantur inter membra.*
37 *Dentes ſibi euellens ex indignatione, vel impatientia, quando ad Ordines ſit admittendus.*
38 *Auris an ſit membrum.*
39 *Auribus carens propria culpa, aut notorij peccati cauſa eſt irregularis.*
40 *Claudus poteſt ad Ordines promoueri, niſi talis ſit, quem oporteat cum baculo accedere ad Altare.*
41 *Barbam habens corroſam, aliaue deformitate maculatam, non eſt Ordinandus.*
42 *Gibboſi, vel curui dicuntur corpore vitiati, præcipuè ſi nimia in eis ſit deformitas.*
43 *Morboſi quando poſſint ordinari.*
44 *Podagra', & ſcabie laborantes nimiam inducentibus deformitatem, irregulares ſiunt.*
45 *Paralyſi, vel apoplexia laborantes irregulares ſunt.*
46 *Gallico morbo laborantes ſi foris appareat, horroremque & ſcandalum gignat, irregulares ſiunt.*
47 *Febris quartana neminem retrahit ab Ordinibus ſuſcipiendis.*
48 *Comitiali morbo correptus Ordines aſſumere non valet, nec in ſuſceptis miniſtrare.*
49 *Leproſus promoueri non debet.*
50 *Furioſi, mente capti, & ij, qui in furorem aliquando verſi inſaniauerunt non poſſunt fieri Clerici.*
51 *Demoniaci non poſſunt fieri Clerici.*
52 *Demoniaci tandiu erunt ab officiis ſuis, ordine & loco ſuſpenſi, quouſque vnius anni ſpatio per diſcretionem Epiſcopi inueniantur ab huiuſmodi calamitate liberati.*
53 *Gigantes, & Pigmæi, quando irregulares ſint.*
54 *Abſtemij quando poſſint ordinari.*
55 *Corporis vitium aliquod, ſeu defectus abſque culpa alicui ordinando proueniens, impedimentum præſtat ſolum executioni illius actus, ſeu officij, ad quod ſit inhabilis propter impotentiam, aut defectum.*
56 *Digitos duos, & dimidium palmæ ſine ſua culpa amittens, poteſt habere beneficium non requirens celebrationem.*
57 *Summo Pontifici ſolum competit poteſtas diſpenſandi cum corpore vitiatis.*
58 *Declaratur gloſ. verbo, noſtram, in cap. ſignificante, de corpore vit.*
59 *Epiſcopus poteſt diſpenſare cum habentibus membrum occultum, ſine manifeſtum non ſua culpa abſciſſum, & quando ceſſat homicidij præſumptio, atque huiuſmodi membrum non reddat ipſum impotentem ad celebrandum.*
60 *Vitium modicum quod dicatur, & qua notabilis deformitas relinquitur iudicis arbitrio.*
61 *Epiſcopi eſt determinare, quando dubitatur ſit ne talis corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impediat, etiam reſpectu Regularium.*

Digitized by Google

EPISCOPVS AN POSSIT CVM SIBI subditis dispensare in irregularitatibus prouenientibus ex vitio, siue defectu corporis.

ALLEGATIO XLII.

1 COrpore vitiatus ad effectum ne debeat Ordinibus insigniri ille dicitur, qui membro principali caret, vel quia natus ita est, vel quia illud mutilatum, aut debilitatum sibi fuit, aut ipsum nimia illius deformitas angit; qui vult enim fieri Clericus non debet esse corpore vitiatus, aut diminutus, *cap. illiteratos 36. distinct. cap. 1. q. 49. dist. cap. non confidat 50. distinct. cap. 1. cap. pœnitemet, & cap. precepta 55. distinct. cap. infames 6. quæst. 1. capit. 1.* & per totum, *de corpore vit. Couar. in Clem. si furiosus par. 1. in princip. num. 5. Albert. Trot. de vero, & perfecto clerico, lib. 1. cap. 16. Lambertin. de iurepatron. 1. par. 2. lib. quæst. 7. art. 11. num. 1. Thom. Alli. de ludo scacchorum, quæst. 5. princip. num. 23. Campan. in diuersorio Iuris Canon. rub. 11. cap. 17. num. 1. Azor. institut. moral. par. 2. lib. 6. cap. 4. quæst. 13. Bellet. disquisit. clericalium, p. 1. rub. de disciplina clericali, §. 7. num. 1. pag. 86. Nicol. Garcia de beneficiis, par. 7. c. 12. n. 4.* Nam secundũ *Galen. lib. de definit. medi.* sanitati accidunt pulchritudo ac boni habitus integritas testeque *Seneca ep. 40.* minus est accepta scientia vel virtus ex deformi corpore veniens; hinc *Ennius* gratior est virtus veniens de corpore pulchro.

2 Romanis olim ab ætate Romuli mos erat eos solos Sacerdotes eligendi, qui & genere excellentes, & virtute præstantes, nec tamen inopes, aut corpore vlla ex parte trunco fuissent, vt refert *Dyon. lib. 2. Roman. antiq.*

3 Apud Persas vsu pariter receptum fuit sacrorum ministros corpore integros admittendi, nullam maculam habentes, neque aliqua corporis fœditate notatos, *Alex. ab Alex. lib. 6. dierum genial. cap. 14.* quia corporalis fœditas, animi morumque deformitatem indicat argum. *cap. quia diuersitatem de concessi. prebend.* tenent ibi *Abb. not ab. 1. Tvaq. l. 2. connub. glos. 1. par. 2. nu. 55. Escob. de ratiocin. c. 32. num. 1.*

4 Facies namque sæpe indicat quale est cor, *l. obseruandum. ff. de officio præsid. l. 3. ff. de testibus.*

5 Et species corporis simulacrum est mentis, figuraque probitatis, *Luc. de Penn. in l. 1. vers. 2. quæritur, C. qui at. vel profess. se excus. lib. 10. & l. 1. C. de profess. qui in vrbe Constantinop. lib. 12. Matha. de Fano in tract. de modo studendi, cap. 30. Thom. Alli. d. quæst. 5. num. 26. D. Ambros. lib. 2. de Virgin.* quem citat *Ceuall. commun. contra commun. quæst. 248. num. 13.* vbi *à numer. 6.* multa de

6 pulchritudine adducit, & sæpe in pulchro corpore pulchra residet anima ex sententia *Cyni* relata ab *Alex. cons. 209. incip. ponderatis. num. 10. vers. dicius vero iuuenis, lib. 6.* Proinde loquebatur Dominus ad Moysem dicens, loquere ad Aaron: homo de semine tuo per familias suas, qui habuerit maculam non offeret Deo suo, nec accedet ad ministerium eius, si cæcus fuerit, si claudus, si vel paruo, vel grandi, vel torto naso, si fracto pede, si manu, si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si iugem scabiem, si impetiginem in corpore, vel hernioſus, omnis enim, qui habuerit maculam de semine Aaron Sacerdotis, non accedat offerre hostias Domino, nec panes Deo suo, *Leuit. cap. 21.* refertur *in c. hinc etenim, 49. distinct.*

7 Per signa corporis nobis nota, inquiunt logici, syllogizamus dispositiones animæ, nobis ignotas, *Arist. 2. Priorum*, Apprime enim vtilis est philosomia ad præsumptionem de aliquo capiendam, *Bald. in l. 2. in 2. col. C. quem. appell. non recip. Hippol. in §. expedita n. 55.* quos refert *Thom. Alli. de ludo Scacchorum q. 5. princ. nu. 67. Canalcan. de brachio Regio par. 3. à num. 81. Gambar. de casibus referu. pag. 186. num. 14.* vnde Propert.

Ex operum specie clarescunt intima cordis.

Exteriora enim indicant interiora, §. *paucorum instit.* 8
de rerum diuis. Vnde non verificatur in iure dictum illud, Fronti nulla Fides. Et dicit *Bald. in l. obseruare, C. quorum appell. non recip.* quod sicut turpis habitudo corporis declarat quem procliuem ad scelera, ita pulchra ad virtutes. Non enim facilè fieri potest, vt qui omnino deformis 9
est, bonus sit, *Bobadil. in sua politica, lib. 1. cap. 8. n. 8.* Vnde *Marti. lib. 11. epigram.* in zoilum ex corporis deformitate illum opinabatur improbum, remque mirandam esse subiungit si fortasse bonus esset.

Crine ruber, niger ore, brevis pede, lumine læsus,
Rem magnam præstas, Zoile, si bonus es.

Mutilatio (quæ propriè, & strictè sumpta, est ampu- 10
tatio membri, vt pluribus relatis Doctoribus probat *Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 66.*) tantum inducit irregularitatem, quæ in aliquo membro, dummodo principali euenit, & ob culpam contingit *Nauar. in man. cap. 27. num. 198.* nam præter mutilationem membrorum ad exequutionem Ordinum necessariorum in quibus nil refert vtrum casu, vel culpa sit sequuta mutilatio, semper distinguitur an illa casu, vel culpa euenerit, quia si casu, & sine culpa illa acciderit in paruo membro nullam, aut minimam inducente deformitatem, irregularitatem non operatur, *glos. fin. in c. vlt. de corpore viti.* dummodo rei licitæ operam daret, *Borgas. de irregular. rub. de corpore vit. numer. 5. vers. si autem par. 5.* Sed si ex propria culpa in mutilationem incidit, etiã si culpa ipsa minima fuerit, irregularitatem incurrit, in qua tamen dispensat Episcopus, vt ministret in susceptis, per *cap. 1. de corpore vit.*

Membrum autem sumitur pro ea parte quæ habet 11
certum officium deputatum, & omne id quod in corpore nostro distinctam habet operationem illud proprie dicitur membrum, secundum *Aristot. 3. Meteor. Clar. §. fin. quæst. 69. num. 16. Caball. resolut. crimin. casu 136. num. 16. Farinac. in praxi crim. quæst. 19. num. 23. cum segq. Plac. de delictis lib. 1. cap. 25. num. 4. Couar. in Clem. si furiosus par. 3. in init. num. 8. Iacob. de Graff. in decis. aur. lib. 2. capit. 26. n. 4. Henriq. lib. 14. cap. 8. §. 2. Nauar. in manual. cap. 27. num. 206. vers. secundo dico, Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 67.*

Sed mutilatio partis alicuius membri non producit 12
irregularitatem, *Sylvest. verbo corpore vitiatus, numer. 3. vers. aut est mutilatus*, nisi pars illa abscissa celebrandi adimeret potestatem, nempe si pollex præcisus esset, aut quiuis aliorum digitorum requisitorum ad consecrationem, *cap. fin. & ibi glos. vlt. de corpore viti.* Vel deformitatem operaretur scandalosam *cap. 1. d. tit. de corpore vit.* & in hoc euentu procedere potest opinio Doctorum asserentium abscindentem sibi partem membri fieri irregularem, quamuis non sit notoria eius culpa, quam tenent *Tolet. in summ. lib. 1. cap. 63. in vltima regula, Molin. de iustit. tract. 3. disput. 11. 67. numer. 8. & disput. 70. num. 16. Soar. tom. 3. de censuris disput. 51. sect. 2. numer. 6. & 8. Sayr. eodem tract. libr. 7. capit. 7. numer. 12. Nicol. Garcia de benefic. par. 7. cap. 12. à num. 5.* In aliis verò euentibus ad incurrendam irregularitatem ex abscissione partis membri requiritur notoriè culpa, & in his terminis procedere potest sententia aliorum, qui tenent requiri notoriam culpam quando totum membrum non est abscissum, de qua *Placa de delictis cap. 24. num. 13. Iacob de Graff. in decis. aureis lib. 4. cap. 27. numer. 41. Vgolin. de irregul. cap. 51. num. 7. & cap. 52. num. 5. Henriq. in sum. lib. 14. c. 8. §. 4. litt. X, & c. 19. §. 4.* & in notoriam culpam incidere, qui voluntariè sibi mutilat non est qui dubitet, qui enim abscinderit semetipsum non fiat clericus, vt habetur in *Can. Apost. 22.* relato *in cap. qui partem 55. distinct.* tametsi abscissio sit illius membri, quo minime egeat ad ministerium Ordinis, nec deformitatem operetur, scilicet, si obtruncatset pudenda, prout infra *n. 13. cum*

seq.

ſtq. dicitur, *Conar. in Clem. ſi furioſus par. 1. in princip. nu. 7. verſ. ſecundo, Bonacina de cenſuris diſp. 7. quæſt. 2. puncto 2. à num. 29.* & in iſto caſu non diſpenſat Epiſcopus, niſi dum defectus, & ipſa culpa eſt notoria, cum quadam infamia, *Henriq. d. cap. 19. §. 4.*

13 Qui ſe caſtrauerunt, ſeu permiſerunt ſponte ſe caſtrari, fiunt irregulares, nec poſſunt eſſe clerici, *capit. ſi quis abſcidit, & cap. ſi quis pro agritud. 55. diſtinct. cap. ex p. 1. de corp. vit.* Etiam quod hoc fecerint, vt caſtè viuant, *d. c. ſi quis pro agritudine cap. ſignificauit 4. de corp. vit. Rebuf. in comment. ad l. ſpadonum 128. verſ. ſi tamen aliquis, ff. de verborum ſignification. pag. 487. & in praxi benefic. titul. de diſpenſat. cum corpore vit. num. 15. & 16. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali. §. 7. num. 12. Nicol. Garc. de benefic. p. 7. cap. 12. à num. 7. Molfeſ. in ſum. Theologiæ Moralis tract. 2. cap. 16. num. 16. Raguſ. de Miſſa in Eccleſia quæſ. 12. num. 2.* Non enim per abſciſſionem corporis à Deo plaſmati exiſtimare debent poſſe à ſe carnales concupiſcentias amputare, ſed per diſciplinam religionis, vel abſtinentiæ; Vnde illud *Mat. 19.* quatenus Dominus noſter dicit eſſe Eunuchos, qui ſe caſtrauerunt propter Regnum Dei, eſt intelligendum de eunuchis ſpiritualiter, ideſt de his, qui ſe abſtinent perpetuo à concubitu fœminarum, prout interpretantur *D. Auguſt.* & alij quos congerunt *Conar. in Clem. ſi furioſus par. 1. in princ. num. 6. verſ. quinto, Bellet. dict. tit. de diſciplina. clericali, §. 7. num. 13. Campan. d. cap. 17. num. 12.* vbi etiam ſecundum *Chryſoſt.* quem refert *Soto lib. 5. de iuſtitia quæſt. 2. art. 1. in fine*, dicit, intelligi poſſe de illis, qui non per membrorum abſciſſionem, ſed malarum cogitationum interemptionem ſe caſtrauerunt.

14 Si autem non ſponte, ſed caſu quis fuerit ſectus, vel caſtratus, nempe propter infirmitatem, aut languorem, aut in cunabulis, ſeu à barbaris, aut per inſidias hominum, ſiue dominorum eunuchus factus, vel ſi ita natus eſt, poteſt fieri clericus, & ſi iam ſit, poteſt in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare *cap ſi quis à medicis, cap. Eunuchus, cap. ſi quis pro agritudine, cap. ſi quis in infirmitate, cap. Lator. capit. præterea 55. diſtinct. cap. ex parte 1. & 2. & cap. vlt. de corpore vit. Nicol. Garcia d. capit. 12. num. 7. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali §. 7. num. 16.* niſi id ſua culpa acciderit *Conar. in d. Clem. ſi furioſus par. 1. in princ. num. 6. Maiol. de irregular. lib. 1. cap. 15. Plac. de delictis cap. 24. num. 10. & 14. Rebuff. in praxi benefic. tit. de diſpenſat. cum corpore vit. num. 16. Vmald. in candelabro aureo tit. de irregularit. ex vitio corporis à numer. 174. Henriques in ſumm. parte 2. libro 14. capit. 8. §. 1. in fine, Nicol. Garcia d. cap. 12. num. 8.* plures refert Doctores *Cened. ad Decretal. collect. 69. num. 1. vbi num. 3.* pulchre quærit cur carens

15 teſticulis non ſit piloſus. Veluti ſi fuerint abſciſſa virilia, adultero ab marito, vlciſcente iniuriam, quia ipſum inuenit cum ſua vxore coire, *Conar. vbi proxime, Villad. in tractat. de irregularit. de corpore vit. colum. 2. Vgolin. de irregular. cap. ſi, numer. 3. Soar. tom. 5. diſputat. 51. ſect. 2. numer. 8. Sayr. de cenſur. libr. 7. capit. 7. numer. 12. & 13. Molina de iuſtit. tractat. 3. diſputat.*

16 70. *numer. 18. Campan. d. cap. 17. numer. 11.* Aut ſi cognouit carnaliter mulierem habentem morbum gallicum, ex huius contagio amiſit membrum genitale, attento quod ex hoc id ſolet ſuccedere, niſi ignoranter eam cognouiſſet, quam ſanam putabat, *Fr. Enman. in ſumm. tom. 1. cap. 158. numer. 7.* Caſtratus vero ob ægritudinem de conſilio Medicorum ſine vlla diſpenſatione ad omnes Ordines ſacros ab Epiſcopo ſuo promoueri poteſt, *Nauar. conſ. 2. ſub tit. de corpore vit. in nouis, Sayr. ſub eod. tit. deciſ. 3.*

17 Manum habens mutilatam non poteſt ad Ordines promoueri, *cap. expoſuiſti 6. de corpore vit. Flamin. de reſign. lib. 5. quæſt. 6. num. 48. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali numer. 20. Campan. d. cap. 17. à num. 104.* Nec illas habens articulatas, & aridas, ad miniſterium executionis Ordinum ineffaces *Henriq. lib. 14. cap. 8. §. 4. in fine, Flamin. de reſignat. lib. 5. quæſt. 6. num. 49. Campan. d. cap. 17. num. 107.* Nec etiam eas tremulas perpetuò habens, præcipuè ſi immineret periculum ſubuerſionis ſanguinis, *Maiol. de irregular. lib. 2. cap. 24. in fine, Tolet. lib. 1. inſtr. Sacerd. cap. 25. num. 13.*

Digito ſiniſtræ manus carens licet promoueri ex c. 18
later. 55. diſtinct. tum etiam dexteræ, vt inibi *gloſſa* dicit, dummodo illius carentia in alterutra nec magnam operetur deformitatem, neque aliquis ipſorum ſit, qui pernecceſſarius eſt ad conſecrationem, ſicut pollex, aut index, quorum altero ſi quis careat, fit irregularis, *Borgaſ. de irregul. tit. de corpore vit. num. 4. Selu. de benefic. par. 3. quæſt. 5. poſt num. 44. verſ. attendendum, Plac. de delictis lib. 1. cap. 25. num. 9. Salon. in 2. 2. D. Thoma quæſt. 65. art. 1. controu. 4. concl. 2. Sayr. de cenſuris lib. 6. capit. 15. poſt num. 12. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali §. 7. numer.* 18. Digitus enim non eſt membrum propriè noſtri cor- 19
poris *Bart. in l. 2. num. 13. ff. de publ. iudic. & in l. non ſunt liberi ff. de ſtatu homin. & conſ. 201. incip. quæritur an digitus par. 1. Felin. in cap. ego N. poſt num. 1. de iureiur. & in cap. cum illorum num. 4. de ſentent. excommunic. Caſſan. in conſuetud. Burgund. rub. 1. §. 5. verſic. per hac quidem, Farinac. in praxi criminal. quæſt. 19. numer. 24. Aloyſ. Ricci. d. reſolut. 67. numer. 3. Henriq. d. lib. 14. cap. 8. §. 1. in med. Nauar. conſ. 1. numer. 1. ſub tit. de corpore vit. in nouis. Sayr. in floribus deciſ. ſub eodem tit. deciſ. 2.* Vnde 20
ſi pars pollicis deſit, & notabilem defectum non producat, neque Hoſtiam frangere impediat, minime inducit irregularitatem, dummodo nulla eiuſdem præceſſerit culpa, *Salon. d. controu. 4. concl. 2. Tolet. libr. 1. inſtruct. Sacerdot. capit. 25. numer. 13. Sayr. d. deciſ. 2. Nauar. d. conſ. 1. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali §. 7. numer. 19. Campanil. d. cap. 17. numer. 112. verſ. quinimo.* Digito illo carens, qui medius appellatur, eſt irregu- 21
laris, prout reſoluit *Sayro de cenſur. lib. 6. capit. 15. numer.* 16. Verum contrarium exiſtimat *Campan. d. numer. 112. verſ. vtrum*, ex eo, quia digitus ille non deſeruit Euchariſtiæ. Qui ſenos digitos habet in manibus non 22
eſt irregularis, ex *Henriq. in ſumm. lib. 14. capit. 8. §. 3.* præcipuè ſi exercitij vſum non detinent, neque propterea operatio manus incommodatur, iuxta *gloſ. in cap. qui partem*, & ibi *Archid. 55. diſtinct.* Et poteſt ſuper- 23
fluos digitos ſibi amputare, vel amputari permittere, dummodo nullum inde ſibi vitæ periculum immineat, aut maior deformitas ſuboriatur, prout auctoritate *gloſ. in d. cap. qui partem* reſoluit *Sylueſt. verbo corpore vitiatus num. 4.* ſequuntur *Maiol. de irreg. lib. 1. c. 14. num. 15. Henriq. d. cap. 8. §. 3. in fine. Sayro d. lib. 6. cap. 8. num. 2. Bonacina d. puncto 2. num. 11.*

Capillorum defectus ob morbum gallicum, aut ſi- 24
milem procedens, irregularitatem poteſt operari, Epiſcoporum arbitrio, non ſolum ob fœditatem, ſed etiam quia aſpectus huiuſmodi affectus memoriæ omnium, aut repetit, aut mandat illius cauſam incontinentiam ſcilicet, aut aliam nequiorem ſcandalum producentem, ita *Campan. d. cap. 17. num. 36. in fine.* Illud autem an capilli ſint membra non eſt meum inquirere, altiorem petit indaginem, cum nemo audeat id affirmare teſte *Vgolin. de irregul. cap. 4. §. 5. ſub num. 1.*

Facies, quæ eſt pars anterior capitis humani, con- 25
ſtans ex fronte, oculis, naſo, malis, ore, & mento, ſi notabiliter deformis ſit, inducit irregularitatem, vt inquit *Nauar. in man. cap. 25. num. 72.* aut ſi illa adeo maculata foret, vt propter ſcandalum inhabilis eſſet ad Ordines, *Sylueſtr. verbo homicidium 3. numer. 4. verſ. limita ſecundo*, vel ſi eſſet aliquibus coloribus vel vulneribus deturpata, ex his quæ ſcribit *Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 21. num. 1. verſ. propterea.* Color tamen in facie non eſt 26
quid eſſentiale, ſed accidentale; vnde Mauri, & Ethyopes faciem nigram habentes, nullo iure reperiuntur

prohibiti suscipere Ordines, *Maiol. lib. 1. cap. 21. num. 2. Bonacina d. punct. 2. num. 11.*

27 Cæcus non potest fieri Clericus, *cap. hinc est 49. dist. cap. fin. 55. dist. Bellet. d. tit. de disciplina clericali §. 7. num. 22. Campan. d. cap. 17. num. 51. Henriq. d. lib. 14. cap. 8. §. 2. litt. L, Filliuc. tract. 19. num. 167. Raguss. de Missa in Ecclesia quæsito 7.* In susceptis tamen Ordinibus ministrare potest, eaque ad vsum illorum spectantia exequi, in quibus visu non est opus, veluti prædicare, & Confessiones audire; ac pariter beneficia retinere, illi tamen dato coadiutore, si personale seruitium requirat, *Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 20. num. 2. vers. cæcum vero Flamin. de re-*
28 *signat. lib. 5. q. 6. num. 37.* Cæcorum aliqua miranda referunt *Guillelm. in cap. Raynutius verbo in extremis numer. 31. & 32. Tiraq. de iure primog. quæst. 21. numer. 15. Flamin. d. quæst. 6. numer. 39. cum seqq. de Lippo Aurelio Florentino cæco* vide multa per *Bergomensem in supplemento chronicorum fol. 437. verso.* Et de Fratre *Carolo Fernando* Berga Burgensi à parua ætate oculis capto, & ob id elementorum quoque penitus ignaro, qui tantum sui miraculum præbuit, vt velut alter Homerus vir in omni scientiarum genere doctissimus euaserit, & in celeberrimo Parisiensi gymnasio publicè docuerit, & fuit Monachus S. Benedicti, & Diaconus, scripsit, ac dictauit, de quo *Arnold. lib. 2. de ligno vitæ cap. 64. pag. 409. & cap. 72.* agit de *Fr. Paulo Genuensi* ab infantia cæco, & Monacho Cassinensi, anno Domini 1050. & *Nicasius Vordens Machinia* natus apud Flandros, cæcus fuit I. V. D. & publicè idem ius docuit, vt asserit *Georgius Braus ciuit. lib. 3. in Indice verbo Machinia cart. 26. verbo mensis in supplemento Chronicorum fol. 417. verso, & de Roberto Scoto* a puerili ætate cæco Theologo eximio, & Episcopo Amathan. ciuit. in Hibernia scribit *Campanil. d. cap. 17. num. 68.*

29 Monoculus, id est cocles, carens scilicet vnico tantum oculo, non potest fieri clericus, etiam primæ tonsuræ, *cap. si Euangelica 55. distinct.* neque carens pupilla oculi, vt de vtroque fuit decisum per Rotam, teste *Seraph. decis. 625. num. 1. 2. & 3. p. 1.* resoluunt *Nauar. in manual. cap. 27. num. 199. Campanil. d. cap. 17. numer. 70.* vbi *numer. 73.* cum *Henriq. d. lib. 14. cap. 8. §. 1. & 2.* idem asserit de habente oculos, sed alterum ipsorum inhabilem, quia visu ille caret, quamuis sanus, & integer aliis videatur, & *num. 74.* extendit ad habentem in
30 oculo albuginem, & *num. 75.* idem asserit in lippis, modo tamen longa, & diuturna, atque continua sit lippitudo, & horrorem inspicientibus afferat absque subtili inspectione, *Henriq. d. lib. 14. cap. 8. §. 2. in princ.* Habens vero maculam in oculo, quæ non inducit magnam deformitatem, nec scandalum pariat in populo, non excluditur à clericatu, neque etiam ab Episcopatu, *cap. cum tua, de corpore vitiatis, Seraphin. d. decis. 625. num. 3.* vbi etiam tenet in hoc casu requiri Episcopi dispensationem. Si quis carens vitiua virtute in oculo sinistro, siue
31 Canonis, & tanta polleat virtute in dextro, vt sine deformi faciei conuersione possit legere Canonem, non est irregularis, *Nauar. d. cap. 27. num. 199. Sayr. d. lib. 6. cap. 8. num. 8. Bellet. d. §. 7. num. 29. Bonacina d. punct. 2. numer. 2.* me citato *Homobon. de examine Ecclesiastico tract. 12. cap. 2. quæst. 5. in obseruat. vers. maneat, Molfes. d. tract. 2. cap. 16. num. 12. Filliuc. tract. 19. num. 168.*

32 Nasum pressum, aut grandem, vel tortum detinens prohibetur ordinari *capit. hinc & hinc 49. distinct.* videlicet si illius paruitas, magnitudo, vel tortuositas deformitatem pariat, explicat *Selua in tractat. de benefic. par. 3. quæst. 5. vers. item ille in prin. post numer. 44.* idque arbitrio Episcopi dirimendum censent *Vinal. in suo candelabro aureo par. 2. tit. de irregularit. num. 491. & Campanil. d. capit. 17. à numer. 82. cum sequentibus.* Sic etiam abscissio nasi inducit irregularitatem propter deformitatem,
33 *Molina de iustit. tract. 3. disp. 70. n. 2. Bonacina d. disp. 7. q. 2. punct. 2. n. 5. Henriq. lib. 14. c. 8. §. 3. litt. E, Molfes. d. tract. 2. capit. 16. numer. 14. Raguss. de Missa. in Ecclesia quæsito 8. num. 25.*

Os habens deforme, & imperfectum, non est admit- 34
tendus ad Ordines, videlicet quando fœditatem, ac horrorem generaret, puta, si corrosum, aut contortum esset, *Maiol. de irregularit. libr. 1. cap. 21. vers. præterea, Bonacina dict. punct. 2. numer. 6. Campanil. dict. capit. 17. num. 86. & 87.* vbi *numer. 91.* cum *Butr. in cap. expositi post num. 9. de corpore vitiatis,* resoluit non censeri irregu- 35
larem tardè, & impeditè loquentem, vt balbum, sicut erat Demosthenes, & blesum, sicut erat Moyses, nisi vitium hoc, atque defectus tam grandis esset, vt illum detineret perfectè loqui, aut verba explicare, quia tunc ad Ordines non esset assumendus, de quo etiam *Vinald. par. 2. tit. de irregularitate num. 162. Henriq. d. lib. 14. cap. 8. §. 2. in fine*

Dentes inter membra non numerantur, vt resoluit 36
Farinac. fragm. crim. litt. C, num. 375. & ideo, qui etiam ex 37
indignatione, aut impatientia sibimetipsi dentem euulsit, excussitque ab Ordinibus non repellitur, ex *Abb. in capit. ex parte post numer. 5. de corpore vitiatis, Sayro, d. lib. 6. cap. 8. numer. 16. Bonacina d. punct. 2. num. 6. Vinald. par. 2. tit. de irregularit. num. 155. in fine.* Verum si notorium sit hanc euulsionem ex indignatione processisse, non de facili Ordines sunt concedendi, ex resolutis per *Syluest. verbo corpore vitiatus numer. 5. Maiol. lib. 1. cap. 24. vers. quod ita, Henriq. d. lib. 14. cap. 8. §. 2. prope finem.* Si vero non voluntaria, sed ex iusta causa, videlicet propter immensos, & continuos dolores dentium euulsio fiat, nullum dubium est posse Ordines conferri, vt asserit *Borgas. in tractat. de irregularit. titul. de corpore vitiatis par. 5. num. 4.*

Aurem membrum esse per *glos. in cap. singula vers. ocu-* 38
lus 89. dist. tenent *Sot. de iustitia lib. 5. quæst. 2. art. 1. Maiol. d. lib. 1. cap. 25. numer. 5. Farin. d. litt. C, numer. 475.*
Sed verius est dicere non esse membrum, cùm necessa- 39
ria non sit auditui, sed est potius tutela, & ornamentum auris, vt tenent *Nauar. d. cap. 27. num. 223. vers. septimo infertur, Couar. in Clem. si furiosus par. 3. in initio num. 8. versic. primum, Henriq. lib. 14. cap. 8. §. 3. in princ. Aloys. Ric. in praxi aurea resol. 67. numer. 2.* & ideo auris cartilagine in tam modica carens quantitate, quæ potest ita tegi, vt possit sine scandalo ministrare, non eget aliqua dispensatione, *Nauar. sub tit. de corpore vit. cons. 5. in nou.* Aurium tamen carentiam propria culpa, aut notorij peccati causa accidentem, quia tunc infamia incurritur, irregularitatem inducere tenent *Maiol. d. cap. 25. num. 5. & 6. Henriq. d. cap. 8. §. 3. Auila p. 7. disput. 3. dub. 1. Coninch. disput. 18. numer. 108. Bonacina d. punct. 2. numer. 8. Vinald. d. par. 2. tit. de irregularit. numer. 158. vers. prima sit, Campanil. d. cap. 17. numer. 41.* & de surdastro, vide *Paul. Comitol. respons. moral. lib. 6. quæst. 55. Reginald. libr. 30. cap. 5. numer. 50. Sayro. d. lib. 6. cap. 8. numer. 17. Bonacina d. punct. 2. numer. 7. Aloys. Ric. vbi proxime, Filliuc. tractat. 19. cap. 6. quæst. 4. numer. 169.* me citato in hoc loco *Homobon. tract. 14. in fine pag. 466.* Vnde constat non esse irregularem, cui per vim præcisæ fuerunt aures ab hostibus, *Henriq. d. §. 1.* Surdastri, & si Presbyterio possint insigniri cum nullibi prohiberi videantur, id tamen de omnino surdo vix potest defendi, ideo illis, qui Presbyteralem susceperint Ordinem, & si nó necessaria, vtilis saltem est dispensatio Papæ, qua eis permittatur, vt in occulto sine socio aliquando celebrent, consuluit *Nau. sub tit. de corpore vit. cons. 6. & cons. 7. nn. 3. & 4. in nouis.*

Claudus potest ad Ordines promoueri, *cap. si quis* 40
in infirmitate 55. distinct. nisi sit talis, quem oporteat cum baculo accedere ad altare, *cap. nullus Episcopus,* vbi *gloss. verbo cum baculo, de consecr. distinct. 1.* Vel si ligneo pede incedat *Abb. in cap. 2. num. 3. de clerico ægrot. Flamin.*

de

de reſig.lib.5.quæſt.6.num.46.Molin. d. diſ.70.num.9.Sayr. d.lib.6.cap.2.num.22.Bonacina d.puncto 2.num.15.Henriq. lib.14.cap.8.§.1.litt.F, Bellet.d.tit.de diſciplina clericali §.7. num.23.Filliuc.tractat.19.num.173. Campanil.d.cap.17.nu.

41 *127.vbi num. 98.* aſſerit ordinandum non eſſe, qui barbam corroſam,aliàue deformitate maculatam habet, & *num. 99.* aſſerit non eſſe admittendam *Maioli* ſententiam *lib.1.cap.20. ver. vlt.* aſſerentis barbam tingentes nonniſi poſt pœnitentiam admittendos eſſe,& quandoque deponendos.

42 Gibboſos, vel curuos eſſe corpore vitiatos reſoluunt *Flamin.d.quæſt.6.num.55. Sayr.de cenſur.lib.6.cap.8.num.4. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali §.7.num. 25.* præcipuè ſi nimia in eis ſit deformitas, in quo arbitrabitur Epiſcopus *Raguſ.de Miſſa in Eccleſia verſ.11.Nauar.in man.cap. 27.num. 199. verſ. qualis Gibbus, Campanil.d.cap.17.num. 103.Vgolin.de irregul.cap.50.num.6.Molina dict.diſput.70. num.8.Bonacina d.puncto 2.num.9.Henriq. d. lib.14. cap.8. §.2.litt.O.*

43 Morboſus,cui aliquod membrum lacerum,læſúmque eſt quominus homo aptus ſit, non poteſt ordinari,prout de chiragra ſi eſſet continua,& incurabilis,argumen. *cap.penult. de cleric.agrotant.*aſſerunt *Vgolin.de irregul.cap. 53.§.1.n.1.Campanil.d.cap.17.n. 135.* vbi *num. 137.* idem

44 tenet de podagra. Et ſcabie laborantes nimiã inducente deformitatem irregulares fieri dicit idem *Campanil. d. cap.17.num.163.Molin.d.diſput.70.num.11. Bonacina dicto puncto 2.num.19.*& faciunt reſoluta per *Maiol. lib.1.cap.*

45 *18.verſ.ad lepram,Sayr. de cenſ.lib. 6. cap. 9.num. 9.* & de paralyſi laborantibus quod irregulares ſint, tenent *Sayr.d.cap.9.num.10.Maiol.lib.2.cap.24.poſt num.1.Filliuc. tract.19.n.181.verſ.quintum.n.1.Henriq. d.lib.14.cap.8.§.8. verſ.eadem ratio,Campanil.d. cap. 17. num. 164.* vbi *num.*

46 *165.* aſſerit apoplexiæ morbum idem operari. Item Gallico morbo laborans irregularis ſit, ſi foris appareat,horrorémque, & ſcandalum gigneret, vt per *Sayr. d.cap.9.num.5.Campanil.d.cap.17.num.167.Molin. d. diſp. 70.num.16.Bonacina d.puncto 2.num.18. Filliuc.tract.19.n.*

47 *181.verſ.tertium.* Quartana febris neminem retrahit ab Ordinibus ſuſcipiendis, *Sayr.d.cap.9.num.4.Vgolin.de irregul.cap.53.§.2. num. 1. verſ. excipitur etiam,Campanil.d. cap.17.num. 169.* Febricitantes non poſſunt promoueri, nec antea ſuſceptos Ordines exercere, interim dum febris eos vſque adeò inuaſerit, vt ipſos conſtitueret extra ſenſus, aut aliàs acutiſſima eſſet *Maiol. lib. 2.cap.22. num.1.Sayr.dict.cap.9.num.4.Campanil.d.cap.17.n. 170.*

48 Morbo comitiali correptus Ordines aſſumere non valet,nec in ſuſceptis miniſtrare, etiamſi diu conualuerit,*gloſ.verbo de his in cap.communiter 33.diſt. Franc.Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici par.2.cap.8.num.32. Alnar.Pelag. de planctu Eccleſiæ lib.1. cap. 48.lit. F, Nauar.in man.cap. 27.num.203.Raguſ.de Miſſa in Eccleſia quæſt.16. Maiol.lib. 2.cap. 16.num.4.Filliuc.d.num. 181.verſ.ſextum*, & decla-

49 rat huius infirmitatis ſpecies *Henriq.d.cap.8.§.8.*Leproſus promoueri non debet,& ſi iam eſt promotus propter ſcandalum ad celebrãdum non permittatur,præcipuè ſi eſſet magna deformitas,ſeu abominatio, *cap.3.de corpore vitiato,cap.de Rectoribus,& extra de clerico agrotante, Filliuc.d.num.181.verſ.quartum.Bellet.d. tit. de diſciplina clericali §.7.num.32.Campanil.d.cap.17.à num.160. Raguſ.de Miſſa quæſt.18.num.1.Henriq.d.lib.14.cap.8.§.8.in princip.*

50 vbi etiam quod Parochus,aut Epiſcopus ſi leproſus fiat debet habere coadiutorem cum congrua portione. Furioſi, mente capti,& ij, qui in furorem aliquando verſi inſaniauerunt, non poſſunt fieri clerici, *cap.communiter, cap.vſque adeò 33.diſtinct.cap. infames ante finem 6. quæſt.1. cap.ſi quis in fine 15.quæſt.1.Bellet.d.tit.de diſciplina clericali §.7.num.36. Campanil. dict.cap. 17. à num.177. Henriq. cap.8.§.9.*

51 Dæmoniaci,id eſt obſeſſi à dæmonibus, non poſſunt fieri clerici, *cap.maritum,cap.communiter,*& ibi *gloſ.1.cap. clerici 33.diſtinct.Aluar.Pelag.de planctu Eccleſiæ lib.1.cap. 48.litt.F, Bellet.d. tit. de diſciplina clericali num. 39. Franc. Leo d.cap.8.num.33.Campanil.d.cap.17. num. 188. Henriq. lib.14.cap.8.num.8.litt. A, Molin.d.diſput.70.num.12. Sayr. d.lib.6.cap.9.num.14.Bonac.d.puncto 2.num.24.Filliuc.tract. 19.num.181.verſ.ſeptimum. Raguſ. de Miſſa in Eccleſia qu.* 52 *17.num. 1. verſ. de obſeſſo.* Qui verò poſt promotionem ſunt à dæmonibus obſeſſi, tandiu erunt ab officiis ſuis, ordine,& loco ſuſpenſi, quouſque vnius anni ſpatio per diſcretionem Epiſcopi inueniantur ab huiuſmodi calamitate liberati,& alieni, *d. cap. communiter*, & ibi *gloſ.1. Nauar.conſ.5.num.3.ſub tit.de ætate,& qualitate,Maiol.lib. 2.cap.15.num.3.verſ.ſed ſi 15.Tolet.in ſum.lib.1.c.p.59. nu. 3. & 5.* poſt *Turrecrem & Sylueſt. Bellet.d.§. 7. num.* 40. quamuis exiſtimauerint eis nunquam fas eſſe in illis miniſtrare, etiam poſtquam à dæmonum obſeſſione ſunt liberati *Borgas tract. de irregul. tit. de corpore vitiato num.17.Nauar.*ſibi contrarius *in man.cap. 27. num. 203.* poſt *Antonin.& Villedieg.Campanil.d.cap.17.num.189.*Eſt tamen verum quod Epiſcopi arbitrio totum hoc eſt remittendum,vt penſatis conditionibus morbi, & perſonæ ſciat quid faciendum, *Sayr.d.lib.6.cap.9. n. 12. Henriq.lib.14.cap.8.§.8.in comment.lit.F, Bellet. d. num.* 40.vbi *num.* 41. aſſerit in minoribus Ordinibus conſtitutos à dæmone vexatos nunquam aſcendere debere ad maiores,& citat *gloſ.in cap.clerici 33.diſtinct.& Tolet.in dict.cap. 59.num.2.verſ. 3.* An autem dæmoniaci poſſint eligi ad Prælaturam, vide *Sigiſm. à Bononia de elect. dub. 89. à num.10.*

Gigantes, qui prætenſa corpora, aut puſilli,qui breuia,& humilia haberent (niſi ſint pygmæi) ob hanc ſolam cauſam irregulares non ſunt cenſendi;ſi tamen hæc proceritas,aut nimia breuitas circa vſum Ordinum impedimento ſint, aut ſcandalum gignerent, aut deriſum pariant,itaut à cæteris deludantur, ab Ordinibus ſuſcipiendis ſunt repellendi,*Maiol.de irregul.lib.1.cap.13. nu. 9.Vgolin.eodem tract.cap.48.§. n. 11. Vinal. in candelabro aureo tit.de irregular.num.135. Henriq. d. lib. 14.cap.8.§.3. propè finem,Sayr.d.lib.3.cap.8.num.3.Bellet.d.§.7. num. 25. Campanil.d.cap.17.num.143.cum ſeqq.* 53

Abſtemij, id eſt, vinum non bibentes, minimè poſſunt ordinari, quia celebrantes oportet communicare, & datur periculum euomendi: ita *gloſ.in cap.ipſi Apoſtoli,2.quæſt. 7. Abb. in cap.ex parte num.1.de celebrat.Miſſarum,Bonacoſ.commun.crim.p.2.verbo Abſtemius fol.2.Raguſ. de Miſſa in Eccleſia quæſito 5.nu.2.Gutier.canon.lib.2.cap.4. num.81.Bellet.d.§.7.num.35.Filliuc.tract.19.num.181.verſ. 8.Campanil.d.rub.11.cap.11.num.15.* vbi etiam cum *Nauar.in man.cap.27. num. 304. verſ.* 18. aſſerit iſtum poſſe aſſumere minores Ordines, quia non ſeipſum communicat ſub ſpecie vini *Henriq.d.lib.14. cap.* 8.§. 7. *propè finem.* Ita etiam, cui vini potio eſt Medicorum conſilio interdicta,prohibetur ordinari, niſi de eorumdem conſilio non poſſet ei obeſſe parua quantitas *Maiol.d. lib.2. cap.25.*per totum,vbi *num.2.*reſoluit quod ſi aliquis vouit non bibere vinum,aut illi Confeſſor inhibuit, non impediretur ad Sacerdotium aſcendere, aut poſt promotionem miniſtrare, de quo etiam *Vgolin.de irregular. cap.53.§.2.num. 5.* Ita etiam ſi aliquis ob ſtomachi languorem, debilitatem, ac frigiditatem ſoleret ſæpiſſimè euomere, minimè deberet Ordinibus inſigniri, & illis ſi inſignitus eſſet à ſola Miſſæ celebratione priuatus diceretur, *Maiol.d.lib.2.cap.26. Henriq.d.lib.14.cap.8.§.7. in fin.* 54

Si alicui ordinato vitium aliquod, ſeu defectus corporis abſque culpa proueniret, impedimentum præſtans executioni alicuius actus, ſeu officij Ordinis,tunc ſolũ interdicendus eſt ille actus ſeu officium,ad quod fit inhabilis propter impotentiam,aut defectum, *cap. Preſbyterum de clerico agrotante, Vgolin. d. cap. 52. §. 1.num.2. Nauar.d.cap.26.num.200.Sayr.d.lib.6.cap.7. num. 7. Soar.* 55

tom.5.diſput.51.ſect.2.num.13.Anil.de conſtr.par.7.diſp.1.dub.6.diſput.3.dub.1.plures refert Nicol.Garcia de benefic.par.7.cap.12.num.18.Bellet.d.§.7.num.27.&.28.Vnde illi
56 qui in ſpecie cap.2.de corpore vitiatis,duos digitos,& dimidium palmæ amiſit ſine ſua culpa, poteſt conferri beneficium ſimplex,& non requirens celebrationem:ita Vgolin.in cap.65.§.1.num.4.Henriq.lib.13.cap.14.§.1.in commento lit.F,& cap.56.§.1.in commento lit.E,& lib.14.cap.2.§.5.in commento lit.E,Sayr.d.lib.6.cap.2.num.23.Azor.inſtitution.moral.par.2.lib.6.cap.4.quæſt.14. vbi reſoluit eum, qui poſtquam legitime primam tonſuram ſuſcepit ſiniſtri oculi infirmitate, aut capitis morbo ita laborat, vt ad ſacros Ordines promoueri non poſſit, poſſe beneficium ſimplex obtinere,dummodo deformitatem non afferat talis morbus,& Soar. d.ſect.2.num.18. aſſerit, quod ægrotus morbo impediente vſum Ordinis eſt irregularis ad beneficium curatum de nouo ſuſcipiendum,ad ſimplex non ita, ſi iam ſit clericus,vt inde ſuſtentetur, & Leſſius de iuſtit.lib.2.cap.34.num.130. reſoluit,quod clerico incidenti in cæcitatem non poteſt conferri beneficium etiam ſimplex, cum incapax illius ſit,quia preces Canonicas recitare nequit.

57 Diſpenſandi poteſtas cum huiuſmodi corpore vitiatis nonniſi Summo Pontifici competit, præcipuè ſi vitium atque defectus adeò eſt grauis, & enormis, vt notabilem deformitatem faciat:ita Mandoſ.in tract.ſignatur.gratiæ tis.diſpenſatio pro corpore vitiatis, verſ.alium a Papa,Selua de beneficiis par.3.quæſt.5.in 3.qualitat.num.31. Conar.in Clem.ſi furioſus,par.1.in initio,num.7.verſ.ſuper hoc Nauar.in man.cap.27.num.98.& num.100.verſ.8.Molin.d.diſput.70.num.19.Vgolin.cap.52.§.3.Sayr.d.lib.6.cap.8.num.1.Bonac.d.punct.2.num.36.Campanil.d.rub.11.cap.17.num.202. Miranda in manual. Prælatorum tom.2.quæſt.8.art.3.concl.2.Aloyſ.Ricc.in praxi aurea reſolut.16.per to-
58 tam.Non obſtat gloſ.verbo noſtra,& tua,in cap.ſignificamit, de corpore vit.quatenus habet Epiſcopum poſſe cum corpore vitiatis propria auctoritate diſpenſare in aliis, quam in Miſſa, intelligitur enim de diſpenſatione Epiſcopi, auctoritate tamen Apoſtolica prædita, & ſic ſibi delegata,ita Conar. & Aloyſ. Ricc. dictis locis exponentes verba illa,auctoritate noſtra, id eſt, tibi commiſſa, quæ etiam ideò dicitur tua, cum ipſam non valeat commiſ-
59 ſarius alteri delegare cap.vltim. in fine, de offic.deleg. Epiſcopus tamen poterit diſpenſare cum habentibus membrum occultum, ſiue manifeſtum non ſua culpa abſciſſum, & quando ceſſat homicidij præſumptio atque huiuſmodi membrum non reddit ipſum impotentem ad celebrandum,vt reſoluit Miranda d.art.3.num.3. quod eſſet intelligendum procedere in leuibus vitiis,& debilitationibus,Fr. Sigiſm.à Bononia de electi. dub.88. ex ſententia Rotæ à Seraphino deciſ.625.num.5.par.1. aſſerit Campanil.d.cap.17.num.204.vbi etiam ex eadem deciſione obſeruat huiuſmodi diſpenſationem Papalem, aut Epiſcopalem non ſolùm requiri pro ſuſcipiendis ſacris,
60 ſed etiam minoribus, ac prima tonſura. Quod autem dicatur modicum vitium, quæ notabilis deformitas remittitur conſideranda arbitrio Epiſcopi cap.2.& ibi gloſ. penult.& vltim.de corpore vitiatis,vbi Abb.num.1.Menoch. conſ.96.num.30.& 31.& de arbitr.caſu 226.num.7.8.15.& 16.Seraphin.d.deciſ.625.num.4.Henriq.d.lib.14.cap.8.§.1. Bellet.d.§.7.num.26. Sic etiam quando dubitatur ſit ne talis corporalis morbus,vel defectus, qui Ordinis executionem impediat, vel ſcandalum gignat, Epiſcopi eſt determinare, ita quod non ſufficit arbitrium Confeſſarij,vel alterius Prælati inferioriss,vt per Conar.in Clemen. ſi furioſus par.1.in initio,num.5. Auila par.7.diſput.3.dub.3. Bonacina d.punct.2.num.36.in fine,Nauar.d.conſil.1.num.3.Valer.Reginald.in praxi fori pœnitent.lib.30.num.45. Raguſ.de Miſſa in Eccleſia quæſt.8.num.3.in princip. Reſpectu verò Regularium ad eundem Epiſcopum id declarare competit, non autem ad ſuperiores Regulares,niſi eiſdem expreſsè à Sede Apoſtolica delegaretur, dicunt Henriq.d.lib.14.§.1.verſ.ſecundo,Raguſ.de Miſſa in Eccleſia quæſt.8.num.3.verſ.de deformitatibus, & Fr. Emman. quæſt. Regul.tom.1.quæſt.24.art.4.quem refert,& ſequitur Campanil.d.cap.17.num.204.vbi num.207. aſſerit corpore vitiatos abſque diſpenſatione promotos ſi in Ordinibus ſuſceptis miniſtrauerint non incurrere alteram irregularitatem, cum irregularis ex defectu nunquam in alteram incidat irregularitatem, ſi promoueatur, & celebret.

SVMMARIVM.

1 *Infamia iuris dicitur,quando ipſo iure Canonico,vel Ciuili imponitur infamiæ pœna.*
2 *Infames de iure Ciuili regulariter ſunt etiam infames de iure Canon. niſi expreſsè ius Canonicum illam infamiam aboleat.*
3 *Vſurarij ſunt infames.*
4 *Vſurarij beneficia Eccleſiaſtica aſſequi non poſſunt,nec ad illa eligi,aut præſentari valent.*
5 *Condemnatus actione furti efficitur infamis, & inhabilis ad Ordines ſuſcipiendos.*
6 *Pœnitentes ſolemniter infamiæ nota laborant.*
7 *Pœnitentiam ſolemnem faciens, etiam illa peracta, prohibetur ordinari,non ſic pœnitentiam publicam faciens.*
8 *Epiſcopus cum ſolemniter pœnitentibus propter neceſſitatem,vel vtilitatem ad ſuſcipiendos Ordines minores diſpenſare poteſt.*
9 *Apoſtata etiamſi poſtea ab Inquiſitoribus impoſita pœnitentia reconcilientur,ſunt infames.*
10 *Hiſtriones,buffones, ac ludentes in ſcenis ſunt infames.*
11 *Aleatores ſunt infames.*
12 *Aleatoribus facta beneficij collatio,ſi publici ſunt,eſt nulla, ſi occulti venit irrisanda.*
13 *Infames iuris, vt patiantur eoſdem effectus, quos ipſamet infamia parere ſolet, oportet quod ſint de crimine in iudicio confeſſi,vel convicti.*
14 *Sententia requiritur declaratoria de crimine famoſo, quod infamet,vt quis dicatur infamis infamia iuris.*
15 *Virgis qui caſu ſuis precedente iudicio ſententia, aut ad triremes damnatus,& in eis fuerit,ad Ordines promoueri non valet.*
16 *Infamia ſi prætendatur incurſa per ſententiam de illa debet conſtare, nec ſufficeret ſi teſtibus probaretur latam fuiſſe.*
17 *Infamia facti dicitur cum quis eſt notatus de aliquo crimine apud bonos, & graues.*
18 *Infamia iuris de iure poteſt eſſe occulta, non ſic infamia facti.*
19 *Infamia iuris non ſolùm impedit præfici,ſed etiam removeri facit à dignitatibus habitis; infamia vero facti repellit tantum ab obtentis.*
20 *Infamia iuris per Principem aboleri poteſt, non ſic infamia facti.*
21 *Infamia facti contrario facto tollitur.*
22 *Emendatus præſumitur, qui crimen commiſit occulte, & confeſſus eſt Sacerdoti cum ſatisfactione.*
23 *Criminoſus quando præſumitur purgatus, & emendatus.*
24 *Periurus quamuis emendatus non poteſt à ſe abolere infamiam.*
25 *Infames iuris, & facti qui ſint in vniuerſum connumerantur,& num.26.27.& 28.*
29 *Infames tam iuris quam facti irregulares ſunt, & Ordines ſuſcipere Eccleſiaſticos prohibentur.*
30 *Summus Pontifex ſolus diſpenſat in infamia iuris, ac in irregularitate,quæ ex ipſa procedit.*
31 *Epiſcopus diſpenſat in infamia facti, & in ea,quæ procedit ex delicto,in quo poteſtatem habet diſpenſandi.*

EPISCO

EPISCOPVS CVM INFAMIBVS an poſſit diſpenſare.

ALLEGATIO XLIII.

1 EX proprio delicto contrahitur infamia iuris, aut facti. Iuris dicitur, quando ipſo iure Canonico, aut Ciuili imponitur pœna infamiæ, illi enim
2 qui ſunt infames de iure Ciuili, regulariter ſunt etiam infames de iure Canonico, niſi expreſsè ius Canonicum illam infamiam tollat, facit *cap. infames, 6. quæſt. 1. Bernard. in practic. cap. 93. nu. 2. in nouiſſ. edit. Caroli de Graſſis de effectibus cleric. effectu 2. num. 455. Filiuc. tract. 19. à num. 204. Anila de cenſuris par. 7. cap. 11. dub. 5. concluſ. 1.* me citato *Fr. Sigiſm. à Bononia de electi. dub. 86. num. 1. Azor. inſtitut. moral. par. 2. lib. 6. cap. 7. quæſt. 3. Nicol. Garc. de benefic. par. 7. cap. 8. num. 11. Henriq. in ſum. lib. 14. cap. 5. §. 4. in commento litt. T.*

3 Tales ſunt vſurarij, vt probant text. *in l. improbum ſumus, C. ex quibus cauſis infamia, cap. 2. §. porrò, 3. quæſt. 7. Afflict. deciſ. 128. Mateſil. ſingul. 49. Gemin. de Vſuris commento 4. in præfat. num. 3. Cotta in memorab. verbo Vſurarij pag. 934. Cald. Pereira in comment. ad §. ſorer. num. 44. verſ. Vſurarius, inſtitut. de inofficioſo teſtament. Nicol. Garcia de benefic. par. 7. cap. 8. à num. 20. Campanil. in diuerſorio Iuris Canon. rubr. 11. cap. 20. à princip. Bellet. deſquiſit. clerical. sit. de diſciplina clericali, §. 10. num. 35. Salzed. ad Bernard. in practic. cap. 91. litt. A,* vbi etiam reſoluit poſſe hanc infamiæ notam aboleri ab eo, qui iam pœnitentiam egit ad effectum obtinendi beneficia Eccleſiaſtica, *gloſ.* celebris *in cap. preterea de Vſuris*, quam eſſe communem dicit *Cou. lib. 3. variar. cap. 3. n. 3. verſ. quæ ratione*, eámque intelligit procedere quoad beneficia obtenta, non vero quoad obtinenda, quæ infames, & per conſequens huiuſmodi vſurarij aſſequi non poſſunt, neque ad illa eligi, aut præ-
4 ſentari, *Gemin. d. commento 4. in præfat. num. 6. cum ſequentib. Farinac. fragmentor. criminal. p. 1. lit. C, verbo clericus à num. 120. Nicol. Garcia d. cap. 8. à num. 18.*

5 Sic etiam condemnatus actione furti efficitur infamis, & indignus, ac inhabilis ad ſuſcipiendum Ordines, ſi vero occultus ſit poſt reſtitutionem, & pœnitentiam Sacris valet initiari, vt probat text. *in cap. vltim. de furtis, Bernard. in pract. cap. 93. num. 2. in nouiſſ. edit. Campanil. d. rubr. 11. cap. 25. num. 14. cum ſequentib. Bellet. d. §. 10. num. 11.*

6 Pœnitentes ſolemniter infamiæ nota laborare reſoluunt *Bernard. in pract. cap. 19. num. 1.* aliàs *cap. 23. in nouiſſim. Henriq. lib. 13. cap. 38. §. 3. verſ. tertio. Mari. Alteri. de cenſuris tom. 2. diſput. 16. de ſuſpen. cap. 1. verſ. quartus caſus, Campanil. d. rubr. 11. cap. 21. num. 1.* & ſine dubio ordinari non poſſe probant text. *in cap. ex pœnitentibus, 50. diſtinct.*
7 *& in cap. ſi ille, eadem diſtinctione.* ſolemnem enim pœnitentiam faciens, etiam illa peracta prohibetur ordinari, *Maiol. de irregularit. lib. 3. cap. 2. ſub num. 4. verſ. quæ omnia,* non autem ſi publicam fecerit, quia poſt illam promoueri poteſt, idem *Maiol. d. lib. 3. cap. 3. poſt num. 2. verſ. &*
8 *licet, Mari. Alter. vbi proximè.* Cum his ſolemniter pœnitentibus licet Epiſcopis propter neceſſitatem, vel vtilitatem ad ſuſcipiendos minores Ordines diſpenſare, *Sylueſt. verbo pœnitentia num. 3. Bernard. d. cap. 23. num. 3. Maiol. d. cap. 3. ſub num. 6. verſ. hæc quæ, Campanil. d. cap. 21. num. 7. Mari. Alter. vbi proximè.*

9 Apoſtatæ deſciſcentes à Religione Chriſtiana ad Iudaiſmum, etiamſi poſtea impoſita pœnitentia ab Inquiſitoribus Eccleſiæ reconcilientur, infames fiunt, nec poſſunt aliquo Ordine inſigniri, nec in ſuſceptis miniſtrare, optimè *Cald. Pereira queſt. forenſ. conſ. 13. num. 6.*

10 Cynædi, lenones, hiſtriones, ioculatores, ludentes in ſcenis, & buffones ſunt infames *cap. 1. & 2. 4. quæſt. 1. cap. pro dilectione, de conſecrat. diſtinct. 2. l. 2. §. ait prætor ff. de his, qui notantur infamia, Menoch. conſ. 149. num. 20. 25. & 28. Cald. Pereira ad d. §. ſorer. num. 44. & 45. Borrell. in addit. ad Bellugam. in ſpecula Principum rub. 11. §. Videndum num. 18. litt. H, Carol. de Graſſis de effectibus clerical. effectu 1. n. 1235.* & ideò non poſſunt promoueri ad clericatum, *cap. maritum 33. diſtinct. cap. 1. 51. diſt. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali, §. 10. num. 17. &* 18. vbi *num. 20.* intelligit de his, qui publicè coram populo faciunt geſticulationes ſui corporis, & ſe in illis aſſuefaciunt, bis ſaltem, cauſa quæſtus.

Aleatoribus, quia ſunt infames, vt reſoluunt *Vin. tom.* 11
1. communium opinion. lib. 3. tit. 29. de religioſis, & ſumpt. ſumer. verſ. vbi Andr. pag. 431. Maſcard. de probationib. concl. 995. Rebuff. de reprobation. teſtium, num. 331. Molina de iuſtit. tract. 2. diſput. 159. in fine, verſ. nihilominus, Cald. Pereira ad d. §. ſorer num. 44. verſ. Cynadi. non poſſunt beneficia 12
conferri, ſi enim ſunt publici ipſo iure nulla eſt collatio illis facta, ſi occulti venit irritanda, nec ſunt ratione conſuetudinis excuſandi, vt tenuit *Rota in vna Pampilonen. Parochialis 21. Maij 1574. coram illuſtriſſimo Aldobrandino*, poſtea S. D. *Clemente VIII.* & habetur *deciſ. 426. par. 1. diuerſor.* reſoluunt *Salzed. ad Bernard. cap. 73. litt. D, in nouiſſim. edit. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. num. 199. Flamin. de reſignat. lib. 4. quæſt. 3. ad fin. Nicol. Garcia d. cap. 8. num. 40.*

Licet infamia notentur, quod lex infamat, eo ipſo 13
quod aliquid commiſerunt, vt tenent *Iaſ. in l. cunctos populos lect. 2. num. 44. C. de ſumma Trinit. Arelin. in §. ex quibuſdam poſt num. 9. inſtitut. de pœnis temere litig.* tamen vt huiuſmodi iuris infames patiantur eoſdem illos effectus, quos ipſamet infamia parere ſolet, oportet quod ſint de crimine in iudicio confeſſi, aut conuicti, *cap. teſtimonium de teſtibus, Farin. in praxi crimin. par. 2. quæſt. 46. num. 5. & 18. Soar. tom. 5. diſp. 48. ſect. 1. num. 8. & 9. Sayr. de cenſur. lib. 7. cap. 11. num. 3. Bonacin. de cenſur. diſp. 7. quæſt. 3. puncto 1. num. 2.* quos refert, & ſequitur *Fr. Sigiſm. à Bononia de electi. dub. 86. num. 1. verſ.* ad hanc, *Moiſeſ. in ſumma Theologiæ moralis tract. 6. cap. 8. num. 12. Claud. Soler. in tract. de iuridica poteſt. Confeſſar. cap. 9. quæſt. 4.* vel ſaltem accuſati, durante tamen accuſatione, & antequam ſe probauerint innocentes *cap. final. eodem titulo, Nicol. Garc. d. cap. 8. num. 6. vbi num. 7.* intelligit, quando perſona eſt infa- 14
mata apud bonos, & graues homines, aliàs accuſatio non impedit promotionem, de quo vide *Azor. inſtitut. moral. p. 2. lib. 6. cap. 7. quæſt. 4. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 51. art. 11. verſ.* ad primum, *& quæſt. 56. art. 1. Molfeſ. d. tract. 6. cap. 8. num. 30.* requiritur enim ſententia declaratoria de crimine famoſo, quod infamet, vt quis dicatur infamis, infamia iuris per *l. furti, ff. de his qui not. infam.* reſolutum fuit *in vna Bononien. teſtamenti, die 1. Iunij 1551.* coram *Auguſtino* relata per *Caputaquen. deciſ. 90. infamia, par. 2.* me citato *Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract. 12. cap. 3. quæſt. 7. ſupp. 2.* & me etiam citato *Fr. Sigiſm. à Bononia de electi. dub. 86. num. 6.* Et ideò qui 15
virgis cæſus fuit præcedente iudicis ſententia, aut triremes damnatus, in eis ſteterit, ad Ordines promoueri non valet, vt conſuluit *Nauar. conſil. 43. incip. quæritur 1. num. 2. ſub tit. de temporibus ordinand. in nouis,* & tenent *Card. verbo infamia concl. 111. num. 5. cum ſequentib. Molfeſ. d. tract. 6. cap. 8. num. 14.* aduertens quod damnatus ad pœnam fuſtigationis, & ex cauſa non vera, vel non iuſta fuſtigaretur, non eſſet infamis *per l. ictus fuſtium, ff. de iis qui notantur infamia.* Omittendum tamen non eſt, quod 16
dum prætenditur incurſa iſthæc infamia prætextu alicuius ſententiæ, conſtare de illa oportet, nec ſufficeret ſi teſtibus probaretur latam fuiſſe, *Lanfranc. in cap. quoniam, num. 71. de probation.* Vnde etiam ex eo quod quis ductus ad furcas, vt ſuſpenderetur, appareret, non dicetur probata infamia ſi ſententia non producatur, iuxta dictam *Rotæ* deciſionem relatam per *Caputaqu. addutta deciſ. 90. par. 2.*

Infa

17 Infamia facti est cum quis notatur de aliquo crimine apud bonos, & graues, seu cum opinio alicuius grauata est apud bonos,& graues super aliquo crimine,seu peccato,*Felin.in dict.cap.testimonium,num.*14. *Henriq.dict.* §.3.*Vinal.in appendice ad candelab.aureum, cap.* 10. *num.*4. *Vgolin.de irregularit.cap.*60.*num.*4. *Molfes. in sum.tract.*6. *cap.*8.*Homobon.d.suppos.*2.*Nicol.Garcia d.cap.* 8. *num.* 12.
18 *Campanil.dict.rub.*11.*cap.*18.*num.* 5. Inter hanc facti, & illam iuris dantur aliquæ differentiæ, quia illa, scilicet infamia iuris, de iure bene potest esse occulta, secundum *Felin.in dict.cap.testimonium*, *num.* 15. & incurritur quamuis delictum,ex quo illa oritur, seu propter quod ipso facto irrogatur,sit occultum, *Paul.de Castro in dict. l.improbum fœnus,num.*1.quicquid dicant *Conar. lib.*3.*var.cap.*3.*num.*2.*& Henriq.d.*§.3.*& Anil. de censur.par.*7. *disp.*4.*dub.*5.*in princip.*quatenus ad infamiam etiam iuris requirunt,quod adsit fama publica,& quod delictum sit publicum.Quicquid etiam dicant infamiam non incurri quando delictum propter quod ipsa eo ipso irrogatur, est occultum, nisi accedat sententia declaratoria, *Bursat.cons.*14.*num.*18.*cum sequentib.lib.* 1. *Azor.instit.moral.par.*1.*lib.*8.*cap.* 13. *quæst.* 7. *vers.* sed verius, *Sanch.in præcepta Decalogi tom.* 1.*lib* 2.*cap.* 26. *num.* 1. *& Farin.de hæresi quæst.*188.*num.*56.*Filliuc.tract.*19.*nu.*209. quia contra eos est verior opinio,quam sequitur *Nicol.Garc.dict. cap.*8.*num.*19. & post Pernam,*Greg.Lop. Filliuc.*& alios sequitur etiam me citato in hoc loco *Fr.Sigism. à Bononia de electt.dub.*86.*num.* 3. Hæc verò scilicet facti, cum consistat in vitæ sordibus,& vilitate diuulgata,non potest esse occulta, vt post *Felin. & Anilam* resoluit idem
19 *Nicol.Garcia d.cap.*8. *num.* 14. Deinde alia est differentia, quia infamia iuris non solùm impedit præfici, sed etiam remoueri facit à dignitatibus habitis *l.infamia,C. ea decurion.lib.*10.*l.indices,C.de dignitatibus, lib.* 12. *Conar. pract.cap.*19.*num.*5.*concl.*5.*Nicol.Garc. d. cap.*8. *num.* 33. Infamia vero facti licet repellat quem à dignitatibus habendis, non tamen repellit ab obtentis, vt tenent *Henriq.d.*§.3.*in med.Campanil. dict.cap.*18.*num.* 5. *in fine*, *Nicol.Garcia d.cap.*8.*num.*35.*&* 36.vbi *num.*37. asserit id procedere in dignitatibus, & honoribus citra titulos beneficiales, secus vero in beneficialibus, quia non est
20 text.hoc dicens. Vlterius infamia iuris per Principem aboleri potest, vt tenent *Henriq.d.*§. 3. *propè finem. Adolfes.d.cap.*8.*num.*32.eleganter *Sfort.Odd.de integ.restit.par.* 2.*quæst.*92.vbi *art.*4.tractat.de Papa,vel collegio Cardinalium,& *art.*5.de Episcopo,& *art.*6.de Inquisitore contra hæreticam prauitatem,& *art.*8. de Senatu Romano, & *art.*9.de Marchione,Duce, & cæteris Dominis. Infamia vero facti ab eo remoueri non potest, quia opinio hominum de bonitate,vel de malitia alicuius, non potest ab aliquo etiam Maximo,vel supremo Principe tolli, Princepsque non potest facere, vt homines credant illum esse bonum, quem credunt & credere volunt esse malum, imò nonnisi a Deo infamia facti aboleri potest, vt firmat *Roman. singul.* 460. *incipit*, *dubitatio est magna*: quamuis *Sfort.*quem refert, & sequi videtur *Farinac. in praxi criminal.par.*1.*quæst.*6.*num.*45.*vers. in proposito* dicat quod Princeps restituit etiam ab infamia facti,si hoc ei
21 placeat, & exprimat. Est tamen verissimum illam auferri contrario facto.hoc est, quod sicut hominum oblocutione processit, ita contrario eorum dicto tollatur, ex *Abb.in cap.cum te,num.*9.*de sentent.& re iudic.Campan. dict.cap.*18.*num.*5.*prope fin.* & post *Filliuc. Soar. Bonac. & ineripsum* in hoc loco, idem tenet nouissimè *Fr. Sigism.*
22 *à Bononia de electt.dub.* 7.*num.*7. Emendatus autem præsumitur qui crimen commisit occultè, & confessus est Sacerdoti, *Mascard.de probat.concl.* 465. *num.* 7. imò vt ipse ait *concluf.*600.*num.* 10. ad probandum, quem esse emendatum non satis est,illum esse contritum, & confessum,sed exterior requiritur satisfactio,& *num.*12.resoluit, quod emendatio per absolutionem à crimine probari potest. Criminosus præsumitur purgatus, & 23 emendatus, si trium annorum interuallo ab improbè factis se abstinuerit,& in rectis actionibus, & honestis sese exercuerit,*Mascard.dict.concl.*465.*num.*10.Sic etiam emendatus præsumitur,qui post peccatum operatur bonum,*Mascard.d.concl.*600.*num.*15. Præterquam in reatu 24 periurij, cuius emendatio non detrahit infamiam ab eo prouenientem, vt probat tex.*in d.c.testimonium,Vinc.tom.* 1.*commun.opin.lib.*4.*tit.*10.*num.*133.*vers.imò dic.Mascard. conclus.*1168. *à num.*16.*Rebuff.de reprob.testium,nu.*599.

Quæres quænam sint in vniuersum crimina ex qui- 25 bus infamia iuris vel facti contrahatur; respondeo cum *Azor.d.par.*2.*lib.*6.*cap.*7.*quæst.*3. *vers. infamia*, *in cap.constituimus,*3.*quæst.*5.ita dici. Ab accusatione,& testimonio repelli,quia infames sunt homicidæ,malefici, fures, sacrilegi,raptores,adulteri,incesti,venefici,periuri, & qui raptum fecerunt,vel qui falsum testimonium dixerunt, seu qui ad sortilegos, diuinósque concurrunt. Item in *dict.cap.infames*,sic dicitur,Infames vocantur omnes,qui Christianæ legis normam, & statuta contemnunt, Sepulchrorum quoque violatores,& omnes, qui aduersus patres armantur, & de bellis publicis fugientes, & qui indigna sibi petunt loca tenere, aut facultates Ecclesiæ auferunt iniuste,& qui fratres calumniantur, aut accusant,& non probant; & qui contra innocentes Principum animum ad iracundiam prouocant,hoc est,delatores,& omnes anathematizati, vel pro suis sceleribus ab Ecclesia repulsi.

Item infames sunt Malefici,venefici,militiæ desertores,hæretici,fautores,defensoresque hæreticorum,& eis credentes, & eis fauentes, schismatici, blasphemi, siue maledici, qui simoniam in beneficiis, vel Ordinibus conferendis, vel recipiendis admittunt. Duellum offerentes,vel oblatum ab aliis admittentes:qui calumniantur,aut accusant, cum tamen crimen factum esse non probent,quos omnes sic summatim perstringit *Azor. d. quæst.*3.*vers.denique.* 26

Item infamis est, qui duxit vxorem vilem, & abiectam, vel meretricem, vel reiectam, & repudiatam, vel ioculatricem,saltatricem, scenicam, ancillam, concubinam,*cap.si quis viduam* 6.*quæst.*1. 27

Denique habetur infamis, qui artem aliquam vilem, 28 abiectam, vel ignominiosam profitetur,& publicè exerceat, vel qui officio vili fungitur, quales sunt mimi, lenones,scenici,carnifices,lictores, macellarij, tabernarij, cauponarij, aurigæ, & alij his similes. Item tutor, vel curator, qui pupillam sibi, vel filio matrimonio iunxit. Clerici item,qui publicè cum scorto rem habent prout post omnes commemorat *Azor. loco proximè citato.*

Infames prædictos,tam iuris,quam facti infamia no- 29 tatos irregulares esse tenent plures Doctores, quos refert,& sequitur *Nicol.Garcia dict.cap.*8.*num.*44. ac Ordines suscipere Ecclesiasticos vetitos esse probant text. *in dict.cap.infames,cap.final.*51.*distinct. cap. accusatum*, *de Simon.Vinal.d.cap.*10.*num.* 3. *Nicol. Garc. dict.cap.*8.*num.*5. *Bollet.d.tit.de discipl.cleric.*§.10.*à num.*1. *Campanil. d. rub.* 11.*cap.*18.*à num.*1. Circa tamen eorum dispensationes, 30 quod est nostræ *alleg.* principale quæsitum, aduertendum quod in infamia iuris,& in irregularitate, quæ ipsa procedit,solus Papa dispensat; in illa vero,quæ na- 31 scitur ex infamia facti,qualis est, quæ nascitur ex crimine aliquo notorio Episcopus dispensare valet, vt post *Nauar.in man.cap.*27.*num.*204.resoluit *Fr. Ludouic.Miranda in man.Prælat.tom.*2.*quæst.* 8. *art.*5. *concluf.*1.*Ioan.à Cruce de statu Relig.lib.*1.*cap.*6.*dub.*17.*concl.*2.*Fr. Sigism. à Bononia d. dub.* 87. *num.* 6. Item infamia potest auferri per Episcopum dispensantem super delicto,ad quod sua facultas extenditur (vt quod non est grauius adulterio) directè enim dispensando in delicto, indirectè etiam,& accessoriè debet infamiam inde consurgentem abolere, ita *Vgolin.d.cap.*60.§.5.*num.*3. *Anila de censur. p.*7.*disp.*4.

dub.

dub.6.Bonacina eod. tract. diſp.7.q.5.puncto 1.num.6. verſ. tertio, Henriq.dict.cap.5.§.3.in fine, vbi etiam tenet quod ſuperueniente hac iuris infamia diſpenſat Epiſcopus,vt retineat vſum Ordinum, & beneficia, non autem vt de nouo obtineat.

SVMMARIVM.

1 *Sodomia crimen quare dicatur vitium nefandum.*
2 *Sodomitæ omnes mortui fuerunt in illa nocte, qua Chriſtus Redemptor Noſter ex Virgine Maria natus eſt.& cum illis Virgilius Poëta celebratiſſimus.*
3 *Caluinus hæreticus, Ariſtoteles, & alij Philoſophi, excepto Platone ſodomitæ fuerunt.*
4 *Vitium hoc quare contra naturam dicatur.*
5 *Peccatum eſt grauiſſimum, turpiſſimum, abominabile, & perexoſum.*
6 *Sodomitæ igne comburuntur.*
7 *Bona eorum confiſcantur.*
8 *Infames fiunt.*
9 *Teſtandi facultatem amittunt, etiam ſi non eſſent condemnati, vel poſt mortem.*
10 *Sodomitæ punitur etiamſi non conſtet de corpore delicti.*
11 *Quilibet ad eum accuſandum admittitur.*
12 *Ætas tenera delinquentis non excuſat à pœna criminis ſodomiæ.*
13 *Minor ſodomitæ arbitrio iudicis puniendus.*
14 *Credendum non eſt aſſerenti aliquem ſecum voluiſſe committere hoc crimen.*
15 *Minoris dictum atteſtantis ſe de hoc crimine attentatum, non facit indicium contra attentatorem, niſi concurrentibus aliis adminiculis.*
16 *Puero affirmanti ſe eſſe ſodomitatum in nullo creditur.*
17 *Meretrici affirmanti ſe eſſe ſodomitatam, vel de hoc crimine attentatam, non creditur.*
18 *Vxori atteſtanti ſe à viro ſodomitatam non creditur.*
19 *Teſtis abſque citatione partis in hoc crimine recipi poteſt.*
20 *Teſtibus ſingularibus deponentibus ex actibus ſingularibus cum aliis adminiculis proceditur in Hiſpaniam ſodomitæ ad pœnam ordinariam.*
21 *Clerici hoc nefandum crimen committentes, quas pœnas incurrant.*
22 *Pœna contra clericos hoc crimen committentes à Pio V. inflicta non comprehendunt exercentes vitium beſtialitatis.*
23 *Comprehendunt non ſolum clericos maſculorum concubitores, ſed etiam illos, qui muliere retro abutuntur.*
24 *Comprehendunt tantum peccatum hoc in ſua ſpecie conſummentes, non vero pollutionem extraordinariam, ſeu extra vas exercentes.*
25 *Comprehendunt etiam illud ex vſu continuato committentes.*
26 *Comprehendunt notorium tantum, non vero occultum exercentem.*
27 *Clericus propter huius criminis atrocitatem quamdiu illud occultum, nullam incurrit ſuſpenſionem, aut irregularitatem.*
28 *Ordinari poteſt ſodomitæ, & beneficium acquirere ſi occultum ſit crimen, & nondum fuerit deductum in iudicium.*
29 *Beneficiis licet ipſo iure priuentur vitium hoc committentes per dictam Bullam Pij V. tamen ea retinere poſſunt quouſque ſententia declaratoria intercedat.*
30 *Epiſcopi cum conuictis de crimine nefando, & indicio condemnatis, nullo modo poſſunt diſpenſare.*
31 *Confeſſarij quomodo procurare debeant, vt tam abominabile vitium, omnino extirpetur.*

EPISCOPVS AN POSSIT AD ORDInes diſpenſare cum ſodomitis, de nefario crimine conuictis.

ALLEGATIO XLIV.

SOdomiæ crimen vitij nefandi nomen ſortitum 1
eſt, eo quod nec fari quidem de eo liceat, in tantum quod diabolus fugit quando huiuſmodi crimen committitur, vt aſſerit *Afflict. in Conſtit. Neapol.lib.3. rub.42. num.* 11. & memorabile eſt illud quod ſcribit *D. Hieronym. ſuper Iſaiam*, & *Iob*, quod in illa nocte, in qua Chriſtus Redemptor noſter ex Virgine 2
Maria natus eſt, omnes ſodomitæ mortui fuerunt, & cum illis Virgilius celebratiſſimus Poëta,qui,vt fertur, illo morbo laborabat, tradunt ex *Bern. Bonacos.* & aliis *Cenall.communium contra communes quæſt.* 248. *numer.* 10. *Salzed. ad Bernard. in pract. cap.* 89. *in princ. nouiſſ. edit. Mari. Alter. de cenſuris titul.* 2.*diſput.*15.*cap.*3.*verſ.tertio*, & nouiſſime *Emman. do Valle de Moura de incantat. & en ſalmis ſection.*3. *cap.* 4. *numer.* 13. vbi *numer.* 76. dicit quod Caluinus,Ariſtoteles,& alij Philoſophi totius na- 3
turalis, & moralis præcipui in gentilitate magiſtri ſodomitæ fuerunt, excepto Platone,qui amore veritatis contemplandæ, abſtinuit ab omni delectatione venerea. Et per antonomaſiam dicitur hoc crimen contra 4
naturam, quia non ſolum eſt contra naturam hominum, ſed etiam contra genericam, vt dicit *Otero in interpret. cap. fin. de conſuet. numer.* 18. Turpiſſimum, & 5
grauiſſimum eſt peccatum hoc,abominabile, & perexoſum, vt patet tum ex *D. Paulo ad Roman.* 1. tum ex grauiſſimis pœnis à iure ciuili inductis *in l. cum vir C. de adulter.* vbi horribiliter, verbis tamen elegantibus, Imperator loquutus eſt, & *in Aut. vt non luxurientur homines, collat.* 6. licet enim ille text. *in d. l. cum vir* vi- 6
deatur imponere pœnam gladij,ideſt, amputationis capitis, tamen de conſuetudine eſt quod ſodomitæ igne comburantur, prout tenent *Gomez l.*80. *Tauri numer.*32. *ad fin. Clar.§. ſodomia numer.* 2. *Menoch. de arbitrar. caſu* 286. *à numer.* 2. *Farin. in praxi crimin. quæſt.* 148. *numer.* 1. *& 4. Azori. inſtitut. moral.par.*3. *lib.*3. *cap.*19.*in princ. Modernus de Iuriſd.par.*2.*cap.*2.*a numer.* 15. *Aloyſ.Ricc. in praxi fori Eccleſiaſt. reſolut.* 302. *numer.* 1. *Emman. do Valle d.ſect.*3. *cap.*1. *numer.*18.*Salzed.d. cap.*80. *addit.* 1. *verſ. ſuis ſemper*, & diſponit *Ordinat. Regia Luſit. libr.*5. *tit.* 13. *in princip.* ibi *ſeia queimado*, & apud Hiſpanos *l.*1. *tit.*21. *lib.*8. *nouæ recop.* Eorumque omnia bona con- 7
fiſcantur, *Gom. dict. l.*80. *Tauri num.*32. *in fine*, *Menoch. dict.caſu* 286. *numer.* 9. *Pereg. de iure fiſci lib.* 5. *titul.* 1. *num.*169.*Farin.d.quæſt.*148.*num.*12.*Armendar.in addit.ad recopil.legum Nauarræ lib.* 2. *titul.* 21. *l. vnica numer.* 31. vbi cum *Salzedo* intelligit de bonis,quæ tempore commiſſi criminis habebat, & non de poſt acquiſitis. Fiunt etiam infames *Donell. comment. iuris Ciuilis libr.* 8
18. *cap.*7. *col.*1. *Farinac. dict. quæſt.* 148. *numer.* 11. *Cardoſo in praxi indicum verbo ſodomia numer.*8. Et amit- 9
tant teſtandi facultatem, *Deci. in l.* 1. *numer.* 8. *C. de ſecundis nupt. Conar. in Clem. ſi furioſus par.*1.§.1. *numer.*6. *colum.* 4. *Guilielm. in capit. Raynutius verbo mortuus numer.* 139. *Menoch. de arbitrar. caſu* 286. *numer.*10. *& caſu* 360. *numer.* 59.*&* 60. *Anan.ad l.* 4. *Tauri gloſſ.*7.*num.* 16. *Farinac.d.quæſt.*148.*num.*16. *Armendar.* vbi proxime *num.* 31. Et procedere etiamſi non eſſet condemnatus dicit *Franciſc. Marc. Delphin. deciſ.* 892. quem refert *aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. par.*1.*collect.*184. *in fine*, & licet mortuus eſſet ex *Farin.in praxi crimin.p.* 1. *quæſt.*10. *num.*44.reſoluit *Campan.in diuerſ.Iuris Canon.rub.*11. *cap.* 22.*num.*4.

Sodomita punitur etiamſi non conſtet de corpore 10
delicti, *Plot. conſ.* 132. *num.* 22. *volum.* 1. *inter conſ. ciui-*

minalia, *Baiard. ad Clar. §. ſodomia num.* 12. quos refert,
11 & ſequitur *Armendar. vbi ſupra numer.* 29. Et quilibet admittitur ad accuſandum *lib.* 2. *tit.* 21. *part.* 7. vbi *Greg.*
12 *Lop.* Nec tenera ætas delinquentis excuſat à pœna criminis ſodomiæ *Baiard. ad Clar. §. ſodomia numer.* 13.
13 Nam Senatus Pedam. ſolet tam agentes, quam patientes, quando excedunt 20. annos, ad mortem damnare teſte *Theſau. filio in addit. ad deciſ.* 161. quem refert *Aloyſ. Ricc. p.* 5. *collect.* 1877. iudicis tamen arbitrio minor eſt puniendus, *Menoch. de arbitr. caſu* 286. *num.* 19. *Farinac. in praxi crimin. quæſt.* 92. *num.* 83. *cum ſequentibus, & quæſt.* 148. *numer.* 76. *& conſ.* 33. *num.* 15. *Hortenſ. Cauaican. de brachio Regio p.* 4. *num.* 79. *litt. E, Caualcan. lib.* 3. *deciſ.* 13. Bene verum eſt non eſſe credendum
14 ei, qui affirmet aliquem ſecum voluiſſe committere hoc crimen *Aym. conſ.* 41. *Baiard. vbi ſupra numer.* 15. *Armend. vbi ſupra n.* 28. vbi etiam dicit non eſſe dandam fidem famę concordanti cum depoſitione talis, quia po-
15 tuit habere originem ab eo affirmante. Nec dictum minoris atteſtantis ſe de hoc crimine attentatum fuiſſe facit indicium contra attentatorem, niſi concurrentibus aliis indiciis, & coniecturis, *Trium. Venetiæ deciſ.* 14. *par.* 2. *Marta Piſana deciſ.* 138. *Gnaſpar. Theſaur. Taurin. deciſ.* 35. *Vini. deciſ.* 157. *Marc. Anton. Genuenſ. in pract.*
16 *Archiepiſc. cap.* 67. *num.* 2. Nec etiam creditur in aliquo puero affirmanti ſe eſſe ſodomitatum, *Grammant. deciſ.* 40. *numer.* 14. *Baiard. vbi ſupra num.* 3. *Caualcan. conſ.* 109.
17 Nec ipſi meretrici tale dicenti *Decian. conſ.* 83. *per totum*, quem refert *Armendar. vbi ſupra numer.* 28. *in fine.*
18 Nec denique vxori dicenti ſe à viro ſodomitatam, *Hortenſ. Caualcan. de brachio Regio p.* 1. *num.* 282. *verſ. in ſumma.*

19 In probatione huius criminis teſtis recipi poteſt abſque citatione partis, *Soar. de Pace in praxi tom.* 1. *temp.* 8. *numer.* 55. *fol. mihi* 64. *Salzedo ad Bernard. cap.* 88. *alias* 89. *incip. nefandi criminis, verſ. & in ſodomia.* Per auditum non probatur *Caſſan. in conſuetudin. Burgund. rub.* 1. *tit. des inſtices num.* 56. *fol.* 66. *Hippol. conſ.* 28. *numer.* 4. *&* 5.
20 Ex pragmatica anni 1598. edita Matritij teſtibus ſingularibus deponentibus ex actibus ſingularibus cum aliis probationibus, vel adminiculis proceditur in Hiſpania contra ſodomitas ad condemnationem pœnæ ordinariæ, refert *Ignat. de Vil. in ſyl. reſponſor. reſp.* 9. *numer.* 40.

21 Clerici de iure communi tam dirum nefas exercentes à Clero ſunt eiiciendi, vel ad agendam pœnitentiam in Monaſteriis detrudendi, *cap. Clerici de exceſſ. Prælat. Bernard. & Salzedo in pract. cap.* 88. *Clar. §. ſodomia num.* 5. *Armendar. vbi ſupra numer.* 29. Rigidius tamen contra eos procedendum iuſſit *Pius V. in Conſtit.* 20. *incip. horrendum*, ſub his verbis. Omnes, & quoſcumque Preſbyteros, & alios Cler. Sec. & Regulares cuiuſcũque gradus, & dignitatis tam dirum nefas exercentes omni priuilegio clericali, omnique officio, dignitate, & beneficio Eccleſiaſtico præſentis Canonis auctoritate priuamus.

22 DIRVM NEFAS Non comprehendit exercentes vitium beſtialitatis, ſaltem quoad pœnas ipſo iure impoſitas, nam licet ſit crimen grauiſſimum, & contra naturam, & gauius ſodomia, non eſt ſodomia, ſed ſpecies diſtincta à ſodomia, ita *Nicol. Garc. de benefic. p.* 11. *cap.* 10. *num.* 204. contra *Fr. Emman. in ſumm. tom.* 1. *cap.* 208. *num.* 2. *Proſp. de Aug. in addit. ad ſummam Bullarij, verbo ſodomia ampli.* 2. *Farinac. dict. quæſt.* 148. *numer.* 47.
23 Comprehendit tamen non ſolum Clericos maſculorum concubitores, ſed etiam illos, qui muliere retro abuntur *Aloyſ. Ricci in praxi fori Eccleſ. deciſ.* 352. *in* 1. *edit. & reſolut.* 302. *num.* 2. *in* 2. *edit. & in collect. deciſ. p.* 5. *collect.* 1877. *dub.* 1. *Farin. dict. quæſt.* 148. *ſub num.* 36. *Campan. in diuerſ. iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 22. *num.* 17. *Proſper. de Auguſtino dict. verbo ſodomia in princ. Nicol. Garcia d. cap.* 10. *numer.* 207. *Menoch. caſu* 286. *numer.* 5. Aduerte 24 ſemper ad incurrendas pœnas in d. Bulla conſtitutas neceſſarium eſſe, vt peccatũ ſit in ſua ſpecie conſummatum, non enim ſufficit quælibet pollutio, vel immunditia cum aliquo, niſi intercedat coitus intra vas ordinarium illius delicti, in quo delictum conſummatur, ita *Vgolin. de irregul. cap.* 43. *Soar. tom.* 5. *diſp.* 31. *ſect.* 4. *num.* 21. & alij, quos refert, & ſequitur *Bonacina de magno ſacramento Matrimonij quæſt.* 4. *punct.* 11. *num.* 2. *verſ. aduertendum eſt ſecundo*, quibus adde *Mari. Alter. d. capit.* 3. *verſ. tertio notandum, & Aloyſ. Ricci. dict. reſolut.* 302. *limit.* 1. *Nicol. Garciam dict. cap.* 10. *num.* 203. vbi reſoluit dict. Conſtitutionem non comprehendere exercentes pollutionem extraordinariam, ſeu extra vas, ſed ſolum exercentes copulam ſodomiticam, quæ tunc locum dumtaxat ſibi vendicat, quoties ſemen emittitur intra vas, de quo etiam *Leli. Zecchi. in reſp. caſuum conſci. caſu* 1. *tit. de irregul. §. de irregularitate prouen. ex delicti qualitate, Fr. Emman. tom.* 1. *regul. quæſt.* 30. *art.* 18. *Campan. d. capit.* 22. *num.* 14.

EXERCENTES, Verbum hoc iteratas requirit 25 vices, ac frequentiam, factumque ex vſu quaſi continuato, prout etiam in terminis de quibus agimus probat Imper. in §. *item lex Iulia de adult. inſtit. de pub. iudic.* ibi, item lex Iulia de adulteriis, quæ non ſolum temeratores alienarum nuptiarum gladio punit, ſed & eos, qui cum maſculis nefandam libidinem exercere audent, vbi omnes verbum illud, exercere, intelligunt frequenti vſu, & quaſi ex conſuetudine. Clerici igitur prædictas pœnas non incurrent ſi ſolum bis, vel ter hoc deteſtabile crimen commiſerint, niſi illud ex vſu continuato exerceant, ita *Nauar. in man. cap.* 27. *num.* 249. *verſ. tertio dico, Maiol. lib.* 5. *cap.* 43. *num.* 3. *Fr. Emman. in ſum. par.* 1. *cap.* 209. *& q. regul. tom.* 1. *quæſt.* 30. *art.* 19. *Sayr. de cenſuris libr.* 7. *cap.* 12. *num.* 23. *Anila eodem tract. par.* 3. *diſp.* 4. *dub.* 7. *Henriq. in ſumma lib.* 13. *cap.* 36. *in comment. litt. N, & lib.* 14. *cap.* 5. *in commento litt. F, Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſc. cap.* 67. *Mari. Alter. dict. cap.* 3. *verſ. ſed dubitari, Aloyſ. Ricci. dict. reſolut.* 302. *limit.* 2. *Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. par.* 3. *cap.* 4. *num.* 30. *Petr. de Ledeſm. in ſumm. par.* 2. *tract.* 27. *cap.* 15. *concluſ.* 4. *Marta de Iuriſdict. par.* 2. *cap.* 16. *Nicol. Garcia dict. cap.* 10. *num.* 198. *Campan. d. cap.* 22. *num.* 11. *Bonacina de magno Matrimonij ſacramento quæſt.* 4. *punct.* 11. *num.* 2. *verſ. aduertendum eſt primo, Soar. tom.* 5. *diſp.* 31. *ſect.* 4. *nu.* 22. *Emman. do Valle de incantat. & enſalm. ſect.* 3. *cap.* 1. *num.* 21. *Aldrete de religioſa diſciplina tuenda lib.* 2. *cap.* 15. *§.* 5. *num.* 26. quamuis contrarium teneant *Salzedo, & Ioann. de Vella*, quos ſequitur *Cenall. qu.* 228. *numer.* 4. & nouiſſimè *Cherubin. ſuper dictam Bullam Pij V. ſchol.* 2.

Non omnem exercentem obligat, & deuincit, ſed 26 notorium tantum, non ita occultum, *Vgolin. de irreg. cap.* 43. *§.* 2. *num.* 4. *Graffis in deciſ. aureis lib.* 2. *cap.* 90. *ſub num.* 13. *Henriq. lib.* 13. *cap.* 36. *in fine, Campan. d. cap.* 22. *num.* 12. notorium ſcilicet in foro exteriori, non autem interiori, vt reſoluunt *Graffis dict. cap.* 90. *num.* 14. *Steph. de Auila par.* 7. *diſp.* 4. *in vltimis verbis, Campan. dict. c.* 22. *num.* 13. Clericus igitur propter huius criminis atroci- 27 tatem nullam incurrit ſuſpenſionem, vel irregularitatẽ, quamdiu delictum eſt occultum, *Nauar. in man. cap.* 27. *num.* 249. *Fr. Emman. in ſum. par.* 2. *cap.* 210. *num.* 1. *Lazar. de ſodomia num.* 3. *Aldrete dict. cap.* 15. *num.* 34. *Henriq. lib.* 14. *cap.* 5. *§.* 1. *Bonacina dict. punct.* 11. *num.* 3, *Campan. dict. cap.* 22. *num.* 9. quamuis clericos nefandum hoc ſcelus perpetrantes ſuſpenſionem de iure contrahere ab ordinum executione, & ſi in eis miniſtrare, vel celebrare auderent, irregulares fieri à ſolo Papa diſpenſandos, etiamſi occultum fuerit commiſſum aſſerant *Couar. in Clem. ſi furioſus p.* 1. *§.* 1. *num.* 6. *Foler. in praxi crim. can. par.* 6. *c.* 37. *n.* 11. *Caiatan. Finiz. deciſ.* 13. *incip. in hoc proceſſu ſub nu.* 15. *par.* 5. *Clar. §. ſodomia num.* 5. *Franc. Marc. Delphin. deciſ.* 687.

Digitized by Google

687. *incip. quæritur numer.* 16. *par.* 2. *Mari. Alter. d. cap.* 3. *à princ.* contra eos enim eſt verior opinio, quam etiam poſt *Vgolin. Valent. Tolet. Petr. Ledeſma, Aul.* & alios, quos refert, & ſequitur *Nicol. Garc. dict. cap.* 10. *numer.* 195. Hinc fit non videri ſodomitam prohibitum
28 Ordinibus inſigniri, aut beneficia acquirere, ſi occultum ſit crimen, & nondum fuerit res deducta in iudicium *Achill. de Graſſis deciſ. vni. numer.* 3. *ſub titul. de pœnis, Campan. dict. capit.* 22. *num.* 19. Si vero notorium ſit, & per conſequens infamis infamia iuris, ad Ordines non poteſt promoueri, & inualida eſt collatio beneficij illi facta, iuxta reſoluta per *Bonacinam de cenſ. diſput.* 7. *p.* 3. *puncto* 1. *à numer.* 19. & quæ dixi ſupra *allegat. præced.*

29 ET BENEFICIO, &c. Verba hæc important probationem beneficiorum ipſo iure, ita vt ante ſententiam illa poſſint impetrari, retineri poſſunt tamen quouſque ſententia declaratoria intercedat, prout reſoluunt *Lap. alleg.* 16. incip. an valeat, & ibi *Mandoſ. addit.* 1. *& Bonacin. de magno Matrimonij Sacramento, quæſt.* 4. *puncto* 11. *num.* 2. *in fine, Rota deciſ.* 728. *par.* 3. *lib.* 3. *diuerſ. Quaranta in ſumm. Bullarij verbo Sodomia, ad finem, Laert. Cherubin. ad dict. Conſtit. Pij V. ſcholio* 1. optime *Camp. mil. d. capit.* 22. *numer.* 10. vbi etiam aſſerit, quod tunc non eſt neceſſaria poſſeſſoris citatio, niſi cum peteretur immiſſio in poſſeſſionem. Interim tamen non tenetur in foro conſcientiæ cedere beneficio, officio, & dignitati, aut reſtituere fructus ante iudicis ſententiam, ita *Bonacina dicto puncto* 11. *numer.* 2. *verſ. Aduertendum eſt tertio.* Qui enim commiſit crimen, ſeu delictum, propter quod incurrit pœnam priuationis beneficij ipſo iure, non amittit ſtatim titulum, ita vt teneatur in conſcientia illud dimittere ante declaratoriam iudicis ſententiam: ita *Sabagun. in cap. fin. de ſequeſtr. poſſeſſionis numer.* 79. *cum ſequentibus, Morla in emporio iuris par.* 1. *titul.* 1. *quæſt.* 9. *num.* 42. poſt *Gutier. Henriquez, Fr. Emman. Molin. Azor. Soar. Petrum de Ledeſm. Gabr. Vaſq. Leſſ.* & alios *Nicol. Garcia d. cap.* 10. *num.* 8.

30 Epiſcopi cum conuictis de crimine nefando, & iuridice condemnatis nullo modo poſſunt diſpenſare, neque eos promouere ad Ordines, aut poſt promotionem, vt in illis poſſint miniſtrare, cum infamati iuridice de crimine enormi ipſo iure ſint irregulares, vt bene probat *Nauar. in ſuo manual. capit.* 24. *numer.* 248. in qua irregularitate ſolus Summus Pontifex poteſt diſpenſare, non autem alius Prælatus, vt reſoluit *Ludou. Miranda in man. Prælatorum tom.* 2. *quæſt.* 8. *concl.* 1. vbi etiam aſſerit neque Religionum Prælatos facultatem diſpenſandi habere cum huiuſmodi conuicto de crimine nefando, nam propter enormitatem delicti, ac propter illius infamiam, & etiam propter ſcandalum, quod exinde aliis oriri, & generari poterat videndo ipſum celebrare, eiuſmodi irregularitas cenſetur Papæ reſeruata.

31 Cum itaque ſui natura peccatum hoc ſit grauiſſimum, cumque frequentia creſcat, attentius procurare debent Confeſſarij, vt tam abominabile facinus omnino extirpetur, ac prorſus à fidelium etiam mentibus eradicetur, & radicitus euellatur, idque tunc præſertim aſſequentur, ſi tum iſtud, tum aliud quodpiam peccatum carnis committentibus infligant ieiunia, diſciplinas, frequenteſque Confeſſiones, quin eius enormitatem exaggerent, vtentes verbis illis, quibus, & D. Auguſtinus vtitur in ſermone de vitio ſodomitico, quod ſcilicet à tanta immunditia Angeli fugiunt, ac dæmones etiam oculos claudunt. Superiores etiam maximè cauere, & inuigilare debent hoc impium ſcelus puniendo, ne malum hoc tanquam peſtis latenter ſerpat, & vires acquirat; opportunè igitur occurrendum huic morbo eſt, ne latè diſſeminatus multos funeſta contagione turpiter inficiat, & Dei iuſtiſſimam iram prouocet.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſationes ſunt ſtricti iuris & odioſæ.*
2 *Argumentum de maiori ad minus in diſpenſationibus non valet.*
3 *Diſpenſatio conceſſa aduerſus vnum impedimentum, vel defectum, non porrigit ſuum effectum ad alium.*
4 *Diſpenſatus ad Ordines intelligitur dumtaxat diſpenſatus ad minores.*
5 *Diſpenſatus, vt promoueri poſſit ad Ordines Sacros, multo magis cenſetur diſpenſatus, vt poſſit promoueri ad Ordines minores.*
6 *Diſpenſatio facta ad Ordines non extenditur ad beneficia, etiam ſimplicia.*
7 *Diſpenſatus ſimpliciter ad beneficium, ad alium quam ad ſimplex non dicetur habilitatus.*
8 *Diſpenſationem obtinens ad aliquod beneficium ſimplex, ſi ad illud præſentetur dicetur habilitatus ad cætera ſimplicia.*
9 *Diſpenſatus ad Sacerdotium non manet habilis ad beneficium curatum.*
10 *Diſpenſatus ad curata, multo magis cenſetur diſpenſatus ad Canonicatus Cathedralium.*
11 *Diſpenſatus ad beneficium curatum non cenſetur diſpenſatus ad obtinendam dignitatem, etiamſi exuberans eſſet diſpenſatio.*
12 *Dignitates non comprehenduntur niſi apertis verbis illarum meminerit reſcriptum.*
13 *Beneficiorum appellatione non veniunt dignitates.*
14 *Diſpenſatus ad dignitates non dicetur diſpenſatus ad maiorem dignitatem poſt Pontificalem.*
15 *Verba, & principales dignitates in Collegiatis, non comprehendunt plures dignitates, quam vnam in qualibet Collegiata.*
16 *Regula* 3. *Cancellariæ reſeruat tantum vnam principalem in qualibet Collegiata.*
17 *Reprehenduntur contrarium tenentes, veluti aliena felicitatis, ac honoris impatientes.*
18 *Honorare melius eſt, quam honorari, ſicut amare, quam amari.*
19 *Epiſcopus diſpenſare poteſt cum illegitimis ad minores Ordines, & ad beneficium ſimplex.*
20 *Cauſa requiritur in diſpenſatione facienda per Epiſcopum.*
21 *Epiſcopus an poſſit cum illegitimo diſpenſare ad beneficium, quod non iure communi, ſed ſtatuto, vel conſuetudine Sacrum Ordinem requirit.*
22 *Epiſcopus cum illegitimis poteſt diſpenſare ad Canonicatus Eccleſiarum Collegiatarum.*
23 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum illegitimis ad dimidias portiones, ſeu inferiora beneficia Eccleſiæ Cathedralis.*
24 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum illegitimo ad beneficium ſimplex habens acceſſoriè annexam Parochialem.*
25 *Capitulum Sede Vacante poteſt, ſicut Epiſcopus, huiuſmodi diſpenſationes impertiri.*
26 *Capitulum Sede Vacante diſpenſare in iis poteſt, in quibus poteſt Epiſcopus ratione iuriſdictionis Epiſcopalis.*
27 *Capitulum Sede vacante ſuccedit Antiſtiti defuncto in omnibus iis, quæ iure communi pertinebant ad Ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem.*
28 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum illegitimo ſuper pluralitate beneficiorum ſimplicium.*
29 *Pontifex Summus ſolus ad dignitates, vel perſonatus etiam ſine cura diſpenſat.*
30 *Epiſcopus cum illegitimis ad beneficia requirentia*

Sacrum Ordinem dispensare non potest.

31 *Episcopus cum illegitimis ad Canonicatus Ecclesiæ Cathedralis dispensare non valet.*

32 *Contrarium sentiunt aliqui.*

33 *Sub distinctionis fœdere componuntur.*

34 *Dispensatio an præsumatur si illegitimus in habitu, & tonsura incedens Ordines suscepisse tali dispensatione præcedente alleget, & numer.* 34.

35 *Dispensatus à summo Pontifice ad beneficium simplex obtinendum, ante ætatem* 14. *annor. an ex dispensatione Episcopi possit aliud simplex impetrare.*

EPISCOPVS CVM ILLEGITIMIS ad Ordines, & beneficia, quando possit dispensare.

ALLEGATIO XLV.

1 DISPENSATIONES sunt stricti iuris, & odiosæ, strictamque recipiunt interpretationem, *cap.* 1. *in fin. de filiis presbiterorum lib.* 6. *Oied. de incompatibilitate beneficiorum par.* 2. *cap. vltim. numer.* 67. *cum sequent Sayr. de censur. lib.* 6. *cap.* 11. *à numer.* 16. *Azori. institution. moral. par.* 2. *libr.* 7. *cap.* 33. *quæst.* 6. *Matien. lib.* 10. *glos.* 1. *num.* 7. *titul.* 8. *lib.* 5. *nouæ recopil. Nicol. Garc. de beneficiis par.* 1. *cap.* 6. *num.* 58. *Garcia Gironda de primilegiorum, seu exemptionum explicatione numer.* 1111. *Mar. Anton. variar. resolut. lib.* 1. *resolut.* 19. *num.* 14. *& lib.* 3. *resolut.* 2. *num.* 18. *&* 21. *Carol. Tapia ad Rubr. ff. de constitution. Principum cap.* 5. *num.* 1. *cum sequentibus, Monetæ de distributionibus quotidianis par.* 2. *quæst.* 14. *à num.* 5. *Soar. de legibus lib.* 11. *cap.* 11. *numer.* 10. *& cap.* 17. *à num.* 2. *Campanil. in diuersoria*

2 *Iuris Canon. rubr.* 11. *cap.* 13. *numer.* 90. ita vt in eis non valeat argumentum de maiori ad minus, nec extendatur ad casum habentem in se maiorem rationem, prout resoluunt *Couar. de sponsalibus par.* 2. *cap.* 8. § 8. *num. Nauar. de reditibus Ecclesiasticis quæst.* 3. *moritur* 10. *numer.* 2. *Molina de primogen. lib.* 2. *cap.* 4. *numer.* 48. *& seq. Brunor. à sole in locis commun. verbo dispensationes sunt odiosæ, Salas de leg. disp.* 20. *sect.* 10. *Surd. decis.* 268. *num.* 20. *&* 21. *Cald. Pereira de nominatione emphiteusis quæst.* 21. *numer.* 65. *Gutier. Canon. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 124. *Rendin. in promptuario receptarum sententiarum tom.* 1. *tit.* 29. *num.* 12. *Molin. de Iustitia tom.* 3. *tract.* 2. *disput.* 591. *num.* 2. *Sanchez de Matrim. lib.* 8. *disput.* 1. *num.* 32. *& disput.* 24. *num.* 17. *Nicol. Garc. dict. cap.* 6. *numer.* 59. *Campanil. dict. cap.* 13. *numer.* 91. vbi restringit, quando illud minus comprehensiue & necessario includeretur sub maiori, aut esset necessarium consecutiuum, ac dependens ab eo, super quo fuit dispensatum, quia dispensatus ad vnum, censetur dispensatus ad omnia consequutiua, plenè *Sanch. de Matrimon. lib.* 8. *disp.* 1. *num.* 19.

3 Concessa igitur dispensatio aduersus vnum impedimentum, & defectum, non porrigit suum effectum quoad alium, *l. si quando C. de inofficioso testamento*, & vide ibi *glos. Bald. Salicet.* & alios, *Simon. de Pratis cons.* 51. *num.* 6. *Surd. cons.* 245. *numer.* 4. *Ioseph. Gonzal. variar. quæst. cap.* 14. *numer.* 11. *Ioan. Baptista à Costa de retroactione cap.* 9. *casu* 10. *numer.* 2. Sic etiam dispensatus ad vnum effectum non censetur dispensatus ad alium *Bero. cons.* 163. *numer.* 30. *&* 41. *lib.* 2. *Reminald. Iun. cons.* 341. *numer.* 36. *Simon de Pratis cons.* 100. *numer.* 19. *Carol. de Graff. de effectibus clerical. effectu* 4. *num.* 57. *&* 58.

4 Quare dispensatus simpliciter ad Ordines intelligitur dumtaxat dispensatus ad minores, ex *glos. verbo ordinari in cap. litteræ de filiis Presbyterorum, & glos. verbo ad omnes in capit. vltim. eod. tit. in* 6. *Rebuff. in praxi beneficiali tit. de dispensatione super defectu natalium num.* 47. *Campanil. dict. capit.* 13. *numer.* 95. *Soar. de censur. tom.* 5. *disputat.* 41. *sect.* 3. *à numer.* 3. *Sanch. de Matrimon. lib.* 8. *disp.* 1. *num.* 26. *Azori. instit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *capit.* 3. *quæst.* 6.

5 Dispensatus vero, vt promoueri possit ad Ordines sacros, multo magis censetur dispensatus vt possit promoueri ad minores Ordines, ex multis quos refert, & sequitur *Carol. de Graff. dict. effect.* 4. *num.* 205.

6 Dispensatio etiam facta ad Ordines non extenditur ad beneficia, cum sint separabilia, & executio vnius possit stare sine altero, ita probant *cap.* 2. & ibi *glos. de filiis Presbyt. Gemin. in dict. capit.* 1. vbi *Monach. Arch. Ioann. And. & Anchoran. ille titul. libr.* 6. *Paris. cons.* 88. *à numer.* 19. *volum.* 4. *Sayr. de censur. libr.* 6. *capit.* 11. *numer.* 21. *Garcia dict. capit.* 6. *numer.* 70. *Sanch. de Matrimon. lib.* 8. *disput.* 1. *numer.* 27. *Mar. Antonin. variar. resolut. lib.* 1. *resolut.* 19. *numer.* 10. *Molfis. in summ. Theologiæ Moralis tractat.* 2. *cap.* 16. *numer.* 8. *in fine, & tractat.* 6. *cap.* 7. *numer.* 21. *Vasq. in opuscul. de benefic. capit.* 3. *§.* 1. *dub.* 5. extendi tamen ad beneficia simplicia conferri solita clericis Ordinibus initiatis tenent *glos. verbo Sedis Apostolicæ in capit. vltim.* & ibi *Abb. numer.* 2. *de filiis Presbyterorum, Maiol. de irregularit. lib.* 1. *capit.* 8. *numer.* 8. *Oldrad. cons.* 215. *numer.* 6. *Michaël. Martin. de Villar del patronado de Calzyatand par.* 9. *costumbre* 5. *numer.* 4. *Henriq. lib.* 13. *cap.* 57. *§.* 5. *Bellet. d. §.* 3. *numer.* 39. Sed alij existimant non extendi ad aliquod beneficium obtinendum, cuius quidem opinionis præter citatos in principio huius numeri fuere *Rebuff. in praxi rubr. de dispensatione super defectum natalium numer.* 48. *Borg. in tract. de irregularit. rubr. de filiis Presbyt. num.* 9. quos refert, & sequitur *Campanil. d. cap.* 13. *numer.* 96. & tenent *Mari. Antonin. dict. resolut.* 19. *num.* 11. *Azor. institut. moralium par.* 2. *libr.* 6. *cap.* 3. *quæst.* 5. vbi ampliat etiamsi dispensatus sit, vt ad omnes sacros Ordines ascendere queat. Verum dispensatus super clericatu potest obtinere pensionem, quia illegitimus non est inhabilis ad obtinendam pensionem nisi ratione clericatus, super quo si sit dispensatus non indiget dispensatione super illegitimitate, vt per *Sarmen. in reg. de annali quæst.* 21. *ad fin. vers. si vero non dantur, Seraphin. decis.* 1164. *numer.* 2. *p.* 2. & hanc opinionem perpetuo seruasse Romam attestatur ipsa apud *Farinac. cons.* 549. *num.* 3. *p.* 2. *recent.*

7 Qui enim simpliciter dispensatus fuit ad beneficium, vtique ad aliud beneficium, quam ad simplex non diceretur habilitatus, vt ait *Borgas. de irregularit. par.* 2. *rubr. interpretatione dispensat. num.* 3. sequitur *Campanil. dict. cap.* 13. *num.* 97.

8 Si vero aliquis obtinens dispensationem ad aliquod beneficium simplex consequendum ad illud præsentetur, dicetur habilitatus ad cætera simplicia, vt resoluunt *Canale. decis.* 29. *sub numer.* 35. *par.* 1. *Campanil. d. capit.* 13. *numer.* 98. Ex quibus facilè colliges malè pronuntiasse *Henriq. libr.* 14. *capit.* 8. §. 10. dum ait, quod illegitimus dispensatus ad Sacer-9 dotium, non manet inhabilis ad beneficium curatum, & Episcopatum, ac dignitates: quæ omnia sunt falsa, & sine fundamento, prout tenent *Sayr. d. libr.* 6. *cap.* 11. *numer.* 27. *&* 28. *Nicol. Garc. dict. capit.* 6. *à numer.* 67. *Campanil. d. capit.* 13. *numer.* 101. Dispensatus simpliciter ad plura beneficia duo tantum sine cura recipere potest *cap. is cui in fine, de prabend. in* 6. *Felin. cons.* 4. *numer.* 7. *Rot. in Pacen Parochialis de Talauera* 20. *Novembr.* 1613. coram *D. Pamphilio, impressa per Farinac. decision.* 528. *numer.* 3. *in princip. p.* 1. *recent.* Et dispensatus ad beneficia recipienda non censetur dispensatus ad illa retinenda *Rebuff. in praxi dispensat. rat. ætat. verbo & in simul retinere; Rot. decision.* 233. *numer.* 26. *p.* 1. *diuers.*

diuerſ. & dict. deciſ. 528. num. 1. par. 1. recent. etiam verba diſpenſationis ſint vniuerſalia, videlicet, necnon quæcunque, & qualiacunque beneficia, &c. quia illa ſolum referri debent ad facultatem recipiendi, itaut poſſit quidem quæcunque beneficia recipere etiam vltra duo, ſiue ſimplicia, ſiue curata, vel etiam dignitates fuerint, non autem plura ſimul retinere, *Rot. d. deciſ. 528. n. 3.*

10 Vnde quamuis diſpenſatum ad curata multo magis cenſeri diſpenſatum ad Canonicatus Cathedralis Eccleſiæ dixerit *Ioan. de Selua de benefic. par. 2. quæſt. 61. num. 6.* tamen contrarium verius eſſe ex *Rota deciſ. 54. aliàs 1. de filiis Presbyt. in antiqu.* aſſerit *Campanil. dict. cap. 13. num.*

11 99. Et à fortiori diſpenſatum ad beneficium curatum non cenſeri diſpenſatum ad obtinendam dignitatem reſoluunt *Petr. Gregor. Syntagm. lib. 17. cap. 6. nu. 36. Azor.*

12 *d. cap. 3. quæſt. 7. Bellet. d. §. 3. num. 38.* etiamſi exuberans eſſet diſpenſatio, nempè ad quæcunque beneficia, quia etiam tunc dignitates non comprehenderet, niſi apertis verbis illarum meminerit reſcriptum, vt poſt *Rebuff.* reſoluit *Campanil. d. cap. 13. num. 101.* appellatione enim beneficiorum non veniunt dignitates, *Clem. 1. de ſequeſt. poſ.* cum ſimilibus citatis *à Bellet. par. 1. tit. de diſcipl. cleri-*

13 *cal. §. 2. num. 38.* Sic etiam diſpenſatus ad beneficia, vel etiam ad dignitates non poteſt promoueri ad dignitates, quibus cura animarum ineſt, *Azor. d. cap. 3. quæſt. 9. &* 10. Sic etiam diſpenſatum ad obtinendum Canonicatum, vel dignitatem in Eccleſia Cathedrali non cenſeri diſpenſatum ad hoc, vt poſſit eſſe delegatus Papæ ante vigeſimum annum probant *Nauar. conſ. 22. à num. 1. ſub tit. de celebratione Miſſ. Carol. de Graſſis d. effectu 4. num. 60. D. Barboſ. in l. cum prætor, §. vltim. num. 60. ff. de iudic. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 270. num. 7. Maſſobr. de Synodo diœceſana cap. 4. dub. 13. n. 31.*

14 Hinc etiam diſpenſatus ad dignitates non dicitur diſpenſatus ad maiorem dignitatem poſt Pontificalem *Bellam. deciſ. 698. poſt med. Rebuff. in concordata in form. mand. Apoſt. in gloſſ. verbo, aut dignitate, & in praxi tit. de diſpenſatione ſuper defectum natal. num. 86.* quos refert, & ſequitur *Bellet. d. tit. de diſciplina clericali, §. 2. nu. 39. Azor.*

15 *d. cap. 3. quæſt. 8.* Sed ad maiorem cautelam hodie in diſpenſationibus, quæ conceduntur additur clauſula, exceptis dignitatibus in Cathedralibus, & principalibus dignitatibus in Collegiatis, & cauſa ſimilium verborum, dubitatur apud aliquos legalis ſcientiæ tyrones, vel potius alieni honoris inuidos, & detractores, an ſcilicet ſub illis verbis, & principalibus dignitatibus in Collegiatis, comprehenderentur plures dignitates, quam vna in qualibet Collegiata; nam cum quædam inſignis perſona promoueretur ad dignitatem, quæ erat tertia in quadam collegiata, virtute illius clauſulæ contra illum à concanonicis ſuis, & coopidanis, magnum inuidiæ argumentum, oppoſitum fuit poſſeſſióque ſibi tam iniuſtè denegata; ego in hoc dubio (ſi dubium appellari poteſt, quod omni caret difficultate) reſpondi verba illa; & principalibus dignitatibus in Collegiatis, intelligi ſolum de vnaquaque dignitate principali in qualibet collegiata, quia pluralitas illa reſoluitur in ſingularitates, & reſpicit ſolum pluralitatem Eccleſiarum.

16 Probatur à ſimili ex *regul. 3. Cancellariæ*, vbi circa reſeruationem beneficiorum habentur hæc verba, *principales in Collegiatis Eccleſiis* ex quibus reſoluunt Doctores reſeruari tantum vnam principalem in qualibet Collegiata, prout tenent *Mandoſ. in d. regul. 3. quæſt. 3. per totam, Menoch. conſ. 190. num. 5. cum ſequentibus, Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloſ. 21. num. 7. Nicol. Garcia de benefic. par. 5. cap. 1. num. 262.* Non obſtat quod adducit *Mandoſ. d. quæſt. 3. in fine*, nam deciſiones, & iura, quibus innititur, loquuntur tantum de duabus dignitatibus æquè principaliter, quia tunc totidem duæ ſub eadem regula comprehenderentur, vt per *Nicol. Garc. d. cap. 1. num. 264. Aloyſ. Ricc. in col-*

17 *lect. deciſ. par. 5. collect. 1670.* Sed ad hæc parum attendentes contrariam opinionem tuebantur aliqui prædicta iura non ignorantes, ſed alienæ felicitatis, & honoris impatientes, & parum aduertentes honorem, qui videbatur aliis impediri, reflecti in ſeipſos, quoniam vt ait *Ioan. de Lignano de amicit.* cum agit de amante, & amato 18
num. 2. honorare melius eſt quam honorati, ſicut amare quam amari: nam qui honorat, & amat oſtendit ſignum virtutis, deinde amando, & honorando quis adimplet præceptum Chriſti, qui iuſſit nos, vt diligeremus proximum noſtrum, & *Apoſt. ad Roman. 12.* vt nos inuicem honore afficeremus. Quare non temere vulgò dici ſolet honorem eſſe facientis, non recipientis, facit *l. 6. ff. de officio proconſ.* vbi dicit *Vlpian.* ſi ad aliquam celebrem ciuitatem, vel prouincię caput Proconſul aduenerit, pati debet commendari ſibi Ciuitatem, laudeſque ſuas non grauate audire, cum honori ſuo Prouinciales id vendicent, ex quo text. clarum fit aliquem præſtando honorem, cum in dicta lege honor Proconſuli præſtaretur, & tamen id honori ſuo Prouinciales vindicabant, vt eleganter exponit *Thom. Alli. de ludo ſcacchorum quæſt. 7. num. 71.*

Deueniendo igitur ad reſponſionem principalis quę- 19
ſiti dico Epiſcopum diſpenſare poſſe cum illegitimis, ex quocumque etiam damnato coitu ad minores Ordines, & ad beneficium ſimplex, Papam verò ſolum diſpenſare quoad maiores Ordines, & ad beneficia curata, vel ad ea, quæ habent dignitatem annexam, vel quæ habent ordinem ſacrum annexum; ita *cap. 1. de filiis Presbyt. in 6.* & ibi *gloſſ. & Doctores, Vgolin. de irregul. cap. 44. §. 2. num. 3. Sayr. de cenſur. lib. 6. cap. 11. num. 8. Gig. de penſion. quæſt. 17. in princip. Rebuff. in praxi de form. lit. tonſur. num. 2. & tit. de diſpenſat. ſuper defectu nat. num. 8. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 50. quæſt. 8. Henriq. in ſum. par. 2. lib. 15. cap. 8. num. 10. lit. B, Nicol. Garc. de benefic. par. 7. cap. 2. num. 48. Carol. de Graſſis de effectibus cleric. effectu 1. num. 530. Ioann. Mar. Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de diſciplina cleric. §. 3. num. 25. Campanil. in diuerſorio iuris Canon. rubr. 11. cap. 13. num. 81. Molfeſ. in ſumm. Theologiæ moralis tract. 2. cap. 16. num. 5.* In huiuſmodi diſpenſatione facienda per Epiſcopum, cum ſit inferior Papa, requiritur cauſa, & quod eorum ſuffragantibus meritis fiat *gloſ. in cap. requiſiſtis, §. niſi rigor, 1. quæſt. 7. Nauar. conſil. 45. num. 2. de homic. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. quæſt. 13. art. 14. &* 15. quem refert, & ſequitur *Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 49. Petr. Anton. à Petr. in tract. de poteſt. Princip. cap. 32. dub. 2. num. 20. Carol. de Graſſ. de effectibus cleric. in pralud. num. 332. Vaſq. in opuſcul. de beneficio cap. 3. §. 1. dub. 3. & 4. Molfeſ. in ſum. Theologiæ moralis tract. 6. cap. 7. num. 18.* Illud tamen aduertere oportet, quod ſi illegitimus beneficium aliquod ſimplex obtineret à Papa, nequiret Epiſcopus cum illo ſuper huiuſmodi illegitimitate diſpenſare propter appoſitionem manus Papæ, vt bene obſeruant *Simon. de reſernat. quæſt. 64. num. 6. & Maſſobr. in praxi habendi concurſum præl. 25. in princ. num. 4.* ſecundum Romanam impreſſ.

Primò amplia ſupradictam reſolutionem, quæ habet 20
Epiſcopum cum illegitimis poſſe diſpenſare ad beneficium ſimplex, procedere in canonicatibus Collegiatarum Eccleſiarum, vt poſt *Staphil.* dicit *Rota* iuncta addit. *Papæ 7. deciſ. 2. num. 15. de filiis Presbyt. in nouis* quam refert, & ſequitur *Bellet. d. §. 3. num. 27. Nicol. Garc. d. cap. 2.*
num. 69. cum non habeant annexum Ordinem aliquod 22
ſacrum, etiamſi ſint alicuius inſignis Collegiatæ, quia etiam ad huiuſmodi canonicatus obtinendos ſufficit prima tonſura, & quod quis attingat decimum quartum annum, vt poſt multos quos refert dicit *Nicol. Garc. d. p. 7. cap. 4. num. 39.* & latius infra dicemus.

Secundò amplia in dimidiis portionibus, ſeu inferio- 23
ribus beneficiis Eccleſiæ Cathedralis, prout reſoluunt *Gomez de expectatiuis num. 98. Flamm. de reſignat. lib. 2. quæſt. 1. num. 117. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 5. num. 98. & ſeq. Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 69. Bellet. d. §. 3. num. 26.* Dimi-

diæ enim portiones non habent ſibi annexum Ordinem ſacrum, nec illius ætatem requirunt *Nicol.Garc.d.cap.4. num.38.*

24 Tertiò amplia etiamſi beneficio ſimplici,aut canonicatui Eccleſiæ Collegiatæ,vel dimidiis portionibus,aut inferioribus beneficiis Eccleſiæ Cathedralis parochialis Eccleſia vnita ſit aeceſſoriè , ex multis rationibus, & iuribus id ipſum ſuadentibus , quæ refero alio in loco , quarum illa principalis eſt , quia quod accedit alteri ſequitur conditionem , & naturam principalis, & ita hanc ampliationem tenent *Gemin. in caput. 1. num. 12. de filiis Presbyt. libr. 6. Rebuff. in tractat. nominat. quæſt.16.num.27. Bellet.dict.§.3. num. 34. Campanil. dict.cap. 13. num. 83. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 273. num.47. Azori.d.cap.5.quæſt.14.Gonz.al.ad reg.8.Cancel.gloſſ.5.§.7.num.18.* & de hac veritate hucuſque nemo dubitauit.

25 Quartò amplia Capitulum Sede vacante poſſe , ſicut Epiſcopum , huiuſmodi diſpenſationes impertiri , prout reſoluunt *Nauar. conſil. 31. incip. An Capitulum Sede vacante ſub titul. de temporib. Ordin. in antiq. & 7. de filiis Presbyt.in nouis , Campanil. dict.cap.13.num. 81. Quarant. in ſumma Bullarij , verbo Capitulum Sede vacante , verſ. ſecundo quæro , Zerol. in praxi Epiſcop. par. 2. verbo Capitulum verſ. tertio pag.* 28. licet contra dicat *Pariſ. conſ.136.*

26 *incipit ſtante defectu,num.2.vol.4.* Etenim Capitulum Sede vacante diſpenſare in iis poteſt , in quibus poteſt Epiſcopus ratione iuriſdictionis Epiſcopalis , vt tenent *Henriq.in ſumm. lib.14. de irregular. cap.20.§.1. Gutier.canon. lib.1.c.p.3. num.10.Sayr. in Claui Regia lib.6.cap.11. num.84. Cened. ad ſext. collect. 4. num. 3. Molin. de iuſtitia tractat.diſputat.11.num.5. Cardoſ. in praxi iudic. & aduocat. verbo Capitulum , num. 2.* Quinetiam generalior

27 ſuppetit ratio , quod Capitulum Sede vacante ſuccedit Antiſtiti defuncto in omnibus iis , quæ iure communi pertinebant ad ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem, exceptis nonnullis ſpeciatim iure prohibitis *Sylueſt.verbo Capit. §. 2. Panin. de poteſtate Capit. Sede vacante par. 1.cap.3.num. 3. Rebuff. in praxi beneficiali tit. de deuolut. à num.57. Nauar. conſ. 44. num. 1. de temporibus ordinationum , & conſil. 7. de filiis Presbyterorum, Flamin. de reſignation. lib. 7. quæſt. 23. num. 11. cum ſequentib. Soar. de cenſ. diſput.7. ſect.2.num.4.e Molin.dict. diſput. 11. num.1. 3.& 10.Gutier.Sayr.& Cardoſ.dd.locis Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ.deciſ.357. num. 4. in prima edit. & reſolution. 305.num.4.in 2.edit.* vbi dicit, quod Capitulum ſuccedit in omnibus, quæ ſunt iuriſdictionis , tam contentioſæ, quam voluntariæ.

28 Primò limita non procedere ſuprapoſitam reſolutionem, niſi ad vnicum obtinendum beneficium:cum illegitimis enim non poterit Epiſcopus diſpenſare ſuper pluralitate beneficiorum ſimplicium, vt probat *dict.cap. 1.§. ille verò de filiis Presbyterorum lib. 6.* tenent *Zerola in praxi Epiſcopali par.1.verbo Ordo circa finem, Azor.inſtitut. moral.par.2.lib.6.cap.3.quæſt.12. Anila de cenſ.p.ar.7.diſput. 3.dub.6.concl.2.Nicol.Garc.d.cap.2.num.50.& par.8.cap.3. num.4.* Quamuis contrarium videantur ſentire *gloſ.2.in cap.final.de filiis Presbyterorum lib. 6. Selua de benefic.par.3. quæſt.12.num.19.Menoch. de arbitr.caſu 201.nn.156.* Nam verius eſt,quod ſupra reſoluimus, quia illegitimus,cum quo diſpenſatur ad beneficium , non poteſt niſi vnicum obtinere,vt reſoluit *Sanch.de matrim.lib.8.diſput.51.num. 6. & 11.*

29 Secundò limita in dignitatibus , vel perſonatibus, etiam ſine cura: ad quos ſolus Papa poteſt cum illegitimis diſpenſare,ita *gloſ.verbo beneficium in d.cap.1. Henriq. d.lib.14.cap.8.num.10. Anila d.dubio 6.concl.6. Azor.d.cap. 3.quæſt.3.* & poſt *Petr.Gregor. Molin. Ledeſmam, Tolet. Sayr. Leſſium* , & alios reſoluit *Nicol.Garc.d.cap.2.nu.53. Lambertin.in tract.de iure patronat.lib.1.par.1.quæſt.9.art.3.verſ. adduco duodecimo num.50.Campan.d.c.13.n.86.*

Tertiò limita in beneficiis requirentibus ſacrum Or- 30
dinem , ad quæ Epiſcopus nequaquam illegitimos diſpenſare valet,ita *gloſ.verbo tale in d.cap.1.*quam ſequuntur ibidem *Ioan.Monach.num.8.verſ. & idem Franc. num. etiam 8. Anchar.num.2.Campanil.d. cap. 3.num. 85.* quorum reſolutionem dicit *Azor.dict.cap.3.quæſt.15.*intelligendam de beneficio , quod ſacrum Ordinem requirat priuilegio , conſuetudine , vel ſtatuto , in quibus Epiſcopus nihil Iuris,& poteſtatis habet.

Quartò limita in Canonicatibus Eccleſiæ Cathe- 31
dralis ad quos obtinendos cum illegitimis non poterit Epiſcopus diſpenſare, vt tenent *Ioan.Monac. in d. cap.1. num. 7. Rebuff. in praxi tit. de diſpenſatione ſuper defectu natalium num. 10. & ſequen.* & hanc ſententiam (vt inquit *Felin. in cap. poſtulaſti verſ. 2. concluſ. ſub num. 4. de reſcript.*) videtur tenere *Rot. Roman. deciſ. 136.vel ſecunda incip. noluerunt Domini de filiis Presbyterorum in nouis,* aliàs *54.ſeu prima ed.tit.in antiq. praxis Epiſcop.p.1.verbo Canonia,§.3.*

Contrarium tamen , imò Epiſcopum poſſe cum ille- 32
gitimo diſpenſare ad obtinendum Canonicatum in Cathedrali tenent *gloſ. in dict. cap.1. verbo beneficium*,quam ibi ſequuntur *Ioan. Andr. verſ. in gloſſ. intellige ſub num. 3. Geminian. num. 6. Ancharan. num. 1. Domin. num.7. Franch. num. 6. Cald. conſ. 1. de filiis Presbyterorum , Selua de beneficiis par.3. quæſt.61. in final. verbis , Azor. dict. cap. 3. queſtion. 11. Nauar.* qui addit hanc opinionem eſſe communiter receptam , *conſ. 3. incip. multarum quæſt. num.4. de ætate , & qualitate in antiquis , & conſ. 4. de filiis Presbyterorum in nouis , Campanil. dict. cap. 13. num. 82.* vbi aſſerit deciſiones Rotæ ſupra allegatas non negare licere Epiſcopis diſpenſare cum illegitimis ad Canonicatum Cathedralis Eccleſiæ , ſed decidere diſpenſationes ab Epiſcopis conceſſas iuxta formam *dict. cap. 1.* minimè extendi ad Canonicatus prædictos, prout *Franch.* bene aduertit *dict. cap. 1. numer. 6. in fin.* quaſi docerent illegitimum habilitatum ad beneficium ſimplex non intelligi diſpenſatum ad Canonicatum,niſi fuerit expreſsè additum de Canonicatu , & inſinuat *Nauar. vbi proximè num.4. & conſ.2. num. 5. de filiis Preſbyterorum.*

Sed hæ contrariæ opiniones fœdere diſtinctionis 33
componuntur, prima enim quatenus habet ad Canonicatum in Cathedrali non poſſe Epiſcopum cum illegitimis diſpenſare procedit de iure nouiori *Concilij Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 12.* quo attento omnes Canonicatus Eccleſiæ Cathedralis requirunt aliquem ex ſacris Ordinibus, ad quos cum non poſſit Epiſcopus cum illegitimis diſpenſare, ſequitur,quod etiam non poterit ad beneficia,quæ ſibi illos habent annexos. At verò ſecunda opinio procedit de iure antiquo,& ita diſtingunt *Maiol.de irregular.lib.1.cap.8.num. 11. Zerola in praxi Epiſcopali p.1.verbo Canonici §.3. Sayr. de cenſ. lib. 6.cap.11. num.13. Anila eod.tract.p.ar.7.diſp.3.dub.6.notab. 3.Henriq. lib.14.cap.8.§.10.ad fin. Leſſ. de iuſtitia lib.2.cap. 34.n.86.Nicol.Garc.d. cap.2.num. 65.*& aſſentire videtur *Campanil.d.cap.13.num.85.*

Vltimo limita in beneficiis paternis,non poſſe enim 34
Epiſcopum diſpenſare , vt filius illegitimus obtineat beneficium ſimplex in Eccleſia patris ſui probat *cap. cum electorem,de filiis Presbyt.*& tenent *Vaſq. in opuſcul. de benefic.cap.3.§.1.dub. 6. Nicol. Garc.par.7.cap.3. à num.6. Molfeſ.d.tract.6.cap. 7. num. 19.* reprobantes opinionem *Sylueſt.* & Angeli aſſerentium , vt poſt mortem patris poſſit Epiſcopus diſpenſare cum illegitimo.

Quæri opportunè poteſt, an diſpenſatio præſumatur ſi illegitimus in habitu , & tonſura incedens Ordines ſuſcepiſſe tali diſpenſatione præcedente alleget ? In qua quæſtione negatiuam partem amplexa eſt *Rota Roman. in vna Hiſpalen.Canonicatus deciſ.780. lib.3. par. 3. diuerſ.* vbi deciſum fuit teneri ſe clericum per litteras probare,

& diſpen

& diſpenſationem remouentem defectum natalium anteceſſiſſe. Facit etiam quod diſpenſationem allegans illam probare tenetur, cum non præſumatur, prout tenent *Bellamer.conſ.10.num.43.* e*Maſcard. de probat. conſ. 523.ſub num.6.* e*Menoch.de præſumpt. lib. 3. queſt. 132.ſub num.72. Surd. conſ. 245. num. 32.* Sed ſtat pro contraria parte deciſio eiuſdem *Rot. Roman.* in propriis terminis, quam memorat additio ad alteram *Rotæ deciſ. ſecundam, incip. voluerunt Domini, fiue 136.num.3.de filiis Presbyterorum in nouis*, in qua deciſum fuit non probandam, & verificandam elapſo triennio diſpenſationem allegatam pro illegitimo: contradicit etiam generica reſolutio *Ancharan.conſ.117.prope finem*, vbi præſumptionem exoriri ex longa poſſeſſione beneficij, ac diſpenſationem interceſſiſſe defendit, quod etiam tenet *Flores de Mena variar.queſt.lib.3.queſt.23.num.52.* item hanc partem ſequitur *Gomez ſuper regulam Cancell.de triennali queſt.10. verſ. nec obſtat*, vbi deciſione Rotali reſolutum atteſtatur regulam ipſam de triennali iuuare etiam execrabilem, ita quod liceat execrabili allegare diſpenſationem, ſi triennio poſſedit.

34 Verum in hac contrarietate *Campanil.d. cap.13. num. 107.* aſſerit præfatam Rotæ deciſionem in illa Hiſpalen. canonicatus ſubſiſtere tantum reſpectu proprietatis, hoc eſt validitatis, ſeu inualiditatis clericatus, aut collationis beneficij; non autem reſpectu poſſeſſionis clericatus, ſeu beneficij, regula enim de triennali non operatur effectum, niſi quoad poſſeſſionem, & fructus dumtaxat, vt à ſimili ex pluribus deciſionibus comprobat idem *Campanil.dict.cap.13.num.111.* Tamen ne litibus via aperiatur, aut diſſentionibus detur locus, ſi decennio ſaltem aliquis illegitimus in beneficio ſteterit, vel beneficia incompatibilia poſſederit in præſentia ſui ſuperioris credendum eſt iuſtum titulum, & diſpenſationem obtinuiſſe; cum credendum non ſit vnum, vel plures Antiſtites ſæpius viſitantes poſſeſſori annuiſſe, niſi viderint diſpenſationem, alioquin prohibuiſſent inhabilem miniſtrare, ſiue incapacem obtinere beneficia, aut ſine titulo, vt optimè infert *Rota deciſ. 4. incip. fuit concluſum num.8.par.2.diuerſ.* & faciunt quæ tradunt *Flamin.de reſignat.lib.3.queſt.6.num.74. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtic.deciſ.701.in 1.edit.& reſol.593.in 2.edit.*

Vlterius curioſus quæret an Epiſcopus poſſit diſpenſare cum clerico coniugato? Negant, quia non reperitur hoc expreſſum in Iure *Abb.Silu.Lambert.* & alij quos refert, & ſequitur *Nicol.Garc.de benefic.par.7.cap. 5. num. 4.& 5.* quibus addo *Valer, Reginald.in praxi fori pœnit.lib. 30.num.149. Molfeſ.in ſum. Theologiæ moralis tract.6.cap.7. num.27.*

Deinde poſtulabit aliquis, an diſpenſatus à Summo Pontifice ad beneficium ſimplex obtinendum ante ætatem quatuordecim annorum, qui ad illud requiruntur per *Concil.Trident.ſeſſ.23.de reformat.cap.6.* poſſit aliud beneficium ſimplex obtinere ab Epiſcopo abſque noua diſpenſatione? in qua quæſtione dicendum eſt, quod cum obtinens diſpenſationem ad beneficium ſimplex, dicatur habilitatus ad cætera ſimplicia, vt reſoluit *Campanil.in diuerſorio iuris Canon.rub.11.cap.13.num.98.* poterit in caſu de quo agimus, huiuſmodi capax, & habilis per diſpenſationem factus ad alia ſimilia ſimplicia ab Epiſcopo impetranda, dummodo ius non reſiſtat, vt ſunt duo ſimplicia beneficia, ita in terminis *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut.64.*

SVMMARIVM.

1 *Litteratis viris indiget Eccleſia Dei, per quos totus mundus illuminatur.*
2 *Eccleſia ſemper amat ſapientes.*
3 *Sciantes præſumuntur à vitiis abſtinere.*
4 *Ignorantia eſt mater omnium errorum.*
5 *Illiterati penitus non poſſunt fieri clerici.*
6 *Illiteratus comparatur cæco.*
7 *Illiteratus eſt nullus in Eccleſia Dei, nec in ea placere poteſt.*
8 *Illiteratus aſinus nuncupari ſolet, & non venit appellatione hominum.*
9 *Illiteratus eſt magis odioſus quam homicida.*
Illiteratus dicitur, qui prima Grammaticæ Rudimenta non didicit.
10 *Irregularis eſt illiteratus.*
11 *Illiteraturæ defectus eſt omninò indiſpenſabilis.*
12 *Litteraturæ iure diuino requiritur.*
13 *Epiſcopus poteſt diſpenſare ad Ordines cum illiterato aliquod principium Grammaticæ habente, & ſpem addiſcendi in futurum oſtendente.*
14 *Religioſi bene legentes, & cantantes, etſi in lingua Latina aliquatenus deficiant, tuta conſcientia poſſunt ab Epiſcopis ordinari.*

EPISCOPVS AN POSSIT CVM illiteratis ad Ordines diſpenſare.

ALLEGATIO XLVI.

ECCLESIA Dei indiget litteratis viris, qui- 1
bus regitur, & ſuſtinetur *cap. ſuper ſpecula de prebendis, cap.cum ex eo, & ibi Ioan. Monach. num.1.de elect.in 6. Abb.in cap.de multa num.5.& 7.de prebendis Carol.de Graſſis in tract.de effect.cleric.in pralud. à num.63. Felin.in cap.ſi quando num.7.* vbi *Nauar.except.16.num. 5. de reſcript. Hieron.Gnech.in conſ.ſyndicatus num.67. & 81. Perez.ad extrauag.ambitioſa, verbo ex quibus Eccleſia num.21. de rebus Eccleſiæ non alienan. Bellet.diſquiſit. cleric.par.1.tit. de diſcipl.cleric.§.4.num.8. Rot. in vna Meliten.Canonicatus 9.Martij 1595.coram Illuſtriſſimo D.meo Card.Millino impreſſa per Marcheſan.de omiſſionib. p.1. §. 2. pag. 611.* Per quos totus mundus illuminatur, *cap.fin.de Magiſt.d.cap. cum ex eo de elect.in 6.gloſ. verbo viris litteratis in extrauag. execrabilis, de prabend. Flamin.de reſign.lib.4.cap.11.num.17. Carol.de Graſſis d.pralud. num.88.* ob idque dicuntur ra- 2
dij ſolis, & ſtellæ *auth. habita*, & ibi *Bald.num. 12. C.ne filius pro patre, Mendoſ.in reg. 16. Cancel.queſt. 15. num.3.* Vnde Eccleſia ipſos ſemper amat *cap. Epiſcopus 41. diſt. d.cap.de multa*, latè & eleganter e*Marc. Anton. Genuenſ. in practicabilibus Eccleſ.queſt.621.* ac illis fauet *Flamin.de reſignat.lib.5.queſt.3.num.78* multáque priuilegia concedit *Carol.de Graſſis d.prel.num.89.* quia ratione ſcientiæ, 3
qua ſunt decorati, præſumuntur de abſtinere à vitiis, *cap.cum à iuuenoute, §.quis preterea, de præſumpt.* & quemadmodum ſcientia eſt mater virtutum, *cap.præſentium 1. queſt.5.* e*Menoch.de præſumpt.lib.6. queſt. 91. num. 20.* ita 4
ignorantia eſt mater omnium errorum, *cap. ignorantia, cap.ſi in laicis 38.diſtinct.cap.niſi cum pridem, §. pro defectu, de renunciat.*

Et hinc fit quod Epiſcopus cum maiori parte Capituli poteſt ſtatuere, vt quilibet Canonicus de ſuis præbendis conferat alicui pauperi ſcholari ſtudenti certam quantitatem ſingulis annis in ſubſidium, *Abb.in cap.vlt. num.2. de his, quæ fiunt à maiori parte Capit. Bolognet. in auth.habita num.387. C.ne filius pro patre, Botta, de Synodo Epiſcopi in 3.par.conſ.17.in 9.col. art. 1. Rebuff.de priuileg. ſcholaſt.priuil.42.* quos refert, & ſequitur *Rot.in vna Meleten.Canonicatus 9.Martij 1595. coram Illuſtriſſimo D.meo Card.Millino, impreſſa per Marcheſan.de commiſſion. par.1. §.2.pag.611.*

Penitus igitur illiterati non poſſunt fieri clerici, *cap.* 5
precipimus 34.diſtinct.cap.illiteratos, & ibi gloſ.1.38.diſt.c.ap. ſi quis 77.diſt.cap.fin.de ætate, & qualit.cap.fin.de tempor.ordin.in 6. Bern.in pract.crimin.cap.18. Nauar. in cap.ſi quando excipt.11.num.45.& 50.de reſcriptis, Menoch.de arbitr. caſu 425. Lambertin.de iure patron.par.1.lib.2.art.24.queſt. 9.num.2. Fulm. Pacian.de probationibus lib.2.cap.34.nu.79.

Gutier.Canonic.lib.1.cap.26.num.37. Henriq. in ſum. par.2. lib.14.cap.8.num.11.Flamin.de reſignat.lib.4.quæſt. 4.num. 2.& quæſt.11.num.17.cum ſequentibus,& lib.5.quæſt.3.num. 70.cum ſequentibus,Azor.inſtitut.moral.par.2. lib.3.cap.28. quæſt.9.Gonzal.ad reg.8.Cancel.gloſ.4.num. 41. cum ſequentibus. Illi enim comparantur cæcis *cap. poſt tranſlationem, §. item ſi quis, de renunt.* Et ſunt nulli in Eccleſia Dei, *cap.congregato.*& ibi *Bald.n.4.de elect.*Nec in ea placere poſſunt, *cap.illiteratos 36.diſtinct. cap. ignorantia, 28. diſt.cap.quia frater 7.quæſt.1.Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ.par.2.cap.2.numer.72.* & aſini nuncupari ſolent *Ioan. Monach.in cap.ex eo de elect.in 6. & in cap. ſicut num.10. de verbor. ſignific. eod.lib.Parot. vbi ſupra num.* 23. quinimò non veniunt appellatione hominum, ſed iumentorum, *Gomez in reg. de annali quæſt. 47. in fine.* Et ſunt magis odioſi, quam homicidæ *Thom. Actii. de ludo ſcacchorum quæſt.8.num.29.& Flamin.d.q.3.num.90.*

Illiteratus autem dicitur,qui prima Grammaticæ Rudimenta non didicit *Prepoſ.in cap.1.n.2.poſt med.39.diſt. Rota Roman.diuerſ.par.2. deciſ.16. num. 3. Carol. de Graſſis in dict.pralud.num.137.& ſeq. Flamin. dict.quæſt.4.num.2. cum ſequentibus, & dict. quæſt. 3. num. 70. cum ſequentibus, Maiol. de irregular. lib. 1. cap. 32. Campanil.in diuerſor. iuris Canon. rub.5.cap.5. num 2.* Et eſt irregularis, quia inter irregularitates connumeratur hæc ex defectu litteraturæ *Auila de cenſur. par. 7. diſputat. 4. dub. 1. Nicol. Garci. de benefic.par.7.cap.7.num. 19. Vuald.in candelabro aureo par.2. tit.de irregular.§.1.Tolet. in ſumm.cap.58.verſ. irregulares ex defectu animæ, Rebuff. in tractat. de pacificis poſſ. num.226. Gonzal.dict.gloſſ.4.num.41.Flamin. d. quæſt. 3.num.89.* Eſtque omnino indiſpenſabilis, *Rebuff. de pacificis poſſeſſ.num.264. & Flamin.dict. quæſt. 4. num. 2.* nam litteratura iure diuino requiri videtur probari ex illo *Oſeæ Prophetæ cap.* 34. conticuit populus eo quod non habuerit ſcientiam, quia ſcientiam repulliſti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi, *Bernard. in pract. cap. 21.num.6. Vuald.dict.tit.de irregular. num.97. Azor.d.par. 2.lib.6.cap.6.quæſt.4.colum.685.Flamin. lib.4.quæſt.4. num. 7.Carol.de Graſſis d.pralud.num.64.*

Si tamen ordinandus aliquod principium Grammaticæ habuerit, aut modicum quid ſciat, & oſtendat ſpem addiſcendi in futurum, poteſt Epiſcopus cum eo diſpenſare, quia minor ſcientia ſufficit quando adeſt ſpes addiſcendi in futurum, *Rebuff. de pacificis poſſeſſ. num.215.Henriq.dict.cap. 8. §. 11. propè finem, Salzed. ad Bernard.dict.cap.21. lit.D, in nouiſſ.ed.1.* remiſſiuè *Mari. Alter.de cenſ.tom.2.diſput.16.de ſuſpenſ.cap.1. verſ.ſecundo, in fine,Gonzal.dict.gloſ.4. num. 80. cum ſequentibus.* Vnde *Alciat.de præſumpt.reg.2.præſ.3. & lib.1.de verborum ſignific. pag. 16.* quem refert *Thom. Actius de ludo ſcacchorum quæſt.8.princip.num.82.ex Innoc. & Laſ.* ſententia affirmat propter futuræ doctrinæ ſpem multa contra Iuris regulas diſponi.

Religioſi bene legentes, & cantantes, etſi in lingua Latina aliqualiter deficiant, tuta, & ſecura conſcientia poſſunt ab Epiſcopis ordinari, & à Prælatis Regularibus præſentari, vt ordinentur, hi enim regulariter loquendo non ordinantur ad curam animarum habendam, ſed ſolummodo ad aſſiſtendum Choro,diuiniſque officiis, & ad miniſtrandum Altari, faciendámque rem ſacram, remanétque in illis ſpes de comparanda tali ſcientia & cognitione neceſſaria ad ſuum munus, & officium peragendum propter continuam inſtructionem, quæ hiſce de rebus habetur in cunctis religionibus, hanc ſententiam ex doctrina *gloſſ.verbo inſtructio,in c.legi 16.quæſt.1.* tenent *Sylueſt.verbo clericus 2.num.1.Iacob.de Graſſis in aureis deciſ. par. 1. libr. 3. cap. 2. num.24. Maiol.de irregular.lib.1.cap.31.num. 5. Henriq.in ſumma lib. 10. de ſacram. Ordinis cap. 16. in fine. Parel. in dubiis Regular. verbo Ordines ſacri num. 6.* optimè *Miranda in manuali Prælatorum tom.2,quæſt. 8.art. 7. concluſ. 1.* Licet autem *gloſſ. dicto verbo inſtructio* teneat quod in Monacho bonitas, & non ſcientia ſit neceſſaria, nihilominus hodie & Monachi, & clerici debent eſſe ſcientia ornati, cum diſtinctione ſuprapoſita *Iacob.de Graſſis in d.par. 1.lib.3.cap.5.num. 10. Carol. de Graſſis in tract.de effectibus cleric.in pralud. num. 64.* Nam quo rudiores ſunt, tanto magis laborare debent, vt quod expetunt ad finem perducant; pulchra enim, & præclara ſunt difficilia,vt dicebat *Plato,*& illud plus diligitur,quod laborioſius quæritur,ex *Ioan.de Lignano de amicis.§.4.num.3.* refert *Thom. Actius de ludo ſcacchorum q.4.num.31.*

SVMMARIVM.

1 *Promotus per ſaltum incurrit ſuſpenſionem ab exequutione ſuſceptorum Ordinum,& miniſtrando ſit irregularis.*

2 *Referuntur Doctores,qui aſſerunt promotum per ſaltum incurrere irregularitatem.*

3 *Promotus per ſaltum recipit Ordinem, & ipſius characterem.*

4 *Beneficium obtinere non poteſt per ſaltum promotus.*

5 *Epiſcopus vigore priuilegij ſibi conceſſi à Trid. ſeſſ. 24. de reformat.cap. 6. poteſt diſpenſare cum promotis per ſaltum etiam poſtquam miniſtrauerint.*

6 *Ordines per ſaltum ignoranter ſuſcipiens,vel ſcienter,antequam miniſtrauerit,poteſt per Epiſcopum diſpenſari.*

7 *Procedit non ſolum in promotis aliquo ſacrorum Ordinum omiſſo, ſed etiam in promotis ad maiores Ordines omiſſis minoribus,ſine omnibus,ſine vno tantum.*

8 *Promotus per ſaltum miniſtrans, ſine ſcienter, ſine ignoranter indiget Apoſtolica diſpenſatione, quamuis in minoribus miniſtret.*

9 *Sixti V. Conſtitutio declaratur.*

10 *Suſpenſio,qua incurritur ab eo, qui per ſaltum promouetur ad Ordines,an impediat ſolum ſua ordinatum, ne poſſit miniſtrare in Ordine,quem per ſaltum ſuſcepit, vel potius afferat impedimentum ſimpliciter, ne actum vllum Ordinis exercere valeat,etiam illorum,quos rite ſuſcepit.*

11 *Promotus per ſaltum quando prætermiſſum Ordinem recepit,an in eo caſu poſſit cum illo Epiſcopus diſpenſare,vt miniſtret in ſuſceptis,& ad ſuperiores aſcendat.*

12 *Diſpenſatio promotis per ſaltum à Concil.conceſſa,non operatur, vt ordinatus aſcendat ad ſuperiorem Ordinem, nec in ſuſcepto miniſtrare poſſit, antequam inferiorem omiſſum recipiat.*

EPISCOPVS AN POSSIT DISPENSARE cum promoto per ſaltum.

ALLEGATIO XLVII.

QVI per ſaltum, & præpoſtero Ordine ſe promoueri fecit, incurrit ſuſpenſionem ab exequutione ſuſceptorum,& miniſtrando fit irregularis, ita *Abb,in cap.vni. num.4. & 5.de clerico per ſaltum promoto,*vbi *Hoſtien.num. 4. Sylueſt. verbo irregularitas num. 13. Gregor. Lopez, l. 28.verbo no deus tit. 6. par. 1. Salzedo ad Bernard.in pract.cap.24.lit.C, Henriq.in ſumma par. 2. lib. 13.de excommunicat.cap.35.propè fin.litt.P, Nauar.in man. cap.27.num.242.Tolet. in ſumma libr.1.cap.71.Soar. tom.5. de cenſuris diſput.31.ſect.1.à num.44. Auila eod. tract. par. 7. diſput.9.dub.2. Fr.Emmanuel.in ſum.tom.2.cap.17.num. 7. cum ſequentib. Molfeſ.in ſumm. Theologiæ moralis tractat. 2.cap.18.num.15.Campanil. in diuerſ. iuris Canon.rubr.10. cap.vnico num.4.Bonacina de cenſuris diſput.7. quæſt.3.punct.o 4.num.5.Mari. Alter.de cenſuris tom.2.diſput.10. cap.5. ver.verum tota difficultas, & verſ. reſpondeo.* Quamuis per ſaltum promotum fieri ſtatim irregularem, aſſerant minus bene *Maiol.de irregular.lib.4.cap.12.Vgolin.eadem tractat.cap.38.§.1.nu.1.Petr. Ledeſma in ſumma de ſacramento Ordinis cap.60.concl.8.difficult.2.praxis Epiſcopalis p.2. verbo irregularitas,§.3.pag.55.Valentia tom.4.diſp.3. quæſt. 19.*

punct.

Digitized by Goog

puncto 3. Sayro de cenſuris lib. 7. cap. 10. num. 39. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. deciſ. 318. in prima edit. & reſolut. 276. in 2. edit. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitentialis lib. 20.
3 *num. 191.* Is tamen per ſaltum, etiam ſacerdotio ordinatus, recipit verum Ordinem, & characterem Sacerdotis, quia per ſe non pendet ex charactere inferiori, *Abb. d. cap. vni. num. 4. Henriq. lib. 14. cap. 6. §. 3. in princ. Ma-*
4 *ri. Alter. d. cap. 5. verſ. de eo qui ordinatur.* Sed beneficia ei, cum ſit ſuſpenſus, conferri non poſſunt, ac per conſequens præſentatio, & prouiſio ad eius fauorem facta non ſubſiſtit, & fuit reſolutum per *Rotam in una Melitен. Abbatia 24. Ianuar. 1590. coram D. Gipſio*, refert *Garc. de benefic. par. 7. cap. 14. num. 3.* & in terminis *Rebuff. tract. de pacif. poſſ. numer. 230. Flamin lib. 4. quæſtion. 2. num. 100. Carol. de Graſſis de effect. cleric. effectu 15. num. 34.*

5 Sed à quo valeat diſpenſationem obtinere, qui per ſaltem fuit promotus dubium eſt præſentis quæſiti: In primis ſecurè tenendum illum poſſe per Epiſcopum diſpenſari etiam poſtquam miniſtrauerit ſi delictum ſit occultum, vigore priuilegij ſibi conceſſi in *Trident. ſeſſ. 24. cap. 6.* ita *Henriq. lib. 14. cap. 6. num. 5. in fine Vgolin. de cenſur. cap. 39. num. 3. Soar. tom. 5. diſp. 42. ſect. 3. num. 5. Cominch. diſput. 18. dub. 5. num. 43. Sayro d. cap. 10. numer. 37.* quos refert *Bonacina d. puncto 4. num. 5. in fine Campan. d. cap. vni. num. 6.* ſecluſo tamen d. priuilegio, generaliter etiam ſtatuit *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 14.*
6 *in fine*, Epiſcopum ex legitima cauſa poſſe diſpenſare, cum promotis per ſaltum, ſi non miniſtrauerint in Ordine ſuſcepto, quod intelligit *Mari. Alter. d. cap. 5. verſ. hoc in loco*, ſiue ſcienter ſiue ignoranter fuerint ita promoti, quia Concilium non diſtinguit de ordinato ſcienter, & ex ſuperbia, vel ignoranter, ſed ſimpliciter
7 loquitur. Quod etiam verum eſt non ſolum in promotis aliquo ſacrorum Ordinum omiſſo, ſed etiam in promotis ad maiores Ordines, omiſſis minoribus, ſiue omnibus, ſiue vno tantum, vt refert deciſum *Armendariz in addit. ad recopil. legum Navarre l. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis n. 53. verſ. item, Molfeſ. in ſumm. Theologiæ moralis tract. 2. c. 3.*
8 *num. 26. & cap 18. num. 16.* Vnde à contrario ſenſu apertè conſtat prohiberi id facere cum eo, qui miniſtrauit nulla præhabita diſtinctione ſcientiæ, vel ignorantiæ, eo quod ſimpliciter loquitur tex. ille in *d. cap. 14.* & ita vigore Concilij concludendum eſt ſemper indigere Apoſtolica diſpenſatione, qui ſaltuatim Ordinibus inſignitus miniſtrauerit, & tenent *Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 12. num. 2. Salzed. ad. Bernard. d. cap. 24. in addit. litter. D, Sayr. de cenſur. lib. 4. cap. 14. num. 26. Filliuc. tract. 17. cap. 5. num. 92. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico p. 2. tract. 12. cap. 3. quæſt. 15. reſol. 5. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 150. num. 5. p. 4. Filliuc. tract. 17. cap. 5. num. 92. Mari. Alter. dict. cap. 5. verſ. hoc in loco, & in verſ. reſpondeo*, admitti cenſet contra *Navar. cap. 27. num. 242.* Epiſcopum cum ordinato per ſaltum ſi antea miniſtrauit in Ordine ſuſcepto non poſſe diſpenſare, neque vt exerceat actus Ordinum, nec vt aſcendat ad ſuperiores, vnde nequibit Epiſcopus diſpenſare tam ſi miniſtrauit in Ordine malè ſuſcepto, quam ſi miniſtrauit in Ordine prætermiſſo, & id contingere poteſt duobus modis, vel quod exerceat actus illius Ord. antequem illum aſſumat, quod pertinet ad genus irregularitatis, vel poſtquam illum aſſumpſit, ſed ante legitimam diſpenſationem, nam cum eſſet ſuſpenſus ab illius receptione, poſtquam illum ſuſcepit ſine diſpenſatione manet ſuſpenſus ab illius executione: quare ſi in illo miniſtret: non poterit amplius Epiſcopus cum eo diſpenſare, nam irregularitatem contractam per talem vſum Epiſcopus non poteſt tollere, cum nullibi ei concedatur, neque etiam auferre poteſt ſuſpenſionem, quæ imponitur ante talem vſum, quia hæc facultas conceſſa ei erat ſub illa conditione, niſi ordinatus miniſtrauerit, vt conſtat ex *Concil. Trid. dicto loco*, cuius decretum non tantum ſubſiſtit cum ad Sacros aſcendit per ſaltum, & in eis miniſtrauit, ſed etiam ſi ad minores, prout deciſum refert *Campan. in d. c. vnico numer. 6. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. deciſ. 108. p. 4.* vbi citat *Navar. in ſingular. Canon. ſingular. 738. p. 6.*

Quamuis per Conſtitut. Sixti V. editam contra cle- 9
ricos malè promotos fiat ipſo iure ſuſpenſus, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter fecerit, niſi debita diligentia adhibita iuſtus error, & probabilis facti ignorantia eum excuſet, vt in *§. vt igitur, & in §. Nihilominus*, cuius vigore neque à ſola ſuſpenſione, neque poſtea ab irregularitate abſoluit, aut diſpenſat Epiſcopus, ſed Papa tantum, vt conſtat ex *§. vt autem*, neque etiam in foro conſcientiæ, vt in *§. in occultis.* Tamen quia prædicta Sixti V. Conſtitutio non in omnibus hodie viget propter alteram Clem. VIII. vt pluries dictum eſt, reſolutioni ſuprapoſitæ à Concil. Trid. depromptæ inhærendum eſt.

Quæres opportunè an hæc ſuſpenſio, quæ incurritur 10
ab eo, qui per ſaltum promouetur ad Ordines, impediat ſolum ita ordinatum, ne poſſit miniſtrare in Ordine, quem per ſaltum ſuſcepit, vel potius afferat impedimentum ſimpliciter ne actum alicuius Ordinis exercere valeat, etiam illorum, quos ritè ſuſcepit? in qua quæſtione ſecurè tenendum ordinatum per ſaltum eſſe ſuſpenſum tantum ab eo Ordine, quem per ſaltum ſuſcepit, & ita miniſtrando effici irregularem, non autem ab vſu Ordinum inferiorum, quos legitimè ſuſceperat, poſt *Sylueſtr. Sot. & Bernard.* ita reſoluit *Mari. Alter. dict. cap. 5. verſ. hac ſuppoſita*, tenent *Henriq. lib. 14. cap. 6. num. 3. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 216. num. 2.* & nouiſſimè me non citato refert *in deciſ. Curiæ Archiep. Neap. deciſ. 150. num. 8. p. 4.*

Deinde quæret aliquis quando per ſaltum promotus 11
abſque diſpenſatione prætermiſſum Ordinem recepit, an in eo caſu poſſit cum illo Epiſcopus diſpenſare, vt miniſtret in ſuſceptis, & ad ſuperiores aſcendat, in qua quæſt. *Mari. Alter. d. cap. 5. verſ. ſed quæret*, reſpondet Epiſcopum poſſe diſpenſare in hoc impedimento, quia *Conc. Trid.* ſolum excepit, quando ſic ordinatus miniſtrauit, ergo ceſſante hac conditione ſemper poterit Epiſcopus diſpenſare, cum ſuſcipere Ordinem prætermiſſum non ſit miniſtrare. Sed licet in eo non obſtet decretum *Concilij*, quia ceſſat conditio ab eo requiſita, tamen cum per illam ordinationem incurratur nouum genus ſuſpenſionis, quia ſuſcipitur Ordo cum cenſura, ideò in hac ſuſpenſione non poterit Epiſcopus diſpenſare, nam cum excommunicato vel alia cenſura innodato ſcienter Ordines recipiente nullus præter Papam diſpenſat, etiamſi excommunicatio eiuſmodi ſit quod ab ea Epiſcopus abſoluere valeat, *d. cap. 1. de ordinatis ab Epiſcopo, Mar. Alter. d. diſp. 10. cap. 6. verſ. ſed dubitari poteſt.*

Facultas ergo à Concilio Tridentino conceſſa di- 12
ſpenſandi cum promotis per ſaltum non operatur, vt ordinatus aſcendat ad ſuperiorem Ordinem, antequam inferiorem omiſſum recipiat, quia repugnaret inſtitutioni de Ordinibus gradatim recipiendis, neque vt ordinatus miniſtrare poſſit in Ordine ſic ſuſcepto antequam prætermiſſum receperit; operatur tamen vt diſpenſare poſſit cum illo ad recipiendum Ordinem omiſſum, & deinde in ſuſcepto per ſaltum miniſtrandum, atque ad ſuperiorem aſcendendum, ita *Mari. Alter. dict. cap. 5. verſ. probatur ſecundo, Aloyſ. Ricc. in Neapol. deciſ. 150. num. 10. p. 4. Campan. dict. cap. vni. num. 6. & num. 7.* reſoluit in Ordinibus prætermiſſis cautè ſupplendum eſſe quod incautè fuerit omiſſum, aſſeritque in euentu quo ordinatus ignoret vtrum ne fuerit Ordo omiſſus, etiam tunc debere ad Ordinem aſſumi,

& cautius agere ordinato rem ſi ratione dubietatis permitteret illa verba, ſi non eſt ordinatus, &c.

SVMMARIVM.

1 *Maiores Ordines recipiens ſciens, vel ex craſſa ignorantia ab Epiſcopo, qui loco ſimul, & dignitati renuntiauit, ſuſpenſus eſt ipſo iure illorum vſu, nec poteſt niſi per Romanum Pontificem à tali ſuſpenſione ſolui, ſecus ſi probabiliter ignorauit abdicationem.*

2 *Ordinatus ab Epiſcopo hæretico ignoranter, cum primum id ſciuerit debet ſe ab vſu Ordinum abſtinere, poteſt tamen per Epiſcopum à tali ſuſpenſione ſolui.*

3 *Ordinatus ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico, ſcienter beneficium obtinere non poteſt.*

4 *Promotus ad Ordines ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico verum ſuſcipit Sacramentum, dummodo huiuſmodi Epiſcopus in forma Eccleſiæ gerat, quod agit.*

5 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum ordinatis ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico ignoranter.*

6 *Ignorantiam qui allegat eam debet probare.*

7 *Promotus ſcienter ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico à ſolo Romano Pont. diſpenſatur.*

8 *Ordinatus ab hæretico, vel ſchiſmatico per metum cadentem in conſtantem virum an incurrat ſuſpenſionem.*

9 *Ordinatus ſine ſcienter, ſine ex ignorantia probabili ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto, executionem Ordinis non recipit, & indiget diſpenſatione.*

10 *Pontifex Summus ſolus diſpenſat in ſuſpenſione, quam contrahit ordinatus ſcienter, ſine ex ignorantia craſſa, vel probabili, ab Epiſcopo excommunicato, hæretico, vel ſchiſmatico: data vero probabili ignorantia diſpenſat Epiſcopus.*

11 *Epiſcopus conſecratus ab Epiſcopis excommunicatis, vel ſuſpenſis an recipiat conſecrationem.*

EPISCOPVS PPOPRIVS QVANDO diſpenſare poſſit cum ordinatis ab Epiſcopo hæretico, ſchiſmatico, excommunicato, vel qui renuntiauit dignitati.

ALLEGATIO XLVIII.

1 MAIORES Ordines recipiens ſciens, vel ex craſſa ignorantia ab Epiſcopo, qui loco ſimul, & dignitati renuntiauit, ſuſpenſus eſt ipſo iure illorum vſu, nec poteſt niſi per Romanum Pontificem tali ſuſpenſione ſolui, ſi tamen probabiliter ignorauit abdicationem, poterit à proprio Epiſcopo diſpenſari, ita probat text. *in cap. 1. de ordinatis ab Epiſcopo, qui renuntiauit Epiſcopatui* (quem ab Alexand. III. Ioanni Archiep. Toletano ſcriptum fuiſſe circa annũ 1150. refert *Franciſc. de Piſa en la deſcription de la imperial ciudad de Toledo lib. 5. cap. 7. in fine*) reſoluunt *Bernard. & Salzedo in pract. cap. 31. in nouiſſ. edit. Nauar. in manual. cap. 27. numer. 241. verſ. tertio, Flamin. de reſignat. lib. 1. quæſt. 17. numer. 5. cum ſeqq. Fr. Emman. in ſumm. par. 2. cap. 14. ad finem, Rebuff. ad l. Barbarius num. 10. ff. de officio prætoris, Azor. inſtitut. moral. par. 2. lib. 3. cap. 48. quæſt. 13. Sotar. tom. 3. diſſ. 31. ſect. 1. in princip. Vgolin. de cenſuris. cap. 40. Sayr. eod. tract. libr. 7. cap. 10. num. 27. Bonacina eodem tractat. diſputat. 7. quæſt. 3. punct. 4. num. 8. Molfeſ. in ſumm. Theologiæ Moralis tract. 2. c. 17. n. 24. & 25. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. li. 30. num. 27. verſ. quartus, & num. 190. & lib. 32. tract. 2. nu. 69. Mari. Alter. de cenſuris tom. 2. diſput. 9. cap. 1. verſ. ſecundo dubitari:* vbi aſſerit hunc probabiliter ignorantem abdicationem abſque culpa contrahere ſuſpenſionem ab Epiſcopo diſpenſandam, quia non eſt priuatio vſus iam aliquando habiti, ſed impedimentum ne recipiatur: addit ideo neceſſariam fuiſſe diſpenſationem, quia ordinator cum non haberet executionem ſui officij, eam non poterat alteri conferre.

Sic etiam Ordinatus ab Epiſcopo hæretico ignoranter, cum primum id ſciuerit, debet ſe ab vſu Ordinum abſtinere, poteſt tamen per Epiſcopum à tali ſuſpenſione ſolui *Maſcard. de probat. concluſ. 648. numer. 46. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 6. quæſt. 58. num. 11. Azori. inſtit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 28. quæſt. 10. Henriquez in ſumm. lib. 14. cap. 6. §. 6. Valeri. Reginald. d. lib. 30. num. 190. verſ. quarta.* Secùs vero ſi hoc ſciebat ordinatus, qui tunc nec beneficium obtinere poterit *Maiol. de irregul. libr. 4. cap. 22. Flamin. de reſignat. lib. 4. quæſt. 2. num. 96. Carol. de Graſſis de effect. clerical. effectu 15. numer. 29.* vbi *numer. 30.* idem reſoluit de clerico ordinato ab Epiſcopo ſchiſmatico. Nam promotus ad Ordines ab Epiſcopo hæretico, vel chiſmatico verum ſuſcipit Sacramentum, dummodo huiuſmodi Epiſcopus in forma Eccleſiæ gerat, quod agit; non tamen recipit vſum, & executionem Ordinis, vt dici text. ſic intelligendus, in *cap. Ordinationes 9. quæſt. 1. & in cap. 1. de ſchiſmat.* ibi, Ordinationes ab Octauiano, & Guidone hæreſiarchis factas, & ab ordinatis ab eis irritas cenſemus, id eſt, quantum ad vſum, & executionem Ordinis, conſonant text. in *cap. fraternitati eodem tit. & in cap. Daibertum. 1. quæſt. 7. & in cap. conuenientibus, in fin. verſ. Conſtantinus Epiſcopus, eadem cauſa, & quæſt.* Vnde cum huiuſmodi Ordinatis diſpenſari poteſt quoad executionem tantum, cum non indigeant alia ordinatione, & hæc diſpenſatio conceditur illis, qui ex ignorantia probabili à dictis Epiſcopis Ordines receperunt, & obtineri poteſt poſt dignam pœnitentiam ab Epiſcopo; debet autem probare ignorantiam ille, qui eam opponit, *ex d. cap. ordinationes*, ibi, niſi probare valuerint, ſe cum ordinarentur eos neſciſſe damnatos, ſcilicet Epiſcopos, vbi *gloſ. verbo, niſi probare*, notat inde ſumi argumentum pertinere ad eum, qui allegat ignorantiam illam probare, ſequuntur *Menoch. de præſumpt. lib. 3. quæſt. 23. num. 10. Farinac. in praxi criminal. par. 3. quæſt. 90. num. 105.* vbi *num. 106. & ſeq.* reſoluit quod probatur per iuramentum, & ſignis, ac coniecturis. Qui vero ſcienter hoc modo Ordines receperunt à ſolo Romano Pontifice diſpenſari poterunt; ſed ſi ordinatio fieret ab hæretico, vel ſchiſmatico non ſeruata forma Eccleſiæ, tunc ordinatus ne dum executionem Ordinis minime recipit, ſed neque ipſum characterem, vt probatur *in cap. qui perfectionem* iuncta *gloſ. verbo plenitudinem. 1. q. 1. Bern. in pract. c. 19. in fine. in nouiſſ. edit. Sot. in 4. diſt. 25. quæſt. 1. art. 1. Maiol. de irregular. lib. 4. cap. 22.*

Quæret aliquis an ordinatus ab hæretico, vel ſchiſmatico per metum cadentem in conſtantem virum excuſetur à prædicta ſuſpenſione, ita vt diſpenſatione non egeat, in qua quæſtione *Nauar. in manual. cap. 27. num. 241. verſ. quarto*, videtur tenere talem ſuſpenſionem non incurrere. Ego vero in contrariam ſententiam potius inclinarem, ex eo quia hæc ſuſpenſionis pœna non eſt impoſita in odium ordinati, ſed ordinantis, cum etiam ordinatus illam incurrat ignorans, & abſque culpa, igitur cum ipſe ordinans metu in maiorem incidat culpam, & executionem, quam etiam in his terminis caret, alteri dare non poſſit, ſequitur talitet ordinatum à ſuſpenſione non excuſari, maiori ipſius ordinantis culpa. Idem *Nauar. dict. verſ. quarto*, tenet huiuſmodi ſuſpenſionem incurri ordinatum ab hæretico, vel ſchiſmatico denunciato per *Extrauag. ad euitanda:* Nam ſuſpenſio hæc, & irregularitas non incurritur ſi Ordo recipiatur ab hæretico, ſeu ſchiſmatico etiam notoriè, & manifeſtè, niſi per ſententiam nominatim ſit denunciatus, vt probatur in *d. cap. ordinationes*, ibi, ordinationes, quæ ab hæreſiarchis nominatim excommunicatis factæ ſunt: confirmatur quia fideles non tenentur vitare hæreticos, & ſchiſmaticos notorios, qui per

conſe

conſequentiam notorij iuris intelliguntur excommunicati, tenet idem *Nauar.d.cap.27.num.35.verſ.nota tertio, & conſ.10.num.2.de hæret.*

9 Vnde ordinatus ſiue ſcienter, ſiue ex ignorantia probabili ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, interdicto, aut quauis alia cenſura innodato, executionem Ordinis non recipit, ſed indiget diſpenſatione, *gloſ.verbo quendam in cap. ab excommunicatis*, 9. *quæſt.1.gloſſ. in capit. ſi qui à Simoniacis*, 1.*quæſt.1. gloſ. verbo ignorantia in cap. 1. de ordinatis ab Epiſcop. qui renunt. Epiſcop. gloſ. verbo diſpenſare in cap. cum illarum de ſentent. excommun. Bernard. in practic.cap.28.num.3. Conar.in cap.alma Mater par.1.§. 6.num.6. verſ.nihilominus, Maiol. lib.4. de irregul.cap. 16. num.3.& cap. 25.* quia cum ſuſpenſus, vel excommnicatus non habeat vſum Ordinum, ideo illum alteri conferre non poteſt, argum.*text.in cap.Daibertum* 1.q.7. *& in c.qui perfectionem* 1.q.1.

10 In hac ſuſpenſione, quam contrahit ordinatus ſcienter, ſiue ex ignorantia craſſa, vel probabili ab Epiſcopo excommunicato, &c. ſolus Romanus Pontifex diſpenſat, vt in ſimili probat *d. cap.* 1.& ſicut ipſe excommunicatus miniſtrans à ſolo Papa eſt diſpenſandus, *gloſ. verbo penes ipſos, in cap. presbiteros* 50. *d.ſt.* ita qui ſciens vel ſcire debens (quod par eſt *l. quod te in fine*, vbi *gloſ. ff. ſi certum pet.l. qui ſundum,§. ſeruus, ff. pro emptore* cum citatis *à Stephano Gratiano diſceptation. forenſ. cap. 294.num.1. & in libello de principijs vtriuſque iuris litt. S, num. 2.)* ab eo ordinatur, fit particeps eiuſdem delicti, & conſequenter eiuſdem ſuſpenſionis, vel irregularitatis, prout notatur *in cap.vlt.de apoſt.* tenent *Silueſt. verbo irregularitatis §.9.verſ. ſeptimo quæritur, Mayol. d.cap. 25. num.1.Bernard. dict.cap.28.num.3. Conar.dict.§. 6.num.6.* Amplia etiamſi ordinetur ab Epiſcopo excommunicato, aut ſuſpenſo, per vim, aut metum cadentem in conſtantem virum, per *tex.in cap.conſtat multos* 1.*quæſtione* 1. vbi agitur de ordinatis ab hæreticis per vim, qui in ordinantium odium ſuſpenduntur, ob nullum enim metum lex eſt violanda *cap.ſacris, de his, quæ vi*, & debet taliter ordinatus omnia aduerſa potius ferre, quam Epiſcopo excommunicato communicare in Ordinibus ſuſcipiendis, *cap. inquiſitioni, de ſentent. excommunic.* quare ampliat. tenet *Mayol. de irregularitate lib. 4. cap. 25. numer.* 2. contra *Nauarr. dict. capit. 27. numer. 144. verſ. quarto.* Si autè recipiens probabiliter & ignoranter Epiſcopum eſſe excommunicatum, aut ſuſpenſum Ordines ſuſcipiat, illos exequendo non eſt reus alicuius culpæ, ſuppoſita hac probabili ignorantia, nec incurrit adminiſtrando irregularitatem, ſed poſtquam ſufficientem habuerit notitiam, quod Epiſcopus, à quo fuit ordinatus, erat excommunicatus, aut ſuſpenſus abſtinere debet ab vſu Ordinum, quouſque diſpenſationem obtineat, quam poſt dignam pœnitentiam ab Epiſcopo præuia cauſæ cognitione impetrare poterit,, *argum. capit. 1. & 2.de ordin. ab Epiſcopo, qui renunt. Epiſcop. gloſ. verbo diſpenſatione in cap. fin. de apoſt.* Hi vero, qui poſt Ordinem ſic ſuſceptum Religionem profitentur, ac etiam ſcienter ordinationi, & Ordinum ſuſceptioni operam dantes, diſpenſationem à propriis Prælatis impetrare poſſunt, & eadem eſt ratio ſi id contingat poſt religionis ingreſſum, *Salzed. ad Bernard. capit.28.litter. C, in nouiſſ.*

11 Dubitari denique poteſt an Epiſcopus conſecratus ab Epiſcopis excommunicatis, vel ſuſpenſis recipiat conſecrationem Epiſcopalem, in qua quæſtione reſpondendum videtur Epiſcopum taliter conſecratum ab ipſo Summo Pontifice tantum diſpenſari poſſe, ita per *cap. quia diligentia de elect.* tenent *D. Antonin. par. 3. tit. 27. capit. 4. colum. 4. verſ. circa quam diſpenſatiõnem, Alber. in dict. verbo ſchiſma verſic. quis poſſit diſpenſare in fine, Mayol.de irregularit. lib. 4.capit. 22. numer. 2.* ex eo quod Epiſcopus ſemper indiget Papæ diſpenſatione, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter conſecrationem ab Epiſcopis excommunicatis, aut ſuſpenſis receperit, nam Epiſcopus immediatè ſubiicitur Papæ, non Patriarchæ, aut Archiepiſcopo, propterea à ſolo Papa diſpenſari poteſt. Nec refert quod poſſit Epiſcopus abſoluere ab excommunicatione iuris non reſeruata, vt alibi probauimus, quia argumentum ab abſolutione ad diſpenſationem non valet *Conarr. in capit. alma mater par. 1. §. 6. numer. 6. verſ. nec quicquam in contrarium*, abſoluit enim Sacerdos ab homicidio, *cap. Deus qui de pœnit.* & tamen irregularitatem ex homicidio contractam ſolus Papa tollit, *capit. 1. de ſentent. & re iudic. lib. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Bigamia ſpecies triplex.*
2 *Bigamus dicitur, qui ante baptiſmum, alteram, aut vtramque habuit vxorem.*
3 *Bigamia non cadit ſuper infidelem pro tempore infidelitatis.*
4 *Bigamia interpretatiua cur ita dicatur.*
5 *Bigamiam interpretatiuam incurrit viduam à priori viro cognitam etiam inualidè ducens.*
6 *Bigamia interpretatiua incurritur quando quis aliam quocumque modo corruptam ducit.*
7 *Bigamus non efficitur ducens fœminam à ſe ſolo defloratam.*
8 *Bigamiam interpretatiuam incurrit ducens virginem, quam poſtquam adulterata fuerit, etiam ignoranter carnaliter cognouerit.*
9 *Bigamus ſit ducens corruptam, quam credebat eſſe virginem.*
10 *Bigamus ſit maritus cognoſcens vxorem carnaliter, quæ etiam coactè commiſit adulterium, etiamſi ei debitum reddiderit à Superiore compulſus.*
11 *Bigamus interpretatiuus etiam efficitur, qui duo init matrimonia irrita, vel ſaltem alterum irritum, & alterum validum.*
12 *Bigamus non efficitur, qui cum pluribus aut cum vna & corrupta fornicatus fuerit.*
13 *Bigamum non inducit multiplicitas matrimonij rati, nondum conſummati.*
14 *Bigamia incurritur per Matrimonium cum corrupta, aut cum pluribus mulieribus; non autem ſi vir cum pluribus copularetur meretricibus.*
15 *Bigamia ſimilitudinaria contingit quando quis poſt votum ſolemne caſtitatis emiſſum in profeſſione religionis, vel in ſuſceptione ſacrorum Ordinum, Matrimonium celebrat cum aliqua virgine, vel corrupta, eamque carnaliter cognoſcit.*
16 *Bigamus excluditur à clericatu.*
17 *Bigamus non poteſt beneficia conſequi.*
18 *Bigamus ſi ordinetur characterem recipit.*
19 *Epiſcopus bigamum ordinans quam pœnam incurrat.*
20 *Bigamia vera irregularitas ſolo iure Pontificio inducta.*
21 *Pontifex Summus in omnibus Bigamia ſpeciebus poteſt diſpenſare.*
22 *Epiſcopus in Bigamia vera, vel interpretatiua ad Ordines etiam minores, & ſimplex beneficium diſpenſare non poteſt.*
23 *Refertur ſecunda ſuper hoc ſententia.*
24 *Refertur tertia ſuper hoc ſententia.*
25 *Prima verior, qua in certis caſibus limitatur.*
26 *Epiſcopus valet diſpenſare in Bigamia ſimilitudinaria, ſi clericus cum vnica & virgine matrimonium contraxerit.*
27 *Epiſcopus in bigamia ſimilitudinaria contracta etiam ex Matrimonio cum vidua vel corrupta poterit diſpenſare, ſi ex delicto oriatur.*

EPISCOPVS CVM BIGAMIS AN poſſit diſpenſare.

ALLEGATIO XLIX.

1 TRIPLEX à Doctoribus ſolet communiter bigamiæ ſpecies aſſignari, vera ſcilicet, interpretatiua, & ſimilitudinaria, quamuis *gloſ. verbo in Bigamis in cap. 2. de Bigamis*, duas ſolas priores bigamiæ ſpecies conferat. Vera bigamia contrahitur, quando quis verè duas vxores legitimè duxit, eaſque carnali copula cognouit *cap. deinde, cap. Acutus 26. diſt. Couar. in Clem. ſi furioſus par. 1. §. 2. num. 5. Milis in ſuo repertor. verbo bigamus verus, Tolet. in inſtrukt. Sacerdotum lib. 1. capit. 70. Vinald. in candelabro aureo par. 2. vbi de irregularitate bigamiæ, Maiol. de irregularit. lib. 1. capit. 33. numer. 2. Villadie. eod. tractat. capit. 13. Vgolin. eod. tractat. cap. 56. §. 1. ad finem, praxis Epiſcopalis par. 1. verbo bigamus, Brunor. à Sole in locis commun. verbo bigamus 2. Farinac. fragment. criminal. par. 7. lit. B, numer. 113. Sayr. de cenſur. lib. 6. cap. 1. numer. 23. Valent. tom. 4. diſputat. 7. & 19. punct. 5. Molin. de Iuſtit. tom. 4. diſputat. 67. numer. 4. Rebel. de obligat. iuſtit. par. 2. libr. 3. de Matrimon. quæſt. 20. num. 4. Sanch. de Matrimon. libr. 7. diſput. 83. num. 8. Coninch. de Sacram. & cenſur. diſput. 18. dub. 11. num. 102. Campanil. in diuerſor. Iuris Canonici rub. 11. capit. 6. numer. 3. Nicol. Garci. de benefic. par. 7. capit. 6, num. 15. Bonacin. de cenſur. diſp. 7. quæſt. 2. punct. 5. num. 2. Fr. Ludou. Miranda in manuali Prælat. tom. 2. q. 8. art. 2. in princ. verſ. 3.*

2 Aliqui tamen acriter contendunt non dici bigamum, qui ante baptiſmum alteram, aut vtramque habuit vxorem, eo quod in baptiſmo quidquid in veteri homine geſtum eſt, ſolutum apparet, vt *in dict. cap. deinde & Abb. in cap. gaudemus numer. 16. de diuortiis*, & non ſolum confert gratiam, qua deletur peccatum originale, & actuale, verum etiam delet omnem pœnam peccatis debitam *D. Thom. quæſt. 69. art. 2. Pezantr. Coninch. & Nugn.* ibidem, *Bonacin. de Sacrament. diſputat. 2. quæſt. 2. punct. 7. num. 5.* Sed verius eſt bigamum dici etiam, qui ante baptiſmum alteram, aut vtramque habuit vxorem, ſecundum citatos *numer. 1.* qui prædictæ obiectionis permultas tradunt rationes, & reſponſiones, quarum aliquas congeſſit *gloſ. verbo inter peccata in dict. c. deinde*, eaque omnium optima mihi videtur, quam refert *D. Ambroſ. lib. 1. officiorum, & lib. 10. epiſt. 82. ad Vercellen.* quod culpa, non lex lauacro tollitur, atqui non iterare coniugium legis eſt præceptum quoad ſuſcipiendos Ordines, ergo Baptiſmus nequit coniugium, legemue auferre, ſed tantum peccata diluere, & ſequelas illorum, ſequuntur *Fuſc. de viſitat. lib. 2. cap. 28. numer. 7. Cardin. Bellarmin. in controuerſ. Cath. tractat. 2. de clericis capit. 24. verſ. contra vero, Campan. dict. capit. 6. numer. 4. Bonacin. de cenſur. diſputat. 7. quæſtion. 2. punct. 5. numer. 13.*

3 Nec obſtat quod infidelis non ſit ſubditus Eccleſiæ, & per conſequens non obligatur legibus ab illa impoſitis ſuper irregularitate bigamiæ incurrenda: reſpondetur enim cum *Soar. tom. 5. diſputat. 49. ſect. 4. num. 14.* bigamiam non cadere ſuper infidelem pro tempore infidelitatis, ſed ſuper ipſum iam baptizatum, nam Eccleſia hunc facit irregularem ob indicium incontinentiæ, ex eo quod contraxerit bis Matrimonium, vel ob indecentiam ex eo quòd contraxit cum corrupta. Nec etiam obſtat quod infidelis occidens alium iuſtè, vel iniuſtè tempore infidelitatis, non eſt irregularis; nam reſpondetur hoc ita fuiſſe à Iure conſtitutum, quod irregularitatem homicidij non impoſuit niſi ob patratum poſt baptiſmum *capit. ſi quis vidnam* 30. *diſtinct. cap. ſi quis poſt baptiſmum*, 51. *diſtinct.* Ratio manifeſta eſt, quia Eccleſia non induxit impedimentum hoc ad Ordines ſuſcipiendos in alicuius delicti pœnam, vt ea per Baptiſmum vna cum delicto remittatur: ſed quia id Matrimonium non eſt aptum ad ſignificandam coniunctionem Chriſti cum Eccleſia: qui defectus æquè inuenitur in Matrimonio ante baptiſmum, ac poſt illum inito, ita *Sanch. d. lib. 7. diſp. 83. num. 9.*

4 Interpretatiua bigamia ob id dicta quod à vera bigamia partim deficiat, partim vero illi aſſimiletur, & ſecundum alios interpretatiuus bigamus ita dictus quaſi ex interpretatione factus vna caro cum vxore diuiſerit carnem in plures, quatuor modis incurritur, & efficitur. Primus eſt, quando quis ducit viduam à priori viro cognitam, vel per fornicationem corruptam, & cum ea conſummat Matrimonium. Secundus quando virginem à ſe ductam, ac poſtmodum adulterij ream carnaliter cognoſcit. Tertius quando quiſpiam duo init & conſummat Matrimonia, alterum de Iure, ideſt, validum, alterum de facto, ideſt, irritum, ſiue priori coniuge viuente, ſiue defuncta. Quartus quando duo init Matrimonia de facto, ideſt, ambo irrita.

5 Primus ergo bigamiæ interpretatiuæ modus eſt, quando quis vnicam, ſed corruptam duxit, nempe viduam à priori viro cognitam, *cap. ſi quis viduam, cap. præcipimus 34. diſtinct. cap. quiſquis 84. diſtinct. Nauar. conſ. 1. numer. 2. de Bigamis, Gregor. lib. 4. verbo quæ ſea tit. 1. part. 3. Henriq. lib. 12. cap. 6. §. 10. Flamin. de reſign. lib. 5. quæſt. 3. numer. 191. Sanch. dict. lib. 7. diſp. 84. numer. 7. Nicol. Garci. dict. cap. 6. numer. 15. Campan. dict. capit. 6. num. 5. Bonacin. dict. punct. 5. numer. 5. verſ. interpretatiua, Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. numer. 85. in fine, Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de diſciplina clericali §. 6. numer. 26.* Etiamſi huiuſmodi viduam inualidè duxerit (loquimur de eo, qui nec profeſſus, nec in ſacris conſtitutus eſt) ita *Nauar. in manual. cap. 27. num. 195. & dict. conſ. 1. in vtraque edit. Henriq. dict. cap. 6. num. 9. in fine, & in comment. lit. T, Frat. Emman. tom. 1. ſumm. cap. 158. conclus. 4.* & alij, quos refert, & ſequitur *Sanch. dict. diſput. 84. numer. 11. & numer. 12.* reſoluit non incurri irregularitatem ſi illud vnicum Matrimonium cum vidua, vel corrupta ſit validum, iuxta Eccleſiæ præſumptionem, quamuis in foro conſcientiæ non ſit tale.

6 Hoc etiam primo modo incurritur interpretatiua bigamia, quando quis aliam quocumque modo corruptam duxit, meretricem ſcilicet, aut concubinam *cap. maritum. 33. diſtinct. cap. qui in aliquo 31. diſt. Nauar. in manual. cap. 27. numer. 195. verſ. interpretatiua eſt, Rebuff. de pacificis poſſeſſ. numer. 193. verſ. quintus, Flamin. dict. quæſt. 3. numer. 192. Campanilli d. cap. 6. numer. 6. Sanch. dict. diſp. 84. num. 7.* vbi *num. 8.* reſoluit ab hac irregularitate excuſari contrahentem cum virgine, quam tamen credebat corruptam, quia cenſuræ nunquam incurruntur ob ſolam intentionem deficiente facto. At 7 vero ſi ipſemet vir ducat fœminam à ſe ſolo defloratam, bigamus non efficeretur, nec promoueri detineretur, nam irregularitas ducentis corruptam ideo contrahitur, quia cum fœmina, cum qua vir efficitur vna caro, diuiſerit carnem ſuam in plures, cenſetur etiam virum diuiſiſſe ex Iuris interpretatione, quod hic nullatenus reperitur, vxor enim non diuiſit carnem ſuam in plures, cum ab vno ſolo cognita fuerit, ita *gloſ. fin. in dict. cap. debitum, de bigamis, gloſ. verbo deſponſata in cap. qualis 30. quæſt. 5. & verbo contraxerunt in capit. vnic. de clericis coniugatis, in ſexto*, & vltra ordinarios citatis Iuribus *Couar. in Clement. ſi furioſus par. 1. §. 2. numer. 2. in fine, Nauar. dict. numer. 195. Henriq. dict. cap. 6. §. 10. Frat. Emman. dict. tom. 1. ſum. cap. 158.*

num.

num.3. concluſ. 2. in fine, Vinald. in candelabro aureo par. 2. vbi de irregularitate bigamiæ num.4. Campanil.dict.num. 6. Sayr. de cenſur. lib. 6. cap. 4. num. 17. Bellet. dict. §. 6. num.28. plures, quos refert, & ſequitur *Sanch. dict.diſp. 84.num.14.*

8 Secundus bigamiæ interpretatiuæ modus eſt, quando quis ducens virginem, poſtquam adulterata fuerit, illam etiam ignoranter carnaliter cognouit, ita probant *text. in cap. ſi cuius, & in cap.ſi laici 34. diſtinct. Nauar. dict. num. 195. Maiol. de irregularit. lib. 1. cap. 33. num. 6. Vinald. vbi proximè num. 5. Matienſ. ad tit. 1. in rub. glo.1. num. 182. lib. 5. noua recopil. Veg. in ſumm.part. 1. cap. 38. caſu 2. & in eſpeio de curat cap. 12. num. 299. & cap.14. num. 37. Tolet. in ſumm.lib. 1. cap. 66. Henriq.lib. 12.cap.6. num.10. Frat.Emman. in ſumm. tom.1. cap.158. concluſ.3. num.4. Rebuff. de pacificis poſſeſſoribus num.194. verſ.ſexto, Flamin. dict.quaſt.3. num.189. Soar. tom. 5. diſputat.49.ſect. 3. num. 15. Sanch. dict.lib.7.diſputation.84. num.15. Nicol. Garc. dict.cap. 6. num. 16. Bellet. dict.§.6. num.39. Paul. Comitol.reſponſ.moral. lib.1.quaſt.106.num. 3.Bonacin.d.diſp.7.quaſt.2.punct.5.num.12.verſ.3. Campan. d.cap.6.num.7.*

9 Sic etiam ducens corruptam, quam credebat eſſe virginem fit bigamus, nam in præſentiarum non agitur de vitio promouendi ad Ordines,ad quod deſideratur ſcientia, ſed de ſignificationis defectu,quem poteſt pati ignorans, & lex promotionis factum requirit, non voluntatem, *cap. vltim. 15. quaſt. 1.* quare ita tenent multi ex ſupra citatis,& vltra eos *Conar.dict.part. 1.§. 2. num.2. verſ. 3. Hurtad. leg. 5. ſuper gloſ. 33. num. 2. tit.5.*
10 *par. 1.* Idem quoque dicendum eſt, quamuis illa coacte cognita commiſiſſet adulterium, nam etiam tunc maritus rem cum illa habens fit bigamus, quia vis illa præciſa excuſat fœminam à culpa, ſed non efficit matrimonium illud eſſe aptum ad ſignificandam coniunctionem Chriſti cum Eccleſia, ita docent *gloſ. verbo virgo in cap. nemo 32. diſtinct. vbi Turrecr. artic. 1. num.1. Maiol. dict. cap. 33.num.6. Vinald. dict. par.2. vbi de irregularitate bigamiæ num. 7. Henriq. lib. 12. de matrimon. cap. 6. num.10. Campanil.dict. cap. 6.num. 7. Sanch. dict. num. 15. in fine.* Tandem idem dicendum eſt, etiamſi debitum reddiderit vxori adulteræ à Superiore compulſus, vt tenent *Nauar. in manual.cap.16.num. 27. Vinald. dict. par. 2. vbi de irregularitate bigamiæ num. 6. Conar. dict.§.1.num.2. verſ. quarto, Flamin. dict.quaſt.3.num. 189. Gutier. Canon. lib.1.cap.25. num.15.e Maiol. dict.cap. 33. num.7. Sanch. dict. diſputat.84. num. 17. Bonacin.dict. num.12. Campanil. dict.cap.6.num.* 8. vbi etiam dicit bigamum fieri, qui exteras prouincias peragrauit, longiſſimóque tempore à patria abfuit, itaut probabiliter fere omnes ſuſpicati ſint ipſum mortem cum vita commutaſſe, quare præcedente iudicio Eccleſiæ, licuit mulieri alteri nubere, conſummato vero matrimonio redierit qui abſens erat, ac muliere inſtante ipſe fuerit à iudice compulſus iterum illi iungi, nam profecto bigamus erit, de quo etiam *Sayr.lib.6.cap. 4. num.19.Bonac. d.diſp.7.quaſt.2.punct.5.n.11.*

11 Tertius & quartus interpretatiuæ bigamiæ modus eſt, quando quis duo iuit matrimonia irrita, vel ſaltem alterum irritum, & alterum validum, qui colliguntur ex ratione text. *in cap. nuper, in fine de bigamis*, nam iſte talis affectus eſt ad duo matrimonia ineunda, & ex parte ſua vtrumque contraxit, licet ex aliquo defectu vtrumque vel illorum aliquod ſit inualidum, ita *Nauar. cap.27.num.195. Maiol. dict.cap.33. num. 3. Henriq. dict.cap.6.num.6. Campanil.dict.cap. 6. num.* 9. plures quos refert, & ſequitur *Sanch.dict.diſputat.84.num.3.* vbi *nu.4.* reſoluit irregularem eſſe,qui vera vxore nondum cognita,eáque ſuperſtite ad aliud de facto matrimonium transit,illúdque conſumauit,ſi poſtea coactus ab Eccleſia redire ad legitimam vxorem, eam carnaliter cognoſcat.

Qui verò cum pluribus fornicatus eſt, aut cum vna 12
& corrupta, nequaquam credendus eſt bigamus *cap. pen. de bigamis*, neque vero qui ante, aut poſt matrimonium cum meretrice rem habuit *cap. fraternitatis 34. diſtinct.* Duo namque coniunctim perneceſſaria ſunt, vt bigamia contrahatur, matrimonium ſcilicet præcedens, & vſus venereus ſubſequens *Sanch. dict. lib. 3. diſputat. 83.num.3.& 6.* vbi addit non oriri bigamiam, nec irregularitatem in foro conſcientiæ ex copula abſque ſeminis virilis emiſſione intra vas fœmineum, ſed in ſolo foro externo ob præſumptionem perfectæ copulæ. Vn- 13
de conſequens eſt multiplicitatem matrimonij rati nondum conſummati non inducere bigamiam, ſicut nec eſt bigamus, qui ducit eam in vxorem, quæ contraxerat matrimonium cum altero morte præuento ante illius conſummationem *cap. vltim. 34. diſtinct. Sanch.dict. lib.7. diſputat.83. num.5. Bonacin.dict.punct.5.num. 5.* vbi *num. 6.* dicit multiplicia ſponſalia non inducere bigamiam,etiamſi ſubſequuta ſit copula.

Sciendum nobis eſt cur bigamia incurratur per con- 14
tractum matrimonium cum corrupta, aut cum duabus mulieribus, quamuis ſucceſſiue, & ſubſequenti copula conſummatum, non autem ſi vir cum pluribus copularetur meretricibus, quamuis poſtmodum ipſe fornicator aliam & virginem ſibi matrimonialiter colligaret? Cui quidem propoſitæ dubitationi reſponſionem tradidit plures afferendo rationes diuerſitatis *gloſ. verbo cognitam in dict. cap. debitum*, quam ibi plures commendant. Quibus relictis verior illa communiter à Doctoribus adducitur ratio, quod ſcilicet conſenſus matrimonium ineuntis non cadit ſupra ſeipſum, ſed fertur in alterum coniugem, atque ita ipſamet contrahens eſt quaſi terminus à quo, is autem cum quo contrahit eſt,quaſi terminus ad quem fertur alterius coniugis conſenſus: ſed nullus actus ſortitur ſpeciem à termino à quo,ſed à termino ad quem,vitium ergo corruptionis ipſius viri,qui eſt terminus à quo reſpectu ſui matrimonij non debet ipſi nocere, vt bigamus efficiatur, ſed vitium corruptionis in termino ad quem, ita *Maiol. dict. cap.33. num.3. verſ.altera in fine. Conar.dict.§.2.num. 3. Vgolin. de irregularitat.cap.56.§. 3. Tiraquel.in l. 1. connub. num. 35.* plures alios refert *Cened. ad decretal. collect.166. num.4. verſ. item,* quibus adde *Sayr.cap.4. num. 13. Soar. dict. diſputat.49. ſect. 3. num.9. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. num. 86. Bonacin.dict.punct. 5.num.7. verſ. rogabis, Sanch. de Matrimon.lib.7.diſputat. 84. num.9. Gutier. eod. tractat.cap.107. num. 11. verſ. ratio, Campanil,dict.cap.6.num.11.* Sed aduerſus hanc rationem reſurgit *Cardinal. Bellarmin. in controuerſ. Catholic. tractat.2. lib. 1. de clericis cap. 24. verſ. at hæc,* vbi aſſerit quod ſi ipſa ratio ſubſiſteret, certè qui duxerit ſecundam vxorem, & virginem, bigamus non eſſet, nam vitium nullum eſt in hoc matrimonio reſpectu mulieris, ſed reſpectu viri, ergo terminatur ad mulierem bigamiæ incapacem, non autem à muliere ad ipſum virum. Quare ipſemet *Bellarmin.* aliam ſubdit rationem affirmans prohibitum eſſe Ordines ſuſcipere, qui duxit fornicariam, non quia bigamia oriatur ex illo matrimonio, ſed quia ſic placuit Eccleſiæ ob dignitatem Sacerdotij.

Similitudinaria bigamia contingit quando quis poſt 15
votum ſolemne caſtitatis emiſſum in profeſſione religionis, vel in ſuſceptione ſacrorum Ordinum matrimonium celebrat cum aliqua, eámque carnaliter cognoſcit *cap. quotquot 124.27. quaſt.1.* ex ea ratione quia adſtrictus voto ſolemni cenſetur ſpirituali quodam matrimonio coniunctus cum Chriſto, & Eccleſia,& deinde volens carnaliter cum alia coniungi per matrimonium, cenſetur celebrare duo matrimonia, quamuis autem ſecundum, ſcilicet carnale inualidum ſit per impedimentum procedens à voto ſolemni, vel Sacro Ordine,

Ordine, quia tamen adeſt effectus intentionis cum opere ſubſequuto, iudicatur bigamus ſimilitudinariè propter ſimilitudinem ad verè bigamum, ita *Nauar. in manual. cap.27. num.195. vel ſimilitudinaria, & conſ.1. num.7. verſ.ex quibus,de bigamis*, in vtraque edit. *Conar. dict.§.2 num.2. verſ.tertio, Flamin. dict. quæſt.3. num. 190. Vgolin. dict.cap.56.§.3. numer. 4. Sanch.dict.lib.7.diſputat. 85.num. 11. Bonacin. dict. punct. 5. num. 2. verſ. bigamia Nicol. Garci.dict.cap.6.n. decimoquinto, Campanil. d.cap.6. nu.12.Bellet.d. §.6.n.40.* Quod idem procedit,quamuis in ſacris conſtitutus cum virgine & vnica contrahat ex *cap. 1. & 2. qui clerici vel vouentes*, vt docent *gloſ. fin. in cap. ſanè Sacerdotes, de clericis coniugatis*, & plures quos refert & ſequitur, *Sanch.dict. diſputat.85.num.5.* vbi *num.* 10. aſſerit hanc irregularitatem clerici in ſacris conſtituti, aut profeſſi matrimonium ineuntis non oriri ex delicto, de quo etiam *Fr. Emman.in ſum. tom.1.cap.158. num.pen.Henriq.d.cap.6.num.11.*

16 Bigamus quis effectus ex aliqua prædictarum trium ſpecierum excluditur à clericatu, *cap. 1. & per totam 26. diſtinct. cap. maritum 33. diſtinct, cap. præcipimus, & cap. cognoſcamus 34. diſtinct. cap. quicunque, & cap. non confidat 50. diſtinct. cap.1.& 2.55.diſtinct.cap. à multis de ætate, & qualitate, cap.1.de bigamis*, Bernard. *in pract. cap.* 16. cum citatis à *Bellet. diſquiſit.clerical par.1.tit. de diſcept.cleric.§.* 17 *6.num.* 1. Sicut prohibetur ordinari, ita pariter Eccleſiaſtica conſequi beneficia, *Rebuff.in tract.de pacificis poſſeſſoribus,num.193.Corraſ.de beneficiis par.3. cap. 4. num.2. Sayr.dict.lib.6.cap.5.num.9. Auil. de cenſuris par. 7. diſput. 8. dub.1. Nicol.Garc. dict.cap.6.num.1.& 2.* & propterea collationem beneficij factam bigamo inualidam eſſe obſeruant *Nauar. conſ.3.num.1. de bigamis. Flamin. dict. quæſt. 3. num. 192.* Etiamſi accedat Epiſcopi conceſſus *Azor.inſtitut.moral.part. 2. lib. 6. cap. 4. quæſt. vndecima.* character tamen clericalis non tollitur per bigamiam, ſicut firmat *Butr. in cap. Ioannes num.* 17. vbi quod clerico non poteſt euelli character per bigamiam, *Imol. num.* 18. *in fine, de cleric. coniug.* & eandem opinionem ſæpius amplexa eſt *Rot. & ſignanter in Veronen. penſionis* 23. *Februar.* 1600. *coram Cardin. Lancelotto, & in Cæſarauguſtana penſionis* 18. *Iunij* 1610. *coram eod.* in quibus in ſpecie dicitur, & pluribus auctoritatibus firmatur quod licet per bigamiam clericus priuetur exercitio, & priuilegio clericali, in fundamento tamen ratione characteris non deſtituitur clericatu,quoque *c.1.de bigamis lib.6.* non dicit quod bigamus non ſit clericus,ſed ſolum quod eſt nudatus omni priuilegio, refert & ſequitur *Rota in Ferrarien. penſionis* 14. *Iunij* 1624. *coram Rembolde.*

18 Ordinatus igitur contra huiuſmodi prohibitionem characterem recipit,non tamen Ordinum executionem habet, ſic intellecto text.*in cap.ſi quis viduam 50.diſtinct.* reiecta reſtrictione *gloſ. verbo diſpenſare in fine in cap.2.de bigamis*, vbi tantum in ſuſcipiente minores Ordines characterem conferri aſſerit. Nec obſtat text.*in cap.quicunque 50. diſt.* quatenus videtur probare bigamum Ordinis executione non carere, quia procedit habita diſpenſatione; vt inſinuant verba eiuſdem text. ibi hac ſibi conditione veniam à nobis intelligat relaxatam, &c. Incurrit etiam ſic ordinatus pœnam priuationis tonſuræ clericalis, delationis habitus, & priuilegij cuiuſcunque Eccleſiaſtici, niſi ſit initiatus Ordine Sacro, cum iam non poſſit viuere vt laicus, ita *Vgolin. dict.cap. 56.§.5. num.3.Sayr.dict.lib.6.cap.5.num.2.& 4.Bonac.dict. punct. 5.in fine.*

19 Epiſcopus ſi ſcienter bigamum ordinauerit, incurrit ſuſpenſionem annalem ipſo iure à collatione eiuſdem Ordinis, quem contulit bigamo, necnon à celebratione,vt per *Nauar.conſ 3.num.2.ſub tit.de bigamis*,quin deponi inſuper poteſt à poteſtate, & officio ordinandi iuxta *cap.2. de bigamis*, *gloſſ. verbo ſucceſſores in cap. nullus pœnitentem*, 55. *diſtinct.* additio vero ad dictum *conſ.5.* *Nauar.* atteſtatur à *Sacra Congregat.Concil.*deciſum Epiſcopum non poſſe Ordines bigamis conferre, ſi autem conferat, aliquam non incurrere pœnam ipſo iure: & quidem de dicta pœna ſuſpenſionis à collatione Ordinis,quem contulit bigamo, nullus eſt Canon,nam *cap. eos,& cap.vltim. de tempor. ordinat.lib.ſexto*, non loquuntur de ordinatione bigami, & pœnæ non ſunt extendendæ ad alium caſum, iuxta vulgaria iura: nec dict. *cap.nullum pœnitentem*, ponit talem pœnam ſuſpenſionis à miſſando, vnde poteſt intelligi quod non ſit lata ipſo iure, ſed ferenda per ſententiam, vt colligitur ex illis verbis, ab ea die, qua ei potuerit hoc approbari, quæ videntur denotare eam pœnam eſſe imponendam cum delictum in iudicio probabitur, ita *Nicol. Garc. dict.cap. 6.à num.8.* vbi *num.* 11. admonet quod quamuis ex noua *Conſt. Sixti V.* contra cleric. male promotos à collatione ordinum, & executione pontificalium eo ipſo ſuſpenſus,& ab ingreſſu Eccleſiæ interdictus exiſteret,illa eſt iam redacta ad terminos iuris communis, & *Concil. Trident.*per aliam *Clem. V I I I.* prout ipſe *Garc.* aſſerit *p. 2.cap.5.num.70.*

Hæc bigamiæ irregularitas ſolo iure Pontificio in- 20
ducta eſt, cuius contrarium non inducit text. *in cap.2.de bigamis*, dum habet non licere cum bigamis diſpenſare, quia verbum, licet,ibi importat difficultatem, non autem impoſſibilitatem,quare abſque dubio tenendum, 21
ex eo quia ſolo iure Pontificio inducta eſt, poſſe Summum Pontif. in ipſa diſpenſare, vt aſſerunt *D. Thom.in 4.diſtinct.27.quæſt. 3. in corpore*, & ibi *Rich. Palud.* & alij *gloſſ.verbo fiat, in cap.lector. 34. diſtinct. Conar.in Clemen. ſi furioſus par.1.§.2. num. 4. Nauar. in manual.cap.27.num. 197. Azor. inſtit.moral.par.2. lib. 6. cap. 4. quæſt.7. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ.par.2 cap. 8.num. 34. Salzed.ad Bernard. cap. 16.verſ.diſpenſare, Franc. Ludouic. à Miranda dict. quæſt. 8. artic. 2. concluſ. 1. Henriq. lib. 12.cap.6. §.11.*

Principalis huius Allegationis quæſtio hinc opportu- 22
nè petit an Epiſcopus in bigamia vera, vel interpretatiua poſſit diſpenſare? in qua tres potiſſimas inuenio ſententias. Prima ſententia ipſaque verior tenet Epiſcopum non poſſe diſpenſare cum huiuſmodi bigamis etiam ad Ordines minores, aut primam tonſuram, aut beneficium etiam ſimplex, quia *cap. vnic. de bigamis lib. 6.* deſumptum ex Concilio generali *Lugdunenſ.* interdicit bigamis in minoribus Ordinibus conſtitutis deferre tonſuram clericalem, nec committit diſpenſationem Epiſcopo: tum quia hoc idem indicat generalitas *Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 17.* & Epiſcopus nequit in Decreto generalis Concil. diſpenſare, vt dixi *Alleg. 33. num. 25.* quare hanc ſententiam tenent *Greg.l. 5. verbo dos mugeres, tit. 5. par. 1. Conar.in Clem. ſi furioſus par.1.§.2.num.4.Flamin.dict.quæſt.3.num.196. Tolet.in ſumm.lib.1.cap.26.num.8.Humada l.5. gloſſ.33. num. 3.tituł.5.part.1.Salzedo ad Bernard.cap.16. verbo diſpenſare,Bellet.dict.§.6.num.41. Aloyſ.Ricc.in deciſ.Curiæ Archiepiſc.Neapol. deciſ. 331. par. 4.* & ſecundum hanc ſententiam fuiſſe deciſum in Sacra *Cardin. Congreg.* teſtantur *Armendariz. in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.2.tit. 19. de foro comp. num.16.Nicol.Garc. de benefic.par.7. cap. 6.num.5.Piaſeg.in praxi noua Epiſcop.par.1.cap.1. num.60. Franciſc. Leo dict.cap.8.num.36.e Aſolfeſ.in ſumm.Theologiæ moralis tract.6.cap.7.num.28.*

Secunda ſententia ait non poſſe Epiſcopum diſpen- 23
ſare, vt bigamus promoueatur ad Ordines minores, & beneficia ſimplicia, poſſe tamen concedere,vt inſeruiat in Ordinibus minoribus ante ſuſceptis, & vt beneficium ſimplex, quod ante poſſidebat, retineat,ita *Angel. verbo bigamus num.8. Abb. in cap.ſuper eo num.5. de bigamis, Nauar. in manual.cap.27.num.197. Philiarch. de officio Sacerd.tom.1.lib.4.cap.7. in fine, Valent. par.4. diſput.7.*

quæſt.

quæſt.19.punctо 3. in 1. ſpecie irregularitatis, Fr. Emman.in ſumm.tom.1.cap.158.concl.5.num.6. Vina. in ſuo candelabro par.2.vbi de irregul.bigamia num.34.

24 Tertia ſententia prædictis receptior ait poſſe Epiſcopum diſpenſare,vt accipiat Ordines minores, ſuſceptiſque vtatur,ita *D.Thom.in 4.diſtinct.27. quæſt. 3. art.3.* vbi *Paiud.quæſt.4.art.5.concluſ.4.& Durand.quæſt.3.gloſ. verbo diſpenſare in fine, in cap. 2. de bigamis, Angl. in floribus Theolog.par.1.vbi de matrim.quæſt.1.art.vltim.difficul.1.concluſ.2.Petr.de Ledeſma de matrim.quæſt.66. art.5.concluſ.3. Iacob.de Graſſis in aureis deciſ.lib.4.cap.27.num.38.Borgaſ. de irregul.par.5.tit.de bigamis num.8.Henriq. libr.12.cap.6. §.11.Bonacina de cenſuris diſput.7.quæſt.2.punctо 5.num.15. Azori.inſtitut.moral.par.2.lib.5.cap.20.quæſt.2.& lib.6.cap. 4.quæſt.8.& 11.Sayr.de cenſur.lib.6.cap. 6. num. 11. Auila eod.tract.par.7.diſput.7.dub.4.Fr.Ludoui. Miranda in man. Prælat.tom.2.quæſt.8.art.2. concluſ. 2. Sanch. d.lib.7.diſput. 86.num.11. Paul. Comitol. reſponſ.moral. libr.1.quæſt.106. num.5.& 6.*

25 Verum priori ſententiæ tanquam probabiliori adhæreo, eámque limitarem, niſi neceſſitas vrgeat ob miniſtrorum penuriam, nec eſſet aditus ad Pontificem ob loci diſtantiam, quia ob ſimilem neceſſitatem poteſt Epiſcopus in lege Concilj generalis, vel Pontificia diſpenſare,vt dixi *all.33.num.26.*quare ſic limitant *Henriq.d.cap.6.§.11.Sanch.dict.diſput.86.num.* 14. Item limitarem in bigamia interpretatiua ex delicto conſurgente,qualis eſt illa,quæ oritur ex duplici matrimonio,neutro exiſtente valido, aut altero valido, & altero irrito, poteſt Epiſcopus, ſi delictum ſit occultum, diſpenſare virtute *Concil.Trident.ſeſſ.24.de reformat.cap.6.*ita *Henriq. dict.cap.6.in fine,Sanch.d.diſput.86.num.13.*

26 Circa diſpenſationem in ſimilitudinaria bigamia volunt quidam in ea Epiſcopo non concedi facultatem diſpenſandi, quamuis clericus vnicam, & Virginem duxerit; ſic *Maiol.de irregularis.lib.1.cap. 33. num.7.* Alij è contrario tenent poſſe Epiſcopum diſpenſare, quamuis corruptam duxerit,ſic *Palat.in 4.diſt.27. diſput. 4. colum.15.*& ſupponere videtur *Henriq.dict. cap. 6. num.11.* vbi ait difficilius diſpenſare Epiſcopum quando clericus cum vidua, aliàs corrupta contraxit.Verum Doctores communiter ſic diſtinguendum cenſent. Si clericus ille,cum vnica,& virgine contraxerit, poteſt Epiſcopus diſpenſare, ſecus ſi cum vidua,vel corrupta, vel duplex iniit matrimonium: primam partem huius diſtinctionis probant ſic neceſſariò intelligendi ne aliis aduerſentur text.*in cap.Sacerdotes, de clericis coniug. & in cap.1.qui clerici,vel venientes*, ſecundam vero text. *in cap. nuper, & in cap.fin.de bigamis*,ita docent *gloſ. verbo diſpenſatum in cap. 1.& verbo in ſubdiaconatu in cap.2.qui clr. vel venientes, & verbo diſpenſari,in cap.nuper de bigam.Gomez.tract.brevium num.20.& 21.Conar.dict.par.1. §. 2. num. 2. verſ. ſecundo, Navar.cap.27.num.197.in fine, Salu. de benefic.par.4.quæſt. 7.num.8.verſ.13.& 14.Borgaſ.de irregul.par. 5. tit. de bigamis,num.9.Philiarch.de officio Sacerd. tom.1.par.1.lib.4.cap. 7.in fine, Anton.Cuch.lib.4.inſtit.maior.tit.12.num.188.Valent.par.4.diſput.7.quæſt.19.punctо 3.in 1.ſpecie irreg.in fine, Sanch.dict.lib.7.diſput.86.num.10.Aloyſ.Ricc. in praxi aurea reſol.220.Fr.Ludou.Miranda d.tom.2.q.8.art.2.concl.3.*

27 At verò ſi ex delicto occulto oriatur irregularitas hæc ſimilitudinariæ bigamiæ, poterit Epiſcopus diſpenſare, quamuis clericus in ſacris conſtitutus, aut profeſſus viduam duxerit poſt ſacrum Ordinem, vel profeſſionem, *Aloyſ.Ricc.d.reſolut.220.Sanch.d.diſput.86. num.13.& numer.12.*reſoluit poſſe Epiſcopum diſpenſare in irregularitate bigamiæ ſimilitudinariæ profeſſi tranſeuntis ad matrimonium, quando profeſſus eſt exemptus, ſi ex licentia ſui Superioris ſubiiciatur Epiſcopo. Nam Prælatus religionis circa ſuos religioſos eiſdem caſibus diſpenſat, quibus Epiſcopus, *Fr.Ludouic.Miranda d.quæſt. 8.art.2.Henriq.dict.cap.6. num. 11. propè finem*, vbi etiam aſſerit, quod Abbas ſecularis non diſpenſat,niſi ex conſuetudine ſibi concedatur.

Prælati etiam Regulares, nec ratione ſui muneris, 28
nec vi priuilegiorum diſpenſare poſſunt cum nouitiis, aut profeſſis in bigamia vera, & interpretatiua etiam quoad Ordines minores, nam ſicut Epiſcopi non habent hanc facultatem, vt ſupra oſtendimus,*num.22.* ita nec ea gaudent Prælati Religionum; quare ſic in his terminis docent *Fr.Barthol.de Vecchis in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis diſput.9. dub.15.* nouiſſimè *Aſcan.Tamburin.in tract. de iure Abbatum tom. 2.diſp.20.quæſt.3.*

Dixi, *nec vi priuilegiorum*, quia licet poſt *Henriq. in* 29
ſumm.lib.12.cap.6.§.11.in commento lit. Z, ſcripſerit *Auila de cenſuris par.7.diſput.8.dub.4. concl.* 8. Religioſos diſpenſari poſſe in bigamia præfata ne dum à Superioribus, ſed etiam à quocunque Confeſſario Ordinis, ex conceſſione *Sixti IV.* facta Minoribus, quæ habetur *in compend.priuileg.verbo abſolutio extraord.quoad fratres num.* 5. vbi conceditur tam profeſſis, quam nouitiis,vt quilibet eorum poſſit ſemel eligere Confeſſarium de huiſmodi obſeruantia, qui audita eius Confeſſione pœnitentiam ſalutarem iniungendo abſoluat eos, &c. & diſpenſet cum eis in omnibus irregularitatibus ſi quas fortè contraxerint, homicidio voluntario,& mutilatione ſemper exceptis. Ergo, infert idem Auila vbi ſupra, cum hoc priuilegio excipiatur ſolummodo homicidium voluntarium, quæ irregularitas eſt omnium grauiſſima, & non excipiatur alia, quæ ſit facilioris diſpenſationis bigamiæ, ſequitur ſuper illam vigore memorati priuilegij diſpenſari poſſe.

Attamen contrarium Iure optimo ſuſtinent *collect.* 30
priuileg.Mendicant.in compend.loco citato, Navar. conſ. 84. *num.1.de Regularib.in nouis,Fr.Emman.in ſum.tom.1. cap. 158.concl.7.Fr. Barthol.de Vecchis d.dub.15.num.2. in fine*; ratio eſt, quia in generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis in ſpecie non eſſet veriſimiliter conceſſurus, *cap.in generalis*, de regulis Iuris *lib.* 6. nec reſeruata Principi *cap.fin.de offic.Vicarij lib.6.Roland.conſ.1. num.147.lib. 2.Oſaſch. Pedamont.deciſ.29.num.5.Gionagn. reſp.95.num. 3.lib.1.* at in ſpecie facultas diſpenſandi generaliter ſuper irregularitatibus non extenditur ad bigamiam, & homicidium voluntarium, vt tradunt *Navar. ſub tit.de homicid.conſ.38.in nouis Vinald.in candelabro aureo tit.de irregul.num.312.Fr.Emman.quæſt.Regul.tom.1.quæſt.24.art. 15.& tom.2.quæſt.105.art.1.in fine. Fr.Ludou. Miranda in manuali Prælatorum tom.2.quæſt.8.art.14.concl.5.Homoben. de Bonis de caſibus reſeruatis par.1.cap.5.§.quinto obſeruandum fol.*100.Igitur,&c.

Super impedimento vero bigamiæ ſimilitudinariæ 31
poterunt Prælati Regulares cum nouitiis, ac profeſſis ſibi ſubditis diſpenſare in illis caſibus quibus id Epiſcopis licitum eſſe ſupra diximus, *num.* 26. & 27. quod præter ibi citatos docent *Soar.de Relig.tom. 4.tract.8.lib. 2.cap.22.nn.11.Sigiſm.à Bononia de electione dub.71.num.2.* Verum quia in hac materia diſpenſationis ſuper bigamiæ irregularitate extat noua S.Rotæ Romanæ deciſio, quæ plures decidit caſus ſcitu digniſſimos, ideò pro complemento huius ſecundæ partis eam inſerere operæ pretium duxi.

R. P. D. VIRILI.

Ferrarien. penſionis 21. Martij 1617.

SVMMARIVM DECISIONIS.

1 *Eccleſiaſtica perſona illa dicitur quæ habet primam tonſuram,& num.2.*

3 *Prima Tonſura eſt Ordo,& clericalis character indelebilis.*

4 *Clericus vt quis remaneat, non tamen gaudeat priuilegiis clericorum poteſt inſimul ſtare.*

5 *Dispensatio præuentiua, & præseruatiua remouens de medio obstaculum Canonis inductiui bigamiam, impedit incursum bigamiæ, & efficit, vt remaneat non solùm præseruatus clericatus habitu indelebilis, sed etiam exercitium ad effectum dispensatum.*

6 *Habilis de iure communi, & ex dispensatione Papæ, idem est.*

7 *Habilis de iure idem est, quam ex priuilegio tam in odiosis, quam in fauorabilibus.*

8 *Dispensatio clerici ad bellum præseruat ab irregularitate.*

9 *Indices in vim priuilegij antecedentis præseruantur ab incursu irregularitatis.*

10 *Concilia generalia indigent expressa derogatione.*

11 *Dispensatio dicitur pura, & præuentiua cum tempus dispensationis attendi debet, licet vt præuentionis executionis, & effectu quis fruatur, expectandi sint casus futuri expressi in dispensatione.*

12 *Pensiones per contractum Matrimonij extinguuntur.*

13 *Dispensatio antecedens præseruat, subsequens tollit.*

14 *Papæ voluntas declaratur ex inscriptione.*

15 *Dispensatus pro pensionibus retinet clericatum illæsum ad effectum dispensatum.*

16 *Transactionis pensionis casum quando comprehendat dispensatio ad obtinendas, & consequendas pensiones reseruatas.*

17 *Clericatus impressus indelebilis remanet post bigamiam.*

18 *Papa quando plenarie legitimat, vel cum derogatione obstantium remouetur omnis macula natiuitatis.*

19 *Bigamiæ incursui, & denudationi exercitij Clericatus est obuiatum ob dispensationem præuentiuam, & ob derogationem cap. 1. de bigam. lib. 6.*

20 *Papa vere dispensat in defectibus Iuris positiui, & non ficte disponit, itaut vere & prorsùs semper quis remaneat idem prout ab initio erat ante bigamiam, vel casum irregularitatis.*

ARGVMENTVM.

BIGAMVS AMITTIT PRIVILEGIA, sed non characterem indelebilem, bigamiæ vero incursui, & denudationi exercitij clericatus obuiatum est per dispensationem præuentiuam, ac derogationem cap. 1. de, bigamis, lib. 6.

SIXTVS Papa V. Cardinali Montalto ex sorore germana Pronepoti duas facultates transferendi pensiones concessit; Vnam ad fauorem vnius, vel plurium personarum Ecclesiasticarum, quibus Translationes suffragari voluit, perinde ac si per ipsum Pontificem consistorialiter legitimis, & vrgentissimis causis de Cardinalium consilio factæ fuissent; Alteram ad fauorem vnius, vel plurium personarum etiam Hospitalium Regularium expresè professorum, aut aliàs similibus de causis incapacium, aut nondum Clericali charactere insignitorum ex nunc, prout ex tunc, postquam eodem charactere fuerint insigniti.

Idem quoque Sixtus dispensauit D. Principem Perettum Pronepotem iam Clericali tonsura insignitum ad retinendum, & recipiendum quascunque pensiones reseruatas, & reseruandas, etiamsi contigerit, vel non contigerit contrahere matrimonium cum quacunque muliere etiam vidua, & successiuè cum diuersis nupta, ac aliter corrupta semel, vel pluries, & ad secunda, ac etiam plura laicalia, seu matrimonialia vota, aut secundas nuptias transire, decernendo per contractum matrimonij etiam pluries, vt præfertur reiterati pensiones minimè extinctas esse, aut fore, minusque annullari, aut inualidari, cum derogatione Prouincialium, Synodalium, Lateranēsiś, aliorúmque etiam Generalium Conciliorum, necnon Pij Papæ V. declarantis pensiones per futuri matrimonij contractum extinctas censeri.

Virtute supradictarum facultatum Cardinalis Montaltus annuam pensionem scutorum trium millium auri in auro sibi reseruatam super fructibus Episcopatus Ferrarienſis trāstulit ad fauorem Principis Peretti eius fratris, & Disputato dubio coram Remboldo sub die 14. Iunij 1624. Dixerunt Domini, translationem sustineri, quo iterum repropositio sub die 15. Maij 1626. Domini steterunt in decisis. Vnde cum D. Cardinalis Lenius voluisset tertia vice audiri, vtraque parte Informante sub die 21. Martij 1627. censuerunt Domini, non esse recedendum à decisis tam inspectis ambabus facultatibus Cardinalis Montalti, quam dispensatione D. Principis.

Prima enim facultas transferendi est ad fauorem 1
vnius, vel plurium personarum Ecclesiasticarum, & D. Princeps ad differentiam Laicorum secundum subiectam materiam pensionis, est persona Ecclesiastica, cum habeat primam tonsuram, quæ efficit, vt dicatur Clericus, & persona Ecclesiastica *cap. cum contingat de etat. & qualit. cap. cleros, 20. distinct. Concil. Trident. sess. 23. cap. 2. Lap. allegat. 138. num. 12. & dixit Rota in Abulen. Pensionis 27. Iunij 1608. coram Card. Lancellotto, & in Veronen. pensionis 23. Februarij 1600. coram eodem*, in qua dum ageretur de interpretatione Indulti Pij V. ad fauorem Cardinalis Alexandrini, vt posset transferre pensiones in personas Ecclesiasticas, fuit dictum, Marchionem Bonellum Vxoratum esse personam Ecclesiasticam, ex quo habebat primam Tonsuram. Verba enim de personis Ecclesiasticis sunt intelligenda secundum subiectam materiam pensionum, de quibus Sixtus V. loquebatur *Aym. consult. 16. num. 3. Seraphin. decis. 398. num. 7. & decis. 121. num. 11. & decis. 559. num. 2.* & ideò ad effectum pensionis acquirendæ Princeps dicitur persona Ecclesiastica per prælegata.

Secunda verò facultas transferendi est ad fauorem 2
illorum, qui non fuerint Clericali charactere insigniti, ex nunc prout ex tunc postquam eodem charactere fuerint insigniti, & consequenter multò magis virtute istius secundæ facultatis, sat est quod Princeps iam haberet Tonsuram, cum hìc Sixtus conformet se cum eisdem verbis *Concily sess. 23. cap. 2.* ibi (qui iam Clericali Tonsura insigniti essent.) Vnde tales habentur pro Clericis, & personis Ecclesiasticis ad effectum pensionis.

Neque obstat, quod Princeps per Bigamiam remanserit denudatus omni priuilegio Clericali *cap. 1. de bigam. in 6.* & ideò non sit persona Ecclesiastica, sed purus laicus, & qualitas Clericalis remanserit extincta, cum secundum Theologos prima Tonsura non sit ordo, nec imprimat characterem: quia quicquid dicant Theologi, magis communis sententia Canonistarum tenet contrarium, quàm Rota pluries sequuta est, quod scilicet prima Tonsura sit ordo, & Clericalis character indelebilis, & bigamus amittat quidem priuilegia, sed non charactarem indelebilem, & remaneat Clericus text. *enim in cap. 1.* dicit quod Bigamus est nudatus omni priuilegio Clericali, non tamen dicit quod non remaneat Clericus, ita tenent *Butr. in cap. Ioannes num. 17. Imol. nu. 18. in fin. de Cler. coniug. cap. cum contingat*, & ibi *glos. in verb. Abbati de etat. & qualit. Host. col. 1. Ioan. Andr. col. 2. Butr. num. 6. Cardin. quæst. 2. Ægid. quæst. 7. Anchar. in fin. Abb. num. 1. Gemin. in cap. Cleros colum. 3. in fin. vbi Præpos. num. 4. distinct. 21. Abb. in cap. 1. num. 6. de vit. & honest. cleric. Felin. in cap. sicut pro certo num. 2. de Simon. Gabr. conf. 181. num. 3. lib. 2. Rot. diuers. decis. 731. num. 5. & 6. part. 1. Syluest. in summa in Verbo Ordo, Conar. in cap. quia nos num. 4. de testam. Card. in clement. dudum in 8. not. de sepult. Gregor. decis. 516. num. 8. & 9. Rot. decis. 1. num. 6. de bigam. in nou. & fuit dictum in supradicta Veronen. pensionis, & in Cæsaraugustana pensionis 18. Iunij 1610.* coram *Card. Lancellotto:* stant enim simul quod quis remaneat Clericus, non 4
tamen

tamen gaudeat priuilegiis Clericorum *Abb.in cap.1. nu. 6.de vit.& honeſt.Cleric.*& propterea Princeps per Characterem impreſſum & indelebilem habitu ſemper remanet Clericus.

5 Nec dicatur quod per bigamiam amittantur Clericorum priuilegia & eorum exercitium, illiſque Princeps remanſerit denudatus,& character mortificatus,iuxta *d. c.1.de bigam.in* 6. Quia cum Sixtus Quintus ad effectum penſionis(vt ſupra relatum eſt)diſpenſauerit Principem ante incurſum bigamiæ, verſamur in diſpenſatione præuentiua, & præſeruatiua, quæ remouendo de medio obſtaculum Canonis inductiui bigamiam impedit incurſum Bigamiæ,& efficit vt remaneat non ſolum præſeruatus Clericatus habitu indelebilis,ſed etiam exercitium ad effectum diſpenſatum reſpectu penſionum, iuxta tenorem diſpenſationis præuentiuæ, ac ſi bigamia nunquam eſſet incurſa, ita vt remaneat Princeps in eodem ſtatu primæuo, prout erat ante bigamiam *Turrecrem.in cap.quiſquis ante num.1.*& ibi *Præpoſ.num.1. & Gemin.ibidem diſtinct. 84. Molin.de Iuſt.& Iure tom. 2. tract.2.diſput.108.verſ.quoniam eo ipſo, Soarez. de legib.lib. 6.cap.11.num.4.& 5.Sanch.de Matrim.lib.8.diſput.1. n.1. Azor.inſtit.moral.lib.3.cap.15.in princ.*& quod ita diſpenſatus remaneat idem ac ſi nõ indiguiſſet diſpenſatione, *Ioan. Andr.in regul.in Generali num.3. verſ. quadrageſimus ſeptimus de reg. Iur.in* 6.tanta enim eſt vis Apoſtolicæ di-
6 ſpenſationis præuentiuæ quoad defectus Iuriſpoſitiui, quod quis dicatur eſſe in eadem habilitate, & idem ſit eſſe habilem de Iure communi, vel ex diſpenſatione Papæ, *Anchar.conſ.404.in primo dub.Dec. conſ.542.num.4. Rebuff. ſuper concord. rub. de collat. §. præfatiq. Ordinarij in verb.Idoneis.* Idemque ſit eſſe habilem de Iure, quàm ex
7 priuilegio, tam in odioſis, quàm in fauorabilibus *Bald. in l.cum ex oratione in princ.ff.de excuſ.tut. Rol. conſ.79. nu. 7.lib.1.*& propterea *deciſio in Caſarauguſtana penſionis* 18. *Iunij* 1610.coram *Cardin.Lancelloto num.* 13. dicit quod vbi adeſt diſpenſatio Papæ præſeruatur Clericatus ad effectum penſionis, nec per bigamiam amittitur Cleri-
8 catus, & tradit *Capr.concl.97.num.82.*Sicuti diſpenſatio Clerici ad bellum præſeruat ab irregularitate *Molin. d. tom.2.de Iuſt.& Iure tract.2.diſp.108. Auila de cenſur.par. 7.de homic. in bello diſp. 6. dubit. 2. in concl.* & Iudices in
9 vim priuilegij antecedentis præſeruantur ab incurſu irregularitatis, *Sayr. de cenſur. libr. 6. capit.* 18. Si ergo impeditur incurſus bigamiæ, pinguius Ius conceſſit Principi Papa, quam ſi expreſsè diſpenſaſſet ſuper bigamia.

10 Eoque magis,quia Sixtus derogauit Conciliis generalibus, & ſic *d. cap.* 1. deſumpto ex Concilio generali Lugdunen. *Dec.conſ.341. num.10. verſ.& in tali clauſula Prob.ad Monach.in cap.cum ex tua num.24.de conſuet. Abb. in cap.ex parte num.2.verſ.ſaltem in genere, de capell.monac. Gozad. conſ. 6. numer. 53. & fuit dictum in Conchen. exemptionis decimarum* 17. *Martij* 1589.coram *Orano.*

11 Nec obſtat quod in diſpenſatione Principis adſint verba(ſi contigerit contrahere Matrimonium &c.)quaſi cũ verba ſint conditionalia effectus diſpenſationis fuerit collatus poſt incurſam bigamiam,quia omiſſo quod verba dicunt (& ſi contigerit,vel non contigerit, &c.) quæ fuerunt appoſita vt exprimerentur caſus diſpenſationis, cum Papa de præſenti diſpenſet; ex quo vtitur verbo temporis præſentis diſpenſamus,Diſpenſatio dicitur pura, & præuentiua, cum tempus diſpenſationis attendi debeat, licet vt præuentionis executione & effectu quis fruatur, expectandi ſint caſus futuri expreſſi in diſpenſatione,*Gig.de penſ.conſ.23.num.10.verſ.*puto tamen *& fuit dictum in Caſarauguſtana penſionis* 18. *Iunij* 1590.coram *Gypſio.*

12 Et quod effectus diſpenſationis ſit purus ante incurſum bigamiæ apparet ex ſequentibus verbis diſpenſationis, videlicet (Decernentes per contractum matrimonij etiam pluries vt præfertur reiterati, penſiones minimè extinctas eſſe, aut fore, minuſque annullari, & inualidari) ergo præueniendo, & præſeruando; nam cum per contractum Matrimonij penſiones extinguerẽtur *Gig.de penſ.quæſt.54.& conſ.23.num.7.& 10.& dicitur in ſupradicta Caſarauguſtana penſionis* 18. *Iunij* 1610. coram *Cardin. Lancelloto*, Papa non reuiuiſcendo penſiones, ſed præueniendo caſum extinctionis reliquit eas in primæuo ſtatu, & vna pars diſpenſationis aliam ſupplet, & declarat *l.qui filiabus ff. de leg.* 1. & propterea 13
ſupradicti DD. diſtingunt tantum inter diſpenſationem antecedentem & ſubſequentem, nam antecedens præſeruat, ſubſequens tollit *Suarez de legib.d.lib.6.capit.11. num.4. Molin.d.diſp.*108.§.*eſt vero, Azor.inſtit.Moral.lib.*5. *cap.*15.*in princ.*

Nec dicatur quod Papa diſpenſauerit cum Principe 14
tanquam laico, qui de Iure eſt capax penſionis temporalis, non autem tanquam perſona Eccleſiaſtica, quia aperte apparet Papam voluiſſe diſpenſari cum eo vti habente primam tonſuram, & perſona Eccleſiaſtica, tum quia litteræ diſpenſationis ſunt inſcriptæ,Michaëli Clerico: ex inſcriptione enim declaratur Papæ voluntas ad ea quæ tradit *Ioan.Andr.in reg.non licet numer. 2. de reg.Iur.in 6.Cap.alleg.7.per tot.Gig.de penſ. quæſt.22.nu. 8.Rot.in Toletana Indulti* 14.*Martij* 1625.coram *Rembol-do*,tum quia ſi Princeps non obſtante bigamia remanebat Clericus, & habebat Characterem indelebilem ſecundum opinionem Canoniſtarum à Rota approbatam, vt ſupra dictum eſt, fit potius veriſimile quod Papa voluerit conſiderare hanc qualitatem, quam Princeps habebat, & præſeruare exercitium Characteris impreſſi ad effectum retinendi & conſequendi penſiones,cum longè facilius detur retentio,& diſpenſatio,vt quis miniſtret in ordine iam ſuſcepto *Seraph.deciſ.625.num.6.& in puncto bigamiæ, Sanch.de matrim.lib.7.diſp.*86.tum quia cum de ſtylo Curiæ pro penſionibus requiratur Clericatus, intentio Papæ & eius gratia recipit interpretationem à ſupradicto ſtylo *Felin. in cap.ſuper litteris nu.8. de reſcript.Caſſad.deciſ.12.num.14.de preb. Put. deciſ.* 181. *num.6.lib.*1. tum quia pro penſione ad fauorem laici nõ requirebatur derogatio Conciliorum etiam Generaliũ, ex derogatione colligitur qualitas gratiæ & intentio Papæ *Bald.in l.eam quam numer. 56. C.de fideicomm.* tum quia iſta diſpenſatio eſt præuentiua, & ſic reſiſtit incurſui bigamiæ,vt ſupra deductum eſt; tum quia ſequeretur quod ante bigamiam Princeps retineret penſionem vti Clericus, poſtea verò vti Laicus, & iſta mutatio non præſumitur,ſed potius continuatio,& conſeruatio eiuſdem ſtatus;tum quia magis conuenit decori Eccleſiæ,vt tanquam Clericus retineat & acquirat penſiones, quàm vti Laicus,tum quia patum aut nihil iſta diſpenſatio ſuffragaretur ſi intelligeretur conceſſa vti laico.

Non obſtat quod princeps non gaudeat Priuilegio 15
fori, & aliis priuilegiis, ſeu effectibus clericatus, quia ſufficit quod ſit diſpenſatus pro penſionibus, nam in hoc caſu diſpenſationis retinet Princeps clericatum illæſum *Turrecr.in cap.quiſquis in princ.verſ.niſi cum tali diſpenſetur*, & ibi *Præp. verſ. tamen ſi corrigantur, & Gemin. diſtinct.*84.

Nec obſtat quod diſpenſatio ad obtinendas, & con- 16
ſequendas penſiones reſeruatas, & reſeruandas non comprehendat caſum tranſlationis penſionis, niſi exprimatur, vt videtur deſumi ex *Veral.deciſ.*322.*part. 2. & ex deciſ.*143.*num.1.parte 2.in recent.* quia in ſupradicta diſpenſatione ſub verbis retinendi, recipiendi, conſequendi ac exigendi penſiones reſeruatas,& reſeruandas comprehenditur etiam caſus per viam tranſlationis *Greg.deciſ.*18.*num.*3.*& fuit dictum in Romana penſionis* 17. *Iunij* 1622.coram *Buratto*, & ratio eſt,quia in tranſlatione extinguitur penſio antiqua & reſeruatur noua

Gabr. conſil. 186. numero 6. libro 1.

17 Non obſtat quod præuentio, & præſeruatio diſpenſationis operetur quoad culpam,& pœnam, non autem quoad antiquum ſtatum perſonæ Eccleſiaſticæ, de quo Bigamus remanet denudatus,cum Papa nõ occultauerit explicitè,aut implicitè contrarium, vt ſit in poſtliminio,in quo ſit occultatio contrarij per fictionem contra veritatem fingendo nũquam quem fuiſſe apud hoſtes §. *ſi ab hoſtibus verſ.nam poſtliminiũ Inſt.quib.modis ius patria poteſt.ut ſoluitur, l.poſtliminij ff.de cap.& poſtlimin.reuer.*nam exemplum poſtliminij ſubſequitur factum & ideo per fictionem requiritur ſublatio, & occultatio illius quod habuit effectum, at in diſpenſatione præuentiua, non requiritur aliqua occultatio, cum illa præſeruet ab incurſu Bigamiæ vt ſupra deductum eſt, vnde ſi non ſequitur euentus, & factum incurſus Bigamiæ, non requiritur occultatio, vltra quod ſecundum opinionem Canoniſtarum poſt Bigamiam remanet Clericatus impreſſus indelebilis,& ſic Bigamia non eſt contraria Clericatui, nec illi repugnat *Ioan.Andr.in cap.ſuper num.12. de bigam.Rot.d.deciſ.vnic.num.3.de bigam.in non. Nauar.de reddit.b, Eccleſ.monit.1.quæſt.57.num.9.in fin.& num.12.& 13. Archidiac.in cap.Lector num.2. diſt.*34. ſed ceſſat priuilegiorum exercitium per diſpenſationem *cap. 1. de bigamis in* 6. quæ diſpoſitio, ſeu obſtaculum quoad exercitium, ſi forſan habet vim contrarij, non ſolum occultatur, ſed de medio tollitur, & conſeruatur exercitium Clericatus ad effectum penſionum ex diſpenſatione præuentiua ſupradicta cum derogatione Conciliorum etiam Generalium, & ſic *dict. cap. 1. de bigam. in* 6. de quo propterea nulla eſt habenda conſideratio.

Nec etiam applicatur exemplum Cæcorum, & Mancorum, & Curuorum & ſpurij, qui ſi diſpenſentur ad ſuccedendum remanet macula *Achil. deciſ.6.nu.2.qui fil. ſint legit.Seraph. deciſ.*351. *num.*14. prout cæci, Manchi, & Curui remanent cum eorum defectu, quamuis diſpenſentur.

18 Primò, quia vbi Papa plenariè legitimat, vel cum derogatione obſtantium remouetur omnis macula natiuitatis *gloſ.in auth.quibus mod. nati, efficiã. ſin* §. *fin. in verb.participium Caſtr. conſ.* 41. *num.*2. *lib.*2. *Anchar. conſ.* 215. *num.*2. *Peregr.de fideicom.art.*23. *num.*32. *verſ. ſecunda eſt, & paulò poſt verſ.cum derogatione obſtantium Rot. deciſ.* 505. *num.*6. *par.*1. *diuerſ.*hic autem Papa diſpenſauit cum derogatione ampliſſima omnium Conciliorum, etiam generalium, & ſic *d.cap.*1. *de bigam.in* 6.

19 Secundò exemplo ſupradicta ſunt in caſibus, in quibus macula eſt incurſa, hic incurſus bigamiæ non euenit ob diſpenſationem præuentiuam, & ob derogationem *cap.* 1. *de bigam. in* 6. eſt obuiatum denudationi exercitij Clericatus ad effectum penſionis *Oldrad. conſ.* 327. *in princ.Bart.conſ.*17. *num.*1. *& 2.lib.*2. *Ioder. de Senif. conſ.*30. *verſ.ſed diſpenſatus non eſt,Bellam.conſ.*32. *num.*5. *&* 17. *Abb.in cap.fin.num.*4. *de ſchiſmat.*

Tertiò quicquid ſit quoad defectus naturales, ſi illi per diſpenſationem Papæ remoueantur, vel ne,& requitatur fictio, vt tradunt *DD. in l.Gallus* §. *quid ſi tantum, ff. de lib. & poſthum. Bart. in l. fin. numer.* 2. *C.de his qui ven. ætat. impetr.* vtique in defectibus Iuris poſitiui ſi Papa diſpenſat verè, & non fictè diſponit,& præueniendo efficit vt etiam ſecundum rei veritatem nunquam ſit incurſa bigamia, vel irregularitas inducta ex diſpoſitione Canonis, ita vt propterea verè, & propriè ſemper quis remaneat idem,prout ab initio erat ante bigamiam, vel caſum irregularitatis *cap.lector diſt.*34. *vbi Archidiac.num.*2. *Turrecrem. in cap. quiſquis ante num.*1. *verſ. niſi cum tali diſpenſetur, Præpoſ. verſ. tamen ſi corrigantur, Gemin.ſuper* 1. *gloſ.verſ. nihilominus diſt.*84. *Ioan. Andr. in reg. in generali numer.* 3. *de reg. Iur. in* 6. *Oldr. conſ.* 215. *num.*5. *Dec.in cap.at ſi Clerici* §. *de adult.n.*168. *de Iudic. & conſ.* 206. *num.* 6. *Rot. diuerſ. deciſ.* 505. *numer.* 3. *in fin. part.* 1.

Gratia Clementis Papæ VIII. non indiget Princeps, niſi ad effectum non geſtandi habitum, & Tonſuram, cum (quicquid ſit reſpectu penſionum, quas Princeps obtinebat, & non deferebat habitum, & tonſuram, & ideo intrare poſſet Conſtitutio Sixti Quinti contra non incedentes &c. aduerſus quam adeſt gratia Clem. VIII. & reualidatio) tamen reſpectu iſtius penſionis nuper tranſlatæ, de qua agitur non intrat conſtitutio,cum poſt gratiam de non incedendo in habitu, & tonſura fuerit acquiſita; Conſtitutio enim Sixti extinguit penſiones ob non delationem habitus,& Tonſuræ, non tamen reddit illum incapacem obtinendi penſiones futuras.

Nec obſtat, quod dicta Conſtitutio Sixti innouet Conſtitutionem Bonifacij VIII. relatam *in cap. vnico de Cler. Coniug. in* 6. quia conſtitutio Bonifacij loquitur in Clerico,qui cum vnica Virgine contraxerit,nam ſi tonſuram, & Veſtem Clericalem deferat,retinet duo priuilegia, illud videlicet *cap. ſi quis ſuadente* 17. *quæſt.*4. Alterum quod non poſſit conueniri coram Iudice ſeculari pro ſuis delictis, iuxta Pariſienſe Concilium: ſi verò non deferat, priuatur iſtis duobus priuilegiis, ex qua Conſtitutione Bonifacij nihil poteſt inferri ad incapacitatem Clerici gaudentis penſionibus, & non deferentis habitum, & tonſuram reſpectu acquiſitionis penſionis futuræ.

Atque ex his, & aliis melius explicatis in duabus deciſionibus Remboldi, ita fuit reſolutum &c.

FINIS PARTIS SECVNDÆ.

Digitized by Google

PASTORALIS
SOLICITVDINIS

SIVE

DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI

PARS TERTIA.

QVÆ OMNIA AD PRAXIM VTRIVSQVE FORI, interioris ſcilicet, & exterioris, & ad iuriſdictionis explicationem exigenda continet.

Hac poſtrema Editione multùm locupletata ab ipſomet Auctore, multiſque titulis, ac locis notatu digniſſimis illuſtrata.

Auctore AVGVSTINO BARBOSA I. V. D. *Luſitano, & Inſignis Eccleſiæ Vimaranenſis Theſaurario Maiore.*

LVGDVNI,
Sumptibus LAVRENTII DVRAND.

M. DC. XXVIII.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

AVGVSTINI BARBOSÆ
I. V. D. LVSITANI, ET INSIGNIS ECCLESIÆ VIMARANENSIS THESAVRARII MAIORIS

DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI,

PARS TERTIA.

In qua quicquid quoad casuum reseruationem, residentiam Episcopalem, beneficiorum collationem, Ecclesiarum visitationem, Vicarij constitutionem, monitoriorum concessionem, denique ad totius iurisdictionis exercitium, etiam in Regulares, & Exemptos, eorúmque Conseruatores pertinet, methodo noua, & expedita complectitur.

SVMMARIVM.

1 *VMMVS Pontifex Petri successor ex ordinatione diuina Principatum, & iurisdictionem totius habet, illámque immediatè in vniuersa Ecclesia.*

2 *Summus Pontifex plures potuit sibi reseruare casus.*

3 *Pallium Archiepiscopis concedere ipsius est Summi Pont.*

4 *Pallium à B. Petri corpore accipi quomodo dicatur.*

5 *Ecclesiam in Cathedralem solus Papa erigit, ac alia ratione mutat.*

6 *Cathedrali Ecclesiæ sine speciali Summi Pontificis mandato nullus potest Pastorem dare, &c.*

7 *Cathedralis Ecclesia administrationem nemo potest dare, nisi Papa.*

8 *Episcopo coadiutorem nemo dat nisi Papa.*

9 *Ordinibus minoribus initiatus, vel Monachus laicus, vt Episcopus creetur solus Papa dispensat.*

10 *Episcoporum maiores causas solus dirimit, & cognoscit.*

11 *Episcopos è gradu dignitatis deiicit, & deponit, ac restituit.*

12 *Episcoporum admittit renuntiationes.*

13 *Exemptionem à iure, & potestate Episcoporum solus ipse concedit.*

14 *Eximere à se, & à Romana Curia, an possit Summus Pontifex.*

15 *Ordines sacros dare illis, qui nondum ad legitimam ætatem venerunt, solius est Summi Pont.*

16 *Ordines Ecclesiasticos extra tempora à iure constituta dare ipsius est Summi Pont.*

17 *Ordines duos sacros alicui vno, eodémque die, vel duobus continenter diebus dare est Summi Pontif. & numer. 18.*

19 *Ordines vt quis accipiat ab Episcopo alieno, solus Papa concedit.*

20 *Ordines vt Episcopus conferre possit in die suæ consecrationis, solius est Summi Pont. concedere.*

21 *Excommunicationis maioris vinculo obstrictus sacros Ordines suscipiens indulgentia solius Summi Pont. munere, & officio suo fungi potest.*

22 *Ordinatum à Papa nullus ad superiores Ordines promouere sine ipsius licentia potest.*

23 *Renuntiationem beneficij gratia alterius factam solius est Summi Pont. admittere.*

24 *Pensiones annuas in beneficiis constituere, & constitutas transferre, vel ius eas redimendi concedere solius est Summi Pont.*

25 *Beneficium ad certum tempus conferre solus Papa valet.*

26 *Beneficiarius perpetuò absens ab Ecclesia iusta de causa potest Summi Pontif. concessione fructus beneficij percipere.*

27 *Beneficia in Curia Romana vacantia Papa solus confert.*

28 *Beneficia, quæ incompatibilia iure dicuntur vni eidémque clerico conferre solus Papa potest.*

29 *Dignitates duas in eadem Ecclesia, vel vnam simul cum Canonicatu nullus absque Indulgentia Romani Pont. habere potest.*

30 *Beneficium primum incompatibile, ita vacat adepta priorie possessione, vt illud statim possessor dimittere teneatur in manibus Ordinarij, aliàs vtrumque vacat per Romanum Pont. conferendum.*

31 *Causæ omnes maiores ad Sedem Apost. referuntur.*

32 *Canones generales condere solius est Papæ.*

33 *Legem condendi potestas soli Principi competit.*

34 *Concilium generale confirmare, & eius constitutiones probare, vel improbare, ac interpretari ipsius est Summi Pontif.*

Digitized by Google

35 *Dubia, vel obscura in rescriptis ipse solus Papa interpretatur.*
36 *Contractibus quod defuit solus Summus Pont. supplet.*
37 *Iusiurandum in rebus, & personis, alicuius momenti solus Papa relaxat, commutat, & interpretatur.*
38 *Restituit solus eos, qui solemni ritu sunt è clericorum gradu deiecti.*
39 *Pœnas ob simoniam in Ordine, vel beneficio contractam remittit Papa.*
40 *Natalibus legitimis Papa aliquos restituit, quod attinet ad ea, quæ spiritualia sunt.*
41 *Testamentorum pias voluntates solus ipse Papa commutat.*
42 *Interdici non potest Curia à sacris ob debitum pecuniarium domini, vel officialium, vel priuatarum personarum sine speciali Papæ consensu.*
43 *Canonizare Sanctos solus Pontifex potest.*
44 *Priuilegium solus Papa potest concedere, vt quis soluatur à lege, qua quisque decimam partem fructuum soluere cogitur.*
45 *Priuilegium Regi, & Principi solus Papa concedit, vt beneficia in Ecclesiis sua ditionis sita obitu beneficiarij destituta conferre queant.*
46 *Plenissimas peccatorum condonationes solus Papa concedit.*
47 *Religiosorum nouos Ordines solus Papa approbat.*
48 *Professionem Religionis potest Papa irritam facere certa formula minimè seruata.*
49 *Religiosi professi, vt cœnobium egressi ad audiendas leges, vel medicinam ad Ordines promoueri queant, solus Papa concedit.*
50 *Mendicantes Religiosi non possunt acquirere noua loca ad habitandum, vel antiqua alienare, vel mutare sine speciali Papæ licentia.*
51 *Monasteriis, & Ecclesiis Religionum solus Papa concedit priuilegium, vt liberentur ab obligatione soluendi procurationes Legatis Apostol. & Iura Episcopalia.*
52 *Religiosus non potest eligi in Abbatem, vel Prælatum alterius Religionis, vel habitus, sine licentia Papæ.*
53 *Ecclesiæ Romanæ nomine nullus potest agere in iudicio super bonis, quæ Fratribus Franciscanis relinquuntur sine speciali Romani Pont. mandato.*
54 *Campanas plures non possunt habere Mendicantes sine speciali Sedis Apost. consensu.*
55 *Bulla in Cœna Domini cur ita dicatur.*
56 *Doctores referuntur, qui super Bullam in Cœna Domini commentarios ediderunt.*
57 *Bulla in Cœna Domini refertur.*
58 *Hæretici cuiuscunque secta excommunicantur, eorundem fautores, libros legentes, tenentes, aut imprimentes, & schismatici. §. 1.*
59 *Appellantes à Pontifice ad futurum Concilium, eorumque fautores excommunicantur in Bulla §. 2.*
60 *Pirata, atque eorum receptatores, & fautores excommunicantur, in Bulla §. 3.*
61 *Naufragorum Christianorum cuiuscunque generis bona, etiam in litoribus inuenta surripientes, excommunicantur, in Bulla §. 4.*
62 *Pedagia noua, & gabellas imponentes, vel eas augentes excommunicantur, in Bulla §. 5.*
63 *Falsificantes litteras Apost. aut supplicationes à quocunque auctoritatem habente signatas, item & falso fabricantes litteras Apost. excommunicantur, in Bulla §. 6.*
64 *Arma, & alia usui bellico idonea deferentes ad Turcas, vel alios Christiani nominis inimicos excommunicantur, in Bulla §. 7.*
65 *Impedientes eos, qui victualia, & alia necessaria Romam conuehunt, excommunicantur, in Bulla §. 8.*
66 *Sedem Apostol. petentes, vel ab ea recedentes, & sine iurisdictione vexantes in Curia commorantes excommunicantur, in Bulla §. 9.*
67 *Romipetas, ac peregrinos etiam in Vrbe morantes, vel abeuntes ladentes excommunicantur, in Bulla §. 10.*
68 *Cardinales S. R. E. & alios Prælatos offendentes, excommunicantur, in Bulla §. 11.*
69 *Romanam Curiam pro negotiis suis petentes per se, vel per alios ladentes excommunicantur, in Bulla §. 12.*
70 *Appellantes à grauamine, vel futura executione litterarum Apostol. ad laicam potestatem excommunicantur, in Bulla §. 13.*
71 *Litterarum Apostol. aut aliarum expeditionum exequutionem impedientes, & prohibentes excommunicantur, in Bulla §. 14.*
72 *Iudices seculares, qui Ecclesiasticas personas trahunt ad sua Tribunalia, quique Ecclesiasticam libertatem tollunt, aut in aliquo perturbant, excommunicantur in Bulla §. 15.*
73 *Prælatos ne sua iurisdictione vtantur impedientes, quique illorum, & delegatorum iudicia eludentes ad Curiam secularem recurrunt, aut contra illos decernunt, præstantesque auxilium, excommunic. §. 16.*
74 *Sedes Apostol. & quorumcunque Ecclesiasticorum iurisdictiones vsurpantes, vel etiam fructus sequestrantes excommunicantur, in Bulla § 17.*
75 *Decimas, & alia opera personis Ecclesiasticis, Ecclesiis, Monasteriis, aut eorum fructibus imponentes excommunicantur, in Bulla §. 18.*
76 *Iudices seculares, qui se interponunt in causis capitalibus, seu criminalibus contra Ecclesiasticas personas excommunicantur, in Bulla §. 19.*
77 *Romanæ Ecclesiæ bona, aut terras occupantes, & illius iurisdictionem vsurpantes, excommunic. §. 20.*
78 *Absoluere præsumentes à casibus Bullæ in Cœna Domini, excommunicantur.*
79 *Absolutio Papæ ab aliquo casu Bullæ in Cœna Domini non comprehendit eos, qui non destiterint.*
80 *Absolui non possunt incurrentes in excommunicationem Bullæ in Cœna Domini ab alio, quam à Romano Pontifice non obstantibus priuilegiis, &.*
81 *Episcopi, & locorum Ordinarij litteras processus Bullæ in Cœna Domini, semel in anno solemniter publicare tenentur.*
82 *Confessiones quicunque audiunt apud se litteras processus Bullæ in Cœna Domini habere debent.*
83 *Clericos percutientes incidunt in excommunicationem Papæ reseruatam.*
84 *Falsarij, vel habentes penes se litteras falsas Papæ, vel aliorum officialium Curiæ expressorum incidunt in excommunicationem Papæ reseruatam.*
85 *Falsificatis litteris vtentes non incidunt in excommunicationem Papæ reseruatam.*
86 *Subreptitias, vel obreptitias litteras impetrantes non incidunt in excommunicationem Papæ reseruatam.*
87 *Excommunicatus à delegato Papæ si per annum manet in excommunicatione post annum absoluitur à solo Papa.*
88 *Excommunicatos à Papa clericus ad diuina scienter admittens incidit in excommunicationem Papalem.*
89 *Incendiarij excommunicati, & publicati, nonnisi à Papa absolui possunt.*
90 *Excommunicatos ob Ecclesiæ fractionem cum spoliatione post denunciationem solus Papa absoluit.*
91 *Eligentes in Senatorem, aut Gubernatorem Vrbis Romæ Imperatorem, Regem, Principem, Ducem, Marchionem, aut fratrem, vel eorum filium, aut alium potentia, & dignitate insignem in Papalem incidit excommunicationem.*
92 *Taleas clericis imponentes, & clerici illas soluentes incidunt in excommunicationem Papalem.*
93 *Ecclesiasticis personis ne quidpiam vendatur, prohibentes, incidunt in excommunicationem Papalem.*
94 *Vexandi, capiendi, seu interficiendi facultatem tribuens eorum personas, vel res, eo quod tulerint excommunicationis, interdicti, vel suspensionis sententiam incidunt in excommunicationem Papalem.*

95 *Inqui-*

95 *Inquiſitores ſi alicui crimen hæreſis falſo imponant, & innocentes infament, in excommunicationem Papalem incidunt.*

96 *Religioſi, qui clericis, aut laicis Sacramentum Vnctionis extremæ, vel Euchariſtiæ miniſtrant, vel matrimonia eorum ſolemnizant non habita prius à Parocho ſpecialis licentia, &c. in excommunicationem Papalem incidunt.*

97 *Fratres Minores habent privilegium à Sixto IV. vt poſſint adminiſtrare Sacramenta Euchariſtiæ, & extremæ Vnctionis illis, quorum Confeſſiones audierint, quando Rectores, ſeu Curati eorum malitioſè, aut ſine rationabili cauſa denegauerint.*

98 *Euchariſtia Sacramentum prohibetur adminiſtrari ſecularibus, & Religioſis, & quid in hoc Minoribus conceſſum ſit, oſtenditur.*

99 *Regulares matrimonia miniſtrantes, ſine ſolemnizantes non habita ſuper his Parochialis Presbyteri licentia ſpeciali, ipſo facto in excommunicationem Papalem incidunt.*

100 *Clerici, ſiue Religioſi, qui violant Conſtitutionem illis prohibentem aliquem inducere ad venendum, iurandum, aut promittendum, vt ſepulturam apud eorum Eccleſiam eligat, vel electam non mutet, in excommunicationem Papalem incidunt.*

101 *Interdicto loco, qui celebrare cogunt, in excommunicationem Papalem incidunt.*

102 *Minores Religioſi, qui tempore interdicti admittunt in ſuis Eccleſiis Fratres Tertij Ordinis ad audienda diuina officia, in excommunic. Papalem incidunt.*

103 *Cadauera hominum exhumans, in fruſta incidens, vel carnes ab oſſibus ſeparans, incidit in excommunicationem Papalem.*

104 *Simoniam committentes in Ordine, beneficio, vel Religionis ingreſſu, in excommunicationem Papalem incidunt.*

105 *Fratres cuiuſcumque Ordinis Mendicantium tranſeuntes ad Religionem non Mendicantium, excepta Carthuſiana, ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, necnon & tales recipientes incidunt in excommunicationem Papalem.*

106 *Eccleſiaſticam libertatem, aut interdictum Sedis Apoſtolicæ violantes incidunt in excommunicationem Papalem.*

107 *Dantes, vel recipientes, aut promittentes aliquid in Curia Romana ad obtinendam iuſtitiam, vel gratiam in ea, incidunt in excommunicationem Papalem.*

108 *Cardinalium bona rapientes dum in Conclaui ſunt, incidunt in excom. Papalem.*

109 *Conceptionis Beatiſſimæ Virginis feſtum qui affirmant non eſſe venerandum, aut defendunt illam conceptam cum peccato originali, vel è contra, in excommunicationem Papalem incidunt.*

110 *Decretum Sacræ Congregationis S. Romanæ Eccleſiæ, & vniuerſalis Inquiſitionis refertur.*

111 *Virginem Beatiſſimam ſine vlla macula eſſe conceptam veriſſima tenet opinio.*

112 *Virgo Sanctiſſima vixit 63. annos, & ideò eius Corona totidem continet Aue.*

113 *Prouiſus de Eccleſia, vel Monaſterio vacanti à Sede Apoſtolica prouiſionis nuntiatoribus aliquid dans, promittens, promiſſumue ſoluens, in excom. Papalem incidit.*

114 *Laicus, qui Eccleſiaſticum relegauerit, aut proſcripſerit & qui proſcriptionem ſcripſerit, incidit in excommunicationem Papalem.*

115 *Eccleſiaſticus, qui alium Eccleſiaſticum ad forum laicale trahit, incidit in excom. Papalem.*

116 *Papæ miniſtri, & omnes officiales etiam Epiſcopali dignitate præditi in terris Eccleſiæ officium quodcunque exercentes, qui munera accipiunt præter eſculenta, & poculenta, quæ biduo conſumi poſſunt, in excommunicationem Papalem incidunt.*

117 *Lapides, & alia ornamenta de Eccleſia, vel aliis locis ſacris auferentes, & auferenti, ſeruanti, & retinenti auxilium, vel fauorem dantes, in excommunicationem Papalem incidunt.*

118 *Cardinalis, vel aſſiſtentis, qui ſe finxerit nepotem, aut familiarem, ſeu commenſalem, vt litteras Apoſtolicas gratis expediat, in excom. Papalem incidit.*

119 *Prædicantes miracula falſa, vel incerta, aut prophetias, quæ non continentur in ſacra Scriptura incidunt in excommunicationem Papalem.*

120 *Duellum facientes, campum dantes, & auxilium præſtantes incidunt in excom. Papalem.*

121 *Inquiſitionis officium impedientes, vel perturbantes incidunt in excommunicationem Papalem.*

122 *Camera Apoſtolica libros, vel ſcripturas occultantes, aut retinentes incidunt in excom. Papalem.*

123 *Camera Apoſtolica miniſtri, & alij rationes integræ, & fideliter non reddentes incidunt in excommunicationem Papalem.*

124 *Examini ſe ſupponentes pro alio beneficium Eccleſiaſticum impetrante in excommunicationem Papalem incidunt.*

125 *Beneficiorum Eccleſiaſticorum prouiſione, vel collatione, vel in eorum poſſeſſionem admiſſione aliquid exigentes, in excom. Papalem incidunt.*

126 *Papa viuente, qui tractant de alio eligendo, in excomm. Papalem incidunt.*

127 *Cardinales, qui Sede vacante, contrauenerint iis, quæ ordinata ſunt à Iulio II. incidunt in excommunicationem Papalem.*

128 *Cardinales reuelantes aliquid de actis ſecreto in Conſiſtorio exiſtente præcepto Papæ, vt non reuelentur, incidunt in excommunicationem Papalem.*

129 *Litteras, aut ſcripturas cuiuſuis generis mittentes ad eos, qui ſunt in Conclaui, & ſic recipientes, in excommunic. Papalem incidunt.*

130 *Eccleſiaſtica bona per vim, vel ſuppoſitas perſonas in proprios vſus conuertentes incidunt in excommunicationem Papalem.*

131 *Commiſſarij, ſeu delegati ad cognoſcendum an alienatio bonorum Eccleſiæ ſit in euidentem eius vtilitatem, amore, vel timore alienationi conſentientes, in excommunicationem Papalem incidunt.*

132 *Clerici de Parochiali Eccleſia prouiſi iuramentum de reſidendo intra tempus præſcriptum non ſeruantes, in excom. Papalem incidunt.*

133 *Concilio Trident. commentarios, gloſſas, & ſcholia inferentes, in excom. Papalem incidunt.*

134 *Nuncius Apoſtolicus, qui à Principibus ad quos mittitur, dignitatis, aut gradus obtinendi cauſa litteras commendatitias quouis modo ambierit, in excommunicationem Papalem incidit.*

135 *Mulier, quæ monaſteria Regularium etiam Mendicantium ingredi auſa fuerit, in excommunicationem Papalem incidit.*

136 *Monialis à clauſura exiens, & exeundi licentiam dantes, comitantes, & receptantes, in excommunicationem Papalem incidunt.*

137 *Pœnitentiariæ Romanæ officiales pro expeditione aliquid etiam ſponte oblatum accipientes incidunt in excommunic. Papalem.*

138 *Beneficia Eccleſiaſtica palam, aut occultè retinentes, aut recipientes in confidentiam, incidunt in excommunicationem Papalem.*

139 *Vacantibus Eccleſiarum dignitatibus, canonicatibus, aut prebendis per ſtatutum, aut conſuetudinem diſtributiones, & fructus menſæ Epiſcopali applicat, aut in communem vſum cedit, incidit in excom. Papalem.*

140 *Gubernator locorum ſtatus Eccleſiæ, qui licentiam ferendi arma tribus palmis breuiora etiam ad breuiſſimum tempus conceſſerit, incidit in excommunicationem Papalem.*

Digitized by Google

141 *Chriſtianus, qui alium Chriſtianum in Terris Turcarum habitantem tanquam mancipium ceperit, aut eius bona diripuerit, in excommunicationem Papalem incidit.*

142 *Publicani, qui pedagium, gabellam, vel vectigal à Regularibus Ordinum Mendicantium exegerint, in excommunicationem Papalem incidunt.*

143 *Gubernator Eccleſiaſtici ſtatus, & officialis, qui aliquem homicidam, aut exulem ab exilio revocauerit, vel ſalvum conductum ei fecerit, in excommunicationem Papalem incidit.*

144 *Confeſſores, qui ex privilegio Sixti IV. commutant aliquod Votorum ſolemnium, in excommunicationem Papalem incidunt.*

145 *Baro, vel Princeps in Regno Neapol. qui homicidam, aut exulem Romanæ Eccleſiæ receptauerit, protexerit, &c. in excommunicationem Papalem incidit.*

146 *Baro, vel Dominus Sedi Apoſtolicæ ſubiectus frumentum, fruges vltra ſibi vſum, familiæque ſuæ neceſſarium emens, in excommunicationem Papalem incidit.*

147 *Epiſcopus, aut patronus, tam Eccleſiaſticus, quam laicus, qui à collatione, aut ſuſpenſione ſuſpenſus beneficium contulerit, aut ad id præſentauerit, in excommunicationem Papalem incidunt.*

148 *Fratres S. Franciſci de Obſeruantia, qui in electione Miniſtri Generalis, Prouincialium, & Cuſtodum, pro ſe, aut pro alio ſubornauerint, in excommunicationem Papalem incidunt.*

149 *Locus ad Romanam Eccleſiam cum vacauerit, qui de eo in feudum dando aliquo modo egerit, in excommunicationem Papalem incidit.*

150 *Agnos Dei à Summo Pont. conſecratos qui depinxerit, & aliquo colore infecerit, an in excommunicationem Papalem incidat, oſtenditur.*

151 *Monialium Monaſteria ingredientes prætextu facultatum abrogatarum, & Superiores Regulares, qui earundem licentiarum prætextu eò aliquem ingredi permiſerint, & qui prætextu licentiarum Epiſcopalium eò ingrediuntur neceſſitatibus non vrgentibus, in excommunicationem Papalem incidunt.*

152 *Sal externum in Vrbes, & oppida, eáque loca Sedi Apoſt. ſubiecta afportantes, in excommunicationem Papalem incidunt.*

153 *Frumenta, fruges, legumina, & animalia cuiuſuis generis extra ſtatum S. Rom. Eccleſiæ, quouis modo exportantes, in excommunicationem Papalem incidunt.*

154 *Religioſus S. Franciſci de Obſeruantia, qui contemptis Superioribus ſuis ad Tribunalia appellauerit, & ad ea confugerit, in excommunicationem Papalem incidit.*

155 *Religioſus Heremita S. Auguſtini Congreg. Lombardiæ, qui obedire conſtitutioni neglexerit de exemptione Monialium eiuſdem Ordinis incidit in excommunicationem Papalem.*

156 *Religioſus Ordinis Ciſtercienſis, qui aliquid commiſerit contra Conſtitutionem editam de exemptione Monialium ab eodem Ordine, in excommunicationem Papalem incidit.*

157 *Subiectus ditionis Eccleſiaſticæ, qui homicidas, graſſatores, & damnatos crimine capitali exules receperit, aut recipi permiſerit, in excommunicationem Papalem incidit.*

158 *Reliquias ſacras, qui ſine conceſſione Summi Pont. in prouinciam Mediolanen. afportauerit in excommunicationem Papalem incidit.*

159 *Iurare facientes illicita, vel de obſeruandis ordinationibus, & ſtatutis contrariis decretis Concil. Trident. in excommunicationem Papalem incidunt.*

160 *Societatis Ieſu inſtitutum, aut Conſtitutiones, qui directè, vel indirectè impugnare, aut contradicere audent, incidunt in excommunicationem Papalem.*

161 *Libros monentes, & monumenta quæcunque ex bibliothecis Ordinum Fratrum Carmelitarum in excommunicationem Papalem incidunt.*

162 *Fratres Prædicatores Ordinis S. Dominici, qui ad effectum conſequendi officium Magiſtri generalis pro ſe, vel aliis ad honores extra religionem incurrunt, incidunt in excommunicationem Papalem.*

163 *Confeſſionem, & abſolutionem ſacramentalem inter abſentes per litteras poſſe fieri aſſerentes incidunt in excom. Papalem.*

164 *Armatorum collectas, & caualcatas facientes incidunt in excom. Papalem.*

165 *Regulares, qui ex inſulis Philippinis, & aliis Indiarum partibus ad Iapponicas commeant, incidunt in excom. Papalem.*

166 *Fratres Ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo, qui ad Tribunalia ſecularia quouis prætextu appellare vel confugere præſumunt, in excom. Papalem incidunt.*

167 *Delinquentes à Sacris locis extrahentes, præterquam in caſibus conceſſis per Gregor. XIV. in excom. Papalem incidunt.*

168 *Religionum Superiores, qui Bullæ Pauli V. editæ ann. 1606. non paruerint, incidunt in excommunicationem Papalem.*

169 *Præſidentes, & Officiales omnes Montium pietatis ſtatus Eccleſiaſtici, qui pecunias ad dictos Montes quomodolibet ſpectantes in alios, quam pauperum vſus, diſponere præſumunt, in excom. Papalem incidunt.*

170 *Superiores quorumcunque Ordinis & Religionum non remittentes cauſas ad officium inquiſitionis ſpectantes incurrunt excom. Papalem.*

171 *Confeſſarij ſeculares, vel Regulares præſumentes abſolvere à caſibus in Bulla Cœna contentos incurrunt excom. Pap.*

172 *Iudices, & alij quicunque etiam Cardinales qui in cauſis ad officium S. C. ſpectantibus ſe intromittere præſumunt, incidunt in excom. Papæ reſeruatam.*

173 *Auditor Camera, Gubernator, Vicarius Vrbis qui vigore facultatis aliquid præter obſeruatum innouant, incurrunt excommunicationem Papalem.*

174 *Clerici Camera Apoſt. notarij, officiales, &c. qui in cauſis ad eorum tribunal non ſpectantibus ſe intromittere præſumunt, excom. Papalem incurrunt.*

175 *Camerales, qui aliorum ſuffragia, vel ſuam, aut aliorum ſententiam in plena Camera apertam foris patefecerint, incidunt in excom. Papalem.*

176 *Conſpirationem in Cardinalem non reuelantes incidunt in excomm. Papæ reſeruatam.*

177 *Promittentes, dantes, vel recipientes aliquid pro iuſtitia incurrunt excom. Papalem.*

178 *Certamen ſingulare ineuntes, ſuadentes, prouocantes, &c. incurrunt excom. Papalem.*

179 *Sepulchrum Domini petentes cauſa deuotionis abſque licentia Summi Pont. incurrunt excom. Papalem.*

180 *Canonici, beneficiati, & clerici Baſilicæ S. Petri de Vrbe eam ingredientes abſque habitu quem in choro deferre ſolent, incurrunt excom. Papalem.*

181 *Executionem litterarum S. Pœnitentiariæ impedientes incidunt in excommunicationem Papalem.*

182 *Proponentes populo indicem caſuum, & gratiarum cum indulgentiis incurrunt excommunic. Papalem.*

183 *Lapides ſiue alia ornamenta Eccleſiarum ſubripientes incurrunt excom. Papalem.*

184 *Cardinales contrauenientes Bullæ Gregorij XV. de electione Papæ in nouem actionibus incurrunt excommunic. Papalem.*

Imprimentes etiam cum addit. huiuſmodi tractatum, necnon noſtra collectanea abſque ſpeciali noſtra licentia in ſcriptis habita incurrunt excom. Papæ reſeruatam.

185 *Clerici quando excomm. Papalem incurrant.*

186 *Religioſi quando in excommunicationem Papæ reſeruatam incidant.*

187 *Perſonæ publicæ quando excommunicationem Papalem incurrant.*

188 *Omnes generaliter quando in excommunicationem Papæ reſeruatam incidant.*

189 *Re*

Digitized by Google

189 *Romanam Eccleſiam non eſſe caput omnium Eccleſiarum contumaciter aſſerentes, Excommunicationem nemini reſervatam incurrunt.* Et ita deinceps in iis quæ ſequuntur.

190 *Oblationes Sacerdotibus factas accipientes.*

191 *Principes & Officiales, qui tertio admoniti ab Epiſcopis, vel Eccleſiaſticis perſonis recuſant facere iuſtitiam ſuper eorum cauſis.*

192 *Electioni de ſe facta in ſummum Pont. à pancioribus quam duabus Cardinalium partibus, aſſentientes, vel recipientes.*

193 *Religioſi profeſſi de claustro exeuntes ad audiendas leges Ciuiles, vel Phyſicam ſi infra duorum menſium ſpatium non redierint.*

194 *Suſcipientes in ciuitatibus diuerſarum linguarum earum regimen, qui ſunt linguæ ſuæ priuſquam ſuſcipiatur à proprio Epiſcopo in coadiutorem ſuum.*

195 *Doctores, & ſcholares vniuerſitatis Bononien. qui conducunt domus alterius Doctoris ſeu ſcholaris ante finitam locationem ſine eius conſenſu.*

196 *Clerici habentes officium Vicecomitis, vel Prepoſiti ſecularis ſi admoniti non deſiſtant.*

197 *Monachi, & Canonici Regulares, ac alij perſonatus habentes, ſeu Presbyteri, qui leges, vel Phyſicam audiunt extra claustrum.*

198 *Bona Chriſtianorum naufrago perdita capientes.*

199 *Ementes rem Eccleſiæ vel aliter acquirentes à ſchiſmatico.*

200 *Statuta edita contra vniuerſalis Eccleſiæ libertatem ſeruari facientes.*

201 *Scripturas, vel nuncios alicui Cardinali in Conclaui exiſtenti mittens, vel cum eo ſecretè loquens.*

202 *Spoliantes clericos, &c. beneficiis pro eo quod nolunt eligere eum, pro quo ipſi rogarunt.*

203 *Regalia, cuſtodiam, ſiue guardiam titulo aduocationis, ſiue defenſionis in Eccleſiaſticis vel piis locis præſumentes occupare.*

204 *Monialium ad electiones vocati non temperantes ea, ex quibus diſcordia naſci vel foueri poſſunt.*

205 *Conſeruatorem ſibi datum incitantes, vt ſe intromittant in iis, quæ non continent apertam violentiam, &c.*

206 *Abſolutionem, aut reuocationem excommunicationis, ſimoniæ, &c. vi aut metu extorquentes.*

207 *Fingentes caſum, vel fraudem aliquam quo Iudex ipſe vadat ad accipiendum teſtimonium alicuius fœminæ.*

208 *Prælatos, vel alias perſonas Eccleſiaſticas compellentes vt ſubmittant Eccleſiæ, vel earum bona, &c. Laicis, &c.*

209 *Mendicantes, qui de nouo domos ad habitandum recipiunt, vel receptas mutant ſine licentia Sedis Apoſt. & num. 230.*

210 *Religioſi qui habitum ſuæ Religionis temerè dimittunt.*

211 *Impedientes Eccleſiaſticos Iudices Ordinarios vel delegatos, ne ſua iuriſdictione vtantur.*

212 *Domini temporales prohibentes ſubditis ſuis ne cum perſonis Eccleſiaſticis contrahant.*

213 *Compellentes perſonas Eccleſiaſticas ad pedagia, guidagia, &c.*

214 *Sepelientes in loco ſacro hæreticos.*

215 *Iuriſdictionem temporalem habentes, qui non obediunt Epiſcopis, & Inquiſitoribus in perquirendis hæreticis.*

216 *Chriſtianum aliquem per aſſaſſinos interficiens, aut videns interfici.*

217 *Clerici permittentes verſari in terris ſuis fœneratores publicos, &c.*

218 *Repreſalias contra perſonas Eccleſiaſticas, vel earum bona concedentes.*

219 *Principes & alij domini, ac Iudices non obſeruantes contenta in c. fœlicis, de pœnis lib. 6. contra percutientes Cardinalem.*

220 *Sequeſtrationem factam per loci Ordinarium præſumentes impedire.*

221 *Sepelientes aliquem in cœmiterio tempore interdicti extra caſus à Iure conceſſos.*

222 *Religioſi qui ſibi appropriant noualia, aut decimas Eccleſiis debitas.*

223 *Monachi, aut Canonici Regulares adminiſtrationem non habentes, qui petunt Curiæ Principum animo nocendi ſuis Prælatis.*

224 *Monachi, qui intra ſepta Monaſterij ſine licentia Abbatis arma tenere præſumunt.*

225 *Monialium viſitatores impedientes.*

226 *Begutini, ſiue qui ſequuntur eorum ſtatum.*

227 *Matrimonium ſcienter contrahentes in gradu prohibito.*

228 *Inquiſitores, qui prætextu ſui officij illicitè ſumunt pecuniam aliquam.*

229 *Statuta de ſoluendis vſuris dictantes, vel ſcribentes.*

231 *Decimarum à ſolutione in concionibus auditores retrahentes.*

232 *Religioſi non ſeruantes interdictum auctoritate Apoſt. vel Ordinaria impoſitum.*

233 *Gloſſas ſuper Clem. exiui edentes.*

234 *Nuncios vel legatos Romani Pont. impedientes ne ingrediantur Regna, ſeu prouincias ad quæ mittuntur.*

235 *Alienantes, ſeu locantes in plures annos quam in tres bona immobilia, vel mobilia pretioſa Eccleſiarum.*

236 *Prælati ad Romanam Curiam venientes, & inde diſcedentes abſque licentia Romani Pont.*

237 *Rectores Eccleſiarum & Mendicantes in Germania exiſtentes, qui pacem inter ipſos factam violant.*

238 *Litteras Papæ electi antequam coronetur impugnantes.*

239 *Epiſcopi, aliique Prælati permittentes ritum, habitumve Fraticellorum, Bizzoconum, &c.*

240 *Imprimentes, ſeu mandantes imprimi libros de rebus ſacris tractantes ſine nomine Auctoris, & ſine approbatione Ordinarij.*

241 *Confeſſionem ante Euchariſtiam neceſſariam non eſſe aſſerentes*

242 *Matrimonia filiorumfam. ſine parentum conſenſu contracta eſſe irrita aſſerentes.*

243 *Raptores mulierum, ac omnes dantes eis auxilium, &c.*

244 *Matrimonium ne liberè contrahatur cogentes ſubditos, &c.*

245 *Magiſtratus ſeculares, qui ab Epiſcopis requiſiti non præbent auxilium ad reſtituendam, vel conſeruandam clauſuram Monialium.*

246 *Religioſi, qui recipiunt aliquid à nouitijs dum ſunt in probatione.*

247 *Mulieres ingredi Monaſterium præterquam in caſibus à Iure permiſſis cogentes.*

248 *Montes pietatis qui prædicando vel diſputando audent impugnare.*

249 *Sortilegia, incantationes, &c. exercentes.*

250 *Commiſſiones, intimationes, publicationes, & affixiones Apoſt. in Romana Curia præſentantes præter Curſores.*

251 *Archipresbyter. Canonici, & beneficiati, ac clerici Baſilicæ S. Petri de Vrbe non applicantes integram medietatem omnium fructuum & diſtributionum primi anni ſeruitij.*

252 *Studiorum rectores & alij Epiſcopis inferiores doctorandi facultatem habentes, qui aliquem ad gradum Doctoratus promouent priuſquam Fidei profeſſionem emittat.*

253 *Archipresbyteri breuiores duorum palmarum etiam ad breuiſſimum tempus licentiam deferendi concedentes quicumque Sedis Apoſt. gubernatores, ſiue officiales.*

254 *Gubernatores, qui pœnas, ſeu multas pecuniarias alteri quam Cameræ Apoſt. applicare præſumunt.*

255 *Legati, ſeu Vicelegati, aut gubernatores quemcumque in*

Digitized by Google

officiis notariatuum per Cameram Apoſt. venditis ſe intromittere præſumentes, &c.

256 Pœnitentiarij Officiales, qui in expeditionibus ſibi interdictis ſe intromittere quoquo modo præſumunt.

257 Offendentes aliquem vindictæ ſtudio in Vrbe.

258 Inquiſitores, aduocatos aliumue miniſtrum S. Officij occidens, verberans.

259 Inquiſitorum generalium S.R.E. Cardinalium præceptis, & mandatis non obedientes.

260 Taurorum agitationes permittentes.

261 Superiores, quibus cura Monaſteriorum Monialium incumbit ea in caſibus non neceſſarijs ingredientes.

262 Agnos Dei à ſummo Pont. conſecratos depingens.

263 Frumentum & legumina extra Vrbem & Statum Eccleſiaſticum extrahens, aut afferentes impediens.

264 Cruciferi requirentes fauores pro dignitatibus, & officijs obtinendis.

265 Epiſcopi quando excommunicationem nemini reſeruatam incurrant.

266 Clerici quando excommunicationem nemini reſeruatam incurrant.

267 Religioſi quando excommunicationem nemini reſeruatam incurrant.

268 Domini temporales quando excommunicationem nemini reſeruatam incurrant.

269 Magiſtratus & Iudices quando excommunicationem nemini reſeruatam incurrant.

270 Omnes generaliter quando excommunicationem nemini reſeruatam incurrant.

271 Abſoluere ab excommunicationibus Papæ reſeruatis nullus Epiſcopus poteſt.

272 Epiſcopi ſinguli cum nomen ſuum alicui actui, cuius ipſi ſunt auctores, inſcribunt, poſt Deum Sedi Apoſt. Epiſcopatum acceptum referunt.

273 Epiſcoparus in Eccleſia ſunt de Iure diuino.

274 Abſoluendi facultatem obtinens ab omnibus caſibus ſummo Pont. reſeruatis non poteſt abſoluere à caſibus contentis in Bulla cœnæ.

275 Abſoluendi à caſibus reſeruatis etiam in Bulla Cœnæ facultatem obtinens non poteſt quis virtute illius abſolui ab excommunicatione ob hæreſim contracta.

276 Abſoluendi à caſibus ſummo Pont. reſeruatis facultatem obtinens, poteſt abſoluere à cenſuris illi reſeruatis.

277 Abſoluendi ab omnibus cenſuris facultatem obtinens à ſummo Pont. poteſt abſoluere à cenſuris reſeruatis.

278 Epiſcopus cauſa cognita poteſt diminuere, & relaxare de pœnitentia, quam Papa impoſuit.

279 Iudex fori exterioris poſtquam ſuam tulit ſententiam definitiuam non poteſt pœnam in ea appoſitam reuocare.

280 Confeſſarius poteſt pœnitentiam à ſe iniunctam quandocunque & vbicunque ex cauſa commutare.

281 Prælatus quicunque poteſt abſoluere ſibi ſubditum à cenſuris nemini reſeruatis, ſiue ſint latæ, & appoſitæ per Concil. ſiue per quemcunque Summum Pont.

282 Abſolui poteſt ſubditus ab Epiſcopo loci, vbi moratur, à ſententia iuris, quam incurrit in alia Diœceſi.

283 Parochus, & alius quicunque Sacerdos poteſtatem habens abſoluendi à mortalibus poteſt abſoluere à cenſuris iuris nemini reſeruatis.

284 Ordinarius non poteſt ſibi reſeruare abſolutionem excommunicationum iuris nulli reſeruatarum.

285 Epiſcopi omnes quorum caſuum abſolutionem ſibi reſeruare poſſunt.

286 Decretum, & declaratio ſuper abſolutione à cenſuris, ſeu à caſibus reſeruatis, referuntur.

287 Decretum aliud refertur, quo confirmantur, & innouantur contenta in præcedenti.

288 Litteræ Sacræ Congregat. referuntur, in quibus circa caſuum reſeruationem regulæ dantur vtiliſſimæ.

EPISCOPVS CIRCA CASVVM reſeruationes quam habeat auctoritatem.

ALLEGATIO L.

APOSTOLI licet à Domino parem cum Petro acceperint poteſtatem *c. in nouo 21. diſt.* in quorum locum ſucceſſerunt Epiſcopi *cap. quorum vices 68. diſtinct.* Petrus tamen, in cuius locum ſucceſſit Summus Hierarcha ter Maximus Pontifex, obtinuit Principatum ex ordinatione diuina: nam illi ſoli dictum eſt *Ioann. 21.* Paſce oues meas, *cap. puto 2. quæſt. 7.* Inter Beatos Apoſtolos quædam fuit diſcretio, & licet omnes eſſent Apoſtoli, Petro tamen à Domino conceſſum eſt (& ipſi inter ſe idipſum voluerunt) vt reliquis omnibus præeſſet Apoſtolis, & Cephas, ideſt, caput, & principium teneret Apoſtolatus, ita *Anaclet. epiſt. 3 cap. 3.* relatus *in cap. Sacroſancta 2. diſt. 22. Ant. Auguſt. in epitome iuris Pontificij lib. 1. de Pont. Maximo cap. 19.* Principatum igitur & iuriſdictionem ſolus Summus Pontifex habet, eamque immediatè in vniuerſam Eccleſiam, *Extranagãs vnã ſanctam, de maiorit. & obed. inter communes,* quã quidẽ illo ipſo temporis momento, quo canonicè eſt electus, accipit à Deo Opt. Max. ſuper totum corpus Chriſti myſticum, ita vt quicumque alij ipſi neceſſario ſubiiciantur, *cap. licet*, cum ibi notatis, *de elect.* ex quo veluti quodam fonte peremni cæterorum Eccleſiæ Patrum poteſtas manat *d. cap. in nouo cap. 22. diſt.* Quid enim ei abnegabimus, de quo inſigne illud *D. Bernardi lib 1. de conſid. ad Eugenium*: Age indagemus adhuc diligentius quis ſis? quam geras perſonam in Eccleſia Dei? quis eſt Sacerdos magnus, Princeps Epiſcoporum? Tu hæres Apoſtolorum, Tu primatu Abel, Gubernatu Noë, Patriarchatu Abraham, Ordine Melchiſedech, Dignitate Aaron, Authoritate Moyſes, Iudicatu Samuel, Poteſtate Petrus, Vnctione Chriſtus.

Summus igitur Eccleſiæ Princeps, & Chriſti Vicarius plures potuit ſibi reſeruare caſus, qui digni aut maturo conſilio, aut ſeuera animaduerſione ſibi viſi fuere, ita vt nefas ſit cuiuſuis Ordinis viro ipſo inuito de illis cognoſcere, aut eos attingere, *Coriolan. de caſibus reſeruatis par. 1. ſection. 1. art. 1. num. 7. verſ. primo, Sebaſt. Acoſta in explicat. Bulla Cruciat. q. 42.* vndecim recenſent quatuor verſibus *gloſſ. verbo pertineant in cap. 1. de tranſlat. Epiſcopi, & gloſ. verbo pertinere in cap. ſicut venit de exceſſ. Prælat. Hoſt.* vero viginti & ſeptem verſibus, ſexaginta complectitur, quos quidem verſiculos refert *Gambar. de officio & poteſt. Legati de latere lib. 2. tit. de variis Ordin. riorum nomin. num. 157.* quorum aliquos principaliores caſus breuiter percurrere mihi non inutile vilum eſt, vt illis exceptis Epiſcopus in omnibus aliis poteſtatem ſibi tributam eſſe ſciat.

In Epiſcopis, quæ ſibi Summus Pontifex reſeruauit.

IPſius eſt Summi Pont. Archiepiſcopis pallium concedere *cap. niſi de auct. & vſu pallij, Gambar. dict. loco num. 243. cum ſeqq.* quia datur in ſignum plenitudinis poteſtatis *cap. antiqua 23. de priuileg.* quæ quidem poteſtatis plenitudo ab alio dari non poteſt, niſi ab Apoſtolica Sede, eiuſque Præſide Romano Pont. Petri Succeſſore, à quo tanquam à capite in alios Prælatos, tanquam membra, omnis profluit Eccleſiaſtica iuriſdictio *d. cap. in nouo*, & ideo dicit *rex. in cap. ſignificaſti 4. ad finem, de elect.* quod pallium à Beati Petri corpore tantum ſuſcipitur, quia ſcilicet à ſolo Romano Pontifice Petri ſucceſſore eſt accipiendum, vt poſt *Hoſt.* notat *Abb.* ibi *numer. 9. Leli. Zecchi. de Republ. Eccleſiaſt. de ſtatu Reuerend. Patriarch. numer. 5. verſ. traditur, & ex Innoc. Luſitanum noſter Vaſconcel. in harmonia rubricar. ſub rub. de auctoritate, & vſu*

Digitized by Google

& vſu pallij num.7. Verum *gloſſ.pen. in d. cap. ſignificaſti,* ſcribit quod de corpore B.Petri pallium aſſumi dicatur, quia pallia conſecrata deferuntur ad Altare ſacrum, in memoriam corporis B. Petri, vt inde tradantur Archiepiſcopis præſentibus, vel procuratoribus eorum, ſi abſint, iuxta *cap.quoniam* 100.*diſt.*quam *gloſſam* ſequuntur omnes ibi,& latè explicant *Guid.Pancirola in theſauro vari. lectionum lib.1. cap.* 20. *Steph. Durantes de ritibus Eccleſ.lib.2.cap.9.num.43. Fr.Hieron.Roman.lib.3.de Repub. Chriſt.cap.6.*

5 Solus ipſe Eccleſiam erigit, & conſtituit in Cathedralem, *cap.felix* 50.*cap.præcipimus* 54.16.*quæſt.1.Reuuff. in praxi benefic.tit.de erect. in Eccleſ. Cathedral. num.1. & 5. Azor. inſtit.moral.p.2.lib.5.cap.29.q.25.in princ.& lib.6. cap.30.quæſt.2.& 4.Nicol.Garc.de benefic.p.12.cap.5. num. 1.Monet.de commutat.vltim. volunt.cap.11. num. 251.* vbi *num.252.* idem dicit de erectione Eccleſiæ Cathedralis in Metropolitanam, *Gambar. dicto loco numer.* 160. Et eam diuellit, coniungit, aut alia ratione mutat *capit.1. & cap.inter corporalia, de tranſlat. Epiſcopi, cap. mutationem 7. quæſt.1. gloſſ. verbo Cathedralem in cap.cum inferior, de maior.& obed.Monet.d.cap.11.num.253. Gambar. dicto loco num.159.& 166. Afolfeſ. in ſumm. Aſtenſis Theolog.tract. 6.cap.14.num.56.*Et ſolus ipſe poteſt diœceſim ſeparare, & illam alicui Abbati,ſeu inferiori Prælato ſupponere, *Hoſt.in cap.cum contingat num.1.de foro comp.* vbi *Butr.num. 11.verſ.de conſuetudine. Panorm.num.18. & Felin.nu.15. verſ.tamen certum eſt, Rot.deciſ.324.num.1.apud Farin.p.1. recent.* Et quam ampla & abſoluta ſit poteſtas ſummi Pont. in conſtitutione nouæ Sedis Epiſcopalis per diſmembrationem aliarum diœceſeon probat *cap. præcipimus* 53.& ibi præ cæteris *Turrec.verſ.nam etiam Concil.16. quæſt. 1. gloſſ.verbo pertinere in cap. ſicut vnire de exceſſibus Prat.*vbi *Hoſt.num.1. Zabarel.num.3.& Anchar.numer.1. Selu.de benefic.p.2.quæſt.3.num.10.latè & elegantèr d. Mechi. Lotter.in tract.de re benefic.lib.1.q.11.à princip.*Canendum igitur eſt *à gloſſ.verbo diuiſiones in cap. lege Imperatorum* 10.*diſtinction.*quæ pronunciauit Papam inuito Epiſcopo non poſſe diuidere Epiſcopatum præterquam ex cauſa, quam videntur ſequuti *Abbas in cap. vlt.ſub nu. 12.verſ.& vide, ac confirmat. vtih, & inter ſuas quæſtiones quæſt.1.num.17.& Felin. in cap. quæ in Eccleſiarum numer. 42.ad fin.de conſtitut. quorum fundamentis reſpondet d.Lotter.d.quæſt.11.num.33 cum ſeqq.& num. 44. cum ſeqq.* declarat doctrinam *Abb.d.quæſt.1.ſub num.12.verſ.conſilium tamen Collegij,* aſſerentis in huiuſmodi nouæ conſtitutione Sedis Epiſcopalis & diſmembratione, aſſignationeque diœceſeon requiri conſilium Collegij Cardinalium, vt procedat reſpectu neceſſitatis directiuæ, & intrinſecæ, non vero reſpectu neceſſitatis coactiuæ & extrinſecæ, nam ſic conſtitueretur Iudex ſupra ipſum ſummum Pont.contra text. *in cap.nemo 9. quæſt.3.* prout declarat *Card. Paleoth.de ſacr.Conſiſt.conſultat.p.1.quæſt.3. in reſp.ad 3. argum.* Ex quibus iam colligitur,quod cum Epiſcopus non habet diœceſim ex ſe, aut ab alio inferiori, ſed ab ipſo ſummo Pont. non poſſit auctoritate ſua illam minuere, aut diſmembrare conſtituendo territorium diſtinctum à proprio territorio,nam id ſolum pertinet ad Papam ex ſpeciali eius priuilegio, *Hoſt. in cap.cum contingat num.1. de foro compet.* vbi eum ſequuntur *Ioan. Andr.ſub num.4.verſ.alij dicunt, Butr.ſub num.11. verſ. ſi quæritur an habeat territorium, & Abb. ſub numer.* 18.

6 Sine ſpeciali ipſius mandato,& licentia nullus poteſt Paſtorem dare Eccleſiæ Cathedrali ſibi qualitercumque exemptæ, quæ Clero careat,& Paſtore Chriſtiano, *Clem.in pleriſque de elect.*

7 Eccleſiæ Cathedralis adminiſtrationem nemo poteſt dare niſi Papa, *cap. is, cui 42.de elect.in 6. capit. Eccleſia Cathedrali, de ſupplenda neglig. Prælat. eod. lib.Rebuff. in tract.nomin. quæſt.8. numer.29.* Et ſolus Papa Curatorem dare poteſt Eccleſiæ Cathedrali, & eius bonis quoad effectum agendi, *Gig. de penſionibus q.65. num.5. & 6.*

Epiſcopo adiutorem nemo dat niſi Papa, *capit. 1. de* 8
elect.in 6.cap.vnic.de clerico ægrot.eod.lib. Quarant. in ſumm. Bullarij verbo Archiep. auctoritas num.9. Flamin.de reſign. lib.7.quæſt.20. num.14. Campan. in diuerſorio Iuris Canon. rub.7. cap.6. numer.105. verſ. eſt tamen, Gambar.de officio, & poteſtat. Legati de Latere tit. de coadiutoribus numer. 4.

Ipſe ſolus poteſt concedere, vt Monachus laicus, vel 9
clericus ſecularis minoribus ſolum Ordinibus initiatus, Epiſcopus creetur, *cap.miramur 61.diſt.*

Epiſcoporum, & Superiorum Antiſtitum maiores 10
cauſas ſolus diiimit & cognoſcit, *Concil.Trid. ſeſſ.24. de reform.cap.5.Gambar.citato loco num. 159.*

Epiſcopos è gradu dignitatis deiicit ex cauſa *capit.* 11
quamuis, & cap.dudum 3. quæſt. 5. Deponit, & reſtituit *cap. ideo 2. quæſt.6. gloſſ. verbo reſeruata in cap. tranſlationem, de officio Legati, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 41. num.21.*

Epiſcoporum admittit renunciationes, *gloſ. verbo* 12
mamb. in Clem.1.de renunt.Flamin.de reſol. lib.7. quæſt.11. num.17.

Solus ipſe eximit, & excipit aliquos à iure,& poteſ- 13
tate Epiſcoporum, *gloſſa in cap.frater 16.quæſt.1.gloſſ.verbo exemptum in cap.cum inferior, de maiorit. & obed. gloſſ. verbo reſeruata, poſt princip. in cap. quod tranſlationem, de officio Legati,gloſſa in cap.1.in princip. de priuileg.in 6. Alaudoſ. de ſignatura gratiæ tit. exemptiones verſic. eximere propriè eſt Apoſtolicæ Sedis, Anchar.conſ.132.numer.5.*Quod 14
à ſe,vel Romana Curia eximere non poteſt *Abb. in cap. ſi quis num.2.de maior.& obed.Selu.de benefic.p.3. quæſt. 8. num.16.& tract.de iureiur.p.4. num.39. Barthol. Bilencin. de charit.ſubſid.quæſt 58. num.4.Reſtaur.de Imper. quæſt.50. num.32.* quia vt dicunt *Abb. & Ioan.Andr.* non eſt credendum quod Papa poſſet aliquem priuilegiare ne teneatur venire ad eum,vel vt per eum non poſſit excommunicari, quia cum ipſe teneat locum Dei in terris *c.2. de tranſl.Prælat.* non debet aliquem eximere ſua poteſtate, cum per hoc eximeretur à poteſtate Dei, vnde contra ſummam Papæ poteſtatem non valet præſcriptio *Innoc. in cap,bone 2.de poſtulat. Prælat. Felin. in cap. cum non liceat num.14.in fine, de præſcript.*tum ne dentur acephali, ſine Rege, ſine capite vt locuſtæ, *Abb.in cap. per venerabilem num.9.& 37.qui filij ſint leg.* quia ſic negaret ſe eſſe caput totius Eccleſiæ *Auguſt. de Ancona de poteſt. Eccleſ. quæſt.7.art.8. Anton.Riccinl.de iure perſonarum lib.9. cap.2. num.12.in fine,* tum ne ſit in manu Pontificis abiiciendi à ſe claues, ac ſibi manus ligandi; *cap. innotuit de elect. cap. fin.vbi gloſſ. de reſcriptis in 6. gloſ.in cap. fin. de ſentent. excomm.eod.lib.*

In Ordinibus conferendis, quæ ſibi Summus Pontifex reſeruauit.

SOlius eſt Summi Pont. ad tres Ordines ſacros pro- 15
mouere eos, qui nondum ad legitimam ætatem peruenerunt, *cap.cum in cunctis, de elect.*

Et extra tempora à iure conſtituta aliquem ad eccle- 16
ſiaſticos Ordines promouere, *cap. conſultationi, 16. de tempor. ordinat. Salzed.ad Bernard.in pract. cap.16.lit.A. verſ.& licet, Gambar.d.loco, num.258. cum ſeqq.*dixi ſupra *Alleg.17. num.5.*

Item vna eademque die aliquem ad ſacros duos Or- 17
dines prouehere, *cap.dilectis, de temporibus ordinat.* & faciunt quæ ſupra *Alleg. 14. num.10.*

Item ipſius eſt ſolius alicui duobus continenter die- 18
bus duos ſacros Ordines dare,puta Diaconatum ſabbato, & die Dominica Presbyteratum, *cap. litteras eod. tit. de tempor. ordinat.*

Et

19 Et concedere, vt quis Ordines accipiat ab Episcopo alieno, *cap. consultationi, de temporibus ordin.*

20 Item concedere, vt Episcopus in die iustæ consecrationis Ordines conferre possit, *cap. quod sicut* 28. §. *super eo, de elect. Gambar. dicto loco num.* 268.

21 Item indulgere, vt qui excommunicationis maioris vinculo obstrictus Ordines sacros suscepit, vel sacris est optatus, sua munere, & officio fungi possit, *capit. cum illorum, de sent. excomm.*

22 Nemo denique potest ordinatū à Papa ad Superiores Ordines promouere sine ipsius licentia, *Doctores in cap. cum in distribuendis, de temporibus ordinat. Cocchi de iurisd. Ordinar. in exemptos par.* 1. *quæst.* 22. *Gambar. dicto loco numer.* 267.

In beneficiis, quæ Summo Pontifici in iure reservata reperiantur.

23 REnuntiationem beneficij, gratia alterius factam solius est Summi Pont. admittere, *cap. deliberatione, §. prohibemus, de officio Leg. lib.* 6. *Flam. de resign. lib* 2. *q.* 1 *num.* 62.

24 Itē in beneficiis annuas & perpetuas pensiones constituere, & constitutas transferre, vel ius eas redimendi concedere, *c.* 1. *vt Eccles. benefic sine diminut. confer.* & faciūt quæ *Rebuff. de pacificis possess. n.* 117. *& in praxi benefic. tit. requisita ad collationem bonam à num.* 6. *Mandos. in praxi sign. iuris gratiæ de extinct. in princ. Cig. de pension. q.* 87. *numer.* 5. *Rot. decis.* 437. *num.* 2. *apud Farin. p.* 1. *recent.* dixi infra *alleg.* 85. *num.* 1.

25 Item beneficium ad certum tempus non in perpetuum conferre, *cap. pastoralis* 7. *q.* 1. *gloss. verbo perpetuis, in cap. vni. de capellis monach. in* 6.

26 Et solus concedit, vt beneficiarius quamuis perpetuò absit ab Ecclesia ex aliqua iusta causa fructus beneficij percipiat, *cap. vlt. de reser. libr.* 6.

27 Et beneficia in Curia Romana, vacantia ipse solus confert, *cap.* 2. *de prabendis lib.* 6. *vide infra alleg* 57. *num.* 19.

28 Item beneficia, quæ incompatibilia iure dicūtur vni, eidemque Clerico conferre ipse solus potest, cuiusmodi sunt beneficia similia sub eodem tecto, duas itidem Cathedrales, duas parochiales, vel duo beneficia curam animarum habentia, vel dignitatem, vt infra suo loco dicetur. Ea etiam, in quibus iure, priuilegio, vel consuetudine quis residere, vel commorari debet, *Concil. Trid. sess.* 7. *de reform. cap.* 17. *Gambarup. d. loco num.* 219. *Vide infra alleg.* 62. *à num.* 78.

29 Item in eadem Ecclesia absque indulgentia Romani Pontificis nemo potest duos personatus, vel dignitates, vel præposituras, vel administrationes, vel officia, vel eorum alterum simul cum canonicatu habere, *cap.* 1. *de consuetud.*

30 Item quando aliquis recipit secundum beneficium, quod incompatibile cum alio iura vocant & illius possessionem adeptus est, vel per se ipsum stat quominus illam assequatur, ita vacat primum incompatibile, vt illud statim dimittere in Ordinarij manibus cogatur, quod si non dimiserit vtrumque vacat, & Rom. Pontif. solius est illud tunc conferre, §. *Extravag. execrabilis* §. *qui vero deinceps, de prabend. Ioann. XXII.*

Circa iuris interpretationes, & graues causas discernendas, quæ Summo Pont. reseruata reperiantur.

31 CAusæ omnes maiores ad Sedem Apost. referuntur, *cap.* 1. *de iuram. calumniæ, cap. maiores, de Baptismo, cap.* 1. *de translat. Episcopi, Gambar. de offic. & potest. Legati de latere lib.* 2. *tit. de variis Ordinat. nominibus à n.* 182. Porrò causæ maiores censentur quæstiones, quæ spectant ad articulos fidei intelligendos; ad Canonicos libros discernendos; ad sensum factarum litterarum declarandum, approbandumque, ad interpretanda, quæ dubia sunt, vel obscura in controuersiis Fidei; in iure Canonico, vel diuino: item ad declarandum quæ ad Sacramenta pertinent, videlicet ad materiam, formam, & ministrum, & alia huiusmodi, ad notata in *cap. quoties* 24. *q.* 1. *Gambar. d. loco num.* 183.

Solius Papæ est generales Canones condere, *cap. ideo* 32 *permittentes §. si ergo primum* 25. *q.* 1. quia potestas condendi legem soli Principi competit, *l. vlt. Cod. de legibus* 33 *Riminald. in l. imperium num.* 403. *ff. de iurisd. omnium iud.* vbi *Gasp. Valasc. num.* 96. *& num.* 199. *Rebuff. ad leges Gallie in proœm. glos.* 1. *numer.* 4. *Auiles ad capitu Prator. in proœm. verbo ordenanças num.* 1. *Menoch. cons.* 686. *num.* 23. *Mench. illustr. cap.* 1. *num.* 6. *Morl. in emporio iuris p.* 1. *tit.* 1. *in prælud. num.* 20. *&* 23. *Cardoso in praxi iudicum verbo lex numer.* 5. *Marta de iurisd. par.* 1. *cap.* 37. *Soar. de legibus lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 9. *& lib.* 3. *cap.* 9.

Ipsius est Consilium generale Confirmare, & eius 34 Constitutione probare, vel improbare, & interpretari, *cap.* 1. §. *etiam dist.* 17. *& cap. statuimus, de elect. Gambar. dicto loco num.* 241. Et aliorum scripta damnare, *c. damnamus, de Summa Trinit. cap. fraternitatis, de hæret. Gambar. dicto loco num.* 275.

Quæ sunt dubia, vel obscura in rescriptis ipse solus 35 interpretatur, *cap. pastoralis, de fide instrum. c. cum venissent, de iudic. Gambar. dicto loco num.* 217.

Solus ipse supplet, quod in contractibus deficit, 36 quando scilicet aliquid quod ius Canonicum requirit, omissum est, *cap. illa quotidiana, de elect. cap.* 1. *de transl. Gambar. dicto loco numer.* 200. *cum seqq.* vbi multipliciter declarat.

Relaxat, commutat & interpretatur iusiurandum in 37 rebus, & personis alicuius momenti, *cap. Venerabilem §. eos, de elect. Gambar. d. loco num.* 211.

Ipse solus restituit eos, qui solemni ritu sunt è cleri- 38 corum gradu deiecti, *gloss. in cap. ideo* 2. *quæst.* 6. *& in cap. ex tua §. vlt. de cleric. non resid. Gambar. dicto loco n.* 195. *& seq.*

Et remittit pœnas ob simoniam in Ordine, vel bene- 39 ficio contractam, *cap. qui simoniacis* 1. *q.* 1.

Item aliquos legitimis natalibus restituit, quod attinet ad ea, quæ spiritualia sunt, *cap. per venerabilem, qui filij sint legit. Gambar. dicto loco num.* 194.

Legata ad pias causas facta nemo alius nisi Roma- 41 nus Pontifex potest ad alios vsus conuertere, vel transferre. *Clement. quia contingit. de relig. domib.* Nam illi soli licet commutare pias testamentorum voluntates, *Tiraq. de priuilegiis pia causæ priu.* 135. *Pinel. in rub. C. de rescind. vendit. par.* 1. *cap.* 2. *numer.* 19. *Nauar. cons.* 2. *num.* 6. *de rebus Ecclesiæ non alien. Perez. tit.* 2. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 72. *Fr. Emman. quæst. Regular. tom.* 2. *quæst.* 125. *art.* 9. *Bera resp. casuum consci. p.* 4. *casu* 22. *Henriq. in summ. lib.* 7. *capit.* 37. §. 2. *litt. F, & lib.* 9 *cap.* 22. §. 6. *litt. M. Mench. illustr. capit.* 25. *numer.* 26. *cum seqq. Iacob. de Graffis de arburar. Confess. lib.* 2. *cap.* 69. *numer.* 1. *Cened. præct. quæst. lib.* 1. *quæst.* 35. *num.* 12. *Melch. Phabos Lusit. decis.* 47. *num.* 12. *cum seqq. tom.* 1.

Sine speciali ipsius consensu non potest interdici ciui- 42 tas à sacris ob debitum pecuniarium domini, vel officialium, vel priuatarum personarum *Extravag. prouide attendentes, Bonifac. VIII. de sent. excomm. inter communes, Couar. in cap. alma par.* 2. §. 1. *num.* 5.

In Sanctorum cœlitum numerum solus ipse summus 43 Pontifex aliquem referre potest, hoc enim Sedi Apost. reseruauit *Alexand. III. in cap.* 1. *de reliquiis, & venerat. Sanctor. Gambar. de officio, & potest. Legati de Latere lib.* 2. *tit. de variis Ordinariorum num.* 233. Quidam olim censuerunt id iuris esse penes Episcopum in sua ditione, proptrea quod *in cap.* 1. *de consecrat. dist.* 3. ita dicitur. Et illæ festiuitates, quas singuli Episcopi in suis Episcopatibus

patibus cum populo collaudauerint: *gloſſ.* tamen eo in loco id ad Romanum Pontificem ſolum pertinere aſſerit,& approbant *Innoc.num.2.Butr.num.7. Hoſt.etiam nu. 7.& Ioan.And.num.5.in cap.1. de reliq. & venerat. Sanct. S.Antonin.in ſum.par.3.tit.22.cap.5.§. 5. Tabien. verbo canoniz.atio num.1.in fine Greg.l.66.gloſ.244.tit.8.par.1. Auguſt.Triumph.de poteſtate Eccleſia quæſt.14.art.1. Maluet.de canoniz.at.Sanct. dub.2.num. 5. & ſeq. Angel.Roch.in ſimili tract.cap.4. Ludon.Carbo in ſumma ſummarum tom. 3. lib.1. cap.17.verſ.tertium dictum, Domin. Alphonſ.de ſacrarum reliquiarum cultu §.23.num. 25. Cardin. Bellarm. de Sanctor. beatitud.tom.1.par.2.lib.1. cap. 8. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit.lib.19.n.6.in fine. Dionyſ. Paul.de vera Patriarch. ſedium reſt.c.17. num.56. Maſcard. de probat.concluſ.262. num.50. Azor.inſtit.moral.par.2.lib.5.cap.6. quæſt.1.Cened. ad Decretal.collect.52.num.4. Marc.Anton.Genuenſ. in praxi Archiepiſc.Neapol.cap.51.in fine.*

Vnde iam ſequitur Epiſcopos non poſſe Sanctos canonizare, vt bene docent *Caſtellan. de canoniz. ſanctor. quæſt.3.art.1. Maluet.d.dub.2.nu.1. & 2. Auguſt.Triumph. d.quæſt.14.num.2. Maſcard.conc.262. num.56. Luyſ.Turrian.in 2.2.diſput.17.dub.2. verſ. item dicendum*; nec legatum de Latere *Iacob. Caſtellan.d. quæſt.3.art. 2. num.3.* & quod maius eſt, nec etiam ex commiſſione Pontificis, vt tenent *Alphonſ. de Caſtro de iuſta hæreticorum pœnit. lib. 1.cap.6.col.4.verſ.rurſus, Contelon. in addit. ad Caſtellan.d. quæſt.3.art.2. num.4.* quia Papa non poteſt delegare poteſtatem definiendi res Fidei alteri *Arag.2.2.quæſt.1.art. 10.in tract.de Concil.verſ.tertia concluſio in fine, & verſ. ad 1.arg. Bannes etiam 2.2.quæſt. 1. art.10. dub. 4. verſ. quapropter*; & quod etiam Concilium vniuerſale non poſſit per ſe ſolum Sanctos canonizare, niſi interueniente Romani Pont.auctoritate reſoluunt *Ioh. Caſtellan.dict. quæſt.3.art.5.à princ. Angel. Rocha d.tract.cap.4. verſ. quod ad ſolum.*

44 Priuilegium ſolus ipſe Summus Pontifex poteſt concedere, vt quis ſoluatur à lege, qua quiſque decimam partem fructuum ſoluere cogitur, *cap.ex parte, & cap. ſuggeſtum de decimis.* Et poteſt quædam bona,& iura Eccleſiaſtica laicis conferre, puta poteſt decimas partes fructuum ex beneficiis Eccleſiaſticis iuſtis de cauſis Regibus,& Principibus addicere.

45 Item poteſt Regi, & Principi priuilegium concedere, vt beneficia in Eccleſiis ſuæ ditionis ſita obitu beneficiarij deſtituta conferre queant: poteſt etiam laico auctoritatem, & poteſtatem dare,vt aliquos excommunicationis vinculo obſtringere poſſit *Borgaſ. de irregul. par.1.num.40.*

46 Solus Papa poteſt pleniſſimas peccatorum condonationes, hoc eſt, indulgentias concedere, *Doct.in cap.cum ex eo, de priuileg.*

Quoad Religioſos, quæ Summo Pontif. in iure reſeruata reperiantur.

47 ITem Summi Pontif. eſt nouos Religioſorum Ordines approbare,hoc enim *Innoc. III.* in Concil.Lateranen.Sedi Apoſt.reſeruauit,vt habetur in *cap. vltim. de relig.domib. Azor.inſtit.moral.par.1.lib.11.cap.23. quæſt. 5. & cap. 24.quæſt. 4. in fine,& par.2.lib.5.cap. 7.quæſt.1.Fr. Eximan.quæſt.Regular.tom.3.quæſt.48. art. 3. Valeri. Reginal.l.in praxi fori pœnit.lib.18.num. 364. verſ. accedit, Menoch.caſu 421.*

48 Solus ipſe poteſt profeſſionem religionis irritam facere,hoc eſt,ſtatuere ne rata,& firma ſit, ſi fiat ante certos ætatis annos, aut certa formula minimè ſeruata, communis ſentent.ex *cap.ad noſtram,& cap.ſignificauit,& cap.quia in multis,de Regularib.* Etiam Abbate,& Monachorum Conuentu inuitis poteſt Monachum è cœnobio euocatum, & aſſumptum, certæ Eccleſiæ præficere, vel Epiſcopo, vel Principi adiutorem, & ſocium dare, vel apud ſe ſocium retinere, *cap.per principalem 9. quæſt.3.*

Item poteſt ſolus concedere, vt Religioſi profeſſi 49
cœnobium egreſſi ad audiendas leges, vel Medicinam, ad Ordines promoueri queant,*cap.non magnopere, ne clerici, vel Monachi*, idem iuris eſt de clericis ſecularibus dignitatem, vel perſonatum, vel Parochiale beneficium habentibus, *cap. ſuper ſpecula, ne clerici, vel Monachi.*

Mendicantes Religioſi non poſſunt acquirere noua 50
loca ad habitandum, vel antiqua alienare, vel mutare ſine ſpeciali licentia Papæ, *cap.1. de exceſſib.Prælat. in 6.*

Papa ſolus concedit priuilegium monaſteriis, & Ec- 51
cleſiis religioſorum, vt liberentur ab obligatione ſoluendi procurationes Legatis Apoſt.& iura Epiſcopalia, *Clement.1.de cenſibus.*

Nullus niſi Papa concedere poteſt, vt Religioſus ali- 52
quis eligatur in Abbatem, vel Prælatum alterius religionis,vel habitus,*Clem.1.de elect.*

De bonis quæ Fratribus Franciſcanis relinquuntur, 53
nullus poteſt agere in iudicio nomine Eccleſiæ Romanæ ſine ſpeciali Romani Pont.mandato *Extrauag.ſi conditorem,de verborum ſignif. Ioann.XXII.*

Solus Papa concedere poteſt facultatem, vt quis aſ- 53
ſumere queat habitum Fraticellorum, & Biſſaccorum, *Extrauag. Sancta Romana Eccleſia, de relig. domibus Pauli II.*

Fratres Mendicantes ſine ſpeciali Sedis Apoſt. con- 54
ſenſu non poſſunt plures habere campanas, *Extrauag. quia cunctos,de offic.Cuſtodis,Ioan.XXII.*

De excommunicationibus in Bulla Cœnæ, & extra illam Summo Pont.reſeruatis.

Plures quoque ſibi reſeruauit caſus & excommuni- 55
cationes Sum. Pontifex,in quibus Epiſcopi etiam quoad eorum ſubditos ſeſe intromittere non poſſunt. Et primò reſeruati ſunt Papæ caſus contenti in Bulla Cœnæ Domini, ita nuncupata, eo quod feria V. magnæ hebdomadæ, qua Chriſtus Dominus Cœnam Paſchalem cum Diſcipulis fecit, legatur, & excommunicentur delinquentium multa genera; vſus legendi hunc proceſſum & reſeruandi Sedi Apoſt. has excommunicationes cœpit ſub *Martino* huius nominis *V.* publicari ter in anno circa annum Redemptionis noſtræ 1420. quo tempore fuit habitum *Concil. Conſtantienſe* contra errores *Boëmorum.* In eodem Concilio fuit ordinatus hic proceſſus, deinde auctus à *Paulo II. & Sixto* huius nominis *IV.* in ſuis Extrauag. *Etſi Dominici Gregis*, hos ſequutus eſt *Leo X.* & eum auxit aduerſus Lutherum: hos ſunt ſequuti poſtea *Paulus III. Paulus IV. Pius IV. Pius V.*qui eum maiori auctoritate fulcitum, & auctum Reipub. Chriſtianæ vtiliorem reddidit, & ſucceſſiuè omnes Summi Pontifices.Legebatur,& publicabatur,vt ſupra dicebam, ter in anno ſecundum *gloſſ. in Clem. 1. de iudic.* ſcilicet dicta feria quinta maioris hebdomadæ, & die Aſcenſionis Domini, & Dedicationis Sancti Petri, & Pauli:ſed hodie legitur ſemel in dicta feria quinta: ad illius explicationem ſunt in lucem edita varia ſcholia, & annotationes à multis ſummæ eruditionis viris, qui poſt ſuos tractatus de hac re egerunt,ex quorum numero commendo Lectori *Card.Tolet. in ſua Summa, Vinald. in candelabro aureo, Vgolin. de cenſuris P.pæ reſeruatis, Ioan.Bapt.Poſſ.de officio Curati, Horat.Gambarupta de caſibus reſeruatis S. Sedi Apoſt.& locorum Ordinariis, Fran.Leo in theſauro fori Eccleſiaſt.par.3.cap.7.à numer.30. Iacob.de Graffis in deciſ. aureis par.1. libro 4. cap.18. Azor. inſt.moral.par.1.lib.8.cap.15.cum ſeqq. Sanch.in præcepta decalogi lib.2. cap.10,Sayr.de cenſuris lib.5. à cap.5. Fr.Anton. à Sauſa in relect.Bulla Cœnæ.Mar. Alter. de cenſur. tom. 1. lib. 5.*& nouè *Duardus in Bulla Cœnæ per integrum tomum, Filliuc.tom.1.tract.16.*

In qua Bulla cum tot fere ſint ſententiæ quot verba, 56
nec

nec ſine periculo omiſſionis neceſſariorum ſummari poſſit,& ex ipſo fonte potius caſus huiuſmodi reſeruati cognoſcantur tenorem ipſius, quem coram S. D.N. Gregorio XV. præterito anno 1621.& hoc præſenti 1622. publicari vidi, vtilitate, & commoditate omnium hic ponere operæ prætium duxi.

Littera proceſſus lecta in die Cœnæ Domini 14. Martij M. DC. XXII.

57 GREGORIVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad futuram rei memoriam. Paſtoralis Romani Pontificis vigilantia, & ſolicitudo, cum in omni Chriſtianæ Reipublicæ pace, & tranquillitate procuranda, pro ſui muneris officio aſſiduè verſatur, tum potiſſimum in Catholicæ fidei, ſine qua impoſſibile eſt placere Deo, vnitate, atque integritate retinenda, & conſeruanda, maximè elucet. Nimirum, vt fideles Chriſti non ſint paruuli fluctuantes, neque circumferantur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, ad circumuentionem erroris: ſed omnes occurrant in vnitate fidei, & agnitionis filij Dei in virum perfectum, neque ſe in huius vitæ ſocietate, & communione lædant, aut inter ſe alter alteri offenſionem præbeat: ſed potius in vinculo charitatis coniuncti, tanquam vnius corporis membra ſub Chriſto capite, eiulque in terris Vicario Romano Pontifice Beatiſſimi Petri Succeſſore, à quo totius Eccleſiæ vnitas dimanat, augeantur in ædificationē, atque ita diuina gratia adiutrice, ſic præſentis vitæ quiete gaudeant, vt futura quoque beatitudine perfruantur. Ob quas ſanè cauſas Rom. Pontifices Prædeceſſores noſtri, hodierna die, quæ anniuerſaria Dominicæ Cœnæ commemoratione ſolemnis eſt ſpiritualem Eccleſiaſticæ diſciplinæ gladium,& ſalutaria iuſtitiæ arma per miniſterium ſummi Apoſtolatus ad Dei gloriam, & animarum ſalutem ſolemniter exercere conſueuerunt Nos igitur, quibus nihil obtabilius eſt, quàm fidei inuiolatam integritatem, publicam pacem,& iuſtitiam, Deo auctore, tueri, vetuſtum, & ſolemnem hunc morem ſequentes.

Contra hæreticos, eorumque fautores. Caſus I.

58 Excommunicamus, & anathematizamus ex parte Dei Omnipotentis, Patris,& Filij, & Spiritus ſancti, auctoritate quoque Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, ac Noſtra, quoſcumque Huſſitas, Vvichlephiſtas, Luteranos, Zuinglianos, Caluiniſtas, Vgonottos, Anabaptiſtas, Trinitarios, & à Chriſtiana fide Apoſtatas, ac omnes, & ſingulos alios Hæreticos quocumque nomine cenſeantur, & cuiuſcumque ſectæ exiſtant, ac eis credentes, eorumque receptatores, fautores, & generaliter quoſlibet illorum defenſores, ac eorumdem libros hæreſim continentes, vel de Religione tractantes, ſine auctoritate noſtra, & Sedis Apoſt. ſcienter legentes, aut retinentes, imprimentes, ſeu quomodolibet defendentes ex quauis cauſa publicè, vel occultè, quouis ingenio, vel colore, necnon Schiſmaticos, & eos, qui ſe à noſtra, & Romani Pontificis pro tempore exiſtentis, obedientiia pertinaciter ſubtrahunt, vel recedunt. §.1.

Contra appellantes ad Conſilium generale. Caſus II.

59 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & ſingulos cuiuſcumque ſtatus, gradus, ſeu conditionis fuerint: Vniuerſitates verò, Collegia, & Capitula quocumque nomine nuncupentur, interdicimus: ab ordinationibus, ſeu mandatis noſtris, ac Romanorum Pontificum pro tempore exiſtentium, ad vniuerſale futurum Concilium appellantes: necnon eos, quorum auxilio, conſilio, vel fauore, appellatū fuerit. §.2.

Contra Pyratas, curſarios &c. Caſus III.

60 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes Piratas, Curſarios, ac Latrunculos maritimos, diſcurrentes mare noſtrum, præcipuè à monte Argentario vſque ad Terracinam, ac omnes eorum fautores, receptatores, & defenſores. §. 3.

Contra naufragantium Chriſtianorū bona occupantes. Caſ. IV.

61 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & ſingulos, qui Chriſtianorum quorumcumque nauibus, tempeſtate, ſeu in trauſuerſum (vt dici ſolet) iactatis, vel quoquomodo naufragium paſſis, ſiue in ipſis nauibus, ſiue ex eiſdem eiecta in mari, vel in littore inuenta, cuiuſcumque generis bona; tam in noſtris Tyrrheni, & Adriatici, quam in cæteris cuiuſcumque maris Regionibus, & littoribus, ſurripuerint; ita vt nec ob quodcumque priuilegium, conſuetudinem, aut longiſſimi etiam immemorabilis temporis poſſeſſionē, ſeu alium quemcumque prætextum excuſari poſſint. §.4.

Contra imponentes noua tributa. Caſus V.

62 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, qui in Terris ſuis noua Pedagia, ſeu Gabellas, præterquam in caſibus ſibi à iure, ſeu ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia permiſſis, imponunt, vel augent, ſeu imponi, vel augeri prohibita exigunt. §.5.

Contra falſarios litterarum Apoſtolicarum Caſus VI.

63 Item excommunicamus, & anthematizamus omnes falſarios litterarum Apoſtolicarum, etiam in forma Breuis, ac Supplicationum gratiam vel iuſtitiam concernentium, per Romanum Pontificem, vel S. R.E. Vicecancellarios, ſeu gerentes vices eorum, aut de mandato eiuſdem de Rom. Pont. ſignatarum, necnon falsò fabricantes litteras Apoſtolicas, etiam in forma Breuis, & etiam falsò ſignantes Supplicationes huiuſmodi ſub nomine Romani Pontificis, ſeu Vicecancellarij, aut gerentium vices prædictorum. §.6.

Contra dantes auxilium infidelibus. Caſus VII.

64 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad Saracenos, Turcas, & alios Chriſtiani nominis hoſtes,& inimicos, vel Hæreticos, per noſtras, ſiue huius ſanctæ Sedis ſententias expreſsè, vel nominatim declaratos, deferunt, ſeu tranſmittūt equos, arma, ferrū, filum ferri, ſtamnum, chalybem, omniaque alia metallorum genera, atque bellica inſtrumenta, lignamina, canapem, funes, tam ex ipſo canape, quam alia quacumque materia, & ipſam materiam aliaque huiuſmodi, quibus Chriſtianos, & Catholicos impugnant, necnon illos, qui per ſe, vel alios de rebus ſtatum Chriſtianæ Reipublicæ concernentibus, in Chriſtianorum perniciem,& damnum ipſos Turcas, & Chriſtianæ Religionis inimicos, nec non hæreticos, in damnum Catholicæ Religionis, certiores faciunt, illiſque ad id auxilium, conſilium, vel fauorem quomodolibet præſtant. Non obſtantibus, quibuſcumque priuilegiis quibuſuis perſonis, Principibus, Rebuſpublicis, per Nos, & Sedem prædictam hactenus conceſſis, de huiuſmodi prohibitione expreſſam mentionem non facientibus. §. 7.

Contra impedientes victualia ad Curiam Romanam deferri. Caſus VIII.

65 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes impedientes, ſeu inuadentes eos, qui victualia, ſeu alia ad vſum Romanæ Curiæ neceſſaria adducunt, ac etiam eos, qui ne ad Rom. Curiam adducantur, vel afferantur, prohibent, impediunt, ſeu perturbant, ſeu hæc facientes defendunt per ſe, vel alios cuiuſcumque fuerint ordinis, præeminentiæ, conditionis, & ſtatus, etiam ſi Pont. ſeu Regali, aut alia quauis Eccleſiaſtica, vel mundana præfulgeant dignitate. §. 8.

Contra afficientes aliquibus iniuriis eos qui ad Sedem Apoſt. accedunt. Caſus IX.

66 Item excommunicamus,& anathematizamus omnes illos, qui ad Sedem Apoſtolicam venientes,& recedentes ab eadem, ſua, vel aliorum opera interficiunt, mutilant, ſpoliant, capiunt, detinent, necnon illos omnes, qui iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam, à Nobis, vel

vel Noſtris Iudicibus non habentes, illam ſibi temere vendicantes, ſimilia contra morantes in eadem Curia audent perpetrare.§.9.

Contra inferentes aliquas iniurias iis, qui Romam deuotionis cauſa petunt. Caſus X.

67 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, ſeu deprædantes Romipetas, ſeu Peregrinos ad Vrbem cauſa deuotionis, ſeu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel ab ipſa recedentes, & in his dantes auxilium, conſilium, vel fauorem.§.10.

Contra perſequentes aliquas perſonas Eccleſiaſticas in dignitate conſtitutas, Caſus X I.

68 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hoſtiliter inſequentes S.R.E. Cardinales, ac Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Sediſque Apoſtolicæ Legatos, vel Nuncios, aut eos à ſuis Diœceſibus, territoriis, terris, ſeu dominiis eiicientes: Necnon ea mandantes, vel rata habentes, ſeu præſtantes in eis auxilium, conſilium, vel fauorem.§.11.

Contra percutientes, aut ſpoliantes eos, qui in Romana Curia cauſas agunt occaſione earundem cauſarum. Caſus X I I.

69 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per ſe, vel per alios, perſonas Eccleſiaſticas quaſcunque vel ſeculares ad Romanam Curiam ſuper eorum cauſis, & negotiis recurrentes, ac illa in eadem Curia proſequentes, aut procurantes, negotiorúmque geſtores, Aduocatos, Procuratores, & Agentes, ſeu etiam Auditores, vel Iudices ſuper dictis cauſis, vel negotiis deputatos, occaſione cauſarum, vel negotiorum huiuſmodi, occidunt, ſeu quoquomodo percutiunt, bonis ſpoliant; ſeu qui per ſe, vel per alios directè, vel indirectè, delicta huiuſmodi committere, exequi, vel procurare, aut in eiſdem auxilium, conſilium, vel fauorem præſtare non verentur, cuiuſcunque præeminentiæ, & dignitatis fuerint. §. 12.

Contra appellantes ad laicam poteſtatem in cauſis Eccleſiaſticis ad impediendam exequutionem litterarum Apoſtolicarum. Caſus X I I I.

70 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes tam Eccleſiaſticos, quàm ſeculares cuiuſcunque dignitatis, qui prætexentes friuolam quandam appellationem à grauamine, vel futura executione litterarum Apoſtolicarum etiam in forma Breuis, tam gratiam, quam iuſtitiam concernentium: Necnon citationum, inhibitionum, ſequeſtrorum, monitoriorum, proceſſuum, executorialium, & aliorũ decretorum, à Nobis, & à Sede prædicta, ſeu Legatis, Nunciis, Præſidentibus Palatij noſtri, & Cameræ Apoſtolicæ Auditoribus, Commiſſariis, aliiſque Iudicibus, & delegatis Apoſtolicis emanatorum, & quæ pro tempore emanauerint, aut aliàs ad Curias ſeculares, & laicam poteſtatem recurrunt, & ab ea inſtante etiam Fiſci Procuratore, vel Aduocato, appellationes huiuſmodi admitti, ac litteras, citationes, inhibitiones, ſequeſtra, monitoria, & alia prædicta capi, & retineri faciunt, quíue illa ſimpliciter, vel ſine eorum beneplacito, & conſenſu, vel examine executioni demandari, aut ne Tabelliones, & Notarij, ſuper huiuſmodi litterarum, & proceſſuum executione inſtrumenta, vel acta conficere, aut confecta, parti, cuius intereſt, tradere debeant, impediunt, vel prohibent, ac etiam partes, ſeu eorum agentes, conſanguineos, affines, familiares, Notarios, executores, & ſubexecutores litterarum, citationum, monitoriorum, & aliorum prædictorum capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, detinent, ex Ciuitatibus, Locis, & Regnis eiiciunt, bonis ſpoliant, perterrefaciunt, concutiunt, & comminantur per ſe, vel alium, ſeu alios, publicè, vel occultè, quíve aliàs quibuſcunque perſonis, in genere, vel in ſpecie, ne pro quibuſuis eorum negotiis proſequendis, ſeu gratiis, vel litteris impetrandis ad Romanam Curiam accedant, aut recurſum habeant, ſeu gratias ipſas, vel litteras à dicta Sede impetrent, ſeu impetratis vtantur, directè, vel indirectè prohibere, ſtatuere, ſeu mandare, vel eas apud ſe, aut Notarios, ſeu Tabelliones, vel aliàs quomodolibet retinere præſumunt. §. 13.

Contra eos, qui cauſas ſpirituales prætextu litterarum Apoſtolicarum ad ſe aduocant, vt illarum exequutionem impediant. Caſus X I V.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, 71
& ſingulos, qui per ſe, vel alios, auctoritate propria, ac de facto, quarumcunque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum Apoſtolicarum prætextu, beneficiales, & decimarum, ac alias cauſas ſpirituales, & ſpiritualibus annexas, ab Auditoribus, & Commiſſariis noſtris, aliiſque Iudicibus Eccleſiaſticis auocant, illorúmue curſum, & audientiam, ac perſonas, capitula, conuentus, collegia, cauſas ipſas proſequi volentes impediunt, ac ſe de illarum cognitione tanquam Iudices interponunt; Quíve partes actrices, quæ illas committi fecerunt, & faciunt, ad reuocandum, & reuocari faciendum citationes, vel inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas, & ad faciendum, vel conſentiendum eos, contra quos tales inhibitiones emanarunt, à cenſuris, & pœnis in illis contentis abſolui, per ſtatutum, vel aliàs compellunt, vel executionem litterarum Apoſtolicarum, ſeu executorialium, proceſſuum, ac decretorum prædictorum, quomodolibet impediunt, vel ſuum ad id fauorem, conſilium, aut aſſenſum præſtant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætenſionum, ſeu etiam donec ipſi ad Nos informandos, vt dicunt, ſupplicauerint, aut ſupplicari fecerint, niſi ſupplicationes huiuſmodi coram Nobis, & Sede Apoſtolica legitimè proſequantur, etiamſi talia committentes fuerint Præſidẽtes Cancellariarum, Conſiliorum, Parlamentorum, Cancellarij, Vicecancellarij, Conſiliarij ordinarij, vel extraordinarij, quorumcunque Principum ſecularium, etiamſi Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacunque præfulgeant dignitate, aut Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, Commendatarij, ſeu Vicarij fuerint. §. 14.

Contra perſonas ſeculares trahentes ad ſua Tribunalia perſonas Eccleſiaſticas. Caſus X V.

Quíve ex eorum prætenſo officio, vel ad inſtantiam 72
partis, aut aliorum quorumcunque perſonas Eccleſiaſticas, capitula, conuentus, collegia Eccleſiarum quarumcunque coram ſe ad ſuum tribunal, Audientiam, Cancellariam, conſilium, vel parlamentum, præter iuris Canonici diſpoſitionem, trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant, directè, vel indirectè, quouis quæſito colore, necnon qui ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones, pragmaticas, ſeu quæuis alia decreta in genere, vel in ſpecie, ex quauis cauſa, & quouis quæſito colore, ac etiam prætextu cuiuſuis conſuetudinis, aut priuilegij, vel aliàs quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicauerint, vel factis, vel ordinatis vſi fuerint, vnde libertas Eccleſiaſtica tollitur, ſeu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut aliàs quouis modo reſtringitur, ſeu noſtris & dictæ Sedis, ac quarumcunque Eccleſiarum iuribus quomodolibet directè, vel indirectè, tacitè, vel expreſsè præiudicatur.§.15.

Contra impedientes Prælatos Eccleſiaſticos ne ſua iuriſdictione vtantur. Caſus X V I.

Necnon qui Archiepiſcopos, Epiſcopos, alioſque ſu- 73
periores, & inferiores Prælatos, & omnes alios quoſcunque Iudices Eccleſiaſticos ordinarios quomodolibet hac de cauſa directè, vel indirectè, carcerando, vel moleſtando eorum agentes, procuratores, familiares, necnon conſanguineos, & affines, aut aliàs impediunt, quo minus ſua iuriſdictione Eccleſiaſtica contra quoſcunque vtantur, ſecundum quod Canones, & ſacræ Conſti-

tutiones Ecclesiasticæ, & decreta Conciliorum generalium,& præsertim Tridentini, statuunt; ac etiam eos, qui post ipsorum Ordinariorum, vel etiam ab eis delegatorum, quorumcunque sententias,& decreta,aut aliàs fori Ecclesiastici iudicium eludentes, ad Cancellarias, & alias Curias seculares recurrunt, & ab illis prohibitiones & mandata, etiam pœnalia,Ordinariis, aut delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant, eos qnoque qui hæc decernunt, & exequuntur, seu dant auxilium, consilium,patrocinium, & fauorem in eisdem.§.16.

Contra vsurpantes iurisdictionem,aut fructus pertinentes ad personas Ecclesiasticas ratione beneficiorum. Casus XVII.

74 Quive iurisdictiones, seu fructus, redditus, & prouentus ad Nos, & Sedem Apostolicam, & quascunque Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum pertinentes, vsurpant, vel etiam quauis occasione,vel causa, sine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expressa licentia, sequestrant.

Contra imponentes, aut recipientes decimas,aut alia onera à personis Ecclesiasticis absque Papæ licentia.Casus XVIII.

75 Quive collectas,decimas,tallcas, præstantias, & alia onera clericis, prælatis, & aliis personis Ecclesiasticis, ac eorum, & Ecclesiarum, monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum bonis, illorúmque fructibus, redditibus, & prouentibus huiusmodi absque simili Roman. Pontif. speciali, & expressa licentia, imponunt,& diuersis etiam exquisitis modis exigunt, aut sic impotita, etiam à sponte dantibus, & concedentibus, recipiunt. Necnon qui per se, vel alios directè,vel indirectè prædicta facere, exequi,vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel fauorem præstare non verentur, cuiuscunque sint præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis, aut status, etiam si imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate, seu Principes, Duces, Comites, Barones, & alij potentatus, quicunque etiam Regnis, Prouinciis, Ciuitatibus, & Terris quoquomodo Præsidentes, Consiliarij, & Senatores, aut quauis etiam Pontificali dignitate insigniti. Innouantes decreta super his per sacros Canones, tam in Lateranensi nouissimè celebrato, quàm aliis Conciliis generalibus edita, etiam cum censuris, & pœnis in eis contentis.§.18.

Contra se interponentes in causis capitalibus contra personas Ecclesiasticas,Casus XIX.

76 Item excommunicamus,& anathematizamus omnes, & quoscunque Magistratus, & Iudices, Notarios, scribas, executores, subexecutores quomodolibet se interponentes in causis capitalibus, seu criminalibus contra personas Ecclesiasticas, illas processando, banniendo, capiendo, seu sententias contra illas proferendo, vel exequendo,sine speciali, specifica,& expressa huius sanctæ Sedis Apostolicæ licentia, quique ciusmodi licentiam ad personas, & casus non expressos extendunt, vel aliàs illa perperam abutuntur, etiam si talia committentes fuerint Consiliarij,Senatores,Præsidentes, Cancellarij,Vicecancellarij,aut quouis alio nomine nuncupati.§.19.

Contra destruentes, inuadentes,occupantes,&c.terras Romanæ Ecclesiæ subiectas. Casus XX.

77 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per se, seu alios, directè, vel indirectè, sub quocunque titulo,vel colore inuadere,destruere, occupare,& detinere præsumpserint, in totum, vel in partem, Almam Vrbem, Regnum Siciliæ, Insulas Sardiniæ, & Corsicæ, terras citra Pharum, Patrimonium beati Petri in Tuscia, Ducatum Spoletañ, Comitatum Venaysinum, Sabineñ, Marchiæ Anconitanæ, Massæ Trebariæ, Romandiolæ, Campaniæ, & Maritimas Prouincias, illarúmque terras, & loca, ac terras specialis commissionis Arnulphorum, ciuitatesque nostras Bononiam, Cæsenam, Ariminum, Benenentum,Perusium, Auinionem, Ciuitatem Castelli, Tudertum,Ferrariam, Comaclum, & alias Ciuitates, Terràs, & loca, vel iura ad ipsam Romanam Ecclesiam pertinentia, dictæque Romanæ Ecclesiæ mediatè,vel immediatè subiecta,necnon supremam iurisdictionem in illis Nobis, & eidem Romanæ Ecclesiæ competentem de facto vsurpare perturbare, retinere, & vexare variis modis præsumunt, necnon adhærentes, fautores,& defensores eorum, seu illis auxilium, consilium, vel fauorem quomodolibet præstantes.§. 20.

De absolutione censuræ huius Bullæ.

VOlentes præsentes nostros processus,ac omnia, & quæcunque his litteris contenta,quousque alij huiusmodi processus, à Nobis, aut Romano Pontifice pro tempore existente fiant,aut publicentur,durare,suosque effectus omninò sortiri.

Cæterum à prædictis sententiis nullus per alium, quam per Romanum Pontificem,nisi in mortis articulo constitutus, nec etiam tunc, nisi de stando Ecclesiæ mandatis, & satisfaciendo cautione præstita, absolui possit,etiam prætextu quarumuis facultatum, & indultorum quibuscunque personis Ecclesiasticis, secularibus,& quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, ac Militiarum regularibus,etiam Episcopali,vel alia maiori dignitate præditis,ipsisque Ordinibus,& eorum Monasteriis,Conuentibus,& Domibus, ac Capitulis, Collegiis,Confraternitatibus,Congregationibus, Hospitalibus,& locis piis,necnon laicis, etiam Imperiali,Regali,& alia mundana excellentia fulgentibus, per Nos, & dictam Sedem,ac cuiusuis Concilij decreta,verbo,litteris aut alia quacunque scriptura in genere, & in specie concessorum,& innouatorum,ac concedendorum,& innouandorum.

Quòd si fortè aliqui contra tenorem præsentium ta- 78
libus excommunicatione, & anathemate laqueatis, vel eorum alicui absolutionis beneficium impendere de facto præsumpserint, eos excommunicationis sententia innodamus.grauius contra eos, spiritualiter & temporaliter,prout expedire nouerimus,processuri.

Declarantes,ac protestantes quamcunque absolutio- 79
nem, etiam solemniter per Nos faciendam, prædictos excommunicatos sub præsentibus comprehensos, nisi prius à præmissis, cum vero proposito vlterius similia non committendi, desiterint: Ac quoad eos, qui contra Ecclesiasticam libertatem, vt præmittitur, statuta fecerint, nisi prius statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, & decreta huiusmodi publicè reuocauerint, & ex Archiuiis, seu capitularibus locis, aut libris, in quibus annotata reperiuntur,deleri & cassari, ac Nos de reuocatione huiusmodi certiores fecerint, eos non comprehendere, nec eis aliter suffragari, quin etiam per huiusmodi absolutionem, aut quoscunque alios actus contrarios,tacitos,vel expressos,ac etiam per patientiam,& tolerantiam nostram,vel successorum nostrorum quantocunque tempore continuatam, in præmissis omnibus & singulis,ac quibuscunque iuribus Sedis Apostolicæ, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ vndecumque & quandocumque quæsitis,vel quærendis,nullatenus præiudicari posse, aut debere.

Non obstantibus priuilegiis, indulgentiis, indultis, 80
& litteris Apostolicis generalibus, vel specialibus supradictis, vel eorum alicui,seu aliquibus aliis cuiuscunque ordinis,status,vel conditionis, dignitatis, & præeminentiæ fuerint,etiamsi, vt præmittitur, Pontificali, Imperiali,Regali,seu quauis Ecclesiastica, & mundana præfulgeant dignitate, vel eorum Regnis, Prouinciis,

Ciui

Digitized by Goog

Ciuitatibus,ſeu locis à prædicta Sede, ex quauis cauſa, etiam per viam contractus, aut remunerationis, & ſub quauis alia forma,& tenore,ac cum quibuſuis clauſulis, etiam derogatoriarũ derogatoriis conceſſis, etiam continentibus, quod excõmunicari, anathematizari,vel interdici non poſſint, per litteras Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de priuilegiis, indulgentiis, & indultis huiuſmodi, ac de ordinibus, locis, nominibus propriis,cognominibus,& dignitatibus eorum mentionem, necnon conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, ac præſcriptionibus quantumcumque longiſſimis,& aliis quibuſlibet obſeruantiis,ſcriptis,vel non ſcriptis,per quæ contra hos noſtros proceſſus,ac ſententias, quominus includantur in eis, ſe iuuare valeant, vel tueri.

Quæ omnia quo ad hoc,eorum omnium tenores, ac ſi ad verbum, nihil penitus omiſſo, inſererentur, præſentibus pro expreſſis habentes penitus tollimus,& omnino reuocamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

81 Vt vero præſentes noſtri proceſſus ad publicam omnium notitiam facilius deducantur, chartas, ſeu membranas proceſſus ipſos continentes, valuis Eccleſiæ S. Ioan. Lateranen. & Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe appendi faciemus, vt ij,quos proceſſus huiuſmodi cõcernunt,quod ad ipſos non peruenerint,aut quod ipſos ignorauerint, nullam poſſint excuſationem prætendere, aut ignorantiam allegare, cum non ſit veriſimile id remanere incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur. Inſuper,vt proceſſus ipſi, & præſentes litteræ,ac omnia & ſingula in eis contenta eo fiant notiora, quo in pleriſque Ciuitatibus,& locis fuerint publicata, vniuerſis, & ſingulis Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & locorum Ordinariis, & Prælatis vbilibet conſtitutis, per hæc ſcripta committimus, & in virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictè præcipiendo mandamus,vt per ſe,vel alium, ſeu alios, præſentes litteras, poſtquam eas receperint, ſeu earum habuerint notitiam,ſemel in anno,ac ti expedire viderint, etiam pluries in Eccleſiis ſuis, dum in eis maior populi multitudo ad diuina conuenerit, ſolemniter publicent, & ad Chriſti fidelium mentes reducant, nuncient, & declarent.

82 Cæterum Patriarchæ, Archiepiſcopi,Epiſcopi, aliique locorum Ordinarij,& Eccleſiarum Prælati,necnon rectores, cæterique curam animarum exercentes, ac Preſbyteri ſeculares, & quorumuis Ordinum regulares, ad audiendas peccatorum confeſſiones, quauis auctoritate deputati, tranſſumptum præſentium litterarum penes ſe habeant, eaſque diligenter legere, & percipere ſtudeant. Volentes earundem præſentium tranſſumptis, etiam impreſſis, notarij publici manu ſubſcriptis, & ſigillo iudicis ordinarij Romanæ Curiæ,vel alterius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis,eandem prorſus fidem in iudicio, & extra illud vbique locorum adhibendam fore,quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ excommunicationis, anathematizationis,interdicti, innouationis, innodationis, declarationis, proteſtationis,ſublationis, reuocationis,commiſſionis,mandati, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum,Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſexenteſimo vigeſimo ſecundo,ix.Kalend.Aprilis.Pontificatus Noſtri Anno ſecundo.

De excommunicationibus extra Bullam Cœnæ Papæ reſeruatis.

EXtra Bullam præmiſſam ſunt in corpore Iuris,& in diuerſorum Extrauantibus multæ aliæ excommunicationes ipſi Summo Pont. reſeruatæ, quas diſperſas in vnum colligere ſtuduerunt *D. Anton.3. par.tit. 24. Roſel Angel.Sylueſt.Tab.Caiet.Armil.* & alij *Summiſtæ verbo excommunicatio, Nauar.in manual.cap.27. à numer.25. Valer.Reginald.in praxi lib.9.num.226.cum ſeqq. Anton.in Catechеſi Neapol.lib.3.c.3. cum ſeqq.Molfeſ.in ſum. tract.7. cap.18. Iuli. Caſ. Rainerius in catalogo cenſurarum & irregularitatum, Iuli.Lanor.de Indulgent.p.2. cap.21. Filliuc. tom.1.tract.14.& 15. Tolet.in inſtruct. Sacerd.lib.1.cap.19. vſque ad cap.24.Soar.tom.5.diſp.21.vſque ad diſp.24. Sayr. eodem.tract.lib.2.& 3.Iacob.de Graſſis in aureis deciſ.p.1.l.4. c.19. cum ſeqq.*

Prima harum excommunicationum Papæ reſeruatarum fertur contra inferentes violentas manus in clericos, refertur in *cap.ſi quis ſuadente, 17.quæſt.4. & in cap. mulieres de ſentent.excommunication.* refert *Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam cap. 9. excomm.1. Lanor. d. cap.21. à numer.2. Filliuc.tractat.15.à numer. 3. cum ſeqq.* de qua plena manu agunt *Nauar.in manual.cap.27.num. 76. Perez L.1.tit.3.lib.1.Ordin.pagin.61. Tolet.in inſtruct. Sacerd. lib.1. capit. 31. Sà in Aphoriſm. verbo, Excommunicatio, pag. 134. Beia reſponſ. caſuum conſcient. par. 1. caſu 46. & caſu 60. Bonacina de cenſuris diſputation. 2. quæſt.4. puncto 5. à princip. Iacob.de Graſſis in aureis deciſ. par. 1.libr. 2. cap. 49. Memoriale clericorum capit. 9. numer. 1.*

Secunda contra falſarios, vel habentes penes ſe litteras falſas Papæ, vel aliorum Officialium Curiæ expreſſorum, *cap. ad falſariorum, cap. dura, de crimine falſi, Lanor. d.cap.21.numer. 10. Filliuc. tractat. 15. numer.46. verſ. 2. & numer. 49. Gambar. de caſibus reſerv. capit. 6. numer. 1.* de quibus vide *praxim Epiſcop. par.1. verbo falſarij, Salzed. & Bernard. in pract. cap. 119. in nouiſſ. edit. Farinac. in praxi crimin.par.6.de falſit. quæſt. 151. à numer. 7. Aldrete de religioſa diſciplina tuenda libr. 2. capit. 17. à numer. 21. Vinald. poſt candelab. aureum in expoſ. Bullæ Cœnæ à numer. 46. Sayr. de cenſur. lib.3. cap. 10. à numer. 4. Fr. Anton. de Souſa in relect. de cenſuris Bullæ Cœnæ cap.7.diſput.41. Aloyſ. Ricci. in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol.par.1.deciſ.36.* Procedit in fautoribus, & defenſoribus falſariorum litterarum Apoſt. *Farin. d.q.151. num. 9. Fr. Anton.de Souſa d.cap.7. diſputat.45. numer. 2.* Huius criminis Rei excommunicantur etiam hodie in Cœna Domini in ſexto caſu, qua excommunicatione non ligantur vtentes litteris falſificatis *Nauar. dict. cap.22. num. 62. Iacob.de Graſſis dict. cap. 18. num. 99. Vinald. in explic.Bullæ Cœnæ num.50.Soar.de cenſuris diſp. 21. ſect.2. num. 48.* Sicut etiam non excommunicantur impetrantes litteras ſubreptitias, vel obreptitias, *Iacob. de Graſſis dict.cap.18.num.99.Salzed.ad Bernard.d. c.119. verſ.incurrit. Vinald.in explicat.Bullæ Cœnæ num.51.Soarez dict.diſp.21.ſect.2.n.50.Gonzal.ad reg.8.Cancell.glo.57.nu. 45.* Item non procedit in mandantibus falſificari, nec ad fautores præſtantes auctoritatem huiuſmodi falſificationibus, cum nulla mentio de eis fiat, bene tamen incurritur in illam *d. cap. ad falſariorum, Iacob. de Graſſis dict.cap.18.n.95.Soar.dict.diſp.21.ſect.2.num.48. Fr.Anton. de Souſa d.diſp.45.num.1.*

Tertia contra eum qui excommuniatus à delegato Papæ per annum manet in excommunicatione, nam poſt annum abſoluitur à ſolo Papa *cap. querenti de offic. deleg.cap.ſtatuiſti de offic.leg.Lanor. d.cap.21.num.7.Filliuc. tract.15.num.46. verſ.prima, & num.47.Memor.cleric.c.9. excommunic.2. Rainer.in catalogo cenſurarum extra Bullam cap.9.excom.2.*

Digitiz... Go...

88 Quarta contra clericos scienter & sponte admittentes excommunicatos à Papa ad diuina (officia scilicet, vel Sacramenta) in his cum illis communicando, *cap. significauit, de sentent. excommunic. Nauar. c.p.27. num. 93. Sayr. lib. 3. cap 29. num 5. Soar. disp. 22. sect. 2. num. 22. tom. 5. Tolet. lib. 1. cap. 35. num. 2. Rainer. in catalogo excommunicationum extra Bullam cap. 2. excom. 1. Lanor. d. cap. 21. num. 13. Filliuc. tract. 15. num. 168. Gambar. d. cap. 6. num. 2.* quæ vt subeatur quinque requiruntur: primò quod qui communicat sit clericus; secundò quod cõmunicet cum excommunicato à Papa per sententiam nominatim denuntiato, iuxta *Extranag. Martini V. ad euitanda.* Tertiò quod communicatio sit in diuinis, admittendo eum ad diuina officia. Quartò quod id fiat scienter. Quintò quod nullus subsit timor sic faciendi, ita *Couar. in c. alma p. 1. §. 3. num. 4. Clar. lib. 5. §. fin. q. 77. num. 18. Paul. Comitol. respons. mor. lib. 9. q. 29. num. 5. Couinch. de censur. tom. 2. disp. 18. num. 33. & num. 136. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 32. num. 94.* quamuis Papa non exprimat extendi ad participantes, *Henriq. in summ. lib. 13. de excommunic. cap. 8. §. 2.*

89 Quinta contra incendiarios excommunicatos, & publicatos, *cap. tua nos 19. de sentent. excommunic. Clar. lib. 5. §. fin. q. 77. num. 19. Nauar. cap. 27. nu. 94. Tolet. lib. 1. cap. 35. num. 5. Soar. disp. 22. sect. 2. num. 15. Gambar. d. cap. 6. num. 4. Memor. clericorum cap. 9. excom. 3. Lanor. d. cap. 21. num. 8. Filliuc. tract. 14. num. 46. vers. 4. Farin. in praxi crimin. p. 3. q. 110. num. 15. Rainer. dicto loco cap. 9. excom. 5.* latè *Sayr. de censuris lib. 3. cap. 29. num. 7. cum sequentibus*, vbi *numer. 8.* resoluit quod mulier incendiaria semel denuntiata excõmunicata, à solo Papa absolui potest, & *n. 10.* quod incendiarij Ecclesiarum denuntiati, à Legato à Latere regulariter absolui nequeunt, & *n. 12.* quod incendiarij, vt à solo Papa absoluantur, in speciali nomine expresso denuntiari debent, nec sufficit denuntiatio generalis.

90 Sexta contra excommunicatos ob Ecclesiæ fractionem cum spoliatione post denunciationem, quia eos solus Papa absoluit, *cap. conquesti 22. de sentent. excommun. Clar. dict. quæst. 77. num. 20. D. Antonin. p. 3. tit. 24. capit. 22. Rainer. in catal. censurarum extra Bullam cap. 9. excom. 6.* vbi declarat. *Nauar. cap. 27. nu. 94. §. 8. Tolet. lib. 1. cap. 35. n. 6. Soar. disp. 22. sect. 2. num. 4. Filliuc. tract. 15. num. 46. vers. 5. & num. 54. Memor. clericorum cap. 9. excom. 4. Lanor. d. c. 21. num. 9. Gambar. d. cap. 6. n. 5.* optimè *Sayr. lib. 3. c. 29. n. 13. cum sequentibus & n. 14.* resoluit Ecclesiam frangentes, & spoliantes ipso iure excommunicationem incurrere, & *n. 15.* asserit quod Ecclesiam frangentes, & spoliantes ante denuntiationem Episcopus absoluere valet, dummodo satisfacere velint iniuriam passis, & *n. 16.* dicit quod Ecclesiam aperiens, vel frangens, vt spoliet, sed non spolians, in excommunicationem non incidit, & *n. 18.* quod Ecclesiarum nomine in præsenti veniunt etiã Monasteria, Hospitalia, & alia loca pia, ita etiam hæc omnia tradunt *Fr. Emman. q. Regul. tom. 2. q. 38. art. 2. & q. 50. art. 2 Azor. instit. moral. par. 1. lib. 9. cap. 27. q. 12. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 19. num. 60.* vbi etiam cum *Soar. de censur. disp. 22. sect. 2. num. 11.* resoluit effringentem, seu spoliantem Sacristiam, si ipsa sit coniuncta Ecclesiæ, excommunicationem huius tex. incurrere.

91 Septima prohibet ne eligatur in Senatorem, vel in officium aliud Gubernationis Vrbis Romæ, vllus Imperator, Rex, Princeps, Dux, Marchio, Comes, &c. aut alius potentia, vel dignitate insignis, aut vllus frater, aut filius eius, &c. contrafacientes sunt excommunicati excomm. reseruata Summo Pont. *cap. fundamenta, de elect. lib. 6. Memor. cleric. c. 9. excom. 6. Rainer. in catalogo censurarum extra Bullam cap. 9. excom.* 8. vbi obseruat hanc excommunicationem hodie parum esse in vsu, quia Senator à Papa eligitur. *Lanor. d. cap. 21. n. 17. Filliuc. tract. 15. num. 57. vers. prima, & num. 58.*

92 Octaua contra imponentes talleas clericis, & in clericos illas soluentes, *cap. clericis, de immunit. Eccles. lib. 6.* quoad clericos soluentes hæc excommunicatio est sublata in *Clem. quoniam eod. tit.* quo vero ad imponentes talia onera Clericis, & ipsorum bonis, non solum non est sublata, sed relata in *Bulla Cœnæ casu 18. Filliuc. tract. 15. num. 57. vers. quinta, & num. 70. & 71.* Item contra omnes habentes dominium temporale, qui prohibent subditis ne quidpiam vendant personis Ecclesiasticis, neque eorum frumenta molant, aut panem coquant, &c. *in cap. fin. de immun. Eccles. in 6. Nauar. cap. 27. nu. 130. Soar. tom. 5. disp. 23. sect. 4. num. 24. Sayr. lib. 3. cap. 34. numer. 16. Memor. clericorum cap. 7. excommunic. 3. Rainer. in catalogo censurarum extra Bullam capit. 7. excommun. 3.* 93

Nona contra tribuentes facultatem vexandi, capiendi, interficiendi personas, seu eorum, suorumque res, eo quod tulerint excommunicationis, suspensionis, seu interdicti sententiam, *cap. quicumque 11. de sent. excommunic. lib. 6. Lanor. d. cap. 21. num. 19. Filliuc. tract. 14. num. 54. vers. 2. & num. 60. Henriq. in summ. lib. 13. cap. 43. §. 3. int. F. Rainer.* loco citato *cap. 9. excom. 7.* vbi cum *Soar. tom. 5. disp. 22. sect. 3. num. 2. cum seqq.* obseruat huiusmodi grauamen debere esse per actionem iniuriosam, & contra iustitiam vt incurratur censura, siue illud fiat contra iudicem, qui sententiam tulit, siue contra eum, qui dedit occasionem ferendæ censuræ, siue contra eum, qui talem sententiam obseruat, vel non vult communicare cum tali excommunicato. Et contra insecutores hostiliter Cardinalium, vel alicuius clerici, aut religiosi de familia Domini Papæ, vel Cardinalium percutientes, capientes eosdem, & dantes consiliũ, auxilium, & fauorem, receptatores, & defensores talium. *cap. fulcius de pœnis in 6. Filliuc. tractat. 15. numer. 57. vers. 4. & numer. 67.* 94

Decima. Inquisitores si alicui crimen hæresis falsò imponant (quod nunquam contigisse credendum est) & innocentes infament, præter alias pœnas, quibus pro mensura criminis puniendi sunt, in sententiam etiã excommunicationis maioris incurrunt, neque absolui possunt ab alio, quam ab ipso Papa, præterquam in mortis articulo, quo casu satisfactionem prius offerre debent, *Clem. 1. §. verum, de hæret. Couar. pract. cap. 36. num. 21. Nauar. cap. 27. num. 100. Soar. tom. 5. disp. 22. sect. 3. Sayr. lib. 3. cap. 29. num. 25. Tolet. lib. 1. cap. 36. num. 1. Memor. clericorum cap. 7. excommunic. 1. Rainer. in catalogo censurarum extra Bullam cap. 6. excomm. 1. Filliuc. tractat. 15. num. 206. ver. prima, & numer. 207. Gambar. de casibus reseru. cap. 7. n. 1. & 2.* Ad hoc vero, vt contrahant hanc excommunicationem Inquisitores, & substituti ab Episcopis (Episcopi enim contrahunt tantum suspensionem ab officio per triennium, vt in eodem tex.) debent tria concurrere. Primò, vt faciant contra iustitiam, secundò, vt faciant scienter, vel contra propriam conscientiam, tertiò quod faciant amore, odio, &c. prout in tex. vno horum deficiente non incurritur in hanc censuram, *gloss. verbo obtentu in d. vers. verum. Alia est in capit. eos, qui de senten. excommunicat. lib. 6.* contra eos qui post obtentam absolutionem à priori excommunicatione Papali sub conditione comparendi coram Summo Pont. vel satisfaciendi parti læsæ, talem conditionem non implent tempore debito, refert *Rainer. dicto loco capit. 9. excommunicat. 41. Lanor. d. capit. 21. numer. 18. Soar. disputat. 22. section. 1. numer. 6. & section. 3. numer. 9.* 95

Vndecima contra religiosos, qui clericis, aut laicis Sacramentum Vnctionis extremæ, vel Eucharistiæ ministrant, aut Matrimonia eorum solemnizant, non habita prius à Parocho speciali licentia; aut absoluunt excommunicatos à Canone, præterquam in casibus à iure expressis, vel priuilegio Apost. concessis; aut etiam à sententiis latis in Conciliis Prouincialibus, aut Synodalibus; aut absoluunt à peccatis, à pœna, à culpa, 96

cuius

cuius excommunicationis abſolutio Sedi Apoſt. eſt ſpecialiter reſeruata, ita habetur in *Clement. 1. de priuileg. Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam cap. 3. excom. 2. Lauor. d cap. 21. num. 24. Filliuc. tract. 15. num. 184. cum multis ſeqq. Mari. Alter. de cenſur. diſp. 22. cap. 3. dub. 3. Gambar. de caſibus reſeru. cap. 7. num. 3.* Et quoad Sacramentum extremæ Vnctionis, tenent *Henriq. in ſumm. lib. 13. cap. 40. §. 4. litt. N, praxis Epiſcop. par. 1. verbo extrema Vnctio, §. 2. pag. 158. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 60. art. 2. verſ. decima, Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 12. cap. 13. qu. 5. verſ. primum, Paul. Comitol. reſponſ. moralium lib. 1. qu. 44. Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat. tom. 1. quæſt. 49. art. 1.* vbi cum *Sylueſt. & Soto*, excipit religioſos, qui in caſu neceſſitatis abſente Parocho, ſine ipſius licentia ſpeciali, de licentia interpretatiua, & præſumpta prædictum
97 Sacramentum miniſtrauerint. In *compendio priuilegiorum Mendicantium verbo, excommunicatio*, §. 6. dicitur quod *Sixtus IV.* conceſſit Fratribus Minoribus, vt poſſint adminiſtrare Sacramenta Euchariſtiæ, & extremæ Vnctionis, illis, quorum Confeſſiones audierint, quando Rectores, ſeu Curati eorum malitioſè, aut ſine rationabili cauſa denegauerint, ſeu diſtulerint illa ipſis adminiſtrare, & voluit quod ſuper hoc ſtetur aſſertioni eorundem Confeſſorum, vel pœnitentium, quod quidem modificatum fuit per *Leonem X. in Concilio Lateranen.* vt aſſerit *Colleſt. ibid. in* §. 10. vt videlicet denegatio ſine legitima cauſa facta per Rectores vicinorũ teſtimonio probetur, aut requiſitio coram Notario publico facta declaretur. Et *Eugen. IV.* conceſſit Fratribus Minoribus Prouinciarum Regni Caſtellæ; vt omnia Eccleſiaſtica Sacramenta, Tertiariis, conuerſis, donatis, atque oblatis, familiaribus, ſeruitoribus, & officialibus, & continuis commenſalibus ſuorum Conuentuum poſſint adminiſtrare, quæ quidem conceſſio, vt aduertit *Colleſt. priuil. Mendicantium verbo, abſolutio ordinaria quoad Fratres*, §. 10. per *Pium II.* extenſa fuit ad totam familiam Cilmontanam. Item in ſupradicto *compendio verbo Extrema Vnctio*, refertur quod *Nicolaus Francus* Apoſt. Sedis Nuntius, & Orator cum poteſtate Legati de Latere à præfata Sede deputatus in Regnis Caſtellæ, & Legionis, & Aragoniæ, conceſſit Monachis S. Benedicti obſeruantiæ Hiſpaniæ, quod ſi qui infra ſepta Monaſteriorum infirmati fuerint, Extremam Vnctionem dare Apoſt. auctoritate liberè, & licitè poſſint, Parochialis Preſbyteri, vel alterius cuiuſcumque Epiſcopi, vel Superioris licentia, aut aſſenſu nullatenus requiſitis.

98 Quoad Sacramentum Euchariſtiæ de iure communi *in d. Clem. 1.* cunctis prohibitum Religioſis, & Regularibus eſt illud adminiſtrare ſecularibus, abſque Parochialis Preſbyteri ſpeciali licentia, & contrarium facientes ſunt excommunicati ipſo facto, & abſolutio Sedi Apoſt. reſeruatur, non obſtantibus, &c. firmant *Henriq. Paul. Comit. Azor. & Fr. Emman. dictis locis, idem Fr. Emman. tom. 1. quæſt. 56. artic. 1. & tom. 3. quæſt. 57. art. 1.* vbi limitat, *Sanch. de Matrim. lib. 3. diſp. 23. num. 17.* vbi limitat ſi miniſtrent alieno religioſo ſine licentia Prælati, *Fr. Ludou. Miranda d. tom. 1. quæſt. 42. art. 1.* vbi *art. 3.* limitat etiam in caſu vrgentis neceſſitatis, ſeu infirmitatis, & exiſtente mortis articulo, deficiente parocho. *In compẽdio priuil. Mendicantium, verbo communicare*, §. 4. ex conceſſione *Clementis Quinti, Nicolai etiam Quinti, Sixti Quarti, & Leonis Decimi*, refertur conceſſum Generalibus, & Prouincialibus Miniſtris, & omnibus Confeſſoribus Ordinum Minorum deputatis ad audiendas Confeſſiones ſecularium, vt poſſint omnibus quarumcumque diœceſum, quorum Confeſſiones audierint, Sacratiſſimi Corporis Dominici Communionem dare omni tempore, præterquam in die Reſurrectionis Domini.

99 Item Sacerdotes Regulares matrimonia miniſtrantes, ſiue ſolemnizantes, non habita ſuper his parochialis Preſbyteri licentia ſpeciali, ipſo facto ſunt excommunicati excommunicatione Sedi Apoſt. reſeruata, *d. Clem. 1. Azor. d. loco, Fr. Emman. d. tom. 3. quæſt. 2. art. 1. Fr. Ludou. Miranda d. tom. 2. quæſt. 48. art. 2.* vbi contra *gloſ. in dicta Clem. 1.* quæ verba illa, matrimonia ſolemnizare interpretatur, pro ſolemniter benedicere, aſſerit tam miniſtrantes dictas ſolemnes benedictiones, quam aſſiſtentes, & intereſſentes tanquam miniſtros huiuſmodi Matrimonij, abſque Preſbyteri parochialis ſpeciali licentia prædictam excommunicationem incurrere: aduerte huiuſmodi licentiam debere eſſe expreſſam, *Sanch. de Matrim. lib. 4. diſp. 35. num. 4.* & Vicarium generalem illam poſſe concedere aſſerit idem *Sanch. d. lib. 3. diſp. 29. num. 15.*

Duodecima contra clericos, & religioſos, qui vio- 100
lant conſtitutionem illis prohibentem aliquem inducere ad vouendum, iurandum, aut promittendum, vt ſepulturam apud eorum Eccleſiam eligant, vel electam non mutent, *Clem. cupientes, de pœnis, Sayr. lib. 3. cap. 29. num. 39. Tolet. lib. 1. cap. 36. num. 3. Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam cap. 2. excomm. 2. in princ. & cap. 3. excom. 1. Lauor. d. cap. 21. num. 25. Filliuc. tract. 15. numer. 170. Gambar. de caſibus reſeru. cap. 7. numer. 4. Mem. clericorum cap. 2. excomm. 2.* Hanc cenſuram non incurrit religioſus vnius Eccleſiæ inducens ad iurandum, &c. eligere ſepulturam alterius Eccleſiæ, *Nauar. d. cap. 27. num. 103.*

Decimatertia contra dominos temporales, & quoſ- 101
cumque, qui quomodolibet cogunt aliquem in loco interdicto celebrare diuina, & qui per præcones faciunt conuocare populum ad illa audienda, & qui nunc hos, nunc illos ad eadem audienda conducunt, & qui prohibent ne publici excommunicati, vel interdicti hac de re per illos, qui Miſſas celebrant, moniti exeant ab Eccleſia, ſimiliter ipſi nominatim moniti cum ſint excommunicati, non exeuntes, contrahunt excommunicationem Papæ reſeruatam, *Clement. grauis, de ſentent. excommunic. Tolet. lib. 1. cap. 36. num. 4. Soar. diſp. 22. ſect. 4. num. 27. tom. 5. Memor. clericorum cap. 7. excomm. 1. Nauar. d. cap. 27. num. 104. Henriq. lib. 13. cap. 43. §. 3. litt. E, Sanch. de Matrim. lib. 4. diſp. 4. num. 8.* ine citato in hoc loco *Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract. 11. cap. 11. quæſt. 23. reſol. 2. Rainer. in Catalogo cenſurarum extra Bullam cap. 7. excomm. 1.* vbi multipliciter declarat, *& cap. 9. excomm. 9. Lauor. d. cap. 21. num. 26. Filliuc tract. 15. num. 72. verſ. 1. & num. 73. & num. 102. verſ. prima, & num. 203. Gambar. de caſibus reſeru. cap. 7. num. 5.* Item & contra Minores, qui 102
tempore interdicti admittunt in ſuis Eccleſiis Fratres tertij Ordinis ad audienda diuina officia: hæc excommunicatio vt habetur in *Clem. cum ex eo, de ſentent. excommun.* ſatisfactione præmiſſa tollitur ab Epiſcopo, aliàs reſeruatur Papæ, *Memor. clericorum cap. 3. excom. 10. Lauor. d. cap. 21. num. 27.*

Decimaquarta fertur in eos, qui cadauera hominum 103
exenterant, incidunt in fruſta, elixant, carnes ab oſſibus ſeparant, vt oſſa transferant in ſepulturam diſtantem, niſi hoc fieret in terris infidelium, vt oſſa in terras fidelium portentur *Extranag. deteſtanda de ſepultur. Lauor. de Indul. par. 2. cap. 21. n. 28. Filliuc. tract. 15. num. 72. verſ. 3. & num. 77. Gambar. de caſibus reſeru. cap. 7. num. 7.* quam quidem excommunicationem non incurrit, qui hoc facit cadaueri ne fœteat, aut anathomiam faciens, *Nauar. d. cap. 27. num. 105.* ſicut etiam illam non incurrunt mandantes, conſulentes, conſentientes, &c. idem *Nauar. conſ. 54. de ſent. excommun.*

Decimaquinta contra committentes ſimoniam in 104
Ordine, vel beneficio, vel religionis ingreſſu, ſimiliter accipientes pro collatione, ſiue traditione poſſeſſionis beneficij, ſeu de dando aliquid iurare facientes prouiſum de beneficio *Extranag. 1. & 2. de ſimonia inter com. Soarez diſput. 22. ſect. 5. num. 11. Sayr. lib. 3. cap. 36.*

num. 7. *Memor. clericorum cap.3.excomm.4. Rainer. in catalogo censuratum extra Bullã cap.3.excomm.4.& cap.9.excomm.11.& 12. Lauor.d.cap.21. num.29. Filliuc. tract.15. num.72.verf.6.& num.82. Gambar.de casibus referu. cap.7. num.8.& 9.* Voluit incurrere similem censuram *Pius V. Constit. sua* incip. *Durum nimis, ann. 1570. Kalend. Iunij.* Non comprehendit simoniacos mentales tantum, vel conuentionales,sed reales,*Nauar.c.23.n.106.& c.25. n. 112. Azor,instit.moral.par.2.lib.7.cap.17.q.9.verf.si quæras.*

105 Decimasexta contra omnes Fratres cuiuscumque Ordinis Mendicantium transeuntes ad religionem non Mendicantium, excepta religione Charthusiana, sine licentia Sedis Apost. necnon & tales recipientes. *Extrauagans viam ambitiosa, de regularib. Azor. instit.moral. par.1.lib.12.cap.14.quæst.12.versic.inter Extrauag.quæst.16. Memor.clericorum cap.3.excomm.5.Filliuc.tract.15. numer. 183. verf.3.& numer.192.Suarez tom.5.de censur. disp.22. sect.5.num.16.Gambar.d.cap.7. num.10. Sayr. eadem tract. libr. 3. capit. 30. numer. 8. Ioseph Aldret de relig. discipl. tuenda libr.2. cap.18. à num.11. Lauor. d.cap.21. num.31.*

Ex priuilegiis Summ.Pont.Ordinibus Mendicantium concessis reperiuntur aliquæ excommunicationes,quarum absoluriones ipse Summus Pontifex sibi reseruauit. Prima cõtra Magistros excludentes Fratres Prædicatores à studio Parisiensi,Alexand. IV. Secunda contra eos, qui libellos famosos conficiunt, aut habent, aut in vulgus emittunt versus, aut cantilenas in infamiam, & detractionem status Ordinis Prædicatorum, vel Minorum, Alexand. IV. Bonifac. IX. & Eugen. IV. *S. Anton.p.3.tit.24.c.70.Lauor.d.cap.21. num.114.& 120. Caiet.excom.181.Rainer.in catalogo censur.rum extra Bullam cap.9.excomm.39. Filliuc.tract.14.numer.126. versic. 3.* Tertia,contra dicentes, vel defendentes, quod Fratres Prædicatores & Minores non sint in statu perfectionis, & quod non licet eis eleemosynas quærere, aut prædicare, aut Confessiones audire, de facultate Summi Pontif. sine consensu aliorum Prælatorum inferiorum, Rectorum Ecclesiarum Alexand. IV. *S. Anton.p.3.tit. 24.cap.70.Caiet.cap.81.Nauar.cap.27.num.109. Lauor.d. cap. 21. num. 109.* Quarta contra quoscumque Iudices quetelas Fratrum, aut Monialium Ordinis Prædicatorum suscipientes,vel de eis cognoscentes. Quinta contra illos, qui in Ecclesiis, monasteriisve suis Apostatas detinent eiusdem Ordinis,nisi illos eiecerint,vbi illis denunciatum erit. *Lauor. d.cap. 21. num. 95.* Sexta cõtra quemcumque Principem laicum reformationem Fratrum Conuentualium impedientem, ne fiat, aut factam mutari procurantẽ. Septima contra quoscumque Fratres Ordinis S. Augustini, qui prætextu arctioris regulæ ad alium Ordinem transierint sine licentia Prioris Generalis,item recedentes ab eo, & intra octo dierum spatium ad obedientiam non redierint, *Memoriale clericorum cap. 9. excomm. 37. verf. similis.* Octaua contra omnes cuiuscumque status, & conditionis, qui impediunt, prohibent,vel quocumque modo molestant personas lagitimè non impeditas volẽtes ingredi Religionem S. Benedicti, vel præsumunt aliquam molestiam, & iniuriam irrogare Monasteriis,aut Monachis, in Constit. Iulij II. 12. incip. Et si ad vniuersas,de qua *Vinald.in candel. aureo,*vbi *de excomm. extra Bullam num. 45. Filliuc. tract. 15. num.126.verf. tertia.Rainer.d.capit.9. excommun.& 38. Lauor.d. cap.21. num.71.* Nona contra Religiosos euntes vltra mare sine suorum Superiorum licentia in scriptis, nec ibi sunt ad celebrationem, seu prædicationem admittendi *Ioann.XXII. in Extrauag.ad nostrum 2.de Regularib.Filliuc.tract.15.num.183.verf.secunda, & num.190.Lauor.d.cap.21.num.97.* Decima Fratres prædicatores recipientes Fratres Minores Alex. IV. in Constit. incip. Quo vos *II. Kalend.Iulij ann.1. Lauor. d. c.21.n.105.Filliuc.tract.15.n.197.verf.1.* Vndecima contra facientes violentiam in Ecclesiis Ordinum Cistercien. Cl.IV.ne propter,Perusij 7.Idus Maij,*Lauor.d.c.21.n.106.* Duodecima contra molestantes Fratres Ordinis summæ Trinitatis in eleemosynis perquirendis, in Constitut. Clement. VII. incip. Gratum Deo, *Lauor.d.c.21.n.108.* Decimatertia cõtra Claustrales recipientes, aut dantes habitum suæ Religionis Fratribus S.Francisci de Paula professis sine licẽtia Papæ, & eius Generalis Extrauag. Iulij II. incip. Virtute conspicuus, & Leonis X. incip. Quamuis, & Pauli III. incip,Synceræ, *Lauor.d. cap.21. n.115.Filliuc.tract.15. n. 197. verf.3.* Decimaquarta contra Tertiarios, Eremitas,mulieres, aliosque Religiosos portantes habitum Fratrum S. Francisci de Paula, in Constit. Leonis X. incip. Licet alios,*Lauor.d.capit. 21. num.115.Filliuc.tract.15.num.197. verf.4.* Decimaquinta contra minores de obseruantia subornantes in electionibus, vel procurantes fauorem extra ad officium obtinendum in Religione in Constit. 131. Pij V. incip. Pastoralis, de qua *Filliuc. tract.15. n. 197. verf. secunda.*

Decimaseptima fertur contra Ecclesiasticam libertatem, aut interdictum Sedis Apost. violantes, & contra conspirantes in personam, vel statum Papæ, aut offendentem Episcopum, vel alium Ecclesiæ Prælatum, *Extrauag. Si Dominici, de Pœnit. & remiss. inter com. Lauor. d.cap.21.Filliuc.tract.15.num.72.verf.4.& 5.n.78.Gambar. d.cap.7.n.6.* In eadem etiam contra absoluentes à casibus Bullæ Cœnæ vel Papalibus prætextu priuilegiorũ,idem de reseruatis Ordinario dicendum declaratum fuit in decreto Clem.VIII. hac de re edito sub die 9. Ianuarij 1601.Vide *Filliuc.tract.15.num.180.cum seqq.* 106

Decimaoctaua fertur contra eos,qui largiuntur, vel accipiunt aliquid,vel promittunt in Curia Romana ad obtinendam iustitiam, vel gratiam in eadem Curia Bonif. VIII. *in Extrauag.1.de sentent.excommun.qua est in Bull.1.in o.d.pag.139.tom.1.* qua renouauit etiam maioribus pœnis Gregor. XIII. in sua Constit. 28. incip. *Ab ipso Pontificatus nostri*, & exornauit suis comment. *Nauar. in tract. de datis, & promissis, &* vide eundem *in Manual.cap.27. num.106. verf.vigesima tertia, Sayr. in Claui Regia lib.3.cap.11.num.13.verf.alij vero, Paul.Comit. respons.moral.libr.6. quæst.7. Farin.in praxi crimin.par.3.q. 111. num.291. cum seqq. Memor.cler.cap.9. excommun. 25. Filliuc.tract.15.num.72.verf.9.& num.92.& num.127.verf. prima & num.128.cum multis seqq.* vbi latè declarat *Gambar.de casibus referu.cap.7.num.11.* 107

Decimanona contra rapientes bona Cardinalium, dum in Conclaui sunt,seu electi in Papam, *Concil. Constantien.sess.41.in cap. incip.omnis atas,* refert *Memor.clericorum cap.9.excomm.33. Rainer.in catalogo censurarum extra Bullam cap. 9. excom. 35. Lauor. d. cap. 21. num.101.* 108

Vigesima contra dicentes mortaliter peccare,vel esse hæreticos eos,qui defendunt Beatissimam, & gloriosissimam Virginem Dei matrem esse conceptam sine peccato originali;vel è contra, & affirmantes peccare eos, qui colunt festum Conceptionis, & qui Concionibus interfunt,*Sixtus Quartus in Extrauag. grauc nimis, de relig. & venerat.Sanctorum, Pius Quintus Constit. 114.Nau. capit.27.numer.107.Soar.tom.5. disput. 22. sect.5.num.10. Sayr.lib.3.cap.30.num.10.Memor.clericorum cap. 5. excom. 4.& cap.9.excomm.11.Rainer.in catalogo censurarum extra Bullam cap.5.excom.4.& cap.9.excom.14. Lauor.de Indulg. p.2.cap.21.num.32.cum seqq.Filliuc. tract.15. num.72. verf. 8.& num. 88. Gambar.de casibus referu. cap. 7. numer. 11.* innouatur per *Concil.Trident.sess.5.de peccato origin.in fine,* & à Sacra Congregatione Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & vniuersalis Inquisitionis coram *Sanctiss.Domino Paulo Quinto* fœlicis recordationis *die 31. Augusti 1617.*relata per *Campan.de diuersor.iuris Canon. rubric.12.c.13.n.140.* 109

Vbi de nouo habetur,quod in posterũ, donec articulus huiusmodi à Sancta Sede Apost. fuerit definitus,vel per Sanctitatem suam, & Sedem Apostolicam fuerit aliter ordinatum,nõ audeant in publicis concionibus, lectio- 110

nibus,

nibus,concluſionibus,& aliis quibuſcunque actibus publicis alleretе,quod eadem Beatiſſima Virgo fuerit concepta cum peccato originali, & quod etiam negatiuam opinionem, videlicet, quod non fuerit concepta cum peccato originali in publicis actibus aſſerentes, aliam opinionem non impugnent, nec de ea aliquo modo agant,ſeu tractent,ſub cenſuris, & pœnis prædictarum Conſtitut. tribuens inſuper tam Epiſcopis, & Prælatis Superioribus,aliiſque Ordinariis locorum,quam hæreticæ prauitatis vbique locorum deputatis Inquiſitoribus poteſtatem ſeuerè animaduertendi contra tranſgreſſores,etiam Regulares cuiuſuis Ordinis,& inſtituti, etiam quomodolibet exemptos,& alias quaſcunque Eccleſiaſticas, & ſeculares perſonas, cuiuſcunque ſtatus, conditionis,gradus, aut dignitatis, tam Eccleſiaſticæ, quam ſecularis.

111 Verùm quia inopinato caſu incidit præſens ſcriptura in die Feſti Conceptionis Beatiſſimæ Virginis non ſine admiratione, quod & iterũ fortunate mihi acciderat *Vlyſſipone* in anno 1617. vbi in eodem die peruenit ad manus meas prædictum Sacræ Congreg. decretum, eo tempore, quo typis mandabam Remiſſiones illas in Concilium Tridentinum, quibus illud magna iucunditate inſerui, primuſque in Portugalliæ Regno, ne dicam in tota Hiſpania, prælo tradidi,hæc in peculiarem Beatiſſimæ Virginis fauorem accepi, eo quod ſemper veriſſimam illam ſum amplexus opinionem,quod ſcilicet ſine vlla macula ſit concepta,quam multis comprobant,& tuentur *Henriq. in ſumm.lib.3.cap.11. §. 4. in fine. Azor.inſtitut.moralium par.1.lib.4.cap.34.queſt.3.& par.2. lib.1.cap.21.queſt* 1. vbi de inſtitut. Feſtiuitatis Conceptionis Beatiſſ.Virginis, *Nauar.in man.prælud.8. Fr.Emman.quæſt.Regular.tom.1. queſt. 57. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ.3. princip.num. 17. Canall. communium contra communn. quæſt. 346. Martin. Delri. diſquiſitionum magicarum lib.4. cap.1.quæſt.3.ſect.9.pag. mihi 266.cum ſequentib. Paul. Comitol. reſponſ. moralium lib.6. quæſt. 40. Soarez. de religione tom.1.lib.2.cap.8.num.2.Gabriel. Vaſquez in tertiam p. Diui Thomæ tom. 2. diſput. 116. Aldrete de religioſa diſciplinæ ruenda lib.2.cap.20. num. 14.* & volumen integrum edidit de Immaculata Virginis Conceptione Luſitanus noſter *Ægidius de Præſentatione* præceptor colendiſſimus, in Conimbricenſi Academia olim Sacræ Theologiæ Veſperarius Profeſſor emeritus. Deinde ad Immaculatæ Deiparæ Virginis Conceptionis defenſionem edidit librum alium *P. Ferdinandus Quirinus de Saiaçar Conchenſis.*

112 Virgo Sanctiſſima ætatis ſuæ anno decimoquinto peperit Saluatorem,deinde vixit vnà cum Filio triginta tribus annis: & ex hac vita migrauit anno decimoquintò poſt mortem Filij: & proinde anno ætatis ſuæ ſexageſimotertiò, & ex eo, quod tot annos vixit, eius Corona continet 63. Aue, ita *Henriq. in ſum. lib. 7. cap. 19. §. 3. propè fin. Nauar. in miſcel.de Pſalterio, & Roſar. Virg.Maria miſcel.3.num.* 3. latè *Azor.d.p.2.cap. 20.quæſt. 5.Hieron.Roman.de repub.Chriſt.lib.5 cap.12.ad fin.Pineda in Monarc.Eccleſ.par.2.lib.12.cap. 22. Ceſar Baron.tom.1. Annalium Eccleſiæ anno Chriſti 48. pag.417. P.Ioan.Rebello in dialogis miraculorum Roſarij Beatæ Virginis fol.45. verſo. Campanil. in diuerſ. iuris Canon. rubr. 7. cap. 6. num. 159.* Quamuis Beatiſſimam Virginem anno ætatis ſuæ ſeptuageſimo ſecundo, vel ſeptuageſimo tertio mortuam fuiſſe aſſerat *Epiphanius Presbyter Conſtantinop. in libello de vita, & obitu Deiparæ, quem ſequuntur Chronica Beati Franciſci par.3.fol.265.verſo. Fr.Emman.quæſt.regul.tom.2. quæſt.87. art. 3. Soar. de relig.tractat. de orat.lib.3. cap. 9. num.10.*

113 Vigeſimaprima contra eum,qui prouiſus de Eccleſia, vel Monaſterio vacante à Sede Apoſtolica, earum prouiſionum nuntiatoribus aliquid dederit, promiſerit, promiſſúmue ſoluerit ex *conſtit.3. vel 4. Greg. XI.* incip. *Sollicite*,de qua *Filliuc.tract. 15. num.95.verſ.prima,& nu. 96.Iacob.de Graff.lib.4.cap.23.num.3.Gambar. d.cap.7.nu. 15. Memor. clericorum cap. 1.excom.8. Lanor. dict.cap.21. num.47.*

Vigeſuua ſecunda contra laicum,qui Eccleſiaſticum relegauerit, aut proſcripſerit, & qui proſcriptionem ſcripſerit, *Vrban.VI.conſt.6.* incip. *quia ſicut Filliuc.tract. 15.num,202.verſ. tertia, & num. 205. Gambar.dict.cap.7. num.16.* 114

Vigeſimatertia fertur contra quemcunque Ordinis Eccleſiaſtici, qui alium Eccleſiaſticum ad forum laicale traxerit,& contra quemcunque laicum auxilium,conſilium,fauorem,ea in re dantem,*conſtitut.4.*aliàs *5.Martin.V.* incip. *Ad reprimendas,Nauar.cap.27.num. 71. Lanor.d.cap.21.num.96.Gambar.d.cap.7.num.17. Memor.clericorum cap.5.excommunic.6.* vbi dicunt hanc excommunicationem eſſe in Bulla Cœnæ,ſi fiat auctoritate iudiciali laica. 115

Vigeſimaquarta contra miniſtros Papæ,& omnes officiales, etiam Epiſcopali dignitate præditos in terris Eccl. officium quodcunque exercentes, qui munera accipiunt,præter eſculenta, & poculenta,quæ biduo conſumi poſſunt,*P.uel.II. Gambar.d.cap.7.num.18.* 116

Vigeſimaquinta contra quoſcunque de Eccleſia, vel locis ſacris lapides, & alia ornamenta auferentes, & contra eos,qui auferenti,ſeruanti,& retinenti auxilium, vel fauorem dederint, *Sixt.IV. conſtit. 3. Memoriale clericorum cap.9. excommunic. 14. Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam cap. 9. excomm. 17. Lanor. dict.cap.21. num.79.Gambar.d.cap.7.num.19.* 117

Vigeſimaſexta contra illos, qui ſe finxerunt nepotem, aut familiarem, ſeu commenſalem Cardinalis, vel aſſiſtentis, vt litteras Apoſtolicas gratis expediant *Innoc. VIII.conſtit. 7.* aliàs 11. incip. *Cum ſicut, die 18.menſis Auguſti ann.1487. in Bullar.tom. 1. fol. 382. Leo Decimus conſtit.27.*incip. *inhærendo, die 20.Februarij ann. 1517. in Bullar.tom.1.pag.520. Memor. clericorum cap. 9.excommunic.13.Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam c. 9. excomm.16. Lanor.d.cap.21.num.74.Filliuc. tractat. 15. num. 95.verſ.tertia, & num. 99. Gambar. de caſibus reſerv. cap.7. num.20.* 118

Vigeſimaſeptima fertur contra quoſcunque in ſermonibus, & prædicationibus miracula falſa, incertaue populo renunciantis, vel prophetias ex ſacra Scriptura non deſumptas prædicare audentes, Eccleſiæve Prælatis ſcandalosè detrahentes,*Leo Decimus in Concilio Lateranen.ſeſſ.9. &* 11. incip. *Superna maieſtatis, Memoriale clericorum cap.5.excommunic.3. Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam excomm.3.cap.5.Filliuc.tract.15. nu.176. Gambar.dict.cap.7.num.21.* 119

Vigeſimaoctaua cõntra eos, qui in duello pugnauerint, campum dederint, auxilium præſtiterint,*Pius IV. in ſua Bulla* incip. *Ea quæ, de ann.1560. idib. Nouembris, de qua Filliuc.tract.15.num. 95. verſ.ſeptima, & num.103. Gambar.d.cap.7.num.22.Gregor.XIII. in altera* incip. *Ad tollendum, de ann. 1582. nono Decembris*, vbi excommunicationem, & pœnas à præfato *Pio Quarto, & Concil. Trident.ſeſſ.25.de reformat.cap.19.* extendit aduerſus omnes illos, qui non publicè quidem, priuatim tamen ex condicto, ſtatuto tempore, & in loco conuento monomachiam commiſerunt, etiamſi nulli patrini,ſociíve ad id vocati fuerint, nec loci ſecuritas habita, nullæ prouocatiuæ litteræ,aut denunciationis chartulæ præceſſerint; extenditque contra locorum dominos, ſi certamen ex condicto permiſerint, aut quantum in ſe fuerit, non prohibuerint; necnon contra eos omnes,qui duellum huiuſmodi fieri mandauerint, inſtigauerint, auxilium, conſilium, vel fauorem dederint,aut equos,arma, pecuniam,comeatum, & alia ſubſidia ſcienter ſubminiſtrauerint, aut ex compoſito expectatores, vel ſocios, ſi ſe quouis modo præbuerint, etiamſi illi, qui ad locum 120

deſtinatum pugnaturi acceſſerunt impediti pugnam non commiſerint, per ſeipſos non ſteterit, quominus illa committeretur. Vltimo *Clemens VIII. Conſtit. ſua* 11. incip. *Illius vices de ann.* 1592. confirmauit prædeceſſorum ſuorum pœnas, & excommunicationes, eámque extendit ad Reges, Imperatores, & alios quoſcunque qui non ſolum publicè, ſed etiam priuatim ſine chartulis, litteris prouocatoriis, vel patrinis duellum commiſerint, vel ſi conuenerint, vt non ſinguli cum ſingulis, ſed bini, terni, aut plures hinc inde pugnẽt, refert *Quaranta in Summ. Bullarij verbo duellum.* Et de hac re plures citat Doctores *Cened. ad decretal. collect.* 117. *num.* 4. quibus adde *Peregrinum, & Floron. in ſuis tract. de duello, praxi Epiſcop. verbo duellum, Galet. in margarita caſuum conſcient. eod. verbo Fr. Emman. quæſt. Regular. tom.* 3. *quæſt.* 61. *art.* 1. *verſ.* 12. *Sayr. in Clauis Regia lib.* 7. *cap.* 13. *num.* 11. *cum ſequentibus, & de cenſur. lib.* 3. *cap.* 31. *à num.* 29. *Petr. Cabal. in tract. de omni genere homicidij num.* 76. *cum multis ſequentibus, Farin. conſil.* 9. *Paul. Comit. reſponſ. moral. lib.* 6. *quæſt.* 13. *cum ſequent. Mol. de Iuſt. tract.* 3. *diſput.* 17. *Mart. Delri. diſq. mag. lib.* 4 *cap.* 4. *quæſt.* 4. *ſect.* 2. *Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib.* 21. *cap.* 7. *à num.* 75. *Sanch. in præcepta Decalogi lib.* 2. *cap.* 39. *num.* 19. *cum ſequentibus. Bonacina de cenſur. diſput.* 2. *quæſt.* 6. *puncto* 2. *à num.* 1. vbi *num.* 15. aſſerit ab excommunicatione contracta ob aliquod delictum in cauſa duelli poſſe Epiſcopum abſoluere, quando delictum eſt occultum per *Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 6. quod non videtur abrogatum per dictam Bullam *Clem. VIII.* vbi abſolutionem prædictæ excommunicationis ſibi reſeruauit, cum in ea nulla fiat ſufficiens reuocationis mentio illius decreti, quæ mentio neceſſaria videtur, vt illud decretum cenſeatur reuocatum, iuxta allegata in alio loco.

121 Vigeſimanona contra quoſcunque in officio Sanctæ Inquiſitionis impedientes, vel perturbantes Epiſcopos, & Inquiſitores hæreticæ prauitatis *Iul. III. Conſt.* 16. *& Pius V. Conſt.* 83. vbi eam profert contra illum, qui aliquem Inquiſitorem, aduocatũ, promotorem, notarium, aliúmve miniſtrum officij Sanctæ Inquiſitionis, aut denunciatorem, accuſatorem, aut teſtem in cauſa Fidei perterrefecerit, occiderit, verberauerit, deiecerit, aut eiuſdem Sacræ Inquiſitionis, aut miniſtrorum ædes, aliaſve res expugnauerit, inuaſerit, incenderit, aut eiuſdem libros exemplaria, litteras, & alia quæcunque ſcripta combuſſerit, diripuerit, interuerterit, aut quocunque modo aſportauerit, & qui in his conſilium, auxilium, vel fauorem præſtiterit, aut qui contra Sacræ Inquiſitionis officium delinquentibus veniam petere, aut pro illis intercedere tentauerit *Gambar. de caſibus reſerv. cap.* 7. *num.* 23.

122 Trigeſima contra quoſcunque Cameræ Apoſt. libros, vel ſcripturas occultantes, aut retinentes, vel ſcientes captores non manifeſtauerint *Iulius III. Conſtit.* 14. incip. *Cum ſicut,* 15. *Kalend. Septemb. Ann.* 1507. *in Bul. tom.* 1. *pag.* 42. *& Conſtit.* 56. *Sixti V.* incip. *Non ſine maxima, die* 27. *Aprilis* 1587. *in Bullario pag.* 573. *tom.* 2. *Memor. clericorum cap.* 9. *excomm.* 15. *Rainer. d. loco cap.* 9. *excom.* 18. *Filliuc. tract.* 15. *num.* 126. *verſ. ſecunda.* Et contra detinentes iocalia, & alia quæcunque bona ad Sedem Apoſt. ſpectantia, ac ſcientes, & non reuelantes *in Conſtit.* 4. *Pij IV.* incip. *Paſtoralis officij,* 3. *April.* 1563. *in Bullar. pag.* 5. *tom.*
123 2. Et contra alios, qui cum Miniſtri Reuer. Cam. Apoſt. ſint, rationes integrè, & fideliter non reddunt, in *Conſt.* 40. *Paul. III.* incip. *Cum ſicut accepimus, die* 21. *Aprilis* 1544. *in Bul. tom.* 1. *pag.* 679. me citato in loco *Lauor. d. cap.* 21. *num.* 69. *Filliuc. tractat.* 15. *num.* 206. *verſ. ſecunda, & num.* 208.

124 Trigeſima prima contra illos, qui vt beneficium Eccleſiaſticum impetrent, ſe pro alio in examine ſuppoſuerint, vel annuas penſiones offerunt, aut beneficia impetrant pro aliis, vt ab eis aliquid conſequantur, vel pro ſeipſis, vt aliis poſtea cum penſione reſignent *Paul. IV. Conſt.* 12. incip. *Inter cæteras, die* 25. *Nouemb.* 1577. *in Bullario tom.* 1. *pag.* 731. *Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam cap.* 9. *excomm.* 20. *Lauor. d. cap.* 21. *num.* 70. *Filliuc. tract.* 15. *num.* 95. *verſ. quinta, & num.* 101. *Gambar. d.* 125
cap. 7. *num.* 24. Et contra exigentes, vel petentes aliquid in collatione, aliáve prouiſione beneficiorum Eccleſiaſticorum, vel ad illorum poſſeſſionem admiſſione, extat *Conſtit.* 104. *Pij V.* incip. *Durum nimis, Kalend. Iunij* 1570. *in Bullar. tom.* 2. *pag.* 310.

Trigeſimaſecunda contra tractantes de nouo Papa 126
eligendo, viuente alio, ac eorum complices, & fautores, *Paul. IV. Conſtit.* 16. incip. *Cum ſecundum,* 17. *Kal. Ianu.* 1558. *in Bullario pag.* 735. *Filliuc. tract.* 15. *n.* 95. *verſ.* 6. *& n.* 192. *Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam c.* 1. *excom.* 3. *& c.* 9. *excom.* 19. *Lauor. d. c.* 21. *n.* 45.

Item contra omnes cuiuſcunque gradus, etiamſi Imperatores, aut Cardinales ſint, qui promiſſiones, ſtipulationes, conuentiones, aut pacta, aut contractum aliquẽ faciunt ſuper vita, aut morte, aut ſuper futura creatione Summi Pont. vel vacante Sede Apoſt. aut etiam ſuper futura creatione Cardinalium, quam etiam ſententiam incurrunt permittentes huiuſmodi tacite, vel expreſſe fieri in certis, ciuitatib. locis, & dominiis ſuis: vel conſilium, auxilium, aut fauorem in prædictis dantes. *Greg. XIV. in extranag. edita* 21. *Martij* 1591. *Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam c.* 1. *excom.* 3. *in fine & c.* 9. *excom.* 30. *Lauor. d. c.* 21. *n.* 47.

Item contra Cardinales, qui Sede vacante contrauenerint iis, quæ ordinata ſunt à *Iulio II.* vt ſine ſimonia eligatur Papa. *in Conſtit. eiuſdem Iulij II.* incip. *Cum tàm diuino,* quæ eſt, 2. *Nau. dict. cap.* 27. *num.* 111. *verſ. trigeſima prima, Soar. tom.* 5. *diſp.* 22. *ſect.* 6. *num.* 2. *Sayr. lib.* 3. *cap.* 31. *n.* 3. *in fine. Rainer. in catalog. cenſurarum extra Bullam c.* 1. *excom.* 1. *verſ. nota ſecundo. Lauor. d. c.* 21. *n.* 38. *Filliuc. tract.* 15. *n.* 198. *verſ. ſecunda, & n.* 199. 127

Item contra Cardinales reuelantes aliquid de actis 128
ſecretè in Conſiſtorio, exiſtente præcepto Papæ, vt non reuelentur, habetur in *Conc. Lateranen. ſub Leone X. ſeſſ.* 9. incip. *ſuperna ſtatuimus, Nau. d. cap.* 27. *n.* 110. *& ſeq. Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam c.* 1. *excom.* 2. *Lauor. d. cap.* 21. *num.* 99. *Filliuc. tract.* 15. *n.* 198. *verſ. tertia, & num.* 200.

Trigeſima tertia, contra quoſcunque litteras, aut ſcri- 129
pturas cuiuſuis generis, aut nuntium, aut ſignũ ad eos, qui ſunt in conclaui, mittentes, & contra eos qui receperint, & qui è contra è Conclaui ad eos, qui foris ſunt, ſcripſerint, vel miſerint, etiamſi Cardinalatus honore fulgeant, *Pius IV. Conſtit.* 81. aliàs 62. incip. *in eligendis, id. Octobris* 1562. *in Bullar. tom.* 2. *pag.* 93. *Memor. clericorum cap.* 9. *excom.* 19. *Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam c.* 9. *excom.* 22. *Lauor. d. c.* 21. *n.* 80. *Filliuc. tract.* 15. *n.* 95. *verſ. nona & n.* 116. *Gambar. d. c.* 7. *n.* 26.

Trigeſimaquarta contra omnes, qui in proprios vſus 130
conuertunt per vim, vel ſuppoſitas perſonas bona Eccleſiæ *Concil. Trid. ſeſſ.* 22. *cap.* 11. referũt *Filliuc. tract.* 15. *n.* 75. *verſ.* 10. *& n.* 117. *Lauor. d. c.* 21. *n.* 100. *Memor. clericorum cap.* 9. *excommunic.* 34. *Soar. de cenſur. tom.* 5. *diſp.* 22. *ſect.* 6. *n.* 22. *Sayr. in ſimili tract. lib.* 3. *c.* 31. *n.* 26. *Salzed. ad Bernard. in pract. c.* 74. *in fine. Vgolin. de poteſt. Epiſ. c.* 8. *§.* 4. *n.* 1. *Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. p.* 1. *c.* 5. *n.* 44. *Glorſt. reſp.* 12. *n.* 7. *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.* 51. *&* 303. *p.* 4. *Rainer. in catalogo, cenſurarum extra Bullam cap.* 2. *excom.* 6. Vbi ex declarat. S. Congreg. aſſerit clericos ſcienter conſentientes huic nefandæ vſurpationi, aut fabricatores, ſeu cauſam illius dantes incurrere hanc cenſuram, alias non. *& cap.* 9. *excom.* 36.

Item contra omnes, qui per vim, metum, fraudem, aliámve artem, bona, fructus, aut iura Eccleſiarum, locorumvè piorum occupant. Clericos item, qui nefandæ huius fraudis, & vſurpationis fabricatores, eidémve conſen

conſentientes fuerint, *Memor. clericorum cap. 9. excommun.35.*

131 Item contra Commiſſarios, & delegatos ad cognoſcendum an alienatio bonorum Eccleſiæ ſit in euidentem eius vtilitatem,vel non; qui amore,vel timore alienationi conſentiunt,aut auctoritatem præbent tali alienationi, habetur in *Extrauag. Cum omnibus, Pauli I I. Nauar.cap.27.num.* 108.*Memor.cleric. excom.3.Rainer.in catalogo cenſurarum extra Bullam cap.6.excom. vlt. Filliuc. tract.15.num.172.*

132 Trigeſima quinta contra quoſcunque clericos inferiores Epiſcopis de Parochiali Eccleſia prouiſos iuramentum de reſidendo intra tempus præſcriptum non ſeruantes. Et hæc excommunicatio eſt etiam contra illos, in quorum fauorem beneficia dicta reſignantur,ſeu dimittuntur, & qui ad id præſtant auxilium, &c. *Pius I V. Conſtit.92.* alias 87.incip.*Inter multiplices curas,Sayr. lib.3.cap.31.num.5.Memor.cleric.cap.2.excom.3. Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam cap. 2. excom. 3. Filliuc. tract.15.num.178.*

133 Trigeſima ſexta contra quoſcunque ad interpretationem Concil.Trident.commentarios,gloſſas, annotationes,& ſcholia edentes, *Pius I V. Conſtit.* 97. vide *Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ.par. 3. cap.9.num. 33. Henriq.in ſumm.lib.7.de Indulgentiis,cap.29.§.4.Fr.Emman.quæſt. regular.tom.1.quæſt.11.art.3. Soar.tom.5. diſp.23. ſect.3. num. 12.Bonacin.de legib.diſp.1.quæſt.1.punct.8.* optimè *Homobon.de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract.11.cap.12. quæſt. 27. reſol. 1, pag. 309. Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam cap.9.excomm. 57.* vbi ait nemini reſeruari,idem etiam dicit *Lauor.d.cap.23.num.80.Filliuc.tract.14. num. 91. Gambar.de caſibus reſerv.cap.7.num.27.Valer.Reginald. in praxi fori pœnit.lib.20.num.53.in fine,* vbi etiam dicit in hac Bulla non eſſe ſermonem de interpretationibus,quę in ſcholiis fiunt docendo.

134 Trigeſima ſeptima contra quemcunque Nuncium Apoſtol.qui à Principibus, ad quos mittitur,dignitatis, aut gradus obtinendi cauſa litteras commendatitias quouis modo ambierit, ſiue eorum ſtudio,& fauore pro ſe,aut conſanguineis ſuis vti audet,*Pius I V. Conſt. 133.* aliàs 124.incip.*Et ſi Romanum*, quam tamen nemini reſeruari aſſerit *Memor.clericorum cap.1.excom.11.*

135 Trigeſima octaua contra quamcunque mulierem, quæ Monaſteria Regularium etiam Mendicantium ingredi auſa fuerit,*Pius V. Conſt.*27.de cuius materia agemus infra *alleg.*102.Item eiuſdem Pont. incip. Æquum reputamus contra Ieſuitas profeſſos, ſiue per ſimplicia, ſiue per ſolemnia vota præſumentes abſque expreſſa ſui ſuperioris licentia,ad id ab eis ſpecialiter obtenta,etiam quæſito colore ad frugem melioris vitæ, aut ſtrictioris obſeruantiæ ad quemuis alium ordinem Mendicātium, vel non Mendicantium tranſire Carthuſienſi excepto; & contra ſic recipientes ne dum receptos, & recedentes, necnon dantes auxilium,conſilium, & fauorem ſequuto effectu, reſeruatur Papæ, vel Superiori Societatis huiuſmodi *Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam cap.3.excom.8.*

136 Trigeſima nona contra quamcunque monialem à clauſura exuntem, & contra exeundi licentiam dantes, comitantes,& receptantes,*Pius V. Conſtit.*20. incip. *Regularium,die 24. Octobr. Ann. 1566. in Bullar.tom. 2.pag.* 198.de cuius materia *in dicta.alleg.*102. Alia eiuſdē Pontificis 122. incip.Quemadmodum contra profeſſos Ordines Humiliatorum aliquem admittentes ad profeſſionem, vel habitum dicti Ordinis *Rainer. d. cap.3. excom.8.*

137 Quadrageſima contra quoſcunque officij Pœnitentiariæ Romanæ procuratores, ſcriptores, correctores, alióſve officiales aliquid etiam ſpontè oblatum, aut aliàs,ſiue pro expeditionis celeritate, ſiue pro alio extraordinario labore accipientes *Pius V. Conſtitut.*84. incip. *In earum* 14.*Kal.Iunij* 1569.*in Bullar.tom.2.pag.*282. de qua *Lauor.d.cap.21.num.55.Sayr. lib.3.cap.* 31. *num.8. Memor.clericorum cap.8.excomm.1.Rainer.in catal.cenſurarum extra Bullam cap.8.excom.1.*

Quadrageſima prima, contra quoſcunque Eccleſias, 138
& quæuis beneficia Eccleſiaſtica palam, aut occultè retinentes,aut recipientes in confidentiam, ex *Conſt. 85. Py I V.* incip.*Rom.Pont.die 16.Nou.1564.in Bullar.tom.2. pag.*121. *Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam cap.22. excom.5.in princip.*vbi *declarat.Lauor.d.cap.21.num.52. & 53. & 54.* & latius pœnis maioribus *Pius V. Conſtit. 85.* incip.*Intolerabilis,Kal.Iunij 1569.in Bullar.t.2.p.283.Nau. c.23.n.110.Soar.tom.5.diſp.22.ſect.6.n.15.& lib.4.de ſimon. cap.43.Filliuc.tract.15.num.179.Leſſi.de inſtit.lib.2.cap.35. dub.26.Sayr. lib. 3. cap. 31.num. 6.* qui non rectè excipit Cardinales, nam etiam hi expreſsè comprehenduntur, vt notat *Flamin.de confident.quæſt.27.n.27.*

Quadrageſima ſecunda contra illum,qui vacantibus 139
Eccleſiarum dignitatibus, Canonicatibus,& præbendis huiuſmodi,vult, diſponit, aut ſtatuta conſuetudinéſve ſeruat de fructibus,& diſtributionibus, etiam primo ab ipſa vacatione anno peruenturis,menſæ Epiſcopali, capitularive applicandis, aut in communem vſum cedendis, qui item de his iuramentum præſtari ordinat, aut qui prouiſum de his ſeruandis inducit,aut poſſeſſionem impedit ei,qui talia præſtare noluerit, *Pius V. Conſt.*104. alias 106.incip.*Durū nimis,Filliuc.tract.15.n.95.verſ.17.& num.125.Nauar.cap.27.num.150.§.64.Sayr.lib.3.cap. 31. n.14.Philiarch.de officio Sacerd.lib.3.c.30. caſu 25.Rainer.in catalogo cenſurarum extra Bullam cap.9. excom.* 26. vbi notat per hanc excommunicationem non eſſe ſublatas conſuetudines,quibus imponitur onus beneficio,& non beneficiato, vt fructus vacantis beneficij cedant in vtilitatem fabricæ, vel ſacriſtiæ Eccleſiæ, aut alterius pij loci;ſecus autem in vtilitatem Epiſcopalis,aut capitularis menſæ,aut ſingulorum.

Quadrageſima tertia contra Gubernatorem locorum 140
ſtatus Eccleſiæ, qui licentiam ferendi arma tribus palmis breuiora, etiam ad breuiſſimum tempus conceſſerit, *Pius V. Conſtit.*145.incip.*Cum vices, die 13.menſis Februar.ann.1572.in Bullar.tom.1.pag.*358.

Quadrageſima quarta contra quemcunque Chri- 141
ſtianum,qui alium Chriſtianum in terris Turcarum habitantem tanquam mancipium ceperit, aut eius bona diripuerit, *Pius V. Conſtit.*149.incip. *Licet omnibus die 1. May* 1572. *in Bullario tom.2. pag.* 361. *Rainer. in catalogo cenſurarum cap.9.excom.24.Lauor. d. cap. 21. num.65.* Et contra omnes, qui ex partibus infidelium ad partes fidelium alumina deferunt *Pius I V.in Conſtit.Ex Apoſtol. ſeruitutis,Lauor.d.cap.21.num.69.Filliuc.tract. 15. num.95. verſ.8.& num.115.Memor.clericorum,cap.9. excommun.* 18. *Rainer.in catal.cenſur.extra Bullam cap.9.excom.*21.Et contra omnes, qui non permittunt Chriſtianos captiuos apud Turcas poſtquam illos ceperint libere abire cum ſuis liberis,coniugibus,& bonis, *Pius V. dict.Conſtit.*149. refert *Memor.clericorum cap.9,excommunic.36.Rainer.dict. cap.9. excommun.* 37. *Filliuc. tractat. 15. num.95.verſ.13.& num.*121.

Quadrageſima quinta contra publicanos, qui peda- 142
gium, gabellam,vectigal à Regularibus Ordinum Mendicantium exegerint, & qui ab eiſdem pro reficiendis pontibus, viis, aquæductibus,& fluminibus aliquid impenſæ, aut contributionis exegerint,& qui eoſdem Mēdicantes, eorum bona, colonos exemptos, & immunes ab omnibus exactionibus non dimiſerint *Pius V. Conſt.16.*

Quadrageſima ſexta contra Gubernatorem Eccleſia- 143
ſtici ſtatus, & officialem, qui aliquem homicidam, aut exulem ab exilio reuocauerit, vel ſaluum conductum ei fecerit, etiam ad diem vnum, noctémue vnam; & contra ſubditos ciues Romanos, qui huiuſmodi exules

ſubdi

ſubditos Sedis Apoſtol.receptauerit, idem, qui iniuriæ vlciſcendæ cauſa domum communierit , armatos receptauerit,aut aluerit, aut turbam eo nomine excitauerit, *Pius V. Conſt.*19.

144 Quadrageſima ſeptima contra Confeſſarios , qui ex priuilegio *Sixti IV.* commutant aliquod iſtorum quinque votorum , Peregrinationis ad Vrbem , vel Compoſtellam,vel Hieruſalem , Religionis , & Caſtitatis, *Extrauag.eiſi Dominici.* 2. *de pœnit. Nauar.cap.*27. *num.*105. *Memor.clericorum.cap.*5.*excom.*2. *Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam cap.*5. *excomm.* 2. *Lanor. dict. cap.* 21. *num.*34.

145 Quadrageſima octaua contra Baronem , vel Principem in Regno Neapol.qui homicidam,aut exulem Romanæ Eccleſiæ receptauerit,protexerit,atque auxilium, conſilium , vel fauorem quouis quæſito colore dederit, *Pius V. Gambar.de caſibus reſerv. cap.* 7. *num.* 36. *verſ.*47. Item contra omnes Eccleſiaſticos,tam ſeculares , quàm Regulares,qui in Regno Noapolitano bannitos viarum graſſatores receperint,in *Conſtit.Sixti V.de qua Quaranta in ſum. Bullarij verbo Bannitorum fautores.*

146 Quadrageſima nona contra quemcunque Baronem, & Dominum Sedi Apoſtol.ſubiectum, qui frumentum, fruges,vltra vſum ſibi,familiæque ſuę neceſſarium,emerit, *Pius V. Conſtit.*26.*Gambar.dict.cap.*7.*num.*36. *verſ.*48.

147 Quinquageſima contra quemcunque Epiſcopum,aut patronum,tam Eccleſiaſticum, quam laicum, qui à collatione, aut præſentatione ſuſpenſus beneficium contulerit,ad id præſentauerit, vel inſtituerit , *Pius V. Conſtit.* 58. incip. *Quanta Eccleſia Dei,Soar.tom.*5.*diſput.*22.*ſect.*6. *num.*21. *Memor.clericorum cap.*1.*excommunic.*5.*Lanor.dict. cap.*21.*num.*82.*Fillinc.tract.*15.*num.*198.*verſ. quarta,à nu.* 201.*Gambar.d.cap.*7.*num.*36.*verſ.*49.

148 Quinquageſima prima contra quemcunque Fratrem Sancti Franciſci de obſeruantia, qui in electione Miniſtri generalis, Prouincialium,Cuſtodium,pro ſe,aut pro alio ſubornauerit , qui item ſubornatus eſt , qui ſubornanti non detulerit , qui pro hac re quemuis fauorem extra religionem procurauerit,*Pius V. Conſtit.* 170. *Lanor.d.cap.*21.*num.*73.*Gambar.d.cap.*7.*num.*36.*verſ.*50.

149 Quinquageſima ſecunda contra quemcunque qui, cum aliquod oppidum,locúſve ad Romanam Eccleſiam pertinens vacauerit,de eo in feudum dando aliquo modo egerit, *Pius V.Conſtit.*35.incip. *Admonet*,4.*Kal. Aprilis* 1567. *in Bullar. tom.*2.*pag.*221. *Memor. clericorum cap.* 9.*excom.*24.*Rainer.in catalogo cenſurarum extra Bullam cap.* 9.*excom.*26.*Fillinc.tract.*15.*num.*95.*verſ.duodecima,& num.* 119.*Gambar.d.cap.* 7. *num.* 36. *verſ.* 51. *& Gregor.XIII. Conſtitut.*3.incip.*Inter cætera*,6.*Kalend.Iunij* 1572. *in Bullar.tom.*2.*pag.*363.*Lanor.d.cap.*21.*num.*126.

150 Quinquageſima tertia contra eum, qui Agnos Dei à Sum.Pont.conſecratos, depinxerit , aliquo colore infecerit,minio notarit,qui item venales propoſuerit, *Greg. XIII. Conſt.* 2. incip. *Omni certè ſtudio* 8.*Kalend , Iunij* 1572.*in Bullar.tom.*2.*pag.*363.de qua meminerunt *Sanch. in præcepta Decalogi tom.* 1.*cap.*43. *num.* 28. *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta lib.*1.*cap.*4.*num.*25.*Gambar. dict. cap.*7.*num.* 36. *in fine.* Nemini tamen reſeruari aſſerunt *Sayr.lib.*3.*cap.*15.*num.*23.*Memor.clericorum.par.* 9. *excom.* 62.*Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam cap.* 9. *excom.*64.*Lanor.d.cap.* 23. *num.* 88. *Fillinc. dict. tractat.* 14. *num.*93.

151 Quinquageſima quarta contra eum,qui prætextu facultatum Apoſtol. quæ à *Pio V. & Gregor. XIII.* Pontificibus abrogatæ ſunt, Monialium Monaſteria ingreditur : necnon contra Regularium Superiorem ,qui earundem licentiarum prætextu cò aliquem ingredi permiſerit , & qui prætextu licentiarum Epiſcopalium cò ingreditur neceſſitatibus non vrgentibus *Gregor.XIII. Conſt.*18.incip. *Quæ Sanctimonialium. de an.* 1584. *Sixtus V. in alia* incip.*Sanctimonialium , de an.* 1589. de quibus latè egimus in *Alleg.* 101, *Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam cap.*3.*excom.*11.*Lanor. d. cap.* 21. *à num.*58. Contra Moniales exeuntes à clauſura abſque licentia Sedis Apoſtol. quocunque prætextu , niſi cauſa magni incendij, vel infirmitatis,lepræ , aut epidimiæ per Epiſcopum in ſcriptis approbata,&c. *in Conſtit.*8. *Pij V.* incip.*Decori, de qua inf.alleg.* 102. Item contra mulieres ingredientes clauſtra Regularium virorum *in Conſtit.* 28. *Gregor.XIII.* incip. *Vbi gratiæ, de qua in dict. alleg.*102. Et contra fœminas ingredientes monaſteria Regularium prætextu facultatum *in Conſt.*22. *Pij V.* incip. *Regularium , de qua Fillinc. tractat.* 15. *num.* 95. *verſ.* 11. *& num.*118.

Quinquageſima quinta contra quemcunque qui ſal exterum in Vrbes,& oppida,eaque loca Sedi Apoſt.ſubiecta aſportauerit , *Gregor. XIII. Conſtit.* 49. incip. *Ex incumbenti,die* 17.*Decembr.*1577. *in Bullar.tom.*2.*pag.*419. *Gambar.d.cap.*7.*num.* 38. *in princ.* ab hac cenſura in foro conſcientiæ crederem excludi viatores, qui aut munditiei gratia , aut guſtus cauſa ad vſum itineris modicum ſal , & in parua quantitate aſportant , quamuis in foro exteriori aliter iudicaretur per doctrinam *Baldi in l.* 1. *C. quæ res exportari non debent* , vbi prohibitus extrahere vinum de aliquo loco,non poteſt portare metretam guſtus cauſa, de qua vide *Strac.de mercat.par.*4.*num.*26. *Vini.tom.*1.*communi.opinion.lib.*1.*tit.*17.*num.*220. *verſ. amplia ſecundo , Tiraq. de iudicio in rebus exig. verſ.* 32. *Mexia in tract.taſſæ panis,concl.*1.*num.* 29. *Bobadil. in ſua politica lib.* 4.*cap.*5.*num.*1.*&* 39. *Pradil.in ſumma legum penalium,par.* 2.*caſu* 17.*num.*8. 152

Quinquageſima ſexta contra quemcunque qui frumenta, fruges , legumina , & animalia cuiuſuis generis extra ſtatum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ quouis modo exportauerit *Gregor. XIII. Conſtit.* 98. incip. *Non ſine graui, die* 10. *Decemb.ann.*1584.*in Bullar.pag.*485.*Memor. clericorum,cap.*9.*excom.*32.*Rainer.in catalogo cenſurarum extra Bullam cap.*9.*excom.*34. vbi notat hanc cenſuram,nec per ſupradictam *Gregor. Conſtit.* nec per aliam *Pauli V.* de qua infra eſſe reſeruatam, ſed ex conſuetudine, & vt aiunt , viuæ vocis oraculo haberi pro reſeruata. *Lanor. d.cap.*21.*num.*76.*Fillinc.tract.*15.*num.* 127.*verſ.quartas,& num.*145.*Gambar.d.cap.*7.*num.*38.*verſ.* 55. & nouiſſimè innouauit , & extendit cum reuocatione indultorum omnium , & licentiarum quomodolibet ſimilia extrahendi conceſſarum,*Paul.V.Conſt.*12. incip. *inter graniſſimas, de ann.*1606. quam latè declarat *Fillinc. d. tract. 15. num.*157.*cum ſeqq.* moderauit , excommunicationes , & cenſuras in certis caſibus non incurrere decernens *Gregor.XV. ſua Conſt.ſub dat.*30.*Iulij* 1622.Limitarem,quando huiuſmodi frumenta extracta ſunt è loco extra Eccleſiæ ſtatum , & per tranſennam per illum deferuntur, extrahens enim res vetitas per tranſitum , non ex loco prohibito , ſed aliunde , non incidit in pœnam ſtatuti prohibentis aliquid deferri extra territorium,*Ignat. del Villar in ſylua reſponſorum,lib.*1.*reſp.*5.*par.*1.*num.*31.quem refert doctiſſimus parens meus in *annot.ad Ordin. Regiam Luſitan.lib.*5.*tit.*112. *in princ.num.*2.Tamen contrarium tutius duco propter dictionem,quouis modo,quæ eſt adeo generalis , vt comprehendat ea , quæ aliàs non venirent,ex *Cened.pract.& canon.quæſt.ſing.* 96. *num.*2. & citatis per me in *Remiſſi.de dictionib.& clauſ.dict.*291. 153

Quinquageſima ſeptima contra quemcunque Religioſum Sancti Franciſci de Obſeruantia , qui contemptis Superioribus ſuis ad tribunalia appellauerit , & ad ea confugerit,*Gregor. XIII. conſtit.* 27. incip. *Quoniam noſtro, die* 8.*Aprilis ann.*1575.*in Bullar.tom.*2.*pag.*393. *Lanor.d.cap.*21.*num.*77. 154

Quinquageſima octaua contra quemcunque Fratrem Eremitam Sancti Auguſtini Congregationis Lombardiæ, qui obedire conſtitutioni neglexerit de exemptione Monialium eiuſdem Ordinis, *Gregor.XIII. conſtitu-* 155

tio.

by Google

tio.17.incip.Pro muſtri,die 26.Maij 1574.in Bullar. tom.2.
pag.381.Lauor.d.cap.21.num.121.

256 Quinquageſima nona contra quemcunque Monachũ Ordinis Ciſtercienſis, qui aliquid commiſerit contra Conſtitutionem editam de exemptione Monialium ab eodem Ordine,Gregor.XIII.*conſtit.*incip.*Vniuerſi.Lauor. d.cap.21.num.123.*

257 Sexageſima contra quemcumque, qui ſubiectus ditioni Eccleſiaſticæ, homicidas,graſſatores,& damnatos crimine capitali exules receperit, recipiue permiſerit, qui item impedierit ne capiantur, qui etiam fecerit vt capti euadant, qui præterea impedierit iuſtitiæ miniſtros,aut eos aliquo modo perterrefecerit Gregor. XIII. *conſtit.65.*incip. *Tanta, 5. Idus Iulij ann.* 1580. *in Bullar. tom.2.pag.447.Lauor.d.cap.21.num.72.*

258 Sexageſima prima contra quemcumque, qui ſine conceſſione Summi Pontif.in prouinciam Mediolanen. ſacras reliquias aſportarit, qui item ab vna Eccleſia ad aliam tranſtulerit, qui aliquam earum particulam conceſſerit, donarit, qui item acceperit, Gregor. XIII. *in conſtit.*incip.*Pontificia ſollicitudinis.Lauor.d.c.21. n.128. Gambar.d.cap.7.num.40.*

259 Sexageſima ſecunda conta facientes furare illicita, vel de obſeruandis ordinationibus, & ſtatutis contrariis decretis *Concilij Trid.* Gregor. XIII. *in conſtit.* 103. incip. *Inter Apoſtolicas, de an.*1584.*nonis Septembris, Memoriale clericorum, cap. 9. excomm. 26. Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam cap.9.excom.28. Lauor. d.cap.21. num.67.Filliuc.tract.15. numer.127. verſ. Tertia,& numer. 144.*

Sexageſima tertia contra omnes cuiuſcumque ſtatus,
260 & præeminentiæ exiſtant, qui Societatis IESV, inſtitutum, conſtitutiones, &c. quouis diſputandi, vel etiam veritatis indagandæ quæſito colore, directè, vel indirectè, impugnare, vel eis contradicere audent, *Gregor. XIII. in conſtit.* 102.quæ incip. *Aſcendente Domino,*referunt *Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam cap.9.excom.32.Lauor.d.cap.21.num.83.Filliuc. tractat.15. num.127.verſ.ſecunda,& num.141.* Item contra Religioſos omnes,exceptis Carthuſianis.qui recipiunt aliquem Religioſum Societatis IESV ſine licentia ſui Superioris; & hæc excommunicatio eſt etiam contra ipſos Ieſuitas ingredientes Religionem aliam à Carthuſiana, & contra dantes auxilium, &c. ex *conſtitut. Pij V.* incip. *Aequum reputamus*, quæ eſt in priuilegiis dictæ Societatis,*Lauor.d.cap.21.num.124.Filliuc.tract.15.num.197. verſ.ſeptima.*

Sexageſima quarta contra mouentes libros, & mo-
261 numenta quæcumque ex bibliothecis Ordinis Fratrum Carmelitarum, *Clemen. Octauus conſtit.* 24. incip.*qua ad tuenda, die 29.Maij 1593.in Bull.tom.3. pag.31. Lauor.d. cap.21.num.89.*

Sexageſima quinta contra Fratres Prædicatores Or-
262 dinis Sancti Dominici, qui ad effectum conſequendi officium Magiſtri Generalis pro ſe, vel aliis ad fauores extra religionẽ recurrunt,vel aliis minus legitimis viis, & modis illud obtinere quærunt,*Paul.V.conſt.39.*incip. *Animonemur, die 7. Ianuarij* 1608. *in Bullar. tom. 3. pag.* 218. *Lauor.d. cap. 21. num.*80.

Sexageſima ſexta contra aſſerentes Confeſſionem,
263 & abſolutionem Sacramentalem inter abſentes per litteras poſſe fieri in decreto edito in Congreg. generali S.R.Inquiſitionis iuſſu Clementis VIII. ſub die 20. Iunij 1602. quod ad litteram referunt *Piaz.eg. in praxi Epiſcop. par. 2. cap. 1. num. 6. in fine, Coriolan. de caſibus reſerv. part. 1. art 20. num.2.& Lauor. de indulg. p.2.cap. 28.num.54.& Molfeſ.in ſum.Theologiæ moralis tract.7.c.5.n. 54.*& de eius materia *Filliuc.tract.15.num.127. verſ.ſexta, & num.156.*

Sexageſima ſeptima contra eos, qui armatorum col-
264 lectas, & caualcatas faciunt ex *conſtit.1.Alex.VI.* incip. *Inter multiplices,Kalend.Aprilis* 1493.*& ex conſtit. 75.Sixti Quinti* incip. *Dum pro communi*, 11. *Martij ann.* 1588. *in Bullar. tom. 2. pag. 617. Lauor. d. capit.21. numer. 87.*

Sexageſima octaua fertur contra Regulares, qui ex 265
inſulis Philippinis, & aliis Indiarum partibus, ad Iapponicas commeant.*ex conſtit.74. Clementis Octaui* incip. *Onerоſa,die 12.Decemb.ann.1600.in Bullar.pag.106.tom.3. & in conſtitut.90. aliàs 2.append. Pauli Quinti* incip. *Sedis Apoſt.die 11.Iunij* 1608.*in Bullar. tom.3. pag. 48. append. Lauor.d.cap.21.num.88.*

Sexageſima nona contra Fratres Ordinis Beatæ Ma- 266
riæ de monte Carmelo, qui ad Tribunalia ſecularia, quouis prætextu, aut quæſito colore appellare, vel ad illa confugere, aut ea propterea quoquo modo adire audent, & præſumunt, in *conſtitut.* 110. *Clement. VIII.* incip. *Quoniam die* 20. *Septembris* 1604. *in Bullar. tom.3.pag.159.Lauor.d.cap.21.num.89.*

Septuageſima contra omnes extrahentes delin- 267
quentes à ſacris locis, præterquam in caſibus conceſſis per *Gregor. XIV. in ſua conſtit.* quæ incip. *Cum alias*, atque etiam in illis, abſque licentia Epiſcopi, vel Ordinarij loci, habetur in *d.conſtit.Cum alias*, Et quod ſit reſeruata Sedi Apoſt. declarauit S. Congreg. ſub die 23. Nouemb.1617.approbante Paul.V.*Lauor.d.cap 21.n.90.* & de illa vide *Filliuc.tract.15.nu.127.verſ.5. & num.148. cum multis ſeqq.*

Septuageſima prima contra Religionum Superio- 268
res, qui non paruerunt *Bullæ Pauli Quinti* editæ *ann.* 1606.quæ incip. *Romanus Pontifex*, & præcipit vt Religioſi de hæreſi ſuſpecti (cuiuſmodi ſunt ſollicitantes mulieres in Confeſſione) ipſis Inquiſitoribus denuncientur, ita vt pro ipſorum ſuſpectorum Superioribus non ſit amplius præuentioni locus, *Memoriale clericorum capit. 3. excommunicat. 11.* vide infrà poſt *numer. 169.*

Septuageſima ſecunda contra Præſidentes, & Offi- 269
ciales omnes Montium Pietatis Status Eccleſiaſtici, qui pecunias ad dictos montes quomodolibet ſpectantes in alios, quam pauperum vſus, deponere præſumunt, in *Conſtitut. 89. Pauli Quinti*, quæ incip. *Onerоſa paſtoralis*, edita *ann.* 1615. refert *Memoriale clericorum capitulo 8. excommunicat. 3. Lauor. d. capit.21.num.94.*

Suptuageſima tertia contra Superiores quorumcum- 270
que Ordinum & Religionum, qui ſuorum ſubditorum cauſas ad officium Inquiſitionis ſpectantes, eorumque proceſſus omnes non remittunt, & conſignant ipſis Inquiſitoribus,ſeu locorum Ordinariis reſpectiuè,& contra eoſdem, qui non denuntiant eiſdem Inquiſitoribus, vel Ordinariis locorum ſuos Religioſos, quos hæreſis labe infectos, vel ſuſpectos nouerint, & reſeruatur Papæ, *in Conſtit. 26. §. 6. Pauli V. de anno* 1606. referunt *Lauor.d.cap.21.num.91.Filliuc.tract.15. num.196. Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam cap. 3. excom. 10.* vbi aduertit non eſſe amplius locum præuentioni, vt erat antea conceſſus ſuperioribus in *Conſtit.67.*Pij IV.incip. *Paſtoru.*Vnde ex vi *Conſtit.alterius Pauli V.in forma Breuis* incip.*Cùm ſicut* editę de menſe Septembris 1608.ſub dicta cenſura comprehenduntur omnes, qui eiſdem Inquiſitoribus, vel locorum Ordinariis non denuntiant Confeſſarios ſollicitantes parum ante, vel parum poſt confeſſionem mulieres, ſiue ſint Seculares, ſiue Regulares Confeſſarij, vt refert *Rainer. loco proxime citato.*

Septuageſima quarta contra Confeſſarios Seculares, 271
vel Regulares quorumcumque Ordinum, & Religionis, quibuſuis priuilegiis, & indultis ſuffultos, qui abſoluere præſumunt à caſibus clarè, vel dubiè in Bulla Cænæ contentis, aut ab aliis caſibus Papalibus, vel Epiſcopalibus in decreto Cõgregationis Epiſcoporum &Regulariũ de mandato Clementis VIII.quod refert

Quarant.

Quarant. in summ. Bullarij verbo casus reseruatus pag. mihi 199. *& seq.* & de eo meminit *Rainer. in catalogo excommunicationum extra Bullam cap.*3.*excom.*1.

172 Septuagesima quinta contra omnes Iudices,& quoscumque alios quouis nomine nuncupatos, & priuilegio munitos,etiamsi Cardinales fuerint, qui in obligationibus in forma Cameræ, illarumque exequutione, aut in aliis causis ad officium Auditoris Cameræ Apost. spectantibus quomodolibet se intromittere,aut ipsummet Auditorem, eiusque locumtenentes super præmissis molestare præsumunt, in *Constit.Pij IV.* 38.incip. *Ad eximia*, refert *Rainer.in catalogo censuratum extra Bullam cap.*8.*excom.*2.

173 Septuagesima sexta contra Auditorē Cameræ Apost. Vicarium, Gubernatorem Vrbis, & quoscumque alios quauis auctoritate fungentes, qui vigore facultarum,& auctoritatum illis concessarum præter id, quod hactenus obseruatum fuit, aliquid innouant, seu alter ipsorum iurisdictionem alterius vsurpat, *in Constit.* 50. *Pij IV.* incip.*Cum sicut accepimus.*

174 Septuagesima septima contra Cameræ Apost. Clericos, Notarios, Officiales, & quoscumque eorum ministros, qui in causis, negotiis, & expeditionibus, iuxta propriam eorum Tribunalis naturam non spectantibus quoquo modo se intromittere præsumunt, etiam prætextu quorumuis priuilegiorum, & indultorum, aut consuetudinis, vel quasi possessionis, in *Constit.* 70. *Pij IV.* vt refert *Rainer.d.cap.*8.*excomm.* 4. vbi aduertit hos Cameræ Clericos nullam habere iurisdictionem vt singulos, nisi ex commissione eis facta in plena Camera, ideoque notarios, & alios officiales illorum in expeditionibus, & scripturis conficiendis teneri mentionem facere tale negotium fuisse propositum, & commissum in plena Camera.

175 Septuagesima octaua contra quoscumque Camerales, qui aliorum suffragia,vel suam,aut aliorum sententiam in plena Camera apertam foris patefecerint, vel alicui indicauerint, *in Constit.Pij IV.*110.incip.*Cum inter*,vt refert *Rainer.d.cap.*8.*excom.*5.

176 Septuagesima nona contra scientes, & non reuelantes Papæ si in Curia fuerint,vel Ordinario loci, aut viciniori Ordinario,auctorem,administratorem,vel Conscium coniurationis, seu conspirationis, aut commissi, committendiue criminis in persona Cardinalis, illiusue fautores, receptatores,vel occultatores, siue id cognouerint ex renunciatione sibi, vel per interpositam personam, aut per litteras facta, siue qualemcumque de hoc scientiam habuerint, vel etiam coniecerint ex scripturis, cætu,conatu,concursu,insidiis, aliisue signis, & indiciis, quantumcumque res alias occulta sit: quod si crimen nondum commissum sit, tenentur sub eadem excommunicatione festinanter reuelare ipsimet Cardinali in quem crimen committendum erit,in *Constit.*93. *Pij V.* incip. *Infelicis seculi*, prout refetunt *Rainer. in catalogo censuratum extra Bullam capit.* 9. *excommun.* 23. *Lauor. de Indulg.p.*2.*cap.*21.*num.*21.*Fillinc.tract.*15.*nu.*95. *vers.decima quinta*, *& num.*123.

177 Octogesima contra promittentes, dantes, vel recipientes aliquid pro iustitia, vel gratia obtinenda apud Sedem Apost. & contra id scientes,& non reuelantes infra triduum à facta correctione fraterna, & contra vrentes sic obtentis, ac contra præstantes in hoc auxilium, consilium, vel fauorem,in *Constit. Gregorij XIII.* 103.incip.*Ab ipsomet Pont.*prout referunt *Lauor.d.c.*21. *num.*35.*& Rainer.d.cap.*9,*excom.*27.vbi aduertit *Clement. VIII. in Constit.* 100. incip. *Pro commissa* §.22. præcipere vt eadem hæc censura reseruata habeat locum etiam contra omnes supradictos pro gratia, vel iustitia obtinenda delinquentes in eisdem actionibus apud quæuis Tribunalia.& eorum quoscumque Iudices etiam laicos alinæ Vrbis in Curia & extra illam in quibuslibet locis temporalis Sedis Apost.ditioni mediatè, vel immediatè subiectis, circa quam Gregorij Constitutionem confecit opusinsignis & pius Doctor Nauarrus,quod habetur in fine tomi 2. suorum operum.

Octogesima prima contra omnes, qui in quibusuis 178
locis, modis & formis publicè, vel priuatim, palam,vel occultè singulare certamen ineunt, suadent,prouocant, vel auxilium,consilium, aut fauorem præstant comitando,aut equos,arma, & commeatus præbendo,*in Constit.* 11. *Clementis VIII.* incip. *Illius vices*,prout refert *Rainer. d.cap.*9.*excom.*33.

Octogesima secunda contra accedentes ad sanctum 179
sepulchrum causa deuotionis sine licentia Romani Pont. prout referunt *S. Antonin. p.* 3. *titul.* 24. *capit.*30. *Soar. tom.*3. *disputat.*22. *sect.*9. *numer.*9. *Lauor. d.cap.*21. *num.*43.

Octogesima tertia contra Canonicos, beneficiatos, 180
& Clericos Basilicæ S.Petri de Vrbe ingredientes ipsam Basilicam absque habitu,quem in choro deferre solent, ex *Constit*, Nicol. III. & V. Eugen. I V. & Pauli V. vt refertur in capitibus constitutionum dictæ Basilicæ *sub tit. de modo inseruiendi in celebratione diuinorum Officiorum num.* 6. *fol.* 11.

Octogesima quarta contra impedientes executionem 181
litterarum S.Pœnitentiariæ, in *Constit.* Iulij III. incip. *Rationi congruit.* prout refert *Fillinc.tract.*15.*num.*95.*vers. quarta,& num.*100.

Octogesima quinta contra proponentes populo indi- 182
cem caluum & gratiarum cum Indulgentiis in *Constit.* 99. Pij V. incip.*Quam plenam*, vt refert *Fillinc. d. tract.* 15. *num.*95. *vers.decima sexta & num.*124.

Octogesima sexta contra omnes, qui lapides, siue 183
alia ornamenta Ecclesiarum ab iis subrepta habent, aut præstarunt auxilium in iis subripiendis,seruandis, retinendis, nisi à die habitæ notitiæ huius excommunicationis restituant cum effectu, in *Constit.*3. Sixti V.incip. *Cum prouida*,vt refert *Fillinc.d.tract.*15. *n.*126. *vers.prima.*

Octogesima septima contra Cardinales contrane- 184
nientes Bullæ Gregorij X V. incip. *Æterni* sub dat.17. Kalend.Decembr.1621.circa electionem Romani Pont. qui in nouem actionibus contrauenientes excommunicationem latæ sententiæ Papæ reseruatam incurrunt. Prima si non seruauerint aliquid ex dictis à §. 1. *vsque ad* §.14. vel quoquomodo directè vel indirectè contrauientes,vt in §. *si quis autem* 14. Secunda si in suffragiis dandis non seruauerint omnia & singula, quæ de scrutinij schedula ordinata sunt,vt *in* §.*preterea statuimus* 15. Tertia si scripserit schedulam nomine infirmi Cardinalis,& non seruauerit secretum *d.*§. *preterea statuimus* 15. Quarta si scrutatores infirmorum non seruauerint quæ statuta sunt in §. *Adhæc* 16.Quinta si non fecerint scrutationem iuxta formam præscriptam in §. *similiter* 17. Sexta si valetudine non impediti ad scrutinium non venerint *d.*§.*similiter* 17. Septima si fecerint signa, pactiones,promissiones,& alia huiusmodi in electione facienda,vt in §.*Cardinales* 18. Octaua si non fecerint electionem in Conclaui clauso per secreta suffragia cum duabus ex tribus partibus Cardinalium præsentium in Conclaui,nullo præcedente speciali tractatu,nec seruatis reliquis in Bulla §. *quod si electo* 19. Nona si non seruauerint decretum, & præsumentes aliquid disponere, corrigere, alterare,mutare, moliri contra Bullam in §. *postremò.*

Octogesima octaua contra imprimentes,seu reimprimentes,euulgantes, seu venalia exponentes, aut etiam pro vsu proprio tenētes huiusmodi tractatū de Officio & Potestate Episcopi,necnō nostra Collectanea,aliaque opera in lucem à nobis edenda, etiam cum addit. absque speciali nostra licentia in scriptis habita,in *Constit.* Vrbani VIII. incip.*Romanum decet*, sub Dat.15.Kalend. Septembris 1626.

Cæte

CATALOGVS EXCOMMVNICATIONVM Papæ reſeruatarum extra Bullam in Cœna Domini per ſtatus perſonarum alphabetico Ordine digeſtus.

CONTRA CLERICOS.

185 ABSOLVENTES à caſibus Bullæ Cœnæ vel Ordinariorum, *ſup. numer.* 106. *in fine*, & *numer.* 171.
Alienationem Eccleſiarum procurantes, *ſup. num.* 130.
Beneficia in confidentiam retinentes, *ſup. num.* 138.
Canonicos, & Clericos beneficiatos Baſilicæ S. Petri de Vrbe illam ingredientes abſque habitu, *ſup. num.* 180.
Confeſſarios commutantes aliquod quinque votorum, *ſup. num.* 144.
Eccleſiaſticum ad forum laicale trahentes, *ſup. num.* 115.
Inducentes ad iurandum de eligenda ſepultura *n.* 100.
Parochos non adimplentes iuramenta de reſidendo, *ſup. num.* 132.
Participantes cum excommunicato à Papa, *ſup. numer.* 88.
Prædicatores, qui non ſeruauerint decreta pro eis in Lateranenſi, *ſup. num.* 119.
Procurantes eligi in ſucceſſorem Papæ, *num.* 116.

Contra Religioſos.

186 ADminiſtrantes ſacramenta Vnctionis, & Euchariſtiæ ſine licentia Parochi, *ſup. num* 96. *cum ſeqq.*
Clauſtrales recipientes Minimos ſine licentia Papæ, *ſup. num.* 105. *verſ.* 13.
Dominicanos, qui ad effectum conſequendi officium Magiſtri generalis pro ſe vel aliis ad fauores, &c. *ſup. num.* 162.
Dominicanos apoſtatas retinentes.
Eremitas S. Auguſtini Congreg. Lombardiæ qui obedire conſtitutioni neglexerint de exemptione Monialium, *ſup. num.* 155.
Euntes vltra mare ſine licentia ſuperioris, *ſup. num.* 115. *verſ. nona.*
Fratres Ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo, qui ad tribunalia ſecularia, &c. *ſup. num.* 166.
Humiliatorum profeſſos aliquem admittentes ad habitum, ſeu profeſſionem illius Ordinis, *ſup. n.* 136. *in fine.*
Matrimonium miniſtrantes ſine ſolemnizantes Regulares Sacerdotes ſine licentia, &c. *ſup. num.* 199.
Mendicantes tranſeuntes ad non Mendicantes, *ſup. num.* 105. *in princ.*
Minimos ſubtrahentes ſe ab obſeruantia Correctorum.
Minores recipientes Fratres Ordinis Prædicatorum, *ſup. num.* 105. *verſ. decima.*
Minores tempore interdicti admittentes Fratres tertij Ordinis ad diuina, *ſup. num.* 102.
Minores de obſeruantia ſubornantes in electionibus, &c. *ſup. num.* 105. *verſ.* 15. *num.* 148.
Monachum Ordinis Ciſtercienſis qui aliquid commiſerit contra Conſtit. editam de exemptione Monialium ab eodem Ordine, *ſup. num.* 156.
Moniales exeuntes de clauſura abſque licentia, &c. *ſup. num.* 136.
Regulares, qui ex inſulis Philippinis, & aliis Indiarum partibus ad Iaponicas commeant, *ſup. numer.* 165.
Religioſum S. Franciſci de Obſeruantia qui contemptis ſuis Superioribus ad tribunalia appellauerit, *ſup. numer.* 154.
Societatis IESV aliquem recipientes exceptis Carthuſianis, abſque licentia, *ſup. num.* 135.
Superiores non denunciantes eos, qui ſollicitant mulieres in Confeſſione, *ſup. num.* 168.
Superiores quorumcumque Ordinum, qui ſuorum ſubditorum cauſas ad officium S. Inquiſitionis, &c. *ſup. num.* 170.
Tertiarios portantes habitum Minimorum, *ſup. nu.* 105. *verſ. decima quarta.*

Contra perſonas publicas.

BAnnientes perſonas Eccleſiaſticas. 187
Camerę Apoſt. Clericos, notarios, qui in cauſis iuxta propriam eorum tribunalis naturam non ſpectantibus quoquomodo ſe intromittere præſumunt, &c. *ſup. num.* 174.
Cardinales non ſeruantes ſtatuta à Iulio II. *ſup. numer.* 127.
Cardinales reuelantes geſta in ſecreto Conſiſtorio, *ſup. num.* 128.
Cardinales ambientes Papatum, & ſimoniacos eius cauſa.
Cardinales ſimoniacos in Ordine & beneficio.
Cardinales contrauenientes Bullæ de electione Pontificis, *ſup. num.* 184.
Commiſſarios, vel delegatos ad cognoſcendum an alienatio bonorum Eccleſiæ, &c. *ſup. num.* 131.
Dominos temporales cogentes aliquem tempore interdicti celebrare diuina, *ſup. num.* 101.
Duellum concedentes, vel permittentes in terris ſuis.
Epiſcopos, qui in ſuſpenſione conferunt beneficia, *ſup. num.* 147.
Gubernatores locorum ſtatus Eccleſiaſtici, qui licentiam ferendi arma tribus palmis breuiora concednnt, *ſup. num.* 140.
Inquiſitores malè procedentes contra hæreticos, *ſup. num.* 95.
Iudices, qui in obligationibus in forma Cameræ, & aliis cauſis ad officium A. C. ſpectantibus ſe intromittere, &c. *ſup. num.* 162.
Nuncium Apoſt. qui à Principibus, ad quos mittitur, dignitatis, aut gradus obtinendi cauſa litteras commendatitias, &c. *ſup. num.* 134.
Officiales non reddentes integrè computa Cameræ Apoſt. *ſup. num.* 123.
Officiales Pœnitentiariæ facientes ſibi interdicta, *ſup. num.* 137.
Officiales ſtatus Eccleſiaſti recipientes munera præter comeſtibilia, *ſup. num.* 116.
Prælatos vexantes cenſuris commorantes in ſeruitio Papæ.
Prælatos, qui Eccleſiaſticum traxerint ad forum ſeculare.
Prælatos dantes nunciantibus prouiſionem beneficiorum.
Præſidentes Montium pietatis ſtatus Eccleſiaſtici, qui pecunias ad dictos montes, &c. *ſup. numer.* 169.
Principem quemcumque laicum reformationem Fratrum Conuentualium impedientem, &c. *ſup. num.* 105. *verſ. ſexta.*
Prohibentes ſubditis ne vendant Eccleſiaſticis, *ſup. numer.* 93.

Contra Omnes.

ABſolutos ab excommunicatione ſub conditione 188
non adimplentes, *ſup. num.* 95. *in fine.*
Alumina ex partibus infidelium deferentes.
Animalia, & alia bona diripientes ex Eccleſiæ ſtatu.
Armatorum collectas, & caualcatas facientes, *ſup. numer.* 164.
Bona Eccleſiæ occupantes, &c. *ſup. num.* 130.

Digitized by Google

Cardinalis perſonam offendentes.
Cardinalium in Conclaui bona occupantes, *ſup. numer.* 108.
Capientes Chriſtianos habitantes inter Turcas, *ſup. num.* 141.
Clericorum percuſſores, *ſup. numer.* 83. *verſ. prima.*
Communicantes in crimine cum excommunicatis à Papa.
Confeſſionem Sacramentalem contra docentes poſſe fieri in abſentia, *ſup. num.* 163.
Conſpirantes in perſonam Romani Pont. *ſup. num.* 106. *in princip.*
Conſpirationes contra Cardinales non reuelantes, *ſup. numer.* 80.
Dantes, & recipientes ob ingreſſum Religionis.
Dantes, & recipientes pro gratia, aut iuſtitia, apud Sedem Apoſt. *ſup. num.* 107. *&* 177.
Dantes nunciantibus prouiſiones beneficiorum, *ſup. num.* 113.
Defunctorum corpora exenterantes, *ſup. num.* 103.
Dicentes mortaliter peccare, vel eſſe hæreticos eos, qui defendunt Sanctiſſimam Virginem eſſe conceptam ſine peccato, &c. *ſup. num.* 109.
Dicentes, vel defendentes quod Fratres Prædicatores, & Minores non ſint in ſtatu perfectionis, *ſup. n.* 105. *verſ. tertia.*
Duellum committentes, conſulentes, &c. *ſup. num.* 129.
Eligentes potentia inſignem in Senatorem Romanum, *ſup. num.* 91.
Examini ſe ſupponentes pro alio, vt Beneficium Eccleſiaſticum impetret, *ſup. num.* 124.
Executionem litterarum ſacræ Pœnitentiariæ impedientes, *ſup. num.* 181.
Extrahentes delinquentes à ſacris locis, præterquam in caſibus conceſſis per Gregorium XIV. *ſup. num.* 167.
Falſarios litterarum Pontificalium, *ſup. num.* 84.
Falſificantes monetam Regis Franciæ.
Fœminas ingredientes Monaſteria Regularium.
Fructus primi, vel ſecundi anni beneficij vacantis accipientes, *ſup. num.* 119.
Frumentum ex ſtatu Eccleſiaſtico & locis immediatè extrahentes, *ſup. num.* 153.
Immunitatem Eccleſiaſticam violantes.
Impedientes, vel parturbantes Epiſcopos, & Inquiſitores in officio S. Inquiſitionis, *ſup. num.* 121.
Incendiarios ab homine excommunicatos, & denunciatos, *ſup. num.* 89.
Indulgentias, & indicem caſuum populo proponentes, *ſup. num.* 182.
Interdictum violantes modis prohibitis in Clem. grauis, *de ſent. excom.*
Interdictum Sedis Apoſt. violantes, *ſup. num.* 106. *in princip.*
Iocalia, & alia quæcumque ad Sedem Apoſt. ſpectantia detinentes, ac ſcientes, & non reuelantes, *ſup. num.* 112.
Iurare facientes illicita, & contraria libertati Eccleſiaſticæ, *ſup. num.* 159.
Laicum, qui Eccleſiaſticum relegauerit, &c. *ſup. num.* 114.
Lapides, & ornamenta de Eccleſiis, vel locis ſacris auferentes, &c. *numer.* 117. & 183.
Libros, vel ſcripturas Cameræ Apoſt. occultantes, vel retinentes, *ſup. num.* 122.
Libros, & monumenta quæcumque ex bibliothecis Ordinis Fratrum Carmelitarum mouentes, *ſup. num.* 161.
Litteras mittentes, aut nuncium in conclaue, *ſup. numer.* 129.
Magiſtratus prouinciæ Marchiæ Anconitanæ offendentes.
Miniſtros Cameræ Apoſt. rationes integrè & fideliter non reddentes, *ſup. num.* 123.
Montium pietatis, & piorum locorum bona occupantes.
Mulieres Monaſteria Regularium etiam Mendicantium, ingredientes, *ſup. num.* 135.
Nepotes Cardinalium ſe fingentes vt expediant gratis litteras Apoſt. *ſup. num.* 118.
Papatum ambientes, eiuſque cauſa ſimoniam committentes.
Papæ ſuadentes, vt infeudet bona Eccleſiæ, *ſup. numer.* 149.
Perſeuerantes per annum in excommunicatione lata à delegato Papæ, *ſup. num.* 87.
Petentes aliquid in collatione, aliaue prouiſione beneficiorum, &c. *ſup. num.* 125.
Recipientes, recipiue permittentes Eccleſiæ ditioni ſubiectos homicidas, graſſatores, &c. *ſup. num.* 157.
Reliquias ſacras aſportantes in prouinciam Mediolanenſem, ſine conceſſione Summi Pont. *ſup. num.* 158.
Sal exterum aſportantes in Vrbes, & oppida Sedi Apoſt. ſubiectas, *ſup. num.* 152.
Sacrilegos effringentes Eccleſias.
Sepulchrum Domini petentes ſine licentia Papæ, *ſup. num.* 179.
Simoniacos in Ordine, & beneficio, *ſup. num.* 104.
Simoniam confidentialem committentes.
Societatis IESV inſtitutum impugnantes, *ſup. numer.* 160.
Sponſiones, &c. facientes ſuper vita, aut morte aut futura creatione ſummi Pont. *ſup. num.* 126.
Tributa à perſonis Eccleſiaſticis exigentes, *ſup. num.* 92.
Vexantes eos, qui cenſuras in aliquos intulerunt, *ſup. num.* 94.

DE EXCOMMVNICATIONIBVS nemini reſeruatis.

EX DECRETO.

PRIMA habetur in *cap. nulli fas* 19. *diſt.* contra contumaciter aſſerentees Romanam Eccleſiam non eſſe caput omnium Eccleſiarum, prout referunt *Lauor. de Indulg. p.* 2. *cap.* 23. *num.* 1. *Filliuc. tract.* 14. *cap.* 3. *num.* 43. Si tamen firmiter & veraciter ita crederet, eſſet hæreticus, & abſolutio Papæ reſeruata, in Bulla Cœnæ, *Caſu I.* 189

Secunda, in *cap. hanc* 10. *quæſt.* 2. contra Laicos oblationes Sacerdotibus factas accipientes, vt referunt *Iacob. de Graff. in aureis decis. p.* 1. *lib.* 4. *cap.* 24. *n.* 10. *Lauor. d. cap.* 23. *num.* 2. *Memor. Clericorum cap.* 8. *excom.* 14. 190

Tertia, in *cap. adminiſtratores* 23. *quæſt.* 5. contra omnes Principes, & Officiales, qui tertiò admoniti ab Epiſcopis, vel Eccleſiaſticis perſonis recuſant facere iuſtitiam ſuper eorum cauſis, vt referunt *Tolet. in inſtr. Sacerd. lib.* 1. *cap.* 37. *num.* 1. *Soar. tom.* 5. *diſput.* 29. *ſect.* 2. *numer.* 1. *Nauar. cap.* 27. *num.* 112. *Rainer. in catal. cenſurarum extra Bullam cap.* 7. *excom.* 15. *Lauor. d. p.* 2. *cap.* 23. *num.* 3. *Filliuc. d. tract.* 14. *num.* 164. 191

Ex Decretalibus.

PRima habetur *in cap. licet de euitandis* 6. *de elect.* contra aſſentientem electioni de ſe factæ in Summum Pont. à paucioribus, quam duabus Cardinalium partibus, & contra talem recipientes, vt referunt *S. Antonin. par.* 3. *tit.* 24. *cap.* 48. *Nauar. in man. cap.* 27. *num.* 114. *Lauor. d. p.* 2. *cap.* 23. *num.* 4. *Filliuc. d. tract.* 14. *num.* 43. *verſ.* 3. *Gambar. de caſibus reſeruatis, cap.* 9. *num.* 5. *verſ. ſecunda.* 192

Secunda in *cap.* non magnopere, ne clerici, vel Monachi, contra Religioſos profeſſos de clauſtro exeuntes 193

ad

Digitized by Google

ad audiendas leges Ciuiles, vel Phyſicam ſi infra duorum menſium ſpatium non redierint, vt referunt *Soar. tom.5.diſput.23.ſect.3.num.9. Filliuc.d.tract.14.à nu.126. Lanor.d.p.2.cap.23.num.8.*

193 Tertia in *cap.*quoniam,de officio Ordin. contra Epiſcopum, qui in ciuitate diuerſarum linguarum ſuſcipit eorum regimen, qui ſunt linguæ ſuæ, priuſquam ſuſcipiatur à proprio Epiſcopo in coadiutorem ſuum,vt referunt *Nauar.d.cap.27.num.114.Sayr.de cenſur. lib.3.cap. 32.num.1.Filliuc.d.tract.14.num.100.& num.153.Memor. clericorum cap.1.excom.10.Gambar.dict.cap. 9. num.5.verſ. tertia.*

194 Quarta in *cap.*1. de locato,contra Doctores, & ſcholares vniuerſitatis Bononien. qui conducunt domos alterius Doctoris, ſeu ſcholaris ante finitam locationem, ſine eius conſenſu,vt referunt *Nauar.d. cap.27.nu.114. verſ.4.Soar. dict. diſput.23.ſect.3.num. 3. Rainer.in catalogo cenſurarum extra Bullam cap.8.excom. 15. Lanor. d.par.2. cap.23.num.10.Filliuc.d.tract.14.num.49.Gambar.d.cap.9. num.5.in fine.*

195 Quinta in *cap.* clericis,ne clerici,vel monachi, contra clericos habentes officium Vicecomitis, vel Præpoſiti ſecularis ſi admoniti non deſiſtant, vt referunt *Nauar.d.cap.27.num.117.verſ.ſeptima,Iacob.de Graff.d.par.1. lib.4.cap.22.num.32.Tolet.in inſtr.Sacerd.lib.1.cap.37.num. 7.Soar.tom.5.diſput.23.ſect.3.num.21.Lanor.dict.p.3.cap. 23.num.7.Filliuc.tract.14.num. 105. Gambar.d. dict. cap.9. num.7.*

196 Sexta in *cap.fin.eod.tit.* ne clerici,vel monachi,contra Monachos & Canonicos Regulares, Archidiaconos, Decanos,Præpoſitos, Plebanos, & alios clericos Perſonatus habentes, vel quoſcunque Preſbyteros, qui leges, vel Phyſicam audiunt extrà clauſtrum, niſi intra duos menſes redierint,vt referunt *Nauar.d.cap.27.num. 116.Tolet.d.lib.1.cap.37.num.4.Soar.d.diſp.23.ſect.3. num. 9.Rainer.in catalogo cenſurarum extra Bullam cap.2.excom, 10.& 11.& cap.3.excom.13.Filliuc.d.tract.14.n.101.*

197 Septima in *cap.*non minus,& in *cap.* aduerſus,de immun. Eccleſ. contra laicos collectas imponentes Clericis, vel Eccleſiis, ſeu iuriſdictionem eorum vſurpantes ſi moniti non deſiſtunt,vt refert *Filliuc.d.tract. 14. num. 43.verſ.4.& Lanor.d. cap. 13. num. 26.* vbi refert hodie reſeruari in Bulla Cœnæ.

198 Octaua in *cap.*excommunicationi, de raptoribus,contra eos, qui capiunt bona Chriſtianorum naufragio perdita,& non reſtituunt,quæ hodie eſt de reſeruatis in Bulla Cœnæ Domini §.4. vt per *Filliuc.d.tract.14.cap.5. num. 43. verſ. ſexta. Gambar. de caſibus reſeruatis cap. 9. num.8.*

199 Nona in *cap. 1. de ſchiſmat.* contra ementes rem Eccleſiæ,vel aliter acquirentes à ſchiſmatico,necnon contra tenentem beneficium à ſchiſmatico, & innitentem ordinationi factæ per ſchiſmaticum, vt referunt *Nau. in man.cap.21.num.117.Lanor.d.par.2.cap.23. num. 5. Filliuc.d.tract.14.num.43.verſ.ſecunda.*

200 Decima in *cap.nouerit,de ſentent. excom.* contra omnes ſeruari facientes ſtatuta edita & conſuetudines introductas contra vniuerſalis Eccleſiæ libertatem, vel niſi ea, intra duos menſes faciant amoueri de capitularibus ſuis, id eſt,de publicis Communitatum libris,& contra alias perſonas auxilium ferentes ibi nominatas,vt referunt *Sylueſt.in ſum.verbo excommunicatio 9.num.31.Lanor. d.cap.23.num.11.Filliuc.d.tract.14.num.43. verſ.quinta, & num.165. Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam cap. 7.excom.* 8. vbi aduertit illos, qui de nouo talia ſtatuta edere præſumunt,eſſe excommunicatos in Bulla Cœnæ Domini.*Gambar. d.cap.9.num.9.*

Ex ſexto Decretalium.

201 PRima habetur in *cap.*vbi periculum, *de elect.* contra mittentes ſcripturas, vel nuncios alicui Cardinali in Conclaui exiſtenti ad electionem Romani Pont. vel cum eo ſecrete loquentes; item contra officiales, qui non ſeruant contenta in *eod.cap.*vbi periculum,vel circa ipſum fraudem committunt,vt referunt *Sylueſt. d. verbo excommunicatio 9.num.35.caſu 12. Nauar. d. cap.27. num. 121.Memor.clericorum cap.7.excom.5.Lanor.d.cap.13.num. 28.Filliuc.d.tract.14.num.53.verſ.1. & num. 54. Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam cap.7. excom.5.& cap.9. excom.45.* vbi aduertit recipientes, vel mittentes litteras, nuntium, notam, aut ſignum aliquod iiſdem dum ſunt in Conclaui, contrahere excommunicationem Papæ reſeruatam in *Conſtit.80. Pij IV.* incip.In eligendis, *Gambar.de caſibus reſeruatis cap.10.num.1.*

Secunda in *cap.* ſciant cuncti, *eod. tit.* contra omnes 202
qui ſiue per ſe, ſiue per alios iniuſte proſequuntur, aut ſpoliãt beneficiis,vel bonis ſuis clericos,aut Eccleſiaſticas perſonas, aut eorum conſanguineos, aut Eccleſias, monaſteria, vel alia pia loca,eo quod noluerint,aut nolunt eligere eum, pro quo ipſi rogarunt,ſeu inducebant eligere,vt referunt *Sylueſt.d.verbo excommunicatio 9.num. 38.caſu 13.Nauar.d.cap.27.num.123.Tolet.d.lib.1.cap.38. num.4.Soar.d.diſput.23.ſect.4.num.3. Sayr. d. lib.3.cap.34. num.7.Lanor.d.cap.23.num.22.Rainer.d. cap.9.excom. 45. Filliuc.d.tract.14.num.53.verſ.ſecunda,& num.55.Gambar. d.cap.10.n.2.in fine,& num.3.*

Tertia in *cap.* generali, *eod. tit.* contra vſurpantes de 203
nouo regalia,cuſtodiam, ſiue guardiam titulo aduocationis, ſine defenſionis in Eccleſiis, ſiue quibuſlibet aliis piis locis præſumunt occupare,vel capere aliqua illorum bona dum vacant, vt referunt *Memor. clericorum cap.9.excom.42.Lanor.d.par.2.cap.23.num.12. Filliuc. dict. tractat. 14. num.53.verſ.tertia, & num.56.& num.99.verſ. quarta,& num.106.Rainer.d.cap.9.excom.44.*vbi *cum Soar. d.diſp. 23.ſect. 4. num. 6.* notat occupationem bonorum cum effectu, & ſimul vſurpationis conatum requiti ad contrahendam hanc cenſuram.

Quarta in *cap.* indemnitatibus, §. *poſtremo, eod. tit.de* 204
elect. contra eum,qui vocatus, ſeu deputatus ad dirigendas moniales in electionibus non temperat ea,ex quibus diſcordiæ naſci, vel foueri poſſunt, vt referunt *Memor. clericorum cap.9.excom.44. Soar.d. diſput.23.ſect.4.num.8. Lanor.d.cap.23.num.21.Filliic.d.tract.14.num.53.verſ.quarta,& n.57.Rainer.d.cap.9.excom.46.* vbi *cum gloſ.& Caiet.* obſeruat quod ſi quis non vocatus interſit,& perturbet, vel vocatus, ſed poſt electionem iam factam perturbat, non incurrit cenſuram, ſecus ſi non vocatus ſuperior eſſet,quia ſi iſte perturbat,dum intereſt,cenſura ligatur. *Gambar.d.cap.10.num.4.verſ.quinta.*

Quinta in *cap.*hac conſtitutione, *de officio deleg.*contra 205
partes incitantes conſeruatorem ſibi datum,vt intromittat ſe in iis,quæ non continent apertam violentiam,vel iniuriam, & exigunt altiorem indaginem, ſiue iudicialem diſcuſſionem, vt referunt *Memor. clericorum cap.19. excom.64.Rainer.d.cap.9.excom.47.Filliuc.d.tract. 14. num. 53.verſ.quinta, & num. 58.Gambar. d. cap. 10. num.6. in princip.*

Sexta in *cap. vnic.* de iis quæ vi, contra eos, qui vi, 206
aut metu extorquent abſolutionem, aut reuocationem excommunicationis,ſuſpenſionis, vel interdicti,vt referunt *Soar.d.diſp.23.ſect.4.num.11. Memor. clericorum, cap. 9.excom.46.Rainer.d.cap.9.excom. 48. Filliuc. d.tract. 14. num.53.verſ.ſexta,& num. 59. Gambar.dict.cap.10.num.7. in princip.*

Septima in *cap.mulieres, de indic.* contra eum,qui fin- 207
git caſum, vel fraudem aliquam facit, quo iudex ipſe vadat ad accipiendum teſtimonium alicuius fœminæ,vt referunt *Soar.d.ſect.4.num.15.Lanor.dict.cap.13. num.20. Memor. Cleric.c.9.excom.47.Rainer.d.c.9.excom.49.Filliuc. d.tract.14.n.53.verſ.ſeptima,& n.70.Gambar.d.c.10.n.8.*

Octaua in *cap.* hoc conſultiſſimo, *de rebus Eccleſ. non* 208
alien. contra compellentes Prælatos, vel alias perſonas

Eccleſiaſticos, vt ſubmittant Eccleſias, vel earum bona immobilia perpetuo, vel ad longum tempus laicis, vel ſupponant eis, ipſorum iura recognoſcendo, ſeu profitendo ſe tenere ea ab illis tanquam Superioribus patronis, vel defenſoribus; & laicos, qui aliquid horum habentes aliquo modo illicito plus vſurpant, quam illis ſit permiſſum, & moniti ab eo non deſiſtunt, referunt *Rainer. d. cap. 9. excom. 50. Lauor. d. cap. 23. n. 23. Filliuc. d. n. 53. verſ. octaua, & num. 61. Gambar. d. cap. 10. num. 9.*

209 Nona in *cap. vnic. de Relig. domibus*, contra Religioſos Mendicantes approbatos poſt Concil. Lugdunenſe, qui de nouo domos ad habitandum recipiunt, vel receptas mutant ſine licentia Sedis Apoſt. vt referunt *Nauar. d. cap. 27. num. 127. verſ. 20. Tolet. d. lib. 1. cap. 38. num. 12. Soar. d. diſp. 23. ſect. 4. num. 19. Sayr. d. lib. 3. cap. 34. num. 5. Lauor. d. cap. 13. num. 29. Filliuc. d. tract. 14. num. 130.*

210 Decima in *cap.* vt periculoſa, ne clerici, vel monachi, contra Religioſos omnes, qui habitum ſuæ Religionis temere dimittunt, & contra Religioſos omnes, qui ad aliqua ſtudia accedunt ſine licentia ſui Prælati, & conſilio maioris partis Conuentus, vt referunt *Nauar. d. cap. 27. num. 131. Soar. d. diſp. 23. ſect. 4. num. 17. & 26. Lauor. d. cap. 13. num. 32. Filliuc. d. tract. 14. num. 53. verſ. decima, & num. 63. Rainer, in catalogo cenſurarum extra Bullam cap. 3. excom. 12. & cap. 8. excom. 6.*

211 Vndecima in *cap.* quoniam, *de immun. Eccleſ.* contra eos, qui impediunt Eccleſiaſticos Iudices ordinarios, vel delegatos ne ſua iuriſdictione vtantur, vt referunt *Rainer. d. cap. 9. excom. 66. Lauor. d. cap. 13. num. 18.*

212 Duodecima in *cap. eos ſi, eod. tit. de immun. Eccleſ.* contra dominos temporales prohibentes ſubditis ſuis ne cum perſonis Eccleſiaſticis contrahant, vel communia obſequia exhibeant, vt referunt *Nauar. d. cap. 27. nu. 130. §. 23. Lauor. d. p. 2. cap. 23. num. 16.*

213 Decima tertia in *c ſp.* quamquam 4. *de cenſib.* contra compellentes Eccleſiaſticas perſonas ad pedagia, quindagia, &c. ſiue per ſe, ſiue per alium exigentes, vt referunt *Soar. dict. diſputat. 23. ſect. 4. num. 21. Lauor. dict. cap. 23. num. 17. Filliuc. dict. tract. 14. num. 53. verſ. nona, & num. 62.*

214 Decima quarta in *cap. 2. de hæret.* contra quoſcunque qui ſcienter præſumunt ſepelire in loco ſacro hæreticos, credentes, eorum receptatores, defenſores, aut fautores, nec debent abſolui, niſi prius propriis manibus ſuis publicè extrahant, & proiiciant huiuſmodi cadauera, & locus ille perpetuò caret iure ſepulturæ, vt per *Lauor. d. cap. 13. num. 30. Memoriale clericorum cap. 9. excom. 49. Filliuc. d. tract. 14. num. 53. verſ. vndecima, Gambar. d. cap. 10. num. 12.*

215 Decima quinta in *cap.* vt inquiſitionis, *eod. tit.* contra octo genera delinquentium de quibus ibi, & præcipuè contra omnes habentes iuriſdictionem temporalem, qui non obediunt Epiſcopis, & Inquiſitoribus in requirendis hæreticis, & aliis præſtandis, de quibus ibi: vbi etiam extenditur contra dantes auxilium, conſilium, & fauorem, vt per *Sylueſt. d. verbo excommunicatio 9. num. 58. caſu 28. Nauar. d. cap. 27. num. 135. Tolet. d. lib. 1. cap. 38. num. 19. Memor. cleric. cap. 7. excom. 6. Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam cap. 7. excom. 6. Lauor. dict. cap. 23. num. 25.*

216 Decima ſexta in *cap.* pro humani, *de homicid.* contra eos, qui per aſſaſſinos interficiunt aliquem Chriſtianum, aut vident interfici, quamuis non ſequatur mors, aut aſſaſſinos receperint, defenderint, vel celauerint, vt referunt *Soar. d. diſp. 23. ſect. 4. num. 46. Rainer. dict. cap. 9. excom. 52. Lauor. dict. cap. 13. num. 15. Filliuc. d. tract. 14. num. 53. verſ. duodecima, & num. 65. Gambar. dict. cap. 10. num. 14.*

217 Decima ſeptima in *cap.* 1. de Vſuris contra clericos, qui permittunt verſari in terris ſuis fœneratores publicos, alienigenas, vel ſi non expellunt eos, intra tres menſes, qui locant illis, vel alio prætextu concedunt domus ad fœnus exercendum, vt referunt *Nauar. d. cap. 27. num. 136. verſ. 13. Soar. tom. 5. diſput. 22. ſect. 4. num. 42. Tolet. d. lib. 1. cap. 38. num. 22. Lauor. d. cap. 23. num. 13. Filliuc. d. tract. 14. num. 108. Sayr. lib. 3. cap. 32. num. 12. Gambar. d. cap. 10. num. 15.*

Decima octaua in *cap. 1. de iniur.* contra eos, qui 218
concedunt repræſſalias contra perſonas Eccleſiaſticas, vel eorum bona, & qui conceſſas extendunt ad prædictos, & bona, niſi intra menſem à conceſſione, vel extenſione abſtinuerint & reuocauerint: ſi autem eſt vniuerſitas ſupponitur interdicto, vt referunt *Sylueſt. dict. verbo excommunicatio 9. num. 62. caſu 32. Nauar. dict. cap. 27. num. 136. Rainer. in dict. catalogo cap. 7. excomm. 9. Lauor. dict. cap. 13. num. 19. Filliuc. dict. tractat. 14. num. 53. verſ. decima tertia, & num. 66. Gambar. d. cap. 10. num. 17.*

Decima nona in *cap.* felicis de pœnis, contra omnes 219
Principes, & alios dominos, ac Iudices non obſeruantes contenta in eo contra percutientes, vel hoſtiliter inſequentes aliquem S.R.E. Cardinalem. hodie eſt de reſeruatis in Bulla Cœnæ Domini, vt per *Nauar. d. cap. 27. num. 136. Rainer. in d. catalogo cap. 7. excomm. 4. Lauor. d. cap. 13. num. 14. Filliuc. d. tract. 14. num. 53. in fine, & num. 133. & 134. Gambar. d. cap. 10. in fine.*

Ex Clementinis.

PRima fertur in *Clem. 1. de ſequeſt. poſſeſſ.* contra præ- 220
ſumentes impedire ſequeſtrationem factam per loci Ordinarium de beneficio Eccleſiaſtico per triennium pacificè non poſſeſſo, & oblatâ in Curia Romana vnam ſententiam diffinitiuam in poſſeſſorio, vel proprietate, nunc ſequeſtra non ponuntur ab Ordinariis, ſed ab ipſis Rotæ Romanæ Auditoribus auctoritate Papæ, vt per *Soar. tom. 5. diſp. 23. ſect. 5. num. 1. Nau. d. cap. 27. num. 137. Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam cap. 9. excom. 62. Lauor. d. par. 2. cap. 13. num. 41. Filliuc. d. tract. 14. num. 67. verſ. prima, & num. 68. Gambar. de caſibus reſeruatis cap. 11. num. 1.*

Secunda in *Clem. 1. de ſepultur.* contra ſepelientes ali- 221
quem in cœmiterio tempore interdicti extra caſus à Iure conceſſos, vel ibidem ſepeliunt publicè excommunicatos, vel nominatim interdictos, vel vſurarios manifeſtos, etiamſi ſepelientes ſint exempti, non obſtantibus eorum priuilegiis, vt referunt *Memoriale clericorum cap. 9. excomm. 51. Rainer. d. cap. 9. excomm. 51. & 53. Gambar. d. cap. 11. num. 2. Filliuc. d. tract. 14. num. 67. verſ. ſecunda, & num. 69.*

Tertia in *Clem.* Religioſi, de decimis, contra Reli- 222
gioſos, qui ſibi appropriant exquiſitis fraudibus, ſiue coloribus vſurpare præſumunt noualia, aut decimas Eccleſiis debitas non ſpectantes ad eos aliqua legitima de cauſa, vel prohibuerint, aut non permiſerint ſolui decimas Eccleſiis de animalibus familiarium, & Paſtorum horum, vel aliorum immiſcentium animalia ipſa ipſorum gregibus, vel prohibuerint, aut non permiſerint ſolui decimas Eccleſiis de animalibus, quæ in pluribus locis emunt in fraudem Eccleſiarum, emptáque tradunt venditoribus, vel aliis ad ipſa tenenda, vel de terris, quas aliis tradunt excolendas, decimas Eccleſiis ſolui non permiſerint, aut prohibuerint, ſi requiſiti ab eis, quorum intereſt, à præmiſſis intra menſem non deſiterint, aut ſi intra duos menſes non ſatisfecerint Eccleſiis læſis, ſi quid contra prædicta vſurpauerint, vt per *Sylueſt. verbo excommunicatio 9. num. 72. caſu 36. Nauar. cap. 27. num. 188. Tolet. dict. lib. 1. cap. 39. num. 3. Rainer. in dict. catalogo capit. 3. excommunic. 15. Lauor. dict. cap. 13. num. 46. Filliuc. d. tractat. 14. num. 125. verſ. quinta, & num. 137. Gambar. d. cap. 11. num. 7.*

Quarta

223 Quarta in *Clem.*ne in agro §.quia vero,de ſtatu Monach. contra Monachos, aut Canonicos Regulares adminiſtrationem non habentes, qui petunt Curias Principum animo nocendi ſuis Prælatis, & Monaſteriis, & contra Monachos, qui ſine licentia Abbatum ſuorum tenent arma intra ſepta Monaſterij, vt referunt *Sylueſt. d.verbo excommunicatio 9.num.73.caſu 37. Nauar.diſt.cap. 27.num.139.Soar.tom.5.diſput.23.ſect. 5. num. 4. Fr. Emm.in.quæſt. Regular. tom. 2. quæſt.60.art.2.verſ.quarta,Filliuc.d.tract.14.num.119.Lauor.d.cap.13.num.45.Rainer.in d.catalogo cap.3.excom.16.*

224 Quinta in *cad. Clem.* ne in agro contra quoſcunque Monachos, qui intra ſepta Monaſterij ſine licentia Abbatis arma tenere præſumunt, vt per *Rainer. dict. cap.3. excom.22.Filliuc.d.tract.14.num.120.Gambar.dict.cap.11. num.8.*

225 Sexta in *Clem.* attendentes *§.fin.eod.tit. de ſtatu Regul.* contra eos, qui præſumunt impedire Viſitatores Monialium, & etiam Canonicorum Regularium in iis quæ pertinent ad officium viſitationis earundem, ſi à Viſitatoribus admoniti non deſiſtant,referunt *Memor. clericorum cap.9. excomm. 52. Rainer.in dict.catalogo cap.9. excom. 54. Lauor. dict. cap. 13. num. 43. Filliuc. dict. tractat.14. num.67. verſ. tertia, & num. 72. Gambar.dict.cap. 11.num.10.*

226 Septima in *Clem. 1. de Relig. domibus* contra Beguinos, ſiue qui ſequuntur ſtatum Beguinorum, vel ſectantur aſſumptum, vel de nouo inſtituunt, & Religioſos, qui dictos Beguinos, & vt ſupra, fouent, & dant eiſdem auxilium, conſilium, & fauorem, referunt *Lauor.dict.par.2.cap.13.num.35.Filliuc.dict. tract.14. num.67.verſ.quarta,& num.74.& num.143. Gambar. dict. cap.11.num.11.*

227 Octaua in *Clem. 1. de conſanguinit. & affinit.* contra contrahentes ſcienter Matrimonium in gradu prohibito à ſacris Canonibus conſanguinitatis, vel affinitatis. Et contra illos, qui contrahunt cum Monialibus profeſſis, & etiam Moniales ipſas profeſſas. Et contra Religioſos profeſſos, qui contrahunt cum quauis muliere.Ac denique contra clericos omnes in Sacris conſtitutos,Matrimonium contrahentes,referunt *Soar.tom. 5.diſp.23.ſect.5.num.23. Memor.clericorum cap.2.excom. 12. Rainer.in d.catalogo cap.2.excom.12.Lauor.d.cap.13. num. 33. Filliuc.dict.tract. 14. num.67.verſ.quinta,& num.75.& num.113.*

228 Nona in *Clem.* nolentes, *de hæret.* contra Inquiſitores, & ipſorum, vel Epiſcoporum, aut Capitulorum Sede vacante commiſſarios deputatos in cauſis Fidei, qui prætextu ſui officij Inquiſitionis illicitè ſumunt pecuniam aliquam,& qui ſcienter confiſcant bona Eccleſiaſtica, etiam applicanda fiſco Eccleſiæ, vt per *Syluest. verbo excommunicatio 9.num.81.caſu 42. Nauar. d. cap.27. num.142.Rainer.in d.catalogo cap.6.excom.2.Filliuc.d.tract. 14.num.168.Tolet.dict.lib.1.cap.39.num.11. Gambar.d.cap. 11.num. 13.*

229 Decima in *cap.vnic.* de Vſuris, contra omnes officiales locorum quocunque nomine cenſeantur, qui faciunt, ſcribunt, vel dictant ſtatuta de vſuris ſoluendis, vel quod ſolutæ non repetantur, & eos qui iudicant vſuras eſſe ſoluendas, aut ſolutas non eſſe repetendas, & qui habent ſuper hoc poteſtatem,niſi intra tres menſes deleuerint ſtatuta talia de libris Communitatum, vel ſi talia ſtatuta, aut conſuetudines illorum effectum habentes obſeruare præſumant, vt referunt *Syluest.dict. verbo excommunicatio 9.num.81.Lauor.dict. cap.13.num.40. Filliuc.dict.tract.14.num.170. Gambar.dict.cap.11.num.14. Rainer. in dict. catalogo cap. 7. excom. 7.* vbi multipliciter declarat.

230 Vndecima in *Clem.* cupientes de pœnis, contra omnes Religioſos Mendicantes, qui ſine licentia Papæ loca de nouo accipiunt ad habitandum, vel hactenus recepta mutant, vel quouis titulo alienationis transferunt, vt referunt *Syluest. dict. verbo excommunicatio 9.caſu.44. num.85. Nauar.dict.cap.27.num. 144. e Memor. clericorum cap.3.excom.22. Rainer. dict. catalogo cap.3. excom. 20. Gambar. dict. cap.11. num.15. Lauor.dict.cap.13.num. 36. Filliuc. dict. tract. 14. num. 145.* quorum aliqui notant hanc excommunicationem quoad multos Mendicantes per eorum priuilegia ſublatam eſſe.

231 Duodecima in *cad. Clem.* cupientes,contra Religioſos,qui in concionibus,vel aliis locis dicunt aliquid,vt retrahant auditores à ſolutionibus decimarum Eccleſiis debitarum, vt per *Syluest. dict. verbo excommunicatio 9.num. 88. caſu 45. Nauar. dict.cap.27.num.145. Memor.clericorum cap.3.excom.19. Lauor.dict.cap.13.num.37. Rainer.dict. catalogo cap. 3. excom. 17.* Item etiam in eadem Clem. fertur alia excommunicatio contra Religioſos, qui de induſtria poſtponunt facere Conſcientiam pœnitentibus,ſeu confitentibus de huiuſmodi decimis ſoluendis, & poſtea præſumunt prædicare non purgata negligentia cum commode poſſint eos admonendo.*Gambar. d.cap.11.num.16.*

232 Decima tertia in *Clem. 1. de ſentent.excommun.* contra omnes Religioſos cuiuſcunque Ordinis, qui interdictum impoſitum auctoritate Apoſtol.vel Ordinaria non ſeruant, cum ſciunt matricem Eccleſiam vel Parochialem loci illud ſeruare, vt referunt *S. Antonin.par.3. tit. 94.cap.56. Nauar. dict. cap. 27. num. 146. Tolet.dict.lib.1. cap.39.num.15.Syluest. dict.verbo excommunicatio 9. num. 90.caſu 47. Sayr.d.lib.3. cap.33. n.44. Rainer. in d. catalogo cap.3 excom.14.Lauor.dict.cap.13.num.38.& 44.Filliuc. d.tract. 14.num.125.verſ.duodecima,& num.148. Gambar. d.c.11.num.17.*

233 Decima quarta in *Clem.* exiui de Paradiſo, *de verbor. ſignif.* contra eos, qui illam commentantur, vt referunt *S.Antonin.par.3.tit.24.cap.69.Sayr.d.lib.3.cap.35.num.21. Memor.clericorum cap.9.excom.54.Rainer.in d.catalogo cap. 9.excom.56.Lauor.d.cap.13.num.44.*

Ex Extrauagantibus.

234 PRima fertur in *Extrauag.* ſuper gentes, *de conſuetud. inter commun.* contra impedientes nuncios,vel legatos Romani Pontif. ne ingrediantur Regna, Prouincias, & terras, ad quæ ipſos deſtinare contigerit, quæ hodie reſeruata eſt in Bulla Cœnæ Domini, refert *Lauor. dict. par. 2.cap. 13. num. 48. Gambar. de caſib. reſerv. cap.12.num.2.*

235 Secunda in *Extrauag.* ambitioſæ, *de rebus Eccleſ. non alien. inter commun.* contra eos, qui extra caſus à Iure permiſſos alienant, vel locant in plures, quam in tres annos bona immobilia, vel mobilia pretioſa Eccleſiarum, vt referunt *Rainer. in dict. catalogo cap. 2. excomm. 13. Filliuc.dict. tractat. 14. num.99. verſ. ſeptima,& num. 114.* Hanc Extrauagantem receptam eſſe quoad nullitatem contractus, non vero quoad excommunicationem, & alias pœnas extrinſecas reſoluunt Doctores, quos citauimus *infra alleg.*

236 Tertia in *Extrauag.* etſi deceat, *de maior. & obed.inter commun.* contra Prælatos quoſcunque etiam Patriarchas ad Romanam Curiam venientes,& inde diſcedentes abſque Papæ notitia, & contra omnes qui Prælatos apud Sedem Apoſtol. recipiunt, niſi ante receptionem aduentum illorum Papæ ſignificauerint, vt referunt *Sayr.d.lib.3.cap.32.num.23.Lauor.d.c.13.n.49.*

237 Quarta in *Extrauag. vices 2. de treuga & pace*, contra ipſos Rectores Eccleſiarum, & Religioſos Mendicantium in Germania exiſtentes, qui pacem inter ipſos factam violant, vt per *Sayr.dict.lib.3.cap.33.num. 44. Memor.clericorum cap.5.excom.13. Rainer. in d.catalogo cap.8. excom.13. Filliuc. dict. tract. 14.num.149. Lauor.dict. cap. 13.num.50.*

238 Quinta in *Extraueg.* quia nonnulli, *de sentent. excom. inter communn.* contra impugnantes litteras Papæ electi antequam coronetur, cum eodem momento, quo quis in Papam canonicè eligitur, confirmatur immediate à Deo, & potest ante coronationem exercere officium suum, vt referunt *Memor. clericorum cap. 9. excomm. 55. Rainer. in dict. catalogo cap. 9. excom. 58. Lauor. d. par. 2. cap. 13. num. 34.*

239 Sexta in *Extraueg.* Sancta Romana, *de relig. domib. Ioannis XXII.* contra Episcopos, & quoscunque Prælatos permittentes ritum, habitúmve Fraticellorú, Bizzocorum, siue Beguinorum, vt referunt *Caiet. verbo excommunicatio cap. 5. Tolet. d. lib. 1. cap. 38. num. 12. Sayr. d. lib. 3. cap. 32. num. 24. Lauor. d. cap. 13. num. 47.* Hæc excommunicatio est etiam contra dictos Fraticellos, & Beguinos, & omnes de nouo assumentes talem sectam, quæ hodie non extat, vt obseruat *Tolet. proximè loco citato.*

Ex Concilio Tridentino.

240 PRima fertur *sess. 4.* contra imprimentes, & mandantes imprimi, vendentes, & apud se retinentes libros de rebus sacris tractantes sine nomine Auctoris, sine approbatione Ordinarij, & si Auctores Regulares fuerint vltra Ordinarij approbationem, requiritur etiam proprij Superioris recognitio & licentia, vt referunt *Soar. tom. 5. disput. 23. sect. 7. in princip. num. 2. & 3. Memor. clericorum cap. 9. excom. 56. Rainer. in catalogo censurarum extra Bullam cap. 9. excom. 59. Lauor. de Indulgent. par. 2. cap. 13. num. 51. & num. 58. Gambar. de casib. reseru. cap. 13. num. 2.*

241 Secunda *sess. 13. cap. fin.* contra eos, qui docent, prædicant, vel pertinaciter asserunt, seu etiam publicè disputando defendere præsumunt eos, quos Conscientia peccati mortalis grauat, quantumcunque etiam se contritos existiment habita copia Confessarij necessario præmittendam non esse Sacramentalem Confessionem, vt referunt *Soar. tom. 3, disp. 66. sect. 3. Memor. clericorum cap. 9 excom. 57. Rainer. in d. catalogo cap. 9. excom. 60. Filliuc. d. tract. 14. num. 81. vers. secunda, & num. 84. Lauor. d. cap. 13. num. 57. Gambar. d. c. 13. n. 3.*

242 Tertia *sess. 24. de reformat. Matrim. cap. 1.* contra falsò affirmantes Matrimonia filiorumfam. sine consensu parentum contracta esse irrita, ac parentes ea rata, vel irrita facere posse, vt per *Lauor. d. cap. 13. num. 59.*

243 Quarta *ead. sess. 24. de reformat. Matrim. cap. 6.* contra raptores mulierum, ac omnes dantes eis auxilium, consilium, & fauorem, vt per *Memor. clericorum cap. 9. excom. 58. Rainer. d. catalogo cap. 9. excom. 61. Filliuc. d. tract. 14. num. 85. Lauor. d. cap. 13. num. 60. Sanch. de Matrim. lib. 7. disp. 13. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 22. num. 31. vers. de excom. Bonacin. de Matrimon. quæst. 4. puncto 18. n. 9. in fine. Gambar. d. cap. 13. n. 4.*

244 Quinta *ead. sess. 24. de reformat. Matrim. cap. 9.* contra dominos temporales, ac magistratus cuiuscunque gradus, dignitatis, ac conditionis existant, qui quouis modo directè, vel indirectè subditos suos, vel quoscunque alios cogunt quominus libere Matrimonium contrahant, vt per *Rainer. in d. catalogo cap. 7. excom. 14. Filliuc. d. tract. 14. num. 86. Gambar. dict. cap. 13. num. 4. Lauor. d. cap. 13. num. 61.* Comprehendi tantum temporales quosdam dominos, & publicam forensem iurisdictionem habentes, vt Iudices, & Episcopos, obseruant *Henriq. in sum. lib. 11. cap. 6. §. 6. in commento lit. G. Sanch. de Matrim. lib. 4. disput. 22. in fine, Basil. Ponti, de impedim. Matrim. cap. 29. §. 12. vers. ex dictis, Guter. de Matrim. cap. 79. num. 11. Bonacin. ead. tract. quæst. 3. puncto 8. num. 34. vers. aduertendum.* Non extendi tamen ad prohibentes Matrimonium tenent *Henriq. d. cap. 6. §. 5. Bonacin. d. num. 34. vers. secundo, & quæst. 4. puncto 17. num. 26. vers. nec obstat, Basil. Ponti. d. §. 12. vers. secundo.*

Sexta *sess. 25. de Regular. cap. 5.* contra Magistratus seculares, qui ab Episcopis requisiti non præbent eorum auxilium ad restituendam, vel conseruandam clausuram Monialium, & ad compescendum pœnis inobedientes, & contradictores talis clausuræ, vt referunt *Memor. clericorum cap. 7. excomm. 10. Rainer. dict. catalogo cap. 7. excom. 10. Lauor. dict. cap. 13. num. 63. Filliuc. d. tract. 14. num. 96. vers. prima, & num. 172. Gambar. d. cap. 13. num. 5.* 241

Septima *ead. sess. 25. de Regularib. cap. 16.* contra Religiosos, & Religiosas, qui recipiunt aliquid à nouitiis, dum sunt in probatione, vel à parentibus, propinquis, & curatoribus suis excepto victu, atque vestitu, vt per *Fr. Ludou. Miranda in manuali Prælat. tom. 2. quæst. 35. art. 18. concl. 2.* 246

Octaua *ead. sess. 25. de Regular. cap. 18.* contra omnes, quicunque sint, qui quomodocunque coegerint aliquam Virginem, vel viduam, aut aliam quamcunque mulierem inuitam, præterquam in casibus à Iure permissis, & expressis ad ingrediendum Monasterium, vel ad suscipiendum habitum cuiuscunque Religionis, vel emittendam professionem in eis, & qui in aliquo ex prædictis consilium, auxilium, vel fauorem dederint, aut qui scientes eam non sponte ingredi monasterium, aut habitum suscipere, aut professionem emittere quoquomodo eidem actui vel præsentiam, vel consensum, vel auctoritatem interposuerint, vel qui sanctarum Virginū, & aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi quoquomodo sine iusta causa impedierint, vt referunt *Soar. tom. 5. disput. 23. sect. 5 num. 9. Gambar. d. cap. 13. num. 8. Rainer. in d. catalogo cap. 9. excom. 63. Filliuc. d. tract. 14. num. 88. Lauor. d. cap. 13. num. 64.* vbi citat metipsum in hoc loco, cuius decreti dispositionem intelligendam esse de vi coactiua, non inductiua cum loquatur per verbum, coegerit, obseruant *Azor. instit. moral. p. 1 lib. 13. cap. 9. quæst. 2. vers. præterea, Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. l. 7. num. 62.* Procedere in cogente fœminam ad Monasterij ingressum, non vt profiteatur, nec vt habitum sumat, sed vt ibi seculari retento educetur, donec ætatis aptæ Matrimonio sit, notant *Nauar. cons. 56. sub tit. de sentent. excom. in 1. edit. aliàs cons. 6. sub tit. de Regular. in nouis, Soar. tom. 5. disp. 23. sect. 5. num. 9. Zerola in praxi Episcop. par. 2. verbo Moniales §. 13. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. cap. 4. num. 12.* Non comprehendere tamen cogentes ingressu non sequuto resoluunt *Sayr. in floribus decis. sub tit. de sentent. excomm. decis. 51. Nauar. sub eod. tit. cons. 55. in antiq.* 247

Ex diuersis Summorum Pont. Constitutionibus.

PRima fertur in *Concil. Lateranen. sub Leone X.* contra eos, qui prædicando, vel disputando audent impugnare Montes pietatis, vt referunt *Rainer. in catalogo censurarum extra Bullam cap. 5. excom. 6. Filliuc. dict. tract. 14. num. 121. Lauor. de Indulgent. par. 2. cap. 13. num. 52.* 248

Secunda in *eod. Concil. Lateranen. sub Leone X.* contra sortilegia, incantationes, & diuinationes per inuocationem dæmonum exercentes, vt referunt *Filliuc. dict. tractat. 14. num. 67. vers. secunda, Lauor. dict. cap. 13. num. 53.* vide *Constitut. Gregorij XV.* incip. *Omnipotentis Dei sub Dat. 20. Martij 1623.* vbi grauissimæ pœnæ imponuntur. 249

Tertia in *Constitut. 24.* Clementis VII. incip. Accepimus, contra eos, qui in Romana Curia Apostolicas commissiones, intimationes, publicationes, & affixiones præsentauerint præter cursores, vt refert *Lauor. d. cap. 13. num. 77.* 250

Quarta, in *Constit.* Clementis VII. & aliorum Summorum Pont. relatis, in Constit. Basilicæ S. Petri de 251

Vibe

Vrbe *ſub tit.6.de ſacriſtia num.6.fol.* 47. contra Archipreſbyterum, Canonicos, beneficiatos, & Clericos, eiuſdem Baſilicæ non applicantes integram medietatem omnium fructuum, & diſtributionum quotidianarum primi anni, Sacriſtiæ.

252 Quinta, *in Conſtit.*88. *aliàs* 112. Pij IV. incip. In ſacroſancta, contra Rectores ſtudiorum, & alios Epiſcopis inferiores doctorandi facultatem habentes, qui aliquem ad gradus doctoratus promoueri, vel Cathedrã, aut lectiones retinere, vel conſequi patiuntur priuſquam Fidei profeſſionem emittant, & alia non ſeruant quæ ſeruare tenentur iuxta formam traditam in eadem *Conſtit.* vt referunt *Rainer. in dicto Catalogo cap.* 8. *excommunicat.* 7. *Filliuc. d. tractat.* 14. *numer.* 163. *verſ. ſeptima.*

253 Sexta, *in Conſtit.*65. eiuſdem *Pij IV.* incip. *Cum eius vices*, contra Sedis Apoſt. eiuſque locorum Gubernatores, Rectores, Præſidentes, & alios officiales, qui concedere quouis colore præſumunt alicui licentiam, ſeu facultatem deferendi, vel retinendi etiam ad breuiſſimum tempus archibuſſeros breuioris menſuræ duorum palmorum referunt *Rainer. in d.catalogo cap.* 8. *excom.*8. *Lauor.d.cap.*13.*num.*87.

254 Septima, in *Conſtit.*56. eiuſdem Pij IV. incip. *Decet*, contra eoſdem Gubernatores, &c. qui pœnas pecuniarias, ſeu mulctas, aut bonorum in parte, vel in totum confiſcationes contra delinquentes per ſtatuta, vel bannimenta impoſitas alteri quam Cameræ Apoſt. applicare quouis modo præſumunt, vt refert *Rainer.d. capit.*8. *excom.*9.

255 Octaua in *Conſt.*107. eiuſdem Pij IV. incip. *Superna*, contra Legatos, Vicelegatos, Gubernatores, & quoſcumque Iudices, & Officiales quouis prætextu & priuilegio munitos, qui per ſe ſeu per eorum Cancellarios, Secretarios, ſcribas, vel alium quemcumque in officiis notoriatuum per Cameram Apoſtol. venditis, vel in eorum interpretatione, ac originalibus ſcripturis officia huiuſmodi ipſorumque Notariorum præiudicium concernentibus ſe intromittere, aut de illis quomodolibet diſponere, ſeu Notarios illa ementes moleſtare, perturbare, vel impedire, aut contra eos procedere præſumunt, vt refert *Rainer.d.cap.*8.*excomm.*10.

256 Nona, in *Conſtit.* 60. eiuſdem Pij IV. incip. *In ſublimi* contra Officiales S. Pœnitentiariæ, qui in conceſſionibus, & expeditionibus ſibi interdictis ab eodem Pio IV. quouis priuilegij, ſeu indulti prætextu ſe intromittere quoquo modo præſumunt, vt refert *Rainer. d. cap.*8.*excom.*11. vbi nomine Officialium S. Pœnitentiariæ intelligit Regentem, correctores, ſcriptores, procuratores, reuiſores, ſigillatores, & alios quoſcumque.

257 Decima, in *Conſtit.*91. Pij V. contra omnes, qui vindictæ ſtudio aliquem offenderint in Vrbe, & ibi arma ad hoc, aut armatos congregauerint, vt per *Iacob.de Graff. in aureis decis. p.* 1.*lib.*4.*cap.* 22. *num.*22. *Filliuc.d. tract.*14. *num.*97.*verſ. ſeptima.*

258 Vndecima, in *Conſtit.* 83. eiuſdem Pij V. incip. *Si de protegendis*, contra eos, qui occidunt, verberant, deiiciunt, perterrefaciunt Inquiſitores, aduocatos, procuratores, notarios, aliumue miniſtrum S. Officij, ſeu accuſatorem, denunciatorem, aut teſtem in cauſa fidei quomodocumque productum, vt referunt *Rainer. in d. catalogo cap.* 9. *excomm.*68. *Filliuc. d. tract.* 14. *num.*92. *Lauor.d.cap.* 13.*num.*84.

259 Duodecima, in *Conſtit.* 105. eiuſdem Pij V. incip. *Sanctiſſimus*, contra omnes Superiores, & inferiores officiales, ac miniſtros tam Vrbis Romæ, quam totius Orbis, qui DD. Cardinalium Inquiſitorum Generalium præceptis & mandatis, in quibuſcumque Officium S. Inquiſitionis concernentibus non parent, & obediunt, referunt *Rainer. in d. catalogo cap.* 7. *excom.* 11. *& Filiuc. d.tract.*14.*num.*163.*verſ.octaua.*

260 Decima tertia in *Conſtit.* 47. eiuſdem Pij V. incip. *De ſalute gregis*, contra omnes Principes quacumque tam Eccleſiaſtica quam mundana, etiam Imperiali, Regia, vel quauis alia dignitate fulgentes, qui in ſuis prouinciis, ciuitatibus, terris, & locis permittunt fieri taurorum, aliarumque ferarum agitationes, ideſt congreſſus hominum cum tauris, aliiſque feris beſtiis, & contra clericos tam Regulares quam Seculares beneficia Eccleſiaſtica obtinentes, vel in ſacris Ordinibus conſtitutos, qui in huiuſmodi ſpectaculis publicis, vel priuatis interſunt, vt referunt *Rainer.in d. catalogo cap.*7.*excom.*12. *Filliu.d.tract.*14. *num.*123. Poſtea Gregorius XIII. de anno 1575. reuocauit pœnas & cenſuras, in *d.Bulla* Pij V. contentas quoad Laicos, & Fratres Milites tantum quarumcunque Militiarum (dummodo ſacris Ordinibus initiati non fuerint) Regnorum Hiſpaniæ, vt arteſtantur *Salzed.ad Bernard.cap.*75.*in nouiſſ.edit.& Quarant. in ſumma Bullarij verbo torneamenta.* Denique Clemens VIII. de anno 1596 abundantius prædictas pœnas & cenſuras quoad omnes in *d. Conſtit.* Pij V. contentos (exceptis Monachis, & Fratribus Mendicantibus, cæteriſque Regularibus cuiuſcumque Ordinis, & inſtituti) ſubſtulit, & amouit, illam ad terminos Iuris communis reducẽdo, non tamen illi derogando, referunt *Quarant. citato loco, & Fr. Emman.quæſt.Regul.tom.*3.*quæſt.*68.*art.*2. de quarum Conſtitutionum materia & intellectu, vide *Nauar.in man.cap.*15.*num.*18.*cum ſeqq. Spin.in ſpeculo teſtam. gloſ.*2. *princ.à num.*27. *Ioan.Garc. de expenſ. cap.*21. *num.*29. *Gutier.canon.lib.*1.*cap.*7. *Azor.inſtit.moral. p.*3. *lib.* 2. *capit.* 15. *à princip. Filliuc. tom.* 2.*tractat.*29. *num.*109. & alios plures citatos *à Cened.ad Decretal. collect.* 13.*numer.* 3.

261 Decima quarta, in *Conſtit.* 28. Gregorij XIII. incip. *Dubiis*, contra Superiores, & Prælatos Seculares & Regulares, quibus cura Monaſteriorum Monialium incumbit, dicta Monaſteria ingredientes in caſibus non neceſſariis, nec comitatos à perſonis Religioſis, etiamſi ſint Cardinales, vt refert *Lauor. d.cap.*13.*num.*56.

262 Decima quinta, in *Conſtit.* 2. eiuſdem Gregorij XIII. incip. *Omni certè ſtudio*, contra eum, qui Agnos Dei à Summo Pont. conſecratos depinxerit, aliquo colore infecerit, minio notarit, qui item venales propoſuerit, vt per citatos ſup. hac *alleg.num.*150.

263 Decima ſexta, in *Conſtit.*13. eiuſdem Gregorij XIII. incip. *Inter multiplices*, contra extrahentes frumentum, & legumina extra Vrbem, & ſtatum Eccleſiaſticum, impedientes afferentes prædicta ad Vrbem, & ementes vltra vſum vnius anni, vt refert *Lauor. d.cap.*13. *numer.* 65.

264 Decima ſeptima, in *Conſtit.* 109. Clementis VIII. incip. *Quoniam*, contra Fratres Ordinis Cruciferorum requirentes fauorem pro dignitatibus, & officiis obtinendis, & contra vtentes dictis fauoribus etiam non requiſitis, & contra admittentes ad officia, dignitates, &c. etiam per fauores, vt refert *Lauor. d.cap.*13. *numer.*54.

CATALOGVS EXCOMMVNICATIONVM nemini reſeruatarum per ſtatus perſonarum alphabetico Ordine digeſtum.

Contra Epiſcopos.

265 TRATICELLORVM habitum permittentes *ſup. num.*239.

Litteras à Principibus impetrantes ad dignitates.

Prælaturam in ciuitate diuerſarum linguarum eorum ſuſcipientes, qui ſunt linguæ ſuæ priuſquam ſuſcipiatur à proprio Epiſcopo in coadiutorem ſuum *numer.* 194.

Romam petentes, & inde recedentes sine licentia Papæ, *numer.* 236.

Contra Clericos.

166 ABsoluere præsumentes à casibus contentis in Bulla Cœnæ.
Administrandi munus suscipientes in ciuitate diuersorum rituum, &c.
Alienantes bona Ecclesiarum, vel locantes vltra triennium.
Beneficia fictè resignantes, vel permutantes.
Matrimonium contrahentes si sint in Sacris.
Medicinam aut leges audientes si sint Sacerdotes, vel personarum habentes *num*, 196.
Montes pietatis impugnantes in concionibus.
Regalia, & Iura Ecclesiarum vacantium procurantes, vt alij occupent.
Taurorum agitationibus interessentes si sint in Sacris.
Vicecomitis officium habentes, vel Præpositi secularis, si admoniti non desistant, *num.*196.
Vsurariis alienigenis domos minores Episcopis locantes, *num.*217.

Contra Religiosos.

167 ARma intra claustra sine licentia tenentes, *numer.* 224.
Beguinarum statum fouentes, *num.* 226.
Capuccinos recipientes Minores de Obseruantia.
Curiam Principum adeuntes ad nocendum suis, *n.*223.
Decimas occupantes, vel earum solutionem impedientes, *num.*222.
Decimas vt non soluant retrahentes auditores, *n.* 231.
Cruciferos requirentes fauores pro dignitatibus consequendis, *num.*264.
Instituentes nouum Ordinem sine licentia Papæ.
Interdictum non seruantes quando obseruatur à Cathedrali. &c. *num.*234.
Medicinam & leges extra claustra audientes.
Mendicantes recipientes nouas domos, &c. *num.*209. & *num.*240.
Mendicantes & Parochos non seruantes pacem inter se in Germania, *num.*237.
Professos temerè habitum dimittentes, *num.*210.
Professos Matrimonium contrahentes.
Professos de claustro exeuntes ad audiendas leges, vel Physicam, &c. *num.*193.
Recipientes aliquid à nouitiis dum sunt in probatione, vel à parentibus, &c. *num.*246.
Superiores, quibus cura Monasteriorum Monialium incumbit, dicta Monasteria ingredientes in casibus non necessariis, &c.

Contra Dominos temporales.

268 INquisitionis officij promotionem impedientes.
Matrimonium ne liberè contrahatur impedientes, *numer.*244.
Præcipientes subditis ne præstent obsequia Ecclesiasticis, *num.*212.
Repræsalias contra Ecclesiasticos concedentes.
Statuta in *cap. fœlicis, de pœnis in* 6. non seruantes, *n.*219.
Taurorum agitationes in terris suis permittentes, *numer.* 260.
Vicarij Imper. nomen vacante Imperio retinentes.

Contra Magistratus & Iudices.

269 ARma breuiora tribus palmis permittentes portare in Statu Ecclesiastico, *num.*253.
Cardinalibus Inquisitoribus in officio ipsorum non parentes.
Doctores, & professores non facientes professionem Fidei, *num.*252.
Doctores, & Scholasticos Vniuersitatis Bononiensis qui conducunt domos alterius Doctoris, seu Scholaris ante finitam locationem sine eius consensu, *num.*195.
Inquisitores Officij prætextu pecuniam extorquentes, *num.*228.
Ius Ecclesiasticis reddere negligentes.
Iustitiam facere recusantes postquam fuerint admoniti ab Episcopis, vel Ecclesiasticis personis, *numer.* 191.
Monialium in clausura contra non adiuuantes Episcopos, *num.*245.
Officiales ciuitatis non seruantes contenta in *cap. vbi periculum.*
Officiales Pœnitentiariæ in expeditionibus sibi interdictis à Pio I V. se intromittentes, *num.*256.
Pœnas pecuniarias alteri quam Cameræ Apost. applicantes, *num.*254.
Statuta contra libertatem Ecclesiasticam seruari facientes.
Vsuras potestate fouentes, *num.* 229.

Contra Omnes.

ABortum fœtus animati procurantes. 270
Absolutionem à censuris per vim, aut metum extorquentes, *num.*206.
Agnos Dei pingentes, *num.* 250. & 262.
Beguinarum statum assumentes, seu sequentes, *nu.* 226.
Bononiæ domos alterius Scholastici, vel Doctoris conducentes.
Cardinales dum sunt in Conclaui secreto alloquentes.
Christianum per assassinos contra mandantes interfici, *num.*216.
Cogentes ad Matrimonium, *num.*244.
Cogentes fœminas ingredi Monasteria, *num.* 247.
Collectas imponentes Clericis, vel Ecclesiis, &c. *numer.*197.
Commissiones, intimationes, affixiones Apost. &c. præsentantes in Curia Romana præter cursores, *numer.*250.
Compellentes Ecclesiasticos vt submittant laicis Iura Ecclesiæ, *num* 208.
Confessionem ante Eucharistiam necessariam non esse contra asserentes, *num.*241.
Electioni assentientes de se factæ in summum Pont. à paucioribus quam duabus Cardinalium partibus, *num.*192.
Ementes rem Ecclesiæ, vel aliter acquirentes à schismatico, &c. *num.*199.
Fraticellorum falsam Religionem profitentes.
Frumenta, & legumina extra Vrbem ac Statum Ecclesiasticum extrahentes, *num.* 263.
Glossas in Clem. exiui edentes, *num.*233.
Glossas, commentarios, &c. in Concil. Trid. edentes.
Hæreticos, &c. sepelientes in locis Sacris.
Impedientes Ecclesiasticos Iudices, ne sua iurisdictione vtantur, *num.*211.
Imprimentes libros absque licentia superiorum, *numer.* 240.
Inducentes per fraudem Iudicem ad testimonium fœminæ, &c. *num.*207.
Inquisitionis officiales occidentes, verberantes, &c. *num.*258.
Laicos oblationes Sacerdotibus factas accipientes, *num.*190.
Laicos imponentes collectas Clericis, vel Ecclesiis, si moniti non desistunt.

Legem

Legem, medicinam docentes Religioſos.
Litteras Papæ non coronati impugnantes, *num.*238.
Matrimonium in caſibus prohibitis contrahentes, *numer.* 227.
Monialium directores fouentes diſcordias, *num.*204.
Monialium viſitatores impedientes, *num.*225.
Montes pietatis impugnantes prædicando, vel diſputando, *num.*248.
Nuncios Romani Pont. impedientes ne ingrediantur regna, &c.*num.*234.
Ordinationes factas à ſchiſmaticis ratas habentes.
Pedagia, &c.exigentes ab Eccleſiaſticis perſonis *n.*213. Et à Religioſis Mendicantibus.
Procurantes vt Conſeruatores procedant in aliis, &c. *num.*205.
Raptores mulierum, & fautores, &c.*num.* 243.
Regalia, & bona Eccleſiæ vacantia titulo defenſionis occupantes, *num.*103.
Repreſſalias conceſſas contra Eccleſiaſticos extendentes, *num.*218.
Romæ aliquem offendentes vindictæ ſtudio, &c. *num.*257.
Romanam Eccleſiam non eſſe caput omnium Eccleſiarum contumaciter aſſerentes, *num.*189.
Sepelientes tempore interdicti, vel interdictos, *numer.*221.
Scripturas,vel nuncios mittentem alicui Card.in Conclaui exiſtenti, *num.* 201.
Sequeſtrationem factam per loci Ordinarium de beneficio Eccleſiaſtico, per triennium, &c. præſumentes impedire, *num.*220.
Spoliantes beneficiis,vel bonis ſuis Clericos, aut Eccleſias, *num.*202.
Sortilegia, incantationes, & diuinationes per inuocationem dæmonum exercentes, *num.* 149.
Statuta, ſeu conſuetudines contra libertatem Eccleſiaſticam ſeruari facientes, niſi ea intra duos menſes, &c. *num.* 200.
Vexantes Eccleſiaſticos quia non elegerunt eum pro quo rogabantur.
Vexantes S. Officium.

DE ABSOLVTIONE CENSVRARVM reſeruatarum.

271 RESTAT nũc vt videamus quis poſſit à ſupradictis excommunicationibus reſeruatis abſoluere, & agendo prius de illis quæ Papæ reſeruatæ reperiuntur, quas ſupra percurrimus,& in catalogum reduximus à *num.*185. Sciendum eſt Epiſcopos,& quoſcumque Eccleſiæ Primates ab illis abſoluere non poſſe,cum inferior nihil contra ſuperioris voluntatem debeat attentare, *cap.cum inferior, de maioris.& obed.* nam Epiſcopi ſqui iuriſdictionem ſuam non à Deo immediatè obtinent,niſi in iis quæ à conſecratione, & ordinatione dependent, vt latè oſtendimus *p.1.tit. 1.cap.1. num.*18. *& ſeq.*) quamcumque extraneam poteſtatem ab ipſo ſummo Pont. aſſequuntur *Nauar. d.cap.*27. *num.*263.qui illis ſic vices ſuas, & poteſtatem communicauit, vt in partem ſollicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis eos receperit, vel vocauerit *cap.qui ſe ſcit, cap. decreto* 2.
272 *quæſt.* 6. Ideoque debent Epiſcopi ſinguli cum nomen ſuum alicui actui, cuius ipſi ſunt auctores, inſcribunt, poſt Deum Sedi Apoſt. Epiſcopatum acceptum referre his verbis. N. Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Archi-
273 epiſcopus Bracharenſis. Nec obſtat quod Epiſcopatus ſint de Iure diuino iuxta illud Pſalmi 108. & Epiſcopatum eius accipiet alter, *& Act.*1 *poſt.med.gloſſ.in cap.porro* 66. *diſtinct. cap.*1. *& ſeq.* 80. *diſt.* & Doctores citatos *ſupra alleg.*1.*num.*23.quia reſpondetur Epiſcopos eſſe in Eccleſia de Iure diuino,ſed hic vel ibi,hoc vel eo modo de Iure poſitiuo Canonico eſſe:quare qui in aliquem ex ſupradictis caſibus Summo Pont. reſeruatis inciderit, non ab Epiſcopo, ſed à Summo Sacerdote,qui ad Chriſtiani populi diſciplinam eos ſibi reſeruauit, abſolutio, vel abſoluendi facultas eſt obtinenda.

Si autem quis obtinuerit facultatem abſoluendi ab 274
omnibus caſibus Summo Pont. reſeruatis, non poterit abſoluere à caſibus contentis in Bulla Cœnæ, quando non eſt facta mentio illius Bullæ, quia caſus Bullæ Cœnæ ſpecialiter reſeruantur, & conſequenter indigent ſpeciali expreſſione in conceſſione facultatis abſoluendi, tum quia vſu ita receptum eſt; ita docent *Iacob.de Graff.conſ.vnic.in princ.de immun.Eccleſ.poſt Nau. & Conar. Soar.tom.*5 *diſput.*21. *ſect.*3. *num.*3. *& diſput.* 7. *ſect.*5. *numer.*11. *Vgolin.de cenſur.tab.*1 *cap.*10.§.4. *num.*8. *Aloyſ.Ricc.in praxi aurea reſol.*333.

Data facultate abſoluendi à caſibus reſeruatis etiam 275
contentis in Bulla Cœnæ, non poteſt quis virtute illius abſolui ab excommunicatione ob hæreſim contracta, prout reſoluunt *Henriq.in ſumm. lib.*8. *cap.*16. §. 3. *Iacob.de Graff.in aureu deciſ.p.*1.*lib.*4.*cap.*15.*num.*25.*Vaſq. in tract.de excommun.dub.*19.*num.*5.*Azor.inſtit.moral. p.*1. *lib.*8.*cap.*10.*qu.*12. *Anila de cenſur.p.*2.*cap.*2.*diſp.*1. *dub.*7. *conci.*12.*Mar.Alter.de cenſ.tom.*1.*lib.*4 *diſp.*4. *cap.*2. *verſ. & ſimiliter.*

Qui verò obtinuerit facultatem abſoluendi à ca- 276
ſibus ſummo Pontif. reſeruatis, poteſt abſoluere à Cenſuris illi reſeruatis: nam peccata ſummo Pont. reſeruata cenſentur ei tantum reſeruata ratione cenſuræ, vnde ſublata cenſura quilibet Sacerdos approbatus poteſt ab illis abſoluere, quamuis facultatem non habeat abſoluendi à cenſuris, & caſibus reſeruatis, ita *Bonacin.de Cenſur. diſp.* 1. *q.* 3. *puncto* 1. *in fine*

Vnde infertur, obtinentem à ſummo Pont. facul- 277
tem abſoluendi ab omnibus cenſuris poſſe abſoluere à cenſuris reſeruatis, quia huiuſmodi priuilegium redderetur inutile ſi non poſſet abſoluere à cenſuris ſummo Pont .reſeruatis; quilibet enim Sacerdos approbatus Iure communi poteſt abſoluere à cenſuris non reſeruatis, tum quia verba generalia generaliter ſunt accipienda, ita *Azor. d.quæſt.* 12. *Bonacin. d. puncto* 1. *numer.*11.

Vtrum autem Epiſcopus poſſit in foro pœnitentiali 278
mutare pœnitentiam impoſitam à Papa,dubium eſt ad præſentem materiam non contemnendum, in quo *gloſ.* verbo tuo iudicio, in *cap.tempora pœnitudinis* 26. *queſt.*7. & alia ſimilis verbo conuerſionem, in *cap. laterem* 33.*q.* 2.tenent poſſe Epiſcopum cauſa cognita diminuere, & relaxare de Pœnitentia, quam Papa impoſuit, quos ſequuntur *Felin. in cap.*1.*n.*49.*de conſtit.Nauar.in man.c.*26. *num.*22. *Henriq.in ſum.lib.*2.*de Pœnit.cap.*22.§.1. *in com. litt.H*, id admittentes,dummodo fiat cum cauſa vrgente, & non habeatur facilis aditus ſeu recurſus ad Pontificem, qui eam impoſuit: nam alias regulariter non poſſe inferiorem mutare pœnitentiam à ſuperiore impoſitam reſoluunt *Turrec.in d.cap.tempora num.*4.*Sylueſt.verbo Confeſſio* 1.*num.*27. *Angel. eod.verbo* 6.*num.*4.*Soar.tom.* 4.*diſp.*38.*ſect.*10.*num.*14.

Hinc euenit, quod licet Iudex fori exterioris, poſt- 279
quam ſuam tulit ſententiam definitiuam non poſſit pœnam in ea appoſitam reuocare, *l.quod iuſſit, l.Iudex poſteaquam, ff. de re iudic. cap. in litteris, cap.venerabilis, de officio deleg.* attamen in foro pœnitentiali non ſolum 280
idem Confeſſarius poteſt pœnitentiam à ſe iniunctam, quandocumque & vbicumque ex cauſa commutare in aliam, vel eam minuere *d.cap. tempora. cap. Preſbyter.* 82. *diſt.cap.tranſmiſſa de eo, qui cogn.conſang.Nauar.d.num.*22. *Henriq.d.lib.*2.*de Pœnit. cap.*21. §.7.*ad fin.litt.G, Soar. d. ſect.*10.*num.*3.*Ioan.Valer.de differen.inter vtrumque forum*

verbo

verbo Iudex differ. 13. *num.* 5. Sed etiam ab alio æquali impoſitam *Syluest.& Nauar. citatis locis*, *Soar. d.sect.*10. *num.*4. *Henriq.d.lib.*2.*cap.*22.§.4.*latè Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p.*2.*lib.*9. *cap.*4.*num.*15. *Ioan. Valer. verbo Iuriſdictio differ.*1.*num.*5. vbi reddit rationem, quia hoc tribunal pœnitentiale eſt ſupremum, ac proinde in eo vice Chriſti omnes Confeſſarij ſunt Iudices ſupremi, adeò vt quilibet Confeſſarius in non reſeruatis ſit æqualis ipſi Papæ tanquam officium Chriſti gerens immediatè, & *num.* 8. *in fine*, aſſerit extra Sacramentum Pœnitentiæ nullum alium Confeſſarium præter Papam poſſe commutare vel minuere pœnitentias ab aliis impoſitas; vnde æqualem Confeſſarium non poſſe extra Confeſſionem mutare pœnitentiam ab alio æquali impoſitam, hoc eſt, non audita priori Confeſſione eorundem peccatorum, reſoluunt *Soar.d.sect.*10.*nu.*4.*ad finem*, *Fagundez d.cap.*4.*num.*17.*contra Nau.in man.cap.*26.*num.* 22.*ad fin.*

281 Quoad alias vero cenſuras nemini reſeruatas pro certo habendum poſſe in primis quemcumque Prælatum ab illis ſibi ſubditum abſoluere, ſiue ſint latæ, & appoſitæ per Conciliũ, ſiue per quemcumque ſummum Pont. Per proprium autem Prælatum intelligimus non ſolum Epiſcopum, & Capitulum Sede vacante, verum etiam quemlibet alium Prælatum exemptum Eccleſiæ cuiuſcumque, ſiue Seculatis, ſiue Regulatis, ex iis tamen qui habere dicuntur Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem; ita per tex. in *cap. nuper. de ſentent.excom.* reſoluunt *Nauar.in manual.cap.*27.*num.*39. *Soar.tom.*5.*diſput.*7. *sect.*3.*& sect.*4.*num.*9. *Mari. Alter. de cenſur.tom.*1.*lib.*4.*diſp.*3.*cap.*1.*&* 2. *Sayr.in ſimili tract.lib.*5. *cap.*15.*num.*22. *Aula eodem tract. p.*2. *cap.*5. *diſp.*1. *dub.*4. *Bonacin.d.punct.*1.*num.*9. *Fr.Ludou. Miranda in manuali Prælatorum tom.*2.*quæſt.*55.*art.*19.*concl.*3. communiter aſſerentes hanc regulam non ſolum valere in abſolutione ab excommunicatione, ſed etiam in abſolutione aliarum cenſurarum, niſi fiat in ipſis ſpecialis aliqua exceptio.

282 Et abſolui quis poteſt ab Epiſcopo loci, vbi moratur, à ſententia Iuris, quam incurrit in alia diœceſi, ſiue ſit ius ſynodale, ſiue commune, ſecùs à ſententia hominis, *Leli.Zechi.de caſibus Epiſcopo reſerv.caſu* 1.*verſic. Abſolui quis poteſt*, *pag.*38. *Mari. Alter.d.cap.*1. *verſ. Epiſcopus*, *& in verſ. tamen*, reſoluit ſufficere habitationem in loco, vt Epiſcopus loci poſſit incolam validè abſoluere ab excommunicatione Iuris, etiamſi maneat ad tẽpus cum animo redeundi ad ſuum domicilium, dummodo habitatio non ſit ad modicum, & breue admodum tempus, ſed mora ſit diuturna, vt ſaltem exceſſerit maiorem partem anni.

283 Imò etiam Parochus, & alius quicumque Sacerdos poteſtatem habens abſoluendi à mortalibus, poteſt abſoluere à cenſuris iuris nemini reſeruatis, ſi ita ſit conſuetudo in Epiſcopatu, *Nauar.d.num.*39. *Suarez d.sect.*3. *numer.*23.*&* 31. *Sayr.dicto lib.*2.*cap.*19.*num vltim. Bonacina d.puncto* 1.*numer.*9. poſt *Angel.Syluest. Armil.* & alios, *Mar.Alter.d.diſp.*3.*cap.*3. *Poſſeuin.de officio Curati cap.* 7. *num.*50.

284 Ex declaratione Clement. VIII. Ordinarium non poſſe ſibi reſeruare abſolutionem excommunicationum Iuris nulli reſeruatarum dicit *Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib.* 6. *cap.* 12. At dictum Decretum videri loqui de excommunicatione Cœnæ Domini, dicit *Poſſeuin. vbi proximè.*

285 Sic etiam Epiſcopi omnes, cum in ſuis diœceſibus omnia poſſint, quæ Summus Pontifex in vniuerſo Orbe, exceptis ſpecialiter reſeruatis, vt firmant citati per me *Alleg.*1.*num.*6. poterunt in eis ſibi alios caſus reſeruare Iure proprio, ſed à Romano Pontifice dependenti, plus minuſve, iuxta maiorem, vel minorem Confeſſariorum, quos in ſua diœceſi habent, idoneitatem, capacitatem, & eruditionem, quam quidem reſeruandi poteſtatem Epiſcopos habere immediatè à Papa, docent *Nauar.in manual.cap.*27.*num.*263. *Vinald.in candel. aureo* vbi *de abſolut.num.*38. *Soar.tom.*4.*diſp.*25.*ſect.*1. *num.*6. *&* 7. quos refert, & ſequitur *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p.*2.*lib.*8.*cap.*1.*num.* 8, *contra Caſtr. de iuſta hæret. punit.lib.*2.*cap.*24.*& Victor.in relect.*2.*de poteſt.Eccleſ.cap.*2. exiſtimantes Epiſcopos habere ſuam iuriſdictionem immediatè à Chriſto. Fit autem reſeruatio caſuum ſecundum *Concil.Trid.ſeſſ.*14.*cap.*7. tum vt grauiora peccata grauiori iudicio ſubdantur: tum vt melius corrigi poſſint; tum vt ſi ſint in Republ. peſtifera commodius adhibeatur remedium: tum præſertim vt acriori metu correpti homines ab huiuſmodi ſceleribus arceantur, *Sot.in* 4.*ſent.diſt.*18.*quæſt.*2.*art.*5. *Iacob.de Graſſiis in aureis deciſ.par.*1.*lib.*1.*cap.*13.*num.*71. Si quis autem dixerit Epiſcopos non habere ius reſeruandi ſibi caſus, niſi quoad externam politiam, atque ideo caſuum reſeruationem non prohibere quominus Sacerdos à reſeruatis verè abſoluat, anathematis pœnam incurrit, *Concil.Trid.de ſacra. Pœnit.ſeſſ.*14.*can.*11. referunt *Coriolan.de caſibus reſerv. p.*1. *sect.*1.*art.*1.*num.*6. *Molfeſ.in ſum. Theologiæ moralis tract.*7. *cap.*17. *num.*17. *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta lib.* 8.*cap.* 1. *num.* 4. In iis caſibus reſeruandis ab Epiſcopo certa regula dari non poteſt, cum poſſint reſeruari quæcumque crimina pro arbitrio ipſius Epiſcopi, quæ iudicauerit neceſſariò reſeruanda ad animarum ſalutem, & ad retinendam diſciplinam in ædificationem, non deſtructionem, conſideratis diligenter cuiuſque prouinciæ, & populorum moribus, natura, propenſione pro cuiuſque diœceſis ſtatu, & qualitate atrociorum tantum, & grauiorum criminum, quam pauciſſimos, eoſque maxime neceſſarios reſeruando, dummodo tamen non reſeruet caſus contentos in Bulla Cœnæ Domini. Nec ſpecialiter reſeruatos Sedi Apoſtolicæ. *Filliuc.tract.* 15.*num.*223. vbi *num.*224. quod inferiores Papa non poſſunt ſibi reſeruare caſus Papales, nec promiſcuè eos, quibus annexa eſt excommunicatio maior à iure impoſita, cuius abſolutio nemini eſt reſeruata, niſi iudicauerit aliquos nominatim reſeruandos propter frequentiam, ſcandalum, aut aliam neceſſariam cauſam: Nec eos, in quibus non datur abſolutio, niſi facta reſtitutione, vel executione: Nec illos, in quibus licet adſit peccatum mortale, tamen verſantur circa res parui momenti, & quę frequenter reuenire ſolent inter idiotas: Nec peccata carnis, vbi adeſt periculum ſcandalorum, vel vbi cadere poteſt aliquid ſuſpicionis, propter frequentem reditum ad Ordinarios. Et hodie prohibetur quibuſcumque Confeſſaris Secularibus, & Regularibus, ne vigore ipſorum priuilegiorum abſoluant à caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini clarè, vel dubiè, violationis immunitatis Eccleſiæ in terminis Conſt. Gregor. XIV. Violationis clauſuræ Monialium ad malum finẽ: prouocantium, & pugnantium in duello in terminis Conc. & Conſt. Greg. XIII. Iniicientium manus violentas in Clericos iuxta *cap. ſi quis ſuadente*, ac iuris diſpoſitionem: ſimoniæ realis ſcienter contractæ, confidentiæ beneficialis, & in omnibus caſibus, quos locorũ Ordinarij ſibi hactenus reſeruarunt, aut reſeruabunt, etiam in caſu neceſſitatis, & impedimenti; niſi in mortis articulo, vel niſi habeant licentiam nouam ſpecialem à Sede Apoſtolica, vel ab Ordinariis in ſcriptis, vel viua voce, ſub pœna excommunicationis, & priuationis officiorum, dignitatum, & beneficiorũ, ac inhabilitatis ad ea in poſterum obtinenda, ipſo facto abſque vlla declaratione incurrenda, à qua non poterunt diſpenſari, habilitari, vel abſolui, niſi à Sede Apoſt. præterquam in mortis articulo; quoad confitentes vero adeſt pœna nullitatis abſolutionis. Quæ omnia, aliaque in hac materia deciſa continentur in Edictis ſacræ Congregat. Cardinalium ſuper negotiis, & conſultationibus

ed by Google

nibus Epiſcoporum, & Regularium propoſitis, quæ ſequuntur.

Decretum, & declaratio ſuper abſolutione à cenſuris, ſeu à caſibus reſeruatis.

186 SAcra Congregatio Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, iuſtis, & grauibus cauſis id exigentibus, ac de Sanctiſſimi D.N. *Clementis Octaui*, ſpeciali mandato viuæ vocis oraculo deſuper habito, ſacerdotibus omnibus, tam ſecularibus, quam regularibus per vniuerſam Italiam extra Vrbem degentibus ad Confeſſiones audiendas probatis, quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, Militiarum, aut Congregationum, etiam Societatis Iesv, & generaliter quarumcunque aliarum quouis nomine nuncupentur, iubet, & præcipit, ne quis eorum ſub prætextu priuilegiorum, indultorum, aut facultatum generaliter, vel ſpecificè ſcripto, aut viuæ vocis oraculo, vel per communicationem à Sede Apoſtolica, vel eius auctoritate eorum Ordinibus, Congregationibus, Collegiis, vel Societatibus, aut Archiconfraternitatibus ſecularium, aut ſingulis perſonis, ſeu aliàs quomodocunque ſub quibuſuis tenoribus, formis, & clauſulis, etiam derogatoriarum derogatoriis, ad cuiuſuis etiam Imperatoris, Regum, aut aliorum Principum inſtantiam concellarum, ſeu confirmatarũ alicui cuiuſuis ſtatus, gradus, & conditionis, aut dignitatis, tam Eccleſiaſticæ, quam ſecularis, etiam Regiæ, vel Imperialis, ab vllo ex caſibus clare, vel dubie in Bulla die Cœnæ Domini legi ſolita contentis, vel aliàs quomodocunque Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, aut in futurum, & per Sanctitatem ſuam, eiuſve Succeſſores pro tempore, in eadem Bulla, vel aliter reſeruandis, nec etiam à caſibus, quos Ordinarij locorum hactenus reſeruarunt, vel in poſterum ſibi reſeruabunt, nullo caſu, etiam neceſſitatis, vel impedimenti, niſi in mortis articulo, ſeu cum noua, vel ſpeciali Sanctitatis ſuæ, aut ſucceſſorum ſuorum, vel Ordinariorum, quoad caſus ab ipſis tantum reſeruatos reſpectiue, impetrata in ſcriptis licentia, Ordinarij locorum exhibenda, abſolutionis beneficium de cætero impendere audeat, vel præſumat. Sed cum opus fuerit pœnitentes ad Superiores, legitimoſque iudices ſuos accedere conſulant, ſub pœna contrafacientibus, tam regularibus, quam ſecularibus excommunicationis, priuationis officiorum, & dignitatum, aut beneficiorum, inhabilitatis item audiendi Confeſſiones, & ad quæcunque officia, prælaturas, beneficia in poſterum obtinenda ipſo facto, abſque vlla alia declaratione incurrenda, ſuper quibus à nemine, niſi à Romano Pontif. habilitatio, diſpenſatióve, aut abſolutio, præterquam in mortis articulo poſſit impartiri: Sanctitas enim ſua (quatenus opus ſit) facultates, & conceſſiones ipſas in hac parte vti caſſas, & irritas haberi de cætero voluit, & vult, non obſtantibus quibuſcunque.

Præterea nouerint pœnitentes abſolutionem, ſi quam obtinebunt, contra huiuſmodi prohibitionem eſſe nullam, nulliuſque roboris, & momenti.

Et ne locorum Ordinarij, quibus ius hoc reſeruandorum caſuum competit, plurim, quam opus ſit, reſeruatione, ſubditis, aut Confeſſariis in animarum ſalute procuranda cooperatoribus ſint oneroſi, monentur omnes, vt paucos, eoſque tantum, quos ad Chriſtianam diſciplinam retinendam, animarumque ſibi creditarum ſalutem pro cuiuſuis diœceſis ſtatu, & qualitate neceſſariò reſeruandos eſſe iudicauerint, reſeruent. In quorum fidem, &c. Dat. Romæ die 9. menſis Ianuarij ann. 1601.

Cum autem dubia quædam, ac difficultates circa eiuſdem Decreti interpretationem, atque obſeruationem emerſiſſent, eadem Congreg. ne vllus deinceps obſcuritati, ſcrupulo, ambiguitatiue locus relinquatur, & vt clarius appareat in quibus caſibus, vigore eiuſdem Decreti reſeruatis, intelligatur prohibita abſolutio, ſpeciali mandato eiuſdem S. D. N. Clementis Papæ Octaui ſimiliter viuæ vocis oraculo ſuper ea re habito ipſum decretum ita moderatur, ac declarat, videlicet ſub eiuſdem prohibitione illos tantum in poſterum comprehendi caſus, qui in Bulla die Cœnæ Domini legi conſueta continentur. Ac præterea violationis immunitatis Eccleſiaſticæ in terminis Conſtitutionis felicis recordationis Gregorij Decimiquarti, quæ incip. Cum aliàs nonnulli. Violationis clauſuræ Monialium ad malum finem, prouocantium, & pugnantium in duello, iuxta decretum Sacri Concilij Tridentini, & Conſtit. felicis recordat. Gregorij Papæ XIII. incip. Ad tollendum. Iniicientium violentas manus in clericos, iuxta canon. *Si quis ſuadente*, 17. *quæſt.* 4. ac iuris diſpoſitionem. Simoniæ realis ſcienter contractæ, atque etiam confidentiæ beneficialis. Item omnes caſus, quos Ordinarij locorum ſibi reſeruarunt, vel in poſterum reſeruabunt. In quibus omnibus iam enumeratis caſibus dumtaxat, & ſublata etiam pœna inhabilitatis audiendi Confeſſiones eadem Sacra Congreg. vult, & mandat dictum Decretum in ſua firmitate, & priſtino robore permanere; ac præterea declarat eos quidem Sacerdotes, tam ſeculares, quam Regulares, qui aliquo ex priuilegiis, indultis, & facultatibus in ſupradicto Decreto expreſſis ſuffulti fuerint, poſſe iuxta eorum priuilegia, indulta, & facultates vſu ante idem Decretum receptas, & quæ ſub aliis reuocationibus non comprehenduntur, tantum, & non aliàs abſoluere à caſibus in præſenti declaratione non comprehenſis, aliis verò Sacerdotibus huiuſmodi priuilegia non habentibus nihil de nouo concedit. Sed ne locorum Ordinarij, ad quos caſuum reſeruatio ſpectat ea in re modum excedant, eadem Sacra Congreg. illos rurſus magnopere admonendos cenſet, vt non paſſim, ſed cum id videbitur communi bono expedire atrociorum tantum, & grauiorum crimimum abſolutionem ſibi reſeruent, quorum reſeruatio ad Chriſtianam diſciplinam retinendam conferat in ædificationem, non autem in deſtructionem cedat, ne alioquin Sacramenti Pœnitentiæ miniſtrorum coarctata poteſtate Sanctæ Matris Eccleſiæ piæ menti contrarius effectus ſubſequatur. Prohibet etiam, ne ſibi ſuperfluè reſeruent caſus in Bulla die Cœnæ Domini legi conſueta contentos, neque alios Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter reſeruatos, facultatem vero, & licentiam abſoluendi à caſibus reſeruatis, quam in ſcriptis tantum concedi permittebatur, etiam ſola viua voce concedi poſſe declarat. Cæterum ne quis ſacerdotum ſecularium, aut Regularium ſub prætextu, quod per primum dictum Decretum non fuerit ſufficienter eorum ſpecialibus priuilegiis derogatum eidem Decreto, ſicut præfertur, declarato contrauenire audeat, Sanctitas ſua conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis omnibus in fauorem quorumcunque Ordinum, ſeu inſtitutorum Regularium, aut Sacerdotum, tam ſecularium, quam Regularium editis: necnon eorundem Ordinum, ſeu inſtitutorum, atque etiam Eccleſiarum, & monaſteriorum, & aliorum ſecularium, ſeu regularium locorum quorumcunque, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegiis quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis, etiam Mari magno, ſeu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis, eiſdem Ordinibus, ſeu inſtitutis, atque etiam Eccleſiis, & monaſteriis, & ſecularibus, ſeu regularibus locis, aut perſonis, ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus, & aliis decretis, etiam

Motu

Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per viam excommunicationis, seu extensionis concessis, atque etiam iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorúmque totis tenoribus, & formis, specialis, specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma seruanda esset, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruanda inserti forent, præsentibus pro expressis habens, quoad ea, quæ præsentibus obseruantur, illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogat, contrariis quibuscunque non obstantibus. Romæ die 26. Nouembris 1602.

Alexand. Cardin. Florentia. Episcop. Prænestin. Hier. Agucch. Secret.

Decretum eiusdem S. Congreg. de S. D. Pauli V. felicis recordat. mandato editum, quo confirmantur, & innouantur contenta in supradicto Decreto.

287 QVoniam Sacra Congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum, ac Regularium præpositorum nuper accepit quamplures Regulares tantum facultatis, seu priuilegij ab Apostol. Sede sibi concessum profiteri, vt etiam à casibus locorum Ordinariis in eorum diœcesibus reseruatis, absque alia ipsorum Ordinariorum licentia, pœnitentes absoluere minimè dubitent, nonnullósque alios in decreto prohibitionis, absolutionis à casibus Sedi Apostol. vel locorum Ordinariis reseruatis die 9. Ianuarij 1601. felicis recordat. Clem. Papæ VIII. iussu edito, necnon in declaratione illius eodem Clemen. Pont. iubente, die 26. Nouembris 1602. promulgata, excommunicationes Sedi, vel Ordinariis prædictis reseruatas minimè comprehensas asserere: vnde fit vt metus, quo homines à peccando coercentur, absolutionis facilitate exolescat. Ideò Sacra eadem Congreg. de S.D. N. Pauli V. speciali mandato, viuæ vocis oraculo desuper habito, decretum huiusmodi, illiúsque declarationem, necnon censuras, & pœnas in eis contentas, omnia confirmanda, atque innouanda operæ pretium duxit, prout per præsentes confirmat, atque innouat, ab omnibusque Sacerdotibus, tam secularibus, quam Regularibus, quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, Militiarum, Congregationum, ac cuiusuis alterius instituti etiam necessariò exprimendi, quouis nomine nuncupetur, inuiolabiliter obseruari, ac insuper, vt nulli ex Sacerdotibus prædictis, quibuscunque priuilegiis, indultis, & facultatibus suffulti, ab excommunicationibus, vel à casibus eisdem Ordinariis, vel Sedi Apostol. reseruatis, tam ad forum contentiosum eorumdem Ordinariorum deductis, quam non deductis, præterquam in mortis articulo, absoluere audeant, vel præsumant, vel eorum aliquis audeat, vel præsumat, sub eisdem censuris, & pœnis eo ipso, & absque alia declaratione incurrendis, mandat, & præcipit. Non obstantibus omnibus, quæ idem Clem. VIII. in decreto, & declaratione huiusmodi voluit non obstare. Dat. Romæ 7. Ianu. 1617. *Ant. Card. Sanctus V. Theat. Secr.* refert *Molfes. in sum. Theologia moralis tract. 7. c. 18. n. 23.*

Sequuntur litteræ eiusdem Sacræ Congregationis ad Archiepiscopum Neapolitanum in quibus circa casuum reseruationem regulæ dantur vtilissimæ.

288 ILlustrissime, & Reuerendissime Domine. accipiet Illust. Amplitudo Vestra vna cum hisce litteris exemplum declarationis, quam Sacra Congreg. S.R.E. Cardinalium negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, de expresso Sanctissimi D. N. mandato nuper edidit super decreto de prohibita absolutione à casibus reseruatis die 9. Ianuarij 1601. promulgato, quod in suis Diœcesibus Oltiensi, & Neapolitana publicandum, ac studiosè obseruandum diligenter curabit. Cum autem locorum Ordinarij magna ex parte indicem, seu notam singulorum casuum a se reseruatorum huc miserint, compertum est in hoc genere variè quid à variis admissum fuisse, quod aliqua emendatione indigeret, quosdam nimirum quædam reseruasse, quæ iam Apostol. Sedes sibi reseruaret; alios alia, quæ minimè expediebant, nonnullos vero in ea re modum excessisse, vt nullum fere supereset peccatum, quod non sibi vendicaret indifferens illa seruandi ratio, quæ (vt necesse erat) res pleraſque leuis momenti, & alioquin Concilij Tridentini, aliorúmque Sacrorum Canonum sententiæ parum congruentes complectabatur; Verum quia nondum satis hic explorata erat cuiusque loci conditio, ac necessitas, non potuit vnicuique reseruationum huiusmodi figillatim modus, ac temperamentum, quod res poscebat, adhiberi. Nec sanè debuit vna eadémque regula omnibus Ecclesiis præscribi, quandoquidem alia alibi magis conuenire certum est, & fieri vix potest, vt omnia omnibus in locis æquè probentur, & prosint. Quæ cum ita sint visum est eidem S. Congreg. præter illam declarationem priuatas quoque litteras ad singulos Ordinarios mittere, quibus moneant, vt simul ac eas acceperint, omnes casus sibi iam olim reseruatos, adhibitis aliquibus pietate, & doctrina præstantibus viris, de integro discutiant, diligentérque examinent, & ad ipsius decreti iam declarati normam accommodent, eorum multitudinem sic resecantes, vt ad quàm pauciſſimos, eosque maximè necessarios redigantur iidem casus, vnde salutaris ille sequatur effectus, cuius causa hæc reseruandi atrociores quosdam casus, Episcopis in sua cuique diœcesi tributa est auctoritas.

Præcipuè vero hæc monenda censet Sacra Congreg. vt videant ipsi Ordinarij, ne illos casus promiscuè reseruent, quibus annexa est excommunicatio maior à iure imposita, cuius absolutio nemini reseruata sit, nisi fortè propter frequentiam, scandalum, aut aliam necessariam causam aliqui huiusmodi casus nominatim reseruandi viderentur. Neque casus, in quibus absolutio, nisi cum restitutione, vel executione eorum, ad quæ pœnitentes tenentur, non confertur: neque illos, qui etiamsi mortale peccatum inducant, circa res tamen parui momenti versantur, & frequenter inter idiotas euenire solent, vti damni dati, & similium. In peccatis etiam carnalibus reseruandis multa vtantur circunspectione propter periculum scandalorum, in his maximè personis, in quas ob accessum ad Confessarios extraordinarios, vel frequentem reditum ad ordinarios, suspicionis aliquid cadere potest. Postremò eam potissimum ineant, ac sequantur rationem, quæ consideratis diligenter cuiusque Prouinciæ, ac populorum moribus, natura, ac propensione, magis in domino expedire videbitur. Postquam autem ab his peracta descriptáque fuerit hæc moderatio, vnusquisque eam primo quoque tempore ad me perferendam curet, addita insuper causa, quæ cuiusque casus reseruationem potissimum suaserit. Hoc enim S. D. N. deliberatum est, vt postmodum singulæ huiusmodi reseruationes distinctius examinentur, quo perfectè tandem adiutrice Dei gratia opportunum iis incommodis remedium adhibeatur. Interim de ipsius Sanctitatis suæ mandato iidem Ordinarij monentur, vt per totam suam diœcesim, ac præsertim iis locis, qui à Ciuitate, & Cathedrali Sede longius remoti sunt Pœnitentiarios, aliósque Sacerdotes constituant, ac delegent, quibus facultatem absoluen

ſoluendi à caſibus ſibi reſeruatis concedant, itaut his quoque liceat eandem aliis Confeſſariis, ſi opus ſit, etiam viua voce impartiri: idque maximè in ſolemnioribus, & præcipuis anni feſtiuitatibus, vt peccatores, quibus obuia, & facilis fuerit huiuſmodi Sacerdotum copia, ad peragendam Confeſſionem alliciantur, quia alioquin plerique, vel ob id ipſum omittere poſſent, ſi neceſſe haberent Pœnitentiæ Miniſtros, quibus indigent, longius quærere. In eam igitur curam, quantum in ſe erit, ſedulo incumbet Illuſtriſſ. Amplitudo veſtra, vt hæc omnia ex ſanctitatis ſuæ, & Sacræ Congregat. mente debitæ executioni mandentur, ea diligentia, eóque zelo vbique adhibito, quem optimus quiſque Paſtor erga animarum ſibi creditarum ſalutem præ ſe ferre debet: vt autem apud ſe, ſucceſſoreſque ſuos perpetuum extet monumentum, quid hic circa totam hanc reſeruandi rationem deliberatum ſit, dabit operam, vt hæ litteræ vna cum ipſo Decreto, ac declaratione in publicis ſuarum Curiarum Epiſcopalium actis integrè deſcribantur. Eas vero cum primum acceperit, dignabitur facere nos ea de re certiores, miſſura poſtea, quantocitius fieri poterit, expetitum nouæ reſeruationis indicem ex præſcripto huiuſce mandati confectum. Quæ omnia mandante ipſa Sacra Congreg. ego Illuſtriſſimæ D.V. ſcripſi, Deum precatus, vt eandem quamdiutiſſimè incolumem tueatur. Romæ die 16. Nouembris 1602. Dignabitur etiam Amplitudo V. Illuſtriſſ. operam dare, vt Prælatis inferioris Ordinis exemptis, ſeu nullius diœceſis, ſeu qui ſint in ſua Prouincia, innoteſcat Decretum hiſce litteris incluſum, tum etiam hæc reliqua, quæ ei ſcribuntur ſuper caſuum reſeruatione.

Alexander. Cardin. Florent.

S V M M A R I V M.

1 *Caſus in quibus tantum cadat Epiſcoporum reſeruatio nulli certi dari poſſunt.*
2 *Caſus numerantur quos Epiſcopi ſibi reſeruare conſueuerunt.*
3 *Homicidium voluntarium quod dicatur.*
4 *Homicida ſui aggreſſoris ad defenſionem vitæ propriæ cum moderatione inculpatæ tutelæ, non peccat, nec tenetur ad reſtitutionem, nec eſt irregularis.*
5 *Moderamen inculpatæ tutelæ non dicitur ſeruare, qui occidit ſi fugiendo euadere poſſit, niſi fuga ſit illi valde dedecoroſa.*
6 *Innaſorem licet occidere pro defendendis propriis bonis, quando ſunt ordinata, vt media ad conſeruationem vitæ.*
7 *Innaſorem licet occidere pro defenſione ſui honoris, vel integritate ſui corporis.*
8 *Defendere vitam, ſeu bona proximi licet vſque ad occiſionem iniuſti aggreſſoris, quando aliter illa defenſio expediri non potuerit.*
9 *Declaratur locus Matth. 26.*
10 *Irregularis non ſit defendens proximum vſque ad occiſionem, vel mutilationem aggreſſoris.*
11 *Declaratur L. vt vim vi, ff. de inſt. & iur.*
12 *Mandans, & mandatarius cenſentur vnum idémque delictum committere, ſaltem ratione finis.*
13 *Mandans punitur eadem pœna, qua puniri debet mandatarius.*
14 *Conſulens delictum punitur eadem pœna, qua ipſe delinquens.*
15 *Auxilium præſtans in delicto punitur, prout ipſe delinquens.*
16 *Homicidium affert nocumentum irreparabile, quia tollit vitam humanam, quæ ex bonis temporalibus ſummum eſt.*
17 *Iuramentum vt licitum & honeſtum ſit, tres comites habere debet.*
18 *Periurium eſt mendacium iuramento firmatum.*
19 *Periurium in iuramento aſſertorio ſemper, & indiſtinctè eſt peccatum mortale.*
20 *Iurans falſum putans eſſe verum quando peccet.*
21 *Iuramentum promiſſorium, cui deeſt veritas, an ſemper inducat peccatum mortale.*
22 *Iuramenti promiſſorij violatio in re leui, & parua ſolum inducit peccatum veniale.*
23 *Teſtis falſus vt aliquis dicatur, falſique pœnam incurrat, quæ neceſſaria ſint.*
24 *Teſtis à iudice legitimè interrogatus de veritate dicenda non ſolùm falſus eſt ſi falſum dicit, ſed etiam ſi veritatem celat ſcienter in damnum proximi.*
25 *Falſum deponens in iudicio nullo includitur ſub reſeruatione huius ſecundi caſus.*
26 *Teſtimonium ferens non iuratus ſi falſum dicat, ordinaria plectendus eſt pœna.*
27 *Falſum deponens ſine dolo, non eſt ordinaria pœna falſi plectendus.*
28 *Interpretatio in dubio ſemper fieri debet, vt quis excuſetur à periurio.*
29 *Ad euitandam teſtium falſitatem eorum dicta ſunt impropriè intelligenda.*
30 *Falſitas nemini nocua pœna ordinaria non punitur.*
31 *Falſum teſtimonium dolosè dicens, quod tamen non valuit, ordinaria pœna non eſt puniendus.*
32 *Falſitas tria eſſentialia requirit, dolum ſcilicet, mutationem veritatis, & quod alteri noceat.*
33 *Teſtis, qui interrogatur de aliqua re ſibi commiſſa ſub ſigillo ſecreti, quando teneatur reuelare factum occultum.*
34 *Falſum deponens circa extrinſeca, & extra factum principale, non dicitur falſus.*
35 *Periurium quam graue ſit peccatum, oſtenditur.*
36 *Periurus non ſatisfacit ſi dicat ſe falſum depoſuiſſe, quia tunc ei fides non adhibetur, quamuis ſit in articulo mortis.*
37 *Periurium eſt grauius adulterio.*
38 *Declaratur tex. in cap. quod in omnibus 32. quæſt. 7.*
39 *Declaratur tex. in cap. at ſi clerici, §. de adulteriis, de iudiciis.*
40 *Periurium homicidio grauius eſt, & num. 41.*
42 *Periuria apud varias nationes quibus pœnis puniebantur.*
43 *Periuri puniuntur pœna depoſitionis ab Ordine.*
44 *Periuri beneficiis Eccleſiaſticis obtentis priuantur.*
45 *Periuro facta collatio eſt nulla.*
46 *Pondus illud dicitur falſum, quod nunquam tranſiuit per manus affinatorum.*
47 *Ponderibus, & menſuris falſis utens, falſum dicitur committere.*
48 *Ponderibus, & menſuris falſis utens, quomodo ad reſtitutionem obligetur.*
49 *De adulterantibus, & utentibus falſis ponderibus, & menſuris, referuntur plures Doctores.*
50 *Vinum lymphatum vendens quas pœnas incurrat, remiſſiuè.*
51 *Vinum vetus cum muſto admiſcens quam pœnam incurrat, remiſſiuè.*
52 *Pharmacopolæ vendentes medicinas adulteratas quas pœnas incurrant.*
53 *Pecunia qui prius uſi fuiſſent, oſtenditur.*
54 *Denarij, quibus fuit venditus Dominus Noſter Ieſus Chriſtus, qui fuerint.*
55 *Monetam cudere ad Principem ſolum, & Rempublicam ſpectat.*
56 *Moneta vt probata, & legitima ſit, quæ continere debeat, oſtenditur.*
57 *Moneta adulterari, falſificari, ſeu corrumpi quibus modis dicatur.*
58 *Monetam excudens alia effigie, quam effigie Principis illius Regni, vbi habitat, vel falſificans monetam alterius Principis, à pœnis excuſatur.*
59 *Monetam Principis tondentes, vel radentes eiſdem ſubiiciuntur pœnis, quibus eam adulterantes.*
60 *Monetam iuſtum pondus excedentem tondens, & mutilans,*

Digitized by Go

lans, atque eam ad iuſtum pondus reducens, an in pœnam incidat, oſtenditur.
61 Monetam reprobatam vitiantes non puniuntur.
62 Monetam falſam falſificantes non incidunt in pœnas.
63 Monetam minimi valoris fabricans, vel tondens modicam quantitatem excuſabitur à pœnis ordinariis.
64 Monetam falſam expendentes eadem pœna puniuntur, qua afficiuntur illam adulterantes, vel radentes.
65 Intellige ſi ſcienter falſam expendant.
66 Ignorantia quomodo in hoc caſu probetur, oſtenditur.
67 Monetam falſam expendens, ſi doceat à quo illam habuit, nulla lege puniri debet, & referuntur alij caſus in quibus poteſt excuſari.
68 Monetam corrumpens, fabricans, tondens, vel ſcienter expendens, igne comburitur, & eius bona fiſco vendicantur.
69 Domus in qua fabricatur moneta falſa ſciente domino cedit fiſco.
70 Vidua excuſatur à ſcientia fabricationis falſæ monetæ cuſſa in eius domo.
71 Referuntur Doctores de hac materia plene agentes.
72 Violatores Eccleſiarum immunitatis, & libertatis Eccleſiaſtica hodie abſolui non poſſunt à Confeſſariis ſecularibus, vel regularibus, etiam vigore ſuorum priuilegiorum.
73 Incendiarius dicitur ille, qui malo animo auctoritate propria incendit aliena.
74 Incendium connumeratur inter caſus fortuitos.
75 Conductor propter incendium ad damni æſtimationem non tenetur, nec ad reſtitutionem in foro conſcientiæ, niſi conſtet de culpa, vel negligentia ipſius.
76 Incendiarius ad damna, & intereſſe tenetur ſi fuerit lata culpa.
77 Incendiarius ad damna, & intereſſe tenetur, ſi incendium ex ſua nimia negligentia fiat.
78 Incendium a quibus in dubio emiſſum præſumatur, remiſſiuè.
79 Dominus de incendio per familiam admiſſo vtrum ne, & quando teneatur, remiſſiuè.
80 Incendiarius quacunque pertinentia, remiſſiuè.
81 Arborum, & vitium inciſores tenentur ad omne damnum, quod earum dominus ex ipſa inciſione patitur, & quomodo ſit facienda reſtitutio, oſtenditur.
82 Arborum inciſor, quæ in ſuo ſolo plantata fuerunt ab alio, vel in eo radices egerunt an peccet, teneatúrque ad reſtitutionem, oſtenditur.
83 Vitis dicitur arbor frugifera.
84 Vites, aliáſque arbores incidens non damni cauſa, vel iniuria, ſed voracitatis, & rapacitatis naturalis, non incidit ſub reſeruatione quinti caſus.
85 Blaſphemia eſt de reſeruatis Epiſcopo.
86 Blaſphemare eſt dicere tacitè, vel expreſsè, verbo, vel ſcripto contra Deum, aut eius Sanctos quidpiam contumelioſum.
87 Blaſphemia alia hæreticalis, alia ſimplex.
88 Blaſphemia hæreticalis eſt illa, quæ cum hæreſi connexionem habet.
89 Inquiſitores contra hæreticam prauitatem primatiue cognoſcunt de blaſphemiis hæreticalibus, & contra conſuetum blaſphemare, & monitum blaſphemare non ceſſantem.
90 Pœna quæ imponi ſolet ab Inquiſitoribus pro hæreticalibus blaſphemiis, oſtenditur.
91 Blaſphemia ſimplex eſt illa, quæ non repugnat iis, quæ tenemur credere.
92 Blaſphemia ſimplicis quæ iurationes ſint, oſtenditur.
93 Epiſcopi de blaſphemiis, quæ hæreticales non ſunt, cognoſcunt, & puniunt.
94 Blaſphemia ſimplicis crimen eſt mixti fori.
95 Eccleſiaſticus iudex ſi prius de crimine mixti fori cognoſcens pœnam leuem impoſuerit, iure optimo poterit ſecularis de eadem cauſa iudicare, ſuppleréque vſque ad condignam condemnationem.
96 Blaſphemia peccatum quam deteſtabile ſit in Sacra Scriptura, oſtenditur.
97 Blaſphemi quibus pœnis iure Pontificio puniuntur.
98 Blaſphemi in Synodo Lateran. quibus pœnis afficiantur.
99 Iulius III. quas pœnas aduerſus eos inſtixerit, oſtenditur.
100 Pius V. in blaſphemos quomodo inquirendum, & animaduertendum, ſua Conſtit. ſanciuit.
101 Blaſphemi iure Ciuili mortis pœna puniebantur.
102 Blaſphemi quibus pœnis apud Luſitanos, & Hiſpanos puniuntur.
103 Blaſphemiatores apud Gallos quomodo multentur.
104 Blaſphemantibus, quæ pœnæ imponantur apud Neapolitanos.
105 Blaſphemantes à pœnis ordinariis, quando poſſint excuſari, remiſſiuè.
106 Parentes percutientes quam graue peccatum faciant, oſtenditur multis Sacræ Scripturæ locis.
107 Parentes percutiens poteſt hereditate priuari.
108 Filius verberans patrem, nec ille pater, nec ille filius eſt cenſendus.
109 Pater, vel mater non præſumitur, qui filium non diligit.
110 Salomonis Regis iudicium pro cognoſcenda matre ex duabus infantem poſtulantibus, refertur.
111 Caroli Magni ſimile iudicium refertur.
112 Alphonſo Aragoniæ Regi ſimile factum accidiſſe oſtenditur.
113 Filius etiam leuiter patrem percutiens, peccat mortaliter.
114 Parentum appellatione in præſenti materia veniunt ſolum pater, mater, auus, auia, & alij aſcendentes.
115 Filius percutiens, vel occidens patrem venientem contra fidem Chriſti non punitur.
116 Patrem ad ſui defenſionem percutiens, vel occidens, non dicitur parricida.
117 Furioſus percutiens patrem non incidit in pœnas parricidij.
118 Patrem ſine dolo percutiens, vel occidens, non punitur, vt parricida.
119 Filius occidens patrem ſuum, ignorans ſibi patrem eſſe, non punitur vt parricida.
120 Magica ars quæ ſit, remiſſiuè.
121 Diuinatio quotuplex ſit.
122 Superſtitio quæ dicatur.
123 Diuinatio quæ fit per dæmonum inuocationem ſapit hæreſim, & ſic diuinantes poſſunt per inquiſitores coerceri.
124 Inquiſitores contra hæreticam prauitatem habent auctoritatem, & ius inquirendi contra diuinantes, & ſortilegos, quotieſcunque aliqua admiſcent, quæ hæreſim ſapiunt.
125 Inuocatio facta ad id, quod eſt dæmonis natura, non ſapit hæreſim.
126 Pocula, vel carmina amatoria, an vim aliquam habeant naturalem homines inuitos alliciendi ad amandum, remiſſiuè.
127 Augures qui dicantur, remiſſiuè.
128 Sortilegi qui ſint, remiſſiuè.
129 Necromantici qui dicantur, & eorum materia, remiſſiuè.
130 Chiromantici ſuperſtitioſè faciunt per manuum lineas bonam, vel malam fortunam indicantes, ſecus ſi complexiones, humores, & aptitudinem.
131 Ægyptianum de bona, vel mala fortuna interrogare quando ſit peccatum.
132 Somniantes putantes omnia per ſomnia ſibi viſa eſſe vera, & diuinitus ſibi immiſſa, peccant mortaliter.
133 Aſtrologi qui dicantur, remiſſiuè.
134 Aſtrologiam iudiciariam exercentes quas pœnas hodie incurrant, oſtenditur.
135 Euchariſtia ſanctiſſima abutentes ſunt ſuſpecti de hæreſi, & curiæ ſeculari traduntur.
136 Abortum procurantes, conſultantes, & quocunque modo conſen

Digitized by Google

conſentientes, quibus pœnis per Conſtit. Sixti Quinti, & Gregorij Decimiquarti puniantur.

137 *Animari fœtus in homine dicitur per infuſionem animæ rationalis, quæ in maſculo fit poſt quadraginta dies, in fœmina vero poſt 80.*

138 *Maſculus, vel fœmina an ſit ſi dubitetur, præſumendum eſt eſſe animatum poſt quadraginta dies.*

139 *Abortum conſulens ei, quæ dubitat eſſe prægnantem, non eſt irregularis, ſi non apparet de abortu.*

140 *Fœtus poſtquam eſt vivificatus ſi occidatur, verum homicidium commiſiſſe dicitur.*

141 *Abortui cauſam præbens ſit irregularis, etiamſi dubium ſit an fœtus eſſet vivificatus.*

142 *Abortioni cauſam dans, vel recipiens poculum, quando vt homicida puniatur, remiſſiuè.*

143 *Exponentes proprios partus feris peiores.*

144 *Pater exponens filium legitimum, & naturalem, vel naturalem tantum, arbitrio iudicis eſt puniendus.*

145 *Pater exponens filium, ſine alius eo conſentiente, vel ratum habente, amittit ius filiationis.*

146 *Pater exponens filium licet perdat patriam poteſtatem, non per hoc eximitur ab onere dotandi.*

147 *Parentes graviter peccant, qui filios exponunt, ſi eos nutrire, & alere commodè poſſunt.*

148 *Infantes expoſitos ſpurios eſſe cenſendos, tenet vna ſententia.*

149 *Naturales tamen eſſe iudicandos, exiſtimat altera opinio.*

150 *Legitimos tamen, ac ſucceſſionum, ordinum, & dignitatum capaces eſſe, tenet verior ſententia.*

151 *Expoſiti non ſunt capaces cenſendi vbi habentur ſtatuta requirentia qualitatem nobilitatis, & alia huiuſmodi.*

152 *Expoſitus eſt ciues illius loci, & ciuitatis, cui exponitur.*

153 *Conſanguinitas dicitur quaſi ſanguinis vnitas, & conſanguinei quaſi eodem ſanguine iuncti.*

154 *Conſanguinitas eſt vinculum perſonarum ab eodem ſtipite deſcendentium carnali propagatione contracta.*

155 *Conſanguinitas per gradus, & lineas diſtinguitur.*

156 *Linea quotuplex dicatur.*

157 *Qualibet ex his lineis per gradus diſtinguitur.*

158 *In linea recta aſcendentium, & deſcendentium, vtroque iure inſpecto, tot ſunt gradus, quot ſunt perſonæ, dempta ſemper ea, à qua incipit computatio.*

159 *In linea tranſuerſa æquali quo gradu vnaquæque perſona à communi differt ſtipite, eo etiam gradu ab altero diſtat conſanguineo.*

160 *In linea tranſuerſa æquali attento iure Canonico, quo gradu diſtat remotior à communi ſtipite, eo etiam differt ab alio conſanguineo.*

161 *Graduum computatio in matrimoniis contrahendis ſecundum ius Canonicum ſemper facienda eſt.*

162 *Graduum computatio ad ſuſceptiones, & reliqua ciuilia attento Cæſareo iure facienda eſt, niſi aliter de conſuetudine receptum ſit, vel ipſa lex ciuilis ſecus ſtatuerit.*

163 *Matrimonium hodie interdicitur cum conſanguineis intra quartum gradum.*

164 *Affinitas ex copula licita dirimit Matrimonium vſque ad quartum gradum.*

165 *Affinitas ex copula illicita dirimit Matrimonium vſque ad ſecundum gradum.*

166 *Gradus affinitatis quomodo computentur, oſtenditur.*

167 *Affinitas vt contrahatur requiritur ea copula, quæ ſit ſufficiens ad generationem.*

168 *Seminatio fœmina ad generationem non eſt neceſſaria.*

169 *Affinitas oritur ex copula cum fœmina inuita, ignorante, dormiente, ebria, vel inſana.*

170 *Semen alicuius viri ope dæmonis in vterum fœmineum delatum non inducit affinitatem.*

171 *Affinitas non contrahitur ſi caſu ad ſe traheret vterus fœmineus ſemen viri cum ea ludentis.*

172 *Affinitas oritur ex copula cum effuſione veri ſeminis, qualis non eſt eunuchorum.*

173 *Affinitas non oritur ex copula ſodomitica.*

174 *Impedimentum publicæ honeſtatis vſque ad quartum gradum extenditur.*

175 *Affinitas non oritur ex Matrimonio per verba de præſenti, copula non ſequuta, ſed impedimentum vlterioris gradus.*

176 *Impedimentum publicæ honeſtatis, quando ſimul concurrit cum impedimento affinitatis, vtrumque explicitè, vel ſaltem implicitè in petitione explicandum eſt.*

177 *Publica honeſtas oritur ex Matrimonio nondum conſummato, ſi non ſit invalidum defectu conſenſus.*

178 *Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex Matrimonio rato amentium, vel puerorum.*

179 *Declaratur tex. in cap. iuuenis, de ſponſal.*

180 *Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex Matrimonio celebrato ſub conditione de futuro, antequam adimpleatur conditio.*

181 *Contractus non obligat ante conditionis euentum.*

182 *Impedimentum publicæ honeſtatis ex ſponſalibus validis, & certis oritur in primo gradu.*

183 *Impedimentum publicæ honeſtatis non inducitur quando aliquis fictè conſentit.*

184 *Impedimentum ex ſponſalibus, aut Matrimoniis metu, aut errore perſonæ, nullum naſcitur.*

185 *Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex ſponſalibus conditionatis ante euentum conditionis.*

186 *Impedimentum publicæ honeſtatis, non oritur ex ſponſalibus contractis à parentibus nomine filiorum ſine eorum conſenſu.*

187 *Impedimentum publicæ honeſtatis oritur ex ſponſalibus quacumque ratione irritis, quando ipſa publica ſunt, & nullitas occulta.*

188 *Impedimentum publicæ honeſtatis contractum ex ſponſalibus validis, & certis, non ceſſat quando ſponſalia diſſoluuntur mutuo contrahentium conſenſu.*

189 *Cognatio legalis quando impediat, & dirimat Matrimonium, oſtenditur.*

EPISCOPI QVORVM CASVVM ABſolutionem ſibi reſeruare conſueuerunt.

ALLEGATIO LI.

NVLLOS poſſe dari, aut tradi certos caſus, in 1 quibus tantum cadat Epiſcoporum reſeruatio, ait *Nauar. in manual. cap. 27. num. 262. in fine*: id enim pendet ex cognitione ſingularum diœceſum, & ex ipſo facto, ideò non poſſunt cadere ſub ſcientiam, vt aduertit *Filliuc. tom. 1. tractat. 15. numer. 236.* quare ipſi Epiſcopi conſideratis diligenter ſuarum prouinciarum, ac populorum moribus, huiuſmodi reſeruationem ad animarum ſalutem facere poterunt, dummodo non ſit de exceptis Alleg. præcedenti, *num. 185.* de quorum caſuum reſeruatione, poſt *Sylueſt. Nauar.* & alios plures agunt *Soar. tom. 4. diſp. 29. ſect. 3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. libr. 1. num. 134. cum ſeqq. Claud. Soler. in tractat. de iuridica poteſtate Confeſſar. capit. 3. Marcel. Megal. p. 1. inſtit. Confeſſar. lib. 1. cap. 11. Molfeſ. in ſumm. Theologiæ moralis tractat. 7. capit. 19. de caſibus reſeruatis Epiſcopo, Ioann. Baptiſta Antonuc. in catecheſi. Neapolit. lib. 3. de caſibus reſeruatis, Lali. Zechi. in tractat. de caſibus Epiſcopo reſeruatis.*

Digitized by Google

2 A Doctoribus numerantur ſex caſus reſeruati Epiſcopo Iure communi in *Extranag. ſuper Cathedram de ſepultur.* vbi *gloſ. verbo à Iure*, & alia ſimilis verbo reſeruantur, in *cap. ſi Epiſcopus, de Pœnit. & remiſſ. lib.* 6. quorum primus eſt, quando peccatum habet iure annexam pœnitentiam publicam. Secundus, quando habet annexam excommunicationem maiorem. Tertius, quando habet annexam irregularitatem. Quartus eſt peccatum incendiarij. Quintus blaſphemia publica. Sextus homicidium voluntarium, & mutilatio, referunt *Filliuc. tom. 1. tract. 15. num. 234. & Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 2. lib. 8. cap. 2.*

. Verius tamen videri propriè loquendo nullum hodie eſſe caſum Iure communi reſeruatum Epiſcopo, latè probant *Fagundez d. c. 2. Soar. tom. 4. diſp. 29. ſect. 4. nu. 6. & Filliuc. d. tract. 15. n. 238. & ſeq.* ex eo quia caſum aliquem eſſe propriè reſeruatum Iure communi Epiſcopo eſt in Iure reperiri aliquem Canonem, vel Conſtitutionem Pontificiam, quæ reſeruet illum Epiſcopo: at hic Canon, vel Conſtitutio non datur; ex tribus enim locis, quæ afferri ſolent à ſummiſtis contraſentientibus, primus in *d. cap. ſi Epiſcopus*, tantum habet dari caſus, qui Epiſcopo ſpecialiter reſeruantur, ſed non exprimitur an à Iure, vel à conſuetudine tales ſint, & poſſet aliquis interpretari eſſe à conſuetudine, *& gloſſ.* ibi verbo reſeruatur afferens octo, ſignificat eſſe ex conſuetudine: vſurpat enim verbum, ſolent Epiſcopis reſeruari, &c. Secundus *in d. Extranag.* ſuper cathedram, *vbi gloſſ. verb.* à Iure, ait eſſe peccata quædã reſeruata à Iure ipſis Epiſcopis, & affert *d. cap. ſi Epiſcopus*, ad hoc probandum, & præterea id tantum probaret eſſe ſententiam gloſſæ, non autem haberi in Iure, ponit autem nouem caſus: adde illam *Extranag. Bonifacij VIII. ex qua gloſſa* ſe fundat reuocatam eſſe à *Clem. V. in Clem. dudum 2. de ſepultur.* ibi, nos eam omnino caſſantes. Tertius locus eſt *in Extranag.* inter cunctas *§. obſeruent, de priuileg.* vbi referuntur aliqui caſus, & peccata, ſed non dicuntur Iure reſeruata, ſed conſuetudine, quã approbat Benedictus XI. eoſque, inquit, qui tam enormibus ſunt irretiti peccatis, quod ea rationabilis conſuetudo præſcripta canonicè in Epiſcopatibus aliquibus reſeruauit Epiſcopis; cum ergo in his locis id non habeatur, nec alij textus afferantur, probatum remanet non dari propriè caſum in Iure reſeruatum Epiſcopo, quod & aliis fundamentis oſtendunt *Soar. Fagundez & Filliuc. proximè citatis locis.*

Iure igitur conſuetudinis poſſunt eſſe aliqui caſus Epiſcopo reſeruati, quales autem ij ſint, nõ poteſt certò definiri vt ſupra dixi, videntur tamen ferè ab Epiſcopis reſeruari. Primò, illorum abſolutio, qui homicidium voluntarium committunt. Secundò, qui falſum in iudicio te monium, ſiue in gratiam, ſiue in alicuius damnũ depo int. Tertiò, qui ſtateras, mẽſuras, monetaſue adultera. int, corrupuerintue. Quartò, qui libertatem, ſiue imm atem Eccleſiæ violauerint. Quintò, Incendiarij, & qu nni, iniuriæue cauſa vites, vel arbores alienas incid . Sextò, qui blaſphemiam publicam, & notoriam p erint. Septimò, qui parentes percuſſerint. Octau i ad magicas artes, veneficia, ſuperſtitiones, & alia h is generis, Euchariſtia, ſacriſue rebus abutuntur. Noi , qui abortum procurauerint. Decimò, qui piis locis infantes expoſuerint, cum habeant vnde ipſos alant, neque eorum locorum damna reſarſierint. Vndecimò, qui Matrimonium contraxerint in gradibus prohibitis. Hi ſunt principaliores caſus, qui, veluti atrociora, & grauiora crimina, ab Epiſcopis reſeruari ſolent, in quorum tamen arbitrio erit iuxta ſuarum dioceſum, ac populorum mores plures alios, paucioreſue reſeruare: in Confeſſariorum vero commoditatem brecuis in quolibet prædictorum facienda erit à nobis explicatio.

PRIMVS CASVS.

Qui homicidium voluntarium commmiſerint.

HOmicidium voluntarium dicitur id, quod dolo 3
malo, animo occidendi committitur, *l. 1. ff. de Siccar. Carrer. §. homicidium, numer.* 2. Vel ſecundum alios ad homicidium voluntarium requiritur, vt ſit illicitum, intentum in ſe, ſaltem æquipollenter, aliàs quam vitandæ mortis cauſa commiſſum, quaſi requiratur, quod ſit intentum in ſe, aut ſaltem in cauſa, quæ ſit proxima, vel ex ſe ordinata ad mortem, *Nauar. in manual. cap. 27. numer.* 238. *&* 240. *Couar. in Clement. ſi furioſus, par. 1. in initio, numer. 1. & 2.* Verbi gratia, dedit quis alteri venenum ſcienter mortiferum, licet non intenderit mortem illius, eſt voluntarium homicidium, ſi ex veneno moritur. Similiter de eo, qui laceſſitus leui iniuria ab amico, illum quæſiuit animo eum leuiter percutiendi, & inuentum, in capite enſe abſque intentione occidendi percuſſit, ex qua percuſſione ille mortuus eſt, in quo caſu percutiens, quamuis non haberet animum occidendi, quia tamen fecit actum ſua natura directiuum ad mortem, dicitur voluntariè occidiſſe, & ita viſus eſt ſentire *Nauar. conſ.* 28. *de homicid. quod deeſt in nouis, Sayr. in floribus deciſ. ſub eodem tit. deciſ.* 26. Similiter etiam de percutiente voluntariè prægnantem, vel inferente vulnus non intendens occidere: nam ſi mors ſequatur, dicitur volitum in ſua cauſa, cum percutiens potuerit hunc caſum præcogitare, & dicitur voluntarium, vt diſtinguatur à caſuali, vel effecto à furioſo, dormiente, & ſimilibus, vt tamen includat eum, qui occurrens inimico ſuo, illum occidit: vtroque enim caſu dicitur homicida vnlontarius, cum voluntas caſu, vel vſu rationis abſorpta non fuerit, ita *Lali. Zechi. de caſibus reſeruatis caſu* 13. *verſ. ſecundo.* Voluntas enim in homicidium ferri poteſt, vel directè, & per ſe: vel indirectè, & per accidens. Directè, quando quis habet animum occidendi, & occidit, & iſta eſt perfecta, propriaque homicidij malitia, & proprium homicidium voluntarium, *l. 1. C. de Siccar. l. 1. §. dimus, ff. eodem.* Indirectè autem fertur voluntas in homicidium, quoties fertur in id, ex quo immediatè, & per ſe ſequitur homicidium, ſicuti ex percuſſionibus, & vulneribus, ex quibus per ſe, & vt plurimum ſequitur mors. Ita vt non ſolum dicatur voluntarium homicidium, quod eſt intentum ex cauſa propria, vel immediatè, vel per ſe ordinata ad homicidium, vt dixerunt *Couar. & Nauar. dictis locis*, ſed ſufficit vt ſit talis, vt ex illa, vel ſemper, vel frequenter, vel in pluribus ſolitum ſit ſequi homicidium, *Caietan. 2. 2. quæſt. 64. artic. 8. Azor. inſtitut. moral. par. 3. libr. 2. capit. 14. verſic. tertio notandum.* Quamuis hæc ad forum exterius, vbi coniecturis, & indiciis cognoſcitur animus, ſint vera; quoad forum tamen interius, de quo loquimur, non iudicabitur homicida voluntarius, qui præter ſcientiam, & intentionem occidit: voluntas enim non ſolum diſtinguit peccatum à non peccato, ſed etiam diuerſificat peccati ſpecies, vt clarè patet ex *Philoſopho in ethic.* ita *Gambar. de caſibus reſernat. in caſu homicidæ voluntarij, numer. 5. fol. 207. verſo, & num. 9. cum Ioan. Andr. in cap. de inf. natibus, de iis, qui filios occide.* reſoluit homicidam voluntarium dici, qui præ ira ſubita, & in rixa committit homicidium.

Primò limita in homicida ſui aggreſſoris ad defen- 4
ſionem vitæ propriæ, cum moderamine inculpatæ tutelæ, is enim non dicitur homicida voluntarius, ſed neceſſarius, nec peccat, nec tenetur ad reſtitutionem, nec eſt irregularis, *l. vt vim vi, ff. de inſt. & iure, Clem. ſi furioſus, de homic. Clar. in §. homicidium, num. 24. Couar. in d. Clem. ſi furioſus, part. 3. §. vnic. num. 1. Gomez. tom. 3. variar. cap.*

cap.3.num.20. Maſcard. de probat.concluſ. 1126. plures refert Doctores *Cened. ad decretum collect.* 29. *numer.* 2. quibus adde *Farinac. in praxi crimin. quæſt.* 125. *numer.* 3. *&* 10. *Chriſt. de Pace in ſcholiis ad leges ſtyli lib.* 58. *à numer.*2. *Bernard. Graue. ad pract. Camera imper. libr.* 2. *concluſ.*110. *Aloyſ. Rice. in collect. deciſ. par.* 4. *collect.* 792. *Petr. Cabail. in tract. de omni genere homicidy, numer.*93. *Cardoſo in praxi iudicum, & aduocat. verbo homicidium, numer.* 5. *Molina, de Juſtit. tom.*4. *tract.*3. *diſputat.* 11. *à princip. Leſſi. eodem tract. libr.* 2. *cap.*9. *à numer.* 41. *Rebello de obligat. Iuſtit. part.* 1. *libro* 3. *quæſt.* 12. *à princip. Azor. inſtitut. moral. par.*2. *lib.* 2. *cap.* 1. *à princip.* & in noſtris terminis *Lel. Zech. de caſibus reſeruatis, caſu* 13. *de homicid. verſ. quarto fallit, Gambarupta eodem tractat. verbo homicida voluntary, numero* 7. Vbi tamen quis fuga accepta ſaluti ſuæ conſulere poteſt, ſe ſubſiſtere non debet, ſed fugam capeſſere, niſi illi ſit valde dedecoroſa, vt contingere poteſt in viro illuſtri, vel nobili. Vnde ſi inuaſus ſit Religioſus, vel Clericus, vel homo inferioris notæ, & ſortis; tunc, cùm his fuga non ſit ignominioſa, ſi fugiendo euadere poſſint, tenentur fugere, & non occidere, alioquin non eſſet moderamen inculpatæ tutelæ, ſed homicidium voluntarium, ſi occidant, & non fugiant, *Hippol.ſol.* 1. *num.*46. *&* 47. *ff. de Siccar. Clar. §. homicidium, numer.*32. *Menoch.de arbitrar.caſu* 177. *num.* 14. *Farinac.dict. quæſt.* 125. *à num.* 121. *Paul.Camitol.reſponſ.moral. lib.*4. *quæſt.*10. *num.*16. *Azor.d.caput.*1. *queſt.*15. *Bernard.Graue.dicto concluſ.* 110. *conſider.*1. *à num.*24. *Leli. Zechi.d.caſu* 13. *verſ.ſi vero fuga.*

6 Secundo limita in homicida pro neceſſaria defenſione rerum ſuarum, illi enim licitum eſt occidere inuaſorem pro defendendis propriis bonis, quando ſunt ordinata vt media ad conſeruationem vitæ, *Doct. in d.l.vt vim, poſt gloſ. ibi, verbo iure, & in l. furem, ff. ad legem Cornel. de Sicar. & in l.* 4. *ff. ad l. falcid. & in cap. olim, in* 1. *de reſtitut. ſpoliat. Clar. in d. §. homicidium, numer.* 25. *Nauar. in manual. cap.*15. *numer.*2. *Conarr. d. §. vni.numer.* 6. *Sot. de iuſtit. lib.*3. *quæſt.* 1. *artic.* 8. *Mench. illuſtr. cap.*18. *numer.*5. plures per *Cened. ad Decretal. collect.* 96. *numer.* 3. quibus adde *Mich. Graſſ. tom.* 2. *commun. opinion. libr.*9. *tit.*20. *num.* 13. *pag.* 484. *Farinac. d. quæſt.* 125. *numer.* 21. *&* 180. *Cardoſo in praxi Iudicum, verbo homicidium, numer.* 8. *Gregor. de Valentia tomo* 3. *diſputat.* 5. *quæſt.* 8. *puncto* 4. *dub.* 3. *Tolet. in ſumm. lib.* 5. *capit.* 6. *verſ. tertium eſt caſus, Beja reſponſ. caſuum conſcient. p.* 2. *caſu* 23. *Sayr. in claui Regia libr.* 7. *capit.* 10. *numer.* 30. *Molina d. tractat.* 3. *diſputat.* 16. *numer.* 1. *verſ. contrariam, Leſſi. d.capit.* 9. *à numer.* 66. *Rebello d. quæſt.* 12. *num.* 2. *Azor. d.cap.*1. *quæſt.*19. *Lali.Zechi.dicto caſu* 13. *verſ. rurſus dubitatur*, & eſt communis opinio ſaltem in laicis, quamuis in clericis, & de iure Canonico contrarium tenuerit *Panorm. in cap. ſuſcepimus, de homicid.* per rex. ibi, & plures alij relati per *Clar. & Conarr.* vbi proximè, poſt *gloſ. in verbo fugiens, in ſumm.* 23. *quæſt.* 3. à quibus meritò ipſi diſcedunt hanc limitationem tenentes etiam de iure Canonico, prout etiam diſcedit *Molina, & Leſſi.* vbi proximè reſpondentes ad text. quo nititur *Panorm.* dicto loco, videlicet in *capit. 2. de homicid. & in d. capit. ſuſcepimus*, communiter etiam reſoluentes poſſe quemlibet pro neceſſaria defenſione vitæ, aut rerum ſuarum occidere aggreſſorem, etiam clericum ſine metu excommunicationis, ſic intelligentes *text.in cap. ſi vero in* 1.*verſ.ſi vero, de ſentent. excommunic.* prout intelligit poſt alios dicens communem *Gomez d. capit.* 3. *ſub numer.* 20. *& Molina d. diſputat.*16.*num.*3. *Soar. de cenſur. diſput.* 22. *ſect.* 1. *ſub num.*33.

7 Tertio limita in homicida ad defenſionem ſui honoris, verbi gratia, ſi inuaſor illum nobilem alapa, vel fuſte, vel verbere percutiat, quando illi valde dedecoroſum ſit, vel ſi aliqua puella defendendo integritatem ſui corporis, repellendo violentiam ſtupri, adulterij, ſodomiæ, & huiuſmodi inuadentem occidat, quando inuaſoris manus vociferando, vel fugiendo non poteſt euadere, *Leli.Zechi.dicto caſu* 13. *verſ. viterius dubitatur, Farin. d.quæſt.*125. *à num.*41. *Leſſi.dicto cap.*9. *à num.*76. *Azor. dicto cap.*1. 9. 16. *cum ſeqq.*

Quarto limita in homicida ad defenſionem vitæ, ſeu 8
bonorum proximi, in foro enim conſcientiæ quilibet regulariter poteſt ex iure poſitiuo, & naturali, cum moderamine inculpatæ tutelæ defendere vitam, ſeu alia bona proximi, etiam vſque ad occiſionem iniuſti aggreſſoris, quando aliter illa defenſio expediri non potuerit, *Claud. in repet.l. vt vim numer.* 125. vbi *Curt. num.*49. *Bologn. numer.*75. *Hippol. Reminald. ibid. numer.* 379. *cum ſequentibus, Gom. dict. cap.* 3. *numer.* 21. *Clar.§. homicidium, numer.* 27. *&* 28. *Conar. d. §. vnico numer.*5. *Farin.dict.quæſt.*125. *à num.*167. *Soar.dict. ſect.*1. *numer.*39. *Vſu. tom.*2. *commun.opinion.lib.*9. *titul.*10. *num.*27. *Molina dict. tract.*4. *diſput.*18. *numer.*1. *Leſſi.dict.cap.*9. *à num.*87. Non obſtat locus *Matth.* 26. dum Dominus damnauit 9
defenſionem, quam Petrus pro ipſo ſuſceperat, & vius eſt verbis ad omnes generalibus, ibi, omnes qui acceperint gladium gladio peribunt. Reſpondetur enim Dominum ibidem non damnaſſe defenſionem proximi iuſtam & commendatam, vt talem, Eccleſ.*cap.*17. *Prouer. cap.* 24. Sed ſolum damnaſſe defenſionem non iuſtam, qualis erat ex pluribus cauſis illa à Petro ſuſcepta; nam primò habebat ſpeciem vindictæ potius, quàm defenſionis, vtpote quia huic defenſioni locus non erat probabiliter in tanta turba, quantam repelli vnius hominis, & gladij defenſione probabile non erat. Secundò, quia Dominus non habebat opus tali defenſore, nec is defendendi modus decebat eum, qui poterat, ſi vellet, mille Angelorum legiones, ad eandem defenſionem à Patre cœleſti obtinere. Tertiò, quia erat contra ordinationem ipſius Patris, volentis vt Filius vim illam iniquam humiliter ſuſtineret, prout has, & aliàs prædictæ condemnationis cauſas proſequitur *D. Auguſtin. tractat.* 112. *in Ioann.* quem ſequitur *Leſſi. dict. capit.* 9. *numer.* 50. Nec enim obſtat quod huiuſmodi defenſor habet æqualiter vt proximos non ſolum aggreſſum, ſed etiam aggreſſorem, & conſequenter videtur non debere magis vni, quam alij, imò vtrique eſſe pariter obligatum, ac proinde non poſſe pro defenſione vnius alium occidere, quia, vt inquit *Cicer.lib.*2. *offic.* animaduertamus, cum alios iuuare velimus, ne quos offendamus. Reſpondetur enim ex mente *Gomez d. capit.*3. *ſub numer.* 21. quod in his terminis, etiamſi res hæc inter æqualiter extrancos conſideretur, ſanè proximior nobis eſt aggreſſus, quam aggreſſor iniuſtus, & illi potius, quam huic aſſiſtere in ea defenſione poſſumus, & tenemur, quia ſcilicet aggreſſus habet de iure communi facultatem ſe defendendi ab iniuſto aggreſſore, vt ſupra diximus, & eo iure vti poteſt per ſe, vel per alium, *ex reg. poteſt quis per alium, de reg. iuris in* 6. at verò aggreſſor iniuſtus non habet ius aggrediendi, iuxta text. *in cap.*1. *in med.*22. *quæſt.*2. cum ſimi- 10
libus. Nec item obſtat, quod defendens proximum etiam aſcendentem vſque ad occiſionem, vel mutilationem aggreſſoris, fit irregularis, iuxta ſententiam *gloſſ. pen. in dict. Clem. ſi furioſus*, ſequitur *Card. ibidem quæſt.* 28. plures *in capit. ſi vero in* 1. *de ſentent. excommunicat.* vbi *Abb. numer.*11. *in fine, Nauar.in manual.cap.*27. *numer.* 213. & alij, quorum ſententiam dicit communem *Conar. d.§.vni.num.*5. *Curt.in dict. l. vt vim, numer.* 53. *Farinac.* plures referens *dict. q.*125. *num.*280. vnde conſequi videtur in hoc defendente non eſſe ius, ſed culpam in defendendo proximum vſque ad occiſionē, vel mutilationē aggreſſoris, cum aliter non incurreret prædictam irregularitatē, quippe quod nō ſolet homicidiū priuato

danti operam rei licitæ imputari ad irregularitatem, quando contingit absque culpa occisoris debitam diligentiam adhibentis, iuxta reg. *text. in cap. lator, & in cap. dilectus* cum aliis *ibid. de homicid.* iunctis resolutis per *Couar. in d. Clem. si furiosus par. 2. §. 4. à num. 5.* Respondetur enim verius esse ex prædicta proximi defensione, & occisione aggressoris non incurri irregularitatem, prout resoluunt *Fortun. in repet. dict. l. vt vim, sub num. 32. & 33. Couar. dict. §. vni. num. 5. Iacob. Ayr. in tract. de homicidio necessario par. 1. à numer. 226. Molina tract. 2. disputat. 109. num. 2.* iuncto *num. 10.* & licet fateremur ex defensione proximi sequuto homicidio aggressoris insurgere irregularitatem contra defendentem, tamen non inde concludi eum non posse licitè proximum sic defendere, quippe quod ex pluribus actibus in se licitis incurritur irregularitas, vt videre est in bigamo iuxta tex. *in cap. 1. cum alias ibid. de bigamis*, & in iudice proferente sententiam sanguinis, iuxta text. *in cap. 1. 51. distinct. Doct. in cap. sententiam sanguinis, ne clerici, vel Monachi, Sot. in 4. distinct. 25. quæst. 1. art. 3. Nauar. in manual. capit. 27. à num. 206. & 212. Sylvest. verbo homicidium in 3. numer. 3. Henriqu. in sum. lib. 14. de imped. irregular. cap. 1. num. 1. & capit. 12. à*
11 *princip. Molina tractat. 3. disput. 74. à numer. 1.* Nec denique obstat *dict. l. vt vim*, ibi, ob tutelam corporis sui, &c. quibus verbis videtur significare ius defendendi, & propulsandi vim, & iniuriam, non competere pro corpore alieno, sed tantum pro suo. Respondetur enim dicta verba accommodari etiam ei, qui proximum defendit, dum scilicet tanquam eius instrumentum repræsentat eius corpus, & illius vicem gerit, ex *reg. potest quis, de reg. iuris in 6.* Vel rursus responderi potest, in illo text. non agi de excludendo, vel includendo iure, quod nobis competit ad proximum defendendum, sed agi solum de defensione proprij corporis, vt ex illis, quæ à iure naturali nobis proueniunt, exemplum poneretur in ea, vt frequentiori, non vero vt exclusiua alterius defensionis.

12 Quinto limita in mandante, consulente, vel auxiliante homicidam, ex eo quia & si fictione iuris mandans & mandatarius censeantur vna eademque persona *cap. qui per alium de regul. iuris in 6. l. 1 §. deiecisse ff. de vi, & vi arm.* tamen in statutis non habet locum fictio, & sic homicida propriè tantum dicitur is, qui propriis manibus occidit, aut est eius causa immediata. Contrarium tamen verius est, quia re vera mandantis, & mandatarij vnum, idemque est delictum, saltem ratione finis, ex doctrina *Baldi in l. non ideo minus*
13 *C. de accusat.* tum quia mandans punitur eadem pœna, qua puniri debet mandatarius, *Gom. tom. 3. cap. 3. num. 39. Menoch. de arbitrar. casu 353. numer. 2. Ayrer. de homicid. par. 2. à numer. 41. Mascard. concl. 1012. Decian. tractat. criminal. lib. 9. cap. 31. cum sequentibus, Ceuall. commun. contra commun. quæst. 166. Petr. Caball. in tractat. de omni genere homicidij numer. 464. cum sequentibus, Cardoso in praxi iudicum verbo factum numer. 6. Farinac. par.*
14 *5. quæst. 135. numer. 1.* Sic etiam consulens delictum punitur eadem pœna, qua ipse delinquens, vt per *Bernard. reg. 175. in princip. Ducnh. regul. 149. Ayrer. dict. par. 2. num. 35. Farinac. in praxi criminal. d. par. 5. quæst. 129. numer. 23.* cum multis sequentibus, *& à num. 26.* asserit procedere in persuadentibus, inflammantibus, instigantibus, hortantibus, incitantibus & instruentibus, & *num. 81.* resoluit quod consulens non punitur nisi se-
15 quuto delicto. Sic denique præstans auxilium in delicto punitur eadem pœna, qua punitur ipse delinquens, *Clar. §. fin. quæst. 90. num. 1. Ayrer. dict. par. 2. numer. 34. Menoch. de arbitr. casu 249. numer. 7. Surd. cons. 40. numer. 45. Mascard. concl. 159. num. 18. Farin. par. 3. quæst. 131. à num. 1. Molina tract. 3. disput. 6.* nisi post delictum auxilium præstiterit, quia tunc non dicitur delicto opem præstitisse, *Farin. dict. p. 3. quæst. 132. à princ.* Nam *D. Augustinus ad Hilarium* relatus *in cap. periculosi de pœnitent. distinct. 1.* periculosè, inquit, decipiuntur, qui existimant eos tantum homicidas esse, qui manibus homines occiderunt, & non potius eos, per quorum consilium, & fraudem, & exhortationem homines extinguuntur. Iudæi enim nequaquam propriis manibus Christum occiderunt, sicut scriptum est, nobis non licet interficere quemquam, sed tamen illis mors Domini imputatur, quia ipsi lingua eum interfecerunt. *& D. Aug. in Psal. 63. ad 3. vers.* Et vos ô Iudæi occidistis, vnde occidistis? gladio linguæ, acuistis enim linguas vestras, & quando percussistis, nisi quando clamastis, crucifige, crucifige? Quia sicut homicida peccat mortaliter, & tenetur resarcire hæredibus occisi omne damnum, quod ex tali morte perpessi sunt, ita etiam mandans aliquem occidere, & consulens homicidium, aliàs non facturo, & opem ferens in actu proximo homicidæ, vt probat *Lelij Zechi. de casibus reser. casu 13. vers. ampliatur, cum seqq.*

Notificandum est pœnitenti quam graue sit hoc pec- 16
catum, est enim grauissimum inter omnia mala, quæ homines ad inuicem erga se ipsos facere possunt, eius nocumentum est immediatè personale, & irreparabile, quia tollit vitam humanam, quæ cum ex bonis temporalibus summum sit, iuxta resoluta per *Sot. de ratione tegendi memb. 1. quæst. 3.* & multis probat, & controuertit *Nauar. in cap. inter verba, concl. 4. numer. 20. cum sequentibus, 11. quæst. 3.* respondens ad tex. prima facie repugnantem in *l. isti quidem 8. vers. quod si ff. quod metus causa, & in l. de codicillis, aliàs Lucius 88. §. mævæ, ff. de legatis 2. &* notabiliter limitans commune illud dictum, moriendum esse pro honore, tamen semel ablata huiusmodi vita, restitui non potest de lege ordinaria, iuxta illud *Psalm. 77.* spiritus vadens, & non rediens, consonat text. *in l. 1. C. de sacros. Eccles.* ibi, quod iterum non reddit arbitrium, cum his quæ in comment. ad eund. text. congerit alios referens Lusitan. *Benedict. Aegid. p. 6. §. 3.* ad plures quæstiones controuersi solitas à doctoribus circa restitutionem bonorum spiritualium, & temporalium eius, qui dum semel mortuus esset, tamen non obstante prædicta lege ordinaria rediit ad vitam corporalem, resuscitatus ex speciali indulgentia, & miraculo diuino. Rursus homicidium maius est cæteris peccatis contra iustitiam commutatiuam inferiora bona auferentibus, denotat, vt plurimum, pertinaciorem infesti animi deliberationem, quia scilicet difficilius committitur, vt obseruant *Lessi. de iustitia lib. 2. cap. 42. sub num. 75. Soar. de relig. tom. 2. tractat. 4. libr. 3. cap. 3. sub numer. 11.* deinde gignit magnum scandalum, propter quæ vocatur immane flagitium, in *cap. miror. 50. distinct.* Hinc Deus maiora de illo supplicia, quam de alio scelere suscipit, ab eius enim altari is euelli iubet, vt morte moriatur, *Exod. 22.* Sanguinem etiam ipsius effundi statuit, sicut & ipse proximi effudit. *Exod. 20.* Et gladio ferientem gladio feriendum esse asserit *Math. 26.* quia viri sanguinum, & dolosi non dimidiabunt dies suos, *Psalm. 5.* & sanguis ille effusus clamat ad Deum de terra, habet enim sanguis vocem suam, *Genes. cap. 4.*

SECVNDVS CASVS.

Qui falsum in iudicio testimonium, siue in gratiam siue in alicuius damnum deposuerint.

CVm solus Deus sit testis, & cognitor mentis no- 17
stræ, iuxta illud *Psalm.* Scrutans corda, & renes Deus, *cap. erubescant in fine 32. dist.* qui nec falli potest, nec fallere *cap. à nobis 28. vers. nos igitur, de sentent. excom.* & in quo nullum omninò mendacij vestigium considerari potest *capit. Deus quando 24. quæst. 3.* necessariò igitur fuit ad eius reuerentiá, vt id quod iuratur, primò

sit

ſit verum, deinde iuſtum: & tandem neceſſarium, vt non paſſim, nec leuiter, ſed maturo iudicio, & præuia deliberatione iuretur: Iure enim diuino, & naturali tres circumſtantiæ, ſeu comites requiruntur, vt iuramentum licitum, & honeſtum ſit, videlicet veritas, iuſtitia, & iudicium, vt deducitur ex illo *Hierem.* 3. Et iurabunt viuit Dominus in veritate, iuſtitia, & iudicio: refertur *in cap. & iurabunt* 22. *quæſt.* 1. *cap. animaduertendum* 22. *qu.* 2. *cap. etſi Chriſtus verſ. Iacobus, de iureiur.* reſoluunt *D. Thom.* 2. 2. *quæſt.* 89. *art.* 3. *vbi Caiet. in Angel. verbo iuramentum* 3. §. 8. *Sylueſt. verbo iuramentum* 2. *quæſt.* 5. *Sot. lib.* 8. *de iuſtit. quæſt.* 1. *art.* 3. *Nauar. in man. cap.* 12. *num.* 3. *Cou. in cap. quamuis, par.* 1. §. 6. *num.* 4. *Leli. Zech. de caſibus Epiſcopo reſeruatis, caſu* 12. *verſ. ſecundo notandum*, & alij quos refert, & ſequitur *Sayr. in Clam Regia lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 1. *cum ſequentibus.*

18 Periurium eſt mendacium iuramento firmatum, vt per *Magiſt. in* 3. *diſt.* 39. *Sylueſt. verbo periurium in princip. D. Thom.* 2. 2. *quæſt.* 98. *art.* 1. vbi ait falſitatem eſſe de intrinſeca ratione periurij, *Sot. lib.* 8. *de iuſtit. quæſt.* 2. *art.* 1. *Couar. in cap. quamuis, par.* 1. §. 6. *num.* 5. *Soar. de relig. lib.* 3. *de iuramen. cap.* 2. *num.* 3. *Sayr. dict. cap.* 4. *num.* 7. Hinc fit propriè, & vere interuenire periurium, quando in iuramento defecit veritas, ſiue præſens, prout in iuramento aſſertorio, ſiue præſens & futura, prout in promiſſorio.

19 Periurium autem quod contingit in iuramento aſſertorio, ſemper, & indiſtinctè, & in quacunque materia, ſiue magna, ſiue mediocri, ſiue leui, ſeu leuiſſima eſt peccatum mortale etiam quidem grauiſſimum, cum directè aduerſetur præceptis Decalogi primæ tabulæ, nempè ſecundo de non aſſumendo nomen Dei in vanum, & per quod grauiſſima iniuria quantum eſt ex parte iurantis Deo fit, dum in teſtem falſitatis adducitur, quinimò etiam periurium iocoſum eſt peccatum mortale, dummodò ad iurandum interueniat actio deliberata, reſoluunt *D. Thom. dict. quæſt.* 98. *art.* 3. *ad* 2. *Nauar. dict. cap.* 12. *num.* 6. *cum ſequen. Sayr. d. cap.* 4. *à num.* 14. *Soar. dict. lib.* 3. *cap.* 3. *&* 4. Sic etiam, qui iurat verum putans eſſe falſum, ſemper peccat mort. ratione periurij, talis enim formaliter iurat falſum, & mentitur. quia formaliter loquitur contra mentem, & inde ſumi actus malitiam, probat *cap. homines* 22. *quæſt.* 2. reſoluunt *D. Thom. Sot. Sylueſt. Nauar.* & alij quos refert *Soar. dict. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 2.

20 Si verò quis iuret falſum putans eſſe verum, non erit indiſtinctè mort. quinimò aliquando nullum erit peccatum: Si enim quis præuia adhibita deliberatione, & exigente neceſſitate aliquid iuramento firmauit, credens probabiliter verum eſſe, quod tamen à parte rei erat falſum, nullum peccatum contrahitur, quia veritas, vel falſitas iuramenti, non tam ex re iurata, quam ex conſcientia, & mente iurantis attenditur: Si tamen per contrarium nullam adhibuit diligentiam ad hoc, vt ſciret eſſétne falſum, an verum id, quod iuramento firmauit, quamuis putaret eſſe verum, ſi tamen erat falſum, peccauit mort. Si tandem aliquam adhibuit diligentiam, non tamen ſufficientem, neque eam, quam debuit adhibere, tunc venialem culpam committit, reſoluunt *Abb. num.* 4. & ibi *gloſſ. pen. in cap. tua* 11. *de iureiur. Nauar. dict. cap.* 12. *num.* 7. *verſ. ſexto, Angel. verbo periurium* §. 1. & alij quos refert, & ſequitur *Sayr. dict. cap.* 4. *num.* 28. *Soar. dict. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 1. *cum ſequenti*, quem vide *in cap.* 6. 7. & 8. vbi agit quando conſuetudo iurandi incaute conſtituat hominem in ſtatu peccati.

21 Circa iuramentum vero promiſſorium, cui deeſt veritas, reſoluendum eſt quòd deficiente veritate de præſenti, (verbi gratia) ſi promittens iuramento ſe aliquid facturum, vel daturum, non habeat animum adimplendi promiſſum, peccat mort. in quacunque materia, ſiue magna, ſiue parua, ſiue licita, ſiue illicita: ratio eſt, quia iurans falſum ſcienter peccat mort. at qui iurans aliquid facturum, non habens tamen animum faciendi, iam iurat falſum ſcienter, vt patet, igitur peccat mort. quæ eſt concluſio communis Theologorum teſte *Soar. dict. libr.* 3. *cap.* 17. *numer.* 2. vbi multos refert, ſequuntur & multi citati *à Sayr. dict. cap.* 4. *num.* 27. *& cap.* 6. *num.* 6. Si verò veritas de futuro deficiat, quia ſcilicet promiſſum ſub iuramento, cum eſſet licitum, & honeſtum, non eſt poſteà adimpletum, reſolue committi in hoc caſu peccatum ex genere ſuo mort. quia ius diuinum & naturale dictat reddendum eſſe Domino iuramenta, iuxta *cap. debitores de iureiur.* ergo non eſt dubium quin hoc præceptum ex genere ſuo obliget ſub peccato mort. & ita hanc ſententiam tenent omnes, quos citat *Sayr. dict. cap.* 4. *num.* 28. *Nauar. dict. cap.* 12. *num.* 10. *Soar. dict. lib.* 3. *cap.* 15. *nu.* 7. At verò ſi violatio iuramenti promiſſorij ſit 22
in re leui, & parua, ſiue materia ſit partialis, ſiue totalis, peccatum ſolummodo committitur veniale, ita *D. Antonin. par.* 2. *tit.* 10. *cap.* 4. §. 2. *verſ. de tribus, Sylueſt. verbo iuramentum* 4. *quæſt.* 1. *Sot. lib.* 8. *de iuſt. quæſt.* 1. *art.* 7. *& quæſt.* 2. *art.* 3. *concl.* 5. *Medina in ſumm. lib.* 1. *cap.* 14 §. 4. *Fr. Emman. in ſumm. par.* 1. *cap.* 192. *concluſ.* 5. *& par.* 2. *cap.* 94. *concluſ.* 3. *Nauar. dict. cap.* 12. *num.* 10. *& cap.* 18. *num.* 7. *Azori. inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 1. *cap.* 5. *quæſt.* 3 & alij quos refert, & ſequitur *Soar. d. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 4. ex eo quia in omnibus his præceptis leuitas materiæ in cauſa eſt, vt tranſgreſſio fiat venialis, quamuis illa ex genere ſuo ſint mortalia, vt patet in præcepto de non furando, de non recitando diuino officio, vel alio ſimili opere faciendo, vt obſeruant Doctores ſupra citati, quamuis contrarium teneant *Caietan. in ſumm. verbo periurium*, §. 2. *& 2. 2. quæſt.* 89. *art.* 7. *dub.* 1. *Gabr. in* 3. *diſtinct.* 39. *quæſt.* 2. *art.* 2. *concl.* 4. *& 7. Couar. lib.* 1. *Vari. c.* 1. *num.* 2. *& in cap. quamuis, par.* 1. §. 1. *num.* 4. *Tolet. in ſumm. lib.* 4. *cap.* 12. *in princip.* alij quos refert, & ſequitur *Sayr. in dict. cap.* 4. *num.* 28. *verſ. ſecunda.*

His ita prænotatis ſciendum quod ad hoc vt caſus 23
hic ſit reſeruatus, requiritur quod falſum dictum ſit in iudicio ab aliquo, vt teſtis, in gratiam, ſiue in alicuius damnum, vt indicant ipſa reſeruationis verba, & probat *Leli. Zechi. dict. caſu* 12. *verſ. hæc ita*, vt falſus teſtis iure aliquis ſit, falſique pœnam incurrat, neceſſe eſt, vt ſit iuridice interrogatus, ac de veritate dicenda præſtiterit iuramentum, & aut occultauerit, aut negauerit veritatem his, quibus dictum eſt, *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut.* 216. *num.* 1. *verſ. ſextus.* Teſtis enim à iudice legi- 24
timè interrogatus de veritate dicenda, non ſolùm falſus eſt ſi falſum dicit, ſed etiam ſi veritatem celat ſcienter, in damnum proximi, *cap.* 1. *de crimine falſi, Tiraq. de pœnis temper. cauſa* 44. *num.* 15. *cum ſequentibus, Zanchin. de hæret. cap.* 14. *num.* 2. *Pena in direct. Inquiſit. par.* 3. *quæſt.* 73. *com.* 122. *verſ. falſum autem teſtem, Aloyſ. Ricc. dict. reſolut.* 216. *in princip. Maſcard. de probat. in præfat. quæſt.* 5. *à num.* 70. *& concl.* 743. *num.* 12. *Decian. tract. crimin. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 30. *Leli. Zechi. dict. caſu* 12. *verſ. tertio conſiderandum, Farin. in praxi crimin. par.* 2. *quæſt.* 67. *à num.* 220. vbi *num.* 225. ampliat etiam in teſte, qui deponit obſcure, verſute, vel per malitiam, ad hoc vt eius depoſitio producenti non profit.

Amplia in deponente falſum in iudicio nullo, *Felin.* 25
in cap. nobis num. 2. *de ſimonia, Affict. deciſ.* 21. *num.* 11. *&* 12. *Decian. dict. lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 60. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 37. *num.* 51. Etiamſi non iuratus teſtimonium 26
ferat, quia pœna falſi ordinaria plectendum eſſe reſoluunt *Felin. in cap.* 1. *num.* 5. *de teſtibus cog. Laſ. in repet. l. admonendi numer.* 223. *Socin. reg.* 153. *ad fin. Clar.* §. *falſum num.* 11. *Cened. ad Decretal. collect.* 139. *num.* 3. *Hortenſ. Cauallca. in pract. de teſtibus par.* 3. *num.* 56. *Saltzed. ad Bernard. in pract. cap.* 96. *verſ. quinto, in nouiſſ. edit.*

Limita primò in deponente falſum ſine dolo, per ea 27
quæ reſoluunt *Menoch. de arbitr. caſu* 194. *num.* 58. *& caſu* 309. *Catt. in memorab. verbo periurium pag. mihi* 683. *Clar.*

in § falſum num.33. & verbo periurium, num.9. Salzed. ad Bernard.cap.95.verſ.excuſabitur,& cap.96.verſ.tertio, Maſcard.de probation.concluſ.739.num.12.Rebuff.de reprobat.teſtium num.206.Perez. ad lib.8. Ordin.pag.190.Decian.diſt.

28 *lib.6,cap.11.num.14.Cened.diſt.collect.139. num. 6.* In dubio enim ſemper fieri debet interpretatio,vt quis excuſetur à periurio,ex *Decian.diſt.lib.6. cap. 11. num. 58. &*

29 *cap.12.num. 20.* Et ad euitandam teſtium falſitatem eorum dicta ſunt impropriè intelligenda, *Rebuff.diſt.tract. de reprobat.teſtium,num.100,Surd.deciſ. 263. num.9. & deciſ.282.num.11.cum ſequentibus,* dummodò non ſequatur abſonus intellectus *Hortenſ.Canal.in pract.de teſtib.par.3. num.67.&* 68. Cum tamen ſimus in materia quæ tangit conſcientiæ forum,pœnitens ipſe ſibi iudicet,& ſecundum conſcientiam ſuam, & intentionem, qua teſtimonium profert : nam qui ignoranter falſum dixit,vel verum celauit,dummodò ignorantia non fuerit ſupina, & indebita,non tenetur,vt reſoluit *Leli. Zechi. d. caſu. 12. verſ.fallit.in teſte.*

30 Secundò limita, quando falſitas nemini eſt nociua, quia tunc nec in gratiam, aut alicuius damnum teſtimonium profuit, nec pœna ordinaria punitur, *Felin.in tract.quando conatus puniatur, verſ. fallit ſecundo, Conar. in cap.quamuis par.1.§.7.num. 6. in fine, Clar. lib.5.§.falſum, num.35.& §. periurium,num. 11. Bonacoſ. commun.crimin. part.2,verbo falſitas,fol.27.Menoch.de arbitr.caſu 306.num. 10.23.& 30.cum ſequentib.Surd.deciſ.282.num.18.Flores de Mena Var.lib.2.quæſt.20.num. 81. Farinac.de falſitate, & ſimulat.quæſt.150.num.291.Salzed.ad Bernard.cap.96.verſ. excuſabitur,in nouiſſ.edit.*

31 Tertiò limita in dicente falſum teſtimonium doloſe, quod tamen non valuit,quia hunc,nec in gratiã,aut alicuius damnum depoſuiſſe dicendum eſt, nec etiam pœna ordinaria puniendum, ex reſolutis per *Hyppol. conſil. 27.num.17.& conſil.70,num.12. & conſ.105. num. 21.Syluan.conſil.7.num.11.Grammat.deciſ.2.num.28. Cald.Pereira de empt.cap.1.num.19.*& dicit *Hortenſ.Canalcan. in pra-*

32 *ctica de teſtib.par.3.num.68.poſt princip.* quod falſitas tria eſſentialia requirit, dolum, mutationem veritatis, & quod alteri noceat.

33 Quartò limita in teſte, qui interrogatur de aliqua re ſibi commiſſa ſub ſigillo ſecreti, vel de qua quis non eſt infamatus, tunc enim non tenetur reuelare factum occultum, quia ſic proximum infamaret, niſi tendat in damnum Reipubl. & quia non debet falſum dicere iudici interroganti, ideirco debet tergiuerſari ne mendacium incurrat, nullo tamen caſu in hoc euentu veritatem celans tenetur ad reſtitutionem, ita ex *D. Thom. Nauar.*& aliis reſoluit *Leli.Zechi d.caſu. 12. verſ. ſecundo fallit*, faciunt quæ dixi in Alleg. Epiſcopus monitoria pro rebus inueniendis, ſub pœna excommunicationis, quando concedere poſſit, *in tit.* denunciare vi monitorij,qui non teneantur, verſic. quinto, vbi poteris multa inuenire, quæ ad limitationem huius caſus accommodari poſſunt,ab illo loco pete,ne dicta repetamus.

34 Quintò limita in teſte falſum deponente circa extrinſeca, & extra factum principale, & qualitates ſubſtantiales, quia tunc nequaquam dicitur falſus, nec vitiata redditur illius depoſitio, *Alexand. conſil. 88. num. 195.Cæſar.de Graſſis deciſ.75.num. 9. Farinac. d. quæſt. 67. num.159. cum ſeqq. & num. 179.* quos refert,& ſequitur *Aloyſ.Ricc.de reſolut.216.num.2.in fine,Salzed.ad Bernard. d.cap.96.verſ.ſecundo.*

35 Recordandum eſt pœnitenti quam graue ſit hoc peccatum, dicitur enim *Prouerb. 19.* teſtis falſus non erit impunitus, & qui mendacia loquitur non effugiet, ſed peribit : tribus perſonis eſt obnoxius,primò Deo, quem peierando contemnit; ſecundò iudici, quem ſuo teſtimonio fallit : tertiò innocenti quem lædit,cui tenetur de damno per illius falſitatem ſequuto,*glo.fin.in c. Presbyterum, de homicid.Tolet. de inſtruct.Sacer.c,59.n.2.in fine,* quem refert,& ſequitur *Aloyſ.Ricc. de reſolut.216.num.3. in fine.Leli.Zechi.d.caſu 12.verſ.ſi vero cauſa*; Non ſatis- 36
facit ſi dicat ſe falſum depoſuiſſe,quia tunc ei fides non adhibetur, ex reſolutis per *Stephan. Gratian. diſceptatio. forenſ.cap.192.num.9.cum ſeqq.* quamuis dicat in articulo mortis ex *Maſcard.* reſoluit *Hortenſ. Canalcan.diſt.par.3. num.59.*

Crimen hoc periurij eſt grauius adulterio, & furto, 37
ex eo quia directè aduerſatur ſecundo præcepto Decalogi,quod eſt primæ tabulæ, & per conſequens immediatè contra Deum : adulterium vero, & furtum ſunt contra præceptum ſecundæ tabulæ, ac per conſequens immediatè contra proximum, quia tanto grauius eſt peccatum, quanto corrumpit ordinem digniorem *Ricard.in 3 diſtinct.39.quæſt.2. art. 4.* & ibi *Gabr.art.3,dub.4. Angel.verbo periurium,§.9.Sayr.lib.5. cap. 4. num. 9.* Nec obſtabit *cap.quod in omnibus, 32. quæſt.7.* vbi adulterium 38
cenſetur grauius omnibus peccatis : quia imprimis reſponderi poteſt cenſeri grauius omnibus peccatis, commiſſis contra proximum, non vero commiſſis contra Deum immediatè, quale eſt periurium,de quo agimus. Deinde reſpondetur falſum eſſe dicere adulterium eſſe grauius omnibus peccatis in proximum commiſſis,conſtat námque homicidium eſſe grauius adulterio, vt patet ex ordine præceptorum Decalogi, & probatur ex *text.in cap.ſi quid verius 32.q.2.*& deducitur ex *l.vlt.in §. 1.ff.de publicanis,*& ex his,quæ tradunt *D.Thom.1.2.q.70. art.6.Sot.lib.5.de iuſtit.q.1.art.3.*reſoluit poſt alios *Curaſ. lib.2.miſcel.p.1.*communis *ex Nau.in cap.inter verba,concl. 4.n.23.*Nec obſtat *d.c.quod in omnibus*,quia vltra alios intellectus ſatisfit,ſi dicas cum *glo.* ibidem,quã ſequuntur *Archid.* & antiquiores, verba illa interrogatoria referẽda eſſe ad exaggerationem,& in deteſtationem criminis adulterij, quod quidem licet non ſit grauius omnibus crimininibus, eſt tamen ſecundum ſe admodum graue, vt latiſſimè tradit *Tiraquell.l.13. connub. num.26. cum ſeqq.* & ſatis conſtat ex pœna mortis, quæ pro adulterio imponitur *Deuteronom.23.l. quamuis 30.in fine,C.de adulter.Ordin.Regia Luſitan.lib.5.tit.38.in princip.* Nec obſtat 39
cap.ac ſi clerici,§.de adulteriis,de iudic. vbi videtur adulterium intra minora crimina computari. Reſpondetur enim text.agere de adulterio,quod eſt crimen graue,& de aliis,quæ licet in ſe ſint grauia,nihilominus minora ſunt illo,quod in eo tex. Pontifex conſtituit maximum, ad effectum,vt ad illud,& non vltra,poſſit Epiſcopi diſpenſatio peruenire.

Item huiuſmodi periurij crimen homicidio grauius 40
eſt,prout tenent *D.Thom. quodlib.1.art.18. Sylueſt. verbo periurium,quæſt.2.Sot.de iuſtit.lib.8.quæſt.2.art. 3. concluſ.4. Conar.in cap.quamuis,part.1.§.7.num.1. Menoch.*nihil decidens,*de arbitr.caſu 319.num.2.*tanquam probabilius ſequuntur *Azor.inſtit.moral.par.1.lib.11.cap.16.quæſt.6. P. Soar.de relig.tom. 2. tract.4.lib.3. cap.3. à num. 7. Sanch.in præcepta Decalogi lib.3.cap.4.num.37. Sayr. d. lib.3.cap.4. num.9.*quæ ſententia primo ex eo ſuadetur, quia periurium eſt contra præceptum primæ tabulæ, ac ſubinde contra Deum, homicidium autem contra præceptum ſecundæ tabulæ, & immediate contra proximum, peccata autem, quæ ſunt immediatè contra Deum ex ſe grauiora ſunt, quam ea, quæ ſunt contra proximum, vt per ſe patens eſt: igitur periurium eſt peccatum grauius homicidio. Neque huiuſmodi argumentum infringet, qui dixerit ex illo ſequi grauius fore peccatum in die Dominica facere opus ſeruile, quam committere homicidium, quia obſeruatio Sabbati eſt præceptum primæ tabulæ, & inſtituta ad ordinandum hominem directè & immediatè ad Deum; abſurdum autem videtur dicere grauius peccatum committere illum, qui perpetrauit homicidium, ergo non videtur grauitas peccatorum conſideranda ex ordine præceptorum Decalogi: ſatis enim docte reſpondent *Sylueſt.* & *Sot.* dictis locis, aſſeren

Digitized by Goo

aſſerentes obſeruantiam feſtorum, quantum ad tempus determinatum non eſſe de iure diuino naturali, ſed ſolum de iure humano Eccleſiaſtico,& hac ratione violatio feſti non eſt tam graue peccatum, quam homicidium,furtum, aut adulterium ; quantum vero ad tempus indeterminatum, ſcilicet, vt aliquod tempus expendatur ad honorem Dei, eſt de iure diuino naturali: vnde qui præceptum illud tranſgrederetur, itaut tota vita nullum tempus aſſumeret, quod diuino cultui dicaret, grauius quam homicida peccaret, quia tunc ageret directè contra latriam Deo debitam. Facit deinde, quia periurium videtur habere coniunctam blaſphemiam, vt quia peierans dum adducit Deum vt teſtem falſitatis, videtur ei tribuere, quod ipſi non conuenit, in quo ſanè conſiſtit ratio blaſphemiæ, ſicut & in eo, quod Deo negetur,quod ipſi conuenit,vt poſt *D.Thom.* 2.2.*quæſt.* 13.*art.* 1.*& Valent.* 2.2.*diſput.* 1.*quæſt.* 13.*punct.* 1.*in initio*, reſoluit latè proſequutus *Sanchez in præcepta Decalogi lib.* 2.*cap.* 32.*à num.* 1. atqui blaſphemia opponitur confeſſioni Fidei,& virtuti religionis iuxta explicationem,quam poſt *D.Thom.* & poſt *Ban. Ledeſm. & Valent.*tradit in hanc rem *Sanch. d. cap.* 32. *num.* 7.*&* 8. & proinde cenſetur peccatum maius homicidio, aduertit *Soar.dict.cap.*3. *num.* 10. igitur idem de periurio dicendum eſt.

41 Secundò pro hac ſententia expendi poteſt argumentum à poſteriori deſumptum, ex eo quod iuramentum eſt finis controuerſiarum, id eſt, in cauſis iudicialibus adhibetur, vt metu illius aperiatur veritas,cuius violatio controuerſias dilataret, & per hoc ipſæ finiantur, *Paul.ad Hebræ.*6.habetur,*in cap. etſi Chriſtus,verſ.homines, de iureiuran.*& ita adhibetur in cauſa homicidij ad illam terminandam,& veritatem inquirendam, quod quidem fruſtra fieret, ſi homicidium grauius peccatum eſſet, quam periurium: eſſet namque præſumendum, quod qui maiorem culpam homicidij commiſiſſet, non vereretur minorem periurij incurrere, vnde ex hoc ipſo, quod in cauſa cuiuſlibet peccati defertur iuramentum, manifeſtè oſtenditur periuriuum pro maximo peccato habendum eſſe. Confirmatur generali quadam ratione efficaciter ſuadente grauitatem periurij, deducta ex adductis per *Conar.d.*§.7.*ſub num.*2.*colum.*2.*poſt princip.*tum iuxta explicationem doctiſſimi *Soarez. d.cap.* 3.*ſub num.* 11.*colum.*2.*ante med.* inquit grauitatem, & magnam deordinationem periurij conuinci ex ea maximè ratione, quia cum illud quantum eſt ex ſe tollat certitudinem diuini teſtimonij in iuramento contenti, conſequenter tollit hoc velut primum principium confirmandi,& ſtabiliendi contractus humanos, ac tandem maxima ex parte euertit humana commercia, itaut ex his omnibus mirum non ſit Periurium vocari grande ſcelus, *in cap. prædicandum* 22. *quæſt.* 2. Ex quibus non videtur recipienda opinio aſſerentium homicidium eſſe peccatum grauius periurio,ex quorum numero ſunt *Bellam.in cap. duo mala* 13.*diſtinct. num.* 3. *Angel. in ſumm. verbo periurium,num.*8.*Gabr.in* 3.*diſtinct.*39.*quæſt.*2. *art.* 3. *dub.* 4. *&* ibi *Major.quæſt.*5.& alij quos refert, & ſequitur *Leſſi.de iuſtitia lib.*2.*cap.*42.*ſub num.*75. qui diſtinctionis fœdere vtramque opinionem conciliare videtur,dicitque quod ſi ſumatur periurium in ſua malitia eſſentiali, grauius peccatum eſt,quam homicidium,vt latè conuincunt rationes ſupra adductæ: ſi tamen conſideretur ex parte accidentium, & circumſtantiarum, grauius eſt illo homicidium, prout euincunt rationes, de quibus in fine caſus præced.

42 Non immeritò igitur, tam iure Canonico,quam Ciuili graues, & variæ pœnæ fuerunt periuriis impoſitæ, quia grauiſſimis delictis grauiſſimæ ſunt pœnæ imponendæ, iuxta *cap. non afferamus, vbi gloſ. vlt.* 24. *quæſt.*1. cum ſimilibus.Omiſſis autem variis pœnis,quibus apud varias nationes periuria puniebantur, de quibus *Tiraq. de nobilit.cap.*20.*num.*120.*cum ſeqq.Azor.par.*1.*lib.*11.*cap.* 12.*quæſt.*7.*Perez l.*1.*tit.*4.*lib.*3.*Ordin.pag.*545.*cum ſeq. Decian. tract.crimin.lib.*6.*cap.*13.*num.* 33. *cum multis ſeqq. Fr. Emman.quæſt.regul.tom.*2.*quæſt.*14.*art.*2.*Leſſi. dict.cap.*42. *dub.*14.*num.*74.*Marta de Iuriſdict.par.*2.*cap.* 9. *à num.*27. *Chriſtoph. de Paz in ſcholiis ad leges ſtyli l.* 128. quod attinet ad ius Canonicum, reſolue imprimis conuictum de periurio ſimplici,quod priuato huiuſmodi præiudicium infert,puniri pœna depoſitionis ab Ordine, iuxta *text.*& ibi Doctores, in *cap.cùm non ab homine, de iudic.* notat *Abb. in cap. tua* 11.*de iureiuran.* quinimò & priuatur beneficiis Eccleſiaſticis obtentis, vt optimè deducitur ex *cap.querela* 10.*& ex dict. cap. tua, in fine de iureiuran.*reſoluunt *Abb.Felin. Dec.*& alij in *cap.*2.per tex.ibi, *de reſcript.* poſt multos*Couar.in cap. quamuis, part.* 1.§.7. *num.*3.*Clar.*§.*periurium,num.*4.*Perez ad d. l.* 1. *verbo poſitiones,in fine,Bernard.& Salzed.in pract. cap.* 92. aliàs *cap.* 95.*in vlt.edit. Venetiis excuſſa. Menoch.de arbitr.caſu* 319. *Soar.d.lib.*3.*cap.*20.*num.*22.*Sayr.lib.* 5. *cap.* 9. *num.*7.*cum ſeq.* & tenet communis opinio non eſſe priuatum ipſo iure, ſed priuandum, *Abb.& Felin.in d.cap.querelam, Dec. & Ripa in d.cap.*2.poſt *Selu.Lambertin. Rebuff. Conar.Gutier.* & alios tradunt *Garci. de benef. par.* 11.*cap.*10.*num.* 167.*Azor.inſtit.moral.par.*1.*lib.*11.*cap.*12.*quæſt.* 9. Collatio enim facta periuro eſt nulla,*Azor.d.cap.*12.*quæſt.* 10. *& par.*2.*lib.*7.*cap.*18.*col.*874.*Flamin.de reſignat.lib.*4.*quæſt.* 3.*num.*10.*cum ſeqq..Sayr.d.cap.*9.*num.*9. 43 44 45

TERTIVS CASVS.

Qui ſtateras, menſuras, monetáſve adulterauerint, corruperintue.

46 POndus illud dicitur falſum, quod nunquam tranſiit per manus affinatorum, *Maſcard.de probat. concl.* 1044.*num.*5.*Bobadil.in ſua politica lib.* 3.*cap.* 4.*num.* 105. Et illo mercaturam exercentes, ſi in dolo ſint, non ſolùm crimine falſi, ſed & crimine furti implicantur,falſi quidem cum menſuras, vel pondera adulterant, furti verò cum eis vtuntur in alienum damnum, contra duo diuina præcepta, *Gamb.trupta de caſibus reſeruatis fol.*214. *verſo num.* 1. *Ludouic. Rodolphin. quæſt. var.lib.*2.*quæſt.*40. *num.* 13. qui per totam quæſt. probare intendit contra *Strach.* requiri ſcientiam in vtente falſis ponderibus ad hoc vt criminaliter puniri poſſit. Et quamuis vtens 47 ſcienter falſis ponderibus & menſuris falſum dicatur committere, *l.*1.*ff.ad l.Cornel.de falſis,l.maiorem, C. eodem tit.Ordin.Reg.Luſitan.lib.*5.*tit.*18. tamen non videtur cadere in hanc reſeruationem, cum reſeruatio loquatur tantum de falſante, & non extenditur ad vtentes illis iam falſificatis:nã cùm caſus ſit pœnalis,non extenditur ad caſus non expreſſos, *argum.cap.in pœnis, de regul.iuris in ſexto*,ita *Lals.Zecbi.de caſibus reſeruatis,caſu* 18.*verſ.hiis ita præmiſſis.Gambar.d.fol.*214.*verſo num.*3. vbi *num.*4. reſoluit non comprehendi ſub hac reſeruatione menſura, ſtateráue iuſta vtentem, ſed minus dantem,quam iuſtum pondus, vel menſura exigat: obligantur tamen omnes 48 ad reſtitutionem, & proculdubio tenentur reſarcire omne damnum paſſis, ſi eos nouerunt, cum reſtitutio ſit facienda ei, à quo ablatum eſt, vel habenti cauſam ab eo,non enim æqualitas iuſtitiæ ſeruatur per reſtitutionem alteri factam eo inuito,*l.inuito,C. de ſolution.gloſ.* 2.& communis *in reg. peccatum, de reg. iur.in* 6. Nec ſat eſt reſtitutionem fieri pauperibus, vt probant text. *in cap.cum tu,de vſuris,& in cap.ſicut dignum,*§.*eos inſuper, de homicid.* qui ſunt intelligendi, vbi dominus, vel is, cui debetur, certus eſt, & citra ſcandalum, vel periculum poteſt eidem reſtitui : aliter enim ſi ſit incognitus poſt adhibitam diligentiam, vel ſi ſcandalum immineat,poteſt fieri reſtitutio pauperibus, quia ſic in effectu reſtituitur domino, cui prodeſt,quoad animæ ſalutem, *Nauar.in man.cap.*17.*num.*92.*&* 93. *Valent. tom.* 3. *diſput.*5. *quæſt.*

quæst.6.puncto 4.Lali.Zechi. dicto casu 18.*propè fin.vers.videndum insuper,Gambarupta dicto loco num.* 5. *Sayr.in clavi Regia lib.*10.*tract.*5.*cap.* 2. *à princip.* Hi enim sunt fures communes, & ob id ex dispositione legis Corneliæ condemnantur in duplum, & in insulam relegantur, *l. hodie,ff.ad leg.Cornel.de falsis,Lali.Zechi,dicto casu* 18. *propè fin.Gambarupta d.loco num.* 2. Secundum canones vero pœnitentia ieiunij triginta dierum in pane, & aqua eis est iniugenda,*cap.*2. *de empt.* De his Deus per Moysem *Levit.*19.dicit:Nolite aliquid facere iniquum in iudicio,in regula,in pondere,in mensura: statera iusta, & æqua sint pondera,iustus modius,æquusque sextarius.

49 Alia de adulterantibus, & vtentibus falsis ponderibus,& mensuris vide apud *Gregor. l.* 7. *&* 8.*tit.*7.*part.*7. *Maranta de ordine indic.par.*4. *distinct.* 11. *tit. indicium seculare,& Eccles.à num.*44. *Mexi. in tract. tassa panis,concl.* 5.*num.*30.*cum seqq. Matiens.l.*2.*glos.*5.*&* 6.*tit.*13.*lib.*5.*nouæ recop.& l.*1.*glos.*9.*tit.*14. *eodem lib. Modern.de iurisdict. par.*4.*casu* 3.*num.* 16. *cum seqq.* latè *Hortens. Canalcan.de brachio Regio par.*6.*à num.*354. *Ordin. Regia Lusitan.lib.*5.

50 *tit.* 54. De vendentibus vinum lymphatum vide apud *Hispanos l.*8.*&* 9.*tit.*17.*par.*7.*Rebuff.tom.*2. *ad leges Gallic. tit.de hospitibus.vers.duodecima conclus.pag.* 276. *Azued.l.* 5.*tit.*11.*lib.*5.*nouæ recop.Sebast.Naui.in remiss.ad l.is, qui in puteum* 11.*ff.quod vi, aut clam,Bobadil.in sua politica libro*

51 3.*cap.* 4. *num.* 90. De admiscentibus vinum vetus cum musto *Auend.de exequendis mand.par.* 1. *cap.*19. *num.*30. *vers.quinto.Matiens.d.glos.*9.*num.*6. De illis, qui in principio canistri ponunt poma meliora *Azuedo l.* 3. *num.* 4.*cum seqq.tit.*5.*lib.*1. *nouæ recopil.Matiens.d.l.*1.*glos.*9. *nu.* 11. vbi resoluit,quod crimen stellionatus committitur quoties in faccis portantur merces desuper bonæ,&

52 inferius corruptæ, seu vilioris pretij. De pharmacopolis vendentibus medicinas adulteratas vide *Luc. de Pen. in constitut.Neapol.lib.*3.*tit.* 49. *fol.* 101. *Bellacomb. commun. opinion.tom.*2.*lib.*9.*tit.*17.*num.*12.*pag.*505. *Mascar.de probation.concl.*5.*num.*32. Aduerte tandem Episcopum posse punire laicum,qui merces mixtas alia cum specie,ignorante emptore,vendiderit,*Abb.in cap.*1.*num.* 9. *de empt. Covar.lib.*3.*vari.cap.* 14. *num.* 5. *vers. huius tandem,Beller. disquis.cleric.tit.de fauore clericorum reali,*§. 5. *num.* 64. me citato in hoc loco *Homoban.de examine Ecclesiastico tract.* 10.*cap.*4.*quæst.*12.*resol.*3.

53 Circa adulterantes, corrumpentésve monetam,sciendum est teste *Plinio naturalis historiæ lib.*33. *cap.*3. Romanos primum ærea pecunia, deinde multò post argentea, ac demum aliquot lapsis annis aurea vsos fuisse. Sed ante Romanorum originem multis quidem annis penes alias gentes fuit numismatum vsus, vt colligitur ex adductis per *Forcat.in necrom.iuris dial.*48. *Cels. Rodig. lect. antiq.lib.*6.*cap.* 2. *Fr. Hieron. Roman. de Republic.Gentilica lib.*8.*cap.*5.Triginta illos denarios,quibus fuit venditus

54 Dominus noster IESVS CHRISTVS in Insula Rhodiensi cusos fuisse ex vna parte Solem, & ex altera rosam habentes, quia Rhodon Græcè rosa interpretatur, referunt *Orozco en sus emblemas morales lib.*1. *cap.* 12. *Fr. Bernard.de Brito in monarchia Lusitana,par.*1.*lib.*4.*cap.*30. *Ambros. de Morales in chronicis Hispaniæ par.* 2. *vbi de descriptione Hispaniæ fol.*85.*verso,Pineda in Monarchia lib.*10. *cap.*12.§.2. *& in vita Sancti Ioannis Baptistæ lib.* 2. *artic.*2. *cap.*1. *pag.* 110. vbi etiam refert singuli denarij pretium duos Iulios,excepto medio grosso,non attigisse.Sed *Anton. Augustin.in dial.*2.*de medallijs*, aliquanto aliter habet, ibi vide, nam & denarij figuram ipsam apponit. *Geffridus* autem *Viterbiensis in chronicis par.* 14. longè diuersius,vide si lubet & ipsum.

55 Notandum etiam est ad Principem solum, & Rempub. spectare monetam cudere, vt probat *text. in cap.*1. *versic.monetæ, quæ sint regalia,* disponit *Ordin. Regia Lusitan.lib.*2.*tit.*26.§. 3. *& lib.*5.*tit.*12.*in princip.* & apud Hispanos *l.penult.*7.*par.*7.*l.*1.*tit.*20.*lib.*5, *nouæ Recop. Covar. numismat.cap.*8.*num.*1. *Mysing.centur.*4. *observat.*24. *Menoch.consil.*302.*num.* 18. *Matiens.l.*1. *glos.*13.*tit.* 10.*lib.*5. *nouæ recopil. Pereg.de iure Fisci lib.*1.*tit.*1.*num.* 25.*&* 31.*num.*97. *Farinac. in praxi criminal.parte* 5. *quæst.*115.*num.* 22.*cum sequentib. Morla in emporio Iuris par.* 1. *tit.*2. *quæst.* 24.*num.*4. *Cardoso in praxi iudicum, & aduocat.verbo moneta,num.*2.*Decian.tract.crimin.lib.*7.*cap.*26.*num.*1. *Cabed. Lusit.decis.* 45. *par.* 2. *Christoph. de Paz in scholiis ad leges stylil.*78.*num.*72.*Vincent. Carot. in tract.de locato,par.*1.*tit. de origine locati,num.*4.*Bened.Ægydi. ad l. ex hoc iure,ff.de iustitia,& iure cap.*8. *de empt. & vendit. num.* 7. vbi etiam asserit quod à Principe homini priuato,seu familiæ priuatæ cudendæ pecuniæ licentia concedi nequit,& concessa non valet: idcircò falsi censendi sunt nummi, qui non fuerint Regia auctoritate percussi, vel ex adulterina materia compositi *Covar.d.cap.*8.*num.*1.

Moneta igitur, vt sit probata,& legitima, tria conti- 56
nere debet, scilicet materiam publicam, formam, & legitimum pondus, *Decian.tract.crimin.tom.*2.*lib.*7.*cap.*23. *à num.*9.*Menoch.cons.*49.*num.* 1. *Mascard.de probat. concl.* 1065.*num.*7.*Cabed.d.Lusitan.decis.*45.*nu.*2. *Farin.d.quæst.* 115.*num.*3.*Garcia Gironda de privileg. seu exempt. explicat. num.* 1425. Vnde adulterari, falsificari, seu corrumpi 57
tribus modis potest, videlicet circa substantiam, circa pondus, & circa formam: quoad substantiam námque falsa moneta dicitur,quando substituitur, aut permiscetur vnum metallum pro alio, *l. Paulus,ff.de solut.* circa pondus autem quando minus pro maiori ponitur *l.*1.*ff. de contrab.empt.*circa formam verò, cum quis cudit monetam bonam,hoc est veri,& iusti ponderis, ac valoris, sine tamen potestate id faciendi, aut imprimêdo characterem, & formam alienam absque consensu eius, cuius erat,*l.sine nomine,& l.qui nomine,ff. ad leg.Cornel.de falsis,* hic tamen à pœnis excusabitur excudens monetam alia effigie, quam effigie Principis illius regni, vbi habitat, *Decian.lib.*7.*cap.*2[illegible].*num.* 12. vel falsificans monetam alterius Principis, *Aloys.Ricc.d.collect.* 172. *limit.*2. *Farinac. d.quæst.*115.*num.*77. *Cabed.par.*1. *decis.* 89. aut mutando 58
formam externam,seu superficiem tingendo argentum, seu deaurando illud,hos tamen casus comprehendit reseruatio hæc,prout resoluit *Gambar.d.loco à num.*9.

Huiusmodi tondentes, vel radentes Principis mone- 59
tam eisdem subiiciuntur pœnis, quibus illam adulterantes,vt disponit *Ordin.Regia Lusitan.lib.*5. *tit.*12.§. 4. & apud *Hispanos l.* 67.*tit.* 21. *lib.* 5. *nouæ recopil.* & apud Neapolitanos, & Cathalanos obseruatum dicit *Peguer. decis.*46. quem refert *Aloys.Ricc.in collect.decis.par.* 1. *collect.*172. *amp.* 1. & apud varias nationes receptum attestantur *Decian.dict.cap.*27.*num.*9.*&* cap.28.*num.*6.*Farin. in praxi crimin.quæst.*115.*num.*99. *cum sequentibus, Molina de Iustit.tract.*2.*disput.*701.*num.*8. *Christ.de Paz in schol.ad leges stylil.*78.*num.*130.

Dubium videtur de eo, qui auctoritate priuata mo- 60
netam aliquam excedentem iustum pondus totondit,& mutilauit, atque ita eam ad iustum pondus reduxit, an hic dicatur monetas adulterare? nam duo viri clarissimi *Marsil.*scilicet *in dict.l.qui falsam num.*109.*ff.de falsis, & Alciat.cons.*461. affirmant hunc tonsorem, seu limatorem monetarum nullis pœnis subiacere, quia neminem lædit: quibus tamen apte videtur respondere *Menoch. de arbitr. casu* 316.*à num.* 36. inquit enim *num.* 38. Principem iustum existimare monetæ suæ pondus,quod à suis monetarum censoribus in publicum ex eorum officina mittitur,& quod à se factum est in deterius mutari non velle, & facit quod scribit *Navar. in man. cap.* 17.*num.* 168. videlicet nulli licere priuata auctoritate reducere monetas ad æqualitatem iusti ponderis, imò qui id faceret, teneretur restituere id quod corraserat ei, qui cudi iussit, aut monetariis, qui eas cudunt, si illud plus perit ipsis monetariis, & non iubenti cudere; itaque dum hunc tonsorem ad restitutionem damnat,

certè

Digitized by

certè eum lethalis culpæ reum ſtatuit, & ſic continebitur ſub hac reſeruatione, qui priuata auctoritate monetam mutilauerit, illam ad iuſtum pondus reducendo.

61 Limitatur principalis illa reſolutio primò in vitiante monetam reprobatam, quia pœnæ contra vitiantes monetam, debent intelligi de moneta vſuali, & quæ expendi poteſt, vide *Alexand. conſ.* 103. *in princip. vol.* 1. *Hippol. in dict. l. qui falſam numer.* 64. *Tiraq. de retract. lig.* §. 1. *gloſſ.* 20. *num.* 12. *Decian. dict. libr.* 7. *cap.* 25. *num.* 11.

62 Secundò limita in falſificante falſam monetam, *Cort. in memor. verbo actus nullus*, *Menoch. de arbitr. caſu* 316. *num.* 19. *cum ſequentib. Surd. deciſ.* 282. *num.* 18. *Decian. d. lib.* 7. *cap.* 27. *num.* 14.

63 Tertiò limita in tondente modicam quantitatem, *Pegner. deciſ.* 46. *Decian. dict. lib.* 7. *cap.* 27. *num.* 2. *Farinac. d. quæſt.* 115. *num.* 141. Fabricans enim minimi valoris monetam excuſabitur *Tiraq. de iudicio in rebus exig. verſ.* 80. *fol. mihi* 46. *Farinac. dict. quæſt.* 115. *num.* 90. *Menoch. d. caſu* 316. *num.* 33. *Mench. lib.* 1. *ſucceſſ.* §. 7. *num.* 37. *& ſequenti, Decian. d. lib.* 7. *cap.* 27. *num.* 2.

64 Eadem etiam pœna puniuntur falſam monetam expendentes, qua puniuntur illam adulterantes, vel radentes, vt probat *text. in l. lege Cornelia* §. *eadem pœna ff. de falſis*, diſponit *Ordin. Regia Luſitan. d. tit.* 12. §. 3. reſoluit *Afflict. in Conſt. Regni Sicilia rub. adulterinam* §. 1. *num.* 3. *Clar.* §. *falſum num.* 38. *Hippol. conſ.* 47. *lib.* 1. *Menoch. dict. caſu* 316. 2 *num.* 51. *Vincent. de Franch. deciſ.* 401. *Aloyſ. Ricci. dict. collect.* 147. *ampl.* 4. *Decian. dict. lib.* 7. *cap.* 25. *à n* 3. *Farin. dict. quæſt.* 115. *num.* 81. *& à num.* 130. me citato in hoc loco, *Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract.* 10. *cap.*
65 4. *quæſt.* 12. *reſol.* 2. Intellige ſi eam ſcientes falſam expenderint, *d. l. lege Cornelia* §. *eadem pœna, d. Ordin. Reg. Luſit. dict.* §. 3. *ibi* ſabendo que era falſa, *Conar. d. cap.* 8. *num.* 4. *Burſat. conſ.* 166. *à num.* 8. *lib.* 2. *Menoch. dict. caſu* 316. *num.* 55. *Farin. d. quæſt.* 115. *num.* 154. *Decian. dict. lib.* 7. *cap.* 25.
66 *à numer.* 6. vbi *numer.* 7. quod ignorantia affectata, vel craſſa non excuſabit, quæ quidem probabitur iuramento dicentis ſe ignoraſſe falſam eſſe monetam, dummodò concurrat præſumptio ignorantiæ pro allegante illam, ſecus tamen ſi ſint ex aduerſo præſumptiones, vel coniecturæ inſgrentes ad ſcientiam, *Decian. d. cap.* 25. *num.* 8. *Farin. d. quæſt.* 115. *num.* 59. *Seraphin. de priuil. iu-*
67 *rament. priuil.* 4. *num.* 136. Quando vero expendens falſam monetam docuerit à quo illam habuit, nulla lege puniri debet, vt reſoluunt *Anton. Fab. in ſuo C. ſub tit. de falſa moneta diffinit.* 2. *Decian. d. lib.* 7. *cap.* 27. *num.* 9. *Farin. d. quæſt.* 115. *num.* 145. Vel quando expendens proteſtaretur quod ſi eſſet falſa ſibi reſtitueretur, quia daret bonam: non enim tunc dicitur expendiſſe, cum pendeat e futuro euentu *Decian d. cap.* 27. *num.* 19. vbi *numer.* 20. idem reſoluit quando expendens nemini nocuiſſet, *& num.* 17. quod bona opinio, & fama expendentis monetam, vel eius, pœnes quem reperta eſt, minuit pœnam, & *cap.* 25. *num.* 9. quod ludens cum falſa moneta punitur, ſecus ſi luderet computando eam pro falſa. Huiuſmodi falſam monetam expendentes (vt ad rem redeamus) verius credo ſub hac reſeruatione non venire, quæ loquitur tantum de adulterantibus monetas, non autem de eas ſcienter expendentibus, quæ diuerſa ſunt crimina, ex *Menoch. d. caſu* 316. *n.* 51. *& 52.* & ita in terminis reſoluit *Gambar. d. loco n.* 9.

68 Crimen hoc grauiſſimum eſt, prout demonſtrant pœnæ pro illo impoſitæ, qui enim illud commiſerit, igne comburendus eſt, vt probat tex. *in l.* 2. *ibi, flammarũ, Cod. de falſa moneta, &* concordat *Ordin. Regia Luſitan. d. tit.* 12. *in princip.* ibi morte natural de fogo, & apud *Hiſpanos l.* 5. *& 6. tit.* 17. *lib.* 8. *noua recop.* tradunt *Conar. dict. cap.* 8. *num.* 1. *Decian. dict. lib.* 7. *cap.* 28. *num.* 2. *& 3. Chriſtoph. de Pace dict. l.* 78. *num.* 88. *Farin. d. quæſt.* 115. *nu.* 13. *& q.* 92. *num.* 109. *Cardoſo in praxi iudicum verbo moneta numer.* 3. & eius bona fiſco vindicantur *l.* 1. *ibi, fiſco vindicetur, C. de falſa moneta, Ordin. Reg. Luſit. d. tit.* 12. *in princip.* ibi, è todos ſeus bens ſejam confiſcados, *Men. d. caſu* 316. *numer.* 6. *Farin. d quæſt.* 115. *num.* 14. *Chriſt. de Paz. d. l.* 78. *numer.* 96. *Decian. d. lib.* 7. *cap.* 28. *numer.* 11. Domus 69
etiam in qua fabricatur moneta falſa ſciente domino cadit fiſco *d. l.* 1. *ibi domus, &c. Ord. Reg. Luſit. d. tit.* 12. §. 1. *Conar. d. cap.* 8. *num.* 3. *verſ. pœna autem, Decian. d. lib.* 7. *c.* 27. *num.* 8. *& cap.* 28. *num.* 12. *Maſcard. concl.* 1065. *numer.* 2. *Molina de iuſt. tract.* 2. *diſp.* 702. *num.* 3. *Farin. d. q.* 115. *n.* 16. Si autem dominus quamprimum id ſciuerit, indicauerit Magiſtratui excuſabitur, *Decian. dicto capit.* 27. *numer.* 8. *Farinac. dict. quæſt.* 115. *numer.* 17. vbi reſoluit quod domus, in qua fabricatur falſa moneta, habet præſumptionem contra ſe ſcientiæ, & par-
70 ticipationis; Sic etiam vidua excuſatur à ſcientia fabricationis falſæ monetæ cuſtæ in eius domo, vt probat tex. *in l.* 1. §. *vidua ff. de falſis, Farinac. in praxi crimin. al. par.* 3. *tit. de pœnis temper. q.* 98. *num.* 2. *Ordin. Regia Luſit. d.* §. 1. *ibi* de algua Viuua.

Cætera ad hanc materiam pertinentia tractant *Soar.* 71
Vini. Kirchou. & alij *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 9. *tit.* 19. *pag.* 514. *Conar. in tract. at. numiſm. cap.* 8. *Gom. l.* 83. *Tauri, à num.* 3. *& tom.* 3. *vari. cap.* 3. *num.* 4. *Hippol. conſ.* 47. *& 71. Menoch. dict. caſu* 316. *à num.* 7. *Petr. Gregor. Syntag. iuris lib.* 36. *cap.* 2. *Did. Quanter. in quæſt. crimin. c.* 1. *p.* 7. *à num.* 19. *Maſcard. de probat. bonc.* 1065. *Decian. dict. libr.* 7. *cap.* 25. *vſque ad cap.* 28. *de Franch. deciſ.* 351. *&* 401. *Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. p.* 1. *collect.* 172. *Gutier. pract. quæſt. lib.* 3. *quæſt.* 4. *Cardoſo in praxi iudicum, verbo falſum à num.* 15. *Azeued. l.* 5. *& 6. tit.* 17. *lib.* 8. *noua recopil. Bernard. Muſcatel. in pract. crimin. tit. de falſa moneta. Paradiſ. in ſumma legum pœnal. par.* 1. *cap.* 23. *Farinac. dict. quæſt.* 115 *Chriſtoph. de Paz d. l.* 78. *à nu.* 79. *Cabed. par.* 2. *deciſ.* 45. *Thom. Valaſc. tom.* 1. *alleg. Iuris alleg.* 13. *à num.* 38.

TERTIVS CASVS.

Qui libertatem, ſiue immunitatem Eccleſiæ violauerint.

SVmmus Pontifex *Benedictus XI. in Extrauag. inter* 72
cunctas de priuil. approbat conſuetudinem, quæ reſeruauit Epiſcopis immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ violatores, circa quod multas, & quotidie plures naſcentes controuerſias ſopiuit *Gregor. XIV. Conſt. ſua* circa protectionem ad Eccleſias fugientium perpetuò obſeruandam, quæ incip. *Cum alias nonnulli, Dat. Romæ ann. Incarn. Dom.* 1591. 9. *Kalend. Iunij.* Hodiè vero cum iuxta Decretum Sacræ Congreg. *alleg. præced. num.* 185. relatum, prohibeatur quibuſcumque Confeſſariis Secularibus, & Regularibus, ne vigore ſuorum priuilegiorum abſoluant à caſibus violationis immunitatis Eccleſiæ in terminis *dict. Conſtit. Gregor. XIV.* non eſt neceſſarium, vt huius caſus reſeruatio fiat, ideò de eo nil amplius. Abſolutio tamen excommunicationis ob violatam Eccleſiæ immunitatem ad Ordinarium ſpectare, tenet *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol.* 333. vbi *num.* 2. dicit non obſtare Bullam in Cœna Domini, quia ibi ſolum excommunicantur ſtatuentes contra libertatem Eccleſiaſticam, non illam violantes.

QVARTVS CASVS.

Incendiarij, & qui damni, iniuriæve cauſa vites, vel arbores alienas inciderint.

INcendiarius dicitur is, qui malo animo, & auctori- 73
tate propria incendit aliena, vt domum, ſegetes, & his ſimilia, *cap. cum deuotiſſimam* 12. *quæſt.* 2. Ad hoc verò, vt quis ſit in hoc caſu comprehenſus, quatuor requiruntur. Primò quod incendat: Secundò quod malo animo.

animo. Tertiò quod auctoritate propria. Quartò quod incendat aliena, ita *Gambarupa de caſibus reſerv. caſu* 5. *num.* 1. *fol.* 198. *verſo*, vbi etiam reſoluit non ſufficere attentaſſe incendium, niſi fuerit ſequutus effectus incendij, aut per eum non ſtetit, quin effectus fuerit ſequutus, vt puta, quia ignis extinctus eſt à ſuperuenientibus hominibus, vel etiam aliquo caſu pluuiæ, niuis, & huiuſmodi.

74 Cum incendium connumeretur inter caſus fortuitos *Greg. l.* 3. *verbo fuego tit.* 2. *par.* 5. *Menoch. de arbit. caſu* 390. *num.* 3. *cum ſequentib. & lib.* 1. *de præſump. quæſt.* 59. *num.* 3. *& conſ.* 13. *num.* 1. *Ioſeph. Ludou. Peruſ. deciſ.* 10. *num.* 15. *& deciſ.* 25. *Gutier. practic. lib.* 1. *q.* 29. *num.* 6. *Mex. in tract. taſſa panis concl.* 6. *num.* 115. *Surd. deciſ.* 198. *nu.* 5. *Maſcard. de probat. concl.* 467. *n.* 5. *& concl.* 892. *n.* 8. *Pradil. in ſum. legum pœnal. p.* 1. *cap.* 23. *à n.* 1. plures refert Doctores, *Cened. ad*

75 *Decretal. collect.* 40. *à num.* 1. Conductor propter incendium ad damni æſtimationem non tenetur, niſi conſtet de culpa ipſius *Gail. lib.* 2. *obſervat.* 21. quem refert *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p.* 2. *collect.* 797. nec tenebitur ad reſtitutionem in foro conſcientiæ, ſi ſolum ex negligentia, vel leui culpa committeret incendium, *Gambar. d. loco*

76 *num.* 2. Si vero fuerit lata culpa, cum hæc nunquam ſit ſine dolo, teneretur incendiarius ad damna, & intereſſe, *capit. ſi egreſſus*, 5. *de iniur. Menoch. d. caſu* 390. *num.* 24. *Ioſeph. Ludou. d. deciſ.* 25. *num.* 10. *Farin. in praxi crim. par.* 3. *q.* 110. *num.* 18. *& numer.* 24. reſoluit quod ex incendio commiſſo culpa leuiſſima in omittendo non tenetur incendiarius ad damna & intereſſe, ſecus ſi in committendo. Quamuis autem in foro ciuili exterioti quis teneatur de negligentia, & leui culpa *l.* 3. *ff. ad l. Aquil.* cum ſimilibus; tamen in foro conſcientiæ non imponitur ſibi pœnitentia pro illa inaduertentia, putà, quia neglexit cooperire ignem, vnde domus ſua cum vicinis eſt incenſa, vel quia poſuit ignem in ſtipula non aduertens principium ventorum, ex quibus poſtea ſegetes vicini arſerunt, quia de hac culpa non grauabit eum Confeſſarius ad reſtitutionem, ſunt verba *Felini in cap. ſicut dignum num.* 16. *de homicid.* & ſic non ſolum non peccauit mortaliter, ſed nec tenetur ad damna, & ideo non cadit ſub reſeruatione, cum ea fiat tantum de peccatis mortalibus, *Gambar. d. caſu* 5. *num.* 2.

77 Verum ſi negligentia illa fuerit nimia, cum apertæ malitiæ comparetur, argum. *tex. in cap. vlt. de celebrat. miſſ.* ibi, aperta malitia, vel nimia decipientia, & *l. de ætate*, §. *qui tacuit*, *ff. de interrog. action* non excuſabitur incẽdiarius, cum in culpa ſit, ex tex. difficili *in l. magna* 226. *ff. de verborũ ſignific.* dum ait, magna negligẽtia culpa eſt: magna culpa dolus eſt. Culpa enim in genere ſumpta, prout dolũ, & culpam ſimplicem cõprehendit, propriè dicitur quæcumque deuiatio à bono, quæ humana diligentia potuit præuideri, in ſpecie vero ſumpta à dolo diſtinguitur, quia hic malitiæ, illa vero imprudentiæ tribuitur, explicat *Conan. comment. Iuris Ciuilis lib.* 7. *cap.* 4. *num.* 7. *Loriot. de apicibus iuris, tit. de regulis iuris, axi.* 134. *cum ſeqq. Donel. comment. lib.* 16. *c.* 7. Ex quibus magnam & diſſolutam negligentiam latam dici culpam, & dolo proximam, non eſt qui dubitet, & ideo incendiarius, qui lata culpa, (quæ dicitur non intelligere, quod omnes intelligunt *l. Lata culpa*, *ff. de verborum ſignificat.* vel ſi quis in rebus alienis, quas cuſtodiendas ſuſcepit, eam non adhibeat diligentiam, quam adhibet rebus ſuis, *l. quod Nerua ff. depoſiti, capit.* 2. *eodem tit.*) incendium immittit, tenetur nedum ad damnum illatum dolo, ſed etiã ad id, quod prouenit ex eius culpa: vt ſi quis incendat domum alicuius, & ignis incendat etiam domum vicini, tenetur ad vtrumque damnũ; vel ſi comburat ſtipulam in agro proprio, & ignis vi ventorũ impulſus incendat ſegetẽ vicini, ita per ex. in *dicto c. ſi egreſſus* tenẽt *Franc. Marc. Delphin. deciſ* 417. *n.* 1. *p.* 3. *Ioſeph. Ludou. d. dec.* 85. *poſt num.* 4. *Farinac. dicta quæſt.* 110. *num.* 10. *Lali. Zechi, de caſibus reſeruatis caſu* 16. *num.* 1. *in fine.*

Incendium à quibus in dubio emiſſum præſumatur, 78
agunt *Menoch. de arbitr. caſu* 390. *Theſaur. Ped. m. deciſ.* 24. *Polyd. Ripa in tractatu de nocturno tempore, capit.* 27. *Maſcard. de probat. concl.* 892. *num. vlt.* Vtrum ne & quando teneatur dominus de incendio per familiam ſuam admiſſo; *Cephal. conſil.* 362. *Franc. Marc. deciſ.* 112. *num.* 34. quos 79
refert *Aloyſ. Ricc. d. collectan.* 797. *Menoch. dicto caſu* 390. *à num.* 20. *cum ſeq. & conſil.* 54. *Bernard. Greue. ad pract. Camera Imper. libro* 2. *concluſ.* 21. *in coronide.* Vicinus vicino de damno incendij culpa oborti an teneatur; vide *Alex. Randenſ. Piſana deciſ.* 6. *n.* 61. *par.* 1. *Maſcard. concl.* 892. *n.* 4. *& 5.*

Cætera pertinentia ad huiuſmodi incendiarios vide- 80
ri poſſunt per ordinarios in *l.* 1. *& ſeqq. ff. de incendio, & in l. capitalium*, §. *incendiarij, ff. de pœnis, Gregor. in leg.* 9. *text. ibi tit.* 10. *part.* 7. Doctiſſ. parentem meum in *comment. ad Ordin. Regia Luſitan. lib.* 5. *tit.* 86. *Afflict. deciſ.* 57. *Menoch. d. caſu* 390. *Boſſi. in pract. tit. de incendio*, *Polyder. Ripa de nocturno tempore cap.* 27. *Franch. Marc. deciſ.* 154. *& 417. par.* 2. *Perez leg.* 2. *verbo quemen las caſas*, *tit.* 18. *lib.* 8. *Ordin. pagin.* 350. *& l.* 36. *in princ. tit.* 19. *eodem libro, Fachin. controuerſ. libro* 1. *cap.* 85. *Ludouic. Peruſ. deciſ.* 25. *&* 29. *Decian. tract. crimin. lib.* 8. *cap.* 5. *Vincent. Carot. de locato, tit. de incendio*, *Bernard. Muſcatel. de cognit. delict. tit. de incendio*, *Mench. frequent. cap.* 10. *numero* 47. *Aloyſ. Ricc. dict. collect.* 797. *Farinac. in praxi. criminal. tom.* 3. *queſtion.* 110.

Deueniendo ad vitium, & arborum inciſores aduer- 81
tendum illos teneri ad omne damnum, quod earum dominus ex ipſarum inciſione patitur, etiam ad refectionem fructuum, quos eorum dominus veroſimiliter quotannis ex illa arbore percipere potuiſſet, deductis tamen impenſis, & laboribus expoſitis in arbore cuſtodienda & excolenda, & hoc vſque ad illud tempus quo alia arbor denuò plantata ita excreſcere poſſit, vt tantumdem fructus ex ea percipi poſſint, quia ſic damnificans eſt cauſa efficax, & ſine qua damnum non eſſet illatum, & ideo tenetur ad illud per text. in *cap. fin. de iniur. & l. nihil intereſt*, *ff. de Siccar.* Sed quia quantitas iſta incerta eſſe poteſt: fieri enim poteſt, vt arbores areſcant, vt fructus non ferant, ideò cum hoc damnum incertum eſſe poſſit, æſtimabitur arbitrio boni viri, ita tamen vt ad æqualitatem reducatur, quantum fieri poterit, ita ex *Nauar.* tradit *Lali. Zechi. dicto caſu* 16. *num.* 2. Si vero infructifera fuerit arbor, ipſa ſola erit in conſideratione, ita tamen vt ſemper deducatur aliquid de futuro pluris valore arboris, habita etiam ratione dubij euentus, *Gambarup. d. caſu* 5. *num.* 5.

Dubium hinc oritur non contemnendum, an peccet, 82
teneaturque ad reſtitutionem inciſor arborum, quæ in ſuo ſolo plantatæ fuerunt ab alio, vel in eo radices egerunt, in qua quæſtione videbatur negatiuè reſpondendum, quia ſcienter plantans arbores in alieno ſolo, non efficitur earum dominus, ſed eæ omnino ſolo cedunt, ſi modo radices egerint, ſi vero adhuc radices non egerint, remanet earum dominus, qui conſeuit, §. *ſi Titius*, *inſtit. de rerum diuiſ.* ergo videtur dicendum, prædictum inciſorem cum illo modo efficiatur arborum dominus, ſi illas incidat, nec peccare, nec teneri ad reſtitutionem. Verum potius tenerem ſic incidentem peccare, ex eo, quia propria auctoritate ſibi ius miniſtrauerit, ſed non teneri ad reſtitutionem: ſicut enim furripiens, quod ſibi debetur peccat, ſi id modo indebito faciat, non tamen tenetur ad reſtitutionem, vt per *Richar. in* 4. *diſtinct.* 15. *Nauarr. in man. cap.* 17. *num.* 112. Sic in propoſito, licet peccet incidens plantam ſatam mala fide ab alio in proprio ſolo, non tamen tenetur ad reſtitutionem, ita in terminis *Lali. Zechi. dicto caſu* 16. *numer.* 2. *verſic. ſed difficultas*,

cum

cum ſeqq. vbi etiam reſoluit, quod incidens arborem ſitam in alieno ſolo, licet aſpectui ſuo officiat niſi ſtatutum, vel ſeruitus contraria exiſtat, tanquam incidens arborem, in qua nullum ius habet, tenebitur ad omnem damni æſtimationem; ſi enim fundus vicini nullam debeat ſeruitutem domui vicini, vel præſcriptam, vel aliter acquiſitam, ne luminibus vicini officiat, licebit ſibi in proprio ſolo plantare, licet luminibus vicini officiat, *l. cum eo, vbi gloſſ. ff. de ſeruit. vrb. prad. l. altius, C. eodem tit.* & vtrobique Doctores.

Notandum valde eſt, quod licet caſus hic loquatur in plurali numero ibi, vites, vel arbores, habebit tamen locum, etiam in vna arbore, vel vite inciſa damni, iniuriæque cauſa, *Bonacoſ. commun. criminal. verbo incidens arbores*, quem refert & ſequitur *Gambarupta*
83 *dicto caſu 5. in fine.* Vitis dicitur arbor frugifera, *Perez l. 2. verbo corrales arbores, tit. 16. libr. 8. ordinat. Auend. de exequendis mand. par. 1. capit. 4. numer. 28. Azued. d. 6. numer. 5. titulo 12. lib. 8. noua recopilat. Sebaſti. Naui. in remiſſ. ad l. 1. §. arboris appellatione, ff. de arbor. cadendis, Cardoſo in praxi iudicum, & aduocat. verbo arbor, numero 1.*

84 Huius caſus reſeruatio non habebit locum in eo, qui non damni cauſa, vel iniuriæ, ſed voracitatis, & rapacitatis naturalis vites incidit, aliaſque arbores, *Gambarupt. d. caſu. 5. num. 4.* Nec etiam in illo qui euellit arbores per *l. furtum §. ſi quis radicitus. ff. arborum furtim caſarum.* Nec ſi eas adſportet, poſtquam ſciſſæ fuerunt, *Auend. d. cap. 4. num. 28. verſ. pradicta regula.*

SEXTVS CASVS.

Qui blaſphemiam publicam, & notoriam protulerint.

85 BLaſphematoribus publicis, & notoriis per Epiſcopum ſuum pœnitentiæ ſunt imponendæ, vt probat text. in *cap. 2. de maledicis*, blaſphemia enim eſt de reſeruatis Epiſcopis ſecundum *gloſſ. verbo reſeruantur in cap. 2. de pœnit. & remiſſ. lib. 6.* igitur de ea ſunt à nobis
86 aliqua declaranda, ſic diffinitur. Blaſphemare eſt dicere tacitè, vel expreſſè, verbo vel ſcripto, contra Deum, aut eius Sanctos, quidpiam contumelioſum, quod quidem ſit, vel tribuendo Deo, quod illi non conuenit, vel tribuendo creaturæ, quod ſolius Dei proprium eſt: in hanc diffinitionem incidunt omnes, quas referunt *Conarr. in cap. quamuis pactum, par. 1. §. 7. numer. 8. Nauarr. in manual. cap. 12. numer. 81. Iacob. de Graffiis in aureis deciſ. libr. 2. capit. 19. numero 7. Gambarupt. de caſibus reſeru. poſt caſum 26. numer. 1. fol. 250. verſo.* Diuiditur in duas ſpecies, quarum altera dicitur blaſphemia
87 hæreticalis, altera ſimplex. Hæreticalis eſt illa, quæ cum hæreſi connexionem habet; veluti quando negatur vel renegatur Deus, aut quando aliquid dicitur
88 contra articulos Fidei, his verbis, non credo in Deum, vel denego, aut maledico Deum, vel abnego Fidem. *Luſitani*: deſcreo de Deos. *Hiſpani*: deſcreo en Dios, reniego de Dios, o de la fe, n de la Cruz, o de la Chriſma de la fronte, o reniego de la puridad de Nueſtra Señora. *Itali*: Rinego Iddio: Reſolutiue igitur dico blaſphemias eſſe hæreticales, quæ repugnant primo Decalogi præcepto, & illas, quæ contra aliquem ex duodecim Fidei articulis dicuntur, *Direct. Inquiſit. par. 3. quæſtion. 41.* refert *Gambarupt. dict. loco num. 3.*

89 De his hæreticalibus blaſphemiis hæreticæ prauitatis Inquiſitores priuatinè cognoſcunt, & ius habent animaduertendi, *Conarr. d. §. 7. numero 12. verſic. crimen autem blaſphemiæ, Caſtro libr. 1. de iuſta hæret. punit. capit. 12. Armendar. in addit. ad recopilat. legum Nauarræ, lib. 5. tit. 4. l. vnic. de blaſphemiis numer. 2. Azor. inſtit. moral. par. 1. libro 9. capit. 28. quæſt. 5. Sal-*
zed. ad Bernard. in practic. capit. 113. verſic. quandoque tamen, cum ſeqq. in nouiſſ. edit. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. capit. 32. numer. 37. Aloyſ. Riccinl. in praxi aurea, reſol. 9. num. 2. Farin. in praxi crimin. quæſt. 20. num. 39. & de hæreſi quæſt. 178. num. 76. vbi reſoluit contra conſuetum blaſphemare, & monitum blaſphemare non ceſſantem, Inquiſitorem poſſe procedere. Pœna autem quæ impo- 90
ni ſolet ab Inquiſitoribus pro his blaſphemis, in quibus cognitionem habent, ea quidem eſt, quod ſi blaſphemus infimæ ſortis fuerit, flagellis cæditur cum publica pœnitentia, in publicoque ſpectaculo, lingua ferro, vel ligno comprehenſa, cum abiuratione de leui. Si vero fuerit nobilis, pœna pecuniaria mulctatur, & ad tempus in monaſterium detruditur, ita teſtatur *Royas de hæret. par. 2. numer. 176.* quem refert *Salzed. vbi proxime.*

Simplex vero blaſphemia eſt illa, quæ non repu- 91
gnat iis, quæ tenemur credere, vel quæ Fidei confeſſioni non opponuntur, quamuis grauiſſimæ ſint, vel quia negant aliquid in Deo, quod ei conuenit, vel tribuunt Deo, quod minimè ei conuenit, his verbis: Pigeat Deum: Doleat Deus, Per vitam Dei. *Luſitani*: à peſar de Deos. *Hiſpani*: A deſpecho de Dios, mal grado aja Dios, por vida de Dios, peſe à Dios. *Itali*: Al diſpetto de Dio: Rincreſca Iddio, Potta de Dio, o de la Vergine Maria. *Salzed. vbi proximè, verſic. & quia ſapiſſimè, Azor. d. capit. 28. quæſt. 3. Aloyſ. Riccinl. in praxi aurea, reſolut. 9. numero 3. & in collect. deciſ. par. 1. collect. 75.* Eodem etiam modo contumeliæ in Sanctos dicuntur blaſphemiæ, qui enim maledicit Sanctis, maledicit eis vt ſancti ſunt, ac proinde maledicit in ſanctis ipſi Deo, qui Sanctos effecit, & à quo eſt ſanctitas; nam ſic etiam qui iurat per Sanctos, religiosè iurat, quia iurat per eum à quo ſanctitas exiſtit, ac pendet, *Azor. d. cap. 28. quæſt. 4. Farinac. d. quæſt. 20. num. 15. Suar. de relig. tom. 1. tract. 3. lib. 1. cap. 5. num. 6. Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 2. num. 19. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 32. num. 27.*

Ad hanc ſimplicem blaſphemiam pertinent iuratio- 92
nes illæ; videlicet, ſicut Deus eſt veritas, veluti veritatem continent Euangelia, vt Deus eſt filius Virginis Mariæ, hæ ſiquidem æquiparationes noſtrarum veritatum cum diuinis, blaſphemiæ nomen habere videntur. Quamobrem dum falſitas ſub his iurationibus affirmatur, fœdiſſimum eſt periurium cum blaſphemia coniunctum, quod ſi affirmatio veri veritate polleat, adhuc non fugiunt, qui hiſce verbis vtuntur, blaſphemiæ crimen & culpam; nam quamuis veritas, vt aiunt Philoſophi, eo quod adæquatio rei ad intellectum in indiuiſibili conſiſtit, non recipiat magis nec minus, tamen quia veritates æternæ, & diuinæ ipſiſſimæ ſunt, inacceſſæque veritates, ac ſubinde principium, & finis creaturarum omnium, nulla noſtrarum veritatum cum illis eſt comparanda, ita ex *Soto* referunt *Conarr. d. §. 7. numer. 9. verſic. vndecimo, Iacob. de Graffiis in aureis deciſ. libr. 2. capit. 19. numer. 14.* Placet referre id quod *Sot. libr. 8. de iuſtit. quæſt. 2. artic. 3.* ſcribit. Sunt (inquit ille) & blaſphemiarum non infimæ ſpecies, iurare per membra Dei, vt per caput, per ſanguinem, per iecur, & per alia membra, quæ nominare pudet; nam præterquam quod Deo videantur iſti membra tribuere, etiamſi de membris Chriſti intelligant, enorme conuitium & contumelia eſt, quandoquidem in hoc non eſt membra in teſtimonium afferre, ſed vituperiis Chriſtum ſordidare, ſicuti nefas eſt iurare per intemeratam Deiparæ virginitatem, & paulo infra: at hæc profecto ſi blaſphemiæ non ſunt, proxime accedunt. Iurare vero per corpus, aut per ſanguinem Domini ſi fiat cum irreuerentia, peccatum mortale eſt, non autem blaſphemia, quoniam poſt Chriſti incarnationem Deus dicitur habere corpus, & ſanguinem in

quantum homo, non autem in quantum Deus, *Navar. d. cap. 12. num. 85.*

93 De his autem blasphemiis, quæ hæreticales non sunt, cognitio, & punitio non ad Inquisitores contra hæreticam prauitatem, sed ad Episcopos spectat, vt probat *text.* notab. *in cap. 2. de maled. Salzed. vbi proximè verſ. & quia ſæpiſſimè, in fine, Gambarupt. dicto loco numer. 3.*

94 *in fine, Aloyſ. Riccinl. dict. reſolut. 9. in fine*, & ad iudicem etiam secularem huius criminis punitio spectabit, cum sit mixti fori, vt probat *text. in d. capit. 2. verſ. per temporalem præterea poteſtatem, Menoch. caſu 319. numer. 16. Auend. de exequendis mand. par. 2. capit. 5. numer. 11. & 12. Maria de Iuriſdict. par. 2. capit. 13. alt. Modern. in tractat. de cognitione per viam violentiæ par. 2. quæſt. 85. Cur. Philipp. par. 3. §. 2. numer. 15. Salzed. dicto loco verſ. eſt quidem, Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 32. num. 37. Armend. dicto loco num. 16. Ordin. Reg. Luſitan. lib. 2. tit. 9. in princ. verſic. blaſphemos.*

95 Si forte Iudex Ecclesiasticus prius de hoc crimine cognouerit, pœnamque leuem imposuerit, iure optimo poterit secularis de huiusmodi causa iudicare, supplebitque vsque ad condignam condemnationem, *Couarr. practic. lib. 2. cap. 10. numer. 6. Gom. tom. 3. vari. cap. 1. num. 40. Gregor. l. 58. verbo eſtos tit. 6. part. 1. & l. 4. verbo contenles tit. 28. par. 7. Clar. §. vl. quæſt. 57. à num. 11. Petr. Gregor. Syntagm. iuris par. 3. lib. 47. cap. 4. in fine, Salzed. vbi proximè, Aules ad cap. 25. Prat. gloſ. 1. num. 11. & 12. Auend. de exequendis mand. par. 2. cap. 5. numer. 18. Perez. ad l. 1. in princip. tit. 8. lib. 8. Ordinat. & l. 3. tit. 4. eodem libr. verſ. ad quintum, Franc. Pen. in director. Inquiſitor. part. 2. ſchol. 20. colum. 5. Soar. de Pace in practi. tom. 2. pral. 2. numer. 49. cum ſequentibus, Decian. tract. crimin. lib. 4. cap. 9. num. 45. & cap. 10. num. 5. verſ. & nota, & lib. 6. cap. 36. num. 8. Bobadil. in ſua politica lib. 2. cap. 17. num. 98. & capit. 18. numer. 234. Cur. Philipp. par. 3. §. 2. num. 33. Fr. Ludou. Miranda de Ordine iudic. quæſt. 1. art. 7. concl. 2. Mend. de Caſtro in praxi Eccleſ. Luſit. lib. 2. cap. 4. à num. 17.* plures ex antiquioribus refert *Cened. ad Decret. collect. 115. num. 3. & collect. 120. n. 4.* Verum licet opinio ista veriſſima sit, & tot Doctorum auctoritatibus fulcita (vt loquar verbis *Salzed. d. loco*) à iudice laico hoc pœnæ supplementum non fit, quia ad iudicem Ecclesiasticum tanquam digniorem spectat hęc declaratio, & semper declarauit condignam pœnam impositam fuisse.

96 Peccatum hoc blasphemiæ adeò est immane, atrox, & detestabile, vt aliquando Sacræ litteræ si de blasphemia sermo incidat, benedictionis nomine vtantur, per antiphrasim significantes maledictionem, 3. *Reg.* 21. impia Iezabel de Naboth loquens calumniando dixit. Benedixit Deo, & Regi. *Iob.* 1. Ne forte peccauerint filij mei, & benedixerint Deo in cordibus suis, & *cap.* 2. Benedic Deo, & morere. Ob blasphemiam filius mulieris Israëlitidis præcepto Domini lapidibus fuit obrutus, eo quod nomen Domini blasphemasset *Leuit. cap.* 24. Ob blasphemiam Antiochus insanabili, & inuisibili plaga percussus fuit 2. *Machab. cap. 9.* Ob blasphemiam Holofernes fœminæ manu victus fuit *Iudit.* 12. & Goliath Israëlem blasphemans à Dauide lapidis ictu, è funda emisso occiditur *Reg. 2. cap.* 21. & populus ob blasphemiam Hieremiæ gladio, & fame consumptus est, *Hierem. cap.* 44. cum aliis adductis per *Cou. dict.* §. 7. *nu.* 10. *in princ. & Salzed. dicto loco.*

97 Iure Pontificio grauissimæ pœnæ in blasphemos sunt constitutæ, videlicet in *dict. cap. 2. de maledicis*, vbi sancitum est, vt si quis contra Deum, vel aliquem Sanctorum suorum, & maximè Beatam Virginem, linguam in blasphemiam publicè relaxare præsumpserit per Episcopum suum pœnis debitis subiiciatur, videlicet, vt septem diebus Dominicis præ foribus Ecclesiæ palam, dum aguntur Missarum solemnia, exulet, & vltimo die Dominico pallium, & calceamenta non habeat, ligatus corrigia circa collum, & sextis quibusque feriis intra illud tempus contentis in pane, & aqua ieiunet, arceaturque ab Ecclesiæ ingressu, & tres si poterit, alioquin duos pauperes, aut vnum reficiat illis diebus. Quod si ad hoc ei facultates non suppetant, in aliam pœnam commutetur, quam si luere recusauerit, ei interdicatur ingressus Ecclesiæ, & Ecclesiastica careat sepultura si decesserit. Hæc ibi, quam pœnam laici tantum, non clerici subire & perferre debent, vt testantur *Innoc. Host. Io. in. Andr. & Abb.* quos referunt *Couar. d. §. 7. num. 10. verſ. ſed quia, Bernard. in pract. cap. 113. propè finem*, vbi *Salzed. in addit. lit. C*, rationem reddit, quia clericus non facit publicam pœnitentiam text. *in cap. 1. de bigam. & in cap. de his 50. diſtinct. & in cap. Preſbyter 82. diſtinct.* ne grex fidelium scandalum patiatur, néve dignitas Sacerdotalis vilescat, cui summa reuerentia debetur, vt ostendit *Chryſoſt. lib. 3. de Sacerdotio, & Ambroſ. libr. de dignitate Sacerdotali* cum citatis per *Bellet. diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de diſciplina clericali §. 1. à numer. 1.* Quæ quidem iuris pœnæ, licet in desuetudinem abierint, indicant tamen quam execrabili scelere se polluant ij, qui impuro ore in Deum, aut Sanctos maledicta conferunt.

Synodus autem Lateranen. sub Iulio II. cœpta, & 98
deinde sub Leone X. continuata *seſſ. 9.* aduersus blasphemos, statuit, vt quicumque Deo palam seu publice maledixerit, contumelioſisque atque obscenis verbis Dominum nostrum Iesum Christum, vel gloriosam Virginem Mariam Dei genitricem expresè blasphemauerit, si munus publicum iurisdictionemue gesserit, perdat emolumenta trium mensium pro prima, & secunda vice dicti officij: si tertiò deliquerit, illo eo ipso priuatus existat. Si Clericus, vel Sacerdos fuerit, eo ipso quod de delicto huiusmodi fuerit conuictus, etiam beneficiorum, quæcumque habuerit eo priuetur: si plura, quod Ordinarius maluerit, id amittere cogatur: quod si tertio eius sceleris conuincatur, dignitatibus, beneficiis omnibus, quæcumque habuerit, eo ipso priuatus existat, eaque liberè impetrari, & conferri possint. Laicus vero blasphemans si nobilis fuerit, pœna viginti quinque ducatorum mulctetur, & pro secunda vice quinquaginta; pro tertia nobilitatem amittat. Si vero ignobilis, & plebeus fuerit, in carcerem detrudatur. Quod si vltra duas vices publicè blasphemauerit, mithra infami per integrum diem ante fores Ecclesiæ principalis coronatus stare cogatur. Quod si sæpius in hoc peccatum lapsus fuerit, ad perpetuos carceres, vel ad triremes damnetur. Et qui reliquos Sanctos blasphemauerit, arbitrio iudicis rationem personarum habituri aliquantulo mitius puniatur. Et iudices seculares, qui in tales blasphemiæ conuictos non animaduerterint, nec eos iustis, & debitis pœnis affecerint quantum in eis fuerit, quasi eodem scelere contaminati, eisdem quoque pœnis subiiciantur; qui vero in illis puniendis solliciti, & seueri fuerint, qualibet vice decem annorum indulgentiam consequantur, & tertiam partem mulctæ pecuniariæ habeant.

Iulius III. in Conſtit. Pontificali incip. *In multis*, instituit 99
iudices huius criminis Inquisitores hæreticæ prauitatis generales, & præcipit, vt scientes denuntient apud iudicem de blasphemis intra triduum, alioquin in easdem pœnas incurrunt, & vt denuntians possit haberi loco vnius testis, si iureiurando denuntiet. Conuicti habeantur infames, inhabiles ad quæcumque beneficia, gradus, honores, & dignitates obtinendas, si bis conuincantur. Si tertio conuicti fuerint ipso priuati beneficiis Ecclesiasticis, officiis, dignitatibus, honoribus, magistratibus quibuscumque, & sint intestabiles actiuè, & passiuè, sint inhabiles ad testim. ferendum.

Pius V. in Conſtit. ſua incip. *Cum primum Apoſtolatus*, 100
decernit in blasphemos posse inquirere, & animaduertere

uertere quoſlibet iudices competentes, & inter alia ſic ait. Ad abolendum nefarium, & excerabile blaſphemiæ ſcelus, quod in antiqua lege Deus morte puniri mandat, & Imperialibus quoque legibus præceptum eſt; nunc autem propter nimiam iudicum in puniendo ſegnitiem, vel potius deſuetudinem ſupra modum inualuit, *Leonis X.* Prædeceſſoris noſtri, in nouiſſimo Lateranenſi Concilio ſtatuta reuocantes, decernimus, vt quicunque laicus Deum, & Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, & glorioſam Virginem Mariam eius Genitricem expreſsè blaſphemauerit, pro prima vice pœnam viginti quinque ducatorum incurrat: pro ſecunda pœna duplicabitur: pro tertia centum ducatos ſoluet, ignominia notatus exilio mulctabitur. Qui plebeus fuerit, nec erit ſoluendo, pro prima vice manibus poſt tergum ligatis ante fores Eccleſiæ conſtituetur per diem integrum; pro ſecunda fuſtigabitur per Vrbem: pro tertia ei lingua perforabitur, & mittetur ad triremes. Quicunque clericus blaſphemiæ crimen admiſerit, pro prima vice fructibus vnius anni, omnium etiam quorumlibet beneficiorum ſuorum; pro ſecunda beneficiis ipſis priuetur; pro tertia omnibus etiam dignitatibus exutus deponatur, & in exilium mittatur. Quod ſi clericus nullum beneficium habuerit, pœna pecuniaria, vel corporali pro prima vice puniatur: pro ſecunda carceribus mancipetur: pro tertia verbaliter degradetur, & ad triremes mittatur. Qui reliquos Sanctos blaſphemauerit, pro qualitate blaſphemiæ iudicis arbitrio puniatur. Hæc ibi. Eſt tamen aduertendum verba illa, *pro prima vice*, interpretanda eſſe pro prima vice punitionis, & non blaſphemiæ, etiamſi clericus fuerit pro illa prima vice inquiſitus, quod pluries blaſphemaſſet, ad quod facit
f text. in *cap. graue, de prebendis*, ibi, poſt primam, & ſecundam correctionem, ita *Proſper de Auguſt. in addit. ad Quarantam in ſumm. Bullarij verbo blaſphemia, Marc. Antonin. Genuenſ. in praxi Archiepiſc. Neapol. cap. 63. in nouiſſ. edit.*

101 Iure autem Ciuili blaſphemi olim pœna mortis puniebantur, text. *in auth. vt non luxurientur contra natur.* §. *præterea*, quæ quidem pœna (vt adnotauit ex aliis *Couar. dict.* §. 7 *num.* 10. *in fine*,) tunc locum habet cum quis ex conſuetudine, vt incorrigibilitate Deum blaſphemauerit. Et ad hoc, vt quis dicatur conſuetus blaſphemare, non ſufficit, quod per duas, vel tres vices id crimen commiſerit, ſed ad inducendum prauum vſum, & vitioſum habitum blaſphemandi requiruntur multo plures reiterationes, ita ex *Alex. & Laſ.* reſoluit *Proſper. de Auguſtin. dicto loco.*

102 Contra blaſphemos variæ inflictæ fuerunt pœnæ, iuxta vniuſcuiuſque Prouinciæ ſtatuta: imprimis apud noſtros Luſitanos per *Ord. Regum lib. 5. tit.* 2. quæ primum à Rege Dionyſio Vlyſſipone fuerat condita, nobili, qui blaſphemauerit, pro prima vice impoſita eſt pœna pecuniaria viginti ſcutorum cum exilio vnius anni in Africam, & ſi fuerit eques, vel ſcutifer, ſoluit decem ſcuta cum prædicto exilio vnius anni in Africam: & ſi fuerit plebeus mulctatur pœna quinque ſcutorum, & triginta verberum ad pedem pali cum funiculo, & præconio. His pro ſecunda vice pœna duplicatur. Pro tertia vltra pœnas pecuniarias nobiles, equites, & ſcutiferi mulctantur exilio trium annorum in Africam; plebei vero ad triremes per eoſdem tres annos mittuntur: vltra quàm quod in arbitrio iudicis ſit aliis pœnis prædictos omnes punire iuxta grauitatem plaſphemiarum.

Apud Hiſpanos per *l. 4. tit. 28. par.* 7. blaſphemus pro prima vice, præſertim ſi fuerit plebeus, verberatur: pro ſecunda notatur in labiis ferro candenti ſigno Crucis, pro tertia lingua mutilis ſit, eique abſcinditur. Deinde per *leg. 2. tit. 8. lib. 8. nouæ recop.* conſtitutum eſt quod blaſphemus in Curia Principis, aut intra quinque leucas, puniatur pœna verberum, & amputationis linguæ, & amiſſionis dimidiæ partis bonorum. Nouioribus tamen Conſtit. aliter praxis recepit, ſiquidem blaſphemus pro prima blaſphemia punitur carcere vnius mentis: pro ſecunda exilio ſex menſium à loco habitationis, & mille quadrantum pœna, in tres diſtribuenda partes, quarum vna accuſatori, alia iudici, tertia pauperibus competit; pro tertia vero blaſphemia clauo lingua perforatur, & huius perforationis loco, hodie ligno premitur lingua, quod nos mordaza appellamus. Niſi blaſphemus ſit ex his, qui ſcutiferi apud nos appellantur, vel maioris conditionis homo, quia is pro tertia blaſphemia punitur exilio vnius anni, & mulcta duorum millium quadrantum, ita refert *Couar. dict.* §. 7. *num.* 11. *Armendar. dicto loco num.* 12.

Apud Gallos pro prima vice mulctantur blaſphema- 103
tores, pro ſecunda, tertia, & quarta duplicatur mulcta, pro quinta vice maximo cum vituperio fuſtigantur, & impune ab omnibus iniuriantur, & etiam mulctantur, pro ſexta vice labrum ſuperius cum ferro candenti ſcindendum venit, ita quod dentes appareant, pro ſeptima vice labrum inferius, & pro octaua lingua ſcindenda erit, referunt *Papon. lib. 3. arreſt. 20. Boer. deciſ. 301. num. 15. Couar. d. num. 11.*

Apud Neapolitanos imponitur blaſphemantibus pœ- 104
na amputationis linguæ, per Conſtit. Regni incip. Blaſphematoribus, & poſtea per pragmaticam Regis Ferdinandi incip. Conſiderando vltra linguæ abſciſſionem adeſt pœna tertiæ partis bonorum, & vltimo loco per pragm. Reg. Philippi incip. Per che molti ribaldi, vltra alias pœnas ſtabilitas, adeſt pœna triremium per quadriennium, ſed aliquando iuxta caſus ſuperuenientes aliter atque aliter iudicauit Senatus, & diuerſimode fuerunt blaſphemantes puniti, *Aſſbet. in Conſt. Regni, rub. 54. num. 7. Thom. Grammat. deciſ. 50. Boer. deciſ. 301. Vinc. de Franch. deciſ. 504. Vini. deciſ. 275. & 388. Bernard. Muſcatel. in pract. crimin. tit. de blaſphemia.*

Inſuper ad ſciendum an à prædictis pœnis excuſetur 105
aliquis, aut ſaltem an ſit talis, vt cum eo mitius ſit agendum, poterit ſtudioſus lector videre quid de ebrio dicant in hoc propoſito *Auendan. de exequendis mand. par. 2. cap. 5. num. 19. Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 5. num. 8. Farin. dict. quæſt. 20. num.* 50. Et de minore *Decian. dict. cap. 5. num. 6. Farin. quæſt.* 92. *num. fin.* Et de ruſtico *Decian. dict. cap. 5. num.* 10. *Farin. d. quæſt.* 29. *à num.* 51. *& de hæreſi quæſt. 179. §. 2. num. 11. cum ſequentibus*, aſſerit etiam in crimine hæreſis aliquantulum ruſticitatem excuſare, niſi appareat nimia ſolertia, & ſagacitas, vel niſi moniti pertinaciter in ſuis erroribus adhæſerint; & de muliere dicit idem *Farin. quæſt. 98. num.* 19. Venetiis vidiſſe plures flagitioſas fœminas ob blaſphemiam in linguæ abſciſſione punitas. Ad hoc, vt excuſet iracundiæ calor, quibus debeat eſſe vallatus circumſtantiis blaſphemus, vide *Menoch. de arbitr. caſu* 319. *à num.* 32. *& caſu* 375. *num.* 32. *Tiraq. de pœnis temper. cauſa* 1. *num.* 14. *Auend. dict. cap. 5. num.* 12. *in princ. Decian. dict. cap. 5. num.* 9. *Farin. dict. quæſt. 20. à num.* 47. *& quæſt.* 91. *num.* 9. Et ſi quis calore iracundiæ pluries vno inſtanti blaſphemat, præſumitur quod ſemel tantum blaſphemauerit, *Menoch. de præſumpt. lib. 5. quæſt. 2. num.* 17. quem citat *Proſper de Auguſt. d. loco in fine.*

Deueniendo iam ad noſtrum caſum, dicendum vſum Epiſcoporum ſeruare, quòd blaſphemia ea ſit reſeruata, quæ publica, & notoria eſt, vt ait *Gambar. dict. loco num.* 6. ſed qualiter dicatur notorium, quando vero occultum colliges ex dictis *Alleg.* 39. *num.* 20. *cum ſeqq.*

SEPTIMVS CASVS.

Qui parentes percuſſerunt.

QVam graue ſit peccatum hoc, oſtendunt multi Sa- 106
cræ Scripturæ loci, vbi à Deo ſummopere punitur,

& detestabile habetur, dicitur enim *Deuteron.* 21. Si genuerit homo filium contumacem, qui non audierit patris, ac matris imperium, apprehendent eum, & ducent ad seniores ciuitatis illius, & ad portam iudicij, dicentes, filius iste noster proteruus est, & contumax, &c. & *Deuter.* 27. habetur, maledictus qui non honorat patrem suum, & matrem, & dicet omnis populus, Amen. *Exod.* etiam 21. *Leuit.* 20. *Prouerb.* 20. dicitur, qui maledixerit patri, vel matri morte moriatur, etiam *Exod.* 21. dicitur, qui percusserit patrem morte moriatur. Sic Absalon patri iniurius vitam miserabiliter finiuit 2. *Regum* 18. Esau parentibus iniuriosus primogenituram miserrime amisit *Genes.* 27. Cam reuelans patris pudenda maledictus est *Genes. cap.* 9. Et *Lampridius in Alexand. Seuero* dicit, quod manus amputabitur filio patrem percutienti, prout refert *Pineda in Iob. tom.* 2. *cap.* 31. *vers.* 22. *pag.* 529.

107 Cum crimen hoc sit adeò detestabile, ideo huiusmodi parentum percussores exhæredari posse, dicit text. *in auth. vt cum de appel. cognosc. §. causas coll.* 8. & censuit nostra Reg. *Ord. lib.* 4. *tit.* 88. §. 4. tenent *Couar. in cap. Rainutius in princip. nu.* 9. *de test. P. Mol. de iustit. tract.* 2. *disp.* 176. *vers. prima est*, vbi resoluit quod ibi nomine, manuum, intelligitur si lapide, ligno, vel alia re parentes iniuriosè attingat, nisi filius probabili ignorantia ductus, patrem percuteret. Et hoc peccatum est quodammodo contra ius naturale: naturali enim quodam instinctu animantia omnia parentes iuuant, atque defendunt. Ciconiæ, secundum *D. Ambros. in Exameron.* parentes senes nudatos plumis tegunt, fouent alis, & nutriunt alimentis, idémque, secundum eundem, pietatis officium à cornicibus erga seniores exhibetur. Apes etiam iuniores non in opere tantum, sed etiam in fœtu adiuuant matres.

108 *Felin.* igitur *in cap. afferte, num.* 2. *de præsumpt.* admiratus discordiam patris & filij dicit, quod quando filius verberat patrem, nec ille pater, nec ille filius est censendus, sequitur *Menoch. de præsumpt. lib.* 5. *quæst.* 11. *num.* 5. & fa-
109 cit illud quod fieri iussit Petrus Rex Portugaliæ, & refert *Eduardus Nonius in vita eiusdem Regis folio mihi* 179. Sicut enim non præsumimus matrem, vel patrem, qui filium non diligit, vt probat *Menoch. de præsumpt. lib.* 6. *quæst.* 56. *num.* 2. ita nec præsumere debemus filium, qui diabolico instinctu patrem vel matrem deposita debita
110 reuerentia & dilectione percutit. Mulieris igitur amor infantem diuidi prohibentis indicium fuit, & argumentum, ex quo optimè collegit *Rex Salomon* materna esse proculdubio viscera, quæ malebant filio priuari, ne ille vita priuaretur: adiuuauit præsumptionem altera meretricis postulatio, quæ infantem diuidi petebat, nullóque modo genuisse indicabat, quem ita crudeliter sub oculis ipsa inspectante medium secari volebat: vnde iustissimo argumento, & vehementi præsumptione ductus Rex sapiens, ex his, quæ audierat, & viderat, iudicauit, illam esse matrem, quæ diuidi infantem prohibebat, aliam vero id postulante nullo modo, & id certius putauit, quam si mulierem parientem fuisset conspicatus, 3. *Regum cap.* 3. refertur in *dicto cap. afferte.*

111 Simili iudicio vsus fuit *Carolus Magnus*, is cum accepisset patrem & filium homicidij accusari, & re vera adhibitis etiam grauissimis cruciatibus constare non potuisset, quorum alter ex eis delictum perpetrasset, vtrúmque laqueo suspendi iussit: hoc cognito pater nullam inde sibi spem vitæ considerans rem omnem patefecit, atque ita se reum criminis detexit, filiúmque liberauit, referunt *Menoch. de arbitr. casu* 270. *num.* 15. *Syr. in claui Regia lib.* 12. *cap.* 17. *num.* 28.

112 *Alphonso Aragoniæ Regi* simile factum accidisse narrat liber de mirabilibus illius Regni folio 50. verso, nam adhuc pene puero, cum in Aragoniam vtriusque Siciliæ regna susciperet, accidit, vt cuiusdam ancilla ex domino pareret, & ad libertatem ex Hispanensi lege prouocaret: dominus ne matre cum filio priuaretur, negabat ex se natum, deerant in re clam patrari solita probationes, quid ageret? belle se expediuit, iubet sub hasta partum vendi, vincitur dominus licitatione: ergo ne, secum, filius meus in seruitutem me viuo? Quin potius fateor, quod res est, & ecce paterni animi erumpunt inuito lachrymæ, subsequitur lingua confessionem oculorum, sic patri filium, matri debitam Rex libertatem asseruit.

Tres Cymericorum Regis filij de paterno regno contendentes iudicem elegere Ariophamen, hic iubet patris cadauer sepulchro erui, arbori alligari, & eos arcu contendere, vt qui patris cor transfixisset, is in regnum succederet: primogenitus guttur, secundus medium pectus corde illæso transfixit. Superat minimo spes regni, vicit pietas, & se regno cedere malle, dum in patris cadauer pietate superior esset, professus, iaculari detrectauit. Huic iudex regnum adiudicauit, quia naturæ propensione se, & vere filium, & virtute præstantiorem ostendisset, refert *Martin. Delri. disquisit. magicarum lib.* 4. *in princ. pag. mihi* 252.

Deueniendo ad intellectum præsentis casus, credo 113
sub illius reseruatione comprehendi filium etiam leuiter patrem percutientem, cum propter irreuerentiam peccet filius, qui parentes etiam leuiter percutit, vt tenent *Richard. in* 3 *sentent. distinct.* 37. *Nauar. in man. cap.* 14. *num.* 12. *vers. quinto*, & in nostris terminis *Gambar. de casibus reseru. fol.* 211. *num.* 2. vbi *num.* 3. resoluit quod cum casus iste loquatur de percutiente, non habet locum in filio manum leuante vt percuteret, qui tamen non percussit, quia verba cum effectu sunt accipienda, ex citatis in *libello de principiis vtriusque iuris lit. V, num.* 10.

Parentum appellatione in hoc casu veniunt solum 114
pater, mater, auus, auia, & alij ascendentes, à quibus naturaliter descendimus, *Nauar. in man. cap.* 14. *num.* 3. *Ferer. in Const. Cathalonia gloss.* 1. *num.* 430. *Leli. Zech. de casibus Episcopo reseruatis circa casum* 14. *à num.* 2. *Gambar. dicto loco num.* 3.

Primò limita in filio percutiente, vel occidente pa- 115
trem venientem contra fidem Christi, quia impunè illum potest occidere, *Plac. in epith. delict. cap.* 22. *num.* 15. *Decian. tract. crimin. lib.* 9. *cap.* 15. *num.* 8. *Farin. in praxi crimin. quæst.* 120. *num.* 176.

Secundò limita in percutiente, vel occidente patrem 116
ad sui defensionem, quia tunc parricida non dicitur, *Decian. dict. lib.* 9. *cap.* 15. *num.* 12. *Farin. d. quæst.* 120. *num.* 186. *Cald. Pereira in comment. ad l. vni. C. ex delictis defunct. par.* 2. *num.* 28.

Tertiò limita in filio furioso percutiente patrem, ex 117
resolutis per *Iodoc. in pract. crimin. cap.* 87. *de parricid. num.* 6. *Farin. d. quæst.* 120. *num.* 181.

Quartò limita in percutiente, vel occidente patrem 118
sine dolo, nam hic non punitur, vt parricida *l.* 1. ibi cuiúsve dolo malo id factum erit, *ff. ad legem Pomp. de parricid. Decian. d. lib.* 9. *cap.* 15. *num.* 1. & 35. *Farin. d. quæst.* 120. *num.* 182. vbi *num.* 183. resoluit quod in parricidio dolus non præsumitur.

Quintò limita in filio occidente patrem suum, igno- 119
rante sibi patrem esse, nisi talis ignorantia sit crassa, & supina, ex resolutis per *Decian. d. lib.* 9. *cap.* 15. *num.* 7. *Farin. d. quæst.* 120. *num.* 184. & 185.

OCTAVVS CASVS.

Qui ad magicas artes, veneficia, superstitiones, & alia huius generis, Eucharistia, Sacrisve rebus abutuntur.

MAgica ars dæmonis, siue, vt ait text in *cap. Episcopi* 120
26. *quæst.* 1. Zabulonis inuentum est, multipliciter dicitur,

dicitur, cuius materiam ſi quis ediſcere cupiat, conſulat *P. Martin. Delri. diſquiſit. magic. & Benedict. Pereira in ſpeciali tract. de magia, P. Ioan. de Torres in Philoſophia morali Principum lib. 6. cap. 6. Azori. inſtitut. moral. part. 1. lib. 9. cap. 23. Farin. in praxi crimin. quæſt. 20. à num. 2. & de hereſi quæſt. 181. Leon. Leſſi. de inſtit. lib. 2. cap. 43. dub. 5. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. collect. 1378. Pradul. in ſumma legum panal. par. 1. cap. 14.* optimè *Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 38. Guid. Pancir. in theſauro vari. lect. lib. 2. cap. 237. Soar. de Relig. lib. 2. de ſuperſtit. cap. 14. & 15. Raph. de la Torre in 2. 2. D. Thomæ tom. 2. quæſt. 95. cum multis ſequentibus.*

121 Diuinationis multa ſunt genera vel ſpecies, futura enim, & penitus latentia prænuntiantur aſtrorum ſignis notatis, aut corporis humani membris, aut aliorum animantium partibus, aut elementis, aut ſomniis, aut auium volatibus, vel cantibus, aut mortuorum oſſibus, vel cadaueribus, aut monſtris, oſtentis, hominibus, ſortibus, & aliis huiuſmodi obſeruatis, & inſpectis, de quibus agunt *Petr. Greg. Syntag. libr. 34. cap. 3. de generali diuinationis prohibitione, Petr. Binſfel. de Confeſſ. maleſ. prol. 15. cauſa 3. verbo diuinatio, & in rub. C. de maleſic. & mathem. notab. 9. Iacob. de Graffiis in aureis deciſ. par. 1. lib. 2. cap. 3. à num. 6. Azari. dict. lib. 9. cap. 12. cum ſequentibus, Raph. de la Torre d. quæſt. 95. art. 1. cum ſequentibus, Tolet. in inſtruct. Sacerd. lib. 4. cap. 15. Gregor. de Valent. 2. 2. quæſt. 95. diſput. 6. quæſt. 12. Martin. Delri. diſquiſit. magic. lib. 4. cap. 2. quæſt. 1. 4. 5. 6. & 7. Soar. dict. lib. 2. de ſuperſtit. cap. 7. 8. & 10. Leſſi. d. cap. 43. dub. 3. Sanch. d. cap. 38. à num. 12.*

122 Superſtitio, quæ eſt quædam vana obſeruatio, atque traditio, & proteſtatio infidelitatis, qua circa diuinum cultum erratur, religioni oppoſita, qua exhibetur cultus vel cui non debetur, vel modo, quo non debetur, diuiditur per certas ſpecies, de quibus *Tolet. dict. lib. 4. cap. 16. Valent. d. diſput. 6. quæſt. 13. Iacob. de Graffiis d. lib. 2. cap. 3. num. 2. & cap. 5. Soar. d. lib. 2. cap. 1. & 2. Martin. Delri. lib. 3. cap. 2. quæſt. 1. cum ſeqq. Leſſi. dict. cap. 43. dub. 10. Sanch. d. lib. 2. cap. 40.*

123 Diuinatio, quæ fit per dæmonum inuocationem tacitè, vel expreſſe, vt ſibi occulta reuelent, aut futura prædicent, graue eſt crimen, quod cum manifeſtè fiat ad exercendum opera eius naturaliter impoſſibilia, puta ad ſciendum futura, vel occulta cordis, quod eſt ſolius Dei, ſapit manifeſtè hæreſim, & contra tales poteſt hæreticæ prauitatis Inquiſitor procedere, de quibus videas *Repert. Inquiſit. verbo reliqſus, verſ. quod ſi inuocator damonum, Clar. §. hereſis num. 23. Simanch. de Cathol. tit. 30. num. 16. Azori. d. lib. 9. cap. 23. Iacob. de Graffiis dict. lib. 2. cap. 5. num. 8. Soar. d. lib. 2. cap. 19. num. 10. Martin. Delri. diſquiſit. magic. lib. 5. ſect. 15. verſ. axioma primum, Farin. de hereſi quæſt. 181. num. 73.*

124 Inquiſitores enim contra hæreticam prauitatem habent auctoritatem, & ius inquirendi contra diuinantes, & ſortilegos, quotieſcunque aliqua admiſcent, quæ hæreſim ſapiunt, *Modern. de iuriſdict. par. 2. cap. 12.* per totum & præcipuè *à num. 10. Azori. d. lib. 9. cap. 26. quæſt. 4. Soar. d. lib. 2. cap. 19. num. 11. Sanch. d. lib. 2. cap. 38. num. 92. Farin. in praxi crimin. quæſt. 20. à num. 79. & de hereſi quæſt. 181. à num. 91.*

125 Illa tamen inuocatio facta ad id, quod eſt dæmonis naturæ, puta ad tentandum mulierem, ad concupiſcendum cum aliquo, licet ſit malum illam facere, non tamen ſapit hæreſim, quia inuocatur dæmon ad id, quod eſt proprium ipſius, ſcilicet tentare, *Iacob. de Graffiis d. cap. 5. num. 8.* & ob hanc rationem præbens pocula amatoria non eſt hæreticus, vt reſoluit *Farin. de hereſi quæſt. 181.*
126 *num. 82.* An autem huiuſmodi pocula, vel carmina amatoria vim aliquam habeant naturalem homines inuitos alliciendi ad amandum; vide *Tiraq. ad leges connub. gloſſ. 14. à princ. & num. 5. Azori. d. lib. 9. cap. 26. Eymer. in direct. inquiſit. par. 2. quæſt. 43. num. 8. verſ. & idem*, vbi *Penna in addit. lit. N*, dicit quod iſta prætenſa pocula amatoria ſunt potius apta ad inducendum furorem, quam amorem, & de materia incantationum, ſeu ſortilegiorum ad amorem factorum, vide *Petr. Gregor. Syntag. iuris lib. 34. cap. 12. Fr. Raph. de la Torre d. tom. 2. quæſt. 96. art. 1. diſput. 2. Farin. in praxi crimin. quæſt. 98. num. 81. cum ſeq.* vbi reſoluit ſortilegia facientem, alicuius mulieris amore correptum, eſſe puniendum.

Augures qui ex auium numero, garritu, vocibus, & 127
cantibus, futurorum cognitionem quærunt, damnantur *Deuteron. 18.* non inueniatur in te, qui obſeruet auguria, & in *cap. igitur, verſ. augures, 26. quæſt. 3.* de quibus vide *Repert. Inquiſit. verbo, an intendens auguriis, & verbo augurium, Petr. Gregor. ſyntag. d. lib. 34. cap. 3. nu. 7. Decian. tract. crimin. lib. 5. cap. 17. verſ. item obſeruantes auguria, Leſſi. dict. cap. 43. dub. 7. Iacob. de Graffiis d. cap. 5 num. 20. Azor. d. lib. 9. cap. 15. Martin. Delri. d. lib. 4. cap. 2. quæſt. 7. ſect. 1. & 2. Sanch. d. lib. 2. cap. 38. à num. 38.*

Sortilegi dicuntur, qui per ſortes fortuita, futura, aut 128
omninò occulta præſentia, ſiue præterita prænuntiant, aut patefaciunt, de quibus agitur in *tit. de ſortileg. in Decretalibus, & in cap. non obſeruatis 26. quæſt. 7.* Summiſtæ *verbo ſortilegium, Paul. Griland. in tract. de Sortileg. Petr. Greg. d. lib. 34. cap. 1. cum ſequentibus, Iacob. de Graffiis d. lib. 2. cap. 4. Cardoſo in praxi Iudicum, verbo ſortilegium, Azori. d. lib. 9. cap. 21. Martin. Delr. lib. 3. par. 1. quæſt. 1. cum ſequenti, & libr. 4. cap. 4. quæſt. 1. Sanch. dict. lib. 2. cap. 38. à num. 56. Leſſi. d. lib. 2. cap. 43. dub. 9. Hortenſ. Canalcan. de brachio Regio, par. 1. num. 84. Raph. de la Torre d. tom. 2. quæſt. 95. art. 8. pag. 330. Farin. dict. quæſt. 20. à num. 72. & de hereſi quæſt. 181.*

Necromantici vulgo dicuntur, qui vmbris, vel cada- 129
ueribus mortuorum inſpectis, futuros, aut occultos rerum euentus, aduerſos, vel ſecundos diuinant, de quibus *Repert. Inquiſit. verbo necromantia, Tolet. d. lib. 4. cap. 15. nu. 15. verſ. aliquando, Bened. Pereira de Magia lib. 1. cap. 11. de necromantia, Martin. Delri. cod. tract. lib. 2. quæſt. 26. ſect. 1. cum multis ſequentibus, & lib. 4. cap. 1. quæſt. 6. ſect. 2. Azori. d. lib. 9. cap. 20. Raph. de la Torre d. tom. 2. quæſt. 95. art. 3. diſp. 3. de necromantia.*

Chiromantici ſunt, qui manuum certis quibuſdam 130
lineis inſpectis, hominis ſtatum, & vitæ conditionem, ac fortuitos euentus, tum felices, & proſperos, tum infauſtos, & aduerſos prænuntiant: ſuperſtitioſè faciunt, qui per manuum lineas, bonam, vel malam fortunam indicant, ſecus ſi complexiones, humores, & aptitudinẽ, vide *Hortenſ. Caualcan. de brachio Regio par. 3. num. 84. Farin. in praxi crimin. quæſt. 20. num. 112. & de hereſi quæſt. 181. num. 56. Sanch. d. cap. 38. num. 47.* vbi *num. 48.* reſoluit mortale 131
eſſe peccatum interrogare Ægyptianam de bona, vel mala fortuna, ſi fiat animo firmiter credendi illius dictis, vel animo ridendi, dummodo notabile detur ſcandalum.

Somniantes dicuntur, qui ſe ſomniis adeò tribuunt, 132
vt putent omnia per illa ſibi viſa eſſe vera, ac diuinitus ſibi immiſſa, ſic putantes peccant mortaliter, nam ſuperſtitioſum, & impium eſt ſomniis credere, quia aut ex repletione, aut vacuitate, aut ægritudine, aut illuſione dæmonum, aut ex cauſis naturalibus eorum imagines, & phantaſmata prouenire ſolent, de quibus *Iacob. de Graffiis d. lib. 2. cap. 3. num. 16. Petr. Binſfel. in comment. ad l. 3. C. de maleficis, & math. quæſt. 2. Gregor. de Valentia in 2. 2. quæſt. 95. art. 6. quæſt. 12. diſp. 6. punct. 3. verſ. tertio quoad ſomnia, Benedict. Pereira de Magia lib. 2. cap. 1. cum ſequentibus, Soar. d. lib. 2. de ſuperſtit. cap. 13. Martin. Delrio lib. 4. cap. 3. quæſt. 6. Azor. dict. lib. 9. cap. 17. Leſſi. dict. lib. 2. cap. 43. dub. 8. Fr. Raphael de la Torre d. tom. 2. quæſt. 95. art. 6. Sanch. d. lib. 2. cap. 38. à num. 49. cum ſequentibus.*

Aſtrologi planetarij dicuntur illi, qui vanam, & fal- 133
ſam ſyderum, & aſtrorum ſcientiam profeſſi, ex motu ſyderum, & aſtrorum prædicunt futura fortuita, aut præſentia, & præterita penitus hominibus occulta, aut

ex hominum ortu, & natali die, aut quatis alia temporum, & momentorum obſeruatione, & notatione indicant, & prænuntiant de cuiuſque hominis ſtatu, conditione, vitâ, curſu, honoribus, diuitiis, nuptiis, ſobole, ſalute, moribus, morte, itineribus, certaminibus, inimicitiis, ſimulationibus, odiis, carceribus, exiliis, cædibus, aliiſque variis diſcriminibus, & fortuitis rerum euentibus aduerſis, vel proſperis. In duplici cernitur diuiſione Aſtrologia, alia dicitur naturalis; quæ agriculturæ, medicinæ, & nauigationi plurimum conducit: alia iudiciaria, quæ ſyderibus, & aſtris varios, ac multiplices influxus aſcribit iuxta ſupradictam definitionem, de quarum materia agunt latè *Blaſius Aluarez Miranal de la conſeruacion de la ſalud. cap. 82. Sayr. in clauis Regia lib. 4. cap. 5. num. 2. Bartholam. Valent. en el Reperterio del mundo lib. 2. cap. de Aſtrologia, Fr. Raphael de la Torre d. tom. 2. quæſt. 95. art. 5. de pag. 231. Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. cap. 7. num. 3. Ioannes de Torres de la Philoſophia moral de Principes lib. 6. cap. 6. Salas 1. 2. quæſt. 9. art. 4. diſput. 2. ſect. 8. num. 79. Benedictus Pereira de Magia lib. 3. cap. 1. cum ſequentibus, Azori. dict. libr. 9. cap. 13. Soar. dict. lib. 2. de ſuperſtit. cap. 11. à num. 8. Farin. in praxi crimin. quæſt. 20. num. 111. & de hæreſi quæſt. 185. num. 55. Martin. Delrio lib. 4. cap. 3. quæſt. 1. Leſſ. d. lib. 2. cap. 43. dub. 6. à num. 32. Sanch. dict. lib. 2. cap. 38. à num. 27.*

134 Contra exercentes Aſtrologiæ iudiciariæ artem, & alia quæcunque diuinationum genera, libroſque de eis legentes, ac tenentes extat *Sixti V. Conſtitut.* incipiens, *Cæli, & terræ creator Deus, Roma publicata die nona Ianuarij* 1586. quam adducit *Quaranta in ſumma Bullarij, verbo Aſtrologia iudiciaria*, vbi in fine Epiſcopis commendatur, vt diligenter prouideant ne Aſtrologiæ iudiciariæ libri, tractatus, & indices legantur, vel habeantur, qui de futuris contingentibus, ſucceſſibus, fortuitiſque caſibus, aut iis actionibus, quæ ab humana voluntate pendent, certò aliquid euenturum affirmare audeant. Permittuntur autem iudicia, & naturales obſeruationes, quæ nauigationis, agriculturæ, ſiue medicæ artis iuuandæ gratia conſcripta ſunt.

135 Prædicti omnes, & ſimiles, ſi qui ſunt, ad veneficia, ſuperſtitionéſque ſuas Euchariſtia, ſacriſve rebus abutentes ſub reſeruatione huius caſus continentur. Huiuſmodi enim abutentes Euchariſtia in ſortilegiis ſunt ſuſpecti de hæreſi, vt clarè aſſerit *gloſſ. verbo ſaperent in cap. accuſatus §. ſanè de hæret. lib. 6. Caſtr. de inſta hæret. punit. lib. 1. cap. 13. Farin. in praxi crimin. quæſt. 20. num. 83. & de hæreſi quæſt. 181. num. 19.* ſubdens in fine, quod ſic abutentes Sacratiſſimo Altaris Sacramento Curiæ ſeculari traduntur, refert *Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. deciſ. 671. in 1. edit. & reſolut. 432. verſ. Euchariſtia, & verſ. vtentes.* Videant miſeri, qui ſacra Euchariſtia tam deteſtabiliter vtuntur, quæ de illis ſcribit *Camill. Gallin. de verborum ſignificat. lib. 1. cap. 15. & 16. & Horatius Gambarupta de caſibus reſeruatis fol. 215.* in hæc verba: O indignum faſcinus! eo ergo proceſſit hominis furor, vt quod dæmones ipſi verentur, credunt, & contremiſcunt, quod ipſi dæmones aſpicere non audent: homo dæmon ipſo, (quantum ad hoc) peior fiat, vt ſacroſancta eſca & potu vitali, cæleſti alimonia, pane vitæ, eſca vitæ, vita ipſa, poculo æternæ ſalutis, conuiuio Dominico, viatico tuto peregrinationis noſtræ, Paſchate Chriſtianorum, manna abſcondito, pane Cœli, pane Angelorum, Sacramento Sacramentorum, ſpe ſalutis noſtræ, ſalute noſtra ipſa in ſacrilegiis aburatur ſuperſtitionibus! O bone Ieſu iterum Iudam adhuc ſatellites, & carnifices crucifigentes! etiam num membra diaboli in ſanctiſſimam carnem, & pretioſiſſimum ſanguinem tuum ſæuientes ſuſtines? quam vere ſcriptum eſt, miſerationes tuæ ſuper omnia opera tua.

NONVS CASVS.

Qui abortum procurauerint.

COntra procurantes abortum, conſultantes, & quocunque modo conſentientes rigidam edidit Conſtitutionem *S. D. Sixtus V.* incip. *Effrenatam*, Romæ publicatam *die 16. Nouembris* 1586. quæ poſtea moderata fuit, & reducta ad terminos iuris communis per *Gregor. XIV.* Conſtitutione ſua incipiente, *Sedes Apoſtolica, Kal. Iunij* 1591. per huiuſmodi moderationem *Gregor. XIV.* non tolluntur pœnæ priuationis, inhabilitatis, degradationis, traditionis Curiæ ſeculari, & præuentionis impoſitæ à *Sixto V.* poſt animatum fœtum, ſed ſolum fit moderatio in partem quo ad abſolutionem à peccato, & excommunicationem reſeruatam Ordinario in foro conſcientiæ tantum, quando vero non eſt fœtus animatus in totum tollitur Conſtitutio *Sixti V.* & reducitur ad diſpoſitionem iuris communis, vt in *cap. ſicut il 2. & in cap. ſi aliquis, de homicidio*, vbi Doctores. 136

Animari vero fœtus in homine dicitur per infuſionem animæ rationalis, quæ in maſculo fit poſt quadraginta dies, in fœmina vero poſt octuaginta, *gloſſ. in ſum. diſtinct. 5. cap. quod vero, cap. Moyſes 31. quæſt. 2. Lelius Zechi. de caſibus reſeruatis ſuper caſum nonum de abortu num. 2. Gambarupta eodem tract. fol. 191. verſo num. 6. Quaranta in ſumma Bullary verbo abortus num. 5.* latè *Zachias in quæſtion. medico legalibus tit. 2. quæſt. 9. & 10.* Si vero dubitetur an maſculus, vel fœmina ſit, præſumendum eſt eſſe animatum poſt quadraginta dies, ita *Nauar. in man. cap. 15. num. 14. Gambarupta dict. num. 6. Fr. Emman. tom. 1. ſumm. cap. 175. num. 4.* quia in dubio tutior pars eſt eligenda, & eſt communis opinio, quam ſequitur ſacra Pœnitentiaria, vt teſtatur *Nauar. in cap. ſi quis necandi, num. 2. de pœnit. diſtinct. 1. & conſ. 22. ſub tit. de homicidio in antiquis, & conſ. 26. in nou.* Non tamen eſt irregularis conſulens abortum ei, quæ dubitat ſe eſſe prægnantem, ſi non apparet de abortu, vt per eundem *Nauar. dict. tit. de homicidio conſ. 27.* In foro tamen contentioſo quoad pœnam hoc non procedit, quia in dubio iudicis partes debent eſſe in abſoluendo iuxta text. *in cap. cum ſint iura partium obſcura, de regulis iuris in 6.* & citata in *libello de principiis vtriuſque iuris lit. A, n. 2.* & & dubia in meliorem partem ſunt interpretanda, *l. cum creditor, ff. de furtis, cap. eſtote de regulis iuris in antiquis*, igitur ſic reſoluit poſt *Nauar. Proſper de Auguſtino in addit. ad Quaranta. dict. verbo abortus lit. B*, vbi *limit.* 1. prædictas pœnas aſſerit non procedere in eo, qui non fuit in dolo, & ſic in ignorante mulierem eſſe prægnantem, *& limit. 2.* idem aſſerit in eo, qui contrario ſenſu dederit poculum mulieri ad eam ingrauidandam, & illa eo ſumpto mortua fuerit, nam tunc debet tantum puniri pœna relegationis *l. 3. §. ex Senatuſconſulto. ff. de legem Corneliam, de ſicariis*, & ratio eſſe poteſt, vt excuſetur à dictis pœnis, quia finalis intentio tradentis huiuſmodi poculum ad concipiendum tendit in bonum, ſcilicet ad ſuſcipiendam prolem, quod eſt fauorabile, licet iſtud factum non debeat ex toto tranſire impunitum propter malum exemplum, conſiſtens in eo, videlicet, in quærendo violentare naturam volendo imponere fœcunditatem in vtero, in quo Deus, & natura impoſuerunt ſterilitatem, quia tunc etiam non euadet irregularitatem, vt reſoluit *Proſper de Auguſtino dict. loco verſ. ſecundo limita, in fine.* 137

Poſtquam fœtus eſt viuificatus per animæ infuſionem, quæ cenſetur infuſa ſiue in mare, ſiue in fœmina, ſi lineamenta omnium membrorum habuerit, vt per *Borgazium in tract. de irregularit. par. 6. tit. de veneficis ſub num. 14.* licet adhuc vero non ſit in rerum natura, & multa poſſint impedire ne naſcatur *l. 1. §. ſed & ſi quis* 138 139 140

ſi quis ventrem ff. de ventre in poſſeſſionem mittendo, tamen illum occidens, verè homicidium committere dicitur, *d. capit. quod vero, d. cap. Moyſes, cap. conſuluiſti, in fine, & ibi gloſ. 2. quæſt. 5.* Quoad irregularitatem tamen tenendum præbentem cauſam abortui eſſe irregularem, etiam
141 ſi dubiũ ſit an fœtus eſſet viuificatus, quia de facto dubitatur, & ita reſoluit *Fr. Emman. in Summ. tom. 1. cap. 176. n. 4.* nam in dubio facti homicidij cenſetur quis irregularis quo ad priuationem ſuſcipiendi Ordines, atque in illis miniſtrandi, ſecus verò quoad alias pœnas, quæ à iudice imponi ſolent pro irregularitate contracta, qualis eſt priuatio beneficiorum, pœna enim ordinaria ſtatuta delicto certo, non eſt imponenda delicto dubio, ſed extraordinaria pro dubij qualitate: ita *Sayr. in claui regia lib. 1. cap. 13. num. 24. Vaſq. 1. 2. quæſt. 19. art. 6. diſp. 66. cap. 1. num. 5. Soar. de cenſuris tom. 5. diſp. 40. ſect. 6. num. 6. in principio, & num. 10. ad fin. Salas 1. 2. q. 21. tract. 8. diſp. vnica ſect. 19. num. 176.*

142 Cætera ad hanc materiam pertinentia & principaliter, an & quando dans vel recipiens poculum, aut cauſam abortioni vt homicida puniatur? Vide *Cou. variar. lib. 2. cap. 20. num. 10. Clar. §. fin. quæſt. 68. num. 2. Gom. tom. 3. variar. cap. 3. num. 32. Menoch. de arbitr. caſu 357. Soar. tom. 2. commun. opin. lib. 9. tit. 1. num. 71. pag. 436. Sayr. ſub tit. de homicidio deciſ. 22. & 23. Fr. Emman. quæſt. regular. tom. 2. quæſt. 33. art. 4. Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. capit. 72. numer. 17. Molin. de Iuſtit. tom. 4. tractat. 3. diſputat. 27. Farinac. in praxi criminal. quæſt. 122. numer. 91. cum ſeqq. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. p. 3. collect. 590.* plures refert Doctores ex antiquioribus *Cened. ad Decretal. collect. 32.*

DECIMVS CASVS.

Qui piũ locis infantes expoſuerint, cum habeant vnde ipſos alant, neque eorum locorum damna reſarcierint.

143 FEris peiores partus proprios exponentes ſunt iudicandi, quæ cum vſu rationis careant, prolem ſuam minime negligunt, nec abiiciunt, dicuntur enim iure Ciuili huiuſmodi feri parentes partum occidere, dum illum exponunt per *l. necare, ff. de liberis agnoſcendis*, vbi Iuriſconſultus in hæc verba: Necare videtur non tantum is, qui partum præfocat, ſed & is, qui abiicit, & qui alimoniam denegat, & is qui publicis locis miſericordiæ cauſa exponit, quam ipſe non habet. Vnde *Azor. in ſumm. tit. de infantibus expoſitis*, exiſtimat expoſitos nominari filios ſanguinolentos, & ideo taliter dictos, quia pœna ſanguinis iſtud expoſitionis faſcinus luendum eſt, cum pater exponens necare videatur ex *d. l. necare & cap. fin diſt. 87. Azorem* ſequitur *Greg. Lopez l. 4. gloſſ. 1 tit. 20. part. 4.* & idem tenuit *gloſſ. in l. 2. Cod.*
144 *de patribus, qui filios diſtraxerunt.* Verius tamen duco patrem exponentem filium legitimum, & naturalẽ, vel naturalẽ tantum, iudicis arbitrio eſſe puniendum, per *d. l. 2.* reſoluunt *Menoch. de arbitr. caſu 396. n. 5. Vulpel. in conſ. crim. 94. num. 11. Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſol. 28.* vbi contra *d. Vulpel.* extendit contra patrem exponentem filium ſpurium.

145 Propter crudelitatem, qua in hac expoſitione in filios vtuntur parentes, ius filiationis amittunt, ſiue ipſe pater filium exponat, ſiue alius eo conſentiente, vel ratum habente, quia idem eſt quoad perdendum ius patriæ poteſtatis, probat *cap. vnic. de infantibus expoſitis*, ibi, à poteſtate patria fuit liberatus, reſoluunt *Paleoth. de nothis & ſpuriis cap. 63. num. 6. Menoch. de arbit. caſu 396. num. 11. Surd. de aliment. tit. 4. qu. 18. num. 51. & tit. 8. priuil. 63. num. 4. & priuil. 64. num. 2. cum ſeqq. Azori. inſtit. moral. p. 2. libro 2. cap. 26. quæſt. 1. Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. c. 267. à princip.* vbi *à n. 34.* reſoluit, quod licet pater exponens filiam perdat patriam poteſtatem, nõ per hoc eximitur ab onere dotandi, quia ſolum perdit patriam 146
poteſtatem quoad ea, quæ ſunt ſibi vtilia, non circa ſibi oneroſa, & damnum afferentia, refert me citato in hoc loco, *Homoben. de examine Eccleſiaſtico tract. 10. cap. 4. q. 14. ſupp. 1.*

Cum igitur grauiter peccent parentes, qui filios ex- 147
ponunt, ſi eos nutrire, & alere commodè poſſint, vt inſinuat text. *in dict. cap. vnic. ibi*, relegato pietatis officio, & probant *Azor. dicto cap. 26. quæſt. 2. & Henriq. in ſumm. par. 2. lib. 11. cap. 19. §. 3.* debent requiri tria ad hoc, vt quis dicatur ſubiacere huic reſeruationi, primo quod partum expoſuerit, ſecundò quod exponens habeat vnde partum alere poſſit, tertiò quod non reſarciat damna illorum piorum locorum: ex quibus clarè apparet ſub hac reſeruatione non comprehendi pauperem, qui exponit, ſi non habeat vnde alat, nec vnde damna reſarciat; nec peccat ſi adhibita cautione vitæ infantis exponat, ſi aliter faciendo, vel non exponendo, infantis vita periclitabatur ob famem, vel aliam neceſſitatem, ſic etiam non comprehenduntur infantes exponentes loco non pio, cum in reſeruatione exprimantur ſolum loca pia, quæ verò talia dicantur, colliges ex dicendis alio loco.

Quæret aliquis non abs re in præſenti, reſolutionem 148
non minus difficilis, quam neceſſariæ quæſtionis: vtrum ſcilicet filij, de quorum parentibus non conſtat, vt ſunt infantes expoſiti, cenſendi ſint legitimi, vel ſpurij, an naturales? Et imprimis videtur dicendum, in dubio ſpurios eſſe cenſendos; nam ſpurij ſunt illi, qui patrem certum demonſtrare non poſſunt, vt probat text. in *l. vulgo quæſiti, ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris*, quales iſtos eſſe ſupponimus, & illis æquiparari tenent *Puteus par. 1. deciſ. 435. D. Barboſa in rubr. ff. ſoluto Matrim. par. 1. n. 20.* deinde quia legitimi sũt illi, qui ex iuſtis nuptiis naſcuntur; naturales autẽ propriè ex concubinatu cum prædictis ſolemnitatibus, vnde cum matrimonium, & cõcubinatus in facto conſiſtant, præſumi non debent iuxta regul. *l. in bello, §. facta, ff. de captiuis, & poſtliminio reuerſis*, qui text. licet non probet, vt bene aduertit *Alciat.* eſt tamen axioma vulgare, ad quod multa adducit latè *Menoch. lib. 6. præſumpt. 14.* quo argumento ita expreſsè docuerunt *Alciat. de præſumpt. reg. 2. præſumpt. 2. num. 8. & reg. 3. præſumpt. 1. numer. 12.* & plures quos referunt *Maſcard. de probat. concluſ. 882. num. 1. Menoch. dicto lib. 6. quæſt. 54. numer. 15.* Indeque expoſitos ſpurios cenſendos, & vti tales ad Ordines abſque diſpenſatione promouendos non eſſe, licet dubitet *Anchoran. in d. cap. vni.* ſecurè docet *Mayol. de irregularit. lib. 1. cap. 11. numer. 1.* quem magis ſequitur *Couar. in Clement. ſi furioſus par. 1. in princip. numer. 9.* reſoluens quod ipſe conſuleret ne promoueantur expoſiti, eaque ratione confirmat, quia non ſolent filij legitimi exponi, ſed potius expoſiti naſci ex furtiuis, & illicitis congreſſibus, & *Couarr.* opinionem ſibi magis placere, ait *Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 14. littera C, in fine*, & hoc eſſe ſecurius concludunt *Suar. tom. 5. de cenſuris, diſputat. 50. ſect. 4. numer. 4. Rebell. de obligat. Iuſtit. par. 2. libr. 1. quæſt. 3. ſect. 2. numer. 15. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. num. 77. verſ. ſeptimo.*

Sed alij naturales cenſendos eſſe exiſtimarunt, ita 149
Bald. Iaſ. & alij, quos refert *Menoch. d. quæſt. 54. numer. 10.* ſequitur *Couarr. d. capit. 8. §. 3. numer. 1.* ea ratione, quia cum ſint legitimi, vel ſpurij oportet præſumere qualitatem, quæ à natura non ineſt, ſcilicet Matrimonium, vt ſint legitimi, vel ſint ſpurij, quod ab illis nati ſunt, qui Matrimonium contrahere non potuerunt.

Verum Doctores magis communiter reſoluunt hos 150
filios, de quorum parentibus non conſtat, legitimos eſſe cenſendos, ac ſucceſſionum, Ordinum, & dignitatum capaces, ita *Paleoth. de nothis, & ſpuriis, capit. 63.*

*num.3.& 7. Bermond.de publicis concubin.in verbo qui etiam filios ex tali concubinatu procreatos, num. 90. Menoch. de præsumpt.lib.6.quæst.54.numero 20.Mascard.de probat.conclus.799. Girond.de priuilegiorum explicat.num.1441.& seq. idem Menoch.de arbitr.casu 396.num.15.& 16.Fr.Emman. quæst.Regular.tom.1. quæst.13. artic.1.& quæst. 14. artic.3. columna 6. Dom.Sebastian. Orozco en el thesoro de la lengua Castellana, verbo Enechado, ad finem, Stephanus Gratian. disceptat. forens. cap. 135. numer.31. cum seqq.& cap. 267. num.22.*me citato in hoc loco, *Homobon.de examine Ecclesiastico tractat. 12. capit. 3. quæst. 11. suppos. 3.* Qui inouentur ea ratione,quia in dubio sumenda est coniectura, quæ delicti præsumptionem excludat,quod sanè necessariò supponunt, & præsumunt, qui filios naturales vel spurios inquiunt in dubio præsumendos, adducunt etiam text. *in cap. later, & in cap. peruenit, qui filij sint legit.* vbi aduersario iniungitur onus probandi illegitimum esse filium, & text. in *cap.accedens,de purgat.canon.*vbi tunc demum quis adstringitur ad probandum se esse legitimum,si in contrarium rumor & fama extabat; vnde expositos potius legitime natos esse præsumendos, & absque dispensatione posse ordinari merito resoluunt supra citati Doctores.

151 Vbi tamen habentur statuta requirentia qualitatem nobilitatis, & alia huiusmodi, prout in officiis sanctæ Inquisitionis, & in aliquibus Ecclesiis, Collegiis, & Confraternitatibus, huiusmodi expositi non sunt capaces censendi, nec illos prædictas qualitates habere præsumi potest, vt resoluunt *Perez de Lara, de anniuersariis & capellaniis, libro 2.cap.4.à num.37. Garc.Girond.d. tract.de priuilegiorum explic.num.1443. & seq.& num.150.* resoluit expositum esse ciuem illius loci & ciuitatis, cui
152 exponitur, ita vt si aliquod legatum relinquatur, vel priuilegium concedatur; vel puellis naturalibus, aut ciuibus alicuius ciuitatis,aut pro eis maritandis aliquid relinquatur, virgines, & puellæ expositæ comprehendantur.

VNDECIMVS CASVS.

Qui Matrimonium contraxerint in gradibus prohibitis.

GRadus, qui in hoc reseruationis casu dicuntur prohibiti, reperiuntur vel in consanguinitate,vel in affinitate, aut in publicæ honestatis impedimento, compaternitate, vel in cognatione legali: sed quia in quolibet illorum diuersi constituuntur, oportunè sigil-
153 latim declarandos esse operæpretium duxi. Consanguinitas, quæ dicitur quasi sanguinis vnitas, & consanguinei quasi eodem sanguine iuncti,vt inquit Iurisconsultus *in l. 1. §. sciendum, vers.consanguinitas autem,ff.de suis, & legitimis hæredibus*, definitur: vt sit vinculum perso-
154 narum ab eodem stipite descendentium carnali propagatione contractum, ita *Couarr.de sponsal.par.2. capit. 6. §.6.à num.1. Nauar.in manual. cap.22.num.42. Sylu. verbo Matrimonium, octauo §.6. Guilhelm.in cap. Raynutius,verbo,in eodem testamento,1.num.220.Ledesm.de Matrim.q.54. art.1.Henriq.in sum.lib.12.cap.9.in princip.Sanch.de Matr. lib.7.disp.50.à princ.Guter.eod tract.cap.98.num.1.Bonacin. eodem tract.q.3.punct.5.§.1.num.3.*

155 Distinguitur consanguinitas per gradus, & lineas: linea describitur vt sit collectio personarum ratione sanguinis coniunctarum gradus continens, numerosque distinguens, ita *Ioann. Andr. in expositione arboris, colum.2. in 6. Gregor. Lopez l. 1. glos. 1. tit. 6. parte 4.* tripliciter diuiditur hæc linea, alia est ascendentium recta
156 dicta,quæ scilicet complectitur personas, à quibus originem duximus, vt est pater, auus, proauus, & cæteri ascendentes. Altera descendentium continens eas,quæ à nobis sunt progenitæ, vt est filius, nepos, pronepos, & reliqui descendentes. Altera tandem collateralis,vel transuersa dicta est, in qua continentur illæ, quæ nec à nobis originem trahunt, nec nos ab eisdem descendimus, sed tantum ex latere, aut ex transuerso nobis copulantur, & coniunguntur, ita probat *text. in l. 1. & vlt. ff. de gradibus, cap. ad sedem, & cap.vlt. 35. quæst 5.* notant communiter Doctores, & vltra supra citatos videre licet ex *Antonin. August. lib. 2. emendat. cap. 5. Petr. Gregor. syntagm. iuris libr.9. cap. 9. Gomez. l. 6. Tauri à principio.*

Quælibet ex his lineis per gradus distinguitur, qui 157
teste Iurisconsulto in *l.iurisconsultus,vers.gradus,ff.de gradibus,*dicuntur ad similitudinem graduum scalæ,etenim sicut per hos, aut sursum gradatim de proximo in proximum ascendimus, aut deorsum descendimus, ita similiter per consanguinitatis gradus de persona ad personam vsque ad truncum, seu communem stipitem ascendimus, vt videre licet ex consanguinitatis arbore,& ita metaphora vsos etiam fuisse ipsius linguæ latinæ auctores ex *Ouid. Sueton.* ac aliis obseruat *Pichard. ad princip. institut. de gradibus cognationum numero 3. & 4.*

Circa iniendam rationem consanguinitatis, agno- 158
scendumque quo gradu cuiusuis consanguineus ab alio distet, tres à nobis sunt regulæ constituendæ. Prior sit pro linea recta ascendentium, & descendentium: in hac linea vtroque iure inspecto tot sunt gradus, quot sunt personæ, dempta semper ea,à qua incipit computatio, colligitur hæc regula ex serie text. in *l.1. & vlt. ff.de gradibus, & ex princip.& §§. sequentibus instit. eodem, & ex cap. ad sedem, & cap.vlt.35. quæst.5.* traditurque à *glos. 1. in expositione arboris consanguinitatis in decreto*, expresse *D.Thom.in 4.distinct.40.quæst.vnic.art. 2.* quem sequitur vniuersa Theologorum,ac Iurisperitorum Schola,vt testantur *Henriq.d.cap.9.colum.2.Couar.d.§.6. nu.7. Surd.cons.5.à num.23. Pichard. in dicto princip.num. 8. & 13.Sanch.d.disput.50.num.4.Bonacin.d.punct.5.§.1.num.6. vers.prima, Coninch.de Sacram.disp.32.dub.1. num.2. Reginald. in praxi fori pœnitent. libr. 31. numer. 141. & 142.* Propterea cum pater & filius sint duæ personæ, si stipitem demas, idest, patrem, à quo incipit computatio, pater & filius erunt in primo gradu, eo quod dempto stipite remaneat vna persona, & sic de similibus.

Secunda regula pro linea transuersa æquali. Attento iure Canonico, quo gradu vnaquæque persona à communi differt stipite, eo etiam gradu ab altero distat consanguineo, colligitur hæc regula ex text. in *d.cap.ad sedem,& in cap.parentela,*cum multis ibidem 35. *quæst.5.* explicant *Couar. Sanch. Pichard. Bonacin.* & cæteri supra citatis locis. Ex qua colliges fratres inter se differre in primo gradu, etenim cum à patre communi stipite in primo differant, eodem etiam necesse est inter se distare. Sic etiam eorumdem fratrum filij in secundo differũt gradu, quia cum ab auo communi stipite eodem distent, etiam inter se, in secundo differre debent iuxta supradicta,& sic de cæteris philosophandum est. Nec obstat *caput.vltim.vers.secundo gradu 35.quæst. 5.* quatenus *Isidorus* in eo asserit fratres in secundo differre gradu, qui tamen secundum nostram regulam primo continetur. Respondetur enim *Isidorum* ibi loquutum fuisse secundum computationem iuris ciuilis, qua inspecta verum est fratres secundo contineri gradu, secus tamen nostro iure Canonico attento, vt expressius est text.in *d.cap.ad sedem,ad medium,*ibi, fratres, qui secundum seculares leges dicuntur in secundo gradu, iuxta Canones numerantur in primo.

Tertia regula est pro linea transuersa æquali. In 160
hac linea iure etiam Canonico inspecto, quo gradu distat remotior à communi stipite, eo etiam differt ab alio consanguineo, traditur expresse hæc regula à *Gregorio Nono in cap. vlt. de consanguinit. & affinit.* eandem etiam inculcat *Cœlestinus Tertius in cap.quod dilectio.eodem tit.*

tit. Cuius autem regulæ ſit exemplum in concurrentia, verbi gratia, patrui, & conſobrini: differunt enim prædicti in linea tranſuerſa inæquali, conſtatque quia à trunco diuerſis in gradibus diſtant: vt igitur cognoſcamus, quonam etiam gradu inter ſe differant, obſeruanda eſt perſona conſobrini, qui eſt remotior à trunco, id eſt, ab auo, & cum is differat ab eo in ſecundo gradu iuxta primam regulam, iam conſequenter ſimiliter reſoluendum eſt etiam à patruo ſecundo diſtare gradu. Sic etiam ſi vnius fratris filij concurrant cum nepotibus alterius fratris, computatio gradus facienda eſt à perſona ipſorum neporum, quia hi remotiores ſunt à trunco, ideſt, ab eorum proauo, & cum ab eo in tertio diſtent gradu, conſequenter eodem etiam inter ſe differre debent, vt eſt communis per iura, ibi in *d. cap. li. & in dict. cap. quod dilectio*, proſequuntur *Henriq. Sanch.* ac alij ſupra citati.

Huiuſmodi gradus computatio ſecundum ius Canonicum facienda eſt, & ſemper obſeruanda arg. *text. in cap. tuam*, cum ſimilibus, *de ordine cognitionum*, & 161 eorum, quæ *Valaſc. tom. 2. conſult. 159. numer. 3.* Quod vero attinet ad ſuſceptiones, & reliqua ciuilia, iuris Cæſarei computatio eſt retinenda, cum illa nec de iure quoad hæc temporalia, nec de facto reprobata ſit ab *Alexandro ſecundo in d. cap. ad Sedem*, vt aduertit *Bellarm. de controu. Chriſtianæ fidei tom. 3. lib. 1. de Matrimonio, cap. 24. colum. 2. verſ. neque enim, Couarr. vbi ſupra num. 8. Carrer. libro 2. de ſponſal. cap. 2. ad finem, Rebuff. in praxi ſuper regulam Cancellariæ traditum ab Innocentio VIII. circa diſpenſationes in gradibus prohibitis gloſ. 2. Sanch. d. diſputat. 50.* 162 *num. 1.* Declara tamen & limita, ne procedat quando conſuetudine, aut communi loquendi vſu receptum ſit, vel lex ipſa ciuilis ſecus ſtatuerit in ſuis ciuilibus, tunc enim computatio iuris Canonici vtroque foro amplectenda erit, & ita procedit *Ordinatio Regia Luſitanorum lib. 3. tit. 21. §. 10. & lib. 5. titulo 17. § 2. & tit. 124. §. 9.* Si tamen ſcire cupias in quibus caſibus ſigillatim computatio ſit facienda de iure Canonico, in quibuſue de iure ciuili, conſule *Couarr. d. § 6. num. 8. Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. glo. 9. num. 23. ad medium, Vini. tom. 2. commun. opinion. lib. 6. tit. 8. num. 75. pagina 29. Cotta. in memorab. verbo graduum, Gregor. l. 3. verbo herdar. tit. 6. part. 4. Surd. conſil. 5. nu. 10. Eſcobar. de variocin. computat. 23. num. 2. & 3. Sanch. d. diſp. 50. num. 8. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 77. num. 1. cum ſeqq.*

163 Olim Eccleſia coniugium interdixerat vſque ad ſeptimum conſanguinitatis gradum, vt conſtat ex *cap. ad ſedem 35. queſt. 5. & ex cap. 1. & cap. nulli 35. queſt. 3.* cum ſimilibus. Poſtmodum autem ſub *Innocentio III. in Concilio Lateranen.* reſtricti ſunt gradus conſanguinitatis vſque ad quartum, & habetur in *cap. non debet, de conſanguinit.* quæ reſtrictio intelligenda eſt, non ſolum in linea collateralium, ſeu tranſuerſa, ſed etiam in recta aſcendentium, & deſcendentium linea, ita vt quicumque conſanguinei vltra quartum gradum poſſint coniungi, ita *Sanch. d. lib. 7. diſſut. 51. numer. 22. & diſſut. 53. num. 1.*

164 Affinitas ex copula licita orta dirimit Matrimonium vſque ad quartum gradum, ſicut erat ſtatutum in *cap. non debet, de conſanguinit. & affinit.* quia per *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. Matrim. cap. 4.* reſtricta non eſt, cum tantum reſtringat affinitatem ex fornicatione contractam, alia autem, quæ procedit ex copula licita, cum ſit omiſſa à noua diſpoſitione *Concil. in dict. cap. 4.* intelligitur ergo ſecundum ius antiquum *in dict. cap. non debet*, arg. *l. ſi vero, §. de viro ff. ſoluto Matr. & l. commodiſſimè ff. de liberis, & poſt.* cum citatis *in libello de princip. vtriuſque iuris litt. C, num. 3.* quare ita tenent, *Nauar. in manual. cap. 23. num. 43. Vinald. in candelabro aureo tit. de Sacram. par. 1. vbi de Matrim. num. 295. Philiarch. de officio Sacerd. tom. 1. par. 2. lib. 2. cap. 12. verſ. conſanguinitatis, Lar. in l. ſi quis à liberis, in princip. num. 90. ff. de liberis agnoſc. Emman. Sà in ſumm. verbo Matrimonium tit. de impedim. Matrim. num. 13. Perez l. 5. colum. 3. tit. 5. lib. 8. Ordin. Liam. p. 3. methodi Curatorum cap. 8. §. 19. Toletus in ſumm. lib. 7. cap. 11. num. 4. Azored. l. 7. numer. 9. tit. 2c. lib. 8. nouæ recop. Valent. par. 4. diſp. 10. quæſt. 5. puncto 3. vbi de impedim. affi. ſtatus, Fr. Emman. tom. 1. ſum. cap. 218. num. 4. Henriq. lib. 12. capit. 10. num 1. litt. H, Rebello de obligat. Iuſtitiæ p. 2. lib. 3. q. 15. nu. 6. Sanch. de Matrim. lib. 7. diſp. 67. num. 5. Gutier. eodem tract. cap. 99. num. 14. Bonacina eodem tract. q. 3. puncto 12. num. 6. Sanctar. vari. q. 67. num. 2.*

Ex illicita vero copula attento hodierno iure *Concilij Trident. d. cap. 4.* oritur impedimentum dirimens Matrimonium vſque ad ſecundum gradum, *Henriq. d. cap. 10. §. 1. Sanch. d. diſp. 67. num. 4. Coninch. de Sacrament. & cenſuris tom. 2. diſput. 32. num. 56. Armend. in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib. 4. tit. 15. de Matrim. num 69. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 31. num. 147. Baſil. Pont. de impedim. Matrim. cap. 38. §. 1. verſ. deinde, Gutier. dict. cap. 99. num. 12. Bonacina dict. puncto 12. num. 16. Sanctarel. vari. reſolut. lib. 1. queſt. 57. à princip. Fernandez in examine Theologiæ moralis p. 3. cap. 16. §. 2. ſect. 11. à numer. 4.* Et iam hodie per *Concil. dicto loco* ſublatum eſt impedimentum tertij gradus affinitatis ex fornicatione contractum, quo non obſtante matrimonium poteſt contrahi ſine diſpenſatione Apoſt. licet huiuſmodi affinitas contracta fuiſſet ante cõfirmationem *Conc. Trid.* prout deciſum refert *Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 15. l. 1. de Matrim. in declarat. num. 92.* In aliis vero gradibus, exceptis duobus, nec impedire iam dudum declarauit *Pius V. in ſuo Motu proprio* incipit. *Ad Romanum*, prout referunt *Sanch d. diſput. 67. num. 4. Farin. in praxi crimin. p. 5. quæſt. 149. num. 116. Gutier. d. cap. 99. numer. 15.* Affinitatem ex copula fornicaria inter infideles contrahi aſſerunt *Ioan. Andr. in cap. 1. num. 3. de conuerſ. infidel. vbi Butr. ſub num. 2. Cardin. num. 1. oppoſ. 1.* dum inquiunt per Baptiſmum tolli peccatum adulterij, ſed remanere affinitatem ortam ex eo, in his terminis tenent *Cardin. Bellarm. de Sacram. Matrim. contro. 4. cap. 30. verſ. denique affinitas. Ant. Ricc. de iure perſonarum extra gremium Eccl. exiſten. lib. 2. c. 5. à num. 6.* Contra *Nauar. conſ. 7. de ſponſal. in antiq. aliàs conſ. 12. numer. 2. & 3. de conſanguinit. & affinit. in nouis, & Sanch. de Matrimon. lib. 7. diſp. 65. num. 9.* exiſtimantes affinitatem ortam ex copula fornicaria non eſſe naturalem, ac proinde tempore infidelitatis non oriri. Vnde infidelem cognoſcentem fornicariè mulierem, ad Fidem conuerſum non poſſe ducere in vxorem conſanguineam dictæ mulieris contra *Sanch. d. diſp. 65. numer. 10. verſ. at clarius eſt*, concludunt *Vega in ſum. tom. 2. cap. 34. caſu 129. Anton. Ricciul. d. cap. 5. nu. 14. vbi n. 15.* aſſerit quod ſi fidelis rem habeat cum infideli fœmina, & illa habeat ſororem infidelem, affinitatem cum illa ſorore infideli contrahit, quam ad fidem conuerſam ducere nequit, quamuis ſit nata longè poſtquam primam ſororem cognouit. 165

Computantur autem gradus affinitatis hac ratione. 166 Qui copulantur non cenſentur eſſe affines, ſed quaſi ſtipes, & truncus vnde ſumitur initium affinitatis. Eius non alij ſunt gradus, quam conſanguinitatis; & ita quo gradu quis diſtat in conſanguinitate à viro, eodem gradu affinitatis diſtat ab eius vxore, ita *Baſil. Pont. dict. §. 1. verſ. computantur.*

Vt vtraque contrahatur affinitas, requiritur ea copu- 167 la, quæ ſit ſufficiens ad generationem, vel qua efficiatur ſanguinis commixtio, ſeu qua vir, & fœmina vna caro efficiantur, *cap. fraternitatis 35. queſt. 1.* ita *Emman. Sà de impedim. Matrimonij num. 13. Henriq. dict. cap. 10. §. 1. Sanch. dict. lib. 7. diſputat. 64. numer. 11. Reginald. lib. 31. numer. 146. Coninch. dict. diſputat. 32. dub. 4. numer. 46. Gutier. de Matrimon. cap. 87. numer. 15.* Et parum refert ad affi- 168 nitatem contrahendam quod fœmina ſeminer, vel non

non,cum eius semen ad generationem necessarium non sit,*Sanch. dict.lib.7.disp.64.num.* 1.*Gutier.cap.* 54.*num.*25.
169 *Bonacina d.punctο* 12.*num.*12. Etiamsi copula sit cum fœmina inuita, & coacta *cap.ad discretionem, de eo qui cognouit*, vel ignorante,dormiente,ebria, insana, quia ea copula satis est ad generationem,*Vinal.in candelabro aureo par.* 1. *tract. de Matrimon. numer.* 200. & 201. *Gaet. in repet. cap.ad limina* 30. *quæst.* 1.§.4.*quæst.*212,*num.*502. *Azored.l.7. numer.*13,*tit.* 20. *lib.* 8. *noua recopil. Matiens. in rub.tit.*1. *glos.*1,*numer.* 173. *lib.* 5. *noua recopilat. Sanch. dict. lib.*7. *disput.*64. *numer.* 17. *Valer. Reginald. dict. libr.* 31. *numer.* 147. *Basil. Pont.de impediment. Matrim. cap.*
170 38. §. 1. Vnde si semen alicuius viri ope dæmonis deferatur in vterum fœmineum, non contrahitur affinitas, quia illi non sunt facti vna caro nec sibi adhæserunt, & aliàs innumeros scrupulos iniiceret ea opinio dubitãtibus hominibus,an ab illis dormiẽtibus effusum semen raptum à dæmone, alioque delatum esset,quamuis contrarium teneant plures citati per *Sanch. libr.* 2. *disp.*21.*num.*2.*Bonacina dict.punctο* 12. *num.*13.

171 Nec etiam contrahitur si casu ad se traheret vterus fœminæus semen viri cum ea ludentis, *Basil. Ponci. de*
172 *impedim. matrim. cap.*38. *in princip.* Requiritur præterea, vt in ea copula sit effusio veri seminis, qua ratione ex copula eunuchorum vtroque testiculo carentium non oritur affinitas vlla, nec ex copula nõ consummata aliquorum, si ante seminationem separentur, *Sanch. dict.*
173 *disp.*64.*num.*11. *Bonaci.dict.punctο* 12. *num.*14. Nec denique ex copula sodomitica oritur aliqua affinitas, vt per *Bonacos.commun. crimin.par.*2. *verbo affinitas, fol.* 3. *verso, Vinc.tom.*1.*commun. opin.lib.*2.*tit.*26. *num.*14. *vers.nec ipsa affinitas,pag.*348.*Cened.ad Decret.al.collect.*35. *num.*1. *in fine, Azored.lib.*7.*num.*20,*tit.*20.*lib.*8.*noua recop. Sanch.dict. disp.*64.*num.*13. *Farinac.dict.q.*148.*num.*54.*Valer.Reginal. dict.lib.*31.*num.*146.

174 Impedimentum publicæ honestatis, quod oritur ex Matrimonio nondum consummato, ad eosdem gradus extenditur, ad quos consanguinitas, vel affinitas, scilicet,vsque ad quartum gradum;nam limitatio per *Concil. Trident.* facta *sess.* 24. *de reformat. Matrimon. capit.* 3. *de impedimento publicæ honestatis*, intelligitur tantum de honestate orta ex sponsalibus, vt declarauit *Pius V. in quodam Breui, de* quo infra, ita *Petr. de Ledesma de Matrimon. quæst.* 55. *art.*1. *prope finem, Fr. Emman. in summ. par.*1.*cap.*234. *Henriq. libr.*12. *cap.*10.*num.*2. *Valentia tom.*4. *disput.*10. *quæst.*5. *punctο* 3.§.*honestas, Sanch. dict. libr.*7. *disputat.*68. *numer.*10. *cum sequentibus, Bonacina de Matrimon. quæst.* 3. *punctο* 11. *numer.* 10. *Basil. de*
175 *impediment. Matrimonij, cap.* 18. §. 1. Ex matrimonio enim per verba de præsenti, copula non sequuta, non oritur affinitas, remanet tamen impedimentum hoc vlterioris gradus, & ita decisum referunt *Francisc. Leo in thesauro fori Eccles.par.*2.*c.*9.*num.*92.*praxis noua Episcop. p.*2. *cap.*4. *num.* 34. *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.*4.*tit.*5. *l.*1. *de Matrimon.in declarat. num.*89. *Rebell.dict.par.*2.*lib.*4.*in appendice num.*106.*Gutier.de Ma-*
176 *trim.cap.*103.*num.*24.Sed quando impedimentum publicæ honestatis simul concurrit cum impedimento affinitatis in dispensatione (quam solus Summus Pont. præstare potest)vtrumque impedimentum explicitè,vel saltem implicitè in petitione explicandum est, *Conar. de spons.par.*2.*cap.*6.§.7.*Henriq.d.cap.*10.*num.*3.*Bonac.d.punctο* 12.*num.*22.

177 Vt autem ea publica honestas oriatur ex matrimonio nondũ consummato, saltem requiritur ne sit inualidum defectu consensus, veluti si metus sufficiens interueniisset, vel error personæ, &c.;nam ex matrimonio rato, alio capite inualido, consurgit hoc impedimentum, cum non sit recedendum à iure antiquo hoc disponente in *cap. sponsam de sponsal.* dum iure nouo non est aliter decretum, vt patet *ex dict. Breui Pij V.* ita *Sanch. d.lib.*7. *disp.* 70. *num.*5. *Valent. d.*§. *honestas, Rebello d.p.*2.*lib.*3. *quæst.*14. *num.* 2. & *lib.* 4.*sect.* 5. *in declaration.Cardin.num.*101. *Henriq.lib.* 12.*cap.*10.*num.*2. *Bonacina d. punctο* 11.*num.* 11.vbi *num.*12.resoluit ex ma-178
trimonio rato amentium, vel puerorum non consurgere impedimentum hoc publicæ honestatis. Nec obstat 179
text. in *cap.in iuuenis de sponsalibus*,dum probat ex Matrimonio ante septennium oriri hoc impedimentum:quia respondetur procedere ex eo, quia iam erant proximi septennio, cum tentauit vir eam cognoscere, licet implere non potuerit,vt text.ille tenet,vnde præsumit malitiam sufficientem ad consensum.

Ex matrimonio autem celebrato sub conditione de 180
futuro, non oritur impedimentum hoc antequam adimpleatur conditio, quia contractus non obligat ante conditionis euentum, ea vero adimpleta statim indu- 181
citur impedimentum absque nouo consensu, ita *Henriq.d. cap.*10. *numer.*2.*Gutier.d.cap.*103. *numer.*26. *Sanch. d.disputat.*70.*num.*21. *Bonacina dict.punctο* 11.*numer.* 16. vbi *num.*18. contra *Sanch.d.disputat.*70. *numer.*13. asserit huiusmodi impedimentum oriri ex matrimonio contracto sine Parocho & testibus, cum hoc Matrimonium non videatur inualidum defectu consensus, sed defectu solemnitatis ab Ecclesia præscriptæ: quod ego non approbo, cum hæc nullitas proueniens ex defectu Parochi,& testiũ sit irremissibilis,nulloque alio modo possit suppleri,nec contrahentium consensu validari;& ita decisum fuisse post hæc scripta inueni apud *Armend. dicto loco num.*87.

Ex sponsalibus etiam validis, & certis iure Ecclesia- 182
stico oritur huiusmodi impedimentum in primo gradu, vt patet ex *Concil. Trident. d. capit.*3. vbi hoc impedimentum in sponsalibus restrictum est ad primum gradum, & ita declarauit *Pius V. in suo Motu proprio*, qui incipit *ad Romanum spectat, edito anno* 1568. in hæc verba. Auctoritate Apostolica, tenore præsentium declaramus,& definimus Decretum Conc.huiusmodi omnò intelligendum esse,& procedere in sponsalibus de futuro dumtaxat, non autem in Matrimonio sic, vt profertur, contracto, sed in eo durare adhuc impedimentum omnibus illis casibus, & gradibus, quibus de iure veteri ante prædictum Concil. decretum introductum erat, referunt *Nauar.in manual.cap.* 22. *numer.*56. *Henriq.dict.cap.*10.§.2.*Valent.par.*4.*disp.*10.*qu.*5. *punctο* 3. *Sanch.d.lib.*7.*disp.*7.*num.*5.*Rebel dict.lib.*4.*in appendice nu.* 98.*Reginald.dict.lib.*31.*num.*128.*Coninch.dict.disp.*32.*dub.*5. *num.*70.*concl.*3.

Ex quibus primo infertur, impedimentum hoc pu- 183
blicæ honestatis non induci quando aliquis fictè consentit,quia *Concil.Tridem.* citato loco decernit ex sponsalibus quacumque ratione inualidis non oriri impedimentum publicæ honestatis, sed in hoc casu sponsalia sunt inualida, cum ad sui valorem postulent interiorem consensum,ergo non inducitur impedimentum publicæ honestatis, quando aliquis fictè consensit, ita *Petr.de Ledesm.quæst.*55.*art.*4.*vers.nihilominus,Nauarrus in manual. cap.* 22. *numer.* 57. *Bonacina dict. punct.*11. *numer.* 3.

Secundò infertur ex sponsalibus, aut Matrimoniis 184
metu, aut errore personæ, vel deliberatè, aut à desituro sufficienti ratione contracti, ideoque inualidis,nedum nasci impedimentum,sicut nec nascitur ex sponsalibus cum incerta contractis: quia deficit legitimus cõsensus,qui debet in certam personam ferri: ita *Rebel.d. q.*14.*num.*5. *Coninch.d.disp.* 32.*num.*61. *Regin.dict. lib.*31. *num.*127.*Gutier.dict.cap.*103.*num.*18.

Tertiò infertur ex sponsal.conditionatis antè aduentũ 185
conditionis non oriri huiusmodi publicæ honestatis impedimentũ,ob defectũ consensus,qui suspenditur vsque ad illius euentum,ita *Sanch.l.*7.*disp.*69.*n.*3.& 21. *Petr.de Ledes.d.c.*15.*concl.*9.*dub.*2.*in fine Regin.l.*31.*n.*129.*Coninc.d.*

disp.

*num.61.Gutier.dict.cap.103. num. 19. & 20.Bonacina dict. puncto 11.num.5.*vbi *num.6.* reſoluit infidelem, qui tempore infidelitatis contraxit ſponſalia cum Berta, poſſe validè matrimonium inire cum eius matre, vel ſorore non ſolùm ante Baptiſmum; ſed etiam poſt illud ſuſceptum,quia huiuſmodi impedimentum non eſt inductum iure naturæ, vel diuino: ſed iure Eccleſiaſtico,cui non ſunt ſubiecti infideles.

186 Quartò infertur ex ſponſalibus contractis à parentibus nomine filiorum ſine eorum conſenſu non oriri publicæ honeſtatis impedimentum:ita *Sanch. lib. 7. diſput. 68.num.18.& 19.Reginald.d.lib.31.num. 129.verſ.aduerte 5.* vbi ſecus reſoluendum putat, ſi iidem filij conſenſerint ſiue expreſsè, ſiue tacitè, veluti ſi parentes fuerint, nec cum iam eſſent doli capaces contradixerint,de quo etiam *Petr.de Ledeſma d.cap.16.concl.3.dub.2.*

187 Quintò infertur ex omnibus ſponſalibus quacunque ratione irritis, quamdiu ipſa publica ſunt, & nullitas occulta, oriri publicæ honeſtatis impedimentum, ita *Nauar.in man.cap.22.num.57.Coninch.diſput.32. num.69. Reginald.d.lib. 31. num. 127.*vbi *num. 70.* reſoluit matrimonium clandeſtinum cum habeat rationem ſponſalium inducere eodem modo impedimentum,atque alia ſponſalia.

188 Sextò infertur impedimentum publicæ honeſtatis contractum ex ſponſalibus validis,& certis non ceſſare, quando ſponſalia diſſoluuntur mutuo contrahentium conſenſu, quia impedimenta matrimonij non dependent à voluntate contrahentium, ſed ab Eccleſia, quæ conſtituit, vt impedimentum publicæ honeſtatis conſurgat ex ſponſalibus validis,ſponſalia autem non ob id fuerunt inualida,eo quod poſtea diſſoluantur:ita *Sanch. lib.7.diſput.68.num.21.Bonacina dict.puncto 11.num.7.*Sed contrarium melius tenent *Sà num.12.& Gutier. num.11.* citatis locis, *Rebell.par.2. de obligat. iuſtit. lib. 3. quæſt.14. num. 2.& in declarat. Cardm.ſect.5.num. 99. Armendar.d. loco num.86.& 72.* quorum duo vltimi referunt deciſum ſponſalia per verba de futuro contracta poſſe quandoque ante contractum matrimonium per verba de præſenti, mutuo contrahentium conſenſu diſſolui, atque vbi ſic diſſoluta fuerint nullam hodie inducere impedimentum.

Cognatio ſpiritualis inter quos contrahatur atque impedimentum ſit ad Matrimonium contrahendum dixi ſupra *Alleg. 30. num. 53. & 54.& à num.32.*latè de hac materia.

189 Cognatio legalis procedens, ſiue ex adoptione perfecta, quæ dicitur arrogatio, ſiue ex imperfecta, quæ communi nomine appellatur adoptio, quamuis in multis differant, ſemper impedit,& dirimit Matrimonium, videlicet, inter adoptantem, & adoptatum, & deſcendentes adoptati vſque ad quartum gradum, & hæc cognatio inter has perſonas ſemper impedit,etiamſi adoptio diſſoluta fuerit *cap.diligere 30.quæſt.3.* Deinde inter vxorem adoptantis,& adoptatum, & inter vxorem adoptati, & adoptantem, & perpetuò durat ſicut prima, etiãſi adoptio ſublata ſit *l.adoptiuus,ff.de ritu nupt.* Denique inter filios,ſeu filias adoptantis,& adoptatum, ſeu adoptatam, & durat quamdiu filij, vel filiæ adoptantis exiſtunt ſub illius poteſtate *cap.1.de cognat.legali,cap. per adoptionem 30. quæſt. 3.* quæ omnia latiſſimè declarant *Couar.de ſponſal.par.2.cap.6.§.5. Henriq. in ſum.lib.12.cap. 12.Cened.ad Decretum collect.38.num.5. Sanch.de Matrim. lib.7.diſp.63.Gutier.eodem tract.cap.102. Valer.Reginald.in praxi fori pœnit.lib.31.nu.158.cum ſequentibus, Baſil.Pont. de impedimentis Matrim.cap. 25. Bonacina de magno Matrimonij Sacramento quæſt.3.puncto 5.§.3.* apud quos videbis quicquid in materia deſiderari poteſt,quod recẽſere nõ eſt inſtituti noſtri,cum ex dictis poſſis colligere quinam Matrimonium cõtrahere dicantur in gradibus prohibitis,vt ſub reſeruatione preſentis caſus contineantur.

SVMMARIVM.

1 *Abſoluere poteſt à caſibus reſeruatis, qui eos reſeruauit.*
2 *Capitulum Sede vacante ſuccedit in omnibus,qua ſunt iuriſdictionis Epiſcopalis, niſi in caſibus iure expreſſo vetitis.*
3 *Capitulum Sede vacante poteſt Confeſſarium inſtituere, qui abſoluat à caſibus reſeruatis.*
4 *Epiſcopus poteſt vices ſuas delegare abſoluendi à caſibus reſeruatis.*
5 *Caſus omnes ſibi reſeruatos concedens,non videtur concedere facultatem abſoluendi à cenſuris.*
6 *Epiſcopus concedens alicui omnem ſuam auctoritatem ad audiendas Confeſſiones,non videtur ideo concedere caſus ſibi reſeruatos.*
7 *Abſoluendi,conceſſa generalis facultas à Summo Pont. ab omnibus cenſuris, ſiue ab omnibus excommunicationibus ſibi reſeruatis,an comprehendat caſus,& excommunicationes, quas Epiſcopi in ſpecie ſibi reſeruarunt,oſtenditur.*
8 *Priuilegia omnia,etiam Mare magnum,Confeſſariis Regularibus olim conceſſa abſoluendi à caſibus Epiſcopo reſeruatis, ſunt reuocata.*
9 *Abſoluendi conceſſa facultas à caſibus reſeruatis ſimpliciter extenditur ad præterita,& futura.*
10 *Licentia conceſſa alicui ab Epiſcopo abſoluendi à caſibus reſeruatis extenditur ad eos,quos ipſe reſeruauit.*
11 *Delegatus ab Epiſcopo ad abſoluendum pœnitentes à caſu particulari reſeruato,præditum caſum alteri delegare non poterit.*
12 *Abſolutio quomodo ſit impertienda ſuper caſu reſeruato, quando ſit Confeſſio ei,qui facultatem non habet abſoluendi ab illo, oſtenditur.*
13 *Confeſſarij delegati ad abſoluendum à reſeruatis quomodo ſe habere debeant,oſtenditur,& num.14.*
15 *Parochus habens facultatem abſoluendi à caſibus reſeruatis Epiſcopo ſuo,poteſt abſoluere pœnitentem alterius Epiſcopatus habentem peccata reſeruata ſuo Epiſcopo domicilij, vel originis in cuius diœceſi peccauit.*
16 *Vagabundus poteſt abſolui à commiſſis alibi, etiamſi in loco patratorum criminum eſſent reſeruata, ſi hic non ſunt reſeruata.*
17 *Pœnitentiarius electus vigore Concilij non habet auctoritatem abſoluendi à caſibus Epiſcopo reſeruatis.*
18 *Regularium Superiores quorum caſuum abſolutionem ſibi reſeruare poſſunt.*

A CASIBVS EPISCOPO RESERuatis qui poſſint abſoluere.

Allegatio LII.

A Casibvs reſeruatis poteſt abſoluere,qui eos ſibi reſeruauit, eius enim eſt ſoluere cuius eſt ligare *l.3.ff.de re iud.cap.verbum de pœn.diſtinct.1.*vbi diffinitum eſt,par,& æquale ius eſſe ſoluendi,& ligandi,ille etiam qui potuit excommunicare, poteſt abſoluere, vt tradit *gloſſ. verbo inferior, in cap. inferior 21. diſt.*probant *text.in cap.prudentiam §. ſexta, de officio deleg. & in cap.ad reprimendam, de officio Ordin.* & non ſolùm poteſt abſoluere à cenſuris latis à ſe,ſed etiam à ſuis prædeceſſoribus,*Mari.Alter.de cenſur.tom.1.diſput.2.de abſolut.ab excommun.lib.4.cap. 2. Bonacina eodem tract.diſput.1.quæſt.3. puncto 2.num. 1.* Sic etiam ſucceſſor illius,qui caſus ſibi reſeruauit poteſt ab eis abſoluere, *praxis nona Epiſcopal. par.2.cap.1.num.16.Coriolan.de caſibus reſerv.p.1.ſect.1.art. 7.* Ex quibus omnibus fit conſequens à caſibus reſeruatis abſoluere poſſe omnes illos,qui peccata reſeruarunt, vel qui in hac iuriſdictione fori Sacramentalis eis fuerint Superiores, aut quibus ipſi ſpecialiter conceſſerint. Probatur, certum in hac materia eſt reſeruationem in eo conſiſtere quod Eccleſia, vel Superior aufert iuriſdictionem

ctionem Sacerdotibus inferioribus, eámque ſibi retinet, ergo idem ſuperior poterit abſoluere, vel is, qui ſuperior fuerit eodem, aut cui ipſe conceſſerit, conſequentia bene infertur: nam ſi alij non poſſunt, quia reſeruans iuriſdictionem ſibi retinuit, bene ſequitur in reſeruante iuriſdictionem non deficere, quemadmodum neque in ſuperiore eiuſdem iuxta *reg. text. in l. iudicium ſoluitur, ff. de iudic. cap. cum inferior, de maior. & obed.* cum ſimilibus, atque etiam neque in eo, cui ipſe conceſſerit iuxta *reg. l. 1. §. qui mandatam, ff. de officio eius, iuncta reg.* qui per alium facit, de regulis Iuris *lib.* 6. cum vulgaribus, & in terminis reſoluit aliis adductis *Henriq. lib.* 6. *cap.* 14. §. 9. *Soar. tom.* 4. *diſput.* 30. *ſect.* 1. *à princip.* notantes ſuperiorem reſeruantis intelligi non reſpectu maioris iuriſdictionis in foro exteriori, vt eſt Archiepiſcopus reſpectu Epiſcopi, ſed reſpectu fori Sacramentalis, qualis eſt Pontifex reſpectu Epiſcoporum, & Generalis reſpectu Prouincialis, & Prouincialis reſpectu inferiorum Prælatorum, refert *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta par. 2. lib. 8. cap. 8. n. 2. &* 3. Vtrum autem poſſit Epiſcopus nominatim excommunicatus non toleratus, ſuſpenſus, irregularis, aut interdictus valide aliquem abſoluere à reſeruatis, aut dare licentiam alteri Sacerdoti, vt illum abſoluat? in quo dubio negatiua opinio verior eſt, ex eo quia huiuſmodi abſolutio, & delegatio eſt actus proprius iuriſdictionis, ſicut actus proprius illius eſt abſoluere ab ipſi reſeruatis, vnde ſicut ipſe non poteſt abſoluere per ſe, ſic nec etiam delegare, ac committere alteri Sacerdoti hanc abſolutionem, ita docent expreſsè *Henriq. lib. 3. de Confirmat. cap.* 13. §. 3. *Sanch. lib. 3. de Matrim. diſp.* 21. *num.* 7. quos refert, & ſequitur *Fagundez d. lib.* 8. *cap.* 8. *num.* 4. *contra Palu. Sylueſt. Tabien. Nauar. & Fr. Enman. contrarium tenentes.*

2 Capitulum Sede vacante cum ſuccedat in omnibus quæ ſunt iuriſdictionis Epiſcopalis, niſi in caſibus Iure expreſſo vetitis, vt probat *text. in cap. 2. ne Sede vacante,* & reſoluunt *Flamin. de reſignat. lib.* 7. *queſt.* 23. *à num.* 26.

3 *Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 27. queſt. 6.* poterit Confeſſarium inſtituere, qui abſoluat à caſibus Epiſcopo reſeruatis ex eodem *Azor. dict. cap.* 37. *queſt.* 16. *Vgolin. de poteſt. Epiſcopi cap.* 36. Sedes vacans non tantum per obitum Epiſcopi, ſed etiam ſi longo tempore abſens eſt à diœceſi, nec patet aditus ad eum, vt ſi detineatur vinctus apud infideles, ex *cap. ſi Epiſcopus, de ſuppl. neglig. Prælat. lib.* 6. hoc enim caſu non Archiepiſcopus, ſed Capitulum, ac ſi Sedes per mortem vacaret, in ſpiritualibus, & temporalibus miniſtrare debet, ita *Mari. Alter. d. cap. 2. verſ. neque.*

4 Poteſt Epiſcopus, vel alius quicunque facultatem habens reſeruandi ſibi caſus, vices ſuas expreſsè delegare ad abſoluendum à prædictis caſibus ſibi reſeruatis, vt firmat *Vgolin. d. cap.* 36. §. 1. virtute huius delegationis, & mandati poterit delegatus ab eis abſoluere, dummodo ante abſolutionem non moriatur, delegatio enim morte delegantis extinguitur, *l. & quia, ff. de iuriſdict. omni. ind.* Quinimò addo maximè expedire ſi Epiſcopi in ſolénioribus, & præcipuis anni feſtiuitatibus in diœceſi, præſertim in locis à Cathedrali Sede remotis, Pœnitentiarios plures inſtituant, quibus etiam liceat facultatem à reſeruatis caſibus abſoluendi aliis Confeſſariis impertiri ex S. Congreg. Cardinalium tradunt *Piaſeg. in praxi Epiſcop. par.* 1. *cap.* 1. *Megal. par.* 1. *inſtit. Confeſſ. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 24. *Homobon. de Bonis de humanæ vitæ ſtatibus par.* 1. *cap.* 10. *verſ. prima.* ſecus vero ſi per modum licentiæ alicui fuerit conceſſa à prædictis caſibus abſolutio, vt per *text. in cap. ſi gratioſè, de reſcript. lib.* 6. reſoluunt *Vgolin. d. cap.* 36. §. 2. & poſt *Soar. Poſſeuin. de officio Curati cap.* 7. *nu.* 31. *verſ. quæres forte.* Quapropter videndum eſt an caſus omnes ſibi ſint delegati, an vero aliqui tantum, an per mandatum, vel licentiam, aut qualibet verborum forma, ne fines mandati excedens, actum nullum reddat, ſeſéque æternis ſuppliciis dedat, argum. *l. diligenter, ff. mandati,* reſoluit *Leli. Zech. de caſibus Epiſcopo reſeru. in princ. obſeru.* 1.

Epiſcopus concedens omnes ſuos caſus ſibi reſeruatos non videtur concedere facultatem abſoluendi à cenſuris, cum ſint diuerſa peccata, ſiue caſus, quoniam à diuerſis non fit illatio *l. Papinianus exuli, ff. de minoribus.* 5

Nam cum Epiſcopus ſoleat aliquando reſeruare caſus cum cenſuris aliquando ſine illis, oportet, vt vtrumque concedat, nec etiam concedendo quod poſſint abſoluere à caſibus, & cenſuris, concedit abſolutionem, vel diſpenſationem votorum, aut irregularitatum, eadem ratione, quia facultates iſtæ non poſſunt extendi: ita docent *Nauar. in man. cap.* 27. *num.* 161. *Iacob. de Graff. in aureis deciſ. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 63. *Soar. tom.* 4. *de Pœnit. diſp.* 30. *ſect.* 1. *num.* 3. *in fine,* quos refert, & ſequitur *Fagundez d. lib.* 8. *cap.* 8. *num.* 10. vbi excipit, niſi quando ex circumſtantiis, aut ex antecedentibus, & conſequentibus aliud conſtiterit de intentione Epiſcopi. Hoc tamen ſolum procedit in Epiſcopis, nam in Summo Pontif. cum nunquam peccata de facto & in actu reſeruentur abſque cenſura conceſſa facultate ad abſoluendum à caſibus reſeruatis, etiam cenſetur conceſſa ad abſoluendum à cenſuris, & de facto nunquam vnum tollitur ſine alio, ſicut nunquam vnum ſine alio ponitur, ita docent *Sà verbo caſus reſeruatus num.* 2. *Nauar. in man. cap.* 27. *num.* 261. *Iacob. de Graff. d. cap.* 13. *num.* 40. *Vinald. in candel. lib. aureo,* vbi *de abſolut. num.* 8. & 56. *Soar. tom.* 4. *diſput.* 29. *ſect.* 1. *num.* 11. *Sanch. in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 5. quos refert, & ſequitur *Fagundez d. cap.* 8. *nu.* 11. Nec ſi Epiſcopus concedat alicui omnem ſuam facultatem, & auctoritatem ad audiendas Confeſſiones, videtur ideò concedere caſus ſibi reſeruatos, niſi de illis ſpecialem fecerit mentionem ea conſideratione, quod reſeruata non veniunt ſub generali conceſſione, vt probat *cap. 2. in prine. de Pœnit. lib.* 6. & obſeruant *Nauar. in man. cap.* 27. *num.* 261. *Leli. Zechi. d. tract. de caſib. Epiſcopo reſeru. in princ. obſeruat.* 1. *Gambar. de caſibus Papæ reſeru. cap. 2. nu.* 22. *Fagundez d. lib.* 8. *cap.* 8. *num.* 7. *Iacob. de Graff. in aureis deciſ. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 65. *Soar. d. ſect.* 1. *num.* 3. Verum ſi vnum caſum expreſſerit reſeruatum, & deinde generalem clauſulam adiiciat, quod omnem ſuam poteſtatẽ concedit ex vi huius clauſulæ præcedente expreſſione vnius caſus, poterit abſoluere à reſeruatis non expreſſis iuxta *reg. text. in cap. qui ad agendum, verſ. ſed ſi aliquis, de procurator. lib.* 6. cum ſimilibus de quibus *Conar. lib. 2. var. c. 5. n.* 8. quemadmodum etiamſi Epiſcopus concedat omnem ſuam poteſtatem excepto vno caſu reſeruato, cenſebitur concedere omnes alios caſus non exceptos, quia exceptio vnius format regulam contrariam in reliquis omnibus iuxta *reg. text. in l. nam quod liquido §. vlt. ff. de penu legata cum ſimilib. de quibus* latè *Conar. d. cap.* 5. *num.* 4. & 5. ex quibus rationibus in noſtris terminis has doctrinas tradunt *Nauar. dict. cap.* 27. *num.* 261. *verſ.* 11. *Fagundez d. cap.* 8. *num.* 8. *Sà verbo caſus num.* 1. *Soar. dict. ſect.* 1. *num.* 3. notantes etiam ſecundum communem vſum loquendi quando Epiſcopus concedit ſuos caſus, videri intellexiſſe de omnibus ſibi reſeruatis.

Quæret aliquis, an conceſſa generali facultate à 7
Summo Pont. abſoluendi ab omnibus cenſuris, ſiue ab omnibus excommunicationibus ſibi reſeruatis, comprehendat caſus, & excommunicationes, quas Epiſcopi in ſpecie ſibi reſeruarunt? In qua quæſt. *Nauar. in cap. ita quorundam not.* 11. *num.* 35. *de inde.* tenet Confeſſarium habentem poteſtatem abſoluendi ab omnibus excommunicationibus iuris, & Bullæ Cœnæ Domini, non poſſe quem abſoluere ab excommunicatione prædicta Epiſcoporum, niſi habeat etiam aliunde legitimam poteſtatem abſoluendi ab eorum excommunicatione: hæc autem ſententia in eo fundari poteſt, quia Papa huiuſmodi

modi conceſſione videtur velle concedere tantum facultatem abſoluendi ab excommunicationibus,quarum abſoluciones pertinent ad Papam, & nullo pacto velle præiudicium aliquod inferre Epiſcopis, ſicut cum Papa promulgat legem generalem non vult derogare conſuetudinibus particularibus,legitimis,& approbatis,nec ſtatutis Epiſcoporum *cap.1.de Conſtit.lib.6.*

Verum contrarium,imò Confeſſarium habentem generalem facultatem à Papa abſoluendi ab omnibus excommunicationibus, & cenſuris reſeruatis Sedi Apoſt. poſſe abſoluere etiam à caſibus in ſpecie Epiſcopis reſeruatis, non caret probabilitate: nam Papa habet ſuper omnes Chriſtianos iuriſdictionem,*Extrauag.vnam Sanctam,de maiorit.& obed.* immediatam quoad omnia ſpiritualia,quam nemo poteſt ab illo tollere,vel diminuere, *cap.cuncta per mundum, cap. per principalem 9.quæſt.3.* Et quamuis poteſtas reſeruandi aliquos caſus conueniat Epiſcopis, vt patet ex *Concil.Trident.ſeſſ.14.cap.7.*non tamen inde colligitur conuenire illis Iure diuino, vt non poſſit Papa ex iuſta cauſa limitare,& coarctare,& de caſibus ab illis reſeruatis diſponere, quia hæc reſeruandi poteſtas non pertinet ad eſſentiam Ordinis Epiſcopalis, neque ad iuriſdictionem neceſſariam ad abſoluendum,ſed ad iuriſdictionem externam gubernationi Eccleſiaſt.accómodatam, & ad Chriſtiani populi diſciplinam:Papa enim iure proprio,alij vero Epiſcopi non iure proprio, ſed à Romano Pont. dependenti poſſunt caſus reſeruare,& tenet *Gambar. d.tract. de caſibus reſerv.c.p.1. num.11.* quo fundamento redarguens quendam contrariam opinionem tenentem, hanc etiam partem ſequi videtur idem *Nauar.in man. cap. 27. num. 263.* Sed primam veriorem iudico.

8 Vnde abſolutio à caſibus ſpecialiter Epiſcopo reſernatis penes ipſum eiuſque delegatos adeò annexa eſt poſt *Concil. Trident.* vt iam hodie ſint reuocata omnia priuilegia Confeſſariis Regularibus olim conceſſa abſoluendi ab eis, & quando id ita non eſſet, iam expreſſiſſimè nunc reuocata ſunt per nouum Edictum, Decretum,ac Conſtitutionem,de qua ſupra,vt tenet *Fr.Ludouic.Miranda in man.Prælat.tom.1. quæſt.46.artic.4.concluſ. vnic.* Itaut Regulares etiam per priuilegium,quod,Mare magnum vocatur, facultatem non habeant abſoluendi Pœnitentes à caſibus Epiſcopis reſeruatis, referunt per Sacram Congregationem deciſum *Fr. Ludouic. Beja reſponſorum caſuum conſcien.par.2. caſu 21. in fine, verſ. nunc tamen,& part.3.caſu 5.in fine,verſ.hoc tamen Campan.in diuerſorio iuris Canonici rubr.12.cap. 13.num.63. Miranda d. quæſt.46.art.2.in fine, Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.2.tit.18.l.7.de religionibus,num.56.Nicol.Garcia de benefic.part.3.cap.2.num.269. Fr.Emman.quæſt.Regular.tom.1.quæſt.61. artic. 13. Homoben.de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract.5. cap.2.quæſt.10.Filliuc.tom. 1. tract. 15.num.148.*

9 Sacerdos,ſeu Confeſſarius, cui facultas fuit data abſoluendi à caſibus reſeruatis ſimpliciter,poteſt abſoluere à præteritis & futuris iuxta reg.*l.de pretio,ff.de public. in rem act.*Et etiam quando illi fuit conceſſa licentia pro aliqua tantum perſona, poteſt eam abſoluere à reſeruatis, quæ poſt licentiam habitam, etiam commiſit pro prima tantum vice.Secus verò ſi licentiam petiit,vt abſolueret quempiam à caſibus, in quos incidit,quia hoc caſu à commiſſis ſolum abſoluet,non autem ab iis,quos deinceps commiſit. Si verò licentia fuit petita à pœnitente, vt abſolui poſſet à reſeruatis, tunc à præteritis tantum abſolui poterit, niſi etiam expreſsè concedatur, vt poſſit abſolui,etiamſi deinceps in huiuſmodi peccata incideret,ita *Vgolin.d.cap.36.§.5.*

10 Licentia conceſſa alicui ab Epiſcopo abſoluendi à caſibus reſeruatis extenditur ad eos, quos ipſe reſeruauit, non vero intelligitur conceſſiſſe licentiam abſoluendi etiam à caſibus iure ipſi reſeruatis, niſi ſpecialem facultatem conceſſiſſet Epiſcopus abſoluendi etiam à cenſuris, & à caſibus iure ipſi reſeruatis, ita *Vgolin. d. cap.36.§.6.* Vigore tamen facultatis conceſſæ Societati, cum clauſula, vt ingrediens in talem ſocietatem poſſet abſolui ab omnibus caſibus, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, poterit tunc abſolui pœnitens à quibuſcunque reſeruatis Epiſcopo, tam à iure, quàm ab homine, reſoluit *Fr. Ludouic. Beja reſponſor.caſuum conſcientiæ parte 2. caſu 21.per totum.*

11 Huiuſmodi ab Epiſcopo delegatus ad abſoluendum pœnitentes à caſu particulari reſeruato, prædictum caſum alteri delegare non poterit, iudex enim delegatus delegandi poteſtatem non habet *l. à iudice, Cod. de iudiciis,* niſi Ordinarius ſpeciatim ſubdelegandi facultatem conceſſerit, vel quis ad vniuerſitatem delegatus eſſet, qui enim delegatur ad vniuerſitatem, Ordinarius quaſi eſt, vt dicit *gloſ. verbo delegatus, in cap. cum cauſa, de appellat.* ita *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 179. Nauar. conſil. 22. de pœnitent. Vgolin. dict. capit. 36. §. 7.* vbi etiam reſoluit, quod vbi quis ſubdelegandi poteſtatem habet, non poteſt ſubdelegare facultatem alicui, qui ipſum ſubdelegantem à reſeruatis abſoluat.

12 Abſolutio quomodo ſit impertienda ſuper caſu reſeruato, quando ſit confeſſio ei, qui facultatem non habet abſoluendi ab illo, variis modis docent *Iacob.de Graffiis in aureis deciſ.par.1.lib.1.cap.13.num.70. Leli.Zechi. de caſibus Epiſcopo reſeruatis, in princip. obſervat. 4. Gambar. d.cap.2. num. 38. Praxis nona Epiſcop.par.2. cap. 1.num.18. Ioan.Valer.de differen.inter vtrumque forum verbo Pœnitentia differ. 10.* & omiſſis, quæ ſuper hunc art. diffuſe tradunt, ſemper conſulerem, vt fiat quod tradit *Nauar.in man.cap.26.num.6.* in hæc formalia verba. Octauo quod pœnitentem habentem peccatum reſeruatum non debet abſoluere ab eo ſine priuilegio, Bulla, vel alia licentia eius, qui illa poteſt dare: ſed debet abſoluere à quibus poteſt, & pro abſolutione reſeruati mittere ad eum, cui reſeruatum eſt, cui ſolum reſeruatum confiteatur, vt ab illo abſoluatur, aut abſoluendus ad priorem Confeſſarium remittatur. Quare, vt cuidam doctiſſimo reſpondi, non debet dicere abſolute. Abſoluo te ab omnibus peccatis mihi Confeſſis, ſed cum limitatione, exceptis tali, & tali: poſſet item pœnitens per ſe, vel per alium, ante, vel poſt ſuam Confeſſionem impetrare facultatem ſecretam, verbo, aut ſcripto ab eo, cui reſeruatum eſt, abſoluendi à proprio Confeſſario: ſed quia hic modus periculoſus eſt, eo quod peccatum extra Confeſſionem detegitur, tutius eſſet, vt Confeſſarius per ſe,vel alium impetraret ſibi facultatem abſoluendi ab illo peccato, ei reſeruato. Superior autem, cui eſt reſeruatum peccatum, non poteſt abſoluere ab illo, antequam ipſi, vel alteri omnia fuerit confeſſus. Hæc *Nauar.* dicto loco.

Sed pro clariori multorum caſuum deciſione, qui euenire poſſunt, aliqua obſeruanda duxi, & in primis quod ſi pœnitens habens peccata reſeruata adeat primò Superiorem, & Superior audiat in Confeſſione omnia peccata tam reſeruata quam non reſeruata ab omnibus ſimul tenetur abſoluere pœnitentem, & ſi intendat abſoluere à reſeruatis tantum, & non ab aliis, peccabit quidem mortaliter, valebit tamen Sacramentum, & gratiam conferet, & velit nolit omnia ſimul peccata tam reſeruata quam non reſeruata abſoluit:ex graui tamen,& vrgenti cauſa licite poterit ſuperior audire tantum reſeruata,& pro aliis non reſeruatis remittere pœnitentem ad alium Confeſſarium, dummodo ipſa non reſeruata in Confeſſione non audiat; ita docent *Nauar. in cap.conſideret §.cauſis num.12.18.& 19. de Pœnit.diſt... Tolet.lib.3.ſumm.cap. 8. num. 3. Henric.lib.2.de Pœnit.cap. 12.§.4.Soar.tom.4.diſput.31.ſect.1. num. 3.* quos refert,&

ſequitur *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta par.2.lib.8. cap.5.a num.2.* vbi *num.7.cum Soar.d.ſect.1.num.10.*contra *Henriq.* & plures alios, affirmat in eo caſu in quo pœnitens ritè & rectè Sacramentaliter fuit abſolutus de ſolis reſeruatis à Superiore non teneri amplius illa confiteri, ſed ſatisfacere integritati Confeſſionis, ſi alteri Confeſſario illa peccata tantum non reſeruata fateatur, quæ ſuperiori non fuit confeſſus, & *num.9.*obſeruat ſicut licet Superiori ex cauſa vrgenti abſoluere à reſeruatis tantum remittendo alia alteri Confeſſario, ita id licitum eſſe Religioſo, vel cuicunque alteri Sacerdoti habenti priuilegium ad abſoluendum à reſeruatis ex cauſa vrgenti & graui, additque quamuis ſuperior non audiat caſus reſeruatos, vt ab illis Sacramentaliter abſoluat, ſed ſolum ad tollendam illorum reſeruationem, & ad remittendam illorum abſolutionem inferiori, nihilominus teneri ad ſigillum, & *num.* 11. aſſerit quoties ex cauſa licitum eſt ſuperiori abſoluere Sacramentaliter de Solis reſeruatis ex tali Confeſſione, & abſolutione verum perfici Sacramentum, & formaliter integrum vere conferens gratiam, diſtinctum ab alio, quod poſtea ab inferiori confertur, & *num.* 12. reſoluit quando ſubditus confitetur Superiori, & ab illo ſimpliciter abſoluitur ab omnibus reſeruatis, & ab omnibus excommunicationibus, pœnitens tamen per obliuionem inculpabilem omiſit vnum peccatum reſeruatum, vel vnam excommunicationem, auferri tunc reſeruationem quoad peccatum oblitum, & iam tale peccatum oblitum, vel excommunicationem non manere reſeruatam, & citat *Nauar.in d.cap.cum conſideret num.32. & in man. cap. 16. num.13.Couar.in cap.alma mater par.1.§.11. num.12.Soar. tom.4.diſput.31.ſect.1.num.15.Fr.Emman.in explicat.* Bullæ Cruciatæ §.9.*dub.*3.

Si verò habens peccata reſeruata prius adeat inferiorem, quàm Superiorem, tenetur dicere ipſi inferiori omnia peccata tam reſeruata quam non reſeruata, & inferior auditis omnibus ſolum cum poteſt abſoluere à non reſeruatis, & pro aliis reſeruatis tenetur eum remittere ad Superiorem, illéque tenetur Superiorem adire, taliſque abſolutio eſt licita, & valida, & fructum gratiæ confert; ita *Sylueſt.verbo Confeſſio 1.num.* 20. *Nauar.in d.cap.cum conſideret num.*10. *Aſpedin.in c. de Pœnit. queſt.*13.*Tolet.d.lib.*3.*cap.*8.*num.*3 *Soar.tom.* 4. *diſp.*31.*ſect.* 2.*num.*: .4.& 6.*Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo Pœnitentia differ.*10.*Fagundez d.lib.*8.*cap.*3.*nu.* 13.vbi *num.*15.& 16.notat ſi Superior abſque legitima, & vrgenti cauſa pro mera tantum voluntate & libertate ſua abſoluat ipſum pœnitentem remiſſum ab inferiore à reſeruatis tantum, & hæc audiat, & nolit audire non reſeruata, peccare mortaliter, & talem abſolutionem non ſolùm eſſe illicitam & ſacrilegam, ſed etiam inualidam.

13 Videant huiuſmodi delegati, an caſus ſint ſibi libere conceſſi, vel cum limitationibus appoſitis: quando enim Epiſcopi alicui concedunt facultatem abſoluendi in ſpecie ab aliquo peccato ſibi reſeruato, & committunt nudam abſolutionem, ſiue nudum miniſterium abſoluendi cum hac, vel tali moderatione, modo, vel ſatisfactione, is modus omninò ſeruandus eſt, aliàs abſoluens nihil agit, cum limitata cauſa limitatum producat effectum, *l.in agris ff.de acquir. rerum dom.* & fines mandati ſunt diligenter obſeruandi, *l.diligenter ff. mandati*, ita *Iacob.de Graff.d.lib.*1.*cap.*32.*num.*3. *Leli.Zecbi.d. loco, obſeruat.*3.*Gambar.d.cap.*2.*num.*48.

14 Aduertant etiam in qua regione ſibi ſit eiuſmodi poteſtas conceſſa; nam cum iuriſdictio non extendatur vltra terminos demandatos, *l.*1. *in princip. ff. de iuriſdict. omn.iud.cap.*1.*in princip.de Pœnit.diſtinct.*6. abſoluens extra ſuam iuriſdictionem nihil ageret, tanquam ſententia lata à iudice non ſuo, & extra territorium, *l.fin. ff. de iuriſdict. omn. iud. l. præſes, ff. de offic. Præſ.* quo fundamento, ita reſoluit *Leli.Zecbi.dict.loco obſeruat.*2.

Non abs re quæres iam, an Parochus habens facultatem abſoluendi à caſibus reſeruatis Epiſcopo ſuo, poſſit abſoluere pœnitentem alterius Epiſcopatus habentem peccata reſeruata ſuo Epiſcopo domicilij, vel originis, in cuius diœceſi peccauit? Reſpondendum eſt quod ſic; nam peregrinus habens caſus reſeruatos in ſuo Epiſcopatu, ſed non reſeruatos, vbi confitetur, debet abſolui ab habente facultatem in caſus reſeruatos, ita *Nauar. d.cap.*17. *num.* 261. *verſ. decimo, Gambar.d.cap.*2.*num.*34. *Marcel.Mogal.lib.*1.*inſtit.Confeſſar.cap.*13.*num.* 31. *Melſoſin ſumm.Theologia moralis tract.*7.*cap.* 21.*num.*53.*Iacob. de Graff.d.cap.*13.*num.* 48. *Vinald.* vbi *de abſolut.num.*58. *Soar.tom.*4.*diſput.*30.*ſect.*1.*num.*4.*Fagundez d.lib.* 8. *cap.*8. *num.*18. *Poſſenin de officio Curati, cap.*7.*num.*49. vbi etiam dicit, quod ſi veniat habens caſum reſeruatum, qui, quando eſt factus, non erat reſeruatus, ſed poſtea eſt reſeruatus, non abſoluitur niſi ab habente dictam facultatem, quia in abſolutione reſeruatorum reſpicitur tempus, in quo datur abſolutio. Si veniat habens caſum reſeruatum, ſed cum factum fuit non credebat mortale, ſi ignoratum fuit inuincibiliter, abſoluitur ab omni expoſito, quia ſolum mortale poteſt reſeruari, at hoc non eſt tale, *Graff.dict.lib.*1.*cap.*3.*num.*71. *Henriq.in ſum. lib.*3.*cap.*14.*n.*6. *Poſſenin.dicto num.*49.*verſ.ſi veniat, in vlt.* 15

Vtrum Confeſſarius nullam omninò habens facultatem circa caſus reſeruatos poſſit abſoluere pœnitentes alterius diœceſis à peccatis reſeruatis in diœceſi pœnitentis? in quo dubio *Soar. tom.* 4 .*diſput.* 30. *ſect.*1. *num.*6. ſub diſtinctione ſic reſpondet, vel peccatum eſt reſeruatum in vtráque diœceſi, vel in diœceſi pœnitentis tantum: ſi in vtráque reſeruatum eſt, fatetur non poſſe, ſecus vero ſi in diœceſi pœnitentis tantum reſeruatum ſit, quia tunc abſolui poſſe exiſtimat ex eo quia talis pœnitens iudicandus eſt, vt incola illius diœceſis in qua abſoluitur, & iuxta forum eius. Ego tamen probabiliorem cenſeo contrariam opinionem, quam tenent *Sot.in* 4.*diſtinct.*18.*queſt.*4.*art.*2.*col.*9.*in fine, Iacob.de Graff. d.*3.*num.*46.*Veg.in ſum.lib.*2.*caſu* 326. quos refert, & ſequitur *Fagundez. d.cap.*8.*num.*20. quia abſolute loquendo Sacerdos alterius diœceſis non habet iuriſdictionem in aliquos caſus reſeruatos, & pœnitens non eſt exemptus à ſubiectione ſui Epiſcopi, qui peccatum reſeruauit, vnde quamdiu non mutauit domicilium aut quaſi domicilium, videtur non poſſe abſolui, præſumitur enim alio ſe contuliſſe fraudulenter, vt ſic abſque mutatione domicilij, vel quaſi domicilij effugeret pœnam reſeruationis proprij Epiſcopi volentis eam reſtrictione liberiorem licentiam amputare peccandi. Quid autem ſi Parochianus aliquis verſetur in aliena diœceſi, & peccata ibi reſeruata committat? vide *Fagundez. d.cap.*8.*num.*21. vbi reſoluit poſſe abſolui à quocunque Sacerdote approbato.

Vagabundus vero nullam certam Sedem habens, poteſt abſolui à commiſſis alibi, etiamſi in loco patratorum criminum eſſent reſeruata, ſi hic non ſunt reſeruata, quia cum iſte nullum habeat domicilium, adſtringitur tantum legibus Epiſcopi loci, vbi confitetur: ſic tradit *Sot.in* 4.*ſentent. diſtinct.* 19. *queſt.* 4. *artic.*2. *colum.*10. quem refert *Gambar.vbi proximè num.*36. Aduertendum tamen, quod ſi Curatus, qui habet caſus reſer. audit ſuum Paroch. in alieno Epiſcopatu caſum habentem ibi reſeruatum, non reſeruatum autem in Epiſcopatu Curati, poteſt eum abſoluere, quia cum hic Curatus abſoluat auctoritate ſui Epiſcopi ſuum ſubditum legitime confitentem, & caſus à ſuo Epiſcopo non ſit reſeruatus, validè abſoluit *Poſſenin. dict. num.* 49. *verſic. quid ſi.* 16

Pœnitentiarius electus vigore *Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 8. ſi non habet auctoritatem abſoluendi ab Epiſcopo, non poteſt abſoluere à caſibus Epiſcopalibus, 17

libus, ex ratione & vi ſolius officij, cum de caſuum reſeruatorum abſolutione nouo iure nihil decretum ſit, ita *Nauar. conſil. 20. ſub titul. de pœnit. in nouis, Sayr. in floribus deciſ. ſub eodem tit. deciſ. 44. praxis Epiſcop. p. 1. verbo dimiſſoria, §. 1. Aloyſ. Riccius. in praxi aurea reſolut. 179. in fine.* Aduertit tamen *Homeven. de Bonis de humanæ vitæ ſtatibus p. 1. cap. 10. ſtatum in princ.* iam paſſim vſu receptum eſſe, vt ex munere in foro interiori abſoluat, quinimò non ex vi verborum Concilij Trid. ſed Epiſcoporum conſuetudine, qui vbique ſe ad hoc aſſumere huiuſmodi Pœnitentiarios declarant, vt illis in caſibus reſeruatis, cenſuris, & aliis forum Conſcientiæ concernentibus deſeruiant, quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habere cenſentur, ita vt à Doctoribus Vicarij in ſpiritualibus nuncupentur, & citat inter alios *Zerol. in praxi ſacram. pœnit. caput. 12. quæſt. 5. Sbroz. de officio Vicary libr. 2. quæſt. 19. Antonut. in catecheſi Neapolit. cap. 34.*

18 *Clemens Octauus* Anno Domini 1591. expendens, quod quidam Regulares dum ſuperiori conſcientiam ſuam detegere formidant, adduci poſſunt in æternæ damnationis periculum, & ſpiritualis remedij deſperationem, ſanxit, ne eorum ſuperiores ſibi abſolutiones reſeruent, niſi in caſibus expreſſis, ſeu eorum aliquibus, cum hæc ſcilicet crimina commiſſa erunt.

Veneficia, incantationes, ſortilegia.

Apoſtaſia à religione, ſiue habitu dimiſſo, ſiue retento, quando eò proueniret, vt extra ſepta monaſterij, ſeu conuentus fiat egreſſio, etiam non animo apoſtatandi facta.

Proprietas contra votum paupertatis, quæ ſit peccatum mortale.

Iuramentum falſum in iudicio regulari, ſeu legitimo,

Procuratio, auxilium, ſeu conſilium ad abortum faciendum ad animatum fœtum, etiam effectu non ſequuto.

Falſificatio manus, aut ſigilli officialium, monaſterij, aut conuentus.

Furtum de rebus monaſterij, ſeu conuentus in ea quantitate, quæ ſit peccatum mortale.

Lapſus carnis voluntarius opere conſummatus.

Occiſio, ſeu vulneratio, aut grauis percuſſio cuiuſque perſonæ.

Malitioſum impedimentum, ſeu retardatio, aut apertio litterarum à ſuperiori ad inferiores, aut ab inferioribus ad ſuperiores: & quando aliud reſeruandum videbitur, fiat ex deliberatione Generalis, vel Prouincialis in ea prouincia. Non audiant Superiores Regularium Confeſſiones, niſi aliqui huiuſmodi reſeruatum admiſerint, aut ſponte petierint, ſed habeant duos, aut tres alios deputatos, nec vllatenus vlli ea notitia ad externam gubernationem vtantur: poſſunt tamen in genere graues aliquas pœnitentias, etiam non reſeruatis imponendas decernere. Sed quia noſtri ſtatuti non eſt agere de his caſibus Prælatis Regularibus reſeruatis pro illorum declaratione, qui eam ſcire cupit, conſulat *P. Soar. tom. 4. diſput. 28. ſect. 3. Quarant. in ſumm. Bullary verbo caſus reſeruatus, in principio, Fr. Enman. quæſt. Regular. tom. 1. quæſt. 20. articul. 1. cum ſeqq. Fr. Ludouic. Mirand. in manual. Prælatorum tom. 2. quæſt. 34. artic. 7. cum ſeqq. Iacob. de Graff. lib. 3. de caſibus reſeruatis, Marcel. Megal. p. 3. inſtit. Sacerdotum. lib. 1. cap. 12. Franc. Coriolan. in tract. de caſibus iuxta regulam decreti fel. record. Clem. VIII. Regularibus præſcriptum, Molfeſ. in ſumma Theologiæ Moralis tract. 7. cap. 20. de caſibus reſeruatis Prælatis Religioſorum, Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 2. lib. 8. cap. 4. cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur de reſidentia Epiſcoporum agentes.*
2 *Reſidentia in Epiſcopis, & Parochis eſt de iure diuino.*
3 *Reſidentia Epiſcoporum facienda eſt in loco, vbi eſt ipſa Eccleſia Cathedralis.*
4 *Mala ex non reſidentia Epiſcoporum quæ ſequantur, oſtenditur.*
5 *Epiſcopi vltra tres menſes ſingulis annis quando poſſint à ſuis Eccleſiis abeſſe.*
6 *Charitas Chriſtiana, qua excuſat Epiſcopum à reſidentia qualis, oſtenditur.*
7 *Neceſſitas vrgens, qua excuſat Epiſcopum à reſidentia, quomodo intelligenda.*
8 *Abeſſe ab Eccleſia iuſtè poteſt Epiſcopus, occurrente temporali perſecutione perſonæ, & non Eccleſiæ, vel aliarum earum ſuarum.*
9 *Abeſſe à ſua Eccleſia non poteſt Epiſcopus propter perpetuum morbum.*
10 *Obedientia debita, propter quam excuſatur Epiſcopus à reſidentia, qualis dicatur.*
11 *Epiſcopi lege reſidendi Summi Pontificis conſenſu ſolui poſſunt.*
12 *Cardinales ſunt pars corporis Papæ, illique aſſiſtere tenentur, ita vt à Curia ſine eius licentia illis diſcedere non liceat.*
13 *Cardinales Romano Pontifici aſſiſtentes iuſtam habent cauſam, vt abſint ac Eccleſiis ſuis.*
14 *Vtilitas Eccleſiæ euidens, qua excuſat Epiſcopum à reſidentia, qualis.*
15 *Vtilitas Reipublicæ euidens qua dicatur.*
16 *Epiſcopus euidenti Reipubl. exigente vtilitate poteſt eſſe legatus, ſiue Orator Principis ſecularis.*
17 *Epiſcopi in Curia Regum, & aliorum ſæcularium Principum fungentes munere & officio Regij Præſidis, Confeſſarij, vel conſiliarij, quando à reſidentia excuſentur.*
18 *Reſidentia eſt de Iure diuino.*
19 *Auctoritas D. Cypriani refertur.*
20 *Reſidentia Epiſcoporum non ſolum in aſſidua corporis præſentia, ſed potius in mentis ſolicitudine, & Charitatis ſtudio conſiſtere debet.*
21 *Epiſcopus abſque iuſta cauſa à ſua Eccleſia abſens, quas pœnas incurrat, oſtenditur.*
22 *Votum ſuſcipere non poſſunt Epiſcopi quo vinculum, per quod ſunt ſuis Eccleſiis addicti, dirimatur ſine ſpeciali ſummi Pontificis licentia.*
23 *Religionem intrare non poteſt Epiſcopus ſine Papæ licentia.*
24 *Reſignandi Epiſcopatum non eſt iuſta cauſa ſi Epiſcopus velit ingredi Religionem approbatam, cauſa mutandi ſtatum & vitam.*
25 *Religionem vouens an poſſit fieri Epiſcopus non adimpleto voto, oſtenditur.*
26 *Declaratur tex. in cap. per tuas, 10 de voto.*
27 *Iuramentum factum de non acceptando Epiſcopatum an ſit validum, oſtenditur.*
28 *Iuramenta illa non ſunt obligatoria, qua melioris boni fuerint directè impeditiua.*
29 *Epiſcopalis ſtatus eſt perfectior ſtatu religionis.*
30 *Declaratur tex. in cap. vni. diſt. 85. ſecundum vnum intellectum.*
31 *Iurans ſe non facturum aliquod opus conſilij & perfectionis venialiter tantum peccat, iurans tamen ſe nunquam illud facturum mort. peccabit.*
32 *Peccatum mortale non impedit promouendum, nec ſufficit ad repellendum electum, niſi irregularitatem inducat, vel talem infamiam pra ſe ferat, vt morum honeſtatem tollat.*
33 *Declaratur dicto capite vnico ſecundum verum intellectum.*

34 *Alternatiua non gaudet Epiſcopus in ſua diœceſi non reſidens, quamuis abeſſet pro exercitio alicuius officij inquiſitoris Generalis.*

35 *Alternatiua non fruitur Epiſcopus abſens, etiam ex cauſa à Conſilio approbata.*

36 *Alternatiuam ob abſentiam amittens Epiſcopus, an retineat aliquod tempus ad conferenda beneficia, oſtenditur.*

37 *Proponuntur certa dubia in hac materia reſoluenda.*

38 *Regula quatuor ad illa decidenda conſtituuntur.*

39 *Fundamenta prædictarum Regularum oſtenduntur, & earum rationes dantur, numer. 40. 41. 42. 43. & 44.*

45 *Refertur Rota Romana deciſio in vna Papien. beneficij decima Aprilis 1617. coram R. P. D. Martino Andrea.*

46 *Alternatiua non gaudet Epiſcopus in illo menſe, etiam ad illum ſpectante, in cuius principio abſens fuit.*

47 *Rubrica habens rationem perfectam poteſt allegari ad deciſionem cauſarum.*

48 *Regula de octo eſt reſeruatoria menſium.*

49 *Reſeruatio illa octo menſium non tollitur per alternatiuam Epiſcopo conceſſam, & ab eo acceptatam.*

50 *Epiſcopo non reſidente in aliquo ex quatuor menſibus ſibi à Papa mutuatis, ſi contingat caſus vacationis, Papa non confert iure deuoluto, ſed ex titulo primæuo reſeruationis.*

51 *Alternatiua non eſt mera & ſimplex remotio obſtaculi, ſed quaſi contractus inter Papam, & Epiſcopum.*

52 *Papa ex octo menſibus ſibi reſeruatis concedit Epiſcopo quatuor, & vicenerſa Epiſcopus de ſuis quatuor dimittit Papæ duos.*

53 *Menſes quatuor alternati, quos occupat Epiſcopus, ſunt & remanent Papæ quoad proprietatem, non quoad vſum, durante reſidentia Epiſcopi.*

54 *Reſpondetur tractis in deciſ. Sulmonen. & numer. 55. & 56.*

57 *Adducuntur reſponſiones aliquibus obiectis.*

58 *Martius, & September, qui erant Epiſcopi, per alternatiuam fiunt Papæ, ſuſpenſa Ordinarij facultate conceſſa in illis conferendis, ſiue Epiſcopus reſideat, ſiue non, num. 62.*

59 *Abſens Epiſcopus an poſſit conferre in menſibus Iunij, & Decembris, quos firmos appellamus.*

60 *Reſidentia in alternatiua deſiderata debet eſſe menſe integraliter facta.*

61 *Menſis à principio cæptus Apoſtolicus ſemper remanet Apoſtolicus.*

63 *Prouiſio per Epiſcopum facta in principio, vel in medio menſis Ordinarij, erit legitime facta, veluti in tempore habili, etiamſi poſtea in fine receſſerit.*

64 *Epiſcopus in principio menſis recedens, cur ita abſens non gaudeat alternatiua in reliqua parte menſis.*

65 *Parochi cur ita dicti.*

66 *Parochialis Eccleſia quæ dicatur.*

67 *Parochialis Eccleſia quomodo dignoſcatur.*

68 *Parochiale, ſeu curatum beneficium quoad reſidentiam non dicitur illud, quod non eſt aliu curatum, ſed habitu.*

69 *Beneficium in dubio non cenſetur curatum, ſed ſimplex.*

70 *Parochi in ſuis Eccleſijs debent reſidere, etiamſi beneficium ſit modici valoris.*

71 *Parochi in Eccleſiarum domibus cogendi ſunt habitare, quæ ſi non ſint, in propinquioribus intra Parochiarum limites.*

72 *Parochus tenetur in parochia reſidere, etiamſi in illa tres, vel quatuor eſſent incolæ.*

73 *Reſidentia facienda eſt in Eccleſia digniori, vbi fuerint duæ æquè principaliter vnitæ, quod ſi non conſtat, quæ ſit dignior, in frequentiori, quod ſi vna fuerit extra, & altera intra Vrbem, reſidendum eſt in ea, quæ eſt intra.*

74 *Parochus non habetur pro reſidente ſi in ciuitate habitet ab Eccleſia ſua tribus, vel quatuor milliaribus diſtante, quamuis Dominicis, & feſtiuis diebus ad illam accedat.*

75 *Magiſter Grammatica non poteſt deputari in ciuitate, cum excuſatione reſidentiæ ſuæ Eccleſiæ à dicta ciuitate vltra duo milliaria non diſtante, etiamſi velit ſingulis diebus feſtiuis Parochiali intereſſe.*

76 *Epiſcopus poteſt compellere Rectores ad reſidendum non obſtante conſuetudine reſidendi in loco diſtanti à Parochia per ſex milliaria.*

77 *Parochialem obtinens Eccleſiam poſt Conc. Trident. ſtudendi licentia, atque in abſentia ſtudiorum cauſa fructus percipiendi non datur.*

78 *Capellani & coadiutores Rectorum Parochialium inſtituti, auctoritate Apoſtolica tenentur ad perſonalem reſidentiam, vt Rectores ipſi.*

79 *Parochialem habens in qua Vicarium perpetuum legitimè inſtitui obtinuit, eo viuente reſidere non tenetur.*

80 *Baptiſmalem Eccleſiam obtinens, cui incumbit ſola cura baptizandi omnes infantes oppidi, tenetur ad reſidentiam.*

81 *Vicarium deputare, donec prouideatur de Rectore, ſpectat ad Epiſcopum, in cuius diœceſi Parochialis exiſtit.*

82 *Parochias duas habens vnitas æqui principaliter, poteſt in qua maluerit reſidere.*

83 *Canonicatum & Parochialem obtinens in parochiali reſidere tenetur.*

84 *Reſidens in parochiali, quæ non longè abeſt à Collegiata, in qua Canonicatum obtinet, diebus feriatis ad Eccleſiam Collegiatam accedere, & in ea diuinis inſeruire poteſt.*

85 *Epiſcopo non licet pro Cathedrali Eccleſia ſeruitio, & item ſuo, aliquem ex curatis ſuæ diœceſis ex ipſorum Eccleſijs, conſtituto in illis idoneo Vicario, ad certa negotia adhibere.*

86 *Epiſcopus non poteſt vti opera Parochi in viſitatione, vel in alio ſeruitio ſuæ diœceſis, niſi pro tempore duorum menſium, & tunc relicto idoneo Vicario.*

87 *Inquiſitoris officium à reſidentia Parochialis non excuſat.*

88 *Subcollectoris Apoſtolici officium exercens à reſidentia Parochialis non excuſatur.*

89 *Inimicitiæ graues quando legitimæ ſint cauſæ, propter quas quis reſidere non tenetur in Parochiali.*

90 *Aeris intemperies non excuſat Parochum à reſidentia Parochialis.*

91 *Senectus in paruo non excuſat à reſidentia, ſed debet poni Vicarius idoneus, cum aſſignatione congruæ portionis ex ipſius Parochia redditibus.*

92 *Abeſſe non dicitur, qui ſtatim eſt reuerſurus.*

93 *Parochus ſine legitima cauſa, & licentia in ſcriptis habita non reſidens, mortifere peccat, & fructus beneficij pro rata temporis, quo abeſt, ſuos non facit.*

94 *Bona acquiſita ex beneficio Parochi abſentis extra ſuam Parochiam morientis tanquam ſpolia ad Cameram Apoſt. pertinent.*

95 *Cauſa legitima ab Epiſcopo approbata excuſat à pœnis contra non reſidentes prolatis.*

96 *Licentia diſcedendi requiritur ab Epiſcopo etiam in duobus menſibus à Conc. Trid. Parocho conceſſis.*

97 *Conſtitutio Epiſcopi ne Parochi poſſint abeſſe vltra duos dies ſine eius licentia, valida eſt.*

98 *Parochus non ſatisfacit petens licentiam iurans ſe grauem habere cauſam, quam non expediat manifeſtare.*

96 *Parochus habens licentiam per mendacium, in abſentia fructus percipiens, eos reſtituere tenetur.*

100 *Abſens ex cauſa rationabili, licet peccet ob inobedientiam non petendo licentiam, non tenetur tamen ad reſtitutionem.*

101 *Fructus amittuntur dumtaxat pro rata illius temporis, quo quis abeſt ſine licentia, non poteſt tempori reſtitu-*

Digitized by Google

reſtitutio debita fructuum malè perceptorum obtinentibus Bullam Cruciatæ.

101 *Parochus vltra duos menſes abſens poteſt cogi per Epiſcopum ad reſtitutionem fructuum pro rata temporis abſentiæ.*

103 *Fructus non reſidentium debet Epiſcopus applicare fabricæ Eccleſiæ Parochialis.*

104 *Epiſcopus procedens per ſubtractionem aduerſus Parochos non reſidentes, iuxta Trid. tenetur ſeruare internalla, de de quibus ſeſſ. 6. cap. 1.*

105 *Parochi ob non reſidentiam quomodo beneficiis ſunt priuandi.*

106 *Parochus abſens ex iuſta cauſa, ſine cum licentia', ſine abſque ea, tenetur relinquere ſubſtitutum Vicarium idoneum, & approbatum, qui pro ſe populo ſeruiat, niſi abſentia fiat per ſex, vel octo dies.*

107 *Canonici in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis, ita tenentur ad reſidentiam, vt eis non liceat vigore cuiuſlibet ſtatuti, vltra tres menſes etiam continuos, ab eiſdem Eccleſiis quolibet anno abeſſe.*

108 *Abbates, Priores, & alij Superiores Collegiatarum Eccleſiarum, licet habeant iuriſdictionem in Canonicos, ad reſidentiam cogi poſſunt per Epiſcopos, ſub quorum dioceſi ſunt.*

109 *Dignitas principalis in Collegiata cum regulariter habeat curam animarum, requirit ætatem 25. annorum incœptorum.*

110 *Canonicatum, & Monaſterium in commendam obtinens debet in canonicatu reſidere, niſi monaſterium habeat curam animarum.*

111 *Monaſterium in commendam ſecularis habens, non obtinet curam conuentus, nec monachorum, ſed tota eſt penes Priorem conuentualem.*

112 *Commendatarij Abbatiæ curam iuriſdictionalem tantum, non autem Sacramentalem habentes, ad reſidentiam non tenentur.*

113 *Canonicatum & Parochialem habens in duabus dioceſibus, & non reſidens in Parochiali ex permiſſu Epiſcopi, cogendus eſt ad reſidentiam in Canonicatu.*

114 *Archidiaconatus duos habens, dignitate pares, tenetur reſidere in quo magis ſibi placuerit.*

115 *Conſuetudo immemorialis non excuſat à reſidentia in Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus.*

116 *Conſuetudo immemorialis, qua licebat Canonicis vltra tres menſes abeſſe, ſublata eſt per Conc. Trid. niſi eſſet confirmata per Sedem Apoſt.*

117 *Conſuetudo vel ſtatutum, quo cauetur ſeruitium quadraginta annorum Eccleſiæ præſtitum liberare beneficiatum à reſidentia, obſeruari poteſt.*

118 *Abſentiæ cauſam legit. non eſt neceſſe aſſignare, nec licentiam à Prælato obtinere pro abſentia trium menſium à Conc. Trid. conceſſorum, dummodo omnes Canonici eodem tempore non abſint.*

119 *Menſes tres, quibus Canonici abeſſe poſſunt, prouidere debent Epiſcopi, ne incurrant in Natale, aut Paſcha Domini, vel ſimiles maximas ſolemnitates.*

120 *Menſes tres, quibus Canonici abeſſe poſſunt, debent continere nonaginta dies, & poſſunt accipi non ſolum continui, ſed etiam interpolati.*

121 *Abſentia trium menſium Canonicis conceditur, ſi conſtitutiones Eccleſiæ ſeruitium totius anni requirunt.*

122 *Canonici vltra tres menſes abſentes, licet in ciuitate, vbi ipſa Eccleſia exiſtat, ſint præſentes, incidunt in pœnas Concilij.*

123 *Epiſcopus ob legitimam cauſam dare poteſt Canonicis ſuis facultatem, vt poſſint abeſſe per quatuor menſes.*

124 *Canonici an pro tribus menſibus ſibi conceſſis in abſentia diſtibrutiones quotidianas conſequantur.*

125 *Coadiutor & coadiutum poſſunt abeſſe tribus menſibus.*

126 *Archidiaconus poteſt abeſſe vltra tres menſes ratione viſitationis.*

127 *Cura animarum incumbens imminenti ſuæ dignitati habetur pro præſenti.*

128 *Canonicatum, & Parochialem habens, & reſidens in Parochiali, quomodo quotidianas diſtributiones lucretur.*

129 *Canonici curam animarum habentes, quæ illi Eccleſiæ imminet, habentur tanquam præſentes in choro, dum ſunt in actu adminiſtrandi Sacramenta.*

130 *Canonicatum & Parochialem habenti, in quo non poteſt ſine diſcrimine vitæ propter inimicitias reſidere, permittitur vt in canonicatu reſideat.*

131 *Canonici, & dignitates in Eccleſiis cathedralibus & collegiatis, etiam ſectuſa conſuetudine, vel ſtatuto, tenentur iuſto ceſſante impedimento pſallere in choro.*

132 *Diſtributiones tenentur reſtituere aſſiſtentes in choro non cantando, vel de ordinario, & frequenter confabulando.*

133 *Canonici debent intereſſe omnibus diebus, & horis, præterquam in tribus menſibus ſingulorum annorum.*

134 *Celebrans in Eccleſia ex deuotione, vel obligatione, tempore, quo cantatur vna hora, non poteſt dici illi interfuiſſe.*

135 *Diſtributiones quotidianæ non poſſunt percipi à Canonicis abſentibus, & per ſubſtitutum Eccleſiæ ſuæ inſeruientibus, niſi expreſſo id priuilegio innarentur.*

136 *Statuti non eſt habenda ratio, quo cauetur poſſe Canonicos inſeruire per ſubſtitutos, vel alternatim vnum pro alio, quia eſt contra Conc.*

137 *Canonici perſonaliter ad canendum Miſſam ſunt cogendi illis diebus, quibus ex inſtituto, & legitima conſuetudine illius Eccleſiæ deobligantur.*

138 *Canonicatus, ac dignitates obtinentes, præſertim in Eccleſiis Cathedralibus, Epiſcopo ſolemniter celebranti aſſiſtere tenentur.*

139 *Capitulum, ſeu clerici inferiores ſine Epiſcopo non poſſunt ſtatuere de quotidianis diſtributionibus.*

140 *Diſtributionum amiſſionem ob non reſidentiam non poteſt Epiſcopus aut Capitulum remittere.*

141 *Canonici aſſociantes Prælatum quandoque volentem audire Miſſam in Eccleſia extra Cathedralem, non fiunt participes diſtributionum quotidianarum.*

142 *Canonici duo intereſſentes Epiſcopo ad mentem S. Canonum non percipiunt diſtributiones quotidianas, niſi tamen in illis conſiſterent omnes fructus.*

143 *Epiſcopus Canonicis ſibi ſeruientibus indulgere poteſt, vt in abſentia prebendarum, ſeu portionum ſuarum fructus percipiant.*

144 *Epiſcopus Canonicum, ſeu Capellanum ex cauſa legitima comprehenſa in cap. vn. de cleric. non reſid. à reſidentia ſine conſenſu aliorum Canonic. excuſare poteſt.*

145 *Epiſcopus ob legitimam cauſam poteſt dare Canonicis licentiam abſentiæ quatuor menſium.*

146 *Abſens per annum à dignitate, canonicatus, ſeu prebenda diſtributionibus eſt priuatus, &c.*

147 *Pœna contra obtinentes canonicatus, & non reſidentes non procedit in Canonico ſimplici carente prebenda.*

148 *Pœnarum gradus præſcripti à Concilio contra non reſidentes, neceſſariò ſeruandi ſunt, antequam deueniatur ad punitionem, aliàs erit nulla.*

149 *Citatio vna contra non reſidentem ante priuationem ſufficit ſi perſonaliter fiat, ſi tamen ſit abſens trina citatione per edictum publicum eſt vocandus, nec ſufficit vna pro tribus, aliter enim facta priuatio eſt nulla.*

150 *Fructus prebendæ, quibus Canonici, qui abfuerunt à ſeruitio Eccleſiæ vltra tres menſes priuandi ſunt, applicandi in vſum Eccleſiæ, aut proportionabiliter ſeruientibus, & reſidentibus, num. 152.*

151 *Pœnam contra non reſidentes poteſt Epiſcopus ante ſen-*

by Google

temiam minuere, vel augere, sed non in totum tollere.

153 *Absens à seruitio suæ Ecclesiæ, vt possit fructus, & distributiones lucrari, duo copulatiuè requiruntur, iusta causa absentiæ, & licentia Ordinarij.*

154 *Declaratur Concil. Trid. sess. 21. de reform. cap. 3. & sess. 22. de reform. cap. 3.*

155 *Auditores Rotæ Romanæ consequuntur fructus, & distributiones suarum prebendarum in absentia.*

156 *Inquisitores contra hæreticam pranitatem habentur in suis prebendis, & dignitatibus pro præsentibus, & residentibus, non tamen in beneficiis curam animarum habentibus.*

157 *Collector generalis Camera Apostolica, Subcollectores, Aduocati, Procuratores Fiscales, & Notarij in causis spoliorum, eorum officio durante, lucrantur distributiones quotidianas in absentia.*

158 *Concilio generali intereſſentes lucrantur distributiones quotidianas.*

159 *Limina Apostolorum visitans Episcopi nomine, vel ipsum comitans ad eadem limina, quotidianas lucratur distributiones.*

160 *Pœnitentiarius dum Confessiones audit censetur pro presente in choro.*

161 *Examinatores beneficiorum à Synodo diœcesana electi si causa examinis absunt à choro, possunt ex stat. Capituli quotidianas distributiones lucrari.*

162 *Curam animarum exercentes, quæ illi Ecclesiæ, vbi sunt Canonici, imminet, dum sunt in actu administrandi Sacramenta, distributiones quotidianas lucrantur.*

163 *Visitans Ecclesiam, iura, vel reditus suæ Prebendæ, percipit distributiones quotidianas.*

164 *Senex beneficiarius quando non residens diuinis officiis habeat quotidianas distributiones.*

165 *Obses datus ab Ecclesia, aut etiam repressaliarum causa captus, quotidianis distributionibus priuandus non est.*

166 *Infirmus, qui personaliter diuinis officiis adesse non potest, quotidianas percipit distributiones.*

167 *Intellige si soliius erat residere, & interesse diuinis, dum bene valebat.*

168 *Intellige, etiamsi quis propria culpa in morbum inciderit.*

169 *Medicinam tuendæ valetudinis causa cum Medici consilio sumens, quotidianas percipit distributiones.*

170 *Pestis causa, qui abfuerit quotidianas distributiones non lucratur, nisi consuetudo sit vt darentur absentibus ex legitima causa.*

171 *Absentes pro vtilitate Ecclesiæ distributiones quotidianas non amittunt, præcipuè stante consuetudine, &c.*

172 *Absens à seruitio Ecclesiæ ex iusta causa, & pro defensione iurium ipsius Ecclesiæ, vel sui beneficij, debentur fructus, & distributiones.*

173 *Excommunicatus pro causa Ecclesiæ, & defensione ipsius iurium lucratur fructus, & distributiones beneficij.*

174 *Excommunicatus inique distributiones quotidianas exigere potest.*

175 *Suspensus iniustè, sine ab officio, sine à beneficio, recuperat quotidianas distributiones.*

176 *Interdictus iniustè, vel nulliter ab ingressu Ecclesiæ recuperat quotidianas distributiones, constito de iniustitia, vel nullitate.*

177 *Pensio imposita super Canonicatu, dum Canonicus fuit suspensus, debet solui per Capitulum.*

178 *Incarceratus iniustè, semota quacumque consuetudine in contrarium, debet percipere distributiones quotidianas.*

179 *Beneficia simplicia obtinentes non possunt cogi per Episcopum ad aliquod seruitium personale in eis faciendum.*

180 *Monitiones S. Caroli Borromæi ad Canonicos.*

EPISCOPVS AD RESIDENTIAM an semper tenetur.

ALLEGATIO LIII.

DE residentia Prælatorum in suis Ecclesiis facienda agit *Conc. Trid. sess. 6. de reformat. cap. 1. & sess. 23. etiam de reformat. cap. 1.* & late tractarunt *Bartholom. Carranza in suo speciali tract. de residentia Episcoporum. Franc. Leo in thesaure fori Eccles. par. 3. capit. 2. à num. 4. cum sequentibus, Marc. Anton. Genuens. in manual. Pastorum cap. 31. Azori. instit. moral. par. 2. lib. 7. cap. 4. Ugolin. de potestate Episcopi cap. 4. §. 13. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 4. num. 54. cum seqq. Alphons. Aluarez in speculo iuris Pontificij cap. 9. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nau. lib. 2. tit. 23. l. 2. §. 2. rub. vtrum Episcopi possint se absentare à suis Episcopatibus, vel debeant in eis residere, none Sanctarel. variar. resolut. à quæst. 1. vsque ad quæst. 16. Ioan. Valer. de differen. inter vtrumque forum verbo Parochus differ. 3. Gaigan. de iure publico lib. 3. tit. 9.* Item super residentia Prælatorum, & aliorum curam animarum habentium, & residere debentium emanauit *Constit. Pij IV.* incip. *In suprema, Dat. Roma Kalend. Decembris* 1564. Postea ab eodem *Pio IV.* super executione Concilij, & litterarum eiusdem Sanctissimi contra Archiepiscopos, Prælatos, & alias personas Ecclesiasticas non residentes in suis Ecclesiis emanauit Motus proprius, incip. *Motu proprio, publ. die* 11. *Maij* 1565.

Cum præcepto diuino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oues suas cognoscere, vt ait *Trid synodus d. sess. 23. cap. 1.* ideò Episcopos, & Parochos suis Ecclesiis iure diuino ad residentiam compelli resoluunt *Caietan 2.2. quæst. 185. art. 5. Carranza dict. tract. cap. 2. Sot. de instit. lib. 1. quæst. 3. art. 1. Couar. lib. 3. vari. cap. 13. Alphons. Aluar. d. cap. 9. vers. de residentia, Nau. in manual. cap. 25. num. 121.* quos refert & sequitur *Azor. instit. moral. d. cap. 4. quæst. 1. Possevin. de officio Curati cap. 1. num. 1. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 54. litt. A, in nouiss. Vargas de Episcop. iurisd. axiomate 12. Bott. de Synodo par. 3. art. 1. num. 150. Zechi. de munere Episcopali cap. 5. numer. 3. Nicol. Garci. de benefic. par. 3. cap. 2. num. 16. Vasq. in opusc. de benefic. cap. 4. §. 2. dub. 1. num. 111. cum seqq. Card. Tusch. verbo Residentia concl. 147. Valent. tom. 3. disp. 10. q. 3. puncto 5. vers. altera sententia, Monet. de commutat. vlt. volunt. cap. 4. num. 95. & 113. Cordub. in quæst. lib. 1. q. 19. Mech. Galleg. de Parochorum oblig. tempore pestis p. 1. disp. 1. num. 46. cum seqq. Paul. Grisald. in decis. Cathol. verbo Episcopus. Ioan. Baptista Conrad. in resp. casuum Conscien. q. 317. Valer. Regin. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. nu. 52. Molfes. in sum. Theol. moralis, tract. 6. cap. 11. num. 13. Sanch. de Matr. lib. 8. disp. 6. num. 5. & & in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 37. n. 15. Lessi. de Iust. l. 2. c. 34. dub. 29. nu. 153.* late *Sanctar. vari. resol. q. 1. à princ. contra Alb. de resid. Thom. Camp. & Cather. de resid. Episc.* Et huiusmodi Episcoporũ residentiã debere fieri in Cathedrali, ideſt, in loco, vbi est ipsa Ecclesia Cathedralis dicit, *gloss. in c. Episcopus 4. de consec. dist. 3. Marc. Ant. Genuen. d. c. 31. n. 6.* Nam quis dubitat, quod ianitor ad ianuã, villicus ad villã, gubernator nauis ad gubernaculum, præceptor ad scholã, & alij ad sua munera sedere debeãt? alioquin qui non residet (cum aliò non abducunt præscriptæ à sacro Cõsilio causæ de quibus infra) ostẽdit se sponsum nõ esse, sed peregrinũ: non patrẽ, sed extraneum: non pascentẽ oues, sed se ipsum: non ædificantẽ, sed ferè destruentẽ.

Ex non residentia item Episcoporum nonnulla mala sequi manifestum est: clerici efficiuntur irreligiosi, seculares irreuerentes, perit doctrinæ puritas, pauperes nimis patiuntur, & alia munera Pastoralia obiri non possunt *Trid. sess. 23. cap. 1.* vbi sub pœnis ibi contentis prohibet Episcopis singulis annis vltra tres menses abesse,

abeſſe, & dummodo ex cauſa rationabili,& ſine gregis detrimento, quòd an ita ſit conſcientiæ Epiſcopi relinquitur, non tamen in Aduentu, Quadrageſima, Natiuitate Domini, Reſurrectione, Pentecoſtes, & feſtis Corporis Chriſti: vltra vero tres menſes non liceat, niſi vrgeat Chriſtiana charitas, vrgens neceſſitas, euidens Reipublicæ vtilitas, euidens Eccleſiæ vtilitas, & debita obedientia; & licentia eſt concedenda in ſcriptis, & approbanda à Papa, aut Metropolitano, vel viciniori Epiſcopo,niſi cauſa ſit notoria, & repentina,ita habetur *in d.cap.1. Concily Trident.* Vnde Metropolitanus, vel illo abſente Epiſcopus antiquior, debet prouidere, vt Prouinciales Epiſcopi iuxta Concilij Decreta in eorum Eccleſiis reſideant,& ſuper abſentia inquirere,*Armendar.vbi ſupra num.5. & 6.* me citato *Santiarel. d.quæſt.4.num.7.*

6 CHRISTIANA CHARITAS intelligitur proximorum vtilitas, vt ſi aliqua Eccleſia verſatur in magno periculo hæreſis, & Epiſcopi prædicatione poſſet ſuccurri, vel ob pacem Magnatum componendam. Sed iſta cauſa debet intelligi, dummodo in propria Eccleſia non ſequatur notabile detrimentum, quia eſſet contra ordinem Charitatis, *Cardin. Tolet. in inſtruct. Sacerd.lib.5.cap. 4. num. 3.* quem refert, & ſequitur *Marc. Anton.Genuenſ.d.cap.31.num.3.Santiarel.var.quæſt.3.num. 5.Molfeſ.d.cap.11.num.29.*

7 VRGENS NECESSITAS intelligitur, quando ſcilicet aliquo graui morbo affectus eſt, & niſi locum mutet, vitæ periculum imminet, præcipuè ſi Eccleſia ſua ex hoc detrimentum ſpirituale non patiatur, quod ſi ſequi poſſit, quia tyrannus, vel hæreticus ſtudet nocere ouibus in ſpiritualibus, tunc debet potius mori, quam deſerere gregem, *Tolet.d.cap.4.num.3.verſ.3. Marc. Anton.Genuenſ.d.cap.31. num.3. Azori. d. cap. 4. quæſt.4.*

8 *Carranza d.tract.de reſid.Epiſcop.cap.12.verſ. ſecundo*, vbi docte aſſerit quod occurrente temporali perſecutione perſonæ,& non Eccleſiæ, vel aliarum ouium ſuarum,iuſtè poteſt abeſſe ab Eccleſia durante perſecutione, quia Paulus miſſus eſt in ſporta, vt fugeret Damaſci perſecutionem Iudæorum, & Athanaſius fugit ab Eccleſia ſua inſtante perſecutione Conſtantini Imper. Arriani, quo tempore exulati multi Sancti Epiſcopi ab Eccleſiis ſuis. Quoad primum vero credo verius Epiſcopo

9 non licere à ſua Eccleſia abeſſe, etiam propter perpetuum morbum,vt deciſum refert *Armendar. d. loco num. 4. & 7.* nam tempore peſtis ſi Parochi moriantur, vel aufugerint, tenetur ipſe Sacramenta propter neceſſitatem miniſtrare,ex *D.Thom.& Soar.* reſoluit *Marc.Anton. Genuenſ.d.cap.31.num.4.*

Vnde ex *S.Thom.2.2.quæſt.185.art.5.colligunt Caiet.Sot. & Miranda*,quos citat & ſequitur *Vaſq.in opuſculo de benefic.cap.4.§.2.art.1.dub.2.num.135.* principalem reſolutionem procedere quoties non immineret detrimentum ouium, ſi enim tale detrimentum immineret in ſpiritualibus, ex nulla cauſa poſſet abeſſe, quia bonus Paſtor animam ſuam ponit pro ouibus ſuis, vt habetur *Ioan.10.* Nam munus Epiſcopale adeò ſtricte obligat,vt minus æſtimare debeat bonus Paſtor detrimentum propriæ vitæ, quam detrimentum in ſpiritualibus ſuarum ouium, quarum curam ſuſcipit, vt egerunt S. Thomas Archiepiſcopus Cantuarienſis, Staniſlaus Epiſcopus Cracouienſis, & alij plures; idem eſt ſi tempore peſtis opus ſit præſentia Paſtoris ad iuuandum oues ſpiritualibus remediis, eiſque Sacramenta præſtando, niſi iam poſſit per alium ad id tempus æque bene illud præſtare; & ita egit S.Carolus tempore peſtis Mediolani,nam per ſeipſum precipuè id præſtauit,exponens vitam propriam periculo mortis, vt adiuuaret oues ſibi commiſſas ſpiritualibus remediis & Sacramentis per ſeipſum, & per alios eius exemplo, vt per *Carol.à Baſilica S. Petri in eius vita lib. 4. cap. 8. & Homobon.de Bonis de humana vitæ ſtatibus par.1.cap. 6. propè finem*, vbi etiam ait quod Epiſcopus tempore peſtis etiam cum periculo vitæ aliis deficientibus reſidere tenetur, & Sacramenta inſtante neceſſitate adminiſtrare,& citat *Soar. de Sacramento extrema vnctionis diſput.44.ſect.3. Ioan. Capeauil. in tract. de neceſſitate*, eo modo adminiſtrandi Sacramenta tempore peſtis *quæſt. 3. Renion. in ſpeculo Paſtorum lib. 1. diſput.2. quæſt.1.* quod etiam generaliter de omnibus habentibus curam animarum tradit *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta par.3.lib.3. cap. 3.* Excuſatione tamen dignum reputo Prælatum ſi ſine detrimento Eccleſiæ ſuæ,& ouium ad ſaluandam propriam vitam abſit, vel fugiat furorem perſecutionis, vt ſe indemnem & incolumem ſeruans poſſit melius in vinea ſibi commiſſa laborare, vt fecit S. Athanaſius, quia contra ipſum tantum erat perſecutio, & oues non patiebantur detrimentum, & fuga ſua reſultauit in maiorem vtilitatem & ſui & vniuerſalis Eccleſiæ, vt bene proſequitur *Molfeſ.d. tract.6. caput.11. num.52.*

10 DEBITA OBEDIENTIA, quando ſcilicet aliquis à Summo Pontif.vocatur, *Salzed. ad Bernard.in practic.cap.54.verſ.tertius caſus Azori.d. cap.4.quæſt.4.verſ. ad tertium.* Nam Summi Pont. mandato accerſitus ad tempus aliquod breue pro miniſterio aliquo, & bono Eccleſiæ vniuerſalis, vel Reipub. Chriſtianæ, iuſtè à reſidentia excuſaretur, dummodò expedito miniſterio redeat ad propriam Eccleſiam, quamuis commodè poſſit ſupplere per non Epiſcopum, ita *Carranza d.cap.12. verſ.quinto.* An iuſta poſſit eſſe cauſa,vt quis Epiſcopus 11 à lege reſidendi Summi Pontif.conſenſu ſoluatur, ſi ſit Curiæ Romanæ Camerarius, vel Vicecancellarius, vel Summus Pœnitentiarius,vel Cameræ Apoſtol. Theſaurarius, vel Auditor Rotæ,vel à Secretis, aut Confeſſionibus Papæ? Negatiuè videtur reſpondendum, ſi adſint alij ſatis idonei ad hæc munera,& officia cum *Caiet. & Sot.*quos refert,& ſequitur *Azori. d.cap. 4. quæſt. 5.* licet autem iuris diuini ſit, vt Epiſcopi, & Parochi ſuis Eccleſiis per ſeipſos inſeruiant, & Papa non poſſit ſuo arbitratu huius legis rigorem gratia alicuius laxare,poterit tamen iuſtis de cauſis, his videlicet,quas recta ratio, & lex charitatis præſcripſerit, hunc vel illum hac lege ſoluere. Cardinales igitur, cum ſint pars corporis Papæ *Moneta de decimis cap.9.quæſt.3. num. 114.* & illi aſſi- 12 ſtere tenentur *Flamin.de reſign.lib.2.quæſt.1. num. 34. & lib.7.quæſt.12. num. 14.* itaut à Curia ſine Papæ licentia non eis diſcedere liceat, *Flamin.lib.1.quæſt. 10. num.27. Camill.Borrell.in ſumma omnium deciſ. tit. 10.num. 8. Gonzal.ad reg.8.Cancel.gloſ. 24. num. 123. & ſequenti*, iuſtam 13 habent cauſam,vt abſint ab Eccleſiis,quarum ſunt Epiſcopi,ita *Martin. Laudenſ.de Card.quæſt.5. & in alio tract. de Cardin.quæſt.68. Andra.Barbat.de præſtantia Card. quæſt. 12.Villad.de origine Cardin.quæſt.5.num.11.& 12.& quæſt. 13.num.62.Gonzal.dict. gloſ. 24.num. 128.* cuius contrarium non ſine fundamento tenent *Turrian. de reſidentia pag.45.Sà verbo reſidentia Azori.dict.cap.4.quæſt.7.& cap. 6.quæſt.1.Sanctarel.vari.reſol.quæſt.2. Flamin.d. lib.1.quæſt. 10.num.8.Valent.tom.5. diſput. 10. quæſt. 3. punct.5.col.3. verſ.ſed quæret,Vaſq.in opuſculo de benefic.cap.4. §. 2.dub.2. num.141.cum ſeqq. Molfeſ.in ſumm.moralis Theologiæ tract. 6.cap.11. num.34.* vbi aduertit; ideò S.Carolus requiſitus à variis Pontificibus, vt ex cauſis prædictis Romæ reſideret, ſemper ſe excuſabat ſumma modeſtia, & vt gregem ſibi commiſſum gubernaret, renunciauit omnibus aliis beneficiis, & Archiepiſcopatum Mediolanenſem tantum ſibi retinuit, & fructus in vſus pauperum expendebat ſolo victu, & veſtitu contentus, vt in eius vita legimus.

EVIDENS ECCL. VTILITAS intelligitur, 14 quando abeſt ad defendendum iura ſuæ Eccleſiæ, vel ob aliud ſimile vocatus accedit, vel ſi contingat celebrari Concilium aliquod generale, vel prouinciale,

quandiu scilicet durat Concilium, *Tolet.dict.num.3.vers. quartus,Salzed.d.cap.54.vers.quartus, Carranza d. cap.12. vers.tertio,Molfes.d.cap.11.num.36.Marc. Anton. Genuens. d.cap.31.num.5.*me citato *Santtarel.quæst.3.num.5.*

15 EVIDENS REIP. VTILITAS, intelligitur quando postulauerit euidens vtilitas suæ ciuitatis, aut totius Regni. ita quod per alios id fieri non potest,post *Tolet.*refert *Marc.Anton.Genuens.d.cap.71. num.6.Molfes.*
16 *dict. cap.11.num.* 36. Episcopus enim euidenti Reipubl. exigente vtilitate potest esse Legatus, siue Orator Principis secularis, vt habetur in capit. *cum parati de appellat.gloss. vni.verbo Legatum in cap. Episcopus* 14.*dist.Corset. in tract.de potest.Regia par.vlt.num.* 47. *Carol. de Grassis de effectibus clericalibus effectu* 61.*nu.*2. *Zechi.de casibus referm.*
17 *casu* 3.*n.*2.In Curia tamé Regum,& aliorum secularium Principum fungentes munere, & officio Regij Præsidis, vel Confessarij,vel Consiliarij,aut Proregis,nó eximuntur à residentia suorum Episcopatuum, nisi ea sit hominum penuria, vt alij satis idonei minimè reperiantur, qui hæc præstent obsequia,nec in hoc Cæsaris facultas, de qua in *auth.quom.oport. Episcop. collat.* 1. *& in auth. de Sanctissimis Episcopis collat.*9. aliquam vim habet,cum sit causa spiritualis Episcoporum residentia,ideò dato communi Reipubl.commodo,non Cæsaris indulgentia, sed Romani Pont.habita licentia Episcopi ab Ecclesiis suis abesse possunt, prout resoluit *Azor. dict.par.2.lib.7.cap. 4.quæst.6.* aliter enim nullo modo existentes in seruitio, aut officiis Regis excusari possunt à residentia, *Nicol.*
18 *Garc.de benefic.par.3.cap.2.à num.* 388. Nam residentia, vt supra dixi,est de iure diuino,vt *Numer. cap.* 18. soli filiis Leui mihi seruientibus in Tabernaculo,& portantibus peccata populi dedi omnes decimas filiorum Israël in possessionem, & *Apost. ad Thess.*1. *cap.* 3. neque gratis panem accipimus ab aliquo,sed in labore,& fatigatione die, ac nocte operantes, vt nos metipsos formam daremus vobis ad imitandum nos,& *Matth.*10.*& Luca* 10.dignus est operarius mercede sua: & non residere est contra debitam Christi charitatem, nam amor eius non est apud eum, qui parui pendet, quæ maxima sunt Christi, scilicet salutem animarum sibi commissarum, *Alphons.Aluarez d.cap.9.propè finem.*

19 Meminerint Episcopi elegantia *Diui Cypriani* verba *in tract.de lapsis*, relata per *Cardin. Cæsar. Baron.annalium Ecclesiæ tom.* 2. *anno Christi* 253. *pag.* 301. & sunt quæ sequuntur: Episcopi plurimi (quos & hortamento esse oportet cæteris & exemplo) diuina procuratione contempta audent procuratores rerum secularium fieri derelicta cathedra, plebe deserta, per alienas Prouincias oberrantes,negotiationis quæstuosæ nundinas aucupari, esurientibus in Ecclesia fratribus non subuenire, habere argentum largiter, velle fundos insidiosis fraudibus rapere, vsuris multiplicantibus fœnus augere,quid non perpeti tales pro peccatis huiusmodi meremur?

20 Meminerint etiam huiusmodi residentiam, non solùm præsentiam corporis assiduam, sed etiam mentis solicitudinem,& charitatis studium præ se ferre debere. Quid si habitans in Ecclesia sua Episcopus in eadem, cum concionandi tempus instat, obmutescat? Quid si de sceleribus profligandis, de virtutibus disseminandis, de subleuanda inopia, de disciplina restituenda,de blasphemis,de aleatoribus,de luxu,& de obscœnitate ablegandis nihil,aut parum laboret? Quid si in eius Ecclesia non Synodus diœcesana quotannis habeatur,non Confirmationis Sacramentum in locis remotioribus ministretur? imò nec diœcesis ipsa, nisi perraro,& non integre visitetur?& quæ alia præcipuè à Tridentino Concilio præcepta fuerunt, lente admodum in vsum inducantur? Siue cum crassa admodum in pluribus diœcesibus Parochorum imperitia deprehendatur; nulla tamen industria adhibeatur, vt lectio Theologalis habeatur, vel vt casus conscientiæ examinentur, siue vt Congregationes aliquot, quæ aptiore fieri potest ratione, ad eos instruendos instituantur, seu alia huiusmodi ad illorum fructum subsidia excogitentur? Hic certè nudum potius nomen, ac simulacrum Episcopi in otio, & desidia, quam veri pastoris formam, quæ cum zelo,ac solicitudine coniuncta esse debet, omnibus referet. Nam quamuis sola corporis præsentia, humano iudicio, Ecclesiasticisque sanctionibus tuti,immunésq;esse videantur, sciant tamen non eos supremum illud,acerrimúmque Præpotentis Dei tribunal euasuros,nisi & alia multa cum hac personali residentia coniunxerint, quæ eos non specie tantum, sed verè Episcopos,Pastorésque esse declarent. Hinc *Concil. Trident.* diuino præcepto hæc inter cætera illis nominatim mandata esse recensuit: oues suas agnoscere:pro his sacrificium offerre: verbum diuinum prædicare: Sacramenta administrare: bonorum omnium operum exemplo pascere, pauperum miserabiliúmque personarum curam paternam gerere, & in cætera munia Pastoralia diligenter incumbere.

Absque iusta causa à sua Ecclesia absens Episcopus, 21
qui propriæ salutis immemor,terrena cælestibus, ac diuinis humana præferens in diuersis curiis vagatur, aut in negotiorum temporalium solicitudine ouili derelicto, atque ouium sibi commissarum cura neglecta se detinet occupatus, vltra mortalis peccati reatum,quem incurrit pro rata temporis, quo abest, fructus suos non facit, nec tuta conscientia illos retinere potest,sed tenetur eos fabricæ Ecclesiæ,vel pauperibus erogare, *Concil. Trident.dict.cap.1.vers.si quis autem,sess.* 23. Si tamen per sex menses continuos nullo legitimo impedimento, seu iustis & rationabilibus causis cessantibus extra suam diœcesim morando abfuerit, ipso facto quarta parte fructuum illius anni priuatur,quæ pars per Superiorem Ecclesiæ applicanda est fabricæ, & pauperibus loci. Quod si per alios sex menses in absentia perseuerauerit, aliam quartam eadem ratione amittit, applicandam per eundem eisdem. Postremò crescente contumacia intra tres menses Metropolitanus de absentia suffraganei Romanum Pont. per litteras nunciúmve certiorem facere debet,alioquin elapsis prædictis tribus mensibus ipso facto ingressu Ecclesiæ priuatus est ipse Metropolitanus, ita habetur in *Concil.Trident.d.cap.*1. *sess.6. de reformat.*Bona Patriarcharum,& Episcoporum, cuiuscunque quantitatis, mortuorum extra suas Ecclesias contra Concil.Trident. tanquam spolia ad Cameram Apostolicam pertinent per Bullam Pij Quarti, quæ incip. *In suprema militantis Ecclesiæ*,publicata *die* 4.*Decembr.*1564. & exequutorem idem *Pius Quartus* dedit Auditorem Cameræ, iuxta formam, quæ habetur in Bulla eiusdem incip. *Cum tam per sacrosanctam*, ita refert *Amen.d. loco num.*7.

Episcopi adeò sunt obstricti ad residentiam suarum 22
Ecclesiarum,vt ne votum quidem suscipere possint,quo vinculum, per quod sunt suis Ecclesiis addicti & obligati,dirimatur,sine Romani Pontificis licentia,*cap. nisi cum pridem, de renunc.cap.licet, de regular. cap. magna, de voto Azor.instit.moral.par.*1.*lib.*11.*c.p.*16.*quæst.* 2. *Sayr. in claui Regia lib.*6.*cap.*5.*num.*24.*vers.secundo venere, Syluest. verbo votum* 3.*quæst.*1. *Marc.Anton. Genuens.d.cap.*31.*nu.* 10.vbi *num.*11. *vers. tertio*, cum *Azori.d.cap.*16.*quæst.*2. *versic.quares*, resoluit Episcopum, qui longinquæ peregrinationis votum fecerit, oportere soluere expensas, quas inter eundum, commorandum, & redeundum fecisset; laborem vero peregrinationis cum vigiliis, precibus, ieiuniis,& aliis pietatis officiis commutare debere. Ego tamen tenerem Episcopum ad prædicta non obligari, cum huiusmodi votum longinquæ peregrinationis non possit emittere sine Papæ licentia, vt tenet *Panormit.in d.cap.magna*, quem refert, & sequitur *Alphons. Aluarez in speculo iuris Pontificij cap.*9.*in princip.pag. mihi* 27. & optima ratione probat *Sanch.in præcepta Decalogi*

Digitized by Google

ealogi tom.1.lib.4.cap.25.num.41. vbi *num.42.* aſſerit quod licet aliqui excipiant votum eundi in ſubſidium Hieroſolymitanum quaſi illud emittere & exequi inconſulto Romano Pontif. ſit integrum Epiſcopis, id tamen hodie non eſt licitum, cum aditus non patcat in terram ſanctam ſine Pontificia licentia.

Si tamen votum Epiſcoporum ſit modicæ peregrinationis, vel precum, vel abſtinentiarum, quæ munus exequi non impediunt, eſt abſolutum, & obligat nulla Pontificis expectata licentia, quia nulla alia ratione ea neceſſaria eſt, niſi ne impediatur munus ad quod ex iuſtitia tenetur Epiſcopus, ac proinde exequutio votorum non impedientium nulla indiget licentia, nec pendet à dominatiua alicuius poteſtate, ſed in iis eſt ſui iuris ad vouendum, ita *Angel. verbo votum 2. quæſt. 1. Sylueſt. eod. verbo 3. quæſt. 1. Tabien. eod. verbo 5. quæſt. 1. num. 2. Azor. d. cap. 16. quæſt. 2. Iacob. de Graff. in aureis deciſ. par. 2. lib. 2. cap. 32. num. 2. Sayr. in claui Regia lib. 6. cap. 5. num. num. 24. verſ. ſecunda vouere, Soar. de Relig. tom. 2. tract. de voto lib. 3. cap. 4. num.* 10. quos refert, & ſequitur *Sanch. dict. cap. 25. num. 43.*

23 Sic etiam ſine Papæ licentia religionem intrare non poſſunt, *dict. cap. licet, verſ. illa, Menoch. de arbitrar. caſu 423. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 18. n. 377. verſ. poſtremo, Marc. Anton. Genuen. in practicab. Eccleſ. quæſt. 502.*

24 *num.* 3. nec eſt iuſta cauſa reſignandi Epiſcopatum, ſi Epiſcopus velit ingredi religionem approbatam, cauſa mutandi ſtatum, & vitam *cap. ſuggeſtum 7. quæſt. 1. cap. ſufficiatis 7. quæſt. 5. Maiol. de irregul. lib. 3. cap. 3. num. 31. in fine, Flamin. de reſign. lib. 5. quæſt. 3. num. 233.* tenebitur tamen, quantum in ſe fuerit, à Papa facultatem petere abdicandi ſe à munere Epiſcopali *Azori. d. quæſt. 2. verſ. quæres, Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 31. num. 11.*

25 An qui vouit religionem poſſit fieri Epiſcopus non adimpleto voto; quæſtio eſt, in qua text. in *cap. per tuas 10. de voto*, dicit, quod prius debet adimplere votum, *Marc. Anton. Genuen. dict. cap. 31. num. 12. Iacob. de Graffiis in aur. deciſ. par. 1. lib. 2. cap. 24. num. 12. Valer. Reginald. dict. lib. 18. num.* 382. Sed dubio non caret, cur Epiſcopus creatus poſt ſimplex religionis votum, teneatur Epiſcoparu relicto ad religionem tranſire, cum votum non infringat, qui commutat in melius, *cap. pernenit, in 2. de iureiur.* & ſtatus Epiſcopi ſit perfectior ſtatu regulari, *cap. veniens, eodem tit. cap. licet, de Regularibus.*

26 Quare ſunt aliqui qui aſſerant Summum Pontif. in *d. cap. per tuas*, loqui de conſilio, ibi, *conſulimus*, cum nulla ſit culpa acceptare Epiſcopatum, & ob id non implere religionis votum, ita *Fr. Ioannan. in ſumma tom. 2. cap. 6. num. 6. Henriq. in ſum. lib.* 10. *de Sacram. Ordinis, cap. 32. num. vlt. in com. littera I, Marc. Anton. Genuenſ. d. num.* 12. Verum dicendum puto hunc tenere dimiſſo Epiſcopatu ad religionem tranſire, quia acceptans Epiſcopatum, admittit impedimentum religionis promiſſæ, & ſic erit voti reus, quamuis enim non repugnet, vt religioſus fiat Epiſcopus, repugnat tamen vt Epiſcopus fiat religioſus, quia oportet illum prius fieri nouitium, & in operibus humilibus verſari, quæ dignitatem Epiſcopi dedecent, ita poſt *Angel. Sylueſt. Tabien.* & alios, tenent *Sanch. in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 18. num. 5. Azori. dict. cap. 16. quæſt. 2. & cap. 22. quæſt. vlt. & parte 2. lib. 3. cap. 32. quæſt. vltim.* vbi reſpondens ad obiectionem illam de ſtatu Epiſcopali, quod ſit perfectior ſtatu religioſorum, aſſerit eam nihil euincere, quia votum ſub præcepto cadit; Epiſcopatus vero conſilij, non præcepti opus eſt: & ad illud quod licitus eſt tranſitus à religione ad Epiſcopatum, reſpondet huiuſmodi tranſitum fieri auctoritate Summi Pontif. non propria voluntate religioſi.

27 Ex quibus difficilis redditur text. *in cap. vnico diſtinct.* 85. ibi, vel ſi tactis, &c. quatenus probat iuramentum factum à quodam Archidiacono de non acceptando Epiſcopatum validum cenſeri, & colligit *gloſ.* ibi, verbo, *Sacroſanctis*; difficultas ex eo prouenit, quia illa iura- 28
menta non ſunt obligatoria, quæ melioris boni fuerint directè impeditiua *D. Thom. 2. 2. quæſt. 89. artic. 7. ad 2. & quod lib. 5. artic. 27. Abb. in cap. ſi vero, num. 3. de iureiuran. Conar. in cap. quamuis, par. 1. §. 6. num. 7. Sayr. in claui Regia lib. 5. cap. 7. num. 3. Soar. de relig. tom. 2. lib. 2. de iuramen. cap. 17. num. 7. cum ſequentibus*, atqui acceptatio Epiſcopatus inter opera meliora cenſeri debet, ex *reg. cap. in ſcripturis, & cap. qui Epiſcopatum 8. quæſt. 1.* igitur iuramentum de illo non acceptando inualidum debet iudicari. Confirmatur deinde difficultas, quia iuramen- 29
tum de non ingrediendo religionem, non obligat, ſecundum ſupra citatos: ſed ſtatus Epiſcopalis eſt perfectior ſtatu religionis, illo námque ſtatus eſt perfectior, qui magis charitatem attingit, qualis eſt Epiſcoporum, quia conſiſtit in officio paſtorali, iuxta illud *Ioan.* 10. bonus paſtor, &c. *Tridentin. ſeſſ. 13. de reformat. cap. 1.* ob idque præ omnibus aliis ſtatibus charitatem attingere dicendum eſt, iuxta illud *Ioan.* maiorem charitatem, &c. refertur ad hoc propoſitum in *cap. niſi cum pridem, §. quippe de renunc.* & hinc fit, quod facilius indulgetur, vt monachus ad Epiſcopatum aſcendat, quam præſul ad monachatum deſcendat, vt probat opt. *text. in dict. cap. niſi, verſ nec putes*, text. item opt. *in cap. licet, verſ. illa, de regular. D. Thom. 2. 2. quæſt. 84. artic. 1.* ergo à fortiori iuramentum de non acceptando Epiſcopatum obligatorium non eſt cenſendum, argument. *authent. multo magis, C. de ſacroſan. Eccleſ.*

Vnde minimè valere votum non procurandi, aut non acceptandi Epiſcopatum, eo quod impediat perfectionem Eccleſiæ ſtatum, illique vtiliſſimum, aſſerunt Roman. *ſing. 507. Nauar. in man. cap. 12. num. 16. D. Barboſ. in l. alia §. eleganter num. 28. ff. ſoluto matrim. Azori. inſtit. moral. par. 1. lib. 12. cap. 5. quæſt. 1. verſ. quæres an eiuſmodi.*

Quare ad text. in *d. cap. vnico* reſpondentes *Abb. in* 30
dicto cap. ſi vero, num. 4. Selu. de iureiur. in par. 3. quæſt. 1. num. 21. Angel. & Sylueſt. verbo iuramentum, 5. §. 3. D. Antonin. par. 2. tit. 10. cap. 6. §. tertius caſus, & alij citati à *Soar. dict. lib. 2. cap. 13. num.* 14. aſſerunt iuramentum illud attendi in ſpecie illius text. non quia fuit validum, aut 31
obligatorium, ſed quia illud emittens mortaliter peccauit in actu iureiurandi: licet enim ſimpliciter iurans ſe non facturum aliquod opus conſilij, & perfectionis venialiter tantum peccet, ex ſententia *Diui Thomæ d. artic. 7. ad 2.* vbi *Caietan. Sot. de inſtit. lib. 8. quæſt. 2. art. 3. concluſ. 5. Conar. d. num. 7. Nauar. in man. cap. 12. nn. 16.* & aliorum quos refert, & ſequitur *Sayr. lib. 5. c. 4. n. 36.* Nihilominus tamen mortaliter peccat, qui iurat nunquam ſe illud opus facturum, quia includit caſum neceſſitatis, in quo iam non ex conſilio, ſed ex præcepto tenetur, vt per *gloſſ.* verbo, *ſacroſanctis*, in princip. in *d. cap. vnic. Conar. d. num. 7. Nauar. dict. num. 16. Sayr. dict. num.* 36. Vnde quia Archidiaconus, de quo in *dict. cap. vnico*, iurauit ſe nunquam Epiſcopatum acceptaturum, vt text. habet vtique mortaliter deliquit, vt aduertit *Caietan. 2. 2. quæſt. 89. artic. 7. ad 2.* & ideò ad Epiſcopatum non promouetur.

Verum hic intellectus nullo modo eſt admittendus, 32
quia peccatum mortale non impedit promouendum, nec ſufficit ad repellendum electum, *cap. ſicut*, 27. iuncta *gloſ. 1. de iureiuran. gloſ. verbo emendato, in cap. diffinitio 22. quæſt. 4.* ſic alias ſolum illud peccatum impedit promouendum, quod vel irregularitatem inducit, vel ſaltem talem præ ſe fert infamiam, vt morum honeſtatem tollat ex *Felin. in cap. dilectæ, num. 4. de except. Conar. in cap. alma, par. 1. §. 8. nnm.* 4. Deinde verius eſt Archidiaconum iurantem, de quo in *dict. cap. vnico*, nullum commiſiſſe peccatum in ipſo actu iurandi, vt infra oſtendetur, ergo non propter peccatum eſt ab Epiſcopatu repulſus. Quare *Sot. lib. 8. de inſtit. quæſt. 1. artic. 7.*

in

in 2.argu. aſſerit Archidiaconum illum fuiſſe coactum à Pontifice accipere Epiſcopatum, eo quod iudicatus fuit Eccleſiæ neceſſarius, & ideò oportuiſſe infringere iuramentum. Sed hic intellectus nullum habet fundamentum, imò litteræ omninò repugnat, & Epiſtolæ originali *Gregorij*, ex qua text.deſumitur, cuius verba ad hoc propoſitum refert *Soar.d.cap.13.num.15.*

33 Reiectis igitur his, atque aliis intellectibus tu dic in hoc euentu iuramentum duobus modis fieri poſſe:priori modo,quando, verbi gratia;iuramentum generaliter fit de non acceptando Epiſcopatum, animo etiam reſiſtendi Superiori præcipienti, vt accipiat: item animo non acceptandi quantumcunque vrgens neceſſitas, vel vtilitas Eccleſiæ id expoſcat,& tale iuramentum peccatum mortale includit.tam in actu iurandi, quam in ſui obſeruantia, & ideò nullatenus eſt obligatorium:poſteriori vero modo poteſt fieri hoc iuramentum cum debita moderatione, videlicet non acceptandi Epiſcopatum, niſi neceſſitas, vel vtilitas Eccleſiæ,aut præceptum Superioris interueniat, iuxta reg.*cap.venientes, de iureiuran.*In hoc vltimo caſu dubium eſt,an obliget iuramentum extra caſum neceſſitatis, in quo reſolue quod ſic, quia tale iuramentum ſimpliciter eſt de meliori bono, nec in actu iurandi, nec in ſui obſeruantia aliquod datur peccatum,quamuis *gloſ.d. verbo ſacroſanctis*,exiſtimet committi ſaltem in hoc iuramento peccatum veniale, ſed immeritò: licet namque Epiſcopatus ſit ſtatus perfectionis,*d.cap.qui Epiſcopatum,d.cap.niſi cum pridem,verſ. quippe,d.cap.licet,verſ. illa*, eius tamen acceptatio ob honorem, & diuitias ei inhærentes, & ob alia pericula adeò à perfectione recedit, vt optimum conſilium ſit illud non acceptare,imò erit opus minus perfectum illud accipere, niſi quando vrgeat vtilitas Eccleſiæ,vel præceptum Superioris, iuxta doctrinam *Gregor lib.13.moral. cap.13.*& reſoluta per *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib.4.cap.8. num.* 37. Hoc ſuppoſito reſolue Archidiaconum,de quo in *d.cap.vnic.* nõ iuraſſe iuxta priorem modum, ſed tantum iuxta poſteriorem, in quo nullum commiſit peccatum,vnde cum iuramentum non ſit melioris boni impeditiuum ex ſupradictis, ſuam habet vim obligandi, atque adeo impedit promouendum,iuxta illum text.quem ſic interpretantur *Caiet.dict. artic.7.ad 2. Soyr.lib.5.cap.7.num.3.Soar. dict. cap.13. num.13. cum ſequentibus.*

Quis autem ſit Prælatus potens cogere ad acceptandum Epiſcopatum, non abs re dubitari poteſt, in quo dubio *Valent.2.2.diſp.10.quæſt.3.puncto 3. col. 5. concluſ.6.* quem refert, & ſequitur *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1.lib.4.cap.8.num.*38.ait optimè,nullum Prælatum etiam Religionis poſſe ad id cogere,ſed id eſſe ſolius Pontificis, quod eius ſit ad id cogere qui poteſt Epiſcopos confirmare.

34 Epiſcopum non reſidentem in ſua diœceſi alternatiua non gaudere declarauit Sacra Concilij Congregat. prout referunt *Galet. in margarita caſuum conſcien. verbo Epiſcopus, Stephan.Gratian.diſceptat.forenſ. cap.* 156. *Aloyſ. Ricci.in praxi fori Eccleſ.deciſ.*540.*in prima edit. & reſolut.* 462. *in ſecunda edit.Gonzalez. ad reg.* 8. *Cancell.gloſ.*43.*nu.* 84. vbi aſſerit, quod cum quidam Epiſcopus Hiſpaniæ abeſſet à propria diœceſi pro exercitio ſui officij Inquiſitoris Generalis in Curia inuictiſſimi Hiſpaniarum Regis, vbi Generalis Inquiſitor cum ſuo Tribunali reſidere ſolet,& inſtãter ſupplicaſſet Clem.VIII. quod concederet indultum ſpeciale, vt poſſet gaudere beneficio alternatiuæ, quamuis non reſideret in proprio Epiſcopatu, illud obtinere non potuit. Nec obſtat quod *Flamin. de reſignat.lib.1.quæſt.*10. *num.* 58. dicat declaratum fuiſſe contrarium, quia reſpondet *Gonzal.d.loco*, id procedere attento tenore regulæ Greg. XIII. in qua tunc non erat appoſita dictio illa, *vere*, prout ad præſens adeſt in moderna regula, quæ veram reſidentiam præcisè requirit,refert *Nicol.Garc.de benefic.par.5.cap.1.num.*467. & tenet *Moneta de optione,cap.5.num.*79.*in vltima editione*, vbi *num.*97.cum *Gonzal.d.gloſ.*43.*à num.*136. reſoluit,vt menſis dicatur Ordinarius, vigore alternatiuæ acceptatæ non requiri integram reſidentiam illius menſis, in quo vacat beneficium; ſed ſufficere maiorem partem eiuſdem.

Quæſtio eſt non contemnenda,an Epiſcopus abſens 35
ex cauſa à Concilio approbata fruatur alternatiua, quam Sanctiſſimus conceſſit perſonaliter dumtaxat reſidentibus? in quo dubio varie deciſum fuit, illud tamen obtentum cum referretur ad Sanctiſſimum, quod non fruatur Epiſcopus alternatiua, quando abeſt etiam ex cauſa à Concilio approbata,idque ad tollendas lites, quæ oriri poſſunt ſuper hoc articulo, quæ cauſa ſit approbata, vel non; ita *Sanctiſſimum* reſpondiſſe refert idem *Garcia in addit.ad dict.cap.1.num.*463. *Ioan. Anton. Maſſobr. in praxi habendi concurſum præl. 23. dub.3.ſecundum Romanam impreſ.*

Deinde non abs re dubitari poteſt,an Epiſcopus, qui 36
ob eius abſentiam amiſit alternatiuam, retineat aliquod tempus ad conferenda beneficia?In quo dubio olim Rota tenuit *in vna Sulmonen. Canonicatus coram D. Cantucio, quarta Maij* 1583. Epiſcopum abſentem à diœceſi poſſe conferre beneficium vacans quouis quatuor menſium, licet acceptauerit alternatiuam, ſequuntur *Anaſtaſ.Germon.de indultis Cardinalium.§.volumus*, 18. *Franc. Leo in theſ.uro fori Eccleſi.ſt.par.1.cap.18.num. 4. Moneta dict.quæſt.3.num. 95. propè finem.* Verum ab illa deciſione Sulmonen. Canonicatus, receſſit *Rota in alia Sulmonen. alternatiuæ* 14.*Maij* 1610.*coram Illuſtriſſimo Lancellotto*,vbi dubitatum fuit an collatio beneficiorum vacantium in menſibus *Martij*, *& Septembris* Epiſcopo à ſua diœceſi abſente ad Epiſcopum, vel potius ad Summum Pontif. ſpectaret? Super quo dubio Rota conſulta reſpondit collationem pertinere ad Sum.Pontificem cùm illi duo menſes, qui aliàs ſunt Ordinarij, vigore acceptationis alternatiuæ efficiantur Apoſtolici, eam refert,aliamque in propoſito adducit, contrariis bene reſpondens, *Aloyſ. Ricci.in praxi fori Eccleſ.deciſ.*684. *in prima edit. & reſolut.* 582.*in ſecunda edit.* & antea fuiſſe deciſum in vna *Mauricen.Canonicatus* 15. *Nouembris* 1593. ac etiam ſæpe dicit *Gonzal. gloſ.* 43. *num.* 134. quamuis illis reſpondere fruſtra elaboret *Garci.in addit.ad d.cap.1.num.*691.

Per abſentiam enim Epiſcopi à ſua diœceſi nec reſoluitur alternatiua in præiudicium Papæ, itaut Epiſcopus poſſit redire ad ſuos menſes ordinarios, neque aliud inducitur quam ſimplex ſuſpenſio vſus alternatiuæ in præiudicium ipſius Epiſcopi abſentis.Ratio primi dicti eſt, quia acceptatio alternatiuæ facta in vim regulæ habet vim cuiuſdam contractus nominati, videlicet permutationis,vt cenſuit Rota apud *Atohedan. deciſ.3. num. 1.de reſcript.* Nam Papa ex illis octo menſibus quatuor communicat Epiſcopo, Epiſcopus vero ex illis quatuor duos communicat Papæ: vnde etiamſi adhuc res foret integra, quia ſcilicet adhuc Epiſcopus non incœpiſſet conferre in menſibus alternatis, non poſſet recedere à tali contractu, niſi concurrat etiam voluntas Papæ *l.1. C.quando liceat ab empt.diſced.l.nihil tam naturale*,vbi *Doct.* & alij, de regulis Iuris,& fuit deciſum in Fauentina Canonicatus 16.*Decembr.* 1585. *coram Blanchetto,& in dict. Sulmonen.alternatiua.*

Verum, vt occaſione præcedentis quæſtionis omnia, 37
quæ in materia occurri poſſunt, breuiſſime diſcutiantur, & quid in ea tenendum, oſtendatur, ſub duplici quæſito reſoluenda putaui, videlicet vtrum menſes alternatiuæ debeant eſſe integri, vt Epiſcopus ea frui poſſit?exempli gratia,ſi Epiſcopus habens alternatiuam acceptatam ſit abſens à ſua diœceſi principio menſis *Februarij, Aprilis*, aut alterius alternati, & reuertatur in eodem menſe, an gaudeat alternatiua in beneficiis vacantibus

cantibus in tali menſe poſt reditum ad Epiſcopatum? Deinde ſi Epiſcopus ſecũda *Februarij*, vel alterius menſis alternati acceptet Romæ alternatiuã an ea gaudeat in beneficiis poſt acceptationem vacantibus in tali menſe? In quibus dubiis decidendis quatuor infra ſcriptæ regulæ ſunt conſtituendæ, ex optimo cuiuſdam moderni in hac re iudicio.

38 Prima regula. Alternatiuæ acceptatione recepta in Dataria in aliquo menſe Apoſtol. non incipit vſus illius, niſi toto menſe peracto, ſecus ſi in menſe Ordinarij. Secunda regula. Menſes *Aprilis, & Octobris* ſemel facti Apoſtolici propter abſentiam Ordinarij, ſemper remanent Apoſtolici, quamuis ipſe reuertatur de nouo. Tertia regula. Mẽſes *Februarij & Auguſti*, ſemel per abſẽtiam Ordinarij facti Apoſtolici, tales eſſe non deſinunt reuertente Ordinario ad ſuum Epiſcopatum, in qua recedo à regula conſtituta, in prima impreſſione. Quarta regula. Menſes *Iunij & Decembris* nunquam ſunt Apoſtolici, quamuis Ordinarius nunquam reſideat.

39 Fundamentum autem prædictarum regularum apertius patebit, ſi primo conſideremus, quod in alternatiuæ acceptatione dicitur Ordinarius quaſi contrahere cum Papa, ſub ſpecie cuiuſdam permutationis menſium, ex allegatis per *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſſ 45. num. 106. & gloſſ. 58. num. 14.* Vnde ratio poſtulat, quod æqualitas inter Papam, & Epiſcopos ſeruetur, ſicut inter omnes contrahentes de iure ſeruari iubet text. in *l. ſi id quod, §. fin. ff. de reſc. vend.*

40 Quod autem ſeruata ſit æqualitas in ſupradictis regulis apparet, ex eo quod Papa iuxta *primum regulæ* 8. aliàs 9. *Cancellariæ* partem habet octo menſes, nempe *Ianuarium, Februarium, Aprilem, Maium, Iulium, Auguſtum, Octobrem & Nouembrem*, Ordinarius vero quatuor, *Martium, Iunium, Septembrem & Decembrem.* Vnde in alternatiua lucratur Ordinarius menſes *Aprilis & Octobris*, mutuatque *Martium* pro *Februario & Septembrem*, pro *Auguſto*, menſes autem *Iunij & Decembris* nec lucratur nec mutuat, ſed illos retinet, vt prius quos ideò menſes fixos appellamus.

41 Quapropter primæ regulæ ratio in eo conſiſtit quod acceptatio, vel non acceptatio alternatiuæ eſt in ſola facultate Ordinarij, qui ſi acceptauerit in principio alicuius ſui menſis ſibi imputet, cùm potuiſſet expectare finem talis menſis, ſi vero acceptauit in aliquo menſe Papæ, non eſt rationi conſonum, vt hoc Papæ præiudicet, cum ipſe etiam poſuerit in facultate Ordinarij quando velit acceptare alternatiuam.

42 Secundæ regulæ ratio ea eſt, quia Ordinarius lucratur illos duos menſes Papæ, *Aprilem*, ſcilicet, & *Octobrem* abſque aliqua menſium ipſius permutatione, & nullo alio niſi reſidentiæ onere adiecto. Vnde cum eos gratis accipiunt, æquiſſimum erit, vt quantocumque paruo tempore à ſua diœceſi abfuerit, illos amittat, ita vt ſemel facti Apoſtolici ſemper remaneant Apoſtolici, vſque ad vltimum diem illius menſis, quo abfuerit.

43 Tertiæ regulæ ratio in eo fundatur, quia licet aliqui aſſerant quod Ordinarius non ita ſimpliciter accipit à Papa menſes *Februarij & Auguſti*, ſed in cambium *Martij & Septembris.* Vnde cum nullo caſu poſſit Ordinarius ex parte Papæ iterum habere *Martium & Septembrem*, iuſtiſſimum etiam erit quod Papa non ita abſolutè, & rigore ſtricto recuperet *Februarium & Auguſtum*, ſed ſit ſatis quod per illud ſolum tempus, quo fuerit abſens Ordinarius, Papa prouideat beneficia vacantia in ſua diœceſi, reuertente vero ad eam Ordinario deſinant eſſe menſes Apoſtolici. Verum hanc rationem optimo Iure refutat Maſſoli in ſua praxi habendi concurſum.

Quemadmodum enim Papa conceſſit Epiſcopis gratiam hanc diſtributiuè in ſingulos alternatos menſes propter reſidentiam, ita cenſeatur exigere eandem reſidentiam in ſingulos eoſdem menſes integros, adeò quod non ſequuta reſidentia initio menſis illicò totus menſis ſit affectus, neque ſuperueniens reſidentia in ipſo menſe tollat eam affectionem, quæ ſemel à principio totum menſem tanquam vnum indiuiduum peruaſit, quemadmodum, qui diuinas operas dare damnatus eſt, ſi non à manè, ſed à ſexta diei hora det, nihil dediſſe videtur *l. 1. ff. de annuis legat.* Mẽs enim Papæ concedẽtis, & Epiſcopi acceptantis, ſufficit vt ex illa diſtributione temporis in menſes certos dicatur conſtitutum indiuiduum, id quod alias natura diuiduum eſt, *l. cum eiuſdem ff. de adilit. edicto.* Vnde ſi initio menſis Epiſcopus, vel per momentum abfuerit à ſua diœceſi, nihil illi proderit ſi eodem menſe redeat antequam vacet beneficium quominus Papa de eo prouideat: reſeruat enim *reg. 8. Cancel.* non beneficia vacantia in menſibus ibi enumeratis, ſed ipſos menſes, & ſic partem anni integralem, proindeque cum initio menſis propter abſentiam Epiſcopi, ſit Ius quæſitum Papæ ratione menſis, ſemper ille menſis remanet reſeruatus, vt in Papien. beneficij infra relata, & prius in Fauentina Canonicatus 16. Decembr. 1585. coram Card. Blanchetto, & exactè fuit etiam deductum *deciſ. 144. à num. 1. p. 2. recent.* E conuersò ſi initio menſis præſens fuerit Epiſcopus, & vacauerit beneficium, illudque vi alternatiuæ contulerit, moxque receſſerit, nihilominus irrita erit illius prouiſio & Papa prouidebit tanquam de reſeruato; nam ab euentu colligitur Epiſcopum non habuiſſe animum reſidendi per totum menſem §. *Pauorum verſ. reuertendi autem animum, Inſtit. de rerum diuiſ.* perinde ergo eſt ac ſi nec tunc præſens fuiſſet, quia non dicitur is eſſe in loco quem corpore occupat, qui mente, & animo abeſt *l. poſtliminij §. captiuus ff. de capt. & poſtlim. reuerſ. cum latè adductis per Rot. apud Ludouiſ. deciſ. 70. num. 3. & 4.* & per totam: reſidentia enim non conſtituitur ex ſola præſentia, ſeu ex commoratione continua *Archid. in cap. licet. canon. num. 5. de elect. in 6.* & ita reſoluit *Rota in his terminis*, in vna Elecen. beneficij S. Saluatoris 30. Octobris 1602. coram bonæ mem. Card. Lancelotto, quæ legitur impreſſa inter *recent. p. 4. deciſ. 613. num. 1* & rurſus 15. Nouembris eiuſdem anni 1602. coram Penia, quas reſcripſit *Marcheſan. tom. 1. fol. 350. num. 4.* refert & ſequitur *Latheri. de re benef. lib. 2. q. 29.*

Quartæ regulæ ratio in eo conſtituitur, quia cum 44
Papa retineat ſibi medietatem ſuorum octo menſium, *Ianuarium*, ſcilicet, *Maium, Iulium & Nouembrem*, in quibus nullo caſu voluit poſſe competere Ordinario ius aliquod, etiam perpetuò reſidenti, æquiſſimum etiam erit quod Ordinarius ſibi etiam retineat medietatem ſuorum quatuor menſium, *Iunium*, ſcilicet, & *Decembrem*, in quibus nullum vnquam ius poſſet competere Papæ, Ordinario nunquam in ſua diœceſi reſidente. Colliges hæc omnia ex eleganti, & elaboratiſſima Sacræ Rotæ deciſione, quam huic noſtro tractatui adiungere operæ pretium duxi, cum omnia, quæ in materia deſiderari poſſunt pleniſſimè adducat, & eleganter diſcutiat, quam quidem poſt primam huius tractatus editionem, refert etiam *Ioan. Anton. Maſſobr. in praxi habendi concurſum præl. 23. dub. 2. à n. 5. ſecundum Romanam impr.*

R. P. D. Martino Andreæ Papien. Beneficij,
Lunæ 10. *Aprilis* 1617.

PRæſuppoſito quod Epiſcop Papien. eſſet in poſſeſſione conferendi beneficia ſuæ Diœceſis vigore Alternatiuæ acceptatæ. 45

Et quod fuerit abſens à ſua Diœceſi per aliquot menſes, & in principio menſis *Aprilis*, quodque ad eam redierit die 10. vel 11. *dicti menſ.* 1615.

Et quod 14. eiuſdem Aprilis extra Rom. Cur. vacauerit

rit beneficium simplex Canonicatus nuncupat. Plebes Cairi Papien. Diœcesis Episcopo iam residente.

Et præsupposita prouisione Apostolica dicti beneficij vigore regulæ viij. facta in personam Ioannis Baptistæ Naldini.

Et presupposita prouisione Ordinarij eiusdem beneficij facta vigore dictæ Alternatiuæ in personam Ludouici Somascí.

Fuit, me proponente, dubitatum, *An collatio huiusmodi beneficij spectaret ad Papam, vel ad Episcopum?* Quo dubio sæpius proposito, & maturè discusso, tandem *sub die* 10. *Aprilis* 1617. *Rota* censuit collationem spectasse ad Papam.

46 Ratio decisionis fuit, quia licet beneficium vacauerit in mense Aprilis, Episcopo tunc residente, qui mensis vigore Alternatiuæ spectat ad Ordinarium; Attamen cum Episcopus in principio mensis fuerit absens, cessauit commodum alternatiuo ad eius fauorem, & fuit acquisitum ius Papæ, ita vt totus mensis fuerit ei reseruatus, vt per bonas rationes fuit firmatum in *decisione Fauentina Canonicatus*, 16. *Decembris* 1585. coram *bo. mem. Card. Blanchetto*, quam *Rota* sequuta fuit inconcusse in pluribus causis, & signanter in *Eluen. beneficij*, 22. *Maij* 1599. *coram Illustriss. Millino*, & in eadem 30. *Octobris* 1602. *coram Illustriss. Ludouisio*, & *Segobien. beneficij* 26. *Martij* 1604. coram *bo. me. Iusto*, prout latius, ac plenius examinato articulo eandem decisionem approbauit *in Salamantina beneficiorum de Almena* 20. *Iunij* 1605. coram *R. P. D. meo Manzanedo*, & ab ea non recessit, immò expressè confirmauit *in Sulmonen. Alternatiua* 14. *Maij* 1610. coram *Illustriss. Lancellotto*, quicquid in hac vltima tota vis tormentorum ad euertendam illam primam tot propugnaculis septam, ac munitam per informantes pro Somasco fuerit constituta.

Quod autem mensis Aprilis fuerit reseruatus ab initio visum fuit, non posse dubitari. Quia regula 8. habet duas partes: In prima Papa reseruat sibi octo menses, quorum vnus est *Aprilis* ad effectum conferendi beneficia in eis vacantia, vt patet ex rubrica, quæ sic can-
47 tat, *Reseruatio mensium Apostolicorum*, & cum habeat orationem perfectam, etiamsi non incipiat per V T, vel per N E, dicitur continere ius commune, & potest allegari ad decisionem causarum, *Felin. in princip. rubr. vt litt. non contest. Everard. in loco à rubr. numer.* 3. *verf. immò quod plus est*, adeò quod Papa licet in nigro reseruet suæ dispositioni omnia beneficia in singulis dd. octo mensium vacatura, atque ita reseruet beneficia, & non menses, attamen, ex quo rubrum est generalius nigro, debet illud ampliare, vt sic non solum beneficia, sed etiam menses Papa reseruare voluerit *gloss. l.* 1. & ibi *Bar. C. de capit. cin. exi. libr.* 11. cum aliis per *Everar.* vbi supra *numer.* 11. *verf. quid autem è contra*, & in nostris terminis quod regula de octo sit reseruatoria mensium, tradit *Put. decis.* 53. *libr.* 2. idem *decis.* 492. *numer.* 3. *& decis.* 507. *per tot. eodem libr. Achill. decis.* 1.
48 *super reg. reserv.* 8. *mens.* & pro indubitato tenuit *Rot. in*
49 *illa Faventina*, & aliis vbi supra. In secunda vero parte *in verf. insuper*, Papa concedit Episcopis facultatem conferendi in sex mensibus alternatis, quandiù apud suas Ecclesias, aut diœceses resederint, non obstante reseruatione, quæ reseruatio non tollitur per concessionem alternatiuæ, sed alternatiua operatur, vt Ordinarius possit conferre in mense reseruato, remanente natura ipsius reseruationis, quæ propterea non cessat, iuxta *decis. Cassad.* 8. *numer.* 10. *de prabend.* quam in istis terminis sequuta fuit *Rota in Tuden. Canonicatus* 21. *Aprilis* 1570. coram *bo. mem. Card. Lancellotto Seniore*, *& in causa Oueten. beneficij* 30. *Iulij* 1610. coram *Reuerendiss. D. meo Decano*. Et quod reseruatio non tollatur per alternatiuam Episcopo concessam, & ab eo acceptatam, fuit sine difficultate resolutum *in Eluen. beneficij S. Saluatoris* 30. *Octobris* 1602. coram *Illustriss. Ludouisio*.

Hinc Domini inferebant, quòd non residente Epi- 50
scopo in aliquo ex quatuor mensibus sibi à Papa mutuatis, si contingat casus vacationis, Papa non confert iure deuoluto, sed ex titulo primæuo reseruationis. Quia cum dicta alternatiua non tollat reseruationem, sed illa remanente aperiat viam prouidendi de reseruatis, sub illa tamen conditione, & qualitate residendi, cessante residentia, cessat effectus alternatiuæ, & consequenter non intrat deuolutio, sed reseruatio. Quia semel reseruatum semper durat reseruatum, vt in puncto arguit Cassad. vbi supra, & *Rota in illa Oueten.* Quod etiã comprobatur ex stylo Cancellariæ, quæ in casu isto dat expeditionem tanquam de reseruato vigore reseruationis octo mensium, vt in fide Reuerendissim. DD. Abbreuiatorum, de Parco maiori, qui stylus in hac materia attendendus est, cùm declaret mentem Papæ, *Cassad. decis.* 2. *numer.* 4. *verf. & iste stylus, & decis.* 3. *num.* 3. *ad fin. verf. pro qua interpretatione, de reserv. Mandos. in probem. regul. quæst.* 2. *numer.* 3. & fuit dictum *Iuuenecen. Archipresbyteratus* 26. *Iunij* 1591. coram *bo. me. Card. Pamphilio*, vbi quod stante communi cursu, & stylo Cancellariæ cessat omnis difficultas, & in proposito etiam fuit consideratum *in Paduana Prioratus* 18. *Maij* 1611. coram *R. P. D. meo Pironano.*

Nec placuit responsio ad *decis. Cassad. & Rot. in illa* 51
Tuden. quod loquantur retenta opinione antiqua, nempè quod alternatiua esset simplex remotio obstaculi, non secundum opinionem modernam, quod excedat simplices terminos remotionis obstaculi, & per eam dicatur initus quidam permutationis conteactus inter Papam, & Episcopum, de qua latè *in d. Sulmonen. alternatiua coram Illustriss. Lancellotto*, Quia & antiquo tempore vigebat eadem opinio, quod alternatiua non esset mera & simplex remotio obstaculi, sed quasi contractus, eò quòd tunc prout hodiè, fiebat hæc mensium permutatio inter Papam, & Episcopum, *Mohed. decis.* 3. *num.* 1. *de rescrip. Achil. decis.* 2. *super reg. modof. indul. Put. decis.* 88. *lib.* 3. per quas decis. debent declarari, & cum eis cõcordari aliæ, quæ dicunt gratiam alternatiuæ esse remotionem obstaculi causati per reseruationem octo mensium, *ad text. in l. non est nouum, cum duabus seqq. ff. de legib. & c. cum expediat, de elect. in* 6. & in terminis fuit dictum *in eadem Sulmonen.*

Præterea aliqui ex D D. censebant multum referre 52
quid veniat in huiusmodi contractu permutationis, quia licet Papa ex octo mensibus reseruatis concedat Episcopo quatuor, & vice versa Episcopus de suis quatuor dimittat Papæ duos; illa tamen concessio de reseruatis non fit quoad proprietatem, sed solum (vt ita dixerim) quoad vsumfructum, proprietate scilicet remanente penes Papam, ita vt illi quatuor menses propriè dicantur ipsius Papæ, *l. rectè dicimus, ff. de verb. significat.* vbi Iurisconsultus ait, rectè dicimus eum fundum totum nostrum esse, etiam cuius vsusfructus alienus est, *l. Manius*, §. *penult. ff. de leg.* 2. *gloss. in l.* 4. *ff. de vsufruct. Bart. & Doct. in l. qui vsumfructum, ff. de verb. oblig. Pinel. in l.* 1. 3. *par. numer.* 4. *verf. atque ita, C. de bon. matern.* Et vt propriùs loquamur, Papa non concedit menses, Episcopo, sed facultatẽ conferendi in mensibus, & hæc dicitur alternatiua, quæ quoad proprietatem spectat ad Episcopum, quoad vsum vero, quandiu resederit, vt sunt verba expressa regulæ, & distinxit *Rot. in illa Sulm.*

Quamuis igitur *in d. decis. Mohed.* 3. *de rescript.* & in 53
aliquibus tam antiquis, quàm modernis *decis.* & in ipsa eadem *Sulmonen.* dicatur fieri hanc mensium permutationem, & vulgò menses alternatis pro Episcopo dicantur Ordinarij, hoc tamen non propriè, & restrictiuè,

sed

ſed largè, & demonſtratiuè accipiendum eſt, quod non mitum videri debet, cum ipſæ etiam leges, & antiqui Iuriſconſulti proprietatis amatores impropriè, & abuſiuè, ac vt Græci dicunt κατα χρησιν aliquando fuerint loquuti, *Vlpian. in l. 2. §. 1. ff. quem. admin. teſtament. aper.* *Teſtamentum* (inquit) *propriè illud dicitur quod iure perfectum eſt, ſed abuſiuè teſtamenta quoque appellamus ea, quæ falſa ſunt, vel iniuſta, vel irrita, vel rupta, Iulian. in l. fideiuſſori obligar. §. fideiuſſor, ff. de fideiuſſor.* Nam licet minus propriè debere dicantur naturales debitores, per abuſionem intelligi poſſunt debitores, &c. *Papin. in l. inter liberas, ff. ad leg. Iul. de adult.* vt in Florentino rectius, quam in Norico. Lex Stuprum, & adulterium promiſcuè, & κατα χρησιν appellat, ſed propriè adulterium in nuptam, ſtuprum verò in virginem, viduamvè committitur, *Caſus in l. licet 58. ff. de verb. ſignificat.* licet inter geſta, & facta videatur eſſe quædam ſubtilis differentia. Attamen κατα χρησιν, ideſt abuſiuè nihil inter factum, & geſtum intereſt, vbi rectè declarant *Alciat. & Rebuff.* idem *Alciat. libr. 1. diſpunct. capit. 26. Bude, & Cuiac. in d. l. inter liberas, ff. de adulter.* ergo non oportet ſyllabas aucupari, neque deciſionum verba captare, ſed qua mente quid dicatur, in eis animaduertere, *l. penultim. ff. ad exhib. l. ſcire leges ff. de legibus caput. intelligentia, de verb. ſignificat.* Mens itaque & ſenſus illarum deciſ. & vſus loquendi eſt, quod menſes quatuor alternati, quos accipit Epiſcopus, ſunt & remanent Papæ quoad proprietatem, non quoad vſum durante reſidentia Epiſcopi, non tamen vſus menſium eſt Epiſcopi, ſed vſus alternatiuæ, ideſt facultatis conferendi limitatiuè, quamdiu reſederit, proprietate alternatiuæ in abſentia penes ipſum remanente.

54 Hinc facilè videbatur poſſe euitari alia omnia, quæ tanquam deciſa allegabantur in *dict. deciſ. Sulmonen.* nempè quod à reſeruatione octo menſium fuit receſſum per acceptationem alternatiuæ, neque ad eam fit reditus ob non reſidentiam, quia non diſſoluitur permutatio facta in acceptatione alternatiuæ, ſed tantum ſuſpenditur illius vſus, abſentia durante: illa enim deciſio non negat, quin ſtante acceptatione alternatiuæ duret reſeruatio octo menſium, *vt in d. deciſ. Caſſad 8. de præb. & in d. Tuden. & Ouetен.* ſed tantum dicit, quod per abſentiam Epiſcopi non diſſoluitur permutatio, quid autem fuerit permutatum, & quomodo hoc intelligatur, patet ex prædictis.

55 Non obſtat *eadem deciſ. Sulmonen.* dum in ea dicitur, quod durante abſentia Epiſcopi ſuſpenditur vſus alternatiuæ, quaſi quod reuertente Epiſcopo, ſtatim vſus recuperetur, ex illa dictione, *quamdiu*, & aliis allegatis hic per informantes. Quia principalis articulus in ea deciſus fuit, an Epiſcopus amittet alternatiuam per diſceſſum à ſua Diœceſi, ita quod redeat ad ſuos quatuor menſes, & poſſit conferre beneficia vacantia in menſe Martij, & Septembris, & fuit deciſum, quod non, in hoc recedendo *à deciſ. bon. memor. Cantucci:* ſed an rediens in aliquo ex dictis menſibus, & aliis alternatis, poſtquam ille menſis incœperat ſpectare ad Papam vigore *reg. de 8.* poſſit conferre beneficia poſt eius reditum vacantia in dicto menſe, hoc ibi non diſcutitur, imò nec tangitur. Et licet ratio, de qua ſupra inferat, quod redeunte Epiſcopo, & ſic ceſſante cauſa ſuſpenſionis vſus alternatiuæ, ceſſet effectus ſuſpenſionis, *ad reg. ceſſante cauſa*, cum tamen ex deductis *in illa Fauent.* & aliis ſupra allegatis fuerit ab initio acquiſitum ius Papæ in illo menſe integraliter, & non per dies menſis, intrat limitatio, quod ceſſante cauſa, non ceſſat illius effectus, vbi ius iam fuit quæſitum alteri ex cauſæ exiſtentia. Nam licet illa poſtea deficiat, ius tamen illud quæſitum retinetur, *Ioan. Andr. in reg. decet, num. 5. ad fin. verſ. & idem in ſimilibus, de reg. iur. in 6. Tiraq. in tract. ceſſan. cauſ. limit. 11. num. 1. & 2.*

Nec obſtat, quod hoc hoc modo Epiſcopus egeret 56
noua acceptatione alternatiuæ, quod eſſet contra *eandem Sulmonen.* Quia cum per abſentiam Epiſcopus non amittat proprietatem alternatiuæ, ſed ſolum ſuſpendatur illius vſus, *vt in eadem deciſ.* & Papa habet ius quæſitum in illo menſe, reſultat quod finito menſe, abſque alia noua acceptatione intret vſus alternatiuæ, vt in ſimili, qui habet indultum percipiendi fructus beneficiorum primi anni vacantium vſque ad quinquennium, ſi alicui de ſpeciali priuilegio fructus dicti primi anni debeantur, licet non poſſit gaudere fructibus primi anni, in quibus alteri eſt ius quæſitum, non propterea amittit indultum, ſed eo vti poterit in fructibus anni ſequentis *gloſſ. fin. in cap. ſi propter, in 2. intellectu, verſ. alij dicunt,* & ibidem *Butr. num. 4. & 11. verſ. iſta ratio, de reſcr. in 6.*

Hinc ceſſare dicebant aliud obiectum, quod ſi Epi- 57
ſcopus non gauderet vſu alternatiuæ ſtatim poſt eius reditum, contractus diceretur claudicare, atque ita vel ſtandum eſſe alternatiuæ in totum, vel ab ea recedendum, *l. Iulianus, §. ſi quis colludente*, ibi, *aut ſtetur emptioni, aut diſcedatur, ff. de action. empt.* Quia hoc obiectum fuit ſublatum *in dict. deciſ. Sulmonen.* vbi traditur ratio diuerſitatis inter reſeruationem octo menſium, quæ eſt pura, & inter eius limitationem ad fauorem Ordinariorum, cum qualitate reſidendi, qua ſtante diuerſitate, & quod propter abſentiam Epiſcopi fuit acquiſitum ius Papæ in illo menſe integrali ſtatim à principio, vt dictum fuit, contractus non dicitur claudicare, nec Epiſcopus ab eo poteſt recedere, vt fuit firmatum *in d. deciſ.* Vltra quon non eſt inconueniens, vt contractus poſſit claudicare, vbi adeſt ratio diuerſitatis, *gloſ. & Caſtrenſ. in d. §. ſi quis colludente, Cagnol. in l. ſingularia, num. 160. & ſeq. ff. ſi cert. pet. Sur. deciſ. 187. num. 11. verſ. propterea.*

Non etiam obſtare videbatur, quod ſecunda reſer- 58
uatio ſex menſium, de qua in regula, ſit ſuperflua ſi prima non tollitur per alternatiuam. Quia hæc ſecunda fuit appoſita ad reſeruandum expreſsè duos menſes, ſcilicet *Martij & Septembris*, quos Papa ex quatuor Ordinariis capit ad tollendam difficultatem, quæ poſſet oriri, An fine dicta ſecunda reſeruatione illi dici poſſent reſeruati, vt conſtat *ex deciſ. Put. 492. & 507. lib. 2. & deciſ. 4. par. 3. lib. 1. diuerſ. & deciſ. 21. eadem par. 3. libr. 2.* ibi enim alternatiua fuerat conceſſa Epiſcopo pro ſolitis ſex menſibus, & dubitabatur, An in aliis ſex Papa cenſeretur reſeruaſſe collationem beneficiorum, & fuit dictum, quod ſic, eo quod tunc aderat regula reſeruatoria octo menſium, ex quo apparebat, quod ex illis ſex menſibus Epiſcopo conceſſis, Papa voluit impedimentum remouere, & licet Martius & September non eſſent de illis octo; nihilominus quia in alternatiua dicebatur (*ita tamen, vt facultate Ordinarijs conceſſa non vtaris*) hinc apparebat mens Pontificis, quod Epiſcopus in quatuor menſibus Ordinariis conceſſis non conferret, atque ita quod Martius, & September eſſent reſeruati; Illa igitur verba regulæ (*quæ etiam diſpoſitioni ſuæ, vt præfertur, reſeruauit*) non inducunt nouam reſeruationem reſpectu quatuor menſium, quos Papa ſibi retinet in conceſſione alternatiuæ, & ſunt reſeruati in prima parte regulæ, vt oſtendunt illa verba (*etiam vt præfertur*) ſecundum vnum intellectum, vt referantur ad primam partem, ſed benè eam inducunt reſpectu duorum menſium quos capit ex quatuor Ordinariis, & non erant in prima parte comprehenſi, & idem ſecundum alium intellectum, quem tenet *Modern. ibi gloſſ. 54. numer. 1. & 5. verſ. hinc ſunt appoſita*, nempe quod illa verba (*vt præfertur reſeruauit*) præſupponant anteriorem reſeruationem ſex menſium,

ſium, quæ expreſſa non fuerat, ſed dumtaxat tacita, eo ipſo quod alij ſex menſes fuerunt Ordinariis conceſſi. Qui tamen ſecundus intellectus poteſt procedere quoad Martium & Septembrem, qui non fuerant expreſſi in prima parte regulæ, ſed non quoad alios quatuor in dicta prima parte expreſsè reſeruatos,& quorum reſpectu non fuit ſublatum impedimentum, vt ſunt expreſſæ illæ *deciſ. Pur.*& aliæ,quæ ſe fundant in iſta expreſſa reſeruatione; priorem denique ſenſum tenuit *Rot. in dict. deciſ. Sulmonen. in fine*, dum dixit, quod Papa in ſecunda parte conceſſionis alternatiuæ reſeruat ſibi alios ſex menſes, vt præfertur,ſcilicet modo,quo ſupra in regula ſibi purè reſeruauit.

59 Nec etiam mouit Dominos illa ratio, quod ſi verum eſſet, quod alternatiua ſit remotio obſtaculi in hunc ſenſum, vt aperiat facultatem de reſeruatis, firma remanente proprietate reſeruationis, vt ſupra dictum fuit, ſequeretur, quod cum ex menſibus alternatis ad fauorem Epiſcopi aliqui ſint de Apoſtolicis effecti Ordinarij, vt Februarius, Aprilis, Auguſtus, & October, alij verò duo, nempè Iunius, & December ſint ipſius Ordinarij vigore regulæ de octo, quos fixos appellamus, alternatiua eſſet remotio obſtaculi præfato modo quantum ad menſes ex Apoſtolicis effectos Ordinarios, quo verò ad menſes fixos, non eſſet remotio, & tamen ſub eadem forma, & iiſdem verbis conceditur facultas conferendi Ordinariis in fixis, atque in Apoſtolicis Ordinariis effectis, ſicque vna, & eadem forma verborum concepta diuerſo iure cenſeretur, & eadem conceſſio alternatiuæ, & acceptatio, quoad duos menſes, quos Papa capit,erat contradictus, *vt in deciſ. Sulmonen.* Quoad duos alios autem fixos, non erit. Quia primo fuit reſponſum, quod cum principalis intentio contrahentium fuerit, remouere obſtacula modo, quo ſupra, & inuicem permutare menſes, & ſi non omnes permutentur,& obſtacula ex omnibus non remoueantur, nihilominus alternatiua in omnibus ſex menſibus erit remotio obſtaculi, & contractus permutationis, vt declarat *Bart. in l. Ariſtot. numer. 2. ff. de donat. Abb. in cap. quæſtiones, num. 4. de rer. permutat. Tiraq. de retract. lignag. §. 30. gloſſ. 1. numer. 2. Couar. libr. 2. variar. capit. 4. numer. 9. Pinell. in leg. 2. p. 2. rubr. numer. 1. Cod. de reſcin. vend.* & in terminis quod alternatiua ſit remotio impedimenti quoad illos ſex menſes Ordinarij tradit *Pur. deciſ. 507. numer. 1. in fin. lib. 2.* aliàs *deciſ. 495. in princip. verſic. nam præſupponebatur in non.* Secundò fuit dictum, quod licet Epiſcopus dimittat Papæ tantum duos menſes, & retineat duos ex ſuis Ordinariis, attamen recipit quatuor ex Apoſtolicis, & ſic propter illum maiorem numerum tota alternatiua dicitur remotio obſtaculi, & permutatio, *argum. text. in leg. quæritur, ff. de ſtat. homin. & in cap. quod in dubiis, de conſecrat. Eccleſ. vel Alt.* ſicque tradunt *Butr. Abb.* & cæteri, vbi ſupra. Tertiò fuit reſponſum quoad iſtos duos menſes fixos nullam poſſe conſiderari reſeruationem, ex quo neque in prima parte regulæ, neque in ſecunda Papa eos reſeruat. Nec tranſit ſine dubio. An Epiſcopus abſens poſſit conferre in dd. duobus menſibus, & negatiuam latè defendit *Gonzal. in reg. 8. gloſſ. 43. num. 121. verſic. ex aduerſo*, & licet ab ea recedat *Garz. de benef. 5. par. cap. 1. num. 506. in fin.* vbi ſubdit ita videri communi ſenſu, & praxi receptum, quod etiam innuere videtur illa *deciſ. Sulmonen.* quidquid tamen ſit de hoc articelo, non eſt inconueniens, quod diuerſis reſpectibus vna,& eadem res diuerſo iure cenſeatur *gloſ. in cap. cum Capella*, vbi alij ſciben.& in ſpecie *Butr. num. 7. Anch. num. 3. in 4. not. Abb. num. 5. in fin. de priuil. Tiraq. de nobilit. cap. 28. num. 12.*

60 Nec obſtat, quod in dicta *Fauentina*, ideo *Rota* cenſuerit dictionem, quamdiu, eſſe appoſitam menſi integrali, ne fiat fraus Papæ in duobus menſibus permutatis, quod cum hodie ceſſet propter *d. Sulmonen.* ſequitur ceſſare quoque prædictam reſolutionem. Quia, vt apparet ex *dict. deciſ. Fauentin.* ea non tam fundatur in præſumpta fraude, quam in eo, quod dictio, quamdiu, eſt appoſita menſi integraliter, quod fundamentum latè fuit comprobatum in illa *Salamantina beneficij* coram *R. P. D. meo Manzanedo*, in qua nulla cadebat fraus, neque illius præſumptio, vltra quod hodie etiam poteſt habere locum fraus, poſſent enim Epiſcopi continuè extra diœcetim vagari, nempe in menſibus Apoſtolicis, eo quod in eis beneficia conferre non poſſunt, in ſuis verò menſibus redire, dumtaxat quando imminet vacatio alicuius beneficij, propter inſtantem infirmitatem beneficiati, illa verò ſequuta, & collatione facta ſtatim à diœceſi recedere, & iterum ad eam redire, inſtante aliqua alia ſimili vacatione, & denuò ſe abſentare, & ſic reſidentiam facere momentaneam contra omnem iuris intellectum, & mentem Papæ, qui conceſſit alternatiuam Epiſcopis, vt eos ad reſidendum inuitaret, ita vt contrarium operaretur, vt fuit conſideratum in *dicta Fauentina*, & poſt eam in *dicta Sulmonen.* Et quando hæc ratio ceſſaret,quæ tamen non ceſſat,aliæ etiam concurrunt, ſcilicet diſtributio menſium integraliter, & non per dies, neque horas, ac momenta ad euitandam confuſionem, quæ daretur in computatione momentorum, & ne ius Sedis Apoſtolicæ ſit in incerto, vt fuit quoque animaduerſum in cauſa *Vicen. Præceptoriæ 4. Decembris 1592.* coram *bon. mem. Cardin. Blanchetto, & in eadem Sulmonen.* ac propterea non debet ceſſare dicta reſolutio in cauſa *Fauentina* iuxta regulam §. *affinitatis*, vbi not. Doct. *inſtit. de nupt.* cum aliis per *Tiraq. in tract. ceſſan. cauſ. limit. 22.*

Non obſtat reſponſio ad eandem deciſionem in cau- 61
ſa *Fauentina*, quod ibi ageretur de vacatione in menſe Septembris, qui erat alternatus ad fauorem Papæ, & eodem modo in *dicta Salamantin. de Almenara*, acceptatio alternatiuæ erat recepta, & recognita in Dataria incœpto menſe Auguſti, qui erat Apoſtolicus, & ſic benè intrabat ratio in vtraque deciſione, quod quia menſis à principio erat cœptus Apoſtolicus vſque ad finem durauit talis, at in noſtro caſu menſis Aprilis eſt alternatus pro Epiſcopo, & ſic non fuit cœptus Apoſtolicus, vnde non poteſt durare talis, hæc enim diuerſitas non tollit fundamentum illarum deciſ. & manifeſtum continet æquiuocum. Illæ enim deciſ. eam rationem habent, quod menſes ſunt integrales, & propterea cum ab initio menſis fuerit acquiſitum ius Papæ, ſemper ille menſis remanet reſeruatus; ſicuti beneficium ſemel affectum, ſemper durat affectum. Quæ ratio æquè militat in menſe *Aprilis*,qui, vt ſupra dixi, etiam ſtante alternatiua remanet Apoſtolicus, & reſeruatus, ſed illius tamen vſus impeditus, quamdiù Epiſcopus reſederit. Vnde cum per abſentiam Epiſcopi ab initio Papa acquiſierit ius in illo menſe, & ille ſit integralis, etiamſi in medio redierit Epiſcopus, non propterea deſinit eſſe reſeruatus, & quidem ad iſtum effectum parum intereſt, in quo menſe abſentia Epiſcopi contigerit, dummodo in principio menſis illa fiat, quia ſiue ille menſis ſit de illis, quos Papa ſibi retinet, ſiue de aliis, quos Ordinario dat, & in principio Ordinarius recedit, ſemper ille menſis intrat Apoſtolicus.

Vnde etiam ceſſat, quod ſi vacatio contingeret de 62
menſe Martij, vel Septembris Epiſcopo non reſidente Papa conferret, ſed non vigore regulæ, quia iſti duo menſes non ſunt ex octo reſeruatis, & ſic dici non poteſt, quod menſis effectus Apoſtolicus duret Apoſtolicus. Quia licet dd. duo menſes non ſint reſeruati per primam partem reg. ſunt tamen reſeruati per

ſecun

ſecundam, vt præfertur, id eſt eodem modo, quo in prima. Et ideò in rubr. non dicitur reſtrictiuè reſeruatio octo menſium Apoſtolicorum, ſed abſolutè, & indefinitè, reſeruatio menſium Apoſtolicorum, vt indicet, & deſignet omnes menſes Apoſtolicos in ea reſeruatos, indefinita enim æquipollet vniuerſali, *cap. quia circa, de priuileg.* Vnde ſequitur neceſſariò, quod acceptata alternatiua, ſiue Epiſcopus reſideat, ſiue non reſideat, in iſtis duobus menſibus Papa confert vigore regulæ, vt fuit etiam dictum in *eadem Salmonen.*

Poſtremò non obſtat quod articulum hunc ex profeſſo diſputant & reſoluunt pro Epiſcopo, *Gonz.al. in d. reg.8.gloſ.43.num.142.& ſeq. Garz. de benef. par.5.cap.1.§. 12.à num.692.vſque ad* 699. Quia ſi auctoritatem ſpectemus, Rotæ auctoritas ſeipſam oſtendit, ſi verò rationem, ſine qua illa nihil diiudicare ſolet, in *eadem Fauentina, & Salamantina* expreſſæ rationes è media iuris prudentia deriuantur, & adductis in contrarium præponderant, ſolum ſupereſt ad omiſſa, & ex eiſdem auctoribus modo repetita, ſatisfacere.

63 Non igitur obſtat inconueniens, quod ſi eſſet neceſſaria integra reſidentia totius menſis, ſequeretur, quod omnes collationes factæ in menſe Ordinario in principio, & in medio per Epiſcopum reſidentem illo poſtea in fine recedente corruerent. Quia cum prouiſio fuerit de tempore habili, & ſic legitimè facta ex eo quod poſtea Epiſcopus diſceſſerit à diœceſi, non corruit etiam quod ceſſet qualitas reſidentiæ requiſitæ iuxta regulam *factum legitimè, de regu. iur. in 6. l. in ambiguis, §. non eſt nouum, ff. cod. Tiraquell. in tract. ceſſant. cauſ. limitat. 4. & 12.*

64 Nec obſtat aliud inconueniens, quod ſi principium menſis eſſet attendendum, itaut talis duret qualis cœpit eſſe, reſultaret, quod poſſet Epiſcopus in principio reſidere, & poſtea recedere, & abſens gaudere alternatiua in reliqua parte menſis ne partim eſſet Ordinarius, partim Apoſtolicus. Quia Epiſcopum non ſufficit habere alternatiuam, ſed vlterius requiritur, quod reſideat, vt ea vti poſſit. Et ideò cum tempore vacationis ceſſet qualitas reſidentiæ, ceſſare quoque debet priuilegium alternatiuæ, *l. athleta*, §. 1. *& l. idem Vlpianus, ff. de excuſat. tut. l. Titia Seio*, §. *vſuras*, vbi *gloſſ. & Doct. ff. de leg.* 2. cum aliis per *Tiraquell.* vbi ſupra *in 1. par. num.* 203.

Ex quibus ita concluſum fuit, collationem ſpectaſſe ad Papam.

De reſidentia Parochorum.

65 PArochi olim apud Ethnicos dicti erant, qui Legatis publicè Romam miſſis ſalem & ligna præparabant, hoc eſt, qui omnium rerum copiam Legaris Regum, Principum, ac populorum hoſpitio receptis ſuppeditabant: inſtat horum dictos eſſe Parochos in Eccleſia quidam arbitrantur, eo quod ſint Sacerdotes auctoritate Epiſcoporum Eccleſiis præfecti, vt plebibus, ſiue populis ſacrum diuini verbi, & Sacramentorum pabulum ad paſcendos animos ſubminiſtrent. Alij vero putant Parochum dictum, quaſi parecum; parecus autem Græcis eſt incola, ſiue habitator in loco, vnde *Pomponius* Iureconſultus *in l. pupillus, ff. de verborum ſignificat.* ait, incola eſt, qui in aliquam regionem domicilium ſuum contulit, quem Græci, parecon, vocant: quare Parochus ex eo dicitur incola, & habitator loci, quia in eo continuò reſidere debet, de quibus ethymologiis vide, ſi lubeat, *Theſaurum lingua Latina, verbo Parochus, Lambinum ad Horatium lib. 1. Satyra 5. pag. 68. & lib. 7. Satyra 8. pagina* 234. *Budæum in prioribus annotat. ad Pandectas pag.* 195. *Iacob. de Graffiis in aureis deciſion. par. 1. lib. 2. cap.* 39. *num.* 7. *Gabriel del Toro in theſauro miſericordiæ, cap.* 29. *Azori. inſtitut. moral. par. 2. lib. 3. cap.* 12. *queſt.* 1.

Parochia eſt Eccleſia ad quam conuenit populus ad recipienda Sacramenta, & ad audienda Sacra diebus feſtis, vbi ſunt ſepulturæ, & audire debent Parochiani verbum Dei, ac Rudimenta Fidei, ac ei decimas, & oblationes ſoluere, *praxis Epiſcopalis par. 1. verbo Parochus*, §. 1. *pag.* 269. me citato in hoc loco *Vinian. in praxi iuriſpatron. lib. 2. cap. 7. nu. 16. in 2. edit.* Dignoſcitur autem melius Eccleſia Parochialis, ex eo quod habeat populũ certis limitibus, ac finibus diſtinctum, quaſi nõ ſufficiat, ſi ſacri baptiſmatis fontem habeat, ac ſepeliendi actum exerceat, *Rebuff. in praxi, tit. de diſpenſat. ſuper ætate, verſic. etiamſi curam habeat animarum, & in concord. tit. de collat.* §. *ſtatuimus*, il ſecundo *pag.* 666. *Maſcard. de probation. concluſ.* 888. *Azor. dicto cap.* 12. *queſt.* 30. *Gonz. al. ad reg.* 8. *Cancell. gloſ.* 6. *num.* 37. *& à num.* 48. *Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. cap.* 298. *à num.* 42. *Vinian. dict. cap.* 7. *num.* 17. 66 67

Non dicitur tamen Parochiale, ſeu curatum beneficium, nec vti tale regulandum, ad effectum de quo agimus, illud quod non eſt actu curatum, ſed tantum habitu, veluti quia populus ſit deſtructus, & omnes Parochiani aliqua ex cauſa mortui ſunt, & eſſe deſierũt, licet Eccleſia Parochialis ſemper firma maneat, vt per *Rebuff. d. verſic. etiamſi curam habet animarum, & in tract. nominat. queſt.* 16. *num.* 23. *Duenh. regul.* 71. *num.* 4. *Gutier. allegat.* 8. *num.* 7. *Maſcard. concluſ.* 589. *num.* 5. *Gonz. al. dict. gloſ.* 6. *num.* 89. *&* 90. *Azor. dict. par. 2. lib. 6. cap.* 8. *queſt.* 9. vbi reſoluit, quod ſi quis ad hanc Eccleſiam promoueatur, non tenetur intra annum ad Sacerdotium aſcendere: ſi tamen Parochiani, quia forte captiui erant, redierint, Parochialis Eccleſia, quaſi iure poſtliminij ad ſua iura, & bona reuertitur, ac proinde is, qui ipſi præeſt, debet intra annum computandum ab eo tempore, quo Eccleſia cœpit Parochianos habere, ad Sacerdotium aſcendere, de quo etiam *praxis Epiſcopalis par. 1. verbo beneficia*, §. *dico quarto, verſ. ſecundum dubium.* Aduerte tandem in dubio beneficium non cenſeri curatum, ſed ſimplex ex *Gonz. al. dict. gloſſ. 6. numer.* 91. *Nicol. Garcia de beneficiis parte 1. capit. 6. numer.* 8. *Cardin. Tuſch. littera B, concluſ.* 63. *num.* 4. *Aloyſ. Riccium in collect. deciſion. parte 5. collect.* 1696. 68 69

Parochi, qui Eccleſiis præſunt, curámque gerunt animarum, in eis reſidere debent, vt probant text. *in cap. quia nonnullis*, & in *cap. conquerente*, vbi *gloſ.* & in *cap. relatum*, & in *cap. tua fraternitatis, de clericis non reſiden.* & diſponit *Concil. Trident. ſeſſ. 6. de reformat. cap. 1. & ſeſſion. 7. de reformat. cap.* 3. *& ſeſſ.* 23. etiam *de reformat. cap.* 1. etiamſi modici commodi ſit beneficium, quia hoc etiam reſidentiam requirit, prout per text. in *d. c. ap. conquerente*, reſoluunt *Sanctarel. var. reſolut.* 4. *num.* 45. *in fine. Rebuff. in tractat. nominat. queſt.* 9. *num.* 27. *Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tractat.* 3. *num.* 294. *verſic. ſi obiiciat.* Et cogendi ſunt in propriis Eccleſiarum domibus habitare, quæ ſi non ſint, in propinquioribus intra Parochiarum limites, prout decilum referunt *Nicol. Garci. de beneficiis par. 3. cap. 2. num.* 179. *in* 22. *declarat. Armendariz in addit. ad recopilat. legum Nauarræ libr. 2. titul.* 23. *l. 2.* §. 2. *de reſidentia, vel abſentia Parochorum, num.* 150. Et licet Eccleſia Parochialis ſit in loco, vbi minor pars Parochianorum inhabitat, & maior pars habitat longè in oppidis, nihilominus Parochus tenetur prope Eccleſiam habitare, & ſuccurrendum eſt eis, qui longè habitant, ſecundum loci antiquam conſuetudinem per *cap.* 4. *ſeſſ.* 21. *de reformat.* referunt deciſum *Garcia dict. num.* 179. *in* 20. *declarat. & Armendariz dict. loco num.* 148. Rector, ſeu Parochus, qui habet Parochiam, intra cuius limites adhuc habitant Parochiani, tenetur in ea reſidere etiamſi tantum eſſent in illa Parochia tres, vel quatuor incolæ; & vbi fuerint duæ Eccleſiæ æque principaliter vnitæ reſidendum eſt in digniori: quod ſi non conſtet, quæ ſit dignior, in frequentiori; quod ſi vna fuerit extra, & 70 71 72 73

altera intra vrbem, residendum est in ea, quæ est intra, referunt etiam decisum *Garc.d.num.179.in 14. decl. Armend.d.loco num.142.*

74 Quamuis Parochialis tribus,aut quatuor milliaribus tantum distet à ciuitate, non habebitur parochus pro residente,si in ciuitate habiter,dominicis,& festiuis tantum diebus ad suam Ecclesiam accedens, decisum referunt *Garcia dicto cap.2.num. 179. in 17.declarat. Armend. d.loco num.* 145. me citato in hoc loco nouissimè *Bonacin.vari.tract.5.disput.5.puncto 1.num.4.in fine.* Et Presbyter obtinens Parochialem etiam à ciuitate vltra duo milliaria non distantem, non potest deputari magister

75 Grammaticæ,& ob id à residentia excusari, etiamsi velit singulis diebus festiuis Parochiali interesse, *Garc.d. num.179.in decl.19.Armend.d.loco num.147. Santtarel.dict. quæst.3.num.* 33. Et etiam deficiente magistro Gramma-

76 ticæ in ciuitate non potest in ea curatus habitare, relicto idoneo vicario,& approbato cum congrua mercede in Parochiali, quamuis solemnibus diebus intersit, refert decisum *Alois.Ricci.in praxi decis.* 502. *in prima edit. & resolut.393.num.2.in secunda edit. Santtarel. var.resolut. quæst.3.num.*32. Et Episcopus potest compellere Rectores ad residendum, non obstante consuetudine residendi in loco distanti à parochia per sex milliaria, *Garc.d. num.179.in 18.declarat. Armendar.d.loco num.*146.Etiamsi illius collatio ad inferiorem etiam Abbatem regularem spectaret *Garc.d.num.179.in 2.& 27. declar. Armendar.d.loco num.*153.*&* 154.

77 Obtinentibus parochialem Ecclesiam post *Concil. Trident.*studendi licentia, atque in absentia studiorum causa fructus percipiendi non datur, referunt decisum *Henriq.conf.*23.*num.*4.*Gonzal.ad regul.*8. *Cancell.glos.*6.*nu.* 251.*Nicol.Garc.d.cap.2.num.*81.*in 4. declarat. Armendar. d.loco num.*122.*Alois.Ricc.in praxi fori Eccles.decis.* 502. *in prima edit. & resolut.* 393. *in fine, in 2. edit. Santtarel.var. quæst.*3.*num.*25.

78 Capellani, & coadiutores Rectorum parochialium, instituti, auctoritate Apostolica tenentur ad personalem residentiam,vt Rectores ipsi,referunt decisum *praxis noua Episcop.par.2.cap.3.num.* 27. *Armend.d.loco num.* 171.*Gonzal ad reg.*8.*Cancell.glos.*5.§.9.*num.*17. *Campan.in directorio iuris Canonici rubric.7.cap.6.num.*104.*Monetæ de option.cap.4.quæst.* 8. *num.* 157. *Galett.in margarita casuum conscientiæ,verbo residentia,*1.*Alois. Ricci. dict. resolut.* 393. *ampl.*5.*Vgolin.de potest.Episcopi cap.*15.§.3.*num.*3. *vers. postremo,Santtarel.var.quæst.*4. *num.* 17. Habens parochialem,in qua Vicarium perpetuum legitimè institui obtinuit,eo viuente,residere non tenetur,*Armendar.dicto loco num.*193.*Gonz.d.glos.* 6. *num.* 99. Sed obtinens Ec-

79 clesiam baptismalem, cui incumbit sola cura baptizandi omnes infantes oppidi,& existentes sub cura Archipresbyteri, tenetur ad residentiam tanquam coadiutor Ecclesiæ Parochialis, præsupposito quod in Ecclesia Archipresbyter præter baptismum cætera Sacramenta administret, *Armendariz. dict. loco num.*178. Deputatio

80 Vicarij donec prouideatur de Rectore spectat ad Episcopum,in cuius Diœcesi parochialis est, refert decisum *Armendar.in addit.ad recop.legum Nauarræ lib.*1. *tit.*18,*l.* 7.*de Episcop.num.*86.

82 Duas Parochias habens vnitas perpetuò inuicem æquè principaliter, & non vnam alteri accessorie, ambasque pares, itaut vna non sit dignior, & principalior altera, potest in qua maluerit residere, decisum referunt *Garcia dict.cap.2.num.* 179. *in 16. declar. Armendariz. dicto loco num.*144. Obtinens vero Canonicatum, &

83 Parochialem quocunque in loco sit, in Parochiali residere tenetur, nec ob hoc est priuandus canonicatu: sed solum eius quotidianas distributiones perdit, & si quid absens iusta aliqua de causa non percepit, *Armend. dict. loco num.* 197. Residens in Parochiali, quæ

84 non longè abest à Collegiata, in qua Canonicatum obtinet, diebus feriatis ad Ecclesiam collegiatam accedere, & in ea diuinis inseruire potest, modo in omnibus diebus, & horis suis debitis, & congruis Parochiali inseruiat, & nihil prorsus relinquat ex debito seruitio ipsius Parochialis, *Armendar. dict. loco num.* 195.

Episcopo non licet pro Cathedrali Ecclesiæ seruitio, 85
& item suo, aliquem ex curatis suæ diœcesis ex ipsorum Ecclesiis, constituto in illis idoneo Vicario, ad certa negotia adhibere, cum hi dum in huiusmodi sunt seruitio à suis Ecclesiis abesse censeantur; decisum referunt *praxis noua Episcop.par.2.cap.3.num.*27. *Quarranta in summa Bullarij, verbo residentia pag.* 446. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancell.glos.6. num.*258.*Garci.dict. cap.* 2. *num.* 42. *in* 2. *declar. Armendar.dict.loco num.* 167. *Santtarel. vari. quæst.*3.*num.* 49. vtrum autem Ecclesiæ Cathedralis Parochus possit vicariatus officio fungi; vide *Alois. Ricc. Neapol. decis.* 319. *par.* 4. Nec etiam Episcopus potest 86
vti opera Parochi in visitatione, vel in aliq seruitio suæ Diœcesis, nisi pro tempore duorum mensium, & tunc relicto idoneo Vicario, *Possevin. de officio Curati capit.* 1. *num.*12. *Garc.dict.num.*42.*in* 1.*declar. Armendar.dicto loco num.*166.*&* *num.* 175. dicit etiam decisum non excusari à residentia Parochum, quamuis Episcopus iudicauerit expedire vti illius opera pro Secretario, vel Vicario foraneo.

Inquisitoris officium à residendja Parochialis non 87
excusat, prout referunt decisum *Gonzal.dict glos.6. num.* 265.*&* *glos.*43.*num.*164.*Alois.Ricc.dict.resolut.* 303. *num.* 4. me citato in hoc loco *Santtarel.var.quæst.*11.*num.*4.

Subcollectoris Apostol. officium exercens à residen- 88
tia non excusatur *Gonzal.d.glos.*6.*num.*266.*Alois. Ricc.d. resolut.*393.*num.*4.

Inimicitiæ graues sunt legitimæ causæ propter quas 89
quis residere non tenetur in Parochiali, & illis durantibus, potest Episcopus(cognito prius an sint veræ, & graues, & absque Parochi culpa) ei licentiam concedere, vt in alio viciniori, & tutiori loco manere possit, ac à suo beneficio per annum abesse, posito tamen in illo per Episcopum idoneo Vicario, seu Oeconomo cógruenti mercede ex eius fructibus illi assignata, referunt decisum *Salzed. ad Bernard. in pract. cap.* 53. *in addit. litt. C. Galet. in margarita casuum conscien. verbo residentia, Alois.Ricc.in praxi fori Eccles.resolut.*645. *in* 2. *edit. Armendar.d.loco num.*182.183.*&* 184.*praxis Episc. par.*1. *verbo priuatio,*§.4.*dub.*1. vbi etiam aduertit quod si intra annum inimicitiæ non extinguantur,& curatus,seu beneficiatus fuerit in culpa tam causandarum inimicitiarum,quàm non extinctionis earundem,priuari potest; si vero inimicitiæ crescant sine Parochi culpa, alius annus dari potest, *Armend.d.loco num.*134.

Propter aëris intemperiem non potest Parochus etiam 90
non oriundus alibi habitare relicto in Ecclesia Vicario approbato,de quo egit latè *Mol och.Gallec. in suo tract. de Parochorum obligat. tempore pestis*, tenetur enim tempore pestis, vel alterius contagiosi morbi ex lege charitatis, & iustitiæ residere *Hip.de peste,num.*147. *Soar.tom.*4.*disp.* 44.*sect.*3. Hæc est enim lex boni Pastoris à Christo omnium Pastorum Principe præscripta, vt quando salus gregis hoc postulat vitam corporalem pro eius spirituali vita exponat. Et sic Sancti Patres illud Ioan.semper intellexerunt. Bonus Pastor animam suam ponit pro ouibus suis *Card.Paleotb.in Archiep.Bonon.p.*7. *serm.* 5.*Ioan.à Capeauil.*de necessitate,& modo administrandi Sacramenta tempore pestis,*Banes* 2.2. *quæst.*26.*art.*5.*Ioseph. ab ortu in speculo Parocborum cap.* 1. *quæst.* 2. *Rutil. Benion.in speculo Episcop. & curat. lib.* 1. *disput.* 1. *Anton. Cuch.instit.maior. lib.*16.*tit.*16.*num.* 34. Sic tempore Valeriani Imp. cum Alexandriæ fœuissima pestis grassaretur maxima cum laude peste corruptis seruierunt,& qui in eo ministerio obierunt, nil à martyrij splendore abesse

Digitiz Goo

eſſe viſi ſunt, vt dixit Dionyſ.illius Vrbis Epiſcopus, *Tympi.in ſpeculo Eccleſ. ſigno* 46. late & eleganter *Fagnandez in quinque Eccleſiæ præcepta p.3.lib.* 3. *cap.*3. Si tamen adeò infirmus ſit,& in loco Parochialis curari non poſſit defectu Medicorum,medicinarúmve, tunc poteſt ab Ordinario ei dari dilatio trium, aut quatuor menſium, vt in locis vicinioribus maneat ſanitatis cauſa; interea ab ipſo Ordinario in Parochiali idoneo Vicario cum congrua portione ex redditibus parochialis conſtituto, referunt deciſum *Garc.dict.cap.*2. *num.* 179. *in* 4. *declar. Armendar.dict.loco num.*132.*praxis Epiſcop.par.*1.*verbo re-*
91 *ſidentia* §. 7. & 9. vbi etiam quod ſenectus in Parocho non excuſat, ſed debet poni Vicarius idoneus cum aſſignatione congruæ portionis ex ipſius Parochi redditibus, cum infirmis enim & decrepitis diſpenſandum eſt, vt eorum Eccleſiis, quæ perſonalem reſidentiam requirunt, per Vicarios ſeruiatur, prout definitur in *Concil. Trident.ſeſſ.*23. *de reformat.cap.*1. *Armendar.dicto loco num.* 130. Et Parochus debet reſidere in loco,vbi ſita eſt Eccleſia parochialis,etiamſi ei eſſet datus coadiutor ratione infirmitatis, referunt deciſum *Garc.d.cap.*2.*num.*178. *Armendar.d.loco num.*129.

91 Abeſſe non dicitur, qui ſtatim eſt reuerſurus,vt probat text.in *l.poſtliminium,*§.*captiuus,& in l.nihil.ff.de captiuis, & poſtlimin. reuerſ.* ſicut etiam veniſſe non videtur, qui ſtatim abiit, vt ad plures Iuris effectus conſiderant *Rebuff.in praxi par.*3.*tit.de permutat.num.*12.*& in concord. Gallic.rub.de collationib.*§.1.*gloſſ. in verbo.* Etſi reſidentiam deſeruerit, *Tiraq. in l. ſi unquam verbo ſuſceperit liberos, num.* 176. quos refert *Dionyſ. Paul. de vera quatuor Patriarchal. Sedium erectione cap.* 9. *num.* 31. & in his reſidentiæ terminis adducit *Concil. Tridentin.ſeſſ.*23.*de reformat.cap.*1.*verſic.quoniam,*& probat *Gonz.al. ad reg.*8.*Cancel. gloſſ.* 41. *num.* 5. Vnde parochum ruralem, qui ſingulis quibuſque hebdomadibus in Vrbem venit, cauſa inuiſendi parentes, & cum illis vno tantum die moratur, relicto ad occurrentes caſus Capellano,non peccare lethaliter, nec teneri ad reſtitutionem fructuum reſoluit *Ludov.Reja reſponſ.caſuum conſci.par.*4. *caſu* 21.

93 Parochus ſine legitima cauſa, & licentia in ſcriptis habita non reſidens mortifere peccat, *Concil. Trident.d. cap.*1.*verſ.eadem omnino,*& fructus beneficij pro rata temporis quo abeſt, ſuos non facit, idem *Concil. dict.cap.* 1. *Franc.Leo in theſauro fori Eccleſ.par.*3.*cap.*2. *num.* 15. *Flamin.de reſignat.lib.*1.*quæſt.*10.*num.*32. etiam ante ſententiam,vt optimè probat *Vgolin.de poteſtate Epiſcopi cap.*15. §.4.*num.*2.*&* §.5.*num.*2. *in fine* cum *Navar. conſ. vltim.de*
94 *clericis non reſid.* reſoluit bona acquiſita ex beneficio Parochi abſentis extra ſuam parochiam morientis tanquam ſpolia ad Cameram Apoſt.pertinere.

95 Ad huiuſmodi pœnas euadendas requiritur legitima cauſa ab Epiſcopo approbata, vt habetur in *Concil.Trident.dict.cap.*1.*verſ.eadem omnino*, & expreſſa eius licentia *Garci.dict.cap.*2.*num.*35.*Armendar.dicto loco num.*164. quam licentiam etiam locorum ordinarij Epiſcopo inferiores,vt *Abbates*, & alij ſimiles habentes iuriſdictionem concedere poſſunt, ac etiam Capitulum Sede vacante ex *Azori.*reſoluit *Poſſeuin.dict.cap.*1.*num.*28.*&* 29.
96 & licet in duobus menſibus à Concilio conceſſis licentiam Epiſcopi non requiri teneant *Navar. in man.cap.* 25.*num.*121. *Azori.inſtit.moral.p.*1.*lib.* 7. *cap.*4.*quæſt.*9. *&* 10.*Franc.Leo in theſauro fori Eccleſ.par.*3.*cap.*1. *num.*19. *&* 21. *Sanch. de matrim. lib.* 3. *diſput.* 31.*num.* 11. tamen contrarium verius exiſtimo cum *Vgolino dict.*§.5. *num.* 2. *Tolet.libr.*5.*cap.*5. *Leſſi.de inſtit.lib.*2.*cap.* 34. *dub.* 29. *num.* 159.*Poſſeuin. dict. cap.*1. *num.* 21. *Sanctarel. vari.quæſt.* 4. *num.*2. nam diſcedere non debet, niſi cauſa cognita, & probata ab Epiſcopo, & licentia in ſcriptis, & gratis concedenda,vt ait *Concil.Trident.d.cap.*1.& comprobant *Azori.d.cap.*4.*quæſt.fin.& cap.*5.*quæſt.*4.*&* 5. *Sanch. d. lib.* 3.*lib.*3. *diſput.*7.*num.*27. & deciſum fuiſſe referunt *Garc.*
*in cap.*1.*num.*23.*in prima declarat.& par.*9.*cap.*2.*num.*295. *in ſecundo dubio, Armendar.d. loco num.*155. vbi etiam aſ- 97
ſerunt valere Epiſcopi conſtitutionem ne parochi poſſint abeſſe vltra duos dies ſine licentia. Hinc etiam poteſt Epiſcopus prohibere ſub pœna pecuniaria arbitraria, quæ tamen dimidiam non excedat, ne vltra biduum à ſuis Eccleſiis poſſint abeſſe, non tamen id prohibere poteſt ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ita referunt deciſum *Garcia d.cap.*2.*num* 23.*in* 2. *declar. Armendar.d.loco.num.*156. An iuſta cauſa abſentiæ iudicialiter ſit probanda; vide *Aloyſ.Ricci.in deciſ.Curiæ Archiepiſc.Neapol.deciſ.*152.*par.*2.& deciſum inuenti non 98
ſatisfacere parochum ſi petat licentiam iurans ſe grauem habere cauſam, quam non expediat manifeſtare, vt per *Garc.d.cap.*2.*num.*37. *Armend. d. loco num.*165.Parochus habeat licentiam, ſed per mendacium, & abſentiæ fructus percipiat, eos reſtituere tenebitur, quia Concil. requirit duo ad iuſtitiam abſentiæ, nempe cauſam iuſtam,& eius approbationem, vt acquirantur fructus in abſentia,& cum ſit falſa prima, erit etiam inutilis ſecunda, maximè cum tota ratio acquirendorum 99
fructuum dependeat à cauſa iuſta,*Sanctar.d.quæſt.*4.*n.*16. *Azori.d par.*2.*lib.*6.*cap.*10. *quæſt.* 3. *Poſſeuin.d.c.p.*1.*num.* 24. Vnde abſens ex cauſa rationabili, licet peccet ob 100
inobedientiam non petendo licentiam, non tenetur tamen ad fructuum reſtitutionem, *Zechi. de caſibus reſervatis caſu* 3.*num.*3.

Fructus amittuntur dumtaxat pro rata illius tempo- 101
ris, quo quis abeſt ſine licentia, nec poteſt componi reſtitutio debita fructuum malè perceptorum obtinentibus Bullam Cruciatæ, vel vigore aliorum priuilegiorum, & facultatum obtentarum per Concilium, referunt deciſum *Garcia d.cap.*2. *num.* 27. *Armenda.dicto loco num.* 158. Curatum inferiorem, qui vltra duos menſes 102
abfuit à ſua reſidentia, poſſe & debere cogi per Epiſcopum ad reſtitutionem fructuum pro rata temporis abſentiæ iuxta *cap.*1.*ſeſſ.*23.*de reformat.* nec ad eam rem requiri citationem, vel monitionem referunt *Garc. dicto cap.*2.*num.*27.*Armend.dict.loco num.*159.

Epiſcopus ſemper debet applicare fructus non reſi- 103
dentium, de quibus *in ſeſſione* 23.*cap.*1.*de reformat.* fabricæ Eccleſiæ Parochialis, etiamſi non indigeat, nec pauperes intra limites reperiantur, quæ poteſt tamen in dies indigere, ſaltem quoad ornamenta, *Garcia d.cap.*2. *num.*31.*Armendar.d.loco num.*160. Epiſcopus procedens 104
per ſubtractionem aduerſus parochos non reſidentes, iuxta Trident. tenetur obſeruare eadem interualla,candémque rationem,quæ contra Epiſcopos non reſidentes ſtatuit idem *Concil.ſeſſ.*6.*cap.* 1. quoties in pœnam omiſſæ reſidentiæ vult ſubtrahere partem fructuum, quos ſuos fecerunt: non vero tenetur obſeruare eadem interualla in executione facienda ſuper illis fructibus, quos Parochi pro rata temporis abſentiæ ſuos non fecerunt, deciſum referunt *Nicol.Garcia d. cap.* 2. *num.*32. *Armend.d.loco num.*161.

Parochos ad reſidentiam importunis remediis co- 105
gendos eſſe ait *Concil.Trident.ſeſſ.*6.*de reformat.cap.*1. & ſi ipſi in præſentia citari poſſunt, citabuntur dato termino idoneo ad redeundum habito reſpectu ad perſonas, loca,& tempora, *cap.inter quatuor, de clericis non reſidẽt.* Et ſi non redierint impoſita excommunicatione, vel ſuſpenſione ſi non venerint, beneficiis priuari poſſunt *cap.*2.*cap.relatum, cap.ex parte, & cap. quaiter, de clericis non reſidẽt.* priuari enim quis non debet, niſi prius monitus ad reſidentiam, *Card. Tuſch. littera R, concl.* 254. *num.*6. Et ita priuationem præcedere debet monitio, & deinde pœna cenſuratum, poſtea ſubtractionis fructuum, ita quod poſt quemlibet terminum pœnæ,expectetur ad minus per ſex menſes: aliter enim non ſeruata hac forma à Concilio præſcripta, non teneretur ſententia priuationis, vt fuiſſe deciſum in *Rota in una Sa-*

Lamantina die quinta Decembris ann. 1567. *coram Illuſtriſſ. Cardin. Straphino*, refert *praxis nova Epiſcop. par.* 2. *cap.* 4. *num.* 96. *in fine.* Abſentes tamen, qui ignorantur vbi ſint, per edicta tria in ſua Eccleſia fixa citabuntur *Concil. Trident. ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 1. *verſ. eadem omnino*, ſeparata ſcilicet, vt ait *Abb. in cap. ex tua, num.* 4. *de clericis non reſident.* qui ſi non venerint vlterius procedetur contra illos, vſque ad priuationem, poſt terminos elapſos, de quibus ſupra.

Ab Eccleſiis ſuis nunquam Parochis abeſſe licebit, niſi ex quatuor cauſis, de quibus ſupra dictum fuit, dum ageremus de Epiſcoporum reſidentia, relatis à *Concilio Trident. dict. cap.* 1. *ſeſſ.* 23. *de reformat. Azor. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4. *quæſt.* 4. *Poſſeuin. de offic. Curati cap.* 1. *num.* 12. Et cum abeſt iuſta de cauſa, ſiue cum licentia, ſiue abſque ea, tenetur relinquere ſubſtitutum, qui pro ſe populo ſeruiat, *Poſſeuin. dict. cap.* 1. *num.* 13. dummodo ſit idoneus, & admiſſus in illo Epiſcopotu pro adminiſtratione Sacramentorum, vt dicit *Concil. dicto cap.* 1. *ibi*, Vicarium idoneum relinquat ab Ordinario approbandum, ex quo colligitur etiam conſulto Epiſcopo eſſe relinquendum *Poſſeuin. d. cap.* 1. *num.* 19. Niſi abſentia per ſex, vel octo dies fiat, quia tunc poterit ſubſtituere ſine Epiſcopo, ita declarante conſuetudine vniuerſali; niſi Epiſcopus per ſuas conſtitutiones inhibeat. Poterit etiam ſine licentia, & ſubſtitutione Vicarij diſcedere per aliquos dies cum cauſa eſt vrgens, & non patitur dilationem, nec habet quem mittat ad Epiſcopum pro licentia, & pro Vicario ſubſtituendo, *Azor. d. cap.* 4. *quæſt. vlt. Poſſeuin. d. cap.* 1. *num.* 15. Si tamen curatus rationabiliter iudicauerit (veluti quia nullus infirmatur) poſſe abeſſe per duos, aut tres dies non feſtos, licite aberit, etiamſi nullum ſubſtituat, quia conſuetudo optima legum interpres ita declarat, etiam apud timoratos. Etſi contingat Curato rationabiliter abſente aliquem è Parochiis ſuis mori ſine Sacramenti, quæ verè recepiſſet, ſi Curatus adfuiſſet, puta quia infirmi, vel domeſtici ea petebant, non peccabit, quia rationabiliter abfuit, ita *Poſſeuin. dict. cap.* 1. *num.* 5. At vero ſi illo tempore, quo repentina vrget diſceſſio ob incommodum repentinum, cauſam legitimam, vel periculum inſtans, adiit infirmus, & non habeat Parochus quem ſubſtituat ad conferenda Sacramenta neceſſaria, nec infirmus commodè poſſit expectare alium Sacerdotem aliunde accerſendum, tenetur Curatus ſubire quoduis periculum potius quam deſerere talem infirmum, ex *D. Thom.* reſoluit *Poſſeuin. in d. c. p.* 1. *num.* 16.

De reſidentia Canonicorum Eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum in eiſdem Eccleſiis facienda.

107 OBtinentes in Eccleſiis Cathedralibus, aut Collegiatis dignitates, Canonicatus, præbendas, aut portiones, tenentur ad reſidentiam, itaut non liceat eis vigore cuiuſlibet ſtatuti vltra tres menſes, etiam continuos (vt Sacra Congregatio declarauit) ab eiſdem Eccleſiis quolibet anno abeſſe, ſaluis nihilominus earum Eccleſiarum conſtitutionibus, quæ longius ſeruitij tempus requirunt: ita deciſum refert *Franc. Leo in theſau. fori Eccleſiaſtici par.* 3. *cap.* 2. *num.* 11. & diſponit *Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 12. *verſ. præterea*, de quo multa *Navar. conſil.* 2. *de clericis non reſidentibus, Azori inſtit. moral. par.* 3. *lib.* 7. *cap.* 3. *colum.* 916. optimè *Nicol. Garcia de benefic. par.* 3. *cap.* 2. *num.* 180. *cum ſeqq. Armend. in addit. ad recopil. legum Navarræ lib.* 2. *titul.* 23. *de reſidentia, rub. An Canonici, vel alij habentes dignitatem teneantur reſidere in ſuis Eccleſiis num.* 8. *cum multis ſequentibus.*

108 Ad hanc reſidentiam tenentur etiam Abbates, Priores, & alij Superiores Collegiatarum Eccleſiarum, (vt eſt Prior noſtræ Collegiatæ inſignis Vimaranenſis) quamuis habeant iuriſdictionem in Canonicos; ad hoc enim cogi poſſunt ab Epiſcopis, ſub quorum diœceſi ſunt: ita deciſum referunt *Garcia dict. cap.* 2. *num.* 181. *Armend. dicto loco num.* 11. & 12. & faciunt quæ *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par.* 7. *collect.* 1591. nam dignitas prin- 109
cipalis in Collegiata cum regulariter habeat curam animarum in foro interiori, vel exteriori, requirit ætatem 25. annorum incœptorum *Nicol. Garcia de benefic. p.* 7. *cap.* 4. *num.* 65.

Obtinens Canonicatum, & monaſterium in commen- 110
dam, debet in Canonicatu reſidere, niſi monaſterium habeat aliàs curam animarum: ita referunt *Garcia dict. cap.* 2. *num.* 183. *Armend. d. loco num.* 13. Secularis enim 111
habens Monaſterium in commendam non habet curam conuentus, nec Monachorum, ſed tota eſt penes Priorem conuentualem, *Rota Roman.* apud *Farinac. deciſ.* 112. *num.* 10. *in nouiſſimis.*

Commendatarij Abbatiæ curam iuriſdictionalē tan- 112
tum, non autem Sacramentalem habentes, nullo Concilij Decreto ad reſidendum adſtringuntur, neque ſi non reſideant, pœnis ab eo in non reſidentes conſtitutis, arcentur, ita deciſum refert *Garcia in addit. ad dictum cap.* 2. *num* 183.

Habens Canonicatum, & Parochialem in duabus 113
diœceſibus, & non reſidens in Parochiali ex permiſſu Epiſcopi, vt tenetur per *Bullam Pij Quinti*, cogendus eſt ad reſidentiam in Canonicatu: ita deciſum referunt *Garcia d. cap.* 2. *num.* 184. *Armend. dict. loco num.* 14. Item habens duos Archidiaconatus dignitate pares, reſidere poterit, in quo ſibi magis placuerit, ſi alter eſt dignior 114
tenetur in eo reſidere, huic vero in quo non reſidet quotidianas diſtributiones perdit, in quibus diſtributionibus intelligitur etiam comprehenſa tertia pars præbendæ, quæ ex Trident. conuerſa fuit in diſtributiones quotid. Ita deciſum referunt *Garcia d. cap.* 2. *num.* 185. *Armend. d. loco num.* 15. 16. & 17.

Immemorialis conſuetudo non excuſat à reſidentia 115
in Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus, reſolutum ita aſſerunt *Nicol. Garcia dict. par.* 3. *cap.* 2. *num.* 197. *Armendar. dict. tit. de reſidentia num.* 10. me citato in hoc loco, *Sanctarel. var. reſolut. quæſt.* 4. *num.* 33. In Collegiatis autem non inſignibus poſſunt excuſari Canonici, ſi Eccleſiæ ſunt rurales prorſus deſtitutæ, aut in quibus nunquam antea ſupra hominum memoriam ſolitum eſſet, reſidere, aut in quibus adeò tenues redditus eſſent, vt Canonicos aliunde non habentes vnde viuerent, alere non poſſet, & ſufficit ad excludendam immemorialem, quod aliqui Canonici reſederint, ita deciſum referunt *Nicol. Garcia dicto cap.* 2. *num.* 197. *Sanctarel. dict. cap.* 4. *num.* 59. *Armend. dict. loco num.* 10. *Piaſeg. in praxi noua Epiſcop. p. tr.* 2. *cap.* 3. *num.* 10. *in fine Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.* 500. *in prima edit. & reſolut.* 390. *num.* 4. *in ſecunda edit.* & ita tenuit *Rota in una Papien. reſidentia* 10. *Martij* 1613. *coram Ortemberg*, vbi fuit reſolutum conſuetudinem immemorialem non excuſare à reſidentia in Collegiatis inſignibus. Immemorialis conſuetudo ita ſublata eſt per *Concil.* itaut ſtatuta iurata nihil valeant, illa vero auctoritate Apoſtolica con- 116
firmata non eſſe ſublata referunt deciſum *Nicol. Garcia dict. cap.* 1. *num.* 197. *in tertia declaratione, Armend. dicto loco num.* 21. Sic etiam prætextu immemorialis conſuetudinis non licet Canonicis vltra tres menſes quotannis ab Eccleſia abeſſe, referunt deciſum *Garcia in addit. ad dict. cap.* 2. *num.* 197. *Armend. dicto loco num.* 43. *Aloyſ. Ricci. in dict. praxi reſolut.* 192. *num.* 2. Si verò ſtatutum, quo permiſſum eſt quatuor menſes Canonicis quolibet anno ab Eccleſia abeſſe, à Papa confirmatum fuerit, non eſt ſublatum à Concilio, & ideò obſeruari debet, ita referunt deciſum *Garcia d. cap.* 2. *num.* 216. *Armend. d. loco num.* 26. & 27.

Conſue

Conſuetudine introduci poſſe, vt quotidianæ diſtributiones conferantur iis, qui iuſſu ſuarum Eccleſiarum occupantur in computatione reddituum, vel ſumptuum ipſarum Eccleſiarum, docent *Monet. p. 2. quæſt. 11. numer. 47. Cened. d. quæſt. 1. num. 68. Sanctarel. d. quæſt. 10. num. 18.* Inualidam eſſe conſuetudinem, qua introductum fuerit, vt is, qui habet Canonicatus in diuerſis Eccleſiis, percipiat diſtributiones in vtraque, cum tamen in vna tantum reſideat, tenent *Cur. in cap. fin. de conſuet. ſect. 5. num. 45. Monet. p. 2. quæſt. 12. num. 40. & Sanctarel. d. quæſt. 10. num. 10.* Item quod mortuo beneficiatio diſtributiones primi anni dentur eius hæredibus, notat *Azor. inſtitut. moral. part. 2. lib. 7. cap. 7. quæſt. 5. Cened. d. quæſt. 1. num. 41. Sanctarel. d. quæſt. 10. num. 21. Bonacin. de horis Canon. diſp. 2. quæſt. 5. puncto 6. num. 11.* vbi *num. 12.* Secus dicit de fructibus. Item quod Canonici, qui vna hebdomada interſunt diuinis Officiis, poſſint lucrari diſtributiones ſequentis etiam hebdomadæ, quamuis illis non interſint ex *Azor. d. cap. 7. q. 5. Sanctarel. d. q. 10. num. 23.* Item vt vna hora, vel duabus intereſſentes lucrentur maſſam groſſam, ſiue præbendam amiſſis diſtributionibus quotidianis, referunt deciſum *Garc. dict. cap. 2. n. 329. in 1. declar. Armendar. d. loco num. 52.*

117 Stante ſtatuto, vel conſuetudine, qua cauetur ſeruitium quadraginta annorum Eccleſiæ præſtitum liberare beneficiatum à reſidentia, lucrarique diſtributiones quotidianas in abſentia, quamuis ipſe non interſit diuinis, obſeruari poteſt, vel potius tolerari, prout reſoluunt *Cened. par. 3. collect. 15. in fine. Monet. de diſtributionib. quotid. par. 2. quæſt. 7. num. 21. & quæſt. 12. num. 61. & quæſt. 13. num. 41. Piaſeg. in praxi nouæ Epiſcop. par. 2. cap. 3. num. 9. verſ. de ſenio, Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 208. num. 19. Bonacin. de Horis Canon. quæſt. 5. puncto 6. num. 15. & 16.* me citato in hoc loco *Sanctar. var. reſol. q. 10. n. 26. & q. 8. num. 14.*

118 Ad abſentiam trium menſium à Concilio conceſſorum, non eſt neceſſe aſſignare abſentiæ cauſam, nec licentiam ſui Prælati petere, dummodo tamen omnes Canonici eodem tempore non abſint, ne Eccleſia ſuo debito ſeruitio deſtituatur: Sed tantum illa quarta Canonicorum, quæ videbitur arbitrio Epiſcopi vel Capituli, referunt deciſum *Zerola in praxi Epiſcop. par. 1. verbo priuatio, §. 2. dub. 4. Sanctar. d. qua. 4. num. 28. Gulet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Canonicus, Nicol. Garcia d. cap. 2 num. 315. Franciſcus Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici par. 3. cap. 2. numer. 21. & 22. Aloyſ. Ricc. in d. praxi reſol. 392. num. 4. & 5. Armend. d. loco num. 36.*

119 Huiuſmodi tres menſes Epiſcopi prouidere debent ne incurrant in Natale, aut Paſcha Domini: aut ſimiles maximas ſolemnitates, prout deciſum referunt *Zerola d. verbo priuatio, § 4. dict. 2. præſentiali, dub. 3. Garcia d. cap. 2. num. 316. Armend. dicto loco num. 38. Sanctarel. vari. reſol. q. 4. num. 20.*

120 Qui quidem tres menſes debent continere nonaginta dies, & vnus menſis triginta. Et cum Concilium abſolutè illos concedat, nec exprimat à quo tempore incipere debeant, poſſunt accipi non ſolum continui, ſed etiam interpolati: Ita *Menoch. de arbitrar. caſu 50. à numero 12. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſſ. 11. numer. 8. Garcia d. cap. 2. numer. 306.* Intellige concedi Canonicis abſentiam trium menſium ſi Conſtitutiones Eccle-
121 cleſiæ ſeruitium totius anni requirunt, prout deciſum referunt *Garcia. d. cap. num. 312. Armendar. d. loco n. 35.*

122 Si vltra tres menſes abſint Canonici, licet in ciuitate vbi ipſa Eccleſia exiſtit, ſint præſentes, incidunt in pœnas Concilij *d. cap. 12.* ita deciſum referunt *Garcia d. cap. 2. numer. 322. Aloyſ. Ricc. d. praxi reſolut. 392. num. 2. Armend. d. loco num. 43. Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. par. 3. cap. 2. à numer. 19. Piaſeg. in praxi nouæ Epiſcop. par. 2. cap. 5. num. 10. in fine. Sanctarel. d. q. 4. n. 24.*

123 Poteſt tamen Epiſcopus ob legitimam cauſam dare Canonicis ſuis facultatem, vt poſſint abeſſe per quatuor menſes, referunt deciſum *Armend. d. loco nu. 124. Comit. reſp. moral. lib. 1. q. 59 num. 2.*

Non poſſunt Canonici pro illis tribus menſibus di- 124
ſtributiones quotidianas conſequi, cum ſint diſtinctæ à præbendis: ita deciſum referunt *Flamin. de reſign. lib. 1. quæſt. 10. num. 65. Gonz. al. ad regul. 8. Cancel. §. 7. procemiali num. 182. Moneta de diſtributionibus quotidianis par. 1. quæſt. 6. à princip. Franciſc. Leo d. cap. 2. num. 22. praxi noua Epiſcopalis parte 2. cap. 3. num. 8. in medio, pagina 124. Armed. dicto loco n. 36. in fine, Aloyſ. Ric. d. praxi reſol. 385. n. 10.* quod nó procedit quãdo diſtributiones quotidianæ ſuccedunt loco præbendæ, & tanquam fructus habentur, quia tunc abſentes ex legitima cauſa illas lucrantur ex eodem *Aloyſ. Ricc. in d. praxi deciſ. 499. in prima editione, & reſolut. 390. num. 2. in ſecunda editione.* Vnde licet diſtributiones quotidianæ non percipiantur à Canonicis, qui inſeruiunt Epiſcopo viſitanti, ſi tamen fructus omnes conſiſtunt in illis, debent percipere duas illarum partes, amiſſa tertia, quæ accreſcit intereſſentibus, ita deciſum referunt *Franciſcus Leo dicto cap. 2. num. 18. Galet. in marg. urita caſuum conſcientiæ, verbo diſtributiones, Aloyſ. Ric. d. reſol. 390. num. 4.*

Coadiutor, & coadiutus poſſunt abeſſe his tribus 125
menſibus, *vt per Nauar. conſ. 1. num. 6. de clericis ægrot. Rota in vna Salamantina integra portionis, 18. Octobris 1584. coram Pena, Moneta de optione capit. 4. quæſt. 8. num. 172.* vbi etiam docent legitime impeditum coadiutorem poſſe percipere diſtributiones.

Archidiaconus poteſt abeſſe vltra tres menſes ratio- 126
ne viſitationis ei incumbentis, ratione ſuæ dignitatis, poteſtque pro tempore dictæ abſentiæ lucrari fructus ſui Archidiaconatus, dummodo dari conſueuerint abſentibus ex legitima cauſa, non tamen lucratur diſtributiones mere quotidianas, ita deciſum referunt *Garcia d. cap. 2. num. 332. Monet. d. quæſt. 11. num. 63. Cened. d. quæſt. 1. num. 56. & 74. Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 1. titul. 6. l. 6. de viſitat. num. 81.* vbi *numer. 82.* limitat, niſi extet Eccleſiæ conſuetudo, vt Archidiaconus viſitans nihil fructuum percipiat, & repetit idem *Armend. d. tit. de reſidentia, vel abſentia clericorum à nu. 54.* vbi *num. 82. & Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 332. in 2. dub.* aduertunt etiam hoc caſu dutante viſitatione non poſſe Archidiaconum percipere fructus illius Canonicatus, quẽ obtinet ex diſpenſatione, vel Eccleſiæ conſuetudine. Si vero Archidiaconus vel Canonicus viſitauerit Eccleſiam, Iura, vel redditus ſuæ præbendæ, non amittere diſtributiones quotidianas, cum viſitando prædicta Iura, & loca, ſeruiat Eccleſiæ in re vtili, dicunt deciſum *Monet. d. quæſt. 11. num. 63. Cened. dict. quæſt. 1. num. 36. Garc. par. 3. cap. 2. n. 333. & ſeq. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 7. q. 10.* me citato *Sanctarel. dict. quæſt. 11. num. 9.*

Incumbens curæ animarum imminenti ſuæ dignita- 127
ti habetur pro præſenti & intereſſenti, lucraturque diſtributiones, *Concil. Tridentin. ſeſſ. 22. de reformat. cap. 3. verſ. quod ſi alicui*, referunt deciſum *Aloyſ. Ric. d. reſol. 389. num. 4. Zechi. de Repub. Eccleſ. cap. 14. num. 6. Zerola in praxi Epiſcop. p. 1. verbo diſtributiones num. 3. verſ. ſecundo debentur, Cened. d. quæſt. 1. num. 75.* me citato in hoc loco *Sanctarel. d. quæſt. 11. num. 11. Bonacina de horis Canonicis diſp. 2. quæſt. 5. puncto 3. §. 7.* dum tamen eſt in actu adminiſtrãdi ſacramenta, vel alia exercendi, quæ ſpectant ad ipſam curam, ex declarat *S. Congregat.* quam refert *Franciſcus Leo d. cap. 2. num. 24.* ſub quo non comprehenduntur Canonici habentes Eccleſias parochiales, non tamẽ canonicatibus annexas, ſeu vnitas: qui ſi in parochialibus reſederint, & fuerint priuilegiati ad perceptionem fructuum exceptis diſtributionibus quotidianis, iuxta *Bullam Pij Quinti*, vel ex indulto Apoſtolico, non poterunt optare, neque domus canonicales, neque canonicatum preſbyteralem, & ſimilia, cum non habeantur

pro præsentibus, sed tantum sunt priuilegiati ad percipiendos fructus, & id quando scilicet extat consuetudo, vel statutum, quo absentes non possunt optare, ita decisum referunt *Nicol. Garcia dict. cap. 2. num. 337. Armend. d. loco num. 58.* Canonicatum, & parochialem
128 habens, & residens in parochiali ex dicta *Bulla Pij Quinti* distributiones quotidianas integras lucratur, si canonicatus consistit solum in distributionibus non habens præbendam, quando scilicet vtrique seruire nequit: nam si ambobus commodè seruire posset, lucraretur solum iuxta seruitium quod præstaret, idem *Armendar. dict.*
129 *loco num. 65. & 66. Garcia d. cap. 2. num. 114.* Habentur tamen tanquam præsentes in choro, qui curam animarum exercent, qui illi Ecclesiæ imminet, dum sunt in actu administrandi Sacramenta, vel alia exercendi, quæ spectant ad ipsam curam, referunt decisum *Garcia dict. cap. 2. num. 335. Armendar. d. loco num. 57.* & resoluit *Theodos. Rube. inter disceptat. forens. Stephan. Gratian. cap. 298. nu. 22.* At si haberent curam animarum in aliis Ecclesiis, dum in eis residerent ac sacramenta administrarẽt, non posse percipere distributiones, quas perciperent si in Ecclesia Cathedrali, vel collegiata, in qua habent canonicatus, vel dignitates residerent, resoluunt *Monet. p. 2. q. 11. num. 69. Sanctar. d. q. 11. num. 13.*

130 Habens canonicatum, & parochialem in qua non potest sine discrimine vitæ propter inimicitias residere, cogendus non est residere in ea, sed ei est permittendum, vt in canonicatu resideat, referunt decisum *Salzedo ad Bern. cap. 54. in nouiss. edit. lit. C, in fine, vers. ollanus, Armend. d. loco num. 101.*

131 Canonici, & qui dignitates obtinent in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis, etiam secluſa consuetudine, vel statuto, etiamsi adsint mansionarij, seu capellani, tenentur iusto cessante impedimento psallere in choro, seu canere psalmos & hymnos, ac cætera huiusmodi, quæ vel alternatim in choro decantantur, vel ad sacerdotis hebdomadarij pronunciationem, seu recitationem respondendo dicuntur: aliàs ad distributionum quotidianarum restitutionem teneri, resoluunt *Nauar. in tract. de orat. & horis canon. cap. 10. num. 47. & cap. 11. num. 41. & cap. 13. num. 17. Soar. de relig. tom. 2. t. act. 4. lib. 4. cap. 12. num. 8. 9. & 10. Azor. instit. moral. par. 1. lib. 10. cap. 11. quæst. 5. cum seqq. Beja par. 1. respons. conscientiæ casu 55. Petr. de Ledesm. in summ. par. 2. tract. 9. cap. 4. concl. 1. diffic. 1. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 18. à num. 175. Paul Comitol. respons. moral. lib. 1. quæst. 62. num. 2. Moneta de distribution. quotid. par. 2. quæst. 2 numer. 31.* qui duo posteriores testantur decisum canonicos muneri suo non satisfacere, nisi in choro psallant, quicquid aliud velint *Petr. Nau. de restit. lib. 2. c. 2. dub. 3. n. 217. cum seqq. Petr. de Aragona 2. 2. q. 83. art. 13. Lessi. de iustitia lib. 2. cap. 34. dub. 33.* Canonici autem, & cæteri beneficiatij ad recitationem Horarum Canonicarũ in choro adstricti, debent ibi eas recitare, nec à peccato excusantur, scilicet veniali, nisi iustam habeat causam absentiæ; mortale tamen cõmittent si per contemptum, aut contra Prælati particulare præceptum fieret talis absentia, vt resoluit
132 *Valer. Reginald. d. lib. 18. num. 176.* domi enim recitantes, & assistentes in choro non recitando, nec cantando, tenentur restituere distributiones quasi totas, vt per *Fr. Emman. in summ. tom. 2. cap. 145. num. 5.* Sic etiam teneri, qui de ordinario, & frequenter confabulantur in choro, testatur *Ludouic. Lopez in instructorio conscientiæ tom. 1. capit. 246.* quem sequitur *Vega in summa parte 1. cap. 128. casu 10.*

133 Omnibus diebus & Horis, præterquam in tribus mensibus singulorum annorum, debent canonici interesse, vt resoluunt *Garcia d. cap. 2. numer. 325. Armend. d. loco numer. 47.* Et non possunt iuuari aliqua consuetudine quin teneantur omnibus septem horis inseruire, tenet *Theodosius Rubeus inter disceptationes forenses Stephani Gratiani capit. 298. num. 20.* Qui tempore quo 134
cantatur vna hora in choro, Missam celebrat in eadem Ecclesia ex deuotione, vel obligatione, non dicitur interfuisse illi horæ, nec illius distributiones accipere potest: si vero iussus fuerit à superiore, vt celebret, tunc reciperet: superior verò debet cauere à tali iussione, refert decisum *Aloys. Ricci. in praxi fori Eccles. tom. decis. 494. in prima editione, & resolut. 385. num. 2. in secunda editione*, resoluunt *Galett. in sua margarita casuum conscientiæ, verbo distributiones, pag. 81. Henriq. consil. 22. Theodos. Rube. d. cap. 298. num. 21. Francisc. Leo in thesauro fori Ecclesiastici part. 2. cap. 13. num. 6. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. §. 7. proœm. num. 181. praxis noua Episcopalis parte 2. cap. 3. num. 8. pagina 124.* me citato *Bonacina de sacrament. disput. 4. q. vlt. puncto 7. §. 5. num. 7. & de horis Canon. disp. 2. quæst. 5. punct. 3. §. 4. Armendar dicto loco num. 81. & 83. Aloys. Ricc. Neap. decis. 113. p. 4.* vbi multipliciter intelligit, me citato in hoc loco *Sanctarel. var. q. 7. num. 10.*

Distributiones quotidianæ non possunt percipi à 135
Canonicis absentibus, & per substitutum Ecclesiæ suæ inseruientibus, nisi expresso in id priuilegio iuuarentur, in facti contingentia consuluit *Calderin. consil. 1. sub titulo de clericis non resid. dub. 2.* quem refert *Galett. dicto verbo distributiones antepen.* Si igitur factum sit ali- 136
quod statutum, quod canonici possint inseruire per substitutos, vel alternatim vnus pro alio, non habeatur eius ratio, quia est contra Concilium, referunt decisum *Zerol. in praxi Episcopal. par. 2. verbo Canonicus, §. 5. Garcia d. cap. 2. num. 498. Rota Romana apud Farinac. decis. 659. nu. 3. in nouiss.* Personaliter ad canendum Missam cogendi 137
sunt Canonici illis diebus, quibus ex instituto, & legitima consuetudine illius Ecclesiæ deobligantur, refert decisum *Garcia d. cap. 2. num. 495.*

Otinentes dignitates, canonicatus, vel portiones 138
in Ecclesiis, præsertim Cathedralibus, cuiuscumque qualitatis sint, Episcopo solemniter celebranti, aut Pontificalia exercenti assistere, ac vestibus sacris indutos eidem inseruire, necnon munera eisdem dignitatibus, canonicatibus, & portionibus in decantatione Missæ, Euangelij, Epistolæ, & similium functionũ, præstatione incumbentia, & annexa per se ipsos subire & exercere iuxta sacrorum Canonum, & *Concilij Tridentini* dispositionem, ac cuiusque Ecclesiæ particularem ordinationem certum esse respondit sacrorum Rituum Congregatio, quod si quando aliquis legitimo impedimento detentus ea per se ipsum adimplere non poterit, tunc alios, eiusdem tamen ordinis, & gradus, non autem inferioris dignitatis, nempe alias dignitates, canonici canonicos, & portionarij respectiue portionarios in sua quisque hebdomada ne graduum, & ordinum prærogatiua confundatur, deputare debebit, idque per Episcopum opportunis remediis, etiam huius decreti vigore prouidendum fore censuit eadem Congregatio, supplicante Capitulo, & aliis Ecclesiæ Abelensis portionariis, refert *Garcia d. c. 2. num. 496.*

Capitulum, seu Clericos inferiores sine Episcopo 139
non posse statuere de quotidianis distributionibus, quatenus earum distributio attingit, aut concernit statum vniuersalem Ecclesiæ, diuinaque officia, earúmve regimen, resoluit *Moneta de distribut. quotid. par. 2. quæst. 15. num. 26. in vltima edit.* quamuis putent posse id facere, quando nihil constituunt contra Episcopi iurisdictionem, nec contra ius commune *Azor. instit. mor. p. 2. li. 7. c. 7. q. 17. Sanctar. var. resol. q. 13. n. 8.* Non posse Episcopũ, aut 140
Capitulum remittere, aut donare amissionem distributionum ob non residentiam probat *Concil. Trid. d. cap. 12.* ibi, quauis collusione, aut remissione excluſa, & resoluunt *Nauarr. de orat. & horis canon. cap. 22. miscel. 14. num. 48. & consil. 7. de clericis non resident. nu. 1. Menoch. de arbitr. casu 429. n. 6. Piasec. in praxi noua Episcop. par. 2. c. 3. num. 8. in fine, pagina 124.* & decisum in sacra Card. Con-

gregat.

gregat.referunt *Galet.in margarita caſuum conſcientiæ,verbo diſtributiones 4. Armendar.d..oco num.90. & 91.* & ſæpe reſolutum fuit in Rota prout in vna *Hiſpalen. diſtribut. Veneris ſecunda Maij* 1603. coram Reuerendiſſimo Domino meo *Coccino Rota Decano*, quæ eſt prima ex impreſſis poſt tractatum *de diſtribut. quotidian. Ioan. Petr. Moneta numero* 3. & me citato nouiſſimè *Sanct.rel. vari. reſolut.quæſt.* 13. *num.*7. Cui reſolutioni non obſtat *gloſ. verbo ſuas,in cap.*1.*de clericis non reſident. lib.*6. quæ videtur contrarium dicere, quia non inquit poſſe conuenire, quod diſtributiones in abſentia remittantur, ſed ſolum quod is, cui iam ipſo iure accreuerunt, poſſet eas remittere, ne is,qui illas perdidit,teneatur reſtituere,quod eſt longè diuerſum à pactione, qua quis diſtributiones in abſentia perdat; & hanc gloſſam ita intelligit *Nauar. d.cap.*22.*miſ el.*14.*num.*49.

141 Non poſſunt Canonici, videlicet duo, aut plures aſſociantes eorum Prælatum, quandoque volentem audire Miſſam, non in Cathedrali, ſed in alia Eccleſia ciuitatis, participes fieri diſtributionum quotidianarum,quæ non niſi præſentibus, & intereſſentibus dantur, referunt deciſum *praxis noua Epiſcopal. par.*2. *cap.*3. *num.*8.*pagina* 124. *Aloyſ. Ric. dicta reſolut.*385. *numer.* 3. *Gonzalez ad regul.*8.*Cancel.*§.7.*proœm.num.* 183. *Moneta de diſtrib.quotid.par.*2.*q.*8.*num.*14 *prope finem, Armend. d. tit.de reſident.Canon.num.*61.

142 Sic etiam Canonici duo intereſſentes Epiſcopo ad mentem ſacrorum Canonum non percipiunt diſtributiones quotidianas,niſi tamen in illis cõſtterent omnes fructus,quorum tali caſu duas partes ſolum reciperent, reliqua tertia accreſcente intereſſentibus, ita deciſum refert *Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Canonicus pag.*29. *in fine, & verbo diſtrib. penultimo, Armendar.*
143 *d. loco num.*97.*& libr.*1. *tit.*6.*l.*5.§ 2.*numer.* 10. Diſtributiones enim quotidianæ non debentur his, qui Epiſcopis deſeruiunt *cap.de cætero de cleric. non reſident. Nauar. conſ.*11. *eodem tit. Gonzal.d.* §.7. *proœm. num.*184. *Stephan. Gratian.diſcept.forenſ.cap.*166. *numer.* 20. Poterat tamen Epiſcopus Canonicis indulgere ſibi ſeruientibus, non aliis clericis, vt in abſentia præbendarum, ſeu portionum ſuarum fructus percipiant,*Moneta de diſtrib.quotid. par.*2. *quæſt.*8.*num.*2.*Cened.pract.lib.*1. *quæſt.* 1. *numer.*35. *Gonzal.gloſſ.*6.*num.*255. *Azor.inſtit.moral.par.*2.*lib.*7.*cap.* 4.*quæſt.*3.*verſ.ſexta cauſa, Valer. Reginald.in praxi fori pœnit. lib.*30.*tractat.*3. *num.*54. *verſ. quarta*, *Stephan. Quaranta verbo reſidentia pag.*444. *Stephan. Gratian. dict. cap.* 166.*num.*20. vbi etiam reſoluit quod hodiè non poterit Epiſcopus Canonicos ab Eccleſia extrahere pro ſuo ſeruitio inſpecta vbertate reddituum Epiſcopatuum, & multitudine peritorum.

144 Ordinarius poteſt excuſare à reſidentia in choro aliquem Canonicum, ſeu Capellanum ex cauſa legitima comprehenſa in *cap.vnico de clericis non reſidentibus lib.*6. ſine conſenſu aliorum Canonicorum, ſeu capellanorum, quorum intereſſe videtur propter ius accreſcendi, quia id Conc.non derogat,nec requirit Capituli cõſenſum. Ita deciſum referunt *Garcia dict.c.*2.*n.*407. *Armend.*
145 *dicto loco num.*85.Et Epiſcopus poteſt ob legitimam cauſam dare licentiam abſentiæ quatuor menſium Canonicis, referunt deciſum *Garcia dict.cap.*2.*num.*408. *Armend. dicto loco num.*86.

146 Abſens per annum à dignitatis,Canonicatus,ſeu præbendæ diſtributionibus eſt priuatus,& priuari debet dimidia parte fructuum, ſi vero perſeuerauerit in abſentia, priuandus eſt non fructibus, ſed beneficio, ita refert deciſum *Armend. d. loco num.*98. & prius citandi ſunt huiuſmodi abſentes, quare non debeant puniri ſecundum *Trid.ſeſſ.*24.*de reformat. cap.* 12. & bonus iudex arbitrabitur quanto tempore valeat vltra tempus permiſſum abſentes expectare antequam contra eos pœnas exequatur,ita etiam deciſum referunt *Garcia dicto c.*2.*n.* 145. *Armendar.dicto loco num.*108. & 109. Item & Canonici, qui maiori ſeruitio Eccleſiæ, quam nouem menſium ſunt adſtricti, iiſdem pœnis,de quibus *in Trident. dict.cap.*12. ſubiacent,ſi non reſederint, *Garcia dict. cap.* 147 2.*num.* 144. *Armendar.d.loco num.* 107. Diſpoſitio text. *Concilij dict cap.*12. & pœna contra obtinentes Canonicatus, & non reſidentes non procedit in Canonico ſimplici carente præbenda, vt reſoluit *Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſiaſt.deciſ.*11. *in* 1. *edit. & reſolut.* 624. *in* 2. *edit.*Neceſſario ſeruandos eſſe pœnarum gradus præſcri- 148 ptos à *Concilio dict. cap.* 12. antequam deueniatur ad priuationem, aliàs eſſe nullam, fuit deciſum *in Rota Romana coram Illuſtriſſimo Seraphino in vna Salamantinen. del Petroſo die* 15. *Decembris* 1567. *in impreſſis deciſ.* 27. & 1346.*& deciſ.*176.*nn.*4.*p.*1.*recent.& optimè in vna Oriolen. canonicatus* 14. *Martij* 1621.*coram R.D. meo Nauarro* teſtantur *praxis Archiepiſc. Neapolit. cap.* 112. *praxis noua Epiſc.par.*2.*cap.*3.*num.*9. *verſ.neceſſario*, vbi etiam aſſerit, 149 quod citari debet huiuſmodi non reſidens in perſona ante priuationem, ſi ſciatur vbi moretur, *gloſſ. in capit. quoniam frequenter* §.*ſi vero in Canonibus,vt lite non conteſt. Caputaq.deciſ.*175.*num.*3.*& deciſ.* 378. *p.* 2. *Seraphin. deciſ.* 1346. *num.* 5. *& deciſ.*290. *num.* 4. *Rota in dicta Oriolen. Canonicatus coram D. Nauarro*, & ſi non ſciatur citandus eſt per edictum publicum trina citatione,nec ſufficeret vna citatio pro tribus,& aliter facta priuatio eſſet omninò nulla, intellige quando quis perſonaliter non potuit citari; vnica autem ſufficit,ſi perſonaliter fuit exequuta, ita *Rot. Rom. in vna Zamoren. caſtellana lunæ* 12.*Junij* 1589. *coram Illuſtriſſ. Mantica* quæ eſt impreſſa inter ſuas deciſiones *deciſ.*67. *num.* 5. *vbi num.* 6. aſſerit ex declaratione Illuſtriſſ.Cardin deciſum *Concil.dict.cap.* 12. *verſ. præterea*, non afficere Epiſcopos, qui poſſunt procedere ad priuationem ob non reſidentiam, tametſi illa temporum interualla non fuerint obſeruata. Fru- 150 ctus præbendæ, quibus Canonici, qui abfuerint à ſeruitio Eccleſiæ vltra tres menſes priuandi ſunt, applicandos eſſe in vſum Eccleſiæ, ac illius vtilitatem deciſum referunt *Garcia d.cap.*2.*num.* 146. *Armend.dicto loco num.*10.

Poſſe tamen Epiſcopum hanc pœnam ante ſenten- 151 tiam minuere, vel augere, ſed non in totum tollere reſoluunt *Garcia. vbi ſupra numer.*150. *Armendar. dicto loco num.*111.

Diſtributiones tamen non ſeruientium, & non reſi- 152 dentium propottionabiliter applicantur ſeruientibus, & reſidentibus, vt tentum fuit in vna *Aſtoricen. reſidentiæ, lunæ die* 6.*Junij* 1616. coram *Reuerendiſſ. D. meo Coccino Rotæ Decano, & in vna Gerunden.diſtributionum, lunæ* 16. *Februarij* 1604. coram *Illuſtriſſ. Cardin. Bononienſi, nunc S. D. N. Gregorio XV.* reſoluunt *gloſſ. verbo pars dimidia in Clement.*2.*dec.ate,gloſſ.verbo ſuſpenſos in Clem.*2.*de vita, & honeſtate clericorum, Nauar.in manual.cap.*25. *numer.*123.*& de orat.cap.*7.*num.*34.*& miſcel.*59.*num.*9. *Azor. inſtitut.moral. par.*2.*lib.*7. *cap.*7.*quæſt.* 8.*&* 9. *Moneta de diſtribut.par.*3.*quæſt.*6.*num.*16. *Sanctar.var.reſol.quæſt.*13. *num.*2.

Abſens à ſeruitio ſuæ Eccleſiæ, ad effectum vt lu- 153 cretur fructus, & diſtributiones, duo copulatiuè requiruntur videlicet iuſta cauſa abſentiæ, & licentia Ordinarij, iuxta tradita per *gloſſ. verbo Prælatorum in cap. relatum*, vbi *Abb. notab.* 4. *de clericis non reſid.* & tenuit *Rota in vna Lecten.fructuum* 21. *Aprilis* 1603. coram *Illuſtriſſ. Pamphilio, & in Placentina ſalarij* 7. *Maij* 1606. coram *Reuerend. D.Penna Decano,& in vna Carthaginen. fructuum lunæ* 2.*April* 1612.coram *R.P.D.Pirouano,& in vna Calaguritana fructuum,& diſtributionum,lunæ* 26.*Maij* 1614. coram *R.P.D.Vbaldo.*

Deciſio *Concilij ſeſſ.*22. *de reform. cap.*3. dum decidere 154 videtur portionem diſtribuutionum iis contingentem, qui non interſunt, applicari debere fabricæ Eccleſiæ

quate

quatenus indigeat, vel altari, pro loco arbitrio Ordinarij, repugnare videtur decisioni ipsiusmet *Concilij sess.22.cap.3.* sed *Nauarr.d.mscel.19. de oratione numer.9.* vtramque Concilij decisionem sic ad eõcordiam reducit: quod scilicet text.*in d.cap.3.sess.22.* loquatur tantum de distributionibus extraordinariis,& impropriis, quæ de redditibus particularibus,dignitatum,personatuum, & officiorum constituuntur, lucrifaciendæ ab eis solis, qui huiusmodi beneficia habent, implendo officia, & seruitia diuina eis ab Episcopo præscribenda, ac designanda. Aliud vero Decretum quod habetur *sess.22.cap. 3.* intelligitur de distributionibus ordinariis, & propriis, quæ constituuntur de fructibus communibus lucrifaciendæ ab obeuntibus communiter officia diuina, & ideò subdit *Nauar.* illas extraordinarias merito aliis non accrescere, quibus ordinariæ accrescunt,quoniam hæ de communibus fructibus constituuntur pro officiis communiter ab omnibus obeundis, illæ vero de fructibus particularibus præfatarum dignitatum,personatuum,& officiorum,pro officiis, ac seruitiis à solis ea obtinentibus, faciendis, & obeundis: hanc *Nauar.* ad vtrumque decretum conciliationem post *Philarch.* sequuntur, *Galet. in margarita casuum conscientiæ verbo officium diuinum pag.190. Fusc. de visitat.lib.1. capit.15. num. 25. Azor. instit.moral.par.2.lib.7.cap.7. quæst.8. Campan. in diuersorio Iuris Canon. rub.7.cap.6. numer.15. vers. consului, Moneta de distribut. quotid. par. 3. quæst. 6. numer. 29.* Sed melius dic *d.cap.3. sess.22.* loqui in dignitatibus à quibus Ordinarius tertiam partem fructuum in distributiones quotidianas conuertendo separare potest, & dato, quod distributiones quotidianæ non sint tenues, & in odium obtinentium dignitates, & negligentium residere, & quando illa tertia pars ita subtracta per non seruientes amittitur, locis piis est applicanda. At vero *cap. 3. sess.21.* loquitur solum quando distributiones ita sunt tenues, vt negligentur, & hoc casu tertia fructuum pars ita separata,& in distributiones ab Ordinario conuersa, si per non seruientes amittatur, proportionabiliter seruientibus accrescit, refert decisum *Nicol. Garcia de benefic. par. 3. capit. 2. numer. 465.* & declarasse Sacram Congregationem testatur *Rota in una Asturicen. Residentia, luna die 6. Iunij 1616. coram Reuerendissimo Domino meo Cocano Rotæ Decano.* Absentes in seruitio Papæ de Iure communi lucrari fructus, sed non distributiones resoluunt *Ioann. Selu. de benefic. p.4.quæst. 6. numer. 36. Garcia d. capit. 2. num. 385. Mucign. de horis Canon cap.17. numer.124. Bonacin. in simili tractat. disput.2. quæst.5. puncto 3. §. 1. Sanctarel. vari. resolut. quæst. 7. numer. 14.* Sic etiam absentes in seruitio Cardinalis Legati lucrari fructus,non tamen distributiones præbendarum suarum docent *Gambarupt. de officio legati de latere libr. 1. de auctorit. legati numer. 56. Zerola in praxi Episcopi p. 1. verbo Residentia §.4.Nicol.Garc.d.cap.2.num.382. Monet.d.p.2.q.9. Sanctar.d.q.7.num.13.*

155 Auditores Rotæ Romanæ consequuntur fructus, & distributiones suarum præbendarum in absentia, ac si actualiter residerent, ex *Bulla Clement. VII.* incipit, *Conuenit*, prout tradit *Leli. Zechi. in Republ. Eccles. par. 11. numer. 2. Cened. pract. & canon. quæstion. libr. 1. quæst. 1. numer. 63.* & me citato *Sanctarel. vari.quæst.11. num.1.*

156 Inquisitores hæreticæ prauitatis habentur in suis præbendis, & dignitatibus pro præsentibus, & residentibus, & percipiunt integros fructus suarum præbendarum, simul cum distributionibus quotidianis ex priuilegio speciali fauore Fidei à *Paulo III. & Pio V. Pont.Max.*cis concesso, referunt *Rojas de priuilegiis Inquisit. num.420.& in tractat.de hæret.sing 96. Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.2. tit.23.l.2. §.2. de residentia, vel absentia Canon. num.71. Nicol.Garcia dict. capit. 2. num.356. Sanctarel.quæst.11.num.3. Spino in Speculo testam.gloss.3.princip. num.78.* vbi etiam resoluit hoc priuilegium competere etiam habentibus beneficia curata,cuius contrarium verius esse resoluit *Ceual. communium contra communes q.585.num.12.* & dixi in hac *Alleg. num.87.*

Collector generalis Cameræ Apostol. Subcollectores, Aduocati, Procuratores, Fiscales, & Notarij in causis spoliorum, & iurium præfatæ Cameræ, eorum officio durante, lucrantur distributiones quotidianas in absentia, ex *Bulla Sixti V. Romæ in monte Quirinali sub Annulo Piscatoris die 8. Maij 1590. sui Pont. anno sexto, Monet.p.2. quæst.11.numer.111.Sanctarel.d.q.11. num.6.* 157

Concilio generali interessentes lucrantur distributiones quotidianas, vt per *Rebuff. in praxi parte tertia, titulo de dispensatione, de non resident. numer. 34. Salzed. ad Bernard. in præct.cap.52. litt.C, vers.quartus casus.* Similiter Concilio Prouinciali, seu Synodali Clericos interessentes distributiones quotidianas percipere resoluunt *Salzed.d.cap.52. litt. C, vers.idemque pari ratione, Cened.pract.quæst.1.num.67.vers.idem pari ratione, Sanctarel.d.quæst.11.num.22.& quæst.10. num. 17. in princip.* Sic etiam qui tanquam Theologus, vel Canonista Concilio interest nomine sui Capituli ab eo missus, easdem distributiones lucratur, vt tenet *Moneta de distribut. quotid.par.2.qua.11.n.91.* post *Cened.* idem dicit *Sanctarel. d.quæst.11.numer.7.in fine*, vbi *num.8.cum Moneta d.q.11. num.92.* asserit Canonicum percipere posse distributiones si à Capitulo gratulationis causa mitteretur ad Pontificem, Principem, vel Ciuitatem. 158

Canonici missi ab eorum Episcopo ad visitanda limina Apostolorum eorum nomine, vel comitantes ipsos Episcopos ad eadem limina ex Constit. Sixti V. distributiones quotidianas lucrantur, prout decisum referunt *Aloys.Ricc.in praxi rerum fori Eccles. decis. 498. in 1. edit.& resolut.389.num.3.in 2.edit.Armendariz d.loco num. 62.Nicol.Garcia d.cap.2.num.349. Moneta d.par.2. quæst. 8.num.23. Franc.Leo in thesauro fori Eccles. par.3. capit. 2. num.23.* me citato in hoc loco *Homoben. de examine Ecclesiastico tract.11.cap.9.q.21.resol.1.& Sanctar.d.q.11. nu. 14.* vbi in fine *cum Garc.* asserit idem esse in aliis præbendatis licet non sint de capitulo. 159

Pœnitentiarius interim dum Confessiones audit,censetur pro præsente in choro,nec amittit distributiones, *Concil.Trident.sess.22.de reformat. cap.8. Aloys. Ricci. dict. resolut.389.num.5.Bonacina de horis Canon.disp.2 quæst. 5. puncto 3.§.5.* me citato in hoc loco *Sanctarel.vari. resolut. quæst.7.numer.13.*& adde quæ dixi agendo de Pœnitentiario in Cathedrali Ecclesia constituendo *alleg.55. numer.30.* 160

Examinatores beneficiorum à Synodo diœcesana electi,si causa examinis absunt à choro lucrantur distributiones quotidianas, prout decisum refert *Leli.Zech. de Repub.Ecclesiast.tit.de beneficiatis numer. 13.* Sed verius credo huiusmodi examinatores dum ea de causa à choro absunt,cum non Ecclesiæ suæ, cui sunt adscripti,sed dumtaxat Ecclesiæ suę Ciuitatis,ac diœcesis seu Episcopi sui deseruiant, non debent quotidianas distributiones percipere,nisi huiusmodi examinatoribus examinis causa absentibus illæ concedantur,vel ex speciali priuilegio, vel ex consuetudine legitimè præscripta,vel denique ex statuto Capituli, & Ecclesiæ propriæ, prout tenet *Moneta d.par.2.q.11.num.61. Garc. d.c.2. num.355. Sanctar.d.q.7.num.37.Homoben.de examine Eccles. tract.1. cap.6.q.29.* 161

Animarum curam exercentes, quæ illi Ecclesiæ, vbi sunt Canonici,imminet, dum sunt in actu administrandi Sacramenta, vel alia exercendi, quæ spectant ad ipsam curam, distributiones quotidianas lucrantur, & tanquam præsentes in choro habentur, *Armend.dict.loco* 162

num.

num.57. Aloyſ.Ricc.d.reſolut.389.nu.4. Nicol.Garc.d.cap.2. num.335.Franc.Leo d.cap.2.num.24.

163 Viſitans Eccleſiam, iura vel redditus ſuæ præbendæ, percipit diſtributiones quotidianas,cum viſitando prædicta iura,& loca ſeruiat Eccleſiæ in re vtili, *Moneta d. par. 2. quæſt. 11. num. 63.* & vide quæ ſupra hac *Alleg. num.126.*

164 Senex beneficiarius non aſſiſtens diuinis officiis (ſi aliàs reſidere ſolitus erat) habet diſtributiones,quando ſenio ita confectus eſt, vt non poſſit commodè perſonaliter Eccleſiæ deſeruire, ita referunt deciſum *Hoied. de incompatib.benefic.par.1.cap.17.nu.17. Menoch.de arbitr. caſu 60.num.10. Moneta d.par.2. quæſt.7. Armendar. d.loco num.76. Aloyſ.Ricc.diſt.reſolut.389.num.7.Franc.Leo d.cap. 2.num.27.Cened.d. quæſt.1. num.15. Azor. d. lib. 7. cap.7. quæſt.12.*me citato in hoc loco *Sanctarel. d. quæſt.8.num. 12.*vbi *num.13.* aſſerit Iudicis arbitrio ſtandum eſſe cum quis propter ſenectutem excuſatur, quominus poſſit in choro intereſſe diuinis Officiis, & tamen poſſit lucrari diſtributiones.

165 Obſes datus ab Eccleſia, aut etiam repræſſaliarum cauſa captus, & detentus, quotidianis diſtributionibus priuandus non eſt, *Moneta par.2.quæſt.5.num.56.cum ſequentibus.*

166 Infirmus, qui perſonaliter diuinis officiis adeſſe non poteſt, quotidianas percipit diſtributiones in abſentia *cap.1.de clericis non reſid.in 6.Conar.lib.3. vari.cap.13.num. 8. Duenh.regul.206.verſ.limita 7.Hoieda diſt.cap. 17. num. 15. Navar.conſ.2.num.3. de cler.non reſiden. Thom. Actl. in tract.de infirmit.par.1.cap.50.num.15. Garc.p.3.cap.2.num. 363.Carol.de Graſſis de effectib.clerical. effectu 1.num.1172. Selu.de benefic.par.4.quæſt.6.num. 9. Fuſch. de viſitat.lib.1. cap.15.num.25.verſ.& infirmo,& cap.20. num. 26. Gutier. canon.lib.1.cap. 1. num. 140. Spino in ſpeculo teſtam.gloſſ.9. princip.num.50.Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. par.3. cap.2.num.27.praxis nova Epiſcop.par.2.cap.3. num.9.verſ. infirmus, Armend.d.loco num.75. Moneta dict.par.2.quæſt.6. num.7.Bonacin.de horis Canon.diſput.2. quæſt.5.punctо 1.* & me citato in hoc loco *Sanctarel.var.reſol. quæſt.8.à princ.* & tenuit *Rota in vna Hiſpalen. diſtributionum veneris 2. May* 1603.coram *Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Rota Decano.*

167 Intellige procedere ſi ſolitus erat reſidere,& intereſſe diuinis officiis dum bene valebat,ſecus vero ſi huiuſmodi ægrotus dum ſanus erat horis canonicis intereſſe non ſolebat, tunc enim infirmitas illius non iudicatur pro præſentia,& intereſſentia, cum eo caſu ipſa infirmitas non præſtiterit cauſam abſentiæ, itaut tenuit *Rota in d.Hiſpalen.diſtributionum*, & reſoluunt *Corſet.ſing.* 252.incip.*an quilibet infirmus,Navar.de horis canon.cap.11. à num.9.Conar.d.num.8.verſ.ſexta, Spino d. gloſſ.9. num.30. verſ.ſed tenendum,Henriq.in ſum.lib.13.cap.13.num.4.in fine in commento litt.T. Fr.Emman. in ſumm.par.1.cap.33.nu. 6.Azor.par.2.lib.7.cap.7.quæſt.11.Cened.d.quæſt. 1. num.9.* me citato in hoc loco *Sanctarel.d.quæſt.8. num.8.Moneta d.par.2.quæſt.6.num.21. Caldaſ. Pereira de renonat.emphyt. quæſt.5.num.23.verſ. vnde ſi Canonicus,Bonacina de cenſuris diſput.1.quæſt.2.punctо 4.num.5. in fine, Gutier. dict.cap.1. num. 138.* vbi *num. 139.* aſſerit tunc demum infirmum conſequi debere diſtributiones quando præſens eſt in loco, vbi eſt Eccleſia, vel ſi extra illam abſens ex legitima cauſa infirmus ſit, de quo ſatè *Moneta d. quæſt.6.à*

168 *num.19.* Intellige etiam procedere ſupradictam reſolutionem etiamſi quis propria culpa in morbum inciderit, *Conar.dict.num.8.verſ 7.Fuſch.d.cap. 20. num. 26. Gutier.d.cap.1.num.138.Fr.Emman.d.cap.33. num.6. verſ. de aqui ſe inſiere,praxis Epiſcop. par. 1. verbo diſtributiones §.3. verſ.ſexto debentur,Cened.d.quæſt.1.num. 8.* me citato *Sanctarel.d.quæſt.8.num.6. Moneta d.quæſt.6.à num.12. Azori.*

169 *inſtit.moral.par.2.lib.7.cap.7. quæſt. 11.* vbi idem dicit de eo, qui ex culpa vulnus accepit. Intellige quoque procedere non modo in eo, qui vere morbo detinetur, ſed etiam, qui tuendæ valetudinis cauſa cum phyſici conſilio medicinam ſumit, aut ſanguine minuitur, *Iacob.de Graffis in deciſ.aureis par.2.lib.3.cap.15. num. 10. Azori.d. cap.7.quæſt.10.Cened.d quæſt.1. num.7. Sanctarel.d.quæſt. 8. num.4.Moneta d.quæſt.6.num.8.*vbi *num. 10.* ampliat habere locum ſi oporteat huiuſmodi clericum alio ſe conferre acquirendæ ſanitatis cauſa, puta ad balnea, vel ad celeberrimum aliquem medicum, vel etiam,vt cœli ſibi officientis inclementiam effugiat, & ad ſalubrius ſe transferat, de quo etiam *Cened.d.quæſt.1. num. 11. Sanctarel.d.quæſt.8.num.4.*

170 Peſtis cauſa qui abfuerint, diſtributiones quotidianas non lucrantur, niſi probetur legitima conſuetudo, quod diſtributiones huiuſmodi darentur abſentibus ex iuſta cauſa, reſoluunt *Conar.d.num. 8. verſ. nono, Ripa de peſte cap.1.num.145.* & referunt deciſum *Moneta d.par.2. quæſt.5.num.76.Armendariz d.loco num. 74. Nicol. Garcia d.cap.2. num. 362.* Illud autem hic adnotandum eſt,antequam diſcedat beneficiarius propter peſtem facultatem à Superiore petere debere, ſi facilè peti poſſit,non eſſe autem neceſſe eam obtinere, vt ſatis probat *Ripa d. cap.1.num.140. & ſequenti.* Si verò aliquis peſte, lepra, vel alio morbo contagioſo à ciuitate abeſſe iubetur,interim nullum damnum ſentire debet, cum inuitus ſine culpa abſit, ita *Moneta d.par.2.quæſt.6.num. 11. Cened. d. quæſt.1.num.12.Sanctarel.d.quæſt.8.num.5.*

171 Abſentes pro vtilitate Eccleſiæ diſtributiones quotidianas non amittunt, præcipuè ſtante conſuetudine quod Canonicus miſſus à Capitulo pro aliquo ſeruitio ipſius Eccleſiæ, ſeu Capituli percipiat omnes fructus,& quotidianas diſtributiones, vt per *Conar.d.num.8.verſ.8. Duenh.reg.206.limitat.6. Leli. Zechi.de republ. Eccleſ. cap. 24.num.6.verſ.quando,Navar. conſ. 10. à num.4.de clericis non reſiden.Seraphin.Rot.Roman.deciſ.1239.par.2.*& in Sacra Congregat.deciſum referunt *Armendar.d. loco num. 73.& 95. Nicol.Garcia d.cap.1. num. 362.* & bis fuiſſe in *Rota* reſolutum aſſerit *Aloyſ.Ricci. in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.498.in prima edit.& reſolut. 389. 2. in ſecunda edit.* Et clerico abſenti à ſeruitio Eccleſiæ ex iuſta cauſa,& pro

172 defenſione iurium ipſius Eccleſiæ, vel ſui beneficij, debentur fructus,& diſtributiones per text.*in cap.ex parte, il ſecondo,de clericis non reſiden.*reſoluit *Conar.d.num.8.verſ. decimo* & fuit dictum in vna *Salmantina cenſurarum 28. Nouembr.1594.coram illuſtriſſimo Cardinali Seraphino*, quæ eſt *deciſ. 1098. num. 5. par. 2. in impreſſis*, & in *Aſten.fructuum 15.Martij 1613. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo*,& in *Calaguritana fructuum,& diſtributionum Lunæ 26.Martij 1614.coram Domino Vbaldo.*

173 Excommunicatus pro cauſa Eccleſiæ, & defenſione ipſius iurium, lucratur(etſi diuinis non interſit)fructus, & diſtributiones beneficij *Nicol.Garc.d.cap.13.num.126. Anton.Riccinl.d.cap.14.num.37.Ego ipſe in collect.ad d.cap. paſtoralis 53.num.15.in fine,de appellat.Gutier. Canon.lib.1. cap.1.num.142.& 147.*inferens *num. 150.* eas pari ratione lucrari prouiſores, & officiales generales à Capitulo Sede Epiſcopali vacante deputatos, ſi excommunicentur ob cauſam officij, cuius eſt iuriſdictio, quam exercent.

174 Excommunicatus iniuſte diſtributiones quotidianas recuperare poteſt, ſi eo tempore,quo excommunicatio iniuſta in eum lata fuit, præſens erat in loco beneficij ſui, erátque ſolitus diuinis officiis ante impedimentum excommunicationis adeſſe, docent *Conar.d.num. 8. verſ. caterum, Petr.Navar.de reſtitution.lib.2.cap.2.num.238.Fr. Emman.dict.cap.33.nu.6.Carol.Macign.de horis Canon.cap. 71.num.67.cum ſeqq. Marc.Anton.Genuenſ.in practicab.Eccleſ.quæſt.206.num.2.Perez. l.1.verſ. aduertendum tamen eſt, tit.5.lib.8.Ordin.pag.175.Surd.de alimentis tit. 1. quæſt.82. num.15.verſ.aliàs ſecus,Gutier.d.cap.1.num.137.Moneta d. par.2.quæſt.15.à num.32.Henriq.lib.13.cap.13. num.4.in fine.Sayro de cenſuris lib. 2. cap. 3. num. 27. Bonacina eadem*

tract.

tract.disp.2.quæst.2.punctlo 4.§.2.num. 5. Avila eodem tract. par.2.disput.6.dub.1.conclus.1.in fine. Sanctarel. d. quæst.9. num.9.idem Bonacin.de horis Canonicis disp. 2. quæst.5.punctlo 2.§.2. Ego ipse in collect.ad cap. pastoralis 53. num. 14.de appellation.

A quo autem iniuste excommunicatus omissas distributiones recuperet,aliqualis videtur extare controuersia : etenim *Vgolin.de censur.tab.2.cap.12. in princ.num.4.* opinatur repetere non posse ab illis clericis, quibus iam sunt acquisitæ, sed ab eo, qui iniuste excommunicauit, & hoc idem affirmant *Sayr. de censur.lib.2.cap.5.num.27. & Soto.tom.5.disput.13.sect.2 nu.25.* Verum Moneta *dict. quæst.15.num. 33.* annuit à clericis ipsis repetendas esse, quia illis iam erunt quæsitæ reuocabiliter,quam sententiam expresse tenent *Gutier.dict. cap. 1.num. 136. Nicol. Garc.de benefic.par.7.cap.13.num.120.& seq.Campan.in diuersorio Iuris Canon.rub.11.cap.15.num.70. Anton. Ricciul.* de vera personarum extra gremium Ecclesiæ existen. *lib.4.cap.14.num.33.Bonacin.d.punctlo 2.§.2.*

Limita tamen,quando excommunicatus esset in mora petendi absolutionem,quia pro eo tempore,pro quo mora considerari potest, non recuperat distributiones quotidianas,vt per *Nicol.Garc.d.cap.13.num.124.& Anton.Ricciul.d.cap.14. num. 36.* quos refero ego ipse in *d. collect.ad d.cap.pastoralis num.15.*

175 Suspensus iniuste siue ab officio, siue à beneficio, recuperat distributiones quotidianas *Moneta dict. par.2. quæst.15.num.42.praxis nouæ Episcop.par. 2. cap. 3. num.9. Zerol p.1.verbo distributiones,§.3.vers.octauo,Cened.d.quæst. 1.num.52.Bonacin.d.disput.2. quæst.5.punctlo 2.§.3.Sanctar. d.quæst.9.num.12.*

176 Interdictus iniuste, vel nullitet ab ingressu Ecclesiæ, recuperat quotidianas distributiones constito de iniustitia, vel nullitate, *Moneta d. par.2. quæst. 15. à num. 46.& par.3.quæst.6.num.46. Cened.d.quæst.1. num. 59.* me citato *Sanctarel.d.quæst.9.num.13.Bonacin.d. punctlo 2.§.4.* Et interdicta Ecclesia,vel polluta beneficiatus.qui consueuerat in ea residere, & non dedit causam interdicto, consequitur distributiones quotidianas, *Moneta eadem par.2.quæst.16.num.29.Cened.d.quæst.1.num.59.& 60. Bo-*
177 *nacin.d.punctlo 2.§.6.Sanctarel.d.quæst.9. num. 14.* Pensio imposita super canonicatu,dum Canonicus fuit suspensus, debet solui per Capitulum, vbicunque portio Canonici suspensi spectat ad Capitulum per ius accrescendi, secus vero si portio spectet ad Capitulum per ius non accrescendi, tenuit *Rota in vna Colimbrien.pensionis, Veneris 28. Ianuarij 1605. coram illustrissimo Domino meo obseruandissimo Cardinale Millino,*apud *Farin.decis. 133.p. 2.recent.* vbi etiam quod pensionarius,quando pensio est imposita super distributionibus quotidianis, & Canonicus fuit suspensus, duplicem habet viam,vel dirigendo actiones contra Canonicum suspensum, vel contra Capitulum, quod distributiones percipit, quod iterum censuit eadem *Rota decis.176.p.2. recent.* refero ego ipse *in collect.ad d.cap.pastoralis num.vlt.*

Cessatione à diuinis durante Canonicos debere percipere distributiones quotidianas probari videtur ex text. *in cap.si canonici de officio Ordin.lib. 6.* & ex resolutis supra de interdictis, & suspensis, in quam sententiam satis inclinauit Sacra Congregat.*Concily Trident.de anno 1623. in vna Aquilana cessationis.* Contraria tamen opinio communis & receptior est ab omnibus fere Doctoribus asserentium Canonicos cessatione durante non recipere distributiones ab Ecclesia, vt per *Couar.in cap. alma mater par.2.§.4. num. 7. Henriq.in summ.lib.13.cap. 52.§.3.& cap.53.§.2. circa med. Fr. Emman. quæst. Regul. tom.2.quæst.116.art.4.Sayr.de censur. lib.5.cap.19.num.17. Moneta par.2.quæst.16.num.36.Anton. de Campos de cessatione à Diuinis à num.98.vers.si autem, & in tit. declaracion de lo que se ha de guardar en tiempo de cessacion declar.34. Alphons.Vega in sum.par.1.cap. 103. casu 6. Anton.Gom.in explicat. Bullæ Cruciatæ ad 5. claus.in vltimis verbis, Menoch.de arbitr.casu 180. Avila de censur.par.6.disp.2.dub.3. concl.3.Bonacin.de horis Canon.disp.2. quæst.5.punctlo 2.§.5.*

Incarceratus iniuste,& absque legitima causa, semo- 178
ta quacunque consuetudine in contrarium, percipere debet distributiones quotidianas, *Couar.d.num.8. versic. vndecimo, Armend.d.loco num. 77. Nauar. cons.11.num.3. cum seqq.de clericis non residen. Leli. Zechi.de Repub. Eccles. cap.24.num.6.vers.sexto debentur, Azor.instit. moral.par.2. lib.7.cap.7.quæst.2.Zerola in praxi Episcop. par. 1. verbo distributiones,§.8.Canall.communium contra communes, quæst. 585.num.15.Garcia d.cap.2.num.362.Gonzalez ad regul.8. Cancell.glos.5.§.9.num.15.& 118. Moneta d.par.2. quæst.5. num. 80. Nald. verbo distributiones num. 10. Bonacin.de horis Canon.disput.2.quæst.5.punctlo 2.§.1.*me citato in hoc loco *Sanctarel. vari. resolut. quæst. 9. num.5.* Vnde posse clericum lucrari distributiones, cum per vim ab aliquo detinetur, & propterea non potest in sua Ecclesia diuinis interesse Officiis,resoluunt *Nauar. d. cons. 11.num.4.Monet.par.2. quæst.5. num.54.Cened. d.quæst.1. num.20.vers.quinto, Azor.d.cap. 7. quæst. 10. Sanctarel.d. quæst.9.num.8.*

Episcopus non potest cogere obtinentes beneficia 179
simplicia aliquod personale seruitium suis beneficiis impendere, cum ex antiquissima Ecclesiæ consuetudine, nonnisi ad officium recitandum teneantur,ita decisum referunt *Nicol.Garcia d.cap.2.num.9. Armendar.d.loco num.202.& 205.* Tenentur vero ad inseruiendum illis per alios,qui approbati sint ab Ordinariis,cum mens non fuerit *Pij Quinti in Bulla de residendo edita 8.Iulij 1569.incip.Cupientes,* cogere habentes beneficia simplicia in eis residere,ita *Nicol.Garcia d.num.9.Armendar.d. loco num. 204.* Nihil tamen innouandum in huiusmodi beneficiis simplicibus, quæ etiam clericatus nuncupantur,in Ecclesiis Parochialibus,vel alibi constitutis,quorum fructibus possessores gaudent, nullum seruitium, nec per se, nec per substitutos præstando, vt possint cogi, vel per seipsos, vel per substitutos inseruire, si tanto tempore possessores non sunt coacti ad aliquid istorum, nec apparet quod ad certum sint obligati,satis si dicant horas Canonicas,referunt decisum *Garcia d.cap.2.num. 9.in 6.declar.Armend.d.loco num.206.*

Monitiones S.Caroli Borromæi ad Canonicos.

VOs qui in Cathedrali Ecclesia dignitates obtine- 180
tis Canonici, item tum eiusdem Ecclesiæ, tum reliquarum quarumuis Ecclesiarum Collegiatarũ,vel Vrbanarum, vel diœcesanarum, quicunque sitis,in omni canonicalis disciplinæ officio ita agite, vt canonicè, nempè canonum legibus ad vitæ vestræ institutum pertinentibus, & constitutionum prouincialium, diœcesanarúmque rationi congruenter viuatis. Idque primò maximè studete, vt in conspectu Dei omnipotentis puro corde,& casto corpore ministretis.

Tum singuli vos Ordinis dignitati, aut Canonicatui annexi functiones explete Canonicalisque muneris partes præstate : omnes in choro statis horis assistite,& ad Deum pro fidelibus pias, religiosasque fundite precationes.

Dum eo loco estis memores estote adesse Christum Iesum Dominum, cui seruite cum timore & tremore.

Non pigri,non somnolenti, non oscitantes adestote, non mente vaga, non vagis oculis, non indecenti corporis statu.

Attentè, studiosè, ritè, piè, religiosè diuinas laudes concelebrate, & psallite Deo in conspectu Angelorum, cantantes in cordibus vestris Domino.

In choro nemo priuatim, nemo tacite officium recitet, sed omnes pariter, quicunque adestis, senes cum iunioribus laudate nomen Domini in Psalmis,Hymnis, & Canticis.

A qui

ed by Google

A quibuſcunque colloquiis, & à litteratum, librorúmque lectionibus, atque omni vagatione abſtinete.

Pro temporis autem, & officij ratione ſedete, ſtate, genua flectite, caput aperite, & inclinate.

Accurate demum omnia obſeruate, quæ eo de genere vobis præſcripta ſunt, itaut veſtro exemplo, aliis Sacerdotibus, clericiſque, & rectè ritéque pſallendi, & ſancte orandi, ac piè agendi animum addatis.

In Pſalmorum autem, Canticorum, & Hymnorum intelligentiam ſtudiosè incumbite, vt dum pſallitis pro ſenſuum ſanctiſſimorum quos mēte concepiſtis, ratione vos ad omnem pietatis, deuotioniſque effectū excitetis.

Non ordinariæ diſtributionis lucro adducti, ſed Dei charitate, Religioniſque cultu commoti, diuinis officiis adeſte, vt vere ex animóque Pſalmi verba illa concinatis: Voluntariè ſacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine, quoniam bonum eſt.

Diuinis officiis abſolutis paululum omnes in choro piè orate, inde abeundi ſigno per Præfectum dato, conſurgentes, quo ordine ad chorum acceſſiſtis, eodem in Sacriſtiam redite, vbi cappas, qui illis induti eſtis, & ſuperpellicea ſine ſtrepitu vllo, & ſuſurratione deponite.

Canonicales veſtros conuentus ſtatis hebdomadæ diebus capitulariter habete omnes, qui debetis ad illos conuenite.

Inde ne diſcedite, niſi miſſione à Capituli præfecto impetrata: ſinguli ordine, & loco ſedete.

Sententiam modeſte dicite, & ſuo quiſque loco non præpoſtere.

A verbis ſcurrilibus abſtinete.

In rebus conſultandis rixas, iurgia, & contumelias cauete.

In initio & fine vniuſcuiuſque Capituli ſtatas orationes dicite.

Priori loco tractanda proponite, quæ ad diuinum cultum, ad ſpiritualis vitæ progreſſionem, ad Eccleſiaſticam diſciplinam tuendam, tum quæ ad rerum temporalium gubernationem pertinent, ne negligite.

Cætera hoc de genere toto ſeruate, quo prouincialibus Conſtitutionibus præſcripta ſunt.

Omnia in primis agite pace mutua, concorde voluntate, & charitate fraterna vos inuicem diligite. Canonici enim eſtis, qui ſicut pro collegij ratione in antiquo conſtituto vnā in Collegiata Eccleſia vnámque item in canonicali domicilio collocati fuiſtis, ita vno pacis, & charitatis fœdere, vnáque animorum conſenſione coniunctiſſimi, ſicut naſcentis Eccleſiæ miniſtri, quorum erat cor vnum, & anima vna, experiendo videte, ſicut in Pſalmo ſcriptum eſt; Quam bonum, & quam iucundum ſit habitare fratres in vnum.

S V M M A R I V M.

1 *Vicarium qualem debeat Epiſcopus aſſumere, oſtenditur.*
2 *Externs non expedit eligi ad vicariatum.*
3 *Epiſcopus non poteſt creare vicarium ante apprehenſionem poſſeſſionis Epiſcopatus.*
4 *Laicus non poteſt eſſe Epiſcopi Vicarius.*
5 *Vicarius Epiſcopi debet habitum clericorum deferre.*
6 *Clericus coniugatus non poteſt eſſe Epiſcopi Vicarius, etiamſi cum vnica, & virgine contraxiſſet, & habitum, & tonſuram portaſſet.*
7 *Laicus poteſt conſtitui vicarij aſſeſſor, & conſultor, etiam in cauſis criminalibus contra clericos.*
8 *Laicus vti miniſter iudicis Eccleſiaſtici, cum aſſiſtentia alicuius clerici poteſt cognoſcere de cauſis clericorum.*
9 *Laicus poteſt deputari vicarius Epiſcopi, tantum in temporalibus.*
10 *Laicus poteſt eſſe Epiſcopi vicarius ex diſpenſatione Summi Pontificis.*
11 *Bigamus Epiſcopi vicarius eſſe non poteſt, etiamſi effectus ſit clericus, niſi prius ſolutus fuerit ab impedimento bigamiæ.*
12 *Monachus, vel religioſus poteſt ab Epiſcopo cum conſenſu Abbatis, vel Superioris vicarius creari.*
13 *Monachus ſi illegitimus ſit, quamuis profeſſione legitimatus fiat, vicarij officium exercere non poteſt.*
14 *Monachi Ordinum Mendicantium profeſſi, aut in ſtrictiori religione exiſtentes, ab Epiſcopo vicarij inſtitui non poſſunt.*
15 *Vicarij in iure tripliciter accipiuntur.*
16 *Vicarij legitimi, ſeu nati dicuntur, qui à lege ipſa conſtituti ſunt, veluti Archidiaconus, & Archipreſbyter.*
17 *Archidiaconi ipſo iure abſque aliquo facto Epiſcopis abſentibus, & eorum officialibus, vicariorum munus exercent, dimiſſorias litteras ad ſuſcipiendos Ordines, ac monitoria concedunt.*
18 *Foranei vicarij appellantur illi, qui extra ciuitatem, in qua eſt Epiſcopi ſedes, iuriſdictionem exercent.*
19 *Datus vicarij, ſeu conſtituti Generales appellantur hi, quos Epiſcopus creauit, vt eius vices gererent in eodem tribunali, & loco, in quo ipſe ius dicere conſueuit.*
20 *Nati vicarij, ideſt, Archidiaconi, vel Archipreſbyteri ordinariam habent iuriſdictionem, inferiorem tamen illa, quam habet Epiſcopus, & ideò ab illis ad Epiſcopum appellatio defertur.*
21 *Appellatio an detur à vicario foraneo ad Epiſcopum dubitatur, pro vtraque parte referuntur Doctores.*
22 *Appellationem à vicario foraneo Epiſcopi ad ipſum dari tanquam probabilius amplectitur.*
23 *Foraneus Epiſcopi vicarius delegata ab Epiſcopo iuriſdictione fruitur.*
24 *Vicarius Epiſcopi generalis in ciuitate tantum conſtitutus, vti foraneus regulatur.*
25 *Officialis, verbum ſimpliciter prolatum quando ad foraneum, vel generalem ſit referendum, oſtenditur.*
26 *Vicarij Epiſcopi generales ordinariam habent iuriſdictionem.*
27 *Vicegerentes alicuius Magiſtratus ordinarij iudices ſunt.*
28 *Vicarij correctorum, Epiſcoporum, ſeu aliorum magiſtratuum ab ipſo Principe, ſeu lege auctoritatem ad id tribuente conſtituti cenſentur.*
29 *Vicarij iuriſdictionem habent ratione officij, & tituli vicariatus.*
30 *Vicarium Epiſcopi generalem delegatam habere iuriſdictionem, qui teneant.*
31 *Iuriſdictio eadem penes duos inſolidum eſſe non poteſt.*
32 *Iuriſdictio ordinaria ea dicitur, quæ à lege datur, & deſcendit.*
33 *Iuriſdictio ordinaria perpetua eſt.*
34 *Vice alterius fungens nihil proprium habet, ſed delegata vtitur iuriſdictione.*
35 *Iuriſdictio ordinaria mortuo adhuc concedente permanet, delegata vero re integra morte delegantis expirat.*
36 *Ordinarij iudices qui dicantur.*
37 *Argumentum de iuriſdictione ad dominium non rectè deducitur.*
38 *Duo inſimul eandē rem, & eodem modo inſolidum poſſidere non poſſunt, non ita ſi diuerſo modo, & diuerſis reſpectibus.*
39 *Dominium eiuſdem rei diuerſis reſpectibus inſolidum penes duos ſtare poteſt.*
40 *Vicarij ab Epiſcopis permiſſione, & auctoritate Pontificum nominati, ab ipſis Pontificibus electi cenſentur.*
41 *Omnis res per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur.*
42 *Vicem alterius gerens in eodem tribunali Ordinarius eſt.*
43 *Datur differentia inter titul. de officio delegati, & tit. ff. de officio eius, cui mand. eſt iuriſdict. & inter tit. Cod. eod.*
44 *Vicarius protinus quod ab Epiſcopo conſtituitur, accipit à lege iuriſdictionem.*
45 *Appellationis ſubſtantia exigit, vt de inferiori ad ſuperiorem deferatur, non ad æqualem, vel ad eundem.*

Digitized by Google

46 *Appellatio de Vicario generali Epiſcopi ad ipſum Epiſcopum non datur.*
47 *Papa Chriſti Vicarius dicitur.*
48 *Appellatio de vicario Epiſcopi ad Epiſcopum, etiam partibus conſentientibus non datur, imò proceſſus inde ſequutus nullus & inefficax eſt.*
49 *Supplicatio non datur de ſententia Vicarij ad Epiſcopum, niſi in reſtitutionis remedio ſuam fundet intentionem.*
50 *Appellatio datur ad Epiſcopum ab interloquutoria Vicarij.*
51 *Iudex decretum, quod interloquendo pronuncianit, mutare, ſeu emendare poteſt, non ſolùm ſemel, ſed millies.*
52 *Appellatio cauſarum, quæ in generali vicariatus commiſſione non continentur, datur de vicario ad Epiſcopum.*
53 *Vicarius & Officialis in quo differant.*
54 *Vicarium generalem debet Epiſcopus creare peritum in iis, quæ ad ſuum munus exercendum pertinent.*
55 *Mandatum in ſcriptis teſtibus munitum debet Epiſcopus vicario dare.*
56 *Forma vicariatus qualis.*
57 *Vicarius generalis is tantum dicitur, qui in ſpiritualibus, & temporalibus eſt creatus ſecundum unam opinionem: ſufficit tamen ſecundum alteram veriorem, quod conſtituatur in ſpiritualibus.*
58 *Vicario ſecundo creato primus cenſetur renocatus.*
59 *Conceſſio generalis vicarij non continet ea, quæ ſpeciale requirunt mandatum.*
60 *Beneficia conferendi poteſtas non conceditur in generali vicariatus commiſſione.*
61 *Vicariam perpetuam non poteſt vicarius ex generali vicariatus commiſſione conferre.*
62 *Beneficia conferendi data vicario ſpecialiter facultate, non intelliguntur conceſſa poteſtas conferendi ea beneficia, quæ Epiſcopus iure ſpeciali, aut priuilegio conferre poteſt.*
63 *Beneficia conferendi conceſſa vicario ſpecialis poteſtas eſt latè interpretanda.*
64 *Beneficia conferendi ſpeciali vicario data poteſtate, intelligitur data poteſtas commendandi.*
65 *Epiſcopus etiam data facultate vicario conferendi beneficia poteſt præuenire.*
66 *Reſignationes beneficiorum ſine ſpeciali mandato vicarius admittere & approbare non poteſt.*
67 *Reſignationes admittendi data facultate abſolute & ſimpliciter, non intelligitur data facultas reſignata beneficia conferendi.*
68 *Reſignationes factas cauſa permutationis facultatem habens vicarius approbandi, non poteſt reſignata beneficia permutantibus conferre.*
69 *Mandatum ſpeciale requiritur in beneficiorum collatione.*
70 *Confirmare electos, & inſtituere præſentatos abſque ſpeciali conceſſione poteſt vicarius.*
71 *Beneficium ſupprimere abſque ſpeciali mandato non poteſt vicarius.*
72 *Beneficia unire, renocare uniones, & Eccleſias dinidere ſine ſpeciali conceſſione non poteſt vicarius.*
73 *Coadiutores vicarios imperitis Rectoribus Eccleſiarum ſine ſpeciali conceſſione non licet vicario deputare.*
74 *Ius patronatus ex cauſa dotationis, fundationis, vel conſtructionis alicui reſeruare ſpeciali conceſſione non poteſt vicarius.*
75 *Iuripatronatus donationi decretum, ſeu auctoritatem interponere ſine ſpeciali mandato non poteſt vicarius.*
76 *Parochias nouas ſine ſpeciali Epiſcopi licentia non valet vicarius erigere.*
77 *Penſionem ſuper beneficijs, vbi Epiſcopus poteſt, ſine eius ſpeciali mandato nequit Vicarius imponere.*
78 *Oeconomum Eccleſiæ vicarius conſtituere non poteſt, niſi Epiſcopi ſpeciale accedat permiſſum.*
79 *Deponere à beneficijs, officijs, aut Ordine ſine ſpeciali Epiſcopi licentia non poteſt vicarius.*
80 *Dignitatis creationi à Canonicis facta non poteſt vicarius generalis Epiſcopi auctoritatem interponere.*
81 *Eccleſias vetuſtate collapſas, quæ ob earum, & Parochianorum inopiam nequeunt reſtaurari, in matrices, vel alias viciniores abſque ſpeciali mandato vicarius Epiſcopi transferre non poteſt.*
82 *Præſentare non poteſt vicarius generalis ad beneficium iuripatronatus ad Epiſcop. præſentationem pertinens, abſque eius ſpeciali mandato.*
83 *Ordinis Epiſcopalis ea quæ fuerint, exercere non poteſt vicarius, etiamſi Epiſcopus ſit, ex generali commiſſione.*
84 *Ordinis Epiſcopalis ea quæ ſunt, præter ſpeciale ſui Epiſcopi mandatum, committere non poteſt vicarius, etiam Epicopus, alteri Epiſcopo.*
85 *Hæreſis crimen ſine peculiari commiſſione vicarius Epiſcopi non punit.*
86 *Abſoluere à crimine hæreſis, etiam de licentia Epiſcopi non poteſt vicarius generalis.*
87 *Pœnitentias publicas imponere, aut pœnitentes reconciliare ſine ſpecialis mandato vicario generali non licet.*
88 *Voluntatem puella habitum regularem ſuſcipere, aut profeſſionis votum emittere volentis, ex generali commiſſione Vicarius explorare non poteſt.*
89 *Ædificationi monaſterij per teſtatorem relicti, aſſenſum, & auctoritatem vicarius generalis Epiſcopi ſine eius licentia interponere nequit.*
90 *Indulgentias prætextu generalis commiſſionis vicarius generalis concedere nequit.*
91 *Confeſſionis audiendæ facultatem, ſeu licentiam vicarius generalis Epiſcopi ex generali conceſſione alijs concedere non poteſt.*
92 *Confeſſiones fidelium ex vi mandati generalis poteſt Vicarius generalis audire, ſi ſit facerdos.*
93 *Monacho licentiam cauſa ſtudiorum proficiſcendi impertiri non poteſt Vicarius generalis prætextu commiſſionis generalis, in locis, in quibus Epiſcopus loco Abbatis eſt.*
94 *Matrimoniales cauſas cognoſcere, aut eas tractare ex vi generalis commiſſionis Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt.*
95 *Matrimonij monitionibus etiam iuſta cauſa intercedente diſpenſare non poteſt Vicarius generalis abſque ſpeciali Epiſcopi aſſenſu.*
96 *Interdicta relaxare non poteſt Vicarius generalis, niſi ſpeciali mandato.*
97 *Dimiſſorias, ſeu commendatitias litteras ad Ordines ſuſcipiendos clericis ſuæ diœceſis non poteſt vicarius generalis concedere, niſi Epiſcopo in remotis agente.*
98 *Epiſcopus in remotis agere quando dicatur.*
99 *Subſtituere alium Vicarium generalis Vicarius non poteſt, niſi Epiſcopi ſpecialis licentia præcedat.*
100 *Vicarius conſtitutus ab Epiſcopo cum facultate, & clauſula ſubſtituendi, non poteſt facere alium Vicarium, niſi ſubſtituat ad modicum tempus.*
101 *Vicarius generalis poteſt vnam, vel plures cauſas delegare ex vi commiſſionis generalis.*
102 *Viſitare diœceſim abſque ſpeciali licentia non poteſt vicarius generalis.*
103 *Synodum diœceſanam congregare citra ſpeciale mandatum non poteſt Vicarius generalis Epiſcopi.*
104 *Defunctorum pias voluntates exequi non poteſt vicarius generalis, niſi ſpecialis facultas ab Epiſcopo fuerit conceſſa.*
105 *Vicarius generalis ex officio poteſt compellere ad exequendum pias defunctorum voluntates fideicommiſſarias, & executores laicos.*
106 *Alienationibus, ſeu tranſactionibus rerum Eccleſiaſticarum vicarius generalis abſque ſpeciali mandato decretum interponere non poteſt.*
107 *Abſoluere ab irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus ſine particulari conceſſione Vicarius generalis non poteſt.*

108 *Re*

Digitized by Google

108 *Reſtitutionis in integrum cauſam tractare Vicarius generalis non poteſt.*

109 *Iuramentum purgationis Canonicæ non defertur Vicario ſine mandato.*

110 *Appellationis emiſſo articulo conſentire non poteſt Vicarius generalis, vt Metropolitanus cognoſcat in principali negotio.*

111 *Delegata ſpecialiter Epiſcopo Vicarius generalis cognoſcere non poteſt.*

112 *Feudales cauſæ, niſi ſpeciale adſit mandatum, Epiſcopi Vicarius cognoſcere non poteſt.*

113 *Exemplum ex originali ſumptum, vt eandem vim, & auctoritatem cum originali habeat, Vicarius generalis authorare non poteſt.*

114 *Repreſalias ſine ſpeciali mandato concedere non poteſt Vicarius generalis.*

115 *Excommunicationes ad finem revelationis pro rebus deperditis, ſeu ablatis ſine ſpeciali facultate non poteſt decernere generalis Vicarius.*

116 *Abſoluere à caſibus reſeruatis per ipſum Epiſcopum ex generali conceſſione non poteſt Vicarius generalis.*

117 *Cauſas criminales, niſi ſpecialiter commiſſa fuerint, Vicarius generalis expedire non poteſt.*

118 *Abſoluere condemnatum inquiſitum Vicarius generalis non poteſt.*

119 *Confiſcare clericorum bona non poteſt Vicarius generalis.*

120 *Pœnas corporales in pecuniarias non poteſt conuertere Vicarius generalis.*

121 *Diſpenſare non poteſt Vicarius generalis ex generali vicariatus mandato.*

122 *Charitatiuum ſubſidium Vicarius generalis imponere non poteſt, niſi hoc ſit ſibi ab Epiſcopo ſpecialiter demandatum.*

123 *Quartam decimarum, mortuariorum, & ſynodaticum Vicarius generalis abſque ſpeciali mandato imponere non poteſt.*

124 *Clauſula generalis (& ad omnia alia etiamſi exigant ſpeciale mandatum) comprehendit caſus, quos Vicarius generalis expedire non poteſt abſque Epiſcopi aſſenſu.*

125 *Epiſcopus an teneatur Vicarium ſibi conſtituere, oſtenditur.*

126 *Epiſcopus poteſt binos principales Vicarios creare, vt cauſarum expeditioni facilius conſulatur.*

127 *Vicarius generalis dicitur ille, qui conſtitutus eſt cum generali poteſtate in loco, vbi Epiſcopus ſedem habet.*

128 *Complutenſis, Vicarius generalis non eſt, quia nec creatus eſt, nec reſidet vbi Epiſcopus ſedem habet.*

129 *Epiſcopus duarum diœceſium etiam æquè principaliter vnitarum, non poteſt duos Vicarios generales conſtituere in principalibus locis prædictarum diœceſium.*

130 *Vicarius conſtitutus in vna diœceſi cenſetur etiam in altera ſibi vnita conſtitutus.*

131 *Diœceſes duæ, etiam æquè principaliter vnitæ reſpectu Epiſcopi reputantur vna.*

132 *Vicarius Epiſcopi, quia eſt conſtitutus in dignitate, poteſt eſſe Papæ delegatus.*

133 *Dignitas Eccleſiaſtica eſt rerum Eccleſiaſticarum adminiſtratio cum iuriſdictione.*

134 *Vicarius Epiſcopi habet iuriſdictionem rerum Eccleſiaſticarum.*

135 *Prælatus dicitur Vicarius Epiſcopi ratione iuriſdictionis, quam habet cum adminiſtratione.*

136 *Vicarius Epiſcopi poteſt eſſe executor gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in curia Romana, & conſeruator.*

137 *Vicarius Capituli Sede vacante poteſt eſſe delegatus Papæ, ac gratiarum beneficialium executor.*

138 *Vicarius Epiſcopi electi, & confirmati, licet nondum conſecrati poteſt eſſe Papæ delegatus.*

139 *Vicarius foraneus non poteſt eſſe delegatus Papæ.*

140 *Vicarij foranei dicuntur potius obtinere officium, quam dignitatem.*

141 *Vicarij nominati à Prælatis inferioribus habentibus Epiſcopalem, & ordinariam iuriſdictionem, non poſſunt eſſe Papæ delegati.*

142 *Commiſſa Epiſcopo, vel eius Vicario, non poſſunt expediri per Vicarium Capituli Sede vacante.*

143 *Vicarius Epiſcopi ipſius Epiſcopi repræſentat perſonam, & auctoritatem, eiuſque locum tenet.*

144 *Vicarius Epiſcopi præcedit Archidiaconum, etiamſi haberet priuilegium obtinendi primam Sedem poſt Epiſcopum, præcedit etiam Abbates, Archipreſbyteros, Canonicos etiam Epiſcopos, & alios Prælatos Epiſcopo inferiores.*

145 *Vicarij iuriſdictio ab Epiſcopo reuocari poteſt.*

146 *Epiſcopus ſi fuerit maiori excommunicatione notatus, & publicè denunciatus, eius officialis, ſeu Vicarius generalis iuriſdictionem ſuam exercere non poteſt.*

147 *Collatio beneficij non valet, ſi dum Epiſcopus excommunicatus eſt, Vicarius conferat.*

148 *Vicario Epiſcopi excommunicato non eſt excommunicatus eius ſubuicarius, aut ſucceſſor.*

149 *Suſpectus recuſari poteſt Vicarius ex ſuſpicione Epiſcopi.*

150 *Suſpecto Vicario Epiſcopi quando cenſeatur ipſe Epiſcopus ſuſpectus, & coram quo cauſa ſuſpicionis cognoſci debeat, oſtenditur.*

151 *Vicarij iuriſdictio per Epiſcopi mortem expirat etiam quoad negotia iam cœpta.*

152 *Geſta à Vicario ignorante mortem Epiſcopi longè diſtantis valida ſunt.*

153 *Beneficia conferre poteſt Vicarius ante ſcientiam mortis Epiſcopi ſi conferendi poteſtatem habebat.*

154 *Vicarij iuriſdictio non ſolum expirat morte naturali ipſius Epiſcopi, ſed etiam ciuili.*

155 *Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, vel alius Prælatus, qui tempore commiſſionis conſtitutus erat in dignitate, & inter iudices Synodales deſignatus, poteſt poſt eandem dignitatem renuntiatam eſſe iudex, & de cauſa ſibi commiſſa cognoſcere.*

156 *Vicarius generalis finito officio non poteſt procedere in illa cauſa, quæ ſibi commiſſa fuit non ſub nomine proprio, ſed ſub nomine dignitatis.*

157 *Iuriſdictio Epiſcopi Sede vacante ad Capitulum deuoluitur.*

158 *Capitulum Sede vacante intra octo dies poſt mortem Epiſcopi eligere tenetur Vicarium, aliàs illius deputatio deuoluitur ad Metropolitanum.*

159 *Forma ponitur, qua Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante creari ſolet.*

160 *Sedes Epiſcopalis vacare dicitur donec littera Apoſtolicæ Prælati, cuius Sedes vacabat, fuerint expeditæ, & præſentatæ Capitulo.*

161 *Epiſcopus promiſſus non poteſt Epiſcopatum adminiſtrare, niſi litteris expeditis, & oſtenſis.*

162 *Vicarius à Capitulo Sede vacante, ſi aliquibus non vocatis creatus fuerit, eſt reuocandus, & Capitulum denuò congregandum ad ipſius Vicarij conſtitutionem.*

163 *Archidiaconus non ſuſtinet Vicarij vices in illis octo diebus, infra quos Capitulum cogitur Vicarium eligere, quia in illis totum Capitulum adminiſtrare debet.*

164 *Terminus octo dierum, infra quem tenetur Capitulum Sede vacante vicarium conſtituere, non currit, niſi à die ſcientiæ tranſlationis Epiſcopi ad aliam Eccleſiam.*

165 *Capitulum Sede vacante an poſſit plures vicarios ſibi conſtituere, oſtenditur.*

166 *Vicarius à Capitulo Sede vacante ſi Canonicus ſit, & abſit à choro non percipit diſtributiones quotidianas, quamuis ſit in actu exercendi officium.*

167 *Vicarius à Sede vacante conſtitutus debet in choro ſedere in loco proprio ſui canonicatus, antiquiores non præcedendo.*

168 *Vicarius Capituli Sede vacante debet eligi Doctor, vel Licentiatus, vel aliàs quantum fieri poteſt, idoneus, & ſi*

Digitized by Google

non eſſet Doctor, poteſt Capitulum in ipſo actu deputationis dare ei conſultorem Doctorem.

169 *Dioeceſis quando veniat appellatione vrbis, oſtenditur.*

170 *Vicarius Epiſcopi ad beneplacitum poteſt renocari.*

171 *Vicarius à Capitulo Sede vacante conſtitutus an poſſit ab eo renocari, oſtenditur.*

172. *Capitulum conſtituens ſecundum Vicarium, cenſetur primum renocare.*

173 *Capitulum ſi conſtituat Vicarium ſimpliciter abſque temporis præfinitione, eius officium durabit durante Sedis vacatione.*

174 *Capitulum Sede vacante in deputatione ſui Vicarij poteſt apponere clauſulam, vt in cauſis Canonicorum procederet cum voto certi conſultoris.*

175 *Per Conſtitutionem Vicarij generalis in ſpiritualibus, & temporalibus non tranſeunt ea, quæ requirunt ſpeciale mandatum.*

176 *Capitulum in commiſſione Vicarij poteſt ſibi aliqua reſeruare.*

177 *Vicarius Capituli ſubſtituere non poteſt, niſi ei in mandato ſubſtituendi facultas concedatur.*

178 *Vicarius Epiſcopi Sede vacante debet habere ſalarium.*

179 *Vicarius Epiſcopi iam defuncti non poteſt petere ſalarium non conuentum, à ſuo ſucceſſore pro ſeruitio præſtito eius prædeceſſori.*

180 *Capitulum Sede vacante ſi ſuſpenſionis cenſura ſit irretitum, principalis eius vicarius iuriſdictionem exercere non poteſt.*

181 *Vicarius Capituli Sede vacante finito officio tenetur ſtare ſyndicatui.*

182 *Epiſcopus per ſe rationem adminiſtrationis officij geſti à Vicario Capituli Sede vacante exigere, ac in aliquo delicto compertum punire poteſt.*

183 *Vicarius Epiſcopi non tenetur ad ſyndicatum.*

EPISCOPVS VICARIVM GENERALEM qualem conſtituere debeat.

ALLEGATIO LIV.

1 IN aſſumendo Vicario non oſcitanter ſe gerere debet Epiſcopus, ſed perſonam tenetur eligere qualificatam, circumſpectam, bonæ & approbatæ vitæ, timentem Deum, veridicam, liberalem, temperatam, fortem, magnanimam, manſuetam, doctam, & quæ non declinet ad dexteram, nec ad ſiniſtram, vt poſt multos admonet *Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 1. q. 33.*
2 *& quæſt. 34.* dicit quod non expedit eligere exterum ad vicariatum, *& quæſt. 46. num. 15.* poſt *Felin. conſ. 40. n. 7.*
3 tenet Epiſcopum non poſſe creare Vicarium ante apprehenſionem poſſeſſionis Epiſcopatus, quamuis fuerit per Papam pronuntiatus Epiſcopus. Circa illud autem quod Vicarius vbi commodè fieri poteſt, exterus non eſt aſſumendus, ſed ciuis vt notos habeat loci hominum mores, addo *Cuch. in inſtit. Canon. de Vicario Epiſcopi, Zech. de officio Epiſcopi cap. 7. num. 32. Menoch. de præſump. lib. 5, præſump. 12.* vbi ait iure præſumi originarium maiori fide, & diligentia adminiſtraturum. Alitet aliqui ſenſerunt, vt S. Carolus, de quo Carolus à Baſilica S. Petri in eius vita *lib. 7. c. 36.* ſic ait: Vicarium verò generalem in primis grauem, pietate, religioneque præſtantem, doctrina ſpectatum, Iuriſconſultum, tum præterea diſciplinæ factæ ſtudio incenſum Sacerdotem eligebat. Hos verò, nempe Vicarium generalem, & duos alios, qui tum ad ciuilia, tum ad criminalia deputabantur, adhibere exteros ſolebat, ne fortè amicitia, propinquitate, gratia, aut verò metu adducti, ius aliquo modo quandoque violarent, minuſvè liberè decerent. Hæc ille. Refert *Homobon. de Bonis de humana vita ſtatibus cap. 7. verſ. vbi commodè*, vbi *in verſ. ætas*, ait illam ad id muneris idoneam cenſeri ſi fuerit 28. annorum, & ſuper minori ætate Vicarij Epiſcopum diſpenſare non poſſe, citatque *Cardin. in Clem. 1. quæſt. 38. de officio Vicarij.*

Debet etiam in Vicarium eligere Clericum, ſaltem 4
primæ tonſuræ, non vero laicum, *cap. decernimus*, vbi *Abb. num. 12. Felin. num. 6. Dec. num. 15. Rip. num. 56. &* cæteri omnes, *de iudic. Hoied. de incompat. benefic. par. 2. cap. 10. num. 11. Couar. in cap. alma mater, §. 11. num. 3. Millis in repert. verbo laicus, Lancelot. in inſtit. Canon. in tit. de officio Vicarij §. 1. Bertachin. in tract. de Epiſcopo tit. Vicario Epiſcopi num. 14. Io. Selua de benefic. par. 2. q. 23. num. 13. Rebuff. in pract. benefic. tit. de Vicario Epiſcopi num. 35. Leli. Zech. de Republ. Eccl. c. 23. de Vicario Epiſcopi §. 1. num. 1. Anton. de Pratis in tract. de iuriſd. Epiſcopi cap. 6. num. 43. Parlad. diuiſ. 9. §. 1. nu. 33. Moſcon. de maieſt. milit. Eccleſ. lib. 1. par. 1. c. 16. pag. 270. Monet. de decimis cap. 9. n. 196. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 43. q. 10. Piaſeg. in praxi noua Epiſcop. par. 2. c. 4. n. 6. Vgol. de poteſt. Epiſcopi cap. 4. §. 8. num. 1. Nicol. Garcia de benef. par. 5. c. 8. num. 2. Alph. Aluarez Guerrero in ſpeculo iuris Pontificij cap. 27. Bellet. diſquiſ. cleric. tit. de fauore clericorum reali §. 2. num. 60. & §. 3. n. 19. Soar. tom. 5. de cenſur. diſp. 2. ſect. 3. à num. 8. Sbroz. de Vicario Epiſcop. lib. 1. q. 8. n. 2. & q. 31. Sabag. in cap. 2. de ind. num. 110. Ioan. Segura Daulos in direct. iudicum Eccleſiaſt. par. 1. cap. 12. n. 1. & 2. Fillino tract. 41. de benef. c. 2. n. 47. Fr. Ludou. de Miranda de ordine iudic. q. 2. art. 7. Anaſt. Germon. de ſacrorum immunit. lib. 3. c. 1. num. 11. & cap. 14. num. 15. Morla in emporio iuris Ciuilis par. 1. tit. 2. q. 22. num. 10.* nouiſſimè *D. Hieron. Venero & Leyua in examine Epiſcoporum lib. 4. c. 12. n. 2. &* 3. qui habitum cle- 5
ricorum deferat arg. *cap. in noua 16. q. 7.* tenet *Azor. d. cap. 43. q. 10. verſ. præterea, Homobon. de Bonis d. c. 7. verſ. prima.* Dummodo non eligat clericum coniugarum, hic enim 6
non poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi, *Bertachin. repert. verbo clericus coniugatus non poteſt, Lambert. in tract. de iurepatron. lib. 2. par. 1. q. 7. art. 4. num. 3. Lap. in cap. 1. nu. 2. de officio Vicarij l. 6. praxis Epiſcop. p. 1. verbo Vicarius dub. 7. Soar. d. ſect. 3. nu. 10. Rebuff. d. tit. de Vicario Epiſcopi num. 36. Sanch. de Matrimon. lib. 7. diſp. 46. num. 14. Garci. d. cap. 8. num. 3. Bellet. d. §. 1. num. 20. Sbroz. d. q. 31. num. 5. cum ſequentibus,* vbi aſſerit procedere etiamſi clericus coniugatus contraxiſſet cum vnica & virgine, & deferret habitum, & tonſuram.

Licet autem non poſſit laicus conſtitui Epiſcopi Vi- 7
carius, poterit tamen conſtitui eius aſſeſſor, & conſultor etiam in cauſis criminalibus contra clericos, *Abb. in capit. decernimus numer. 28.* vbi *Felin.* & alij *de iudic. Cucch. in inſtit. maior. in tit. de Vicario Epiſcopi numer. 49. Ioan. Segura Daulos in direct. iud. Eccleſ. par. 2. capit. 11. numer. 2. Decian. tractat. criminal. tom. 1. lib. 4. cap. 9. numer. 73. Sbroz. dict. capit. 31. num. 10. & 12. Vgolin. d. cap. 4. §. 10. numer. 3.* Secularis enim vti miniſter iudicis Eccle- 8
ſiaſtici, & cum aſſiſtentia alicuius clerici poteſt cognoſcere de cauſis clericorum *cap. Monna 11. quæſt. 5. Aufrer. in tract. de poteſt. ingiticis laici ſuper perſonas Eccleſ. reg. 2. num. 21. Marſil. in tract. de bannitis verbo iudice numer. 198. Iacob. de Graffijs in deciſ. aureis par. 1. lib. 4. cap. 18. numer. 152. verſ. quintus quando, Carol. de Graſſis de effectibus clerical. effectu 1. num. 868. Bellet. dict. §. 3. numer. 18.* Poteſt 9
etiam laicus deputari Vicarius Epiſcopi tantum in temporalibus, ſi ipſe haberet ſolum iuriſdictionem temporalem in aliquibus locis *Aufrer. d. tractat. reg. 4. num. 36. Bellet. d. §. 3. num. 20. verſ. ſi autem, Pauin. de poteſt. & officio Capituli Sede vacante in 2. p. princip. quæſt. 10. num. 15. Anton. de Pratis dict. cap. 6. numer. 43. Sbroz. d. cap. 32. numer. 11.* vbi *numer. 13.* reſoluit laicum poſſe eſſe Vica- 10
rium Epiſcopi accedente Summi Pontificis diſpenſatione.

Bigamus Epiſcopi Vicarius eſſe non poteſt, vt poſt 11
Sbroz. Zech. Sayr. & alios reſoluit *Nicol. Garcia d. cap. 8. numer. 4.* cenſetur enim omni clericorum priuilegio exutus, vt per text. *in cap. vni. de bigam. lib. 6.* tenet *Azor. d. par. 2. lib. 6. cap. 4. q. 12.* Nec bigamus effectus clericus poterit

poterit eſſe Vicarius, niſi prius ſolutus fuerit ab impedimento bigamiæ *Moſcon.de maieſtat. milit.Eccleſ. libr.1. par.1.cap.16.pag.270. Conrad. in templo mentium iud.lib.2. cap.6.de Vicar.Epiſc.§.1.num.2.& 6. Nicol. Garc. d.cap.8. num.5.*

12 Monachus, vel religioſus poteſt ab Epiſcopo cum conſenſu tamen Abbatis, vel Superioris, Vicarius creari, argum.*gloſſ. in cap.de præſentium* 16. *q.1. & in cap. ſi quis* 58.*diſt.* reſoluunt *Rota* 3.*de offic.Vicar.in antiq.Fuſc. de viſitat.lib.2.cap.15.num.100.Aloyſ.Ricci.diſc.collect.143. in fine, Sbroz.lib.1.quæſt.*38.*Nauar.com.2.de Regular. n.68. Azori.dict.cap.43.q.10.verſ.quæres itidem*, vbi addit debere Monachum ſocium habere ex eodem cœnobio aſcitum, *Campan.in diuerſ.iuris Canon.rubr.11. cap.13. numer.* 118. vbi etiam cum *Maiol.de irregular.lib.1. cap.* 10. *ſub*
13 *num.* 3. *verſ. ideoque* tenet huiuſmodi Monachum ſi illegitimus ſit,quamuis profeſſione legitimatus ſiat, Vicarij officium propter præeminentiam, & iuriſdictionem, quam habet, exercere non poſſe, qui Religioſi ſi Iuris Canonici peritia careant alicuius Doctorem ſibi aſciſcere oportet *Perun.conſ.*89.*Homobon.de Bonis d. cap.*
14 7.*verſ. prima.* Si quis fuerit religionem Mendicantium profeſſus, aut in ſtrictiori religione exiſtat ab Epiſcopo Vicarius inſtitui non poterit, vt tenent *Azori. & Fuſc. dictis locis, Sbroz. libro primo quæſtion.* 40.

15 Vicarij in iure tripliciter accipiuntur, quidam nati, ſeu legitimi ſunt; foranei conſtituti alij: alij vero da-
16 ti,ſiue conſtituti generales nuncupantur.Legitimi namque,ſeu nati dicuntur, qui à lege ipſa conſtituti ſunt, Archidiaconus videlicet,& Archipreſbyter *capit. 1. de offic.Archid.* ibi,vt Archidiaconus poſt Epiſcopum ſciat ſe Vicarium eſſe in omnibus, & ibi, ad vicem ſui Epiſcopi Vicarius reperiatur, *cap. vt ſingula, de officio Archip.* vltra ordinarios in præcitatis iuribus, tenent *Mandoſ.regul.14.Cancell.quæſt.6. numer. 16. Maranta de ordine iudic.par.4.diſtinct.5.princ.numer.7. Rebuff. in praxi benefic. titul. de forma vicariatus num.* 199. *pag.* 41. *Zerola in praxi Epiſcop. par. 1. verbo Archidiaconus, Azori. inſtit.moral.par.2.lib.3.cap.14.quæſt.2.& quæſt.6. & cap. 15. verſ.alter vero, Franc.Leo in theſauro fori Eccleſ. par.1. cap.*
17 10.*num.2.verſ.ſexta.* Archidiaconi enim ipſo iure abſque aliquo facto, Epiſcopis abſentibus, & eorum officialibus, Vicariorum munus exercent, vti ex *Butri. Hoſt. Mandoſ.Franc. Marc.*& aliis tradit *Sbroz.de Vicario Epiſcopi lib.1.quæſt.2.num.15.& quæſt.36.num.10.* Dimiſſorias litteras ad ſuſcipiendos Ordines dare poſſunt *Cuch.inſt. maior.libr.2. tit. 9. de officio Archid. numer.* 7. & monitoria concedere *Pet.Lazar.de monitoriis ſect. 1. quæſt. 6. numer.11.*

18 Foranei autem illi appellantur, qui extra ciuitatem, in qua Epiſcopi Sedes eſt,iuriſdictionẽ exercent,vtpote, quos Epiſcopus in certa diœceſis partẽ, vel in oppidis conſtituit, *gloſſ. in Clement. & ſi principalis verbo foraneus de reſcript.& in cap.1. eod. verbo, de officio Ordin. libr.6.* & vtrobique Doctores,*D.Hieron.Venero & Leyua in examine Epiſcoporum lib.4. cap.13. num.* 5. Ob idque foranei nuncupantur,quia foris,ideſt extra locum, in quo Epiſcopalis ſedes eſt,Epiſcopi vice funguntur, vel quia forum teneant, aut quia de foris veniant,vt ait *gloſſ. verbo foraneus in d.cap.1. Silueſt.in ſumm.verbo Vicarius quæſt. 4. in princ.Rebuff.in praxi benefic.tit.de forma,& decl.trat.noua promiſ.verbo officiali Epiſcopi num.1. Franc. Mar. Delphin. deciſ.317.num.17.par.1.Cuch. lib.2.inſtit. maior.capit.8. de Vicar.numer.3. Anaſtaſ.Germon.lib.1. animaduerſionum iuris cap.7. in princ. Sanch.de Matrimon.lib. 3.diſputat. 29. numer.* 10. *& Nicol. Gare. de benefic. p. 5. capit. 8. numer.29.*

19 Datiui tandem Vicarij, ſeu conſtituti generales, appellantur hi,quos Epiſcopus creauit, vel conſtituit, vt eius vices gererent in eodem tribunali,& loco, in quo ipſe ius dicere conſueuit,vt tradunt *Bart.Marant.Franc. Marc. Couar.* & alij, quos refert *Sbroz. lib. 1. quæſt. 2. num.4.*

Vicarij nati, ideſt Archidiaconi, vel Archipreſbyte- 20
ri,licet ordinaria à lege,ratione officij, & dignitatis ſibi tributa,fruantur iuriſdictione, vt docet *gloſ verbo referant,in cap.vlt.de officio Archipresb. per tex.in cap.3. de officio iudic.ordin.Maran.d.diſt.5.à num.6. Cuch. dict.l.2. tit. 10.de officio Archid. à num.18. Azori.d.cap.15. qu.6.* quia tamen non eandem, quam Epiſcopus, ſed inferiorem quidem obtinent, vt colligitur ex text. in *cap. Romana, §.ab Archidiaconis,de appellat.* ibi, aliiſque inferioribus, *Cuch.d.tit.8.de vicar.à num.23.* ideo ab illis rectè ad Epiſcopum appellatio defertur,vt probat text.in *d.§.ab Archidiaconis.*

Maior vero dubitatio eſt, an à Vicario foraneo ad 21
Epiſcopum detur appellatio:in qua negatiuam partem tuetur *Anaſtaſ.Germon.dicto c.7.& de indultis Cardin. §.ibi quoad vixeris, num.* 88. ex text. in *cap. non putamus 2. de conſuetud.lib.6.* in quo Roman. Pontifex ſtatuit, de officiali Epiſcopi ad Epiſcopũ appellari non poſſe,& conſtat Vicarium foraneum ſimpliciter officialem Epiſcopi dici per text. *in cap.vlt.de officio Vicarij lib.6.* ibi, officialis, aut generalis Vicarius, &c. iuxta enim de Vicario generali loquentia,eum officialem principalem, vel generalem appellant,vt conſtat ex *Clemen. 2. de reſcript.* ibi,principalis officialis Epiſcopi,& in *d.cap. vlt.*ibi,aut Vicarius generalis Epiſcopi:deinde mouetur argumento deſumpto ex tex.*in d. c. Romana §. ab Archidiaconis*

Contrariam tamen opinionem, imò à Vicario fo- 22
raneo Epiſcopi ad ipſum dari appellationem, tenent *Joann.Andr.Innoc. Archid.Anchar. Geminian. & Philipp. Franc.in d.cap.non putamus, Guid.Pape deciſ.* 436. *numer.* 42. *Rot. deciſ.3.de officio Vicarij* aliàs 350.*in nouis, & deciſ.297.num.1.par.2.diuerſ.Couar.practi.cap.4.num.*8. *Mandoſ.reg.24.Cancell.quæſt.6.num6. Maranta dict. diſtinct. 5. princip.numer.14. & 15.& par.6.actu 2.numer.369.Franc. Marc.deciſ.*181.*num.6.par.1.Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 2.quæſt.55.num.33.& quæſt.62.num.6.& 7. & lib.3. quæſt. 6.num.24.& 25.praxis Epiſcop.par.1. verbo Vicarius, §.2. pagina mihi* 335. *Azori.inſtitut.moral. par.2. lib.3.cap. 45. q.12.& 15.Roderic.in praxi de modo videndi,ſeu examinandi proceſſum cap. 1. num.* 31. *Marcheſan. de commiſſionibus par.1.cap.6.num.67.Nicol. Garcet dict.par.5.cap.8. numer.* 29.& 34. *Sanchez de Matrimon. lib.3. diſput.* 29. *numer.* 10.& 12.*Molina de Iuſtit.tom.6. diſput.13. num. 4. Iacob. Laurent.in tract. de iudice ſuſpecto cap. 4. numer.14. in fine. Vgolin.de officio,& poteſt.ate Epiſcopi cap.4 §.9.num.2. Auila de cenſur.par.2.cap.6.diſputat.6.dub.4.Cardin.Tuſch. littera A, concluſ.*350.*num.*43.*& litt. V, concluſ.*183. *num.* 9. *& concluſ.*186.*num.*6.*D. Barboſa in l.cum Prætor, §.1.num.* 223.*ff.de iudic. Aloyſ.Ricci.in deciſ.Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.* 8. *par.* 1. & me citato in hoc loco nouiſſimè, *D. Loueri.in tractat.de re beneficiar.lib.1.quæſt.* 23. *numer.* 46. Quæ opinio ex eo comprobatur, quia Vicarius foraneus diuerſam ab Epiſcopo iuriſdictionem habet, ſiquidem Epiſcopus Ordinaria, *capit. cum Epiſcopus 7. de officio ordinar. in 6. capit. conquerente, capit. cum dilectus, eodem tit. in antiq. capit.cum venerabilis, de exceptien.* ipſe vero cum non ex titulo officij, ſed ex ſola commiſſione, delegata ab Epiſcopo iuriſdictione fruitur, *gloſ.in Clement. 2. verbo foraneo*, & ibi *Cardin. de reſcript.* vt fatentur omnes pro hac opinione ſupra citati, cum- 23
que de delegato ad delegantem prouocari non poſſit, *capit. ſuper quæſtionem 27. §. porro, de officio delegat. capit. dilecti,de appellat.l.1.& vlt.ff.quis,& à quo appell.l.vni.verſ. hac tenentur,C.de appel.Card.Tuſch. littera A,concl.*352.*n.*40. *Molin.d.tom.6.tract.5.diſp.*21.*num.6.& diſp.*22.*n.*1.*Sigiſm. Scacc.de appellat. qu.7. num.*63.*& quæſt.*8.*num.*31.*&* 34. *Barboſa d. §.1.num.* 218. ideo de Vicario foraneo, tanquam à delegato ad Epiſcopum delegantem, cum idem

tribunal, & auditorium non constituant, merito ap-
24 pellatio defertur. Et procedit in Vicario generali, in ciuitate tantum constituto, quia iste verè generalis non est, imò foraneus propriè dici potest, nisi generaliter ad totius diœcesis causas deputetur, ita *Nicol.Garc.d.cap.8. num.33.* contra *Sbroz.lib.5.quæst.2.num.5.*

25 Non obstant igitur fundamenta, quibus contrarium tenuit *Anastas.Germon.loco supra relato*, nam ad primum & principale respondetur, verbum, officialis, simpliciter prolatum, nullo iure solum ad Vicarium foraneum deferendum esse, aliqua verosimili ratione defendi potest: Summi enim Pontifices in *d.cap.vlt.de offic. Vicarij lib. 6. & in Clem. 2. de rescript.* ac aliis iuribus vicarium foraneum simplici, officialis, verbo nominarunt, non vt propriam verbi, *officialis*, significationem exprimerent, quasi illo verbo non alius, quam Vicarius foraneus regulariter comprehendatur; & ex diuerso generalem Vicarium, principalem officialem, seu Vicarium generalem appellant, non vt significent ad denominandum Vicarium generalem verbum, officialis, sufficiens non esse absque adiectione principalis, aut generalis; sed potius vt palam, & sine vlla dubitatione percipiatur an de generali Vicario, an de foraneo, vel de vtroque loquantur: vnde verbum, officialis, simpliciter prolatum, tam de Vicario generali, quàm de de foraneo intelligitur, nisi in eisdemmet iuribus, vbi ita profertur, appareat Pontifices ad foraneos tantum respexisse; quando vero additur verbum, *generalis*, vel *principalis*, fit ad exclusionem vicarij foranei, cum sub illo tantum verbo, *officialis*, comprehenderetur, vtrumque probatur in *d.Clem.2.de rescript.* vbi Summus Pontifex postquam verbo, *officialis*, principalis adiecit ad denominandum Vicarium generalem, & paulo post de Vicario foraneo loquens non tantum officiali simpliciter dixit, sed foraneo addidit his verbis, in officiali tamen foraneo; quasi significet, officialis, verbo vtrumque comprehendi, & ideo ad constituendam differentiam inter ipsos, alterum principalem officialem, alterum foraneum nominari necessarium fuit.

26 Generales Episcopi Vicarij, qui Datiui appellantur, Ordinariam habent iurisdictionem, vt tenent *glos.verbo, officialem, in cap. 2. de officio Vicarij lib. 6. & verbo generaliter, in cap. Romana de appellat. eodem lib. & verbo & iurgia in cap. perlectis, distinct. 25.* & vltra Ordinarios in præcitatis iuribus resoluunt *Purpur. in rub. de officio eius, num.10. & in l.more 5.num.91. & 92. de iurisdict. omnium iud.Gregor.Lopez in l.2. glos.1.tit.4. par.3. Syluest.verbo Vicarius,q.4.in princip. Couar.practic. capit.4. num.8. & lib.1.variarum,cap.20.num.4. Maranta d.distinct. 5.num.12. & 13. Vanti.de nullitat. tit. de nullit. ex defectu iurisd.deleg.num.25. Corras.de benefic.parte 2.cap.8.num.13. Bertachin.de Episcopo,lib.4. part.7. de Vicario Episcopi num. 1. Mandos.d.regul.14.quæst.6.nu.6. Molin.de primogen. lib. 1.cap.25.numer.13. Gambarupt. de potestate Legati libr. 9. numer.33. Federic. Scot.tom.2.resp. libr. 8. resp.3. numer.9. Paun.de potest.Capituli Sede vacante par.1. quæst.2. numer. 2. & 3. & par.2.quæst.10.num.3. & 4. Lali.Zechi.de republ. Eccles.cap.23. de Vicario Episcopi, §.2. numer. 1. Alphans. Aluarez. Guerrero, in speculo Iuris Pontif. cap. 27. in princ. Salzed.ad Bernard.cap.76.in glos.verbo dispensat. pag.305. in nouiss.edit. Mase.de probat.conclus.1412.numer. 9. & 22. Azened.l.1.num.7.tit.9.lib.3. noua recopilat. Vgolin.de censuris,tab.1.cap.1.§.20.numer.6. & de officio, & potestate Episcopi, capit.4 §.9.numer.2. Soar.de Pace in practic. tom. 1. temp.1.num.6. & 7.tom.2.pral.3.numer.3. Gutier. canon.lib. 2.cap.17. numer. 17. & de Matrimon. capit. 69. numer. 7. Sayr.de censuris lib.1. cap.6.numer.8. Morl. in emporio iuris par.1. tit.2. de iurisdict. omnium iudicum in pralud. numer. 86. & quæst.17. numer. 35. Iacob. de Laurent. in tractat. de iudice suspecto cap.4.num.21.post med. Azor. instit. moral. parte 2.lib.3.cap.43.quæst.5. Sbroz.d.lib.2. quæst.55. Sabag. in rubr.de officio deleg.numer.10. & 11. Monet.de communitat. vlt.volum.cap.5.à n.472. Moscon.de maiest.mist. Ecclesia l.1. par.1.cap.10.pag.269. & 273. Franc. Leo in thesauro fori Eccles.par.1.cap.10.de vicar.num.11. & cap.16.num.62. Amat. Roderic. in pract.de modo videndi, seu examinandi processum cap.1.num.30. Frat. Basil. Ponc.de impediment. Matrimon. cap.26.§.6. versic. idem etiam dicendum, pag.340. Molin. de Iustit.tractat.3.disput.59.numer.2. & tract.5. disput. 10. num.1.3. & 5. & disput.14.num.4. & disput.26. numer.7. in fine, Bobadil.in sua politica lib.1.cap.12.numer.37. D.Barbosa in l.quia tale, num.92.ff.soluto Matrimon. & in l. cum prator,§.1.num.372.ff.de iudic. Fr. Ludouic.Miranda de ordine iudic.quæst.2.art.6.Sanch.de Matrimon. lib.3. disputat. 29.numer.3. Nicol.Garc. de benefic.par.5. cap.8. numer.21. Cardoso in praxi iudicum, verbo Vicarius,num.7. Francisc. Molin.de ritu nupt.lib.2. differ.11. num.64. Aloys. Riccius. in collect. decis. par.5. collect. 1600. & in praxi aurea resolut.99.*

Sic etiam Vicarij, seu Vicegerentes alicuius Magi- 27
stratus, seu Ordinarij (quales sunt Correctorum in Hispania, quibus permittitur, imò iubetur, vt secum habeant locum tenentes, seu Vicarios iurisperitos, *l.10. tit. 5.lib.3.noua recopilat.* qui vulgo appellantur, tenientes, ò alcades maiores) Ordinarij iudices sunt, ita *glos.in rubr.tit.C. de officio eius, & verbo rectorum in l.2. eodem tit.* quas post *Bart. in l.nec quicquam, §. vbi decretum, numer. 5. ff. de officio Proconf.* sequuntur *Alciat. in rubr. de officio Ordinar. numer.25. Marant. dicta distinct.5.num. 17. & 18. Aniles ad cap. 4. Pret.verbo iustitia, Molin. de primog. lib.1.cap.25.num.12.alius.Molina d.tractat.5. disp. 13.numer.2. Bobadil.d.lib.1.cap.10.num.44. Azened.d.l.1. num.9. Nicol.Garcia d.cap.8.num.26.* Hi in locum alterius magistratus absentis, scilicet, mortui, vel impediti substituuntur ab eis, qui à lege ad id potestatem habent, vt deducitur ex *l.1.* ibi, siue proconsulatum, &c. *ff. de tutorib. & curator. dat. abhi*, ideoque appellantur etiam suffecti, *l.2. §. post hunc, in fine*, ibi, quo suffectus fieret, &c. *ff. de origine iuris, cap. quadam*, ibi, suffecti consules, *distinct.2.* Illi vero ab Episcopis substituuntur, quibus facultas est concessa constituendi sibi Vicarios generales, iuxta totum *tit. de officio Vicarij lib. 6.* ne forensibus negotiis impediti, verbo, & ministerio Dei circa oues sibi commissas, vacare non possint.

Huiusmodi Vicarij, licet interueniente nominatio- 28
ne Correctorum, Episcoporum, seu aliorum Magistratuum constituantur, ab ipso tamen Principe, seu lege auctoritatem ad id tribuente constituti censentur ex reg. *l. 2. vers. omnia enim, C. de vetere iure enucl.* tradit ex aliis *Nicol. Garc. d. cap.8.n.25. & sequent.* ac subinde iurisdictionem habere ratione officij, & tituli Vicariatus, quem obtinent, vt bene insinuant *cap.2.* ibi, per commissionem officij, *de officio Vicarij lib.6. cap.cum nullus in princip.* ibi cum ad hoc se ipsius officium non extendat, *de temporib. ordinat. eodem lib.* obseruant *Abb. consil 21. numer.3. lib.1. Couarru. practic. cap.4.à num.4. in fine*; siue enim dicamus talem iurisdictionem eisdem à lege concedi cum officio, vbi primum Vicarij constituuntur, vt ex *glos.verbo generaliter*, ibi vel dici posset *in d.c.Romana.in princ. Abb.in c.2.ad fin.ne prælati vices suas Sbroz. lib. 2. quæst. 55.numer.14. & 26. Sanch.d.lib.3. disputat. 29.numer.13.* Siue etiam asseramus eos iurisdictionem accipere ab ipso Episcopo, vel Magistratu ex consensu, & permissu legis, sicut accipit Legatus à Proconsule, *l. Legati ff. de officio Proconf. l. cum Prator, vers. is quoque ff. de iudic.* vt tenet post *Couar. lib. 3. var.c.vls.n.4. Garc.d.c.8.num.24.* vtcumque denique sit, 29
illam habent ex titulo, & officio vicariatus; ex quo fit illos iudices Ordinarios dici, cum tales illi dicantur, qui iure sui officij, dignitatis, vel magistratus iurisdictioni, seu iuridicũdo præsunt, *Morla in emporio iuris par.2.tit.2.*

in

Digitized by Google

in prælud.num.88. Molina de iuſtit.tom.6.diſput.8.num.2.& 3.& bene explicat *D. Barboſa in l.cum prætor §.1. à num.* 15.*ff.de iudic.*

30 Verum cum homines ſint faciles ad diſſentiendum, improbandúmque quod alteri placet, *l. item ſi vnus §. principaliter, ff. de receptis arbitr.* vel quia cum oppoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcunt *l. vnic. §. & cum triplici Cod. de caduc. tollen.* & optimum ex contrario nitet ex *Senec. epiſt.* 121. neceſſe ideò fuit homines in diuerſas trahi ſententias quoad veritas à falſitate firmiùs diſtinguatur,iuxta illud *D. Pauli ad Corinth. cap.*11. oportet & hæreſes eſſe, vt qui probati ſint manifeſti fiant in nobis: vel quia ſummus rerum opifex Deus in pœnam contumaciæ primi parentis nimium ſatagentis, & ſcire cupientis tradiderit mundum diſputationi, vt legitur *Eccleſ.*3.omiſſis aliis pluribus, quæ referri poſſent ex *Caſſan. in catal.gloriæ mundi par.* 11. *conſid.* 24. *verſ.* & vt reaſſumam *par.*12.*conſid.*16.*verſ.ſecunda opinio, Marſil. Ficin. ad Pat.de legibus lib.*6.*Tiraq.ad leg.*7. *connub.gloſ.* 1. *num.*14.*& ſeq.Petr.Crinit.de honeſta diſcipl. lib.* 4. *cap.* 14. *Barthol.Sybil.in ſpecul.peregr.quæſt.dec.*1.*quæſt.*2.*cap.*9.*Petr. Greg.de Republ.lib.*4.*cap.*4.*num.*3.*& lib.*10.*cap.*6.*num.* 17. *Menoch.de arbitr.lib.*2.*caſu* 57. *num.* 44. *& ſeq. Decian.in apolog.pro Iuriſprud.contra Alciat.cap.*10.*num.*9. *& ſeq. & cap.*20. *Marſil.Columna de reditib.cap.*34.*num.*2.*Theſaur.in præfat.ſuarum deciſ.num.*33.*Ceuall.in præf.tom.*4.*num.*1.*&* 2. Non defuerunt igitur qui acriter defenderint Epiſcopi Vicarium generalem, delegatam non ordinariam habere iuriſdictionem,ex quorum numero ſunt *Alex.in rubr.ff.de officio eius num.*17.*Goffred.in ſumm.de officio vicarij num.* 2. relatus à *gloſ.verbo generaliter, in dicto cap. Romana, Alciat.in rubr.de officio Ordinarij, num.* 24. *Sot.in* 4. *diſtinct.*18. *quæſt.* 4. *art.* 3. *verſic.circa conceſſiones, Anaſtaſ. Germon.lib.*1.*animaduerſ.cap.*6.*per totum,& de indultis Cardin. §. tibi quoad vixerus, num.*43. & 85. *Anton. Gomez. in Bulla Cruciata cap.*4. *circa quartam quæſt.num.* 21. *Ioſeph. Gonzal.variar.quæſt.cap.*17.*per totum* poſt *gloſ.verbo,abſque rationabili in cap.vt debitus honor,*59.*de appellat.& in cap.*2. *verbo ſtatuitur*, ſecundum vnum intellectum, *ne prælati vices ſuas, & in cap. perlectis, verbo, & iurgia, in fine, diſt.* 25. qui pro ſua opinione non leuia,aut inſubtilia argumenta afferunt.

31 Primò ſic argumentãtur. Epiſcopus Ordinariam habet iuriſdictionem,*cap. Epiſcopus* 7.*de officio Ordinarij lib.* 6.*cap.conquerente,cap. cum dilectus, eodem tit.in antiq. cap. cum venerabilis,de exception.*ergo in perſonam ſui Vicarij eadem iuriſdictio cõſiſtere non potuit, ſequeretur enim abſurdum, quod vna & eadem iuriſdictio penes duos in ſolidum eſſet, quod naturali rationi repugnat; nam ſicut vna poſſeſſio,vel idem dominium penes duos reſidere non poteſt,*l.*3.*§.ex contrario, ff. de acquiren. poſſeſſ.l.ſi vt certo,§.ſi duobus vehiculum,ff.commodati*, ita nec eadem iuriſdictio, cum validum ſit argumentum de poſſeſſione, & dominio ad iuriſdictionem,*l.qui furtum,*20.*ff.de ſtatu homin.*

32 Secundò ſic Iuriſdictio Ordinaria ea dicitur, quæ à lege datur,& deſcendit *l. & quia,* 6. cum ſimilibus,*ff.de iuriſdict.omnium iudic.Octauian. Veſtri. in praxi lib.*3.*cap.*3. *num.*2.*Vant.de nullitat.tit.de nullit.ſentent. ex defectu iuriſd. num.*31.*Molin.de primogen.lib.*1,*cap.*25.*num.*11.*&* 12.Sed in vniuerſo iuris Pontificij, aut Ciuilis corpore nulla lex, aut conſtitutio extat, quæ Epiſcoporum Vicariis iuriſdictionem tribuat, ergo eorum iuriſdictio ordinaria non eſt.

33 Tertiò. Si iuriſdictio Vicarij ordinaria fuiſſet, omninò perpetua eſſet, nec tempore aliquo reuocaretur *d. l. & quia*, vbi omnes communiter: at iuriſdictio Vicarij perpetua non eſt, cum ab Epiſcopo reuocari poſſit, vt infra dicetur *num.*145.ergo ordinaria non eſt.

34 Quartò. Epiſcopi Vicarius illius vicem gerit, & vtriuſque vnum eſt tribunal *dict.cap.Romana,*ibi, eorum vices ſupplendo, & ibi, vnum ſit conſiſtorium; ſed ille qui vice alterius fungitur, nihil proprium habet, ſed delegata iuriſdictione vti creditur, vt ait *Papinian.in l.* 1.*§.qui mandatam,ff.de officio eius.* Qui mandatam,inquit, iuriſdictionem ſuſcipit, proprium nihil habet, ſed eius, qui mandauit,iuriſdictione vtitur & *l.ſi prætor* 3.*eodem tit. l. ſolet* 16. *de iuriſdictione omnium iudicum*; ergo Vicarium Epiſcopi delegatam iuriſdictionem habere dicendum eſt.

Quintò ſic argumentantur. Inter iuriſdictionem or- 35
dinariam, & delegatam illa conſtituitur differentia, quod prior mortuo adhuc concedente permanet,*cap.legatos* 2.*de officio legati,lib.*6. *l.more maiorum* 5.*de iuriſd.omnium iud. Menoch.de arbitr.lib.*1.*quæſt.*69.*num.*2. *Petr.Gregor.Syntag.iuris lib.*47.*cap.*32.*num.*2.*Morl.dict. tit.* 2.*num.* 104.*&* 105.*D.Barboſa in d.l.quia tale,num.* 84. *Sanch. de matrim.lib.*8.*diſput.*28.*num.*4.*&* 5.Poſterior vero re integra morte delegantis finitur,*cap. relatum, de offic. deleg. cap.ſi delegatus,eodem tit.lib.*6.*l. cum qui* 15. *cum duabus ſequentibus,de iuriſdict.omn.iud.* Sed iuriſdictio Vicarij per Epiſcopi mortem expirat *Clem.fin.*vbi *gloſ. verbo conteſtata,de procurator.*& dicemus infra *num.*151. igitur Vicarij iuriſdictio magis cohæret delegatæ iuriſdictioni, quam Ordinariæ.

Sextò, & vltimo. Vicarium generalem ab Epiſcopo 36
conſtitui nemo dubitat, ſed iuriſdictio ordinaria ab Epiſcopo concedi non poteſt,*gloſ.verbo ſtatuuntur,in cap.* 2.*ne Prælati vices ſuas,*& clarius oſtenditur ex *cap. à iudicibus* 2.*quæſt.*6. ibi,Ordinarij vero ſunt, qui ab Apoſtolico,vt Eccleſiaſtici,vel ab Imperatore, vtpote ſeculares, legitimam poteſtatem accipiunt, vnde reliqui omnes excludi videntur,& per conſequens Epiſcopi, & poteſtate creandi Ordinarios, argum. *cap.nonne de præſumpt.* ergo huiuſmodi Vicarium non ordinariam, ſed delegatam habere iuriſdictionem dicendum eſt. Augetur etiã, quia ſi Vicarius principalem,& ordinariam iuriſdictionem diceretur habere, ſequeretur quod ipſe poſſet omnia illa, quæ poteſt Epiſcopus, aut ſaltem ea, quæ ſunt iuriſdictionis: ſed ſic eſt,quod Vicarius non poteſt vacantia beneficia conferre, niſi beneficiorum collatio ſit ei particulariter conceſſa,*cap.vlt.de officio vicarij, lib.* 6.& infra dicetur *num.* .. ſicut nec poteſt alia huius generis ei interdicta,de quibus ſigillatim tractabitur: igitur Epiſcopi Vicarius delegatus dicitur, non autem Ordinarius.

His tamen non obſtantibus verior eſt prima opinio, 37
quæ habet generales Epiſcopi Vicarios ordinarios eſſe, quam ampliandam duxi etiam quoad ea quæ requirunt ſpeciale mandatum,de quibus infra *à num.*60. ſibi ab eo conceſſa ſi illa Epiſcopus vnica commiſſione conceſſit cum generali mandato, quia Ordinaria iuriſdictio tanquam dignior trahit tunc ad ſe delegatam minus dignam ſibi annexam, vt reſoluunt *Sbroz. lib.* 2. *quæſt.* 55. *num.*37.*&* 39.*Sanch.d.lib.*3.*diſput.*29.*num.*8. *Nicol.Garc.d. cap.*8.*à num.*40. *Monet.de commutat.cap.*5.*num.*483.

Argumentis vero ſupra in contrarium adductis faci- 38
lis patet reſponſio. Nam ad primum reſpondetur non rectè deduci de iuriſdictione ad dominium ob diuerſitatem rationis inter vnum,& alterum,*Sbroz.de Vicario Epiſcopi libro* 2.*quæſt.*55.*num.*28.*Rot.Rom. apud. Farin. deciſ.*696.*in nouiſſim.* tamen licet fateremur procedere ar- 39
gumentum,& verum eſſe duos in ſolidum eandem rem poſſidere non poſſe, vt probant *text.in l.ſi vt certo, §. ſi duobus vehiculum,ff. commodati*, ibi, duorum quidem inſolidum dominium, vel poſſeſſionem eſſe non poſſe, *l. duo,*19.*ff.precario,cap.licet cauſam,verſ.ex præmiſſis,*ibi,duo inſimul eandem rem, & eodem modo inſolidum, poſſidere non poſſunt, *de prob.* cum citatis per *Gom. ad l.*45. *Tauri num.*99,*Mantu.Paralip. dialog.* 50. *Vacon. declarat. iuris lib.*2.*cap.*39.*Cuiac.lib.*9.*obſeruat.*32.*Gilchen.de præſcrip. per.*1.*cap.*6.*num.*203.*Cardin.Tuſch.tom.*6. *littera P,concluſ.*

429. hoc eſſet intelligendum procedere ſolùm quando duo poſſident eandem rem inſolidum eodem modo, eodémque reſpectu, vt declarauit Pontifex in *d. cap. licet cauſam, verſ. ex præmiſſis*, non ita ſi diuerſo modo, & diuerſis reſpectibus, veluti quia vnus naturaliter, alter vero ciuiliter poſſidet, vel quando vnus reſpectu dominij, vt debitor, alius reſpectu iuris pignoris, vt creditor: vel quando alius reſpectu vſusfructus, & alius reſpectu vſus rem tenet, notauit *gloſ. verbo eodem modo, in d. cap. licet cauſam, poſt gloſ. magnam, in fine, in l. 3. §. ex contrario, ff. de acquiren. poſſeſſ.* quam ibi ſequuntur *Bart. num. 8. & 10. Alex. num. 28. & 30. Iaſon. num. 41. & 60. & Gomez. d. l. 45. num. 100. Cardin. Tuſch. d. concluſ. 429. num. 9.* Sic etiam non inconuenit, quod eiuſdem rei dominium diuerſis reſpectibus inſolidum ſit penes duos, directum ſcilicet penes dominum, vtile penes emphyteutam, vt Doctores communiter in *d. §. ſi duobus vehiculum, Pinell. in l. 2. C. de bonis mat. par. 3. num. 11.* quos explicat *Valaſc. de iur. emphyt. quæſt. 13. a princ.* & præcipue *num. 3. & num. 12. verſ. non obſtat*, ſimiliter etiam non erit inconueniens, quod iuriſdictio vna Ordinaria ſit penes Epiſcopum paincipaliter, & naturaliter, & penes eius vicarium ſecundario in exercitio ex commiſſione legis.

39

Ad ſecundum reſpondetur, quod licet nulla lex Canonica, aut Ciuilis in vniuerſo iure reperiatur, quæ expreſsè iuriſdictionem ordinariam huiuſmodi Vicariis tribuat, tamen cum iure Canonico liceat, & permittatur Epiſcopis Vicarios conſtituere, *cap. cum Epiſcopus, de offic. Ordin. cap. vt officium 11. & cap. vlt. de hæret. lib. 6.* ideò prædicti Vicarij ab Epiſcopis permiſſione, & auctoritate Pontificum nominati, ab ipſis Pontificibus electi cenſentur, & per conſequens eis ordinariam iuriſdictionem tributam.

40

Ad tertium reſpondetur, quod ſicut Vicarius, mediante Epiſcopi nominatione Ordinariam iuriſdictionem à lege conſequitur, ita etiam contraria eiuſdem Epiſcopi voluntate tollitur, & eius iuriſdictio reuocatur, quia omnis res per quaſcunque cauſas naſcitur per eaſdem diſſoluitur, *cap. omnis res, de regul. iuris, lib. 6. cap. omnes 27. quæſt. 2.* cum citatis *in libello de principijs vtriuſque iuris, littera R, num. 19.*

41

Ad quartum reſpondetur, non ex eo, quod quis alterius vicem gerit ab Ordinaria iuriſdictione excludi, námque Legatus Papæ eius vices gerit, *cap. 1. de officio legati*, & tamen habet Ordinariam iuriſdictionem *cap. 1. de officio legat. lib. 6.* & quæ ibi communiter tradunt ſcribentes, teſte *Saheg. in rubric. de offic. deleg. num. 11.* Vnde *P. Sanch. d. diſput. 29. num. 13.* aſſerit vicem alterius gerentem in diuerſo tribunali delegatum eſſe: ſi vero ita alterius vicem gerat, vt conſtituat idem tribunal cum Epiſcopo, vt in *cap. 2. de conſuetud. lib. 6. & in dicto cap. Romana*, tunc Ordinarius erit, cum & Epiſcopi iuriſdictio ordinaria ſit. Quamuis autem tam iudex delegatus,

42

quam Viceſgerentes, ſeu Vicarius alterius vice fungantur, inter vtrúmque tamen, & per conſequens inter titulum *de officio delegati*, & tit. *ff. de officio eius*, & inter tit. *C. eo tem*, magna datur differentia, delegatus etenim, de quo in *tit. de officio deleg.* & in *d. tit. ff. de officio eius*, vicem delegantis fungitur in iuriſdictione, ſine vllo tamen officio, cui talis iuriſdictio adhæreat, ſed ex ſola commiſſione: per contrarium vero Vicarius, ſeu Viceſgerens, de quo loquitur *d. titulus, C. de officio eius*, licet alterius vice fungatur, eſt tamen ſub ratione officij, & tituli vicariatus, ratione cuius, non vero ſolius commiſſionis, eidem iuriſdictio defertur; vnde bene obſeruat *Bellon. lib. 1. cap. 12. num. 2. ad fin.* delegatum, perſonam quidem delegantis cum iuriſdictione, non vero locum, aut officium eius repræſentare: Vicarium vero non tantum perſonam illius, in cuius vicem ſubrogatur, ſed magis locum, ſeu officium tueri, bonus *text.* ſic intelligendus *in l. Cod. de officio eius*, ibi, tueri locum Rectorum prouinciarum noſcuntur.

Ad quintum reſpondetur, iuriſdictionem Vicarij non ineſſe principaliter, & per ſe in eo, ſed tanquam acceſſoriam alterius, Epiſcopi ſcilicet, iuxta *d. cap. 2. & d. cap. Romana, in princip.* iuriſdictio enim in his terminis, non Titio, aut Seio Vicario, verbi gratia, ſed ei delata eſt, quem Epiſcopus Vicarium conſtituerit, & ideo Epiſcopo moriente, iam non datur, & ceſſat, optimè in ſpecie *Quintan. ad. lib. 2. de iuriſdict. tit. de deleg. iuriſd. num. 14.* confirmans exemplo Legati Proconſulis, qui moriente Proconſule ceſſat, & amittit non ſolum iuriſdictionem, quæ à Proconſule mandatur, de qua in *l. legati 13. ff. de offic. Proconſ.* ſed etiam datio tutoris, quæ tamen non ex mandato Proconſulis, ſed proprio iure ex legis datione eidem competit, iuxta *l. 1. verſ. legatus quoque ff. de tutoribus, & curatoribus, l. & legati, 15.* iuncta *gloſ. de officio Proconſ.*

Ad ſextum reſpondetur negando Vicarium iuriſdictionem ab Epiſcopo accipere. Nam licet Epiſcopus Vicarium conſtituat, & ob eius nominationem officium exerceat, protinus tamen quod ab Epiſcopo conſtituitur, lex illi iuriſdictionem tribuit, ideo non rectè dicitur ab ipſo Epiſcopo iuriſdictionem accipere, ſed à iure potius, miniſterio, facto, & nominatione Epiſcopi interueniente, *Sbroz. d. cap. 55. num. 26. Sanch. d. diſput. 29. num. 13.* Sicut neque ad hunc effectum aliquid inconuenit, quod ad eum iuriſdictio in totum non tranſeat, ſed nonnulli caſus eidem reperiantur prohibiti, de quibus in *d. c. 2. & vlt. de officio vicarij lib. 6. authent. de collator. §. ad hæc, verſ. interquam*, ibi, citra tamen, &c. *collat. 9.* ſufficit námque, quod generaliter per commiſſionem officij illis factam, ea tranſeat iuriſdictio, quæ iuxta naturam eiuſdem officij ei cohæret *d. cap. 2. in princ.* quemadmodum alias ex eadem ratione cæteri Magiſtratus Ordinarij dicuntur, quamuis in multis caſibus, exceptis Principi, ſeu aliis maioribus magiſtratibus reſeruatis, iuriſdictionem non habeant.

44

Ex quibus omnibus colligitur generalem Epiſcopi Vicarium ordinaria ſibi à lege conceſſa non delegata iuriſdictione potiri; vnde prouenit, quod cum æqualis iuriſdictio vtriuſque ſit, inò & eadem, & vnum tribunal, & auditorium conſtituunt, de vno ad alium appellari non poſſit, quia ſubſtantia appellationis exigit, vt de inferiori ad ſuperiorem deferatur appellatio, non ad æqualem, vel ad eundem, *cap. anteriorum 2. quæſt. 6. l. 1. §. ab eo, ff. quis & à quo appell. l. prætor primus, C. de appellat.* cum ſimilibus, & ideò non dari appellationem de Vicario generali Epiſcopi ad ipſum Epiſcopum probant text. *in d. cap. 2. de conſuetud. lib. 6. & in d. cap. Romana*, & vltra ordinarios ibi tenent *Bart. in l. 1. in fine, ff. quis & à quo appell. Abb. in cap. ſi quis, lect. 1. num. 26. & lect. 2. num. 31. de foro competen. Gregor. Lop. l. 2. gloſ. 1. poſt med. tit. 4. part. 3. Anton. Cuch. lib. 2. inſtit. maior. tit. 8. de vicarijs, Mohed. deciſ. 5. ſub tit. de appellat. Marant. de ordine iud. par. 6. tit. de appellat. à num. 280. Petr. Gregor. in cap. conquerente, de officio Ordinarij cap. 11. num. 22. Pute. deciſ. 94. in fine lib. 1. Rebuff. in praxi benefic. tit. de Vicario Epiſcopi num. 6. & num. 40. Anaſtaſ. Germon. d. cap. 7. Menoch. conſil. 51. num. 12. cum ſeqq. & conſil. 52. num. 17. 108. & 160. Segur. in direct. iudicum par. 2. cap. 16. num. 2. Soar. de Pace in præct. tom. 2. pral. 3. num. 4. Sbroz. lib. 1. quæſt. 22. num. 8. & lib. 3. quæſt. 2. Iacob. de Laurent. de iudice ſuſpecto cap. 4. num. 12. Vgolin. d. cap. 4. §. 9. nu. 2. Sanch. d. diſput. 29. num. 12. Azori. d. par. 2. lib. 3. cap. 43. quæſt. 6. Cardin. Tuſch. littera V, concluſ. 184. num. 1. & concluſ. 186. num. 1. & 2. Nicol. Garc. d. cap. 8. num. 29. & 30. Barboſa in l. cum prætor, §. 1. ff. de iudic. nu. 215. & 233. cum ſequentibus, Molina d. tract. 5. diſput. 10. num. 1. Cardoſo dicto verbo Vicarius, num. 8. Scacc. de appellat. quæſt. 8. à num. 53. cum multis ſequentibus, Alo: ſ. Rocc. in collect. deciſ. par. 4. collect. 1166.* Vnde cum Summus Pontifex Chriſti Domini noſtri Vicarius ſit *cap. inter corporalia, cap. quanto, cap. licet,*

45

46

47

licet, de tranſlat. Epiſcopi. & vnum idémque tribunal,& conſiſtorium cum Chriſto habeat, ſecundum *Innoc.* & alios *in d.c.p.quanto,Franc.Marc.quæſt.* 1311. *num.*1.*tom.* 1.*Malnet.de canoniz.ſanct.dub.* 2. *num.* 10. *Selu. de benefic. par.*3.*quæſt.*8.*num.*25.*Menoch.conſ.*51.*num.* 13.*lib.*1.*Iacob. Laurent.in tract.de iudice ſuſpecto,cap.*2.*num.*3. *Anton. Riccius.de iure perſonarum lib.*9.*cap.*2.*num.*11.adeo vt defuncto Pontifice Eccleſia vacare non dicatur, vt ex *gloſ. in Clemen. ne Romani, de elect.* tradit *Franc. Marc. vbi ſupra num.*2.ideò hæreſim ſentire videtur, qui à ſententia Papæ ad Chriſtum appellat, quaſi Papam Chriſti non eſſe Vicarium, nec cum eo idem tribunal habere credat, vt inquit *Palat.Rube.de iure obtent.Regni Nauarræ par.*2.§.4. *in princip. Auguſt.de Ancona de poteſt. Papæ quæſt.*6.*artic.*3. *Iacobat.de Concil. lib.*10.*art.*1.*Riccius.d.cap.*2.*num.*13.

48 Amplia appellationem de Vicario Epiſcopi ad Epiſcopum adeo prohibitam eſſe, vt ſi de facto contigerit appellari, etiam partibus conſentientibus,proceſſus inde ſequutus nullus,& ineffícax ſit, ita *Ioan. Andr.in cap.* 2.*de conſuetud.lib.*6.*&* ibi *Philip. Franc.num.*10: *& Dominic.num.*3.*Sbroz.lib.*3.*quæſt.*2.*num.* 11.*&* 12.*Caſtelion. conſil.*34.*num.*6.*Carol.Tuſch.littera A, concluſ.*349.*num.*5.Amplia etiam non ſolùm quoties iudicialiter appellatur, verum etiam ſi Epiſcopus extraiudicialiter prouocetur, *Rot.deciſ.*7.*num.*2.*de officio vicarij,*aliàs 371.*in nouis, Sbroz. d.quæſt.*2.*num.*10.

49 Amplia denique procedere in ſupplicatione, vt ex pluribus receptum tradit *Sbroz.lib.*3.*quæſt.* 12. *per totam,* niſi ſupplicatio in reſtitutionis remedio ſuam fundet intentionem, nam tunc rectè poterit Epiſcopus ſupplicationi deferens in integrum reſtituere contra ſententiam ſui vicarij, ſicut etiam poterit ipſemet vicarius contra ſententiam à ſeipſo latam condemnato reſtitutionem concedere,ita *Capell.Tholoſan.deciſ.*479. *Marant. par.*6.*tit.& quandoque appellatur,num.*382. *Caballin. mille-loq.*747.*Bertachin.de Epiſcop.par.*5 *lib.* 4. *num.* 67. *&* *num.* 127.*&* *par.*7.*num.*37.*Cuch.inſtitut.maior.lib.*2.*tit.*9.*de Epiſcop.num.*308.*&* *tit.*8.*de vicar.num.*127.*praxis Epiſcop.par.* 1.*verbo vicarius,*§.5.*Sfort.de in integ.reſtitut.par.*1.*quæſt.*32. *art.*22.*num.*156. *Iacob. Laurent. tractatu de iudice ſuſpecto, cap.*4.*num.*12.*Sbroz.lib.*3.*quæſt.* 12. *num.* 11. *&* *quæſt.*13. *num.*6.

50 Limita in appellatione ab interlocutoria Vicarij,quia nihil impedit quominus ab ea ad Epiſcopum appellatio per viam recurſus à grauamine interponatur, *gloſ. verbo officiali in d.cap.*2.vbi *Gemin.num.*3. *&* *Franc.num.*4. *Pute.lib.*2. *deciſ.* 502. *Iacob. de Lauren.dict.cap.*4. *num.*12.

51 Quia ſicut iudex decretum, quod interloquendo pronunciauit, mutare, ſiue emendare rectè poteſt, *l. quod iuſſit,*14.*ff.de re iudic.l.qualem,*19.§.*dicerem,*aliàs *l.dicere,*§. *vnde videndum,ff.de arbitr.cap.cum ceſſante,* 60. *de appellat. Ordin.Regia Luſit.lib.*3,*tit.*65. *in princip.* apud Hiſpan.*l.*2. *tit.*8.*&* *l.*2.*tit.*22.*par.*3. *Azeued.l.*2.*num.*50.*tit.*17.*lib.*4.*recopil.Cardoſo in praxi iud:cum, verbo iudex, num.*66.*&* 67. *Aloyſ.Ricc.in collect.deciſ.par.*5.*collect.* 1474. *verſ.quarto limita,latè & eleganter Cald.Pereira quæſt.forenſ.lib.* 1. *quæſt.* 9.*à princip.*non ſolùm ſemel, ſed etiam millies, *Stephan. Gratian.diſceptat.forenſ.cap.*147.*num.* 11.*&* *cap.*155. *num.* 16.*cum ſequentibus*, dummodo executioni non ſit mandata,*Cald.Pereira d.quæſt.* 9. *num.* 8. nec finem imponat iudicio,aut proceſſui, ibidem *num.* 9. nec ſit geminata, idem *Cald.de poteſt.nomin.cap.*2.*num.*38. aut tranſeãt decem dies, quia efficitur quoad partes irreuocabilis, *Steph.Gratian.d.cap.*155.*num.*35. Similiter etiam Epiſcopus cum eandem iuriſdictionem,& auditorium cum Vicario habeat, ſententiam, quam Vicarius ipſe interloquendo pronunciauit, tanquam à ſeipſo prolatam corrigere,& emendare poterit.

52 Limita deinde in appellatione cauſarum, quæ in generali Vicariatus commiſſione non continentur,ſed Vicario ſpecialiter committuntur, de quibus infra agetur; nam in his cum Vicariis delegatam habeat iuriſdictionem,& non ordinariam, ab eo ad Epiſcopum prouocabitur, *gloſ.verbo officialem,in cap.*2.*de officio vicary,lib.*6. vbi *Anchoran.num.*2.*Domin.num.*9.*Franc.num.*4.*in fine Sbroz. lib.*2.*quæſt.*55.*num.*35.*Sanch.d. diſput.*29.*nu.*6.*Nicol.Garc. d.cap.*8.*num.*40.*Iacob.Laurent.d.cap.*4.*num.*12.*Azori.dict. lib.*3.*cap.*43.*quæſt.*5. Sed hoc ita demum locum habebit, ſi prædictæ cauſæ Vicario ab Epiſcopo ſeparatim delegentur; non vero ſi ſimul cum generali commiſſione, vt ſæpè fieri ſolet, tribuantur, quia tunc in omnibus ordinariam iuriſdictionem conſequitur, & via appellationibus ad Epiſcopum intercluditur, ita poſt multos, quos referunt, tenent *Sanch.d. lib.* 3. *diſput.* 29. *à num.*6. *Nicol.Garcia d.cap.* 8. *num.* 41. Sicut etiam ordinariam iuriſdictionem nanciſcetur Vicarius, licet ſeparatim ei committantur,ſi in commiſſione Epiſcopus dixerit;Hæc Vicario noſtro committimus, ampliantes & extendentes priorem poteſtatem per nos commiſſam, *Sanch. d. diſput.*29.*num.*8.

Vicarius,& Officialis, idem ſignificant, & in effectu 53
nulla inter eos, niſi in nomine verſatur differentia, *Hippol.Riminald.in rub.ff.de officio eius,num.*113.*Couar.lib.* 3.*variar.cap.*20.*num.*46.*Mandoſ. in tract. de commiſſion. in commiſ.per breue* 28. *Vicario,& in regul.*14.*Cancell.quæſt.* 6. *num.*16.*Menoch.conſil.*51.*num.*38.*Gonzal. ad regul.*8.*Cancell.gloſ.*5.§.3.*num.*8. Romanæ Curiæ ſtylus obſeruat,vt in expeditionibus, ſeu delegationibus ad Italiam, Vngariam,Dalmatiam,Epyrum,& Cretam,& partes Oriẽtales, Siciliam, Sardiniam, & Corſicam concernentibus,Cancellaria verbo Vicario ſemper vtatur. Sed vltra montes Alpinos, vt in Hiſpania, Gallia, Germania, Polonia, Anglia,& in Vltramarinis, vt in Africa, Officiales nominantur, vt teſtantur *Mandoſ. d; breue* 28. *verbo Vicario Bononienſi, & dict. quæſt.*6.*num.*8. *Hieron. Paul.in pract. Cancellar. fol. mihi* 7. *&* 8. *Sbroz. lib.* 1. *quæſt.* 2. *num.*10.

Epiſcopus ſuum Vicarium generalem debet creare 54
peritum in iis, quæ ad ſuum munus exercendum pertinent,in iure Canonico, & Ciuili verſatum, ac moralis Theologiæ non ignarum, & forenſium cauſarum peritum,vt dicit *Vgolin.d.cap.*4.§.8. *num.* 3. videlicet,qui ſit Doctor, aut Licentiatus in iure Canonico ex *Sbroz. lib.* 1.*quæſt.*36.*à num.*9.*&* *Azori.d.par.*2.*lib.*3.*cap.*43.*quæſt.*10. vbi etiam quod ætas idonea cenſetur ad id muneris, & officij, ſi fuerit vigintiquinque annorum, idem dicit idem *Sbroz.lib.*1.*quæſt.* 35. Et mandatum in ſcriptis teſtibus munitum illi dare debet ex *Rebuff. in praxi tit.de Vicario Epiſcopi num.*8.*&* 13.tenet *Vgolin.d.*§.8.*num.*5. ſine conſenſu Capituli; cum Epiſcopus illius conſenſu Vicarium inſtituere non teneatur *Panorm. de officio, & poteſt.Capit.Sede vacante.par.*2.*quæſt.*10.*Rebuff.d.tit.de Vicar. Epiſcopi num.*1.quos refert,& ſequitur *Azori.par.*2.*lib.*3. *cap.*43.*quæſt.*2.*Sbroz.lib.*1.*quæſt.*54.Forma autem,qua Vi- 55
carius Epiſcopi creari debet, ſi Epiſcopus tantum concedat ei generalem poteſtatem, eſt illa quam habet *Sbroz.lib.*1.*quæſt.*70.videlicet:

Vniuerſis præſentes litteras inſpecturis, &c. N. Dei, 56
ac Sanctæ Sedis Apoſtolicæ gratia Epiſcopus N. ſalutem in Domino. Noueritis, quod nos attendentes multiplices occupationes noſtras,& curã animarum,quæ nobis ſubiectæ ſunt, & quod etiam nobis cura eſt munera noſtra aliis impertiri, qui moribus,ſcientia,& ætate reperti ſint probatiſſimi. Conſiderantes igitur probitatem, legalitatem, ſcientiam,diſcretionem,& induſtriam diſcreti viri N. iuris vtriuſque doctoris, ipſum noſtrum Vicarium generalem in Eccleſia, Ciuitate, & diœceſi noſtra, tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus, tenore præſentium facimus, conſtituimus,& creamus,citra tamen reuocationem aliorum vicariorum noſtrorum per nos aliàs inſtitutorum, dantes & concedentes eidem plenam & liberam poteſtatem,& mandatum ſpeciale,

ciale, Eccleſias, altaria, oratoria,ac cœmeteria ædificata benedicendi, & conſecrandi, cæteráque loca,& vaſa, veſtéſque diuino cultui deputata, & eadem polluta reconciliandi, Epiſcopos ſuffraganeos, Abbates,& Abbatiſſas,ac moniales benedicendi,& conſecrandi,chriſma, oleum catechumenorum,& infirmorum conficiendi die Iouis ſancta, pueros,& puellas baptizatas confirmandi, clericos ordinandi, vſúmque Pontificalium exercendi, & reliqua conficiendi,quæ ordinis ſunt Epiſcopalis,vel prædicta omnia, & ſingula committendi, vt fiant, & exerceantur per alium Epiſcopum,necnon indulgentias concedendi in caſibus à iure permiſſis, exhibendi Sacramenta diœceſanis, ad eum recurrentibus Confeſſiones audiendi,prædicandi, publicas, & ſolemnes pœnitentias iniungendi, ſynodum diœceſanam celebrandi, Prouinciale concilium conuocandi, dimiſſorias, ſiue commendatitias ad Ordines, & Sacramenta concedendi,clericos iudicandi, cauſas matrimoniales cognoſcendi,& decidendi, decimam oblationum in caſibus à iure expreſſis,necnon ſynodaticum,vel cathedraticum,quartam funeralium,procurationem viſitationis, ſubſidium charitatiuum, & ius cenſus in caſibus à iure permiſſis exigendi, & reliqua faciendi,& exercendi,quæ ſunt dignitatis Epiſcopalis, necnon ſubiectionem ſubditorum noſtrorum,& reuerentiam, ac iuramenta ab ipſis recipiendi, electos ſibi ſubditos confirmandi, nouas Parochias erigendi, erectas collapſas conficiendi; in matrices Eccleſias transferendi, eligendi, præſentandi, præſentatos inſtituendi, deſtituendi, beneficia conferendi, penſiones ſuper illis imponendi in caſibus à iure permiſſis,reſignationes illorum recipiendi, eadem reſignata conferendi,inueſtiendi, alienandi, diſpenſandi, vota commutandi in caſibus nobis permiſſis, cauſas omnes ad forum Epiſcopalem ſpectantes, & pertinentes, cognoſcendi,& decidendi, etiam feudales,viſitandi,reformandi,præcepta, & edicta faciendi, & conſtitutiones, illaſque exequendi, corrigendi,mulctandi,excommunicandi,anathematizandi,abſoluendi,etiam à caſibus quibuſcunque nobis reſeruatis, ſuſpendendi,interdicendi, deponendi, delinquentes incarcerandi, torquendi,condemnandi,tam ad tempus, quam ad perpetuos carceres prout ſibi conuenire videbitur,cauſaſque omnes criminales cognoſcendi, & decidendi,clericos degradandi, brachium ſeculare inuocandi, pœnas mitigandi,gratias faciendi delinquentibus, prout ſibi videbitur expedire, purgationes indicendi, pias voluntates exequendi, & eaſdem commutandi, vnum, vel plures Vicarios loco eius cum eadem, & ſimili, vel minori auctoritate faciendi, creandi, & ſubſtituendi, & cætera omnia, quæ ſunt Epiſcopalis, & Archiepiſcopalis iuriſdictionis, exercendi. & terminandi: & omnia alia, & ſingula faciendi, & committendi, etiamſi talia eſſent, quæ mandatum exigerent ſpeciale,& maiora, & grauiora expreſſis,prout ad Vicariatus officium noſcitur,quomodolibet pertinere, cuius geſta, ſententias, & mandata, rata, & grata habere promittimus,mandantes quibuſcunque,ad quos ſpectat, ſub pœna excommunicationis, quam ex nunc, prout ex tunc ferimus in his ſcriptis, quatenus ipſum N. tanquam Vicarium, & officialem noſtrum recipiant,ſuſcipiant,& admittant,ac eidem in his, quæ ad Nos, & iuriſdictionem noſtram ordinariam qualitercumque ſpectant, vel ſpectare poterunt, pareant, faueant, & aſſiſtant, ac efficaciter obedire tenentur. In quorum teſtimonium has noſtras litteras fieri iuſſimus per Cancellarium, & Notarium noſtrum, ſubſcriptione noſtra, ac maioris noſtri ſigilli impreſſione roboratas,&c.

57 In hac forma dicitur (Vicarium generalem in ſpiritualibus, & temporalibus) quia non ſufficit ſi in ſpiritualibus tantum,vel in temporalibus crearetur,cum Vicarius generalis is tantum dicatur, qui in ſpiritualibus, & temporalibus eſt creatus, *Panin.d.queſt.*10. *num.*6. *Rebuff.d.tit.de Vicariis Epiſcop. num.* 18. *& in forma vicariat. num.*16. *Azori.d.cap.*43.*queſt.*7. *& cap.*46.*queſt.*1. *verſ.dicitur:* Eccleſia enim ſolet ſpiritualia, & temporalia habere, *cap.ſi quis* 1. *queſt.*3. Verius tamen exiſtimat ſufficere ſi conſtituatur Vicarius generalis in ſpiritualibus poſt *Marcheſan.Sbroz.& Sanch.Nicol.Garc. d. cap.*8.*num.* 122. *&* 123. aſſetens in Bullis, & litteris Apoſtol. aliquando Vicarium in ſpiritualibus generalem appellari, & aperte id ipſum dicit *Concil.Trident.ſeſſ.*13.*de reformat. cap.*2.ibi, ſeu illius etiam Vicario in ſpiritualibus generali. Ponitur etiam(citra tamen reuocationem aliorum Vicariorum) quia ſicut procuratore ſecundo conſtituto, primus reuocatus cenſetur,niſi fuerit hæc clauſula adiecta,*l.ſi quis,*§.1.*ff.de procurat.*ſic etiam ſecundo Vicario conſtituto,primus cenſetur reuocatus, *Azori. d. queſt.*1. 58
*verſ. citra, Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſiaſt.deciſ.*478. *in prima editione,& reſolut.*502.*in ſecunda editione,Sbroz.lib.* 3.*queſt.*33.

In generali Vicarij conceſſione conceduntur ea tan- 59
tum quæ in generali mandato continentur, etiamſi clauſula adeſſet, dantes, & concedentes ei plenam & liberam poteſtatem,argum.text.*in l.procurator cui ff.de procurator.*cum ſimilibus,non tamen poteſt obire,& exequi ea,quæ veroſimiliter non eſſet eum conſtituens conceſſurus,peragere & expedire,ac ea,quæ ſpeciale poſtulant mandatum,*cap.qui generaliter,de procurator.lib.*6.ideò neceſſarium fuit omnia in dicta forma contenta ſpecificare,& vt melius percipiantur non abs re erit breuiter adſcribere, quibus in caſibus Vicarius ſpeciali indigeat Epiſcopi commiſſione,& ſunt qui ſequuntur, vt omnibus innoteſcant.

Primò in generali Vicariatus commiſſione beneficia 60
conferendi poteſtas non venit,niſi ei beneficiorum collatio ſpecialiter ſit commiſſa *cap.vlt.de offic. vicarij lib.* 6. vbi Doctores, *Petr.Greg.in cap.conquerente,cap.*11.*num.*2. *de offic.ordinar.Franc.Marc.Delphin.deciſ.*86.*num.* 13. *volom.*4. *Marcheſan.de commiſſion.par.*1.*cap.*6. *num.*68.*Cort.in memorabil.verbo,Vicarius,in princip.Marant.conſil.*48.*num.* 6.*Sahag.in rubr.de offic.deleg.num.*8.*Anaſtaſ.Germon.de indultis Cardin.*§.*tibi quoad vixerit,num.* 86. *&* 87.*Zerola in praxi Epiſcop.par.*1.*verbo Vicarius,*§.9.*cum ſequentib.Conar. lib.*3. *vari. cap.* 20. *num.* 7. *Gonzal.ad regul.*8. *Cancell.*§.4. *proœm.num.*34.*Flamin.de reſignation. lib.*7.*quæſt.*21.*num.*9. *& quæſt.*24.*num.*4.*&* 52.*& lib.*9.*quæſt.*7.*num.*32.*Sbroz.lib.* 1.*queſt.*7.*num.*11.*& lib.*2.*quæſt.*71.*num.*1. *Azori. d. par.*2. *lib.*3. *cap.*44.*queſt.*1. poſt *Seln. Rebuff. Lambertin.Duaren. Cuch.*& alios *Nicol.Garc.d.cap.*8.*num.*81.*Vgolin.d.cap.*4.§. 7.*num.*1.*Filliuc.tract.*41.*de benefic.cap.*2.*num.* 48. Et ſicut non poteſt conferre beneficia ſine ſpeciali facultate, ita nec poteſt conferre Vicariam perpetuam, nec illam erigere *Gonzal.gloſ.*5.§.3.*num.*15.Nec collationi conſentire 61
*Stephan.Gratian.diſcept.forenſ.cap.*303.*num.* 1. *Azori.d.lib.* 3. *cap.* 44. *queſt.* 3. Data Vicario ſpecialiter facultate 62
conferendi beneficia, non intelligitur conceſſa poteſtas conferendi ea beneficia,quæ Epiſcopus iure ſpeciali,aut priuilegio conferre poteſt,idem *Azori.d.cap.*44. *queſt.*2. vbi etiam cum *Panin. & Rebuffo* tenet cenſeri datam facultatem conferendi beneficia, quæ iure deuoluto ad Epiſcopum pertinent ob negligentiam,vel delictum inferiorum,quorum erat ius conferendi,niſi beneficia ſint deuoluta ad Epiſcopum,tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatum, puta ob negligentiam Regularium *Clemen.* 1. *de ſupplen.negligen.Prælat.praxis Epiſcop.par.*1. *verbo beneficia.*§.3.

Quando Epiſcopus Vicario ſpecialem poteſtatem 63
concedit conferendi beneficia, ea poteſtas eſt latè interpretanda, itaut comprehendat quælibet beneficia, etiam ea,quæ ſunt in Eccleſia Cathedrali,aut curam habent animarum, *Rebuff.d.tit.de vicar.à num.*118. *Azori.d. cap.* 44. *queſt.* 8. *& queſt.* 7. idem dicit de dignitatibus,

quod

quod eſt intelligendum de beneficiis exiſtentibus, non tamen de illis, quæ poſt commiſſionem erecta & inſtituta fuerunt, vt declarat idem *Azor.d.quæſt.*8.Et etiam
64 eo ipſo, quod Vicario data eſt ſpecialis poteſtas conferendi beneficia, intelligitur data poteſtas commendandi *Rebuff.in praxi tit. forma vicar. num.*119. *libro* 2.*quæſt.* 83. *Azor.d.cap* 44.*quæſt.*10.*& quæſt.*9. aſſerit poſſe Vicarium, etiam extra diœceſim, huiuſmodi beneficia conferre,*gloſ.verbo per ſeipſos,in cap.ſi tantum,de prab.lib.*6.*Rebuff.in tract.nomin.q.*14.*num.*95. de quo plures Doctores refert *Garci.d.cap.*8.*num.*126.*Gonzal.ad reg.*8.*Cancel.gloſ.* 62.*num.*3.

65 Licet autem Epiſcopus Vicario ſuo prædictam contulerit facultatem, poteſt per ſeipſum conferre, antequam Vicarius conferat, ex *Azor.d.cap.*44.*quæſt.*12. vbi etiam quid dicendum ſi beneficium Epiſcopus & Vicarius vna die contuliſſent, *& quæſt.*13. reſoluit Vicarium ſpecialem facultatem habentem conferendi beneficia, non eo ipſo intelligi ſibi datum ius priuandi clericum illo.

66 Secundò ſine ſpeciali mandato Vicarius reſignationes beneficiorum admittere, & approbare non poteſt, vt per text. *in cap. quæſitum, de rerum permut.* reſoluunt *Rebuff.dict.tit.de Vicar.num.* 104.*praxis Epiſcop.d. par.* 1. *verbo Vicarius* §.10.*Vgolin.d.cap.*4.§.7. *num.*2 *Aloyſ.Ricci. in praxi aurea reſolut.* 471. *Azor. inſtitutionum moralium p.*2.*lib.*7.*cap.*29.*quæſt.*4. *Mantic.deciſ.*260.*num.*7. *Nicolaus Garcia de beneficiis par.*11.*cap.*4.*num.*74. *Sbroz.lib.*2.
67 *quæſt.*130. *Flamin.libr.*7. *quæſt.*24. *num.*3. Nec etiam data ſpeciali facultate admittendi reſignationes abſolutè, & ſimpliciter factas, intelligitur data facultas reſignata beneficia conferendi, ita *Rebuff. in addit. ad regul.*13. *Cancel. verbo, aut Vicarios perpetuos, verſ. item Vicarius*
68 *Epiſcopi, & dict. tit.de forma Vicar.à num.* 105. Nec denique Vicarius habens facultatem approbandi reſignationes factas cauſa permutationis, poterit reſignata beneficia permutantibus conferre, *Rebuff. dict. tit. forma Vicar.num.*104.*&* 106.*Sbroz.lib.*2. *quæſt.*71. *numer.* 9. eo quod in beneficiorum collatione requiritur ſpeciale mandatum, tenent *Cardoſo in praxi ſud:cum, verbo procu-*
69 *rator num.* 40. quem cito ego ipſe in meis *Remiſſ. de diction.& clauſulis clauſ.*17.*num.*29.

70 Tertiò abſque ſpeciali conceſſione Epiſcopi præſentatum à patrono Vicarius inſtituere non poteſt, vt tenaciter defendunt *Rolan.conſ.*47.*num.*45.*vol.*1.*& Rebuff. in praxi benefic.tit. in forma Vicar.à num.*126.*& in add.ad reg.*13.*Cancel.verbo aut Vicarios perpetuos,verſ.item Vicarius generalis.* Verum in contrarium eſt cõmunis Doctorum opinio, quod ſcilicet Vicarius abſque ſpeciali conceſſione poteſt confirmare electos, & inſtituere præſentatos, ita *gloſſ. verbo non poſſunt in capit. fin. de officio Vicar. lib.*6.*Roch.de Iurepatr.verbo competens quæſt.*31. *num.*66. *&* 67. *Lambertin.tod.tract.par.*3.*lib.*2. *art.*5. *quæſt.* 1. *princip. Conar.lib.*3.*Vari.cap.*20.*num.*7. *Selua de benefic.p.*2. *quæſt.* 14.*Cald.Pereira de renou.emphyt.quæſt.*12. *num.*11. *Vinian. in praxi Iuriſpatron.p.*2.*lib.*2.*cap.*2.*num.*3.*Sbroz. lib.*2. *qu.* 111.*Gonzal.ad regul.*8.*Cancel.gloſſ.*9.§.1.*à numer.*78. *Soar. de Paſ.in pract.tom.*2. *prel.*3.*num.*7.*&* 8. *Filliuc.tract.*41. *de benefic.cap.*2.*num.*49. *Quintanad.lib.*1. *Eccleſiaſt. cap.*5. *n.*7.*Zerol.in praxi Epiſcop.par.*1.*verbo Vicarius* §.14.*Azor. dict. cap.*44.*q.*5.*& lib.*6.*cap.* 22. *quæſt.*5.*Nicol. Garcia dict. cap.*8.*num.*84.*cum ſequentibus*, vbi *num.*86.refert,Sacram Illuſtriſſ.Card.Congr.cenſuiſſe Vicarium mandatum limitatum non habentem inſtituere poſſe,*& par.*8. *cap.*4. *num.* 50. refert *Rotam Rom.* ita tenuiſſe,& ideo libenter huic opinioni ſubſcribo.

71 Quartò, abſque ſpeciali mandato Vicarius beneficium ſupprimere non poteſt,*Put.deciſ.*53.*lib.*3.*Sbroz.lib.* 2.*q.*117.*num.*5.*Aloyſ.Ricc.in collect.deciſ. par.*1. *collect.*143. *poſt princ.Monet.de commut.vltim.volunt.cap.*12.*num.*129. *cum ſeqq.*

Quintò, nec beneficia vnire, nec reuocare vniones,& 72
Eccleſias diuidere *Sbroz. lib.*2.*quæſt.*115. & dicam infra *alleg.*66.*num.*10.*p.*3.*alleg.*54.*num.*72. *in fine*, latiſſimè in vtramque partem *D.Lotter.in tract.de re benefic. lib.*1.*qu.* 28.*à num.*118. etiamſi à conſtituente habeat facultatem conferendi beneficia adiecta clauſula illa generali, & ad omnia alia etiam requirentia ſpeciale mandatum, quoniam non ideo fieri debet extenſio ad maiora expreſſis *cap.qui ad agendum de procurat.lib.*6.*Clem.*3.*eod.tit.* tenent plures D D. quos referunt & ſequuntur *Nicol. Garc.de benef.p.*12.*cap.*2.*num.*69.*& Monet.de commut.vlt. volunt.cap.*11. *num.*359. contra *Mohedan. deciſ.*3. *de officio Vicar.Hieron.Gabr.conſ.*200.*n.*3.*lib.*1.*Gambar. de offic. Legati lib.*5.*rub.*1.*à num.*115.

Sextò, coadiutores Vicarios imperitis Rectoribus 73
Eccleſiarum ſecundum formam *Sacri Concilij Tridentini ſeſſ.*21.*de reform.c.*6. ſine ſpeciali conceſſione non licet ei deputare, *Pute.deciſ.*239.*num.*2.quem ſequitur *Sbroz.lib.* 2.*q.*112.*à num.*2.

Septimò, nec iuſpatronatus ex cauſa dotationis, fun- 74
dationis, vel conſtructionis alicui reſeruare poteſt, ita *Hieron.de Monte q.*22.*num.*8.*&* 14.*praxis Epiſcop.d.verbo Vicarius* §.13.*Vinian.in praxi Iuriſpatron.par.*1.*lib.*1.*cap.*1. *num.*24.*in* 1.*edit.*aliàs *lib.*2.*cap.*1.*num.*10. *Sbroz. lib.*2.*qu.* 31.*Stephan.Grat.diſcept.forenſ.cap.*303.*num.*12.*Nicol.Garc, par.*5.*cap.*9.*num.*43.& cenſuit *Rota in Nentina iuriſpatron.* 23.*Martij* 1611.corã Reuerẽdiſſimo Domino Coccino, impreſſa per *Farin.deciſ* 137.*num.*5.*p.*2.*recent.*vbi ampliat etiam ablente Epiſcopo, & item in *Valen.beneficij* 15.*Iunij* 1609. coram Greg. XV. impreſſa per *Farin.deciſ.*257. *num.* 2. *p.*2.*recen. & in Lucana Iuriſpatr.*14.*Aprilis* 1616. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo, impreſſa per *Farin.deciſ.*576.*p.*1.*recent.* quamuis contrarium conſuluerit *Port.conſ.*99.*num.*41. in fauorem Vicarij Epiſcopi Vicentini,aduerſus quem latè ſcripſit *Ferret.conſ.*347. *vol.*2.

Octauò nec etiam donationi Iuriſpatronatus decre- 75
tum, ſeu auctoritatem interponere poteſt, ita *Rebuff. d. tit. de forma Vicar. numer.* 184. *Ferret. conſ.* 343. *num.* 7. *& conſ.*344. *num.* 1. *volum.* 2. *praxis Epiſcop. dict.verbo* Vicarius §.11.*&* 13.*Sbroz.lib.*2. *quæſt.* 197. *Garc. dict.cap.*9.*num.*76. *Vgolin. d.cap.*4.§.7. *num.*2. *verſ. decimo non poteſt, Azor.dict.lib.*3.*cap.*45.*in princ.Aloyſ.Ricc.in praxi aurea reſolut.*469.Amplia primò, vt nec etiam in caſu abſentiæ Epiſcopi poſſit Vicarius præſtare conſenſum in donatione Iuriſpatronatus,*Ferret. conſ.*347. *numer.*17. *verſ.nec obſtat, Rot.deciſ.*337.*num.*5.*p.*2.*recent.*Amplia ſecundò, vt nec etiam valeret conſuetudo in contrarium *Ferret.conſ.*345.*num.*5.*& ſeq.Rot.deciſ.* 576.*ſub num.*3. *p.*1. *recent.* vbi etiam dicitur quod in omnem euentum talis conſuetudo eſſet contra ius, & ideò deberet eſſe, vel quadragenaria, vel immemorabilis. Amplia tertiò, vt non præſumatur mandatum in Vicario ex lapſu longi temporis niſi fit enunciatum, vt fuit dictum in Lucana Iuriſpatronatus 30.Ianuarij 1614. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo.

Nonò,nec nouas queit erigere Parochias *Sbroz. libr.* 76
2. *quæſt.* 117.*numer.* 2. nec alia beneficia creare *Sbroz. d.lib.*2.*quæſt.*31.*numer.*4.*Ferret. conſ.*327. *num.* 4. *& conſil.* 343.*numer.*1.*Burſat.conſ.*310.*num.*27.*Garc.de benefic. p.*5. *cap.*9.*num.*75.*Rot.in Segobrien. capellania* 28.*Aprilis* 1625. coram Vbaldo.

Decimò, nec imponere poteſt penſionem ſuper be- 77
neficiis,vbi Epiſcopus, ſeu Archiepiſcopus poſſet, puta ob iuſtam cauſam, vel pro bono pacis, & concordiæ, *Sbroz. libr.* 2. *quæſtion.* 71. *numer.* 4. *Monet. de commutation. vltim.volunt. cap.*5.*num.*496.

Vndecimò, nec œconomum Eccleſiæ conſtituere 78
poteſt, niſi Epiſcopi ſpeciale permiſſum accedat *Sbroz. lib.*2.*quæſt.*53.*num.*2. intellige de œconomo, qui vicem Epiſcopi gerit in colligendis Eccleſiæ redditibus, &

diſtri

ed by Google

distribuendis in clericos, & pauperes : alij vero, qui ad custodiendos fructus Ecclesiæ patronatę vacantis, nondum prouisæ, ob patronorum discordiam, constituuntur, præsentari possunt à Vicario ex generali commissione, de quo loquitur *Soar. de Paz. in pract. tom. 2. prælat. 3. num. 8.*

79 Duodecimò, nec à suis beneficiis, officiis, vel administrationibus, aut ab Ordine aliquos amouere, seu deponere potest, *cap. licet de officio Vicar. lib. 6. Sbroz. libr. 2. quæst. 111. num. 7. & q. 130. num. 4. & q. 155.* quod non potest reuocare clericum ab exilio, nisi speciale haberet mandatum, *Soar. de Paz. dict. prel. 3. num. 9. Vgol. dict. num. 2. vers. septimo inquirere.*

80 Decimotertiò, nec valet auctoritatem interponere creationi dignitatis à Canonicis factæ, aut nouum beneficium in Ecclesia creare, *Felin. in cap. cum accessissent numer. 15.* vbi *Dec. numer. 9. de Constit. Ferret. cons. 327. numer. 4.* & alij citati per *Sbroz. libr. 2. quæst. 31. numero 4. & numer. 5.* quod nec etiam potest transferre iuspatronatus in laicum titulo donationis sine consensu Episcopi.

81 Decimoquartò, nec Ecclesias vetustate collapsas, quæ ob earum, & Parochianorum inopiam nequeunt instaurari, vocatis his, quorum interest, in matrices, vel alias Ecclesias viciniores absque speciali concessu transferre potest, *Sbroz. lib. 2. q. 117. num. 3. Franc. Leo in thesauro fori Eccles. ast. p. 2. cap. 16. nu. 16.* Nec potest mutare statum alicuius Ecclesiæ etiam in casibus in quibus is posset, cuius est Vicarius, vt per *Monet. de commut. vlt. volunt. cap. 61. num. 358.* vbi *n. 360.* limitat, si ad id speciale mandatum habeat, vel à constituente habeat facultatem, quæ mandato speciali æquipolleat.

82 Decimoquintò, nec præsentare potest ad beneficium iuris patronatus ad Episcopi præsentationem pertinens, *Paul. de Citadin. de Iurepatron. par. 6. q. 41. cum sequent., Roch. de Curte eodem tract. verbo honorificum q. 5. Lambert. eodem tract. p. 1. lib. 2. art. 5. prima q. princ. nu. 2.* quos refert *Sbroz. lib. 2. q. 110. num. 2. Nicol. Garc. d. p. 5. cap. 8. n. 82.*

83 Decimosextò, nec potest Vicarius, si Episcopus fuerit, ex generali commissione ea, quæ sunt Ordinis Episcopalis, exercere, vt Ecclesias, Capellas, Oratoria, vel cœmiteria reconciliare, Ordines conferre, Chrisma conficere, oleum infirmorum sacrare, Sacramentum Confirmationis ministrare, & alia similia, ita *Francisc. Marc. decis. 548. num. 1. vol. 2. Cuch. dict. tit. 8. numer. 119. & 120. Rebuff. dict. tit. de Vicar. num. 13. & num. 168. cum seq. Sbroz. lib. 1. quæst. 5. num. 10. & quæst. 6. & quæst. 2. numer. 2. cum quæst. sequentibus, Azor. d. par. 2. lib. 3. cap. 45. quæst. 9. & cap. 46. vers. Confirmationes, Vgolin. d. cap. 4. §. 7. numer. 2. vers. octauo, Franc. Leo in thesauro fori Eccles. par. 1. cap. 10. num. 12.*

84 Decimoseptimò, nec Vicarius institutus, qui Episcopalem dignitatem non habet, alteri Episcopo potestatem exercendi ea, quæ Ordinis Episcopalis sunt, præter speciale sui Episcopi mandatum, committere potest, *Rebuff. vbi supra numero 171. praxis Episcop. part. 2. verbo Vicarius §. 6. Sbroz. lib. 2. quæst. 12. numer. 1. & sequenti.*

85 Decimooctauò, nec de hæresis crimine sine peculiari commissione cognoscere potest, *Decian. tractat. criminal. tom. 1. lib. 5. cap. 21. num. 7. Sbroz. lib. 2. quæst. 161.*

86 *numer. 4. & 5.* Nec de licentia Episcopi potest subditos à crimine hæresis absoluere, sicut potest Episcopus, iuxta *Concil. Tridentin. sess. 24. de reformat. cap. 6.* ibi, eis tantum non eorum Vicariis sit permissum, *Sbroz. lib. 2. quæst. 20.*

87 Decimononò, nec ei publicas pœnitentias imponere, aut publicè pœnitentes reconciliare licet, *Domin. de S. Geminian. in cap. 2. num. 8. de officio Vicar. lib. 6. Sbroz. lib. 2. q. 17. num. 2. cum sequentibus, & q. 18. num. 3. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiep. cap. 43. in nouiss.*

88 Vigesimò, nec voluntatem puellæ habitum regularem suscipere, aut professionis votum emittere volentis, explorare potest, vt experiatur an coacta, an seducta sit, & an sciat quid agat, & cætera iuxta dispositionem *sacri Concil. Trid. sess. 25. de regularibus cap. 17. Sbroz. lib. 2. q. 208.*

89 Vigesimoprimò, nec ædificationi Monasterij per testatorem relicti assensum, & auctoritatem interponere potest, *Calder. cons. 3. de officio Vicar.* quem refert *Sbroz. lib. 2. q. 199. num. 1.*

90 Vigesimosecundò, nec prætextu generalis commissionis indulgentias concedere potest, *Borgas. de irregul. par. 3. tit. de indulgent. Episcop. num. 2. & par. 7. cap. fin. numer. 23. Rebuff. d. tit. de forma Vicar. num. 172. Sbroz. libr. 2. quæst. 40. num. 3. Azor. dict. libr. 3. cap. 45. quæst. 13. Franc. Leo in thesauro fori Eccles. par. 1. capit. 10. numer. 12. in fine, Benzon. de Iubileo lib. 2. cap. 30. vers. conueniunt, in fine, Iuli. Lauor. de Indulg. p. 2. cap. 11. num. 51.*

91 Vigesimotertiò, nec potest ex generali concessione facultatem, seu licentiam Confessionis audiendæ aliis concedere, *Host. in summ. tit. de pœnitent. §. cui confitendum ad finem, Ioann. Andr. in cap. 2. de pœnit. lib. 6.* vbi *Domin. num. 6. Anchar. num. 1. Philip. Franc. num. 7. Sot. in 4. dist. 18. quæst. 4. & q. 14. num. 3. Alber. in diction. verbo Vicarius vers. Vicarius etiam Episcopi, Sanch. d. lib. 3. disp. 19. num. 14.*

92 qui *num. sequenti* contrariam sententiam, vt probabiliorem tuetur, illamque vberiori Doctorum numero confirmat, quem refert & sequitur *Monet. de commut. vlt. volunt. cap. 7. num. 42.* Ipse tamen Vicarius generalis ex vi mandati generalis potest fidelium Confessiones audire, vt post *Anton. Cuch. Lancel. Gutier.* & alios resoluit *Aloys. Ricci. in praxi aurea resol. 284. Monet.* loco proxime citato.

93 Vigesimoquartò, in locis, in quibus Episcopus loco Abbatis est, non potest Vicarius generalis commissionis prætextu impertiri licentiam Monacho causa studiorum proficiscendi, *Abb. cons. 88. nu. 5. cum seq. Paun. de officio, & potestate Capituli Sede vacante par. 2. princ. q. 8. n. 25. Sbroz. lib. 2. quæst. 200. num. 2. & 3.*

94 Vigesimoquintò, nec matrimoniales causas cognoscere, aut eas tractare valet, vt per *Rebuff. d. tit. de forma Vicar. num. 155. Ledes. de Matrim. q. 45. art. 1. puncto 3. dub. 4. Vgolin. dict. cap. 4. §. 7. nu. 1. vers. nono.* Contrarium tamen verius est, & tenent *Couar. de sponsalibus par. 2. cap. 8. §. 12. num. 1. Cuch. d. tit. 8. nu. 105. Anton. Gomez super Bullam Cruciatæ, cap. 4. q. 4. num. 28. Sbroz. lib. 2. q. 44. in fine, Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 73. ad fin. Azor. dict. lib. 3. cap. 45. q. 2. Sanch. d. disp. 29. à num. 18. post gloss. verbo misso, in cap. 1.* per tex ibi, de *frigidis, & in cap. fin. de cognat. spirit.* & quod Vicarius generalis possit matrimonio assistere dixi *Alleg. 33. num. 56.*

95 Vigesimosextò, nec matrimonij monitionibus dispensare potest, etiam iusta causa intercedente, *Cephal. cons. 421. num. 72. volum. 3. Menoch. de arbitr. casu 453. numer. 5. & cons. 69. à num. 55. Soar. de Pæn. in pract. tom. 2. prælud. 3. à num. 11. Spin. in speculo testam. gloss. 15. num. 28. cum seq. Nicol. Garcia d. cap. 8. à numer. 50.* Sed verius quod supra tenui pluribus ad id citatis Doctoribus *Alleg. 32. num. 29.*

96 Vigesimoseptimò, nec poterit, nisi ex speciali mandato, relaxare interdicta *Sbroz. lib. 2. q. 185. num. 2. cum sequentibus.*

97 Vigesimooctauò, nec potest dimissorias, seu commendatitias litteras ad Ordines suscipiendos clericis suæ diœcesis concedere, nisi Episcopo in remotis agente, dixi supra *Allegat. 7. num. 9.* Sed dubitari potest quando dicatur Episcopus in remotis agere, de quo plures

98 refert opiniones *Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut. 18.* Imprimis *gloss. verbo remotis in cap. 3. de temporib. ordinat. lib. 6.* credit arbitrarium iudici quis locus dicatur remotus, sequuntur *Zabar. in Clementin. causam in verbo ex remotis de elect. Menoch. de arbitrar. casu 222. num. 26.*

sed

ſed videtur verius illud quod reſoluit *Aloyſ. Ricc.* vbi proximè, videlicet Epiſcopum dici in remotis agere quando eſt vltra montes, ſufficit enim quod huiuſmodi remotio ſit inconueniens ordinandis.

99 Vigeſimononò, nec poteſt facere ſeu ſubſtituere alium Vicarium, niſi Epiſcopi ſpecialis licentia præcedat *cap.clericos, de officio Vicarij, gloſ. verbo ipſius in capit. 1. eodem tit.lib.6.* vbi *Anchar.num.2. Domin.num.11. Alphonſ. Aluarez Guerrero d.cap. 27. Ripa reſponſ. 24. à numer. 1. Franc.Marc. Delphin.deciſ.317.num.4. volum.1. Cuch.dict. tit.8.num.40. Rot.deci.4.de offic.Vicar.in nouis, Guid. Papa deciſ.374.num.6. Philip.Porti.conſ.87.num.16. Aloyſ.Ricc.in collect.deciſ.par.1.collectan.143. in med. Redoan.de rebus Eccleſiæ non alien. rub.de auctoritate Prælat.nu.66. Pute. deciſ. 168.lib.1. Lopez de Vicario Epiſcopi §. 2. numer.4. verſ. 8. Aloyſ. Ricc.in praxi aurea reſolut. 113. Maranta de ordine iudic.par.4.diſt.5.numer.22. Auendan.de exequendis mand. p.1.cap.3.num.5. Azeuedo l.1.num.8.tit.9.lib.3. noua recop. praxis Epiſcop. p.1.verbo Vicarius dub.4. Petr. Lazar.de monit.quæſt.6.num.10. Iacob. Laurent.in tract.de iudice ſuſpecto cap.4.num.20. Nicol.Garc.d.cap.8.à nu.148. Vgolin.d.cap.4.*

100 *§.7.num. 2. verſ. vndecimo.* Amplia procedere ſiue fuerit conſtitutus ab Epiſcopo cum facultate, & clauſula ſubſtituendi, ſiue non *Pute. deciſ.168.nu.1. Sbroz. libr.2.quæſt. 66. num.11. & 17.* & tenuit *Rotain vna Oriolen. beneficiorum* coram *D. Seraphino* 21. *Maij* 1593. teſte *Aloyſ. Riccinl. dict. reſolut. 113. verſ. amplia.* Poteſt tamen ſubſtituere ad modicum tempus, & ex cauſa, etiamſi non habeat poteſtatem ſubſtituendi, *Marant. Mench. Azen.*

101 *Cuch. & Aloyſ. Riccinl. dictis locis.* Poteſt etiam vnam vel plures cauſas delegare, *gloſſ. verbo ipſius in capit. 1. de offic. Vicar. libr. 6. Sanch. de Matrimon.lib.3. diſput. 7. num. 21.*

102 Trigeſimò nec poteſt abſque ſpeciali conceſſu diœceſim viſitare, argum. tex. *in cap.Epiſcopum 10.q.1.cap. inter cætera de offic.Ordin.cap.ſi Epiſcopus 6.eodem tit.libr.6. Rebuff.dict.tit.de forma Vicar.num.100.& 101. Azor.d.lib.3. cap.45.q.4. Sbroz.lib.2.q.120.num.2. Vgol.d.§.7.verſ. tertio nec viſitare.*

103 Trigeſimoprimò, citra ſpeciale mandatum diœceſanam ſynodum congregare non poteſt *Henriq.Bottam in tract.de Synodo Epiſcop.par.2.num.2. Rebuff.d.tit. de forma Vicar.num.151. Cuch.dict.tit.8.num.107. Azor.d.lib.3.cap. 45.q.5. Sbroz.lib.2.q.46.num.1.*

104 Trigeſimoſecundò, nec pias defunctorum voluntates, niſi ſpecialis facultas ab Epiſcopo fuerit conceſſa, exequi poteſt, *Sbroz.lib.2. quæſt.49. num.2. & quæſt. 50.*

105 quod executores, fidei commiſſarios, etiam laicos compellere poteſt ex officio ad exequendum pias defunctorum voluntates, *& q. 51.* quod poteſt protogare tempus executoribus piarum voluntatum. An autem & quando poſſit ſine ſpeciali facultate commutare vltimas voluntates, vide latè tractantem *Monet. de commutat. vltim. voluntat. capit. 5. numer. 484. cum multis ſeqq.*

106 Trigeſimotertiò, nec in alienationibus, ſeu tranſactionibus rerum Eccleſiarum decretum interponere poteſt, *Aug.Bero.conſ.83.num.19.volum.1.Capel. Tholoſ. quæſt.97. Rebuff.dict.tit.de forma Vicar.num.184. Cuch.dict.tit.8.num. 105. Redoan.de rebus Eccleſ. tit.de auctor. Prælat. non alien. interpon.num.60. praxis Epiſcop.part.1.verbo Vicarius §.12. Azor.d.lib.3. cap.45.qu. 3.* Nec res Eccleſiæ alienare in illis caſibus, in quibus poteſt Epiſcopus, *Sbroz. libr.2. quæſt.118.*

107 Trigeſimoquartò, nec poteſt ſine particulari conceſſione abſoluere ab irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, dixi ſupra *Alleg. 39.num.10.*

108 Trigeſimoquintò, nec de cauſa reſtitutionis in integrum diſceptare poteſt, ita per text. *in l. illud 25. §. 1. ff. de minorib.* tenent *Sbroz.lib.2. quæſt.35. num.4. Sanch. de Matrimon.lib.2. diſput.40. num.12. in fine.*

Trigeſimoſextò, iuramentum purgationis Canonicæ 109
non defertur Vicario ſine mandato *Sbroz. libr. 2. quæſt. 167.num.2.*

Trigeſimoſeptimò, conſentire nequit, vt Metropoli- 110
tanus cognoſcat in principali negotio, omiſſo appellationis articulo; poſt *Ferret.conſ.307.num.1.* tenet *Sbroz. lib.2.q.204.*

Trigeſimooctauò, nec ſpecialiter commiſſa Epiſco- 111
po, ſeu delegata, Vicarius cognoſcere poteſt, *Abb. in cap.quoniam num.15.de offic.deleg. Soc.conſil.39. numer. 30. volum.4. praxis Epiſcop.par.1. verbo Vicarius §.21. dub.4. Sbroz.lib.2.q.36.num.3.& quæſt.135.num.1.& q.177.num. 5. Vgol.d.§.7.verſ.duodecimo, Campan.in diuerſario iuris Canonici rubri.11. cap.23. num. 148.* vbi reſoluit Vicarium Epiſcopi non poſſe ſuo Antiſtiti delegata exequi, niſi fuiſſent in reſcripto addita verba illa, ſiue eius generali Vicario, quamuis in litteris vicariatus adeſſet clauſula generalis, ſiquidem nec tunc intelligerentur commiſſa, quæ ipſi conſtituenti competerent ex delegatione.

Trigeſimononò, nec feudales cauſas, niſi ſpeciale ad- 112
ſit mandatum, cognoſcere poteſt, *Card.in Clem.1.nu.19. de officio Vicar. Sbroz.lib.2.q.125.num.3.*

Quadrageſimò, nec auctorare exemplum ex origi- 113
nali ſumptum, vt eandem vim, & auctoritatem cum originali habeat, *cap.fin.* ibi, coram Ordinario iudice, vel delegato ab eo ſpecialiter præſententur, *de fide inſtr.* per quem tex. ita ibi tenuerunt *Goffred. & Hoſt. Tiber. Decian. reſp.24.num.44.vol.1.*

Quadrageſimoprimò, nec repræſſalias ſine ſpeciali 114
mandato concedere poteſt, *Sbroz.lib.2.quæſt.165.num.1.* De materia repræſſaliarum, vide *Bart. in ſpeculi tract.de repraſſaliis, Greg.l.15.verbo en otros tit.10.part.7. Victor. in relect.de iure belli num.41. Syluan.conſ.34. ad finem, Bonacoſ. commun.crimin.par.2.verbo repraſſalia pag.67. Sebaſt.Nani. ad auth.vt non fiant pignorationes collat.5. num. 4. Couar. in reg.peccatum par.2.§.9.num.5. verſ.hinc denique, Henriq. in ſumm.lib.13.cap.43.§.5. in com.litt.G, Perez. l.6.tit.16. lib. 8.Ordinat. Azeued.l.6.num.1. tit.12. lib.8. noua recopilat. Moneta.de iuriſdict.par.4.caſu 41.num.13. Valdeſ.ad Xuar. par.2.pag.93.*

Quadrageſimoſecundò, nec poteſt decernere ſine 115
ſpeciali facultate excommunicationes ad finem reuelationis pro rebus deperditis, ſeu ablatis, quæ monitoriales litteræ vulgò nuncupantur, de quo latè dixi *Alleg. 96.num.6. cum ſeq.*

Quadrageſimotertiò, nec abſoluere à caſibus reſer- 116
uatis ab ipſo Epiſcop. poteſt, nam in generali conceſſione hæc non veniunt *cap.pen.de pœnit. libr.6.* poſt *Rebuff.* ita tenent *Vgolin. dict.cap.4.§. 7. num. 2. verſic. poſtremo, Sbroz.lib.2.quæſt.19. Galet.in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Vicarius, penultim.* vbi etiam addunt, quod quando datur hæc poteſtas, concedi ſolet, vt & alteri delegari poſſit.

Quadrageſimoquartò, nec criminales cauſas, niſi 117
ſpecialiter commiſſæ fuerint, expedire poterit, ita vt nec inquirere, corrigere, aut punire ſubditorum exceſſus queat, *cap.2.de officio Vicar.li.6. Cuch.dict.tit.8.de Vicar. num.17. Rebuff.in addit.ad reg.13. Cancel. verbo, aut Vicarius, verſ. notandum eſt, Clar.§.fin. quæſt.40. numer.3. Zerola in praxi Epiſcop.par.1. verbo Vicarius verſ. tertium dubium, Nauar.in cap.ſerpens de pœnit.diſtinct.1.num.4. Ferret. conſ.214.volum.1. Vgolin.dict.§.7.num.2.verſ.ſeptimo inquirere, Sanch.lib.3.diſput.29.num.16. in princ. Hieron.Buccaron.in tractat. de different. inter iudicia Ciuilia & criminal. different. 127. numer. 20. Sbroz. libr. 2. quæſtion. 142.* vbi *quæſtion. 156.* quod nec poteſt reuocare clericum ab exilio.

Quadrageſimoquintò, nec condemnatum inquiſi- 118
tum abſoluere poteſt, *Rip. in l. qui condemnare numer. 9. verſ. ſed certè, ff. de re iudic.* quia qui condemnare

y Google

non potest, nec etiam absoluere, *l. nemo qui condemnare de sag. Iurs*, cum citatis in *libello de princip. utriusque iuris litt. A, num.* 1. Sed hoc tantum intelligendum duco, si Vicarius velit inquisitos à crimine absoluere, secus vero quando ab inquisitione, si eos immunes & innocentes inuenerit, absoluere vult, ita *Menoch. de arbitr. libr.* 1. *q.* 43. *num.* 28. *Soar. de Pax. in pract. tom.* 2. *prælud.* 3. *num.* 11. *Sbroz. lib.* 2. *q.* 166.

119 Quadragesimosextò, nec clericorum bona confiscare, *Bald. in l. Imperatores, in fine, ff. de officio Prefecti Vigilum, Alexand. in l.* 1. *numer.* 75. *ff. de officio eius, Franc. Marc. decis.* 613. *numer.* 1. *par.* 2. *Sbroz. lib.* 2. *quæst.* 158. *num.* 3.

120 Quadragesimoseptimò, nec pœnas corporales in pecuniarias conuertere potest, *Rebuff. d. tit. de forma Vicar. num.* 153. *cum seq. Cuch. d. tit.* 8. *num.* 109. *Azor. d. lib.* 3. *cap.* 45. *q.* 6.

121 Quadragesimooctauò, nec potest dispensare ex generali Vicariatus mandato, *Rebuff. dict. tit. de forma Vicar. numer.* 44. *cum seqq. Soar. de Pace d. prælud.* 3. *numer.* 11. *Gutier. canon lib.* 1. *cap.* 19. *numer.* 15. *Sbroz. libro* 2. *quæst.* 35. *post Felin. Cuch. Fr. Emman. Vegam, & Petr. Ledesm. Nicol. Garcia dict. capit.* 8. *numer.* 47. *Vgolin. d. capit.* 4. §. 7. *numer.* 2. *versic. sexto, Azor. d. libr.* 3. *cap.* 45. *quæst.* 6. nouè *Monet. de commutat. vlt. volunt. cap.* 5. *num.* 478.

122 Quadragesimononò, nec potest imponere, & exigere charitatiuum subsidium, nisi hoc sit sibi specialiter ab Episcopo demandatum, *Barthol. Bellencin. in tract. de charit. subsidio quæst.* 11. *Azor. instit. moral. par.* 1. *lib.* 9. *cap.* 14. *quæst.* 5. *vers. Vicarius, Sbroz. lib.* 2. *quæst.* 48. vbi etiam

123 tenet Vicarium Episcopi sine mandato speciali non posse exigere quartam decimarum, mortuariorum, & synodaticum.

124 In Vicariatus commissione prædictos omnes casus nominatim exprimere necessum non est, sufficit enim aliquos exprimi, cum clausula generali, & ad omnia alia, etiamsi exigant speciale mandatum, opti. text. in *cap. qui ad agendum*, §. *sed si aliquis, de procurator. lib.* 6. *Conar. lib.* 1. *variar. cap.* 6. *num.* 2. *vers. quarto, & libr.* 2. *cap.* 5. *num.* 8. *Sbroz. lib.* 1. *quæst.* 65. *num.* 5. *& quæst.* 67. *num.* 3. *Sanch. d. disp.* 29. *num.* 8. *Monet. d. cap.* 5. *num.* 479. vbi declarat v commissio extendatur ad similia, vel minora non autem ad maiora iuxta text. *in Clement. non potest, de procurat.*

125 De duobus quæri potest, Primò, an Episcopus teneatur constituere Vicarium. Secundò, an possit duos Vicarios generales creare. Ad primum videbatur dicendum Episcopum teneri sibi Vicarium constituere propter ingentes occupationes, in quibus Episcopale regimen, & animarum cura versatur per seipsos enim & si diligentissimos ob amplas & diffusas diœceses non valent omnia ministrare, & ita resoluunt *Bald. in l. aliquando, numer.* 1. *in quarta oppos. ff. de offic. Procens. Abb. in cap. quoniam, numer.* 3. *de offic. Ordinar. Boër. decis.* 347. *numer.* 6. *Gabri. consil.* 32. *num.* 22. *libr.* 2. *Cosm. in pragmat. titul. de collation. verbo Vicariis, folio* 253. *Azor. institut. moral. par.* 2. *lib.* 3. *capit.* 29. *quæst.* 3. *versic. quo loco, Lancellot. institut. canon. libr.* 1. *titul. de officio Vicar. in gloss. verbo non potest, Rebuff. in tractat. nominat. quæst.* 4. *numer.* 61. post *Cuch. Hoied. Conar.* & alios, quos refert, hanc sententiam sequitur *Sbroz. de Vicar. Episcop. lib.* 1. *quæst.* 46. Verum contrarium amplexa est sacra Rota Rom. apud *Pute. decis.* 43. *libr.* 2. *Mohedan. decis.* 4. *de officio Vicarij*, & fuit dictum in vna *Calagurritana fructuum* 18. *Martij* 1583. coram *Bubalo*, quæ est inter *decis. diuers. decis.* 222. *numer.* 5. *par.* 2. quas refert *Aloys. Riccius. in collectan. decis. par.* 5. *collect.* 1602. & nouissimè in vna *Viterbien. & Tuscanen. Vicarij Veneris* 3. *Martij* 1617. coram *R. P. D. Camalerio*, & in *Calciaten, iurisdictionis* 10. *Maij* 1624. coram *Rembaldo*. Et in puncto quod Communitas loci non possit petere manutentionem contra Episcopum, vt retineat in illo loco vicarium generalem, est *decis. Capuaq.* 306. *num.* 3. *pa.* 1.

Ad secundum deueniendo dico Episcopum posse bi- 126
nos principales Vicarios creare, vt causarum expeditioni facilius consuleretur, ex *cap. quoniam in plerisque* 14. *de officio Ordinar. & Clement. & si Principalis*, iuncta *glos. &* ibi *Cardin. à numer.* 3. *de rescript. Felin. in capit. causam. Matrimon. num.* 8. *de offic. delegat. praxis Episcop. par.* 1. *verbo Vicarius, in princip. Vgolin. de officio, & potest. Episcopi capit.* 4. §. 6. *numer.* 4. *Sbroz. libro* 1. *quæst.* 50. *numer.* 4. dummodo tamen eos constituat in loco vbi se- 127
dem habet; generalis enim Vicarius dicitur ille, qui constitutus, est cum generali potestate in loco vbi Episcopus sedem habet, vt docent *Bartol. in l.* 1. *in fine, ff. qui & quo appellatur, Maranta de ordine iudic. par.* 4. *distinct.* 5. *princip. numer.* 8. *Antonin. Cuch. lib.* 2. *instit. maior. titul.* 18. *numer.* 131. *Guillelm. de Monte Laud. in repet. d. Clement. & si principalis, num.* 2. *de rescript. Sbroz. lib.* 1. *quæst.* 28. *num.* 7. *& quæst.* 69. *num.* 2. *Sanch. d. quæst.* 29. *numer.* 11. *Campanil. in diuersorio Iuris Canon. rubr.* 11. *capit.* 23. *num.* 150. *vers. insuper.* Vnde rectè tenent *Flores de Mena vart. lib.* 1. *quæst.* 4. *num.* 8. *& Nicol. Garc. d. cap.* 8. *n.* 36. Com- 128
plutensem Vicarium generalem non esse, quia nec creatus est, nec residet vbi Episcopus sedem habet,

Ex quibus infertur Episcopum duarum diœcesum, 129
etiam æquè principaliter vnitarum, non posse duos Vicarios generales constituere in principalibus locis prædictarum diœcesum sic vnitarum, quia tunc necessariò vnum ex illis constitueret in loco vbi sedem non habet, contra iura & Doctores supra citatos; sufficit enim Vicarius constitutus in vna, cum censeatur etiam 130
in altera constitutus, secundum *Cardin. in Clement.* 2. *quæst.* 2. *de rescript.* quem citat *Sbroz. lib.* 1. *quæst.* 27. *num.* 10. Quamuis enim cuiuslibet iura integra remaneant, 131
vt consuluit *Mandos. consil.* 27. quem refert *Gonzalez ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 5. §. 7. *numer.* 118. respectu tamen Episcopi reputantur vna diœcesis, & potest in vna residendo explere factum alterius, vt in terminis dicit *Rebuff. in praxi titul. de vnionibus benefic. numer.* 16. per doctrinam *Innocent. in cap. nouit, in fine, de officio Legati, & Iacobi Rebuff. in l. vni. C. de Metropol. Beryto libro* 11. *& facit text. in cap. & temporis*, iuncta *glos. in verbo vtrarumque* 16. *quæst.* 1. ita videtur etiam posse in vno tantum Episcopatu Vicarium constituere, ad quem accedere debeant subditi vtriusque diœcesis, vt in puncto *Rebuff. dict. tit. de vnionib. num.* 52. *vers. quarto conuenire poterunt.* Sic in simili si constituatur Legatus duarum Prouinciarum, quoad ipsum censetur vna Prouincia, licet aliàs sint distinctæ quoad limites, & prærogatiuas, tenet *Innocent. in d. cap. nouit.* quem sequuntur ibidem *Hostien. num.* 13. *Ioan. Andr. num.* 5. *vers. & nota, Gambar. de officio Legati extra prouinc. num.* 2. *&* 3. quod idem sentit *Bart.* in duabus prouinciis vnitis sub vno Præside, *in d. l. vni. C. de Metropol. Beryto num.* 11. *& Ias. in l. vlt. num.* 9. *ff. de iurisdict. omnium iud.* & ita censuit *Rota in dicta Viterbien. & Tuscanen. Vicarij, Veneris* 3. *Martij* 1617. coram *R. P. D. Camalerio*, quam citat nouissimè post hæc scripta visus *Stephan. Gratian. discept. forens. tom.* 4. *cap.* 655. vbi per totum nuncupatim disputat, an pro Episcopatibus Viterbien. & Tuscanen. æquè principaliter vnitis vnus tantum, vbi Episcopus sedem habet, sit constituendus Vicarius generalis.

Vicarius Episcopi, quia est constitutus in dignita- 132
te, potest esse Papæ delegatus, vt firmauit *glos. verbo delegatus, in Clement.* 2. *de rescript.* vbi *Zabarel. num.* 22. *& Imol. numer.* 18. tenent *Rebuff. in pract. benef. titul. forma Vicar. num.* 27. *& tit. de Vicario Episcopi, num.* 4. *& in tractat. de pacif. possess. num.* 79. *Anton. de Pratis in tractat. de iurisdict. Episcopi, cap.* 6. *num.* 51. *Sbroz. lib.* 2. *quæst.* 22. *à num.* 1.

Menoch.

Digitized by Google

Menoch. conſil. 51. *num.* 33. *Stephan. Gratian. diſceptat. fo-*
133 *renſ. cap.* 106. *num.* 28. Dignitas enim Eccleſiaſtica nihil aliud eſt, niſi rerum Eccleſiaſticarum adminiſtratio cum iuriſdictione, *Ioan. Andr. Innocent. Archid. Abb. Vant. & Port.* quos refert, & ſequitur *Sbroz. lib.* 2. *quæſt.* 27. *num.* 11. & cum Epiſcopi Vicarius habeat iuriſdictio-
134 nem rerum Eccleſiaſticarum, *capit. non putamus*, cum *gloſ. in verbo videatur*, vbi *Archid. Franch.* & alij *de conſuetud. lib.* 6. *cap. Romana, in princip. de appellat. eodem lib.* & adminiſtrationem, *cap. petitio, & ibi Doct. de procurat. cap. in noua*, ibi, qui adminiſtrationibus aſſociantur, 16. *quæſt.* 7. *cap. cauſa*, iuncta *gloſ. verbo, habentibus, de reſ-*
135 *titutione in integr.* ideò illum in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutum eſſe dicimus; nam ratione iuriſdictionis, quam habet cum adminiſtratione dicitur Prælatus, *Fuſch. de viſit. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 32. *Panin. in tract. de officio, & poteſt. Capitul. Sede vacante par.* 2. *quæſt.* 10. *num.* 16. *verſ. an autem Vicarius, Anton. de Pratis d. cap.* 6. *num.* 50. vbi inquit Vicarium dici ſpectabilem, & de mediis magiſtratibus.

136 Vnde poſſe eſſe executorem gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in Curia Romana reſoluunt *Flores de Mena vars. lib.* 1. *quæſt.* 4. *num.* 6. *Sbroz. lib.* 2. *quæſt.* 23. *num.* 6. Et conſeruatorem tenet *Cochier. de iuriſdict. Ordin. in exemptos par.* 1. *quæſt.* 39. *num.* 4. Amplia in Vi-
137 cario Capituli Sede vacante, qui poteſt eſſe delegatus Papæ, ac gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in Curia, executor, *gloſ. verbo Epiſcopi, in dict. Clem. etſi principalis, Panorm. dict. quæſt.* 10. *num.* 6. & 8. *Sbroz. d. quæſt.* 23. *num.* 3. *Menoch. conſ.* 320. *num.* 42. *Sanch. de Matrimon. lib.* 8. *diſput.* 27. *num.* 32. *Flores de Mena dict. quæſt.* 4. *num.* 11.
138 Amplia etiam in Vicario Epiſcopi electi, & confirmati, licet nondum conſecrati, *gloſ. verbo Epiſcopi, in dicta Clementi. etſi principalis, Panin. dict. quæſt.* 10. *num.* 6. *Sbroz. d.*
139 *quæſt.* 23. *num.* 4. *Sanch. dict. diſput.* 27. *num.* 35. Limita in Vicario foraneo, qui non poteſt eſſe delegatus Papæ, nec executor gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in Curia Romana, ita *Flores d. quæſt.* 4. *à num.* 6. niſi illi fieret delegatio ex certa ſcientia Summi Pontificis, *Sbroz. dict. quæſt.* 23. *num.* 9. vel reſpectu alicuius dignitatis, ibi, *num.* 10. ratione enim officij nullam habet dignitatem *Rebuff. dict. tit. de Vicario Epiſcop. num.* 4. *Vant. de nullit. tit. ex defectu iuriſdict. deleg. num.* 66. *Sbroz. dict. lib.*
140 2. *quæſt.* 22. *num.* 13. cum potius dicatur obtinere officium quam dignitatem, *Aloy. Ricci. in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.* 577. *num.* 1. *in prima editione, & reſolut.* 552. *num.* 1. *in ſecunda editione*, vbi ex profeſſo agit, an Vicarij foranei præcedant Præpoſitos Eccleſiarum Collegiata-
141 rum; & negatiue reſpondet. Limita etiam in Vicariis nominatis à Prælatis inferioribus habentibus Epiſcopalem & Ordinariam iuriſdictionem, qui non ſunt capaces delegationis, nec harum executionum, *gloſ. verbo Epiſcopi*, ibi, vel inferiores ab Epiſcopo, *in d. Clementin. etſi principalis*, *Sbroz. d. quæſt.* 23. *num.* 8. licet contrarium teneant *Flores de Mena d. quæſt.* 4. *à num.* 14. *Sanch. dict. diſput.* 27. *num.* 34. Commiſſa Epiſcopo, vel eius Vica-
142 rio, non poſſunt expediri per Vicarium Capituli Sede vacante, cum non ſit Vicarius Epiſcopi, ſed iuriſdictionis Epiſcopalis, *Aloyſ. Ricci. in deciſ. Curia Archiepiſcop. Neapol. deciſ.* 38. *num.* 1. *par.* 1. *Galett. in margarita caſuum conſcient. verbo Vicarius*, 2. *Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. par.* 1. *cap.* 10. *num.* 8. *verſ. ſecundo fallit. Raguſ. de voce Canon. quæſt.* 38.

143 Cum generalis Epiſcopi Vicarius ipſius Epiſcopi repræſentet perſonam, & auctoritatem, eiuſque locum teneat, illi deberi eandem prærogatiuam, & exinde honorem, qui Epiſcopo debetur, dicendum eſt, & multis comprobant *Menoch. conſil.* 51. *num.* 16. *Aſſict. ſuper conſtit. Regni, rubr. de iniur. cur. perſ. irrog. num.* 3. *Sbroz.*
144 *lib.* 2. *quæſt.* 24. *à num.* 1. Igitur Vicarium Epiſcopi eſſe Archidiacono ſuæ Cathedralis præferendum tenent *Rebuff. dict. tit. de Vicar. Epiſcop. num.* 7. *Abb. conſ.* 21. *volum.* 1. *Boër. in tractat. de auctoritate magni conſilij num.* 77. *in fine*, *Caſſan. in catalogo gloria mundi par.* 4. *conſider.* 46. *Anton. de Pratis, de iuriſdict. Epiſcopi cap.* 6. *num.* 41. quos refert *Sbroz. lib.* 2. *quæſt.* 25. *à num.* 1. vbi *num.* 7. ampliat etiamſi Archidiaconus haberet priuilegium obtinendi primam Sedem poſt Epiſcopum, *& num.* 4. ampliat vt non ſolùm debeat præcedere Archidiaconum, verum etiam Abbates, Archipreſbyteros, Canonicos, & alios Prælatos Epiſcopo inferiores, *& num.* 11. cum *Anton. de Pratis dicto cap.* 6. *num.* 55. quod præcedit Canonicos, etiam Epiſcopos, in ſedendo & ambulando; in choro, & in proceſſionibus, etiam præſente Epiſcopo, *Menoch. conſilio* 257. *num.* 94. *Sbroz. vbi proximè, num.* 12. Niſi eſſet Canonicus, quia tunc ſedebit in loco ſuo, *Sbroz. num.* 17. Et quod Gubernatorem, vulgo Capitaneum, in functionibus Eccleſiaſticis Vicarius Epiſcopi præcedat, tenet *Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.* 580. *in prima editione, & reſolut.* 555. *in ſecunda edit.*

Sicut Vicarius mediante Epiſcopi nominatione or- 145
dinariam iuriſdictionem à lege conſequitur, vt ſupra oſtendimus, ita etiam contraria eiuſdem Epiſcopi voluntate illa tollitur, & reuocatur, res enim per quaſcunque cauſas naſcitur per eaſdem diſſoluitur, *cap. omnis res, de regul. iuris in ſexto*, cum citatis *in libello de principijs vtriuſque iuris, littera R, num.* 19. & ideò Vicarij iuriſdictionem ab Epiſcopo reuocari poſſe, tenent *Calderin. conſ.* 2. *de offic. Vicarij, Barbat. in cap. poſtulaſtis, notab.* 1. *in fine, de reſcript. & in cap. quoniam, num.* 37. *de officio delег. Abb. in cap.* 1. *num.* 5. *ne Sede vacante, Philipp. Franch. in cap.* 1. *num.* 5. *de officio Vicarij, lib.* 6. *Purpur. in l. more* 5. *num.* 101. & 102. *de iuriſdict. omnium ind. Bertachin. de Epiſcop. par.* 7. *lib.* 4. *tit. de Vicariis Epiſcopi num.* 14. *Ripa in cap.* 1. *num.* 44. *de iudic. Rebuff. dict. tit. in forma Vicar. Archid. num.* 190. & 192. *Scot. lib.* 8. *reſp. reſponſ.* 4. *num.* 6. *Cuch. inſtitut. maior. lib.* 2. *tit.* 8. *num.* 135. *cum ſeq. Sbroz. lib.* 3. *quæſt.* 6. *num.* 7. & *quæſt.* 14. *num.* 5. *verſ. ſecundo adducitur, Iacob. Laurent. de iudice ſuſpecto cap.* 4. *numer.* 7. *Sanch. de Matrimon. lib.* 3. *diſput.* 30. *num.* 11. *D. Barboſa in l. quia tale*, 14. *num.* 87. *ff. ſoluto matrim. Azor. d. lib.* 3. *cap.* 45. *quæſt.* 14. *Vgolin. d. cap.* 4. §. 6. *num.* 4.

Deinde ſi Epiſcopus fuerit maiori excommunicatio- 146
ne nodatus, & publice denunciatus, eius Officialis, ſeu Vicarius generalis iuriſdictionem ſuam exercere non poterit, quia ſicut per huiuſmodi excommunicationem ſuſpenditur Epiſcopi iuriſdictio *cap. ad probandum*, 24. *de re iudic. cap. audiuimus*, 24. *quæſt.* 1. & communiter notatur in *cap. ſciſcitatus, de reſcript. Soar. de cenſur. diſput.* 13. *ſect.* 2. *num.* 15. ita ſimiliter eius Vicarij iuriſdictio ſuſpenditur, cum acceſſoria ſit, & idem auditorium vtriuſque reputetur, probat text. *in cap.* 1. *vbi gloſ. verbo ipſius officialis in fine, & Franch. in vltim. notab. officio Vicarij, libr.* 6. *Specul. in tit. de iud. deleg.* §. *reſtat, num.* 7. *Roman. ſing.* 632. *Maranta dicta diſtinct.* 5. *princip. num.* 70. *Sylueſt. verbo Vicarius, quæſt.* 4. *verſ. quartum, Selu. de benefic. par.* 2. *quæſtion.* 14. *numer.* 6. & *par.* 6. *titulo de Vicario Epiſcopi, numer.* 3. *Antonin. Cuch. d. titulo* 8. *de Vicar. numer.* 134. *Rebuff. dict. titul. de Vicario Epiſcopi, num.* 217. *cum ſequenti, & in concord. titul. de excommunic. non vit. gloſſ.* 1. *verſ. collatio etiam facta, Feder. Scot. dicto reſponſ.* 4. *num.* 5. *Surd. conſil.* 50. *numero* 32. *Gutier. canon. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 83. *cum ſequent. praxis Epiſcopalis par.* 1. *verbo Vicarius* §. 8. *Sbroſ. libro* 3. *quæſt.* 17. *à numero* 1. *Soarez de cenſuris, diſputat.* 14. *ſect.* 1. *numer.* 1. *Azor. dict. libro* 3. *cap.* 45. *quæſtion.* 14. *Laurent. dict. capit.* 4. *numer.* 10. *Aula de cenſuris, parte* 2. *capit.* 6. *diſputat.* 6. *dub.* 4. *Vgolin. dict. cap.* 4. §. 2. *numer.* 3. & §. 6. *numero* 5. *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. §. 9. *numer.* 115. & 127. *Molina tract.* 5. *diſp.* 10. *numer.* 2. plures per *Sanch. d. libro* 3. *diſput.* 30. *num.* 5. *cum ſeq.*

147 Hinc non valere collationem ſi dum Epiſcopus excommunicatus eſt Vicarius conferat, imò effici irregularem, docuit *Aretin. in cap. cum non ab homine, de iudic. Franciſc. Marc. deciſ.* 1231. *num.* 4. *&* 6. *& deciſ.* 1232. *in princip. par.* 1. *Pariſ. conſil.* 89. *num.* 5. *volum.* 4. *Sbroz. d. quæſt.* 17. *num.* 2. Niſi Epiſcopus eſſet toleratus, vel occulte excommunicatus; nam tunc fauore publici iuris cum communi opinione pro non excommunicato habeatur, collatio à Vicario, ſiue ab Epiſcopo facta valebit, vt colligitur ex *Abb. in cap. veritatis, num.* 42. *de ſentent. excomm. Felin. in cap. ad probandum, num.* 6. *de re iudic. Franc. Marc. deciſ.* 967. *num* 7. *&* 13. *Vgolin. dict. num.* 5. *Anila dict. par.* 2. *cap.* 6. *diſput.* 6. *dub.* 3. *verſic. ex dictis primo ſequitur.* Si verò Capitulum Sede vacante ſuſpenſionis cenſura ſit irretitum an eius Vicarius iuriſdictionem exercere poſ-
148 ſit; dicam infra *numer.* 180. Et quid ſi tantum fuerit Vicarius Epiſcopi excommunicatus, nunquid etiam ſit excommunicatus eius Subuicarius? Et non eſſe probatur *in cap.* 1. vbi omnes, *de officio Vicarij, lib.* 6. *Panin. dict. quæſt.* 10. *num.* 2. *Sbroz. lib.* 3. *quæſt.* 18. *&* 19. quod excommunicato Vicario non erit excommunicatus illius ſucceſſor, & *quæſt.* 23. quod Epiſcopus poteſt alterum eligere Vicarium, quando electus eſt excommunicatus.

149 Hinc etiam Vicarius ex ſuſpicione Epiſcopi poteſt vt ſuſpectus recuſari, quamuis contra Vicariũ nulla adſit ſuſpicio *cap. inſinuante*, vbi *Abb. num.* 2. *de Officio deleg. gloſ. verbo Epiſcopi in cap. ſi contra vnum, de officio deleg. lib.* 6. *Rip. in cap.* 1. *num.* 44. *de iudic. Gemin. in cap. non putamus num.* 8. *de conſuet. lib.* 6. *Bertrand. conſ.* 184. *num.* 2. *&* 3. *Marant. de ordine iudic. par.* 6. *n.* 28. *Ant. Burg. in repet. c. cæterum num.* 128. *de reſcript. Bertachin. d. lib.* 4. *par.* 5. *num.* 69. *& par.* 6. *tit. de Vicario Epiſcopi num.* 12. *Aufrer. de recuſat. num.* 10. *in fine, verſ. decima ſi Vicarius, Redoan. de rebus Eccleſiæ non alien. cap.* 3. *num.* 29. *Rebuff. in praxi tit. de forma vicariatus, num.* 190. *Rot. deciſ.* 2. *num.* 21. *cum ſeqq. par.* 2. *diuerſ. Perez. l.* 1. *tit.* 8. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 369. *Sbroz. de officio Vicarij lib.* 3. *quæſt.* 14. vbi ampliat in Vicario Epiſcopi electi, & confirmati nondum conſecrati, & in Vicario Capituli Sede vacante, *Gutier. canon. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 86. *Iacob. de Laurent. de Iudice ſuſpecto cap.* 4. *num.* 7. *&* 8. *Marchеſ. de commiſſion. par.* 1. *rub. de commiſſ. appellat. extra Romanam Curiam cap.* 6. *ſub num.* 76. *in* 2. *impreſ. Bobadil. in ſua politica lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 39. *Cardin. Tuſch. verbo ſuſpectus concl.* 908. *num.* 3. *Quarant. in ſumm. Bullarij verbo Archiepiſcopi auctoritas num.* 19. *verſ. vlterius quæro, Sigiſm. Scacc. de appellat. quæſt.* 8. *num.* 68.

150 Amplia ſiue ipſe Vicarius ſolus cauſam cognoſcat tanquam Vicarius, ſiue etiam tanquam delegatus inſimul cum Epiſcopo, vt per *Sbroz. d. tract. lib.* 3. *quæſt.* 14. *num.* 7. *Iacob. Laurent. d. cap.* 4. *num.* 11. poſt *med. verſ. & ideò*, vbi Epiſcopus, *Scac. d. quæſt.* 8. *num.* 69.

Limita tamen primò è conuerſo, nam Vicario Epiſcopi ſuſpecto exiſtente non poteſt ex eadem ratione recuſari ipſe Epiſcopus *gloſ. verbo Epiſcopi in d. cap. ſi contra vnam*, vbi *Franch. col.* 2. *in fine, Bertach. d. tit. de Vicario Epiſcopi num.* 11. *Sbroz. d. lib.* 3. *quæſt.* 15. *Scacc. dict. quæſt.* 8. *num.* 57. *verſ. ſeptimo quia*, vbi *num.* 85. ait quod ſi Vicarius Epiſcopi recuſatur, vt ſuſpectus poterit Epiſcopus loco Vicarij dare alium Iudicem, quia ſuſpicio contra Vicarium non militat contra Epiſcopum, quicquid dicant *Dec. in cap.* 1. *num.* 17. *de offic. deleg. & Rebuff. d. tit. de vicar. Archiep. num.* 219.

Limita ſecundò in Vicario cauſam cognoſcente non tanquam Vicarius, ſed tanquam delegatus à Papa, vel etiam ab Epiſcopo, tunc enim non poteſt recuſari ex eo quod Epiſcopus ſuſpectus ſit, *Felin. in d. cap. inſinuante num.* 1. *Sbroz. d. lib.* 3. *quæſt.* 14. *à num.* 8. *Scacc. d. quæſt.* 8. *num.* 70. quicquid dicat *Iacob. de Laurent. dict. cap.* 4. *num.* 11.

Limita tertiò in Vicario Epiſcopi electo, ſeu confirmato per Papam, vel alium ſuperiorem, quo caſu non poteſt vt ſuſpectus recuſari ex eo quod Epiſcopus ſit ſuſpectus, *Felin. & Rip. dictis locis, Sbroz. d. lib.* 3. *quæſt.* 14. *num.* 11.

Limita quartò in Vicario ſeorſim ab Epiſcopo habitante, qui tunc recuſari non poteſt ex eo quod parti Epiſcopus ſit ſuſpectus, vt per *Rot. d. deciſ.* 2. *nu.* 23. *Scacc. d. quæſt.* 8. *num.* 71.

Nota tamen quod quando ſuſpicio propter quam Vicarius Epiſcopi eſt recuſatus, tangeret etiam Epiſcopũ, prout eſt quando Vicarius recuſatur ex eo quod Epiſcopus habetur pro ſuſpecto, tunc ſuſpicionis cauſæ non cognoſcuntur coram Epiſcopo, ſed Epiſcopus earum cognitionem alicui alteri confidenti committit, vt referunt *Sbroz. d. lib.* 3. *quæſt.* 16. *num.* 8. *Iacob. Laurent. dict. cap.* 4. *num.* 6. *ad med.*

Vbi vero Epiſcopi Vicarius fuerit aliunde recuſatus ſuſpectus, ſuſpicionis cauſa probanda eſt coram ipſo Epiſcopo, ad text. *in d. cap. ſi contra vnum*, vbi *Anchar. in* 4. *&* 5. *not. ab. & cæteri ſcribentes, Sbroz. dict. lib.* 3. *quæſt.* 16. *num.* 1. *Iacob. Laurent. d. cap.* 4. *ſub num.* 6. *ad med.* Quid autem Epiſcopo abſente quis nam cognoſcat de cauſa ſuſpicionis recuſari eius Vicarij; vide *Sbroz. dict. lib.* 3. *quæſt.* 16. *num.* 4. *& ſequent. Iacob. Laurent. dict. cap.* 4. *num.* 17. *&* 18.

Hinc denique fit, Vicarij iuriſdictionem per Epiſco- 151
pi mortem, (cum vtriuſque vnum tribunal ſit) expirare, *Clemen. fin.* iuncta *gloſ. verbo conteſtata.* vbi communiter ſcribentes, *de procurat. Abb. in cap.* 1. *num.* 5. *ne Sede vacante, & in cap. extirpanda. §. quia vero, num.* 14. *de prabend. Butri. in cap. tua, nu.* 9. *officio Vicarii, Pariſ. conſil.* 89. *num.* 6. *volum.* 4. *Paum. d. q.* 10. *num.* 12. *Feder. Scot. d. reſponſ.* 4. *num.* 6. *Molin. de primogenitis lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 13. *Azori. lib.* 3. *cap.* 45. *quæſt.* 14. *Vgolin. d. cap.* 4. *§.* 6. *num.* 4. *Sbroz. lib.* 3. *quæſt.* 44. *Stephan. Gratian. diſcept. foreſt. cap.* 106. *num.* 27. *Sanch. de Matrim. lib.* 3. *diſput.* 30. *num.* 1. *cum ſequentib. Gutier. eodem tractat. cap.* 69. *num.* 16. *D. Barboſa in l. quia tale, num.* 93. *ff. ſoluto Matrimon.* vbi aſſerit per mortem Epiſcopi cenſeri extinctam iuriſdictionem ordinariam in perſona Vicarij, etiam quoad negotia iam cœpta, quod etiam poſt multos quos refert, tenet *Sbroz. d. lib.* 3. *quæſt.* 46. *& Henriq. in ſumm. lib.* 7. *cap.* 21. *§.* 5. *in comm. littera S*, dicit non expirare de per ſe mortuo Epiſcopo, ſed per Capitulum Sede vacante deponi, & inde infert valere geſta à Vicario ignorante mortem Epiſcopi lon- 152
gè diſtantis, quod etiam tenent *Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. cap.* 18. *num.* 50. *Galett. d. verbo. vicarius*, 7. *Sanch. de Matrim. lib.* 3. *diſput.* 22. *num.* 59. *& diſput.* 30. *num.* 4. *Gutier. d. cap.* 66. *num.* 18. & ante ſcientiam dictæ mortis poſſe beneficia conferre, ſi conferendi poteſtatem habebat, tenent *Pute. deciſ.* 370. *lib.* 2. *Lancelott. de at-* 153
tent. par. 2. *cap.* 10. *num.* 29. *&* 30. *Flamin. de reſignat. lib.* 7. *quæſt.* 24. *à num.* 33. quos refert & ſequitur *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell. §.* 5. *procem. numer.* 103. *& gloſſ.* 15. *§.* 2. *numer.* 91. Quo fit, vt ſi Epiſcopus ad manus hoſtium peruenerit, & captiuitate detineatur, eius Vicarius, nec excommunicare, nec alia huiuſmodi, quæ iuriſ- 154
dictionis ſunt, exercere poſſit, quia captiuitas ciuilis mors dicitur, *l. pater* 10. *in fine principij, l. in omnibus* 18. *de captiuis.* Et ſicut Epiſcopi naturali morte Vicarij iuriſdictio ceſſat, ita & ciuili, quæ eundem in propoſito ſortitur effectum, *Sayr. de cenſur. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 39. & tunc Capitulum adminiſtrat *cap.* 2. *de ſuppl. neglig. Prælat. in* 6. *Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Vicarius, antepenult.* Vnde etiam per ingreſſum religionis, renunciationem, depoſitionem, ceſſionem, tranſlationem, relegationem, permutationem, vel per aliam ſimilem Epiſcopi abdicationem Vicarij iuriſdictionem extingui ex pluribus reſoluit *Sbroz. libr.* 3. *quæſt.* 42.

Vnde animaduerſione dignum exiſtimo quod tradit 155
Iacob.

Iacob. Laurent. de iudice ſuſpecto cap. 4. num. 9. & 11. poſt med. videlicet Vicarium ab Epiſcopo electum licet confirmatum à Papa, vel ab alio quam ab ordinario conſtitutum poſſe ab Epiſcopo remoueri etiam inconſulto Papa, licet non ſic eſſet in electo Vicario immediatè ab ipſo Pontifice, quem nos Vicarium Apoſtolicum nuncupamus.

155 Quamuis Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, vel alius Prælatus, qui tempore commiſſionis conſtitutus erat in dignitate, & inter iudices ſynodales deſignatus poſſit poſt eandem dignitatem renunciatam eſſe iudex, & de cauſa ſibi commiſſa cognoſcere, vt firmat *Sbroz. lib. 3. quæſt. 47. num. 4.* & deciſum fuiſſe in Sacra Congregatione referunt *Flamin. de reſignat. lib. 1. quæſt. 11. num. 14. in fine, Ceuall. commun. contra commun. quæſt. 667. num. 10. in fine, Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 616. in prima editione, & reſolut. 414. num. 2. in ſecunda editione Galett. in margarita caſuum conſcientiæ verbo delegatus, 3. & verbo*
156 *renunciare, vltim.* Vicarius tamen finito officio non poterit procedere in illa cauſa, quæ illi commiſſa fuerit, non ſub nomine proprio, ſed ſub nomine dignitatis, *gloſ. verbo principalis, in d. Clemen. 2. de reſcript.* vbi *Cardin. num. 7. & Imola num. 11. & 13.* poſt *Abb. Felin. Barbat. &* alios ita tenet *Sbroz. lib. 3. quæſt. 47. & quæſt. 46.* reſoluit, quod Vicarius Epiſcopi, cui fuit commiſſa cauſa, ſub expreſſo nomine proprio, poteſt adhuc in ea procedere, quamuis deſinat eſſe Vicarius, ſi cœpillet de cauſa cognoſcere.

157 Cum Epiſcopi iuriſdictio Sede vacante ad Capitulum deuoluatur *cap. vni. &* ibi *gloſ. de maioritat. & obed. lib. 6. Abb. in cap. cum olim. notab. vltim. num. 2. eodem tit. in antiqu. Roman. conſil. 506. num. 13. in fine, Feder. de Senis conſil. 30. num. 3. Cardoſo in praxi iudicum, verbo Capitulum, num. 2. Molina de iuſtit. tract. 5. diſput. 11. num. 1. 3. & 10. Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 357. num. 4. in prima editione, & reſolut. 305. in ſecunda editione, Sbroz. lib. 1. quæſt. 16. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo Capitulum Sede vacante*, Epiſcopi inſtar Vicarium generalem conſtituere poteſt *Abb. in cap. irrefragibili, num. 2. de offic. Ordin. Felin. in d. cap. cum olim, num. 9. de maiorit. & obedient. Panin. d. quæſt. 10. num. 1. & 2. Sbroz. d. quæſt. 16. num. 8.* & diſponit *S. Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 16.* ibi. Item officialem, ſeu Vicarium infra octo dies poſt mortem Epiſcopi conſtituere, vel exiſtentem confirmare omninò teneatur, qui ſaltem in iure Canonico ſit Doctor, vel Licentiatus, vel aliàs, quantum fieri poterit, idoneus, &c.

158 Ex quo Concilij decreto collige teneri Capitulum Sede vacante infra octo dies poſt mortem Epiſcopi eligere, ſeu conſtituere Vicarium, vel conſtitutum confirmare, aliàs illius deputatio deuoluitur ad Metropolitanum, & ſi Eccleſia ipſa Metropolitana fuerit, aut exempta, tunc antiquior Epiſcopus ex ſuffraganeis in Metropolitana, & propinquior in exempta Vicarium idoneum conſtituere poteſt, ita *Sà in Aphoriſm. verbo Vicarius, num. 3. praxis Epiſcop. par. 1. verbo Capitulum, §. 3. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici par. 1. cap. 10. num. 7. Molin. dicto tom. 5. diſputat. 11. num. 1. Quaranta dict. verbo Capitulum Sede vacante, verſ. duodecimo quæro, num. 2. Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Vicarius Sede vacante, num. 5. Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori Eccleſiaſtici deciſ. 473. in prima editione, & reſolution. 497. in ſecunda editione.* Vicarius hic à Capitulo Sede Epiſcopali vacante deputatus eandem habet iuriſdictionem quam Vicarius Epiſcopi habebat, exceptis aliquibus, prout in cognitione cauſarum Vicario Epiſcopi delegatarum, vel in exequutione litterarum Apoſtolicarum, quas Vicario generali Epiſcopi delegatas Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante deputatus exequi non poteſt, *Feder. de Senis conſil. 30. ante num. 1. verſic. ſuo iure agitur, Franc. Leo dict. cap. 10. num. 8. verſ. ſecundo, & verſ. quarto.* Forma autem, qua Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante, creari debet, cui pro voluntate Capituli addi, vel minui poteſt, eſt illa quam habet *Quaranta d. loco*, & ſequitur:

Nos Canonici & Capitulum Cathedralis N. Sede 159
vacante per obitum bonæ memoriæ N. Epiſcopi, &c. Reuerendo N. ſalutem in Domino ſempiternam. Cum ex Sacrorum Canonum diſpoſitione Eccleſiarum Cathedralium Capitula in deficientium Epiſcoporum (præſertim ſi ex humanis eximi contigerit) locum ſubrogentur, eiſque in ſpiritualibus & temporalibus ſuccedant, eorum munus erit viduatis Eccleſiis ita conſulere, vt miniſtrorum ſolertia, & diligentia viduitatis incommoda minimè ſentiantur. Ne igitur ſupradicta Eccleſia noſtri culpa aliquid detrimenti in ſpiritualibus & temporalibus patiatur, nos dictis ſacris Canonibus, & Concilij Tridentini decretis obtemperare volentes, vocatis omnibus, & ſingulis canonicis infra tempus à dicto Concilio ſtatutum, ad Vicarium, qui vices noſtras ſuſtinere debeat, deputandum, congregatiſque iis, qui debuerunt, voluerunt, & potuerunt intereſſe, habitiſque intereſſentium votis de conſenſu, & voto eiuſdem Capituli te Reuerend. N. de cuius probitate, ſcientia, & ſufficientia confiſi generalem in ſpiritualibus, & temporalibus Vicarium noſtrum in prædicta Eccleſia Cathedrali, ciuitate, & diœceſi, tenore præſentium deputamus, creamus, & conſtituimus per menſes ſex . . . vel Epiſcopali Sede vacante, cum omnibus, & ſingulis facultatibus, priuilegiis, honoribus, oneribus, præeminentiis, & prærogatiuis ad huiuſmodi munus exercendum, neceſſariis, & opportunis; dantes tibi plenam, & liberam poteſtatem, omnia & ſingula exercendi, quæ Capitulo Sede vacante, in vtroque foro à iure permittuntur, & proinde cauſas omnes tam ciuiles, quam criminales, & mixtas etiam hæreſis, & matrimoniales, audiendi, prouidendi, & decidendi, cum facultate excommunicandi, & cenſuras proferendi, cum voto tamen ordinariorum conſultorum noſtræ Curiæ in ſententiando, & procedendo ad actus, quorum grauamen per appellationem à diffinitiua reparari non poteſt; necnon ea omnia faciendi, quæ nos facere, & mandare poſſumus, etiamſi ſpeciale mandatum requirant. Reſeruantes nobis collationem beneficiorum, eorúmque inſtitutionem ad Capitulum ſpectantem, deputationem examinatorum, officialium, actuariorum, & miniſtrorum Curiæ, regimen Seminarij, facultatem cognoſcendi de cauſis ſuſpicionum, & de negata iuſtitia, & conſtitis (ſeruatis de iure ſeruandis) alteri delegandi. Volumus autem, vt licentiam ordinandi, etiam ad primam tonſuram (in caſibus à ſacro Concilio Tridentino Capitulo permiſſis) & prouidere de Prædicatoribus in Aduentu, & Quadrageſima, ac diſpenſare in foro exteriori, etiam quoad temporum interſtitia, & caſus reſeruatos de nouo facere non poſſis, abſque expreſſo noſtro conſenſu capitulariter habito. Nec approbare confeſſores, ordinandos, & ad beneficia obtinenda, niſi præuio examine ab examinatoribus deputatis, quorum approbationes per Secret. annotentur in libro. In caſu vero infirmitatis, vel abſentiæ ſubſtituere non poſſis, vel cauſas delegare, ſed in his caſibus prouiſio ad nos ſpectare debeat. Præcipimus itáque vniuerſo Clero huius ciuitatis, & diœceſis, aliiſque huius Eccleſiæ iuriſdictioni ſubiectis, quatenus te in Vicarium, Officialémque noſtrum generalem recipiant, tibique in omnibus præmiſſis pareant, & obediant. Dantes tibi vices, & voces noſtras, &c. contradictores, & inobedientes pœnis & cenſuris Eccleſiaſticis compeſcendi, & ita te in Vicariũ deputamus, cum ſolutione ſalarij, per eum, cui incumbit facienda. In quorum fidem præſentes ſcribi iuſſimus per notarium noſtræ Curię, & manu propria ſubſcripſimus. Dat in noſtro Capitulo Cathedralis Eccleſiæ N. die, &c. Anno, &c.

160 Circa quam commissionem aliqua sunt obseruanda pro illius intellectu, & imprimis aduertendum circa verba illa (Sede vacante) Sedem Episcopalem dici vacare, donec litteræ Apostolicæ Prælati, cuius Sedes vacabat, fuerint expeditæ, & præsentatæ Capitulo, probat text. *in extrauag. iniunctæ, de electione*, notant *Rebuff. in praxi tit. de Simonia in resign. num. 11. Henriq. consil. 29. num. 4. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori Eccles. decis. 376. in prima*

161 *edit. & resolut. 500. in secunda editione.* Episcopus enim prouisus non potest Episcopatum administrare, nisi litteris expeditis, & ostensis, *Azori. institut. moral. part. 2. lib. 3. cap. 29. quæst. 9. versic. cæterum*, *Flamin. de resignat. lib. 8. quæst. 5. num. 33. D. Barbosa in l. diuortio, in principio, par. 2. num. 50. ff. solu. matrimonio*, & secundum *Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 27.* non sufficeret fuisse promotum ad aliam Ecclesiam si litteræ non essent expeditæ, & secundum *Quarantam*, vbi *proximè num. 13. versic. decimotertio dubitatur*, potest Vicarius Capitularis exercitium continuare, donec nouus Prælatus adeptus fuerit possessionẽ, allegat *Pamin. dicta. quæst. 10. num. 9.* Hinc *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 15. §. 2. num. 88.* refert fuisse conclusum validam esse quandam collationem Canonicatus in mense ordinario vacantis factam à Capitulo Burgen. spreto Episcopo iam promoto, & habente expeditas litteras suæ prouisionis, qui tamen nondum illas ostenderat, nec præsentauerat, quamuis aliàs D. Episcopus simultaneam haberet collationem cum Capitulo, quia cum adhuc duraret vacatio dictæ Ecclesiæ, potuit collatio fieri à solo Capitulo sine vlla citatione, requisitione, aut interuentione Episcopi promoti, iuxta text. *in cap. 1. ne Sede vacante, lib. 6.*

162 Ibi (vocatis omnibus, & singulis.) Aduertendum, quod si aliqui de Capitulo dicerent de nullitate, & quod non fuerint vocati, nec auditi, nullitas hæc proponi potest coram Superiore Capituli, per quẽ si hoc prætextu fuerit electio irritata, poterit Capitulum denuo congregari, & ad Vicarij constitutionem deuenire, ita respondisse *Sacram Congregationem* asserit *Quaranta dicto verbo Capitulum Sede vacante, in fine.*

163 Ibi (infra tempus à prædicto Concilio statutum.) Aduertendum etiam est, quod stante præfixione termini octo dierum, infra quem Capitulum cogitur Vicarium eligere, interim dum de illius electione agitur, Archidiaconus sustinet Vicarij vices in iis, de quibus de iure communi est Vicarius, *Sbroz. lib. 1. quæst. 61.* per *text. in cap. 1. & in cap. ad hæc, de officio Archidiac.* Verum, quia ex diuersis non fit illatio, & dicta iura loquuntur Sede repleta, non autem Sede vacante, quo casu de iure transit in Capitulum iurisdictio, ideò infra illos octo dies totum Capitulum administrare debere, possẽque prædictum numerum octo dierum pro Vicarij electione restringere, breuiorem statuendo, resoluunt *Quaranta dicto verbo Capitulum Sede vacante, §. duodecimo quæro, versiculo primo, & Aloys. Ricc. post resolut. 505. in notab. de materia Vicarij à Capitulo Sede vacante, versic. primo, & in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 305. num. 3. par. 4. Rogus. de voce Canonic. quæst. 37. num. 2.* Ex quo sequitur infra illos octo dies non arctari Capitulum ad constituendum Vicarium, & successiue posse de per se administrare, ait idem *Quaranta* vbi proximè *vers. terminum.*

164 Deinde sciendum huiusmodi terminum octo dierum currere Capitulo, etiam à die scientiæ translationis Episcopi ad aliam Ecclesiam, quando tamen à Summo Pontifice fuerit Episcopus absolutus à vinculo prioris Ecclesiæ, refert decisum idem *Quaranta dicto versiculo terminum.*

Qui quidem octo dierum terminus currit Capitulo etiam à die scientiæ translationis sui Episcopi ad aliam Ecclesiam, quando tamẽ à Summo Pontifice Episcopus fuerit absolutus à vinculo prioris: statim enim post trãslationem absque alio consensu Episcopum translatum perdere iura primæ Ecclesiæ censuit *Rota apud Farin. decis. 475. par. 1. recent.* refert decisum *Massob. in sua praxi habendi concursum requis. 1. dub. 9. secundum Roman. impres.* me citato *in collect. ad cap. 1. num. 5. de transl. Episcopi*, Ecclesiam, à qua volens transfertur, seu quam dimittit Episcopus, vacare ab eo tempore, quo idem Episcopus ab illius vinculo absoluitur in consistorio Sanctitatis suæ, etiam ante expeditionem litterarum Apostol. vel adeptam possessionem secundæ Ecclesiæ: & posteaquam huiusmodi absolutionis notitiam Episcopus habuerit, etiam ex testimonio, seu documento Secretarij Sacri Collegij, illico teneri eum abstinere ab exercitio Ordinariæ iurisdictionis, eámque transire in Capitulum tanquam Sede vacante, & ita posse, & debere Capitulum statim ea iurisdictione vti, ac Vicariũ iuxta *Concilij Trident. sess. 24. de reformat. cap. 18.* præscriptum eligere, Sedémque vacantem publicare; sunt formalia verba Decreti à Sacra Congregat. nouissimè emanati, quod refero *in collect. ad d. cap. 1.* Si verò infra prædictos octo dies Capitulum Vicarium nõ deputauerit, vel minus idoneum elegerit, Archiepiscopus Metropolitanus poterit illum deputare ex decreto *Concilij Trident. sess. 24. de reformat. cap. 16. vers.* si secus factum fuerit, referunt *Quarant. in summa Bullarij verbo Archiepiscopi auctoritas n. 56. Marc. Ant. Gennen. in praxi Archiep. Neapol. cap. 70. num. 6.* Metropolitano vero ipso negligente suum Vicarium constituere, Episcopus antiquior ex suffraganeis in Metropolitana illum constituere potest: at Episcopo exempto negligente Episcopus propinquior deputabit, vt statuit idem *Concil. Trident. dict. cap. 16. vers.* & si Ecclesia ipsa Metropolitana, & resoluunt *Cuch. instit. Iuris Canon. lib. 2. tract. 8. de officio vicar. num. 39. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 1. quæstio 58.*

165 Ibi (Te Reuerendum N.) Sicut Episcopus plures Vicarios sibi constituere potest, vt supra ostendimus, ita etiam Capitulum Sede vacante, *Pamin. dict. quæst. 10. num. 6. Sbroz. lib. 1. quæst. 50. num. 3. Quaranta vbi supra vers. nono dubitatur*, vbi refert *Sacram Congregat.* censuisse à Capitulo Sede vacante vnum tantum Vicarium eligendum, nisi adesset legitime immemorabilis consuetudo duos aut plures eligendi. Si discordia fuisset inter Canonicos in electione Vicarij, & plures ad hoc officium assumerentur, magis idoneus, & habens qualitates Concilij remanere debet cæteris remotis, *Quaranta vbi proximè vers. secundo dubitatur Aloys. Ricc.* post *dict. resol. 505. vers. secundo.* Quamuis Capitulum non teneatur eligere personam in Vicarium de gremio ipsius Capituli, si tamen adesset idoneus cæteris paribus erit præferendus, & refert decisum *Quaranta vbi proximè vers. sexto dubitatur, & Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 180. par. 4.* qui dum à choro absens est, & exercet officium suum, illique tempore diuinorum officiorum incumbit, distributiones quotidianas non percipit, vt resoluit *Moneta de distribut. quotid. par. 2. quæst. 11. num. 83. contra Cened. dict. lib. 1. quæst. 1. num. 72. & Santiarel. d. quæst. 11. num. 18.* quod intellige vbi consuetudo illum absentem non excusat, cum *Rebuff. dict. tit. de Vicar. Episcopi num. 5. Rota Roman. decis. 222. nu. 6. p. 2. diuers. Quaranta, vbi supra vers. octauo dubitatur, in fine.* Canonicum autem qui munere Vicarij Episcopi fungitur non lucrari distributiones quotidianas, si horis Canonicis non interfit, etiamsi à tempore immemoriali obseruatum sit vt debeantur, refert decisum *Nicol. Garc. in addit. ad suum tractat. de benefic. par. 3. cap. 2. num. 348.* ex ea ratione quia non abest ex iusta causa cum Vicarius deseruiat soli Episcopo, & non Ecclesiæ, vt inquit *Rot. decis. 222. num. 5. par. 2. diuersor.*

166 Vnde si in choro interueniat cum canonicali apparatu, vt distributiones quotidianas lucretur, debet sedere

167 ſedere in loco proprio ſui canonicatus, antiquiores non præcedendo, *Quaranta vbi proximè verſ.octauo dubitatur, in principi Aloyſ.Ricc.in praxi fori Eccleſia. deciſ.* 475. *in* 1. *edit.& reſolut.*499.*in* 2.*edit.*vbi *num.* 8. dicit deciſum per *Rotam in vna Lucana beneficij* 18.*Decemb.*1579.*coram Seraphino, ead.Rot. deciſ.*288.*num.* 2. *apud Farin.p.*2. *recent. Vincent. Grilinz. conſ.*121. *Honobon. de Bonis de humana vita ſtatibus p.*1.*cap.*7.*verſ.porro, Sbroz.lib.*2.*quaſt.*25.*num.* 17.vbi *num.*20. reſoluit, quod quando non eligitur Vicar. ex Canonicis, illi in proceſſionibus præferendus eſt Archidiacon. ſeu alia dignitas maior, & prima poſt Epiſcopum, prout eum refert *Quaranta vbi proximè.*

168 Ibi (de cuius probitate, ſcientia, &c.) Aduertendum quod cum Epiſcopi Vicarius non ſolum moribus, & ætate idoneus eſſe debeat, verum etiam ſcientia, vt ſcribit *Rebuff.d.tit.de Vicar.Epiſcopi num* 28.*&* 33. quem refert *Sbroz.lib.*1.*q.*36. *n.*1. ita Vicarius Capitularis Sede vacante non ſolum ſcientia idoneus,ſed Doctor,vel Licentiatus eligi debet, aut aliàs quantum fieri poterit idoneus, & ita deciſum fuiſſe ſuper Decretum *Conc.d.cap.* 16. referunt *Sbroz. dict. quaſt.*36. *numer.* 12. vbi *in addit.* refert deciſum, quod Sede Epiſcopali vacante Vicarius debet eligi Doctor, aliàs electio eſt nulla, nec debet confirmari Epiſcopi demortui Vicarius, niſi eſſet Doctor,quod repetit *in addit. ad q.*55.*ſub num.* 2. *Galet.in margarita caſuum conſcientiæ verbo. Vicarius* 4. *Nauar.conſ.*2. *de officio Vicarij, Sayr. deciſ.* 2. *eodem titulo, Henriq. conſ.* 90. *Aloyſ. Ricc.dict.reſolut.*477.*num.* 2. *& in collect.deciſ. par.*5.*collect.*1602. vbi limitat in Vicario Capituli Eccleſiæ Collegiatæ Sede vacante *Raguſ. de voce Canon.in Eccleſia quæſ.*37.*num.*6. Et Doctorem ſacrorum Canonum præferri Magiſtro ſacræ Theologiæ quoad officium vicariatus reſoluit *Aloyſ. Riccius. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol.deciſ.*305.*num.*15.*p.*4.vbi *num.* 16. tenet electionem in Vicarium factam de Theologo omiſſo Canoniſta valere. In caſu vero in quo Vicarius conſtitutus idoneus quantum fieri potuit, non eſſet Doctor poteſt Capitulum in ipſo actu deputationis, dare ei conſultorem Doctorem, alioquin poterit ipſe Vicarius eligere conſultorem ſibi bene viſum partibus non ſuſpectum, in caſibus in quibus eo opus erit, *Sbroz. d.q.* 36.*nu.*13.optimè *Quaranta vbi ſupra num.*3.*in fine, Aloyſ. Ricc.poſt d.reſol.*505.*in notab.de materia Vicarij,&c. num.*4. *verſ.Capitulum.*

169 Ibi (Ciuitate, & diœceſi.) Notandum eſt diœceſim non venire appellatione Vrbis, vbi aliud non exprimitur, vt videtur probare text. *in caput.ſua de officio Vicar.* vbi *Abb.nu.*5.*& in l.fin.ff.de officio Præfecti Vrbis.* Sed pro contraria parte pugnant aliqua non leuia fundamenta, nam commiſſa cura Ciuit. dicitur commiſſa cura diſtrictus *l.*2.*§.cum Vrbem ff. de officio Pref. Vrbis, Abb. & Felin. in cap.Rodulphus num.*8.*de reſcript.* & conceſſa alicui ciuitate, intelligitur conceſſa cum omni ſua iuriſdictione *Bart.in l.*2.*in princ.ff.de verb. ſignific. & in l. fin.* vbi *Iaſ.num.*8.*ff.de Conſtit. Princip.* Quare paucis diſtinguendum ducimus, an diœceſis fiat mentio in materia fauorabili, aut odioſa: ſi in fauorabili, appellatione diœceſis comprehenderetur ciuitas; ſi vero in materia odioſa, minimè, ita *Petr. Andr. Gammarus ad cap. vni. num.*106. *cum ſequentibus ſuper gloſ.verbo diœceſis de rerum permut.lib.*6.*Cothier.de iuriſdict.Ordinat.in exemptos part.*4. *quæſt.*74. *Gonzal.ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 43. *à numer.* 193. quapropter tutius eſſe in Conſtitutione Vicarij exprimere ciuitatem,& diœceſim,ſicut communiter exprimi ſolet, vt dicit *Sbroz.d.q.*29.*in fine.*

170 Ibi (deputamus,creamus,& conſtituimus.)Sicut Vicarius Epiſcopi ad beneplacitum poteſt reuocari, vt inquiunt *gloſ.in Clement.vltim.de procurat.& in Clement.& ſi principalis verbo per electionem,* vbi *Cardin. num.*10. *de reſcript.Rebuff.d.tit.de forma Vicar.numer.*192. *Sbroz. lib.*3. *quæſt.* 32. *à num.*1. *&* 5. ampliat etiamſi Epiſcopus 171
iuraſſet non reuocare, ita etiam Capitulum facta electione, vel confirmatione illum poſtea poterit reuocare, vt tenent *Paum.d.q.*10.*ſub num.*7.*Galet.verbo Vicarius num.*3. *Aloyſ. Ricc.reſolut.* 505. & etiam dato iuramento de illo non reuocando, *Sbroz. d. quæſt.* 32. *num.*7. quod exiſtẽte iuſta cauſa fatetur *Quaranta d.verbo Capitulum Sede vacante §. duodecimo quæro, verſ. tertio dubitatur.* Sed facta electione Vicarij non poſſe Capitulum illum ad libitum reuocare, & nouum conſtituere, dicit per *Sacram Congreg.* deciſum *Aloyſ.Ricci. in collect. deciſ.par.* 5.*collect.* 1602.*in fine, & in deciſ.Curiæ Archiepiſcop. Neapolit.deciſ.*178.*p.*4.*&* reſoluit *Raguſ. de voce Canonic.quæſ.* 37.*num.*4.

Capitulum conſtituens ſecundum Vicarium, cenſetur 172
primum reuocare; vt cenſuit *Rot. Rom. in vna Orielen. beneficiorum* 11.*Maij* 1593. coram Illuſtriſſimo Seraphino, & patet ex eius *deciſ.*1026.*&* 1033. *par.*2. & tenet *Aloyſ.Ricc.in praxi deciſ.*478.*in* 1. *edit. & reſol.* 502. *in* 2. *edit.* vbi *num.*4. *cum Puteo deciſion.* 168. *libr.* 1. limitat quando conſtat, & euidenter apparet de contraria voluntate conſtituentis.

Ibi (per menſes ſex) Aduerte Capitulum in com- 173
miſſione Vicarij poſſe præfigere tempus,& modum procedendi, ſed non poſtea, tenet *Raguſ. de voce Canon: quæſ.*40. *num.* 14. Si tamen Capitulum conſtitueret Vicarium ſimpliciter, abſque temporis præfinitione, eius officium durabit, durante Sedis vacatione, ita *Quaranta d.c.verbo Capitulum Sede vacante,prope finem, verſ.circà quam commiſſionem.*

Ibi (cum voto tamen Ordinariorum conſultorum.) 174
Aduerte quod in ipſa deputatione Vicarij Doctoris iuris Canonici poteſt Capitulum, vt maturius ac conſultius in decidendis cauſis procedatur,apponere clauſulam, vt adhibeat etiam votum aliorum conſultorum, præſertim ſi Epiſcopus adhibeat, & vt in cauſis Canonicorum procederet cum voto certi conſultoris, quia vt plurimum Vicarij capitulares ſolent eſſe exoſi iis,qui ſibi non dederunt vocem ad fauorem, ita *Quar. d. loco prop.fin.verſ.idem erit.*

Ibi (etiamſi ſpeciale mandatum requirant.) Quia 175
per conſtitutionem Vicarij generalis in ſpiritualibus, & temporalibus non tranſeunt ea, quæ requirunt ſpeciale mandatum, *Paum.d.quæſt.*10.*num.*17.*Quaranta vbi ſupra, verſ.circà quæm.*

Ibi (Reſeruantes.) Quia in commiſſione Vicarij 176
poteſt Capitulum ſibi aliqua reſeruare, vt ait *Quaranta dicto loco verſiculo quarto dubitatur, & verſic. idem erit.*

Ibi (in caſu verò infirmitatis, vel abſentiæ ſubſti- 177
tuere non poſſit) quia ex cauſa infirmitatis, aut alterius impedimenti poſſe Vicarium delegare cauſas tunc pendentes, tenuit *Paum.d. quæſt.*10 *numero* 21. ſed hoc bene intelligit *Quaranta in* 10. *dub.* de conſenſu ipſius Capituli, cuius nomine iuriſdictionem exercet,aliàs ſi Capitulum ſe opponeret, & vellet durante infirmitate Vicarium conſtituere, dicit quod poſſit, idem *Quaranta vbi proximè.* Vicarius enim Capituli ſubſtituere non poteſt, niſi ei in mandato ſubſtituendi facultas concedatur *Rot.deciſ.*159.*lib.*3.*diuerſ.Pute.dec.*487.*lib.*2. *Seraph. dec.*1033.*p.*2.*Aloyſ.Ricc.in praxi rerum fori Eccleſ.deciſ.*477. *in* 1.*edit.& reſolut.* 501. *in* 2. *edit. & reſolut.* 503. reſoluit per mortem Vicarij ſubſtituentis non expirare poteſtatem ſubſtituti.

Ibi (cum ſolutione ſalarij) quia Vicarius Capituli 178
Sede vacante debet habere ſalarium, ſicut quilibet extraneus Vicarius, & deducere expenſas, quas domi facturus eſſet, tanquam reputatus præſens, & reſidens propter Eccleſiæ ſeruitium, *Paum. dict.quæſt.*10.*num.*9.

Sbroz. lib. 1. q. 55. num. 7. Quarantæ dicto loco verſ. ſeptimo dubitatur : licet vbi fuerit Canonicus fructus percipiat cum cenſeatur inſeruire Epiſcopatui *cap. ad audientiam, de cleric. non reſid. Rota de. ſ. 222. num. 6. par. 2. diuerſ. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 6. num. 264. Moneta de diſtribut. quotid. par. 2. q. 11. num. 89. Nuol. Garcia de benefic. par. 3. cap. 2. num. 358.* diſtributiones tamen quotidianas, ſeclusa conſuetudine, ſtatuto, vel priuilegio non lucratur, dum tempore diuinorum officiorum Vicarij munus exercuerit, *Proſper. de Auguſtino ad Quarantam dicto verbo Capitulum Sede vacante num. 8. in fine, Moneta d. qu. 11. numer. 84.* Idem in Vicario Epiſcopi reſoluendum tenent *Sbroz. lib. 1. q. 43. num. 3. Garc. d. cap. 2. numer. 357. Moneta d. quæſt. 11. num. 78.* nam tenetur illi congruum ſalarium ſubminiſtrare, *cap. ſi Epiſcopus, vbi gloſ. de officio Vicar. in 6. Sbroz. lib. 1. q. 55. à num. 1. Segur. in direct. ind. §. 1. cap. 14. à num. 1.* Et cum fuiſſet dubitatum an ſalarium etiam non conuentũ deberetur Vicario Epiſcopi, & ratio dubitandi ex eo deducebatur quod ad effectum exigendi ſalarium non conuentum erat probanda extrema, nempè quod Epiſcopus ſolitus eſſet conducere, & & Vicarius locare operas ſuas, iuxta *Alex. conſ. 109. lib. 3. Dec. conſ. 132. in fine,* contrarium tamen cenſuit *Rot. in Turritana mercedis 20. Maij 1564.* coram Illuſtriſſimo Seraphino inter eius deciſiones impreſſas *deciſ. ...* & apud *Marcheſan. p. 1. pag. 1192.* nempè deberi ſalarium, illud enim quod dicitur per *Alex. & Decium* procedit in famulis, & aliis vilibus perſonis, quæ ſæpenumero
179 inſeruiunt pro expenſis etiam ſine ſalario. Vnum adderem vtiliſſimum quod Vicarius Epiſcopi iam defuncti non poteſt petere ſalarium non conuentum à ſucceſſore, pro ſeruitio præſtito eius prædeceſſori, vt reſolutum fuit *in Rota* teſte *Puteo deciſ. 43. lib. 2.* & referunt *Flamin. de reſignat. lib. 1. quæſt. 16. num. 53. Galet. d. verbo Vicarius 9.*

180 Si Capitulum Sede vacante ſuſpenſionis cenſura ſit irretitum, & iuriſdictionis vſu priuetur, principalis eius Vicarius iuriſdictionem exercere non poterit, vt per *Soar. de cenſur. diſp. 7. ſect. 3. num. 13.* quamuis contrarium teneat *Vgol. tract. de cenſur. tab. 1. c. 4. §. 2.* quia vis officij, & iuriſdictionis Vicarij ab ipſo Capitulo depẽdet ſuſpenſo Capitulo, & erit ſuſpenſus eius Vicarius, vt per *Quarant. vbi proximè verſ. idem erit*; nec refert an à Capitulo, vel à Metropolitano ob negligentiam Capituli generalis Vicarius conſtituatur ſecundum formam *Concilij d. cap. 16.* quia ob negligentiam Capituli non deuoluitur iuriſdictio ad Metropolitanum : nam aliàs ipſe auctoritate ordinaria excommunicare, & abſoluere poſſet, ſed deputatio tantum, ſiue ius conſtituendi Vicarium nomine Capituli, qui quidem Vicarius taliter conſtitutus iuriſdictionem habet pendentem à iuriſdictione, quæ in ipſo Capitulo reſidet, *Tridentina* enim *Synodus* noluit iuriſdictionem Capituli ob eius negligentiam in Metropolitanum deuolui, ſed ſolum Capitulum obſtringere, & obligare neceſſitate Vicarium nominandi, vt eleganter explicat *Soar. dict. ſection. 3. numer. 14.*

181 Vicarius huiuſmodi Capituli Sede vacante finito officio tenetur ſtare ſyndicatui, vt diſponit *Concil. Trident. d. cap. 16.* ibi, rationem exigat, & tenent *Aloyſ. Ricc. in d. praxi deciſ. 481. in 1. edit. & reſolut. 504. in 2. edit. Quarenta d. loco verſ. dubitatur denique, num. 14.* vbi etiam aſſerit in Vicario Epiſcopi conſuetudinem ſe habere
182 in contrarium *Sbroz. libr. 3. quæſtion. 52.* Epiſcopum per ſe rationem adminiſtrationis officij geſti à Vicario Capituli Sede vacante conſtituto exigere, atque in aliquo delicto compertum punire poſſe refert deciſum *Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis num. 99.* obſeruant *Vgolin. de officio Epiſcopi cap. 2. §. 2. num. 2. & Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 291. p. 4.*

Vicarius autem Epiſcopi non tenetur ad ſyndicatum, 183
vt expreſsè declarauit Gregor. XIII. in quadam Bulla ann. 1578. directa Clero, & communitati Tarentin. ſiquidem cum communitas, & Clerus prætenderent Vicarios Epiſcopi eſſe obnoxios ſyndicatui Gregor. XIII, reſpondit his verbis : Statuimus, & mandamus quod Vicarij, & officiales, ſiue generales, ſiue particulares, etiam foranei nuncupati, per eundem Archiepiſcopum, ſiue eius pro tempore ſucceſſores in dicta Eccleſia Tarentina, ſiue eius diœceſi deputati, vel deputandi ad aliquem ſyndicatum nullo modo teneantur, aut eidem ſub quouis prætextu ſint obnoxij, referunt *Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſcop. Neapol. cap. 58. in nouiſſ. edit. Homobon de Bonis de humana vita ſtatibus cap. 7. in fine.* Vnde non venit admittenda Hiſpaniæ conſtitutio in *l. 4. tit. 7. lib. 3. noua recopil.* contrarium diſponens, quam defendit *Azened.* ibi, præfatam *Gregorij* Conſtitutionem fortè non videns.

Quando Vicarius ita delinquit in officio, vt offendat iuriſdictionem Metropolitani, veluti ſi nolit deferre appellationi ad eum legitimè emiſſæ, vel illius inhibitionem ſpernat, tunc poterit Archiepiſcopus eum coercere cenſura Eccleſiaſtica, in quibus terminis procedit tex. *in cap. 1. de officio Vicarij lib. 6.* qui venit coniungendus cum alio tex. eiuſdem Innocentij IV. in eadem controuerſia inter Archiepiſcopum Remen. & eius ſuffraganeos, ſiue eorum Officiales in *cap. Romana Eccleſia, in princip. de appellat.* Quando vero deliquit in officio præiudicando ſimpliciter partibus & iuſtitiæ, cognitio & punitio pertinet ad ipſum Epiſcopum, qui habet facultatem à Iure, prout quiuis alius Magiſtratus coercendi Officialem ſuum appellatione remota *l. nulli Officialium C. quem. appell. non recip. regiſtrata per Gratian. in cap. ei, qui appellat. §. nulli quoque 2. quæſt. 6.* & ita in his terminis optimè reſoluit *D. Lotter. in tract. de re benefic. lib. 1. quæſt. 22. num. 100. cum ſeqq.* vbi intelligit niſi propter notorietatem, & grauitatem criminis facta ſit deuolutio, & ideo ſecundum hanc diſtinctionem accipiendus eſt *Gemin. in d. cap. 1. §. fin. ſub num. 4.*

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentiarium cum vnione prebendæ proximè vacaturæ in ſua Cathedrali Eccleſia debet Epiſcopus inſtituere, modo id commode fieri poſſit.*

2 *Pœnitentiarij officium, & electio perſonæ ad ſolum Epiſcopum abſque conſenſu Capituli ſpectat.*

3 *Pœnitentiaria per Epiſcopum erecta cum vnione prebendæ proximè vacaturæ, talis vnio non comprehendit prebendam vacantem in menſe Sedi Apoſtolicæ reſeruato.*

4 *Pœnitentiarius debet eſſe Magiſter, vel Doctor, aut Licentiatus in ſacra Theologia, vel Iure Canonico, ſeu aliàs, qui aptior pro loci qualitate reperiatur.*

5 *Gradus Doctoratus, vel licentiaturæ requiſitus ad beneficia, ſeu dignitates ſufficit ſi habeatur ſine ſcientia competenti.*

6 *Doctoratus gradus ad beneficia, ſeu dignitates requiſitus non ſufficit ſi habeatur non facta profeſſione Fidei, aut contra Academiæ ſtatuta, vel conſuetudines receptus.*

7 *Pœnitentiarius Canonicus debet eſſe in ætate quadraginta annorum.*

8 *Ætatis quadraginta annorum defectus in Pœnitentiario non obſtat, vbi aliàs aptior pro loci qualitate reperiri non poteſt, in ciuitate ſcilicet, aut diœceſi.*

9 *Anni quadraginta in Pœnitentiario debent eſſe completi.*

10 *Pœnitentiarius ab Epiſcopo cum vnione prebendæ proximè vacaturæ inſtitutus, officium exercere, ac Pœnitentiaria inſeruire tenetur, & interim quo vacat prebenda non habet locum nec in Capitulo, nec in choro, nec diſtributiones quotidianas percipere poteſt, & ſedere debet in loco ſui Canonica*

nonicatus cum illum fuerit aſſecutus.

11 *Pœnitentiaria prabenda collatio ab illis fieri debet, ad quos antea ſpectabat.*

12 *Præſentationem habens in prabenda Panitentiaria unita poterit in ea poſtea præſentare electum ab Epiſcopo.*

13 *Pœnitentialis prabenda vacans in menſe Apoſtolico, vel ſi adſit alia reſeruatio, ſeu affectio, tunc electio, & collatio pertinebit ad Papam ratione reſeruationis.*

14 *Pœnitentiarij in electione non poteſt Capitulum ſe intromittere etiam Epiſcopo abſente.*

15 *Pœnitentiary electio pertinet ad ſolum Epiſcopum, vel eo abſente ad Vicarium ſuum, cui Epiſcopus in ſpecie delegauerit hanc facultatem.*

16 *Pœnitentiarij electio non facta per Epiſcopum, vel per eius Vicarium intra ſemeſtre à die notitiæ vacationis deuoluitur ad Capitulum.*

17 *Pœnitentiaria vacans Sede Epiſcopali vacante, non poteſt prouideri à Capitulo, quamuis collatio prabendarum ſit communis Epiſcopi & Capituli, vel etiam ſolius Capituli.*

18 *Pœnitentiaria vacantis Sede Epiſcopali vacante electio, & collatio pertinet ad Papam, etiam ſeclusa reſeruatione, & non eſt reſeruanda futuro Epiſcopo.*

19 *Pœnitentiarius eo ipſo quod eſt inſtitutus habet à iure, & Concilio facultatem audiendi Confeſſiones, & iuriſdictionem ad abſoluendum à peccatis abſque alia Ordinarij licentia.*

20 *Pœnitentiario quilibet confeſſus peccata ſatisfacit precepto cap. omnis utriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ.*

21 *Pœnitentiarius inſtitutus pro audiendis confeſſionibus vnius diœceſis non poteſt eas audire in alia, etiam habentium Bullam, vel licentiam ſui Parochi.*

22 *Pœnitentiarius poteſtatem, quam habet abſoluendi, aliis delegare ſeu committere non poteſt.*

23 *Pœnitentiarius à caſibus, quos Epiſcopus expreſsè ſibi reſeruauit, abſoluere non poteſt.*

24 *Pœnitentiarius non poteſt caſus Epiſcopo reſeruatos, & ab eo ſibi commiſſos, alijs ſubdelegare.*

25 *Abſolutio Concilij ſeſſion. 24. de reformation. capit. 6. committi poteſt ab Epiſcopo, non tamen à Vicario generali, aut Pœnitentiario, vel Vicario ad id ſpecialiter deputato.*

26 *Pœnitentiarius ad audiendas Confeſſiones ſemper paratus debet exiſtere, non poteſt pœnitentes recuſare, quia ſi hoc faciat poterit ab Epiſcopo puniri, & priuari.*

27 *Confeſſiones integras, & non ſolas caſus reſeruatos, tenetur Pœnitentiarius audire.*

28 *Pœnitentiarius horis oppportunis, loco, & ſede, Epiſcopi, ad quem hoc pertinet, arbitratu, peccata confiteri volentibus ſui copiam facere tenetur.*

29 *Pœnitentiarius virgam, ſeu bacchettam in manu, ſicut in Vrbe, tenere non debet, præcipuè in locis vbi hoc non eſt in vſu.*

30 *Pœnitentiarius dum audit Confeſſiones in Eccleſia, ſiue in confeſſionario, ſiue extra habendus eſt pro præſenti in choro, pro illo tempore dumtaxat quo actualiter eas audit.*

31 *Pœnitentiarius dum Confeſſiones actualiter audit non ſolum habetur pro præſenti in choro ad lucrandas quotidianas diſtributiones, ſed etiam elemoſynas ipſas, quæ diſtribuuntur inter Canonicos pro aſſociandis, & ſepeliendis defunctorum cadaueribus, &c.*

32 *Pœnitentiarius non habebitur pro præſenti in choro ſi extra Eccleſiam Confeſſiones audiat, etiam infirmorum.*

33 *Pœnitentiarius non tenetur ad maiorem reſidentiam, quam alij Canonici, dummodo non abſit tempore quo frequentius pœnitentes accedunt, & diebus feſtis ſolemnibus.*

34 *Pœnitentiaria poteſt reſignari etiam in fauorem, & cum reſeruatione penſionis.*

35 *Pœnitentialis prabenda poſtquam eſt effectum ſortita, nec poteſt optari, nec Pœnitentiarius etiam valet optare, nec retente, nec dimiſſo officio.*

36 *Pœnitentialis prabenda erectio non habet locum in ea, quæ vigore ſtatuti à ſequenti Canonico optatur, ſed illa prebenda, quam dimiſerit Canonicus, qui nouiſſimè optat, huic muneri affecta, & vnita remanet.*

EPISCOPVS IN ECCLESIIS Cathedralibus Pœnitentiarium quomodo inſtituere teneatur.

ALLEGATIO LV.

EPiscopvs in ſua Cathedrali Eccleſia, modo id commodè fieri poſſit, Pœnitentiarium, ideſt, aliquem, qui pœnitentes audiat, & pœnitentiæ Sacramentum adminiſtret, cum vnione præbendæ proximè vacaturæ, inſtituere debet, vt diſponit *Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 8.* de cuius materia, & de Pœnitentiarij inſtitutione, & officio multa cumulat *Salazar de Mendoca, Canonicus Pœnitentiarius S. Eccleſiæ Toletanæ in libello de inſtitutione canonicatus pœnitentiaria in dicta Eccleſia Toletana*, aliaque ad materiam pertinentia tractant *Zerola in praxi Epiſcop. par. 1. verbo Pœnitentiarius, Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 555. in 1. edit. & reſol. 477. in 2. edit. Vgol. de officio, & poteſtate Epiſcopi cap. 33. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 34. à n. 78.* latè *Nicol. Garcia de benef. par. 5. c. 4. nu. 130. cum multis ſequentibus, Homobon. de Bonis de humana vita ſtatibus capit. 10. de ſtatu, & obligation. Pœnitentiarij.* 1

Hæc Pœnitentiarij officij inſtitutio & electio perſonæ, quoties opus fuerit pro exercendo tali officio, ad ſolum Epiſcopum ſpectat, ita vt Capituli conſenſus minimè requiratur, cum hoc ſolius Epiſcopi arbitrio relinquatur, prout deciſum referunt in Sacra Congregat. *Nauar. conſil. vni. ne Sede vacante in fine, Nicol. Garcia d. cap. 4. num. 138. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 477. num. 1. Vgolin. d. cap. 33. num. 2. Flamin. de confident. quæſt. 45. num. 17. Zerola d. verbo Pœnitentiarius §. 3.* & tenuit *Rot. Rom. in vna Abulen. Canonicatus Pœnitentiaria 17. Aprilis 1589.* coram Illuſtriſſimo Mantica, quæ eſt inter eius deciſiones impreſſas *deciſ. 56.* & iterum *in vna Maioricen. Canonicatus 15. Nouembris 1595.* coram Illuſtriſſimo Domino meo obſeruandiſſimo Card. Millino. 2

Erecto Pœnitentiario per Epiſcopum cum vnione præbendæ proximè vacaturæ, huiuſmodi vnio non comprehendit præbendam vacantem in menſe Sedi Apoſtolicæ reſeruato, vt reſpondit *Sacra Congreg. Epiſcopo Vincent.* ex eo quod *Concil. d. cap. 8.* non exprimit de præbendis etiam reſeruatis Sedi Apoſtol. & quando voluiſſet eas comprehendere, expreſsè hoc dixiſſet, vt patet in Seminario *ſeſſ. 23. cap. 17.* ac in ſimplici vnione facienda Cathedrali pauperi *ſeſſ. 24. cap. 15.* referunt *Azored. conſ. 7. num. 31. & 32. & conſ. 14. num. 14. & 15. Nicol. Garcia in addit. ad dict. capit. 4. numer. 127. Salaz. de Mendoza in d. libello §. 2.* vbi etiam refert deciſum 31. *Maij 1596.* præbendam officio Pœnitentiarij vniendam integram, atque canonicalem eſſe debere. 3

Deputare debet Epiſcopus in Pœnitentiarium Magiſtrum, vel Doctorem, aut Licentiatum in ſacra Theologia, vel iure Canonico, ſeu aliàs, qui aptior pro loci qualitate reperiatur, vt habetur *in Concilio Trident. dicto cap. 8.* & tenent *Homobon. de Bonis d. cap. 10. verſ. ſecunda. Nicol. Garci. de benefic par. 7. cap. 4. num. 32. & cap. 7. num. 49.* vbi *num. 50.* reſoluit ad beneficia, ſeu dignitates requirentia gradum, ſufficere eum habere, etiam ſine ſcientia competenti, ita vt adeptio, & impetratio talis beneficij, ſeu dignitatis in foro Eccleſiæ iudiciali rata & firma ſit, quod etiam tenet *Azor. inſtitut. moral. par. 2. lib. 6. cap. 6. quæſt. 1.* Et aduertendum quod idem *Nicol. Garcia* 4 5

Digitized by Google

6 *Garcia dict. cap. 7. num. 51.* tenet non sufficere gradum non facta professione Fidei iuxta Constitutionem Pij IV. aut contra Academiæ statuta, vel consuetudines receptum, vt quia quis falsò probauit cursus necessarios, vel descriptionem in matricula, aut non fuit seruata forma præscripta in examine, seu aliàs.

7 Vltra prædictum gradum Doctoratus, vel Licentiaturæ, requiritur vt huiusmodi Canonicus Pœnitentiarius sit in ætate quadraginta annorum, seu aliàs, quando aptior pro loci qualitate non reperitur, vt habetur in eodem *Concil. Trid. dict. cap.* 8. & tenent *Gutier. Canon. libr. 1. cap. 26. num. 40. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 164. in fine, Campanil. in diuersorio Iuris Canonici rubr. 7. cap. 6. num. 27. Nicol. Garc. dict. par. 7. cap. 4. numer. 32.*

8 Defectus huius ætatis non obstat vbi aliàs aptior pro loci qualitate reperiri non potest, existimoque sufficere, quod non reperiatur in ciuitate, aut etiam diœcesi persona apta cum dictis qualitatibus, nec esse quærendam extra diœcesim argum. *cap. nullus, 61. distinct. & cap. sacrorum. 63. distinct. Salazar de Mendoza in dicto libello §. 3. Nicol. Garcia dicto cap. 4. num. 33.* vbi *num. 34.* resoluit, quod si in diœcesi non reperiatur talis persona apta, & Episcopus velit eum eligere extra diœcesim, non poterit eligere nisi habentem dictas qualitates, si talis ibi
9 reperiri potest commodè. Et huiusmodi quadraginta annos debere esse completos resoluit *Nicol. Garci. dicto cap. 4. num. 35.* quamuis sufficere inchoatos teneat *Azori. d. lib. 6. cap. 5. q. 6. in fine.*

10 Pœnitentiarius ab Episcopo sic ad præscriptum Concilij institutus, & deputatus, cũ vnione præbendæ proximè vacaturæ tenetur officium exercere, & inseruire Pœnitentiariæ; ac Parochialem, si quam obtinet, dimittere, etiam ante vacationem præbendæ: & interim quod vacat, non habet locum nec in Capitulo, nec in Choro, nec potest distributiones quotidianas percipere; & postea sedere debet loco sui Canonicatus, cum illum fuerit assecutus, ita refert decisum *Nicol. Garc. in addition. ad d. par. 5. cap. 4. numero 111.*

11 Quamuis electio Pœnitentiarij quandocumque facienda ad solum Episcopum spectet absque Capituli consensu, vt supra dixi, collatio tamen præbendæ vnitæ ab illis fieri debet ad quos antea spectabat, ita decisum referunt *Nicol. Garcia dicta par. 5. cap. 4. num. 138. addit. ad Nauar. d. consil. vnic. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos. 9. §. 2. numer. 84. Aloisi. Riccius. dict. resolut. 477. numer. 2.* & in *vna Zamoren. declarauit Sacra Congregat.*
12 idem in præsentatione, quam in collatione esse dicendum, dummodo præsentatio fiat de electo ab Episcopo, testatur *Nicol. Garc. in addit. ad dict. cap. 4. num. 143.* vbi idé dicit in electione, si electio spectaret ad Capitulum, seu alios, nam eadem est ratio de electione, ac præsen-
13 tatione. Id autem quod dictum est electionem personæ Pœnitentiarij quandocumque faciendam ad solum Episcopum pertinere, non procedit vbi officium Pœnitentiarij. & vnita præbenda vacat in mense Apostolico, vel adest alia reseruatio, seu affectio, nam tunc ad Papam pertinet ratione reseruationis, ita *Gonzal. dict. glos. 9. §. 2. à num. 84. Salazar de Mendoza. in dict. libello §. 2. & 3. Ceual. Commun. contra commun. quæst. 897. numer. 488.*

14 Et quamuis Episcopus sit absens, Capitulum non potest se intromittere in electione Pœnitentiarij, licet ad ipsum collatio spectet, sed ipse Episcopus absens poterit, vbi est, eligere Pœnitentiarium, non enim ad id est necessaria præsentia, seu existentia in diœcesi, nam etiam extra illam potest expediri, cum non sit contentiosæ, sed voluntariæ iurisdictionis, prout decisum fuisse in *vna Burgen.* refert *Nicol. Garc. in addition. ad dict. cap. 4. numero 143.* vbi etiam testatur ibi tentum fuisse
15 electionem personæ pertinere ad solum Episcopum, vel eo absente, ad Vicarium suum, cui Episcopus in specie delegauerit hanc facultatem, expensis tamen ipsius Episcopi. Si tamen intra semestre à die notitiæ vacatio- 16
nis Episcopus per se, vel per Vicarium non elegerit Pœnitentiarium, deuoluitur electio ad Capitulum, cum ad Episcopum pertineat proprio iure, & Ordinario ex *Concilio*, iuxta *cap. 2. de concessione prebendæ*, & ea quæ infra suo loco dicemus.

Occurrente vacatione Pœnitentiariæ Sedè Episco- 17
pali vacante, Capitulum non poterit illam prouidere, & Pœnitentiarium eligere, esto collatio præbendarum sit communis Episcopi, & Capituli, vel etiam solius Capituli, ex quo electio personæ & prouisio officij Pœnitentiarij ad solum Episcopum spectat, vt dictum est, & Capitulum Sede vacante non succedit in prouisione beneficiorum ad Episcopũ spectante ita decisũ referunt *Nicol. Garcia dicta par. 5. cap. 4. n. 145. Aloys. Ricci. dict. resol.* 477. *numero* 4. Sed eius electio, & collatio pertine- 18
bit ad Papam, etiam secluſa reseruatione, & non est reseruanda futuro Episcooo, prout decisum refert in vna *Gennens. Nicol. Garcia in addition. ad dict. capit. 4. num. 150.*

Pœnitentiarius institutus eo ipso habet à iure, & 19
Concilio facultatem audiendi Confessiones pœnitentium illius diœcesis, & iurisdictionem ad absoluendum à peccatis, & est veluti Parochus totius diœcesis, nec requiritur noua licentia Ordinarij, ita resoluunt *Vgol. d. cap. 33. num. 2. & 3. Latius Zecch. de Republ. Ecclesiast. cap. 24. de Capitulo, & Canonicis, sub num. 16. Aloys. Ricci. dict. resolut. 477. num. 5. Salazar de Mendoza in dicto libello §. 5.* & quilibet post ei confiteri sua peccata, & satisfaciet 20
præcepto *cap. omnis vtriusque sexus, & de pœnit. & remiss.* vt decisum referunt, *Aloys. Ricci. vbi proximè, & Nicol. Garci. dict. par. 5. cap. 4. num. 113.* non tamen poterit audi- 21
re Confessiones in alia diœcesi, etiam habentium Bullam, vel licentiam sui Parochi: nam cum dubitaretur an obtinens Parochiale beneficium in vna diœcesi, possit in alia absque Ordinarij loci approbatione eligi in Confessarium ab habentibus priuilegium vigore lubilæi eligendi Confessarium idoneum, cum is generaliter, & absolutè sit approbatus à Concilio, vt cum aliis resoluit *Vuald. in Candelab. aureo par. 1. de Confessione num.* 28. nihilominus decisum fuit minime posse, prout refert *Nicol. Garci. dict. par. 5. cap. 8. dub. 4.* quicquid post alios dicant *Henriq. in summa lib. 7. cap. 12. num. 5. Soar. tom. 4. de pœnit. disp. 28. sect. 4. nu. 18.* Illud tamen aduertendum du- 22
xi, quod licet huiusmodi Pœnitentiarius sit Ordinarius diœcesis Confessor, non videtur posse delegare, seu committere suam potestatem, non solum generaliter, sed nec particulariter, maximè cum in eo censeatur electa industria personæ, argum. *text. in cap. vlt. §. si autem, de officio delegati.* & quæ resoluunt *Peregrin libr. 1. variar. ad rub. de officio & potestate iudicis delegati, num. 7. Surd. consil. 433. num. 15.* & in propriis terminis comprobat *Homoben. de Bonis de humana vitæ statibus p. 1. cap. 10. vers. est autem*, quicquid dicant *Cuch. in instit. maior. lib. 5. tit. 4. num. 160. Joann. à Capeauil. de casibus reserv. cap. 3. diffic. 2.*

A casibus quos Episcopus sibi expresè reseruauit 23
non potest Pœnitentiarius absoluere quemquam, nisi ipsemet Episcopus hanc illi speciatim dederit auctoritatem, ita resoluunt *Nauar. consil. 20. sub tit. de pœnit. & remiss. in notis Sayr. in floribus decis. sub eodem tit. decis. 44. Henriq. consil. 62. num. 7. & seq. Vgol. dicto cap. 33. numer. 3. Aloys. Ricci. in praxi aurea, resolut. 179. in fine,* & decisum referunt idem *Aloys. Ricci. in praxi fori Ecclesiast. decis. 571. in prima editione, & resolut. 492. numer. 2. in secunda editione. Nicol. Garcia dict. par. 5. cap. 4. numero 115.* quamuis ipsum Pœnitentiarium si suæ præbendæ fuerit annexum pœnitentiariæ officium, posse absoluere absque alia facultate ab omnibus casibus Episcopo reseruatis

teneat

teneat *praxis noua Epiſcop. parte 2.cap.1. num.16.*cum *Capeaual.de caſibus reſeruatis, cap.3.queſt.1.different. 2.* & videatur tenere *Salazar de Mendoza in dicto libello §.5. Zerola in praxi Pœnitentiæ cap.22.qu. 5. Sbroz. de offic.Vicarij lib.2.queſt.19. & Antonin.in catechiſi Neapol. cap.34.*quos refert,& ſequitur *Homobon.d.cap.10.ſtatim in princ.& de caſibus reſeruatis par.1.cap.5.* Vnde ſi ei fuerint commiſſi ab Epiſcopo caſus ſibi reſeruati, non poterit ſubdelegare, quia in eis cenſetur electa induſtria perſonæ; tum quia eſt delegatus inferioris à Principe,ita *Nicol.Garcia in addition.ad dict.cap. 4. num. 112.* Hinc etiam abſolutio *Concilij ſeſſ.24. de reform. cap. 6.* committi poteſt ab Epiſcopo, non tamen à Vicario generali, ſeu etiam Pœnitentiario, aut Vicario ad id ſpecialiter deputato, prout referunt deciſum *Aloyſ.Ricci. dicta reſolut. 477. num.5.in fine, Nicol.Garcia d.par.5.cap.4.num.116.Salazar de Mendoza dicto §.5.*

Debet præfatus Pœnitentiarius ſemper paratus exiſtere ad audiendas Confeſſiones, quare minimè recuſare poteſt pœnitentes, & deciſum referunt *Aloyſ. Ricc.d. reſolutione 477.num.6. Nicol.Garci.dicta par.5.cap.4.nu.118.* Et recuſans audire Confeſſiones poteſt puniri,& priuari ab Epiſcopo, prout etiam deciſum fuiſſe teſtantur *Aloyſ.Ricci.& Nicol.Garcia citatis locis, Salazar de Mendoza d.libello §.7.Campan.d.cap.6. num. 27.* Et quamuis habeat facultatem abſoluendi à caſibus reſeruatis,tenetur nihilominus integras Confeſſiones audire, & non ſolos caſus reſeruatos,cum ſit Confeſſor ordinarius :tenetúrque horis opportunis, loco, & ſede Epiſcopi, ad quem hoc pertinet arbitratu, peccata confiteri volentibus ſui copiam facere, in manu tamen virgam,ſeu bacchettam, ſicut in Vrbe, non debet tenere, præcipuè in locis,vbi hoc non eſt in vſu, ita deciſum in vna *Abulen. 21. Aprilis 1587.*referunt *Nicol. Garcia dicta par 5. cap.4. num.117.Vgolin.dict.cap.33. num. 6. Salazar.de Mendoza dict.§.7.*

Pro præſente in choro habendus eſt Pœnitentiarius, dum audit Confeſſiones in Eccleſia,vt habetur in *Concil.Trident.d.cap.8.* ſiue in confeſſionario,ſiue extra, non tamen pro tempore, quo reſidet in confeſſionario, nec audit confeſſiones, aliis in choro diuina celebrantibus, nec item ſi dixerit Miſſam,aut ſi priuatim Officium dicat, etiam vt opportunius Confeſſiones audiat, cenſendus eſt præſens in choro : ita deciſum referunt *Moneta de diſtribut.quotid.par.2.queſt.11. num.64. cum ſequentibus, Vgolin.d.cap.33.num.5.Aloyſ.Ricc.dict. reſolution.477.num. 6.Salazar de Mendoza in dicto libello,§.6. Campan.d.num. 27.Nicol.Garcia d.par.5.cap.4.num.124.& ſeq.* Et Pœnitentiarius non ſolùm cenſetur præſens in choro dum actualiter Confeſſiones audit ad lucrandas diſtributiones quotidianas, ſed etiam eleemoſynas ipſas, quæ diſtribuuntur pro aſſociandis, & ſepeliendis cadaueribus defunctorum, vel pro ſupplicationibus, & proceſſionibus, quæ per Vrbem aguntur, ita deciſum refert *Nicol. Garcia d.par.5.cap.4.num.125.* quamuis contrarium velit *Moneta d.queſt.11.num.65.* Cum Pœnitentiarius iſte ad id tantum inſtitutus ſit, vt Confeſſiones in ipſa Eccleſia Catholica audiat, & Concilium illum in Eccleſia Confeſſiones audientem pro præſenti in choro habeat, talis non cenſebitur, ſi Confeſſiones extra Eccleſiam, etiam infirmorum,audiat,& reſoluit *Nicol.Garc. in addit.ad d. par.5.cap.4.num.125.in fine.*

Ad maiorem reſidentiam quam alij Canonici non tenetur Pœnitentiarius, dummodo non abſit tempore, quo frequentius pœnitentes accedunt, & diebus feſtis ſolemnibus, veluti tempore ieiuniorum,quadrageſimæ, Aduentus, Quatuor temporum,Reſurrectionis, & Aſcenſionis, Pentecoſtes, Corporis Chriſti,Aſſumptionis Beatæ Mariæ, Natiuitatis Domini, & omnium Sanctorum, ita referunt deciſum *Vgolin.d.cap.33. num. 6. Salazar de Mendoza dicto libello §.7.Nicol. Garcia dicta par.5. cap.4.num.122.* & ibi in *addition.* dicit dubitatum fuiſſe, an facultas, quam habet Capitulum Burgen. ex ſtatuto à Sede Apoſtolica confirmato,vt eius Canonici poſſint quinque menſes abeſſe ab Eccleſia,competat etiam Pœnitentiario eiuſdem Eccleſiæ; & inſuper an puſſit fungi officio Viſitatoris:& dicit deciſum fuiſſe negatiue,cum iſta eſſet multum longa abſentia Pœnitentiario, & in magnum detrimentum ſui officij,& miniſterij,ac pœnitentium : & ideò in iſta Eccleſia ſatis eſſet abeſſe per tempus trium menſium à Concilio Canonicis permiſſum, ſed hoc intelligendum, quod non poſſit frui iſta quinque menſium vacatione, quoad Confeſſiones, & officium Pœnitentiarij,bene tamen poterit ea vti quoad chorum,& officium diuinum, ſicut cæteri Canonici.

Pœnitentiaria poteſt reſignari ſicut alia præbenda, etiam in fauorem alterius, dummodo habeat qualitates requiſitas, vt reſoluunt *Salazar de Mendoza in dict. libello §.3.Ceuall.commun.contra commun. queſt. 897. à num. 485.*vbi *num. 489.* tenet poſſe etiam ſuper eam imponi penſionem.

Præbenda hæc pœnitentialis non poteſt optari, nec Pœnitentiarius poteſt aliam præbendam optare, quia in ea electa videtur induſtria perſonæ;tum quia vbi beneficium requirit certas qualitates, aut examen, ſi cui indulgetur,vt poſſit conſequi aliam dignitatem,aut beneficium, illud non venit, quod examen,aut qualitates illas requirit, vt eſt opt. text.*in cap.fin.de tranſlat. Epiſcopi*; tum quia cum ſit huiuſmodi officio Pœnitentiarij vnita præbenda, non poteſt mutari, ſed immobilis remanere debet; tum denique cum vnio, aut diuiſio beneficiorum vnitorum requirat auctoritatem,& ſolemnitatem, & iuſtam cauſam id faciendi, hanc poteſtatem hominibus priuatis, & Pœnitentiariis ipſis tot vniones, vel diuiſiones ad libitum faciendi, Concilium dediſſe non eſt veroſimile,quare ita reſoluunt *Nauar. conſil.22. ſub tit.de prebendis,& dignis.in antiq.& conſil. 14. ſub tit. de rebus Eccleſ.non alienand.in nouis, Sayr. in floribus deciſ. ſub illo tit.de prabend.deciſ. 22. Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Canonicus,pag.29.colum.1. Gonzal. ad regul. 8.Cancell.gloſ.34. num. 78. & 79. Moneta de optione canon. cap.3.queſt.5.num.129.Nicol. Garcia d.par.5.cap.4. à num. 132.*vbi *num.134.* refert deciſum Pœnitentiarium, nec retento, nec dimiſſo officio poſſe optare aliam præbendam, cuius officio fuit perpetuo vnitus vnus canonicatus,& certa præbenda. Vnde fuit deciſum 12. *Februarij* 1601. Pœnitentiarij præbendam, etiam poſtquam eſt effectum ſortita, non ſubiacere optioni : & in *vna Vercellen. Iunij* 1601. etiam fuit tentum, quod non ſolùm non poteſt optari præbenda Pœnitentiarij, ſed nec titulus, ac Ordo illius, refert *Nicol. Garci.in addit ad dict. cap.4.num. 132.* & ibi *num. 130.* dicit declaratum *in vna Lunen.6. Iunij* 1592. erectionem præbendæ Theologi, vel Pœnitentiarij non habere locum in ea, quæ vigore ſtatuti à ſequenti Canonico optatur; ſed illam præbendam, quam dimiſerit canonicus, qui nouiſſimè optat, huic muneri affectam,& vnitam remanere.

SVMMARIVM.

1. *Lectio Sacræ Scripturæ in iis Eccleſiis haberi debet, in quibus prabenda,aut præſtimonium pro lectoribus deputatum reperitur.*
2. *Prabenda Theologalis, vbi ab Epiſcopo inſtitui debeat, oſtenditur.*
3. *Prabenda primo vacatura, vt ſit Theologalis, & in Theologalem maneat erecta, requiritur actualis deputatio.*
4. *Electio perſonæ ad prabendam Theologalem pertinet ad ſolum Epiſcopum ſi vacet in ſuo menſe ordinario, collatio vero ad illos,ad quos antea pertinebat.*
5. *Prabenda Theologales in Francia, & in Regnis Corona Caſtellæ, & Legionis per Ordinarios in quocunque menſe vacauerint,prouidentur.*

6. *Theo-*

6 *Theologalis Canonicus quo tempore, & hora, & ſuper qua materia lecturus ſit, arbitrio Epiſcopi relinquitur.*

7 *Theologalis Canonicus vacare poteſt à lectione tribus menſibus, Iulij, Auguſti, & Septembris.*

8 *Theologales Canonici diebus, quibus legunt, habendi ſunt ſicut præſentes in choro, non modo pro illis horis, vt ſi manè legant pro horis matutinis, & miſſa ſolemni, ſed etiam pro tota die.*

9 *Theologalis Canonicus quamuis toto die, quo legit habeatur pro præſente, non cenſetur tamen præſens matutino, quod dicitur pro die ſequenti in veſperis precedenti.*

10 *Prabenda Theologalis nec poteſt optari ab alio, nec prabendatus Theologalis poterit illam dimittere, & aliam optare.*

11 *Oppoſitum in oppoſito idem operatur, quod propoſitum in propoſito.*

12 *Theologalis Canonicus, nec retento, nec dimiſſo officio poteſt optare aliam prabendam.*

13 *Theologalis Canonicus poteſt ab Epiſcopo occupari in ſua ſeruitio, & fructus in abſentia præcipit.*

14 *Theologalis, ſeu Magiſtralis prabenda vacans, debet dari in commendam vni Canonico idoneo eiuſdem Capituli, donec titularis prouideatur.*

15 *Theologalis prabenda collatio ſuſpendenda eſt, donec inueniatur Theologus ſecularis, cui fieri poſſit, & interim fructus omnes tradendi ſunt Superiori alicuius Ordinis, qui curet vt aliquis Theologus ex ſuis Regularibus ibi publicè doceat Sacram Scripturam.*

16 *Lectio Sacra Scriptura in Monaſterijs Monachorum, vbi id commode fieri poteſt, haberi debet, ad quod per Epiſcopum ipſi Regulares compelli poſſunt.*

17 *Lectio Sacra Scriptura in Conuentibus Regularium poteſt haberi abſque licentia, ſeu examine Ordinarij.*

18 *Sacram Scripturam docentes in ſcholis publicis, & diſcipuli, qui in illis ſtudent, priuilegijs omnibus de percepsione fructuum prabendarum, & beneficiorum ſuorum in abſentia fruuntur.*

19 *Abſens cauſa ſtudij diſtributiones quotidianas non percipit.*

20 *Abſens cauſa ſtudij, etiam obtenta licentia à Sede Apoſtolica non excuſatur ab amiſſione diſtributionum quotidianarum.*

21 *Studentes vt percipere poſſint fructus prabendarum, & beneficiorum ſuorum in abſentia, litteris operam dare debent in ſtudio generali, ſeu celebri vniuerſitate.*

22 *Studium generale dicitur illud, quod eſt erectum, & inſtitutum per Papam, Regem ſeu Principem.*

23 *Scholares in Eccleſijs Cathedralibus, non gaudent eiſdem priuilegijs, ſicut ſtudentes in ſtudijs publicis, & Academijs.*

24 *Scholaſticorum priuilegijs non gaudent, qui non ſtudent, & ſcholas non frequentant, nec abſentes cauſa ſtudij fructus ſuorum beneficiorum percipiunt.*

25 *Abſentes cauſa ſtudij poſſunt percipere fructus ſuarum prabendarum, etiamſi plusquam duo Canonici ſint, dummodo id ſtatus Eccleſia patiatur.*

26 *Studentes ius Canonicum eodem priuilegio gaudent, quo Sacra Scripture operam nauantes.*

27 *Docentes Sacram Scripturam, vel ius Canonicum, tunc percipiunt fructus prabendarum ſuarum, cum conducti, ſeu ſalariati docent, aut ratione ſtipendij, ſeu cathedra, quam habent.*

28 *Studiorum cauſa nullus poteſt abeſſe, niſi de licentia ſui Prælati, etiamſi quis obtinuerit indultum à Sede Apoſtolica.*

29 *Ordinarius quibus concurrentibus teneatur dare licentiam Canonicis, aut Beneficiatis curam animarum non habentibus, volentibus facere abſentiam cauſa ſtudij.*

30 *Parochiales Eccleſias obtinentibus poſt Concil. Tridentin. ſtudendi licentia, atque in abſentia ſtudiorum cauſa fructus percipiendi non datur.*

31 *Licentia vt quis abeſſe poſſit cauſa ſtudij à ſeruitio ſuæ Eccleſiæ, vel ſui Canonicatur, non ſuffragatur vltra quinquennium, à die quo cœpit ſtudere.*

32 *Docentes ius Canonicum, vel Sacram Scripturam quoad priuilegium percipiendi fructus, non habent vllam temporis determinationem, ſed eo gaudent, quamdiu docuerint.*

33 *Docentes non tenentur licentiam obtinere ab Epiſcopo quoad priuilegium percipiendi fructus, ſicut ſtudentes.*

EPISCOPVS QVIBVS IN ECCLEſiis curare debet, vt Theologalis Prabenda, & lectio Sacræ Scripturæ habeatur.

ALLEGATIO LVI.

SACRÆ Scripturæ lectio in iis Eccleſiis haberi 1
debet, in quibus præbenda, aut præſtimonium, ſeu aliud quocunque nomine nuncupatum ſtipendium pro Lectoribus Sacræ Scripturæ deputatum reperitur, Epiſcopis autem incumbit vt prædictum ſtipendium habentes munus hoc obire faciant, ſi verò non poſſint, vel nolint, vtpote quia idonei ad id nõ ſint, per alios ſuis ſumptibus id efficere Epiſcopus curabit. In Eccleſiis autem Metropolitanis, vel Cathedralibus, & 2
in Collegiatis, quæ ſunt in aliquo inſigni oppido, etiam nullius diœceſis, ſi ibi Clerus numeroſus ſit, operam Epiſcopus dabit, vt lectio prædicta habeatur, & pro ſtipendio Theologi, qui Sacram Scripturam doceat, ſi nihil ſit præſcriptum, ei præbenda primò libere vacans tribuatur, etſi nulla, vel ſufficiens aliud adſit, Epiſcopus fructus alicuius ſimplicis beneficij aſſignabit: vel ſi neque hac ratione huic Theologo prouideri poſſit, tunc per eos, qui beneficia habent in ciuitate, & diœceſi, vel aliàs, vt commodius fieri poterit, Epiſcopus de Capituli conſilio huic prouidebit; non tamen ob hanc alia lectio omitti debet, ſed & ea habenda, ſi haberi conſueuerat: ita habetur in *Concil. Trident. ſeſſ. 5. de reformat. cap. 1.* de cuius materia & intellectu, vide *Fuſch. de viſitat. lib. 1. cap. 17. num. 11. & 12. Prax. Epiſcop. par. 1. verbo Prabenda Theologalis, Nicol. Garc. de benefic. p. 2. 5. cap. 4. nũ. 130. cum ſeqq. Monet. de diſtribut. quotid. par. 2. queſt. 10. & de commun. vtrim. volum. cap. 10. num. 191. cum ſeqq. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 175. & in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 101. par. 4. Homobon. de Bonis de humana vita ſtatibus p. 1. cap. 11. in princ. & cap. 12.*

Huiuſmodi præbenda primo vacatura, vt ſi Theologalis, & in Theologalem maneat erecta, requiritur 3
actualis deputatio, vt deciſum refert *Nicol. Garcia de benefic. par. 5. cap. 4. num. 155.* Electio perſonæ ad huiuſmodi præbendam Theologalem pertinet ad ſolum Epiſcopum, collatio vero ad illos, ad quos antea ſpectabat, ita reſolutum fuiſſe teſtantur *Nicol. Garc. d. cap. 4. num. 162. Gonz. ad regul. 8. Cancel. glo. 9. §. 2. num. 83.* Intellige 4.
procedere quando talis præbenda vacaret in menſe ordinario, nam ſi vacaret in menſe Apoſtolico, vel alias eſſet reſeruata, ſeu affecta, electio perſonæ, & collatio ſpectaret ad Papam, ſicut dictum eſt de Pœnitentiaria, *Alleg. preced. num. 11.* ita *Nicol. Garc. dicto cap. 4. num. 164. Gonz. vbi proximè*, quamuis *Zerola in praxi Epiſcop. par. 1. verbo beneficium, §. 3 dubio 4. & verbo prabenda Theologalis, §. 4.* teneat electionem ad Ordinarium ſemper ſpe- 5
ctare, quod quidem in Regnis Coronæ Caſtellæ, & Legionis ſeruari audio, vbi in omnibus Eccleſiis Cathedralibus, & in nonnullis Collegiatis, canonicatus, & præbendæ Theologales lectionis Sacræ Scripturæ prouidentur ab Epiſcopis per concurſum in quibuſcunque menſibus vacent indifferenter, ac ſi eſſent præbendæ Doctorales, & magiſtrales, & non conferuntur à Sede Apoſtolica, ſicut cætera beneficia, & referunt *Gonz. d. §. 2. num. 86. Nicol. Garcia d. cap. 4. num. 165.* qui *num. 162. vnſ.*

gitized by Google

verſ. tertia, dicit deciſum fuiſſe ſupradicta procedere, etiam in Eccleſiis Collegiatis, quarum præbendæ ſunt de iure patronatus laicorum, quia etiam tunc deputanda eſt prima præbenda vacatura concurrentibus omnibus requiſitis, perſona tamen non erit nominanda ante vacationem, qua occurrente eius electio ad Epiſcopum, ſi in ſuo menſe ordinario contingat, pertinebit, collatio vero ad quem legitimè ſpectabat ante prædictam deputationem. In regno tamen Franciæ Canonicatus Theologalis eſt ſemper prouidendus per Ordinarium & Capitulum vni Theologo in quocunque menſe vacauerit, vt ſancitur in *rubric. de collation.* §. 1. & ibi *Rebuff. verbo Theologalem, & verbo teneantur*, refert *Gonzal. glo∫.* 9. §. 2. *num.* 17.

6 Arbitrio Epiſcopi relinquitur, quo tempore, & hora, & ſuper qua materia Theologalis Canonicus lecturus ſit, qui Concilio ſatisfaciet ſi Theologiam Scholaſticam legerit, à cuius lectione tribus mentibus, Iulij, Auguſti, & Septembris vacare poteſt, ita deciſum referunt 7 *Nicol. Garc. d. cap.* 4. *num.* 156. & 157. *Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo legere* 2.

8 Dum in Eccleſiis huiuſmodi Canonici legerint, quamuis à ſeruitio chori abſentes ſint, poſſunt de iure fructus percipere ſuorum Canonicatuum, exceptis quotidianis diſtributionibus: ex gratia tamen diebus, quibus legunt, habendi ſunt ſicut præſentes in choro, & inſeruientes, non modo pro illis horis, vt ſi mane legant, pro horis matutinis, & Miſſa ſolemni, ſed etiam pro tota die, ita *deciſum à Sacra Congregatione* referunt *Piaſeg. in praxi nona Epiſcop. par.* 2. *cap.* 3. *num.* 9. *verſ. ſimiliter, Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell.* §. 7. *proœm. num.* 180. *Nicol. Garcia de benefic. par.* 3. *cap.* 2. *num.* 118. *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 2. *tit.* 23. *l.* 2. §. 2. *de reſidentia, n.* 68. *Moneta de diſtribut. quotidian. par.* 2. *q.* 10. *n.* 27. *Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. deciſ.* 495. *&* 498. *in prima editione, & reſolut.* 386. *n.* 6. *& reſolut.* 589. *n.* 6. *in ſecunda editione.* Et 9 quamuis toto die quo legit, habeatur pro præſente in choro, etiam quoad diſtributiones, non cenſetur tamen præſens matutino, quod dicitur pro die ſequenti in veſperi præcedenti, ſecundum conſuetudinem aliquarum Eccleſiarum, prout reſolutum dicunt *Garc. d. cap.* 2. *num.* 118. *Armendar. d. loco num.* 70. *Galett. in margarita caſuum conſcientiæ verbo Canonicus, pag.* 29. *Nald. verbo diſtributiones num.* 9. *Bonacina de horis Canon. diſput.* 2. *quæſt.* 5. *punct.* 3. §. 6. ne citato in hoc loco *Santiarel. dict. quæſt.* 11. *num.* 15.

10 Præbenda, quæ fuit erecta, & deputata in Theologalem pro Theologo, à ſequenti Canonico optari non poteſt, vt deciſum referunt *Moneta de optione Canon. cap.* 3. *quæſt.* 6. *num.* 129. *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancel. glo∫.* 34. *num.* 80. 11 vbi *num.* 81. reſoluit, quod ſicut Theologalis præbenda non poteſt ab alio optari, ita nec præbendatus Theologalis poterit illam dimittere, & aliam optare, vt deciſum fuit *in vna Aſten.* 26. *Februarij* 1601. prout refert *Nicol. Garci. in addit. ad d. cap.* 4. *num.* 134. quia idem operatur oppoſitum in oppoſito, quod propoſitum in propoſito *l. ſi contra tabulas* 35. *ff. de vulgari & pupillari ſubſtitut. l. fin.* §. *fin. de legat.* 3. cum citatis in libello de principiis vtriuſque iuris *lit. O, num.* 13. Intellige cum declarationibus ſupra adductis *Allegatione* præcedenti circa optionem pœnitentialis præbendæ. Illud tamen ad- 12 uertendum duxi quod Canonicus Theologalis, nec retento, nec dimiſſo officio poteſt optare aliam præbendam, quia ita dictum fuit in *Rota in vna Lucana optionis domus* 24. *Ianuarij* 1607. coram *D. Manzanedo*, quamuis contrariæ ſententiæ libentius adhæreat *Moneta de optione Canon. cap.* 4. *quæſt.* 1. *à num.* 11. dicens melioribus niti rationibus, & ſeruatam audiri Mediolani in Eccleſia Sancti Nazarij in qua, qui prius Theologalem præbendam obtinebat, aliam optauit, ea ſimul cum onere, & officio legendi dimiſſa, quæ deinde alteri collata fuit, & deinde in *dict. Lucana optionis domus*, etiam reſolutum fuit quod facta ereptione præbendæ vacantis in Theologalem cum applicatione domus, quæ ſimul cum ea vacauit, non potuit poſtea talis domus optari ab alio virtute conſuetudinis, & ſtatuti optandi tam præbendas, quam domus, vigentis in dicta Eccleſia, &c. quæ reſolutio fuit poſtea confirmata in eadem coram eodem 13. *Martij* 1609.

Cum Epiſcopus queat in ſuo ſeruitio occupare duos 13 Canonicos Eccleſiæ Cathedralis, & fructus in abſentia percipiant *cap. de catero, cap. ad audientiam de clericis non reſidentibus*, poterit etiam occupare Canonicum Doctoralem, & Magiſtralem, vt fuit reſolutum in *Rota in vna Placentina fructuum* 14. *Martij* 1550. teſte *Pute. deciſ.* 294. *lib.* 3. quem refert *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell. glo∫.* 6. *num.* 257.

Vacante Magiſtrali, ſeu Theologali præbenda, debet 14 illa dari in commendam vni Canonico idoneo eiuſdem Capituli, donec titularis prouideatur, vt reſoluit *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell. glo∫.* 5. §. 8. *num.* 36. Quando vero 15 ſecularis clericus non reperitur tam pro Theologali præbenda, quam pro eius officio exequendo, collatio illius ſuſpendenda eſt donec inueniatur Theologus ſecularis, cui fieri poſſit, & interim nullus eſt deputandus cuſtos, aut curator fructuum ipſius præbendæ, ſed illi omnes tradendi ſunt Superiori alicuius Ordinis, qui curet vt aliquis Theologus ex ſuis Regularibus publicè in Cathedrali Eccleſia doceat Sacram Scripturam, prout mandatur *Decreto Concilij d. cap.* 1. atque imprimis neceſſaria ſubminiſtret de prædictis fructibus, quod reliquum fuerit in vſum Monaſterij conuertat, reſolutum refert *praxis Epiſcop. par.* 1. *verbo prabenda Theologalis*, §. 5. *& in* §. 2. dicit etiam deciſum, quod vbi viget conſuetudo, quod detur à Capitulo ſtipendium proprio Theologo, ea ſeruanda eſt, quod ſi illud etiam poterit Theologum reddere diligentiorem in ſui muneris functione, triennium eius conductionis Ordinarius vnà cum Capitulo præfinire debet.

In Monaſteriis Monachorum, vbi id commodè fieri 16 poteſt, Sacræ Scripturæ lectio haberi debet, vt probat *Concil. Trid. d. cap.* 1. *verſ. in Monaſteriis, Fuſch. de viſit. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 73. quapropter poterit Epiſcopus Regulares ſuæ diœceſis, vti à Sede Apoſtolica delegatus, compellere, vt lectionem Sacræ Scripturæ in Monaſteriis ſuis habeant, ita reſoluunt *Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. par.* 2. *cap.* 2. *num.* 59. *Campanil. in diuerſor. iuris Canon. rub.* 12. *cap.* 13. *num.* 5. *Piaſeg. in praxi nona Epiſc. par.* 1. *cap.* 3. *num.* 41. *verſ. item*, vbi etiam refert *Paulum V.* felicis recordationis ordinaſſe, vt in omnibus Regularium domibus, ſeu Monaſteriis, lectio linguarum Hebraicæ, Græcæ, Latinæ, & Arabicæ habeatur, & à Regularibus diligenter addiſcatur, Conſtitut. ſua incip. Apoſtolicæ ſeruitutis anno 1610. Kalendis Auguſti. Ad illam lectionem Sa- 17 cræ Scripturæ in conuentibus Regularium habendam non requiritur licentia, ſeu examen Ordinarij, prout refert deciſum *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ verbo legere, & verbo licentia* 3. Hæc ſunt quæ veluti frequentiora de Theologalis præbendæ inſtitutione, & collatione adducere in præſentiarum operæ pretium duxi, quorum occaſione opportunum iudicaui ſi aliquâ de docentibus, vel ſtudentibus Sacram Scripturam in ſtudio generali, ſeu celebri vniuerſitate hic adducerem, quę pro complemento huius *Alleg.* & faciliori Decreti *Concilij Trid. in d. cap.* 1. explicatione, ſequuntur.

Docentes Sacram Scripturam in Scholis publicis, & 18 diſcipuli, qui in illis ſtudent, priuilegiis omnibus de perceptione fructuum præbendarum, & beneficiorum ſuorum in abſentia à iure communi conceſſis plene gaudẽt, & fruuntur, ita diſponit *Conc. Trid. d. cap.* 1 *in fine*, id quod iure communi cautum fuit *in cap. vlt. de magiſtris*, ibi docentes vero, &c. vbi *Abb. Rebuff. in praxi tit. de diſſenſat.*

de non reſid.num.25.& in tract.de priuileg.Scholar.priuileg. 29.& 31. Horat. Lut. eod.tract. priuileg. 99. & 100. Fr. Emman.in ſumm.tom. 1. cap. 33. num. 2. & tom.2.cap.36. num.2.& in addit. ad Bullam Cruciata cap. 7. ad 4.concluſ. num.27.Nicol.Garcia dict.cap.2.num. 54. Vega. par.1. cap. 36.caſu 41.Fuſcb.de Viſitat.lib.2.cap.9.num. 10. Petr. Leſnaud. in tractat. de priuileg. Doct.par.2.§.22.Iacob.Benn.in tract.de priuil.Iuriſconſult.par.1.priuileg.15.num.1. Carol.de Graſſis in tract.de effectibus cleric.in pralud.à num.106.Vgolin.de officio,& poteſt. Epiſcopi cap.19.in princip. num. 6. & cap.43.§.2.Azori.inſtit.moral.par.2.lib.7.cap. 4. quæſt. 3.& cap.5.quæſt.1.& 8. Gonz.al.ad regul.8. Cancell.§. 7. proœm. num.180. Aloyſ.Ricc. in collect.deciſ.collect.446. Alex. Moneta de diſtribut.quotid.par.2.quæſt.10. à princip. Sanctarel. vari. reſolution. quæſt. 3. à num. 9. Diſtributiones tamen
19 quotidianas non percipit abſens cauſa ſtudij, vt probat *cap.licet de prabendis* ibi, nolumus tamen,vt quotidianas diſtributiones, quæ tantum reſidentibus in Eccleſiis,& his qui interſunt horis Canonicis,exhibentur, ei tribui faciatis , vt ibi adnotarunt *gloſ. Abb.* & alij Doctores, alia *gloſ.verbo integre in d.cap.vltim.*& hoc procedit etiam poſt *Concil.Trident.* quod nihil circa hoc innouauit , &* & ita deciſum fuiſſe referunt *Ioan. Gutier. canon. lib. 2. cap.15.num.12. praxis Epiſcop.part. 1. verbo diſtributiones quotidiana §.3.Gonz.al.dict.§.7. proœm. à num. 78. Garcia dict.cap.2.num.112. Sandou. de officio Eccleſ.par.6. cap.17. Quæſt.aur.in ſumma Bullarij verbo reſidentia verſ. quod autem, Moneta dict.cap.10.num. 23. Stephan.Gratian.diſcept. forenſ.cap.166.num.17.Vgolin.dict.cap.19. §.2.num. 6. Armendar.dict.loco num.67. Aloyſ.Ricci.in praxi fori Eccleſ. deciſ.495.in 1.edit.& reſolut.386.num.3.in 2.edit.* Qui enim ſtudiorum cauſa quacunque facultate abſunt , nec diſtributiones quotidianas,eo ipſo abſentiæ tempore, nec vero illam præbendæ ſuæ partem tertiam in eius generis diſtributiones Trident.Decreti auctoritate iam conuerſam capere poſſunt , referunt deciſum *Aloyſ. Ricci. dict.reſolut.386.num.3.in fine,Moneta d.num. 24.* itaut abſentia cauſa ſtudiorum etiam obtenta licentia à Sede Apoſtol. non excuſet ab amiſſione illius tertiæ partis detractæ , ſicut neque excuſat ab amiſſione diſtributionum quotidianarum, ita etiam *Armendar. dict.loco num.*
20 *125.Gonzal.d.§.7.proœm.num.179.*Et aduertit *Aloyſ.Ricci. in praxi aurea reſol.70.num.3.*quod quando præbenda eſt tenuis, & fere omnes fructus conſiſtunt in diſtributionibus, abſens cauſa ſtudij lucratur etiam diſtributiones dempta tertia parte.

21 Debent huiuſmodi ſtudentes ad percipiendos fructus præbendarum, & beneficiorum ſuorum in abſentia litteris operam dare in ſtudio generali, ſeu celebri vniuerſitate, *cap. tua de clericis non reſid.cap. 2. de priuil.in 6. Leli.Zech.de Republ.Eccleſ.tit.de cleric.num.7.verſ.28. Horat.Lut.ad fin tract.de priuileg. ſchol. tit. de his qui gaudent priuilegiis Scholarium num. 23. Flores de Mena vari.lib.3. quæſt.24.num.19.*Et ſtudium generale illud dicitur,quod
22 eſt erectum,& inſtitutum per Papam, Regem ſeu Principem, *Perez. l.1.tit.10.lib.1.Ordin. Caſſan. in catalogo gloria mundi par.10.conſid.32.Hortig. in patrocinio pro Cæſarang.gymnaſio par.1.à num.13.& par.3. num.2.* Vnde non ſufficit ſtudium, quod non eſt Vniuerſitas , quamuis in eo optimè legatur , & publicè cuicunque audire volenti, quicquid dicat *Moneta dict. quæſt. 10. num.17.* Hinc
23 etiam Scholares in Eccleſiis Cathedralibus non gaudent eiſdem priuilegiis, ſicut ſtudentes in ſtudiis publicis,& Academiis, prout deciſum referunt *Nicol. Garcia*
24 *dict.cap.2.num.117.Armendar.d.loco num. 124.* In ſtudiis autem publicis litteris operam dantes debent ſumma diligentia illis incumbere; otioſi enim , qui non ſtudent, & ſcholas minimè frequentant, non gaudent priuilegiis Scholaſticorum, nec abſentes cauſa ſtudij fructus ſuorum beneficiorum percipiunt,iuxta reſoluta per *Tiraquell.in tractat.ceſſante cauſa par.1.num.213. Maſcard. de probat. concl. 1290. num. 9. cum ſequentibus,Fr.Emman. quæſt.regular.tom.1.quæſt.9.art.10. Proſper.de Auguſtino in addit. ad Quarantam in ſumma Bullarij verbo reſidentia verſ.limita pag.441. Sanctarel.vari.reſolut.quæſt.3.num.16.*
Hoc tamen priuilegio gaudebunt ſtudentes , licet ali- 25
quando diuertant ad Curiam Romanam,neque ſemper ſtudeant , modo id faciant pro maiori parte anni, *Moneta d.quæſt.10.num.19. & numer. 20.* reſoluit numerum Canonicorum, qui abſentes cauſa ſtudij percipere poſſunt fructus præbendarum, non eſſe indiſtincte reſtringendum ad duos Canonicos, ſed poſſe ad plures extendi,modo id ſtatus Eccleſiæ patiatur.

Quamuis *Concil.Trident.d.cap. 1.* prædictum priuile- 26
gium Scholaribus Sacræ Scripturæ ſtudentibus concedere videatur, idem tamen eſt in ſtudente, vel docente ſacros Canones,vel ius Canonicum, vt per *Abb. in cap. tua fraternitatis,num.5.& 6.de cleric. non reſid.Nicol.Garc. d.cap.2.num.65.Moneta dict.cap.10.num.4. & num.21.*reſoluit clericum, qui abeſt cauſa ſtudij in iure Ciuili percipere fructus in abſentia , dummodo non ſit Sacerdos, Archidiaconus,Decanus,Præpoſitus,Cantor, vel Perſonatum habens , nam his prohibitum eſt ſub pœna excommunicationis ipſo facto leges , & phyſicam audire, vt habetur *in cap.fin.ne clerici,vel Monachi,Carol.de Graſſis de effectib.cleric.effectu 29.à num.1.* quare ſuper hoc erit ab huiuſmodi clerico impetrandum ſpeciale priuilegium. Et redeundo ad noſtrum inſtitutum dico , quod ex eo prædictum priuilegium Scholaribus Sacræ Scripturæ ſtudentibus conceſſum procedit in ſtudentibus iuri Canonico , quia hodie ad Eccleſiam bene regendam non minus prodeſt ius Canonicum, quam Theologia *Iacob. Benn.in tract.de priuileg.Iuriſconſul. priuileg.15.num.4.par. 1. Carol. de Graſſis de effect. cleric. in pralud. num. 95. cum ſeqq.*

Quoad docentes verò id videtur intelligendum de 27
iis,qui docent conducti,ſeu ſalariati,aut ratione ſtipendij,ſeu Cathedræ , quam habent , non vero de iis , qui ſponte , aut voluntariè legunt ſine ſtipendio, & Cathedra,niſi legant cum licentia Vniuerſitatis , ſeu clauſtri, ſiue collegij Doctorum; nam in *d.cap.vlt.de Magiſtris,& in Concil.d.cap.1.*ſolum requiritur,quod publicè in Scholis doceant,ſeu legant,& ne quilibet hoc titulo, velit ſe à reſidentia excuſare , requiritur licentia Vniuerſitatis, ſeu clauſtri,quæ non debet dari niſi iis,qui apti,& vtiles videantur ad docendum,ita refert deciſum *Garcia d.cap. 2.num.59.& 60.*

Nullus ſtudiorum cauſa poteſt abeſſe, niſi de licentia 28
ſui Prælati,*cap.cum ex eo de elect.in 6.c.tua fraternitatis de clericis non reſid.*ibi , Canonici, quibus ſtudiorum gratia eſt indultum, vt in abſentia ſua fructus percipiant præbendarum , iuxta primum intellectum quem affert ibi, *gloſ.*1.verbo indultum,hoc eſt indultum ab Epiſcopo,vel etiam in iis verbis ſequentibus accepta licentia , ſe ad villas transferunt, iuxta ſecundum intellectum eiuſdem *gloſ.* ibi, iuncta expoſitione *Abb.*ibidem , & aliorum ad verb.accepta licentia,quaſi licentia ſit accipienda etiam à Prælato,cum quis ea de re indultum obtinuit à S.Sede Apoſt.huiuſmodi enim licentia Prælati requiritur ne indociles,& inepti ſe conferrent ad ſtudia contra mentem iurium id permittentium, & ne multitudo nimia in detrimentum, & diminutionem ſeruitij Eccleſiæ abſit , & ita poſt multos quos refert,reſoluit *Nicol. Garc.d.c.2.n.* 88.& declarauit *Pius IV.*ſua Conſtit. incip.*Sanctiſſimus,*
*die 24.Nouemb.1564.*diſpenſationes,& indulta de perci- 29
piendis fructibus præbendarum,& beneficiorum in abſentia cauſa ſtudij , quæ à ſacra Pœnitentiaria,vel Sede Apoſt.concedi, & emanare contigerint,nequaquam huiuſmodi abſentibus ſuffragari, niſi ſingulorum Ordinariorum locorum, in quibus ſingula beneficia huiuſmodi conſiſtunt , conſenſus gratis præſtandus ad id accedat, refert *Moneta d.q.10.n.9.*Vnde in canonicatibus,& aliis bene

beneficiis non curatis reſidentiam requirentibus tenebitur Ordinarius dare licentiam abſentibus ratione ſtudij, dummodo in petentibus concurrant requiſita de quibus ſupra, ac vt in publico, celebrique gymnaſio Theologiæ, vel ſacris Canonibus ſtudeant, & minores ſint 30.annis,prout deciſum referunt *Sanctar.d.q.3. num.23.Garc.d.cap.2.num.82.& 86.Armend.in add.ad recop.legum Nauarra lib.2.tit.23.l.2.§.2. de abſentia nu.121.*

30 Obtinentibus tamen Parochiales Eccleſias poſt *Conc. Trid.* ſtudendi licentia, atque in abſentia ſtudiorum cauſa fructus percipiendi non datur, deciſum referunt poſt *Gonzal. Proſp. de Auguſtino in addit. ad Quarantam verbo reſidentia verſ. item limita, Farin. deciſ. 29. in nouiſſ. Aloyſ. Ricci. in collect.deciſ. par.3 .collect. 563. in med. & in praxi fori Eccleſ.deciſ.502.in fine in 1.edit.& reſol.393.in fine in 2.edit.item, & deciſ.364.in 1.editione,& reſol.310.num. 1.in fine in 2.edit.*& conſtitutum eſt *in Concil. Brachar. 4. act.3. cap.9.* Ideo parocho cauſa ſtudiorum licentia hodie danda non eſt, quia per *Concil.* non admittuntur, niſi qui per concurſum magis idonei fuerint iudicati, referunt deciſum *Garcia d.cap.2.num.81.Armend. d. loco num.122.*

31 Licentia hæc, vt quis abeſſe poſſit cauſa ſtudij à ſeruitio ſuæ Eccleſiæ, vel ſui Canonicatus, non ſuffragatur vltra quinquennium à die,quo cœpit ſtudere, prout de iure probat text. *in d. cap. vlt.de Magiſtris*, & ex eo tradunt *Garc.d.cap.2.num.105. Moneta d. quæſt.10. num. 14.*vbi *num.15.*nititur reſpondere ad text.*in cap. ex eo de elect. in 6.* quo attento videtur extendi ad ſeptennium, referunt deciſum *Salzed. ad Bernardum in præt. crimin. cap.53.* incip. *In nullo beneficio reſident. Armend. dicto loco*

32 *num.99.& 102.* Sed id referendum non eſt ad docentes, nam ipſi quoad priuilegium percipiendi fructus, non habent vllam temporis determinationem, ſed eo gaudent quandiu docuerint,vt patet ex *Conc.Trid.d.cap.1.& ex d.cap.vlt.de Magiſtris*, vbi *Abb. num.4.& 5.* quem refert, & ſequitur *Monet. d. quæſt.10. num.10.* Nec etiam

33 in docentibus requiritur licentia Epiſcopi, ſicut in ſtudentibus, prout ſibi deciſum fuiſſe refert *Nicol.Garci.d. cap.2.num.559.ad quartum.*

SVMMARIVM.

1 *Beneficiorum omnium in diœceſi exiſtentium collatio, & inſtitutio de iure ſpectat ad Epiſcopos loci Ordinarios, & in iure ea conferendi fundatam habent intentionem.*

2 *Beneficia in quolibet menſe vacantia poterant olim conferre Epiſcopi.*

3 *Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ eſt Summus Pontifex.*

4 *Orbem totum pro propria diœceſi habet Summus Pontifex.*

5 *Epiſcopus Epiſcoporum dicitur Summus Pontifex.*

6 *Ordinarius Ordinariorum eſt Summus Pontifex, concurritque cum omnibus Ordinariis.*

7 *Summus Pontifex in beneficialibus liberam,ac pleniſſimam habet poteſtatem.*

8 *Beneficia omnia reſpectu Summi Pontificis ſunt manualia, & in eis vti poteſt plenitudine poteſtatis.*

9 *Papa quamuis tranſtulerit poteſtatem in Epiſcopos conferendi beneficia ſuarum diœceſum penes ipſum tamen maior remanſit.*

10 *Papa etiam in menſibus,quos Ordinariis conceſſit, ſi præueniat in conferendo, valet eius collatio.*

11 *Præueniendi voluntas colligitur ex clauſula contenta in litteris, dummodo tempore data non fuerit alicui ius quæſitum.*

12 *Papa,& Ordinarius ſi alicui conferant beneficium eadem data,& die,ſi prouiſus ab Ordinario ſit in poſſeſſione, eius prouiſio eſt præferenda.*

13 *Collatio facta duobus à diuerſis eodem die,nec apparet,cui prius fuerit facta, potior eſt conditio poſſidentis.*

14 *Beneficij collationem à Papa vnus habens, alius vero ab Ordinario,ſi non apparet de prioritate,præfertur,qui à Papa impetrauit propter prærogatiuam concedentis.*

15 *Beneficij collatio facta vna die à Papa, & Ordinario,prænalet collatio Ordinarij,ſi in ea appoſita ſit hora,& in collatione Papæ non.*

16 *Papa etiam quod prouideat in menſibus alternatiua, non eſt neceſſaria illius derogatio.*

17 *Papa Ordinariam poteſtatem conferendi beneficia per reſeruationes coarctare poteſt.*

18 *Reſeruationes generales, & ſpeciales quæ dicantur.*

19 *Reſeruata ſunt diſpoſitioni Rom. Pont.omnia beneficia vacantia apud Sedem Apoſtolicam, vel in Curia.*

20 *Ordinarius ſi prouideat de beneficio quod vacauit in Curia, prouiſus non habebit titulum coloratum.*

21 *Vacare apud Sedem Apoſtolicam quando dicatur beneficium, vt ſit reſeruatum.*

22 *Beneficia apud Sedem Apoſtolicam vacare dicuntur non ſolum per obitum, ſed etiam per reſignationem in illa.*

23 *Reſignantes beneficia in Curia Romana permutationis cauſa ſi moriantur extra Curiam ambo, vel vnus eorum ante completam permutationem, ea beneficia in curia vacare dicuntur.*

24 *Beneficia in curia vacare dicuntur quando ibi priuatio, aut alij vacationis modi inducuntur.*

25 *Beneficia Iuriſpatronatus laicorum non dicuntur vacare in curia,vt diſpoſitioni Summi Pont. reſeruentur.*

26 *Beneficia Iuriſpatronatus laicorum non comprehenduntur reſeruationibus, etiamſi ſint generales, & in corpore iuris clauſa, quamuis adſint in reſeruatione verba illa, ad cuiuſcumque collationem, prouiſionem, electionem,præſentationem, &c.*

27 *Beneficia, quæ ſunt mixta Iuriſpatronatus clericorum, & laicorum, cum ad hoc propoſitum laicalia cenſeantur, non comprehenduntur ſub reſeruatione beneficiorum in curia vacantium.*

28 *Beneficia Iuriſpatronatus laicalis competens ex priuilegio, vel præſcriptione,non tamen ex fundatione, conſtructione, vel dotatione, dicuntur vacare in curia.*

29 *Beneficia regularia non veniunt in reſeruatione vacationis in curia.*

30 *Beneficia curam animarum habentia ſi vacent in curia ante collationem Apoſtolica Sede vacante,collatio ad Ordinarium ob animarum periculum pertinet.*

31 *Beneficia illorum,qui in Vrbe degunt ratione originis, vel domicilij, non comprehenduntur ſub reſeruatione beneficiorum in curia vacantium, niſi etiam curiam ſequantur, & curiales exiſtant.*

32 *Beneficia de Vrbe non comprehenduntur ſub reſeruatione de beneficiis vacantibus apud Sedem Apoſtolicam.*

33 *Beneficia diſpoſitioni Romani Pontificis reſeruantur per ſolam appoſitionem ſuæ manus, quamuis inutiliter fectam.*

34 *Papa ſi manum appoſuit in aliqua commiſſione ſignanda per talem ſignaturam voluit totum negotium ad ſe aduocare, & inferiorum manus ligare.*

35 *Beneficia vacantia, Sede Epiſcopali vacante cuiuſcumque ſpeciei, & qualitatis ſint, reſeruantur diſpoſitioni Summi Pontificis.*

36 *Beneficiorum collatio, quæ vacant propter crimen hæreſis cum cura, & ſine cura, ſecularia, & Regul. reſeruantur Sum. Pont.diſpoſitioni.*

37 *Prouiſio facta de beneficio incarcerati propter crimen hæreſis an ſit valida ante ſententiam criminis declaratoriam, oſtenditur.*

38 *Beneficia per crimen hæreſis an vacent ipſo iure, vel poſt ſententiam latam, oſtenditur.*

39 *Beneficia vacantia per priuationem ſunt reſeruata diſpoſitioni Summi Pont.*

40 *Beneficia collata perſonis prohibitis propter ſuum genus ad nutum Romani Pont.prouiſionem pertinent.*

41 *Beneficia quæcumque recepta in confidentiam vacant ipſo*

iure, & ſunt Apoſtolicæ Sedi reſeruata.

42 Beneficia quæcunque recepta in confidentiam non ſolum vacant ipſo iure, ſed etiam quæ obtinebat confidentiarius.

43 Beneficia parochialia collata non ſeruata forma Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 18. ſunt Sedi Apoſtolicæ reſeruata.

44 Beneficia, quæ intra ſex menſes à die, quo nouit beneficium vacare, Ordinarius conferre noluit, & ſimiliter Archiepiſcopus, ſtatim ad Papam deuoluuntur.

45 Beneficia omnia, quæ per reſignationem, vel obitum auctoritate Apoſtolica conferuntur, cum Decreto, quod promiſſus beneficium tunc obtentum in manibus Papæ intra duos menſes dimittere teneatur, illis elapſis, non facta huiuſmodi dimiſſione, Sedi Apoſtolicæ reſeruantur.

46 Beneficia vacantia ob non publicationem reſignationum reſeruantur Sedi Apoſtolicæ.

47 Beneficia vacantia per violationem ſequeſtri lite pendente in curia, reſeruantur diſpoſitioni Summi Pontificis.

48 Subrogatio in iuribus defuncti ſpectat ad Papam.

49 Beneficia litigioſa ad effectum, vt Ordinarius non poſſit prouidere dici poſſunt diſpoſitioni Summi Pontificis reſeruata.

50 Canonic. & prebendæ Metropolitanæ Cæſarauguſtæ in menſibus Ianuarij, Aprilis, Iulij, & Octobris ſunt reſeruatæ Sedi Apoſtolicæ.

51 Beneficia conſiſtentia in Vrbe ſoli Papæ, veluti Epiſcopo Rom. reſeruantur.

52 Beneficia collata à Cardinalibus vigore ſuorum indultorum reſeruantur Summo Pontifici, quando intra ſex menſes promiſſi à Sede Apoſtol. nouas promiſiones non impetrauerint.

53 Beneficia vacantia in Abbatia S. Crucis Camaldulen. ſunt reſerua diſpoſitioni Romani Pont.

54 Beneficia Regni Germaniæ vacantia, & vacatura in menſibus Ianuarij, May, Iulij, Septembris, & Nouembris, ſunt reſeruata Summo Pontifici.

55 Beneficia vacantia per delictum offendentis litigantes in Romana Curia, eorumque iudices, Aduocatos, & Procuratores, teſtes, vel Notarios, reſeruantur diſpoſitioni Summi Pontificis.

56 Beneficia illorum, qui ſeipſos examini pro aliis ſupponunt reſeruantur Diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ.

57 Beneficia vacantia ob non delationem habitus clericalis reſeruantur diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ.

58 Papa quilibet initio ſui Pontificatus regulas Cancellariæ de nouo conſtituit.

59 Cancellariæ regulas aliquas tulit, eaſque in ſcriptis redegit primus omnium Ioannes XXII.

60 Cancellariæ regulæ expirant morte cuiuſque Pontificis, renouantque per nonos Papæ renouata.

61 Cancellariæ regula qualibet facit legem ſeparatam, diuerſamque reſeruationem.

62 Cancellariæ regulæ, vt ligent non eſt neceſſaria illarum publicatio, quia ſtatim ab initio quando ſunt facta ligant, quamuis publicatæ non ſint.

63 Regula prima Cancellariæ refertur.

64 Reſeruationes, quæ continentur in prima parte Extrauag. ad regimen, de prebendis inter communes.

65 Beneficia vacatura per depoſitionem, priuationem, tranſlationem, ac muneris conſecrationis ſuſceptionem auctoritate Apoſtolica factas, reſeruantur diſpoſitioni Summi Pontificis in dict. Extrauag. ad regimen.

66 Beneficia vacantia per promotionem ad Patriarchatum, Archiepiſcopatum, Epiſcopatum, vel Monaſteriorum regimina ſunt reſeruata diſpoſitioni Summi Pontificis in dicta Extrauag. ad regimen.

67 Beneficia obtenta vacant ipſo iure per promotionem ad Epiſcopatum poſt adeptionem poſſeſſionis, & conſecrationem ſequutam.

68 Beneficia promiſſi per Romanum Pontificem ad Epiſcopatum ſtatim quod ad eum promotus eſt, poſſunt conferri tanquam vacantia, non expectata conſecratione.

69 Beneficia, obtenta prorogatione, vel retentione non vacant per promotionem ad Epiſcopatum.

70 Beneficiorum ſub retentione, quæ aliàs vacabant per promotionem ad Epiſcopatum, non comprehenditur facultas transferendi penſiones.

71 Beneficia etiam ſimplicia vacant per promotionem ad Epiſcopatum.

72 Præceptoriæ militiæ, & Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani vacant per promotionem ad Epiſcopatum.

73 Penſiones vacant per promotionem ad Epiſcopatum.

74 Beneficia promoti ad Epiſcopatum in terris infidelium exiſtentem, ſeu titularis, cum per eum non ſtet aſſequi illius poſſeſſionem, non vacant.

75 Epiſcopo dignitatum, vel beneficiorum facta collatio non valet niſi ex diſpenſatione Papæ.

76 Epiſcopo titulari, vel qui renunciauit Epiſcopatui facta collatio, præſertim de beneficiis ſimplicibus, valet.

77 Beneficia vacantia, & vacatura per aſſecutionem pacificam quorumcunque Prioratuum, dignitatum, &c. auctoritate Apoſtolica prouiſorum diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ reſeruantur.

78 Dimiſſio facienda virtute decreti appoſiti per Summum Pontificem, videlicet vt ipſe Orator infra duos menſes à die habitæ poſſeſſionis ſecundi, primum dimittat beneficium, debet eſſe pura, & ſimplex, & non poteſt prædicto decreto ſatisfieri per æquipollens.

79 Beneficia vacantia per execrabilitatem diſpoſitioni Summi Pontificis reſeruantur.

80 Beneficia de quibus Ordinarij, & alij collatores contra Concil. Trident. decreta diſpoſuerunt, & diſponent in futurum, reſeruantur Summi Pont. diſpoſitioni.

81 Regula ſecunda Cancellariæ refertur.

82 Ratio cur hæc Regula ſecunda addita fuit de nouo à Sanctiſſimo Domino Noſtro Gregorio Decimoquinto, aſſignatur.

83 Declaratio reſeruationis beneficiorum per aſſecutionem pacificam vacaturorum refertur.

84 Regula tertia Cancellariæ refertur.

85 Patriarchales, Archiepiſcopales, & Epiſcopales Eccleſiæ diſpoſitioni Summi Pontificis reſeruantur.

86 Epiſcopales Eccleſiæ, quæ ſunt iuriſpatronatus regij, non comprehenduntur ſub reſeruatione prædictæ regulæ tertiæ.

87 Iuſpatronatus ad aliquem Regem, vel Principem pertinens non cenſetur derogatum, niſi ſpecialis de illo mentio fiat.

88 Epiſcoporum nominatio, Luſitaniæ, Hiſpaniæ, & Galliæ Regibus iuriſpatronatus titulo competit.

89 Hiſpaniarum Rex quamuis ſit patronus Cathedralium in Hiſpania exiſtentium, & præſentet ad dignitates Epiſcopales, non tamen eſt patronus aliorum beneficiorum in eiſdem Eccleſiis Cathedralibus conſiſtentium.

90 Beneficia vacantia tempore vacationum Epiſcopatuum reſeruantur diſpoſitioni Summi Pontificis, etiamſi ad Epiſcopum ſpectaret electio, nominatio, ſeu præſentatio, & collatio, vel inſtitutio ad aliud: limitatur hoc in tribus caſibus ibi relatis.

91 Abbatiæ Monaſteriorum, quæ Sedi Apoſtolicæ reſeruata ſint.

92 Beneficia vacantia poſt renunciationem Epiſcopatus à Papa admiſſam, vel poſt tranſlationem ad aliud Epiſcopatum, quando Sedi Apoſtolicæ reſeruata cenſeantur.

93 Cardinales an comprehendantur ſub reſeruatione Regulæ tertiæ Cancellariæ.

94 Regula quarta Cancellariæ refertur.

95 Dignitates maiores poſt Pontificalem in Cathedralibus, & principales in Collegiatis iuxta Prouinciarum, & Eccleſiarum conſuetudinem dignoſci poſſunt.

Duæ

Digitized by Google

96 *Decanus in fere tota Hiſpania in Eccleſia Cathedrali poſt Epiſcopum maiorem dignitatem habet.*

97 *Prior in aliquibus Hiſpaniæ partibus Collegiatarum Eccleſiarum principalis dignitas dicitur, in aliis vero vocatur Abbas, alibi Prapoſitus.*

98 *Dignitates, quæ reſeruantur in regula quarta Cancellariæ, debent eſſe maiores, ſeu principales actu.*

99 *Dignitas erecta in primam conditionaliter pendente conditione, & nondum purificata non cadit ſub reſeruatione Regulæ quartæ.*

100 *Dignitas tantum vna maior in qualibet Cathedrali, & vna principalis in qualibet Collegiata reſeruata eſt per Regulam quartam Cancellariæ.*

101 *Dignitates ſi duæ ſint æquè maiores in Cathedralibus, & æquè principales in Collegiatis amba erunt reſeruata.*

102 *Dignitas vna tantum ſi adſit maior in Cathedrali, hæc erit reſeruata.*

103 *Prioratus, Præpoſitura, ac alia dignitates Conuentuales, ac Præceptoriæ generales Ordinum quorumcunque, ſed non Militarium, comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ quartæ Cancellariæ.*

104 *Dignitates principales Regularium Conuentualium, ſeu Monaſteria Fratrum, quæ non reguntur per Abbates, reſeruantur Regula quarta Cancellariæ.*

105 *Prioratus, & dignitates Conuentuales, non Clauſtrales, cadunt ſub reſeruatione Regulæ quartæ Cancellariæ.*

106 *Familiares, & continui commenſales Papæ ad effectum reſeruationis Regulæ quartæ Cancellariæ, qui dicantur.*

107 *Familiares familiarium habentes partem, ſeu expenſas ab ipſo Papa, an dicantur eius familiares.*

108 *Familiares Cardinalium qui dicantur.*

109 *Cohabitare non dicitur, qui ſtat in eadem domo, niſi ad eandem menſam, & conuictum moretur.*

110 *Familiares domeſtici dicuntur, etiamſi aliquando abeſſe pro dominorum negotiis gerendis contingat.*

111 *Familiares Cardinalium non dicuntur, qui in eorum domibus habent expenſas, ſeu partem non vt familiares, & ſeruitores, ſed vt amici, aut conſanguinei.*

112 *Vicarij, ſeu Prouiſores Cardinalium in eorum Epiſcopatibus, an dicantur eorum familiares.*

113 *Familiaris beneficium dicitur reſeruatum, etiamſi is mortis ſuæ tempore familiaris eſſe deſierit.*

114 *Familiaris habens beneficium reſeruatum ratione familiaritatis in Eccleſia, in qua adeſt conſuetudo optandi, an poſſit eo dimiſſo quod habet, optare aliud, & optatum an maneat reſeruatum.*

115 *Regula quinta Cancellariæ refertur.*

116 *Collectoris, vel Subcollectoris officij exercitium, an requiratur, vt eorum beneficia ſint reſeruata, reſoluitur ſub diſtinctione.*

117 *Subcollectorum beneficia impetrans vt reſeruata, ſufficit probare ſubcollectoriam, aduerſario vero incumbit onus probandi pluralitatem, cum ſit præſumptio de vnitate.*

118 *Subcollectorum vnicorum in qualibet ciuitate beneficia reſeruata ſunt, etiamſi ibi ſit Collector generalis.*

119 *Subcollector vnus ſi ſit in ciuitate, & alius in diœceſi, neutrorum beneficia comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ quintæ Cancellariæ.*

120 *Subcollector vnicus debet tantum eſſe in tota diœceſi cum ſuis ciuitatibus, vt eius beneficia reſeruata cenſeantur.*

121 *Beneficia omnium Subcollectorum ſunt reſeruata, ſi deputantur in aliqua ciuitate, vel diœceſi ſucceſſiuè, ita quod eodem tempore vnicus tantum fuerit.*

122 *Subcollectorem ſecundum deputando quis, primum tacitè reuocare videtur.*

123 *Beneficia omnia Collectorum, ſeu Subcollectorum quæ habuerunt tempore officij, ſunt reſeruata, etiamſi ante officium illa obtinuiſſent.*

124 *Subcollectoria non requiritur, vt probetur per ſcripturam, ſed ſufficit dictum vnius teſtis cum aliquibus adminiculis, niſi ageretur de probanda facultate, vt ſoluere debentes, cauſe ſoluant.*

125 *Subcollectoria ad effectum probandi reſeruationem non probatur per teſtes de communi reputatione, & publica voce, & fama.*

126 *Subcollector debet eſſe Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, vel aliàs in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutus tempore deputationis.*

127 *Regula ſexta Cancellariæ refertur.*

128 *Curia Romana an ſit vbi eſt Papa, vel an potius vbi eſt cauſarum, & litterarum Apoſtolicarum audientia, oſtenditur.*

129 *Regula ſeptima Cancellariæ refertur.*

130 *Cubicularij honoris nuncupati beneficia diſpoſitioni Summi Pontificis ſunt reſeruata, quod de nouo additum eſt à S.D.N. Gregorio Decimoquinto.*

131 *Curſores Papæ, qui dicantur.*

132 *Regula octaua Cancellariæ refertur.*

133 *Beneficia Eccleſiarum S. Ioannis Lateranenſis, ac S. Petri, & B. Mariæ Maioris de Vrbe, cur Papa reſeruauit, cum ſit Vrbis Epiſcopus, oſtenditur.*

134 *Clericatus, ſeu beneficiatus Eccleſiarum Sancti Ioannis Lateranenſis, & Sancti Petri, ac Beatæ Mariæ Maioris de Vrbe, non comprehenduntur ſub reſeruatione Regulæ octauæ.*

135 *Cardinales à curia Romana ſine legitimo Romani Pontificis conſenſu abeſſe non poſſunt.*

136 *Cardinalium officium eſt Papæ aſſiſtere, & ob id pars corporis ipſius dicuntur.*

137 *Cardinales obtinentes Epiſcopatus, vel Archiepiſcopatus, & in eis reſidentes ſolent habere indultum à Papa, vt omnibus gratiis, prærogatiuis, fauoribus, &c. conceſſis Cardinalibus præſentibus in Curia gaudeant.*

138 *Decretum irritans in fine Regulæ octauæ Cancellariæ poſitum, non ſolum refertur ad omnia contenta in illa regula, ſed etiam ad omnes regulas præcedentes.*

139 *Decretum reſeruationis impedit reſtitutionem in ſpolio, & manutentionem.*

140 *Regula nona Cancellariæ refertur.*

141 *Beneficium Eccleſiaſticum vt dicatur, quæ conditiones requirantur.*

142 *Capellania, ſeu Oratoria, quæ ſunt fundata abſque Epiſcopi, vel alterius Superioris auctoritate, non ſunt beneficia Eccleſiaſtica.*

143 *Capellaniæ erectæ auctoritate Summi Pontificis, vel Epiſcopi ſunt beneficia Eccleſiaſtica.*

144 *Iuſpatronatus mixtum quando cadat ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ, oſtenditur.*

145 *Prebendæ temporales, quæ nihil ſpiritualitatis habent, non comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

146 *Vicariæ temporales, & non perpetuæ, quæ non dantur in titulum, non veniunt ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

147 *Vicaria temporalis, ſeu ad nutum amouibilis non eſt beneficium.*

148 *Hoſpitalia appellatione beneficij non comprehenduntur, nec veniunt ſub diſpoſitione regulæ nonæ Cancellariæ.*

149 *Præſtimonia qualia veniunt ſub diſpoſitione regulæ nonæ Cancellariæ, oſtenditur.*

150 *Penſio reſeruata ſuper beneficio non comprehenditur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ, niſi conſtitueretur ad particulare alicuius commodum, ſuper fructibus alicuius Eccleſiæ, vt deinceps ſit beneficium Eccleſiaſticum.*

151 *Penſionem habens, & incedens in habitu, & tonſura gaudet fori priuilegio.*

252 *Beneficia manualia non cadunt ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

Digitized by Google

153 *Collationem beneficiorum ſibi Papa reſeruans, videtur intelligere propriè de collatione, qua fit perpetuò de beneficio.*

154 *Commenda non comprehenditur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

155 *Beneficia de menſa non cenſentur reſeruata ſub diſpoſitione regulæ nonæ Cancellariæ.*

156 *Coadiutoria non venit in reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

157 *Coadiutor dum vivit coadiutus, non habet ius in re, ſed ad rem.*

158 *Beneficia vnita acceſſoriè non cenſentur reſeruata ſub diſpoſitione regulæ nonæ Cancellariæ, ſecus ſi ſint vnita æquè principaliter.*

159 *Beneficium curatum, vt dicatur, qua concurrere debeant.*

160 *Cura animarum non infertur per actum baptizandi.*

161 *Beneficium curatum non dicitur ex iure ſepeliendi.*

162 *Parochialis Eccleſia non bene ex eo colligitur, quod percipiat, vel non percipiat decimas.*

163 *Beneficium curatum poteſt dici, quod habet curam iuriſdictionalem, etiam fori exterioris.*

164 *Collegiata Eccleſia habens curam animarum, talis cura non pertinet ad ſingulos Canonicos illius, ſed ad totum Collegium vnicam perſonam Rectoris repreſentans.*

165 *Beneficium curatum non dicitur, quod habet curam ad certum tempus, non tamen in perpetuum.*

166 *Curatum beneficium non dicitur Prioratus per Vicarium perpetuum deſeruiri ſolitus.*

167 *Beneficia omnia præſumuntur ſecularia, niſi Regularia probentur.*

168 *Beneficia Regularia dicuntur, de quibus in fundatione dictum fuit, vt per Religioſos regerentur, vel illa, quæ per quadraginta annos conſueta ſunt Regi per viros Regulares.*

169 *Vltimus rei ſtatus in beneficialibus inſpicitur.*

170 *Beneficia Regularia Regularibus conferri debent.*

171 *Beneficia Regularia non poſſunt conferri nouitiis, ſed expreſsè profeſſis.*

172 *Beneficia Regularia defectu Regularium ſecularibus conferri poſſunt.*

173 *Equites Capellani Religionis S. Stephani Papæ ad Eccleſias ſeculares præſentari poſſunt.*

174 *Milites Regulares militiæ Sancti Iacobi de Spatha, aliique huiuſmodi, non emittentes omnia tria vota ſubſtantialia, capaces ſunt beneficiorum ſecularium.*

175 *Prioratus Religionis Sancti Auguſtini, & Sancti Dominici, & alij ſimiles, quia non ſunt perpetui, non comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

176 *Beneficia omnia cuiuſcumque generis & qualitatis fuerint, & vbicumque exiſtentia, comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

177 *Dictio qualitercumque, eſt vniuerſalis, & comprehendit maiora expreſſis.*

178 *Canonicatus Doctorales, & Magiſtrales, qui præſertim in Hiſpania conferuntur per concurſum, non comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

179 *Beneficia conſiſtentia in Eccleſia non numerata, non includuntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

180 *Beneficium monoculare comprehenditur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

181 *Beneficia creata, & fundata poſt promulgationem Regulæ nonæ Cancellariæ comprehenduntur ſub illius reſeruatione.*

182 *Beneficia vbicumque exiſtentia, ſiue in Eccleſiis Patriarchalibus Metropolitanis, ſeu Cathedralibus, ſiue aliàs, comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

183 *Menſium quilibet, de quibus in regula nona Cancellariæ, terminatur in media nocte vltimi diei.*

184 *Nox media erit, vbi cœpit ſonare hora duodecima mediæ noctis, etiam ante finitos pulſus illius horæ.*

185 *Nox media, vbi ſunt plures horologij, regulatur ſecundum horologium parochiæ, ſeu vicinia.*

186 *Horologio illi ſtandum eſt, duobus ſtantibus, quod fauori magis adhæreat: pluribus vero ſtantibus, illis credendum quæ numero vincunt, & certiora eſſe ſolent, quam alia.*

187 *Nox media, vbi non eſt horologium, ex galli cantu regulari poteſt.*

188 *Beneficium ſi vacet circa medium noctem vltimi diei, ita vt minimè conſtare poſſit, an fuerit finitus vnus menſis Apoſtolicus, & cœptus alius Ordinarius, prouiſus à quo debeat prætendere, oſtenditur.*

189 *Beneficium vacans in menſe Ordinarij poteſt ab ipſo Ordinario conferri cœpto iam menſe Apoſtolico.*

190 *Regula nona Cancellariæ non eſt perpetua, ſed expirat, & extinguitur morte Papæ illius conditoris.*

191 *Gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, ſeu Regis expirat.*

192 *Sede Apoſtolica vacante omnes menſes ſunt Ordinarij.*

193 *Beneficia conſiſtentia in Romana Curia, ibique vacantia non cadunt ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

194 *Beneficia renuntiata in manibus Ordinarij non cadunt ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

195 *Beneficia vacatura de iure & facto, & de iure tantum, aut de facto tantum, includuntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

196 *Beneficium vacans per habentem tantum ius ad rem non comprehenditur in reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

197 *Electus, ſeu præſentatus ad aliquod beneficium acquirit tantum ius ad rem.*

198 *Beneficium dicitur vacare per obitum habentis ius in re ad illud.*

199 *Beneficium vacat per obitum beneficiarij, ita vt ſi miraculosè reſurgeret, non recuperaret illud.*

200 *Beneficij ius, titulus, & poſſeſſio amittitur per renunciationem.*

201 *Beneficium vacat ipſo iure per aſſecutionem alterius incompatibilis, quod quando verum ſit, oſtenditur.*

202 *Beneficium vacat per contractum Matrimonium per verba de præſenti etiam non ſequuta copula.*

203 *Beneficium ita vacat per Matrimonium, vt eo iam contracto reſignari non poſſit in fauorem tertij.*

204 *Beneficium vacat per Matrimonium etiamſi vxor non illo conſummato religionem ingrederetur.*

205 *Clericus per Matrimonium amittit acceſſus, & regreſſus, ac alia iura ad beneficium competentia.*

206 *Penſio Eccleſiaſtica per contractum Matrimonium amittitur.*

207 *Beneficium amittitur ipſo iure per Matrimonium etiam irritum ob conſanguinitatem, vel aliud impedimentum dirimens, quod ibi limitatur aliquibus caſibus.*

208 *Beneficium ipſo iure vacat per ingreſſum religionis, ſequuta profeſſione, non antea.*

209 *Eccleſia Parochialis vacat ipſo iure, ſi is, qui eam aſſecutus eſt, intra annum Sacerdotio non initietur.*

210 *Beneficium curatum obligat ad promotionem Sacerdotij ſpatio vnius anni.*

211 *Eccleſia prima vacat per tranſlationem Prælati ad aliam, litteris tamen expeditis, & oſtenſis Capitulo.*

212 *Electus ſi intra menſem à tempore electionis ei præſentata non conſenſerit electioni, vacat Prælatura.*

213 *Electus ſi intra tres menſes poſt conſenſum electioni præſtitum, non petierit confirmationem, ipſo facto priuatur iure ſibi per electionem quæſito.*

214 *Electus, vel præſentatus quando ante confirmationem, vel inſtitutionem per ſe, vel per alium adminiſtrauerit, eo ipſo priuatur iure ſibi quæſito, & beneficium vacat, vt prius.*

Beneſi

Digitized by Google

215 *Beneficium vacat ipſo iure per promotionem ad Epiſcopatum poſt adeptionem poſſeſſionis, & conſecrationem ſequutam.*

216 *Beneficium vacat ipſo iure per militiam ſequutam.*

217 *Beneficium non ſolum vacat ipſo iure, ſed etiam penſio illius, qui tonſuram, & habitum clericalem non aſſumit.*

218 *Beneficium vacat ipſo iure per electionis caſſationem.*

219 *Beneficium vacat per poſtulationem, vel repulſionem.*

220 *Beneficij ius eo ipſo perdit quis per violentam ingreſſionem in poſſeſſionem illius.*

221 *Beneficium vacat per violationem ſequeſtri impoſiti vigore ſententia definitiua in Romana Curia prolatæ in cauſa beneficiali, & quomodo hoc procedat, oſtenditur.*

222 *Beneficium vacat ipſo iure per non oſtenſionem tituli, ſeu diſpenſationis coram Ordinario, poſtquam beneficiatus monitus fuerit.*

223 *Titulum probare, & oſtendere tenetur poſſeſſor etiam pacificus.*

224 *Ordinarius poteſt non obſtante regula de triennali poſſeſſorem compellere ad oſtendendam diſpenſationem.*

225 *Tituli beneficiorum Eccleſiaſticorum non acquiruntur præſcriptione.*

226 *Beneficium vacat ipſo iure per alienationem rerum Eccleſiæ ſine ſolemnitate facta in Extranagan. Ambitioſæ §. inferiores vero, de rebus Eccleſiæ non alienandis.*

227 *Beneficium vacat ſi habeatur pro derelicto.*

228 *Beneficium an vacet ipſo iure propter crimen hereſis, oſtenditur.*

229 *Hæreticorum filij, ac nepotes non ſunt priuati, nec priuandi beneficiis antea obtentis.*

230 *Beneficia quæ fuerunt obtenta per preces hæreticorum vacant ipſo iure.*

231 *Beneficium per crimen realis ſimoniæ commiſſa vacat ipſo iure.*

232 *Simonia conuentionalis reddit quemuis inhabilem ad obtinenda beneficia, non autem inducit vacationem obtentorum ipſo iure.*

233 *Beneficium vacat ipſo iure per crimen læſæ maieſtatis.*

234 *Beneficium propter crimen falſitatis litterarum Apoſtol. vacat ipſo iure.*

235 *Beneficia percutientis cardinalem vacant ipſo iure.*

236 *Cardinalem offendentium filij, ac nepotes priuantur omnibus beneficiis, & dignitatibus Eccleſiaſticis, & ad illas imposterum obtinendas efficiuntur inhabiles.*

237 *Beneficia occidentis, vel percutientis Epiſcopum vacant ipſo iure.*

238 *Aſſaſſini benef. vacant ipſo iure.*

239 *Beneficia occidentis Rectorem ſuæ Eccleſiæ vacant ipſo iure.*

240 *Verbum, amittat, an contineat ſententiam ipſo iure latam.*

241 *Beneficium illius, qui carceraueris clericum, donec reſignaueris ſuum beneficium, vacat ipſo iure.*

242 *Beneficia committentis crimen ſodomiæ vacant ipſo iure.*

243 *Reſignans quando non ſuperuixit per viginti dies, iuxta regulam 19. Cancellariæ, vacat beneficium, ponuntur etiam declarationes ad præditam regulam.*

244 *Beneficium ob non publicationem reſignationis vacat ipſo iure.*

245 *Beneficium curatum ob non ſeruatam formam Conſtit. Pij V. vacat ipſo iure.*

246 *Examini ſe ſupponentes pro aliis amittunt ipſo iure beneficia.*

247 *Beneficium per depoſitionem, & priuationem vacat ipſo iure.*

248 *Beneficium per apprehenſionem poſſeſſionis de beneficio collato à Papa ante litterarum expeditionem vacat ipſo iure.*

249 *Beneficia retinentis indebite ſcripturas ſpectantes ad Cameram Apoſtolicam, & illas non reſtituentis, vacant ipſo iure.*

250 *Beneficia offendentium litigantes in Romana curia, eorúmque Iudices, Aduocatos, &c. vacant ipſo iure.*

251 *Beneficia per conſidentiam vacant ipſo iure.*

252 *Priuatio beneficij ipſo iure non inducitur, niſi in caſibus à iure expreſſis.*

253 *Beneficium quando vacat ipſo iure vacat in ipſomet puncto, quo actus, vel delictum ſit, per quod talis pœna imponitur.*

254 *Delictum committens per quod priuatur ipſo facto beneficiis, ita illorum amittit titulum, vt ea in conſcientiæ teneatur dimittere ante ſententiam.*

255 *Beneficium quo quis eſt priuatus ipſo iure ſtatim non expectata ſententia poteſt conferri, ſeu impetrari.*

256 *Beneficiis priuatus ipſo iure non poteſt ea in fauorem alicuius reſignare.*

257 *Beneficia iuriſpatronatus Eccleſiaſtici comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

258 *Beneficia etiam ad vnius tantum collationem pertinentia ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ comprehenduntur.*

EPISCOPVS QVÆ BENEFICIA poſſit conferre.

ALLEGATIO LVII.

CVM omnis iuriſdictio, & poteſtas diſponendi de beneficiis Eccleſiaſticis non Apoſtolis, ſed Petro, illorum Principi, à Chriſto data fuiſſet *cap. ita Dominus, §. hunc enim, diſtinct. 19. cap. final. diſtinct. 11. cap. in nouo, diſtinct. 21. Gomeſ. in tract. de expectatiuis. num.* 10. ideò ſolus Papa initio naſcentis Eccleſiæ ordinauit, & inſtituit dignitates, & alia Eccleſiaſtica beneficia, *cap. 1. & 2. diſtinct. 22. Selu. in tractatu de benef. par. 2. quæſt. 22. num.* 3. illorum enim fundatio & inſtitutio excepto Papatu & Epiſcopatu, ac modus formáque acquirendi beneficia iure tantum humano poſitiuo, hoc eſt Eccleſiaſtico, introducta fuit, vt ex *cap. 1. 22. diſtinct. cap. nullus ac fere per totam 9. quæſt. 2.* atque aliis probant *Hoſtd. de benefic. incompatibil. par. 1. in præfat. num. 3. Vgolin. de Simon. tab. 3. cap. 3. §. 4. à num. 1. & cap. 48. à num. 2. Columna de reddit. Eccleſ. par. 1. cap. 8. à num. 12. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. §. 1. proœm. num. 1. 2. & 3. Monet. de commut. vltim. volunt. cap. 10. num. 46. Nicol. Garcia de benef. par. 5. cap. 1. num. 3.* & conſequenter ad ſolum Papam ſpectabat collatio omnium beneficiorum in Vrbe, & in toto Orbe *Selu. dicto num. 3. Flamin. de reſignat. lib. 1. quæſt. 10. num. 47.* Deinde Summus Pontifex conceſſit Archiepiſcopis, & Epiſcopis facultatem, vt quilibet in ſua diœceſi beneficia ibidem exiſtentia conferre poſſet, *cap. decreto*, ibi, quę vices ſuas, &c. *cap. qui ſe ſcit, in principio 2. quæſt. 6. Hieron. Gabriel. conſil. 197. num. 3. & 9. Simoncel. de reſeruat. quæſt. 3. Flamin. dicto num. 49.* ob idque omnium beneficiorum in diœceſi exiſtentium collatio, & inſtitutio de iure ſpectat ad Epiſcopos loci Ordinarios, qui in Iure conferendi beneficia in ſua diœceſi exiſtentia fundatam habent iure communi intentionem *cap. omnes Baſilicæ, cap. nullus omnino 16. quæſt. 7. cap. exigenda 10. quæſt. 1. cap. conquerente, de officio Ordinarij, cap. ex frequentibus, de inſtitut. cap. cum ex iniuncto, in fine, de hæret. Felin. in cap. cum venerabilis, num. 31. de exception. Mil. in reperior. verbo beneficiorum collatio, & verbo Epiſcopus fundat. Staphil. de litteris gratiæ in proœm. Anton. de Præis de iuriſdict. Epiſcopi cap. 1. num. 1. & 2. Gomeſ. de expectatiuis num. 13. 18. & 20. Zechi. de benef. cap. 5. num. 6. verſ. ex quibus. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 239. Zerola in praxi Epiſcopal. par. 1. verbo beneficium, §. 2. Flamin. de reſignat. lib. 1. quæſt. 10. à num. 49. & lib. 7. quæſt. 14. num. 2. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. §. 1. proœm. num. 21. & 22. & gloſ. 11. num. 38. & 39. & gloſ. 29. num. 1. Nicol. Garcia de benef. par. 5. cap. 1. num. 32. praxis nouæ Epiſcop. par. 2. cap. 5. num. 1. Franciſc.*

I eo in theſauro fori Eccleſiaſtici par.2.cap.3.num.1. Frechila in repetit.cap.admonet,de renunc.num.12.Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap.50.§.2.num.1. Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.394.in prima edit. & reſolut. 333. num. 1.in ſecunda edit.& in praxi aurea reſolut.236. num. 1. Cochier.de
2 *iuriſdict.Ordinarij in exemptos par. 4. quæſt. 25.* Et ſic poterant conferre beneficia in quolibet menſe vacantia,& habebant omnes menſes liberos,*Pute.deciſ. 492. num.3. lib.2.Caputaquen.deciſ.214.num. 5. par.2. Gonzal.dict.§.1. proœm.num.12.*

3 Verùm Summus Pontifex cum ſit Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ,*Flamin.lib.11.de reſignat.quæſt.13.num.132. praxis Epiſcopal.par.1. verbo pragmatica*, §. 3. habeátque pro propria diœceſi totum orbem,*Hoſt. in ſum.de auctoritat.& vſu palij num.6.verſ.ſpeci.de ergo,Anton.Burgoſ.in repet.cap.cognoſcentes num.211.de conſtitut.Ludou. Gom.in repet.cap.1.num.34.de conſtitut.lib.6.Anaſtaſ.Germon.de ſacrarum immun.lib.3.cap.5.num.60.&* 61. quos refert *Dionyſ. Paul.de vera quatuor Patriarch.Sedium erect.cap. 17. num.*
4 51.*Gonzal.d.§.1.proœm.num.*8. Sitque Epiſcopus Epiſcoporum,*Gom.in cap.1.num.34. de conſtit.Flamin.lib.8.quæſt.*
5 *7. num.* 100. Ordinarius Ordinariorum, *cap. cuncta per*
6 *mundum,9.quæſt.4.Gonzal.§.2.proœm.num.* 44. *Camil.Borcell.in ſumma omnium decisionum tit.4.num.*10. concurrátque cum omnibus Ordinariis *cap. ſi eo tempore de elect.in 6.Gonzal.dicto §.1.proœm.à num.*32.*&* §.2. *à princ. Maria*
7 *de iuriſdict.par.3.cap.21.à num.*15. quinimò ne dum concurrit Papa, ſed & præcurrit, quia multa in ſingulorum diœceſibus poteſt quæ ipſi non pollunt diœceſani *Sylu. Aldobrand.conſ.1.num.*159.*Blaſius Nauarrus de Sacro Eccleſiæ principatu, lib.2.cap. 12. verſ. quæ ſi vera ſunt,* quos refert *Dionyſ.Paul.d.cap.17.num.*53. & in beneficialibus ſupremam, ac pleniſſimam habeat poteſtatem *cap. 2. in princip.de prabend.num.6.Clem.1. in fine, vt lite pendente, Pariſ.conſ.5.num.84.& conſ.81.nu.22.lib.5.Nicol.Garcia d. cap.1.num.1.Rot.apud Farin.deciſ.778.num.1.par.2. recent.*
8 quia omnia beneficia reſpectu illius ſunt manualia, & obedientialia,& in eis vti poteſt plenitudine poteſtatis, ac clericum ſuo beneficio ſine cauſa à clerico data, ſed ex cauſa maioris boni Eccleſiæ vniuerſalis, priuare, de quo vide Doctores, quos refert *Cened. ad Sextum collect. 21.num.1.*& alios citatos à *Nicol.Garcia d.cap.1. n.2. & Mohed.deciſ.4.num.2.de reſtit. Spoliat. Seraphin. deciſ.997. num.7. Pinel.in rubrica de reſcin.vendit.par.1.cap. 2. num. 29.&* 30. *Nauar. de ſpoli. cleric. §. 3. Cotta in memorabil. verbo beneficia,pag.73.Vini.tom.1.communium opinion.lib.1. tit.9.num.5.pag.181. Anton. Gabriel. tom. 3. commun.lib.3. tit.de iure quæſito concluſ.1.num.9.cum ſeqq.Menoch.remed. 15.recuper.num.43.& ſequen.& conſil.83.num. 1.& numer. 15.& conſil.181.num.49.& de præſumpt.lib. 2.queſt.10.nu. 18.Mench. vſufreq.cap.2.num.18.Peregrin. de iure fiſci lib. 1.tit.de habentibus iura fiſcalia num.24. Ceuall.communium contra communes,quæſt. 528. Farinac.in praxi criminal.par. 7.fragmentorum criminal.litt.C,num.87.Cabedo Luſit.deciſ. 18.num.13.& deciſ.36.num.2.par.2.Gonzal.§.1.proœm. nu. 33.Molin.de Iuſtit.tract.2.diſput.29. quæſt. 2. Leſſi.in ſimili tract.lib.2.cap.4.dub.4.Filliuc.tract.41. de benefic.cap.2. à num.6.* quamuis prædictam Poteſtatem in Epiſcopos tranſtulerit, vt quilibet in ſua diœceſi beneficia ibidem conſiſtentia conferre poſſet,*dict cap.decreto*, ibi, quæ vices ſuas ita aliis impertiuit Eccleſiis, vt in partem ſint vocatæ ſolicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis, *cap.multum ſtupro,3.quæſt. 6.* ibi, vices enim noſtras ita tuæ credimus poteſtati,*Gonzal.dict.§.1.proœm.num. 4.& 5.* penes ipſum tamen maior remanſit *cap.dudum, §. nos igitur,de prabend.in 6.cap.per hoc,17,de hæret. eodem lib.* ad quod multa cumulat *Gonzal.§.2. proœm, à principio,*adeo quod impoſſibile ſit Papam ſuæ derogare potentiæ, ſeu ita alicui priuilegium concedere, vt non poſſit abſolute per ipſum reuocari,cum in hoc non cadat quæſtio poteſtatis, ſed voluntatis tantum, inquit *Aym. conſ. 125. num.4.* & ſic poteſtati Epiſcoporum à ſe conceſſæ derogare, ſibique collationes reſeruare poteſt *cap. præſenti, c.ap.licet,illo tit.& lib.gloſ.ſingularis,verbo reſeruamus,in Extraua. execrabilis Ioann. XXII.* ac per conſequens de omnibus beneficiis,& in omnibus menſibus prouidere, & libere diſponere valet,in quo non ideo detrahit alieno iuri, ſed proprio vtitur, nec inde modo aliquo turbatur Ordo Eccleſiaſticus, vt latè probat *Lother. de re benef.lib.2.quæſt.*15.vbi ait Summum Pontificem beneficia diſſita per totum Orbem in quibuſuis diœceſibus,ac prouinciis quintuplici iure prouidere. Primò concurſus, quatenus tanquam Epiſcopus vniuerſalis concurrit cum cæteris inferioribus collatoribus. Secundò iure deuoluto, quia videlicet ex cauſa aliqua ius conferendi de inferioribus collatoribus ad ipſum facta ſit deuolutio. Tertiò iure præuentionis, cum videlicet præueniendo vacationem beneficij mandat ea ſuccedente certæ perſonæ conferri, vel etiam ipſe ex tunc confert. Quartò iure reſeruationis. Quintò denique ſimplici via iuris, de quibus omnibus agit *Lotheri, dicto lib.2.qu. 16.cum ſeqq.*

Vnde etiam in menſibus quos Papa Ordinariis con- 10
ceſſit de nouo, non abdicauit totaliter à ſe poteſtatem conferendi, itaut ſi ipſe præueniat, valeat eius collatio, *d.cap.dudum,§.nos igitur,& cap.ſi à Sede Apoſtolica,de prabendis in 6.Gomez. de expect.num.* 14. *Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardin.§.per qua ſublatis,num.*80. *&* 81. *Zechi.de benef.cap.2.num.1.Nicol.Garci.d.c.p.1.à num.* 9. vbi *num.* 11.refert deciſum in vna *Salamantina Parochialis de Garates* 1. *Decembris* 1578.*coram D.Braue,*quæ eſt *par.1.diuerſ.deciſ.442.num.4.* quod per præſeruationem factam à Papa iurium Ordinarij in quatuor menſibus Ordinariis non ligantur eius manus, cum ſit Ordinarius Ordinariorum,& quod in beneficiis vacantibus in menſibus ordinariis ſit locus præuentioni inter Papam, & Ordinarium, & illius prouiſio præualeat, quæ prius facta fuerit,tradit *Gonzal.§.5.proœm.à n.*1.vbi latè de præuentione, & materia *d. cap.ſi à Sede Apoſtolica,*& in vna *Calagurritan.de Ollauariis* 15. *Decembris* 1604. coram *D. Penna* fuit reſolutum, quod voluntas præueniendi col- 11
ligitur ex clauſula contenta in litteris, dummodo tempore datæ non fuerit alicui ius quæſitum, vbi enim, ceſſante reſeruatione, hinc inde proferuntur prouiſiones,videlicet Apoſtolicæ, & inferiorum collatorum,nil magis attenditur quam data circa tempus, vt qui eſt in data anterior, cenſeatur in iure potior, iuxta *reg.qui potior, de regul. Iuris in* 6. & in puncto firmauit *Rota in vna Regien.Capellania* 2. *Decembr.*1619.coram *Illuſtriſſimo Cardin.Caualerio*; quando vero prouiſiones Papæ,& Ordinarij cuerunt in eadem data, & die, & prouiſus ab 12
Ordinario eſt in poſſeſſione,eius prouiſio eſt præferenda,ex clara diſpoſitione *dict.cap.ſi à Sede Apoſtolica*, cenſuit Rota in vna *Hiſpalen. beneficij de Villanueua de menſe Ianuarij* 1604. *& antea* 2. *Maij* 1603. *coram Iuſto*; nam cum ſemper ad fauorem poſſeſſoris, & rei præſumatur *§.commodum, inſtit.de interdict.cap.3.de probat.cap.cum ſint partium iura obſcura, de regul.iuris in* 6. cum plene adductis per *Gonzal.§.3.proœm.à num.*51. ideo quando colla- 13
tio facta eſt duobus à diuerſis eodem die, nec apparet cui prius fuerit facta, potior eſt conditio poſſidentis, *eMenoch.de arbitr.lib.2.caſu* 48.*num.*10.*cum ſequentibus,& remed.4.adipiſc.num.*797.*Rebuff. de pacificis poſſeſſoribus,nu.* 297.*cum ſeqq.Tiraquell.de iure primog.quæſt.*17. *opin.*11.*nu.* 1.*& opin.*12.*num.*2.*praxis Epiſcop.par.* 2. *verbo beneficium, verſ.*2.*pag.*20.*D.Barboſa in l.*1.*ff ſoluto matrim.par.*2. *num.* 4. & vbi eſt dubium quis debeat præferri in collatione beneficij, præfertur qui prius adeptus eſt poſſeſſionem, & in ea eſt,*gloſ.verbo neuter,in dicto cap. ſi à Sede Apoſtolica.* Vnde ſi vacatio contingat circa mediam noctem vltimi diei menſis, itaut minimè conſtare poſſit an fuerit finitus vnus menſis, & cœptus alius, & dubitatur vtrum

vtrum in menſe Apoſtolico, aut potius Ordinario vacatio contigerit, pro poſſeſſore eſt iudicandum, *Put. deciſ.* 207. *lib.* 3. *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell. gloſ.* 11. *à num.* 26.

14 & plenius infra. Si verò nondum adepta poſſeſſione vnus habeat collationem beneficij a Papa, alius ab Ordinario, ſi non appareat de prioritate, præfertur qui à Papa impetrauit propter prærogatiuam concedentis, vt notant per *d. cap. ſi à Sede Apoſtolica, Vezzin. tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 11. *num.* 67. *verſ. & hoc idem, pag.* 568. *col.* 2. *Cotta in memorab. verbo hora, Maſcard. de probat. concl.* 314.

15 *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par.* 4. *collect.* 144. Quando tamen in collatione Ordinarij eſt appoſita hora, & in collatione Papæ non, tunc collationem Ordinarij præualere reſoluunt *gloſ. verbo nec appareat in d. cap. ſi à Sede Apoſtol. Gomeſ. l.* 45. *Tauri num.* 148. *Rebuff. in tract. de pacificis poſſeſſ. num.* 299. *Tiraquell. de iure primogen. quæſt.* 17. *opin.* 11. *num.* 3. *& de retractu lignag. §.* 11. *gloſſ.* 1. *num.* 10. *D. Barboſa d. l.* 1. *par.* 2. *num.* 10. Qua in re eſt aduertendum in prouiſionibus inferiorum cadere ſuſpicionem antidatæ, niſi ſint in forma publici inſtrumenti cum teſtibus, & aliis ſolemnitatibus, etiamſi aliàs ſint in forma litterarum patentium cum ſigillo, & ſubſcriptione Epiſcopi, vel Secretarij eius, vt conſuit *Rota apud Bellemer. deciſ.* 321. *& deciſ.* 341. *& in antiq. de probat. deciſ.* 17. *num.* 1. idque propter facilitatem ſupplantandi prouiſiones Apoſtol. cuius præſumptione quidem remoueretur ex publico inſtrumento in quo eſſent teſtes adhibiti, ſi illi eſſent domeſtici, & familiares Epiſcopi, vt ſingulariter notat *Rebuff. in praxi ſub rub. requiſita ad collat. bonam numer.* 12. Et aduerte non eſſe neceſſariam

26 derogationem regulæ alternatiuæ in prouiſionibus Papæ, etiam quod Papa prouideat in menſibus alternatiuæ, quod pluribus Rotæ deciſionibus confirmant *Nicol. Garcia d. cap.* 1. *num.* 19. *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par.* 5. *collect.* 1595.

17 Ordinariam poteſtatem conferendi, quam Epiſcopis (vt ita dicam) Summus Pontifex precario conceſſerat, coarctare potuit per reſeruationes, de quibus tractatus ediderunt *Gaſpar Peruſ. Æneas Falcon. & Simoneta, ac Campeg.* & aliqua tractauit *Rebuff. in praxi tit. de reſeruat.*

18 Et huiuſmodi reſeruationes aliæ dicuntur generales, aliæ ſpeciales: generales ſunt illæ, quæ non de certis beneficiis, ſeu pro certis perſonis fiunt, puta de beneficiis Collectorum, ſeu Subcollectorum, officialium Curiæ, &c. ſpeciales verò ſunt, quæ fiunt de certis beneficiis, ſeu pro certis perſonis, ita ex multorum reſolutione colligit *Nicol. Garci. d. cap.* 1. *à num.* 18. Plures reſeruationes tam in iure, quam in regulis Cancellariæ reperiuntur, quarum notitia Epiſcopis vtilis erit, ne de beneficiis Summo Pontifici reſeruatis prouidere audeant, cum diſpoſitio omnis inferiorum circa reſeruata ſit nulla, *cap. nomen* 2. *quæſt.* 1. *cap. dudum, & cap. multum ſtupeo,* 3. *quæſt.* 6. *cap. ſi eo tempore, de elect. in* 7. Ideo *Nicol. V.* per ſuam *conſtit.* 6. incip. *Ad ſacram Petri Sedem, & Clem. VII. in conſtitut.* 46. incip. *Admonet, ann.* 1534. *& Gregor. XIII. in conſt.* 42. incip. *Quæ in Eccleſia Dei, an.* 1576. annullant collationes factas de beneficiis reſeruatis.

Cum autem reſeruatio ſit odioſa *gloſ. verbo finitur in cap. præſenti, de offic. deleg. Reſign. deciſ.* 1. *in fine de prabend. Caſſad. deciſ.* 3. *num.* 5. *de reſeruat.* eaque non inducatur, niſi in caſibus expreſſis *Caſſad. deciſ.* 2. *num.* 9. *de reſeruat. Simonet. de reſeruat. quæſt.* 5. cum aliis ibi relatis in appendice, *Rot.* in vna *Segnntina Archidiaconatus & Canonicatus* 19. *Martij* 1601. coram *Illuſtriſſimo Card. Lancellotto impreſſa per Farin. deciſ.* 43. *num.* 3. *par.* 1. *recent.* ideò operæ pretium duxi aliquos caſus referre, quibus beneficia S. Sedi Apoſtol. reſeruata repetiuntur, vt Epiſcopus eos non ignoret, ac proinde ne ſe in huiuſmodi beneficiorum collationibus intromittat.

19 In primis reſeruantur de Iure diſpoſitioni Romani Pontificis omnia beneficia vacantia apud Sedem Apoſtolicam, ſeu in Curia, *in cap.* 2. *& in cap. ſtatutum, & in cap. præſenti, de prabendis in* 6. *& in Clem.* 1. *vt lite non conteſt. Simoneta de reſeruat. quæſt.* 30. *Gambar. de officio, & poteſt. Legati de Latere lib.* 3. *tit. de poteſtate legati in beneficiis conferendis num.* 123. *Nicol. Garcia d. cap.* 1. *à num.* 68. *Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardin. §. per quæ ſublatis, num.* 34. *Flamin. de reſignat. lib.* 2. *quæſt.* 16. *num.* 18. *Rebuff. de nominat. quæſt.* 15. *num.* 27. *Valaſc. conſil.* 163. *num.* 8. *Aloyſ. Ricc. dicta reſolut.* 335. *verſ. quarto, Vgolin. d. cap.* 50. *§.* 2. *num.* 2. *verſ. quarto. Rot. deciſ.* 740. *num.* 1. *par.* 2. *recent. Rebuff. in praxi tit. de forma mandati Apoſtolici, pag.* 732. *Zerola in praxi Epiſcop. par.* 1. *verbo beneficia, verſ. ad ſecundum pag.* 38. In 20 tantum, quod ſi Ordinarius prouideat de beneficio, quod vacauit in Curia, prouiſus non habebit titulum coloratum, *Valaſc. conſul.* 79. *num.* 7. *& ſeq.* Et illud bene- 21 ficium dicitur vacare apud Sedem Apoſtolicam, vt ſit reſeruatum, quod vacauit in locis vicinis ipſius Sedis Apoſtolicæ, & Romanæ Curiæ, vel prope eam intra duas diætas legales, vt diſponit text. *in dicto cap. præſenti*, & docent *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell. gloſ.* 43. *num.* 45. *cum ſequentib. Azor. inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 346. 6. *verſ. porro Greg. Moneta de option. cap.* 3. *num.* 18.

Beneficia, etiam apud Sedem, ſeu in Curia vacare di- 22 cuntur non ſolùm per obitum in illa (ex qua tantummodo inſurgit reſeruatio clauſa in corpore Iuris) vt probant *d. cap.* 2. *d. cap. præſenti de prabend. in* 6. *Extrauag. ex debito Ioan. XXII. de elect. & Extrauag. Regimen cum ſeq. & Extrauag. pia ſolicitudinis, de prabendis*, quia beneficium illius, qui eſt mortuus in Curia, dicitur reſeruatum *Rot. deciſ.* 700. *num.* 4. *apud Farin. p. r.* 1. *recent.* ſed etiam per reſignationem, factam in manibus Papæ, quam conſtat vere, & realiter dici vacationem in Curia, etiamſi mediante procuratore alibi conſtituto *Ioan. Andr. in d. cap.* 2. *num.* 7. quem ſequitur ibi *Anchar. ſub num.* 1. *ſuper verbo apud Sedem. Gemin. num.* 7. & alij paſſim, latè *Simonet. de reſeruat. quæſt.* 28. *à num.* 1. ex qua vacatione facta per reſignationem, vt ſupra, non inducitur reſeruatio clauſa in corpore Iuris, cum non ſit per obitum, ſed inducitur ex appoſitione manus Papæ, quæ habet vim reſeruationis ſpecialis, vt clare determinat *Extrauag.* Ne Romani *§. nos qui vigiliis verſ. Romani quoque Pont. de prabend. inter comm. Gonz. al. gloſ.* 52. *num.* 7. Vnde etiamſi reſoluatur reſignatio, puta propter regulam de viginti, non tamen reſoluitur reſeruatio inducta per appoſitionem manus validam *Roman. conſ.* 342. *à num.* 1. *Surrien. ad reg. de infirmis quæſt.* 33. *ad fin.* quod non ſatis videtur perpendiſſe *Simon. d. quæſt.* 28. *ſub num.* 6. vt docte aduertit *Lother. de re benefic. lib.* 2. *quæſt.* 20. *ſub tit.* quæ ſit vacatio in Curia, & apud Sedem, *gloſ. verbo mori, in Clem.* 1. *vt lite pendente, Nauar. conſ. fin. de renunciat. Flamin. lib.* 1. *quæſt.* 4. *num.* 54. *Moneta d. cap.* 3. *num.* 37. *Nicol. Garci. dict. cap.* 1. *num.* 73. *Aloyſ. Ricc. & Vgolin. vbi proximè.* Vnde *Ægid. par.* 7. *quæſt.* 2. *Andr. Gambar. de permutat. benef. par.* 2. *num.* 147. quos refert, & ſequitur *Azor. inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 30. *quæſt.* 9. reſoluunt quod ſi duo Clerici Bononienſes in Curia Romana, vbi etiam Epiſcopus Bononien. commoratur, ſua beneficia permutent, eo ipſo vacant in Curia, per *cap. licet canon, de præbendis in* 6. & idem *Gambar. d. par.* 2. *num.* 67. *& Azor. dict. quæſt.* 9. te- 23 nent reſignantes beneficia in Curia Romana permutationis cauſa, ſi moriantur extra Curiam ambo, vel vnus illorum ante permutationem completam, vacare ea beneficia in Curia, quia non habetur ratio temporis, in quo mortui ſunt clerici, ſed eius in quo reſignarunt, quia tunc beneficia vacaſſe intelliguntur.

Sic etiam in Curia beneficia vacare dicuntur, quan- 24 do ibi priuatio, aut alij vacationis modi inducuntur *Moneta d. cap.* 3. *num.* 36. *Nicol. Garcia dicto cap.* 1. *num.* 73. *& num.* 79. reſoluit, quod vbi priuatio inducitur à Iure, ſeu ex decreto propter actum politiuum, beneficium dicitur

Digitized by Google

dicitur vacare, vbi fit actus, ob quem inducitur priuatio à Iure, seu decreto. Beneficium igitur vacans per sententiam priuationis lata in Curia contra se defendentem, vel verum contumacem, qui de iure habetur pro præsenti, dicitur vacare in Curia, quia data tali præsentia siue vera, siue ficta propter talem contumaciam etiam moraliter loquendo vere & realiter talis vacatio in Curia contingit, vt considerat *Verall. decis. 64. n. 1. & 2. p. 1. & decis. 327. par. 3.* secundum quam intelligenda est *Rot. decis. 35. de prabend. in antiq.* quatenus ponit regulam vniuersalem beneficium vacare in loco, vbi quis eo priuatur ex doctrina *Franch. in cap. præsenti sub num. 4. vers. quarto, adde de prabend. in 6.* vbi refert hunc inter casus vacationis in Curia, distinguens tamen inter effectum directum, & consequutiuum, vt ibi per eum cum aliis allegatis per *Verall. vbi supra*, refert *Melch. Lother. cit. tolet.* obseruans tale beneficium esse reseruatum virtute *Extrauag. ad regimen de prabend. inter commun.* non tamen ea reseruatione, quæ dicitur clausa in corpore Iuris. Sic etiam vacatio inducta per decretum de dimittendo non malè dici potest vacatio in Curia *Rot. decis. 65. de rescript. in antiq. Simon. de reseruat. quæst. 26. nu. 2.* De his tamen beneficiis apud Sedem Apostolicam vacantibus Pontifex intra mensem à die vacationis prouidere debet, alioquin dicto tempore elapso valebunt collationes ab Ordinariis factæ potestate Ordinaria, proindéque ac si nulla vnquam reseruatio extitisset, *d. cap. statutum, Ant. Fab. lib. 1. definit. forens. tit. 2. definit. 32.* quod verum est in vacationibus apud Sedem; nam in cæteris nullum est præfinitum tempus ad conferendum *Æne. Falcon. quæst. 4. princip. effectu* 20. *Gaspar Perus. tract. de reseruat. quæst. 5.* Mensis autem de quo supra incipit currere à die vacationis, non scientiæ, *glos. verbo numerandum, in d. cap. statutum, Anton. Fab. dict. tit. 2. definit. 35.* Aduertendum tamen, quod restrictio hæc ad mensem non operatur, quod post mensem omnimodo excludatur Pontifex, vt conferre non possit, sed hoc tantum, vt post hunc mensem manus Ordinarij vlterius non censeantur ligatæ: potest tamen Papa moram purgare in conferendo beneficia vacantia in Curia, quæ intra mensem non contulerat, si tamen res sit integra, vt resoluit *Massobr. in praxi habendi concursum requis. 7. dub. 49.* vbi *dub. 50.* quærit an valeat collatio Episcopi qui contulit intra mensem Papæ, si postea Papa de illo non prouideat, *& dub. 48.* obseruat hodie litteras super beneficiis vacantibus in Curia datarij sub die obitus. Et quod in beneficiis vacantibus in Curia non cadat consuetudo optandi ostendit *Moneta dict. cap. 3. num. 13.* An idem sit vacatio apud Sedem, ac vacatio in Curia dubitari potest, cum plures ex doctoribus supra citatis confusè, ac promiscuè vno pro alio vtantur. Veritas tamen est quod vacare apud Sedem est quando beneficium vacat per obitum in Curia iuxta *d. cap. 2. de prabend. in 6.* iuncto *cap. statutum 3. & cap. præsenti 34. eod. tit. & libro*, per quod dictum *cap. 2.* in certis casibus extenditur ad duas diætas extra Curiam Romanam: quod intellige per obitum Curialium, seu aliorum non habentium originem, & domicilium Romæ, nec de beneficiis sitis in Vrbe, quia in his non habet locum vacatio apud Sedem *d. cap. 2. de prabend. in 6. Gonz. ad reg. 8. Cancell. glos. 13. num. 13. & præcipuè num. 14. cum seqq.* Vacare autem in Curia dicuntur beneficia non solùm quando vacant apud Sedem per *d. cap. 2.* sed pluribus modis quos prosequitur *Monet. d. cap. 3. num. 18. Garc. d. cap. 1. §. 1. à num. 68. Gonz. d. glos. 13. per totam.* Vnde licet vacatio apud Sedem per *d. cap. 2. de prabend. in 6.* quæ alias dicitur clausa in corpore Iuris, sit vacatio in Curia, non tamen aliæ vacationes in Curia dicuntur vacationes apud Sedem in *puncto Sarrien. de triennali quæst. 31. à princ. vsque ad §. secundus igitur*, optimè *Couar. practic. cap. 36. num. 4. vers. cæterum ad hanc*, optimè *Pute. decis. 36. alias 38. in nouis lib. 2.* tenet *Rot. in Corduben. capellanie registrata* per *Garc. dict. par. 5. cap. 1. num. 425.* ad quam ipse refert *num. 88. Gonz. d. glos. 13. num. 29.* vbi firmat quid sit vacare apud Sedem, *& num. 48.* vbi firmat vacare apud Sedem esse vacare in Curia, non tamen è conuerso, vt *nu. 49. & 50.* vbi *cum Sarrien. d. quæst. 31.* de triennali, respondet ad *glos. verbo in Curia, in cap. statutum 3. de prabend. in 6.* quod vacare in Curia impropriè dicitur vacare apud Sedem, *& num. 52.* dicit quod vulgariter dici solet vacare in Curia pro vacare apud Sedem, *& num. 53.* quod propriè loquendo licet vacare apud Sedem sit vacare in Curia, non tamen è contra ex *Pute. d. decis 36. aliàs 38. in nouis lib. 2.* & vt id vnico verbo dicã, vacatio apud Sedem est vacatio per obitum vera, aliæ vacationes dicuntur fictè in Curia, & illa dicitur in corpore iuris clausa, aliæ non. Hæc quidem post primam huius tractatus impressionem mihi animaduertit Conlusitanus noster Doctor Odoardus Pinto vtriusque Iuris consultissimus, ac in Romana Curia Aduocatus integerrimus.

Limita primò in beneficiis iurispatronatus laicorum per *glos. in cap. licet, de prabend. in 6.* vbi *Gemin. num. 12. Dec. consil. 149 num. 6.* dum tamen fundatione, vel dotatione fuerit acquisitum, secus si priuilegio *Lancell. decis. 304. par. 2. diners. Simonett. quæst. 9.* Est tamen valida hæc causa vacationis in Curia ad inducendum Supremum Pontificem ad dispensandum, & in totum derogandum iurispatronatus, *Couar. pract. cap. 36. sub num. 4.* post *Mandos.* in signatura gratiæ in verbo derogationes iurispatronatus, *& Staphil.* dicit *Flamin. de resignat. lib. 2. quæst. 4. num. 45.* nouissimè *D. Melch. Lotheri. de re beneficiaria lib. 2. quæst. 8. sub tit.* Iurispatronatus causa finalis quæ, *vers. primo.* Generaliter tamen beneficia iurispatronatus laicorum non comprehenduntur in reseruationibus, etiamsi sint generales, & in corpore iuris clausæ, nec Legatus à 26
latere illa potest conferre *Roch. de iurepatronat. verbo competens, quæst. 24. num. 54. Lambertin. par. 1. lib. 2. quæst. 6. art. 2. & par. 3 quæst. 9. art. 16. Simonet. quæst. 6. Selua par. 3. quæst. 11. qualit. 12. num. 12. & 21. Palat. in libello de benef. in Curia vacant. §. 11. & 12. Gambar: de officio Legati, lib. 3. à num. 239. & 242. Couar, pract. cap. 36. num. 2. & 5. Ioseph. Ludou. tom. 3. commun. opinion. tit. de iurepatron. conclus. vni. ampl. 19. vers. declaratur, 12. pag. 531. Hoieda de incompatib. benefic. cap. fin. num. 109. Azeued. l. 5. num. 3. tit. 6. lib. 1. noua Recopil. Spin. in speculo testam. glos. 4. num. 44. Cald. Pereira in respons. pro Pennaranda num. 1. Rebuff. de nominat. quæst. 8. num. 22. & quæst. 15. num. 2. Cabed. de patronat. Regiæ Coronæ. cap. 35. num. 2. & 4. Perez leg. 2. vers. dubium etiam, tit. 6. lib. 1. Ordin. pag. 150. Menoch. consil. 90. num. 85. Pute. decis. 319. lib. 1. Valasc. consul. 163. Gonz. ad regul. 8. Cancell. glos. 18. num. 2. Ceuall. communium contra commu. quæst. 897. num. 452. cum seqq. Cened. ad Decretal. collect. 79. num. 1. & ad Sextum collect. 21. num. 1. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 236. vers. tertio*, latè *Moneta de option. cap. 3. quæst. 3. à n. 113.* Procedit etiamsi in reseruatione adsint illa verba, ad cuiuscunque collationem, prouisionem, electionem, præsentationem, & quamuis aliam dispositionem pertineant, ita *Mandos. ad reg. 1. Cancell. quæst. 10. num. 2. Gig. de pension. quæst. 19. num. 7.* aut etiamsi adsit clausula, Motu proprio, *Polydor. Ripa de actu in mortis artic. cap. 54. num. 22. Moneta dicto cap. 3. num. 114.* qui numeris sequentibus cum *Couar. Mandos.* & aliis citatis locis, id procedere 27
asserit, licet beneficia sint mixta iurispatronatus clericorum, & laicorum, & licet essent de iure patronatus competente clericis ratione bonorum patrimonialium, cum tanquam laicale censeatur. Limita tamen in iure 28
patronatus laicali, quando eis non competit ex fundatione, constructione, vel dotatione, sed ex priuilegio, vel præscriptione, *Nicol. Garc. par. 5. cap. 1. num. 573.*

Limita secundò in beneficiis Regularibus, quæ non 29
veniunt in reseruatione vacationis in Curia, *Gonz. ad reg. 8. Cancel. glos. 8. num. 11.*

Limita

30 Limita tertiò vbi beneficia curam animarum habentia vacant, Apoſtolica Sede vacante, tunc enim ad Ordinarium collatio ob animarum periculum pertinet, idem ſi vacent in Curia viuo Pont. ſed ante collationem Apoſt.Sedes vacat *cap. ſi Apoſt. 35. de prebend. in 6. Rebuff. de nominat. quæſt. 15. numer. 28. verſic. ſecundo fallit. Vgolin. d.§. 2. verſ. quarto, Gonz.al. ad reg.8.Cancel. §.5. proœm.num.125.cum ſequentibus,& gloſſ 24.num.111. & 117.*

31 Limita quartò in beneficiis illorum, qui in Vrbe degunt ratione originis, vel domicilij,niſi etiam Curiam ſequantur, & Curiales exiſtant, *gloſ. verbo originu in capit. præſenti 34.de prebend.lib.6.Moneta d.cap.3.num.25. Rot.Rom.apud.Farin.deciſ. 616.num.1. in nouiſſimis nouiſſimarum.*

32 Limita quintò in beneficiis de Vrbe,in quibus locum non habet reſeruatio de beneficiis vacantibus apud Sedem Apoſt. ita *Gonz.gloſ.13.num.14.*

33 Secundò reſeruantur beneficia diſpoſitioni Romani Pont. per ſolam appoſitionem ſuæ manus,quamuis inutiliter factam, ita quod ſi Papa prouidet alicui, vel prouideri mandat de aliquo beneficio, ſi prouiſio fuerit nulla, vtpotè facta inhabili, vel incapaci, aut propter ſubreptionem, vel alium defectum, beneficium remanet Papæ affectum, & in illo Ordinarius non poteſt ſe intromittere, etiamſi aliàs non fuiſſet reſeruatum, vt probat *capit. vt noſtrum 56. de appellat.* reſoluunt *Rebuff. in praxi tit.de reſeruat.num.30.& 34.Simon.quæſt.58.Zech. de benefic.cap.5.ſub num.6.Henriq.in ſumm.lib.13.de excom. cap.14.§.2.Iut.O, Gonz.al.ad reg.8.Cancell.§.3.proœm.num. 146.& gloſ.52.Rot.deciſ.190.num.6.p.2.recent. Nicol.Garcia diſt.cap.1.à num. 138.* & reſeruatio per appoſitionem manus Papæ maioris potentiæ eſt quam reſeruatio deducta ex reſeruationibus generalibns *Rot.* apud *Farin. deciſ.401.n.2.p.2.recẽt.*Et reſeruatum non dicitur beneficium ſeu affectum ex qualibet appoſitione manuum Papæ, ſed ita demum niſi Papa moueatur ex falſa cauſa tangente pertinentiam collationis, ead. *Rot. deciſ. 187. num.4.& 5. p.2. recent.* vbi contrarium tenentes declarantur, ſecus vero quando eſt error circa qualitatem

34 prouiſi, vt ibidem dicitur *num.5.* Si enim Papa manum appoſuit in aliqua commiſſione ſignanda, per talem ſignaturam voluit totum negotium ad ſe aduocare,& inferiorum manus ligare, *Gonz.al.d.gloſſ.52.num.31. Camil. Borell.in ſumma omnium deciſ.tit.4.num.11.Maranta diſp.6. num.21.Rebuff.tom.1.ad leges Gallie tract.de euocat. n.110. pag.mihi 271.*faciunt quæ *Couar.pract.cap.9.nu.5.in princ. Menoch conſ.340.num.49.D.Barboſa in l.1.ff.de iudic.tract. 4.num.42.*

35 Tertiò reſeruantur diſpoſitioni Summi Pontificis beneficia vacantia Sede Epiſcopali vacante,cuiuiſcumque ſpeciei, & qualitatis ſint per *Bullam Pij Quinti* incip. *Sanctiſſimus in Chriſto Pater*, referunt *Aloyſ.Ricc. dict.praxi fori Eccleſiaſt.reſolut.333.num.2.verſic. excipiuntur primo, Vgolin. dicto §.2. numer.2. verſic. excipiuntur tamen primo, Azor. inſtitut. moral. par.2. libro 6. capit. 34. quæſt.12.verſ.eiuſdem, Flamin. de reſignat. lib. 2. quæſt. 16. num.30.*

36 Quartò collatio beneficiorum, quæ vacant propter crimen hæreſis cum cura, & ſine cura, ſecularia, & quorumuis Ordinum, etiam S.Ioãnis Hieroſolymitani, & aliariumuis quarumuis militiarum regularia quæcumque & qualiacumque ſint, vt habetur in Bulla 29. eiuſdem *Pij Quinti* incip. *Cum ex Apoſtolatus*, quæ eſt in *Bull.nouo to.2. pagina 213.ſub dat.6.Kalend.Febr.1566.* referunt *Aloyſ.Ricci.dict.reſolut.333.verſ.ſecundo,Vgolin.d. §.2.verſ.ſecundo,Gonz.d.gloſ.51. num.101. Nicol.Garcia d. cap.1.num.81. Piaſeg.in praxi noua Epiſcop.d.cap.5.ante nu. 4.Azor.inſt.moral.par.2.lib.6.cap.34.q.12.verſ. Pij quoque, Flamin.d.q.16.num.29.*

37 Dubitaui an prouiſio facta de beneficio incarcerati propter crimen hæreſis ſit valida ante ſententiam criminis declaratoriam; in quo dubio ſi rigorem iuris ſpectemus videbitur reſoluendum eſſe inualidam, cum beneficia antequam vacent conferri non poſſint *cap. 1. & 2. de conceſſ.prabend.* & quod beneficium dicti incarcerati non vacauerit ipſo iure à die commiſſi delicti, niſi poſt ſententiam prolatam videtur deduci ex text. qui pro contraria parte ſolet allegari, in *cap. ad abolendam §.1.de hæreticis*, vbi ſic habetur : Sancimus, vt quicumque fuerint in hæreſi deprehenſi, ſi clericus eſt,vel cuiuſlibet religionis obumbratione fuſcatus,totius Eccleſiaſtici ordinis prærogatiua nudetur, & ſic omni officio, & beneficio ſpoliatus Eccleſiaſtico ſecularis relinquatur: Ex quibus pondero verba illa,nudetur, & ſpoliatus relinquatur, quæ cum ſint præſentis temporis imperatiui modi ad iudicem directa,important tantum priuationem per ſententiam ferendam,quia requiruntur aliam perſonam, nimirum iudicis, vt pœnam infligat : nec in aliis iuribus, quibus hæc pœna ſtatuitur, prout *in cap.excommunicamus §.credentes de hæret.* cum ſimilibus, inueniuntur verba ſignificantia priuationem, & ſententiam ipſo iure latam, quam quidem nullum crimen inducit, niſi ſit iure cautũ,ex multis quos refert *Nicol.Garcia par.11.cap.10.num.3.*& in dubio nunquam præſumitur, nec intelligitur priuatio ipſo iure,ſed per ſententiam *Pute.deciſ.129.l.3. Achil.deciſ.1.de pœnis,Gonz. ad reg.8.Cancel.gloſ.15.n.153.*Verum licet hæc opinio in Iuris rigore vera ſit, communis tamen ſententia eſt in contrarium,quæ aſſerit hæreticũ beneficio eſſe ipſo iure priuatum *Abb.in cap.inter dilectos num.11.de exceſſ.Prælat. Couar.lib.2.vari. cap.8. num.4.* plures per *Nicol. Garc. de benefic.par.11.cap.10.num.60.* quibus adde *Farin. de hæreſi quæſt.189.num.77.& Sanch.in precepta Decalogi lib.2.cap. 26.num.5. Ricciul.de iure perſonar. lib.5. cap.19. num.9.* Et ob id poſſe à quocumque impetrari ante ſententiam reſoluit *Flamin. lib.3.quæſt.1. num.30.* tenuit *Rota in una Mutinen.Capellæ 16.Iunij 1562.* coram *Paleotto*, vbi fuit reſolutum beneficia hæreticorum vacare in partibus vbi fuit commiſſum delictum, & non in Curia,vbi ſententia lata fuit, nam vacant ipſo iure, & poſſum impetrari, & conferri etiam ante ſententiam, habetur *deciſ. 707.num.3.& 4.lib.1.par.3.diuerſ.* referunt *Mandoſ. de ſignatur.gratiæ tit. de abſolutione ab hæreſi verſ. hæreticorum beneficia, Flamin.de reſignat.lib.3. quæſt.1.num. 32. Nicol. Garcia par.5.cap.1.num.80.Sanch.in precepta Decalogi tom. 1.lib.2.cap.26.num.12.Ricciul.de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten.lib.5.cap.19. num.11.* vbi *numer. 12.* verum aſſerit quod ad hoc vt priuatio ſuum plenarium ſequatur effectum, requiritur ſententia declaratoria hæreſis incurſæ, nec ante poterit hæreticus remoueri à poſſeſſione, *& num. 13.* quod hæreticus poſt hæreſim contractam non poteſt reſignare. 38

Quintò beneficia vacantia per priuationem ſunt reſeruata diſpoſitioni Summi Pont. ex *Conſtitut. Pauli III.* incip. *Sanctiſſimus*, quæ eſt in ordine 67. *Aloyſ. Ricc.d. reſolut.333.verſ.decimo*, videlicet beneficia vacantia per ſimoniam, quia eſt crimen, quod æquiparatur crimini hæreſis, & læſæ maieſtatis *cap.1.*vbi *gloſ. vlt. de teſtibus in 6. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ.par.2. cap.5. num.36.* 39

Sextò beneficia collata perſonis prohibitis propter ſuum genus, aut propter crimen hæreſis, vel apoſtaſiæ à Fide, nullius ſunt momenti, ſed ad nouam Romani Pont. prouiſionem pertinent, vt habetur in *Bulla Gregor. XIII. 66.* incip *in Eccleſiis, eſt in Bull. nouo tom. 2. pag. 448. ſub data idibus Nouembr. 1580.* referunt *Azor. d. quæſt.12. verſ. Gregor. XIII. Flamin. d.quæſt.16. num. 31.Gonz.al.dict.gloſ.51. num.103. Aloyſ. Ricciul. d. reſolut. 333. verſ.tertio, Vgolin.dict.§.2. verſ.tertio, Mantic. deciſ. 158.num.1.* 40

Septimò beneficia quæcumque recepta in confiden- 41

tiam,

etiam, quæ vacant ipso iure Apostol. Sedi reseruata sunt per Const. *Pij IV.* incip. *Rom. Pont.* quæ est in ord. 85. *in Bullar. nouo tom. 2. pag.* 120. & per Const. *Py V.* incip. *Intolerabilis*, quæ est in ord. 78. referunt *Nauar. in man. cap.* 23. *sub num.* 110. *& vers.* 3. *Azor. d. q.* 12. *vers. idem Pius IV. Flamin. de resignat. lib.* 2. *q.* 16. *num.* 26. *& de confident. benefic. quæst.* 7. *num.* 79. *Aloys. Ricc. d. resol.* 333. *vers. septimo, Vgolin. d.* §. 2. *vers. septimo, Piaseg. in praxi nouæ Episcop. d. cap.* 5. *nu.* 4. *in princ. Franc. Leo in thesauro fori Eccles. par.* 2. 42 *cap.* 5. *num.* 24. Et procedit non solum in beneficiis in quibus commissa est confidentia, sed etiam in aliis, quæ obtinebat confidentiarius, vt in *d. Bulla Py V. vers. sed nec quisquam, Flamin d. q.* 7. *num.* 81.

43 Octauò beneficia parochialia collata non seruata forma *Concil. d. sess.* 24. *de reformat. cap.* 18. sunt reseruata per *Bullam Py V.* incip *In conferendis, in Bull. nouo tom.* 2. *pag.* 219. quæ est in ordine 32. referunt *Azor. dict. q.* 12. *vers. eiusdem Py V. Aloys. Ricc. dicta resol.* 333. *vers. octauo, Vgolin. d.* §. 2. *vers. octauo, Franc. Leo d. cap.* 5. *num.* 26. *&* 52. *Flamin d. q.* 16. *num.* 32.

44 Nonò, vbi intra sex menses Ordinarius à die, qua nouit beneficium vacare, & conferre potuit, & noluit ad illud prouidere, tunc collatio ad Capitulum pertinet, quod si etiam intra hoc tempus, & ipse negligens fuerit ab immediatum Superiorem pertinebit, veluti ab Episcopo ad Metropolitanum, ab hoc ad Primatem, ab illo ad Patriarcham, & demum ad Summum Pontificem, *cap.* 2. vbi *Abb. num.* 7. *& cap. quia diuersitatem de concess. prabend. Aloys. Ricciul. dicta resolut.* 333. *vers. sexto, Franc. Leo d. cap.* 5. *numer.* 30. *Vgolin. dict.* §. 2. *vers. sexto, Piaseg. in praxi nouæ Episcop. d. cap.* 5. *num.* 4. *vers. reseruata, Zerola in simili praxi Episc. par.* 1. *verb. beneficia,* §. 2. *in princ. pag.* 38. vbi hoc intelligit quando hodie darentur omnes isti gradus, sed pro maiori parte ab Episcopo ad Archiepiscopum, & statim ad Papam fit deuolutio, & idem quod dicit in collatione resoluit in electione, & præsentatione, *Azor. institut. moral. par.* 2. *lib.* 6. *caput.* 27. latè *Nicol. Garcia de benef. par.* 10. *cap.* 3. *per totum*, vbi latissimè de materia, & *num.* 4. ampliat locum habere in patronis, etiam laicis, & *num.* 9. resoluit prædictum semestre non currere Superiori ad quem gradatim fit deuolutio, nisi à die notitiæ. Si autem Cardinalis collator non contulit beneficium, quod vacauit in mense aliàs Apostolico infra sex menses, ita quod sit locus deuolutioni ad Superiorem, iuxta supradicta, an tunc possit conferre Archiepiscopus, qui Cardinalis non est, seu alius ad quem de iure competit deuolutio, an vero solus Papa, vide *Gonz. ad reg.* 8. *Cancellar. glos.* 24. *à num.* 78.

45 Decimò sunt specialiter reseruata omnia beneficia, quæ per resignationem, vel obitum auctoritate Apostolica conferuntur cum decreto, quod prouisus beneficium tunc obtentum in manibus Papæ intra duos menses, aut aliud tempus resignare teneatur, & quod de eo per Sedem Apostolicam dumtaxat prouideri possit, & similes reseruationes sunt speciales pro beneficiis tunc expressis, *Moneta de option. cap.* 3. *num.* 44. *Franc. Leo dicto cap.* 5. *num.* 37.

46 Vndecimo sunt reseruata beneficia vacantia ob non publicationem resignationum, iuxta const. *Greg. XIII.* in ordine 85. incip. *Humano vix iudicio, sub data nonis Ianuar.* 1584. *in Bullario nouo tom.* 2. *pag.* 469. referunt *Quaranta in summa Bullarij, verbo beneficiorum resignatorum publicat. Flamin. de resign. lib.* 11. *in præfatione numer.* 5. *Nicol. Garcia de benefic. par.* 11. *cap.* 3. *à num.* 273. *Gonz. al. glos.* 51. *num.* 106.

47 Duodecimò item beneficia vacantia per violationem sequestri lite pendente in Curia Romana, *Clement. vnic.* § *si quis autem, de sequestr. possess. Gonz. al. ad regul.* 8. *Cancel.* §. 7. *proœm. num.* 8. quia cum sint in Curia litigiosa Sedi Apostolicæ sunt reseruata, nisi sequestrum fuerit violatum lite pendente in Rota per appellationem, quo casu vt euitetur circuitus, poterit Auditor in odium sequestrum violantis, beneficium in collitigantis personam conferre, *Clem. Auditor. de rescript.*, *Gonz. al. glos.* 23. *num.* 14. quod est speciale in Rotæ Auditoribus, vt per *glos. verbo deputatus a nobis, in dicta Clement. Auditor.* Et aliis casibus altero decedente non potest Ordinarius de beneficio litigioso in superstitem disponere, quia lite pendente nihil est innouandum *Clement.* 1. *&* 2. *vt lite pendente.* Et subrogatio in Iuribus defuncti spectat ad 48 Papam *cap. fin. eodem tit. in* 6. *Flam. de resign. lib.* 2. *q.* 3. *num.* 105. *Gonz. al. glos.* 6. *num.* 146.

Decimotertiò reseruantur beneficia litigiosa; nam 49 quamuis beneficium litigiosum propriè non dicatur reseruatum, tamen ad effectum, vt Ordinarius non possit prouidere, idem importat litigium, quod reseruatio *Gonz. al. glos.* 11. *num.* 111. *Lancelot. de attentatis, parte* 1. *cap.* 3. *num.* 90. *& sequent. Rot. decis.* 312. *num.* 1. *p.* 2. *recent.* quod singulariter intelligendum est in beneficiis litigiosis per obitum vacantibus; nam in beneficiis impetratis propter crimen, beneficia non sunt litigiosa, sed persona accusata; vnde beneficium collitigatoris vacans per eius obitum in mense Ordinarij, poterit Ordinarius liberè conferre *Simon. de reseruat. quæst.* 10. *num.* 5. Vnde quoad effectum de quo supra beneficium dicitur litigiosum, quando agitur de iure reali super collatione facta *Rot. decis.* 342. *num.* 2. apud *Farin. p.* 1. *recent.* non dicitur enim beneficium litigiosum nisi lis sit super titulo, *Rot. decis.* 356. *num.* 3. *in fine p.* 1. *recent.* vbi etiam quod non dicitur litigiosum ad effectum vt possit dici reseruatú ex lite inter patronum, & Ordinarium super libertate beneficij, satis autem dicetur litigiosum ex cómissione causæ appellationis, ex citatione cum inhibitione, & illius exequutione *Rot. decis.* 455. *num.* 1. *p.* 1. *recent.* Non dicitur vero litigiosum quando non petitur vt suum, sed vt sibi conferendum *Rot. decis.* 253. *num.* 5. *p.* 2. *recent.*

Decimoquartò reseruantur dispositioni Sanctæ Se- 50 dis Apostolicæ Canonicatus, & præbendæ Ecclesiæ Metropolitanæ Cæsaraugustanæ mensibus Ianuarij, Aprilis, Iulij, & Octobris, *Gonz. al. glos.* 51. *numer.* 116.

Decimoquintò beneficia consistentia in Vrbe, in qui- 51 bus soli Papæ est reseruata collatio, veluti Episcopo Romano, *cap. si quis Episcopus*, post princ. ibi, dignetur Episcopus Romanus, & *cap.* 7. *quæst.* 1. *Aene. Falcon. de reseruat. quæst.* 2. *princip. num.* 9. *Moneta de optione Canonica cap.* 3. *Gonz. al. ad reg.* 8. *Cancell. glos.* 13. *à num.* 3. *& glos.* 3. *num.* 19. vbi tamen scribit non cadere reseruationem in Ecclesiis titularibus Cardinalium, sed illos habere ius conferendi, & Ordinariam iurisdictionem, *cap. his quæ*, vbi plenè *Felin. Abb. & Anton. de Butr. de maiorit. & obed.* quod intellige quando sunt Cardinales in vrbe; nam in absentia solus Papa confert, vt habetur *infra regula viij.* Nam licet tituli in Vrbe sint, & eorum beneficia iure Ordinario ad Pontificis Maximi, veluti ad proprij Episcopi collationem, & prouisionem, spectent, vt tamen Pontifices ostenderent Cardinales sibi verè filios, & fratres esse, & vt eos suorum titulorum studiosos per residentiam magis allicerent, pleniorem eisdem dederunt conferendi potestatem, *Anastas. Germon. de indultis Cardinalium* §. *tam ratione, num.* 14.

Decimosextò reseruantur beneficia collata à Cardi- 52 nalibus vigore suorum indultorum, quando prouisi intra sex menses à die sibi factæ prouisionis computandos, nouas prouisiones à Sede Apostolica non impetrauerint, & iura Cameræ Apostolicæ, & aliis propterea debita non persoluerint, vnde lapso dicto tempore vacant ipso iure, & possunt per alios à Sede Apostolica dumtaxat liberè impetrari, dummodo prouisi de legitimo impedimento non docuerint *Gonz. al. glos.* 51. *à num.* 109.

Decimo

ed by Google

53 Decimoſeptimò reſeruantur beneficia vacantia in Abbatia S. Crucis Camaldulen. diœceſis Eugubinæ per conſtitut. *Gregorij XIII.* incip. *Vt Apoſtolicæ, ann.* 1578. *Pontificatus ſui ſeptimo.* Sed hæc Abbatia fuit vnita Collegio Germanico in Vrbe pro ſuſtentatione nobilium Germanorum,qui in dicta Vrbe litteris, ac Theologiæ aſſiduè operam nauant.

54 Decimooctauò beneficia Regni Germaniæ vacantia, & vacatura in menſibus *Ianuarij, Maij, Iulij, Septembris, & Nouembris* iuxta Conſtitut. *Nicolai Quinti, Gonz.al.d.gloſ.* 51.*num.*99.

55 Decimononò beneficia vacantia per delictum offendentis litigantes in Romana Curia, eorumque Iudices, Aduocatos, & Procuratores,teſtes, vel notarios; nam ratione talis delicti vacant beneficia offendentis, ſeu iniuriantis ipſo iure, & ſunt diſpoſitionis Apoſtolicæ reſeruata, vt diſponit *conſtit.*11. *Alexander Sextus,* incip. *In eminentia,in Bullario nouo tom.*1.*pagina* 400.de qua *Put. deciſ.*102.*cum duabus ſequentib.lib.*1.*Rotæ deciſ.*161. *par.* 2. *diuerſ.Gonz.al.d.gloſ.*51.*num.*105.

56 Vigeſimo beneficia illorum, qui ſeipſos pro aliis examini ſupponunt, vel annuas penſiones offerunt pro conſequendis beneficiis, aut beneficia impetrant pro aliis, vt ab eis aliquid conſequantur, vel quando pro ſeipſis impetrant beneficia cum intentione illa reſignandi, vacant enim ipſo iure, & ſoli Sedi Apoſtolicæ eſt illorum diſpoſitio reſeruata ex *conſtitut.*12.*Pauli IV.* incip. *Inter cæteras*, ſub dat. 27. *Nouembris* 1557. *in Bullario nouo tom.* 1. *pagina* 731. *Gonzal. dicta gloſ.* 51. *num.*107.

57 Vigeſimoprimò beneficia vacantia ob non delationem habitus clericalis *Sixtus V. conſtitut.* 92. §.2. *circa fin.verſ.in futurum, eſt in Bullario nouo tom.*2.*pag.*655.

De Beneficiis in Reſeruatoriis Regulis Cancellariæ Apoſtolicæ S. D. N. D. Gregorij XV. Sanctæ Sedi Apoſtolicæ eiuſque diſpoſitioni reſeruatis.

58 QVilibet Summus Pontifex initio ſui Pontificatus volens dare normam, & ordinem rebus de nouo gerendis regulas Cancellariæ conſtituit addendo aliquid, vel mutando,iuxta negotiorum, & occurrentium
59 cauſarum varietatem, prout dicitur *in regul.*28. Primus omnium *Ioannes XXII.* qui floruit *anno.*1316. regulas quaſdam, ſiue leges ad Cancellariam tulit, eaſque in ſcripta redegit,tuleruntque & ſequentes Pontifices ſuorum Prædeceſſorum veſtigiis inhærendo, donec *Nicolaus V.* eas omnes ad hunc ſtatum, & ordinem reduxit. Sequentes Summi Pont.immediatè poſt ſuam creationem eas ordinare ſolent *praxis noua Epiſcop.par.*2.*cap.*5. *num.* 3.*in principio,Nicol.Garcia de benefic. parte* 5.*cap.*1. *numer.* 190. nam cum expirent morte vniuſcuiuſque Pontif. *Menoc.conſ.*112.*num.*51.*& conſil.*182. *num.* 12. *& conſil.*
60 190.*à numer.*17. *praxis noua Epiſcopal. par.*2.*cap.*5. *num.* 2.*verſ. ſedes item, Flamin. de reſignat. libro* 12.*quæſt.*2.*num.* 31.*& lib.*12.*quæſt.*11.*num.*2. *praxis Epiſcopalis par.*1. *verbo regulæ Cancellariæ,*§. 7. *Gonzal. ad regul.*8.*Cancell.*§.5. *proœm.numer.*2. reuiuiſcunt per nouos Papas renouatæ, ac ſubrogatæ cum eiſdem qualitatibus,& moderationibus,*Gonzal.gloſ.*5.§.3.*num.*73.*& 74.& gloſſ.*9.§.2.*num.*10.
61 Habent vim legis *praxis Epiſcopalis dict. verbo Regulæ Cancellariæ.* §. 8. Imò Regula quælibet facit legem ſeparatam, diuerſamque reſeruationem continet *Gonzal. gloſ.*1. *numer.*8. quæ adeo eſt ſtricti iuris,vt nec extendi, nec egredi fines ſuos poſſit, *Flamin libro* 3.*quæſt.* 5. *numero* 17. *Gonzal.* §. 6. *proœm. numer.* 13. *Nicol.*
62 *Garcia dict.cap.*1.*num.*67. Aduertendum eſt, quod vt ligent huiuſmodi regulæ non eſt neceſſaria earum publicatio,quia ſtatim ab initio quando ſunt factæ,ligant, quamuis publicatæ non ſint, & beneficia vacantia in iſto tempore intermedio in menſibus Apoſt.cadunt ſub reſeruatione, *Gonz.al.*§.5.*proœm.num.*54.vbi *num.*56. dicit, quod ſtatim incipiunt ligare quoad effectum nullitatis actus in contrarium,non tamen niſi poſt publicationem quoad pœnas incurrendas,refert *Ioan.a Cocbi. in comment.proœm.Regul.Cancell.num.*20.& ſic earum publicatio non fit ad effectum, vt innoteſcat,ſed vt appareat de voluntate approbatoria ipſius noui Pontificis *Rota deciſ.*256.*num.*3.*& 4.par.*2.*diuerſ.*

Vnde infertur quod Sede Apoſt.vacante ceſſant Regulæ reſeruatoriæ, & omnes menſes ſunt Ordinarij, poſſuntque Epiſcopi tanquam ad Ius commune redeuntes (exceptis tamen iis,qui concordatis Nationis Germanicæ ſubſunt, quorum beneficia etiam Sede Papali vacante in menſibus Papæ vacantia ſucceſſori remanent affecta) prouidere de beneficiis vacantibus in quolibet menſe *Maſſob.in praxi habendi concurſum reg.* 7. *dub.* 43. *Caputaq.deciſ.*86.*p.*1.*& deciſ.*214.*p.*2.*Rot.deciſ.*144. *n.*10. *p.*2.*recent.Gonz.al.ad reg.*8.*Cancel.*§.5.*proœm. num.*46. vbi ait quod non ſolum erunt omnes menſes Ordinarij ante aſſumptionem noui Papæ,ſed etiam antequam faciat regulas Cancellariæ,quæ ſemper fieri ſolent die immediatè ſequenti dictæ aſſumptioni,ita quod ſi etiam in illo medio tempore ab aſſumptione vſque ad editionem Regularum vacaret aliquod beneficium in menſibus, alias reſeruatis nullum obſtaculum Ordinarius habere dicatur,& allegat *Gemin.conſ.*92.incip.*in cauſa Canonicatus num.*1.niſi aliàs beneficia ſint affecta,aut Papa poſtea electus declaret non expiraſſe reſeruationem,aut illa de nouo reſeruet, prout fecit Paulus V. fœl.record.de omnibus beneficiis tempore ſuę aſſumptionis non prouiſis in Bulla ad fauorem Conclauiſtarum ſub dat. pridie Kalend.Auguſti 1605.referente *Nicol.Gare.de benef.p.*5. *cap.*1.*num.*645.*cum ſequenti,*& prout fecit etiam S. D.N. Vrbanus VIII. generaliter *reg.*68.*Cancellariæ ab eo nouiter addita tenoris ſequentis.* Item S. D. N. prouidè conſiderans conſueuiſſe quandoque Romanos Pontifices prædeceſſores ſuos beneficia, quæ vacante Sede Apoſt. vacare contigerat,diſpoſitioni ſuæ reſeruare, intendens de beneficiis huiuſmodi tam Conclauiſtis, quam pauperibus Clericis, & aliis benemeritis perſonis prouidere, omnia & ſingula beneficia per regulas Cancellariæ Apoſt. aut quaſlibet alias Apoſt. Conſtitutiones temporales Romani Pontif. pro tempore exiſtentis diſpoſitioni quomodolibet, & ex quauis cauſa reſeruari ſolita, quæ à die obitus fœlicis record.Gregor.XV.Prædeceſſores ſui vſque ad diem ſupradictam ſeptimã Auguſti vacauerunt, & de quibus per quoſcumque Ordinarios collatores tunc diſpoſitum non fuerat,ſuæ diſpoſitioni reſeruauit,decernens irritum, &c.refert.*Ioan.Ant.Maſſobr.in praxi habendi concurſum reqniſ.*1.*dub.*10. *num.* 2.

Cum autem vt ſupra dicebamus per mortem Pontificis conditoris vis & auctoritas regularum Cancellarię expiret,vt præter ſupra citatos tradunt *Caputaq.deciſ.*86. *num.*3.*lib.*1.*Seraph.deciſ.*980.*n.*12.*Gom.in proœm.Regularis q.*1.*num.*2.Ideo Sede Apoſtolica vacante omnes menſes ſunt Ordinariorum, poſſuntque Epiſcopi tanquam ad Ius commune reuertentes prouidere de beneficiis vacantibus in quolibet menſe iuxta tradita per *Caputaq.d. deciſ.*86.*n.*1.*p.*1.*& deciſ.*214.*num.*5.*p.*2.*Gonz.al.ad reg.*8.*§.* 5.*proœm.num.*46. Verum in hoc articulo duo caſus ſunt omnino diſtinguendi. Primus eſt quando agitur de reſeruatione,quæ fit ratione temporis,prout in *reg.*8.tunc enim reſeruatio & affectio non contrahitur nec inducitur niſi in menſibus in *d.reg.*8.ſtatutis vacatio beneficij contingat. Et ad effectum huius reſeruationis conſideratur illud tempus vacationis *Caſſad.deciſ.*8.*n.*9.*& 12. de prabendis,Rot.deciſ.*774.*nu.*3.*& 10.lib.*3.*p.*3.*diuerſ.*quia hæc reſeruatio beneficij inducitur ſolum in ipſo obitu poſſeſſoris & vacationis contingentis tali menſe Sedi Apoſt.ad conferendum aſſignato. Vnde ſi talis vacatio contingeret Sedę ipſa Apoſt.vacante, etiamſi alias eſſet

menſis Apoſtolicus, nihilominus collatio ſpectaret ad Ordinarium, quia vacatio Sedis Apoſt. impedit, & excludit reſeruationem, & regulæ Cancellariæ tunc non operantur, & ita procedunt Doctores allegati, & conſiderat *Gonzal. ſuper reg. 8. §. 5. proœm. nu. 94. poſt med. verſ. ſecus verò*, & alij inferius allegandi. Aliter vero eſt caſus, quando agitur de reſeruatione quæ inducitur, vel ratione perſonarum, vt puta quia poſſidens beneficium erat familiaris Cardinalium, vel Collector, vel Subcollector, vel alia adeſſet reſeruatio, quæ perſonæ poſſeſſoris adhæreret, vel ratione ipſius beneficij, vel quia eſſet prima dignitas, monaſterium, vel alio modo ratione rei affectum Sedi Apoſtol. tunc enim etiamſi vacatio contingat Sede Apoſtol. vacante, attamen collatio ſpectat ad futurum Papam, quia reſeruatio hoc caſu non inducitur in ipſo obitu poſſeſſoris, & ſic in vacatione, quo tempore iam Regulæ Cancellariæ expiraunt, ſed reſeruatio fuit inducta, & iam infixa à principio, ſtatim ac ille fuit familiaris, Collector, vel Subcollector, ſeu beneficium fuit prima dignitas, aut alio modo antea affectum Sedi Apoſt. quo tempore Regulæ Cancellariæ vigebant, & ſuum effectum, nempè reſeruationem iam induxerant, & quamuis Sede Apoſt. vacante dictæ Regulæ Cancellariæ tanquam auctoritatis tunc deſtitutæ non inducant eo tempore reſeruationē, non inde tamen reſeruationes prius viuente Papa & regulis vigentibus inductæ & infixæ deſinunt, nec expirant, immo beneficium ſemel affectum ſemper remanet affectum *Extrauag. ad Romani, de prabend. Anchar. conſ. 138. num. 3. Gemin. conſ. 93. num. 16.* qui hoc triſtiſſimum dicit axioma, *Rota deciſ. 10. de prabend. in nouis, & deciſ. 11. num. 2. & deciſ. 31. num. 1. eod. tit.* Et in terminis reſeruationis ratione familiaritatis, vel alterius qualitatis perſonalis, quod etiamſi familiaris, vel alius decedat Sede Apoſtol. vacante, nihilominus collatio ſpectet ad Papam, & Ordinarius non poſſit ſe intromittere tradunt *Gemin.* ſeu potius *Felin.* ad dictum illius *conſ. 93. numer. 16.* idem *Felin. in capit. in noſtra coroll. 2. numer. 20. verſ. & caue de reſcriptis, Sarrien. ſuper reg. de publican. reſignat. quæſt. 6. numer. 6. verſic. ſic etiam, Simonet. de reſeruat. quæſt. 17. numer. 1. verſic. ſed hodie, & numer. 5.* & etiam in terminis reſeruationis ex eo quod beneficium ſit prima dignitas, obſeruant *Gonzal. dict. §. 5. proœm. numer. 93. verſic. quia hoc rectè procedit, Nicol. Garcia de benefic. p. 5. capit. 3. numer. 789.* vbi *numer. 791.* refert ita *Rotam* cenſuiſſe *in Abulen. Parochialis 24. Ianuary 1594.* coram *Corduba.* Colliguntur hæc ita eleganter diſpoſita ex adductis in *Andrien. Archidiaconatus 5. Decembris 1625.* coram *D. Merlino.*

REGVLA I.

Reſeruationes generales & ſpeciales.

63 IMprimis fecit eaſdem reſeruationes, quæ in Conſtitut. fœlicis recordationis Benedicti Papæ XII. quæ incip. *Ad regimen* continentur, & illas inouauit, ac locum habere voluit, etiamſi officiales in eadem conſtitut. expreſſi Apoſtolicæ Sedis officiales ante obitum eorum eſſe deſierint, quoad beneficia, quæ tempore, quo officiales erant, obtinebant. Declarans nihilominus beneficia, quæ dictæ Sedis officiales, qui ratione officiorum ſuorum huiuſmodi, eiuſdem Sedis notarij erant, etiam dimiſſis ipſis officiis, & quandocumque aſſequuti fuerint ſub huiuſmodi reſeruationibus comprehendi. Ac reſeruauit beneficia, quæ per *conſtitut.* piæ memoriæ *Ioannis Papæ vigeſimiſecundi*, quæ incip. *Execrabilis*, vacant, vel vacare contigerit. Quam conſtitutionem, & reſeruationem Sanctitati ſuæ tam ad beneficia obtenta, quàm ad alia quæcumque, de quibus Ordinarij collatores contra Concilij Tridentini decreta diſpoſuerunt, & diſponent in futurum, extendit, & ampliauit. Et ea etiam beneficia diſpoſitioni ſuæ reſeruauit, de quibus per dictos Ordinarios, aut alios collatores, contra eiuſdem Concilij decretorum formam diſpoſitum fuerit.

Prima pars huius regulæ innouat, reſeruationes, quæ 64
continentur in conſtitut. *Benedicti duodecimi* incip. *Ad regimen*, & habetur inter *Extrauagantes communes, ſub titulo de prabendis, & dignitat. capu. 13.* qua reſeruantur quæcumque beneficia vacatura per obitum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, & Officialium Sedis Apoſtolicæ, videlicet Camerarij, Vicecancellarij, Notariorum, Auditorum, litterarum, contradictarum, & Apoſtolici Palatij cauſarum Auditorum, Correctorum, & Scriptorum litterarum Apoſtolicarum, ac Pœnitentiarij præfatæ Sedis, ac Abbreuiatorum, necnon commenſalium, & aliorum quorumcumque Capellanorum Sedis eiuſdem, & etiam quorumcumque Legatorum, ſiue Nunciorum, ac in terris Eccleſiæ Rom. Rectorum, & Theſaurariorum per Romanos Pontifices ſpecialiter deputatorum, ſeu miſſorum, aut deputandorum, aut mittendorum in poſterum, vbicumque dictos Legatos, vel Nuncios, ſeu Rectores, aut Theſaurarios antequam ad Romanam Curiam redierint, ſeu venerint, rebus eximi contigerit ab humanis.

Item *in d. Extrauagant. Ad regimen*, reſeruantur be- 65
neficia vacatura per depoſitionem, priuationem, tranſlationem, ac muneris conſecrationis ſuſceptionem, auctoritate Apoſtolica factas, & fiendas, *Flamin. de reſignat. libr. 2. quæſt. 16. numer. 27. Gonzal. gloſſ. 51. num. 32.*

Item in eadem *Extrauagant. Ad regimen*, poſt med. 66
verſic. Rurſus Monaſteria, reſeruantur beneficia vacantia per promotionem ad Patriarchatum, Archiepiſcopatum, Epiſcopatum, vel Monaſteriorum regimina, *Aen. Falcon. de reſeruat. quæſt. 2. princip. ſub num. 12. Simon. eodem tractat. quæſtion. 27. Gonzal. dict. gloſ. 51. numer. 35. Nicol. Garcia de benefic. par. 11. capit. 6. à numero 30.*

Nam beneficia obtenta vacant ipſo iure per promotio- 67
nem ad Epiſcopatum poſt adeptionem poſſeſſionis, & cõſecrationem ſequutam, vel poſtquam præfixum tempus ad conſecrationem petendam lapſum fuerit, *capit. cum in cunctis, §. cum vero, de elect. Concil. Tridentin. ſeſſ. 7. capit. 9. & ſeſſ. 23. de reformat. cap. 2. Flamin. libr. 3. quæſt. 1. num. 76. Petr. Gregor. de benefic. cap. 24. num. 10. Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardinal. §. ſi verò, à numer. 20. Azor. inſtit. moral. par. 2. libro 7. cap. 16. quæſtione 12. Cardinal. Tuſch. practic. concluſ. littera B, concluſ. 71. Ioann. à Cochuer. ad reg. 24. Cancell. numer. 26. Pute. deciſ. 418. num. 1. & 3. libro 2. Zerol. in praxi Epiſcopal. par. 1. verbo vacatio, §. 1. praxis noua in proœm. numer. 8. Maſſobr. in praxi habendi concurſum reg. 1. dub. 2. numer. 14. Vgolin. de officio, & poteſtate Epiſcopi cap. 1. §. 2. num. 3. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloſſ. 15. num. 53. Verall. deciſ. 400. numer. 1. lib. 2. Alorſ. Riccial. in collect. deciſ. par. 4. collect. 866. Camill. Borrell. in ſumma omnium deciſionum tit. 21. nu. 84. & 86. Stephan. Gratian. diſceptat. forenſium cap. 221. à num. 32. & cap. 296. Nicol. Garcia de benef. par. 1. cap. 6. à num. 1.* Vnde collatio beneficij facta electo in Epiſcopum ante confirmationem ſeu adeptam poſſeſſionem valet, *Garcia d. capit. 4. num. 47.*

Aduertendum tamen, quod prouiſus per Romanum 68
Pontificem (quæ prouiſio & electionis, & confirmationis vim habet) ſtatim quod per eum promotus eſt, beneficia ipſius poſſunt conferri tanquam vacantia, non expectata conſecratione, vt de ſtylo Curiæ ſeruatur, ita vt iam non poſſint renuntiari, ita *Flamin. dicta quæſt. 1. à num. 77. Azor. d. quæſt. 12. Vgolin. d. §. 2. num. 3.*

Anaſt if.

Anaſtaſ.Germon. d. §. ſi vero, num.21.Granut. ad Simonet. quæſt.27.num.6. quicquid velit *Ioan. à Cochier. vbi proximè.* Niſi prorogatio,vel retentio obtenta fuerit, *Conar. pract.cap.36.num.vltim.Flamin.dict.quæſt. 1. num. 84.Vgolin.d.§.2.num.3. verſ.tertio, Caputaquen. deciſ.303.& 304. & 400.par.2.Gonzal.dict.num.53. Camill. Borrell. dict. tit. 21.num.85.* & dicit *Aloyſ. Ricci.dict.collect. 866.ſub ampl. 1. verſ. amplia etiam*, quod data retentione beneficiorum, non comprehenditur facultas transferendi pen- 70 ſiones. Et data beneficiorum retentione ſi huiuſmodi Epiſcopi, quibus conceſſa fuit, Epiſcopatus permutent poſtea non vacant beneficia, *Anaſtaſ. Germon. dict. §. ſi vero, numer. 36.* quem refert *Ioann. à Coch. vbi proximè.*

71 Amplia, vt per promotionem ad Epiſcopatum modo ſupra relato, vacent etiam beneficia ſimplicia *Flamin. dicta quæſt.1.num.76.Simon.tit. de reſeruation. quæſt. 27. in fine, Mandoſ.hic quæſt.15.num. 7. Rota in Conchen. beneficij* 10. *Iunij* 1624. coram *Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo.* 72 *Nicol.Garci.dict.cap.6.num.3.* Et præceptoriæ Militiæ, & Ordinis S.Ioannis Hieroſolymitani, vt declarauit *Greg. XIII. conſt.*82.incip.*Controuerſia, de anno* 1583.*in Bullario nouo tom.2.pag.*466. Et penſiones *Anaſtaſ.Germon.d.§.* 73 *ſi vero,num.10.& 39.Ferret.conſ.53.num.4.Flamin.d.quæſt. 1.num.8.& 78.& lib.9.quæſt.2. num. 121. Nicol.Garc.p.1. cap.5.num.110.& ſequen.Steph. Grat.vbi proximè*,ac etiam facultas amittitur illas transferendi, vt ex *Riſignet. deciſ. 5. de prebendis*, colligit *Aloyſ. Ricci. dicta ampliat. 1.* niſi expreſse ſit conceſſa retentio *Verall. deciſ. 303. num. 1.& 2.p.2.Valenz.* qui alios refert *conſ.51.num.19. Rot.in Carthaginen.tranſlationis 19.Iunij* 1606. coram *Manzanedo apud Marcheſan. de commiſſionib.par.1.§.2. pag.*637.vbi dicitur quod facultas retinendi penſionem conceſſa promoto ad Epiſcopatum non intelligitur cum facultate transferendi, quæ ante promotionem competebat, niſi fuerit expreſſa, eo quod facultas transferendi eſt odioſa, ideò ſpecialiter exprimenda. Et penſionem vacare per tranſlationem Epiſcopatus ad aliam Eccleſiam, ſi non detur retentio, quæ probari debet cenſuit *Rot. in Vrgellen.penſionis 16.Ianuarij* 1570. coram *Illuſtriſſimo Seraphino,impreſſa per Marcheſan.d.par.1.§.1. pag.*638. Sed ſi ſpectemus ius commune, neceſſe eſt, vt dicamus penſionem illo attento non extingui per aſſumptionem penſionarij ad Epiſcopatum, quicquid dicant *Ferr.* & alij ſupra citati, & diſtingat *Gig. de penſion. qu. 56.* mouentur enim falſa imagine, dum æquiparant penſiones cum beneficiis ſimplicibus, de quibus tantum loquitur text.*in cap.cum in cunctis, de elect.* quam allucinatione multi in hoc puncto agnouerunt,& damnauerũt, *c.4.n. 4.& 5.*totum ergo referendum eſt ad ſtylum Curiæ, vt aduertit *Rot.deciſ.233.num.1.p.1.diuerſ.* ex quadam *Extranag. Iulij II. quam anno* 1570. *Leo X.* expreſſius innouauit decernendo penſionem huiuſmodi extingui, niſi in ipſamet ſcedula conſiſtoriali fuerit diſpenſatum. Vnde ceſſante hoc iure ſingulari nulla de Iure communi eſt incompatibilitas inter Epiſcopatum, & penſiones,quod etiam notauit *Rot. deciſ.454.num.9.p. 1.diuerſ.Valenz.d.conſ.51.num.41.* Vtrum autem per aſſumptionem Cardinalis penſionarij ad Summum Pontificatum extinguatur penſio; affirmatiue reſpondet *Gabr.conſ.200.lib.2.*

74 Limita in promoto ad Epiſcopatum in terris infidelium exiſtentem, ſeu titularem, cum per eum non ſtet aſſequi illius poſſeſſionem, *Anaſtaſ. Germon.dict.§ ſi vero, num.26.Nauar conſil.14.de elect.num.3.Ioan. à Cochier. vbi proximè, Flamin.d.quæſt.1. num.9. & 89. Azori.d. cap.16.* 75 *quæſt.12.Nicol.Gar.d.par. 11. cap.6. num. 24.* Nam licet collatio dignitatum, vel beneficiorum facta Epiſcopo non valeat, niſi ex diſpenſatione Papæ, vel iuſta cauſa, *cap.cum noſtris,de conceſſ. preben.* vbi *Abb.num.4.7.& 15. Leſſi. de Iuſtitia,lib.2.cap.34. num.139. Nicol. Garcia dict. cap.6.num.44.* Epiſcopo tamen titulari, vel qui renun- 76 ciauit Epiſcopatui,collatio,præſertim de beneficiis ſimplicibus,valebit,*Nauar.conſil. 14.& 15.de election.Nicol. Garcia d. cap. 6. num. 45.* Sed quid ſi quis promotus ſit cum retentione beneficiorum, & deinde moriatur in partibus, an beneficia illa cenſeantur reſeruata, vt de iis ſolus Papa poſſit diſponere? & eſſe reſeruata ſcribit *Simonet.tract.de reſerua.ti.benefi.quæſt.27.num. 5.* quia cum ad certum tempus promotionis ſe non reſtringant, generaliter debent intelligi quocunque tempore ſint vacatura.

Item in eadem *Extranag. Ad regimen, & in Extranag.* 77 *ex dubio, §. huiuſmodi, de elect.* reſeruantur beneficia vacantia, & vacatura per aſſecutionem pacificam quorumcunque Prioratuum, dignitatum, perſonatuum, officiorum, canonicatuum, præbendarum, & aliorum beneficiorum auctoritate Apoſtolica prouiſorum,ſeu prouidendorum, *Simon.de reſeruat.quæſt. 26. num.1.* vbi *num. 5.*bene declarat procedere non ſolùm in vacatione,quæ prouenit ex decreto Papæ, ſed etiam ex diſpoſitione iuris, quamuis tale decretum non adſit, & fuit dictum *in vna Segobien. Canonicatus 24. Nouembris* 1588. coram *D. Plato.*Hodie vero in gratia facta de aliquo beneficio habenti aliud incompatibile, ſeu ius ad illud, apponitur decretum, quod ipſe orator infra duos menſes a die habitæ poſſeſſionis ſecundi, ſeu qua per eum ſteterit quominus illam aſſequatur,primum dimittere,ſeu iuri competenti cedere in manibus Romani Pontificis tantum libere cum ſpecifica mentione præſentis decreti omninò teneatur,alioquin ambo vacent eo ipſo,itaut de illis per Sedem Apoſtolicam dumtaxat diſponi poſſit, ac irritum,&c.

Per quam clauſulam apertè conſtat huiuſmodi dimiſ- 78 ſionem puram, & ſimplicem debere fieri, & illum, cui illa poſita eſt, ſiue poſt habitam poſſeſſionem ſecundi, ſiue ante, non poſſe reſignare primum coram D. Papa conditionaliter, ſeu ex cauſa permutationis, non facta mentione dictæ clauſulæ, nec etiam coram Ordinario ſimpliciter, vel cauſa permutationis,aliàs elapſo termino duorum menſium vacabit vtrunque ad diſpoſitionem ſolius Papæ, ex dicto decreto, cui non paruit. Adde quod dicto decreto de dimittendo in manibus Sanctiſſimi, ſatisfit per æquipollens, vt fuit reſolutum *in vna Compoſtel. Canonicatus*,10.*May ann.* 16cc.coram *Illuſt. Card.Lancel.* vbi propterea fuit deciſum, quod dimiſſio facta in manibus notarij Cameræ Apoſtolicæ in executionem dicti decreti,ſufficiebat, quia omnis fraus ceſſabat, refert *Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloſ. 15. num.*119.

Secunda pars huius Regulæ innouat reſeruationes, 79 quæ continentur in conſtitut. *Ioannis Papæ XXII.*quæ incipit *Execrabilis*, & habetur inter *Extranagantes predicti Summi Pontif.ſub tit.de prabend.cap.*1. & iterum inter *Extranag.communes ſub eodem tit.cap.*4. qua reſeruantur beneficia vacantia per execrabilitatem:nempe quando quis aſſequutus fuit ſecundum beneficium incompatibile cum primo, quia non ſolùm vacat primum, & eſt reſeruatum Sedi Apoſtolicæ,ſi ab eadem Sede ſecundum beneficium obtinuit: ſed etiam ſi ſtatim primum non dimittit, ſed de facto illud cum ſecundo habere prætendat,vacat ſimiliter ſecundum,& ſic vtrumque,& eorum prouiſio remanet Sedi Apoſtolicæ reſeruata *Gonzal.d.gloſ.51.num.*38.

Tertia pars huius Regulæ reſeruat beneficia,de qui- 80 bus Ordinarij, & alij collatores contra *Concil. Trident.* decreta diſpoſuerint, & diſponent in futurum, *Gonzal. d.gloſ.51.num.48.Filliuc.tract.41. de benefic.cap.3.num.30.* Veluti ſi conferat aliquod beneficium curatum ei, qui vigeſimumquintum ſuæ ætatis annum non attigerit, quod eſt contra decretum *Concil. Trident.ſeſſ.7.de reform. cap. 3.* Vel ſi conferat dignitates, perſonatus, officia,

præbendas, portiones, aut quælibet alia beneficia, quibus onera varia sunt annexa, videlicet vt alij Missas, alij Euangelium, alij Epistolas dicant, seu cantent, iis, qui ætatem, & cæteras habilitates integre habere dignoscantur, quod est contra decretum *Concilij cap. 4. sess. 22. de reformat.* Vel si conferat beneficium aliquod, etiam simplex, alicui, qui saltem prima tonsura initiatus, & in decimoquartò suæ ætatis anno constitutus non sit, quod est contra decretum *Concilij sess. 23. de reformat. cap. 6.* Vel si conferat officia, vel dignitates, quæ Scholastriæ dicuntur iis, qui non sint Doctores, vel Magistri, aut Licentiati in sacra pagina, aut in iure Canonico, quod est contra decretum *Concilij sess. 23. de reformat. cap. 18. vers. de cætero.* Vel si conferat aliquam ex dignitatibus, quibus animarum cura subest, ei qui saltem vigesimumquintum suæ ætatis annum non attigerit, & in clericali ordine versatus, doctrinam ad suum munus exequendum necessariam non habuerit: aut si conferat Archidiaconatum ei, qui Magister in Theologia, seu Doctor, aut Licentiatus in iure Canonico non sit, aut conferat dignitatem, Canonicatum, aut portionem ei, qui eo Ordine Sacro non sit initiatus, quem illa dignitas, præbenda, aut portio requirit, aut in tali ætate constitutus, vt infra annum initiari non valeat, quod est contra decretum *Concilij Trident. sess. 24. de reformat. cap. 12.* Vel si præbendam Pœnitentiariæ conferat alicui, qui Magister non sit, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, & annorum quadraginta, quod est contra decretum *Concilij sess. 24. de reformat. cap. 8.* Vel si conferat beneficia filiis clericorum, qui non ex legitimo nati sunt matrimonio, consistentia in Ecclesiis, vbi eorum patres beneficium aliquod Ecclesiasticum habent, aut habuerunt, quod est contra Decretum *Concilij sess. 25. de reformat. cap. 15.*

REGVLA II.

Extensio reseruationis beneficiorum per assecutionem pacificam vacaturorum.

81 ITem ne de beneficiis Ecclesiasticis, præsertim curam animarum habentibus, seu aliàs personalem residentiam requirentibus, dum pro tempore vacant, Apostolica auctoritate prouiti, seu prouidendi ante illorum assequutionem alia cum eisdem incompatibilia beneficia Ecclesiastica per eos tunc obtenta in fraudem reseruationis suæ resignent, seu dimittant; voluit decreuit, & declarauit, quod si in posterum quibusuis personis de aliquibus beneficiis Ecclesiasticis tunc vacantibus, seu vacaturis per Sanctitatem Suam, aut eius auctoritate prouideri; ipsosque prouisos, seu prouidendos intra vacationis, & prouisionis, seu assecutionis eorumdem beneficiorum tempora, quæcunque alia cum illis incompatibilia beneficia Ecclesiastica secularia, vel quorumuis Ordinum, ac etiam hospitalium, regularia, per eos tunc obtenta, nulla speciali, & expressa de eisdem in prouisionibus prædictis facta mentione, simpliciter, vel causa permutationis, aut aliàs quomodolibet, siue in Sanctitatis suæ, vel alterius Rom. Pont. pro tempore existentis, aut Legatorum, vel Nuntiorum dictæ Sedis, siue Ordinariorum, vel aliorum Collatorum quorumcunque manibus resignare, seu dimittere, aut iuribus sibi in illis, vel ad illa competentibus cedere contigerit, omnes & singulæ concessiones, collationes, prouisiones, & quæuis aliæ dispositiones de beneficiis, seu iuribus sic resignandis, dimittendis, & cedendis pro tempore faciendæ, cum inde secutis quibuscunque, cassæ, & irritæ, nulliusque roboris, vel momenti existant, nec cuiquam suffragentur, sed beneficia, & iura, vt præfertur, resignata, dimissa, & cessa eo ipso vacent, & vacare, ac sub reseruatione prædicta quam Sanctitas Sua, etiam quoad hoc, extendit, & ampliauit, comprehensa censeantur. Ita quod de illis per alium quam eandem Sanctitatem Suam, vel pro tempore existentem Romanum Pontif. nullatenus disponi possit in omnibus, & per omnia, perinde ac si per pacificam assecutionem beneficiorum aliorum huiusmodi vere, & realiter vacauissent. Decernens irritum, &c. attentari, &c.

82 Hæc Regula est de nouo addita à *S. D. N. Gregorio XV.* non tamen de nouo facta, nam Illustrissimus Dominus meus D. Cardinalis Tontus omnium litterarum scientia valde eruditus, & iuris vtriusque consultissimus, dum *S. D. Pauli V.* felicis recordat. Datarius extitisset, prætextu euitandi hominum malitias, exemplo cuiusdam, quem nostri bene norunt, obtinuit ab eodem *S. D. Paulo V.* reseruationem beneficiorum per assecutionem pacificam vacaturorum, extendi etiam ad vacatura ante assequutionem resignata, seu dimissa, vt in sequenti Constitutione.

Declaratio reseruationis beneficiorum per assecutionem pacificam vacaturorum.

83 SAnctissimus in Christo Pater, & Dominus noster Dominus Paulus diuina prouidentia Papa V. qui in crastinum eius assumptionis ad summi Apostolatus apicem vestigiis felicis recordationis Benedicti XII. & aliorum Romanorum Pontificum prædecessorum suorum inhærendo, omnia, & singula beneficia Ecclesiastica per pacificam assequutionem quorumcunque aliorum, & per Sanctitatem Suam, seu eius auctoritate conferendorum beneficiorum Ecclesiasticorum, ex tunc vacatura, ordinarioni, & dispositioni suæ cum Decreto irritante desuper appositio, inter alia duxit reseruanda, & quia ex fide dignorum relatione innotuit, quod plerique de beneficiis Ecclesiasticis, præsertim curam animarum habentibus, seu aliàs personalem residentiam requirentibus, dum pro tempore vacant, Apostolica auctoritate prouisi, seu prouidendi, ante illorum assecutionem, alia cum eisdem incompatibilia beneficia Ecclesiastica per eos tunc obtenta, in fraudem reseruationis, & Decreti prædictorum resignabant, seu dimittebant; Cupiens opportunum super his remedium adhibere, voluit, decreuit, & declarauit quod si in posterum quibusuis personis de aliquibus beneficiis Ecclesiasticis tunc vacantibus, seu vacaturis per Sanctitatem suam aut eius auctoritate prouideri, ipsosque prouisos, seu prouidendos intra vacationis, & prouisionis, seu assecutionis eorundem beneficiorum tempora quæcunque alia cum illis incompatibilia beneficia Ecclesiastica secularia, vel quorumuis Ordinum, ac etiam Hospitalium regularia, per eos tunc obtenta, nulla speciali, & expressa de eisdem in prouisionibus prædictis facta mentione simpliciter, vel causa permutationis, ac aliàs quomodolibet, siue in Sanctitatis Suæ, vel alterius Romani Pontificis pro tempore existentis, aut Legatorum, vel Nuntiorum dictæ Sedis, siue Ordinariorum, vel aliorum collatorum quorumcunque manibus resignare, seu dimittere, aut iuribus sibi in illis, vel ad illa competentibus, cedere contigerit, omnes, & singulæ concessiones, collationes, prouisiones, & quæuis aliæ dispositiones de beneficiis, seu iuribus sic resignandis, dimittendis, & cedendis pro tempore faciendæ, cum inde secutis quibuscunque cassæ, & irritæ nulliusque roboris, vel momenti existant, nec cuiquam suffragentur, sed beneficia, & iura, vt præfertur, resignata, dimissa, & cessa, ipso iure vacent, & vacare, ac sub reseruatione, & priori decreto præfatis, quæ Sanctitas sua, etiam quoad hoc extendit, & ampliauit, comprehensa censeantur. Ita quod de illis per alium, quam eandem Sanctitatem suam, vel pro tempore existentem Romanum Pontificem nullatenus disponi possit in omnibus, & per omnia,

Google

omnia, perinde ac ſi per pacificam aſſecutionem aliorum beneficiorum huiuſmodi vere, & realiter vacauiſſent. Decernens ſic per quoſcunque iudices, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, ac S.R.E. Cardinales, dictæque Sedis Legatos, & Nuntios, Sublata, &c. iudicari, & diffiniri debere: irritúmque, &c. attentari. Placet, publicetur, & deſcribatur. C. lecta, & publicata fuit ſupradicta regula Romana in Cancellaria Apoſtolica, anno Incarnationis Dominicæ 1609. die vero Iouis 25. menſis Februarij, Pontificatus prædicti Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ anno V.

M. Peretius Cuſtos.

Eſt in *Bullario nouo Conſtit.* 62. aliàs 40. *tom.* 3. *pag.* 250.

Hæc Conſtitutio fraudem, & illius commentum colligit ab euentu ſi contingat reſignantem de ſecunda prouideri *l. ſi ſeruum plurium, §. vlt. ff. de legat.* 1. cum ſimilibus, ſat enim eſt quod id potuerit opinari, vt dicitur de beneficiis electi ad Epiſcopatum, quæ ipſo iure ſunt reſeruata etiamſi electus ea dimiſerit ante acceptationem ſi ſciuit electionem *Simon. d. quæſt.* 26. *num.* 5. *verſ. & propterea, Anton. Auguſt. in epitome ſup. reg.* 1. *num.* 5. *verſ. Extrauag. ad regimen, Caſſad. deciſ.* 2. *de conſtitut.* & ita fuit reſponſum in vna *Concher. Parochialis* 9. *Februarij* 1615. coram *Vbaldo*, vbi etiam tentum fuit prouiſionem factam alteri ex cauſa reſignationis huiuſmodi non poſſe ſeruire pro titulo colorato ſtante decreto irritanti.

REGVLA III.

Reſeruatio Cathedralium Eccleſiarum, & Monaſteriorum, ac de tempore vacationis Epiſcopatuum vacaturorum beneficiorum.

84 ITem reſeruauit generaliter omnes Eccleſias Patriarchales, Primatiales, Archiepiſcopales, Epiſcopales, necnon omnia monaſteria virorum, valorem annuum ducentorum florenorum auri communi extimatione excedentia, nunc quomodocunque vacantia, & in poſterum vacatura. Et voluit quod exceſſus huiuſmodi in litteris exprimatur. Ac etiam reſeruauit dignitates, & beneficia omnia ad collationem, præſentationem, electionem, & quamcunque aliam diſpoſitionem Patriarcharum, Primatuum, Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Abbatum, & aliorum quorumcunque collatorum, & collatricum, ſecularium, & Regularium, quomodolibet (non tamen ad collationem cum alio, vel aliis, aut etiam ad alterius præſentationem, vel electionem pertinentia) quæ poſt illorum obitum, aut Eccleſiarum, ſeu monaſteriorum, vel aliarum dignitatum ſuarum dimiſſionem, ſeu amiſſionem, vel priuationem, ſeu tranſlationem, vel aliàs quomodocunque vacauerint vſque ad prouiſionem ſucceſſorum, ad eaſdem Eccleſias, aut Monaſteria, vel dignitates Apoſtolica auctoritate faciendam, & adeptam ab eiſdem ſucceſſoribus pacificam illorum poſſeſſionem, quomodocunque vacauerint, & vacabunt in futurum.

85 Prima pars huius Regulæ reſeruat Eccleſias Patriarchales, quæ etiam Primatiales appellantur, *cap.* 1. *ad med. 99. diſtinct.* Item Eccleſias Archiepiſcopales, & Epiſcopales, quarum omnium electio de iure communi ad Capitulum, & Canonicos ſpectabat *cap. cum Eccleſia Sutrina* 3. *de cauſa poſſeſſ.* ea ſcilicet ratione, vt tolerentur ſic diſcordiæ magnæ, quæ quotidie oriebantur in electionibus à Capitulo, & Canonicis factis, vt aduertit *Lancelot. in ſuis inſt. Canon. tit. qui eligere eliginé poſſunt, in princip. verbo hodie*, non derogat iuripatronatus Regio, etiamſi ex priuilegio, vel conſuetudine competat, *Couar. practic. cap.* 36. *num.* 2. *& num.* 6. *verſ. ſecundum, Palat. de benefic. in*
86 *Curia vacant, §.* 11. plures alij, quos refert, & ſequitur *Nicol. Garcia d. cap.* 1. *num.* 219. quibus adde *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 24. *à num.* 153. *& gloſ.* 52. *num.* 49. *Cabed. tract. de patronatibus Regia Corona cap.* 10. *num.* 3. *& cap.* 35. *num.* 7. & multos relatos per *Cened. ad Decretal. collect.* 79. *num.* 1. Nam iuſpatronatus ad aliquem Regem, vel Prin- 87
cipem pertinens non cenſetur derogatum, niſi ſpecialis de illo mentio fiat, *Marta Pſ. deciſ.* 193. *Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. par.* 3. *collect.* 494. Recepta ideò eſt totius Lu- II
ſitaniæ, Hiſpaniæ, & Galliæ conſuetudo, ſecundum quam à Regibus naminatio fit Epiſcoporum, ex iurepatronatus ſibi competens, ad quod faciunt tex. *in cap. cum longe*, ibi, quoſcunque Regalis poteſtas elegerit, 63. *diſt. & in cap. quod ſicut* 18. ibi, debet Principi præſentari, *de elect.* Et de iurepatronatus noſtræ Luſitaniæ agit *Cabed. de patronat. Regiæ Coronæ cap.* 37. *per totum.* Et de iurepatronatus Hiſpaniæ tractant *l.* 18. *tit.* 5. *par.* 1. vbi *Gregor. Lopez, & Humada ad eum, & l.* 3. *tit.* 3. *& l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *Ordin.* vbi *Did. Perez. & l.* 1. *tit.* 6. *lib.* 1. *noua recop.* vbi *Azeuedo, Palat. de benefic. in Curia vacantibus à §.* 8. *Couar. in reg. poſſeſſor. par.* 2. *§.* 10. *à num.* 5. *Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ.* 4. *num.* 13. *Gutier. practic. lib.* 3. *quæſt.* 13. *num.* 72. *Bobadil. in ſua politica lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 215. *Camill. Borrel. de Regis Catholici præſtantia, cap.* 50. *per totum, Mench. illuſt. cap.* 22. *num.* 14. *cum ſequentibus*, plures refert *Cened. ad Decretum collect.* 51. *num.* 3. ex ea ratione quia Luſitaniæ, & Hiſpaniæ Reges ex priuilegio Romani Pontif. ad Cathedrales Eccleſias Epiſcopos nominant: tum quia conſtat eos Regna, & Eccleſias à Maurorum faucibus, & poteſtate eruiſſe, vt meminit *gloſ. pen. in caput. Adrianum in* 2. 63. *diſtinct.* tum quia Eccleſias ipſas maxima ex parte erexerunt, & ampliſſimis redditibus exornarunt, vt latiſſimè perſequuntur *Thom. Boſſi. de ſignis Eccleſiæ lib.* 20. *ſigno* 87. *cap.* 6. *Valdeſ. de dignitate Regum Hiſpaniæ cap.* 21. De iurepatronatus Regum Franciæ agunt *Carol. de Graſſal. lib.* 2. *Regalium Franciæ iure* 3. *Guillelm. Benedict. in cap. Raimuntius, verbo, & vxorem nomine Adelaſiam deciſ.* 2. *à num.* 78. *Rebuff. in tract. nominat. quæſt.* 1. *num.* 28. Ad- 89
uerte tamen quod quamuis Rex noſter Hiſpaniarum ſit patronus Cathedralium, & præſentet ad dignitates Epiſcopales, non tamen eſt patronus aliorum beneficiorum in eiſdem Eccleſiis Cathedralibus conſiſtentium, nec ad illa ius præſentandi habet, *Gonzal. gloſ.* 10. *num.* 13.

Secunda pars huius Regulæ, quæ agit de reſeruatio- 90
ne beneficiorum vacantium de tempore vacationum Epiſcopatuum, procedit ſi ad Epiſcopum ſpectaret electio, nominatio, ſeu præſentatio perſonæ; quamuis collatio, ſeu inſtitutio ad alium pertineat, ſeu ſit communis Epiſcopi, & aliorum, quia attendenda eſt prima diſpoſitio beneficij: ſicut è conuerſo quando præſentatio, vel electio ad alium pertinet, quamuis collatio, ſeu inſtitutio ad Epiſcopum ſpectet, non intrat hæc reſeruatio, ita *Nicol. Garc. d. cap.* 1. *nu.* 230. *&* 231. nam beneficia, quorum collatio non poteſt fieri ab Epiſcopo abſque alterius electione, præſentatione, ſeu interuentu, non comprehenduntur ſub hac reſeruatione *Gonzal. gloſ.* 45. *num.* 10. Non procedit tamen vbi ſimultanea ex concordia eſt diuiſa per turnos, itaut vna vice prouideat Epiſcopus, & altera Capitulum, non ſolùm quando beneficium vacat in turno Capituli, in quo non eſt difficultas, ſed etiam quando beneficium vacat in turno Epiſcopi, quia etiam tunc mortuo Epiſcopo, ſeu aliàs vacante Sede, poteſt Capitulum iure proprio conferre Canonicatus, & alia beneficia ſimultanea, in quocunque turno vacent, vt reſoluunt *Nicol. Garc. d. cap.* 1. *à n.* 237. *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell. gloſ.* 45. *§.* 3. *num.* 39. *cum ſequentibus.* Deinde hæc reſeruatio non procedit, vbi collatio beneficiorum ſpectantium aliàs ad collationem Epiſcopi, Sede Epiſcopali vacante ad aliquem ſpectet, nec reſeruatur futuro ſucceſſori, quia Regula non intendit tertio præiudicare, vt deciſum in *Rota* refert *Nicol. Garc. dicto cap.* 1. *num.* 244.

Tertia pars huius Regulæ, quæ eſt reſeruatoria mo- 91
naſteriorum, id eſt, Abbatiarum virorum, non tamen

y Google

Monialium,quæ habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem ex *Mandoſ.in reg.26.quæſt.3.num.9.verſ.aduertant tamen maiores*, comprehendit monaſteria electiua propter verba generalia, quia fit mentio de dignitatibus electiuis, & quia Prioratus regulariter ſunt electiui,ita fuiſſe in Rota deciſum refert *Nicol.Garcia d. cap. 1. num. 118.* vbi *num. 119.* reſoluit, quod etiam comprehendit alias dignitates inferiores electiuas, & beneficia electiua, & *num.122. cum ſeq.* idem dicit etiam non facta mentione de electione.

92 Quarta pars huius Regulæ in illis verbis, dimiſſionem, ſeu amiſſionem, vel priuationem, comprehendit beneficia vacantia poſt renunciationem Epiſcopatus à Papa admiſſam,vel poſt tranſlationem ad alium Epiſcoparum, etiam antequam Epiſcopus habeat, aut habere poſſit notitiam de eis,non obſtante quod ante habitam notitiam admiſſionis, reſignationis, aut tranſlationis, poſſit Epiſcopatum adminiſtrare, & poſſeſſioni eius inſiſtere,vt reſoluit *Nicol.Garcia d.cap.1.à num.245.*qui in *additis.* aſſerit à Summo Pontifice fuiſſe deciſum Epiſcopum Terulen.tranſlatum ad Eccleſiam Cæſarauguſtanam non poſſe amplius poſt tranſlationem ſe immiſcere diſpoſitioni beneficiorum Terulen. quia à die tranſlationis debentur fructus Eccleſiæ ſecundæ, ad quam fit tranſlatio, & inter fructus Epiſcopatus eſt etiam collatio beneficiorum.

93 Hanc regulam non habere locum in Cardinalibus tenuit *Rota in vna Tolerana Paroch.de Alcaudete,tertio Iulij* 1595.coram *Illuſtriſſ.Seraphino*, quæ eſt in impreſſ. *deciſ.* 1148.& refert *Nicol.Garcia d.cap.1.num.252.*de cuius reſolutione dubitat *num.253.*

REGVLA IV.

Reſeruatio dignitatum, necnon ſuorum: & S.R.E. Cardinalium familiarium beneficiorum.

94 ITem reſeruauit generaliter diſpoſitioni ſuæ omnes dignitates maiores poſt Pontificales in Cathedralibus, etiam Metropolitanis, & Patriarchalibus, necnon valorem decem florenorum auri communi æſtimatione excedentes, principales in Collegiatis Eccleſiis. Reſeruauit etiam Prioratus, Præpoſituras, Præpoſitatus, ac alias dignitates Conuentuales, & Præceptorias generales Ordinum quorumcunque (ſed non Militarium.) Ac quæcunque beneficia, quæ ſui, etiam dum Cardinalatus fungebatur honore, exiſtentes,ac Sanctæ Romanæ Eccleſiæ viuentium nunc, & qui erunt ſuo tempore Cardinalium, familiares continui commenſales obtinent, & in poſterum obtinebunt, eorum familiaritate durante, ac in quibus, ſeu ad quæ, ius eis competit, aut competierit, etiamſi ab ipſa familiaritate per obitum Cardinalium eorundem, vel aliàs receſſerint. Declarans dignitates, quæ in Cathedralibus etiam Metropolitanis poſt Pontificales non maiores exiſtunt, quæ ex Apoſtol. Sedis indulgentia,vel ordinaria auctoritate,aut conſuetudine præſcripta,vel aliàs quouis modo,in Collegiatis Eccleſiis principalem præeminentiam habere noſcuntur, ſub reſeruatione prædicta comprehendi debere.

95 Ad cognoſcendas dignitates maiores poſt Pontificalem in Cathedralibus Eccleſiis, & principales in Collegiatis, attendenda eſt conſuetudo prouinciarum, & Eccleſiarum,*gloſ.verbo electionis, prope finem, in cap. deliberatione, de officio Legati lib.6. Azori.inſtitut.moral.par.2.lib. 6.cap.34.quæſt.10.verſ.per tertiam regulam*,ibi,item dignitates principales,*Flamin.de reſignationib.lib.2.quæſt.1.num.* 96 81.& 83. In noſtra Luſitania, & in fere tota Hiſpania Decanus in Eccleſia Cathedrali poſt Epiſcopum maiorem dignitatem habet, & in Eccleſiis Collegiatis principalis dignitas dicitur Prior, qui præeſt toti Canonicorum collegio; in quibuſdam vero Hiſpaniæ partibus vocatur Abbas, alibi præpoſitus. Et denique principalis ea dicitur dignitas, quæ in Eccleſia Collegiata omnium maxima eſt,vt tenet *Azori. inſtit. moral.par.2.lib.6. cap.5.quæſt.8.in fi.e.* 97

Regula hæc intelligenda eſt de dignitatibus principalibus actu, nec ſufficit vt intret hæc reſeruatio,quod dignitas ſit erecta in maiorem poſt Pontificalem in poſterum poſt mortem obtinentis nunc primam, vt fuit tantum *in vna Valliſoletana Decanatus 11. Decembris* 1600. coram *Illuſtriſſ. Domino meo Cardinale Millino*, referunt *Nicol. Garcia dict.cap.1.num.257.Gonz.al.glos.51. num.58.* aſſerentes è conuerſo regulam comprehendere illam dignitatem, quæ tunc eſſet actu prima, licet eſſet iam ordinatum, quod cum primum vacare contigerit, *deſineret* eſſe talis,& idem *Garcia d.cap.1.num.260.*tenet ex verbis huius Regulæ clare apparere, quod dignitates Eccleſiarum Cathedralium, quæ ibi poſt Pontificalem non maiores exiſtunt, habent tamen ſub ſe Canonicos in Collegiatis, ſeu principalem præeminentiam, ſunt reſeruatæ. Verum quando erectio in primam dignitatem eſſet conditionaliter facta, pendente conditione, 99 & nondum purificata, non cadet ſub reſeruatione, vt fuit in Rota deciſum in vna *Mediol.inen.Præpoſituræ 16. Martij* 1590. coram *D.Bubalo*,refert *Aloyſ.Ricc.in collect. par.5.collect.* 1670. vbi ampliat etiamſi in erectione eſſet adiecta clauſula ex nunc,prout, ex tunc, quoniam licet ſit virtutis, vt retrotrahatur à die datæ, *Creſcent. deciſ.* 260. & plures à me ipſo citati in *Remiſſ. de diction. & clauſulis, clauſ.26.num.1.* non tamen hoc procedit ad effectum reddendi nullam collationem præcedentem, & in præiudicium iuris alteri medio tempore quæſiti, *Card.Puteo.deciſ.190.lib.2.Marta de clauſ.par.1.clauſ.54. num.3. Camill. Borrell. in ſumma omnium deciſ. tit.20. num.583.*

Per hanc regulam vna tantum dignitas maior in 100 qualibet Cathedrali, & vna tantum principalis in qualibet Collegiata reſeruata eſt, non obſtante quod regula loquatur in plurali, quia pluritas illa reſoluitur in ſingularitates, & reſpicit pluralitatem Eccleſiarum, ita *Mandoſ. hic quæſt.3. Menoch. conſ.190. num.4.cum ſequentib.Nicol.Garcia d.cap. 1. num. 262.* & dixi alleg.45. *num.16.*

Verum ſi in aliqua Cathedrali eſſent duæ dignitates 101 maiores poſt Pontificalem,& in Collegiata duæ principales æquales,ambæ erunt reſeruatæ, *Guidobon. deciſ.34.* quem refert,& ſequitur *Aloyſ.Ricc.d.collect.167c.ampl.1. Mandoſ.quæſt.4.Azori,vbi proximè,verſ.quarus deinde, Nicol.Garc.d.cap.1.num.265.cum ſeqq.*

Procedit Regula hæc in Cathedralibus,in quibus ad- 102 eſt vna tantum dignitas, vt reſoluunt *Mandoſ.hic quæſt. 5. Simoneta quæſt. 85.* & fuiſſe in Rota reſolutum *in vna Turriana Archipresbyteratus 7. Maij* 1574. coram *Montis Faſculon.*referunt *Aloyſ.Ricc.d.collect.1670.ampliat.2.Nicol.Garc.d.cap.1.à nu.267.* Et habet etiam locum,etiamſi prima dignitas eſſet vnita Capitulo, vt tenuit *Rota in vna Verdunen.Decanatus 9.Martij* 1580. coram *Illuſtriſſimo Lancellotto*,referunt *Aloyſ.Ricc.d.collect.* 1670. *ampl.3. Nicol.Garc.d.cap.1.à num.269.*

Circa ſecundam partem huius Regulæ, in qua re- 103 ſeruantur Prioratus,Præpoſituræ, Præpoſitatus, ac aliæ dignitates Conuentuales, ac præceptoriæ generales Ordinum quorumcunque, ſed non militarium, ſciendum eſt cum *gloſ.verbo militiarum,in Clem. quia contingit, de relig. domib.* eſſe quoſdam Ordines, qui militiæ non ſunt; ſed hoſpitalitati ex Regula, & inſtituto operam dant, cuiuſmodi ſunt,Ordo Sancti Spiritus in Saxia, in Vrbe, Ordo Cruciferorum,Ordo Sancti Antonij Viennenſis in Gallia: Militares ſunt Ordo Militum Sancti Ioannis Hieroſolymitani, Sanctæ Mariæ Teuthonicorum, Chriſti Domini, Sancti Iacobi, & Sancti Benedicti Auiſij in Luſitania; Sancti Iacobi; Calatrauæ,

& Al

& Alcantaræ in Hiſpania; Sancti Stephani à Magno Florentiæ Duce inſtitutus: hi Ordines Militares excipiuntur, illi vero comprehenduntur, cum generalis Præceptor, ſeu Præpoſitus Ordinis per electionem à Religioſis ſimul congregatis non creatur. Et vt teſtatur *Iacob. Boſſi. in hiſtoria Ordinis S. Ioannis parte 2. lib. 14.* ante hanc reſeruationem *Innoc. VIII.* priuilegium Ordini Sancti Ioannis Hieroſolymitani conceſſerat, in quo dicit ſe nunquam daturum Prioratus, Commendas, & beneficia Ordinis, quamuis in Curia Romana vacent, relinquit liberam facultatem Magno Magiſtro Ordinis, qua ea conferat; declarat eoſdem Prioratus, Commendas, & beneficia in reſeruationibus Pontificiis non comprehendi. Idem priuilegium confirmauit *Pius Quartus in conſtit.* quæ incip. *Circumſpecta Romani Pont.*

104 Reſeruantur igitur per hanc Regulam in ſecunda parte dignitates principales Regularium Conuentualium, ſeu Monaſteria Fratrum, quæ non reguntur per Abbates; non tamen Prioratus, Præpoſituræ, & aliæ dignitates temporales, vt Ordinum Mendicantium, *Mandoſ.* hic *quæſt.* 10. *& ſequen. Nicol. Garc. dict. cap.* 1.

105 *num.* 271. *&* 272. *Gonz. al. dict. gloſſ.* 8. *num.* 50. Reſeruantur etiam omnes Prioratus, & dignitates Conuentuales, non clauſtrales, quia Conuentuales ſunt beneficia perpetua, & electiua: cætera verò beneficia non ſunt electiua, neque dantur in perpetuum, ſed ad nutum Abbatis *Azor. inſt. moral. par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 22. *quæſt.* 8. Et in *vna Aſtoricen. Prioratus* 18. *Decemb.* 1598. coram *Illuſtriſſ. Seraphino* vt in eius *deciſ.* 1305. fuit reſolutum, quod iſta Regula reſeruans Prioratus Conuentuales procedit in Prioratibus ſolitis dari in commendam.

106 Circa tertiam partem, in qua reſeruantur beneficia familiarium Papæ, ac Cardinalium commenſalium; Notandum eſt, quod ſunt verè familiares, & continui commenſales Papæ, ad effectum reſeruationis huius Regulæ, & alios effectus, Cubicularij, & Scutiferi, ex Conſtit. 14. *Leonis Decimi*, Milites Sancti Petri ex *conſt.* 36. *Leonis Decimi.* Milites Sancti Pauli ex *conſt.* 23. *Pauli Tertij.* Milites *Pij* ex *conſt.* 5. *&* 16. *Pij Quarti.* Milites Lauretani *ex conſt.* 35. *Sixti Quinti*, Conclauiſtæ *ex conſtitut.* 32. *Sixti Quinti*, incip. *Circumſpecta, anno primo*, Commiſſarius Cameræ per *conſt.* 44 *Sixti Quinti*, incip. *Ad excelſum, anno ſecundo*, Theſaurarius datariæ per *conſtitut.* 45. *Sixti Quinti*, incip. *Vt ingens, anno ſecundo.* Auditor Cameræ Confidentiarum per conſtit. *Sixti Quinti* incip. *Diuina Dei prouidentia, anno ſecundo.* Et denique *Paulus Tertius conſtit. ſua* incip. *Sanctiſſimus*, declarauit reputari veros Papæ familiares, & continuos commenſales Referendarios, & alios Officiales ex Palatio panem habentes, Protonotarios, Subdiaconos, Auditores Rotæ, Acolytos, Secretarios, litterarum Apoſtolicarum Scriptores, Cubicularios, reliquoſque Officiales deſeruientes, & cuſtodiam facientes in Palatio Romani Pontif. pro tempore exiſtentis, licet in eodem non habitauerint, nec in tinello comederint, quamuis enim iſti re vera non ſint commenſales Papæ, nec vllam partem victus illorum aliqui ab eo recipiant, tamen ex quo ipſe Papa vult, quod habeantur pro veris familiaribus, & continuis commenſalibus, perinde eſt, ac ſi realiter eſſent tales, & conſequenter eorum beneficia ſunt reſeruata per hanc Regulam, *Mandoſ.* hic *quæſt.* 18. *Simoneta de reſeruat. quæſt.* 35. *num.* 25. *&* 27. *Gonz. al. d. gloſ.* 51. *à num.* 16. *Parin. deciſ.* 691. *numer.* 3. *in nouiſſ.* Beneficia Protonotariorum, qui ratione officiorum tales efficiuntur ſunt reſeruata, etiam illa, quæ dimiſſis ipſis officiis poſtea aſſequuti fuerunt *Rota in vna Commen. Capella* 7. *Februarij* 1620. *coram R. P. D. Rembaldo.*

170 Procedit in familiaribus familiarium habentibus partem, ſeu expenſas ab ipſo Papa, quia ſeruiendo familiaribus Papæ dicuntur illi ſeruire, facit *l. quæſitum* §. *ſed an inſtrumenti ff. de fundo inſtructo, &* ita *Rotam* cenſuiſſe referunt *Mandoſ. hoc quæſt.* 17. *Nicol. Garcia dict. cap.* 1. *num.* 327. *Fillinc. tract.* 4. *cap.* 3. *num.* 41. Non procedit tamé in beneficiis Cubiculariorum, ſeu Camerariorum honoris, qui recipiunt de Palatio partem panis, vt fuit per Rotam reſolutũ *in vna Sigũtina Archidiaconatus, & Canonicatus* 19. *Martij* 1601. coram *Illuſtriſſ. Lancellotto*, quam referunt *Gonz. al. dicta gloſſ.* 51. *num.* 93. *Nicol. Garc. d. cap.* 1. *num.* 332. quod tamen hodiè non procedit, cum de hoc ſit ſpecialis reſeruatio infra *reg.* 7. Item *in vna Beneuentana benef.* 15. *Nouembr.* 1597. coram *Illuſtriſſimo Seraphino*, quæ eſt in ſuis impreſſis *deciſ.* 1251. fuit reſolutum Conclauiſtas eſſe verè familiares Papæ, & illorum\beneficia ſpectare ad liberam collationem Papæ ſine conſenſu Cardinalis, cuius ſunt familiares, *ex conſtit* 32. *Sixti Quinti de priuilegiis Conclauiſtarum, Flamin. de reſignat. lib.* 2. *quæſt.* 16. *num* 37. *Gonz. al. d. gloſſ.* 51. *num.* 25. Sed loquitur de Conclauiſtis conclauis, in quo ipſe Sixtus ad ſummi Pontificatus apicem aſſumptus fuit, vnde in aliis non habebit locum, niſi adſit alia ſimilis conſtitutio.

Quoad familiares Cardinalium aduertendum eſt illos dici, qui eis ſubſunt ratione poteſtatis, & cum eis cohabitant, *Flamin. de reſignat. lib.* 5. *quæſt.* 6. *num.* 195. & 108
dicit *Surd. deciſ.* 35. *num.* 3. quod cohabitare non dicitur, 109
qui ſtat in eadem domo niſi ad eandem menſam, & conuictum moretur, & *numer.* 16. quod habitatio non attenditur, ſed ſufficit vt quis ab aliquo victum recipiat, vt cum eo ſtare dicatur. Et tenent *Gomez. in reg. de impetrandis beneficiis vacant. quæſt.* 13. *Boër. deciſ.* 213. *n.* 13. *&* 15. familiares dici, qui actu deſeruiunt, & continuam in domo commenſationem habent, in eaque habitant, & non in diuerſis. Et aſſerit *Fr. Emman. quæſt. Regular. tom.* 2. *quæſt.* 67. *art.* 1. familiares domeſticos intelligi omnes, qui in expenſis alicuius cõmenſales continuè exiſtunt, etiamſi aliquando abeſſe pro eius negotiis gerendis contingat. Quoad hoc propoſitum familiares dicuntur deputati ad honeſtum ſeruitium domini, qui dicuntur ſeruitores, ſeu famuli, ita poſt *Flamin. & Azor.* refert *Nicol. Garcia d. cap.* 1. *num.* 315. Et 110
probari debet familiaritas hæc, ac continua in domo commenſalitas, *Flamin. libro* 10. *quæſt.* 3. *num.* 21. Aduertendum tamen, quod familiaritas quoad propoſitum non probabitur, ſi Sede vacante in familiam Cardinalis fuerit receptus, nam eo caſu beneficia iſtius non ſunt reſeruata, ex quo regula hæc ſicut & reliquæ moriuntur cum perſona conditoris, vt dixi *num.* 60. *Mandoſ. ad reg.* 32. *quæſt.* 11. *Anaſt. uſ. Germon. de indultis Cardin.* §. *per quod ſublatus, num.* 99. *Ioan. à Cochi. in proœm. Regul. Cancell. num.* 23.

Ex quibus collige illos, qui in domibus Cardinalium 111
haberent expenſas, victus, ſeu partem, non vt familiares, & ſeruitores, ſed vt amici, aut conſanguinei, vel ex eleemoſyna, vel alia cauſa, non eſſe familiares, nec eorum beneficia eſſe reſeruata, vt reſolutum fuit in *Rota in vna Salamantina, & Abulen. beneficiorum* 9. *Iunij* 1599. coram *D. Penna*, quam referunt *Nicol. Garcia dicta cap.* 1. *num.* 317. *& Saluſt. Tiber. in praxi lib.* 3. *ſub capit.* 9. idem fuit reſolutum in *Hiſpalen. Archidiaconatus* 20. *Februarij, &* 26. *Iunij* 1606. coram *D. Iuſto.* Colli- 112
ge ſecundo Vicarios, ſeu Prouiſores Cardinalium in eorum Epiſcopatibus, ſeu Abbatiis habentes ab eis expenſas, ſeu menſam, aut ſalarium, ſeu ſtipendium, non dici eorum familiares, id eſt ſeruitores, ſeu famulos; ſed officiales, & tanquam tales, & non tanquam familiares recipere expenſas, ita *Nicol. Garcia dict. cap.* 1. *num.* 318. quamuis *Sarm. ſelect. lib.* 7. *cap. vltim.* dicat, quod Vicarius Epiſcopi eſt eius familiaris, & *Segura de Anales in direct. iudicum Eccleſiaſt. par.* 1. *cap.* 14. *num.* 38. dicat iudices ordinarios, ſeu delegatos

gatos Episcoporum venire appellatione famulorum, & ex communi vsu loquendi famulos nuncupari, quem sequitur *Sbroz. de Vicario Episcopi in addit. ad qu.* 147. *lib.* 1. Nisi ille qui constitutus fuit Vicarius esset ex familiaribus continuis commensalibus Cardinalis, nam tunc talis etiam Vicarius effectus manet, cum adhuc sit in seruitio Cardinalis, & eius expensis viuat *Gonzal. dicta glos.* 51. *nu.* 66. *Quintilian. Mandos. regul.* 3. *Cancell. reseruat. quæst.* 19. *Sbroz. de Vicario Episcopi lib.* 2. *q.* 109.

113 Familiaris beneficium dicitur reseruatum, etiam si is mortis suæ tempore familiaris esse desierit *Menoch. de arbitr. casu* 201. *num.* 113. *cum sequentibus*, & sufficit ad hunc effectum quod durante familiaritate beneficia obtinuerint, quantumcumque paruo tempore duret familiaritas, *Nicol. Garcia par.* 5. *capit.* 1. *numer.* 279. nec tantum beneficia reseruantur, quæ tempore Cardinalatus dignitatis, vel familiaritatis adepta sunt, sed etiam quæ ante, cum qualitas ipsa beneficij personæ mutatione immutetur *Anto. Fab. lib.* 1. *definit. forens. tit.* 2. *definit.* 16. Intellige tamen dummodo huiusmodi familiaris non sit receptus in familiam Cardinalis, nam eo casu beneficia istius non sunt reseruata, ex quo regula hæc reseruatoria, prout & reliquæ moriantur cum persona conditoris, vt dixi supra *num.* 60. quare ita obseruant *Mandos. ad reg.* 32. *Cancel. quæst.* 11. *Anast. Germon. de Indultis*
114 *Cardin.* §. *per quæ subtilitia num.* 89. Et aduerte quod familiaris habens beneficium reseruatum ratione familiaritatis in Ecclesia, in qua adest consuetudo, seu priuilegium optandi, potest eo dimisso, quod habet, optare aliud, & optatum manet reseruatum, & loco dimissi subrogatur, ita *Paul. Garnus. ad Simonet. quæst.* 35. *n.* 42. *Gonzal. glos.* 34. *num.* 40. *Nicol. Garcia dict. cap.* 1. *à num.* 334. vbi *num.* 340. dicit optatum non subrogari loco dimissi reseruati, & sic ratione subrogationis non esse reseruatum, nisi tempore optionis adhuc duret qualitas inductiua reseruationis.

REGVLA V.

Reseruatio beneficiorum Collectorum, & Subcollectorum.

115 ITem reseruauit generaliter omnia, & singula beneficia Ecclesiastica quorumcumque Collectorum, & vnicorum in quacumque ciuitate, vel diœcesi, qui suo tempore officia exercuerint, Subcollectorum fructuum, & prouentum Cameræ Apostol. debitorum, illa videlicet beneficia duntaxat, quæ durante eorum officio obtinebant, & in quibus, seu ad quæ ius tunc eis competebat.

116 Circa hanc Regulam primo notandum est, valde controuersum esse an requiratur exercitium officij Collectoris, vel Subcollectoris, vt eius beneficia sint reseruata, pro affirmatiua parte aliquando tenuisse *Rotam* referunt *Crescent. in decis.* 17. *de prebend. Cardin. Put. decis.* 31. *lib.* 1. *Trusian. decis.* 114. *in manuscriptis*, *Rota diuers. in decis.* 1846. *par.* 3. *& in vna Forolivien. Capella* 3. *Iunij* 1586. coram *Grantio*. Sed contrarium receptius est hodie, vt tenent *Caputaq. decis.* 140. *par.* 1. *& decis.* 76. *par.* 3. *Mandos.* hic *quæst.* 4. *Zerola in praxi Episcop. par.* 1. *verbo beneficia* §. 2. *limit* 8. *& par.* 2. *verbo exempti* §. 6. *Flamin. de resignat. lib.* 2. *quæst.* 16. *num.* 16. *Nicol. Garcia d. cap.* 1. *à num.* 345. *Aloys. Ricci. in collect. decis. par.* 5. *collect.* 1647. *Filliuc. tract.* 41. *cap.* 3. *à numer.* 47. qui dicunt solam deputationem sufficere etiam absque acceptatione, & exercitio, & fuit resolutum *in vna Vrgellen. Canonicatus* 7. *Maij* 1593. coram *Illustrissimo Blanchetto*, *& in vna Salamantin. portionis* 15. *Octobris* 1584. coram *R. Mediolan. & in vna Astoricen. Archidiaconatus* 6. *Nouembris* 1602. coram *Illustrissimo Lancelloto*, vbi decisum fuit non requiri exercitium, sed sufficere Subcollectorem paratum esse ad exercendum, quotiescumque se offerat occasio, & *in Placentina*, *seu Compostellana Thesauraria* 25. *Maij*, *&* 16. *Nouembris* 1609. coram *Oriembergo*. Et verba illa Regulæ, qui suo tempore officia exercuerint, intelligenda videntur ad differentiam eorum, qui non verè, sed fictè, essent Subcollectores, & *in d. Astoricen.* dicitur quod decisio *Putei*, & aliæ allegatæ supra in contrarium, intelligendæ sunt de exercitio largo modo, scilicet quod per ipsos nō stet, & quod sint parati exercere. Ego tamen eas etiã intelligerem data exercendi officium consuetudine, quamuis enim huiusmodi Subcollectores actu illud non exerceant, quia occasio non sese obtulit, sufficit quod sint parati, & habeant potestatem, vel soliti sint per se, vel iam fuerint per antecessores suos in prouincia, vel Episcopatu, vbi constituuntur, illud exercere; at vero si deficiat consuetudo exercendi, quia nunquam ibi tale officiũ fuit exercitatum, vel defectu fructuũ, & prouentuum Cameræ Apost. debitorum, vel aliquo priuilegio, aut consuetudine, credo eorum beneficia non esse reseruata, & in his terminis intelligenda esse prędicta verba huius Regulæ. Data autem potentia exercendi sola deputatio sufficit etiam antequam suam potestatem videat, vel recipiat *Rota decis.* 12. *de prabendis in nouis*, *Mandos.* hic *quæst.* 4. *Falcon. quæst.* 3. *princ. numer.* 16. Nec obstat doctrina *Rotæ decis.* 21. *de concess. prab. in nouis*, alias 459. quod iurisdictio, seu potestas delegata non acquiritur iudici etiam quoad habitum nisi scienti, & consentienti, & receptis litteris: quia respondetur cum *Nicol. Garc. dict. cap.* 1. *num.* 349. *Aloys. Ricc. dict. collect.* 1647. *vers. amplia tertio*, quod verius est transferri iurisdictionem quoad habitum in delegatum à tempore datæ, licet quoad exercitium requiratur præsentatio litterarum, secundum *Rotam dict. decis.* 12. *de prab. in nouis.*

117 Secundò notandum est quod quamuis ista regula reseruet beneficia vnicorum in quacumque ciuitate, vel diœcesi Subcollectorum, tamen impetranti beneficium, vt reseruatum ratione Subcollectoriæ, sufficit illam probare, nec tenetur probare quod erat vnicus, sed aduersario incumbit onus probandi pluralitatem, cum sit præsumptio de vnitate, vt tenuit *Rota in vna Calaguritana Scholastria de Logrono vlt. Maij* 1546. coram *D. Antonio Augustino*, prout referunt *Nicol. Garcia dict. cap.* 1. *num.* 356. *Aloys. Ricc. dict. collect.* 1647. *vers. notandum est secundo.* Intellige tamen nisi vnicitas sit expressa per impetrantem in sua gratia, quia tunc erit per eum iustificanda, & probanda ista qualitas, & narratiua vnicitatis, vt fuit resolutum in causa *Lucien. beneficiorum* 4. *Februarij* 1608. coram *D. Canalerio*

118 Tertiò notandum quod licet Collectorum beneficia, & Subcollectorum vnicorum in qualibet Ciuitate sint reseruata, tamen adhuc stante Subcollectore generali in vna Prouincia, beneficium Subcollectoris particularis in vna eius ciuitate sunt reseruata, propter istam regulam loquentem de vnico, quia est vnicus non obstante generali Subcollectore in Prouincia, & ita tenuisse *Rotam* testantur *Aloys. Ricc. dict. collect.* 1647. *vers. notandum est* 3. *Nicol. Garcia dict. cap.* 1. *num.* 357. vbi *num. sequenti*, resoluit hinc à fortiori esse reseruata beneficia Subcollectoris vnici in vna Ciuitate, vel diœcesi, licet
119 ibi sit Collector generalis. Verum si esset vnus Subcollector in Ciuitate, & alius in diœcesi, neuter comprehenderetur ab ista Regula, quia mens illius reseruantis beneficia vnicorum in quacumque Ciuitate, vel diœcesi Subcollectorum, videtur esse, quod pro tota diœcesi non sit nisi vnus Subcollector, ita *Gonz. ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 43. *à num.* 167. *& gloss.* 51. *à num.* 73. *Nicol. Garcia dict. cap.* 1. *num.* 375. dicentes quod quamuis vna diœcesis sit valde lata, & habeat plures Cathedrales, ac Ciuitates, vt in diœcesi Calaguritana, & aliis pluribus Hispaniæ, non potest esse in tota diœcesi cum suis
120 ciuitati

ciuitatibus, niſi vnicus dumtaxat Subcollector, vt fuit reſolutum *in vna Calagurritana beneficiorum* 2. *Decembris* 1602. coram *Illuſtriſſimo Lancellotto*, & fuit confirmatum *in alia Burgen. beneficij* 23. *Maij* 1603. coram *D. Luca*, quia in caſu prædictarum deciſionum fuit deputatus Subcollector ciuitatis, & diœceſis Calciaten. *à D. Orphino Collectore generali*, nempè cum præſuppoſito, quod haberet fines diſtinctos, & ſeparatos à diœceſi, & ciuitate Calagur. quo præſuppoſito ceſſante, quia eſt vnica diœceſis, ceſſabit quoque dicta deputatio Subcollectoris, & per conſequens illius beneficia non fuerunt reſeruata ratione ſubcollectoriæ, vt ibi fuit reſolutum.

121 Quartò notandum eſt, quod ſi Collector ſucceſſiuè plures Subcollectores deputauit in aliqua ciuitate, vel diœceſi, ita quod eodem tempore vnicus tantum fuit Subcollector, eorum omnium beneficia ſunt reſeruata per hanc regulam, quia ſatis eſt quod eodem tempore vnus tantum Subcollector reperiatur, ita *Bellencin. de eharut. ſubſid. quæſt.* 118. *Simonet. de reſeruat. quæſt.* 33. *num.* 1. *Nicol. Garcia d. cap.* 1. *num.* 365. *Aloyſ. Ricciul. dict. collect.* 1647. *verſ. notandum eſt tertio, in fine.* Subcollectorem ſecundum deputando quis, primum tacitè reuocare videtur, *Rot. deciſ.* 9. *de prabend. in nouis. Nicol. Garcia dict. capit.* 1. *numer.* 366. *Aloyſ. Ricci. dict. collect.* 1647. *ampl.* 5.

122

123 Quintò notandum eſt beneficia, quæ Collectores habuerunt tempore officij, eſſe reſeruata ex hac regula, etiamſi ante officium illa obtinuiſſent, *Rota deciſ.* 10. *de prabend. in nouis*, *Bellencin. dict. tract. quæſt.* 119. *in fine*, *Simonet. quæſt.* 32. *Aloyſ. Ric. dict. collect.* 1647. *ampl.* 4. *Nicol. Garcia dict. cap.* 1. *numer.* 352. *& num.* 373. reſoluit hanc Regulam non habere locum in Subcollectore, particulari deputato ab alio Subcollectore particulari alicuius ciuitatis, vel diœceſis, quamuis à Papa eſſet data facultas quod Subcollector Subcollectorem facere poſſit, vel eſſet conſuetudo quod Subcollector Subcollectorem deputare poſſit: nam quamuis in iſtis caſibus talis diceretur verus Subcollector, tamen non comprehenderetur à regula iſta, quæ ſolum reſeruat beneficia vnicorum Subcollectorum.

124 Sextò notandum eſt ſcripturam non requiri ad probandum quod quis ſit Subcollector, ſed ſufficere dictum vnius teſtis cum aliquibus adminiculis, vt fuiſſe reſolutum in *Rota* refert *Aloyſ. Ricc. dict. collect.* 1647. *ampl.* 2. niſi ageretur de probanda facultate ad effectum, vt ſoluere debentes cautè ſoluant, nam tunc requiruntur litteræ ipſius ſubcollectoriæ, *Nicol. Garc. dict. cap.* 1. *num.* 377. & non ſufficit illarum tranſſumptum, *Simonet. de reſeruat. q.* 34. *fol.* 111 *Moneta de decimis cap.* 9. *q.* 5. *num.* 212. vbi limitat niſi ſumptum fuerit nulla lite pendente ſeruata forma *cap. fin. de fide inſtrum.* vel ſumptum fuerit ex

125 regiſtris Bullarum Papæ. Nec ad effectum probandi reſeruationem probatur ſubcollectoria per teſtes de communi reputatione, & publica voce, & fama, vt fuit reſolutum *in vna Ferrentinen. Parochialis* 9. *Maij* 1558. coram *D. de Rubeis*, *Aloyſ. Ricciul. dict. collect.* 1647. *ampliat. ſexta*, *Nicol. Garcia dict. cap.* 1. *num.* 379. *Moneta d. quæſt.* 5. *num.* 234.

126 Septimò notandum eſt quod cum Subcollector ſit delegatus Apoſt. & iuriſdictionem habeat, debet ſaltem eſſe perſona qualificata, nempe Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, vel aliàs in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutus tempore deputationis, quamuis poſtea deſinat eſſe *ex gloſ. in cap. ſtatutum, verbo Canonicus ad finem de reſcrip. in* 6. aliàs deputatio erit nulla, & reſeruatio ceſſabit *Gonzal. dict. gloſ.* 51. *numer.* 79. *Nicol. Garcia dict. cap.* 1. *num.* 385.

REGVLA VI.

Reſeruatio beneficiorum Curialium, dum Curia transfertur.

ITem reſeruauit omnia, & ſingula beneficia Eccleſiaſtica quorumcumque Curialium, quos, dum Curia Romana de loco ad locum transfertur, eam ſequendo decedere contigerit in quouis loco, quantumcumque etiam à dicta Curia remoto. 127

Circa hanc Regulam dubitari ſolet quomodo hîc accipiatur Curia Romana: & quamuis non deſint, qui teneant Curiam ibi eſſe, vbi eſt Papa, de quorum numero ſunt *Rebuff. in concord. tit. de forma mandati, verbo extra Romanam Curiam, ver. & aduerte quod ibi eſt, Curia Romana Gom. reg. de veriſimili quæſtion.* 7. *& in reg. de triennali quæſtion.* 31. *numer.* 14. *Mandoſ. reg.* 5. *Cancel. quæſt.* 2. *num.* 1. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 13. §. 1. *à num.* 2. *D. Barboſa in l.* 2. §. *Legatis à num.* 37. *ff. de iudic.* Tamen alij melius ſuſtinent ibi eſſe Curiam, vbi eſt cauſarum, & litterarum Apoſt. audientia, licet ibi non ſit Papa, *Clem. ne Romani* §. *ſane de elect.* & ibi *Boniſ. num.* 18. *Per.* 7 *l.* 39. *tit.* 19. *lib.* 8. *ordin. pag.* 389. *Nicol. Garcia dict. cap.* 1. *num.* 388. *Filiuc. tract.* 41. *de benefic. cap.* 3. *num.* 51. Sic etiam Regia Curia eſt locus, vbi Rex eſt cum ſuis Conſiliarijs, & aliis, qui eius lateri aſſiſtunt, vt ei conſulant in regimine totius Regni, *Con. pract. cap.* 4, *num.* 10. *Gregor. l.* 27. *verbo corte tit.* 9. *p.* 2. *Ioan. Garc. de expenſis cap.* 12. *num.* 25. *Cabed. Luſit. deciſ.* 13. *num.* 3. *par.* 1. Quare in termjnis huius Regulæ tunc dicendum eſt Curiam transferri, cum Papa vadit cum Cancellaria & tribunalibus ſuis, ſeu cum Cancellaria, & alia Tribunalia mutantur, ita *Nicol. Garcia dict. cap.* 1. *num.* 391. Verum declarauit *Clemens VIII. Conſt.* 54. *in Bullario nouo tom.* 3. *fol.* 70. vnam, & eandem Romanam Curiam exiſtere, & cenſeri in Vrbe, & vbi eſt Papa, etiam quoad beneficia, quæ tam in dicta Vrbe, quam in ciuitate, ad quam Papa ſe contuliſſet, vacarent, quod etiam tradit *Mari. Alter. de cenſur. tom.* 1. *lib.* 5. *diſp.* 9. *cap.* 3. 128

REGVLA VII.

Reſeruatio beneficiorum Cubiculariorum, & Curſorum.

ITem reſeruauit generaliter idem D. N. Papa diſpoſitioni ſuæ omnia beneficia Cubiculariorum, etiam honoris nuncupatorum, ac curſorum ſuorum. Declarans in prædeceſſorum ſuorum Romanorum Pontificum Conſtitutionibus, & Regulis reſeruatoriis beneficiorum Cubiculariorum, etiam Cubicularios honoris nuncupatos, etiam à die earum editionis, & publicationis intelligi, & comprehendi ac comprehenſos fuiſſe & eſſe, irritum, &c. attentari decernens. 129 130

Circa hanc Regulam notandum eſt verba illa *etiam honoris nuncupatorum*, & à *verſ. declarans*, vſque ad finem, de nouo à *S. D. N. Gregorio XV.* addita fuiſſe, & per ea ſublatam dubitationem de qua *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancel. gloſ.* 51 *à num.* 91. *Azor. inſtit. moral. p. r.* 2. *lib.* 6. *cap.* 34. *quæſt.* 10. *verſ. per VI. Regulam*, *Nicol. Garc. d. cap.* 1. *num.* 398. *Filiuc. tract.* 41. *de benefic. cap.* 3. *num.* 53. 131

Curſores Papæ ſunt illi, qui habent locum ad inſtar Tribunalis, quod vulgò banchum curſorum nuncupatur, & ferè omnes ſunt clerici, & in clericali habitu incedunt *Mandoſ.* hic *quæſt.* 2. *numer.* 5. *Filiuc. dict. cap.* 3. *numer.* 54. horum officium eſt Cardinalibus intimare Capellas, & Conſiſtoria Papæ, & alia ſimilia, vocanturque Curſores ad differentiam aliorum, qui mandatarij dicuntur *Paul. V. Conſtitut.* 71. §. 21. *in Bullario nouo tom.* 3. *fol.* 282.

REGV

REGVLA VIII.

Reseruatio beneficiorum Ecclesiarum Sancti Ioannis Lateranensis & Sancti Petri, ac Beatæ Mariæ Maioris de Vrbe, & beneficiorum titulorum Cardinalium à Curia absentium.

132 ITem reseruauit dispositioni suæ generaliter quoscumque canonicatus, & præbendas, ac dignitates,personatus, & officia in S.Ioannis Lateranensis & Principis Apostolorum, ac B. Mariæ Maioris de Vrbe Ecclesiis, nec non ad collationem, prouisionem, & præsentationem,seu quamuis aliam dispositionem S. R. E. Cardinalium à Romana Curia absentium,ratione suorum Episcopatuum,Cardinalatus,ac ipsorum Cardinalium titulorum,& Diaconiarum spectantia, quamdiu absentia sua duranerit,canonicatus,& prębendas,dignitates,personatus,administrationes,& officia,cæteraque beneficia cum cura, & sine cura vacantia, & antea vacatura,tam in eadem Vrbe, quam in Ecclesiis,& ciuitatibus, diœcesibus dictorum Episcopatuum consistentia. Ac decreui irritum, &c.

133 Circa hanc regulam notandum primo speciatim trium prædictarum Ecclesiarum beneficia sibi Papam reseruasse non obstante quod sit Vrbis Episcopus iure ordinario habens potestatem conferendi beneficia,quia fortè olim Archipresbyteri harũ Ecclesiarum, cum sint Cardinales, ius beneficia conferendi sibi sumpserant: aut fortè ne tanquam Cardinales sibi ius ea conferendi competere arbitrentur, ita *Azor.instit.moral. par.2.lib.6. cap.34.quæst.10.vers.per VII. regulam Gonz.al.glos.13. num. 22.Filiuc.tract.41.de de benef.cap.3.num.15.*

134 Secundò notandum est quod ista regula reseruatoria beneficiorum S. Petri, ac S. Ioannis Lateranensis, & S. Mariæ Maioris restricta est ad canonicatus, præbendas, dignitates,personatus, & officia, & non comprehendit clericatus,seu beneficiatus in ea non expressos,quorum collatio est Archipresbyteri, & Capituli ex priuilegiis diuersorum Pontificum, & antiquissima obseruantia,vt fuit dictum *in vna Romana clericatus S. Petri 27.Nouemb.* 1602,coram *D.Pamphilio*, quæ est in nouissimis *Farin. dec.*616.

135 Circa secundam partem huius regulæ aduertendum eam intelligi, & loqui de beneficiis vacantibus in Ecclesiis titularibus Cardinalium de Vrbe, siue in diœcesibus sex Episcoporum Cardinalium antiquorum, quorum Episcopatus sunt annexi Cardinalatibus,& optantur per sex antiquiores Cardinales Presbyteros, qui in Vrbe tempore vacationis reperiuntur, & sunt Episcopatus Hostien.Portuen.Prænestin.Tusculanen.Sabinen. & Albanen. *Gonzal. glos.24.num.142. Filiuc. tract.41. de benefic. cap. 3. num. 57.* quoniam iure citra ipsius Papæ consensum abesse non possunt, *Flamin.de resignat. lib.1. quæst.10.num.27.Gonzal.ad reg.8.Cancel.glos.24.num.124. Camill.Borrell.in summa omnium decis.tit.10.qum. 8.* cum
136 eorum officium sit assistere Papæ, *Flamin. lib.2. quæst.1. num.34.& lib.7.quæst.11. num.14.* & ob id dicantur pars corporis ipsius Papæ, *Moneta de decimis cap. 9. quæst.3. num. 114.* nonnunquam tamen dicuntur consiliarij coadiutores assessores, Patri conscripti, vicesgerentes Apostolorum, & filij primi gradus amoris Pontificij, *Isidor. Moscon. de magistratu militantis Ecclesiæ lib. 1.cap. 5. Germon.de sacrorum immun.lib.3.cap.6.Lancelot.Corand. in templo omnium Iudicum lib.2. cap.2.* quos refert *Homoben. de Bonis de humana vitæ statibus p. 1. capit. 5. paulò post princip.*

137 Deinde aduertendum quod alij Cardinales obtinentes, accidentaliter, non autem ratione Cardinalatuum, Episcopatus, vel Archiepiscopatus, & in eis residentes non comprehenduntur sub reseruatione huius regulæ, *Gonzal.glos.24.num.* 146. solent habere indultum à Papa, vt omnibus gratiis, prærogatiuis, fauoribus, &c. concessis Cardinalibus præsentibus in Curia,gaudeant, ac si præsentes, &c. *Gonzal. glos.* 24. *à num.* 121. *Nicol. Garcia dict.cap.1.num.406. & num.437.Franc. Leo in thesauro fori Eccles.par.2.cap.5.num.11.*

Circa tertiam vero partem huius Regulæ est aduer- 138
tendum,quod decretum irritans in fine ibi positum refertur non solum ad omnia contenta in ista Regula,sed etiam ad omnes Regulas præcedentes, *Cardin. Pue.decis.* 108 *lib.* 3. quem refert *Aloys. Riccius. in collect. decis. par.5.collectan.* 1672. *in princip.* vbi etiam dicit dari differentiam quod reseruatio cum decreto afficit ante notificationem, non vero reseruatio sine decreto. 139
Vlterius sciendum quod decretum reseruationis impedit restitutionem in spolio, & manutentionem, vt pluribus Rotæ decisionibus obseruant *Aloys. Riccius.dict. collect.*1672.*& Nicol. Garcia dict. cap.1.a n.*412.

REGVLA IX.

Reseruatio mensium Apostolicorum, & de alternativa pro Episcopis residentibus.

ITem cupiens idem D. N. Papa pauperibus clericis, 140
& aliis benemeritis personis prouidere,omnia beneficia Ecclesiastica cum cura & sine cura, secularia, & quorumuis Ordinum Regularia, qualitercumque qualificata, & vbicumque existentia, in singulis Ianuarij, Februarij, Aprilis, Maij, Iulij, Augusti, Octobris, & Nouembris mensibus, vsque ad suæ voluntatis beneplacitum extra Romanam Curiam,aliàs quam per resignationem quocumque modo vacatura ad collationem, prouisionem,præsentationem,electionem, vel quamuis aliam dispositionem quorumcumque collatorum, & collatricum, secularium, & quorumuis Ordinum Regularium, (non tamen S. R. E. Cardinalium,aut aliorum sub concordatis inter Sedem Apostolicam,& quoscumque alios initis; & per eos, qui illa acceptare, & obseruare debuerant,acceptatis, & obseruatis, quæ lædere non intendit comprehensorum) quomodolibet pertinentia dispositioni suæ generaliter reseruauit. Volens in supplicationibus,seu concessionibus gratiarum, quæ de dictis beneficiis tunc vacantibus, etiam Motu proprio fient, de mense, in quo vacauerint dispositiuè mentionem fieri, alioquin gratias nullas esse. Ac consuetudines etiam immemorabiles optandi maiores, & pinguiores præbendas, necnon priuilegia etiam in limine erectionis concessa, & indulta Apostolica circa ea, ac etiam disponendi de huiusmodi beneficiis, aut quod illa sub huiusmodi reseruationibus nunquam comprehendantur, etiam cum quibusuis derogatoriarum derogatoriis, & fortioribus, efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus, & aliis decretis, quorũ tenores pro expressis haberi, & latissimè extendi voluit quibusuis personis,& Collegiis cuiuscumque dignitatis,status, gradus, ordinis,& conditionis existentibus quomodolibet concessa aduersus reseruationem huiusmodi minimè suffragari. Insuper Sanctitas sua ad gratificandum Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis intenta,ipsis,quamdiu apud Ecclesias,aut diœceses suas verè ac personaliter residerint dumtaxat, de omnibus & quibuscumque beneficiis Ecclesiasticis,cum cura,& sine cura,secularibus,& regularibus(ad liberam ipsorum dumtaxat,non autem aliorum cum eis dispositionem,seu præsentationem,vel electionem, nec etiam cum consilio, vel consensu, seu interuentu Capitulorum, vel aliorum, aut aliàs pertinentibus) quæ antea in mensibus Februarij, Aprilis, Iunij, Augusti, Octobris, & Decembris extra curiam ipsam vacare contigerit (dummodo aliàs dispositioni Apostolicæ reseruata,vel affecta non fuerint)liberè disponendi facultatem concessit.

ized by Google

conceſſit. Ac etiam voluit, vt ſi ipſi in collatione, aut alia diſpoſitione beneficiorum in aliis ſex menſibus, videlicet Ianuarij, Martij, Maij, Iulij, Septembris, & Nouembris, vacaturorum, quæ etiam diſpoſitioni ſuæ, vt præfertur, reſeruauit, ſeu etiam aliorum diſpoſitioni ſuæ, & dictæ Sedis aliàs quomodolibet reſeruatorum, vel affectorum, ſeſe intromiſerint, aut quominus prouiſiones, & gratiæ Sanctitatis ſuæ de illis debitum effectum conſequantur, impedimentum, quoquo modo præſtiterint, vſu, & beneficio prædictæ facultatis, eo ipſo priuati exiſtant, ac collationes, & aliæ diſpoſitiones de beneficiis, illius prætextu deinceps faciendæ, nullius ſint roboris, vel momenti. Illi vero, qui gratiam alternatiuæ prædictæ acceptare voluerint, acceptationem huiuſmodi per patentes litteras manu propria ſubſcriptas, ſuóque ſigillo munitas, & in ſua quiſque ciuitate, vel diœceſi datas, declarare, & litteras ipſas huc ad Datarium Sanctitatis ſuæ tranſmittere teneantur. Quibus ab eo receptis, & recognitis, tunc demum, & non antea, vti incipiant gratia ſupradicta. Decernens ſic in prædictis omnibus per quoſcunque, &c. iudicari debere, ac irritum, &c. attentari.

Omnia beneficia Eccleſiaſtica.

141 AD hoc vt beneficium Eccleſiaſticum dicatur, ſequentes requiruntur qualitates. Primò, quod ſit fundatum auctoritate Epiſcopi *gloſ. verbo ſi beneficiorum, in fine, in Clem. 2. de decimis*, vbi communiter Doctores, *Caſar de Graſſis deciſ. 13. nu. 9. de prabendis, Rot. diuerſ. deciſ. 509. num. 1. par. 1. Gonzal. hic gloſ. 5. num. 7.* Secundò quod habeat quid ſpiritualitatis annexum, *Abb. conſ. 47. incip. Illud de iure, num. 1. verſ. tertium conſideratur. Gonzal. gloſ. 5. num 8. Nicol. Garcia de benefic. par. 1. cap. 2. à num. 7.* Tertiò quod ſit conferendum clerico non laico, *cap. cum adeo, de reſcriptis, c. p. 2. de inſtitut. Gonzal. gloſ. 9. num. 9. Nicol. Garcia. d. cap. 2. nu. 28. cum ſequentibus.* Quartò quod conferri non poſſit, niſi ab Eccleſiaſtica perſona, puta Epiſcopo, vel Prælato; non verò à laico, *cap. ſi quis deinceps, cap. ſi quis nullus 16. quæſt. 7. Gonzal. gloſ. 5. num. 10.* Quintò quod ſit perpetuum, hoc eſt, quod non conferatur ad certum tempus, ſed perpetuò, & ad vitam eius, cui confertur, hoc enim proprium beneficiorum eſt, *cap. Sanctorum, diſtinct. 7. cap. pen. de cler. agrot. Gonzal. gloſ. 5. num. 11.* Sextò quod conferens, non ſibi, ſed alteri conferat, & quidem pure, & ſine aliqua extrinſeca conditione *cap. fin. de inſtit. cap. ſi quis dator, & ſeq. cap. ſi quis obiecerit 1. quæſt. 3. Gonzal. gloſ. 5. à num. 14.* quas omnes qualitates cumulant *Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 61. Ricc. in praxi aurea reſolut. 358.*

142 Ex quibus omnibus primò infertur, quod altaria, oratoria, & Capellaniæ, quæ ſunt fundatæ abſque Epiſcopi, vel alterius Superioris auctoritate, non ſunt beneficia Eccleſiaſtica, nec incidunt in reſeruationem huius Regulæ, ſed ſunt ſub pia diſpoſitione fundatoris, & eius hæredum, ſeu ſucceſſorum, qui poſſunt tales capellanias donare ſine Epiſcopo, quibus voluerint, dummodo ſint idonei, iuxta diſpoſitionem fundatoris, *Moneta de decimis, quæſt. 9. num. 21. Gonzal. gloſ. 5. à num. 19.* plures refert *Nicol. Garcia d. cap. 2. à num. 102. Petr. Gregor. in inſtitut. rei benefic. cap. 12. num. 10.* Secus ſi eſſent erectæ auctoritate Summi Pontif. vel Epiſcopi, & in titulos creatæ, tunc enim caderent ſub reſeruatione huius Regulæ, quia eſſent beneficia Eccleſiaſtica, *gloſ. verbo beneficiorum in Clem. fin. de decimis, Zerola in praxi Epiſcop. par. 1. verbo beneficia, §. 1. ad finem, & par. 2. eodem verbo, §. 10. & verbo capellania, Fuſch. de Viſitat. lib. 2. cap. 11. num. 2. Gonzal. gloſ. 5. num. 68. Moneta d. cap. 9. num. 10. Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 95. Aloyſ. Ricc. in prax. aur. reſ. 209. num. 5.* 143

144 Hoc tamen limitatur, niſi eſſent iuriſpatronatus laicalis, vel mixti; quia huiuſmodi beneficia ſub hac regula non comprehenduntur, ſicut nec ſub aliis reſeruationibus generalibus, vt ſupra dixi *à num. 25.* Et licet nonnulli voluerint iuſpatronatus mixtum, hoc eſt, partim laicale, partim Eccleſiaſticum, ſub reſeruatione huius regulæ cadere, quaſi ius patronatus Eccleſiaſticum tanquam dignius, trahat ad ſe laicale minus dignum, nihilominus contraria receptior eſt opinio, cùm in fauorabilibus potius ſit attendenda qualitas laicalis, ne laicus propter clericum perdat ſuum priuilegium, & ideo tale iuſpatronatus mixtum non cadit ſub generalibus reſeruationibus, & tetigi hac *All. g. num. 27.* quod tamen intelligit *Gonzal. gloſ. 18. num. 15.* quando patroni laici habent maiorem, vel ſaltem æqualem partem vocum in dicto iurepatronatus mixto; ſecus tamen eſſet ſi pars vocum patronorum Eccleſiaſticorum eſſet maior, & potentior, ac præponderaret vocibus laicorum, cum ſemper à potentiori fiat denominatio, *l. quæritur de ſtatu hominum.* Sed an iuſpatronatus Eccleſiaſticum certis dumtaxat perſonis debitum, ſeu certo generi perſonarum, puta conſanguineis fundatoris, aut filiis patrimonialibus, ſub hac Regula comprehendatur; negatiuè quoad Hiſpanos dumtaxat, ſeu Caſtellanos reſoluit *Nicol. Garcia par. 5. cap. 1. num. 561.* vbi *num. 563.* in affirmatiuam ſententiam etiam inclinat, cum ea ſit per *Rotam* recepta in vna *Placentina portionis de anno 1544.* apud *Puteum deciſ. 164. lib. 2.* & *in vna Calaguritana benef. de Arcaya 26. Iun. 1591.* coram *Illuſtriſſ. Seraphino deciſ. 962.*

Secundò infertur præbendas temporales, quæ nihil 145
ſpiritualitatis habent, cuiuſmodi ſunt prædia, quæ conferuntur pro ſoluendis ſalariis aduocati, procuratoris, muſicorum & ſimilium, de quibus *gloſ. in capit. cum à M. de conſtitut.* non comprehendi ſub hac reſeruatione.

Tertiò infertur Vicariam temporalem, & non perpe- 146
tuam, quæ non datur in titulum, quales etiam ſunt eæ, quæ ſunt ad nutum amouibiles, quæ dantur à Monachis, ſeu Regularibus mendicantibus, non venire, nec comprehendi ſub reſeruatione huius regulæ per ea quæ latè tradit *Gonzal. gloſ. 5. §. 3. num. 59. cum ſequentibus, Gomes de expectatiuis, num. 94. verſ. ex quo infero, quod nec vicarium temporalem.* Ratio eſt, quia vicaria huiuſmodi 147
temporalis, ſeu ad nutum amouibilis non eſt beneficium, nec titulus beneficialis, vt cum aliis reſoluit *Nicol. Garc. par. 1. c. 2. n. 93.* Secus verò in Vicariis perpetuis, quæ dantur in titulum, cum ſint vera Eccleſiaſtica beneficia, *cap. poſtulaſtis, de reſcriptis, cap. ad hæc,* & ibi *Abb. de officio Vicarij.*

Quartò infertur hoſpitalia non venire ſub diſpoſitio- 148
ne huis regulæ, cum regulariter appellatione beneficij non comprehendantur, etiamſi Eccleſias vel Capellas habeant annexas, decimaſque, & alia iura ſpiritualia, *Clement. per litteras 2. de prabend.* cum laicis committantur, *Clement. quia contingit, §. vt autem de rel. gueſis domibus, Nicol. Garcia dict. p. 1. cap. 3. num. 1. Gonzal. gloſ. 5. §. 4. num. 16.* qui hoc limitant ſi Eccleſiæ, ſeu Eccleſiaſtico beneficio eſſent vnita, vel in titulum ex ordinatione fundatoris, vel per viam electionis etiam clericis ſecularibus eſſent danda.

Quintò infertur præſtimonia & præſtimoniales por- 149
tiones non venire ſub diſpoſitione huius regulæ: de his dico, quæ in ſola temporalitate conſiſtunt, aut quæ non dantur in titulum perpetuum, neque habent aliquod annexum obſequium ſpirituale, quia tunc nec ſunt beneficia Eccleſiaſtica, nec in illis intrat reſeruatio, quod ſecus eſſet ſi in titulum perpetuum data fuiſſent, & habuiſſent annexum aliquod obſequium ſpirituale, vide *Gonzal. gloſ. 5. §. 2. Nicol. Garc. d. par. 1. cap. 2. à num. 117. Flamin. de reſignat. lib. 2. quæſt. 1. num. 123.*

Sextò infertur penſionem reſeruatam ſuper beneficio 150
non comprehendi ſub hac regula reſeruatoria, cum penſio

Digitized by Google

ſio non ſit beneficium Eccleſiaſticum, nec beneficij nomine intelligatur,ſed temporale quid diſtinctum,& ſeparatum ab ipſo beneficio,*Gig.tract. de penſion. quæſt.* 28. *Mandoſ.ad reg.*19.*Cancell. quæſt.* 11.*num.*11. *Flamin. lib.*1. *quæſt.*10.*num.*69.*& lib.*2.*quæſt.*15.*num.*11.*& lib.* 11. *quæſt.* 4,*num.*31.*Gonz.al.gloſ.*5.*§.*5.*Nicol. Garc.dicta par.*1.*cap.*5. *à num.*3.*Azor.inſtitut.moral.par.*2.*lib.*3. *cap.*5. *quæſt.*2. *& lib.*8.*cap.*5.*quæſt.*4. Quod tamen limita, niſi penſio conſtitueretur ad particulare alicuius commodum ſuper fructibus alicuius Eccleſiæ, vt deinceps ſit beneficium Eccleſiaſticum, *Abb.* per text.ibi *in cap.conquerente, num.* 2,*not.ab.* 1. *de cleric.non reſident.* dicens notandum eſſe ex illo text. quod ſuper redditibus vnius Eccleſiæ poteſt conſtitui certum beneficium aſſignando certam penſionem ex redditibus Eccleſiæ in temporalitate beneficij nouiter creati, talis enim penſio eſſet Eccleſiaſticum beneficium,*Gig.dict.quæſt.*10. *verſ.quarto limita, & quæſt.* 67.*num.*1.*& quæſt.*99.*num.*22.*in fine*,plures per *Nicol.Garciam d.cap.*5.*nu.*5.

151 An obtinens penſionem habeatur pro clerico, forique priuilegio gaudeat, quæſtio eſt admodum controuerſa apud Doctores, vt videre eſt per citatos *Alleg.*12. *n.*1.Verior tamen opinio eſt affirmatiua; nam cum quæſtio hæc nouiſſimè incidiſſet inter Reuerendiſſimum Epiſcopum Portugalen. D. Rodericum à Cunha, & inter Senatum Regium eiuſdem ciuitatis, de mandato prædicti Reuerendiſſimi eius Agens in hac Curia Paulus de Barros de Beſa nobilis Lulitanus, in ſacra Congregat. Concilij dubium ita propoſuit; An clericus in minoribus habens penſionem,& incedens in habitu, & tonſura,gaudeat priuilegio fori? cui ſic reſponſum fuit. Sacra Congreg. Cardinalium Concilij Tridentini interpretum cenſuit gaudere,*die* 10. *Aprilis* 1622.R.Card. Vbaldinus, cuius declarationis proprium originale ego vidi,& legi.

152 Septimò infertur beneficia manualia non cadere ſub reſeruatione huius regulæ, ſiue ſint ſecularia,ſiue regularia,*gloſ.verbo reuocari ad finem,ver.& ob hanc cauſam, in Clementin.vnic. de ſupplenda negligen. prælatorum, Calderin. conſ.*16. incip. *An in reſeruationibus,de prabendis*, rationem aſſignans, quia Papa reſeruando ſibi collatio-

153 nem beneficiorum videtur intelligere propriè de collatione, quæ fit perpetuo de beneficio, ſequuntur plures, de quibus *Gonz.al.d.gloſ.*5.§.6.*num.*12.& quamuis regula hæc exprimat beneficia regularia, quæ regulariter, & natura ſua ſunt manualia,vt per *Garcia d.p.*1.*cap.*2.*num.* 67. tamen aliquando ſunt perpetua, idem *Garcia par.*1. *cap.*1.*num.*511.*Flamin.de reſignat,lib.*11.*quæſt.* 3. *num.* 81. *cum ſeqq.*

154 Octauò infertur regulam hanc reſeruatoriam non habere locum in commenda,ſiue ea ſit temporalis,& ad nutum amouibilis, donec Eccleſiæ prouiſum ſit de Rectore,vt in caſu *cap.deinceps*,15. *de elect.lib.*6.ſiue ſit perpetua ad fauorem perſonæ, & vitam commendatarij, cum iure percipiendi fructus; quia licet iſta ſit perpetua ad vitam, tamen ad effectum reſeruationis beneficium propriè non dicitur,ſed ceſſante commenda per obitum commendatarij, non dicitur beneficium per obitum illius vacare,ſed vacat ſemper, vt prius,itaut non ſit attendendus menſis,in quo obierit commendatarius, *Mobedan,deciſ.*4.*&* 9.*de prabend.Simonet. de reſeruat.quæſt.*59. *num.*6.latè *Gonz.al.gloſ.*5.§.8.*à num.*34.

155 Nonò infertur beneficia de menſa non cenſeri reſeruata ſub diſpoſitione huius regulæ:beneficium enim de menſa dicitur illud, quod eſt perpetuò incorporatum menſæ Epiſcopali,aut Capitulari,ſeu Abbatiali,ita quod nunquam vacat, nec in tali beneficio datur negligentia in prouiſione,*gloſ.verbo de menſa, in Clement.*1.*de ſupplenda negligentia Prælat.*vbi *Imo.num.*42. *& Cardin.num.* 5.ideóque cum non detur vacatio, ſequitur quod non comprehendantur ſub hac regula loquente de beneficiis vacaturis,vt fuit deciſum in *vna Tarniſina Parochialis* 10.*Decembris* 1603.coram *Domno Lutta*, refert *Gonz. d.gloſ.*5.§.6.*in fine.*

Decimò infertur huiuſmodi regulam locum non ha- 156
bere in coadiutoria,ſiue ea ſit ſimplex, ſiue cum futura ſucceſſione ob fauorem, & vtilitatem Eccleſiæ propter ægritudinem corporis, vel animi coadiuti, cum talem coadiutoriam obtinens non dicatur beneficiatus,ſed beneficiati coadiutor, ideóque talis coadiutoria non vacat,aut vacare poteſt in aliquo ex menſibus huius regulæ,ſed ceſſat,& extinguitur ceſſante vita,& impedimento coadiuti,nam interim dum ille viuit, coadiutor non habet ius in re, ſed ad rem, *Nauar. in cap.ſi quando, de* 157
*reſcriptis,prælud.num.*10.*& in tract. de orat. & horis canon. cap.*20. *num.* 18. Portò materiam coadiutoriæ concernentem,vide apud *Gonz.al.gloſ.*5.§. 9. *Nicol. Garcia parte quarta cap.*5.

Vndecimò infertur beneficia vnita acceſſoriè non 158
cenſeri reſeruata ſub diſpoſitione huius regulæ, nam cum per vnionem perdant titulum, nec amplius poſſint beneficia nominari, ſed quædam ſint prædia,non intrat reſeruatio huius regulæ loquens de beneficiis Eccleſiaſticis vacantibus, *Staphil. de litteris gratiæ, tit. de formis mandati de prouidendo,§.ſecunda forma,num.*2.*verſ.dico excludendo,Rebuff.in praxi,tit.de vnion.num.*31. *Gonz.al. gloſ.* 5.*§.*7.*per totum*, & præcipuè *num.* 25. *&* 38.vbi *num.*39. dicit quod ſi beneficium vnitum eſt alteri,in quo cadat reſeruatio, tunc quidem veniet in reſeruatione, non tanquam beneficium de per ſe, quod non eſt, ſed vti prædium, & patrimonium alterius beneficij ex reg. *acceſſorium, de regulis iuris in* 6. Limita primò ſi beneficium eſſet vnitum alteri æquè principaliter, & iura vtriuſque beneficij ſalua permanent, licet ad inuicem communicentur, tunc enim cum beneficium ſic vnitum non perdat nomen, nec titulum, nec effectum beneficij, nulla eſt ratio, cur hoc beneficium, quod remanet ex duobus beneficiis vnitis compoſitum, non comprehendatur ſub reſeruatione huius regulæ. Limita ſecundò, niſi vnio ſit facta ſolum quoad erectionem, & gubernationem ambarum Eccleſiarum, non etiam vt bona illarum vtriuſque communicentur, quia tunc habet locum reſeruatio huius regulæ, *Gonz.al. dict.*§.7. *à num.*112.

Cum cura, & ſine cura.

CVm ſub diſpoſitione huius regulæ includantur be- 159
neficia cum cura, videndum eſt obiter,quæ ſint illa,& quæ concurrere debeant, vt ſint beneficia curata. Primò igitur requiritur, vt habeat poteſtatem ligandi, & ſoluendi in foro pœnitentiali, *Monet.de commut.vltim. volunt.cap.*10,*num.*26.quæ non cadit niſi in Sacerdotem, *cap.in nouo,diſtinct.*21.*cap.omnis, de pœnitent. & remiſſ.* & non omnis Sacerdos hanc curam habere dicitur, ſed is tantum, qui neceſſitate aſtringitur Eccleſiaſtica miniſtrare Sacramenta,& fideles quibus adminiſtret, ad eum accedere coguntur *gloſ.verbo impediant,in Clement.dudum, de ſepultur.*quam ibi ſequuntur *Imol.num.* 32. *Abb. num.* 24.*& Anchar.num.* 20.ac alij quos refert *Gonz.al. gloſſ.*6. *num.* 32. Secundò requiritur, quod ſit certa Parochia, vel locus certis finibus,& limitibus conſtitutus,ac deſignatus, in quo populus alicui Eccleſiæ deputatus degit *cap.Eccleſias,in principio* 14.*quæſt.*1. *Concil. Trident. ſeſſ.*24. *de reformat.cap.*13.*ante finem* ibi,vbi Parochiales Eccleſiæ certos fines non habent,&c.*Gonz.al.d.gloſ.*6.*num.*37.*Monet.d.cap.*10.*num.*26.Tertiò requiritur,vt illius poſſeſſor exerceat curam nomine ſuo,& non alieno,*cap.extirpande,*§.*qui vero,de prabendis,Rebuff.in praxi titulo de non promotis infra annum,num.*36. *Millis in repertor.verbo Eccleſia Parochialis qua dicatur, Gonz.al.dict.gloſſ.*6. *num.* 40. *Monet.dict.cap.*10.*num.*26. Quartò requiritur, vt ſolus ſuo nomine

nomine regat, non cum duobus aliis, vel pluribus: quia vt vnum corpus duo capita habere non poteſt, niſi monſtrum ſit, ita nec Eccleſia duos, vel plures Curatos, *cap. non minores, de prabendis, cap. in apibus 7. quæſt. 1. cap. ſicut una 22. quæſt. 2. Maſcard. de probation. concluſ. 468. incip. curam animarum. num. 5. cum duobus ſequentibus. Monet.* vbi *proximè*, quicquid aliud velit *Nicol. Garc. par. 1. cap. 3. num. 128.*

160 Ex quibus omnibus primò infertur, quod etiamſi deficeret fons Baptiſmalis, non propterea deſineret eſſe Eccleſia Parochialis, quia per actum baptizandi non infertur cura animarum, *Hoied. de incompatibilit. benefic. cap. 13. num. 8. Maſcard. concluſ. 468. num. 8. & 9. Flamin. de reſignat. lib. 2. quæſt. 1. num. 109. Gonzal. gloſ. 6. à num. 48.*

161 Secundò infertur idem dicendum quoad ſepulturam, ſeu actum ſepeliendi; nam ex iure ſepeliendi non dicitur Eccleſia curata, *Maſcard. vbi ſupra num. 10. Flamin. dicta quæſt. 1. numer. 108. Gonzal. dicta gloſſ. 6. à numer. 53. Stephan. Gratian. diſceptation. forenſ. cap. 298. à num. 42.*

162 Tertiò infertur idem quoque dicendum, ſi Eccleſia non percipiat decimas, quia ex hoc non bene colligitur minimè eſſe Parochialem, nec è contra *Maſcard. vbi ſupra num. 6. Gonzal. d. gloſ. 6. num. 56.*

163 Quartò infertur poteſtatem fori contentioſi; veluti quod quis habeat iuriſdictionem in ſpiritualibus in foro tantum exteriori, non facere ſtrictè, & propriè beneficium curatum, *Gonzal. d. gloſ. 6. num. 59.* Sed melius poteſt dici beneficium curatum, quod habet curam iuriſdictionalem, etiam fori exterioris, vt in *cap. dudum 2. de elect. Nauar. conſil. 4. num. 1. ſub titulo de etate, & qualitate ordin. vnd. & conſ. 15. num. 1. & 3. ſub tit. de prabend. Maſcard. vbi ſupra num. 2. Azor. inſtitut. mor. tom. 2. par. 2. lib. 9. cap. 3. quæſt. 14. verſ. curata Eccleſia, Nicol. Garc. de benef. par. 1. cap. 6. num. 7.*

164 Quintò infertur, quod quando Eccleſia Collegiata habet curam animarum, talis cura non pertinet ad ſingulos Canonicos illius, ſed ad totum Collegium vnicam perſonam Rectoris repræſentans, *Oldrad. conſil. 67. num. 1. in fine, Put. deciſion. 220. lib. 1. Gonzal. gloſ. 6. num. 71.* In Hiſpania autem, & Italia tales ſunt plures Collegiatæ, & Parochiales Eccleſiæ, quæ reguntur per omnes de Collegio hebdomadatim: in noſtra tamè inſigni Vimaranenſi apud duos medios Canonicos, quos Capellanos vocamus, extat Parochianorum illius Collegiatæ cura, nam principaliter ea reſidet penes Reuerendiſſimum Priorem, qui eſt vere Rector illius Eccleſiæ, ſicut Epiſcopus ſui Epiſcopatus.

165 Sextò infertur non dici beneficium curatum, quod non habet curam perpetuam, ſed tantum ad certum tempus *Hoied. dicto cap. 13. num. 52. par. 1. Gonzal. gloſ. 6. num. 93.*

166 Septimò infertur curatum beneficium non dici Prioratum per Vicarium perpetuum deſeruiri ſolitum, quia ſolus Vicarius perpetuus habet curam, non vero Prior, ita *Prob. ad Monachum in cap. ſuper eo 6. num. 17. de prabend. lib. 6. Gonzal. gloſ. 6. à num. 97.* Et quod in dubio beneficium non cenſeatur curatum, ſed ſimplex, dixi *Allegat. 53. num. 69.*

Secularia, & quorumuis Ordinum Regularia.

167 SEcularia in dubio præſumuntur omnia beneficia, niſi Regularia probentur, *Rebuff. in praxi tit. quotuplex ſit beneficium num. 4. Hoied. de incompatibilit. benefic. in præfat. num. 6. Petr. Gregor. rei beneficiaria cap. 10. num. 12. Maſcard. de probation. concl. 172. num. 1. Gonzal. gloſ. 7. à princip. Zerola in praxi Epiſcop. p. v. 2. verbo beneficium, §. 12 & 19. Nicol. Garcia par. 7. cap. 11. num. 1. Monet. de commutat. vltim. volunt. cap. 10. num. 21.* Porrò non ſolùm reſeruat hæc regula beneficia ſecularia, ſed etiam regularia quorumuis Ordinum, quia nimirum in generali reſeruatione beneficiorum non cenſentur reſeruata beneficia regularia, niſi ſpecialiter exprimantur *Gaſpar de Peruſ. de reſeruat. quæſt. 4. num. 29. Examin. de reſignat. lib. 11. quæſt. 3. num. 82.* Dicuntur autem regularia beneficia, de quibus in fundatione dictum fuit, vt per Religioſos regerentur *Selu. de benefic. part. 1. quæſt. 4. num. 24. Petr. Gregor. dicto cap. 10. num. 12. Hoied. dict. cap. 24. num. 92.* vel illa, quæ per quadraginta annos conſueta ſunt regi per virôs Regulares, text. *in cap. cum beneficio, de prabend. in ſexto, Rota deciſ. 2. num. 2. de prabendis in rec. Monet. dict. cap. 10. num. 21. in fine.* In dubio autem ad hoc, vt beneficium dicatur ſeculare, vel regulare, attenditur vltimus ſtatus illius, hoc eſt, an vacauerit per obitum perſonæ regularis, vel ſecularis, *Gonzal. gloſ. 7. num. 23.* Nam in beneficialibus vltimus rei ſtatus inſpicitur, & maximè conſideratur, *Mari. Antonin. variarum reſolution. lib. 1. reſolut. 55. num. 6. Gonzal. gloſ. 5. §. 2. num. 14. & §. 3. num. 18. & gloſ. 45. §. 2. num. 14. Marc. Antonin. Gennenſ. in praxi Curiæ Archiepiſcop. Neapol. cap. 100. verſic. quod ſi, Antonin. Monach. Bonon. deciſ. 36. num. 13. cum ſequenti*, etiamſi ſint beneficia iuriſpatronatus, vt ex *Cranet. & Roland.* dicit *Mari. Anton. dict. lib. 1. reſolut. 80. num. 7.* & quamuis appareret de variatione *Vincent. de Franch. deciſio. 85. num. 2. part. 1.* niſi conſtaret de contrario ſtatu legitimo præcedente, Rota Romana apud *Farin. c. deciſ. 188. num. 1. tom. 1. par. 1. recent.*

168

169

Et cum indecorum ſit, & rationi non congruat, homines diſparis profeſſionis, vel habitus Eccleſiis præfiecre, aut in eadem Eccleſia ſociari *Clement. 1. de elect.* ideò Religioſum vnius Religionis non eſſe capacem beneficij Regularis alterius Religionis docent *Rebuff. in praxi benefic. tit. de diſpenſat. cum Regularib. à num. 2. Nauar. commento 4. de Regularib. num. 23. in princ. Fr. Emman. quæſt. Regul. tom. 1. quæſt. 34. art. 8. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 8. num. 96. cum ſeqq. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. cap. 29. num. 29.* vbi *num. 20.* aducrtit nec Pontificem ſolitum eſſe concedere Regularibus gratiam aſſequendi beneficium alterius Ordinis, niſi transferendo illos ad id monaſterium ad cuius collationem beneficium aſſequuntur, *& num. 31.* colligit integrum non eſſe duobus Religioſis diuerſorum Ordinum permutare beneficia Regularia de licentia ſuorum Prælatorum, quia ſcienter eſt beneficij alterius capax, & citat *Bellem. de permut. benefic. p. 2. quæſt. 11. num. 2.* Vnde etiam ſecularia beneficia ſecularibus, regularia, regularibus conferri debent, *cap. cum de beneficio, de prabendis in ſexto, Clement. 1. §. ſanè, de ſtatu monachorum, Concil. Trident. ſeſſ. 14. de reformat. cap. 10.* de quorum iurium materia, vide *Rebuff. reſponſ. 103. & de nominat. quæſt. 15. num. 25. Flamin. de reſignat. lib. 4. quæſt. 5. num. 2. Nauar. conſ. 3. & 9. de prabendis, Zerol. in praxi Epiſcop. par. 2. verbo beneficia. §. 5. Rot. in Ferrarien. Prioratus 18. Aprilis 1611.* coram *Atrebaten. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. quæſt. 34. art. 3. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 4. Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. par. 2. cap. 3. num. 19. Iulian. Vinian. in praxi iuriſpatr. par. 2. lib. 6. cap. 2. Maſſobr. in praxi habendi concurſu præb. 7. dub. 21. Alonſ. Ricc. & in praxi aur. reſ. 331. par. 4. collect. 763. Gonzal. gloſ. 8. per totam, Nicol. Garc. par. 7. cap. 10. per totam, Monet. de commut. vltim. vol. cap. 10. num. 88. Sanch. in præcepta Decal. 2. tom. 2. lib. 7. cap. 29. à nu. 27.* quæ regula fallit in Epiſcopatu ad quem licet ſic in Eccleſia ſeculari poteſt Regularis aſſici, vt expreſsè habetur in *cap. nullus, de elect. lib. 6. & in Clem. 1. eod. tit. Lamb. de iurepatron. lib. 2. par. 1. quæſt. 7. art. 19. num. 3. Gonzal. gloſ. 7. num. 49. Monet. d. cap. 10. num. 90.* vbi *numeris ſeqq.* alias fallentias addicit.

170

Beneficia regularia non poſſe conferri nouitiis, ſed expreſsè profeſſis reſoluit *Nic. Garc. d. c. 10. n. 4.* Poſſe tamen Ordinarios Collatores beneficium Regulare ſecu-

171

lari clerico conferte,qui habitum susciperè,& professionem emittere omninò teneatur, abbatias tum & beneficia administrationem habentia nonnisi professis iuxta Canones per Ordinarios Collatores conferri posse referunt decisum *Gonzal.ad reg.8.Cancel.glos.8.n.77. & 78. Pinseg.in praxi Episc.p.2.cap.5. num.23. pag.336.Campan. d.cap.7.nu.16.Massobr.in sua praxi habendi concursum præl. 7.dub.21.num.9.Sanchez. d.lib.7. cap. 4. num.24.* defectu
172 tamen Regularium secularibus conferri posse tenent
173 *Gonzal.d.glos.8.num.43.Garc.d.cap.10.n.16.* Equites Capellani Sacræ Religionis S. Stephani Papæ & Martyris, etsi habeãt proprias Ecclesias dictæ Religioni subiectas, præsentantur ad alias Ecclesias seculares ex *lib. statutorum, & constitutionum dicta Religionis, fol.26.* prout refert *Vivian.d.c.2.n.5.* Sic etiam decisum fuisse 10.*Nouembris* 1609.refert *Nicol.Garc.in addit.ad 1.par.sui tract.de benef.*
174 *c.4.n.14.*Milites Regulares Militiæ Sancti Iacobi de Spatha,aliósque huiusmodi non emittentes omnia tria vota substantialia,videlicet paupertatis,castitatis,& obedientiæ,non esse incapaces beneficiorum secularium,seu simplicium,siue curatorum,neque etiam pensionum.

175 Notandum denique est,quod etiamsi hæc regula comprehendat regularia beneficia quorumuis Ordinum,non tamen venient, aut comprehendentur Prioratus Religionis Sancti Augustini,& Sancti Dominici,& alij similes,quia perpetui non sunt,prout requiritur vt dicantur beneficia Ecclesiastica, nec etiam dicti Fratres Mendicantes possunt habere beneficia Ecclesiastica, vt tradit *Alphonsus glossator antiquus hic,vers.ex quo sequitur.* An autem comprehendat beneficia regularia Ordinum Militarium; Vide *Gonzal.glos.8. num. 52. cum seqq.* Et quod comprehendat beneficia religionis S. Io. Hierosol. fuit decisum in *Rota* apud *Farin.par.2.tom.2.decis.569.*

Qualitercúmque qualificata.

176 AD explicationem horum verborum multa eruditè cumulat *Gonzal.glos. 9.per totam*, vbi in principio refert illa addita fuisse, vt remoueretur omnis scrupulus, an sub generali reseruatione beneficiorum venirent beneficia qualificata: nam in generali beneficiorum reseruatione qualificata beneficia sæpe non includuntur, *text.in cap.licet canon.14.* iuncto *cap.statutum, de election. in 6.* Deinde vt postquam iam expressserat Regula nonnullas qualitates in specie, videlicet omnia beneficia, cum cura, & sine cura; item secularia, & regularia,demum vniuersali locutione comprehenderentur omnia genera, omnésque qualitates beneficiorum, & sic includuntur omnia beneficia, cuiuscunque generis, & qualitatis fuerint, & vbicunque sita fuerint, vt in verbo, vbicunque existentia; nimirum siue fuerint in Ecclesiis Patriarchalibus, Metropolitanis, seu Cathedralibus, & Collegiatis, siue fuerint beneficia diuersarum prouinciarum vnita, siue etiam fuerint beneficia patrimonialia, quæ nimirum conferri debent natis, vel oriundis illius patriæ, vel ciuitatis, in qua consistunt, vel certo generi personarum, hoc est ipsis filiis naturalibus, & patrimonialibus, *Pute.decis.164.num.1.& 2.lib.1.Flamin. de resignat.lib.2.quæst. 2. num. 16,* nisi tamen de indulto, seu priuilegio concesso super beneficiorum patrimonialium prouisione adsint tales clausulæ, quæ vincant, & superent reseruationem huius regulæ, vt in illo Clementis Octaui super beneficiis patrimonialibus diœcesis Calaguritanæ, de quo *Gonzal.glos.9.§.1.à num.72.*

177 Cum dictio illa, qualitercunque, sit vniuersalis, & generalissima,& comprehendat,etiam in materia odiosa, maiora expressis *capit. solute, vers. quodcunque ligauerit,* vbi *Abbas not.vltim.de maiorit,& obedient. Seraphin. Rota Romana decis.317. num. 3.* & omnia quæ excogitari possunt,*l.etiam. ff. soluto matrimon. ego ipse in meis Remiss. de dilation,& clausulis dict.352.num. 1.* sub hac Regula dicendum est necessariò comprehendi omnes dignitates, etiam maiores post Pontificalem,& principales in Collegiatis, si iam reseruatæ non fuissent, ac minoris cuiuscunque qualitatis,*Gonzal.glos.9.à num. 31.* qui tamen
178 in §. 2. latissimè probat non comprehendi sub reseruatione huius Regulæ Canonicatus Doctorales, & Magistrales, qui præsertim in Hispania sunt conferendi per concursum vni Doctori, seu Licentiato in iure, vel in Theologia, & *in* §. 3. tenet beneficia consistentia in
179 Ecclesia non numerata,vbi scilicet non adest certus numerus Canonicorum, seu aliorum beneficiatorum, sed secundum fructuum supercrescentiam, vel decrescentiam, beneficia crescunt, seu decrescunt, non includi, sub hac regula reseruatoria; ex eo quia nunquam vacant, sed confestim quod titularis decedit,supprimuntur, expirant, & cessant, ac esse desinunt, *cap. dilecto 25. vers.præterea, de prebendis*, & citat in hanc sententiam, *Gasp. Perusin. in tract.de reseruat. benefic. cap. 2. sub num.8.vers.fructus excrescentes, Simon. quæst. 91. num.1. Rot.decis.771.lib.3.par.3.diuers. & in una Calaguritana beneficij de Genizeros 13. Octobr.1587.* coram *Illustriss. Pamphilio.*

Sed quid si in vna Ecclesia vnum tantum beneficium 180
consistat,vel alicui competat collatio vnius tantum beneficij, hoc vnicum & monoculare beneficium an comprehendatur in reseruatione huius Regulæ? Cui dubio respondet *Gonzal.d.glos.9.§.4.* illud sub hac regula comprehendi, quia generaliter, & plenissimè loquitur de omnibus beneficiis qualitercunque qualificatis, nam aliàs sequeretur,quod fere omnia beneficia curata, quæ vt plurimum sunt sola, & monocularia in Parochialibus,non venirent sub reseruatione,contra verba regulæ exprimentia beneficia cum cura, & sic ait quod tentari posset,quod quando sine veri præiudicio dignitates maiores post Pontificalem in Cathedralibus,& principales in Collegiatis si essent monoculares,non comprehenderentur sub reseruatione *Regulæ* 3.tamen caderent sub reseruatione huius Regulæ.

Deinde idem *Gonzal.d.glos.9.§. 5.* mouet quæstionem 181
an regula hæc capiat beneficia creata, & fundata post illius promulgationem? & pluribus adductis pro parte negatiua, tandem à *num.45.* affirmatiuam sequitur sententiam, nempe quod sub hac Regula cadant beneficia postmodum creata, siue dotata, quia Regula hæc cum sit lex generalis semper reseruat, & semper loquitur,*l. Arriani,C.de hæret.* tum quia quando reseruatio est generalis, & fauorabilis, non autem specialis, nec pro certa persona, vt in hoc casu, reseruatio capit beneficia postea erecta, *Gaspar. Calder.in. cap.2. numer. 8. Petr. Gregor. rei benefic. cap.17.numer.1. Falcon. quæst. 3. princip. numero 8.* tum quia ampliſſima verba huius Regulæ remouent omnem difficultatem. Et addit idem *Gonzalez. dict. §. 5. num. 49. & 50.* talia beneficia venire sub reseruatione huius Regulæ etiam in prima vacatione per nouam creationem, & erectionem, cuius contrarium resoluit *Nicol. Garcia part. 1. numer. 520.* tenens hanc Regulam non procedere in ipsa prima vacatione per creationem, & erectionem, sed in vacationibus succedentibus post primam prouisionem.

Et vbicunque existentia.

PEr hæc verba ampliatur reseruatio huius Regulæ 182
non solùm ad omnia beneficia qualitercunque qualificata,sed etiam vbicunque existentia,id est,siue in Ecclesiis Patriarchalibus, Metropolitanis, seu Cathedralibus, siue aliàs, quæ tamen verba maioris declarationis gratia, & omnis dubitationis tollendæ causa sunt adiecta, nam etiam sine eis illa comprehenderentur in reseruatione generali, & per viam legis, licet secus

in

in reſeruationibus ſpecialibus pro certis perſonis, *Gonzal. gloſ.* 10. *à princip.* vbi *num.* 29. quod ſupradicta verba non extenduntur ad beneficia exiſtentia in Eccleſiis non numeratis.

In ſingulis Ianuarij, Februarij, Aprilis, Maij, Iulij, Auguſti, & Nouembris menſibus.

183 MEnſium horum quilibet terminatur in media nocte vltimi diei, & ex illa media nocte in poſterum incipit menſis ordinarius, & durat vſque ad dimidiam noctem vltimi diei illius menſis, *l. more Romano, ff. de feriis, cap. conſulenti* 24. *de officio deleg. Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. gloſſ.* 11. *num.* 7. *Francolin. in tractat. de tempore Horarum canonicarum capit.* 87. *cum ſequenti Polyd. Ripa de nocturno tempore capit.* 3. *à numer.* 17. *& capit.* 158. *Gonzalez gloſſ.* 11. *numer.* 10. *&* 11. aduertit quod quando Epiſcopus confert aliquod beneficium vacans ad finem ſui menſis, vel in principio illius, in illa vltima nocte, quæ dat finem menſi Ordinario, & principium menſi Apoſtolico, vel è conuerſo, conſulte faciet ſi ante collationem faciat examinari teſtes de hora, & puncto obitus vltimi poſſeſſoris, & in ipſo collationis inſtrumento annotauerit, vt ſic euitetur controuerſia, quantum poſſibile ſit, ſuper tempore vacationis, an contigerit in menſe ordinario, vel potius in Apoſtolico.

184 Media nox erit, vbi cœpit ſonare hora duodecima mediæ noctis, etiam antequam deſinat ſonare horologium, ſeu ante finitos pulſus illius horæ, quia cum primus pulſus horæ ſonat, iam eſt hora expleta, *Nicol. Garcia d. cap.* 1. *num.* 524. faciunt quæ *Sanch. de matrimon. lib.* 2. *diſp.* 41. *nu.* 40. Stantibus pluribus horologiis, videtur hanc mediam noctem eſſe regulandam ſecundum horologium Parochiæ, ſeu viciniæ, in qua defunctus obiit, aut illud per quod communiter reguntur, ceſſante tamen fraude, aut notabili deordinatione horo-
185 logij, idem *Nicol. Garc. dict. cap.* 1 *num.* 525. In illa verò ſi diuerſa ſint horologia, amplectanda eſt doctrina *Bobadil. in ſua politica lib.* 5. *cap.* 2. *num.* 25. dicentis maximum faciendum eſſe diſcrimen, an res de qua agitur fauore digna ſit, an odio: nam in his, quæ fauoris ſunt, ſtandum erit, inquit, horologio, quod propitium
186 fuerit, cauſæ fauore dignæ: in cauſa vero odioſa contrarium ſequendum, & *Parlad. lib.* 3. *quæſt.* 9. *num.* 10. hoc quando duo tantum extant horologia veriſſimum arbitratur, at ſi multa extent in oppido horologia, idem quod de teſtibus pronunciandum eſſe putat, vt ſequamur fidem illorum, quæ numero vincunt, & certiora eſſe ſolent, quam alia.

187 In his vero locis, vbi non eſt horologium, vel ſi ſit, quando probatur non eſſe bene ordinatum, ſeu quod audiri non potuit, aut de facto non fuit auditum, accipienda erit media nox iuxta curſum noctis, arbitriumque ac iudicium hominum; & etiam à communiter accidentibus, & veroſimilibus, vt ex galli cantu, tradunt *Ioſeph. Ludou. Peruſina deciſ.* 116. *numer.* 7. *Polydor. Ripa d. tract. cap.* 160. *num.* 5. *&* 6. *& cap.* 161. *numer.* 3. *& in Rota Romana in vna Auerſana Parochialis* 11. *Martij* 1562. coram *Oradino* dicit deciſum *Gonzal. gloſ.* 11. *numero* 16. vbi dictum fuit ex eo, quia probatum fuit per teſtes, quod tempore obitus galli cantabant, vacationem eueniſſe poſt mediam noctem, & *numeris ſequentibus*, aliqua adducit de galli cantu, & tempore, quo galli cantare ſolent, & tandem concludit, quod ad probandum eſſe iam noctem verſus diem inclinatam, diemque ſequentem iam cœptum, ſit leuis ponderis præſumptio, quæ in ſolo gallinacio fundatur, cum diu, noctuque galli cantare non prætermittant, quamuis verſus auroram cantare frequentius ſoleant, & quantum deferatur huic gallinacio arbitrio iudicantis, penſatis circunſtantiis, & teſtium rationibus, aliiſque veroſimilitudinibus relinqui putat *ad l.* 3. *verſic. tamen magis ſcire poteſt, ff. de teſtibus, & capit. in præſentia, de renunciat.* Dicit tamen *Nicol. Garcia dict. capit.* 1. *numer.* 526. *in fine*, præſumptionem ex galli cantu maximè accipiendam eſſe ad ſuſtinendam prouiſionem Ordinarij, ex quo pro Ordinario faciat ius commune, vt in verſ. ſequenti oſtendetur.

Si autem vacet beneficium circa mediam noctem 188
vltimi diei menſis, ita vt minimè conſtare poſſit an fuerit finitus vnus menſis, & cœptus alius, dicit *Gonzal. gloſ.* 11. *à numero* 26. quod tali caſu actor ſuccumbet, ſiue fuerit prouiſus Apoſtol. ſiue Ordinarius, & poſſeſſor eſt abſoluendus ex *Puteo deciſ.* 207. *&* 266. *libr.* 3. nam cum ſunt partium iura obſcura contra peritorem iudicandum eſt, §. *retinenda, verſ. commodum, inſtitut. de interdictis, cap.* 2. *de probation. capit. cum ſunt partium, de regulis iuris in* 6. & actore non probante reus abſoluitur *l. qui accuſare, C. de edendo*, cum ſimilibus citatis *in libello de principiis vtriuſque iuris, littera A, numer.* 30. Neutro tamen poſſidente, obtinebit prouiſus ab Ordinario, ſuppoſito quod eius prouiſio ſit anterior prouiſione Papæ: quia Ordinarius, & prouiſus ab eo fundat intentionem ſuam de iure communi, & onus probandi reſeruationem ratione menſis ſpectat ad prouiſum Apoſtol. ſe fundantem in vacatione in menſe Apoſt. cum hoc ſit ſuæ intentionis fundamentum: hæc *Gonzalez. dicto loco à numer.* 34. Quæ reſolutio in vltimo puncto non recipitur à *Nicolao Garcia dicto capit.* 1. *numer.* 530. *cum ſequentibus*, ex eo quia, vbi conſtare non poteſt, in quo menſe beneficium vacauerit, quamuis prouiſus à Papa beneficium tanquam vacans in mẽſe Apoſtolico poſſideat, ſemper præſumitur pro Ordinario, & ius commune pro eo facit, vt dictum eſt, ita vt ab eo prouiſus, habens hanc iuris præſumptionem pro ſe, ſuam intentionem fundatam habeat, & transferat onus probandi in aduerſarium, etiam exiſtentem in poſſeſſione, *Maſcard. de probat. quæſt.* 17. *à numero* 6. *& concluſ.* 1227. *Pacian. eodem tractat. libr.* 1. *cap.* 11. Et idem *Garcia dict. capit.* 1. *numero.* 532. contra *Gonz. alez gloſ.* 11. *num.* 34. 40. *&* 43. tenet reſolutionem à ſe præpoſitam procedere non ſolum quando prouiſio Ordinarij eſt anterior, ſed etiam quando eſt poſterior prouiſione Apoſt.

Quæritur ad hoc propoſitum *Gonzal. gloſſ.* 11. *à numero* 189
48. quid erit ſi aliquod beneficium vacat in menſe ordinario, & Ordinarius non confert illud in ipſo menſe, ſed ingreſſo iam menſe Apoſtolico, an ex eo, quod vacatio durauit, ac introiuit in menſem reſeruatum, ſit dictum beneficium reſeruatum, nec ne; in qua negatiuam amplectitur partem, quia Regula hæc dumtaxat reſeruat beneficia vacatura in menſibus Apoſtolicis, & dictum beneficium non vacauit in menſe Apoſt. ſed ordinario: tum quia aliud eſt beneficium eſſe vacans, & aliud eſſe vacaturum: tum quia, ſicut, quando beneficium vacat in menſe Apoſtolico, ſemper remanet reſeruatum, etiamſi ceſſet cauſa reſeruationis, *Rot. deciſ.* 12. *&* 13. *de prabend. in nouis*, Gom. *in regul. de infirmis reſignant. quæſt.* 32. *poſt princip. num.* 3. ſic etiam pari ratione cum beneficium vacauerit in menſe ordinario, & fuerit ſubiectum Ordinarij diſpoſitioni, nunquam amplius incidit in reſeruationem, cum correlatiuorum eadem ſit ratio, *l. fin. ff. de acceptil. l. fin. C. de indicta viduit. toll.* cum citatis *in libello de principiis vtriuſque iuris, littera C, num.* 76.

Vſque ad ſua voluntatis beneplacitum.

ATque ita Regula hæc perpetua non eſt, ſed expi- 190
rat, & extinguitur morte Papæ illius conditoris, vt ſupra dixi hac *Allegat. numer.* 50. Nam reſeruatio facta

ad beneplacitũ Papæ cõcedentis expirat rius morte, quia eum iam non sit in rerum natura, non potest habere beneplacitum, nec dispositionem text. in *cap. ult. §. fin. ne Sede vacante, lib. 6. Menoch. de arbitr. casu 498. numer. 3. & lib. 4. de præsumpt. quæst. 40. Navar. cons. 2. in antiq.* aliàs *3. in nouis, de priuileg. Carroc. de locato, p. 2. tituł. de beneplacito, Ioan. Baptista Costa de clauſ. consuet. clauſ. 26. Cened.* post *lib. pract. & canon. quæst. sing. 49. num. 14. Erasm. à Cochier. de Iurisdict. Ordin. in exemptos p. 3. quæstion. 5. num. 4. Sanch. de Matrimon. libr. 8. disput. 28. numer. 50.*

191 Vnde gratiam ad beneplacitum Papæ, vel Regis morte Pontificis, vel Regis expirare probat, text. in *cap. si gratiosè, de rescriptis, lib. 6. Henriq. in summ. lib. 7. cap. 21. num. 5 Valasc. de iure emphyt. quæst. 34. num. 7. Guiter pract. lib. 3. quæst. 11. num. 19. Gonz. al. §. 1. procem. numer. 9. cum sequentibus, Bernard. Grana. ad practicam Camera imper. lib. 2. conclus. 60. consid. 3. num. 2.* Si vero fieret reseruatio dispositionis Sedis Apostolicæ, tunc non extingueretur per mortem Papæ, quia Sedes Apostolica nunquam deficit, *dict. capit. si gratiosè Menoch. dicto libr. 4. quæstione 121. numero 3.* & latissimè pro declaratione prædictorum verborum agit *Gonz. al. glos. 12.* vbi mul-

192 ta circa ea de more suo cumulat. Vnde cum reseruatio huius Regulæ personalis sit, & cum conditore expiret, Sede Apostolica vacante omnes menses sunt Ordinarij, & tunc Episcopi possunt prouidere de beneficiis vacantibus in quolibet mense *Anast. ſ. Germon. de indultu Cardin. §. quod tamen, numer. 99. & 100. praxis Episc. p. 2. verbo beneficium, §. 2. Flores de Mena vari. lib. 1. q. 4. num. 11. Gonz. al. §. 5. procem. à num. 46.* qui *numer. 53.* ait, quod non solum erunt omnes menses ordinarij ante assumptionem noui Papæ, sed etiam antequam faciat regulas Cancellariæ.

Extra Romanam Curiam.

193 NAm beneficia in Curia consistentia, ibidemque vacantia, non cadunt sub hac reseruatione, cum iure communi illorum collatio spectet ad Papam, vti Episcopum Romanum in quocumque mense vacent *Gom. ad reg. de annali, quæst. 3. num. 18.* & tetigi supra hac *Allegat. num. 143.* Nec etiam beneficia vacantia in Romana Curia, de quibus supra à *numer. 19.* non includuntur in reseruatione huius Regulæ, cùm per eam solum reseruentur beneficia extra Romanam Curiam vacantia, nec beneficia illa in Romana Curia vacantia egent reseruatione huius Regulæ, quia semper & quocumque mense vacent, sunt reseruata principaliori, & potentiori, fortiorique reseruatione in corpore iuris clausa *in cap. 2. de prabend. in 6.*

Aliàs quam per resignationem.

194 PEr hæc verba excipiuntur vacationes per resignationem, & sic beneficia, quæ vacauerint in quocumque mense anni ex causa resignationis in manibus Ordinarij factæ, non erunt reseruata, nec inclusa in reseruatione huius Regulæ, *Gonz. alez. glos. 14. à princip. Nicol. Garcia dicto cap. 1. à num. 542.* & vide quæ infra dico in *Allegat.* cuius titulus est, *Episcopus quorum beneficiorum resignationes recipere possit.*

Quocumque modo vacatura.

195 SVb reseruatione huius regulæ includuntur omnes modi vacationis, excepta vacatione in Curia, & per resignationem, qui etiam non appositis his verbis comprehenderentur, *Aen. Falcon. de reserv. q. 2. princip. sub num. 2. vers. vacatura, Gonz. al. glos. 15. à princip. Nicol. Garc. dicta par. 5. cap. 1. num. 547.* Procedit Regula hæc non solum in vacatione de iure, & de facto, sed etiam in vacatione de iure tantum, aut de facto tantum, *Gonz. al. glos. 15. §. 1.*

Non habet tamen locum quoties beneficium vacat per 196
habentem tantum ius ad rem, *Gonz. al glos. 15. §. 2. Nicol. Garcia dicto cap. 1. num. 549.* veluti per mortem electi, 197
vel præsentati ad aliquod beneficium, ex qua electione, vel præsentatione fuit quæsitum ius ad rem, *Falcon. de reserv. quæst. 4. princip. effectu 47. num. 5. & 6. Flamin. de resignat. lib. 7. quæst. 1. 2 numer. 78. & lib. 2. quæst. 23.* & ideo cum per eam non acquiratur ius perfectum, non dicitur plenum beneficium, nec extincta prima vacatio, sed adhuc vacat beneficium, vt prius, & ideo beneficium non vacat per obitum electi, vel præsentati, *glos. verbo collatio, in cap. penult. de prabendis, lib. 6.* Si vero vacet 198
per obitum habentis ius in re ad beneficium (quale acquiritur per collationem acceptatam, etiam ante adeptam possessionem, *cap. si tibi absenti, de prabendis, libro 6. Conar. libr. 3. variar. capit. 16. numer. 4. & 5. Flamin. de resignation. libr. 2. quæst. 16. numer. 2. & libr. 10. quæst. 6. numer. 2. & 55. & quæst. 8. numer. 5. Molin. de iustitia tractat. 2. disput. 2. vers. dixi superius, & disput. 3. in fine, Aloys. Riccius. in collect. decis. p. 5. collect. 1658. Gonz. al. glos. 15. §. 2. numer. 31.* vbi *numer. 32.* ampliat procedere, quamuis litteræ non sint expeditæ, cum per solam supplicationem signatam à Papa sit gratia perfecta, dummodo sit registrata, & parti tradita, nam antea non dicitur aliquod ius considerabile quæsitum, & de facili potest talis supplicatio signata lacerari, *Rot. decision. 791. numer. 5. par. 1. diuers. Flamin. de resignat. lib. 8. quæstion. 8. numer. 186.* cessat reseruatio, ita vt si talis decedat extra Curiam in mense ordinario, dicatur per illum beneficium vacare, vt possit Ordinarius de illo disponere, *Flamin. dict. quæst. 8. numer. 2. Pute. decis. 146. libr. 2. Gonz. al. glos. 15. §. 2. numer. 34.* Est ergo necessaria acceptatio collationis factæ absenti, cum ante illam acquirat tantum in beneficio *ius* ad rem, *Gonz. al. glos. 26. numer. 14.* & non dicatur beneficium vacare per eum, cui facta fuit in absentia collatio ante acceptationem, *Gonz. al. glos. 15. §. 2. numer. 6.*

Quoniam autem vacationes de iure permultæ sunt, & sparsim per Canonum, & Doctorum volumina leguntur, compendio illas perstringam, lectorem rogitans *ad Gonz. al. glos. 15. & Nicol. Garc. in par. 11. capit. 2. cum sequentibus*, qui duo insignes viri in materia beneficiali clarum lumen nobis præbuerunt, eamque doctissimè & plenissimè tractarunt, ita vt nihil amplius desiderari possit.

Primus igitur vacationis modus est per obitum, & 199
mortem naturalem, *cap. susceptum, de rescriptis in sexto, Petr. Gregor. rei beneficiaria cap. 3. à num. 1. Massobr. in praxi habendi concursum requis. 1. dub. 2. num. 1.* secundum Romanam impress. *Panin. de officio, & potestate Capituli Sede vacante, prælud. 7. numer. 4.* vbi dicit, quod ita vacat per mortem beneficium, quod si miraculosè resurgeret non recuperaret illud, *Gonz. al. glos. 15. à num. 3. Nicol. Garcia par. 11. cap. 2. num. 1. cum sequentibus*, qui hoc limitant vbi beneficium suppressum esset ab habente potestatem, vel quando est vnitum, vel de mensa, vel Ecclesia non est numerata.

Secundò vacat beneficium per renunciationem, seu 200
resignationem, vt *toto titulo de renunciat.* per quam amittitur omne ius in beneficio competens, proprietas, titulus, & possessio, *Flamin. de resign. lib. 1. quæst. 5. à numer. 15. Gonz. al. glos. 15. à num. 8. Nicol. Garc. par. 11. cap. 3. à numer. 1.* vbi *num. 3.* id verum dicit etiamsi ex causa permutationis facta sit renunciatio.

Tertiò vacat beneficium ipso iure per assecutionem 201
alterius beneficij incompatibilis, *cap. de multa, de prabendis, cap. quia nonnulli, de clericis non residen. Extravag. execrabilis, §. qui vero, de prabendis, Concil. Trident. sess. 7. cap. 4. Gonz. al. glos. 15. à numer. 9. Nicol. Garcia par. 11. cap. 5. à principio, Massobr. d. requis. 1. dub. 2. numer. 4. cum segq.*

secun

ſecundum Roman. impreſſ. In quo notent iuniores, quod licet *d. cap. multa*, (quo ſtatuitur primum beneficium curatum ipſo iure vacare per aſſecutionem ſecundi,& ſi vtrumque retinere contendat, priuari etiam ſecundo per ſententiam,non autem ipſo iure, tametſi per *d.Extranag.execrabilis,§.qui vero*,etiam ſecundo ipſo iure priuetur) loquatur de beneficiis curatis, & dignitatibus, tamen per *Concil. Trident. ſeſſ.24. cap.17.* extenditur dicta incompatibilitas (ſi tamen vltra ſex menſes retinuerint)ad duos Canonicatus,vel vnum cum Parochiali, vel portiones in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis, vt cenſuit Sacra Congreg. Quædam enim eſt incompatibilitas illorum beneficiorum, quæ ſimul teneri non poſſunt, & quorum primum vacat ipſo iure per aſſecutionem ſecundi,qualia ſunt illa, de quibus in *dict. cap. de multa, & in dict.Extranag. Execrabilis, & in cap. litteras, de conceſſione prebenda, & in Clement. fin. de prebendis.* Alia incompatibilitas eſt quoad retentionem tantum, ſcilicet beneficiorum, quæ ſimul licitè retineri non poſſunt, licet non vacet primum ipſo iure per aſſecutionem ſecundi, vt in Parochiali cum Canonicatu, & duobus ſimplicibus reſidentiam requirentibus, *Rebuff. in praxi, tit.de diſpenſat. ratione ætatis, verbo incompatibilia, Nicol. Garcia dict. par. 11. capit. 5. numer.* 67. Quoad incompatibilitatem primi generis vacatio inducitur ipſo iure per aſſecutionem pacificam ſecundi incompatibilis, non ſolum de facto, ſed etiam de iure, ideſt, non litigioſa, ſed abſque controuerſia iuris,& facti, *Maſcard. concluſ. 185. numer. 40. Anton.Fab.lib.1.definit.forenſ.titul.2. definit. 31. Mandoſ. ad regul. de triennali quæſt. 53. & in reg. 34. quæſtion. 26.* Item pacifica poſſeſſio ſecundi intelligenda eſt,non de poſſeſſione ſterili, ſed fructuum, vel maioris partis eorum, vt tradunt *Doctor.* per text. ibi *in capit. ſi tibi conceſſo, de prabend. in ſexto, Leſſi. de iuſtit. libr. 2. capit. 34. dub. 27. num. 141. Nicol. Garcia dicta par. 11. capit. 6. numer.* 123. cum omnis poſſeſſionis effectus conſiſtat in perceptione fructuum, *l. bene fidei 48. ff. de acquiren. poſſe.* & fuit dictum in *Rota* coram *D. Burato anno 1615. die* 13. *Martij* beneficium primum non cenſeri vacare per aſſecutionem ſecundi, niſi dicti ſecundi beneficij poſſeſſio pacificè habita fuerit per duos menſes. Quoad beneficia ſimplicia quando incompatibilia ſint, & non poſſint retineri, dicam infra ſuo in loco.

202 Quartò per contractum Matrimonij per verba de præſenti vacat beneficium, etiam non ſequuta copula *cap.1.& 3.de clericis coniugatis, cap.1. eodem tit. lib.ſexto, Clar.§. fin.quæſt.73.num.5.verſ.clericus beneficiatus, Benacaſ.commun. crimin. par. 1. verbo clericus, fol.27. verſo, Petr.Gregor. rei beneficiaria cap.25. numer. 4. Maſcard. de prob.concluſ.*182. *Perez.l.1.verſic.item quia, titul. 1. lib. 5. Ordinam. Matienſ.in rubr.tit.1.gloſ.1.numer.*158. *& leg.7. gloſ* 12.*numero* 2. *tit. 8. lib.5. nouæ recopilat. Flamin. de reſignat.lib.1. quæſtion. 1. numer.* 12. *Ceuall. commun. contra commun.quæſt.*147.*Sayr.de cenſur.lib.6.cap.5.num.*10.*& ſeq. Azor. inſtit. moral.par.2.lib. 7.cap.*16. *q.4. cum ſequentibus, Sanch. de Matrimon.lib.7. diſput.*42. *à numer. 4. Gonzal. gloſſ.*15. *num.*43. *Nicol.Garci.par.*11.*cap.*8.*à principio,Cald. Pereira de poteſtate eligendi, cap. 5. numero* 14. *Farinac. fragment. criminal. par.1.littera C, verbo clericus, à numer.* 325. *Aloyſ.Riccius.in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.*240. *num.*3. *in prima edit.* aliàs *reſolut.* 312. *in ſecunda edit. Leſſi. de iuſtit.lib.2.cap.*34. *dub.* 21. *Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent.lib.*30.*tract.*3.*numer.*312. *& ſeq. Gutier. de Matrim. cap.*97. *num.*1. *Molfeſ. in ſumm.moralis Theologia tract. 6.*

203 *cap.*12. *num.*13. *Maſſobr.d.reg.*1.*dub.*2. *num.*7. Et ita vacat beneficium per matrimonium, vt eo iam contracto reſignari non poſſit in fauorem tertij, *Flamin. libro* 3. *quæſt.*1.*num.*28.*Ceuall.dict.q.*147.*n.*6.*Gutier.d.cap.* 97.*n.*7.

204 Amplia primò procedere etiamſi vxor non conſummato matrimonio religionem ingrederetur, *Conar. de ſponſal. par.*2.*cap.*6.§.7. *numer.*6 *Sayr. dict. cap.*5. *numer.* 14.*Sanch.dicta diſputat.*42.*numer.*6.*Farinac. dict.littera C, numero* 329. *Nicol. Garcia dict. capit.* 8. *numer.*3. Amplia 205 ſecundò, vt per matrimonium amittat clericus, etiam acceſſus, & regreſſus, ac alia iura ad beneficium competentia, *Clar.dict. quæſt.* 73. *numer.* 5. *Flamin. d. quæſt.* 1.*numer.*14. *Ceuall. dicta quæſt.*147. *numer.*2. *Farinac. dicta littera C, numer.* 330. *Nicol. Garcia dicto capit.* 8. *numer.* 2. *Gutier. dict. capit.* 97. *numer.* 4. Amplia tertiò, quod 206 etiam per contractum matrimonium amittitur penſio Eccleſiaſtica, *Conar. dicto* §. 3. *numer. vltim. Nauar. in tractat. de orat. capit.* 21. *numer.* 53. *Salzed. ad Bernard. cap.*80. *littera E, verſ. emittit, Flamin. dicto libr.* 1. *quæſt.* 1. *numero* 15. *& libr.*6. *quæſt.* 2. *numer.* 115. *Ceuall. dicta quæſt.*147. *numer.*7. *Sanch. dicto libr.* 7. *quæſt.* 44. *Farinac. dicta littera C, numer.* 331. *Rota in Barchinonen. penſionis* 16. *Ianuarij* 1612. coram *Cardin. Caualerio*, impreſſa per *Marcheſan. de commiſſ.p.*1.§.2. *pag.* 622. vbi declarat penſionem non extingui lata ſententia pro Matrimonij validitate, quando eſt per appellationem ſuſpenſa, & reſtitutionem in integrum. Amplia quartò in clerico non ſolum in ſacris, ſed etiam minoribus Ordinibus conſtituto, vt per *Bonacoſ. tomo* 1. *commun. opin. libro* 1. *titul.* 7. *numer.* 12. *Farinac. dicto verbo clericus, numero* 327. Amplia quintò, vt etiam per matrimonium irri- 207 tum ob conſanguinitatem, vel aliud impedimentum dirimens amittat beneficium ipſo iure is, qui ſolis minoribus Ordinibus eſt initiatus, *Tiraquell. de retract. lign.*§.26.*gloſſ.*2.*numero* 9. *Hippolyt. conſil.* 70. *numer.* 16. *Gregor. l* 1. *verbo el beneficio, titulo* 6 *part.*1. *Bonacoſ. dicto tit.* 7. *numer.* 12. *&* 13.*& tom.*2.*libro* 9.*tit.*7. *num.* 3. *verſ. & iſta communis, Flamin. d. quæſt.*1. *numero* 12. *Gonzal. gloſſ.*15.*numer.*44. *& gloſſ.*57. *num.*44. *Sanch.lib.*3. *diſput.* 2.*numer.*3. *& lib.*7.*diſput.*43.*numero* 5.*Franciſc. Molin. de ritu nuptiar.libr.*1.*comparat.*19. *numer.* 147. *Nicol.Garcia dicto cap.*8.*num.*4. *cum ſequentibus*, vbi *numer.* 8. reſoluit, quod talis beneficiatus contrahens matrimonium in gradu prohibito ignoranter bona fide, & cum debita ſolemnitate, non amittit beneficium ipſo iure, & *numer.*10. aſſerit beneficium non perdi per matrimonium nullum ex defectu conſenſu ipſius clerici, vt quia non erat ſanæ mentis, vel fuit vi, aut metu coactus, quem refert & ſequitur *Maſſobr. in praxi habendi concurſum, requiſ.*7.*dub.*33. vbi *dub.*34. cum *Garc.* citato loco à *numer.* 13. tenet contrahentem matrimonium ſine Paroco,aut teſtibus non perdere ipſo facto beneficium, & idem *Garc.d.loco nu.*17.quod beneficiatus in Sacris conſtitutus matrimonium contrahens de facto, indiſtinctè non perdit ipſo facto beneficium, cum ſit omnino inhabilis ad matrimonium, ſed illis eſt priuandus per ſententiam iudicis.

Quintò vacat ipſo inre beneficium per ingreſſum 208 Religionis profeſſione ſequuta, & non antea, *cap. beneficium, de Regular. libro* 6. *Henriq. in ſumma par.* 2. *libr.* 12.*cap.*5.§.4.*in comment. littera X, Flamin.de reſignat. lib.*5. *quæſt.*6.*num.*164.*cum ſeqq.& lib.*7. *quæſt.*14.*num.*28. *Cald. Pereira in l.ſi curatorem,verbo implorare. num.*27. *Sanch. de Matrim.lib.*9.*diſp.*35.*num.*19. *Gonzal. gloſſ.*15. *numero* 45. *Fr. Emman. quæſt.Regular.tom.*1.*quæſt.*37. *articulo* 1. *Sayr. in clavi regia libro* 6.*cap.*5. *num.*25. *Nicol. Garcia parte* 11. *cap.*9.*à principio, Maſſobr.d.requiſ.*1.*dub.*2.*num.*9. *Molfeſ. in ſumma moralis Theologiæ, tract.* 6. *cap.*12. *numer.*18. Patribus tamen Societatis Ieſu expreſsè concedi à *Gregor. XIII. in ſua Conſtit.*incip. Quanto fructuoſius Kalend. Februarij 1582. & in alia Aſcendente Domino Kalend. Iunij 1584. vt qui emiſerint tria vota ſimplicia poſſint retinere beneficia,penſiones,ius,& dominium bonorum ſuorum,ad effectũ ea diſtribuẽdi in pios vſus, ne poſtea dimiſſi eis priuati remanerent, refert *Rot. in Caputaq. penſionis* 18.*Aprilis* 1616. coram *Martino Andrea.*

209 Sextò pœnam promotionem eius intra annum, qui aſſequutus eſt Eccleſiam parochialem, elapſo enim anno, niſi initietur Sacerdotio, vacat dicta Eccleſia ipſo iure, *cap. licet canon. de election. libro ſexto*, latè *Flamin. lib. 3. quæſtion. 2.* plena manu, *Rebuff. in praxi tit. de*
210 *non promouis infra annum per totum*, beneficium enim curatum obligat ad promotionem Sacerdotij ſpatio vnius anni *praxis Epiſcopal. parte 1, verbo beneficia, verſic. dico quarto principaliter, Spin. in ſpeculo teſtam. gloſſ. 4. princip. num. 65. Cened. ad Sextum collect. 30. num. 1. Azor. inſtitut. moral. par. 2. lib. 6. cap. 8. quæſt. 2.* vbi *quæſtion. 3.* tenet pœnam dicti *cap. licet canon.* de iure locum non habere in Decanis, Præpoſitis, Abbatibus, Prioribus, Archipreſbyteris curam animarum quidem, ſed non parochialem Eccleſiam habentibus, *& quæſt. 4.* quod etiam non afficit eos, qui præficiuntur Eccleſiis collegiatis, quæ aliàs parochiales quoque ſunt, *& quæſt. 9.* quod etiam illius text. diſpoſitio non habet locum in illo, qui Eccleſiæ parochiali habitu tantum, & non actu parochianos habenti præficitur, quod etiam repetit eadem *par. 2. libr. 9. capit. 3 quæſt. 14. verſ. quæſtionis dubia eſt.*

211 Septimò per tranſlationem Prælati ad aliam Eccleſiam vacat prima, litteris tamen expeditis, & oſtenſis Capitulo, *cap. in apibus, §. tranſlatis, 7. quæſt. 1. cap. quanto, de tranſlat. Epiſcopi, Flamin. lib. 7. q. 21. num. 14. & quæſt. 23. num. 47. Gonz. al. gloſ. 15. num. 48. & 49. Maſſobr. d. requiſ. 1. dub. 2. num. 10.*

212 Octauò ſi electus intra menſem à tempore electionis ei præſentatæ, vel à tempore ſibi præſtito non conſenſerit electioni; nam tunc vacat prælatura, *cap. quam ſit, §. electus vero, de election. libro 6. Extravag. ſi religioſos, eodem tit. inter communes, Gonz. al. gloſ. 15. num. 50. Maſſobr. d. dub. 2. num. 11.*

213 Nonò ſi electus intra tres menſes poſt conſenſum electioni præſtitum non petierit confirmationem, nam ipſo facto priuatur iure ſibi per electionem quæſito, *dict. cap. quam ſit, §. cæterum, Petr. Greg. tit beneficiaria, cap. 25. nu. 12. Gonz. al. gloſ. 15. num. 51.*

214 Decimò, quando electus, vel præſentatus ante confirmationem, vel inſtitutionem, per ſe, vel per alium ſe iniecerit, vel adminiſtrauerit; nam eo ipſo priuatur iure ſibi quæſito, & beneficium vacat, vt prius text. in *capit. auaritiæ, 5. de elect. lib. 6. Gonz. al. gloſ. 15. numer. 52. Maſſobr. d. dub 2. num. 13.* procedit in præſentatione, *Flamin. de reſignat. lib. 12. quæſt. 3. num. 26.* Et per præſtationem obedientiæ dicitur quis adminiſtraſſe, & incidiſſe in pœnam illius text. *Put. deciſ. 45. par. 3.* non procedit tamen in eo, qui ante electionem aliquid fecit *Card. Tuſch. tom. 1. litera C, concluſ. 44. num. 22.* Aduertit *Gonz. al. vbi proximè*, quod iſti tres modi vacationis, videlicet, octauus, nonus, & decimus, ſunt improprij, quia per electum non dicitur vacare beneficium, ſed ſemper durat prima vacatio, ex quo collatio non adeſt, vt ſupra dictum eſt.

215 Vndecimò vacat beneficium ipſo iure per promotionem ad Epiſcopatum poſt adeptionem poſſeſſionis, & conſecrationem ſequutam, vel poſtquam præfixum tempus ad conſecrationem perendam lapſum fuerit, dixi ſupra hac *Allegat. num. 67. cum ſequentibus.*

216 Duodecimò vacat ipſo iure beneficium per militiam ſecularem, *gloſſ. verbo redierint, in cap. vltim. de clericis non reſidentibus, Flamin. libro 1. quæſt. 1. numer. 22. Anton. Fab. libro 1. definit. forenſ. tract. 3. definit. 25. Gonz. al. gloſſ. 19. num. 54. Farinac. fragment. criminal. par. 7, littera C, numero 183. Maſſobr. d. requiſ. 1. dub. 2. num. 15.* nam Eccleſia pro derelicta habetur eo ipſo, quod beneficiarius ſit miles, ita vt Ordinarius iure poſſit illam alteri concedere, vt dicit *Azor. inſtitut. moral. par. 2. libr. 7. capitul. 15. in princip.*

217 Decimotertiò vacat ipſo iure non ſolum beneficium, ſed etiam penſio illius, qui tonſuram, & habitum clericalem, veſtes ſcilicet talares non aſſumit, vel iugiter non defert per *Conſtitut. Sixti Quinti*, incip. *Cum ſacroſanctum, ſub quinto Idus Ianuary 1588. Gonz. al. gloſ. 15. numer. 56. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 17. quæſt. 1. verſ. decimum quartum crimen.*

Decimoquartò vacat ipſo iure beneficium per electio- 218
nis callationem, *cap. conſideranimus 10. cap. ſuper eo 12. cum ſimilibus, de elect. Gonz. al. gloſſ. 15. num. 56.*

Decimoquintò per poſtulationem, vel repulſionem 219
cap. 2. & 3. de poſtulat. Prælati, Extravag. ex debito, §. hinuſmodi, de elect. quamquam hi duo modi propriè dici non poſſint modi vacationum, vt oſtendit *Gonz. al. gloſ. 15. num. 52. in fine.*

Decimoſextò per violentam ingreſſionem in poſſeſ- 220
ſionem beneficij perdit quis eo ipſo ius, quod ad illud habebat, & vacat ipſo iure, *capit. cum qui, 18. de præbendis, libr. 6. Conar. lib. 3. variar. cap. 16. numer. 6. Rebuff. de pacificis poſſeſſor. numer. 231. cum ſeqq. Menoch. remed. 9. recuper. num. 306. Zerola in praxi Epiſcop. par. 2. verbo poſſeſſio beneficij, §. 2. Gonz. al. gloſ. 15. num. 58. & gloſ. 57. numer. 46. Leſſi. de iuſtit. lib. 2. cap. 34. dub. 34. num. 187. Farinac. in praxi criminal. par. 4. deciſ. 66. numer. 1. cum ſequentibus, & par. 6. quæſt. 175. à numer. 64. Maſſobr. d. dub. 2. numer. 18.*

Decimoſeptimò per violationem ſequeſtri impoſiti 221
vigore ſententiæ definitiuæ in Romana Curia prolatæ in cauſa beneficiali, *Clement. 1. de ſequeſtrat. poſſeſſionis, & proprietate, Mohed. deciſ. 2. de ſequeſtrat. poſſeſſionis, & fructuum, Perez l. 1. verſic. quæreret oportet, tit. 10. lib. 3. Ordinam. pag. 661. Gonz. al. §. 7. proœm. num. 45. & 46. & gloſ. 15. num. 59.* Procedit in ſententia lata ſuper quocumque beneficio Eccleſiaſtico, ſiue illud ſimplex, ſiue curatum ſit, ſiue dignitas, ſiue perſonatus, ſiue etiam penſio perpetua, quæ conceditur in titulum Eccleſiaſtici beneficij, hæc enim omnia appellatione beneficij continentur in terminis illius text. *Marſcot. variar. libro 2. capit. 77. numer. 20. & 39.* Ita vt beneficium quod vacat per violationem ſequeſtri impetrari poſſit per quemcumque ſub generali clauſula, vel alio quouis modo, *Mohed. dict. deciſ. 2.* quem referunt *Gonz. al. dict. gloſſ. 15. numer. 59. in fine, Aloyſ. Riccul. in collect. deciſ. par. 1. collectan. 223. in fine.* Limita primò, quando ſententia non eſſet lata ſuper petitorio, vel poſſeſſorio, ſecus tamen ſi ſit prolata in cauſa attentatorum *Put. deciſ. 33. & deciſ. 45. lib. 2. Lancellot. decretalium, par. 3. capit. 28. num. 143. Gonz. al. gloſ. 15. num. 60. Aloyſ. Ricc. dict. collect. 223. verſic. limita.* Secundò limita, vt iſte tex. non procedat, quando ſequeſtrum non eſt appoſitum principaliter ſuper beneficio, ſed ſuper membro, vel re ipſius, *Caputaq. deciſ. 153. par. 5.* quem refert *Aloyſ. Riccul. dicto collect. 223. verſ. limita ſecundo.* Tertiò limita, vt hoc ſequeſtrum ceſſet, ſi beneficium fuerit per triennium, & pacificè poſſeſſum, vt ille text. habet *Marſcot. dict. cap. 77. à num. 35. Cald. Pereir. quæſt. forenſ. lib. 1. q. 21. num. 54. Gonz. al. 6. 7. proœm. num. 72.* & tunc non eſt neceſſe quod immediatè quis triennio poſſederit, ſed ſufficit quod ſemel per triennium continuè poſſederit, *Caputaq. deciſ. 159. par. 3.* quem refert *Aloyſ. Ricc. dict. collect. 223. prope finem.*

Decimooctauò vacat ipſo iure beneficium per non 222
oſtenſionem tituli, ſeu diſpenſationis, coràm Ordinario poſtquam beneficiatus monitus fuerit, *cap. Ordinarij, §. quod ſi fortè, vbi gloſ. verbo eo ipſo, de officio Ordinarij, lib. ſexto*, qui text. renouatur à *Concil. Trid. ſeſſ. 7. cap. 5. Gonz. al. gloſſ. 15. numer. 62. Maſſobr. d. dub. 2. numer. 23.* Poſſeſſor enim etiam pacificus tenetur probare, & oſten- 223
dere titulum, cum Superior ex officio inquirit *Maſcard. de probat. concluſ. 1372. à numer. 18. Conar. in reg. poſſeſſor. par. 2. §. 10. num. 9. col. 2. Flamin. de reſignat. libro 11. quæſt. 14. numer. 35. cum ſeqq. praxis Epiſcopal. par. 1. verbo Bulla,*

§. 5.

224 4.§.5. *Aloyſ.Ricc.in collect.deciſ.par.4.collect.* 889. & etiam Ordinarius poteſt,non obſtante regula de triennali,poſſeſſorem compellere ad oſtendendam diſpenſationem, *Flor.de Mena variar.lib.1.quæſt.23.num.61.cum ſequentibus,*
225 non acquiruntur enim præſcriptione beneficiorum Eccleſiaſticorum tituli, *Caldas Pereira de renouat. emphyt. quæſt.15.num.* 22. An & per quod tempus poſſit Epiſcopus compellere beneficiatos, vt oſtendant ſuorum beneficiorum titulos, vide per citatos *à Cened.ad Sextum collect.18.num.2.*

226 Decimononò vacat ipſo iure beneficium per alienationem rerum Eccleſiæ,ſiue ipſius beneficij, ſine ſolemnitate facta in *Extrauag.ambitioſa,§.inferiores vero, de rebus Eccleſiæ non alienandis,inter communes,Petr. Gregor. rei beneficiariæ cap.25.num.16.Maſſobr.d.dub.2.num.24.ſecundum Romanam impreſ.Gonzal.d.gloſ.15.num.63.*

227 Vigeſimò vacat beneficium ſi habeatur pro derelicto, *cap.ex parte* 8.vbi *Abb. num. 2. de clericis non reſidentibus, Pauin.de officio,& poteſtate Capituli Sede vacante,pralud.7. num.12.verſ.ſeptima ſi habeatur pro derelicto, Flamin. lib. 1. quæſt.15. num.21.Maſſobr.d.dub.2.num.25.Gonzal.gloſ.15. num.64.*

228 Vigeſimoprimò vacat ipſo iure beneficium propter crimen hæreſis,*cap.ad abolendam,§.1.* ibi, ſit omni beneficio ſpoliatus,vbi *gloſ.de hæretic.Couar. lib.2.variar.cap.8. num.4.& ſeq. Maſſobr.d.dub.2.num.26.Azor.par. 2. lib.7. cap.17.in princip.Flamin.lib.3.quæſt.1. num.31.& ſeq. Gonzal.gloſ.15.num.65.Petr.Ledeſm.in ſumm.par.2.tract.1 cap. 4.concluſ.14.*plures quos refert, & ſequitur *Garcia d.par. 11.cap.10,num.60.cum ſequentibus,* quibus adde *Sanch. in præcepta Decalogi lib.2 cap.26.num.5.Farin. de hæreſi quæſt. 149.num.77.Ricciul.de iure perſon.lib.5.cap.19.num.9.* Sed contrarium de Iuris rigore verius dixi ſupra hac *Alleg. num.37.&* 38. nam in Iuribus, quibus hæc pœna ſtatuitur, non inueniuntur verba ſignificantia priuationem, & ſententiam ipſo iure latam,vt in *d. cap. ad abolendam, & in cap.excommunicamus,§.credentes,eodem tit.*vnde hanc contrariam ſententiam tuentur *Alphonſus à Caſtro lib.2. de iuſta hæreticorum punit.c.p.9.Simanch.de Catholic.inſtitut. cap.46.num.72. Aragon.2.2.quæſt.11.art.3.verſ.ſecunda pœna, Candelab. aureum in appendice cap. 1. num.15. praxis*
229 *Epiſcop.par.1. verbo priuatio, in princip.* Sic etiam filios, aũt nepotes hæreticorum non eſſe priuatos,nec priuandos beneficiis etiam antea obtentis tenent *Abb. & Felin.in cap.vergentis,num.3.de hæreticis, Rebuff.in praxi tit.de modis amittendi beneficia,num.* 25. *Couar.dict.cap.8. num.4. Rota deciſ.87.& 90.apud.Farin.tom. 2. conſil.Pena in comment.ad director. Inquiſitorum comment.* 163. *Soar.tom.4. de cenſur.diſp.43.ſect.3.num.2.&* videtur tenere *Flamin.lib.3. quæſt. 1.num.* 34. *&* 35. ſequuntur *Ricciul. d.lib.5.cap.29. num.4.* quamuis contrarium velint poſt plures à ſe citatos *Gonzal.gloſ.15.num.67.Farin.de hæreſi quæſt.* 191. *num.* 44.*&* 45.*Nicol.Garcia d.par.11.cap.10. à num.* 72. Quod etiã vacant ipſo iure beneficia per adhæſionẽ hæreticis aſſerant *Gonzal.d.gloſ.15.num.* 92. *Maſſobr. d.dub.2.num.* 27.vbi *num.* 28. idem dicit per adhæſionem Antipapæ, *&num.*50. idem per filiationem hæreticorum.

230 Vigeſimoſecundò vacant ipſo iure beneficia, quæ fuerunt obtenta per preces hæreticorum *cap.2.§.ad hæc, de hæreticis,lib.6.Gonzal.gloſſ.* 15. *num.*68. *Azori. inſtitut. moral.par.1.lib.8,cap* 13.*quæſt.8.verſ.ecclama pœna.*

231 Vigeſimotertiò vacat ipſo iure beneficium per crimen realis ſimoniæ commiſſæ, vt diſponitur in *Extrauag.cum deteſtabile, de ſimonia, inter commun. Menoch. remed.1.recuper.num.*135.*& num.*336. *& remed. 5. num.*68. *& conſ.*67.*num.*4.*Couar.in reg.peccatum,par.2.§.8. num.*7. *Flamin.lib.7.quæſt.2.à num.*11.*Gonzal.&* plures ab eo citati *dict.gloſ.*15.*num.*69.*Paul.Comitol. reſponſ. moral. lib. 6. cap.*41.*Maſſobr.d.dub.2.num.*26.*Farin.in praxi crimin.par.*
232 7.*in fragment.littera C,num.*199. Sola autem conuentionalis inhabilem reddit ad obtinenda, non autem inducit vacationem obtentorum ipſo iure, *Put. deciſ.*80.*lib. 2.Achil.de Graſſis deciſ.2.de ſimonia,Gutier. canonic.cap.lib. 9.à principio, Azor. inſtitut.moral.par.2. lib.7.cap.17.quæſt. 1.verſ.nonum,Henriq.in ſumm.lib.13.cap.37.§.3. lit.X.Soar. de religione,tract.de ſimonia, lib.4.cap.*53. *& cap.*55. *num.*4. *Fr.Emman.quæſt.Regur.tom.1.quæſt.*20.*art.*13.

Vigeſimoquartò vacat beneficium ipſo iure per crimen læſæ maieſtatis, vt tenent *Rebuff. in praxi titulo de modis amittendi beneficia,num.*32.*Gonz.al.gloſ.*15. *num.* 72. *Maſſobr.d.dub.*2.*num.*30. 233

Vigeſimoquintò vacat ipſo iure beneficium propter crimen falſitatis litterarum Apoſtolicarum, *cap. ad falſariorum,de crimine falſi,Petr.Gregor.rei beneficiariæ,cap.*26. *num.*12. *Gonz.al.gloſ.* 15. *num.*73. *Nicol.Garc.par.*11.*cap.* 10.*num.*170. *Azori.inſtitut.moral.par.*2.*lib.* 7. *cap.*17.*quæſt.* 1.*verſ.quintum crimen. Maſſobr.d.dub.*2.*num.*31. 234

Vigeſimoſextò vacant ipſo iure beneficia percutientis Cardinalem,*cap.felicis,§.ſi qua vero,de pœnis,libro ſexto, Rebuff.in praxi,tit.de modis amittendi beneficia,num.*39.*Gonzal.gloſ.*15.*num.*74.*Nicol.Garcia par.*11. *cap.*10. *num.*55. *Azor.dicta par.*2.*lib.*7.*cap.*17.*quæſt.*1.*verſ.tertium.Maſſobr. d.dub.*2.*num.*32. Et etiam filij,ac nepotes offendentium Cardinalem priuantur omnibus beneficiis, & dignitatibus Eccleſiaſticis, & ad illas in poſterum obtinendas efficiuntur inhabiles, *Farin.in praxi criminal. par.*5.*quæſt.* 112.*num.*121.*&* 122.*Sanch.in præcepta Decalogi lib.*2.*cap.* 28.*num.*20. nam Cardinalem hoſtiliter inſequens tenetur crimine læſæ maieſtatis, etiam quod non ceperit, aut percuſſerit *d.cap.felicis,Farin.d.quæſt.*112.*num.*81.vbi *num.ſeqq.* plura de hac materia cumulat, quæ deſeruire poſſunt ad declarationem *d.cap.felicis.* 235 236

Vigeſimoſeptimò vacant ipſo iure beneficia occidentis,vel percutientis Epiſcopum, illa ſcilicet, quæ obtinet in Eccleſia, cui talis Epiſcopus præeſt,*dicti. cap. felicis,Clement. 1.§. à feudo,de pœnis, Gonzal.dict. gloſ.*15.*num.* 75.*Petr.Gregor.rei beneficiariæ,cap.*26.*num.* 10. *Azori.dict. cap.* 17.*quæſt.*1.*verſ.quartum eſt,Nicol. Garcia d.par.*11.*cap.* 10.*num.* 56. *Maſſobr. d. dub.* 2. *num.* 33. Si verò occidat Epiſcopum electum,non dicitur interficere Epiſcopum, *Gonzal.gloſ.*9.§.5.*num.*27.*Mandoſ.in reg.*16.*quæſt.*19.*num.* 13.*Ricciul.de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ lib.*3. *cap.*7.*num.*9. 237

Vigeſimooctauò vacant ipſo iure beneficia aſſaſſini, *Gonz.al.dicta gloſ.*15.*num.*76.*Azori.d.cap.*17. *quæſt.*1.*verſ. actauum eſt,Maſſobr.d.dub.*2.*num.*34.*Farin.in praxi crimin. par.*5.*quæſt.*123,*per totam,*vbi latè de hac materia. 238

Vigeſimononò vacant ipſo iure beneficia occidentis Rectorem ſuæ Eccleſiæ, *cap. in quibuſdam* 12.*de pœnis, Rebuff.d.tit.de modis amittendi beneficia,nu.*45.*Turſan.tom.* 1.*commun.opin.lib.*1.*tit.*9.*num.*50.*pag.*185.*Hieronym.Gabr. conſil.*196.*num.*6.*lib.*1.*& conſ.*187.*num.*8.*lib.* 2. *Petr.Greg. rei beneficiariæ,cap.*26.*& num.* 13. *Gonzal. gloſ.* 15. *à num.* 77.*Maſſobr.d.dub.*2.*num.*35.*Nicol.Garcia d.par.*11.*cap.*10. *num.*57.*Farin.in praxi crimin.par.*5.*quæſt.*119.*num.* 68. vbi aſſerit, quod hæc priuatio ipſo iure procedit ea ratione ſpeciali in beneficio illius Eccleſiæ, in qua videtur deliquiſſe, non autem in aliis beneficiis, quæ obtinet in aliis Eccleſiis. Neque obſtat, quod ait *Abb. in d. cap.in quibuſdam, num.* 7. quod ibi non conſtat de priuatione ipſo iure, cum tantum ibi dicatur, amittant, quod verbum non continere ſententiam ipſo iure latam, ſed iudicis ſententiam ferendam,aſſerit in his terminis,*Azor. d.lib.*7.*cap.*18.*quæſt.*1.*verſ.deinde quæres,* quia reſpondetur dictum verbum,amittant,de quo in illo text.ſententiam latam ſignificare ex reſolutis per *Sayr.in claui regia lib.*3. *cap.* 8. *num.*21. *verſ. fallit.* Deinde reſpondetur, quod quamuis verbum illud ſententiam ferendam ſignificaret, non ſic in illo text.cum dictio,prorſus,præcedat dictum verbum, quæ importat, ipſo iure, vt per *Tiraquell. in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, numer.* 71. *Bernardin. à Muſcatel. de modo ſideiubendi, par.*1. *modo* 14. *num.* 12. 239 240

Sanch. de Matrimon. lib.3. diſputat. 53. num. 8.

241 Trigeſimò vacat ipſo iure beneficium illius, qui carcerauerit clericum, donec reſignauerit ſuum beneficium; *Clementin. multorum, §. quod ſi inferiores, de pœnis, Gonz.al. dict. gloſ.15. num.80. Maſſobr. d. dub.2. num.17.*

242 Trigeſimoprimò vacant ipſo iure beneficia committentis crimen ex *Conſtitut. Pij Quinti Maſſobr. d. dub. 2. num.38.* de qua, & de hac materia latè egimus ſupra *Allegat.44. à num.29.*

243 Trigeſimoſecundò quando reſignans non ſuperuixit per viginti dies iuxta regulam, 19. *in nouis Gonz.al. dicta gloſ.15. num.84. Maſſobr. d. dub.2. num.39.* niſi fuerit dictæ regulæ derogatum, *Flamin. lib.12. quæſt.14. num.2.* vbi aſſerit, quod hodie communiter, & de ſtylo derogatur illi regulæ, quando reſignans eſt abſens à Curia. An ſub diſpoſitione illius regulæ comprehendantur reſignantes coram Ordinariis; vide *Rebuff. in praxi tit. de infirmis reſignantibus, gloſ.12. num. 3. & in tract. nominat. quæſt.16. num.18. Mandoſ. quæſt.16. Gomes quæſt.26. Flamin. d. lib.12. quæſt.5. num. 8.* Et an reſignantes beneficia patrimonialia; Vide *Mandoſ. ad illam regulam quæſt.15. num.10. in fine, Gom. quæſt.21, Flamin. dict. lib.12. quæſt.3. num.10.* Quid in beneficio iuriſpatronatus; vide *Gom. quæſt.17. Flamin. lib.12. quæſt.3. num.28. Azor. par.2. lib.7. cap.28. verſ. ſexto quæritur*, vbi concludunt pro affirmatiua. Quid in beneficiis Regularibus; vide *Anaſtaſ. Germon. in ſua tract. de indultis Cardinalium, §. Regularia, num.33. Rebuff. ad illam regulam, gloſ.5. in fine*, vbi ſcribunt locum eſſe illi regulæ. Quid in commenda; vide *Flamin. lib. 12. quæſt.13. & Rebuff. dict. tit. gloſ.7.* vbi ſcribit commendatarium morientem intra viginti dies ſub hac regula comprehendi, quod caret dubio, cum regulis poſteriorum Pontificum expreſsè nominentur. Quid in renunciatione, ſeu translatione penſionis; vide *Gom. quæſt.16. Mandoſ. quæſt. 11. Flamin. dict. lib.12. quæſt.3. num.56. & lib.6. quæſt.4. num.34.* qui reſoluunt pro negatiua, ſed hodie attentis dictis nouiſſimis regulis res eſt explorata, vt ſub illis includatur. Quid in vnione; vide eundem *Mandoſ. quæſt. 10. Gom. quæſt.15. Flamin. d. quæſt.3. num. 47.* vbi reſoluit pro affirmatiua, ſed hoc etiam clarum eſt, cum in nouiſſimis regulis expreſsè contineatur. Quid in reſignatione beneficij reſeruatis fructibus; vide *Mandoſ. quæſt.14. & Gom. quæſt.20. ac Flamin. lib.12. quæſt.5.* Quid in beneficiis conſiſtorialibus; *Flamin. dict. lib.12. quæſt. 3.* vbi etiam quid in conceſſione iuris. Poſtremò quid in beneficiis reſeruatis litigioſis, & piis, quæ electiua dicuntur; vide *Azori. dict. l.7. cap.28.* vbi cum *Rebuff.* ſentit regulam illam in his beneficiis locum obtinere.

244 Trigeſimotertiò vacat ipſo iure beneficium ob non publicationem reſignationis, iuxta formam *Conſtitut. Gregorij XIII. de publicandis reſignationibus*, vt videre eſt apud *Flamin. de reſignat. lib.12. quæſt.7. Maſſobr. d. dub. 2. num.40. Gonz.al. d. gloſ. 15. num. 85.* vbi *num.86.* dicit, quod iſta vacatio eſt ita fortis, & potens, vt quamuis reliquæ omnes vacationes comprehendantur ſub clauſula, vel alio quouis modo, vacatio tamen iſta ob non factam publicationem nullatenus comprehenditur ſub quibuſcunque clauſulis ampliſſimis, niſi ſpecialiter exprimatur.

245 Trigeſimoquartò vacat ipſo iure beneficium curatum ob non ſeruatam formam *Conſtitut. Pij V.* quæ incip. *In conferendis, ſub data* 15. *Kalendis Aprilis* 1566. *Gonz.al. gloſ.15. num.88. Maſſobr. d. dub.2. num.43.*

246 Trigeſimoquintò vacant ipſo iure omnia illorum beneficia, qui pro obtinendis beneficiis ſeipſos pro aliis examini ſupponunt, vel annuas penſiones offerunt, aut beneficia impetrant pro aliis, vt ab iis aliquid conſequantur: vel quando pro ſeipſis impetrant beneficia cum intentione illa reſignandi, reſeruata ſibi penſione, vel non reſeruata ad fauorem aliorum, vt cauetur in *Conſtit. 33. Pauli IV.* quæ incipit: *Inter cæteras, ſub die 26. Decembris* 1557. quæ irrogat pœnam excommunicationis in tales, à qua abſolui nequeant, niſi à Pontifice, præterquam in mortis articulo, & priuationem omnium beneficiorum obtentorum. *Maſſobr. dict. dub. 2. num. 41.* Ideóque inoleuit iam in Curia ſtylus, vt exigatur iuramentum à petente beneficium, quod non accipit animo illud dimittendi, *Flamin. de reſignat. lib. 9. quæſt. 10. num.4. & 5.*

Trigeſimoſextò vacat ipſo iure beneficium per depoſitionem, & priuationem, *cap. ex litteris, cap. graue, de exceſſibus Prælatorum, Gonz.al. gloſſ.15. num.97. Maſſobr. dict. dub.2. num.45.* 247

Trigeſimoſeptimò vacat ipſo iure beneficium per apprehenſionem poſſeſſionis de beneficio collato à Papa ante litterarum expeditionem ex *Conſtitut.33. Julij III. ſub 27. May 1553. Mandoſ. in reg.27. de non indicando iuxta formam ſupplicationis quæſt.3. à num.3. Gonz.al. d. gloſ.15. num.98. Maſſobr. d. dub.2. num.46.* 248

Trigeſimooctauò vacant ipſo iure beneficia retinentis indebite ſcripturas ſpectantes ad Cameram Apoſtolicam, & illas non reſtituentis, necnon ſcientis, & non reuelantis, ex *Conſtit. Julij III. ſub vltima die Aprilis 1552. Maſſobr. d. dub.2. num.47.* 249

Trigeſimononò vacant ipſo iure beneficia offendentium litigantes, in Romana Curia, eorúmque Iudices, Aduocatos, & procuratores, vel notarios, vt habetur in *Conſtitut.11. Alexandri VI. incip.* In eminentis Sedis, de qua *Mandoſ. conſ.60. & 61. Put. deciſ. 102. cum duabus ſequentibus, lib.1. Maſſobr. d. dub.2. num.48. Gonz.al. gloſ.15. num.100.* 250

Quadrageſimò vacant ipſo iure beneficia per confidentiam, vtpote quando quis reſignat alicui beneficium ſub confidentia, quod reſignatarius poſtea reſignet alteri perſonæ reſignati dilectæ, vel in aliis caſibus contentis in *Conſtitut. Pij IV.* incip. *Romanum Pontificem, ſub 17. Kalendas Junij 1564. & in Conſtit. Pij V. ſub Kalendas Junij 1569. Maſſobr. d. dub.2. num.49. ſecundum Roman. in pref.* de quibus *Flamin. de confident. quæſt 58. per totam.* 251

Pluribus aliis modis vacare beneficia ipſo iure adiungit *Maſſobr. d. dub.2.* videlicet *num. 52.* per interdeſcentiam in excommunicatione, *& num.53.* per decretum de dimittendo, *& num.54.* per malam promotionem ad Ordines, *& num. 56.* per diſpoſitionem fundationis, *& num.57.* per nouam creationem beneficij, *& num.59.* per malam valoris expreſſionem, *& num.61.* per collationem factam conſanguineis, aut affinibus, vel familiaribus collatoris, vel reſignantis de beneficiis reſignatis in manibus Ordinarij, ex *Conſtit. Gregor. XIII.* incip. humano, *& num.63.* per intruſionem.

Omnes prædictos caſus enumerare non inutile iudicaui. ex eo, quia nullum crimen, etiam priuatione dignum, inducit priuationem beneficij ipſo iure, niſi ſit iure cautum, nam in dubio præſumitur quis per ſententiam priuandus, *Farin. in praxi crimin. par. 1. quæſt. 19. num.46. Rebuff. de pacificis poſſeſſ. num.318. Gonz.al. gloſ. 15. num.153. plures per Nicol. Garciam par.11. cap. 10. num.5.* nonnulli etiam effectus ex priuatione ipſo iure facta reſultant. 252

Primus eſt, quod ſi vacat beneficium ipſo iure ratione alicuius capitis ex ſupra relatis, vacat in ipſomet puncto, quo contrahitur matrimonium, aut emittitur profeſſio, vel contrahitur delictum, &c. *Prob. in addit. ad Monach. in cap. fin. num. 19. de conſuetud. Gonz.al. gloſ. 15. num.141.* 253

Secundus eſt, quod committens delictum ob quod priuatur ipſo iure, ſeu ipſo facto beneficiis, ſeu officiis publicis, ita illorum amittit titulum, & dominium, vt ea in conſcientia teneatur dimittere, non ſolùm poſt ſententiam, ſed etiam ante illam, *Flamin. de reſignat. lib. 3. quæſt.1. num.81. Lorca 1.1. diſput.24. de legib. mem. 2. §. vlt. Felin. in cap. in noſtra de reſcript. col.1. num.12. & 13.* con- 254

tra plures defendit *Nicol.Garc.d.par.11.cap.10.num.* 18. *Gonz.al.glos.15.num.150.* fructúsque ſuos non facit,ſed ad illorum reſtitutionem tenetur, vt per plures citatos *à Gonz.al.glos.15.num.150.*

255 Tertius effectus eſt, quod cum quis eſt priuatus beneficio ipſo iure, etiam in pœnam, ſtatim, nulla expectata ſententia, nec citato poſſeſſore poteſt confetri, & impetrari, præſentatio, vel electio fieri, vt *in cap. licet Epiſcopus, de prabendis in 6.glos.verbo te non vocato, in cap. 1.de homicid.lib.6. Flamin.d.quæſt.1.num.81. Nicol.Garcia d.cap.10. num.23.Gonz.al.glos.15.à num.148.*

256 Vnde iam non poterit ſic priuatus ipſo iure beneficia in fauorem alicuius reſignare, plures per *Flamin. d. quæſt.1.num.11.Gonz.al.glos.15.à num.146.*

Ad collationem, prouiſionem.

257 De his verbis agit *Gonz.al. glos.* 16. *&* 17.

Præſentationem.

NOta, quod beneficia iuriſpatronatus Eccleſiaſtici ſub hac reſeruatione cõprehenduntur, non ita beneficia iuriſpatronatus æquè laici,vel mixti,de quo latè cum ampliſſimis declarationibus *Gonz.al.glos.* 18. *Nicol. Garcia part.5.cap. 1. num. 552. cum multis ſequentibus*, & aliqua dixi ſupra hac *Allegat.num.27.*

Electionem,& quamuis aliam diſpoſitionem.

258 DE quibus *Gonz.al.glos.19. &* 20. ad quem ſe remittit *Nicol.Garcia dict.cap.1.num.617.*

Quorumcunque collatorum.

BEneficia etiam ad vnius tantum collationem pertinentia ſub hac reſeruatione comprehenduntur,quia pluralitas illa reſoluitur in ſuas ſingularitates,*l.falſa* 35. *§.fin.ff.de condit.& demonſtr.l. Lucius* 78.*§. Caio Scio, ff. ad Trebell.* ad quod plura adducit *Gonz.al. glos.* 21. *à princip.* Capiunt hæc verba, non ſolùm Ordinarios collatores, quales ſunt Epiſcopi in ſuis diœceſibus, *Extranag. execrabilis,§.caterum ordinarios,de prabendis,Rebuff.in concord. tit.de collationib.§. prafati Ordinarij, in glos.verbo ordinarij, Gonz.al.glos.21.à num.* 31. verum etiam extraordinarios, quibus nimirum competit collatio ex priuilegio, vel iure ſpeciali, *glos.verbo ſpectat,in cap.cum clericum,11.§.fin. de præben.in 6. Nicol.Garcia dict.cap.1. num.* 619. *Gonz.al. glos.21.num.*18.vbi *num.*19. cum *Simon. quæſt.*68. *num.*4. limitat non procedere quando ius conferendi non eſſet perpetuum, ſed temporale, putà ex indulto,ſeu priuilegio ad certum tempus, ſeu ad vitam, & *num.*39.dicit, quod huius Regulæ reſeruatio locum habet, quamuis collator ſit in fundatione nominatus, & in eadem fundatione diſponatur, quod in tali beneficio non intret reſeruatio, dum tamen talè beneficium non ſit iuriſpatronatus laicalis, aut mixti.

Cætera, quæ ad explicationem ſingulorum ſequentium verborum huius Regulæ deſiderari poſſunt, ſicut omnia ſupradicta doctiſſimè gloſſauit *Hier. Gonz.al. Hiſpan.* ideò in illis explicandis nil amplius immoror. Illa vero quæ ad Epiſcoporum alternatiuam pertinent iam ſupra dixi *Alleg.* 53. dum agerem de eorum reſidentia in ſuis Eccleſiis facienda.

S V M M A R I V M.

1 *Tempus ſemeſtre ad conferendum beneficium competit Epiſcopo.*

2 *Beneficia omnia vacantia, etiam in quibuſlibet Cathedralibus, & aliis Eccleſiis, ab Epiſcopo, ad quem collatio ſpectat, ſunt conferenda.*

3 *Parochialium prouiſio intra ſex menſes facienda eſt ab Epiſcopo, quando earum collatio ad illum ſpectat, intra quatuor vero menſes, quando ad Papam ſpectat.*

4 *Hoſpitalia, quæ conferuntur in titulum beneficij, intra ſex menſes ab Epiſcopo ſunt conferenda, ſi ad eum ſpectat collatio.*

5 *Menſes ſex dati ad conferendum incipiunt currere à tempore ſcientiæ vacationis.*

6 *Vacationis beneficij notitia præſumitur in Prælato,conſiderata per iudicem beneficij qualitate.*

7 *Vacationis modo,& temporis illius longitudine, ac diſtantia locorum, fama quæ conſtituit Epiſcopum in negligentia de morte beneficiati, debet eſſe clara,& non dubia.*

8 *Menſis quilibet, vbi abſolute de menſe fit mentio,triginta dies continet.*

9 *Menſes ſex dati Ordinariis ad conferendum,computantur ſecundum Kalendarium, & ſecundum quem occurrunt.*

10 *Epiſcopus, vel is ad quem ſpectat collatio, ſi infra ſex menſes non diſpoſuerit, collatio deuoluitur ad Superiorem.*

11 *Deuolutio debet probari gradatim de inferiori ad proximum Superiorem, & quilibet eorum habet ſex menſes ad conferendum à tempore ſcientiæ.*

12 *Menſes ſex dati Ordinario ad prouidendum, vbi primum lapſi fuerint,ſtatim poteſt Papa prouidere.*

13 *Deuolutio in exemptis immediatè Papa ſubiectis,fit immediatè ad Papam,vel Legatum de Latere.*

14 *Legatus non poteſt conferre beneficia ad Epiſcopum deuoluta ex negligentia Prælati Regularis exempti, quæ Epiſcopus confert auctoritate propria.*

15 *Deuolutio in beneficiis vnitis reſpectu vicariæ non habet locum in vnitis menſæ Prælati, quæ nunquam vacare cenſentur.*

16 *Beneficium de menſa Prælati illud dicitur, quod eſt perpetuò incorporatum menſæ Epiſcopali,aut Capitulari,ſeu Abbatiali.*

17 *Beneficia deuoluta lapſo ſemeſtre conceſſo Ordinario ad conferendum,non dicuntur de nouo vacare.*

18 *Deuolutio vbi fit gradatim ad quemlibet Superiorem, non currit ſemeſtre, quod ſibi datur ad conferendum, niſi à die notitiæ.*

19 *Negligentia non præſumitur,ſed probanda eſt,& non præſumitur ignorantia,niſi ſcientia probetur.*

EPISCOPVS INTRA QVOD TEMpus debeat de beneficiis vacantibus prouidere.

ALLEGATIO LVIII.

EPISCOPVS habet intentionem fundatam in 1
aſſiſtentia Iuris communis quoad ius conferendi omnia beneficia inferiora, vel diœceſis *cap. omnes Baſilicæ* 16.*quæſt.*4.poſt *Gonz.al.Garc.*& alios *Fillinc. tract.*41.*de benefic.cap.*2.*num.*24.*Selua. de benefic.p.*2.*quæſt.* 22.*num.*41.*Rot.apud Farin.deciſ.*182.*num.* 1. *&* *deciſ.*756. *num.*4.*par.*2.*recent.* etiamſi ſint Canonicatus & præbendæ in Cathedralibus,& Collegiatis Eccleſiis, nõ tamen per ſe ſolus, ſed ſimul cum Capitulo, *Fillinc. dict.cap.* 2. *num.*25.*ead. Rot.deciſ.*232.*num.*2.*par.*1.*recent.*qui quidem vt valide conferat duo potiſſimum requiruntur, primum, vt beneficium quod confert, ſpectet ad liberam eius collationem; ſecundum quod ipſe ſaltem ſemel contulerit *ead.Rot.deciſ.*219. *num.* 5. 6. *&* 7.*par.*1.*recent.* quia beneficia reſeruata Ordinarius conferre non poteſt *ead.Rot.deciſ.*186.*num.*2.*par.*2. *recent.* non debet eſſe ſuſpenſus, quando confert;tunc enim collatio ab eo facta eſt ipſo iure nulla *Vitalin.in Clement.*1.§.*ſi quis n.*10.*ff. de ſtatu monach.* & non ſuſtinetur ratione communis erroris, & ignorantiæ ſuſpenſionis ſtante concurſu prouiſi *Apoſt.Lap. alleg.*89. *col.*6. *Ferrer.conſ.*9.*num.* 1.*par.*1. *Boër.deciſ.*150.*num.*13.*Rota deciſ.*17.*num.*4. *&* 5.*par.*2.*recent.* Nec excommunicatus declaratus & pro tali habitus *Rot.deciſ.*534. *num.* 3. *par.* 2. *recent.* cui quidem aliàs non impedito ſemeſtre tempus ad conferendum competere

petere brobant, *cap. nulla 2. de concess. prabend. cap. licet, de supplend. negligent, Pralat. Clementin. 1. eodem titulo, Rebuff. in praxi tit. de devolut. Aloys. Ricc. in praxi aurea, resolut.* 184. *num.* 1. latè *Nicol. Garc. de benefic. par.* 10. *cap.* 2. *à num.* 1. vbi *num.* 2. asserit habere locum non solum in collatione, sed etiam in electione.

2 Primò amplia de omnibus beneficiis vacantibus debere Episcopos, ad quos collatio spectat, intra sex menses prouidere, quamuis sint in quibuslibet Cathedralibus, & aliis Ecclesiis, tam secularibus, quam regularibus constituta, *Rebuff. in d. tit. de devolut. num.* 4. *& in concord. tit. de Regia ad Praturas nomin.* §. 1. *verbo intra sex menses, Nicol. Garc. d. cap.* 2. *num.* 3.

3 Secundò amplia in prouisione Parochialium, etiam stante *Concil. Trident. sess.* 24. *de reformat. cap.* 18. quando earum collatio ad Episcopos spectat, licet quando earum collatio ad Papam, aut alios spectat, debeant infra quatuor menses personam magis idoneam præuio concursu eligere, & electam illis significare, vt in *Constitut. Pij V.* incip. *In conferendis, Kalend. Aprilis* 1566. refert *Nicol. Garc. par.* 9. *cap.* 2. *num.* 3.

4 Tertiò amplia in hospitalibus, quæ conferuntur in titulum beneficij, *Rebuff. dicto verbo intra sex menses, versic. item quando, Nicol. Garcia dicta par.* 10. *cap.* 2. *num.* 9. Illud aduertere oportet quod Episcopus existens in Curia tempore vacationis beneficij potest illud cõferre, quamuis ob reuerentiam Papæ debeat exire extra mænia, vt per *Anast. Germon. de indultis Cardinal.* §. *tibi quoad vixeris num.* 76. *Massobr. in praxi habendi concursum reg.* 7. *dub.* 44. quicquid dicat *Panin. de potestate Capituli Sede vacante p.* 2. *quæst.* 1. *vers. & quia potestas.*

5 Tempus illud sex mensium datum ad conferendum, est à tempore scientiæ vacationis numerandum, *cap. quia diuersitatem, in fine, de concess. prebend. d. cap. licet, & ibi glos. verbo notitia, Tiraquell. de retract. lignag.* §. 35 *glos.* 4. *à num.* 1. *Azori. instit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 26. *quæst.* 10. *Cald. Pereira de renonat. empbyt. quæst.* 6. *num.* 14. *Flores de Mena variar. lib.* 1. *quæst.* 3. *num.* 6. *Zerola in praxi Episcop. par.* 1. *verbo Iuspatronatus,* §. 8. *dub.* 1. *Gonz. al. ad regul.* 8. *Cancell. glos.* 6. *num.* 132. *Aloys. Ricci. dict. resolut.* 184. *num.* 1. *Rota decis.* 186. *num.* 1. *par.* 2. *recent. Nicol. Garcia d. par.* 10. *cap.* 2. *num.* 15. vbi *num.* 43. resoluit, quòd de momento, ad momentum, est huiusmodi computatio facienda. Et *Rota Romana* censuit in vna *Cinnatis Castellana* 18. *Iunij* 1557. coram *Illustriss. Quiroga* in sex mensibus datis Ordinariis ad conferendum computari diem termini, & *in vna Placentina Parochialis de Malpartida* 28. *Iunij* 1585. coram *Illustriss. Seraphino*, est inter impressas *decis.* 702. tenuit tempus sex mensium datum Ordinariis ad conferendum Parochiales ad eorum collationem spectantes per dictam Bullam *Pij V.* quæ dicit à die vacationis, intelligi à die vacationis notę, quamuis Episcopus nondum accepisset possessionem Episcopatus, cum per ipsum stetisset, refert *Nicol. Garc. d. p.* 10. *c.* 2. *n.* 22. *&* 23. Sic etiam tempus quatuor mensium concessum Ordinariis ad collationem faciendam de beneficiis curam animarum habentibus, aliàs Sedi Apost. reseruatis, non currit nisi à die notitiæ vacationis habitæ, vt tentum fuit in Rota in vna *Toletana beneficij* 28. *Nouembr.* 1578. coram *Illustriss. Seraphino*, in impressis *decis.* 380.

6 Sed inde grauis dubitatio oritur, nempè quando ista notitia præsumatur in Prælato? In qua videtur resoluendum, illam præsumi, cum etiam præsumatur habere certam notitiam beneficiorum vacantium in sua diœcesi, quia eam tenetur visitare singulis annis, *cap. Ordinarius, de offic. Ordin. lib.* 6. *Concil. Trident. sess.* 14. *de reformat. cap.* 8. *Aloys. Ricc. in d. resolut.* 184. *num.* 2. considerata per Iudicem beneficij qualitate, vacationis modo, & temporis illius longitudine, ac distantia locorum, *Rot. decis.* 6. *de iurepatron. in nouis, & in d. Toletana beneficij* coram *Illustriss. Seraph. decis.* 380. *num.* 4. *Zerola in prax. Episcop. verbo Iuspatronatus,* §. 8. *dub.* 1. *& 2. Nicol. Garc. d. par.* 10. *cap.* 2. *num.* 31. & ita prædicti sex menses incipiunt currere ab eo tempore, quo scire potuit, vel debuit Episcopus, vt tenuit *Rota in vna Vicen. Paroch. Castri Tertioli* 14. *Ianu.* 1611. coram *R. P. D. Manzanedo*, apud *Farin. par.* 2. *tom.* 1. *decis.* 323. *num.* 1. & ante tenuerat *in vna Burgen. Canonicatus* 27. *Martij* 1583. coram *D. Rubalo*, & in *vna Macerat. beneficij* 1. *Iunij* 1594. coram *D. Lutta* refert *Nicol. Garc. d. par.* 10. *cap.* 2. *num.* 28. *&* 29. vbi *num.* 33. dicit in eadem Sacra Rota tentum fuisse famam, quæ constituit Episcopum in negligentia de morte beneficiati, debere esse claram, & non dubiam: & illam dicit dubiam si habuerit ortum à duobus, vel tribus, qui dicebant se audiuisse, vel quia affines, aut coniuncti, dato quod adesset fama de morte, tamen non fecerunt luctum, ad notata per *Bart. in l.* 2. §. *quod si dubitetur, ff. quemadm. testam. aperiantur*, vt per *Achil. decis.* 46. *seu vnic. de suppien. negli. Pral.* sequitur *Mascard. de probat. conclus.* 626. *num.* 11. 7

Mensis quilibet, vbi absolutè de mense fit mentio, triginta dies continet, quia tot diebus Luna in circuitu Solis remoratur, & ad suas vices redit, cursúmque conficit. *Gregor. l.* 5. *tit.* 6. *par.* 6. *Menoch. de arbitr. casu* 50. *num.* 8. *cum seqq. Cald. Pereira* 12. *de resolut. empbyt. cap.* 14. *num.* 2. *& de empticne cap.* 4. *num.* 21. *Melch. Phabus Lusitania decis.* 51. *num.* 24. *tom.* 1. *Alexand. Trentasinq. variar. resolut. lib.* 2. *tit. de dilat. resol.* 21. *num.* 4. 8

Et dicti sex menses debent computari secundum Kalendarium, & secundum quod occurrunt, & iacent per totum circulum anni, & quod deficit de primo mense, accipiendum est de vltimo, ita *glos. verbo mensem, in cap. quam sit, de electio. in* 6. vbi omnes, plures per *Sanch. de matrim. lib.* 2. *disput.* 24. *num.* 15. *Nicol. Garciam dict. cap.* 2. *num.* 42. *& Gonz. al. ad regul.* 8. *Cancel. glos.* 11. *num.* 7. *&* 8. 9

Ne Ecclesiæ diu maneant in suspenso, quod valde dispendiosum, & damnosum illis est, *dict. cap. quam sit, &* ne iura Ecclesiastica diu maneant in incerto, *argum. l.* 1. *ff. de vsucapion. Rebuff. in praxi benefic. par.* 1. *tit. de devolut. num.* 8. ideò iura statuere, quod si Episcopus, vel is ad quem spectat collatio infra sex menses non disposuerit, collatio deuoluitur ad Superiorem, vt ab Episcopo ad Metropolitanum, ab hoc ad Primatem, ab illo ad Patriarcham, & demum ad Summum Pontif. *cap. licet, de supplend. neglig. Pral. cap.* 2. *de concess. prab. Rebuff. tit. de devolut. num.* 7. *Carraf. de benef. par.* 1. *cap.* 7. *num.* 8. *Azori. instrut. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 27. *Cald. Pereira resp.* 3. *pro Alphonso de Penharanda num.* 2. *Cochier. de iurisdict. Ordin. in exemptos, par.* 4. *quæst.* 30. *num.* 3. *Rota decis.* 186. *num.* 1. *par.* 2. *recent. Nicol. Garcia de benefic. par.* 10. *cap.* 3. *num.* 10. *praxis Episcop. par.* 1. *verbo beneficia,* §. 2. *in princip.* vbi hoc intelligit quando hodie darentur omnes isti gradus, sed pro maiori parte ab Episcopo ad Archiepiscopum, & statim ad Papam fieri deuolutionem, & *in vna Speletana beneficiorum* 31. *Ianuar.* 1594. coram *Illustriss. Mantica in impres. decis.* 260. fuit resolutum deuolutionem debere probari gradatim de inferiori ad proximum superiorem, & quemlibet eorum habere sex menses ad conferendum à tempore scientiæ, refert *Garcia dict. par.* 10. *cap.* 3. *num.* 11. vbi *num.* 42. post multos quos citat, resoluit deuolutionem fieri cum onere, & qualitatibus requisitis in prima prouisione; statim tamen, quod lapsum est primum semestre potest Papa prouidere, *Gonz. al. ad regul.* 8. *Cancell.* §. 3. *prooem. num.* 5. Vnde *Rota apud Farinac. decis.* 186. *num.* 1. *par.* 2. *recent.* censuit quod vt probetur deuolutio ad Papam debet probari semestris negligentia, & quod Papa quando prouidet vti de deuoluto non præsumitur velle vti præuentione, & in *dicta Placentina Parochialis* coram *Illustrissimo Seraphino dicta decis.* 702. tentum fuit prouisionem Parochialis intra sex menses fieri debere, aliàs Papam in conferendo præuenire posse tam potestate Ordinaria, quam 10 11 12

vigore

vigore Bullæ Pij V. reſeruantis beneficia, de quibus per Ordinarios collatores intra ſex menſes non fuit facta prouiſio. Illud aduertere oportet, quod vbi negligentia quam Prælatus ipſe habuit, dum teneretur non vt Epiſcopus, ſed vt quilibet alius cum cæteris Canonicis, intra ſex menſes beneficium conferre, non nocet ei, vt tanquam ad Prælatum ob negligentiam ad ipſum conferendi poteſtas deuoluatur, quia non fuit negligens vt ipſe ſolus, ſed cum aliis, quod efficit vt ad ipſum tanquam ad ſuperiorem meritò deuolutio fiat, ita per *cap. poſtulaſti 15. de conceſſ. prabend.* notant *Demin. à S. Geminian. in cap. à collatione 11. num. 1. de appellat. in 6.* vbi *Franch. num. 4. Innoc. in cap. irrefragabilis 13. num. 2.* & ibi *Zabarel. Hoſt.* & alij *de offic. Ordin.* Secus autem eſſet ſi electio, vel collatio à ſolo Epiſcopo tanquam Canonico facta, vel facienda fuiſſet, nam tunc nullo modo ad eum appellatio interponeretur, nec facultas conferendi deuolueretur, quia deeſſet perſonarum diuerſitas, quæ in his caſibus neceſſario deſideratur *Rot. deciſ. 1. ſub titul. de ſuppl. neglig. Prælat. in nouis*, aliàs *deciſion. 113.* Vnde aduerto quod ſi collatio facta fuiſſet ab ordinario poſt incurſam deuolutionem etiam die mox ſequenti, non tenet, vt fuit dictum in Toletana Paroch. de Guecas 17. Aprilis 1595. coram Cardin Pamphilio. Et talem deuolutionem non mutare modum vacandi, ſed præſupponere beneficium vacare, illudque deuolui cum qualitatibus requiſitis cenſuit *Rot. deciſ. 774. nu. 2. p. 3. diuerſ. Seraph. deciſ. 1309.*

15 In exemptis immediatè Papæ ſubiectis deuolutio fit immediate ad Papam, vel ad Legatum de latere, per *cap. licet, cap. ſicut, de ſupplen. negligen. Prælat. Roman. conſilio 351. Abb. in cap. graue, num. 6. & 7. de officio Ordin. & in d. cap. 2. de conceſſione præben. Selua de beneficio par. 3. quæſt. 49. num. 4. Rebuff. in concord. §. ſi quid vero, verbo ad aliam, de collat. & d. titulo de deuolut. num. 36. verſ. nono*, quos refert & ſequitur *Cochier. d. quæſt. 30. num. 5.* Ratio eſt, quia iſta deuolutio iuxta determinationem *Concilij Lateranenſis dict. cap. 2.* fit ad immediatum Superiorem, proximus autem Superior exemptorum eſt Papa, *cap. nulla, diſtinct. 94. cap. auctoritate*, cum ibi notatis, *de priuileg. in*
14 *6. Selu. dict. num. 4.* Non poterit igitur Legatus conferre beneficia ad Epiſcopum deuoluta ex negligentia Prælati Regularis exempti, quæ Epiſcopus confert auctoritate Apoſtolica, ita *Nicol. Garcia de benefic. par. 5. capit. 3. num. 31.* quia ab exempto regularibus fit deuolutio ad Ordinarium, qui Apoſtolica auctoritate conferet, *cap. cum ſingula, de prabend. in ſexto, Rebuff. tit. de deuolut. num. 32. Cochier. dicta quæſt. 30. numero 8.* vbi intelligit niſi ſi Prælatus Regularis habeat alium Prælatum, cui immediatè ſubiiciatur, tunc enim ad illum fiet deuolutio, *Cardin. in Clementin. vnic. queſtion. 3. de ſuppiend. neglig. prel.*

15 Collatio, & deuolutio in beneficiis vnitis reſpectu Vicariæ, non habet locum in beneficiis vnitis menſæ Prælati, quæ nunquam cenſentur vacare *Flores de Mena variar. lib. 1. q. 10. num. 14.*

16 Illud vero dicitur beneficium de menſa Prælati, quod perpetuò incorporatum menſæ Epiſcopali, aut Capitulari, ſeu Abbatiali, & ideo nunquam vacat, neque in tali beneficio datur negligentia in prouiſione, *gloſ. verbo de menſa in dicta Clem. vnic. de ſuppienda neglig. prel. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 5. §. 6. num. 63. Farin. deciſ. 204. p. 2. recent.*

17 Beneficia deuoluta lapſo ſemeſtri conceſſo Ordinario ad conferendum non dicuntur de nouo vacare, *Gonzalez. ad regul. 8. Cancell. gloſſ. 15. §. 2. num. 20. & 21. & gloſſ. 24. à numero 78.* quærit ſi Cardinalis collator non contulit beneficium, quod vacauit in menſe, aliàs Apoſtolico, infra ſex menſes, ita quod ſit locus deuolutioni ad Superiorem, an tunc poſſit conferre Archiepiſcopus, qui Cardinalis non eſt, ſeu alius, ad quem de iure competit deuolutio, an vero ſolus Papa.

18 Cuilibet autem Superiori ad quem gradatim fit deuolutio non currit ſemeſtre, quod ſibi datur ad conferendum, etiamſi deuolutio fiat à patrono laico, qui tantum habet quadrimeſtre, niſi à die notitiæ, *Rota deciſ. 6. de iurepatronatus in nouis, & in Sabinen. beneficiorum 11. Maij 1584.* coram *Hipsio, & in Salamantina portionis 23. Iunij 1586.* coram *Bubalo. Lamb. parte 3. libro 2. quæſt. 2. art. 8. Card. Seraphin. Rot. Roman. deciſ. 380. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici reſolut. 155. verſiculo, tum ſecundo, Zerola in praxi Epiſcopal. par. prima verbo beneficia, §. 3.* ibi à die deuolutionis, vel veroſimilis notitiæ, *Nicol. Garcia dicta par. 11. capit. 3. num. 9.* vbi *num. 10.* dicit in *vna Calciaten.* coram *D. Orano de anno 1584.* fuiſſe reſolutum deuolutionem ad Papam non probari, niſi conſtet de lapſu temporis Superioribus etiam præfixi, & *num. 16.* quod qui impetrat certo modo tanquam deuolutum, debet probare deuolutionem, gradatim tamen fieri debet priuſquam huiuſmodi verificata dici poſſit, & per ſemeſtre lapſum cuilibet inferiori *Rebuff. dict. tit. de deuolut. num. 3.* & etiam cum ſcientia & patientia omnium collatorum, vt fuit dictum in *Aretina Capella 5. Martij 1610.* coram *Cardin. Lancellotto*: plenè ſcilicet, & concludenter, *Rot. deciſ. 186. numer. 1. p. 2. recent.* vbi *num. 2.* cenſuit ad effectum deuolutionis ſcientiam debere eſſe certam, & non ſufficere præſumptam, negligentia enim non præſumitur, ſed probanda eſt *l. 3. §. ſi ad diem, ff. de re milit. Affict. deciſ. 13. numero 18. Grat. conſil. 100. numero 1. lib. 2. Cochier. dicta quæſt. 30. numero 18.* & præſumitur ignorantia niſi ſcientia probetur, in noſtris terminis *Rebuff. d. tit. de deuolut. numero 12.* poſt *Lambertin. & Maſcard.* dicit *Nicol. Garcia dicta par. 10. capit. 3. num. 23.* vbi *num. 22.* tenet quod Iudex arbitrabitur an prædictus Superior præſumatur ſcire ex qualitate beneficij, modo vacationis, quantitate temporis, diſtantia locorum, & fama.

Vnde ſcientiam etiam in inferiore collatore probandam eſſe, vt deuolutionis locum eſſe admittatur, tenuit *Rota in Benonien. terrarum 20 Octobr. 1582.* coram *Bubalo, & in Firmana beneficij 12. Maij 1595.* coram *Cardin. Blanchetto.*

In beneficiis verò de iurepatronatus locorum non dicitur factus locus deuolutioni ad fauorem Epiſcopi, nempe vt ipſe conferre poſſit, ſi diuerſi præcedentes iuſpatronatus de quo tamen legitimè conſtat, duo præſentarunt, qui inter ſe litigant quis ſit præferendus in inſtitutione, immo in tali caſu ſi ipſe Epiſcopus conferat extraneo attentare dicitur, vt fuit reſolutum in *Aretina capellaria 19. Martij 1601.* coram *Pena.* Quod quidem amplia procedere etiam quando lis vertitur inter patronos & Epiſcopum, vel prouiſos ab eis, tunc enim non habet locum diſpoſitio, *cap. quoniam de iurepatron. Ioan. Andr. in cap. cum vos numer. 2. verſ. vade iura,* vbi *Butr. num. 7. verſ. iura ergo, & Imol. numer. 7. verſ. ſi aut erat dubium, de offic. Ordin. Lap. allegat. 78. numer. 15. cum allegatis in 2. perdonen. iuriſpatronatus 19. Febr. 1601.* coram *Pena, & in Bracharen. benef. 3. Martij 1603.* coram *Greg. XV.*

SVMMARIVM.

1 *Commenda alicuius Eccleſiæ in perpetuum datur, cum committitur alicui, vt eam adminiſtret, & regat dum vixit in ſui vtilitatem, cum facultate diſponendi de fructibus, ſicut verus beneficiarius.*
2 *Commenda perpetua beneficij eſt titulus canonicus.*
3 *Commendam perpetuam habentes non ſe promouentes infra annum, incidunt in pœnam cap. licet canon, de elect. lib. ſexto.*
4 *Incompatibilitatem inducit commenda perpetua.*
5 *Commenda perpetua poteſt reſignari, vel permutari.*

Ordi

6 *Ordinarius nullus inferior Papa potest perpetuò commendare.*

7 *Ecclesiam commendans Papa simpliciter alicui in perpetuum, hoc est, ad vitam eius commendare videtur.*

8 *Ecclesia simpliciter commendata per Papam alicui, commendatarius tunc non habet liberam potestatem statuendi de eius fructibus.*

9 *Ecclesiam ad certum tempus commendatam per Papam potest Episcopus conferre post elapsum tempus.*

10 *Commenda ad tempus dicitur cum Ecclesia Pastore, vel debito sibi ministro destituta, vel viduata alterius fidei, & cura committitur.*

11 *Commendare nihil aliud est, quam deponere.*

12 *Commendatarius ad tempus non facit fructus suos, imò tenetur de eis rationem reddere.*

13 *Commendatarius ad tempus, nec resignare, nec permutare potest beneficium sibi commendatum.*

14 *Commendare Ecclesiam alicui ad tempus regendam res est antiqua, & in Ecclesia vsitata.*

15 *Commendare potest Episcopus parochialem Ecclesiam, & alia beneficia, quibus inest cura animarum ad sex menses.*

16 *Commendare Abbatias, Prioratus, & Præposituras, beneficiaque Regularia solus Papa potest.*

17 *Commenda perpetua, quæ datur de beneficio, seu Prioratu Regulari, non requirit professionem.*

18 *Commendatarius potest ad libitum reuocari, ad nutumque remoueri per Episcopum, etiam ante semestre finitum.*

19 *Commendatarius coram Ordinario absolutè, & simpliciter commendationi cedere potest.*

20 *Commendationis etiam ad tempus debet fieri mentio, vbi ipsa impetratur.*

21 *Commendatum beneficium, siue in perpetuum, sine ad tempus non vacat per obitum commendatarij, sed vacat semper, vt prius.*

22 *Commendare Ecclesiam, seu beneficium non potest inferior Episcopo, nisi habeat iurisdictionem quasi Episcopalem.*

23 *Commendari non potest Parochialis Ecclesia Episcopi auctoritate, nisi Clerico ætatem legitimam habenti, videlicet ad Sacerdotium promoto.*

24 *Declaratur Concil. sess. 24. de reform. cap. 18. in principio, & num. 25.*

26 *Vicario Parochiali simpliciter dato congrua debetur portio, nec Episcopus à principio fructus omnes eidem assignare potest, nisi ad congruam portionem, & sustentationem essent necessarij.*

27 *Deputatio Vicarij non est de forma concursus, & prouisionis.*

EPISCOPVS QVAS ECCLESIAS, ET ad quod tempus commendare possit.

ALLEGATIO LIX.

1 ECCLESIÆ Parochiales in perpetuum, vel ad tempus commendari possunt; in perpetuum commendatur Ecclesia cum committitur alicui, vt eam administret, & regat, dum viuit in sui vtilitatem, cum facultate disponendi de fructibus, sicut verus beneficiarius, *Nicol. Garcia de de benefic. par. 4. cap. 4. num. 7. Azor.*
2 *instit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 11. quæst. 1. in fine*, hæc enim commenda perpetua beneficij est titulus canonicus, *cap. si plures 21. quæst. 1. cap. dudum, si secundo, de elect. con. Mandos. in reg. de verisimili, quæst. 3. num. 2. & in reg. 32. quæst. 7. num. 12. Pute. decis. 158. num. 4. lib. 1. Rot. decis. 765. num. 5. parte 3. diuers.* quos refert, & sequitur *Gonz. ad reg. 8. Cancell. glos. 5. §. 8. num. 2. Gambar. de officio, & potest. Legati de Latere, lib. 4. tit. de potestate Legati in commendando beneficia à num. 16. Rebuff. de pacif. possess. num. 35. Flamin. de resignat. lib. 2. quæst. 17. num. 11.* ita vt pœna, *cap. licet canon, de elect. lib. 6.* contra non promouentes se infra annum, habeat locum in his commendatariis perpetuis, *Clem. in agro, §. Cæterum, de statu Monach.* ibi, infra annum computandum à tempore collationis, & commissionis, *Gonz. al. dict. §. 8. num. 7. & 8.* & incompatibilitas inducta à *cap. de multa, de prebendis, & Extranag. execrabilis, eodem tit.* habeat locum in his commendis perpetuis *Gonz. al. d. §. 8. num. 20. Nicol. Garcia d. cap. 4. à num. 33.* Nam ex quo commendatarius ius, ac titulum in beneficio sibi in perpetuum commendato consequitur, vt supra dictum est, ideo illud resignare, etiam in fauorem, ac permutare valet *Flamin. d. quæst. 17. num. 9. & 10. Gambar.* vbi supra *num. 113.* ac proinde huiusmodi beneficia commendata impetrari possunt *Rot. decis. 572. numer. 4. p. 2. recent.*

3 4 5

Nullus Ordinarius inferior Papa potest perpetuò, 6
hoc est, ad alicuius vitam, commendare *Lait. Zecch. de benef. & pensionibus c. p. 7. num. 2. Gambar. dicto loco num. 145. cum seqq. Nicol. Garcia d. cap. 4. num. 13.* per *cap. nemo deinceps, 15. de elect. in 6.* Amplia vt nec Episcopus possit perpetuò beneficium iurispatronatus sine patroni consensu commendare, vt voluit *glos.* communiter recepta verbo commendare in *cap. nemo deinceps, de elect. lib. 6.* ac post alios *Roch. de iurepatron. verbo honorificum quæstion. 3. num. 8. vers. item ad præditam conclusionem, & Lambert. eod. tract. lib. 2. p. 3. quæst. 7. art. 1.* vbi etiam quoad hoc an patronus non reuocata commenda possit præsentare, remittit se ad ea, quæ post *Gemin. d. cap. nemo tradidit eodem lib. 2. p. 1. quæst. 6. princip. art. 14.* Papa si Ecclesiam 7
commendet simpliciter, hoc est, nec certum tempus, nec perpetuum exprimendo, in perpetuum, hoc est, ad vitam eius, commendare videtur; quia cum non in perpetuum, sed ad tempus commendat, solet certum illud tempus exprimere, *Azor. d. cap. 31. q. 12.* vbi *quæst. 19.* re- 8
soluit, quod quando Papa sic simpliciter, nulla alia adiecta clausula, alicui beneficium, vel Ecclesiam commendat, Commendatarius tunc non habet liberam potestatem de fructibus statuendi, quia solet Papa cum Ecclesiam in perpetuum commendat, clausulam apponere his verbis: Vt commodius onera sustinere queas, de alicuius subuentionis auxilio prouidere cupientes, tale Monasterium, vel beneficium auctoritate Apostolica concedimus, commendamus, & prouidemus, per te quamdiu vixeris, tenendum, & possidendum, ita quod durante commenda huiusmodi de fructibus, redditibus, & prouentibus ipsius disponere & ordinare valeas, sicut veri Abbates ipsius beneficij, qui fuerunt pro tempore, ordinare, & disponere potuerunt, & debuerunt, alienatione tantum bonorum immobilium, & pretiosorum mobilium ipsius beneficij tibi penitus interdicta, Ad- 9
uertendũ maximè est, quod vbi Romanus Pontifex Ecclesiam ad certum tempus cõmendauit, non potest Episcopus conferre post elapsum tempus, quia eo ipso, quod Papa commendauit censetur affecta, vel reseruata, hoc est, ipsius iuri, & potestati ita subiecta, & obnoxia, vt eam nullus conferre queat, ita *Azor. d. cap. 31. q. 7.* & plures quos refert, & sequitur *Nicol. Garcia d. cap. 4. numer. 68.*

Ad tempus alicui commendatur Ecclesia cum Pasto- 10
re, vel debito sibi ministro destituta, vel viduata alterius fidei, & curæ committitur, donec idoneum Rectorem acceperit, *Azor. d. cap. 31. quæst. 1. Gonz. al. d. §. 8. numer. 35. Nicol. Gar. d. cap. 4. numer. 7.* ac proinde is, cui Ecclesia commendatur, sit depositario, & commodatario similis, cum Ecclesia causa custodiæ tantum ei concedatur, *Menoch. remed. 15. recuper. possess. num. 38. cum seqq.* Nam com- 11
mendare nihil aliud est, quam deponere, *l. commendare, ff. de verb. signif. l. Lucius, 24. ff. depositi, glos. verbo commendare, in d. cap. nemo deinceps, Put. decis. 25. num. 2. lib. 1. Azor. d. quæst. 1. Gonz. al. d. §. 8. num. 38. Nicol. Garc. d. cap. 4. num. 6.*

Et

Et ideo non facit fructus ſuos, ſicut depoſitarius,
11 *gloſ. d. verbo commendare, Gamb.tr. dicto loco numer.* 116. *Gonz.al. d.*§.8. *num.*39. imò tenetur de eis rationem red-
13 dere, *cap. placuit* 10. *quæſt.* 4. ac proinde reſignare, nec permutare huiuſmodi beneficium, ſi ad tempus commendatum ſit, valet *Flamin dict. quæſt.* 17. *num.* 2. quia nec in re, nec ad rem in illo ius habet *Gonzalez d.* §.8. *num.*37.

14 Commendare Eccleſiam alicui ad tempus regendam res eſt antiqua, & in Eccleſia vſitata, à tempore *Gregorij I. & Leo IV. in cap.qui plures* 21. *quæſt.* 1. decreuit, vt in vna Eccleſia titulatus, alteram ſibi commendatam poſſit habere; nam olim Eccleſiæ commendari conſueuerunt ad tempus, donec idoneus Rector eligeretur, & crearetur, & quia ſæpe Rectorum electio ob diſſidia, & lites differebatur commendari cœperunt Eccleſiæ ad ſex menſes, vt in caſu *d.cap. nemo deinceps*, vbi diſponitur, quod huiuſmodi commendæ temporales, quæ fiunt ad vtilitatem Eccleſiæ, non poſſunt concedi, niſi per vnum ſemeſtre, & ex euidenti neceſſitate, vel vtilitate ipſius Eccleſiæ ſuadente, licet finito illo ſeſimeſtri, ſi adhuc durabat eadem neceſſitas, vel vtilitas, poterat per aliud ſemeſtre commendari, vt declarat *gloſ. ibi, verbo durare, Rebuff. in praxi tit. de commenda, numer.* 65. *Gonz.al. d.*§.8. *num.*35.

15 Poteſt igitur Epiſcopus Parochialem Eccleſiam ad prædictos ſex menſes commendare, & alia beneficia, quibus ineſt animatum cura etiam abſque patronorum conſenſu, ſi de iurepatronatus ſint, *cap. cum vos, de offic. Ordin. Concil. Trid. ſeſſ.* 24. *cap.* 18. *verſ. in omnibuſque, Lambertin. de iurepatron. lib.* 2. *p.* 3. *quæſt.* 7. *art.* 1. *&* p. 2. *quæſt.* 1. *art.* 29. *&* 30. *Monet. de commutat. vltim. volunt. capit.* 10.
16 *num.*378. *Fillinc. d. tract.* 41. *cap.* 3. *num.* 132. Simplicia vero beneficia commendari non ſolent. Cæterum Abbatias, Prioratus, & Præpoſituras ſolus Papa commendat, ſolus item ipſe ius habet commendandi beneficia Regularia, quoniam exempta ſunt, ita *Azor. d. cap.* 31. *q.* 15. ac ſecularis de regulari prouidet in commendam, & è contra, *Rebuff. d. tit. de commenda, num.* 7. *Nicol. Garc. d. cap.*
17 4. *num.* 26. vbi *num.* 27. reſoluit, quod quando beneficium, ſeu Prioratus Regularis datur in commendam perpetuam non requiritur poſſeſſio, *&* num. 28. quod habens in commendam beneficium regulare cogi non poteſt profiteri religionem, ſicut habens in titulum cogeretur.

18 Epiſcopus, qui ad ſex menſes Parochialem commendauit, non poteſt ante ſemeſtre tempus nutu ſuo commendationem reuocare, niſi adiecerit clauſulam, donec ipſe voluerit, *gloſ. in d.c. nemo, Rebuff. d. tit. de commendis, num.*58. *Azor. d. cap.* 31. *quæſt.* 6. *verſ. queres.* Verius tamen credo huiuſmodi commendatarium, cum nec in re, nec ad rem ius habeat, vt ſupra dixi, poſſe ad libitum reuocari, ad nutumque remoueri, *gloſ. in c. ſi conſiteris, de accuſ. & in cap. qui plures,* 21. *quæſt.* 1. *Mandoſ. reg.* 39. *quæſt.* 3. *num.*8. *Gonz.al. d.*§.8. *num.*35. *&* 37. *Nicol. Garci. d. cap.* 4. *à*
19 *num.*51. vbi diſtinguit *num.*54. *&* 55. Ita etiam poterit dictus Commendatarius coram Ordinario abſolutè & ſimpliciter commendationi cedere, non tamen gratia, & fauore alterius, quia ius, & titulum in beneficio non habet, vt ſupra dixi, & intra ſex méſes poteſt Epiſcopus quandocumque voluerit Eccleſiam commendatam repetere, *Azor. d. cap.* 31. *q.*8. vbi *q.*13. reſoluit Epiſcopo cómendante Eccleſiam Parochialem Titio ad ſes menſes poſſe ipſum Titium à Papa impetrare temporis prorogationem, antequam prædicti ſex menſes præterean t, quia illis elapſis non habebit locum prorogatio, cum totum, quod fecerat Epiſcopus finitum ſit, ac proinde
20 Eccleſia deſinat eſſe commendata. Illud in præſentiarum eſt omninò aduertendum, quod in impetratione Eccleſiæ commendatæ, etiam ad tempus, debet fieri mentio commendationis, aliàs impetratio eſſet ſubreptitia, ac proinde irrita, & inanis, *Archid. Domin. & Franch. in d.c. nemo deinceps, Azor. d.c.* 31. *q.*6. quia Eccleſia commẽdata nõ omninò vacare dicitur, cum eius poſſeſſionem, & adminiſtrationem cõmendatarius habeat: tum quia Papa iuri alicuius derogare nõ creditur, *c. ſuper eo, de offi. deleg. c. quamuis, de reſcript. in* 6. Deinde notabis, quod beneficiũ 21
commendatum, ſiue in perpetuum, ſiue ad tempus, non vacat per obitum Commendatarij, ſed vacat ſemper, vt prius, ita vt non ſit attendendus menſis, nec locus, in quo Commendatarius obierit, *Put. deciſ.* 25. *num.*6. *lib.* 1. *Nauar. in man. cap.* 25. *num.*126. *& conſ.* 30. *de præb. in antiq.* aliàs 28. *in nouis, Sayr. in florib. deciſ. ſub eodem tit. deciſ.* 31. *Flamin. de reſign. lib.* 2. *q.* 19. *num.* 13. *Gonz. al. d.*§.8. *num.*48. *cum ſeqq. Nic. Garc. d. cap.* 4. *num.*64.

Inferior Epiſcopo non poteſt Eccleſiam, ſeu benefi- 22
cium commẽdare, etiamſi ius habeat conferendi beneficium priuilegio, præſcriptione, vel conſuetudine, *Domin. in d. cap. nemo deinceps, num.*14. & ibi *Franch. num.*8. *Cabar. de officio Legati lib.* 4. *rub. de poteſtate Legati in commendando beneficia, à num.*165. *Cuch. in inſtit. maiorum lib.* 3. *tit.* 6. *num.*46. *Flamin. de reſign. lib.* 7. *q.* 10. *num.*23. *Azor. d. cap.* 31. *q.* 11. *Nicol. Garcia d. cap.* 4. *num.*8. Niſi habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, quia tunc poterit beneficia commendare ad tempus, ſicut Epiſcopus *Flores de Mena variar. q. lib.* 3. *q.* 24. *num.*16. *Nicol. Garci. d. cap.* 4. *num.*12. *& in capitulo Sede vacante admittit Fillinc. tract.* 41. *de benef. cap.* 2. *num.*46.

Parochialis Eccleſia non poteſt Epiſcopi auctoritate 23
commendari, niſi clerico ætatem legitimam habenti, videlicet annum vigeſimumquintum agenti, & nonniſi ad Sacerdotium promoto, vt poſſit interim Sacerdotis munus, & officium obire, ſic habetur *in d.c. nemo deinceps, Azor. d. lib.* 6. *cap.* 8. *q.* 7.

Attento iure nouiſſimo *Concilij Trid. ſeſſ.* 24. *de reform.* 24
c. 18. *in princ.* debet Epiſcopus ſtatim habita notitia vacationis Eccleſiæ (ſcilicet Parochialis) antequam vllum fiat examen, (vt declarauit ſacra Congr.) ſi opus fuerit, idoneum in ea Vicarium, cum congrua, eius arbitrio, fructuum portionis aſſignatione, conſtituere, qui onera ipſius Eccleſiæ ſuſtineat, donec ei de Rectore prouideatur, de quo *Iacob. de Graff. in aureis deciſ. par.* 2. *lib.* 2. *cap.* 26. *num.*28. *Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. p.* 2. *cap.* 18. *nu.*52. *Aloyſ. Rice. in praxi fori Eccleſ. deciſ.* 575. *in* 1. *edit. & reſol.* 495. *num.*3. *in* 2. *edit. Vivian. in praxi iurispatron. par.* 2. *lib.* 8. *cap.* 8. etiamſi inſtitutio pertineat ad inferiorem, *Franc. Leo, & Vivian. dictis locis*, vel ad collationem aliorum, vt reſoluit *Nicol. Garcia de benefic. p.* 9. *cap.* 2. *num.* 10. Et ita Commenda, quæ ad ſex menſes in Eccleſiis curatis fieri poterant ab Ordinariis, iuxta *d. cap. nemo deinceps*, amplius poſt Conc. locum non habent, cum debeat in eis deputari Vicarius ad formam ſupradictam relatam in *Conc. Trid. d. cap.* 18. ita declarauit Sacra Congreg. teſte *Nic. Garc. d. par.* 4. *cap.* 4. *num.*15.

Eo tendunt verba illa, ſi opus fuerit, quia in eadem 25
Eccleſia poſſent adeſſe alij Miniſtri Sacramentorum, qui interea curam quoque illam, quæ ad defunctum ſpectabat, exercerent, vel aliqui vicini Parochi libenter idem præſtarent, aut alij ſimiles caſus euenirent, quibus appareret, non opus eſſe conſtituere alium Vicarium, ita S. Cong. deciſum refert *Nicol. Garc. d. cap.* 2. *num.*13.

Vicario Parochilia ſimpliciter dato, nó omnes fructus, 26
ſed congrua portio debetur, nec Epiſcopus à principio fructus omnes eidem aſſignare poteſt, niſi ad congruam portionem, & ſuſtentationem eſſent neceſſarij, *Nauar. conſ.* 5. *ſub tit. de offic. Ordin. in nouis, Sayr. in floribus deciſ. ſub eodem tit. deciſ.* 17. *Nicol. Garcia dict. cap.* 2. *numer.*16. *& numer.*19. dicit in Rota deciſum huiuſmo- 27
di Vicarij deputationem non eſſe de forma concurſus, & prouiſionis.

SVMMARIVM.

1 *Vicarium conſtituere quando debeat Epiſcopus occurrente Parochialis Eccleſiæ vacatione, oſtenditur.*

2 *Vicarij deputatio ab Epiſcopo facienda in vacatione Parochialis Eccleſiæ, non poteſt impediri à collitigantibus, etiam interpoſita appellatione ab electione Œconomi.*

3 *Vicarij deputatio occurrente Parochialis Eccleſiæ vacatione ſpectat ſemper ad Epiſcopum, vel illo defuncto, ad Capitulum Sede vacante, in cuius diœceſi Parochialis exiſtit, etiamſi eius inſtitutio pertineat ad inferiorem.*

4 *Caſus proponitur, qui accidit in vacatione Theſauraria dignitatis, de qua Auctor prouiſus fuit, circa commendationem Parochialium dictæ Theſauraria annexarum inter Illuſtriſſ. Archiepiſcopum Bracharen. & Colleg. Vimar. Priorem.*

5 *Commendare Eccleſiam, ſeu beneficium non poteſt inferior Epiſcopo.*

6 *Natale vt vnuſquiſque diligat naturale eſt.*

7 *Vimaranum oppidum quondam Luſitaniæ caput, vbi primum eius Rex natus fuit.*

8 *Vimaranum oppidum antiquiſſimum eſt.*

9 *Vimaranum multis Sanctorum corporibus exornatur.*

10 *Beati Gualteri corpus, qui fuerat Seraphici P. diſcipulus, in Cœnobio S. Franciſci oppidi Vimaranen. ſitum eſt, ac multis claret miraculis.*

11 *Collegiata Eccleſia Vimaranen. Luſitaniæ inter omnes inſignis, & antiqua eſt.*

12 *Conſtitutio Pij V. refertur.*

13 *Concurſus in vacatione Parochialis Eccleſiæ debet fieri iuxta formam Concilij, aliàs collatio erit nulla, & Papæ poſtea reſeruatur.*

14 *Concurſu conferuntur per viam regulæ beneficia ea, quæ curam habent animarum.*

15 *Concurſus in beneficis curatis reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, quomodo faciendus, oſtenditur.*

16 *Concurſus edicta debent proponi ſi beneficium curatum iuriſpatronatus Eccleſiæ in menſibus Apoſtolicæ Sedis reſeruatis vacauerit, & Ordinarius nulla habita ratione patronorum idoneum eligere, ac Romam mittere poteſt*

17 *Concurſus forma, quam Concilium præſtitit in conferenda Parochiali, quæ ſit iuriſpatronatus mere Eccleſiaſtici, ſeruanda eſt, etiamſi Eccleſia ſit iuriſpatronatus partim Eccleſiæ, partim laici, vel pro duabus partibus pertineat ad laicum*

18 *Examen per concurſum fieri non debet in vacatione Parochialium, quæ ſunt iuriſpatronatus laicorum, ſed ſufficit quod deputatus à Patronis examinetur ab examinatoribus in Diœceſana Synodo deputatis, & idoneus iudicetur.*

19 *Examen per concurſum in vacatione Parochialium, quæ ſunt iuriſpatronatus laicorum, quando ſunt plures præſentati, & tunc Epiſcopus eligere poteſt, quem cæteris magis idoneum iudicauerit.*

20 *Iuſpatronatus deuolutum ad Ordinarium conferitur per concurſum pro ea vice.*

21 *Examen per concurſum fieri non debet in reſignationibus Parochialium factis in manibus Papæ in favorem.*

22 *Declaratur Concil. Trid. ſeſſ. 24. cap. 18. de reform. ibi, per reſignationem in Curia.*

23 *Examen per concurſum quando requiratur in permutationibus Parochialium, oſtenditur.*

24 *Abbatia dignitas concurſu non confertur, quamuis vnita ſit ei perpetuò, & acceſſoriè Parochialis Eccleſia.*

25 *Dignitas, quæ Parochialem perpetuò, & acceſſoriè vnitam habet, concurſu non confertur.*

26 *Parochialis Eccleſia, quæ eſt vnita Canonicatui, concurſu non confertur.*

27 *Parochialis, cui vnitus eſt Canonicatus, aſſumit naturam, conſuetudines, & priuilegia illius.*

28 *Beneficium curatum, quod verò eſt dignitas, non eſt conferendum per concurſum.*

29 *Dignitas habens curam animarum in Eccleſiis Collegiatis concurſu non conferitur, nec in illa examen eſt neceſſarium, quale requiritur in Parochialibus.*

30 *Cura animarum, quæ in Eccleſia Collegiata exercetur per Canonicos, vel hebdomadarios concurſu non conferitur.*

31 *Parochialis Eccleſia, quando eſt ſubiecta Monaſterio, vel annexa, aut de eius menſa, concurſu non conferetur.*

32 *Vicariæ perpetuæ Parochialium vnitarum concurſu non conferuntur.*

33 *Beneficia Regularia, quæ Regularibus conferri conſueuerunt, concurſu non ſunt conferenda.*

34 *Prioratus Regulares habentes curam animarum ſoliti commendari ſecularibus, concurſu non conferuntur.*

35 *Parochialis, quam quis acquirit per regreſſum, non eſt neceſſarium examen per concurſum, ſi eam iam poſſedit.*

36 *Beneficia ſimplicia concurſu non conferuntur.*

37 *Parochialis litigioſa concurſu non confertur.*

38 *Parochialis, quando eſſet exigui redditus, aut nullus eſſet, qui velit examinari, vel ob diſſidia, aut graniores rixas, abſque concurſu conferri poteſt.*

39 *Approbatus, & electus per concurſum, ſi non vult conſentire penſioni, quæ à Papa ſuper beneficio reſeruatur, tunc Papa ſolet beneficium alteri conferre abſque concurſu.*

40 *Inferiores Epiſcopo habentes ius conferendi non poſſunt facere concurſum.*

41 *Vicarius Epiſcopi etiam Epiſcopo non impedito, poteſt mandare, vt coram ſe examen fiat.*

42 *Inferiores exempti habentes proprium diſtrictum, & Epiſcopalem iuriſdictionem, habent facultatem faciendi concurſum.*

43 *Edictum eſt de ſubſtantia, atque de forma in concurſu Parochialium.*

44 *Edictum debet apponi ab Ordinario loci, vbi exiſtit beneficium, & ibidem examen eſt peragendum, etiamſi ab Ordinario alterius diœceſis ſit conferendum.*

45 *Edictum debet remanere affixum ad valuas Eccleſiæ per ſpatium decem dierum, quod per aliud ſimile poterit prorogari, non vltra.*

46 *Termino elapſo per edictum ad examen conſtituto nullus eſt admittendus, quod limitatur certis in caſibus.*

47 *Termino edicti tranſacto omnes, qui deſcripti fuerint ab examinatoribus in Synodo diœceſana deputatis, examinari debent.*

48 *Examinatores ſemel in ſynodo deputati, ſi Synodus quotannis non fiat, munus ſuum debent exercere, donec Synodus habeatur.*

49 *Examinatorum Synodalium officium expirat, ſi anno elapſo aliqui ex eis mortui fuerint.*

50 *Examinatores Synodales ſi non adſint eo tempore, quo debet fieri prouiſio per concurſum, poteſt Epiſcopus, non obſtante Concilij forma, deputare nouos examinatores abſque celebratione Synodi.*

51 *Concurſus faciendus eſt, etiamſi vnus tantum, vbi alij non adſunt, ſe deſcribi faciat ad illum, cui ſi idoneus inueniatur, beneficium eſt conferendum.*

52 *Examinatores Synodales nihil prorſus occaſione examinis, nec ante, nec poſt accipere poſſunt.*

53 *Examinatoribus deputatis in Synodo pro concurſu Parochialium non poteſt Ordinarius ſtatuere aliquod ſtipendium, etiam minimum, niſi contrarium vſu receptum ſit, vt in aliquibus Hiſpaniæ Eccleſ.*

54 *Simonia vitium cur tam ipſi examinatores, quam alij dantes incurrant, oſtenditur.*

55 *Simonia committi poteſt ex parte competitorum, ſi duo concurrentes ad beneficium, alter ad impedimentum tollendum alij pretium det, vt à concurſu deſiſtat, & ſic ſolus exiſtens ipſe obtineat.*

56 *Simonia committitur ſi fiert pactio, quod alter alteri in*

concurſu

Digitized by Google

concurſu defectus, vel exceptiones non opponat.

57 *Examinatores ad beneficia ſcientiam examinandorum, iuxta beneficiorum qualitatem debent attente rimari.*

58 *Dignitates omnes, & ſaltem dimidia pars Canonicatuum in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis inſignibus, vbi id commodè fieri poteſt, hortatur Concilium, vt nonniſi Doctoribus, vel Licentiatis in Theologia, aut iure Canonico conferantur.*

59 *Dignitatibus ſine Sedis Apoſtolicæ auctoritate, non licet onus imponere, quod quis niſi graduatus non poſſit eas obtinere.*

60 *Archidiaconi, qui vel curam habent animarum, vel iuriſdictionem, in omnibus Eccleſiis, vbi id fieri poteſt, Magiſtri, ſeu Doctores, aut Licentiati, in Theologia, vel iure Canonico debent eſſe.*

61 *Decanum nullo Concil. Trident. decreto iubetur, vt neceſſario ſit Magiſter, ſeu Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico.*

62 *Scholaſtria conferenda eſt Doctori, vel Magiſtro, aut Licentiato in Theologia, vel iure Canonico, aliàs promiſſio eſt nulla.*

63 *Dignitas principalis in Eccleſia Collegiata exempta conferri debet Doctori, vel Licentiato, vt principalis dignitas in Cathedrali, non tamen neceſſariò.*

64 *Dignitas principalis in Collegiata requirit ætatem vigintiquinque annorum incœpterum, cum habeat curam animarum in foro interiori, & exteriori.*

65 *Dignitates in Cathedralibus poſſunt obtineri ab habentibus ætatem vigintì duo annorum, niſi habeant curam animarum principaliter, ſecus ſi acceſſorie.*

66 *Ætas vigintì duorum annorum, quæ requiritur ad dignitates in Cathedralibus, debet eſſe completa & non ſufficit ſi vigeſimus ſecundus annus ſit incœptus.*

67 *Dignitates in Collegiatis poſſunt obtineri ab habentibus decimumſeptimum annum.*

68 *Pœnitentiarius Canonicus Eccleſiæ Cathedralis debet eſſe Magiſter, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, & annorum 40. ſeu aliàs, qui aptior pro loci qualitate reperiatur.*

69 *Canonicatus in Cathedralibus, quam requirit ſcientiam, oſtenditur.*

70 *Canonicatus in Cathedralibus quam requirit ætatem, ſub diſtinctione demonſtratur.*

71 *Canonicatus Collegiatarum Eccleſiarum poſſunt obtineri ab habentibus ætatem quatuordecim annorum ex diſpoſitione iuris, etiamſi habeant Parochiales ſibi acceſſorias vnitas.*

72 *Beneficium ſimplex conſequi volenti, ſatis eſt ſi Canonicas Horas recitare, ac conſtruere ſciat.*

73 *Beneficium ſimplex nullus ante decimumquartum annum poteſt obtinere.*

74 *Beneficium ſimplex ex diſpenſatione Summi Pontificis infanti poteſt conferri.*

75 *Epiſcopus non poteſt indulgere cuiquam, vt ante decimumquartum annum incœptum, beneficium ſimplex obtineat, quod ſi faciat, peccabit mortaliter, & collatio erit nulla.*

76 *Beneficium ſimplex, vt poſſit obtineri, ſufficit quod decimusquartus annus ſit cœptus, quamuis non ſit expletus.*

77 *Fundationi ſtandum eſt, qua ſtatutum fuit, vt beneficium ſimplex, etiam minor quatuordecim annorum conſequi valeat, cum ei non fuerit derogatum per Concilium Tridentin.*

78 *Ætas quatuordecim annorum, quæ deſideratur ad beneficium ſimplex, requiritur, etiamſi illud detur per viam præſentationis, electionis, aut alterius cuiuſcunque prouiſionis.*

79 *Penſio non poteſt obtineri, niſi ab habente ætatem quatuordecim annorum.*

80 *Curata beneficia quam peritiam flagitent, oſtenditur.*

81 *Curata beneficia qui vult obtinere, debet eſſe conſtitutus in ætate vigintiquinque annorum incœpterum.*

82 *Curati beneficij collatio poteſt fieri prima tantum tonſura initiato, dummodo in ea ſit ætate, vt intra annum ad Sacerdotium promoueri poſſit.*

83 *Beneficium curatum obligat ad promotionem Sacerdotij ſtatu vnius anni, aliàs vacat Parochia ipſo iure.*

84 *Declaratur text. in cap. licet canon. de elect. lib. 6.*

85 *Præſentatus, ſeu electus ad beneficium, poteſt abſens inſtitui ab Epiſcopo, ſi ei notum ſit eſſe idoneum notoriè.*

86 *Examen in Parochialibus præcisè neceſſarium eſt, nec omitti poteſt, ex eo quod præſens notoriè dignus ſit, etiamſi eſſet famoſiſſimus Doctor, vel Vicarius Epiſcopi.*

87 *Reprehenditur Nicol. Garc.*

88 *Laudatur Illuſtriſſ. D. Marcus Aurelius Meraldus.*

89 *Examinatus, & approbatus ſemel ad vnum beneficium ſimplex, non amplius examinatur ad aliud ſimile.*

90 *Beneficium ſuperius qui eſt adeptus, examinari denuo debet, vel ſi ad ſimile beneficium promoueatur in Eccleſia tamen, vel loco ampliori, maiorine, aut nobiliori.*

91 *Examinari denuò debet promotus ad ſimile, & æquale beneficium, ſi in priori examine minus idonee, & apte reſpondit, aut ſi creditur eum poſt examen ſe negligenter in ſtudio litterarum geſſiſſe.*

92 *Examinatores peracto examine debent eos ex communi ſententia renunciare Epiſcopo, quos idoneos reperirent, vel data cauſa eos ad Ordinarium remittere.*

93 *Examinatores ab Epiſcopo, vel Vicario, quibus beneficia prouideri incumbit, tenentur ſignificare, & ſubſcribere quis ſit dignus, & quis dignior ſub peccato mortali.*

94 *Examinatorum relatio quominus executionem habeat, non poteſt impediri per vllam denolutionem, aut appellationem, etiam ad Sedem Apoſtolicam interpoſitam.*

95 *Examinatores tenentur examen facere de ætate, moribus, doctrina, prudentia, & aliis rebus ad vacantem Eccleſiam gubernandam opportunis, itaut non ſufficiat ſolum de ſcientia.*

96 *Examinatorum vota quomodo danda, oſtenditur.*

97 *Examinatoribus non incumbit, ſed ad Epiſcopum ſpectat eligere ex approbatis magis idoneum ſub peccato mortali, licet in foro exteriori non impediatur actus ſi prætermiſſo digniore eligatur dignus.*

98 *Reſtituendi nulla obligatio contrahitur, ſi digniore prætermiſſo dignus eligatur, cum nullum inſtitia ius per oppoſitionem illi acquiratur.*

99 *Beneficium digno diœceſano omiſſo digniore alterius diœceſis, abſque peccato conferri poteſt.*

100 *Beneficium digno vbi confertur omiſſo digniori cum exiguitate damni, non committitur peccatum mortale.*

101 *Graduatus in aliqua ſcientia, & litteratus, & maiori habilitate præditus præfertur his qualitates non habenti.*

102 *Doctus minus modo idoneus, cuius mores ſunt noti, & approbati, profertur doctiori, cuius vita ignoratur.*

103 *Dignus de gremio Eccleſiæ poteſt eligi poſthabito digniore extraneo.*

104 *Appellans à iudicio, ſeu electione examinatorum quomodo audiendus ſit, oſtenditur.*

EPISCOPVS IN ECCLESIÆ HABENDO CONCURSUM AD PAROCHIALES ECCLESIAS VACANTES QUOMODO SE GERERE DEBEANT.

ALLEGATIO LX.

OCCVRRENTE Parochialis Eccleſiæ vacatione, debet Epiſcopus ſtatim, illius habita notitia, ſi opus fuerit, idoneum in ea Vicarium cum congrua, eius arbitrio, fructuum portionis aſſignatione, 1

Digitized by Google

co istituere, qui onera ipsius Ecclesiæ sustineat, donec ei de Rectore prouideatur, vt habetur *in Concil.Trident. sess.* 24. *de reformat. cap.* 18. colligitur ex adductis per *Bornign.decis.*11.*num.*53.*par.* 3. *Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiast.par.*2.*cap.* 18.*num.* 52. *Lambertin.de iurepatron. lib.*2.*par.*2.*quæst.*1.*num.*29. *Iacob. de Graffiis in aureis decis. lib.*2.*cap.*26.*num.*18.*Fillinc.tract.*41.*de benefic.cap.*4. *Aloys. Ricci.in praxi fori Ecclesiast.decis.* 575. *in prima edit.& resolut.*495.*num.* 3. *in secunda edit.* vbi etiam cum *Bornign. decis.*37.*num.*51.*&* 52.*par.*2. resoluit non posse impediri à collitigantibus,etiam interposita appellatione ab electione œconomi, *Vivian.in praxi iuris patron.par.* 2. *lib.*8. *cap.*8. Deputationem Vicarij cum congrua esse de forma concursus, & Ordinarium posse in huiusmodi Vicarios deputare alios viciniores Parochos, vel alios etiã hebdomadarios, vel diurnos, nec cessationem congruæ facere cessare obligationem deputationis Vicarij post *Nicol.Garc.de benefic.par.*2.*cap.*2.*num.*13. resoluit nouissimè post primam huius tractatus impressionem visus *Ioan. Anton.Massobr.in sua praxi habendi concursum requis.* 1.*dub.*1.secundum Romanam impr.*&* *dub.*2.asserit Vicarium cum congrua esse constituendum in qualibet Parochiali vacante,siue de iure,siue de facto,siue de facto tantum, & siue per obitum,siue per simplicem resignationem,aut priuationem, vacent. Et huiusmodi Vicarium cum congrua deputandum,dummodo sit idoneus, non esse necessariò examinandum docet *Massobr. d. requis.*1.*dub.*12.Et cum *Concil.Trident.citato loco*, dicat, statim posse tamen Episcopum constitutionem huiusmodi Vicarij vsque ad tres dies à die notitiæ vacationis, non autem vlterius differre,resoluit idem *Massobr.d.requis.*1. *dub.* 13. constitutum semel Vicarium cum congrua non posse remoueri sine causa, quia Episcopus non retractat quod semel fecit pro exequutione Concilij, tenet idem *Massobr.d.requis.*1.*dub.*26. vbi *dub.* 27. ait quod si Vicarius constitutus cum congrua,subeat examen, & eligatur tanquam magis idoneus, debet se retrahere à prosequutione exercitij curæ, & administratione bonorum, alioquin incurreret pœnam *cap. auaritiæ de elect. in* 6. Congruam portionem assignandam Vicario esse arbitrariam Episcopo statuit *Concil.citato loco*, quam quidem pensatis qualitate personæ,beneficij,& loci arbitrari debere Episcopum referunt decisum *Garc.de benefic. par.* 9. *cap.*2.*num.*15.*&* *Massobr.d.requis.*1. *dub.* 25. Et posse esse duorum aureorum singulis mensibus asserunt *Gallet. in margarita casuum Conscient.verbo Vicarius* 8.*&* *Campan.in diuersorio Iuris Canon.rub.*7.*cap.*6.*num.*116.*in fine.*

3 Deputationem Vicarij donec prouideatur de Rectore spectare semper ad Episcopum in cuius diœcesi Parochialis est, refert decisum *Armendar. in addit.ad recopil.legum Navarræ lib.*1.*tit.*18.*l.*7.*de Episcopis, num.*86. Ac proinde inferiores, qui non habeant iurisdictionem quasi Episcopalem cum facultate congregandi Synodum,non posse deputare huiusmodi Vicarium resoluunt *Franc.Leo in thesauro fori Ecclesiast.par.*2. *cap.* 18. *num.*52. *Nicol.Garc.d.cap.*2.*num.*8.*&* *Massobr.d.requis.*1.*dub.* 8. *&* 11. Et in facto proprio habui, nam cum vacaret anno præterito Thesauraria dignitas insignis Ecclesiæ Vimaranen.cui vnitæ sunt accessoriè, & in perpetuum duæ Parochiales,& in hac Curia à *S. D. Paulo V.* felicis recordationis in ea prouisus fuissem, in partibus dubitatum fuit,me absente,& adhuc possessionem non habente,ad quem pertineret prædictarum Parochialium commendatario: Illustrissimus Dominus meus Archiepiscopus Bracharen. in cuius diœcesi sita est prædicta Vimaranen. Ecclesia de iure illas commendare, Vicariósque constituere ad se pertinere allegabat. At Reuerendiss.prædictæ Ecclesiæ Prior,seu eius Vicarius,ad se huiusmodi Parochialium commendationem spectare dicebat, eo quod prædicta insignis Ecclesia, licet sub districtu Bracharen.diœcesis sita fuisset, ab Archiepiscop. tamen iurisdictione quasi exempta apparebat; sed hóc non obstante Illustrissimo Archiepiscopo hoc pertinere libenter sum amplexus: quia omnia beneficia qualitercumque exempta, atque eius Parochus, siue secularis, aut regularis circa curam animarum subiiciuntur Episcopis iuxta dispositionem *Concil.Trident.sess.*25. *de regular.cap.*11. & Episcopo incumbit prouidere de Vicario, qui illius curam teneat,donec prouideatur de Rectore, etiamti institutio pertineat ad inferiorem, vt resoluunt supra citati: tum quia commendare Ecclesiam, seu be- 5
neficium, non potest inferior Episcopo, etiamti ius habeat conferendi beneficium priuilegio, præscriptione, vel consuetudine, nisi habeat iurisdictionem quasi Episcopalem,vt cum *Flamin.Nicol.Garcia,Azori,Fior.de Mena,*ac pluribus aliis resolui supra *Allegat.praced. num.*22. tum quia cum hoc à Concilio sit Episcopis concessum, non potest Prælatus Eccles. Collegiatæ quamuis exemptæ, qui non habeat iurisdictionem quasi Episcopalem, hanc commendationem facere, prout à simili in suppressione præbendarum in terminis *Concily Tridentini sess.*24. *de reformat. cap.* 15. dicit decisum à *Sacra Congregat. Monetæ de distribut.quotid.par.* 1. *cap.* 5. *num.* 30: Et quia in præsentiarum opportunissima sese offert insignis Ecclesiæ Vimaranen. memoria, aliqua de illius antiquitate, à me sunt dicenda, licet aliquatenus à suscepta materia videar discedere, cum ad hoc natiuus patriæ amor, & charissima parentis & propinquorum recordatio me impellant, quia naturale est, vt vnusquisque natale diligat, & nihil dulcius habeat, quàm patriam, *l. qui habeat*, & ibi *glos. ff. de legatis* 3. *Cassan. in catalogo gloriæ mundi, parte* 12. *consider.* 17. *Auiles ad capit.* 1. *prator. verbo tierra, numero* 13. *fol.* 45. *verso.*

VIMARANVM oppidum, vulgo, Guimaraens, 7
nostræ quondam Lusitaniæ caput, vbi Primus eius Rex fuit natus, octauo à Brachara milliario distans, antiquissimum est; cuius nomen à Gothis habitatoribus 8
originem duxit, scilicet à Vimarano Infante Regis Fruelæ fratre, de quo *Ambros. de Morales in chron. Hispaniæ par.* 3.*folio* 30. *verso,& fol.* 33. refert prædictum 9
Vimaranum à fratre Fruela mortuum anno 768. multis Sanctorum corporibus exornatum, habet enim in cœnobio Sancti Francisci Beatum GVALTERVM 10
eius discipulum, qui hodie multis claret miraculis, de quo agit *Reuerendiss. Gonzaga in libro monasteriorum* Ordinis, vbi adducit epitaphium eius sepulchro vnico versu impositum. *Gualteri tegit hoc venerabilis ossa sepulchrum*, quod à charissimo parente meo compositum, eius sepulchro ab eo extructo fixum extat. Et in Sancti Dominici monasterio summa veneratione Sepulchro ab eodem parente meo extructo conditum est corpus Beati LAVRENTII MENENDI ex 11
Sancti Dominici familia alumni: hoc versiculo. *Hic sita Laurenti Mendez, sunt ossa Beati.* Nostra Collegiata Ecclesia Lusitaniæ inter omnes insignis, & antiqua est, in decentiori loco constructa cum nobili Prioratali palatio, Sancti Benedicti monialium quondam cœnobium fuisse constat, conditumque anno à partu Virginis nongentesimo decimonono. Hæc ædificij forma sub Beatæ Virginis tutela, quæ de Oliua nuncupatur, Ioannis Regis Lusitaniæ huius nominis primi sumptu, & munificentia primum extructa, exterius magnifica, gratissimaque prospectu, intus triplici testudine conformata Beatum DAMASVM Pontificem Maximum, patronum, & conciuem agnoscit, itémque TORCATVM Sancti Iacobi Hispaniarum Præsidis, vt creditur, discipulum, est enim ipsius corpus ad duo milliaria sepultum in templo, quod monasterium olim Sancti Augustini fuerat, nunc tamen vnitum mensæ Capitulari huius Collegiatæ Ecclesiæ existit. Sex adsunt in Capitulo dignitates, vltra primam

absen

ed by Google

abſentem, præbendæ viginti octo. His omnibus Prior dignitas præeſt, qui Vicarium nominat, ad quem minora crimina in Primatiali Viſitatione referuntur, ad Primates vero grauiora. Huius inſignis Eccleſiæ ad gloriam Omniporentis Dei Theſaurarius Maior ſum, poſt Priorem ſecunda dignitas, Præbendam vnam cum duabus Parochiis illi acceſſoriè, & perpetuùm vnitis habeo, ſubſtituo minorem Theſaurariũ, cui omnia excellentiora traduntur, vaſa multa argentea deaurata, vaporaria, lebetes, & coclatura magnifica. Sed inter omnia excedit maioris pretij argéteum tabernaculum Naralis, Epiphaniæ, & Paſſionis Chriſti Domini, figuris decoratum, ducentas quinquaginta, & quatuor habens libras argentei ponderis, ſingulis libris ſexdecim vncias continentibus. Hic Sanctæ cuiuſdam caput argento incluſum colitur, cuius nomen temporis obliuione deletum, ſed multis clarum miraculis. Reliquiæ aliæ quamplures, & inſignes, ſacroſancti ligni fragmentum, Beatæ Virginis tunicæ pars, ac ſingulæ Apoſtolorum omnium particulæ.

12 Ad aſſumptum præſentis quæſtionis redeundo, aduertendum, quod poſt deputatum in vacanti Eccleſia Rectorem intra decem dies Epiſcopus eligere debet aliquas perſonas, vel concurſu propoſito inuitare, qui ſe velint ſubdere examini examinatorum deputatorum ſynodo diœceſana, demum vero vnum ex approbatis ab examinatoribus, quem ipſe iudicauerit prouidere de vacante Eccleſia. Et quidem neminem prouidere debet de Parochiali ſine præuio huiuſmodi examine, vel concurſu, alioquin prouiſio eſſet omninò nulla, ex *Conſtitut. Pij Papæ V.* quæ ſequitur.

In conferendis beneficiis Eccleſiaſticis, & præſertim Parochialibus Eccleſiis, perſonis dignis, & habilibus, quæ in loco reſidere, & per ſeipſos curam exercere valeant, quantam diligentiam adhiberi oporteat Alexand. III. in Lateran. & Gregor. X. in Lugdunen. generalibus Concil. ab Innoc. ſimiliter III. & aliorum Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum editæ conſtitutiones teſtantur, quod vt diligentius, ac rectius perficiatur, ſtatuit etiam Synodus Tridentina, vt occurrente vacatione Parochialis Eccleſiæ, etiam generaliter, vel ſpecialiter, etiam vigore indulti in fauorem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, aut aliàs quomodolibet reſeruatæ, vel affectæ debeat Epiſcopus habita notitia vacationis Eccleſiæ, ſi opus fuerit, idoneum in ea Vicarium cum congrua eius arbitrio fructuum portionis aſſignatione conſtituere, qui onera ipſius Eccleſiæ ſuſtineat, donec ei de rectore prouideatur. Et deinde Epiſcopus, & qui iuſpatronatus habet intra decem dies, aut aliud tempus ab Epiſcopo præſcribendum, aliquos clericos ad regendum Eccleſiam idoneos examinatoribus iuxta formam eiuſdem Synodi deputatis, nominet, & nonniſi eiſdem examinatoribus per concurſum aliorum examinatorum, etiam tanquam magis idoneo ab Epiſcopo iudicato, & electo de Eccleſia prouideatur; aliàs prouiſiones, ſeu inſtitutiones omnes præter formam prædictam factæ ſubreptitiæ cenſeantur. Sed quoniam res humanæ ſemper in deterius prolabuntur, niſi ſit, qui eas retineat, ac debitæ executioni demandet, & verendum ſit, ne propter Conſtitutionum huiuſmodi tranſgreſſionem maximi abuſus oriantur; Nos ad quorum notitiam non ſine graui noſtra moleſtia peruenit, nonnullos ex venerabilibus Fratribus noſtris Archiepiſcopis, & Epiſcopis, occurrente vacatione Parochialium Eccleſiarum, eas nullo, aut minus ritè ſeruato examine, præſertim illo, quod per concurſum fieri debet ex Concil. Trident. vel etiam examine ritè ſeruato perſonis minus dignis carnalitatis, aut aliæ humanæ paſſionis affectum, non rationis iudicium ſequentes contuliſſe, & de eis prouidiſſe; volentes quantum cum Deo poſſumus, huiuſmodi, atque etiam futuris periculis occurrere, eorundem Prædeceſſorum noſtrorum Conſtitutiones præfatas etiam innouando, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium, omnes & ſingulas collationes, prouiſiones, inſtitutiones Parochialium Eccleſiarum ab eiſdem Epiſcopis & Archiepiſcopis, ac quibuſuis aliis collatoribus, tam Ordinariis, quam delegatis, etiam S. R. E. Cardinalibus, ac Sedis Apoſtol. Legatis, vel Nuntiis, præter, & contra formam ab eodem Concil. Trident. præſertim in examine per concurſum faciendo, præſcriptas factas, aut in futurum faciendas, nullas, irritas, ac nullius roboris, vel momenti, fore & eſſe, nullúmque prouiſis ius, aut titulum etiam coloratum poſſidendi præbere, & Parochiales Eccleſias huiuſmodi, quæ vacabant ex nunc vacare ſtatuimus, decernimus, & declaramus, eaſque omnes pro tempore ſic vacantes noſtræ, & Sedis Apoſtol. ſeu eorum, quibus ius conferendi eas, præterquam Epiſcopis & Archiepiſcopis, qui curam dicti examinis iuxta decretum eiuſdem Concilij habere debent, competet, diſpoſitioni reſeruamus. Inſuper ne Parochiales Eccleſiæ diu in ſuſpenſo maneant in maximum animarum periculum, quarumcunque Parochialium Eccleſiarum, quarum dum pro tempore vacant ad Epiſcopos, Archiepiſcopos, Primates, & Patriarchas, & quoſuis alios Ordinarios collatores in menſibus Ordinariis collatoribus, etiam per noſtras regulas aſſignatis prouiſio, & collatio ſpectat, & pertinet, de quibus iidem Epiſcopi, & Ordinarij prædicti intra ſex menſium ſpatium à die vacationis earundem, perfecto examine iuxta formam Concil. Trident. præfati non prouiderint, ac illarum etiam, quarum collationes nobis, & dictæ Sedi generaliter, vel ſpecialiter ex quauis cauſa reſeruatæ, ſeu affectæ exiſtunt, aut aliis ex indulto Sedis Apoſtol. competunt, ad quas occurrente illarum vacatione Epiſcopi, & Archiepiſcopi præfati perſonas pro examine concurſu mutuo habito iuxta dicti Concil. Trident. formam approbatas, & magis idoneas non elegerint, aut electas nobis, vel ſucceſſoribus noſtris, aut iis, ad quos collatio ſpectabit pro collatione obtinenda intra quatuor menſium ſpatium à die illius vacationis non ſignificauerint, necnon Parochialium Eccleſiarum ſimilium, quæ iuriſpatronatus Eccleſiaſtici, vel laicorum, ſeu clericorum, & laicorum ſimul fuerint, ſi præſentatus intra tempus eiſdem patronis à iure prefixum, præuio examine iuxta formam dicti Concilij approbatus petatur inſtitui, inſtitutióque ipſa per duos menſes à die præſentationis dilata fuerit, collationem, prouiſionem, inſtitutionem, ac omnimodam diſpoſitionem nobis; & ipſi Sedi, ac perſonis indulta huiuſmodi conferendi, prouidendi, ſeu inſtituendi obtinentibus reſpectiue reſeruamus, data tamen in Parochialibus iuriſpatronatus optione ipſis patronis, vt ſi inſtitutio ad Ordinarios ſpectabit, ipſis Ordinariis illam facere negligentibus, & vltra dictos duos menſes differentibus, poſſint pro huiuſmodi inſtitutione obtinenda habere recurſum ad Metropolitanum, vel viciniorem Ordinarium, aut ad Sedem Apoſtol. Prohibentes etiam eiſdem Ordinariis ne tempus decem dierum eiſdem Ordinariis, & patronis ab eodem Concil. Tridentin. ad nominandum idoneos clericos coram deputatis examinatoribus, præfixum, vltra alios decem dies prorogare audeant, vel præſumant. Diſtrictius inhibentes ne quis præter Roman. Pontificem, aut alios indulta huiuſmodi obtinentes, vt præfertur, quacunque ſit ſuper hoc auctoritate munitus, de huiuſmodi beneficiis ſic reſeruatis, vt præfertur, diſponere, vel circa illa, etiam per viam permutationis, vel aliàs innouare quoquo modo præſumat. Vt autem non ſolùm dignis, ſed magis idoneis repertis iuxta eiuſdem Concilij decretum Parochiales Eccleſiæ conferantur, volumus & eadem auctoritate

ritate decernimus, quod si Episcopus minus habilem posthabitis magis idoneis elegerit, possint ij, qui reiecti fuerint, à mala electione huiusmodi ad Metropolitanum, vel si ipse eligens Metropolitanus, aut exemptus fuerit, ad viciniorem ordinarium vti nostrum, & Sedis huiusmodi delegatum, aut aliàs ad ipsam Sedem Apostol. appellare, ac præelectum ad nouum examen coram ipso appellationis iudice, & eius examinatoribus prouocare, & constito de ptioris eligentis irrationabili iudicio, eóque reuocato, Parochialis magis idoneo per eundem iudicem appellationis, auctoritate nostra (quatenus collatio ad Episcopum à quo appellatum fuit, spectaret) conferatur, aliàs eidem magis idoneo per iudicem appellationis approbato conferenda, remittatur ad eum, ad quem collatio, prouisio, vel institutio, spectabit. Hæc tamen appellatio interposita interim non impediat, aut suspendat, quominus electio per Ordinarium primo loco facta interim debitæ demandetur executioni, & prouisus ab eadem Ecclesia causa appellationis huiusmodi pendente non amoueatur. Et si quis à sententia per iudicem appellationis lata duxerit appellandum, is tunc ad Sedem ipsam Apostol. appellabit, si secus in præmissis omnibus & singulis actum, & attentatum fuerit, irritum decernimus, & inane. Volumus autem quod præsentium transumptis manu alicuius notarij, &c. Dat. Romæ an. Incarn. Domin. 1566. 15. Kal. Aprilis.

13 Iuxta supradictam Constit. constat in vacatione Parochialis Ecclesiæ debere fieri concursum, iuxta formam *Concil. Trident. d. cap.* 18. aliàs collatio erit nulla, & Papæ postea reseruatur, quæ forma per Episcopum omitti non potest, etiamsi vellet Parochialem conferre personæ quantuncunque notoriæ, doctæ, idoneæ, & benemeritæ, ita *Rot. dec.* 151. *apud Farinac. in 1. collect. nouissimarum. Fusch. de visitat. lib. 2. cap. 5. num.* 10. *Cened. ad decretum collect. 15. num. 5. Flamin. de resignat. lib. 8. quæst. 9. nu.* 83. *Nicol. Garc. de benefic. par. 9. cap. 2. num.* 102. *praxis Episcop. verbo Parochiæ, §. 2. dub. 2.* vbi dicit decisum, *Aloys. Ricc. d. resolut.* 351. *num. 2. & in versic. amplia secundo* tenet prouisum de Parochiali non seruata supradicta forma non esse tutum in foro conscientiæ. *Massobr. in d. praxi habendi concursum requis. 17. dub. 4. & dub. 2.* asserit formam Concilij circa concursum seruandam esse dumtaxat vbi Concilium ipsum receptum, & iam fuerit coacta synodus, & in ea electi examinatores.

14 Beneficia ea (quod pro regula habebimus) concursu conferuntur quæ curam animarum habent, vt habetur in *Concil. citato loco*, & disponit prædicta *Pij V. Constitut.* firmat *Vgolin. de potestate Episcopi cap.* 50. §. 3. *num.* 1. In be-
15 neficiis curatis reseruatis Sedi Apost. & quibusuis, aliis etiam ex antiqua consuetudine Ordinarij proponent edicta concursus, & à Sede Apostol. prouisio fiat, & approbatio ab examinatoribus in Synodo diœcesana deputatis, si habet fidem approbationis ab Ordinario, refert decisum *Anast. f. Germon. de indultis Cardin. §. quibusmis num.* 17. *Flamin. de resignat. lib.* 10. *quæst.* 7. *num.* 12. *praxis nouæ Episcop. par. 2. cap. 5. num.* 17. *propè finem, Gonz. al. ad reg. 8. Cancel. gloss. 6. num.* 112. *Nicol. Garc. d. cap. 2. num.* 154. etiamsi constet de reseruatione, vt quia beneficium vacauit in mensibus Apostol. resoluunt *Marescot. Var. resolut. lib. 1. cap. 52. num. 2. Aloys. Ricci. resolut.* 351. *versic. amplia tertio, & in vers. amplia* 4. tenet procedere etiam in beneficio reseruato, vel affecto specialiter vigore indulti, seu priuilegij in fauorem S.R.E. Cardinalium, seu Abbatum, vel Capitulorum, vel etiamsi eius cura Episcopo incumbat, & per vnum, vel plures administretur, vt in specie Rota *in vna Gerunden. Sacristia in decis.* 48. *num.* 8. *par.* 1. *diuers.*

Beneficia tamen vacantia in Curia, seu apud Sedem, siue per obitum, simplicem resignationem, aut dimissionem ex vi decreti de dimittendo primum incompatibile, solere datariam prouidere sine concursu, & sufficere vt examinetur super sufficientia attestantur, *Gonz. al. ad regul. 8. Cancel. glos. 6. num.* 15. *Nicol. Garc. in addit. ad summ. tractat. de benefic. par. 9. cap. 2. num.* 153. *Praxis noua Episcop. par. 2. cap. 5. num.* 17. *versic. de curatis, Massobr. in dict. praxi præliud. 3. dub. 3. num.* 45.

Si beneficium curatum iurispatronatus Ecclesiæ in 16
mensibus Apostol. Sede reseruatis vacauerit, Episcopus ipse Ordinarius nulla habita ratione patronorum, debet edicta concursus proponere, & idoneum eligere, ac Romam mittere cum fide ipsiusmet Ordinarij à Summo Pontifice instituendum, sicut fit in aliis Curatis, quæ non sunt iurispatronatus, referunt decisum *Piaseg. in dict. praxi noua Episcop. dict. cap. 5. num.* 17. *in fine. Gonzal. dict. glos. 6. num.* 116. *Aloys. Ricci. dict. resolut.* 351. *versic. amplia sexto*, & addit ad hunc concursum admitti debere, tam nominatos à patronis, quam alios, & censuit *Sacra Congregat. in vna Florentina Paroch. de anno* 1599. quam declarationem sequuta fuit *Rota in dict. Florentina de eodem anno* 28. *Maij*, coram *Iusto*. Amplia 17
etiamsi Ecclesia Parochialis sit iurispatronatus partim Ecclesiæ, partim laici, quia tunc seruanda est forma examinis per concursum, quam Concil. præstitit in conferenda Parochiali, quæ sit iurispatronatus mere Ecclesiastici, & idem dicendum est quando iuspatronatus pro duabus partibus pertinet ad laicum, & pro vna tantum ad Ecclesiasticum, referunt decisum *Gonz. al. dict. glos. 6. num.* 135. *Galet. in margarita casuum conscientiæ verbo iuspatronatus, pag.* 145. *colum.* 2. *Nicol. Garcia dict. cap. 2. num.* 278. *Aloys. Ricci. dict. praxi fori Eccles. decis.* 420. *in 1. edit. & resolut.* 357. *num.* 3. *in 2. edit. Massobr. in d. praxi præl. 7. dub. 25. num.* 2.

Parochiales Ecclesiæ quæ absque concursu possunt conferri.

PRimo, in vacatione Parochialium, quæ sunt iuris- 18
patronatus laicorum examen per concursum fieri non debet, sed sufficit, quod deputatus à patronis examinetur ab examinatoribus in diœcesana synodo deputatis, & idoneus iudicetur, referunt decisum *Lelius Zechius de Republ. Eccles. cap.* 28. *de parocho num.* 6. *pag.* 325. *Zerola in praxi Episcop. par.* 1. *verbo Parochia, §.* 7. *pagina* 271. *Flamin. de resignat. lib.* 8. *quæst.* 9. *num.* 111. *Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiastici, par.* 2. *cap.* 3. *num.* 39. *Piaseg. in praxi noua Episcop. par.* 2. *cap.* 5. *num.* 18. *in princip. Lessi. de iustit. lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 58. *&* 81. *Vgolin. de potestate Episcopi cap.* 50. §. 3. *versiculo tertio. Gonzalez ad regul.* 8. *Cancell. glos.* 6. *num.* 134. *Nicol. Garcia de benefic. part.* 9. *cap.* 2. *numer.* 159. *Aloys. Ricci. in dicta praxi fori Ecclesiast. resolut.* 357. *numer.* 1. *Rota in vna Vlixbonen. concursus, prima Iulij* 1611. coram *Reuerendissimo Domino meo Coccino Rota Decano* apud *Farinac. part.* 2. *tom.* 2. *decis.* 579. *numer.* 4. *Massobr. dict. praxi requis.* 7. *dub.* 25. *à num.* 4. Quando vero plures sunt 19
præsentati, requiritur examen per concursum inter ipsos præsentatos tantum, ex his, qui facto examine idonei ab examinatoribus renunciati fuerint, Episcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, atque illum, & non alium instituat, referunt decisum *Gonzalez dict. glos.* 6. *numer.* 138. *praxis noua Episcopal. dict. cap.* 5. *numer.* 18. *versiculo eueniente, Vgolin. dicto loco, Nicol. Garcia dicto cap.* 2. *numer.* 256. *Marescot. variar. lib.* 1. *cap.* 52. *numer.* 11. *Aloys. Ricci. dicta resolut.* 357. *numer.* 2. *Massobr. dict. requis.* 7. *dub.* 25. *num.* 5. Sic etiam iuspatronatus deuolutum ad Ordinarium confertur per concursum pro ea vice, refert decisum *Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo iuspatronatus, pag.* 145. *col.* 2.

Secundò, in resignationibus parochialium factis in 20
manibus Papæ in fauorem examen per concursum fie-

ri

rij non debet, referunt deciſum *Flamin.de reſignat. lib. 1. quæſt.7.num.7. Aloyſ.Ricc.in praxi fori Eccleſ.deciſ.416.in 1. edit.& reſol.355.in 2.edit. Maſſobr.in d. praxi habendi concurſum requiſ.13.dub.3.Gonzal.d.gloſ.6.num.121.cum ſeqq.*

21 vbi etiam reſoluit, quod reſignatarius prouiſus à Papa, vel mandatum de prouidendo in forma digni obtinens, dumtaxat examinari debet abſque concurſu, & approbari ſi idoneus repertus fuerit ad curam animarum,ſiue reſignatarius ſit præſens in Curia, ſiue abſens in partibus, de quo etiam vide *Gutier. canon.lib.2.cap.11. num. 11.Zerola in praxi Epiſcop.par.1.verbo parochia, §.2.dub.5. & 6.Leſſi.de Iuſtit.lib.2.cap.34.num.84. Proſper. de Auguſtino in addit.ad Quarant. in ſumma Bullarij, verbo benefic.*

22 *paroch.collatio quæſt.3. verſ.tertius*, vbi etiam verba illa in Concil. poſita (per reſignationem,etiam in Curia) intelligit de reſignatione ſimpliciter facta, & non de ea, quæ fit in fauorem, ſic etiam intelligunt *Gonzal. dicta gloſ.6.num.122.& ſequent. Mareſcot.variarum reſolut. lib.1. capit.52.numero 6. Aloyſ. Riccius. dict. praxi fori Eccleſiaſt. reſol.351.verſicula amplius quinto, Vgolin.dicto cap. 50. §. 3. verſ. ſecundo.*

Tertiò in permutationibus Eccleſiarum parochia-

23 lium non requiritur examen: ſi verò adſit magna inæqualitas numeri parochianorum, vel permutantes non fuiſſent examinati eo tempore, quo parochiales adepti ſunt, tunc ſunt examinandi, ſed abſque concurſu. In permutationibus vero, quæ fiunt de beneficio ſimplici, & curato, licet non ſit neceſſarius concurſus, examen tamen neceſſarium eſt, refert deciſum *Nicol.Garcia dict. par.9.capit.2.numero* 165. reſoluunt *Lali.Zech.de Repub. Eccleſ. cap.18. de Parocho, numer. 6. Flamin.d. quæſtion.9. numero 95. Thoming. deciſ.129. Vgolin. dict. capit.50. §. 3. verſic. ſeptimo, Leſſi.dict. capit. 34. dub. 16. Aloyſ. Riccius. in dict. praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 419. in 1. edit.& reſolut. 356. in ſecunda edit. Pellizar. dict. tract. 41. capit. 4. n.137.*

Quartò, Dignitas Abbatiæ concurſu non confertur,

24 quamuis vnita ſit ei Parochialis Eccleſia, dummodo hæc vnio auctoritate Sedis Apoſtolicæ, ac perpetuò, & acceſſoriè facta ſit, referunt deciſum *Nicol. Garcia dict. cap. 2. num. 191. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloſ.5.§.7. numer.13.& gloſ.6. num.162.Leſſi.dict.capit. 34. num.82.*

25 Quintò, Dignitas, quæ parochialem perpetuò acceſſoriè vnitam habet, concurſu non confertur, referunt deciſum *Anaſtaſ.Germon.de indultis Card.§.quibuſuis,n.7. Steph.Gratian.diſcept.forenſ.cap.273.num.48.Nicol.Garc.d. cap.2.num.193.*

26 Sextò, Parochialis Eccleſia, quæ eſt vnita dignitati, vel canonicatui concurſu non confertur, referunt deciſum *Galet. in margarita caſuum conſcient. verb. parochus, Aloyſ.Ricc.dict.praxi fori Eccleſiaſt.deciſ.417.in prima edit. & reſolut.354. num.2.in ſecunda editione*, & latius *reſolut.* 381. *Gonzal. dict.gloſ.5.§.7. numer.2.* tenuit *Rota in vna Vicen. Parochialis Caſtri Tertioli 14. Ianuar.* 1611. coram *R. P. D. Manzanedo* apud *Farinac. p.2. recent. deciſ.* 323.

27 *numer.* 8. Nam Parochialis, cui vnitus eſt canonicatus, aſſumit naturam, conſuetudines, & priuilegia illius, *Petr.de Peruſ.in tract.de vnionibus Eccleſ.cap.2. num.* 10.& 19.*Nauar.conſ.6.num.2.de verborum ſignif.& conſil.10.n.2. & 3.de maiorit.& obed.Gonzal.d.gloſ.5.§.7.num.2.* & reſidentia facienda eſt in canonicatu, & non in parochia, *Nicol.Garc.de benef.par.12.cap.2.num.23.* vbi *num.26.* reſoluit ad canonicatum, cui vnita eſt Parochialis, non riquiri ætatem 25. annorum.

28 Septimò, Beneficium curatum, quod verè eſt dignitas, non eſt conferendum per concurſum, refert deciſum *Galet. in margarita caſuum conſcient. verbo beneficium, pag. 24. & verbo canonicus, vlt.* refert quoque deciſum in Sacra Congregat. canonicum habentem annexam curam animarum, etiam in perpetuum, non eſſe examinandum.

Octauò, Dignitas habens curam animarum in Eccle- 29
ſiis Collegiatis concurſu non confertur, nec in illa examen eſt neceſſarium, quale requiritur in parochialibus, referunt deciſum *praxis noua Epiſc.d.cap.5.num.18.in fine, Nicol. Garcia dict.cap.1. num.195. Gonzalez dict.gloſ. 6. numer. 162. Maſſobr. dict. pralud. 3. dub. 3. a numer. 38.*

Nonò, Cura animarum, quæ in Eccleſia Collegia- 30
ta exercetur per Canonicos, vel hebdomadarios, arg. text. *cap. ſtatutum, de elect. in 6.* concurſu non confertur, nam in iſto caſu cura dicitur eſſe penes collegium, & non penes ſingulos, aut quemcumque canonicum per ſe, ita vt Canonicus dicatur curatus,referunt deciſum *Proſper de Auguſtino dict.quæſt.3. verſ. quorum primus eſt,Vgolin.dict.cap.50.§.3.in fine,Flamin.d.quæſt.9. num.94. Gonzal. d.gloſ.6. num.158. Aloyſ. Ricci. reſolut. 358. verſ. quarto, & in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapolit. deciſ.* 370. *p. 4. Maſſobr.in d.praxi requiſ.1.dub.7. num.6.*

Decimò, Parochialis Eccleſia, quando eſt ſubiecta 31
monaſterio, aut annexa, vel de eius menſa, concurſu non confertur, quia Monaſterium nominat Rectorem, & Epiſcopus confirmat, vt fuit reſolutum in vna *Tiraſonen. iuris præſentandi*, 23. *Maij* 1588. coram *Eubalo*, & in vna *Vlixbonen. iuris conferendi*, 2. *Decembris* 1605. coram *D.Litta*, & refertur à *Farin.deciſ.102.p.1. tom.1.* Quando autem dicatur beneficium de menſa Monaſterij decidit *Rota in vna Vlixbonen. iuris conferendi* 13. *Junij* 1607.coram *Illuſtriſſ. Lancellotto* apud *Farin.tom.1.par.2. deciſ.204.*

Vndecimò, Vicariæ perpetuæ Parochialium vnita- 32
rum concurſu non conferuntur, ſed ſolum ad nominationem, ſeu præſentationem illorum, quorum dignitati, vel Eccleſiæ parochialis eſt vnita, & annexa, deputandi, vel inſtituendi ſunt Vicarij, referunt deciſum *Galet.in margarita caſuum conſcient. verbo Vicarius 3.Nicol. Garcia d.cap.2.num.289. Aloyſ. Ricc.in d.praxi fori Eccleſ. reſolut.158.num.1. verſ.ſecundo, Vgolin.d.cap.50.§.3. verſic. octauo.* Quotieſcũque verò in Vicarium transfertur non ſolum exercitium curæ,ſed etiam cura,habere locũ curſus totalis, cenſuit *Rota in vna Vlixbonen. concurſus* 1. *Julij* 1611. coram *Reuerendiſſ. D.meo Coccino Rotæ Decano*, apud *Farin.par.2.recent.deciſ.* 579. & clarius in alia *Vlixbonen.concurſus* 1. *Junij* 1615. coram *R.P.D.Remboldo* apud *Farin.p.2.recent.deciſ.*710.vbi etiam *n.*5.tentum fuit quod nihil refert ad hunc effectum an Vicarius ſit perpetuus, vel ad nutum amouibilis, *& numer.* 3. cenſuit curam totalem beneficij vniti tunc dici eſſe penes Vicarium, quando ipſe percipit omnes fructus beneficij certa portione Rectori Eccleſiæ,cui facta fuit vnio, aſſignata. Et ad hoc propoſitum eſt bona Rotæ deciſio in vna Barchinonen. Vicariæ 17.Maij 1614.coram Merlino, vbi ſic habetur. Propoſui dubium in deciſ. coram me, in hac cauſa facta 9. Februarij præteriti reſeruatum,an ſcilicet concurſus intraret, & Domini dixerunt non intrare, quia ſtante prædicta deciſione in qua fuit firmatum conſtare de vnione valida, apertè ſequitur concurſui locum non eſſe. Cum enim Eccleſia vnita omninò ſuppreſſa remaneat, & efficiatur prædium illius Eccleſiæ, cui ipſa vnio facta fuit, vtique eiuſdem Eccleſiæ Prælatus eſt etiam Rector & Prælatus Eccleſiæ vnitæ, ideoque ad illius nominationem, ſeu præſentationem deputari, & inſtitui debet Vicarius abſque alio concurſu, iuxta *Conſt.Pij V.in antiq.Bullar.46.§. volumus*, & poſt alios, *Garc.de benef.par.9.cap.2.num.186.Gonzal.ſuper reg.8.gloſ.5.§.3. num.*53. qui ita cenſuiſſe refert Sacram Congreg.*Concil.Trident.* & pluries etiam firmauit *Rota*, & ſignanter *deciſ.*102.*num.*1.*p.*1.*& deciſ.*579.*numer.* 4. *& deciſ.*710. *num.*2. *p.*2. *recent.* & in Dertuſen. Vicariæ 28. Nouembr.1616. coram Vbaldo,& in Barchinonen. Vicariæ 9. Decemb. 1616. coram Buratto. Neque obſtat quod concluſio prædicta ſolum procedat, quando cura

actualis tantum, siue ipsius curæ exercitium fuit translatum ad Vicarium, secus autem quando in illum totalis vtriusque curæ, actualis nimirum, & habitualis translatio facta fuit iuxta distinctionem, quam ex mente dictæ S. Congreg. Concilij amplexa est *Rot. d. decis. 579. num. 1. & decis. 710. nu. 1. p. 2. recent.* in quibus aliæ decisiones referuntur, quoniam in hac vnione fuit aperte dispositum quod Vicarius præsentari deberet ab Archidiacono, & institui ab Ordinario, quod manifestè concursum excludit, & apertissimè arguit curam ipsam quoad exercitium fuisse tantum translatam, quoad habitum vero remansisse penes Archidiaconum, cuius dignitati vnio ipsa facta fuit *Rot. decis. 102. num. 10. vers. & reseruatur par. 1. & decis. 204. num. 1. circa finem par. 2. recent.*

33 Duodecimò, Beneficia Regularia, quæ Regularibus conferri consueuerunt, concursu non sunt conferenda, referunt decisum, *praxis nunc Episcop. dict. cap. 5. num. 18. vers. hoc decretum, Gonz. al. ad regul. 8. Cancel. glos. 6. num. 162. Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 197. Vgolin. dict. §. 3. vers. quarto, Aloys. Ricc. in dict. praxi fori Eccles. decis. 421. in 1. edit. & resol. 358. num. 1. in 2. edit. Rota in vna vicen. paroch. Castri Tertioli 14. Ian. 1611. coram R. P. D. Manzanedo, apud Farin. p. tr. 2. recent. decis. 323. num. 6. Massobr. dict. prael. 3. dub. 3. num. 34.*

34 Decimoterriò, Prioratus Regulares habentes curam animarum soliti commendari secularibus, concursu non conferuntur, refert decisum *Nicol. Garc. dict. cap. 2. num. 199.* me citato in hoc loco *Massob. dict. prael. 3. dub. 3. numer. 37.*

35 Decimoquartò, In Parochiali, quas quis acquirit per regressum, non est necessarium examen, quod intelligendum est, si eam possederit, secus si eam nunquam possederit, refert decisum *Nicol. Garc. dict. cap. 2. numer. 168.*

36 Decimoquintò, Beneficia simplicia concursu non conferuntur, vt tenuit *Rota Romana in vna Calagurita-na reductionis motus proprij, 29. Martij 1595.* coram *Illustrissimo Seraphino* refert *Aloys. Ricc. d. praxi fori Ecclesiasticis decis. 415. in 1. edit. & resol. 352. in 2. edit. Massob. d. praxi prael. 5. in princ. num. 7.*

37 Decimosextò, Parochialis litigiosa concursu non confertur, quia tunc si alter collitigantium cedat, vel decedat, siue sit possessor Parochialis siue non, cum ab Ordinario alter subrogari nequeat, ne multiplicentur collitigantes, aut collitiganti superuenienti præiudicium irrogetur, concursus cessat, *Flamin. de resignat. lib. 2. quæst. 3. num. 97. Massob. in d. praxi prael. 3. dub. 3. à num. 18. Gonz. al. d. glos. 6. à num. 142. Aloys. Ricc. ad resolut. 358. vers. tertio.* Quando vero Summus Pontifex noluerit collitigantem subrogare, vel ius demortui in alium transferre, locum habebit decretum *Conc. in d. cap. 18.* nisi illi Sanctitas sua voluisset derogari, refert decisum *Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 170.*

38 Decimoseptimò, Parochialis quando esset exigui redditus, vt examinis per concursum operam non ferret; aut nemo esset, qui se dicto examini velit subiicere, aut ob apertas factiones, seu dissidia, quæ in aliquibus locis reperiuntur, facilè grauiores rixæ, aut tumultus possent excitari, concursu non confertur, vt disponit *Concil. d. cap. 18. vers. si tamen*, tenet *Aloys. Ricc. d. resol. 358. in fine, Gonz. al. d. glos. 6. num. 139. cum seqq. Seraphin. Rota Rom. decis. 942. num. 10. p. 1. Campan. in diuers. iuris Canon. rub. 5. cap. 3. num. 10.* Verum in prouisione Parochialis, etiam modici valoris, tres examinatores esse adhibendos resoluit, referrtque decisum *Galett. verbo beneficium, pag. 25. col. 2.* quia etiam in impetratione debet fieri mentio de quolibet beneficio, quamuis modico, vt tenuit *Rota in vna Calagurit. Canonicatus 8. Februarij 1580.* coram *Illustriss. Seraph. nunc inter eius decisiones, decis. 445.*

Decimooctauò. Quando approbatus per concursum, & electus non vult consentire pensioni, quæ à Papa super beneficio de tempore prouisionis reseruatur, tunc ipso sic recusante Papa solet beneficium alteri conferre absque concursu, præuio solo examine simplici ad curam animarum, cum derogatione expressa, vel tacita dicti Concilij, propter decretum irritans *Rota Rom. decis. 48. p. 1. diuers.* quem citat *Aloys. Ricc. in praxi fori Eccles. resol. 359.* 39

Decimononò, Quando nullus comparuit aut certè nullus ex comparentibus vult subire examen, Episcopum assignare debere aliud tempus siue edictum, & si adhuc nemo comparet, tunc posse Parochiam absque concursu conferri, decisum referunt *Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 218. Massobr. in d. praxi reg. 3. dub. 9.* secundum Romanam impress.

Vtis igitur in quibus parochialibus Ecclesiis, & beneficiis concursus cesset, generaliter & per viam regulæ in aliis fieri debet, & cum apertè loquatur *Concil. Trid. d. cap. 18. vers. translatio*, ibi ab Episcopo, siue eo impedito ab eius Vicario, ab inferioribus Episcopis habentibus ius conferendi non potest fieri, & tenent *Zechi. d. cap. 28. de Parocho num. 6. Flamin. de resignat. lib. 8. quæst. 9. num. 96. Nicol. Garc. d. cap. 2. numer. 121. Germon. de indultis Cardin. §. quibusuis, ad finem*, & sæpius decisum fuisse in Rota dicit *Aloys. Ricc. in d. praxi fori Ecclesiastici resol. 361.* Et citata verba *Concil. Trid.* non tollunt quin coram Vicario possit fieri examen, etiam Episcopo non impedito, sed posita esse ad denotandum conuenire, quod ab ipso Episcopo, cessante impedimento, fiat examen, resoluit *Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 117. Massobr. d. reg. 3. dub. 3.* Inferiores tamen exempti habentes propriũ districtum, & Episcopalem iurisdictionem, ac ius congregandi Synodum habent facultatem faciendi concursum, referunt decisum *Nicol. Garcia dict. cap. 2. num. 136. Aloys. Ricc. vbi proxime, Flores de Mena variarum lib. 3. quæst. 24. num. 21. Flamin. de resignat. lib. 8. quæst. 9. numer. 96. Germon. de indultis Card. §. quibusuis ad fin. Massob. dict. praxi req. 1. dub. 8. 11. & 21.* 40 41 42

Edictum esse de substantia, atque de forma in concursu parochialium probat *Concil. d. cap. 18.* ibi, per edictum etiam publicum vocentur, qui volent examinari, *Aloys. Ricc. dicta praxi resolut. 364.* me citato in hoc loco, *Massobr. in dict. praxi requis. 2. dub. 3.* & debet apponi ab Ordinario loci, vbi existit beneficium, & ibidem examen est peragendum, etiamsi ab Ordinario alterius diœcesis sit conferendum, vt decisum referunt *Flamin. de resignat. lib. 8. cap. 9. num. 102. Gonz. al. glos. 10. nu. 31.* 43 44

Quod edictum debet remanere affixum ad valuas Ecclesiæ per spatium decem dierum, *praxis Episcopalis par. 1. verbo parochia*, & per alios decem dies poterit prorogari, sed non vltra, vt disponit citata *Pij V. Bulla*, prout testantur *Zerola in praxi Episc. d. verbo parochia, §. 2. dub. 3. Nicol. Garc. p. 9. cap. 2. n. 46. & 47. Massobr. d. req. 2. dub. 8. & 9. Aloys. Ricc. d. resolut. 364. n. 2.* vbi intelligit ex causa probabili, & legitima: Quod quidem edictum non esse necessariò legendum, sed sufficere vt affigatur, tenent *Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 42. & 43. & Massobr. d. requis. 2. dub. 7.* contra *Zerol. d. verbo parochia §. 2. dub. 1.* Et in eo apponendam esse diem propositi concursus censuit *Rot.* apud *Seraphin. decis. 1148.* quam refert *Massobr. d. requis. 2. dub. 10.* Termino prædicto decem, vel ad summum viginti dierum elapso ad examen nullus est admittendus ex *Seraph. decis. 1148. num. 4. par. 2.* quem citat *Aloys. Ricc. vbi proxime.* In praxi tamen obseruatur, vt possit Ordinarius aliquem ad concursum admittere, non obstante quod terminus ab eo præfixus sit elapsus, & aduersarius, qui comparuerat, durante termino, cõtradicit, ita resolutum fuit in *Rota in vna Calagurit. dimidy beneficij 22. Aprilis 1602.* coram *Ortemberge, teste Aloys. Ricc. resolutio. 360.* quemadmodum etiam examen factum ante 45 46

lapsum

lapſum termini in edicto expreſſi nullo poſtea comparente ſubſiſtit, *Nicol.Garc.dicto cap.2.num.*326. & tenuit *Rota in vna Carthaginen. Parochialis* 9. *Decembris* 1588. coram *D.Orano*, teſte *Aloyſ.Ricc.d.reſolut.*360. *in fine.* Quando verò termino elapſo, & re adhuc integra alius venit oppoſitor, admittendus eſt, prout deciſum referunt *Gonzalez ad regul.*8. *Cancel.gloſ.*9.§.1.*n.*115. *Nicol.Garc.d.cap.*2. *num.*206. *Maſſob.in d.praxi requiſ.*3. Et huiuſmodi oppoſitio non illi tribuit ius ad rem conſiderabile, vt tenent *Sarrien. in reg. de iure quæſito quæſt.* 1. *numer.* 10. *Caſſad: deciſ.*18. *num.*5. *de prabend. Gonzal. ad regul.*8. *Cancell. gloſſ.* 9.§.1. *numer.* 89. & fuit dictum in Barchinonen. beneficij 15. Ianuarij 1625. coram R. P. D. meo Pirouano.

47 Tranſacto conſtituto tempore omnes, qui deſcripti fuerint ab examinatoribus examinentur, vt diſponit *Concil.dict.cap.*18. *verſiculo tranſacto*, aduenienteque vacatione cuiuſlibet Eccleſiæ tres ex illis eligat Epiſcopus, qui cum eo examen perficiant, vnde Epiſcopum adhibere in concurſu plus quam tres examinatores, ſed non pauciores, referunt deciſum *Nicol.Garc.p.*5. *c.*9.*n.* 52.& *Maſſob.d.ſua praxi req.*12. *dub.*1. etiamſi beneficiū ſit modici valoris, ampliat *Galet. in margarita caſuum Conſcientia verbo beneficium p.*g.25. *col.*2.

Examinatores debere ſingulis annis proponi in ſynodo ad minus ſex, & ab ea ſynodo probari ſtatuit *Concil. Trid.d.cap.*18. *verſ. examinatores autem ſingulis annis, &c.* & non plus viginti, vt cenſuit Sacra Congreg. *Concilij Trid.* in vna Cæſarauguſtana ſynodi de anno 1627. eorumque officium etiā poſt annū ſuæ electionis minime expirare aſſerunt *Nicol.Garc.p.*9. *cap.*2. *num.*73. *Maſſob. in d.praxi requiſ.*11. *dub.*1. vbi *dub.*5. ait *Concil. Trid.* dicto loco nullam formam præſcribere ſuper propoſitione examinatorum: illos tamen debere proponi nominatim, & non in genere, niſi proponerentur in genere, qui re vera, tunc extarent, ſi per huiuſmodi genericam expreſſionem haberetur etiam expreſſa perſona, tenent *Nicol.Garc.d.cap.*2. *num.*339. *Maſſobr. d.requiſ.* 11. *dub.*3. vbi *dub.* 7. ait quod examinator vt dicatur probatus à ſynodo, debet dimidiam partem ſuffragiorum ferre ab iis, qui vocem habent in ſynodo. Si ex ſex examinatoribus aliqui intra annum ſuæ electionis mortui fuerunt, totam facultatem examinandi vnà cum Epiſcopo ad ſuperſtites, etiamſi vnus tantum ſupereſſet, ſpectare debere eo anno durante, ſed in loco demortuorum eligendos alios cum approbatione Capituli, referunt deciſum *Nicol.Garc.d.cap.*2. *num.*8. *Maſſob.in d. praxi requiſ.* 12. *dub.*1. Vnde *Sbroz.in addit. ad ſum. tract. de officio Vicarij, lib.*2. *quæſt.* 211. dicit in ſacra Congreg. Concilij deciſum Vicarium Sede Epiſcopali vacante in loco examinatorum abſentium, vel defunctorum alios auctoritate propria ſufficere non poſſe, ſed iurare debere vt elapſo anno alij in loco demortuorum ſufficiantur, ſeu eligantur in ſynodo, alioquin pro legitimis non haberi, qui ſuperſterunt. Examinatores ſi omnes decedunt, vel in longinquas partes recedunt, Epiſcopum intra annum ad celebrandam ſynodum ex antiquis, qui fuerint, ſex, non pauciores ſubrogare debere, & ſi non extabunt tot antiqui, eligere poſſe illos, qui extabunt, & alios ſupplere de nouo approbatos à Capitulo vſque ad ſex, quod ſi nulli antiqui extiterint, nouos tunc à Capitulo probandos non pauciores ſex deputare debere vſque ad futuram ſynodum in fine anni à poſtrema ſynodo celebrandam, referunt deciſum *Nicol. Garc. dict. cap.*2. *num.*73. *& Maſſob. d.requiſ.*12. *dub.*3. & cenſuit Rota in Panormitana Archipreſbyteratus 4. Decembr. 1618. coram D. Buratto. Hæc circa conſtitutionem examinatorum vtilia & quotidiana ſunt in materia concurſus, nam prouiſio parochialis facta ei, qui non fuit examinatus, & approbatus ab examinatoribus in ſynodo deputatis, ſed ab aliis, quos Epiſcopus elegit, eſt nulla, & beneficium poteſt impetrari vti reſeruatum, ita per ſuſupradictam *Pij V. Conſt.* referunt deciſum *Nic.Garc.d.* 48
*c.*2. *nu.*341. *Maſſobr. in d.praxi requiſ.* 3. *dub.*5. Et pariter concurſum vitiari ſi adhibeatur examinator non ſynodalis cum ſynodalibus, referunt deciſum *Nic.Garc.d.c.*2. *n.*83.324.& 341. *Maſſob.in d.praxi req.*15. *dub.*1. quidquid dicat *Homeben.de Bonis de examine Eccleſ.tract.*2.*c.*3.*q.*30. Sicut etiam vitiatur ſi non iuraunt iuxta formā *Conc.d. c.*18. ibi, iurētque omnes, &c. prout reſoluit *Maſſob. in d. praxi requiſ.*14. *dub.*1. vbi *dub.*2. cum *Nicol. Garc. d.cap.*2. *num.* 356. dicit eſſe de forma vt præſtetur huiuſmodi iuramentum tactis ſacroſanctis Euangeliis, *& dub.* 3. cum eodem *Garc. num.* 356. aſſerit poſſe præſtari extra ſynodum in manibus notarij, *& dub.* 4. tradit probari per atteſtationē notarij, & litteras ipſorū examinatorū.

Examinatores ſynodales durant donec alij in ſyno- 49
do deputati fuerint; Si vero anno elapſo aliqui ex eis mortui fuerint, officium omniū expirat, ita deciſum referunt *Nic.Galet. in margarita caſuum conſc. verbo Examinatores*, 1. *Aloyſ. Ricc.d.praxi fori Eccleſ.reſolut.*361. *in ſecunda edit. Nicol. Garc.d.cap.*2. *in addit. num.*75. *Maſſob. d.req.* 12. *dub.*4. *num.*3. vbi inquit locum non habere, quando poſt annum ſuperſint ſex adhuc. Epiſcopum non excu- 50
ſari ſi poſt annum adhibeat examinatores ſuperſtites non extantibus ſex, etiamſi caperet prætextum quod ipſe de nouo eſſet adeptus poſſeſſionem Epiſcoparus, cum annus celebrandi ſynodum non incipiat currere à die captæ poſſeſſionis, ſed à die ſynodi vltimo loco celebratæ, tenent *Garc.d cap.*2. *num.*92.& *ſeq. Maſſob.d. requiſ.*12. *dub.*6. & cenſuit Rota in Panormitana Archipreſbyteratus 5. Iunij 1610. coram D. Buratto. Neceſſariò huiuſmodi examinatores eligi debere qui ſint Magiſtri, ſeu Doctores, aut Licentiati in Theologia, aut Iure Canonico, ſi extent, alioquin alios clericos eſſe eligendos, qui ad id videbuntur magis idonei, refert nouiſſimè ſibi fuiſſe reſponſum à ſacra Congr. Concilij e *Maſſobr. in dict. ſua praxi requiſ.* 11. *dub.* 2. & ſentit *Vgolin. de officio Epiſcopi capit.* 50. §. 5. *numer.* 1. *verſic. ſecundo.*

Quamuis *Concil. Trid. d. cap.* 18. dicat, qui deſcripti 51
ſunt examinandos eſſe, non repugnat tamen, quin vnus, ſi alij non adſint, ſe deſcribi faciat ad concurſum, & ſi idoneus inueniatur beneficium ei ſit conferendum, ita cenſuit Sacra Congreg. teſte *Vgolin.dict.cap.*50.§.10.*n.*4. *Nicol.Garc.d.cap.*2.*numer.*215. *Maſſob.in d. praxi requiſ.*3. *dub.*7. & 8. Vtrum autem Epiſcopus poſſit ſtatuere, ſeu limitare certum numerum perſonarum ad concurrendum in concurſu parochialium; Vide *Aloyſ.Ricc.in deciſ. Curia Archiep.Neapol.deciſ.*31.*p.*4. Elapſo termino edicti poſſe per Epiſcopum inchoari examen, ſed non poſſe eadem die claudi, vbi plures fuerunt deſcripti, ſed eſſe expectandos, vel vocandos, alioquin vitiari concurſum, ſi ex pluribus deſcriptis vnus, aut nō omnes examinentur, & eis non expectatis claudatur concurſus, cenſuit pluries *Rota* apud *Nicol.Garc.d. cap.*2. *à num.*33. *Seraphin.deciſ.*1148. *numer.* 5. refert *Maſſobr. dict. requiſ.*3. *dub.*10.

Caueant examinatores huiuſmodi ne quicquam 52
prorſus occaſione huius examinis, nec ante, nec poſt accipiant, vt admonet *Concil. dict. cap.*18. *verſ. caueant*, quacumque etiam immemoriali conſuetudine non obſtante, vt cenſuit Sacra Congr. alioquin vitium ſimoniæ tam ipſi, quam alij dantes incurrent, citant, & explicant *praxis Epiſcopal. dicto verbo Parochia*, §.2. *dub.*11. *Franciſc.Leo in theſauro fori Eccleſiaſt.part.*2.*cap.*3.*num.*25. *Pet.de Ledeſma in ſum.par.*2.*tract.*7.*c.*1.*concl.*7. *prope finem*, *Vgolin.de ſimon.tab.*4.*cap.*48.§.3. *& de poteſtate Epiſcopi cap.* 50.§.5. *numer.*2. *Farin.conſ.*15. *num.*3. *&* 47. *Maſſobr. in d. praxi requiſ.*15. *Soar.de relig.lib.*4. *de ſimonia cap.*49. *numer.* 2. *Nicol. Garcia dict.cap.* 2. *à num.* 368. Ita vt nec etiam 53
poſſit Ordinarius ſtatuere aliquod ſtipendium, etiam minimum,

minimum, examinatoribus deputatis in Synodo pro concursu Parochialium, & si synodus diœcesana secus statuerit, decretum esset irritum & nullum, refert decisum *Nicol. Garc. dict. cap. 2. num. 374.* Sed in Ecclesiis Hispaniæ contrarium communi vsu receptum esse testatur *Pet. de Ledesm. dict. conclus. 7. prope fin. vers. la dificultad*, quem citat *Garc. dict. cap. 2. num. 372.*

54 Ratio autem quare vitium simoniæ tam ipsi examinatores, quam alij dantes incurrant, à qua absolui nequeunt, nisi dimissis beneficiis, &c. ea est, quia per approbationem factam in concursu acquiritur approbato ius ad beneficium, & sic pro illo iure spirituali datum videretur temporale examinatoribus, *Navar. consil. 58. versic. ad quartum in antiquis* aliàs 67. *in nouis, de simonia.* Et ex parte competitorum committi potest simonia si duo concurrentes ad beneficium, alter ad impedimentum tollendum alij pretium det, vt à concursu desistat, & sic solus existens ipse obtineat, *Mayol. lib. 5. de irregul. cap. 45. num. 3. Prosper. de Augustin. in addit. ad Quarant. verbo simonia, addit. 3. pag. mihi 593. Vgol.*

55 *dict. cap. 50. §. 9. num. 2.* Committitur etiam simonia si fieret pactio, quod alter alteri in concursu defectus, vel exceptiones non opponat, cum realiter possint obiicere, sed se examini submitterent, & qui per Superiorem dignior iudicaretur beneficium haberet, & solueret alteri pensionem annuam cum beneplacito Sedis Apostol. *Navar. cons. 3. num. 1. de Simon. in antiq. aliàs 39. 41. & 42. in nouis, Prosper. de Augustino vbi proximè, Flamin. de con-*

56 *fident. benef. q. 47. num. 9. Vgolin. dict. cap. 50. §. 8. in fin.* Committitur denique simonia si quis per virum potentem, cui pecuniam traderet, seu promitteret, metum aliis inferret, vt à concursu cessarent, *Vgolin de sim. l. b. 1. cap. 48. §. 3. sub num. 5. & d. cap. 50. §. 9. in fin.*

57 Examinatores ad beneficia scientiam examinandorum iuxta beneficiorum qualitatem debent attentè rimari, quæ vt pateat aduertendum Dignitates omnes,

58 & saltem dimidiam partem Canonicatuum in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis insignibus, vbi id cõdè fieri potest, non nisi Doctoribus, seu Licentiatis in Theologia, vel iure Canonico conferendas, vt habetur in *Concil. Tridem. sess. 24. de reform. cap. 12. Aloys. Ric. in praxi fori Eccles. dec. 473. in prima edit. & resolut. 497. in fine, in secunda editione*, quod quidem Concil. decretum id hortatur, non autem præcipit; vnde in Synodo Pro-

59 uinciali non licere imponere onus dignitatibus, quod quis nisi graduatus non possit eas obtinere sine Sedis Apostolica auctoritate, refert decisum *Nicol. Garcia benefic. parte 7. cap. 7. num. 45. Aloysio Ric. in praxi aurea resol. 238. num. 3.*

60 Archidiaconi, qui oculi dicuntur Episcopi, *cap. ad hæc, de officio Archidiac.* debent esse in omnibus Ecclesiis, vbi fieri potest, Magistri, seu Doctores, aut Licentiati in Theologia, vel iure Canonico, vt habetur in *Concil. Trident. sess. 24. de reform. cap. 12. vers. Archidiaconi etiam*, referunt *Nicol. Garc. d. cap. 7. num. 36. Gonz. ad reg. 8. Cancell. glos. 4. num. 68. Campan. in diuers. iuris Canon. rub. 7. cap. 6. num. 41. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 238. à num 2. & in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 305. num. 11. p. 5. Galgan. de iure publico lib. 3. tit. 21. num. 1. Homoben. de Bonis de examine Ecclesiastico tract. 1. capit. 9. quæst. 55.* Eum tamen locum *Amplissima D D. Cardinalium Concilij* interpretata est procedere in iis tantum Archidiaconis, qui vel curam habent animarum, vel iurisdictionem prout habetur in *tit. de officio Archid.* non autem de iis qui nomine dumtaxat sunt Archidiaconi, cuius declarationis idonei sunt nobis testes *Anastas. German. in tract. de indultis Cardin. §. quibusuis, numer. 4. Campan. dict. num. 41. Piseg. in praxi nova Episcop. p. 2. cap. 5. numer. 20. Aloys. Ricci dicta praxi. decis. 473. in prima editione, & resol. 497. numer. 3. in secunda editione, Massobr. in praxi habendi concursum requis. 10. dub. 6.* secundum Roman. impress. *Nicol. Garcia dicto capit. 7. numero 41. & numer. 40.* dicit Sacram Congregat. respondisse huiusmodi Archidiaconos habentes iurisdictionem contentiosam debere esse Doctores & promotos in publico gymnasio, aliàs gradus ei non suffragati, ex *Bulla 63. Pij V.* refert *Massobr. d. dub. 6. num. 6.*

61 Decanus nullo Conc. Trid. decreto iubetur, vt necessariò sit Magister, siue Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, vt respondit *Sacra Congreg.* teste *Nicol Garc. d. cap. 7. num. 43. & Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 238. in fine, & in decis. Curiæ Archiepisc. Neapolit. decis. 248. num. 5. p. 4.* ideo loci consuetudinem in hoc esse seruandam necessariò dicendum.

Scolastria conferenda est Doctori, vel Magistro, aut Licentiato in Theologia, aut in iure Canonico, aliàs prouisio est nulla, ex decreto *Conc. Trid. sess. 23. de reform. cap. 18.* ibi, De cætero vero officia, vel dignitates illæ, quæ scholastria dicuntur, non nisi Doctoribus, vel Magistris, aut Licentiatis in sacra Pagina, aut in iure Canonico, & aliis personis idoneis, & qui per seipsos id munus explere possint, conferantur, & aliter facta prouisio nulla sit & inualida, non obstantibus quibuscuis priuilegiis, consuetudinibus etiam immemorabilibus. Circa quod Sacra Congr. declarauit conferendam esse Scholastriam Doctoribus, vel Magistris, aut Licentiatis in Sacra Pagina, aut in iure Canonico, in qualibet vniuersitate approbata, nec obstare, quod non cesset ex illis, quæ esse in illa regione, in qua esset scholastria, refert, *Nicol. Garc. dict. cap. 7. num. 35.*

63 Principalis dignitas in Collegiata Ecclesia exempta, cui Ordinaria iurisdictio cum aliquibus iuribus quasi Episcopalibus competit, (prout est Prior insignis nostræ Collegiatæ Vimaranen.) conferri debet Doctori, vel Licentiato, vt principalis dignitas in Cathedrali, non tamen necessariò, quia Concil. quando loquitur de dignitatibus, *sess. 24. de reformat. cap. 12.* hortatur, vt conferantur Doctoribus, & non præcipit, ita refert decisum *Nicol. Garc. dict. cap 7. numer. 33. & Fr. Sigism. à Bononia de elect. dub. 63. num. 1. vers. quoad autem.* Et ad

64 quamcumque principalem dignitatem in Collegiata requiri ætatem vigintiquinque annorum inceptorum, cum regulariter habeat curam animarum in foro interiori, vel exteriori resoluit *Nicol. Garc. d. parte 7. capit. 4. num. 65. Filliuc. d. tract. 41. cap. 5. num. 3.*

65 Ad memoratas dignitates in Cathedralibus Episcopatu inferiores, quibus nulla ineft animarum cura, aut ex consuetudine, statuto, vel priuilegio, adscisci sine dubio possunt minores vigintiquinque annis, dummodo non minores viginti duobus, iuxta decretum *Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 12.* ibi, & viginti duobus annis non minores adciscantur. Si vero curam animarum habeant, vigesimus quintus iam cœptus requiritur annus, *c. cum in cunctis, §. inferiora, de elect.* confirmauitque *Concil. dict. cap. 12.* ibi, nemo igitur deinceps ad dignitates quascumque, quibus animarum cura subest, promoueatur, nisi qui saltem vigintiquinque ætatis suæ annum attigerit; Id tamen si principaliter cura subest, si verò accessoriè vnita sit dignitati, eam obtinens non debet necessariò attingere vigesimum quintum annum, ita referunt decisum *Gallet. in margarita casuum conscientiæ, verbo Parochus, 6. Campanil. dict. capit. 6. numer. 22. Massobr. d. requis. 10. dub. 11. numer. 24. Homoben. de Bonis de humana vita statibus p. 1. capit. 9. vers. secunda,* præ-

66 dictos viginti duos annos, qui secundum *Concil. dict. capit. 12.* requiruntur ad dignitates in catedralibus, & debere esse completos referunt decisum *Nicol. Garc. dict. cap. 4. num. 70. Armendar. in addit. ad recopil. legum Navarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. numer. 2.* & resoluunt post alios *Filliuc. d. tract. 41. cap. 6. num. 30. Mandos. in tract. de ætate min. cap. 5. num. 12. Lessi. de Iustit. lib. 2. cap. 34. num. 108.* dicens illam formulam, vt non sit minor viginti duobus annis insi-

nuare

nuare annos 22. debere eſſe completos, quamuis prædictum vigeſimum ſecũdum annum requiri incœptum, non autem completum aſſerant *Emman. Sá, verbo beneficium, num. 31. Zerol. in praxi Epiſcop. par. 1. verbo beneficia, §. 1. verſic. ad dignitates, Azor. inſtitut. moral. par. 2. lib. 6. cap. 5. quæſt. 3. in fine*, quorum opinio in Rota recepta eſt, vt in vna *Virdunen. Canonicatus 13. Februar. 1581. coram Illuſtriſſ. Seraphino*, & eſt *deciſ. 500.* vbi fuit dictum ad obtinendum Canonicatum ſufficere, quod prouiſus ſit in vigeſimo primo ætatis anno vigore *Concil. Tridene.*

67 An prædicti viginti duo anni, qui requiruntur ad dignitates in Cathedralibus, requirantur etiam in Collegiatis; quæſtio eſt dubia: & eam requiri referunt deciſum *Nicol. Garc. d. par. 7. cap. 4. num. 59. & 61. cum ſeqq. Armendar. dict. num. 2. Filliuc. d. cap. 5. num. 30. verſ. in quo.* Sed melius dicendum puto Collegiatas Eccleſias non comprehendi ſub decreto *Concil. in d. cap. 12.* cum tantum loquatur in Cathedralibus, & ideo requiſita ætatis ad illa remanere in diſpoſitione iuris communis dicunt *Zerol. in praxi Epiſc. par. 1. verbo beneficia, §. 1. verſ. ad dignitates, & verbo Canonia, §. 9. Piaſeg. in ſimili praxi par. 2. cap. 5. num. 21 pag. 330. Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 735. in prima edit. & reſolut. 512. num. 3. in fine, in ſecunda edit. Fr. Emman. quæſt. regular. tom. 1. quæſt. 11. art. 2. & in addit. ad Bulam Compoſitionis, num. 4.* vbi ait Chriſtophorum Vellam Archiepiſcopum Burgenſem contuliſſe dignitatem Scholaſtriæ Collegiatæ Eccleſiæ de Aguilar de Campo cuidam ſcholari, qui non habebat maiorem ætatem 17. annorum, & cum litigaretur ſuper hoc, fuiſſe iudicatum collationem eſſe canonicam, & iuridicam.

68 Pœnitentiarius Canonicus Eccleſiæ Cathedralis debet eſſe Magiſter, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, & annorum quadraginta, ſeu alias, qui aptior pro loci qualitate reperiatur, vt habetur in *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 4.* de quo latè diximus Alleg. 55.

69 Canonicatum aliquem Cathedralis Eccleſiæ impetrans maiori præditus debet eſſet ſcientia, quam is, qui ſimplex, & reſideria carens vellet conſequi beneficium, eumque ſolertius examinatores debent interrogare, ſtrictiorique examine cum eo vti, quia beneficium ſimplex, perpetuam tamen requirens reſidentiam, comparatur curato ex *Lapi* reſolutione *alleg. 116. incip. Hiſpanus ſub num. 2.* per doctrinam *Innoc. & Ioan. Calderin. in cap. clericos, de clericis non reſid. Homobon. de Bonis de humana vita ſtatibus par. 1. cap. 9. verſ. tertio.* Dubium maximum eſt,

70 quænam ætas requiratur ad canonicatus in Cathedralibus? pro cuius deciſione ſic diſtinguendum eſt, vel enim loquimur facta Ordinum diſtributione per canonicatus; vel vbi nulla eſt: primo caſu certum eſt nullum eſſe recipiendum, qui eo Ordine ſacro non ſit initiatus, quem requirit, aut in tali ætate, vt infra tempus de iure, vel eadem *Sancta Synodo* (hoc eſt annum) ſtatutum initiari valeat, *cap. 12. ſeſſ. 24. de reformat.* ergo dum ad Subdiaconatum promoueri quis poteſt in vigeſimo ſecundo, ad Diaconatum in 23. ad Preſbyteratum *in* 25. ex *eod. Concil. cap. 12. ſeſſ. 24. de reform.* inde fit quod canonicatum Subdiaconalem in 21. Diaconalem in 22. & Sacerdotalem in 24. anno obtinere valebit. Vnde cenſuit *Sacra Congreg.* ad obtinendum in Cathedrali Canonicatum, cui eſt annexus Ordo Subdiaconatus ſufficere quem eſſe conſtitutum in tali ætate, vt intra annum poſſit promoueri ad ſubdiaconatum, refert deciſum *Armendar. in addit. ad recopil. legum Navarræ lib. 1. tit. 20. l. 1. de ætat. num. 7. Filliuc. tract. 41. de benefic. cap. 5. num. 28.* Secundò vero caſu, vbi ſcilicet nulla adeſt facta Ordinum diſtributio, & canonicatus nullum habent ſibi annexum Sacrum Ordinem, de iure communi minores 14. annorum illos habere poſſunt *gloſ. pen. in cap. ſi eo tempore, de reſcript. lib. 6. Abb. in cap. indecorum num. 3. de ætate, & qual. Rot. antiq. deciſ. 1. de ætate*, & in hoc non reperio quod aliquid innouaſſet *Concil. Trident.* Attamen vigeſimum ſecundum annum requiri ad Canonicatus in Cathedralibus videntur inſinuare plures *Sacræ Congregat.* declarationes. Prima cenſuit obtinentem canonicatum in Cathedrali Eccleſia etiam ante factam Ordinum diſtributionem in ea ſaltem ætate oportere eſſe conſtitutum, vt intra annum ad Subdiaconatum poſſit promoueri, refert *Armendar. dict. l. 1. de ætate num. 6.* Secunda, ſi neque ante Concilium, neque poſt Concilium Trident. nullus Ordo ſiue Diaconalis, ſiue Preſbyteralis canonicatui annexus fuerit, & Parochialis Eccleſia legitime, & perpetuò eidem canonicatui vnita, tanquam Parochiale acceſſorium, attendenda eſt natura canonicatus, non autem Parochialis, & ita ſufficit, vt is, cui collatio facta eſt, ſit in ætate viginti duorum annorum, quæ in Canonicatus collatione requiritur, referunt *Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardin. §. quibuſuis, num. 6. Campanil. rub. 7. cap. 6. num. 26.* Tertia, ſi aliqua Parochialis Eccleſia eſſet vnita alicui Canonicatui Eccleſiæ Cathedralis acceſſoriè ſufficiunt viginti duo anni, de qua *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 9. num. 4.* & fuiſſe in Rota deciſum refert *Seraphi. deciſ. 1138.* Quæ quidem declarationes præſupponunt ætatem ſaltem 22. annorum neceſſariam eſſe in Canonicatu carente Ordine Sacro annexo, niſi eas intelligamus, vbi canonicatus ſolent eſſe Sacris Ordinibus annexi ante factam illorum diſtributionem.

Ad Canonicatus Collegiatarum Eccleſiarum ætas annorum 14. ſufficiebat, ex diſpoſitione iuris *in cap. ſuper inordinato, iuncta gloſ. verbo pueri, de prabend. Rebuff. de diſpenſatione ætatis num. 2. Moneta de diſtribut. quotid. par. 2. quæſt. 19. num. 14. Homobon. dict. cap. 9. verſ. unde*, & in ea nihil innouaſſe Concilium Trident. cenſuit *Sacra Congregat.* prout nobis ſunt idonei teſtes *Gabet. in margar. caſuum conſci. verbo Canonicus 3. pag. 29. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloſ. 5. num. 29. Piaſeg. in praxi nova Epiſcop. d. cap. 5. num. 21. pag. 330. Aloyſ. Ricc. in dict. praxi fori Eccleſ. deciſ. 735. in 1. edit. & reſolut. 512. num. 3. in fine, in 2. edit. Armendar. dict. l. 1. de ætate num. 8.* Et non requirunt vltra 14. annos etiamſi aliquæ Parochiales Eccleſiæ eſſent vnitæ aliquibus eorum, quia cenſuit *Sacra Congregat.* attendendam eſſe naturam Canonicatus, & non Parochialis, & ſufficere, quod prouiſus ſit in ea ætate, quam exigit Canonicatus, ſi Parochialis vnita ſit perpetuò, & acceſſoriè canonicatui, ſecus ſi æquè principaliter; quia tunc non aſſumit naturam Canonicatus, ita deciſum referunt *Henriq. conſ. 32. num. 4. & ſeq. praxis nouæ Epiſcop. d. cap. 5. nu. 21. pag. 330. Galet. verbo canonicus 5. & verbo Parochus. Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſ. deciſ. 735. in 1. edit. & reſolut. 512. in 2. edit. & in praxi aurea reſolut. 239.* Si verò aliquis ex Canonicis exerceat animarum curam annexam eius canonicatui, debet eſſe viginti quinque annorum, num actu curam exerceat, tametſi habitu penes totum Collegium illa reſideat, ita reſoluit *Campan. dict. cap. 6. num. 30.*

Simplex beneficium conſequi volenti ſatis eſt ſi Ca- 72
nonicas horas recitare ſciat, *Flamin. de reſignat. lib. 4. quæſt. 11. num. 30. Campan. in diuerſorio iuris Canon. rub. 5. cap. 3. num. 2.* & habeat ſcientiam per Concil. Trident. neceſſariam ad primam tonſuram, de qua *Alleg. 11. num. 4. & 5.* vlterius quod ſciat conſtruere *per gloſ. verbo reputamus in Clemen. 1. de conteſt. prab. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 390. in 1. edit. & reſolut. 329. num. 6. in 2. editione, Piaſeg. in praxi nova Epiſcop. par. 1. cap. 1. num. 40. Gonz. al. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 4. ſub num. 73. Campan. d. num. 2.* Et licet de iure communi ad beneficia ſimplicia obtinenda iuſta ætas illa cenſeretur, quæ ſeptennium exceſſit *gloſ. pen. in cap. ſi eo tempore, de reſcript. in 6.* hodie attenta diſpoſitione *Concilij Trident. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 6.* nullus ante decimum quartum annum beneficium poteſt obtinere, referunt *Petr. Pechi. in reg. beneficium, num. 27. verſic. caterum*

æterum quid in iſtis, libro 6. Gutier. canon. lib. 1. cap. 26. num. 33. Henriq. in ſumm. lib. 10. cap. 19. §. 1. Azori. inſtitut. moral. p. 1. lib. 6. cap. 5. queſt. 7. Valeri. Reginal. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 166. in fine. Gregor. Lop. l. 3. verbo quatuor-de annos, tit. 16. par. 1. Petr. Ladeſma in ſumm. par. 2. de Sacram. Ordinis, cap. 7. verſ. de la prima, & par. 2. tract. 7. cap. 1. concluſ. 7. propè finem, Cenall. commun. contra commun. queſt. 523. num. 3. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par. 4. collect. 860. & in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 392. & deciſ. 385. in prima editione, aliàs reſolutio. 331. & reſolut. 325. num. 3. in ſecunda edit. & in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. deciſ. 281. num. 2. par. 4. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico p. 1. tract. 2. cap. 10. queſt. 60. verſ. quinimò, Armendar. in addit. ad recopil. legum Navarræ lib. 1. tit. 20. l. 1. de ætate num. 5. Molfeſ. in ſum. Theologiæ moralis tract. 6. cap. 7. num. 44. Vivian. in praxi iuriſp. utron. par. 2. lib. 6. cap. 7. num. 2. Leſſi. de Iuſtit. lib. 2. cap. 34. dub. 20. num. 109. Nicol. Garc. de benefic. par. 7. cap. 4. num. 8. Campan. dict. rub. 7. cap. 6. num. 2. Flamin. de reſignat. lib. 3. queſt. 7. num. 65. & lib. 4. queſt. 1. num. 7. & queſt. 11. num. 13. Ex diſpenſatione tamen Summi Pontificis 74
beneficium ſimplex infanti poteſt conferri, *Flamin. dict. queſt. 7. num. 66. Azor. dict. cap. 3. queſt. 8. verſic. ſed quærat aliquis, Thom. Valaſc. allegat. iuris tom. 1. allegat. 7. num. 10.*
Epiſcopus vero non poteſt indulgere cuiquam, vt ante 75
decimumquartum annum inceptum beneficium ſimplex obtineat, *Azo 1. d. cap. 5. queſt. 9. verſ. ſi quæras, Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 331. num. 2.* vbi in fine reſoluit Epiſcopum conferentem beneficium minori quatuordecim annorum peccare mortaliter, & collationem eſſe nullam, & *num. 3. verſic. habetur*, dicit *Sacram Congregat.* cenſuiſſe 14. *Auguſti* 1586. quod prouiſo in decimotertio ætatis anno de Canonicatu in Eccleſia Collegiata, vbi vigore ſtatuti Eccleſiæ prouiti ante realem poſſeſſionem, & fructuum perceptionem tenentur ſpectare per biennium, obſtat decretum *Concilij d. cap. 6.*

Aduertendum maximè eſt non oportere eſſe expletum quartum decimum annum ad obtinendum ſimplex 76
beneficium poſt *Concil.* ſed cœptum, ita deciſum referunt *Henriq. dicto cap. 19. §. 2. Galet. verbo beneficium, 4. Armendar. dict. l. 1. de ætatibus, num. 5. Cenall. quæſt. 523. num. 4. & quæſt. 593. num. 18. Aloyſ. Ricc. d. collect. 860. verſ. limita ſecundo, & reſolut. 325. num. 3. verſ. nihilominus, Azori. d. cap. 5. quæſt. 7. in fine, Cardin. Tuſch. tom. 3. littera E, concluſ. 338. num. 12. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 5. in princ. num. 90. Thom. Valaſc. tom. 1. alleg. 8. Campan. dict. cap. 6. num. 2. in fine.* Si verò in fundatione ſit ſtatutum, vt illud etiam 77
minor quatuordecim annorum adipiſci valeat, ſtandum eſt fundationi, cui non fuit derogatum per iam dictum Concilij decretum, ita referunt deciſum *Gonzal. d. gloſ. 5. num. 91. Aloyſ. Ricc. d. collect. 860. verſ. nunc limita & primo, Maſſobr. in ſua praxi habendi concurſum reg. 7. dub. 12. & reg. 10. dub. 11. num. 30.* & tenuit *Rota* in vna *Granaten. Capellania* 12. *Ianuarij* 1607. coram *Reuerendiſſ. D. Lugdunen.* apud *Farinac. tom. 1. parte 2. dec. ſ. 194. Campan. d. cap. 6. num. 2. in fine*, vbi *num. 3.* dicit ſe ſciuiſſe declaratum eſſe non cenſeri inualidam præſentationem factam de perſona nondum attingente quartumdecimum annum (licet in eo beneficio minor ætas non concedatur ex fundatione) ſufficit enim, quod ante inſtitutionem pertingat eam ætatem, non ſecus ac laicus, ſi præſentetur, nam hanc præſentationem factam de indigno licet credat communis Doctorum ſententia, probatque *Lambertin. de iurepatron. par. vlt. lib. 2. queſt. 2. art. 3.* eam tamẽ reſtrinxit *Rota* coram *Domino Orano* 19. *Nouembris* 1584. non ſubſiſtere ſi fuit præſentãdus proximè clericandus, nam penitus indignus tunc non erit, & ſufficiet ſi ante Inſtitutionem fuerit tonſuratus. Annotandum pro intelli-
gentia *Concil. dict. c. 6.* prohibitionem de obtinendo be- 78
neficio ante illam ætatem 14. annorum ſubſiſtere, nedum ſi per viam collationis daretur, verum etiam præſentationis, electionis, aut alterius cuiuſcunque prouiſionis, ſtante generica Concilij prohibitione, & ob verbum in eo poſitum, obtinere, quod generale eſt, *Mandoſ. in tract. de minori ætate, cap. 4. num. 17.* quem citat *Campan. dict. cap. 6. num. 6.* vbi *num. 5.* aſſerit ad penſionem extendi placuiſſe *Sacræ Congregat.* & repetit *rubric. 11. cap. 14. num. 16. verſic. de legitima*, quamuis ætatem ſeptem annorum ad illam ſufficere aſſerant *Aloyſ. Ricc. in dict. praxi deciſ.* 79
430 *in 1. edit. & reſolut. 367. in 2. edit. & Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. tom. 3. cap. 397. num. 17.*

Ad Curata vero maiorem quandam flagitant iura pe- 80
ritiam, quandoquidem animarum cura ars artium eſt, *cap. cum ſit, de ætate, & qualitat. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 4. à num. 71.* atque ideò onus vix Angelicis humeris ſuſtinendum, vt eam depoſcant ſcientiam, quæ ad Fidem, moreſque perrineat, & ſalutarem doctrinam tradendam ſatis ſit: vel ſufficit tanta, qua plebem ſibi commiſſam paſcere valeant ſalutaribus verbis, atque exemplis, quod omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, eos admonendo breuibus quidem, & dilucidis verbis de vitiis, quæ declinare, vitaréque, ac virtutibus quas ſectari eos oportet, vt æternam euadant pœnam, atque cœleſtem gloriã adipiſcantur, quæ clarius explicat *Sot. in 4. ſenteni. diſt. 25. a 1. 4. concl. 3. verſ. & per hoc*, vbi explicat ſequentibus verbis. Qui vero Parochiæ in paſtorem præficitur, vt idoneus habeatur, ea ſcire debet, quæ plebi ſunt cognitu neceſſaria, nempè illa, quæ ſunt de neceſſitate ſalutis, vt videlicet docere ſuos ſubditos ſciat Fidei articulos, & Decalogum, atque ordinaria peccata, quæ ei per Confeſſionem deteguntur, vtque pœnitentibus ſalutaria conſilia præſtare valeat, præſertim vero cum *D. Thom. in 4. ſenteni. diſtinct. 17. in 2. ſcripto*, credo tantam debere eſſe in eo ſcientiam, qua diſtinguere noſcat peccatum, & non peccatum, atque inter mortale, & veniale, quinimò & ſacris litteris præditus eſſe debet, cum eius ſit peculiare munus prædicare, iuxta *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 4.*

Curata beneficia, qui vult obtinere debet eſſe conſti- 81
tutus in ætate 25. annorum inceptorum, probat text. *in cap. cum in cunctis, §. inferiora, de elect. Menoch. remed. 15. recupar. num. 442. Rebuff. in tract. de pacificis poſſeſſ. num. 182. Henriq. lib. 10. cap. 19. §. 3. Flamin. de reſignat. lib. 4. queſt. 9. num. 14. cum ſequentibus, & queſt. 11. num. 14. Cened. par. 3. collect. 30. num. 1. Vgolin. d. capit. 50. §. 8. num. 3. Campan. dict. rubr. 7. cap. 6. num. 29. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 164. verſ. aduerte*, plures alios refert *Nicol. Garc. d. cap. 4. num. 41. Zerol. in praxi Epiſcopal. par. 1. verbo beneficia, verſ. ad dignitates, pag. 38. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 281. num. 1. & deciſ. 349. par. 4. Salon. 2. 2. queſt. 63. art. 2. controu. 1. concl. 2. Leſſi. de iuſtit. lib. 2. cap. 34. num. 107. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 5. quæſt. 1. Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat. tom. 2. quæſt. 3. art. 1. concl. 1. Filliuc. tom. 3. tract. 41. cap. 5. num. 24. Homobon. de humana vita ſtatibus par. 1. cap. 22. Maſſobr. in praxi habendi concurſum reg. 10. dub. 11. num. 27. ſum. Rom. impreſ.* Et 82
ſufficit ad validitatem collationis cuiuſcunque beneficij curati, quod prouiſus ſit prima tonſura initiatus, & ætatem habeat, vt intra annum ad Sacerdotium promoueatur, vt per *cap. licet canon. & cap. commiſſa. de elect. lib. 6.* cum ſimilibus reſoluunt *Rebuff. in praxi tit. requiſita ad collat. num. 24. Roch. de iure patron. verbo honorificum num. 24. Gutier. canon. lib. 2. cap. 15. num. 52. Petr. Greger. 21 benefic. cap. 25. num. 8. Nicol. Garc. de benefic. par. 3. cap. 4. à num. 2.* & ideò beneficium curatum obligat ad promotio- 83
nem Sacerdotij ſpario vnius anni, *praxis Epiſcop. d. verbo beneficia, verſic. dico quarto principaliter, pag. 44. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 4. princip. num. 65. Azori. inſtit. moral. par. 2. lib. 6. c. 8. queſt. 2. Cened. d. collect. 30. num. 1. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. par. 5. collect. 1988.* In tantum quod ſi quis obtinens Parochialem non promoueretur intra annum ad Sacerdotium, Parochia vacat ipſo iure, vt probat *d. cap. licet canon, &* reſoluit *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 15.*

num.

84 *num.*47.qui text.procedit,& intelligitur quando ſcilicet canonicè Parochus poſſedit beneficium vltra annum,& non ſe promouerit in futurum, ſecus vero ſi non canonicè,quia tunc non vacat *Maſcard. de probat. concl.* 885. *num.*16. Sic etiam illius pœna non habet locum in Rectore, qui intra annum à die adeptæ poſſeſſionis pacificæ,vel intra tempus legitimè ei prorogatum,comparuit, & ſe promoueri petiit, offerens quantum in ſe erat, ſe paratum ſuſcipere Sacerdotium, vel Ordines, & noluit eum Ordinarius propter illiteraturam, vel aliam cauſam promouere, refert in *Sacra Congregat.* deciſum *Nicol.Garc.d.cap.4.num.7.*

85 Præſentatus, ſeu electus ad beneficium poteſt abſens inſtitui ab Epiſcopo, ſi ei notum ſit eſſe idoneum notorie,veluti quia Doctor eſt in aliqua Vniuerſitate ſtudij generalis graduatus, hic enim examine non indiget, ex doctrina *gloſ.verbo ignota,in cap. de Petro, diſtinct.*47.iuncto *Concil.Trident.ſeſſ.7.de reform.cap.*13. *in fine*, reſoluunt *Cened.ad decretum collect.*15.*num.*3. *Henriq. in ſum.lib.*10. *cap.*18.*in princip.Sa, in aphoriſm.verbo examen.* Quare ſic notum Epiſcopo poſſe ab eo abſentem inſtitui, & præſentationem, ac inſtitutionem validam eſſe, licet inſtitutus abſens ſit,notant *Innoc.per text.ibi in cap.in Lateran.* in vltimis verbis *de prebendis*, *Abb. conſ.* 76. *num.*2. *par.*2.*Nicol.Garc. par.*4. *cap.* 1. *à num.*16. vbi *à num.* 23. refert declarationem *Illuſtriſſi.Cardinal.* ſecundum quos intelliges ſupradicta de perſona notorie digna, &
86 Epiſcopo nota: & limitabis, quod non procedat in præſentato ad Parochialem, in hac enim examen præcisè neceſſarium eſt, nec omitti poteſt ex eo, quod proniſus notoriè dignus ſit: Doctor enim,aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico,& in publica Vniuerſitate graduatus non excuſatur ab examine, quando petit prouideri de aliqua Eccleſia Parochiali, ita deciſum per *Sacram Congreg.*referunt *Gonz.al. ad reg.* 8.*Cancell.gloſ.*4.*num.*90.*Nicol.Garc.par.*9.*cap.* 2. *num.*183. *Piaſeg.in praxi nova Epiſcop.par.*2.*cap.*5.*num.*17.*verſ. Doctor,Aloyſ.Ricc.d.reſolut.*351. *num.* 2. *Proſper. de Auguſt.in addit. ad Quarantam, verbo benefic.Paroch. collatio, quæſt.* 1.*Zerola in praxi Epiſcop.par.*2.*verbo Doctor,*§.1.reſoluunt *Lambertin.de iurepatronatus,par.*1.*lib.*2.*quæſt.*11.*art.*3.*n.*5. *Rebuff.de priuileg.ſcholarium,priuil.*86.*num.*4.*Flamin de reſign.lib.*8.*quæſt.*9 *num.*83.*cum ſeqq.Vgolin.d.cap.*50.§.6. *nu.* 6.*&* §.10.*num.*6.*Leſſi.de Iuſtit.lib.*2.*cap.*34.*num.*82.*Aloyſ. Ricc.in deciſ.Curiæ Archiep.Neapol.deciſ.*139.*p.*1. *Cened.ad Decretum collect.*15.*num.*5.etiamſi eſſet famoſiſſimus Doctor,qui cum maximo applauſu per plures annos legerit,iuxta tradita *per Fuſch:de viſitat.lib.*2.*cap.*5.*num.*10.& etiamſi eſſet Vicarius ipſius Epiſcopi, *Flamin. d.quæſt.*9. *num.*87.

87 Cauebis tamen à *Garc.par.*9.*cap.*3.*num.*5. *&* 14. dum ſcribit hanc reſolutionem procedere in quocunque beneficio Eccleſiaſtico, nam quamuis ex *Concil. Trident. d. cap.* 13. examen neceſſarium eſſe in omnibus beneficiis agnoſcamus,pro forma tamen in ſolis Parochialibus requiri receptiſſima eſt ſcribentium reſolutio; in aliis vero ſimplicibus cum reſidentia,vel ſine illa, non requiritur de neceſſitate,nec fit,ſi prouiſus eſt perſona inſignis, & notoriè idonea,& ita vidi ſeruari in hac Curia:namque anno tranſacto prouiſus fuiſſem de dignitate Theſaurariæ Maioris inſignis Eccleſiæ Vimaranenſis Illu-
88 ſtriſſimus Dominus *Marcus Aurelius Meraldus* integerrimus Sanctiſſimi,Domini Pauli V.felicis recordat.Datarius, & meritiſſimus vtriuſque Signaturæ Referendarius,Bullas Apoſtol.de hac dignitate mihi expediri abſque examine iuſſit,qui ſingulari eruditione,& acerrimo iudicio ornatiſſimus,litterarum, ac rerum gerendarum notitia illuſtris, & vtriuſque iuris peritiſſimus,adeo incorruptè atque integrè Datarij officio functus fuit,vt ab eo nihil iniuſtum,indecorum,indebitum, iuri, ac bonis moribus repugnans vnquam factum fuiſſe vere credendum ſit, propter maximam illius in diſtribuendis gratiis,& beneficiis erga litteratas,benemeritas,ac pauperes perſonas,rectitudinem,curam,iuſtitiam, & prouidentiam.

Semel examinatus, & approbatus ad vnum benefi- 89
cium ſimplex, non amplius examinatur ad aliud ſimile, idem eſt ſi ſemel ſit approbatus ad Canonicatum, vel dignitatem in Collegiata, non amplius examinatur ad ſimilem canonicatum, vel dignitatè in alia Collegiata; ſic ſemel approbatus ad curatum, vel canonicatum, vel dignitatem in Cathedrali, non vltra examinatur ad ſimile, vel ſimilem, ita ſeruari in *Curia* referunt *Gonzal. ad regul.*8.*Cancel.gloſ.*4.*num.*84.*& Aloyſ.Ricc. in dict.praxi fori Eccleſiaſt.deciſ.*410. *in* 1.*edit. & reſolut.* 356. *in* 2.*edit. Ioan.Anton. Maſſobr. in ſua praxi habendi concurſum præl.* 3.*dub.*3.*num.*30.*Homobon.de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract.*2.*cap.*3. *quæſt.* 31. *in fine.* Sed *Campan. in diuerſ.iuris Canon.rubr.*5.*cap.*3.*num.* 8. *propè fin.* concludendum aſſerit, quod licet attento iure communi non ſit iterum examinandus per text.in *cap.accepimus,de ætate,& qualit. ac deciſ.Paleot.*83.*& Capuzaq.deciſ.*367.*lib.* 2. inſpecta tamen Concilij ſanctione examini ſemper eſſe ſubiiciendum,edocetque *Seraphin.Rota deciſ.*1323. vbi propterea concluſit Rota, quod cum in aſcenſione ad alterum quæratur nouus titulus iuxta *conſil.* 18. *Oldradi*, ideò ſit etiam tunc examinandus, refert etiam declarationem Illuſtriſſimorum D.D.*Cardinalium*, quod cœptus beneficiari in quolibet aſſenſu, denuo examinetur, atque ita præterea reſolutum fuiſſe memorat in vna *Caſaraugu-ſtana* coram *Domino Pamphilio de anno* 1587. Ego tamen ſcio de ſtylo Curiæ primum verum, ſecundum vero *Campan. & Seraphini* aſſumptum in partibus ſibi locum habere dicendum eſt, vel vbi per concurſum examen fit refert *Maſſobr.d.dub.*3.*num.* 32. Hinc prouiſum à Papa Romæ in forma gratioſa de ſimplici beneficio ſacrum Ordinem annexum habente non debere rurſus ab Epiſcopo examinari, ſi adiunctum Ordinem ſuſcipere intendit,tradunt *Campan.d.cap.*5.*num.*26.*Homobon.de Bonis d.tract.* 2. *quæſt.* 35. *in fine.* Et Epiſcopum non poſſe denuo ſubiicere examini pro ſimplici beneficio illum, quem iam examinauerat pro Ordinis Sacri promotione reſoluunt *Garc.d.p.*9.*cap.*3.*num.*15. *Ioan.Anton.Maſſobr.in d.ſua praxi habendi concurſum requiſ.*10.*dub.*10. *n.*1. *&* 2.*Homobon.de Bonis d.tract.*2.*quæſt.*35.*in fine.*

Si verò ad beneficium ſuperius ſit promouendus, exa- 90
minari eius ſcientia nihilominus denuo debet,quoniam litteratura pro dignitatis maioris, vel minoris conditione,maior,minorve requiritur.Item ſi ad ſimile beneficium promoueatur,in Eccleſia tamen,vel loco ampliori,maioríve,aut nobiliori,vel celebratiori,eſt etiam examinandus,dicit ſeruari ſtylo Curiæ Romanæ *Azor.inſtit. moral.p.*2.*lib.*6.*c.*6.*q.* 9. vbi etiam aduertit examinari de- 91
bere promotum etiam ad ſimile, & æquale beneficium ſimilis loci, & Eccleſiæ, ſi in priori examine minus idoneè,& aptè reſpondit; aut ſi creditur eum poſt examen ſe negligenter in ſtudio litterarum geſſiſſe, & oblitum eſſe eius,quod ante didicerat, aut ſi alij ſint candidati, qui vnà cum eo beneficium petunt.

In prouiſionibus de Parochialibus per Sedem Apoſtolicam faciendis inſeri ſolet clauſula illa(ſi per diligẽtem examinationem per te adhibitis examinatoribus in Synodo dioeceſana deputatis ad hoc idoneum eſſe repereris, ſuper quo conſcientiam tuam oneramus) & quamuis illa conditionem importet,& operetur quod examen cum Synodalibus examinatoribus requiratur pro forma, itaut illud prætermitti nequeat, quantumcunque impetrans ſit re vera idoneus,ex latè deductis per *Nicol.Garc. de benef.p.*6.*cap.*2.*n.*253.*cum multis ſeqq.& præſertim num.* 266. vbi refert deciſionem in *Calagurritana beneficij de Ornillas* 12. *Octobris* 1587.coram *Card.Pamphilio*, in qua dictum fuit id procedere etiamſi fuiſſet examinatus, &

approbatus etiam ad Parochiales. Attamen visa post primam huius tractatus impressionem *Sac. Rota decis. in una Piscorien. Parochialis 6. Febr. 1623.* coram *Merlino*, mihi videtur conditionem, ac formam huiusmodi satis superque esse adimpletam ex eo quod quis iam antea fuerat coram eodem Ordinario Synodalibus examinatoribus adhibitis examinatus, & idoneus repertus, & approbatus ad eamdemmet Parochialem. Nam prædicta clausula debet intelligi de examine facto, vel faciendo, quatenus illud iam antea factũ non fuisset, quia siue cõditio prædicta dicatur casualis ex quo etiam idoneus casu, vt putà memoria labẽte, vel Præsulis, & examinatorum aspectu perterritus deficere potest in examine, siue mixta tanquam dependens etiam ab arbitrio, & iudicio Ordinarij, vel examinatorum, non est necessario adimplenda post rescripti præsentationem, sed sufficit quod fuerit antea in rei veritate modo prædicto adimpleta, quoties tempore rescripti Princeps ignorabat adimplementum ad *l. hac conditio § fin. & ibi Bart. & Soccin. ff. de cond. & demonstr. l. si ita scriptum § fin. ff. de leg. 2. Ruin. cons. 89. n. 2. lib. 4. Pulchrè Surd. cons. 69. n. 19. &* 20. præsumitur enim quod si Papa tale adimplementum sciuisset, non quidem in forma dignum, sed in forma gratiosa, & absque tali conditione prouidisset, vt in similibus terminis considerant *Soccin. in d. l. hac condition. n. 4. in fine, Ruin. d. cons. 89. n. 2.* quos sequitur *Surd. d. cons. 69. num. 20.*

Cum quo etiam consonat stylus Cancellariæ Apostolicæ, secundum quem exhibita approbatione ad eandem Parochialẽ passim mutari consuevit supplicatio ex forma dignum in formã gratiosam, ex quo apparet formam huiusmodi per clausulam prædictam importatam nó esse mentalem, & consequenter illius omissionem processum non vitiare, vt tradit *Butr. in cap. super lit. n. 16. de rescrip. & Brun. in tract. de forma tit. de potestate, & effectu forma vers. tertio prædicta conclusio, fol. mihi 56.*

Ex quibus patet responsio ad ea, quæ tradunt *Nicol. Garc. de benef. d. p. 6. cap. 2. n. 255, cum seqq. & Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 4. n. 89. & 96, cum seqq.* procedunt enim, & ipsi loquuntur, quando non præcessit examen cum tribus examinatoribus Synodalibus iuxta formam præscriptam, vel, quando fuit factum ab alio Ordinario, & approbatio fuit tantummodo generalis ad Parochiales, in quibus terminis versabatur casus *in d. Calaguritana de Ornillos* coram *Card. Pamphilio*, vt ibi deprehenditur, non autem, quando præcessit specialis approbatio ad talẽ Parochialem præuio examine; & euidens est ratio differentiæ inter vtrumque casum, quia per examen generaliter factum ad Parochiales non est plenè consultum disciplinæ Christianæ, & curæ animarum alicuius certæ Parochialis: fieri enim potest quod talis Parochialis exigit in suo Rectore præcipuas qualitates, quæ ab extraneo Ordinario examinante pro alia Parochiali non potuerint excogitari; quod secus est vbi ad eandem Parochialem, & ab eodem Ordinario quis prius fuerit examinatus, & approbatus. Colliguntur hæc omnia ex *dicta Pistorien. Parochialis* coram *Merlino*.

Vtrum autem semel reprobatus, & reiectus possit iterum admitti? respondeo quod sic, nouum enim examen est optimus modus probandi scientiam examinati, alias reiecti, & grauamen ab examinatoribus illatum, *Rota in decis. 8. de probat. in nou. & decis. 18. n. 14. de conces. prebende etiam in nou. Gregor. decis. 527. n. 2. & decis. 558. n. 2. & in Calaguritana de Monilla 15. Iuny 1612.* coram *Reuerendissimo D. meo Coccino Decano*.

Nec subsistit obiectum quod huiusmodi reiectus post reprobationem potuerit doctus euadere, ita vt habilitas præsumatur acquisita medio tempore, quo casu reiectus non solet admitti ad nouum examen, vt *in decis. 505. nu. 4. p. 2. recent. & in Calaguritana beneficij de Cernera 8. Febr. 1591.* coram *Penia, & in Paduana coadiutoria 6. Nouembris 1623.* coram *Merlino*; quia respondetur allegatam præsumptionem excludi ex breuitate temporis quatuor mensium, vel circa, *Greg. decis. 527. n. 3. & decis. 538. n. 4. ex quibus decis.* Rota censuit tempus quindecim mensium esse breue ad effectum, vt reprobatus in examine possit medio tempore, ita eruditus fieri, vt postea in alio examine approbationem meruerit; ita fuerit solutum, deductis omnibus supradictis, *in Nepesina Canonicatus 25. Febr. 1625.* coram *Merlino*.

Peracto examine occurrentium ad concursum, examinatores debent eos ex communi sententia renunciare Episcopo, quos idoneos reperirent, refert decisum *Nic. Garc. p. 9. cap. 2. num. 104.* vel data causa eos remittere ad Ordinarium, quia cumulatiuè, & non priuatiuè illis est tributa iurisdictio, vt censuit *Rot. decis. 647. n. 1.* apud *Farin. in nouiss.* Et in dubio spectat ad examinatores renunciare quis sit magis idoneus, *praxis Episcop. p. 1. verbo Parochia, §. 2. in princ.* Et examinatores ab Episcopo, vel Vicario, quibus Beneficia prouideri incumbit, accersitos teneri significare, & subscribere, quis sit dignus, & quis dignior sub peccato mortali, tenent *Fr. Ludou. in instruct. conscien. tom. 1. cap. 127. Petr. de Ledesma in sum. par. 2. tract. 7. cap. 1. concl. 7. diffic. 13. Rota Roman.* apud *Farin. decis. 672.* Nec prædictorum examinatorum relationem quominus executionẽ habeat, vlla deuolutio, aut appellatio etiam ad Sedem Apostol. siue eius Sedis Legatos, aut Vicelegatos, aut Nuncios, seu Episcopos, aut Metropolitanos, Primates, vel Patriarchas interposita impedit, aut suspendit, vt habetur *in Concil. d. cap. 18. propè fin. Azued. l. 1. num. 4. tit. 16. lib. 3. nona recop. Gonz. al. glos. 9. §. 1. in annot. contra nullis. num. 186. & 209. & glos. 6. à num. 163. Ceuall. tom. 4. q. 897. num. 833. cum seqq. Rot. in Pamphilon. Abbatia de Aresso 22. Aprilis 1622.* coram *Reuer. P. D. meo Nauarro*.

Examinatores tenentur examen facere de ætate, moribus, doctrina, prudentia, & aliis rebus ad vacantem Ecclesiam gubernandam opportunis, vt habetur in *Concil. Trident. d. cap. 18. vers. peracto. Gonz. al. d. glos. 4. à num. 110.* ita vt non sufficiat si relationem fecerint solum de litteratura, examen vero circa mores, ætatem, & reliqua Episcopo relinquantur, ita decisum refert *Nicol. Garc. de benef. p. 5. cap. 7. n. 11. vers. ad tertium, & p. 6. cap. 2. num. 238. Massobr. d. praxi requis. 4. dub. 1.* quia approbantes examinatum quoad scientiam tantum, non etiam quoad vitam & mores, non satisfaciunt decreto Concilij, expressè iubentis, quod peracto examine renuncientur, referunt decisum *Gaset. in margarita casuum conscientia, verbo examinatores 2. Aloys. Ricc. in d. praxi fori Eccles. resolut. 631. in 2. edit.*

Magis expedit, vt examinatores inter se sua vota palam conferant, deinde notario iubeant, vt in actis suis simpliciter scribat Titium approbatum idoneum, Seium vero reprobatum, ita referunt decisum *Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 107. Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. p. 2. cap. 3. num. 35.* Et debere examinatores dare vota dum simul congregati sunt cum Episcopo, non autem separatim, sicut etiam Episcopum, vbi datur locus accessui, debere accedere examinatoribus simul congregatis resoluunt *Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 58. Massobr. in d. praxi requis. 4. dub. 2.* Appellationem à reprobatione examinatorum dari tantum deuolutiuam, nõ suspensiuam resoluit *Massobr. in d. praxi req. 5. dub. 4.* vbi *dub. 6. cum Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 245.* tenet dari appellationem à relatione examinatorum in Parochialibus patronatis laicorum, quando vnus tantum est præsentatus, *& dub. 7. cum eod. Garc. d. c. 2. num. 75.* tradit appellationem à reprobatione examinatorum dari in prouisis in forma dignum, *Aloys. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 19. n. 1. p. 4.* Et ad nouum examen quando sit deueniendum stante appellatione à relatione examinatorũ ostendit *Aloys. Ricc.* vbi *proximè decis. 382. eadem p. 4.* Et non spectat ad examinatores, sed ad Episcopum eligere ex approbatis magis idoneũ, pariter referunt decis. *Fr. Leo, d. c. 3. n. 34. Nic. Garc. d. cap.*

*cap.2.num.108.& 109.Armendar.in addit.ad recopil. legum Nauarra lib.1.tit.18. l.7.de Epiſcopis, n.58. Maſſobr. d.requi.4.dub.4.*vbi quod Epiſcopus debet expectare vt examinatores renuntient,ſed non tenetur eligere ex collatione votorum habita collatorum, *& dub.5.*aſſerit deciſum Epiſcopum non habere votum deciſiuũ in concurſu,ſed tantũ accedere vbi vota ſunt paria,vel ſingularia, *& dub.6.* oſtendit,quando dicantur vota paria, quando ſingularia.Et Epiſcopum poſſe eligere extra locum examinis, & etiam abſentibus examinatoribus cum *Nicol. Garcia d. cap.2. numer. 59.* reſoluit *Maſſobr. in dict.praxi requiſ.5. dub.20.* vbi *dub.21. cum eodem Garcia dict. capit. 2.num.*109.ait quod Epiſcopus poteſt eligere illum, qui tantum dimidiam votorum tulerit, relictis iis, qui omnia vota reportarunt, *& dub.* 22. an & quando electus in concurſu ius acquirat conſiderabile, *& requiſ.6.dub.* 1. tradit electionem factam de magis idoneo ſignificandam eſſe intra quatuor menſes, & ſi fuerit tranſmiſſa, nec peruenerit ad manus collatoris intra dictum tempus prouiſionem deuolui. Epiſcopus in omni euentu tenetur eum eligere, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, vt habetur in *Concil. Trid. dict. capit. 18. verſic. peracto*, cum certum ſit peccare mortaliter minus dignos ſeruitio Dei applicando, *cap. licet, verſic. qui præſtantior*, 8. *quæſt. 1. capit. Metropolitano, diſtinction.* 63. & ita in foro conſcientiæ obligatur quis ſimpliciter eligere meliores, vel in comparatione ad bonum commune, licet ſi dignum tantum nominauerit prætermiſſo digniore in foro exteriori minime inualidetur actus, ita *D.Thom. 2. 2. quæſtion. 63. artic. 2.* & ibi *Cietan. in fine, gloſ. verbo qui præſtantior in dicto cap. licet ergo, vbi Archid. numer. 3. Bellamer. numer. 5. Cardinal. de Turrem. numer. 1. cum ſeqq. & Alexand. de Neuo notab. 4. ſub numer. 13. & ſub numer. 20. & 21. in cap. conſtitutus, il ſecondo, de appellat.* vbi *Ioann. Andr. gloſ. 3. numer. 21. Zabarel. gloſ. 3. ſub numer. 2. Butri. numer. 4. Abb.notab. 3. numer. 3. & notab. 4. numer. 7. Franch. numer. 4. & ſequenti, Sot. libr. 3. de iuſtit. quæſt. 6. artic. 2. & libr. 10. quæſt. 2.artic. 3. Ledeſma 4. par. 2. quæſt. 18. dub.9. D. Antonin. par.2. titul.1. capit. 20. §. 1. Angel. Roſel. Sylueſt. Tabien.* & cæteri *Summiſta verbo electio, Conar. in reg. peccatum, par. 2. §. 7. numer.4.verſ. igitur iura*, quem expreſsè ſequuta eſt *gloſ. in Eugubina Parochialis S.Venantij* 13.*Ianuarij* 1623.coram *Remboldo. Bannes de Iuſtit. quæſt.*63.*art.*2.poſt *dub. 3. verſ. ad confirmationem, Turrian. etiam de iuſtit. tom.2. diſput.*22. *dub.* 1. *&* 2.*Filliuc.tract.*41.*de benefic. cap.*4.*à num.*177. *Lambert. de iurepatron.lib.*2.*par.*1.*quæſt.*10.*art.*3. *per totum*, & præcipuè *numer.*26. *verſic. in circa, Roch.de Curte eadem tract. verbo honorificum. numero* 42. *Nauar. in manual. capit.*17. *numero* 72.*& in tract. de orat. miſcel.* 43. poſt *numer.*76. *Petr.Nauar.de reſtitut.lib.*2.*cap.*2.*n.*120.*Gregor.de Valent.* 2.2. *diſput.*5. *quæſt.*7. *puncto* 2.§.*ſecundo quæritur, verſ. ſecunda aſſertio, Iacob.de Graffiis in aureis deciſ. par.* 1. *lib.* 2. *cap.*99.*num.*2.*Flamin.de reſignat.lib.*10.*quæſt.*11.*numer.*36. *Aloyſ.Ricc.in collect.deciſ.par.*4.*collect.*931.*Vgol.d.cap.*50. §. 13.*num.*2.*Azor.inſtit.moral.par.*2.*lib.*6.*cap.*15.*q.*1. *Rebello de oblig.Iuſtit.par.*1.*lib.*3.*q.*4.*Valer.Regin.in praxi fori pœnit. d.tract.*3.*num.*195. *Camp.in diuerſ.Iuris Canon.rub.*6.*cap.*3. *num.*32.*& rub.*7.*cap.*6.*nu.*70. *Molf.in ſuo promptuario triplicis Iuris, tract.*6. *tit.de benef.n.*6.*Caſtellin.de elect.cap.* 9. *Fr.Sigiſm.à Bononia in ſimili tract.dub.*13. omnium latiſſimè multis Sacræ Scripturæ,& vtriuſque iuris auctoritatibus *Alex.Raudenſ.deciſ.*34.*à num.*78.Nulla tamen con-
98 trahitur reſtituendi obligatio digniori prætermiſſo, ſi nullum iuſtitiæ ius per oppoſitionem,aut aliquem legitimum titulum,acquiſierit,quoad beneficium,cathedrã, officiumque publicum,ita *Rebello d.lib.*3.*q.*3.quem refert *Camp.d.nu.*70.*verſ.Caterum*,vel ſi beneficiũ non debetur digniori ex aliquo ſtatuto,vel lege, *Steph. Grat. deciſ.*97.
99 Obligatio hæc conferendi beneficia ſub mortali dignioribus,intelligitur de poſſibilibus haberi in diœceſi; hi enim de quibus conſtat, quod inibi haberi non poſſunt extra latitudinem eligibilium computandi ſunt ex *Caiet.D.Thom.d.q.*63.*art.*2 *verſ.fin.* non enim tenetur perquirere totum mundum,vt meliores habeat,cui cõferat,quia excuſaretur conferendo bonis in diœceſi exiſtentibus,quique facile & in promptu haberi poſſunt,vt poſt *Caiet.*tradit *Mich.Salon.in tract.de iuſtit. q.*63.*art.* 2. *controu.*3. *verſ. tertio, certum eſt.* Sic etiam vbi confertur 100
beneficium digno omiſſo digniori cum exiguitate damni,ideſt,ſi dignioris maior idoneitas parum excedat idoneitatem minus digni,non committitur peccatum mortiferum,ita *Nauar.d.miſcel.*45.*verſ.fallit tertio, Gregor.de Valentia d.diſp. 5. q. 7. puncto* 2.§.*ſecundo quæritur,verſ.fin.* Etiamſi exceſſus eſſet alterius conſiderationis ſi electio non eſſet ad munus magni momenti, *Salon.d.art.*2.*controu.*3.*verſ.his poſitis*, & ibi *Bannes verſ. ſit prima.* Quamuis pro validitate electionis ſatis ſit vt dignus eligatur, & electio de digno omiſſo digniore ſuſtineatur,id tamẽ procedit poſtquam celebrata eſt electio,quæ ex omiſſione dignioris non retractatur, & litium occaſiones amputentur,ſed ante electionis celebrationem omnia iura clamant quod meliores,& ſanè ſanctiores eligãtur,ſunt verba expreſſa *Rota deciſ.*40.apud *Farin.p.*1.*recent.* ex qua conſtat non rectè arbitraſſe *Nicol.Garc.d.cap.*2.*num.*225. *Azened.conſ.*9.*num.*30.*& Maſſob. d.praxi req.*5. *dub.*1. ac alios per eos citatos electionem,& prouiſionem in concurſu Parochialium faciendam digni omiſſo digniore eſſe nullam,& ſubreptitiam vti forma Concilij, *& dict. Conſt.Pij V.*non obſeruata ſtante decreto irritante,quidquid etiam eadem *Rota* tenuerit in *Dertuſen. Parochialis* 18.*Decembris* 1581.coram *Gipsio, & in Tuden. Parochialis* 18.*Aprilis* 1603.coram *Illuſtriſſ. Card. Sacrato, & in Ripana Parochialis* 1. *Iunij* 1609. coram *Ottembergo*, relata per *Beltramin.in annot.ad deciſ.* 11. *Greg. XV.*

Quare Epiſcopus ſemper attentè debet timari quali- 101
tates oppoſitorum,vt dignioribus beneficia poſſit conferre, quod vt percipiat ſciendum præferendum eſſe illum,qui altero cum quo cõcurrit,fuerit ſenior *Barbat. conſ.*23.*poſt num.*13.*vol.*1.*Roland.conſil.*47.*n.*70.*lib.*1.*Mari. Antonin.variar.reſolut.lib.*1.*reſolut.*104. *num.*2. *Lambert. de Iurepatron.p.*2.*lib.*2.*quæſt.*2.*princip.art.*26. *num.* 4. Nec non Sacerdotem præferri altero aliquo inferiori Ordidine inſignito tenent *Roland. d. conſil.*47. *num.*75. *Deci. conſil.* 542. *numer.* 13. Et in pari attenditur quis prius aſſequutus fuit ſuos Ordines & gradus, vt aduertunt *Ioann.de Platea in l.*2.*numer.*1.*C.de primicer. lib.*12. *Natt. conſ.* 638. *numer.* 18. Habentem nobilitatem maiorem præferendum eſſe aſſerit *Lambertin. lib.* 2. *p.*3. *quæſt.* 2. *art.* 9. contra *Sigiſm. à Bononia de elect. dub.*32. *numer.*4. aſſerentem nullo pacto eſſe attendendam nobilitatis qualitatem ad effectum eligendi digniorem, quod verum iudico ex rationibus per me allatis *p.* 1. *titul.* 3. *gloſ.*17. *num.* 15. *cum ſeqq.* Præferri graduatum in aliqua ſcientia,*Caputaq.deciſ.*277.*par.*1.*Pute. deciſ.*200. *lib.* 3. & ita Doctorem non Doctori *Aloyſ.Ricc.in deciſ.Curiæ Archiep.Neapol. deciſ.*135.*à numer.*1.*p.*4. *Rota deciſ.*36. *num.* 2.apud *Farin.p.* 2. *recent.* Deinde magis litteratum *Rot. Romana* apud *Farinac.deciſ.*677.*in nouiſſ.* & maiori habilitate præditum, veluti prudentia, integritate, & maturitate, *Rot. Romana* apud *Farinac. deciſ.* 628. quando vero in aliquo concurrunt pietatis, miſericordiæ, vel vtilitatis publicæ argumenta, promouendus etiam minus dignus præfertur *Valer. Reginald. dict. libr.* 30. *tractat.* 3. *num.*200.Sic etiam minus doctus, modo ido- 102
neus, cuius mores ſunt noti, & approbati, præfertur doctiori, cuius vita ignoratur, referunt deciſum *Maſſobr.in dict. praxi requiſ.*5. *dub.* 2.*numer.* 19. *Rota in Barchinonen. Parochialis* 29. *Nouembris* 1613. coram *dict. Buratto, Gonz.al.ad regul.* 8.*Cancell.gloſ.*4. *num.*112. *Piaſeg. in praxi nona Epiſcop. dict. capit.* 5. *numero* 19.

Nic. l. Garc. part. 9. cap. 2. numer. 11. Aloys. Ricc. in praxi fori Eccles. ast. decis. 425. in prima edit. & resolut. 362. num. 1. in secunda edit. Originarius idoneior iudicandus, & præferendus est, si alter sit extraneus *Dec. cons. 142. numer. 13. Lambertin. lib. 2. p. 3. quæst. 7. princ. art. 4. numer. 5. & art. 5. Roch. verbo honorificum à num. 45. Conar. pract. cap. 35. vers. secundo, annotandum est sub num. 5. Mastril. Siciliæ decis. 2. num. 147. Fusch. de visitat. lib. 2. cap. 5. num. 13. & 14. & cap. 21. num. 25. Mandos. cons. 55. num. 4. Mari. Anton. d. resol. 104. num. 2. Rot. decis. 299. p. 1. diuers.* & ita potest eligi dignus de ciuitate, vel gremio Ecclesiæ, posthabito digniore extraneo, iuxta *cap. nullus, dist. 61. Vinian. in praxi iurispatron. par. 2. lib. 6. cap. 6. Zechi. de benef. cap. 12. num. 36. Piaseg. in praxi nona Episcop. d. cap. 5. num. 12. Vgolin. d. cap. 50. §. 8. num. 4.*

103 Item qui nullum obtinet beneficium præferri debet in concursu obtinenti, vt tenuit *Rota in vna Calagurritana beneficij* 10. *Februarij* 1587. coram *Illustrissimo Seraphino*, & est inter eius decisiones impressas *decis.* 768. vbi etiam, quod ille dicitur magis idoneus in pari concursu, qui dispensatione non indiget. Et dignior iudicari debet, qui est magis vtilis, & aptus ad beneficium, cui præficitur *Conar. in reg. peccatum, par. 2. §. 7. num. 4. ad med. vers. dignior vero, Aloys. Ricc. in praxi aurea, resolut. 348. Rota in vna Beneuentan. Parochialis* 13. *Iunij* 1590. coram *R. P. D. Orano*, vbi fuit dictum, quod duobus approbatis ab examinatoribus pro æquè idoneis, electio vnius facta per Episcopum fuit iudicata legitima, quamuis non esset Doctor, vel Sacerdos, nec pauper sicut alter, quia huiusmodi qualitates, quamuis sint considerabiles, tamen non faciunt digniorem pro gubernanda Parochia, cum vltra doctrinam, sint matioris considerationis mores, & aptitudo ad munus iniunctum.

104 Pensatis his omnibus, aliisque per Doctores citatos adductis, Episcopus eum eligat quem cæteris magis idoneum iudicauerit, vt verbis vtar *Concil. Trid.* ab eius tamen iudicio seu electione si dignior reiectus fuerit, datur appellatio ad effectum scilicet deuolutiuum, non vero ad effectum suspensiuum, vt summa cum ratione decreuit *Conc. Trid. d. c. 18. & dicta Constitutio Sanctæ mem. Pij V.* ita obseruant *Vgol. d. cap. 50. §. 13. nu. 1. Campan. in diuerso. Iuris Canonici rub. 7. cap. 6. n. 75. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 6. num. 138. Rot. decis. 537. num. 11. & decis. 656. nu. 1.* apud *Farin. p. 1. in recent.* & dictum fuit *in vna Pampilonen. Abbatiæ de Aroſſo* 22. *Aprilis* 1622. coram *R. D. meo Navarro.*

Intellige vt procedat quando electio, seu iudicium Episcopi esset irrationabile, vt resoluit *Maresc. var. resol. lib. 1. cap. 52. n 23. & 24. Rot. decis. 40. sub n. 1. p. 1. recent. & decis. 654. nu. 4. p. 4. in nouiss.* & apud *Greg. XV. decis. 538. nu. 5.* & fuit dictum *in Ranenaten. Parochialis* 2. *Decemb.* 1592. coram *Card. Arigonio.* De qua irrationabilitate, & dolo Episcopi liquidò, & euidenter constare debet, cum *d. Constit. Pij V.* loquatur conditionaliter ibi, constito de prioris eligentis irrationabili iudicio, ita *Gonz. d. glos. 4. nu. 139. Maresc. d. cap. 52. n. 24. Rota decis. 40. sub nu. 1. p. 1. recent.* & fuit dictum *in vna Pampilonen. beneficij* 17. *Maij* 1577. coram *Card. Blancherto*, & apud *Greg. decis. 11. à num. 1.* Nam facta electione per Episcopum est interpretatio ad eius fauorem facienda, quod omnia considerauerit, & magis idoneum arbitrio suo elegerit, ex notatis per *Gonz. d. glos. 4. à n. 152.* Non ideo poterit ab irrationabili iudicio Episcopi appellare approbatus ab examinatoribus synodalibus, si alius similiter approbatus eligatur, quia in hoc casu locus est gratificationi, *Lambert. de Iurepatron. 5. p. 3. lib. 2. n. 1. Seraph. decis. 152. in fine*, & fuit dictum *in Calagurritana beneficij* 13. *Nouemb.* 1620. coram *Vbaldo, & in d. Pampilonen. Abbatiæ* corã *R. D. meo Nauar.*

Cætera quæ his adduci possent inuenies in meo *tract. de Clausulis sub claus.* Constito de irrationabilitate.

SVMMARIVM.

1 *Professio Fidei facienda est à promissis de beneficiis quibuscumque curam animarum habentibus, in manibus Episcopi, vel eo impedito coram generali eius Vicario, vltra quam quod promissio de dignitatibus, & Canonicatibus in Ecclesiis Cathedralibus, tenentur etiam eam emittere in Capitulo.*

2 *Professionis Fidei forma vbi referatur, ostenditur.*

3 *Professionem Fidei qui teneantur emittere,*

4 *Professio Fidei facienda est à promouendis ad Episcopatum.*

5 *Canonici exempti coram Episcopo, & Capitulo Fidei professionem intra duos menses emittere tenentur.*

6 *Canonici Regulares Ecclesiarum Cathedralium intra duos menses à die electionis deobligantur Fidei professionem emittere.*

7 *Prælati Regulares intra duos menses ab adepta possessione suæ prælaturæ, tenentur Fidei professionem facere.*

8 *Professionem Fidei denuò deobligantur emittere, qui in adeptione alterius beneficij similis eam iam emiserunt.*

9 *Professionem Fidei emittere tenetur, qui denuò consequitur Parochialem dignitatem, vel prebendam, quam antea habuerat, & dimisit.*

10 *Approbatus, & idoneus iudicatus ad Parochiam, est denuò examinandus si ad aliam admitti procuret.*

11 *Approbatus semel non est amplius examinandus in beneficiis simplicibus.*

12 *Commendatarij, quando sunt veri beneficiati, tenentur emittere Fidei professionem.*

13 *Coadiutores, etiam perpetui, & cum futura successione, non tenentur nisi cum factus fuerit successioni locus, Fidei professionem emittere.*

14 *Coadiutor post mortem coadiuti fit verus Canonicus, & tunc ei est assignanda vltima sedes.*

15 *Professionem Fidei non tenentur emittere Canonici, & dignitates Collegiatarum Ecclesiarum.*

16 *Professio Fidei coram Vicario generali, etiam Episcopo non impedito, fieri potest.*

17 *Professionem Fidei possunt facere promissi de dignitatibus, vel Canonicatibus Cathedralium in Capitulo præsente Episcopo, seu eius Vicario, qui fortè est Canonicus, ita vt eam iterum non cogantur foris coram eodem emittere.*

18 *Professio Fidei Sede Episcopali vacante non sufficit fieri coram Capitulo, sed coram eius Vicario.*

19 *Professionem Fidei per procuratorem fieri non posse declarauit Sacra Congregatio & num. 21. quid attento iure sit resoluendum.*

20 *Professio Fidei emissa creditur, quando collatio beneficij est decennalis.*

21 *Professionem Fidei omittentes facere intra duos menses à die adepta possessionis, fructus suos non faciunt, nec illis suffragatur possessio.*

23 *Professio Fidei post dictos duos menses facta, ad fructus temporis præteriti post lapsum duorum mensium quærendos promissis non suffragatur.*

24 *Capitulum non potest habere pro præsentibus dignitates, vel Canonicos, qui nunquam in Ecclesia residerunt, & Fidei professionem nondum emiserunt.*

25 *Terminus duorum mensium datus ad faciendam Fidei professionem non currit promisso, qui non accepit possessionem, quamuis per eum stet quominus illam accipiat.*

26 *Declaratur Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 12. ibi, nec illis possessio suffragetur.*

27 *Regula de annali tueri non potest ad fructus retinendos Fidei professionem non emittentes, nec longissima possessio illis prodest quoad dictos fructus percipiendos.*

28 *Professionem Fidei non emittentes intra duos menses, ita fructus suos non faciunt, vt in conscientia teneantur illos restituere, etiam non intercedente aliqua sententia.*

29 *Professionem Fidei per ignorantiam, seu inaduertentiam intra*

Digitized by Google

intra duos menſes non facientes quamuis in foro exteriori non excuſentur, in foro conſcientiæ non obligantur ad reſtitutionem.

30 *Diſtributiones quotidianas ſuas faciunt prouiſi, quamuis fidei profeſſionem non emiſerint.*

31 *Fructus amiſſi ob non factam Fidei profeſſionem ſunt impendendi, vel in vſus pauperum, vel in fabricam Eccleſiæ.*

32 *Fructus amiſſi ob non factam Fidei profeſſionem Ordinario condonare non poteſt.*

EPISCOPVS QVOS BENEFICIATOS ad Fidei profeſſionem in ſuis manibus faciendam cogere poſſit.

ALLEGATIO LXI.

1 PROVISI de beneficiis quibuſcumque curam animarum habentibus in manibus Epiſcopi, vel eo impedito, coram generali eius Vicario, ſeu Officiali, tenentur à die adeptæ poſſeſſionis ad minus intra duos menſes Orthodoxæ ſuæ Fidei publicam facere profeſſionem, & in Romanæ Eccleſiæ obedientia ſe permanſuros ſpondere, ac iurare. Prouiſi autem de Canonicatibus, & dignitatibus in Eccleſiis Cathedralibus, non ſolum coram Epiſcopo, ſeu eius Officiali, ſed etiam in Capitulo idem facere tenentur, alioquin prædicti omnes fructus non faciunt ſuos, nec illis poſſeſſio ſuffragatur *ex decreto Concilij Tridentini ſeſſione 24. de reformat. cap. 12. verſ. Prouiſi etiam*, de cuius intellectu & materia, vide *Fr. Emman. in ſumm. tomo 1. cap. 19. num. 7. Petr. de Ledeſma in ſumm. par. 2. tract. 1. cap. 4. concluſ. 10. Flamin. de reſignation. lib. 8. quæſt. 9. à num. 121. & lib. 10. quæſt. 9. Zerola in praxi Epiſcopal. par. 2. verbo Fidei profeſſio, Piaſeg. in ſpeculi praxi par. 2. cap. 5. numer. 26. Sayr. in ſpeculo deciſ. ſub titul. de Summa Trinit. deciſ. 1. cum ſeqq. Aloyſ. Ricc. in collectan. deciſ. par. 3. collect. 579. & in deciſionibus Curiæ Archiepiſcop. Neapol. par. 1. deciſ. 220. numer. 2. Azori inſtitut. moral. par. 2. lib. 7. cap. 2. Nicol. Garcia de benef. par. 3. caput. 3. Vgolin. de officio, & poteſtate Epiſcopi cap. 50. §. 16. Sanch. in præcepta decalogi lib. 2. cap. 5. Quarranta in ſumma Bullarij verbo Fidei profeſſio*, latè *Anton. Ricc. de iure perſonarum lib. 1. cap. 13. cum tribus ſeqq. Filliut tract. 41. de benef. cap. 5. à num. 5.*

2 Formam autem dictæ profeſſionis faciendæ ordinauit *Pius IV. in Conſtit.* incip. *Iniunctum inſuper*, quam referunt *Piaſeg. dict. capit. 5. numer. 25. pagin. 341. & Quarranta dicto verbo Fidei profeſſio, Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. par. 2. cap. 10. numero 23.* Et illam tenentur
3 emittere quicumque de monaſteriis, conuentibus, domibus, & aliis quibuſcumque locis Regularium quorumcumque Ordinum, etiam Militiarum, quocumque nomine, vel titulo prouiſi fuerint: item & promouendi ad Doctoratum, vel alium gradum, & profeſſores, vel lectores alicuius ſcientiæ, vel Artis liberalis in quibuſuis ſtudiorum generalium Vniuerſitatibus, aut gymnaſiis publicis, iuxta *Conſtitut. 112.* eiuſdem *Pij IV.* incip. *Iniunctum*, *dat. Idibus Nouembris* 1564. quam refert *Quarranta vbi proximè*, & dicunt *Galett. verbo profiteri 1. Nicol. Garcia dict. capit. 3. num. 4.*

4 Promouendi etiam ad Epiſcopatum profeſſionem de Fide facere tenentur, vt iubetur à *Gregorio Decimoquarto in Bulla* incip. *Omni Apoſtolica ſeruituti*, *ſub Dat. 15. Martij* 1591. & refert *Vgol. de poteſtate Epiſcopi cap. 1. §. 3.* forma autem huius iuramenti traditur in Pontificali Romano, *Clem. VIII.* iuſſu edito *folio 79. & à Franc. Leon. d. cap. 10. num. 15.*

5 Primò amplia, vt obligentur pariter Canonici exempti coram Epiſcopo, & Capitulo hanc Fidei profeſſionem facere intra duos menſes, ita *Nauar. conſ. 9. de iureiuran. in nouis, Petr. de Ledeſma dict. cap. 4. poſt. concluſ. 10. difficult. 5. Sayr. ſub dicto titul. de Summa Trinit. deciſ. 1. Aloyſ. Riccul. dict. collect. 579. ampl. 1. Vgolin. dict. §. 16. numer. 2. Sanch. dict. cap. 5. num. 2. Ricc. d. lib. 1. cap. 13. num. 14.* & cenſuiſſe Sacram Congreg. refert *Nicol. Garc. dict. cap. 3. num. 21.*

Secundò amplia, vt etiam obligentur Canonici Re- 6
gulares Eccleſiarum Cathedralium, & computandi ſunt duo menſes à die electionis, vel à quo admittuntur ad participationem maſſæ capitularis, refert deciſum *Nicol. Garcia d. capit. 3. num. 16. Ricc. d. lib. 1. capit. 13. num. 13.*

Tertiò amplia in Prælatis Regularibus, qui eandem 7
Fidei profeſſionem intra duos menſes ab adepta poſſeſſione ſuæ præfecturæ facere tenentur per extenſionem *Pij IV. in d. ſua Conſtit.* incip. *Iniunctum*, *Emman. Sa, verbo Fides, in fine, Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. cap. 110. num. 7. & quæſt. regular. tom. 2. quæſt. 72. art. 1. Nauar. conſ. 2. de Summa Trinitate*, aliàs *conſ. 10. de iureiuran. in nouis, Sayr. ſub eodem tit. de Summa Trinit. deciſ. 2. Aloyſ. Ricc. Neapol. deciſ. 83. num. 1. p. 4. Filliuc. d. cap. 5. numer. 7. Vgolin. d. §. 16. num. 17. Sanch. d. cap. 5. num. 3. Flamin. dict. quæſt. 9. num. 2. Anton. Ric. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. libr. 1. cap. 13. num. 5.* & licet *Sorb. in compendio priuileg.* Mendicantium verbo profeſſio Fidei, cui ſuffragari videtur *Sanch. dict. cap. 5. num. 5.* dicat hoc in vſu non eſſe, *Nauar.* tamen, *Frat. Emman. & Riccul.* citatis locis contrarium aſſerunt. Vnde deprehenditur non bene dixiſſe *Frat. Sigiſm. à Bononia de election. dub. 50. numer. 7.* dum tenet excuſari poſſe dictos Prælatos Regulares profeſſionem non facientes in Religionibus, in quibus ſolitum non eſt.

Quartò amplia, vt etiam obligentur denuò emitte- 8
re profeſſionem Fidei illi, qui in adeptione alterius beneficij ſimilis eam iam emiſerunt, tenent *Vgolin. d. §. 16. in princip. Azori. d. par. 2. lib. 7. cap. 2. quæſt. 8. Campanil. in diuerſorio iuris Canon. rubr. 8. capit. 3. numer. 20.* & ita declaraſſe Sacram Congreg. teſtatur *Nicol. Garcia dict. cap. 3. numero 17. & 18.* quamuis *Azori. dict. quæſtion. 8.* quem videtur ſequi *Sanch. dict. capit. 5. numer. 6.* nihil reſoluens, dicat quoſdam exiſtimare id locum habere in his, qui dimiſſa priori Eccleſia, poſteriorem obtinent in diuerſis diœceſibus, oppidis, vel locis; non tamen in his, qui ſecundum beneficium in eadem Eccleſia, in qua erat primum, accipiunt, quia, vt inquit *Vgolin. vbi proximè*, Concilium Tridentinum ſimpliciter iubet, vt profeſſionem faciat, & non diſtinguit an antea fecerit, ergo nec nos diſtinguere debemus iuxta *reg. l. de pretio, ff. de public. in rem actione*, cum citatis *in libello de principijs vtriuſque iuris, littera L, numer. 28.* Sic etiam tenebitur iterum prædictam Fidei 9
profeſſionem emittere, qui denuò adipiſcitur Parochialem dignitatem, vel præbendam, quam antea habuerat, & dimiſit: quia ſicut profeſſio antea facta in alia actione, ſeu prouiſione non iuuat ad ſequentem, vt dictum eſt, ita etiam profeſſio ſubſequuta in alia actione, ſeu prouiſione, non ſupplet defectum profeſſionis, aliàs commiſſum, quicquid velit *Sanch. dict. numero 6.* dicens, quod ſi dictam Fidei profeſſionem iam emiſerunt alio titulo, vt Doctoratus, quamuis immemores obligationis illius facultatis ratione beneficij antea adepti, ſatis erit, nec tenebuntur eam iterare, quia menti *Tridentini* ſatisfactum eſt, quod quidem non eſt verum: nam profeſſus in vna religione, ſi ad alteram migret, inibi rurſus profiteri compellitur, *Nauar. conſil. 60.* incip. *An monachus, ſub titulo de regularibus, Sorb. in compendio Mendicant. verbo Nouitius, verſ. ſed adnitendum*, & apertè probat *Conſtitut. Pij Quinti*, incip. *Poſtquam diuina bonitas, verſic. quodque omnes.* Sic demum ap- 10
probatus, & idoneus diiudicatus ad Parochiam,

eſt denuò examinandus, ſi ad aliam admitti procuret
11 *Campan. in diuerſ. iuris Canonici rub. 5. cap. 2. num. 8.* Regula enim quod ſemel approbatus non ſit amplius examinandus, de qua *in cap. accepimus, de etate & qualit.* vendicat ſibi locum in beneficiis ſimplicibus, *Capuzaq. deciſ. 367. ſeu 5. præſentatus, p. 2. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. deciſ. 419. in 1. edit. & reſol. 356. in 2. edit.*

12 Quintò amplia in Commendatariis aliquarum Eccleſiarum factis non ad earum, ſed ipſorum vtilitatem, cum facultate diſponendi de fructibus, ſicut veri beneficiati, cum enim ſic eorum commendæ cenſeantur habere vim & effectum tituli, vt declarat *Nicol. Garcia de benef. p. 4. cap. 4. à num. 20.* ideo tenentur huiuſmodi profeſſionem emittere, & ita eſt accipiendus *Fuſc. de vitat. lib. 2. cap. 9. num. 14.*

Sextò amplia in prouiſis de beneficiis curam animarum habentibus, ex *Concil. Trident. d. cap. 12. verſ. Prouiſi autem de beneficiis*, & intelligi de cura actuali, non vero habituali reſoluit *Ricciul. de iure perſonarum lib. 1. capit. 14.* vbi aſſerit prouiſum de Parochiali, quæ olim habuit Parochianos, ſed nunc habere deſiit, non teneri profeſſionem Fidei emittere, *& cap. 15.* tradit prouiſum eo caſu non teneri emittere Fidei profeſſionem, ſi contingat Parochialem habitu ad priorem ſtatum reuocari, videlicet quia Parochiani redeunt ad habitandum. Et non procedere in iis, qui non prouidentur de titulo Parochiali, ſed deputantur in Parochiis ad exercendam curã animarum, cuiuſmodi ſunt plures in Regnis Hiſpaniarum, tenet *Ricci. d. lib. 1. cap. 13. num. 59.* vbi *num. 61.* limitat, niſi eſſent deputati à laico, cui competit ius nominandi ad exercitium curæ.

Septimò amplia, ſiue ſint prouiſi per obitum, ſiue per viam reſignationis, vt per *Flamin. de reſign. lib. 3. qu. 9. in prine. Ricc. in d. lib. 1. cap. 13. num. 17.*

Octauò amplia, vt prouiſi tencantur vltro ſe offerre, adeoue non requiratur de neceſſitate monitio ad faciendam profeſſionem, vt per *Nicol. Garc. d. cap. 3. num. 19. & 29. Ricc. d. cap. 13. num. 18.*

13 Limita primo in coadiutoribus Canonicorum, ſeu dignitatum, hi enim etiam perpetui, & cum futura ſucceſſione, non tenentur, niſi cum factus fuerit ſucceſſioni locus, hanc Fidei profeſſionem emittere, quia coadiutor durante coadiutoria non eſt in poſſeſſione
14 canonicatus, ſed coadiutoriæ, vt ex *Cota & Verall.* dicit *Nicol. Garcia de benefic. p. 4. capit. 5. numer. 76.* & ideo poſt mortem coadiuti fit verus Canonicus, & tunc ei eſt aſſignanda vltima ſedes, ita vt eum præcedant Canonici ingreſſi etiam durante eius coadiutoria, & poſt eius receptionem, *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſſ. 5. §. 9. numero 110. Nicol. Garcia dict. capit. 5. numer. 74.*

15 Limita etiam in Canonicis & Dignitatibus Eccleſiarum collegiatarum, quia *Concil. d. loco* ſolum agit de prouiſis de canonicatibus, & dignitatibus in Eccleſiis Cathedralibus, & de beneficiis Curatis, ita deciſum per S. Congreg. refert *Nicol. Garcia d. cap. 3. num. 13. & Ricc. d. cap. 13. numer. 56.* contra *Zerol. in praxi Epiſcop. p. 1. verbo beneficium §. 5. dicto 4. & Vgolin. dict. §. 16. numer. 3.* dum tenet hic vltimo loco citatus, quod prouiſi de beneficiis ſimplicibus eandem profeſſionem facere debent, eſto animarum curam non habeant: nam & qui canonicatum adepti ſunt eam facere tenentur, qui nec animarum curam gerunt, ergo idem & hi ob eandem rationem, argum. *cap. cum dilecta de confirm. vtili, & ex Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reform cap. 2. verſ. cæteri vero*, quod generaliter de omnibus beneficiis loquitur: ſed locus ille *Conclq* id minime probat, quia non loquitur de huiuſmodi profeſſione, ſed de facienda in prima ſynodo, vt ipſe *Vgolin.* ait *numer. 6.* Nec verum eſt eſſe eandem rationem in Canonicis Eccleſiæ Cathedralis, & aliis beneficiatis, imo eſt longè diuerſa ratio, propter excellentiam & præeminentiam dictorum Canonicorum. Similiter etiam in alium errorem lapſus idem *Vgolin. d. §. 16. num. 2.* dum ait, quod & ſi Canonici Eccleſiæ Collegiatæ non teneantur profeſſionem facere Fidei in Capitulo, eam tamen facere debent coram Epiſcopo, vel eius officiali, quod re vera eſt ſine fundamento, & nullibi reperitur diſpoſitum. Limita etiam in coronariis, & aliis prouiſis de capellaniis in Eccleſia Cathedrali *Nicol. Garc. d. p. 3. cap. 3. n. 13. Sanch. d. cap. 2. ſub num. 1. Ricc. d. cap. 13. num. 57.*

In manibus ipſius Epiſcopi, vel eo impedito, coram 16
generali eius Vicario ſeu officiali, Fidei profeſſionem eſſe faciendam decreuit *S. Concilium Trident. dict. cap. 12.* Cui decreto ſatisfieri poteſt faciendo profeſſionem coram Vicario, etiam Epiſcopo non impedito, nam illa verba ſolum ponuntur ad admonitionem, & denotandum conuenientius eſſe eam facere coram ipſo Epiſcopo ceſſante impedimento, ita *Nicol. Garcia d. p. 3. cap. 3. num. 23.* vbi refert ita eſſe accipienda verba alia eiuſdem *S. Concil. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 18. verſ. tranſacto*, ibi, ab Epiſcopo, ſiue eo impedito, ab eius Vicario generali.

Item prædicto decreto ſatisfaciunt prouiſi de digni- 17
tatibus, vel Canonicatibus Eccleſiæ Cathedralis, qui Fidei profeſſionem fecerint in Capitulo præſente Epiſcopo, ſeu eius Vicario, qui fortè eſt Canonicus, ita vt eam iterum non cogantur foris coram Epiſcopo, vel eius Vicario emittere, quia verum eſt dicere iſtos feciſſe profeſſionem coram Epiſcopo, vel eius Vicario, & in Capitulo, vt Concilium requirit, ita per Sacram Congr. deciſum fuiſſe *in vna Segouina* refert *Nicol. Garcia d. cap. 3. num. 24.*

Sede Epiſcopali vacante huiuſmodi profeſſio non 18
ſufficit fieri coram Capitulo, ſed coram eius Vicario, nam licet Capitulum ſuccedat in iuriſdictione Epiſcopi, & fungatur vice illius, vt ſæpe dixi, tamen cum iuriſdictio Epiſcopalis adminiſtretur per Vicarium, magis per eum repræſentatur Epiſcopus, quam per Capitulum, præcipuè cum Concilium omninò velit iuriſdictionem adminiſtrari per Vicarium, & non per ipſum Capitulum, ita *Ricc. d. lib. 1. cap. 13. numer. 15. Nicol. Garcia dict. cap. 3. numer. 27.* vbi *num. 28.* tenet prouiſum de beneficio curato debere facere profeſſionem coram Vicario Capituli ſede vacante, & non coram Capitulo.

Dubium in hac materia eſt non contemnendum, an 19
Beneficiarius, qui dictam profeſſionem emittere tenetur, eam per procuratorem facere queat, quando per ſeipſum non poteſt; in quo negatiuam partem tuetur *Stephan. Gratian. diſcep. forenſ. cap. 166. numer. 22.* & pro ea Sacram Congreg. cenſuiſſe referunt *additio Navarri conſ. 11. ſub tit. de iureiur. Vgolin. dict. §. 16. numer. 1.* & tenuiſſe *Rotam* atteſtatur *Nicol. Garcia dict. p. 3. capit. 3. num. 75.*

Verum ſi rigorem Iuris ſpectemus, contraria opinio 20
recipienda eſt, videlicet, quod per procuratorem præfata profeſſio præſtari poſſit, cum regulariter quicumque poteſt aliquid facere per ſemetipſum, poteſt illud facere per procuratorem, niſi lex vel canon. aliter conſtituat *l. 1. ff. de procurator. capit. qui per alium, & capit. poteſt quis, de regulis iuris in 6.* quare ita tenent *Navar. dict. conſ. 11. num. 2.* quod erat in antiq. *conſ. 4. numer. 2. ſub tit. de Summ. Trinit. Petr. de Ledeſma d. capit. 4. poſt. 10. concluſ. diffic. 6. Azori. dict. cap. 2. quæſt. 6. Zerola in praxi Epiſcop. p. 2. verbo Fidei profeſſio. Sanch. dict. capit. 5. num. 7. Campan. d. cap. 3. num. 19.* nouiſſimè poſt primam huius tract. impreſſionem viſus *Anton. Ricciul. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib. 1. cap. 13. nu. 21. cum ſeq.* quæ opinio vti veriſſima eſt, vt multis ſtabilitur fundamentis, & in primis probatur ex text. in *c. epiſcopum 4. in fine 100. diſt.* tum etiam quia Fidei profeſſio nihil

nihil aliud eſt quam ſolemne iuramentum,quod tamen conſtat poſſe præſtari per procuratorem *cap.tibi Domino 63.diſt.cap.metuentes* vbi *gloſ. verbo de præſenti 17. quæſt. 4.* tum quia iuramentum fidelitatis poteſt præſtari à procuratore ſi dominus feudi conſentiat, vt colligitur ex *cap.1.§.verum de ſtatu Regular.lib.6.Rom.in.ſing.807.incip.* habuiſtis, tum quia profeſſio Religioſi poteſt etiam fieri per procuratorem,vt referunt plures doctor.quos citat ac ſequitur *Sanch.in præcepta Decalogi lib.5.cap.3. nu.* 7.quibus adde *Barthol. à S. Fauſto in theſauro Relig. lib.5. quæſt.117.* tum denique quia Matrimonium licet ſit Sacramentum, & de ſui natura indiſſolubile,valide tamen contrahi poteſt per procuratorem, vt probat *cap.vltim. de procurat. in 6.* quod obſeruant ſtante etiam diſpoſitione *Concil.Triden.ſeſſ.24. de reformat. Matrim.cap.1.Sanch. de Matrim.lib.2.diſp.11. num. 2.& 19. cum ſeq. Rebello de obligat.iuſtit.par.2.lib.2.quæſt.5.num.1.Franc.Molin.de ritu nupt.lib.1. compar. 25. num. 5.* quam quidem ſententiam expreſsè ſequuta eſt Rota Romana in vna Vermien. Canonicatus 13. *Iunij* 1608.coram *Illuſtriſſimo Card.Sacrato*,refert & ſequitur nouiſſimè *Ioan.Anton.Maſſobr.in ſuo tract de Synodo diœceſana cap. 40. dub. 40.* vbi ex profeſſo hanc quæſtionem examinans noſtram ſequitur ſententiam ex multis fundamentis per illum latè adductis, contrariiſque bene reſpondet,& præcipuè gratis cumulatis à quodam R. P. Sigiſmundo à Bonònia de electione *dub. 26.* qui parum modeſtè, vt decet Capuccinum Religioſum, in me inuehitur eo quod talem ſectatus fuerim opinionem, falſo mihi imponens in ea aſtruenda parui pendere Sacrorum ſenatuum deciſiones, quibus omnibus reſpondere in præſentiarum non curo cum ſatis ſupérque reſponſum ſit per *Maſſobr. citato loco.*

21 An hæc Fidei profeſſio credatur emiſſa,ſi pars dicat illam feciſſe? quæſtio eſt præſentis inſtituti; in qua prouiſum teneri probare ſe feciſſe Fidei profeſſionem, quando Ordinarius ſuper illa inquirit ex officio,dicunt *Nicol.Garc.d.par.3.cap.3.num. 48. cum ſeqq. Riccul. d.cap. 13.num.* 40. Et hanc Fidei profeſſionem emiſſam credi ſi pars dicat illam feciſſe, dummodo collatio beneficij ſit decennalis reſoluunt *Flamin.de reſignat. lib. 3. quæſt.6. num.74.&* in propriis terminis *Campan.d.cap. 3. à num. 24.Aloy.Ricc.in praxi fori Eccleſiaſt.deciſ.681. in 1.edit. & reſolut.580.in 2.edit.*

22 Prædicti omnes prouiſi,qui à die adeptæ poſſeſſionis ad minus intra duos menſes dictam Fidei profeſſionem non emiſerint, fructus non faciunt ſuos,nec illis poſſeſſio ſuffragatur,hæc *Concil.Trident.d.cap.12.* Circa quæ aduertendum eſt, quod Fidei profeſſionem, qui intra dictos menſes,vt tenetur,non fecit, poſt illos quamprimum poteſt facere obligatur, quia iſte terminus duorum menſium non ponitur ad finiendam obligationem, ſed ad differendam exequutionem ex *reg. cap. cum dilectus*,vbi *Abb.num.12.de dolo & contum.& l. Celſus, ff. de receptis arbitr.* quare ita tenent *Navar.conſ.11. num.1.ſub d.tit.de iureiur.Flamin.d.quæſt.9.à num.13.Sayr.ſub dict.tit. de ſumma Trinit.deciſ.4.Nicol.Garc.d.par.3.cap.3. num.29.*
23 *& 30.Riccul.d.cap.13,num.39.*qui etiam reſoluunt quod profeſſio poſt prædictos duos menſes facta ad fructus temporis præteriti quærendos huiuſmodi prouiſis non prodeſt, quamuis ſic ad quærendos temporis futuri, quia regulariter ſemel ipſo iure, perdita ipſo iure, non quæruntur,*cap.quam periculoſum 7.quæſt.1.l.quivis §.arcam ff.de ſolution.* quod quidem eſt intelligendum de decurſis poſt lapſum duorum menſium, non vero de decurſis in ipſis duobus menſibus,nam ſiue faciant profeſſionem poſtea,ſiue nunquam eam faciant, Concilium non priuat fructibus decurſis illis duobus menſibus, ſed in poſterum decurrendis,vt aduertit *Nicol.Garcia dict. cap. 3. num.31.*dummodo faceret primam reſidentiam,& emitteret Fidei profeſſionem, nam ſi abſens ſemper fuiſſet antequam primam faceret reſidentiam, etiam ex iuſta cauſa,cum non emiſerit profeſſionem, non poteſt haberi non præſente, nec fructus & diſtributiones lucratur, etiam pro illis duobus menſibus,vt tenuit Rota *in vna Ouſten.mercedis, Lunæ 12, Decembris* 1605. coram *Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Rota Decano*, quæ eſt impreſſa poſt *tract. de diſtribut. quotid. Alexandri Monetæ.* Non poteſt enim Capitulum habere pro præſentibus 24
dignitates,vel Canonicos, qui nunquam in Eccleſia reſiderunt,& Fidei profeſſionem nondum emiſerunt, vt cenſuit *Sacra Congreg.*teſte *Garci.d.cap.3,num. 51. in fin.* Et terminus ille duorum menſium datus ad faciendam profeſſionem,non currit prouiſo, qui non accepit poſ- 25
ſeſſionem, quamuis per eum ſtet quominus illam accipiat, *Nicol.Garcia d.cap.3.num.32.Riccul.d. cap. 13. num.* 30.vbi *num.62.*dicit quod ad effectum vt incipiant cauere prædicti duo menſes, non ſufficit fuiſſe adeptam poſſeſſionem, ſed requiritur poſſeſſio pacifica, *& num.* 63.credit poſſeſſionem dici pacificam ad iſtum effectum ſi ſit pacifica cum cura, in cuius exercitio non fuerit ſtatim turbatus de iure, vel de facto, ſed in eo ſteterit ſine turbatione per vnum, vel duos menſes,quamuis illa pacifica poſſeſſio deinde non duret continuè.

Verba illa *Concil.Trident.in d.cap.* 12.ibi nec illis poſ- 26
ſeſſio ſuffragetur, excludunt prouiſos quoad fructuum perceptionem,non autem quoad titulum, & proprietatem,ita *Navar.conſ.7.& 8.ſub d.tit.de iureiur. Flamin. lib. 8.quæſt.9.num.122.Nicol.Garc.d.cap.3. num. 33. Azori.d. cap.2.quæſt.3.Sanch.d.cap.5.num.8.9.& 12. Vgolin.d.§.16. num.4.Sayr.deciſ.6.ſub tit.de verb.ſignif. Campan. d. rub.8. cap.3.num.17.* reſoluentes prædictos regula de annali ſe tueri non poſſe ad fructus retinendos, nec longiſſimam poſſeſſionem illis prodeſſe quoad dictos fructus percipiendos,quamdiu profeſſionem non emiſerint, vt cenſuit *Sacra Congreg.*in deciſione relata per *Flamin.d.num. 122.& Nicol.Garc.d.cap.3.num.34.* & reſoluunt *Fr. Emman.in ſumm.tom.1.cap.119.num.7.Riccul.d.lib. 1. cap.16. numer.13.Aloyſ.Ricci.in .deciſ. Curiæ Archiep. Neapolit.deciſ.220.num.11.par.1.* & refert *Proſper.de Auguſtino in addit.ad Quarantam in ſum. Bullarij,verbo beneficiorum poſſeſſio,littera B,in fine,Sacram Congreg. Concilij* cenſuiſſe ſcribendum eſſe ad Nuncium Hiſpaniarum, ei qui profeſſionem Fidei non emiſit, poſſeſſionem non ſuffragari quoad faciendos fructus ſuos tantum; quoad cæteros autem effectus commodo poſſeſſionis,& cæteris iuribus, ſi quæ habet,non priuari,ac aliàs declaraſſe omiſſionem profeſſionis Fidei non priuare Canonicum aliis poſſeſſionis effectibus,ſed ipſum,& vocem in Capitulo,& ius præcedendi habere à die adeptæ poſſeſſionis, niſi aliud obſtet,referunt *Riccul.d.lib.1.cap.16.num.10.& Rota in d. Vermien.Canonicatus 28.Aprilis & 13.Iunij* 1608.*& 4.Februar.*1611.coram *Illuſtriſſ. Card.Sacrato*, vbi etiam tenetur fuit poſſeſſionem adeptam per prouiſum, qui tenebatur facere Fidei profeſſionem, eſſe manu tenibilem, etiam poſt tempus præfixum ad faciendam profeſſionem. Vnde tales poſſeſſores iuuari reg. de triennali ad effectum ne poſſint moleſtari ſuper titulum reſoluunt *Flamin.de reſignat.lib.10.quæſt.vlt.num.4.& 5.Sanch.d.cap. 5.num.9.& Riccul.d.cap.16.num.12.*

Intra dictos duos menſes Fidei profeſſionem non 28
emittentes ita fructus ſuos non faciunt, vt in conſcientia teneantur illos reſtituere, etiam non interueniente aliqua ſententia,quia *Concil.*ait, qui eam omittunt fructus non facere ſuos, ergo fructuum ius, & dominium acquirere iure non poſſunt,ita *Azori. d. cap. 2. quæſt.1.in fine,Nicol.Garci.d.cap.3.num.35.Vgolin. dict. §. 16. num.4. Riccul.d.cap.13. num.* 43. quamuis probabilius eſſe non teneri reſtituere, donec condemnentur, ſeu ſequatur ſententia declaratoria, tueantur *Navar.conſ.3.num.1.ſub tit,de Summ.Trinit.in prima edit.& conſ.12. num. 1. ſub tit. de iureiur. in ſecunda edit. Fr. Emman. quæſt. Regul. tom.2.*

quæſt.71.art.3.Sanch.d.cap.5.num. 10. dicentes decretum illud *Concily* eſſe pœnale, ac proinde etiamſi pœnam ipſo iure irroget,non obligare in foro conſcientiæ.

29 Verum ſi per ignorantiam, incogitantiam, vel inaduertentiam non fecerunt Fidei profeſſionem intra prædictos duos menſes, quamuis in foro exteriori non excuſentur, quia eſt ignorantia iuris clari, in foro tamen interiori, & quoad Deum excuſantur, itaut ad reſtitutionem fructuum in foro conſcientiæ non obligentur, quia huiuſmodi lex iuſte ignorari, vel ſaltem memoria excidere poteſt,& vbi quis contra legem præcipientem, vel prohibentem aliquid fieri, ſine culpa facit, pœnam non meretur,quare ita reſoluunt *Fr.Emman.dict.cap.*119. *num.*7.*in ſecunda edit.Nauar, conſil.* 4. *num.* 3. *& conſil.*7. *num.*2.*&* 3.*& conſil.*11.*num.*3. *& conſil.* 12. *num.*2.*ſub tit. de iureiuran.in nouis,Azori.d.cap.*2.*quæſt.*2.*Flamin. dict.lib.* 10.*quæſt.*9.*num.*8.*cum ſeqq.Leli.Zecbi.de Republ. Eccleſiaſt. tit.de benefic.& penſion.cap.*9.*num.* 3. *verſ. requiritur etiam, Sanch.d.cap.*5.*num.*13.*Nicol.Garc.d.cap.*3. *a nu.*66. *Aloyſ. Ricc.d.deciſ.* 220. *num.* 8. *par.* 1. *Vgolin. dicto §.*16.*num.*5. *Proſper. de Auguſtin. vbi proximè, verſ.inter alia, Sorb. in compend. Mendicant. verbo profeſſio Fidei, not.* 2. *Molina de Iuſtit.tract.*4.*diſput.* 71, *num.*8. *Riccius.*latè diſtinguens *d. lib.*1.*cap.*13.*num.*43.

30 Diſtributiones tamen huiuſmodi prouiſi, quamuis profeſſionem non emiſerint,acquirunt, & faciunt ſuas, quoniam dantur ratione miniſterij,& operæ perſonalis, ita reſoluunt *Azori.d.cap.*2.*quæſt.*3.*Stephan. Gratian. diſceptat.forenſ.cap,*166,*num.*22. *Alexand. Moneta de diſtribut. quotid.par.*1.*quæſt.*6.*&* 7,*& Sacram.Congregat.*ſic cenſuiſſe referunt *Vgolin.dict.*§.16,*num.*5.*verſic. ſecundo, Proſper. de Auguſtino,vbi proximè, Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell.*§.6. *præam.num.*170.*Aloyſ.Ricc.in collect. deciſ. collectan.* 1451. *verſ.infertur ſexto, & in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol.deciſ.* 112.*par.*4. *Galett,in margarita caſuum conſcien. verbo profiteri* 2,*Nicol.Garc,dict. cap.* 3. *num.*60. *Campan.dict.cap.*3. *num.*18, *Rota in Vermien.Canonicatus* 28. *Aprilis*,13.*Iunij, &* 4.*Februarij* 1611.coram *Illuſtriſſ.Card.Sacrato Riccius. d.cap.*13.*num.*51.vbi *num.*55.obſeruat quod quando beneficium,ſeu Canonicatus non haberet aliquos fructus, ſed emolumenta omnia conſiſterent in diſtributionibus quotidianis, tunc vt pœna adiecta per *Concil. d.cap.* 12.poſſit in aliquo verificari, debet intelligi de diſtributionibus.

31 Ex dictis opportunè quæri poterit,cui ſint aſſignandi, & applicandi fructus amiſſi ob non factam profeſſionem Fidei, cum id Concilium non determinet?Reſpondebitur eos eſſe impendendos, vel in vſus pauperum, vel in fabricam Eccleſiæ, ſicut fructus eorum, qui non reſident, per *Concil.ſeſſ.* 23, *de reformat. cap,* 1. *verſ.ſi quis autem*,ita *Azori.d.cap.*2.*quæſt.*3.*Vgolin.d.*§.16.*num.*4.*in fine,Sanch.d.cap.*5.*num.*10.*ad finem*, & loquendo de Parochis firmant *Fuſch.de viſitat.lib.*2.*cap.*13. *num.*4. *Zech. de beneficiis,& penſionibus,cap.*13.*num.*4.*verſ.quod ſi Parochiales,Flamin.d.lib,*10.*quæſt.*9.*num*,123.*&* 124.*Nicol.Garc. d. par.*5.*cap.*3.*num.*36.In dignitatibus vero habentibus fructus diſtinctos, & ſeparatos à menſa capitulari, videtur quod amiſſi ob non factam profeſſionem ſunt reſtituendi,& applicandi fabricæ Eccleſiæ, quatenus indigeat, aliàs alteri pio loco arbitrio Ordinarij per *Concil,Triden. ſeſſ.*22.*de reformat.cap.* 3. reſoluit idem *Nicol,Garc.d.cap.* 3,*num.*30. At in Canonicis, & dignitatibus habentibus fructus in menſa Capitulari, videtur amiſſos ob non factam Fidei profeſſionem ad Capitulum ſpectare,ſicut fructus non reſidentium, aut excommunicatorum,idem *Garci.dicto c.p,*3.*num.*40.vbi à *num.* 42. dicit, quod de-
32 bens fructus non poteſt ſe componere cum Capitulo, ſoluta aliqua parte,& *à num.* 53.refert *Sacram Cardinalium Congregati.nem* cenſuiſſe Ordinarium non poſſe condonare fructus amiſſos ob non factam Fidei profeſſionem.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia ſimplicia plura obtineri non poſſunt, ſed vnum tantum ſingulis conferendum,vel ad ſummum duo, quando primum ad honeſtam non ſufficit ſuſtentationem.*

2 *Beneficia ſimplicia obtinens vltra vnum, quod ſufficiat ad honeſtam ſuſtentationem,peccat mortaliter.*

3 *Beneficij ſecundi ſufficientis habita poſſeſſione vacat primum ſufficiens per ſententiam, niſi ſit magna beneficiorum coacernatio,quia tunc vacabit ipſo iure.*

4 *Beneficium ſimplex inſufficiens habenti, quod reſidentiam non requirat,licet aliud curatum conferre.*

5 *Epiſcopus poteſt ſecundum beneficium conferre illi, cui primum ad eum honeſte ſuſtentandum non ſufficit.*

6 *Beneficia duo ſimplicia, quando vnum ſufficit ad vitam clerici commodè ſuſtentandam, ex indulgentia, & auctoritate Epiſcopi nullus poteſt habere.*

7 *Beneficium poteſt Epiſcopus conferre habenti iam in penſionibus Eccleſiaſticis ſufficientem ſuſtentationem.*

8 *Conſuetudo vt poſſint retineri duo,vel plura beneficia ſimplicia, quorum ad victum ſit vnum ſufficiens, non eſt ſernanda.*

9 *Conſuetudo Hiſpaniæ non tuta iudicatur in conſcientia,ſecundum quam Ordinarij conferunt vni plura ſimplicia, quamuis vnum ſit ſufficiens ad congruam ſuſtentationem.*

10 *Beneficia duo, tria, aut plura ſimplicia quando non ſufficiunt ad honeſtam ſuſtentationem, poteſt de ſtylo Curiæ, aliud ſimplex illa obtinenti conferri, donec commodè Clericum alant.*

11 *Beneficium ad congruam ſuſtentationem ſufficiens,quod dicatur, oſtenditur.*

12 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, vt quis duo ſimplicia beneficia vniformia, ſiue ſimilia, ſub eodem tecto poſſit obtinere.*

13 *Beneficium vniforme ſub eodem tecto quando dicatur ad inducendam incompatibilitatem,remiſſiue.*

14 *Beneficium ſitum in Capella,claustro, cœmeterio, ſeu ambitu contiguis Eccleſiæ cenſetur eſſe in eadem Eccleſia.*

15 *Diſpenſatus ad duo beneficia nequaquam cenſetur diſpenſatus,vt illa habeat etiam ſimplicia in eadem Eccleſia, niſi expreſsè fuerit dictum.*

16 *Beneficium primum ſimplex vacat ipſo iure,vbi ſecundum ſimile adipiſcitur in eadem Eccleſia.*

17 *Beneficia duo ſimplicia ſub eodem tecto, ſi ſint diffoemia, poſſunt ex diſpenſatione Epiſcopi obtineri, dummodo vnum non ſufficiat ad vitam clerici.*

18 *Papa ſolus diſpenſat ſuper pluralitate dignitatum, perſonatuum, canonicatuum, & curatorum beneficiorum.*

19 *Canonicus obtinens dignitatem ſine Apoſtol. diſpenſatione perdit Canonicatum.*

20 *Dignitas etiam ſine prabenda eſt incompatibilis ſub eodem tecto cum Canonicatu.*

21 *Dignitas, & Canonicatus ex priuilegio, vel conſuetudine poſſunt obtineri,cum vtriuſque quotidianis diſtributionibus, & duplici voce in Capitulo.*

22 *Refertur Sacra Rota Rom.deciſio in vna Orielen. Canonicatus* 11.*Ianuarij* 1619.*coram R.P.D.Remboldo.*

23 *Dignitatem, & Canonicatum obtinens, vel duo beneficia, aliàs inæqualia ex diſpenſatione, vel conſuetudine reſidere debet in digniore.*

24 *Statutum in quo diſponitur, quod quilibet ſedeat in propria ſede, aliàs perdat Horam, intelligi debet de obtinentibus vnum beneficium,& ſic vnam ſedem.*

25 *Vota duo debentur in Capitulo,quando dignitas, & Canonicatus ex priuilegio, vel conſuetudine obtinentur.*

26 *Iura duo quando concurrunt in eadem perſona, quorum quodlibet producit ius dandæ vocis, debet talis perſona habere duas voces.*

27 *Conſuetudo eſt ſtricti iuris,& non extenditur de loco ad locum,nec de perſona ad perſonam.*

28 *Beneficij primi requirentis reſidentiam inducitur vacatio*

ipſo

ed by Google

ipſo iure per adeptionem ſecundi pacifice poſſeſſi.

29 *Canonicatus duos ſimul abſque diſpenſatione Apoſtolica per triennium, & vltra detinens, vtroque ipſo iure eſt priuatus, ita vt ex regula de triennali ſe defendere non poſſit.*

30 *Diſpenſatio ad plura beneficia excurſu decem, vel viginti annorum, in dubio præſumitur.*

31 *Diſpenſatio circa beneficiorum pluralitatem intelligitur de duobus primis beneficiis, & an procedat quando duo priora beneficia, quæ quis ex diſpenſatione obtinebat cum aliis permutantur, oſtenditur num.* 32.

33 *Doctores referuntur, tractantes de materia incompatibilitatis beneficiorum.*

EPISCOPVS AN POSSIT DISPENſare, vt quis plura beneficia ſimplicia habere poſſit.

ALLEGATIO LXII.

1 PLVRA ſimplicia beneficia obtineri non poſſunt, ſed vnum tantum ſingulis conferendum eſt, quod quidem ſi ad vitam eius, cui confertur, honeſte ſuſtentandam non ſufficiat, licitum eſt nihilominus aliud ſimplex ſufficiens, dummodo vtrúmque perſonalem reſidentiam non requirat, eidem confetri, vt habetur in *Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 17. 2 de cuius materia & intellectu agunt *Nauar. in man. cap.* 23. *num.* 123. *& de horis Canon. cap.* 22. *num.* 52. *& conſ.* 14. *in antiq.* aliàs *conſ.* 11 *in nouis, ſub tit. de prabendis, Salzed. ad Bernard. in pract. cap.* 48. aliàs 49. *litt. C, verbo quamuis ſimplicia, Fr. Emman. in ſumm. tom.* 1. *cap.* 31. *num.* 2. *&* 6. *Veg. in ſum. par.* 1. *cap.* 36. *caſu* 25. *cum duobus ſequentibus, Flamin. de reſignat. lib.* 5. *quæſt.* 6. *num.* 115. *cum ſeq. Azori. inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 2. *cap.* 12. *poſt princ. & lib.* 5. *cap.* 19. *verſ. conſuetudo quæ quis in eadem Eccleſia, & par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 7. *quæſt.* 4. *& cap.* 8. *quæſt.* 6. *& cap.* 9. *quæſt.* 3. *& cap.* 10. *quæſt.* 4. *& cap.* 11. *quæſt.* 23. *Petr. Ledeſma in ſum. par.* 2. *tract.* 7. *cap.* 1. *concl.* 12. *diffic.* 5. *praxis Epiſcop. par.* 2. *verbo incompatibilia*, §. 2. *Ludou. Beja reſponſ. caſuum conſcien. par.* 4. *caſu* 26. *Card. Tuſch. tom.* 1. *litt. B, concl.* 61. *Molfeſ. in ſum. moralis Theologiæ tract.* 6. *cap.* 9. *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.* 236. *par.* 4. vbi multa ex hoc loco tacite deſumpſit, *Maſſobr. in praxi habendi concurſum requiſ.* 7. *dub.* 16. 17. *&* 18. *Valer. Regin. in praxi fori pœnitent. tract.* 3. *num.* 283. *Fuſch. de Viſitat. lib.* 7. *cap.* 7. *num.* 8. *Nicol. Garc. de benefic. par.* 11. *cap.* 5. *num.* 268. *cum ſeqq. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap.* 14. §. 2. *Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib.* 4. *tit.* 7. *de benef. incompatib. à num.* 30. Et loquitur *Concil.* etiam de Cardinalibus, *Flamin. d. lib.* 5. *quæſt.* 6. *num.* 116. *Vgolin. d.* §. 2. *num.* 1. *in fine. Aloyſ. Ricc. d. Neapol. deciſ.* 236. *num.* 2. *par.* 4. Cuius diſpoſitioni ſi quis contrafacere intenderit, mortifere peccabit, & viuet in ſtatu damnationis, *gloſ. verbo retinere, in fine, in cap. dudum, il ſecondo, de elect.* poſt *Nauar. Hoied. Bertach. &* alios tenet *Flamin. d. lib.* 5. *quæſt.* 6. *num.* 3 118. Nam habita poſſeſſione ſecundi beneficij ſufficientis vacat primum ſufficiens, referunt deciſum *Nicol. Garc. d. cap.* 5. *num.* 283. *in* 2. *declar. Armendar. d. loco num.* 30. non tamen ipſo iure, *Flamin. de reſignat. lib.* 3. *quæſt.* 1. *num.* 138. *in fine*, ſed cogendum eſſe per ſententiam alterum eorum relinquere obſeruat *Nauar. conſ.* 27. *in antiq.* aliàs 13. *in nouis, ſub tit. de præben.* data illi electione, *cap. referente, cap. præterea, de præben. Rot. deciſ.* 474. *par.* 1. *Aloyſ. Ricc. in praxi aure. reſolut.* 100. *in fine*, niſi ſit magna beneficiorum coaceruatio, quia tunc fit vacatio ipſo iure, *Flamin. lib.* 3. *quæſt.* 1. *num.* 139. vbi *à num.* 142. quæ dicatur magna beneficiorum multitudo: Et quamuis *Concil.* 4 dicat aliud ſimplex ſufficiens, non tollit quin habenti beneficium ſimplex inſufficiens, quod reſidentiam non requirat, liceat conferre aliud curatum, &c. ſolum enim eſt vis in eo, quod vtrúmque perſonalem reſidentiam non requirat, *Hoied. par.* 2. *cap.* 2. *num.* 1. *in fin. Nicol. Garc. d. par.* 11. *cap.* 5. *num.* 304.

Dum igitur *Sac. Concil. Trident.* vbi vnum beneficium 5 ad honeſte ſuſtentandum eum, qui illud habet, permittit ei aliud ſimplex conferri, ad Epiſcopum id ſpectare clare demonſtrat, quia quando canon permittit aliquid fieri, & perſonam non præſcribit, ad Epiſcopum id pertinere oſtendit, iuxta reſoluta ſupra *Alleg.* 33. *num.* 21. Quare Epiſcopum habenti vnum ſimplex beneficium, quod non ſufficiat ad eius ſuſtentationem poſſe aliud conferre, declarauit *Sacra Congregat.* prout referunt *Vgolin. d.* §. 2. *num.* 2. *Leli. Zech. de Republ. Eccleſiaſt. tit. de beneficiatis ad finem, Nicol. Garcia d. cap.* 5. *num.* 310. *in prima declar. Armendar. dicto loco num.* 32. *& ſeq.* Vnde indul- 6 gentia, & auctoritate Epiſcopi neminem poſſe habere duo beneficia ſimplicia, ſi vnum illorum ſufficiat ad vitam clerici commodè ſuſtentandam, nec plura vltra duo, etiamſi ambo eidem ad victum non ſufficiant, reſoluunt ſupra citati, & præcipuè *Azori. d. cap.* 9. *quæſt.* 3. & plures per *Nicol. Garc. d. cap.* 5. *à num.* 371. Hinc ſi Ordinarius conferat tertium beneficium habenti duo beneficia ſimplicia aliàs ad ſuſtentationem inſufficientia, collatio tertij eſt valida: ſed ſi tertium ſit ſufficiens, vacant illa duo priora beneficia, ſin minus tenetur prouiſus dimittere alterum ex illis, & ſi continuauerit poſſeſſionem amborum recipiendo ex eis fructus, vtrumque beneficium vacat, prout deciſum referunt *Nicol. Garc. d. cap.* 5. *num.* 310. *in* 1. *&* 2. *dub. Vgolin. d.* §. 2. *num.* 2. *verſ. tertio, Armendar. dicto loco num.* 37. *dub.* 1. *& in eorum reſponſ.* Verum cum in Sacra Congregatione *Concilij Trident.* hoc præſenti anno ventilaretur dubium, ſi Epiſcopus conferat tertium beneficium ſimplex, & in ſufficiens habenti iam pariter duo ſimplicia inſufficientia, an vacet primum, vel eorum vltimum, ſemel, bis, & iterum propoſitum ſub die 13. *Nouembris* 1627. cenſuit vacare primum.

Poterit tamen conferre beneficium alicui habenti 7 iam in penſionibus Eccleſiaſticis ſufficientem ſuſtentationem, vt tenent *Azori. d. par.* 2. *lib.* 8. *cap.* 10. *quæſt.* 8. *& cap.* 12. *quæſt.* 6. *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell. gloſ.* 5. §. 5. *à num.* 14. referunt deciſum *Nicol. Garc. d. cap.* 5. *num.* 310. *verſ. quarto, Armendar. d. loco num.* 37. *in fine.*

Ordinarius tamen ſi conferat tertium beneficium habenti duo beneficia ſimplicia aliàs ad ſuſtentationem inſufficientia, collationem tertij eſſe validam, ſed ſi tertium ſit ſufficiens, vacare illa duo priora beneficia, ſin minus teneri prouiſum dimittere alterum ex illis, & ſi continuauerit poſſeſſionem amborum recipiendo ex illis fructus, vtrumque beneficium vacare referunt deciſum *Vgolin. d.* §. 2. *num.* 2. §. *tertio, Nicol. Garc. par.* 11. *cap.* 5. *num.* 310. *in* 1. *&* 2. *declar. Armendar. d. loco num.* 37. *dub.* 1. *&* 2. Ordinarium poſſe conferre ſecundum beneficium obtinenti primum ſufficiens iuxta ſuum verum valorem, & honeſtam ipſius poſſidentis ſuſtentationem, ſi tempore, quo ſecundum confertur non ſufficiat propter onus penſionis ſuper tali beneficio impoſitum, dummodo prouiſus poſt collationem ſibi factam non conſenſerit penſioni, aſſerunt reſolutum *Nicol. Garc. d. cap.* 5. *num.* 310. *in* 3. *dub. Armendar. dicto loco num.* 37. *in* 3. *dub.*

Procedit ſupradicta reſolutio quamuis communiter 8 obſeruetur, vt retineantur duo, vel pura beneficia ſimplicia, etiam quod ad victum ſit vnum ſufficiens, vt reſoluunt *Hoied. de incompatib. benefic. par.* 1. *cap.* 19. *num.* 1. *in fine. Flamin. d. lib.* 5. *quæſt.* 6. *num.* 119. cum huiuſmodi communis obſeruantia non excuſet retinentem pluta ſimplicia beneficia, quorum vnum eſt ſufficiens, à peccato mortali *Hoied. d. cap.* 19. *num.* 8. *Bertach. verbo beneficiorum ſufficientia, Flamin. vbi proximè*, tum quia conſuetudo hæc eſt contraria iuri naturali, rationi, & iuribus; tum quia conſuetudo non excuſat à pœnis æternis, & diuinis, licet excuſare poſſit à temporalibus *D. Antonin. 2. part.* 3. *tit.* 3. *cap.* 1. *Tiraq. de pœnis temp. cap.* 42. *num.* 4. *cum ſeq.* Vn- 9 de non tutam iudico Hiſpaniæ conſuetudinem, vbi re-

fert

fert *Nicol.Garc.d.cap. 5. num. 323.* vſu receptum, poſſe Ordinarios conferre vni plura beneficia etiam vltra duo, quamnis vnum ſit ſufficiens ad congruam ſuſtentationem, & *num. 331.* teſtatur ſuo tempore in hac Curia per aliquos Hiſpanos fuiſſe factas aliquas impetrationes de huiuſmodi beneficiis ſimplicibus per Ordinarios prouiſis, quæ licet fuiſſent ſignatæ, tamen ad inſtantiam Regis *Philippi II.* & eius Ambaſciatoris non fuerunt ad effectum productæ. De ſtylo tamen Curiæ, vbi duo, tria, aut quatuor beneficia ſimplicia non ſufficiunt, poteſt aliud ſimplex conferri, donec omnia ſimul commodè clericum alant, ac ſuſtentent, eo quod idem iuris eſſe videtur cum tria, quatuórve beneficia ſufficiunt, ac quando vnum non ſufficit, tum quia *Pius IV. Pius V. Gregorius XIII.* & ſequentes Summi Pontif. conceſſerunt ſæpius vni beneficiato plura beneficia ſimplicia reſidentiam non requirentia, & nunc per *S.D.N. Gregorium XV.* conceduntur, refert me non citato *Aloyſ. Ricc.d.Neapol.deciſ.136.num.5.par.4.* & docent *Hoied.par. 2.cap.1.à num.3. Azued.conſil.2.num. 1. Cened. ad Decretal.collect.150.num.2. Flamin.d.lib.3.quæſt.1.nu.141. Azori. d.par.2.lib.6.cap.11.queſt.8. Perez. de Larà de capellan. lib. 2.cap.7.num.12. praxis Epiſcop.par.1. verbo beneficium, §.7. concl.2.* & refert *Atoſcon de maieſt.miſſit. Eccleſ.lib.1.par.3. cap.3.pag.452. in fine*, quod hodie de conſuetudine non datur diſpenſatio ad plura beneficia ſimplicia, ſed Prælati inferiores videntur quod conferre poſſunt, & de facto conferunt nulla habita ratione, an ſint pinguia, vel tenuia, quæ ſecundum ea, quæ habentur in *Concil.d. cap.17.* non ſatis laudabilia ſunt, refert *Aloyſ.Ricc.d.Neapol.deciſ.136.num.5.par.4.*

Vtrum autem diſpoſitio *Concil.Trident.d.cap. 17.* prohibentis Epiſcopo conferre vni vltra duo beneficia locum habeat in beneficiis iuriſpatronatus? Negat *Lamberrin.de iurepatron.par.1.lib.2.quæſt.7.art.15. num.15.* aſſerens vniuerſalem obſeruantiam & praxim eſſe, vt Epiſcopi inſtituant præſentatos à patronis tametſi tertium, & quartum habeat beneficium, atteſtans etiam ſe fuiſſe inſtitutum in triginta ſeptem beneficia, quorum maxima pars erat patronatuum laicorum & clericorum, quorum fructus non aſcendebant ad ſummam ducatorum 130. de Camera. refert & ſequitur *Maſſobr.in praxi habendi concurſum requiſ.7. dub. 18.* & dicit deciſum *Armendar.dicto loco num.57.* Quamuis decretum illud Concilij locum habere in beneficiis iuriſpatronatus, niſi caueatur in fundatione, vt ſimul cum aliis retineri poſſint, dicat *Nicol.Garc.de benefic.par.11.cap.5.num.286.*

11 Nunc autem ad declarationem *Concil. Trident.* citata *ſeſſ.24.de reformat.cap. 17.* videndum, quod dicatur beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens ad congruam ſuſtentationem, & quia hoc non eſt à Iure definitum, & ſub certa regula comprehendi non poteſt, cum illud quod reſpectu vnius dicitur magnum, reſpectu alterius dicatur paruum, vera & recepta ſententia tenet hoc relinqui arbitrio iudicis paulo plus, vel minus æſtimandum per *reg. l.1.ff.de iure deliber. & cap. de cauſis, §. illud etiam, de officio deleg.* conſideratis conſiderandis, qualitate ſcilicet, perſonarum, locorum, & temporum, *Flamin. lib. 5. quæſt.6.num.141. & ſequent. praxis Epiſcopal. par. 1. verbo beneficium, §.7.concluſ. 8. princip. Navar.de orat. miſce. 62. Gonz.al.ad regul.8.Cancell.gloſ.15.num.39. Reginal. d. tract. 3.num.285.* remiſſiuè, *Nigol.Garcia d.cap.5. num.320. Menoch.de arbitrar.caſu 216. Maſſobr. in praxi habendi concurſum requiſ.7.dub. 14.cum ſeq. Proſper de Auguſtino in addit.ad Quarantam in ſumm. Bullarij verbo beneficiorum reſignationes, cauſa octaua*, vbi etiam reſoluit, quod in iudicanda beneficij ſufficientia non debet haberi ratio bonorum patrimonialium ipſius beneficiarij, faciunt quæ ego ipſe dico *Alleg.19.à num.8.*

12 Aduertendum etiam eſt Epiſcopum non poſſe diſpenſare, vt quis duo ſimplicia beneficia vniformia, ſiue ſimilia ſub eodem tecto, id eſt, in eadem Eccleſia, poſſit obtinere *gloſ.vltim. in Clem. fin. de prabendis*, *Abb.in cap. litteras, num.3. & 6.de conceſſione prabendæ*, *Flamin. lib. 3. quæſt.1.num.123. Azor.d.par.2.lib.3.c.p.50.quæſt. 6. & lib. 6.cap.11.quæſt.4. & cap.12.quæſt.6.* plures quos refert, & ſequitur *Nicol.Garc.d.par. 11. cap. 5. num. 185.* quamuis *praxis Epiſcopal.par.1.verbo beneficia, §. 7. concluſ. 6.* quem videtur ſequi *Perez de Lara de annuerſar. & capellan. lib. 2.cap.7.num.13.* aſſerat, quod hodie per decretum *Concil. in dicto cap. 17.* poteſt quis habere duo beneficia conformia ſub eodem tecto, modo ſint ſimplicia, & non requirentia perſonalem reſidentiam, & non ſufficientia.

Quando autem dicatur beneficium vniforme ſub 14
eodem tecto quoad hoc propoſitum, & ad inducendam incompatibilitatem tradunt *Navar.conſil.16.de prabendis in nouis, Gonz.alez. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 10. à num.32. Nicol.Garcia dict.cap.5.num. 259.* vbi reſoluit, quod be- 15
neficium ſitum in capella, clauſtro, cœmeterio, ſeu ambitu contiguis Eccleſiæ cenſetur eſſe in eadem Eccleſia. Iura enim abhorrent, vt in eadem Eccleſia, & ſic ſub eodem tecto quis obtineat duo beneficia, *Flamin. d.tit quæſt.1.num.122.* vbi *num.125.* reſoluit, quod diſpenſatus 16
ad duo beneficia, nequaquam cenſetur diſpenſatus, vt illa habeat etiam ſimplicia in eadem Eccleſia, niſi expreſsè fuerit dictum, quamuis in diſpenſatione adſit clauſula motu proprio. Et vbi primum clericus in eadem Eccleſia ſecundum beneficium ſimile adipiſcitur, vacat primum ipſo iure *cap.litteras, de conceſſ.prab. Navar. conſ.27.in antiq.* aliàs *13.in nouis, ſub tit.de prab. Staphil.de gratiis expec. §.tertia forma, num.7. Azori.dict.par. 2. lib. 7. cap.16.quæſt.10.*

Verum ſi huiuſmodi duo beneficia ſimplicia ſint dif- 17
formia, etiam quòd ſint ſub eodem tecto, poſſunt ex diſpenſatione Ordinarij retineri, dummodo vnum non ſufficiat ad vitam clerici, *gloſ.in cap.1.de conſuet.in 6. Navar.conſ.18.num.1.de prabend. Molfeſ.in ſum. Theologia moralis tract.6.cap.9. num.46. Azori. d. par. 2. lib.3. cap.50. quæſt.6. & lib.6.cap.11.quæſt.2. & 4. & cap. 12. quæſt. 6. & cap.13.quæſt. 6.* & dicit deciſum *Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt.par.2.cap. 8. num. 55.* quæ diſpenſandi facultas Iure communi Epiſcopis competens per *Concilium* ſublata non fuit; Nec obeſt *cap.4.ſeſſ.7.de reformat.* quia ibi *Concilium* ſolum inducit vacationem beneficiorum quomodolibet incompatibilium, quæ cóntra formam Sacrorum Canonum, quis recipere, ac ſimul retinere præſumpſerit: vnde non prohibet retentionem beneficiorum, aliàs incompatibilium in caſu à iure permiſſo; & ſic vbi Epiſcopus poſſet de iure diſpenſare, &c. Quare cenſuit *S. Congregat.* Epiſcopum ex cauſa poſſe diſpenſare, vt quis obtinere poſſit duo beneficia difformia ſub eodem tecto, dummdo quodlibet per ſe non ſit ſufficiens ad ſuſtentationem prouiſi, referunt *Nicol.Garc.d. cap.5.num.377. Armendar.d.loco num.8.*

Super pluralitate vero dignitarum, perſonatuum, ca- 18
nonicatuum, ac Curatorum beneficiorum nunquam diſpenſat Epiſcopus, ſed ſolus Papa. Ratio eſt, quia Epiſcopus diſpenſare non valet contra Concilij generalis Conſtitutionem ex *gloſ.* recepta verbo cum ſe facultas obtulerit in *cap.dilectus 19.de prabend. Rebuff. in praxi tit. de diſpenſat.ad plura beneficia, num.29. Couar. de ſponſalib. par.1.cap.6.§.10.n.11.* & conſtat pluralitatem beneficiorum obuiare Conſtitutioni *Concilij Lateranen. de qua in c.quia nonnulli de cleric.non reſid.ergo, &c.* Quare Epiſcopi diſpenſationem circa pluralitatem beneficiorum non ſufficere tenent *gloſ.verbo per ſedem, in c. de multa, de præben. & verbo abſque diſpenſatione, in cap.1.de conſuet.lib.6. & verbo ſui beneficij in cap.Ordinarij, de officio Ordin.eodem lib. & verbo Apoſtolica Sedis, in cap.non poteſt, de prabend. eodem lib.* plures refert Doctores *Nicol.Garc.d. cap.5. num.337. Rota* in vna Leodien. Canonicatus 5. *Iulij* 1610. coram *Reuerendiſſimo D. meo Coccino* impreſſa per *Farin.deciſ.310. num.*

n.1.p.2.recent. vbi etiam tentum fuit quod retinens beneficia plura incompatibilia ipſo iure illis priuatus remanet,etiam quod non habeant curam, ſed ſolum reſidentiam , & abſque alia monitione.

19 Vtrum autem plures Eccleſiæ curatæ poſſint ſimul retineri ex diſpenſatione Epiſcopi cauſa ſaltem vtilitatis, vel neceſſitatis Eccleſiæ ſi adeò tenues ſint , ac ſingulæ proprium non poſſunt Sacerdotem alere ; affirmatiuam ſententiam probat *text. in cap. eam te de etate & qualit. & in capit. vnic , in fine* 10. *queſt.* 3. vbi *gloſ. verbo committatur, gloſ. in ſumm.* 21. *queſt.*1. *Sot. de Iuſtit. lib.* 3. *queſt.*6. *art.*3. *verſ.primus caſus , Ioan. de Lignano de pluralit.benef. in princip. Hoied,de incompatib.benefic. p.*2. *cap.* 5.*à princip. Alphonſ. Gloſſator antiquus ad reg.* 52. *Cancell,*
20 *de diſpenſat.ad duas Parochiales,ſtatim in princ.*Cum enim clericus inſeruiens Eccleſiæ de ipſius redditibus debeat ſuſtentari *cap. cum ſecundum de prabend.* & vna Eccleſia non ſufficiat ad huiuſmodi ſuſtentationem,meritò duæ aſſignari poſſunt. Verum licet hæc ſententia in puncto Iuris communis deffendi poſſet , contrarium tamen ex noua *Conc.Trid.diſpoſitione,ac S.Congregationis declaratione,* cenſuit *Rota in Leodien. Canonicatus* 5. *Iulij* 1610. coram *Reuerẽdiſſimo D.meo Coccino,*impreſſa per *Farin.deciſ.*310. *n.*4.*p.*2.*recent.*vbi nõ obſtante exiguitate diſtantiæ,& tenuitate fructuum Parochialis & Canonicatus,quos quidam ex diſpenſatione Epiſcopi poſſidebat , tentum fuit cadere ſub incompatibilitate , & ſi vtrumque retinere pergeret , eſſe vtroque ipſo iure abſque alia admonitione priuatum, refert *Ioan.à Cochier. in comment. ad re-*
21 *gul.*52.*Cancel.à nn.*4.*pag.*477.*cum ſeq.*Ex quibus Canonicum obtinentem dignitatem ſine Apoſtolica diſpenſatione perdere Canonicatum , vt cenſuit *Sacra Congreg.* apud *Nicol. Garcia d.cap.*5.*nu.*244. *Armendar d.loco num.* 24. & tenuit *Rota Romana* apud *Seraphin. deciſ.* 1298. Et dignitas etiam ſine præbenda eſt incompatibilis ſub eodem tecto cum Canonicatu , vt tenuit *Rota in vna Lucana beneficij* 4. *Nouembris* 1579. coram *Illuſtriſſimo Cardinale Seraphino* , quæ eſt inter eius deciſiones impreſſas *deciſ.* 420. vbi etiam quod diſpenſatio de retinendo Archipreſbyteratum cum Canonicatu , non facta mentione de præbenda illius, dicitur ſubreptitia , ſi præbendæ ſint incompatibiles. Ex priuilegio tamen,vel conſuetudine in vna Eccleſia quis duplici officio fungi poteſt , vt ſit Theſaurarius, & Canonicus, & propterea duplices lucrari diſtributiones, quia obtinet eas diuerſo iure , cum inter dignitates ſuppleat numerum dignitatum, & inter Canonicos ſuppleat numerum Canonicorum , nec egeat ſubſtituto , ita declarauit *Sacra Congregatio,* prout referunt *Nicol.Garcia dicto capit.*5.*numer.* 245. *Armendariz dicto loco num.*25. Nec huiuſmodi conſuetudini derogatum fuiſſe per *Conc.Trident.ſeſſ.*24.*de reform.cap.*17.decidit *ead. Sacra Congreg.* apud *Nicol. Garc. d.cap.*5.*num.*246. *cum ſeq. Armendariz dicto loco num.* 26. Vnde *Sacra Rota Romana in Oriolen.Canonicatus* 10. *Iunij* 1619. coram *Remboldo,* cenſuit quotidianas diſtributiones deberi ratione dignitatis & Canonicatus : & per conſequens *eadem Rota in dicta Lucana benefic.* coram *Illuſtriſſimo Cardinale Seraphino* , tenuit poſſe Archipreſbyterum habere vocem,non ſolum ratione præbendæ, ſed etiam ratione dignitatis , quando ſimul retenti ſunt , vel ab erectione , vel de conſuetudine, vel ratione præſcriptionis, aut Apoſtolica auctoritate;nouiſſimè hoc tenuit eadem Rota Romana in ſequenti deciſione.

R. P. D. REMBOLDO.

Deciſio in cauſa Oriolen. Canonicatus.

Veneris 11. *Ianuarij* 1619.

22 PRopoſito dubio , quæ ſedes , & quot vota debeantur D. Thomæ obtinenti auctoritate Apoſtolica dignitatem Archidiaconatus, & Canonicatum in eadem Eccleſia Domini, altera parte ſæpius citata non comparente , in omnibus ad eiuſdem D. Thomæ fauorem reſponderunt, videlicet, *ipſi debri ſedem Archidiaconi, & duo vota.*

Nam quoad ſedem, certi iuris videbatur, quod obti- 23
nens dignitatem , & Canonicatum , vel duo beneficia aliàs inæqualia , ex diſpenſatione , vel conſuetudine , reſidere debet in digniori , *iuxta not. per Abb. in capit. extirpanda,§. qui vero,num.*5 *de preb.in cap. non poteſt,§.illud, num.*11.& ibi *Franch.num.*5.*eadem ratio.in* 6. & fuit dictum in *Segutina Precedentie* 17. *Martij* 1615. coram *R. P. D. meo Vbaldo.*

Neque huic iuris diſpoſitioni refragari viſum eſt ſta- 24
tutum , in quo diſponi dicitur , quod quilibet ſedeat in propria ſede , aliàs perdat horam. Quia præterquam quod D. Thomas ſatisfacit ſtatuto reſidendo in ſede Archidiaconi,cũ illa ſit propria ipſius ſedes,vt ex ſupradictis apparet,dictum etiam ſtatutum intelligi debet de obtinentibus vnum beneficium, & ſic vnam ſedem tantummodo;non verò de obtinentibus ex diſpenſatione , ſeu conſuetudine duo beneficia,& per conſequens duas ſedes , quia cum iſti naturaliter in vtraque ſede reſidere non poſſint virtualiter,& ciuiliter reſidendo in alterutra, ſatisfaciunt vtrique, ad trad. per *Felin. in capit. ac ſi clerici, §. de adulteriis, numer.* 16. *verſ. fallit ſecundo , de indic.*

Quò vero ad vota , pariter dubitatum non fuit,quin 25
vnum dicto D. Thomæ , vti Canonico debeatur , alterum vero vti Archidiacono , iuxta receptiſſimam Doctorum ſententiam *cap. cum olim, de re iudic.* vbi omnes & præcipuè *Abb.num.* 2. *Felin. num.*1. tradunt, quod ſi 26
duo iura concurrunt in eadem perſona, quorum quodlibet producit ius dandæ vocis, debet talis perſona habere duas voces , quia cenſetur iure diuerſorum , & quod hæc ſit communis , & veriſſima opinio teſtatur poſt alios *Couar.variarum reſolut.cap.*13. *num.*6. *poſt med. lib.* 3. & dixit *Rota in Senen. Archipreſbyteratus* 23. *Iunij* 1606. coram *Illuſtriſſimo Cardinale Lancelotto.*Hæc in illa deciſione.

Poſtea in alia deciſione ſuper hac cauſa,& coram eo- 27
dem *Luna vndecima Martij* 1619. Domini ſteterunt in deciſis non obſtante articulata conſuetudine contraria in aliis Eccleſiis partium Hiſpaniarum , quia conſuetudo cum ſit ſtricti iuris , *Bald. in authent. ſi quas ruinas in* 1. *col. C. de ſacroſan. Eccleſ. Caſtren. conſ.* 340. *ad fin. verſic. ſupereſt Nat. conſ.* 554. *numer.*26. Non extenditur de loco ad locum , quemadmodum nec de perſona ad perſonam, *l.*3.§. *ſequitur hoc interdictio* , & ibi *Bart. ff. de itin.actuq. priuato. Dec.conſil.*483.*num.*22. *Nat. conſ.*555. *ſub num.*5.*Menoch.conſil.*163. *numer.*10. *& remed.*5. *retin. num* 563. *Maſcard.de probat.concluſ.*423. *num.*12. *&* 13. *Seraphin.deciſ.*1159.*num.*6.Nam vbi ius eſt certum illud attenditur, & in defectum dicti iuris, particularis conſuetudo , & hac demum etiam deficiente , conſuetudo aliorum locorum , vt poſt alios tradit *Innoc. in cap. fin. ſub num.*8. *verſ.item, & num.*9.*de officio Archidiac.Mohed. deciſ.*3.*num.*2.*de decim.* Aduertendum in hac re duxi *Sacram Congregat.* cenſuiſſe obtinentem Canonicatum,cui poſt Concilium munus ſit iniunctum Pœnitentiarij , non poſſe in eadem Eccleſia vnà cum dicto Canonicatu obtinere dignitatem in vim conſuetudinis Eccleſiæ permittentis Canonicum poſſe retinere Canonicatum cum dignitate , referunt *Salaz.de Mendoza Pœnitentiarius Eccleſiæ Toletanæ §.*3. *cap.fin. Nicol. Garcia in addit. ad ſumm.tract.de benefic. par.* 11. *cap.*5. *num.* 249. Item non poſſe ex conſuetudine retineri dignitas cum portione pro qua teneretur ſubire ſeruitia inferiora,cenſuit *Rota in Giennen.portionis* 5. *Iunij* 1613.coram *Vbalde.*

Per decretum *Concilij Tridentini dicta ſeſſ.*7.*cap.*4. iux- 28
ta diſpoſitionem *c. de multa,* in beneficiis requirentibus reſiden

residentiam, aut aliàs quocumque modo incompatibilibus, etiamsi Canonicatus sint, inducitur vacatio primi ipso iure per adeptionem secundi pacificè possessi, referunt decisum *Nicol. Garcia dict.cap. 5. numero* 84. *in 6.declarat.Armendar.dicto loco num.* 17. *Aloys.Ric.in praxi fori Ecclesiastici decis.*393.*in prima editione, & resolut.* 332. *numer.*12.*in secunda editione.* Vnde per assequutionem scholastriæ vacasse ipso iure portionem, quam de scholastria prouisus in eadem Ecclesia obtinebat, respondit Sacra Congreg. quam sæpe sequuta est *Rot.* & signanter *in Zamoren. del Toro* 18. *Martij* 1598. coram *Orano, & in Giennen. pertienis* 5. *Iunij* 1613. coram *Vbaldo.*

29 Et Canonicatus duos simul absque dispensatione Apostolica per triennium, & vltra detinens vtroque ipso iure est priuatus, *Garci.d.cap.5.num.* 381. *in tertia declarat.Armendar.dicto loco num.* 43. in tantum quod possessor vtriusque Canonicatus *ex reg.de triennali* possessionem tueri, & defendere non possit, ex eodem *Nicol. Garc.dicto num.*381.*in 4.declarat.Armendar.dicto loco num.* 44. quia præsumpta dispensatio, in qua fundatur *dicta regula de triennali* non habet locum contra decreta *Concilij sess.7,cap.4.& d.sess.24.capit,17.& sess.25,de reform.cap.* 15. *Nicol.Garc.dict.cap.5.numero* 379. *Armendar. dicto loco num.* 40. *Campan. in diuersorio iuris Canonici lib.*11.*capit.* 13.*num.*111.*&* 112. *Rot.decis.*311.*num.*3.*in fine*, apud *Farinac.p.*2.*recent.* Ex cursu tamen decem, vel viginti annorum præsumi in dubio dispensationem ad plura beneficia, tenent *Flamin.lib.*3.*quæst.*6.*numero* 74. *Aloys. Ric.in praxi fori Ecclesiast.decis.* 701. *in prima editione, & resolut.* 593.*in secunda edit.* vbi refert ita in sacra *Rota* decisum fuisse.

31 Illud pro complemento materiæ obseruandum duxi, dispensationem circa beneficiorum pluralitatem intelligendam esse de duobus primis beneficiis *cap. Ordinary de officio Ordin.lib.*6.*cap.non potest de prabend.eod.lib.* vbi *Anchar.num.*1. *Domin.& Franch.num.*3. *Mandos. ad reg.*8. *Cancel. quæst.*7.*num.*4. *Rebuff. in praxi tit. de dispensat.ratione ætatis, verbo illaque simul dimittere, Hoeda de incompatib. benefic.p.*2.*cap.vltim. num.* 73. *Ioan.à Cochier. in reg.*51.*Cancel.num.*16. Dubium tamen est vtrum hoc idē

32 procedat quando duo priora beneficia, quæ quis ex dispensatione obtinebat, cum aliis permutantur; Partem affirmatiuam tenet *glos. verbo ea qua in d. cap. Ordinarij*, quam Doctores ibidem sequuntur, & plusculis argumentis defendit *Gemin.in d.cap.non potest §.illud autem n.* 9. *Ioann. Andr.in cap.*1.*de filiis Presb.* Verum contrarium, immo posse quem virtute dispensationis beneficia permutata retinere melius mihi probatur *arg. text. in l.filia* 28.§.1.*ff.de condit.* vbi conditio concepta in vnam rem includit aliam, quæ in illius locū succesſit, facit *reg.tex.in l. sū qui §. qui iniuriarū ff.si quis caution.* iunctis resolutis per *Tiraq.in l.boues §.hoc sermone in princip. à num.*28. *de verb. sign. Bald.in cap.dudum il* 2.*n.*2.*de elect. Palat.in rub.de donat.inter virum & vxorem* §.4.*n.*3. *Vamesc.cons.*16.*num.*30. *de elect.vol.*1. Nec obstat *d.glos.verbo ea qua, procedit enim in terminis tex.ibidem*, scilicet vbi pluta beneficia incompatibilia ex dispensatione obtinenti nouum aliud beneficium confertur, & vt collatio valeat, oportet quod dispensatio ad ea retinenda ostendatur, vel quod priora omnino dimittantur, & in hac specie ait *glos.* quod non sufficit illa per viam permutationis dimittere ad effectum vt retentis, quæ per permutationem obtinentur, collatio effectū sortiatur, & ita nō loquitur *glos.* vbi quis solummodo intendit, ea retinere, quæ in locū priorū ex titulo permutationis subrogātur, nec extra formam *d.c. Ordinarij* nouum aliud beneficium prætenditur, in qua specie glossa est intelligenda. Vnde cum in nostro casu priora beneficia retinere possit, nec dimittere teneatur, poterit etiam & illa retinere, quæ per permutationem in priorum locum subrogantur.

33 Cætera circa materiam incompatibilitatis beneficiorum tractant *Dionys.Chartus.& Hiero.Curial.in suis tract. de pluralitate beneficiorum, Hoeda in tract. de incompat. benef. Rebuff.in praxi benef.par.*1.*tit.de dispens.ad plura beneficia, Franc.Leo in thesauro fori Ecclesiastici par.*2.*cap.*3.*n.*10. *cum seqq. Flamin.de resign.lib.*3.*q.*1.*nn.*121.*cum seqq. Azor. instit.moral.parte* 2.*lib.*6.*cap.*13.*cum sequentibus, Prosper. de August.in addit.ad Quarant.in sum.bullarij, verbo beneficiorum resignatio, causa* 9. *Aloys. Riccul. in collect.decis. par.*3. *collect.*474.*& in decis.Curiæ Archiep.Neapol.p.*4. *decis.*236. vbi multa ex hoc loco tacitè collegit, me scilicet non citato, *Nicol.Garc.de benef.par.*11.*cap.*5. *Paul.Comit. resp. moral.lib.*1.*q.*73. *Valer.Regin.in praxi fori pœnit.lib.*30.*tract.* 3.*cap.*19.*à num.*275. *Armend.in addit.ad recopil.legum Navarræ lib.*4.*tit.*7.*l.*2.*de beneficiis incompat. Vgol.de offic. Epise. cap.*14.§.2. *Monet. de optione canon.c.*6.*q.*6.*n.*67.*cum seqq. Ioan. Anton. Massobr.in sua praxi habendi concursum req.* 7. *dub.*16.17.*&* 18. *Vasq.in opusculo de benef.cap.*4.§.2.*dub.*5. *num*159.*cum seqq. Molf.in sum.Theol.moralis tract.*6.*cap.*9. plures ex antiquioribus refert *Cenad.ad decret, collect.*150.

SVMMARIVM.

1 *Illiterato penitus facta beneficij collatio est inualida & irrita.*
2 *Illiterati sunt incapaces beneficiorum.*
3 *Illiterato, sed non penitus facta beneficij collatio non est ipso iure irrita, tenetur enim sub peccato mortali edisscere, vel illud remittere, aut renuntiare.*
4 *Conciliatur Concil.Trid.sess.*7.*de reform. cap.*3.*& sess.*22. *de reform.cap.*4. *in fine.*
5 *Illiterati, qui aliàs honestæ vitæ sunt, quoad obtenta beneficia ob causam tolerari possunt.*
6 *Illiteratis possunt Episcopi tanquam Sedis Apostolicæ delegati coadiutores dare, & assignare eis partem fructuum pro sufficienti victu.*
7 *Coadiutores illiteratis dare non potest Vicarius ex generali commissione.*
8 *Parochus, cui datus est coadiutor propter insufficientiam, non potest abesse à residentia.*
9 *Coadiutor datus illiteratis sicut Rector tenetur ad residentiam.*
10 *Coadiutoris deputatio facta ab Ordinario vigore Concilij sess.*21.*de reform.cap.*6.*non est attentata. etiam si fuit executa post appellationem interpositam à sententia eius, qui iudicialiter processit.*
11 *Coadiutoria temporalis dari potest ab Episcopo, cùm beneficij Rector senio, vel morbo officium suum exercere non potest.*
12 *Declaratur text.in cap.tua nos, de clerico agrotante.*
13 *Reddituum beneficij generalis administratio quando competat coadiutori, ostenditur.*
14 *Coadiutori auctoritate Episcopali certa reddituum portio assignanda est.*
15 *Reddituς Ecclesiæ quando coadiutori, & agrotanti beneficiario non sufficiunt, quid faciendum sit, ostenditur.*

EPISCOPVS QVANDO ILLITERATis, senio confectis, aut morbo impeditis coadiutores deputare possit.

ALLEGATIO LXIII.

COllatio beneficij facta penitus illiterato, est in- 1
ualida & irrita per *tex. & glos.in cap.*1.*dist.* 36. *& in cap.præcipimus dist.*34. resoluunt *Rebuff.in tract.de pacificis poss.num.*215. *aliàs* 260. *Flamin. de resign. lib.* 4. *cap.*11.*n.* 19.*& lib.*5.*q.*3. *nn.*76. *Carol.de Graff.de effect.clericor.in prael. n.*71. *Azori instit.moral.p.*2.*l.*6.*cap.* 6.*q.*3.*cum sequentibus, & cap.*26.*q.*11. *Lessi.lib.*2.*de Iustit.cap.*34, *n.*129. *Nau.de orat. miscel.*40.*m.*8.*& misc.*33.*nu.*7. multos refert, & sequitur *Nic.Garc.de benef.p.*7.*c.*7.*n.*12. & illi subscribit *Camp. in diuersitate Canon.rub.*11.*c.*14,*n.*5. illiterati enim sunt incapaces

2 capaces beneficiorum *cap.illiteratum diſt.36.cap.pœnitentes, di. 55.Honeda de incompat.benef.p.1.cap.14.nu.28.Flamin.d.*
3 *q.5.num.25.Carol.de Graſſis d.pralud.nu.72.* Id tamen non debet intelligi in illis, qui non ſunt penitus illiterati, ſed beneficium acquirunt, requiſita ad illud ſcientia carentes, quia tunc prouiſio illis facta non eſt ipſo iure irrita, ſed venit irritanda ex *Conc.Trid.ſeſſ.7.de reform.cap.* 3.ibi, omnino irritetur, poterant enim interea addiſcere, & neceſſariam acquirere ſcientiam, quod ſi non facerent quamprimum commodè potuerint, peccarent, teſte *Nauar.in cap.ſi quando except.18. ſub numer.4.de reſcriptis, Salzed.ad Bernard.in pract.cap.21.litt.H*, illudque dimittere tenerentur, & fructus interea perceptos reſtituere, prout ex *Quintanad.Azori.& Arag.* reſoluit *Campan.d.cap.14.num.5.* Et hoc caſu cogi poterunt illud renunciare, & relaxare, *Flamin.lib.3.q.18.n.20.& 21.Graſſ. d.pralud.nu.70.*

4 Sed obſtat *text.in cap.4.ſeſſ.22.de reform.in fine*, qui irritam pronunciat omnem prouiſionem illi factam, qui ætatem, & cæterass habilitates integrè non habuerit, ex quo ponderato verbo illo, integrè, colligitur prouiſionem eſſe nullam factam, tam penitus illiterato, quàm carenti integra ad collatum beneficiũ ſcientia, quod ex diametro videtur contrariari diſpoſitioni eiuſdem *Concilij, in dict.cap.* 3. quatenus præcipit, vt beneficia perſonis dignis, & habilibus conferantur, & in fine in hæc verba prorumpit. Aliter autem facta collatio, & prouiſio omnino irritetur; quibus iuribus nullam meliorem dari poſſumus reſponſionem, niſi conciliando dicamus, in his quæ certam habent diſpoſitionem iuris nullius cognitioni remiſſam procedere text. *in dicto cap.4.* afferentem collationem planè illiterato factam irritam eſſe, quaſi in eo, qui eſt penitus ignarus, nullum cadat arbitrium: in aliis vero, quæ certam habent ſuperioris relaxatam cognitionem, ſubſiſtere alterum *in d. cap.* 3. quaſi tunc arbitrio ſuperioris relaxata facultas cognoſcendi, & determinandi neceſſariam ſcientiam in prouiſo, interim dum hoc non fit, irrita prouiſio non debet cenſeri.

5 Illiterati, qui aliàs honeſtæ vitæ ſunt, ob cauſam quoad obtenta tolerari poſſunt, ſcilicet, ſi ex longo vſu, & rerum experientia ſciant rectè exercere omnia ad ſuum officium ſpectantia, vel ſi charitatis perfectio ſcientiæ defectum ſuppleat, vt probat *Camp.in. in diuerſorio iuris*
6 *Canon.rub.5. cap.5. num.3.* His etenim dare debent Epiſcopi, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati coadiutores, vel Vicarios pro tempore, & aſſignare eis partem fructuum pro ſufficienti victu, vel aliter prouidere, vt diſponit *Sac.Concil.Trid.ſeſſ.21.de reform. cap.6.* & tenent *Franc.Leo in praxi fori Eccleſiaſtici par.2.cap.2.n.71.Valer. Regin.in praxi fori pœnit.lib.30.tract.3.num.172. Gonzalez ad reg.8.Cancell.gloſ.5.§.9.num.29.Nicol.Garc.de benef.p.4. cap.5.à num.7.Aloyſ.Ricc.in praxi fori pœnit. deciſ. 574. in prima editione, & reſol.494. in ſecunda editione, Zerola in praxi Epiſcop.par.1.verbo parochia*, §.7. vbi propter identitatis rationem aſſerit procedere in parochiis exemptis.

7 Coadiutorem hunc dari non poſſe niſi ab Epiſcopo, nec illius dationem cenſeri comprehenſam in generali commiſſione Vicariatus tenent *Sbroz.z. de officio Vicarij lib.2.q.212.à num.2. Aloyſ. Ricc.dict. reſolut.494. num.10. Narbona de appellatione à Vicario ad Epiſcopum par.1.num.*
8 210. Parochus, cui datus eſt coadiutor propter inſufficientiam, non poteſt abeſſe à reſidentia, prout deciſum referunt *Gonz.al. d.§.9. num.30.Garcia d.cap.5. numer. 8. Quaranta in ſum.bullarij verbo reſidentia, verſ.prater Summiſtas, Piaſeg.in praxi nona Epiſcop. par.2. cap.3.num. 27. Vgol.de poteſtate Epiſcopi cap.15.§.3.ad finem, & cap.54.nu.*
9 3. Nec etiam præfatus coadiutor, qui, quemadmodum eius Rector, tenetur ad reſidentiam, prout deciſum referunt *Galet.in margarita caſuum conſcientiæ, verbo reſidentia 1, Aloyſ.Ricc.d.reſol.494.n.14.*

Et ex dicto decreto *Rotæ in vna Dertuſen. Archipreſbyteratus* 16. *Nouembris* 1594. coram *Penna* tenuit deputationem coadiutoris factam ab Ordinario vigore illius decreti *in d.cap.6.* non eſſe attentatam, etiamſi ſit executa poſt appellationem interpoſitam à ſententia eius, qui iudicialiter proceſſit, &c. tollitur enim appellatio ad effectum ſuſpenſiuum, ſed non deuolutiuum, vt *Sacra Congregatio* declarauit, eaque appellatio poterit interponi ad Metropolitanum, non obſtante quod procedat tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatus, niſi quando procederet contra exemptum, vt delegatus, quia tunc eſſet ad Sedem Apoſtolicam interponenda, ita *Nicol. Garc. d. cap.5.à num.9.* 10

Poteſt etiam ab Epiſcopo dari coadiutoria temporalis, & reuocabilis, cum Eccleſiæ, ſeu beneficij Rector, qui ſenio, vel morbo non perpetuò, nec incurabili factus eſt inutilis, & impeditus miniſtrare, ſuum officium exercere non poteſt, tunc enim adhibetur coadiutor, qui pro eo miniſtret, & officium exerecat, *cap.de Rectoribus, cap.ex parte, & cap. fin. de clerico agrot. cap.1. eodem tit.in 6.cap.1. de ſuppiend. neglig. prælat. eodem lib. Concil. Trid.ſeſſ.25.de reform.cap.7.verſ.quod ſi, Gambar.de officio, & poteſt. Legati de latere lib.5 tit. de coadiutoribus à numer. 1. Gonzalez d.§.9.num.31.Nicol.Garcia d.cap.5.num.5.* Nota tamen vnum caſum, quo coadiutor datus per Epiſcopum vel Legatum, erit perpetuus, videlicet quando dabitur infirmo conſentienti, cui infirmo decernentur per Epiſcopum alimenta in bonis beneficij, *Abb. in cap. tua nos, in fine, de clerico agrot. Gambar. d. tit.de coadiutoribus numer. 16.* Nec obſtat *text. in cap.tua nos, de clerico* 12 *agrot.* ibi, ab adminiſtrationis officio debet remoueri, quia intelligendus quoad exercitium ſolum, vt tenet ex aliis *Nicol.Garc.d. cap.5.num.6.* agit enim tex. ille de leproſo, qui ratione ſcandali, & horroris ab adminiſtratione quoad exercitium remoueri poteſt, *Flamin. de reſignat. libr.5.quæſt.6. num.17.* Et aduerte, quod quando 13 beneficiarij morbus talis eſt, vt ipſe nec temporalia, nec ſpiritualia adminiſtrare poſſit, tunc ad coadiutorem pertinet generalis adminiſtratio, qui portione commoda beneficiario data, & ſibi etiam reſeruata alia congruenti, reliquos beneficij fructus in pios vſus impendet, & de hoc caſu loquitur text. *in dict. capit. tua nos.* Quando vero morbus talis eſt, vt ſolum impediat ſpiritualium adminiſtrationem, tunc ad beneficiarium pertinet generalis reddituum adminiſtratio, qui ſibi neceſſaria reddituum portione retenta, iuſtam ac debitam dabit adiutori, & in hoc ſenſu procedit dictum *c.de Rectoribus*, & deſumitur hæc concordia ex *P. Azori. inſtit.moral.p.2.lib.3.cap.2.q.10.*

Auctoritate Epiſcopali certa reddituum portio co- 14 adiutori aſſignanda eſt, vt probat *Azor. d.parte 2.lib.8. cap. 6. quæſt. 1.* & ex ipſius Eccleſiæ facultatibus detrahenda ex eodem *Gambar. dict. titul. de coadiutoribus numer.10. & 11. Azor. dict. parte 2.lib.3. cap.2. quæſt.9. Aloyſ. Ricciul. dict. reſolut. 494. numer. 11.* Quando au- 15 tem redditus Eccleſiæ coadiutori, & ægrotanti beneficiario non ſufficiant, alimenta potius danda ſunt coadiutori quam beneficiario infirmo, prout tenet *Azor. d. quæſt. 9.* Sed melius dicendum puto parocho infirmo imprimis eſſe prouidendum, deinde in ſubſidium teneri parochianos ad alimenta coadiutoris, cum *Aloyſ. Ricciul. dict.numer.11.*

SVMMARIVM.

1 *Reparationi Eccleſiarum exiſtentibus fructibus quarta pars eſt aſſignanda.*

2 *Aedificans Eccleſiam dotem ſufficientem ei aſſignare tenetur, alioquin Epiſcopus permittens edificari, ſine dote ad dotandum de proprio obligaretur.*

3 *Dos in Eccleſiæ adificatione quanta requiratur.*

4 *Reparatio Ecclesiæ, vbi quarta pars, portio, aut sumptus deputatus non est, facienda est à Rectore & aliis, qui in ea beneficia habent, & contribuere debent pro rata reddituum.*

5 *Reparatio Ecclesiæ Cathedralis pertinet ad Episcopum, nisi egeat magna reparatione, & fructus sint tenues, quia tunc supplet Capitulum, detractis prius sibi necessariis.*

6 *Parochiani ad fabricam Ecclesiæ reparandam compelli possunt, si ad hoc non superfint ipsius reditus, deducto necessario beneficiatorum alimento.*

7 *Nobiles, & alij exempti ad Ecclesiam reparandam tenentur, vbi beneficiatorum reditus non superfunt.*

8 *Episcopi Parochianos ad Ecclesiam reparandam, in casibus quibus tenentur, cogere possunt.*

9 *Vicarius generalis cum speciali mandato potest parochianos cogere ad Ecclesiam reparandam.*

10 *Forensis alio in loco domicilium habens potest collectari ratione bonorum immobilium, qua habet in loco, in quo Ecclesia constituitur.*

11 *Parochianus non tenetur contribuere ad fabricam Ecclesiæ nouiter constructæ in loco opportuniori, ex quo vetus Ecclesia sufficiebat.*

12 *Parochianus non tenetur ad refectionem Ecclesiæ, si per eam forma antiqua mutaretur.*

13 *Ecclesiam, quæ minatur ruinam, si populus restaurare nolit, ea debet penitus dirui.*

14 *Lapides altarium, vel Ecclesiarum destructarum potest Episcopus vendere, non tamen in sordidos vsus conuertere.*

15 *Cathedralem Ecclesiam non potest Episcopus sine Apostolica auctoritate in alium locum transferre.*

16 *Patronus si non dedit sufficientem dotem pro Ecclesia sui iuris patronatus, ipse ad hoc tenetur, quamuis sine dote Episcopi auctoritate fuerit ædificata.*

17 *Episcopus sine licentia Papæ non potest de superfluis fabricæ vnius Ecclesiæ fabricæ alterius assignare.*

18 *Pensionem habens super beneficio Ecclesiastico & fructibus eius impositam, pro rata ad eius Ecclesiæ reparationem tenetur.*

19 *Ecclesia vetustate collapsa quando reparari nequeunt, sunt in totum destruenda.*

EPISCOPI AD REPARATIONEM Ecclesiarum an teneantur, & quas personas cogere possint.

ALLEGATIO LXIV.

1 AD reparationem Ecclesiarum existentibus fructibus quarta pars est assignanda *cap. vobis* 12. *q.* 2. not. *in cap decernimus* 10. *q.* 1. *Fusc. de visit. lib.* 1. *cap.* 2 10. *num.* 16. ædificans enim Ecclesiam dotem sufficientem assignare ipsi tenetur, alioquin Episcopus permittens ædificari sine dote, ad dotãdum de proprio obligaretur, *cap. cum sicut*, iuncta *glos. de consecratione Ecclesiæ Authent. de Eccles. tit.* §. *Si quis autem*, *collat.* 9. *Praseg. in* 3 *praxi nona Episcop. par.* 1. *cap.* 4. *num.* 2. Et debet esse tanta in Parochialibus quanta requiritur, vt ex ea viuere commodè possit vnus Presbyter cum clerico ministro, habita ratione obuentionum spiritualium *in authent. vt nullus fabricet Oratorij domos*, §. *sanximus*, vbi habetur requiri dotem, quæ sufficiat ad luminaria, & ad domus custodum alimenta, & ad sacrum ministerium, vide *Abb. cons.* 89. *numer.* 6. & 7. *p.* 2. *Bellet. disquisit. clerical. parte* 1. *tit. de clerico debitore* 15. *numer.* 4. *Azor. instit. moral. p.* 2. *lib.* 9. *cap.* 3. *q.* 7.

4 Quando vero Ecclesia ad eius reparationem prædictam quartam partem, aut aliam portionem deputatam ad sumptus non habet, si populus non consueuit expendere, Rector, & alij, qui in ea beneficia habent, conferre, & contribuere debent pro rata reddituum, vt probat text. *in cap.* 1. *de Ecclesiis ædificand. cap. fin. de his, quæ fiunt à maiori parte Capituli*, & resoluunt *Surdus cons.* 62. *à n.* 1. *Flamin. de resignat. lib.* 3. *q.* 15. *num.* 1. *Rip. resp.* 22. *numer.* 3. *Aloys. Rice. in aurea praxi, resolut.* 476. *num.* 4. *Azor. instit. moralium par.* 2. *lib.* 9. *cap.* 3. *quæst.* 10. *Lambert. de iurepatron. lib.* 3. *quæst.* 7. *art.* 2. *num.* 4. *vers. tertium est casus*, & *numer.* 7. *vers.* & *si isti beneficiati*, *Abb. cons.* 70. *numer.* 2. *p.* 1. *Bellet. disquisit. clerical. p.* 1. *titul. de clerico debitore* §. 14. *numer.* 6. *Mantic. decis.* 284. *à numer.* 1. *Valasc. tom.* 2. *consult.* 179. *num.* 12 plures ex antiquioribus refert *Cened. ad Decret. collectan.* 153. *num.* 1. *Paul. Comitol. respons. moral. lib.* 1. *q.* 82. *concl.* 3. vbi resoluit teneri Rectorem ad reparationem si beneficij bona sustentandæ vitæ superfint, quamuis ad tuendam conditionem, seu statum non sufficiant, cum beneficiorum fructus non ad crescendos, aut augendos, seu fouendos mundanos titulos, sed ad pauperes alendos, & diuinum cultum instituendum sint concessi, & *conclus.* 5. tenet, quod vbi est consuetudine impetratum, vt plebs, & populus, quem curat Sacerdos, suis opibus Ecclesiæ prouideat, ea consuetudo retinenda est, *Fusc. d. cap.* 10. *num.* 5. vbi dicit, quod spectat ad Episcopum Ecclesiæ Cathedralis reparatio, ad cuius reparationem (circumscripta particulari consuetudine, quæ in hoc primum sibi locum vendicat, vt latè probat *Berot. cons.* 3. *à num.* 3. *volum.* 1.) tenetur ipse Episcopus de quarta reddituum suorum nõ solum futurorum, sed etiam præteritorum, quos ad istum effectum debet conseruare, vt per *Berot. d. cons.* 3. *num.* 6. *Barbat. cons.* 26 *sub num.* 4. *vers.* & *prædicta omnia lib.* 3. *Surd. cons.* 62. *num.* 23. *D. Lotter. de re benef. lib.* 1. *q.* 11. *num.* 79. & si magna egeat reparatione, & fructus sint tenues, quod vix sufficiant ad parcum victũ, tenetur supplere Capitulum ipsius Ecclesiæ de fructibus, qui supersunt detractis necessariis. Si redditus tamen Episcopi, & Canonicorum non sufficiant, poterit Episcopus accedentibus Canonicis redditus beneficiorũ vacantiũ applicare fabricæ Ecclesiæ Cathedralis, *Abb. in c.* 1. *de Eccl. ædif. Felin. in c. cum accessissent, de constit. Lamb. d. art.* 2. *n.* 3. & 4. *Bellet. d. tit. de clerico debitore* §. 13. *à n.* 12. *cum multis seqq.* vbi *n.* 16. *vers. summo*, resoluit posse Episcopum cõpellere Canonicos, vt dẽt de superfluis pro refectione illius Ecclesiæ, & *n.* 17. *cum Lamb. d. art.* 2. *nu.* 4. *vers. si autem dato*, tenet quod si Episcopus & Canonici simul non sufficerent, tunc Episcopus vnà cum Capitulo posset statuere quod alij inferiores Clerici de superabundantibus fructibus deductis sibi necessariis ad contribuendum dictæ fabricæ tenerentur.

Circa hanc reparationem Ecclesiæ Cathedralis, quæ illa indiget, attendendam esse consuetudinem, statutum, 5
seu priuilegium, cuius expensis reparari debeat cum *Berote cons.* 3. *à princ. vol.* 1. censuit *Rot. in Mauricen. fabricæ* 16. *Iunij* 1614. corã *R. D. meo Coccino Decano* impressa per *Farin. decis.* 627. *n.* 1. & 2. *p.* 1. *recent.* & obseruat *Marc. Anton. Genuen. in pract. Eccl. q.* 247. Circũscripto vero statuto, & priuilegio reparari debere ex propriis fructibus pro fabrica destinatis, si vero nõ adsunt fructus ad fabricam destinati, onus reparãdi spectare ad Episcopũ de quarta suorum reddituum, tam futurorum quam præteritorum resoluunt *Berot. d. cons.* 3. *n.* 6. & *seq. Barbat. cons.* 26. incip. *difficile est, n.* 4. *vers.* & *prædicta omnia lib.* 3. quos refert & sequitur *Surd. cons.* 62. *n.* 23. & illis citatis *Rot. d. decis.* 627. *n.* 3. vbi *n.* 4. addit quod si quarta pars reddituum Episcopi non sufficit ad illius reparationem, contrahere tenẽtur Canonici, & alij, qui in Ecclesia possident beneficia, demum vero & parochiani, & *n.* 5. refert quod Domini de Rota decisionem Sacræ Congr. cuius meminit ipsamet *Rot. decis.* 325. *p.* 2. *diuers.* qua habebatur Episcopũ posse assignare fabricæ distributiones quotidianas deficientium, intelligebant procedere Iuris ordine seruato, scilicet in euentu quod quarta Episcopi non sufficeret, tunc posset applicare distributiones Canonicorum.

Quoad

Quoad Eccleſias inferiores ſi deducto neceſſario ad alimenta beneficiatorum non ſuperſint redditus Eccleſiæ ad fabricam reparandam, compelluntur parochiani Eccleſiæ: nam ex quo ibidem audiunt diuina, & percipiunt Eccleſiaſtica Sacramenta, tenentur ad refectionem Eccleſiæ, prout reſoluunt *Ripa d. reſp. 22. col. 2. verſ. & ibi reddituum, Aloyſ. Ricci. d. reſol. 476. num. 7. Anules ad cap. 23. Praterum verbo den erden. num. 11. Azor. d. cap. 3. quæſt. 10. Cabed. Luſit. deciſ. par. 1. deciſ. 91. num. 8. Valaſc. d. conſult. 179. num. 16. Gregor. Lopez. l. 11. tit. 10. par. 1.* vbi addit quod nec poſſet Parochianus volendo vitare hoc onus cedere vſui Eccleſiæ, quia hoc non pendet à facultate ſua *cap. omnis, de pœnit. & remiſſ.* de quo etiam *Lambertin. de iurepatron. lib. 3. quæſt. 7. art. 2. num. 7. verſ. & ſi iſti beneficiati, & art. 5. num. 2.* vbi loquitur de Epiſcopo volente reſignare Epiſcopatum, vt euitaret onera, & eorum præſtationem, bene *Bellet. diſquiſit. cleric. par. 1. tit. de clerico debitore par. 14. n. 7. verſ. & in tantum.* Et cum hoc ſit opus publicum & commune, & concernens omnium vtilitatem, & neceſſitatem teneri contribuere nobiles, & alios exemptos docent *Auendan. de exequendis mand. lib. 2. cap. 14. num. 19. Cened. d. collect. 153. num. 3. Cabed. d. deciſ. 91. n. 1. cum ſeqq. Aloyſ. Ricc. Neapol. deciſ. 15. num. 4. par. 4.*

8 Epiſcopis *à S. Concil. Trident. ſeſſ. 21. de reformat. cap. 7.* maximè commendatur, vt collapſas Eccleſias reſici, & inſtaurari procurent ex fructibus, & prouentibus quibuſcunque ad eaſdem Eccleſias quomodolibet pertinentibus, qui ſi non fuerint ſufficientes, omnes patronos & alios, qui fructus aliquos ex dictis Eccleſiis prouenientes percipiunt, aut in illorum defectum parochianos, omnibus remediis opportunis ad prædicta cogant, quacunque appellatione, exemptione, & contradictione remota: hæc *Concil. Trident.* ex quo conſtat per Epiſcopum & ad illius inſtantiam & coactionem contributionem faciendam, & tenet *Valaſc. d. conſult. 91. num. vlt.* quamuis quoad Parochianos per Iudices ſeculares debere fieri aſſerant *Rebuff. reſp. 135. Mexi. in tract. taſſæ panis concl. 5. à num. 68. Cened. d. collect. 153. num. 1. ad fin. & Modet. quidam in tract. de cognit. per viam violentiæ p. 2. quæſt. 99.* & diſponit *Ordin. Regia Luſitan. lib. 1. tit. 64. §. 76.* niſi vere
9 intelligamus pro meliori prædictorum executione, non impedito Epiſcopo, immò ad eius requiſitionem eos etiam cogere, prout ſibi commodius videbitur, vel poterat procedere ante Concilium, quod poſtea omnem auctoritatem Epiſcopo dediſſe apparet: quam quidem poteſtatem Vicario conceſſam cenſeri, ſi habeat ſpeciale mandatum, reſoluit *Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. par. 2. cap. 16. num. 16.*

10 Forenſis alio in loco domicilium habens poteſt collectari ratione bonorum immobilium, quæ habet in loco, in quo Eccleſia conſtruitur. *Cabed. d. deciſ. 91. num. 9.* nouiſſimè *Melch. Phabos Luſitan. deciſ. 34. tom. 1.* Non te-
11 netur tamen vllus contribuere ad fabricam Eccleſiæ nouiter conſtructæ in loco opportuniori ex quo vetus Eccleſia ſufficiebat, imò nec ad refectionem illius Ec-
12 cleſiæ ſi per eam forma antiqua immutaretur, niſi collecta fuerit impoſita pro impenſa vtili, & neceſſaria, cum illa non dicatur talis, ſed potius ſit voluntaria, quaſi nemo teneatur rem communem meliorem facere per *l. patitem, ff. de ſeruitutib. vrb. præd.* reſoluit *Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 84. num. 21.*

13 Si populus noluit Eccleſiam, quæ minatur ruinam, reſtaurare, ea debet penitus dirui, prout deciſum referunt *Sarrien. de viſitat. lib. 1. cap. 10. num. 16. Zerola in praxi Epiſcopali par. 2. verbo Parochia, §. 6. Aloyſ. Ricci, in dicta pra-*
14 *xi aurea reſolut. 201. in fine.* Et Epiſcopus poteſt vendere lapides Altarium, vel Eccleſiarum deſtructarum, *Nauar. de ſpoliis cleric. §. 18. num. 11. verſ. 2. Zerola dict. verbo viſitatio, §. 9. Aloyſ. Ricci. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 255. par. 2. Armendar. in addition. ad recop. legum Nauar. lib. 1.*
15 *tit. 18. l. 7. de Epiſcopis num. 85.* Sed debet animaduertere ne faciat illos conuertere in ſordidos vſus, *Aloyſ. Ricc. in præxi aurea reſolut. 201.* vbi refert in *Sacra Congregat.* ſic deciſum fuiſſe. Ordinarius non debet profanare capellas, & ſi aliquam cauſam profanandi habuerit, earum cæmenta potius ſunt tribuenda Eccleſiæ, quæ eſt caput dictarum capellarum, quam alteri. Epiſcopus tamen ſine Apoſtolica auctoritate non poteſt transferre matricem, id eſt Cathedralem Eccleſiam in alium locum diœceſis, prout deciſum refert *Menoch. conſ. 75. num. 46.*

Quando Eccleſia, vel Capella eſt de iurepatronatus, ſi patronus non dedit dotem ſufficientem pro victu 16
Sacerdotis, pro luminariis, fabrica, & aliis neceſſariis, ipſe tenetur ad iſta, quia fundans Eccleſiam tenetur prædicta præſtare, *cap. nemo, de conſecrat. diſt. 1.* etiamſi Eccleſia fundata fuerit auctoritate Epiſcopi ſine aſſignatione dotis, & neceſſariorum; quia hoc caſu adhuc patronus compelli per Epiſcopum poterit, & in eius defectum tenebitur Epiſcopus, *gloſ. in d. cap. nemo,* & ſic poterit in Viſitatione fieri præceptum patrono, vt infra competentem terminum prouideat de neceſſariis, ſub pœna priuationis iuriſpatronatus, & capellæ.

Sed an Epiſcopus poſſit de fructibus vnius Eccleſiæ 17
ſuperfluis, aſſignare fabricæ alterius Eccleſiæ pauperis; quæſtio eſt ad præſens inſtitutum non contemnenda, in qua affirmatiuè per *gloſ. in cap. conſtituimus, de relig. domib. & in cap. 1. de rebus Eccleſ. non alienan.* reſpondet *Burg. in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtitut. num. 272.* quem refert, & ſequitur *Mare. Anton. Genuenſ. in man. Paſtorum cap. 36. num. 8.* Verius tamen duco, quod de ſuperfluis fabricæ vnius Eccleſiæ, aliquid fabricæ alterius Eccleſiæ pauperis carentis fabrica ſufficienti ad parietes eius reficiendos, & ad ornamenta emenda ſine auctoritate, & licentia Papæ aſſignare nequit, cum hoc nullo iure ei conceſſum eſſe conſtat: præſertim cum ſemel donata, data, & relicta à fidelibus in ſuarum Eccleſiarum vtilitatem, & vnum caſum pium ad alium etiam pium, tam iure antiquo *in cap. 1. 12. quæſt. 1. & in Clementin. quia contingit, de relig. domib.* quam noua *Concil. Trident.* confirmatione *ſeſſ. 7. cap. vlt. de reformat. & ſeſſ. 25. cap. 8. de reformat.* applicari non poſſint ſine Papæ auctoritate, qui non facilè eam cuilibet Epiſcopo impertiri ſolet, etiam in caſu licito faciendam, cum etiam alienationem rerum Eccleſiæ ſuæ in caſu licito Epiſcopo non concedit, niſi ſe prius conſulto *Pius II. in Extrauag. 1. de rebus Eccleſ. non alienandis,* quare hanc ſequitur ſententiam *Nauar. conſ. 2. in antiquis,* aliàs *15. in nouis, de rebus Eccleſ. non alien.*

Quæres deinde non abs re quando penſionem ha- 18
bens ſuper beneficio ad Eccleſiæ reparationem teneatur? In quo dubio conſuluit *Nauar. conſil. vnic. de Eccleſiis ædificandis,* quod clericus penſionem habens ſuper beneficio Eccleſiaſtico, & fructibus eius impoſitam pro rata ad eius Eccleſiæ reparationem tenetur, niſi penſio ita impoſita fuerit, vt ab omni onere libera ſolueretur.

Quando Eccleſiæ vetuſtate collapſæ reparari ne- 19
queunt, ſunt in totum deſtruendæ, & vbi erant, erigatur Crux, *Aloyſ. Ricc. d. reſolutio. 201.* vel ad alias Eccleſias transferantur, per quam tranſlationem non cenſetur facta vnio, idem *Aloyſ. Ricci. in dicta praxi aurea, reſolut. 208.*

SVMMARIVM.

1 *Refertur Concil. ſeſſ. 25. de reformat. cap. 11. & referuntur Doctores de eius materia agentes.*

2 *Conciliaris Conſtitutio ſeſſ. 25. de reform. cap. 15. in quibus differat à iure communi.*

3 *Clerici filius an prohibeatur obtinere beneficium, vel ſeruire tanquam capellanus amouibilis in Eccleſia, in qua eius pater, tanquam capellanus amouibilis, ſeu Vicarius temporalis ſeruiuit.*

4 *Ratio vbi eadem viget, ibi debet eſſe eadem iuris diſpoſitio.*

Digitized by Google

3 *Verba prœmialia inducunt causam finalem.*
6 *Naturales filij procreati tempore, quo parentes eorum nondum erant effecti clerici, non possunt parentum beneficia obtinere.*
7 *Beneficium quando dicatur pater obtinere, vt in eo filius succedere non possit, ostenditur.*
8 *Filius Presbyteri illegitimus non potest obtinere beneficium, quod olim eius pater absque legitimo titulo, & minus pacifice aliquando possedit.*
9 *Dispensatio præsumpta, in qua fundatur regula de triennali, non tuetur obtinentem beneficium in Ecclesia parentis sui.*
10 *Filij Presbyterorum beneficia legitime obtenta retinere non prohibentur, in quibus fuerunt beneficiati eorum parentes, qui ante Concilij publicationem è vita migrarunt.*
11 *Filij non prohibentur obtinere parentis Ecclesiam, qua accessoriè alteri est vnita.*
12 *Filius illegitimus non prohibetur obtinere canonicatum, qui erat patris tempore, quo pater illum obtinebat.*
13 *Filius illegitimus non prohibetur succedere in capellania, quæ absque Episcopi auctoritate fundari solet.*
14 *Beneficium non potest obtinere filius illegitimus in Ecclesia, in qua eius pater habuit solam sedem in choro ratione dignitatis.*
15 *Canonicatum non potest obtinere filius illegitimus in Ecclesia, vbi pater fuit canonicus.*
16 *Filij legitimi clericorum possunt adipisci beneficia quæcunque in eadem Ecclesia, vbi genitores habuerunt, vel etiam habent.*
17 *Parentes immediatè consequi possunt eadem beneficia quæ eorum legitimi filij habuerunt.*
18 *Nepotes legitimi Presbyterorum ex filio illegitimo possunt succedere auorum beneficia.*
19 *Filius illegitimus beneficium patris potest obtinere si immediate post triginta annos successerit.*
20 *Ministrare, aut Epistolam canere, vel Sacrista officio fungi in Ecclesia parentum filij illegitimi nullo modo possunt.*
21 *Antiphonam ratione oneris beneficij alteri Ecclesiæ annexi filius illegitimus in eadem Ecclesia, vbi parens habet beneficium, canere non potest.*
22 *Processionaliter possunt insimul incedere pater & filius, vnus tanquam beneficiatus, alter tanquam capellanus diuersarum Ecclesiarum.*
23 *Missam filius, & pater possunt celebrare in eadem Ecclesia, dummodo ambo non obtineant beneficium in ea.*
24 *Filij illegitimi clericorum non prohibentur à Concilio Trident. cum patribus habitare.*
25 *Pensionem super beneficio resignato in fauorem tertij non potest pater imponere soluendam filio illegitimo.*
26 *Pensionem, quam parens obtinuit, vel aliam super parentis beneficio non prohibetur filius illegitimus habere.*
27 *Pensio potest transferri in filium illegitimum à parente facultatem habente illam transferendi.*
28 *Resignationibus reciprocis debet Episcopus obuiare.*
29 *Resignationes reciprocæ post Concilium in fauorem filiorum faciendæ prohibentur.*
30 *Dispensare non valet Episcopus cum illegitimis, vt habeant eadem beneficia, quæ pater habuit, nec ad habendum ea, quæ in eadem existunt Ecclesia, in qua genitor habuit.*
31 *Dispensatio vt illegitimus valeat in Ecclesia ministrare, vbi pater habuit beneficium, debet esse in specie derogatoria Bullæ Clem. V I I. & Concilij Trident.*
32 *Dispensatio vna non tollit omnes defectus.*
33 *Derogationes generales non operantur quando talia sunt impedimenta, quæ difficiliorem reddere solent concedentem ad dispensandum.*

EPISCOPVS AN POSSIT DISPENsare, vt filij beneficia suorum parentum aliquo modo obtinere possint.

ALLEGATIO LXV.

VT paternæ incontinentiæ memoria à locis Deo consecratis (quos maximè puritas, sanctitásque decet) longissimè arceatur: non liceat filiis clericorum, (qui non ex legitimo nati sunt matrimonio) in Ecclesiis, vbi eorum parentes beneficium aliquod Ecclesiasticum habent, aut habuerunt quodcunque (etiam dissimile) beneficium obtinere, nec in dictis Ecclesiis quoquo modo ministrare, nec pensiones super fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel aliàs obtinuerunt, habere, ita *Concil. Trident. sess. 25. de reformat. cap.* 15. de cuius materia latè *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 397. *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 5. Nicol. Garc. de benefic. par. 7. cap. 3. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 2. tit.* 19. *l.* 1. *de filiis Presbyterorum num.* 19. *cum seqq. Campan. in diuersorio Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 13. *à num.* 67. optimè *Seraphin. decis.* 1442. *Aloys. Ricci. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis.* 327. *p.* 4. *Fr. Sigism. à Bononia de elect. dub.* 75. 1

In quinque differt prædicta Conciliaris constitutio à iure communi. Primò, quia non solùm ratione successionis, prout de iure communi, sed etiam ob incontinentiæ paternæ memoriam inualuit prohibitio *d. cap.* 15. Secundò, quod talis memoria longissimè arceatur non solùm immediatè, sed etiã mediatè, contra *Abb. in c. dilectus not. 2. de filiis Presbyt.* Tertiò, quod non solùm prohibetur successio in eodem beneficio, sed in alio quocunque etiam dissimili, dummodo sint in eadem Ecclesia, contra ius commune, de quo *Abb. in cap. ad abolendam post princip. de filiis Presbyt.* Quartò, ne dum prohibetur filius obtinere beneficium in Ecclesia, in qua pater obtinet, sed & ministrare contra ius commune, quo tantum patri ministrare prohibetur *Abb. in cap. cum decerem, de filiis Presbyt.* Quintò, quod nec pensiones super fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum, obtinuerunt, vel obtinent, habere poterunt filij, contra ius commune, nam illo attento licebat parentibus renuntiare beneficia ad fauorem tertij imposita pensione soluenda propriis filiis, vt multis impulsus rationibus resoluit *Gig. in tract. de pensionib. quæst. 86. num. 5. vers. prædictis tamen non obstantibus*; ita referunt *Nicol. Garc. dict. cap. 3. num.* 14. *Armendar. dict. loco num. 6. Fr. Sigism. à Bononia dict. dub.* 75. *post numer.* 7. *versic. ultimo dubitari potest, Aloys. Ricci. dict. Neapol. decision.* 327. *parte* 4. 2

Circa primum, scilicet quod non solùm ratione successionis, sed etiam ob incontinentiæ paternæ memoriam inualuit supradicta prohibitio, dubitari potest, an scilicet filius clerici prohibeatur obtinere beneficium, vel seruire tanquam capellanus amouibilis in Ecclesia, in qua eius pater, tanquam capellanus amouibilis, seu Vicarius temporalis seruiuit? in qua quæst. affirmatiuè respondendum videbatur, nam memoria incontinentiæ paternæ pariter viget, tam in illo, qui titulum beneficij habet, quam in eo, qui eam exercet absque titulo, quia in vtroque datur eadem ratio, ergo debet esse eadem iuris dispositio, *l. illud, ff. ad legem Aquil. Rebuff. in l. in lege censoria* 203. *§. item quæ, de verbor. signif. Gutier. pract. lib. 3 quæst. 17. num.* 84. *cum sequentibus, Gonzal. ad regul. 8. Cancell. §. 7. proœm. num.* 105. Facit deinde, quia illa verba Concilij sunt proœmialia, & inducunt causam finalem, ex text. *in l. fin. & ibi Doct. ff. de hæred. instit. Bart. in l.* 1. *ff. de origine iuris*; hinc dicimus, quod sicut corpus ab anima, ita dispositio à proœmiali ratione regulatur ex *Ias. in l. qui quadringenta,* 3 4

ed by Google

dringem.a,col.2.ff.ad Trebell. quod eo magis patet cum apponatur dictio,vt,quæ propriè cauſam finalem inducit, *Clement.vt bi qui, &* ibi *Cardin.notab. 1. de etate,& qualit. Clem. 1. de re iudic. cum* aliis citatis *à me ipſo in meis Remiſſ.de diſtionibus dict.381. num. 1.* faciunt quæ in ſimili caſu reſoluit *Flamin.de reſignat.lib.3.queſt.5. num. 9. cum ſequentibus.* Sed his non obſtantibus, quæ in puncto iuris veriora iudico,contrarium deciſum eſſe à ſacra Congreg.teſtantur *Armendar.d.loco num.32.Nicol.Garcia dict. cap.3.num.71.Stephan.Gratian.diſcept.forenſ.cap.397.à num. 24.Campan.d.cap.13.num.67.verſ. & quia, Aloyſ. Ricc. in deciſ.Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 204. par.4.Fr. Sigiſm.à Bononia de elect.dub.75.num.6.*

6 Prædicta prohibitio locum habet in filiis naturalibus procreatis tempore,quo parentes eorum nondum erant effecti clerici,vt deciſum referunt *Garci.d.cap.3.num.15. Armendar.d.loco num.7. Balb. deciſ. 29. Sigiſm.à Bononia de elect.dub.73. num.2.contra F.Emman.quæſt.Regul.tom.1. quæſt.13.art.7.& Fr.Ludou.Mirandam in man.Prælat.tom.*
7 *2.quæſt. 1. art. 10.* Qui per procuratorem apprehendit poſſeſſionem beneficij, aut canonicatus, etiamſi nunquam in Eccleſia miniſtrauerit, aut fructus perceperit, dicitur beneficium, vel canonicatum obtinere, ad hoc, vt filius in eadem Eccleſia alterum canonicatum, aut beneficium obtinere non poſſit, referunt deciſum *Armendar.d.loco num.20.& 44.Nicol. Garc.d.cap. 3. num.56. Campanil.d.cap.13.num.67.* Si tamen de canonicatu,aut beneficio prouiſus Apoſtolicas litteras non expediuit, nec poſſeſſione habita alteri ceſſit vigore Apoſtol. prouiſionis,aut illud reliquid,non dicitur habuiſſe ad prædictum effectum *Armendar.& Campan.d.locis proximè citatis.Nicol.Garc.d.cap.3.num.56.in 2.& 3.declar.*

8 Filius Preſbyteri illegitimus non poteſt obtinere beneficium, quod olim eius pater abſque legitimo titulo, & minus pacifice aliquando poſſedit *Nicol.Garc.dict.cap.*
9 *3.num.59. Armendar.d. loco nu.23.* Præſumpta diſpenſatio,in qua fundatur regula de triēnali non habet locum in hac materia,cum huiuſmodi præſumpta diſpenſatione beneficium poſſidentes contra diſpoſitionem *Concilij in d.cap.15.*poſſeſſionem ſuam tueri non valeant,vt referunt deciſum *Garc.dict.cap.3. num. 88. Armendar. d. loco num.42.* Epiſcopus enim ſi filium Preſbyteri in Eccleſia paterna intruſum reperierit, aſſignato ei competēti termino ad docendum de diſpenſatione Apoſtol.ſi forte ea ſuffultus exiſtat,poteſt eum amouere,non obſtante quacunque poſſeſſione,quia nulla data diſpenſatione Apoſt. eſt ipſo iure priuatus *Gratian.d.cap.397. num. 31. & 32.* vbi *num.35.*reſoluit quod non ſufficit quælibet diſpenſatio, niſi in ſpecie diſpenſetur ad obtinenda beneficia, in Eccleſia,in qua pater, &c. Collatio enim huic facta eſt ipſo iure nulla,*Sayr.deciſ.1.de conſtit.*

10 Non prohibentur Preſbyterorum filij beneficia retinere legitime obtenta in eiſdem Eccleſiis,in quibus fuerunt beneficiati eorum parentes,qui ante *Concilij* publicationem è vita migrarunt, vt referunt deciſum *Nicol. Garcia d.cap.3.num.43. Armendar.d.loco num.*10.vel obti-
11 nere dimiſerant *Farinac.deciſ.81.in nouiſſ.* nec etiam prohibentur obtinere Eccleſiam filialem dependentem,ſeu aliàs vnitam Eccleſiæ matrici, cuius pater fuit Rector, modo vnio ſit facta acceſſoriè, & per viam ſubiectionis Eccleſiæ matricis,& pater in ea non miniſtrauerit; prohibetur tamen obtinere vnitam æquè principaliter, aut ſi in vtráque pater miniſtrauit, referunt deciſum *Garci. d.cap.3.num.62. Armendar.d.loco à num.24.Campan.d.cap.*
12 *13.num.67. verſ. cum vero.* Filius illegitimus non prohibetur obtinere canonicatum, qui erat portio tempore, quo pater illum obtinebat,*Achil.de Graſſis deciſ.1.de filiis*
13 *Preſbyt.* Nec prohibetur ſuccedere in capellania, quæ fundari ſolet, maximè in Hiſpania, abſque aliqua Epiſcopi, vel alterius ſuperioris auctoritate, vt in illis ſuccedant clerici de parentela, *Gonzal.d.gloſ. 5. num.33.& ſeq.* Excluditur vero ne poſſit obtinere beneficium in 14
Eccleſia, in qua eius pater habuit ſolam ſedem in choro ratione dignitatis,quam in alia Eccleſia obtinebat,*Garcia d.cap.3.num.66.Armendar.d. loco num. 27. Fr. Sigiſm.à Bononia d.dub.75.num.7. verſ. 7.* Item etiam non poteſt 15
obtinere canonicatum in aliqua Eccleſia, vbi pater fuerit canonicus,*Rebuff.in praxi benefic.tit. de diſpenſat. ſuper defectu natalium num.37.& 38.Azor.inſtit.moral.par.2.lib. 6.cap.4.quæſt.16.*

Attento iure communi iuxta veriorem opinionem fi- 16
lij legitimi clericorum poſſunt adipiſci beneficia quæcunque in eadem Eccleſia, in qua genitores habuerunt, vel etiam habent, vt probat text. *in cap. ad hæc, de filiis Presbyt.*& tenet *Hoſt.in ſum.tit.de filiis Presbyt.num.5.Calder.conſ.vni.cod.tit.Felin.in cap.in noſtra, ſub num. 13. verſ. tertium Corol.de reſcriptis,Rebuff.d.tit. de diſpenſat.ex defectu natal.num.37.* non illa quidem, quæ patres obtinuerant, ſed diuerſa in eiſdem Eccleſiis, quibus inſeruierant,*Azor.inſtit.moral.par.2.lib.6.cap.14.quæſt.16.*& cum hac opinione videtur manere diſpoſitio *Concil. Trident. d.cap.15.*dum ſub illis verbis, qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio,continet expreſſam licentiam reſpectu legitimorum adipiſcendi dicta beneficia in ipſa Eccleſia vbi parentes alia poſſident, effectus enim argumenti à contrario ſenſu,validiſſimus eſt,præcipuè cum contrarium non ſit in iure expreſſum, iuxta citata iura,& Doctores *in libello de principijs, & locis communibus vtriuſque iuris verbo argumentum, num. 131.* Sed melius de iure communi dicerem huiuſmodi legitimos clericorum filios paterna beneficia immediatè obtinere non poſſe iuxta *cap.ex tranſmiſſa, & cap.ad extirpandas de filiis Presbyt.* & illa ſuffragatur ratio, quod Apoſtolicum eſt decretum inhibens filios ſuccedere in paternis beneficiis, ne ſucceſſio in Eccleſia Dei ſit hæreditaria, *cap.Apoſtolicæ,8.queſt. 1.* Quod quidem admitterem, etiam de iure nouiſſimo *Concilij d.cap. 15.* quod cum loquatur de filiis ex fornicatione natis,& non ex legitimo matrimonio, quoad legitimos remanet ius antiquum incorrectum, *l.præcipimus, C. de appellat.* & ita docent *Nauar. in cap.ſi quando,except.21.num.2.de reſcript.Salzed.ad Bernard.cap. 48. num. 3. Pute, deciſ.225.lib.3. Fr. Emman.quæſt.Regul. tom.1.quæſt.13.art.7.Gonzal.ad regul.8. Cancel.gloſ.5.num. 33.Nicol.Garcia d.cap. 3. num. 18.* referunt deciſum *Armendar.dict.loco num.4.addit.eiuſdem Garci. d. cap.3. num. 29.in fine.* Verum poſt hæc ſcripta inueni deciſum fuiſſe apud *Seraphin. deciſ. 1442. numer. 6.* filios legitimos non prohiberi obtinere diuerſum beneficium in eadem Eccleſia, ſed idem quod pater obtinuit, idque immediatè.

Ex eadem ratione ſunt, qui teneant parentes imme- 17
diatè conſequi non poſſe eadem beneficia, quæ eorum legitimi filij habuerunt, eo quod ipſamet ratio prohibitionis militat ne Eccleſiaſtica beneficia hæreditario iure poſſideantur; nam vbi eſt eadem ratio ibi debet eſſe eadem iuris diſpoſitio, *l.illud, ff. ad legem Aquil. l. illud Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* cum citatis per *Farin. in fragmen. crimin. littera E, num. 51. cum ſequentibus, Narbona de appellat. à Vicario ad Epiſcop.par.2.num.6.*cum infinitis propemodum aliis citatis *in libello de principijs, & locis communibus vtriuſque iuris, littera R,num.6.* Sed contrarium communi Doctorum calculo recipitur, vt per *Campan.dict.cap.13. num. 78. Fr. Emman.in ſumm. tom.1. cap.25.num.4. in fine, Fr. Sigiſm. à Bononia de elect.dub.75. num. 3.* & tenuit *Rota* coram *Seraphin. dict. deciſio. 1442. Nicol.Garc.dict.cap.3.num. 28.* & deciſum referunt *addit. eiuſdem Garc.dict.cap.3.num. 29. in fine Armendar.dict.loco num.4.* vbi etiam aſſerit tentum patrem nulla diſpenſatione indigere ad obtinendum immediatè beneficium filij legitimi.

Quoad nepotes tamen dictam prohibitionem ex- 18
tendi docet *gloſ.1.in dict.cap.ad extirpandas, & in d. cap.*

Apoſtolicam 8. quæſt. 1. vbi Archid. num. 1. Guillermus Benedic. in repetit. cap. Raynutius, de teſtamentis, verbo & vxorem, num. 693. Salzed. ad Bernard. in prætl. cap. 48. litt. A, Rebuff. de pacificis poſſeſſ. num. 266. & ſequenti, Leſſius de iuſtitia lib. 2. cap. 34. num. 91. Sed verius eſt attenta iuris communis, & Concilij diſpoſitione non comprehendi nepotes legitimos Preſbyterorum ex filio illegitimo reſpectu beneficij aui, prout reſoluunt *Ceuall. quæſt. 796. à num. 9. Vgolin. de poteſt. Epiſcop. cap. 50. §. 7. num. 2. & §. 8. num. 2. Nauar. conſ. 9. num. 9. ſub tit. de filiis Presbyt. Spin. in ſpeculo teſtamentorum gloſ. 3. à num. 23. Garcia Gironda de priuileg. explicat. num. 1049. Sayr. de cenſuris lib. 6. cap. 10. num. 46. Azori. inſtitutionum moralium, par. 2. lib. 6. cap. 4. quæſt. 17. Seraphin. d. deciſ. 1442. num. 11. Steph. Grati. d. cap. 397. num. 6. Bellet. diquiſit. cleric. par. 1. tit. de diſciplina cleric. §. 3. num. 33. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. par. 4. deciſ. 283.* & cenſuiſſe *Rotam Rom.* aſſerit *Nicol. Garcia d. cap. 3. num. 22.* & deciſum fuiſſe *in Sacra Congregat.* atteſtantur *idem Garcia in addit. d. num. 22. Galetius in margarita caſ. conſcient. verbo beneficium, primo Armendar. d. loco num. 1. Campanil. d. cap. 13. num. 76.* In nepote etiam illegitimo ex filio illegitimo, idem dicendum videtur, quod ſcilicet minimè prohibeatur obtinere beneficium, quod auus habuit, prout deciſum referunt *Garc. d. cap. 3. num. 27. Armend. d. loco num. 3.* Sed hæc reſolutio non caret dubitatione ex eo, quia in *dict. cap. 15. Concil. Trident.* adeſt verbum, *longiſſimè*, quod excludit omnem perſonam, etiam mediatam propter quod id ipſum fuiſſe deciſum refert *Campanil. d. num. 76.* Sed primæ declarationi ſtandum eſt, prout tenet *Garc. d. num. 27.*

19 Circa ſecundam differentiam inter conſtitutionem Conciliarem, & ius commune, ſupra relatam notandum eſt, memoriam paternæ incontinentiæ arceri debere, itaut neque mediatè, neque immediatè liceat filio in patris beneficio ſuccedere. prout denotãt proœmialia Cõcilij verba ſupra relata: Ego tamen moderatem huiuſmodi prohibitionem ad illum ſolum caſum, ſi alius per triginta annos mediatè ſucceſſerit, quia tunc cum lapſu huius temporis memoria paternæ incontinentiæ ex medio tolli videatur, tunc filium poſſe in patris beneficio ſuccedere conſequens videtur, prout docet *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 5. num. 33.*

20 Circa quartam differentiam notarem filios illegitimos in Eccleſiis parentum quoquo modo miniſtrare non poſſe, vt diſponit *Concil. d. cap. 15.* procedere, vt nec Epiſtolam canere, aut Sacriſtæ officio fungi poſſint: aut vt ſimplex cantor muſicæ in eadem Eccleſia canere, prout deciſum referunt *Nauar. conſil. 1. q. 17. ſub tit. de conſtit. Sayr. deciſ. 1. ſub eodem tit.* quem refert *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſionum, collect. 1367. verſ. in amplia, par. 4. Garcia d. cap. 3. num. 68. Armend. d. loco num. 29. Steph. Gratian. d. cap. 397.*
21 *num 26. cum ſequen.* vbi *num. 28.* teſtatur quod nec etiam antiphonam in eadem Eccleſia canere poteſt ratione oneris beneficij alteri Eccleſiæ annexi. An vero filius illegitimus laicus, qui in Eccleſia, in qua pater nec beneficium habet, nec penſionem; ſed vt cantor muſicæ tantum in ea Eccleſia cantat, comprehendatur huiuſmodi prohibitione: affirmatiue deciſum fuiſſe referunt *Garcia d. num. 68. Armend. d. loco nu. 28. Aloyſ. Ricc. d. Neapol. deciſ. 283. num. 1. p. 4.*

22 Non impeditur, quin pater, & filius poſſint in ſimul proceſſionaliter incedere, vnus tanquam beneficiatus, alter tanquam capellanus diuerſarum Eccleſiarum. Verum ſi proceſſionaliter accederet ad Eccleſiam in qua pater obtinet beneficium, filius non poterit aliquo modo miniſtrare, referunt deciſum *Nicol. Garc. d. cap. 3. num. 68. in 3. declaratione, Armendar. d. loco num. 30.* Vbi autem ſunt Collegiatæ Eccleſiæ, quarum Decani & Canonici vigore ſtatuti ad Cathedralem accedunt ad certas proceſſiones, in certis diebus feſtis anni, & inibi canunt vnum verſiculum, non poteſt filius illegitimus Canonici Cathedralis ad Decanatum, vel Canonicatum illarum Collegiatarum eligi: quia quoquo modo inſeruire dictæ Cathedrali videtur: ita referunt deciſum *Campanil. d. cap. 13. num. 67. verſ. & quia, Garcia d. cap. 3. num. 69. Armendar. d. loco num. 31.* Non prohibetur tamen, quin 23
pater & filius poſſint Miſſam celebrare in eadem Eccleſia, dummodo ambo non obtineant beneficium in ea, ſed id fiat ab altero deuotionis gratia, ab altero cauſa legati, quod relictum ſit Miſſam celebrantibus, deciſum referunt *Campanil. vbi proximè, Garcia dict. cap. 3. num. 73. Armendar. d. loco num. 33. Fr. Sigiſm. à Bononia de electi. dub. 75. num. 7. in princip.* Filios illegitimos clericorum non prohiberi *à Concilio Trident.* cum patribus habitare te- 24
nent *Garcia dict. cap. 3. num. 74. Armendar. dict. loco num. 35.* vbi refert in Epiſcopatu Pampilonenſi prohiberi *lib. 2. tit. de filiis Presbyt. fol. 27. de ſuo conſtitutiones ſynod. ites*; & ita credo non eſſe moleſtiam exhibendam illegitimo Preſbytero celebranti Miſſam ob quoddam legatum in eadem Eccleſia, in qua pater celebrat ob deuotionem, cum neuter habeat beneficium, & hic caſus non ſit prohibitus à Concilio, ita *Garcia d. cap. 3. num. 73. Armendar. d. loco num. 34.*

Circa quintam differentiam, iam ſupra notauimus de 25
iure antiquo licere patribus renunciare beneficia, quæ obtinebant, ad fauorem tertij, impoſita penſione ſoluenda propriis filiis illegitimis, quod quidem de iure nouiſſimo *Concilij Trident.* non eſt licitum, vt conſtat ex *dicto cap. 15.* in quo prohibetur filium illegitimum poſſe habere penſionem ſuper beneficio, aliàs à patre obtento, quod non habet locum in eis, qui penſionem huiuſmodi ante confirmationem ipſius Concilij legitimè impetrarunt, vt referunt deciſum *Nicol. Garc. d. cap. 3. num. 46. Armend. d. loco num. 14. & 15.* vbi *num. 19.* reſoluit illegitimum beneficiatum in Eccleſia, in qua pater ſimile vel diſſimile beneficium habuit, eo mortuo ante Concilij publicationem non poſſe ex vigore cuiuſcumque eius diſpenſationis ante Concilij publicationem obtentæ, obtinere aliud beneficium, dimiſſo eo, quod obtinebat in eadem Eccleſia, in qua pater reperitur beneficiatus, nec optare ex vi ſtatuti illius Eccleſiæ aliud beneficium, quod ſibi competebat, veluti antiquiori: acquiritur enim de nouo, & diſpenſationibus per Concil. ſublatis remanet indiſpenſatus, de quo etiam *Nicol. Garc. d. c. 3. n. 53.*

Penſiones tamen filij clericorum habere non poſſunt 26
ſuper fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel obtinuerunt. *Steph. Gratian. d. cap. 397.* quem refert *Campanil. d. cap. 13. num. 70. Aloyſ. Ricc. in deciſionib. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 186. num. 3. par. 4. Rot.* apud *Farin. deciſ. 549. num. 4. p. 2. recent.* & poſt *Nauar.* reſoluit 27
Seraph. deciſ. 1442. num. 15. Si verò pater habeat facultatem transferendi penſionem, poſſe illam transferre in filium illegitimum reſoluunt *Gig. de penſio. quæſt. 86. num. 5. Flamin. de reſignat. lib. 6. quæſt. 4. num. 21. & 22. Gonzal. ad regul. 8. Cancellariæ gloſ. 5. §. 5. num. 22. & 23. P. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 8. cap. 8. quæſt. 7. Nicol. Garc. d. cap. 3. num. 34. Steph. Grat. d. cap. 397. num. 1. & 7. Aloyſ. Ricc. d. par. 4. collect. 1367. in fine, & Neapol. deciſ. 186. num. 1. & 7. par. 4.* Poteſt aliquando euenire, vt ſcilicet Antonius legitimus obtinens canonicatum illud reſignet in fauorem Nicolai, reſeruata penſione ſuper Parochiali, quam obtinet pater ipſius Nicolai, hæc reſeruatio comprehenditur decreto *d. cap. 15.* & ſic pater in fraudem conſentit penſioni, ita deciſum fuiſſe atteſtantur *Garc. d. cap. 3. num. 8. Armend. d. loco num. 41.*

Epiſcopus debet maximè obuiare reciprocis reſigna- 28
tionibus, quas prohibet & abominatur *Concil. Trident. d. cap. 15. verſ. ad hæc reciproca*, de quibus agunt *Nauar. conſ. 5. de renunciat. Emman. Roder. in ſum. par. 1. cap. 56. nu. 9.* & faciunt quæ *Flamin. de reſignat. lib. 14. quæſt. 9.* prædicta tamen prohibitio loquitur tantum circa recipro- 29
cas reſignationes poſt ipſum Concilium in fauorem filiorum

filiorum faciendas, vt referunt reſolutum *Garcia dict. cap. 3. numer. 82. in 3. reſponſ. Armendariz. dict. loco numer. 5.*

30 Cum huiuſmodi illegitimis diſpenſare non valent Epiſcopi, vt habeant eadem beneficia, quæ pater habuit, teſte *Staphila. de litteris gratiæ, tit. de qualit. & ſtatu benef. verſ. 2. quod ſi illegit. Gemin. in cap. 1. num. 8. verſ. in gloſſa ibi, de filiis presbyt. in 6. gloſ. fin. in dict. capit. ad abolendam*, neque ad habendum ea, quæ in eadem exiſtunt Eccleſia in qua genitor habuit, aut in præſenti retinet beneficium, quia ad fauorem illegitimorum, etiam ante clericatum paternum natorum, ſolus Papa, non ipſi Epiſcopi elargiri queunt huiuſmodi facultatem, vt ait *gloſ. verbo patiaris, in cap. 3. de filiis presb. gloſ. vltim. in cap. conquerente, eod. tit. Mandoſ. tractat. ſignatura gratiæ ſub tit. de diſpenſatione ad beneficia in Eccleſia, in qua pater*, refert & ſequitur *Campanil. d. lib. 11. cap. 13. num. 87.* Et diſpenſatio debet eſſe in ſpecie derogatoria *Bullæ Clementis VII. & Concilij Trident.* vt illegitimus valeat in Ec-
31 leſia miniſtrare, vbi pater habuit beneficium *Rebuff. in praxi tit. de diſpenſat. ſuper defectu natalium numer. 24. & 55.* vna enim diſpenſatio non tollit omnes defectus, ſed tot debent eſſe diſpenſationes, quot obſtacula, *Gemin. conſ. 33. num. 8. Caſſad. deciſ. 9. num. 4. de prebend. Rot. deciſ. 233. p. 1. diuerſ.* Neque generales derogationes, & clauſulæ operantur quando talia ſunt impedimenta, quæ difficiliorem reddere ſolent concedentem ad diſpenſandum *Felin. in capit. nonnulli, numer. 21. verſ. quinta concluſio, de reſcript. Alex. conſ. 195. numer. 10. libr. 2. Menoch. de arbitrar. caſu 203. numer. 12.* quo fundamento ita in terminis reſoluit *Aloyſ. Riccius. in praxi aurea reſolut. 369.*

SVMMARIVM.

1 *Vnio eſt beneficiorum, ſeu Eccleſiarum ab Epiſcopo, vel alio Superiore ob vtilitatem, ſeu neceſſitatem facta annexio.*

2 *Vnio tribus potiſſimum fit modis.*

3 *Epiſcopus confirmatus licet nondum conſecratus ſtando in Iure communi antiquo poteſt vnire beneficia & Eccleſias ſuæ diœceſis ex legitimis cauſis.*

4 *Vnire poteſt Epiſcopus alicui Religioni beneficium, ſeu Eccleſiam ſuæ diœceſis.*

5 *Beneficium ob Epiſcopi negligentiam deuolutum ad Papam poteſt Epiſcopus vnire.*

6 *Beneficium, cuius collatio vigore concordiæ ſpectaret ad Capitulum, poteſt Epiſcopus vnire.*

7 *Beneficia reſeruata vniri poſſunt per Epiſcopum, dummodo ex huiuſmodi vnione præiudicium non fiat expectanti auctoritate Apoſtol. beneficia illa.*

8 *Vnire ad tempus, ſeu ad vitam non poteſt Epiſcopus.*

9 *Beneficia exempta à iuriſdictione Epiſcopi non valet ille vnire.*

10 *Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt beneficia vnire, niſi ſpecialiter ſibi ab Epiſcopo committatur.*

11 *Capitulum Sede vacante poteſt vnire ea beneficia, quæ poteſt Epiſcopus, dummodo per eam vnionem iuriſdictioni Epiſcopali nihil detrahatur.*

12 *Legatus de Latere poteſt vnire beneficia prouincia ſuæ legationis abſque tamen præiuditio Epiſcopi.*

13 *Archiepiſcopus vnire poteſt beneficia in ſua diœceſi, non autem ſuffraganeorum.*

14 *Abbates, atque alij Prælati Epiſcopo inferiores ita plenè ſubiectas ſibi Eccleſias habentes, vt iuriſdictione quaſi Epiſcopali in eis fungantur, ſeu exiſtente priuilegio, aut conſuetudine legitimè præſcripta, poſſunt vniones facere.*

15 *Cauſa iuſta in vnione requiritur, quæ in hac parte eſt neceſſitas, vel vtilitas Eccleſiæ.*

16 *Vnio facta per Ordinarium ſine cauſa, vel ex falſa cauſa etiam ſeruata Iuris forma eſt nulla ipſo iure.*

17 *Citari debent ij omnes quorum intereſt in vnione facienda.*

18 *Eccleſiam ſubiectam Abbati, aut alij inferiori Prælato non poteſt Epiſcopus vnire abſque illius conſenſu.*

19 *Patroni conſenſus exigitur vt Epiſcopus Eccleſiam ſui iuriſpatronatus vnire poſſit.*

20 *Rectoris, ſiue poſſeſſoris beneficij ab Epiſcopo vniendi conſenſus non exigitur.*

21 *Capituli Eccleſiæ Cathedralis conſenſus in vnione per Epiſcopum facienda accedere debet.*

22 *Conſenſus Capituli in vnione facienda per Epiſcopum, ſatis eſt ſi poſtea accedat.*

23 *Vnio per Epiſcopum abſque conſenſu Capituli fieri poteſt extante conſuetudine in contrarium.*

24 *In vnione facienda ab Epiſcopo ipſi Capitulo, an ſufficiat illius conſenſus, oſtenditur.*

25 *Nullitas vnionis ob defectum conſenſus Capituli, an poſſit opponi ab alio quam ab ipſo Capitulo, oſtenditur.*

26 *Capituli conſenſus, an exigatur in vnione per Legatum facienda, oſtenditur.*

27 *Poſſeſſor beneficij vniti attenta diſpoſitione Concilij Trid. ſeſſ. 7 de reform. c. 6. non poteſt quadragenaria præſcriptione ſe tueri, quominus liceat Epiſcopo vnionem perpetuam à quadraginta annis citra factam examinare.*

28 *Beneficia diuerſæ diœceſis nulla ratione hodie Epiſcopus vnire valet.*

29 *Capituli conſenſus, an ſit neceſſarius cum Epiſcopus vnionem facit tanquam Sedis Apoſt. delegatus.*

30 *Vnio cuiuſcumque beneficij curati monaſterio, aut cuicumque operi pio, ſeu beneficiis ſimplicibus prohibita eſt.*

31 *Epiſcopus poteſt vnire beneficia abſque patroni Eccleſiaſtici conſenſu ſi Iuriſpatronatus Eccleſiaſtici ſint.*

32 *Beneficium liberum beneficio iuriſpatronatus poteſt Epiſcopus vnire.*

33 *Ordinarius non poteſt concedere laico iuſpatronatus ſuper beneficio libero.*

34 *Vnio vnius beneficij facta alteri acceſſoriè operatur extinctionem & ſuppreſſionem nominis, & tituli beneficij vniti.*

35 *Curam animarum non cenſetur habere, qui beneficium curatum habet acceſſoriè annexum alicui beneficio ſimplici.*

36 *Beneficij principalis natura, & qualitas attenditur, non autem annexi.*

37 *Vnitum beneficium aſſumit naturam, conſuetudines, & priuilegia principalis.*

38 *Vnita Eccleſia per vnionem ſupprimitur, & omnia transferuntur in eam, cui fit vnio.*

39 *Vnita Eccleſia Parochialis poſſeſſa vti membrum alterius non inducit incompatibilitatem.*

40 *Beneficium curatum annexum ſimplici aſſumit naturam ſimplicis.*

41 *Ætas viginti quinque annorum non requiritur ad Parochialem vnitam acceſſoriè, & perpetuò, ſed ſufficit illa, quæ ad principalem requiritur.*

42 *Concurſus non eſt faciendus in promiſione dignitatum habentium vnitam Parochialem perpetuò, & acceſſoriè.*

43 *Beneficium principale in impetratione ſufficit tantum exprimi, nec opus eſt exprimere acceſſoriè vnitum.*

44 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum illegitimo ad beneficium ſimplex, cui vnita eſt Parochialis.*

45 *Promotus ad Eccleſiam Parochialem, quæ eſt vnita acceſſoriè alicui non Parochiali, minime tenetur lege poſita in cap. licet canon, de elect. lib. 6.*

46 *Vnio æquè principaliter, quæ fit, oſtenditur.*

47 *Canonicatum obtinens, cui eſt vnita Parochialis ad vitam, debet in Parochiali reſidere, & non in Canonicatu, ac facere mentionem in impetratione de vtroque beneficio ſic annexo.*

48 *Vnio quomodo acceſſoriè, vel æquè principaliter facta cognoſcatur, remiſſiuè.*

49 *Vnio non præsumitur, sed probari debet ab eo, qui factam asserit.*

50 *Vnio probanda est per instrumentum, seu litteras ipsius vnionis, vel ex diuturnitate temporis immemorialis.*

51 *Vnio ex verbis enunciatiuis quando probetur, ostenditur.*

52 *Vnio probari potest per confessionem partis aduersæ concurrentibus adminiculis, & coniecturis, & per testes deponentes de publica voce, & fama.*

EPISCOPVS QVAE BENEFICIA vnire possit.

ALLEGATIO LXVI.

1 VNIO est beneficiorum, seu Ecclesiarum ab Episcopo, vel alio superiore facta annexio, *Bapt. Caccialup. in tract. de vnionib. art. 1. Rebuff. in praxi tit. de vnionibus benefic. à num. 1. Nicol. Garcia de benef. p. 11. cap. 2. nu.* 3. illo amplius addito, ob vtilitatem, seu necessitatem Ecclesiæ, vt colligitur *Conc. Trid. sess. 14. de reform. cap.* 13. & tradit *Vgol. de officio, & potest. Episcopi, cap.* 52. *in princ. num.* 1.

2 Tribus potissimum modis fit vnio, Primò vt ex duobus beneficiis vnum fiat, vt probatur ex *cap. decimas* 16. *quæst.* 1. aut si ex duabus Parochiis fiat vnica. Secundò vt Ecclesia vna alteri subiiciatur, & tunc vnita erit accessoria, fruenturque priuilegiis principalis, cui vnitur *cap. recolentes, in fine de statu monach.* Tertio fit vnio duorum beneficiorum seu Ecclesiarum inuicem æquè principaliter, vt per *Rebuff. loco citato à num.* 11. *vsque ad* 15. *Filliuc. tract.* 41. *de benefic. cap.* 3. *à num.* 121. *Hoieda de incompatib. benefic. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 2. *Petr. Gregor. de benefic. cap.* 20. *num.* 2. *Azor. instit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 28. *quæst.* 2. *Nicol. Garc. d. cap.* 2. *num.* 7. *Sanch. in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 29. *num.* 146. *Gambar. de officio & potest. Legati de latere tit. de potestate Legati in vniendo à princip.*

3 Episcopus stando in Iure communi antiquo potest vnire beneficia & Ecclesias suæ diœcesis ex legitimis causis, vt probant text. *in cap. sicut vnire, de excess. Prælat. & in cap. exposuisti de prabend. & in cap. consultationibus, & in cap. pastoralis de donation. Clem. si vna, de rebus Ecclesiæ, cum similibus, Rebuff. d. tit. de vnionib. num.* 22. *& in repet. cap. extirpanda §. qui vero, de prabend. prooem.* 4. *& notab.* 3. *vers. de iure autem. Fusc. de visitat. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 19. *Azor. d. cap.* 28. *quæst.* 6. *Nicol. Garc. d. cap.* 2. *num.* 62. *Sanch. d. cap.* 29. *num.* 147. *Rot. decis.* 133. *num.* 5. *p.* 2. *diuers.* Atque id potest Episcopus confirmatus, quamuis nondum consecratus sit, quippe hoc est iurisdictionis, vt bene docent *Marian. Socin. in d. cap. sicut vnire, art.* 3. *num.* 53. *&* 54. *q.* 10. *Sanch. d. cap.* 29. *num.* 147. *in fine.*

4 Amplia primò, hoc ipsum non tantum verum esse si velit Episcopus vnire Ecclesiam secularem seculari, sed etiam posse vnire Religioni alicui Ecclesiam, seu beneficium suæ diœcesis, vt docent *glos. verbo denotentur, per tex. ibi in Clem.* 2. *de rebus Ecclesiæ non alienan.* vbi *Card. in princip. num.* 4. *not.* 4. *& num.* 11. *quæst.* 7. *Anchar. num.* 4. *not.* 4. *Imola num.* 2. *&* 3. *not.* 2. *&* 3. *& Bonifac. numer.* 3. *Mari. Socin. in d. cap. sicut vnire art.* 4. *quæst.* 4. *num.* 61. *&* 62. *Calderin. cons.* 5. *num.* 1. *de rebus Eccles. non alien.* Doctores in *d. cap. consultationibus, Selu. de benefic. p.* 3. *quæst.* 11. *numer.* 126. *Azor. d. cap.* 28. *q.* 19. *Sanch. d. cap.* 29. *num.* 148.

5 Secundò amplia, quamuis collatio illius beneficij ob Episcopi negligentiam deuoluta esset ad Papam, cum alio iure deuoluatur, alio autem vniatur, vt per *Buer. in d. cap. sicut vnire num.* 10. *& ibi Abb. numer.* 6. *& Anchar. numer.* 5. *Marian. Socin. sen. à numer.* 67. *Boer. decis.* 346. *ad finem, Azor. d. cap.* 28. *quæst.* 15. *Sanch. d. cap.* 29. *num.* 149.

6 Tertiò amplia, etiamsi collatio vigore concordiæ spectaret ad Capitulum, vt censuit *Rota in Ostien. Canonicatus* 1. *Februarij* 1593. coram *Illustrissimo Seraphino*, & est inter eius decisiones impressas *decis.* 1011. *numer.* 2.

7 Quartò amplia, quamuis beneficia illa reseruata sint à Pontifice, dummodo ex huiusmodi vnione præiudicium non fiat expectanti auctoritate Apostolica beneficia illa, ac proinde hæc vnio effectum non habebit nisi post expectantis mortem, vel donec illo beneficio priuatus sit, vt per *Abb. in d. cap. sicut vnire num.* 7. *& ibi Anchar. num.* 5. *Cardin. num.* 3. *quæst.* 3. *& Marin. Socin. sen. art.* 4. *q.* 6. *n.* 64. *Gambar. de auctoritate Legati lib.* 5. *tit. de potestate Legati in vniendo num.* 63. *Boer. decis.* 346. *ad finem, Rebuff. d. tit. de vnion. benefic. numer.* 31. *Hoeda de incompatil. benef. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 7. *Sanch. d. cap.* 29. *num.* 150. Verum omnia in hac quæstione contradictoria ad vnam consonantiam reduci possunt si distinguantur duo casus. Primus est quando Papa simpliciter sibi reseruauit collationem alicuius beneficij, & tunc aut quæritur an Episcopus possit simpliciter vnire, & dicendum est posse, quia reseruatio non tangit aliud quam collationem, quæ sicuti non impedit beneficium vniti, ita nec impedit vnio ipsa collationem fieri, cum beneficium possit esse eodem tempore, & collatum sine præiudicio vnionis, & vnitum sine præiuditio collationis *cap. consultationibus, de donat.* & propterea hoc casu tenet vnio, sed suspenditur eius effectus donec reseruatio consumetur ita & non aliter, ita *Rot. decis.* 4. *&* 6. *de rebus Eccles. non alien. in antiq.* cum aliis per *Nicol. Garc. d. cap.* 2. *num.* 91. & hoc procedit siue vnio fiat ante reseruationē siue post, vt *in d. decis.* 4. Alter est casus quando Papa non simpliciter reseruauit sibi collationem, sed quamcumque aliam dispositionem illam expressè auferendo ab Ordinariis, & hoc sanè casu non potest Ordinarius vnire, vt per *Abb.* incip. *sicut vnire, sub numer.* 7. *ad finem*, refert & sequitur *D. Lotter. de re benef. libr.* 1. *quæst.* 30. *numer.* 42. *&* 43.

8 Limita primò in vnionibus ad tempus, seu ad vitam, quia est interdicta Episcopo, vt per *Staphile. de litteris gratiæ tit. de modis promissionis numer.* 19. *Zerol. in praxi Episcop. p.* 1. *verbo vnio §.* 7. *Azor. dict. libr.* 6. *cap.* 28. *quæst.* 7. *Nicol. Garcia dict. capit.* 2. *numer.* 84. *Sanch. dict. cap.* 29. *num.* 152.

9 Limita secundò in beneficiis exemptis à iurisdictione Episcopi, tunc enim nequiret Episcopus ea vnire, vtpote quæ suæ dispositioni subiecta non sunt, & ideo tunc vnio pertinebit ad Pontificem, vt per *Rebuff. d. tit. de vnionib. num.* 22. *Hoied. dict. cap.* 3. *num.* 7. *Sanch. dict. cap.* 29. *num.* 151.

10 Vicarius generalis Episcopi non potest beneficia vnire, nisi specialiter sibi ab Episcopo committatur, vt docent *Marian. Socin. in d. cap. sicut vnire art.* 3. *num.* 43. *cum seqq. Rebuff. d. tit. de vnionib. benef. numer.* 37. *& tit. de forma Vicariatus, num.* 102. *Anton. Cuch. lib.* 2. *instit. canon. tit.* 8. *num.* 106. *Hoied. de incompatib. benef. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 7. *vers. non est etiam omittendum, Sbroz. de officio Vicarij libr.* 2. *quæst.* 115. *& quæst.* 116. *num.* 1. *Azor. d. cap.* 28. *q.* 10. *Nicol. Garc. d. cap.* 2. *numer.* 69. *Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici decis.* 492. *in* 1. *edit. aliàs resolut.* 383. *ante numer.* 1. *in* 2. *edit. & d. Neapol. decis.* 198. *num.* 5. *p.* 4. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 178. *num.* 35. *Sanch. d. cap.* 29. *num.* 123. *Narbona de appellat. à Vicario ad Episcopum p.* 1. *num.* 223. Quamuis *Hier. Gabr. cons.* 200. *num.* 3. *vol.* 1. teneat hoc posse Vicarium ex suo officio.

11 Capitulum Sede vacante potest vnire ea beneficia, quæ potest Episcopus, dummodo per eam vnionem iurisdictioni Episcopali nihil detrahatur: ita docent Doctores in *Clem.* 1. *de statu Monach. Marin. Socin. in dict. cap. sicut vnire art.* 3. *num.* 40. *quæst.* 6. *Caccialup. de vnionib. Eccles. art.* 3. *num.* 19. *Perusin. de vnionib. cap.* 5. *numer.* 26. *Rebuff. d. tit. de vnionib. num.* 36. *Hoieda d. cap.* 3. *num.* 7. *vers. similiter*

ſimiliter Capitulum, Azor. d.lib. 6. cap. 28. quæſt. 5. quos refert & ſequitur *Sanch. d. cap. 29. num. 155.* quibus adde *Zerol. in praxi Epiſcop. p. 1. verbo vnio §. 11. & p. 2. verbo Capitulum §. 4. & verbo vnio §. 7. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiep. Neapol. cap. 85. num. 25. Quaran. in ſumma Bullarij verbo Capitulum Sede vacante quæſt. 9. verſ. quæ concluſio, Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 67. & 68. Raguſ. de voce Canonicorum in Capitulo quæſ. 16.* quicquid dicat *Cneh. d. lib. 2. tit. 9. num. 857. & Azor. ſibi contrarium d. p. 2. lib. 3. cap. 38. quæſt. 9.*

12 Legatus de Latere cum poſſit in ſua prouincia quicquid Epiſcopus in ſua diœceſi, poteſt vnire beneficia prouinciæ ſuæ legationis, abſque tamen præiuditio Epiſcopi, ita tenent *Abb. in d. cap. ſicut vnire, num. 5.* vbi *Card. num. 1. Imola in fine, Dec. a num. 19. Rebuff. d. tit. de vnionibus a num. 24. Gambar. de officio, & poteſtate Legati lib. 5.* vbi *de poteſtate Legati in vniendo beneficia a num. 40. Hoeda d. cap. 3. num. 7. verſ. vlterius Legatus, Azor. d. cap. 28. quæſt. 8. & eadem p. 2. lib. 5. cap. 29. q. 14.* quos refert & ſequitur *Sanch. d. cap. 29. num. 158.* quibus adde *Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 65. Aloyſ. Ricc. d. reſol. 383. num. 2. & d. Neapol. deciſ. 198 n. 2. p. 4. Vgolin. de officio, & poteſt. Epiſcopi cap. 5. §. 1. num. 1.*

13 Archiepiſcopus vnire poteſt beneficia in ſua diœceſi cũ in ea eandem iuriſdictionẽ exerceat, quam Epiſcopus in ſua, ſed nequit vnire beneficia in diœceſi ſuffraganeorum; ſic reſoluunt *Mari. Soccin. in d. cap. ſicut vnire art. 3. quæſt. 4 num. 35. Rebuff. d. tit. de vnionib. num. 29 & 30. Hoeda d. cap. 3. num. 7. Azor. d. cap. 28. & q. 7.* quos refert, & ſequitur, *Sanch. d. cap 29. num. 156.*

14 Abbates, atque alij Prælati Epiſcopo inferiores ita plenè ſubiectas ſibi Eccleſias habẽtes, vt iuriſdictione quaſi Epiſcopali in eis fungantur, ſeu exiſtente priuilegio, aut conſuetudine legitime præſcripta, poſſunt vniones facere, vt per *Mari. Socin. in d. cap. ſicut vnire art. 3. n. 41. & 42. gloſ. verbo Ordinarios in Clem. 1. §. adhæc de ſtatu Monach.* plures quos refert *Sanch. dict. capit. 29. numer. 160.* quibus adde *Sbroz. de officio Vicarij lib. 2. quæſt. 115. num. 12. Azor. d. cap. 28. quæſt. 10. Nicol. Garc. d. cap. 2. n. 71. cum ſeqq. Aloyſ. Ricc. d. reſol. 383. num. 3. & d. Neapol. deciſ. 198. num. 4. p. 4.*

15 Ad hanc vnionem per Epiſcopum, alioſque Prælatos ſupra enumeratos rite faciendam, requiruntur aliquæ conditiones, quarum prima eſt cauſa iuſta, quæ in hac parte eſt neceſſitas, aut vtilitas Eccleſiæ, vt expreſsè habetur *in cap. expoſuiſti de præbend. & in cap. 1. de rebus Eccleſ. non alien. lib. 6.* & docent *Rebuff. d. tit. de vnionib. nu. 38. Azor. d. p. 2. lib. 6. cap. 28. quæſt. 4. & 13. Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 108. Sanch. d. cap. 29. num. 161.* Neceſſitas eſt quando præbenda, cui vnio facienda eſt, caret ſufficientibus redditibus ad alendum miniſtrũ *d. c. expoſuiſti*, ibi, de redditibus præbendarum ſuarũ nequeunt ſuſtentari, *Concil. Trid. ſeſſ. 21. de reform. cap. 1.* ibi, propter eorum paupertatem, cenſuit *Rota* coram *Seraphino deciſ. 1078. num. 4.* Vel ſi Eccleſia ſit deſtructa ab hoſtibus, vel deſolata *cap. 2. de Relig. domibus*, vel propter populi detrimentum *cap. ad audientiam il 2. & cap. fin. eod. tit.* Vel quando Eccleſiæ ſunt vicinæ, & reſtant pauci de populo aliis mortuis, vt probatur *in cap. & tempore 16. quæſt. 2.* Vtilitas autem eſt, quando propter fructuum tenuitatem non inueniũtur clerici idonei ad deſeruiendum, vt
16 probant *d. cap. expoſuiſti, & cap. 1. ne Sede vacante*, ibi, ne plus fauiſſe perſonæ, quam Eccleſiæ videremur. Si vero ſine cauſa, vel ex falſa cauſa etiam ſeruata Iuris forma vnio facta ſit per Ordinarium, nulla eſt ipſo iure, vt per *Burſat. conſ. 185. num. 13. lib. 2. Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 115.* vbi *num. 117.* reſoluit ſubreptionem vitiare ipſo iure vnionem Apoſt. quicquid dicant prædictam vnionem non eſſe ipſo iure irritam, ſed irritandam ope exceptionis *Mar. Socin. Rebuff. Azor.* & alij plures, quos refert & ſequitur *Sanch. d. cap. 29. num. 175.* Cauſæ vnionis veræ non præſumuntur etiamſi Ordinarius, vel delegatus eas inſerat in vnione, & aſſerat eſſe veras, ſed iuuans ſe vnione tenetur illas probare, vt reſoluit *Nicol. d. cap. 2. num. 120.* vbi *num. 121.* reſoluit quod ſi Ordinarius, vel Legatus in ipſa vnione enuntiet adhibuiſſe cauſæ cognitionẽ, & ſolemnitates requiſitas, & repertiſſe cauſas eſſe veras, videtur ſtandum eius aſſertioni, & præſumendum eſſe pro vnione, donec contrarium probetur, etiamſi proceſſerit parte non vocata, quia fortè tunc nullus aderat, qui deberet vocari, refert *Ioa. à Cochier ad reg. 13. Cancel. num. 27.*

Secunda conditio eſt, vt citentur hi omnes, quorum 17
intereſt, in vnione facienda, ita *Clem. vnica §. adhæc, de ſtatu Monach. Rot. deciſ. 133. num. 4. p. 2. diuerſ. Rebuff. d. tit. de vnionib. num. 43. Azor. d. cap. 28. quæſt. 14. Hoeda d. cap. 3. num. 9. Henriq. conſ. 99. num. 6. Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 203. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 486. in 1. edit. aliàs reſol. 377. num. 3. in 2. edit. & iterum deciſ. 491. in 1. edit. aliàs reſol. 382. num. 1. in 2. edit. Sanch. d. cap. 29. num. 163. Seraph. deciſ. 1078.*

Vnde ſi Eccleſia ſit ſubiecta Abbati, aut alij inferio- 18
ri Prælato, non poteſt Epiſcopus eam vnire abſque illius conſenſu, vt per *Mari. Socin. in d. capit. ſicut vnire art. 4. quæſt. 5. num. 62.* vbi *art. 6. num. 95. concl. 4.* rectè ait exigi quoque conſenſum clericorum conſtituentium Capitulum cum eo Prælato inferiori, *& concl. 5. num. 96.* bene etiam dicit exigi quoque conſenſum Capituli Eccleſiæ Cathedralis, refert *Sanch. d. cap. 29. num. 167.*

Inſuper ſi Eccleſia ſit iuriſpatronatus exigitur con- 19
ſenſus patroni, vt Epiſcopus eam vnire poſſit, quippe quod præiudicium fit iuri præſentandi competenti patrono per vnionem illam, & ideo vt ea rata ſit, exigitur vt patronus conſentiat, ita per *cap. ſuggeſtum de iurepatr.* docent *Mari. Socin. in d. cap. ſicut vnire art. 6. concl. 8. num. 98. Boer. deciſ. 345. num. 4. in fine, Lambertin. de iurepatron. lib. 3. quæſt. 6. art. 2. Bertrand. conſ. 73. vol. 4. Conar. pract. cap. 36. num. 11. Navar. conſ. 3. num. 2. de iurepatron. in antiq. Hoeda d. cap. 3. num. 9. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. deciſ. 486. in 1. edit. aliàs reſol. 377. num. 1. in 2. edit.* vbi *num. 5.* reſoluit conſenſum patroni non præſumi, nec de eo ſtari aſſertioni Epiſcopi, *Flamin. de reſignat. benefic. lib. 2. quæſt. 4. num. 11. Campan. in diuerſ. Iuris Canon. rub. 11. cap. 13. num. 477. Azor. d. cap. 28. quæſt. 12.* & ſequitur *Sanch. d. cap. 29. num. 168. & num. 170.* dicens etiam neutri patrono tam ſeculari quam Eccleſiaſtico poſſe Epiſcopum præiudicium inferre, reſoluit ſatis eſſe ſubſequi conſenſum patroni.

Præterea non exigitur conſenſus Rectoris ſiue poſ- 20
ſeſſoris beneficij ab Epiſcopo vniendi, aut ſi vacet defenſoris illius beneficij, maximè quando vnio debet ſortiri effectum poſt Rectoris obitum, vt probat *Clem. fin. verſ. quod ſi Rector*, vbi *gloſ. verbo vocatus, de rebus Eccleſ. non alien.* & ibi *Cardin. quæſt. 1. num. 7. Anchar. num. 5. Rot. deciſ. 133. num. 14. p. 2. diuerſ. Seraphin. deciſ. 1078. numer. 3. Aloyſ. Ricc. in d. praxi fori Eccleſ. reſol. 382. Nic. Garc. d. cap. 2. num. 24. & num. 203. Sanch. d. cap. 29. num. 171. Ioan. Cochier. ad reg. 13. Cancel. num. 28.* Quod ſi dicas præiudicium generare, quia impeditur ne cum alio permutari valeat, vel in gratiam alterius illi renuntiari, reſpondent *Rebuff. ad reg. 21. Cancel. de vnionib. gloſ. 11. num. 9. & 10. Hoeda d. cap. 3. num. 9. Azor. d. cap. 28. quæſt. 12.* id præiudicium non eſſe conſiderabile eo quod permutatio illa, & reſignatio pendeant à voluntate ſuperioris, & ſint modi extraordinarij comparandi beneficia; quare id præiuditium cedere debet vtilitati communi ob quam vnio beneficiorum fit. Minime etiam plebs vocari debet, niſi allegaret cauſam rationabilem ne fieret vnio, vt per *Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 219.* vbi *num. 220.* aſſerit reſolutum *in vna Gerunden. vnionis 20. Martij 1600.* coram *Illuſt. Car. Sacrato*, Parochianos eſſe legitimas perſonas in cauſa hoc reſpiciẽte, cũ illorum intereſſit bonũ habere Paſtorẽ.

Tertia

21 Tertia conditio est vt accedat consensus Capituli Ecclesiæ Cathedralis in vnione per Episcopum facienda, vt expressè deciditur *in d.Clem.2.de rebus Ecclesiæ non alien. Clem.ne in agro ad hæc de statu Monach.* & docent *Rebuff.d.glos.11.n.2. Fusch. de visitat. lib.2.cap.26.n.5. Petr. de Perusio de vnion.cap.5.num.17. Hoied.de incomp. benef.p. 2.cap.3.num.9.vers.tertio requiritur. Seraph.decis.1078.nu.1. Azor.d.cap.28.q.12. Nicol.Garc.d.cap.2.nu.145. Rot.apud Farin.decis.688.nu.2.p.1.recent.* vbi reddit rationem quare in donatione iurispatronatus solus consensus Episcopi requiratur, in vnione vero Ecclesiæ requiratur etiam consensus Capituli *Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. 198.num.17.p.4. Sanch.d.cap.29. num.165.* vbi addit quod si Canonici consentire nollent, & iusta causa vnionis faciendæ subesset, possent compelli.

22 Sed circa hanc conditionem aliquæ suboriuntur difficultates. Prima est an consensus ille præcedere debeat, an potius satis sit si postea accedat; Et communiter Doctores respondent satis esse si postea accedat, argum. text. *in cap.cum nos, & in cap.cura, de iurepatron.* ita docent *Boer.decis.345.num.3.& 4. Rebuff.d.glos.11.num.20.& 21.* quos refert & sequitur *Sanch.d.cap.29.num.165.* quibus adde *Azor.d.q.12.in fine, Nicol. Garc.d. cap.2.n.147. cum seqq.& Stephan.Grat.discept.forens.cap.278.n.30.*

23 Secunda est, vtrum extante consuetudine in contrarium possit fieri vnio per Episcopum absque consensu Capituli; affirmant *Fusc.d.lib.2.cap.26.num.5. Pet. Gregor.de benef.cap.20.num.6. Nicol. Garc.d.cap.2. num. 152.* vbi *num. 153*, intelligit de consuetudine generali, quæ esset propriè consuetudo, & non præscriptio. Quamuis huiusmodi consuetudinem in contrarium non valere teneant *glos.verbo consentiente in Clem.si vna*, vbi *Imola,& Bonif.à num.16. Abb.num.2.& Felin.in cap.cum causam n. 10.& 20.de sent.& re iud.*

24 Tertia est vtrum in vnione facienda ab Episcopo ipsi Capitulo sufficiat illius consensus; non sufficere cum non possit auctorizare in facto proprio, sed requiri auctoritatem Papæ resoluunt *glos. verbo mensa in d. Clem. §.vna.* quam sequuntur ibi *Card. num.3.& Abb.num.6.&* alij, quos refert & sequitur *Nic.Garc.d.c.2.n.168.&* censuit *Rota in vna Perus.benef.4.Julij 1608.* coram *Penia*, vbi quod in vnione, quæ fit ad fauorẽ Capituli, quam ipsum potest auctorizare, requiritur auctoritas Papæ, etiãsi non fiat vigore *Concilij sess.21.de reform. cap.5.* Si vero vnio fieret alicui dignitati, vel præbendæ, sufficere Capituli consensum, & non requiri auctoritatem Papæ censuit *Rot.decis.788.num.4. p. 1. diuers.* quod etiam locum habere quando vnio fit omnibus præbendis distinctis non simul, sed separatim, & indistinctè vnicuique post multos, quos refert, resoluit *Nicol.Garc.d.cap.2.num.170.&* eiusdem sententiæ sunt *Gonzal.ad reg.8. Cancel. glos. 37. num.25. Steph.Gratian.discept.forens. cap. 274. numer.34. in fine, Aloys. Riccius. in praxi fori Ecclesiast. decis. 488. in 1. edition. alias resolution. 379. numer. 4. in 2. editione.*

25 Quarta est vtrum nullitas vnionis ob defectum consensus Capituli possit opponi ab alio quam ab ipso Capitulo; & à nullo posse opponi cum hæc exceptio illi soli concedatur, censuit *Rot. decis. 135. numer. 10. p.2. diuers.* & resoluit *Stephan.Gratian. discept. forens.cap.278. numer. 30.* Contrarium tamen vt quilibet scilicet qui haberet interesse possit dare de tali defectu, cum solemnitas hæc sit introducta fauore Ecclesiæ, & sic fauore publico, amplexa est eadem *Rota in vna Vercelen.vnionis* 23. *Aprilis* 1610. coram *Cardin. Lacellotto iuniore*, & iterum *in vna Gerunden. hebdomadaria* 3. *Junij* 1613. coram *D.Pamphilio*, relata per *Farin.decis.455. numer.5.p. 2.recent.*

26 Quinta est an in vnione hac à Legato de Latere facienda exigatur consensus Capituli; illum non requiri eo quod huiusmodi Legatus nullum consortium cum Capitulo habeat, tenent *Boer. decis. 515. numer. vnico, Gambarupt. de officio & auctoritat. Legati titul. de potest. Legati ad vniendà beneficia numer. 58. Hoieda dict. cap.3. num. 9.* Ego vero cum *Marin. Socin. in dict. capit. sicut vnire art.6. conclus. 14. numer. 115.* quem refert & sequitur *Sanch. d.cap.29 numer. 166.* sic distinguendum esse iudico; Si eam vnionem faciat vi Pontificiæ commissionis in qua consensus Capituli mentio non fiat, non exigetur is consensus, quia tunc non vnit vt Ordinarius, sed vt Pontificis delegatus; quare sicut Pontifex potest absque consensu Capituli vnire, ita & ipse. Si autem id faciat ex sua potestate Ordinaria indiget consensu Capituli, quia tunc non ampliorem in beneficiis vniendis habet potestatem, quàm Episcopus; si ergo hic indiget consensu Capituli, ergo & ille.

Hæc omnia supradicta circa has vniones procedunt 27
attento Iure communi antiquo: attento vero nouiori Concilij Tridentini multa sunt aucta, alia vero correcta, vt singula singulis referendo ostendam. Et primò colligo aut correctum esse, aut saltem auctum Ius commune per *Concil. Trident. sess. 7. de reformat. capit. 6.* nam Iure communi poterat possessor beneficij vniti se tueri præscriptione illa fere quadragenaria ne Episcopus de illius valore cognosceret, vel ne integrum vnionis effectum impediret, aut si adhuc Episcopus instaret, cum solam potestatem Ordinariam ad id haberet, liceret possessori sic vexato ad Archiepiscopum, cuius ille Episcopus suffraganeus est, appellare; at hodie attento illo *Trid. decreto in d.c.6.* non potest se illa præscriptione tueri, quominus liceat Episcopo vnionem perpetuam à quadraginta annis citra factam examinare, & si nondum integrum effectum sortita sit, impedire, nisi constet ex legitimis causis factam esse, & si possessor velit appellare, nequit ad Archiepiscopum, sed ad solum Pontificem, quia in eo decreto conceditur Episcopo, vt tanquam delegatus à Sede Apost. procedat in ea causa, ita *Sanch.d.cap.29.nu.179.*

Secundò colligo per *Concil. Trident. sess.14. de reform.* 28
capit. 9. correctum esse ius antiquum, quippe quod eo attento integrum erat Episcopo vnire beneficium suæ diœcesis cum altero alienæ diœcesis accedente cõsensu Episcopi illius, vt bene tradit *Marc. Socin. in d.cap. sicut vnire art.4. quæst.13. numer 80. & art.6 conclus.11.12. & 13 num.102.103. & 104.* At vero attento illo *Concil. Trid. decreto in d. cap.9.* nulla ratione licet vnire beneficia diuersæ diœcesis, & docent *Fusc.de Visit. lib.2. capit. 26.num.24. Zerola in praxi Episcop.p.1.verbo vnio §.8. Nic. Garc.d. cap.2.nu.85. Valer.Regin.in praxi fori pœnit.lib.30. tract.3.num.302. Aloys.Ricc.in praxi fori Eccles.decis.492. in 1.edit.alias resolut. 383. numer. 5. in 2. edit. Sanch. d. cap. 29.num.180.*

Tertiò colligo in *Concil.Trid.sess.21.de reformat.cap. 5.* 29
dum conceditur Episcopis facere quorumcumque beneficiorum vniones, etiamsi illa reseruata sint, confirmari Ordinariam Episcoporum auctoritatem, qua poterant vnire Ecclesias & beneficia suæ diœcesis etiamsi illa reseruata essent, vt dixi supra *nu.7.* augerique hanc potestatem, quia attento Iure antiquo poterant sola potestate Ordinaria, at attento *Trid. decreto* possunt quoque potestate delegata, vt constat ex *Concil. ibi*, possint Episcopi etiam tanquam Sedis Apost. delegati, quare licere Episcopis vtraque potestate procedere, & quando sic procedũt ad solum Pontificẽ appellari posse docet *Sanch. d.c.29.n.181.&* conducunt dicta per me *alleg.92.* Dubium tamen extat an attento hoc decreto *Concilij d.c.5.* integrum sit Episcopis vnire beneficia absque sui Capituli consensu, quod vtens sua potestate Ordinaria nequibat; sunt duæ sententiæ, vna tenet Capituli consensum non esse necessarium cum Episcopi vniones faciunt tanquam Sedis Apostol. delegati, quam tuentur *Navar. cons. 10. de officio delegat. in nouis*, & *Zerola in praxi Episcop.*

Epiſcop. par. 1. verbo Vnio §. 9. Altera vero, cui tanquam probabiliori adhæreo, aſſerit exigi conſenſum Capituli, ſequuntur *Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 158. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. deciſ. 487. in 1. edit. aliàs 378. in 2. edit. & d. Neapol. deciſ. 198. num. 15. cum ſeqq. par. 4. Sanch. d. cap. 29. num. 183.*

30 Quartò colligo correctum eſſe ius commune per *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 13.* quippe Iure communi non erat reſtricta facultas Epiſcopi ad vnienda beneficia curata monaſteriis, aut aliis beneficiis; at Concilio Trident. attento interdicta eſt vnio cuiuſcunque beneficij curati monaſterio, aut cuicunque operi pio, aut beneficiis ſimplicibus, referunt *Zerol. d. verbo Vnio §. 2. Azor. d. cap. 28. quæſt. 17. Nicol. Garci. d. cap. 2. num. 86. Sanch. d. cap. 29. num. 184.* Et Parochialis vnio ita eſt prohibita à Concilio, vt etiam aliqua pars eius fructuum vniri non poſſit, prout referunt deciſum *Nic. Garc. d. cap. 2. n. 87. Aloyſ. Ric. in praxi fori Eccl. deciſ. 492. in 1. edit. aliàs reſol. 383. n. 5. in 2. edit.* Parochias verò, quæ certos fines non habent, ſed certum tantum populum, & per certas familias diſtinguuntur, vniri poſſe, quia Decretum illud *Concilij d. cap. 13.* prohibens Eccleſias Parochiales vniri, locum habet, quando vere ſit Eccleſia Parochialis, & habeat certos fines, aliàs non, referunt deciſum *Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 88. & Gonz. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 6. num. 96.* qui etiam *gloſ. 5. §. 7. num. 46.* reſoluit ſaluari, & excipi poſſe vniones, quæ fiunt pro fundatione, augmẽto, vel conſeruatione Collegiorum, & aliorum piorum locorum ad Fidei Catholicæ defenſionem & propagationem, bonarúmque artium cultum.

31 Quintò colligo correctum quoque eſſe ius commune per *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 5.* nam attento Iure communi in vnione facienda per Epiſcopum Eccleſiæ iuriſpatronatus exigebatur conſenſus patroni, ſiue ſecularis, ſiue Eccleſiaſtici, vt ſupra dixi, ſed *Concil. Trident. d. cap. 5.* concedit ſupprimi aliquas præbendas Eccleſiæ Cathedralis, ipſiſque aliqua beneficia vniri per Epiſcopum cum patronorum conſenſu, ſi de iurepatronatus laicorum ſint; quare à contrario ſenſu concedit, vt poſſit id efficere abſque conſenſu patroni Eccleſiaſtici, ita docet *Sanch. d. cap. 29. num. 185.* vbi *num. 186.* probat hanc poteſtatem eſſe delegatam, *& num. 187.* ſimiliter probat ſtantibus ſupradictis *Concilij Trident.* Decretis integrum eſſe Epiſcopo vnire Religioni beneficium aliquod, ſicut poterat Iure communi attento, vt ſupra dixi *ampl. 1. & num. 188.* reſoluit poſſe Epiſcopum ſtatuere, vt id beneficium ſeculare ab ipſo Religioni vnitum, regatur per Religioſos, idque ſtatutum operari diſpenſatiue cum monacho præficiendo illi beneficio, quamuis aliter Epiſcopus nequeat diſpenſare ſuper hanc tranſlationem.

32 Illud in hac materia eſt maximè obſeruandum, poſſe Epiſcopum vnire beneficium liberum beneficio Iuriſpatronatus, vt cenſuit *Rota in Firmana Altaris 9. Iunij 1608.* coram *Card. Marquemontio apud Farin. deciſ. 222. p. 2. recent.* ex ea ratione quia non reperitur in iure cautum, quod Epiſcopus beneficium liberum vnire poſſit beneficio patronato, quin potius facultas vniendi competens Ordinariis refertur ad omnia beneficia *Rebuff. d. tit. de vnionib. num. 4. & 5. Hoieda de incompatibil. benefic. p. 2. cap. 3. num. 6. & Petr. de Perus. de vnionib. cap. 4. num. 28.* dicit notandum, quod poteſtas Epiſcoporum circa ius vniendi non reperitur de iure reſtricta, niſi tantum quoad Eccleſias Cathedrales, & diuerſarum Religionum. Idémque *cap. 6. num. 2.* dicit obſeruandum eſſe quod Iura loquentia de vnione Eccleſiarum non diſtinguant de qualitate ipſarum, ſed ſimpliciter, & abſolute dicunt vnam Eccleſiam poſſe vniri alteri; quódque iſta vnio beneficij liberi ad beneficium patronatum fieri poſſit videtur ſupponere *S. Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reformat. cap. 9. verſ. inſuper*, dum reuocat ex huiuſmodi vnionibus illas, quæ non ſunt effectum ſortitæ, quacunque auctoritate etiam Apoſtolica conceſſæ fuerint, ponderando illam dictionem, etiam, quæ cum implicatiua, & extinctiua ſit *Carderin. in Clem. 1. in fine de ſent. & re iudic.* aperte comprehendit vniones factas ab Ordinariis. Non 33
obſtat quod Ordinarius non poteſt concedere laico iuſpatronatus ſuper beneficio libero *Abb. conſ. 106. num. 4. & conſ. 28. lib. 2. Roch. de iurepatron. verbo pro eo quod de diœceſani quæſt. 16. Lambertin. in ſimili tract. lib. 1. par. 1. art. 4. quæſt. 10. num. 4.* quia reſpondetur id non procedere quando Epiſcopus ex cauſa facit de beneficio libero patronatum, vt declarat *Abb. d. conſ. 106.* & poſt *Roch. Lambertin. d. quæſt. 10. num. 5. & 6.* & ſic vnio facta fuit ex cauſa legitima videlicet ob tenuitatem reddituum beneficij patronatus *Rebuff. d. tit. de vnionib. num. 39.* Vel reſpondetur aliud eſſe quod Epiſcopus poſſit concedere iuſpatronatus ſuper beneficio libero, aliud quod poſſit vnire beneficium liberum beneficio iuriſpatronatus, & differentiæ ea ratio eſt, quia in primo caſu beneficium liberum reducitur ad ſeruitutem, in ſecundo autem caſu poſt vnionem beneficium vnitum non habetur amplius vti beneficium, ſed vti prædium beneficij, cui vnitum fuit ex infra dicendis.

His ſic conſtitutis, & reſolutis circa poteſtatem Epi- 34
ſcoporum in vniendis beneficiis tam iure communi, antiquo, quam nouiori Concilij Trident. attento neceſſarium duxi circa ſecundum vnionis modum, qui forſan frequentior eſt, aliqua prælibare, quæ ad plura deſeruire poſſunt, & in primis aduerto vnionem beneficij factam alteri acceſſoriè operari extinctionem, & ſuppreſſionem nominis & tituli beneficij vniti, itaut amplius beneficium dici non poſſit, ſed iudicatur vt prædium eius cui fit vnio, ita *Rot. deciſ. 758. num. 6. par. 1. & deciſ. 113. num. 16. par. 2. diuerſ. & apud Puteum deciſ. 6. de vnionib.* plures quos refert, & ſequitur *Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 12. Flamin. de reſignat. benefic. lib. 2. quæſt. 9. num. 3. & lib. 3. quæſt. 1. num. 120. & lib. 12. quæſt. 3. num. 47. Gonz. ad regul. 8. Cancel. gloſ. 1. §. 7. Valaſc. conſult. 14. num. 1. Flores ad Gam. deciſ. vlt.* Et ſic non intitulatur quis in Parochiali annexa, ſed in beneficio principali *Franch. in cap. 1. num. 7. de filiis Presbyterorum, lib. 6. Nicol. Garc. par. 11. cap. 5. nu.* 193. & non cenſetur habere curam animarum *Felin. in* 35
cap. in noſtra, de reſcriptis, coroll. 10. Dec. in cap. ad aures, eodem tit. num. 13. Menoch. de arbitr. lib. 2. caſu 201. num. 97. Navar. conſ. 14. num. 4. de rebus Eccleſiæ in nouis, Quintanadueñas Eccleſiaſticum lib. 4. num. 70. Nicol. Garci. d. par. 11. cap. 5. num. 194. Et ita attenditur tantum qualitas, & 36
natura beneficij principalis, non autem annexi, *gloſ. verbo Eccleſiæ, in Clement. per litteras, de prabendis*, vbi *Card. quæſt. 17. Imola à num. 15. Abb. num. 5. Bonifac. à num. 20.* Nam vnitum aſſumit naturam, conſuetudines, & priui- 37
legia principalis, cui eſt annexum, *gloſ. verbo vnire, in cap. & temporis 16. quæſt. 1. gloſ.* etiam *verbo vnendo in cap. 1. ne Sede vacante, Gonz. ad regul. 8. Cancel. dict. §. 7. à num. 2. D. Barboſa in l. quæ tale, num. 95. in fine, ff. ſoluto matrim.* Et per vnionem ſupprimitur Eccleſia vnita, & omnia 38
transferuntur in eam, cui fit vnio, tenuit *Rota in vna Illerden. diſmembrationis, 27. Ianuarij 1593.* coram *Illuſtriſſ. Seraphino*, nunc *deciſ. 1009. num. 4.*

Primò ex dictis infertur Eccleſiam Parochialem poſ- 39
ſeſſam vti vnitam, & membrum alterius, non inducere incompatibilitatem, *Rot. diuerſ. deciſ. 76. num. 3. par. 1. Garcia d. par. 11. cap. 5. num. 195.* vbi etiam reſoluit, quod 40
vnum beneficium curatum annexum ſimplici, aſſumit naturam ſimplicis, & citat *Rebuff. in praxi tit. de non promotis, num. 31. Valaſc. conſult. 14. num. 1. Leſſius de iuſtit. lib. 2. cap. 34. nu. 148. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 28. quæſt. 20. in fine.*

Secundò infertur ad Canonicatum, ſeu dignitatem, 41
cui eſt vnita Parochialis acceſſoriè, & perpetuò, non requiri ætatem vigintiquinque annorum, ſed ſufficere

ætatem

ætatem ad Canonicatum, ſeu dignitatem requiſitam: ita deciſum referunt *Henriq.conſ.31.num.4. & ſeq. praxis noua Epiſcopalis par.1.cap.5.num.21.pag.330. Nicol.Garcia. d.par.12.cap.2.n.26.Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Canonicus,quinto,& verbo Parochus,Gonzal.ad regul. 8.Cancell.gloſ.9.num. 4. Aloyſ. Riccc. in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.935.in 1.edit.& reſolut.312.in 2.edit.*

42 Tertiò infertur in prouiſione dignitatum habentium vnitam Parochialem perpetuò,& acceſſoriè non eſſe faciendum concurſum: ita deciſum referunt *Galet.in margarita caſuum conſcientiæ, verbo beneficium, pag. 24. Nicol. Garc.par.9.cap.1.num.193.Gonzal.ad regul.8. Cancell. gloſ. 5.§.7.num.13.& gloſ.6,nu.162.Leſſi.de iuſtit.lib.2. cap. 34. num.81.*

43 Quartò infertur in impetratione principale beneficium tantum exprimendum, nec opus eſſe exprimere vnitum acceſſoriè, *Menoch.d.caſu 205. num.67. Rota Romana diuerſ.deciſ.786.ſub num.3.par.1. Selu. in tract.de benefic.par.3.quæſt.12 num.64.verſ.14.qualitas, Flamin. de reſignat.lib.10.quæſt.1.num.36. Azor.d.cap.18.quæſt.10.Campan.in diuerſ. Iuris Canon. rubr. 11. cap. 13. num.83.Nicol. Garc d.cap.2.num.20.* vbi *num.28.* refert *in Rota* deciſum quod in beneficio vnito non habet locum regula de triennali.

44 Quintò infertur Epiſcopum poſſe diſpenſare cum illegitimo ad beneficium ſimplex,cui eſt vnita Parochialis,*Geminian.in cap.1.num. 12. de filiis Presbyterorum lib.6. Rebuff.in tract. nominat.quæſt. 16. num. 27. Ioannes Maria Bellet.diſquiſit.clericalium par.1.tit. de diſciplina clericali, §. 3.num.34.Campanil d.cap.13.num.83. Steph. Gratian. diſceptation.forenſ.cap.273.num.47.*

45 Sextò infertur promotum ad Eccleſiam Parochialem, quæ eſt vnita acceſſoriè alicui non Parochiali, minimè teneri lege poſita in *cap.licet canon.de elect.in 6.*vt reſoluit *Azor.d.par.2.lib.6.cap.8.quæſt.8.*

46 Vnio vero facta æquè principaliter nihil aliud operatur, niſi vt rector vnius ſit rector alterius,& vtrumque beneficium manet beneficium, ſicut antea erat, & quælibet Eccleſia in ſuo ſtatu, & honore remanet, & proprios reditus agnoſcit, & gaudet ſuis priuilegiis, *gloſ.in d.cap.& temp.& in d.cap.1. & in d.Clem.per litteras, Rebuff.d.tit.de vnionibus,num.15.* & poſt alios quos refert optimè reſoluit *Nicol.Garc.d. cap.2.num. 37.* vbi *num. 38.* aſſerit idem quando vnio facta eſt ad tempus, ſeu ad vi-
47 tam,& *num.39.*cum ſequentibus aſſerit obtinentem Canonicatum,cui ſit vnita Parochialis ad vitam debere in Parochiali reſidere, & non in Canonicatu, ac facere mentionem in impetratione de vtroque beneficio ſic annexo.

48 Quomodo autem vnio acceſſoriè, vel æquè principaliter facta cognoſcatur, tradunt *Maſcard. de probat. concluſ.1418.Menoch.de præſumpt.lib.6.quæſt.80. num.6. Rota Roman.diuerſ.deciſ.114.par.2.Gonzal.ad reg.8. Cancel.gloſ. 5.§.7.à num.120.*

49 Vnio cum ſit quid facti,& odioſum, non præſumitur, ſed probari debet ab eo,qui factam aſſerit, *Rebuff.conſil. 8.verſic.5.reſpondetur,Maſcard.d.concluſ.1418.num. 1. & 2.Menoch.d.quæſt.80.num.1.Rota Romana diuerſ.deciſ.557.*
50 *num.5. lib. 3. par. 3.* Probanda eſt igitur vnio per inſtrumentum,ſeu litteras ipſius vnionis,*Maſcard.concluſ.587. num.1.praxis Epiſcopalis par.1.verbo vnio,§.8.* Vel ex diuturnitate temporis,immemorialis ſcilicet, *Menoch.dict. quæſt.80.num.5.Flor.vari.r.lib.1.quæſt.10.num. 19. Cacheran.Pedam.deciſ.116.num.11.Put.deciſ.238. lib. 1. & deciſ.*
51 *209.lib. 2.* Vel etiam probatur vnio ex verbis enunciatiuis plurium inſtrumentorum antiquorum, in quibus talia beneficia tanquam vnita enunciantur, *Maſcard.d. concluſ.1418.num.12. Pute.deciſ. 209. quæ eſt in nouis 204. lib.2.Caputaqu. deciſ.344.num.2.& deciſ.347.à num.2.par. 8.Verall.deciſ.344.& 347.par.3.Seraphin.deciſ.1272.in princip.Rot.*apud *Fairn.deciſ.626.num.2.par.1.recent.*vbi etiam fuit dictum huiuſmodi enunciatiuas, licet non ſint individuæ vnionis, tamen ſufficere quod virtualiter eam contineant. Et inſtrumenta ad minus duo requiri ex pluribus Rotæ deciſionibus tenet *Nicol. Garcia d. cap.2. num.259.*vbi *num.258.*intelligit ſi emanauerint à perſonis non ſuſpectis,& à *num.* 260. cum ſequentibus tenet inſtrumenta antiqua illa dici, quæ ſunt centum annorum. Probari etiam poteſt vnio per confeſſionem par- 52
tis aduerſæ,concurrentibus adminiculis, & coniecturis, *Maſcard.dict.concluſ.1418.num. 15. Nicol. Garc.d. cap.2.à num.* 273. Et demum probari per teſtes deponentes de publica voce & fama, vel per antiquas collationes cenſuit *Rot.d.deciſ.626.à num.4.par.1.recent.*

SVMMARIVM.

1 *Supprimere prebendas in Cathedralibus,& Collegiatis inſignibus quando poſſit Epiſcopus, oſtenditur.*
2 *Prebendas extinguendi Collegiatarum non inſignium nullam habet Epiſcopus poteſtatem.*
3 *Capitulo Sede vacante non licet ſupprimere portiones vigore Concilij ſeſſ.24.de reformat.cap.15.*
4 *Suppreſſionem prebendarum tenuium facere non poteſt Collegiatæ Eccleſiæ Prælatus, licet ſit exemptus,& Eccleſiæ inſignis. Collegiatæ inſignia quæ dicatur,oſtenditur,ibid.*
5 *Suppreſſio tituli nunquam fieri debet,niſi reddituum Eccleſiæ diminuti probentur.*
6 *Reddituum Eccleſiæ auctiori potius, quam diminuti in dubio præſumuntur.*
7 *Beneficia de ſui natura præſumuntur congrua.*
8 *Interpretatio illa fieri debet, quæ ſit fauorabilis augmento cultus diuini.*
9 *Suppreſſio & extinctio alicuius dignitatis, vel prebendæ non poteſt fieri ab Epiſcopo ex cauſa cum conſenſu Capituli,quando bona Epiſcopi, & Capituli ſunt communia, nec etiamſi id caderet in vtilitatem Capituli.*
10 *Supprimere poteſt Epiſcopus cum conſenſu Capituli prebendam, & applicare ſingulis Canonicis, vel ſingulis de Capitulo.*
11 *Prælati ſeculares iuriſdictionem habentes quaſi Epiſcopalem non poſſunt ſupprimere eius beneficia etiam in caſibus in quibus Epiſcopi poſſunt in ſua diœceſi.*
12 *Vicarius Epiſcopi, ſeu Capituli Sede vacante non poteſt ſupprimere aliquod beneficium etiam in caſibus.*
13 *Prælati Regulares ſupprimere non poſſunt beneficia Regularia ſuarum Eccleſiarum.*
14 *Collegiata in Eccleſia ſi ſupprimatur aliqua prebenda vltra conſenſum Capituli Cathedralis, an requiratur alius Capituli ipſius collegiatæ, oſtenditur.*
15 *Reddituum prebendarum, ſeu beneficiorum, cum eorum aliqua ſupprimenda ſunt,quomodo taxandi,remiſſiuè.*
16 *Diſmembratio, ſeu diminutio beneficij eandem cauſam, & ſolemnitatem requirit,quam vnio poſtulat, ſeu alienatio rerum Eccleſiæ.*
17 *Rectoris, vel defenſoris vocatio in diſmembratione beneficij requiritur, & alia ſolemnitates in alienatione rei Eccleſiæ requiſitæ.*
18 *Diſmembratio beneficij cauſa cognita, & de conſenſu Rectoris valet.*
19 *Parochialis pinguedo eſt cauſa ſufficiens diſmembrationis.*
20 *Epiſcopus non poteſt diſmembrare fructus vnius beneficij, & illos alteri applicare ſine ſolemnitatibus.*
21 *Diſmembrationis cauſa ſufficiens eſt pinguedo Parochialis.*
22 *Diſmembrare non poteſt Epiſcopus fructus vnius beneficij, & illos alteri applicare ſine ſolmnitate in alienatione bonorum Eccleſiæ requiſita & de conſenſu Rectoris.*
23 *Diſmembrare non poteſt Ordinarius beneficia curata, ac vnire beneficiis ſimplicibus.*

EPISCO

EPISCOPVS PRÆBENDAS AD pauciorem numerum quando reducere poſſit.

ALLEGATIO LXVII.

1 CVm beneficiati non debeant eſſe in Eccleſia plures, quã quot poſſint ex redditibus illius ſuſtentari *cap.* 1. vbi *Abb. de inſtitut.* ideò in Cathedralibus,& Collegiatis inſignibus,vbi frequentes, adeóque tenues ſunt Præbendæ ſimul cum diſtributionibus quotidianis,nec illis vnire aliquot ſimplicia beneficia poſſunt, licitum eſt Epiſcopis aliquibus ex iis ſuppreſſis cum patronorum conſenſu, ſi de iure patronatus laicorum ſint,quorum fructus & prouentus reliquarum præbendarum diſtributionibus quotidianis applicantur,eas ad pauciorem numerum reducere, ita tamen vt tot ſuperſint, quæ diuino cultui celebrando, ac dignitati Eccleſiaſticæ commodè valeant reſpondere,ita *Concil. Trident. ſeſſ.24. de reformat. cap.* 15. *Zerola in praxi Epiſcop. par.* 1. *verbo beneficia* §. 1. *verſ.* 11. *Moneta de diſtribut. quotid. quæſt.* 1. *cap.* 5. *à num.* 27. *Gonz. al. ad regul.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. §. 7. *à num.* 147. *Ioan. Selu. in tract. de benefic. par.* 4. *quæſt.* 7. *num.* 130. *cum ſeq. Roch. de Curte de iurepatr. verbo pro eo quod, de diœceſani conſenſu quæſt.* 12. *ſub num.* 27. *Lambertin. eod. tract. lib.* 3. *quæſt.* 6. *art.* 7. *num.* 10. *cum ſeqq. Garc. de benef. par.* 12. *cap.* 1. *num.* 2. & 4. *Monet. de commutat. vltim. volunt. cap.* 12. *num.* 113. *Vgolin. de offic. Epiſcopi cap.* 52. §. 1. *numer.* 4. Quod quidem ſolum in ſuppreſſionibus perpetuis, non autem ad tempus locum habere reſoluit *Monet. d. cap.* 12. *num.* 289. & quod etiam ſolum in Eccleſiis Cathedralibus,aut Collegiatis inſignibus locum habet, in aliis vero nulla datur Epiſcopis poteſtas extinguendi præbendas, vt augeantur diſtributiones, etiam ad augmentum cultus diuini,deciſum refert *Monet. d. quæſt.* 5. *num.* 28. Et quod Epiſcopus poteſt, cum Capitulo dignitatem Eccleſiæ ſupprimere propter diminutionem reddituum reſoluunt *Abb. in cap. cum M. num.* 1. vbi *Rip. num.* 20. *de conſtit. Felin. in cap. cum acceſſiſſent num.* 23. *eod. tit. Rebuff. in praxi benefic. tit. de vnion. num.* 22. & illis citatis cenſuit *Rot. in Forolivien. Decanatus* 4. *Iunij* 1590. coram *Illuſtriſſimo Card. Mantica, inter eius deciſiones impreſſas deciſ.* 114. *num.* 2. Et non licere Capitulo Sede vacante ſupprimere beneficia vigore *Concily Trident. dict. cap.* 15. aſſerunt *Cueb. inſtit. maior. lib.* 2. *tit.* 9. *num.* 87. *Azor. inſtunt. moral. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 38. *quæſt.* 9. *in med. Monet. d. cap.* 12. *num.* 117. *Monet. d. quæſt.* 5. *num.* 29. vbi *num.* 30. reſoluit 4 Collegiatæ Eccleſiæ Prælatum hanc ſuppreſſionem præbendarum tenuium facere non poſſe,licet ſit exemptus, & Eccleſia ſit inſignis,cum hoc ſolum Epiſcopis Concilium conceſſerit cum ſuorum conſenſu Capitulorum.

5 Cum ſuprà mentionem fecerim de Collegiatis inſignibus,in quibus poſſe Epiſcopum ſupprimere præbendas, iuxta formam *Concil. Trident. d. cap.* 15. minimè vero in aliis non inſignibus pariter oſtenderim non abs re dubitari poſſet quæ tales dicentur; in primis *Cardin. Mantic. Rotæ deciſ.* 175. *num.* 2. ad oſtendendum quod Collegiata,de qua in ea deciſ. agebatur, non eſſet inſignis, aſſerit hoc probari ex numero Canonicorum exiguo, modicis reddditibus, & qualitate ſeruitij, ac depoſitionibus teſtium,traditque hoc eſſe arbitrarium,citans Doctores *in cap. ſtatutum de reſcript. lib.* 6. & *Alberic. in dictionar. verbo inſignis*,quibus addo *Lap. Specul. Tiraquell.* & alios apud *Menoch. de arbitrar. caſu* 158. *num.* 4. In diiudicatione huiuſmodi inſignitatis fieri poteſt conſideratio ex qualitate loci, prout deciſum videtur à Sacra Rituum Congregatione in vna Collegiatæ Eccleſiæ S. Pauli oppidi ciuitatis nouæ Firmanæ diœceſis ad inſtantiam *D. Ludouici Centoſiorenm*, qui obtinuit prædictam Collegiatam dici inſignem, eo quod oppidum in quo ſita eſt, inſigne reddat numerus quatuor mille habitatorum, hoc eſt Focularium 820. quatuor Regularium, & vnum Sanctimonialium Monaſteria,ibi exiſtentia,copia peritorum,& nobilium, refert *Ioan. Anton. Maſſobr. in tract. de Synodo Epiſcopi cap.* 4. *dub.* 14. *num.* 9. & *ſeq.* & ego ipſe *in collect. ad cap. vltim. num.* 3. *de verborum ſignific. vbi in addit.* de prælatione Canonicarum Collegiatarum inſignium in omnibus actibus,& ſeſſionibus publicis, refert *Maſſobr. in ſua praxi habendi concurſum prælud.* 2. *dub.* 3. *ſecundum Roman. impreſſ.* & locus inſignis quando dicatur, vide *Nauar. conſ.* 1. *alias* 3. *de verbor. ſignificat.*

Aduertendum maximè eſt ſuppreſſionem tituli numquam fieri debere, niſi redditus Eccleſiæ diminuti probentur *cap. ex parte, de conſtitut. Felin. in cap. conſtitutus, num.* 1. *de reſcriptis.*

Et in dubio redditus Eccleſiæ aucti potius,quam di- 6
minuti præſumuntur *Angel. conſ.* 274. *num.* 4. *in fine.*

Et beneficia de ſui natura præſumuntur congrua, *cap.* 7
nemo de conſecrat. diſtinct. 1. *Caputaq. deciſ.* 62. *num.* 1. *par.* 1. tenuit *Rota in vna Calaguritana beneficij de Iocano* 9. *Aprilis* 1601. coram *Illuſtriſſ. Seraphino*, & eſt inter eius deciſiones impreſſas *deciſ.* 1585.

Et interpretatio illa fieri debet, quæ ſit fauorabilis 8
augmento cultus diuini, vt tenuit eadem *Rota in vna Calaguritana portionis de Narbaia* 2. *July* 1589. coram *D. P. D. Penna*, & *in vna Burgen. reductionis beneficiorum* 15. *Nouembris* 1610. coram *Illuſtriſſ. Cardin. Bononien.* nunc *S. D. Gregorio XV. relata, Farin. par.* 2. *recent. deciſ.* 316. *num.* 4.

Hæc ſuppreſſio, & extinctio alicuius dignitatis, vel 9
præbendæ (quam ex cauſa poteſt facere Epiſcopus cum conſenſu Capituli, vt reſoluit *Nicol. Garc. de benefic. par.* 12. *cap.* 1. *à num.* 2. vbi *num.* 11. intelligit ſi Epiſcopus ſit auctor ipſius diſmembrationis)non habet locum quando bona Epiſcopi,& Capituli ſunt communia,prout reſoluit *gloſ. verb. menſa ſua, verſ. item facit, in Clement. ſi vna, de rebus Eccleſiæ non alien.* quam ibi ſequuntur *Cardin. num.* 1. *Gamb. de officio legati, lib.* 5. *rubr. de diſmembr. num.* 22. *Abb. in cap. cum acceſſiſſet, num.* 5. *de conſtit.* & neque etiam hoc poſſe Epiſcopum, quamuis bona illius, & Capituli ſint diuiſa,ſi id caderet in vtilitatem Capituli,quia fructus applicantur ipſi Capitulo,ſeu menſæ Capituli, tenent *Butr. & Imola in d. cap. cum acceſſiſſent*, & ibi *Felin. num.* 12. ac *Dec. num.* 57. Sed verius eſt quod licet men- 10
ſæ Capituli applicare non poſſint Epiſcopi fructus præbendarum ſuppreſſarum, cum agatur de intereſſe ipſius Capituli, & ipſum auctorizare non poſſit in facto proprio;tamen ſi vellent applicare vni præbendæ,vel etiam ſingulis poſſent, quia tunc non auctorizarent in facto proprio cum aliud ſit applicare Capitulo,aliud ſingulis canonicis, ſeu ſingulis de Capitulo, prout tenet *Imol.* quem ſequitur *Decius d. cap. cum acceſſiſſent, à num.* 54. & *Hieron. Gabri. conſil.* 186. *lib.* 2. dicens, quod poteſt item Epiſcopus cum conſenſu Capituli ſupprimere præbendã,dignitatem, aut officium, eius fructus applicando non Capitulo,ſed diſtribuendo inter ſingulos Canonicos,aſſignando ſcilicet cuique Canonico,vel præbendæ certam portionem,quo caſu dicit procedere *dict. capitulum cum acceſſiſſent*, quicquid reprobet *Monet. d. cap.* 12. *num.* 245.

Cum Tridentina Synodus *dict. cap.* 15. concedat ex- 11
preſsè licere Epiſcopis cum conſenſu Capituli,Epiſcopi ſcilicet, ſupprimere beneficia,& non vtatur verbo Ordinariis,quod latè patet, iam ſequitur huiuſmodi facultatem Epiſcopis tantum, & non aliis conuenire,ac proinde Prælatos ſeculares iuriſdictionem habentes quaſi Epiſcopalem ſupprimere eius beneficia non poſſe etiam in caſibus, in quibus Epiſcopi poſſunt in ſua diœceſi, reſoluunt *Nicol. Garc. d. cap.* 2. *num.* 75. & *ſeq. Monet. dict. tract. de commutat. vltim. volunt. cap.* 12. *à num.* 114. Sic etiam 12
Vicarium Epiſcopi,vel Capituli Sede Epiſcopali vacan-

te ſupprimere non poſſe aliquod beneficium etiam in caſibus, in quibus is poſſet cuius eſt Vicarius, tenent *Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 2. quæſt. 116. num. 9. Monet. d.*
13 *cap. 12. à num. 129.* Sic etiam Prælatos Regularium ſupprimere non poſſe beneficia Regularia ſuarum Eccleſiarum, neque ſecularia in illis, aut aliis Eccleſiis exiſtentia etiamſi in iis habeant iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, reſoluit *Monet. d. cap. 12. num. 135.*

14 In ſuppreſſione beneficiorum iuxta formam *Concilij d. cap. 15.* facienda regulariter neceſſarius eſt conſenſus patroni ſiue Eccleſiaſtici, ſiue laici, ac inferioris collatoris, & electorum, ita per *Concil. d. cap. 15.* tenent *Garc. dict. cap. 2. num. 202. & à num 205. Monet. d. cap. 12. num. 126.* Circa tamen conſenſum Capituli qui interuenire debet in his ſuppreſſionibus faciendis, illud conſiderandum eſt, quod licet cum agitur de ſupprimendis aliquibus præbendis, ſeu earum numero minuendo in Eccleſia aliqua Collegiata, quæ Cathedralis non ſit, iuxta terminos *Concil. in d. cap. 15.* omninò requiratur conſenſus, vel certè vocatio Capituli prædictæ inferioris Eccleſiæ ratione intereſſe quod in tali ſuppreſſione, ſeu diminutione prætendere poſſet; tamen requiritur etiam conſenſus Capituli Cathedralis, quod deciſum fuiſſe refert *Monet. d. cap. 12. num. 250.* vbi *num. 251.* reſoluit ſufficere huiuſmodi conſenſum tacitum, ſeu quod ſuperueniat poſt actum licet ex interuallo.

15 Quomodo autem taxandi ſint redditus præbendarum, ſeu beneficiorum, cum eorum aliquot ſupprimenda ſunt, ſeu quæ reddituum portio, & quantitas remanere debet ſingulis præbendis, ſeu beneficiis illius Eccleſiæ non ſupprimendis, latè per regulas oſtendit *Monet. dict. cap. 12. à num. 255.*

16 In diſmembratione autem, ſeu diminutione beneficij eædem cauſæ, & ſolemnitates requiruntur, quæ in vnione, ſeu in alienatione rerum Eccleſiæ *Rot. deciſ. 1. de rebus Eccleſ. non alien. in nouis, & in Aquilana nullitatis erectionis* 24. *Maij* 1610. coram *Pirouano*, apud *Farinac. deciſ. 239. num. 5. par. 1. recent. Gambar. de officio, & poteſt. Legati de Latere lib. 5. tit. de diſmembratione à num. 14.* & ſic conſenſus Capituli *Panin. de poteſtate Capituli Sede vacante, 3. quæſt. 2. par. num. 19. Mandoſ. regul. 22. quæſt. 13. num. 8. & 9. Nicol. Garc. de benefic. par. 12. cap. 3. Rot. d. deciſ. 239. num. 5.* Re-
17 quiruntur etiam vocario Rectoris, vel defenſoris, & aliæ ſolemnitates in alienatione rei Eccleſiæ requiſitæ, *cap. 1. de rebus Eccle. non alien. in 6. cap. 1. ne Sede vacante, gloſ. verb. defenſor. in cap. 1. de rebus Eccl. Mandoſ. d. quæſt. 13. num. 12. Gamb. de offic. legati, lib. 5. rub. de diſmembrat. num. 14. & 15. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiep. Neapol. cap. 75. nu. 17. & 18. Rota Romana in vna Toletana beneficij 12. Octobr.*
18 1579. coram *Illuſtriſſ. Seraphino*, eſt inter impreſſas *deciſ. 414.* vbi fuit tentum diſmembrationem beneficij cauſa cognita, & de conſenſu Rectoris valere. Et in *altera Toletana beneficij 2. Decembris eiuſdem anni 1579.* coram *eo-*
19 *dem Illuſtriſſimo Seraphino*, & eſt inter deciſiones impreſſas *deciſ. 428.* fuit reſolutum pinguedinem Parochialis dici eſſe cauſam ſufficientem diſmembrationis. Et in *alia Mediolanen. diſmembrationis 28. Ianuarij 1595.* coram ipſo-
20 met *Illuſtriſſ. Seraphino, deciſ. 1062.* dictum fuit non poſſe Epiſcopum diſmembrare fructus vnius beneficij, & illos alteri applicare ſine ſolemnitatibus in alienatione locorum Eccleſiæ, & de conſenſu Rectoris, quod iterum tenuit eadem *Rota in vna Solerrina Parochorum 1. Iun. 1611.* coram *Illuſtriſſ. Cardinale Bonon.* nunc *Sanctiſſimo D. noſtro Gregorio XV.* & eſt apud *Farinac. p. 2. tom. 1. deciſ. 348. n. 2.*

21 Diſmembrare non poteſt Ordinarius beneficia curata, ac vnire beneficiis ſimplicibus. Item nec poteſt ſeparare ab Eccleſiis Parochialibus beneficia ſimplicia, ſiue oratoria, ſi illis vnita eſſent, quamuis illis ſeparatis Parochiales non egeant, referunt deciſum *Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. deciſ. 492. in 1. edit. & reſol. 383. num. 6. & in 2. edit. Nicol. Garc. de benef. par. 12. cap. 2. num. 87.*

SVMMARIVM.

1 *Parochias nouas conſtituendi, etiam inuitis Rectoribus, facultas Epiſcopis conceditur, vbi ob locorum diſtantiam ad diuina officia audienda parochiani accedere non poſſunt.*
2 *Epiſcopi arbitrio relinquitur quantum vna Eccleſia ab altera diſtare poſſit, vt commodè Sacramenta ſumere inde poſſint parochiani.*
3 *Appellare an liceat à decreto erectionis Parochialis facta per Epiſcopum, oſtenditur.*
4 *Parochialem dividere poteſt Epiſcopus ſine maioris partis parochianorum conſenſu.*
5 *Capellanum Eccleſiæ nouiter erectæ, quibus concurrentibus recipere debeat obuentiones Villæ, & parochianorum ad quorum commodum fuit inſtituta, oſtenditur.*
6 *Parochiam dividere tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus poteſt Epiſcopus, etiamſi ſubiecta ſit Regularibus, vbi ob locorum diſtantiam ad diuina officia audienda parochiani accedere non poſſunt.*
7 *Parochialis ſeparatio non eſt facienda ob locorum diſtantiam, quando in loco minimè difficili oratorium adeſſet, vel Eccleſia cum fonte baptiſmali.*
8 *Papa ſolus poteſt erigere Collegiatam Eccleſiam in Cathedralem, & Epiſcopalem in Metropolitanam.*
9 *Papa an ſolus poſſit erigere Eccleſiã in Collegiatã, oſtẽditur.*
10 *Dignitates inferiores an poſſit Epiſcopus creare oſtenditur, & num. 11. & 12.*
13 *Eccleſiam ſimplicem in Curatam, & parochialem an ex cauſa poſſit erigere Epiſcopus, oſtenditur.*
14 *Beneficium Curatum quando dicatur, vt in ſimplex conuerti non poſſit per Epiſcopum, remiſſiuè.*

EPISCOPVS IN PAROCHIIS MVLtiplicandis, & creandis dignitatibus, ac Eccleſiis in Collegiatas erigendis quam habeat auctoritatem.

ALLEGATIO LXVIII.

VBI ob locorum diſtantiam ſine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & diuina officia audienda, parochiani accedere non poſſunt, Epiſcopis conceditur auctoritas, etiam inuitis Rectoribus, nouas Parochias conſtituendi, etiam tanquam Sedis Apoſtol. delegatis, aſſignata Preſbyteris præficiendis Eccleſiæ nouiter erectæ congrua portione ex fructibus Eccleſiæ matricis, & ſi neceſſe fuerit compellendi populum eam ſubminiſtrare, quacunque reſeruatione generali, vel ſpeciali, vel affectione ſuper dictis Eccleſiis non obſtantibus: ita diſponit, *S. Concil. Trident. ſeſſ. 21. de reform. cap. 4. verſ. In iis*, & antea text. *in cap. ad audientiam, 3. de Eccl. adific.* concordat *Conc. vlt. Brachar. act. 4. cap. 26.* latè tractant *Mandoſ. in praxi ſignatura tit. Erectiones, Zerola in praxi Epiſcop. par. 1, verbo Parochia, § 6. pag. 273. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 12. quæſt. 7. Matha. Soar. in pract. & ordine viſitandi cap. 4. nu. 1. Rebuff. in tract. de decimis, quæſt. 6. n. 21. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. p. 2. cap. 2. n. 68. Rota in Aquilana nullitatis erectionis* 10. *Maij* 1613. coram *R. P. D. Pirouano* apud *Farin. deciſ. 484. p. 1. recent. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. deciſ. 554. in 1. edit. & reſolut. 476. in 2. edit. Henriq. conſil. 80. Bapt. Coſta de remed. 75. praxis nouæ Epiſc. p. 1. c. 5. nu. 1.* Quando enim ſolus Curatus eodem tempore pluribus infirmis prouidere non poteſt, non dari iuſtam cauſam diuidendi Parochiam, ſed adhibendi miniſtros coadiutores cenſuit *Rot. d. deciſ. 484. n. 5. in fine*, & Epiſcopum in vim decreti *Concilij d. c. 4. in princ.* non poſſe etigere coadiutoriam, ſed vtique cogere Rectorem ad adiungendum ſibi tot Sacerdotes, qui ſufficiant Eccleſiis in Sacramentis miniſtrandis, refert deciſum *Armend. in addit. ad recopil. legum Navarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis num. 43.*

1

Epiſcopi arbitrio relinquit *S. Concil. d. loco* quantum 2

vna

vna Eccleſia ab altera diſtare poſſit, vt commodè Sacramenta ſumere inde poſſint parochiani, prout reſoluunt *Rebuff. in praxi benef. p. 1. tit. de erect. in curat. & paroch. num. 9.* optime *Menoch. de arbitr. caſu 497. per totum, Aloyſ. Ricci.*
3 *d. reſol. 476. num. 5.* vbi etiam aduertit à decreto erectionis vti facto per Epiſcopum, etiam tanquam Sedis Apoſt. delegatum, licere quidem appellare, ſed ſolum ad Sanctiſſimum Pontificem, niſi ea ordinatio facta fuerit in viſitatione, præcipuè ſine figura iudicij, quoniam ab ordinationibus factis in viſitatione per Ordinarium non appellatur, ſaltem quoad effectum ſuſpenſiuum, tanquam ab executione conſtitutionis Conciliaris, vt alibi dixi.

4 Vnde cum nouiſſimo Iure tota cauſæ iuſtitia in Epiſcopi arbitrio reſideat, poterit ipſe ſine maioris partis parochianorum conſenſu circa ſeparationem agere, vt aduertit, *Aloyſ. Ricc, dict, reſolut. 476. numer. 6.* exploſa illorum reſolutione, qui tenent requiri conſenſum maioris partis parochianorũ, & ſi ſunt plures plebes, & certæ ſunt aut ſub vno Rectore, aut Curato maioris Eccleſiæ, quæ tamen ſint tanquã corpora ſeparata, debere cõſentire ſaltem duas partes ex tribus ſingulorum corporum, de qua *Bimi. conſ. 184. à num. 23. Henriq. conſ. 80. num. 15. & 16.* Nec ideo admitterem *Abb.* doctrinam *in d. cap. ad audientiam, col. 3.* reſoluentis debere interuenire ad ſecundæ Eccleſiæ ædificationem conſenſum parochi, ſeu curati primæ, cum *Concil. dict. loco* illo inuito Epiſcopis auctoritatem concedat nouas parochias conſtituendi, dummodo tamen ſine præiudicio, nimirum poſſidentis, fiat, vt declarauit *Cong. Conc. Epiſcop. Andrien. in anno 1594.* teſte *praxi noua Epiſcop. dict. capit. 5. num. 1.*

5 Capellanus Eccleſiæ nouiter erectæ tribus concurrentibus recipere debet obuentiones villæ, & parochianorum, ad quorum commodum fuit conſtituta, videlicet, ſi antiqua baptiſmalis redditibus abunder, ſi ædicula ſit neceſſaria, ſi non habeat ſufficientes redditus ad ſuſtentationem Preſbyteri: alioquin ſi fundator vel parochiani concederent redditus ſufficientes, tunc non teneretur Eccleſia baptiſmalis quicquam concedere, ita *Rebuff. de decim. q. 6. num. 12.*

6 Amplia ſupradicta procedere, etiamſi Eccleſiæ ſubiectæ eſſent Regularibus, prout *ſacra Cong.* cenſuiſſe refert *Franc. Leo. d. cap. 2. num. 69.*

7 Limita niſi in loco minime difficili, nec incommodo oratorium adeſſet, vel Eccleſia cum fonte baptiſmali, & exteris ad parochiam neceſſariis, ibique proponeret in ſui adiutorium Sacerdotem, qui ibidem reſideret, & Sacramenta poſſet adminiſtrare, quia tunc non poſſet fieri ſeparatio, ex *Menoch. conſ. 477. num. 9. & Baptiſta Coſta de remediis ſubſid. remed. 76.* reſoluit *Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 476. num. 6.*

8 Cum ſolus Papa Eccleſiam Collegiatam erigere poſſit in Cathedralem, & Epiſcopalem in Metropolitanam *cap. 1. ne Sede vacante, Azor. inſtit. moralium p. 2. lib. 5. cap. 29. quæſt. 25. & lib. 6. cap. 30. quæſt. 2. & 4. Nicol. Garcia de benef. p. 12. cap. 5. num. 1.* cum aliis citatis ſupra
9 *alleg. 50. num. 5.* non exilis hinc oritur dubitatio, an etiam ſolius Papæ ſit erigere Eccleſiam in Collegiatam, in qua affirmatiua opinio communior eſt, & receptior, vt concludunt *Rebuff. in ſua praxi benef. tit. de erect. in Collegiatam, Felline. tract. 41. de benef. cap. 3. num. 112. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 5. cap. 29. quæſt. 25. & cap. 30. quæſt. 2.* quod tutius videtur *Puſc. de viſit. lib. 2. cap. 1. numer. 6.* ſequitur *Ioan. Anton. Maſſobr. in ſua praxi habendi concurſum præl. 2. dub. 1.* quamuis *Nicol. Garc. de benef. p. 12. cap. 5. numer. 4.* dicat aliquando Eccleſiam erigi in Collegiatam per Epiſcopum, licet ſolear fieri auctoritate Papæ. Collegiata ex quibus ſignis dignoſcatur, vide *Maſſob. d. præl. 2. nu. 5. & 8. & ſeq. Rot. deciſ. 482. num. 4. & deciſ. 315. num. 3. & 4. p. 2. recent.* Et ex quibus probetur, vide eundem *Maſſob. d. præl. 2. in princ. num. 15. & dub. 2. num. 18. & ſeq. Rot. deciſ. 673.* apud *Farin. p. 1. recent.*

De reliquis autem inferioribus dignitatibus DD. va- 10
riè ſentiunt, quidam enim affirmant, Epiſcopum poſſe huiuſmodi inferiores dignitates creare, ex quorum numero ſunt *Innoc.* referens *glo. verbo conceſſimus in cap. cum olim, de conſuet. Selu. de benef. p. 1. q. 4. numer. 18. & p. 4. quæſt. 7. num. 10. caſu 116.* vbi citat *Bertachin. de Epiſcopo p. 2. lib. 4. & alios.*

Alij vero negant, *glo. verbo omnes in cap. 122. diſtinct.* 11
Mandoſ. de ſignatura gratiæ tit. exactiones volum. 1. verſ. pro noua erectione, Imol. in dict. capit. cum olim numer. 1. Roman. in l. imperium ſub numer. 2. verſ. item poteſtatem interponendi auctoritatem ff. de iuriſd. omnium iudic. Abb. in Clement. fin. nu. 12. vbi *glo. verbo menſæ ſuæ de rebus Eccleſiæ non alien. Zerola in praxi Epiſcop. p. 1. verbo beneficia verſ. ad dignitates aſſequendas*, vbi refert ſecundum hanc opinionem fuiſſe ab vrbe reſponſum, refert *Aloyſ. Riccius. in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ. 382. in 1. edition. aliàs reſolut. 322. in 2. edition.* & ſequi videtur *Felline. tractat. 41. de benefic. capit. 3. numer. 114.*

Ego tamen ſub diſtinctione ſic rem eſſe componen- 12
dam iudico, vel dignitas, quæ eſt erigenda, eſt omnino noua, quippe quæ aliàs non reperitur in Eccleſia, & tunc non poteſt creari ſine licentia Papæ, quo caſu intelligenda veniunt text. *in dict. capit. 1. 22. diſtinct.* & citari pro ſecunda negatiua ſententia *ex Imola in cap. cum acceſſiſſent numer. 4. de conſtitut.* Vel fuit iam inſtituta communiter pro vniuerſa Eccleſia, quales ſunt Archidiaconatus, Archipreſbyteratus, & ſimiles, & tunc non ſolum Epiſcopum, ſed etiam Capitulum cum illius conſenſu huiuſmodi dignitatem in aliqua Eccleſia creare poſſe, obſeruat *Imola d. numer. 4.* adducens *d. cap. 1. 22. diſtinct. & cap. præcipimus 16. quæſt. 1. & cap. ſicut 8. de exceſſib. Prælat. & reſpondet ad dict. capit. cum olim*, per quod videtur quod in creatione nouæ dignitatis in Eccleſia requiratur auctoritas Papæ, ex eo procedere quia ibi ad cautelam, non de neceſſitate fuit petita licentia à Papa, vel quod Epiſcopus volebat ſolus ſine conſenſu Capituli inducere nouam dignitatem in Eccleſia, refert & ſequitur *Ioan. Anton. Maſſobr. in ſua praxi habendi concurſum prælud. 21. dub. vnico à numer. 12.* vbi *numer. 16.* aſſerit conſuetudinem inoleuiſſe, vt Epiſcopi ne dum in Collegiatis & Parochialibus ſimplicibus etiam pagorum erigant Rectorias in dignitates, verum etiam in Cathedralibus, & *Rota in una Forolunien. Decanatus 4. Iunij 1590.* coram *Illuſtriſſimo Card. Mantica* inter eius deciſiones impreſſas *deciſ. 114. numer. 3. cum ſeqq.* cenſuit Capitulum ſine conſenſu Epiſcopi, in ipſo actu interueniente non poſſe dignitatem in Eccleſia conſtituere, dare præſupponens hanc noſtram ſententiam, quam quidem expreſsè ſequitur cum prædicta diſtinctione *Gamb. de officio, & poteſt. Legati de Latere lib. 5. tit. de poteſtate Legati in erigendo noua beneficia num. 12. & 13.*

Eccleſiam ſimplicem in curatam, & parochialem 13
erigere ex cauſa poſſe Epiſcopum notant *Rebuff. in praxi tit. de erectione in curatam, & parochialem, Azor. d. cap. 29. q. 25. & d. cap. 30. quæſt. 3. & 4. Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 2.* Verum Sacra Congreg. cenſuit beneficia ſimplicia in curata ab Ordinario conuerti non poſſe, vt referunt *Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 492. in 1. edit. & reſolut. 383. num. 6. & 7. in 2. edit. Nicol. Garc. d. cap. 5. nu. 3.* vbi hanc declarationem intelligit ceſſante cauſa & neceſſitate. Sic etiam Eccleſia Curata in ſimplicem ab 14
Epiſcopo reduci non poteſt *Mari. Anton. var. lib. 1. reſol. ultim. caſu 69.* Curatum vero beneficium quando dicatur, vt in ſimplex conuerti non poſſit per Epiſcopum, tradit *Aloyſ. Ricc. in praxi deciſ. 2. in 1. edit. & reſol. 618. in 2. edit.*

Digitized by Google

Et demũ quod Epiſcopus ſua Ordinaria auctoritate, vel alius quiuis inferior à Papa nequeat erigere Collegiatã cenſuit S. Congreg. ſuper *Concil. in vna Conuerſana* 27. *Iunij* 1626. vt refert *D. Lotter. in tract. de re benef. lib.* 1. *quæſt.* 14. *num.* 49. Et ideo audiendi non ſunt qui exiſtimarunt Epiſcopum poſſe erigere Parochialem Eccleſiam in Collegiatam per text. in *capit. quoniam, de vita, & honeſt. cleric.* vbi *Abb. antiq. numer.* 1. *Ioan. Andr. num.* 3. *Butr. numer.* 2. *ad fin. Panorm. num.* 2. *&* 6. *Imol. qui atteſtatur de communi num.* 1. quos retulit, & ſequi viſa eſt *Rot. in Regen. vnionis* 12. *May* 1625. coram *Reuerendiſſimo D. meo Coccino.*

S V M M A R I V M.

1 *Reſignatio beneficiorum liberã & ſimplex coram Epiſcopo, vel alio Superiore Ordinario fieri poteſt.*

2 *Superior Ordinarius, coram quo fieri poteſt libera reſignatio, debet eſſe Superior Eccleſiaſticus habens ſpiritualia.*

3 *Ordinarij conſenſus in liberis reſignationibus faciendis debet ab eo præſtari vnico contextu cum fit reſignatio.*

4 *Prælatus omnis ius habens conferendi, inſtituendi, & à beneficio quoque clericos amouendi, poteſtatem habet liberas beneficiorum reſignationes admittendi.*

5 *Abbas, quem Eccleſia in temporalibus recognoſcit, non poteſt liberas beneficiorum reſignationes admittere.*

6 *Coadiutor datus Epiſcopo dementi poteſt renunciationem liberam beneficij accipere.*

7 *Vicarius Epiſcopi an poſſit beneficiorum reſignationes accipere, remiſſiue.*

8 *Capitulum Sede vacante poteſt liberas beneficiorum reſignationes recipere tribus concurrentibus.*

9 *Permutatio beneficiorum ſimpliciter fieri poteſt coram Epiſcopo, vel alio ſuperiore Ordinario.*

10 *Beneficium in vna diœceſi ſitum ſi permutetur cum alio alterius diœceſis, requiritur in ea permutatione vtriuſque Epiſcopi, ad quos illa beneficia ſpectant, auctoritas & conſenſus.*

11 *Permutari poſſunt beneficia coram Epiſcopo in quolibet anni menſe.*

12 *Permutatio coram Ordinario facienda non requirit mentionem de obtentis.*

13 *Permutatio coram Ordinario ſimplex, non vero triangularis fieri debet.*

14 *Epiſcopus quando beneficia permutata ſunt inæqualia, poteſt ex officio mandare, ceſſante pacto, quod recipiens beneficium pinguius ſoluat æquam penſionem ſuo tempore duraturam.*

15 *Penſionem ex iuſta cauſa poteſt Epiſcopus reſeruare, & imponere.*

16 *Reſignare, vel cum alio permutare poteſt quis coram Ordinario, quamuis nondum adeptus ſit poſſeſſionem.*

17 *Ius in re acquiritur in beneficio per collationem acceptatam ante adeptam poſſeſſionem.*

18 *Reſignari coram Ordinario poteſt beneficium, etiam ad futurum, litteris expeditis, non adepta tamen poſſeſſione.*

19 *Beneficium litigioſum, ſuper quo pendet lis, non poteſt reſignari, vel permutari, niſi lis eſſet ſuper priuatione beneficiati.*

20 *Reſignari, vel permutari coram Epiſcopo beneficia iuriſpatronatus poſſunt accedente patronorum conſenſu.*

21 *Patronorum intereſt, vt videant ne habeant Rectorem eis odioſum, & non acceptum.*

22 *Reſignationes beneficiorum exiſtentium in diœceſi, poteſt Epiſcopus etiam in Curia recipere, non tamen conferre.*

23 *Reſignari coram Epiſcopis poterunt beneficia reſtricta, non tamen conferri.*

24 *Reſignationes, in menſibus, in quibus Collatio ſpectat ad Cardinalem vi alicuius indulti, poteſt recipere Epiſcopus, non tamen conferre.*

25 *Permutari coram Ordinariis poſſunt reſeruata beneficia, non tamen conferri.*

26 *Renunciatio beneficij facta in manibus poteſtatem non habentis, eſt nulla.*

27 *Reſignatio beneficiorum coram Ordinariis facienda requirit cauſam, quæ præſumitur in Epiſcopo, ſi eam admittat.*

28 *Conſtitutio Pij V. ſuper reſignationibus coram Ordinariis faciendis, refertur & num.* 29. *&* 30.

31 *Senex volens reſignare debet Ordinarius ſuorum beneficiorum reſignationes admittere, cum hæc ſit cauſa iuſta admittendi reſignationem.*

32 *Senes qui dicantur, remittitur iudicis arbitrio.*

33 *Infirmitas eſt cauſa iuſta reſignandi beneficium coram Ordinario.*

34 *Valetudinarius quis dicatur iudicis arbitrio relinquitur.*

35 *Beneficiatus corpore impeditus habet iuſtam cauſam reſignandi beneficium coram Ordinario.*

36 *Beneficiatus corpore vitiatus habet iuſtam cauſam reſignandi coram Ordinario.*

37 *Crimini obnoxius beneficiatus habet iuſtam cauſam reſignandi coram Ordinario.*

38 *Criminoſi inquiſitione pendente quando beneficia poſſint reſignare, oſtenditur.*

39 *Cenſuris Eccleſiaſticis irretitus habet iuſtam cauſam reſignandi beneficium.*

40 *Beneficiatus, qui nequit, aut non debet Eccleſiæ, vel beneficio inſeruire, habet iuſtam cauſam reſignandi coram Ordinario.*

41 *Reſignandi coram Ordinario cauſa iuſta eſt, ſi beneficiatus vnum aliud, aut plura obtinuerit beneficia.*

42 *Reſignandi coram Ordinario cauſa iuſta eſt, ſi contingeret beneficiatum ad aliud beneficium promoueri.*

43 *Religionem ingredientes, aut matrimonium contrahentes habent iuſtam cauſam reſignandi coram Ordinario, dummodo re ipſa id exequantur.*

44 *Reſignãdi ius coram Ordinario iuſta cauſa eſt, ſi beneficiatus nequeat, aut non audeat propter capitales inimicitias in loco beneficij ſecurus reſidere.*

45 *Reſignatio, vel permutatio an ex iuſta cauſa facta præſumatur, oſtenditur.*

46 *Renuntiationes facta abſque iuſtis cauſis ſunt nulla, Ordinarij vero illas admittentes nullam pœnam incurrunt.*

47 *Epiſcopi, coram quibus reſignantur beneficia, debent obſeruare, vt reſignantes, ſi ſint in ſacris conſtituti, habeant alunde vnde viuere, & vitam commode ſuſtentare poſſint.*

48 *Epiſcopi admittentes liberas beneficiorum reſignationes non debent illa ſuis conferre, quod an in Hiſpania ſeruetur, dubitat Garc.*

49 *Epiſcopi beneficia coram ipſis reſignata, ſi conſanguineis reſignantium, aut ſuis conferant, quam pœnam incurrant, oſtenditur.*

50 *Renuncians coram Ordinario ea intentione, vel ſpe concepta, quod Ordinarius conferat beneficium, cui ipſe velit, quando nihil eſt in conuentione deductum, non peccat mortaliter, nec aliqua ſimoniæ labe maculatur.*

51 *Permutationis forma coram Ordinario facienda conſtituitur.*

52 *Reſignantes duo ſua beneficia ex cauſa permutationis, & facta collatione vni, ſi alter decedat ante factam ſibi collationem, ſuperſtes non habet regreſſum ad beneficium à ſe dimiſſum.*

53 *Beneficium à compermutante reſignatum, & alteri collatum poteſt compermutante decedente ab altero reuocari, etiamſi ſuum poſtea non reſignet.*

54 *Permutatio beneficiorum an ob læſionem reſcindi poſſit, remiſſiuè.*

Digitized by Google

EPISCOPVS AN ET QVANDO, ET quorum beneficiorum reſignationes recipere poſſit.

ALLEGATIO LXIX.

1 CORAM Epiſcopo, vel alio ſuperiore Ordinario, libera,& ſimplex beneficiorum reſignatio ac Iure communi fieri poteſt, vt probant *text.in cap.admonet, de renunc.* ibi,abſque aſſenſu tuo intrare audeant,detinere, dimittere, aut te inconſulto, &c. *& in cap.1. de rerum permutat.lib.6.*ibi,libere ſine fraude in manibus tuis ipſa reſignet,& in *Clement. multorum,de panis*, per quæ Iura ita docent *Rebuff.de pacificis poſſeſſ.num.*104. *Fuſc.de viſit. lib.2.cap.*10.*num.*19.*& cap.*28.*num.*11. *Azori.inſtitut. moral.parte 2.lib.7.cap.*29.*quæſt.*4.*Gonz.al.ad regul.*8. *Cancell. gloſ.*14. *a num.*21.*Franc.Leo in theſauro fori Eccleſiaſt.par.* 2. *cap.*3.*numer.*66. *Vgolin.de poteſtate Epiſcopi cap.*50.§.18. *in princip. Flamin. de reſignat. libr.*7. *quæſt.* 14. *numer.* 1. qui quidem conſenſus præſtari debet à ſuperiore Ordinario vnico contextu cum ſit reſignatio, ita vt à tergo litterarum præſtari non poſſit ex *Flamin.lib.*8.*q.*9.*à num.*127.

2 Intellige de Superiore Eccleſiaſtico habente ſpiritualia *Fuſc.dict.cap.* 28. *num.* 12. *Ruffin. tractat. de benef. cap.*14.*numer.*41.*Flamin.dict. quæſt.*15.*numer.*18. *Cochi.de iuriſdict. Ordinar. in exemptos par.* 4. *quæſt.* 68. *in princip.*

3 Et de omni alio Prælato, qui ius habet conferendi,

4 inſtituendi, & à beneficio quoque clericos amouendi, cuiuſmodi ſunt Abbates, & alij Prælati Epiſcopis inferiores, qui Epiſcopalem iuriſdictionem conſuetudine, vel priuilegio habent,& nulli ſunt Epiſcopo proxime ſubiecti, *Panorm.in cap. quaſitum, numer.*4.*de rer. permutat. Flamin.dict.quæſt.*14.*à numer.* 19.*& quæſt.* 15. *Azori. dict. quæſt.* 4. *Cochi. de iuriſdict. Ordinary in exemptos par.*4. *quæſt.* 67.*& quæſt.* 68. *cum Flamin dict. quæſt.*

5 15. *numer.* 18. reſoluit, quod ſi Eccleſia in temporalibus recognoſcat Abbatem,in ſpiritualibus vero Epiſco-

6 pum, coram Epiſcopo erit reſignatio expedienda. Sic etiam coadiutor datus Epiſcopo dementi,cum in ſpiritualibus & temporalibus generalem, & liberam poteſtatem habeat,poterit renunciationem beneficij accipere, *Flamin.d. lib.*7. *quæſt.*20.*à numer.* 25. vbi *à numer.* 23. reſoluit,quod quando coadiutor datur infirmo,vel ſeni, tunc cum conſenſu ipſius Epiſcopi reſignationes valet recipere.

7 De Vicario vero Epiſcopi an poſſit beneficiorum reſignationes recipere,ſi non habeat mandatum ſpeciale, dixi ſupra *alleg.*54.*à num.*66.

8 Item Capitulum Sede vacante poteſt beneficiorum reſignationes recipere, tribus videlicet concurrentibus; primò quando fieret ex cauſa neceſſaria, non autem libere, & ſimpliciter. Secundò quando collatio ad Epiſcopum, & Capitulum ſimul pertinet: tertiò quando talis reſignatio, & collatio fiant ante prouiſionem factam de Prælato in Conſiſtorio, etiam antequam poſſeſſionem capiat: ita *Quaranta in ſumma Bullarij, verbo Capitulum Sede vacante, quæſt.* 9. *prope finem verſ. quarto limita, Flamin. dict.lib.*7. *quæſt.*23. *Nicol.Garcia de benef. par.*11.*cap.*3.*numer.*256.*& cap.* 4. *à num.*75. *Fillinc. tract.*41.*de benef. cap.*2. *numer.*45. *Aloyſ.Riccinl. in praxi aurea reſolut.* 243.*Bellacomb.tom.*1. *communn.opin.libr.* 1.*tit.*1.*num.*11. Illud demum obſeruandum eſt,quod reſignatio beneficij non valet,nec ex illa inducitur ipſius beneficij vacatio ſi fiat in manibus eius, qui non habet poteſtatem recipiendi *Mantic. deciſ.*260. *num.*8.*&* 9. & infra *num.*16.

9 Primò amplia,vt non ſolum coram Epiſcopo,& aliis, iuriſdictionem Epiſcopalem habentibus, quamuis fortè dignitatem Epiſcopalem non habeant, poſſit beneficiorum reſignatio fieri, ſed etiam permutatio, ſimpliciter tamen,& abſque pactis, ac conditionibus, ita *Fuſch. de viſitat. lib.* 2. *cap.* 28. *num.* 22. *Quaranta in ſumm. Bullary verbo beneficiorum permutationes, Gonz.al.d.gloſ.*14. *num.*57.*Lelius Zech.de republ.Eccleſ.cap.de beneficiatis,nu.* 8.*Zerola in praxi Epiſc.p.*1. *verbo permutatio*, §. 3. *dub.*1. *Azori. dict.cap.*29. *quæſt.* 16. *Flores de Mena variar. quæſt.* 24.*Flores de Mena variar.quæſt.*24.*num.*21.*Garcia d. cap.*4. *à num.*62.*Sayr.tom.*1.*de Relig.lib.*4.*cap.*32. *num.* 11. *Valer. Regin.in praxi fori pœnit.lib.*23.*num.*261.nouiſſimè *Bonacin.var.tract.*1.*de ſimon.quæſt.*4.§.12. *num.*7. *verſ. aly vero*, quicquid dicat, *Flamin.lib.*5.*q.*6.*num.*231.

10 Quando beneficium in vna diœceſi ſitũ permutatur cum alio alterius diœceſis,requiritur in ea permutatione vtriuſque Epiſcopi, ad quos illa beneficia ſpectant, auctoritas,& conſenſus; quia in permutatione duorum beneficiorum vtrumque dimittitur, & vtrumque confertur,ac proinde neceſſe eſt, vt vtriuſque Epiſcopi intercedat auctoritas,ita *Azor. d.cap.* 29. *q.*8. Et quamuis

11 per permutationem beneficia vacare dicantur,*cap. vnic. de rerum permut.in* 6.*Gomeſ.in regul.de publicandis,q.*3.*n.*3. tamen in quolibet menſe anni poſſunt permutati beneficia coram Epiſcopis,& Epiſcopi poſſunt admittere reſignationes in fauorem ex cauſa permutationis, quas faciunt permutantes,& eorum cuilibet collationem de beneficio reſignato facere *Gonz.al.ad reg.*8.*Cancel.gloſ.*14. *num.*32.*Nicol. Garcia de benef.p.*5.*cap.*1.*num.*543.

12 Et in hac permutatione coram Ordinario facienda non eſt opus facere mentionem de obtentis,ſicut nec in alia prouiſione ab eo facta *Clem.*2.*de offic.Ordin.Menoch. de arbitr.caſu* 201. *numer.* 150. poſt *Rot. Corraſ.* & alios *Nicol.Garc. dict. cap.*4.*num.*99.

13 Aduertendum maxime eſt, quod permutatio hæc ſimplex fieri debet, non vero triangularis, vel quadrangularis, veluti ſi ego reſigno vnum beneficium in fauorem Ioannis, vt ipſe Ioannes reſignet ſuum beneficium, non in fauorem mei, ſed in fauorem alterius, quia eſſet ſimoniaca talis permutatio triangularis, *Nauar.conſil.*43.*ſub tit. de ſimonia, num.*3. *in fine, in nona edit.* poſt *Caputaq. Imol.* & alios, ita tenent *Gonz.al.dict. gloſ.*14. *numer.*58. *Coch. de permutat. p.*2. *cap.* 25. *Molfiſ. in ſumm.tract.*6.*cap.*13.*num.*33.*Leſſi.de iuſtit. lib.*2. *cap.*35. *dub.*14.*num.*48.nouiſſimè *Bonacin.variar.tract.*1.*de ſimon. quæſt.*4.§.14. *num.*4. *verſ. idem.* Poterit tamen Epiſcopus

14 quando beneficia permutata ſunt inæqualia, ex officio mandare (ceſſante pacto) quod recipiens beneficium pinguius,ſoluat aliquam penſionem ſuo tempore duraturam ad coæquandos fructus vtriuſque beneficij permutati, *Ancharan. conſil.* 279. incip. *quæſtio proponitur*, *Nauar.dict.conſil.*43.*num.*4.*Gonzal.dicta gloſ.*14. *num.* 38. Nam licet regulariter, & ſine cauſa nequeat Epiſcopus

15 penſionem reſeruare, & imponere; ex iuſta tamen cauſa, vtpote pro bono pacis, vel ſtudio alicuius ſcholaris pauperis, vel in vtilitatem Eccleſiæ,vel ex alia rationabili cauſa, poteſt illam reſeruare, & imponere, *Rebuff. de priuilegiis ſcholar. priuileg.*42.*Nauar.conſil.*15.*num.*3.*de rebus Eccleſiæ. & conſil.*4.*num.*2.*de ſimonia,in nouis, Gambar.de Legato lib.*6. *à num.* 392. & fuit reſolutum in *vna Militen.Canonicatus, ſexta Martij* 1596. coram *Illuſtriſſimo Domino meo D. Cardinale Millino*, & in altera *Algarbien. Canonicatus, nona Iunij* 1579. coram *Domino Lancelotto*,quæ eſt in impreſſis 519.*ſub num.tertio,parte prima diuerſ.*

16 Secundò amplia etiamſi nondum adepta ſit poſſeſſio, nam habens ius in re, non tamen adeptam poſſeſſionem (quia per collationem acceptatam ante adeptam poſſeſſionem ius in re in beneficio acquiritur, *capit.ſi tibi abſenti, de prabend.libr.*6. *Flamin.de reſign. libro* 2.*queſt.*16.*numer.*2.*& lib.*10.*quæſt.*6.*numer.*2. *& quæſt.*8. *num.*5.*Molina de Iuſtit. tractat.* 2. *diſputat.* 2. *verſic. dixi ſuperius,Gonzal.ad regul.*8.*Cancell.gloſ.*15.§.1.*nu.*15.*&* 35.

Rota in vna Vercellen. Canonicatus 11. *Decembris* 1603. coram *Reuerendiſſimo D. meo Coccino* apud *Farinac. parte* 2. *tom.* 1. *deciſ.* 498.) poteſt beneficium coram Ordinario reſignare, vel cum alio permutare *Franch. cap.* 1. *num.* 16. & ibi *Gambar. numero* 86. *de rerum permut. in* 6. *Prob. ad Monach. in cap. licet Epiſcopus, numer.* 6. *de prebendis in* 6. *Corraſ. de benef. cap.* 9. *numer.* 1. *Nauar. conſ.* 4. *numer.* 2. *ſub tit. de ſimonia, in nouis, Cardin. Mantica de tacitis, & ambiguis conuentionibus libr.* 23. *tit.* 9. *numer.* 2. *&* 9. *Nicol.*

18 *Garcia dict. capit.* 4. *numer.* 15. Etiam ante apprehenſam poſſeſſionem, litteris tamen expeditis, *Anton. de Burg. in cap. ceterum, num.* 151. *de reſcriptis, Gemin. conſ.* 127. *in fine, Petr. Gregor. ſyntagm. iuris lib.* 17. *cap.* 17. *num.* 16,

19 *Flamin. lib.* 2. *quæſt.* 26. Et licet beneficium litigioſum, ſuper quo pendet lis, non poſſit reſignari, vel permutari, *Lancellott. de attent. lib.* 2. *capit.* 3. *numer.* 254. *Pute. deciſ.* 354. *libro* 3. *Flamin. libro* 2. *quæſt.* 3. *à numer.* 1. *Azori. dicto capit.* 29. *quæſt.* 5. Nec ab Epiſcopo conferri, *Seraphin. Rota Romana deciſ.* 945. hoc non procedit quoties lis eſſet ſuper priuatione beneficiari, nam hoc caſu huiuſmodi lis non facit beneficium litigioſum, vt fuit reſolutum in vna *Hiſpalen. attentatorum* coram *Domino Aquen.* 16. *Nouembris* 1553. vt referunt *Pute. deciſ.* 66. *libro* 2. *Flamin. dicta quæſt.* 3. *numer.* 56. vbi *numer.* 57. declarat, niſi lis eſſet ſuper priuatione, & vt adiudicetur alicui beneficium, quia hoc caſu dicitur litigioſum, & per conſequens reſignari non poterit.

20 Tertiò amplia, vt etiam beneficia iuriſpatronatus poſſint reſignari coram Epiſcopo, accedente tamen patronorum conſenſu *Pute. deciſ.* 412. *num.* 2. *libr.* 1. *Flamin. lib.* 7. *quæſt.* 14. *numer.* 8. Sic etiam eodem patronorum conſenſu accedente poſſunt permutari, *Con. pract. cap.* 36. *n.* 9. *Flamin. lib.* 2. *quæſt.* 4. *num.* 10. *Steph. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo beneficiorum permutationes, in addit. Vgolin. d. cap.* 50. §. 19. *numer.* 4. *Azori. d. cap.* 29. *q.* 6. Requiritur enim in permutatione conſenſus illorum, ad quos collatio, electio, ſeu præſentatio pertinet, quia ipſorum intereſt, quamuis Epiſcopus totum debeat expedire, *gloſſ. verbo collationem, in dicto capit.* 1. *gloſ. etiam in dicta Clementin.* 1. & multi quos refert, &

21 ſequitur *Nicol. Garcia dict. cap.* 4. *num.* 72. nam patronorum intereſt, vt videant ne habeant Rectorem eis odioſum, & non acceptum, vnde cum de eorum præiudicio tractetur, ſequitur illos neceſſariò eſſe vocandos, eorumque conſenſum requiri per regul. *quod omnes tangit, de regulis iuris in ſexto*, niſi ipſi patroni fuerint peremptoriè vocati, dato eis termino ad comparendum cum expreſſione cauſæ, & ipſi infra terminum præfixum non comparuerint ad contradicendum permutationi, quia tunc ſequuta Ordinarij inſtitutione amplius non audientur, nec poterunt ſe opponere etiam infra reſiduum temporis dati ad præſentandum: Si vero comparuerint declarando ſe permutationi nolle conſentire, & velle alium præſentare, tunc licet non præſentauerint infra tempus præfixum in edicto per Epiſcopum appoſito, poterunt nihilominus vti beneficio temporis legalis vſque ad finem quadrimeſtris; ita *Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quarantam dict. verbo beneficiorum permutatio, in princip.*

22 Quartò amplia, vt Epiſcopus poſſit recipere reſignationes beneficiorum exiſtentium in ſua diœceſi, etiam in Curia, non tamen conferre, quia tunc beneficia dicuntur vacare in Curia per reſignationem, & eo caſu collatio palam ad Summum Pontificem ſpectat *capit.* 2. *de prabend. in* 6. & hanc ampliat, tenent *Conar. lib.* 3. *variar. cap.* 20. *ſub numer.* 8. *Flamin. libr.* 7. *quæſt.* 14. *num.* 23. *Proſper. de Auguſtino dict. verbo beneficiorum reſignationes, prope fin. verſic. An autem Ordinarij, & Maſſobr. in praxi. habendi concurſum requiſ.* 7. *dub.* 39. *num.* 21. qui tamen adhibent hanc cautelam in conferendo, vt exeant ab Vrbe ad hoc vt dicantur eſſe in aliena diœceſi, & fuit reſolutum in *Rota*, vt per *Puteum deciſ.* 167. *libr.* 1. & aduertit *Maſſobr. dict. requiſ.* 7. *dub.* 44.

Quintò amplia, vt beneficia reſeruata poſſint reſi- 23
gnari coram Epiſcopis, qui poterunt reſignationes dictorum beneficiorum recipere, non autem illa conferre, *Flamin. dict. quæſt.* 14. *numer.* 6. me citato in hoc loco, *Maſſobr. in praxi habendi concurſum requiſ.* 7. *dub.* 39. *n.* 22. non admiſſa diſtinctione *Azor. dict. capit.* 29. *quæſt.* 10. Sic etiam quamuis Epiſcopus in manibus ſuis poſſit re- 24
cipere reſignationes in menſibus, in quibus collatio ſpectat ad Cardinalem ratione indulti, non poterit tamen conferre, ſed Cardinalis habebit collationem *Gabriel. conſil.* 187. *libr.* 1. *Flamin. dict. quæſt.* 14. *numer.* 13. vbi *numer.* 30. cum *Abb. in capit. ad ſupplicationem, numer.* 5. *de renunciat.* reſoluit poſſe Epiſcopum 25
recipere reſignationem beneficiorum obtentorum per alium Epiſcopum. Sic etiam coram Ordinariis poſſunt reſeruata beneficia permutari, dummodo non ea conferant, cum hoc ad Summum Pontif. ſolum ſpectet, & ita poſt multos reſoluit *Flamin. lib.* 2. *quæſt.* 16. *in princip.*

Aduertere oportet, renunciationem beneficij factam 26
in manibus poteſtatem non habentis eſſe nullam, vt cenſuit *Rota in vna Camerinen. Parochialis* 27. *Nouembris* 1587. coram *Illuſtr. Seraphino*, eſt inter eius deciſiones impreſſas *deciſ.* 803.

Illa tamen ſimplex beneficiorum reſignatio nunc, 27
vt validè fieri poſſit coram Ordinario, requiritur cauſa, de expreſſis in *Conſtitut. Pij Quinti* 58. incip. *Quanta Eccleſiæ, Dat. Romæ anno Incarnationis Dominicæ* 1568. *Kalend. Aprilis*, quam referunt *Quaranta in ſumm. Bullarij, verbo beneficiorum reſignationes, Vgolin. dict. capit.* 50. §. 18. *numer.* 3. *Flamin. de reſignat. libr.* 5. *quæſtion.* 6. *numer.* 2. & de ea meminit *Maſſobr. in praxi habendi concurſum req.* 7. *dub.* 5. cuius pars eſſentialis ſic habet:

Poſthac Epiſcopi, & alij facultatem habentes eo- 28
rum dumtaxat reſignationes recipere, & admittere poſſint, qui aut ſenio confecti, aut valetudinarij, aut corpore impediti, vel vitiati, aut crimini obnoxij, cenſuriſque Eccleſiaſticis irretiti, aut nequeunt, aut non debent Eccleſiæ, vel beneficio inſeruire, ſeu qui vnum aliud, vel plura beneficia obtinuerint, vel quos ad aliud contigerit promoueri. Religionem quoque ingreſſuri, vel Matrimonium contracturi, ſi ſtatim poſtea id re ipſa exequantur. Denique cum quis ex aliis caſibus acciderit, qui Conſtitutione fœlic. record. Innocentij Papæ III. de dimittendis Cathedralibus Eccleſiis edita continentur. Qui etiam ob capitales inimicitias nequeunt, vel non audent in loco beneficij reſidere ſecuri, ſed nec horum vllus ſacro Ordini mancipatus, niſi religionem ingreſſurus valeat vllo modo beneficium, vel officium Eccleſiaſticum reſignare, niſi aliunde ei ſit, quo in vita poſſit commodè ſuſtentari. Ad hæc beneficiorum & officiorum permutationes admittere, quæ Canonicis ſanctionibus, & Apoſtolicis conſtitutionibus permittuntur. Caueant autem Epiſcopi, & alij prædicti, itemque omnes electores, præſentatores, & patroni tam Eccleſiaſtici, quam laici, quicumque ſint, ne verbo quidem, aut nutu, vel ſigno futuri in huiuſmodi beneficiis, & officiis ſucceſſores ab ipſis reſignantibus, aut aliis eorum ſignificatione, vel hortatu deſignentur, aut de his aſſumendis promiſſio inter eos, vel etiam intentio qualiſcumque intercedat,

Cæterum præcipimus, atque interdicimus ne ipſi 29
Epiſcopi, aut alij collatores de beneficiis, & officiis reſignandis prædictis, aut ſuis, aut admittentium conſanguineis, affinibus, vel familiaribus, etiam per fallacē circuitum

circuitum multiplicatarum in extraneos collationum audeāt prouidere:quod ſi ſecus, ac etiam quicquid præter, vel contra formam prædictorum, fuerit à quocunque temere attentatum, id totum ex nunc vires,& effectum decernimus non habere.

30 Qui vero contrafecerint, vt in eo, quo deliquerint puniantur, à beneficiorum, & officiorum collatione, necnon electione, præſentatione, confirmatione,& inſtitutione, prout cuique competierit, tamdiu ſuſpenſi remaneant, donec remiſſionem à Rom.Pont.meruerint obtinere, & qui talia beneficia, ſeu officia receperint, eos prædictis pœnis volumus ſubiacere. Et nihilominus in eos, qui ſic ſuſpenſi conferre,eligere,præſentare, confirmare, vel inſtituere auſi fuerint, excommunicat. quoad perſonas, quo vero ad Capitula, & Conuentus,à diuinis ſuſpenſionis ſententias, ipſo facto promulgamus, quibus etiam nullus alius, quam ipſe Rom.Pont. ſiue abſolutionis, ſiue relaxationis gratiam (excepto mortis articulo) valeat impertire,prohibitione,& litteris noſtris prædictis, nihilominus in cæteris omnibus perpetuò valituris. Non obſtantibus,&c.

31 Recolligendo huiuſmodi cauſas, ex quibus Ordinarij poſſunt beneficiorum reſignationes admittere, prout eas refert *Fulinc.tract.41.de benefic.cap.* 10. *num.*12.dico, quod prima eſt quando beneficiatus volens reſignare eſt ſenex, prout habetur *in dict. Conſtit. Pij V.* ibi ſenio confecti,& de iure communi probat text.*in cap. niſi cum*
32 *pridem,de renunt.*vbi *Abb.num.*8. Et ſenes qui dicantur, remittitur iudicis arbitrio, conſiderata perſonarum qualitate,propter complexionum diuerſitatem *Menoch. de arbitr.caſu* 59. *num.* 3. *Flamin. de reſignat. lib.*5.*quæſt.*6. *num.*8. *Proſper.de Auguſt.in addit.ad ſummam Bullarij verbo beneficiorum reſignationes,in princ.Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiep.Neapol.cap.*53.*num.*2.*in nouiſſ. edit. & in hac terminis Alexſ. Ricc. in deciſion. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.*18.*par.*4.*Maſſobr d.requiſ.*7.*dub.*6.

33 Secunda cauſa eſt infirmitas volentis reſignare beneficium,vt habetur in *dict.Conſtit.Pij V.* ibi, aut valetudinarij,*Flamin.d.quæſt.*6.*num.*9. *Proſper. de Auguſt.dict.loco,*
34 *verſ. ſecunda.* Et valetudinarius quis dicatur etiam iudicis arbitrio relinquitur *Menoch,de arbitr.caſu* 60.*Marc. Anton.Genuenſ.d.cap.*53.*verſ.aut valetudinarij. Maſſobr.d. requiſ.*7.*dub.*8.

35 Tertia cauſa eſt, quando beneficiatus eſt corpore impeditus, vt patet ex *dict.Conſt. Pij V.* ibi, aut corpore impediti,ſi impedimentum ſit tale,vt non poſſit præſtare id, ad quod tenetur; vel aliàs ipſi Ordinario videretur eſſe ſufficiens, *Proſp.de Auguſt.d.loco verſ.tertia,Marc. Anton.Genuenſ.d.cap.*53.*Flamin.d.quæſt.*6. *num.* 31. *&* 32. vbi *à num.* 16. exemplificat in octo morborum generibus,videlicet, in leproſo,in ſcabroſo herculeo, in paralytico,in apoplectico, in habente morbum comitialem, in lunatico,in laborante morbo Gallico,producente vlcera per corpus,in habente manus tremulas, vel chiragram continuam, de quibus morborum generibus tractaui *Alleg.*62.*à num.* 40. & demum quis dicatur corpore vitiatus oſtendit ad hoc propoſitum *Maſſobr.dict. requiſ.*7.*dub.*10.

36 Quarta cauſa eſt, quando beneficiatus eſt corpore vitiatus, vt habetur *in dict. Conſtit. Pij V.* ibi,vel vitiati, *Flamin.d.quæſt.*6.*à num.*33. *Proſper. de Auguſt.d.loco, verſ. quarto*, vbi exemplificant in ſex corporis deformitatibus,ſcilicet in cæco,in claudo,in habente manum mutilam,vel articulatas manus ad vtendum inefficaces, in habente crus penitus abſciſſum,aut adeo contractum,vt ligneo pede ſit opus,in gibboſo, & tandem in diminuto qualibet parte corporis notabili, de quibus defectibus dixi *d.Alleg.*62.*à num.*26.

37 Quinta cauſa eſt,ſi beneficiatus eſt crimini obnoxius, vt patet *in d.Conſtit.Pij V.* ibi,crimini obnoxj, quia qui crimina commiſerunt, facilius ad renuncianda beneficia admittuntur, cum ad eorum priuationem iura conueniant,*Fuſch.de viſitat.lib.*2.*cap.*28.*num.* 25. *Flamin.dict. quæſt.*6.*à num.*57.*Maſſobr.d.requiſ.*7.*dub.*11.*Proſper.de Auguſt. d. loco verſ. quinta*, qui exemplificant in caſibus, in quibus ob crimen commiſſum venerit beneficio priuandus, videlicet,in homicida,in ſimoniaco,in adultero,in concubinario, qui poſt admonitionem non reſipiſcit:in ſuſtinente excommunicationem per annum, in periuro, & in blaſphemo. Huiuſmodi criminoſi inquiſitione pendente, etiam poſt receptas probationes, & concluſum in cauſa,imò & pendente appellatione à ſententia priuationis ſimpliciter poſſunt beneficiis coram Ordinario renuntiare, modo fiat mentio criminis, & proceſſus incœpti, niſi crimen illud renunciantem indignum redderet,*Flamin.lib.*3.*quæſt.* 16. *num.*23. *Proſper. de Auguſt.vbi proximè. Marc. Anton. Genuenſ.dict.cap.*53. *in annot.* 38

Sexta cauſa eſt,quoties beneficiatus eſſet cenſuris Ecclеſiaſticis irretitus,vt habetur *in dict.Conſtit. Pij V.* ibi, cenſuris Eccleſiaſticis irretiti,*Fuſch. d. cap.* 28. *num.* 14. *Flamin.d.quæſt.*6.*num.*67.*Proſper.de Auguſt.d.loco verſ.ſexta,Marc.Anton.Genuenſ.d.cap.* 53. & hæc cenſura diuiditur in excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum,*cap.quærenti,de verbor.ſignif.* 39

Septima cauſa eſt, quando beneficiatus nequit, aut non debet Eccleſiæ,ſiue beneficio inſeruire,vt dicitur in *dicta Conſtit.Pij V.* ibi, aut nequeunt,aut non debent Eccleſiæ,vel beneficio inſeruire,*Flamin.d.quæſt.*6.*à num.*91. *Proſper. de Auguſt. dicto loco verſ. ſeptima*, qui exemplificant quoad primam partem in clerico bannito, in dæmoniaco, & in muto effecto; quoad ſecundam partem, de illis ſcilicet, qui etſi poſſint, non tamen debent Eccleſiæ, vel beneficio deſeruire, exemplificant in clerico turpiter, & ſcandalosè viuente, in lunatico,in patiente ſtomachi languorem,& ſic vomitum:in illiterato, & in habente morbum caducum. 40

Octaua cauſa, qua Ordinarij poſſunt recipere beneficiorum reſignationes,eſt quando beneficiatus vnum aliud,aut plura obtinuerit beneficia, vt habetur in *dict. Conſtit.Pij V.* ibi,ſeu qui vnum aliud, aut plura obtinuerit beneficia:*Flamin.d.quæſt.*6.*à num.* 108. *Proſper.de Auguſtin. d. loco verſ. octaua*, námque vnus vno debet eſſe contentus beneficio, quod quidem ſi ad vitam eius honeſte ſuſtentandam non ſufficiat,licet aliud ſimplex ſufficiens, dummodo vtrumque perſonalem reſidentiam non requirat, eidem conferri,vt diſponit *Concil.Trident. ſeſſ.*24.*de reformat.cap.*17.ad cuius intellectum deſeruiunt per me dicta *Alleg.*62. 41

Nona cauſa eſt, quando contingeret beneficiatum ad aliud beneficium promoueri, vt patet in *dict. Conſtit.Pij V.* ibi,vel quos ad aliud contigerit promoueri, *Flamin. d.quæſt.*6.*à num.*157.*Proſper.de Auguſtino d. loco verſ.nona*, quia talis reſignatio non tam dicitur fieri propria voluntate, quam ex neceſſitate per text. *in cap. de multa,de prabend.& in Extranag. execrabilis, verſ. qui vero deinceps, eodem tit.inter communes.* 42

Decima cauſa eſt,quando clericus beneficiatus vellet religionem ingredi, aut matrimonium contrahere, dummodo ſtatim re ipſa id exequatur, vt habetur in *d. Conſtitut.Pij V.* ibi, religionem quoque ingreſſuri, vel matrimonium contracturi, ſi ſtatim re ipſa id exequantur,*Fuſch.d.lib.*2.*cap.*28.*num.*18.*Flamin.d. quæſt.* 6. *à num.* 163.*Proſper.de Auguſtino d.loco,verſ.decima*,qui vnam differentiam conſtituunt inter religionem ingredientes, & matrimonium contrahentes, quia ſi Ordinarius admiſit renunciationem illius, qui vult matrimonium contrahere, illo contracto de præſenti poteſt conferre illud beneficium; ſi verò admittat renunciationem illius,qui vult ingredi religionem,eo ingreſſo religionem, ſtatim non poteſt conferre illud beneficium, ſed debet expectare per annum,intra quem poteſt exire. 43

44 Vndecima causa est, quando beneficiatus nequit, aut non audet propter capitales inimicitias in loco beneficij securus residere, vt dicitur in *dict. Constit. Pij V.* ibi qui etiam ob capitales inimicitias, vel non audent in loco beneficij residere securi, &c. *Fusch. d. cap. 28. num. 8. Flamin. d. quæst. 6. num. 169. Prosper. de Augustino dict. loco, vers. vndecima, Marc. Anton. Genuens. d. cap. 53. num. 4.* Quæ autem dicantur capitales inimicitiæ, dixi supra *Alleg. 41. num. 10.*

45 Ex relatis causis possunt Ordinarij beneficiorum resignationes admittere, & in dubio non præsumitur resignatio, aut permutatio facta ex iusta causa, nec creditur Ordinario dicenti se facere illam iusta de causa, nisi illa probetur, vt contra aliquos tenent *Nicol. Garc. de benefic. par. 11. cap. 4. num. 52. Aloys. Riz. in praxi aurea resolut. 460.* Sed verius, quod Rota tenuit supra *num. 2.* Si
46 tamen renunciationes factæ sint absque prædictis causis sunt nullæ, Ordinarij vero illas admittentes nullam pœnam incurrunt *Fusch. d. cap. 28. num. 26. Flamin. d. quæst. 6. num. 225. Vgolin. d. §. 18. num. 6.* illud tamen maximè obseruare debent, vt coram eis renunciantes, si sint in Sacris constituti, habeant aliunde vnde viuere, & vitam commodè sustentare possint, aliàs renunciationes admittere non valent, prout exprimitur in *dict. Constit. Pij V.* ibi, sed ne horum vllus Sacro Ordine mancipatus nisi religionem ingressurus, valeat vllo modo beneficium, vel officium Ecclesiasticum resignare, nisi aliunde ei sit, quo in vita possit commodè sustentari, &c. & faciunt quæ dixi supra *Alleg. 19. à num. 53.*

Postquam Summus Pontif. *Pius V. in dicta sua Constit.* supra relata prædictas exarauit causas, statuit ne resignationes coram Episcopis, vel aliis collatoribus fiant cum pacto, seu conditione, vel designatione futuri successoris, cui resignans intendit beneficium conferri, irritúmque aliter factum, refert nouissimè *Bonac. var. tract. 1. de simonia quæst. 4. §. 14. num. 5.* vbi antea *num. 5.* probat resignationem beneficij non puram labem simoniæ continere, si coram Prælato inferiore Papa fiat, hinc inferens simoniam committi dum quis alteri beneficium resignat ea conditione, vt sibi pensionem soluat, & citat *Soar. tom. 1. de Relig. lib. 4. cap. 35. num. 22. Filliuc. tract. 45. cap. 8. quæs. 10. num. 34.* Et idem *Bonacin. cod. §. 14. num. 3.* asserit simoniam pariter committi dum beneficiarius, qui beneficium litigiosum cum multis expensis assequutus fuerat, & postea dum in pacifica existit possessione, resignat illud alteri coram inferiore Papa cum pacto vt is, cui resignat beneficium soluat expensas, & citat *Flamin. de resignat. lib. 14. quæst. 7. num. 1. Soar. dict. cap. 35. num. 24. Filliuc. d. quæst. 10. num. 35. Valer. Reginald. lib. 23. cap. 18.*

48 Deinde Ordinarij obseruare debent, vt admittentes beneficiorum resignationes ex his causis non debeant illa beneficia conferre suis, aut admittentium consanguineis, & affinibus, vel familiaribus, etiam per circuitum, vt dicitur in *dict. Constit. Pij V.* ibi, Cæterum præcipimus, atque interdicimus, ne ipsi Episcopi, aut alij collatores de beneficiis, & officiis resignandis prædictis, aut filiis, aut admittentium consanguineis, affinibus, vel familiaribus, etiam per fallacem circuitum multiplicatorum in extraneos collationum audeant prouidere: quia si hoc facerent, hæc renunciatio præsumeretur tacitè, & indirectè facta ad fauorem, quæ coram eis fieri non posset, ita *Flamin. d. quæst. 6. num. 180. Francisc. Leo d. par. 1. cap. 3. n. 69. Prosper. de Augustin. d. loco, post vndecimam causam, vers. & quare.* Et in parte non videri huiusmodi constitutionem in Hispania seruari, sed esse ab ea supplicatum asserit *Nicol. Garc. dict. par. 11. cap. 3. num. 170.*

49 Si verò huiusmodi Ordinarij beneficia coram ipsis resignata consanguineis resignantium, aut suis, vel familiaribus conferant, suspenduntur à collatione, electione, & institutione beneficiorum, donec à Summo Pontifice absolutionem obtinuerint, vt dicitur in *dict. Constitut. Pij V. vers. qui vero contrafecerint*; & si hac suspensione non obstante, istorum aliquid fecerint, excommunicantur, habetur in verbis. *Est nihilominus*, vbi etiam respectu Capituli, & Conuentus imponitur pœna suspensionis à diuinis, ipso iure, quæ est species interdicti, vt scribit *Maiol. de irregul. lib. 3. cap. 20. colum. 3.* Ordinarij autem sunt suspensi dumtaxat suspensione, quæ pertinet circa collationem, & speciem eius, vt resoluit *Flamin. d. quæst. 6. num. 216.* quamuis ignorauerint hanc pœnam per *dict. constit.* sibi esse impositam, quod aduertunt ita in praxi receptum *Flamin. d. quæst. 6. num. 221. Vgolin. d. §. 18. num. 5. in fine, Prosper. de August. d. loco, post vndecimam causam, vers. & quid si Ordinarij, Nicol. Garcia d. par. 11. cap. 3. num. 271.* quia etiam data hac ignorantia renunciationes factæ absque prædictis causis sunt nullæ, cum decretum irritans, de quo *dict. constitut.* ibi, *Quod si secus, &c.* liget ignorantes respectu nullitatis actus, *Flamin. d. quæst. 6. num. 230.*

Pro complemento visum fuit *Prosper. de Augustino loco proximè citato Redoan. de simon. par. 1. cap. 25. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 23. num. 249. Nicol. Garc. de benefic. par. 11. cap. 3. num. 209. Bonacin. d. §. 14. num. 5.* insinuare non obstante prædicta *Pij V. constitut.* prohibente, vt in huiusmodi renunciatione coram Ordinario facienda, nec etiam nutu designari possit successor in beneficio, aliàs collatio sit inualida, posse resignantem nutu non præcedente dimissione facta in foro conscientiæ rogare collatorem absque labe simoniæ, vt conferat beneficium à se nominato, neque enim peccare renunciantes ea intentione, vel spe concepta, quod Ordinarij conferrent illud beneficium, cui ipsi vellent, quando nihil horum est in conuentione deductum, cum aliàs esset iniicere laqueum contra text. *in cap. de viduis 27. quæst. 1.* quia vix aliquis ad hoc spontaneè inducitur, sequuntur *Soar. tom. 1. de Relig. lib. 4. cap. 35. num. 18. vers. hac ergo, Filliuc. tract. 45. cap. 8. quæsito 9. num. 26.* Vnde probabile videtur non committi propriè loquendo vitium simoniæ non solùm contra ius diuinum, verum etiam contra ius Canonicum, si resignatio fiat cum designatione personæ, sed absque vllo pacto, nullâque iniuncta collatori obligatione conferendi designatæ personæ, vt tenent *Couar. lib. 1. vari. cap. 5. num. 3. Filliuc. tom. 3. tract. 45. cap. 8. quæst. 7. num. 2.* nouissimè *Bonacin. vari. tract. 1. de simonia quæst. 4. §. 14. in fine.* 50

Formam permutationis coram Ordinario faciendæ 51
ponit *Vgolin. d. cap. 50. §. 20. num. 3.* quod primò examinabuntur permutaturi ab Episcopo, seu eius Vicario, iuxta *Trident. sess. 24. de reformat. cap. 18.* Secundò collatio fiet idoneis repertis. Tertiò litteræ permutationis simul expedientur. Quartò antequam possessio accipiatur publicatio fiet de hac permutatione in Ecclesiis permutatis, vel in eorum cœmeteriis iuxta formam *Greg. XIII. in Bulla* incip. *Humano vix iudicio.* Postremò in possessionem mittentur, ac Fidei professionem facient. Dum expeditur permutatio administrare possunt in suis Ecclesiis, quas renunciauerunt, cum retineant adhuc possessionem, *Flamin. lib. 1. quæst. 7. num. 9.* Si aliquando accidat, quod permutatione collatum beneficium euincatur, poterit is permutatione etiam facta ad resignatum beneficium Superioris auctoritate redire, *Rot. decis. 3. de rerum permut. in nouis.*

Aduertendum denique est, quod si duo resignent sua 52
beneficia ex causa permutationis, & facta collatione vni, alter decedat ante factam sibi collationem, superstes non habet regressum ad beneficium à se dimissum, quia quoad eum permutatio habuit effectum *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 15. §. 2. à num. 40.* quamuis superstes, cui fuit collatum beneficium à compermutante resignatum, possit vtrumque retinere illo decedente antequam ipse suum resignaret, cum per eum non stet, quin permutatio

mutatio adimpleatur *Leſſi. de iuſtitia lib.2. cap.34.numer.*
53 197. *Nori.d.cap.29.queſt.29.* niſi ambo eſſent incompatibilia, quia tunc mortuo compermutante vacaret beneficium ſuperſtitis, tanquam prius ab eo obtentum, aut certè ei dabitur optio, vt dimittat quod voluerit, argum. illorum, quæ tradit *Hoied.de incompatibil.benefic.par.1.cap.13.num.56.& 57.*

54 Permutatio beneficiorum an ob læſionem reſcindi poſſit; quæſtio eſt controuerſa, de qua latè *Pinell. in l.2. C.de reſcind.vendit.par.1.cap.3.num.16.Couar.lib.1.variar. cap.5.num.8.Tiraquell.in l.ſi vnquam, verbo donatione largitus, num.122.in fine, Maſcard. de probat.concluſ.1170.num.20. Gutier.pract.lib. 2. quæſt. 139. Flamin. de reſignat.lib.3. quæſt.7.num.41. Merla in emporio iuris, par. 1. tit. 9. quæſt. 19.num.4. Aloyſ.Ricci.in praxi aurea, reſolut.463. & reſolut. 465.* in quibus præſumatur fraus in permutatione beneficiorum, *& reſolut.* 480. an beneficiorum inæqualitas ſit per ſe ſufficiens ad reſcindendam permutationem.

S V M M A R I V M.

1 *Iuſpatronatus Eccleſiaſticum tam per laicos, quam per clericos tribus potiſſimum modis acquiritur, ſcilicet fundatione, conſtructione, & dotatione.*

2 *Fundare quis dicitur Eccleſiam, quando aſſignat fundum, vbi conſtrui debet.*

3 *Iuſpatronatus ex conſtructione quando acquiratur.*

4 *Ædificans Eccleſiam ſi illam à principio non dotauit, poteſt compelli ad illam dotandam, aliàs non dotando amittit iuſpatronatum.*

5 *Conſtruere dicitur is, qui facit expenſas in conſtruendo Eccleſiam, non autem faber, qui eam conſtruit, niſi operam ſuam ponat gratis, vt ſit patronus.*

6 *Iuſpatronatus non acquiritur ex ſola reparatione, ſeu refectione Eccleſiæ, niſi de nouo conſtruatur.*

7 *Iuſpatronatus, vt ex reparatione acquiratur, totalis Eccleſiæ funditus diruta reſtauratio requiritur.*

8 *Fundare, & conſtruere Eccleſiam non ſufficit, vt iuſpatronatus acquiratur, ſed requiritur illius perfectio.*

9 *Dotare dicitur ad effectum conſequendi iuſpatronatus, qui Eccleſiam dotat, quando ſine illa eſt fundata, & conſtructa.*

10 *Dotare dicitur, vt acquirat iuſpatronatus dotem aſſignans, quæ ſufficiat ad neceſſaria miniſtrorum, & ad luminaria.*

11 *Dotans inſufficienter, quod arbitrabitur Ordinarius, non acquirit iuſpatronatus.*

12 *Dotans vt acquirat iuſpatronatus debet proteſtari coram Epiſcopo ſe dotis nomine dare.*

13 *Dotans inſufficienter, quamuis Epiſcopus conſentiat, non fit patronus.*

14 *Iuſpatronatus, vt acquiratur ex dotatione de nouo facta, debet conſtare dotem primam fuiſſe reductam de eſſe ad non eſſe.*

15 *Iuſpatronatus ex dotis augmento non acquiritur.*

16 *Epiſcopus non poteſt erigere iuſpatronatus ex augmento dotis.*

17 *Iuſpatronatus præſcriptione, vel conſuetudine poſſunt laici acquirere.*

18 *Laici quare conſuetudine non poſſint in electionibus Epiſcoporum vocem habere, & poſſint iuſpatronatus acquirere, dubitatur.*

19 *Differentia ratio inter vtrumque conſtituitur.*

20 *Iuſpatronatus ex fundatione, conſtructione, & dotatione acquiritur, interueniente auctoritate, & conſenſu Ordinarij, non aliàs.*

21 *Conſenſus in acquiſitione iuriſpatronatus ex poſtfacto interuenire poteſt.*

22 *Conſenſus in acquiſitione iuriſpatronatus præſumitur interueniſſe ex diuturnitate temporis.*

23 *Conſenſus in iuriſpatronatus acquiſitione præſtandus eſt ab Ordinario loci, in quo fundatur Eccleſia.*

24 *Conſenſus Epiſcopi requiritur, ſiue ſit laicus, ſiue clericus, qui Eccleſiam fundat.*

25 *Epiſcopi conſenſus non poteſt facere patronum vnius capellæ, vel Eccleſiæ ex priuilegio aliquem, qui non fundauerit, conſtruxerit, vel dotauerit.*

26 *Conſenſum ſi diœceſanus in iuriſpatronatus acquiſitione præſtare noluerit, poteſt ad eum præſtandum compelli auctoritate Archiepiſcopi, vel Primatis.*

27 *Vxor nolens conſentire alienationi rerum immobilium à marito factæ, poterit iudex illam cogere, ſi contradictionem iniuſtam iudicauerit.*

28 *Declaratur text. in cap. nullus 17. de iurepatron.*

29 *Epiſcopus antequam præſtet conſenſum ſuper Eccleſiæ ædificatione, quæ de neceſſitate debeat requirere, oſtenditur.*

30 *Prælatus quilibet etiam inferior, dummodo habeat Epiſcopalem poteſtatem, poteſt iuriſpatronatus acquiſitioni conſenſum præſtare.*

31 *Abbas habens poteſtatem dandi licentiam ædificandi Eccleſias intra ſuam Parochiam, habet etiam facultatem præſtandi auctoritatem & conſenſum creationi & acquiſitioni iuriſpatronatus.*

32 *Capitulum Sede vacante poteſt dare licentiam ædificandi Eccleſias, vt acquiratur iuſpatronatus.*

33 *Vicarius generalis Epiſcopi ſine ſpeciali mandato non habet auctoritatem ad reſeruationem iuriſpatronatus.*

34 *Epiſcopus regulariter non poteſt derogare qualitatibus in beneficij fundatione appoſitis.*

35 *Eccleſiam ab initio liberam non poteſt Epiſcopus ſubiicere iuripatronatus alicuius.*

EPISCOPI SINE CONSENSV AN iuſpatronatus acquiri poſſit.

ALLEGATIO LXX.

IVSPATRONATVS Eccleſiaſticum tam per 1
laicos, quàm per clericos tribus potiſſimum modis acquiritur, fundatione ſcilicet, conſtructione, & dotatione, *gloſ.in cap.pia mentis 17.quæſt.7. Lambertin.de iurep.patron.par.1.lib.1.quæſt.2.art.2.num.1. Paul.de Cittadinis eod. tract.par.3. Roch.verbo Eccleſiam fundauit, & verbo conſtruxit præcipuè, quæſt.4.à num.3. & verbo dotauit, Fuſch.de viſitat.lib.2.cap.10. Spin.in ſpeculo teſtam.gloſ.4.princip. Flami. de reſignatio.lib.4.quæſt.4.num.40. cum ſequentibus, Perez l.1.gloſ.1.tit.6.lib.1.Ordin. Zerola in praxi Epiſcop.par.1.verbo Iuſpatronatus, Nicol. Garci. de benefic.par.5.cap.9.à num.36. Iulian.Vinian.in praxi Iuriſpatron.par.1.lib. 2. Cardoſ. praxi iudicum, verbo Iuſpatronatus num.2.cum ſeqq. Camillo Borrell.in ſumm.omnium deciſ.tit.32. à num. 1. Fillinc.tract. 41.de benefic.cap.2.num.55. Gonzal.ad regul. 8. Cancell.gloſ. 8.num.33.cum ſeqq. Vgolin. de poteſtate Epiſcop. capit. 51. in princip.num.6. Franc.Leo in theſauro for. Eccleſ.par.2. cap.6. num.25. Ioan.Anton. Maſſobr. in ſua praxi habendi concurſum præb.7. dub. 6. ſecundum Roman. impreſ. Rota in Maceraten. beneficij 5. Iulij 1610. coram Reuerendiſſimo D.meo Coccino*, impreſſa per *Farinac. deciſ. 311. num. 1. part. 2. recent.*

Fundare quis dicitur Eccleſiam, quando aſſignat fun- 2
dum, vbi conſtrui debet, *cap.nobis*, & ibi Doctor. *de iurepatron. Iulian.Vinian.in d.praxi Iuriſpatron.par.1.lib.1. cap. 1.à num.32.* vbi *num.37. cum Cardin.in d.cap.nobis, num.3. oppoſit.4.* tenet, quod ſi Eccleſia ſit conſtructa in fundo 3
meo me inſcio, ſi poſtea ſim contentus dominium fundi in Eccleſiam transferre, efficior patronus, *& num.38.* quod acquiritur iuſpatronatus etiam quando quis ſimpliciter aſſignauit fundum pro Eccleſia conſtruenda, ipſamque conſtruxit, & dotauit, nec dixit ſe velle eſſe patronum; ſi quis dat fundum pro Eccleſia conſtruenda, & alter eam conſtruit, alter autem eam dotet, omnes erunt patroni, *Abb.in rub.de iurepatron.num.6. Vinian.vbi proximè num. 33.* & ideò qui habuerit aliquod ius ſuper fundo, in quo conſtruitur Eccleſia, veluti ſi ille vtile,

alter

alter vero directum dominium habeat, si consentiat constructioni, efficitur compatronus, *Roch. d. verbo Ecclesiam fundauit.num.* 19. *Vivian. vbi proximè num.* 40. Si
4 verò Ecclesiam ædificans eam non dotauit à principio, potest compelli ad illam dotandam, vel eius hæredes, aliàs non dotando amittit iuspatronatus *Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut.* 11. *num.* 6.

5 Construere dicitur is, qui facit expensas in construendo Ecclesiam, non autem faber, qui eam construit, nisi operam suam ponat gratis, vt sit patronus, *Cardin. in d. cap. nobis, num.* 6. 8. *& 9. & quæst.* 9. *in princip. Vivian. vbi*
6 *proximè à num.* 41. Ex sola reparatione, seu refectione Ecclesiæ iuspatronatus non acquiritur, nisi de nouo construatur, *glos. 1. in cap.* 3. *de iure patronat. Staphil. de litteris gratiæ, tit. de modo, & forma impetrandi. §. sequitur videre, num.* 6. *Lambertin. lib.* 1. *par.* 1. *quæst.* 6. *princ. art.* 5. *Rota Roman. diuers. decis.* 598. *num.* 1. *& 2. par.* 1. *& decis.* 269. *par.* 2. *Menoch. consil.* 90. *num.* 27. *& consil.* 336. *num.* 5. *cum seqq. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori Ecclesiast. resolut.* 123. *vers. declaratur sexto, Azori. instit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 11. *q.* 10. *Zerol. in praxi Episc. d. verbo iuspatronatus, pag.* 179. *Spin. in speculo testam. glos.* 4 *principal. num.* 28. *Nicol. Garc. d. cap.* 9. *à num.* 51. *Vivian. vbi proximè, num.* 44. *Ioan. Anton. Massobr. d. prael.* 7. *dub.* 22. *Seraphin. Rota decis.* 97. *Stephan. Gratian.*
7 *discept. forensium cap.* 177. *num.* 26. vbi resoluit ad acquirendum iuspatronatus ex reparatione requiri totalem restaurationem Ecclesiæ funditus diruta, de quo etiam *Massobr. in sua praxi habenda concursum prael.* 7. *dub.* 3. *num.* 7. *Vivian. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 6. *in* 2. *edit.* vbi metipsum citat
8 in hoc loco. Nec sufficit fundare, & construere Ecclesiam, sed requiritur illius perfectio, & idcò si quis cœpit tantum ædificare Ecclesiam, & alius perficiat, perficienti acquiritur iuspatronatus, *Lambertin. d. par.* 1. *quæst.* 4. *artic.* 1. *Vivian. d. par.* 1. *lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 1. *in* 1. *edit. aliàs par.* 1. *lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 54. *in* 2. *edit. & lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 1. *in ead.* 2. *edit. Garc. de benefic. par.* 5. *cap.* 9. *num.* 44. *Zech. de benefic. cap.* 11. *num.* 2.

9 Dotare dicitur ad effectum consequendi iuspatronatus, qui Ecclesiam dotat, quando sine illa est fundata, & constructa, tam si dotet ante consecrationem ipsius Ecclesiæ, *glos. in cap. pia mentis* 16. *quæst.* 7. quam post consecrationem *Roch. verbo, & dotauit, num.* 4. *Vivian. d. par.* 1.
10 *lib.* 1. *cap.* 1. *à num.* 51. Et ea debet assignari dos, quæ sufficiat ad necessaria ministrorum, & ad luminaria, tradit *Abb. in cap. cum sicut, num.* 5. *de consecrat. & glos. verbo clericum, in cap. vt quisque, de vita, & honest. cleric. Vivian. vbi*
11 *proximè, num.* 56. Dotans enim insufficienter, quod arbitrabitur Ordinarius, non acquirit iuspatronatus, sed dicitur benefactor, *Lambertin. libr.* 1. *p.* 1. *quæst.* 5. *num.* 11. *Nicol. Garc. d. cap.* 9. *num.* 52. *Vivian. d. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 27, & censuit sacra Congregatio teste *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 4. *tit.* 30. *l.* 1. *de iurepatron. nu.* 30. *& Aloys. Ricc. in d. praxi resolut.* 123. *num.* 3. *vers. declaratur, & resolut.* 163. discutit quanta dos constitui de-
12 beat à patronis, vt acquiratur iuspatronatus. Vnde dotãs protestari coram Episcopo debet se dotis nomine dare, & ad ipsum tunc Episcopum pertinebit arbitrari an interfit hoc Ecclesiæ necne, & an sit sufficiens dos, *Vgolin. d. cap.* 51. *in princip. num.* 6. *vers. secundo.* Et si in rei
13 veritate dos Ecclesiæ assignata congrua non sit, & Episcopus consentiat, tunc dotans non fit patronus, *glos. 1. in cap. quicunque, 1. secundo,* 16. *quæst.* 7. *Vivian. vbi proximè num. 56. in fine.*

14 Ad acquirendum iuspatronatus ex dotatione de nouo facta, debet constare dotem primam fuisse reductam
15 de esse ad non esse, *Gonzal. d. glos.* 18. *num.* 53. Hinc etiam ex augmento dotis non acquiritur iuspatronatus, cum necesse sit Ecclesiam suam dotem amisisse, & eidem nouam dotem dari, *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 177. *num.* 24. *&* 25. *Aloys. Ricc. dict. praxi resolut.* 150. *per totam,*
16 *& resolut.* 172. resoluit, quod non potest Episcopus eligere iuspatronatus ex augmento dotis, ad quod vide bonam Rotæ decisionem in vna *Firmana iurispatronatus* 21. *Febr.* 1614. coram *Reuerendiss. Domino meo Coccino* Rotæ Decano apud *Farin. par.* 2. *tom.* 1. *decis.* 521.

Vnum tamen adderem vtilissimum in hac materia, 17
quod scilicet laici iuspatronatus præscriptione, vel consuetudine possunt acquirere, vt notant omnes per text. ibi in *cap. querelam, de elect. & in cap. generali* 13. ibi, fundatione, vel antiqua consuetudine, *eodem tit. lib.* 6. cum similibus, resoluunt *Roch. de iurepatronatus, verbo ipse, vel is, à quo, à num.* 18. *Lambertin. eodem tract. lib.* 1. *par.* 1. *quæst.* 10. *princip. art.* 1. *Balb. de præscript. par.* 1. *quinta, num.* 71. *Conar. in regul. possessor. 2. par.* 3. 6. 10. *à nu.* 2. plenissimè *Gilchen. de præscription, par.* 3. *cap.* 9. *à num.* 3. *& per totum.* Ve- 18
rum maxima est difficultas, quia laici nulla ratione fieri potest, vt quacunque consuetudine in electionibus Episcoporum vocem habeant, vt probant text. *in cap. cum terra,* 14. *& in cap. quisquis,* 44. *& in cap. Massana,* 50. *de elect.* & vltra Ordinarios explicant *Firman. de Episcopo, lib.* 1. *par.* 3. *quæst.* 60. *& lib.* 2. *par.* 1. *quæst.* 31. *Balb. d.* 1. *p. quinta, quæst.* 7. *num.* 17. *& quæst.* 10. *num.* 4. *Selu. de benefic. par.* 3. *quæst.* 23. *num.* 12. *&* 21. Non video enim quare magis consuetudo illa eligendi Episcopos, sit interdicta sacris Canonibus, hæc vero consuetudo acquirendi iuspatronatus sit permissa; cum constet iuspatronatus, seu ius præsentandi ad Ecclesias similiter spiritualibus esse annexum, iuxta text. *in cap. quanto, de iudiciis, & in cap. de iure, de iurepatronat.* ac subinde, vel circa vtrúmque admitti debuit consuetudo, & præscriptio; vel circa vtrúmque prohibita debuit censeri, propter similitudinis rationem, ex *regul. cap. cum dilecta, de confirmatione vtili*, cum similibus.

Cui difficultati occurri potest assignando differentiæ 19
rationem, quam inter omnes veriorem duco, quod scilicet electio non competit, nisi illis, qui de Collegio sunt, aut Capitulo, quia eis solis lege Canonica tale ius reseruatum est iuxta text. *in dicto cap.* 1. *& cap. quia propter, de elect.* Sicut etiam ius decimandi annexum est officio administrationis Sacramentorum, *cap.* 1. *de decimis*: quare cum laici incapaces sint vtriusque administrationis, scilicet Sacramentorum, & Collegij, seu Capituli Ecclesiastici, merito etiam incapaces censentur iuris decimandi, & iuris eligendi; non ita iuris patronatus, quod neque Ordini, neque Officio spirituali annexum est, sed potius ab Ecclesia concessum, quibuscunque etiam laicis fundantibus, construentibus, vel dotantibus Ecclesias, vel eorum hæredibus, iuxta *cap. decernimus, cap. filius, vel nepotibus,* 16. *quæst.* 7. *cap.* 1. *& per totum, de iurepatronat.* & consequenter neque possessio deficit, neque aliquid aliud ex quo præscriptio impediatur secundum iuris rigorem; quamuis attento nouo iure *Concilij Trident. sess.* 25. *de reformat. cap.* 9. probanda necessariò sit sententia *Archidiaconi*, quia apertè Concilium videtur excludere omnem titulũ iurispatronatus, qui non fuerit ex fundatione, vel dotatione, vel per multiplicatas præsentationes, quæ omnium hominum memoriam excedant, atque ita quamcunque aliam præscriptionem, vel consuetudinem excludit, de quo videbis multa, quæ latè tradunt *Menoch. consil.* 241. *per totum, vol.* 2. *& de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 90. *per totam*, præcipuè *à num.* 16. *Ceuall. communium contra communes quæst.* 614. & latissimè *Garcia de benefic. par.* 5. *cap.* 9. *à num.* 37. *& num.* 81. *cum sequentibus*, & adde multa, quæ de probatione iurispatronatus tradit *Mascard. de probat. concluf.* 959. & infra *Alleg. seq.* latius tractabimus.

Ex prædictis tribus causis iuspatronatus acquiritur 20
interueniente auctoritate, & consensu Ordinarij, non aliàs, *cap. nobis, & ibi Doctor. de iurepatron. Roch. verbo pro eo, quod de diœcesani consensu, quæst.* 2. *&* 4. *Lambert. d. par.* 1. *quæst.* 5. *art.* 3. *cum seqq. & par.* 2. *quæst.* 1. *art.* 2. *num.* 5. *Rot. diuers. decis.* 222. *&* 223. *num.* 3. *par.* 1. *& decis.* 85. *part.* 3.

diuers.

diuerſ. & deciſ. 337. num. 4. p. 2. recent. Gig. conſ. 52. numer. 5. verſ. ſecus autem, Perez. dict. l. 1. quæſt. 3. Fuſch. dict. capit. 1 num. 5. Zerola d. §. 2. Aloyſ. Ricc. in dicta praxi reſolut. 123. num. 2 in 2. edit. Nicol. Garc. dict. cap. 9. num. 71. Vivian. d. par. 1. libro 1. capit. 1. numer. 24. Cardinal. Tuſch. litter. I, concluſ. 490. Qui quidem conſenſus ſufficit, quod interueniat ex poſtfacto, vt cenſuit *Rota in vna Aquin. iuriſp. 17. Nouemb. 1601.* coram *Illuſtriſſimo Lancelotto* referunt *Garcia p. 12. cap. 2. num. 209. & Aloyſ. Riccius. dict. reſolut. 123. num. 3.* iterum *Rot. in Pientina iuriſpatron. 23. Martij 1611.* coram *Reuerendiſſimo Domino meo Coccino*, impreſſa per *Farin. deciſ. 337. num. 7. parte 2. recent.* vbi fuit dictum quod ſi poſt factam donationem ante tamen Epiſcopi conſenſum vacet beneficium, debet in eo inſtitui præſentatus à donante & non à donatario. Et præſumitur interueniſſe ex diuturnitate temporis, ædificatione capellæ cum inſignibus, & armis, & viſitatione ſuperioris capellæ (vt fuit reſolutum per *Rot. in vna Romana iuriſpatr. 3. 10. Martij 1595.* coram *Illuſtriſſimo Domino meo Cardinale Millino*, refert *Garcia dict. capit. 9. num. 7. Caputaq. deciſ. 183. par. 2.* & fuit pariter deciſum in *vna Lucana Capella 20. Iunij 1567.* coram *Seraphino*, nunc eſt inter impreſſ. *deciſ. 871. num. 3. & in vna Mediolanen. iuriſpatr. Aprilis 1615.* coram *R. P. D. Pirouano* apud *Farin. deciſ. 674. par. 2. recèt.* maxime cũ diu Eccleſia pro Eccleſia ſit habita, & in ea Miſſæ ſint celebratæ, & ſunt campanæ *Lamb. dict. quæſt. 2. art. 6. & 7. num. 2.* & me citato in hoc loco *Vivian. in praxi iuriſpatr. libr. 2. cap. 1. n. 13. in 2. edit.* Et conſenſus hic præſtandus eſt ab Ordinario illius loci, in quo fundatur Eccleſia, *Cardinal. in dict. cap. nobis, num. 1. praxis Epiſcop. d. verbo iuriſpatronatus, §. 5. Lambertin. d. quæſt. 2. art. 8. Roch. dict. verbo pro eo quod, num. 21. Vivian. d. part. 1. libr. 1. cap. 2. num. 30. & lib. 2. cap. 1. n. 11.* vbi *n. 18. alias 2.* quod non eſt neceſſarius conſenſus Capituli. *Monet. de commun. vtr. volum. cap. 11. num. 226.* Requiritur ſemper Epiſcopi conſenſus, ſiue ſit laicus, ſiue clericus, qui Eccleſiam fundat, *Lambert. dicta quæſt. 2. art. 10. Vivian. dict. libr. 2. capit. 1. numer. 13.* etiam in Capella fundata iuſſu teſtatoris, & tunc cum dictus conſenſus interuenerit poſt eius mortem, iuſpatronatus ortum duxiſſe dicitur à die præſtiti conſenſus, & ideo dictum iuſpatronatus non dicitur eſſe in hæreditate teſtatoris. *Lambertin. d. quæſt. 2. art. 11. num. 2. Vivian. d. libr. 2. cap. 1. num. 14.* Huiuſmodi Epiſcopi conſenſus non poteſt facere patronum vnius Capellæ, vel Eccleſiæ ex priuilegio aliquem, qui non fundauerit, conſtruxerit, vel dotauerit Eccleſiam ipſam, vel Capellam *Abb. conſ. 106. n. 4. vol. 1.* nam iuſpatronatus non poteſt competere ex conceſſione & priuilegio Epiſcopi *c. 2. de rebus Eccl. non alien. l. 6. Rebuff. in praxi p. 3. ſignatura, verbo necnon iuriſpatronatus num. 3. Nicol. Garc. d. capit. 9. num. 28. Vivian. in d. praxi libr. 2. cap. 5. num. 22. in 2. edit.* cum ille non poſſit concedere iuſpatronatus ſuper Eccleſia libera ſine authoritate Papæ *Calderin. conſ. vltim. de iurepatr.* quia non poteſt Epiſcopus rei ſacræ ſine legitima cauſa hanc ſeruitutem iuriſpatronatus imponere: quod non procedit quando verus patronus cum conſenſu Epiſcopi, vult in alium iuſpatronatus tranſferre.

Si Diœceſanus ſuum conſenſum præſtare noluerit, poteſt ad eum præſtandum compelli auctoritate Superioris Antiſtitis, videlicet, Archiepiſcopi, vel Primatis, ita *Card. in dict. cap. nobis, quæſt. 6. Abb. conſ. 59. col. 3. verſ. tertio principaliter conſidero, p. 2. Lambert. d. q. 2. art. 16. & 17. Vivian. d. lib. 2. cap. 1. num. 19. & 20. alias 22. in 2. edit. Azori. inſtit. moral. p. 2. lib. 9. capit. 3. quæſt. 10.* vbi reſoluit, quod quando requiritur conſenſus vnius in fauorem, & gratiam alterius, ſi renuerit conſentire abſque legitima cauſa, poſſumus Superiorem adire, vt cogat eum ad conſentiendum. Sic etiam maritus, qui bona immobilia ſine vxoris conſenſu alienare non poteſt de iure Regni Luſitaniæ, & Caſtelæ, & vxor contradicat alienationi, poterit iudicem adire, qui cauſam contradictionis diligenter examinet, quam ſi iniuſtam iudicauerit, ſuo arbitrio cõtrahendi poteſtatẽ concedet, *Tiraq. de iure mariti glo. 8. n. 126. cum ſequentibus, Menoch. de arbitr. caſu 211. n. 6. cum ſequentibus, Azored. l. 4. à n. 1. tit. 3. lib. 5. noua recopil. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glo. 47. n. 37. Cald. Pereira de extinct. emphy. cap. 12. num. 11.* Non obſtat text. *in cap. nullus, 17. de iurepatron.* dum ibi Epiſcopi, Adonen. negligentia non Superiori Antiſtiti, videlicet Archiepiſcopo, ſed Papæ nuntiatur; quia reſpondetur prædictum Epiſcopum, quia erat exemptus, alium ſuperiorem non recognoſcere niſi Papam, & ideo ad illum pro ſupplenda eius negligentia fuit recurſum *Lambert. lib. 1. p. 2. art. 20. num. 9. Stephan. Quaranta in ſum. Bullarij verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ. decima nona, nn. 21. in fine.*

Epiſcopus antequam præſtet conſenſum ſuper Eccleſiæ ædificatione, de neceſſitate debet requirere, quod fundans aſſignet dotem pro ipſa Eccleſia per publicum inſtrumentum, & ſi Epiſcopus Eccleſiam conſecret non accepta dote, de ſuo eam dotare teneretur, *cap. cum ſicut, de conſecrat. Eccleſ. vel Altaris, Lambert. lib. 1. p. 1. quæſt. 5. art. 10.* In cuius dotis datione requiritur diœceſani conſenſus, ſicut in fundatione, & conſtructione, qui diœceſanus qualitates dotantis exquirat, & quomodo dos ſit conſtituenda, & an ſit congrua, vel ſufficiens; aliàs dotans non acquireret iuſpatronatus, ſed dos libere Eccleſiæ remaneret *Ioan. Andr. in dict. cap. nobis col. 1. Lamb. art. 11. vbi ſupra, & art. 13.* reſoluit quod ſi in datione dictæ dotis inſufficientis conſenſerit Diœceſanus, acquiritur dotanti iuſpatronatus, ſed ab eo poterit peti ſupplementum, *& art. 14.* tenet quod qui dat pretium pro emenda dote de conſenſu diœceſani fit patronus.

Ordinarij nomine in hac materia venit quilibet Prælatus etiam inferior, dummodo habeat Epiſcopalem poteſtatem, *Vivian. p. 1. lib. 2. cap. 1. num. 17. in 1. edit. aliàs num. 20. in 2.* vnde in vna *Imalen. iuriſpatr. 18. Nouembris 1578.* coram *D. Cancuccio*, quæ eſt *in 2. p. diuerſ. deciſ. 85.* fuit reſolutum Abbatem habentem poteſtatem dandi licentiam ædificandi Eccleſias intra ſuam Parochiam, in quandam conſequentiam habere etiam facultatem præſtandi auctoritatem, & conſenſum creationi, & acquiſitioni iuriſpatronatus, & ſic poteſtas dandi licentiam conſtruendi Eccleſiam trãhit ſecum, tanquam quid conſequutiuum, poteſtatem conſentiendi acquiſitioni iuriſpatron. & dicta poteſtas dandi licentiam ædificandi Eccleſiam, videtur concedi ad finem, vt ædificans acquirat iuſpatron. &c. fuit firmatum 23. *Martij 1579. vt in deciſ. 93. ead. p. 2.*

Capitulum Sede vacante poteſt etiam dare licentiam Eccleſiam ædificandi, vt acquiratur iuſpatronatus *Lambert. vbi ſupra art. 9. Pamin. de poteſtate Capituli Sede vacante p. 5. q. 2. num. 5. Nicol. Garc. d. cap. 9. num. 79. Vivian d. p. 1. lib. 2. cap. 1. num. 12.*

Vicarius Generalis Epiſcopi abſque ſpeciali mandato, non habet auctoritatem ad reſeruationem iuriſpatronatus, dixi *alleg. 54. num. 74.*

Epiſcopus regulariter non poteſt derogare qualitatibus in beneficij fundatione appoſitis, vt docet multis ad id adductis *Monet. de commun. vtr. volum. c. 10. nu. 348. cum multis ſeqq.* etiam pro vna vice *Vgol. de officio Epiſcopi cap. 52. §. 1. num. 8. Marc. Anton. Genuen. in praxi Archiep. Neap. cap. 24. n. 10. Nicol. Garc. de benef. par. 7. cap. 1. n. 111.* quamuis contrarium, immo Epiſcopum pro vna vice poſſe derogare qualitatibus in beneficij fundatione appoſitis probabilitate non careat ob grauiſſimorum virorum auctoritatem, qui id ipſum tenent, ex quorum numero ſunt *Zerol. in praxi Epiſcopi p. 1. verbo beneficium §. 7. concl. 8. prin. & verbo iuſpatronatus §. 8. dub. 15. Zechi. de Republ.*

Republ. Eccleſiaſt. de benef. n. 4. & de penſion. cap. 12. n. 21. & 46. cum ſeq. Perez. de Lara de anniuerſ. & capell. lib. 2. cap. 5. à num. 28. Emman. Sa in aphoriſm. verbo beneficium n. 37. Nauar. conſ. 6. alias 7. num. 4. de cleric. non reſid. qui id dicit de duabus vicibus, & expreſsè *Rot. in Foroluien. Capellania* 10. *Maij* 1589. coram *Illuſtriſſimo Seraphino*, quam refert ad litteram *Gare. d. cap. 1. num. 66.* quos refert *Monet. d. cap. 10. num. 353.* vbi *n. 358. verſ. ex iſto*, ampliat etiam cum patroni, ſeu hæredis, ac ſucceſſoris eius, qui beneficium fundauit, & *à n. 388.* reſoluit Capitulum Sede vacante regulariter non poſſe derogare qualitatibus in fundatione beneficij appoſitis, & *à n. 409.* idem dicit de Prælatis habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & *à n. 410.* de Vicario Epiſcopi, vel Capituli Sede vacãte.

35 Eccleſiam ab initio liberam non poteſt Epiſcopus ſubiicere iuripatronatus alicuius, vt per *Abb. conſ. 100. n. 4. p. 2. Roch. de iurepatr. verbo pro eo quod q. 26. num. 34. Staphila. de litteris gratiæ tit. de iuriſpatr. prærogatiua num. 3. & 4. Gig. conſ. 48. num. 21. & conſ. 49. num. 36. Beroi. conſ. 4. num. 33. lib. 1.* quos refert & ſequitur *Rota in vna Maceraten. beneficij* 5. *Iulij* 1610. apud *Farin deciſ. 311. nu. 5. p. 2. recent.* prout nec etiam poteſt illam quæ cum fuerit iuriſpatronatus, eſt tamen in libertatem redacta *Rot.*

Poſſe tamen Epiſcopum vnire beneficium liberum beneficio iuriſpatronatus dixi ſupra *alleg. 66. n. 32.*

Illud demum pro complemento huius materiæ aduertere oportet, quod vbi accedit auctoritas Epiſcopalis in erectione efficitur beneficium Eccleſiaſticum, vt poſt *Guid. Pap.* optime tradit *Rip. in cap. decernimus num. 69. verſ. in iſto puncto, de iudic.* & eo citato *D. Lotter. in tract. de re benef. lib. 1. queſt. 5. num. 54.* cum impoſſibile ſit aliter conſtitui beneficium Eccleſiaſticum quam ſi interueniat huiuſmodi Epiſcopi auctoritas, *gloſ. 1. verſ. in die contra in Clem. 2. de decimis, Guid. Pap. deciſ. 187. num. 1. cum aliis adductis in Monopolitan. hebdomada, Iulij* 1613. coram *Illuſtriſſ. Patriarcha Manz. auedo*, cuius meminit *D. Lotter. d. queſt. 5. num. 40.* Interim vero dum talis auctoritas deſideratur, nõ eſt beneficium, ſed res ſtat in pendenti, nec aliquod iuſpatronatus quæritur fundatori *Felin. in cap. ex parte il 2. num. 2. de reſcript.* cum aliis per *Rot. deciſ. 361. num. 3. p. 2. recent. D. Lotter. d. queſt. 5. num. 55.* diciturque ſimpliciter pia donatio, aut pium legatum ſi fortè pro Miſſis celebrandis, vel pro anniuerſario, vel etiam in perpetuum quidpiam relictum ſit, *Rebuff. in praxi. tit. quare ſint inſtit. benef. num. 10. D. Lotter. d. queſt. 5. num. 56.* vbi *num. 57.* ſubdit quod beneficium ante approbationem Epiſcopi poteſt concedi per laicum, per modum tamen ſimplicis deputationis Sacerdotis, *& num. 59. & 60.* quod capellaniæ cum onere celebrationis Miſſarum conſtitutæ ſine auctoritate Epiſcopi cẽſentur laicales, poſſuntque ad eas mere laici præſentari, *& num. 61.* diſputat an ſit neceſſaria iuſtificatio expreſſæ auctoritatis Epiſcopi in erigendo beneficio, vel ſufficiat tacitæ. Ad ipſum igitur Epiſcopum pertinet in fundationis limine examinare locum erectionis, dotis congruentiam, & futurum regimen, vt ſcribit *Calderin. conſ. vlt. cola. verſ. & ratio quæ, de iurepatr. D. Lotter. d. lib. 1. q. 32. n. 5.* nec ideo ſufficeret cõſilium, aut ipſius conſenſus petitio, nam exigitur conſenſus expreſſus, vt per *Lamb. de iurepatr. lib. 1. p. 1. in 9. q. art. 2. nu. 131.* de quo vbi conſtat omnia prædicta præſumuntur ab eo diligenter excuſſa etiam circa congruentiam dotis *Lambert. d. lib. 1. p. 1. q. 5. art. 11.* & ſequuta eſt *Rot. deciſ. 521. n. 1. p. 2. recent.* cuius meminit *D. Lotter. d. quæſt. 32. nu. 7.* vbi intelligit de conſenſu adhibito in ipſo fundationis limine. Quare *Abb. in cap. ſignificatum 21. ſub nu. 5. ad fin. verſ. ex prædictis, de prebendis*, poſuit practicam inſtituendi beneficia, ſecundum quam ait fundatorem poſſe ordinare prout ſibi videbitur, & illum Ordinem porrigere poſtmodum Epiſcopo, indeque ipſe Epiſcopus poſſe inſtituere beneficium, & apponere illa onera & modos, qui ſibi legitimi videbuntur. Vnde ſi Epiſcopus deneget legibus per fundatorem ſibi porrectis ſine legitima causa conſentire, poterit fundator recurrere ad ſuperiorẽ, qui eum cogat ad conſentiendum, vel ſi contumax ſit ipſe ſuperior conſentiat *Lamb.* vbi ſupra *n. 112. D. Lotter. d. q. 32. n. 17.* nam in ſtatuendis huiuſmodi legibus fauore Eccleſiæ plurimũ defertur fundatorum voluntati vt ij alliciantur, & non retrahantur à fundationibus vt conſiderat *Anch. conſ. 129. ſub n. 1. verſ. præterea, quidlibet.*

Poterit tamen Epiſcopus, vel alius ſuperior illas leges per fundatorem ſibi porrectas reiicere, quæ vel natura impoſſibiles ſint, vel turpes, vel contra ſubſtantiam beneficij, vel denique contra perpetuam legum prohibitionem illas improbantium, vt fuit dictum in *Romana iuriſpatronatus* 31. *Maij* 1613. coram *Card. Sacrato.* Vnde tametſi pueris beneficium conferri ius prohibeat, tamẽ quia prohibitio eſt variabilis, veluti à mero iure poſitiuo deſcendens *cap. 2. & 3. de etat. & qual.* nihil erit quin toleranda ſit lex fundatoris qua mãdatur puerum, quinimò infantem inſtitui in beneficio, vt fuit dictum in *Granaten. capellania* 12. *Ianuarij* 1607. coram *Card. Marquemont.* cuius meminit *D. Lotter. d. q. 32. n. 35.* Sic etiam quamuis ſit contra ius, vt fiat electio actiua, vel paſſiua de perſonis extra Collegium *cap. 1. de elect. nihilominus*, quia hoc non habet perpetuam cauſam prohibitionis in contrarium *cap. quam ſit neceſſarium* 18. *q. 2.* tolerabitur ſi ſecus in fundatione cautum fuerit, *Innoc. in cap. cum dilectus n. 2. de conſuet. D. Lotter d. q. 32. n. 37.* Et quamuis neque Epiſcopus, neque quiuis alius beneficiarius poſſit ſibi eligere ſucceſſorem *cap. Epiſcopo, cum duobus ſeqq. 8. q. 1.* tamen quia hæc abſoluta prohibitio nõ habet cauſam perpetuam à iure naturæ, nihil eſt quin ſi in fundatione diſpoſitum fuerit, vt Rector beneficij deſignet ſibi ſucceſſorẽ, qui beneficiũ obtineat ſine aliqua alia inſtitutione Ordinarij, talis diſpoſitio ſeruanda eſt, vt reſoluit *Lamb. d. q. 9. art. 3. n. 17. D. Lotter. d. q. 32. n. 38. & 39.* Similiter licet Canones vbique damnent pluralitatem beneficiorum, tamen quia id non habet perpetuam prohibitionem à iure naturæ, ſed dumtaxat à poſitiuo, & penitus in hac parte variabili, *cap. de multa, de præb.* toleranda erit lex contraria in fundatione appoſita, vt fuit reſolutum *in Valleſoletana Archidiaconatus 16. Nouembr. 1616.* coram *Reuerendiſſimo D. meo Coccino.*

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus de vno in alium quatuor principaliter modis transferri poteſt.*

2 *Iuſpatronatus ſucceſſione tranſfertur, quando cum vera vniuerſitate venit, ideſt, cum hereditate in qua quis ſuccedit.*

3 *Iuſpatronatus cum vera vniuerſitate ad heredes tranſmittitur ſiue ſint ſui, ſiue extranei, ſiue ſuccedant ex teſtamento, ſiue ab inteſtato.*

4 *Hereditati paterna non poteſt filius renunciare, & retinere iuſpatronatus.*

5 *Poſſeſſor bonorum ſuccedit in iurepatronatum, eũ ſit vt heres.*

6 *Curator hereditatis iacentis poteſt præſentare ad beneficium iuriſpatronatus dictæ hereditatis.*

7 *Iuſpatronatus hereditate, vendita alicui villa, vel caſtro annexum in emptorem tranſit.*

8 *Contrarium verum eſt, quando iuſpatronatus eſſet de per ſe principale, & diſtinctum.*

9 *Iuſpatronatus in fideicommiſſarium, cui reſtituta eſt hereditas, non tranſit, ſed remanet penes heredem.*

10 *Iuſpatronatus vbi cum vniuerſitate, ſiue cum hereditate tranſfertur, non requiritur Epiſcopi conſenſus, ſecus vero ſi de per ſe tranſferatur.*

11 *Iuriſpatronatus tranſlatio in Eccleſiam, ſeu locum religioſum valet ſine Epiſcopi conſenſu.*

12 *Iuriſpatronatus tranſlatio in laicum ſine Epiſcopi conſenſu fieri non poteſt.*

13 *Conſenſus Epiſcopi in tranſlatione iuriſpatronatus requiritur, vt aduertat an interueniat labes ſimoniaca.*

Capitu

14 *Capituli conſenſus in tranſlatione iuriſpatronatus non requiritur copulatiuè cum conſenſu Epiſcopi.*
15 *Conſenſus Epiſcopi in tranſlatione iuriſpatronatus debet eſſe expreſſus, niſi ſcienter admiſſa ab Ordinario fuiſſet.*
16 *Donatio iuriſpatronatus ſine Epiſcopi conſenſu legitima præſcriptione præſumitur.*
17 *Conſenſus in tranſlatione iuriſpatronatus debet eſſet Epiſcopi illius diœceſis, in qua ſita eſt Eccleſia.*
18 *Conſenſus Epiſcopi in tranſlatione iuriſpatronatus ex poſt facto poteſt adhiberi.*
19 *Conſenſus vbi requiritur in aliquo actu, quandocunque præſtetur, actus ſemper eſt validus.*
20 *Iuſpatronatus per donationem de vno in alium tranſit.*
21 *Iuſpatronatus in donatione omnium bonorum, iurium, & actionum venit.*
22 *Iuſpatronatus in donatione generali facta à Rege non venit, niſi de eo ſpecifica fiat mentio.*
23 *Iuriſpatronatus donatio ſi fiat de laico in laicum, neceſſariò intervenire debet Epiſcopi conſenſus.*
24 *Capitulum Sede vacante non poteſt confirmare donationem iuriſpatronatus.*
25 *Vicarius Epiſcopi, quamuis iuriſpatronatus donationi auctoritatem interponere non poſſit, hæc tamen auctoritas præſtat titulum ad præſcribendum.*
26 *Epiſcopi conſenſus non requiritur in donatione iuriſpatronatus facta religioſis per patronum etiam laicum.*
27 *Conſenſus Epiſcopi requiritur, ſi donatio fiat ab Eccleſia alteri Eccleſiæ.*
28 *Conſenſus Epiſcopi neceſſarius non eſt in donatione, qua vnus patronus alteri patrono ſocio ius ſuum remittit, vel renuntiat.*
29 *Donatio licet ſine conſenſu Epiſcopi poſſit fieri compatrono, non tamen filio compatroni ſine illius conſenſu.*
30 *Compatronus non reputatur filius in vita patris, qui eſt patronus.*
31 *Iuſpatronatus per permutationem de vno in alium transferri poteſt, quod ſi fiat in laicum, Epiſcopi conſenſus requiritur, ſecus vero ſi in Eccleſiam, aut clericum nomine Eccleſiæ.*
32 *Conſenſus Epiſcopi in permutatione, vel donatione iuriſpatronatus poſt interitum permutantis, vel donantis concedi poteſt.*
33 *Iuſpatronatus de vno in alium per venditionem vera vniuerſitatis, cui inſeparabiliter adhæret, transferri poteſt. Iuſpatronatus ſub bonorum generalitate vendi, ſeu alienari poteſt.*
34 *Iuſpatronatus de per ſe vendi non poteſt, tunc enim patronus vendens ſuo iure priuatur, & Eccleſia remanet libera.*
35 *Simonia committitur quando venditur de per ſe iuſpatronatus.*
36 *Venditio villæ, & iuriſpatronatus licet non valeat, quoad iuſpatronatus, valebit tamen quoad villam.*
37 *Iuſpatronatus ſicut principaliter vendi non poteſt, ita nec actio ad ipſum.*
38 *Iuſpatronatus annexum villæ, vel Caſtro tranſit cum ipſa villa, vel Caſtro dato in dotem.*
39 *Sequeſtratu villa, vel Caſtro, cui eſt annexũ iuſpatronatus, ſi durante ſequeſtro vacauerit beneficium, ſequeſter ad illud eligere, vel præſentare poteſt.*
40 *Vſufructuarius omnium bonorum hereditariorum poteſt præſentare in iurepatronatus ipſis bonis annexo.*
41 *Iuſpatronatus transfertur cum vniuerſitate, vel villa, cui eſt annexum, data in feudum, vel emphyteuſim.*
42 *Præſcripta vniuerſitate præſcribitur & iuſpatronatus illi adhærens.*
43 *Iuriſpatronatus vno fructu præſcripto, putà præſentationis, vtilitatis, aut alterius honoris, non intelliguntur præſcripti alij fructus, quorum vſus non eſt præſcriptibilis.*
44 *Iuſpatronatus vt præſcribatur, quod tempus requiratur, oſtenditur.*
45 *Bonis omnibus confiſcatis an iuſpatronatus illis annexum publicatum cenſeatur; remiſſiuè.*

EPISCOPI SINE CONSENSV AN iuſpatronatus in aliquem poſſit transferri.

ALLEGATIO LXXI.

TRANSFERTVR iuſpatronatus de vno in alium principaliter quatuor modis *gloſ. verbo fundatione in cap. pia mentis 16. q. 7. Zech. de benefic. & penſ. cap. 12. num. 5. Card. Tuſch. lit. I, concl. 613. num. 17.* me citato in hoc loco *Vinan. in praxi iuriſpatr. lib. 4. cap. 1. num. 1. in 2. edit.* Primò ſucceſſione *cap. conſiderandum, 16. quæſt. 7.* Secundò donatione, *cap. ex inſinuatione de iurepatronatus.* Tertiò permutatione *cap. nemini, 16. q. 7.* Quartò venditione cum vniuerſitate bonorum, in qua ſit iuſpatronatus *cap. cum ſeculum,* & ibi *gloſ. verbo emptorum, de iurepatronatus.* 1

Primo modo transfertur iuſpatronatus ſucceſſione, 2
quando ſcilicet cum vera vniuerſitate venit, ideſt, hæreditate, in qua quis ſuccedit, tunc enim transfertur acceſſoriè *Card. Mantic. Rote deciſ. 140. num. 2. Card. Tuſch. pract. concl. lit. I, concluſ. 612. in fine,* & ſic tranſmittitur ad 3
hæredes ſiue ſint ſui, ſiue extranei, ſiue ſuccedant ex teſtamẽto, ſiue ab inteſtato, *Clem. plures, de iurepatr. Bonacoſ. tom. 1. comm. opin. lib. 1. tit. 5. n. 36. pag. 170. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 4. princip. n. 46. Aloyſ. Ric. in collect. deciſ. p. 4. collect. 1025. Cald. Pereira de empt. c. 12. n. 16. I'gol. de poteſt. Epiſcopi c. 51. in princ. n. 6. verſ. tertio, Frãc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. par. 2. cap. 6. num. 25. verſ. ſecundo,* & me citato in hoc loco, *Vini. dict. lib. 4. cap. 2. num. 1. Murant. in repet. l. ſi poteſt, num. 33. ff. de acquirenda hæredit.* vbi etiam reſoluit, 4
quod non poteſt filius renuntiare hæreditati paternæ, & retinere iuſpatronatus Eccleſiæ, imo renunciando hæreditari, perdit illud, quia tranſit cum vniuerſitate bonorum. Sic etiam bonorum poſſeſſor ſuccedit in iu- 5
repatronatus, cum ſit vt hæres, *§. quos autem, inſtit de bonorum poſſeſſione, Lambert. de iurepatr. lib. 1. p. 2. q. 2. art. 24.* Hinc etiam curator hæreditatis iacentis poteſt præſen- 6
tare ad beneficium iuriſpatronatus dictæ hæreditatis, *Aloyſ. Riccul. in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. par. 1. deciſ. 11.*

An autem iuſpatronatus hæreditate vendita in em- 7
ptorem tranſeat; quæſtio eſt dubia, in qua communis ſententia tenet tranſire ex *dict. cap. ex litteris, & cap. cum ſeculum,* quia hæreditas eſt quid vniuerſum, *l. bonorum 2. ff. de verborum ſignificat. l. hæreditas, ff. de petitione hæreditatis,* ita *Molin. de primog. lib. 1. cap. 24. num. 15. Covar. lib. 2. variar. cap. 18. num. 8. Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori Eccleſ. reſol. 162. nu. 2.* vbi dicit ita tenuiſſe *Rotam, Gratian. Craſſ. Mart. Anton. Genuenſ. Mozz. Paul. de Citadinis, Lambert.* & alij, quos refert *Nicol. Garc. de benef. par. 5. cap. 9. nu. 11.* Verum contraria ſententia verior eſt ex eo, quod licet 8
iuſpatronatus tranſeat cum vniuerſitate bonorum, cui adhæret, etiam ſine ſpeciali expreſſione, non tamen tranſit cum vniuerſitate, in qua rerum particularium, ſeu ſingularium eſt neceſſaria ſpecifica traditio, ſicut eſt quando venditur hæreditas, *l. qui tibi, C. de hæred. vel actio. vendit.* quare hanc ſententiam ſequuntur *Emman. Coſt. in cap. ſi pater, verbo Trebellianica num. 7. de teſtam. lib. 6. Spin. d. gloſ. 4. n. 116. Cald. Pereira de nomin. emphyteuſis q. 21. num. 53. Soar. de relig. lib. 4. de ſimonia, cap. 28. num. 12. & 17.* plures per *Cened. ad Decret. collect. 5. num. 2.* ſequitur *Garcia dict. cap. 9. à num. 13.* vbi *num. 16.* intelligit cum aliis ſupra citatis, quando iuſpatronatus eſſet de per ſe principale, & diſtinctum, ſeu perſonale: nam ſi in hæreditate, ſeu bonis hæreditatis eſſet villa, ſeu caſtrum, cui iuſpatronatus adhæreret, & annexum eſſet, tunc ratione villæ, vel caſtri in conſequentiam tranſiret in emptorem hæreditatis ex *dict. cap. ex litteris, & cap. cum ſeculum.*

9 In fideicommiſſarium, cui reſtituta eſt hæreditas, non tranſit iuſpatronatus, ſed remanet penes hæredem, per *l. quia perinde, & l. quamus, ff. ad Trebell.* ita tenent *Roch. de iurepatron. verbo ipſe, vel is, à quo, quæſt. 9. Molin. dict. lib. 1. cap. 24. à num. 5.* alter *Molin. de Iuſtit. tractat. 2. diſputat. 188. ad finem, Camil. Borrel. in ſumma omnium deciſionum tit. 32. numer. 63. Luſitanus noſter Benedict. Aegid. ad l. 1. Cod. de ſacroſanctis Eccleſiis p. 5. §. 2. numer. 18. Peregrin. de fideicommiſſis, art. 6. numer. 37. Cened. dict. collect. 5. numer. 4. Nicol. Garcia dict. cap. 9. num. 17.* vbi *numer. 18.* intelligit ſi iuſpatronatus ſit perſonale, & non annexum bonis.

10 Quæ ſupradicta ad propoſitum noſtrum accommodans ſic intellige, vbi iuſpatronatus cum vniuerſitate, ſiue hæreditate transfertur in hæredem, vel quia ſuccedit, vel quia emit hæreditatem, in qua erat villa, ſeu caſtrum, cui iuſpatronatus annexum exiſtebat, tunc conſenſus Epiſcopi non requiritur *dict. capit. ex litteris, cap. cum ſeculum*, & ibi *Abb. de iurepatronatus, Vinian.* 11 *in praxi iuriſpatronatus par. 1. lib. 4. cap. 1. num. 2.* In aliis vero caſibus, in quibus iuſpatronatus transfertur de per ſe, vel inter viuos ex contractu, aut donatione, diſtinguendum eſt inter tranſlationem, quæ fit in Eccleſiam, vel locum religioſum; & illam, quæ fit in laicum, ita vt ex contractu in Eccleſiam, vel locum religioſum valeat iuriſpatronatus tranſlatio ſine Epiſcopi conſenſu *cap. illud, de iurepatronatus, cap. vnic. eodem tit. lib. ſexto, Vini. tom. 1. commun. opinion. lib. 1. titul. 4. num. 9. pag. 167. Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 177. num. 3. Soar. dict. lib. 4. de ſimonia capit. 28. num. 15. Vinian. d. lib 4. cap. 1. num. 16. in* 12 *2. edit.* Si autem fiat tranſlatio in laicum, non valet ſine Epiſcopi conſenſu, *dict. cap. vnic. à princip.* à contrario ſenſu, *Mantic. deciſ. 86. n. 5. Farinac. p. 1. recent. deciſ. 686. n. 3. Vinian. dict. par. 1. lib. 1, cap. 1. n. 14.* Idem eſt ſi ex vltima voluntate iuſpatronatus transferatur ex titulo particulari, putà ex legato, quia ſi legetur Eccleſiæ, non requiritur conſenſus, qui tamen accedere debet, ſi fiat laico, vel clerico recipienti nomine proprio, *Abb. in dict. cap. cum ſeculum, num. 6. & in dict. cap. illud, num. 4. de iurepatronat. Vinian. d. par. 1. lib. 4. cap. 1. num. 5.* aliàs *num.* 18. ſecundum nouam impreſſ.

13 Ratio autem quare conſenſus prædictus requiratur in tali tranſlatione eſt, vt aduertat Ordinarius an interuenerit labes ſimoniaca, *Abb. in dict. cap. illud. num. 6.* Vel quia ſicut in fundatione reſeruatur iuſpatronatus cum dicto conſenſu ex gratia, & ſic fit capax laicus iuriſpatronatus, ita in tranſlatione per dictum conſenſum inducitur dicta capacitas in eum, in quem fit tranſlatio, *Vinian. dict. par. 1. lib. 4. cap. 1. num. 6. & num. 7.* reſoluit 14 non requiri conſenſum Capituli copulatiue, cum con- 15 ſenſu Epiſcopi, *& num. 10.* quod talis conſenſus ſemper debet eſſe expreſſus, niſi ſcienter admiſſus ab Ordina- 16 rio fuiſſet, *& num 12.* quod talis donatio ſi ſit facta ſine Epiſcopi conſenſu, legitima præſcriptione præſumi- 17 tur per *cap cura, de iurepatronatus, & num. 15.* quod huiuſmodi conſenſus debet eſſe Epiſcopi illius diœceſis, in qua ſita eſt Eccleſia, & *num.* 18. per text. *in d. cap. cura de iurepatron.* qui conſenſus Epiſcopi ex poſt facto poteſt 18 adhiberi, quod etiam tenent *Camp. in diuerſ. Iuris Canon. rub. 11. cap. 15. num. 361. Flamin. de reſignat. libro 8. queſt. 10. numer. 7. & 8. Menoch. de præſumpt. lib. 6. queſt. 34. numer. 14. cum ſequentibus, Vinian. dict. libr. 4. cap. 1. nu-* 19 *mer. 36. in 2. edit.* Nam vbi conſenſus requiritur in aliquo actu ſufficit, quod quandocumque præſtetur cum ſiue præcedat, ſiue ſequatur, actus ſemper ſit validus, *Anton. Gomez. l. 13. Taur. numer. 6. Tiraquel. de iure mar. glo. 6. à numer. 1. Flamin. dicto libr. 8. quæſtion. 8. numer. 105. Cald. Pereira de extenſt. emphyt. capit. 11. numero 7. Vinian. dict. libr. 4. capit. 11. numer. 36. in 2. edition.*

20 Secundo modo tranſit iuſpatronatus de vno in alium per donationem, *gloſ. in cap. piamentis, 16. quæſt. 7.* & eſt *text. in capit. ex inſinuatione*, vbi *gloſ. verbo liberaliter, & in capit. nullus, de iurepatronatus, Tiraquel. in l. ſi vnquam, verbo donatione largitus, numer. 353. Vgol. dict. capit. 51. in princip. numer. 6. verſ. quarto, Franciſc. Leo dict. cap. 6. numer. 25. verſ. tertio, Lambertin. lib. 1. parte 2. quæſt. 4. art. 1. Monet. de commutat. vltim. volunt. capit. 11. numer. 213. Card. Seraph. deciſ. 725.* vbi reſoluit, quod in 21 donatione omnium bonorum, iurium, & actionum venit iuſpatronatus, quod etiam tenet *Aloyſ. Ruccius.* contra *Lambert.* & alios in *dicta praxi rerum fori Eccleſiaſt. reſol. 147. per totam, & reſol. 162. num. tertio.*

In donatione generali facta à Rege non venit iuſpa- 22 tronatus, niſi de eo ſpecifica fiat mentio, *Cabed. Luſit. deciſ. 27. num. 10. par. 2. & de patronat. Regiæ Coronæ capit. 3. num. 3. Bened. Aegid. in repet. l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ. par. 5. §. 2. num. 18. verſ. 3.*

In hac iuriſpatronatus donatione ſi fiat de laico in 23 laicum, neceſſariò interuenire debet Epiſcopi conſenſus *Mantic. deciſ. 86. num. 5. Rota* apud *Farin. deciſ. 257. nu. 1. p. 2. recent.* & *deciſ. 576. p. 1. recent.* aliàs ſine dicto conſenſu non valet, *Seraph. deciſ. 884. num. 1. Borrell. d. tit. 32. num. 3.* quam quidem Capitulum Sede vacante confir- 24 mare non poteſt, ex reſolutis per *Steph. Grat. diſcept. forenſ. cap. 303. num. 10. cum ſeqq.* Vicarius Epiſcopi quamuis iu- 25 riſpatronatus donationi abſque ſpeciali facultate auctoritatem interponere non poſſit, vt dixi *Alex. 54. nu. 75.* ſi tamen de facto interpoſuerit, præſtabit titulum ad præſcribendum, *Seraph. deciſ. 884. n. 2.*

Si vero donatio fiat Religioſis per patronum etiam 26 laicum, huiuſmodi conſenſus non requiritur *d. cap. illud, & de iure patronatus, d. cap. vnic. eodem tit. in 6. Vini. tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 4. n. 9 pag. 167. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 20. q. 5. Steph. Grat. d. cap. 177. num. 3.* Si autem 27 fiat ab Eccleſia alteri Eccleſiæ requiritur dictus conſenſus, quia ſine illo Eccleſia alienare non poteſt, *capit. ſine exceptione, 12. q. 2.* quod ſolum procedere ſi donatio fiat laico dicunt deciſum *Seraph. deciſ. 1312. Vinian. d. part. 1. lib. 4. cap. 1. num. 14.*

In donatione tamen, qua vnus patronus alteri pa- 28 trono ſocio ius ſuum remittit, vel renuntiat, non eſt neceſſarius Epiſcopi conſenſus, *Cald. Pereira de reſol. emphyt. cap. 8. num. 3. Caputaq. deciſ. 284. part. 1. & deciſ. 131. num. 4. par. 2. Camp. in diuerſorio Iuris Canon. rubr. 11. c. 13. num. 368. praxis noua Epiſcop. par. 2. cap. 5. nu. 9. verſ. deſcendentes, Verall. deciſ. 318. num. 1. par. 2. Farin. par. 1. tom. 1. deciſ. 707. numer. 4. Vinian. d. par. 1. lib. quarto cap. 1. num. 13.* vbi dicit tutius eſſe in hoc caſu conſenſum adhibere, *Azor. dicta par. 2. cap. 20. q. 6. praxis Epiſcop. par. 1. verbo iuſpatronatus. §. 2. verſ. ſecundum dubium*, vbi dicit, quod licet 29 poſſit fieri donatio compatrono ſine conſenſu Epiſcopi, non tamen filio compatroni ſine illius conſenſu optime *Cald. Pereira dict. cap. 8. num. 3. & de poteſtate eligendi cap. 1. num. 24.* quia filius in vita parentis, qui eſt patro- 30 nus non reputatur compatronus. Quinimò & poſſe compatronos inter ſe conuentiones, permutationes, donationes, & ceſſiones facere abſque Epiſcopi conſenſu probat text. in *Clem. 2. de iurepatron. & ibi gloſ. verbo libere, Peregr. conſ. 87. num. 6. vol. 3. Gonz. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 45. §. 1. num. 58.* cuius gloſſæ auctoritate poſſe hæredes ſua auctoritate, abſque Superioris conſenſu facere concordiam de alternis vicibus præſentando Rectorem reſoluunt *Tiraq. de iure prim. q. 17. opin. 6. num. 9. Azeued. l. 9. num. 2. tit. 6. lib. 1. noua recop. Cened. ad Sextum collectan. 7. num. 2.*

Tertio modo iuſpatronatus de vno in alium per 31 permutationem tranſit. quod ſi in laicum transferatur, Epiſcopi conſenſus requiritur: ſecus vero ſi in Eccleſiam, aut clericum nomine Eccleſiæ, *Azor. dict. cap. 20. quæſt. 7. Roch. de iureparonat. in verbo ipſe, vel is à quo, quæſtion. 16. numer. 28. Vinian. dict. par. 1. libr. 4. capit. 3.*

Monet.

Afonet.de commut.vltim.volunt.cap.11.num.211. Itaetiam in ceſſione idem reſoluit *Brunor. à Sole in locis commun.*
32 *verbo ius,num.15.* Qui quidem conſenſus in hac permutatione, vel donatione ab Epiſcopo præſtandus, poteſt poſt interitum permutantis, vel donantis concedi, & eo tempore impertitus, eſt adeò validus, quod præſentatus poſtea à donatario præferatur præſentato à donantis hærede, *Gail. in repet. cap. fin. colum.39.de elect. in 6. Pute. deciſ. 16.num. 2.lib. 2. Campanil. dict. cap. 13. num.372.*

33 Quarto modo transfertur iuſpatronatus de vno in alium per venditionem veræ vniuerſitatis, in qua ſit iuſpatronatus, vel cui inſeparabiliter adhæreat, *cap. ex litteris,de iurepatronatus, Spin.dicta gloſ. 4. num. 111. Soar. dict.lib.4.de ſimonia,cap. 28. num. 12. cum ſequentibus, & à num.18.Surd.de alimen.tit.9.queſt. 22. num. 27. & 28. Vivian.dict.par.1. lib. 4. cap.5. Menoch. de præſumption.lib.3. queſt,90.num.25.Conar.lib.1.variar. cap. 13. num. 3. & 4. Gregor.l.68.verbo tal villa,tit.18.par. 3. Cened. ad decretal. collect,5. Menoch.conſil.90.num.118.& 125.Molin. de Iuſtit.*
34 *tract.2.diſp.620.num. 6. Rota in vna Tolet. iurisprælentandi ſecunda Iunij 1612.coram Illuſtriſſ.Patriarcha Manzanedo* apud *Farinac.par.2.tom.1.deciſ.399. Nicol.Garc.d.cap.9.n.* 19.Nam iuſpatronatus vendi,ſeu alienari poteſt ſub bonorum generalitate, *Cald.Pequira de renouat. emphyteuſis, queſt.21.num.53.Soar.d.cap.28.num.12.& 17.Cenall. com-*
35 *munium contra communes tom.4.queſt.897. à num. 559.* De per ſe tamen vendi non poteſt:nam tunc ſuo iure priuatur,& Eccleſia remanet libera,*cap.quia clerici,* & ibi,*gloſ. & Abb.num. 6. de iurepatr.* Et excommunicari debent ſi perſonæ ſingulares vendiderint, ſi verò Vniuerſitates ſint,interdicto ſubiici *Concil.Trident.ſeſſ.25.de reform.cap. 9.verſ.hoc edictum,Vgolin.d.cap.15.§.1. num. 3.* Et vlterius in tali venditione,ſimonia committitur,*cap.de iure,de iurepatronatu, Azori.d.cap.20.queſt.8.Soar.d. lib. 4. de ſimonia cap.28.num.17.cum ſeqq. Vivian.dicto cap.5.num.5.Re-*
36 *buff.in commentar.ad l.conſultissimum, 29.ff. de verborum ſignificat.verſ.item ſi vendatur,pag.169. in princip.*vbi etiam reſoluit, quod ſi vendatur villa & iuſpatronatus, licet non valeat venditio quoad iuſpatronatus,valebit tamen quoad villam,cum vtrumque æquè principaliter vendatur,& vno deficiente alterum non extinguatur, de quo etiam *Roch. verbo ipſe,vel is à quo,num.52.Vivian.dict.par.*
37 *1.lib.4.cap.5.num.* 12. Et iuſpatronatus ſicut principaliter vendi non poteſt, ita nec actio ad ipſum,*Aleyſ.Ricc. d.praxi reſolut.193.*

38 Primò amplia reſolutionem prædicti quarti modi procedere in tranſlatione villæ,vel caſtri dati in dotem, cum quo tranſit iuſpatronatus illi annexum, vt per *Paſt.in repet.cap.§.43.in princip.Bart.de decima tuterum, cap. 23.num.19.& tract.de non meliorandis filiabus cap.26.num. 1.Tiraquel.poſt leges connubiales,gloſ.9.num.7. Molin. d. lib. 1.cap.24.num.3.Menoch.conſil.66.num.27. D.Barb. in l.diuortio,§.ſi vir,num.55.cum ſequentib.ff.ſoluto matrim. Perez. l.1.tit.6.lib. 1.Ordinan.pag.144.Nicol. Garc. de benefic.par. 5.cap.9.à num.149.remiſſiuè, Azened.l.9.num.4.tit.6.lib.1. noua recop.& l.7.num.2.tit.3.lib.6.Mantica Rotæ deciſ.140. num.13.Vivian.d.par.1.lib.4.cap.7,num.6.*

39 Secundò amplia in ſequeſtratione villæ,vel caſtri,cui eſt annexum iuſpatronatus, quia cum illo tranſit iuſpatronatus,& ſi durante ſequeſtro vacauerit beneficium, cuius electio, vel præſentatio ad ſequeſtratam villam pertinebat,ſequeſter ad illud beneficium vacans eligere, vel præſentare poteſt, ita *Doct.in cap.examinata,* vbi *Innocen.num.1.& Felin.num. 10. de iudic.* idem *Felin. in cap. cum Bertoldus,num.30.de re iudic.Gigas de penſion.queſt.72. num.3.Roch.d.verbo ipſe,vel is,num.71.Corraſ. lib. 3. miſcellan.cap.2.num.16.& in paraphraſi Sacerdotum par.2.cap.6. à num.2.Rebuff.in tract.nominat.queſt.14. num. 76. Gutier. de tutelis par.3.cap.7.num.18.Doctor.Sabagun. in cap. fin.de ſequeſtrat.poſſeſſionis à num.56,Azor.d.par.2.lib. 6. cap. 25. queſt.17.Valer.Reginald.in praxi fori pœnitent.lib.30.tract. 4.num. 245.* citati per *Cenall.* quamuis ipſe contrariam opinionem veram, & receptam dicat,*communium contra commun.queſt.740.à num.3.cum ſequentib. Cened d. collect.5. num.10.& practicar.ac canonic.queſt.lib.1. queſt.10. per totam*, vbi *num.vlt.* reſoluit tunc demum ſequeſtrem habere ius præſentandi, quando eſt ſequeſtratum, vel apprehenſum ius,aut dominium alicuius, cui eſt annexum iuſpatronatus, tunc enim cum nullus reperiatur dominus directus rei apprehenſæ,ſed litigantes ab illius poſſeſſione expellantur, ſic vt conſulatur Eccleſiæ vacanti, merito ſequeſter præſentare poteſt. Secus verò quando nec dominium, nec proprietas rei,ſed fructus illius, vt pignori obligati, ſequeſtrantur, eo enim caſu cum remaneat verus dominus, non præſentabit ſequeſter, nec pignorator,quo caſu procedit text.*in cap. cum Bertoldus, de ſenten.& re iudic.*

Tertiò amplia in vſufructuario omnium bonorum 40
hæreditariorum, quia cum in hæreditate ſit iuſpatronatus,debet ipſe præſentare,*Menoch.conſ.66.num.26.Cened. d.collect.5.num.5. Lambertin.lib.1.par.2.queſt. 9. art. 3. Vivian.par.1.lib.4.cap.7.num.6.Aloyſ.Ricci.in deciſ.Curiæ Archiep.Neapol.p.1.deciſ.23.Borrell.d.tit.33.n.239.*

Quartò amplia in conductione,feudo,vel emphyteu- 41
ſi alicuius Vniuerſitatis,vel villæ, cui eſt annexum iuſpatronatus, quia acceſſoriè cum vniuerſitate data in feudum vel emphyteuſim transfertur iuſpatronatus, *Ioſeph. Ludouic. tom. 3. communium opin.tit. de iurepatron. concl.vni.verſ.acquiritur etiam,pag. mihi 534.col.2.Cened.d. collect.5.num.10. Vivian.d.par.1.lib.4.cap.6.*vbi tamen *nu.* 4.cum *Abb.in cap. querelam, num. 19. de electio.* reſoluit, quod ſi Parochiani debent præſentare Parochum, eum non debent præſentare conductores domorum in Parochia exiſtentium,ſed domini locatores, qui habent iuſpatronatus ex præſumpta fundatione,conſtructione,ſeu dotatione,niſi conſuetudo ſit in contrarium.

Quinto amplia in præſcriptione vniuerſitatis bono- 42
rum, cui annexum eſt iuſpatronatus, quia præſcripta vniuerſitate,præſcribitur & iuſpatronatus illi adhærens, *Felin.in cap.cauſam, num.8.de præſcription. Roch.dicto verbo ipſe,vel is,à quo,queſt.36.num.81. cum ſeqq.* Præſcripto tamen vno fructu iuriſpatronatus, putà præſentationis, 43
vel alterius honoris, vtilitatis, vel oneris, non intelliguntur præſcripti alij fructus, quibus vſus non eſt præſcribens, *Lambertin.lib.1.par.2.queſt.11. art. 4. Vivian.d. par.1.lib.4.cap.8.num.3.*vbi *num.* 4. quod ad hoc,vt præ- 44
ſcribatur iuſpatron. requiritur tempus quadraginta annorum ex actu continuato, & quod præſcribens ſit in bona fide,cum ſcientia,& patientia domini, contra quem præſcribitur. In iurepatronatus regio non procedit,quia hoc præſcribi non poteſt,*Cabed.Luſit.deciſ.65.num.3.par. 2.& de patron. Regia Corona, cap.7.num. 5.* Hodie autem ſeruari debet decretum *Concil.Trident.ſeſſ.25. de reformat. cap. 9.* vbi iuſpatronatus debet oſtendi ex fundatione, ſeu dotatione,ſiue ex multiplicatis præſentationibus per antiquiſſimum temporis curſum, qui hominum memoriam excedat, aliáſve ſecundum iuris diſpoſitionem, vt *Alleg.ſeq.oſtendam.*

Sextò amplia in publicatione omnium bonorum,ſeu 45
vniuerſæ hæreditatis patroni delinquentis facta, etiam per iudicem ſecularem, nam publicando bona, quibus iuſpatronatus eſt annexum, dicitur quoque indirectè,& acceſſoriè iuſpatronatus publicari,& in Fiſcum tranſire, qui Fiſcus aduenientе vacatione vice patroni banniti, cuius fuerunt in Fiſcum incorporata omnia bona, præſentat Rectorem ad vacantia beneficia, ſed quia reſolutio hæc aliquas patitur declarationes, quas in præſenti tractare non eſt meum, poterit lector pro pleniori illius explicatione conſulere *Clar.§. fin. queſt. 78. num.8.Roch.dict.verbo ipſe,vel is,queſt.29.num.69.Emman. Soar. recept.ſent.verbo Patronatus ius, Molina dict. cap.24.à*

Digitized by Google

num.26. Vivian.tom.2.communium opinion.lib.9.tit. 31. num.2. Perez. d.l.1.gloſſi el que fuere, quæſt.8. Coſta d.verbo trebellianica, num.7. Spino.d.gloſ.4. num.115. Decian. tract. criminal.lib.5.cap.44.num.24 Surd.de alimentis, tit.9. quæſt.22. num.28. D. Sahag.in cap.quanto,de iudic.à num. 27. Azori. inſtitut.moral.par.1.lib.8.c.12.quæſt.9. Farin.in de praxi crimin.par.1.quæſt.25.num.151.& de hæreſi.quæſt.190.f.1.nu. 24.Nicol.Garc.dict.cap.9.à num.25.Vivian.in praxi iuriſpatron.par.3.lib. 15. cap. 2. Sanch. in præcepta Decalogi lib.2. cap.19.per totum,Franc.Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici par. 2.cap.6.num.36. Rot.deciſ.53.num.5.par.1.recent. D.Later. in ſuo tract.de re benefic.lib.2.quæſt.14.num. 21.cum multis ſeqq. vbi *num.26.*poſt *D.Coccin.deciſ.232.num. 1.* reſoluit iuſpatronatus annexum alicui caſtro, confiſcato caſtro tranſire in fiſcum laicum ratione annexionis, *& num. 28.& 29.*poſt *Rot. & D. Coccin. citatis locis*, docet quod quando non adeſt huiuſmodi annexio, patronatus minimè tranſit in fiſcum laicum,*& num.*30 diſputat an Eccleſia hinc acquirat ſtatum libertatis.

46 In caſibus ſupradictis vbi iuſpatronatus cum vniuerſitate,villa,vel caſtro ad alium transfertur, non requiritur Epiſcopi conſenſus per text.*in cap. ex litteris, & in cap.cum ſeculum*,vbi *Abb.de iurepatr.Monet.de commut.vlt. volunt.cap.11.à num.21c.*

S V M M A R I V M.

1 *Inſtitutio propriè,per quam præſentatus à patrono inſtituitur,dicitur tranſlatio iuris non libera à ſuperiore facta, ex qua plenum ius datur inſtituto.*

2 *Requiſita ad inſtitutionem obtinendam ſunt beneficij vacatio, exiſtentia iuriſpatronatus, habilitas præſentati, & præſentatio facta in tempore.*

3 *Præſentatio in beneficio iuriſpatronatus ſit per patronos, quando Eccleſia vacat.*

4 *Reges Luſitania conſueuerunt & ſolent promittere commendas vacaturas, vel præſentare aliquem in Eccleſia ſui patronatus in genere.*

5 *Patronus in habitu habet ius præſentandi,illud tamen non habet in actu,niſi à tempore vacationis.*

6 *Promiſſio facta per patronum de beneficio vacaturo, per mortem beneficiarij non conualeſcit.*

7 *Vacatio beneficij propriè,& vere per mortem Rectoris fit.*

8 *Mors omnia ſoluit.*

9 *Vacat per renunciationem beneficium, per quam amittitur omne ius in eo competens.*

10 *Permutatio facta de beneficio iuriſpatronatus ſine patroni conſenſu venia annullanda.*

11 *Conſenſus patroni requiſitus in renunciatione beneficij iuriſpatronatus poteſt præſtari ante & poſt præſentationem.*

12 *Beneficium vacat ob delictum Rectoris,primationem,ſeu depoſitionem inducens.*

13 *Beneficium primum vacat ipſo iure per adeptionem ſecundi incompatibilis cum eo,itaut patroni poſſint præſentare.*

14 *Beneficium primum quando vacet per aſſecutionem ſecundi,remiſſiuè.*

15 *Patroni ſemper poſſunt præſentare ad beneficium ſui iuriſpatronatus quomodocunque vacet.*

16 *Vacationis tempore ille habet Eccleſiæ cuſtodiam,qui habet ius inſtituendi.*

17 *Cuſtodia Eccleſiæ tempore vacationis ſpectat ad patronos Eccleſiaſticos.*

18 *Cuſtodia Eccleſiæ pertinet ad Epiſcopum, quando patroni ſunt laici.*

19 *Cuſtodia Eccleſiæ Parochialis cuiuſcunque iuriſpatronatus in vacatione ipſius bodie per Concil. Trident. commendatur Vicario ab Epiſcopo conſtituendo, qui onera ipſius Eccleſiæ ſuſtineat,donec ei de Rectore prouideatur.*

20 *Iuriſpatronatus titulus ex fundatione, vel dotatione debet eſſe,qui ex authentico documento, & aliis à iure requiſitis oſtendatur.*

21 *Probationes in iurepatronatus quare tam exactæ requirantur, oſtenditur.*

22 *Authenticum documentum eſt publica ſcriptura,cui creditur ſine aliquo adminiculo & iure,aut conſuetudine ſpeciali.*

23 *Scriptura publica dicitur,quæ conficitur per actuarium,ſeu iudicem,cum duorum, vel trium teſtium ſubſcriptione, aut præſentia.*

24 *Scriptura authentica ad probandum iuſpatronatus requiſita cenſetur Bulla Epiſcopi,ſeu conſenſus in ſcripto datus ad fundandum,conſtruendum,ſeu dotandum.*

25 *Probatio iuriſpatronatus per authenticas ſcripturas eſt facienda,itaut per teſtes non ſufficiat.*

26 *Teſtium atteſtationes in actis redacta cenſentur authentica ſcriptura, ita quod per illas intelligatur ſatisfactum diſpoſitioni Concilij ſeſſ.25.de reformat.cap.9.*

27 *Scriptura vt dicatur authentica,debet continere omnia requiſita à iure neceſſaria tam in confectione, quam in extractione.*

28 *Iuſpatronatus probatur ex fundatione,vel dotatione per antiquiſſimum temporis curſum.*

29 *Iuſpatronatus ex fundatione probatum præſumitur,probata immemoriali,licet hoc non appareat.*

30 *Præſentationes multiplicatæ probant iuſpatronatus, dato etiam quod eſſent interpollatæ,& non ſucceſſiuæ.*

31 *Præſentationes multiplicatæ dicuntur ad minus duæ.*

32 *Pluralis locutio duorum numero eſt contenta.*

33 *Dictio,multum, verificari poteſt in duobus ſecundum ſubiectam materiam.*

34 *Conſtitutio iuris communis reſtrictiua,ſeu correctoria, ita eſt interpretanda vt minus ladat ius commune, quam fieri poſſit.*

35 *Antiquum in materia probationis illud dicitur,quod excedit tempus centum annorum.*

36 *Tempus immemoriale probari poteſt numeria quadraginta annorum, & quod de reliquo tempore teſtis deponat ſecundum auditum & famam.*

37 *Teſtes ad probandum tempus immemoriale debent eſſe ſaltem ætatis 54.annorum.*

38 *Probatio temporis immemorialis quando ſit per ſcripturas & inſtrumenta centum requiruntur anni, ſi vero per teſtes ſufficiunt ſexaginta.*

39 *Immemoriales per teſtes non dicitur ſufficienter articulata, ſi teſtes non dicant, quod non audierunt, nec viderunt contrarium.*

40 *Iuſpatronatus plene probatur ex pluribus enunciatiuis antiquorum inſtrumentorum à centum annis,& circa,etiamſi enunciatiua haberent originem ab eiſdem patronis, & perſonis ſuſpectis.*

41 *Verba enunciatiua in antiquis plene probant.*

42 *Iuſpatronatus etiam ſecundum iuris diſpoſitionem probari poteſt.*

43 *Iuſpatronatus per famam concurrente longiſſima præſentandi poſſeſſione probari poteſt.*

44 *Fama ſola non ſufficit ad probandum inſpatronatum,ſed debent concurrere alia coniectura in antiquis.*

45 *Iuſpatronatus in dubio præſumitur ex fundatione, dotatione,vel conſtructione.*

46 *Iuſpatronatus non probatur ex certo ſubſidio alicui tanquam patrono præſtito.*

47 *Littera inſtitutionales Antiſtitum probant inſpatronatus.*

48 *Libri viſitationum non ſufficiunt ad probandum inſpatronatus.*

49 *Sententia Epiſcopi, qua iudicauit ad præſentationem alicuius patroni beneficium pertinere, non probatur inſpatronatus,niſi antiqua ſit.*

50 *Littera maiuſcula inſcripta in lapide poſito in publico ab immemoriali tempore citra plene probant inſpatronatus.*

51 *Scriptura inciſa in lapidea columna plenam fidem faciunt.*

52 *Lapides,ſeu columnæ, quibus littere inciſæ ſunt, probant confinia.*

53 *Chronicis,quibus à maioribus noſtris fides communiter adhibita eſt, credere debemus.*

54 Pro

54 *Probatio, que requiratur in iurepatronatu, quod ex vſurpatione præſumitur, oſtenditur.*

55 *Præſentationes continuate, que omnes effectum ſortite ſint, de ſubſtantia requiruntur in probatione iuriſpatronatus, quod ex vſurpatione præſumitur.*

56 *Præſentationes effectum ſortiri dicuntur, ſi ſint confirmate.*

57 *Poſſeſſio quinquagenaria, que per ſcripturas authenticas requiritur in probatione iuriſpatronatus ex vſurpatione, non poteſt fieri per teſtes.*

58 *Forma data eſſe rei, & ad unguem eſt ſeruanda.*

59 *Anni quinquaginta poſſeſſionis, que per ſcripturas authenticas requiritur in probatione iuriſpatronatus ex vſurpatione, debent ſumere initium ab illo die, quo apparet factam fuiſſe primam præſentationem, vſque ad diem ultimo poſtremo note.*

60 *Scriptura authentica non ſolùm exiguntur in probandis præſentationibus continuatis, verum etiam in probatione effectuationis.*

61 *Inſpatronatus ex vſurpatione præſumitur in potente.*

62 *Inſpatronatus in Vniverſitatibus, etiam parvis ex vſurpatione acquiſitum præſumitur.*

63 *Iuriſpatronatus vſurpatio non præſumitur, niſi conſtet de doloſa occupatione, cuius contrarium in perſona potenti, magnate, vel vniverſitate cenſuit Sacra Congregatio, & Rota Romana.*

64 *Inſpatronatus ex vſurpatione acquiſitum non præſumitur, ſi non totius vniverſitatis, ſed illius partis eſſe prætendatur.*

65 *Perſona potentes, in quibus vſurpatio iuriſpatronatus præſumitur, ſunt Imperator, Reges, Infantes, Barones aliique magnates, prout in quolibet de familia Romana Vrſinorum, vel Columna.*

66 *Inſpatronatus priuatorum non admittit præſumptionem vſurpationis.*

67 *Inſpatronatus dicitur priuatorum, quando patroni non ſunt domini temporales loci, vbi fundatum eſt.*

68 *Probatio, quam exigit Concil. Triden. in iurepatronatus ex vſurpatione acquiſito, non requiritur, ſi agatur non contra Eccleſiam, ſed inter ipſoſmet patronos.*

69 *Inſpatronatus poteſt præſcribi ab vno contra alium compatronum ſpatio quadraginta annorum cum titulo colorato.*

70 *Succeſſio in iurepatronatus hereditario iure delata datur in ſtirpes, & non in capita.*

71 *Probatio deſcendentiæ patronorum ad effectum præſentandi non requiritur ſtante quaſi poſſeſſione præſentandi.*

72 *Præſentari poſſunt in iurepatronatus omnes, qui prohibiti non reperiuntur.*

73 *Laicus eſt incapax beneficiorum, etiamſi incedat in habitu & tonſura, & communiter reputetur clericus.*

74 *Laicus non poteſt præſentari ad beneficium.*

75 *Villaloborum familia nunc Marchiones Aſtorgæ in Sede Legionenſi ex privilegio Pontificio Canonici ſunt.*

76 *Nominatio facta per patronos laicos etiam de non clerico ad beneficium eſt valida.*

77 *Laicus ad beneficium non poteſt præſentari, quamuis ſtatim poſtea ſumpſerit clericatum, quia Ordo debet neceſſariò præcedere.*

78 *Capacitas tempore præſentationis in beneficiis attenditur.*

79 *Servus non poteſt præſentari, niſi manumiſſus ſit, & fiat clericus.*

80 *Infidelis, vti incapax, præſentari non poteſt.*

81 *Neophytus, id eſt, qui initio Sanctæ Fidei eſt erudatione plantatus, non poteſt præſentari.*

82 *Irregularis non poteſt præſentari, cum non valeat ad Ordines promoueri, & collatio, ſeu promiſſio de beneficio illi facta ſit nulla.*

83 *Illegitimus non poteſt eligi, nec præſentari.*

84 *Corpore vitiati non poſſunt præſentari ad beneficia.*

85 *Præſentare ſeipſum non poteſt clericus patronus.*

86 *Summus Pontifex poteſt ſolum ſeipſum eligere.*

87 *Procurator conſtitutus à patrono ad præſentandum, non poteſt ipſum patronum præſentare.*

88 *Procurator conſtitutus à patrono ad præſentandum non poteſt ſeipſum præſentare.*

89 *Subſtitutus à procuratore dato ad præſentandum, non poteſt nec patronum, nec ſuum principalem præſentare.*

90 *Patronus ad beneficium, in quo habet inſpatronatus, poterit per Epiſcopum vocari, & inſtitui.*

91 *Patroni plures poſſunt ex ſe ipſis vnum nominare, & præſentare ad Eccleſiam ſui iuriſpatronatus.*

92 *Patronus non poteſt cum compatronis ſeipſum præſentare, ſed præſentationi de ſe facta conſentire.*

93 *Præſentare poteſt pater filium, auus nepotem, ſeu alios conſanguineos.*

94 *Epiſcopus licite confert beneficium filio ſuo legitimo, vel nepoti idoneo.*

95 *Donatarius iuriſpatronatus non poteſt præſentare donatorem, ſi donatio ſit facta pro ſua vice.*

96 *Excommunicatus beneficium obtinere non poteſt.*

97 *Excommunicatus præſentari, ſeu nominari ad beneficia non poteſt.*

98 *Suſpenſus non poteſt eligi, nec præſentari ad beneficia.*

99 *Interdictus non poteſt præſentari ad beneficium.*

100 *Infames ad beneficia eligi, ſeu præſentari non poſſunt.*

101 *Præſentari ad beneficia qui vt indigni non poſſint, referuntur.*

102 *Clerici non ex locorum, vel generis dignitate, ſed morum nobilitate innoteſcere debent.*

103 *Conſuetudo non valet, quod non admittantur ignobiles in Canonicos.*

104 *Inhabilis quis iudicandus eſt ad beneficia ſi talis reperiatur tempore præſentationis, nec prodeſt habilitas ſi ſupernaiat.*

105 *Præſentantes minus idoneum, vel indignum peccant mortaliter, & ſi ſunt patroni Eccleſiaſtici priuantur ea vice iure præſentandi, ſi autem laici, poſſunt intra quadrimeſtre aliium præſentare, niſi ſcienter præſentauerint.*

106 *Procurator nominans indignum ad beneficia, non preiudicat patrono.*

107 *Mandatum ſpeciale requiritur ad præſentandum.*

108 *Deuolutio vbi ei locus eſt non modo ad Epiſcopum, ſed ad alterum quemcunque inferiorem Prælatum ſit ad quem ſpectat collatio, vel inſtitutio.*

109 *Prælatus conferens beneficium iure deuolutionis tenetur ſeruare naturam beneficij.*

110 *Præſentatus Epiſcopo perſonaliter exhiberi debet.*

111 *Verbum, repræſentent, propriè ſignificat præſentiam ſui facere.*

112 *Repræſentare dicitur, qui præbetur ſenſibus corporis.*

113 *Præſentatio eſt exhibitio perſonæ per patronum Epiſcopo, vel alteri ad quem inſtitutio pertinet, legitime facta.*

114 *Præſentatio de abſente facta non valet, nec Ordinarius tenetur præſentatum admittere, qui ſe perſonaliter non exhibet.*

115 *Opponitur text. in cap. ea noſcitur de iurepatron.*

116 *Patronus abſens poteſt per litteras facere præſentationem perſonæ, quæ cum eiſdem Epiſcopo ſe perſonaliter repræſentet.*

117 *Præſentati cur perſonaliter, & non per procuratorem ſe debeant Epiſcopo præſentari, oſtenditur.*

118 *Præſentatum abſentem poteſt Epiſcopus inſtituere, ſi ei notum ſit eſſe idoneum notoriè.*

119 *Examen in notorio litterato non requiritur.*

120 *Examen in Parochialibus præcisè neceſſarium eſt, nec omitti poteſt ex eo, quod promiſſus notoriè dignus ſit.*

121 *Examen per concurſum non requiritur in Parochialibus iuriſpatronatus laicorum, niſi plures ſint præſentati.*

122 *Examen per concurſum requiritur in Parochialibus iuriſpatronatus Eccleſiaſtici.*

123 *Edictorum affixio in vacatione Parochialis Eccleſiæ iuriſpatronatus Eccleſiaſtici adeo eſt ſubſtantialis, vt im-*

ſtitutio facta ſine ex ipſo iure annulletur.

124 *Præſentati ad beneficia ſimplicia, ſi Epiſcopo eorum idoneitas nota non ſit, à nullo, etiam Apoſtolicæ Sedis Nuncio inſtitui debent, niſi prius fuerint ab Ordinario examinati.*

125 *Examinari, & approbari ab Epiſcopo prius debent præſentati, & poſtea inſtitui ab inferioribus, ſi ad eos pertineat inſtitutio.*

126 *Præſentatio à patronis laicis, vel clericis ratione propriæ patrimonij facienda eſt intra quadrimeſtre, & ab Eccleſiaſticis intra ſemeſtre.*

127 *Tempus datum ad præſentandum eſt continuum, & currit diebus feriatis.*

128 *Inſpatronatus Eccleſiaſticum quod dicatur, oſtenditur.*

129 *Mutata conditione perſonæ, & bonorum conditio mutata videtur.*

130 *Priuilegiatum quod non eſt, ſi perueniat ad priuilegiatum, amittit naturam antiquam, & efficitur priuilegiatum.*

131 *Inſpatronatus quando eſt commune, & laici Eccleſiaſtici, omnes ſimul ratione communionis habent ſemeſtre ad præſentandum.*

132 *Inſpatronatus mixtum, licet quoad priuilegia & commoda dicatur Eccleſiaſticum, tamen quoad derogationem cenſetur laicale.*

133 *Iuriſpatronatus vbi in dubio ſit mentio, intelligitur de Eccleſiaſtico.*

134 *Tempus patronis ad præſentandum conceſſum incipit currere ſecundum veriorem opinionem à tempore ſcitæ vacationis.*

135 *Ignorantia potius præſumitur, quam ſcientia.*

136 *Præſumptio eſt pro patrono, vt dicatur præſentaſſe in tempore, & ignoraſſe vacationem, niſi ſciuiſſe probatum fuerit.*

137 *Regi quantumcunque ſcienti non currit tempus quatuor menſium ad præſentandum in beneficiis.*

138 *Tempus ad præſentandum in beneficiis non currit abſenti, vel impedito.*

139 *Impedito non currit tempus.*

140 *Tempus ad præſentandum quando lite pendente ſuper iurepatronatus patronis præſentare contendentibus currat, oſtenditur.*

141 *Patronus vbi per errorem coram Ordinario præſentauerit, cum deberet præſentare coram inferiore ex præſcriptione, vel priuilegio, quamuis lapſum ſit tempus ad præſentandum, poterit iterum præſentare ex iuſta cauſa ignorantiæ coram habente inſtituere.*

142 *Præſentatio ſi fuit amiſſa præſumitur facta in tempore.*

143 *Tempus datum ad præſentandum poteſt Ordinarius in ſui præiudicium prorogare, non tamen abbreuiare.*

144 *Præſentatio intra tempus datum à iure fieri poteſt quacunque die etiam feriato.*

145 *Actus extraiudiciales valide fiunt diebus feriatis.*

146 *Præſentatio eſt actus extraiudicialis, & voluntarius.*

147 *Præſentatio poteſt fieri extra territorium & diœceſim habentis inſtituere.*

148 *Præſentatio coram Epiſcopo loci, vel coram habente inſtituere facienda eſt.*

149 *Præſentatio quando fieri debet coram Epiſcopo, Sede Epiſcopali vacante, fieri poteſt coram Capitulo.*

150 *Beneficium iuriſpatronatus quando ſitum ſit in confinibus duarum diœceſium, coram quo Epiſcopo præſentatio ſit facienda, oſtenditur.*

151 *Patronus laicus, non autem Eccleſiaſticus poteſt intra quadrimeſtre ante Epiſcopi inſtitutionem variare, & plures ſucceſſiuè præſentare.*

152 *Patronus clericus poteſt variare, & alterum præſentare ſicut laicus, quando præſentat ratione ſui patrimonij.*

153 *Inſpatronatus clerici ratione ſui patrimonij æquiparatur laicali.*

154 *Præſentatio Eccleſiaſticorum vim habet electionis, in qua non cadit variatio.*

155 *Præſentatus à laico acquirit tantum ius ad rem.*

156 *Patroni laici poſſunt variare, etiamſi procedatur per viam ſcrutinij publicato ſcrutinio, vel etiamſi ſit patronus ex priuilegio, præſcriptione, aut alio modo, vel patronatus pertineat ad collegium, vel vniuerſitatem laicorum.*

157 *Patronus laicus ſicut poteſt variare, ita eius procurator, niſi haberet tantum poteſtatem limitatam ad vnum præſentandum.*

158 *Variatio à patrono, quibus modis fieri poſſit, oſtenditur.*

159 *Variatio eſt permiſſa in patronis ſi præſentent cumulatiue.*

160 *Patronus, qui præſentauit primo vnum idoneum, & poſtea alium indignum, non punitur, quia tunc Epiſcopus primum inſtituet.*

161 *Patronus poteſt ſemel, aut iterum quos vellet cumulando præſentare, non autem tertia, vel quarta vice.*

162 *Variare non poſſunt patroni lite pendente inter præſentatos à diuerſis patronis.*

163 *Patronus Eccleſiaſticus ſicut non poteſt variare, ita nec eius procurator, ſine ceſſionario.*

164 *Patronus Eccleſiaſticus ſi poſt primum præſentatum, poſtea variando alium præſentauerit, prima præſentatio attenditur, dummodo non præſentauerit indignum.*

165 *Præſentationis actus vbi non fuit perfectus: poterit tunc patronus Eccleſiaſticus iterum canonicè præſentare.*

166 *Præſentatus à duobus compatronis, vno clerico, alio laico, eſt inſtituendus, quamuis laicus variando alium præſentare.*

167 *Præſentatum ſi Ordinarius ſine legitima cauſa admittere nolit, patronus non tenetur alium præſentare.*

168 *Patroni ſi ſinant labi tempus præſcriptum ad præſentandum, & non præſentauerint, poteſt Epiſcopus eo tranſacto libere de Rectore Eccleſiæ in Eccleſia prouidere.*

169 *Mera purgatio non admittitur, vbi executio facta eſt à iure.*

170 *Epiſcopus elapſo tempore ad præſentandum, poteſt patronum ad præſentandum admittere.*

171 *Epiſcopus præſentans intra tempus facit firmam collationem, ſed ex patronorum diſſenſu poteſt irritari, qui ſi intra terminum non reclamauerint, manet omninò firma collatio.*

172 *Inſtitutio, ac inſtituere in beneficiis, quibus modis accipiatur in iure, oſtenditur.*

173 *Inſtitutio pro inueſtitura, ſeu miſſione in corporalem beneficij poſſeſſionem accipitur.*

174 *Inſtitutio eſt conceſſio Eccleſiæ, ſeu beneficij auctoritate legitima Epiſcopi, vel alterius Ordinarij facta ei, qui eſt à patrono nominatus, & oblatus.*

175 *Inſtitutio dicitur tranſlatio iuris non libera, à Superiore facta, ex qua plenum ius datur inſtituto.*

176 *Epiſcopus ſolus de iure communi poteſt præſentatos à patronis inſtituere.*

177 *Epiſcopi in collatione beneficiorum ſuæ diœceſis de iure communi fundatam habent intentionem.*

178 *Inſtituendi facultas poteſt ab Epiſcopo ſpecialiter delegari, etiam ante vacationem.*

179 *Epiſcopi malè inſtituentis culpa patronis non nocet.*

180 *Inſtitutionis nullitas non inficit præſentationem factam per patronos.*

181 *Vicarius Epiſcopi ſine ſpeciali facultate poteſt confirmare electos, & inſtituere præſentatos.*

182 *Capitulum Sede Epiſcopali vacante, non poteſt beneficia conferre, quæ ad collationem Epiſcopi ſpectant.*

183 *Capitulum Sede vacante poteſt præſentatos clericos à patronis admittere, ſeu inſtituere.*

184 *Prælati inferiores ius inſtituendi poſſunt habere ex priuilegio, præſcriptione, ſeu conſuetudine.*

185 *Inſtitutio auctoritabilis præſcriptione acquiri poteſt.*

186 *De*

Digitized by Google

186 *Declaratur text. in cap. cum ſatis, de iurepatron.*

187 *Inſtitutio quod ſpectet ad inferiorem de conſenſu Epiſcopi poteſt in ipſa fundatione conditio apponi.*

188 *Religioſis in Eccleſiis, qua pleno iure eis ſubiiciuntur, pertinet inſtitutio.*

189 *Vicarij perpetui ponendi ſunt in Eccleſiis, qua non pertinent pleno iure ad religioſos, ſed habent Epiſcopi inſtitutionem; in iis vero, qua pleno iure ad religioſos ſpectant, poſſunt ipſi ponere Vicarios ad nutum ſuum removibiles.*

190 *Vicarios perpetuos in quibuſcumque beneficiis curatis, qua vnita reperiuntur, Ordinary deputare poſſunt ex Conc. Trid. ſeſſ. 7. de reform. cap. 7.*

191 *Tempus à iure præfixum non deſignatur habenti inſtituere, intra quod facienda ſit inſtitutio.*

192 *Beneficium non eſt deuolutum ex eo quod Ordinarius diſtulit inſtituere.*

193 *Tempus certum per ſuperiorem aſſignari poteſt habenti inſtituere, infra quod ſi non inſtituerit, poteſt illum compellere.*

194 *Appellari poteſt ab Epiſcopo differente inſtituere ſine cauſa legitima, precedente trina interpellatione.*

195 *Inſtitutio eſt actus extra iudicialis, & poteſt fieri die feriato, atque extra territorium, & diœceſim.*

196 *Præſentatio & inſtitutio quando pertinet ad Epiſcopos diuerſo capite, ſeparate fieri debent, ſecus vero quando ad Epiſcopum, tanquam Epiſcopum pertinet præſentatio iuriſpatronatus, vel ad eum ex deuolutione deuoluitur, qua tunc in eius arbitrio erit vnico, vel duplici actu negotium expedire.*

197 *Præſentatis pluribus à diuerſis patronis, ille debet inſtitui, qui à maiori parte fuit præſentatus.*

198 *Dignus præſentatus à maiori parte patronorum eſt confirmandus omiſſo digniori.*

199 *Gratificationi locus eſt quando duo æquè idonei cumulatiue præſentati fuerint.*

200 *Æqualitate data in votis patronorum præſentantium ad beneficia, non tamen in meritis inſtituendorum, magis idoneus debet inſtitui.*

201 *Dignior præterminſſus poteſt ab inſtituente appellare.*

202 *Dignior eſt habendus, qui ſit de linea fundatoris, ſtante idoneitate.*

203 *Ciuis præferri debet extero.*

204 *Comparronus à medietate comparronorum præſentatus dignior eſt habendus.*

205 *Dignior eſt habendus ad Eccleſiam iuriſpatronatus mitulatus in ea nobilior, doctior, ſenior, & ſuperior, dummodo Eccleſia non eſſet debitis onerata.*

EPISCOPVS QVANDO DEBEAT præſentatos à Patronis inſtituere.

ALLEGATIO LXXII.

1 INSTITVTIO propria, per quam præſentatus à patrono inſtituitur, dicitur tranſlatio iuris non libera à Superiore facta, ex qua plenum ius datur inſtituto, ita *Abb. in cap. auctoritate, num. 7. de inſtit.* 2 *Vinian. in praxi iuriſpatron. par. 2. lib. 12. cap. 1.* Sed quia requiſita ad inſtitutionem obtinendam ſunt beneficij vacatio, exiſtentia iuriſpatronatus, habilitas præſentati, & præſentatio facta in tempore, vt per *Farinac. parte 2. tom. 1. deciſ. 337. numer. 1. Vinian. dict. libr. 12. capit. 4.* ideo de his requiſitis breuiter eſt agendum, vt poſtea inſtitutionis materia commodius explicetur, & facilius percipiatur.

Beneficij vacatio, quibus modis poſſit contingere.

3 PRæſentatio in beneficio iuriſpatronatus fit per patronos, vel exiſtentes in quaſi poſſeſſione, quando Eccleſia vacat, *cap. illud, de iurepatron. cap. vltim. de conceſſ. prab.* ita vt non poſſint promittere ſe præſentaturos aliquem ad beneficium vacaturum, nec alicui dare poteſtatem præſentandi ad illud antequam beneficium vacet, *Circon. tomo 1. commun. opin. lib. 1. tit. 4. num. 8. pagina* 167. *Lambertin. de iurepatr. par. 1. lib. 2. quæſt. 6. art. 1. & 19. Mari. Anton. vari. reſolut. lib. 1. reſolut. 11. num. 8. Puteſ. par. 1. deciſ. 244. Perez l. 1. gloſ. 2. verſ. non minus elegans tit. 6. lib. 1. Ordin. pagina* 146. *Rebuff. in praxi par. 2. tit. de reprob. benef. vinent. à numero* 26. *Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 4. princip. num.* 192. *Cened. ad Decretal. collect.* 160 *Nic. Garc. de benef. par. 1. cap. 1. à num. 4. Cabed. de patronat. Regia corona cap.* 14. vbi reſoluit paſſim Reges Luſitaniæ conſueuiſſe, & ſolere promittere præſentare aliquem in Eccleſia ſui patronatus in genere ob benemerita, & ſeruitia, & de hac promiſſione prouiſionem Regiam fieri, & *cap.* 15. idem reſoluit de Commendis vacaturis. 4
Ratio eſt, quia quamuis patronus in habitu habeat ius præſentandi, illud tamen non habet in actu, niſi à tempore vacationis, *Duenh. reg.* 279. & ideo promiſſio facta per patronum de beneficio vacaturo per mortem beneficiarij non conualeſcit, *Gald. Pereira de poteſtate nominandi cap. 10. num. 2.* 5 6

Vacat autem propriè, & verè Eccleſia per mortem Rectoris, *cap. ſuſceptum, de reſcript. in 6. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 15. à num. 3. Nicol. Garc. de benef. par. 11. cap. 2.* nam mors omnia ſoluit *authent. de nuptiis, §. deinceps, collat. 4.* cum citatis *in libello de principijs vtriuſque iuris lit. M, num.* 36. Vacat etiam per renunciationem, per quam amittitur omne ius in beneficio competens, proprietas, titulus, & poſſeſſio, *Flamin. de reſign. lib. 1. quæſt. 5. à num. 15. Hieron. Gabr. conſ. 192. lib. 1. Nicol. Garcia dict. par. 11. cap. 3. Vinian. in praxi iuriſpatron. par. 2. lib. 5. cap. 6. num. 3.* Etiamſi fiat renunciatio ex cauſa permutationis, *Nicol. Garcia d. par. 11. cap. 4. à princip.* tunc autem non præſentant patroni, ſed conſentiunt tali permutationi, quia ſi fieret abſque eorum conſenſu, per ſententiã eſſet annullanda, & retractanda *Flam. lib. 2. q. 4. Proſp. de Aug. in add. ad Quarantam in ſumma bullarij, verbo beneficiorum permutatio*, vbi ampliat ad permutationes, quę fiũt in Curia non facta mentione de iurepatronatus laicorũ, & in renuntiationibus, ſiue ſimplicibus, ſiue ad fauorem alterius, ſiue in manibus Papæ, ſiue Ordinarij factis, vt abſque patronorum conſenſu ſint nullæ, quidquid aliud velint *Rebuff. in praxi benef. tit. de permutat. num. 43. Zerola in praxi Epiſcop. par. 1. verbo iuſpatronatus*, §. 6. qui quidem patroni conſenſus requiſitus in reſignatione beneficij iuriſpatronatus poteſt pręſtari ante & poſt prouiſionem, *Flamin. lib. 8. quæſt. 10. à num. 5.* Vbi tamen Summus Pontifex electum Epiſcopum inſtituerit, aut confirmauerit cum retentione beneficiorum, extenditur facultas hæc retinendi ad beneficia etiam iuriſpatronatus laicorum, *Couar. pract. cap. 36. num. 12. Campan. rubr. 11. cap. 13. numer. 498.* 7 8 9 10 11

Vacare dicitur etiam Eccleſia, ſi eius Rector ob delictum ſit priuatus, quia vacat, & amittitur beneficium priuatione, ſeu depoſitione, quæ propter graue crimen imponitur, vt homicidium, ſimoniam, periuriũ, &c. *Selu. de benef. part. 3. quæſt. 2. & 3. Correaſ. eodem tract. par. 1. cap. 10. à nu. 1. Nicol. Garcia dict. par. 11. cap. 10. à nu. 1.* & tunc patronus poterit alium præſentare, niſi Rector ipſe priuatus eſſet ex delicto, quo erat inquinatus tempore præſentationis, & quod delictum erat notum patrono, quia pro illa vice patronus, qui præſentauit ſcienter indignum, priuatur iure præſentandi, *cap. cum vos*, vbi *gloſ. verbo minus idoneè, de offic. Ordinar. Lambert. lib. 2. part. 1. quæſt. 6. art. 7. Vinian. dict. par. 2. lib. 5. cap. 6. num. 7.* 12

Eo modo vacat ipſo iure primum beneficium per adeptionem ſecundi incompatibilis cum primo, ita vt patroni poſſint præſentare, *cap. de multa, de prabend. cap.* 13

Digitized by Google

ſi beneficia, de prabend. lib. 6. cap. vt quis duas, de elect. in 6. & & hoc dummodo quomodocunque ſit adeptus poſſeſ-
24 tionem ſecundi, *cap. ſi tibi conceſſo de preb. in 6.* Et quando vacet beneficium primum per aſſecutionem ſecundi incompatibilis, vide latè *Hoſtiam de incompatib. benef. cap. 13. & ſequent. Lambert. vbi proximè art. 16. Seraph. deciſ.* 25 483. & 953. *Nicol. Garcia d. par. 11. cap. 5.* Et ideo quomodocumque verè, & cum effectu vacet Eccleſia, ſeu beneficium, vel per modos ante dictos, vel per promotionem ad Epiſcopatum, vel per ingreſſum religionis, vel per violętam poſſeſſionem, per contractum Matrimonij, vel per lapſum temporis datum ad aliquem Ordinem accipiendum, vel aliter ſemper patroni poſſunt præſentare, quia vbi datur vacatio, ibi datur præſentatio, *cap. vlt.* & ibi *Doct. de conceſſ. præben. Lambert. vbi proximè art. 18. Vinian. d. cap. 6. num. 18.*

26 Tempore vacationis ille habet cuſtodiam Eccleſiæ, * qui habet ius inſtituendi, *gloſ. pen. in fine, in capit. cum*
27 *vos, de offic. Ordin.* & ſi patroni ſint Eccleſiaſtici cuſtodia Eccleſiæ ſpectat ad eos, & ideo Epiſcopus in ea nō ponet œconomum, *Innoc.* & alij *in cap. vnic. vt Eccleſiaſt. be-*
28 *neficia, & in cap. 1. ne Sede vacante*: ſi autem ſint patroni laici, cuſtodia pertinet ad Epiſcopum, quia laici non debent ſe intromittere de rebus Eccleſiæ, niſi quoad de-
29 fenſionem *cap. 1. cum ſequentibus 10. quæſt. 1.* Hodie ex *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 18.* vacante Eccleſia parochiali cuiuſcumque iuriſpatronatus, Epiſcopus in ea idoneum Vicarium debet conſtituere cum congrua eius arbitrio fructuum portionis aſſignatione, qui onera ipſius Eccleſiæ ſuſtineat, donec ei de Rectore prouideatur, *Barnig. deciſ. 11. num. 53. par. 3. Iacob. de Graff. in aureis deciſ. par. 2. lib. 2. cap. 26. num. 28. Aloyſ. Ricc. in praxi verum fori Eccleſiaſt. deciſ. 575. in 1. edit. & reſolut. 495. num. 3. in 2. edit.* etiamſi parochialis inſtitutio pertineat ad inferiorem, *Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſ. par. 2. capit. 18. num. 52.*

Iuriſpatronatus exiſtentia quomodo probanda.

30 DEcreuit *S. Synodus Trid. ſeſſ. 25. de reform. cap. 9.* vt titulus iuriſpatronatus ſit ex fundatione, vel dotatione, qui ex authentico documento, & aliis à iure requiſitis oſtendatur: ſiue etiam ex multiplicatis præſentationibus per antiquiſſimum temporis curſum, qui hominum memoriam excedat aliàſve ſecundum iuris diſpoſitionem, de cuius intellectu vide *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 18. num. 19. cum multis ſequent. Maſcard. de probat. concluſ. 956. & concluſ. 1216. Zerola in praxi Epiſcop. par. 1. verbo iuſpatronatus, pag. 180. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo iuſpatronatus, Molfeſ. in ſumm. Theologiæ moralis tract. 6. cap. 5. num. 44. cum ſeqq. Monet. de commutat. vltim. cap. 10. num. 210. cum ſeqq. Ioann. Anton. Maſſobr. in praxi habendi concurſum præb. 7. dub. 3. à nu. 14. Card. Mantica dec. 198. & 208. 244. 318. Seraph. dec. 1103. & 1120. & 1141. & 1367. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par. 1. collect. 58. & in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 161. par. 1. & in praxi fori Eccleſiaſtici reſolut. 124. cum ſeqq. in 2. edit. Card. Tuſch. littera I, concluſ. 617. Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. par. 2. cap. 21. à num. 1. Valer. Regin. in praxi fori pœnit. lib. 30. tractatu 3. num. 210. Campan. in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11. cap. 13. num. 405. cum ſequentibus, Vinian. in praxi iuriſpatron. par. 2. lib. 11. cap. 5. cum ſeqq.* Et ideo tam exactè requiruntur probationes, quia in dubio Ecclęſiaſtica beneficia præſumuntur libera, tum quia iuſpatronatus eſt quædam ſeruitus beneficij, quæ non præſumitur *Seraphin deciſ. 1353. num. 1. & 2.* nec in hoc aſſertio Epiſcopi ſufficit, illa enim non poteſt præiudicare Eccleſiæ vel ſucceſſoribus *Caputaq. deciſ. 128. num. 3. p. 2. Rot. deciſ. 421. num. vlt. p. 2. recent.* quamuis illi multum eſſet deferendum, cum Ordinarij ſoleant eſſe multum difficiles in admittendō aliquod beneficium eſſe de iurepatronatus *Pute. deciſ. 243. in fine libr. 2. Rot. deciſ. 360. num. 12.* apud *Farin. p. 2. recent.*

Primò probatur ex authentico documento fundationis, vel dotationis: authenticum documentum eſt 21
publica ſcriptura, cui creditur ſine alio adminiculo, 22
vel iure, aut conſuetudine ſpeciali, *cap. cum dilectus, de fide inſtr.* & dicitur quæ conficitur per actua- 23
rium, ſeu iudicem cum duorum, vel trium teſtium ſubſcriptione, vel præſentia, *gloſ. verbo ſi ſcripturam, in capit. 1. de fide inſtrumentorum, Piaſeg. in praxi noua Epiſcop. par. 2. cap. 5. num. 6.* vbi dicit quoad pro- 24
poſitum ſcripturam authenticam cenſeri Bullam Epiſcopi, ſeu conſenſum in ſcripto datum ad fundandum, conſtruendum, ſeu dotandum, de quo etiam *Aloyſ. Ric. in praxi fori Eccleſiaſtici reſolut. 125.* Et pro forma requiri- 25
tur, vt probatio fiat per authenticas ſcripturas, & regula eſt conſtituenda, quod probatio per teſtes non ſufficiat, vt referunt à Sacra Congreg. deciſum *Gonzal. d. gloſ. 18. num. 79. Piaſeg. in praxi noua Epiſcop. d. cap. 5. n. 5. Franciſc. Leo d. cap. 6. num. 2.* & eo ipſo quod Concilium non confidit de teſtibus, conſequenter remanet excluſa iſta probatio, nam aliter de facili excluderetur diſpoſitio Concilij dicto loco, tenuit *Rota in vna Sanen. iuriſpatr. 15. Nouembris* 1582. coram *Clement. VIII.* referunt *Aloyſ. Ricc. dicta praxi reſol. 136. Gonzal. d. gloſ. 18. num. 82. Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 168. num. 21. Molfeſ. d. cap. 5. num. 44.* Et atteſtationes teſtium in actis 26
redactas cenſeri etiam authenticas ſcripturas, ita quod per illas intelligatur ſatisfactum diſpoſitioni *Concil. Trid.* concludit *Menoch. conſilio 336. num. 23.* ſequitur *Campan. dicto cap. 13. num. 410.* & tenuit *Rota* apud *Farin. deciſ. 502. in nouiſſ.* per egregiam doctrinam *Angeli in l. vlt. col. 2. verſ. ſed Innocentius, C. de edicto Diui Adriani tollend.* & ipſummet Concilij decretum id oſtendit in illis verbis ibi, qui ex authentico inſtrumento, & aliis iure requiſitis oſtendatur. Et vt ſcriptura dicatur authenti- 27
ca, debet continere omnia requiſita à iure neceſſaria, tam in confectione, quam in extractione, *Aloyſ. Ricc. in d. praxi reſol. 126.*

Secundò probatur ex multiplicatis præſentationibus 28
per antiquiſſimum temporis curſum, qui hominum memoriam excedat; in quibus enutietur ſpectare iuſpatronatus de iure, vel conſuetudine, quia illa verba, de iure, intelliguntur ex fundatione, vel dotatione, *Menoch. conſil. 336. & de præſumpt. libro 3. queſt. 90. num. 3. cum ſequentib. Maſcard. concluſ. 103. num. 9. Gonzal. d. gloſ. 18. num. 44. cum ſequentib. Campan. d. cap. 13. à numer. 425. Franc. Leo d. cap. 6. num. 3. Vinian. dicta par. 2. lib. 11. capit. 7. num. 2. Monet. de commut. vltim. volunt. cap. 10. numer. 211. Rot.* apud *Farin. deciſ. 211. num. 1. & deciſ. 148. num. 1. par. 1. recent. & deciſ. 674. num. 2. p. 2. recent.* Nam iuſpatronatus ex fundatione, vel dotatione probatur multiplicatis præſentationibus per tempus ſupra hominum memoriam, etiamſi nullum inſtrumentum fundationis, vel dotationis oſtendatur, & quamuis etiam in dictis præſentationibus nulla appareat facta mentio fundationis, vel dotationis, *Rota deciſ. 792. num. 11. par. 1. diuerſ.* ita deciſum referunt in Sacra Congreg. *Gonzal. d. gloſ. 18. numer. 46. Franciſc. Leo d. cap. 6. num. 3. Aloyſ. Ricc. in d. praxi reſolut. 127. numer. 1. Galett. d. verbo iuſpatronatus, pagina 145. col. 1. Molfeſ. d. tract. 6. cap. 5. numer. 47. in med. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. p. 4. deciſ. 258.* Probata enim immemoriali præſumi probatum iuſpa- 29
tronatus ex fundatione, licet hoc non appareat, declarauit eadem Sacra Congreg. teſte *praxi noua Epiſcop. d. cap. 5. num. 7. poſt princ.* vbi *cum Gonzal. vbi proxime nu. 48.* dicit non ſuffragari immemorialem, ſeu continuas præſentationes, quando conſtaret de initio inualido à principio, vt ſi appareat, quod fuerit vſurpatum iuſpatronatus ex priuilegio, & non ex fundatione, ſeu dotatione, vel quando conſtat de mala

fide,

fide, de quo etiam *Aloyſ. Riccius. in dicta praxi reſolution. 129.*

30 Amplia, vt præſentationes multiplicatæ probent iuſpatronatus, dato etiam quod eſſent interpoſitæ, & non ſucceſſiuæ, maxime ſi præfatas præſentationes probetur effectuatas fuiſſe ob ſucceſſiuam vacationem per obitum præſentatorum, iuxta tradita per *Seraph. deciſ. 337.* reſoluit in terminis *Aloyſ. Ricc. in d. praxi reſol. 127. num. 2.* Et ratio eſt, quia probatis extremis media præſumuntur, ad quod vide citata in *libello de princ. iuris lit. M, num. 19.*

31 Multiplicatæ præſentationes dicuntur ad minus tres, quia dictio, multum, ſignificat ad minus tres vices, *Iaſ. in l. 1. num. 4. C. de fideicom. Cephal conſ. 125. num. 43. vol.* verum duas ſufficere, vt dicantur multiplicatæ præſentationes tenent *Camalcan. Fimiz. deciſ. 17. num. 14. part. 2. Mari. Anton. variar. reſolut. lib. 1. reſolut. 109. num. 37. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 127. in fine*, *Campanil. d. cap. 13. num. 425.*

32 ex eo quia pluralis locutio duorum numero eſt contenta, *l. vbi numerus, ff. de teſtib. cap. pluralis locutio*, 40. *de regulis iuris in 6.* cum citatis in *libello de principijs iuris*,

33 *littera P, num. 2.* tum quia prædicta dictio, multum, verificari poteſt in duobus ſecundum ſubiectam materiam *Intrieg. Sicilia deciſ 44. num. 18.* & ego ipſe in meis *Remiſſ. de diction. & clauſulis dict. 174.* In præſenti ſubiecta materia patitur dictionem illam eſſe intelligendam in duobus, cum *Concil. dicto loco*, ſit reſtrictiuum, ſiue correctorium iuris communis, vnde venit ita interpretandum,

34 vt minus lædat ius commune, quam fieri poſſit, argum. text. *in l. 2. C. de naxalibus, cap. cum dilectus, de conſuetud. & in cap. ad audientiam, vbi Abb. de clericis non reſid. Tiraq. in tract. le mort ſaiſit le vif, par. 2. declar. 2. num. 2. & de retract. lignag. §. 9. glo. 2. num. 55. Caſſan. in conſuet Burgund. rub. 7. §. 3. in fin. num. 2. Menoch. remed. 15. recup. num. 278. & de arbitr. caſu 321. num. 13. & conſ. 4. num. 8. & conſ. 5. num. 3. & conſ. 88. num. 30. Surd. de alim. tit. 8. princ. 30. num. 4. cum ſeqq.*

35 Per antiquiſſimum temporis curſum, qui hominum memoriam excedat, probatur iuſpatronatus, ideſt ex præſentationibus continuatis antiquis, & effectuaris per centum annos, vt cenſuit *Rota deciſ. 111, num. 1.* apud *Farin. p. 1. recent. & deciſ. 674. nu. 2. p. 2. recent.* quamuis autem variæ ſint opiniones, quod dicatur antiquum in materia probationis, illa tamen communior, & receptior eſt, ad hoc requiri tempus centum annorum, *Surd. conſ. 245. num. 24. Franc. Leo in theſauro par. 2, cap. 21. num. 5. Dueuh. regul. 299. num. 7. Menoch. de arbitr. caſu 3. Maſcard. de probat. concluſ. 103. à num. 1. Marian. Anton. d. lib. 1. reſolut. 80. num. 11. Farin. in praxi crimin. p. 1. quæſt. 47. num. 112. & par. 2. quæſt. 69. num. 142. Morl. in emporio iuris par. 1. quæſt. 11. tit. 11. num. 7. Nicol. Garcia de benef. parte 12. cap. 2. numer. 263. Gutier. conſ. 1. numer. 5. Monet. d. cap. 18. num. 212. Cenall. communn. contra communn. queſt. 302. num. 9. Capell. Tholoſan. deciſ. 440. Rot. Roman,* apud *Farin. deciſ. 520. cum ſequentib. & deciſ. 584. in nouiſſ.* Nam antiquum factum dicitur, ſi excedat centum annos *Sylu. conſ. 36. num. 13. Tiraq. in l. ſi vnquam, verbo omnia. num. 31. Mench. illuſt. cap. 84. num. 15. Auendan. de exequendis mand. par. 1. cap. 6. num. 6. Gam. deciſ. 88. numer. 1. Bruner. verbo antiquitas*, 4. qui temporis curſus in præſenti materia multò magis requiritur, cum vltra verbum, antiquiſſimum, quod illud ſine dubio deſignat, addatur; qui hominum memoriam excedat, ideſt immemoriale, quod etiam exigit centum annos *Maſcard. de probat. concluſ. 1214. numer. 53. Valaſc. conſil. 95. numer. 9.*

36 *Flamin. de confident. quæſt. 28. num. 136.* Ad probandum huiuſmodi tempus immemoriale ſufficit memoria quadraginta annorum, & quod de reliquo tempore teſtis deponat ſecundum auditum, & famam, iuxta doctrinam *glo.* communiter receptæ *in cap. 1. de præſcript. in 6. Balb. de præſcript. par. 2. quinta partis princ. quæſt. 6. num. 43. Com. in reg. poſſeſſor. par. 2. §. 3. num. 7. Maſcard. dict. concluſ. 1038. Ioan. Garcia de expenſis, cap. 9. num. 9. Molina de Iuſtit. tract. 2. diſput. 76. num. 5. Monet. de decimis, cap. 5. nu. 77. Cenall. communium contra communes, quæſt. 45. à num. 2. Molina de primogen. lib. 2. capit. 6. num. 31. Cardin. Tuſch. tom. 5. littera M, concluſ. 187. & tom. 6. littera P, concluſ. 542.* Et teſtes debent eſſe ſaltem 54. annorum, *Bruner. à Sole in locis communibus, verbo teſtis, num. 20. Aloyſ. Ricc. in dict. praxi reſol. 128.* 37

Verum vt facilius percipiatur, quomodo probatio 38
temporis immemorialis ſit facienda, illud maxime attendendum eſt, quod quando antiqui probatio ſit per ſcripturas & inſtrumenta centum requiruntur anni, ſi vero per teſtes ſufficiunt ſexaginta, *Flamin. d. quæſt. 28. numer. 235.* & ita cenſuiſſe *Rotam Romanam* refert *Nicol. Garcia dict. par. 12. cap. 2. num. 265. & par. 5. cap. 9. num. 92.* Et ad conficiendam huiuſmodi immemorialem, tam in teſtibus, quam in inſtrumentis, concurrere debent anni elapſi vſque ad terminum controuerſiæ motæ, & non tempus decurſum vſque ad Concilij publicationem, *Rot. deciſ. 185. in princ. & deciſ. 188. numer. 1. par. 1. & deciſ. 388. in princ. par. 2. diuerſ. Pute. deciſ. 449. num. 2. in fine, lib. 2. Gonzal. d. gloſ. 18. num. 89. Piaſeg. in praxi noua Epiſcop. par. 2. cap. 5. numer. 7. poſt princ.* Immemorialis per teſtes 39
non dicitur ſufficienter articulata, ſi teſtes non dicant, quod non audierunt nec viderunt contrarium *Seraph. deciſ. 1367. num. 1.* Bene etiam probatur iuſpatronatus ex 40
pluribus enuntiatiuis antiquorum inſtrumentorum à centum annis, & citra, in quibus enuntiatur fundatio beneficij, licet non enuncietur reſeruatio iuriſpatronatus, ita cenſuit *Rota in vna Caurien. beneficij 9. Decembris 1598.* coram *R. P. D. Cordoba*, refert *Nicol. Garcia d. par. 5. cap. 9. num. 90. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curia Archiep. Neapol. deciſ. 274. num. 2. & deciſ. 306. p. 4.* etiamſi enunciatiuæ haberent originem ab eiſdem patronis, & perſonis ſuſpectis, nam adhuc in antiquiſſimis probat fundationem, ſi ſunt adminiculatæ, & fuit reſolutum in vna *Tudert. parochialis 21. Aprilis 1595.* coram *D. Penna*, & in altera *Regien. Hoſpitalis 16. Maij 1580.* coram *D. Cantuccio*, quas 41
citat *Nicol. Garcia d. cap. 9. num. 91.* quia in antiquis verba enunciatiua plenè probant *Tiraquell. de præſcript. verſ. 28. pagina 104. Maſcard. concluſ. 106. Mari. Anton. in dict. reſolut. 109. num. 47. & d. lib. 1. reſolut. 80. num. 3. Gutier. lib. 3. practic. quæſt. 17. num. 69. Bruner. à Sole, verbo verba 4.* Et in iurepatronatus nuncupatim, ſi adſint adminicula, firmat *Rota in vna Tuden. parochialis 7. Nouembris 1612.* coram *R. P. D. Vbaldo* apud *Farinac. parte 2. tom. 1. deciſ. 360. numer. 5. cum ſeqq.* & latius quando probent enunciatiua, *Rota* apud *Farinac. parte 2. tom. 1. deciſ. 374.*

Cum iuſpatronatus vltra ſupradicta probari poſſit 42
ſecundum iuris diſpoſitionem, *Pute. deciſ. 59. num. 1. par. 1. & deciſ. 205. num. 2. part. 2. Rot. deciſ. 531. num. 1. parte 2. in nouis, Mari. Anton. variar. lib. 1. reſol. 109. numer. 30.* & decidit *Concil. Trid. d. cap. 9.* ibi, vel aliàs ſecundum iuris 43
diſpoſitionem, quod idem ſignificat, quod alio modo, ideo probatur in antiquis per famam concurrente longiſſima præſentandi poſſeſſione, vt reſoluunt plures citati per *Mar. Anton. d. reſol. 104. num. 43.* & pluries tenuit *Rota*, vt per *Caſſad. deciſ. 2. n. 4. de probat. & Achil. deciſ. 5. de iurepatr. Pute. deciſ. 140. in fine, lib. 1. & in vna Bracharen. Paroch. prima Iulij 1592.* relata per *Nicol. Garcia dict. par. 44*
5. cap. 5. num. 40. ex quibus colligitur famam ſolam non ſufficere, ſed concurrere debere alias coniecturas, & in antiquis, vt tentum fuit coram *Paleotb. deciſ. 481. lib. 3. p. 3. diuerſ. & in vna Tiraſonen. Capellanie 14. Decemb. 1607. & in altera Militen. iuriſpatronatus decima Maij 1608.* coram *Canalerio, & in alia Neapol. Rector. Veneris 19. Decembris 1609.* coram *Artimbergio*, cum citatis per *Stephan. Gratian. diſceptationum forenſium cap. 310. à num. 80. & Aloyſ. Ricc. reſolut. 130. & d. Neapol. deciſ. 274. num.*

8. &

8. & 9. p. 4. Et etiam in *una Imol. iuriſpatr. 28. May* 1584. quæ eſt *prima par. diuerſ. de iſ.* 792. non obſtare dixerunt Domini, quod fama non ſit qualificata, hoc eſt ex fundatione, vel dotatione, quia in dubio fieri debet interpretatio pro validitate actus, & ſic vt ſit fama iuriſpatronatus ex dotatione, vel fundatione ad text. in *l. quoties, ff. de rebus dubiis, cum vulgar.* & hinc eſt, quod ſufficit teſtes dicere iuſpatronatus ſpectare de iure ad aliquem, cum idem ſit, ac ſi dicerent ad eum ſpectare ex fundatione, vel dotatione *Achil. deciſ.* 71. *de iurepatron. in impreſſis.* Iuſpatronatus enim in dubio præſumitur ex
45 fundatione, dotatione, vel conſtructione, *Lamb. lib.* 2. *p.* 1. *q.* 6. *princ. art.* 6. *num.* 36. *Mari. Anton. num.* 9. *d. loco.*

Ex certo ſubſidio alicui, tanquam patrono præſtito
46 non probari iuſpatronatus tenuit *Rota deciſ.* 1245. *num.* 1. *lib.* 3. *par.* 3. *diuerſ.* & facit *text. cum gloſ. in cap. cum Bertoldus, verſic. quodam uero, de ſententia, & re iudicata*, niſi primum tenuerit locum in Eccleſia tanquam illius patronus ex *Mobed. deciſ.* 10. *num.* 9. *de iurepatr.* ex eo quia niſi patens res fuerit ab initio alij non permiſiſſent: nec obſtat quod reſoluit *Stephan. Gratian. tom.* 2. *cap.* 210. *numero* 50. quia procedit non in hoc caſu, de quo agimus, quando ſcilicet ei tanquam Patrono hactenus competiit ius ſedendi, ſed in alio differenti, videlicet quando nulla cauſa, & ſola poſſeſſione innixus in illo ſedet, quod ius acquirere valeat laicus in Eccleſia.

Sufficiens modus probandi iuſpatronatus elicitur ex
47 litteris inſtitutionalibus Antiſtitum, quibus atteſtantur beneficium ad præſentationem alicuius Patroni pertinere, quia cum tractetur de diminuenda iuriſdictione Ordinariorum, reddunt ſe Præſules valde difficiles in admittendo beneficium eſſe de iurepatronatus, & inſtituendo præſentatos à patronis, ita reſoluunt *Paulus de Cittadanis, de iurepatr. par.* 6. *quæſt.* 37. *num.* 3. *Flamin. de reſignat. lib.* 8. *quæſt.* 11. *numer.* 38. *Pute. deciſ.* 162. *in princip. par.* 1. & *deciſ.* 142. *par.* 2. *Mari. Anton. lib.* 1. *variar. reſolut.* 80. *numer.* 1. tenuit *Rota deciſ.* 423. *ſine* 11. *de iurepatr. in nouis, & deciſ.* 376. & 1447. *par.* 3. *libr.* 3. *diuerſ.* vbi habetur Bullam Epiſcopi inſtituentis cum ea aſſertione ad præſentationem talis Patroni probare interceſſiſſe præſentationem mentionatam, licet de ea nihil appareat, quod quidem procedet ſi multiplicatæ adducantur litteræ, quibus probarentur multiplicatæ præſentationes, & ſatisfactum diſpoſitioni
48 *Concilij Trid. dict. cap.* 9. Libri vero viſitationum non ſufficiunt ad probandum iuſpatronatus, *praxis noua Epiſcop. par.* 2. *capit.* 5. *numer.* 7. *Aloyſ. Riccin. in dicta praxi reſolut.* 125. *numer.* 2. *Molfeſ. dict. tractat.* 6. *capit.* 5. *numer.* 45. Vigeret tamen tanquam validum adminiculum, ſi ex libris viſitationum appareret beneficium fuiſſe viſitatum tanquam de iurepatronatus, idque in eis enunciaretur, vt per *Verall. deciſ.* 158. *p.* 2. *Rot. deciſ.* 13. *verſ. & præſertim, & deciſ.* 360. *num.* 11. *p.* 1. *recent. D. Lotter. in tract. de re benef. lib.* 2. *q.* 13. *num.* 151.

Ex ſententia Epiſcopi, qua iudicauit ad præſentatio-
49 nem alicuius patroni beneficium pertinere, non probatur iuſpatronatus, niſi antiqua ſit, ex reſolutis per *Caſſad. deciſ.* 2. *numer.* 3. *de probat. & deciſ.* 3. *numer.* 3. *de procurat. Pute. deciſ.* 338. *libr.* 2. *Seraphin. deciſ.* 1141. *Aloyſ. Riccin. dict. reſolut.* 125. & tenuit *Rota in una Comen. Capellania* 17. *Iunij* 1591. coram *Penna*, & *in una Neapol. Relloria*, 19. *Decembris* 1609. coram *Artembergo*, *deciſ.* 413. *ſub num.* 1. *verſ. & merito p.* 1. *recent. D. Lotter. dict. lib.* 2. *quæſt.* 13. *num.* 152. qui declarant antiquam exiſtimari quoties quadraginta retro completis annis lata fuit: at prætergreſſos eſſe quinquaginta annos oportere cenſet *Gratian. tom.* 2. *cap.* 310. *num.* 90. Bene tamen probaretur iuſpatronatus ex ſcripturis detractis ex archiuio Epiſcopali, illæ enim dicuntur extractæ ex archiuio publico, & plene probant *capit.* 2. *de fide inſtrum.* & ibi *Card.* & *Hoſt. Franc. Marc. deciſ.* 439. *num.* 2. 3. & 4. *p.* 1. *Aluarot. inter conſilia Alberti Bruni conſ.* 121. *numer.* 3. *Modern. Pataui. de priuata ſcriptura lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 33. & tentum fuit in *Rota in Serana beneficij* 8. *Martij* 1617. coram *D. Merlino.*

Item ex litteris maiuſculis inſcriptis in lapide poſito 50
in publico ab immemorabili tempore citra, plene probari iuſpatronatus tenent *Canalcan. dicta deciſ.* 17. *num.* 5. *Franc. Leo dict. cap.* 6. *numer.* 4. *Molfeſ. d. tract.* 6. *cap.* 5. *n.* 46. & tenuit *Rota in una Hiſpalen. iuriſpatronatus* 26. *Martij* 1590. coram *Domino Pamphilio*, quam referunt *Nicol. Garcia d. cap.* 9. *num.* 91. & *Aloyſ. Ricci. in d. praxi rerum fori Eccleſiaſtici reſolut.* 125. *numero* 3. *in fine.* Vnde iuſpatronatus probari per inſignia alicuius familiæ ſculpta in Eccleſia cenſuit *Rota deciſ.* 518. *num.* 5. apud *Farin. p.* 1. *recent.* & ex denominatione Capellæ alicuius familiæ, eadem *Rota deciſ.* 694. *num.* 6. *p.* 2. *recent.* & conſuluit *Bald. conſ.* 310. *ſub num.* 1. & *per totum lib.* 5. *Ferret, conſ.* 298. *num.* 9. *Lambert. de iurepatr. lib.* 2. *p.* 2. *quæſt.* 10. *art.* 9. *num.* 3. & 4. cum latè adductis per *Rot. deciſ.* 374. *num.* 7. *p.* 2. *recent.* & apud *Reuerendiſſ. D. Coccinum deciſ.* 230. *ſub num.* 1. *verſ. de inſcriptione uero*, & apud *Seraph. deciſ.* 1141. *num.* 7. quarum meminit *Lotter. d. lib.* 2. *q.* 13. *num.* 149. Quemadmodum ex deſcriptione in libro aliquo antiquo iuxta doctrinam *gloſ. verbo per libros antiquos, verſ. item ſi reperiatur, in cap. cum cauſam, de probat. Aym. conſ.* 158. *num.* 5. *Rot. deciſ.* 13. *num.* 3. *p.* 1. *recent. Reuerendiſſ. D. Coccin. deciſ.* 174. *n.* 1. Antiquum enim per litteras ſcriptas, ſeu inciſas in lapidibus probatur *Maſcard. de probat. concluſ.* 1185. *num.* 10. Et ſcripturæ inciſæ in lapidea columna plenam fidem 51
fore admittendam, reſoluit *Cald. Pereira de empt. cap.* 21. *numer.* 21. Item & lapides, ſeu columnas, quibus litte- 52
ræ inciſæ ſunt, probare confinia reſoluunt *Mich. Graff. tom.* 1. *communi. opin. libr.* 3. *tit.* 26. *numer.* 6. *pagina* 429. *Circhon. lib.* 4. *tit.* 9. *num.* 188. *pagin.* 498. *Menoch. conſil.* 21. *num.* 30. & *conſ.* 112. *numer.* 67. *cum ſequentibus, Maſcard. concluſ.* 399. *num.* 10. *Valaſc. de iure emphyt. quæſt.* 9. *num.* 28. *Cald. Pereira dict. cap.* 21. *num.* 20. Nec leue eſſet adminiculum ad probandum beneficium eſſe de iurepatronatus alicuius familiæ, ſi armorum ſiue inſignium eiuſdem familiæ pictura, vel affixio ſit in Eccleſia patronata ex *Anch. conſ.* 113. *num.* 4. *Rip. in cap. cum Eccleſia Sutrina num.* 97. *de cauſa poſſeſſ. & propriet. Lambert. de iurepatr. libr.* 3. *quæſt.* 5. *art.* 4. *num.* 2. *Rot. deciſ.* 13. *num.* 3. *verſ. & plerumque monebant, p.* 1. *recent. Reuerendiſſ. D. Coccin. deciſ.* 230. *nu.* 1. non enim talis armorum appoſitio conſueuit fieri in re prorſus aliena, vt ponderat *Rota* apud *Seraph. deciſ.* 1141. *num.* 7. cuius meminit *Lotter. d. lib.* 2. *q.* 13. *numer.* 147. vbi tamen *num.* 148. poſt *D. Coccin. dict. deciſ.* 230. *verſ. quamuis hæc concluſio*, intelligit niſi poſſit aſſignari alia ratio talis appoſitionis.

Ex chronicis veris etiam ab immemorabili tempo- 53
re ſcriptis probari poteſt iuſpatronatus, nam antiquis chronicis, quibus à maioribus noſtris fides communiter adhibita eſt, credere debemus *gloſ. verbo magis, in cap. inter dilectos, de fide inſtrument. Xuar. allegat.* 8. *numer.* 21. & *ſequent. Caſſan. in catalogo gloria mundi, par.* 10. *conſid.* 46. *ad fin. Maſcard. de probat. concluſ.* 105. *numer.* 9. & *concluſ.* 398. *numer.* 5. *Gutier. practic. lib.* 3. *quæſt.* 13. *numer.* 23. *Menoch. conſil.* 368. *numer.* 8.

In iis autem perſonis, ſeu communitatibus, vel 54
Vniuerſitatibus, in quibus id ius plerumque ex vſurpatione potius quæſitum præſumi ſolet, plenior, & exactior probatio ad docendum verum titulum requiritur, nec immemorabilis temporis probatio aliter eis ſuffragatur, quam ſi præter reliqua ad eum neceſſaria præſentationes etiam continuatæ non minori ſaltem quam quinquaginta annorum ſpatio, quæ omnes effectum ſortitæ ſint authenticis ſcripturis probentur, ita *Concil. dict. capit.* 9. *verſic. in iis.*

Ratio

Ratio huius præſumptionis radicatur in quodam reſpectu Ordinarij, qui non fuit auſus Potenti contradicere, vt ex *Puteo deciſ.55.ſub num.2.verſ.*ſed Dominus Marſicanus,*lib.1.tradit Lotter.de re benefic.lib.2.quæſt.13.num.133.*

55 Debet huiuſmodi decretum omnino obſeruari, & verificanda ſunt illius requiſita in probatione iuriſpatronatus prædictarum perſonarum, itaut non ſufficiant præſentationes centum annorum,vel ducẽtorum,ſi non ſint continuatæ, vt ſcilicet vna ſequatur aliam, prout oſtendit verbum illud,continuatæ,*Flamin.d.q.28.n.255. Aloyſ.Ricci. in d.praxi reſolut.133.verſ.amplia ſecundo.*Nec

56 etiam ſuffragantur præſentationes continuatæ per tantum tempus,vel maius,ſi non ſunt effectum ſortitæ omnes, effectum autem ſortiti dicuntur ſi ſint confirmatæ præſentationes, vt dicitur in *cap.Cumana, de elect. Seraphin.Rot.Roman.deciſ.1141.Aloyſ.Ricc.d.reſolut.133. verſ. amplia tertio, & reſolut.13. Vivian.par. 2. lib.5.cap.3.num. 19.Flamin.d.quæſt. 8. num. 256. Maſſobr. in praxi habendi*

57 *concurſum præl.13.dub.4.à num.3.* Nec denique quinquagenaria poſſeſſio, quæ per ſcripturas authenticas requiritur, probari poteſt per teſtes, vt æquipolleant eorum depoſitiones præſentationibus,& inſtitutionibus per in-

58 ſtrumenta factis, quia dicta probatio per inſtrumenta requiritur pro forma à *Concil.dicto loco,* & forma dat eſſe rei,*l.Diuus ff.de in integr.reſtitut.l. Manus,ff. de condit. & demonſtrat.*& ad vnguem eſt ſeruanda,ita vt ſi deficiat in minimo actus corruat,*l.cum hi,§. ſi prætor,ff. de tranſac.l. non dubium,C.de legib.*cum citatis *in libello de principiis iuris,littera F,num.49.& 50.*quare in his terminis, de quibus agimus,ita reſoluunt *Rot.Roman.deciſ. 199. num.4.p. 2.diuerſ.Mareſcot.var.lib.2.cap.52.num.2. Nicol. Garci. d. cap.9.num.113. Aloyſ.Ricc. d.praxi reſolut. 134. & in deciſ. Curiæ Archiep.Neapol.deciſ.10.par.4.Franc.Leo dict.cap.6. num.6.Flamin.d.quæſt.18.num. 257.* vbi *num. 258.* dicit *in Rota* deciſum, quod deficientibus authenticis ſcripturis non ſufficit illas probare per teſtes,cuius tamen contrarium tuetur *Nicol.Garci.d.cap.9.num.113.in fine.*

59 Et prædictos quinquaginta annos ſumere initium ab illo die, quo apparet factam fuiſſe primam præſentationem, & antiquiorem productam in actis cum ſubſequenti inſtitutione,eoſque numerari vſque ad diem litis poſtremò motæ, in qua controuertitur an ſit, & conſtet eſſe de iurepatronatus refert ex Rotæ deciſione *Campan.*

60 *d.cap.13.num.426.* Hinc *Gonzal.d.gloſ.18. num.* 84 aſſerit præfatam probationem per authenticas ſcripturas exigi nondum in probandis præſentationibus continuatis,verum etiam in probatione effectuationis.

61 Præſumitur iuſpatronatus in potente ex vſurpatione *Pute.deciſ.57.cum duabus ſequentib.& deciſ.205.par.1. Rot. deciſ.5.par.3.lib.2.& deciſ.532.par.3.lib. 3.in nouiſſ. Mari. Antonin.vari.lib.1.reſolut.33.nump.2.*& etiam in Vniuerſitatibus acquiſitum ex vſurpatione, vt inſinuat *Concil. Tridem.d.cap.9.*& eſt doctrina *Butrij in cap.dilectus, de officio Legati,Lambertin.de iurepatron.lib.1. art. 5. quæſt.10. ſub num.47. verſ. limita primo, & num.* 39. quem ſequitur *Canalcan.deciſ.17.num.7.par.2.Mehedan. deciſ.2. circa fin. de iurepatron.Gonzal.d.gloſ.18.num.* 63. *Aloyſ.Ricc.reſolut.*

62 131.*Pute.deciſ.205.lib.* 1. quamuis communitas parua ſit *Nicol.Garc.dict.cap.9.num.*102. *Aloyſ. Ricc. in dicta praxi reſolut.*135. Et tenuit *Rota in vna Bononien.iuriſpatron.de Baringana* 10. *Martij* 1585.coram *R. P. D. Gipſio,* & in alio *Archipresbyteratus nullius* 2.*Maij* 1588. coram *Illuſtr. Cardinale Pamphilio.Rot.* etiam *Roman.* apud *Farin. deciſ.* 507.*&* 543. *in nouiſſ. prima recollect.* & apud eundem *Farin.par.1.recent.deciſ.*481.*num.1. Aloyſ.Ricc. in collect.deciſ. par.4. collect.* 1240. vbi addit hanc præſumptionem præcipuè locum habere in Italia, vbi propter receſſum Curiæ omnes populi ius præſentandi vſurparunt, & præſertim in locis,in quibus Ordinarij collatores ſunt inferiores Epiſcopo,*Achil.de Graſſis deciſ.4. de iurepatronat. Put.deciſ.57.lib.1.*

In eadem *Rota in vna Romana iuriſpatronatus* 8. *Iulij* 63
1584.coram *Illuſtriſſimo Seraphino*, & eſt inter impreſſas *deciſ.* 468. reſolutum fuit vſurpationem iuriſpatronatus non præſumi, niſi conſtet de doloſa occupatione. Sed propter dictionem (plerúmque)qua Concilium *d.cap.9.* vtitur, habere locum, etiam quando ceſſat præſumptio vſurpationis ſi prætendatur à perſona potenti, vel magnate,vel Vniuerſitate cenſuit *Sacra Congregatio Illuſtriſſ. Interpretum,*& tenuit *Rota in vna Sorana iuriſpatronat.*28. *Aprilis* 1603.coram *Illuſtriſſimo Pamphil.* & in *alia Iacen. Parochialis* 27.*Iunij* 1603. coram *eod.* & nouiſſime *in vna Lucana iuriſpatronatus* 14. *Iunij* 1621. coram *Reuerend:ſſimo D. meo Coccino Rota Decano.* Nec etiam præſumitur 64
iuſpatronatus ex vſurpatione acquiſitum, ſi non totius Vniuerſitatis,ſed illius partis eſſe prætendatur,vt declarauit *Sacra Congreg.*teſte *Gonzal.d.gloſ.*18.*num.*69. *Nicol. Garc.vbi proxime, Aloyſ.Ricc.d.reſolut.*135.*in fine,*quæ vſurpationis ratio ceſſat in Eccleſiis Monaſterialibus, ſeu Conuentualibus, in quibus non acquiritur iuſpatronatus,*Mohedan.deciſ.*340.

Et cum in *Concil. d. cap.* 9. mentio indiſtinctè fiat de 65
iis perſonis,in quibus iuſpatronatus plerúmque ex vſurpatione præſumitur acquiſitum, nec exprimatur quæ ſint,ideò declarandum duxi eas eſſe,quæ potentes ſunt, vt in Imperatore ſcripſit *Put.deciſ.* 60. *lib.* 1. Et de Rege Aragonenſi loquens *Mohedan.deciſ.*10. *num.*4.*de iurepatronat.* Et in Infante de noſtro Regno Portugaliæ mentionem faciens, firmat idem *Put.deciſ.*57. *lib.*1.Et in Barone, alioque Domino iuriſdictionem temporalem habente procedere illius textus diſpoſitionem declarauit *Sacra Congregatio,*vt referunt *Gonzal. d.gloſ.*18. *num.* 66. *verſ.in hac perſonis, Aloyſ.Ricc.dict.praxi reſolut.*132.*num.*1. *Molfeſ.d.tract.6.cap.*5. *num.* 61. *Rot.* apud *Farin.deciſ.*53. *num.*2.*&* 6.*par.*1.*recent.*Et in alterio quocunque magnate locum habere aſſerit *Caputaq. deciſ.*128. *num.*1. *par.* 2. eſtque *deciſ.*1273.*lib.*3.*par.*3. *diuerſ.* prout in quolibet de familia Romana Vrſinorum cenſuit *Rota deciſ.*842.*lib.*3. *diuerſ.*aut alterius ex familia Columnæ *Caputaquen. dict. deciſ.*128.*& in deciſ.*199.*lib.*2.*diuerſ. Aloyſ. Ricc. d. reſolut.* 132.*num.*1.refertur in Lucana Iuriſpatronatus de Podiis 5.*Martij* 1621. coram *Reuerend:ſſimo D. meo Coccino*, aut alterius ex familia de Sabellis, *Rota in Sabinen. Iuriſpatronatus* 26.*Octobris* 1594.coram *Litta,*& 6.*Martij* 1596. coram *Penia, relata in d.Lucana Iuriſpatronatus de Podiis.* Aut alterius ex familia de Caracciolis *Rot.in Neapolitana Capellania* 29.*Ianuarij* 1571.coram *Illuſtriſſimo Cardin. Lancelotto.* Aut alterius ex Nobilibus Venetis in ſtatu Venetorum,*Rota* apud *Seraphin.deciſ.*952. *num.* 6. relata *in d.Lucana Iuriſpatronatus de Podiis.*

Iuſpatronatus tamen priuatorum non admittit præ- 66
ſumptionem vſurpationis, vt tenuit *Rot. in vna Inden. Parochi.*7.*Nouembris* 1611. coram *R. P. D. Vbaldo* apud *Farin.par.*2.*tom.*1.*deciſ.*360. Et iuſpatronatus dicitur priuatorum, quando patroni non ſunt domini temporales loci, vbi fundatum eſt,*Rota* in vna *Papien.iuriſpatronatus* 17.*Februarij* 1612.coram *R.P.D.Manzanedo* apud *Farin. par.*2.*tom.*1.*deciſ.*374.*num.*1.

Rigor præſcriptus *à Concilio Tridentino d.loco,*& ſupra 67
adductus in probando iurepatronatus non requiritur,ſi agatur non contra Eccleſiam, ſed inter ipſoſimet patro- 68
nos,vt decidit *Rota Romana in vna Ianzi,* 10.*Aprilis*, & 20.*Nouembris* 1595.coram *Mantica, deciſ.* 318. teſtantur *Gonzal.d.gloſ.*18.*num.*59.*Piaſeg.in praxi noua Epiſcop.par.* 2.*cap.*5.*num.*7.*verſ.non tamen,*& nouiſſimè cenſuit eadem *Rot.deciſ.*548.*num.*2.apud *Farin.par.* 2. *recent.* Vnde iuſpatronatus poteſt præſcribi ab vno contra alium compatronum ſpatio quadraginta annorum, cum titulo colorato *Rota Roman.deciſ.*229.*num.*1.*&* deciſ. 407. *num.*1. *par.*1 *in nouiſſ.*quam refert *Galett.in margarita caſuum conſcient.verbo iuſpatronatus, pag.*144. *colum.*2.*Lambertin.p.*2. *lib.*1.*art.*5.*quæſt.*11. *princip. Gonzal. dict.gloſ.* 18. *num.*57.

Franc.

Franciſc. Leo d. cap. 6. nu. 8. in fine, Canalcan. deciſ. 33. num. 8. cum ſequen. par. 5. Mari. Anton. d. lib. 1. reſolut. 108. num. 28. Rot deciſ. 146. num. 5. p. 2. recent.

69 Aduertendum vltra prædictas probationes teneri deſcendentes, etiam probare iure deuolutionis iuſto ſe eſſe patronos. Deuoluitur autem iuſpatronatus hæreditate, legato, donatione, vel venditione, ac aliis modis
70 *Alleg. precedenti* enumeratis, vbi de hoc latè egi. Sed in eo ſucceditur in ſtirpes, & non in capita, vt probat *Clemen. plures, vltim. de iurepatron.* docent *Menoch. conſilio 316. num. 16. Tiraquell. de iureprimogen. quæſt. 36. num. 3. Perez. l. 1. verſ. mouere iuuat, tit. 6. lib. 1. Ordin. pag. 140. Spin. d. gloſ. 4. princip. num. 61. Piaſeg. in d. praxi noua Epiſcopal. d. cap. 5. verſ. deſcendentes, Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 521. num. 18. Campan. in diuerſ. Iuri Canonici lib. 11. cap. 13. num. 384. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 45. num. 6. Cened. ad Sextum collect. 7. num. 1. Aloyſ. Ricc. in collectan. deciſ. par. 5. collect. 1733. & in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 120. num. 2. par. 2.* quod procedit quando ſucceditur iure hæreditario, ſecus ſi alio iure, nempè legati, & donationis, quia tunc ſi legetur, vel donetur iuſpatronatus familiæ, omnes de familia ſuccedunt in capita, & non in ſtirpes, vt deciſum fuit in *Rota Romana in vna Regien. Prioratus 13. Nouembris 1601.* coram *R. P. D. Penna.* Et ideò ſi patre mortuo plures filij ſuperſtites ſint, ſinguli vocem habebunt, ſi vero mortui fuerint, & alter reliquerit filium, alter duos, tertius tres, vel quatuor, ille vnus habebit vnam vocem, & alij plures ex vnoquoque alteram vocem, non enim plures fratres ab eodem patre nati plures voces habent, cum patris perſonam referunt, qui vnus eſt, ita per *dict. Clem. plures*, dicit *Vgolin. d. cap. 51. §. 1. num. 8.*

71 Notandum eſt probationem deſcendentium patronorum ad effectum præſentandi non requiri, ſtante quaſi poſſeſſione præſentandi, vt tenuit *Rota in vna Gerunden. beneficij, 15. Decembris 1599.* coram *Illuſtriſſimo Cardinale Serapino*, & eſt inter eius deciſiones impreſſas *deciſ. 1334. num. vltim.*

Habilitas præſentati, qualis requiratur.

72 AD iuſpatronatus præſentari poſſunt omnes, qui prohibiti non reperiuntur, vt in toto *titulo de iurepatron.* & 16. *quæſt. 7. per totam*, dummodo in ea ætate eſſe debeant, quam beneficij qualitas poſtulat *Vgolin. d. cap. 51. §. 2. in fine*, ſeruata *Concilij Tridentini* diſpoſitione circa ætatem ad beneficia requiſitam, *Aloyſ. Ricc. in dict. praxi reſolut. 169. à principio*, vbi *nu. 3.* declarat ex *Sacra Congregat.* id non procedere, vbi in fundatione beneficij aliter eſſet cautum: conſtituta hac regula in vnum reducam illos, qui prohibentur præſentari, vt facilius, qui ſint habiles reperiri poſſit.

73 Laicus cum ſit incapax beneficiorum, vt probat text. *in cap. 2. de inſtitut.* & reſoluunt *Ceuall. communium contra communes, quæſt. 523. Azor. inſtitut. moral. par. 2. lib. 6. cap. 2. quæſt. 5. Perez. de Lara de anniuerſar. & capellan. lib. 2. cap. 5. à num. 2. Nicol. Garc. de benefic. par. 1. cap. 1. à num. 9. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. num. 147. Sanch. de matrim. lib. 7. diſput. 42. num. 14. Bellon. de iis, quæ fiunt in continenti cap. 94. lib. 1. Maſſobr. in praxi habendi concurſum prælud. 7. dub. 21. num. 85. ſecundum Romanam impreſſ.* etiamſi incedat in habitu, & tonſura, & communiter reputetur clericus, quia conſtando de veritate, non tenet beneficij collatio, *Flamin. de reſignat. lib. 4. quæſt. 2. num. 59. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 2. à num. 64. Nicol. Garci. d. cap. 1. num. 11. & 12. Maſſobr. d. num. 85.* ideò non poteſt à patronis præſentari, *cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtitut. gloſ. verbo receperunt, in cap. cum M. eodem titulo,*
74 vbi ait laicum poſſe habere præbendam ſeparatam à canonicatu, vel illam, in quantum eſt temporalis, ſeu continet temporalitatem, vt per *Oliban. in comment. ad vſati-cum alium namque, cap. 13. num. 5.* & in terminis quod laicus non poſſit præſentari, niſi nulliter tenente *Lambertin. de iure patron. par. 1. lib. 2. quæſt. 7. art. 2. ad fin. & art. 4. & 29. ad finem, Gutier. conſ. 2. num. 21. Card. Tuſch. lit. F. conſil. 56. num. 4. Flamin. d. quæſt. 2. num. 5. Nicol. Garc. par. 7. cap. 1. num. 25.* & alij citati *à Maſſobr. d. num. 85.* Ex priuilegio tamen Summi Pontif. laicus beneficium, ſeu canonicatum obtinere poterit, nam pro canonicatu S. Sedis 75
Legionenſis priuilegium habet familia Villaloborum, nunc Marchiones Aſtorgæ, prout refert *Fr. Arbanaſ. de Leberain tractatu de Eccleſia, & Ciuitate Legionenſi fol. 212.* vbi ſimile priuilegium à Papa conceſſum dicit Regibus illius Regni, & idem Comiti Barchinonen. eſſe conceſſum pro Eccleſia illius ciuitatis teſtatur *Anton. de Oliba-no d. cap. 13. num. 6.* Licet laicus ad beneficium præſen- 76
tari non poſſit, vt ſupra dixiñus, nominatio tamen facta per patronos laicos, de non clerico ad beneficium, eſt valida, vt fuit reſolutum per *Rotam in vna Burgen. Abbatia 19. Nouembris 1588.* coram *D. Penna*, vbi ad iura dicentia præſentationem de laico factam eſſe nullam, fuit reſponſum, quod ſunt intelligenda de præſentatione propriè dicta, quæ tunc fit cum præſentatus coram Ordinario perſonaliter ſiſtitur ab eo inſtitutionem acceptarus, refert *Aloyſ. Ricci. in dicta praxi reſolut. 140. num. 3.*

Sed dubitari poteſt an laicus poſſit præſentari ad be- 77
neficium, ſi ſtatim poſtea aſſumpſerit clericatum? In qua quæſt. *Rot. Roman. in vna Imolen. iurispatron.* coram *Orano*, *19. Nouembris 1594.* quam refert *Flamin. d. quæſt. 2. num. 5. & 6.* tenuit tunc præſentationem eſſe validam, ex eo, quia minimè dici poteſt facta de perſona penitus inhabili, cum ſatis ſit ante inſtitutionem eſſe promotum. Verum in puncto Iuris videbatur contrarium eſſe reſpondendum, quia ad beneficium obtinendum non ſufficit quempiam habitum clericalem geſtantem animum habere ſtatim obtento beneficio aſſumendi Ordinem clericalem, ſed hic Ordo debet neceſſariò præcedere, *Sanch. d. diſput. 42. num. 14. Gonzal. d. gloſ. 2. num. 66.* tum 78
quia in beneficiis attenditur capacitas tempore præſentationis, *Rota deciſ. 69. par. 3. lib. 1. in nouiſſ. Mari. Antonin. variar. lib. 1. reſolut. 19. num. 1.* Poterit tamen non inepte intelligi Flaminij ſententiam, & Rotæ deciſionem ab eo citatam, non ſimpliciter, ſed tantum quando de proximo clericandus præſentatur in tempus in hanc formam: Præſento Petrum de proximo clericandum, & peto eum ordinari, vt bene ait *Maſſobr. dict. prael. 7. dub. 21. num. 86.* quod ego in ſano intelligerem ſenſu videlicet ſi taliter præſentatus, ſeu potius nominatus extra tempus ad præſentandum præſtitutum ordines ſuſcipiat.

Seruus non poteſt præſentari, etiamſi ſit Chriſtianus, 79
cum non poſſit ordinari, niſi prius manumittatur, *cap. 1. 2. & 3. diſt. 54. cap. 1. & cap. conſuluit, de ſeruis non ordin. Anton. Gama in tract. de Sacramentis præſtandis vltimo ſupplicio damnatis, quæſt. 5. num. 9. Henriq. in ſum. lib. 14. cap. 8. §. 7. in comm. littera K. Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de diſciplina cleric. §. 14. Modern. de iuriſdict. p. 4. caſu 90. num. 14.* & ad noſtrum propoſitum *Vinian. in praxi Iurispatron. par. 2. lib. 6. cap. 4. num. 1.* vbi etiam addit quod ſi manumiſſus ſit, & ſiat clericus, poterit præſentari.

Infidelis vti incapax præſentari non poteſt, *Lambertin.* 80
lib. 2. par. 1. quæſt. 7. art. 9. Vinian. d. cap. 4 num. 2. Nec etiam 81
neophytus, id eſt, qui initio Sanctæ Fidei eſt eruditione plantatus *cap. 1. 48. diſt. cap. Neophytus 61. diſquiſit. cap. ſi clericatus 16. quæſt. 1. Lambertin. de Iurepatron. par. 1. lib. 2. quæſt. 7. art. 14. num. 7. & 8. Fillinc. tract. 41. de benefic. cap. 4. num. 3. & 6. Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de diſciplina clericali §. 12. à princip.* vbi *num. 8.* dicit neophytum poſt factum clericum poſſe beneficia obtinere, quod etiam noue ait *Anton. Riccius. poſt tract. de iure perſonarum*, vbi *de Neophytis cap. 4.*

Irregularis etiam, qui extra regulam poſitus eſt, non 82
poteſt

poteſt præſentari, cum non poſſit ad Ordines promoueri, imò collatio, ſeu prouiſio beneficij illi facta eſt nulla, ita *Henriq. in ſum. lib. 13. cap. 14. §. 1. & cap. 56. §. 1. & lib. 14. cap. 2. §. 5. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 7. queſt. 2. Aula de cenſuris par. 7. diſput. 2. dub. 6. Gutier. canon. lib. 1. cap. 5. num. 92. Flamin. de reſig. lib. 4. queſt. 3. à num. 32. & lib. 5. queſt. 3 num. 181. Leſſi. de Inſtit. lib. 2. cap. 54. num. 120. Vgolin. de officio, & poteſt. Epiſcopi cap. 1. §. 1. ad finem, & cap. 50. §. 6. num. 4.* poſt *Couar. Rebuff. Nauar. Fr. Emman. Veg. P. Molin.* & alios *Nicol. Garc. de benefic. par. 7. cap. 11. à princip. Aloyſ. Ricc. d. praxi reſolut. 167.*

83 Illegitimus, quocunque nomine cenſeatur, ordinari prohibetur, *cap. per venerabilem, qui filij ſint leg.* ideò non poteſt nec eligi, nec præſentari, argum. text. *in cap. acceptum, de etate & qualit. Cardin. Seraphin. Rotæ deciſ. 1442. num. 9. Vinian. d. cap. 4. num. 3. Aloyſ. Ricc. in d. praxi reſolut. 185. Fillinc. d. tract. 41. cap. 4. num. 5.*

84 Corpore vitiati, de quibus egi *Alleg. 42.* ad beneficia vti irregulares promoueri non poſſunt, *Lambertin. par. 1. lib. 2. queſt. 7. art. 12. num. 1. Nicol. Garc. d. p. 7. cap. 12. à n. 3.*

85 Clericus patronus non poteſt ſeipſum præſentare, *cap. per noſtras.* & ibi *gloſ. verbo præſentare, de iurepatr.* quia cum debeat eſſe differentia inter dantem & recipientem, & ſic inter præſentantem & præſentatum, *cap. fin. de inſtit.* ita etiam debet eſſe differentia inter eligentem & electum, *cap. qualiter, de elect. Flamin. de reſignat. lib. 9. queſt. 17. num. 112. Tiraq. de Iure primog. queſt. 33. num. 11. Campan. d. cap. 13. num. 398. Aloyſ. Ricc. d. praxi reſol. 179. Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſolut. 41. num. 1. Chircou. tom. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 4. num. 5. & 6. pag. 167. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 4. princip. num. 80. Azori. inſtit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 21. queſt. 1. Aloyſ. Ricc. in deciſ. 36. num. 1. par. 1. Vader. Reginald in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 222. verſ. notandum. Vinian. d. p. tr. 2. lib. 6. cap. 8.* vbi *num. 3.* extendit

86 etiam ad beneficium ſimplex. Illud tamen vnicum adderem quod Summus Pontifex poteſt ſolum ſeipſum eligere, vt ex *D. Anton.* tradit *Pineda in vita D. Ioannis Baptiſtæ lib. 2. art. 3. cap. 10. pag. mihi 422.* attenta tamen nouiſſima *Conſtit. Gregorij XV.* incip. *Æterni de anno* 1621. aliud dicendum videtur cum *in* §. 2. eiuſdem *Conſtit. ſic habeatur.* Numerum autem ſuffragiorum duarum ex tribus partibus Cardinalium in conclaui præſentium, vt electio per viam ſcrutinis, ſiue ſcrutinij, & acceſſus valida ſit, decernimus, & declaramus ita eſſe cenſendum, vt in duabus tertiis partibus ſuffragium electi non numeretur, nec quiſquam ſiue ſcrutinij, & acceſſus, ſiue compromiſſi via procedatur, ſeipſum eligere, ſeu ſuffragium ſibi dare vllatenus poſſit.

87 Amplia vt neque procurator conſtitutus à patrono poſſit ipſum patronum præſentare, vt fuit tentum in *Rota in vna Salamant. Capellania* 14. *Octobris* 1552. coram *D. Veſtano*, teſte *Caputaq. deciſ. 397. lib. 2.* quem refert *Flamin. d. queſt. 17. num. 113. Campan. d. cap. 13. num.* 399. Nec

88 etiam procurator conſtitutus à patrono ad præſentandum poteſt ſeipſum præſentare, *Gonz. al. ad reg. 8. Cancel.*

89 *gloſ. 2. num. 57. & ſeq.* Nec denique ſubſtitutus à tali procuratore poteſt patronum, aut ſuum principalem procuratorem præſentare *Lambertin. lib. 2. par. 1. queſt. 8. art. 9. & 10. Vinian. d. cap. 8. num. 9.*

90 Si autem Prælatus ad quem pertinet inſtitutio motu proprio, vocet clericum patronum, eique cóferat quodcunque beneficium vacans, in quo dictus clericus habet ius patronatus, tenebit collatio: tali enim caſu non habet originem à dicto patrono talis collatio *Abb. in d. cap. per noſtras, num. 3. Vinian. d. cap. 8. num. 4. Vgolin. d. cap. 51. §. 2. num. 1. in fine.*

91 Quando plures ſunt patroni, videlicet clerici, aut vnus clericus, & alter laicus, poſſunt ex ſe ipſis vnum nominare, & præſentare *gloſ. fin. in cap. conſuluit 15. de Iurepatron. Aloyſ. Ricc. de reſolut. 179. num. 3. Azori. dict. par. 2. lib. 6. cap. 21. queſt. 3. Aloyſ. Ricc. d. deciſ. 36. num. 4. Roc. verbo honorificum, queſt. 4 princ. num. 20. Lambertin. d. queſt. 8. art. 9. Vgolin. d. cap. 51. §. 2. num. 1.* vbi cum *Cardin. Tuſch. lit. P, concluſ. 595.* tenet quod præſentatus numeratur in numero præſentantium, *Vinian. d. cap. 8. num. 7.* vbi *num. 8.* dicit nullo modo poſſe clericum ſimul cum compatronis ſeipſum præſentare, ſed præſentationem eſſe faciendam à ſolis compatronis, qui electioni de ſe factæ con- 92
ſentire tantum poteſt, quod etiam tradit *Mari. Anton. d. reſolut. 51. num. 5.*

Pater poteſt præſentare filium, auus nepotem, ſeu 93
alios conſanguineos, *gloſ. verbo filij, in cap. quia clerici, & gloſ. verbo propria auctoritate, in cap. conſuluit, de Iurepatron. Flamin. d. queſt. 17. num. 122. Roland. à Valle conſ. 47. num. 49. & 62. cum ſequentib. volum. 1. Chircou. d. tit. 4. num. 6. pag. 167. Ioſeph. Ludou. tom. 3. commun. opinion. tit. de Iurepatron. concl. vni. verſ. ampliatur etiano, pag. 532. in fine, Azori. dict. cap. 21. queſt. 2. Vinian. d. cap. 8. num. 11.* vbi *num. 12.* aſſerit

poſſe Epiſcopum licite conferre beneficium filio ſuo le- 94
gitimo, vel nepoti idoneo, quia charitas imprimis exercenda eſt erga domeſticos, & citat *Abb. conſ. 96. vol. 2. Roch. verbo honorificum, queſt. 4. princip. Lambertin. vbi ſupra, art. 12.* Sic etiam ſi filius non ſit patronus, & in patrem ſit compromiſſum de clerico eligendo, vel præſentando, poterit filium eligere, ſeu præſentare; Et ſi filius ſit canonicus, & ab omnibus canonicis, vnà cum dicto filio ſit compromiſſum in patrem, poterit pater eligere ſuum filium, cum id non reperiatur prohibitum *Lambertin. vbi ſupra art. 13. Vinian. d. cap. 8. num. 14 & 15.*

Donatarius Iuriſpatronatus non poteſt præſentare 95
donatorem, ſi donatio ſit facta pro illa vice, præſumitur enim fraudulenter facta, ſecus quando illa facta eſt perpetuò cum Ordinarij conſenſu, *Roch. verbo ipſe vel is, queſt. 20. num. 37. Lambertin. vbi ſup. art. 11. Vinian. d. cap. 8. num. 10.*

Excommunicatus cum beneficia obtinere non poſſit 96
cap. poſtulaſtis, de clerico excomm. miniſt. in tantum vt collatio illi facta de iure ſit nulla, *Couar. in cap. alma par. 1. §. 7. num. 1. Flamin. de reſignat. lib. 4. queſt. 33. à num. 44. & lib. 5. queſt. 6. à num. 77. Sayr. de cenſur. lib. 2. cap. 5. num. 1. Nicol. Garc. d. par. 7. cap. 13. à num. 3. Soar. de cenſur. tom. 5. diſput. 15. ſect. 1. Ioan. Cochi. de permut. benef. cap. 33. num. 1. Leſſi. de Iuſtit. lib. 2. cap. 34. dub. 12. num. 120. Mar. Alter. de cenſur. tom. 1. lib. 2. diſput. 6. cap. 2. Rot. deciſ. 5. de prabend. in nouis, &* apud *Caſſad. deciſ. 1. eod. tit. & in Triden. beneficij 5. Aprilis* 1604. coram *Penia.* latè *Anton. Riccius. de iure perſonarum lib. 4. cap. 6. à princ.* & ego ipſe *in collect. ad cap. poſtulaſtis, de clerico excom. miniſt.* ideò ad illa eligi, præſentari, ſeu no- 97
minari non poteſt, *gloſ. in cap. vlt.* per text. ibi, *de elect. lib. 6. Roch. verbo honorificum, queſt. 4. num. 19. Lambertin. par. 1. lib. 2. queſt. 9. art. 1. Seraphin. deciſ. 195. par. 1. Aloyſ. Ricc. dict. praxi reſolut. 166. Flamin. d. queſt. 6. n. 80. & 81. Sayr. d. c. 5. à n. 16. Soar. tom. 5. diſp. 4. ſect. 7. n. 10. Azor. p. 2. lib. 6. cap. 7. q. 8. Vinian. d. par. 2. lib. 6. cap. 9. num. 2.* vbi id procedere ait etiam in excommunicato excommunicatione minori, quod idem tenent *Couar. in cap. alma, par. 1. §. 7. in princ. col. 1. Aloyſ. Ricc. d. reſol. 166. num. 3.*

Suſpenſus cum ſeruire & adminiſtrare non poſſit, quia 98
adminiſtrando ſit irregularis, *Flamin. d. queſt. 6. num. 83.* ideò eligi non poteſt *gloſ. & doct. in cap. illa vbi Abb. de elect. cap. fin. eod. tit. in 6.* nec præſentari *Lambertin. lib. 2. p. 1. queſt. 9. princip. art. 2. Mar. Anton. variar. reſolut. lib. 1. reſolut. 19. num. 9. Aloyſ. Ricc. d. prax. reſolut. 116. Vinian. d. cap. 9. num. 3.* vbi intelligit ſiue ſit ſuſpenſus à beneficio, ſiue ab officio. *Henriq. in ſum. lib. 13. cap. 32.* vbi ampliat etiam ſi defectus eſſet occultus, & toleratus, ac proinde beneficiorum incapax eſt *cap. cum bona de etate & qual.* vbi *gloſ. verbo ſuſpenſi,* & communiter Doctores, *Riccius. dict. cap. 6. num. 38.* vbi declarat procedere in ſuſpenſo ab omnibus Ordinibus, cum aliàs ſuſpenſus ab vno poſſit retinere beneficium ratione alterius ordinis.

Interdictus, ſcilicet cui ſpecialiter eſt interdictum 99

officium, vel aliquis Ordo, non potest præsentari, si obstet interdictum Ordinis requisiti, vel alterius rei in præsentando, *Lambertin. lib. 2. par. 1. quæst. 11. art. 3. Vivian. d. cap. 9. num. 8.*

100 Infames cum non possint ad clericatum prouehi *cap. infames 6. quæst. 1. cap. fin. 51. dist. cap. accusatum de simonia*, in tantum, quod debeant priuari omni officio, & deponi ab omni honore & dignitate, *l. infames* iuncta *glossa, & l. decurio. C. ex quib. causis infamia irrog. cap. inter dilectos, de excess. Prælat.* ideò ad beneficia eligi, seu præsentari non possunt, *Duaren. de benefic. lib. 4. cap. 1. Nicol. Garc. d. par. 7. cap. 8. num. 4. Vivian. d. cap. 9. num.* 23. Et qui dicantur infames dixi supra *Alleg.* 43. Et ad nostrum propositum de schismatico agunt *Lambertin. d. quæst. 11. art. 8. Vivian. d. cap. 9. num.* 15. De Apostata *Lambertin. art. 9. & Vivian. num. 16. dicto loco.* De simoniaco *Lambertin. art. 11. & Vivian. num.* 17. De periuro *Lambertin. art. 15. Vivian. nu.* 22. De sodomita *Lambertin. art. 18. Vivian. num.* 26. De adultero *Lambertin. art. 19. Vivian. num.* 27. De concubinario *Lambertin. art. 20. Vivian. num.* 28. De criminoso inquinato aliquo crimine inducente irregularitatem *Lambertin. art. 23. Vivian. num.* 32.

101 Item & alij sunt, qui ad beneficia præsentari non possunt vti indigni, quos enumerat *Vivian. d. par. 2. lib. 6. cap.* 10. vbi de obligatis ad ratiocinia, de curialibus, de coniugatis, bigamis, criminolis, non habentibus ætatem legitimam, illitteratis, & pluribus aliis, quos ibi videre poteris, In conferendis beneficiis nihil aliud magis inquiri debet, quam ætatis maturitas; morum grauitas, &
102 honestas, litterarum scientia, vitæ virtus, & fama personæ *cap. cum in cunctis, in princip. de elect. cap. innotuit*, ibi, inducere videbantur, *eodem tit.* Et non ex locorum, vel generis dignitate, sed morum nobilitate innotescere debent clerici, nec vrbium claritate, sed Fidei puritate,
103 *cap. nos qui præsumus, 40. distinct.* Beneficia igitur tam nobilibus, quam ignobilibus sunt indistinctè conferenda, itaut non valeat consuetudo, quod non admittantur ignobiles in Canonicos Cathedralium *cap. venerabilis*, vbi *Abb. num. 4. de prebendis*, quia non generis, sed virtutum nobilitas, vitæque honestas, gratum Deo faciunt, & idoneum seruitorem, *cap. sicut excellentiam, vers. non gradus 23. quæst. 4.* Et ideò *Gregor. VII. lib. 9. regist. epistol. 2. in med.* sic ait: Non te pigeat, aut pudeat extraneum forte, vel humilis sanguinis virum, dummodo idoneus sit, ad Ecclesiæ tuæ regimen, quod propriè bonos exoptat, ascire: cum Romana Respublica, vt paganorum tempore, sic & sub Christianitatis titulis, inde maximè, Deo fauente, excreuerit; quod non tam generis, aut patriæ nobilitatem, quam animi & corporis virtutes perpendendas adiudicauit. Et *D. Hieron. ad Celantiam* veram nobilitatem vocat esse clarum virtutibus. Vnde *Marc. Tullius Cicero* in inuectiua contra *Salustium*, Sanctius, ait, me meis fulgere moribus, quam maiorum opinione niti, vt sim meis posteris nobilitatis initium. Neque differétia aliqua potest stare inter hos, qui à gentilitate, & inter illos, qui à populo Israëlitico sunt ad Fidem conuersi, cum omnes per Christi passionem redempti sint, *Actor. 2* Non est enim distinctio Iudæi & Græci, nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum, *Apostol. Roman. cap.* 10. Omnes nos in vnum corpus baptizati sumus siue Iudæi, siue Gentiles, &c. *Idem 1. ad Corinth. 12.* & in omnes nationes gratia Spiritus Sancti effusa est, *Actor. 10. in fine.* Nam, vt idem ait ad *Ephes. capit. 4.* vnus spiritus, vna Fides, vnum Baptisma, vnus Deus, & pater omnium, qui est super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis.

104 Inhabilis quis iudicandus est, si talis reperiatur tempore præsentationis, nec prodest habilitas si superueniat *Rot. decis. 69. part. 3. lib. 1. diuers. Mari. Antonin. vari. resolut. lib. 1. resolut. 19. num. 1. Seraphin*, Rota Romana *decis. 1234. num. 4. Vivian. dict. par. 2. lib. 6. cap. 10. num. 11. Campanil. in diuerso Iuris Canon. rub. 11. cap. 13. num. 461. Aloys. Ricci. in dict. praxi resolut. 166. numer. 3.* Et patronus potest de consensu Ordinarij pro vna vice præsentare ad beneficium eum, qui non habet omnes qualitates in fundatione appositas, vt tenuit Rota apud *Seraphin. decis. 871. num. 4.*

Præsentantes autem minus idoneum, vel indignum, 105
vltra peccatum mortale quod contrahunt *Azor. par. 2. lib. 6. cap. 21. quæst. 4.* si sint patroni Ecclesiastici, qui dicuntur eligere, priuantur ea vice iure præsentandi, sicut eligentes, *cap. cum in cunctis, §. vltim. de elect. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 441. à princip. & præcipuè num. 4. Mari. Anton. lib. 1. resolut. 19. num.* 15. Si autem sint patroni laici, vel clerici ratione patrimonij, si præsentent minus idoneum intra quadrimestre possunt alium idoneum præsentare *cap. cum vos*, vbi *glos. verbo minus idoneè de officio Ordin.* dummodo non intelligatur de idoneitate requisita in fundatione, vt quia præsentandus debeat esse Sacerdos, nam tunc deuolutio fit ad superiorem, quia videntur delinquere, ea non seruando, & abutuntur iure fundatoris. Sed si lapsum sit quadrimestre, & non sit idoneus præsentatus, deuolutio fit ad superiorem habentem instituere, *Abb.* & alij *in dict. cap. cum vos*, si autem tales patroni præsentauerint indignum indignitate criminosa, sed ignoranter, poterunt intra quadrimestre alium dignum, & idoneum præsentare; sed si lapsum sit quadrimestre, deuolutio fit ad superiorem, qui eo casu prouidet beneficio de nouo Rectore: si autem scienter præsentauerint talem indignum ipso iure pro illa vice priuati sunt iure & facultate præsentandi *Auth. de sanctiss. Episcopis, §. si quis oratorij, Lambertin. lib. 2. par. 1. quæst. 10. princip. art. 4. num.* 23. *Crescent. de Iurepatron. decis. 10. Caputaq. decis. 62. num. 2. & decis. 291. part. 2. Mascard. de probation. conclus. 593. num. 5. Tiraquell. in §. hoc sermone, limit. 1. num. 32. Bellacomb. tom. 1. communium opinion. lib. 1. tit. 5. num. 22. pag. 171. Molina de primog. lib. 2. cap. 4. num. 38. Roch. verbo honorificum, num. 15. & 16. Rebuff. in praxi benefic. titul. pœna contra collatores, num. 1. & seq. Perez. l. 2. vers. pro quo sit, & vers. tertia conclusio. tit. 6. lib. 1. Ordin. pag. 153. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 58. num. 11. Cald. Pereira de potestate eligendi cap. 1. num. 60. & 61. Mari. Antonin. dict. resolut. 19. num. vltim. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 51. §. 1. num. 4. vers. secundo.* Aduertendum tamen duxi, quod præsentans inhabilem sub conditione impetrandi dispensationem, non priuatur pro ea vice facultate præsentandi, si durante quadrimestre dispensatione per indignum non obtenta, de nouo saltem cumulando alium præsentauerit, ita censuit *Rot. Roman. in vna Firmana altaris S. Ludouici 4. Martij 1596.* coram *Illustriss. Seraphino*, refert *Aloys. Ricci. dict. praxi resolut. 186. Rota etiam in vna Firmana Altaris vigesima Iunij 1613.* coram *R. P. D. Dunozetto* apud *Farin. par. 2. recent. decis. 568.*

Si tamen procurator nominaret indignum, non præ- 106
iudicaret patrono, vt inquit *Franciscus Marc. decis. 480. incip. quæritur quando procurator, num. 8. par. 1.* quem refert, & sequitur *Campanil. dict. cap. 13. num.* 467. qui quidem procurator mandatum speciale requirit ad præsentandum, *Cardin. Mantica de tacitis & ambig. conuention. tom. 1. lib. 7. tit. 16. num. 39. Aloys. Ricci. in dict. praxi decis. 189. numer. 193. in 1. edit. & resolut. 171. in 2. edit. Cald. Pereira de empt. cap. 15. num.* 11. & plurics censuit *Rot. Roman.* vt per *Caputaquen. decis. 365. numer. 1. part. 2. & Seraphin. decis. 559. part. 1. & Pute. decis. 312. lib. 3.*

Et vbicunque deuolutioni locus est, non modo ad 107
Episcopum, sed ad alterum quemcunque inferiorem prælatum fit deuolutio, ad quem spectat collatio, vel institutio, iuxta *glos.* singularem, *in Clem. 1. de suppl. negl. Prel.*

d by Goo

Prat. Franciſc. Marc. deciſ. 475. num. 18. & deciſ. 1153. in vlt. verbu p. 1. refert *Campan. dict. cap. 13. num. 466.* & tenetur ſeruare naturam beneficij cum confert iure deuolutionis ex *Felin. in cap. cum acceſſiſſent, num. 18. de conſtitut. Franciſc. Marc. deciſ. 493. num. 7. p. 1. Campan. d. cap. 13. numer. 485.*

110 Præſentatus Epiſcopo perſonaliter exhiberi debet, nec ſufficit, quod per litteras, aut procuratorem abſens ipſe Epiſcopo nominetur per text. *in capit. cum & plantare, §. in Eccleſiis*, ibi, Epiſcopis repræſentent, *de priuileg.* ex quo noto verbum illud, repræſentent,

111 quod propriè ſignificat præſentiam ſui facere, *l. marcus 15. §. 1. ff. ad legem Iuliam de adulter.* melior text. *in l. conſentaneum, C. quomodo, & quando iudex*, ibi, vt præſentia ſui faceret, iuncto ibi, vt ſeſe repræſentent, cum multis aliis, quæ adducit *Briſon. de verborum iuris ſignif. verbo repræſentare.* Vnde rectè dicit *gloſſ.*

112 *verbo repræſentare, in Clement. dudum, de ſepultur.* quod repræſentare dicitur, qui præbetur ſenſibus corporeis *ex l. 1. in princip. ff. de verborum obligation.* & eſt recepta communiter ex multis, de quibus *Teraquell. de iure mariti, gloſ. 6. numer. 31. Selua de benef. par. 3. quæſt. 6. numer. 7. Lambert. par. 1. libr. 2. quæſt. 11. art. 1. num.*

113 12. *cum ſequentibus.* Indeque præſentatio hæc ſolet à Doctoribus communiter definiri, quod ſit exhibitio perſonæ per patronum Epiſcopo, vel alteri, ad quem inſtitutio pertinet, legitime facta, ita *Abb. in cap. ea noſcitur, de hu, quæ fiunt a Prat. Roch. de iurepatron. in princip. quæſt. 3. Rebuff. in praxi tit. de præſentatio. numer. 3. Cardin. Tuſch. tom. 6. littera P, concluſ. 191. Nicol. Garcia de benef. par. 4. cap. 1. numer. 16.* facit etiam diſpoſitio *Sacr. Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 18. verſiculo quod ſi,* vbi cauetur præſentatos à patronis non eſſe admittendos, niſi prius à locorum Ordinariis examinati, & idonei reperti fuerint, refert *Aloyſ. Ricc. in dict. praxi reſolut.*

114 191. Vnde non valere præſentationem de abſente factam, neque Ordinarium teneri admittere præſentatum, qui ſe perſonaliter non exhibet, notant omnes conſtantiſſime, vt per *Abb.* & reliquos omnes proxime citatos, idem *Abb. conſ. 76. num. 2. p. vr. 2. Roch. verbo honorificum, quæſt. 6. num. 27. Corraſ. de ſacerdotio par. 4. cap. 6. numer. 18. Vivian. in praxi iuriſpatr. par. 2. lib. 6. cap. 11. num. 6. & 7.* & tenuit *Rot. in vna Vicaria Iuriſpatronatus* 28. *Nouembris* 1601. coram *Illuſtriſſimo Ludouiſio, nunc Sanctiſſimo Domino noſtro Gregor. Decimoquinto* relata per *Nicol. Garcia in addit. ad tract. de benef. par. 4. cap. 1. numer. 23.*

115 Contra ſupradictam reſolutionem obſtat text. *in d. capit. ea noſcitur*, ibi, per ſe, aut per litteras, perſonas idoneas Epiſcopis diœceſanis præſentent, vbi *gloſſ. verbo per litteras*, notauit præſentationem per epiſtolam fieri poſſe, ſequuntur Doctores communiter, teſte *Duenh. reg. 285.* vbi bene inducit text. *in capit. vltim. de conceſſ. prebenda*, dum prohibet conſtitui procuratorem ad præſentandum in beneficio antequam vacet, & conſequenter à contrario licitum cenſet procuratorem conſtituere ad præſentandum in beneficio iam vacante, facit text. *in cap. accedens 24. de prebendis*, vbi abſens per procuratorem de beneficio Eccleſiaſtico poteſt inueſtiri, ergo & præſentari. Confirmatur ex praxi receptiſſima ſecundum quam nunquam, aut ratò patroni tempore præſentationis perſonaliter exhibent Epiſcopo præſentatos, ſed præſentati cum inſtrumento præſentationis ſe exhibent Ordinariis, qui ſic præſentatum admittunt, & inſtituunt, cuius praxis meminit text. vbi notant *gloſ. in Clement. 1. verb. præſentatus, de exceſſ. prat.* recepta *Lamb. d. art. 1. num. 5. & Nicol. Garcia d. cap. 1. numer. 19.*

116 Verum pro præſentis quæſtionis reſolutione duo inter ſe diuerſa conuenit ſeparari, aliud enim eſt quærere vtrum patronus abſens poſſit per litteras facere præſentationem perſonæ, quæ cum eiſdem Epiſcopo ſe perſonaliter repræſentet, & hoc licitum eſſe dubitari non poteſt, & euincunt iura allegata, vt in *d. cap. ea noſcitur, & in d. cap. vlt. & in d. Clem. 1. verſ. præſentatus* & procedit praxis, de qua atteſtantur præcitati Doctores, & *Cardin. Tuſch. dicta littera P, concluſ. 592. numer. 24.*

Aliud autem vtrum præſentati, perſonaliter ſe de- 117
beant præſentare Epiſcopo, an vero potius poſſint per procuratorem ſe præſentare, & non teneri Epiſcopum ſic præſentatos admittere veriſſima eſt, & receptiſſima reſolutio, tum ex dictis, tum etiam ex multis rationibus, quas afferunt Doctores, quia ſcilicet cederet huiuſmodi præſentatio in graue ipſius Eccleſiæ præiudicium ex dilatione, ſi præſentatus per litteras differret aduentum ſuum: ſed futilem rationem puto, quia ſi ſe non præſentent intra quadrimeſtre, vel ſemeſtre, poterit Epiſcopus non expectata patroni præſentatione de Eccleſia prouidere iuxta deciſionẽ text. *in cap. 1. §. verum, de iurepatron. in 6.* Melior ergo ratio eſt, quia præſentati debent ab Ordinario examinari an ſint idonei, tam in parochialibus, & curatis; quam in ſimplicibus, ex *Trid. ſeſſ. 7. de reform. cap. 13.* quod examen cum perſonale ſit, & per procuratorem fieri non poſſit, neceſſariò ſequitur præſentatos teneri ſe Epiſcopis perſonaliter exhiberi. Facit etiam occaſio & periculum, quod ex contraria obſeruantia ſequi poſſet, vt aliquando contigiſſe oculatum ſe eſſe teſtem profitetur Auctor *praxis Epiſcop. par. 1. verb. ius publicum* §. 8. his formalibus verbis. Scio in quodam Archiepiſcopatu fiſcte fuiſſe quendam præſentatum, & deinde inſtitutum non exiſtentem in rerum natura, & patronus ſibi vſurpabat fructus beneficij ſingulis annis, contra decretum *Concilij Tident. ſeſſion. 22. capit. 11. de reformat. & ſeſſ. 25. etiam de reformat. cap. 9. verſic. patroni autem.*

Ex quibus à ceſſante ratione colliges contrarium 118
eſſe reſoluendum, & affirmandum poſſe præſentatum abſentem inſtitui ab Epiſcopo ſi ei notum ſit eſſe idoneum notoriè, veluti quia doctor eſt in aliqua Vniuerſitate ſtudij generalis graduatus, hic enim examine non indiget ex doctrina *gloſ. verbo ignota, in cap. de Petro, diſtinct. 47.* iuncto *Trid. dict. ſeſſ. 7. capit. 13. in fine*, & in terminis notat Innocent. *per text. ibi in cap. in Lateranen. in fine, de prebendis, Abb. Deci. Roch.* & plures alij, quos refert, & ſequitur *Cened. ad Decretum collect. 15. numero 3. Henriq. in ſumm. lib. 10. capit. 18. in princip. Sà in aphoriſmis verbo examen, Vivian, d. cap. 11. numer. 8. Vgolin. dict. cap. 51. §. 2. numer. 3. Aloyſ. Ricc. dicta praxi reſolut. 139. & 141.* & cenſuit *Rota in vna Valentin. beneficij 16. Maij* 1583. coram *Illuſtriſſimo Cardin. Lancelot.* & item *in vna Regien. beneficij 14. Decembris* 1587. coram *Illuſtriſſimo Card. Pamphilio*, ceſſat etiam periculum illud *praxis Epiſcopalis*: quare ſic notum Epiſcopo poſſe ab eo abſentem inſtitui, & præſentationem, ac inſtitutionem validam eſſe, licet inſtitutus abſens ſit, notat *Innoc. vbi proxime, Abb. dict. conſ. 76. Lambert. art. 3. Corraſ. & Tuſch. dictis locis* idem *Tuſch. concl. 592. numer. 25. Nicol. Garcia dict. cap 1. à numer. 16.* vbi *à numer. 23.* refert declarationem Illuſtriſſimorum DD. Cardinalium. Nam examen in notorie litterato non re- 119
quiritur, ex multis probat *Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 191. in fine.*

Quamuis prædicta ſententia quoad præſentatio- 120
nem, & inſtitutionem in beneficio curam animarum non habente in ſe vera ſit, non procedit tamen in præſentato ad Parochialem, in hoc enim examen præcisè neceſſarium eſt, nec omitti poteſt ex eo, quod prouiſus notoriè dignus ſit, cum à *Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 18.* & per *Bullam Pij Quinti*, quæ incip. *In conferendis*, pro forma requiratur, vt notauit

Fuſc.de viſitat. lib.2. cap.5. numer. 10. & declarauit *Sacra Congregatio* Doctorem, ſiue Licentiatum in Theologia, ſiue in iure Canonico non excuſari ab examine, quando petit prouideri de aliqua Eccleſia Parochiali, referunt *Gonzal.ad regul.*8.*Cancel.gloſ.*4.*num.*90.*Nicol.Garcia p.* 9. *cap.*2 *num.*103. *Praſeg. in praxi noua Epiſcop. par.* 2. *cap.*5.*num.*17.*verſ. Doctor, Aloyſ. Ricc.in praxi fori Eccleſ. deciſ.*414.*num.*2. *in prima edit.& reſol.*351. *in ſecunda edit.* Hinc cauebis ab eodem *Garcia dicta par.* 9. *capit.*3. *numer.* 5. *&* 14. quatenus ſcribit hanc reſolutionem procedere in quocumque beneficio Eccleſiaſtico, nam quamuis ex *Trident.dict. capit.* 13. examen neceſſarium eſſe in omnibus beneficiis agnoſcamus, pro forma tamen in ſolis Parochialibus requiri receptiſſima eſt ſcri-
121 bentium reſolutio ex ſupradictis.Illud tamen aduertendum duxi, quod in Parochialibus iuriſpatronatus laicorum, non requiritur examen per concurſum, ſed ſolum præſentatus examinandus eſt ab Ordinario cum tribus ſaltem examinatoribus ſynodalibus, & illi idoneo reperto inſtitutio eſt facienda *Conc.Trid.dict.cap.*18. & declarauit *Sacra Congreg.* teſte *Nicol.Garc.par.*9.*cap.*2.
122 *num.* 255. Eueniente tamen vacatione huiuſmodi iuriſpatronat. quando plures ſunt præſentati, requiritur examen per concurſum inter ipſos præſentatos tantum, vt ex his, qui peracto examine idonei ab examinatoribus denunciati ſunt, Epiſcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, atque illum, & non alterum inſtituat, refert deciſum *Gonzal. gloſ.* 6. *numer.* 138. In Parochialibus vero iuriſpatronatus Eccleſiaſtici requiritur examen per concurſum ex *Trident. dict.capit.*18. colligit *Nicol.Garcia. dict.cap.*2. *numer.* 161. etiamſi eſſent iuriſpatronatus mixti partim Eccleſiæ, & partim laici,refert deciſum *Gonz. d. gloſſ.*6. *numer.* 135. & ideo in vacatione Parochialis Eccleſiæ, vbi illius notitia habita fuerit, iuriſpatronatus Eccleſiaſtici, aut etiam partim Eccleſiaſtici, partim laicorum, etiamſi pro duabus partibus ad laicos pertineret, & pro vna tantum ad Eccleſiaſticum, erit edictum pro-
123 ponendum, debebitque Epiſcopus cum nominatis à patrono Eccleſiaſtico, alios etiam clericos ad concurſum admittere, niſi in inſtitutione, aut fundatione aliter cautum eſſet, tunc enim tantum debebit præſentatus examinari citra concurſum, & approbari ab Ordinario, etiamſi inſtitutioni, & fundationi repugnaret: quæ quidem edictorum affixio eſt adeo ſubitantialis, vt inſtitutio facta abſque illa ipſo iure annulletur, vt tenuiſſe *Rotam Romanam* teſtantur *Creſcent. deciſ. vltim. de iurepatr. Caputaq. deciſ.*95. *par.*1. *&* *deciſ.* 128. *par.*2. *Cardinal. Pute. deciſ.*206. *libr.* 1. *Seraph.deciſ.*399. quos refert *Aloyſ. Ricci. in dicta praxi reſolut.*143. *num.*1. vbi *numer.* 2. aſſerit non procedere, ſi aliud reperiretur de conſuetudine illius Eccleſiæ, ad quam quis eſt præſentatus, & idem *Aloyſ. Riccul. dict. praxi reſolut.* 144. reſoluit inſtitutionem factam intra terminum edicti eſſe nullam, dummodo conſtet litteras edictales affixas fuiſſe, & intra terminum competentem iudicis arbitrio amotas, quod etiam tenet *Mari.Anton.variar.lib.*1. *reſolut.*20.*numer.*10.*Perez.de Lara de capellan. lib.*2. *capit.* 10. *numer.* 32. *&* 39. *Flores de Mena variar. lib.*1.*quæſt.*3. *numer.* 55.*Nicol. Garcia dict.par.*9. *cap.*4. *numer.*1.*cum ſequentibus*, vbi *num.*14. reſoluit ſeruari quod poſt terminum edicti, ante tamen inſtitutionem, ſemper admittantur, qui præſentantur ab aliis patronis, ſeu prætendunt habere ius.

124 In beneficiis etiam ſimplicibus præſentati,ſeu electi, vel nominati (ſi Epiſcopo eorum idoneitas nota non ſit, iuxta formam ſupra relatam) à quibuſuis Eccleſiaſticis perſonis, etiam Apoſtolicæ Sedis Nunciis, non debent inſtitui, neque confirmari, neque admitti, etiam prætextu cuiuſuis priuilegij, vel conſuetudinis, etiam immemorialis, niſi prius fuerint ab Ordinariis examinati, & idonei reperti. Nec appellationis remedio vllus tueri poteſt, quominus examen ſubire teneatur, vt in *Concil.Trid.ſeſſ.*7.*de reform.cap.*13. Et ſi inſtitutio ad inferiores Epiſcopos pertineat præſentari debent prius ab Epiſcopo,examinari & approbari, alias inſtitu- 125
tio ab inferioribus facta erit nulla *Concil. ſeſſ.* 25. *de reform. cap.*9.*verſ. Ad hæc.* In beneficiis vero ſimplicibus, quorum collatio libere pertinet ad inferiores, dicta Epiſcopi approbatio non requiritur, ſicut etiam in Canonicatibus Eccleſiarum collegiatarum,quorum collatio libere ſpectat ad Capitulum, ita deciſum refert *Nicol.Garcia dict.par.*9.*cap.*3.*numero* 19. *decl.* 4. *&* 5. vbi *decl.* 2. dicit adeo verum eſſe quod in beneficiis Iuriſpatronatus examen ab Epiſcopo fieri debet, quod procedit etiamſi inferiores inſtitutores haberent iuriſdictionem Ordinariam in clericos ad dicta beneficia præſentatos, quamuis Abbates, Commendatarij, & quicumque inferiores, qualibet exemptione muniti, etiamſi ordinariam iuriſdictionem haberent in locis beneficiorum, & ordinarij inſtitutorum ſint, vt in eos omnem iuriſdictionem habeant, adhuc tamen inſtituendus deberet prius examinari ſuper idoneitate per Epiſcopum ſuum,vt diſponit *Concil.dict. capit.* 9. *praxis noua Epiſcop.par.*2. *capit.* 5.*num.* 13. *verſ. inſtitutio.*

Præſentatio facta in tempore quando dicatur.

126 PRæſentatio à patronis laicis vel clericis ratione proprij patrimonij facienda eſt intra quadrimeſtre, *cap. cum propter, de iurepatron.* à patronis autem Eccleſiaſticis facienda eſt intra ſemeſtre, *cap. vnic. §. verum, cod. tit. lib.*6. *Perez.l.* 1. *tit.*3. *libr.*1. *Ordin. pag.*59. *Vgolin. de poteſtat. Epiſcop. capit.* 51. *in princ. numer.*5. *Aloyſ. Ricc.in collect.deciſ. par.* 1. *collectan.* 119. *& in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. part.* 2 *deciſ.* 228. *numer.* 14. *&* 15. *Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici par.* 2. *cap.* 6. *num.* 23. *Lambert. de iurepatr. lib.*2.*par.*2. *queſt.*1.*art.*1.*Cardoſo in praxi iudicum, & aduocat. verbo iuſſpatronatus, numer.* 15. *&* 16. *Nicol. Garcia de beneficiis, par.* 5. *capit.* 9. *numer.* 209. *Vinian. in praxi iuriſpatr. par.* 2. *libr.* 7. *capit.*1.
Quod quidem tempus cum ſit continuum, currit 127
etiam diebus feriatis, *Roch. verbo honorificum, quæſt.* 34. *numer.*65. *Perez l.*1. *col.* 29. *gloſſa.ſeſta venit dias, tit.* 8. *libr.* 3. *Ordin. Vinian. dicto libr.* 7. *capit.* 4. *numer.* 5.
Illud animaduertendum duxi, quod vbi iuſpatronatus ad plures patronos ſpectat tanquam ſingulos, non autem iure collegij, poſſunt ſinguli ſeparatim præſentare, *Caſar.de Graſſ.deciſ.*2.*de iurepatr. Aloyſ. Ricc. d.praxi reſolut.*160.

Illud erit iuſpatronatus Eccleſiaſticum, quod li- 128
cet originem habuerit ex patrimonio laici, fuit tamen vel ab initio, vel poſtea fundatione, teſtamento,donatione,aut alio quouis titulo in Eccleſiam tranſlatum, aut in Capitulum, ſeu Collegium Eccleſiaſticum Canonicorum Regularium, aut ſecularium, vel in aliquam perſonam Eccleſiaſticam ratione Eccleſiæ, dignitatis, aut beneficij, *Lambert.libr.* 1. *quæſt.*1.*art.*8. *Roch. verbo ius, quæſt.* 7. *numer.* 14. *Rebuff. in praxi tit. de præſent.num.*5. *&* 7. *&* *par.*3. *ſignatura, verbo necnon iuriſpatronatus, numer.*8.*Conar.pract. cap.*36. *numer.* 2. *&* 5. *Perez. l.*2.*tit.*6. *lib.*1.*Ordin. gloſ.*1. *Aloyſ.Ricc.in praxi fori Eccleſiaſtici reſolut.* 152. *Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ.* 4. *numer.*16. *Flamin.de reſignat. libr.*2. *quæſt.*4. *num.*39. *Seraph. deciſ.* 1410. *num.*1.*Franc. Leo. dicto cap.*6.*numer.*24.*&* 29. *Gonzal.ad regul.*8.*Cancell.gloſ.*18. *numer.*5. *Valaſc. conſult.* 163.*num.*15.*Nicol.Garcia de benef.par.*5 *cap.*1. *numer.*553. *Mari. Anton.vari.reſol.lib.*1.*reſol.*8.*num.*14.plures per *Cened. ad Sextam collectan.* 21. *numer.* 3. muiata enim con- 129
ditione perſonæ, & bonorum conditio mutata videtur *Valaſc. de iure emphyt. quæſt.* 17. *numer.* 15. *col.* 2.
& vbi

130 & vbi res non priuilegiata peruenit ad priuilegiatum, amittit naturam antiquam, & efficitur res priuilegiata, *Tiraq. de iure primog. in præf. num. 133. D. Barboſa in l. hæres abſens, in princ. num. 176. ff. de iudic.*

131 Quando vero iuſpatronatus eſt commune & laici, & Eccleſiaſtici, omnes ſimul habent ſemeſtre ad præſentandum ratione communionis, *gloſ. fin. in dict. cap. vnic. Lambert. dict. quæſt. 1. art. 3. Nicol. Garcia d. cap. 9. num. 210. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 458. Vivian. d. cap. 1. num. 5.* vbi aſſerit procedere etiamſi laicus habeat maiorem partem, quia magis dignum trahit ad ſe minus dignum, *cap. quod in dubiis*, vbi *gloſſ. verbo conſecratum, de conſecrat. Eccleſia, gloſ. in d. c. vnic.* cum aliis citatis *in libello de principiis vtriuſque iuris, litt. D, num. 27.*

132 Licet autem iuſpatronatus mixtum, quoad priuilegia, & commoda dicatur Eccleſiaſticum, tamen quoad derogationem cenſetur laicale, *Pur. deciſ. 157. num. 5. par. 3. Flamin. de reſignat. lib. 2. quæſt. 4. numer. 50. Mari. Anton. variar. lib. 1. reſolut. 39. numer. 10.* & ideo non ſolum quoad partem laicalem, verum etiam quoad Eccleſiaſticam requiritur in eo expreſſa derogatio, *gloſſ. & doct. in cap. cum dilectus, de iurepatr. Felin. in tract. quando litera Apoſt. nocent patrono ampl. 6. Mari. Anton. dict. reſol. 39. num. 10.*

133 In dubio tamen vbi fit mentio iuriſpatronatus intelligitur de Eccleſiaſtico, *Lap. allegat. 84. Turret. conſil. 71. num. 56. vol. 1.* quos refert *Mar. Anton. var. reſol. lib. 1. reſol. 109. num. 10.*

134 Tempus prædictum patronis præſentare habentibus incipere currere à die vacationis beneficij per text. in *cap. 2. de ſupplend. neglig. Prælat. & in capit. 2. §. cum vero, de conceſſ. prebend. & in cap. cum te, de iurepatr.* tenent *Rebuff. in praxi benefic. libr. 1. titul. de devolut. numer. 5. Villaleb. tom. 1. commun. opin. libro 4. titul. 22. num. 127. pagina 608. Perez. leg. 2. verſic. quæro vlterius, tit. 6. libr. 1. Ordin. pag. 153.* Verum tale tempus non currere niſi à tempore ſcitæ vacationis verius duco, quia hæc eſt recepta in *Sacra Rota* ſententia, & communior Doctorum reſolutio, quam tuentur *Tiraquell. de retractu titul. 2. §. 5. à numero 7. Azor. dict. lib. 9. cap. 21. quæſt. 11. Spin. d. gloſ. 4. princip. num. 21. Campan. dict. rubr. 11. cap. 13. num. 393. Caputaq. deciſ. 248. par. 3.* quem refert *Aloyſ. Ricciul. d. collect. 119. & d. deciſ. 183. num. 2. & in dict. praxi reſolut. 155. Zerola in praxi Epiſcop. par. 1. verbo iuſpatr. §. 8. verſic. hi ſunt, Nicol. Garcia de benefic. par. 10. capit. 2. numer. 34. Perez. de Lara de anniuerſ. lib. 2. capit. 9. num. 35. Cardoſo vbi ſupra, & verbo tempus, num. 7. Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæſt. 6. numer. 23. Flores de Mena var. lib. 1. quæſt. 3. à numero 20. Leſſi. de Iuſtit. libr. 2. cap. 37. numer. 27. Vgol. dict. capit. 51. in princ. numer. 5. Mari. Antonin. variar. libr. 1. reſolut. 29. num. 19. & 20. Card. Seraphin. Rota Rom. deciſ. 380. numer. 1. Vivian. d. par. 2. libr. 7. cap. 2. numer. 6. Rota deciſ. 500. & 532. apud Farinac. in 1. collect. nouiſſimorum, & deciſ. 273. apud eundem p. 2. recent.* vbi tentum fuit tempus datum ad præſentandum currere à die ſcientiæ & ſcientiam debere plenè probari, nec
135 ſufficere teſtes de auditu. Et ignorantia potius præſumitur, quam ſcientia *cap. præſumitur de regulis iuris in 6. Oſaſc. deciſ. 71. num. 23. Anton. Monach. Florent. deciſ. 7.*
136 *num. 15. Seſſe Aragon. deciſ. 189. num. 18.* Et præſumptio eſt pro patrono, vt dicatur præſentaſſe in tempore, & ignoraſſe vacationem, niſi ſciuiſſe probatum fuerit, *Hier. Gabr. conſ. 185. num. 11. vol. 2. Menoch. de præſumpt. libr. 6. q. 77. num. 14.* Et ideo ſi non probetur patronos habuiſſe notitiam vacationis, ignorantia ſemper præſumitur *Rota apud Farin. deciſ. 520. in prima collect. nouiſſ.* & ideo *in vna Parmen. beneficij* coram *D. Pamphilio* 1590. fuit reſolutum patrono non currere tempus ad præſentandum in beneficio vacante per priuationem, niſi à die notitiæ ſententiæ, & priuationis, *Lap. alleg. 78.* Et in altera *Firmana altaris* coram *D. Blanchetto* 5. *Decemb.* 1594. fuit reſolutum, quod habens gratiam fundatam in deuolutione ob negligentiam patronorum in præſentando intra tempus à iure præfixum, debet probare ſufficienter ſcientiam ipſorum, refert *Garc. d. cap. 3. num. 36. & 37.* Et ius præſentandi etiam in vno ex patronis, qui 137
non habuit ſcientiam, conſeruari poteſt, aliis propter ſcientiam excluſis, vt fuit reſolutum in cauſa *Spoletana beneficij* 28. *May* 1590. coram *D. Blanchetto*, refert *Nicol. Garcia dict. cap. 2. num. 41.* Regi tamen quantumcumque ſcienti non currit tempus quatuor menſium, vt probat *Cabed. de patronatib. Regia Corona, capit. 28. numer. 7. & 8.*

Similiter huiuſmodi tempus non currit abſenti, vel 138
impedito, puta ſi patronus ſit abſens Reipub. cauſa, vel iniuſtè carceratus, vel ſi non haberet tutum acceſſum propter perhorreſcentiam alicuius inimici, cum Eccleſia ſit pia, & cultrix iuſtitiæ, *Rebuff. de pacificis poſſeſſ. num. 304. Vivian. dict. lib. 7. cap. 2. numer. 6. Flores de Mena dict. quæſt. 3. numer. 4.* vbi *numer. 5.* quod abſentia in du- 139
bio præſumitur; impedito enim non currit tempus, *Cardin. Mantica deciſ. 30. num. 2. Seraph. deciſ. 220. numer. 4. Menoch. conſ. 38. numer. 35. Surd. deciſ. 151. numer. 4. Valaſc. conſ. 130. numer. 31. Flamin. de reſignat. lib. 11. quæſt. 15. numer. 11. Gutier. practic. libr. 3. quæſt. 34. à numer. 21. Nicol. Garcia par. 10. capit. 2. numer. 17. Cardoſo verbo impedimentum, num. 2.* nec tenetur proteſtari *Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæſt. 5. num. 23. & 9. 7. num. 4.* vbi etiam quod nec tenetur procuratorem ad cauſam conſtituere.

Pendente lite ſuper iurepatronatus an & quando 140
patronis præſentare contendentibus currat tempus; quæſtio eſt ſub certis caſibus terminanda. Primus caſus eſt. Quando conſtat Eccleſiam vacantem eſſe patronatam, ſed patroni ſunt diſcordes, quia diuiſerunt vota ſua plures præſentãdo, & ſuper hoc litigatur, tunc non currit nec ſemeſtre, nec quadrimeſtre, ſed expectabitur finis litis, cum pertineat ad Ordinarium diſcernere numerum vocum; ac merita præſentatorum, *Vini. d. lib. 7. cap. 3. num. 4.* Secundus caſus eſt, quando patroni inter ſe litigant de iure, aut poſſeſſione iuriſpatronatus ſuper forma præſentationis, quia vnus dicit præſentationem de altero tanquam de abſente factam non tenere, ſeu tanquam de criminoſo, & ſimili, altero contrarium dicente, nullum currit tempus, ſed litis euentus debet expectari per ſententiam Epiſcopi, *Card. in Clement. plures, §. vltim. numer. 1. de iurepatr. Vivian. d. cap. 3. numer. 8.* Idem ſi lis moueatur ſuper poteſtate eligendi, quia tunc prædictum tempus non currit *capit. 2. de iurepatr. Tiraquel. de retract. lign. §. 1. gloſ. 10. numer. 37. Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæſt. 7. numer. 13. praxis Epiſcop. par. 1. verbo iuſpatronatus, §. 5.* Idem ſi lis eſt inter ipſos præſentatos in tempore ſuper prælatione eorum præſentationis, etiamſi lis intra tempus requiſitum non finiatur, *Rota in vna Terdoſen. iuriſpatronat. 8. Februarij* 1599. & 10. *Ianuarij* 1600. coram Penna, & tandem in vna *Bracharen. beneficij 3. Martij* 1603. coram *Illuſtriſſimo Ludouiſio, nunc Sanctiſſimo Domino Noſtro Gregorio XV.* refert *Ricciul. d. reſolut. 170. num. 3.* Tertius caſus eſt, quando conſtat Eccleſiam vacantem eſſe patronatam, ſed patroni non conueniunt in præſentando, & labitur ſemeſtre, ſeu quadrimeſtre, tunc ex deuolutione Epiſcopus eam confert, per notata *in cap. 3. de iurepatron.* vbi *Card. colum. vltim. Vivian. dict. cap. 3. numero 7.* Melius tamen *praxis Epiſcop. vbi proximè*, tenet quod ſi lis eſt inter patronos non concordantes in præſentato, vel alter ipſorum prætendit alterũ non eſſe patronũ, vel quid ſimile, & tunc Epiſcopus poteſt ipſis inuitis prouidere Eccleſiã, ſaluo iure præſentandi illi, qui poſtea euicerit iuſpatronatus per vltimum calculũ ſententiæ, ſed non pro illa vice. Quartus caſus, quando lis eſt inter præſentatos tantum, quia tunc etiamſi lis

non finiatur intra semestre, seu quadrimestre Episcopus Ecclesiam non confert, cum text. *in cap. quoniam 3. de iurepatr.* inducens deuolutionem, quando est lis inter patronos, tanquã exorbitans, & rigorosus, non extendatur ad litem inter præsentatos, vt tenuit *Rota Rom.* apud *Farin. decis. 586. n. 7. in collect. nouissimarum.* Quintus casus est, quando controuertitur inter Fiscum Episcopi pertẽdentis Ecclesiam vacantem pertinere ad meram collationem Episcopi, & esse liberam, & inter ipsos patronos pertendentes ius præsentandi, vel iuspatronatus ad eos pertinere, tunc durante lite Episcopus non potest prouidere inuitis patronis, sed ponet Oeconomum in dicta Ecclesia, quousque sit terminatum negotium *praxis Episcop. vbi proxime*: nam hoc casu ob lapsum temporis non est locus deuolutioni, *Abb. in dict. capit. cum vos. num 7. Rota decis. 412. num. 3. par. 1. diuers.* & iterum eadem *Rota in una Regionen. Parochi. 7. Octobris 1587.* coram *Illustrissimo Blanchetto*, refert *Aloys. Ricc. dicta resolut. 170. num. 2.*

141 Si patronus erret præsentando coram Ordinario, cum deberet præsentare coram alio inferiori ex legitima præscriptione, seu priuilegio, quia patroni intentio fundata erat in iure, per text. *in cap. omnes Basilicæ, 16. q. 7.* quamuis lapsum sit tempus datum ad præsentandum, & sciat tunc præsentationem fieri debere corã alio, bene poterit iterum præsentare ex iusta causa ignorãtiæ coram habente instituere, *Lambert. lib. 2. par. 2. q. 1. art. 24.*

142 *Vivian. dict. lib. 7. cap. 6. num. 1.* vbi *num. 5.* quod præsentatio si fuit admissa præsumitur facta in tempore, & *num. 8.* quod Episcopus elapso tempore potest admittere patronum ad præsentandum, si velit. Et ad illud quod excusatur patronus à deuolutione si præsentaret coram alio, quem rationabili aliqua ex causa crederet habere ius instituendi, vide *Rebuff. in praxi tit. de deuolut. nu. 26. Lap. alleg. 95. ad fin.* cum aliis adductis in *Mediolanen. iurispatronatus*, impressa per *Nicol. Garc. de benef. p. 10. cap. 5. num. 8.*

143 Tempus datum ad præsentandum potest Ordinarius in sui præiudicium prorogare *Crescent. decis. 11. sub tit. de dilat.* quem citat *Aloys. Ricc. d. collect. 119. Vgol. d. c. 51. §. 1. num 4. vers. tertio, in fine, Flamin. de resign. lib. 7. q. vlt. num. vlt. Aloys. Ricc. d. praxi resol. 195.* non tamen abbreuiare *Vivian. d. par. 2. lib. 7. cap. 7.*

144 Præsentatio intra prædictum tempus datum à iure fieri potest quocumque die etiam feriato, & etiam Paschali, cum sit quid extraiudiciale, & sapiat spiritualitatem, *Domin. in cap. concertationi de appellat. lib. 6. Vivian.*

145 *d. lib. 7. cap. 1. numer. 5.* Actus enim extraiudiciales validè fiunt diebus feriatis, *Cald. Pereira de resolut. emphyt. cap. 13. numero 5. Cardoso in praxi iudicum, verbo feria, numer. 3. Afodern. de cognit. per viam violentiæ, par. 2. quæst. 107. numer. 4.* Cum igitur præsentatio sit actus

146 extraiudicialis, & voluntarius, *Roch. verbo honorificum, quæst. 35. numer. 66.* poterit fieri etiam extra territorium, & diœcesim habentis instituere, vbicumque reperiatur is coram quo fieri debet præsentatio, & etiam

147 instituio, *Vivian. d. libro 7. cap. 1. numer. 9.* vbi *num. 10.* secus resoluit si inter præsentatos sit lis, quia tunc processus extra territorium habentis instituere fieri non posset.

148 Coram Episcopo loci præsentatio est facienda, *cap. nobis, de iurepatr. Concil. Trid. sess. 14. de reformat. capit. 13. Camp. dict. cap. 13. num. 395.* vel coram habente instituere, *Vivian. dict. par. 2. lib. 8. capit. 8. numer. 1.* & quando

149 debet fieri coram Episcopo, Sede Episcopali vacante, fiet coram Capitulo, secundum *Ioan. Andr. in cap. nobis, de iurepatr.* per text. *in capit. 1. de institut. libr. 6.*

150 *Vivian. vbi proxime numer. 4.* Si autem Ecclesia patronata sita sit in confinibus duarum diœcesum, erit communis Episcopis illarum, sicuti communis est quoad Parochialia, *glos. vlt. in fine, in cap. licet in regulis, 16. quæst. 3.* sicuti & arbor in confinio posita, *§. insula, Institut. de rerum diuision.* Et si Episcopi discordent, Superioris Metropolitani partes erunt ordinare, vt alternis vicibus Episcopi Ecclesiam ordinent, ita est text in *Clem. plures, § & vt facilius, de iurepatr.* quamuis alij dicant illius Episcopi prædictam Ecclesiam esse, in cuius diœcesi situm est caput ipsius Ecclesiæ, *argum. text. in l. cum in diuersis, ff. de religiosis, & sumpt. funer.* Alij putarunt illius diœcesis Ecclesiam esse, in cuius solo sita est ipsius porta principalis, *argum. text. in l. prædiis, §. qui domum,* & quod ibi notat *Bart. ff. de legatis 3.* Alij vero existimarunt patronos rectè præsentare coram vno ex dictis Episcopis, *Lambert. p. 2. lib. 2. q. 4. art. 6. Bellencin. de charitativo subsidio, q. 52.* Vno tantum casu non obstringitur patronus præsentare coram Episcopo loci, sed sufficeret si Curiam adiret pro obtinenda institutione à Papa, sat enim est tunc quod de consensu constet, quia is habet vim præsentationis, vt per *Cas. de Grassis decis. 1. num. 7. & 9. de iurepatr. Rot. decis. 534. nu. 4. p. 1. diuers.* & fuit dictum in vna *Spoletana Capellania 15. Iunij 1620.* coram *Buratto*, cuius meminit *Lotter. in tract. de re benef. libr. 2. quæst. 6. num. 49.*

151 Patronus laicus potest intra quadrimestre ante Episcopi institutionem variare, & plures successiue præsentare, non autem patronus Ecclesiasticus, *capit. quod autem, cap. pastoralis, cap. cum autem, de iurepatr. Roch. verbo honorificum, quæst. 9. cum seq. Lambert. par. 2. lib. 2. quæst. 7. Gutier. de iuram. confirmat. par. 3. cap. 13. Flamin. de resignationibus, lib. 2. quæst. 23. numer. 13. Spin. in speculo testam. glos. 4. princip. à numer. 73. Canal, communium contra communes quæst. 265. & 695. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. libro 30. tract. 4. numer. 223. Nicol. Garcia dict. par. 5. cap. 9. numer. 212. Vgol. dict. cap. 51. in princip. num. 5. vers. verum, Aloys. Ricc. dicta praxi resolut. 156. Vivian. dicta part. 2. lib. 10. cap. 1.* Et patronus clericus potest variare, & al-

152 terum præsentare sicut patronus laicus, quando scilicet clericus patronus est ratione sui patrimonij, & sic præsentat vt laicus, & non vt clericus, *Gutier. d. capit. 13. num. 12.* quia iuspatronatus clerici ratione sui pa-

153 trimonij æquiparatur laicali, *capit. cum dilectus, 28. de iurepatron. Perez l. 2. colum. 5. versic. quod procedit, in fine, tit. 6 libr. 1. Ordin. Cabed. de patronatibus Regiæ Coronæ cap. 35. num 3. Aloys. Ricci. in dict. praxi resolut. 152. num. 2.*

Rationes autem diuersitatis, quare scilicet laici pa- 154
troni variare possint, non ita Ecclesiastici, plures pronuntur à Doctoribus supradictis, illa tamen verior est, quia præsentatio Ecclesiasticorum vim habet electionis, in qua electione non cadit variatio, quia statim electo acquiritur ius in re, *capit. publicato*, vbi *glos. & capit. quod sicut, de election.* sed in præsentatione laici secus est, quia præsentatus tunc tantum acquirit ius ad rem, *Abb. in capit. cum Bertoldus, oppositi. 2. de re iudic.* vbi *Felin. colum. 1. & 2. Mari. Anton. dict. lib. 1. resolut. 104. numer. 23. Camp. dict. rubr. 11. cap. 16. numer. 13. Seraph. decis. 1238. numer. 4. Vivian. d. par. 2. libr. 8. cap. 9. Flamin. de resignat. libr. 2. quæst. 23. num. 12. & libr. 7. quæst. 1. num. 78. cum sequentibus, praxis Episcop. par. 1. verbo ius ad rem, §. 2. Farin. Rota decis. 546. num. 2. in 1. collectione nouissimarum, Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 15. §. 2. num. 1.* etiamsi institutio fuerit nulla, *Seraphin. decis. 1274. Aloys. Ricc. d. praxi resol. 188. num. 3.* Item alia potest 155
esse ratio, quia clerici facilius, & melius possunt inuenire, & noscere clericos idoneos, quam laici, qui cum sint extra clericalem militiam possunt titubare, vt per *Lambert. lib. 2. par. 3. q. 7. art. 1.* & ex hoc cum laici possint variare, habent tantum quadrimestre, Ecclesiastici vero, qui variare nequeunt semestre, vt supra dictum est.

Adeo verum est posse patronos laicos variare, vt 156
hoc illis liceat, si procedatur per viam scrutinij, etiam

publi

publicato ſcrutinio, *Abb. in dicto cap. publicato, num. 5. de electio. Lambertin. vbi proxime, art. 2. Vinian. dicta par. 2. lib. 10. cap. 1. num. 7.* & etiam ſi ſit patronus ex priuilegio, vel ex præſcriptione, vel alio modo, *Lambertin. d. par. 2. quæſt. 7. art. 18.* vel patronatus pertineat ad Collegium, vel Vniuerſitatem laicorum, tunc enim poteſt Collegium, ſeu Vniuerſitas vno præſentato variare, & alium præſentare, *Lambert.* vbi proximè *art. 19. Vinian. d. lib. 10. cap. 3. num. 4.* vbi reſpondent text. *in cap. cum autem, in fine, de*
157 *iurepatr.* agere de Collegio Eccleſiaſtico, non de ſeculari. Et ſicut patronus laicus poteſt variare, ita eius procurator *Felin. in cap. cum venerabilis, num. 3. de excep. Roch. verbo honorificum, quæſt. 20.* niſi dictus procurator haberet tantum poteſtatem limitatam ad vnum præſentandum, *Lambertin. d. par. 2. quæſt. 7. art. 17. Vinian. d. par. 2. lib. 10. cap. 3. num. 1. & 2.*

158 Variatio autem à patrono fieri poteſt duobus modis, primo vnico contextu plures præſentando ſecundum *d. Clem. plures, §. vlt. de iurepatron.* vt is inſtituatur, quem Epiſcopus elegerit, vbi *gloſ. Card. &* alij. Secundo modo poteſt fieri plures ordine ſucceſſiuo præſentando, & ſic diuerſis temporibus, *cap quod autem, cap. cum autem, c. p. paſtor dil. de iurepatron.* nec per præſentationem ſecundi receditur à prima, ſed Epiſcopus inſtituet, quem voluerit, *Ioan. And. & alij in d. cap. cum autem, Lambertin. dict. quæſt. 7. art. 21. &* 22. & ideo in vna *Benomien. Parochialis* 24. *Nouembris* 1595. coram *D. Luca*, fuit reſolutum, quod patroni laici poſſunt in præſentatione variare, & alium præſentare cumulatiue, ſed non poſſunt recedere à prima præſentatione ſine cauſa, refert *Nicol. Garc. diſt. cap. 9. num.* 213. Vnde variatio facta priuatiue nulla eſt, vt firmarunt *Abb. in d. cap. quod autem, num. 3. Lambertin. lib. 3. par. 3. quæſt. 7. princip. art. 21. num. 4. & art. 22. num. Roch. de Curte, in verbo honorificum, quæſt. 13. Rot. deciſ. 513. par. 3. lib. 5. in nouiſſ. Tuſc. de iure. utr. quæſt. 16. num. 1.* quos refert, & ſequitur *Mari. Anton. d. lib. 1. reſolut. 104. num. 10.*
159 Variatio vero eſt permiſſa ſi præſentet cumulatiue, ſecus vero recedendo à prima nominatione, quia ſi ab ea expreſsè recedat, nihil agit, & non valet ſecunda nominatio, ita *Gutier. d. cap. 13. num. 4.* vbi *num. 5.* reſoluit, quod patronus laicus ſi ſimpliciter nominet, ſiue præſentet ſecundum, non facta mentione de primo, nec dicat variando, nec accumulatiue, nec à primo recedendo, valet hæc ſecunda nominatio, & datur optio Epiſcopo, ac data paritate poteſt, & debet eligere. & inſtituere primum; tunc etiam in hoc caſu poteſt eſſe locus gratificationi, *gloſ. 2. in cap. cum autem, 24. de iurepatron. Roch. verbo honorificum, quæſt. 15. num. 4. Cald. Pereira de renouat. ex hyt.*
160 *quæſt. 17. num. 33. cum ſeq. & quæſt. 18. num. 27.* Si tamen patronus præſentauit primò vnum idoneum, poſtea variet, & præſentet non idoneum, ſeu indignum, tunc Epiſcopus primum inſtituet, nec patronus tunc puniri poteſt, quia iam præſentauerat dignum, & idoneum, *Lambertin. dict. quæſt. 7. artic. 27. Vinian. dict. lib. 10. cap. 4. num. 7.*

161 Patronus poteſt quidem ſemel aut iterum quos volet cumulando præſentare, non autem tertia, vel quarta vice, ita *Calderin. conſ. 16. de iurepatron. Roch. verbo honorificum, quæſt. 10. Lambertin. d. quæſt. 7. art. 23. Tiraq. in l. boues, 6. hoc ſermone in reg. num. 25. Nauar. in cap. placuit, de pœnit. diſtinct. 6. num. 167. &* 171. *Gutier. d. cap. 13. num. 3. Cald. Pereira de poteſtate elig. cap. 3. num. 19. Nicol. Garc. d. cap. 9.*
162 *num. 214. Vinian. d. par. 2. lib. 10. cap. 4.* Et tali variationi non eſt locus lite pendente inter præſentatos à diuerſis patronis, *Flamin. de reſignat. lib. 12. quæſt. 3. num. 21. Canale. deciſ. 70. num. 62. par. 3. Roch. verbo honorificum, quæſt. 23. Lambertin. d. quæſt. 7. art. 24. Couar. pract. cap. 36. num. 7. verſ. tertio quandoque, Aloyſ. Ricc. d. praxi reſolut. 159. num. 4. Mari. Anton. d. reſolut. 104. num. 14. Nicol. Garc. dict. cap. 9. num.* 217. & fuit reſolutum in vna *Zamoren. beneficij de Morales*, 30. *Maij* 1586. coram *D. Orano*, vbi fuit dictum, quod lite inter præſentatos pendente, alteróque ex litigantibus defuncto, patrono non permittitur ſine vitio attentatorum alium præſentare, indubitatum eſſe ex *cap. 1. vt lite pendente in 6.* quod procedit tam in vacatione naturali, ſcilicet per obitum, quàm in ciuili, puta per reſignationem, vel aſſecutionem alterius beneficij *Gonzal. gloſ. 51. num. 12.* Cum vero litigatur cum eis, qui beneficia iam ſunt adepti, & ſic contra præſentatum iam inſtitutum, clarum eſt pendente lite non poſſe patronum alium præſentare, *cap. 2. vt lite pendente, Rota in Salamant. Capellania* 20. *Nouembris* 1592. coram *D. Pamphilio*, refert *Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 159. num. 1.* vbi *num. 5.* dicit diſpoſitionem *d. cap. 1. &* 2. limitari quando ſuperſtes collitigans præſentaretur, ſeu prouideretur ab Ordinario, quia tunc ceſſat ratio per dicta capita aſſignata, & ſecuta eſt *Rot. in vna Mediolanen. iuriſpatron.* 24. *Ianuarij* 1596. coram *D. Mantica, & num. 5.* intelligit principalem reſolutionem, quando lis penderet inter duos patronos à diuerſis patronis; nam tunc non eſt licitum variare, nec vllo defuncto poteſt alius præſentari; ſecus vero vbi lis verteretur inter alios, quia tunc non prohibentur patroni præſentare, aliàs ſequeretur, quod poſſet de facili impediri patronus introducendo litem ſuper beneficio, vt fuit in *Rota* reſolutum *in vna Bergomen. Capellanie* 19. *Iunij* 1579. coram *D. Bubalo.*

Sicut patronus Eccleſiaſticus variare non poteſt, vt 163
ſupra dictum eſt, ita nec eius procurator, ſeu ceſſionarius, ſiue clericus, ſiue laicus *Rot. Rom. deciſ. 16. incip. patronos clericos, de renunc Lambertin. d. quæſt. 7. art. 12.* Verum 164
ſi huiuſmodi patronus primò præſentauerit, & poſtea variando alium præſentauerit, non punitur, nec deuolutio fit ad ſuperiorem, dummodo non præſentauerit indignum, ſed prima præſentatio attenditur, *Rota Rom. vbi proximè, Lambertin. d. quæſt. 7. art. 9. Roch. d. verbo honorificum, quæſt. 9. num. 31.*

Aduerte tamen, quod ſi actus præſentationis non 165
fuit perfectus, quia defecit aliqua ex perſonis requiſitis de neceſſitate ad perfectionem præſentationis, vel aliud, tunc etiam patronus Eccleſiaſticus poterit iterum canonice præſentare, & non dicetur variare. *cap. vlt. de iurepatron. Lambertin. d. quæſt. 7. art. 3.* Eadem ratione poterit patronus Eccleſiaſticus, ſi præſentauerit coram eo, qui non habet ius inſtituendi, præſentare iterum alium coram habente ius inſtituendi, *Cardin. in Clem. 1. quæſt. 9. de iurepatron.* Idem erit ſi patronus nulliter præſentauit ratione Collegij Eccleſiaſtici, tunc enim poterit alium cum Collegio præſentare, *Lambertin. d. quæſt. 7. art. 6.*

Si autem beneficium habeat duos comparronos, vnum 166
clericum, alium laicum, qui concorditer vnum præſentauerunt, deinde laicus variando alium præſentauerit, tunc primò præſentatus eſt inſtituendus, *Abb. in d. cap. cum autem, num. 4. de iurepatron. Tiraq. de iure primog. quæſt. 17. epin. 11. num. 5.* ſi autem non concordent, laicus poterit variare, & habebit ſemeſtre, *Lambertin. dict. quæſt. 7. artic. 13.*

Præſentatum ſi Ordinarius ſine legitima cauſa ad- 167
mittere nolit, vel malitioſè differat, patronus non tenetur alium præſentare, quia præſentatus poteſt ab Ordinario appellare, *Perez. l. 1. col. antepen. verſ. quare etiam vlterius, tit. 6. lib. 1. Ordin. ag. 146.* per text. *in cap. paſtoralis 29. de iurepatron.* & tunc conſtabit coram iudice appellationis præſentationem fuiſſe legitime factam, & ille præſentatus inſtitui debebit, *Rota Rom. deciſ. 4. incip. ſecundum omnes, de iurepatron. in nouis, Abb. conſ. 28. volum. 2. Roch. d. verbo honorificum, quæſt. 46.*

Si patroni ſinant labi tempus præſcriptum ad præ- 168
ſentandum, & non præſentauerint, poteſt Epiſcopus eo tranſacto libere de Rectore Eccleſiæ in Eccleſia prouidere, videlicet vbi patroni laici non præſentant intra quadrimeſtre, Eccleſiaſtici intra ſemeſtre, *Abb. in cap. quemadmodum notab. vlt. in fine, de iurepatr. Lambertin. de iurepa-*

tron.lib.2.par.2. quæst. 1. art. 1. *Monet.de commutat.vltim. volunt.cap.10.num.373.cap.si vero,12.de Iurepatron.Spin.d.*
169 *glos.4.num.* 18. & postea moram purgare non poterunt, quia vbi exequutio facta est à iure,non admittitur mora purgatio, *Doct.in l.si insulam,ff.de verbor.obligat.glos. & Doct.in reg.iur.in 6.glos.fin.in cap. 3. de supplen.negl. Tiraq. in l.si vnquam, verbo reuertatur , num.* 310. & in hoc casu exequutio fit à iure, quo deuoluitur statim ad Superiorem libera conferendi facultas,vt dicit *Abb.cap.vltim.de iurepatron.Rot.Rom.decis.6.de Iurepatron. in nouis.* Potest tamen Episcopus elapso tempore facere rem gratam pa-
179 trono,cumque ad præsentandum admittere, *Lambertin. lib.2.par.2.art.27.num.3.quæst.1.*per text.*in cap.2. de suppl. neg.prælat.* ponderando ibi verbum , liceat , quod ponit causam in voluntate illius, cui licet , iuxta allegata per me in *Remiss.de clausulis , & dictionibus dict.* 165. *num.2.* Quod non procedet si Episcopus, vel alius superior intra suum semestre non contulerit, cum tunc deuoluatur ad alium superiorem,*cap.2.de conces.præb.*Non potest tamen admitti patronus , qui scienter præsentauit indignum, & pro illa vice fuit iure suo priuatus , cum tunc priuatio sit in pœnam,*cap.cum nos,de officio Ordin.*

171 Verum si Episcopus intra tempus præsentandi , conscius iuris adhuc non deuoluti , beneficium contulerit, patronis adhuc non præsentantibus , firma est collatio, quamuis possit irritari ex patronorum diſcensu , veluti, illis præsentantibus , aut expressim contradicentibus, cum videatur sperni,ex tunc collatio à iure reputatur irrita per *cap.decernimus,*16.*quæst.*7. in quo sensu accipienda est Doctorum opinio asserentium collationem ab Ordinario factam spreto patrono infra tempus datum ad præsentandum esse nullam,de qua *Gregor. l. 5. glos.2. tit.15.par.1.Roch.verbo honorificum,num.2. Lambertin.par. 3.lib.2.quæst.2.art.2.Put.par.3.decis.312.Spin.d.glos.4.num. 96.Flamin.de resignat.lib.2.quæst.4.num.15. & 16. Chircon. tom.1.commun.opin.lib.1.tit.4.num.23.pag.* 170. *Gonzal. ad reg.8.Cancel.glos.56.num.78. cum sequentibus , Nicol.Garc. dict.par.5.cap.9.num.231.* latè *Monet.de commut.vltim.volunt.cap.*10. *à num.* 361. vbi *num. seq.* hoc procedere ait quando patronus est absens , & Episcopus contulit iure deuoluto, tunc enim non tenet collatio,ex quo in veritate patronus nondum erat priuatus. Verum si post collationem per Episcopum factam fuerit elapsus terminus non reclamante,nec contradicente patrono, manet omnino firma collatio, *Rebuff.in praxi par.3. signatura,verbo necnon iurispatron.num.*52.*& de nominat.quæst.*17. *num.*11.*Spin.d.glos.4.num.*99.*Flamin.lib.*8. *quæst.* 10. *num.* 10.*praxis Episcop.par.*1.*verbo Iuspatronatus* §.8.*dub.*8.*Cald. Pereira de potestate elig.cap.*10.*num.*24.*Nicol.Garc.d.cap.*9. *num.* 232. *Aloys.* Riec. *d. praxi resolut.* 154. latè *Monet.de commutat.vlt.volun.cap.*10.*n.*365.vbi *numeris seqq.*aliquos enumerat casus in quibus institutio, seu collatio ab Ordinario facta spreto patrono valet, videlicet *num.* 372. quando patronus etiamsi vocaretur, non posset præsentare quem vellet,& ob scandalum vitandum , & vbi patroni scienter præsentant indignum,*& num.*381.vbi patroni litigantes super iurepatronatus litem non terminant intra terminum datum ad præsentandum, *& num.* 273. vbi patronus variando accumulatiuè plures præsentat,vel plures patroni diuidunt sua vota,*& num.*375. resoluit quod Episcopus potest motu proprio instituere ipsummet patronum egenum , sine eius præsentatione , quia dum patronus non impugnat, prouisio ab Ordinario facta de beneficio tanquam liberæ collationis etiam intra tempus præsentandi, est in statu validitatis, quia censetur facta sub ea conditione si patrono placuerit Rota *decis.*10.*num.*5. *de iurepatron. in antiq. Verall. decis.*189.*num.*2.*p.*3.*Lotter.in tract.de re benefic.lib.* 1. *quæst.* 34.*num.*62.*& lib.*2.*quæst.* 14. *num.* 65. & ideo semper est ratificabilis, meróque iure tenet,vt docent Roch.*d.verbo honorificum num.*8.*vers.*vbi attingunt,*Felin. in tract. quæ-*

*do in littera Apost.præsud.patron.ampl.*9.*Conar.pract.cap.*36. *nu.*9.*vers.*tametsi frequentiori consensu,*Ferret.cons.* 211. *num.*15.*bene Puteum.decis.*402.*num.*1. vbi plena Apostolica, *lib.*1.*in correctis,Nicol.Garc.de benefic.par.*11.*cap.*3.*sub num.* 19.optimè *Lotter.d.lib.*2.*quæst.*14. *num.* 71. *& à num.* 72. subdit quod licet text.*in d.cap.decernimus,*irritet ipso iure prouisionem, eam tamen irritat supposito spretu , & quod patronus eius causam prosequatur, sed non negat spretum illum esse remissibilem,& actum ratificabilem, vt ex tunc conualescat , fiátque retrotractio ad principium,iuxta pulchram theoricam *Baldi in l.*1.*sub num.*11. *ad med.vers.*non obstat primum,*C.si plur.vna sentent.*prout à conuerso non posset fieri hæc retrotractio si Ordinarius prouidisset iure deuoluto ex inhabilitate extremorum coniungibilium *Rot.d.decis.*10.*sub num.*4. *vers.in proposito,de iurepatron.in antiq.*

Institutio in beneficiis quomodo, & à quibus facienda.

INstitutio, ac instituere in beneficiis multipliciter in 172
iure accipitur, aliquando latè pro quocunque scilicet prouisionis modo,vt *in reg.beneficium,de regulis iuris lib.*6. *& in cap.cum ex iniuncto,de hæreticis, & in cap.in litteris,de restitut.spoliatorum,* atque *in toto tit.de institut.* docuit *glos. magistra in rub.illo tit. lib. sexto.* Aliquando vero accipitur pro speciali modo prouidendi , qui à collatione distinguitur, quia hæc libera est , nulla scilicet præcedente patroni præsentatione,vel alterius nominatione , aut electione : institutio vero fit à patroni præsentatione, quare in potestate conferendi non contineri potestatem instituendi , quia vna ab altera diuersa est , probat text.*in cap.cum in illis,*§. *cum autem, de præbendis lib.sexto,* de cuius intellectu agit *Gonzal.ad reg.*8.*Cancell.glos.*16.*à num.* 9. Ex quibus & aliis hanc institutionum differentiam rectè obseruant vltra ordinarios in præcitatis iuribus,*Selu.de benefic.par.*3.*quæst.*1.*à num.*10.*Rebuff.in praxi benefic.tit.de collation.num.*1. *Petr. Gregor.syntagm.iuris, par.*17. *cap.* 4. *à num.* 23. *& rei beneficiariæ cap.*39.*num.*3. *Cardin.Tusch.pract.concl.tom.*4.*litt.I,concl.*233.*Nicol. Garc. de benefic,par.*4.*cap.*1. *num.*4. *Vivian,in praxi iurisp.patron.p.* 2.*dub.*12.*cap.*1.*num.*2.

Accipitur etiam institutio pro inuestitura seu missio- 173
ne in corporalem beneficij possessionem,quæ iure communi ad Archidiaconum spectare dicitur text. *in cap.ad hæc, & in cap.vt nostrum de officio Archidiaconi,* notat *glos. in cap. authoritate , de institution.* cuius meminit *Tiraq. in tract.le mort in præfat. declarat.*1.*num.*5. *Petr. Gregor. dict. num.*23.*& aly proximè citatis locis.*Alium denique notant Doctores institutionis modum à prædicta tituli collatiua distinctum,quem vocant auctorizabilem,per quem, inquiùt, canonice institutis in beneficio dari curam animarum in populum , de quo intelligunt agere Pontificem,*in cap.cum satis,de officio Archidiaconi,& in cap.de capellis monachorum,lib.sexto.*

Institutio quoad nostrum propositum est concessio 174
Ecclesiæ,seu beneficij auctoritate legitima Episcopi,vel alterius Ordinarij facta,non simpliciter, cuiuis clerico, sed ei,qui est à patrono nominatus,& oblatus,ita *Azor. institut.moral.par.*2.*lib.*6.*cap.*22.*quæst.*1. Et dicitur trans- 175
latio iuris non libera à superiore facta , ex qua plenum ius datur instituto: ita *Abb.in cap. auctoritate , num.*7. *de institut.* quid sit iuris translatio probat *glos. in cap.* 1. *de regulis iuris lib.sexto,*& ideò dicitur,non libera , quia superior velit nolit tenetur præsentatum idoneum instituere,*cap.decernimus,*16.*quæst.*7.*cap.Pastoralis, & cap.quod autem de iure patronatus.*

Episcopus solus de iure communi potest præsenta- 176
tos à patronis , & per examen idoneos reperros instituere *cap.ex frequentibus,de institut. cap.* 1. *eod.in lib.sexto, cap.cum satis,de officio Archidiaconi,Clement. plures de iurepatronatus,Lamberin.lib.*2.*par.*3.*quæst.* 1.*princip. artic.*10.

num.

num.1.Roca deciſ.85.num.1.par.2.in nouiſſ. Abb.in cap.cum Eccleſia Vulterrana de elect. Mari. Anton.var. reſolut. lib.1. reſolut.47.num.6.& reſol.55.num.11.in fine,Valer.Reginald. in praxi fori pœnitent.lib.30.tract.3.num.224.Vgolin.d.cap.

177 *51.§.4.num.1.Vivian.d.lib.12.cap.2.num.1.* quia in collatione beneficiorum ſuæ diœceſis Epiſcopi de iure communi fundatam habent intentionem, *Cardin. Seraphin. deciſ.1353.num.3.Valer.Reginald.dict. tract. 3. num. 259.*

178 *Genzal.ad reg.8.Cancel.§.1.proœm. num. 21.* Quæ quidem inſtituendi facultas poteſt ab Epiſcopo ſpecialiter delegari,etiam ante vacationem, & ratio eſt, quia inſtitutio fit coacte ad præſentationem patroni,& ceſſat votum captandæ mortis,*Io in.And.& Dominic.in cap.ſi confirmationem,de elect.lib.ſexto,Vivian.dict.lib.12.cap. 2. num.*

179 4.Aduertendum duxi, quod culpa Epiſcopi male inſtituentis,patronis non nocet, *Rot. in vna Rom. iurispatron. 14.Octobris* 1589.coram *Robuſterio, Seraphin. deciſ.* 1238.

180 vbi dicit,quod nullitas inſtitutionis non inficit præſentationem factam per patronos fuiſſe validam,& in tempore factam, refert *Aiorſ. Ricci. dict. praxi reſolut.* 188. *Lotter.in ſuo tract.de re benefic.lib.2.queſt.13. num.* 58. vbi ſubdit *num.56.*quod ad validitatem inſtitutionis neceſſe eſt, vt præmittatur cognitio, videlicet quod beneficium vacet, quod exiſtentia iuriſpatronatus ſit clara, quod præſentatus ſit habilis, & denique quod præſentatio ſit facta in tempore. Vnde ſi vix elapſo termino edicti fieret inſtitutio, haberetur pro præcipitata, & nulla tanquam facta non adhibita cauſæ cognitione, vt fuit dictum in Valentina beneficij 31.*Ianuarij* 1622. coram *Rembolde.*

181 Vicarius Epiſcopi ſine ſpeciali facultate poteſt confirmare electos,& inſtituere præſentatos, vt dixi ſupra, cum multis quos citaui,*Alleg.*54.*num.*70.

182 Capitulum Sede Epiſcopali vacante, quamuis non poſſit beneficia conferre, quæ ad collationem Epiſcopi ſpectant,vt per *AZor.inſtit.moral.par.2.lib.3. cap.38.quæſt. 1.Gonzal.ad reg.8.Cancel.§.4.proœm.num.35.& gloſ.9.§.1. num.77.Fillinc.tract.41. de benefic.cap.2. num. 42. Stephan. Quarant.in ſumma Bullarij, verbo Sede vacante, verſ. nono quæro,pag.137. Piaſeg.in praxi noua Epiſc.par.2.cap.5.n.16. in fine,*plures *per Garc.de benefic.par.5.cap.7. num.* 51. Po-

183 teſt tamen præſentatos clericos à patronis admittere, atque inſtituere,*cap.1.de inſtit.lib.6.Calder. conſ.3.de iurepatron.Rebuff.in praxi tit.forma vicariatus,num.*132. *AZor. d.cap.38.quæſt.2. Quarant.verſ. qua concluſio,pag.*138. *dicto loco,Garc.d.cap.7.num.54.Vivian.dict.lib.12. cap. 2. num.6. Fillinc.d.cap.2.num.*43.

184 Prælatis inferioribus ius inſtituendi poteſt competere ex cauſa ſpeciali, nempe ex priuilegio, & præſcriptione ſcilicet immemoriali *Mari.Anton.d. lib.1.reſolut. 47.num.*6.ſeu ex conſuetudine,*cap.2. & 3.de inſtit.Lamb. lib.2.par.3.quæſt.1.princ.art.*10. *Card. in cap. cum veniſſent eod.tit. Mari.Anton.vari.reſolut.lib.1.reſol.9.num. 11. & reſol.*12.Non ita inſtitutio illa, quam authorizabilem vocant iuxta text.*in d.c.cum ſatis*, dum abſolute negat efficere poſſe conſuetudinem, vt Archidiaconus ſine Epiſcopi conſenſu curam tradat animarum, & adducitur pro ſimili text.*in cap.ex frequentibus,de inſtit.& tex.in cap. 1.de capellis monach. in* 6. vbi Doctor.tenent, quod licet agat de Eccleſiis,quæ pleno iure religioſis ſubiiciuntur, & ideo inſtitutio collatiua ad eos pertineat, non tamen traditio curæ in populum,qui eiſdem ſubiectus non eſt, ſiue inſtitutio authorizabilis, ita *Ioan. Andr. Anton. & alij in d.cap.cum ſatis,Guid. Papa in cap.auditis, num.1.ad fin.de præſcript.*& alij,quos refert *Felin.*ibi *num.* 8. *Miles,* & alij, de quibus *Gilchen. de præſcript. par. 3. cap. 10. num.*10.

185 Verius tamen eſt etiam inſtitutionem prædictam authorizabilem præſcriptione acquiri poſſe iuxta principia in materia præſcriptionis, & quia nihil inconuenit, quod ſi religioſi acquirunt Eccleſiam pleno iure quoad omnimodam iuriſdictionem, poſſint etiam acquirere poteſtatem tradendi curam animarum,imò id clariſſimè videtur ſupponere text. *in Clem.1.verſ.quidam præterea,de exceſſib.Prælat.*vt ibidem poſt *gloſ.*notauit *Cardin.in princip.oppoſit.6.*& poſt *Abb. & Felin.in d. cap. auditis num.*8. *Balb.de præſcript.1.par.5.quæſt.11.num.6.Gilchen.num.* 10. *dicto loco.*Nec obſtat text. *in d. cap. cum ſatis*, varie enim intelligitur à Doctoribus. Alij interpretantur de conſuetudine, vel præſcriptione non completa: alij diſtinguunt inter præſcriptionem, & conſuetudinem, vt in hac procedat *d.cap.cum ſatis*, in illa *d.cap. cum olim :* Alij in præſcriptione ſine titulo, & bona fide. Sed facilius cum *Innoc.Domin.Cardin.Felin.Balb. & Gilchen.citatis locis*,poteſt reſponderi ſolum prohibere Summum Pontif. *in d.cap.cum ſatis*,conſuetudinem,ſeu magis præſcriptionem per quam aliquis inferior intendit inſtituere in beneficiis nomine proprio, ita nõ ſi præſcribat nomine,& vice Epiſcopi,vt tanquam ipſius Vicarius faciat inſtitutionem,vt deducitur ex littera eiuſdem text. ibi, ſine licentia & mandato Epiſcopi,quæ verba oſtendunt,quod ſi præſcripſerit,vt faciat tanquam de mandato Epiſcopi non eſſe prohibitum,iuncta vulgari *reg.quod omnia*, quæ priuilegio acquiri poſſunt, acquiruntur etiam præſcriptione,*cap.ſuper quibuſdam,§. præterea,de verbor. ſignificat.* cum ſimilibus,de quibus *Gabr.comm. tit. de præſc. concl.*1. 186

Vtrum ſi teſtator capellam inſtituat eo adiecto, vt præſentati inſtitutio ad Epiſcopum non pertineat, adhuc Epiſcopus ſe valeat intromittere? Pars affirmatiua, quæ vera eſt, oſtenditur primò, quia inſtitutio miniſtrorum, ſicut & omnium beneficiorum prouiſio in ſua diœceſi exiſtentium ad Epiſcopum de iure ſpectat *cap. omnes Baſilicæ cum multis ibid.16.quæſt.7. & in beneficiis iuriſpatronatus cap.relatum* 21.*cap.præterea* 23.*de iurepatron.* planè teſtatur,ſicut alia quæcunque priuata perſona nihil poſſunt contra ius ſtatuere,iuxta *reg. l. nemo poteſt.ff. de legat.*1.præterea quia beneficiorum prouiſio, ſicut & cætera omnia, quæ in ſacris, & Sacerdotiis conſiſtunt Iuris publici ſunt *l.*1. §. *huius ſtudij ff. de Iuſtit.*cum aliis, & ideò priuatorum diſpoſitionibus tolli non poſſunt *l. Ius publicũ 39.ff.de pactis*; quo fundamento hanc partem affirmatiuam tuentur *Abb.in cap.nobis num. 5. de iurepatron.*plures vt per *Couar.in cap.tua num.*8. *de teſtam. & de ſponſalib.par.2.cap.3.§.1.n.vlt.* quem refert *Mench. de ſucceſſ.§.7.num.*15.qui communem fatetur,& in fortioribus terminis *Valaſc.conſ.*105.*num.*57. Qua in re exceſſiſſe videtur *Mench.vbi proximè num.*17. dum exiſtimat quod ſi in propoſito teſtator in euentu quo Epiſcopus ſe ingerat,pœnam adiiciat, vt capellæ omninò extinguantur, bonáque ipſarũ in alios vſus applicentur,valida ſua pœnalis diſpoſitio, idque ſibi veriſſimum videri affirmat, ſeque eam opinionem contra communem Salmanticæ publicè defendiſſe gloriatur: confunditur enim eiſdem fundamentis, quibus ſupra communis probatur, & ex aliis adductis per *Gutier. in d.l.nemo poteſt num.* 449. Neque Menchacam defendit illud vulgare, quo primò inititur, voluntatem ſcilicet teſtatoris ante omnia, & omninò ſeruandam eſſe,*auth.de nuptiis §.diſponat collat.4. l.in conditionibus,ff.de condit.& demonſtr.cum ſimilibus.* Reſpondetur enim facillimè vulgare illud procedere,quando voluntas Iuri publico non aduerſatur, vt ſupra probauimus. Non obſtat auctoritas *S.Concilij Triden.ſeſſ.*22. *de reformat.cap.*9.dum cogit omnes adminiſtratores tam Eccleſiaſticos quam ſeculares cuiuſuis Eccleſiæ, hoſpitalis,aut confraternitatis ad reddendas rationes Ordinario non obſtante quacunque conſuetudine, vel priuilegio,niſi forte aliud expreſsè cautum fuerit in inſtitutione,vel Ordinatione talis Eccleſiæ, vel fabricæ. Reſpondetur enim illud procedere quando tempore fundationis ipſius capellæ, vel oratorij Epiſcopus conſentit oneri adiecto, obſeruant poſt alios *Felin. in cap. cum venerabilis num. 35. de excep.* plures vt per *Roch. de iurepatron.*

patron.verbo pro eo quod quæſt.12.num.26. Gutier. in d.l.nemo poteſt num.450. Et ideo in ipſa fundatione conditionem apponi poſſe, quod inſtitutio ſpectet ad inferiorem, de conſenſu tamen Epiſcopi reſoluunt *Abb. in cap. cum dilectus notab.3.de conſuetud. Roch.d.quæſt. 12. num.25. Lambertin.de iurepatron.lib. 1. par. 1.quæſt.9.princip.art.1. num.55.& 96.* quos refert, & ſequitur *Mari. Anton.vari. reſolut.lib.1.reſolut.12.num.4.*

188 Religioſis in Eccleſiis, quæ pleno iure eis ſubiiciuntur, pertinet inſtitutio, vt probat text. *in d. Clem. 1. verſ. quidam præterea, & verſ. quidam etiam, de exceſſib. Prælat. Roch.verbo competens,quæſt.vlt.Vivian.d.par.2.lib.12.cap.3. num.14.Cochier.de iuriſd.in exemptos,par.4.quæſt.80.* In Eccleſiis vero, quæ pleno iure ad illos non pertinent, inſtitutio & deſtitutio ad eos non ſpectat, ſed Preſbyteri ab illis præſentati ab Epiſcopo ſunt inſtituendi, *cap. in Lateranenſi,31.& cap.de monachis,12. de prabend. cap. cum & plantare,& in Eccleſiis,de priuileg.* text. ſic intelligendus *in d.cap.1. de capellis monach. lib. 6.* Si tamen iuſpatronatus ad exemptos tranſiret, putà cum vniuerſitate aliqua, inſtitutio ad eos non tranſibit, ſed manebit illius, ad quem antea pertinebat, quia in eos non poteſt plus iuris transferri, quam habebat transferens *d.cap.cum ſeculum, Roch.verbo competens alicui,num.*70. Debent quippe patroni exempti ordinandos Epiſcopo præſentare, *Paul. de Citad.art.3.par.6.num.79.quæſt.45.Cochier. d. quæſt.80.*

189 Illud maximè adnotabis, quod in his Eccleſiis, quæ non pleno iure pertinent ad religioſos, ſed habent Epiſcopi inſtitutionem, ponendi ſunt Vicarij perpetui, vt decidit text. *in d.cap.1.& in d.cap.de monachis.* In iis vero, quæ pleno iure ad religioſos ſpectant, poſſunt ipſi ponere Vicarios ad nutum ſuum remouibiles, vt argum. text. *in d.Clem.1.* notauit ibi, *gloſ. verbo ad menſam, de exceſſ. Prel.& gloſ.verbo haberent in Clem.1.de reſcript.& gloſ.verbo de menſa,in Clem.1.de ſuppl.neglig.* reddentes rationem, quia in huiuſmodi beneficiis inſtitutioni locus non eſt, ſed principalis titulus eſt penes ipſum monaſterium, ſeu Collegium; cui vnita ſunt, & propterea nunquam vacare dicuntur, quare gloſſarum doctrinam ſequuntur alij communiter ibi, vt per *Imol.num.16.in d.Clem. 1. de exceſſ.prel. Rebuff.in praxi tit.de Vicariis perpetuis, num.7. & in cap.extirpanda,§. quia vero,à num. 59. de prabend. & de congrua portione,num.32. Hoied,de incompatib.benefic.par.1. cap.15.num.1. Gonzal.ad reg.8.Cancell.gloſ.5.§.3.num.11.& 14. Nicol.Garc.de benefic.par.11.cap.2.à num. 3.* latè *Flores de Mena vari.lib. 1. quæſt. 10. à num.13.* qui varios caſus percurrens eleganter vniuerſam materiam reſoluit.

190 Verum licet prædicta procedant de iure communi antiquo, hodie tamen aliquam recipiunt mutationem ex decreto *Concilij Trident.ſeſſ.7.de reformat.cap.7.* quatenus decernit, vt Ordinarij deputare poſſint Vicarios etiam perpetuos in quibuſcunque beneficiis curatis, quæ vnita reperiuntur Eccleſiis Cathedralibus, Collegiis, & monaſteriis, non obſtantibus priuilegiis, & exemptionibus quibuſcunque: quæ verba comprehendunt quæcunque monaſteria exempta, & Eccleſias quomodocunque eiſdem, & eorum menſæ vnitas, comprobant *Flores de Mena dict. quæſt. 10 num. 39. Navar. conſ. 11. num.9.de ſtatu monach. in nouis, Nicol. Garc. d. par. 11. cap.2.à num.5.* vbi *num.9.* aſſerit ita *Illuſtriſſimos Cardin. reſpondiſſe*, atque etiam poſſe eoſdem Vicarios perpetuos ab Ordinariis conſtitui, etiamſi in littera vnionis expreſſa ſit clauſula, vt poſſint deſeruire per Vicarios amouibiles, quod tamen intellige de litteris, quæ ante *Trident.* emanarunt, non ita ſi poſt illud ſub ea clauſula fuerint conceſſæ, vt bene aduertit idem *Nicol. Garcia vbi proximè.* Aduertendum tamen eſt, quod verba *Concil.dict. cap.* iuſtum arbitrium Ordinariorum exigunt, & deinde quod id fiat in viſitatione, vnde iuſta cauſa neceſſaria eſt, vt erigantur perpetuæ Vicariæ in Eccleſiis, in quibus iuxta prædicta poni poterant Vicarij amouibiles, qua deficiente iuſte appellabitur, vt obſeruant *Navar. Flor. de Mena num.47. Garc.num.8.dictis locis.* Et hinc iam colliges non pugnare cum hoc *Trident.* decreto *in d.cap.7.* aliud *ſeſſ.25.de Regular.cap.11.* dum ſupponit in Eccleſiis monaſteriorum Vicarios remouibiles poni poſſe: quia iſtud *in d.cap.7.* non negat id quod poſt *in d.cap. 11.* ſtatutum eſt, ſed relinquit arbitrio Ordinariorum, vt ſi viderint expedire perpetuos ponant Vicarios. Quæ omnia confirmabis, & declarabis ex *Bulla Pij V.* incip. *Ad exequendum*, vbi amplians præd. decretum *Trident.* de Vicariis perpetuis ponendis in huiuſmodi Eccleſiis vnitis, vnũ ſolum excipit caſum, in quo per Vicarios remouibiles poſſunt Religioſi deſeruire, neque Ordinarij poſſunt deputare perpetuos illis inuitis, quando ſcilicet Vicarij deputantur ex ipſis Fratribus, ſeu monachis, quos Ordinarius idoneos iudicauerit, & conſequenter huiuſmodi exceptio firmat regulam in contrarium in omnibus aliis, atque etiam in beneficiis menſæ vnitis.

Vltra quem caſum alios refert *Flores d.quæſt.10. à nu. 40.& Sanch.in præcepta Decalogi tom.1.lib.7.& 19.n.191.* Videlicet quando vnio facta eſt per viam pacti & concordiæ cũ clauſula deſeruiendo beneficio per Vicarium ad nutum amouibilem, approbatæ per Romanum Pont. tunc enim nequit Epiſcopus deputare Vicarium perpetuum *Flores d. quæſt. 10. num. 41.* vel quando à tempore immemoriali vnio facta eſt, & ex tunc conſtat Vicarios fuiſſe ad nutum amouibiles ſcientibus, & conſentientibus Ordinariis, & nunquam Vicarius perpetuus conſtitutus eſt *Flores d.quæſt.10.num.44.* Vel quando ex priuilegio remunerationis gratiæ conceſſo beneficium eſſet vnitum cum clauſula ponendi Vicarium ad nutũ amouibilem, quia in generali priuilegiorum derogatione quam ponit *Concil.d.cap.7.* non concludantur priuilegia remunerationis gratia conceſſa *Flores d. quæſt. 10. num. 46.* Vel quando pro bono pacis, & cellatione litium, rectáque beneficij gubernatione expediret nihil innouari, ſed inſtitui Vicarium ad nutum amouibilem, tunc enim nequit Epiſcopus perpetuum inſtituere, *Flores dict. quæſt.10.num.47.* Vel quando particulariter, & per ſe fuit inita Vicaria perpetua, tunc enim nequit Epiſcopus Vicarium perpetuum inſtituere *Flores d.quæſt. 10. num. 48.* Vel quando ex priuilegio Pontificio poſt *Tridentinum* decretum cõceſſum vnitum eſſet beneficium Parochiale cum clauſula inſtituendi Vicarij ad nutum amouibilis, tunc enim nequibit Epiſcopus contra id priuilegium Vicarium perpetuum inſtituere *Flores d. quæſt. 10. num. 49.& 50.* vbi perit id priuilegium ex certa ſcientia, aut motu proprio conceſſum eſſe.

Tempus à iure præfixum non deſignatur habenti in- 191
ſtituere intra quod facienda ſit inſtitutio, ſicut præfixum eſt collatori ad conferendum *Rot. Roman. deciſ. 4.* incip. *ſecundum omnes, de iurepatron.in nou. Lambertin.par. 3.lib.2,quæſt.2.art.6.& 7. Anaſtaſ.Germon. de indultis Cardin.§.volumus,à num.76. Roch.de iurepatr.verbo honorificum, num.55. Aloyſ.Ricc.in praxi aurea reſol. 260.* poſt *Seluam, Rebuff.Coſm.Zerol.* & alios *Nicol.Garc.par.10.cap.4. num. 1.* Vnde *Rota in vna Dertonen.iurispatron.8.Februarij 1599.* coram *D.Penna* fuit dictum, quod beneficium non eſt deuolutum, ex eo quod Ordinarius diſtulit inſtituere, cum non ſit tempus præfixum, refert *Nicol.Garcia par.5. cap. 6. num.* 30. Poteſt tamen per ſuperiorem certum 192
tempus aſſignari habenti inſtituere, infra quod ſi non inſtituerit, poteſt poſtea illum compellere, *Lambertin.de iurepatron.lib.2.par.3.quæſt.1.art.6.* vbi *art.7.* dicit quod ſi 193
ad Epiſcopum pertineat inſtitutio, poterit Archiepiſcopus eius Metropolitanus eidem Epiſcopo præfigere tempus, eiuſque negligentiam ſupplere, vel ſtatim quod Epiſcopus differat inſtituere ſine cauſa legitima, appellari poteſt ad Superiorem à grauamine illato, *Gutier. de iuram.confir.par.3.cap.13.num.8.prax.Epiſcop.par. 1. verbo iuſpatronatus,§.8.dub. 3.* Vnde *Rota in vna Feltrina Canonicatus,*

nitatus, 5. *Decembris* 1603. coram *D. Ortemberg* reſoluit, quod vt poſſit appellari à retardata, ſeu denegata inſtitutione, & negligentia requiritur trina interpellatio,& iterum in vna *Calagur. inr. ingred.* 28. *Aprilis* 1580. coram *Illuſtriſſimo Seraphino*. Vide *Aloyſ. Ricc. dict. praxi reſolut.* 141. Aduertendum maxime eſt, quod ſi quis debeat 194
conferre, ſeu inſtituere ex iure ad ſe deuoluto ex negligentia patroni, vel ex negligentia habentis inſtituere,eo caſu habet ſemeſtre ad conferendum, ſeu inſtituendum, *Abb.in cap.cauſam quæ,num.6.de elect. Rot. Roman.deciſ.1.incip. Fuit dubitatum, de ſuppleud. neglig. prælat. in nouis, Roch. verbo honorificum, quæſt.32. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut.* 184. quod ſemeſtre currit à die notitiæ *cap.2.& ibi gloſ.* verbo *infra ſex menſes, de conceſſ. prabend. Lambert.vbi ſupra art.8. Aloyſ.Ricciul.dict.reſolut.* 184.*num.*1.vbi cum *Caputaq.deciſ.*348.*par.*3. aſſerit procedere, etiamſi teſtator præfiniſſet tempus ad præſentandum, & inſtituendum,quia debet intelligi iuxta iuris diſpoſitionem.

Cum inſtitutio ſit actus extraiudicialis, & dicatur 195
ſolum fieri per admiſſionem præſentati, *Lambert. lib. 2. par.3.quæſt.2.art.12.* poteſt fieri etiam die feriato, ſicut præſentatio, dummodo fiat extra ſententiam, & figuram iudicij, ac per conſequens etiam in Eccleſia, & in quocumque loco, quamuis non ſolito, dummodo honeſto, *Lambert.d.quæſt.2.art.10* & extra territorium, & diœceſim, niſi cum plena cauſæ cognitione ad inſtitutionem procedatur, *Abb.in cap. nouit,num.4.de officio Legat. Roch.verbo competens alicui,quæſt.34.Lambert.vbi ſupra art.11.*

Quando in Epiſcopo concurrerent duæ qualitates, 196
nempe, quia eſſet Abbas alicuius Eccleſiæ, & tanquam Abbas eſſet patronus alterius Eccleſiæ, & tanquam Epiſcopus haberet ius inſtituendi in dicta Eccleſia patronata, tunc præſentatio & inſtitutio non debent expediri vnico actu, ſed hæc ſeparate fieri: ideſt, primò debet tanquam Abbas præſentare, vel melius eſſet quod procurator nomine Abbatis præſentaret & poſtea Epiſcopus inſtituat ſecundum text. *in cap. a collatione de appellat.lib.ſexto, & in cap. cum olim*, vbi *Felin. de re iudicata*, & eo caſu ſeruanda erit forma text. *in cap. fin. de elect. lib. ſexto.* Idem eſt dicendum quando ad habentem inſtituere ſpectaret ius patronatus ratione ſui patrimonij, vel ſi talis habeat compatronos. Idem etiam eſt ſi compromittatur ius præſentandi in habentem inſtituere, vel eidem tanquam priuatæ perſonæ ſit facta donatio iuriſpatronatus. Idem denique quando in illum fuerit tranſlatum iuſpatronatus cum reſeruatione quod præſentet cum conſilio alicuius, veluti Archidiaconi, vel alterius, vel præſentet aliquem de tali familia, in his enim caſibus actus præſentationis, & inſtitutionis ſunt ſeparatim expediendi. Secus vero dicendum, quando in Epiſcopum tanquam Epiſcopum fuit à laicis patronis tranſlatum iuſpatronatus, vel quando ex deuolutione Superior debet conferre beneficium, quia tunc in Epiſcopi arbitrio erit vnico, vel duplici actu negotium expedire, colliges hæc ex *Lambert. libr.2. par.3 quæſt.2.art.19.Vinian.par.2. lib.12. cap.10.*

Quando plures à diuerſis patronis fuerunt præſen- 197
tati, ille debet inſtitui,qui à maiore parte fuit præſentatus, *capit. quoniam 3. vbi gloſ. Abb. & alij, de iurepatronatu, Mantic. deciſ.86. Lambertin. lib.2.part.3. quæſt. 4. princ. art.1.4.& 6. Rot. deciſ.117. p.2. in nouiſſ.Seraph. deciſ.875. Farinac. par.2.tom.1. deciſ. 202. Rota* etiam *deciſ.117. part.2.diuerſ.Aloyſ. Ricciul.dict. praxi reſolut. 173. Mari.Anton.dict.lib.1.reſolut.104. num.1. Lotter.in tract. de re benef.lib.2.quæſt.1.num.132.Nicol. Garc.de benef. p.9. cap.2.num.57.Rot.in Pampilonen.Parochialis 26.Iulij* 1626. coram *Buratto*,in qua declaratum fuit iniuſtè proceſſiſſe Ordinarium ſtante inæqualitate votorum, qui omnes præſentatos iuſſit examinari, tanquam ſi fuiſſent pares, quæ diciſio fuit poſtmodum in gradu appellationis confirmata 21. *Iunij* 1627. coram *D. Duran.* hoc enim caſu non eſt locus concurſui vbi agitur de Parochiali ex diſpoſitione *Concil.Trid.ſeſſ.24.de reform.cap.*18.vt docent *Gonz.al.ad reg.8.Cancel.gloſſ.6.num.* 138. *Nicol.Garc. d.p.9.cap.9.num.*157.*Greg.deciſ.*494.*num.*2. & ibi *Beltramin.num.*3.

Et ideo dignus præſentatus à maiori parte patrono- 198
rum eſt confirmandus, omiſſo digniori *gloſ. verbo qui maioribus,in dict.cap.quoniam,Perez. leg.2. verſ. hoc tamen, tit.6.lib.1.Ordinam.pag.*151.*Molin.de primogeniis, libr. 2. cap.5.num.*46. quia non eſt facienda comparatio zeli ad zelum, ſeu meriti ad meritum, *Roch. verbo honorificum, quæſt.*15. *Lamber.lib.2.parte 3.quæſt.4.art.3.* niſi à minori parte ſit præſentatus dignus,& à maiori indignus,quia talis dignus debet inſtitui, cum ſcienter præſentans indignum pro illa vice amittat ius præſentandi, *cap. cum vos, de officio Ordinarij.* Eſt tamen locus gratificationi, 199
quando duo æquè idonei cumulatiue præſentati fuerunt, *gloſ.2.in cap.cum autem,*14.*de iurepatronatus,Fuſc. de viſitat.lib.2.cap.*10.*num.*3.*Caſar.de Graſſis deciſ.*1. *nu.*9. *ſub tit.de iurepatronatus, Roch.verbo honorificum,quæſt.*15.*num.* 4.*Lambert.d.quæſt.*4.*art.*12.*Bonign.deciſ.*32.*num.*6. *part.*5. *Sayr.in floribus deciſ.ſub tit.de iurepatr.deciſ.*3.*Aloyſ.Ricc.d. reſol.*173.*num.*2.*Cald.Pereira de renouat. emphyt.q.*17.*num.* 33.*cum ſeq. & q.*18. *num.* 27. & de gratificatione multa tradit *Tiraq.de iure primog.quæſt.*17.*opin.*2. *num.*3.4.8. Et ideo quando duo æqualiter præſentati fuerunt, vnus à duobus patronis, & alter ab aliis duobus,ſi æqualia ſint merita præſentatorum,habens inſtituere poterit optare, & quem voluerit inſtituere,& ſic eſt locus gratificationi, *Ioan.And.& Abb.in d.cap.cum autem,Lambert.lib.2.p. 3.q.5.princip.art.1.num.2.Caſ.de Graſſis de iurepatr. deciſ.1. num.9.Mari.Anton.dict.reſolut.*104.*numer.*1. *verſ. ium demum.*

Data prædicta æqualitate in votis,non tamen in me- 200
ritis inſtituendorum,magis idoneus debet ſemper inſtitui,veluti quando plures ſunt præſentati ab vno patrono,vel æquali patronorum ſuffragio,*cap.*3 *de iurepatron. Azori.inſtit.moral.p.2.lib.*6. *cap.* 22. *qu.*14.*Perez de Lara de capell.lib.2.cap.2.num.*34. *Aloyſ.Ricc. d.praxi.reſol.*106. Ita vt dignior prætermiſſus poſſit ab inſtituente appel- 201
lare, *Nicol.Garc.d.p.9.cap.*4.*num.*32. contra alios, quos ibi citat *num.*33.

Dignior autem eſt habendus, qui ſit de linea funda- 202
toris,ſtante idoneitate,*Roch.verbo honorificum,q.*18.*Lambert.lib.2.par.3.q.5.art.*4. Vel ſi ſit diœceſanus, *Roch. vbi ſupra,Lambert.par.3.q.7.princ.art.4.num.*5. *& art.*5. *Pute. deciſ.*254.*par.*1.*Rot.deciſ.*299.*par.*1.*in nouiſſ.Mar.Anton.d. reſol.*104.*num.*2.Ciuis enim præferri debet extero, *Caſ.* 203
*de Graſſis deciſ.*1.*num.*12. *de iurepatr. Rot. deciſ.*299. *par.*1. *diuerſ.Lambert.d.q.*5.*art.*4.*n.*5.*Pute.deciſ.*254.*lib.*1.*Seraph. deciſ.*293.*par.*1.Et beneficia oriundis potius quam extraneis ſunt conferenda, *Flamin. de reſign. lib.*4.*q.*7. *Azori. moral.par.*2.*lib.*6.*cap.*4.*q.*25.*Gonz.al.gloſ.*9.*§.*1.*num.*37.Vel ſi ſit compatronus à medietate compatronorum præſentatus, *Lambert.vbi ſupra art.*7.Vel ſi ſit intitulatus in 204
Eccleſia, & ordinatus ad titulum illius, ſecundum text.in *cap. poſtulaſti, de iurepatronatu, Roch. verbo competens alicui, quæſt.*27. *Lambert.d.*5.*art.*8..Vel ſi ſit nobi- 205
lior *Lambert.vbi ſupra art.*9.Vel ſi ſit potentior,niſi talis potens eſſet prauus,*Lamb.art.*10.Vel ſi ſit doctior,*Lambert.art.*11.vel ſi ſit ſenior *Roch.verbo in Eccleſia, qu.*4. *in fine,& verbo honorificum,quæſt.*15.*col.*2.*Lambert. d.quæſt.*5. *art.*13.*num.*5.*Rota deciſ.*122.*par.*1.*diuerſ.Aloyſ.Ricc.d.reſol.* 173.*in fine,Mari.Anton.d.reſol.*104. *num.*2. vel ſi ſit pauperior, dummodo Eccleſia non eſſet debitis onerata, quia tunc dives debet inſtitui, *Roch. in d. verbo honorificum, q.*15.*colum.*2.*in fine,Lambert.d.quæſt.*5.*art.*3.

SVM

SVMMARIVM.

1 *Viſitare eſt exceſſus inquirere, & inquiſitos caſtigare, ac emendare.*

2 *Epiſcopi tenentur viſitationem per ſeipſos exequi, niſi aliquo legitimo impedimento detineantur.*

3 *Confraternitates, Hoſpitalia, & collegia laicorum Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati tenentur viſitare, non obſtante quauis exemptione, & immunitate.*

4 *Capitula Cathedralium, & aliarum maiorum Eccleſiarum quomodo ſint viſitanda, oſtenditur.*

5 *Declaratur Concil. Trid. ſeſſ. 6. de reform. cap. 4. & ſeſſ. 25. de reform. cap. 6.*

6 *Canonici duo à Capitulo eligendi, dum ab Epiſcopo viſitantur, non ſunt quotidianis diſtributionibus primandi, ſi quando ea de cauſa tempore diuinorum officiorum abſint.*

7 *Capitula Cathedralium cum viſitantur coram adiunctis, ac Epiſcopi notario proceſſus eſt fulminandus.*

8 *Fiſcalem ſuum poteſt Epiſcopus aſſumere ad viſitationem Capituli abſque eius aſſenſu.*

9 *Epiſcopus in delictis tam granibus, quam leuibus contra Canonicos neceſſe eſt, vt cum adiunctis procedat.*

10 *Portionarij cum non dicantur de Capitulo poſſunt corrigi & puniri ab Epiſcopo ſine Capitularibus adiunctis, etiam caſu quo de conſuetudine, aut priuilegio vocem habeant in Capitulo.*

11 *Coadiutores cum futura ſucceſſione poſſunt puniri ab Epiſcopo abſque huiuſmodi adiunctis, niſi ex forma coadutoriæ colligatur omnia illis conceſſa fuiſſe priuilegia, quæ Canonici habent.*

12 *Canonici abſque adiunctis per Epiſcopum priuari poſſunt ex cauſa quod Ordines ſuis prebendis annexos non ſuſcepe-rint.*

13 *Capitularium peccata, & exceſſus, poteſt Epiſcopus abſque adiunctis corrigere, & emendare illa pœna, quæ ad morum magis emendationem, quam punitionem reſpiciat.*

14 *Viſitare abſque adiunctis poteſt Epiſcopus Capitulares, & bona, ſuorumque bonorum adminiſtratores.*

15 *Viſitare abſque adiunctis poteſt Epiſcopus corpus Eccleſiæ Cathedralis, Sacramentum, Capellanias, &c.*

16 *Capitulum poteſt Epiſcopus conuocare, quando Canonicis aliquid deliberandum proponit, nec de re agit ad ſuum, vel ſuorum commodum ſpectante.*

17 *Epiſcopus vocem in Capitulo non habet.*

18 *Capitulum conuocare poteſt Epiſcopus in caſibus, in quibus poteſt eſſe iudex.*

19 *Viſitatio in inferioribus Eccleſiis, quomodo incipienda, oſtenditur.*

20 *Viſitandi ius habet omnis Prælatus Eccleſiaſticus, cui iuriſdictio, & adminiſtratio conuenit.*

21 *Legati nati, vel à latere poſſunt viſitare ex officio legationis ſibi à Sede Apoſtolica demandata.*

22 *Decani, Archidiaconi, Archipresbyteri, & alij inferiores viſitandi ius habent, ſi id longa conſuetudine præſcripſerint.*

23 *Abbates, Generales, & Priores, Miniſtri, aliique Præſidentes habent ius viſitandi in monaſteriis Religioſorum ſuorum.*

24 *Viſitandi poteſtas Epiſcopis conceſſa tranſit in Capitulum Sede vacante.*

25 *Capitulum Sede vacante non poteſt viſitare Monialium cœnobia exempta, quæ alioquin poteſt Epiſcopus, vt delegatus Sedis Apoſtolicæ viſitare.*

26 *Capitulum aliquando ſuperſtite adhuc Epiſcopo ex præſcriptione, vel priuilegio viſitandi ius habet.*

27 *Viſitatores à Capitulo ex præſcriptione ius habente viſitandi deputati debent eſſe approbati ab Ordinario.*

28 *Vicarius generalis ius viſitandi non habet, niſi ſpecialiter eidem committat Epiſcopus.*

29 *Epiſcopo viſitationem aggredienti non licet proponere edicta, quibus ſubditi iubeantur crimina detegere, multoque minus propoſita pœna excommunicationis.*

30 *Pœna ordinaria in viſitatione non ſunt imponendæ, ſed tantum extraordinariæ.*

31 *Viſitare licet poſſit iterum Epiſcopus Eccleſias viſitatas ab inferioribus, non tamen poterit iterum punire punitos ab eiſdem.*

32 *Appellatio in viſitatione, etiam ad Sedem Apoſt. interpoſita, non impedit, aut ſuſpendit illius executionem, dummodo procedatur ſine proceſſu, & ſine ſcriptis.*

33 *Appellatio admittitur in viſitatione à ſententia definitiua, quæ ſuſpendit iudicatum.*

34 *Appellatio datur à viſitatione ſi Epiſcopus procedat in exemptos, ſeu alios priuilegiatos contra eorum priuilegia.*

35 *Appellare quando contigerit in viſitatione ab Epiſcopo ſuffraganeo, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, debet eſſe ad Metropolitanum quoad deuolutiuum, non quoad ſuſpenſiuum.*

36 *Dictio, etiam, vnum caſum exprimit, & alium includit.*

37 *Appellatio à mandato de reſidendo in viſitatione edito non datur ad effectum ſuſpenſiuum, ſed ad deuolutiuum.*

38 *Epiſcopus viſitans quando tanquam ſuſpectus recuſari poſſit, oſtenditur.*

39 *Viſitatio nullo certo termino præſcripto concludi iubetur, ſed arbitrio Epiſcopi relinquitur.*

40 *Epiſcopus poteſt præſtituere terminum Archidiacono ad viſitationem expediendam, & præſcribere comitatum, & equitatum.*

41 *Viſitatores debent quantò citius poſſunt ſe expedire, ne grauent ſubditos ſuos expenſis.*

42 *Officiales aſſumpti ad viſitationem expediendam quod ſalarium poſſint accipere à viſitatis, oſtenditur.*

43 *Viſitationis liber plenam inducit probationem quoad viſitationem perſonarum, Sacramentorum, & aliorum pertinentium ad officium viſitantis.*

44 *Pœna quæ ſit impoſita contra Epiſcopum in viſitatione præter procurationem ab Eccleſiis aliquid muneris accipientem, oſtenditur.*

45 *Conſuetudo, qua communitates procurant Epiſcopum viſitantem ſeruanda eſt, quandiu voluerint.*

46 *Viſitans Epiſcopus clerum ciuitatis, vbi ſita eſt Cathedralis, nullam lucratur procurationem.*

47 *Procuratio nulla debetur Epiſcopo, vel alij viſitatori, dum loca ſpecialiter exempta à præſtanda procuratione viſitat.*

48 *Procuratio attento hodierno Conc. Trid. iure præſcribi poteſt, nec petitur, vbi illam non dandi viget conſuetudo.*

49 *Procurationem ſemoto priuilegio vel præſcriptione, nullus remiſiſſe videtur, etiamſi teſtatus fuerit ſe condonare debita ſibi obſequia, ſine ſeruitia.*

50 *Procurationem nullus viſitator accipere poteſt ab Hoſpitalibus, & aliis locis leproſorum, domorum Dei, pauperum, & infirmorum.*

51 *Procurationem à pauperibus clericis nullus poteſt exigere.*

52 *Epiſcopus viſitando de proprio intendere tenetur, quando Rector Eccleſiæ eſt pauper, & ille non indiget.*

53 *Procurandus à nemine eſt Epiſcopus, dum exit vt Sacramentum Confirmationis tantum conferat.*

54 *Munera qualiacumque, & quomodocumque illi offerantur, recipere non poteſt Epiſcopus à viſitatis ratione procurationis.*

55 *Viſitator non poteſt fragmenta notabilia ad domum portare pro erogando pauperibus, ſed tenetur illis diſtribuere, qui ſunt in illo loco, quem viſitat.*

56 *Procurationem pecunia redimere liberum eſt viſitatis, ſi velint.*

57 *Viſitalium appellationes quæ comprehendantur, oſtenditur.*

EPI

Digitized by Google

EPISCOPVS IN VISITATIONIBVS quomodo procedere debeat.

ALLEGATIO LXXIII.

1 EPISCOPVS, qui Eccleſiæ ſuæ ſponſus ab Spiritu ſancto poſitus ad eam regendam ac gubernandam, quam proprio ſanguine IESVS CHRISTVS & acquiſiuit, & ſanctificauit, tenetur commiſſum ſibi gregem omni ſtudio, & conatu ante oculos habere, vt eum ab omni exteriori damno, internique animi imminentibus periculis tanquam vigilans Paſtor cuſtodiat. Quemadmodum enim Paſtores ſæpius gregem ſuum inuiſunt, luſtrant, numerant, ne quid eorum incuria pereat; ita Epiſcopi nulla ratione facilius commiſſi ſibi gregis ſaluti, ac incolumitati conſulent, quam ſi ſæpius eum inuiſant, ac luſtrent, ac quicquid mali furtim dæmonum arte irrepſerit, radicitus extirpandum curauerint. Viſitare enim nihil aliud eſt, quam exceſſus inquirere, & inquiſitos caſtigare, & emendare, atque obſeruantiam obligationum iuxta cuiuſque perſonæ, ac rei exigentiam, vbi adhuc viget, conſeruare: & vbi deficit, in ſtatum priſtinum reſtituere. Hinc illa *Sacri Conc. Trid. ſeſſ.* 24. *de reformat. capit.* 3. verba emanarunt: Viſitationum autem iſtarum præcipuus ſit ſcopus, ſanam, orthodoxamque doctrinam expulſis hæreſibus inducere, bonos mores tueri, prauos corrigere, populum cohortationibus, & admonitionibus ad religionem, pacem, innocentiamque accendere: cætera prout locus, tempus, & occaſio ferret, ex viſitantium prudentia ad fidelium fructum conſtituere.

2 Hanc cognoſcendi, cuſtodiendi, & emendandi oues ſuas vigilantiam, & ſtudium in viſitatione per ſeipſos perſonaliter exequendam adhibere tenentur Epiſcopi, niſi aliquo legitimo impedimento detineantur, quominus id præſtare poſſint, quo non dato ſingulis annis vnuſquiſque diœceſim ſuam perluſtrare, ac inuiſere obligatur; quod vt ſi diœceſis adeo ampla ſit, vnius anni ſpatio commodè luſtrari, ac circuiri per Ordinarium non poſſit, tunc Epiſcopus ſingulis duobus annis ſaltem debet Viſitationis munus obire, vt ſtatuit *Concil. Trident. d. cap.* 3. docet *Paul. Salod. in praxi de Viſitation. par.* 1. *cap.* 1. Vnde clerum non poſſe impedire ne Epiſcopus viſitet ante lapſum triennij ſub prætextu immemorialis conſuetudinis, cenſuit *Rota in Pampilonen. iuris viſitandi* 15. *Martij* 1624. coram *D. Merlino*, quia decretum *Concilij Trident.* ſubmouet immemorialem, tum quia materia eſt impræſcriptibilis, & quia ſemper actus ex parte Epiſcopi remanet mere facultatiuus, ſecundum *Surd. conſ.* 127. *numer.* 81. *Gratian. diſceptat. forenſ. cap.* 298. *num.* 10. *& cap.* 399. *num.* 33. *Rot. deciſ.* 778. *num.* 5. *p.* 1. *diuerſ. Reuerendiſſimus D. Coccin. deciſ.* 402. *numer.* 10. tum denique quia alias ab Eccleſiaſtica diſciplina alieniſſimum eſt, vt ex negligentia Prælati detur anſa clero, & ſubditis refugiendi annuam viſitationem, vtque Epiſcopus, vel Capitulum in graue cultus diuini præiudicium, & in perniciem Animarum ipſorum recuſantium munus ſuum aliquo tempore ob incuriam prætermiſſum reſumere, & peragere non valeat, per ea quæ tradit *D. Lotter. de re benefic. lib.* 2. *queſt.* 2. *num.* 51. in quo ſi defuerit ouium ſuarum ſanguinem ex eorum manibus Dominus ſe requiſiturum minatus eſt, *Ezechiel. cap.* 3. *& 33.* indubitatum eſt enim illud viſitandi eſſe actum iuriſdictionalem ipſius Epiſcopi, *Rota deciſ.* 168. *num.* 2. *& deciſ.* 346. *numer.* 2. *& 3. & deciſ.* 394. *num.* 4. *par.* 1. *recent. Seraphin. deciſ.* 475. *num.* 1. *& deciſ.* 615. *num.* 2. *& deciſ.* 1008. *num.* 4. *Mantic. deciſ.* 322. *numer.* 14. *Gregor. deciſ.* 4. *num.* 2. *& deciſ.* 304. *num.* 2. Debent igitur non ſolum omnes Eccleſias, & monaſteria, ſed & alia loca ſacra, quæ in ſua diœceſi erunt, & ſibi ſubiecta viſitare, quæ quidem facultas Epiſcopis tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis tribuitur à *Concil. Trid. ſeſſ.* 7. *de reform. cap.* 8. *& ſeſſ.* 21. *de reform. cap.* 8. Tenentur 3 pariter Epiſcopi Hoſpitalia, Confraternitates, & Collegia laicorum, non obſtante quauis exceptione, & immunitate, viſitare, idque tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati præſtare poſſunt: quæ facultas etiam extenditur ad Eccleſias, quæ nullius diœceſis ſunt, vt diſponit *Concil. Trident. ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 9. quod tamen ita intelligendum erit, vt ſcilicet illarum Eccleſiarum viſitatio, quæ nullius ſunt diœceſis, ad viciniorem ſpectet Epiſcopum. Item monaſteria Monialium, quæ immediate Sedi Apoſtolicæ ſunt ſubiecta ab Ordinariis ſuis, tanquam Sede Apoſtolica delegatis, viſitari, moderari, ac gubernari debent, vt habetur in *Concil. Trident. ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 9. Tenentur denique Epiſcopi loca, & perſonas exemptas, ac ſingulari aliquo priuilegio quouis modo decoratas, extraordinaria eorum auctoritate, ac iuriſdictione, qua tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati funguntur, viſitare. Illud eſt maxime obſeruandum, quod *Sacr. Congreg. Illuſtriſſ. D D. Cardinalium S. Concilij Trident.* interpretum cenſuit, quod ſi concordia Epiſcopum & Capitulum à Sede Apoſtol. ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitione confirmata cautum ſit, vt Epiſcopus debeat viſitare cum aliquibus aſſiſtentibus eligendis à Capitulo, talem concordiam eſſe quidem ſeruandam, vtpote decretis Concilij non abrogatam, ſed Epiſcopus vigore eiuſdem concordiæ non teneri adhibere conſilium, vel conſenſum Capituli, vel Canonicorum, ſed tantum nudam eorum præſentiam, quod quidem *Sacr. Congreg.* decretum refert *Rota in vna Illerden. viſitationis* 15. *Nouembris* 1602. apud *Farinac. deciſ.* 57. *numer.* 10. *part.* 1. *recent.*

Capitula Cathedralium, & aliarum maiorum 4 Eccleſiarum, illarumque perſonæ, nullis exemptionibus, conſuetudinibus, ſententiis, iuramentis, concordiis (quæ tantum ſuos obligent Auctores, non etiam ſucceſſores) tueri ſe poſſint, quominus à ſuis Epiſcopis, & aliis maioribus Prælatis per ſeipſos, vel illis, quibus ſibi videbitur, adiunctis, iuxta Canonicas ſanctiones, toties quoties opus fuerit, viſitari, corrigi, & emendari, etiam auctoritate Apoſtolica, poſſint, & valeant, vt habetur in *Conc. Trid. ſeſſ.* 6. *de reformat. cap.* 4. *& ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 6. hoc tamen ibi ad- 5 dito, quod quando extra viſitationis generalis actum proceſſerit Epiſcopus, Capitulum in initio cuiuſlibet anni eligat ex Capitulo duos, de quorum conſilio, & aſſenſu Epiſcopus, vel eius generalis Vicarius, tam in formando proceſſum, quàm in cæteris omnibus actibus, vſque ad finem cauſæ incluſiuè procedere valeat: quæ Conciliares conſtitutiones non ſuſtulerunt facultatem, aliàs ex immemoriali, & laudabiliter obſeruata conſuetudine, Decano, & Capitulo ſingulares Capituli, ipſique ſubiectas perſonas cumulatiuè cum Epiſcopo, ſeorſum tamen ab eodem, ipſumque Epiſcopum toties quoties ſua auctoritate vti volentem non excludendo, viſitandi, corrigendi, & emendandi, quia *Concil.* non dicitur eam facultatem conceſſiſſe Epiſcopo priuatiuè, quo ad alios inferiores Ordinarios, de quorum excluſione non conſtat, & ab eis debitè punitus non eſt cogendus coram Epiſcopo denuo ſe purgare, vel ab eodem iterum puniri, ita referunt deciſum *Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. capit.* 154. *numer.* 40. *Gonzalez. ad reg.* 8. *Cancel.* §. 2. *procem. numer.* 21. *Armendar. dict. titul.* 6. *de Viſitation. numer.* 28. *Nicol. Garcia de benef. par.* 3. *cap.* 2. *num.* 194. *declarat.* 3. Illam vero *Concilij in dict. cap.* 6. diſpoſitionem intellige procedere tantummodo in Capitulis exemptis, vt cenſuit *Rota Romana deciſ.* 121. 205. &

308. *par.* 2. *diuerſ.* & apud *Seraphin. deciſ.* 743. vbi fuit dictum, quod cum Eccleſia Galligenſis non ſit exempta, non poſſit in ea locum habere diſpoſitio Concilij, & ita quoque declarauit *Sacra Congregatio*, prout referunt *Armendar. in addit. ad recopil legum Nauarre libro* 1. *tit.* 17. *l.* 7. *de Epiſcopis, numer.* 88. *Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. deciſ.* 566. *in prima editione. & reſolut.* 488. *in fine, in ſecunda editione, & in collectan. deciſ. collectan.* 751. *in princip. Zerola in praxi Epiſcop. par.* 1. *verbo Capitulum*, §. 9. *pagin.* 84. *Maſſob. in praxi habendi concurſum præl.* 21. *in princ. nu.* 14. Amplia etiam procedere in Collegiatis, non ſolum exemptis, ſed etiam habentibus concordias, tenuit *Rota* apud *Farinac. deciſ.* 709. *numer.* 3. *& deciſ.* 715. *n.* 2. *in* 1. *collectan.* Illas vero, quæ à Sede Apoſtolica ſunt confirmatæ, non comprehendit *Concil. in dict. cap.* 6. vt cenſuit *Sacra Congregat.* teſte *Armend. dict. tit.* 6. *de de Viſitat. numer.* 67. Vnde ſub illo decreto non comprehéditur Collegiata in Cathedralem erecta, quæ prius non erat exempta, ſed in omnibus Epiſcopo ſubiecta, vt cenſuit *Sacra Congreg.* teſte *Armend. loco proxime citato.*

6 Duo illi canonici à Capitulo eligendi, quorum conſilium & aſſenſum, tam in formando libello, quàm in cæteris omnibus actibus vſque ad finem cauſæ incluſiuè Epiſcopus, ſeu eius Vicarius adhibere debet, dum extra viſitationem contra aliquam perſonam Cathedralium, vel Collegiatarum Eccleſiarum procedere voluerit, ſi quando ea de cauſa ſine faude tempore diuinorum officiorum eos abeſſe contingat, priuandi non ſunt quotidianis diſtributionibus tanquam abſentes, propter Eccleſiæ vtilitatem ex officio ſibi attributo, vt reſoluit *Monetа de diſtrib. quotid. par.* 2. *quæſt.* 8. *numer.* 19. *in vltim. impreſſ.* Vtrum autem Epiſcopus eorum conſiliũ ſequi debeat, vide *Rotam* pro vtraque parte latè diſputantem *in Carthaginen. iuriſdictionis* 26. *Octobris* 1579. coram *Illuſtriſſimo Lancellotо* apud *Farin. deciſ.* 9. *p.*
7 1. *recent.* Et coram eiſdem adiunctis ab Epiſcopi notario proceſſus eſt fulminandus, etiam in iudicialibus, & extraiudicialibus correctionibus, & tenetur viſitans dare tranſſumptum, ſi repererit aliquod delictum carceratione, vel caſtigatione dignum, vt cenſuit *Sacra Congreg.* teſte *Armendar. dict. lib.* 1. *tit.* 6. *de viſitat. num.* 61.
8 *&* 62. Ac etiam poteſt Epiſcopus ſuum fiſcalem aſſumere, vel alium quem voluerit deputare ſine Capituli conſenſu, vt ibi interueniat, quia Capitulum nullum ius habet in electione fiſcalis, qui interuenire ſolet in criminibus Canonicorum reorum, ſed eius electio ad Epiſcopum ſolum ſpectat, refert *à Sacra Congregat.* deciſum *Armendar. dict. lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Epiſcopis numer.* 91. *&* 92.

9 In delictis tam grauibus, quàm leuibus contra Canonicos neceſſe eſt, vt cum adiunctis procedat Epiſcopus, vt tenuit *Rota in vna Cartaginen. iuriſdictionis* 27. *Nouembris* 1585. coram *Illuſtriſſimo Seraphino*, vt patet in eius *deciſ.* 710. quam refert *Aloyſ. Riccius. dict. reſolut.* 488. *numer.* 4. vbi *numer.* 5. ampliat procedere etiam in leuibus, in quibus non eſt opus tela iudiciaria, & refert cenſuiſſe *Sacram Congreg. in vna Gadicen. ſtatuterum* 17. *Iunij* 1580. Et ſine huiuſmodi adiunctis non deuoluitur ad Epiſcopum facultas procedendi contra aliquem ex Capitularibus, ſi ipſi adiuncti, requiſiti cum eo procedere negligant, vel recuſent, ita declarante *Sacra Congreg.* vt refert *Armendar. dict. l.* 7. *de Epiſcopis num.* 89. *&* 90.

10 Solus tamen Epiſcopus poteſt ſine adiunctis Capitularibus ad correctionem, & punitionem portionariorum procedere, quia non dicuntur de Capitulo, vt fuit deciſum *in vna Gerunden. anniuerſariorum* 1566. coram *Domino de Graſſis in deciſ.* 411. *part.* 1. *diuerſ.* & etiam caſu quo portionarij de conſuetudine, aut ex priuilegio Apoſtol. vel Eccleſiæ ſtatuto in Capitulo habeant, vel vt plurimum, vocem, vt cenſuit *Sacra Congreg.* teſte *Armendariz. dict. l.* 7. *de Epiſcopis numero* 91. niſi de conſuetudine, vel ſtatuto ſit, vt contra illos Epiſcopus ſine adiunctis non procedat, vt fuit reſolutum *in Rota in vna Calciaten.* 25. *Februarij* 1611. coram *Attrebraten.* quo caſu recipi poſſunt quæ in hoc propoſito tradunt *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol.* 39. *Maſſobr. in praxi habendi concurſum præl.* 21. *in princip. numer.* 13., & tunc etiam poterunt in adiunctos, & coniudices eligi, vt cenſuit *Sacra Congregat. de menſe Aprilis* 1614. teſte *Aloyſ. Ricciul. dict. collect.* 751. *in fine.*

Contra coadiutores cum futura ſucceſſione non 11
tenetur Epiſcopus cum huiuſmodi adiunctis procedere, niſi ex forma coadiutoriæ colligatur, ipſi coadiutori conceſſa fuiſſe omnia priuilegia, quæ habent canonici, vt cenſuit *Sacra Congreg.* teſte *Nicol. Garcia in addit. ad ſuum tract. de benefic. par.* 4. *cap.* 5. *numero* 96. vbi obſeruat ex clauſula ordinaria coadiutoriæ, quod coadiutor habeat omnes & ſingulas prærogatiuas, præeminentias, & honores coadiuti, non colligi concedi coadiutori huiuſmodi priuilegium de adiunctis, eo quod illa clauſula intelligatur de prærogatiuis, præeminentiis, &c. circa ſeruitium Eccleſiæ, vt ex tenore ipſius coadiutoriæ apparet.

Sine adiunctis poteſt etiam Epiſcopus procedere 12
ad priuationem canonicorum, ex cauſa, quod Ordines ſuis præbendis annexos non ſuſceperint, & ita cenſuit *Sacra Congreg.* prout referunt *Nicol. Garcia par.* 3. *cap.* 4. *num.* 22. *Aloyſ. Ricc. dict. reſol.* 488. *numer.* 2. *&* 3.

Poteſt etiam Epiſcopus abſque prædictis adiun- 13
ctis corrigere, punire, & emendare exceſſus, ac peccata Capitularium, quos correctione, & punitione dignos repererit, non tamen pœna ordinaria, ſed ea quæ morum magis emendationem, quam punitionem reſpiciat, ita deciſum refert *Armendariz dict. titul.* 6. *num.* 30. *& numer.* 77. ſimiliter à *Sacra Congreg.* declaratum aſſerit poſſe Epiſcopum viſitare ſolum Ca- 14
pitulares, & bona, eorumque bonorum adminiſtratores, vel cum quibus ſibi videbitur adiunctis, de quo etiam *Nicol. Garc. p* 3. *cap.* 2. *num.* 198. *in* 10. *&* 11. *declarat.* qui ampliant poſſe etiam ſolum Epiſcopum viſitare fabricam.

Poteſt denique abſque huiuſmodi adiunctis Epiſco- 15
pus viſitare corpus Eccleſiæ Cathedralis, Sacramentum, reliquias, veſtes, ornamenta, cæteraque ad cultum diuinum deſtinata: item & capellas, capellanias, dotationes, anniuerſariorum inſtitutiones, memorias defunctorum, pia opera, vel res, aut bona, fabricæ, vel Eccleſiæ, vt cenſuit *Sacra Congr.* teſte *Armend. d. tit.* 6. *de viſit. num.* 123.

Illud in præſenti aduertendum duxi, Epiſcopum 16
eo dumtaxat caſu habere facultatem conuocandi Capitulum quando canonicis aliquid deliberandum proponit, nec de re agit ad ſuum, vel ſuorum commodum ſpectante, neque prohibetur eidem quominus Capitulum ſuo arbitrio conuocet, ita refert deciſum *Armendar. dict. lib.* 7. *de Epiſcopis, num.* 95. & tamen in eo vocem non habet, ex eodem *Armendar. loco proximè citato, numer.* 84. *Galet. in margarita caſuum conſci. verbo Epiſcopus antepen.* In illis igitur caſibus ſpectantibus ad Epiſcopalem dignitatem, in quibus Epiſcopus poteſt eſſe iudex, conuocare poterit Capitulum, ſecus vero in aliis, in quibus iudex eſſe non poteſt *Armend. dict. numer.* 95. Quam denique poteſtatem habeat Epiſcopus in Capitulo, declarat *Aloyſ. Ricciul. in praxi aurea reſolut.* 214. Duobus modis poteſt Epiſcopus eſſe in Capitulo, primò vt Epiſcopus, ſecundò vt Canonicus, prout contingit in Eccleſiis

vbi

Digitized by GOO

vbi collatio beneficiorum, vel canonicatuum pertinet ad Epiſcopum, & Capitulum coniunctim, vt obſeruat nouiſſimè *D.Hieron. Venero & Leyna in examine Epiſcoporum lib.4.cap.29.num.27.*

Si Epiſcopus eſt in Capitulo,tanquam Epiſcopus debet ſedere in ſuperiori loco ornato & præparato,& proponere ſicut caput Eccleſiæ, & Capituli, & ordinare omnia, quæ in illo actu debent fieri, *Abb.in cap.poſtulaſtis,de conceſſ.prab. D.Hieron. Venero d.§.29.n.34.*vbi *n.35.* ſubdit quod ſi tunc appelletur à deciſione facta ab Epiſcopo & Capitulo, debet appellari ad Metropolitanum, & Iudicem ſuperiorem, non autem ad ipſum Epiſcopum. Non habet tamen vocem deciſiuam in rebus pertinentibus ad Capitulum, ſed ſolum poteſt proponere, exquirere,& reſumere *Concil.Trident.ſeſſ. 25. de reformat. cap.6. Armendar.in addit. ad recopil. legum Nauarra lib.1. tit.18.l.7.de Epiſcopis,num.84. D.Hieron. Venero d.cap.29. num.* 42. Epiſcopus poteſt ad libitum ſuum Capitulum conuocare, & audire vota eorum, ac concludere iuxta maiorem partem ſuffragiorum, dummodo res de qua agitur non ſit commodum Epiſcopi, vel ſuorum, quia tunc licet poſſit illud congregare,& rem proponere,debet relinquere Canonicos de Capitulo ſolos, vt ipſi libere rem diſcutiant,& determinent, *D. Hieron.Venero d. cap.29.num.37.& 38.*vbi *num.39.*Subdit Epiſcopum non poſſe congregare Capitulum in omnibus caſibus in quibus non poteſt eſſe Iudex. Si habeat controuerſiam cum Capitulo non poteſt domi ſuæ illud congregare,ſed debet ad aulam capitularem accedere, in qua ſolitum eſt Capitulum ſemper conueniri, prout deciſum referunt *Armendar.d.l.7.de Epiſcopis num. 96. Aloyſ. Ricc.in deciſ. Curiæ Archiep.Neapol.par.4.deciſ.286. D.Hieron. Venero d. cap.29.num.41.*

Quando vero Epiſcopus aſſiſtit in Capitulo vt Canonicus,quia in eadem Eccleſia eſt præbendatus, obtinétque ius Canoniæ, debet ſedere in ſua propria Sede apparatæ & ornata, & primus debet dicere ſuam ſententiam,quia à Tridentina Synodo ei datur prima ſedes, & omnis auctoritas, vide *Abb.in cap. poſtulaſtis ſub num. 8.de conceſſ.prab. Boër. de auctoris. magni Conſilij num. 65. Stephan.Gratian.diſceptat.forenſ.cap.106. à num.9. D. Lotter.de re benefic.lib.1.quæſt.16.num.104. & 105. D.Hieron. Venero d.cap.29. num.* 28. vbi *num.* 30. ſubdit quod tunc habet vnum ſuffragium ſicut vnus de Capitulo, licet magis ponderatiuum propter eius auctoritatem,*& num.* 31.addit quod ſeruanda eſt conſuetudo, vel ſtatutum cuiuſque Eccleſiæ, an debeat vincere ſententia illa pro qua ſuffragium tulit Epiſcopus, ſi paria ſint ſuffragia, *& num.*32.ait Decanum,vel caput illius Capituli debere proponere & reſoluere etiam quando Epiſcopus aſſiſtit in Capitulo tanquam Canonicus, petita tamen cum debita vrbanitate licentia ab Epiſcopo, eum ſalutando.

19 Poſt Cathedralis Eccleſiæ viſitationem cæteras ciuitatis Eccleſias,& deinde reliquas in diœceſi ſitas,monaſteria,pia & religioſa loca,clerum. & populum viſitabit Epiſcopus. Et prius Præſul ſiue viſitator(exemplo *Chriſti Domini, Matth.* 21.) qui cum templum Hieruſalem viſitare vellet duos ex diſcipulis ſuis præmiſit, qui aduentum eius prænuntiarent, in omnem ciuitatem,oppidum, & locum, quo erit ipſe venturus, nuncium cum litteris Paſtoralibus, ac mandato manu chirographi ſui, ac notarij, quem ſecum ad viſitationem peragendam ducet ſubſcriptis, mittere debet, vt ſex, aut octo diebus ſaltem, plus,minúſve de aduentu ſuo ſubditi viſitandi certiores fiant, vt ſe ad viſitationem recipiendam congrue iuxta ſtatus ſui conditionem præparare poſſint,ac diligentius, quid vnicuique eorum ex officio præſtandum ſit, conſiderare, ac præmeditari, ne imparatos eos offendat viſitator, qui ſi fuerit ipſemet Prælatus, proceſſionaliter à Clero recipiendus eſt, *Fuſch. de viſitat. libr. 1. capit. 4. numer. 10.*

Viſitandi ius, ad ſolum Epiſcopum ſpectat, niſi in 20
contrarium oſtendatur priuilegium, vel conſuetudo legitimè præſcripta, vt poſt *Hoſt. Socin.* & alios tradunt *Sarmien.lib.4.ſelect.cap.vltim.num.1.Mandoſ. conſ.38.num. 1.& conſ.37.num.11.Rot.deciſ.207.num.5. par. 2. diuerſ.& deciſ.394.num.1.*apud *Farin. par. 1. recent.* qui fundatam habet intentionem ſuam viſitandi omnes Eccleſias ſuæ diœceſis *Mantic.deciſ.320.num.1.* Si verò huiuſmodi viſitandi ius concedatur alicui, non cenſetur conceſſum priuatiuè quoad Epiſcopum, niſi expreſsè dictum ſit quod Epiſcopus non viſitet,*Rot.in Abulen.*iuris viſitandi 10.*Nouembris* 1600. coram *Gregor. XV.* impreſſa per *Farinac.deciſ.53.par.2. recent.* Habet etiam viſitandi ius, & poteſtatem omnis Prælatus Eccleſiaſticus,cui iuriſdictio,& adminiſtratio conuenit *cap.1.§.hanc,de cenſib. lib. 6.*poſt *Fideric.Calderin.Oldrad.*& alios *Azor. inſtit. moral. par.2.lib.3.cap. 40. quæſt. 6. Rebuff. in praxi tit.de deuolut. num.65.Rot.deciſ.346.num.2. par. 1. recent.* & in Trident. iuriſdictionis 1607. coram *Card. Sacrato, & in Pampilonen.*iuris viſitandi 15.*Decembr.*1623. coram *D. Merlino,* nouiſſimè *D.Lotter.in tract.de re benefic.lib.2.quæſt.2.num.* 44.ac proinde præter Romanum Pontif. Legati à latere 21
ex officio legationis ſibi à Sede Apoſtol. demandatæ *cap.cum Apoſtolus,de cenſib.*Item legati Pontificij,qui non ſunt à latere,ſed dicuntur nati, quibus legatio Apoſtol. competit ratione dignitatis, in qua ſunt conſtituti,*cap. cum inſtantia,cap.procurationes, de cenſibus.* Item etiam Legati Apoſtolici,qui Miſſi, ſiue Nuncij Apoſtolici nuncupantur,ſi viſitandi onus eis ſit ſpecialiter impoſitum, vel ſi vrgens aliqua neceſſitas viſitationem poſtulet *dict. cap.cum inſtantia,d.cap.procurationes,Fuſch.de viſitat. lib. 1. cap.2.num.9.*

Item Vicarius Summi Pontificis in territorio ſibi iniuncto *cap.pen.de officio Vicarij*, *Fuſch.d.lib.1.cap.2.num.4.* Inſuper Illuſtriſſimi Cardinales in Eccleſiis ſuorum titulorum *Concil.Lateranen.ſub Leone X. an.* 1514. vbi habetur Cardinales tituli ſui loca ſi præſentes fuerint perſonaliter, ſi abſentes per Vicarium teneri ſingulis annis viſitare clericos,& populos ſuarum Eccleſiarum,de quibus plura ex aliis refert *Fuſch. vbi proximè num. 5.* Item Patriarchæ *cap.felices 3.de cenſib. in 6. Concil. Trident. ſeſſ. 24.de reformat.cap.3.in princip.Fuſch.d.num.5. Azor.d.cap. 40.quæſt. 6. verſ. quæres.* Archiepiſcopi quoque non tantum in ſua diœceſi, ſed in tota prouincia *cap. Sopita 14. cap.ſuper eo 22.cap.cum nuper 25.de cenſib.cap.1.eod.tit.in 6. Doctores citati par.1. tit.4. de Archiepiſcopi præſtantia verſic.27.*

Decani,Archidiaconi,Archipreſbyteri,Plebani,& alij 22
inferiores viſitandi ius habent,ſi id longa conſuetudine præſcripſerint,*cap.ſuper eo, & cap.cum Apoſtolus, de cenſib.* De quibus nouè *Concil.Trident.ſeſſ. 24. de reformat.cap.3.* ita diſponit.Archidiaconi autem,Decani,& alij inferiores in his Eccleſiis, vbi hactenus viſitationem exercere legitimè conſueuerunt, debent quidem aſſumpto notario, de conſenſu Epiſcopi, deinceps per ſeipſos tantum viſitare, refert *Felician.Comenſ.in manu.viſitat. lib. 1. tit.3.verſ. Archidiaconi.* Competit denique viſitandi ius 23
Abbatibus,Generalibus, Prioribus, Miniſtris, aliiſque præſidentibus in monaſteriis religioſorum, vel deputatis in iiſdem,*cap.in ſingulis,cap.ea quæ,de ſtatu monach.* Sic & Abbatiſſis, & aliis mulieribus Regularibus in monaſteriis in quibus degunt, & in aliis eorum iuriſdictioni ſubiectis,*Clem.attendentes,in princip.de ſtat. monac.Fuſch.d. cap.2.num.14.Azor.d.cap.40.quæſt.8.& 9.Felician.Comen. d.tit.3.verſ.Viſitatores.*

Viſitandi poteſtas Epiſcopis conceſſa tranſit in Ca- 24
pitulum Sede vacante, poteſt enim viſitare Eccleſias Epiſcopatui ſubiectas,vt reſoluunt *Quaranta in ſumm. Bullarij, verbo capitulum Sede vacante,verſ. quibus ſic præliatis,pag.*134. *Azor.d.lib.3.cap.37.quæſt.14.*ex eo quia Se-

de vacante Capitulum ſuccedit in omni Ordinaria Epiſcopi iuriſdictione, nili aliud de iure reperiatur expreſſum *cap. vltim. de ſuppl. neglig. Prælat. libr. 6. cap. cum nullus 3. ad finem princip. de temporib. ordinat. eodem lib. gloſ.* per text. ibi, *in cap. cum olim 14. de maiorit. & obed. gloſ. vltim. in cap. 1. de inſtitut. libr. 6. gloſ. verbo Capituli* per text. ibi *in Clem. 1. §. duro de hæretic.* poſt alios *Paſin. de poteſtate Capituli Sede vacante part. 1. quæſt. 1. num. 45. Simanch. de Cathol. inſtitut. tit. 25. numer. 6. Fuſch. de viſitat. lib. 1. cap. 2. numer. 20.* & alij citati *infra allegat. 36. num. 9.* Planè viſitatio ius eſt Epiſcopale pertinens ad poteſtatem iuriſdictionis Ordinariæ, non vero ad poteſtatem Ordinis, vt conſtat, & dicit *Rot. deci. 196. numer. 2. part. 2. diuerſ. & deciſ. 396. num. 4. §. 1. vsitat.* Deinde non reperitur expreſsè prohibita Capitulo Sede vacante, igitur, &c. quicquid diſtinguat inter viſitationem generalem, & ſpecialem *gloſſ. dict. verbo Capituli*, & veriorem putet *Paſin. de viſitat. part. 1. quæſt. 2. numer. 46.* Quicquid etiam oppoſitum ex Diametro, videlicet Capitulum Sede vacante viſitare non poſſe, defendat *Fuſch. loco proximè citato*; nec obſtat quæ ille pro ſua opinione conſiderat, ad illud enim quod Capitulum Sede vacante non ſuccedit in voluntaria iuriſdictione Epiſcopi, maximè quando futuro ſucceſſori notabiliter præiudicatur, ex reſolutis per *Rebuff. in praxi benefic. tit. de deuolut. à numer. 70. & Paſin. de poteſt. Capitul. par. 2. quæſt. 1.* & quod viſitatio pertinet ad voluntariam iuriſdictionem, ſeu adminiſtrationem *cap. Regenda*, ibi, vt ſibi viſum fuerit, 10. *quæſt. 1.* Reſpondetur poteſtatem viſitandi non ad voluntariam, ſed contentioſam iuriſdictionem pertinere, quippe cum reddatur in inuitum, & ſubditi velint nolint viſitationem ſubire teneantur, quinimò & ſuperior, cui ex officio incumbit viſitare tenetur *cap. Sopita 14.* ibi, iure communi, *de cenſib. cap. relata in fine*, 10. *quæſt. 1.* aduertit *Abb. in dict. capit. cum olim numer. 2. verſic.* extra *gloſ.* quamuis in arbitrio conſiſtat data cauſa pluries quam ſemel in anno viſitare, hoc vel illo tempore *dict. cap. regenda*; deinde futuro ſucceſſori notabiliter non præiudicatur, cum potius ab onere releuetur, vt patet. Quapropter priorem ſententiam, quæ communis eſt, & in praxi recepta, tenendo declaratis procedere cum ſupra citatis præſertim *Cardin. dict. num. 6. & Abb. loco citato*, in viſitatione quæ competit Epiſcopo iure Ordinario, non autem delegationis, & hinc *Azori. dict. cap. 37. quæſt. 15.* Ad quod propoſitum adeſt bona deciſio *Rotæ in Pampilonen. Iuris viſitandi 15. Decembr. 1623.* coram *R. P. D. Merlino*, quæ ſic cantat.

Pro Capitulo Eccleſiæ Cathedralis ſolum infirmante reſponſum fuit, ſcilicet ipſum Capitulum Sede Epiſcopali vacante habere intentionem fundatam in Iure viſitandi vniuerſam diœceſim, ac omnia & ſingula membra, ac proinde etiam clerum de Guipuzetta, ea ratione quia dum Eccleſia Cathedralis ſuo viduata eſt ſponſo, omnia, quæ ad iuriſdictionem ſpectant in ipſum tranſeunt Capitulum *cap. cum olim* vbi *Abb. numer. 2. & Bald. in princip. de maiorit. & obed. capit. 2. ne Sede vacante, Fider. de Senis conſil. 18. num. 2. Nauar. conſ 44. numer. 2. de tempor. ordinat. & conſ. 7. numer. 1. de filiis Presbyter. Rebuff. in praxi tit. de deuolut. numer. 58. Azori. inſtitutionum moralium libr. 3. capit. 37. quæſtio. 6. part. 2. Gutier. quæſt. canonic. capit. 31. numer. 10. libr. 1. Paſin. de poteſtat. Capituli Sede vacante, quæſtio. 1. numer. 3. cum ſequentibus, & quæſtio. 5. numer. 2. verſicul. item regulariter part. 1. Pariſ. de reſignat. quæſt. 23. numer. 27. & 28. libr. 8. Soar. de cenſur. diſputat. 7. ſection. 2. numer. 4. Molin. de Iuſtit. & Iure tractat. 5. diſputat. 11. numer. 5. Rot. diuerſ. deciſ. 1. numer. 13. part. 2. & inter recent. deciſ. 346. num. 1. par. 1. & deciſ. 632. num. 4. par. 2.*

Viſitatio autem diœceſis vtpote quæ verſatur nedum in acceſſu ad vnam quamque, ſi id commode peragi poteſt, Eccleſiam, ſed & in perquiſitione, & reformatione morum tam Cleri quam populi, bonos tuendo, & prauos corrigendo, vt *in capit. 1. de cenſib. in 6. & in S. Concilio Tridentin. ſeſſ. 24. cap. 3.* cum ſit actus præcipuè ad iuriſdictionem pertinens *capit. conquerente, de offic. Ordin. capit. 1. §. final. de cenſib. in 6. Paſinian. de viſitat. quæſtio. 1. numer. 8. part. 1. Rot. diuerſ. deciſion. 196. numer. 2. part. 2.* apud *Cardinal. Seraphin. deciſion. 475. numer. 1. & deciſ. 615. num. 2. & deciſion. 1008. numer. 4.* apud *Cardinal. Manican. deciſion. 322.* apud S. mem. *Gregor. XV. deciſion. 4. numer. 4. & deciſion. 304. numer. 2. & inter recent. deciſion. 168. numer. 2. & deciſion. 346. numer. 2. & 3. & deciſio. 394. numer. 4. part. 1.* Sequitur vt defuncto Epiſcopo Capitulum ſuccedat in hoc Iure iuriſdictionali, & proinde munus viſitationis obire poſſit eodem modo, quo poterat Epiſcopus; & in puncto, quod Epiſcopali Sede vacante facultas viſitandi diœceſim reſideat penes Capitulum dixerunt *Abba. in capit. cum olim ſub numer. 2. verſicul. ſed indiſtincte*, vbi etiam *Bald. numer. 1. de maioritat. & obed. Franch.* poſt *Imol. & Gemin. in capit. 1. numer. 5. eodem titul. libr. 6. Archidiacon. in capit. ſi Epiſcopus numer. 2. de ſupplen. neglig. Prælat. in 6. Fider. de Senis conſ. 16. numer. 2. verſic. item poteſt, & conſ. 40. numer. 1. Rebuff. in praxi titul. de deuolut. numer. 65. Azori. inſtitution. moral. libr. 3. capit. 37. quæſtio. 14. part. 2. Rot. inter recent. deciſion. 346. numer. 2. part. 1.* & idem alias fuit dictum in *Burgen. procurationum 10. Martij 1597.* coram *Orano, & in Tuden. Iuriſdictionis 28. Nouembr. 1607.* coram *Card. Sacrato*, tenet quod non poteſt viſitare Monialium 25
cœnobia exempta, quæ alioquin poteſt Epiſcopus, vt delegatus Sedis Apoſtolicæ, & ita cenſuit *Rot. in vna Burgen. iuris viſitandi 1588.* coram *D. Orano*, vbi agebatur de viſitando monaſterio Monialium non exempto à iuriſdictione Epiſcopi, & fuit ibi dictum Capitulum Sede vacante illud viſitare poſſe, refert *Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſiaſtici deciſion. 609. in prima editione, & reſolut. 533. in ſecunda editione*, vbi aſſerit procedere, etiam quando Sedes Epiſcopalis quaſi vacat, veluti Epiſcopo ab hoſtibus, vel paganis capto, vt fuit dictum in eadem *Burgen. 10. Martij 1597.*

Aliquando tamen Capitulum ſuperſtite adhuc Epi- 26
ſcopo ex præſcriptione, vel priuilegio viſitandi ius habere poteſt, vt colligitur ex *Concil. Tridentin. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 3. verſic. viſitatores, Azori. dict. libr. 3. capit. 40. quæſt. 8.* Et tunc viſitatores à Capi- 27
tulo deputari debent eſſe approbati ad Ordinario, vt deciſum refert *Armendar. dict. l. 7. de Epiſcopis, numer. 110.*

Sicut Capitulum Cathedralis Eccleſiæ Sede vacante ſuccedit in iuriſdictionalia Epiſcopi, & in ius viſitandi, ita etiam Sede vacante per mortem Abbatis habentis iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem Capitulum Collegiatæ ſuccedit in iuriſdictionem dicti Abbatis, & ius viſitandi, prout cenſuit *Rot. in Burgen. iuriſdictionis 22. Iunij 1611.* impreſſa per *Farin. deciſ. 346. part. 1. recent.* vbi *num. 5.* ampliat, etiamſi talè ius Abbati competeret ex præſcriptione, vel priuilegio, & reſpondet ad illud quod ea, quæ de Iure ſpeciali conceduntur, non ſolent tranſire in Capitulum, vt per *Abb. in cap. cum olim num. 2. de maiorit. & obed. in 5. quæſt.* vbi *Felin. num. 5. & 6. Rebuff. in praxi titul. de deuolut.* procedere in auctoritate legata, & quæ nomine Sedis Apoſtol. exercetur, vt citati DD. loquuntur, quod non conuenit cum iuriſdictione ordinaria, quæ licet ex conſuetudine, vel priuilegio habeatur, exerceretur tamen per Abbatem nomine proprio.

Vicarius

28 Vicarius autem generalis hoc ius viſitandi non habet, niſi ſpecialiter eidem committat Epiſcopus, vt reſoluunt *Rebuff. in praxi benef. tit. in forma Vicariatus, numer.* 100. *&* 101. *Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib.* 2. *queſt.* 120. *numer.* 2. *Fuſch. dict. capit.* 2. *numer.* 18. *Azori. inſtitut. moral. part.* 2. *libr.* 3. *cap.* 45. *quæſt.* 4. *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, cap.* 4. §. 7. *verſic. tertio, nec viſitare, Narbon. de appellatione à Vicario ad Epiſcopum parte* 1. *numer.* 224.

29 Non licet Epiſcopo viſitationem aggredienti proponere edicta, quibus ſubditi iubeantur crimina detegere, multóque minus propoſita pœna excommunicationis: ita cenſuit *Sacra Congregat.* teſte *Armendar. dicto tit.* 6. *de viſitatione, l.* 5. §. 2. *num.* 16.

30 Nec etiam poteſt in viſitatione pœnas ordinarias delictorum imponere, ſed tantum extraordinarias, quæ magis morum emendationem, aut correctionem, quam ordinariam delicti vindictam reſpiciant, idem *Armendar. loco proximè citato num.* 11. & licet poſſet iterum viſitare Eccleſias viſitatas ab inferioribus, vt in termi-
31 nis *Concil. Tridentin. dict. cap.* 3. non tamen poterit iterum punire punitos ab eis, nec ab eis abſolutos cogere ad innocentiam ſuam demonſtrandam, idem *Armendar. d. l.* 7. *de Epiſcopis, num.* 111.

32 In iis, vbi de viſitatione, aut morum correctione agitur, proceditur omni, & quacunque appellatione, ſeu querela, etiam ad Sedem Apoſtolicam interpoſita, ſemota, quæ executionem nullo modo impedire, aut ſuſpendere poteſt *Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 10. *Lancellot. de attentat. & innouat. appellat. pendente, limit.* 18. *in princip. numer.* 6. *Rugin. de appellat.* §. 2. *cap.* 3. *num.* 6. *Marchеſan. de commiſſion. par.* 1. *de commiſſione appellationum extra curiam Romanam caput.* 6. *numer.* 78. *in ſecunda impreſſio.* quos refert *Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſolut.* 7. *num.* 1. dummodo Epiſcopi procedant ſine proceſſu, & ſine ſcriptis, etiam carcerando, & carceratos detinendo, quo caſu ſi carcerati appellauerunt, poteſt Iudex appellationis cognoſcere de prætenſo exceſſu in corrigendo: ſed interim non impeditur, aut ſuſpenditur executio eorum, quæ ab Ordinario ſunt decreta; Sed ſi Epiſcopus formato proceſſu, & ſeruatis ſeruandis procedat, non habet locum diſpoſitio
33 *Concil. in dict. capit.* 10. *ſeſſ.* 24. *de reformat.* ſed à ſententia definitiua tantum admittitur appellatio, quæ ſuſpendit iudicatum, ita reſoluit *Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici part.* 2. *capit.* 2. *numer.* 77. & latè de hac materia vide *Curiam Philip. part.* 1. §. 7. *numer.* 10. *Sear. de Pact. in praxi tom.* 2. *part.* 5. *cap. vni. num.* 14. *Armendar. dict. tit.* 6. *de viſitat. num.* 104. *cum ſequentibus.* Da-
34 bitur etiam appellatio, ſi Epiſcopus procedat in exempros, ſeu aliàs priuilegiatos, contra eorum priuilegia, *Marchеſan. dict. num.* 78. *Aloyſ. Ricc. dict. reſolut.* 7. *num.* 3. *verſ. verum.*

35 Quando in viſitatione regulariter appellari contigerit ab Epiſcopo ſuffraganeo, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, debet appellari ad Metropolitanum quoad deuolutiuam, non quoad ſuſpenſiuam, vt deciſum referunt *Zerola in praxi Epiſcopal. part.* 2. *verbo viſitatio.* §. 3. *Piaſeg. in ſimili praxi part.* 2. *cap.* 5. *numer.* 61. *Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſolut.* 449. *numer.* 2. *propè finem*, & reſoluunt *Cochier. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos, part.* 2. *quæſtio.* 14. *numer.* 5. *Thom. Valaſc. allegat. iuris, tom.* 1. *allegat.* 70. *numer.* 5. *in fine.* Ratio eſt, quia propter dictionem illam, etiam, quæ vnum
36 caſum exprimit, & alium includit, vt tenent plures à me citati *in remiſſion. de diction. & clauſul. diction.* 95. vtramque poteſtatem, ordinariam ſcilicet, & delegatam Epiſcopus habere dicitur, iuxta notata per me *Allegat.* 92.

37 Sic etiam à mandato de reſidendo in viſitatione edito non datur appellatio ad effectum ſuſpenſiuum, ſed ad effectum deuolutiuum tantum, prout deciſum refert *Armendariz. dicto tit.* 6. *de viſitat. num.* 2. & reſoluunt *Mari. Antonin. vari. libr.* 1. *reſolut.* 85. *numer.* 10. *& reſolut.* 119. *numer.* 14. *Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſiaſtici reſolut.* 476. *num.* 5. *in fine, & in praxi aurea reſolut.* 7. *in fine.*

Epiſcopus viſitans tanquam ſuſpectus recuſari non 38
poteſt, niſi modum in viſitando exceſſerit, prout deciſum referunt *Marc. Antonin. Genuenſ. in praxi Archiepiſcop. caput.* 21. *Piaſeg. loco proxime citato*, vbi etiam reſoluit, quod quando proceditur compilato proceſſu, recuſari poteſt ſi ſit ſuſpectus, & ab eo licite appellatur appellatione non ſolùm deuolutiua, ſed etiam ſuſpenſiua. Super quo reſcripſit *S. D. Paulus Quintus felicis recordationis Archiepiſcopo Portugalen. his verbis.* Venerabilis Frater, Salutem, & Apoſtolicam benedictionem. Fraternitatis tuæ nomine nobis nuper expoſitum fuit, quod viſitationes, quæ in tua diœceſi in vim Decretorum Concilij Tridentini, & alias legitime fiunt, ſæpius impediuntur, eo quia viſitati Prælatum, ſeu alium legitimè viſitantem ſuſpectum allegant, in magni diuini cultus, præſertim & fabricæ Eccleſiarum præiudicium. Quamobrem nos huiuſmodi abuſum tollere volentes, ſupplicationibus tuo nomine ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, de conſilio venerabilium Fratrum noſtrorum Sacræ Roman. Eccleſiæ Cardinalium, Sacri Concilij Tridentini interpretum, Apoſtolica auctoritate, tenore præſentium declaramus Epiſcopum, vel alium, cui id legitime competit, viſitantem non poſſe vti ſuſpectum recuſari, non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque in contrarium facientibus quibuſcunque. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris die 29. Octobris 1610. Pontificatus noſtri anno ſexto. S. Cobellutius. Venerabili Fratri Gondiſaluo Epiſcopo Portugalen. Antea quoque deciſum à *Sacra Congregat.* fuerat Epiſcopum viſitationem aggredientem, atque etiam in præparatoria inquiſitione non poſſe, vt ſuſpectum recuſari, neque probatione, vel allegatione ſuſpicionis impediri, quominus pœna extraordinaria, quæ morum correctionem, & emendationem reſpiciat viſitatos afficere poſſit, prout refert *Armendar. dict. tit.* 6. *de viſitat. l.* 5. §. 2. *numer.* 8. *& num.* 7. aſſerit hoc verum, dum tamen in ea proceſſum non compleat, & ſe intra viſitationis terminos contineat, & quod Epiſcopi in viſitatione non poſſint recuſari tenuit nouiſſimè conluſitanus noſter *Gabriel. Pereira in tractat. de Manu Regia cap.* 7. *de cognit. violentia num.* 18.

Nullum certum tempus præſcriptum eſt, intra quod 39
teneatur Epiſcopus viſitationem concludere, ſed arbitrio ipſius relinquitur, quod tamen debet eſſe diſcretum, & moderatum, referunt deciſum *Aloyſ. Riccius. in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.* 717. *in* 1. *edition. & reſolut.* 708. *numer.* 2. *in* 2. *editione, Armendar. dict. l.* 7. *de Epiſcopis, numero* 113. Poteſt tamen ipſe Epiſcopus præſtituere terminum Archidiacono ad viſitationem expediendam, & præſcribere comitatum, & equitatum, ne oneri ſit Eccleſiis, quas viſitauerit, ita *Sacra Congregat.* cenſuit, vt per *praxim nouam Epiſcop. par.* 2. *capit.* 3. *de viſitat. quorumuis exemptorum, numer.* 62. *pag.* 213.

Viſitatores debent, quantò citius poſſunt, ſe expe- 40
dire ne grauent ſubditos ſuos expenſis, & ſtudeant quam celerrime debita cum diligentia viſitationem ipſam abſoluere, & ne ſe occupent aliis negotiis ad viſitationem non pertinẽtibus, prout tam iuris diuini, quam humani auctoritatibus probat *Zerola in praxi Epiſc. par.* 1. *verbo viſitatio,* §. 5. *ad finem. verſic. præterea,* ſuper quod *Conc. Bracharen.* 4. *act.* 2. *cap.* 5. ita cenſuit: viſitatores plures vno die Eccleſias, quam duas ne viſitent, niſi forte ob tenuitatem, & viciniam; & ne tunc quidem

plures vno die, quam tres, sic enim maturius, & diligentius visitationis munus absoluent, quod nimia festinatione solet aliquando negligentius geri: Episcopi verò, quot ipsi vna die visitare commodè possint pro sua prudentia statuant. Deinde in prædicto *Concil. eadem act. 2. cap. 1.* sic habetur. Vt autem expeditius hoc visitationis salutari munere fungi possint, præcipit singulis Sancta Synodus, vt in suo equestri comitatu non plures, quam octo comites habeant, eóque numero includant necessarios etiam visitationis ministros. Curabunt autem imprimis, vt tam visitationis adiutores, quam familiares, & domestici nullam visitatis molestiam exhibeant, sed christianæ potius frugalitatis, & modestiæ exemplum præbeant.

41 Vnde Cancellarius, Auditor, Scriba, vel Notarius Episcopi non possunt quicquam accipere à visitatis pro scriptura processus visitationis: pro copia tamen actorum, seu decretorum visitationis ab eis, qui ea petunt, licite competentem mercedem petere possunt, *Navar. cons. 1. de censibus in nouis*, *Piaseg. in d. praxi nona Episcop. dict. cap. 3. num. 63. vers. neque Cancellarius*, quamuis *Zerola dicto verbo visitatio*, §. 6. *dub. 4.* asserit Secretarium, vel
42 Scribam non posse aliquid recipere pro suis laboribus scribendo, vel transcribendo, vel dando copiam ipsius visitationis. Cuius visitationis liber plenam inducit
43 probationem, quoad visitationem personarum, Sacramentorum, & aliorum pertinentium ad officium visitantis, prout decisum refert *Aloys. Ricci. in praxi fori Ecclesiastici decis. 211. in prima edit. & resolut. 535. in secunda editione*, & resoluunt *Caputaquen. decis. 158. par. 2. Panin. de visitat. quæst. 4. num. 24. & 34.* late *Mari. Antonin. variar. resolut. lib. 1. resolut. 110. à princip.* vbi *num. 13.* tenet in visitationibus procedendum summarie, & de plano, sine strepitu, & figura iudicij, ac sine visitandorum citatione, cum saltem virtualiter citati censeantur per edictum generale, quo monentur ad interessendum.

Ecclesiæ inferiores Episcopis & aliis visitantibus moderatas procurationes soluere tenentur iuxta modum & qualitatem Iure præfinitam, debentur enim, vel ratione visitationis, vt *in cap. cum ex officij 16. de præscript. vers. nos igitur, & in cap. cum venerabilis vers. quia ergo de censib. cap. procurationes 23. eodem tit. lib. 6.* Vel ex vi consuetudinis, aut alterius Iuris specialis *cap. seruitium in princip. 18. quæst. 2. cap. scientes 3. de censib.* iuncta *reg. cap. ad Apostolicam 42. de simonia.* Vel tandem ex pacto legitimè celebrato, tempore scilicet fundationis *cap. Eleutherius*, ibi, tempore quo, &c. *cap. 18. quæst. 2. cap. præterea 23. vers. præsenti, de iurepatronat. cap. quanto 16.* ibi, ab ipso primordio, & ibi, procurationem Ecclesiasticam, &c. *de censib.* Qua autem ratione procuratio visitationi annexa fuerit statuta examinant post *Innoc. Abb. num. 5. in dict. cap. procurationes*, *Marian. de Visitat. num. 37. Panin. eodem tractat. par. 1. quæst. 9. in princip. Fusch. in simili tractat. lib. 1. cap. 1. à num. 14. & vnico verbo, S. Thom. 2. 2. quæst. 100. artic. 3. ad 3. in vers. licet tamen.* Quorum alij in signum subiectionis, alij vt facilius Prælati inducantur ad visitandum expendentes similitudinem de quotidianis distributionibus, quæ specialiter deputantur Canonicis, vt ad interessentiam Diuinorum inuitentur, quamuis aliàs ad diuina Officia teneantur *cap. vnic. de clericis non resident. lib. 6.* ita *Abb. dict. num. 5.* & alij ibidem. Si verò proxima & immediata ratio quæratur, illam esse certius duco, quam reddit *dict. cap. cum ex officij propè fin.* quia nemo cogitur suis stipendiis militare, & qui spiritualia seminat, &c. habetur ex *D. Paulo 1. ad Corinth. 9. bonus text. in cap. si Episcopus 6.* ibi, *cum secundum*, *&c. de officio Ordin. lib. 6. cap. vltim.* ibi, stipendia sanctis laboribus debita *1. quæst. 2.* ita in proposito *S. Thom. & Panin. citatis locis.* Si tamen aliquis opponat quod hæc ratio videtur remota & generica, quippe quæ communis sit omnibus quorumcunque beneficiorum redditibus, quinimò omnibus illis, qui ad clericalem Ordinem promouentur *cap. cum secundum 16. in princip. de prabend.* iuncta *reg. cap. vltim. de rescript. lib. 6.* Responderi poterit primò, hanc rationem in indiuiduo in materia visitationis, & procurationis reddi à Summo Pontif. quoad intentum *in dict. cap. cum ex officij, & dict. cap. si Episcopus*, & ideò neque de remota vel generica notari posse, argum. *cap. ne innitaris de constitut.* ex eo autem quod generica, cum alios concludat, notari potest. Vel secundo responderi poterit explicando rationem illam, si dicas prudenter satis Prælatis visitantibus procurationem deputari, vt sic magis inuitentur per seipsos personaliter visitare, cum aliter certò sciant nihil procurationis se posse exigere *dict. cap. si Episcopus in fine*, insuper ne propter defectum hospitij à personali visitatione aliquatenus deterreantur, sicut experientia docet in illis, qui extra domos proprias diuagari, vel commorari coguntur, quo casu boni spiritualis graue insurgeret detrimentum.

Vtrum autem si Prælatus pluries quam semel in anno visitauerit, plures possit in anno exigere procurationes? In quo dubio dicendum singulis annis à communiter accidentibus vnicam visitationem, ac proinde vnicam procurationem sufficere *cap. conquerente*, *de officio Ordin.* ibi, visitationem annuam, & ibi non amplius, &c. *cap. relatam*, ibi, per annum, *cap. decreuimus*, ibi, annuis vicibus, & ibi, per singulos annos 10. *quæst. 1. Concil. Tridentin. sess. 24. de reformat. cap. 3. in princip.* ibi, quotannis, *Fusch. lib. 1. cap. 2. numer. 13. Rot. decis. 133. num. 2.* apud *Farinac. par. 1. recent.* Nisi Episcopus data causa intellexerit oportere pluries visitare *cap. regenda*, ibi, circumire, vt sibi visum fuerit 10. *quæst. 1. cap. non semel in princip. 18. quæst. 2. cap. mandamus 6. vers. nisi forte*, *de officio Archid.* quia tamen sese offerebat dubitatio circa procurationis exactionem, quasi consequens videretur quod si pluries visitaret, plures quam binas exigere posset procurationes, quod Ecclesiis onerosis maximè foret onerosum, occurrit *dict. cap. cum venerabilis*, *de censibus*, decernendo ne Episcopus quamuis pluries visitet plures possit quam binas exigere, & ita restringit ad binas vices solummodo procurationis receptionem, non autem exercitium visitationis

Vtrum redditus Ecclesiarum sint tantummodo obligati pro solutione procurationum, an vero laici quoque contribuere teneantur? Pars quæ affirmat Ecclesias solummodo teneri suadetur ex iuribus, quibus procuratio Ecclesiis visitatis iniungitur iuxta earum facultates, laicorum vero nulla fit mentio, *d. cap.* conquerente, ibi, pensatis facultatibus earundem, *cap. 1. §.* deinde, ibi, à locis tantum recipere visitatis, de censibus *lib. 6. cap. cum Apostolus*, ibi, facultatibus Ecclesiarum, *cap. Sepius*, ibi, secundum facultates, vbi *glos. vltim. hoc tit.* obseruat in specie *glos. verbo laicos in dict. cap. 1. Host. & Monach. citati à Domini. in d. cap. 1. in princip. num. 9.* Contrarium tamen defendit *glos. vlt. in cap. placuit 10 quæst. 1. glos. verbo subditos in cap. canendum 10. quæst. 3. Archid. Ioan. Andr. & Imol.* quorum opinionem de Iure veriorem affirmat *Dominic. d. num. 9.* Pro quibus efficaciter expenditur illud *Pauli 1. ad Corinth. 9.* qui spiritualia seminat, &c. &, quia nemo cogitur suis stipendiis militare, habetur in proposito in *cap. cum ex officij 16. de præscript. cap. si Episcopus 6. de officio Ordin. lib. 6.* Ergo cum munus visitandi, & labor impensus æque dirigatur in clericos, Ecclesias, & laicos, æque ab vtrisque procuratio debebitur. Insuper expenditur *d. cap. canendum*, vbi agitur de visitandis subditis tam clericis quam laicis, & solummodo prohibetur ne immoderatè, & cum scandalo aliquid procurationis nomine exigatur: facit *dict. cap. placuit*, ibi alia die conuocata plebe, si intelligas cum

glos.

*gloſ.vlt.*ibi;de alia die tam in labore, quam in mercede: propter quæ hæc pars poſterior in puncto Iuris verior eſt, quamuis conſuetudo aliud receperit,vt Domini,& modo citati rectè agnoſcunt. Iura autem pro aduerſariis adducta oppoſitam non probant, quia ſolum euincunt pro ea parte, quia ab Eccleſiis viſitatis procuratio ſoluenda eſt, illud commenſurandum fore iuxta Eccleſiarum facultates. Illud etiam aduertere oportet quod viſitatoris aſſertioni quòad ſtatum Eccleſiæ multum deferendum eſt, *Rot. deciſ.* 371. *num.*2. *p.*1. *recent.* & dictum fuit *in Mediolanen. decimarum* 15. *Decembr.* 1618. coram *R.P.D.Martino Andrea, & in Ianuen. Parochialis* 13.*Martij* 1616 coram *R.P.D.Duran.*

44 In viſitatione præter procurationem ab Eccleſiis, Epiſcopus nihil muneris accipere poteſt, non tantum ipſe, ſed nec etiam quiſque ſuorum, ſub pœna maledictionis, & interdicti ingreſſus Eccleſiæ, ac reſtituendi duplum infra menſem, & poſt menſem, non obſtante remiſſione partium *cap.*1.*§.prohibitiones, & cap. exigit, de cenſibus, lib.*6. innouata à *Concil.Trid.ſeſſ.*24.*de reform.cap.* 3,*Surd.de aliment.tit.*1.*queſt.*64.*numero* 6. *& tit.* 4. *queſt.* 21. *Azor.inſtit.moral.par.*2.*lib.*3.*cap.*42.*queſt.*9.*Marc. Anton.Genuenſ.in man.Paſtorum cap.*35.*num.*2. Sub qua prohibitione non cenſetur ſublatum cathedraticum, quod ſingulis annis exigi ſolet ab Ordinario, tam in viſitatione, quàm extra, prout deciſum refert *Armend. d. lib.*
45 7.*de Epiſcopo, num.*115. Si conſuetudo eſſet, vt communitates procurarent Epiſcopum viſitantem, ſeruanda eſt, quandiu voluerint, ipſi tamen cogendi non ſunt ſi recuſent, ita *Sacra Congreg.* apud eundem *Armend. loco proximè citato num.*122. Et ſi extat conſuetudo, vt Epiſcopo diœceſim viſitante à laicis ei victualia miniſtrentur, Vicario autem viſitante ab Eccleſiarum Rectoribus, ſeruanda etiam eſt, dummodo in illa laici ſponte perſeuerent, vt refert deciſum idem *Armend.loco proximè citato num.*119.

46 Dum Epiſcopus viſitat clerum ciuitatis, vbi ſita eſt Cathedra, procuratio illi nulla debetur, prout ſæpius *Sacram Cangregat.*reſpondiſſe refert *Piaſeg.in praxi noua Epiſcop.par.*2.*cap.*3.*num.* 65. Ali tamen debet à Rectore Eccleſiæ, etiamſi facta viſitatione poſſit recipere ſe in domum ſuam, *cap.venerabili,de cenſibus, Surd.de aliment. tit.*4.*queſt.*22.*num.*9.*Azor.d.cap.*4 . *queſt.*4. Verum poſt *Concil.Trid. dict.cap.*3. per illa verba, pro temporis tantum neceſſitate, & non vltra, contrarium mihi videtur tenendum, quando Epiſcopus poſſet redire ad domum, quod tenet *Marc. Anton Genuenſ.dict.cap.*35.*num.* 9. quamuis Epiſcopum recipere poſſe procurationem, etiamſi Eccleſia Epiſcopatui contigua ſit, & etiamſi domum ſuam ad prandium reuertatur, teneat *Paul. Salad. in præxi viſitat. par.*2. *cap.* 1. *verſ. expedita, pagina* 43.

47 Nec etiam Epiſcopo, vel alij viſitatori procuratio debetur,dum loca ſpecialiter exempta à præſtanda procuratione viſitant, eadem *Piaſeg.dict.num.*65.*Fr.Emman. quæſt.Regular.tom.*2.*queſt.*63.*art.*7.*verſ.quarto, Azor. dict. cap.* 42.*queſt.* 2. nam licet de iure communi procuratio
48 præſcribi non poterat, *cap. cum ex officij de præſcript.* Hodie tamen ex noua diſpoſitione *Concil.Trident.in d.cap.*3. præſcribitur,nec peti poteſt, vbi illam non dandi viget conſuetudo, *Piaſeg. in praxi noua Epiſcop. d. cap.*3. *in fin.*
49 *Steph.Gratia.diſcept.forenſ. cap.*57.*num.*19. Nullus tamen ſemoto priuilegio, vel præſcriptione, viſitationem, aut procurationem ipſam remiſiſſe videtur, etiamſi teſtatus fuerit ſe condonare debita ſibi obſequia, ſiue ſeruitia, *capit. cum venerabilis, de cenſibus Boer. deciſ.* 133. *à numer.* 5. *Azor. dict. cap.* 42. *quæſtion.*11. *verſic. poteſt quoque.*

50 Item nec Epiſcopus, aut alius viſitator poteſt procurationem accipere ab Hoſpitalibus, & aliis locis leproſorum, domorum Dei, pauperum, & infirmorum, nec ab Eccleſia,quia debet gratis viſitare, ita reſoluit *Marc. Anton.Genuenſ.dict.cap.*35.*num.*9.*verſ.nono,*& deciſum referunt *Piaſeg.in d.praxi noua Epiſcopal. loco proximè citato, Zerola in ſimili praxi par.*2.*verbo viſitatio,* §. 6. *dub.* 7. *Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. par.* 2. *capit.* 16. *à num.*41.

Item nec à pauperibus clericis procurationem exige- 51
re debet Epiſcopus, ita *gloſ. verbo pregrauari, in capit. cum inſtantia, de cenſibus, Tiraq. de nobilit. cap.*29. *numer.* 43. nam Epiſcopus viſitando de proprio expendere te- 52
netur, quando Rector Eccleſiæ eſt pauper; & illa indiget, *Surd.dict. tit.*4. *queſt.*22. *num.* 6. *me citato in hoc loco, Homobon.de Bonis de examine Eccleſ.tract.*11.*cap.*12.*q.*17. *reſol.*2.

Hinc denique Epiſcopus exiens per villam, & oppi- 53
da, vt Sacramentum Confirmationis tantum conferat, à nemine eſt procurandus, prout *Sacr.Cardin.Congregat.* decidiſſe teſtis eſt *Armend. dict. l.*7.*de Epiſcopo,num.*122. & reſoluit *Paul.Salod. in praxi de viſitat.par.*1. *capit.* 5.*in med.*

Munera itaque qualiacumque, & quomodocumque 54
illi offerantur, recipere non poteſt Epiſcopus à viſitatis ratione viſitationis, vt innuit *Concil.in dict.cap.*3.nec etiam comeſtibilia, vt illa ſecum aſportet, prout ex *Imol.& Anchar. in Clement.*2. *de cenſibus*, tenent *Piaſeg. in d.praxi noua Epiſcop.dicto loco num.*73.*Marc.Anton.Genuenſ.dicto cap.*35.*num.*7.vbi *num.* 6. reſoluit, quod nec 55
fragmenta notabilia ad domum portare poteſt pro erogando pauperibus, ſed tenetur illis diſtribuere, qui ſunt in illo loco, quem viſitat, *& num.*5.tenet,quod Epiſcopus etiam finita viſitatione, dum diſcedit à locis viſitatis, recipere non poteſt munera.Vnde viſitator id quod per victum ſibi neceſſarium contingebat, non poteſt in pecunia taxare,*praxu Epiſcopal. dict.verbo viſitatio*, §. 6. *dub.*2.Liberum tamen erit viſitatis,ſi velint,pecunia re- 56
dimere procurationem,& tunc viſitator tenetur recipere in ea ſpecie,qua fuerit oblata, vt reſoluit *Piaſeg. dict. cap.*3.*num.*64.*in fine.*

Appellatione victualium expenſarum comprehen- 57
duntur illæ, quæ conſiſtunt in victu; non autem illæ, quæ concernunt alia neceſſaria perſonæ, vt ait *Zerola in praxi Epiſcop. verbo viſitatio,*§.6.*dub.*5. Et ſolum obligantur viſitati prouidere procurationem, ſiue alimenta illius diei, quo viſitat pro ipſo,& ſuo moderato comitatu, *praxis noua dict.num.*64.*in princ.* Vecturas tamen,& ferraturas equorum præſtare non tenentur, *Zerola dict. verbo viſitatio,*§.6.*dub.*3.*altera praxis noua dict.cap.*3.*num.* 63.*in fine*, *Marc.Anton.Genuenſ.dict.cap.*35.*num.*9. *in fine, & num.* 10. Si viſitator tamen ſit Prælatus à Summo Pontifice delegatus, tunc ei debentur mercedes equorum, & viaticum, vt de loco ad locum tranſire commodè poſſit, *gloſ.verbo ſi voluerint, in Clement.* 2. *de cenſibus, Azor.d.cap.*42.*q.*8.

Obſeruanda ab Epiſcopo viſitare volente, ante & in ipſo viſitationis actu.

PRælatus,ſpecialiter vero Epiſcopus diœceſim ſuã viſitaturus,nónulla prius obſeruare debet.Primò enim antequam diœceſim ſuam viſitare incipiat,debet ſynodũ diœceſanam celebrare, vbi de corrigendis exceſſibus,& moribus reformandis, & de Eccleſiarum neceſſitatibus agatur,vt demum ea faciat in viſitatione ſeruari, & debitam tranſgreſſoribus pœnam imponat,vt colligitur ex *cap.ſicut olim,de accuſ.*

Secundò debet aduentum ſuum iis, quos viſitare intendit, nunciare, nec eos imparatos inuadere, niſi ex cauſa aliqua aliud videatur *Ioan.And.in cap.cum ſit Rom. de ſimon.Specul.tit.de inquiſit.* §. *quando aliquid verſ. ſi vero aliquid, Fuſc.de viſitat.lib.*1.*cap.*4.*num.*4.vbi *num.*7. obſeruat Rectores,præcipuè Curatos Cathedralium, Collegiatarum,

giatarum, Matricum, & Parochialium Ecclesiarum debere in ipsis Ecclesiis denunciare populo, vt tam Clerus si adest quam populus sub pœna excommunicationis conueniant omnes in die statuta, & habentes asinam, hoc est sensualitatem, grauibus peccatis alligatam, veniant ad recipiendum iudicium fori pœnitentialis, & absolutionem à casibus à Iure reseruatis, à Patre, & Pastore, adducendo pullos, idest pueros ad suscipiendum sanctum Confirmationis Sacramentum, & monita Patris & Pastoris.

Tertiò libros visitationum præteritarum, & prædecessorum suorum examinare ad informationem eorum sumendum, quæ possent, emendatione, aut supplemento indigere argum. *capit. in singulis §. porro, de statu monach.*

Quartò duos saltem viros expertos in faciendis visitationibus adhibere *dict. capit. singulis, Extrauag. debent, de officio Ordin. inter communes.* Notarium quoque & prædicatorem, ac pro Confessionibus audiendis Sacerdotem aliquem secum habere; personas autem inutiles, aut discolas, vel scandalosas, præsertim vero cum monasteria visitat, non adducere.

Quintò librum Pontificalem secum deferre pro cæremoniis seruandis circa ea quæ in visitatione facienda contingunt, vt est Chrismate confirmare, consecrationes, vel benedictiones Ecclesiasticas facere, & similia. Propterea etiam vasculum Chrismatis cum oleo Catechumenorum, & infirmorum deferre debet, saltem ad vetus innouandum si in aliqua Ecclesia inueniatur. Similiter vestimenta Sacerdotalia, & Pontificalia, & ea omnia, quæ pro Missis, & Communionibus & aliis diuinis necessaria sunt secum habere.

Sextò anulum suum signatorium, seu sygillum, & formulas iuramentorum & libros Canonum, & Ecclesiasticarum Constitutionum deferre, propter varias causas, quæ contingere solent.

Cum autem Episcopus ad visitationem accedit, est honorificò à Clero, & populo loci suscipiendus, & ad Ecclesiam immediatè processionaliter ducēdus, vbi tradito hyssopo cum aqua benedicta ante Altare maius Prælatus genuflexus facit Orationem, & cantatur antiphona: Sacerdos & Pontifex, & virtutum opifex Pastor bone in populo sic placuisti Domino, intercede pro nobis, *vers.* Ecce vir prudens. *Resp.* qui ædificauit domum supra firmam petram; *deinde dicitur Oratio.* Deus humilium visitator, vt in Pontificali, refer *Fusch. d. cap. 4. num.* 10. Proponet vero Episcopus populo sui causas aduentus, propter quas scilicet fit visitatio, nempe vt ad sacrorum Canonum obseruationem, & animarum salutem, quæ explicat *Fusch. dict. capit. 4. numer.* 11. *cum seqq.*

Primò videat quomodo Ecclesia spiritualiter & temporaliter regatur per ea quæ in *capit. placuit* 10. *quæstion.* 1.

Secundò ad delicta, & excessus puniendos, & corrigendos deliquentes, & ad tollendos abusus *cap. venerabilis*, vbi *glos. fin. de censib. capit.* 1. §. *fanè eodem titul. in* 6.

Tertiò ad absoluendos pœnitentes in casibus sibi specialiter reseruatis.

Quartò ad preces in cœmiterio fundendas pro animabus defunctorum, qui ibidem requiescunt.

Quintò ad Confirmationis Sacramentum conferendum *Fusc. d. cap. 4. num.* 12.

Sextò ad populum in doctrina Christiana docendum, & monendum, vt pœnitentiam agant *capit. cauendum* 10. *quæst.* 3. homicidia, adulteria, periuria, falsum testimonium, & alia peccata mortifera fugiant, & nouissima sua quandoque recogitent, & alia his similia, vt monet *Bracharen. Concil. 1 1*, quod habetur *in dict. capit. placuit* 10. *quæst.* 1.

Præcipuus autem visitationum omnium scopus sit sanam, & orthodoxam doctrinam expulsis hæresibus introducere, bonos mores tueri, prauosque corrigere, & populum cohortationibus & admonitionibus ad Religionem, pacem, innocentiamque accendere, vt dicit *Concil. Trident. sess.* 24. *de reformat. cap.* 3.

Absolutis vero precibus defunctorum, & Chrismatis vnctione peracta, & aliis, quæ præmisimus, deueniendum est ad actum visitationis, & primò visitari solet Ecclesia, secundò sacrarium, tertiò domus Rectoris, vel Prælati, aut monasterium, quartò examinatur Rector, aut Prælatus, quintò laici & personæ eidem Ecclesiæ subditæ interrogantur: vltimò fiunt debitæ executiones.

Circa primum Ecclesiam visitans quærit an sanctissimum Altaris Sacramentum loco debito, honorifico, ac mundo sub fideli Clauium custodia, conseruetur, & lumen coram illo perpetuo ardeat, *vt in tit. de custodia Eucharistiæ*, explicat *Fusch. de visitat. lib. 1. cap. 5.* Si Ecclesia est baptismalis, an fons aquæ congruè conseruetur, & alia similia ad Baptismum conferendum necessaria *cap. placuit* 10. *quæst.* 1. de quibus agit *Fusch. dict. lib. 1. cap. 7.* Altaria quoque quomodo sint ornata, & quemadmodum reditus eorum dispensetur, ac debita in eis officia persoluantur, *Fusch. eod. lib. 1. cap.* 21. *&* 22. Si imagines sint decenter, & congruè secundum morem Ecclesiæ, & si in loco congruo sint sitæ *Fusch. eod. lib. 1. cap. 9.* ita & sanctorum Reliquiæ *Fusch. eod. lib. 1. cap. 8.*

Sacrorum vero custodiam visitans perquirit, an vasa sacra ex debita sint materia, & mundè ac decenter seruentur, sicut oleum quoque infirmorum & Chrisma, de quo *Fusch. eod. libr. 1. cap.* 6. Corporalia quoque & sacra linteamina, ac pallæ Altaris, vestes sacræ, & alia huiusmodi si munda, integra, & non consumpta habeantur, & conseruentur *capit. fin. de custodia Euchar.*

In visitanda autem domo Ecclesiæ seruatur visitans ante omnia, quæ pertinent ad animarum Rectorem, aut Ecclesiasticam personam in ea habeatur, si libri sacrorum Canonum, & Ecclesiasticarum Constitutionum, sanctorum Patrum, homiliæ, & casuum Conscientiæ, & Catechismi, atque Sacerdotalis officij libri in ea sint, & alia quæ & Christianum decent & Ecclesiæ Rectorem. Contra vero si in ea sint aliqua quæ non decent, libri profani, & improbatæ lectionis, atque interdicti, turpes imagines, vel picturæ, familiares discoli, vel suspecti, & alia his similia.

Rectorem vero Ecclesiæ vel Curatum interrogans perquirit quomodo ea, quæ sunt officij sui diligenter exequatur, & vt sacramēta administret, animarum saluti studeat, & diuina Officia, ac sacrificia peragat, quomodo etiam honestè, & exemplariter viuat. Præterea circa mores & vitam subditorum suorum interrogat, an in eo loco sint aliqui hæretici, aut saltem suspecti, & si qui sint qui statutis à Iure temporibus peccata sua non confiteantur vel communicent: si qui concubinarij, malefici, periuri, blasphemi, rixosi, atque discordes, præsertim inter coniugatos, & si quos Matrimonia illegitima constet contraxisse; si superstitiones sint, & abusus in his, quæ ad Religionem pertinent, in quibus & aliis similibus procedit visitator, vt infra dicemus; & monet Rectorem, vel Curatum, vt in rebus huiusmodi diligentiam & curam adhibeat.

Interrogat deinceps loci incolas, atque laicos, de vita, & moribus Rectoris, vel Curati, ac de eius in administrando diligentia. Perquirit etiam si ipsi bona, vel redditus Ecclesiarum, aut piorum locorum administrēt & si scripturas, & computa diligenter conseruent, eorum rationes reddituum, & expensarum exigit, eosque monet ne sumptibus necessariis Ecclesiæ, aut pio loco

desint,

Digitized by Google

deſint, & ne res Eccleſiæ diſſipent. De ipſorum quoque vita & moribus eoſdem examinat, & ſecundum præcepta Chriſti, & Eccleſiæ viuunt, ſi dies feſtos obſeruant, ſi decimas, vel primicias ſecundum loci conſuetudinem ſoluunt, ſi filiorum ſuorum curam ac diligentiam agunt, & ſi in vita, doctrina, ac pietate Chriſtiana eos inſtruunt, & alia huiuſmodi.

Monaſteria autem virorum vel mulierum viſitans, attendit primò ne ipſemet ſeculares extra neceſſitatem, præſertim in Monaſteria Monialium introducat *cap. vt iuxta de offic. Ord.* permittitur tamen ei duos notarios, & duas perſonas Eccleſiaſticas & quatuor alios viros honeſtos, & maturos ſecum habere *Clement. attendentes, de ſtatu monach.* In viſitando autem prohibet ne fœminæ virorum monaſteria, nec viri mulierum ingrediantur, aut ea abſque ſuperioris licentia alloquantur. Perquirit de diligentia Præpoſitorum, aut Priorum, & de vita, & moribus ſingulorum, de regularum ſuarum obſeruatione, ac de iis, quæ in monaſterio emendatione indigent & correctione. Viſitat autem ſellas ſingulorum, & prohibet ne libros profanos, vel interdictos, aut ornamenta quædam ſecularia, vel alia quæ dedecent Religioſos, retineant. Picturas quoque laſciuas, vel profanas, præſertim monialibus interdicit.

Hoſpitalia & alia loca pia viſitans attendit, vt inſtitutum legitime ſeruetur, redditus bene diſpenſentur, & adminiſtratores reddant fideliter rationes.

Denique viſitans ſi quos criminoſos inueneri, corrigit ſingulos pro qualitate delicti, poteſt enim Epiſcopus viſitans etiam contra laicos de quocumque crimine inquirere, & notorios criminoſos per ſeipſum corrigere, non tamen vt Iudex in omnibus, ſed vt Paſtor: quia vbi ad pœnam ordinariam deueniendum eſſet, non indiſtinctè poteſt procedere Epiſcopus, quia fructus viſitationis eſt potius commendatio quam punitio, vt notatur *in cap. inquiſitionibus, de accuſ.*

S V M M A R I V M.

1 *Viſitare poteſt Epiſcopus tanquam Sedis Apoſt. delegatus exempta loca Summo Pont. immediatè ſubiecta.*
2 *Exempta loca ab Epiſcopi iuriſdictione, ſed alteri Prælato ſubiecta, Epiſcopus non viſitat, ſed ipſe Prælatus.*
3 *Viſitare poteſt Epiſcopus quoſcumque Clericos exemptos, Prothonotarios, &c. ratione beneficiorum in ſua diœceſi exiſtentium.*
4 *Epiſcopus non poteſt extra viſitationem clericos à ſe exemptos corrigere, aut punire.*
5 *Viſitari poteſt ab Epiſcopo proximiori Eccleſia ſecularis nullius Diœceſis.*
6 *Exemptio à viſitatione non comprehenditur ſub generali conceſſione exemptionum.*
7 *Viſitandi parochiales Eccleſias nullius diœceſis proximior Epiſcopus facultatem habent, habet etiam auctoritatem emendandi, corrigendi, & puniendi tam in capita, quam in membra.*
8 *Vicarius à Capitulo Sede vacante, vti proximior non habet poteſtatem viſitandi Eccleſias ſeculares nullius diœceſis.*
9 *Beneficia exempta viſitant Epiſcopi tanquam delegati Sedis Apoſt. in qua iuriſdictione cum ſit delegata non ſuccedit Capitulum.*
10 *Prælati inferiores habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem vti proximiores Eccleſias ſeculares exemptas non viſitant.*
11 *Virandi ius habet Epiſcopus in omnibus Eccleſiis intra fines ſuæ diœceſis exiſtentibus.*
12 *Viſitare poteſt Epiſcopus omnes Parochiales ſuæ diœceſis, in quibus ſunt Sacerdotes ſeculares, licet Eccleſia ſint Regularibus ſubiecta.*
13 *Epiſcopus per ſeipſum Eccleſias exemptas viſitare poteſt, licet inferioribus Prælatis ſint ſubiecta.*
14 *Viſitare poteſt Epiſcopus Eccleſias curatas unitas monaſterio, & ponere in eis Vicarios perpetuos, ſiue temporales, quamuis uniantur monaſterio exempto aliena diœceſis, vel alij, quod ſit Ordinis caput.*
15 *Monaſterio commendata, in quibus non viget regularis obſeruantia quamuis exempta, Epiſcopus etiam tanquam Sedis Apoſt. delegatus ſingulis annis viſitat.*
16 *Epiſcopus in monaſteriis commendatis, vbi Regularis obſeruantia viget, debet eorum ſuperiores monere, vt ipſi viſitent, & corrigenda corrigant.*
17 *Monaſteria, quæ generalibus Capitulis non ſubſunt, nec ſuos habent viſitatores Regulares, ſi monita in congregationes ſeſe non receperint, in omnibus Epiſcopi iuriſdictioni ſubiecta ſunt.*
18 *Viſitari debent ab Epiſcopo monaſteria quamuis, ſeu Eccleſiæ Regularium curam animarum annexam habentes quoad ipſam curam.*
19 *Examinare, & viſitare poteſt Epiſcopus quoſcumque Canonicos, & dignitates, & alios clericos exemptos, & non exemptos ad curam animarum exercendam conſtitutos, quoad eorum inhabilitatem.*
20 *Regulares ſubiiciuntur Epiſcopis in dependentibus à cura animarum.*
21 *Regularis Parochus delinquens extra Sacramentorum adminiſtrationem, & curam animarum, non ab Epiſcopo, ſed à ſuis ſuperioribus punitur.*
22 *Regularium monaſteria quoties Epiſcopo viſitandi facultas conceditur, ſi dum ingredi vult ob cauſam viſitationis, fores claudantur, ei licet vim inferre, ac eas frangere.*
23 *Epiſcopi incumbentes correctioni, & viſitationi exemptorum tanquam Sedis Apoſt. delegati, poſſunt contra Conſeruatores impedientes procedere.*
24 *Curam animarum in Regularium Eccleſiis exercentes, ſiue ſeculares, ſiue Regulares ſint, ad arbitrium ipſorum Regularium poni debent, niſi quod examinari & approbari prius debent ab Epiſcopis.*
25 *Deputati in Eccleſiis Regularium ad curam animarum, ad ſynodum venire debent.*
26 *Eccleſiæ militum S. Ioannis Hieroſolymitani, quibus cura animarum incumbit, in concernentibus ipſam curam, Ordinario ſunt ſubiecta.*
27 *Prioratus Militum Hieroſolymitanorum Ordinarij viſitare non poſſunt.*
28 *Subcollectores non poſſunt viſitari, nec corrigi ab Epiſcopo.*
29 *Referendarij ratione beneficiorum, quæ habent in partibus, ſubſunt locorum Ordinariis.*
30 *Prothonotarij primi ſunt, & notariorum principes dicuntur.*
31 *Prothonotarij à iuriſdictione Ordinarij ſunt exempti.*
32 *Beneficia vacantia per obitum Prothonotariorum participantium, & non participantium, ſunt Sedis Apoſt. reſeruata.*
33 *Prothonotariatus dignitas ad effectum reſeruationis acquiritur etiam ignoranti.*
34 *Prothonotarij ſiue ſint creati à Papa, ſiue à legato, ſunt comprehenſi in Extrauag. ad regimen, de prabend.*

EPISCOPVS QVANDO IVS Habeat viſitandi exemptos.

ALLEGATIO LXXIV.

EXEMPTA loca Summo Pont. immediatè ſubiecta Epiſcopus tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus viſitare poteſt, vt habetur *in Concil. Trid. ſeſſ. 7. de reformat. cap. 8. Cardin. in Clement. attendentes, q. 6. & 7. de ſtatu monach. Paul. Fuſch. de viſitat. lib. 2. cap. 8. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 5. collect. 1591. Roc. apud Farinac. deciſ. 396. p. 1. Vincent. Fr. Emman. quæſt. Regul. tom. 1. qu. 36. art. 3.*

Cochi.

Digitized by Google

Cochi. de iurisdictione Ordinarij in exemptos p. 2. quæst. 45. num. 11. & p 4. quæst. 23. num. 2. Alphons. Villadiego in speculo
2 *visitationum fol. 32. num. 7.* Quando vero non tantum exempta sunt ab eius iusdictione, sed subiecta alteri alicui Prælato, Episcopus non visitabit, nec de iure delegato, nec ordinario, sed ipse Prælatus, cui immediatè subiecta sunt; prout resoluit idem *Cochier. d. quæst. 23.*
3 *num. 3.* Potest etiam Episcopus visitare quoscumque Clericos seculares exemptos, Prothonotarios Apostolicos, Capellanos Regios, Acolythatus, Comitis Palatini, seu alicuius Militiæ, vel Hospitalis titulis insignitos, dummodo actu militiæ, seu Hospitali, cui adscripti sunt, non inseruiant: item & residentes in Curia Romana, & familiares Cardinalium ratione beneficiorum in sua diœcesi existentium, vt probat *Concil. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 11.* de cuius materia aliqua tradunt *Francisc. Leo in thesauro fori Eccles. p. 2. capit. 2. numer. 78. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2. quæst. 108. art. 3. Flamin. de resignat. lib. 3. quæst. 11. numer. 5. Zerola in*
4 *praxi Episcop. par. 2. verbo Referendarij.* Et si resideant, etiam in persona in causis delictorum, & correctionis morum ab eodem Diœcesano, siue in visitatione, siue extra visitationem puniri possunt, vt disponit idem *Conc. sess. 14. de reformat. cap. 4.* Sed non posse Episcopum virtute *dict. cap. 4.* extra visitationem, corrigere, & punire clericos seculares à se exemptos, & alteri inferiori Ordinario seculari intra diœcesim existentes subiectos, approbauit summus Pontifex teste *Armendar. in addit. ad recopilat. legum Nauarræ libr. 1. titul. 6. l. 5. §. 2. numer. 9.* qui text. *in dict. cavit. 4.* non derogat consuetudini immemoriali, vt asserit *Seraphin. Rota Romana decis. 417. numer. 7.* nec corrigit textum in *Extranag. cum Matthæus 3. de hæretic. inter commun. ex*
Cenedo ad Clement. collectan. 14. numer. 9. cum sequentibus.

5 Ecclesias seculares nullius Diœcesis quantumcumque exemptas, & Sedi Apostolicæ immediatè subiectas, earumque Prælatum secularem in eas iurisdictionem quasi Episcopalem habentem, posse ab Episcopo cuius Cathedralis Ecclesia est proximior, visitari vigore *Concily cap. 9. sess. 24. de reform.* decisum referunt *Armen Iarix. dict. loco num. 13. & praxis Episcop. p. 1. verbo visitatio §. 11.* Et nullo modo possunt effugere visitationem vicinioris Episcopi, vt censuit *Rot. Roman.*
6 apud *Farinac. decis. 396. p. 1. recent.* quia exemptio à visitatione non comprehenditur sub generali concessione exemptionum, *Rota decis. 186. numer. 2. par. 1. diuers. Cachier de iurisdict. Ordin. par. 2. quæst. 45. numer. 11.* &
7 huiusmodi Episcopus proximior habens facultatem visitandi Ecclesiam parochialem nullius diœcesis, habet etiam facultatem emendandi, corrigendi, & puniendi tam in capita, quàm in membra ex quauis causa, prout *Sacram Congregationem* censuisse attestatur *Franc. Leo in thesauro fori Eccles. par. 2. cap. 2. numer. 74. in fin.*
8 Et potestas hæc non transit in Vicarium à Capitulo Sede vacante constitutum, vt asserit *Francisc. Leo in dict. thesauro par. 1. cap. 10. num. 8. vers. 10.* & resoluit *Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut. 118. numer. 4.* quia beneficia
9 exempta visitant Episcopi tanquam delegati Sedis Apost. *Trid. dict. cap. 9.* & in iurisdictione delegata Episcopo non succedit Capitulum Sede vacante, iuxta cita-
10 ta per *Aloys. Ricc. d. loco num. 2.* Nec procedit in Prælatis inferioribus habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem ex *Flor. de Mena variarum lib. 3. q. 24. num. 24.* Quando vero locus nullius sit in aliqua diœcesi visitationem spectare ad Ordinarium in cuius diœcesi est locus nullius censuit *Sacr. Congregatio* vt attestatur *Rot. decis. 501. num. 5.* apud *Farm. p. 2. recent.*

11 Episcopus in omnibus Ecclesiis existentibus intra fines suæ diœcesis habet ius visitandi, non obstantibus quibuscumque priuilegiis, vt censuit *Rota Rom.* apud *Farinac. decis. 396. num. 3. p. 1. recent.* per tex. in cap. 8. sess. 7. de reform. de cuius materia vide *Fr. Emman. quæst. Regularium tom. 1. q. 36. art. 3. praxim Episcopalem p. 1. verbo visitatio, & p. 2. verbo exemptus, Azorium instit. moralium p. 2. lib. 3. cap. 40. col. 216. Aloys. Ricc. in collect. decis. p. 5. collect. 1591. &* censuit *Sacra Cong.* illum posse visitare omnes Ecclesias 12
Parochiales suæ diœcesis, in quibus sunt Sacerdotes seculares, licet Ecclesiæ sint Regularibus subiectæ, siue etiam si sint Ecclesiæ Regularium, quando tamen cura exerceatur per clericos seculares, refert *Armend. d. loco n. 88.* & etiamsi monasteria pertenderent habere iurisdictionem spiritualem immutabilem in locis, vbi dictæ Ecclesiæ sunt vnitæ, ex eodem *Armend. num. 89.* Secus tamen in Ecclesiis vbi à Regularibus inseruitur, nam *cap. 11. sess. 25. de Regul.* vbi excipiuntur Abbates generales, limitatur, nisi per Regulares inseruiant, ex eodem *Armend. d. loco n. 91.* Item poterit visitare Ecclesias exemptas, sed tunc per seipsum tantum, refert decisum *Armend. d. loco num. 124.* quamuis inferioribus Prælatis sint subiectæ *Armend. num. 86.* 13

Ecclesias curatas vnitas monasteriis potest Episcopus 14
Ordinarius loci visitare, & ponere in eis Vicarios perpetuos, siue temporaneos, prout ei expedire videbitur, refert decisum *Armend. dict. loco num. 85.* etiamsi huiusmodi beneficium, aut Parochia vniatur monasterio exempto, etiam alienæ diœcesis, tunc quoque visitatur ab Episcopo loci, vt tenet *Henriq. in summa lib. 7. cap. 14. §. 4. lit. I*, sicut etiam visitantur Parochiales Ecclesiæ vnitæ monasteriis, etiam si quæ sunt capita ordinum, *Armend. d. loco num. 95.*

Commendata Monasteria, etiam Abbatiæ, Prioratus, 15
& Præposituræ nuncupatæ, in quibus non viget regularis obseruantia; necnon beneficia tam curata, quàm non curata, secularia, & regularia, qualitercumque commendata, quamuis exempta, ab Episcopis etiam tanquam Apostolicæ Sedis delegatis, annis singulis visitentur, curentque iidem Episcopi congruentibus remediis, etiam per sequestrationem fructuum, vt quæ renouatione indigent, aut restauratione, reficiantur, & cura animarum, si quæ illis, vel eorum annexis immineat, aliaque debita obsequia rectè exerceantur, appellationibus, quibuscumque priuilegiis, consuetudinibus, etiam immemorabili tempore præscriptis, conseruatoriis, iudicum deputationibus, & eorum inhibitionibus non obstantibus, iuxta *Concil. Trid. decretum sess. 21. de reform. cap. 8. & sess. 25. de Regularibus, cap. 11.* refert *Armend. dict. loco num. 99.*

Quando vero in eis viget obseruantia Regularis, mo- 16
nere debet Episcopus eorum Superiores, vt ipsi visitent, & corrigenda corrigant, qui si intra sex menses visitare neglexerint, Episcopus ipse visitare poterit, & corrigere, nullo priuilegio, aut appellatione obstante, iuxta *Concily decretum d. cap. 8. sess. 21. Campan. rub. 12. capit. 13. num. 50.* Aliter enim Episcopus non debet se intromittere in monasteriis, in quibus viget Regularis obseruantia *Armend. dict. loco num. 98.* Poterit tamen visitare illa monasteria commendata, perpetuò vnita aliis Ecclesiis, vel piis locis, etiamsi ipsa loca sint sub regulari protectione, *Armendar. d. numer. 100.* Similiter monaste- 17
ria, quæ generalibus Capitulis non subsunt, nec suos habent visitatores regulares, si monita in Congregationes sese non redegerint, in omnibus Episcopi iurisdictioni subiecta sunt, idem *Concil. sess. 25. de regular. cap. 8.*

Monasteria quæuis, seu Ecclesiæ, locavè Regularium 18
curam animarum annexam habentia, quoad ipsam curam visitari debent ab Episcopo: item & personæ huiusmodi curam exercentes, siue sint seculares, siue Regulares, subsunt immediatè in iis, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum administrationem pertinent, iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi,

in

in cuius diœceſi ſunt ſita monaſteria, iuxta *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de regulat. cap.* 11. de cuius materia latè tractant *Fr. Emman. quaſt. Regular. tom. 1. q. 36. art. 4. Piaſeg. in praxi nona Epiſcop. par. 2. cap. 3. num.* 46. *Franc. Leo in praxi fori Eccleſiaſtici par. 2. cap. 18. num.* 105. *Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.* 736. *in 1. edit. & reſolut.* 513. *in 2. edit. & deciſ.* 608. *in 1. edit. & reſolut.* 532. *in 2. edit. Marius Anton. variarum reſolut. lib. 1. reſolut. 17. num. 3. Campanil. in diuerſ. Iuris Canonici rubr. 12. cap. 13. num.* 51. *cum ſequentib. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut.* 176. Non quidem vt Eccleſia, vel Sacriſtia reficiatur, ſed in his, in quibus dumtaxat habent iuriſdictionem, reſpectu curæ animarum, & Sacramentorum adminiſtrationis, vt Calices, & decentia paramenta, ad decorem adminiſtrationis Sacramentorum prouideantur, prout deciſum referunt *Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. par. 2. cap. 31. num.* 3. *Campanil. in diuerſ. iuris Canon. rubr. 12. cap. 13. num.* 49. Et ita ad Epiſcopum pertinet hæc poteſtas viſitandi Monaſteria, tam Regularia, quam ſecularia, circa ipſorum curam, & Sacramentorum adminiſtrationem, vt nulli etiam ad nutum amouibiles poſſint deputari, niſi de Epiſcoporum Ordinariorum conſenſu, & præuio per eum, & eius Vicarium, & examinatores ſynodales examine, refert *Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici par. 1. cap.* 8. *num.* 20. vbi etiam notat quod *Clemens VIII.* mandauit ita ſeruari hoc decretum excipiendo aliqua monaſteria, & capita ordinum, non obſtante conſtitutione Pij V. qua voluit, vt in omnibus Eccleſiis Parochialibus, in quibus cura animarum, etiam laicorum exercetur, habeant Ordinarij facultatem eius Eccleſias, & perſonas viſitandi, ac corrigendi.

19 Et quod Epiſcopus quoſcunque Canonicos, & dignitates, & alios clericos exemptos, & non exemptos, ad curam animarum exercendam conſtitutos, quoad inhabilitatem eorum, non obſtante quocunque priuilegio, aut conſuetudine in contrarium, examinare, & viſitare poſſit, conſuluit *Nauar. conſ. 4. de tempor. ordin. in antiq.* aliàs 8. *de priuileg.* in nouis, *& Syr. in floribus deciſ. tit. de tempor. ordin. deciſ. 5.*

20 In dependentibus etiam à cura animarum habent iidem Epiſcopi auctoritatem ſuper Regulares, vt ait *Marius Antonin. variarum reſolut. lib. 1. reſolut.* 112. *caſu* 50. *propè fin.* quem refert, & ſequitur *Campanil. dict. cap.* 13. *num.* 51. & quodammodo venit in conſequentiam perſonarum, vt inquiratur quomodo conſeruetur Sanctiſſimum Sacramentum, & Eccleſiaſtica ornamenta, vt per *Sacram Congregationem* deciſum fuiſſe refert *Seraphin. deciſ. 1607.* Parochus tamen Regularis delinquens
21 extra Sacramentorum adminiſtrationem, & curam animarum, non ab Epiſcopo, ſed à ſuis Superioribus punitur, prout referunt deciſum *Galet. in margarita caſuum conſcientia, verbo Parochus,* 3. *Aloyſ. Ricci. dict. reſolut.* 513. *num. 2. & reſolut.* 532. Quando vero conſtaret de aliqua præſcriptione, vel exemptione, non poteſt Epiſcopus viſitare, aliàs ſi de præſcriptione non appareret manutenendus eſt Epiſcopus, cum habeat iuris communis aſſiſtentiam, vt fuit in *Rota* reſolutum *in vna Valentina de Xatina* 3. *Ianuarij* 1590. coram *Bubalo*, prout refert
22 *Aloyſ. Ricci. dict. reſolut.* 532. *num.* 3. *verſ. & primo.* Quotieſcunque Epiſcopis licet viſitare monaſterium Regularium, aut alia exempta, ſi dum ipſi ingredi volunt monaſteria ipſa ob cauſam prædictæ viſitationis, renuant Regulares illos intromittere, oſtia claudendo, Epiſcopis fas erit vim inferre, & oſtia frangere, vt reſoluunt *Innoc. in cap. 1. verſic. item alia ratione, vbi Abb. nu. 5. verſ. ad ſecundum vero, de immunit. Eccleſiarum*, idem *Innoc. in cap. venerabili, num. 4. de cenſibus, Fuſch. de viſitat. lib. 2. cap.* 19. poſt *num.* 1. quos refert, & ſequitur *Campanil. d. cap.* 13. *num.* 52. vbi *num.* 53. reſoluit poſſe Epiſcopum viſitationem impedientes excommunicare etiam non adhibitis monitionibus, in ipſo actu manifeſtæ violentiæ ſibi illatæ pro defenſione ſuorum iurium, de quo etiam *Marcus Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſcopali Neapolitana cap.* 18. Poſſunt etiam Epiſcopi incumben- 23
tes correctioni, & viſitationi exemptorum, vigore facultatis eis tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis à Concilio tributæ, procedere contra conſeruatores impedientes, præſertim ſi illi extra diœceſim commorentur, *Armend. lib. 1. tit. 18. l. 7. num.* 75.

Qui dictam curam exercent ſiue ſeculares, ſiue Re- 24
gulares ſint, poni debent ad arbitrium ipſorum Regularium, non autem ad arbitrium Epiſcopi, niſi quod examinari, & approbari prius debent ab Epiſcopo antequam ponantur, prout declaratum fuiſſe referunt *praxis nona Epiſcop. d. cap. 3. num. 46. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 5. §. 3. num.* 34. Si tamen in deputando ipſi Superiores Regulares negligentes eſſent, vel non deputarent tot perſonas, quot ad exercitium ipſius curæ ſufficerent, ab Epiſcopo compelli poſſent, vt deputent, quod etiam fuiſſe declaratum referunt *Piaſeg. vbi proximè*, & *Confectius in compend. priuileg. tit. 5. cap.* 4. Iidem deputati 25
ad curam animarum in Eccleſiis Regularium ad Synodum Epiſcopi venire tenentur ex *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 2.* & faciunt quæ *Azori. inſtit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 47. quæſt. 3.*

Eccleſiæ Militum Sancti Ioannis Hieroſolymitani, 26
quibus cura animarum incumbit, in concernentibus ipſam curam Ordinario ſunt ſubiectæ, & ab eodem viſitari poſſunt ex reſcripto *Pij V.* incip. *Expoſcit. Dat. Romæ 22. Septembris* 1571. ibi, Decernimus, declaramus, ſtatuimus omnes, & ſingulos locorum Epiſcopos, & alios Superiores tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatos, omnes & quaſcunque Parochiales Eccleſias, cæteráque beneficia Eccleſiaſtica ſuarum ciuitatum, & diœceſum, quibus animarum cura imminet, ad dictam religionem, eiuſque milites, Capellanos, Miniſtros, Rectores quomodolibet pertinentia, etiam quod in eis Epiſcopalem, & temporalem iuriſdictionem religio, & Milites prædicti haberent, eorúmque Eccleſias, Rectores, Vicarios, & miniſtros quoſcunque (in his tamen duntaxat, quæ animarum curam, illiuſque exercitium, & Sacramentorum adminiſtrationem reſpiciunt) viſitare, omneſque actus viſitationem concernentes exercere poſſe, & debere, ac Rectores, cæteróſque huiuſmodi miniſtros curam animarum exercentes minus idoneos repertos, ſi quidam ad nutum amouibiles ſint, ſtatim amouere: ſin vero titulares ſint, illico ſuſpendere, ac Superiores illorum monere, vt intra aliquem breuem terminum, in locum amotorum ſubrogent alios idoneos, prius tamen per ipſos Epiſcopos, & alios Superiores examinatos, & approbatos, &c. prout atteſtantur *Alphonſ. Villad. in ſpecula viſitat. fol. 32. num. 6. Cochier. de iuriſdict. Ordin. in exemptos par. 2. quæſt.* 45. *numer.* 11. *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut.* 176. *Piaſeg. in praxi nona Epiſcop. par. 2. cap. 3. num.* 46. Hi tamen Milites, quatenus beneficia curata non obtinent, non poſſunt ab Ordinariis viſitari, vt deciſum refert *Armendar. dicto loco num.* 94.

Prioratum Militum Hieroſolymitan. Ordinarij viſi- 27
tare non poſſunt, cum illi ſint Præceptores, non vero commendatarij, & viſitari debent à Capitulis ſui Ordinis, refert deciſum *Armendar. dict. loco num.* 101.

Nouiſſimè *S. D. Greger. XV. fel. record. in ſua Conſtit.* de exemptorum priuilegiis circa animarum curam, & Sacramentorum adminiſtrationem *incip.* Inſcrutabili, *ſub Dat. nonis Februarij* 1622. *in hac verba*, hoc generali ac perpetuo valitura conſtitutione decernimus, ſtatuimus, & declaramus, vt deinceps tam Regulares, quam ſeculares, quomodolibet exempti ſiue animarum curam perſonarum ſecularium, monaſteriis, ſeu domibus Regularibus, aut quibuſuis aliis Eccleſiis, vel beneficiis, ſiue Regularibus, ſiue ſecularibus incumbentem exerceant, ſiue alias Eccleſiaſtica Sacramenta, aut vnum ex illis

illis miniſtrent præuia Epiſcopi licentia,& approbatione, ſiue quoquo modo in dictæ curæ exercitio, aut in eorundem Sacramentorum,vel alicuius ex illis adminiſtratione de facto abſque vlla auctoritate ſe ingerant in his, quæ eiuſmodi curam, ſeu adminiſtrationem concernunt omnimodam iurisdictioni,viſitationi,& correctioni diœceſani Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati plene in omnibus ſubiiciantur. Hæc in *d. Conſtit.* ſuper qua *Sacra Congregat. Cardinalium Concilij Trident.* interpretum cenſuit eum nequaquam ſubiicere Regulares exemptos, quibus cura animarum perſonarum ſecularium non incumbit; Epiſcopotum iuriſdictioni in his, quæ Sacramentorum adminiſtrationem concernunt, niſi cum in Sacramentis perſonis ſecularibus adminiſtrandis iidem Regulares delinquunt, ac propterea eadem *Sacra Congregat.* reſpondit Epiſcopis non licere in vim eiuſdem *Conſtit.* viſitare altaria Eccleſiarum Regularium,quibus non incumbit animarum cura perſonalium ſecularium, nec loca, vbi in iiſdem Eccleſiis aſſeruatur Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, vel vbi Confeſſiones perſonarum ſecularium audiuntur. Item eadem *Sacra Congregat.* cenſuit in vim illius *Conſtit.* non poſſe Epiſcopos Regularibus præſcribere, vt certis tantum in locis,ac temporibus, aut certarum perſonarum confeſſiones audiant, vel alias illorum priuilegium in Sacramentis adminiſtrandis reſtringere, aut moderari, quod ſi aliunde Epiſcopis huiuſmodi facultas competat,illam non fuiſſe ab eadem *Conſtit.*ſublatam, quas declarationes originales præ manibus habui, & poſtea in typographia *R. Camera Apoſt.* impreſſas vidi *de anno* 1623.

28 Subcollectores non poſſunt viſitari, nec corrigi ab Epiſcopo, vt deciſum referunt *Armendar. dicto loco num.* 80. *Nicol.Garc. de benefic.par.4.cap.2. num.* 198. *in* 18. *declaratio.* Referendarij ratione beneficiorum,quæ habent
29 in partibus,ſubſunt locorum Ordinariis, *Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſolut.* 30. vbi dicit *Staphil. de prærog. expect. fol.* 218. *num.* 15. quatenus habet eos non poſſe excommunicari, vel interdici ab Epiſcopo, cum ſint officiales Papæ, loqui de illis principalibus Referendariis iuſtitiæ,& gratiæ, qui ſunt vndecim, & vndecim,*Gomeſ. de*
30 *Signatur. gratia,& iuſtitia, fol.* 491. Prothonotarij, quos primos eſſe, & notariorum principes dixerunt *Mandoſ. de Signatura gratia,tit. prothonotary, Gomeſ. in præam. ſuper regulis Cancellaria,quæſt.*1. *Anton.de Pratis de iuriſdict. Epiſcopi cap.*8. *num.* 16. à iuriſdictione ordinaria per *Leonem*
31 *Decimum* eſſe exemptos tradunt *Mandoſ.vbi ſupra, Anton.de Pratis dict.cap.*8. *num.* 17. quos refert, & ſequitur *Cochier. de iuriſdict. ordinary in exemptos par.* 1. *queſt.* 18.
32 *num.*3. vbi intelligit ſi Rochettum, habitúmve Prothonotariorum actu deferant. Et quod omnia beneficia vacantia per obitum Prothonotariorum,vel participantium, vel etiam non participantium,ſint Sedi Apoſtolicæ reſeruata, cenſuit *Rota vt* per *Caputaquen. deciſ.* 407. *par.*2. *Puteum.deciſ.*305. *num.*1. *lib.*1. *in nouis impreſſ. Card. Seraphin.deciſ.* 1251. *num.* 18. *& in vna Burgen. Abbatiæ de*
33 *Salas* 14. *Maij* 1612.coram *Reuerend.P.D.Vbaldo*,in qua etiam poſt deciſiones ibidem relatas fuit dictum, quod dignitas Prothonotariatus acquirebatur etiam ignoranti,ad effectum reſeruationis, & etiam ante aſſumptionem inſignium,*Rota deciſ.*12. *de prabend.in nouis, & deciſ.* 11 *lib.*2. *par.*3. *& deciſ.*373. *par.* 3. *lib.* 3. *diuerſ. Rota item in vna Comen.Capella* 7. *Februarij* 1610.coram *R.P.D.Remboldo*, vbi etiam poſt *Mandoſ. reg.* 1. *quæſt.* 7. *ſub num.*3. dicit, quod Rota ſemper tenuit,quod indiſtinctè omnes
34 Prothonotarij, ſiue ſint creati à Papa, ſiue à Legato, ſunt comprehenſi in *Extrauag.de regimen, de prabend.* & quod illa habeat locum in omnibus Prothonotariis, etiamſi non ſint de numero, fuit deciſum *in vna Palentina Scholaſtria, Canonicatus & prabenda de Valladolid* 9. *&* 13. *Aprilis* 1584. coram *Robuſtello*, relata per *Nicol. Garciam de benefic.par.*5. *cap.*1. *nu.* 204. *&* fuit firmatum *in dict. Burgen. Abbatie de Salas*, in qua plures aliæ deciſiones referuntur.

SVMMARIVM.

1 *Hoſpitalitatis opus curare maximè debet Epiſcopus,vt diligenter,& fideliter adminiſtretur.*
2 *Hoſpitalia, Collegia quæcunque & Confraternitates laicorum viſitandi ius habet Epiſcopus tanquam Sedis Apoſtolica delegatus.*
3 *Hoſpitale nouiter fundatum ipſo fundatore ſuperſtite viſitari non poteſt, niſi habeat formam Eccleſiæ aut ſit fundatum auctoritate Epiſcopi.*
4 *Hoſpitale,quod habet formam Eccleſiæ,vel altare pro Miſſarum celebratione,ſi eſt fundatum auctoritate Epiſcopi,dicitur locus religioſus & pius.*
5 *Hoſpitale quando præſumatur Epiſcopi auctoritate fundatum, oſtenditur.*
6 *Viſitari ab Epiſcopo poſſunt hoſpitalia quæcunque, & alia pia loca, ſiue cum Epiſcopi auctoritate, ſiue ſine illa inſtituta.*
7 *Hoſpitalia erecta ſine Epiſcopi auctoritate videri poſſunt per ipſum, vtrum omnia procedant ſecundum mentem teſtatoris.*
8 *Epiſcopus poteſt compellere hæredem, vel legatarium ad executionem legatorum ad pias cauſas,etiam ſi teſtator prohibuiſſet, ſed verius num.*10.
9 *Teſtator fundans Capellam, non poteſt illam eximere ab Epiſcopi poteſtate.*
11 *Viſitare poteſt Epiſcopus,corrigere, & reformare in caſibus à iure expreſſis,omnia Hoſpitalia,& pia loca,quamuis ſint priuata laicorum.*
12 *Epiſcopus poteſt animaduertere in Rectores Hoſpitalium, leproſorum, &c. qui negligunt adminiſtrare,vt oportet.*
13 *Viſitare Epiſcopus poteſt Confraternitates perſonarum ſecularium in Eccleſiis Regularium exemptorum exiſtentes, non tamen eorum Capellas, vel altaria, niſi quoad adminiſtrationem.*
14 *Viſitare abſolute non poteſt Epiſcopus Hoſpitalia, Collegia, vel Confraternitates ſine Epiſcopi auctoritate inſtitutas, niſi ad officium inquirendi de operibus pijs, quæ ipſis incumbunt.*
15 *Seculares iudices etiam facultatem habent, ſicuti Epiſcopi, viſitandi Hoſpitalia,& cætera loca, ſi hoc eis aliàs legitimè competat, dato prauentionis loco inter ipſos.*
16 *Hoſpitalia,& Confraternitates,quæ ſub immediata Regum fuerint protectione,Epiſcopi viſitare non poſſunt.*
17 *Confraternitas Miſericordiæ Regni Portugaliæ vbique terrarum celebratiſſima.*
18 *Hoſpitale magnum Vlixbonen.toto orbe celeberrimum.*
19 *Regia dignitas præ cæteris conuenit anteferri.*
20 *Excepto ſi opponatur Epiſcopo viſitanti Hoſpitale, aut Confraternitatem, quod ſit immediatè ſub Regum protectione, non ad ſecularem iudicem, ſed ad Epiſcopum pertinet de ea cognoſcere.*
21 *Collegia inſtituta pro ſuſtentatione ſtudentium, pauperum, vel aliorum egenorum ſunt loca pia, & gaudent Eccleſiæ priuilegiis, ac proinde ab Epiſcopo viſitari poſſunt.*
22 *Confraternitates laicorum Religionis cauſa inſtitutæ, piæ ſunt,& religioſa loca.*
23 *Confraternitates huiuſmodi,quod viſitari poſſint ad Epiſcopis,vt pia loca,qui teneant Doctores, referuntur.*
24 *Contrarium qui tenuerunt,citantur.*
25 *Inter vnam,& alteram opinionem diſtinctio ponitur.*
26 *Confraternitates,quæ abſque Epiſcopi auctoritate ſunt inſtitutæ,minimè Eccleſiaſtica,aut religioſa ſunt cenſenda.*
27 *Confraternitates, & Hoſpitalia ſine Epiſcopi auctoritate inſtituta, pia ſunt.*
28 *Pijs cauſis relicta ſolui poſſunt Hoſpitalibus, & Confratriis, etiam ſine Epiſcopi auctoritate inſtitutis.*
29 *Exempta Eccleſia non cenſentur exempta Capella ipſi Eccleſiæ*

Eccleſiæ ſubiecta accedentes, vel connexa.

30 *Confraternitates intercedente Epiſcopi approbatione pia, & Eccleſiaſtica ſunt cenſenda.*

31 *Confraternitatum res, vt Eccleſiaſtica ſunt cenſenda, ſi Epiſcopi auctoritate inſtituantur.*

32 *Confraternitatum bona quod poſſint alienari ſine ſolemnitatibus in rerum Eccleſiaſticarum alienationibus neceſſariis, qui tenuerint, citantur.*

33 *Sub diſtinctione reſoluitur.*

34 *Gabella an debeatur ex bonis confraternitatum ſi vendantur; ſub diſtinctione reſoluitur.*

35 *Vera reſolutio ponitur.*

36 *Confraternitates, & Hoſpitalia Epiſcopi auctoritate inſtituta beneficio reſtitutionis in integrum gaudent.*

37 *Eccleſia appellatione quando comprehendantur loca pia, oſtenditur.*

38 *Confraternitates, & Hoſpitalia, quæ ſine auctoritate Epiſcopi inſtituuntur, quod gaudeant beneficio reſtitutionis in integrum, qui teneant, oſtenditur.*

39 *Reſtitutionis in integrum beneficium non denegatur omnibus illis, quorum bona ſub aliena cura ſunt, vel per adminiſtratores gubernantur, vt in Repub. Ciuitate, Villa, Caſtro, ſeu quacunque alia communitate.*

40 *Collegia, ſeu vniuerſitates ſeculares, ex eo quia Reipubl. æquiparantur, beneficio reſtitutionis in integrum gaudent.*

41 *Fiſcus beneficio reſtitutionis in integrum gaudet.*

42 *Hoſpitalia, & Confraternitates, quando ſine Epiſcopi auctoritate inſtituta ſunt, reſtitutionis priuilegio non gaudere tanquam verum, ſunt qui teneant, ſed contrarium verius.*

43 *Quarta Canonica quod ex iis, quæ Confraternitatibus relinquuntur, non debeatur, qui teneant, oſtenditur, eorumque fundamenta adducuntur.*

44 *Quarta Canonica ſoluitur ex iis, quæ relinquuntur Eccleſiis, vel piis locis, non vero pauperibus, vel quando relinquuntur ad perpetuum cultum diuinum, ſeu pro ornamentis.*

45 *Quarta Canonica, vt debeatur duo requiruntur; alterum, quod loco relinquatur, alterum quod locus religioſus ſit.*

46 *Quarta Canonica, quod non debeatur ex his, quæ Confraternitatibus relinquuntur indiſtincte, qui teneant, oſtenditur.*

47 *Sub diſtinctione, & per certos caſus quæſtio diſſoluitur.*

48 *Quarta Canonica an debeatur ex his, quæ relinquuntur Confraternitatibus deuotionis cauſa Epiſcopi auctoritate inſtitutis; quæſtio eſt in duas opiniones diuiſa.*

49 *Quarta Falcidia non poteſt deduci ex his, quæ Confraternitatibus, ſine cum Epiſcopi auctoritate, ſine abſque ea inſtitutis, relinquuntur.*

50 *Quarta Falcidia de legatis ad pias cauſas non deducitur.*

51 *Quarta Falcidia de legatis pro alimentis, & ex relictis pro ſtudio, non ſoluitur.*

52 *Contrarium reſpondetur.*

53 *Trebellianica non deducitur ex fideicommiſſis vniuerſalibus, quæ ad pias cauſas relinquuntur.*

54 *Bona Hoſpitalium, & Confraternitatum, quæ Epiſcopi auctoritate inſtituta ſunt, non poſſunt præſcribi minori tempore quadraginta annorum.*

55 *Eccleſiarum res minori ſpatio, quam quadraginta annorum præſcribi non poſſunt.*

56 *Hoſpitalia Epiſcopi auctoritate inſtituta gaudent immunitate Eccleſiaſtica.*

57 *Rationes Ordinariis ſunt reddendæ ab adminiſtratoribus piorum locorum tam Eccleſiaſticis, quàm laicis.*

58 *Rationes Epiſcopo ſunt reddendæ de omnibus locis piis, ſiue ea ſint publica, ſiue priuata.*

59 *Ordinarij poſſunt ab adminiſtratoribus rationes adminiſtrationis exigere, donec coram eodem dictum fuerit de inſtitutione, in qua ſecus expreſsè cautum ſit.*

60 *Epiſcopi valent laicos compellere ad exequutionem piarum voluntatum.*

61 *Capitulum Sede vacante poteſt exigere rationem ab adminiſtratoribus piorum locorum, ſicut Epiſcopus.*

62 *Appellans à decreto reddendæ rationis ſuæ adminiſtrationis, licet admittatur appellatio, non impeditur tamen exequutio.*

63 *Rationes pluries in anno Epiſcopus poteſt exigere ab adminiſtratoribus piorum locorum, quando ei conſtiterit illas dolosè reddidiſſe, vel quando redditio non fuit finalis, & plena cum reſtitutione reliquorum.*

64 *Doctores referuntur, qui de Confraternitate Montis Pietatis agunt.*

65 *Doctores referuntur, qui de viſitatione tractatum in lucem edidere.*

EPISCOPVS QVOD IVS HABEAT viſitandi hoſpitalia, collegia, ac confraternitates laicorum.

ALLEGATIO LXXV.

EPISCOPI, cum in omnibus ius viſitandi habeant, curare maximè debent, vt hoſpitalitatis opus diligenter, & fideliter adminiſtretur, prout diſponit *Concil. Tridentin. ſeſſ. 7. de reformat. cap. 15. & ſeſſ. 25. de reformat. cap. 8.* in quibus iuribus innouata eſt conſtitutio *Concilij Vien. Clem. V. in clem. quia contingit de relig. domib.* & de eorum materia aliqua tractant *Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 65. art. 7. verſ. quinto, & quæſt. 84. art. 2. Zerola in praxi Epiſcop. par. 1. verbo hoſpitale, num. 2. pag. 173. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 40. quæſt. 10. verſ. & ſeſſione.* Et etiam tanquam Sedis Apoſtol. delegati habent ius viſitandi hoſpitalia, collegia quæcunque, ac confraternitates laicorum, etiam quas ſcholas, ſiue quocunque alio nomine vocant, non tamen, quæ ſub Regum immediata protectione ſunt, ſine eorum licentia, ex diſpoſitione *Concil. Trident. ſeſſ. 22. de reformat. cap. 8.* de cuius materia agunt *Marta de Iuriſdict. par. 2. cap. 18. praxis Epiſcop. par. 1. verbo hoſpitale, §. 3. altera praxis noua par. 2. cap. 3. num. 33. Fuſch. de Viſitat. lib. 2. cap. 12. à num. 21. Bobadil. in ſua politica lib. 2. cap. 17. num. 102. Azor. inſtit. moral. dict. cap. 40. quæſt. 10. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. par. 2. cap. 2. num. vlt. Cened. pract. & canon. quæſt. lib. 1. quæſt. 22. à num. 14. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 6. l. 5. §. 2. num. 65. cum ſequentibus. Vgolin. de poteſt. Epiſcopi, cap. 24. §. 1. num. 3. verſ. viſitare Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. par. 4. deciſ. 209.* vbi ex hoc loci multa tacite à nobis mutuatus eſt. 1 2

Hoſpitale nouiter fundatum, & ipſo fundatore ſuperſtite, viſitari non poteſt, niſi habeat formam Eccleſiæ, aut ſit fundatū auctoritate Epiſcopi, *Petr. de Vbaldis tract. de canon. Epiſcop. cap. 4. verſ. quoad ſecundam quæſt. fol. 252. praxis noua Epiſcop. dict. num. 38. Cochier. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos par. 1. quæſt. 31. num. 4.* Eſt enim huiuſmodi hoſpitale non domus Dei, ſed domus hominis, quam is, qui conſtruxit, poteſt deſtruere, & alienare. *Petr. de Vbaldis, præxis noua Epiſcop. & Cochier. dictis locis,* locus religioſus, & pius dicitur hoſpitale, quod habet formam Eccleſiæ, vel Altare pro Miſſarum celebratione, ſeu eſt fundatum auctoritate Epiſcopi, de quo vide *Gabr. com. tit. de pia cauſa, concluſ. 2. Tiraquell. de priuileg. pia cauſa in præfat. verſ. item relictum, Padil. in l. ſi aquam, Cod. de ſeruit. & aqua, num. 46. Ioſeph. Ludou. deciſ. 30. num. 6. & 7. & deciſ. 93. num. 36. & 45. Redoan. de rebus Eccleſiæ non alien. rub. 27. & rub. 33. caſu 12. Valaſc. conſ. 105. num. 28. Solis de Cenſibus, lib. 2. cap. 3. num. 11. Menoch. de recup. remed. 15. num. 22. & ſequenti. Gutier. canon. lib. 1. cap. 35. num. 29. Maſcard. de probat. concluſ. 869. Cardin. Mantican. de tacitis, & ambiguis conuent. libr. 23. tit. 6. num. 69. Roch. de viſitat. verbo Hoſpitalia, Cardin. Tuſch. tom. 4. lit. H, concluſ. 158. & concluſ. 163. num. 2. & 4. & tom. 6. lit. P, concluſ. 338. Zerola in praxi Epiſcop. par. 1. verbo Hoſpitale, §. 3.* 3

dub. 1. Azued. l. 1. à num. 26. tit. 1. lib. 4. & l. 1. num. 4. tit. 18. lib. 9. nouæ recepil. Cenall. commun. contra commun. tom. 4. quæſt. 896. num. 961. Luſit. Egid. in repetit. l. 1. par. 1. in initio num. 54. C. de ſacroſanct. Eccleſ. Flores vari. lib. 2. quæſt. 21. num. 179. cum ſequentibus, Marc. Anton. Gennenſ. in praxi Archiep. Neapolitana cap. 17. Alexand. Trentacinq. variar. reſolutio. lib. 1. tit. de reſcript. reſolut. 4. Brunor. à ſole in locis commun. verbo Hoſpitale, num. 3. & 4. Cardoſ. eod. verbo num. 3. Marta de iuriſdict. par. 2. cap. 23. num. 19. latè *Nicol. Garc. de benefic. par. 5. cap. 1. num. 601. Farinac. in praxi criminal. par. 1. quæſt. 28. à num. 36. Vgolin. de poteſt. Epiſcopi cap. 14. §. 4. num. 7. & §. 7. ad fin. Redoan. de rebus Eccleſia non alienan. quæſt. 4. num. 27. & ſeq. & quæſt. 49. numer. 7. & quæſt. 28. & quæſt. 51. Achil. Pedrochi conſ. 2. num. 15. Vincent. de Anna ſing. 90. Magon. Floren. deciſ. 61. Carol. de Graſſis de effect. cleric. effectu 1. à num. 122.*

4

5 Auctoritate Epiſcopi præſumitur Hoſpitale fundatum ſi locus ab antiquo ſit in forma Eccleſiæ, vbi Sacerdotes celebrant, de quo *Felin. in cap. illud, num. 5. verſ. & pro iſtis, de præſumpt. & in cap. ſicut, num. 29. de re iudic. Rota Bononien. deciſ. 13. num. 4. Franc. Marc. Delphin. deciſ. 1017. num. 2. Menoch. de præſumpt. lib. 6. quæſt. 79. num. 3. Maſcard. de probationib. concluſ. 583, 623. & 869. Valaſc. conſult. 105. num. 45.* me citato in loco *Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract. 5. cap. 4. quæſt. 13. ſupp. 1. in fine. Fillinc. tom. 3. tract. 44. cap. 4. quæſt. 18.* nouiſſimè *Bonacin. vari. tract. 1. quæſt. vnica puncto 2. num. 11. Rot. in Alexandrina beneficij 18. Aprilis 1625.* coram *R. P. D. Merlino.* Et ex diuturnitate temporis præſumitur Eccleſia ædificata auctoritate Epiſcopi, *Rot. Bononin. dict. deciſ. 13. num. 4. Maſcard. concluſ. 1316. num. 8. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 34. num. 1. Cabedo deciſ. 52. num. vltim.* Item ad præſumendum eam auctoritatem adfuiſſe oportet cymbalum eſſe conſtitutum ſuper tectum, publicéque pulſari, vel ſi ibi celebretur omnibus indifferenter ad diuina audienda admiſſis, ita *Sanch. de matrimonio lib. 9. diſput. 15. num. 39.*

6 Hoſpitalia & quæcunque alia pia loca priuata, ſiue cum Epiſcopi auctoritate, ſiue ſine illa inſtituta, poſſunt viſitari ab Epiſcopo, & in illis etiam procedit diſpoſitio *Concil. Trident. d. ſeſſ. 22. de reformat. cap. 8.* reſoluunt *Altamiran. de viſitat. verbo & teſtamentorum, à num. 79. & verbo alia piæ locis. Azuedo dict. l. 3. num. 9. Bobadil. dict. lib. 2. cap. 17. num. 139. Valaſc. conſult. 105. num. 59.* & deciſum referunt *Marta de Iuriſdict. par. 2. cap. 18. à num. 2. & par. 4. caſu 113. num. 30. Nicol. Garc. dict. cap. 1. num.*

7 *601. in fine.* Licet enim erecta fuerint ſine Epiſcopi auctoritate, tamen idem Epiſcopus videre poteſt, an omnia procedant ſecundum mentem teſtatoris, ex *Abb. in cap. inter dilectos, num. 12. de donat.* reſoluit *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Hoſpitale,* quamuis etiam non habuerint Eccleſiam, nec altare, cum ſufficiat quod ſint loca pia ad hoc, vt viſitari poſſint, & prouideri, vt omnia iuxta voluntatem teſtatoris procedant, etiamſi teſtator prohibuiſſet, *Couar. in cap. tua nos, num. 6. de teſtamen. Nauar. conſ. 3. de relig. dom.* quos refert *Piaſeg. d. cap. 3. num. 38.* Niſi hoſpitale ſit mere laicale, quia tunc teſtatore nolente, Epiſcopo non ſubiicietur, *Lap. allegat. 42.* incip. *quæritur, Cardinal. conſil. 11.* incip. *quadam Societas, Cochier. de iuriſdict. in exemptos, par. 4. quæſt. 57.*

8 Ex quibus colliges non eſſe hodie veram ſententiam *Pariſ. conſ. 34. num. 16. lib. 4. & Valaſc. conſ. 105. num. 50.* dum putant Epiſcopum nullo modo poſſe viſitare hoſpitalia, quæ ſine ipſius auctoritate fuerunt erecta, quod etiam tenent *Abb. in cap. fin. notab. 1. de cenſibus, & Gabriel. conſ. 195. num. 15. libr. 2.* nam ſecundum prædictos Doctores licet de iure communi non competat Epiſcopo facultate propria viſitatio hoſpitalis ſine eius auctoritate, & conſenſu fundati, competit tamen vti Sedis Apoſtol. delegato in vim *Concilij Trident.* vt obſeruat *Rot. in vna Abulen. Iuris viſitandi 28. Iunij 1600.* coram *Illuſtriſſimo Cardin. Bononien.* poſtea *Gregor. XV.* impreſſa apud *Farinac. deciſio. 30. numer. 8. par. 2. recent.*

Colliges etiam quod ſiue Hoſpitale, aut oratorium ſit publicum & Eccleſiaſticum, ſiue priuatum & ſeculare, ſi agatur de executione piorum relictorum per viam viſitationis competens eſt Eccleſiaſticis *cap. 3. de relig. domib. cap. ſi heredes 6. de teſtamen. Valaſc. conſ. 105. num. 59.* Colliges denique in vita illius, qui hoſpitale vel oratorium priuatum ædificauit, nec Eccleſiaſticum nec ſecularem ſe poſſe intromittere contra voluntatem inſtituentis *Cardin. in Clem. quia contingit num. 19. de relig. domibus Abb. num. vltim. in fin. in cap. Sopita, de cenſib.* & non habere dubium ex aliis affirmat *Valaſc. dict. conſult. 105. num. 45.* deinceps vero ſub Epiſcopi viſitatione & correctione remanere debebit, nam Epiſcopus poteſt compellere hæredem, vel legatarium ad executionem legatorum ad pias cauſas, etiamſi teſtator prohibuiſſet ne Epiſcopus ſe intromitteret, quia illa clauſula fauore piarum diſpoſitionum habetur pro non adiecta, *dict. cap. tua nos, Marta de iuriſdict. par. 4. caſu 88. à num. 14. & caſu 113. à num. 31. Cald. Pereira de nominat. emphyt. quæſt. 19. num. 56. Valaſc. dict. conſult. 105. num. 57.*

9 ſic etiam teſtator fundans capellam non poteſt eam eximere ab Epiſcopi poteſtate, *Anton. de Pratis de poteſtate Epiſcopi, cap. 1. num. 3. & 5.* poſt alios *Cochier. de iuriſdict. Ordin. in exemptos, par. 1. quæſt. 36. num. 3.* nam ſi aliquis fundat Eccleſiam hoc pacto quod ſubſit Abbati, nihilominus erit ſub Epiſcopo, vt per *Bartol. in l. quoties § fin. num. 1. ff. de adminiſt. tut. Felin. in cap. cum venerabilis ſub num. 33. verſ.* & ideò dixit *Bart. de except. vbi deci. in 10. not. ab. num. 33. Abb. in cap. cum dilectus num. 4. de conſuet. & in cap. 3. ſub num. 13. de Eccleſ. ædific.* prout eos refert *Rot. deciſ. 30. num. 5.* apud *Farinac. par. 2. recent.* Ex quibus neſcio quo iure procedat deciſio, quam refert *Armendar. dict. loco num. 66.* in hæc verba. Si in fundatione hoſpitalis ſit dictum, quod Ordinarius non poſſit ſe intromittere in eius viſitatione, non poterit illud viſitare: quod etiam per ſanctam Sedem reſcriptum fuiſſe aſſerit *Carol. de Graſſis de effectib. clerical. effectu 1. num. 610.* niſi dicamus intelligendam de hoſpitalibus, & confraternitatibus, quæ à laicis reguntur, quaſi mere laicales, & in quibus piæ diſpoſitiones non adſunt.

Vel de loco pio hoſpitalitatis cauſa priuatim inſtitu- 10
to intra ipſiuſmet inſtituentis ædes intercluſo, itaut ab extra, ſi quid opus ſit ſpiritualitatis, vocetur, niſi ab Epiſcopo licentiam petierit quærendi eleemoſynas, cum per huiuſmodi licentiam viſitandi ius Epiſcopus acquiſierit, quia omnia noſtra facimus, qualitercumque noſtram interponimus auctoritatẽ, refert me citato in hoc loco *Homobon. de examine Eccleſiaſtico tractat. 10. cap. 4. quæſt. 13. ſupp. 1.* Non obſtat quod Epiſcopus conſentiens quod hoſpitale erigendum ſit liberum, ac proinde ab eius viſitatione exemptum, præiudicat non ſolùm ſibi ſed etiam ſucceſſoribus ſecundum *Abb. in cap. 3. ſub num. 13. de Eccleſ. ædific. Felin. in dict. cap. cum venerabilis ſub num. 33. Barbat. conſult. 33. colum. antepen. verſ.* & ſi dicatur Epiſcopus *lib. 1. Roch. de iurepatr.* verbo pro eo quod ſub *num. 26. & ſeq.* quia Reſpondetur cum Federico de Senis *conſ. 112. num. 4.* quod per talem exemptionem, ſicut per quamlibet aliam alicui Eccleſiæ ab Epiſcopo generaliter conceſſum non poteſt ille à ſe abdicare viſitationem, & correctionem, *& conſ. 247.* reſoluit hoc ipſum habere locum etiam quando Epiſcopus id ageret in fundatione ipſius Eccleſiæ, & reſpondet contrariis, licet *Barbat. Abb. & Roch. locis proximè citatis* aliter diſtinguant.

Epiſcopus igitur viſitare poteſt omnium hoſpitalia, 11
& pia loca, quocunque nomine nuncupentur, etiamſi ſint priuata laicorum, & corrigere, & reformare in caſibus à iure expreſſis, ſcilicet ob negligentiam, vel dilapidationem bonorum, vtque teſtatoris voluntas ſeruetur, referunt deciſum *Armendar. dict. loco num. 74. Modern. dict. cap. 8.*

cap. 8. *num.* 5. Et poteſt corrigere, & reformare in his tantum, quæ ad obſeruandam voluntatem fundatorum pertinent, & habere exigendi rationem ab adminiſtratoribus ipſius hoſpitalis, vna tamen cum illis deputatis, quibus ex conſuetudine ratio reddenda eſt, ex eodem
12 *Armendar. dicto loco num.* 67. Et poteſt animaduertere in Rectores hoſpitalium, leproſariorum, eleemoſynariorum, aut Xenodochiorum, qui negligunt, ſeu non verſantur, vt oportet, in adminiſtratione, non obſtante quacumque exẽptione, *Clem. quia contingit. de relig. domib.* vbi *Card. ſenex Cocluer. de iuriſd. Ordinary in exemptos, p.* 2.
13 *q.* 45. *nu.* 79. Poteſt etiam Epiſcopus viſitare confraternitates perſonarum ſecularium in Eccleſiis Regularium exemptorum exiſtentes, non tamen earum capellas, vel Altaria, quæ intra eaſdem Eccleſias conſiſtunt, ita à *Sacra Congreg.* deciſum referunt *Galet. verbo Epiſcopus, penult. Armendar. fol.* 15 *num.* 14. *&* 15. niſi quoad adminiſtrationem, vt reſcripſit *Sacra Congregat. Epiſcopo Imol. hoc anno* 1622. *Aloyſ. Ricc. dict. Neapol. deciſ.* 209. *numer.* 8. *par.* 4.

14 Illud tamen aduerterem, quod hoſpitalia, collegia, & confraternitates ſine Epiſcopi auctoritate inſtitutas non poterit ipſe Epiſcopus abſolutè viſitare, poterit nihilominus viſitando inquirere de operibus piis, quæ ipſis incumbunt, ad effectum, vt adimplere cogat, & negligentiam adminiſtratorum corrigat, & intendit *Ordin. Regia Luſitan. lib.* 1. *tit.* 62. §. 39. *in fine*, ibi, Porem neſte caſo, &c. quando ſcilicet abſque Epiſcopi auctoritate ſunt inſtituta, podem os Prelados viſitando prouer ſe ſe cumprem as couſas pias, que os inſtituidores mandaram, quod etiam aduertunt *Cardin. Tuſch. litt. H, concluſ.* 160. *numer.* 8. *Valaſc. dict. conſult.* 105. *num.* 55. *Maſcard. concluſ.* 869. *numer.* 30. *&* 33. Eſt ergo differentia, quod quando hoſpitalia, & confraternitates ſunt inſtitutæ auctoritate Epiſcopi de omnibus oneribus ſiue piis, ſiue profanis poteſt cognoſcere Epiſcopus, & de omnibus aliis rebus ad ipſum hoſpitale., vel confraternitatem ſpectantibus prouidere, atque etiam circa modum electionis, & formam regiminis: at vero quando inſtitutæ ſunt ſine prædicta Epiſcopi auctoritate, inquirere ſolum poteſt de piis, quatenus opus eſt, vt mandentur executioni, & pluribus Areſtis declaratum oſtendit noſter *Cabedo de patronatibus Regiæ Coronæ cap.* 42. Et demum quod confraternitatum quæ auctoritate Prælatorum erectæ ſunt ad ipſos Prælatos priuatiuè ſpectet viſitatio docent *Lup. in tract. de libert. Eccleſ. quæſt.* 16. *num.* 4. *Modern. in tract. per viam violentiæ quæſt.* 32. *in fine, Cened. & practic. & Canon. quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 22. *num.* 14. *nouiſſimè D. Gabr. Pereira in tract. de Manu Regia cap.* 17. *de viſitat. hoſpital. num.* 8. in quo caſu Epiſcopus ſi ſit temporalis dominus nõ poteſt tanquam talis rationes exigere *Dec. conſ.* 27. *numer.* 148. *Gabr. Pereira d. cap.* 17. *n.* 9. vbi *num.* 10. ſubdit quod in iis caſibus in quibus Ordinarij viſitare, vel rationes expoſcere poſſunt ab adminiſtratoribus, adhuc viſitat capellas, & loca pia in iis, quæ ad cultum diuinum ſpectant. Illud tamen aduertendum duxi, quod Epiſcopi virtute *Concilij ſeſſ.* 22. *de reformat. capit.* 8. non ſolum in ipſo actu viſitationis ius habent viſitandi hoſpitalia, & pia loca omnia quomodocumque nuncupentur, ſed etiam extra viſitationem, & in caſibus à iure non expreſſis, vt cenſuit *Sacra Congregatio*, prout refert *Bellet. diſquiſit. cleric. par.* 1. *tit. de bonis cleric.* §. 12. *num.* 6. vbi *num.* 7. teſtatur eandem *Sacram Congregationem in vna Montis Pietatis Ravennaten. ann.* 1617. reſpondiſſe Epiſcopum poſſe pro bono regimine Montis Pietatis decreta ipſius confirmare, reformare, & augere, non tam in viſitatione, quàm extra, & ſibi reſeruare facultatem huiuſmodi decreta reformandi, moderandi, & augendi, prout ſibi videbitur, & placuerit.

Quamuis *Concil. dict. ſeſſ.* 22. *de reform. cap.* 8. concedat Epiſcopis facultatem viſitandi hoſpitalia, & cætera pia loca, non prohibet tamen quin & iudices ſeculares eadem viſitare poſſint, ſi hoc eis aliàs legitimè competat, vt deciſum refert *Armendar. dicto loco num.* 65. & cenſuit *Rota* apud *Farin. deciſ.* 33. *in prin. par.* 2. *recent.* poſſe Epiſcopum viſitare, niſi aliter cautum ſit in inſtitutione. Non competit igitur hæc poteſtas ad Epiſcopos priuatiuè, ſed inter ipſos, & ſeculares magiſtratus præuentioni locus eſt, vt expreſſit *Ordinat. Regia dict. tit.* 62. §. 42. & ex communi iure probare nituntur magis communiter Doctores ex text. *in l. hereditas*, 53. *ad finem*, ibi, principali, vel pontificali, *ff. de petit. hared.* Sed longè diuerſum habet intellectum, vt explicat *Conſtan. lib.* 1. *ſelect. quæſt. cap.* 10. *num.* 8. Quare melius probatur ex text. *in auth. de Eccleſiaſticis titulis*, §. *ſi quis ædificationem*, ibi prouidentia locorum Epiſcopi, & ciuilis iudicis, ex quibus ita notauit poſt *Rem.* & alios, *Couar. in cap. ſi hæredes, num.* 1. *de teſtam.* & plures, de quibus *Soar. à Pace in praxi tom.* 2. *pral.* 2. *à num.* 45. *Marta de Iuriſdict. par.* 2. *cap.* 10. *à num.* 13. 15

Speciali fauore contra Ordinarias regulas in hac materia conſtitutum eſt, vt hoſpitalia, & confraternitates, quæ ſub immediata Regum fuerint protectione, Epiſcopi non viſitent, nec in illis aliquo modo eorum officiales ſe intromittant, vt expreſſit *Concil. Trident. dict. cap.* 8. & conſonat *Ordin. Regia dict. tit.* 62. §. 42. *verſ.* E eſta determinacaon, notantque *Azeued. dict. l.* 3. *num.* 9. *Marta dict. cap.* 18. *num.* 2. *Perez. de Lara de capellan. & anniuerſ. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 49. *Cabed. de patronatibus Regiæ Coronæ cap.* 39. *num.* 3. *& cap.* 42. *num.* 5. *Val. iſc. conſ.* 105. *num.* 62. *Cenall. communium contra commun. quæſt.* 897. *num.* 984. & alibi *par.* 2. *quæſt.* 32. *num.* 4. *Gabr. Pereira in d. tract. de Manu Regia cap.* 17. *de viſitat. hoſpital. numer.* 11. vbi *num.* 13. agit de confraternitatibus in Eccleſiis Ordinum Militarium conſtructis. Exemplum ponit *Ordin.* 17 *noſtra dicta loco*, in omnibus domibus, ſiue Cõfraternitatibus Miſericordiæ Regni Portugaliæ, quas ſub immediata Regum protectione eſſe profitetur: hæc enim Miſericordiæ Confraternitas vbique terrarum eſt celebratiſſima, propter eximia charitatis opera, in quibus eius confratres exercentur in pauperibus alendis, curandis infirmis, orphanis, virginibus maritandis, peregrinorum neceſſitatibus ſubleuandis, de cuius laudibus, & inſtitutione agunt *Cabed. de patron. Regiæ Coronæ cap.* 46. *per totum*, *& deciſ.* 51. *par.* 1. *Benedict. Aegid. ad l.* 1. *Cod. de ſacroſanct. Eccleſ. par.* 1. *in initio à num.* 34. *Fr. Hieron. Roman. de Republica Chriſtiana lib.* 3. *cap.* 22. *per totum.* Sicut etiam nobiliſſimũ eſt, & toto orbe cele- 18 berrimum hoſpitale omnium Sanctorum Vlyſſiponenſe, quod velut per antonomaſiam Ordinatio ſæpe vocat, O grande hoſpital, de quo agunt *Cabed. dicto tractatu de patron. Regia Corona cap.* 39. *Fr. Hier. Roman. d. cap.* 22. *verſ. ſicut Liſboa.*

Quod autem hæc conceſſio ab Ordinariis regulis in hac materia exorbiter, oſtenditur, quia ſecundum illas certum eſt poſſe Epiſcopos viſitare omnia hoſpitalia, & confraternitates, quæ de ipſorum auctoritate, & conſenſu fuerint inſtitutæ, & tamen ab hac regula excipit *Trident.* ea, quæ ſunt de immediata Regum protectione, ex altitudine, & præeminentia Regiæ dignitatis, quam præ cæteris conuenit anteferri, vt ait text. in *cap. vlt. in princ. verſ. nec aliquis, de offic. deleg. lib.* 6. quam rationem ad notabiles, & vſu frequentes quæſtiones exornant *Rebuff. in praxi par.* 3. *ſignaturæ à num.* 61. *Lambert. de iurepatron. artic.* 11. 9. *quæſt. principal. par.* 3. *lib.* 1. *Conar. pract. cap.* 56. *nu.* 2. plures per *Cened. ad Decret. collectan.* 79. *num.* 2. 19

Licet aliquando fuerit dubitatum vtrum in hac exceptione *Trid.* contineantur omnia hoſpitalia ſita in proùinciis, & ditionibus cuiuſque Regni, deciſum tamẽ 20

Digitized by Google

fuit illa tantum contineri, quæ expreſsè ſub immediata Regum fuerint protectione: ſi autem Epiſcopo viſitanti hoſpitale, aut confraternitatem, opponatur, quod ſub immediata Regum ſint protectione, non ad ſecularem iudicem, ſed ad Epiſcopum pertinet talis exceptionis cognitio & deciſio, prout referunt *Modern. dict. cap.* 18. *num.* 4. & 8. *Armendariz d. loco num.* 71. & 72.

21 Collegia inſtituta pro ſuſtentatione ſtudentium pauperum, vel aliorum egenorum, ſunt loca pia, & gaudent priuilegiis Eccleſiæ, & ſunt de iuriſdictione Eccleſiaſtica, & ſi ſunt inſtituta, ſeu erecta auctoritate Ordinarij, non ſolum loca pia, ſed etiam religioſa ſunt, vt tenent *Gironda de gabellis par.* 7. *num.* 42. *Azeued. l.* 10. *num.* 26. *tit.* 1. *lib.* 4. & *l.* 1. *num.* 3. *tit.* 18. *lib.* 9. quos refert & ſequitur *Garcia. dict. par.* 5. *cap.* 1. *num.* 612. Ac proinde poſſunt ab Epiſcopo viſitari, vt diſponit *Concil. d. cap.* 8. ibi, collegia quæcumque.

22 Confraternitates laicorum religionis cauſa inſtitutæ pia ſunt & religioſa loca, ac proinde à ſeculari poteſtate, & iuriſdictione exempta, præcipuè ſi proprium habeant templum, vel in eis ſeruetur hoſpitalitas, aut Miſſæ dicantur, & alia pia opera exerceantur, vt poſt *Couar. in cap. officij numer.* 12. *de teſtam.* reſoluunt *Fuſc. de viſitat. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 4. & 7. *praxis Epiſcop. par.* 1. *verbo confraternitas* §. 4. *Rhen. Chopin. de ſacra polit. lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 6. *Bobadil. in ſua politica libr.* 2. *cap.* 18. *num.* 228. *Marta de Iuriſdict. par.* 4. *cent.* 2. *caſu* 113. *à num.* 7. *Curi. Philip. p.* 1. 6. 5. *num.* 13. *Solis d. lib.* 2. *de cenſibus cap.* 3. *num.* 11. *Caſtill. lib.* 1. *de vſufructu cap.* 54. *numer.* 24. *Flores de Mena variar. libr.* 3. *quæſt.* 21. *à num.* 190. *Nicol. Garcia d. p.* 5. *c.p.* 1. *num* 606. *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap.* 11. *in princip. num.* 1. 3. & 4. & quod piis cauſis annumeranda, omnibúſque gaudeant piæ cauſæ priuilegiis ex *Tiraq. de priuil. pia cauſa in præfat. pag.* 2. *verſ. item relictum confraternitatibus*, ſcribit *Luſitan. Bened. Aegid. in repet. l.* 1. *C. de ſacroſ. Eccleſ. par.* 1. *in initio numer.* 54. *Cenall. commun. contra commun. tom.* 4. *quæſt.* 896. *num.* 982. *Mantic. de tacitis & ambig. conuent. lib.* 25. *tit.* 6. *num.* 69. *Marc. Anton. Genuen. in pract. Neapol. cap.* 17. *Rot. in Romana beneficiatus* 22. *Maij* 1623. coram *R.D. meo Cecino Decano.* Quare huiuſmodi confraternitates viſitari poſ-

23 ſe ab Epiſcopis, vt pia loca expreſsè probat *Concil. Trid. dict. ſeſſ.* 22. *cap.* 8. & 9. & vltra citatos latè explicant *Azeued. ad l.* 3. *num.* 9. *tit.* 14. *lib.* 8. *Ordin. Amb. Rocca in tract. de viſit. in gloſ. verbo laicorum, Carol. de Graſſis de effectibus cleric. eff.* 1. *num.* 609. Ex ea ſcilicet ratione, quia huiuſmodi confraternitates auctoritate Epiſcopi, ſeu Romani Pont. ſolent inſtitui, ac ſubinde religioſa loca debent cenſeri, vt probat tex. agens de hoſpitalibus *in cap. de xenodochiis*, & melius *in cap. ad hæc*, ibi, ſicut moris eſt auctoritate Pontificis deſtinatus cum ſit religioſus, &c. *de relig. domib.* qua ratione ad iuriſdictionem Epiſcopi pertinere probant eadem iura, & notant omnes per text. ibi *in Clem. quia contingit, eod. tit.*

24 Verum hæc reſolutio magis communiter à Doctoribus improbatur, frequentiſſimè enim reſoluunt laicorum confraternitates loca pia cenſenda non eſſe, ſed potius profana & ſecularia, maximè ſi abſque Epiſcopi auctoritate inſtitutæ ſint, vt docuit *Bald. in auth. hoc ius porrectum numer.* 2. *Cod. de Epiſcop. & cler.* ideo reſoluens bona confraternitatum alienari poſſe ſine ſolemnitatibus requiſitis in alienationibus bonorum Eccleſiæ, quod etiam bene ex communi ſententia comprobat *Gama deciſ.* 387. aliàs *vltim. numer.* 6. eandem etiam *concl.* poſt *Abb. conſ.* 41. *col. pen. par.* 1. *Paul. de Caſtro*, *Azor.* & plures alios magis communem teſtatur & ſequitur *Gabr. libr.* 6. *communium tit. de pia cauſa concluſ.* 1. *numer.* 1. *iuncto numero* 7. *Gutier. canon. quæſt. libr.* 1. *cap.* 35. *à numer.* 9. *Petr. Gregor. de Repub. lib.* 13. *cap.* 2. *numer.* 8. *Menoch. remed.* 15. *recuper. à numer.* 34. *Cardin. Tuſch. tom.* 3. *lit. E, concl.* 28. *num.* 5. & *tom.* 4. *lit. F, concluſ.* 455. *Valaſc. conſ.* 105. *à numer.* 5. & in confraternitatibus Miſericordiæ Regni Portugaliæ *Cabed. par.* 1. *deciſ.* 51. Et in confraternitatibus Corporis Chriſti *Nauar. conſ.* 3. *de foro comp.* & de omnibus generaliter agens *Perez de Lara de capellaniis lib.* 2. *cap.* 1. *à num.* 5. & iudicauit *Rota Rom.* etiam in confraternitatibus, quæ habent Altare & campanile *in deciſ. nouiſſ.* 574. *numer.* 6. *p.* 1. & latè poſt *Pariſ. & Lambert. Azeued. dict. l.* 10. *num.* 26. & 29.

Quare melius diſtinguendum puto inter confrater- 25
nitates Epiſcopi auctoritate & ſine illa inſtitutas; illæ
enim quæ abſque Epiſcopi auctoritate ſunt inſtitutæ, 26
minimè Eccleſiaſticæ aut Religioſæ ſunt cenſendæ, ex eo quia qualitatem hanc, vt Eccleſiaſticæ, ſeu religioſæ fiant, ſecundum ius Canonicum tribuere non poſſunt priuati abſque Prælati auctoritate ex text. *in cap. ad hæc de relig. domib.* & notant ibi Doctores communiter, & alij, de quibus *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. *num.* 38. *cum ſequentibus*, & præter ſtatim referendos *Valaſc. dict. conſ.* 105. *num.* 7. *Perez de Lara dict. cap.* 1. *à numer.* 5. Pias tamen eſſe non eſt negandum, cum enim opera 27
pietatis ibi exerceantur, piis cauſis debent annumerari, vt de hoſpitalibus ſine ea inſtitutis expreſsè reſoluunt *Paul. de Caſtro conſ.* 167. *ad finem vol.* 2. *Abb. in cap. de Xenodochiis num.* 3. *de relig. domib. Roman. conſ.* 477. *num.* 2. & poſt *Bald. Anchar.* & alios, quos refert *Tiraq. in præfat. pia cauſa, pagin.* 1. *verſ. item relictio hoſpitalibus, iuncto verſic. ſed alij indiſtinctè*, & poſt *Felin. Seluam*, & plures alios *Gabr. dict. tituł. de pia cauſa concluſ.* 2. *num.* 1. *verſ. contrarium, Bobadil. dict. num.* 228. *iuncta litt. C, Card. Tuſch. tom.* 4. *litt. H, concl.* 158. & *concl.* 163. *num.* 2. & 4. *tom.* 6. *litt. P, concl.* 338. ex quibus pla- 28
ne colligitur, quod licet plures quos refert *Gabr. dict. concl.* 1. *in fine & concl.* 1. *num.* 17. voluerint relicta piis cauſis ſolui non poſſe hoſpitalibus & confratriis inſtitutis ſine Epiſcopi auctoritate, longè verius eſt contrarium, vt tenent *Tiraq. Valaſc. num.* 38. & *Bened. Aegid. citatis locis.* Et hinc fit poſſe Epiſcopum viſitare confraternitates laicorum etiam exiſtentes intus Eccleſias Regularium, ac illos ad reddendum computa compellere, non tamen earum capellas, vel altaria, quæ intra eaſdem Eccleſias conſiſtunt; vt dixi ſupra *num.* 11. quoad miniſtrationem tamen poterit, vt hoc præſenti anno Epiſcopo Imolen. declarauit *Sacra Congreg.* quia exempta Ec- 29
cleſia non cenſentur exemptæ capellæ Eccleſiæ ſubiectę, accedentes, vel connexæ *gloſ. in cap. rogamus* 24. *q.* 1. *cap. cùm capell. de priuil. Brixi. in repert. verbo an exempto monaſterio, Cochier. in tract. de iuriſd. Ordin. in exemptos p.* 2. *qu.* 45. *num.* 70.

Quando vero Epiſcopi approbatio interuenit, piæ, 30
& Eccleſiaſticæ ſunt cenſendæ, ita vt ſi ipſa corpora conueniantur ad forum Eccleſiæ pertineat cognitio, probatur *ex dict. cap. de Xenodochiis*, iuncto *dict. cap. ad hæc.* Non obſtat diſtinctio *Bart. in l. vlt. num.* 15. *ff. de colleg. illic.* quæ etiam deducitur *ex gloſ. pen. in cap.* 1. *de locato*, recepta per *Couarr. pract. cap.* 34. *num.* 1. *ad med.* & alios quos referunt & explicant *Decian. tractat. crimin. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 41. *cum ſequentibus*, *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.* 3. *tit.* 20. *de confratriis num.* 9. & alios, de quibus *Azeued. lib.* 10. *numer.* 25. *tit.* 1. *lib.* 8. *Recopil.* dum reſoluunt, quod ſi collegium vt collegium conuenitur, inſpici debet an maior pars ſit clericorum, quia tunc ad Eccleſiaſticum pertinet iudicium; ad ſeculare vero, ſi maior pars ſit laicorum: nam ſi diſtinctio vera eſt, de qua dubitat *Decian.* vbi proximè, debet intelligi de collegiis omninò profanis, vt in vniuerſitatibus ſtudiorum, de quibus nominatim agunt, non ita tamen adaptatur collegiis Epiſcoporum auctoritate fundatis ad pia opera, vt bene explicat *Azeuedo dict. lib.* 10. *num.* 27. Ex quibus colligitur res confraternitatum, 31

quæ

quæ Epiſcopi auctoritate inſtituuntur, vt Eccleſiaſticas cenſendas eſſe, & conſequenter ſine ſolemnitatibus requiſitis in rerū Eccleſiaſticarum alienationibus alienari non poſſe, vt poſt *Menoch. Lamb. Sfort.* comprobat *Gutier. d. cap. 35. nu. 23.* & abſque dubio verum eſt, quando confraternitates alicui Eccleſiæ, Capellæ, ſeu altari vnitæ, ſeu affixæ ſunt; quia accedente Epiſcopi auctoritate Eccleſiaſticæ fiunt, ac ſubinde de foro Eccleſiæ res, quæ in earum dominio incorporantur, iuxta reg. text. *in cap. vlt. de rebus Eccleſ.* ita vt non ſolum viſitatio & coactio adminiſtratorum, vt debitæ executioni mandent inſtitutoris voluntatem, ad Eccleſiaſticos iudices pertineat, verum etiam ipſorum proceſſuum, & cauſarum cognitio ſuper eiſdem bonis, iuxta reg. text. *in cap. quanto, de iudic.* & quæ notant Doctores communiter per text. ibi *in cap. Ad noſtram, de rebus Eccleſiæ, & in cap. 1. de reſtit. in integ.* cum ſimilibus, de quibus latè *Cardin. Tuſch. tom. 4. litt. I, concl. 447. & concluſ. 450.* quod ſcilicet quoties agitur de re, quam Eccleſiaſticam eſſe conſtat, vel quod magis eſt, clerici, indiſtinctè cognitio ad iudices Eccleſiaſticos pertinet. Subiiciuntur huiuſmodi confraternitates poteſtati Epiſcopi, vt videlicet poſſint compelli rationem ei reddere iuxta terminos *Conc. Trid. ſeſſ. 21. de reform. cap. 8. & 9.* prout reſoluit *Cened. pract. & canon. quæſt. lib. 1. queſt. 22. num. 10. & 14.* vel per eum cogi ad recipiendum, vel reiiciendum aliquem ex eorum cœtu, ex adductis per *Bobadil. in ſua politica lib. 2. cap. 17. num. 141.* itemque ſi agatur de ipſis rebus vniuerſitatis, vel iure aliquo ſpirituali, ita quod ratione rei ſubiectæ iuriſdictio ſpectet ad Epiſcopum; in reliquis vero quantumcumque ſint affixæ Eccleſiis in quibus habent oratoria, & ſint inſtitutæ auctoritate Epiſcopi, non habent priuilegium fori, quale in vniuerſum habent perſonæ Eccleſiaſticæ, vt obſeruant *Bobadil. d. lib. 2. cap. 18. num. 218. & nouiſſimè Lotter. in tract. de re benef. lib. 2. queſt. 10. num. 52.*

31 Ex dictis primo infertur reſolutio illius quæſt. vtrum ſcilicet bona ad confraternitates pertinentia licitè poſſint alienari ſine ſolemnitatibus in rerum Eccleſiaſticarum alienationibus neceſſariis; in qua affirmatiuam partem generaliter, & indiſtinctè tuetur *Bald. in auth. hoc ius porrectum, num. 3. C. de ſacroſ. Eccleſ.* ſequitur *Felin. in cap. 2. num. 11. verſ. fraternitates, de foro comp. Paul. de caſtro, Pariſ.* & alij, quos refert, & ſequitur *Gabri. d. concl. 1. num. 11. Rebuff. in compendio alienat. num. 56.* & alij de quibus *Gutier. dict. cap. 35. num. 16. Cabed. d. deciſ. 51. num. 3.* & poſt *Redoan. de rebus Eccleſiæ non alien. rub. 27. numer. 15. Baptiſta Coſta de iuris & facti ignor. in conſ. poſito poſt inſpect. 98. num. 3. Filiuc. tom. 3. tract. 44. cap. 4. numer. 19. nouiſſimè Bonac. vari. tract. 2. quæſt. vnica punct. 2. num. 10.* Quorum fundamentum illud vnicum eſt, quod confraternitates & collegia laicorum ſunt mere profana, & ſecularia, & ideo ſolemnitas requiſita in alienationibus rerum Eccleſiaſticarum iuxta *cap. ſine exceptione 12. qu. 2. cap. nullis, & per totum, de rebus Eccl. non alien.* in illis locum obtinere non poteſt.

33 Sed *Gutier.* vbi proximè *à num. 22.* diſtinguendum putat, aut enim, inquit ille, bona relinquuntur alicui confratriæ vel hoſpitali, vt illis deſeruiant, & ad libitum de illis poſſint diſponere; & concludit neceſſarias non eſſe prædictas ſolemnitates rerum Eccleſiaſticarum, & procedere dictam *Bald.* doctrinam. Aut, inquit, confraternitas locus pius, vel oratorium extructum eſt principaliter, vt ſacrum ſit, & Deo Opt. Max. dicetur, & bona eo animo congeſta, vt ad opera oratorij neceſſaria, nempe pro Miſſis, & ad pauperes ſubleuandos perpetua ſint, & concludit, quod etiamſi Epiſcopi conſenſus non acceſſerit, locus, & bona pia, & religioſa cenſenda ſunt, & conſequenter ſine Epiſcopi auctoritate, & aliis ſolemnitatibus rerum Eccleſiaſticarum alienari non poſſunt. Verum hæc diſtinctio *Gutier.* in multis peccat, nec aliqua ratione defendi poteſt: imprimis enim inaduertenter, & falsò ſupponit confraternitatē, aut alium pium locum cum oratorio conſtrui poſſe, vt ibi Miſſæ dicantur, ſine Epiſcopi auctoritate, contra deciſ. text. *in cap. vnicuique, de conſecratione, diſtinctione prima:* falſum etiam apertè eſt dictum ſecundum diſtinctionis membrum, dum religioſa, & Eccleſiaſtica cenſet bona confraternitatis, aut Hoſpitalis, quando ſine Epiſcopi auctoritate conſtituuntur, contra regul. text. *in d. cap. ad hæc,* & receptam traditionem de qua ſupra: falſum denique eſt, quod in primo membro ſupponit, poſſe ſine illis ſolemnitatibus alienari bona confraternitatis inſtitutæ cum Epiſcopi auctoritate, quando relicta ſunt, vt poſſint alienari ad libitum pro neceſſitatibus confraternitatis: Nam ſi in eius dominium tranſierunt, Eccleſiaſtica efficiuntur, ex ſtatim dicendis. Quare neceſſariò recurrendum eſt ad principalem reſolutionem: vel enim confraternitates, & Hoſpitalia inſtitutæ ſunt abſque Epiſcopi auctoritate, & de plano procedit *Baldi* doctrina, & communis reſolutio, quod poſſint bona ad illa pertinentia licitè alienari ſine Epiſcopi auctoritate, & aliis ſolemnitatibus rerum Eccleſiaſticarum, ex ipſorum ratione, quod bona & Collegia ipſa, ſeu loca profana ſunt. Aut Confraternitates, & hoſpitalia inſtituta ſunt cum Epiſcopi auctoritate, & procedit reſolutio ſupradicta, quod religioſa ſunt, & Eccleſiaſtica, & conſequenter eorum bona, vt Eccleſiaſtica iudicanda, & requirunt ſolemnitates rerum Eccleſiaſticarum. Ita in terminis confraternitatum diſtingunt *Cardin. & Rocchus*, quos refert, & ſequitur *Gamma deciſ. vlt. num. 6.* & ex antiquis Conciliis notat *Rhenatus Cap. de ſacra politia lib. 3. cap. 6. num. 6.* & in hoſpitalibus *Gabr. dict. concluſ. 2. numero 9. & 10. Maſcard. dict. concluſ. 869. num. 11. Val. ſc. dict. conſult. 105. num. 34. Card. Tuſch. litt. H, concluſ. 163. à num. 9.*

34 Secundò infertur deciſio ad alteram controuerſiam præcedenti proximam, vtrum ſcilicet ex bonis Confraternitatum, ſi vendantur, gabella debeatur; in qua Doctores communiter diſtingunt, aut enim, inquiunt, confraternitatum bona ad pios vſus relicta ſunt, pro Miſſis ſcilicet, vel pauperibus alendis, virginibus maritandis, & ſimilia: vel in profanos expenduntur vſus, conuiuia ſcilicet, ludos, & ſimilia; priori caſu, inquiunt, à gabellæ ſolutione liberas eſſe huiuſmodi confraternitates, & collegia, exemplumque proponunt in Collegiis Salmanticæ, & aliarum vniuerſitatum inſtitutis pro pauperibus, & ſcholaſticis alendis: in poſteriori verò non ita, quam diſtinctionem ex *Baldo* tradit *Auendan. de exequendis mandatis p. 2. cap. 14. num. 32.* & poſt eum, *Gabriel. & Salazar. Garſia Giräda de Gabellis p. 7. in princ. num. 42. Lazart. de decima venditionis in additione c. 19. num. 9.* quos ſequitur *Azuedo ad l. 1. n. cum ſequentibus tit. 18. lib. 9. recop.* & priorum verba transfert *Gutier. de gabel. q. 97. num. 18.* & partim ſequuntur *Molina de iuſtitia tom. 3. diſp. 671. in princ. Curia Philipp. p. 2. lib. 1. cap. 14.* Diſtinctionis fundamentum illud eſt, quod priori caſu confraternitates, & Collegia illa pia ſunt, ac ſubinde Eccleſiaſtico quoque priuilegio gaudere debent ex generali regula text. *in l. omnia 34. Cod. de Epiſcopis, & Clericis*, ex qua vulgò colligitur, pia loca omnibus gaudere Eccleſiaſticis priuilegiis.

35 Hæc tamen reſolutio difficultatem non abſoluit, quia ex eo quod pia ſunt Collegia, vel loca, vel quod ad pios vſus ſunt inſtituta, non ſequitur eſſe Eccleſiaſtica, & religioſa, niſi acceſſerit Epiſcopi auctoritas, oportebat diſtinguere inter confraternitates, & hoſpitalia, quæ Epiſcopi auctoritate, vel abſque illa inſtituuntur, quemadmodum in hoſpitalibus expreſsè diſtinguit *Lazarte in corpore tractatus cap. 19. numer. 90.* & poſt eum, & plures alios, *Giranda dict. par. 7. in princ. à num. 67. & Azued. dict. lib. 1. num. 4.* Aduertas tamen

exemptionem hanc à gabellis, & omnibus aliis tributis Principum secularium dari non solum Ecclesiis,& Ecclesiasticis personis, verũ etiam specificè,& indiuidualiter omnibus piis locis, & causis, vt *in auth. item nulla communitas, Cod. de Episcopis, & Clericis*, ibi Ecclesiis, vel aliis piis locis, text. optimus in *cap. non minus, de immunitate Ecclesiarum* ibi, de bonis Ecclesiasticis, & Clericorum, & pauperum Christi vsibus deputatis, aduertit optimè *Molin. proximè citato loco*, & contra alios prædictorum iurium immemor *Modern. de iurisdict. par. 4. casu* 14. Quare licet quoad alios effectus,& quæstiones pendentes ex eo an bona sint Ecclesiastica, attendi oporteat, vtrum confraternitas, aut Collegium sint instituta auctoritate Episcopi, vt supra explicauimus, minime tamen ista inspectio seruit ad præsentem articulum de exemptione gabellarum, quia ad illum sufficit, quod bona ad pios vsus sint destinata, quod reperitur in omnibus Confraternitatibus, & Collegiis, seu locis, quæ ad pios vsus constituuntur etiam sine Episcopi auctoritate, vt supra probauimus.

36 Tertiò infertur, Confraternitates, & hospitalia Episcopi auctoritate instituta beneficio restitutionis in integrum gaudere, prout restatur *Sforzia in tractat. de restitut. in integ. p. 1. quæst. 3. à numer.* 37. ex ea ratione quia Ecclesiæ competit remedium restitutionis in integrum, vt probant text. *in cap.* vbi *Bero. num. 1. & 3. Mantu. numer. 3. & 4. & in cap. auditis de restitut. in integrum, cap. 1. eod. tituł. libr. 6.* vbi *Monach. Clement. vnica eod. tit. glos. 2. in l. respubl. Cod. ex quibus causis maiores, Menoch. vsufrequentium cap. 9. numer. 1. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo minoribus, numer.* 60. *Merla in emporio iuris titul. 5. in præludio numer. 9. vers. 6. Molina de iustitia, tract. 2. disp. 574. num. 1. & 2.* Appellatione autem Ecclesiæ comprehenduntur cætera loca pia, de 37
quibus licet non reperiatur specialiter in iure cautum, prout in Ecclesia, militat tamen in illis eadem ratio: & insuper, quia priuilegia Ecclesiarum, quale hoc censetur, cæteris locis piis communicata dicuntur iuxta text. in *l. omnia priuilegia, Cod. de Episcopis, & Clericis:* Vnde quoad iuris effectus pia loca,& Ecclesiæ æquiparantur, vt bene deducitur ex text. *in cap. requisisti, vers. fœtus autem*, ibi, aut aliis piis locis, *de testamentis* tradunt in specie Doctores communiter, de quibus *Roman. singu. 272. Molin. dict. disp. 574. num.* 2. plures de quibus *Cadas Pereira d. verbo minoribus, num. 63. Sforzia dict. q. 3. num. 26.*

38 Verum circa alias confraternitates, & hospitalia, quæ sine auctoritate Episcopi instituuntur, non leuis est inter scribentes controuersia: quod enim indistinctè gaudeant prædicto restitutionis in integrum beneficio, tenent communiter Doctores, qui docent omnia loca, immo quod generalius est, omnem piam causam hoc habere priuilegium, vt iure minoris restituantur, ex *Ioan. Andr. Archid. & Domin. in dict. cap. 1. de restitutione in integrum, lib. 6.* & pluribus aliis ex antiquioribus, de quibus *Tiraq. de pia causa, priuileg. 138. Costa in cap. si pater, verbo ipsis pauperibus, numer. 4.* sequitur *Caldas in l. dict. si curatorem, verbo minoribus, nur. 64.* & constanter *Sforzia dict. quæst. 3. à numer. 26.*
39 Ex dictis autem constat omnia hospitalia, & Confraternitates, licet absque Episcopi auctoritate instituantur, pias causas censendas esse, quare de Hospitalibus, & Confraternitatibus agentes eandem resolutionem sequuntur *Bald. & Paulus Castrens. in l. Orphanotrophos, Cod. de Episcopis, & Clericis*, argumento illius text. quatenus æquiparat Hospitalia minoribus, & alij, quorum meminit *Tiraquel. vbi proximè, & Mascar. dict. concluſ. 869. num. 10.* sequitur *Sforzia dict. quæst. 3. à numer. 46.* quorum fundamentum est præcipuum ex *d. l. Orphanotrophos*, & ex generali conclusione, quam colligunt ex *d. l. omnia*, quod Hospitalia, & alia pia loca gaudent omnibus priuilegiis, quæ Ecclesiis conceduntur. Deinde receptum est generaliter, non ita hoc beneficium restitutionis minoribus, & Ecclesiis concedi, vt aliis denegetur, in quibus idem fauor, & miserationis ratio reperitur, quales censentur omnes illi, quorum bona sub aliena cura sunt, vel per administratores gubernantur, vt in Republica, Ciuitate, Villa, Castro, seu quacumque alia communitate probat text. *in l. Respub. Cod. ex quibus causis maiores, l. Rempubl. Cod. de iure Reipub. lib. 11.* tradunt *Beroius num. 131. cum sequentibus, Mantua num. 33. Abbas num. 15. in dict. c. 1. de restitut. in integrum, Mauritius de restitutione in integrum, cap. 417. & Sforzia dict. quæst. 3. art. 9. 10. & 11. Cald. Pereira dicto verbo minoribus, num. 61. Merla dicto titul. 5. in principio, num. 9. vers. 11.* & alij citati ab *Alphano collect. 650.* Idem- 40
que admittendum est in Collegiis, seu vniuersitatibus secularibus, ex eo quia Reipubl. æquiparantur *per l. 1. §. quibus ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine*, prosequitur, & distinguit post alios latè *Sforzia dict. quæst. 3. art. 12.* Denique inter easdem personas numerantur Fiscus, 41
& Princeps, quod sint minoribus, Ecclesiæ, & Reipublicæ æquati, iuxta regul. *l. vltim. Cod. de sacros. Ecclesiis*, quod licet in fisco speciali casu *l. vnica Cod. de sententiis aduersus fiscum latis libr. 10.* absque dubio procedat, in aliis tamen non ita simpliciter verum est, sed cum distinctionibus, de quibus *Lucas de Pena in l. cubicularios, Cod. de Præpositis sacri cubiculi libr. 12. Zazius in l. Princeps, numer. 6. ff. de legibus Cald. Pereira dict. verbo minoribus, numero 62. Sforzia d. quæst. 3. art. 13. & 14.* Quare si cuilibet communitati, seu Collegio huiusmodi restitio conceditur, quia per administratores reguntur, eodem modo concedenda est piis locis,& Confraternitatibus, licet Ecclesiastica non sint, quia instituta fuerunt sine Episcopi auctoritate.

Contrariam tamen sententiam, quod scilicet huius- 42
modi Hospitalia, & confraternitates hoc priuilegio iuuari non debeant, quando sine Episcopi auctoritate institutæ sunt, expressè sequitur *Anchar. in cap. auditis, numer. 9. de restit. in integrum*, cuius sententiam probant *Gabriel. commun. lib. 6. tit. de pia causa concluſ. 1. num. 21. & concluſ. 2. numer. 16. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 55. num. 14. Valasc. dict. consult. 105. num. 44. Cald. Pereira dict. verbo minoribus, num. 63. Sforzia dict. quæst. 3. num. 45.* & reliqui, qui sæpè alibi in hoc proposito distingunt, an prædicta loca, & confraternitates Episcopi auctoritate instituta sint nec ne. Quorum alij ea vtuntur ratione, quia putant confraternitates, & hospitalia piis causis annumeranda non esse: sed melius ex nostra ratione confirmabis: diximus enim, quòd licet piæ sint, Ecclesiasticæ tamen, & religiosæ non sunt, si Episcopi auctoritate non instituuntur: nullibi verò beneficium restitutionis piis causis indistinctè à iure conceditur, sed tantum Ecclesiis, & Ecclesiasticis, ac religiosis locis. Ad argumenta verò in contrarium facilè videtur responderi posse. Nam ad *d. l. omnia* respõdetur solum procedere in hospitalibus institutis auctoritate Episcopi, vt ex communi sententia interpretatur *Valasc. d. consul. 105. num. 12.* & similiter ad *d. l. orphanotrophos* respondet *Anchar. d. cap. auditis, num. 9. in fi.* & sentire videntur *Mascar. d. concl. 869. num. 9. Modern. de iurisd. par. 4. casu 113. nu. 25.* Licet autem hæc sententia sit in puncto iuris vera, primam tamen eodem attento veriorem duco, quia non sine violentia restringitur littera text. *in d. Orphanotrophos* ad ea hospitalia, quæ cum Episcopi auctoritate instituuntur, immo æquiparatio, quam text. facit administratoris hospitalium,& tutoris minorum, nihil commune habet cum auctoritate Episcopi, sed omnibus hospitalibus, etiam absque illa institutis, maximè conuenit.

Quartò infertur decisio alterius quæstionis in hoc 43
propo

propoſito paritet controuerſæ, vtrum ſcilicet ex iis, quæ confraternitatibus relinquuntur, quarta Canonica debeatur? in qua quæſtione partem negatiuam tuetur *gloſ. 3. in cap. 3. de ſepultur.* dum reſoluit pro relictis in pauperum vſus nihil eſſe detrahendum, & per textum *in l. ſi quis ad declinandam, §. in omnibus, Cod. de Epiſcop. & Clericis*, quatenus illud ipſum diſponit, notant *Bald.* ibi *num. 19. Abb. conſ. 31. dub. 2. volum. 1. Roman. conſ. 477. à num. 18.* & alij de quibus *Petr. de Vbald. de canon. portione, quæſt. 14. num. 15.* & plures, de quibus *Tiraq. de pia cauſa priuileg. 28.* & poſt *Rebuff. Menoch. remed. 15. recuperanda num. 32.* & magis communis ex *Quaranta in ſumma Bullæ in verbo quarta Epiſcopalis, in fin. Azor. inſtitut. moral. par. 2. lib. 9. cap. 12. quæſt. 11. Gutier. d. cap. 35. num. 13.* atque ex *Marta de iuriſdict. par. 4. centuria 2. caſu 113. num. 19.* qui omnes mouentur vltra text. *in d. l. ſi quis ad declinandam,*
44 ex ea ratione, quia ſolum iure repetitur expreſſum, vt huiuſmodi quarta præſtetur ex iis, quæ relinquuntur Eccleſiis, vel piis locis, vt probat text. *in cap. officij, 14. de teſtamen.* & faciunt quæ *Valaſc. conſult. 105. num. 13.* in relictis tamen generaliter pauperibus, vel ſine loci determinatione, non habet locum canonica portio, vt aſſerit *Tiraquell. d. priuileg. 28.* ſicut nec habet locum, quando relinquitur aliquid Eccleſiis, vel piis locis ad perpetuum cultum diuinum, prout reſoluit *Valaſc. d. num. 13.* veluti quando relinquitur aliquid pro ornamentis Eccleſiæ, ſeu veſtibus, picturis, calice, & aliis ſimilibus, *Bernard. regul. 237. verſ. 1. Lel. Zech. de repub. Eccleſ. cap. 28. de Paroch. numer. 18. verſ. 9. & Stephan. Quaranta in ſumma Bullary, verbo priuilegia regularium, verſ. quarta Epiſcopalis, difficult. 3. vbi difficult. 2.* idem aſſerit de relictis pro reſtauratione Eccleſiæ matricis, ædificatione, & reparatione Eccleſiarũ, Monaſteriorum, Hoſpitalium, & aliorum locorum piorum per text. *cap. vlt. de teſtament.* cum ergo Confraternitates huiuſmodi pia loca non ſint, neque ea, quæ eis relinquuntur, locis relinquantur, ſed perſonis, videtur dicendum ex relictis Hoſpitali, ſi Epiſcopi auctoritate inſtitutum ſit, quartam Canonicam deberi, quia locus religioſus, & Eccleſiaſticus reputatur: ſecus ſi abſque illa fuerit inſtitutum, ſecundum *Card.* & plures alios, ex quibus receptum teſtantur *Gabr. d. concluſ. 2. num. 17. Valaſ. d. conſult. 105. num. 14. & 40. Cardin. Tuſch. tom. 4. litt. H, concluſ. 164. & tom. 6. verbo quarta concluſ. 21.*
45 *num. 33. & 35.* atque ita duo requirunt præcitati Doctores, vt quarta Canonica debeatur, alterum quod loco relinquatur, alterum, quod locus religioſus ſit.

46 Contrariam tamen ſententiam, quod ſcilicet de illis, quæ Confraternitatibus relinquuntur, quarta Canonica indiſtinctè debeatur, tenuit *Lapus in tractat. de canon. portion. num. 13. & 16.* & multis argumentis confirmat *Petr. de Vbald. eodem tract. quæſt. 14. à num. 18.* & poſt eum *Barbat.* & alias communem profitetur *Couar. in dict. cap. officij, num. 12.* & eius verba tranſcribens *Gutier. d. cap. 35. num. 7. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici, par. 2. cap. 14. num. 21. cum ſequentibus, Fr. Ludouic. Miranda in manuali Prælatorum tom. 2. quæſt. 48. art. 3. concl. 2. Azeuedo l. 10. num. 27. ſtrul. 1. lib. 4. recopil.* Eo ducti fundamento, quia, vt quarta hæc debeatur, non requiritur, quod Eccleſiis, vel piis locis relinquatur, ſed ſufficit, quod ſit relictum in cauſam piam, vt probare videtur text. *in cap. requiſiſti, in princip. de teſtam.* ibi, teſtatori pro anima ſua legat, iuncto ibi, Epiſcopus debet de illis ſecundum diuerſas conſuetudines tertiam, vel quartam portionem habere, & faciunt quæ *Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. quæſt. 19. art. 1.* qua etiam ratione illam differentiam inter Hoſpitalia priuata, vel Epiſcopi auctoritate inſtituta alij reiiciunt, volentes indiſtinctè ex omnibus quartam hanc deberi, quia omnia pia ſunt loca, quamuis Epiſcopi auctoritas non acceſſerit.

Quare pro vera huius quæſtionis decisione, & totius materiæ cognitione ſequentes caſus diſtingue. Primus eſt, quando Hoſpitale auctoritate Epiſcopi inſtituitur, aut confraternitates eadem auctoritate eriguntur, & alicubi loco ſacro, aut religioſo, aut Capellæ vnitæ ſunt, aut affixæ, & in iis certum eſt procedere opinionem *Lapi*, & aliorum, qui eum ſequuntur, reſoluentes deberi canonicam portionem, quia in toto rigore in illis verificantur verba prædictorum iurium, quæ indiſtinctè decidunt quartam deberi de relictis Eccleſiis, vel piis locis. Secundus caſus eſt de Hoſpitalibus, & Confraternitatibus merè profanis, quæ neque auctoritate Epiſcopi, neque ad pia opera exercenda inſtituuntur, exemplum proponit *Bald.* in Colleg. mercatorum, vel ſcholaſticorum, & ſimilium artium profanarum, & in iis ſecurè procedit ipſius reſolutio, & aliorum, qui eam ſequuntur, reſoluentes quartam non deberi, quia cum non ſint loca pia, ceſſat totum fundamentum eam exigendi. Tertius caſus eſt de Hoſpitalibus ad pia ſine Epiſcopi auctoritate inſtitutis, & licet quartam deberi ex ea ratione dicendum videretur, quia licet Eccleſiaſtica non ſint, ſunt tamen pia loca, vt ſupra reſoluimus: exquiſita verò ratione contra *Calderin. conſil. 23.* contrarium reſoluit *Roman. d. conſilio 477. num. 15. & 19.* quia ſcilicet quarta debetur Epiſcopis ratione iuriſdictionis ſpiritualis, & curæ, quam habent in Eccleſiis ſuis, & ideò in locis exemptis, quia ſuæ iuriſdictioni non ſubiiciuntur, huiuſmodi quartam non deducunt, vt probat text. *in Clement. dudum, §. vltra, de ſepulturis,* & reſoluit *Eraſm. à Cochier in tract. de iuriſdict. Ordin. in exemptos, par. 4. quæſt. 6.* concludunt *Abb. in dict. cap. officij. Angel. in ſumm. verbo Canonica, num. 7. Petr. de Vbald. d. tract. cap. 4. quæſt. 6.* Quare cum huiuſmodi Hoſpitalia, etiamſi pia ſint, Epiſcopo non ſubiiciantur, vt ſupra reſoluimus, non videtur ex illis huiuſmodi quartam deducere poſſe. Sed aduerte hanc rationem ſolum vigere in quarta Epiſcopali, non ita in Parochiali, quæ parochis debetur, & funeralis dicitur, debetur enim ratione Sacramentorum, quæ Parochus adminiſtrat, & ideo debetur etiam in locis exemptis, ſi ſpeciali priuilegio non muniantur, iuxta dictum §. *vltra*, & quæ circa decretum *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reformat. cap. 13.* latè explicant *Gutier. de iuramento confirmatorio par. 2. cap. 4. num. 2. Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici, par. 2. cap. 14. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. quæſt. 39. art. 2. & tom. 3. quæſt. 46. Cardin. Tuſch. tom. 6. verbo quarta, concluſ. 21. Cochier. dicta quæſt. 6. num. 8.* latè *frater Ioan. de la Cruz. de ſtatu religionis, lib. 2. cap. 19. dub. 5.*

Quartus caſus eſt, & in quo tota verſatur difficultas, 48
de fraternitatibus ſcilicet, quæ deuotionis cauſa fuerint inſtitutæ Epiſcopi auctoritate, vt ibi celebrentur diuina ac alia pietatis opera exerceantur: nam indiſtinctè ex illis quartam deberi dicendum videbatur, etiamſi Eccleſiæ, aut alij religioſo loco affixæ non ſint ex ratione, quam ex *Couar.* & aliis ſecundo loco retulimus, quod ſcilicet piæ ſint cauſæ, & quia in iuriſdictione ſint Epiſcopi, atque ita ceſſat fundamentum *Romani*, de quo proximè. Verum in hoc quarto caſu contrarium in rigore iuris verius eſt, ex ea ratione, quia ex illis ſolum quartam deberi iure expreſſum reperio, quæ Eccleſiis, vel locis piis relinquuntur, qualia non ſunt confraternitates, quæ nulli Eccleſiæ, Hoſpitali, Capellæ, aut alij pio loco adhærent, ſeu vniuntur. Nec contrarium probat text. *in dict. cap. requiſiſti*, vt ſupra expendebamus, ſed aliud, vel potius contrarium, quia ex ſequentibus manifeſtiſſimè apparet facere Pontificem differentiam inter ea, quæ pro animæ ſalute relinquuntur Eccleſiis, aut perſonis, vt de illis, quæ Eccleſiæ relinquuntur quarta debeatur, non ita de aliis, quæ relinquuntur perſonis: cum ergo conſtet confraternitates loca non eſſe, ſed potius corpus quoddam fictum plurium perſonarum repræſentare, non videtur, quod ex illis quarta ſolui debeat, iuxta motiuum *Baldi, & Romani*, ac aliorum, qui

hoc ipſum confirmant ex auctoritate text. *in d. l. ſi quis ad declinandam, ad fin. §. in omnibus*, vbi aiunt probari de relicto pauperibus nullam portionem deducere Prælatos,& notauit *gloſ.in dict.cap.2.*& alij, quos poſt eam retulimus: ſed ſi aduertas, allegatio illius text. minimè ſeruit ad præſentem quæſtionem, quia in verſic. *ſin autem*,immediatè præcedenti, loquitur de legato facto in perſonas certas, vel etiam certam domum, & vtroque caſu negat aliquid deduci poſſe,quod eſt contra noſtram reſolutionem,& prædicta iura,quæ de relictis locis piis quartam deducendam eſſe decidunt. Quare vel ſpecialiter procedit in relictis pro pauperibus, de quo videbis relatos à *Tiraquell.d.priuil. 28.* latè *Petr.de Vbald.dicto tract.cap.5.principali,num.9.*Vel quod magis eſt,procedit ſecundum ius Imperatorum, quibus quartæ Canonicæ cognitæ non fuerunt,& propterea Canonicæ dicuntur, vt *Lapus*, & *Vbald. in principio ſuorum tract.* annotarunt quod loquatur de Falcidia, cuius in principio meminit, & de qua ſtatim agendum eſt.

Quinto infertur, ex iis, quæ confraternitatibus, ſiue cum Epiſcopi auctoritate, ſiue abſque ea inſtitutis relinquuntur,quartam Falcidiam deduci non poſſe: diximus enim omnes confraternitates, licet abſque Epiſcopi auctoritate inſtituantur,pias cenſeri,& inter pias cau-
50 ſas eſſe connumerandas: ſed conſtat de legatis ad pias cauſas nullam deduci Falcidiam, iuxta text.*in Authent. ſimiliter C. ad l.Falcidiam*, & in corpore vnde ſumitur *in authen. de Eccleſiaſticis titulis, §.ſin autem hæres,collat.9.& ex d.l.ſi quis ad declinandam*, ad finem, ibi, nulla falcidia in hac parte intercedente, cum ſimilibus: ex quibus ita hanc concluſionem tradunt ſcribentes omnes eiſdem locis, vt conſtat ex latiſſimè traditis per *Tiraq.de priuil. pia cauſa priuileg.26.Couar.in cap.Raynal.§.3. num.7.de teſtam.Coſt.in cap.ſi pater,verbo Trebellianica, à num. 13. Donel.in commentar.iuris ciuilis, lib.8. cap. 27. verſ. vtrum autem,Spinus in ſpeculo teſtamentorum,gloſ. 8. principali, num. 92.Surd.de alimentis tit.8.priuil.18. à num. 2. Peregr.de fideicommiſſ.art.3.à num.62.Gabr.lib.4. commun. tit. ad Trebellian.concluſ.11.Ceual.commun.contra commun.quæſt.155. Pichard.in princip.inſtitut.ad l.falcidiam num.42.& 69.Flores de Mena variar.lib.2. cap. 21. num. 190. Paul.Comitol. reſponſor.moral.lib.7.quæſt.10.num.3.Marta de Iuriſdict.par. 4.centuria 2.caſu 180. Merla in emporio iuris par.1.tit.5.in pralud.num.27.verſ.neque.*Ex quibus noſtram illationem ad confraternitates ita deducunt *Bal.Paul. Caſtrenſ.Soccin. Alex. Dec.*& alij quos refert,& ſequitur *Gabr.dict.tit. de pia cauſa,concl.1.num.8.*& poſt eum *Gutier. dict.cap.35. num. 12. & Flores de Mena vbi proximè.* Et in Hoſpitalibus *Felin. Barbat.* & alij, quos refert, & ſequitur idem *Gabr.d.tit.de pia cauſa,concl. 2. num. 16. Ioſeph. Ludouic. Peruſina deciſ.30.num.8. Flores de Mena d.quæſt.21.numer. 190.Valaſc.d.conſult.104.num.39. Maſcard.concl.869.num.*
51 *12.*Et in legatis pro alimentis *Lara in l.ſi quis à liberis, §.vtrum,num.17.ff.de liberis agnoſcendis, Surd. de aliment. tit.8.priuil.18.num.4.*Et in relictis pro ſtudio Theologiæ, iuris Canonici,aut Ciuilis, *Cau.dc. in tract. de vſufructu mulieri relicto,num.226.addentes ad Bart.in l.fideicommiſſa, §.Stichus,in fin. A.ff.de legat.3.Horat.Luti. in tract. de priuileg.ſchol.priuil. 1. Tiraq. in tract. pia cauſa,in præfat.verſ. item relictum cauſa ſtudij. Decian.conſil.14.num.12.lib.1.Carol.de Graſſis de effectib.cleric.in pralud.num.95.*

52 Vnde manifeſtè conuincitur ſententia,& fundamentum eorum, qui contrarium reſoluebant,ex ea ratione, quod confraternitates laca pia non ſint.vt voluere *Corneus,& Pariſius*,quos refert,& ſequitur *Menoch.d.remed. 15.recuperande,nu.34.* quod quidem non ſufficit:Quamuis enim ex dictis verum ſit confraternitates loca pia, ſeu religioſa non eſſe, ſunt tamen piis cauſis annumerandæ,at de omnibus piis cauſis falcidiam non deduci expreſsè decidit *Imperator in d. Authent.ſimiliter*, cum ſimilibus,immò ipſo iure *digeſt.*hoc priuilegium piis cauſis fuiſſe conceſſum contendit *Tiraq. dict.loco*,ſed melius per text.*in l.1.§.ad municipium,& in l.Titij,in princip.ff.ad l.falcidiam*,contra *Cuiac.*reſoluit *Coſta num.20.& Peregr. num.62.Donel.d.§.vtrum autem,dd.locis.* Vnde etiam ſuppoſita communi ſententia, quæ reſoluit ſimiliter ex fideicommiſſis vniuerſalibus, quæ ad pias cauſas relinquuntur,trebelianicam non deduci,vt docent *Bar.Bald. Salic.*& alij *in d. Authent. ſimiliter*, & plures, de quibus *Tiraquell.priuileg.27.*& poſt *Couar.conſ.119.vbi ſupra* communem eſſe vtriuſque iuris Doctorum ſententiam teſtatur *Coſta num.11.*& latè *Peregr.à num.62.dd. locis*: ſequitur etiam Trebellianicam deducendam non eſſe de huiuſmodi fideicommiſſo, ſi confraternitatibus relinquatur,vt poſt *Paul. Caſtrenſ.* notarunt *Maſcard. Valaſc. & Gutier.*proximè citatis locis.

Sexto infertur ad præſcriptionem rerum pertinen- 53
tium ad Hoſpitalia, & confraternitates, quæ Epiſcopi auctoritate inſtituta ſunt,tempus quadraginta annorum neceſſariò requiri: diximus enim huiuſmodi hoſpitalia, & Confraternitates Eccleſiaſtica cenſeri, & vti talia eorum bona piis gaudere priuilegiis, quæ rebus Eccleſiaſticis conceduntur; ſed conſtat res Eccleſiarum minori ſpatio, quam quadraginta annorum præſcribi non 54
poſſe,*cap.ad aures,cap.illud,cap.de quarta, cum multis ſimilibus, de præſcriptionibus*, igitur meritò hanc illationem deducunt *Abb.* per text. ibi *in cap.accedentibus notabili 2. de priuileg.*quatenus agens de præſcriptione contra Hoſpitalarios exigit hanc quadraginta annorum præſcriptionem,ſequuntur *Felin.in d.cap.de quarta,à num.2.Balb. de præſcription.prima par.quinta in princip. à num.5. Padil. in l.2.à num.45.Cod.de ſe uitutibus*,vbi *num.50.* nuncupatim agit de confraternitatibus,*Valaſc.d.conſult.105.num. 42. Reued.d.l.10.num.28.*contrarium expreſsè reſoluentes in Hoſpitalibus, & Confratrtis inſtitutis ſine Epiſcopi auctoritate,quia ex dictis profana ſunt,nec ſubinde Eccleſiæ gaudent priuilegiis,vt reſoluit; vltra præcitatos ſic intelligendus *Corne.conſ.119. num. 27. vol. 2.* & poſt eum *Modern. de iuriſdict. par. 4. centuria 2.caſu 113. num. 14.* nouiſſimè me citato in hoc loco *Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract.10.cap.4.quæſt.13.reſolut.3.verſ. quo etiam.*

Quæ ſententia, licet ex noſtra principali reſolutione 55
rectè deduci videatur, inaduertenter tamen *Abb.* & reliqui ad eius comprobationem adducunt text. *in d. cap. accedentibus*: Hoſpitalarij enim de quibus ibi, verè religioſi ſunt, nec dubium eſt bona, quæ ad ipſorum pertinent religionem, verè Eccleſiaſtica cenſeri. Quare melius probatur illatio ex eleganti deciſum text.*in authentica de Eccleſiaſt.tit.§.pro temporalibus,collat.9.*vbi expreſsè decidit contra Eccleſias, & alia loca venerabila ſolam quadraginta annorum præſcriptionem opponi poſſe, & addit deinde hoc ipſum generaliter ſeruandum eſſe in exactione eorum, quæ ad pias cauſas relinquuntur, ex quo vltra præcitatos ita notarunt plures alij, de quibus *Tiraquell.pia cauſa priuil.139. Couar.in regul.poſſeſſor.par.2. §.2.num.3.verſ.nec,Molin.de iuſtitia tract.2.diſput.72. verſ. hoc verò priuilegium*: Vnde abſurdum non erit,ſi quis dicat hoc priuilegio in materia præſcriptionis gaudere Hoſpitalia, & confraternitates ad pios vſus, ſiue cum Epiſc.auctoritate,ſiue abſque ea fuerint inſtituta; cùm enim iam ex dictis pateat Hoſpitalia, & confraternitates, in quibus pietatis opera exercentur, piis cauſis annumerari, quia defectus auctoritatis Epiſcopi efficit, ne religioſa ſeu Eccleſiaſtica ſint, non tamen impedit quominus piæ ſint ex text.*in dict.§.pro temporalibus*, generaliter hoc quadraginta annorum priuilegium concedens pro omnibus præſcriptionibus eorum, quæ ad pias cauſas relicta ſunt, non rectè communis videtur in hoc propoſito diſtinguere inter Hoſpitalia, & Confraternitates, quæ auctoritate Epiſcopi, vel ſine illa inſtituuntur, ſed in omnibus indiſtinctè debet admitti ex regula

dict.

ized by Google

dict. §. pro temporalibus, vt benè conſiderabat *Fulgoſius in l. omnes, num. 13. C. de ſacroſanctis Eccleſiis*, à quo titubans recedit *Padil. in d. l. 2. num. 46.* & audacius, & minus rectè *Valaſc. conſult. 105. num. 42. ad fin.* Ampliatúrque hæc reſolutio, vt procedat etiam, quando vna confraternitas contra alteram vult præſcribere, vt in vna Eccleſia contra alteram præſcribente probat text. *in d. cap. ad aures, & in d. cap. de quarta*, cum ſimilibus, de quibus *Tiraquell. dict. priuileg. 26. verſ. contrarium, Balb. num. 4. & Conar. num. 3. dd. locis.*

56 Septimo infertur Hoſpitalia, quæ Epiſcopi auctoritate fuerunt inſtituta, gaudére immunitate Eccleſiaſtica, ita vt delinquens ad illa confugiens ſecurus ſit, reſoluunt *Padil. in d. l. 2. num. 49. Conar. lib. 2. variar. cap. 20. num. 4. in fin. verſ. 3. conſtat, Rhenat. Cop. in lib. 2. Menaſticon, ſiue de iure cœnobiorum tit. 1. art. 27. Maſcard. de probat. concluſ. 869. num. 18. Farin. in praxi criminali, quæſt. 28. num. 36. Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 24. num. 32. & cap. 45. num. 18. & 19. Soar. de religion. tom. 1. in tractatu de locis ſacris, lib. 3. cap. 9. num. 9. Curia Philippica par. 3. §. 12. num. 1. Flores de Mena variar. lib. 3. quæſt. 21. num. 175. & ſeq. Valaſc. conſult. 105. nu. 43. Bobadil. in ſua politica lib. 2. cap. 14. num. 80. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 9. cap. 8. col. 1023. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo Eccleſia, num. 75. Nicol. Garc. de benefic. par. 5. cap. 1. num. 61. & 62. Camill. Borel. in ſumm. omnium deciſ. ſub tit. de his, qui ad Eccleſias confugiunt num. 64. Ludou. Miranda de Ordin. indic. quæſt. 16. art. 7. concl. 2. in fine.*

57 Ordinarij, vt ad rem redeamus, in petenda ratione ab adminiſtratoribus piorum locorum debent eſſe ſoliciti, ipſi enim adminiſtratores tam Eccleſiaſtici, quam Laici fabricæ cuiuſuis Eccleſiæ, etiam Cathedralis, Hoſpitalis, confraternitatis, eleæmoſinæ montis Pietatis, & quorumcunque piorum locorum rationem reddere tenentur ſingulis annis ſuæ adminiſtrationis, Ordinario, conſuetudinibus, & priuilegiis quibuſcumque in contrarium ſublatis, niſi ſecus fortè in inſtitutione, & ordinatione talis Eccleſiæ, ſeu fabricæ expreſsè cautum eſſet. Hæc ſunt formalia ferè verba *Concilij Trident. ſeſſ. 22. de reformat. cap. 9.* de cuius materia vide *Gutier. lib. 1. cap. 35. num. 19. cum ſeq. Flores variar. lib. 3. quæſt. 21. num. 180. cum multis ſequentibus, Stephan. Gratian. diſceptation. forenſ. cap. 395. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par. 3. collect. 714. Gonzal. ad regul. 8. Cancellariæ, gloſ. 5. num. 45. & gloſ. 29. num. 3. Modern. de iuriſdict. par. 2. cap. 18. num. 6. 9. & 10. Rota Roman.* apud *Farin. deciſ. 355. par. 1. tom. 1.*

58 De omnibus locis piis Epiſcopo ratio reddenda eſt ab adminiſtratoribus, ſiue ea ſint publica, ſiue priuata, Eccleſiaſtica, vel laicalia, refert deciſum *Armendar. in ad lation. ad Recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. num. 78.*

59 Poſſunt ab huiuſmodi adminiſtratoribus rationes adminiſtrationis exigi, donec coram eodem Ordinario doctum fuerit de inſtitutione, in qua ſecus expreſsè cautum ſit, prout deciſum refert *Modern. de iuriſdict. d. loco,*

60 & Epiſcopi valent laicos compellere ad executionem, vt tenent *Stephan. Gratian. Marchia deciſ. 189. dub. 2.* quem

61 refert *Aloyſ. Ricci. d. collect. 714. in fin.* Et hæc poteſtas tranſit in Capitulum Sede vacante, *Quarant. in ſumm. Bullarij, verbo Capitulum, verſ. 7. pag. 136. praxis Epiſcopal. par. 2. verbo Capitulum, §. 9.*

62 Si quis autem adminiſtrator piorum locorum videns ſe conſtrictum ad reddendam rationem ſuæ adminiſtrationis appellaret, licet admittatur appellatio, non propter hoc impeditur, aut ſuſpenditur executio, ita refert deciſum *praxis Epiſcopalis, par. 1. verbo Hoſpitale, §. 3. verſ. 6.me* citato in hoc loco *Homobon. dict. quæſt. 13. reſolut. 3.*

63 *verſ. aduertere.* Et quamuis tantùm ſemel in anno Epiſcopis videatur conceſſa poteſtas exigendi rationes à prædictis adminiſtratoribus, tamen pluries repeti poſſunt, præcipuè quando Epiſcopo conſtiterit illas dolosè reddıtas fuiſſe, vel quando redditio non fuit finalis, & plena cum reſtitutione reliquorum, ita *Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici reſolut. 134. in 2. edit.*

De confraternitate illa, quæ Montis Pietatis dicitur, 64 cuius meminit *Concilium Tridentinum, dict. cap. 9.* multa tradunt Doctores, quos plena manu refert *Cened. ad Decretal. collect. 41. num. 2.* apud quos videre poteris latiſſimè de illius materia, de qua ad præſens tractare non eſt meum, ex modernioribus conſulito *Petr. Gregor. de Republ. lib. 13. cap. 16. à num. 9. Baptiſtam Gemina. de vſuris, comment. 3. §. 3.* plenè *Perez. de Lara, de Capellaniis, lib. 1. cap. 23. Quarantam in ſumma Bullarij, verbo Montis pietatis, Bonacin. de contract. diſput. 3. quæſt. 3. puncto 12.* & melius quam omnes de illius validitate, & occurrentibus dubiis tractarunt ex religioſiſſimis Patribus Societatis Ieſu, *Toletus in inſtructione Sacerdotum, lib. 5. cap. 38. num. 5. Valent. tom. 3. diſput. 5. quæſt. 23. puncto 4. Ban. quæſt. 78. art. 4. ad finem, Molin. de iuſtitia, tractatu 2. diſput. 325. Laſſi. eodem tractatu lib. 2. cap. 20. dub. 23. Rebell. de obligat. iuſtitiæ par. 2. lib. 8. quæſt. 13. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 3. quæſt. 35. Azor. inſtitut. moral. par. 3. lib. 5. cap. 8. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitentialis, lib. 25. num. 207. Salas de contract. tractatu de vſur. dub. 33. num. 3.*

Cætera de viſitatione ſi ſcire cupias, conſule *Doct. in c.* 65 *1. de cenſibus, lib. 6. Panin. in tract. de Viſitatione, qui & baculus paſtoralis inſcribitur, Petr. Subert. de cultu Vineæ, Socinum de viſitatione, Fuſcum de viſitatione, Paulum Salodium in praxi compendioſa de viſitatione, Felicianum Comenſem in manuali viſitatorum, Matthæum Soarez. Luſitan. in praxi viſitationum, Altamiranum de viſitatione, Alphonſ. à Villadiego in ſpeculo viſitationum, Anib. Roccæ de viſitatione.*

SVMMARIVM.

1 *Prædicationes populo facere præcipuum Epiſcoporum munus eſt.*

2 *Prædicatio Epiſcopo non conceditur extra ſuam diœceſim, cum poſſit prohiberi ab Ordinario loci.*

3 *Priuilegium Epiſcoporum, vt per vniuerſum mundum poſſint prædicare intelligitur, niſi in alienis diœceſibus prohibeantur ab Epiſcopis locorum.*

4 *Prædicationis munus ſi Epiſcopi impediti populo facere non valent, ad illud ſalubriter exequendum viros aſſumere debent.*

5 *Prædicatorum deputandi munus ad Epiſcopum pertinet impeditum aliqua cauſa ex relatis in cap. inter cætera de offic. Ordi.*

6 *Prædicatoris electio, & deputatio ad ſolos Epiſcopos in eorum Cathedralibus ſpectat, nulla habita ratione cuiuſcunque conſuetudinis, etiam immemorialis.*

7 *Capitulum in electione concionatoris in Eccleſia Cathedrali nihil poteſt.*

8 *Prædicatores pro Eccleſiis ſuæ diœceſis à ſolo Epiſcopo abſque Capituli conſenſu deputari poſſunt.*

9 *Prædicatoris munus obire per ſe volentes, qui animarum curam habent, non debent prohiberi.*

10 *Prædicator pro ſola obligatione concionandi poteſt exigere pretium, locando libertatem ſuam.*

11 *Prædicatores deputandi ſunt impenſis eorum, qui eos præſtare tenentur, vel ſolent.*

12 *Conſuetudo vbi viget, quod populus ſoluat concionatori, eſt ſeruanda.*

13 *Prædicatorum ſolita merces nulla ex parte à penſionarijs eſt exigenda, atque minus ſi populus hos ſumptus facere ſolebat.*

14 *Prædicatoribus mercedem ſolitam exhiberi communitas dare debet, ſi ex conſuetudine immemorialis conſtat eam olim fuiſſe illis exhibitam.*

15 *Prædicator pro quadrageſima quorum expenſis ſit cõducendus quando dubitatur, debet Epiſcopus interim proprio ſumptu conducere illum.*

16 *Parochus quando nullum adeſt ſolitum, nec conſuetudo ſi habeat ruditus ſufficientes, ſoluere tenetur prædicatori; ſi*

vero

vero ſit pauper, tunc tenebitur populus.

17 *Prædicatores Regulares prædicare volentes in Eccleſiis ſui ordinis debent à Superioribus de vita, moribus, & ſcientia examinati, & approbati, & obtenta ab eis licentia, cum ea perſonaliter ſe coram Epiſcopo præſentare, & ab eo benedictionem petere.*

18 *Regulares prædicare volentes in Eccleſiis, quæ ſui ordinis non ſunt, vltra licentiam ſuorum Superiorum, etiam Epiſcopi licentiam impetrare coguntur.*

19 *Regulares quando in Eccleſiis ſuorum ordinum prædicare volunt, obtenta ſuorum ſuperiorum licentia, debent ab Epiſcopo petere benedictionem, ſi tamen eam minimè obtinuerint.*

20 *Regulares prædicatores quando in Eccleſiis ſuorum ordinum inuitis, aut contradicentibus Epiſcopi prædicare non poſſint, oſtenditur.*

21 *Prædicatori idoneo non eſt deneganda licentia prædicandi, nec poteſt eum Ordinarius ad libitum, & ſine rationabili cauſa ſuſpendere à prædicatione.*

22 *Prædicatorem ſi Epiſcopus ſuſpendat non tenetur cauſam exprimere quare ad hoc prohibendum moneatur.*

23 *Prædicatores Regulares an poſſint de doctrina examinari ab Epiſcopis, oſtenditur.*

24 *Regulares in Eccleſiis, quæ ſuorum ordinum non ſunt abſque Epiſcopi licentia prædicatores, non ab eo, ſed à ſuis Superioribus puniri debent.*

25 *Parochus, vt in ſua Eccleſia prædicetur poteſt dare licentiam approbatis ab Ordinario.*

26 *Parochus pro duabus, aut tribus vicibus poteſt impunè prædicandi licentiam concedere alicui viro docto, & noto Regulari, ſine ſecularis nondum præſentato coram Epiſcopo, ſaltem ſi ſemel fuerit approbatus ab aliquo Ordinario, & Epiſcopatus conſtitutio, non prohibeat.*

27 *Religio Societatis Ieſu habet priuilegium, vt ſui prædicatores ab aliquo Ordinario ſemel approbati, & à ſuis Superioribus deputati, poſſint prædicare verbum Dei, non repugnantibus Curatis in oppidis & locis, vbi non adeſt Epiſcopus.*

28 *Regularis poteſt Epiſcopus interdicere ne prædicet licentia non petita, etiam non reddita cauſa.*

29 *Conſtitutiones Pij V. quibus conceſſum erat regularibus, vt irrequiſito, & contradicente Epiſcopo prædicare poſſent, per Gregorium XIII. reuocata, & ad terminos iuris, & Concilij Trident. reducta fuerunt.*

30 *Prædicare debent, vel facere prædicare Epiſcopi tempore quadrageſimæ, & Aduentus Domini.*

31 *Epiſcoporum arbitrio relinquitur an tempore quadrageſimæ, & aduentus quotidie, vel tribus diebus in hebdomada, vel minus prædicandum ſit.*

32 *Correctores ciuitatum facere poſſunt, etiam renitente Vicario generali, vt ſaltem omnibus diebus Dominicis, & ſolemnibus feſtis populo prædicatio fiat.*

33 *Profeſſionem Fidei exigere debent Ordinarij à Regularibus antequam officium prædicandi aſſumant.*

34 *Parochiæ ſuæ intereſſe vnuſquiſque tenetur pro audienda prædicatione, ſi commodè id fieri poteſt.*

35 *Populus admonendus eſt, vt diebus Dominicis, & feſtis maioribus frequentet ſuas Parochias, excommunicandus tamen non eſt, ſi admonitioni non paruerit.*

36 *Populum non poteſt Ordinarius cogere mulctis, vel pœnis ire ad audiendum ſacram concionem, & Miſſam in Eccleſia Parochiali.*

37 *Doctrinam Chriſtianam, & Fidei rudimenta pueris in ſingulis Parochiis Dominicis & aliis feſtiuis diebus edocendam meminit Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 4. in fine.*

38 *Ordinarius an poſſit mulctis & pœnis cogere pueros ad diſcendam doctrinam Chriſtianam, oſtenditur.*

39 *Fidei rudimenta, ad quæ tenemur ſub peccato mortali, qualia ſint, oſtenditur.*

40 *Abſoluendus an ſit ille, qui orationem Angelicam, & Dominicam, Symbolumque Fidei, ac præcepta Decalogi ediſcere non curat.*

41 *Matrimonium ne contrahant an poſſint impediri illi, qui orationem ſaltem Angelicam, & Dominicam non didiſcerint.*

42 *Prædicationis munus committi poteſt Sacerdoti, aut alijs duobus ſacris Ordinibus inſignitis.*

43 *Declaratur cap. audiuimus 16. quæſt. 1.*

44 *Prædicare non eſt actus proprius alicuius Ordinis, ſed potius iuriſdictionis.*

45 *Prædicandi munus per Epiſcopum committi poteſt etiam clerico, qui non ſit in Sacris conſtitutus.*

46 *Prædicatio tempore cuiuſcunque interdicti licita eſt.*

47 *Prædicatores verbi Dei quales eſſe debeant, oſtenditur.*

48 *Prædicatoribus errores, aut ſcandala diſſeminantibus in populum, quamuis Regulares ſint, poteſt Epiſcopus prædicationem interdicere, etiam in ſuis monaſterijs.*

49 *Contra prædicatores etiam Regulares hæreſes prædicantes procedit Epiſcopus.*

EPISCOPO PRÆDICANDI MVnus quando incumbat.

ALLEGATIO LXXVI.

MAXIMVM ac præcipuum munus Epiſcopi eſt 1
prædicationis officium, & docendi munus, quod oſtendit Apoſtol. dum ſcribens ad Titum Epiſcopum ait: Prædica verbum, inſta opportunè, importunè, argue, obſecra, increpa, & poſt pauca. Opus, inquit, fac Euangeliſtæ, miniſterium tuum imple. Chriſtus quoque Apoſtolos ſuos, quos conſtituit Epiſcopos mittens in mundum vniuerſum prædicare iuſſit Euangelium omni creaturæ, neque id tantum, ſed docere etiam omnes gentes, ea, quæ pertinent ad ſalutem. Hinc Euariſtus Papa *in cap. ſicut vir. 7. quæſt. 1.* ſic ait. Epiſcopus debet opportunè, & importunè, atque ſine intermiſſione Eccleſiam docere, & illa cum tanta reuerentia eius doctrinam ſuſcipere debet, eúmque diligere, vt legatum Dei, & præconem veritatis. Vnde idem Summus Pont. *in cap. Diaconi il 2. 93. diſt.* prædicanti Epiſcopo ſeptem Diaconos inſtituit, qui eum, dum Euangelicæ prædicationis officio fungeretur, diligenter cuſtodirent, eique prædicanti aſſiſterent propter honorem verbi Dei, & propter teſtimonium veritatis, nam ſecundum Apoſtol. *ad Timoth.* . . . . oportet Epiſcopum teſtimonium habere bonum ab iis, qui foris ſunt, vt non in opprobrium incidat. Vnde *& ad Titum* . . . . verbum inquit Epiſcopi ſanum opus eſſe, & irreprehenſibile, vt is, qui ex aduerſo eſt vereatur nihil mali inueniens quod opponere valeat, & obſeruat *gloſ.* verbo præſumat *in cap. nullus Epiſcopus de conſecrat. diſtinct.* 1. quod Mitram, & baculum debet habere Epiſcopus cum prædicat, quia tunc allegat cauſam Dei apud populum.

Eſt igitur prædicationis munus præcipuum Epiſcopi 2
cap. Epiſcopus il 3. 88. diſt. Concil. Trident. ſeſſ. 5. de reformat. cap. 5. Campan. in diuerſorio Iuris Canon. rub. 12. cap. 13. num. 13. intra ſuam ſcilicet diœceſim, extra illam enim non conceditur ei prædicatio, cum poſſit prohiberi ab Ordinario, cuius eſt diœceſis, ita declaratum fuiſſe per *Clementem Octauum* referunt *Piaſeg. in praxi nona Epiſcop. par. 2. cap. 3. num. 16. Fuſch. de viſitat. lib. 2. cap. 10. num. 23. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curia Archiepiſc. Neapol. deciſ. 180. par. 2. & in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 543. in 1. edit. & reſolut. 465. per totam in 2. edit. Campan. dict. cap. 13. num. 7. in princ. Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 393. à num. 9.* vbi *num.* 11. reſoluit, quod priuilegium Epiſcoporum, vt per vni- 3
uerſum mundum poſſint prædicare iuxta illud *Matt. 9. Marci vltim. in cap. in nouo, diſt. 21.* intelligitur, niſi in alienis diœceſibus prohibeantur ab Epiſcopis locorum, quaſi poteſtas prædicandi ſit intelligenda in proprio populo,

populo, non in alieno, *Fuſch.dict.cap.*20. *numer.* 23. *in fine.*

4 Si vero Epiſcopi, Archiepiſcopi, Primates, vel alij Eccleſiarum Prælati legitimo detineantur impedimento, tunc viros idoneos ad ſanctæ prædicationis officium ſalubriter exequendum, potentes in opere,& ſermone, aſſumere debent, qui plebes ſibi commiſſas, verbo ædificent, & exemplo, iuxta *cap. Epiſcopus nullam*,88. *diſtinct.& Concil. Trid.ſeſſ.*5. *de reform.cap.*2. *& ſeſſ.* 24. *de reform.cap.*4. ex quibus duobus *Concilij Trident.* decretis, teneri etiam hoc munus per ſe, vel per alios exequi Archipreſbyteros, plebanos, & quoſcumque alios Parochiales,vel aliàs curam animarum habentes,Eccleſias quouis modo obtinentes, edocemur, quinimò,& in eos contemnentes hoc adimplere etiam in exemptos excandeſcere valeant ſupradicti Epiſcopi, tanquam Delegati Apoſtolici, in eiſdem capitibus ſtatuitur, quibus etiam ea adhibetur cautio, ne quis Regularis, aut ſecularis concionetur, niſi examinatus, probatus, & prædicandi licentiam adeptus, *Aloyſ.Ricc.in praxi aurea reſolut.* 290. Nam prædicans ſine licentia Epiſcopi in excommunicationem incurreret, *cap.excommunicamus,tl primo*, §. *quia vero,de hæret.Rondina in promptuario recept. ſent.tom.*1. *tit.* 17.*num.*24

5 Munus deputandi prædicatorem ad Epiſcopum pertinet impeditum aliqua cauſa ex delibatis in *cap. inter cætera*, *de off. ord.* niſi in contrarium ſit conſuetudo ab immemoriali tempore, ita deciſum referunt *praxis Epiſcopalis par.* 1. *verbo prædicatio*, §.7. *Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici par.*1.*cap.*8.*ſub num.*4. *Armendar.in addit. ad recopil. legum Navarræ libr.*4. *titul.*30. *lib.*3. *de prædicatoribus ſacræ Scripturæ*, *num.*2.*Campan.d.cap.*13. *num.*14.

6 Electio tamen, & deputatio prædicatoris ad ſolos Epiſcopos in eorum Cathedralibus Eccleſiis ſpectat, nulla habita ratione cuiuſcumque conſuetudinis, etiam immemorialis,qua talis deputatio Capitulo,vel Epiſcopo, vnà cum Capitulo,ſiue de eius conſilio,aut cuiuis alteri competeret: in aliis vero Eccleſiis non eſt ſublata immemorialis conſuetudo nominandi, vel præſentandi prædicatorem pro illis Eccleſiis deciſum refert *Armend.*

7 *dicto loco num.* 11. *&* 15. *&* 18. Et ita Capitulum in electione cócionatoris in Cathedrali nihil poteſt, *Armend.*

8 *num.* 21. Et pro aliis Eccleſiis à ſolo Epiſcopo abſque ipſius conſenſu deputari poſſunt huiuſmodi prædicato-

9 res, *Armend.num.*2.Et ſi curatores animarum per ſe volunt munus prædicatoris obire, non debent prohiberi *Armend.num.*20.

10 Et cum concionator poſſit pro ſola obligatione exigere pretium locando libertatem ſuam, vt reſoluunt *Vgolin.de ſimonia tab.*1.*cap.*9.§.1.*num.*6.*&* §.2.*num.* 3. *& cap.*44. §.2.*num.*19. *in fine*, *Cardin.Tolet.in ſumm.lib.*5.*cap.* 88. *num.*6. videndum eſt quis debeat expenſas ſubmini-

11 ſtrare,& quidam per *Conc.Trid.dict.cap.*4. ibi,vel tenentur, vel ſolent, aperte fatetur deputandos prædicatores impenſis eorum, qui eos præſtare, vel tenentur, vel ſolent; quod etiam pro Eccleſiis Cathedralibus intelligendum dicit deciſum *Armendar. dicto loco num.*27. Tamen in optione Epiſcoporum eſt vtrum ipſi malint prædicatores eligere, aut deputare, quando populus illos, etiam ab immemorabili tempore, eligere, & nominare conſueuiſſet, vel prædictam nominationem ex immemoriali conſuetudine relinquere, ita tamen, vt ſi Epiſcopus electionem, deputationemque prædicatoris facere voluerit, populum ad erogandas eleemoſynas non compellat,ſin vero populum prædicta facultate erigendi prædicatorem Epiſcopus vti ſinat, eundem populum cogere poterit ad eas expenſas & eleemoſynas prædicatori præſtandas, quas ipſe populus in hanc cauſam præſtare ſolitus eſt,refert deciſum *Armend.d.loco numer.* 11.*&* 17.

12 In Eccleſiis vero inferioribus, vbi viget conſuetudo, quod populus ſoluat concionatori, ea eſt ſeruanda, niſi forſan facultas nominandi prædicatorem vniuerſitati ab immemoriali tempore competeret, & Epiſcopus talem nominationem ſibi vendicauerit,ita deciſum refert *Armendar.dict.loco num.*22. Et merces,quæ prædicatori- 13
bus tribui ſolet,nulla ex parte à penſionariis eſt exigenda, atque eò minus ſi populus hos ſumptus facere ſolebat,idem *Armendar.num.*23.Si ex publico ciuitatis ærario cócionatori ſolent eleemoſynæ dari, ea conſuetudo ſeruanda eſt, *ibid. num.* 24. Sic etiam prædicatoribus 14
mercedem ſolitam exhiberi communitas dare debet, ſi ex conſuetudine immemoriali conſtat eam olim fuiſſe illis exhibitam, refert deciſum *Galet. in Margarita caſuum conſcientiæ*, *verbo prædicatores*, 1. Dum eſt dubium, 15
quorum expenſis ſit conducendus concionator pro quadrageſima, debet Epiſcopus interdum proprio ſumptu conducere illum, deciſum referunt *praxis Epiſcop. par.* 1. *verbo prædicatio*, §. 7. *Armendariz dicto loco numer.* 4. Si vero nullum adeſt ſolitum, nec conſuetudo, ſoluet parochus ſi habeat redditus ſufficiétes,nam cum ſit propriú onus ipſius parochi per ſeipſum, vel alium idoneũ verbum Dei prædicare,tenetur, vt in *Concil. Trid.d.cap.* 2. ſi per ſeipſum non poteſt, debet per alium propriis expenſis ſupplere: Si verò parochus eſt pauper, qui ex 16
redditibus, & emolumentis Eccleſiæ expenſas neceſſarias prædicatori ſubminiſtrandas ſuſtinere non poſſit, tunc populus tenebitur, cum ſit rationi conſonum, quod Prædicatores tali caſu ab iis,quibus ſeminant ſpiritualia, temporalia merant *Paul.*1.*ad Corinth.cap.*7.*cap. cum ex officij, circa finem, de præſcript.*

Prædicatores Regulares prædicare volentes in Ec- 17
cleſiis ſui Ordinis debent à Superioribus de vita, moribus, & ſcientia examinari,& approbari,& obtenta ab eis licentia, cum ea perſonaliter ſe coram Epiſcopo præſentare, & ab eo benedictionem petere, ſine qua illis prædicare non conceditur, *Concil. Trid.ſeſſ.*5. *de reform.cap.*2.ibi,cum qua licentia perſonaliter coram Epiſcopis ſe præſentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant. Quod ſi in 18
Eccleſiis, quæ ſui Ordinis non ſint, prædicare velint, vltra licentiam ſuorum Superiorum, etiam Epiſcopi licentiam impetrare cogantur, ſine qua nullo modo valent prædicare in Eccleſiis non ſui Ordinis, ex diſpoſitione *Concilij Trid.dict.cap.*2. ibi, In Eccleſiis vero, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, vltra licentiam Superiorum, etiam Epiſcopi licentiam habere teneantur, ſine qua in ipſis Eccleſiis non ſuorum Ordinum nullo modo prædicare poſſunt, ipſam autem licentiam gratis Epiſcopi concedentes, reſoluunt *Vgolin.de poteſtate Epiſcopi cap.* 42. §.2. *numer.* 4. optimè *Miranda in manuali Prælatorum,quæſt.* 50. *artic.* 2. *Campanil. in diuerſorio iuris Canon. rubr.*12. *cap.*13. *à num.*6. *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut.* 290. *Honoben. de examine Eccleſiaſtico tract.* 2. *cap.*3.*quæſt.*36.

Super quo reperi deciſum Regulares in Eccleſiis ſuo- 19
rum Ordinum prædicare volentes, non teneri ab Epiſcopo licentiam obtinere, ſed tantum à ſuis Superioribus de vita, moribuſque, & ſcientia examinari, & approbari debere, ac ab eis habere licentiam, & cum ea ſe perſonaliter coram Epiſcopo præſentare, ab eoque petere benedictionem, tametſi eam minime obtinuerint, referunt *Armend.in addit. ad recopil.legum Navarræ lib.*2. *tit.*18. *l.*7.*de religionib.num.*56. *Fr.Enman.quæſt.Regular.tom.*3.*quæſt.*32.*art.*5. *Aloyſ.Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep.Neapol.deciſ.*219.*par.*2.*& in praxi fori Eccleſiaſt. reſol.* 633.*in* 2. *edit. Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo licentia*, *Reginald. in praxi fori pœnitent. libr.* 18. *numero* 123.

Prædicatores Regulares, etiam in Eccleſiis ſuorum 20
Ordinum inuitis, aut contradicentibus Epiſcopis,prædicare non poſſunt, vt probat *Concil. Trid. ſeſſ.* 24. *de reform.*

reform. cap. 4. vbi dicitur ne vllus ſecularis, ſiue regularis, etiam in Eccleſiis ſuorum Ordinum contradicente Epiſcopo prædicare præſumat, *Campanil. dict. cap.* 13. *num.* 8. *Miranda d. quæſt.* 50. *art.* 3. *concluſ.* 1. vbi dicit ſupradictum decretum de non prædicando contradicente Epiſcopo, quoad Regulares intelligendum eſſe ad limitandum de illo tempore, & hora, qua Epiſcopus prædicare voluerit, aut coram ſe facere ſolemniter prædicari, non vero aliàs, ne ſibi ipſi contraire videatur, dum primo ſcilicet *ſeſſ.* 5. *de reform. cap.* 2. concedit prædicatores Regulares prædictos in Eccleſiis ſuorum Ordinum cum ſola Epiſcoporum benedictione poſſe prædicare, etiam non habita expreſſa licentia: poſtmodum vero in prædicto decreto præcipitur, vt non præſumant prædicare, etiam in Eccleſiis ſuorum Ordinum con-
21 tradicente Epiſcopo. Si præſentatus Ordinario fuerit prædicator idoneus, iuxta *cap.* 2. *ſeſſ.* 5. *de reformat.* non eſt ei deneganda licentia, nec poteſt Ordinarius ad libitum, & ſine rationabili cauſa ſuſpendere à prædicatione: ita *Armendariz in additionibus ad recopil. legum Nauarræ, lib.* 4. *titul.* 10. *l.* 3. *de Prædicatoribus, numer.* 8.
22 & 9. Si tamen ſuſpendat non tenetur cauſam exprimere, quare ad hoc prohibendum moueatur, prout referunt deciſum *Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici part.* 1. *cap.* 8. *numer.* 9. *Campanil. dict. cap.* 13. *numer.* 8.

23 Dubitatur tamen an Regulares concionatores poſſint ab Epiſcopis examinari de doctrina; in qua quæſtione *Henriq. in ſumma libr.* 10. *capit.* 23. *in commento liter. L*, tenet Epiſcopos poſſe examinare Regulares ad Ordines, Confeſſiones, & conciones, cui reſolutioni ſtipulari videtur *Fr. Emman. quæſtionum Regularium tom.* 2. *quæſt.* 32. *art.* 6. dum vult Regulares ſemel ab vno Ordinario approbatos fore iterum approbandos, ſi rurſus prædicare velint: Ex quibus verbis oſtendit non modo illos eſſe approbandos, ideſt examinandos circa doctrinam, verum etiam inſuper denuò examinandos. Verum quamuis Epiſcopi interdum examinent prædicatores, & iuxta *Concil.* examinare eos poſſint, ſi idem ſit ferendum iudicium omninò de Confeſſoribus, ac de Prædicatoribus, non tamen id ex verbis *Concil. Trid. dict. cap.* 2. colligitur, quin vero contrarium; nam prædicatorum examen de vita, moribus, & ſcientia Superioribus committitur, ſeu potius de iure ſupponitur eſſe commiſſum, quo peracto examine, & approbatione facta, & licentia ab eiſdem conceſſa dicitur, quod etiam in Eccleſiis ſuorum Ordinum prædicare non poſſint, priuſquam cum eadem licentia perſonaliter coram Epiſcopis ſe præſentent, atque ab eis benedictionem petant, vbi nulla fit mentio, vt ſatis conſtet, de examine ab Epiſcopis faciendo, ſed ſolummodo de benedictione petenda: ita *Miranda dict. quæſt.* 50. *art.* 2. *concl.* 1. *in med. Et Concil. dicto loco* non inficit conſuetudinem in contrarium fortè exiſtentem, ideo ſi alicubi longo vſu obtentum eſſet examinari circa doctrinam prædicatores omnes, etiam Regulares, ſeruari poterit, vt reſoluit *Campan. d. cap.* 13. *num.* 9.

24 Prædicatores Regulares in Eccleſiis, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, abſque Epiſcopi licentia prædicantes, non ab eo, ſed à ſuis Superioribus puniri debent, prout deciſum referunt *Zerola in praxi Epiſcop. verbo excommunicato cauſa materiali*, §. 4. *Piaſeg. in ſimili praxi par.* 2. *cap.* 3. *numer.* 41. *verſ. prædicans, Quaranta in ſumma Bullarij verbo priuilegia Regularium, Campan. d. cap.* 13. *num.* 10. Hodie ex nouiſſima Conſtit. S.D. Greg. XV. incip. Inſcrutabile ſub Dat. nonis Februarij 1622. aliter ſe habet, eius autem verba ſunt, quæ ſequuntur. Ac demum habeat Epiſcopus tanquam dictæ Sedis delegatis auctoritatem coercendi, ac puniendi quoſcumque exemptos tam ſeculares quàm Regulares, qui in alienis Eccleſiis, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, abſque Epiſcopi licentia, & in Eccleſiis ſuis, aut ſuorum Ordinum non petita illius benedictione, aut ipſo contradicente prædicare præſumpſerint.

Parochus vt in ſua Eccleſia prædicetur, poteſt dare 25
licentiam approbatis ab Ordinario, vt refert deciſum *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo parochus*, 3.

Alicui vero viro docto & noto, Regulari, ſiue ſecula- 26
ri, nondum præſentato coram Epiſcopo licentiam prædicandi, poteſt parochus præſtare pro duabus, aut tribus vicibus, nec ſic prædicans peccatum committeret mortiferum, quod iuxta *cap. excommunicamus*, §. *quia vero, de hæreticis*, patraret quis ſi ſine legitima facultate concionaretur, ita *Nauar in manuali cap.* 25. *numer.* 141. *Henriq. in ſumma lib.* 7. *cap.* 16. *propè finem*, & *cap.* 28. §. 8. *verſ. parochus, Fr. Emman. quæſt. Regular. tom.* 3. *quæſt.* 32. *art.* 1. *Campan. d. cap.* 13. *num.* 11. *Miranda d. quæſt.* 50. *art.* 4. *concl.* 1. Saltem ſi prædicator ſemel fuerit approbatus ab Ordinario, & Epiſcopatus conſtitutio non prohibeat *Poſſeuin. de officio Curati cap.* 3. *num.* 4. Sed quia hoc ipſum 27
fieri poſſit ex ſpeciali priuilegio, abſque illo non eſſe admittendum probabilius duco: nam Gregorius XIII. conceſſit Societati IESV, quod huius Sacræ Religionis Confeſſarij, ac Prædicatores ab aliquo Ordinario ſemel approbati, & à ſuis Superioribus ad huiuſmodi munera deputati, quandocumque ſiue mari, ſiue terra iter faciunt, poſſint, non repugnantibus tamen Curatis parochialium Eccleſiarum, verbum Dei prædicare, & quorumcumque Chriſti fidelium Confeſſiones audire, dummodo id non faciant in oppidis, aut locis, in quibus Ordinarij exiſtunt, nili eorum licentia deſuper obtenta, refert *Fr. Emman. quæſt. Regular. tom.* 3. *quæſt.* 32. *art.* 6. vbi in fine dicit illo priuilegio frui prædicatores Ordinum Mendicantium, & alij, qui cum ipſis communicant in priuilegiis conceſſis, & concedendis.

Poſſe Epiſcopum interdicere Regulari ne prædicet 28
licentia non petita, etiam non reddita cauſa deciſum referunt *Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici par.* 1. *cap.* 8. *num.* 9. *praxis noua Epiſcopalis par.* 2. *cap.* 3. *num.* 41. *verſ. ſi item.* Et licet Pius V. conſtit. ſua incip. *Ad hoc* 29
nos Deus, de anno 1571. *die vero* 22. *Septembris*, quam refert *Quaranta verbo priuilegia Regularium, pag.* 537. regularibus conceſſerit, vt irrequiſito & contradicente Epiſcopo prædicare poſſint, in multiſque aliis contra *Concil. Trident.* decretum, tum illa conſtitutione, tum & alia incip. *Et ſi mendicantium de anno* 1567. 17. *Kal. Iul.* quam refert idem *Quaranta dict. verbo priuilegia Regularium pagin.* 527. & alia incip. *Ex ſuperna, eiuſdem anni* 7. *Kalendas Septembris*, itemque alia incip. *Ad exequendum eodem anno Kalendis Nouembris*, cum ipſis Regularibus diſpenſauerit pariterque inter omnes Regulares, tam Mendicantes, quàm non Mendicantes eadem priuilegia, & declarationes communicauerit, illa tamen omnia per *Greg. XIII.* reuocata, & ad terminos iuris, & *Concilij Trid.* reducta fuerunt conſtitut. ipſius *Gregorij* incip. *In tanta rerum & negotiorum mole, pub. Romæ Kalendis Martij anno* 1572. quam refert idem *Quaranta in ſumma Bullarij verbo priuilegia Regularium, pag.* 539. & quamuis idem *Gregorius* poſtmodum priuilegia Mendicantium confirmauerit, cum clauſula (nullis contrariis, etiam ſuis obſtantibus) in ipſis tamen confirmationis litteris appoſita eſt alia clauſula (in quantum decretis Concilij Tridentin. non ſunt contraria) ita quod nec poſteriores confirmationes reualident dicta decrata Pij V. in quantum aduerſantur Concilio, quam clauſulam etiam alij Pontifices in ſimilibus ſuis confirmationibus ſemper apponi voluerunt, vt ex ipſarum confirmationum tenore recognoſcere licet.

Epiſcopi tempore Quadrageſimæ, & Aduentus Do- 30
mini prædicare debent, vel prædicare facere, vt probat *Concil.*

Concil.ſeſſ.24.de reformat.cap.4. ibi, tempore autem ieiuniorum, quæ verba referuntur tantum ad tempus quadrageſimæ, & Aduentus, non autem ad vigilias, in quibus illud prædicandi præceptum non eſt, prout refert deciſum *Armendar. dict. loco numer.* 28. *&* 29. vbi
31 *numer.* 31. aſſerit etiam deciſum per dictum *cap.*4. relinqui arbitrio Epiſcoporum an tempore Quadrageſimæ, & Aduentus quotidie, vel tribus diebus in hebdomada, vel minus illis tribus diebus prædicetur. Quoad Aduentum Domini hodie tantum tam in hac Romana Curia, quàm in Portugaliæ Regno, Dominicis, feſtiſque diebus prædicare video. In quadrageſima vero in illo Regno ſingulis diebus per loci Eccleſias diſtributis excepto Sabbato prędicatur. In hac vero Curia in vnaquaque Parochiali Eccleſia ſingulis quibuſque diebus Sabbato excepto verbi Dei prædicatio habetur. Verum in aliis temporibus, ſaltem omnibus Dominicis & ſolemnibus diebus feſtis prædicandum eſt, vt diſpo-
32 nit *Concil.Trid.dict. cap.*4. Et poſſunt Correctores Ciuitatum facere, etiam renitente Vicario generali, vt ſaltem omnibus diebus Dominicis, & ſolemnibus feſtis populo prædicetur, vt tenent *Bob.dict.in ſua politica lusit. 2.cap.*18. *num.*194.*Iur. K. Fr. Emman.Reg.tom.*2. *qu.*62. *art.*19.

33 Ordinariis conceſſum eſt, vt à Regularibus, antequam officium prædicandi aſſumant, profeſſionem Fidei exigant, prout referunt deciſum *Franc. Leo in th.ſauro fori Eccleſ.p.*1.*cap.*9.*num.*8. *Camp d. cap.*15.*num.*8. *Armend. d.loco num.*37. vigore tamen *Bullæ Pij V.* de profeſſione Fidei facienda Regulares concionatores non tenentur facere profeſſionem Fidei antequam prædicandi munus aſſumant, poteſt tamen Ordinarius, quo tempore ſolet prædicandi licentiam concedere, ab eiſdem exigere hanc Fidei profeſſionem, ſi tamen videbitur ſibi expedire, refert deciſum *Armend.d.loco num.*35.

34 Pro audienda prædicatione tenetur vnuſquiſque parochiæ ſuæ intereſſe, ſi commodè id fieri poteſt, ex diſpoſitione *Concil.Trid.d. cap.*4. ibi, moneatque Epiſcopus populum diligenter, &c. Ita *praxis Epiſcopalis par.* 2. *verbo prædicatio*, §. 4. *Scar. de religione tom.* 1. *libr.* 2. *cap.*16. *numer.* 5. *Azor. inſtit. moralium p.*1. *libr.*7. *cap.*3. *quæſt.*7.*& lib.*12. *cap.*2. *quæſt.*1. *verſ. deinde*, & ita populus admonendus eſt, vt diebus Dominicis, & feſtis maioribus frequentet ſuas parochias, excommunicandus tamen non eſt, ſi monitioni non paruerit, prout refert deciſum *Armendar.dict.loco num.*33. Et hanc opinionem quod Epiſcopus fundat intentionem ſuam ſuper quarta decimarum, de Iure debita firmauit *Rot.deciſ.*31.*num.*5.*p.*2. *diuerſ.*& nouiſſimè *in Nouarien. decimarum* 7. *Maij* 1617. coram *R.D.meo Pirouano.*

35 Nec obſtat quod ſupradicta opinio bene procedit contra Rectorem, à quo Epiſcopus exigere debet ſuam canonicam portionem, non autem contra parochianos incolas, qui tenentur reſpondere de decimis ſuo Rectori, & non Epiſcopo, *cap.cum contingat, de decimis*, ibi, quod cum perceptio decimarum ad parochiales Eccleſias de iure communi pertineat, *& c.cum in tua eod.tit.* ibi, alioquin Parochialibus exoluantur, ad quas de Iure communi ſpectat perceptio decimarum *Caſtr. conſ.* 38. *per totum par.*1. *Seraphin. deciſ.* 519. *numer.*2. *& deciſ.* 1449. *num.*5.

36 Quia *Hoſt.* ſentiens hanc contrarietatem illam conciliat *in dict. cap. cum contingat numer.* 1.*verſ. vnde*, nam verum eſt quod *cap. quoniam & cap. dudum de decim.* dicunt Epiſcopum fundare ſuam intentionem in portione Canonica; & in *cap.cum contingat, & in c.cum in tua*, de iure communi decimas ſpectare ad Eccleſias Parochiales: ſed inquit ille, Epiſcopus fundat quoad Canonicam, Parochialis vero Eccleſia quoad alia, & ita vna diſpoſitio aliam non deſtruit, ſed bene inter ſe conueniunt, *& Ioann. Andr. in dict. cap. cum contingat num.* 4. ſequitur hanc diſtinctionem; propterea aut Rector non eſt in cauſa, aut neglexit exigere decimas, & Epiſcopus pro ſua portione Canonica poteſt agere intra proprio, aut ſi vult agere pro omnibus decimis, etiam poteſt, ſed nomine Eccleſiæ Parochialis, cui tenetur illas conſeruare *cap. fin. de ſucceſſ. ab inteſt. Hoſt.in dict. cap. cum contingat numer.* 2. *& Ioan. Andr.in dict. caput. quoniam numer.* 3. aſſerentes Ordinarios habere etiam fundatam intentionem quoad petitionem nomine ſuarum Eccleſiarum Parochialium, quod etiam admiſit *Rota in Carinen. decimarum* 13. *Martij* 1587. coram *Orano*, & per hanc diſtinctionem conueniunt deciſiones coram bon. mem. Cardin. Pamphilio, & bon. mem. Iuſto in Conchen. decimarum dell. Infantado, quæ referuntur *in deciſ.* 442.485. *&* 520. *par.*1.*recent.*& poſtmodum coram bonæ mem. *Andrea* 18. *Decembr.* 1617. in quibus fuit firmatum Epiſcopum habere in prædiis decimatoriis Ius reale, & coæquale cum Rectoribus, & eſſe inter ſe quaſi partionarios, & prout tales nuncupantur per *Hoſt. in dict. cap. quoniam, & Ioann. Andr. numer.* 3. *de decim.* quæ realitas, & coæqualitas tolli non poteſt per negligentiam, aut malitiam Rectorum non comparentium, cum ſit fundata in proprio Iure immediato, non autem mediato ex perſona Rectorum: ſimiliter ſi idem Rector eſt in cauſa, & Epiſcopus ſimul agentes contra laicos Parochianos, minor eſſet difficultas, quia vterque agit ex Iure ſuo, & admittitur iſta ſimultanea actio in *Cernien. decimarum* 22. *Aprilis* 1602. coram *Penia.* Ac demum quando Rector nec eſt in cauſa, aut negligit, ſed eſſe, aut agere, aut negligere non poteſt, quia decimæ ad illum non pertinent, tunc Iura non prohibent quin Epiſcopus fundet intentionem ſuam contra laicos, & alios quoſcumque pro decimis prædialibus, *capit. fin. de ſucceſſ. ab inteſtato, cap. quoniam, & caput. dudum, de decim.* & idem admittit *Rot. in Poſſunien. decimarum* 18. *Martij* 1591. coram *Gypſio*, ex quibus paret conſequentia quam faciunt *Caſtr. in dict. conſ.* 38. *& Gregor. deciſ.* 519. non eſſe tutam, quod decimæ debent percipi à Rectoribus, & ab ipſis Epiſcopi exigunt quartam, & ſic mediatè, non autem immediatè à laicis, quia etſi *cap.cum contingat, & caput. cum in tua*, expreſsè dicant perceptionem decimarum de Iure communi pertinere ad Eccleſias Parochiales, non tamen excludunt Epiſcopos, quin & ipſi fundant intentionem quoad eorum canonicam portionem iuxta *capit. quoniam & capit. dudum eodem titul.* attenta compatibilitate, quam ponit *Hoſt.* vt dicebam, *in dict. capit. cum contingat numer.* 1. *verſ. non obſtat*; Colliguntur hæc ex deciſione *in dict. Nouarien. decimarum* coram *Domino meo Pirouano.* Nec etiam Ordinarius poteſt mulctis, & pœnis cogere populum ire ad audiendum ſacram Concionem & Miſſam in Eccleſia parochiali, refert deciſum *praxis Epiſcopalis parte ſecunda, verbo parochus, pagina* 82.

Circa doctrinam Chriſtianam, & Fidei rudimenta 37
pueris in ſingulis parochiis, Dominicis, & aliis feſtiuis diebus edocendam agit *Concil. Tridentin. dict. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 4. *in fine*, ad cuius maiorem obſeruationem emanauit *Conſtitut. Pij V.* incip. *Ex debito paſtoralis officij die* 6. *Octobris anni* 1572. quam refert *praxis noua Epiſcopalis par.* 2. *capit.* 3. *numer.* 19. Ordinarius autem non poteſt mulctis & pœnis, etiam in caſu notabilis negligentiæ, aut contumaciæ, cogere pueros ad diſcendam doctrinam Chriſtianam, etiamſi hoc fieri noluerint in oppidis, villis, & aliis locis extra ciuitatem, nec valet ex eo quod *Concil. dicto loco* dicit poſſe compelli per cenſuras Eccleſiaſticas, quod intelligitur de compulſione illorum, quorum intereſt eam docere, & non de compulſione puerorum,

Digitized by Google

ſeu parentum ipſorum, refert deciſum *praxis Epiſcopalis par. 1. verbo doctrina Chriſtiana §. 3.* tenet *Ingol. de Parochorum officio lib. 3. cap. 1. & 9. Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract. 11 cap. 12. quæſt. 26. reſolut. 2. quæſtionis Aloyſ. Ric. Neapol. deciſ. 360. par. 4.* Sed verum eſt dicere his noſtris temporibus (prout in Hiſpania vſu receptum eſt) poſſe Præſulem cenſuris compellere ſubditos, vt doctrinam Chriſtianam diſcant, & parochos, vt eam doceant, ita *Perez. ad l. 1. verſ. aliud etiam tit. 1. lib. 1. ordinamenti, fol. 29. Fr. Emman. in ſumma tom. 1. cap. 88. num. 3. in 2. edit.*, quos refert & ſequitur *Campan. in diuerſ. Iuris Canon. rub. 11. cap. 14. n. 8.* refert me citato *Homobon. dicto loco.*

39 Studere maximè debent parochi, vt pueri Fidei rudimenta diſcant, quæ ſecundum *Sot.* ſunt Symbolum Apoſtolorum, decem præcepta, & Oratio Dominica, præter hæc *Concil.* requirit, vt doceatur obedientia erga Deum & parentes, ad quod tenentur ſub peccato mortali, *Azor. p. 1. lib. 5. cap. 6. q. 5. Poſſeuin. de officio Curati, cap. 4. de Doctrina Chriſtiana, num. 2.* vbi etiam dicit obedientiam diligenter, & ſufficienter doceri, ſi doceatur Decalogus explicitè, quia in ipſo includitur obedientia Dei, & parentum.

40 Sciant Parochi nequaquam eſſe abſoluendum eum, qui ob negligentiam orationem Angelicam, & Dominicam, Symbolumque Fidei, ac præcepta Decalogi addiſcere non curat. Si vero taliter ignorans pro viribus elaborat, vt hæc memoriæ tradat, & nec verbum quidem retinere poteſt, abſolui tunc poterit, dummodo tamen credat ſingulos articulos, quando ſibi proponuntur à miniſtris Eccleſiæ, & ſciat de illis, ac de præceptis Decalogi reſpondere, quando interrogatur, & deprecetur Deum intendens ſaltem virtualiter ad ea, quæ in oratione Dominica continentur, ita *Ludouic. Bera reſponſorum caſuum conſcientiæ par. 3. cap. 27. verſ. tandem, praxis Epiſcopalis dict. verb. doctrina Chriſtiana. §. 2.*

41 Sic etiam huiuſmodi ignorantibus impedire poſſe ne contrahant matrimonium, donec orationem ſaltem Angelicam, & Dominicam didiſcerint, Symbolumque Fidei, præcepta Decalogi, & Eccleſiæ, ac ſeptem peccata capitalia, niſi qui præ ſenio, aut ingenij rudis tarditate incapax prorſus ſit, ex *Bartholomæo de Ledeſm.* reſoluit *Vega lib. 3. Summæ capit. 211.* Verum non licere abſolutè, & per longum tempus, aut vbi ſponſi inſtarent, detinere ob dictam cauſam ne matrimonium inirent, expedire tamen ſuauiter, & abſque violentia ad breue tempus impedire, vt ſic doctrinæ addiſcendæ curam habeant, tenet *Sanch. de matrim. lib. 3. diſput. 15. ſub num. 19.* quem refert *Campan. dict. rub. 11. cap. 14. num. 7.*

42 Prædicationis munus committi poteſt Sacerdoti, aut aliis duobus ſacris Ordinibus inſignitis: ita *Nauar. conſ. 2. de tempor. ordin. in antiq.* aliàs *conſ. 7. de offic. deleg. in nouis*, vbi reſpondet textui dicenti, ne aliqui præter Sacerdotes Domini audeant prædicare *in cap. admonemus, 16. qu. 1.* vt procedat in eo, qui propria, & ordinaria auctoritate prædicare præſumit, qualem quidem auctoritatem habent Curati, refert *Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo prædicare, 2.*

43

44 Nam prædicare non eſt actus proprius alicuius Ordinis, ſed potius iuriſdictionis, quia cum Chriſtus Dominus dixit: Prædicate Euangelium omni creaturæ, non dedit Apoſtolis poteſtatem Ordinis, ſed iuriſdictionis. Vnde officium prædicandi nemo ſibi vſurpare poteſt propria auctoritate, ſed conuenit tantum illi, qui à Prælato iuſſus eſt, iuxta illud Apoſtol. quomodo prædicabunt, niſi mittantur? Et *Innocent. III. in cap. excommunicamus, 1. §. quia vero, de hæret.* mandat excommunicare eum, qui officium prædicandi aſſumere præſumit, niſi à Sede Apoſtolica, aut diœceſano Epiſcopo licentiam obtinuerit, & ideo in *Concil. Trident. ſeſſ. 5. cap. 2. & ſeſſ. 24. cap. 2. de reformat.* habetur, quod prædicationis munus eſt proprium Epiſcoporum, & 45
parochorum, & ideo per Epiſcopum committi poteſt, etiam clerico, qui non ſit in Sacris conſtitutus, prout reſoluunt, deciſumque referunt *Rendina in prompt. recept. ſentent. tit. 17. num. 24. Armendar. dict. loco num. 36. Sayr. in floribus deciſ. ſub tit. de tempor. ordin. deciſ. 2. Poſſeuin. de offic. Curati, cap. 3. num. 14. in fine, Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, cap. 42. §. 2. num. 1.* Mihi tamen dubitationem afferre videtur reſolutio *Henriq. in ſumma lib. 6. cap. 28. §. 8.* quatenus aſſerit *Paulum Tertium* Societati IESV indulſiſſe, vt ipſius Regulares valeant prædicare, licet Sacris initiati non ſint: quod quidem, ſi adhuc verum eſt, non paruam affert huic reſolutioni dubitationem, cui reſpondere non curo, dum mihi de tali priuilegio non conſtat. Hinc prædicatio, cum non ſit actus 46
alicuius Ordinis, tempore cuiuſcumque interdicti licita eſt, *Fuſc. de viſitat. lib. 1. cap. 14. num. 13. Henriq in ſumm. lib. 13. cap. 44. §. 2. verſ. quinto, Vgol. de cenſur. tab. 5. c. 8. in princ. num. 3. Sayr. eodem tractatu lib. 5. cap. 5. num. 45. Campan. d. cap. 13. num. 21. per tex. in cap. reſponſo, de ſententia excommunicationis.*

Prædicatores verbi Dei, quoad maximè fieri poterit, eſſe debent docti, apprime eruditi, vita irreprehenſibiles, moribus maturi, corde impauidi, ſpiritu feruidi; Debent quoque gratiam docendi habere, vt potẽtes poſſint exhortari in doctrina ſana, & eos, qui contradicunt, arguere, prout habetur *in cap. oportet, 8. quæſt. 1.* Deinde in ſuis ſermonibus, atque concionibus non eſſe debent multum prolixi, ne ſua loquacitate nimia, atque prolixa odioſi fiant, prout habetur *in cap. ſit Reſtor, 43. diſtinct. in fine*, Origen. etiam *homil. 6. ad librum Iudic.* ad hoc propoſitum ſic dicit: Breuitatem auctores diligunt; nam breuis, & prudens ſermo, & auditur libentius, & attentius, ac melius memoriæ commendatur; Ac è contrariò, inquit *Gregorius Nazianzenus in oratione de ſancto Lauacro*, ſatietas inimica eſt auribus, quemadmodum & ſuperfluus cibus corporibus. Vlterius prædicatorum omnium doctrina debet eſſe ſana, & Catholica, examinata, & caſta, nullo modo laſciua, aut impudica, ſeu quæ leuitatis, ſiue vanitatis ſaporem habeat, & ita *Concil. Trid. ſeſſ. 5. de reform. cap. 2.* admonendo aſſerit, quod Prædicatores fideles pro ſua capacitate paſcant ſalutaribus verbis docendo, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, annunciando eis cum breuitate, & facilitate ſermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas ſectari oportet, vt pœnam æternam euadere, & cœleſtem gloriam conſequi valeant. Et *ſeſſ. 24. cap. 4.* loquendo de eiſdem, dicit ſacram ſolummodo Scripturam, diuinamque legem in concionibus eſſe annunciandam, & prædicandam, me citato in hoc loco hoc ipſum dicit *Homob. de examine Eccleſiaſt. tract. 11. cap. 7. q. 18. reſol. 3. in princ.* & præcipuè fidelibus quinque ſunt prædicanda, videlicet quid credendum, quid vitandum, quid timendum, & quid ſperandum, hæc ſunt quinque verba quæ ſenſu ſuo *Apoſt. 1. ad Corinth. 14.* volebat in Eccleſia loqui, vt & alios inſtrueret, ſunt enim in primis articuli Fidei populis prædicandi, quia in ſymbolo continentur vt ſtatuit *Agath. Conc. in c. ſymbolum de conſec. diſt. 4.* deinde præcepta diuina ſeruanda, peccata vero vitanda, æternum ſupplicium timendum, & præmium æternæ vitæ ſperandum *Clem. accipientes verſ. & quia de pœnis.* 47

Quod ſi contingat vt prædicator errores, aut ſcan- 48
dala diſſeminet in populum, etiamſi in monaſterio ſui, vel alterius ordinis prædicet, Epiſcopus ei prædicationem interdicat: Quod ſi hæreſes prædicauerit, contra 49
eum ſecundum Iuris diſpoſitionem, aut loci conſuetudinem procedat, etiam ſi prædicator ipſe generali, vel ſpeciali priuilegio exemptum ſe eſſe prætenderet, quo caſu Epiſcopus auctoritate Apoſtolica, & tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, procedere poteſt: curare autem

autem ipſe debet Epiſcopus ne quis prædicator, vel ex falſis informationibus, vel aliàs calumniosè vexetur, néve iuſta de eo conquerendi occaſio habeatur *Concil. Bracharen.I V. all. 4. cap. 22.* notant *Mirand.d.queſt.50. art.7.Campanil.d.rubr.12.cap. 13. num. 22.* notant *Franc. Leon.in theſauro fori Eccleſ.par.1. cap. 8. num.12.*& me citato in hoc loco *Homebon.d.reſolut.3.in fine Aloyſ. Ricc.in deciſ.Curiæ Archiep.Neapol.deciſ.397.num.2.par.4.* Aduertendum tandem duxi prædicatores non poſſe ſuas inſpirationes, ſeu reuelationes prædicare abſque Romani Pontificis licentia, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ cum reſeruatione, *Leo X.conſtitut.in Concilio generali lata* incip. *Superna*, prout refert *Galet.d.verbo prædicare, vltim.*

S V M M A R I V M.

1 *Seminarium puerorum in ſingulis Cathedralibus quomodo inſtituendum,& gubernandum, oſtenditur.*

2 *Seminario debet Epiſcopus primum ex ſua & Capituli menſa contribuere, & poſtea cogere alios ad contribuendum ſuo exemplo.*

3 *Seminario de eleemoſynis piorum, & ſimilibus,qua in incerto conſiſtunt,nihil debet contribui.*

4 *Epiſcopus ſi negligens fuerit in erectione Seminarij, Archiepiſcopus ſupplet eius negligentiam.*

5 *Cardinales S.R.E. tenentur contribuere Seminario de fructibus beneficiorum, qua habent in diœceſi,vbi eſt Seminarium.*

6 *Hoſpitalia data in titulum, vel adminiſtrationem, ſi habeant beneficia annexa, aut reditus, vel prouentus Eccleſiaſticos,tenentur ſoluere Seminario.*

7 *Seminarij ratione poteſt taxa imponi ſuper Hoſpitale,quod in titulum, & non in adminiſtrationem,& mere laicale eſt.*

8 *Hoſpitalia,qua adminiſtrantur à laicis, & in quibus ſunt bona laicorum,qua data non ſunt in titulum, commendam, ſeu adminiſtrationem,non ſoluunt Seminario.*

9 *Hoſpitale vnius diœceſis habens beneficium annexum,quod eſt alterius diœceſis, tenetur contribuere pro rata fructuum beneficij annexi Seminario, quod eſt in diœceſi,in qua ſitum eſt beneficium.*

10 *Confraternitates, Capellæ, & ſchola habentes reditus Eccleſiaſticos,etiam intra Regularium Eccleſias exiſtentes, tenentur contribuere Seminario.*

11 *Legata facta pro Magiſtro Grammatices, qui pueros pauperes edoceat, poſſunt applicari Seminario cum onere erudiendi pueros, ſicut teſtator iuſſit.*

12 *Penſionarius tenetur pro rata penſionis ſoluere ſubſidium, & alia onera impoſita reſpectu fructuum beneficij,ac proinde contribuere Seminario, ſiue illud erectum ſit ante reſeruationem penſionum,ſiue poſt.*

13 *Canonici de quotidianis diſtributionibus non tenentur Seminario contribuere.*

14 *Mendicantium monaſteria Seminario contribuere non tenentur.*

15 *Mendicantium monaſteria,qua dicantur, oſtenditur.*

16 *Doctores referuntur de quatuor primis ordinibus Mendicantibus tractantes.*

17 *Ordo Dini Auguſtini eſt antiquior Mendicantibus.*

18 *Patres Societatis Ieſu inter Mendicantium ordines comprehendi voluit Pius V.*

19 *Ordo Minimorum S. Franciſci de Paula adnumeratus fuit inter Mendicantes à Pio V.*

20 *Ieſuatorum Congregatio Mendicantium Ordinibus adnumerata fuit per Pium V.*

21 *Carmelitas diſcalceatos eſſe ex Ordine Mendicantium declarauit Clemens V I I I.*

22 *Omnes & ſingula perſonæ in beneficiis S. Ioannis Hieroſolymitani quomodolibet exiſtentes à Seminarij contributione eximuntur.*

23 *Seminaria debent prius eſſe erecta, & in illis Scholares actualiter adeſſe,vt vniones eis facta ſubſiſtant.*

24 *Seminarium erectum dicitur ex introductione puerorum, non vero ex emptione domus pro eo, & creatione deputatorum.*

25 *Vnio ſeminario nondum erecto fieri non poteſt, & quoad hunc effectum requiritur præparatio domus conducta, vel empta,& introductio puerorum.*

26 *Poſſeſſio capta nomine Seminarij nondum erecti, eſt nullius conſiderationis,& non producit iuris effectum.*

27 *Seminarium erectum vt dicatur, qua concurrere debeant, oſtenditur.*

28 *Beneficia ſimplicia cuiuſcunque dignitatis fuerint, & qualitatis, poſſunt Seminario vniri,vt commode regi valeat,ſine tamen præiudicio obtinentium.*

29 *Vnio facta Seminario omnium beneficiorum ſimplicium non valet.*

30 *Beneficia reſeruata, vel affecta Sedi Apoſtolicæ, an poſſint Seminario vniri, oſtenditur.*

31 *Canonicus electus ad Seminarij adminiſtrationem perpetuò illam habere debet, nec remoueri poteſt, niſi ex legitima, & iuſta cauſa.*

32 *Deputatos ad gubernationem Seminarij Epiſcopus tenetur adhibere in Conſilium, non tamen obligatur eorum conſilium ſequi.*

33 *Vniones facta Seminario abſque conſilio deputatorum non valent.*

34 *Pueri ad Seminarium admittendi quales eſſe debeant, & qua ibi diſcere teneantur, oſtenditur.*

35 *Seminarium Bracharenſis Archiepiſcopatus Hiſpaniarum Primatis ad normam Concilij Tridentini inſtitutum, oſtenditur.*

EPISCOPI IN ERIGENDIS ET gubernandis puerorum collegiis quomodo ſe habere debeant.

ALLEGATIO LXXVII.

SINGVLÆ Cathedrales, Metropolitanæ, atque his maiores Eccleſiæ pro modo facultatum, & diœceſis amplitudine certum puerorum ipſius ciuitatis, & diœceſis, vel eius prouinciæ, ſi ibi non reperiantur,numerum in Collegio,ad hoc prope ipſas Eccleſias, vel alio loco conuenienti ab Epiſcopo eligendo alere, ac religiosè educare, & Eccleſiaſticis diſciplinis inſtituere teneantur, ad cuius Collegij fabricam inſtituendam,& ad mercedem præceptoribus, & Miniſtris ſoluendam,& ad alendam iuuentutem,ac ad alios ſumptus,pars aliqua, ſeu portio detrahenda eſt per Epiſcopos cum conſilio duorum de Capitulo, & duorum de Clero,ex fructibus menſæ Epiſcopalis, & Capituli, & quarumcunque dignitatum, perſonatuum, officiorum, prębendarum,portionum,& aliorum beneficiorum,necnon ex fabricis Eccleſiarum,& aliorum locorum,atque ex quibuſcunque aliis Eccleſiaſticis redditibus,ſeu prouentibus, etiam aliorum Collegiorum, ſeu corporum, vel confraternitatum, etiam Abbatiarum, Prioratuum, & quorumcunque Regularium beneficiorum, vt habetur in *Concil.Trident.ſeſſ.23.de reformat.cap.18.* de quo vide latè *praxim Epiſcopalem par. 1. verbo Seminarium, pag. mihi 326.Gonz.al.ad reg.8.Cancell.gloſ.5. §. 7. num.68.cum ſequent.Aloyſ.Ricc.in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.489.in prima edit.& reſolut.380.in 2.edit.Paul.Fuſch.de Viſitat.lib.1. cap. 16. à num. 8. Monetam de diſtributionibus quotidianis par.3.queſt.3.à num.13. Aloyſ.Ricc.Neapol.deciſ.194.par.4.* nouiſſimè *D.Hieron. Venero & Lezua in examine Epiſcop. lib.6.cap.30.*

Epiſcopus debet primum, ex ſua, & Capituli menſa 2
contribuere ſeminario, & poſtea cogere alios ad contribuendum ſuo exemplo: niſi qui nominatim excipiuntur à *Concil.dicto cap.18.* exigitur enim pro forma, vt præceſſerit detractio fructuum de menſa ipſius Epiſco-

pi, & aliorum beneficiorum ipſius diœceſis ad præſcriptum ſupradicti decreti, vt cenſuit *Rot.* in Auerſana beneficiorum 3. *Iulij* 1606. coram *Cardin. Sacrato, & deciſ.* 361. *num.* 7. *par.* 2. *recent.* Niſi forte loco illius diſmembrationis à propria menſa Epiſcopus pinguius mentem Concilij adimpleuiſſet aſſignando pecunias, & reditus ex proprio patrimonio, vt fuit reſponſum per *Sacram Congregat. in vna Tiraſſonen. vnionis de anno* 1610. cuius meminit *D. Lotter. de re benefic. lib.* 1. *quæſt.* 29. *num.* 61.

3 De illis, vero quæ in incerto, vt in eleemoſynis piorum, vel ſimilibus, conſiſtunt, nihil debet contribui, prout Epiſcopo Trident. *in die* 13. *May* 1586. reſponſum fuiſſe aſſerit *praxis nova Epiſcopalis par.* 2. *cap.* 2. *num.* 5. *in fine.*

4 Quod ſi Epiſcopus in eius Seminarij erectione negligens fuerit, vel ſuam portionem denegauerit, Archiepiſcopus ſuppleat eius negligentiam, & acriter corripiat (cum ſine cauſa id omiſſum viderit) Archiepiſcopum vero negligentem increpet Synodus prouincialis, tam circa erectionem, quam eius conſeruationem, *Concil. d. cap.* 18. *verſ. quod ſi Cathedralium.*

5 Ex dictis primo amplia, etiam Cardinales Sanctæ Romanæ Eccleſiæ tenere contribuere ſeminario de fructibus beneficiorum, quæ habent in diœceſi, vbi eſt Seminarium, vt cenſuit *Sacra Congregatio.*

6 Secundo infertur hoſpitalia data in titulum, vel adminiſtrationem, ſi habeant beneficia annexa, vel reditus, aut prouentus Eccleſiaſticos, etiam teneri ſoluere, refert deciſum *praxis Epiſcopalis par.* 1. *verbo Hoſpitale, verſ.* 10. *dub. Aloyſ. Ricc. Neapol. deciſ.* 196. *num.* 6. 7. *&* 8. *par.* 4. Et

7 poſſe ſuper hoſpitali, quod in titulum, neque in adminiſtrationem datur, ſed mere laicale eſt, taxam ratione Seminarij imponi dicit deciſum *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 4. *tit.* 29. *l.* 1. §. 2. *de Hoſpitalib. num.*

8 3. *& num.* 13. aſſerit non procedere in hoſpitalibus, quæ adminiſtrantur à laicis, & in quibus ſunt bona laicorum, quæ data non ſunt in titulum, Commendam, ſeu adminiſtrationem, *& num.* 11. etiam teſtatur deciſum,

9 hoſpitale vnius diœceſis habens beneficium annexum, quod eſt alterius diœceſis, teneri contribuere pro rata fructuum beneficij annexi ſeminario, quod eſt in diœceſi, in qua ſitum eſt beneficium, de quo latè *Fuſch. d. cap.* 16. *num.* 10.

10 Tertio amplia in Confraternitatibus, capellis, & ſcholis habentibus reditus Eccleſiaſticos etiam intra Regularium Eccleſias exiſtentibus, quæ quidem tenentur Seminario contribuere, vt cenſuit *Sacra Congregat.*

11 Quarto amplia in legatis factis pro Magiſtro Grammatices, qui pueros pauperes doceat, illa enim poſſunt applicari ſeminario cum onere erudiendi pueros ſicut teſtator iuſſit, ita etiam bona, quæ fuerunt applicata alicui Collegio propter Chriſtianam educationem miſerabilium puerorum, ſi Collegium id ſublatum ſit, debent ea bona applicari Seminario.

12 Quinto amplia in penſionario, nam cum penſio apponatur ſuper fructibus & reditibus beneficij, tenetur penſionarius pro rata penſionis ſoluere ſubſidium, & alia onera impoſita reſpectu fructuum beneficij, ita *Nicol. Garc. de benefic. par.* 1. *cap.* 5. *num.* 171. *Manet. de decim. cap.* 9. *à num.* 83. *Azor. inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 8. *cap.* 9. *quæſt.* 2. & habere locum ſiue Seminaria erecta ſint ante reſeruationem penſionum, ſiue poſt, dicit deciſum *addit. ad eundem Garciam d. num.* 171. vbi etiam addit titularem occaſione contributionis per eum factæ Seminario non poſſe detrahere ex penſione, quam ſoluit, niſi pro rata penſionis, & ad eam rationem ad quam ipſe titularis contribuit.

13 Limita tamen in Canonicis, qui de quotidianis diſtributionibus non tenentur contribuere Seminario, prout deciſum referunt *praxis Epiſcopalis par.* 1. *verbo diſtributiones,* §. 5. *Gonz. al. ad regul.* 8. *Cancel.* §. 7. *præmiali nu-*

mer. 170. *cum ſequenti, Monet. de diſtrib. quotid. par.* 3. *quæſt.* 9. *num.* 14.

Collegia & monaſteria Mendicantium ab hac exa- 14
ctione immunia ſunt, prout habetur in *Concil. Trident. d. cap.* 18. ibi (& omnium monaſteriorum, non tamen Mendicantium) *Fr. Emman. quæſt. Regularium tom.* 2. *quæſt.* 45. *art.* 2. *& quæſt.* 66. *art.* 3. quorum nomine veniunt mona- 15
ſteria Sancti Dominici, Sancti Franciſci, ac Eremitarum Sancti Auguſtini, necnon Carmelitarum, & Seruorum Beatæ Mariæ, vt declarauit *Pius V. conſtitut.* ſua, quæ incip. *Romanus Pontifex, Dat.* 1. *Octobris* 1568. de his qua- 16
tuor primis ordinibus Mendicantibus, & de eorum origine tractant *D. Anton. in ſum.* 3. *par. tit.* 6. *cap.* 1. §. 8. *& tit.* 19. *cap.* 3. *& tit.* 23. *&* 74. *Caſſan. in Catalog. gloria mundi par.* 4. *conſid.* 68. 69. *&* 70. *Zerola in praxi Epiſcop. par.* 2. *verbo Mendicantes, pag.* 67. *Azor. inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 12. *c.* 19. 23. *Galgan. de iure publico lib.* 3. *tit.* 41. *Ludou. Miranda in man. Prælat. tom.* 1. *quæſt.* 11. *art.* 6. *Fr. Emman. quæſt. Regul. tom.* 1. *quæſt.* 2. *art.* 1. *cum ſequentibus, & quæſt.* 4. *art.* 3. *& tom.* 2. *quæſt.* 49. *art.* 1. *&* 4. Et Ordo Diui Auguſtini eſt anti- 17
quior Mendicantium *Frat. Hieron. Roman. lib.* 6. *de Republ. Chriſtiana cap.* 2. *ad fin.* Patres quoque Societatis Ieſu in- 18
ter Mendicantium ordines comprehendi voluit *Pius V.* conſtitutione ſua, quæ incip. *Dum indefeſſa, Dat. Romæ die* 7. *Iulij anni* 1571. referunt *Hieron. Gabr. conſ.* 28. *Fr. Emman. dict. tom.* 1. *quæſt.* 55. *art.* 5. *& d. quæſt.* 49. *art.* 2. *Azor. inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 13. *cap.* 7. Similiter & Ordo Mini- 19
morum Sancti Franciſci de Paula annumeratus fuit inter Mendicantes ab eodem *Pio V. conſtitut. ſua,* incip. *Apoſtolica,* 9. *Nouembris de anno* 1567. & alia ſua Conſtitutione incip. *Romanus,* 19. *Nouembris eiuſdem anni.* Congregat. Ieſuatorum Mendicantium Ordinibus annume- 20
rata fuit. Denique *Clemens VIII. conſtitut. ſua* incip. *Romano Pontifici decet,* 20. *Auguſti anni* 1603. Carmelitas 21
deſcalceatos declarauit eſſe ex Ordine Mendicantium, quæ omnia ex hoc loco deſumens me non citato refert *Aloyſ. Ricc. d. deciſ.* 196. *par.* 4.

Omnes & ſingulæ perſonæ in beneficiis Sancti Ioan- 22
nis Hieroſolymitani quomodolibet exiſtentes à Seminarij clericorum contributione in qualibet ciuitate iuxta ſacri Concilij decretum erecti, ſeu erigendi, eximuntur per *Bullam Gregor. XIII.* incip. *Quo magis, Dat.* 23. *Martij anni* 1580. relatam *inter priuilegia Relig. fol.* 57.

Huiuſmodi Seminaria debent prius eſſe erecta, & in 23
illis ſcholares actualiter adeſſe, vt vniones eis factæ ſubſiſtant *Gonz. al. ad regul.* 8. *Cancell. glo.* 7. *num.* 68. *Aloyſ. Ricc. d. reſolut.* 380. *num.* 1. vbi dicit ſic pluries Rotam decidiſſe, latè & eleganter *D. Lotter. de re benefic. lib.* 1. *quæſt.* 30. *num.* 47. *cum ſeqq.*

Dicitur autem Seminarium erectum ex introductio- 24
ne puerorum, non vero ex emptione domus pro eo, & creatione deputatorum, vt cenſuit *Rota in vna Corduben. præſtimoniorum* 7. *Febr.* 1601. apud *Farin. deciſ.* 835. *in nouis,* & ad hoc eſt bona Rotæ Rom. deciſio, quæ ſequitur.

R. P. D. Coccino Decano, Adiacen. beneficij. Veneris 15. *Aprilis* 1622.

DVbitaui; An conſtaret de exiſtentia Seminarij ad effectum de quo agitur; effectus autem dubij eſt, vt videatur; An Seminarium poſſideat: quia ſi poſſidet: non poteſt dari de attentatis, cum attentata in hoc caſu pendeant à poſſeſſione iuxta reſolutionem factam in hac cauſa 21. *Maij* ſuperioris anni.

Hoc dubium habet tres inſpectiones. Prima eſt, an vnio poſſit fieri Seminario nondum erecto. Secunda, dato quod non poſſit fieri; an poſſeſſio capta nomine Seminarij de facto erecti ſuffragetur. Tertia, an conſtet de valida erectione.

Et quantum attinet ad primam difficultatem, Domi- 25
ni

itized by Google

ni fuerunt concordes, quod vnio Seminario nondum erecto fieri non poſſit; & quòd ad hunc effectum requiritur præparatio domus conductæ, vel emptæ,& introductio puerorum,vt fuit reſolutum *in Cauſa Oxonen. beneficij* 24. *Octobris* 1611. coram *Illuſtriſſ.Cardin. Sacrato in deciſione* 361.*num.*3.*& ſeqq.part.*2.*in recentior.*vbi refert ſententiam *Congregationis Illuſtriſſimorum Interpretum Concil. Trident.* & alias deciſiones Rotales,& latè proſequitur *Garcia de benefic.par.*12.*cap.*2.*num.*193. *cum pluribus ſequentib.* & admittit *Gongalez ſuper reg.*8.*glo.* 5. §.7. *num.*68.qui licet *num.* 75. teneat, quod ceſſante fraude vnio facta Seminario nondum erecto valeat, quem, ſequitur, *Modern.diſcept.forenſ.cap.*248.*num.*71.*& cap.*358. *num.*5.tamen iſta ſententia, vt aduertit *Garcia loco citato num.*196.*in fine*, eſt contra declarationes *Congregat. Concily*,& contra ſententiam *Rotæ.*

26 Quantum attinet ad ſecundam difficultatem aliqui ex Dominis dicebant, quod ad effectum poſſeſſionis ſufficit, quod Oeconomi deputati acceperint poſſeſſionem, etiam de facto, ad effectum, vt dicantur eſſe in poſſeſſione, ſeu detentione *Bald. conſ.* 135. *num.*2. *&* 3. *lib.* 2. vbi loquitur de miſſo in poſſeſſionem à Prætore nulliter procedente, contra quem vti poſſeſſorem datur actio ſpolij *Doct.in l.iuſtè poſſidet,ff.de acq.poſſeſſ.Aym. conſ.*18.*num.*8.*&* bene *Mohedan.deciſ.* 20. *de reſtit. ſpoliat.* Cæterum reſpondebatur ab aliis Dominis, quòd concluſio procederet ſi Oeconomi voluiſſent acquirere poſſeſſionem, nedum nomine Seminarij, ſed etiam nomine proprio, quia iſto caſu falſitas verſatur tantum circa cauſam poſſeſſionis, quare non impediret acquiſitionem,quia non deficeret voluntas poſſidendi,aut nomine proprio,aut nomine ſeminarij *l.* 2. §. *ſi à pupillo, l. quod vulgo, ff.pro empt.* & facit text. *in l.cum in corpus*, 36. *ff.de acquir.rer.domin.*prout *Bartol.& Iaſ.in l.ſi is ad quem, num.* 2. *ff. de acquir. hared.* & fuit dictum *in cauſa Maceraten. hereditatis* 4. *Iunij* 1590.coram *Cardinali Pamphilio*; ſed in hoc caſu ſi Seminarium non erat erectum, quia pueri nondum erant introducti, non poterant Oeconomi acquirere quaſi poſſeſſionem, quia noluerunt acquirere nomine proprio, ſed nomine Seminarij, quod cum non ſit erectum,poſſeſſio eſt ex falſa cauſa circa factum, hoc eſt circa exiſtentiam Seminarij, & ideò eſt nullius conſiderationis, nec producit Iuris effectus *l.*1. §.*hac verba,ff.ne vis fiat ei,Bald.dict.conſ.*135.*num.* 2.*lib.*2. *Port.Imol. conſ.*75.*num.* 11. & facit text. *in l. ſi me in vacuum,ff.de acquir.poſſeſſ.*

27 Quantum attinet ad tertiam difficultatem,viſum fuit conſtare de exiſtentia Seminarij. Conſtat enim Epiſcopum elegiſſe duos Canonicos pro regimine, & gubernio Seminarij. Secundo elegit duos Conſultores pro inſtituendis taxis, & faciendis vnionibus. Alterum,de Capitulo, & alterum de Clero, & mandauit, quòd alij duo eligerentur, alter per Capitulum, & alter per Clerum, prout fuerunt electi: & deinde cum conſilio prædictorum taxauit Epiſcopus ſeipſum,& Menſæ ſuæ,redditus, nec non alios in decima parte fructuum,relaxando præceptum de ſoluendis taxis, & conſtituti exactores, nec non in domum Seminarij introduxit pueros, vt patet ex mandatis procuræ datis per ipſos Seminariſtas: vnde ſatis conſtat de exiſtentia Seminarij legitima de tempore vnionis ad præſcriptum *Concilij cap.*18. *de reformat.ſeſſ.*23.

Et ita concluſum. Hæc in deciſ.

28 Beneficia ſimplicia cuiuſcunque dignitatis fuerint, & qualitatis, poſſunt Seminario vniri, vt commodè regi valeat, ſine tamen præiudicio obtinentium, etiamſi eſſent affecta, aut in Curia effectum ſortirentur, *Fuſch. d.cap.*16.*num.* 9. non poſſunt tamen ſimplicia beneficia ad collationem infetiorum ſpectantia, nec Canonicatus, neque beneficia iuriſpatronatus, etiam Eccleſiaſtici, nec beneficia Sedi Apoſtolicæ reſeruata poſt illorum vacationem, nec præterea vacantia in menſe reſeruato per Epiſcopum ſeminario vniri,vt cenſuit *Sacra Congregatio* teſte *Franciſco Leo in theſauro fori Eccleſiaſt.par.*2.*cap.* 16.*num.*23.& cum *Concilium Tridentinum d. cap.* 18. non decernat, vt omnia beneficia ſimplicia vniantur Seminario, ſed aliquot, ideò vnio facta omnium beneficiorum non valet, ita deciſum refert *Aloyſ.Ricci.in praxi fori Eccleſiaſt.deciſ.*492.*in* 1.*edit.& reſolut.* 383. *num.*4.*in* 2. *edit.*item *& deciſ.*720.*in* 1.*edit.& reſolut.*610. *num.* 10. *in* 2. *edit.* Sed cenſuit *Rota in vna Aſſiſien. beneficij* 11. *Maij* 1607. coram *Marquemontio* vnionem factam Seminario de beneficio reſeruato fuiſſe nullam,refert *Nicol.Garcia in addit.ad ſuum tract.de benefic.par.*12.*cap.*2.*num.*103.vbi *num.*106.dicit per *Sacram Congregat.*deciſum non poſſe, etiam ante vacationem vniri Seminario beneficia, quæ obtinent perſonæ,quæ ob familiaritatem Cardinalium, vel aliam rationem tales ſint, vt quocunque menſe decedant, certum ſit ea fore affecta Sedi Apoſtolicæ. 29 30

Vnde deciſum extat in vna Auerſana beneficiorum 31.*Iunij* 1606. coram *Cardin. Sacrato* vnionem de beneficiis reſeruatis per *Extrauag. ad regimen, de prabend. inter commun. innouatam per reg.* 1. Cancellariæ factam per Epiſcopum quantumcunque ad fauorem Seminarij, & ſeruata in reliquis forma Decretorum Concilij eſſe nullam, quam opinionem iterum amplexa eſt *Rot. deciſ.*201.*num.*5.*par.*2.*recent.* quarum meminit *D. Loſter. de re benefic.lib.*1.*quæſt.*30. *num.*43.

Canonicus electus ad Seminarij adminiſtrationem perpetuò illam habere debet; nec remoueri poteſt, niſi ex legitima, & iuſta cauſa, refert deciſum *Galet.in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Canonicus, pagina* 30. *colum.* 1. Epiſcopus tenetur adhibere in conſilium prædictos deputatos, non tamen obligatur eorum conſilium ſequi, *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell.glo.* 46. *num.*74. itaut vniones factæ ſeminario abſque conſilio eorum, quos iubet Concilium adhiberi; non valeant, quia quando datur alicui poteſtas à lege, & ab eadem adiicitur, quod faciat cum conſilio alterius, illud de neceſſitate requiritur *l. impuberibus, ff. de ſuſpect. tutor. & Bart. in l. Titium, num.* 3. *ff. de admin. & periculo tut.* ita in terminis *Franciſc.Leo dict.cap.* 16. *numer.* 25. vbi aſſerit quandoque vidiſſe diſputare de validitate, & inualiditate vnionum Seminario factarum defectu præſentiæ deputatorum, & pro nullis reputari. Quos quidem deputatos etiam debet Epiſcopus adhibere in conſilium pro tota temporali adminiſtratione prædicti Seminarij, excepta exactione, quæ ad ſolum Epiſcopum ſpectat, *Aloyſ. Ricci. dict. reſolut.* 380. *numer.*3. cuius Seminarij reddituum exactionem ſingulis annis Epiſcopus ipſe accipere debet, adhibitis etiam præſentibus duobus de Capitulo, & totidem à Clero ciuitatis deputatis, vt ſtatuit idem *Concil. dict. capit.* 18. *verſic. rationes*, & declarat *Fuſch. dict. capit.* 16. *numer.* 15. Dum vero huiuſmodi duos ex Capitulo ea de cauſa ſine fraude tempore diuinorum officiorum abeſſe ſimul cum Epiſcopo contingeret, priuandos non eſſe quotidianis diſtributionibus, tanquam abſentes propter Eccleſiæ vtilitatem, reſoluit *Monetа de diſtributionibus quotidianis parte* 2. *quæſtione* 8. *numer.* 17. vbi *num.* 16. idem reſoluit de illis Canonicis, qui ex præcepto *Concilij Tridentini ſeſſione* 21.*de reformat.cap.*9. debent adhiberi ab Epiſcopis, ſeu locorum Ordinariis in publicandis indulgentiis, aliiſve ſpiritualibus gratiis, *& numer.* 18. idem pariter ſtatuendum aſſerit de illis duobus Canonicis, altero ab Epiſcopo, altero per Capitulum eligendo: qui donec Synodus aliqua prouincialis celebretur, in qua ea de re ſtatuatur, ab eodem Epiſcopo adhiberi debent in iis prouidendis, quæ neceſſaria videbuntur, circa diuina officia, omneſque Eccleſiæ miniſtros, iuxta ea, quæ eadem *Tridentina Synodus* decernit *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 12. *in fine.* Idem etiam 31 32 32 33

numeris ſequentibus dicendum putat de aliis canonicis eligendis præſcripto *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reformat. cap.6.& cap.8.verſ.quod ſi hoſpitalia*, aliiſque in locis.Sed hoc ita indiſtincte verum non eſt, niſi id concedatur priuilegio, vel conſuetudine legitima præſcripta, aut ſtatuto Eccleſiæ auctoritate Apoſtolica confirmato,quale eſt Mediolani,idem *Moneta d.par.2.quaſt.11. num.* 68. *& ſequent.*optimè *Nicol. Garc. de benefic.in additio.ad par. 3.cap.2.num.455.*

34 Pueri ad hoc Seminarium admittendi,debent eſſe ad minus duodecim annorum, de legitimo matrimonio, habitu clericali ſemper vti, ſingulis diebus Miſſas audire, ſinguliſque menſibus confiteri, ac corpus Chriſti ſumere, ſi id Confeſſor iudicauerit, non incorrigibiles, vt admonet *Concil. d.loco*, *verſ.diſcolos*, pauperum autem filios præcipuè eligi vult, prout refert *praxis Epiſcop. p.1.verbo Seminarium*,§.2.Ibidem diſcere debent Grammaticam, cantum, computos Eccleſiaſticos, homilias Sanctorum, atque Sacramentorum tradendorum formam, & ritum, ac cæremoniarum formulas, prout diſponit *Concil.dicto loco*, §. *vt vero*, & referunt *praxis Epiſcopalis*,*verbo Seminarium*,§.3.*Fuſch.d.cap.16.num.*14.& de educatione puerorum multa tradit *Lorin. in Act. Apoſt. cap.7.verſ.*22.

35 In Bracharenſi ciuitate vna de antiquioribus Hiſpaniæ Vrbibus, quam à Gallis Celtis cognomento Brachatis fuiſſe conditam fama eſt anno ante Virginis partum ducenteſimo nonageſimo, eſt celebre adoleſcentum Seminarium, ad normam Sacroſanctæ Tridentinæ Synodus ſub Principis Apoſtolorum tutela, & patrocinio, cuius imago ex marmore inaurata fulget excelſo, ac ſublimi in loco pro foribus eiuſdem Collegij ædificij. moles, tum ad ſpeciem pulchra, tum ad diſciplinam tuendam, per quam accommodata eſt,Primatialibuſque ædibus vicina; hic quinquaginta collegæ talari veſte coloris cærulei induti peramplè, & copioſè ſuſtentantur ſub Rectore, & Vicerectore viris doctis,& grauibus, qui in tardos animaduertunt, & incorrigibiles expellunt Archiepiſcopi auctoritate, qui reliquos pro vniuſcuiuſque in litteris, & virtute progreſſu præmiis afficit, omnes ediſcunt muſicam, & ad publica gymnaſia Grammaticæ, Philoſophiæ,ac moralis,& ſpeculatiuæ Theologiæ quotidie gregatim pergunt Vicerectore comitante; in omnibus mira modeſtia, mira domi, foriſque diſciplina elucet, magnus etiam per totam diœceſim fructus exuberat.

S V M M A R I V M.

1 *Proceſſiones à procedendo & eundo dicuntur.*
2 *Proceſſiones publicæ ſunt, quæ fiunt in Litaniis maioribus, & minoribus, aut pro bono publico, vel in aduentu noui Epiſcopi, vel in feſto Sanctiſſimi Corporis Chriſti.*
3 *Proceſſiones publicas nemo valet indicere, niſi Ordinarius ſit.*
4 *Proceſſiones publicæ dirigendæ ſunt quo voluerit Epiſcopus cum conſilio Capituli.*
5 *Vicarius generalis abſente Epiſcopo poteſt publicas proceſſiones indicere.*
6 *Proceſſiones priuatæ ſunt, quæ à Capitularibus,& clericis, ac Cathedralibus tantum fiunt ob aliquas cauſas.*
7 *Regulares abſque Epiſcopi licentia proceſſiones etiam priuatas facere non poſſunt,præterquam intra Eccleſiam,eiuſque,& monaſterij ambitum.*
8 *Exempti clerici tam ſeculares, quàm Regulares, etiam Monachi, ad accedendum ad publicas proceſſiones compelli poſſunt.*
9 *Clerici omnes diœceſani, quantumcunque exempti,ſi beneficia habeant, etiam ſimplicia, in diœceſi, vel obtineant officium in Eccleſiis poſſunt compelli accedere ad publicas proceſſiones.*
10 *Clerici, qui ſunt nullius diœceſis, vel extra ciuitatem in locis in quibus habent plebem, non poſſunt compelli accedere ad publicas proceſſiones.*
11 *Clerici inſeruientes Eccleſiis Religionis Hieroſolymitanæ nulla immunitate ſe tueri poſſunt quin ad proceſſiones vocari non debeant.*
12 *Canonicos & alios Presbyteros beneficia, vel officia Eccleſiaſtica obtinentes, poteſt Epiſcopus cogere, vt accedant ad proceſſiones publicas, aut indictas pro bono publico, vel honore.*
13 *Sacerdotes nullum officium, aut beneficium Eccleſiaſticum obtinentes in ciuitate, vel diœceſi, non ſunt ab Epiſcopo compellendi ad vllas proceſſiones accedere.*
14 *Regulares quantumuis exempti tenentur accedere ad omnes,& quaſcunque proceſſiones publicas, & conſuetas, aut indictas pro bono publico, vel honore.*
15 *Regulares, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt non poſſunt compelli accedere ad proceſſiones.*
16 *Conuentus, in quibus Fratres ſub arctiori clauſura degunt, itaut nec in choro cantent, nec ad mortuos accedant, non ſunt compellendi accedere ad proceſſiones.*
17 *Canonici Regulares Sanctæ Crucis Conimbricenſis veniunt appellatione eorum,qui in ſtrictiori clauſura viuunt.*
18 *Monaſterium Sanctæ Crucis Conimbricenſis ab Alphonſo Henriquez I. Portugaliæ Rege extructum, & ab Emmanuele reſtauratum fuit.*
19 *Conimbricenſis Ciuitas ſitus præſtantia, antiquitatis commendatione, & Regia quondam Sedis prærogatiua celebris.*
20 *Conimbricenſis Academiæ laudes qui cumulent,citantur.*
21 *Regulares abſentes à ciuitate per dimidium miliare, non ſunt compellendi ab Epiſcopo accedere ad proceſſiones.*
22 *Regulares,vel alij habentes ex priuilegio, vt non teneantur ad proceſſiones ire, non ſunt compellendi, quamuis ſemel,vel ſæpius inierint.*
23 *Religioſi Societatis Jeſu,habent ex priuilegio,vt non teneantur ad proceſſiones accedere.*
24 *Confraternitates laicorum an poſſint per Epiſcopum compelli accedere ad proceſſiones publicas, oſtenditur.*
25 *Regulares non accedentes ad proceſſiones in caſibus, quibus tenentur,an pœnis, & cenſuris valeant per Epiſcopum puniri, oſtenditur.*
26 *Controuerſias omnes de precedentia inter Eccleſiaſticas perſonas tam ſeculares, quam Regulares contingentes, Epiſcopus amota omni appellatione quoad effectum ſuſpenſiuum ſummarie componit.*
27 *Precedentiæ ſunt iudicandæ ſecundum loci conſuetudinem.*
28 *Fundatio antiquior in precedentiis componendis maximè attendenda eſt.*
29 *Canonici Regulares precedunt Monachos etiam nigros.*
30 *Fratres Prædicatores precedunt reliquos Mendicantes.*
31 *Compromitti an poſſit in materia præeminentiarum, oſtenditur.*
32 *Controuerſia de precedentia quomodo componenda; declarauit Gregorius XIII.*
33 *Conſtitutio Gregorij XIII. de precedentiis habet locum in prioritate vnius diei,vel horæ.*
34 *Prioritas,ſeu præuentio cauſatur non ſolùm per vnum diem anterioritatis,ſed etiam ratione vnius horæ.*
35 *Precedentiæ ſunt terminandæ ſecundum quod in Alma vrbe omnium magiſtra ſeruatur.*
36 *Religio debet precedere,quæ eſt prior in inſtitutione, & approbatione.*
37 *Monachi trium fontium,& Sanctæ Crucis in Hieruſalem, debent precedere Monachos ſancti Euſebij, ex quo eorum ordo, qui eſt Ciſtercienſium, fuit primùm inſtitutus, & approbatus.*
38 *Parochus in ſua Eccleſia eſt præferendus Decano, & Capitulo Collegiatæ ad eam Eccleſiam perſonaliter ex antiqua conſuetudine accedentibus.*
39 *Confraternitates quomodo componendæ dum inter eas contem*

by Google

contenditur de precedentia, remiſſiuè.

40 *Iudicium poſſeſſorium pro honore competit.*

41 *Antiquiori & nobiliori competit locus honorabilior, quod ſi ab eo deturbetur, ſit ei iniuria, quam de facto poteſt propellere.*

42 *Controuerſias circa locum incedendi in proceſſionibus an aliquando componat ſecularis iudex, oſtenditur.*

EPISCOPVS PVBLICAS PROCESſiones quando indicere valeat, & quas perſonas ad illas compellere poſſit.

ALLEGATIO LXXVIII.

1 PROCESSIONES à procedendo, & eundo dicuntur, namque conuocato,& procedente Clero cum vexillis, Crucibus,& cereis,ac ſequente populo fiunt,ita *Petrus Gregor.lib.1.partitionum iuris Canonici tit.* 2 *20. cap.* 4. Publicæ autem proceſſiones ſunt, quæ fiunt in Litaniis maiotibus, vt in feſto S.Marci; & in minoribus, vt in triduo antecedente Aſcenſionem Domini; cuius orationes appellantur ab Eccleſia Rogationes: vel quæ fiunt pro bono publico ratione occurrentis neceſſitatis, vt imminente peſte, alioque flagello, vel in aduentu noui Epiſcopi, vel in feſto Sanctiſſimi Corporis Chriſti, & quæ Epiſcopo videbuntur: ita *Zerola in praxi Epiſcop.p.1.verbo proceſſiones* §. 1. *Proſper. de Auguſtino in additionib. ad Quarantam in ſumma Bullarij, verbo precedentia, Vgolin.de poteſtate Epiſcopi par.1.cap.20.* §.2.*num.6. Aloyſ.Ricc.in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.* 362.*in* 2.*edit.& reſol.*308.*num.7.in* 2.*editione, Campanil. in diuerſorio iuris Canonici rubr.*12. *cap.*13.*num.* 118. multa aliqua ex hoc loco tacitè deſumpſit *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep Neapol.deciſ.*39.*num.*3.*p.*4.

3 Huiuſmodi autem publicas proceſſiones indicere nemo valet, niſi Ordinarius ſit, vt reſoluunt *Campan. dict. loco, Bellet.diſquiſit. clerical. par.*1. *tit. de fauore clericorum reali,* §. 2. *num.* 5. *Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici p.* 4 4.*cap.*2. *num.*142. *Aloyſ. Ricc.dict. num.* 7. ſubdens quod Epiſcopo competit decernere Eccleſias, quæ adiri debeant, nam proceſſiones publicas dirigendas eſſe quo voluerit Epiſcopus cum conſilio Capituli, dicunt deciſum *Franc. Leo d.par.*4.*cap.*2.*num.*145. *Armendar.in addit.ad recopil. Legum Nauarræ lib.*1.*tit.*14.*cap.*28.§.31. *de proceſſionib. num.*1.*&* 2. *Aloyſ.Ricc.d.Neap.deciſ.*379.*num.* 4.*p.*4.ita vt Epiſcopus ſolus ſine conſenſu Capituli edicere, & dirigere eas non poſſit, idem *Armena. dict. loco* 5 *num.*4. & abiente Epiſcopo idem poſſe Vicarium gene-
6 ralem refert *Armendariz. d.loco num.*3. Et in huiuſmodi proceſſionibus, maximè ſi ſunt generales, omnes clerici debent ad Cathedralem conuenire, *cap. quoniam,dict.* 38. *Seraphin. deciſ.* 15. Priuatæ vero proceſſiones ſunt quæ à Capitularibus, & Clericis, & Cathedralibus tantum fiunt ob aliquas cauſas *Armendar. dict. numer.*3.

7 Regulares tamen abſque Epiſcopi licentia eas facere non poſſe vſus probat, præterquam intus Eccleſiam, eiuſque & monaſterij ambitum, quod fuiſſe etiam non ſemel reſolutum teſtatur *Zerola d. loco* §. 4. & ſic obſeruari vidiſſe refert *Campan.dict. cap.*13. *num.*118. *in fine*, exploſa ſententia *Iacob. de Graff. conſil.*20. *de Regularib.* opinantis illis licere per triginta paſſus extra ambitum proceſſiones facere per text. *in cap.ſicut antiquitus*, 17. *quæſt.*1.Et ideo *Sacr.Congreg.Illuſtriſſi. DD. Cardinalium Concilij Trid.interpretum ſub die* 2. *Iulij* 1620. cenſuit non licere Regularibus huiuſmodi proceſſiones facere extra Eccleſias, & ambitum illarum, vt refert *Laurent. de Peirinis in Conſtit. ſui Ordinis Minim.tom.*2. *Conſtit.*7. *Pij V. num.*13.*verſ.ad* 8.*pag.*193. Circa proceſſiones autem Roſarij, refert *Feſtus in Conſtit. ſui Ordinis par.*1. *cap.* 23. prout eum citat *Laurent. de Peirinis dicto loco,ex declara-*

*tione eiuſdem Congr.*poſſe illam fieri per totã ciuitatem,ſi ita habeat conſuetudo à decem retro annis ſeruata,& in quatuor feſtiuitatibus B. Mariæ, nimirum Natiuitatis, Annunciationis, Purificationis, & Aſſumptionis.

Clerici omnes exempti, tam ſeculares, quam Regu- 8
lares, etiam monachi ad accedendũ ad publicas proceſſiones compelli poſſunt, vt decidit *Concil. Trid.ſeſſ.*25.*de Regularibus, cap.*13.quod citant *Zerol.in praxi Epiſc.p.*1. *verbo proceſſiones*, §. 2. *Fr.Emman.quæſt.Regul.tom.*3.*quæſt.* 36.*art.*1.*Stephan.Gratian.deciſ.March.*232.*Tuſc.de viſitat. lib.*2.*cap.*15.*num.*53.*Mari.Anton.var.lib.*1.*reſol.*103.*n.*16.
& procedere in clericis omnibus diœceſanis quantum- 9
uis exemptis ſi beneficia, etiam ſimplicia in diœceſi obtineant, refert deciſum *Aloyſ.Ricc.in Collectaneis deciſionum p.*4.*collect.*882. *in princ.* vel ſi non habeant, ſufficit 10
quod obtineant officium in Eccleſiis, *Balb. deciſ.*339. *p.* 2.non comprehendere tamen eos,qui ſunt nullius diœceſis,vel extra ciuitatem in locis, in quibus habent plebem, reſoluit *Franc.Leo in Theſauro fori Eccleſiaſt. parte* 1. *cap.*8.*num.* 18.

Nullæ immunitates religioni Hieroſolymitanæ con- 11
ceſſæ obſtant, quo minus eius Sacerdotes inſeruientes Eccleſiis vocari debeant ad proceſſiones, ac niſi accedant, etiam compelli, vt refert deciſum *Armendar.dict. loco num.*5. vbi *num.*13. idem dicit poſſe Epiſcopum co- 12
gere Canonicos & alios Preſbyteros beneficia, vel officia Eccleſiaſtica obtinentes, vt accedant ad omnes & quaſcumque proceſſiones publicas, aut indictas pro bono publico, vel honore, *num.* 12. atteſtatur *in Sacra Congreg.* deciſum Sacerdotes nullum officium,aut bene- 13
ficium Eccleſiaſticum obtinentes in ciuitate,vel diœceſi non eſſe ab Epiſcopo compellandos ad vllas proceſſiones accedere.

Regulares, quantumuis exempti, tenentur accedere 14
ad omnes,& quaſcumque proceſſiones publicas,& conſuetas, aut indictas pro bono publico, vel honore: ita diſponit *Concil. dict. loco* & refert deciſum *Armendariz.* vbi proximè *num.*15.declarant *Fr. Emman. dict. tomo* 3. *quæſt.* 36. *artic.* 1. *Cochier. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos par.* 2. *quæſt.*45. *numer.* 109. *Chopin. de Sacra polit. lib.* 2. *titul.* 6. *numer.* 18. *Franciſc.Leo dict.par.*4. *capit.* 2. *num.* 143.

Primò limita in Regularibus, qui in ſtrictiori clau- 15
ſura perpetuò viuunt, vt diſponit *Concil. dict. cap.*13. *in fine*, & reſoluunt *Franc.Leo dict.cap.*2. *num.*144. *Stephan. Gratian. dict.deciſ.*232.*Aloyſ.Ricc. dict.reſolut.*308. *num.*2.
Et Conuentus, in quibus fratres ſub arctiori clauſura 16
degunt,ita vt nec in choro cantent, nec ad mortuos accedant, ſed tantum ſtudiis, & lectionibus vacent, non ſunt compellendi accedere ad proceſſiones, vt refert deciſum *Armend.d.loco num.*8. Appellatione eorum,qui 17
in ſtrictiori clauſura viuunt, venire Canonicos Regulares ſanctæ Crucis Conimbricenſis, refert deciſum *Armend.d.loco nu.*8.Monaſterium hoc, quod ab Alphon- 18
ſo Henriquez I. Portugaliæ Rege extructum,ab Emmanuele reſtauratum, & perfectiſſima Religione,cura, & opera Ioannis III. reformatum, vbique gentium eſt celebratiſſimum, ob corpora illa primorum Portugaliæ Regum Alphonſi, & Sancti filij, & Theotonij ſanctas reliquias, & quinque Marrochienſium Martyrum, & inſignia virtutum omnium exempla, quod ibi perennat ex memoria Beati Antonij Luſitani, quem ſuæ familiæ aliquando habuiſſe alumnum, in eaque prima tot tantarumque virtutum, quæ vniuerſum iam orbem Chriſtianum compleuerunt, iacta fuiſſe ſemina in ſupremam ducere poſſunt ſuæ fœlicitatis partem,de cuius monaſterij laudibus multa tradunt *Marizius in dialogis varia hiſtoria fol.*46. *&* 361. *Odoard. Nonius Leon.in chronica Regum Portugaliæ in vita Alphonſi I,fol.*55. *verſo, Fr. Ludouicus ab Angelis in vita Beati Auguſtini libr.* 4. *capit.* 21.*pag.*112. *Fr.Emman.quæſt.Regul.tom.*1. *quæſt.* 3. *art.* 1.

19 Monasterium hoc situm est in Conimbricensi ciuitate, quæ situs præstantia, antiquitatis commmendatione,& Regia quondam Sedis prærogatiua, tantum aliàs inter caput extulit Vrbes, quantum lenta solent inter viburna cupressi, cuius agrorum vbertatem,aëris temperiem, auriferi Mundæ amœnitatem graficè describit *Mariz.in dialogis varia historia dialogo 1. capit. 1. cum sequentibus*, de qua ita cecinit poëta noster Lusitanus.

O domus, ô Regum Sedes, ô dulce Camenis
Hospitium, magnis ô loca digna Deis.
Vt libet has vidisse tuas Conimbrica moles
Mœniaque Egnati versibus aucta mei.
Agnosco nunc Pueridum Palatia, quondam
Lusitanorum tecta superba Ducum.
Agnosco celsas, ingens opus, Herculis arces,
Et videor Lymphas cernere Munda tuas.
Non me curuati pontis bona semita, non me
Egregium tota quicquid in vrbe, latet.
Omnia miratus Musis, & Apolline dixi,
Non erat in toto dignior orbe locus.

20 Non possum igitur me à recordatione huius ciuitatis pueritiæ meæ altricis discedere,in cuius celebri Academia per duodecim annorum spatium iuri Pontificio, Cæsareoque integra semper valetudine operam dedi, cui iure optimo studiorum, laborumque meorum fructus, operamque meam,& industriam pro collato in me prioris educationis munere, me debere profiteor, de cuius encomiis latè *Vasæus de Hispania antiquitatibus,cap. 20.Hier.Roman.de Repub.Christiana par.1.lib.3.cap.20. Fr. Amator Arraiz. dial.3.cap.8.Mariz.d.cap.1. cum sequentibus, & dial.5.fol.353.cum sequentibus.* De qua idem poëta Lusitanus.

Regum olim hæc fuerat,Musarum Regia nunc est,
Esse vsquam melius non potuere Deæ.

21 Secundò limita, si Regulares abessent à Ciuitate per dimidium milliare, quia tunc non tenentur, nec compellendi sunt ab Episcopo accedere ad processiones, prout decisum referunt *Aloys. Riccius. dict. resolut. 308. numer. 3. Armendar. dicto loco numer. 14. 9. & 11. Piaseg. in praxi nouæ Episcop. part. 2. cap.3.numer.47. in fine.*

22 Tertiò limita,si haberent ex priuilegio, vt non tenerentur ad processiones ire, quamuis semel, vel sæpius
23 iuerint : ita resoluit *Aloys.Ricc.d.resol.308. num.4.* prout habent Religiosi Societatis Iesv à *Gregorio XIII. constitut.36.incip.Quacumque,die 16.Iulij 1576.in Bullario nouo.*

24 Quartò limita in Confraternitatibus laicorum : nam per Episcopum non poterunt compelli accedere ad processiones publicas : sed solum inuitari, prout declaratum fuisse referunt *Franciscus Leo in dict. thesaur. par.1.cap.8.num.18.Aloys.Ricc.d.resol.308.num.5.& Campan.d.cap.13. num.122.Vgolin.de potestate Episcop. cap.11. num.6. Piaseg.in praxi nouæ Episcop.par.2.cap.3. numer.32.* Sed huiusmodi laicorum Confraternitates compelli posse dixit *Papiæ* decisum *Mari.Anton.vari.lib.1.resolut. 93.* & facit quod huiusmodi confraternitates,& si quoad temporalia non subsint Episcopis, tamen quoad spiritualia subsunt, prout resoluunt *Nauar. consil.3. sub tit. de foro compet.Tiraq.pia causa in præf.vers.item relictum fraternitatibus, Sayr.decis.5. de officio Ordinarij, Francisc. Leo in thesauro fori Ecclesiastici par. 1.cap.8. num.18. & par.2. cap.29. numer. 22. Mari. Antonin. dict. libr. 1.resolut. 66.* Sed prima opinio verior est, & vltra supra citatos secundum illam rescripsisse *Sacram Congregationem* referunt *Marc. Antonius Genuens.in praxi Archiepisc. cap.63. num.7.Stephan.Gratian. Marchia decis. 132. num.6. Carol. de Grassis de effectibus cleric. effectu 1.num.613.* Nam quamuis huiusmodi confraternitates potestati Episcopi in quibusdam subiiciantur, vt videlicet possint compelli rationem ei reddere iuxta terminos *Concilij Trid. sess. 22. de reform.cap.8. & 9.*prout resoluit *Cened.pract. & canon. q.lib.1.quæst.22.num.10.& 14.* vel per eum cogi ad recipiendum vel reiiciendum aliquem ex eorum cœtu, ex adductis per *Bobadil.in sua politica lib.2. cap.17.num.141.* Itemque si agatur de ipsis rebus vniuersitatis, vel iure aliquo spirituali, ita quod ratione rei subiectæ iurisdictio spectet ad Episcopum; tamen in reliquis quantumcumque sint affixæ Ecclesiis,in quibus habent oratoria, & sint institutæ auctoritate Episcopi,non habent priuilegium fori, nec ei subiiciuntur,sicut personæ Ecclesiasticæ, vt obseruant *Bobadil. d.lib.2. cap.18. num. 228.* & nouissimè *D. Lotter,in tract.de re benefic. lib. 2.quæst. 10. num.52.*

Et quia præfata *Concilij* dispositione cauetur licere 25
Episcopo non modo vocare, sed cogere non curantes accedere, dubium est, qua pœna venirent plectendi Regulares non accedentes ad prædictas processiones,& an sub censuris compelli possint per Episcopum; Imprimis aliqui tenent censuris ab Episcopo destringi non posse, vt resoluunt multi, quos refert, & sequitur *Sanch. de matrimon.lib. 6. disput. 33. num. 28. Henriq. in summ.lib.7.cap.25.§.7. Fr.Emman.in summa tom.1.cap.74. num.4.*& dicit decisum *Quarantæ dicto verbo præcedentia, in fine.* Sed ab ipso Episcopo puniri posse per censuras, & pœnas arbitrarias, aliaque iuris remedia in *Sacr.Congreg.* resolutum refert *Armendar.dict.loco num.7.& Papiæ* decisum fuisse testatur *Maceraten. decis.35. dub. 2. & in Curia Neapolit.* obseruatum fuisse dicit *Marc. Antonius Genuens. in praxi Archiepiscopali cap.45.n.9.*& ex aliis resoluit *Aloys.Ricc.dict.resolut.308.num.6.* & saltem pœnis pecuniariis, vel carcere asserit *Stephan.Gratian.Marchia decis.232.num.15.* Et hæc nostra opinio confirmata fuit decreto, *Sacr.Congregationis*,quicquid post primâ huius tract.impressionem dixerint *Scort.in Bullis select.theorem. 393.vers.si autem, Laurent.de Petrinis par.1.Ritualis notab. 3.& tom.1.in Constitut.sui Ordinis Minim.Constit. 2. Sixti IV. num.60.*nouissimè *Ascan.Tamburin.de iure Abbatum, & Prælatorum tam secularium quam Regularium Episcopis inferiorum tom.1.disp.19.q.7.num.7.*

Controuersias quoque omnes de præcedentia inter 26
Ecclesiasticas personas tam seculares,quam Regulares, in processionibus publicis, aut iis, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus contingentes, Episcopus amota omni appellatione componit ex *Trident.dict. cap.13.* debere intelligi amotam appellationem, quoad effectum suspensiuum dumtaxat, & compositionem hanc debere fieri breui manu, summariè, ac de plano, sine strepitu, & figura iudicij, nec comprehendi, quæ sunt nullius diœcesis referunt decisum *Armendar. d. loco numer. 10. Fusch.de visitat. lib.2. cap.15. num.65.Campan. d.cap.13. num. 120. Francisc. Leo d. cap. 8. numer. 18.* & resoluit *Fr. Emman.quæst Regularium tom.3.quæst.37. art. 3.* Et quod *Concil.Trid.*citato loco solummodo disponat vt Episcopus possit prouidere,& ordinare quod sibi videbitur ad euitanda scandala, & ordinatum ab eo debeat quidem exequutioni demandari, sed quod non tollat appellationem deuolutiuam, in cuius gradu bene datur manutentio possessori censuit *Rota in Colonien. præcedentia 9. Iunij 1627.* coram *Vbaldo Iun.* In præce- 27
dentiis, & processionibus debet attendi consuetudo loci, vt referunt *Chopin.monast.lib.2.tit.vlt. num.23. Seraph. decis.335.& decis.663.* & fuit resolutum in *Segumina præcedentia 22.Iunij* 1609.coram *D.Pamphilio, & in eadem 8. Martij* 1613.coram *Vbaldo sen. & in Colonien. præcedentia 9.Iunij* 1627. coram *Vbaldo Iun.* quod procedit etiamsi consuetudo Iuri repugnet *Menoch.cons.51.n.51.Seraphin. decis.964.num.1.Greg.decis.124.num.2.& 4.Aloys. Ricc. in collectan.decis.p.4.collect.1069.*& ideo etiamsi possessio esset contra ius,est manutenibilis quando est alicuius tẽporis considerabilis *Rot. decis.534. num. 7. & decis. 595.*

num.

num.4.par.1.diuerſ.& in recent.deciſ.685.num.3. p.1. Greg. deciſ.570. vbi *Adden.ſub num.10.*& fuit dictum in *Orien. iuriſdictionis 22. Martij 1626.* coram *Vbalda Iun. & in dicta Colonien.precedentia coram eodem.*

28 Perpendere tamen Epiſcopus debet, cum vult componere, antiquiorem fundationem, & illam, quæ eſt prior in inſtitutione,& approbatione,vt veluti iure potiores præferantur *Aloyſ.Ric.in praxi aurea reſol.102.n.1.*

29 dum tamen Canonici Regulares præcedant Monachos, etiam nigros, vt poſt longam diſcuſſionem, multoſque proceſſus ſuperinde compilatos definiuit *Pius IV. die 23. Septembris 1563.* prout referunt *Philipp. Portius conſ. 164.* incip. *cum in ſupremo, lib. 4. Rendina in promptuario recept.ſent.titulo 101.num.3. & Paulum Fuſcum de viſitat.lib. 2. cap.15. numer.66. Nauar. tom.4. de Regular. à num. 4.* quamuis *Caſſan.in catal.gloriæ mundi par.4. conſ.der.54.&* 45. defendat Monachos nigros debere antecedere Re-

30 gulares canonicos. Item Fratres Prædicatores præcedunt reliquos Mendicantes, vt conſtitutum eſt in *Bulla Pij V.*& declarauit *Gregor. XIII.* prout referunt *Tuſch.* vbi proximè, *praxis Epiſcop.part. 1. verbo proceſſiones*, §.

31 4. *pagina 286. Fr. Emman. tom.3. quæſt.37.art.1.* Aduertendum denique eſt materiam præeminentiarum regulariter eſſe magni præiudicij, & propterea non licere de ea ſine Superioris auctoritate compromitterre, ſecus eſt, ſi compromittatur ſuper modo incedendi,& conueniendi in proceſſionibus, ita deciſum fuit in *Rota in vna Caiaçurſana, Præeminentiarum 30. Ianuarij 1568.* coram *Illuſtriſſimo Seraphino*,quæ deciſio eſt inter impreſſas *deciſ.36.*

32 Quis autem modus in controuerſiis de præcedentia componendis ſeruandus ſit, declarauit *Gregor. XIII.* conſtit. ſua relata apud *Quarantam in ſumma Bullarij, verbo precedentia, pag.196. alias 504. in nona edit.& Conſtitum fol.250. & praxim nouam Epiſcopalem, dict. cap. 5. num.48.* tenoris ſequentis, *Expoſcit paſtoralis officij munus*; & infra. De nobis attributæ poteſtatis plenitudine volumus,& Apoſtolica auctoritate decernimus,quod quicũque ex dictis fratribus Mendicantibus inter ſe de præcedentia huiuſmodi contendentibus, aut Confratribus Confraternitatum prædictarũ, inter quos lites,& cauſæ præmiſſorum occaſione ortæ iã ſint,ſeu oriri contigerit in futurum.qui in quaſi poſſeſſione præcedẽtiæ ac iuris præcedendi ſunt,ij(quibuſcumque reclamationibus,proteſtationibus,appellationibus,& aliis ſubterfugiis prorſus remotis,& ceſſantibus,& poſtpoſitis)in proceſſionibus tam publicis, quam priuatis præcedere debeant. Quando vero non probetur, aut non conſtet de quaſi poſſeſſione præcedentiæ huiuſmodi inter fratres quidem Mendicantes ij,qui antiquiores in loco controuerſiæ,inter confratres vero inter ſe litigantes ij, qui prius ſacris vſi ſunt, in proceſſionibus, tam publicis, quam priuatis præcedere debeant; ita vt ſi contigerit noua monaſteria, aut domos alicuius Ordinis Mendicantium in loco, in quo alterius Ordinis ex dictis Mendicantibus Monaſteria, aut domus prius erecta, & inſtituta ſint, ille ordo, qui prius monaſterium, ſeu domum in loco habuerit, præcedat. Præterea, quia inter prædictos Ordines plerumque alia in proceſſionibus, & alia in Conciliis generalibus, & aliis actibus publicis, ſiue priuatis, ratio circa modum præcedendi ſeruatur,nolumus per præſentes prærogatiuas dictorum Ordinum quoad præcedentias huiuſmodi, quæ propriis Ordinibus, præterquam in proceſſionibus prædictis debentur, aut Fratribus Capuccinis nuncupatis, qui in proceſſionibus publicis ſub Conuentualium Sancti Franciſci, aut Minorum de Obſeruantia Fratrum nuncupatorum Cruce, vt ſolent, incedere poſſint, aliquod præiudicium generari, ſicque per quoſcumque Iudices,&c. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, necnon Eccleſiarum, Monaſteriorum,Ordinum,Congregationum, domorum, aut Confraternitatum quarumcumque, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate roboratis,ſtatutis,& conſuetudinibus, priuilegiiſque indultisquoque, & litteris Apoſtolicis, &c. *Datum Romæ apud S. Marcum die 15.Iulij 1585.*

Circa quam conſtitutionem aduertendum duxi, illam dum definit inter Fratres Mendicantes eos præcedere, qui priores ſunt in loco, habere locum in prioritate vnius diei, vel horæ, quia prioritas, ſeu præuentio cauſatur, non ſolum per vnum diem anterioritatis, 33

gloſ. verbo iam. in cap. ſi eo tempore, 45. de elect. in 6. ſed 34 etiam ratione vnius horæ, *gloſ. verbo die obligauit, in l. ſi ex pluribus, 89. §.fin.ff.de ſolut & verbo ſi non appareat, in cap. duobus, 14. de reſcriptis in 6. Caſſad. deciſ.20. num.1. de prabend. Put. deciſ. 172. numer. 3. lib.3.Menoch.remed. 4. adipiſc. numer. 761. Aloyſ. Riccius. in praxi aurea reſol.* 103. vbi etiam, quod non ſolum vnius horæ prioritas, ſed etiam vnius puncti, vel momenti facit præuentionem.

Et quoniam poſt dictam Conſtitutionem, quamplu- 35 res ortæ ferunt lites circa præcedentiam, ideo *die 26. Auguſti 1593. Sacra Congreg. Illuſtriſſimorum & Reuerendiſſimorum DD. Cardinalium* negotiis & conſultationibus Epiſcoporum & Regularium præfecta ad tollendas omnes lites & controuerſias, quæ inter Regulares plerumque ſolent oriri ſuper eorum præcedentiis in proceſſionibus cæteriſque actibus,tum publicis,tũ priuatis, illud in futurum obſeruandum cenſuit,quod in hac Alma vrbe omniũ magiſtra ſeruatur,*& die 30. Auguſti eiuſdem anni 1593. Illuſtriſſimus & Reuerendiſſimus Dominus Cardinalis Alexandrinus* retulit ſupra ſcriptam *Congreg.* ſententiam Sanctiſſimo placuiſſe, & iuxta eam in caſibus occurrentibus ſemper reſcribi, & ſi opportunum fore videbitur Generalem conſtitutionem deſuper fieri mandaſſe alia *Gregor. XIII.* quæ incip. *Expoſcit*, aliiſque contrariis minimè obſtantibus. Quarum declarationum meminerunt *Piaſeg.in praxi noua Epiſcop.d.num. 48.in fine,Campan.d.cap.13,num.121.verſ.Et quoniam,Quaranta d.verbo precedentia.*

In materia præcedentiæ inter Religiones ſeruanda 36 eſt conſuetudo loci, ſecundum *Bald. in cap. cum olim de conſuetud.num.1. Zabarel.conſ.62.num.1. Renat.Chopin.monaſtic.lib.2.tit.vlt.numer.23. Seraph.deciſ.335. & deciſ.663. & deciſ. 964. num. 1.* vbi ampliat hoc etiam procedere, quamuis conſuetudo huiuſmodi repugnaret Iuri communi. Vel inſpicitur qualis ſit prior in inſtitutione, & approbatione, *ex gloſ.verbo predicator in cap.quorundam, de elect.lib.6. Caſſan.in catalogo gloriæ mundi par. 4. conſid. 52.verſ. ergo modo Tob. Non.conſ.71 numero 35.*tenuit *Rota in vna Ordinis.precedentia* 10. *Martij* 1600. coram *D. Litta, & in vna Romana precedentia*, 24. *Maij* 1600.coram *Illuſtriſſimo Lancellotto*, vbi etiam fuit dictum mona- 37 chos trium fontium, & Sanctæ Crucis in Hieruſalem debere præcedere Monachos S. Euſebij, ex quo eorum ordo, qui eſt Ciſtercenſium fuit prius conſtitutus, & approbatus: etenim illum inſtituit Sanctus Robertus Monachus Sancti Benedicti anno Domini 1098.*Caſſan. dict.par.4.conſid.58.* & paulo poſt *Urban. II.* approbauit, vt poſt alios refert, *Platina in vita eiuſdem Vrbani II. in fine.* At vero iſte Ordo, qui eſt Cœleſtinorum fuit per ducentos annos poſtea à S. Petro Moroneo, qui fuit Papa Cœleſtinus V. inſtitutus, ſub eadem Regula Sancti Benedicti, *Caſſan.d.par.4. conſiderat.60. Hieron. Rom. de Republ.Chriſtiana lib.6. cap.8. Illeſcas in hiſtoria Pontif. libro 5. cap. 18. in fin.* Qui Ordo quamuis ab eodem Cœleſtino, tam in ſuis Bullis, quam in aliis, dicatur Ordo S. Benedicti, & ita appelletur, & monachi ſeruent regulam S. Benedicti, hoc tamen non eſt,quia fratres ſunt eiuſdem Ordinis, nam re vera Ordo eſt diſtinctus,& ſeparatus, cum ſub Ordine S.Benedicti quibuſdam

dam conſtitutionibus, ſeu ſtatutis appoſiti ſint plures Ordines diſtincti, vt refert *Caſſan. dict. conſid.* 18. inter quos eſt Ordo Ciſtercienſium, & Ordo Cœleſtinorum, *Pelag. de planctu Eccleſiæ lib.* 2. *cap.* 21. *Trithemius de viris illuſtribus Ordinis Sancti Benedicti lib.* 1. *cap.* 3. Clemens VIII. Motu proprio de anno 1599. ſui Pontificatus 8. decreuit, vt Monachi reformati Ordinis Ciſtercien. Congregationis S. Mariæ Fulienſi in proceſſionibus, & functionibus publicis præcederent Ordines Mendicantes. Item idem Pontifex decreuit quod Fratres Ordinis S. Mariæ de Monte Carmelo, vbique præcedant Fratres B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captiuorum, non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtol. cæteriſque contrariis quibuſcumque, vt habetur in *Bullario nouo tom.* 3. *conſtitut.* 95. *eiuſdem Pontificis.* Fratres Prædicatores præcedunt alios Religioſos Mendicantes, etiam vbi Eccleſias non habent, aut alij Mendicantes antiquiores Eccleſias poſſident, vt declarauit *Pius V. in Bulla quæ incip.* Diuina diſponente clementia de ann. 1568. *in Bullario nouo tom.* 3. *conſtit.* 71. *eiuſdem Pont.* referunt *Fr. Emman. quæſt. Regular. tom.* 3. *quæſt.* 37. *art.* 1. *Zerola in praxi Epiſcop. par.* 1. *verbo* proceſſiones *verſ. ad quartum.* Inter Fratres vero Minores de Obſeruantia & Conuentuales fuit olim magna controuerſia ſuper præcedentia, quæ poſtea ad fauorem Fratrum Minorum de Obſeruantia fuit reſoluta per *Leonem X. Bullario nouo conſtit.* 16. *eiuſdem Pontif.* De præcedentiis autem Abbatum inter ſe, vide *Aſcan. Tamburin. de iure Abbatum, cæterorumque Prælatorum ſecularium & Regularium Epiſcopis inferiorum tom.* 1. *diſp.* 19. *quæſt.* 11. Et de Canonicis ſecularibus S. Georgij in Alga, quod præcedant Canonicos Regulares Lateranen. declarauit *Pius V. in ſua Conſtit. in Ordine Bullarij noui tom.* 2.

38 Rector vero in ſua Eccleſia quoſcumque alios, qui ordine hierarchico non ſunt eius ſuperiores, antecedit in ſolemnibus Miſſis dicendis, aliiſque omnibus præeminentiis, & ideo *Rota* cenſuit Parochum in vna Eccleſia præferendum Decano, & Capitulo Collegiatæ ad eam Eccleſiam perſonaliter ex antiqua conſuetudine accedentibus, quodque maior minori in eius domo cedere teneatur, *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 6. *num.* 101. *& ſeq.*

39 Cum Confraternitatibus autem quid ſeruandum ſit, dum inter eas contenditur de præcedentia, vide *Gutier. libr.* 1. *Canonic. cap.* 35. *Ceual. commun. contra commun. tom.* 4. *quæſt.* 897. *num.* 236. *Auendan. de exequendis mand. par.* 1. *cap.* 1. *numer.* 25. *pagina* 14. Pro honore enim competit iudicium poſſeſſorium, vt ex *Bald. & Boer.* reſoluit *Ioann. Garcia de nobilitate, gloſ.* 35. *numer.* 59. *poſt principium*, vbi etiam, quod antiquiori & nobiliori competit locus honorabilior, quod ſi ab eo deturbetur, ſit illi iniuria, quam de facto poteſt propellere, de quo etiam idem *Garcia de expenſis, cap.* 8. *ad finem, Lara in l. ſi quis à liberis, in princip. numer.* 25. *ff. de liberis agnoſcen.* Hinc occurrit, quod nimis properè reſoluit *Carol. de Graſſis, de effectibus clericalibus effectu* 1. *numer.* 613. quod ſcilicet in controuerſiis circa locum incedendi in proceſſionibus, vt ſi debent incedere in quarto, vel quinto loco, ſit iudex ſecularis competens, qui ſummariè, & de plano, cognita differentia cauſam terminare debeat. Quando autem differentia eſt an aliquis ſit malè cancellatus à Societatibus, vel Confraternitatibus, vel ſit recipiendus, vel non, an ſit canonicè quis vel electus ad gubernium, & adminiſtrationem, tales & ſimiles controuerſiæ dirimuntur per Epiſcopum, aut eius Vicarium. Sed quamuis hæc *Caroli de Graſſis* ſententia circa primum membrum videri poſſit tolerabilis, quando agitur iudicio poſſeſſorio, tamen extra illud eam non admitterem, ſed potius reſoluerem ad iudicem Eccleſiaſticum pertinere controuerſias dirimere, quæ eſſent inter ipſas laicorum Confraternitates circa modum procedendi, vel circa habitum, vel quid ſimile, cum talia ſint actiones ſpirituales, *Nauar. conſ.* 3. *num.* 6. *de foro comp.* in no. & laici in dictis actionibus ſpiritualibus, & concernentibus cultum diuinum ſunt ſuppoſiti iudicio Epiſcopi, *Steph. Grati. Marchi. deciſ.* 242. *num.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Inimicitiæ in Epiſcopatu ortæ debent Epiſcopi componere.*
2 *Beneficia certo modo impetranti debet Epiſcopus ſemper conſulere, & defectum obtinentem monere, vt impetret diſpenſationem.*
3 *Bullarum Apoſt. executionem iniuſtè impedientes vltra excommunicationem Papalem, quam incurrunt, tenentur ad fructus deperditos, & expenſas factas.*
4 *Recurrentes ad iudices laicos pro obtinendis inhibitoriis, & aliis impedimentis, ſunt ipſo iure excommunicati.*
5 *Recurſus ad curiam ſecularem probatur ex iuribus minus firmiter extractis, propter difficultatem illa extrahendi ſeruatis ſeruandis.*
6 *Concordes reducere ſub pœna excommunicationis poteſt Epiſcopus diſcordes etiam laicos.*
7 *Pacis violatores tenetur ſub peccato mortali Epiſcopus excommunicare.*
8 *Lites ne protelentur debet quilibet iudex laborare.*
9 *Litigantes poteſt Epiſcopus ad concordiam, & ad compromittendum compellere, quando lis diu duranit, & cauſa eſt intricata, vel quando imminet timor armorum.*
10 *Controuerſias ancipites componere pium, & ſacerdotale munus eſt.*
11 *Lites qui minuit, minuit peccata.*
12 *Litium occaſio amputanda eſt.*
13 *Litium introductio criminum occaſionem, & alia detrimenta præbet.*
14 *Lites ſunt cauſa multorum malorum.*
15 *Aduocati hac tempeſtate plures ſunt ad bonas cauſas malè perdendas.*
16 *Aduocati qui rectè, & iuſtè viuunt legibus multum merentur apud Deum.*
17 *Chriſtus Saluator noſter aduocationis officium pro Maria Magdalena, & in mulieris de adulterio accuſatione, ac ſuorum diſcipulorum criminationibus falſo impoſitis ſuſtinuit.*
18 *Beatiſſima Virgo aduocata peccatorum dicitur.*
19 *Ambroſius vndecim annis in Curiis, & foro cauſas egit.*
20 *Germanus, & Lepandus Aduocati & D. Leonardi fratres in numerum ſanctorum relati ſunt.*
21 *Aduocationis officium vtile, ac neceſſarium Reip. eſt.*
22 *Aduocati militibus, & equitibus comparantur.*
23 *Medicis præſtantiores ſunt aduocati.*
24 *Aduocatus debet ſemper eſſe verax in ſermone, iuſtus in iudicio, plenus in conſilio.*
25 *Secreta clientis aduocatus reuelans tenetur pœna falſi.*
26 *Conſulere vni ex partibus, & pro altera patrocinari non poteſt aduocatus.*
27 *Aduocatus actoris in prima inſtantia, non poteſt eſſe Reus in ſecunda, & vice verſa.*
28 *Aduocatus non poteſt cum cliente pactum de quota litis facere.*
29 *Aduocatus domum exiens debet habere ſumptus à ſuo clientulo, antequam è domo pedem moueat.*
30 *Aduocatus pro modico aduocans contemptibilis habetur.*
31 *Aduocatus ſecundum ſua ſcientia probitatem, poteſt mercedem quærere, etiam abſque librorum reuolutione.*
32 *Salarium immodicum non poteſt aduocatus exigere, quia teneretur ad reſtitutionem.*
33 *Salarium petens à pauperibus peccat.*
34 *Patrocinium ſuſcipere etiam pro miſerabilibus perſonis inuitus cogitur aduocatus.*

Sala

35 *Procurator non tenetur inuitus ſuſcipere mandatum.*

36 *Salarium certum à duobus perſonis quolibet anno pro patrocinio in eorum cauſis præſtando accipiens aduocatus, ſi litigent inter ſe, cui eorum teneatur adiuuare, oſtenditur.*

37 *Salarium in propria cauſa non meretur aduocatus, niſi petat tanquam damni, & intereſſe.*

38 *Salarium aduocati poteſt quis petere, quamuis eum habeat gratis.*

39 *Salarium aduocato an in initio, medio, vel fine litis ſit ſoluendum, oſtenditur.*

40 *Aduocato patrocinium debetur, etiam cauſa finita per concordiam.*

EPISCOPVS EXTINGVERE INIMICITIAS, & ad concordiam compellere quando debeat.

ALLEGATIO LXXIX.

1 CIRCA inimicitias, quæ naſcuntur in Epiſcopatibus, debent Epiſcopi ſummopere vigilare, quomodo illas componere poſſint, qui ſi negligentes fuerint in reuocando diſcordes ad concordiam, peccabunt mortaliter, quamuis in aliis ſit veniale, *gloſ. verbo neglexerit, in cap. vnum orarium, verſ. quoties* 24. *diſt.* vbi citat *cap. præcipimus* 50. *diſt. Marc. Anton. Genuenſ. in man. Paſtorum cap.* 43. *num.* 1. *Bellet. diſquiſit. clerical. tit. de diſciplina clericali,* §. 15. *num.* 96. & referunt *Felin. in cap.* 1. *num.* 5. *de treuga, & pace.*

2 Cauere igitur debet Epiſcopus ne alicui conſulat, vt impetret beneficia ab alio detenta certo modo, ſed potius moneat, & notificet obtinenti defectum ad finem impetrandi diſpenſationem: etenim experimento compertum eſt, ex dictis impetrationibus oriri inter clericos, & eorum conſanguineos odia, inimicitias capitales, & homicidia, quorum non debet eſſe cauſa Epiſcopus, & quando ſine eius conſilio, aut fauore fiunt tales impetrationes, laboret, vt eos concorder, vel conferendo impetrantibus alia beneficia, vel omni meliori modo, & ſemper aduertat, vt non ſit cauſa diſcordiæ. Ideò enim dicit in Miſſa, Pax vobis, vt oſtendat ſe eſſe Vicarium Chriſti, qui venit mittere pacem in terra, & hæc fuit prima vox eius ad diſcipulos poſt Reſurrectionem, *gloſ. in cap. hoc quoque de conſecrat. diſt.* 1. ita & eiſdemmet verbis firmat *Marc. Anton. Genuenſ. d. cap.* 43. *num.* 11.

3 Sed aliquando, quod ſummè dolendum eſt, non ſine maximo Animarum diſpendio longè aliter fit: Contingit enim, vt canonice prouiſi poſſeſſione ſuorum beneficiorum ſibi iniuſte denegata, alij liti cedant, alij in impedimentis ſibi obiectis dirimendis plures annos in partibus conſumant, vſque dum è carceribus laxata cauſa poſt innumeros ſumptus, & expenſas factas ſibi poſſeſſionem eſſe dandum in ſacra Rota obtineant. Meminerint igitur taliter impedientes integram ſe teneri facere reſtitutionem omnium fructuum, & expenſarum; aduertántque ſibi eſſe impoſitam excommunicationem à Summis Pontif. *Clem. VIII. Leone X. & Paulo V.* in ſuis Conſtitut. contra impedientes Bullarum Apoſtol. executionem, & *in Bulla Cœna Domini caſu* 14. à qua nulla poterunt ſe tueri excuſatione, ſi enim in hac vita damnatis ſubterfugiis ſecuro animo extiterint, in alia tamen Deum vltorem habebunt.

4 Hinc aduertendum duxi, quod ſicut Bullarum Apoſt. exequutionem impedientes ſupradictam incurrunt excommunicationem, ita etiam ad iudices laicos pro obtinendis inhibitoriis, & aliis impedimentis recurrentes, qui ſunt ipſo iure excommunicati, *cap. nouerit, cap. quare de ſentent. excomm. & in Bulla in Cœna Domini,* §. 13. ſupra *Alleg.* 50. *num.* 70. & ideò *in vna Vlixbonen. beneficij* 16. *Ianuarij* 1598. coram *D. Litta*, fuit declaratum clericum, qui habuerat recurſum ad curiam ſecularem, incidiſſe in excommunicationem *Bullæ in Cœna Domini*, quamuis recurreret ad finem impediendi executionem alicuius mandati nulliter relaxati, vt decidit *Rota in vna Brixien. die* 26. *Ianuarij* 1589. coram *Orano*, vbi etiam fuit dictum recurſum ad Curiam ſecularem præſumi obtentum ab eo, de cuius intereſſe agitur ad *Bart. l. fin. ff. de quæſt.* Item in altera *Leodien. Canonicatus die* 11. *Martij* 1596. coram *Illuſtriſſimo Blanchetto* fuit dictum ad probandum recurſum ad curiam ſecularem Rotam pluries fidem adhibuiſſe iuribus minus formiter extractis, propter difficultatem illa extrahendi ſeruatis ſeruandis, ibi etiam fuit deciſum excommunicatum ob recurſum non eſſe abſoluendum, niſi prius conſtet de paritione. Vnde *in vna Oſcen. Canonicatus* 1. *Decembris* 1595. coram *D. Pena*, fuit tentum bene fuiſſe declaratum excommunicatum quendam Paulum ob recurſum ad tribunal ſeculare, qui obtinuerat inhibitionem iudici Eccleſiaſtico, ne appellatione pendente aliud innouaret; ac fuit dictum non eſſe attendendum copioſam turbam Doctorum, quibus ille Paulus defendebatur, aſſerentium licitos eſſe in quibuſcunque caſibus recurſus ad iudices ſeculares; quoniam Sacrorum Canonum auctoritas illis omnibus præponderat, dum habent talem conſuetudinem tanquam improbatam, ac Sacris Canonibus inimicam, quæ clericos iuriſdictioni laicorum ſupponit, non fuiſſe attendendam *cap. qualiter & quando*, vbi communiter Doct. & *Abb. num.* 7. *de iudic. Rot. deciſ.* 10. *de conſuet. in antiq. Mari. Socin. in cap. ſi quis clericum, num.* 28. & *in cap. ſanè, num.* 10. *de foro comp.* 5

6 Poteſt item Epiſcopus per cenſuras compellere etiam laicos, qui diu fuerunt diſcordes, & adhuc inter eos diſcordia durat, vt ad pacem, & concordiam deueniant, poſtquam primitus admonuerit, *cap. placuit*, & ibi *gloſ.* 1. *cap. ſtudendum* 90. *diſt. Felin. in rubr. de treuga & pace, num.* 5. *Barbat. conſ.* 1. *num.* 2. *verſ. & adduco vol.* 3. *Bellet. d. tit. de diſciplina clericali,* §. 15. *num.* 95. *& tit. de fauore clericorum reali,* §. 15. *num.* 75. Vel ad inducias inter eos faciendas, *Abb. in d. rub. de treuga & pace num.* 1. & ad treugam ex cauſa *Felin. in d. rub. num.* 9. *Abb. in cap.* 1. *ille tit.* quos refert *Marc. Anton. Genuenſ. d. cap.* 43. *num.* 14. Itemque ſub 7 peccato mortali tenetur violatores pacis excommunicare *cap.* 1. *de treuga, & pace, cap.* 1. §. *Epiſcopos de pace tenenda, in vſib. Feud.* Et indicare poteſt frangentem iuramentum pacis, *cap. nouit*, vbi *Abb. num.* 49. *de indic. Felin. in cap. cum ſit, num.* 19. vbi etiam *Abb. nu.* 28. *de foro comp.* citati à *Bellette d.* §. 5. *num.* 75. Epiſcopis enim incumbit ad pacem firmiter tenendam ſibi mutuum conſilium & auxilium præbere *Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib.* 20. *num.* 54. *in fine.*

8 Ita & quilibet iudex laborare debet ne lites protelentur, & ſummopere curare eas componere, pacémque omni cura inter omnes quærere, *l. quidem, ff. ſi certum pet. l. congruit*, vbi *Bart. & alij, & l. illicitas*, §. *ne potentiores, ff. de offic. Præſidis, cap. finem litibus, de dolo & cont. gloſ.* 1. *in cap. diſcordantes*, 90. *diſt. Granat. ad Veſtrium in praxi ciuili, lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 11. *Brunor. à Sole in locis communib. verbo index, num.* 24. *Bellet. d.* §. 15. *num.* 97. *Anton. Monach. Benon. deciſ.* 10. *num.* 33. *Cardoſo in praxi iudicum, verb. index, num.* 32. & 33. Poteſt etiam litigantes partes ad concordiam, & 9 ad compromittendum compellere, quando lis diu dutauit, & cauſa eſt intricata, etiamſi cauſa ſit ciuilis, *cap. placuit*, 90. *diſt. Abb. in d. rub. de treuga & pace, num.* 1. & ibi *Felin. num.* 5. vbi etiam *in verſ. ſallit quarto*, idem reſoluit quando imminet timor armorum ſi partes non conciliantur, & *num.* 6. quando eſt diſſenſio inter perſonas inſignes, ex qua Reſpublica turbatur.

10 Pium enim & Sacerdotale munus eſt ancipites controuerſias componere *Modern. de iuriſdict. par.* 4. *cent.* 2. *caſu.* 120. *num.* 1. Et publica vtilitas vt lites finiantur *Flamin. de reſignat. lib.* 3. *quæſt.* 5. *num.* 12. ad conſeruationem enim congregationis humanæ ſpectat, vt illæ terminen

minentur *Clem. dudum, de sepult. Flamin. d. quæst. 5. num. 13.*
11 Vnde dictum emanauit, qui minuit lites, minuit peccata, de quo *Gregor.* per text. *ibi in l. 26. tit. 4. p. 3.*

12 Occasio igitur litium amputanda est, vt aduertit *Adrian. Pulua. ad edictum de alienatione iudicij, cap. 1. fol. 10.* nihil ita simile est dæmonum moribus, quam litigare *Paul. Monan. de tutel. & curis cap. 33. num. 256.* litium
13 enim introductio, criminum occasionem, & alia detrimenta præbet *d. Clem. dudum, Tiraquell. de retractu lig. §. 8. glos. 7. à num. 20. Rebuff. in præam. concord. verbo sumptibus pag. mihi 511. & in l. litis nomen, 36. ff. de verborum signif. Cor. in memorab. verbo lites, pag. 551. Flamin. de resignat. lib. 11 quæst. 1. num. 29. Montan. d. cap. 33. num. 255. cum seqq. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. §. 7. præam. num. 12. cum seqq.* Est
14 causa multorum malorum *Rebuff. tom. 1. ad leges Gallia, in præam. glos. 5. num. 154. Montan. d. cap. 33. num. 259.* Vnde lites dicuntur flagella hominum durissima, *idem Rebuff. in reg. de subrogandis collitigantibus, glos. 1.* Pulchrè ideo dicebat *Beatus Iuo* aduocatorum patronus, (vt refert *Rebuff. d. glos. 5. num. 154.*) quod in controuersiis causarum corporales inimicitiæ oriuntur, fit amissio expensarum, labor animi exercetur, corpus quotidie fatigatur, multa & inhonesta crimina inde consequuntur, bona, & vtilia opera postponuntur, & qui semper credunt obtinere, frequenter succumbunt, & si obtinent computatis laboribus, & expensis, nihil acquirunt, vnde tutior est pax incerta victoria, vt dicit text. *in l. vltim. C. commin. Epistol.* Lusitane *melhorbe mao conserte, que boa demanda,* & Hispane, *mas vale mala auencia, que buena sentencia*; quia satis lucratur, qui se a litibus eximit *Perez ad lib. 3. Ordinam. tit. 1. p. g. 448. in fine, & l. 1. tit. 3. pag. mihi 515.* Hinc *Cicero* laudat Seruium Sulpitium non tam ob admirabilem, & pene diuinam iuris scientiam, quam quod semper maluerit litium controuersias tollere, quam actiones instituere. Et *Socrates in suo Areopagitico* laudat priscos Athenienses, quod foro fugerint, neque eo descenderint vnquam, niti coacti, & magno pudore; erubescant litigiosi, qui si de facile, & continuè litigauerint, calumnioli præsumuntur, *Rebuff. de reprobat. testium, num. 330.*

15 Plurimos hac tempestate aduocatos fora nostra enutriunt, quos in perniciem ali Reipub. & ad bonas causas male perdendas natos esse credas, quippe quod ad eos nulla alia ratione catur frequentius, quàm quod minoris multò cæteris prostent. Obturbatorum loco erunt, qui callide excogitatis ratiunculis, quibusdam putidis, fustundunt tenebras, iudices supplantant, obtundunt, reiiciunt, & causas (facinus illis inclytum) in mille protrahunt annorum nervadas. O quam præstaret nebulones istos meras harpyas foro pellere, immo & loco mouere, & in Cerites rursus referre, nihil enim aliud crudelius in eos licet per Christianam pietatem optare: contrà quos *D. Ambros. lib. 1. de considerat. ad Eugenium*, sic ait: Mitor quemadmodum aures diuinæ possunt huiusmodi aduocatorum disputationes, & pugnas verborum audire, hi sunt, qui linguas suas docuerunt loqui mendacium, discreti aduersus iustitiam, eruditi pro falsitate, sapientes vt faciant malum, & loquentes, vt impugnent verum; hi sunt, qui instruunt, à quibus fuerant instruendi, astruunt non comperta, sed suas struunt calumnias, innocentiæ destruunt veritatis simplicitatem, & obstruunt iudicis vias: pluraque alia in hoc propositum adducit *Stephan. Gratian. disiept. forens. cap. 186. à num. 57.*

16 Vnde non desunt, qui dicant periculosum esse aduocatorum salutem, eo quod iniustas litium controuersias sustineant, ac ad longum maximis partium expensis protrahunt: illi tamen, & iudices, qui rectè, & iustè vtuntur legibus, multum merentur apud Deum, *Cassan. in cat. glor. gloriæ mundi, par. 4. consider. 51. & par. 7. consid. 32. Sylu. nupt. verbo, est nubendum, fol. parue 56. vers. undeci-*

ma ratio, Rebuff. in repet. cap. Rainutius, vers. imò, de testamen. pag. 545. Gregor. ad l. 1. verbo, los iulgadores, tit. 4. par. 3. faciunt tradita per *Tiraquel. de nobilit. cap. 29. à num. 10. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 3. quæst. 48. art. 1. Matienç. in dialogo relatoris, par. 1. cap. 7. num. 5. Amat. Roder. in practica de modo & forma videndi, seu examinandi processum, cap. 10. num. 5. Sarmi. lib. 2. select. cap. 13. num. 8. Burg. de Pace in proœmio ad leges Tauri, num. 382. Camalcan. Fimz. decis. 33. num. 21. par. 1. Fran. Viu. Neapol. decis. 123. num. 14. Ceuall. commun. contra communes quæst. 736. num. 14. Bernard. Graua. ad practicam Camer. imper. lib. 1. conclus. 43. num. 7.* Et
17 ipse Christus Saluator noster, & vnicus Mediator, quin & studiorum nostrorum benignissimus director IESVS Christus (cuius Sanctissimi nominis memoria in præsentiarum piè erit recolenda) aduocationis officium pro Maria Magdalena, & in mulieris de adulterio accusatione, ac in Discipulorum suorum variis criminationibus sustinuit, prout asserunt ex *D. Augustino, Roland. cons. 36. num. 5. volum. 3. Caccialup. in suo tract. de officio aduocat. quæst. 1. num. 2. cum sequentibus, Ceuall. d quæst. 736. num. 12. Bernard. Graua. d. conclus. 43. num. 4. Marta de Iurisdict. par. 4. casu 115. à num. 1.* Quem & in cœlis aduocatum ha-
18 bemus apud Patrem æternum, *Io. cap. 2.* Et etiam Virgo MARIA Aduocata peccatorum vocatur ab Ecclesia in quotidiana oratione, cuius exordium est, *Salue Regina*, ibi *Eia ergo aduocata nostra.* Et de Daniele liberante aduocando iudicialiter Susannam notissima est historia. D. Ambrosius vndecim annis in Curiis & foro causas egit, *Marta dict. casu 115. num. 2. Ceuall. d. quæst. 736. n. 11.*
19 *Germanus, & Lipardus D. Leonardi Magni* fratres in numerum Sanctorum relati sunt. *Iuo* etiam aduocatus in-
20 ter Beatos connumeratur, *Marta d. num. 2.*

Aduocationis officium quam honestum, quam vtile,
21 & quam necessarium Reipublicæ sit, testatur *Imper. in l. laudabile, C. de aduocat. diuers. iudicum*, & exornant *Bernard. Graua. d. conclus. 43. à princip. Ioan. Garc. de nobilit. glos. 35. num. 11. cum sequentibus, Robadil. in sua politica lib. 3. cap. 14. à num. 56. Cardoso in praxi iudicum, & aduocat. verb. Procurator, num. 5. Modern. d. casu 115. à num. 3. Cabed. par. 1. Lusitan. decis. 214. num. 1. Amat. Roderic. in praxi de modo & forma videndi, seu examinandi processum, cap. 10. num. 9. cum seq. Mendez à Castro in praxi Lusitana lib. 1. cap. 3. num. 27.*

Aduocati enim militibus, seu equitibus comparan-
22 tur, quia, vt hi armis, ita legibus illi hominum vitas defendere dicuntur, *l. Aduocati, 14. C. de aduoc. diuers. iudicor. Tiraq. de nobilit. cap. 29. à num. 11. Baez. de inope debitore, cap. 16. à num. 148. Garc. de nobilit. glos. 35. num. 10.* Me-
23 dicis sunt præstantiores, quia si Medicinæ scientia præcisè ad curationem corporis tendit, scientia vero legalis principaliter ad curationem animi dirigitur, vt per *Mozz. de contract. tit. de locato, in princip. num. 16. Bernard. Graua. d. conclus. 43. num. 6.* Multis igitur honoribus, & prærogatiuis fruuntur, de quibus *Imper. in d. l. Aduocati*, & quia nobile est officium, ad illud infamis admitti non potest, vt disponit *Ordin. Regia Lusitan lib. 1. tit. 48. §. 25.* & resolunt *Bernard. Graua. d. concl. 43. consider. 3. Cardoso d. verbo procurator, num. 5. D. Barbosa in l. cum prator, § vlt. num. 126. ff. de iudic.* & Ideò nec Iudæus *Bart. in l. vltim. C. de postulando, Couar. in Clem. si furiosus, par. 2. §. 2. ad fin. Gregor. l. 1. tit. 6. par. 3. Menoch. de arbitrar. casu 360. num. 69. Donell. Commentar. iuris Ciuilis, lib. 18. cap. 3. colum. 7. vers. præterea, Cardoso d. verbo procurator, num. 110. & verbo officialis, num. 51.* Nec etiam excommunicatus, niti ad negocia, *Peregr. de iure Fisci lib. 3. tit. 11. num. 30. Cardoso dict. verbo procurator, num. 110.*

Aduocatus debet semper esse verax in sermone, iustus
24 in iudicio, plenus in consilio, *Affict. lib. 1. constit. Neapol. rubr. 81. num. 4.* Secreta clientis reuelans tenetur pœna
25 falsi, *l. 1. vbi Gregor. tit. 7. par. 7. & l. 17. tit. 16. lib. 2. noua recopil. Perez ad l. 1. tit. 19. lib. 2. Ordin. pag. 400. Stephan. Gratian.*

*tian.diſceptat.forenſ.cap.*100.*num.*16. *Cald. Pereira in comment.ad l.vni,C.ex delictis defunct.par.*4.*num.*31: *cum ſeqq.* plures ex antiquioribus refert *Cened.ad Decretum,collect.*
26 28.*num.*21. Non poteſt vni ex partibus conſulere,& pro altera patrocinari,*Ordin.Regia Luſitan.lib.*1.*tit.*48.§. 12. *Auend. de exequendis mand. par.*1.*cap.*2.*num.* 24. *Cabed.d. Luſitan.deciſ.* 214. *num.* 16. *par.* 1. ſi tamen pars vna illi ſua oſtenderit iura,& poſtea renuerit ei debitum,& iuſtam præſtare mercedem, poterit pro altera parte patrocinium præſtare, vide *Gregor.l.* 10. *verbo, ſu ſalario, tenet.* 6.*par.*3. *Perogr. de iure Fiſci,lib.*7.*titul.*2.*num.*11. *Auend. de exequendis mandat.par.*1.*cap.*2.*num.* 25. *verſic. non tamen,*
27 *Azevedo l.*7.*num.*5.*tit.*16.*lib.*2.*nouæ recopil.* Et aduocatus actoris in prima inſtantia, non poteſt eſſe Rei in ſecunda, & viceuerſa, *Bernard. Grana.lib.* 1. *in procem.num.*41.
28 Nec cum cliente pactum de quota litis facere, *l.qui aduocationum,*5.*Cod.de poſtulando, cap.infames,*§.*arcentur etiam à profeſſione,*3.*quæſt.*7.Luſitani *dict.tit.*48.§.11. Hiſpani *l.* 14.*tit.*6.*arp.*3.*vbi glof.*7. *Bonacoſ.commun.crimin.par.*1.*verbo pactum,fol.*125.*&* par.2. *verb. aduocatus, fol.* 3. *Navar. conſ.*1.*ſubtit.de procurat. Domi.d.cap.*3. *col.*9. *verſ. præterea non debet aduocatus, Surd.conſ.*306.*num.*10. *Canalcan.deciſ.* 41.*num.*43.*par.*1. *Azened.l.*8.*tit.*16.*lib.*2.*nou. recopil. Vincent.de Franch.deciſ.*265. *Soar.de Paz in præct. tom.*1 *in initio annot.*5.*num.*63. *Bobadil. in ſua politica lib.*3.*cap.*14. *numer.*68.*ad finem, Merla in emporio iuris,par.*1.*tit.*3. *in prælud.num.* 60. *cum ſequentibus, Sayr. in claui Regia libro* 12. *cap.*23.*num.*30.*cum ſequentibus, Bernard. Grana.dict.lib.* 1. *concluſ.* 44. *à num.* 22. *Farinac. conſ.*70. *lib.*1. *Paulin. Bert. Lucenſ. in praxi criminal.Regularium, tit.*4.*cap.*7. *num.*33. *Cabed. Luſitan. deciſ.* 19. *à num.*1. *p.tit.*1. *Alexand.Trentaſinq.variar.reſolut.lib.*2.*tit.de poſtulando, reſolut.* 1. *pag.* 64. *cum ſeq. Carraſc. in explicat. ad aliquas leges recopil.cap.*10. *num.*46.*cum ſeqq.*

29 Domum exiens aduocatus debet habere ſumptus à ſuo clientulo, vt per *Camill.Borrell.conſil.*21.*num.*17.*par.* 1. Et vbi extra habitationis locum, vel ciuitatem proficiſci in cauſa clientis neceſſe eſſet, vltra ſalarium ſibi debent præſtari expenſæ alimentorum, & vecturæ,*Surdus de alimen.tit.*1.*quæſt.*68.*num.*1.*& tit.*4.*quæſt.*8.*num.*6. adeo vt huiuſmodi expenſæ antequam de domo pedem moueat, ſibi ſoluendæ ſint,ex eodem *Surd.d. tit.*4.*quæſt.* 17.*num.*32.refert *Bernard.Grana. dict. lib.*1. *concluſ.* 44. *à*
30 *num.*20. Et quia aduocatus pro modico aduocans contemptibilis habetur, vt aſſerunt *Vini. Neapol. deciſ.* 123. *num.*1. *Monter. à Cuena Aragoniæ deciſ.* 14. *num.* 62. quos refert *Bernard.Grana.dict.concluſ.*44. *conſiderat.* 1. poteſt
31 ſecundum ſuæ ſcientiæ probitatem,& intellectum mercedem quærere, etiamſi abſque labore, & librorum reuolutione conſulat *Cened.ad decretum collect.* 28. *num.*20. *Stephan.Gratian.diſceptat.forenſ.cap.*39.*à num.* 15. *Carraſc. dict.cap.*10.*num.*26.non tamen immodicum ſalarium ex-
32 torquere, quia tunc teneretur ad reſtitutionem, *Aniles ad cap.*1. *Pratorum fol.*57. *Perez l.*2.*tit.*19.*lib.*2.*Ordin.pag.* 403.*& ſeq.Sayr.in Claui Regia lib.*12.*cap.* 23.*num.*28.*cum ſeq.Azened.l.*21.*num.*3.*tit.*16.*lib.* 2. *nouæ recopilat.Soar. de Paz in practica tom.* 1. *annotat.*5. *num.* 50. *Flores de Mena vari.lib.*1.*quæſt.*7.§.1.*num.*49.*Cald.Pereira ad l.vni.Cod.ex delictis defunct.par.*4.*num.*27. *cum ſequentib. Cened.dict.collect.*28.*num.*15. Et peccat ſi ſalarium petat à pauperibus,
33 *Tiraquell.de nobilit.cap.*29.*num.*39.*Conar.pract. cap.*6.*num.* 4. *Azevedo l.*16.per text. ibi, *titul.* 16. *lib.*2.*nouæ recopilat. Mench.illuſtri.cap.*41.*num.*3. *Perez l.*1.*tit.*19.*lib.* 2. *Ordin. pag.*400.*Rebuff.ad l.*27.*ff.de verborum ſignific. pag.* 157.*& de priuileg. ſcholaſt. priuil.* 90. *Cornel. Beninceſ. de priuileg. paupert.in* 1.*ſpec.ind.num.*10.*Vini.Neapol.deciſ.*159.*num.*2. *cum ſequentibus,Fr. Emman.in ſum.verbo Abogados, cap.*4. *num.*6. *Sayr.dict.cap.*23.*Cald. Pereira dict.par.* 4. *num.*28. *Camill. Borrell. in ſumma omnium deciſ. tit.* 65. *numer.* 38.
34 Inuitus cogitur patrocinium ſuſcipere, etiam pro miſerabilibus perſonis, *Soar.in theſauro communi.opin.litt.A,* *num.*93. *Lancel. Polyt. de offic. aduocat.cap.*3.*Bernard.Grana.dict.lib.*1.*concluſ.*44. *conſiderat.*1. *num.* 4.*&* 5. *Carraſc. dict. cap.* 10. *à num.* 34. licet ſecus in procuratore, qui 35
non tenetur inuitus ſuſcipere mandatum,*Stephan. Gratian.cap.*56.*numer.*22.*&* ſeq. *Bernard. Grana. dict. conſider.* 1.*num.*17.

Quæri hic non abs re poteſt, quid faciendum, ſi à 36
duabus partibus aduocatus accipit quolibet anno pro patrocinio in eorum cauſis præſtando aliquod ſalarium, & huiuſmodi partes in lite vnà ſunt inuicem contrariæ, cui earum tenebitur aduocatus in hoc caſu adiuuare? dic illi, qui prius ſalarium huic aduocato conſtituit, quaſi prius tempore potior ſit iure, vide *Roland. conſil.*44.*num.*24.*volum.*2. *Alexand. conſ.* 118. *num.* 15.*&* 16.*volum.*5.*Rebuff.ad l.*52.*ff.de verborum ſignific. pag.*268. *Azoued.ad l.*18.*tit.*16. *lib.* 2. *nouæ recopil. Carraſc.dict.cap.* 10.*num.*31.

In propria cauſa aduocatus ſalarium non meretur, 37
*Boër. deciſ.*210.*num.*3.*Tiraquell. de retract. lign.*§. 29. *glos.* 4.*num.*5.*&* 6.*Menoch.de arbitr. caſu* 154.*num.*5.*&* 6. *Azened.l.* 21.*num.*7.*dict.tit.*16.*&* l.1.*num.*20. *tit.*21.*lib.*4. *nouæ recopil. Bernard. Grana.dict. lib.* 1. *concluſ.* 151. *conſider.* 1. *num.*4. nili petat tanquam damni, & intereſſe, *Abb. in cap.finem litibus, num.* 30. *de dolo, Rebuff. tom.*3. *ad leges Galliæ, tit.de expen.artic.*5.*glos. vni. num.* 27.*&* 28.*Joſeph. Ludou. Peruſi. deciſ.*111.*num.*13.*Camill.Borrell. tit.* 65. *à num.*111. *Surd.de aliment.dict.tit.*9.*quæſt.*39.*num.*11. *Vini. tom.*1.*commun.opinion.lib.*2.*tit.*6.*num.* 21. *verſ. ſed aduerte, pag.*311.*Stephan.Gratian.diſceptat.forenſ.cap.*33.*num.*46.*& cap.*56.*num.* 41.*&* 42. *D. Barboſa in l.cum qui temere,numer.*260. *cum ſequentibus, ff.de iudic.* Debet tamen aſſumere alium aduocatum in propria cauſa; in qua patrocinium ſibimet præſtare non decet, & ita practicatum in Regno *Luſitaniæ* referunt *Valaſc. conſult.* 25.*num. vltim.Bernard.Grana.dict.lib.*1.*concluſ.*151 *conſiderat.*1.*num.* 14. *Cardoſo in praxi iudicum, verbo procurator, num.* 106. *D. Barboſa vbi proximè num.* 262. quamuis contra hanc praxim inſurgat *Carraſc.dict.cap.*10.*num.* 23. Et tunc ei debentur expenſæ, etiamſi alius aduocatus gratis illi patrocinium præſtiterit, *Rebuff.dict. tit.de expenſis, art.* 5. *glos. vni.num.* 28. *Joſeph. Ludouic. dict. deciſ.* 111. *num.*3. *Camill. Borrell. d.tit.*65. *num.* 114.*&* ſeq. *Cened. dict. collectan.* 28. *num.* 10.*&* 11. Sic etiam poteſt quis pete- 38
re ſalarium aduocati, quamuis eum gratis habeat, *Bart. in l. quod ſi domus, ff. locato, Hippol. in l. patre, vel marito, numer.* 69.*&* 70. *ff. de quæſtio. Perez ad librum* 3. *Ordin. pagina mihi* 760. *Azevedo l.* 2. *numer.* 20. *titul.* 22. *libr.* 4. *nouæ recopilat. Stephan. Gratian. dict. capit.* 56. *num.*41.

Salarium aduocato in initio litis ſoluendum eſſe, per 39
text. *in l.*1.§.*proinde,ff.de variis,& extraordin. cognit. & l. vltim.C.de condict.ob cauſam,* reſoluit *damnat.memor. Veſemb.in l.*5.*num.*5. *de pactis.* Et ab initio deberi dicit *Alexand.in l.diem functo, ff. de offic. aſſeſſ.* vt per *Magon. Flor. deciſ.*12.*num.* 3. Verum deberi aduocato in medio litis ex officio iudicis tenuit *Myſing.cent.*3. *obſeruat.* 7. *verſic. quamuis autem.* Præſtandum tamen eſſe in fine litis reſoluunt *Iaſ. in dict.l.diem functo, num.* 11. *Bart. in l. Archiatri,C.de profeſſ.& medic.lib.*10. *Salit. in l.vni. colum.*3. *num.*3.*in fine,verſ.aut eſt aduocatus in vna, Cod. de ſuffrag.* Denique in hoc ſeruandum eſſe ſtatutum, vel conſuetudinem, per quod datur certa quantitas,iuxta valorem cauſæ, præſcribendo tempus principij,finis, & medij litis,quoad illius ſolutionem, aſſerit *Stephan. Gratian. diſceptat.forenſ.cap.*56.*num.* 1. Et huiuſmodi ſalarij taxatio parte non citata fit, *l.ſalarium,ff.mandati, l.* 1. §. *in honorariis,ff.de var.& extraord.cognit. Camill. Borrell.in ſumm. omnium deciſ. tit.* 44. *de citation.numer.* 457. Et pro ſalario recuperando aduocatus habet tacitam hypothecam in bonis ſui clientuli, inductam cum priuilegio prælationis, *Rebuff. de priuileg. ſcbol. priuileg.* 118.

optimè *Amat.Roderic.de priuilegiis creditorum par.1.art.3. num.18.Flores de Mena vari.lib.1.quæſt.8.§.1.num.70. Stephan. Gratian.diſceptat.forenſ.cap. 257. à num.17. cum ſeq.* vbi extendit ad ſalaria Doctorum,Scholaſticorum,iudicum,litteratorum,& ſimilium. Et patrocinium aduocato debetur etiam cauſa finita per concordiam *Soar.in theſaxro recept.ſentent.litt.A,num.105.Canalcan.par. 1. deciſ.41.num.48.Bernard.Graue.d.concluſ.44. num. 10. & ex Cagnol.Guid.& Iaſ.* reſoluit *Stephan. Gratian. dict.cap.55. num. 16.* Et ad hæredes tranſmittit ſalarium illius anni, quo moritur, *Soar.d.litt. A,num.102.& litt. M,num. 237. Sebaſt. Medices in tract.mors omnia ſoluit,par.3.num.26.Camill.Borrell.in ſumma omnium deciſ.tit.65.num.123.*

SVMMARIVM.

1 *Papa dicitur diœceſanus totius orbis.*

2 *Eccleſia omnes, & loca diœceſis Epiſcopi iuriſdictioni,curæ & ſpirituali eius poteſtati ſubiiciuntur.*

3 *Iuriſdictionem Eccleſiaſticam tam voluntariam,quam contentioſam in tota diœceſi exercere poteſt Epiſcopus.*

4 *Sedere pro tribunali,& ius dicere poteſt Epiſcopus in quolibet loco ſuæ diœceſis,dummodo locus honeſtus ſit, & litigantes ſine magno incommodo eò loci venire poſſint.*

5 *Epiſcopus habens amplam diœceſim volens cognoſcere de cauſis in loco multum remoto à partibus,poſſunt partes petere cauſam committi in loco propinquo.*

6 *Vicarius Epiſcopi, ſiue eius Officialis, non poteſt extra locum,vbi tribunal eſt conſtitutum, ius dicere partibus,niſi ſit in comitatu Epiſcopi,vel niſi ex aliqua rationabili cauſa ſe ad alium locum decentem transferre viſum fuerit.*

7 *Sedere pro tribunali, & ius reddere in loco exempto non poteſt Epiſcopus.*

8 *Tribunal erigere nequit iudex extra ſuam diœceſim,in qua haberetur vt priuatus.*

9 *Exemptus locus, & locus extra diœceſim, ſius territorium, iudicantur à pari.*

10 *Epiſcopus expulſus à ſua diœceſi, petita, licet non obtenta licentia, poteſt in aliena ſubditis ſuis iuriſdictionem adminiſtrare.*

11 *Oblationes in Miſſa facta cedunt, & acquiruntur Rectori Parochialis Eccleſiæ.*

12 *Parochia Epiſcopi dicitur tota diœceſis.*

13 *Oblationes in Miſſa facta Epiſcopo celebranti in loco exempto, de vrbanitate ei debentur, de iure vero illi, cui competunt iura Parochialia, niſi aliud conſuetudine ſit obtentum.*

14 *Mitra vti non poteſt Epiſcopus in locis exemptis,niſi inuitatus.*

15 *Pontificales veſtes & inſignia quæcunque poteſt Epiſcopus geſtare in locis exemptis.*

16 *Cathedram in loco exempto poſſunt Præſules erigere pro eorum ornatu, & dignitate.*

17 *Baldachinum erigere in Eccleſiis Regularibus licet Epiſcopis Pontificalia exercentibus.*

18 *Baldachinum erigere non poſſunt Abbates S.Benedicti,& cæteri omnes ſimiles, quando ſolemniter in propriis Eccleſiis celebrant.*

EPISCOPVS AN SEDERE POSSIT pro tribunali in quouis loco ſuæ diœceſis etiam exempto.

ALLEGATIO LXXX.

1 QVEMADMODVM Pontifex dicitur eſſe Epiſcopus, ſiue diœceſanus totius Orbis *cap. cuncta per mundum 9. quæſt. 3. Froil. tractat. de canonizat. Sanct.§.ſequitur ſeruandum num.28.& 29.Gonz.al.ad reg.8. Cancel.§.1.proœm.num. 8. Flamin. de reſignat.lib.11.quæſt.* 2 *15.num. 132.* Ita etiam Epiſcopus in aſſignato ſibi Epiſcopatu, ſiue diœceſi, quæ ideò dicitur territorium eſſe Epiſcopi, ſiue Parochia, quòd omnes Eccleſiæ, locáve, illius iuriſdictioni,curæ,& ſpirituali eius poteſtati ſubiiciantur *cap.omnes Baſilicæ 16.quæſt. 7. cap. cum contingat, de foro competen.cap. cum Epiſcopus, de officio Ordinar.in 6. Soccin.in tract.de oblation. quæſt. 18.num. 63. Troyl. dicto §. incip. ſequitur ſecundum,num.28.& ſeq. Rebuff.in l.pupillus, §.territorium,verſ.& tota ciuitas.ff.de verborum ſignification.* illi enim regulariter competit in tota ſua diœceſi iuriſ- 3 dictionem Eccleſiaſticam,tam voluntariam, quam contentioſam exercere,*d.cap.cum Epiſcopus,Conar. in cap. alma,par.1.§.12.num.3.Soar.in praxi tom.2.prælud.1. num.4. Fr.Emman.quæſt.Regularium tom.1.quæſt.63.art.1.colum.2.* Habet intra fines ſuæ diœceſis intentionem fundatam pro exercitio iuriſdictionis contra quoſcunque *cap. cum perſona de priuileg.in 6.cap.Baſilica 16.quæſt.7. cap. cum venerabilis,de Relig.domib.Clem.1.de foro compet. Roman.conſ. 180.ſub num.4.verſ.* habet enim Epiſcopus, *Federic.de Senis conſ.145.num.6.ante fin.verſ.* vnde ſi aliquis, *Veralli. deciſ.201.par.2.Seraphin.deciſ.1104.num.1. Rot.deciſ.243.nu. 1.par. 2. recent.* cuiuſque ſtatus ſint ſiue Regularis, ſiue ſecularis *cap. Abbates*, vbi *gloſ. verbo, in Epiſcoporum* 18. *quæſt.*2. Quod tamen reſpectu Regularium intelligitur de his cauſis quæ ſunt extra regulam, quæ enim tangunt regularem obſeruantiam ſubiiciuntur iudicio Prælatorum Regularium,vt poſt alios explicat *Rot.deciſ.15. num.47.& 50.& deciſ.17.num.1.par.1.recent.* cuius meminit *D.Lotter. de re benefic. lib. 1. quæſt. 21. num. 6.* Adeò 4 quidem, vt quouis in loco diœceſis pro tribunali ſedere, ibique ius reddere poſſit,*d.cap. cum Epiſcopus, Gambar.de officio,& poteſt.Legati de Latere lib.2.tit.de variis Ordinar.nominibus num.168.Cuch.inſtitut.iuris Canonici, lib.1. cap.12.verſ.cum Epiſcopus, Bellancin. in tract.de charitatiuo ſubſid.quæſt.32.num.3.Bertachin.tract.de Epiſcopo lib.4.par. 5.num.70.& 71. Rot. Roman. in vna Placentina deciſ. 197. volum.2.diuerſ.Stephan.Gratian.Marchia deciſ.113. num.2. in addit.* vbi dicit non licere Præſuli ad longum tempus ſine cauſa alibi tribunal erigere, & à ciuitate amouere, refert *Campan.in diuerſor.iuris Canon,rubr.11.cap.13.num. 151.verſ.limitatur.Gonz.al.ad reg.8.Cancell.§.2.proœm.num. 35.Nauar.conſ. 3. in antiq. alias 4. in nouis ſub tit.de officio Ordinar.Sayr.in floribus deciſ.ſub eodem tit.deciſ.3.* qui duo poſteriores id intelligunt, dummodo locus honeſtus 5 ſit, & litigatores ſine magno incommodo eò loci venire poſſint; nam ſi Epiſcopus haberet amplam diœceſim,& vellet cauſam cognoſcere in loco multum remoto à partibus, poſſunt partes petere cauſam committi in loco propinquo, & ſi hoc denegaret, poterit appellari, ita reſoluit *Quaranta in ſumma Bullarij, verbo Archiepiſcopi auctoritas,num.20. auctorit. 50. poſt princip.* De qua quidem materia habemus optimam Rotæ deciſionem in vna Calciaten. iuriſdictionis 10.*Maij* 1624.coram *Remboldo*,in qua ſic dicitur.

Dictum fuit cauſas Capitularium Eccleſiæ Calciaten. eſſe cognoſcendas in domo Epiſcopi, ſeu in ſolito tribunali; Epiſcopus enim habet fundatam intentionem ſuam tam inſpecto iure communi, quam etiam vigore *S.Concilij Trident.*

Nam de iure communi Epiſcopus poteſt exercere iuriſdictionem ſuam in quacunque parte, ſeu loco ſuæ diœceſis *cap.cum Epiſcopus,de offic.Ordin. in 6. gloſ. in cap. fin.in verbo diœceſim,de conſtitut.eod.lib.* cum aliis per *Gonz.al.ſuper reg.8.§.2.proœm.num.3.*

Nec obſtat quod Epiſcopus debet ius dicere in loco honeſto, & more maiorum,& ſine incommodo litigantium, vt per *Anchar.in d.cap.cum Epiſcopus in 2.notab. de offic.Ordin.in 6.* per text.*in l.pen.ff.de Inſtit.& iure,& in l.l. locis, ff. de iudic.* quia verba illa, more maiorum, debent intelligi, vt non iudicet extra territorium, & per *Butr. Bald.*& alios *in d.l.l.locis,& melius Hoſt.in ſum. tit. de feudis §. apud quem num.* 13. vbi quod ſi Curia deberet accedere ad locum delicti non iudicaret more maiorum,

ſed

ſed more inferiorum. Et faciunt ad idem verba text. in *d. l. pen. ff. de inſtit. & iure*, ibi, ſalua maieſtate imperij ſui, neque enim ſalua eſſet maieſtas Epiſcopi, ſi teneretur in loco ſubditi ius dicere.

Nec dicatur prædicta locum minime ſibi vendicare, quando vnus & idem Epiſcopus eſt duarum diœceſum: tunc enim non poteſt dilinquentem in vna diœceſi extra illam trahere, vt latè per *Mandoſ. conſ. 27. num. 6.* quia quicquid eſſet dicendum, quando dictæ duæ diœceſes eſſent penitus diſtinctæ, & Epiſcopus retineret in vtraque Vicarium generalem, ceſſat in caſu iſto difficultas, quia Eccleſia Calciatenſis eſt vnita Eccleſiæ Calaguritanæ, vt aliàs firmauit *Rot. deciſ. 296. par. 1. & deciſ. 708. numer. 2. part. 2. recent.* & teſtatur *Gonzal. ad reg. 8. gloſſ. 5. §. 7. numer. 32.* atque ita non verſamur in duabus diœceſibus ſeparatis, nec Epiſcopus retinet Vicarium generalem in loco Calciaten. nec adſtringi poteſt vt Vicarium generalem ibidem retineat, vt in fortioribus fuit reſolutum in Viterbien. ſeu Tuſcanen. Vicarij 13. Martij 1617. coram Cardin. Caualerio, in qua etiam dicitur quod licet diœceſes eſſent diſtinctæ, aut æquè principaliter vnitæ, tamen quoad Epiſcopum reputatur vna diœceſis exemplo Prætidis duarum prouinciarum *Innoc. in cap. nouit, in fine de offic. leg. Paul. de Caſtro, laſ. Alex. Angel. & alij in l. fin. ff. de iuriſdict. omn. iud. Barb. in l. vnica numer. 12. C. de Neapol. Berito lib. 11.* ac propterea dicendum obiectum non applicari.

Nec etiam obſtat quod ſaltem verſamur in diœceſi multum ampla, ideoque Epiſcopus non poteſt cogere ſubditos ad litigandum in loco longinquo, ſed debet vel ipſe accedere vbi vertitur litigium, vel alium delegare *Anch. in cap. nonnulli numer. 5. de reſcription. & in cap. cum te in princ. verſ. 2. noto, de offic. delegat. Anton. de Butr. in cap. ſane, in fine de foro comp. & ibi Ioan. And. num. 5. & Barbat. in princip. & in cap. dilectus numer. 59. cum ſeqq. de reſcript. Felin. in cap. vltim. ſub numer. 2. de Iudic.*

Quia dicta concluſio communiter reprobatur à DD. vt per *Abb. in dict. cap. ſanè numer. 3. de foro comp. & in dict. cap. dilectus numer. 4. de reſcript. Rot. deciſ. 297. numer. 4. par. 2. diuerſ.* Et reſtringitur vt procedat tantummodo quando locus valde diſtat, & cauſa eſt modica *Barbat. in dict. cap. nonnulli numer. 6.* & ibi *Felin. de reſcript. Rot. dict. deciſ. 297. num. 8. par. 2. diuerſ.* atque eam de æquitate tantum procedere dicit *Imol. in dict. cap. ſanè de foro compet. & addit. ad Abb. in dict. cap. dilectus il 2. litt. G, de reſcription.* ſicque attento Iuris rigore Epiſcopus poteſt in quolibet loco ſuæ diœceſis exercere iuriſdictionem *d. cap. cum Epiſcopus, de offic. Ord. cum aliis ſupra allegatis.*

6 Vicarius tamen Epiſcopi, ſiue eius officialis, cui tribunal, ſiue iudicialis locus eſt conſtitutus, non poteſt extra illum ius dicere partibus, niſi ſit in comitatu Epiſcopi: tunc enim ibi iura reddere poteſt, vbi reperitur cum Epiſcopo, *Zazs in l. ius pluribus, ff. de iuſtit. & iure, Breche. in l. prouinciales, ff. de verborum ſignificat.* Vel niſi ex aliqua rationabili cauſa ſe ad alium locum decentem transferre viſum fuerit, *Vanti. loco infra citando numer. 111. verſiculo niſi ex aliqua.*

7 Verum in loco exempto Epiſcopus pro tribunali ſedere, aut iura reddere minime poſſe probat text. *in dict. cap. cum Epiſcopus, gloſ. verbo, aut eo, in Clement. quamuis, de foro comp. Vanti. de nullit. titul. ex defectu iuriſdict. Ordin. numer. 108. Nauar. dict. loco, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 43. numer. 180. cum ſequentibus, Stephan. Gratian. Marchia deciſ. 113. numer. 3. in addit. Campanil. in diuerſorio iuris Canon rubr. 11. cap. 23.* 8 *numero 151. verſic. limitatur.* Ratio eſt, quia iudex erigere nequit tribunal extra ſuam diœceſim, in qua haberetur vt priuatus *capit. notandum, 2. quæſt. 3. capit. Epiſcopum, 9. quæſt. 3. Borgaſ. tractat. de irregularit. part. 6. quæſt. 2. fol. 352. Vanc. dict. numer. 108.* locus enim 9 exemptus, & locus extra diœceſim, ſiue territorium iudicatur à pari, *Henriq. in ſumm. libr. 7. capit. 15. §. 4.* vbi *gloſ. lit. F, Azened. lib. 1. numer. 104. titul. 16. libr. 8. noua recopilat. Gonzal. dict. gloſ. 43. numer. 182.* Niſi 10 Epiſcopus ſit expulſus à ſua diœceſi, is enim in aliena, petita, licet non obtenta licentia, ſubditis ſuis iuriſdictionem adminiſtrare poterit, *Clement. vnica de foro competen. Sayr. de cenſur. libr. 2. capit. 21. numer. 28. in fine.*

Vnde non abs re inquirendum venit, cuius erunt 11 oblationes in Miſſa factæ Epiſcopo celebranti in loco exempto; in quo dubio tenent aliqui Epiſcopo deberi, ex eo quia oblationes indiſtinctè cedunt, & acquiruntur Rectori Parochialis Eccleſiæ, *capit. quia, capit. ſanctorum, 10. quæſt. 1. cap. nullis, 12. quæſt. 2. cap. ex tranſmiſſa, de præſcript. Abb. in rub. de parochiis num. 4.* cum citatis *à Bellet. diſquiſit. cleric. par. 1. tit. de bonis cleric. §. 3. numer. 4.* & cum tota diœceſis dicatur 12 parochia Epiſcopi, *cap. licet, 16. quæſt. 3. cap. 1. & ibi Hoſti. numer. 6. de rapior. cap. Apoſtolicæ, in princip.* & ibi *Abb. numer. 2. de donat. Cochi. de iuriſdict. Ordin. par. 1. quæſt. 14. numer. 3. gloſ. in Clement. 1. verbo Presbyteri, de priuileg.* & alij curati dicantur adiutores Epiſcopi, *capit. fin. de offic. Archid.* igitur Epiſcopo celebranti in qualibet ſuæ diœceſis parochia pertinent oblationes, *Hoſt. in ſumm. titul. de parochis, §. in quibus, verſic. quid ergo, Fuſch. de viſitat. libr. 1. capit. 24. numer. 11. Marc. Antonin. Genuenſ. in practica capit. 57. numer. §. Afflict. in conſtitut. Neapol. libr. 1. rubr. de decimis, numer. 32.* quare ſequendo *Imolam* in his terminis cenſet deberi Epiſcopo *Troilus Maluet. de oblat. imagini factis, parte 4. numer. 2.* Sed hoc ad præſentem quæſtionem adaptari non poteſt, cum locus exemptus extra diœceſim dicatur, vt ſupra reſoluimus. Quare *Petr. de Anchar. in Clement. Archiepiſcopo de priuileg.* ſic diſtinguit, vt ſi celebret exequendo officium paſtorale, quod ei oblationes debeantur, idque vt ſubueniatur in neceſſitate conſtituto, ſecus vero ſi voluntariè, *Cardin.* vero *Zabarella in dict. Clement. Archiepiſcopo, numer. 11.* cui etiam aſſentitur *Felin. in capit. dilectus, numer. 1. verſ. & adde, de offico Ordin.* quem citat *Bellet. dict. §. 3. numer. 47.* dicit quod de vrbanitate Epiſcopo celebranti de- 13 beantur, de iure vero ei, cui competunt iura parochialia. Sed in hac re recurrendum eſſe ad priuilegia, & conſuetudines tenent *Mari. Socin. in tractat. de oblation. libr. 18. numer. 60. cum ſequentibus, Cochi. de iuriſdiction. Ordinarij in exemptos parte 4. quæſtione 18.*

An autem Oblationes, quæ ſacris imaginibus deferuntur, debeantur Epiſcopo, vel Parocho, quæſtio eſt inter Doctores antiquos controuerſa, multi enim partes Epiſcoporum tuentur, vt *Angel. in diſputat.* incip. *In refulgenti in 2. dub. Malnet. de oblation. in 4. dub. 4. numer. 14. Petr. de Vbald. de canonica portione capit. 4. quæſtion. 16.* & refert *Decian. conſ. 16. ſub numer. 7. libr. 2.* Attamen verior, & hodie receptiſſima eſt ſententia, quod ſiue in Eccleſia Parochiali poſitæ ſint huiuſmodi ſacræ imagines, ſiue extra, intra tamen limites Parochiæ habet fundatam intentionem Parochus ſuper omnibus obuentionibus contingentibus intra limites ſuæ Parochiæ, & ad eum ſpectant, vrgenſque eſt text. *in capit. paſtoralis*, & ibi noſtri, de iis quæ fiunt à Prælatis ſine conſenſu Cap. & text. in *capit. hanc 10. quæſtion. 1. & in capit. dilectus, de offic. Ordin.* vbi *Abb. numer. 4.* qui ſubdit in *verſic. quoad primam*, Epiſcopo ſolum deberi oblationes quando

Digitized by Google

sacræ imagines reperiuntur extra omnem Parochiam, *Felin.ibid.in princip. & num.3.& Abb.in cap. quoniam numer.1.de decimis*, vbi signanter quod spectant ad Parochum, & non ad Episcopum, *Capell. Tholos. decis. 483. Ferret. cons. 143.* qui bene distinguit *numer. 2. 3. & 4. Azori. instit. mor.l. par.1. lib.7.cap.38.quæst.13. Decian.* qui fusè pro Parocho contra Episcopum in his oblationibus, quæ Iconi sanctissimi Crucifixi offerebantur,consuluit *dict. cons. 16. per totum lib. 2. Gutier. canon. quæst. lib.2.cap.21. numer.162. Maresc. vari. resolut. lib. 2. capit. 42. numer. 6. 7. & 8. Aloys. Ricciul. in Neapol. decis.170. num.7. par. 4.* & hanc eandem opinionem videtur amplexus *S. Thom. 2. 2. quæst.86. art.2.* præsertim in resp.ad 2.argum.& expressè sequuta est *Rot. in Aquilana nullitatis erectionis 20. Decembris 1610.* coram *Reuerendissimo Domino meo Pirouano, quæ est decis.256. part.1. recent. & in Benenentana spoly 2. Decembris 1585. & 2. Decembris 1587.* coram *Orano*, vbi fuit dictum oblationes factas in Ecclesia Cathedrali spectare non ad Episcopum, sed ad Archipresbyterum, qui curam animarum ibi exercebat, & idem respondit *Sacra Congreg.tus Illustrissimorum Interpretum Concily Trident. in una Canen.* Ius enim vniuersale habet Parochus intra limites suæ Parochiæ, mediusque est inter Deum, & populum; vnde quemadmodum dogmata & sacramenta quæ proueniunt à Deo, exhibet populo, ita vice versa exhibet Deo ea quæ sunt populi, nempe preces, & oblationes, & qui Altari seruiunt, de Altari participant, vt egregiè ratiocinatur *S. Thom. dict.2.*

15 Et quamuis conclusio sibi locum vendicet, nisi oblationes in certum vsum ex Priorum offerentium voluntate fuerint destinatæ, in dubio enim solummodo spectant ad Parochum; at quoties à fidelibus præstantur ad certum finem, pro Missis scilicet, & fabrica, tunc ad Parochum nullo modo spectant, & voluntas eorum, qui eleemosynam seu oblationes dederunt, præcisè seruari debet, vt præcitati D D. monent, & præsertim addit. ad *Capell. Tholos. d. decis. 483. Maresc. dict.cap. 42. numer. 1. lib. 2. Ricciul. dict. decis. 170. numer. 1. & Rota in Braccharensi oblationum 17. Decembris 1612.* coram *D. Pamphilio.* Attamen aduertendum est quod non habet quidem fundatam intentionem Parochus ad effectum, vt hoc casu oblationes conuertat in proprium vsum, cum debeant in vsum à largientibus destinatum erogari; verum administratio harum oblationum etiam tali casu ad Parochum videtur spectare ex eodem Iure Parochialitatis, & qua ratione oblationes spectant ad Parochum, nisi fuerint in determinatum vsum datæ, eadem immo & maiori ratione ad eundem Parochum spectat saltem administratio oblationum, quoties in certam causam sunt erogandæ cum & regulariter de illis oblationibus Parochus debeat esse fidelis administrator ac dispensator, partim conuertendo in proprium vsum, partim erogando in iis, quæ concernunt cultum diuinum, & partim ad pauperum inopiam subleuandam, vt per *S. Thom. loco præallegato*, & de harum oblationum distributione idem sancitum fuit in *capit. Vulterana, & caput. quatuor 12. quæst.2.* Et quod huiusmodi oblationum solus Parochus habeat administrationem dixit *Abb. in cap. postulastis num. 2. vers. administrationem autem*, de his quæ fiunt à Prælatis sine *cons.Cap. & Ferret. dict. cons. 143. num. 4. vers. & quod.* Colliguntur hæc omnia ex deductis *in vna Lumen. Saragozen. oblationum 8. Februarij 1617.* coram *D. Merlino.*

16 Hinc etiam Episcopus in locis exemptis, nisi inuitatus, Mitra vti non potest *cap.Episcopi, 7. quæst.2. Doct. in cap. Ex tuarum. de vsu pallij*, nec quoque generaliter Pontificalia exercere, vt disponit *Concil. Trident. sess.6. de reformat.cap.5. & sess.14. cap.4.* Verum Præsules posse in locis exemptis vti Pontificalibus vestibus, & insignibus quibuscumque certum est ex concessione Viennensis Concilij in *d. Clem. Archiepiscopo, de priuileg.* cuius sanctioni nunquam derogatum censetur, nisi aperta verba adsint derogatoria, *cap. ex parte, de capellis Monach.* Non obstat igitur *Concil. Tridentin. dictis locis*, quia verba facit de vsu Pontificalium, cum aliquo exercitio, vt alleuit *Quaranta dict. verbo Archiepiscopi auctoritas, auctor.32. versic. propterea, pag. mihi 84.* Vnde constat posse Episcopum omnia gestare insignia Pontificalia, vestesque in locis exemptis, aliaque exequi,quæ sibi concessa fuerũt in *d.Clem.Archiepiscopo*,quinimò & solam celebrationem in Pontificalibus non videri ipsis Episcopis veritam in locis exemptis in aliena diœcesi inferendum ob id est,sicut nec antea erat *Cochi. de iurisdict. Ordinary, in exemptos p.2.qu.45.vers.26.& 62.* Vnde respectu Diuinorum Pontificaliter celebrandorum posse Episcopos in quacumque Ecclesia etiam exempta suæ diœcesis ea celebrare tenet *in dict. Clem. Archiepiscopo, Zabar.num.5.in fine, Imol.num.4.& 10. Vitalin.num.13.nam in loco exempto, Pauin.de visit.p.2.quæst. 3.num.3.vers.poterunt enim, Rot.* apud *Farin.dec.236. n.3. p.2.recent.* vbi etiam cum *Vitalin.* citato loco *numer. 30. vers. ratio decidendi*, hinc infert posse Sedem Pontificalem ad diuina celebranda constituere. Nec contrarium resoluit *Nauar.cons.69.incip.quidam Episcopus,de sentent. excom.in antiq.& cons. 12. de clerico excommunic. ministr. in nouis*, dum scripsit incurrisse suspensionem, in eo text. Concilij comminatam quendam Præsulem in aliena diœcesi vtentem Pontificalibus, quia id non vtique opinatus est propter solum vsum Pontificalium, & Mitræ, sed quoniam Calicem etiam consecrauit, & corporalia benedixit, absque licentia diœcesani. In Ecclesiis tamen Regularium, vel aliis locis suæ diœcesis exemptis, Pontificalia exercens, potest Baldachinum erigere, vt resoluunt *Gambar.in tract.de auctor. legat. §. illud notasse,lib.2.numer.243.* me citato in hoc loco, *Homob. de examine Ecclesiastico tract.11. cap.6. quæst. 12. resolut.2. Aloys.Ricc.in praxi aurea resol.313.num.1.2bi num.2.* tenet Episcopum posse excommunicare impedientes, *Lazzar. in pract.q.111.de blasph.q.10.num.61. Steph. Grat.disceptat. forensium tom.3.cap.467. Camp. in diuersorio Iuris Canonici rubr.9.cap.5.num.3.vers.ceteras*, & censuit *Sacra Congreg. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, negotiis, & consultationibus Episcoporum,& Regularium proposita*, in sequenti decreto, quod refert *Quaranta in summ. Bullarij, verbo priuilegia Regularium.*

Decretum, quo declaratur Episcopis in Ecclesiis Regularium Pontificalia exercentibus licere Baldachinum erigere.

17 DEcet Episcopis pro eo, quod in Ecclesia Dei excellunt dignitatis gradu, in quocumque suarum diœcesum loco, quoties eos ibi Pontificalia exercere, aut in Pontificalibus adesse, & assistere contingit, eam, quam par est, reuerentiam, & honorem, decoro cultu, & ornatu exhiberi. Quare, non sine graui animi dolore, auditum est nonnullos Regulares, vano quarundam immunitatum, & priuilegiorum prætextu, Episcopis in eorum Ecclesiis in Pontificalibus interessentibus, non modo renuisse in eis, supra locum Episcopalis solij, baldachinum erigere, verum id etiam iussu ipsorummet Episcoporum curantes, prohibere, & arcere ausos fuisse: atque ideo Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium, negotiis & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, facta verbo cum S. D. N. Clemente Papa VIII. ac de Sanctitatis suæ speciali, & expresso mandato, hoc præsenti decreto perpetuis futuris temporibus valituro, declarat,

declarat, ſtatuit, decernit, & mandat, vt de cætero Epiſcopi, vbi tam ex conſuetudine, & priuilegio, quam ex Sacrorum Canonum conſtitutionibus, & Pontificalis Romani præſcripto, aut alio iure, Pontificalia exercere, aut Pontificalibus paramentis, cum Mitra, vel etiam ſola cappa induti, in quibuſuis Regularium, tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, Monachorum etiã Caſſinenſium, Clericorum, Preſbyterorum, & cuiuſuis alterius Ordinis, & Religionis, Militiæ Societatis, aut Congregationis Eccleſiis intereſſe poſſunt, ipſi Regulares, quoties opus fuerit, teneantur ibi, & debeant in loco ad ſolium Epiſcopi conſtituendum opportuno, & congruo baldachinum attollere. Eis etiam id facere negligentibus, aut nolentibus, liceat eiſdem Epiſcopis illud aſportari, & in quacumque eorumdem Regularium, aut alia quantumuis exempta Eccleſia ſupra Epiſcopale ſolium, ſeu Pontificale faldiſtorium erigi facere, atque ſub eodem ſedere, & ſtare, quemadmodum in propriis Cathedralibus eorum Eccleſiis ſtare, & ſedere ſolent: eo tamen dumtaxat tempore, quo Pontificales eiuſmodi functiones exercebunt, vel dum actus ipſe, cui in Pontificalibus aderunt, peragetur. Si qui vero Regularium huic declarationi, ſtatuto, decreto, & mandato inobedientes, & contumaces fuerint, ſciant ſe ab eiſdem Epiſcopis ad id per cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas, huius decreti virtute, cogi, & compelli poſſe, aliiſque pœnis tam ſpiritualibus, quàm temporalibus arbitrio Summi Romani Pontificis ſubiacere, & obnoxros fore. Non obſtantibus quibuſuis Conſtitutionibus, & ordinationibus, Apoſtolicis, ac dictorum Ordinum, Religionum, Militiarum, Societatum, & Congregationum quocumque nomine cenſeantur, ſtatutis, priuilegiis, quoque indultis, & litteris Apoſtolicis ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, & cum quibuſlibet etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, atque irritantibus, & aliis decretis in contrarium præmiſſorum hactenus quomodolibet conceſſis, confirmatis, & approbatis: quibus omnibus, & ſingulis, etiamſi talia eſſent, quæ ſub generali expreſſione, & derogatione non venirent, ſed de illis, eorumque totis tenoribus, ſpecialis, ſpecifica, & indiuidua mentio habenda foret, eorum tenores, præſentibus pro expreſſis, & ad verbum in certis habens, eadem Sanctitas ſua hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſsè derogat, cæteriſque in contrarium facientibus quibuſcumque. Romæ die 10. Iunij 1603.

Alexander Cardinalis Florentin. Epiſc. Præneſtin.

Hier. Agucchius Secret.

28 ABbates Ş. Benedicti, & cæteri omnes ſimiles quãdo ſolemniter in propriis Eccleſiis celebrant, Baldachinum erigere non poſſunt, vt cenſuit *Sacra Rituum Congregatio* modum præſcribens, quem ſolemniter celebrantes tenere debent, ſequenti deciſione.

Eadem Sacra Rituum Congregatio à Decreto aliàs in ſimili cauſa facto in vna Firmana ſub die 28. Ianuarij 1606. non eſſe recedendum cenſuit, nempe vt Abbas prædictus Monaſterij ſancti Seuerini Ordinis ſancti Benedicti, & cæteri omnes ſimiles Abbates eiuſdem, vel alterius Ordinis, in Ciuitate, & Diœceſi Neapolitana, & vbique, quando ſolemniter in propriis eorum Eccleſiis celebrant, contenti ſint, & eſſe debeant ſua propria, & conuenienti Sede, quæ locara ſit, & eſſe debeat in cornu Euangelij, in plano Preſbyterij, cum duobus tantum gradibus paruis, & ſine vllo ſuppedaneo ſuggeſtu lapideo, vel ligneo, ac ſine baldachino deſuper, ſed cum poſtergali tantum ex aliquo panno, vel ſerico leui ſine auro, coloris conuenientis ſolemnitati, quæ celebratur. Nec dicti Abbates quando celebrant ſolemniter, vt ſupra, habeant duos Diaconos aſſiſtentes, ſed contenti ſint, & eſſe debeant Subdiacono, & Diacono, qui in Miſſa cantaturi erunt Epiſtolam, & Euangelium, & vno Monacho, ſiue Capellano cum pluuiali, qui aſſiſtat ad librum, nec alios miniſtros habeant præter prædictos, niſi aliquos Monachos, ſeu Clericos, & miniſtros cum cotta, qui Abbatibus prædictis celebrantibus ſolemniter de Mitra, & Baculo, & aliis neceſſariis miniſtrent, & Altari inſeruiant, ſuper quo Altari ſex tantum, & non ſeptem candelabra, cum totidem candelis, & ſua Cruce locentur, nec abbacus alius, præterquam parua menſa in cornu Epiſtolæ paretur, ſuper qua duo poſſint locari candelabra, Mitra, qua Abbas vtetur, Calix, Miſſale, Thuribulum cum nauicula, & alia neceſſaria pro actu celebrationis, & vt dicti Abbates ſub Mitra vtantur paruo bireto nigro, & non alterius coloris, & ita cenſuit, & declarauit, & tam à dicto Abbate, & Monachis ſancti Seuerini Ornis ſancti Benedicti, quàm aliis omnibus ſimilibus Abbatibus, & Monachis Oliuetanis, vel alterius Ordinis, quando ſolemniter in eorum Eccleſiis celebrant, tam in ciuitate, & diœceſi Neapolitana, quàm vbique Terrarum ſeruandum eſſe cenſuit, & declarauit die 18. Martij 1617.

SVMMARIVM.

1 *Apoſtolica Sedes quaſcumque cauſas Eccleſiaſticas immediatè iudicare poteſt.*

2 *Cauſæ omnes ad forum Eccleſiaſticum ſpectantes coram Ordinario loci in prima inſtantia decidi, & infra biennium terminari debent.*

3 *Auditor Cameræ, aut quiuis alius iudex Romanæ Curiæ, non poteſt cognoſcere de cauſis Eccleſiaſticis in prima inſtantia.*

4 *Cauſas Eccleſiaſticas in prima inſtantia cognoſcunt Epiſcopi, & exempti quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, non autem Prælati inferiores, qui ſubſunt Epiſcopis.*

5 *Ordinarij ſub vocabulo comprehenditur Epiſcopi Vicarius.*

6 *Capitulum Sede vacante habet priuilegium cognoſcendi cauſas in prima inſtantia.*

7 *Abbates, licet non exempti, quibus olim ex præſcripta conſuetudine, vel aliquo priuilegio de clericis ſuæ diœceſis, vel cumulatiuè cum Ordinario, vel priuatiuè cognoſcere competebat, etiam hodie eadem vti poſſunt iuriſdictione.*

8 *Nullitatis profeſſionis cauſa coram Ordinario, & ſuperiore Regulari in prima inſtantia, & infra biennium terminari debet.*

9 *Biennium intra quod cauſa Eccleſiaſtica coram Ordinariis locorum in prima inſtantia terminari debent, currit data culpa apparentéque defectu.*

10 *Cauſæ, quæ iuxta Canonicas ſanctiones apud S. Sedem ſunt iudicandæ, vel quas ſummus Pontif. arbitrio ſuo, ſupplicatione manu propria ſignata expreſsè ad ſe adocauerit, non cognoſcit Epiſcopus etiam in prima inſtantia.*

11 *Inſtantia in Curia Romana nunquam extinguitur, niſi per ſententiam.*

12 *Beneficij poſſeſſio quando per Breue Apoſtol. capitur, poteſt cauſa in prima inſtantia in Romana Curia tractari.*

13 *Conſeruatores Regularium an comprehendantur ſub decreto Concilij ſeſſ. 24. de reform. cap. 20. oſtenditur.*

14 *Contractus celebrati, & etiam delicti commiſſi ratione fortitur quis forum, ita vt cauſa ipſa non coram Ordinario in prima inſtantia, ſed iudice contractus ſit decidenda.*

15 *Contractus ratione vigore obligationis Cameralis, ſi quis in Romana Curia obligetur, vndecumque veniat fortitum forum Curiæ Romanæ, in qua contractum celebrauit.*

16 *Auditores Cameræ causas obligatione Camerali firmatas in partibus existentes auocare possunt, etiamsi extra Curiam contraxerint, & licet pendeant coram Ordinariis.*

17 *Auditor Cameræ, seu alius delegatus Apost. quando possit de causis beneficiorum reseruatorum Sedis Apost. etiam immediatè cognoscere, ostenditur.*

EPISCOPVS IN PRIMA INSTANtia an semper cognoscat de causis suorum subditorum.

ALLEGATIO LXXXI.

1 LICET sancta Sedes Apostolica immediatè quascumque causas Ecclesiasticas iudicare possit, *cap.* 2 *cuncta, cap. nunc vero, 9. quæst. 3.* ipsius tamen Curiæ stylus seruat, vt omnes causæ ad forum Ecclesiasticum spectantes coram Ordinario loci in prima instantia decidantur, & infra biennium terminentur, hoc idem ordinauit *Concil. Trident. sess. 24. de reformat. c.p. 20.* per quod ita tradunt *Mari. Antonin. variar. libr. 1. resolut. 15. num. 3. Francisc. Leo in thesauro fori Ecclesiastici, par. 2. cap. 1. num. 70. praxis noua Episcop. par. 2. cap. 4. numer. 3. Vivian. in praxi iurisp. patron. par. 2. libr. 7. cap. 3. num. 5. Zerola in praxi Episcop. part. 1. verbo instantia, §. 4. Fusch. de visitat. lib. 1. cap. 33. post num. 3. Monald. consil. decis. 94. Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 4. collect. 1353. in fine.* Ita vt hodie, nec alij Superiores, etiam Nuncij, vel Legati de Latere specificam potestatem maiorem non habentes causas in Curiis Ordinariorum, vel aliorum inferiorum Iudicum pendentes ad se non auocent, nisi per viam legitimam appellationis ad ipsorum tribunalia deferantur, prout refert decisum *Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 296. num. 5. p. 4.* ita vt etiam 3 nec Auditor Cameræ, nec quiuis alius iudex Romanæ Curiæ possit cognoscere de eis in prima instantia, nec monitoria decernere ad extrahendas partes à suis domiciliis, *Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 126. & Neapol. decis. 271. num. 6. & decis. 273. num. 3. p. 4.*

4 Et *Concil. Trid. d. loco* tribuens Ordinariis locorum in prima instantia cognitionem causarum ad forum Ecclesiasticum pertinentium, de Episcopis, & exemptis Episcopalem iurisdictionem habentibus tantum decreuit, non autem de Prælatis inferioribus, qui subsunt Episcopis *Fr. Emman. q. Regul. tom. 1. q. 36. art. 4. Farinac. in praxi crimin. par. 4. decis. 100. Flamin. de resign. lib. 3. qu. 11. num. 19. & num. 22.* resoluit, quod sub verbo, Ordinariis, 5 de quo *Conc. d. loco*, comprehenditur etiam Vicarius Episcopi, & faciunt quæ *Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 29. nu. 5. & 17. Gutier. cod. tract. cap. 66. num. 14.*

6 Item & Capitulum Sede vacante habet priuilegium cognoscendi causas in prima instantia ex vi *Concilij Tridentini dict. loco*, cum succedat Episcopo in omnibus, quæ sunt iurisdictionis etiam voluntariæ, vt alibi diximus, quare in nostris terminis ita resoluit *Aloys. Ricci, in dict. praxi aurea resol. 130. & in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis. 273. numer. 7. par. 4.* Possunt tamen Abbates licet non exempti, & alij, quibus olim, vel ex præscripta consuetudine, vel aliquo priuilegio clericorum 7 suæ Ecclesiæ, vel cumulatiuè cum Ordinario, vel priuatiuè congnoscere competebat, etiam hodie non obstante *Concilio d. loco* eadem vti iurisdictione, cum Concilium generaliter de iurisdictione ordinaria loquatur, & iurisdictiones Abbatum iusto iure, & titulo quæsitæ etiam Ordinariæ censentur, ita *Nauar. consil. 2. sub titulo de foro competen. in antiq. & consil. 9. sub titulo de priuileg. in nouis, Sayr. in floribus decis. sub titulo de foro competenti decis. 2.*

8 In causis nullitatis professionis, quæ infra biennium ab Ordinario, & Superiore Regulari non terminentur, esse locum decreto *Concil. d. loco*, censuit *Sacra Congregatio*, teste *Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. lib. 7. de religionib. in declar. num. 40.* & nouè post primam huius tract. editionem me non citato refert *Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 273. num. 6. p. 4.*

Si vero causa intra biennium non terminetur, vt 9 concedatur aduocatoria, opus est, quod ex parte iudicis nolentis, vel non curantis intra dictum biennium causam expedire, detur culpa, defectusque appareat, quia si per illum non stetit quominus intra dictum tempus causam diffinierit, sed ob grauitatem, & qualitatem causæ, vel partium cauillationes non fit diffinita, elapso biennio non habet locum appellatio, ita decisum sæpe fuisse per *sacram Illustriss. Cardin Congreg.* referunt *Francisc. Leo d. cap. 1. num. 72. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 334. à princip. & in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 153. p. 4. Marchesan. de commission. par. 2. §. 4. num. 54.* Et ad hoc, vt constet de culpa iudicis debet sæpe requiri, & de hoc coram iudice Superiore instari, *decis. Pedem.* de communi attestans, *12. num. 6. Grammat. voto 51. num. 13.* quos refert *Aloys. Ricc. dict. resol. 334. num. 1.* qui etiam *in decis. Curiæ Archiepiscop. Neapolit. decis. 120. part. 4.* ostendit an requiratur vnica interpellatio, vel plures vt dicatur stare per Iudicem quominus causam expediat.

Primò limita supra positam regulam in causis, quæ 10 iuxta Canonicas sanctiones apud S. Sedem sunt iudicandæ, vel quas Summus Pontifex arbitrio suo, supplicatione manu propria signata expressè ad se aduocauerit, vt per *Concil. Trid. dict. cap. 20. vers. ab his excipiatur*, & referunt *praxis noua Episcop. dict. cap. 4. num. 3. Franc. Leo dict. cap. 1. num. 73. Aloys. Ricc. d. Neapol. decis. 273. num. 7. p. 4.*

Secundò limita in curia Romana vbi lis, siue instan- 11 tia nunquam extinguitur, nisi per sententiam, *praxis Episcop. p. 1. verbo instantia, vers. sexto.*

Tertiò limita quando per Breue Apostol. capitur pos- 12 sessio beneficij, & aliqui volunt illius executionem impedire, tunc etiam in prima instantia potest causa in Romana Curia tractari, quia Auditor Cameræ similium causarum est iudex competens, vt censuit *Sacr. Congregat. in una Ulixbonen.* teste *Francisc. Leo d. l. cap. 1. num. 74.*

Quartò limita in conseruatoribus Regularium, quia 13 censuit *Sacra Congregatio decretum dict. cap. 20.* ad Regulares non pertinere, nec conseruatorias Regularium imminuere, aut restringere, nec quoad primam instantiam ipsorum aliquid noui inducere, teste *Aldrete in allegat. pro omnimoda Regularium exemptione par. 1. cap. 7. numero 4. Aloys. Ricc. dict. Neapol. decis. 273. num. 7. propè fin. par. 4.* & signanter quod conseruatoriæ Regularium non sint sublatæ per text. in præsenti etiã quod causæ graues sint, & plenariam cognitionem requirant, censuisse *Sacram Congreg. in una Mediolanen.* refert, & sequitur *Rota in Ostien. iurisdictionis 12. Decembris 1614.* coram *Vbaldo*, quicquid dicant *Nauar. cons. 1. sub tit. de officio deleg. in antiq. & cons. 3. numer. 1. & 2. eodem tit. in nouis, Sayr. sub eod. tit. decis. 1. Mari. Antonin. variar. resolut. lib. 1. resolut. 15.*

Quartò limita ratione celebrati contractus, & etiam 14 delicti commissi, quia *Concil.* non subsstulit modos legitimos, quibus quis ex iuris dispositione sortitur forum, ita decisum attestatur *Francisc. Leo dict. caput. 1. numer. 75.* Ratione enim contractus vigore obli- 15 gationis Cameralis si quis in Roma Curia obligetur, vndecumque veniat, & sit oriundus, sortitur forum curiæ Romanæ in qua contractus celebratur *Galesi. in tractat. ad formam oblig. camer. ad 3. p. oblig. quæst. 2. numer. 2. & 3.* Imò Auditores Cameræ causas obligatione 16 camerali firmatas in partibus existentes auocare posse, etiamsi

etiamſi extra curiam contractum ſit,& licet pendeãt coram Ordinariis, reſoluunt *Lancellot.de attent.late pendente,limit.15.num.3.& cap.20.limit.26. Flores de Mena vari. lib.1.queſt.12.num.48.Stephan.Gratian. diſcept. forenſ. cap. 118. in fine*, poſt alios *Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſolut. 342.*

17 Sexto limita, in cauſis poſſeſſionis beneficiorum reſeruatorum Sedi Apoſtolicæ: poſſunt enim immediatè ab Auditore Cameræ, ſeu alio delegato Apoſtol. cognoſci, quod praxi quotidiana Signaturæ ſeruatur, & declarauit Gregor. XIII. ſuper executione litterarum in forma Breuis ad expetendam poſſeſſionem, in conſt. ſua incip. *Ad Romani Pontif.prouidentiam, Dat. Rome die 10.July an. 1574.* quam refert *praxis nona Epiſcop.d. cap. 4.num.3* & ſæpè diſſimiliſſe *Sacram Cardin. Congregat.* atteſtatur *Franc.Leo d.cap.1. num. 76. & 77.* Et procedere in beneficiis reſeruatis ratione manus appoſitionis refert deciſum *Gonzal.ad reg.8.Cancel.gloſ. 32. num. 36. & 37.* Nàm *Concil.Trident.d.cap.20.*non intelligitur in exequutionibus, ſed ſolum in litibus,& cauſis ordinariis,& requirentibus altiorem indaginem, quia in his datur inſtantia, in exequutione vero Bullarum Apoſtol. cum magis extraiudicialis, quam iudicialis ſit, & in extraiudicialibus non detur inſtantia,vt cum *Socin. Iaſ.* & aliis reſoluit *Menoch.de arbitr.lib.1.queſt.22.num.6.*non habet locum diſpoſitio *dict.cap.20.* Verum ſi aduerſus exequutionem gratiæ Apoſtolicæ allegetur aliqua exceptio, quæ altiorem indaginem requirat, & gratiam efficiat nullam, vel ſubreptitiam, aut obreptitiam, vel Bullam falſam, aut ſimile, quia tunc datur inſtantia, non poteſt auferri iuriſdictio ab Ordinario in prima inſtantia, *ex dict. cap. 20.* idque confirmat dicta conſtitutio Gregor. XIII. ibi, illarum tamen forma ſeruata, vbi vult quod executor in prima inſtantia poteſt procedere omiſſa forma gratiæ,at vero in gratia ſemper ponitur, aut ſubintelligitur clauſula, ſi preces veritate nitantur,aut aliæ æquipollentes,vt teneo *ego ipſe in meis Remiſſ.de dilatio ib. & clauſulis clauſ. 97. à num. 2.* vnde ſi narrata vera non ſunt, aut aliquid ex neceſſariis omittatur,ceſſat iuriſdictio executoris, & non poteſt exequi gratiam tenetur-que ſummarie audire ſuper exceptionibus allegatis,aliàs declarabitur vim inferre, & poſtea remittere cauſam Ordinario in prima inſtantia terminandam, quia ceſſat omninò via exequutiua. Si tamen ex verbis gratiæ tenetur exequutior aſſumere partes iudicis, vel gratia ſit ſignata manu ſummi Pontif.talis exequutor poteſt cognoſcere cauſam in prima inſtantia ad effectum executionis,& non tenetur eam remittere Ordinario,quia ex appoſitione manus Summi Pontif. cenſetur caute auocata,ex text. *in cap.vt noſtrum de appellat.*vbi *Abb.Franc.* & alij,ita *Aloyſ.Ricc.in praxi aurea reſolut.339.*

S V M M A R I V M.

1 *Iuriſdictionem in laicos habet Epiſcopus in concernentibus pietatem,& officium charitatis.*
2 *Executor omnium piarum diſpoſitionum eſt Epiſcopus.*
3 *Eleemoſyna vt fiant poteſt Epiſcopus ſubditos compellere.*
4 *Eleemoſyna vt pauperibus erogentur, poſſunt diuites ab Eccleſia cogi.*
5 *Laicos poteſt cogere Epiſcopus,vt eodem pretio merces,& res victui neceſſarias,peregrinus,& hoſpitibus vendant,quo publicè ab incolis vendi ſolent.*
6 *Annona victualia, vt iuſto pretio vendi faciat, pertinet ad Epiſcopum,ne pauperes fame pereant.*
7 *Prædicatori ad præſtandam eleemoſynam poteſt Epiſcopus cogere laicos, qui eam præſtare tenebantur.*
8 *Frumentum & alia res tempore penuriæ, vt vendantur poteſt Epiſcopus laicos cogere.*
9 *Alimenta etiam à laico coram Epiſcopo peti poſſunt.*
10 *Alimentorum cauſa dicitur pia.*
11 *Alimentorum legatum dicitur pium, quando ſit pauperi.*
12 *Monacho factum legatum dicitur pium.*
13 *Hæredes etiam laicos poteſt Epiſcopus compellere ad ſolutionem relictorum ad pias cauſas per defunctos factorum.*
14 *Legatarios poſſunt Epiſcopi etiam tanquam Sedis Apoſt. delegati cogere ad exequendas pias diſpoſitiones, etiamſi executores ſint exempti à ſua iuriſdictione, vel officiales S. Inquiſitionis.*
15 *Teſtamenti executio tam ad pias,quam ad non pias cauſas, negligente hærede intra annum adimplere defuncti voluntatem, devoluitur ad Epiſcopum.*
16 *Executor qui non adimplet voluntatem defuncti peccat mort.ſecundum negligentiæ qualitatem.*
17 *Peccati ratione efficitur laicus de iuriſdictione Epiſcopi.*
18 *Executor teſtamenti ad implendam defuncti voluntatem, poteſt ſtatim poſt aditam hæreditatem cogi ab Epiſcopo, ſeu quocunque alio diœceſano, vel Capitulo Sede Vacante, niſi aliud refragetur.*
19 *Debitum quotieſcunque ex contractu, vel quaſi, non in diem, nec ſub conditione, ſed pure contractum eſt, ſtatim peti poteſt,neque aliqua à iure dilatio conceditur.*
20 *Hæres obligatur ex quaſi contractu, non in diem,neque ſub conditione,ſed pure.*
21 *Teſtamenti executio non impeditur ante aditam hæreditatem.*
22 *Tempus à iure, vel ab homine præfinitum non currit ignoranti, & legitimè impedito, etiam data culpa ex parte impediti.*
23 *Tempus intra quod tenetur hæres defuncti voluntatem exequi, poteſt à iudice reſtringi.*
24 *Monitio neceſſaria eſt ad effectum, vt data negligentia hæredis ad Epiſcopum devoluatur exequendi poteſtas.*
25 *Monitiones plures non requiruntur,ſed vnica ſat eſt,à iudice perſonaliter facienda.*
26 *Teſtatoris mandata exequi non ſolum poteſt, ſed etiam de præcepto tenetur Epiſcopus.*
27 *Teſtator non poteſt prohibere ne Epiſcopus data hæredis, vel executoris negligentia valeat ſe intromittere.*
28 *Teſtator prohibere poteſt ne executores rationes reddere compellantur.*
29 *Teſtator fundans capellam non poteſt eam eximere ab Epiſcopi poteſtate.*
30 *Abbates habentes quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habent poteſtatem exequendi defunctorum voluntates.*
31 *Capitulum Sede vacante habet poteſtatem exequendi defunctorum voluntates, quatenus iure Ordinario competebat Epiſcopis.*
32 *Adminiſtratores etiam laicos hoſpitalium, confraternitatum, quorumcunque piorum locorum poteſt Epiſcopus compellere ad reddendum rationem ſuæ adminiſtrationis.*
33 *Adminiſtratores etiam laici bonorum Eccleſiæ ſi inueniantur debitores in rationibus reddendis coram Epiſcopo, poſſunt ab eo compelli ad ſoluendum.*
34 *Regulares, ſine Religioſi exempti poſſunt ab Epiſcopo compelli ad reddendam coram ſe geſtæ executionis rationem, ac ab eo puniri ſi male geſſerint.*
35 *Capitulum Sede vacante poteſt,ſicut Epiſcopus, compellere Religioſos piarum voluntatum executores ad reddendas adminiſtrationis rationes.*
36 *Regularis an, & quando poſſint eſſe teſtamentorum executores, oſtenditur.*
37 *Fabrica Eccleſiæ trahit laicum reum ad forum Eccleſiaſticum.*
38 *Fabricæ Eccleſiæ Cathedralis ratio quomodo reddenda.*
39 *Appellatio non impedit redditionem rationum piarum diſpoſitionum.*
40 *Rationes adminiſtrationis quando poſſit Epiſcopus pluries in anno exigere, oſtenditur.*

EPISCOPVS IN CONCERNENTIbus pietatem, & officium charitatis an iuriſdictionem habeat in laicos.

ALLEGATIO LXXXII.

1 IN concernentibus pietatem, & officium charitatis, & humanitatis in laicos habet Epiſcopus iuriſdictionem, *cap. 1. & 2. diſt. 87. cap. ſuper quibuſdam, in fine, de verbor. ſignificat. Abb. in repet. cap. cum eſſes, num. 32. de teſtamen. & in cap. 1. num. 5. & queſt.* vbi *Hoſt.* etiam *num. 9. Butr. Imol. & alij, de empt. & vendit. Aufrer.* 2 *in tract. de poteſt. Eccleſiæ ſuper laicos, num. 3.* Eſt enim Epiſcopus executor indiſtinctè omnium piarum diſpoſitionum, non ſolùm morientium, ſed etiam viuentium *Clemen. 1. de teſtam. §. ſi quis autem pro redemptione, auth. de Eccleſiaſt. tit. Seraphin. Rotæ Roman. deciſ. 611. num. 7. par. 1.*

Ex quibus infertur primò, poſſe Epiſcopum compellere 3 ſubditos ad eleemoſynas, vt probat *Fr. Gabriel de Toro in libro theſauri Miſericordiæ cap. 50.* Nam tempore penuriæ cogi poſſunt diuites ab Eccleſia ad erogandam 4 eleemoſynam pauperibus, *Benincaſſ. in tract. de paupertate queſt. 7. princ. in ſpec. iud. num. 17. Lara in l. ſi quis à liberis, §. & ſi impubes, num. 16. & ſeq. ff. de liberis agnoſc. Tiraq. de pœnis temper. cauſa 44. num. 10. Mexi. in tract. taſſæ panis, concl. 1. num. 5. Surd. de alimentis tit. 3. queſt. 3. num. 27. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 12. cap. 13. queſt. 3. Henriq. in ſumm. lib. 13. cap. 17. §. 5. in fine: Marta de Iuriſdict. par. 4. caſu 163. num. 13. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 4. num. 237.*

Secundo infertur poſſe etiam cogere laicos, vt eodem 5 pretio merces, & res victui neceſſarias peregrinis, & hoſpitibus vendant, quo publicè ab incolis vendi ſolent *d. cap. 1.* vbi *Abb. num. 5. & 6. de empt. l. hæreditas, in fine,* vbi *gloſ. & Doct. ff. de petit. hared. l. 1. C. de Epiſcop. aud. l. nulli. §. quod ſi teſtator, & §. quod ſi in via, C. de Epiſcopis, & Clericis, Authent. ſi vero contingit, C. de iudic. Conar. lib. 3. vari. cap. 14. num. 5. verſic. hinc tandem fiunt.* Ad eum enim 6 pertinet, vt annonæ victualia iuſto pretio vendi faciat, ne pauperes fame pereant, *Cardin. Mantica de tacitis, & ambiguis conuentionibus, lib. 4. tit. 4. num. 12. & tit. 20. à num. 23. cum ſequentibus, Modern. de iuriſdictio. par. 4. caſu 1. num. 50.*

Tertio infertur poſſe Epiſcopum cogere laicos ad præ- 7 ſtandam eleemoſynam prædicatori, qui eam præſtare tenentur, vel ſolent, *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 4.*

Quarto infertur poſſe quoque compellere cenſuris 8 laicos ad vendendum frumentum, & alias res tempore penuriæ, *l. fin. §. item Epiſcopi, ff. de muner. & honor. Abb. in d. cap. 1. num. 8. & 9. Surd. conſ. 301. num. 47.*

Quinto infertur apud Epiſcopum, cæteroſque iudi- 9 ces Eccleſiaſticos alimenta etiam à laicis peti poſſe, qui coram eo hac ratione conueniri valent *Ioan. Lup. in repet. cap. per veſtras, notab. 2. num. 19. de donat. inter, Molina de primogen. lib. 2. cap. 15. num. 75. Lar. in l. ſi quis à liberis, §. idem reſcripſit, num. 78. ff. de liberis agnoſc. Gutier. pract. lib. 1. queſt. 44. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 60. num. 30. cum ſequenti, & cap. 154. num. 10. cum ſequentib. D. Barboſa in l. 1. par. 4. num. 81. ff. ſoluto matrimonio.* Cauſa enim ali- 10 mentorum dicitur pia, *l. Mella. §. 1. ff. de aliment. legatis, Craueſ. conſil. 199. num. 10. Menoch. conſil. 72. num. 14.* Ali- 11 mentorum vero legatum dicetur pium quando fit pauperi, non vero quando fit diuiti, *Menoch. de præſumpt. lib. 4. queſt. 115. num. 17. Surd. de alimentis, tit. 8. priuileg. 1. num. 3. & 9. D. Barboſa in l. 1. part. 1. num. 55. ff. ſoluto matrimon. Modern. in tract. de cognit. per viam violentiæ, par. 2. queſt. 13. num. 12. & queſt. 21. à num. 1.* Hinc legatum factum mo- 12 nacho dicitur pium, quia pauperi factum dicitur *Bald. in authent. ſimiliter, num. 5. C. ad legem falcid.*

Sexto infertur poſſe Epiſcopum compellere ad ſolu- 13 tionem relictorum ad pias cauſas per defunctos factorum, etiamſi hæres ſit laicus, *authent. de Eccleſiaſt. titulis, §. ſi quis autem pro redemptione, cap. nos quidem, cap. ſi hæredes, cap. Ioannes, cap. tua nobis,* vbi *Hoſtien. num. 6. & 7. de teſtam. Concil. Trident. ſeſſ. 22. de reformat. cap. 8. Abb. in repetit. cap. cum eſſes, num. 32. eodem tit. gloſ. fin. in fine in capit. relatum,* vbi *Conar. num. 13. eodem tit. Cuchus inſtitut. Canon. titul. de Epiſcop. numer. 141. cum ſequenti, Sbroz. de Vicar. Epiſcopi lib. 2. queſt. 49. num. 1. Aloyſ. in collect. deciſ. par. 3. collect. 714. Modern. de iuriſdict. par. 2. cap. 18.* eſt enim 14 Epiſcopus in caſibus à iure conceſſis omnium piarum diſpoſitionum tam in vltima voluntate quam inter viuos exequutor, *Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. par. 2. cap. 2. num. 42.* Et in huiuſmodi cauſa piarum diſpoſitionum, quarum exequutio ad ipſum ſpectat, poteſt etiam Epiſcopus eſſe Iudex, & conſtituere procuratorem ad agendum coram ſe *Gemin. conſ. 214.* quem refert *Card. Tuſch. tom. 3. concl. 257. num. 7.* quæ quidem executio ſpectat ad Epiſcopum illum, in cuius diœceſi teſtator morabatur *Roman. conſ. 250. in princ.* quem citat *Cardin. Tuſch. d. tom. 3. concl. 293. num. 17.* Quare *Concil. Trident. d. cap. 8.* hac de re ſtatuit, vt Epiſcopi in caſibus à iure conceſſis omnium piarum diſpoſitionum ſint exequutores, atque omnia, quæ ad Dei cultum ad animarum ſalutem, ſeu pauperes ſuſtentandos inſtituta ſunt, ex officio cognoſcant & exequantur; cuius diſpoſitio habet locum etiamſi executores ſint officiales Sanctæ inquiſitionis, & ob id exempti à iuriſdictione Ordinariorum, vel profeſſores in aliqua Vniuerſitate, ratione litterarum conſeruatoriarum, quæ eximunt à iuriſdictione ordinaria, non autem à delegata à Sede Apoſtolica, vt deciſum refert *Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici par. 2. cap. vltimo in fine.*

Relicta autem ad pias cauſas dicuntur quicquid in vltima voluntate pro animæ redemptione relinquitur, quod quidem lato modo & ſtrictè etiam poteſt intelligi, nam ſtrictè ſumptum relictum pro anima intelligitur quod Eccleſiæ, aut piis locis, vel ad pia opera pro animæ ſalute relinquitur, Eccleſiæ quidem pro celebratione Miſſarum, & alimentis clericorum, aut conſtructione, vel ornamentis ipſius Eccleſiæ *cap fin. de teſtam.* piis vero locis veluti hoſpitalibus, aut monaſteriis, vel aliis locis, in quibus pauperes, & miſerabiles perſonæ fouentur, aut alia charitatis opera exercent *l. ſi quis ad declinandam C. de Epiſcopis & cleric.* Ad pia vero opera intelligitur relictum, veluti quod pro redimendis captiuis, aut maritandis puellis, vel alendis egentibus datur *l. nulli, C. eod. tit. auth. de Eccleſ. tit. §. ſi quis, Bart. in l. 1. ff. ſoluto matrim. Doct. in cap. fin. de feriis.* Hæc namque omnia, & ſimilia, eo quod ex charitate erga Deum & proximum, & mortis contemplatione fieri videntur, pro redemptione animæ facta cenſentur *cap. Pontifices 12. queſt. 3.* At latè ſumpto vocabulo relictum pro anima intelligitur quod pro bono publico legatur, veluti pro reſtauratione pontium, vel viarum *gloſ. in l. 1. §. ad municipium, ff. ad legem falcid.* aut pro ciuitatis cuſtodia, & publicorum locorum, modo neceſſitatem loca huiuſmodi parerentur *argum. cap. 2. de immun. Eccleſ. & not. in l. illud C. de ſacroſ. Eccleſ.* quia tunc præſumuntur legata illa pro bono publico & perſonarum vtilitate, ac conſequenter pro animæ ſalute relicta, at ſi non adeſſet eius rei neceſſitas, nullam habet ſpeciem legati ad pias cauſas *arg. d. cap. 2. & cap. non minus, & cap. aduerſus eod. tit. de immun. Eccleſ. & l. ad inſtructiones, C. de ſacroſ. Eccleſ.* vbi vero pro huiuſmodi neceſſitate relinquitur pro legato ad pias cauſas omninò accipietur, præterquam quod eius exequutio ad Eccleſiaſticos non ſpectabit, vbi ius Eccleſiæ aliqua in re non attingeret. De hac autem legatorum piorum exequutione & ſecundum quod in his exequendis iuriſdictionem à iure obtinet non ſolum Eccleſiaſticus Iudex, verum etiam ſecularis ad legatarij electionem *auth.*

de

de Eccleſiaſticis titulis §. ſi quis ædificationem. Executor vero dari poteſt à teſtatore quicunque videbitur, & tunc Eccleſia, aut alius legati alicuius executionem ſuſcipere non poteſt: ſi vero nullus datus ſit executor, aut qui datus eſt exequi negligit, poteſt Epiſcopus huiuſmodi executionem ſuſcipere, monito tamen prius executore qui negligit *d.cap.ſi hæres, & cap.tua nobis, de teſtam. Clem.quia contingit, de relig. domib.* Cùm verò teſtator nullum exequutorem reliquerit, poteſt Epiſcopus in legatis pro redemptione captiuorum, aut pro alimentis pauperum prouidere *dict. §. ſi quis autem pro redemptione, l. nullis C.de Epiſcopis & cleric.* in cæteris vero hæredis eſt prouidere, *dict.cap.ſi hæredes, cap.ſi tua nobis, cap. nos quidem, de teſtam.* Si verò negligens fuerit, aut alius hæres præter pauperes non extiterit, prouidebit Epiſcopus *dict. cap. ſi hæredes.*

15 Negligente vero hærede in adimplenda defuncti voluntate intra annum, executio teſtamenti, tam ad pias, quàm ad non pias cauſas, deuoluitur ad Epiſcopum, *authen.hoc amplius, C.de fideicomm. gloſ. in d.c.ſi hæredes,* vbi *Conar.num.3. Mutienſ.l.7.gloſ.1.num.2. tit.4. & l.14. gloſ.1.à num.45.eodem tit.4.lib.5 noua recopil. Guter.pract. lib.1.quæſt.44.nu.4. & lib.2.quæſt.45.num.1. poſt med. Guevero in ſpeculo iuris Pontificij cap.26. Cened.ad Decretal. collect.114.num.1. Marc.Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſc. Neapol.cap.69.num.25.* nouiſſimè *Gabri. Pereira de Manu Regia cap.16.de cauſis mixtis num.5.* Ratio autem ea eſt, quia faciens legatum poſt eius mortem eſt miſerabiliſſima perſona, cum deſtituta ſit omnium auxilio, nec habeat aliud velle, vt in *l.1.C.de ſacroſan.Eccleſ.* Atqui Epiſcopus, & quilibet iudex Eccleſiaſticus debet ſubuenire omnibus oppreſſis, & miſerabilibus perſonis, deſtitutis omni auxilio, *cap.ſuper quibuſdam.de verborum ſignif.* ideò Iudex Eccleſiaſticus, eius legata profana, & ad pias cauſas exequitur. Illa etiam ratio mihi placet, quia executor, qui non adimplet voluntatem defuncti, peccat mortaliter ſecundum negligentiæ qualitatem, *Palat. in repet. rubr.§.65.num.20. Navar.in man.cap.25.num.65. Fr.Emman.in ſumm.par.1.cap.33.num.8. Spin. in ſpecula teſtamen. gloſ.28.princip.num.47. 48. 67. & 68. Pradil.in ſumma legum pœnalium par.2.caſu 25.num.3. Martin. Carrillo en la explicacion de la Bulla de los defunctos, par.2.cap.15.num.8.*
16
17 *& cap.16.* Et ratione peccati efficitur laicus de iuriſdictione Epiſcopi, *cap.nouit de iudic. Stephan. Gratian. diſceptation.forenſ.cap.154.num.25. cum ſequentibus. Sot.in relect. Secret.membr.2.quæſt.2.concl.2. Soar.de cenſur. diſput.4. ſect.5.num.10. ad fin. Gabr. Pereira de manu Regia cap.10.ſub tit.ex vſurpata iuriſd. num.31.* vbi declarat; illud tamen
18 aduertendum duxi, quod quotics agitur ſolummodo, de implenda vltima voluntate, Epiſcopus, ſeu quicunque alius diœceſanus (ac etiam Capitulum Sede vacante, iuxta reſoluta per *Azor.par.2.lib.3.cap.39.quæſt.6.*) ſtatim poſt aditam hæreditatem cogere poterit, niſi natura operis, aut aliud ſimile impedimentum refragetur, ſpatium vero prædicti anni, in profanis, & ſex menſium in piis relictis, aut aliud iuxta operis qualitatem à lege, vel homine præfinitum, ſiue agatur de conuincenda hæredis, alteriúſve executoris negligentia, deuoluendáque poteſtate exequendi ad iudicem competentem, ſiue de priuando proprio emolumento, non aliter currere incipiet, niſi à tempore aditæ hæreditatis, & ſubſequutæ monitionis.

19 Dixi, ſtatim, poſt aditam hæreditatem, quia quotieſcunque debitum ex contractu, vel quaſi, non in diem, neque ſub conditione, ſed pure contractum eſt, ſtatim peti poteſt, neque aliqua à iure dilatio conceditur, ex reg. *l.cum qui, 41.§.quoties, ff.de verborum ſignif. l.quod dicimus, 105.ff.de ſolut. l.videre diem, 213.ff. de verbor. ſignificat. l.omnis obligatio, in princ. vbi gloſ. recepta verbo confeſtim, inſt. de verbor. Conar.in reg. peccatum par.1.§.1.nu.1.* Sed hæres
20 obligatur ex quaſi contractu non in diem, neque ſub conditione, ſed pure §. *hæres inſtitut. de obligat. quæ ex quaſi,* vbi *gloſ. verbo intelligitur, l.apud Iulianum, 3. §. vltim. cum l.ſeq. ff. quibus ex cauſis in poſſeſſ.* cum his quæ *Mench. de ſucceſſ. creat. in præf. num. 27. Coſta in cap. ſi pater, verbo Trebellianica, num.10.* Igitur ſtatim cogi poteſt, neque alicuius termini dilatio danda eſt, cum ſpatium illud vnius anni, non in fauorem hæredum, aut executorum, ſed ſolummodo defunctorum fuerit præfinitum, quare ita ex *Abb. Con.* & aliis concludit *Molin. de inſtit. tract.2. diſp.251. colum.6.* & nouiſſimè tradit *Gabr. Pereira de manu Regia cap.16. de cauſis mixtis, num.35. verſ. dubitari tamen.* Vtrum vero executores poſſint diem à teſtatore deſignatum ad executionem ſuæ voluntatis alterare, vel commutare, vide *Rendinam* pro vtraque parte plures referentem in *promptuario recept. ſent. tit.42. num.1.*

Dixi etiam, niſi à tempore aditæ hæreditatis, argum. 21
l.3.§ ſi quis heredi. ff. de ſtatulib. l.à filio, 15. princ. ibi, poſtquam legatum ſuum acceperit, *ff. de alimen. & cibar.* text. opt. *in authen. de hæred. & falcid. §. illud quoque,* ibi, poſt additionem, *collat.1.* iuuat *l.vni, §. in nouiſſimo,* ibi niſi fuerit addita, *C.de caducis tollen.* Ratio à priori illa eſt, quia ante aditam hæreditatem executio teſtamenti non impeditur, neque aliter cum effectu valent relicta in teſtamento, niſi adeatur, *l.ſi nemo, 9. cum l.ſeq. ff. de teſtam. tut. gloſ. verbo liber, in l.qui filio, 38. ff. de hæred. inſtit.* quam ſingulare dicunt plures, vt per *Conar. in cap. nos quidem nu.1. de teſtamen.* Et prædictum tempus à iure, vel ab homine præfi- 22
nitum non currit ignoranti, & legitime impedito per reg. *l.1. in fine, C.de annali except.* & in fortioribus terminis etiam data culpa ex parte impediti, quæ tamen non ſit ordinata ad calum, *cap.quia diuerſitatem, 5. verſ. ſic. men, de conceſſione prebendæ,* in ſpecie *Ordin. Regia Luſitan. lib.1. tit.62.§ 2.* ibi, porque ent aó lhes nó correra o tempo, tenent *Conar. in d.cap. nos quidem, num. 3. Pinel. in authen. niſi, num.46. C.de bonis maternis, Vini. tom. 2. opinione 104. Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. cap.73. num.11. cum ſeqq. Surd. de alimen. tit.8. priuileg.33. nu.7.* nouiſſime *Gabr. Pereira de manu Regia c. 16. de cauſis mixtis n.35.* quamuis contrarium reſoluant poſt *Specul.* quem refert, *Cardos in dicto cap. nos quidem, num.4. verſic. ſexto quæro, Bald. in l. captatorias ad fin. C.de milit. teſtam. Felin. in cap. cum inter, numer.10. limit.3. de exception.* niſi eorum opinionem intelligamus, vel quando impedimentum ſuperueniens executoti ſua natura perpetuum eſt, ſaltémue diurnum, verbi gratia, mors, abſentia in remotis; vel in legatis piis, aut fauore alimentorum, *Tiraquell. de priuileg. pia cauſa, priuil.97. Surd. d. priuil. 33. num.7.* quia non debet impedimentum retardare pias cauſas, *l.ſi quando, Cod. de teſtam. Martin. Carrillo en la explicacion de la Bulla de los defunctos, par.2. cap.14. à num.13.* Poteſt tamen prædictum 23
temporis ſpatium à iudice reſtringi, quia in legatorum præſtatione illud obſeruandum eſt, quod veroſimilius fuerit teſtatorem voluiſſe præſtari *l.cum res 49. in princip.* ibi, veroſimile eſt eum voluiſſe, *ff. de legatis 1.* cum his, quæ *Bart. ibid. in princip. Abb. propè fin. Conar. num.6. in cap. indicante, de teſtam.* Planè nullus inficiabitur ſatis veroſimile eſſe teſtatorem voluiſſe, quantò citius fieri poſſet, omnem ſuam vltimam voluntatem adimpleri, arg. *l.1. C.de ſacroſan. Eccleſ. l.in teſtamentis, 12. ff. de regulis iuris, cum vulgarib.* iuuat maximè *d.l.cum res, in princip.* vbi habetur, quod ſi hæres copiam habet rei legatæ, tenetur abſque mora eandem præſtare, *l.ſi domum, 74.§. in pecunia, ff. de legatis 1.* ibi, confitenti hæredi modicum tempus, &c. aduertit *gloſ. verbo modicum, in d.§. in pecunia,* fatentur *Abb. in d.cap. nos quidem, num.11.* plures, vt per *Conar. à num.5. Padil. in authen. hoc amplius num.9. Cod. de fideicomm.*

Dixi, & ſubſequutæ monitionis, quia neceſſaria eſt 24
monitio ad effectum, vt data negligentia hæredis ad Epiſcopum deuoluatur exequendi poteſtas, *d.cap. nos quidem,* nam vbi agitur de priuando hærede, vel exequuto-

re

re proprio emolumento, ex eo quod voluntatem defuncti intra tempus non adimpleuit, omninò necessaria est monitio *Doct. in d. authent. hoc amplius, & in d. cap. si heredes*, vbi *Abb. & Couar. num.* 5. plures quos referunt, & sequuntur *Guillelm. in cap. Raimuntius, verbo si absque liberis, 2. à num.* 198. *Menoch. de arbitr. casu* 498. *à num.* 58. *Molina de iustitia tract. 2. disput.* 251. *num.* 5. vbi resoluit in regno Portugaliæ, eo ipso, quod executores intra annum, & mensem à morte testatoris voluntatem illius non impleuerint, amittunt munus executoris, & priuantur legato, ac commodo, aut præmio ipsis à testatore relicto, quas pœnas aduersus illos executioni mandari non possunt, si integre antequam citentur eam adimpleuerint. Plures monitiones non requiruntur, sed vnica sat est, *dict. cap. nos quidem*, ibi, commoneas, in singulari, absque aliqua duplicatione adiecta, quo casu propriè in vnica monitione verificatur, *cap. tua nobis*, in fine, ibi, monitione præmissa, *de testament. d. authent. hoc amplius*, ibi, admonuimus, vbi *Bart. Salicet. & Doct.* communiter, *Ias. num.* 3. *Padil.* 16. *Guillelm.* vbi *proximè num.* 201. *Gregor. l.* 8. *tit.* 10. *par.* 9. *in glos.* 1. *Menoch. casu* 498. *num.* 53. *Cened. ad Decretal. collect.* 114. *num.* 3. A iudice personaliter facienda, non vero per nuntium, aut Epistolam, *Paul. & Angel. num.* 2. *ac Ias. num.* 3. *in d. authent. hoc amplius, Abb. in d. cap. nos quidem, num.* 10. *& Couar. num.* 2. *Guillelm. dict. loco num.* 199. *&* 203. alij relati per *Cened. d. collect.* 114. *num.* 3. & colligitur ex *dict. cap. nos quidem*, ibi, eam commoneas, *& dict. authent. hoc amplius*, ibi, monitus à iudice.

Vtrum verò si is, cui commissa est electio pauperum, quibus distribuenda est certa pecunia à testatore relicta, possit post annum eligere, stante constitutione Episcopi, qua cauetur, quod executores debeant intra annum exequi, aliàs exequutio ad Episcopum transferatur; quæstio est dubia, in qua electum, etiam lapso anno habere facultatem eligendi, nec illam esse ad Episcopum deuolutam tenuit *Bart. in l. cum quidam, la* 2. *colum.* 2. *vers. & per predicta dixi, num.* 9. *cum sequentib. de legatis* 2. *& in l. executorem, num.* 2. *vers. contingit, Cod. de exequut. rei iudic. & conf.* 142. incip. *Constitutione, colum.* 1. *num.* 2. quem alij plures sequuntur, vt per *Henric. Botta. de Synodo Episcopi par.* 3. *art.* 1. *num.* 187. *vers. limita.* Contrarium tamen verius profitentur præcipuè in legatis ad pias causas, *Bald. Angel. Corn. Petr. de Ancharan. Paul. de Castro, Felin. Barbat. Couar.* & alij, quos refert, & sequitur *Rendina in prompt. recept. sent. tit.* 42. *num. vlt.*

Vtrum si alicui committatur electio pupillorum, vel pauperum inter quos quantitas distribuenda sit, elapso anno cum negligentia electoris ad Episcopum deuoluatur electio sicut executio: Partem affirmatiuam, videlicet datis paribus terminis ad Episcopum deuolui, non solùm potestatem exequendi, sed etiam eligendi, tenent *Anchar. in cap. nos quidem, de testam. num.* 14. vbi *Imol. num.* 14. *& Couar. num.* 7. communis, vt per *Ias. in l. vltim.* §. 1. *num.* 1. *C. commun. de leg.* plures vt per *Padil. in l. cum quidam, nu.* 27. *ff. de legatis* 2. vbi in praxi communiter seruari affirmat, idque efficaciter comprobatur, quia sicut quando testator censum legat, verbi gratia, & hæres negligit præstare legatum, deuoluitur ad Episcopum potestas adimplendi, vt apud omnes in confesso est: ita si legauerit potestatem eligendi, vel nominandi, & elector intra annum non eligat, similiter deuolui debet, neque enim inter vnum & alterum casum aliqua assignari potest differentiæ ratio, sicut namque primo casu vltima voluntas adimpletur per legati præstationem, ita secundo per electionem, vel nominationem. Secundo ostenditur, quia quando distributio pecuniæ fieri iubetur personis ab electore nominatis, nominatio est pars ipsius distributionis, vel saltem antecedens necessarium sine quo distributio fieri non potest, vt patet: ergo cum distributio, seu executio in Episcopum transferatur, vt satis probat *l. nulli* 28. *C. de Episcopis & cleric.* cum aliis supra adductis, similiter vt transferatur oportet ipsa electio omninò necessaria, sine qua distributio fieri non potest, iuxta reg. *l.* 2. *ff. de iurisdict. omnium iud. & cap. preterea* 5. *de officio deleg.* Tertio & vltimo expenditur, quia quando alicui competit electio, & is debito tempore non eligit, statim perimitur eligendi potestas, *d. l. cum quidam vers.* idem ait, *& vers. videtur enim*, vbi *Bart. Peralta num.* 8. *& Padil. num.* 23. *Molin. de primog. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 42. Ergo cum in proposito electo debito tempore non elegerit, perempta censeri debet respectu ipsius electoris, & ideo vt testatoris voluntati satisfiat, cum eligendi sint incerti de incertis oportet, vt ad Episcopum talis potestas deuoluatur. Propter hæc opinio vera est, quicquid oppositum teneant *Bart. num.* 9. *vbi addit. in d. l. cum quidam, Abb. in cap. nos quidem, num.* 12. *de testam.* plures vt per *Felin. in cap. si quis contra num.* 2. *de foro compet. Iacob. à Canibus de executorib. vltim. volum.* 3. *par. num.* 14.

Aduertendum est constito legitimè de negligentia executorum, non solùm posse, vt supra probatum est, sed etiam teneri Episcopum testatoris mandata exequi, vt ex verbis *d. cap. nos quidem*, importantibus præceptum, deprehenditur, ibi, per te ædificetur, & ibi, assignentur, quæ verba cum à Pontifice in Episcopum dirigantur, omnino videntur præceptum inducere, iuxta doctrinam *D. Thom.* 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 1. *Sot. de iustitia lib.* 7. *quæst.* 1. *art.* 2. Ratio est, quia supposita executorum negligentia ad Episcopum deuoluitur exequutio, vt illorum defectum suppleat, vltimæque testantium voluntates, quam cito fieri possit, adimpleantur: sanè si in his terminis nullum Episcopo censetur iniunctum præceptum, non ita bene executorum suppletur negligentia, neque tam cito adimplentur testantium voluntates. Propter quæ satis probabile existimo, quod licet expressè Doctores non affirment Episcopum de præcepto teneri, sed solum illud facere, vt per *Abb. num.* 5. *in cap. si heredes*, vbi *Couar. num.* 4. *de testamen. Henric. de Synodo Episcopi par.* 3. *art.* 1. *num.* 172. ex mente tamen Iurium secundum probabilem testatorum voluntatem præceptum in his terminis adesse negari non potest. 26

Quæstio est ad præsens institutum non contemnenda, an possit testator prohibere ne Episcopus data hæredis, vel executoris negligentia valeat se intromittere? in qua verior est sententia negatiua, quam optimè probant text. *in cap. tua nos*, 17. *de test. in.* ibi, licet etiam à testatoribus id contingeret interdici, vbi *glossa, authent. licet in princip. C. de Episcopis, & cler. authent. de Ecclesiast. tit.* 1. *§. si quis autem pro redemptione, versic. licet*, *collat.* 9. sequuntur plures, vt per *Couar. in d. cap. tua nos, num.* 6. *Cardin. Tusch. tom.* 3. *concluf.* 293. *num.* 38. *Francisc. Leo par.* 4. *cap.* 2. *num.* 46. *Rip. in l. nemo potest. num.* 127. *ff. de legatis* 1. *Mench. de succession. §.* 3. *num.* 8. *Sarmi. select. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 13. *Tiraquell. in tract. le mort, par.* 7. *declar.* 5. *num.* 8. *cum sequentibus, Spin. in speculo testamen. glos.* 28. *princip. num.* 20. *Marta de Iurisd. par.* 4. *casu* 88. *à num.* 14. *& casu* 113. *num.* 31. *Cald. Pereira de nominat. emphyt. quæst.* 19. *num.* 56. *Valasc. consult.* 105. *num.* 57. Pro qua sententia expendit *Sarm. dict. loco Nouellam Iustin.* in hæc verba, omnia enim facta ad pietatem pertinentia Episcopo interesse oportet, quamuis testatoris, vel donatoris verba contraria voluntatis expresserint, intellige tamen iuxta supra resoluta *Alleg.* 75. *num.* 9. *&* 10. 27

Sic etiam non potest testator prohibere ne executores rationes reddere compellantur, vt tenent *Salicet. Dyn.* & alij ex antiquioribus relati à *Iacobo de Canibus de executorib. vltimarum voluntatum par.* 2. *nouissimè à num.* 2. plures, vt per *Couar. in d. cap. tua, num.* 6. *Galeaul. in reper. l. centurio, num.* 347. *ff. de vulgari, Ripa in l. nemo potest, num.* 127. *ff. de legatis* 1. *Spin. in speculo testamen. glos.* 28. *princip. num.* 29. *Fr. Emman. quæst. Regular. tom.* 3. *quæst.* 70. *artic.* 5. 28

Marta

Marta dict.par.4.casu 88.à num.14. & casu 113. numero 31.Kalaic.dict.num.57. Martin. Carillo en la explicacion de los defunctos,par.2.cap.14.num.23. & expressè sequuta est *Ordin. Regia Lusitan.lib.1. tit.62. in princip.* ibi, postoque os testadores digam, &c. Pro quibus expendi solet *reg. l. quidam discedens, in princip. ff. de administ. tutorum*, vbi habetur, quod quamuis testator prohibeat ne à tutoribus rationes exigantur, adhuc tutores cogi poterunt ad illas reddendas, quia ius publicum, quod consistit in dolo vitando, à partibus remitti non potest, vt text. habet, immo omnis remissio doli futuri omnino nulla est, *l.si vnus, 28.§.illud, ff.de pactis, Conar. lib.2. var.cap.14.num.4.vers. quarenum.* Non obstant *l. Aurelio, 21.§.vlt.ff.de liberat. leg.* ibi, quæstionē curatoribus meis nemo faciat, & *l. si quis rationes. 10.l.petitur 31.ff.ille tit.* quia reiecta responsione *Padil. in l. cum necessitatem,numero 3. C. de fideicommissis*, respondebis illa iura loqui de liberatione circa administrationem præteritam: vel melius dic ibi censeri remissas rationes de futuro, quoad illa, quæ leui, vel leuissima culpa in ipsa administratione fortasse contigerint, non autem si dolo, vel lata culpa, quæ dolo æquiparatur, *l. quod Nerua, ff. depositi.*

29 Sic etiam non potest testator fundans capellam eam eximere ab Episcopi potestate, *Bart. in l. quoties, §. fin. ff.de administ. tutor. Abb. in cap. dilectus, not.4. de consuetud. & in cap.requisisti, num.22.de testament. Felin.in capit. cum venerabilem, num.33.de except. Anton.de Pratis de iurisdictione Episcopi cap. 1. num.3. & 5.dixi supra alleg. 75. à numer. 7. Mandos.de Signatura gratiæ, tit. exemptiones, colum. 2. versic. amplio etiam, & col. 5. vers. exempto ab Ordinario*, vbi dicit Episcopum hoc non posse concedere patrono in fundatione, *cap. 1. & 2. 10. quæst. 1. Innocent. in capit. in Lateranensi, in fine, de prebend.* aduersaretur enim iuri, cui in testamento renunciari non potest,*l.nemo potest,ff.de legatis 1. Anton.de Pratis d. cap.1.num.7.*

30 Potestas hæc, quam habent Episcopi exequendi pias defunctorum voluntates, competit etiam Abbatibus habentibus quasi Episcopalem iurisdictionem, vt tenent *Flores de Mena variar. quæst.lib.2.quæst.24. numer. 22. & doctissimus parens meus in annot. ad Ordin. Regias Lusitan.lib.1.tit.62.§.39.n.4.* Sic etiam, quia id poterant Episcopi iure Ordinario per text. in *dict.cap. nos quidem,*
31 transit ea potestas in Capitulum, quatenus iure Ordinario competebat Episcopis, *Conar. in cap.Ioannes, num. 2. de testament. Rondina in promptuario receptarum sententiarum tom.1.tit.10.num.4.Sanch.de matrim.lib.8.disput.2.num.10.* tum quia in *Concil.dict.cap.8.* adiicitur particula, etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegati, cuius virtute vtráque potestatem,ordinariam scilicet, & delagatam Episcopus habere dicitur, prout probaui *Alleg.92. num.11.* Quid si defunctus in vna diœcesi obiit, iussitque in alia sepeliri, vel ad illam deferri? dubitari potest an Ordinarius diœcesis vbi obiit, vel potius illius vbi sepultus extitit,valeat compellere executorem, vt rationes testamenti reddat; & licet testator quasi ex destinatione sepulturæ videretur se ibi subiicere, & contrahere *arg. l. 3. ff. de eo quod certo loco*, tamen ab Ordinario diœcesis vbi defunctus obiit & degebat,rationes exposcendas esse iudicatum refert *Gabr. Pereira de manu Regia cap.16.num.40.vers.quid si.*

Nunc vero restat vt priuilegia præcipua videamus, quæ specialiter fauore piæ causæ legatis huiusmodi supra cætera legata conceduntur, vt Episcopus sciat quid Iuris in his exequendis sit, quamuis autem plurima soleant enumerari, nos omnino ea tantum, quæ præcipua,& certiora esse videntur,sub compendio enumerabimus. Et in primis aduertendum duximus in dubio pro pia causa iudicandum esse *l. sunt personæ in fine, de relig.& sumpt.fun.cap.vlt.de re iudic. Alex.cons.46. num. 2.Card.Tusch.verbo pia causa concl.333. Sanctar.var.resol. quæst.69. num.1.* & quando sumus in diuersis opinionibus illam prævalere, quæ fauet piæ causæ *Alex. cons. 204.num.12.lib.6.Roman.in auth.similiter C. ad legem falcid.* & dispositionem generalem non comprehendere piam causam *Calcian.cons.13.Cranet.cons.3.num.10.Soccin. cons.121.num.19.lib.4.* quos refert *Sanctarel. dict.quæst.69. num.5.* & valere argumentum à libertate ad piam causam ex multis quos refert, obseruat idem *Sanctarel.* loco citato *num.7.*

Primum ergo priuilegium est, quod cum defectu testamenti etiam legatum in eo factum vitietur, §. *ante heredis instit.de legatis*, si tamen legatum sit ad pias causas, censebitur validum, & omnino præstandum, quotiescumque videlicet de mente testatoris, & de potestate legandi constiterit *cap.indicante*,& ibi *Panor.de testam. cap.cum dilectus,de succes.ab intest.* & notatur *in l. 1. C. de sacros.Eccles.*

Secundum, cum de Iure communi hæres certus sit nominandus, vt valeat testamentum, *d. §. ante heredis instit. de legatis*, si tamen testator velit pro salute animæ suæ piè relinquere incertum hæredem, veluti pauperes Christi, aut miserabiles personas, valida erit huiusmodi dispositio *l.id quod, & l. nulli C. de Episcopis & cleric.glos.verbo dispositionem,in cap.cum tibi, de testam. vbi in collect.refero plures Doctores num.5.*

Tertium, cum non valeat communiter illud testamentum, quo hæredis institutio alterius voluntati committitur, si tamen aliquis bona sua arbitrio & dispositioni alterius post mortem suam dimittere velit, quamuis etiam piam causam non exprimat, validè erit dispositio huiusmodi, vt ad pias causas ea bona disponantur, quia talis præsumitur voluntas defuncti, nisi aliud de mente eius appareat *d. cap.cum tibi*, & ibi *Panor.de testam. Bart.in l.1.C.de sacros.Eccles. Craff.§.institutio quæst.18.num.8.Tiraq.de priuileg.pia causa priuil. 64. Gabr. commun.tit.de pia causa concl.3. num.6. Valasc.cons.68.num. 4.& cons.145. num.5. Surd. de aliment.titul. 8. priuileg.17. num.5.*

Quartum ei, qui hæres institui de Iure non potest, quandoque tamen legari potest ad pias causas, veluti Religiosis, qui nec proprium in communi obtinere possunt, & ideo nec hæredes institui; legari tamen eis potest,ita vt non videantur hæredes instituti,quare non poterunt eis bona immobilia legari, nec tantæ pecuniæ quantitas, quæ in bonis stabilibus magnæ æstimationis possit impendi, nisi pro fabrica, aut alio certo vsu relinqueret *Clem. exiuit §. cupientes, de verbor. signif.* hac de re autem plenè, & eleganter tractauit *Sanch. in præcepta Decalogi tom.2.libr.7. cap. 26. numer. 9. cum multis seq.*

Quintum,cum legatum factum sub aliqua conditione non exeat personam ipsam, cui legatur, sed ea ante conditionis euentum deficiente nulli de cætero debetur legatum: si tamen ita fuerit ad pias causas legatum, semper legatum alteri simili, aut ad alium pium vsum similem erit præstandum, quia talis præsumitur fuisse voluntas defuncti, nisi ratione ipsius tantum personæ, quæ defecit,aut loci pij,non autem alterius mens testatoris declarata constaret *l.vnic.§.si autem aliquid sub conditione C.de caducis tollen.Bart.in l.pater §.Tusculanum ff. de legat.3.*

Sextum cum cætera legata non nisi adita hæreditate petantur, legatum tamen ad pias causas peti potest, si hæres differat adire hæreditatem, aut illam repudiet, *Panorm. in capit. relatum il 1. de testament.*

Septimum, cum de legatis aliis si maioris sint quantitatis certa pars detrahi possit, quæ Falcidia, aut Trebellanica à legibus nominatur, de legatis vero ad pias causas non est detrahenda, ea saltem quæ falcidia dicitur,

Digitized by Google

tur, *Panorm. in cap. Raynaldus*, & ibi *Doctor. de teſtament.* vide quæ diximus *alleg. 75. num. 50.* & quod nec Trebellianica detrahatur videtur probari *in cap. Pontifices, in fine, 12. quæſt. 3.*

Octauum, cum donatio facta loco conſtruendo, qui adhuc non extat, aut de re, cuius traditionis, aut poſſeſſionis eſt incertus euentus, non valeat, adeo vt ſi euentus non debeatur, quia ab initio non valuit; donatio tamen ſimilis, vel legatum factum ad pias cauſas ſemper eſt validum *Panor. in cap. nos quidem, de teſtam.*

Nonum, legatum factum Eccleſiæ quam in ſpecie non expreſſit defunctus, adeo vt ignoretur quam voluerit intelligere, non erit inualidum: nam ſi Eccleſiã S. Mariæ ſimpliciter nominauit, erit parochiali Eccleſiæ ſi eius ſit nominis, aut eius nominis pauperiori præſtandum, vel denique Cathedrali, ſi in ea Ciuitate, vel diœceſi nulla eſſet Eccleſia, quæ ſub illo titulo vocaretur, niſi mens teſtatoris ſaltem per coniecturas valeat comprehendi *gloſ. & Panor. in d. cap. indicante, Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiep. Neapol. cap. 57. nu. 14. & 15. ſecundum nouiſſ. impreſſ.*

Denique generale eſt priuilegium ſiue prærogatiua huiuſmodi legatorum, quod non ſubiiciuntur ſolemnitatibus Iuris Ciuilis, quibus legata cætera ſunt ſubiecta, iuxta ea quæ notant *Doct.* & præcipuè *Panor. in cap. relatum il 1. de teſtam.* in hoc enim præcipuè omnia fere, quæ poſſent priuilegia horum legatorum recenſeri, ad hoc vnum redigi facile poſſunt, & in ſolemnitate teſtamentorum agnoſcit *Sanctar. vari. reſol. queſt. 70.*

32 Septimò infertur poſſe Epiſcopum compellere laicos adminiſtratores hoſpitalium, confraternitatum, Montis Pietatis, & quorumcumque piorum locorum ad reddendam rationem ſuæ adminiſtrationis, *cap. indicatum, & ibi gloſ. verſ. aliꝫ dicunt 89. diſt. Clem. quia contingit, §. vt autem præmiſſa, de relig. domib. Concil. Trid. ſeſſ. 22. de reformat. cap. 9.* vbi etiam habetur quod ſi ex conſuetudine, aut priuilegio, aut ex conſtitutione aliqua loci non Epiſcopo, ſed aliis ad id deputatis ratio reddenda ſit, tunc cum iis adhibeatur etiam idem Epiſcopus, refert, & expendit optime *Rota deciſ. 355. num. 1.* apud *Farin. p. 1. recent.* & procedere etiam extra viſitationem, & in caſibus à iure non expreſſis, dicit deciſum *Modern. de iuriſdict. par. 2. cap. 18. num. 6.* ſiue ea ſint publica, ſiue priuata, Eccleſiaſtica, vel laicalia loca, quod refert per *Sacram Congregat.* declaratum *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. lib. 7. num. 78.* vbi etiam dicit pia vniuerſitatum eſſe ſubiecta redditioni rationum coram Ordinario: & aſſerit *Modern.* loco proxime citato, licere Epiſcopis exigere rationem ab adminiſtratoribus, etiam locorum mere laicorum, & priuatorum, & generaliter ſine vlla diſtinctione, & quando ex priuilegio, vel conſuetudine, vel alia conſtitutione aliis reddenda eſſet ratio, eiſdem reddendam eſſe adhibito cum illis Ordinario, niſi in fundatione aliter cautum eſſet, nempe quod rationes Ordinario reddendæ non eſſent, de qua coram eodem Ordinario docendum eſt, & interim quod de ea doctum non fuerit, ipſe Ordinarius adminiſtratoribus hoſpitalium, aliorumque piorum locorum rationem adminiſtrationis exigere poterit, hæc ex deciſionibus *Sacræ Congregationis*, refert *Modern.* vbi ſupra. *Rota vero dict. deciſ. 355. num. 1. par. 1. recent.* cenſuit adminiſtratores locorum piorum de adminiſtratis rationem reddere teneri ſoli Epiſcopo, niſi contraria adſit conſuetudo, quo caſu non Epiſcopum ſolum, ſed iunctum cum illis, quibus de conſuetudine redditur ratio, rationes recipere poſſe, *& num. 10.* aſſerit ideo *Sacram Concilij Congregationem* declaraſſe deputatos fabricæ vna cum Epiſcopo recipere debere rationes, quia vt conſtat ex declaratione, prætendebatur quod Epiſcopus non poſſet recipere rationes, ſtante quod ipſe nunquam interuenit dum fuit reddita ratio, quæ à ſolis deputatis recepta fuit, & *Sacra Congregatio* reſoluit contrarium, quia ex verbis Concilij tollitur etiam immemorialis: & ſimiliter ipſa *Rota* exponendo aliam *Sacr. Congregationis* declarationem, in qua dicebatur quod ratio eſſet reddenda Epiſcopo & deputatis, ait ea ratione procedere, quia conſuetudo erat quod ſolis deputatis redderetur, & propterea intrabat limitatio *Concilij Trid. d.c. 9. verſ. quod ſi ex conſuetudine*, vt iſto caſu Epiſcopus vnà cum aliis recipere poſſet rationes. Vnde bene *Armend. d. lib. 7. de Epiſcopis num. 79. verſ. item & adminiſtratores*, deciſum fuiſſe refert quod piorum locorum etiam exẽptorum adminiſtratores nullam rationem reddentes eam Epiſcopo reddere tenentur: quod ſi aliis reddere ſolent, cum illis tamen præſentialiter adhibendus eſt Epiſcopus, qui quoties in d. actu ad rationem computorum adhibetur, in condemnatione, vel abſolutè adminiſtratorum vnicum votum habet.

Nec Epiſcopum, nec canonicos deputos à Capitulo debere exigere rationes tempore, quo recitantur Horæ Canonicæ, & diuina celebrantur aſſerit reſolutum *Armend. d. lib. 7. de Epiſcopis num. 79. verſ. Neque.*

Monaſteriorum adminiſtratores de illis rationem Ordinario reddere non teneri, refert deciſum idem *Armend. d. lib. 7. de Epiſcopis num. 79. verſ. item adminiſtratores.* Et Abbates, Præpoſitos, & Abbatiſſas vitam Regularem ducentes non teneri reddere rationem Epiſcopo, pariter dicit declaratum à *Sacra Congreg. Armend. d. lib. 7. de Epiſcopis num. 79. verſ. & Abbates.*

Capitulum de adminiſtratis per ſe de bonis Eccleſiæ tenetur reddere rationem ſuæ adminiſtrationis Epiſcopo, vt cenſuit *Rot. in Merden. viſitationis 6. Aprilis 1612.* impreſſa per *Farin. deciſ. 402. p. 1. recent.*

Quæſtio eſt quotidiana, an dicti laici adminiſtratores bonorum Eccleſiæ in redditione facienda Epiſcopo, iuxta *Conc. Trid. d. loco*, ſi inueniantur debitores, poſſint per Epiſcopum compelli ad ſoluendum; in qua affirmatiua pars pluribus ſuadetur rationibus, primò ex text. *in l. quamuis, ff. de condit. & demonſtrat.* ex quo colligitur rationes reddere nil aliud eſſe, quam reliqua ſoluere: ſecundò ex text. in *l. cum ſeruus, ff. eodem tit.* vbi dicitur, ſi ſeruo legata ſit libertas ea conditione, ſi rationes reddiderit hæredi, non hanc ſolum habet ſignificationẽ, ſi actiones, inſtrumentaque omnia actus ſui exhibuerit hæredi, ſed etiam & ſi aliqua debuerit ſoluat. Tertiò ex *l. ſi ita fuerit, §. quæro, ff. de manumiſſ. teſtam. & ex l. pure, in fine, ff. de fideicom. libert.* cum ſimilibus, in quibus iuribus habetur reddere rationem duo continere, ſcilicet, computum dare, & reliqua reſtituere; nam non cenſentur redditæ rationes, niſi fiat reſtitutio reliquorum, & ſoluantur debita, *Menoch. de arbitr. caſu 209. num. 21.* & parum operaretur viſitatio, niſi poſſet Epiſcopus compellere ad executionem, *Ioan. Monach. & Archid. in cap. 1. §. ſanè, de cenſibus, in ſexto*, quibus fundamentis hanc ſententiam tenet *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 2.* 33

Octauò infertur poſſe Epiſcopum compellere Regulares, ſiue Religioſos exemptos ad reddendam coram ſe geſtæ executionis rationem, ac eos punire ſi malè geſſerint, vt probat *Clement. 1. de teſtam.* reſoluunt *Angel. in ſumm. verbo executor, num. 20. Ioan. And. in addit. ad Specul. tit. de inſtr. edit. §. nunc aliqua, verſ. ſed an ſimplex commiſſarius, num. 45. Marta Piſana deciſ. 3. Ioan. Franc. Pauin. tract. de viſitat. q. 5. ſecundæ partis, num. 92. & de officio, & poteſtate Capit. Sede vacante p. 1. princ. q. 8. num. 5. & par. 2. princ. q. 7. num. 6. Fum. verbo executor, num. 14. Cochier. de iuriſd. Ordinarij in exemptos, p. 4. quæſt. 49. Campan. in diuerſ. Iuris Canonici, rub. 12. cap. 13. num. 130. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 2. q. 52. Fr. Emman. q. Regul. tomo 3. qu. 70. art. 5. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. collect. 503. verſ. & primo, & in praxi fori Eccleſiaſtici reſol. 547. num. 7.* 34

Poteſtas hæc compellendi Religioſos piarum voluntatum executores ad reddendas rationes tranſit ad 35

Capi

Capitulum Sede vacante, *Pauin.de poteſtate Capituli Sede vacante,par.2.q.7.num.6.* quem refert,& ſequitur, *Azori. inſtit.moral.par.2.lib.3.cap.39.ſub queſt.6.*

An & quando Regulares poſſint eſſe teſtamentorum executores, differunt *Conar.in cap.tua, num.1.ad med. de teſtam.Ceuall.commun.contra communes,q.88.in fine, Fr.Emman.d.q.70.art.1.Steph.Grati.diſcept.forenſium cap.123.nu. 25.& ſeq.Spin.in ſpeculo teſtam.gloſ.28.princ.num.35. Mart. Carrill. en la explicacion de la bulla de los defuntos p.2.c.14. num.7.Camp.loco proximè citato,* latè & eleganter *Sanch.in præcepta Decalogi tom:2.lib.6.cap.11.per totum.*

37 Fabrica Eccleſiæ trahit laicum reum ad forum Ec-
38 cleſiaſticum, *Menoch.conſil.322.num.14.* quia ratio ſumptuum fabricę cuiuſcumque Eccleſię eſt reddenda Epiſcopis Ordinariis, niſi in inſtitutione eius Eccleſiæ fabricæ aliter ſtatutum ſit. Quoad reddendam rationem adminiſtrationis fabricæ Eccleſiæ Cathedralis Ordinario(niſi conſtet ex inſtitutis,& ordinationibus eius non poſſe Ordinarium ſe intromittere)tenentur Capitulum, & Canonici eam reddere, *Armend. d.num.* 78. vbi *num. 79.verſ.ordinarium*, addit Ordinarium habere votum in abſoluendo, vel condemnando adminiſtratores piorum locorum,ſicut cæteros deputatos,& eius votum eſſe annumerandum cum aliis, ita vt maior pars vororum abſoluat, vel condemnet,& repetit. *lib.4.tit.29. l.2.§.1. de hoſpital. num.10.*

39 Si quis adminiſtrator piorum locorum videns ſe conſtrictum ad reddendam rationem ſuæ adminiſtrationis appellaret, licet admittatur appellatio,non propter hoc impeditur,aut ſuſpenditur executio,ita *Sacram Congreg.* cenſuiſſe refert *Zerol. in praxi Epiſcop.p.1.verbo hoſpitale,* §.3.*verſ.ſextum.*

40 Epiſcopus pluries in anno poterit adminiſtrationis rationes exigere, quando illi conſtiterit doloſè,vel cum errore redditas fuiſſe, aut quando redditio non fuit finalis,& plena cum reſtitutione reliquorum *Aloyſ. Ricc. d.collect.714.& in praxi fori Eccleſiaſtici reſol.534.in 2.edit. Steph.Gratian.Marchia deciſ.188.*

SVMMARIVM.

1 *Papa ſolus pias defunctorum voluntates commutare poteſt.*
2 *Inferior nullus gerere poteſt illa,quæ ſupremo Principi reſeruantur.*
3 *Commutandi vltimas defunctorum voluntates nullam habet Epiſcopus poteſtatem.*
4 *Onus capella inuentum, quod vel ex redituum diminutione, vel ex alia cauſa adimpleri non poteſt, per Epiſcopum diminui valet.*
5 *Defunctorum vltimas voluntates concurrente iuſta & rationabili cauſa,poteſt Epiſcopus cum hæredis conſenſu tanquam Sedis Apoſt.delegatus commutare.*
6 *Legatum quodcumque pium ad certum vſum relictum, in alium pium Epiſcopus commutare poteſt,ob cauſam,quæ ſuo iudicio videatur iuſta cum hæredis conſenſu.*
7 *Pecunia ad aliquem vſum legata ſi ad illum non ſufficiat, poteſt per Epiſcopum in alium conuerti.*
8 *Legatus vſus quando non poteſt adimpleri, in alium pium per Epiſcopum commutari poteſt.*
9 *Legata rei, quæ pro vſu deſtinato impedimento iuris, vel facti deſeruire non poteſt, auctoritate Epiſcopi in alios pios vſus commutari valet.*
10 *Monaſterium, quod in certo loco teſtatoris iuſſu conſtrui non poteſt, ex auctoritate Epiſcopi alibi conſtrui valet.*
11 *Legatum factum pro conſtruendo monaſterio in loco campeſtri, quod conſtrui prohibet Concil. Trid. poterit Epiſcopus commutare.*
12 *Legatum quando eſſet factum ad aliquem vſum non ita neceſſarium poteſt per Epiſcopum in alium pium magis neceſſarium commutari.*
13 *Legatum factum Eccleſiæ pro fabrica & ornamentis, quibus non indiget, poteſt commutari de conſenſu Epiſcopi in alium fructuoſum & conſimilem pium vſum.*
14 *Reditus alicuius capellæ pro Miſſis celebrandis deputatos, in paramentorum emptionem pro vna vice conuertere poteſt Epiſcopus.*
15 *Qualitates in fundatione beneficiorum appoſitas nec de conſenſu patroni Epiſcopus tollere poteſt.*
16 *Legatum vbi non reſpicit certam perſonam,& cauſam,non poteſt per Epiſcopum commutari.*
17 *Eleemoſyna inter pauperes diſtribuenda prius debent dari illis,qui ſunt de ſanguine,& diſtribuenda inter pauperiores, & nobiles, & vni omnes concedenda non ſunt, & numer. 18. 19.*
20 *Legatum factum pauperibus concurrentibus ad portam teſtatoris, non poteſt diſtribui pauperibus infirmis in hoſpitalibus.*
21 *Deputatus ad certa bona diſtribuenda inter pauperes, poteſt eligere pauperes ſibi comunctos, & ſe ipſum vti pauperem,ſi egeat,ac filios ſuos pauperes fraude ceſſante,& num. 22. & 23.*
24 *Spurius filius teſtatoris eligi non poteſt ab executore,cui eligendi pauperes commiſſa eſt poteſtas.*
25 *Prior Fratrum Predicatorum, ſi illi electio pauperum commiſſa ſit, poteſt eligere Fratres ſuos, quamuis ipſi filij ſint ſpurij.*
26 *Teſtator quando mandat bona ſua diſtribui in virgines maritandas,non poterunt executores,ea erogare in virgines ingredientes monaſterium.*
27 *Legatum quando relinquitur alicui perſonæ determinatæ, vt matrimonium ineat, fere certum eſt deberi ſi religionem ingrediatur.*
28 *Legatum relictum ſub hac forma, lego tibi mille ſi nubas, centum vero ſi religionem ingrediaris, an mille debeantur monaſterio; oſtenditur.*

EPISCOPVS PIAS DEFVNCTORVM voluntates quando poſſit commutare.

ALLEGATIO LXXXIII.

CVM ſoli Romano Pontif. pias defunctorum vo- 1
luntates commutare liceat *Clement. quia contingit, de relig. domib.* ibi, ſalua quidem Sedis Apoſtolicæ auctoritate, *Tiraq.de priuil.pia cauſa,priuil.135. Pinel.in rub. C.de reſc.vend.p.1.cap.2.num.19. Perez tit.1. lib. 5. Ordin. pag.72. Nauar.conſil.2.num.6.in antiq. & conſ.15. in nouis, ſub tit. de rebus Eccleſiæ non alien. Sayr. in floribus deciſ. ſub eodem tit.deciſ.2.prope finem, Marc.Anton.Genuenſ. in praxi Archiepiſc.cap.59.num.1.Henriq.in ſumm.lib.7.cap.37.§. 2.littera F,& lib.9. cap.22.§.6.littera M,Menoch.illuſtr.cap. 25.num.26.cum ſeq.Fr.Emman.queſt.Regular.tom.2. queſt. 125. art.9.Fr.Ludouic.Beja reſponſ.caſuum conſcient. par.4. caſu 22.Iacob.de Graff.de arbitrar.Confeſſorum,lib.2.cap.69. num.1.Cened.practl.quæſt.lib.1.qu.35.num.12. Melch.Phebos Luſitanie deciſ.47. numer. 2. cum ſequentibus, tomo 1.* latè *Monet.de commutat.vltim.volunt.cap.5.num.141.cum ſeqq. Aloyſ.Ricc.Neapol. deciſ.* 171. *part.* 4. & nullus inferior 2
poſſit gerere illa quæ ſupremo Principi reſeruantur, *capit. quod tranſlationem*, 4. vbi *gloſ.* recepta, *de officio leg. capit. maiores*, 3. *in princip. de baptiſmo.* Ideo Epi- 3
ſcopus, nullam habet poteſtatem commutandi defuncti voluntatem, argum. *dict. cap. tua*, dum ibi decidit ur Epiſcopi munus eſſe executores compellere ad obſeruandam exactiſſime defuncti voluntatem, vt ſic minime valeant commutare, vt in ſimili argumentatur *Gam. Luſitania deciſ.288. numer. 4. in princip.*quare Epiſcopum voluntatem defuncti non poſſe commutare tenent *Abb.numer.4.& Conar.7.in d.cap.tua, Molin. de Iuſtit. tractatu 2.diſput.249.colum.3. Menoch.de ſucceſſion.§.7. num.21. Pinel. part. 1. rubr. de reſcind. vendit. cap. 2. numer. 19.Bertachin. in tractat.de Epiſcopo lib.4.par.4.num.7.*

Mari. Anton. Cuch. inſtit. maior. lib. 2. tit. 6. à nu. 338. Mari. Anton. vari. reſol. lib. 1. reſol. 112. caſu 40. ad fin. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 5. cap. 33. q. 9. in princ. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. p. 2. cap. 26. num. 29. & 34. Monet. de commut. cap. 5. à numer. 312. Vnde ſi teſtator mandauit hæredi, vt intra annum conſtrueret capellam, non poteſt Epiſcopus in fauorem hæredis tale tempus prorogare, quia id tenderet forte in damnum teſtatoris, & eius voluntas non obſeruaretur, quæ maximè curare debet Epiſcopus vt ſeruetur *cap. vltima voluntas* 13. *qu.* 2. ita notabiliter tradunt *Bart. conſ.* 58. *lib.* 1. *Marc. Anton. Genuen. in pract. Eccleſ. q.* 490. quamuis commutatio fieret in melius, etiam de conſenſu hæredum, ſecundum *Lap. Imol. Bonifac.* & alios in *d. Clem. quia contingit.* quos refert *Marc. Anton. Genuenſ. dict. cap.* 19. *num.* 1. *Monet. dict. cap.* 5. *numer.* 314. Non obſtant *dict. cap. nos quidem*, ibi, & alibi placeat, quæ verba manifeſtè demonſtrant poſſe Epiſcopum commutare in alium locum diuerſum opus à teſtatore iniunctum, *& l. legatum*, 16. *ad fin.* ibi, in quam rem conuerti debeat, *ff. de vſufruct. legato*, quia reſpondetur facillime iura hæc procedere, vbi voluntas teſtatoris impleri non poteſt, vel de facto, vt in *d. cap. nos quidem*, vel de iure, vt in *dict. l. legatum*, ibi, non licet, & ita in effectu reſpondet *Couar. in dict. cap. tua, num.* 7. qui rectè aduertit data maxima difficultate circa adimplendam defuncti voluntatem, quæ non facile moram patiatur, licitè ab Epiſcopo commutari, argum. text. quem poſt alios expendit in *dict. l. fin. §. non facilè, ff. de operibus publ. Mench. dict. num.* 21. Si vero vlterius vrgeas, quod vbi voluntas teſtatoris adimpleri non poteſt, legatum redditur caducum, vel habetur pro non ſcripto, & ideo conuertitur in vtilitatem hæredis, vel grauati, *l. vnica, §. in primo, C. de caducis tollen.* ac proinde quod Epiſcopus non poterat cogere cum hæredis præiudicio, vt in alio loco monaſterium fabricaretur: Reſpondendum erit cum *gloſ. in dict. cap. nos quidem, verbo in loco*, & cum *Abb. num.* 13. *Couar. vlt. Tiraq. de priuil. pia cauſa. priuil.* 38. non obſtante mutatione loci legatum neque fieri caducum, neque haberi pro non ſcripto, idque fauore piæ cauſæ. Quid autem dicendum eo caſu, quo onus capellæ iniunctum, vel ex redituum diminutione, vel ex alia cauſa adimpleri non poſſit, vtrum per Epiſcopum tale onus diminui valeat? affirmatiuè reſolue cum *Felino in cap. cum acceſſiſſent, n.* 19. *in fine, de conſtit.* optimè *Roch. de iurepatr. verbo pro eo quod, q.* 15. *num.* 33. quem vide ad hoc, vt huiuſmodi commutationes fieri nequeant per ſolum Epiſcopum, ſed in ſimul cum hærede, vel executore propter verba *d. cap. nos quidem*, ibi, tecum, &c.

4

5 Concurrente igitur iuſta & rationabili cauſa Epiſcopus tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus vltimas defunctorum voluntates commutare poteſt, vt diſponit *Concil. Trident. ſeſſ.* 22. *de reformat. cap.* 6. *& ſeſſ.* 25. *capit.* 4. *Mandoſ. de Signatura gratiæ rubr. commutatio vltimæ voluntatis, Rot. Roman. deciſ.* 1122. *par.* 3. *libr.* 3. *in nouiſſ. Mari. Antonin. variar. reſolut. libr.* 1. *reſolut. fin. caſu* 40. *in fine, Mench. Ludouic. Beja, & Iacob. de Graff. dicto loco.* Item etiam poteſt ob cauſam, quæ ſuo iudicio videatur iuſta, legatum quodcumque pium ad certum vſum relictum, in alium pium commutare, quamuis tale legatum de iure, & facto valeat adimpleri, docet *Silueſt. verbo legatum, 4. quæſt.* 12. quem refert, & ſequitur *Fr. Ludou. Beja d. caſu* 22.

6 Dubitari tamen poteſt, an Epiſcopus poſſit hanc commutationem ſolus facere; in qua quæſtione tenent Doctores requiri hæredis conſenſum ex *dict. cap. nos quidem*, ibi, tecum, vbi *Abb. Petr. de Vbald. de Canon. Epiſcop. in 7. capit. principali.* Si tamen hæres nollet conſentire poſſet ſolus Epiſcopus, *Felin. in cap. cum acceſſiſſent, de conſtit.* quem ita intelligit *Roch. de iurepatron. in verbo pro eo*, dicit etiã *Pet. de Vbaldis*, quod item requiritur conſenſus Eccleſiæ, cui legatur ex *l. legatum, ff. de vſufr. leg. & l. legatum, ff. de adminiſtrat. rerum ad ciuit. pertin.* Et ſi nec Eccleſia, nec hæres vellent conſentire, Epiſcopus ſolus id exequetur ex *Bartol. in dict. l. legatum, ff. de vſufruct. leg. per l.* 1. *C. de nupt.* Si hæres contradicat, & Eccleſia conſentiat Epiſcopo commutare volenti, præualebit conſenſus Eccleſiæ ad tuendam voluntatem defuncti, *dict. l. legatum, ff. de adminiſtr. rerum*, ita *Petr. de Vbald. dict. loco*, quem refert *Marc. Anton. Genuenſ. dict. cap.* 19. *à num.* 3.

Inter iuſtas cauſas, ob quas Epiſcopus vltimas defun- 7
ctorum voluntates commutare valet, illa prima eſt, quando pecunia legata ad aliquem vſum non ſufficeret, quia tunc in alium per Epiſcopum conuerti poteſt, *Bertachin. de Epiſcopo, lib.* 4. *p.* 4. *num.* 71. *Roch. de Curte in tract. de Iurepatron. verbo Conſtruxit quæſt.* 11. *Vgolin. d. cap.* 61. *num.* 3. *Monet. d. cap.* 5. *num.* 330. *Kopin. deciſ.* 91. quem refert *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. parte* 3. *collect.* 558. *verſ. tertia cauſa.*

Secunda cauſa eſt, quando vſus legatus non poteſt 8
adimpleri, tunc enim Epiſcopus poterit commutare quæcumque legata pia in alios pios vſus, *Guid. Pap. deciſ.* 556. quem refert *Aloyſ. Ricc. d. collect.* 558. *verſ. prima, Monet. d. cap.* 5. *num.* 322. Vel ſi res legata non poſ- 9
ſit deſeruire pro vſu deſtinato impedimento iuris, vel facti, quia tunc poteſt fieri commutatio in alios pios vſus auctoritate Epiſcopi, ita *Card. Imol. Bonif.* & alij *in dicta Clement. quia contingit, Innocent. Imol. Abb. in cap. nos quidem*, per illum text. *de teſtament. Petr. de Vbaldis de canon. Epiſcop. in ſeptimo cap. principali, Socin. de obſerv. lib.* 9. *quæſt. penult.* Circa quæ impedimenta notandum duxit *Marc. Anton. Genuenſ. dict. cap.* 19. *num.* 2. quod ſi impedimentum facti eſt temporale, & ſperatur remotio impedimenti, vt ſi teſtator legauit pro ſuccurſu Terræ Sanctæ, nec poteſt iri propter impedimentum facti, debet expectari tempus commodum, vt in *cap. non eſt, & in cap. quod ſuper his, de voto. Petr. de Vbaldis vbi ſupra.* Quod vero ad impedimentum iuris, idem *Petr. de Vbaldis* diſtinguit, quod ſi legatum eſt factum Eccleſiæ ad vſus honeſtos, quod de iure adimpleri poteſt, tunc fit commutatio; aut ad vſus inhoneſtos, vt ſi relinquatur, vt in ea fiant ludi theatrales, qui prohibentur *in capit. cum decorem, de vita, & honeſtate clericorum*, tunc legatum eſt inutile, & non fit commutatio, *l. ſilius, ff. de cond. inſtit. Bart. in l.* 1. *ff. eodem tit.* Amplia hanc ſecundam cauſam, licet non omninò impoſſibile de facto ſit vltimam voluntatem, ſeu diſpoſitionem præſertim cauſa mortis, vt teſtamentum, codicillum, & alias ſimiles diſpoſitiones eò modo, quo emanarunt, impleri, ſed ſolum valde difficile *Marc. Anton. Genuenſ. d. cap.* 20. *num.* 3. *Cuch. d. lib.* 2. *tit.* 6. *n.* 346. *Perez de Lara de Capellan. & anniuerſ. lib.* 1. *cap.* 14. *à n.* 24. *Monet. d. cap.* 5. *num.* 334. licet *Mandoſ. in tit. commutatio vltimæ voluntatis, verſ. ſed dubium facit*, contrarium ſentire videatur.

Tertia cauſa eſt, ſi monaſterium in certo loco teſtato- 10
ris iuſſu conſtrui non poteſt, quia tunc Epiſcopus, vt alibi conſtruatur efficere poteſt, *Alex. conſ.* 73. *volum.* 7. *colum.* 1. quem refert *Gambarus. de officio Legati, libr.* 6. *à numero* 223. *Farin. Rotæ Rom. deciſ.* 126. *in nouiſſ.* quem refert *Aloyſ. Ricc. in dict. collect.* 558. *in fine*, pluribus citatis *Homob. de examine Eccleſ. tract.* 9. *cap.* 10. *q.* 27. *in reſolut.* Sic etiam legatum factum pro conſtruendo monaſterio 11
in loco campeſtri, quod conſtrui prohibet *Concil. Trid.* poterit Epiſcopus commutare *Alex. Raud. Piſan. deciſ.* 44. quem refert *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par.* 4. *collect.* 1270. *verſ. limita tertio.*

Quarta cauſa eſt, quando legatum eſſet factum ad 12
vnum vſum non ita neceſſarium, putà ad pingendam Eccleſiam, quæ minatur ruinam, quia tunc Epiſcopus poterit pecuniam ad picturam non ita neceſſariò deſtinatam, in alium pium vſum magis eidem Eccleſiæ neceſſarium commutare, *Aloyſ. Ricc. dict. collect.* 1270.

verſ.

verſic. limita ſexto, Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Neapol. cap. 19. in nouiſſ. Vgolin. d. cap. 61. num. 5. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. par. 2. cap. 26. num. 48. & ſeq. Modern. de Iuriſd. par. 4. caſu 74. num. 10. & 11. Monet. dict. cap. 5. num. 354. plures refert me citato in hoc loco *Homoben. de examine Eccleſiaſtico tract. 9. cap. 10. queſt. 28. prope fin.*

13 Sic etiam legatum factum Eccleſiæ pro fabrica, & ornamentis, quibus non indiget, poteſt commutari de conſenſu Epiſcopi in alium fructuoſum, & vtilem conſimilem vſum ex grauiſſima cauſa, & præſumpta mente teſtatoris veroſimiliter incluſa; ita *Marc. Anton. Genuen. in practicabil. Eccleſ. queſt. 213. per totam, & dict. cap. 19. num. 6.*

14 Quinta cauſa eſt, vt Epiſcopus reditus alicuius capellæ pro Miſſis celebrandis deputatos in paramentorum emptionem pro vna vice tantum conuertere poſſit, *Aloyſ. Ricc. dict. collect. 558. verſ. Quinta.* & poſſe Epiſcopum cum conſenſu hæredis pro vna vice tantum, & ad tempus alterare voluntatem defuncti tenent *Vgolin. dict. cap. 61. num. 7. Mari. Soccin. tract. de oblat. libell. 19. num. 19. Marc. Anton. Cuch. inſtit. maior. lib. 2. tit. 9. num. 82.* & relati à *Gutier. conſ. 1. num. 19.* licet ipſe contrarium ſentiat poſt alios, *Monet. d. cap. 5. num. 332.*

15 Sic etiam poterit Epiſcopus pro vna vice tantum de conſenſu patroni inſtituere ad beneficium patronatus non habentem requiſita per fundatorem in limine fundationis poſita, ita *Creſcent. deciſ. 1. & 7. de iurepatronat.* quem refert *Aloyſ. Ricc. dict. collect. 1270. limit. 1.* Hodie tamen hoc non procedit, quia *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reformat. cap. 5.* contrarium diſponit, dicens Epiſcopum non poſſe tollere qualitates in beneficiorum fundatione appoſitas, nec etiam de conſenſu patroni, vt cenſuit *Sacra Congregatio*, & latè *agit. Nicol. Garc. de benefic. par. 7. cap. 1. num. 107. cum ſeqq.*

16 Sexta cauſa eſt, vbi legatum non reſpicit certam perſonam, & cauſam, *Guid. Pap. deciſ. 556.* quem refert *Aloyſ. Ricc. d. collect. 1270. verſ. quarto.*

Septima cauſa eſt, quando in Eccleſia ad cuius fauorem emanauit defuncti voluntas, negligens eſt, data enim huiuſmodi negligentia poterit Epiſcopus in alio loco, ſeu alio modo teſtatoris exequi voluntatem, ita *Lapt. alleg. 87.* poſt *num. 4. Monet. d. cap. 5. num. 535.*

Octaua cauſa eſt, ſi vrgeat aliunde neceſſitas commutandi vltimas defunctorum voluntates, neque adiri poſſit Summus Pontif. tunc enim poſſe Epiſcopum illas commutare multis probat *Monet. dict. cap. 5. à num. 348.* vbi *num. 352.* ampliat procedere licet tunc pateat recurſus ad Nuncium Sedis Apoſtol. ſeu Legatum etiam de Latere.

Pro complemento materiæ aduertendum duxi non poſſe Epiſcopum commutare vltimas voluntates pertinentes ad Eccleſiam ſuam Cathedralem, menſámve ſuam, aut Capituli eiuſdem Cathedralis, quia non poteſt authorizare in rebus pertinentibus ad menſam ſuam, vel ſui Capituli *cap. poſſeſſiones, de rebus Eccleſiæ non alien.* ita *Monet. d. cap. 5. num. 378.* vbi *num. ſeq.* reſoluit hodie cum Capituli conſenſu, qui probatur ratione intereſſe, poſſit vltimas voluntates ad eiuſdem menſam ſpectantes commutare.

Epiſcopus non poteſt regulariter commutare vltimas voluntates ſubditorum Prælatis inferioribus, ſeu quæ pertinent ad iuriſdictionem Prælatorum inferiorum, ſed ſolum data eorum negligentia, ita *Quarant. in tract. de Archiep. auctoritate num. 21. circa init. Rot. deciſ. 259. num. 1. par. 2. diuerſ. Monet. d. cap. 5. num. 382. & ſeq.* vbi *num. 389.* reſoluit non poſſe Epiſcopum vltimas voluntates pertinentes ad Eccleſias, vel perſonas ab eius iuriſdictione exemptas commutare ipſis inuitis Ordinaria poteſtate, *& num. 391.* quod poteſt Epiſcopus commutare vltimas voluntates pias quoad tempus concedendo modicam dilationem ad eas exequendas, *& num. 396.* quod poteſt Epiſcopus conſentientibus Rectoribus Eccleſiarum, in quibus ſepulta ſunt corpora defunctorum, & horum hæredibus ex cauſa facultatem dare vt prædicta corpora perpetuæ ſepulturæ tradita ab vna in aliam Eccleſiam transferantur.

Capitulum Sede vacante Epiſcopali poteſt commutare vltimas voluntates in caſibus, in quibus de iure communi poſſet Epiſcopus, ita *Marc. Anton. Cuch. inſtit. maior. lib. 2. tit. 9. num. 82. Monet. dict. cap. 5. à num. 427.* vbi *num. 452.* reſoluit poſſe Cardinales in ſuis titulis Preſbyteralibus, & Diaconalibus, ſi habent aliquos ſubditos, eorum vltimas voluntates commutare in caſibus in quibus poſſunt Epiſcopi reſpectu ſuorum ſubditorum, *& à num. 454.* pariter tenet Abbates, & alios ſimiles Prælatos Epiſcopo inferiores habentes quaſi diœceſim etiam intra fines diœceſis Epiſcopi, atque adeo iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poſſe commutare vltimas voluntates, prout poſſunt Epiſcopi in ſua, *& à num. 484.* tenet Vicarium Epiſcopi regulariter non poſſe ſine ſpeciali facultate commutare vltimas voluntates etiam in caſibus in quibus poteſt de iure Epiſcopus ſi eius copia commode haberi poteſt.

17 Deputatis ad certa bona diſtribuenda inter pauperes aliqua aduertendum duxi, & imprimis quod huiuſmodi eleemoſynæ prius debent dari illis, qui ſunt de ſanguine *Menoch. conſ. 321. num. 3. & de præſumpt. lib. 4. queſt. 125. num. 13.*

18 Et diſtribuendæ inter pauperiores, & nobiles, *Surd. de alimentis tit. 1. queſt. 93. num. 20. cum ſeqq.*

19 Et vni omnes concedendæ non ſunt eleemoſynæ, ſi in pauperes diſtribui mandentur, *Bart. in l. 1. ff. optione leg. Anſiles ad cap. 2. Præterea verbo ninguno, num. 3. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par. 3. collect. 522. Menoch. dict. queſt. 125. num. 20. Petr. Magdalen. de numero teſtium in teſtam. requiſ. par. 2. cap. 2. à num. 43. Vinc. tom. 2. communium opinion. lib. 6. titul. 26. num. 99. pag. 148. Cened. pract. & canon. queſt. lib. 1. queſt. 35. num. 13.*

20 Item legatum factum pauperibus concurrentibus ad portam teſtatoris, non poteſt diſtribui pauperibus infirmis in hoſpitali, *Marc. Anton. Genuenſ. in practic. Eccleſ. queſt. 214. per totam.*

21 Item deputatus ad certa bona diſtribuenda inter pauperes poteſt eligere pauperes ſibi coniunctos, *Vezin. tom. 2. commun. opin. lib. 6. tit. 21. num. 32. pag. 141. Menoch. de præſumpt. lib. 3. queſt. 54. num. 3. Surd. de alim. tit. 1. queſt. 93. num. 5.*

22 Vtrum executor datus ad bona inter pauperes diſtribuenda poſſit ſibi tanquam pauperi diſtribuere? Pro parte negatiua eſt text. *in cap. ſua nobis de teſtam.* ibi, non dubitat aliis vſibus, &c. & ibi, cum ſecundum defuncti voluntatem, &c. Planè iuſſus à teſtatore pauperibus diſtribuere, diſtribuendo ſibi non facit ſecundum defuncti voluntatem argum. *l. ſi mandauero 22. §. ſi ſibi centum, ff. mandati*; deinde ſuſpectus eſt, & minus idoneus executor ſi ſibi capere poſſet, iuxta *reg. l. ſi quis legatum 6. ff. de falſis. & per totum Cod. de his*, qui ſibi adſcribunt. Propter quorum aliqua hanc partem ſequuntur *Bart.* vbi *addit. lit. B, in dict. §. ſi tibi centum num. 1. Cardin. in Clem. vnica, de teſtam. num. 22.* plures citati *à Felin. in cap. irrefragabili §. cæterum num. 11. de officio Ordin. & à Palat. in repet. rub. §. 65. num. 42.* & in effectu huic opinioni ſaltem excepto caſu extremæ neceſſitatis annuere videtur *S. Tho. 2. 2. queſt. 62. art. 5. ad 4.* & denique oppoſitum ſolummodo in foro conſcientiæ cum auctoritate Epiſcopi, & Confeſſarij quando aliorum pauperum grauior non fuerit miſeria, defendit *Sot. de Iuſtitia lib. 4. queſt. 7. art. 1. ad 3. col. 15. Ledeſma 2. 4. queſt. 18. art. 5. verſ.* ſed vtile eſt dubium, poſt *Bald. Anch. & Calderi.* quos refert, & ſequitur *Nauar. in man. cap. 25. num. 123. & de orat. cap. 7. num. 34.* Verum contrarium, immo indiſtinctè in vtroque foro poſſe ſibi proportionabiliter diſtribuere probatur

batur *ex ſeqq.* Primo ex *l.1.§.vltim.in fine,ff.de collat.bonor. & ex auth.de Sanctiſſimis Epiſcopis,§.Presbyteris autem verſ.* Diaconiſſam ibi, monaſterium accipiens, *collat.9.* cum aliis adductis à *Card.d.num.12.* Secundo facit quod executor in propoſito iuſſus eſt pauperibus diſtribuere, ſed in rei veritate,vt ſupponimus,executor pauper eſt, ergo ſi ſibi diſtribuat facit ſecundum formam mandati. Tertio expenditur illud vulgare quod charitas bene ordinata incipit à ſeipſo,de quo *in l.præſes,C.de ſeruit.& aqua, cap.aſtimamus,*ibi,nemo vnquam carnem ſuam, &c.*c.13. quæſt.2.*

22 Quare hanc partem defendunt *Caiet. d. art. 5. ad 3. verſ.*& cum ipſe inuentor, *Palat.in repetit.rub.§.65. num. 42. Afflict.in cap.ſi inter dominum,num.101.& 102.Si de inueſtitura inter dominum & vaſſallum,lib.1.fol.97. Greg. l.3. verbo tuniere tit.10.par.6.Mexia in tract. taſſæ panis, concl. 1.num.49.& concl.6.nu.49.verſ.tandem commiſſarius, Azened.ad ceriam Piſanam,lib.2.cap.10.num.5.Menoch.de præſumpt.lib.4.quæſt.125.num.17.Spin.in ſpeculo teſtam. gloſ.6. princip.num.10.& gloſ.28.num.28.Surd.de alim.tit.1.quæſt. 94.num.4.Gonz.al.ad reg.8.Cancel.gloſ.2. num.55.Cald.Pereira de poteſt.eligendi cap.13.num.9.Valenz.conſ.98. Hamoben.de examine Eccleſiaſtico.tract.9.cap.11.quæſt.32.in reſol.*

23 Et poteſt in filios ſuos pauperes fraude ceſſante diſtribuere,ex *Bald.in l.1.à num.19.C.de ſacroſ.Eccleſ. Alciat. de præſumpt.reg.3.præſumpt.29.num.8.Maſcar.concl.531.n. 171.Cald.Pereira d.cap.13.num.9.Gonz.al.dicta gloſ.2.n.54.*

24 Spurius filius teſtatoris eligi non poteſt ab executore, cui eligendi pauperes commiſſa eſt poteſtas, *Perez. tit.3.lib.5. Ordinam.pag.154. Mex.dict.concl. 6. num.49. Menoch.de præſumpt.lib.4.quæſt:96.num. 12. Surd.de alim. tit.1.quæſt.93.num.5.Gutier.pract.lib. 3. quæſt. 55. num.21. Matienſ.l.7.gloſ.5.num.2.cum ſeqq.tit.8. lib. 5. noua recopil. Cald.Pereira d.cap.13.num.9.cum ſeq.*

25 Si tamen electio pauperum commiſſa ſit Priori Fratrum Prædicatorum, poterit eligere Fratres ſuos,quamuis ipſi filij ſint ſpurij, quia non dat eis de ſuo, ſed de alieno, *Pereg.de iure fiſci lib.3.tit.18.num.101.Gonz.al.dict. gloſ.2.num.54.D.Barb. in primatis ſcholijs ad l. ſi is qui,ff.de vulgari,num.2.*

Vtrum ſi teſtator iuſſerit certam quantitatem expendi ſingulis annis inter pauperes, ſeu ad virgines maritandas,poſſit executor totam quantitatem in ſimul primo anno expendere? Pars affirmatiua quæ vera eſt,latis oſtenditur,ex reg.*l.ſtipulatio iſta* 38.§.*inter certum,ff.de verbor.oblig.l.poſt mortem* 12.*C.de fideicom.l.vxorem* 39. §.*Scæuola, ff. de legat.* 3. quibus habetur grauatum reſtituere poſt mortem poſſe ſtatim in vita reſtituere.Secundo expenditur,quod præmatura hæc diſtributio multo magis fauet animæ defuncti,arg. *cap. in literis in fine,de raptoribus.cap.anima 13.quæſt.1.* vnde melius facta,ſeu opportunius iudicari debet, quippe cum magis ſecundum defuncti voluntatem facta ſit,argum.*l.in teſtamentis* 12.*ff.de regulis iuris,& l.in conditionibus* 19.*ff.de condit.& demonſtr.* Igitur præmature fieri poterit, quinimò ſi teſtator ſciuiſſet hoc hæredem libenter facturum, ſtatim præcepiſſet,obſeruant *Bald.in l.poſt mortem num.10. Doc.num.2.* vbi *Cagnol.num.6.* communem teſtatur *in l.cum tempus, ff. de regulis iuris,Couar.in cap. ſua nobis,num. 5. de teſtam. Gom, l.17.Tauri num.7.Mench.de ſucceſſ.§.7.num.19. Perale.in l. cum pater §.à filia num.3.ff.de legat. 2.* refert plures affirmãs, olim & nunc ſibi veram videri opinionem *Padil.in l.vnum ex familia in princip.num.2.ff.de legat. 2. Molin. de Iuſtit.tract.1.diſput.249.col. 2. in princ.* Quamuis oppoſitum,immo tempus à teſtatore præfinitum præueniri non poſſe affirmet *Bart.*communiter receptis,& plerique alij quos referunt *Couar.Mench.& Padil.citatis locis.*

26 Quando teſtator mandat bona ſua diſtribui in virgines marjtandas, non poterunt executores ea erogare in virgines ingredientes monaſterium *Natta conſ. 296. num.4.Roland.conſ.35.num.16.vol.3.Boër. deciſ.3. num.13. Cardin.Mantic.de coniect. vltim. volunt.lib.8.tit.5.num.22. & lib.12.tit.23.num. 5. Simon de Pretis de interpret. vltim. volunt.lib.5.dubit.2.num.77. Gaſpar Baeca de non meliorandis dotibus filiarum cap.14.num.9.Perez l.1.tit.2.lib.5. Ordin.pag.72.& 79.Iacob.de Graffijs in aureis deciſ.par.1.lib.2. cap.59.num.16.Matienſ.l.14.tit.5.gloſ.1.num.14.tit.4.lib.5. noua recopil.Menoch.de præſumpt. lib.4. quæſt. 189. num.95. Surd.de alim.tit.1.quæſt.93.à num. 35. Gutier. Canon.lib.1. cap.32.num.20.ad medium,& conſ.26.à num. 13. Sanch. de matrim.lib.1.diſp.33.à num.31 Mol.de Iuſtit.tract.2.diſput. 207.concluſ.1. Leſſ.tod.tract.lib.2.cap.18.dub.15. Frat.Baſil.de impedim. matrimonij cap. 17. §. 1. verſ. ex his,Cened. pract.& Canon.quæſt.lib.1.quæſt.35.num.11.Garſia Maſtril. Sicilia deciſ.153.Perez de Lara de capellaniis, & anniuerſarijs lib.1.cap.21.num.24.*

Quando vero legatum relinquitur alicui perſonæ determinatæ,vt matrimonium ineat,fere certum eſt deberi ſi religionem ingrediatur per *auth.niſi rogati C.ad S.C. Trebell.& auth.de Sanctiſſimis Epiſcopis,§ ſed & hoc præſenti collat.9,Couar.lib.1.vari.cap.9.num.10.Emman.Coſta in l. cum tale,§.ſi arbitratu,limit.4.num.5. Menoch.d.lib.4. quæſt. 148.à num.13.Perez. d.l.1.verſ.legatum relictum. Sanch. d. diſput.33.à num.29.* 27

Vtrum autem ſi legatum relinquatur ſub hac forma: lego tibi mille ſi nubas,centum ſi religionem ingrediaris,mille debeantur monaſterio? Affirmatiuam partem ſemper probabiliorem duxi:ratio,quæ me in eam induxit, non ſumitur ex commutatione in melius, id enim priuata auctoritate fieri non poſſe in vltimis voluntatibus dicit *Trid.ſeſſ.25. de reform.cap.8.*ſed ex iuris diſpoſitione, quod in hoc caſu pro non adiectis huiuſmodi conditiones haberi voluit, *Nouell.123. de Sanctiſſ. Epiſcopis,cap.37.d. auth. niſi rogati:* non quidem quia ius hanc interpretatur fuiſſe teſtatoris mentem, vt nonnulli exiſtimant, quomodo enim ea præſumeretur mens,cum leget ſæpè etiam religionis mentione facta?ſed contra eorum voluntatem in fauorem religionis: Verum attendendum cenſuerim factumne id fuerit à teſtatore in odium religionis,& quaſi in pœnam ne ingrediatur, vel habito reſpectu ad morem loci,qui fere vniuerſalis eſt, & quantitatem dotis, quæ ſolet dari tam contrahenti matrimonium,quàm ingredienti religionem, quæ ſemper ſolet eſſe multo maior,quæ datur nubenti,quam ingredienti religionem,& primo caſu bene poterit ampleƈti prima opinio, vt dentur mille tanquam quod cedat in pœnam ipſius teſtatoris. Secundo vero caſu à teſtatoris diſpoſitione non recedendum putarem,& hoc iudicis arbitrio decernendum; aliàs non eſt grauandus hæres vt ſubleuetur legatarius: ſed quia quæſtio hæc altiorem petit indaginem, qui eam cupit latiſſimè examinare,conſulat *Anton.Gabri.lib.4.commun.tit.de legat.concl. 2.Roland.conſ.35.vol:3. Mich. Graſſ. lib. ſentent.§. legatum quæſt.50.num.12 Nicol.Mozz.de contract. tract.de matrim. tit.de diuiſione matrimonij.num.1. Ludouic. Bej.reſponſ.caſuum conſcientiæ par.1.caſu 44.Cacheran.Pedam. deciſ. 126. num.6.Couar.lib.1.vari.cap.19.num.9.Capic. deciſ. 204.Iacob.Cancer.lib.1.vari.cap.24.à num.15. Perez l. tit. 2. lib.1. Ordin.Coſt.in l.cum tale,§.ſi arbitratu,ampl.11.num.5.Lar. in l.ſi quis à liberis, §. ſi quis ex his, num.174. e Menoch.de præſumpt. libr.4.quæſt. 83. num. 4. & numer.16.in fine, & conſ.169.num.18. Praxis Epiſcop. par.1.§. legatum, verſ.ad quartum, Spin. in ſpeculo teſtament.gloſ.14.princip.num.58. Leſſi.dict.dub.15.P.Paul.Comitol.reſponſ. moral.lib.7. quæſt. 7. circa finem Frat. Baſil. vbi ſupra, e Marc. Antonin. Genuenſ.in practicab. Eccleſ. quæſt. 149. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom.2. quæſt. 127. artic. 1. Cenal.commun. quæſt. 241. Perez de Lara dict. cap. 21. num. 25. Galganett. de condit. & demonſtratio.par.10. cap.8. num. 44. e Molin.de Iuſtit. diſput. 207. verſic. dubium deinde eſt. Maſtrill.dict. deciſ. 153. numer. 9. e Modern. de iuriſdictio.par. 4. caſu.8. P. Rebel. de obligat.iuſtit.par.2. lib. 18. quæſt. 16. num.3.*

Bene

Benedict. Ægid. in repetit. l. Titia, ff. de condit. & demonſt. par. 1. num. 48. Benedict. Pinel. ſelect. iuris interpret. lib. 1. cap. 10. à num. 29. plures Doctores ex antiquioribus refert *Coned. ad Decretal. collect. 111. num. 2. & practic. canon. queſt. lib. 1. queſt. 35. per totam.*

SVMMARIVM.

1 *Matrimoniales cauſa inter arduas numerantur.*
2 *Matrimoniales cauſe non per inferiores, ſed ab Epiſcopis tantum ſunt cognoſcenda.*
3 *Vicarius generalis Epiſcopi ex commiſſione generali poteſt de cauſis matrimonialibus cognoſcere.*
4 *Capitulum Sede vacante de matrimonialibus cauſis poteſt cognoſcere, ſecus de cauſis delegatis Epiſcopo, aut eius Vicario.*
5 *Inferiores Epiſcopo poſſunt ex præſcriptione, conſuetudine, vel priuilegio querere facultatem cognoſcendi de cauſis matrimonialibus.*
6 *Papa cauſam matrimonialem poteſt delegare non ſolùm Epiſcopo, ſed etiam inferiori.*
7 *Matrimonialis controuerſia ſi à Romano Pont. cuiquam delegetur, non poterit is delegatus etiam Epiſcopo eam ſubdelegare.*
8 *Cauſa matrimonialis eſt grauis.*
9 *Mulier in cauſa matrimoniali teſtis eſſe non poteſt.*
10 *Iuramentum in ſupplementum probationis non præſtatur in cauſa matrimoniali.*
11 *Cauſa graues non poſſunt ſubdelegari ſine magna cauſa.*
12 *Cauſa graues, & ardua cum delegantur, cenſetur electa induſtria perſone.*
13 *Induſtria perſona quando eſt electa non poteſt quis mandare alicui vices ſuas.*
14 *Declaratur text. in cap. ex litteris, de in integ. reſtit.*
15 *Cauſas matrimoniales, que ſpectant ad Epiſcopum iure ordinario, poteſt ipſe committere diſcutiendas, & decidendas Doctoribus, qui ſtatuta Canonum non ignorent.*
16 *Natiuitatis incidens quæſtio in iudicio ſeculari hereditatis ad Epiſcopum, ſeu eius delegatum eſt remittenda.*
17 *Iudices laici omninò prohibiti, & incapaces ſunt ad cognoſcendum de his, que ſint ſpiritualium ſupernaturalium cognitionem decidi requirunt.*
18 *Iudices incompetentes ad cognoſcendum principaliter de cauſa aliqua, poſſunt cognoſcere de incidentia.*
19 *Iudex Eccleſiaſticus, qui reſpectu temporalium incompetens eſt, poteſt cognoſcere de cauſa temporali, ſi ea in Eccleſiaſticam, que coram eo vertitur, inciderit.*
20 *Iudex ſecularis cognoſcens de cauſa ciuili hereditatis, an poſſit decidere quæſtionem natiuitatis, vel aliud dubium matrimoniale, ponitur diſtinctio Bart. & nu. 21. alia Abbatis.*
21 *Iudex criminalium cauſarum de ciuili incidenter, & iudex ciuilium de criminali incidenter cognoſcere poteſt.*
23 *Iudices alij dicuntur competentes ſimpliciter; alij incompetentes, prorogabiles tamen; alij incompetentes, & improrogabiles, & num. 24. inter eos differentia conſtituitur.*
25 *Iudex Eccleſiaſticus an poſſit cognoſcere de incidentibus ſolum ad deciſionem cauſa principalis, oſtenditur.*
26 *Declarantur text. in cap. cauſam, que 7. qui filij ſint leg.*
27 *Declaratur text. in cap. tuam, de ordine cognit.*
28 *Declarantur text. in cap. 1. & in cap. perlatum, qui filij ſint leg.*
29 *Declaratur text. in cap. de prudentia, de donation. & num. 30.*
31 *Iudices laici de quæſtione facti circa ſpiritualia cognoſcere non poſſunt.*
32 *Iudices ſeculares de cauſa matrimonij, ſeu natalium etiam ſummariè cognoſcere non poſſunt.*
33 *Compromiſſo in laicum non poteſt de cauſa matrimoniali incidente.*
34 *Iudices ſeculares etiam ſuper poſſeſſorio matrimonij cognoſcere non poſſunt.*

EPISCOPVS AN SOLVS HABEAT cauſarum matrimonialium cognitionem.

ALLEGATIO LXXXIV.

MATRIMONIALES cauſæ cum arduæ ſint, 1
vt tradunt *Abb. in cap. mulieri, num. 7. de iureiurando, Sbroz. de Vicar. Epiſcopi lib. 2. queſtio. 44. num. 4.* non per inferiores, ſed ab ipſis Epiſcopis ſunt co- 2
gnoſcendæ, quia etſi matrimonium contractus ſit, quia tamen Sacramentum Eccleſiæ eſt, Epiſcopis tantum de eo cognoſcendi poteſtatem dari probant tex. *in cap. multorum 35. queſt. 6. cap. auditis, de præſcript. cap. accedentibus, de exceſ. Prælat.* & diſponit *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 20. verſ. Adhæc cauſa matrimoniales*, & ita par, iuſtúmque Sanctiſſimi Patres exiſtimauerunt tam ſublimi Sacramento Superiores etiam omnium totius Orbis iudices tribuere, ac proinde cognitionem cauſarum Matrimonialium ad Epiſcopos, & non ad alios inferiores pertinere ex citatis Iuribus tenent *Conar. de ſponſalib. par. 2. cap. 8. §. 12. num. 1. Sbroz. de Vicario Epiſcopi, lib. 2. queſt. 43. in princip. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici par. 2. cap. 9. num. 6. Gutier. practic. lib. 3. queſt. 26. num. 1. Soar. de Paz in pract. tom. 2. prælud. 1. num. 8. Gregor. Lopez l. 7.* per text. ibi, *verbo à los Obiſpos, tit. 10. par. 4. Sanch. de Matrim. lib. 3. diſput. 29. num. 17. Aleyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. deciſ. 245. in 1. edit. & reſolut. 215. in 2. edit. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. diffinit. 10. num. 14. Seraphin. Rota Roman. deciſ. 765. Soar. de Paz in pract. tom. 2. prælud. 1. num. 1. Fuſch. de viſitat. lib. 2. cap. 21. num. 9.* Et quod Curia Romana aliis, quam Epiſcopis de ſtylo committere non conſueuit, aſſerunt plures citati à *Rendina in promptuario recept. ſentent. tit. 72. num. 6.*

Ac proinde non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum iudicio etiam viſitando huiuſmodi Matrimonialium cauſarum cognitionem relinquendam eſſe ſtatuit expreſsè *Concil. Trident. dict. cap. 20. verſ. Adhæc*, etiamſi eſſent exempti, & intellexit *Rota in una Conſtantien. iuriſdictionis veneris 29. Nouemb. 1617.* coram *Ottembergo*, & iterum inter deciſiones impreſſas *Reuerendiſſimi Domini mei Ioan. Baptiſta Coccini deciſ. 346. num. 8.* vbi cenſuit ſub nomine Epiſcopi de quo in *Concil. Trident. d. loco* non comprehendi Abbates exemptos iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes. Et diſpoſitionem Concilij loco citato procedere in Decanis, & Archidiaconis, qui ſunt in diœceſi Epiſcoporum, non autem in illis, qui nullius diœceſeos ſunt, refert deciſum *Aleyſ. Ricc. in deciſ. Curia Archiep. Neapol. deciſ. 184. par. 4.* & cenſuit *Rota* apud *Mantic. deciſ. 102. num. 7.* non loqui de Decanis & Capitulo, ſed de aliis inferioribus, qui habent iuriſdictionem priuatiuè ad Epiſcopum. Propterea diſpoſitione Concilij ſæpe citato loco interdictum eſt Decanis, ſeu Archidiaconis, vel aliis inferioribus Iudicibus criminales cauſas etiam viſitando iudicare, vti aſſerunt *Salz. ad Bernard. in pract. cap. 3. litt. A, in nouiſſ. edit. Galgan. de iure publico lib. 3. tit. 21. num. 2. & 3.* nam minor Epiſcopo eas non agere cenſuit *Rot.* apud *Farinac. deciſ. 15. num. 8. part. 1. recent.* Iudicare tamen poſſe illas Abbates habentes iuriſdictionem pleno iure ſpiritualem, & temporalem, reſoluit *Aleyſ. Ricc. in deciſ. Curia Archiep. Neapol. deciſ. 184. par. 4.*

Poteſt tamen Epiſcopi Vicarius huius coniugalis cau- 3
ſæ cognitionem tractare, etiam ex generali commiſſione Epiſcopi, quod probatur ex text. *in cap. 1. de frigidis, & malef.* vbi dicitur proponendum eſſe querelam coram Epiſcopo, vel eius miſſo ad diuortium, vbi *gloſ. verbo miſſo*, explicat, id eſt, Vicario. Probatur etiam in *cap. vltim. de cognat. ſpirit.* vbi dicitur propoſitum eſſe impedimentum matrimonij coram Officiali Cantuarienſi, & ſic ſupponitur eum poſſe de cauſis matrimonij

cognoſcere. Ita tenent *Anton.num.2. Prap.num. 2. Abb. num.4. Alexand.de Neuo num.5.in d.cap.fin. Conar.d.num. 1.verſ.poteſt, Anton.Cuch.inſtitut.maior.lib.2.tit.8.num.105. Sbroz.d.lib.2.quæſt.44.in fine, Bertach. in tract.de Epiſcopo. lib.4.par.7.quæſt.20.num.23.Sanch.d.diſputat. 29. num.18. verſ.ſecundo, Azor.inſtitut.moral.par.2.lib.3.cap.45.quæſt.2. Narbona de appellat.à Vicario ad Epiſcopum par.1.num.201.* Quicquid contrarium velint *Rebuff. in praxi benefic.tit.de forma Vicar.num.155. Petr.de Ledeſma de matrim.quæſt.45. art.1.puncto 3.dub.4. Vgolin. de officio, & poteſtate Epiſcopi, cap.4.§.7.num.2.verſ.nono cauſas matrimoniales.*

4 Item & Capitulum Sede vacante, quod quidem de cauſis matrimonialibus cognoſcere poſſe probatur *in cap.veniens*, iuncta ſuperſcriptione, *de eo, qui duxit in matrim.* & reſoluunt *Conar.d.num.1.in princ.verſ.atque etiam, Pauin.de officio, & poteſtate Capituli Sede vacante, par.1. quæſt.10.ſub num.8. Raguſ.de voce Canonic. quæſt.39.num.1. Quaranta in ſumma Bullary, verbo Capitulum Sede vacante, quæſt.5.* vbi aſſerit per *Concil.Tridentin.d.loco* diſpoſitum eſſe, quod cauſæ matrimoniales relinquantur examini, & iuriſdictioni Epiſcopi tantum, vt excluderentur alij Prælati inferiores, ac Capitulum in hoc caſu non dicitur inferior Epiſcopo, ſed par. Eleganter vero ſub diſtinctione reſoluit *Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 215. verſic. ſed quicquid*, quod, aut loquimur de cauſa matrimoniali ex ordinaria iuriſdictione, & tunc non eſt dubium quod in ea ſuccedat Capitulum Sede vacãte in locum Epiſcopi: aut loquimur de cauſa delegata matrimoniali, commiſſa Epiſcopo, aut eius Vicario in hæc verba: dilecto filio Vicario fratris noſtri Epiſcopi, & tunc Capitulum non ſuccedit in delegatione. Non enim valet Capitulum cognoſcere de cauſa delegata Epiſcopo, etiamſi appoſuerit ille manus ante obitũ per *c. quoniam Abbas, de offic.deleg. Bellamer. deciſ.166. Marcheſan.de commiſſ.ſuper commiſſione appellationum extra Romanam Curiam p.o.1.cap.6.n.32.* Ex quibus ducta eſt *Sacra Rota Romana* elapſis annis ad validam iudicandam impetrationem quandam beneficiorum certo modo factam à quodam Hiſpano, eò quia illa minus iuſte poſſidebat alter adhuc Hiſpanus, & illegitime natus, quia obtinuerat diſpenſationem illegitimitatis à Vicario Capituli Sede vacante, ſuffulto delegatione Apoſtolica vigore Breuis expediti cum clauſula illa, Officiali, ſolita apponi in Breuibus directis ad partes Hiſpaniarum, vbi dicitur, officialis, qui in Italia appellatur Vicarius, ex notatis per *Bellamer. deciſ. 5. de officio Vicarij, & addit. ad deciſ. Rotæ 2. eodem titulo in nouis.*

5 Ex præſcriptione, conſuetudine, vel priuilegio poſſunt inferiores Epiſcopo quærere facultatem cognoſcendi de cauſis matrimonialibus, & criminalibus, vt probatur *in dict.cap.accedentibus*, reſoluunt *gloſ. in cap.1. de conſang. gloſ.in cap. litteras, de reſtitutione ſpoliat. Conar. dict.num.1.verſ. verum. Palat. in repet.cap.per veſtras, notab.2.§.1.num.33. Nauar.conſ.1. ſub tit.de officio iudicis deleg.num.6. in antiq. & conſ.3. ſub eodem tit.in nouis, Concil.* enim *Trident.dict.cap.20.* non ſuſtulit conſuetudinem, in qua ſunt inferiores Prælati, ſi ſit immemorialis, vt cenſuit *Sacra Congregatio*, prout referunt *addit.ad Nauar.d. conſ.3. Gonzal. ad regul. 8. Cancell.gloſ.33. numer.5. Rot.in Theatina iuriſdict.5. Decembr. 1614.* coram *Reuerendiſſimo D.Coccino*, impreſſa per *Farin.deciſ.610. num.1.p.2.recent.*

Illud tamen aduertere oportet, quod *Sacra Congregat.* cenſuit, quod etiam quod inferior alleget immemorabilem, nihilominus Epiſcopus debet manuteneri, donec de ea per tres ſententias cognoſcatur, vt teſtatur *Rot. in Theatina iuriſdictionis 17. Decembr. 1612.* coram *Reuerendiſſimo D.meo Coccino Dec.uo*, apud *Farin. deciſ.447.num. 1.par.1. recent.* vbi tamen *num. 5.* declarauit diſpoſitionem Sacri Concilij eſſe intelligendam quoad manutentionem dandam inferiori, qui docet de priuilegio, & poſſeſſione ſecundum terminos *cap. cum perſona, de priuileg. lib. 6.* ſed in hoc receſſit poſtea in alia ſupradicta *Theatina iuriſdict. 5. Decembr. 1614.* cenſens Epiſcopum habere non ſolùm de Iure, ſed etiam vigore *Concilij Trident.* fundatam intentionem in cognitione cauſarum criminalium, & matrimonialium infra limites ſuæ diœceſis, & donec de contraria immemorabili diſcutitur, manutenẽdum eſſe in ſua poſſeſſione, ac proinde per Concilium eſſe ſublatam quadragenariam cum titulo, ſeu priuilegio; ad quod propoſitum eadem *Rota in una Marſicen.iuriſdictionis 26. Aprilis 1609.* coram *Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo*, impreſſa per *Farin.deciſ.248. num.1.par. 2. recent.* aſſerit *S. Congregat. Illuſtriſſimorum Cardin. Concilij Trident.* interpretum cenſuiſſe Decretum *Concilij Trident.dict. cap. 20. §. ad hæc*, non excludere immemorabilem, ſed donec de illa conſtiterit per tres ſententias conformes non inferiorem, ſed diœceſanum Epiſcopum debere interim huiuſmodi cauſas cognoſcere, *& num. 2.* cenſuit immemorabilem debere probari cum requiſitis, de quibus in *gloſ. fin.cap.1.de præſcript.lib. 6.* quam ſequuntur ibi, *Lap. & Franch.num.16.* & cæteri ſcribentes, *Conar.in reg. poſſeſſor par.2.§.3. num. 7. Vrall. deciſ.71. par. 1.* videlicet per teſtes diſponentes de viſu per quadraginta annos ante litem motam, & habentes congruam ætatem, qualis eſt annorum 54. vt latè *in d. Marſicen.* iuriſdictionis habetur.

Dubium tamen eſt, an ex delegatione poſſit inferior Epiſcopo habere cauſarum matrimonialium cognitionem? in quo pro parte affirmatiua ſtant text. *in cap. propoſuiſti, de probat. & in cap. ex litteris, de in integrum reſtitut. & in cap. 1. vt lite non conteſt.* quibus probatur cauſam matrimonialem à Romano Pontifice delegari non ſolùm Epiſcopis, ſed & inferioribus, nempe Archidiaconis, Prioribus, & Archipreſbyteris, *Abb. in cap.1. de conſanguin. & affinit. Rendina dict.tit. 72. num. 6. Conar. dict. num. 1. verſic. eſt tamen*, vbi addit non ſolere Romanos Pontifices cauſas matrimoniales, niſi ex iuſta cauſa, aliis quam Epiſcopis committere. Si matrimonialis controuerſia à Romano Pontifice cuiquam delegetur, non poterit is delegatus etiam Epiſcopo eam ſubdelegare, *Conar. vbi proximè, Menoch. conſult. 17.num.1. Sbroz.dict. lib. 2. quæſt. 43. num. 14.* ex eo probatur, quia cauſa matrimonij eſt grauis, *gloſ. in capit. mulieri. 34. de iureiurand. Socin.mun. conſ. 86. num.6. in 2. Sbroz. dict. quæſt.43. num. 10.* & ideò in illa mulier teſtis eſſe non poteſt, cum criminali par eſſe dicatur, vbi per tex. *in d.cap.mulieri*, probat *Duenh.reg.315.ampliat.1.* & contra alios declarat *Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. comp.8. à num.14.* quicquid dicant *Tiraquell. l. 9. connub. gloſ. 1. par. 9. num. 64. & de panis temper. cap. 51. num. 47. & ſeq. Maſcard. de probat. concluſ. 762. num. 6.* Hinc etiam in cauſa matrimoniali, quia eſt grauis, & ardua, & criminali æquiparatur, iuramentum in ſupplementum probationis non præſtatur, *gloſ. verbo abſolute in dict.cap.mulieri, Turſan. tom.1. communn.opinion. lib. 4. tit. 10. num. 102. propè finem, verſ. limita ſecundo, pag. 444. & 446. Maſcard. de probat. in præam. quæſt. 9. num. 43. & concluſ. 1030. num.1. Surd.conſult. 109. numer. 19. Camill. Borrell. in ſumm. omnium deciſ. tituł. 54. de iuram. ſupplet. num.45. Seraphin. de priuilegiis iuram. priuileg. 33. à num.113.* poſt *Gail. Caroc. Farin.* & alios *Franciſc. Molin. dict. lib. 1. comp. 15. num. 4.* Sed ſic eſt quod cauſæ graues non poſſunt ſubdelegari ſine iuſta cauſa, vt probat text. *in capit.ſi pro debilitate, 3. de offic.deleg.* quem ita intelligunt *Menoch. conſ. 17. numer. 8. & 11. Flamin. de reſignat. libr. 5. quæſt. 3. numer. 26. D. Barboſa in l. cum prætor, §. 1. numer. 396. ff. de iudic.* Probatur etiam, quia cum delegantur cauſæ graues, & arduæ, cenſetur electa induſtria perſonæ, *capit. is cui, de offic. delegat. libr. 6. Menoch. de arbitr. libr. 1. quæſt. 54. numer. 7. & 11. & caſu 68. numer. 15. & caſu 205. & libr.2. de præſumpt. quæſt. 21. numer.4. & conſ.69.num.58.*

6 7 8 9 10 11 12

Aloyſ.

*Aloyſ.Ricc.in deciſ.Curiæ Archiepiſc.Neapol.par.1. deciſ.88. num.6.*Sed quando eſt electa induſtria perſonæ non po-
13 teſt quis mandare alteri vices ſuas, *cap.vltim.§.ſi autem, in 1. de officio deleg. Soar.in theſauro recept. ſent. littera D, numer.39. Menoch.d.quæſt.21.num.2.Vincent.Hondæd. conſ. 55.num.79.volum.1.Surd.conſ.433.num.15.& 16.Peregrin. vari.ad rubr. de officio, & poteſtat. iudicis delegati numer.7. Sanch.de matrimonio lib.3.diſp.7. num.18.* ergo nec etiam poterit ſubdelegare cauſas matrimoniales, quæ graues,
14 & arduæ ſunt. Ad text.vero *in cap. ex litteris, de in integrum reſtit.*reſpondet *Conar.dict.verſ.eſt tamen, in fine,* ibi delegatum cauſam matrimonialem ſubdelegaſſe, quia eam commiſit collegæ,cui ipſe Romanus Pontifex eandem cauſam commiſerat, & cuius induſtria ab ipſo
15 Principe ad idem negotium electa fuerat. Cauſas vero matrimoniales, quæ ſpectant ad Epiſcopum iure Ordinario, poteſt ipſe committere diſcutiendas, & decidendas Doctoribus, etiam qui non ſunt eius Vicarij, *Alex. conſ.149.volum.3.gloſ.in d.cap.1.de conſanguinitate,Sbroz.d. quæſt.43.num.7.& 9.Con.d.num.1. verſ.item ex delegatione.* Et debent huiuſmodi cauſę matrimoniales ob ſui grauitatem cognoſci & iudicari ab his, qui ſtatuta canonum non ignorant, vt probatur *in dict.cap.1.in fine,* vbi cauſæ matrimonialiales ſolummodo committuntur peritis, & tractantur per iudices diſcretos, *Conar.* vbi proximè *Sbroz.d.lib.2.quæſt.43.num.32.& quæſt.44.num.1.Menoch. conſ.*100. *num.*240.*&* 258. dicentes etiam iniquum eſſe quemquam coniugalem controuerſiam diffinire, qui non ſit iuris Canonici peritus,tamen latam ſententiam validam eſſe propter iuriſdictionem, quam habet is,qui eam tulerit.

16 Adeo verum eſt Epiſcopum, ſeu ab eo delegatum, modo ſupra explicato, matrimonialium cauſarum cognitionem habere, vt etiam quæſtio natiuitatis incidens in cauſa ciuili hæreditatis, quæ vertitur coram ſeculari iudice, ad Epiſcopum, ſeu eius delegatum ſit remittenda, vt probant text. *in cap. lator 5. & in cap. cauſam quæ 7.qui filij ſint leg.& in cap.tuam de ordine cognit.* quibus in locis obſeruant communiter ſcribentes, *Mantuan.lib.1.dialogo 42.Conar.de ſponſal. p.2. cap.8. §.3. num.4.Garcia reg.353.D.Barboſa in l.Titia num.22.ff.ſoluto matrim.*Ratio vero facilis eſt,quia conſtat iudices laicos incapaces, omninò prohibitos, & incompetentes
17 eſſe ad cognoſcendum de his, quæ ſine ſpiritualium ſupernaturalium cognitione decidi nequeunt, *cap. 2. de iud.*conſtat etiam cauſam legitimitatis diſcuti, & decidi non poſſe abſque eo quod agatur de iuribus & validitate matrimonij, ex quo pendet, atque ita cum matrimonium Eccleſiæ ſit Sacramentum, *cap. ad abolendam de hæret. Concil. Trident.ſeſſ.24.de reformat.matrim. can.1.* ſubindeque de cauſis matrimonialibus ſolus Eccleſiaſticus iudex ſit competens *d. cap. accedentibus, de exceſſ. Prælat.Trid.dict.ſeſſ.24.can.12.* rectè ſequitur minime ſeculares de cauſa natalium, ſeu legitimitatis poſſe cognoſcere, ſed potius,ſi incidat in cauſa hæreditatis,quæ coram illis vertitur, ad Eccleſiaſticum iudicium eſſe remittendam.

18 Verum, vt quicquid in hac materia ſit, pleniſſimè diſcutiatur, & veritas clarius eluceſcat, difficultatem vnam, quam patitur ſupradicta reſolutio in medium proferam, quæ deducitur ex reg.text. *in l. quoties C. de iudic.& in l.1.C.de ordine iudic.*cum ſimilibus,quibus probatur iudices incompetentes ad cognoſcendum principaliter de cauſa aliqua poſſe cognoſcere de incidentia *Menoch.de arbitr.lib.1.quæſt.91.num.8.& 9.Garc.de nobilit. gloſ.1.num.17. Cald.Pereira quæſt.forenſ.lib.1.quæſt.25.à n. 12.& de empt.cap.34.num.31.D.Barboſa in d.l.Titia à nu. 21. Morla in emporio iuris p.1. tit. 2. in prælud. num.145.*
19 Vnde iudex Eccleſiaſticus, qui reſpectu temporalium incompetens eſt ex reg. *cap. cum ad verum 96. diſtinct.* poteſt cognoſcere de cauſa temporali, ſi ea in Eccleſiaſticam, quæ coram eo vertitur, inciderit,veluti de dote & alimẽtis,vbi principaliter agitur de matrimonio,vt probant text. *in capit. de prudentia,& in cap.nuper, & in cap.per veſtras, de donat. inter virum & vxorem* reſoluunt *Mant.d.dialogo 42.Gerard.ſing.88.Hippol. ſing.589. P.Lat. in repet. cap.per veſtras notab.2.num.1.Gom.l.50. Tauri.nu. 53. Nouel.de dote p.9.princ.16. Soar.de Paz.in præct.tom.2. prælud.2.n.21.Molina de primog.lib.2.cap.15.n.76. Molina de Iuſtit.tom.2.diſp.443.Gutier.præct.lib.1. q.44.à n.6.& l.3.q. 29.n.28.Azeuedo l.10.n.44. & ſeq.tit.1. lib.4.noua Recopil. D. Barboſa in l.1.p.1.num.46.ff.ſoluto matrim.*Ergo ſimiliter videtur dicendum iudicem ſecularem cognoſcentem de cauſa ciuili hæreditatis poſſe incidenter decidere quæſtionem natiuitatis.

Mouet difficultatem *Bart.in l. Titia numer. 3. ff. ſoluto* 20
matrim.& concludit *nu. 5.* quod ſi quæſtio de validitate matrimonij incidat coram iudice ſeculari non inter coniuges ad finem, vt ſententia ab eo lata validitatem matrimonij decidat, ſed vt filius natus ſit, & iudicetur ex legitimo matrimonio per modum cauſæ, vt hæreditatem conſequi valeat, concludit ille poſſe ſecularem de matrimonio cognoſcere, vt euincit difficultas ſuperpoſita. At contraria *in d. cap.lator,& in d.c.tuam,*procedere quando cauſa natalium ita incidit coră ſeculari, vt ſupra validitatem matrimonij pronuntiare oporteat inter ipſos coniuges. Verum hic intellectus conuincitur ex *dict.cap.lator,*in quo minime agebatur inter coniuges, ſed inter filium, & nepotem, ad effectum ſucceſſionis auitæ, atque ita non ſuper matrimonio erat pronuntiandum, ſed ſuper hæreditate, matrimonij autem validitas ſolum veniebat per modum cauſæ, & nihilominus probat text.ſecularem de legitimitate cognoſcere non potuiſſe, ſed neceſſariò debere remittere,conſonat text. *in dict. cap.tuam,* ſecundum communem intellectum, de quo in ſummatio. Quare merito hanc *Bart.*reſolutionem à Doctoribus communiter improbari teſtis eſt *Alexand.in eadem l.Titia num.6.* inquiens vix ſibi poſſe perſuadere, quod ea verba *Bartoli* ſint, ſequitur *D.Barboſa d.num.*22. poſt *Albertin.* & alios quos ibi refert.

Abb. igitur *in dict. cap. tuam, num. 9.* diſtinguit inter 21
cauſas incidentes inter eandem ſpeciem iuriſdictionis, vel diuerſam: nam ſi cauſa incidens eſt eiuſdem ſpeciei cum principali, poteſt iudex aliàs incompetens de ea cognoſcere, & procedere *dict. l. quoties*; non ita ſi ad diuerſam ſpeciem iuriſdictionis pertineat, vt eſt iuriſdictio ſecularis reſpectu Eccleſiaſticæ, iuxta reg. *cap. Eccleſia, de conſtit.* cum ſimilibus. Verum non ſatisfacit hæc reſolutio, nam ex ea ſequeretur etiam iudices Eccleſiaſticos de cauſa ſeculari incidente in Eccleſiaſticam, veluti de dote,quando principaliter coram illis de matrimonio agitur, cognoſcere non poſſe, quia æquè diuerſa eſt iuriſdictio Eccleſiaſtica reſpectu ſecularium, vt ſecularis reſpectu ſpiritualium ex reg.*dict. cap.cum ad verum,96.diſtinct.*quod tamen eſt contra text. *in dict. cap. de prudentia,*& communem,de qua ibi:ſequeretur etiam non poſſe iudicem criminalium de ciuili cauſa incidente cognoſcere; nec è contra iudicem ciuilium cognoſcere de criminali, quia diuerſas eſſe iuriſdictionis ſpecies probat text.*in l.ſolemnis 61.§.latrunculator, ff.de iudic.*iunctis his, quæ de eius materia tradunt mul- 22
ti, de quibus *Alphan.collect.758.Valaſc.conſult.27. num.5.* tamen iudicem criminalium cauſarum de ciuili incidenter cognoſcere poſſe probat *l.4 §.ſi dicantur, in princ. ff. finium regund.* ſicut è contra iudicem ciuilium de criminali incidenter poſſe cognoſcere probat *l. nullum, C. de teſtib.* ex quibus & aliis notant *Abb.* & plures quos referunt, & ſequuntur *Vant. de nullit. titul. ex defectu iuriſdict. Ordin. numer.49. Menoch. de arbitrar. lib.1.quæſt.82. num.10. Aena. Robert. rerum indicat. lib.3. cap.5.*

Ego tamen pro clariori prædictorum explicatione iudices quoad nostrum propositum tripliciter posse considerari præmittendum duco: Alij enim dicuntur competentes simpliciter: alij incompetentes, & prorogabiles tamen: alij tandem incompetentes, & improrogabiles. Prioris membri exemplum poni debet in illis, qui attento iure, absque vlla prorogatione, seu consensu litigantium adiri possunt, & debent, ita vt illorum forum simpliciter competens sit, qualis est iudex illius loci respectu sui territorij, de quibus *in l. 2. ff. si quis in ius vocatus, & l. pen. ff. de iurisd.* Secundi membri exemplum ponunt in iudice Ecclesiastico, respectu secularium, licet enim incompetens sit in causis temporalibus respectu laicorum, iuxta *d. cap. cum ad verum*, nihilominus tamen si laici in iudicem Ecclesiasticum consentiant, competens efficitur, possunt namque illius iurisdictionem prorogare, iuxta text. *in l. Episcopale, 9. C. de Episcop. aud.* tradunt *Bar. in Lex consensu, in princip. ff. de appellat.* communis ex *Curt. in l. 1. num. 6. ff. de iudic. Boer. decis. 69. num. 4. & 5.* Tertij & posterioris membri exemplum ponunt in iudice sæculari respectu spiritualium, qui omnino incompetens, vetitus, incapax, & directè prohibitus censetur ad cognoscendum de illis, etiamsi partes consentiant, *cap. si diligenti, cap. significasti, de foro comp.* immo nec ex delegatione Ecclesiastici iudicis, *capit. 2. de iudic.* iuncta *glos. 2.* & communi, de qua *Decian. numer. 5. & Ripa 34.* atque alij ibi.

24 Vnde inferes quoad effectum cognoscendi de causis incidentibus maximum dari inter prædictos iudices discrimen, etenim illi, qui sunt vetiti, & omnino incapaces, nec principaliter, nec incidenter cognoscere possunt de causis, in quibus sunt incapaces & directè prohibiti: at vero iudices incompetentes, non tamen vetiti, nec incapaces, quamuis non possint cognoscere principaliter, in quibus sunt incompetentes, possunt tamen de illis pronuntiare; quando illæ causæ inciderint in causa principali, in qua sunt competentes; quia licet iudex quæstionem incidentem examinet, non tamen super ea primò & principaliter, sed super alia, de qua competens est, definitiuè pronuntiat, iuxta *l. 1. ibi*, vniuersam incidentem quæstionem examinare, &c. *C. de ordine iudic.* explicant *Anton. in cap. cum Ecclesia, num. 15. de causa poss. ff. Capic. decis. 7. num. 4.* Ex quibus clarè videbis quam magna inter iudices seculares, & Ecclesiasticos quo ad causas incidentes detur differentia: etenim seculares cum sint vetiti & directè prohibiti, causas Ecclesiasticas, nec principaliter, nec incidenter definire possunt, immo eas cum in causa principali, de qua cognoscunt, inciderint, tenentur ad forum Ecclesiasticum remittere, iuxta *dict. cap. latet, & dict. cap. tuam*, cum similibus supra citatis: iudex tamen Ecclesiasticus cum respectu causarum secularium incompetens tantum sit, non vero vetitus, aut directè prohibitus, quamuis non possit de ipsis principaliter cognoscere, rectè tamen, si illæ inciderint in causa Ecclesiastica, in qua sunt competentes, possunt de illis pronuntiare, iuxta *d. cap. de prudentia, & cap. per venerabilem*, ibi casualiter exercemus, *qui filij sint leg.*

25 Sed dubium est an Ecclesiasticus iudex possit cognoscere de huiusmodi incidentibus, solum ad decisionem causæ principalis, vel super eis pronuntiare, & diffinitiuè decidere; in quo videtur receptior opinio illa, quæ habet Ecclesiasticum iudicem solum de incidenti temporali cognoscere posse per modum causæ, vel vt suam iurisdictionem & sententiam à se latam tueatur, impedientes coercendo, vt voluerunt antiqui omnes, quos refert *Prepos. in cap. 1. numer. 5. qui filij sint leg.* & sequitur ibi *Cuiac. Couar. dict. numer. 4. in fine, Robert. dict. capit. 5. vers. pro Titio.* Pro quibus adduci potest ratio *dict. lib. 1. C. de ordine iudicior.* quæ cuincit iudicem, qui de principali causa cognoscit, & respectu incidentis incompetens est, solum cognoscere posse de incidenti per modum causæ in ordine ad principalem, non tamen de ea pronuntiare, nec sententiam, quam profert circa principalem, parere actionem, vel exceptionem respectu incidentis, vt colligitur ex verbis ipsius *l. 1. ibi*, vniuersam incidentem quæstionem, iuncto ibi, quoniam non de ea, sed de hæreditate pronuntiat. Deinde facit text. *in dict. cap. causam quæ, 7. qui filij sint leg.* vbi de causa legitimitatis principaliter agebatur coram iudice Ecclesiastico, virtute rescript. Apostol. & accessoriè de restitutione terrarum, quibus altera pars fuerat spoliata, & tamen decidit tex. iudicem Ecclesiasticum de sola quæstione legitimitatis esse competentem, & iudicium possessorium Regi, seu seculari potestati esse relinquendum. Denique facit text. *in dict. capit. tuam, de ordine cognit.* ex cuius littera plane deprehenditur causam Natalium Reginæ Cypri principaliter coram Summo Pont. fuisse agitatam, & prius de legitimitate ipsa, quam de hæreditate fuisse incœptum iudicium, vt denotant illa verba, causam successionis incipere, & tamen causam hæreditatis accessoriam, & ab illa natalium dependentem ad seculare iudicium Regis Francorum deductam fuisse, quem intellectum in se verum esse, & iuxta eum stare propriè verba text. cum secundum contrarium intellectum improprientur, fatetur *Abb. ibi, num. 7. vers. secundus intellectus.* Si quis autem petat, in quo maneat differentia, de qua supra, inter Ecclesiasticos, & seculares iudices, respondebitur eam posse assignari, quod seculares nullo modo, etiam per modum causæ, possunt de spirituali cognoscere; Ecclesiastici verò possunt per modum causæ ex ratione diuersitatis superius assignata, non tamen cognoscere poterunt ad effectum, vt pronuntient, & ex tali sententia actio, vel exceptio oriatur; immo sicut seculares tenentur incidentem quæstionem spiritualem ad Ecclesiasticum remittere, ita tenebitur Ecclesiasticus incidentem quæstionem secularem laico iudici decidendam, ac diffiniendam demandare. 26 27

Non obstant huic resolutioni, text. *in cap. 1. & in cap. perlatum, qui filij sint leg.* quatenus videntur decidere, posse Ecclesiasticum pronuntiare de causa dotis, & hæreditatis incidente in causa legitimitatis, quæ coram eo vertebatur, respondetur enim cum *Innocent.* non iubere Pontifices ibi hæreditatem restitui, nec aliter super ea pronuntiare, hoc enim tantummodo ad iudicem secularem pertinere constat ex proxime dictis, sed solum prohibent ea iura parti, ne molestet super hæreditate eum, qui legitimus iudicatus est, ex ea sola occasione, quod sit illegitimus, quia per hoc directè offenditur sententia lata ab Ecclesia super causa spirituali natalium, quæ in vtroque foro seruari debuit, & exceptionem rei iudicatæ producit, iuxta reg. *cap. 2. de except. in 6.* & quia ad eandem Ecclesiam pertinet, sicut ad quemlibet alium iudicem, suam tueri iurisdictionem, & resistentes sententiis à se rite latis corcere, *capit. 1. de offic. deleg.* & per totum, *ff. si quis ius dicenti non obtemperaverit.* 28

Nec obstat difficilis text. *in dicto capit. de prudentia, de donat. inter virum, & vxorem*, dum claris verbis probat Iudicem Ecclesiasticum, qui de validitate matrimonij cognouit, potuisse, & debuisse de causa dotis incidente accessoriè cognoscere, & essentialiter definire, nam habet varios intellectus, propter quos infirmum est argumentum ex illo desumptum, imprimis enim *Innocent. Imola, Abb. & alij*, ibi, *Deci. in authent. quod locum, num. 1. C. de collationib. Felin. in cap. licet, de foro compet. Aufrer. de potest. Ecclesiæ super laicos, fall. 27. Gomez. in cap. vltim. num. 22. de iudic. in 6. Ripa in l. 1. numer. 48. ff. soluto matrimon. Bald. Novell. de dote pær. 9. priuileg. 16. Perez, l. 2. tit. 1. lib. 3. Ordin. Soar. de Pace dict. pralud. 2. numer. 21.* 29

existi

exiſtimant cauſam dotis etiam principaliter motam eſſe mixti fori, ita vt inter iudicem Eccleſiaſticum, & ſecularem ſit locus præuentioni, & ideo potuiſſe iudicem Eccleſiaſticum in *dict. cap. de prudentia*, de prædicta cauſa dotis cognoſcere, & ſuper ea pronuntiare, quod etiam probant auctoritate text. *in capit. per veſtras, eodem tit. de donat. inter vir. & vxor. & c. ex litteris, de pignorib.* Verum intellectus iſte conuincitur ex littera prædicti text. *in cap. de prudentia*, ibi, vos qui de matrimonio principaliter cognouiſtis, de dote, quæ eſt cauſa incidens acceſſoriè cognoſcere valuiſtis, quæ verba oſtendunt Eccleſiaſticum iudicem non alia ratione, quam incidentiæ de dote cognouiſſe, quare contra *Innocent.* reſoluunt Doctores magis communiter ſoluentes ſententiam, *gloſ. verbo acceſſoriè.* ibi, vt teſtantur, *Molin. de primogen. lib. 2. cap. 15. num. 76. D. Barboſa in dicta l. 1. part. 1. num. 46. Palat. in reperit. cap. per veſtras, notab. 2.* nec contrarium probant iura, quæ pro Innoc. adducuntur, nam ad *dict. cap. per veſtras.* plene ſatisfacit ibi *Palat. d. notab. 2. num. 5.* oſtendens loqui de paupere, atque ita miſerabili perſona, de cuius cauſa Pontificem, & Eccleſiaſticos iudices competentes eſſe notant Doct. communiter per text. ibi in *cap. ex parte, de foro compet.* vt vel inuitus fatetur *Conar. pract. cap. 6. num. 1. D. Barboſa d. par. 1. num. 49. ad finem*, qui etiam *num. 47.* Similiter reſpondet ad *d. c. ex litteris*, quod mulier, de qua ibi, erat oppreſſa per iudicem ſecularem, à quo propter delictum mariti fuerat propria dote ſpoliata.

30 Verum, vt rectius percipere poſſis verum *d. cap. de prudentia*, intellectum, aduerte cauſam dotis, de qua ibi, non eſſe proprie incidentem, quaſi ad deciſionem cauſæ principalis eſſet neceſſaria, vt eſt cauſa ſtatus in *dict. l. quoties*, ſed eſſe proprie dependentem ex matrimonij validitate, & quando cauſa dotis ex ſola dependet matrimonij validitate, vel nullitate, ad Eccleſiaſticum pertinere fatemur ex auctoritate *dict. cap. de prudentia.* Si vero principaliter de ea agatur inter laicos, ad iudicem ſecularem eſt deferenda, veluti quando ſoluto matrimonio repetitur ab hæredibus vxoris, vel quando eo conſtante mulier agit ex capite inopiæ, ad quam vergit maritus; vel ſi petatur à viro tanquam promiſſa ex notatis *in l. ſi conſtante, ff. ſoluto matrimonio, & dict. cap. per veſtras*, & traditis per *D. Barboſa d. par. 1. num. 46.* Pro ratione vero differentiæ inter dotem, de qua ibi, & hæreditatem, de qua in *dict. cap. cauſam qua*, occurrebat cum aliquibus præceptoribus dicere cauſam dotis eo caſu iudicio Eccleſiæ fuiſſe ſpecialiter reſeruatam ex text. in *cap. 1. de donat. inter virum*, iuncto intellectu magis communi, de quo *Conar. d. par. 2. c. p. 6. §. 8. num. 26. D. Barboſa in rubr. ff. ſoluto matrim. par. 2. num. 39.* Cuius reſeruationis ratio reddi poteſt ex maxima coniunctione, ſeu connexitate, quam habet dos cum matrimonio, nam ſine matrimonio dos conſtare non poteſt *l. 3. ff. de iure dot.* atque ideo quod iudex Eccleſiaſticus iudicat matrimonium non valuiſſe, merito & conſequenter debet iudicare dotem reſtituendam, quæ neceſſaria dependentia non reperitur in hæreditate, longeque minus in reſtitutione terrarum, de qua in *dicto cap. cauſam qua.* Ex qua ratione non temere tentari poteſt, abſque ſpeciali Eccleſiæ reſeruatione connexionem hanc matrimonij cum dote ſufficere debuiſſe, vt ſecundum generales regulas iudex, qui matrimonium nullum eſſe pronuntiauit, debeat iubere dotem reſtitui, tanquam quid connexum inſeparabiliter, iuxta principium illud, de connexis idem eſt iudicium, *capit. tranſlato. de conſtitut.* cum citatis in libello de *princip. vtriuſque iuris littera C, num. 39.* & in materia iuriſdictionis, *cap. quanto de iudic.* vbi ratione connexitatis, quam iuſpatronatus habet cum iure ſpirituali miniſtri, quem præſentat patronus, ex iuris principio reſpondet Pontifex, quod coram Eccleſiaſtico iudice debeat tractari, vbi notant noſtri, præcipuè *Decian. num. 3.* adducens tanquam ſimile *dict. cap. de prudentia*, & alia, quæ vide.

Ex quibus infertur noſtram prinicpalem reſolutio- 31
nem procedere ſiue agatur de cauſa ex aliqua quæſtione iuris pendente, veluti an matrimonium legitimè ſit contractum, & validum, ſiue verſetur circa factum ſolummodo, veluti quia dubitatur an matrimonium fuerit contractum de facto inter perſonas habiles ad contrahendum: de quæſtione enim facti circa ſpiritualia laicos iudices cognoſcere non poſſe tenent *Bald. & Fulgoſ. in d. l. quoties, Abb. in dict. cap. ſuam, num. 10.* & alij ex quibus communem dicit *Aretin. in l. omni nouatione, num. 3. C. de ſacroſ. Eccleſ.* & poſt *Lap.* conſtanter tuetur *Fachin. controuerſ. iuris lib. 1. cap. 44.* qui pluribus mouentur fundamentis; primò quia qui cognoſcit de facto rei ſpiritualis, cognoſcit etiam de re ipſa ſpirituali; nam ex facto ius oritur, *l. ſi ex plagis, §. 3. §. in clino, ff. ad legem Aquil.* cum citatis *in libello de princip. iuris, littera F, num. 13.* Deinde mouentur præcipuè ex *cap. ſi iudex laicus, de ſentent. excomm. in 6.* vbi agitur de ſola quæſtione facti, an ſcilicet quis ordinatus, ſeu clericus ſit, & tamen decidit ad iudicem Eccleſiaſticum pertinere, & laicos de ea non poſſe cognoſcere. Expendunt etiam verba text. in *cap. 1. inquiſitionis, §. prohibemus*, ibi, quoquo modo, *de hæretic. in 6.* quæ verba omnem modum cognoſcendi, ſiue de iure, ſiue de facto, videntur excludere. Quamuis iudicem ſecularem de quæſtione facti poſſe cognoſcere teneant *Bar. in d. l. quoties, & in dict. l. Titia*, vbi latè *D. Barboſa à num. 22. & 24. & 53 verſ. ſecunda principalis concluſio, Vant. dict. num. 64. in fine, Conar. dict. cap. 8. §. 12. num. 3. Garcia Falcon. reg. 253. numer. 12. Menoch. conſilio 356. num. 11. volum. 4. Cenal. communium contra communem. quæſt. 403. Cabed. par. 1. deciſionum Areſto 102.*

Secundò deducitur ſeculares iudices de cauſa matri- 32
monij, ſeu natalium etiam ſummariè cognoſcere non poſſe, vt poſt *Ioan. Andr. in addit. ad Specul. tit. qui filij ſint legitimi, §. 1. verſ. competit*, tenet *Decian. in cap. 2. de iudic. num. 24. verſ. tertio fallit*, pro quibus facit text. in *Clement. diſpendioſam, de iudic.* vbi inter cauſas ſpirituales ponit Pontifex cauſas matrimoniales, de quibus agimus, cum ex dictis conſtet de his non poſſe ſeculares vllo modo cognoſcere, neceſſariò ſequitur de ſummariis cognoſcere non poſſe. Vrget etiam ratio, quia conſtat laicos omnino incapaces eſſe ad cognoſcendum de illis quolibet modo, & conſequenter cum in cauſis ſummariis cognitio iudicialis ſit neceſſaria, ſequitur etiam hanc ſummariam cognitionem laicis eſſe denegandam, quicquid dicat *Bald. in l. filium, numer. 13. ff. de his, qui ſunt ſui, & in l. 2. C. de Carbon. edicto.*

Tertiò deducitur de cauſa matrimoniali incidente 33
non poſſe in laicum compromitti ex generali reg. text. *in cap. contingit, de arbitr.* vbi probatur, quod laici arbitri eſſe non poſſunt de rebus ſpiritualibus, iuncta generali æquiparatione iudicum, & arbitrorum, de qua in *l. 1. ff. de receptis arbitris*, ex qua deducitur, quod quemadmodum ex dictis laici, nec principaliter, nec incidenter iudices eſſe poſſunt, ita nec arbitri, quare ita tenent *Alexand. in d. l. Titia, numer. 9. Roman. conſil. 299. Anton. Blanc. de compromiſſ. queſt. 4. num. 7. Conar. d. §. 12. numer. 2.* qui etiam illam rationem conſiderant, quod cauſa matrimonialis in arbitrum etiam clericum compromitti non poteſt, *cap. pen. in fine, de reſtitut. in integr.* ergo multò minus poterit in laicum compromitti ſuper cauſa matrimonij, vel natalium, quæ ſpiritualis eſt. Cui argumento videbatur poſſe reſponderi euincere ſolum non poſſe compromitti ſuper cauſa matrimonij, vel ſtatus vbi de ea principaliter agitur, non ita ſi agatur incidenter, tunc enim arbitros admitti poſſe docuit *gloſ. vltim. in fine in l. cum proponas, C. de rebus cred. Abb. in dict.*

dict. cap. penult. num. 6. Blanc. dict. quæſt. 4. numer. 15. & 18. Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verbo implorandum, num. 26. Sed refellitur hæc ſolutio *in l. vlt. in fine, C. vbi & apud quem*, vbi etiam incidenter negat dari reſtitutionem in integrum ab arbitro, nec iure Canonico in *dict. capit. pen.* contrarium expreſſum reperitur, vt debeamus inter vtrumque ius facere differentiam, quam tentauit *Abb. dicto loco* contra reg. text. *in capit. 1. de noui operis.* Nec obſtat ratio *Bald. in l. 1. numer. 28. C. de confeſſis*, vbi ſcribit de cauſa matrimoniali incidenti poſſe in laicum compromitti, ea motus ratione, quia arbitri non tanquam iudices, ſed tanquam priuatæ perſonæ cognoſcũt, & eorum ſententia actionem, vel exceptionem rei iudicatæ non producit, ac ſubinde Eccleſiaſticæ iuriſdictioni non derogant, nec vſurpant; adducitque in ſuæ opinionis confirmationem reg. *l. ait prætor, 5. in princip. ff. de re iudic.* vbi iuncta *gloſ.* probatur arbitros non iuriſdictionem habere, ſed notionem. Reſpondetur enim rationem huius reſolutionis non conſiſtere in præiudicio, ſeu vſurpatione iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, ſed in prohibitione, & incapacitate laicorum, quos capaces facere non poteſt priuatorum conſenſus, iuxta *l. priuatorum, C. de iuriſd. omnium iud. & cap. ſi diligenti, de foro comp.*

14 Quartò deducitur, vbi de poſſeſſorio agitur inter virum, & vxorem, quoties vir poſſeſſione innititur aduerſus mulierem, quæ propria auctoritate diuertit, vel è contrario, non poſſe ſecularem iudicem cognoſcere, ſed ad Eccleſiaſticum eſſe recurrendum, ſicut in cauſis matrimonialibus, & ita reſoluunt *Affict. in conſtitut. Sicilia libr. 8. rubr. 48. numer. 6. 7. & 8. Conar. dict. cap. 35. numer. 2. verſ. verum, & dict. §. 12. numer. 3. Angel. de Vbald. inter conſil. matrimon. conſil. 44. num. 57. & 60. libr. 1. Plot. inter eadem conſ. 87. numer. 15.* poſt *Roland. Menoch. &* alios *Gutier. canon. libr. 1. capit. 34. numer. 26. verſ. & in terminis, Valaſc. conſult. 93. numer. 2. ad med. verſic. in cauſa matrimoniali.* Quorum ſententia probatur ex *gloſ. inſigni, verbo, & ab eo, in capit. ex tranſmiſſa, de reſtitutione ſpoliat.* quæ expreſsè docuit, eum, qui ad reſtitutionem agit coniugis, probare oportere deſponſationem, & copulam, ſubinde docuit poſſeſſorium hoc non ſicut cætera eſſe, non enim ſola ſufficit poſſeſſio, quia in matrimonio ſine iure, & titulo haberi nequit, in cæteris vero poſſeſſoriis titulus, & ſi coloratus, ſufficit, vnde & ſi in his iudices laici cognoſcere poſſint, in illo minime: tum quia cauſa matrimonialis poſſeſſoria habet admixtã cauſam ſpiritualitatis, ex *Butr. in capit. litteras, de iuram. calumnia*, habetque admixtum titulum, *gloſ. in dict. cap. ex tranſmiſſa*, at vbi de titulo cognoſcendum eſt, nunquam laicus ius dicere poteſt, communi enim ſententia receptum eſt in cauſis poſſeſſoriis, quæ per titulum verum iuſtificari debent, laicum iudicem eſſe non poſſe, *Conar. dict. cap. 35. num. 1. Menoch. remed. 3. retin. numer. 328. & remed. 15. recuper. numer. 218. Gutier. dict. numer. 26.* Non obſtat argumentatio noſtrorum, qua parificant cauſam poſſeſſoriam matrimonialem cum cæteris poſſeſſoriis beneficiorum, vel aliarum rerum Eccleſiæ, quia ratione ſpiritualitatis propter Sacramentum excedit cætera omnia ſpiritualia, beneficia, decimas, oblationes, & his ſimilia, de quibus vbi de poſſeſſione mera agitur, affirmant fere omnes, iudices laicos cognoſcere poſſe, vnde non rectè argumentum de his ad matrimoniales cauſas deducitur, quare minus bene ſeculares iudices de hac matrimonialis poſſeſſorij cauſa cognoſcere poſſe tenent, & defendunt *Rhenat. Chopin. de ſacra politia, lib. 2. tit. 1. num. 14. Theſaur. Pedam. deciſ. 117. Camil. Borrell. in ſumm. omnium deciſ. titul. 43. numer. 104.*

SVMMARIVM.

1 *Cenſus Eccleſiis dupliciter imponitur, vel in perpetuum, etiam poſt mortem poſſeſſoris, vel ſolummodo ad vitam illius.*
2 *Prælatus nullus Papa inferior poteſt cenſum perpetuum, aut penſionem perpetuam imponere.*
3 *Cenſus ſeu penſiones perſonales ad vitam poſſeſſorum, vel breuius tempus licitè poſſunt Epiſcopi ex cauſa imponere.*
4 *Cenſus apud Gallos vix conſtituitur ab alio, quam à ſummo Pont.*
5 *Cenſus perpetuus ab Epiſcopis imponi non poteſt, niſi iuſta de cauſa, & tempore fundationis.*
6 *Cenſum perpetuum poſt Eccleſiam fundatam imponere nequit Epiſcopus, niſi quando locis religioſis applicauerit, & vltra iuſtam cauſam concurrat debita ſolemnitas.*
7 *Cenſum retinere poteſt Epiſcopus, ſi Epiſcopalia remiſerit in Eccleſiis, qua pleno iure ei ſubiacentur.*
8 *Penſionem Eccleſiæ imponere abſque Capituli conſenſu non poteſt Epiſcopus.*
9 *Cauſa in Epiſcopo cenſum imponente requiritur.*
10 *Alienatio rerum Eccleſiæ fieri nequit præſertim ab inferioribus ſine iuſta cauſa, quamuis ſolemnitas concurrat.*
11 *Penſiones inualidæ ſunt abſque iuſta cauſa ab inferioribus impoſitæ.*
12 *Cauſa in Epiſcopo cenſum imponente probari debet concludenter, ita vt illi affirmanti eam ſubeſſe credendum non ſit.*
13 *Epiſcopi an poſſint Preſbyteris ſingulos annos, aut aliam ſummam ſingulis annis ſoluendam imponere, oſtenditur.*
14 *Declaratur text. in cap. prohibemus, de cenſibus.*
15 *Tributa iuris publici ſunt, & non niſi à Principe ſuperiorem non recognoſcente imponi valent.*

EPISCOPVS AN POSSIT ECCLEſiis nouum cenſum imponere, vel antiquum augere.

ALLEGATIO LXXXV.

DVPLICITER poteſt cenſus Eccleſiis imponi, vel in perpetuum etiam poſt mortem poſſeſſoris, vel ſolummodo ad vitam illius, aliudve tempus breuius: primò caſu Epiſcopi, & quicumque alij inferiores nequeunt cenſum imponere, *cap. ſcientes 3. cap. prohibemus 7.* cum aliis, *de cenſibus, Clem. 1. verſ. eadem quoque, de ſuppl. neglig. Prel.* Sed ſolus Summus Pont. diſpenſando in ſua lege, *cap. ad quæſtionem, 6. de rerum permutat.* quem text. in id refert *Sot. lib. 9. de Iuſtit. q. 7. art. 2. col. 2.* vbi affirmat morem eſſe Romanum, nullum Prælatum Papa inferiorem, cenſum, ac penſionem perpetuam imponere poſſe, neque in beneficiorum permutationibus, neque in ſimplicibus reſignationibus, *Abb. num. 2.* & Doctores communiter *in d. cap. prohibemus, & in c. ap. præterea, num. 3. eod. tit. Gig. de penſion. q. 6. num. 1. & à num. 6. Rebuff. de pacificis poſſeſſor. num. 110. Rot. deciſ. 437. n. 2. in prine* apud *Farin. p. 1. recent. Camill. Cant. in prine. tract. Epiſc. in prine. à nu. 1. tom. 15. tractuum, Doct. p. 12. fol. 534. Paul. Rom. de penſion. cap. 4. num. 10. Dec. in cap. ex parte num. 15. de offic. deleg. vbi quod poteſt reſeruari in actu collationis & conſ. 142. n. 3. Caccialup. eod. tract. 413. n. 4. Riminald. conſ. 298. num. 26. Gamb. de officio legati lib. 6. à nu. 77. Hippol. Riminald. conſ. 298. num. 26. Nicol. Garc. de benef. p. 1. c. p. 5. à nu. 225. Filliuc. tract. 42. de penſion. cap. 3. n. 4. Rot. deciſ. 166. nu. 4.* apud *Farin. p. 2. recent.* vbi reputat iuſtam cauſam, videlicet amorem quo Epiſcopus ſuum ex fratre nepotem proſequebatur ad text. *in cap. dilecto*, vbi notant DD. *de preb.* & quo commodius Sacræ Theologiæ operam dare poſſet ex traditis per *Rebuff.* loco proximè citato *numer. 23.* 1

Iuſtam 2

Iuſtam ſimiliter cauſam reputat eadem *Rot. in una Miluten. Canonicatus 9. Marty* 1595. coram *Illuſtriſſimo D. meo Card. Millino*, impreſſa per *Marcheſan. de commiſſion. par. 1 §. 2. pag.* 611. quia ille ad cuius fauorem Epiſcopus penſionem inpoſuerat, originarius Meliten. erat & in Vrbe ſacris litteris operam dabat, quæ cauſa reſpicit vtilitatem non ſolùm illius particularis Eccleſiæ, ſed etiam vniuerſalis, quæ ad ſuum regimen iuris litteratis maximè indiget ex dictis ſupra *Alleg. 46. à princip.* & iſta cauſa eſt adeo fauorabilis, vt Epiſcopus poſſet etiam contra Canones diſpenſare *Roman. conſ. 325. num. 8.* cum maiori parte Capituli, & contradicente minori parte, poteſt ſtatuere, vt quilibet Canonicus de ſuis præbendis conferat alicui pauperi ſcholari ſtudenti certam quantitatem ſingulis annis in ſubſidium *Abb. in cap. vlt. num. 2. de iis, quæ fiunt à maiori parte Cap. Bologn. in auth. habita num. 387. C. ne filius pro patre, Botta. de Synodo Epiſcop. par. 3. concl. 17. in 9. col. art. 1. Rebuff. de priuileg. ſchol. princip. 42.* Et aduerte quod penſio ab Ordinario impoſita cauſa non iuſtificata eſt nulla, non ſimoniaca, vt tenuit *Rot. in d. Meliten.*

3 In ſecundo vero caſu Epiſcopi ad vitam poſſeſſorum, vel breuius tempus licite poſſunt ex cauſa cenſus perſonales, ſeu penſiones ad fauorem alterius imponere, *c. miſi eſſent, 21. de prabendis, cap. de catero, in fine, de tranſact. cap. vni. propè finem, verſ. credimus, vt Eccleſiaſt. benef. Felin. in cap. ad audientiam num. 4. & 5. de reſcript.* poſt alios *Gig. vbi proximè num. 2. 3. & 4. Corraſ. de Sacerdot. par. 1. c. 4. Manioſ. de ſignatura gratia tit. penſiones, verbo Papa.*

Ratio differentiæ eſt, quia in primo caſu Eccleſia perpetuò oneratur, & fit cenſualis, quod in *Concilio Lateranen.* relato *in dict. cap. prohibemus*, vetitum eſt; in ſecundo non Eccleſia, ſed perſona obligatur, in quibus terminis prohibitio illa non datur, obſeruant *Abb. num. 9.* & Doct. communiter *in cap. cum veniſſent*, per text. ibi, *de reſtitut. ſpol. Cardin. num. 1.* & omnes *in d. cap. prohibemus*, vbi *Anton. n. 4. Felin. in cap. ad audiẽtiam, 2. n. 2. de reſcriptis, Gig. de penſionib. quæſt. 6. à princip. Rebuff. de pacificis poſſeſſ. à num. 106. Couar. in cap. quamuis pactum, par. 1. §. 6. num. vlt.*

4 *Corraſ. dict. cap. 4.* Hodie tamen apud Gallos ab alio, quàm à Summo Pontif. vix conſtituitur cenſus, vt poſt *Gig.* quem refert affirmat *Rebuff. vbi proximè, num. 105. ad finem, Corraſ. d. cap. 4. à num. 9.*

5 Ex quibus infertur cenſum perpetuum ab Epiſcopis imponi non poſſe, niſi iuſta de cauſa, & tempore fundationis, *cap. preterea, 23. in princip. de iurepatron.* aduertit

6 optimè *Anton. in cap. ſignificauit, 13. de cenſib. num. 3.* Poſt fundatam vero Eccleſiam imponere nequibit, niſi quando locis Religioſis applicauerit, & vltra iuſtam cauſam concurrat debita ſolemnitas, nempè Capituli conſenſus, & cætera, quæ in alienatione rerum Eccleſiaſticarum requiruntur, vt tandem fateri coguntur *Abb. in d. cap. ſignificauit, num. 3. Cardin. num. 1.* argumento text. *in cap. tua, 8. & in cap. paſtoralis, 9.* ibi, viris Religioſis, *de his, quæ fiunt à Prælatis, cap. paſtoralis, 7.* in eiſdem verbis,

7 *de donation.* In Eccleſiis vero, quæ pleno iure Epiſcopis ſubiiciuntur, poteſt Epiſcopus, ſi Epiſcopalia remiſerit, cenſum retinere, *cap. conſtitutus, 6. de relig. domib. cap. cum*

8 *venerabilis, 21. de cenſibus.* Et quod non poſſit abſque Capituli conſenſu penſionem Eccleſiæ imponere, faciunt, text. *in d. cap. paſtoralis, 7. & in cap. ſi Epiſcopus*, vbi *gloſ. vlt. 12. quæſt. 2.* iuuat efficax ratio; etenim Epiſcopus non poteſt alienare neque Eccleſiam, neque bona illius abſque debitis ſolemnitatibus, *c. nouit, 4.* cum multis, ibid. *cap. tua nuper, 8. de his, quæ fiunt à Prælat. cap. ſine exceptione, 12. quæſt. 2.* planè qui penſionem Eccleſiæ imponit, quaſi alienat, *cap. nulli, de rebus Eccleſiæ*, ibi, conditionem, &c. agnoſcit *Rebuff. de pacificis poſſeſſ. num. 108.* igitur, &c. obſeruant *Innoc. in d. cap. paſtoralis ad finem*, communiter receptus, *Anton. num. 1. 4. & 11. Card. num. 1. Abb. 1. & 3. in d. cap. paſtoralis*, in effectu *Rebuff. vbi proximè.*

Cauſa in Epiſcopo cenſum imponente requiritur, ar- 9
gum. *dict. cap. conſtitutus, & cap. per tuas, 5. de donationibus*, & in fortioribus terminis, *cap. pen. de verbor. ſignificat. & cap. ſi propter, 10. in principio, de reſcript. lib. 6 Clem. vni. verſ. eadem, de ſupplen. neglig. Prælat.* Etenim alienatio rerum 10
Eccleſiæ fieri nequit, præſertim ab inferioribus, ſine iuſta cauſa, quamuis ſolemnitas concurrat *dict. cap. ſine exceptione, 12. quæſt. 2.* referunt plures cauſas *Abb. in cap. 1. num. 17. de in integrum reſtitut. Couar. var. lib. 2. cap. 17. num. 2.* poſt *gloſ. 2. in d. cap. prohibemus, gloſ. in ſumm. 12. quæſt. 2. gloſ. 1. in cap. 1. de rebus Eccleſiæ, Gig. de penſion. quæſt. 6. Rebuff. dict. loco num. 108. & 113.* qui rectè aduertunt inua- 11
lidas eſſe penſiones ſine cauſa ab inferioribus impoſitas, *Deci. conſ. 437. num. 12. Corraſ. dict. cap. 4. à num. 12.* remiſſiuè *Flamin. de reſignat. lib. 6. quæſt. 2. num. 134.*

Poteſt Epiſcopus ex officio ceſſante pacto mandare quod recipiens beneficium pinguius ſoluat aliquam penſionem ſuo tempore duraturam ad coæquandos fructus vtriuſque beneficij permutati, vt per *Anchar. conſ. 279. quæſtio proponitur ver. ſ. ex qua cauſa num. 1. Rot. in Meliten. canonicatus 5. Martij* 1595. coram *Illuſtriſſimo Card. Millino, & in Albiganen. confidentiæ 6. Martii* 1606. coram *Illuſtriſſimo Card. Marquemontio, Flamin. de conferent. quæſt. 28. num. 120. in princip. & in fine, verſ. ad coæquandum, Redoan. de ſimonia par. 2. cap. 21. num. 34. cum ſeq.* plures quos refert, & ſequitur *Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 617. num. 1. & 2.* vbi *num. 5.* reſoluit quod quamuis regulariter Ordinarius non poſſit reſeruare penſiones, cum illæ non reſeruentur, niſi auctoritate Papæ ex *deciſ. 437. num. 2. par. 1. recent.* tamen hoc intelligitur ſine iuſta cauſa, nam ea exiſtente paſſim permittitur talis reſeruatio, videlicet pro bono pacis, vel pro ſtudio alicuius ſcholaris pauperis, vel in vtilitatem Eccleſiæ, pro concordia litis, pro pauperibus, & egenis, pro benemeritis, pro vſu pio, pro renunciantibus ex cauſa renunciationis loco alimentorum in quantitate moderata, & non ex pactione partium, *& num. 18.* quod non ſufficit aſſertio Epiſcopi dicentis cauſam interueniſſe in ſimilibus, penſionibus per eum reſeruatis, & ideò aliunde debet conſtare de cauſa, *& à num. 9.* notat, vt talis penſio reſeruetur per viam quantitatis pecuniæ, bladi, vel vini, non autem per viam quotæ, videlicet quod detur tertia, vel quarta pars reddituum, *& à num. 12.* obſeruat quod in caſu quo Epiſcopus poteſt reſeruare penſionem, iſtud intelligeretur, & reſeruatio ſolum fiat vſque ad vitam onerati, itaut tantum teneatur ad talem penſionem primus oneratus, non autem ſucceſſor in illo beneficio.

Amplia in quolibet Regularium ſuperiore in beneficiis ſuæ Religionis, quæ ad proprietatem non tranſeunt in Religioſum, vt fuit dictum in Troiana penſionis 25. *Iunij* 1610. coram *R. P. D. meo Pirouano*, vbi ampliatur etiam ad omnem generalem præceptorem Militiarum, veluti magnum Magiſtrum Religionis Hieroſolymitanæ, in commendis tantum ſuæ Religionis ſpectantibus ad illum ad fauorem Religioſorum, ſiue Equitum eiuſdem Religionis.

Hæc autem cauſa probari debet concludenter, itaut 12
Epiſcopo affirmanti cauſam ſubeſſe credendum non ſit, *Abb. in cap. diuerſis fallaciis, num. 3. de clericis coniug. Oldrad. conſil. 226.* quem refert *Rebuff. d. loco num. 107. Corraſ. dict. cap. 4. num. 14.* Pro quibus expenditur quod ei, qui non poteſt libere actum facere, non creditur, niſi conſtito prius de veritate, *l. ſi forte, 8. in fine, ff. de caſtr. pecul.* vbi *Bart.* & Doctor. communiter, *Gig. de penſionib. quæſt. 68. numer. 2.* ſanè Epiſcopi, & ſimiles Prælati non poſſunt libere ſine cauſa penſiones imponere, vt ſupra reſoluimus.

Poterunt tamen eas imponere etiam non conſulto Papa in caſu remunerationis faciendæ, vt aduertit *Hieron. Gig. in tract. de penſionib. quæſt. 6. num. 2.* nam ob cauſam

remuno

Digitized by Google

remunerationis multa diœcesanus Episcopus potest, quibus aliàs interdictus esset ex *Iaſ. in l. ex hoc iure, num. 60 ff. de iuſtit. & Bened. Canophilo in repet. extranag. ambitioſe num. 52. de rebus Eccleſ. non alien. ac Tiraquel. in dict. l. vnicam verbo donatione largitus, num. 27.* Labor enim ac sudor cuiuscunque virtuosè operantis, & in Republ. auxilium afferentis remunerandus est, *cap. ſin. 7. quæſt. 1.* vbi *gloſ. verbo laborem, cap. charitate verſ. inſtum, cap. ſi quos de ſeruis*, vbi *gloſ. verbo benemeritos, 12. quæſt. 1. Ioan. Lup. in repet. rub. de donat.* inter virum & vxorem §. 50. *num. 25. & 28. Leazes in conſ. pro Marchione de los Valer. in oppido de Adula, in 3. fundamento pro eo, in fine, in §. prædictis ſatis, num. 2. 7. & 8. Petr. Lenand. de priuilegiis Doctorum par. 3. quæſt. 12. num. 26.* Et nihil magis necessarium esse in optima constituta Republ. quam in referenda gratia ex Cicerone commendat *Paleotb. de Sacri conſiſtorij conſultationibus par. 3. quæſt. 1. verſ. præterea.*

Adeò quod Arrianorum fautor, & Christianorum persequutor Constantius Imper. cum sanctissimum Pictauiensem Episcopum Hilarium misisset in exilium, ipsum tamen ab exilio reuocauit, non ex eo tantum quod accuratum librum scripsisset; (licet hoc sudoris, ac vigiliarum negotium sit, vt experti sciunt, & ex Luca de Pena commendat *Rebuff. de nominat. quæſt. 21. num. 49. & tetigit Dionyſ. Paul. in floſculo de clericorum excellentiis in præm. num. 11.* ex quo comprobari potest illa Angeli doctrina, quod cum auctori proprius codex manuscriptus furatur, actio illi competat tanquam pro magno furto, vt refert & sequitur *Menoch. de arbitrar. caſu 295. num. 10. & 11.*) sed ob eam præcipuè causam quod ipsi Imperatori librum illum detulisset, vt Breuiarium Romanum testatur ad diem 14. *Ianuarij in lect. 5.* Hæc igitur animi gratitudo, & accepti beneficij remuneratio, quæ in laicis per prædicta laudabilis est, laudabilior quidem in Ecclesia, & Ecclesiasticis viris erit, cum præcipuè hac antidorali obligatione teneantur, *cap. liberti il 2. verſ. pro remuneratione, cap. quicunque, cap. Eccleſiaſticis*, vbi *gloſ. verbo voluntarijs, 12. quæſt. 2. & commendat Nauar. de Eccleſiaſticis reddit. quæſt. 1. §. trigeſimo ſexto manco, Iacob. Simoneta de reſtitut. quæſt. 3. num. 5.* vbi *Paul. Grammat. in verbo Eccleſiaſticis, num. 13. Redoan. de rebus Eccleſiæ non alien. rub. 21. de cauſa incommoditatis num. 23. & ſeq.* dicens vtile esse Ecclesiam remunerare benemeritos, vt inuitentur homines ad illi benefaciendum.

Vtrum autem Episcopus tempore perceptæ libertatis Ecclesiæ, quam à manu laici, vel alterius vendicauit sibi, valeat censum constituere; dubium tangit *Abb. à num. 1. in cap. Eccleſiis 9. de cenſib.* circa illius intellectum; negatiue videtur respondere text. ibi, de manibus laicorum eripiunt, & ibi, prohibemus imponi, & ibi, præter Cathedraticum, iuncta reg. quod exceptio firmat regulam in contrarium *l. nam quod liquide, in fine, ff. de penu legata*, & ita exceptis iuribus Episcopalibus de quibus *in cap. conquerente 16. de officio Ordinar.* neque censum, neque aliud onus valet Episcopus exigere quocunque casu eius industria à manu laicorum Ecclesia liberetur, veluti si decimæ alicuius Ecclesiæ in feudum à laicis detineantur *cap. cum Apoſtolica 7. in fin.* de his, quæ fiunt à Prælatis, vel iuspatronatus in eadem detineatur. *cap. illud 8. verſ. licet, de iurepatron.* vel denique si Ecclesiæ quoad proprietatem, vel quoad censum detineantur, *d. cap. Eccleſiis*, obseruat *gloſ. Innoc. Anton. Card.* & omnes ibi, qui bonam reddunt rationem, sic text. illum intelligentes, & ampliantes laicis, siue iustè, siue iniustè aliquo ex prædictis modis Ecclesias detinentibus, ratio est, quia vtroque casu viget *Concilij Lateranen. prohibitio in caput. prohibemus, de cenſib.* & tandem quia *dict. cap.* Ecclesiis indistinctè loquitur de Episcopo Ecclesiam liberante, siue iustè, siue iniustè à laico detineatur. Non obstat quod eo casu, quo iustè à laico detinetur, Episcopus non tenetur ex officio ad liberandum, ac subinde cessat ratio propter quam exigere censum prohibetur; respondetur enim cum *Cardin. in dict. cap. Eccleſius in fine*, etiam eo casu obligationem ex debito officij considerari ad eam liberandam, quamuis iustè detineatur, cum semper ratione officij obligetur ad procurandam Ecclesiarum vtilitatem, ac libertatem *cap. vltim. de ſucceſſ. ab inteſt. cum aliis.*

Cum supra *num. 2.* ex plurimorum Doctorum auctoritate resolueremus nullum Prælatum Papa infectorem posse imponere perpetuam pensionem, quod quidem existente legitima causa, & in certis casibus ex S. Rotæ decisionibus declarandum esse duximus, nunc restat videre qui sint isti casus, & deinde an ex noua *Conſtit. Pij V.* contra confidentias, aut aliter illis sit derogatum. Primus igitur casus est, pro concordatione litis, & bono pacis, *cap. niſi de prebend.* Secundus pro pauperibus, & egenis *Innoc. in cap. de cætero de tranſact.* Tertius pro benemeritis *Oldrad. conſ. 226.* Quartus pro vsu pio. Quintus pro renunciante ex causa alimentorum, quæ sint illi post renunciationem subministranda. Sextus ad vitam constituentis beneficium sustentandam. Septimus ad coæquandos fructus in permutatione, prout eos refert *Felline. tract. 42. de penſionib. cap. 3. num. 3.* Quidam existimant etiam ante *Pium V.* per non vsum & desuetudinem facultatem Episcopis concessam pensiones in illis casibus imponendi cessasse, & ab aula recessisse, ita *Rebuff. de pacif. poſſeſſ. num. 105.* Alij & ob hanc rationem, & quia *Pius V. in Conſtit. ſua* contra confidentias illam abrogauit, ita *Flamin. de confident. quæſt. 28. num. 120. & 121.* At alij melius putant non obstante dicta *Conſtit. Pij V.* facultatem hanc in Episcopis adhuc remanere, ita *Nicol. Garc. de benefic. par. 1. cap. 5. num. 313. Felline. d. tract. 42. cap. 3. num. 5.* vbi obseruat nullam facultatem per dictam Pij Constitutionem esse Episcopis abrogatam, qua prius vti licite possent, sed tantummodo punitam impositionem pensionis ab ipsis factam sine causa, & hoc non in omni casu, sed in collatione beneficij.

Quæstio est ad præsens institutum, non contemnenda, an scilicet Episcopi possint Presbyteris singulos aureos, vel aliam summam singulis annis soluendam imponere? in qua se pro Neapolitanis Presbyteris consuluisse refert *Nauar. conſ. 7. in antiquis*, aliàs 3. *in nouis, de cenſibus*: & contra Prælatos citari non potest *Concil. Lateranen. in dict. cap. prohibemus*, vetat namque Ecclesiæ census imponi, de personis autem, nec verbum quidem. Similiter minus bene adducitur, *cap. 1. cap. 2. cum ſeq. cap. illud, cap. inter cætera*, cum multis ibidem, 10. *quæſt. 3.* non enim ibidem agitur de personis, sed de Ecclesiis non grauandis vltra duos solidos Cathedratici nomine, quod ius Episcopale est *cap. conquerente 16. vbi gloſ. verbo ſolidos, de officio Ordinary.* Tandem pro Presbyteris non multum ad rem facit, *cap. cauendum illa cauſa, & quæſt.* ne Episcopi tirannydem exerceant erga socios, neue eisdem scandalo sint, sed cum charitate, & gratiarum actione stipendia aliàs debita exigant, de taliis vero, & exactionibus minimè expendit *Nauar. dict. conſ. 7. num. 1.* Idcirco pro Presbyteris aliunde agendum est, & primo contra Prælatos fortiter vrget text. *in cap. cum Apoſtolus 6. verſ. prohibemus, de cenſibus*, & ratio illa à priori efficaciter concludens, quod tributa iuris publici sunt, & nonnisi à Principe Superiorem non recognoscente, imponi valent, vel nisi consuetudo immemorialis sit; in contrarium, *cap. 1. quæ ſint regalia, verſ. vectigalia*, vbi *Sebaſtian. Naui. à num. 54. Boſſi. in tract. tit. vectigalia, qui poſſint imponere, & tit. de Principe, num. 95. Anton. Auguſt. in ſchol. ad collect. 4. Decretalium, ad cap. ſuper quibuſdam, verbo Imperatorum, de verborum ſignificat. Menoch. conſ. 302. num. 27. verſ. quinto, Menchaq. Illuſtr. lib. 2. cap. 8. num. 1. Molin. de iuſtit. tract. 2. diſput. 666. Cardin. Tuſch. littera C, concluſ. 1. num. 7. & littera V, concluſ. 32. Cabed. par. 1. deciſ. 49. num. 4. Alexand. Trentaſinch. variar. lib. 1. tit. de iure Fiſci, reſolut. 5. à*

num.

num.1. Tertiò facit, quod etiam ad releuandas omnes neceſſitates Epiſcopi non poſſunt Eccleſiis, neque Eccleſiaſticis perſonis tallias, vel collectas indicere, niſi prius Summus Pontifex conſulatur, *cap.aduerſus*, 7. *verſ. propter*, *de immunit. Eccleſiarum.* Ergo à fortiori in propriam vtilitatem illud facere nequibunt. Vltimò, quod Epiſcoporum neceſſitatibus, ſi de nouo ſuperueniant, ſatis conſultum eſt, vt ſi manifeſta, & rationabilis cauſa conſtiterit, cum charitate moderatum valeant auxilium poſtulare, *dict.cap.cum Apoſtolus, verſ.ſuſtinemus*, de quo latè *allegat. ſeq.* igitur nihil proponitur, quod Prælatis contra Preſbyteros opituletur.

SVMMARIVM.

1 *Canonica portio nihil aliud eſt, quam certa bonorum portio debita Epiſcopo ratione oneris, quod in adminiſtratione ſui Epiſcopatus ſuſtinet.*

2 *Canonica portio ſic dicitur, eo quod ſit à Canonibus approbata, ac debita Decretorum Canonicorum iure.*

3 *Canonica portionis quantitas iuxta diuerſa tempora, diuerſaſque diuerſarum prouinciarum conſuetudines, aſſignata fuit.*

4 *Canonica portio nulla debetur ex conſuetudine ſpatio 40. annorum preſcripta.*

5 *Luctuoſa in aliquibus Hiſpaniæ locis canonica portionis loco ſubrogata eſt.*

6 *Luctuoſa ex quibus ſoluenda, oſtenditur.*

7 *Canonica portio Epiſcopo debetur de legatis relictis Eccleſiis, vel pijs locis.*

8 *Prælato, qui habet iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in Eccleſia, debetur Canonica portio de relictis ipſis Eccleſia.*

9 *Canonica portio eſt de lege iuriſdictionis.*

10 *Canonica portio Epiſcopo non debetur de legato relicto loco exempto.*

11 *Canonica portio ex quibus rationibus debeatur Epiſcopo, oſtenditur.*

12 *Epiſcopalia in locis exemptis Epiſcopus, nec exigit, nec percipit.*

13 *Declaratur text.in Clem.3.§.verum, de ſepultur.*

14 *Eccleſia exempta, quæ habet capellas, vel populum non exemptum, tenetur Epiſcopo ad canonicam, niſi populus pleno iure ſubiectus eſſet Eccleſia exempta.*

15 *Pleno iure dicuntur Eccleſia ad aliquem pertinere, quando vtroque iure, id eſt in ſpiritualibus, & temporalibus eidem ſubiecta ſunt.*

16 *Canonica an debeatur ſi fiat legatum Eccleſiæ exemptæ tempore mortis, ſubiectæ vero tempore teſtamenti, oſtenditur.*

17 *Regulares, qui eximantur à ſolutione quartæ funeralium Epiſcopo debitæ, oſtenditur.*

18 *Declaratur Concil.Trident.ſeſſ.25.de reformat.cap.13.*

19 *Concil.Trident.fuit confirmatum die 27. Ianuar.1564.*

20 *Canonica portio, ſeu quarta Epiſcopalis, ex quibus bonis, quæ Eccleſiæ, vel aliquibus locis piis obuenient, deduci non poſſit, oſtenditur.*

21 *Pauperibus quando aliquid relinquitur in genere, non debetur Canonica portio Epiſcopo, niſi relinquatur pauperibus certi loci, in num.ſeq.*

22 *Canonica portio non detrahitur de relictis perſonis.*

23 *Canonicæ portio non debetur de relictis pro ornamentis, cereis, Eccleſiæ luminariis, anniuerſariis, vel pro faciendo choro, pictura, Calice, ac aliis, quæ ad perpetuum diuinum cultum ſeruntur, vel etiam pro prædictis ornamentis redimendis, ornandis, vel reparandis.*

24 *Canonica portio, an debeatur de relictis pro reſtauratione, vel ædificatione Eccleſiarum, monaſteriorum, hoſpitalium, vel aliorum piorum locorum, ſi illa non egeant, oſtenditur.*

25 *Canonica portio non debetur quando aliquid legatur, vt omni anno fiat ſolemnitas alicuius Sancti.*

26 *Canonica portio non debetur quando quis in vita donat Eccleſiæ.*

27 *Canonica portio non debetur ex legato pro maritandis duabus puellis ſingulis annis facto.*

28 *Canonica portio an debeatur ex his, quæ hoſpitalibus, vel confraternitatibus relinquuntur, remiſſiuè.*

29 *Canonica portio non debetur ſi quis ſubditus Epiſcopo legat aliquid Eccleſiæ extra diœceſim conſtitutæ.*

30 *Epiſcopus, cui legatum abſolutè relictum eſt poteſt inſimul canonicam vindicare portionem.*

31 *Legatum quando alicui factum eſt, eo adiecto, vt ille contentus, nihil amplius petat, eo ipſo quod acceptat, videtur debito renuntiaſſe.*

32 *Beneficiarius teſtator ſi abſolutè legat Epiſcopo cur tunc non poſſit ipſe Epiſcopus legatum, & luctuoſam inſimul retinere, oſtenditur.*

33 *Quarta decimarum Epiſcopo debita vnde initium ſumpſerit, oſtenditur.*

34 *Epiſcopus de iure communi in quarta decimarum fundatam habet intentionem.*

35 *Quarta decimarum iure communi debetur Epiſcopo ab Eccleſiis curatis, non autem ab ipſis Parochianis.*

36 *Decimæ prædij, quod in alicuius Parochia ſitum non eſt, pertinent ad Epiſcopum.*

37 *Parochiæ vbi diſtinctæ non ſunt, decimæ pertinent ad Epiſcopum.*

38 *Quarta decimarum eſt legis diœceſanæ à qua exempta ſunt monaſteria.*

39 *Quarta decimarum poteſt in totum tolli conſuetudine, vel præſcriptione, & idem de canonica portione.*

40 *Cathedraticum, quod ob honorem cathedræ Epiſcopalis ſic dicitur, vltra procurationem Epiſcopo debetur.*

41 *Cathedraticum debetur per Preſbyteros ſuæ Epiſcopo, & ſolet dari in feſto Natiuitatis, & Reſurrectionis Domini.*

42 *Cathedraticum non poteſt præſcribi licet per contrariam conſuetudinem poſſit aliter introduci, & num.45.*

43 *Cathedratici taxa ſunt duo ſolidi.*

44 *Solidi duo pro Cathedratico ſoluendi ſunt ſecundum taxam, quæ antiquitus ſolus conſueuit, attenta ſemper in huiuſmodi taxatione, conſuetudine illa, quæ bona, & rationabilis fuerit.*

46 *Cathedraticum non cenſeretur remiſſum, licet pleno iure liberaretur Eccleſia, niſi expreſsè ponatur.*

EPISCOPO QVANDO, ET A QVIbus canonica portio, quarta decimationum, & ius Cathedraticum debeatur.

ALLEGATIO LXXXVI.

De Canonica portione Epiſcopo debita. §. 1.

CANONICA portio, id eſt pars à Canonibus 1
inſtituta, vel approbata, eſt duplex, vna quæ debetur Eccleſiæ Parochiali, ſeu Rectori de ſingulis legatis, aut relictis factis Eccleſiæ apud quam eligitur ſepultura, *cap.cum ſuper de ſepultur.* de qua in præſenti à nobis nihil agendum eſt; altera quæ debetur Epiſcopo ab Eccleſiis ſuæ diœceſis; alia quæ debetur Eccleſiæ Parochiali, ſeu Rectori *cap. de hic cum ſimilibus, cap. officij, de teſtam.* & nihil aliud eſt quàm certa bonorum portio debita Epiſcopo ratione oneris, quod in adminiſtratione ſui Epiſcopatus ſuſtinet, introducta ex ſimilitudine legitimæ patri, aut patrono debitæ, in bonis filij, vel liberti, ad inſtar cuius viſum fuit Epiſcopo, qui pater, & ſpiritualis patronus eſt, ius ad certam in bonis ſuorum portionem competere; dicitúrque canonica 2
portio pro eo quod ſit à canonibus approbata, ac debita decretorum Canonum iure *Silueſt.in ſumm. verbo canonica portio, num. 1. Franc. Ludouic. Miranda in manuali Prælat. tom.2.queſt.48.art. 1. in princip.* latè *Hoſt. in ſumm. tit. de ſepultur.* & extat opuſculum, de canonica quarta portio-

Digitized by Google

ne *Lapi*, & aliud de eadem re *Petri Vbaldi Peruſini*. Super qua Epiſcopus habet fundatam intentionem de Iure communi *Gregor.deciſ.*519.*num.*1.*Rot.deciſ.*31.*num.*5.*par.*1.*diuerſ.&* deciſ.402.*num.*1.*par.*2.*recent.*& fuit dictum in Pacem decimarum 12.*Febru.*1608. coram *Card.Sacrato Seraph.deciſ.*1449.*num.*4.

1 Attento iure certa portio fuit diffinita, ſcilicet quarta pars reddituum Eccleſiaſticorum,& oblationum, cæterarúmque obuentionum, quæ intuitu pietatis Eccleſiis inferioribus acquirebantur,*cap.conceſſo,cap. de reddit.cap,mos eſt, cum multis,ibid.* 12. *queſt.* 2. Poſtea vero tertia pars fuit aſſignata iuxta varietatem prouinciarum, eo adiecto onere, vt Epiſcopis incumbat fabrica Eccleſiarum inferiorum, vt in noſtra Luſitania factum probat *cap.priſcis, cap. vnic* cum aliis ibid. 10. *queſt.*3. Si tamen egent,de illis bonis, quæ defunctorum iudicio relinquuntur Eccleſiis inferioribus tertia pars ad Epiſcopos pertinet abſque illo onere, *cap.* 1. vbi de hac re agitur, neque alicuius oneris mentio fit,*cap.certificari de ſepulturis*. Aliquando quarta, aliquando medietas iuxta diuerſarum prouinciarum diuerſas conſuetudines,*d.cap, certificari,cap.requiſiſti,in princip.de teſtam.Conar.in cap.officij* 14.*in princip.eod.tit. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol.*209. *concl.*5.*Bertachin.de Epiſcopo lib.*4.*par.*4.*num.*40.Aliquan-
4 do vero conſuetudine ſpatio quadraginta annorum præſcripta nulla Canonica portio debetur, *Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt.par.*2. *cap.* 14. *de quarta funeralium, num.* 29. poſt *Innoc. Petrum Peruſin. & Panorm.* ſequitur *Azor.inſtit.moral.par.*2.*lib.*9.*cap.* 12. *queſt.* 3. vbi *queſt.*4.
5 cum *Silueſt.in ſumm.verbo Canonica portio,queſt.*2. reſoluit Epiſcopum non poſſe vi pacti renuntiare iuri prædictæ quartæ, quando notabili damno Eccleſia læditur. Vnde in aliquibus Hiſpaniæ diœceſibus loco huius quartæ, quæ penitus abrogata eſt,ſubrogatum fuit ius quoddam Epiſcopale,quod vulgariter dicitur, luctuoſa, quæ ſoluenda eſt ex bonis mobilibus beneficiarij mortui illius
6 Eccleſiæ,quæ habebat quartam decimationum,& in aliquot locis eſt certa quantitas argenti, vel auri, vel in moneta, vel in materia: in aliis eſt pretioſior ſupellex, quam habent beneficiarij prædicti. Et quamuis Capitula Eccleſiarum Cathedralium in certis locis habeant iſtam quartam mortuariorum ex aliquot piis locis, vel iſtam luctuoſam ſubrogatam in locum ipſius,ex beneficiariis mortuis aliquarum Eccleſiarum Epiſcopatus,non per hoc deſinit prædicta quarta, vel luctuoſa eſſe ius Epiſcopale ſua natura, licet per accidens pertineat ad Capitula, cum hoc habeant propter ſeparationem bonorum factam inter ipſa capitula,& Epiſcopos.

7 Regula igitur conſtituenda eſt in hac materia, quod Epiſcopo debetur Canonica hæc portio de legatis relictis Eccleſiis,vel aliis piis locis, *cap.conquerente, de officio Ordin.*vbi *gloſ.verbo mortuariorum,cap.requiſiſti, cap. vltim. de teſtam.cap.*1.*cum ſequentibus* 10.*queſt.*3.*cap. de quarta,de præſcript.Franc.Leo d.cap.*14.*num.*6.*Aloyſ.Ricc.in praxi aurea reſol.*209.*num.*1.*Fr.Ludou. Miranda d.queſt.*48. *art.*3. Potiſſimum verò tribus ex cauſis, prima in recognitionẽ ſuperioritatis,ſicut cætera iura Epiſcopalia,de quibus in *d.cap.conquerente,& in cap.de quarta, & in cap.auditis de præſcript.*Secunda ob communicationem quæ inter Epiſcopum & Eccleſias ſibi ſubiectas reperitur,*cap.requiſiſti, verſ.ſecus de teſtam.*Tertia ob curam & cæleſte pabulum, quod impartitur Eccleſiis inferioribus, vt ſatis deprehenditur ex *cap.* 1. ibi, *cæleſti pabulo, de ſepultur.* conſtant omnes ex *Abb.in cap.officij* 14 *num.* 6. *de teſtam.& ex Lap.*
8 *de canon.portione par.*2.*num.*1.Epiſcopi autem nomine hic intelligo Archidiaconum,aut quemuis alium Prælatum inferiorem, qui habet in ea Eccleſia iuriſdictionem,
9 quaſi Epiſcopalem.Ratio eſt, quia Canonica eſt de lege iuriſdictionis,Epiſcopo debita iure Epiſcopali, *Innoc. in cap.*1.*de ſtatu monach.Vbald.tract. de Canonica Epiſcop.c.*1. *num.* 4. Planè cum huiuſmodi Prælati habeant illud in Eccleſiis ſibi pleno iure ſubiectis, habere etiam debent cum omnibus emolumentis connexis,& annexis,*Vbald. d.tract.cap.*5.*queſt.*4.*princ.num.*1.*verſ.notandum.*

Ex quibus primo dubitari poteſt. Vtrum ſi legatum 10
relinquatur loco exempto, debeatur Epiſcopo Canonica portio; partem negatiuam, quæ vera eſt, ſequuntur *Innoc.*& Doct.communiter *in c.officij, de teſtam.*vbi *Abb. num.*6.*Bald.in l.ſi quis ad declinandam,col.*6.*verſ.iuxta hæc, de Epiſcopis,& cleris. Silueſtr. in ſum. verbo Canonica portio, queſt.*3.*num.*4. *Angel.eadem verbo,num.*7,*Lap.d.tract.queſt.* 4.*Vbald.eodem tract.cap.*4.*queſt.*6.*Franc. Ludou. Miranda d.queſt.*48.*art.*2.Pro quibus illud expenditur,quia huiuſ- 11
modi Canonica debetur Epiſcopo, vel in recognitionem ſuperioritatis,ſicut cætera iura Epiſcopalia,de quibus *in d.c.conquerente*.Vel ob communicationem,quæ inter Epiſcopum,& Eccleſias ſibi ſubiectas reperitur,*dict. cap.requiſiſti,verſ.ſecus*.Vel propter onus, quod ſuſtinet in celebrando ſolemniter,Ordines conferendo, prædicando, atque alia omnia ferendo, quæ tam ad forum contentioſum,quàm pœnitentiale ſpectant, *Vbald.d.queſt.*6. *n.*5.quæ rationes nullatenus vigent reſpectu loci exempti,quia cum immediatè Pontifici ſubiiciatur,non oportet, vt ſoluatur aliquid Epiſcopo in ſignum ſuperioritatis,quam non habet reſpectu illius loci:deinde nulla inter vtrumque reperitur communicatio, neque vlla cura paſtoralis,aut pabulum exercetur. Vlterius facit, quod 12
Epiſcopus,neque exigit,neque percipit iura Epiſcopalia in locis exemptis,*cap.luminoſo,*18.*queſt.*2. *cap.cum Epiſcopus,*7. *de offic. Ordin. in* 6. vbi *gloſ.* recepta *verbo exempto*; cum ſolus Papa dicatur Ordinarius Epiſcopus exemptorum,*cap.nulla,diſt.*93.iuncta *gloſ.vlt.*ibid.*cap.auctoritate,*4.*de priuileg.in* 6. Non obſtat text. *in Clem.*2. §. *verum,* 13
de ſepultur. vbi religioſi, quamuis exempti, coguntur ſoluere Eccleſiæ Parochiali canonicam portionem de omnibus obuentionibus, tam funeralibus, quàm aliis quibuſcunque,& quomodocunque relictis,quia reſponderetur *textum* illum non agere de iure Epiſcopali,ſed de Parochiali, quod Parochis debetur propter miniſterium Sacramentorum,& cætera officia paſtoralia, vt habetur *in d.*§.*verum,in principio*,quæ omnia cum Parochus exercuerit in Parochianum,quamuis in loco exempto elegerit ſepulturam,non mirum ſi Eccleſiæ Parochiali debeatur quarta illa portio,reſpectu cuius non deficit, immo etiam viget ratio debiti,cum tamen circa ius Epiſcopale ſuppoſita exemptione rationes omnes deficiant, vt modo conſiderauimus.

Illud tamen pro huius primæ dubitationis comple- 14
mento aduertendum duxi,quod Eccleſia exempta, quæ habet capellas, vel populum non exemptum, tenetur Epiſcopo ad canonicam,prout per text. ☞ *cap. ex ore,de priuileg.* tenent *Innocent. & Ioan. And. in cap. in noſtro,de ſepultur.Lap.d. tract.* §. *quia num.* 6. *verſ.ſecundo quæritur, Vbald.eodem tract.cap.*4. *queſt.* 5. *&* queſt. 8. *cum tribus ſequentibus. Eraſm. à Cochier. de iuriſdict. Ordin.in exemptos par.*4.*queſt.*6.*num.*5.me citato in hoc loco *Aſcan.Tamburin.* de Iure Abbatum, & Prælatorum tam Regularium, quam ſecularium Epiſcopis inferiorum *tom.* 1.*diſput.*16. *queſt.*13. *in fine.* Niſi populus pleno iure ſubiectus eſſet Eccleſiæ exemptæ, *Vbald.dict.cap.*4.*queſt.*9.*numer.* 3.
Pleno autem iure dicũtur Eccleſiæ ad aliquem pertine- 15
re, quando vtroque iure, id eſt, in ſpiritualibus,& temporalibus eidem ſubiectæ ſunt, *capit. quoniam*, 21. *de priuileg.* vbi *gloſ. & in cap. cum & plantare*, §. *in Eccleſiis, verbo pleno iure, eodem titul.* quas ibi ſequuntur *Anton. num.* 26. *Cardin.* 1. *Decius* 12. *&* 16. *Rebuff. in concordatis, titul. forma mandati, verbo plenum, Cardin. Tuſch. litt. P, concluſ.*364. *num.*3.*Sayr.de cenſuris,lib.*1.*cap.* 6.*num.* 2.

Secundo dubitatur an hæc Canonica debeatur, ſi fiat 16
legatum Eccleſiæ exemptæ tempore mortis, ſubiectæ vero tempore teſtamenti; in quo ſequentes diſtinguendi

ſunt

ſunt caſus. Primus ſi vtroque tẽpore, teſtamenti ſcilicet, & mortis exemptio ſit, non debebitur Canonica rationibus antea dictis. Secũdus, ſi ſubdita ſit tempore teſtamenti, exempta vero tempore mortis, non debebitur quoque canonica; quia inſpicitur conditio, & ſtatus temporis, quo legatum cedit; non vero qui legatur, *l. poſt diem, ff. quando dies legati, l. qua legata, ff. de regulis iuris, Lap. d. §. quia de, numer.* 12. Tertius ſi exempta ſit tempore teſtamenti, ſubdita vero tempore mortis, debebitur canonica, quia inſpiciẽdum eſt tempus mortis, non autem tempus teſtamenti, *l. ſi cognatus, ff. de rebus dub. l. generaliter, §. ſi homini libero, ff. de fideicom. libert. Vbald. dict. cap. 4. quæſt. 7. numer.* 3. Denique an Regulares eximantur à ſolutione quartæ funeralium Epiſcopo debitæ agit *Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſt.* 48. *art.* 6. & deciſum fuit in Rota, vt videre eſt ſequenti deciſione, quam etiam poſt primam huius tract. impreſſionem impreſſam reperij, me in hoc loco citato apud *Aſcan. Tamburin. de Iure Abbatum, & Prælatorum tam Regularium quam ſecularium tom.* 1. *diſput.* 16. *quæſ.* 14. *numer.* 3.

R. P. D. Decano Licien. quarta funeralium Lunæ 15. *Ianuarij* 1618.

17 DOmini cenſuerunt Monaſterium Clericorum Regularium, non teneri ad ſolutionem quartæ funeralium Reuerendiſſimo Epiſcopo, nam & ſi de iure communi iſta quarta ſpectet ad Epiſcopum, vel Parochum, *Clement. dudum, de ſepult. cap.* 1. & 4. cum aliis *eod. tit. cap. cum quis pariter, eod. tit. in* 6. attamen ſecus eſt quando Monaſterium eximitur à dicta ſolutione ad tex. *in cap. priuilegia, diſtinct.* 3. *cap. in noſtra, de ſepultur.* In caſu autem, de quo agitur nedum prædictum Monaſterium, ſed etiam tota Religio eſt exempta à dicta ſolutione quartæ funeralium, cum *Paulus IV.* & *Gregorius XIV.* dictis Clericis Regularibus communicauerit omnia priuilegia aliis Regularibus conceſſa, quare cenſentur etiam communicata priuilegia eximentia à dicta ſolutione quartæ, inter quæ adeſt priuilegium *Iulij II.* conceſſum Minimis de anno 1506. & aliud eiuſdem Pontificis conceſſum Minoribus de obſeruantia anno 1511. ſui Pontificatu 8. & aliud *Pauli III.* conceſſum Minoribus anno 1544. & poſtremo aliud *Pauli IV.* conceſſum ordini Prædicatorum anno 1556. quæ per extenſum refert *Archangelus Caracia de quarta funeralium, cap.* 1.

18 Neque obſtat *Concil. Tridentin. ſeſſ.* 25. *cap.* 13. *de reformat.* quia cum iſtud Monaſterium ſit fundatum poſt publicationem Concilij, & quatenus eſſet fundatum ante, cum non eſſet ſolitum ſoluere dictam quartam, Concilium ei non obſtat, vt declarauit Sanctiſſimus Pontifex *Pius V. in ſua Conſtit. de anno* 1567. quam refert *Archangelus Caracia* loco citato, *Gutierrez de iuramento confirmatorio* 2. *p. cap.* 4. *nu.* 3. *Emanuel. Rodriguez in quæſt. regul. tom.* 1. *q.* 41. *art.* 2. & ita etiam reſoluit *Congr. Illuſtriſſimorum Interpretum*, vt refert *Rodriguez*, loco prædicto.

19 Quod autem hoc Monaſterium fuerit fundatum poſt confirmationem Concilij, ex eo probatur, quia Concilium fuit confirmatum *die* 27. *Ianuary* 1564. Religio autem Clericorum Regularium, fuit confirmata à *Clemente VII.* 14. *Iunij* 1524. vnde perneceſſe inferendum eſt, quod hoc monaſterium ſit fundatum intra quadraginta annos, de quibus loquitur Concilium, & quatenus eſſet fundatum extra dictos quadraginta annos, non probatur quod eſſet ſolitum ſoluere quartam funeralium.

Neque eſt verum, quod prædicta Conſtitutio *Pij V.* fuerit reuocata per *Gregorium XIII.* vt in eius Bulla, quam refert *Nauar. in manuali, capit.* 27. *in fin.* quia cum dicta *Bulla Pij* plura contineret per *Gregorium* redacta fuit ad terminos Concilij, vt cenſuit *Congregatio Illuſtriſſimorum Interpretum*, vt refert *Caracia* loco citato, qui etiam in fine tractatus refert ipſam declarationem, & bene aduertit *Gutierrez* loco citato.

Et ita fuit reſolutum vna parte tantum informante. 20

Tertiò quæri poteſt an ſint aliqui caſus iure exempti, in quibus quarta Epiſcopalis ex bonis, quæ Eccleſiæ, vel aliquibus locis piis obueniunt, deduci non poſſit; Reſpondendum aliquot dari, quos enumerant *Azori. dict. cap.* 12. *quæſt.* 7. *Franciſc. Leo dict. capio.* 14. *à numero* 6. *Silueſt. dict. verbo Canonica portio quæſt.* 4. *Fr. Ludouic. Miranda dicta quæſt.* 48. *art.* 3. *concl.* 1. *Rota in vna Syracuſana quarta, die mercurij* 5. *Martij* 1586. coram *Illuſtriſſ. Seraph.* relata *per Quarantam in ſum. Bullarij, verbo quarta Epiſcopalis.*

Primus igitur caſus eſt, quando aliquid relinquitur 21 pauperibus in genere, quia tunc nulla debetur quarta *gloſ. verbo decreuit, in cap.* 2. *de ſepultur.* vbi *Innoc. num.* 1. & *Abb. numero* 8. *Bald. in l. ad quod pauperibus, numer.* 30. *verſ. addo tertiam rationem, C. de Epiſcopis & cler. Roman. conſ.* 233. *num.* 2. *verſ. tertio fallit, Vbald. de canonica Epiſcop. cap.* 5. *num.* 10. & 11. & *cap.* 7. *num.* 15. & 50. *Tiraq. de pia cauſa, priuileg.* 28. *Franciſc. Leo dict. cap.* 14. *numer.* 9. *Azori. dict. capit.* 12. *quæſt.* 9. Ratio eſt, quia quando relinquitur pauperibus in genere, relinquitur perſonis, non autem piis locis; de relictis autem perſonis non detraditur quarta Epiſcopalis iuxta text. *in cap. ex parte, il turco, de verborum ſignif. Vbald. vbi proxime, Fr. Ludouic. Miranda dicta quæſt.* 48. *artic.* 1. *concl.* 3. Fallit autem caſus iſte in relicto facto pauperibus certi loci, quia tunc legatum videtur factum intuitu illius loci, & ſic factum loco pio, vt poſt *Ioann. Andr.* limitant *Abb. in dict. cap.* 2. *numer.* 3. & *Petr. de Vbald. dicto loco.* 22

Secundus caſus eſt, quando aliquid relinquitur pro 23 ornamentis, cereis, fabrica Eccleſiæ, luminariis, anniuerſariis, vel pro faciendo choro, pictura, Calice, ac aliis quæ ad perpetuum diuinum cultum legantur, vt eſt text. *in cap. vltim. de teſtam.* vbi *Abb. numer.* 2. *Conar. numer.* 4. *Petr. de Vbald. de canon. Epiſcop. cap.* 6. *Lap. de canon. part. par.* 3. *à numer.* 24. *Palaſc. conſult.* 105. *numer.* 13. *Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſt.* 48. *art.* 3. *concluſ.* 1. *Franciſc. Leo dict. cap.* 14. *numer.* 6. *Azori. dict. cap.* 12. *quæſt.* 7. *caſus* 2. 4. & 5. Amplia etiamſi relinquatur pro operibus piis in genere, & executores diſtribuerint legatum in fabricam, luminaria, & ornamenta Eccleſiæ, vel in concernentia diuinum cultum, *Conar. in dict. cap. vlt. numer.* 7. & ratio eſt, quia diſtributio, quam facit executor, cenſetur facta ab ipſo teſtatore *l. vnum ex familia, §.* 1. *vbi Dyn. Bart. & Doct. ff. de legatis* 1. ſecus ſi executores diſtribuerent legatum in vſum non priuilegiatum locorum piorum. Idem eſt iudicium ſi legetur aliquid pro prædictis ornamentis redimendis, ornandis, vel reparandis, *Fr. Ludouic. Miranda vbi proxime.*

Quod vero non debeatur quarta de relictis pro re- 24 ſtauratione Eccleſiæ matricis, ædificatione, & reparatione Eccleſiarum, monaſteriorum, hoſpitalium, & aliorum locorum piorum, probat expreſsè text *in dict. cap. vlt.* ibi ſeu fabrica, *& in dict. cap. ex parte*, ibi, vel ob fabricam. Procedit tamen hæc reſolutio ſecundum aliquos quando Eccleſia, cui legatum pro fabrica fit, indiget ædificiis, aut refectione parietum, ſecus enim ſi his non indigeat, quia tunc ex legato fabricæ facto ne fiat fraus Epiſcopo, aut parochiali quarta detrahitur ita *Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſt.* 48. *art.* 3. *concl.* 1. *Conar. in dict. cap. vltim. numer.* 4. *verſ. eſt tamen*, vbi dicit eſſe magis communem opinionem, *Azor. d. cap.* 12. *quæſt.* 7. *caſu* 3. *Marc. Anton. Genuenſ. in præct. Eccleſ. quæſt.* 384. & 9. 444.

Verum contrarium tenuerunt *Goffred.Card. Barbat.in d. c.vlt.*relati ab eodem *Conar. loco proximè citato*, ſequitur *Franciſc.Leo d.cap.*14.*num.*8.per text. *in cap.vobis*,12. *qu.* 2. quia legatum Eccleſia non indigente ſeruandum eſt in futuram Eccleſiæ refectionem, & reſtaurationem.In hoc denique opinionum conflictu tenuit *Rota in dicta Syracuſ. quarta*, attendendam eſſe formam legati : ſi enim teſtator vult ſtatim, vel in ſingulos annos aliquid pro reſtauratione Eccleſiæ, quæ reparatione non indigeat, tunc ſeruari poterit prior ſententia ; ſi vero legat pro reſtauratione Eccleſiæ, quoties ea indigebit, tunc poſterior ſententia contraria erit ſequenda, & ſub hoc articulo cadunt etiam relicta pro ſubuentione Eccleſiæ reſpectu luminarium, ornamentorum, & aliorum ad cultum diuinum pertinentium, ex his namque non debetur quarta *dict. cap. vltim.* ſi vero vſus eſt indeterminatus,& non deſtinatus perpetuò cultui diuino, tunc debetur quarta, *d.cap. ex parte,& cap.requiſiſti de teſtam.*

25 Tertius caſus eſt quando aliquid legatur, vt omni anno fiat ſolemnitas alicuius Sancti, vel quod in aliqua Eccleſia conſtituatur præbenda,vel altare,aut pulpitum, vel aliud huiuſmodi, *Innoc.in d.cap.vlt. Franc. Leo d. cap,* 14.*num.*9.*in princ.Azori.d.cap.*12. *qu.*7. *caſu* 7.*Fr.Ludou. Miranda d.q.*48.*art.*3.*concl.*1.*verſ.quinto*, vbi etiam quod de oblationibus non debetur quarta.

26 Quartus caſus eſt quando quis in vita donat Eccleſiæ,videlicet ex donatione inter viuos,per *cap.de hu, de ſepult.& cap.*1. *de ſtatu monach.* reſoluunt *Azor. dict.cap.* 12.*quæſt.*7.*caſu* 9.*Fr.Ludou.Miranda d.q.*48,*art.*3. *concl.*1. *in fine.*

27 Quintus caſus eſt quando legatur pro maritandis duabus puellis ſingulis annis,& pro vna puella conſanguinea : quæ aut ſunt pauperes,& non debetur quarta, cum legatum ſit factum perſonis,& non locis, vt ſupra diximus ; aut non ſunt pauperes, & vltra præfatam rationem militat alia ratio, quod tale legatum non dicitur pium,& ideo ex eo quarta non debetur, vt concluſum fuit per *Rotam in dicta Syracuſana quarta.*Idem iuris eſt ſi quid legetur certo alicui clerico, vel leproſis, qui in certo loco curantur, vel religioſis in certo loco commorantibus, vel viduis peregrinis, vt alantur, *Silueſt. verbo Canonica portio, quæſt.* 6. *Azori. dict. capit.* 12. *quæſt.*10.

28 Quartò dubitatur an ex iis,quæ hoſpitalibus,vel confraternitatibus relinquuntur quarta Canonica debeatur, de qua quæſt.ſatis dictum eſt *Alleg.*75.*num.*43.

29 Quintò dubitatur vtrum debeatur quarta Epiſcopalis ſi quis ſubditus Epiſcopo leget aliquid Eccleſiæ extra diœceſim conſtitutæ ; Negatiue reſpondebitur,quia cura illius Eccleſiæ non eſt penes Epiſcopum, *Abb. in cap.requiſiſti, de teſtament. Innocent. in cap.officij. & Ioann. Andr.in cap. certificari, eodem tit.* quos refert & ſequitur *Azor.d.cap.*12.*q.vlt.*

30 Sextò dubitatur, an Epiſcopus, cui legatum abſolutè relictum eſt, poſſit inſimul canonicã vendicare portionem ; in quo dubio affirmatiuè reſpondendum ; Ratio eſt, quia quando duo ex diuerſo capite, & à diuerſis perſonis debita concurrunt, & non datur animus compenſandi ex parte legantis,vtrumque debitum peti poteſt,iuuat *l.Tuta*,29.§.*qui Marco,ff.de annuis leg.*ſed quãdo legator abſolutè legat Epiſcopo, & locis piis, concurrunt duo ex diuerſo capite, & à diuerſis perſonis debita ; deinde ex parte legantis, non proponitur animus compenſandi, cum canonica portione : quare ita reſoluunt per text. *in dict. cap. officij, verſ.quod ſi, Anton.* ibi *numer.* 6. *Abb* 4. *Conar.*3. & plures ex nouioribus relati à *Valdeſ. in addit. ad Xuar. l.* 1. *tit. de las arrhas ad num.*36. *verſic. ſed pone*, optime *D. Barboſa in l.ſi cum decem,* §. *ſi pater, num.*31.*ff. ſoluto matrimon.* Dixi abſolutè, quia ſi teſtator ſub conditione legauerit Epiſcopo, vt contentus legato nihil amplius petat de canonica portione, & Epiſcopus acceptauerit, nihil amplius valebit exigere *dict. capit. officij verſic. conſultationi.* Ratio eſt, 31
quia quando legatur alicui eo adiecto ; vt amplius non petat,eo ipſo quod acceptat, videtur debito renuntiaſſe, text. *in d. cap. officij*, ibi renunciaſſe, &c. iuncta reg. *l.cum ab vno,*55.*de legatis* 2.*reg.quod ſemel,reg.ſcienti,de reg. iuris in* 6. *Alexand. in l. ſi cum dotem*, 23. §. *ſi pater, ff. ſoluto matrimon. numer.* 2. *Roman. conſil.*79. *libr.* 2. *Socin. iun.conſ.*173.*num.*3.*lib.*2.*Graff.*§.*legatum quæſtione* 16. *numer,vlt.*

Vnde, cum luctuoſa noſtris temporibus, & apud 32
Hiſpanos ſubrogetur in locum canonicæ portionis,quæ modo in deſuetudinem abiit apud noſtros, ſi teſtator ea conditione legatum Epiſcopo relinquat, vt illo contentus luctuoſam non exigat, ſi Epiſcopus legatum acceptet, luctuoſam petere non poterit, ex ſupradictis. Quando tamen beneficiarius teſtator abſolutè legat Epiſcopo, non poterit Epiſcopus legatum, & luctuoſam inſimul retinere. Probatur manifeſtè,quia teſtator luctuoſæ vere debitor eſt, neque enim illa exigitur ab aliqua Eccleſia inferiori,vt de canonica portione paret; deinde neque ab aliquo tertio ; ſed ab hærede, prout defunctum repræſentat, *Nauar.de ſpoliis cleric.*§.9. *num.* 7.*Molina de iuſtit.tract.*2.*diſput.*147.*colum.*10. Deinde teſtator debitor eſt non voluntarius, ſed neceſſarius, quippe cum ex vi conſuetudinis cogatur, velit, nolit luctuoſam ſoluere, vt modo citati reſoluunt, & ideo cenſetur legaſſe animo compenſandi, iuxta reſoluta per *parentem meum in commentar. ad Ordin. Regiam Luſitan.lib.*4. *tit.* 31. §.9. *num.*1. vbi plures refert Doctores. Verum vbi teſtator modicum legat Epiſcopo, vt nihil amplius exigat, quamuis acceptet, ſi fraudem interueniſſe probet, poteſt reſtituto, vel compenſato legato integram exigere portionem, vel hodie luctuoſam vendicare, dummodo tamen prudens, & ſciens fraudem commiſſam, nihilominus non acceptet ; ratio eſt, quia fraus, & dolus non debent alicui patrocinari, neque vt commodum conſequatur, neque vt tertio præiudicium irrogetur, *capit. intelleximus,de iudic. Clem.*2.§. *verum, colum. penult.de ſepult.*Hæredes Baronum defunctorum ex antiqua conſuetudine ſolent dare Epiſcopo, in cuius diœceſi habent Baroniam,Regalia conſiſtentia in lecto,equo,pileo,enſe, annulo, calcaribus, & ocreis, ſed paucis abhinc annis dubitatum fuit in *Sacra Congregat.* ſuper conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium inter Archiepiſcopum Hydruntinum & Alexanẽſem, an ſi Baro moriatur in diœceſi alterius Epiſcopi, ſint ne huiuſmodi Regalia Epiſcopi illius vbi eſt Baronia, vel illius vbi moritur ; nam cum obierit Ioannes Baptiſta Gallone Baro terræ, ſeu caſalis nuncupati Specchio delli Vroſci in diœceſi Hydruntina exiſtentis, procurator dicti Archiepiſcopi petiit Regalia præd. ab illius hæredibus eò quod Baroniam habuerat in ſua diœceſi, cui petitioni ſe oppoſuit Epiſcopus Alexanenſis, qui dicebat huiuſmodi Regalia ad ſe ſpectare, ſub prætextu quod dictus Baro licet poſſideret Baroniam in diœceſi Hydruntina, deceſſit tamen in terra Trimaſci Alexanenſis diœceſis, & propterea Regalia ſibi deberi ratione funeralium & ſacramentorum. Quo negotio delato ad eandem *Sacram Congregationem Illuſtriſſimo Lancellotto* referente, fuit reſolutum ad fauorem Archiepiſcopi Hydruntini, *& Sacra Congregatio* ſe fundauit alteri ſimili deciſioni factæ de anno 1600. inter eundem Epiſcopum Hydruntinum, & Epiſcopum Licienſem, cum enim quidam Baro Caſalis nuncupati Caſtri diœceſis Hydruntinæ deceſſiſſet in Ciuitate Licij, Epiſcopus Licienſis pertetendit ſibi deberi Regalia prædicta ratione ſepulturæ & Sacramentorum, quæ in dicta Ciuitate fuerant miniſtrata dicto defuncto, delato negotio ad eandem

Sacram

Sacram Congreg. ad relationem Illuſtriſſimi Gymnaſij fuit reſolutum Regalia ſpectare Archiepiſcopo Hydruntino, in cuius diœceſi erat Baronia, non autem Epiſcopo Lycienſi, in cuius Ciuitate Baro deceſſerat, ita refert nouiſſimè *D. Iulius Lauer.* multis nominibus à me commendandus *tom. 1. variar. elucubr. titul. 2. de priſco, & recenti funerandi more cap. 3. numer.* 204. vbi ſubdit rationem huius reſolutionis eam eſſe poſſe, quia iſta Regalia non dantur ratione ſepulturæ & ſacramentorum, ſed Baroniæ.

De quarta decimationum Epiſcopo debita. §. II.

33 DEueniendo ad quartam decimarum Epiſcopo debitam ſciendum tempore primitiuæ Eccleſiæ, cum Epiſcopi eſſent pauperes, ſtatutum fuiſſe, vt ipſi de oblationibus matrici Eccleſiæ factis ſumerent medietatem, *cap. antiquos*, 10. *quæſt.* 1. Procedente tempore ex parochialibus tantum tertiam oblationum, decimarum, tributorum, & frugum haberent, *cap. de his, cap. decernimus, eadem diſtinct.* 10. *quæſt.* 1. *& cap. conſtitutum*, 16. *quæſt.* 1. cum onere fabricæ Eccleſiarum, *cap. 1. & cap. vnio*, 10. *quæſt.* 3. & de noſtro Luſitaniæ regno agendo idem colligitur *ex capit. priſcis, eadem cauſa, & quæſt.*
34 Iure tamen recentiori quartam tantum deberi Epiſcopis ex omnibus decimis Eccleſiarum parochialium ſui Epiſcopatus ſine vllo onere fabricæ probant text. *in d.c. conquerente, de offic. Ordin. & in cap. de quarta, de præſcript. praxis Epiſcop. par. 1. verbo decima*, §. 10. *pagina* 125. *P. Soar. de relig. tom. 1. lib. 1. de diuino cultu, cap. 28. num.* 9. *Franciſc. Leo dict. cap. 14. num.* 33. ratione coniunctionis, & vniuerſalis curæ, quam habet Epiſcopus in Eccleſiis ſubiectis poſt *Innocent. in cap. requiſiſti, de teſtament.* notant *Tyndar. tract. de decimis, num. 71. Moneta eodem tract. cap. 7. quæſt. 2. numer.* 14. *in fine*, ita vt in prædicta quarta decimarum, de iure communi fundatus ſit, *Tyndar. dict. num. 71. Rebuff. de decimis, quæſt. 3. num.* 14. *& quæſt.* 7. *num.* 11. *Moneta loco proxime citato, Rota deciſ.* 31. *numer. 5. par. 1. diuerſ. & deciſ.* 402. *num. 1. par. 2. & in vna Caurien. ſeu nullius iuriſdictionis, Iunij* 1576. coram *Lauretano, & in Tolentana prætenſarum redecimarum* 19. *Nouembris* 1585. coram *D. Aldobrandino*, poſtea *S. D. Clemente VIII.* impreſſa per *Marcheſan. de commiſſion. part. 1. pag.* 682. *Rota etiam in vna Pacen. decim.* 12. *Februar.* 1608. coram *Illuſtriſſimo Cardin. Sacrato, & in Nouarien. decim.* 15. *Aprilis* 1611. coram *Illuſtriſſ. Cardinali Ludouiſio, nunc Sanctiſſimo Domino noſtro Gregorio Decimoquinto.* Vnde *Rota* eadem apud *Seraphin. deciſ.* 1449. *numer.* 4. reprobauit opinionem illorum, qui tenuerunt iſtam quartam non de iure communi, ſed de conſuetudine ad Epiſcopum pertinere. Hinc Epiſcopus dicitur habere coæquale ius cum parocho ratione dictæ quartæ, *Rota in vna Conchen. decim dell' Infantado*, 18. *Decembris* 1617. coram *R. P. D. Andrea.* Bene verum eſt, quod non poteſt exigere immediatè iſtam quartam à laicis, ſed illam exigere debet à parocho, *Seraphin. dict. deciſ.* 1449. *numer.* 5. *&* 6.

35 Ex quibus primo infertur, hodie iure communi deberi Epiſcopis quartam decimationum ab Eccleſiis curatis, non autem ab ipſis Parochianis, nam parochiani tenentur Eccleſiis, Eccleſiæ vero Epiſcopis decimas ſoluere, ſecundum *glo. verbo decimationum, in dict.*
36 *capit. conquerente.* Quando prædium non eſt in alicuius parochia ſitum, illius decimæ pertinent ad Epiſcopum, *capit. quoniam*, vbi *Abb. numer.* 2. *&* 4. *cap. dudum, glo. verbo iure communi in capit. cum contingat, de decimis, Rebuff. dict. quæſt. 7. numer. 8. Tyndar. dict. tract. numer.* 69. *Azori. inſtitut. moral. par. 1. lib. 7. capit.* 36. *quæſt.* 9. & cenſuit *Rota in vna Pacen. decimarum dell' Hebreto* 9. *Iunij* 1603. *&* 21. *Iunij* 1604. coram *Reuerendiſſimo D. Coccino Rota Decano, & in vna Placentina decimarum perſonalium de Trugillo*, 18. *Martij* 1616. coram *R. P. D. Buratto, & in vna Conchen. decimarum dell' Infantado*, 18. *Decembris* 1617. coram *Andrea.* Idem 37
dicendum eſt, vbi Parochiæ non ſunt diſtinctæ, *Tyndar. & Azori. proxime citati, Rota in vna Ciuitaten. decimarum.* 16. *Martij, &* 28. *Iunij* 1618. coram *R. P. D. Verospio.*

Infertur ſecundò nulla monaſteria, vel Eccleſias in- 38
feriores, exceptis Parochialibus, debere iſtam quartam, attento iure communi, cum eodem iure ad nullas alias Eccleſias pertineant decimæ, ex quibus iſta quarta detrahitur. Vnde ſequitur illam eſſe legis diœceſanæ, *Cochier. de iuriſdict. Ordin. in exemptos par. 1. quæſt. 15. numer. 6.* à qua exempta ſunt monaſteria, *Abb. in cap. 1. de ſtatu monachor. Barbachin. tract. de Epiſcopo, lib. 4. par. 2. quæſt. 35. num.* 80. quos refert, & ſequitur *Cochier. d. p. 1. quæſt.* 16.

Infertur tertiò conſuetudinem poſſe variare circa ſo- 39
lutionem huius quartæ decimationum, poteſt enim in totum tollere illam, cum præſcribi valeat contra Epiſcopum, *dict. cap. de quarta*, vnde hodie tertia decimationum ab aliquibus Eccleſiis debetur Epiſcopis; ab aliis vero nec tertia, nec quarta. Et in aliquot Epiſcopatibus hæc tertia, vel quarta decimationum debetur Capitulis Eccleſiarum Cathedralium propter ſeparationem factam inter Epiſcopos, & Capitula ex conuentione illorum, ex quo tamen non ſequitur iſtam quartam, vel tertiam non eſſe ius Epiſcopale ſua natura. Hinc Canonica portio de qua ſupra egimus; Epiſcopo, vel Eccleſiæ parochiali debita pro parte, vel in totum conſuetudine, ſeu præſcriptione poteſt tolli, & ad id ſine titulo ſufficit tempus, de cuius initio non ſit memoria, quia illud habet vim tituli: cum titulo vero ſufficit tempus quadraginta annorum, ita poſt *Panorm. & Silueſt.* reſoluit *Fr. Ludouic. Miranda d. quæſt. 48. art. 5. concluſ. 2.*

De Cathedratico Epiſcopo debito. §. III.

CAthedraticum, quod ob honorem Cathedræ Epi- 40
ſcopalis ſic vocatur *d. cap. conquerente, de offic. Ordin. cap. paſtoralis, de donat. Flamin. de confident. quæſt. 15. numer. 5. Bellet. diſquiſit. cleric. par. 1. tit. de clerico debitore §. 15. num. 7. verſ. appellatur*, & quandoque nuncupatur ſynodaticum, quia in ſynodo datur *cap. olim de cenſib. Hoſt. in dict. cap. conquerente num.* 12. *Bellet.* loco citato, vltra procurationem Epiſcopis debetur, *gloſ. in ſumm. & cap. 1. & capit. inter cætera*, 10. *quæſt. 3. Franciſc. Leo dict. cap. 14. num. 5. praxis Epiſcopalis par. 1. verbo ius Cathedraticum* vbi in §. 1.
aſſerit, quod debetur per Preſbyteros ſuis Epiſcopis, & 41
quod ſolet dari pro feſto Natiuitatis, & Reſurrectionis Domini, & in §. 4. reſoluit quod non poteſt præ- 42
ſcribi, licet per contrariam conſuetudinem, poſſit aliter introduci, de quo etiam *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut.* 182. *Bellet. dict. tit. de clerico debitore §.* 12. *numer.* 13.
Taxam autem huiuſmodi cathedratici ponit *gloſ. in dict.* 43
cap. conquerente, de officio Ordin. verbo duos ſolidos, qui ſoluendi ſunt ſecundum taxam, quæ antiquitus ſolui conſueuit, *Bald. conſil.* 23. *volum.* 1. quem refert *Aloyſ. Ricciul. dict. reſolut.* 182. *num. 1. Surd. conſ.* 454. *numer.* 12.
Sed quia ſolidorum valor conformis non eſt, immo 44
varius attenta diuerſa prouinciarum taxatione, vt per *Conar. lib. 1. variar. cap. 11. numer. 3. & de veter. numiſm. cap. 6. numer. 5. Greger. l. 9. verbo de Oro, tit. 4. part. 5. Gutier. de iurament. confirmat. par. 1. cap. 7. num. 4. Surd. conſil.* 454. *num. 11. Molina de iuſtit. tract. 2. diſput.* 278. *verſ. dubium tamen eſt, Chriſtoph. de Paz in ſcholiis ad leges ſtyli, l.* 84. *à num. 1. Steph. Gratian. diſceptat. forenſ. cap.* 51. *num.* 14. ideo attendenda eſt diuerſarum cathedralium conſuetudo bona, & rationabilis in eius taxatione, *praxis Epiſcopalis dict. verbo ius Cathedraticum*, §. 2. *Aloyſ.*

Ricci.d.resolut.182.num.1. in fine, praxis nova Episcop.par. 2.capit. 2. numer. 20. vbi resoluit etiam quod cum Cathedraticum detur in signum subiectionis, & in honorem Cathedræ, nullo tempore præscribi potest quominus debeatur; in parte tamen præscribi posse tenent Abb.in cap. pastoralis, de donat. Henric. Bosia. de Synodo Episcopi par.2.num,90. Vnde licet pleno iure liberaretur Ecclesia, adhuc non censeretur remissum Cathedraticum, nisi expresse ponatur glos.in dict.cap.pastoralis, nemo enim censetur esse sine subiectione, alioquin censeretur acephalus, cap. nulla ratione, distinct. 93. Regulares tamen ab illius præstatione sunt exempti, cap.inter cætera, 10.quæst.3.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur qui de charitatiuo subsidio tractarunt.*
2 *Charitatiuum subsidium dicitur charitatis auxilium, quia à principio ex charitate peti debet, non per vim extorqueri.*
3 *Charitatiuum subsidium petitur quando reditus propria Ecclesia non sufficiunt.*
4 *Diuites possunt compelli officio iudicis ad dandam eleemosynam egentibus tempore magna famis, & necessitatis.*
5 *Episcopus, subsistente manifesta, & rationabili causa, potest subditos clericos compellere ad charitatiuum subsidium soluendum.*
6 *Iudex in causa propria potest esse Episcopus subsistente manifesta & rationabili causa, quæ spectet ad dignitatem, & honorem Ecclesiæ.*
7 *Episcopi, Archiepiscopi, Primates, seu Patriarchæ in ciuitatibus, & diœcesibus suis possunt data manifesta & rationabili causa subditos ad subsidium charitatiuum cogere.*
8 *Charitatiuum subsidium exigere potest Episcopus electus & confirmatus, licet nondum consecratus.*
9 *Archiepiscopus, Primas, & Patriarcha ab Ecclesiis, & clericis suæ prouinciæ extra diœcesim suam, iure subsidium charitatiuum exigere non possunt.*
10 *Administrator, seu coadiutor datus Episcopo per Papam, vel Ecclesiæ Cathedrali vacanti, potest à subditis illius Ecclesiæ exigere charitatiuum subsidium.*
11 *Charitatiuum subsidium debet Episcopus exigere cum consilio Capituli sui, & clericorum.*
12 *Vicarius generalis Episcopi non potest charitatiuum subsidium exigere, nisi specialis ipsius Episcopi mandato.*
13 *Capitulum Sede Episcopali vacante potest charitatiuum subsidium exigere.*
14 *Capitulum Sede vacante non potest statutum condere, quo charitatiuum subsidium in futurum ex parte minuatur.*
15 *Cardinales in Ecclesiis suorum titulorum charitatiuum subsidium petere possunt.*
16 *Legatus Papæ habet ius exigendi charitatiuum subsidium ab Ecclesiis prouinciæ sibi delegatæ.*
17 *Prælati Episcopo inferiores non possunt de iure subsidium charitatiuum exigere; sed priuilegio, vel consuetudine.*
18 *Abbates, vel Priores non possunt exigere charitatiuum subsidium ab Ecclesiis secularibus, vel Regularibus monasteriis sibi non pleno iure subiectis.*
19 *Præpositus, siue Præfectus totius Ordinis Regularis potest charitatiuum subsidium petere à monasteriis Ordinis sui pro sumptibus necessariis ad gubernationem ordinis, si alunde non habeat bona.*
20 *Commendatarius perpetuus Ecclesiæ Cathedralis habet legitimam administrationem, & potest exercere iurisdictionem, quæ competeret Episcopo tunc.*
21 *Commendatarius perpetuus Ecclesiæ Cathedralis potest exigere charitatiuum subsidium ab Ecclesiis sibi subiectis.*
22 *Papa charitatiuum subsidium potest exigere ab omnibus clericis, & Ecclesiis.*
23 *Papa liberam habet administrationem omnium beneficiorum, & est dominus, & ordinarius cunctorum, & Episcopus vniuersalis Ecclesiæ.*
24 *Exemptio generalis non censetur eximere à charitatiuo subsidio per Papam imposito.*
25 *Charitatiuum subsidium non potest præscribi.*
26 *Prælatus qui potest charitatiuum subsidium exigere, debet prius congregato Clero cum charitate, & humanitate ei exprimere causam suæ indigentiæ.*
27 *Causa ad charitatiuum subsidium exigendum debet esse manifesta, & rationabilis.*
28 *Causa manifesta, & rationabilis, qua dicatur in exigente charitatiuum subsidium, ostenditur.*
29 *Charitatiuum subsidium potest Episcopus exigere pro sua consecratione, vel pro solutione debitorum in Ecclesiæ vtilitatem contractorum.*
30 *Charitatiuum subsidium potest exigere Episcopus si magnas fecerit expensas in negotiis totius diœcesis communibus pertractandis.*
31 *Charitatiuum subsidium potest Episcopus exigere pro fabrica suæ Ecclesiæ, vel alia re continente illius publicam vtilitatem, vel conseruationem.*
32 *Charitatiuum subsidium exigere potest Episcopus si iter facturus sit ad Papam, vel Imperatorem, vel Regem ob Ecclesiæ suæ vtilitatem.*
33 *Charitatiuum subsidium potest exigere Episcopus si visiturus sit limina Apostolorum.*
34 *Charitatiuum subsidium potest exigere Episcopus si velit ire ad Concilium Prouinciale.*
35 *Charitatiuum subsidium potest exigere Episcopus si impensas necessarias, & alicuius momenti fecerit in aduentu Imperatoris, Regis, vel Principis.*
36 *Episcopus quoties rationabilis causa subsit, non solum semel, sed etiam pluribus vicibus potest charitatiuum subsidium exigere.*
37 *Charitatiui subsidij summa quæ sit exigenda, ostenditur.*
38 *Charitatiuum subsidium clerici ex vrgenti causa possunt compelli soluere vltra taxam solitam.*
39 *Charitatiuum subsidium ratione beneficiorum potest Episcopus exigere à Clero, & Ecclesiis suæ ciuitatis, & diœcesis.*
40 *Laici charitatiuum subsidium soluere non compelluntur.*
41 *Declaratur text.in cap.cum Apostolus, §. prohibemus, de censibus.*
42 *Feudi ipsius quarta pars annui reditus pro subsidio charitatiuo est soluenda.*
43 *Capitulum, seu Canonici Ecclesiæ Cathedralis tenentur Episcopo suo præstare charitatiuum subsidium.*
44 *Charitatiuum subsidium non debetur ex distributionibus quotidianis inspecto iure communi, nisi contrarium fuisset statutum.*
45 *Monasteria non tenentur præstare Episcopo charitatiuum subsidium.*
46 *Declaratur Clement.1.& 2.de censibus.*
47 *Exempta Ecclesia non tenentur præstare Episcopo charitatiuum subsidium, quod vt intelligatur ibi ostenditur.*
48 *Clerici nullum Ecclesiasticum beneficium habentes, non possunt cogi Episcopo præstare charitatiuum subsidium.*
49 *Clerici pauperes, qui ex redditibus suarum beneficiorum nihil habent vltra honestum victum, minime cogi possunt ad charitatiuum subsidium præstandum.*
50 *Beneficium habens, sed nullos fructus aliquo fortuito casu percipiens, ad subsidium charitatiuum non tenetur.*
51 *Rector Ecclesiam habens in vna diœcesi, prædia vero in alia, tenetur soluere charitatiuum subsidium Episcopo in cuius diœcesi sita est Ecclesia.*
52 *Pensionarius an teneatur ad subsidium charitatiuum, ostenditur.*
53 *Charitatiuum subsidium, cui Episcopo sit soluendū, quando Ecclesiæ*

Eccleſia eſt in confinio duarum diœceſum, oſtenditur.

54 *Succeſſor in beneficio ſoluere ſubſidium cogitur, quod anteceſſor beneficiarius non ſoluit.*

55 *Hoſpitalia quando teneantur ad charitatiuum ſubſidium, oſtenditur.*

EPISCOPVS CHARITATIVVM SVBſidium quando, & à quibus exigere poſſit.

ALLEGATIO LXXXVII.

1 DE charitatiuo ſubſidio peculiares edidere tractatus *Barthol. Bellencanus, Remig. de Gognis, & Franciſc. Paninus*, & aliqua tractarunt *Duenh. reg. 89. Menoch. de arbitr. caſu 178. & 179. Nauar. conſ. 10. in antiq. alias 5. in nouis, ſub tit. de cẽſibus, Sayr. in floribus deciſ. ſub eod. tit. deciſ. 11. Quaranta in ſum. Bullarij, verbo Concilium prouinciale num. 8. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 9. cap. 14. Cened. ad Decretal. collect. 115. à num. 6. Piaſeg. in praxi noua Epiſc. par. 2. cap. 2. num. 11. Bellet. diſquiſit. cleric. par. 1. tit. de clerico debitore §. 12.*

2 Charitatiuum ſubſidium ſecundum *Hoſt.* & alios *in cap. conquerente, de officio Ordin.* dicitur charitatis auxilium, quia à principio ex charitate peti debet, non per vim extorqueri, vt colligitur *ex cap. ex parte, de cenſibus*, & appellatur ſubſidium, quia ſicut ſubſidiaria actio datur quando deficit propria, & ſpecialis actio, *vt in §. fin. inſtit.* 3 *ad leg. Aquil. & in §. fin.* vbi *gloſ. Inſtit. de interdict.* ita hoc ſubſidium petitur quando reditus proprię Eccleſiæ non ſufficiunt pro oneribus incumbentibus, *Bellencin. d. tract. de charit. ſubſid. quæſt. 14. Azori. d. cap. 14. quæſt. 2. Guid. Papa deciſ. 371.* quem refert *Aloyſ. Riccius in collect. deciſ. par. 1. collect. 52. Bellet. d. §. 12. num. 6* Præſcribi autem nunquam poteſt, eſſet enim præſcribere contra charitatem, *Bellencin. quæſt. 45. praxis noua Epiſcopal. dict. numer. 11. Bellet. d.* 4 *§. 12. 2 num. 9.* Quamuis huiuſmodi ſubſidium charitatiuum dicatur charitatis auxilium, tamen cum officio Iudicis poſſint diuites compelli ad dandam eleemoſynam egentibus tempore magnæ famis, & neceſſitatis, *Azori. inſtit. moral. par. 2. lib. 12. cap. 13. quæſt. 3. Henriq. in ſumm. lib. 13. cap. 17. §. 5. in fine, Surd. de aliment. tit. 3. quæſt.* 5 *3. num. 27.* ita Epiſcopus ſubſiſtente manifeſta, & rationabili cauſa poterit ſubditos clericos compellere ad huiuſmodi ſubſidium ſoluendum, ita *Hoſt. Ioan. Andr. Butr. & Abb. in cap. cum Apoſtolus, de cenſib.* & plures alij, quos refert, & ſequitur *Rendina in promptuario recept. ſent. tit. 38. num. 12.* immo *Lap. alleg. 20.* quæ incip. *Si vacante*, dicit poſſe Epiſcopum propter hoc clericos excommunicare, quod probat ex *Clem. frequens, de exceſſ. Prał.* & demum per cenſuras poſſe ipſum Epiſcopum compellere ſibi ſubditos ad charitatiuum ſubſidium ſoluendum reſoluunt *Alex. de Neuo conſ. 58. num. 5. Boër. deciſ. 136. num. 1. & 2. Hoſt. in cap. cum Apoſtolus de cenſib. num. 7. & 8.* vbi *Abb. num. 5. Innoc. Anch.* & alij, *Bellet. d. §. 12. num. 15.* Et *Auditores Rotæ in nouis deciſ. 425.* aliàs 23. quæ incip. *item extra Rotam petebatur conſilium*, dicunt poſſe Epiſcopum in ſua diœceſi edictum proponere, vt vbicunque clericus beneficium habens non ſoluerit ei charitatiuum ſubſidium infra certum tempus ſit excommunicatus.

6 Nec obſtat quod Epiſcopus videatur eſſe iudex in cauſa propria contra *l. 1. C. ne quis in ſua cauſa* quia reſpõdetur, quod ſubſiſtente manifeſta, & rationabili cauſa, quæ ſpectet ad dignitatem, & honorem Eccleſiæ, poteſt Epiſcopus eſſe iudex in cauſa propria, *cap. Romana, de pœnis*, cum traditis per *praxim Epiſcop. par. 1. verbo Epiſcopus, Alexand. Trentaſinq. vari. reſolut. lib. 2. tit. de indic. reſolut. 5. num. 7. Marta in votis nouiſſ. deciſ. voto 57. num. 23. Surd. conſ. 50.* tum etiam ratione notorij, & manifeſti, *Trentaſinq. d. reſolut. 5. num. 6. D. Barboſa in l. ſi de vi, num. 143. ff. de indic.* Et nota pro huiuſmodi ſubſidio charitatiuo poſſe relaxari executionem non obſtante appellatione *Caputaquen. deciſ. 228. par. 1.* quem refert *Bellet. dict. §. 12. num. 14.*

Huius *Alleg.* materia in tres diuidetur articulos, primo examinabitur, qui poſſint huiuſmodi ſubſidium exigere: ſecundo quibus ex cauſis: tertio à quibus perſonis.

Charitatiuum ſubſidium qui poſſint exigere.

7 EPiſcopi, Archiepiſcopi, Patriarchæ, ſeu Primates, in ciuitatibus, & diœceſibus ſuis poſſunt, data manifeſta, & rationabili cauſa licite ſubditos cogere (cum charitate tamẽ, & debito moderamine) ad charitatiuum ſubſidium ſoluendum, quo ſuis conſulant neceſſitatibus, ita probant text. *in cap. conquerente, in fine, de officio Ordinarij, & in cap. cum Apoſtolus, §. prohibemus, de cenſibus*, poſt alios *Oldrad. conſ. 104. & 234. Lap. alleg. 20. Duenh. regul. 89. Palat. in repet. cap. per veſtras, notab. 2. §. 27. à num. 10. Caſſan. in conſuet. Burgund. rub. 1. §. 4. gloſ. 6. à num. 13. Menoch. de arbitr. caſu 178. num. 1. Cened. ad Decretal. collect. 115. num. 6. Nauar. conſ. 7. ſub tit. de cenſibus, in antiq. Sayr. in floribus deciſionum ſub eodem tit. deciſ. 7. Zerola in praxi noua Epiſcop. par. 2. cap. 2. num. 11. Bellencin. d. tract. de charitatiuo ſubſidio, queſt. 1. num. 1. Azor. dict. cap. 14. quæſt. 5.*

8 Quod quidem ſubſidium exigere poteſt Epiſcopus electus, & confirmatus nondum conſecratus, *Bellencin. quæſt. 9. Azor. d. quæſt. 5. in fine*, ex eo quia hoc eſt iuriſdictionis, non Ordinis, *dict. cap. conquerente, in fine.* Et hoc intelligendum eſt ſemper, quando ille ex ſuo proprio, vel per ſe non poteſt ſatisfacere, niſi petat tale ſubſidium charitatiuum *Hoſt. in cap. cum Apoſtolus §. prohibemus num. 7.* vbi *Abb. num. 5. ante fin. de cenſib. Alexand. de Neuo conſ. 57. num. 1. & conſ. 58 num. 1. & 4. Menoch. de arbitr. caſu 520. num. 10. Bellet. d. §. 12. n. 6.*

9 Archiepiſcopus, Primas, & Patriarcha ab Eccleſiis, & clericis ſuæ prouinciæ extra diœceſim ſuam iure tale ſubſidium exigere non poſſunt, quamuis conſuetudine recepta alicubi id fortaſſis poſſint *Bellencin. d. tract. qu. 2. Azori. dict. cap. 14. quæſt. 5. verſ. ſed dubia quæſtionis eſt.* Adminiſtrator vero, ſeu coadiutor datus Epiſcopo per Papam, vel Eccleſiæ Cathedrali vacanti, poteſt à ſubditis illius Eccleſiæ exigere charitatiuum ſubſidium per text. 10 *in cap. is cui, de elect. lib. 6. & in cap. vlt. in fine, de ſupplenda negligent. Prælatorum eod. lib. Bellencin. quæſt. 8.*

11 Et quando Epiſcopus à Clero ſuo exigere vult charitatiuum ſubſidium, debet facere cum conſilio Capituli ſui, & etiam ipſorum clericorum per text. *in cap. nouit, & in cap. quanto, de his quæ fiunt à Prælatis* reſoluunt *Innocent. Ioan. Andr. & Anton. de Butr. in dict. cap. cum Apoſtolus. Bellencin. quæſt. 10. Alexand. de Neuo conſil. 58. num. 3. Beroi. conſ. 81. num. 40. vol. 1. Bellet. d. §. 12. num. 8.*

12 Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt tale ſubſidium exigere, niſi ſpeciali ipſius Epiſcopi mandato, hoc enim nullo iure eſt illi conceſſum, & proinde in generali mandato, quod accipit ab Epiſcopo, non continetur *Bellencin. quæſt. 21. Azori. dict. cap. 14. quæſt. 5. verſ. Vicarius.*

13 Capitulum Sede Epiſcopali vacante poteſt tale ſubſidium exigere *gloſ. verbo alimẽde in cap. cupientes, §. ad hæc, de elect. lib. 6.* vbi *Ioan. Monach. Archidiacon. & Dominic. Bellencin. quæſt. 7. Azor. dict. qu. 5. verſ. item collegium. Bellet. d. §. 12. nu. 38.* Nequit tamen ſtatutum condere, quo tale ſubſidium in futurum ex parte minuatur, *Bellencin. quæſt. 45. Azor. d. cap. 14. quæſt. 7. verſ. item Canonicorum.*

14 Cardinales, cum in Eccleſiis ſuorum titulorum iuriſdictionem habeant de iure communi, Epiſcopaliáque iura obtineant, *cap. querelam, de elect. Alphonſ. Alnarez Guerrero in ſpeculo iuris Pontif. cap. 28.* poſt *princip. verſ. de Reuerendiſſimis, pag. 72. Lali. Zacch. de Republ. Eccleſ. tit. de Cardinal. numer. 9. Marc. Antonin. Cuch. libr. 2. inſtitut. maiorum tit. 4. Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardinal.* & alij

apud *Homobon.de Bonis de humane vita ſtatibus cap.5.* pau-
18 lò pòſt *princip.par.1.* tale ſubſidium petere poſſunt *Ioan. Monach.in cap.1.de maior.& obedient.lib.6. Bellencin.quæſt. 5. Azor.d.quæſt.5.verſ.quæres.*

16 Legatus Papæ, cui commiſſum eſt plenæ legationis officium in ſua prouincia, cum omnia libere & immediatè poſſit, quæ quilibet Ordinarius iure, ſiue conſuetudine poteſt, vt probat *Speculator tit.de legato, §. nunc oſtendendum, verſ.legatus*, igitur habet ius exigendi huiuſmodi ſubſidium in Eccleſiis prouinciæ ſibi delegatæ, *Bellencin.quæſt.12. Azor.d.quæſt.5.§. quid dicendum.*

17 Prælati Epiſcopo inferiores iure quidem non poſſunt tale ſubſidium exigere, ſed priuilegio, vel conſuetudine, ita *Bellencin.quæſt.4. Azor.d.quæſt. 5. verſ. quid dicendum*, Boer.*deciſ.*133. quem refert *Aloyſ.Ricc.diſt. collect. 52. Duenh.regul.91. Cened.d.collect.115.num.7.ad fin.Bellet.*
18 *d.§.12.num.* 38. & idem *Bellencin.quæſt.5.* reſoluit quod Abbates, vel Priores non poſſunt exigere charitatiuum ſubſidium ab Eccleſiis ſecularibus, vel Regularibus Monaſteriis ſibi non pleno iure ſubiectis, & addit ex *Cal-*
19 *derin.conſ. de cenſibus.* Præpoſitum, ſiue Præfectum totius Ordinis Regularis poſſe huiuſmodi ſubſidium petere à Monaſteriis Ordinis ſui pro ſumptibus neceſſariis ad gubernationem Ordinis, ſi aliunde ratione præfecturæ non habeat bona, quæ ad hoc onus ſuſtentandum deſtinata ſufficiant.

20 Commendatarius perpetuus Eccleſiæ Cathedralis cum habeat legitimam adminiſtrationem, & poſſit exercere iuriſdictionem, quæ competeret Epiſcopo titulato, vt tenent *Archidiacon.in cap.nemo deinceps, de elect. lib.6. Innocent.in cap.ſi conſtiterit, de accuſat. Cardin. in Clement.*
21 *vltim.de procuratoribus, quæſt.*12. poteſt exigere charitatiuum ſubſidium ab Eccleſiis ſibi ſubiectis, *Bellencin.quæſt. 6. Azor.d.quæſt.5.verſ.Commendatarius.*

22 De Romano Pontifice dubitari non poteſt, quin hoc ſubſidium poſſit exigere ab omnibus clericis, & Eccleſiis, *Bellencin.quæſt.1.num.2. Azor. d. quæſt.5.in princip.* tum quia liberam habet adminiſtrationem omnium beneficiorum *cap.2.de præben.in 6.Clemen.1.vt lite pendente*, tum
23 quia eſt dominus & Ordinarius cunctorum, Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ, & Ordinarius Ordinariorum, *cap.cuncta per mundum, 9.quæſt.3. Flamin.de reſig.lib.8.quæſt. 7.num.* 100. *Gonzal.ad reg. 8. Cancel. §. 2. proœm. num.44.*
24 *Borrel.in ſumma omnium deciſionum, tit.4. num.* 10. Hinc generalis exemptio non cenſetur eximere à ſubſidio per Papam impoſito, *Ioan.Andr. in cap. cum inſtantia, de cenſibus, Cochier.de iuriſdictione Ordinarij in exemptos.par.4. quæſt.7.* niſi quis ſpeciali priuilegio ab huiuſmodi onere nominatim eximeretur, *Bellencin.dict.tract.quæſt.*58. *num.* 3. vbi aduertit quod non eſt præſumendum, quippe quòd illud concedi non conſueuit per text. *in dict. cap.*
25 *cum inſtantia*, ibi, niſi fortè per ſpeciale priuilegium. Sedis Apoſtol. quod non credimus ſit exempta, & per text. *in cap.accedentes, de præſcript.* ibi, niſi per ſpeciale priuilegium. Epiſcopus tamen cum Clero in ſui præiudicium poteſt aliquem eximere à ſubſidio charitatiuo, *Bellencin. dict.tract.quæſt.70. Cochier.d.par.4.quæſt.8. Azori.d.cap.14. quæſt.* 7. vbi etiam quod ſubditi non poſſunt præſcribere, itaut ſubſidium præſtare non debeant, quia tale ſubſidium quadam naturali æquitate, & lege charitatis debetur contra quæ præſcriptio non currit, de quo etiam *Abb.in d.cap.cum Apoſtolus, num.5.in fine Alexand.de Nepo d.conſ.*58. *num.*9. Boer.*d.deciſ.*133. *num.*9. *Bellencin.quæſt.* 50. *Bellet.d.§.12.a num.*9.

Quibus ex cauſis charitatiuum ſubſidium exigi poſſit.

26 PRælatus qui iuxta ſupradicta poteſtatem habet huiuſmodi ſubſidium exigendi congregato Capitulo, & Clero cum charitate, & humanitate debet illi exprimere cauſam ſuæ indigentiæ, eumque hortare, quod cum cuilibet proximo in neceſſitate ſit ſubueniendum, fortius ſibi ſubuenire debent *Alexand.de Nepo conſ.57. num.2. Bellet.d.* §. 12. *num.*8. cauſa autem ad tale ſubſi- 27
dium exigendum, debet eſſe manifeſta, & rationabilis, ne ſubditi grauentur pluſquam par eſt, vt dicunt text. *in dicto cap.conquerente, & in d. cap. cum Apoſtolus, §. prohibemus.* Quænam dicatur manifeſta & rationabilis cauſa 28
quoad intentum, & hac in re, nihil certum in iure definitur, ſed arbitrio iudicis relinquendum arbitrantur *gloſ.verbo rationabilis, in d. §. prohibemus*, recepta vt per *Abb.num.4.in fine.Cardin.num.2. Anton.vltim. Hippol.in l. quæſtionis modum num.6.ff.de quæſt. Grammat.deciſ.*88. *num.* 3. *Boer.deciſ.*133. *num.*1. *& deciſ.*134. *num.*6. *Bellet.diſquiſit. clerical.par.1. tit.de clerico debitore §.* 12. *num.* 3. *Bellencin. quæſt.*16. *num.*12. & alij, quos refert, & ſequitur. *Menoch. d. caſu* 178. *num.*2. Et in dubio rationabilis cauſa præſumenda non eſt, quia text. *in d.cap. cum Apoſtolus verſ. ſuſtinemus*, non ſolùm requirit cauſam rationabilem, ſed quod ſit manifeſte talis, & caſum dubium excludat, aduertit *Bellenc.quæſt.*18.

Rationabili cauſa primo poteſt exigere charitatiuum 29
ſubſidium Epiſcopus pro ſua conſecratione *Grammatic. deciſ.*88. quem refert *Aloyſ.Ricc.dict.collect.*52. *Boer. deciſ.* 134. *num.*1.2.7. *& 7.Purpur.conſ.*329. *num.*2. *vol.*1. *Bellet.d.* §.12. *num.* 4. *in fine.* Item pro ſolutione debitorum, quæ contraxit Epiſcopus pro ſuæ Eccleſiæ iure tuendo, videlicet quando multa, & magna ſunt debita, & aliunde ex bonis Eccleſiæ ſolui commode nequeunt. *Hoſtienſ. in ſumm.tit.vt Eccleſiaſtica beneficia, §.1. & in tit.de cenſibus, §. ex quibus cauſis, Butr. & Imol.in d.cap. conquerente, Azori. d.cap.14. quæſt.4.in princip. Præſeq.in praxi noua Epiſcop.par. 2.cap.2.num.*11. *Boer.deciſ.*134. *num.* 2. *Menoch. caſu* 178. *num.*5. *Bellet.d.§.12.num.4.verſ.ſecunda.*

Secundò cauſa rationabilis exigendi huiuſmodi ſub- 30
ſidium eſt, ſi Epiſcopus magnas fecerit expenſas in negotiis totius diœceſis communibus pertractandis, *Innoc.in cap.1.de ſtatu monach. Azori.d.cap.14. quæſt.* 4. *verſ. ſecundo.* Vel ſi lites magnæ in bonis Eccleſiæ moueantur *Franc. Marc.quæſt.*472. *num.*1. *Bellet.dict.§.* 12. *num.*4. *verſ.ſexta.*

Tertiò ſi Epiſcopus pro fabrica ſuæ Eccleſiæ, vel alia 31
re continente illius publicam vtilitatem, vel conſeruationem, fecerit magnam emptionem, *Oldrad. conſ.* 140. incip. *Circa propoſitam quæſtionem, Bellencin. d. tract. quæſt.* 19. *Azor.d.quæſt.4.verſ.tertio. Menoch.d.caſu* 178. *num.* 8. *Bellet.d.§.12.num.4.verſ.quarta.*

Quartò ſi Epiſcopus iter facturus ſit ad Papam, vel 32
Imperatorem, vel Regem, ob ſuæ Eccleſiæ, vel diœceſis, vel etiam totius Eccleſiæ generalis commune bonum, *Innoc.in cap.1.circa fin.de ſtatu monach. Hoſtis. Butri. & Imol.in d.cap.conquerente, Bellencin.d.tract.quæſt.* 20. *Azori. d.quæſt.4.verſ. quarto. Menoch. d. caſu* 178. *num.* 9. *&* 10. *Franc. Marc.quæſt.*472. *num.*3. *Bellet.d.* §. 12. *num.* 4. *verſ. tertia.*

Quintò ſi Epiſcopus viſitaturus ſit limina Sanctæ Pe- 33
tri, vt iuſiurandum impleat, iuxta formam *cap. Ego N. in fine, de iureiurand. & conſtit. Sixti V. Bellencin. d. quæſt.* 20. *verſ.vel quando, Azori d. quæſt.* 4. *verſ. quinto, praxis noua Epiſcop.d.num.*11.

Sextò, ſi Epiſcopus velit ire ad Concilium prouin- 34
ciale, *Bellencin.dict.tract.quæſt.*21. *Iacob. de Graſſis, lib.1. art.5.fol.*110. *colum.*1. *Piaſeq.d.num.*11. *Bellet.d.§.*12. *num.* 4. *verſ.tertia. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſcop. Neapol.cap.*71. *n.*8. *Azori. d.quæſt.4.verſ.ſexto, Quarantia in ſumma Bullarij, verbo Concilium Prouinciale, num.*8. vbi hoc intelligit, quando Epiſcopus eſſet pauper, qui non haberet ad faciendum expenſas.

Septimò, ſi Epiſcopus impenſas neceſſarias, & alicui- 35
us momenti fecerit in aduentu Imperatoris, Regis, vel Principis, præſertim ſi ab eo habeat regalia, dummodo clericos, & Eccleſias nimium in hoc grauare, vel ad hoc

hoc compellere non debeat, *Bellencin. quæſt.* 21. *Azori. diſt. quæſt.* 4. *verſ. ſeptimo. Bellet. diſt.* §. 12. *num.* 4. *verſic. ſeptima.*

Octauò quando Eccleſias formaliter viſitat, *Abb. diſt. cap. conquerente, num.* 1. *verſ. tertio decimo, Socin. de viſitat. lib.* 1. *quæſt.* 13. *princip. quæſt.* 6. *Boer. deciſ.* 133. quos refert, & ſequitur *Bellet. diſt.* §. 12. *num.* 4. *verſ. quarta.*

36 Exiſtente qualibet ex prædictis cauſis poteſt Epiſcopus non ſolùm ſemel, ſed etiam pluribus vicibus, quoties ſcilicet rationabilis cauſa ſubſit, charitatiuum ſubſidium exigere, *Abb. Sic. in diſt. cap. cum Apoſtolus, Bellencin. diſt. tract. quæſt.* 23. *Remig. quæſt.* 32. *Azori. diſt. cap.* 14. *quæſt.*

37 8. *Bellet. d.* §. 12. *num.* 5. dummodo etiam à volentibus non exigat, niſi tantum quantum aſcenderent procurationes ſingulæ, ſi Prælati per alium licite viſitarent per *Extrauag. Venet. XII.* quæ incipit *Vas electionis, circa fin.* §. *præmiſſis quoque adiciendo*, vbi in ſuperiore eius parte declaratur, quæ ſit quantitas illarum procurationum; *Bellencin. d. tract. quæſt.* 41. Quantum tamen eſſe debeat hoc ſubſidium non eſt iure definitum, *Nauar. conſil.* 10. *in antiq.* aliàs 5 *in nouis, ſub tit. de cenſibus. Sayr. in floribus deciſ. ſub eodem tit. deciſ.* 10. *Menoch. caſu* 179. *num. vltim. praxis nona Epiſcopal. diſt. num.* 11. *verſ. neque*, itaut non valeat conſuetudo, quod Epiſcopi, vel alij Prælati à ſubditis ſuis poſſint exigere, & à volentibus recipere charitatiuum ſubſidium, vltra taxam poſitam in *diſt. Extrauag. Vas electionis, Bellencin. quæſt.* 42. *& quæſt.* 44. oſtendit, quæ pœnæ imponantur exigentibus charitatiuum ſubſidium vltra taxam, & *quæſt.* 46. quod ſubditi poſſunt denega-

38 re charitatiuum ſubſidium Epiſcopo in eo, in quo excedit taxam. Et quod clerici ex vrgenti cauſa poſſint compelli ſoluere charitatiuum ſubſidium vltra taxam ſolitam dicit *Marc. Anton. Genuenſ. in practicab. Eccleſ. quæſt.* 640.

A quibus perſonis charitatiuum ſubſidium exigi poſſit.

39 EPiſcopus iure poteſt tale ſubſidium ratione beneficiorum exigere à Clero, & Eccleſiis ſuæ Ciuitatis & diœceſis, *cap. conquerente, de officio Ordin. Nauar. conſ.* 10. *in antiq.* aliàs 5 *in nouis, ſub tit. de cenſib. Sayr. in floribus deciſ.* 10. Et licet vrgente neceſſitate charitatiuum ſubſidium à ſuis clericis petere poſſit, *cap. cum Apoſtolus*, §. 1. *de cenſibus*, aliquid tamen tanquam ſibi debitum, ceſſante illa, dummodo conſuetudine immemoriali, & bona fide illud præſcripſerit, petere nequit, *Nauar. conſ.* 7. aliàs 3. *in nouis, ſub tit. de cenſibus, Sayr. ſub eodem tit. deciſ.* 7. A laicis vero non poteſt, vt colligitur *ex cap. quia cognoui-*

40 *mus*, 10. *quæſt.* 3. Nec obſtat, quod dicitur in *cap. cum Apoſtolus*, §. *prohibemus, de cenſibus*, quatenus habet poſſe Epi-

41 ſcopum huiuſmodi ſubſidium à ſubditis petere, quia reſpondetur id intelligendum de Eccleſiaſticis, vt loquitur *d. cap. conquerente*, tum quia ſtrictè, & propriè ſumendo laici diœceſani non dicuntur ſubditi Epiſcopi, licet quoad quædam foro ſuo ſubiiciantur, vt notat *glo. ſ. verb. ſubditos, in Clem.* 1. *de foro comp.* ita *Bellencin. de charitatiuo ſubſidio, q.* 26. *Azori. inſtitut. moral. par.* 2. *lib.* 9. *cap.* 14. *quæſt.*

42 6. *in princip.* Vtrum vero ratione feudi, vel officij gratuiti teneantur laici aliquid contribuere? dubium eſt præſentis inſtituti, in quo quartam partem annui reditus ipſius feudi pro ſubſidio charitatiuo eſſe ſoluendam reſoluit *Afflict. deciſ.* 136. quem refert *Aloyſ. Ricci. diſt. collect.* 52.

Cardinales non tenentur ad onus ſubſidij, charitatiui pro beneficiis, quæ poſſident *Roman. conſ.* 489. *num.* 1. *&* 4. *Cephal. conſ.* 2. *num.* 10. *vol.* 1. quos refert, & ſequitur *Bellet. d.* §. 12. *num.* 25.

43 Capitulum, ſeu Canonici Eccleſiæ Cathedralis tenentur Epiſcopo ſuo præſtare charitatiuum ſubſidium, quando ab eo petitur ex legitimis cauſis, de quibus dictum eſt ſupra, quia fortius ipſi debent ei ſubuenire, quam cæteri, cum dignius ſit, quod membra ſubueniant capiti ſuo, quam extranei, argum. *cap. cum non liceat, de præſcript. & cap. requiſiſti, de teſtam. Bellencin. diſt. tractatu quæſt.* 27. *Remig. de Gonni de charitat. ſubſid. quæſt.* 38. *Moneta de diſtribut. quotid. par.* 3. *quæſt.* 9 *num.* 20.

Ex diſtributionibus tamen quotidianis inſpecto iure 44
communi non debetur charitatiuum ſubſidium, niſi contrarium fuiſſet ſancitum *Mandoſ. conſ.* 15. *num.* 4. *Lap. alleg.* 136. *num.* 7. *Bellencin. quæſt.* 76. *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell.* §. 7. *præam. num.* 174. *Moneta de diſtribut. quotid. par.* 3. *quæſt.* 9. *à num.* 19. *Mantu. conſ.* 1. *num.* 90. *verſ. non obſtat quarto lib.* 1. *Bellet. diſt.* §. 12. *num.* 36. *verſ. ex diſtributionibus.*

Monaſteria non tenentur præſtare Epiſcopo charita- 45
tiuum ſubſidium, ita *Ioan. Andr. Butr. Imol. in cap. dilectus, de officio Ordinar. Innoc. in cap.* 1. *de ſtatu monach. Abb. conſ.* 26. *num.* 4. *&* 5. *par.* 2. *Hoſt. in ſumm. illius tit. & tit. de cenſibus* §. *ex quibus cauſis, verſ. item Epiſcopus exigit, Bellencin. q.* 29. *Remig. de Gonay eod. tract. quæſt.* 21. *Fr. Emman. q. Regul. tom.* 2. *quæſt.* 66. *art.* 1. *&* 2. *Azori. diſt. quæſt.* 6. *verſ. item non poteſt.* quicquid dicant *Alex. de Neuo conſ.* 58. *num.* 8. *&* 9. *Boer. deciſ.* 135. *num.* 4. & alij, quos refert, & ſequitur *Bellet. d.* §. 12. *num.* 18. Ratio eſt, quia exactio charitatiui ſubſidij, eſt de lege diœceſana, & non iuriſdictionis, *Bellencin. quæſt.* 28. *Cochier. de iuriſd. Ordinary in exempt. par.* 1. *quæſt.* 25. *num.* 8. à qua lege diœceſana monaſteria ſunt exempta, vt probant text. *in cap. ne pro cuiuſlibet*, 16. *quæſt.* 1. *& in cap.* 1. *de ſtatu monach.* Non obſtat *Clem.* 1. *&* 2. *de* 46
cenſibus, vbi dicitur Religioſos debere ſoluere iura Epiſcopalia, & ſubire onera, niſi ſe tueri poſſint ſpeciali priuilegio Papæ, & conſuetudine: quia Reſpondetur ibi ſermonem eſſe de monaſteriis habentibus Eccleſias ſeculares ſibi ſubiectas, quæ Eccleſiæ antequam monaſterio ſubiicerentur, ſoluere conſueuerant Epiſcopo tale ſubſidium charitatis, & alia iura Epiſcopalia, ac proinde cenſetur vnita monaſterio cum ſuo onere, cum quo tranſiuit res, *cap. paſtoralis, de decim. cap. quia monaſterium, de relig. domibus*, ita *Azor. vbi proximè. & Cochier. d. num.* 9. *verſ. limita primo*, vbi *verſ. limita ſecundo*, dicit quod ſi monaſterium habeat populum ratione illius tenebitur ad omnia, quæ ſunt legis diœceſanæ, & per conſequens ad charitatiuum ſubſidium.

Exemptæ Eccleſiæ non tenentur præſtare Epiſcopo 47
charitatiuum ſubſidium, ita *Cardin. in Clem. frequens*, §. *nonnulli, in* 3. *oppoſit. de exceſſ. Prælat. vbi Paul. & Petr. de Anchar. in verſ.* 8. *not. Bellencin. quæſt.* 32. *Azori. d. quæſt.* 6. *verſ. item non poteſt, Cochi. de iuriſd. Ordin. in exemptos, p.* 4. *quæſt.* 9. *per totam.* Quod maximè procedit ſi exemptio ſit data cum plena libertate, id enim importat exemptionem non modo à iuriſdictione, ſed etiam ab omnibus, quæ ſunt de lege diœceſana, inter quæ charitatiuum ſubſidium numeratur, vt ſupra dictum eſt numero præcedenti, ita *Bellencin. diſt. quæſt.* 32. *num.* 8. *Cochier. diſt. quæſt.* 9. *num.* 1. Limitatur tamen primo, niſi exempti haberent populum non exemptum, quia eo reſpectu exigi poſſet huiuſmodi præſtatio, *Bellencin. d. quæſt.* 32. *num.* 5. *verſ. & pro talibus, Cochier. dicta quæſt.* 9. *num.* 2. Limitatur ſecundo, niſi in priuilegio exemptionis appoſita eſſet clauſula vulgaris, volumus autem, quod Eccleſia huiuſmodi exempta cum charitate priori cum Epiſcopo ſuo remaneat, *Abb. conſil.* 102. incip, *Omnipotentis Dei poſtulato ſuffragio, vol.* 1. *Bellencin. d. quæſt.* 32. *in fine, Cochier. par.* 1. *quæſt.* 9. *num.* 9. *& par.* 4. 9. *num.* 3.

Cum huiuſmodi ſubſidium peti debeat à perſonis 48
clericorum ratione beneficiorum ſuorum, prout iuxta text. *in d. cap. conquerente, & in diſt. cap. cum Apoſtolus*, reſoluunt *Nauar. conſil.* 10. *in antiq.* aliàs 5. *in nouis, ſub tit. de cenſibus*, & *Sayr. in floribus, deciſ. ſub eodem tit. deciſ.* 10. non poterunt clerici nullum Eccleſiaſticum beneficium habentes vllo iure cogi Epiſcopo ſubſidium præſtare, quamuis habeant ampla patrimonia, *Bellencin. quæſt.* 32.

Azori.

Azori. dict. quæst. 6. vers. insuper, licet dubit. & *Navar. vbi proximè.*

49 Clerici pauperes, qui scilicet ex suorum beneficiorum redditibus nihil habent vltra commodum, & honestum victum, minimè cogi possunt ad tale subsidium, præstandum, nam certè grauarentur, si eorum victus minueretur, *Bellencin. quæst.* 30. *Quaranta, vbi supra, praxis nona Episcopal. d. num.* 11. *Azori. d. quæst.* 6. *vers. quid dicendum. Alex. de Neuo cons.* 57. *num.* 2. *& cons.* 58. *num.* 2. *Boer. decis.* 135. *num.* 5. *Bellet. d.* §. 12. *num.* 19. *cum seqq.* vbi *num.* 21. obseruat iudicem arbitrari debere beneficium non 50 fore decimabile propter paupertatem. Hinc beneficium habens, sed nullos fructus percipiens propter assidua bella, inundationes aquarum, vel ob alium fortuitum casum, nullo iure cogitur ad huiusmodi subsidium Episcopo præstandum, *Remig. de Gonn. quæst.* 37. *num.* 5. *& quæst.* 40. *&* 41. *Moneta d. quæst.* 9. *num.* 21. *Bellencin. quæst.* 34. *cum sequent. Azori. d. quæst.* 6. *vers. Clericum*, qui etiam tenent tale subsidium exigi posse ab eo, qui est beneficij possessor, siue bona, siue mala fide: item resoluunt, si duo litigent de beneficio, quorum vterque contendit ad se beneficium pertinere, tunc liberum esse Episcopo subsidium exigere ab eo, quem maluerit, at si is, qui subsidium soluerit victus in lite fuerit ab aduersario, ius habet repetendi tantundem, quantum soluit, alioquin iure compensationis vti potest. Minus possunt grauari huiusmodi subsidiis, & decimis etiam Papalibus Moniales Pauperes, quarum redditus, & prouentus sunt adeò tenues & exiles, quod de illis sustentari nequeant, sed pro vitæ suæ sustentatione coguntur publicè mendicare, vel artificio manuum suarum, vel ex sustentatione parentum victum procurare *Gemin. d. cons.* 85. *num.* 23. *vsque ad finem*, quem sequitur *Rebuff. cons.* 124. *col.* 2. *vers. item Bonifacius VIII. l. Bellet. d.* §. 12. *num.* 23. vbi *num.* 24. *ex Constit. Pij IV.* tenet ad huiusmodi subsidium non teneri Moniales non habentes redditus vltra summam quatuordecim ducatorum auri de Camera pro victu cuiuslibet Monialis alios redditus non habentis.

51 Rector Ecclesiam habens in vna diœcesi, in alia vero prædia, & possessiones, ex quibus fructus beneficij percipit, debet soluere subsidium Episcopo, in cuius diœcesi est Ecclesia, quia tale onus sustinent beneficiarij, ratione Ecclesiarum, quas habent, ita *Bellencin. quæst.* 35. *Azori. d. quæst.* 6. *vers. quid dicendum.*

52 Pensionarius clericus, & Rector beneficij pro rata portione tenentur ad subsidium, *Bellencin. q.* 37. *Gratian. Marchia decis.* 20. *n.* 1. *Azor. d. q.* 6. *vers. si quæras, Gig. de pension. quæst.* 28. *nu.* 19. *Flamin. de confident. quæst.* 23. *n.* 7. *Bellet. d.* §. 12. *num.* 32. Sed re vera Curiæ Romanæ stylus habet, vt pensio, auctoritate Papæ assignata alicui, sit immunis & libera ab omni onere, etiam subsidij charitatis, & ideò quando Papa clerico pensionem assignat liberam ab omni subsidio charitatis, Rector beneficij debet ex toto illud soluere.

53 Ecclesia si in confinio duarum diœcesum sit ambo Episcopi se concordare debent, vt alternis vicibus subsidium exigant, argum. *Clement. plures, de iurepatron.* quod si conuenire renuant, tunc iure poterit Archiepiscopus præcipere, vt conueniant, eo quod talis eorum discordia est Ecclesiæ damnosa; ita *Bellencin. quæst.* 52. *Azori. d. q.* 6. *vers. quid dicendum.*

54 Successor in beneficio soluere subsidium cogitur, quod antecessor beneficiarius non soluit, argum. *l. Imperatores, ff. de impensis, & l. hactenus, ff. de vsufructu*, *Bellencin. quæst.* 51. *Azori. d. quæst.* 6. *in fine*, vbi resoluit posse Episcopum conuenire successorem, vel antecessorem, si adhuc viuus sit, vt maluerit, & subsidium petere.

55 Hospitalia causa communis pietatis extructa, quando titulum beneficij habent, obligantur ad subsidium, *Bellenc. quæst.* 38. *Azor. d. quæst.* 6. *vers. si roges*, qui etiam resoluunt, quod si huiusmodi hospitalia auctoritate Episcopi fundata non sint, grauari nequeunt onere subsidij, quia religiosa, & sacra loca non sunt, & possunt ad prophanos vsus redire priuata fundatoris auctoritate; secus tamen si Episcopi auctoritate fundentur, cum ab illis sicut ab Ecclesiis suæ diœcesis exigere subsidium charitatis, & alia iura Episcopalia Episcopus possit. Quomodo vero Episcopi auctoritate fundata dici possint, vide quæ diximus in *Allegat.* 75. *num.* 5. *cum seqq.*

SVMMARIVM.

1 *Indulgentia est remissio pœnæ temporalis debitæ pro peccatis actualibus iam dimissis, concessa homini existenti in gratia à Prælato per applicationem thesauri Ecclesiastici.*
2 *Plenaria indulgentia est illa, qua remittitur tota pœna.*
3 *Indulgentia temporalis dicitur illa, qua non remittitur tota pœna, sed eius tantum pars relaxatur.*
4 *Indulgentiæ carenæ, quadragenæ, & septenæ quæ sint, ostenditur.*
5 *Papa tantum plenarias potest indulgentias concedere, Episcopi vero temporales, limitatas, seu partiales.*
6 *Indulgentias concedendi potestas est iurisdictionis, & non Ordinis.*
7 *Indulgentias temporales potest concedere Episcopus etiam non consecratus, aut ordinatus, dummodo sit electus, & confirmatus.*
8 *Indulgentias concedendi potestas penes Papam est iure diuino à Deo proximè accepta, penes Episcopos vero est iure communi, & Ordinario.*
9 *Indulgentias plenarias concedendi potestas à Papa est delegabilis.*
10 *Indulgentias temporales concedendi potestatem Episcopus non solùm suo Vicario, verum etiam Clerico demandare potest.*
11 *Laico non potest demandari ab Episcopo potestas concedendi indulgentias.*
12 *Indulgentias non potest concedere Episcopus excommunicatus, denunciatus, seu vitandus.*
13 *Indulgentias valide, ac sine peccato seclusa scandalo non præmisso, concedit Episcopus dum in mort. peccato existit.*
14 *Indulgentia temporalis, quas Episcopus concedere potest, quæ sint, ostenditur.*
15 *Archiepiscopus habet facultatem concedendi indulgentias per totam suam prouinciam, & Archiepiscopatum, etiamsi non sit in actu visitationis.*
16 *Indulgentias concedere est voluntaria iurisdictionis.*
17 *Indulgentias iure proprio nullus inferior Episcopo potest concedere.*
18 *Indulgentias concedit Episcopo inferior ex consuetudine, etiamsi non sit Presbyter.*
19 *Prælatus religionis quamuis habeat quasi Episcopalem authoritatem, in Regulares sibi subditos, iure ipso non potest indulgentias concedere.*
20 *Parochus indulgentias concedere non potest.*
21 *Capitulum Sede vacante, an valeat indulgentias concedere, ostenditur.*
22 *Indulgentia concessa ab Episcopo, vel Archiepiscopo si excesserint numerum taxatum in cap. cum ex eo, de pœnit. an valeant, ostenditur.*
23 *Indulgentias Episcopus concedere tantum potest subditis suis.*
24 *Indulgentias pro mortuis non potest Episcopus concedere.*
25 *Indulgentias ab alio Episcopo concessas incrantur exteri de proprij licentia.*
26 *Exemptis an possit Episcopus indulgentias concedere, ostenditur.*
27 *Exempti habentur instar extraneorum.*
28 *Indulgentiis, quas alijs concessit, frui & gaudere potest Episcopus.*

EPISCO

EPISCOPVS QVOD NAM INDVLgentiæ genus conferre valeat.

ALLEGATIO LXXXVIII.

1 INDVLGENTIA eſt remiſſio pœnæ temporalis debitæ pro peccatis actualibus iam dimiſſis, conceſſa homini exiſtenti in gratia à Prælato per applicationem Theſauri Eccleſiaſtici, *Cardub. de indulg.quæſt.1. Nauar.in comment. de indulgent. & Iubil.not. 20.num.1. cum ſequentibus, Alphonſ. Aluarez Guerrero in ſpeculo Iuris Pontificij cap.28.in princip. Valent. tom.4.diſp. 7. quæſtione 20. puncto 1. verſ. nos autem, Henriq.in ſumm. libr. 7. de indulgent. cap. 1. Franciſc. Leo in theſauro frii Eccleſiaſtici par. 1. cap. 7. numer. 2.* & cæteri in diſcurſu citandi.

2 Alia eſt plenaria, alia temporalis. Plenaria eſt illa qua remittitur tota pœna ſimpliciter, & ex communi eſt remiſſio totius pœnæ temporalis, quæ nimirum poſt peccata remiſſa expianda remanſit, ſiue in hac vita, ſiue in purgatorio; cui plenariæ indulgentiæ interdum addi ſolet particula, & remiſſio omnium peccatorum, quæ ſecundum omnes eſt potius declaratiua effectus indulgentiæ plenariæ. Indulgentia vero temporalis 3 dicitur illa, qua non remittitur tota pœna, ſed eius tantum pars relaxatur, & ſub duplici præſertim forma tribui ſolet. Aliquando enim dantur indulgentiæ tot dierum, vel annorum, & eſt remiſſio tantæ pœnæ, quanta ſolui in hac vita debuiſſet per pœnitentiam tot dierum, vel annorum, vel quanta in purgatorio 4 luenda foret, ſi hic peracta non fuiſſet. Et hæc diuidi poteſt in carenam, quadragenam, & ſeptenam. Carena dicitur à carendo, & eſt quaſi ciborum carentia, qua remittuntur tot pœnæ, quot fuiſſent remiſſæ peragendo pœnitentiam in pane, & aqua, quadraginta diebus cum ſeptem annis. Quadragena eſt relaxatio tantæ pœnæ, quanta redempta fuiſſet per pœnitentiam quadraginta dierum. Septena eſt remiſſio tantæ pœnæ, quanta redempta fuiſſet per pœnitentiam ſeptem annorum, ſeu quanta reſpondet pœnitentiæ ſeptem annorum. Quandoque dantur indulgentiæ reſpiciendo ad certam partem peccatorum, vt cum datur remiſſio tertiæ, vel quartæ partis peccatorum, eſt enim remiſſio tantæ pœnæ, quanta perſolui debuiſſet hic, vel in purgatorio pro tertia illa, vel quarta parte peccatorum iam remiſſorum. Colliges hæc ex *Valentia diſt.q. 20. Tolet.in ſumm.lib.6.cap.24. Soar.tom.4. diſput.50.ſect.4. & 5. Cardin.Bellarmin.tomo 3.lib.1.de indulgent.cap.9. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnitent. libr. 7. numer.94. cum ſequentibus. Balduin. Iuni. ſuper opera controuerſ. Bellarmin.par.1. lib.6.de indulgent. Aegid. de Coninch. de Sacramentis, & cenſuris tom.2.diſput.12. Aloyſ.Ricc.in praxi aurea reſolut.306. Franciſc. Leo diſt.cap.7. à num. 3. Bonacina de Sacrament.diſp.6.quæſt.1.puncto 2. nouè Iuli.Lanor.de indulgent.p.2.cap.10.*

5 Solus Papa primariò poteſt indulgentias concedere, ſoluſque plenarias concedit & perpetuas *Fuſch. de viſitat.lib.1.cap.1.num.2. Card.Tolet. in inſtruct. Sacerd. lib. 6.cap.25. Lanor.d.par.2.cap.11.num.10.* vbi *num.11.* aſſerit quod Papa poteſt dare ſibi ipſi Indulgentias, quia recipit vt Eccleſiæ membrum, vt vero caput concedit: Epiſcopi vero temporales, limitatas, ſeu partiales iure communi Canonico, & ab ipſo Summo Pontifice 6 dependéti tantum concedunt. Ratio eſt, quia huiuſmodi poteſtas eſt iuriſdictionis, non Ordinis, *cap. quod autem de pœnit.& remiſſ.* quatenus ibi dicitur indulgentiæ conceſſionem eſſe actum abſoluendi, & iudicialem, *S.Thom. in 4.diſtinct.20.quæſt.3.art.3. Gambara de officio legat. de Latere rub.8.tit. quid poſſit legatus circa indulgentias numero 1. Azori.inſtit.moral.par.2.lib.3.cap.54. quæſt.2. Vgol.de poteſtate Epiſcopi cap.41.in princ. Aloyſ.Ricc.d.reſol.306. num.4. & reſol.222. num.1.* Et ob id Epiſcopus etiam non ordi- 7 natus, aut non conſecratus eas poteſt conferre, dummodo ſit electus, & confirmatus, per *gloſſ.* communiter receptam *in cap. tranſmiſſa, de election.* tenent *D. Thom. d.quæſt.20.q.1.articulo 4.quæſtiunc.2. Soar.diſt.diſputat.50. ſection.3. num.3. Reginal.d.loco numer.123. Nugn.in addit. quæſt.25.articulo 1. quæſtiunc. 3. verſ. ſecunda concluſio Alphonſ. Aluarez Guerrero diſt.loco Aloyſ. Ricc.dict.reſol. 306. num.4. Azori. diſt.cap.55. quæſt.1. in fine, & cap.29.qu.8. Auguſtin.de Ancona de poteſtate Eccleſiæ quæſt.29. Campan. in diuerſorio Iuris Canonici in prœmio numer.2. Iuli.Lanor. d.par.2.cap.21.num.18.& 33. Sanctarel.de Iubileo anni ſancti cap. 3. dub. 2.* cum ergo hæc ſit iuriſdictionis poteſtas, & non Ordinis, rectè infertur illam, licet penes 8 Papam ſit iure diuino, à Deo proxime accepta, penes Epiſcopos vero eſſe iure communi, & ordinario, at per conſequens proximè acceptam à Papa, iuxta reſoluta per me *parte 1.huius tract.vit.1.cap.1.* quicquid aliqui reneant Epiſcopos poſſe iure diuino indulgentias conferre, quos citant, improbantque *Bonacina diſt. diſp.6. q.1. puncto 3.num.1. Sanctarel.d.dub.2.lit.B, Azor. diſt. capit. 54.quæſt.2. Henriq.d.lib.7.cap.31.§ 3. Lanor.d.par.2.cap.11. num.45.cum ſeqq.* vbi refert metipſum in hoc loco. Hinc 9 etiam cum ea, quæ iuriſdictionis ſunt, mandari, ac delegari poſſint de iure Pontificio, vt habetur in *cap.aqua*, & ibi, *gloſſa*, ac Doctores, *de conſecrat. Eccleſiæ, & in cap. quod ſedes, de officio, Ordin.* ideo huiuſmodi poteſtas à Papa 10 eſt delegabilis, qui poteſt Epiſcopo indulgere poteſtatem concedendi etiam plenarias indulgentias, vt reſoluit *Aloyſ.Ricc.d.reſol.306.num.2.* Et ipſe Epiſcopus facultatem concedendi temporales, non ſolum ſuo Vicario, verumetiam Clerico demandare poteſt *Emmanuel Sà, verbo indulgentia, num.16. Valent.d.quæſt.20.puncto 3. Soar. diſp.55.ſect.6.num.6. Regin.lib.7.num.116. Bellarm.de indulgem.lib.1.cap.11. Lanor.diſt.cap.11.num.48. Nugn. quæſt. 28.art.2.ad finem, Vgolin.diſt.cap.41. in princip. Bonacina diſt.quæſt.1.puncto 3.num.11. Azori.diſt.lib.3.cap.43.quæſt. 13.& d.cap.55.q.5.* Nam prætextu generalis commiſſionis Vicarius Indulgentias concedere non poteſt, vt dixi *alleg. 54. num. 90.* Hæc tamen poteſtas non poteſt ab 11 Epiſcopo concedi laico, cum laicus iure humano remoueatur à muneribus Eccleſiaſticis, vt poſt *Iacob. de Graff.Soar.& Regin.* reſoluit *Bonacina diſt.loco numer. 12. Lanor. d. cap.11.num. 49.* Hinc denique fit Epiſcopum 12 excommunicatum, denunciatum, ſeu vitandum non poſſe indulgentias concedere, quia excommunicatus vitandus caret vſu iuriſdictionis, & conſequenter inualida ſunt ipſius acta ad iuriſdictionem pertinentia, *cap. tanta, de exceſſ.prælat.cap. quia de excepi. in 6.* cum citatis à *Bonacina de cenſuris, diſp.2.quæſt.2.puncto 7.* & reſoluit in terminis *Azor.d.cap.55.q.7.* me citato in hoc loco *Lanor. d.p.2.cap.12.num.8.& 21.* vbi *num.9.* quærit an ſaltem ſic cenſura innodatus poſſit delegare vices ſuas alteri Epiſcopo vt concedat indulgentias. Vtrum autem Prælatus putatiuus ſeu præſumptus poſſit concedere indulgentias, vide *Felin.de indulg.in fine, Burgaſ.de irreg.tit.8.de indulg.Epiſcopi num.4. Sanch.de Matrim.lib.3.diſp.22.nu.54. Lanor.d.p.2.cap.12.n.12.* Ex quo patet à fortiori Epiſco- 13 pum, qui concedit indulgentias, dum in peccato mortali exiſtit, valide concedere, nec peccare ſecluſo ſcandalo non præuiſo, quia peccatum mortale præciſe non tollit iuriſdictionem, *Henriq.d.lib.7.cap.32. §.4. Valent. loco citato puncto 3.verſ.tertio aſſerimus, Regin.lib.7.nu.118. Nugn.in addit.q.27.art.9.concl.1.* poſt *Graff.Soar.& Cord.* ſequitur *Bonacina d.diſp.6.de indulg.q.1.puncto 3. numer.9.* Vnde etiam fit Epiſcopum ſeu Archiepiſcopum non poſſe in loco exempto concedere indulgentias, cum ſit poteſtas dignitatis, & iuriſdictionis Epiſcopalis, vt poſt *Zabar. Anch.& Vital.* reſoluit *Quarant.verbo Archiepiſcopi auctoritas anct.31. in fine, Lanor.d.cap.12. num.30.*

Indul

Indulgentiæ temporales, quas Episcopus concedere valet, ipso iure communi præscriptæ sunt. In dedicatione enim Ecclesiæ vnius anni indulgentiam tantum concedere potest, vel ab vno tantum Episcopo vel à pluribus dedicetur, & in anniuersario dedicationis, vel aliàs concedit solum indulgentiam quadraginta dierum, *cap. cum ex eo, verſ. ad hæc, de pœnit.* ibi, Decernimus, vt dum dedicatur Basilica non extẽdatur indulgentia extra annum, siue ab vno solo Episcopo, à pluribusue dedicetur, atque in vniuersali dedicationis tempore quadraginta dies de iniunctis pœnitẽtiis indulta remissio non excedat, ita *Vgol. d. cap. 41. §. 1. in principio, Henriq. d. cap. 32. §. 1. Azor. dict. cap. 55. q. 6. Bonacina d. q. 1. punct. 3. num. 2. Franc. Leo d. cap. 7. num. 18. Lauor. d. p. 2. cap. 11. num. 18. Sanctarel. d. cap. 3. dub. 2. lit. C.* Ratio autem quare Episcopis limitata extitit potestas in concedendis indulgentiis ea fuit, ne in tanta Episcoporum multitudine hac potestate abutentes superfluas, & indiscretas concederent indulgentias, quod annuit *Alex. III. in cap. quod autem, & Innoc. III. in Concil. generali Lateranen. in dict. cap. cum ex eo, Cordub. q. 12.* si nunc probatur, *Triumph. q. 29. art. 6. Soar. tom. 4. disp. 55. sect. 3. num. 5. Lauor. dict. cap. 11. num. 21.* vbi *numer. 2. cum Soar.* citato loco aduertit & ponderat rationem, quare quando datur facultas dandi indulgentias in dedicatione Ecclesiæ non additur particula illa, de iniunctis pœnitentiis, prout addi solet in indulgentia quadraginta dierum, & ponit aliqua discrimina inter dictas duas indulgentias.

15 Archiepiscopo datur facultas concedendi indulgentias per totam suam prouinciam, & Archiepiscopatum, etiamsi non sit in actu visitationis, dummodo statutum generalis Concilij non excedat, *cap. nostro de pœnit. Cord. q. 14. Nugn. q. 26. art. 1. verſ. difficultas tamen, Steph. Quarant. verbo Archiepiscopi auctoritas, verſ. 31.* vbi limitat in loco exempto. *Bonacina d. q. 1. punct. 3. nu. 2. verſ. obserua, Franc, Leo d. cap. 7. num. 18. Lauor. d. p. 2. cap. 11. num. 28. Henriq. d. cap. 32. §. 1. Marc. Anton. Gennenſ. in praxi Archiep. c. 70. num. 15.* Nam licet Archiepiscopus non sit iudex Ordinarius omnium de prouincia, *cap. Pastoralis, de officio Ordin.* 16 Nec extra suam diœcesim habeat contentiosam iurisdictionem, cum tamen indulgentias concedere sit voluntariæ iurisdictionis, *Soar. disp. 49. sect. 3. num. 9. Aloys. Ricc. d. resol. 305. num. 5.* illas concedere potest, vt per *glos. in d. cap. nostro.* Sed aduertendum cum *Henriq. loco proxime citato*, quod si concessit quadraginta dies in perpetuum, nihil amplius potest successor eius pro eadem causa cõcedere, quia reputãtur vnus Prælatus; sed superueniens Archiepiscopus ex commissione Pontificis potest dum visitat diœcesim suffraganei concedere 80. dies præter 40. datos ab Episcopo; totidem enim potest Archiepiscopus dare in sua diœcesi: de quo etiam *Azor. d. cap. 55. quæst. 6.* Concilium generale legitime congregatum etiam pleniſſimas indulgentias, sicut summum Pontif. concedere posse tenent *Felin. de indulg. num. 44. Nauar. in simili tract. notab. 31. num. 2. Henriq. libr. 7. cap. 31. §. 3. Benzon. lib. 2. cap. 30. verſ. quod autem in fine.* Sed merito negant *Soar. tom. 4. disp. 56. sect. 1. & Lauor. dict. p. 2. cap. 11. num. 14. dicentes in Concil. Basilien. sess. 24.* vbi Legati aderant nomine Pont. concessas fuisse, prout asserunt respondendum, si aliquando factum reperitur, Cardinales si non sunt Episcopi de iure communi indulgentias concedere non posse, nisi ex priuilegio, vel communione generali, aut consuetudine quæ dat iurisdictionem *Hieron. à Sorbo in comp. verbo indulgentia §. secundum notab. fol. 315. Nauar. d. not. 31. n. 17.* & tunc concedunt centum dies *Panor. in cap. accedentibus, de excess. Prælat. Lauor. d. p. 2. cap. 11. num. 15.* etiam quod non sint Sacerdotes *Panin. de potestate Capituli Sede vacante p. 1. princ. q. 4. num. 4. Iacob. de Graff. in aureis decis. in append. lib. 2. cap. 2. nu. 32. Lauor. loco proxime citato.* Legati Papæ possunt etiam concedere indulgentias in terminis suæ legationis ex commissione speciali, vel generali *cap. fin. de officio leg.* vbi *glos. Anton. 3. p. tit. 10. Siluest. verbo indulgentia n. 4. Lauor. d. cap. 11. nu. 16.* & ex consuetudine concedunt centum dies *Gambar. de officio legati lib. 8. tit. quid possunt legati circa indulgentias nu. 8.* vbi *num. 10.* ait quod finita legatione finiuntur indulgentiæ, refert *Lauor. d. num. 16. verſ. ratio.* Summus Pœnitentiarius dat indulgentias centum dierum, non quod adsit aliquod ius, sed ex viuæ vocis oraculo, aut consuetudine Papa sciente, & tolerante *Azor. d. cap. 55. verſ. sexto quæritur, Nauar. not. 31. num. 17. Lauor. dict. cap. 11. num. 17.*

Neminem Episcopo inferiorem iure proprio indul- 17
gentias posse concedere communiter traditum est *in cap. accedentibus, de excess. Prælat. & in d. cap. nostro, Nauar. tract. de indulg. not. 31. Bellarm. de indulg. lib. 1. cap. 11. q. 3. Cochier. de iurisd. Ordin. in exemptos, p. 4. q. 54. Bonacin. qu. 1. punct. 3. num. 18. Franc. Leo d. cap. 7. num. 19. Sanctarel. de Iubileo anni, Sanch. cap. 3. dub. 2. lit. D, Azor. d. cap. 55. q. 3. Lauor. d. cap. 11. num. 55.* quamuis sit Cardinalis, nisi ex 18
consuetudine, & praxi concedere soleat *Henriq. d. cap. 21. §. 4.* quia tunc etiamsi non sit Presbyter eas dare poterit *Aug. de Ancona in tract. de Ecclesia potest. q. 29. art. 8. Panin. de potestate Capituli Sede vacante in 4. q. principal. in princip. Gambar. d. tit. quid possit legatus circa indulgentias, numer. 2.* Vnde ipso iure non potest indulgentias con- 19
cedere Prælatus Religionis, vt Prouincialis, aut Generalis, quamuis habeat quasi Episcopalem auctoritatem in Regulares sibi subditos, *Soar. disp. 55. sect. 5. num. 1. Lauor. dict. cap. 11. numer. 56. Sanctarel. dict. capit. 3. dub. 2. litter. L,* vbi citat metipsum in hoc loco, *Henriq. d. lib. 7. cap. 21. §. 5. Bonacina d. num. 18.*

Nec etiam Parochus, est enim inferior Episcopo, 20
Lauor. d. cap 11. num. 65. Henriq. eod. cap. 21. §. 8. Bonacina d. punct. 3. num. 25.

Nec denique Capitulum Sede vacante, quia non 21
succedit Episcopo in potestate iurisdictionis extraordinariæ, saltem in iis, quæ sunt reseruata dignitati Episcopali, *Henriq. dict. cap. 31. §. 4.* post *Graff. Soar. Reginald.* & alios, sequitur *Bonacina dict. punct. 3. numer. 23. Lauor. dict. cap. 11. num. 52. Sanctarel. dict. dub. 2. lit. F,* contra quos non immerito tenent *Siluestr. verbo Capitulum, numer. 10. Lazari. verbo indulgentia, numer. 47. praxis Episcop. par. 1. verbo indulgentia, num. 2. Aloys. Ricciul. in praxi aurea resolut. 222. Azori. d. capit. 55. quæst. 4. & d. lib. 3. capit. 17. quæst. 9.* & ideo turius esse, vt Capitulum hoc committeret alicui Episcopo, qui suo nomine faceret, tenet *Quaranta in summa Bullarij, vebo Capitulum Sede vacante, verſiculo undecimo quæro.*

Sed dubitari potest an valeant indulgentiæ conces- 22
sæ ab Episcopo vel Archiepiscopo, si excesserint numerum taxatum in *d. cap. cum ex eo*; in quo dubio respondendum est negatiue, quoad eam tamen partem, quæ numerum præscriptum non excedit valere concludendum est, quia est res separabilis, & in separabilibus vtile per inutile non vitiatur *l. vtile ff. de regulis iuris l. 1. §. Trebatius, ff. de aqua quotid. & æstiua*, quare ita resoluunt per text. *in cap. indulgentia, de pœnit. in 6. Aloys. Ric. in praxi fori Eccles. decis. 117. num. 5. in 1. edit. & resol. 102. num. 5. in 2. edit. Soar. disput. 55. sect. 3. num. 11. Nauar. de indulgent. notab. 31. numer. 16. Reginald. dict. loco num. 120. Vgolin. d. cap. 14. §. 1. num. 2. Sanctarel. d. dub. 2. litt. G. Azor. d. cap. 55. quæst. 6. Bonacina d. disp. 6. q. 1. punct. 3. num. 3. & 4. Lauor. d. cap. 11. num. 39. & 40.*

Subditis suis Episcopus indulgentias concedere tan- 23
tum potest, iam sicut ab ipso tantum ligari possunt, ita & ab eodem absolui, probat text. *in cap. quod autem, de pœnit. Nauar. cons. 18. num. 12. verſ. decimo sexto de pœnitent. Vgolin. d. cap. 41. §. 2. num. 1. Henriq. d. cap. 32. §. 2.* vbi tenet cum *Nauar.* quem refert *in commento*, quod quando Episcopus concedit indulgentiam loco intra diœcesim sito,

ſito, prodeſt etiam externis ibidem moram facientibus, quaſi ratione habitationis diutinæ contrahant forum, & ſubditi efficiantur, refere *Santtarel. diſt. dub. 2. lit. H,*
24 *& I.* Non poteſt tamen indulgentiam concedere pro mortuis; tum quia ipſorum facultas videtur à Sede Apoſt. reſtricta ad eorum ſubditos degentes in hac vita, *Nauar. de indulg. notab. 22. num. 4. Bellarm. de indulg. lib. 1. cap. 11. Emman. Sà, verbo indulgentia num. 18. Regin. lib. 7. n. 114. & 193. Santtarel. d. cap. 3. dub. 2. in fine, Suar. diſput. 55. ſect. 3. num. 23. Lauor. d. cap. 11. num. 43.*

25 Si vero Epiſcopi ſpeciatim ſuis ſubditis concederent, vt indulgentias ab alio Epiſcopo conceſſas acciperent, tunc eas lucrarentur, vt probat text. *in d. cap. quod autem*, vbi *Abb. num. 7. verſ. vltimo nota*, ait tutiſſimum eſſe, & valde expediens volenti peregrinari, & loca pia viſitare, ipſum licentiam ab Epiſcopo proprio habere capiendi alienas indulgentias, ideſt, indulgentias datas ab aliis; & dicit *Nauar. de indulgent. notab. 31. & vlt. num. 13. verſ. exceptis ſecundo*, quod hac licentia habita, non ſubditi poſſunt acquirere indulgentias ab alio Epiſcopo conceſſas, *Ludou. Bolognin. tract. de indulgent. num. 60. Corbi. diſt. par. 4. quæſt. 58. numer. 4. Lauor. diſt. cap. 11. numer. 36.*

26 Exemptis Epiſcopum indulgentias concedere non poſſe, ex quo iuriſdictionis nihil in eos vendicet, ſed Pontifici immediatè ſubiiciantur, veluti proprio ac immediato diœceſano, tenent *Anton. de Roſel. tract. de indulgent. num. 321. Vgolin. diſt. §. 2. num. 2. verſ. ſecundo,*
27 tum quia etiam exempti habentur inſtar extraneorum, locaque exempta parificantur locis extraneis, *cap. luminoſo 18. quæſt. 2. cap. 1. de ſtatu Regul. in 6. Roſel. vbi ſupra numer. 323.* Nihilominus contrarium eſt reſoluendum, videlicet Epiſcopales indulgentias prodeſſe exemptis, quia inducta in fauorem exemptorum non debent conuerti in eorum læſionem, iunctaque in augmentum non debent parere diminutionem *l. quod fauore C. de legibus cap. quod ob gratiam, de regulis iuris in 6. l. legata inutiliter, ff. de legatis 1.* cum citatis *in libello de principiis vtriuſque iuris lit. A, numer. 249.* quare hanc ſententiam tenent *Ludou. Bologn. d. loco num. 63. Bellarm. d. lib. 1. cap. 11. quæſt. 3. verſ. quare cum iam, Nauar. notab. 31. num. 12. verſ. addo ſeptimo, Santtarel. diſt. dub. 2. lit. K, Cochier. d. par. 4. quæſt. 58. numer. 5.* Hinc etiam reſoluendum Epiſcopum poſſe Religioſis indulgentias concedere iuxta ſuam facultatem, *Palud. in 4. diſt. 20. quæſt. 4. art. 4. Regin. d. lib. 7. num. 119.* quos refert & ſequitur *Benacina d. puncto 3. num. 15. Santtarel. d. lit. K, Lauor. d. p. 2. cap. 12. num. 4.*

28 Hinc denique non abs re dubitari poteſt vtrum Epiſcopus gaudere & frui poſſit indulgentiis, quas aliis conceſſit? Ratio dubitandi eſt, quia nemo poteſt vti iuriſdictione in ſe ipſum. Reſpondendum eſt tamen affirmatiuè, quia Epiſcopus non debet eſſe deterioris conditionis aliis, ita *D. Thom. in addit. quæſt. 27. art. 4. & ibid. Nugn. Sot. in 4. diſt. 21. quæſt. 1. art. 4. ſub fin. Nauar. notab. 20. numer. 91. Reginal. lib. 7. num. 199. Azor. d. cap. 55. quæſt. vlt.* poſt *Sar. Cordub. & Emman. Sà*, ſequitur *Benacina d. puncto 3. num. 16.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopum poſſe eximere à ſua poteſtate, qui teneant, referuntur.*
2 *Epiſcopus non poteſt in totum à ſua poteſtate eximere.*
3 *Exemptio Eccleſiarum pleno iure à poteſtate Epiſcoporum concedi non poteſt ab Epiſcopis, & Prælatis inferioribus, ſed ſolum à Romano Pont.*
4 *Pleno iure dicuntur Eccleſia ad aliquem pertinere, quando vtroque iure eidem ſubiecta ſunt.*
5 *Sententia ſupra relata ad concordiam reducuntur.*
6 *Exempti exemptione data ab Epiſcopo ad ius reuerentiale illi tenentur ſecus ſi Pontifex exemerit ab Ordinario.*
7 *Eximi, & ad Religioſos transferri poteſt Eccleſia à poteſtate Epiſcopi per præſcriptionem.*
8 *Declaratur text. in cap. cum non licear, de præſcript.*
9 *Declaratur tex. in cap. cum venerabilis, de cenſibus.*
10 *Exemptionem à ſe conceſſam non poteſt Epiſcopus reuocare in illis caſibus, in quibus valet ſubditos à ſua iuriſdictione eximere.*
11 *Priuilegij à ſe conceſſi reuocatio de plenitudine poteſtatis ſolius Principis eſt.*

EPISCOPVS AN POSSIT ALIQVOS eximere à ſua poteſtate.

ALLEGATIO LXXXIX.

EPISCOPVM poſſe eximere à ſua poteſtate te- 1
nuit *gloſ. in ſum. 25. quæſt. 2.* & læte tuentur *Cald. conſ. 5. de rebus Eccleſiæ non alienandis, Oldrad. conſ. 172. col. 3. num. 8. & conſ. 254. col. 2. Decian. conſ. 152. num. 3. verſ. non obſtat ergo, & in cap. cum & planiter §. in Eccleſius, n. 13. cum ſeq. de priuilegiis*, interueniente ſcilicet conſenſu Capituli collegialiter & legitimè congregati ſupra *Rot. in Tiratina iuriſdictionis 26. Martij 1612.* coram *Card. Canalerio*, impreſſa per *Farin. deciſ. 377. num. 3. par. 2. recent.* quæ quidem principalis reſolutio hac potiſſimum ratione nititur, quod præſcriptione, ac ſententia Epiſcopali luri præiudicetur, ac aduerſus illud his titulis exemptio acquiratur *cap. auditis de præſcript. cap. cum inter, de re iudicata*, & ita retento ſemper iure obedientiali videtur permiſſum Epiſcopo eximere in ſui præiudicium, vt docet *gloſ. verbo traditæ in cap. viſis literis 16. q. 2.* modo accedat conſenſus Capituli *Rot. deciſ. 383. num. 3. p. 2. recent.* cuius meminit *D. Lotter. de re benef. lib. 1. quæſt. 23. num. 32.* quo accedente poſſe Epiſcopum etiam in præiudicium ſucceſſorum eximere aliquam Eccleſiam ab omni iuriſdictione, & conferre iuriſdictionem in aliena eiuſdem Eccleſiæ Prælatura tradit *Cald. d. conſ. 5.* per totum, qui ſub *n. 1.* videtur firmare hoc caſu tractari de leui præiudicio Epiſcopi, quia nihilominus apud eum remaneat omnis poteſtas, & iuriſdictio Epiſcopalis in aliis Eccleſiis & perſonis ſuæ ciuitatis, & diœceſis, ſequitur *Dec. conſ. 152. ſub n. 3. verſ. non obſtat*, & ſub hac eadem diſtinctione videtur tranſire *Rot. deciſ. 447. num. 1. p. 1. recent. & deciſ. 382. ſub n. 3. p. 2. etiam recent.*

Non poſſe tamen in totum eximere tenet *gloſ. verbo à* 2
quocumque in cap. conſtitutus de relig. dom. gloſ. pen. in cap. paſtoralis de donat. gloſ. in cap. 1. in princip. de priuileg. lib. ſexto, vbi *Franch. num. 4. verſ. in gloſ. 2.* plures refert & ſequitur *Rendena in promptuario recept. ſent. tit. 38. numer. 9. Gambar. de officio & poteſt. Legati de latere lib. 2. tit. de variis Ordinariorum nominib. nu. 180. Abb. in cap. cum venerabilis nu. 4. de cenſib. Sbroz. de officio Vicary lib. 1. q. 41. num. 2. Mandoſ. de ſignatura Gratiæ §. exemptiones ab Epiſcopis col. 1. verſ. eximere propriè, Eraſm. à Cochier. de iuriſd. Ordinary in exẽptas p. 1. q. 3. n. 13.* latè & eleganter *D. Lotter. in tract. de re benef. lib. 1. q. 13. à num. 34.* Ratio autem eſt, quia iuriſdictio totumque ipſum ius Epiſcopale pertinet ad Eccleſiam, non autem ad perſonam Epiſcopi, proindeque neque ipſe poteſt dare, vel remittere id quod ſuum non eſt *Ioan. Andr. in d. cap. cum venerabilis ſub num. 7. verſ. item abſurdum eſt, de cenſibus, & cum iuriſdictiones ſint iuris publici, Bald. in cap. vnic. §. ex eadem lege num. 2.* de lege Conradi, in vſibus feudorum, impoſſibile eſt vt hæc facultas ſit in alio quam in Papa, ita vt neque eius Legato de latere, id permittatur, vt docuit *Abb. in cap. vlt. nu. 1. de confirm. vtili*, quem referunt & ſequuntur *Gamb. de officio legati lib. 2. in princ. num. 80. & D. Lotter. d. q. 23. num. 37.* Vnde 3
hinc etiam tenuerunt *Domin. in cap. 1. num. 5. verſ. & præcedunt prædicta, de capellis monachorum lib. ſexto*, atque etiã *Federic. de Senis conſ. 247.* & alij quos refert *Dec. diſt. conſ. 152. num. 1. Fuſc. de viſit. lib. 2. cap. 20. num. 5.* exemptionum

Digitized by Google

pleno iure Ecclesiarum à potestate Episcoporum concedi non posse Religiosis ab Episcopis, & Prælatis inferioribus: sed solum à Romano Pontifice, quia, inquiunt, non posse Episcopos totam suam iurisdictionem in aliquam Ecclesiam, & visitationem, ac reliqua omnia pastoralia iura ab se abdicare ex ratione tex. *in cap. cum non licear, in princ. de præscript.* iuncta decisione text. *in cap. cum venerabilis de censibus.* Pleno iure dicuntur Ecclesiæ ad aliquem pertinere, quando vtroque iure, idest, in spiritualibus, & temporalibus eidem subiectæ sunt *cap. quantum* 21. *de priuil. glos. in d. §. in Ecclesiis*, vbi *Anton. num.* 26. *Card. num.* 1. *Dec. num.* 12. *&* 16. *Rebuff. in concord. titul. forma mandati, verbo plenum, Card. Tusch. pract. concl. tom.* 6. *litt. P, concl.* 364. *numer.* 3. *Sayr. de censur. libr.* 1. *cap.* 6. *num* 12.

Verum prædictæ pugnantes sententiæ ad concordiam reduci possunt in hunc modum, vt scilicet prior affirmatiua procedat in Episcopo huiusmodi exemptionem cum Capitulo & iusta causa concedente, posterior vero his non interuenientibus, iuxta regulam text. *in cap. sine exceptione* 12. *quæst.* 2. *& in cap. nulli, & per totum, de rebus Ecclesiæ non alienandis*, & quæ latè vltra ordinarios ibi explicant *Rebuff. in compendio alienationum numer.* 9. *&* 11. *cum seqq. Couar. lib.* 2. *var. cap.* 17. *à princ. Molin. de iustit. tract.* 1. *disp.* 465. *&* 468. & magis in terminis argum. text. *in cap. Pastoralis de donat.* post *Abb.* notat idem *Rebuf. in tract. de congrua portione num.* 38. *Roch. de iure patronatus verbo pro eo quod de diœcesanis nu.* 20. *Lambert. eodem tract.* 6 *art.* 8. *prima quæstionis principalis* 2. *p. lib.* 11. *num.* 32. Et sic exempti exemptione data ab Episcopo ad ius reuerentiale illi tenentur, secus si Pontifex exemerit ab Ordinario, quia tunc quoque à reuerentiali iure exemptio concessa esse censetur, ita *Pace. decis.* 115. *par.* 3. quem referunt & sequuntur *Fusch. d. cap.* 20. *num.* 22. *Cochier. de iurisd. in exemptos par.* 4. *quæst.* 34. *Quintil. Mandos. in tract. de signatura gratiæ verbo exemptionis ab Episcopis, vers. an autem exemptio, Fr. Emman. quæst. Regular. tom.* 2. *q.* 63. *art.* 9. *Ascan. Tamburin. de iure Abbatum, & Prælatorum tam Regularium quam secularium Episcopis inferiorum to.* 1. *disp.* 16. *quæst.* 7. *in fine, & sic* intelligendus *Flamin. de resignat. lib.* 3. *quæst.* 11. *num.* 4.

7 A potestate Episcopi potest etiam Ecclesia eximi, & ad Religiosos transferri per præscriptionem, vt probant text. *in cap. cum olim vers. quia, & in cap. auditis*, cum multis aliis, *de præscription. & in cap. cum olim*, 14. *ad finem vers. quia vero, de priuileg. & in cap. cum persona, vers. si autem, eodem titul. libr. sexto*, quibus locis ita obseruant Doctores communiter, & latè *Balb. de præscription. par.* 1. 5. *principalis quæst.* 11. *à numer.* 3. *Cochier. de iurisdict. Ordinarij in exemptos par.* 1. *quæst.* 3. *num.* 7.

8 Non obstat text. *in d. cap. cum non licear*, omissis enim aliorum intellectibus, de quibus *Paris.* ibi *numer.* 42. facilè respondetur text. illum solum negare præscriptionem per quam omninò extinguitur obedientia Episcopo à subditis debita: non autem eam per quam talis obedientia aliis acquiritur, hanc enim expressè admittit text. *in d. cap. cum olim*, cum similibus, de quibus *Balb. vbi supra quæst.* 12. & in visitationis præscriptione probat text. *in cap. cum ex officij, de præscript.* & vltra *Bald. dicto loco quæst.* 16. notat *Bernard. Diaz. reg.* 604. *limit.* 3. *Cardin. Tusch. pract. conclus. tom.* 5. *litt. L, conclus.* 241. *& litter. O, concl.* 5.

9 Minus obstat *d. cap. cum venerabilis*, non enim potestatis quæstio ibi erat, sed voluntatis, de quibus, scilicet, iuribus Episcopus fecit remissionem, & ideo in summario habetur, quod remittens seruitia, non intelligitur procurationem, ratione visitationis remisisse, & vltra ordinarios ibi notat *Felin. in dict. cap. cum ex officij, num.* 18. *vers. & nota.*

10 Quæret aliquis an in illis casibus, in quibus Episcopus potest subditos à sua iurisdictione eximere, possit exemptiones à se concessas reuocare? in qua quæstione habetur communiter, quod reuocare non potest, *Franc. in cap. decet, numer.* 4. *vers. quid autem sit, de reg. iuris in* 6. *Restaur. in tract. de Imperat. quæst.* 114. *num.* 4. *Felin. in cap. nouit num.* 11. *de iud. Abb. in cap. at si clerici §. de adulteriis, col.* 4. *eodem tit.* per *glos. in cap. cum ex eo verbo septennio*, vbi *Ioan. Andr. de elect. in* 6. *addit. ad Rom.* post *Oldrad. cons.* 201. præcipuè cum exemptio plene suum sortita fuit effectum, seu cum res integra esse desiit, tunc enim regulariter pœnitentiæ locus esse non solet, *cap. quod semel, de regul. iuris in* 6. *Restaur. dict. numer.* 14. me citato in hoc loco *Ascan. Tamburin. de Iure Abbatum, & Prælatorum tam Regularium quàm secularium Episcopis inferiorum tom.* 1. *disp.* 16. *quæst.* 10. *in fine*, nam est de plenitudine potestatis solius Principis re- 11
uocatio priuilegij à se concessi, vt post multos notauit *Bald. l.* 2. *col.* 8. *C. de seruit. & aqua, & Felin. in d. cap. nouit numer.* 11. *& seq.*

SVMMARIVM.

1 *Librorum sana doctrina ad virtutem homines trahit, & à vitiis eos abducit.*

2 *Libri improbi, religionique noxij sunt apti ad dissensiones & tumultus excitandos.*

3 *Hæreticorum librorum peruersa dogmata melius est ignorare, quam per experientiam in aliquem laqueum erroris incurrere.*

4 *Hæreticorum libri tanquam aspidum ora sunt fugiendi.*

5 *Libros prohibitos habentes non satisfaciunt illos comburendo, sed necessariò eos deferre debent Superiori.*

6 *Reuerendissimus Sacri Palatij Magister viris doctrina, ac morum honestate pollentibus dare solet in Romana Curia licentiam legendi libros prohibitos.*

7 *Episcopi locorum Ordinarij hodie non possunt dare licentiam legendi libros prohibitos, cum hoc tantum tribuatur Illustr. Cardinalibus Inquis. in plena Congreg.*

8 *Inquisitores ipsi non possunt libros damnatos legere, nisi eis ab Apostol. Sede, vel per Sacram Congr. Inquisitionis fiat facultas.*

9 *Libri in Vrbe imprimi non possunt absque examine, & approbatione in scriptis Vicarij, & Palatij Apostol. magni Magistri.*

10 *Episcopi, & Inquisitoris hæretica pranitatis examen, & approbatio librorum imprimendorum extra Vrbem requiritur.*

11 *Pœna imposita contra imprimentes libros absque requisita licentia, qua sit, ostenditur.*

12 *Libros vendere, aut apud se retinere sub excommunicationis, & pecuniæ pœnis, nullius valet, nisi primum approbati & examinati fuerint ab Ordinario.*

13 *Excommunicatio imposita à Concilio contra vendentes, aut apud se retinentes libros sine Episcopi licentia, illis est reseruata, nisi tales libri essent hæreticorum.*

14 *Regulares volentes libros imprimere, vltra Episcopi, & Inquisitoris examinationem, & approbationem, licentiam quoque à suis Superioribus impetrare tenentur.*

EPISCOPVS AN POSSIT LICENtiam concedere legendi libros prohibitos, & imprimendos approbare.

ALLEGATIO XC.

INTER salubres admonitiones, quas Imperator Basilius filio suo Leoni dedit, sequens circa librorũ lectionem non est contemnenda. Per historias veteres ire ne recuses, ibi reperies sine labores, quæ alij cum labore collegerunt; atque illinc hauries, & bonorum virtutes, 1

virtutes, & improborum vitia: vitæ humanæ varias mutationes, & rerum in ea conuerſiones, mundi huius inſtabilitatem, & multorum præcipites caſus; & vt verbo complectar, malorum facinorum pœnas, & bonorum præmia, quorum illa fugies, ne in diuinæ iuſtitiæ manus incidas: hæc amplecteris, vt præmiis, quæ illa conſequuntur, potiaris. Ex qua admonitione colliges quantum ſana librorum doctrina ad virtutem homines trahit, & à vitiis adducit, ſicut è contra praua eorum lectio legentium aures corrumpit, hæc penitus reſpuenda, quia plus eſt nocitura inſipientibus, quam profutura ſapientibus, vt dicit *Sulpit. in dialogo* 1. §. 1. Et *Vlpian. in l. 4. §. tantundem, ff. familiæ herciſc.* apertiſſimis verbis aſſerit libros improbatæ lectionis protinus eſſe corrumpendos, ibique eos aſſimilat malis medicamentis, pro quibus iudex officium ſuum interponere non debet.

2 Rempubl. ſi expedit malis hominibus expurgari, vt illa pace, & tranquillitate lætetur, *l. congruit, ff. de officio Præſidis*, eo magis expedit expurgari improbis libris, religionique noxiis, qui ſunt magis apti ad diſſentiones, & tumultus excitandos. Hinc *Plato lib. 7. de legibus*, Poëtarum libros, qui de Diis ſuis parum religioſè loqui videbantur, repudiandos, & extirpandos cenſuit. Et *Valer. Max. lib. 1. cap. 1.* ſcribit, quod cum Romæ reperti fuiſſent libri quidam, qui nonnihil videbantur ſoluere religionem, Prætor Vrbanus ex auctoritate Senatus in conſpectu populi cremauit. Et *Tullius lib. 1. de natura Deorum* refert Prothagoram Alderitem, quod libros noxios religioni ſcripſiſſet, Athenienſium iuſſu Vrbe, atque agro exterminatum, libroſque eius in concione combuſtos.

3 Si Ethnici ſuæ falſæ religionis amatores, quicquid illi obnoxium ſcriptum reperiebant, igne concremabant, radicitúſque euellebant, quantò fortius nos, qui Chriſtianam Catholicam, & veram religionem amplexi ſumus, hæreticorum libros, qui illam euertere impiè ſtudent, prorſus ſupprimere, & abolere debemus, non ſolùm propter falſam doctrinam, quæ in eis continetur, ſed etiam ne remaneant facinoroſæ peruerſitatis veſtigia, ſed flammis combuſta depereant? *l. damnato, §. nec vero, C. de hæret. l. quicunque, §. omnes vero, C. eodem tit.* & de hæreticorum libris ſcribens *S. Iſidor. in reg. cap. 8.* aſſerit melius eſſe eorum peruerſa dogmata ignorare, quam per experientiam in aliquem laqueum erroris incurrere; & perdendos eſſe hæreticorum libros tanquam aſpidum ova
4 ſcribit *S. Gregor. Nazianzen. oratione 2. de fide*, quia, vt ille inquit, nata ſunt ad aſpides, & baſiliſcos procreandos. Quare *Concil. Trident. ſeſſ. 3.* indicem librorum fieri iuſſit, vt omnes ſcirent, qui libri cauendi eſſent; & qui tradendi. Omnes enim ſiue falſam, vel erroneam contineant doctrinam aduerſus Religionem, & Catholicam Fidem, ſiue contra bonos mores, abolendi penitus ſunt; nã iſtos etiam è Republica eſſe eliminandos docet *Ariſtot. libr. 7. Politic. cap. vltim.* Vnde idem in poët. *lib. 1.* tacite reprehendit Hermogenem, & Nicocharem, propterea quod hominum corruptos mores carmine expreſſiſſent. Poſtea *Concily Trident.* Patres in indice librorum prohibitorum ſumma prudentia, & maturitate ita ſtatuerunt. Libri, qui res laſciuas, & obſcœnas ex profeſſo tractant, narrant, aut docent, cum non ſolùm Fidei, ſed etiam morum, qui huiuſmodi lectione corrumpi ſolent, ratio habenda ſit, omninò prohibentur, & eos qui habuerint ſeuere ab Epiſcopis puniantur. Antiqui vero ab Ethnicis conſcripti propter ſermonis elegantiam, & proprietatem permittantur, nulla tamen ratione pueris prælegendi ſunt. Hæc ibi.

5 Prohibitos libros habentes, non ſatisfaciunt illos comburendo, ſed neceſſariò eos deferre debent Superiori, vt reſoluunt *Pena in additio. ad Emeric. par. 2. com. 3. verſic. propterea. Martin. Delri. diſquiſit. magic. lib. 5. ſect. 17. verſic. ſunt autem tales libri, Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 10. num. 56. Azori. inſtitut. moral. par. 1. lib. 8. cap. 16. quæſt. 11. Farinac. de hæreſi, quæſt. 180. numer. 40.* quicquid contrarium ſentire videatur *Zanch. de hæret. cap. 7. ſub num. 7.* Vel licentiam legendi obtinere, 6
quam in hac Curia concedere conſueuit Reuerendiſſimus Sacri Palatij Magiſter, qui eam nonniſi viris doctrinæ, ac morum honeſtate pollentibus dare ſolet. Verum extra Curiam, quicquid antiquitus eſſet conſtitutum, negotium hodie eſt abſolutum ex *Conſtitutione Pij IV.* quæ incip. *Cum inter crimina*, per quam huiuſmodi facultas tribuitur tantum Illuſtriſſimis Cardinalibus Inquiſitoribus in plena Congregatione. Vnde 7
Epiſcopos loci Ordinarios hodie non poſſe dare licentiam legendi libros prohibitos reſoluunt *Petr. Binsfel. in l. culpa, Cod. de maleſic. & mathem. verſic. nec etiam Epiſcopi, Navar. conſ. 1. quæſt. 36. ſub titul. de conſtitution. Martin. Delri. dict. ſect. 17. verſic. ſolis Pontificibus, Azori. dict. cap. 16. quæſt. 7. Sanch. dicto cap. 10. num. 41.* Immo nec ipſi inquiſitores poſſunt libros damnatos legere, 8
niſi eis ab Apoſtolica Sede, ſeu per Sacram Congregationem Inquiſitionis fiat facultas, ſtante *Conſtitut. Iulij III.* quæ incip. *Cum meditatio cordis*, quæ expreſsè reuocat omnes, & quaſcunque facultates legendi libros damnatos, conceſſas quibuſcunque perſonis cuiuſcunque ſtatus, ordinis, & conditionis, etiamſi Epiſcopali, vel Archiepiſcopali, vel alia maiori dignitate Eccleſiaſtica, ſeu ſeculari præeminentia fulgeant, cum qua concordat *Conſtitut. 49. Pauli IV.* quæ incip. *Quæ in futurorum euentibus*, & alia eiuſdem *Conſtitut. 119.* quæ incip. *Cum pro munere, quod ſuſtinemus.*

Ne libri imprimerentur aliquid continentes religio- 9
ni, aut bonis moribus contrarium; Summus Pontif. *Leo X. conſtitut. 12.* incip. *Inter ſolicitudines, de anno 1515.* libros, & alias ſcripturas in Vrbe imprimi vetat abſque examine, & approbatione in ſcriptis ſui Vicarij, & ſui Palatij Apoſtolici Magni Magiſtri, §. 1. & 2. Et in aliis diœceſibus Epiſcopi, & Inquiſitoris hæreticæ 10
prauitatis, *dict. §. 2.* Contrarium præſumentes libros amittunt, publicè libri comburuntur, ducatos centum 11
fabricæ S. Petri de Vrbe perſoluunt, per annum ab exercitio imprimendi ſuſpenduntur, & excommunicationis ſententiam incurrunt, §. 3. Et creſcente eorum contumacia ſupradicti Papæ Vicarius, in Vrbe, & Epiſcopi alibi pœnas augeant, §. 4. Poſtea *Concil. Trident. dict. ſeſſ.* 12
4. in Decreto de editione, & vſu ſacrorum librorum ſub prædictis anathematis, & pecuniæ pœnis decreuit, ne aliquis in futurum vendere, aut etiam apud ſe retinere libros valeat, niſi primum examinati, probatique fuerint ab Ordinario, eo maximè ſi de rebus ſacris tractent, referunt *Caſtro lib. 1. de poteſtate legis pœnalis cap. 8. verſic. eſt etiam quædam lex, Conar. lib. 4. var. cap. 17. num. 1. verſ. at hiſce calamitatis temporibus, Felician. de cenſuris, tit. de excommunicatione, cap. 24. verſ. qui librum; Andr. Gambar. de officio legati de latere lib. 2. num. 430. Fuſch. de viſitat. lib. 2. cap. 31. num. 9. Azori. inſtitut. moral. par. 1. lib. 8. cap. 17. quæſt. 1. Campanil. in diuerſorio iuris Canonici rubr. 12. cap. 13. num. 1. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 19. cap. 13. ſectione 4. num. 256. Cened. ad Decretal. collect. 8. num. 7. Cherubin.* poſt hæc ſcripta viſus, *in compendio Bullarij in ſcholiis ad prædictam Leonis Decimi conſtitutionem, Praxis nouæ Epiſcopalis par. 2. cap. 3. num. 41. verſiculo & primo. Homoban. de Banis de examine Eccleſiaſtico, tractat. 7. cap. 2. quæſt. 9. in princip.* Quæ quidem licentia in ſcriptis eſt 13
habenda, vt in *dict. Conſtitut. & Concilio Tridentino*, locis proximè citatis. Excommunicatio vero ſupradicta eſt reſeruata Epiſcopo, niſi tales libri eſſent hæreticorum, quia tunc Summo Pontifici reſeruaretur; ita ex *Catech. Neapol.* reſoluit *Iacob. de Graffis in deciſ. aureis par. 1. lib. 4. cap. 24. num. 9.*

Subiicit *Concilium Tridentinum loco citato*, quod ſi vo- 14
lentes imprimere Regulares fuerint, vltra prædictam examinationem, & approbationem, licentiam quoque à

ſuis Superioribus impetrare tenentur, recognitis per eos libris iuxta formam ſuarum ordinationum. Sub qua Concilij decitione continentur lectiones, annotationes, diſputationes, conciones, & alia ſimilia; necnon tractatus permanentes, tum ad deuotionem, tum ad quietationem conſcientiarum, ſtimulationes Fratrum, & cætera huiuſmodi, quæ ſibi inuicem communicant Fratres, modo communicent ad effectum imprimendi, vt declarauit *Sacra Congregatio*, prout referunt *Capuccin. in compendio priuilegiorum Mendicantium, verb. imprimere, Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 104. art. 1. in fine Galett. in margarita caſuum conſcient. verbo legere, Cherubin. loco ſupra citato*, & ex hoc loco poſt primam impreſſionem me non citato plura mutuatus eſt *Aloyſ. Ricc. Neapol. deciſ. 160. num. 6. par. 4.*

SVMMARIVM.

1 *Medici quoties ad gradum Doctoratus ſunt promouendi, vltra Fidei profeſſionem ſunt obligati iurare in manibus Epiſcopi, vel Rectoris obſeruare ſtatutum factum per Pium V.*

2 *Medici vltra tertium diem ægrotum non viſitent, niſi per Confeſſarij ſcriptum ipſis de infirmi Confeſſione fides fiat.*

3 *Medici non ſeruantes Innocent. III. & Pij V. conſtitutiones, quas pœnas incurrant, oſtenditur.*

4 *Conſtitutiones Innocent. III. & Pij V. quibus habetur, vt cum Medici infirmum viſitant, eum faciant confiteri, intelliguntur de quacunque infirmitate, qua ex ſe lethum petat.*

5 *Medici an ſint nobiles, oſtenditur, & num. 6.*

7 *Declaratur text. in l. vlt. ff. de iure immun.*

8 *Medicus Regis magnam conſequitur dignitatem.*

9 *Laudantur D. Antonius Barboſa parentis Auctoris auunculus magnus, & D. Balthaſard Dazaredo eius conſanguineus, Regni Portugalia Protomedici.*

10 *Medicinæ præſtantia, atque dignitas è Sacris literis colligitur.*

11 *Chriſtus Dominus Saluator noſter à ſacris Scripturibus medicus ſæpe ſolet appellari.*

12 *Medici tanquam Dei miniſtri accerſendi, & ad eos diuino primum freti auxilio confugere debemus.*

13 *Aſa Rex, quoniam ſe totum humanis applicuit remediis, nulla Dei habita cognitione, mortuus eſt.*

14 *Chriſtus Dominus cur lucum poſuit oculis cæci, cum eum ſanauit, oſtenditur.*

15 *Parochi ſicut ad animas curandas fuerunt inſtituti, vt illarum ſaluti inuigilent; ſic medici ad curanda corpora conſtituti obſtringuntur induſtria, conſilio, & labore morbo laborantibus opem ferre.*

16 *Medici ſicut ſolent ægrotos admonere, vt à noxiis abſtineant, ne morbum contrahant, ita opportune eoſdem debent inſtruere, vt animi mobos, ac vitia declinent, ex quibus corporis ægritudines multoties ſubſequuntur.*

EPISCOPVS CIRCA MEDICOS quam habeat auctoritatem.

Allegatio XCI.

1 QVOTIES medici ad gradus Doctoratus ſunt promouendi vltra Fidei profeſſionem per ipſos faciendam, ſunt obligati iurare in manibus Epiſcopi, vel Rectoris obſeruare ſtatutum factum per *Pium V. Pont. Max.* in ſua conſtit. incip. *Super gregem Dominicum, Dat. ſub die 8. Martij 1566. anno primo ſui Pontificatus*, in confirmationem antiquæ & ſalutaris *Decretalis Innoc. III. in Concilio generali*, incip. *cum infirmitas, de pœnit. & remiſſ.* vt cum ad infirmum vocantur primum 2 eum moneant, & inducant ad procurandam ſalutem animæ, vocando medicum ſpiritualem; hoc addito nouiter ipſi Decretali, quod medici vltra tertium diem ægrotum ne viſitent, niſi per Confeſſarij ſcriptum ipſis de infirmi Confeſſione fides fiat, vel niſi Confeſſarius ex iuſta cauſa longius tempus infirmo concedendum iudicet, præcipit igitur Vniuerſitatibus & Collegiis, vt cum licentiam medendi alicui conceſſerint, aut ad Doctoris gradum eum promouerint, exigant ab eo iuramentum hæc ſeruandi, referunt *Quaranta in ſumma Bullarij, verbo medicus, Nauar. in man. cap. 25. num. 60. verſ. tertio. Fuſcb. de Viſitat. lib. 2. cap. 30. à num. 3. Cened. ad Decretal. collect. 107. num. 6. & collect. 166. nu. 5. Fr. Ludou. Reja reſponſ. caſuum conſcientiæ par. 1. caſu 11. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 2. tit. 23. l. 3. de medicis*, latiſſimè *Sanch. in præcepta Decalogi lib. 3. cap. 16. nu. 2. cum multis ſeqq. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 399.*

Medici non ſeruantes in viſitatione infirmorum ad lectos iacentium prædictas *Innoc. III. & Pij V.* conſtitutiones, ſunt arcendi ab ingreſſu Eccleſiæ, item & periuri, ac priuandi gradu per *d. conſtit. Pij V.* & incurrunt excommunicationem ipſo facto per *conſtitutionem Synodalem Papiæ cap. 36. p. 3.* quam refert *Mari. Anton. vari. reſol. lib. 1. reſol. 108.* aliàs *vlt. caſu 30.* & per *conſtit. Synod. Segobien. lib. 1. tit. 4. cap. 12.* quam refert *Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 399. num. 2.* & per *Cancil. IV. Bracharen. act. 5. c. 31.* in hæc verba. Præcipit ſancta Synodus ſingulis huius prouinciæ medicis ſub excommunicationis pœna, vt quo primùm die ægrotos decumbentes inuiſent, illos de ſalutari ſaltem Confeſſione facienda admoneant. Alioquin ſi cum illos reuiſent id prætermiſſum fuiſſe comperetint, denuo admoneant, addita cõminatione, qua teſtentur ſe amplius non reuerſuros, nec decumbentium curam habituros, ſi cum tertio redierint factam ſaltem ab ægrotis Confeſſionem non reperient. Quod niſi re ipſa medici compleant, prædictam excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrant, & indicta ab Ordinariis mulcta piis vſibus applicanda puniantur.

Quidam prædictas *Innoc. & Pij V.* conſtitut. intelligunt de infirmis à morbis vitæ periculum afferentibus, 4 quaſi ſecus ſit quando conſtat morbum periculo carere, ita *Nauar. d. cap. 25. num. 61. Vega in ſum. tom. 2. cap. 35. caſu 3. Iacob. de Graffiis in aureis deciſ. par. 1. lib. 3. cap. 14. num. 7. Fr. Emman. in ſum. tom. 1. cap. 246. in fine. Mari. Anton. d. caſu 30. verſ. caterum*, vbi addit tenendum ſemper pro tutiori via infirmitatem omnem eſſe periculoſam, ſi infirmus iaceat in lecto, cum in temporis momento infirmus repente infirmitate aggrauetur, prout præ oculis quotidie habetur mors. Verum alij melius prædictas conſtit. intelligunt non de ſolo morbo periculoſo, ſed de quocunque, qui non ex deliciis, nec ex ſolo podagræ impedimento, ſed ex ſe lectum petat, ita *Soar. to. 4. diſp. 75. ſect. 3. n. 4. & 5. Aloyſ. Ricc. d. reſol. 399. n. 2. Sanch. d. cap. 16. n. 7.*

Illud hic non ingratum erit differere, an medici nobi- 5 les ſint? pro parte negatiua facit *text. in l. vlt. ff. de iure immun.* vbi inter alios vilem, & mechanicam artem exercentes Iureconſultus eos recenſet, facit etiam *text. in l. ambitioſa*, ibi, ob liberalem artem, vel medicinam, *ff. de decretis ab ordine faciendis*, cum aliis, quibus probari videtur medicinam liberalem artem non eſſe, vt contendit *Ioan. Garcæ. de nobilitate gloſ. 48. §. 4. num. 12.* iunctis multis, quæ in illius vtiliſſimæ, & neceſſariæ artis inuidiam, atque odium ſcribunt plures citati per *Tiraquell. de nobilit. cap. 34. fere per totum, Caſſan. in catalogo gloriæ mundi par. 10. conſider. 25. Gamar. de excellentia legalis ſcientiæ, ad finem*, & alij diſputantes quæſt. illam, an medici iuriſperitis ſint præferendi.

Verum quia ſæpius bonam eorum operam ſum expertus, honore dignos ſemper profitebor, vt monet *Sacra* 6 *pagina*, honora medicum propter neceſſitatem; & quia ſcio leges docentibus æquiparari in *l. medicos, Cod. de profeſſor. & medicis libro 10.* & optimam rationem colliges *ex l. 1. §. medicorum, ff. de variis, & extraord. cognit.*

dum

dum ait eandem eſſe cauſam medicorum,& profeſſorum iuris:iunctis multis, quæ de eiuſdem artis excellentia, & prærogatiuis latè proſequuntur *Tiraq. diſt. cap.* 31. *à num.* 339. *Pineda in vita S. Ioannis Baptiſtæ lib.*2.*art.*3. *cap.* 3.*pag.*284.*Caſſan.dict.par.*10.*conſid.* 43. Vnde autem primum corperint medici nobilitari, explicat *Briſon. ſelect. lib.*2.*cap.*3.

7 Non obſtat *d.l.vltim.ff.de iure immunit.*cum ſimilibus, quia reſponderur cum *Tiraquell. d. cap.*31.*num.* 523. diſtinguendo partes medicinæ : aliæ enim ſpeculatiuæ ſunt, & ex iis artem eſſe liberalem fateri oportet : alia chirurgia, & hanc illiberalem, ſeu mechanicam eſſe fatentur etiam ipſi medici, quia ſcilicet chirurgi manu operantur : quia autem medici olim chirurgicum ſimul exercebant,vt ex *l qua actione,*§.*vltimo, ff. ad legem Aquil.* & pluribus aliis ex iure noſtro, atque bonis auctoribus comprobat *Briſon. d. lib.* 2. *cap.* 4. non immerito hac ex parte medici inter mechanicam artem exercentes recenſentur *in dict. l. vltim.* quamuis propter alias partes, quæ ſpeculatiuam reſpiciunt inter Philoſophos,Rectores,& Grammaticos ponuntur ab *Vipiano in l. ſed &, in princip.ff.de excuſat.tut.*

8 Medicus Regis magnam conſequitur dignitatem *Caſſan.in Catalogo gloriæ mundi,par.*5.*conſiderat.* 24. *verſic.* 127.*& par.*6.*conſider.*12.*Tiraquell. d.cap.*30.*num.* 11. *Boër. deciſ.*222. *num.* 11. In noſtro igitur Portugaliæ Regno
9 magnis afficitur honoribus, quod ſatis noſtris probant dominus meus *Doctor Antonius Barboſa* magnus parentis mei auunculus, qui Protomedicus Portugaliæ extitit, ac iutimus infantis Cardinalis Henrici, poſtea vltimi Luſitaniæ Regis Cubicularius,quem nobilitas luget. Et hac noſtra tempeſtate inſignis *Doctor Balthaſar Dazeredo* conciuis meus, nunc meritiſſimus illius Regni Protomedicus, & Conimbricenſis Academiæ Medicinæ Primarius profeſſor emeritus, vir generoſus, & Chriſti Cruce inſignitus, qui Regis noſtri Philippi III. munificentia beneficiis auctus,Luſitanicæ gentis decus eſt,& ornamentum.

10 De medicinæ præſtantia, atque dignitate in Sacris litteris præclara teſtimonia relicta legimus, veluti in *Eccleſ.cap.*30. cum dicitur,honora medicum propter neceſſitatem, etenim creauit illum altiſſimus : & deinde:à Deo eſt omnis medela; & paulò pòſt : Altiſſimus creauit de terra medicinam; & vir prudens non abhorrebit illam: & paulò pòſt : fili in infirmitate tua da locum medico, etenim illum Dominus creauit & non diſcedat à te, quia opera eius ſunt neceſſaria. Et apud *Hierem. cap.*8. nunquid Regina non eſt in Galaad? aut medicus non eſt ibi? Sed & in Euangelio *Matth.* 9. *Marc.* 2. *&*
11 *Luc.*5. dicitur,non opus eſt beneualentibus medico, ſed male habentibus, & non egent qui ſani ſunt medico. Immo *Saluator noſter Chriſtus Dominus* à ſacris Scriptoribus medicus ſæpè ſolet appellari, *Cyrill.lib.*7.*contra Iulianum,tom.*2.*S.Auguſtin. in Pſal.* 58. *&* 103. *S. Ambroſ.*
12 *ſermone* 28. *de Quadrageſima.* Quapropter huiuſmodi medici ſunt accerſendi tanquam Dei miniſtri, ad quos diuino primum freti auxilio confugere debemus, non
13 ſicut *Aſa Rex*, qui in infirmitate ſua non quæſiuit Dominum, ſed magis in Medicorum arte confiſus eſt, 2. *Paralipomenon cap.*16. Hic enim Rex, quoniam abuſus eſt potius hoc præſidio,nec vt Dei beneficium agnouit: ſed totum ſe humanis applicuit remediis, nulla Dei habita cogitatione, Deus illum neglexit, & mortuus eſt. At vero *Naaman Cyrus* curatus fuit à lepra lotione aquæ,4. *Regum* 5.Et *Ezechiæ* vlcus ſanatum eſt ſuperimpoſito ficuum cataplaſmate,4.*Reg.cap.*20.Et Diuus Ioannes Euangeliſta vlus dicitur balneo abluționis gratia, quod ad ſanitatem aliqui referunt,*Euſebius lib.*4.*cap.*24.
14 Immo Chriſtus Dominus *Ioan. cap.* 9. lutum impoſuit oculis cæci, vt collyrium, & inſtrumentum ſanitatis, quamuis ipſe eo non indigeret,qui mirabiliter ſanabat; vti tamen voluit, tum vt ait *Franciſcus Valeſius de ſacra philoſophia cap.*39. ad indicandum medicinæ vſum : tum ad maiorem ſuæ virtutis declarationem, qui medicamento potius rei naturæ contrario ſanitatem inducebat.

Sicut Parochi ad animas curandas fuerunt inſtituti, 15
aſſiduéque illarum ſaluti inuigilare debent,nec quicquam prætermittere; quo poſſit illorum incolumitas adiuuari,cum tamen ſciant rectè viuendi, atque in virtutibus proficiendi ſubſidium,à Dei prouidentia,ac miſericordia imprimis pendere. Sic Medicos ad curanda corpora conſtitutos obſtringi quacunque poſſint induſtria, ratione, ac etiam conſilio, morbo laborantibus opem ferre, ſibi nihilominus perſuadentes, illorum ſanitatem, aut interitum à Dei beneplacitò pendere, qui dixit per Prophetam ſuum *Deuteron.*32.ego occidam, & viuere faciam, ego percutiam, & ego ſanabo,& non eſt qui de manu mea poſſit eruere.

Sicut etiam ſolent Medici vere amantes & ſtudioſi 16
aliorum ſanitatis, eos etiam dum bene valent,admonere,at à nimio ſolis æſtu,à vino vehementiori,ab acerbioribus pomis,atque eduliis noxiis abſtineant,ne morbum contrahant : ſic opportunè eoſdem debent inſtruere, vt animi morbos, ac vitia declinent, ex quibus corporis ægritudines multoties ſubſequuntur, & ex ſacro Euangelio *Ioan.* 5. dicitur, Ecce ſanus factus es, ex quo euidens eſt ob peccata,& Dei offenſiones, infirmitates, ac languores,quandoque generari, vt exorditur *Innoc.in d. cap.cum infirmitas.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopis quibus in locis tam iuris communis, quam Concily Trident.facultas concedatur, vt tanquam delegati Sedis Apoſt.procedant,remiſſius oſtenditur.*

2 *Delegatio quoties ſit ab ipſa lege non delegatam, ſed potius Ordinariam iuriſdictionem tribuit.*

3 *Epiſcopi cum tanquam delegati Sedis Apoſtolicæ cognoſcunt, quod Ordinariam iuriſdictionem habeant,adducuntur aliqua fundamenta, ſed contrarium verius.*

4 *Reſpondetur fundamentis prima opinionis.*

5 *Delegatio quando ſit à Canone, ſeu lege per modum commiſſionis ſpecialis, & non ſub ratione officij, delegatam & non Ordinariam iuriſdictionem tribuere cenſetur.*

6 *Delegatus index dicitur ille,cui ſine magiſtratu, officioue aut non habita ratione ad illud, iuriſdictio mandata eſt.*

7 *Declaratur text. in l. & quia, ff. de iuriſdict. omnium iudic.*

8 *Iuriſdictio quando iudici Ordinario à lege, ſeu Principe committitur, qua aliàs ſemota commiſſione ei competebat, adiecta clauſula,auctoritate noſtra, vel tanquam delegatus à nobis,& ſimiliter,ſit delegata.*

9 *Delegata cauſa iudici Ordinario quando illum in eis præcedentem, delegatum, quando, vero Ordinarium iudicem conſtituant,oſtenditur.*

10 *Iuriſdictio, qua abſolute conceditur per illa verba, auctoritate Apoſtol.ſeu tanquam Sedis Apoſtol. delegatus,eſt delegata,licet fiat circa illa,ad quæ aliàs Epiſcopus iuriſdictionem habebat.*

11 *Iuriſdictio cum conceditur adiecta particula, etiam, veluti cum dicitur, etiam tanquam Sedis Apoſtol. delegatus, vel etiam auctoritate noſtra, Ordinaria,& delegata eſt.*

12 *Dictio,etiam,vnum caſum exprimit,& alium includit.*

13 *Appellatio interponitur ad Metropolitanum ex ſententia prolata ab Epiſcopo in caſu, in quo proceſſit,etiam tanquam Sedis Apoſtol.delegatus.*

14 *Appellatio quoad effectum devolutionis ab Epiſcopo viſitante etiam tanquam Sedis Apoſtol. delegato interponitur ad Metropolitanum.*

15 *Iuriſdictio quando Epiſcopo conceditur cum remotione obſtaculi exemptionis, aut priuilegiorum Ordinario reſtituta cenſetur.*

16 *Iuriſdictio Epiſcopis ſpecialiter conceſſa, ſimpliciter tamen nulla adiecta clauſula, ſi non perſonæ, ſed muneri, aut dignitati perpetuo detur, ordinaria eſt.*

17 *Capitulum Sede vacante an poſſit ſuccedere in illis caſibus, in quibus facultas Epiſcopo conceditur, vt procedat tanquam delegatus Sedis Apoſt. oſtenditur.*

EPISCOPI ILLIS CASIBVS, IN quibus tanquam Sedis Apoſt. delegati procedunt, an delegati, vel Ordinarij iudices ſint cenſendi.

ALLEGATIO XCII.

QVÆSTIO hæc ad multa deſeruiens vtilis eſt, nam paſſim in iure communi Epiſcopis facultas conceſſa reperitur, vt procedant tanquam Sedis Apoſtol. delegati, vel alia ſimili verborum forma, vt *in cap. ad abolendam, in fine, de hæret. cap. irrefragabili, §. cæterum, de officio Ordin. cap. 1. §. vltim. de ſtatu Regul. lib. 6. Clem. 2. de ſtatu monach. Clem. 1. de ſuppl. neglig. Prælat, Clem. quia contingit, in fine princip. de relig. domibus*, & ſæpè alibi: ſic etiam per *ſacroſ. Concil. Trident.* ſub eadem verborum forma eiſdem iuriſdictio conceditur, vt *in cap. 2. ſeſſ. 5. de reform. et. & ſeſſ. 6. de reform. cap. 2. 3. & 4. & ſeſſ. 7. cap. 6. 8. & 14. & ſeſſ. 14. cap. 4. & ſeſſ. 21. cap. 5. & 7. & 8. & ſeſſ. 22. cap. 3. 5. 6. 8. & 10. & ſeſſ. 24. de reformat. cap. 9. 10. & 11. & 14. & ſeſſ. 25. cap. 8. & 9.* quæ habentur *in indice Concilij, verbo Epiſcopi, quibus in caſibus*, & congerunt *Azor. inſtitut. moral. par. 2. lib. 3. cap. 54. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici par. 2. cap. 2. num. 59. cum multis ſequentibus, Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut.* 449. ideò non abs re dubitari poteſt. Verum huiuſmodi iuriſdictio competens Epiſcopis virtute dictæ clauſulæ delegata, an Ordinaria ſit cenſenda.

2 Aliqui hanc iuriſdictionem Ordinariam eſſe contendunt. Primò, quia quoties delegatio fit ab ipſa lege, non delegatam, ſed potius ordinariam iuriſdictionem tribui, videtur probare text. *in l. & quia*, ibi, nec ipſa lex defert, per argumentum à cõtrario, *ff. de iuriſdict. omnium iudic.* & in ſpecie notauit *gloſ. 2. in dicto cap. irrefragabili, §. cæterum*, quam ibidem ſequuntur multi, *Bero.* multis confirmans *in rubrica de officio deleg. num. 57. Orian. in l. 1. num. 71.* & ibidem latè *Iacob. de Nigris num. 37. cum duobus ſequentibus, ff. de officio eius.* Secundò, quia ſi cauſæ illæ, etiam poſt commiſſionem Epiſcopo competebant, iuriſdictionem non alterari, ſed adhuc poſt commiſſionem manere Ordinariam, probat expreſsè tex. *in cap. licet, de officio Ordin.* vbi omnes notant. Tertiò, quia etiamſi cauſæ illæ ſemota commiſſione Epiſcopo non competerent, adhuc poſt commiſſionem manere Ordinariam, manifeſtè deducitur ex deciſione text. *in cap. cum aliquibus, verſ. ſi vero*, ibi, non Apoſtol. ſed recipientium cenſetur auctoritate receptus, iuncto principio, ibi, non obſtantibus, &c. *de reſcript. lib. 6.* dum probat, quod vbi habenti aliàs poteſtatem de iure communi ad aliquid faciendum, quæ tamen per priuilegia, ſeu exemptiones impedita erat, eadem iterum poteſtas conceditur, Ordinaria manet; conſtat autem, quod in ſpecie prædictorum iurium, & ſimilium, ſi non darentur exemptiones, priuilegia, ſeu reſeruationes, Epiſcopi de iure communi iuriſdictionem habebant ad illa omnia exercenda, de quibus in eiſdem agitur, iuxta reg. text. *in cap. cum Epiſcopus, 7. de offic. Ordinar. in 6. cap. omnes Baſilica, 16. quæſt. 7.* & quæ paſſim tradunt Doctores tam noſtri, quàm Theologi, aſſerentes Epiſcopos in ſuis diœceſibus omnia de iure facere poſſe, quæ Summus Pontifex in toto orbe, niſi ſpecialiter exempta, ſeu reſeruata reperiantur, faciſque reg. text. *in cap. nuper, 29. verſ. in ſecundo*, ibi, quia tamen, &c. *de ſent. excommun. Henric. in ſum. lib. 2. cap. 35. §. 2. iuncta litt. D*, cum aliis citatis ſupra *Alleg. 33. num. 16.*

His tamen non obſtantibus alij melius tenent, in omnibus caſibus, in quibus per ius commune, aut *Concil. Trident.* Epiſcopis facultas conceditur, vt procedant tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, non Ordinarios, ſed delegatos Iudices eſſe cenſendos, cum enim in his terminis non iure officij ſui, nec habita ratione ad illud, ſed magis ex ſpeciali delegatione eiſdem iuriſdictio committatur, vt patet, conſequens fit illos delegatos, non vero Ordinarios conſtitui, tradunt in ſpecie poſt *gloſ. vltim. in d. cap. ad abolendam, de hæret. gloſ. 2. in cap. per hoc eodem tit. lib. 6. gloſ. verbo auctoritate, in cap. 1. de clerico ægro.* & vtrobique Doctores, *Abb. num. 15.* & ibidem *Marian. num. 14. & à num. 37. in d. cap. ad abolendam, Deci. in rubric. num. 6. de officio deleg. Coſm. in pragmat. 11. de collation. §. item circa, verbo legatorum, Panin. de poteſt. ſe Capituli, par. 1. quæſt. 10. num. 3. & 4. Sanch. de matrim. lib. 8. diſput. 2. num. 10. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 449.*

Qua opinione retenta non obſtant, quæ in contrarium pro prima ſupra adduxi, nam ad primum reſpondetur, quod licet delegatio à Canone, ſeu lege fiat, ſi tamen fit per modum commiſſionis ſpecialis, & non ſub ratione officij, delegatam, non vero Ordinaria miniſdictionem tributam cenſeri, vt probat text. *in l. 1. verſic. & ideo*, ibi, *lege*, vel Senatuſconſulto delegatam, & in §. *qui mandatam*, ibi, ſed merum imperium, quod lege datur, &c. *ff. de offic. eius*, & ita in terminis reſoluunt ſupra citati; deinde hoc ipſum deducitur ex veriori iudicis delegati definitione, quæ habet illum vere dici iudicem delegatum, cui ſine magiſtratu, officióve, aut non habita ratione ad illud, iuriſdictio mandata eſt, ſecundum *Molin. de inſtitut. tom. 6. diſput. 14. num. 1. Morlam in emporio iuris, tit. 2. in prælud. num. 88. in fine, D. Barboſa in l. cum prætor, §. 1. num. 21. & 22. & à num. 24. cum ſequentibus, ff. de iudic.* nam ideò ibi dicitur, iuriſdictio mandata eſt, quia nihil refert an ab homine, vel lege mandetur, ſi per modum ſpecialis commiſſionis delegatur. Nec refragatur text. *in d. l. & quia*, ibi nec ipſa lex defert: quia reſpondetur aliud eſſe legem deferre iuriſdictionem, de quo *text.* ille loquitur, quod quidem ſolum Magiſtratibus Ordinariis lex facit, dum tales creantur: alij vero delegare, de quo agimus; vnde licet verum ſit illos, quibus lex iuriſdictionem defert per modum Ordinarij magiſtratus, Ordinarios eſſe (quod text. ille tantum concludit) non tamen inde ſequitur illos, quibus delegat per modum ſpecialis commiſſionis, etiam Ordinarios manere, neque text. hoc ſignificat; quod vero iuriſdictio non expiret, etiamſi re integra Legiſlator moriatur, vt omnes agnoſcunt, & verum eſt, non prouenit ex eo, quod talis iuriſdictio Ordinaria ſit, ſed quia lex delegans nunquam moritur, vulgata, *l. Arriani, C. de hæret.* facitque bonus text. *in cap. ſi gratioſi, verſic. ſecus autem, de reſcript. lib. 6.*

Ad ſecundum reſpondetur, verius eſſe quando iudici aliàs Ordinario, à lege, ſeu Principe iuriſdictio committitur, circa illa tamen, quæ ſemota commiſſione ad illius ſpectabant poteſtatem, non delegatam iuriſdictionem de nouo tribui, ſed Ordinariam, quam iam habebat, excitari, vt in ſpecie probat text. *in d. cap. licet*, ibi, ſuæ iuriſdictioni ſubiectos, & per totum *text.* vbi poſt *gloſ. penult.* omnes ibi notant, *laſ. in l. ius Ciuile, num. 2. ff. de inſtit. & iure, Caned. ad Decretal. collect. 157. num. 1. Menoch. de præſ. lib. 2. quæſt. 16. num. 24.* Attamen hoc non procedit quoties in commiſſione adiecta fuerit clauſula, auctoritate noſtra, vel tanquam delegatus à nobis, aut ſimiliter, quia tunc iuxta reg. text. *in l. 1. §. ſi quis ſimpliciter, verſ. cum adiicitur, ff. de verb. oblig.* videtur Superior iuriſdictionem Ordinariam inferioris mutare in delegatam, dum vult vt ipſe non iam ſuo nomine, ſed delegantis cognoſcat, quod proprium eſt delegatorum, ſuccediſque regul. *l. 1. verſ. omnia enim, C. de veteri iure enucl.* iuncta *l. 1. §. qui mandatam, & l. 3. ff. de officio eius*, probat in ſpecie text. *in dict.*

Digitized b

d.cap.cum aliquibus verſ.niſi, de reſcript.lib.6. ex quo ita in terminis poſt *Bart.* & alios, quos citant, tradunt *Menoch. de arbitr.lib.1.q.12.à num.4. Azored.in rub.tit.9.num.17.& 18.lib.3.nouæ recop. Molina tom.6.tract.5. diſp.14.num.15. verſ. quando vero.*

9 Ad tertium reſpondetur etiam verum eſſe, quando alicui iudici Ordinario cauſæ aliquæ committuntur, ad quas citra commiſſionem, poteſtatem non habebat, illum non Ordinarium, ſed delegatum iudicem eſſe cenſendum, ſiquidem non ſub ratione officij, aut magiſtratus, ſed ex ſpeciali commiſſione eidem competunt, facit bonus text. in *l.3.* ibi, & ſi Prætor ſit is, &c. *ff.de officio eius, d.cap.cum aliquibus, verſ.ſi canonicorum, de reſcript.in 6.* & eſt doctrina *Bart.in l.more maiorum, num. 8.ff.de iuriſdict.omnium iud.& in l.ambitioſa, numer. 34. ff. de decretis ab ordine faciendis*, quam ſequitur *D. Barboſa in l.cum Prætor.§.1.à num.72.ff.de iudic.* cum latè traditis per *Menoch.de præſumpt.lib.2.quæſt.16.num.25.cum duobus ſequentib. Molina d.tom.6.diſp.14.nu.1. verſ.quando autem.* Limitando niſi in his terminis commiſſio fiat habita relatione ad officium, ſeu magiſtratum, veluti ſi dicatur ad officium talis iudicis, vel ad talem iudicem pertineat, &c. tunc enim non iuriſdictio noua delegata, ſed magis antiqua Ordinaria prorogata, ſeu extenſa cenſebitur, ſicque notabiliter in his terminis ampliabitur decitio text. *in d. cap. licet, de officio Ordinar.* tradunt *Balb. in d.l.more maiorum colum. 2. Menoch. num. 13. D. Barboſa numer. 30. cum ſeq.proxime citatis locis.* Per contrarium tamen ſi cauſæ, quæ committuntur eius ſunt naturæ, quod ſecundum iuris regulas ad cognitionem iudicis ratione ſui officij pertineant, cum per priuilegia, ſeu aliter ab ipſius poteſtate eſſent exemptæ, iterum ſimpliciter ei committuntur, non obſtantibus illis priuilegiis, ſeu exemptionibus, tunc reſpectu illarum iudex cenſebitur Ordinarius, non delegatus; bonus text.ſi intelligendus in *d.cap.aliquibus, verſiculo ſi vero*, quod ex eo probatur, quia tunc cognitio, ſeu poteſtas iam competit iure proprij officij, quod eſt iudicis Ordinarij proprium, nec ex commiſſione recipitur, vt in delegatis contingit: nam licet verum ſit, quod per illam commiſſionem remouentur impedimenta, ſeu exemptiones, per quas talis cognitio, aliàs iure communi competens ſuſpenſa erat, & interdicta, nullatenus tamen ipſamet poteſtas cognoſcendi de nouo recipitur, ſed tantum impedimentis ſublatis ad ſuam antiquam naturam redit, ac proinde ordinaria manet, iuxta reg.text. *in l.ſi vnus, 27.§.pactis, in fine, iuncta gloſ.verbo reddatur, ff. de pactis, cap. ab exordio, diſt. 35.* & optimo exemplo cernere licet in illo, qui ligatus cenſura aliqua Sacramenta recipere, aut conferre non poterat, dum enim poſtea abſolutus illa recipit, aut confert, non dicitur recipere, ſeu conferre ex auctoritate eius, qui abſoluit, ſed magis ex priſtina facultate, ſeu poteſtate, quam habebat, tradunt bene explicantes, *Anchar.* & alij *in d.cap.cum aliquibus, Iacob.de Nigris in d.l.1. num.19.ff. de officio eius, Iaſ.in d.l.1.§.ſi quis ſimpliciter num.5.* & ibi *Cror.num.10.ff. de verb.obligat. Felin.in d.cap. cum ex officij, num.32.verſ.& quia, de præſcript.* Sed hæc omnia intelligenda ſunt, vbi cauſæ hæ ſublatis impedimentis ſimpliciter committuntur, ſecus ſi adiiciatur clauſula illa, auctoritate noſtra, vel ſimilis, tunc enim iudex non Ordinarius, ſed delegatus manebit, *dict. capit. cum aliquibus, verſ. niſi, D. Barboſa in l. cum Prætor, §. 1. à numer. 32. ff. de iud.* iunctis reſolutis in reſponſione ad ſecundum.

10 Ex quibus, vt omnis æquiuocationis occaſio tollatur, obſeruandum eſt cum *Nicol.Garcia de benef.par. 5. cap.7. à num.* 48. quod vel iuriſdictio abſolutè conceditur, per illa verba, auctoritate Apoſtolica, ſeu tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatus, vt in pluribus decretis *Concilij Trid.* & iuris communis, *in d.cap.ad abolendam, & in d.cap.irrefragabili, §.cæterum*, adductis in princip.huius Allegat.tunc licet conceſſio fiat circa illa, ad quæ aliàs Epiſcopus iuriſdictionem habebat, ſine dubio delegatus cenſetur, ex regul. *d. cap.cum aliquibus, verſ. niſi*, quicquid aliud indiſtinctè dicat *Cened.ad Decret. collect.157. num.* 1. Vel rurſus in tali conceſſione adiicitur particula, etiam, veluti cum dicitur, *etiam tamen Apoſtol. Sedis delegatus*, vel, *etiam auctoritate noſtra, vt ſeſſ. 6. de reform. cap.6.& ſeſſ.21.de reform. cap.10.* tunc vtramque poteſtatem, Ordinariam ſcilicet, & delegatam Epiſcopus habere dicitur, iuxta naturam dictionis, etiam, quæ vnum caſum exprimit, & alium includit, *gloſ. verbo Eccleſia*, iuncto textu, *in Clem.2.de hæret.* cum citatis à me ipſo in *Remiſſ.de dilation.& clauſ.dilato.95.* & ſic licebit Epiſcopis vtraque poteſtate procedere, vt bene docent *Innoc. in cap.cum ex officij num.3.de præſcript.* vbi *Abb.a num.* 18. *& Felin.num.22.Molin.de primogen.lib.2. cap.10. num.74. & 75.Sanch.in præcepta decalogi tom.2.lib.7.cap.29. n.181.* vbi etiam ait quod poterit eligere alterutra poteſtate procedere. Vnde ſi ab eodem Epiſcopo in hoc caſu appelletur, non ad Summum Pontificem, ſed ad Metropolitanum Ordinarium erit appellandum: *Scacc. de appellat.quæſt.8.num.87.verſ.extende 2. Quarant. in ſum. Bullarij verbo Archiepiſcopi auctoritas num.18.verſ.item ſi Papa:* ſi enim in viſitatione appellati contigerit ab Epiſcopo ſuffraganeo etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, prout in Sacro *Concil.Trid.ſeſſ.24.de reformat. cap.10.* debet appellari ad Metropolitanum, quoad deuolutiuum effectum, non quoad ſuſpenſiuum, prout in *ſeſſ.22.de reform. cap.1.* ita deciſum referunt *praxis Epiſc. par.2.verbo viſitatio, §.3. Aloyſ.Ricc.dict.reſolut. 449. num. 2.prope fin.Villadieg.in ſpeculo viſitatorum, fol.35. numer.31. Cochier.de iuriſdict.Ordin.in exemptos, par.2.q.14.numer.5.* Si vero non conſtet qua poteſtate procedat aliquis, cenſent, prout ſint *Federic.& Bobadil.citati à Sanch.loco citato*, præſumi poteſtate Ordinaria procedere, quia Ordinaria iuriſdictio eſt fauorabilior, delegata autem odioſa. Sed multo verius eſt cenſeri poteſtate delegata procedere ex his, quæ *Molin.de primogen.lib.2.cap.2.num.15.* & alter *Molin.de iuſtit.tract.2.tom.3.diſp.582.num.2.* & in propriis terminis *Sanch.d.num.181.* prout etiam delegata iuriſdictione procedere cenſetur, ac proinde ab eius ſententia indiſtinctè ad delegantem appellandum eſt, quando vtraque procedit auctoritate, ordinaria ſcilicet, & delegata, aſſerit *Scac.de appellat.quæſt.8. numer.89.* Vel in conceſſione ſolum remouentur obſtacula exemptionis, aut priuilegiorum, dicendo, non obſtantibus priuilegiis, ſeu exemptionibus, &c. vt *in ſeſſ.5.de reform. cap.2. in fine verſ.quæſtores, & ſeſſ.7.cap.5.& 7.* cum aliis: & de iure communi in *Clem.1.de teſtam.& in Clement.1. de ſepultur.* & ſæpe alibi, & in his terminis quicquid *Anchar.* & alij exiſtiment in *capit. hi qui, de præbendis, lib.6.Felin. in d. cap. licet, de offic.Ordin. in princip. Alciat. in l.1. §. ſi quis ſimpliciter, numer.12.ff. de verborum oblig.* aſſerentes iudicem Ordinarium conſtitui delegatum, cum eidem poteſtas conceditur contra exemptos: verius tamen eſt, cum hoc caſu ſolum fiat reductio ad ius commune, ſolam poteſtatem ordinariam reſtituram cenſeri, iuxta *d. cap.cum aliquibus, verſ.ſi vero.* Vel denique aliqua poteſtas eiſdem Epiſcopis ſpecialiter conceditur, ſimpliciter tamen, nulla adiecta clauſula, vt *ſeſſ. 24.cap.6.de reform.cum ſimilibus*, & tunc ſi non perſonæ, ſed muneri, ſeu dignitati perpetuo datur, licet ſpecialiter detur, Ordinaria dicitur, competens iure ſpeciali ordinario, iuxta doctrinam *gloſ.1.in cap.olim.de officio Ordin.* quam cum infinitis à ſe relatis ſequitur *Sanch. de matrimon. libr. 2. diſput.* 40. *numer.* 14. *& libr.* 8. *diſp. 2. num.* 10. *Soar.de legibus lib.6.cap.15.n.1.* nouiſſime me citato in hoc loco, *Fr.Bartholom.de Vechis in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis diſput. 7. dub.1.num.2.* Quas omnes diſtinctiones mente tenebis,

11 12 13 14 15 16

quia ex illis nimi appellationes, cum ad alia diuersi in iure nostro reluitant effectus.

17 Hinc etiam colligi potest resolutio ad illam quæstionem. Vtrum scilicet Capitulum Sede vacante, succedat in illis casibus, in quibus a iure communi, vel Sacro *Concil. Tridene.* datur facultas Episcopo, quod procedat tanquam delegatus Sedis Apostolicæ: in qua dicendum est Capitulum Sede vacante, in hac facultate succedere non posse, nam vt supra resoluimus in versiculo præcedenti, iurisdictio concessa prædicto modo delegata est, at qui in iurisdictione Episcopo delegata non succedit Capitulum Sede vacante *Rot. decis. 6. de offic. deleg. in antiq. Felin. in cap. eam te num. 17. de rescript. Azeued. ad curiam Pisan. lib. 1. cap. 8. num. 12. Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiastici par. 1. cap. 10. num. 8. vers. Capitulum enim, Stephan. Quaranta in summa Bullarij, verbo Capitulum Sede vacante, in principio, Sbroz. de Vicario Episcopi, lib. 1. qu. 16. num. 1. & lib. 2. quæst. 135. num. 4. Nicol. Garcia de benef. par. 5. cap. 7. num. 42. Azor. instit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 39. qu. 4. Alosf. Rice. in praxi aurea resolut. 118. per totam*, vbi *num. 2.* ampliat procedere, etiamsi post præsentationē mandati fuisset mortuus Episcopus: ergo non succedet Capitulum in hac facultate Episcopo prædicta clausula delegata; quare ita resoluunt *Nicol. Garcia d. cap. 7. num. 47. Sanch. d. disput. 2. num. 10.* quicquid distinguat, *Molina d. tom. 6. disp. 11. num. 8.* In aliis vero casibus supra relatis, in quibus Episcopi etiam ex potestate ordinaria possunt procedere, succedit Capitulum Sede vacante, vt aduertit *Nicol. Garcia vbi proxime.*

SVMMARIVM.

1 *Synodus est triplex, generalis, scilicet, prouincialis, & diœcesana.*

2 *Synodum semel in anno in sua diœcesi quilibet Episcopus conuocare potest, vel sæpius, vbi necessitas postularet.*

3 *Synodum per alium potest Episcopus iusto aliquo impedimento detentus congregare.*

4 *Vicarius generalis Episcopi Synodum diœcesanam congregare potest specialiter Episcopo id ei mandante.*

5 *Sacerdotes omnes, qui animarum curam habent, tenentur ad diœcesanam Synodum venire.*

6 *Rectores parochialium nullius diœcesis tenentur accedere ad Synodum vicinorem.*

7 *Monachi & Prælati mendicantes, quorum Ecclesiis cura animarum non est annexa, venire non tenentur ad Synodum diœcesanam.*

8 *Exempti omnes, qui alias cessante exemptione Synodo interesse deberent, nec Capitulis generalibus subduntur, ad eam accedere tenentur.*

9 *Abbates exempti, qui interesse debent Synodo, quo amictu, & ornamentis vti debeant, remissiuè.*

10 *Libertas non veniendi ad Synodum an præscribi possit, remissiuè.*

11 *Capitulum Ecclesiæ Cathedralis de necessitate debet inuitari ad Synodum, cuius pars tantum debet venire, alia vero remanere in seruitio Ecclesiæ.*

12 *Capitula Collegiatarum quasi Episcopalem iurisdictionem habentia ad Synodum sunt vocanda.*

13 *Synodus diœcesana intimāda est in tempus, quo ieiuniis, & deuotionibus, seu celebrationi præcipuarum solemnitatum non vacatur, neque grauis hyems & temporibus ad itinerandum periculosis.*

14 *Electio consultorum Theologorum, & in vtroque iure Doctorum, promotoris, & notarij, siue secretarij Synodi imprimis est facienda.*

15 *Notarius Synodi omnium Synodo interesse obligatorum nomina legit.*

16 *Præeminentia in sedendo in Synodo diœcesana nullum præiudicium in futurum sedentibus operatur.*

17 *Professio Fidei, & decreta Concilij Trid. de residentia intelligibili voce leguntur in Synodo diœcesana.*

18 *Examinatores ad minus sex eliguntur in Synodo diœcesana, tam per vota secreta, quam aperta, qui promouendos ad beneficia curata examinent.*

19 *Assignantur in Synodo diœcesana personæ aptæ, ad minus quatuor, quibus causa in partibus deleganda committantur, quorum si aliquis decesserit, Episcopus de consensu Capituli in totum ipsius, alium substituere potest vsque ad futuram Synodum.*

20 *Conseruatores iudices pro quibuscumque Conuentibus in Synodo diœcesana nominandi.*

21 *Missarum celebrandarum, vbi tam magnus numerus defunctorum dispositionibus impositus fuerit, prouidetur in Synodo diœcesana.*

22 *Seminarij redituum ratiōnes in Synodo diœcesana audiendæ.*

23 *Statuta, seu ordinationes aliquas licitum est Episcopo in diœcesana Synodo condere.*

24 *Ordinationes facta in diœcesana Synodo sunt perpetuæ.*

25 *Statuere quando possit Episcopus cum consensu Capituli, vel sine illo, ostenditur.*

26 *Constitutiones Synodales ante publicationem ad vrbem mittere non obligatur Episcopus.*

27 *Episcopus, qui in suis constitutionibus, vel per edictum publicans excommunicationem latæ sententiæ ipso iure incurrendam contra clericos omnes, tam ludentes, quam ludum spectantes, an incidat in eam ipsemet, & qui cum eo aliqua die recreationis causa luserit, ostenditur.*

28 *Episcopus, qui commisit contra præceptum in diœcesi alterius Episcopi sub pœna excommunicationis, non incidit in illam.*

29 *Statuta, quæ condit Episcopus non debent contraire Sacris Canonibus.*

30 *Ratio ostenditur quare Prælati inferiores Summo Pontifice possint inducere consuetudinem contra ius Canonicum, & non possint contra illud statuere.*

31 *Episcopus quibus casibus possit statuere contra Canones, & Constitutiones Summorum Pontificum, ostenditur.*

EPISCOPVS QVANDO ET QVALITER Synodum diœcesanam congregare teneatur.

ALLEGATIO XCIII.

CIRCA diuisionem Conciliorum non satis constat inter scribentes. In duplicem enim speciem partitur text. in *c. regula. §. porro 3. dist.* in generalia scilicet, & prouincialia. *Glos. verum cap. conuenientibus verbo vniuersalis 1. qu. 7.* ex textibi colligit diuisionem synodi, seu Concilij esse quod aliud sit vniuersale, aliud locale, sed reprobatur communiter; addunt enim DD. tertiam speciem; sic diuidentes, quod aliud sit vniuersale, seu generale, idest omnium Prælatorum Orbis sub Romano Pont. de quo *Gratian.* per totam *16. & 17. distinct.* Aliud prouinciale, idest Episcoporū alicuius prouinciæ sub suo Metropolitano, de quo *Gratian.* per totam *18. distinct.* Aliud Episcopale, idest clericorum vnius diœcesis sub suo Episcopo, de quo agit text. *in cap. 2. & vltim. 18. dist. & in cap. quod super his, de maiorit. & obed.* & istud secundum communem loquendi vsum dicitur Synodus, *vt in cap. sicut olim, in princ.* ibi, prouincialia non omittant Concilia, *iuncta fine*, ibi, *in Episcopalibus synodis, de accusat.* atque ita hanc trimembrem distinctionem tradit *glos. in sum. 17. dist. recepta ex multis de quibus; Henric. Bottac. in tract. de synodo 1. p. num. 4. Turrec. lib. 3. cap. 3.* Addunt alij quartum genus, scilicet Conuentuale seu Monachale, quod propriè dicitur Capitulum, de quo in *cap. in singulis, & in capit. ea quæ, de statu monach.* Quintum etiam genus alij addunt, scilicet nationale, in quibus scilicet 1

ſcilicet conueniunt omnes Epiſcopi vnius nationis,ſeu Regni præſidente Primate, ſeu Patriarcha: Vnde in hæc quatuor membra, ſcilicet vniuerſalia, nationalia, Prouincialia, & Epiſcopalia diuidit omnia Concilia Cardin. Bellarmin. de Conciliis *libr.* 4. *capit* .4. circa quam diuiſionem quid ſecurius tenendum, dicam alibi commodius, interim tamen vide *Vgolin.de officio Epiſcop. cap.*48.*à princip.Azor.inſtit.moral.p.*2.*lib.*3.*cap.*47.*quæſt.*1. *quæſt.*8.*num.*100.*verſ.Concilium*, *Piaſeg.in praxi Epiſcop. p.* 2.*cap.*2.*pag.*109. De ſynodo vero Epiſcopali,ſeu diœceſana, de quo noſter eſt ſermo, & materia quam tractamus,exigit,tractatus integros edidere *Henric.Botte.Michael Thomaſius*, & nouiſſime *Ioan. Anton. Maſſobrius*, ſecundum Romanam impreſſ.

2 Ad occurrendum igitur Eccleſiarum incommodis in dies naſcentibus, & ad mores Cleri reformandos,controuerſias componendas, ſalubriter ordinarunt Sacri Canones, vt quilibet Epiſcopus in ſua diœceſi ſemel in anno Synodum conuocet *cap.quoniam*,18.*diſt. Concil. Trid.ſeſſ.*24.*de ref.c.*2.nili habita ſit prouincialis ſynodus, quia tunc diœceſana eſſet celebranda intra ſex menſes *Maſſobr.de ſynodo Epiſcopi cap.*2. *dub.*5. vbi cum *Botte. in ſimili tract.p.*1.*q.*8. obſeruat huiuſmodi ſynodum debere celebrari extra tempora abſtinẽtiæ, & dies feſtos,nec in hyeme, aut tempore collectionis fructuum, & idem *Maſſobr.dict.dub.*5.*in fine*, ait huiuſmodi ſex menſes non incipere currere ſtatim poſt celebratum & diſſolutum Concilium prouinciale, ſed de his detrahendum eſſe tempus, quo Epiſcopus redire potuit ex Concilio, quia interim cenſetur impeditus. Vbi vero neceſſitas poſtularet ſæpius in anno celebrari, poſſe per *cap. de Conciliis* 3 18. *diſtinct.* tenet *Vgolin. vbi proxime.* Si ipſe Epiſcopus iuſto aliquo impedimento detineatur, congregare Synodum per alium poterit, id quod *Concil.Trid.* innuit *d. cap.* 2. dum inquit, ſynodi diœceſanæ quotannis celebrentur,; indeterminatè enim loquitur,& non ſpecialim mandat Epiſcopis, vt ipſimet Synodum congregẽt, ergo per alios poſſunt,ita *Piaſeg.d.cap.*2.*num.*1.& refert 4 ſic *Sacram Congreg.* cenſuiſſe *Vgolin.loco citato.*Ideo Vicarius generalis Epiſcopi ſynodum diœceſanam congregare poterit, ſpeciatim Epiſcopo id ei mandante,vt reſoluimus ſupra *Alleg.*54.*num.*103.

Poteſt quoque electus, & confirmatus in Epiſcopum, nondum tamen conſecratus ſynodum congregare, vt poſt *Innoc.in cap.tranſmiſſam in fine, verſ.ſequitur, de elect.* reſoluunt *Botta. de ſynodo part.* 1. *quæſtion.* 6. *& Maſſobr. in ſimili tract. cap.*2. *dub.*1. Epiſcopum vero nominatum à Rege ante prouiſionem Papæ non poſſe ſynodum cõgregare, concludunt *Botte.d.p.*1. *qu.*6. *num.*36.*& Maſſobr. d.cap.*2.*dub.*2. reſoluentes idem in electo non confirmato, dummodo non ſit exemptus, & immediatè ſubiectus Papæ, vel ſit vltra Italiam in valde remotis partibus, quia tunc poſſet adminiſtrare per *cap. nihil* §. *fin.de elect.* An autem Epiſcopus electus,confirmatus, & conſecratus, qui nondum tamen eſt adeptus poſſeſſionem, poſſit Synodum congregare; vide *Botte. dict. quæſt.* 6. *num.* 39. *& Maſſobr. dict. cap.* 2. *dub.* 3. Capitulum Sede vacante poteſt, immo debet, ſingulis annis ſynodum congregare, vt per *Panin. de poteſtate Capituli Sede vacante par.* 1. *quæſt.* 7. *verſ. ex præmiſſis*, *& quæſt.* 10. *Botte. par.*1. *quæſt.* 6. *numer.* 40. *Maſſobr.dict. cap.*2.*dub.*4.

Per edictum generale, vel etiam ſpeciales litteras congregandam eſſe ſynodum probat *Maſſobr.dict.cap.*2. *dub.* 7. In propria ſcilicet diœceſi, vel extra illam, de licentia tamen Ordinarij loci iuſta exiſtente cauſa, *Botte.d.p.*1.*quæſt.*9.*num.*57.*Maſſobr.d.cap.*2.*dub.*8.Conſueuit autem celebrari in Eccleſia; ſed poteſt etiam extra, & in loco priuato, idem *Botte.d.p.*1.*quæſt.*9.*n.*56.*Maſſobr. d.cap.*2. *dub.*9.

5 Tenentur autem ad diœceſanam Synodum de Iure venire omnes Sacerdotes, qui animarum curam habeant, *cap. quod ſuper his*, iuncta *gloſ. de maiorit. & obed. Conc. Trid.d.cap.* 2.ibi, ratione tamen parochialium,aut aliarum ſecularium Eccleſiarum, etiam annexarum, debeant ij,qui illarum curam gerunt, quicumque illi ſint, Synodo intereſſe, *Franc.Leo d.cap.*9.*num.*13. *Laurent.de Puerin.in expoſit.conſtit.*2.*Iuly I I. pro ſuo Ordine Miminor. n.*64.*to.*1.*Aſcan.Tambur.in tract.de Iure Abbatum,& Prælatorum tam Regularium quam ſecularium tom.*1.*diſput.*19. *quæſt.*5.*n.*4.*c.*2.*n.*2.*Vgol.d.cap.*48.§.1.*n.*1. vbi etiam tenet 6 locum habere non ſolum vbi ſeculares clerici ſunt, verum etiam vbi Monachi, vel Regulares; & quod Rectores Parochialium nullius diœceſis teneantur accedere ad Synodum viciniorem dicit per *Sacr. Congr.* deciſum *Franc. Leo loco proxime citato*: & tenet *Sayr. in floribus deciſ. titul. de officio Ordin. deciſ.* 11. quem citat 7 *Aloyſ.Ricc.in collect.deciſ.p.*4.*collect.*1153. *Piaſeg.dict.cap.*2. *numer.*2.*verſ. & non ſolum*, *Vgolin. dict.* §. 1. *verſ. quarto. Laur.de Puerin.citato loco n.*65. *Aſcan.Tambur.d.quæſ.*5.*n.*4. Alij autem Monachi, & Prælati Mendicantes, quorum Eccleſiis cura animarum non eſt annexa, venire non tenentur, *Felin. in cap. quod ſuper de maior. & obed. numer.* 1. *praxis noua Epiſcop. dict. cap.* 2. *numer.* 2.

Exempti omnes, qui aliàs ceſſante exemptione, ſy- 8 nodo intereſſe deberent, nec Capitulis generalibus ſubduntur, ad eam accedere tenentur, vt habetur in *Concil.Trid.d.cap.*2.*Vgolin.d.*§.2.*num.*1.*Cochi.de iurisd. Ordinarij in exemptos p.*4.*quæſt.*19. *Maſſobr.d.cap.*2.*dub.*2.*nu.* 2. Quo autem ornatu, & amictu in dicta ſynodo vti 9 debeant,habetur expreſſe in *cap.vt Apoſtolica,de priuileg. lib.*6.in quo ſtatuitur,vt Abbates, quibus ex priuilegio conceſſum eſt, vt Mitra,& aliis Pontificalibus vti poſſint, in Conciliis ſcilicet prouincialibus, & ſynodis diœceſanis Mitras auri phrigiatas, non tamen aureas, vel argenteas laminas habentes geſtare poterunt; quod ſi exempti non ſint, ſimplicibus albis planis vtantur, tradunt *Speculat.lib.*4.*par.*4. *rub.de priuileg.& exceſſ.priuil. num.*6. *Card.Iacobat.de Concil. lib.*1. *rub. de loco ſedium in Concilio verſ.* poſt præmiſſos ſedebunt Abbates, *Betr. de auctorit.magni Concilij par.*1.*num.*15. *Aſcan. Tamburin. in tract.* de iure Abbatum,& Prælatorum tam Regularium quam ſecularium Epiſcopis inferiorum *tom.*1.*diſput.*19. *quæſt.*5.*in fine.* Verum vero præſcribi poſſit libertas non 10 veniendi ad Synodum, vide *Henric. Bott.p.*2.*nu.*40. *cum ſequentibus.*

Capitulum Eccleſiæ Cathedralis de neceſſitate de- 11 bet inuitari *cap.vlt.de his,quæ fiunt à Prælat.* vbi *Abb n.*4. & poteſt comparere per nuntios, ſeu aliquos deputatos ex gremio Capituli, non autem omnes ex Capitulo venire debent, ſed pars in ſeruitio Eccleſiæ manere, vt declarauit *Sacra Congregat. Epiſcopi Vicario Vercellen.* 10. *Aprilis* 1594. prout refert *Piaſeg.d.cap.*2.*num.*2. *verſ. ſeculares*, vbi etiam deciſum refert Capitula Collegiata- 12 rum, quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentia, ad Synodum eſſe vocanda. Vicarius Epiſcopi an ſit de illis, qui intereſſe debeant in Synodo, negat *Mareſcot. vari.reſol.lib.*1.*cap.*69.*num.*3.contra quem tenet *Maſſobr. cap.*3.*dub.*4.

Poſtquam prædicti omnes moniti fuerint,qui Syno- 13 do intereſſe tenentur, vnica tantum monitione, vt dicit *gloſ.in cap.ſi Epiſcopus*, 18. *diſtinct.* circumlato proceſſu intimatorio ſynodi, & loci, ac temporis ipſius celebrandæ,*cap.propter* 18.*diſt.cap.vlt.de his quæ fiunt à Prælatis*, dummodo non intimetur in tempus, quo ieiuniis,& deuotionibus, ſeu celebrationi præcipuarum ſolemnitatum eſt vacandum, neque graui hyeme, & temporibus ad itinerandum periculoſis. Die præfixa ad celebrationem Synodi adueniente, è domo ſua clero comitante campanis,& organis ſonantibus in Eccleſiam deſcendit Epiſcopus,ibique de ſpiritu Sancto Miſſa peracta,& oratio

orationibus,vt in Pontificali ordinantur, recitatis, ad vigilandum circa cultum diuinum, Synodumque cum fructu & vtilitate celebrandum clerum exhortatur, & ſequentia ſuo ordine in ipſa Synodo ſunt exequenda.

14 Primo fieri debet electio conſultorum Theologorum, & in vtroque iure Doctorum, Promotoris,& notarij,ſiue ſecretarij ipſius Synodi, qui notarius omnium
15 Synodo intereſſe obligatorum nomina legit, qui ſinguli vocati reſpondentes, Adſum, accedere debent ad oſculum manus Epiſcopi in ſignum obedientiæ, quam ipſi reddere tenentur *d.cap.quod ſuper,de maiorit. & obed.* & contra abſentes,nec legitimas excuſationes adducere curantes, veluti contumaces procedi debet, vt debita pœna mulctentur.

16 Quo peracto debet fieri, & promulgari decretum, quod ſi contigerit quem in ſedendo, loco ſibi debito non ſtetiſſe, ſeu vocatum fuiſſe, aliudue egiſſe, quod nullum circa præcedentiam patiatur præiudicium; & apponenda eſt pœna, ne quis niſi tota Synodalis ſeſſionis actione completa, ac benedictione obtenta diſcedere præſumat, & ad hoc ſolent eligi punctatores, aliaque agi, quæ Epiſcopo expedire videbuntur. Item idoneos viſos deligere,ac eos iureiurãdo ſibi obligare, vt ad ipſum, vel alium à ſe miſſum referant quicquid in locis ſuæ ditionis fieri cognouerint contra Eccleſiaſticos Canones, & iura, ſi delictum ad forum Eccleſiaſticum attineat, *c.p. Epiſcopus in Synodo*, 35. *quæſt.* 6. *Azor. inſtitut moral. part.*2. *libr.* 3. *cap.* 32. *quæſt.*9.

17 Poſtea alta, & intelligibili voce legi debet profeſſio Fidei,iuxta formam præſcriptam in Bulla *Pij IV.*incip. *Iniunctum*. Deinde leguntur decreta *Concilij Tridentini* de reſidentia, quæ habentur *cap.*1.*ſeſſione* 6.*de reform. & ſeſſ.*23.*de reform.cap.*1.idque fit,vt magis memoriæ com-
18 mendentur ad animarum ſalutem. Eliguntur ſubſequẽter ad minus ſex examinatores, qui promouendos ad beneficia curata examinent, ſuique officij rationem in Synodo de præterito reddant, & ibidem puniantur, ſi deprehendantur deliquiſſe circa huiuſmodi officia *Concil.Trident.ſeſſ.*24.*de reformat. cap.*18. Hæc autem approbatio tam per vota ſecreta, quàm aperta fieri poteſt ab ipſa Synodo, vt reſpondit *Sacra Congregatio Patriarchæ Venetiarum die* 11. *Iulij* 1592. vt referunt *Stephan.Quaranta in ſumma Bullarij*, *verbo Synodus diœceſana*, *Piaſeg. dict. capit.* 2. *numer.* 4. *Vgolin. dict. capit.* 48. §. 3. *numero* 3.

19 Aſſignantur & perſonæ ad id aptæ ad minus quatuor, quibus cauſæ in partibus delegandæ committantur, quorum ſi aliquis deceſſerit, Epiſcopus de conſilio Capituli in locum ipſius alium ſubſtituere poteſt vſque ad futuram Synodum *Concilij Trid.ſeſſ.*25.*de refor.cap.*10.

20 Alij etiam nominantur, vt in iudices conſeruatores pro quibuſcumque Conuentibus, Capitulis, &c. eligi valeant iuxta conſtitut. *Sanctiſſimi Domini noſtri Greg. XV.* incip.*Sanctiſſimus,ſub die* 20.*menſis Septembr.ann.*1621.vbi ſic habetur,In futurũ vero Sanctitas Sua hac generali, & perpetuo valitura conſtitutione ſtatuit,& decreuit,vt iudices Conſeruatores huiuſmodi, ſiue principales,ſiue ſubrogati, eligi, nominari, aut deputari non poſſint, niſi non ſolum habeant qualitates requiſitas; & deſcriptas in conſtitutione ſimilis recordationis Bonifacij Papæ VIII. etiam prædeceſſoris ſui,quæ incip.*Statutum*, ita vt vel dignitate Eccleſiaſtica prædicti,vel perſonatum obtinentes, vel Eccleſiarum Cathedralium Canonici exiſtant,ſed etiam in Conciliis prouincialibus,aut diœceſanis iuxta decretum Concilij prædicti,iudices electi, ſeu deſignati ſint.

21 Prouidere etiam debent pro ſua conſcientia iis Eccleſiis, in quibus vel tam magnus celebrandarum Miſſarum numerus defunctorum diſpoſitionibus impoſitus fuerit, vt illi oneri ſingulis diebus ſatisfieri nequeat, *Concil. Trident. ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 4. de quo latè *Alleg.*

Rationes reditnum ſeminarij in Synodo audiendæ 22 ſunt per quatuor deputatos, quorum duo ex Capitulo, vnus electus à Capitulo, alter ab Epiſcopo, duo alteri ex Clero, ſimiliter vnus electus ab ipſo clero, alter ab Epiſcopo eſſe debet. Defectus etiam ſeminarij corrigendi ſunt: vbi vero erectum non fuerit, vel non ſit ſufficienter prouiſum, elaborandum eſt Epiſcopo quomodo erigatur, vel dotetur; alioquin à Synodo prouinciali iuris remediis ad hoc compelli poſſet *Conci. Trid.ſeſſ.*23.*de reform.cap.*18.

Ad retinendum in diſciplina Clerum,vel abuſus tol- 23 lendos licitum eſt Epiſcopo in ſua diœceſana Synodo condere ſtatuta, ſeu ordinationes aliquas, prout ei viſum fuerit expedire, *cap.*1. iuncta *gloſ. verbo generaliter, de conſecr.diſt.*3.*cap.*2.*de maiorit.& obed. cap. vt animarum de conſtit.in* 6.*Duenb. reg.* 245. *Azor.d. cap.*47. *quæſt. vlt. Botta.de Synodo Epiſcopi p.*3.*act.*18.*num.*104. *Maſſobr. in ſimili tract.cap.*4.*dub.*41.*Pute.deciſ.*353. *libr.*1. *in correctis.* Et huiuſmodi edicta, ſeu ordinationes factæ in Synodo 24 diœceſana ſunt perpetuæ, & non expirant morte conditoris,*gloſ.verbo ſtatuto in d.cap.vt animarum praxis Epiſcop.p.*1. *verbo edicta*, §. 3. quæ quidem ſtatuta Epiſco- 25 pus cum conſilio Capituli ſui facere tenetur, *cap. Epiſcopus* 24. *diſt.* nam ſuper ſtatu Eccleſiæ non poteſt Epiſcopus ſine Capitulo aliquid ſtatuere, *cap. quanto, de his quæ ſiunt à Prel. ſine conſenſu Capituli*, *Ioan. Andr. in cap. vnic.num.*1.*de cler.non reſid. in* 6. vbi *Franch.* §. *ſtatuimus*, *num.*2. *Gemin.num.*4. *Felin.in cap. cum omnes,numer.*9. *de conſtitut.* vbi *Deci.num.*7. *in* 2.*diſp. Abb.in cap. ad audientiam, de cleric.non reſident. D.Lotter.de re benef.lib.*1.*q.*21.*à num.* 97. hoc ipſum limitantes in caſu, quo Epiſcopus tollere vellet conſuetudinem ſuper non reſidentia Canonicorum, nam ſi Eccleſia valde indigeret miniſtris, poſſet ſolus Epiſcopus per ſtatutum tollere huiuſmodi conſuetudinem: non tenebitur tamen ipſe Epiſcopus, vbi ſine Capitulo aliquid ſtatuere non poteſt, cius conſilium ſequi, vt reſcripſit *Sacra Congregatio Patriarchæ Venetiarum die* 27. *Aprilis* 1592. & refert *Piaſeg. d. cap.*2. *num.*8. & infra latè probabimus. Nec item obli- 26 gatur ante Synodi publicationem ea mittere,vt Prouincialia, ſic enim eadem *Sacra Congregatio reſcripſit Epiſcopo Oſtienſi*, teſte *Quaranta dicto verbo Synodus diœceſana*, *in fine.* Capitula vero quæuis poteſt de iure ſtatuta condere in iis, quæ vniuerſalem ſtatum ſuæ Eccleſiæ, vel intereſſe Epiſcopi minime concernunt etiam ſine Epiſcopi conſenſu *gloſ.verbo ſtatutum in cap.*2. *de verb.ſignif.lib.*6.*Calder.conſ.*2.*num.*2.*de conſtit.* vbi eatenus exigi vult conſenſum Epiſcopi quatenus expreſſe requiritur, *Butr.in cap.conſtitutus num.* 25. *de reſcript.* qui tamen facit differentiam inter Capitulum Cathedralis, & alia Capitula Collegiatarum inferiorum *Abb. in cap. cum acceſſiſſent num.*4.& ibi *Dec. num.*8.*de conſtit. Ferret. conſ.* 286.*nu.*1.veluti in ordinatione chori,vt fuit deciſum *in Illerden.ſtatuti* 19.*Martij* 1577.coram *Corduba*,& vbi accedit Epiſcopi conſenſus poteſt ſtatuere etiam circa ardua, & congruentia vniuerſalem ſtatum Eccleſiæ *Capr.reg.* 9.*num.*1.*Seraph. deciſ.*1447.*num.*1. *&* 2. & fuit dictum in *Paduana ſedilium* 18.*Maij* 1618.coram *Card. Sacrato*, vbi etiam fuit animaduerſum conſenſum Epiſcopi hoc caſu colligi ex ſcientia, & ipſius tolerantia, refert *D. Lotter. de re benefic. libr.* 1. *quæſt.* 14. *num.* 88. *cum ſeqq.*

Sed nunquid Epiſcopus ſuis conſtitutionibus tenea- 27 tur, in eiſque diſpenſare valeat tractaui ſupra *Alleg.*34. Hic tamen aduertendum duxi difficilem eſſe quæſtionem illam an Prælatus, qui in ſuis conſtitutionibus,vel per edictum publicauit in tota ſua diœceſi, excommunicationem latæ ſententiæ ipſo iure incurrendam cõtra clericos

clericos omnes, tam ludentes, quàm ludum ſpectantes, incidat in eam ipſemet,& qui cum eo aliqua die recreationis gratia luſerit? In qua tenet vna ſententia ipſum Epiſcopum non eſſe excommunicatum, quia ſermo generalis non comprehendit perſonam loquentis *l.inquiſitio,C.de ſolutionibus,cap.petitio*, vbi bona *gloſ.de iureiurand. Guid. Pape ſingul.* 479. ludentes tamen cum ipſo remanere vinculo excommunicationis obſtrictos, vt reſoluit *Ioan.Anchoran.in repet.cap. canonum ſtatuta, num.* 183. *de conſtitut.* vbi oſtendit non eſſe abſurdum, quod in actu inſeparabili vnus peccet,alter minimè; vnus puniatur, alter non ex *cap.propoſito* 32.*quæſt.* 5. ſequitur *Mari. Alter.de cenſuris,tom.*1.*diſput.*10.*de cauſa excommunicat.lib.*3. *cap.* 5. *littera E.* Sed ſalua eius pace mihi hoc vltimum non placet, quia Epiſcopus auctor edicti ludendo cum eo cenſetur diſpenſaſſe, vt communiter notant *Doctores in c.at ſi clerici.*§.1.*de iud.*tum quia exemptio vni conceſſa extenditur ad ſocium,*c.licet de priuil.in* 6.tũ quia quando quis eximitur ab interdicto, intelligitur exemptus cum ſocio *c.quod in te,de pœnit.& remiſſ.*tũ denique,quia actus ludendi eſt indiuiduus, quoniam nõn poteſt exerceri, niſi cum alio, ſed in indiuiduis victoria vnius prodeſt
28 alteri *l.*2.*&* 3.*C.ſi vnus ex pluribus*:ideò merito hanc ſententiam amplectitur *Aloiſ. Ricci. in praxi aurea reſolut.* 162.qui *reſolut.*211.tenet Epiſcopum, qui commiſit contra præceptum in diœceſi alterius Epiſcopi ſub pœna excommunicationis,non incidere in illam.

29 Statuta tamen, quæ condit Epiſcopus non debent contraire Sacris Canonibus,*cap.inſtitutionis*, 25. *quæſt.*1. *Clemen.ne Romani,de electio.cum ſimilibus, Abb.in cap.fin.de conſuetud.num.*7.*&* 8.& ibi *Roch. de Curte ſect.* 3. *num.*7.9. *&* 11.*Henric.Bott.de Synodo Epiſcopi par.*3. *art.*1.*concluſ.*8. *à num.*36. *Alber.de Roſate in tract.de ſtatutis, par.* 1. *quæſt.* 7.*verſic.ſed quid ſi ſtatutum,praxis noua Epiſcopal. dicto cap.* 2.*num.*7. *D.Lotter.d. lib.*1.*quæſt.*21.*num.*100. quorum aliqui elaborant in reddenda ratione quare Prælati infe-
30 riores Summo Pontifice poſſint inducere conſuetudinem contra ius Canonicum, ſeu contra Canones iuxta *dict.cap.fin.*& non poſſint contra eos ſtatuere:ex aliis illa optima eſt,quam indicant *Abb.in d.cap.fin.num.*8. *in fine, & Felin.in d.cap. quod ſuper his,num.* 3. quod conſuetudo contra Canones non tam aſſumit vires ex tacito conſenſu virorum Eccleſiaſticorum, eorúmve poteſtate, quam ex auctoritate Summi Pontificis permittentis, & concedentis induci conſuetudinem contra Canones in *dicto cap. fin.* cum tamen id non præmiſerit in ſtatutis, immo expreſsè prohibuerit *Clement. ne Romani*, & aliis iuribus ſupra allegatis. Sicut Epiſcopus contra ius ſtatuere non poteſt, ita etiam nec contra conſuetudinem rationabilem,& legitimè præſcriptam, ex eo quia conſuetudo parem vim habet cum lege *l. de quibus,ff. de legib.*§.*ex non ſcripto,inſtit.de iure natur.cap.conſuetudo,diſt.*1. *Guid.ſing.*803. *Bernard. Grane. ad pract. Camera Imperial. lib.*1.*concl.*36.& venit appellatione iuris *Mench. frequent. cap.*3.*num.*2. tum quia ſi Epiſcopus poteſt ſtatuere contra ius conformando ſe cum conſuetudine contra illud inducta, vt reſoluunt citati *num. ſeq. verſ. quinto*, ergo nullo modo poterit ſtatuendo conformare ſe cum iure, contra quod inducta eſt conſuetudo illud abrogans, contraria enim ſimul eſſe non poſſunt, *l.munus,ff.pro ſocio,l.*1.*de furtis*, quia tunc ad poſitionem vnius,ſequitur remotio alterius,*l.ſi inter,ff.de except.rei iudic. Surd. deciſ.* 24.*num.*10.*&* *conſ.*211.*num.*16.

Amplia vt etiam nulla Religio cõdere poſſit ſtatutum contra ius commune Canonicum, niſi ſpeciali priuilegio hanc ei facultatem concedente decoretur, vt aperte ſumitur *ex cap. quod ſuper his, de maiorit. & obed. tradunt Fr.Emman.quæſt.Regul.tom.*1.*quæſt.*10. *art.*3.*&* 10. 3.*quæſt.*11.*art.*1.*circa med. Mirand. in man. Prælat.tom.*2. *quæſt.*19.*art.*7.*verſ.ſecundo premitto,Soar.de legib. lib.*6.*cap.* 26.*num.*7. *Duard.in Bullam Cœnæ lib.*1.*cap.*1.*quæſt.*1.*num.* 7.*Gregor.deciſ.*167.*num.* 7. *&* 8. Et tunc ſtatutum dicitur contra ius Canonicum,quando aliquid contra aliquem Canonem, vel legem Pontificiam diſponit, vt cenſuit *Rot.deciſ.*297.*num.*1.*par.*1.*recent.*exempli gratia,ſtatutum excludens à beneficiis certum genus perſonarum dicitur contra ius,vt fuit dictum *in Rota deciſ.*65.*num.*7.*par.* 1.*recent.*quia eſt contra *cap.ad decorem, de inſtitut.*

Verum licet Epiſcopus ex ſupradictis non poſſit ſtatuta condere contra Ius, bene tamen poteſt præter ius, *cap.fin.*vbi *gloſ. & Doctores hoc notant de conſtitut. Bald. in cap.cum dilectus num.*13.*de conſuet.Calderin.conſ.* 5. *num.*2. *de conſtitut.*prout eos refert *Rot.in Burgen. de Velorado* 9. *Iunij* 1599.coram *D. Litta*, impreſſa per *Farin. deciſ.*15. *num.* 2. *par.* 2. *recent.* Obſeruandum eſt quod ſtatutum factum à Capitulo circa rem licitam & confirmatam ab Epiſcopo,eſt validum *cap.* 2. §. *caterum*, & ibi *gloſ. verbo ſtatutum, de verbor.ſignif.in* 6. *Oldrad. conſ.* 259. *num.* 4.*in fine,Federic.de Senis conſ.*100 *num.*2.quos refert, & ſequitur *Rot.in Verſelen.optionis* 28.*Maij* 1612.coram *D.Pironano*,impreſſa per *Farin.deciſ.*398.*num.*1.*par.*2.*recent.*

Vtrũ in decernendo & ſtatuendo quæ viſa fuerint opportuna in Synodo teneatur Epiſcopus ſequi conſilium Capituli? quæſtio eſt dubia, in qua videtur negatiuè reſpondendum ex eo quia facultas condendi huiuſmodi ſtatuta dicitur eſſe meri imperij maximi, vt docet *Bart.in l.imperium num.*8.*ff.de iuriſdict.omnium iud.* quam exornat *Soar.de legibus lib.*1.*cap.*8.*à num.* 6. iſtum autem merum imperium eſt in Epiſcopo,vt per *Bald.in rub.ſub num.*7.*ad finem,verſ.* vel dic quod Epiſcopus de Conſtit. Imola in *cap. cum contingat num.* 2. per eum text.*de foro comp.* ac proinde prædicta poteſtas pendit à iure monarchico conſtituto in ipſo Epiſcopo, & in conſequens incommunicabili Capitulo, aut cuiuis alteri, quod Vltra text.& in illius rationem in *l.*1. *de officio eius,cui eſt mandata iuriſdict.* in terminis his noſtris optime firmat *Soar.in d.tract.de legibus lib.*4.*cap.*5.*in* 2.*dub.*Vt propterea quod ſcriptum legitur in *cap.nouit,& cap. quanto*, de his quæ fiunt à Prælatis ſine conſenſu Cap. circa conſilium requirendum per Epiſcopum, veniat reſtringendum ad ſtatuta ſuper alienationibus bonorum Eccleſiæ, vt aduertit *Soar.loco præcitato*, vel ad iudicia, & ſic ad iuriſdictionalia,non autem ad ea, quæ pendent à mero imperio, & ipſo iure monarchico, & nihilominus etiam in illis caſibus, quamuis aliqui voluerint conſilium in dictis Decretalibus ſumi prõ conſenſu, quæ fuit opinio Vincentij, & Goffredi:contraria tamen ſententia verior eſt,videlicet nec in his Capitulum aliud habeat, quam ſimplex conſilium abſque vlla neceſſitate Epiſcopi illud ſequendi,vt in eo *cap. quanto præ cæteris docet Hoſt.ſub nu.* 1.*verſ.*vel dic quod cogitur, *Abb.in* 4.*&* *ſub num.*5. *verſ.* & eſt mihi indubitabile, plures citat *Mandoſ. de inhibit. quæſt.* 192. *num.* 2. & hanc eſſe communem ſententiam agnouit *Rot.*apud *Achillem deciſ* 57. aliàs 2.*de offic.Ordin. ſub num.*7.*verſ.communis tamen*, vbi *num.* 3.ait non reperiri textum aliquem per quem probetur exigi conſenſum,& ſingulas rationes, & auctoritates in contrarium diſcutit *Puteo deciſ.*92.*à num.*3.*lib.*3. 31

In caſibus tamen, qui ſequuntur, poſſet Epiſcopus ſtatuere contra Canones,& Conſtitutiones Summorum Pontificum. Primò ex cauſa vrgenti non cogitata per canonem, ſi nimirum Superior de facili conſuli non poſſit, modo in huiuſmodi ſtatuto contra Canones ex vrgenti cauſa condito ipſa cauſa exprimatur, propter quam conditur ſtatutum,ita *Abb.in d. cap.fin.num.*10. & ibi *Curt.d.ſect.*3.*num.*12.*&* 13. *Felin. in d. cap. quod ſuper his,num.*4.*&* *in cap.*1.*num.*49.*de conſtitut. Piaſeg. d. cap.*2. *num.*7.*verſ.prima.* Secundò, ſi aliquid ſtatuat antequam Canon promulgetur, tenebit enim ſuum ſtatutum,licet contrarietur Canoni,text.eſt *in cap.*1.*de conſtitut.in* 6.annotarunt *Felin.in d. cap. quod ſuper his, num.* 7. *verſ. fallit quinto,Curte d.ſection.*3.*num.*19.*praxis noua Epiſcopal.dict.*

32

num.7. verſ. tertio. Tertiò, ſi ſtatueret contra ius ſolum in ſuum præiudicium reſpectu iuris quærendi, ſibi, ſuæue Eccleſiæ, *cap. cum dilectus, vnde la gloſ. verbo conſuetum, de conſuetud. Felin. in d. cap. quod ſuper his, num. 4. Piaſeg. d. num. 7. verſ. quarto:* nam in quærendis valet ſtatutum in præiudicium Eccleſiæ, quando non odio, ſed bono zelo factum eſt, *Couar. in reg. poſſeſſor par. 2. §. 4. num. 9. verſ. tertio, Mench. vſufreq. cap. 9. Menoch. conſ. 350. num. 6. Caſd. Pereira de empt. cap. 8. num. 33. & 37. & conſ. 48. num. 22. Cened. practicarum quæſtionum lib. 1. quæſt. 35. num. 19. & 20.* Verum ab hac reſolutione merito diſcedit *Curt. d. ſect. 3. num. 14.* ex eo, quia huiuſmodi ſtatutum generale præiudicans Eccleſiæ eſſet irrationabile, ideóque non valeret, *cap. 1. cum ibi not. de conſtitut. in 6. cap. erit autem lex, diſtinct. 4.* Non obſtat igitur *d. cap. cum dilectus*, quia procedit eo quod patronus id petiit tempore fundationis ab Epiſcopo, qui poteſt conſentire fauore fundationis, & conſtructionis nouarum Eccleſiarum, per ea quæ reſoluunt *Rebuff. in tract. de pacificis poſſeſſ. num. 111. Perez. l. 1. verſic. ex quibus infero, tit. 6. lib. 1. Ordin. pag. 147.* Nec etiam obſtat illa Doctorum reſolutio, quod in quærendis valet ſtatutum in præiudicium Eccleſiæ, quia procedit in caſibus particularibus, in quibus nulla ſit prohibitio a iure, & poſſunt Prælati deliſtere à tali præiudicio; nos vero loquimur vbi fieret ſtatutum generale pro aliqua Eccleſia, diœceſi, vel prouincia, per quod fieret præiudicium irreparabile, & illud quidem in omnibus caſibus contingentibus. Quartò, quando Epiſcopus ſtatueret contra Canones, qui conditi ſunt principaliter in fauorem clericorum, & illud ſtatutum à ſubditis clericis acceptaretur, dummodo principaliter conditi non fuiſſent in fauorem publicum, vel Eccleſiæ, *Curte dict. ſect. 3. num. 18.* quia fauori ſuo quilibet poteſt renunciare, *cap. ad Apoſtolicam, de regular. l. ſi quis in conſcribendo, C. de pactis*, & ius publicum pactis priuatorum tolli, vel mutari non poteſt, *l. ius publicum, ff. de pactis, cap. ſi diligenti, de foro compet.* Quintò, quando ſtatutum Epiſcopi contra ius eſſet conforme conſuetudini, quæ contra ius in illa Eccleſia inducta eſt, *Felin. in d. cap. quod ſuper his, num. 10. in fine, Butr. in dict. cap. dilectus, colum. 10. verſic. ex quo infertur, Curte dict. ſect. 3. num. 24. Piaſeg. dict. num. 7. in fine.* Sextò, quando Epiſcopus ſtatueret circa aliquod dubium iuris, quia tunc ſuper hoc dubio eius ſtatutum diſponens in alteram partem valeret *Phil. Prob. in cap. vnic. num. 48. & ſeq. de clericis non reſident. in 6. Felin. in dict. cap. quod ſuper his, num. 9. circa fin. Hojed. de incompatib. benefic. par. 1. cap. 17. num. 12. Curt. d. ſect. 3. num. 23. praxis noua Epiſcopal. d. num. 7. verſ. ſeptimo.* Septimò, quando ſtatutum adderet iuri communi imponendam nouam pœnam, *gloſ. in Clement. ne Romani, verbo tolli, de elect. Curt. d. ſect. 3. num. 21. Duenb. regul. 251. Henric. Bott. par. 3. art. 1. concluſ. 13.* quia lex ſuperioris per pœnæ adiectionem poteſt iuuari ab inferiore, *Perez l. 1. tit. 1. lib. 5. Ordin. pag. 23. Gutier. pract. lib. 2. quæſt. 1. num. 14. Sanch. de matrimon. lib. 3. diſput. 47. num. 12. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. differ. 7. num. 63.* Octauo, quando Epiſcopus ſtatueret contra Canones in caſibus, in quibus de iure poteſt diſpenſare, *Curte d. ſect. 1. num. 21.* Qui autem ſint caſus, in quibus poteſt Epiſcopus diſpenſare contra ius commune, adduco ego ipſe *Allegat. 33.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi ſucceſſor non tenetur ſtare locationi prædeceſſoris, niſi tribus concurrentibus, primo, quod locatio fuerit facta nomine Eccleſiæ; ſecundo, quod ſit facta pro vtilitate Eccleſiæ; tertio, quod pecunia ſit conuerſa in vtilitatem Eccleſiæ.*

2 *Succeſſor in beneficio tenetur ſtare locationi, quando Summus Pontifex concederet licentiam locandi ad tot annos, eo adiecto, vt alios durantibus conductor à nemine moleſtaretur.*

3 *Succeſſor in beneficio tenetur ſtare locationi pro anno incepto.*

4 *Succeſſor in beneficio tenetur ſtare colono exiſtente loci conſuetudine.*

5 *Prælatus, vbi tenetur ſtare locationi prædeceſſoris, poteſt de nouo exigere a conductore penſionem prædeceſſori antecipate ſolutam.*

6 *Prælatus ſciens ſe repudiaturum prælaturam, non obligat ſucceſſorem, etiamſi faciat locationem nomine Eccleſiæ.*

7 *Conductor antecipate penſionem ſoluens, ſi à ſucceſſore pro ea de nouo obligetur, habet recurſum contra heredes locatoris, ſi ſoluendo fuerint.*

8 *Succeſſor in beneficio recipiendo penſionem, videtur conſentire locationi pro anno, pro quo illam recipit.*

9 *Scholaris ſi locauerit fructus ſui beneficij, vt poſſet in litterarum ſtudio viuere, vel illic gradum ſumere, ſi intra locationis tempus decedat, ſucceſſor in illo beneficio tenebitur ſtare locationi.*

10 *Canonici Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ locantes fructus ſuarum prebendarum, nullo caſu huiuſmodi locationibus ſucceſſores obſtringunt.*

11 *Heredes, vel fideiuſſores Prælati, qui fecit locationem, ſi ipſe decedat ante illius impletum tempus, non tenentur de euictione, neque conductor ab eis petere poteſt quantum ſua interſit locationem impleri.*

12 *Prælatus, ſiue Rector ſi ex cauſa renunciationis, vel permutationis libere dimittat ſuum beneficium, eius heredes, & fideiuſſores in locatione de eo facta tenentur de euictione locatoribus.*

13 *Prælatus quando bona ſui beneficij locat tanquam libera, tunc eius heredes, & fideiuſſores de euictione tenentur.*

14 *Locator beneficij, ſeu materatus, quando pro ſecuritate vitæ ſuæ, & validitate totius temporis contractus locationis bona ſua generaliter, ſiue ſpecialiter obligauerit, vel fideiuſſores dederit pro ſolutionibus antecipatis, tunc eius fideiuſſores tenentur ſtare conuentioni.*

15 *Conductor poterit recedere à locatione in illis caſibus, in quibus mortuo locatore ſucceſſor non tenetur illis ſtare.*

EPISCOPVS AN TENEATVR ſtare locationi prædeceſſoris.

ALLEGATIO XCIV.

REGVLARITER Prælatus ſucceſſor, aut quilibet beneficiarius, non tenetur ſtare locationi, vel conductioni prædeceſſoris, ſi nomine proprio locauit fructus, & reditus Epiſcopatus, vel beneficij in ſuam vtilitatem, ad tempus iure, vel Synodali conſtitutione permiſſum, ipſéque ante tempus locationis expletum decedat. Quando vero Prælatus adminiſtrationem habens, non nomine proprio, ſed vti Rector, & nomine Eccleſiæ, debita iuris ſolemnitate ſeruata, locationéque ad tempus iure permiſſum facta, contraxit, ac locauit, eius ſucceſſor tenetur ſtare locationi. Dixi, debita iuris ſolemnitate ſeruata, quia quatuor concurrentibus illam ſeruari in hac materia eſt obſeruandum: primo, quod locatio fuerit facta nomine Eccleſiæ: ſecundo, quod ſit facta pro vtilitate Eccleſiæ: tertio, quod pecunia ſit conuerſa in Eccleſiæ vtilitatem: quarto, quod intercedat auctoritas Superioris: colliges hæc ex *gloſ. verbo terminum in cap. vltim. ne Prælati vices ſuas, Couar. variar. lib. 2. cap. 15. num. 6. Molina de primogen. lib. 1. cap. 21. à principio, Caretius de locato par. 3. tit. de rebus Eccleſiæ locandis, quæſt. 1. cum ſequentibus, Michael Graſſ. tom. 2. commun. opinion. lib. 4. tit. 43. numer. 40. pag. 657.* vbi *Viui. num. 123. pag. 661. Spin. in ſpeculo teſtament. gloſ. 19. principal. num. 41. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocatorum verbo fructus, num. 23. & verbo locatio, num. 6. Mart. Anton. Gemenſ. in praxi curiæ Archiepiſcop. Neapolit. cap. 97. Caualcan. deciſ. 44. num. 4. par. 1. &* 1

deciſ.

deciſ.25.à num.1.par.5.Gutier.Canon.lib.1.cap.36.& remiſſiuè *de tutelis par.2.cap.20. num. 10. Cardin. Putens deciſ. 176.& 181.par.1.Aloyſ.Ricci. in collect. deciſ. par.4. collect. 1007.& collect. 1055.in fin. & in praxi fori Eccleſiaſtici deciſio.112.in prima edit.& reſolut.97.in ſecunda edit.Flamin. de reſignatio.lib.1.queſt.16.num.47. Surd. deciſ. 33.num.7. & deciſ.40.num.7.& deciſ.172.num.1.Stephan. Gratian.diſceptat.forenſ.cap.37.à num.18. Merl. in emporio iuris par.1. tit.10.queſt.2.num.20. Dotl.Barb.in l.ſi filiofamilias,§.vltim. à num.17.ff.ſoluto matrimonio, Marta de Iuriſdict.par.4.caſu 98.num.8.& in votis nouiſſimarum deciſionum, voto 180. Cardinal. Tuſchus practicarum concluſionum, verbo locatio, concluſ.419.Stephan. Quarant.in ſumma Bullarij,verbo alienatio, num.19.Molin.de Iuſtitia tract.2. diſputat. 492. verſ. quod denique, Mari. Anton. vari. reſolut. lib. 1. reſolut.45. num.1.Ioan. Baptiſta Ferret. conſil. 317. volum. 2. Valerius Reginald.in praxi fori pœnitent. lib. 25. cap. 43. num. 528. cum ſequentibus,Azor.inſtitut.moral.par.3.lib.8.de locato, & conducto,cap.6.quæſt.7.Rebel.de obligat.iuſtit.par. 2. lib.14. quæſt. 11. num. 17. Cald. Pereira quæſtionum forenſ. lib. 2. quæſt.32.& de empt.cap.26.num.5.Cardinal. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuentionibus, lib.5.tit.13.num.21.Martin. Bonacin.de contractibus,diſput. 3. queſt. 7. punct. vltim. vn.10.Marc. Anton.Genuenſ.in practicabilibus Eccleſiaſticis, queſt. 137.* plures alios ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretal.collect.76.num.5.*

2 Primò limita, quando Summus Pontifex concederet licentiam locandi ad tot annos,& vt dicto tempore durante conductor à nemine, nec à ſucceſſoribus in beneficio moleſtari poſſit, *Mandoſ. de Signatura gratiæ,tit. de indulto locandi,verſ.ſupponamus, Quaranta dicto verbo alienatio rerum Eccleſiæ,num. 19. verſ.quando, Aloyſ.Ricc.dicta reſolut.97.num.4.*

3 Secundò limita, quando inchoatus eſſet annus, vel laborerium,& res non eſſet amplius integra,& ſic vt pro anno incœpto ſucceſſor in beneficio teneatur ſtare locationi, *Franc.Marc.Delphin.deciſ.196. columna fin. part.2. Marc.Anton.Genuenſ.in praxi d.cap.97.num.2. Domin.Canalcan.deciſ.44.num.32.par. 1. Quaranta vbi proximè, Piaſeg.in praxi noua Epiſcop.par.2.cap.5.num. 32. verſ. tertius caſus,Mari.Anton.d.reſolut.45 num.3. Aloyſ.Ricci.d.reſolut. 97.num.5.*qui hoc ipſum ad ipſum conductorem extendunt,ſcilicet, vt pro anno cœpto non poſſit recedere à locatione, vt quia forte videret parum vtilitatis conſequuturum.

4 Tertiò limita exiſtente conſuetudine loci,quæ obſeruet, vt ſucceſſor in beneficio teneatur ſtare colono, *Franc. Marc.deciſ.144.par.1. Quarania dicto num.19. in fine, Aloyſ.Ricc.d.reſol.97.num.8.*

5 Aduertendum in hac materia eſt, quod vbi Prælatus tenetur ſtare locationi prædeceſſoris, poteſt de nouo exigere à conductore penſionem prædeceſſori anticipatè ſolutam, *Gig.de penſion.queſt. 88. à num.1. Card. Tuſch. dict.concluſ.419.num.15.Surd.deciſ.326.num.79.* vbi *num.*

6 80.reſoluit quod Prælatus ſciens ſe repudiaturum Prælaturam, non obligat ſucceſſorem, etiamſi faciat loca-

7 tionem nomine Eccleſiæ. Habebit tamen conductor recurſum contra hæredes locatoris,ſi ſoluendo fuerint, ſecundum reg.*l.pro hæreditario,C.de hared.actio.Barboſa in l.ſi filiofamil.§.fin.num.21.ff.ſoluto matrimon. Surd. deciſ. 326.num.47.Card. Pereira de emption.cap.25.num.6.*

8 Succeſſor in beneficio recipiendo penſionem videtur conſentire locationi pro anno, pro quo illam recipit, *Canalcan.d.deciſ. 25. num.3. Mari. Anton.dict. reſolut.45. num.4.Surd.deciſ.33.num.1.& deciſ.264.num. 13. & deciſ. 265.num.15.Pute. deciſ.180. par. 1.* quia quando locatio non obligat ſucceſſorem,tunc Prælatus recipiendo penſionem, non cenſetur illam confirmare vltra tempus pereceptæ penſionis, *Surd.deciſ.33.num.9.*

9 Singulare eſt, quod Scholaris ſi locauerit fructus ſui beneficij per triennium, vel aliud minus tempus, & pecunias illius temporis receperit, vt poſſet in litterarum ſtudio viuere, vel illic gradum ſumere, ſi intra hoc tempus decedat, ſucceſſor in illo beneficio, quamuis nullum ius à prædeceſſore habeat, tenebitur ſtare illi locationi, quia cenſetur facta in vtilitatem Eccleſiæ *Rebuff.de priuilegiis ſcholarium,priuil.26.*

Canonici Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, lo- 10
cantes fructus ſuarum præbendarum nullo caſu huiuſmodi locationibus ſucceſſores obſtringunt,quia fructus huiuſmodi ſemper ad eorum pertinent vtilitatem, *Abb. in cap. ex litteris, num. 7.* & ibi *Dec. num. 9. de probatio. D. Barboſ.dict.§ fin.num.27. ad finem, Card.Tuſch.dict.concluſ.419. num. 16. 24. & 25.* vbi etiam extendit ad omnem ſimplicem beneficiatum, qui non habet adminiſtrationem.

Quæres opportunè,an hæredes, vel fideiuſſores Præ- 11
lati, qui fecit locationem, ſi ipſe decedat ante impletum tempus illius locationis, in caſu, quo eius ſucceſſor illi non tenetur ſtare, teneantur de euictione, itaut conductor aduerſus eos poſſit habere recurſum, & ab eis petere quanta ſua interſit locationem impleri intra tempus præfinitum? in qua quæſtione dicendum puto, prædictos hæredes, vel fideiuſſores ad nihil teneri, vt reſoluunt *Anton.in cap.vltimo,num.9.ne Prælati vices ſuas,* & ibi *Innocen.Gutier canon.lib.1.cap.36. num.23.* ſequitur *D. Barboſa in d.§.fin.num.21. ad finem.* Pro quibus illud facit, quod talis locatio finita fuit morte locantis, ac ſi res ipſa locata periiſſet, vt alias inquit *Iuriſconſult. in dict. l.ſi quis domum, §.1.ff. hoc titul.* ac proinde hæredes, ſiue fideiuſſores locantis non tenebuntur, quia cogitare debebat conductor euenire poſſe ante declaratum tempus locationis locatorem poſſe decedere, cuius morte locatio extingueretur, *dict. §. 1.* quo fundamento in hæredibus poſſeſſoris maioratus idem amplexus eſt *Molina de primogen. libr. 1. capit. 21. numer. 8. & 9.* Per quod fundamentum idem dicendum eſt, etiamſi conductor in re locata plures expenſas fecerit, quaſi toto tempore locationis fruiturus, nec enim eas ab hæredibus locatoris conſequetur,tradit *Valaſc.de iure emphyt.queſt.25.num.35.* ſequitur *Molina dicto num. 9.* licet contrarium in praxi ſeruari dicat ipſe *Valaſc.* ne quis cum alterius iactura locupletetur contra *regulam locupletari, de regulis iuris in 6.* & propter æquitatem *l.ſi me, & Titium, & l.ſi cum ſeruum, ff.ſi certum pet.*

Declarabis tamen primò ſuprapoſitam reſolutionem, 12
vt non habeat locum eo caſu, quo Prælatus, ſiue Rector ex cauſa renunciationis, vel permutationis, vel ex alia cauſa libere dimittat ſuum beneficium, quia tunc hæredes, & fideiuſſores ipſius de euictione tenebuntur: ratio eſt, quia propter factum voluntarium conductor non potuit frui re conducta intra tempus in locatione declaratum, in qua ſpecie procedere poteſt *l. qui fundum, 32. ff. de locato*, multum enim refert an Prælatus moriatur, an vero voluntariè demittat beneficium, hoc enim voluntate, ſiue facto partis contingit: illud vero voluntate Dei, quam declarationem tenent *Gutier.dict. cap. 36. num. 25. cum ſequentibus, D. Barboſa dict. §. fin. num.22.*

Secundo declarabis non procedere quando Prælatus 13
bona ſui beneficij locat tanquam libera, quia tunc hæredes,& fideiuſſores de euictione tenebuntur,quod probari poteſt ex doctrina *l.ſi quis domum,§.fin. verſ.quid tamen, ff. locati,* per quæ idem in poſſeſſore maioratus locante bona maioratus tanquam libera tenuit *Molina d. cap.21.num.11.*& in noſtra ſpecie probauit *Gutier.d. cap. 36.num.19.*

Tertio declarabis non procedere quando locator be- 14
neficij, ſeu maioratus pro ſecuritate vitæ ſuæ, & validatione totius temporis contractus locationis bona ſua generaliter,ſiue ſpecialiter obligauerit, vel fideiuſſores

dederit pro ſolutionibus anticipatis, vel pro interelſe locationis totius temporis conuenti, nam tunc conuentio ſeruanda erit ex *doct. l. 1. §. ſi conuenia. ff. depoſiti*, & *l. ſemper in ſtipulationibus, ff. de regulis iuris, cum ſimilibus.* Extra tamen hos caſus obligatio generalis, vel ſpecialis bonorum, vel fideiuſſores præſtiti ſimpliciter pro ſecuritate locationis, nihil quoad euictionem operabuntur: ratio eſt, quia ſunt acceſſoria contractus, quo extincto ex natura ipſius, acceſſoria vt extinguantur, neceſſe eſt, iuxta vulgaria iura, & *l. ſi homo mortuus, ff. de verborum obligation.* vt ex *Ancharan.* tenet *Gutier. d. cap. 36. num. 20. cum ſeq.* Vnde erat optima cautela, vt aduertit *Gutier.* ibidem *num. 29.* quod ſi clerici in prædictis caſibus velint ſibi prouidere, quando locant fructus ſuorum beneficiorum in triennium, iuxta *d. Extrauag. Ambitioſæ*, pactum illud in locationibus adiiciant, vt ſi ante tempus in locatione declaratum decelſerint, aut promoti fuerint ad aliud beneficium, aut Prælaturam, ſiue alio quocunque modo contingat beneficia illa detinere, & poſſidere, quod ad nihil teneantur ratione euictionis, ſiue interelſe, immo potius ipſi, bona ſua, hæredes, & fideiuſſores liberi remaneant.

15 Vltimo aduertendum duxi, quod in illis caſibus, in quibus Prælati ſucceſſor non tenetur ſtare locationi per prædeceſſorem factæ, ita ſimiliter nec conductor; quinimò poterit ab ea recedere, etiam inuito ſucceſſore, vt æqualitas inter eos ſeruetur, & ne contractus claudicare videatur, *l. Iulianus, §. ſi à pupillo, ff. de actionib. empti.* notant *Molina d. cap. 21. num. 4. Gutier. d. cap. 36. num. 12.* refert plures *D. Barboſa d. §. fin. num. 20.* An autem & quando ſucceſſor in Epiſcopatu teneatur ad penſiones decurſas tempore prædeceſſoris, vide infra *Alleg. 120.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur de bonorum Eccleſiaſticorum alienatione tractantes.*

2 *Alienandi omnis modus etiam in caſu licito, & ſeruatis iuris ſolemnitatibus inconſulto Romano Pontifice hodie regulariter prohibetur.*

3 *Eccleſiarum res vltra triennium locari, aut alienari non poſſunt.*

4 *Triennium infra quod permittitur Eccleſiarum res locari, eſt computandum ex tribus fructuum collectionibus.*

5 *Locatio rerum Eccleſiæ facta vltra triennium in totum vitiatur, nec quoad triennium ſuſtineri poteſt.*

6 *Dictio, omninò, omni ex parte alienationem comprehendit.*

7 *Negatiua cum adiungitur dictioni, aliquid, etiam in qualibet minima parte verificatur.*

8 *Locationem rerum Eccleſiæ factam ad plures annos validam manere, quoad dictum triennium, qui tenuerint, oſtenditur.*

9 *Emphyteuſis conceſſa in quartam, vel quintam generationem, quoad tertiam permiſſam valida eſt.*

10 *Donatio facta abſque inſinuatione vltra quingentos aureos in exceſſu ſolum vitiatur, & firma remanet in ſumma à iure permiſſa.*

11 *Concordantur predicta opiniones ſub diſtinctione.*

12 *Tempus vtile ab inutili inſeparabile dicitur, quando conſtiterit contrahentes ad minus tempus non eſſe contracturos.*

13 *Locatio rerum Eccleſiæ in totum corruit, ſi vltra triennium fiat, quando tunc datur vnicum pretium, ſeu merces.*

14 *Alienare prohibitus ſi locet ad longum tempus, locatio in totum vitiabitur.*

15 *Tempus licitum ab illicito ſeparari dicitur, ſi ex coniecturis appareat contrahentes etiam pro tempore licito contracturos.*

16 *Declaratur Extrau. Ambitioſa, ibi, nullius momenti, de rebus Eccleſiæ non alien.*

17 *Locatio rerum Eccleſiæ ſi fiat ad duo triennia, eo adiecto pacto, vt poſt primum triennium incipiat ſecundum, immò inualida eſt.*

18 *Triennium, intra quod Eccleſiarum res poſſunt alienari, ad vnum, vel duos annos per ſtatuta Epiſcoporum limitari valet.*

19 *Fructus Eccleſiarum an vltra triennium, intra tamen modicum tempus, alienari poſſint, oſtenditur, & num. 20. & 21.*

22 *Eccleſiæ res inconſulto Romano Pontif. in emphyteuſim dari poſſunt in caſibus à iure permiſſis, & de bonis ſolitis ab antiquo dari in emphyteuſim & cum euidenti Eccleſiæ vtilitate.*

23 *Alienari poſſunt Eccleſiarum res cauſa neceſſitatis ipſarum Eccleſiarum, vt ſi debitum vrgeat ab ipſis Eccleſiis contractum, vel cauſa pietatis, aut pro redemptione captiuorum, aut alimonia pauperum, vel quando res eſſent inutiles, aut incommoda ipſis Eccleſiis.*

24 *Eccleſiarum res ex cauſa maioris vtilitatis alienari poſſunt.*

25 *Contractus ſi ſint vtiles Eccleſiæ, etiamſi fiant ſine ſolemnitate, ſunt validi.*

26 *Emphyteuſis perpetua bonorum Eccleſiæ concedi poteſt de rebus incultis parum vtilibus Eccleſiæ.*

27 *Contractus vt videatur vtrum ſit vtilis vel damnoſus Eccleſiæ, inſpici debet tempus celebrationis ipſius contractus.*

28 *Emphyteuſis fieri non poteſt de manſo, ſeu paſſalibus Eccleſiæ, nec præſcriptio, aut præſcriptus titulus admittitur.*

29 *Eccleſiæ res ſolitæ concedi in emphyteuſim cum beneplacito Apoſtolico ſemel impetrato, ſi ad Eccleſiam reuertantur, poſſunt iterum emphyteuticari abſque ſolemnitate requiſita in alienatione rerum Eccleſiaſticarum.*

30 *Iuramentum de non alienando ſine Papæ licentia non continet ſolita alienari.*

31 *Bona ſi ſint ſolita venire in diuiſionem ſufficit, vt in futurum etiam diuidi debeant.*

32 *Res ſemel effecta alienabilis cum ſolemnitate, efficitur perpetuo alienabilis abſque ſolemnitate, dummodo ſolitum non excedatur.*

33 *Res Eccleſiæ ſemel alienabilis ſi ceſſauit prima cauſa conceſſionis, iterum alienari non poteſt.*

34 *Vtilitas Eccleſiæ euidens tempore vltimæ conceſſionis debet adeſſe in nouæ conceſſione rei emphyteuticæ, & non ſufficit adeſſe in antiqua.*

35 *Practica ponitur, qua vtuntur Epiſcopi in præſtando aſſenſu ſuper re ſolita alienari.*

36 *Solita concedi in emphyteuſim, vt bona dicantur ſufficit vnica conceſſio, & eſſe elapſos quadraginta annos.*

37 *Res Eccleſiæ, quæ ſeruando ſeruari non poteſt inconſult. Romano Pontifice alienari permittitur.*

38 *Res Eccleſiæ, quæ ſeruando ſeruari non poteſt, dicitur mobilis, quæ non durat triennio, vel vſu conſumitur, & non fructificat.*

39 *Pretioſa res mobiles, cum immobilibus aquiparantur, ſine cauſa & ſolemnitate alienari non poſſunt.*

40 *Pecunia regulariter eſt de rebus, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, quia retenta nihil operatur.*

41 *Pecunia, quæ eſt deſtinata ad emptionem ſtabilium, cenſuum, vel mobilium pretioſorum connumeratur inter immobilia, vel mobilia pretioſa, & tunc non poteſt alienari ſine ſolemnitate.*

42 *Pecunia minoris comparandorum prædiorum cauſa deſtinata abſque decreto alienari non poteſt.*

43 *Pecunia magna quantitas, quæ eſt in Eccleſia proprietate, non in fructu, abſque aſſenſu Apoſtolico alienari non poteſt.*

44 *Pecunia in banchis campſorum poſita cenſetur iure rerum immobilium.*

45 *Pecunia, quæ ſeruatur pro aliqua futura neceſſitate, vel pro conſeruando magis patrimonio, aut pro locatione ad pompam, cenſetur iure rerum immobilium.*

46 *Reditus annui inter immobilia connumerantur, & ideo ſine cauſa alienari non poſſunt, idem de tributis, & actionibus ad immobilia.*

47 *Pœna contra alienantes Eccleſiæ bona abſque ſolemnitatibus*

tibus requiſitis quæ ſint in Extranag. Ambitioſæ de rebus Eccleſiæ, conſtituta, oſtenditur.

48 *Extranag. Ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alienandis an fuerit vbique recepta, oſtenditur, & num. 49.*

50 *Eccleſia res immobilis parua cum conſenſu Epiſcopi abſque ſolemnitatibus alienari poteſt.*

51 *Res exigui, ſeu modici valoris, quæ dicantur arbitrio iudicis reliquitur.*

52 *Repudiare legatum, vel hæreditatem, aut rem Eccleſiæ non incorporatam poteſt Prælatus abſque ſolemnitatibus.*

53 *Statum in præiudicium Eccleſiæ valet in querendis, quando laici non odio Eccleſiæ, ſed bono zelo faciunt.*

54 *Eccleſiarum res non ſolum acquiſitæ, ſed etiam acquirendæ non poſſunt abſque ſolemnitatibus alienari.*

55 *Permutatio inter Rectores Eccleſiarum de bonis Eccleſiaſticis licitè fieri poteſt.*

56 *Aſſenſus Apoſtolicus non requiritur in alienatione ab vna Eccleſia alteri Eccleſiæ facta.*

57 *Declarantur tex. in cap. caſelas 10. queſt. 2. & in cap. ſine exceptione 12. q. 2.*

58 *Eccleſiarum res ſine ſolemnitatibus alienari poſſunt, quando ſumma alienandi neceſſitas inſtaret, & Papa de facili adiri non poſſet.*

59 *Bona relicta, & donata Eccleſiæ, quæ eſt incapax retinendi etiam in communi, poſſunt alienari ſine ſolemnitatibus, & pretium conuerti in Eccleſiæ neceſſitatem.*

60 *Regulares res ipſorum bona alienare poſſunt ex pluribus priuilegijs ſibi conceſſis.*

61 *Eccleſiarum bona reſtitutioni ſubiecta abſque ſolemnitatibus reſtitui poſſunt.*

62 *Alienari poſſunt Eccleſiarum res ob remunerationem meritorum.*

63 *Tranſactio poteſt abſque ſolemnitatibus fieri ſuper aliqua re Eccleſiæ, cuius poſſeſſio non ſit penes ipſam.*

64 *Caducitatis remiſſionem emphyteutæ Eccleſiæ poteſt ſolus Prælatus ſeu Rector abſque ſolemnitatibus facere.*

65 *Emphyteuta excuſatur à commiſſo ſi Prælatus etiam ſolus abſque Capitulo recipiat penſiones poſt commiſſum decurſas.*

66 *Eccleſia res, quæ inconſulto Romano Pontifice alienari non poſſunt, remiſſiuè.*

67 *Bona menſæ Epiſcopalis ſunt, quæ principaliter ad illius ſuſtentationem ſunt deputata, & nullum alium Rectorem habent præter ipſum Epiſcopum.*

68 *Bona de menſa Eccleſiæ dicuntur ea, quæ perpetuò vnita fuerunt Eccleſiæ, atque ita, quæ nunquam alteri ab Eccleſia poſt à ſe quæſitum dominium, conceſſa fuerunt.*

69 *Alienare, aut in perpetuam emphyteuſim concedere non poteſt Prælatus ea, quæ ſunt de menſa Eccleſiæ.*

70 *Capituli aſſenſus vltra Apoſtolicum requiritur in alienatione bonorum menſæ Epiſcopalis ſeparata à menſa Capitulari.*

71 *Aſſenſus Apoſtolicus ſuper alienatione rerum Eccleſiæ de ſtylo Curiæ Romanæ quando concedatur, & quibus perſonis, oſtenditur.*

72 *Aſſenſus Apoſtolicus ex lapſu triginta, vel quadraginta annorum cum poſſeſſione præſumitur.*

73 *Solemniter omnia interueniſſe præſumuntur ex longiſſimo temporis curſu, niſi ex inſpectione inſtrumenti appareat ſolemnitatem non interueniſſe.*

EPISCOPVS RERVM ECCLESIAE alienationem quibus caſibus facere poſſit.

ALLEGATIO XCV.

1 DE bonorum Eccleſiaſticorum alienatione tradant *Redoan. in ſpecialis tract. de rebus Eccleſiæ non alienand. Pereſt. in commentar. Ad Extranag. Ambitioſæ, illo tit. Nauar. de alienat. rerum Eccleſ. Villalob. tom. 1. communiam opinion. libr. 2. tit. 1. num. 35. cum ſequentibus, pag. 149. vbi Bonacoſ. & Soar. à num. 51. Valdeſ. ad Xuar. parte 2. pagina 97. Menoch. de arbitrar. caſu 172. Rebuff. in compendio alienat. Maſcard. de probat. concluſ. 75. Perez l. 10. tit. 2. libr. 1. Ordin. pag. 51. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo alienatio rerum Eccleſiæ, Azor. inſtitut. moral. par. 2. lib. 9. cap. 1. cum ſequent. Camill. Borrell. in ſumma omnium deciſ. tit. 15. de rebus Eccleſiæ non alienand. Aloyſ. Rice. in praxi rerum fori Eccleſiaſtici deciſ. 1. cum multis ſequentibus, in vtraque edit. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici par. 1. cap. 15. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. libr. 30. tractat. 3. num. 61. cum ſequentibus, Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 14. §. 4. cum ſequentibus, Molin. de Iuſtit. tractat. 2. diſputat. 465. Gutier de iurament. confirmat. par. 1. cap. 52. & practicab. libro 1. queſt. 8. nouiſſimè Bonacin. tract. 2. de alienat. bonorum Eccleſiaſt.*

Olim quidem nullus poterat res, aut bona Eccleſiæ 2
inconſulto Epiſcopo alienare *cap. Abbatibus, & cap. placuit* 12. q. 2. Epiſcopus vero eas tantum res Eccleſiæ ſuæ alienare, aut ſubditis aljenandi facultatem concedere, quę Eccleſiæ plus incommodi, quam vtilitatis afferrent, & ea de cauſa vt meliora proſpiceret *cap. ſine exceptione cum ſeqq. cap. non liceat Papa ead. cauſa & queſt.* aut ſi de propriis rebus tantùm Eccleſiæ contulilet, quantum alienare voluerat *cap. ſi quis qualibet eod. cauſa & queſt.* ſed neque id poterat Epiſcopus facere abſque conſenſu Capituli *d. cap. placuit*, eadem quoque lex Romano Pontifici circa res Apoſt. Eccleſiæ ponitur teſte Symmacho Papa *in d. c. non liceat Papa.* Sed quoniam non recto iudi- 3
cio plerumque bona Eccleſiarum in graue earum damnum etiã ab Epiſcopis alienabantur, & propter alienationes huiuſmodi grauia detrimẽta patiebantur, & plerique ambitioſa cupiditate detẽti immobilia & pretioſa mobilia Deo dicata, ex quibus Eccleſiæ, monaſteria, & pia loca reguntur atque illuſtrantur, & eorũ miniſtri aluntur, profanis vſibus applicare, atque cũ maximo illorũ ac diuini cultus detrimento exquiſitis mediis vſurpare, aut alienare non verebantur, propterea Romanus Pont. *Paulus II. in Extran. Ambitioſæ de rebus Eccleſiæ non alien.* expreſsè prohibuit omnium rerum & bonorum Eccleſiaſticorum alienationem, aut omne pactum per quod ipſorum dominium transfertur, conceſſionem, hypothecam, locationem, & conductionem vltra triennium, necnon infeudationem, vel contractum emphyteuticum, niſi in caſibus in ea expreſſis, quorum primus eſt locationis, & conductionis infra triennium, cùm res Eccleſiarum vltra triennium non poſſint quoquo modo locari, aut alienari, *Conar. var. lib. 2. cap. 16. num. 4. Maſc. de prob. concl. 603. num. 28. Henriq. in ſumma libro 13. cap. 40. §. 1. Aſcend. de exequendis mand. p. 1. cap. 4. num. 37. Perez. tit. 7. lib. 3. Ordin. pag. 202. Vgol. d. cap. 14. §. 7. num. 5. verſ. quarto, Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 7. cap. 10. q. 3. & p. 3. lib. 8. cap. 3. q. 3. Azeued. l. 33. tit. 3. lib. 1. nouæ recopil. Cald. Pereira de reſol. emphyt. cap. 2. num. 28.* plures refert *Cened. ad Decretal. collect. 76. num. 1. Caroc. de locato p. 3. ſub tit. de rebus Eccleſiæ locandis concl. 5. 6. & 9. Card. Tuſch. tom. 5. concl. 406. Leſſi. de Iuſtit. lib. 2. cap. 24. dub. 11. nu. 68. Scorr. in ſelectas conſtit. theorem. 117.* nouiſſimè *Bonacin. d. tract. 2. queſt. vnica puncto 2. n. 24.* Niſi in contrarium eſſet conſuetudo *Pariſ. conſ. 98. libr. 4. Aloyſ. Rice. in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 113. num. 5. in prima edit. & reſol. 98. num. 5. in 2. edit.* Et huiuſmodi triennium infra quod permittitur per *d.* 4
Extranag. Eccleſiarum res locari, eſt computandum ex tribus fructuum collectionibus, ita vt ſi ex quolibet triennio vnius tantum fructus percipiatur, tunc triennium pro vno anno computari debet, & locatio fieri poteſt vſque ad nouennium, ita *Conar. d. cap. 16. num. 6. Gutier. canon. lib. 1. cap. 8. n. 12. Azor. d. p. 2. libr. 7. cap. 10. q. 8. & lib. 9. cap. 2. q. 2. Cardin. Mantica de tacitis, & ambiguis conuentionibus tomo 1. lib. 5. tit. 3. num. 22. Quaranta d. verbo alienatio rerum Eccleſiæ num. 18. Cald. Pereira d. cap. 2. n. 31. Nauar. de alien. rerum Eccleſ. num. 21. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Curiæ Archiep. Neapol. cap. 60. num. 10. Vaſqu. de*

reddit.cap.2.§.2.dub.6.n.30.Fillinc.tract.44.cap.2. quæſ.3. Bonacin. dict. puncto 2. numer.24. verſ. aduertendum tamen.

5 Quæſtio eſt dubia, an locatio facta vltra triennium in totum vitietur, aut quoad triennium ſuſtineatur? in qua Doctores varias proferunt ſententias, imprimis *Bart. in authent.qui rem, num.7.* & ibi *Iaſon. num. 21. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* tenet hanc locationem in totum nullam eſſe, nec quoad triennium ſuſtineri, ſequuntur *Couar.dict.cap.16. numer.5. Pinel.in l.1. par.1. num. 75. in fine, C.de bonis matern.Gutier in l.nemo poteſt, num.53.ff. de legat. 1. Valaſe.de iure emphyt.quæſt.29. num.15. Cardinal. Mantica d.lib.5.tit.5.in prin. Azor.d.par.2.lib.7.cap.10.qu. 4.& lib.9.cap.2.q.4.Cald.Pereira de reſol. emphyt.cap.2.nu. 30.& de empt.cap.52.num.32. Stephan.Gratian.diſcept. forenſ. cap. 162. num.22. Camill. Borrell. in ſynop. omnium deciſion.tit.16. num.5.* & tenuit *Rota* apud *Farinac. deciſ.* 6 *30.par.1.* & apud *Marcheſan.par.1.pag.*108.Et hanc ſententiam primò probant ex *d.Extrauagan. Ambitioſæ*, ibi, nullius omnino ſit roboris, & momenti; vbi dictio illa, omninò, indiſtinctè omnes annos comprehendit, ac omni ex parte locationem annullat, iuxta notata per me in *Remiſſ.de dictionibus, & clauſulis, diction.* 206. Secundò ex *Clement. 1. de rebus Eccleſiæ non alien.* vbi di- 7 citur, quod nec recipienti ius aliquod acquiratur, quia quando negatiua adiungitur cum dictione, aliquid etiam in qualibet minima parte verificatur *glo. verbo, aut earum in Clement. 1. de foro competent.* vbi *Cardin.* notat *Tiraquell. in l. ſi vnquam, verbo omnia, num.5. & num.14.* & faciunt quæ adduco ego ipſe *diction. 14. numer.6.* Tertiò adducitur text. *in authent. de non alienandis*, §. *emphyteuſim*, ibi, neque quod fit habere aliquod penitus robur ſinimus. Tandem facit, quod in his, quæ pendent à voluntate duorum, & agitur de obligatione contrahenda, ſi contractus non valet, vt fit, nec valebit vt valere poteſt, notat *Bart.* communiter receptus *in l.1. §. ſi quæſita, ff. de verborum obligat.*

8 Contrariam opinionem, ſcilicet locationem rerum Eccleſiæ factam ad plures annos validam manere quoad dictum triennium, tenuit *Bald.in authent. ſi quas vltimas, Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* ſequuntur *Paul. in authen. qui rem C. eodem tit. num. 7.* vbi *Decian. num. 23. Cler. in §.emphyteuſis, quæſt.6.& in §. feudum, quæſt. 13. & in §. donatio, quæſt. 17. num. 2. Molina de primog.lib.1.cap. 21. num.28 verſ. contrarium, alter Molina de iuſtitia, tract. 2. diſput.467. colum.2.Rebello de obligat. Iuſtit. part.2.libr. 14. quæſt. 6. Gama.deciſ.390. Cardin.Tuſch. verbo locatio, concluſ.406. in principio, Perez l.1. tit.7. libr.5. Ordin.pagina 203. col.2. Stephan. Quæranta dicto verbo alienatio rerum Eccleſiæ,numero 18.Vgolin.dict.cap.14.§.7. numero 5. verſ. quarto.*

9 Sic etiam emphyteuſis conceſſa in quartam, vel quintam generationem, quoad tertiam permiſſam valida eſt, *authem. de non alienandis*, §. *quod autem, collat. 2. Couar.dicto cap.16.num.5.ad finem, Molina d.cap.21.n.34. Gam.deciſ.72.num.2. Cald.Pereira dict.cap.32. num.33. & de nouiss.quæſt.19.num.81. Aloyſ.Ricci. in praxi fori Eccleſ. deciſ.117.num.2.in prima editione,& reſol.102.num.2.in ſecunda editione.*

10 Sic etiam donatio facta abſque inſinuatione vltra quingentos aureos, in exceſſu ſolum vitiatur, & firma remanet in ſumma à iure permiſſa, vt docet expreſsè text. *in l. ſancimus in principio, verſic.ſi quid autem, C. de donat. Ordin.Regia Luſitan.libr.4.tit.62. in principio,* reſoluunt *Clar.in §.donatio.quæſt.17.num.2. Molin.dicto tractatu 2.diſput.278.in principio, Aloyſ.Ricc dict.reſol.102.numer.3. Cenall.commun.contra commun. quæſt.222. numer. 3. Rebel.dict.par.2.lib.18.quæſt.6. num.6.Cardinal.Mantica d. tit.5.numer.23.*

11 Ego vero prædictas opiniones inter ſe diſcordantes adhibita diſtinctione ad concordiam reducendas eſſe arbitror, & vt generaliter materia percipi poſſit, diſtinguendum eſt, quod aut tempus licitum in his contractibus ab illicito ſeparari non poteſt, aut poteſt: priori caſu dicendum eſt contractum, non ſolum pro tempore prohibito, ſed neque etiam pro tempore permiſſo valere, immo in totum vitiari, & in hoc caſu procedit prior ſententia *Bart.* & ſequacium, de qua ſupra; Cum enim ratio totalis Doctorum, qui ſecundam opinionem ſunt ſequuti in eo conſiſtat, quod in his contractibus poſſit vtile ab inutili ſeparari; cum tunc pars inutilis non tollat conſenſum à parte vtili, rectè fit, vt non procedat in his caſibus, quibus tempus vtile ab inutili ſeparari non poteſt, vt optime notat *Molin. dict. cap. 21. numer. 28. verſic. vt autem.* Per contrarium vero quando tempus poteſt ab inutili ſeparari, cum tunc pars inutilis non tollat conſenſum à parte vtili, recte fit, vt contractus pro tempore permiſſo, & ita vtili ſuſtineatur, & ſolum vitietur reſpectu temporis prohibiti, & hic eſt poſterior caſus, ſecundum quem poteſt procedere opinio *Baldi*, & ſequacium quos ſupra poſt ipſum citaui: regula enim vtile per inutile non vitiatur, intelligitur in his quæ ſunt diuiſibilia, prout pluribus citatis Doctoribus habetur *in libello de principiis vtriuſque iuris littera V, num.*78.

Dicetur autem tempus vtile ab inutili inſeparabile, 12 quando conſtiterit contrahentes ad minus tempus non eſſe contracturos, verbi gratia, ſi alicui conſiderabiliter interſit contractum pro omni tempore, quod conuentum fuit, & non pro minori durare, quo caſu contractus indiuiduus, & inſeparabilis ex præſumpta partium voluntate cenſendus erit, reſoluunt *Felin. in cap. cum ſuper, colum. 2. de officio delegat. Tiraquel. de retract. lign. §.23. glo.1. num. 28.* optime *Molina dict. numer. 28. verſic. quid intelligendum.* Vnde, quando pro 13 multis annis datur vnicum pretium, ſeu merces, locatio in totum corruit, nec intra tempus permiſſum valet, non quidem ex eo, quod vnica tantum ſentiatur locatio, qua ratione mouetur *Couar. dict. cap. 16. numer. 5. verſ. eadem ratione*, ſed ex eo, quia ex illa vnica pretij, ſeu mercedis aſſignatione pro omnibus annis ſatis videtur conſtare contrahentes pro paucioribus annis non contracturos; *Molin. dicto numero 28. verſic. ex quibus.*

Hinc fit, quod ſi prohibitus alienare locet ad lon- 14 gum tempus, verbi gratia, ad decennium, ad vitam, vel ſimiliter, talis locatio in totum vitiabitur, ita vt nec pro tempore permiſſo, & ita infra decennium ſuſtineatur: ratio eſt, quia in hac ſpecie conſtat contrahentes ad minus tempus non eſſe contracturos, cum illorum multum interſit contractum decennalem, vel ad vitam pro omni tempore durare, quia prædicta locatio alienationem vtilis dominij inducit, vt cum multis quos refert, & ſequitur, reſoluit *Molin.d.cap.21. num.17.* per text.ibi *in l.1.§.quid autem ff. de ſuperficiebus* contra *Conan. comment. lib. 7. cap. 12. fol. 535. & Pinel. in l.1.par.1. num.66. C. de bonis matern.* ac ſubinde cum ex locatione ad modicum tempus dentur multa incommoda partium, quæ non dantur ex locatione ad longum tempus propter dictam vtilis dominij tranſlationem, rectè præſumitur, quod ſi partes, quibus aliàs interdicitur alienatio, locent ad longum tempus, non fuiſſe contracturos pro minori tempore, & ita in totum corruat locatio, vt eleganter circa locationem de rebus Eccleſiæ, ſeu maioratus factam ad longum tempus, vt in totum vitietur, proſequitur *Molina d. num.28. verſic. illud tamen*, facit ad hoc propoſitum tex. *optim. in l. cum eiuſdem,34. verſiculo interdum, ff. de Aedil. edicto*; faciunt item quæ in ſimili *Cabed. Luſitan. deciſ. 84. numer. 7. & 15. part. 2.* circa intellectum text.

in

in cap. Maſſana, 56. ibi, nullam, &c. *de elect.* & in hunc ſenſum poteſt intelligi *d. Clem.* 1. ibi, nec recipienti, &c. intelligendo verba illa, ad certum tempus, ſcilicet decem annorum ad minus, per quod ſpatium inducitur alienatio, quemadmodum per locationem ad vitam, de qua ibi fit mentio.

15 Per contrarium vero dicetur tempus licitum ab illicito ſeparabile, ſi ex coniecturis appareat contrahentes etiam pro tempore licito contracturos, & non dari notabile illorum intereſſe, etiamſi contractus non duret pro omni tempore. Hinc fit, quod locatio rerum Eccleſiæ facta vltra triennium ſuſtineri debet intra tempus licitum, & ita vſque ad triennium, quia non reſultat conſiderabile intereſſe, ex eo quod locatio ad triennium ſolum, vel vltra valeat (dummodo tamen ad decennium fiat iuxta ſupradicta) cum ſit eadem locationis ſpecies, ac ſubinde cum reſpectu temporis vtilis detur præſumptiue conſenſus partium, nil mirum ſi reſpectu ipſius locatio ſuſtineatur, & ſolum vitietur reſpectu temporis prohibiti (quomodo autem hodie res Eccleſiæ locari poſſint, vide *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reformat. cap.* 11.) & id ipſum dicendum eſt in emphyteuſi conceſſa vltra tres generationes, vt ſcilicet valeat quoad tempus a lege permiſſum, iuxta *d. authen. de non alien. in* §. *quod autem, in fine*, & ita tenent *Molin. dict. numer.* 28. *verſ. in* 2. *ſpecie*, *& verſ. quod intelligendum*, *Bald. in dict. authent. ſi quas ruinas*, *C. de ſacroſ. Eccleſ.* & cæteri omnes ſupra citati.

16 Non obſtat text. *in dict. Extranag. Ambitioſæ*, ibi, nullius momenti, quia intelligitur reſpectu temporis illiciti, non vero liciti: leges enim generaliter loquentes non cenſentur improbare id, quod aliis legibus erat permiſſum *l. ſciendum* 15. *in princ. ff. qui ſatisd. cog.* ita *Molina vbi ſupra verſ. cui opinioni*, vbi eodem modo reſpondet ad *dict. auth. de non alien. in* §. *emphyteuſim, collat.* 2. ibi, nec quod fit, &c. vt ſcilicet prædicta emphyteuſis conceſſio non teneat reſpectu temporis illiciti; Quod ſi replicetur *d. text. in d. auth. in verſ. ſi vero*, quo mouetur *Conar.* ad contrariam ſententiam amplectendam *d. numer.* 5. *verſ. tandem vt libere*, reſpondebitur, quod immo text. ille pro noſtra opinione facit: cum enim ibi emphyteuta priuetur iure ſuo, ſcilicet emphyteuſi pro tempore legitimo per viam pœnæ ab ea lege appoſitæ, plane apparet de iure non ex eo eſſe nullam emphyteuſim pro annis præcedentibus, quod vltra tempus legitimum fuerit conceſſa, & ita non probat ille text. prædictam conceſſionem eſſe de iure in totum inualidam, vt *Conar.* arbitratur.

17 Quæres opportunè ſi locatio in ſpeice *dict. Extranag. Ambitioſæ*, fiat ad duo triennia, eo adiecto pacto, vt poſt primum incipiat ſecundum, an valeat? *Bald. in cap.* 1. §. *ſi libellario*, *quibus modis feud. amit. & in l. voluntas*, *C. de fideicom.* in ea fuit opinione, vt exiſtimaret talem locationem validam eſſe, etiam quoad ſecundum triennium, vel tertium. Contrarium, immo talem locationem vltra triennium non tenere amplectuntur *Lap. alleg.* 12. *Alex. conſ.* 165. per totum *libr.* 2. *& conſ.* 104. *num.* 6. *libr.* 3. *Rom. conſ.* 57. *numer.* 13. *libr.* 1. plures alij, quos refert, & ſequitur *Valaſc. de iure emphyt. quæſt.* 29. *num.* 15. eandem etiam amplectuntur plures, quos refert, & ſequitur *Conar. d. cap.* 16. *num.* 4. *Molin. d. tractat.* 2. *diſput.* 466. *col. fin. Azor. d. lib.* 9. *cap.* 2. *quæſt.* 3. quæ opinio probatur ex *d. authent. de non alien.* §. *quod autem*, *prope fin. collat.* 2. vbi cum prohibitum eſſet concedi emphyteuſim rerum Eccleſiæ, niſi in vitam accipientis, & duas alias vitas, ſeu generationes, dicitur nullum eſſe pactum, quod quidem adiiciebant, nempe quod finitis illis duabus aliis generationibus, tenerentur Eccleſiæ miniſtri iterum concedere in emphyteuſim eandem rem ſequenti ſucceſſori, eumque præferrent cæteris, inquit text. in hæc verba, in hoc enim nihil aliud eſt quam per reuolutionem & machinationem perpetuas eis emphyteules, magis autem priuationes Eccleſiarum agi rerum, ſed & ſi quid factum eſt, talem nullam neceſſitatem eſſe Reuerendiſſimis Oeconomis duobus hæredibus ceſſantibus cæteris tradere. Quibus verbis ſatis oſtenditur, prædictum pactum eſſe reuolutionem, & machinationem à iure reprobatas, quia in fraudem legis fiunt, ob quam etiam rationem non valebit pactum, quo permittitur tranſacto priori triennio fieri renouationem in aliud triennium, vt per *Valaſc.* & ſupra citatos doctores, & colligitur ex his quæ tradunt *D. Barboſa in l. ſi filiofam.* 26. *§ fin. nu.* 26. *ff. ſoluto mat. Cret. in l.* 1. §. *ſed ſi mihi Pamphilum num.* 15. *ff. de verbor. ſignif.*

18 Deinde ſi quæres an triennium de quo in *d. Extranag. Ambitioſæ*, poſſit per ſtatuta Epiſcoporum limitari ad vnum, vel duos annos; Affirmatiue reſpondebitur cum *Alex. conſil.* 160. *à num.* 6. *vol.* 6. *Cardin.* ſibi contrario *in cap. vlt. num.* 2. *ne Prælati vices ſuas.* & eſt de mente *Anch. conſ.* 116. *num.* 5. Nec obſtat *d. Extranag. Ambitioſæ*, quia reſpondetur illam non iubere locationes fieri vſque ad illud tempus, ſed ne vltra fiant prohibet, & ſicuti priuatus locando ad vnum, vel duos annos contra præd. *Extranag.* nihil facit, ſic Epiſcopus illud ſtatuendo arg. *gloſ. in rub. C. de decretis decurionib.* 10. recepta ex *Gom. l.* 22. *Tauri, num.* 20. Quo fit valida eſſe ſtatuta, quibus ordinatur ne aliter locatio valeat quàm ſi fuerit à Prælato confirmata, prout fertur ſeruari in diœceſi Bracharen. ex *Anchar. d. conſ.* 111. probat *Ioſ. in l.* 1. §. *fuit quæſtum ff. ad Trebel.*

19 Dubium eſt in præſenti materia non contemnendum, an præd. *Extranag.* habeat locum in fructibus, ſiue reditibus rerum Eccleſiarum? in quo vna ſententia tenet, quod licet bona Eccleſiæ Archiepiſcopalis, Cathedralis, vel Collegiatæ, aut cuiuſcumque alterius Eccleſiæ inferioris poſt triennium locari non poſſint per Prælatos; ſiue eorumdem beneficiatos, vt habetur in *d. Extranag.* fructus tamen ipſarum bene poſſunt etiam vltra triennium, intra tamen modicum tempus, per eoſdem locari, ita quidam Senator Regius apud *Gam. Luſitan. deciſ.* 390. *num.* 4. *Conar. d. cap.* 16. *num.* 6. *ad fin. Auend. de exequendis mand. par.* 1. *cap.* 4. *numer.* 32. *ad finem*, *Cardin. Mantica de tacitis & ambig. comment. tom.* 1. *libr.* 5. *tit. al.* 3. *num.* 22. *Gregor. l.* 9. *verbo arrendar. tit.* 7. *part.* 1. *Zerola in praxi Epiſcop. par.* 1. *verbo alienatio*, §. 3. *pag.* 12. *Cened. ad Decretal. collectan.* 76. *num.* 3. *& collect.* 102. *numer.* 3. *& ad Sextum collect.* 32. *num.* 2. *Vaſq. de reddit. cap.* 1. §. 2. *num.* 34. *Fillinc. tract.* 44. *cap.* 4. *quæſt.* 1. *Scort. in ſelectas conſtit. Theor.* 115. Pro qua opinione imprimis adducuntur verba *d. Extranag.* ibi, bonorum Eccleſiaſticorum, & ibi, Eccleſiarum euidenti vtilitate; quæ verba videntur tantum comprehendere bona Eccleſiæ, non autem fructus beneficiorum; deinde pro eadem parte adduci poſſunt verba eiuſdem *Extranag.* ibi, præterquam in caſibus à iure permiſſis, tunc ſic attento iure antiquo permiſſum erat fructus Eccleſiæ ad modicum tempus, & ita etiam poſt triennium, locare, iuxta text. *in cap. per veſtras de locato*, & quæ *Abb.* ibi *num.* 4. *& Cardin. in Clement.* 1. §. *fin. quæſt.* 4. *de rebus Eccleſiæ non alien. Decian. conſ.* 204. *vol.* 1.

20 Verum contrariam opinionem tenet *Gam. d. deciſ.* 390. *numero* 6. & ſecundum eam magis communiter iudicari affirmat ibi, *& deciſ.* 156. *num.* 2. ſequuntur *Emman. Sà verbo conductio num.* 13. *Boer. deciſ.* 224. *num.* 2. & plures, quos refert *Bonacin. d. puncto* 2. *num.* 25. *verſ. ſed oppoſitum*, neruoſè defendit *Gutier. canon. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 14. Ex eo ſuadetur, quia *d. Extranag.* in præfatione agit de bonis immobilibus, & pretioſis mobilibus Deo dicatis, ex quibus Eccleſiæ monaſteria, & pia loca reguntur, illu-

Digitized by Google

stranturque, ac eorum ministri sibi alimoniam vendicant; deinde in decisione prohibet omnium rerum & bonorum Ecclesiasticorum alienationem, locationem, & conductionem vltra triennium; quibus verbis non solum bona propria ipsarum Ecclesiarum, quarum fructus in vtilitatē ipsarum conuertuntur vltra triennium prohibentur locari, sed etiam illa ex quibus Ecclesiæ ipsæ, & pia loca illustrantur, & earum ministri sibi alimoniam vendicant, & ita fructus beneficiorum videntur comprehendere, omnia enim bona illa sunt Ecclesiastica: Vnde merito *Extranag.* vsa est prædictis verbis, 21
omnium rerum, & bonorum Ecclesiasticorum, vt vtraque bona comprehenderet. Deinde ex verbis *d. Extranag. in 2. excep.* quam facit, ibi, ac de fructibus, & bonis, quæ seruando seruari non possunt pro instantis temporis exigentia, &c. manifestè videtur probari, quod si fructus, & bona vltra triennium seruari possunt, post triennium locari non valent, vt ita exceptio firmet regulam in contrarium, iuxta *reg. l. nam, quod liquide, ff. de penu leg.* cum citatis *in libello de principiis vtriusque iuris litter. C, num. 5.* Cum igitur fructus beneficiorum, qui post triennium nascantur, seruando seruari possint, quinimò cum tunc nulla detur temporis exigentia, vt alienentur, si quidem adhuc nati non sunt, manifestè ex præd. *Extranag.* concluditur fructus beneficiorum vltra triennium, nec alienari, nec locari posse. Cuius resolutionis illa vnica potest assignari ratio, vt occurreretur facilitati clericorum, qui præsentem pro pluribus annis recipientes futuris fraudarentur alimentis, ad quæ sunt deputati reditus Ecclesiarum, *cap. 2. de prebend.* Et Ecclesiæ seruitia, in quo conductores totum acquirunt, & ipsi nihil percipiunt, negligerentur, iuxta *cap. si quis obiecerit 1. quæst. 3.* deinde cum in magnum successorum præiudicium redundarent huiusmodi locationes repræsentata pecunia factæ, ideo eas inualidas pronuntiat quocumque indulto, vel priuilegio non obstante *Concil. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 11.* & faciunt quæ ad illius intellectum adducunt *Rebello de obligat. iustit. par. 2. libr. 14. quæst. 5. à num. 4. Valerd. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 25. cap. 43. numer. 539. Marc. Anton. Genuens. in prælic. Ecclesiast. q. 166. Piaseg. in praxi nouæ Episcop. part. 2. cap. 4. numer. 65. versic. locationes.*

Secundus casus ex tribus, quibus inconsulto Romano 22
Pontifice res Ecclesiæ alienari permittuntur in *dict. Extranag. Ambitiosæ*, est emphyteusis habens tres conditiones, scilicet in casibus à iure permissis, & de bonis solitis ab antiquo dari in emphyteusim, & cum
euidenti Ecclesiæ vtilitate. Casus hi à Iure permissi 23
quatuor sunt principales. Primus est causa necessitatis Ecclesiæ, vt si debitum vrgeat ab ipsa Ecclesia contractum, *authent. sancimus, C. de sacrosanct. Eccles. Marc. Anton. Genuens. in prælic. Eccles. quæst. 459. num. 2.* Secundus est causa pietatis, *glos. in cap. 1. 12. quæst. 2. Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiastici part. 1. cap. 15. num. 9.* veluti pro redemptione captiuorum, §. *Sacra instituit. de rerum diuis.* vel pro alimonia pauperum, ne fame, & frigore pereant, *l. sancimus, C. de Sacrosanct. Eccles. cap. aurum habet Eccle-*
sia, 12. quæst. 2. Tertius est causa incommoditatis, vt quan- 24
do res est Ecclesiæ incommoda, de quo est text. *in cap.*
terrulas, 12. quæst. 2. Quartus, vt si res esset inutilis, 25
tunc Prælatus illam alienare potest, *cap. sine exceptione, 11. quæst. 2. cap. non licet. 12. quæst. 2. dict. cap. terrulas, Clement. 1. de rebus Eccles. non alien. l. iubemus, C. de sacrosanct. Eccles.* vbi si sumus in refectione domus, in qua maior fit impensa, quam vtilitas Ecclesiæ, præstat quidem domum potius alienari, *authent. si quas, C. ille titulo.* Sicut enim permittitur alienatio, vt res plus commodi tribuat, *d. cap. sine exceptione, 12. quæst. 2.* Sic permissa est alienatio, vbi plus expenditur pro reparatione, quàm deducatur, *l. sed an vtere, §. 1. ff. de re-*
uoc. gestis, quia res Ecclesiæ ex causa maioris vtilitatis alienari possunt, si quippe Ecclesia ipsa recuperet alteram rem meliorem, *cap. vt super, 8. de rebus Eccles. non alien. Vinl. tom. 1. commun. opin. tit. 1. num. 36. vers. nono, pagin. 150.* Vnde contractus si sint vtiles Ecclesiæ, etiamsi fiant sine solemnitate, sunt validi, *Anton. Gabr. commun. in. de rebus Ecclesiæ non alien. sub num. 17. Mascard. de probat. concl. 75. Rebuff. in compend. alien. num. 34. Fr. Emman. q. Regul. tom. 1. q. 27. art. 9. Quaranta d. verbo alienatio rerum Ecclesiæ num. 34.*

Hinc emphyteusis perpetua bonorum Ecclesiæ 26
concedi potest de rebus incultis, parum vtilibus Ecclesiæ; vt per *Gam. decis. 323.* incip. *monasterium, num. 1. Capic. decision. 105. Petr. Rebuff. resp. 111. & 112. Cened. ad Sextum, collect. 32. num. 4. Quaranta dicto verbo alienatio rerum Ecclesiæ, num. 41. Camill. Borrell. in summa omnium decision. titul. 33. num. 128. Cald. Pereira de nominat. emphyt. quæst. 23. à num. 55.* vbi *num. 56.* resoluit posse Prælatum si velit de iure communi emphyteusim perpetuam concedere, *& num. 57.* tenet, quod res sterilis pro hæredibus & successoribus concessa ad extraneos transit, *& num. 59.* quod perpetua concessio est obseruanda sine augmento pensionis, *& num. 60.* quod concessio temporalis rei sterilis finita debet reformari, etiam in fauorem extraneorum, de quo etiam idem *Cald. Pereira de renouat emphyteus. quæst. 12. num. 2.*
Et vt contractus videatur an sit vtilis, vel damnosus 27
Ecclesiæ, inspici debet tempus celebrationis ipsius contractus, *Rebuff. in compendio alienat. num. 73. in fine, Surd. de aliment. titul. 8. priuileg. 56. num. 78. & titul. 9. quæst. 11. num. 10. Marc. Antonin. Genuens. in praxi Curiæ Archiepiscop. Neapol. cap. 89. num. 3.* Aduertendum 28
tamen est, quod de manso, seu passalibus Ecclesiæ emphyteusis fieri non potest, nec præscriptio, aut præsumptus titulus admittitur, vt optime resoluit *Cald. Pereira de renouat. emphyt. qu. 15. num. 15. Menoch. de præsumpt. lib. 3. quæst. 108. num. 9.* & faciunt quæ idem *Menoch. cons. 143. num. 22. Mascard. de probat. conclus. 1371. num. 108.*

Res Ecclesiæ solitæ concedi in emphyteusim cum 29
beneplacito Apostol. semel impetrato, si ad Ecclesiam reuertantur, possunt iterum emphyteuticari absque solemnitate requisita in alienatione rerum Ecclesiasticarum, *Extranag. Ambitiosæ*, ibi ab antiquo concedi solitis, *Menoch. de arbitrar. casu 81. à num. 5. & consil. 66. num. 31. & cons. 79. num. 1. cum sequentibus, & cons. 90. numer. 22. Gam. decis. 24. & decis. 36. num. 6. & decis. 344. num. 4. Steph. Quaranta in summa Bullarij verbo alienatio rerum Ecclesiæ, num. 39. & 40. Zerol. in praxi Episc. p. 1. verbo alienatio rerum Ecclesiæ, §. 3. Aleys. Rice. in praxi rerum fori Eccles. decis. 126. in 1. edit. & resol. 110. in 2. edit. Melchi. Pharbos Lusit. decis. 82. num. 34. tom. 1. Vgolin. d. §. 7. num. 5. vers. quinto, Camill. Borrell. in summ. omnium decis. titul. 43. à num. 129. Cald. Pereira de renouat. emphyteus. quæst. 16. numero 71.* alios Doctores citat *Cened. ad Sextum collect. 52. num. 3. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 6. num. 194. Rot. Bonon. decis. 13. num. 7. & 8. Ceuall. communium tenera communes tom. 4. quæst. 897. à num. 899.* Vnde iuramentum de non 30
alienando sine Papæ licentia, non continet solum alienari, *cap. ex parte, de feudis, Gutier. de iuramento confirm. par. 1. cap. 52. num. 4. Navar. in tractat de alienat. rerum Eccles. numer. 11. Cald. Pereira de renunciat. emphyt. quæst. 11. num. 30.*

Hinc etiam sufficit, quod bona sint solita venire 31
in diuisionem, vt in futurum etiam diuidi debeant, *Palat. in repet. cap. §. 18. num. 37. Molina de primogen. lib. 2. cap. 6. numer. 26. Pelaez. de maioratib. par. 4. quæst. 20. num. vlt.*

Ecclesiæ res semel effecta alienabilis cum solemni- 32
tate, efficitur perpetuò alienabilis absque solemnitate, *Alex. cons. 189. colum. 6. vol. 2. Francisc. Leo d. cap. 15. num. 5.*

Gonzal.

Gonzal.glos.6.num.124. Dec. conſil.88. volum.1. Cæſar de Graſſ.deciſ.3.num.14. de rebus Eccleſiæ non alien. Seraphin. Rota Romana deciſ.1490. Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori Eccleſiaſtica deciſ.26.in vtraque edit. Rota in vna Romana domus 27.Nouembris 1588. coram *Blanchetto*, *&* iterum *in vna Imolen.bonorum, 21. May 1593.* coram *Pamphilio*. Dummodò ſolitum non alteretur, *Clar.in §.feudum,quæſt. 13. Rota in dict.Imolen.bonorum, Marc.Anton.Genuenſ.dict. cap.60.num.6.verſ.ſextus, Aloyſ.Ricci.dict.deciſ.26. num.2.* Et dummodo ſolitum aliunde quam ex partium aſſertione probetur *Rota in vna Aneſana tenimenti*, 24. *Nouembris* 1581.coram *Cantuccio*, vt patet in *deciſ.160.num.* 33 *4.par.2. diuerſ.* Si verò ceſſat prima cauſa conceſſionis, vt ſi fuit datum prædium ſterile, vt ad culturam reduceretur, ſi illa res poſtea ad Eccleſiam reuertatur prima cauſa conceſſionis ceſſante, prædium deuolutum ſine noua cauſa alienari non poteſt, *Abb. in cap. vt ſuper eo, num.11.de rebus Eccleſiæ non alienand. Redoan. in quæſt.12. num.57.& 58. Franciſc.Leo d.cap.15.num.3. verſic. ſi vero, Marc.Anton.Genuenſ.d.cap.60.num.6. verſ. primus, praxis noua Epiſcopal.d.cap.5. num.32. verſ.ſecundus, §. vbi autem.* 34 Quia in noua conceſſione rei emphyteuticæ debet adeſſe euidens Eccleſiæ vtilitas tempore vltimæ conceſſionis, ſeu nouæ, & non ſufficit adfuiſſe in antiqua, *Cæſar.de Graſſis deciſ.4.de locato, Aloyſ.Ricc. in d.praxi deciſ.5. in vtraque edition.* & fuit dictum in cauſa *nullius Caſtri*, 9. *Martij* 1580.coram *Brauo*, & *Romana domus*, 29. *Nouembris* 1587.coram *Blanchetto*.

35 In præſtando aſſenſu ab Epiſcopo ſuper re ſolita alienari ita practicatur, primo datur memoriale, vel libellus, ſeu petitio Epiſcopo, quo petitur præſtari ab ipſo aſſenſum; ſecundo Epiſcopus decernit capi informationem, qua capta, & viſo quod tendit in euidentem Eccleſiæ vtilitatem, interponit decretum, & præſtat aſſenſum, ita *Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori Eccleſiaſtici deciſ. 94.in 1.edit.& reſolut.80.in 2.edit.*

36 Vt autem bona in emphyteuſim concedi ſolita dicantur, ſufficit vnica conceſſio, & eſſe elapſos quadraginta annos ex *Iaſ.conſ.155.colum.2.lib.2.Dec.conſ.142. num.4. Balb.de præſcript.1.par.5.principalis quæſt.20. Affict. deciſ. 305.num.10.Clar.§.feudum,quæſt 13.num.4. Ruin. conſ.35. num.30.lib.1.Cephal.conſ.155.num.30.lib.2. Rebuff.de rebus Eccleſiæ non alienand.num.35.Gama deciſ.342. num.4.Borrell.d.tit.33.num.136.* remiſſiue *Cened.dict.collect.32. num. 3.& Quaranta dict. verbo alienatio rerum Eccleſ. num. 40. Aloyſ.Ricc.d.deciſ.26.num.3. Marc. Anton.Genuenſ. d. cap. 60.num.5. praxis noua Epiſcop. dict. cap.5. num. 32. verſic. ſecundus.*

37 Tertius caſus ex tribus, quibus inconſulto Romano Pontifice res Eccleſiæ alienari permittuntur in *d.Extrauag. Ambitioſæ*, eſt alienationis rerum, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt: nouiſſimè *Bonacina var.tract. 2. quæſt.* 38 *vnic.punct.2.num.* 3. quæ autem ſint illæ, vix ab aliquo rectè definitur, poſſe autem definiri eſſe res mobiles, quæ non durant triennio, vel vſu conſumuntur, & non fructificant, argum. *l.qua lex, §.vltim.C.de adminiſtrat. tutorum, & cap.veſtra, de locato, tenent Nauar.de alienat.rerum Eccleſiaſt.num.4.Rebuff.in compendio alien. num.15. Redoan. quæſt.6.num.29. Quarant.vbi ſupra num.38. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſio.62.in 1.edit. & reſolut.59.in 2. edit. Marc. Anton.Genuenſ.cap.60.num.7. Surd. de aliment. tit.8.priuileg.45.num.vlt.*

Vnde ſequitur validam eſſe alienationem vini, olei, frumenti, ouium, captarum, & cæterorum factam ſine ſolemnitate, quia huiuſmodi bona non cenſentur pretioſa, quæ ſeruando ſeruari poſſint, ita *Molin.de Iuſtit. diſput.468.Bonacin.dicto punct.2.num.4.*

39 Pretioſæ tamen res mobiles, cum æquiparentur immobilibus, & pari paſſu ambulent in hac materia *dict.l. qua tuteres, l. ſancimus, C.de ſacroſanct. Eccleſ.* ſine cauſa, & ſolemnitate alienari non poſſunt, ita *Quarranta dicto verbo alienatio rerum Eccleſiæ, num.24.* vbi nomine bonorum mobilium pretioſorum, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, intelliguntur vaſa aurea, argentea, veſtes pretioſæ, quæ longè ab interitu diſtant, & commode ſeruari poſſunt, gemmæ, & his ſimilia.

Item grex ouium, armentum boum, præſepium equorum, ſecus dic de eorum fructibus, ita *Molin.diſput.464. Filliuc.tom.3.tract.44.cap.4.quæſt.19.num.24. Bonacin. dicto puncto.2.num.2.verſ.aduertendum eſt ſecundo.*

Pecunia licet regulariter ſit de rebus, quæ ſeruando 40 ſeruari non poſſunt, quia retenta nil operatur *glos.l. 1. §.quæſitum.ff.ad Trebellian.cap.cùm, diſtinct.88.praxis nouæ Epiſcopal.d.cap.5.num.32. verſ.primus, Aloyſ. Ricci.dict. reſolut.59.num.3.& reſolut.56. num. 1.* tamen illa, quæ eſt deſtinata ad emptionem ſtabilium, cenſuum, vel mobilium pretioſorum, vel ad occurrentes Eccleſiæ neceſſi- 41 tates ſeruata in arca, conſiderando pecuniam quoad fructuoſam conſeruationem, connumeratur inter immobilia, vel mobilia pretioſa, *Alexand. Ias. & Ripa in d. §.quæſitum, Ioſeph.Ludouic.tom.3. commun. opinion. concluſ. vnic.de verborum ſignificatione, ampliat.3.pag.541. Viui.tom. 2.commun.opinion.lib.7.tit.1.num. 278. verſ. necnon pecunia deſtinata, Ceuall. communium contra communes, quæſt. 312. Bernard.Graue.ad practicam Camera Imperial.lib.2.concluſ. 10.conſiderat.2. Cald. Pereira de emption. cap. 13. num.32. praxis noua vbi proximè*, contra *Menoch. de præſumpt.lib.4. quæſt.138.num.3. Pinel.in l.1. C.de bonis mat.par.2.num.42. Theſaur.Pedam.deciſ.160.num.6. Aloyſ.Ricc.d.reſolut.59. in fine, Marc. Anton. Genuenſ.dict.cap. 60. num.9.* & ideò non poſſe alienari ſine ſolemnitate, & cauſa tenent *Quaranta dicto verbo alienatio rerum Eccleſ.num. 25. Filliuc.tom.3. tract.44.cap.4.quæſt.19.num.25.& 26. Bonacin. d.puncto 2.* 42 *num.5.* Hinc pecuniam minoris comparandorum prædiorum cauſa deſtinatam, neutiquam abſque decreto alienari poſſe tenent *Ioſeph.Ludouic.Peruſ.deciſ. 48. num. 55.cum ſequentibus, Simoncel.de decretis, lib.3.tit.8. inſpect.5. num.122.verſ.tertium caſus eſt, Nicol.Renſner.lib.2. deciſ.13. ſub num.22. Menoch.conſ.114.num.32. Ioan.Aquilin. de monetis cap. 6. coroll. 2.* Ita etiam magna quantitas pecu- 43 niæ, quæ eſt in Eccleſiæ proprietate, non in fructu abſque aſſenſu Apoſtol. alienari minimè poteſt, vt fuit reſolutum in *Rota Romana in vna Venetiarum nullitatis contractus, 13. Nouembris* 1602. coram *Pamphilio*, vbi fuit quoque dictum hoc procedere, licet præfata pecunia veniret conuertenda in vtilitatem dictæ Eccleſiæ, referunt *Aloyſ.Ricc. d. reſolut. 59. num.5. Marc. Anton.Genuenſ. in praxi Archiep.Neapol.cap.75.* aliàs 60 *in annot.num.14.*

Sic etiam pecunia in banchis camſorum poſita 44 cenſetur iure rerum immobilium, *Tiraquell. de retract. lign.§.1.glos.7.num.114. Ioſeph.Ludouic.concluſ.48.num.42. Baiard.ad Clar.§.fin.quæſt.78.num.151. Simoncel.lib.3.cap. 8.ſub num.118. Rein.Budel.de monetis lib.1.cap.25 num.16. Marc.Anton.Genuenſ. d. cap. 60. num. 9. in fine, Stephan. Gratian. Marchia deciſ. 95. num. 90.* licet contrarium tueantur *Mantic.& Pinel.* quos refert, & ſequitur *Theſaur.d.deciſ.160. Paul.Montan.de tutelis, cap.33. num. 180. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 70. in 1. edit. &* 45 *reſolut.56.in 2.edit.* Idem iuris eſt de pecunia, quæ ſeruatur pro aliqua futura neceſſitate, vel pro conſeruando magis patrimonio, *l.ſi Caius, §.1.ff.de legatis 3. Iaſ.in d.§. quæſitum, numer.* 38. vel vt deſeruiret pro locatione ad pompam *l.3.in fine cum ſequenti, ff.commodati, Quarant.d. verbo alienatio rerum Eccleſ.num.25.*

Vnde etiam annui redditus, qui cum inter immobi- 46 lia connumerentur, *Tiraquell. d. §.1.glos. 6.num. 4. Menoch.remed.1.recup.num.45. Matienſo l.7.glos.1.à num. 18. tit.11.lib.5.nouæ recopil. Theſaur. Pedam.deciſ.160. Boer. deciſ.209. Coler.Germ.deciſ.59. Solis de cenſib.lib.1. c.7.n.2.& lib.2.c.3.à n.32.& tom.2.lib.1.cap.1.n.3. Farin. Rot. deciſ.86. n.7.in nouiſſ. Aloyſ.Ricci.in collect.deciſ.p.3.collect.668. & in praxi rerum fori Eccleſiaſtici deciſ.44.in 1.edit.& reſolut.41.*

num. 2. *in* 2. *edit. Gasp. Roderic. de annuis redditibus lib.* 1. *quæst.*3.*num.*8.*& quæst.*14.*Bernard.Grœua. d.conclus.* 10. *in principio,Nicol.Garc.de benefic.par.* 2.*cap.*5. *num.* 95. idcò alienari sine causa non possunt *Rebuff.in compend.alienat. num.*54. *Quaranta,vbi supra num.*26. *Aloys.Ricc.dict. decis.* 44.*per totam*,alias *resolut.*40. Idem de iuribus,& actionibus ad immobilia tenent *Vinc.Neapol. decis.* 138. *à num.* 46.*Matth.Coler.de processibus execut. par.* 1. *cap.* 3. *à num.* 236.*Menoch.consil.*300.*num.*41.*& lib.*4.*de præsumpt. quæst.* 142.*à num.* 10. *Valasc. cons.*77. *in princip. Cald. Pereira de resolut.emphyt.capit.*12. *num.* 9. *&* 10. *& de empt. cap.* 13. *num.*11.

47 Hi sunt casus, in quibus permittitur alienario rerum Ecclesiasticarum per *d. Extranagantem Ambitiosæ*, vbi *Paulus II.* grauissimè, subque magnis pœnis statuit disiunctiue contra eos, qui alienarent contra illam suam constitutionem, aut inconsulto Romano Pontifice,scilicet quod alienatio esset inualida,& accipiens esset excommunicatus,& alienans incurreret graues pœnas ibi contentas, & consequenter ad eas incurrendas sufficit, quod alienatio fieret contra tenorem illius Constitutionis, vel inconsulto Romano Pontifice, cum ad veritatem disiunctiuæ,siue alternatiuæ sufficiat alteram partem esse veram *regul.in alternatiuis,de regulis iuris in* 6.cui consequens est, quod tam alienans inconsulto Romano Pontifice, quàm qui alienat contra præfatam constitutionem,peccat, & incurrit pœnas prædictas,ita *Nau.de alienat.rerum Ecclesiasticarum num.*13.

48 Quæstio est controuersa an prædicta *Extranagans* fuerit recepta necne ? in qua *Bertachin. in tract. de Episcopis* 4.*par.quarti libri quæstione* 36.*num.*110.testatur illam vbique esse receptam, *Syluest.* vero *in sum. verbo alienatio, num.* 15. fatetur non esse moribus vtentium receptam, idem affirmat *in verbo excommunicatio,*7.*num.*83.Sed *Cajetan.in summ.num.*75.*de excomm.ad finem*,inquit esse vbique receptam, & quod alicubi videtur recepta non in totum, sed quoad aliquid, & ideò cautum debere esse Confessorem,vt sciat consuetudinem patriæ:quoad hoc sequitur *Nauar.in m in. cap.* 27. *num.* 150. addens quod idem per eandem rationem debet perpendere iudex fori exterioris,& quod credit nullibi esse omninò receptam, & quod in *Lusitania* non videtur recepta quoad locationem in solos tres annos, quia passim fiunt locationes in quatuor annos ; & quod *Salmantica* iam tulit sententiam,qua iudicauit nullam fuisse quandam locationem factam in plures, quam in tres annos ; clericum autem, qui eam fecit, non debuisse iudicari excommunicatum iuxta *cap.*1.*ne Prælati vices suas*,vnde inquit se credere in paucis locis esse receptam quoad pœnas extrinsecas, quamquam in multis sit recepta quoad dispositionem principalem, & pœnam intrinsecam nullitatis alienationis, & locationis factæ in plures, quam tres annos, idem testantur *Sam.de reditib.Eccles.par.*1.*cap.*2.*num.*20. *Tolet.in summ.lib.*5.*cap.*91.*vers. tertio de hac Paulina. Quaranta d.verbo alienatio rerum Ecclesiastic.num.*48.*Salzed.ad Bernard.in practic.cap.*71.alias 74.*in nouiss.edit. vers. Circa quam Constitut.Cene i.ad Sextum,collect.*32. *num.*1. *Molina de iustit.tract.*2.*disput.*466.*num.*10. *Sayr.in claui R.gia lib.* 3.*cap.*5.*num.*15.*Rebello de obligat.iustit.par.*2.*lib.*14.*quæst.*5. *Azor.d.par.*2.*lib.*9.*cap.*2.*quæst.*1.*vers.quod attinet.*

49 Verum prædictam *Extranagan.* esse vsu receptam, & ita præsumi,attestantur, *Balb.decis.*91.quem refert, & sequitur *Aloys. Ricc. in collect. decis. par.* 5. *collect.* 1673.*in principio,& in praxi rerum fori Ecclesiastici decis.*95.*in prima edit.& resolut.* 81. *in secunda edit. Henriq. in summa lib.*13. *cap.*56.§.3.*littera T, Mari. Antonin. variarum resolut.lib.*1. *resolut.*21.*num.*15.*& resolut.*38.*num.* 10.*& resolut.*50.*num.* 28.*Fillinc.tract.*44. *cap.* 1. *num.* 8. quia,cum sit inserta in corpore iuris,ius commune facere dicitur *Fab.decis.*262. *num.*1. *par.* 3.*duers.lib.*3.& ita in terminis fuit resolutum per eandem *Rot. Roman. in vna Brixien. locationis*, 5. *Decembris* 1594.coram *Pegna*, impressa apud *Farinac. decis.* 30.*num.* 5. *par.* 1. *recent.* in qua fuit dictum Rotam non seruare decis. *Mohedan.* 8. *de locato* dicentem probandum esse vsum *dict. Extranag.*quod etiam tentum fuit *in vna Meliten.Abbatiæ,*24. *Ianuarij* 1590. coram *Orano, & in vna Lauden. bonorum* 6. *Ianuarij* 1588.coram *Gipsio.* & vnde receptam esse, & obseruari in ciuitate, & diœcesi Neapolitana attestatur *Marc. Anton. Genuens.d.cap.* 60. *num.*1.& in Hispania, asserit *Melchi. Phœbos Lusit. decis.* 82.*num.*18.quamuis *Couar.dict.cap.*16. *num.* 6. asserat dubium esse apud *Hispanos* an prædicta *Extranag.*sit in vsu, quia vidit eam adduci multoties in controuersiam. Quod quicquid sit, nonnisi ex Pontificis conniuentia fieri certum est, cuius leges semel latæ priuata auctoritate præteriri non possunt. In nostro *Lusitaniæ* Regno esse receptam, & secundum eam controuersias decidi, affirmant *Gam.decis.*390.*num.*2. *Molina d. disput.* 466. *colum.* 7. aliàs *num.* 10. vbi addit se credere id verum esse quoad nullitatem contractus, non vero quoad pœnas excommunicationis, & aliàs extrinsecas *Homobon. de examine Ecclesiastico tract.*9.*cap.*22.*quæst.*66.*ante resolut.*

Vltra supradictos tres casus in *d. Extranagan. Ambitiosæ* expressos alij sunt, quibus eius dispositio non habet locum,ac in eis res Ecclesiæ alienari inconsulto Romano Pontifice possunt, quos percurrere mihi non inutile visum est,& sunt qui sequuntur.

Quartus casus prædictis subsequens est rei immobilis paruæ, quæ potest alienari cum consensu Episcopi absque solemnitatibus, *cap.terrulas* 12. *quæst.* 2. & tunc tria copulatiuè requiruntur; vt res sit exigua,& modica: quod non sit Ecclesiæ vtilis:& necessitas, *Rebuff.in compend.alienat.num.*122.*Redoan.de rebus Ecclesiæ non alienan. quæst.*13.*num.*19.*& quæst.* 51.*cap.* 8. *&* 20. *num.*6.*Hippol. cons.*103.*num.*23. *&* 24. plures refert *Dect. Aloys. Ricc.in praxi fori Ecclesiastic.decis.*39. *in* 2. *edit. & resolut.* 36. *in* 2. *edit.& in praxi aurea resolut.* 383. *Gutier. cons.* 15.*n.*7.*cum sequentib.Cald. Pereira in l.si curatorem, verbo contractum, num.*15.*Seraphin.decis.* 401. *Mascard. de probation. conclus.* 277.*num.*12.*Zevola in praxi Episcop.par.* 1. *verbo alienatio, pag.*13.*Francisc. Leo in thesauro fori Ecclesiastici par.*1.*cap.*15. *num.*6.*Marc. Anton.Genuens.dicto cap.*60. *num.*3. *Bernard. Grœua.in pract.Camera Imperial. lib.* 2. *conclus.*4.*consideratt.* 1.*praxis Episcopalis dict.cap.*5.*num.*32.*vers. vltra præfatos, Vgolin.de potestate Episcopi,cap.*14.§.7.*num.* 4. *Quaranta d. verbo alienatio rerum Ecclesiasticarum num.* 41. vbi addit per *Sacram Congregationem* fuisse decisum neque Constitutionem *Pauli II.* neque *Concilij Tridentini* decretum derogasse dispositioni *d.cap.terrulas.* Et Iudicis arbitrio esse remittendum, quæ dicantur terrulæ, & res exigui, seu modici valoris ex *Quaran.Redoan.*& aliis dicit *Aloys. Ricc.d.resolut.*36.*in fine Marc. Anton. Genuens.vbi proximè, & praxis nouæ Episcopal. d.vers.vltra prad.* Et procedere etiam in locatione vltra triennium exigui valoris, ex aliis refert *Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici decis.* 113. *num.* 5. *in prima editione*, *&* 98. *num.* 5. *in secunda edit.* 50 51

Quintus casus est repudiationis, seu remissionis legati, vel hæreditatis, aut rei Ecclesiæ non incorporatæ; cum Prælatus, seu beneficiarius possit præiudicare Ecclesiæ in acquirendis *Ias.& Repa in l.legatum,ff. de legatis* 1.*Rebuff.in compend.alienat.sub num.* 30. *Siluest. verbo alienatio,num.*18.*Pute.decis.*519.*lib.*2. *Rimin.cons.*315.*num.* 15.*volum.*2.*Rot. Roman.diuers.decis.*30.*lib.*2.*par.*3. *&* 233.*num.*6.*& decis.*284.*num.*9.*par.*3.*lib.*3.*Homobon.d.tract.* 9.*cap.*21.*quæst.*67.*in fine*, & propterea cum hæreditas delata, nondum tamen Ecclesiæ incorporata, dicatur ius quærendum, ideò posse Prælatum absque assensu Apostol.repudiare, tenet *Aloys. Ricc.in praxi fori Ecclesiastici, decis.*96.*in* 1.*edit.& resolut.*82.*in* 2.*edit.Scott.in selectas constitut.epist.* 1. *theorem.* 2. nouissimè *Bonacin.vari. tract.* 2. *quæst.vnica puncto* 2.*num.*33. *vers. sed mihi.* huic etiam adiungi 52

iungitur, quod repudiatio non eſt alienatio, *l. alienationis, ff. de verborum ſignificatione*, quemadmodum non acquirendo non dicitur quis alienare in fraudem credi-
53 torum, *l. qui autem, ff. de his, quæ in fraudem cred.* niſi legatum communiter ſeruiret Epiſcopo, & Capitulo, quia tunc Epiſcopus renuntiare illi non poſſet in præiudicium Capituli, *Rebuff. num. 10. Quaranta num. 43. praxis noua Epiſcopal. num. 33. propè fin. dicti locis.* Sic etiam valet ſtatutum in præiudicium Eccleſiæ, quando laici non odio Eccleſiæ, ſed bono zelo, & pro familiarum conſeruatione faciunt, *Deci. in authent. caſſa, num. 7. C. de ſacroſanct. Eccleſ. Curt. ſen. conſil. 27. num. 8. Conar. in reg. poſſeſſor. par. 2. §. 4. num. 9. verſ. tertium, Mench. vſufrequent. cap. 9. Menoch. conſil. 350. num. 6. Cald. Pereira de emptio. cap. 8. nu. 33. & 37. & conſil. 48. num. 22. Coned. practic. & canon. quæſt. lib. 1. quæſt. 35. num. 19. &* 20. ſecundum quod poteſt intelligi *Ordin. Regia Luſitan. lib. 2. tit. 18. in princip.*

54 Verum in puncto iuris defenderem alienationem rerum Eccleſiaſticarum, non ſolùm acquiſitarum, ſed etiam acquirendarum prohiberi, ex eo quia huiuſmodi res tranſeunt in Eccleſiam ipſo iure & poſſeſſio abſque traditione in eam transfertur *l. fin. C. de ſacroſ. Eccleſ.* cum quia illis cedere non poteſt Prælatus, niſi prius ſaltem ordine intellectus intelligatur adiiſſe, & ita potius eſt in acquiſito, quam in acquirendo, quare hanc opinionem tenent *Lambertin. de iurepatron. lib. 3. quæſt. 9. art. 1. num. 31. Fillinc. par. 3. tract. 44. cap. 9. num. 34. Molina. dict. tract. 2. diſput. 468. num. 11. Quaranta d. verbo alienatio rerum Eccleſiæ num. 23. Nald. verbo alienatio.*

55 Sextus caſus eſt permutationis inter Rectores Eccleſiarum de bonis Eccleſiaſticis, quæ licite fieri poteſt iuxta text. expreſſum in *cap. hoc ius porrectum, §. ſibi inuicem 10. quæſt. 2. cap. 1. de rebus Eccleſ. non alien. cap. ad quæſtionem de rerum perm.* & idcò auctoritate Ordinaria poſſunt abſque Sedis Apoſtol. beneplacito, & conſenſu permutare, vt reſoluit *Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ.*
56 74. *in 1. edit. & reſolut. 60. in 2. edit.* Sic etiam aſſenſum Apoſtol. non requiri in alienatione ab vna Eccleſia alteri Eccleſiæ facta, tenent *Trusian. deciſ. 56. par. 2. Aloyſ. Ricc. d. praxi deciſ. 38. in 1. edit. & reſol. 35. in 2. edit.* Nec
57 obſtat text. in *cap. caſellas 10. quæſt. 2. & in cap. ſine exceptione 12. quæſt. 2. & in d. Extrauag. Ambitioſa*, quia procedunt tantum in permutationibus faciendis cum ſecularibus, ne bona Eccleſiæ profanis vſibus applicentur, & ita probat expreſsè text. *in d. Extrauag. Ambitioſa*, ibi, profanis vſibus applicare, aut cum maximo illorum, aut diuini cultus detrimento exquiſitis mediis vſurpare præſumunt, quæ verba cum ſint procœmialia, cauſam finalem diſpoſitionis indicant *l. fin.* & ibi *Bart. num. 3. ff. de hared. inſtit.* cum citatis in *libello de principiis vtriuſque iuris lit. P, num. 56.* & cum in permutationibus, quæ inter Rectores Eccleſiæ fiunt, non transferatur dominium ad profanos vſus, ceſſat cauſa prohibitionis; & ceſſante cauſa prohibitionis, ceſſat & prohibitio, iuxta reg. *cap. cum ceſſante, de appellat.* & quæ *Tiraq. in tract. ceſſante cauſa par. 1. limit. 23. num. 1.* In praxi verò ſeruari contrarium, cum in permutatione quoque requiratur Apoſtol. aſſenſus, dicit *Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 60. in fine, & dict. reſolut. 35. in fine.*

58 Septimus caſus eſt, quando ſumma alienandi neceſſitas inſtaret, & Papa de facili adiri non poſſet, & eſſet periculum in mora, vt pro alimonia pauperum, vrgente neceſſitate, pro redemptione captiuorum, *cap. gloria Epiſcopi. 12. quæſt. 2. Abb. in cap. fin. num. 8. de Eccleſ. ædific. Rebuff. d. compendio alienat. num. 35. Redoan. quæſt. 13. num. 13. cum ſequentibus, & quæſt. 9. num. 51. & quæſt. 35. num. 7. & 9. Piaſeg. in d. praxi noua Epiſcop. d. cap. 5. n. 32. verſ. effet item. Quaranta dict. verbo alienatio rerum Eccleſiaſt. numer. 42. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 14. §. 7. num. 5. verſ. tertio.*

59 Octauus caſus eſt de bonis relictis, & donatis Eccleſiæ, quæ eſt incapax retinendi etiam in communi, vt ſunt Fratres S. Franciſci, & Capuccini, de quibus mentionem facit *Concil. Trident ſeſſ. 25. de Regularib. cap. 3.* quæ quidem bona poſſunt alienari ſine ſolemnitatibus, & pretium conuerti in Eccleſiæ neceſſitatem, *Soccin. reg. 110. num. 3. Deci. in cap. in preſentia, num. 69. de probat. Quaranta dict. verbo alienatio rerum Eccleſiaſt. num. 41. verſ. ſexto, Piaſeg. in praxi noua Epiſcop. d. cap. 5. num. 33. in fine verſ. relicta, Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ. 56. in 1. edit. & reſolut. 53. in 2. edit.* Ratio eſt, quia bona iſta non ſunt Eccleſiæ incorporata, iuxta text. *in Clem. exim, de verbor. ſignific.* & in rebus Eccleſiæ nondum incorporatis non requiritur aſſenſus in earum alienationibus *Franch. in cap. 2. in fine, de rebus Eccleſ. non alien. in 6. Rebuff. in d. compend. alien. num. 21. Roland. conſ. 15. vol. 1.* Limita in rebus pretiolis mobilibus, prout ſunt veſtes, Calices, & his ſimilia, quia ſunt Eccleſiæ incorporata *P. Emman. Sà dict. verbo alienatio, in fine, Aloyſ. Ricc. d. reſol. 53. num. 5.*

Regulares ipſorum bona alienare poſſunt ex pluribus priuilegiis ſibi conceſſis, quæ videri poſſunt apud *Conſect. in ſua recollect. priuilegiorum Mendicantium*, & ſpecialiter *Gregor. XIII. in ſua conſtit.* incip. *Apoſtolica Sedis an. 1576. die 18. Decembris* indulſit Patribus Societatis Ieſu, vt bona locorum eiuſdem Societatis alienari poſſint arbitrio ipſorum Præpoſiti Generalis, nulla ſuper hoc alia petita licentia à Sede Apoſtol. vel à loci Ordinario, referunt *Fr. Emman. in collect. priuileg. pag. 459. Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 53. num. 3. & 4. praxis noua Epiſcop. vbi prexime.* 60

Verum *S. Concilij Trident. Congreg. ſub die 7. Septembr. 1624.* iuſſu ſummi Pontif. Vrbani VIII. Religioſis cuiuſcunque Ordinis, & Religionis, etiamſi aliàs ex peculiari priuilegio, & conſuetudine facultatem alienandi haberent, perpetuò interdicit omnium rerum, & bonorum immobilium, ac pretioſorum Mobilium alienationem, omnéque pactũ per quod ipſorum dominiũ transfertur, cenſus perpetuos, ſeu vitalitios, hypothecam, locationem, & conductionẽ vltra triennium, conceſſionem in feudum, vel emphyteuſim præterquam in caſibus à Iure permiſſis: pœna autem alienantium præfata bona abſque licentia in ſcriptis ipſius *S. Congreg.* gratis concedenda, eſt priuatio ipſo facto vocis actiuæ & paſſiuæ, perpetua inhabilitas ad illa in poſterum obtinenda, ſublata etiam Generali, & Protectori illam moderandi, aut relaxandi facultate, & permanentibus in ſuo robore pœnis Conſtitutionum Apoſtol. & præſertim felicis *record. Pauli II.* quæ incip. *Ambitioſa.*

Nonus caſus eſt, vbi rem reſtitutioni ſubiectam reſti- 61
tueret, exempli gratia, teſtator reliquit ſua bona Eccleſiæ hac adiecta conditione, vt poſt aliquod tempus alteri reſtitueret, eo tempore elapſo ſine alia neceſſitate reſtituere ipſa poteſt conditione adimpleta arg. *l. 1. & 3. C. quando dotr. opus non eſt, Quaranta d. verbo alienatio rerum Eccleſiaſt. num. 45. limit. 16. Vgolin. d. cap. 14. §. 7. num. 5. in fine.*

Decimus caſus eſt pro remuneratione meritorum, 62
quia ad hoc poteſt Prælatus Eccleſiæ res alienare, *gloſ. verbo de familia in cap. conſenſus 3. de rebus Eccleſia non alien. Tiraquell. in l. ſi vnquam, verbo donatione largitus num. 27. Afagen. Florent. deciſ. 64. num. 41.* late *Camill. Borrell. in ſumma omnium deciſ. tit. 15. à num. 12.* vbi *num. 13.* declarat procedere quando donarentur mobilia, & *num. 14.* dummodo Prælatus remunerationis metas, & limites non excederet.

Vndecimus caſus eſt, vbi tranſactio fit ſuper aliqua 63
re, cuius poſſeſſio non ſit penes Eccleſiam *Rebuff. d. compendio alienat. num. 21. Quaranta d. verbo alienatio rerum Eccleſ. num 43. limit. 12.* ſi tamen per tranſactionem Eccleſia rem relaxaret, in cuius poſſeſſione exiſtebat, tunc requirmntur ſolemnitates, quia vera eſt alienatio *Quaranta vbi ſupra num. 20. Seſſe Aragonia deciſ. 121. num. 12.*

Duodecimus caſus eſt in remiſſione caduciratis em- 64
phyteu

phyteutæ Ecclesiæ, quam potest solus Prælatus, seu Rector facere *Ias. in l. legatum, num. 18. ff. de legatis 1. Quarant. dict. verbo alienatio rerum Ecclesiæ num. 44. limit. 13. Clar. in §. emphyteusis quæst. 10. vers. sed nunquid, Capic. decis. 18. num. 10. Vgolin. dicto cap. 14. §. 7. num. 5. vers. quinto in fine.* Et ideò emphyteuta excusatur à commisso, si Prælatus, etiam solus, absque Capitulo recipiat pensiones post commissum decursas, ad quod plures refert Doctores *Cened. ad Decretal. collect. 144. numer. 77.* quibus adde *Burg. de Pace cons. 44. num. 15. Menoch. de præsumpt. lib. 13. quæst. 112. num. 17. & cons. 79. num. 7. cum sequentibus. Gam. Lusitania decis. 268. num. 4. Mascard. de probat. conclus. 252. num. 12. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo vel aduersarij dolo num. 82. Sanch. de matrim. lib. 6. disput. 4. num. 13. Cardin. Mantic. de tacitis & ambiguis conuent. lib. 22. tit. 33. à num. 13. Aloys. Ricci. in praxi fori Eccles. decis. 135. in prima edit. & & resolut. 118. in secunda edit.* quamuis caducitatem à solo Prælato sine Capitulo non remitti asserat *Bonacos. tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 2. num. 64. pag. 158.*

66 Pro regula in hac materia habebimus, sine licentia Romani Pontificis Ecclesiæ bona alienari non posse exceptis casibus supra positis, & si edisscere volueris casus, quibus Ecclesiæ res inconsulto Romano Pont. alienari non possunt, consule *Quarantam. d. verbo. alienatio rerum Ecclesiast. à num. 15. & Aloys. Ricci. in d. prax. decis. 1. cum multis sequentibus*, ac cæteros in principio huius *Alleg.* citatos. Verum autem successor teneatur ratam habere alienationem à prædecessore indebite factam, quando Ecclesiam hæredem reliquit, vide infra *alleg. 115.*

67 Bona mensæ Episcopalis sunt, quæ principaliter ad illius sustentationem sunt deputata, & nullum alium Rectorem habent, præterquam ipsum Episcopum *glos. verbo ad mensam, in Clem. 1. de excess. Prel. Innoc. cap. vt super, de rebus Eccles. non alien.* vbi *Abb. num. 9.* Item etiam
68 de mensa Ecclesiæ dicuntur ea bona, quæ perpetuò vnita fuerunt Ecclesiæ, atque ita, quæ nunquam alteri ab Ecclesia post à se quæsitum dominium, concessa fuerunt, vel quæ ad eam reuersa, vel ei incorporata sunt, *Menoch. de arbitr. casu 433. à num. 2. & cons. 79. num. 10. & 11.* Et ea, quæ sunt de mensa Ecclesiæ Prælatus alienare non
69 potest, *Menoch. dicto casu 433. num. 1.* Nec in emphyteusim perpetuam concedere *Menoch. d. consil. 79. à num. 1.*
70 In alienatione bonorum mensæ Episcopalis separatæ à mensa capitulari vltra Apostolicum assensum, requiritur Capituli assensus, per *glos. verbo defensore, in fine, in cap. 1. de rebus Ecclesiæ non alienan. lib. 6.* vbi *Gemnian num. 7. & Franch. num. 20. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori Ecclesiastici decis. 54. in 1. edit. & resolut. 51. in 2. edit.* & fuit resolutum per *Rot. Roman. in vna Auximana bonorum 1. Februarij 1581.* coram *Illustrissimo Seraphino*, est inter eius decisiones *decis. 443. lib. 1.* vbi declaratur huiusmodi consensum magis solemnitatem, quam substantiam respicere.
71 De stylo, & obseruantia Curiæ Romanæ concessio assensus Apostolic. super alienationibus rerum Ecclesiæ non indulgetur, nisi præuia delegatione Summi Pontificis in personam aliquorum in dignitate Ecclesiastica constitutorum, qui videant an concessiones cedant in euidentem Ecclesiæ vtilitatem; & si ita apparuerit, illas confirmet; alias non, & viso quod tendunt in euidentem Ecclesiæ vtilitatem interponit decretum, & nomine Sedis Apostol. tanquam delegatus ab illa, præstat assensum, *Aloys. Ricc. in praxi rerum fori Ecclesiasticis decis. 94. in prima edit. & resol. 80. in secunda edit.*
72 Quæritur modo an prædictus assensus Apostol. ex temporis diuturnitate præsumatur? in qua quæstione illa receptior est sententia, quod ex lapsu triginta, vel quadriginta annorum cum possessione præsumatur, vt resolutum fuit in *Rota Romana decis. 179. deuers. volum. 2. & decis. 217. lib. 2.* & in vna *Romana domus de tribus montibus, 29. Octobr. 1582.* coram *Illustriss. Aldobrand. in causa Messan. præeminentiarum, 28. Iunij 1582.* coram *Blanchetto, & in vna Romana Casalis, 7. Iunij 1591.* coram *Gipsio*, quas refert *Aloys. Ricc. dicta praxi decis. 32. in vtraque editione. Quaranta dicto verbo alienatio rerum Ecclesiasticarum, num. 46.* & ibi in *vers. hinc non immerito*, dicit prædict. tempus triginta, vel quadraginta annorum non intelligi currere viuente illo Prælato, seu Rectore, qui fecit alienationem, immo neque post mortem illius, nisi data scientia, & patientia cuiuslibet Rectoris, seu Prælati successoris. Ratio principalis resolutionis illa est, quia ex
73 longissimo temporis cursu omnia solemniter interuenisse præsumuntur *Mich. Graff. tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 4. num. 348. pag. 511. Surd. decis. 231. num. 19. Flores de Mena variar. lib. 3. quæst. 23. num. 40. & 89. Auendan. ad l. 42. Tauri glos. 2. num. 7. Mench. illust. cap. 63. n. 1. Mascard. de probationibus, concl. 75. n. 14. & concl. 1316. n. 3. Gamb. decis. 49. n. 3. & decis. 83. n. 2. & decis. 325. num. 3. Brunor. à Sole in locis comm. verbo solemnitas, 3.* Nisi ex inspectione instrumenti appareat solemnitatem non interuenisse, *Bellacomb. tom. 2. commun. lib. 7. tit. 14. num. 229. Menoch. de præsumption. lib. 3. quæst. 132. num. 79. Mascard. conclus. 1140. à num. 25. & conclus. 1316. à num. 33. Peregr. de iure fisci lib. 6. tit. 8. num. 25. Stephan. Gratian. disceptation. forensium cap. 268. num. 4. Valasc. cons. 162. nu. 20. Cald. Pereira de empt. cap. 34. num. 40.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatione magna circumspectione vtendum.*
2 *Excommunicationes diebus festis, exceptis insignioribus, publicari possunt, & num. 43.*
3 *Excommunicationes pro rebus deperditis inueniendis à nequine concedi possunt, præterquam ab Episc.*
4 *Excommunicationum monitiones si deneget Episcopus, licet parti appellare ad Metropolitanum.*
5 *Appellari potest à commissis arbitrio iudicis, si partem ledit, aut grauat.*
6 *Vicarius generalis Episcopi an possit dare excommunicationes pro rebus deperditis prætextu generalis commissionis? quæstio dubia, & resoluitur num. 7. & 8.*
9 *Vicarius foraneus excommunicationes pro rebus deperditis concedere non potest.*
10 *Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante, excommunicationes pro rebus deperditis concedere potest.*
11 *Legatus à latere, & Nuncius Apostolicus excommunicationes pro rebus deperditis concedere possunt.*
12 *Inferiores Ordinarij etiam exempti, & immediate Sedi Apostol. subiecti, non possunt excommunicationes pro rebus deperditis dare.*
13 *Prælati Regulares in subditos excommunicationes pro rebus deperditis dirigere non possunt.*
14 *Excommunicationes pro rebus deperditis dantur in subsidium, deficiente scilicet alia probatione.*
15 *Excommunicationes pro rebus deperditis non sunt concedenda, quoties quis coram competenti iudice ob indicia, quæ sunt contra reum, procedere potest.*
16 *Testes si non sunt citati, concedantur monitoria si est datus terminus in causa.*
17 *Monitoria concedi possunt aduersus testes non cognitos alicuius negotij veritatem scientes; vel notos, si veritatis testimonium ferre renuant.*
18 *Refertur praxis concedendi monitoria aduersus testes alicuius negotij veritatem scientes.*
19 *Monitoria excommunicationum pro rebus deperditis instante parte, & officium iudicis implorante conceduntur.*
20 *Excommunicatus, vel notorius peccator non potest instare pro concessione monitorij excommunicationis pro rebus perditis.*
21 *Monitoria huiusmodi instante iudice laico concedi possunt, modo ea imploret à iudice Ecclesiastico, non tamen habeat.*
22 *Mandatum speciale requiritur ad obtinenda monitoria excommunicationum pro rebus deperditis.*

23 Mo

23 *Monitoria huiuſmodi quando iudex Eccleſiaſticus promulgare poſſit nemine petente, oſtenditur.*
24 *Monitoria huiuſmodi ſunt concedenda illi, cuius intereſt, non tamen aliis.*
25 *Monitoria huiuſmodi non ſunt concedenda quando certa ſunt perſona.*
26 *Monitoria huiuſmodi pro qualibet parua re decerni non debent.*
27 *Monitoria debent continere expreſſionem rei deperdita, & eius valoris, niſi fiant pro Eccleſiis, & locis piis, communitatibus &c.*
28 *Excommunicatio pro furto, ſeu rebus ſubtractis, non ligat communiter, niſi illos qui mortaliter furtum fecerunt.*
29 *Excommunicatio pro furto à pluribus dato, poteſt publicari, quamuis eorum ſinguli parum acceperint.*
30 *Monitoria pro qua ſumma in Curia Romana, & Neapol. concedantur, oſtenditur.*
31 *Monitoria non ſunt concedenda contra habentem pro ſe rem indicatam.*
32 *Monitoria hac in criminalibus non conceduntur.*
33 *Monitoria non conceduntur ſi ſint infamatoria alicuius particularis perſonæ.*
34 *Teſtes, qui monitoriis excommunicationis impulſi veniunt teſtimonium veritatis dicturi, quomodo iurent, oſtenditur.*
35 *Teſtis qui monitoriis excommunicat. impulſi veniunt teſtimonium veritatis dicturi, tenentur in ſcriptis reuelare, & propalare quicquid ſit.*
36 *Teſtibus fides non adhibetur in his, quæ excitati litteris monitorialibus depoſuerunt in Curia Eccleſiaſtica.*
37 *Citatio partis non requiritur in conceſſione monitorialis excommunicationis.*
38 *Monitoria hæc concedi poſſunt tam ante captam litem, quam ea pendente, dum probationũ terminus non elabatur.*
39 *Executio facta non ſeruato ordine dato in l. à diuo Pio, §. in venditione ff. de re iud. non ſubiacet nullitati.*
40 *Monitoria quomodo concedenda, & quæ præmitti debent, oſtenditur.*
41 *Epiſcopus tanquam delegatus Sedis Apoſt. procedit in monitoriis vigore ſignificauit expeditis à ſummo Pont.*
42 *Executor monitorialium Papalium an poſſit abſoluere ab excommunicatione poſtquam paruit is, qui in eam incidit, oſtenditur.*
44 *Denuntiare aut reſtituere vi monitorij, qui non curarunt, poſſunt declarari ob contumaciam, in excommunicationem incurriſſe.*
45 *Monitorij vi nemo tenetur ſeipſum patefacere aut denuntiare.*
46 *Infamare ſe nemo debet.*
47 *Reſtituere non tenetur vi monitorij, qui effectu eſt impotens ad reſtituendum.*
48 *Reſtituere non poſſe commodè dicitur ille, vbi reſtituendo damnum altioris ordinis ſubiret vel vitæ, vel famæ.*
49 *Reſtituere rem vi monitorij non tenetur ille, qui eam retinet in compenſationem iuſtam; quod quomodo intelligi debeat, ibi declaratur.*
50 *Scripturas habens an vi monitorij teneatur illas exhibere, vel reuelare, quoties exhibendo, vel reuelando damnum pateretur, oſtenditur.*
51 *Reuelare non tenentur vi monitorij ſcientes, quando id quod ſciunt ſaltem vno teſte probare non poſſunt, quod qualiter intelligi debeat, declaratur ibi.*
52 *Reuelare vi monitorij non tenentur, qui de iure compelli non poſſunt ad teſtificandum.*
53 *Parentes non poſſunt eſſe teſtes in cauſis filiorum, de quibus filiis intelligatur, ibi declaratur.*
54 *Filij ſpirituales ex vi monitorij tenentur denuntiare patrem ſpiritualem.*
55 *Filij poſſunt eſſe teſtes contra patres ſpirituales.*
56 *Hæreticum patrem reuelare tenentur filij.*
57 *Patrem ipſa maieſtatis crimen committentem tenetur filius denuntiare.*
58 *Blaſphemum patrem tenetur filius denuntiare.*
59 *Vxor non tenetur maritum vi monitorij denuntiare.*
60 *Socer an poſſit eſſe teſtis in cauſa generi, vel è contra, oſtenditur.*
61 *Frater pro fratre teſtis eſſe non poteſt.*
62 *Inhabiles ad teſtimonium ferendum vi monitorij tenentur reuelare.*
63 *Reuelare vi edicti nemo cogi poteſt id quod nouit ſub ſecreto naturali.*
64 *Confeſſarius vi monitorij non tenetur reuelare ea, quæ in Confeſſione audiuit.*
65 *Reuelare vi monitorij non obligantur medici, procuratores, vel aduocati ſecreta infirmorum, clientum, &c.*
66 *Denuntiare nemo tenetur, quæ non vere & realiter ſcit.*
67 *Reuelare nemo tenetur vi edicti, quæ audiuit à perſonis ignotis, vel à perſona nihil certum ſciente.*
68 *Denuntiare an teneatur, qui audiuit delictum ab eo, qui iam denuntiauit, oſtenditur.*
69 *Denuntiare nullus tenetur emendatum vel emendandum ante correctionem fraternam, quod qualiter intelligi debeat, ibi declaratur.*
70 *Denuntiare nemo tenetur quando probabiliter timet ex reuelatione ſibi graue damnum imminere.*
71 *Denuntiare nullus tenetur niſi quos pars vel iudex intendit ligare.*
72 *Denuntiare quando quis teneatur iuſtum compenſatorem, oſtenditur.*
73 *Denuntiare ratione monitorij nullus tenetur quando tempore publicationis degebat extra territorium Epiſcopi denuntiantis.*
74 *Superior non poteſt ſuis cenſuris ſubditos extra diœceſim exiſtentes ligare.*
75 *Terminus in edicto propoſitus ad denuntiandum, non apponitur ad finiendam obligationem denuntiandi, ſed ad eam ſolicitandum.*
76 *Admonitio ſuper reſoluta circa monitoria pro rebus deperditis conceſſa refertur.*
77 *Doctores referuntur materiam monitorialium litterarum ad finem reuelationis ſub pœna excommunicationis, ſcribentes.*

EPISCOPVS MONITORIA PRO REbus deperditis inueniendis ſub pœna excommunicationis, quando concedere poſſit.

ALLEGATIO XCVI.

QVONIAM Eccleſia Catholica Eccleſiaſticas cenſuras, non ad animarum interitum, ſed ad medicinam adinuenit, & exercet, & omnibus patet excommunicationis gladium neruum eſſe Eccleſiaſticæ diſciplinæ; ideo huiuſmodi gladio nonniſi in grauiſſimis cauſis vtendum, ſobriéque, & magna circumſpectione adhibita exercendum eſt, cum experientia doceat eam, ſi temere, aut leuibus ex cauſis, & rebus incutiatur, magis contemni, quam formidari, & perniciem potius parere, quam ſalutem, *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reform. cap. 3. in principio*, referunt *Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 12. cap. 18. q. 60. Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fort Eccleſiaſt. deciſ 464. in 1. edit. & reſolut. 438. num. 1. in 2. edit. Couar. in initio cap. alma, ſub num 10. de ſententia excomm. lib. 6. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo Concilium prouinciale, verſiculo trigeſimo ſexto, in fine.* Et quamuis diebus feſtis concedi, & publicari poſſint, in certis tamen inſignioribus diebus, ſcilicet Natiuitatis Domini, Paſchatis Reſurrectionis. Aſcenſionis, Pẽtecoſtes, & Sanctiſſimi Corporis Chriſti, proferri non debent, his enim teſte *Lazzario de monitor. ſect. prima, q. 19. num. 4.* neque monitiones ipſæ fieri, neque excommunicatio promulgari debet: quamuis *Sayr. de cenſuris lib. 1. cap. 14. num. 10.* exiſtimet excommunicationẽ, quin & denũciationem illis diebus fieri poſſe, vbi cauſæ cogni

Digitized by Google

cognitio non est necessaria, & vide latius *num.* 43.

3 Excommunicationes illæ, quæ monitionibus præmissis ad finem reuelationis, aut pro deperditis, seu subtractis rebus fieri solent, à nemine prorsus concedi possunt, præterquam ab Episcopo, & tunc non aliàs, quam ex re non vulgari, causaque diligenter, ac magna maturitate per ipsum Episcopum examinata, *Concil. Trid. d. cap.* 3. referunt *Sbroz. de Vicario Episcopi par.* 2. *quæst.* 171. *num.* 1. *Vgol. de potestate Episcopi, cap.* 45. *in princip. numer.* 1. *Camp. in diuers. iuris Canonici rubr.* 11. *cap.* 15. *num.* 103. & 104. *Quaranta in summa Bullarij, verbo excommunicatio, ad finem reuelat. in princip. Marc. Anton. Genuens. in practic. Archiepisc. Neapol. cap.* 1. *num.* 3. & habetur *in Bulla Pij Quinti* in hæc verba: Sanctissimus in Christo Pater, & D. N. Pius diuina prouidentia PP. V. volens super expeditione mandatorum, quæ fiunt in forma Significauit, pro rerum subtractarum, aut deperditarum restitutione, seu illarum, & aliàs subtrahentium reuelatione modum, & formam statuere (manente in aliis reformatione officij Correctoris litterarum contradictarum à Sanctitate sua edita) præsenti, quod perpetuo obseruari vult, scripto ordinat, vt mandata pro restitutione, seu reuelatione huiusmodi dentur (modo super illis supplicationibus in præsentia Suæ Sanctitatis signata fuerint) ad eorum dumtaxat instantiam, quorum ciuiliter interest. Quæ supplicationes rem ipsam, de qua agitur, reique valorem nominatim specifice exprimant, nisi forte sint pro Ecclesiis, locis piis, Communitatibus, Vniuersitatibus, Collegiis, aut vniuersalibus successoribus, quos verisimile est certam rerum notitiam non habere, tunc etenim hac ipsa personarum qualitate expressa, ita demum ferri poterit quædam in genere delignatio rerum, si designatio neque nimis vaga, & incerta, atque adeo inueritimilis sit, & tamen ostendat res ipsas (id quod præcipuè in omnibus attendendum est) minime vulgares existere. Committantur autem Episcopo Ordinario loci, vel eius Vicario in spiritualibus generali sub hac forma verborum, quæ est ex *Concilio Tridentino*, videlicet, si causa diligenter, & magna maturitate examinata per ipsum, pro rei, loci, temporis, & personæ qualitatibus sibi pro sua conscientia videbitur expedire, decerneris irritum, &c. Hæc ibi *Pius V.* Ex quibus etiam probatur Episcopos delegatos esse pro executione litterarum monitorialium auctoritate Apostolica concessarum, quæ executioni mandari non debent, nisi prius Episcopus vti Apost. Sedis delegatus summatim cognoscat an subreptitiæ, obreptitiæve sint, *Conc. Trid. sess.* 22. *de reform. cap.* 5.

4 Si Episcopus huiusmodi monitiones excommunicationum, quæ fiunt ad finem reuelationis, deneget, licitum est parti appellare ad Metropolitanum, quamuis resideat in eius arbitrio illas concedere, *per Concil. Trid. d. cap.* 5. & ita practicari asserit *Prosper. de Augustino in addit. ad Quarantam in summa Bullarij, verbo Archiepiscopi auctoritas auctor.* 19. *in fine*, à commissis enim arbitrio
5 iudicis si partem lædit, aut grauat, appellari potest, *glos. in cap. super his, de accusat. & in cap. Romana*, §. *quod si obiiciantur, verbo minus legitima, de appellat. in* 6. *Quaranta dict. verbo Archiepiscopi auctoritas, auctor.* 18. *sub numer.* 18. *versic. item si Papa.* Et etiam lite pendente litteræ monitoriales absque vitio attentatorum concedi possunt ab Episcopo, nisi sit inhibitus, *Mari. Anton. variarum resolut. libr.* 1. *resolut. fin. casu* 36.

6 Vtrumne Vicarius præfatas monitiones ad finem reuelationis dare possit; non exiguum videtur dubium, in quo ego negatiuam partem libenter amplector, prætextu enim generalis commissionis, & absque speciali facultate, seu licentia Episcopi eas non potest Vicarius decernere, & ita tenent *Vgol. d. cap.* 45. *in princip. verf. secundo, Campan d. cap.* 15. *num.* 105. *Narbona de appellat. à Vicario ad Episcopum, par.* 1. *num.* 105. & constat ex *Conc. Trid. d. cap.* 5. vbi à nemine præterquam à Episcopo decernenda statuit; & quia verba illa taxatiua Concilij (à nemine prorsus, præterquam ab Episcopo decernantur) excludere videbantur alium non Episcopum, ideo *Sacra Congreg.* nostram quæstionem, & hoc dubium resoluens, in hæc verba censuit. Vicarius generalis, & ad id facultatem habens ab Episcopo, potest sine præuia cognitione facta ab ipsomet Episcopo excommunicationes ad finem reuelationis pro rebus deperditis decernere, dum tamen ipse Vicarius causæ cognitionem adhibeat. Sed alij dubitabant ex illis verbis, à nemine prorsus, præterquam ab Episcopo, quia taxatiua alios excludunt. *Congregatio iterum sub die* 25. *Februarij* 1583. primam firmauit resolutionem. Iterum *in dict. cap.* 3. Declaratio ait, Præterquam ab Episcopo, vel Vicario ex speciali mandato, & non aliàs, per eadem verba *Narbona dicto loco.*

Affirmatiuam nihilominus opinionem, immo Vi- 7
carium ex generali commissione huiusmodi excommunicationes, seu monitoriales litteras decernere posse docuerunt, stante Concilio *Frechul. de excommunic. par.* 2. *art.* 2. *num.* 5. *Fr. Emman. in summ. tom.* 1. *cap.* 79. *num.* 1. *Henriq. in summ. libr.* 13. *cap.* 17. §. 4. *Sbroz. de Vicario Episcopi libr.* 2. *quæst.* 171. *num.* 2. *Gutier. canon. libr.* 1. *capit.* 11. *num.* 8. *Zerola in praxi Episcop. part.* 1. *verbo Vicarius, num.* 17. *Soar. tom.* 5. *disputat.* 20. *sect.* 1. *num.* 2. *Sayr, de censuris, libr.* 1. *cap.* 9. *num.* 33. *versic. primum est, Auila eodem tractat. part.* 2. *capit.* 3. *disputat.* 2. *dub.* 3. *Curt. Philip. par.* 3. §. 2. *num.* 29. *Steph. Grat. decis.* 97. *à num.* 14 *Iacob. de Graffis tom.* 1. *cons.* 6. *de sentent. excomm. Sanch. de matrim. libr.* 3. *disputat.* 29. *quæst.* 2. *num.* 16. *Lazar. de monitor. sect.* 1. *quæst.* 6. *à num.* 1. *Francisc. Leo in thesauro fori Eccles. par.* 3. *cap.* 7. *num.* 17. *Costa de facti scientia, & ignorantia cent.* 2. *dist.* 55. *num.* 1. *to.* 1. *Fistuc. tom.* 1. *tractat.* 14. *cap.* 2. *num.* 2. *Aloys. Riccul. in praxi fori Ecclesiastici decis.* 270. *in prima edit. & resolut.* 235. *num.* 4. *in secunda edit. Nicol. Garcia de benefic. parte* 5. *capit.* 8. *numer.* 94. qui alios citat, & in eius confirmationem adducit triplicem *Sacra Congregat.* Cardinalium declarationem super *dict. capit.* 3. *Concilij Trid.* quarum prima hæc verba continet: Vicarius Episcopi potest concedere litteras monitoriales, de quibus in præsenti decreto. Secunda vero sic ait: Vicarius generalis Episcopi potest has excommunicationes decernere adhibita causæ cognitione, nec indiget speciali mandato Episcopi. Tertiæ quidem hæc series est: Stante hac declaratione quærebatur an eadem potestas competat Vicario Capituli Sede vacante? *Congregat.* censuit affirmatiue, quia ad Capitulum transeunt ea, quæ sunt iurisdictionis necessariæ, vt est excommunicatio, &c. Nituntur præcitati Doctores in respondendo suprà dictis declarationibus pro negatiua opinione adductis, & *Gutier. dicto loco* verba illa primæ declarat. & ad id facultatem habens ab Episcopo, referendam esse dicit ad potestatem generalem Vicarij: sed huiusmodi interpretatio nequaquam sustineri potest, nam illud satis explicitum erat illis verbis, Vicarium generalem, cum non aliàs generalis nuncupari possit, quam si potestatem generalem haberet: ergo credendum non est potestatem quam Vicarium habere *Concilij Congregat.* requirit, generalem esse, sed peculiarem potius, & specialem. Aliter tamen respondet *Auila dicto loco* prædicta declarationis verba ad distinctam personam, quam Vicarium generalem spectare, quasi sensus sit, vt alius quam Vicarius generalis monitoriales litteras absque speciali Episcopi facultate haud quaquam decernere possit, nam alioquin coniunctio illa, &, esset superflua, nisi diuersas personas coniungeret, cum illius ea sit natura, vt diuersitatem copulatorum demonstret, ego ipse in *meis Remiss. de diction. dict.* 93.

num.

num. 2. Diuerſimode tamen *Garcia dicto loco num.* 98. prædicta verba interpretatur, ſiquidem exiſtimat poſita fuiſſe ad excludendum Vicarium generalem habentem in hoc facultatem limitatam,ſeu ablatam ab Epiſcopo, qui non poteſt has excommunicationes decernere, qui etiam ſecundæ declarationi, quæ vigere videtur, nihil reſpondet, ſed tantum *numero ſequenti* certam non eſſe affirmat.

8 Quare prima opinio ab aliorum cauillationibus liberata bono nititur fundamento, & prædictis declarationibus ſic defenſis in medium prodit, quia tamen aliæ extant pro ſecunda,propter quas quid certum inſectari debeat arduum eſt inueſtigare,ſanius credidi,alia noua declaratione indigere, quæ inter prædictas falcem mitteret.

9 Vicarium foraneum huiuſmodi monitoria concedere non poſſe reſoluunt *Lazzar.d.tract.de monitor. ſect.*2.*q.*5. *num.*9.*Vgol.d.cap.*45.*in principio,verſ.excipiuntur,Ricc.reſol.* 235.*in fine.* Poſſe tamen ei delegari ab Epiſcopo ſpecialiter & expreſsè, & non niſi circumſpectis viris dicit deciſum *Galett. in margarita caſuum conſcientia verbo litera*, 2.

10 Vicarius vero generalis à Capitulo electus Sede vacante eadem concedere non impeditur, quia ad Capitulum tráſeunt omnia, quæ ſunt iuriſdictionis neceſſariæ, vt eſt excommunicationis promulgandæ facultas, *Marta de Iuriſd.parte* 3.*cap.*4.*num.*53.*Franc.Leo d.cap.*7. *num.*18.*Ricci.reſol.*235.*num.*5.*Camp.dict.cap.*15.*num.*106. *Vgol. dict. capit.*45. *in principio,verſic. tertio, Paum.de poteſtate Capituli Sede vacante, quæſt.* 1.*par.*1. *Sayr.de cenſur.lib.*1.*cap.*9.*nu.*33.*Lazzar.ſect.* 1.*quæſt.*7. Et declarauit *Congregat.die* 26.*Octobris* 1590.præfata monitoria etiam Vicario Apoſtol. licere concedere, præuia cauſæ cognitione.

11 Legatus etiam à latere,& Nuncius Apoſtolicus huiuſmodi monitoria poſſunt concedere,vt reſoluunt *Lazz. d.q.*5.*Gutier.dicto cap.*11.*à num.*5.*Vgol.vbi proxime, Aloyſ. Ricc.d.reſol.*235.*num.*2.

12 Inferiores autem Ordinarij,etiam exempti,& immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubiecti, ac nullius diœceſis,nequeunt ea dare, etenim ſubditos illorum oportet ipſam Sedem pro his excommunicationibus in forma Significauit obtinendis,adire, referunt deciſum *Vgolin. d.c.*45. *in principio,verſiculo excipiuntur, Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici par.*3.*cap.*7.*num.*18.*&* 19. *Campan. d.cap.*15. *num.*107.

13 Prælatos Regulares in ſubditos huiuſmodi monitoria dirigere non poſſe tenet *Fr.Emman. quæſt.regul.tom.* 2.*quæſt.*59.*art.*4.

In concedendis huiuſmodi monitoriis, qua ſint conſideranda.

14 PRimò conſiderandum eſt, quod dentur huiuſmodi monitoria in ſubſidium, ideſt,deficiente alia probatione, & quando veritas alio modo haberi non poteſt, ſentit *Concil.Trid.d.cap.*3.& tenent *Neuiſan,in ſylua nupt. lib.*3.*in verbo monitoria, num.*48.*Nauar.in cap. inter verba corol.*66.11.*quæſt.*3.*Lazzar.de monitor.ſect.*1. *q.*15. *num.*3. *Mari Anton.variarum reſolut. libr.*1. *reſolut.vltima, caſu* 75. *verſ. tum quia ad excommunicationem, Marc. Anton. Genuenſ.in pract. Archiepiſc. Neapol. cap.* 1. *num.* 4.*in impreſſ.Roma* 1613.*Vgolin.de poteſtate Epiſcopi,cap.*45.§.3.*verſ. quare,Campanil.in diuerſ.locis Canonici, rubr.*11. *capit.*15. *num.*89.*&* 119.*Sayr.in floribus deciſionum, deciſ.*4. *de cenſibus,Aloyſ.Ricc.in deciſ.*4.*Curia Archiepiſc. Neapol.parte* 1. *deciſ.*219.*par.*4. *deciſ.* 301. me citato in hoc loco *Hemeb. de examine Eccleſiaſtico tract.*11.*cap.*8.*quæſt.*19. *ſuppoſit.* 1. *in princip.*

15 Concedenda enim non ſunt quoties quis coram competenti iudice ob indicia,quæ ſunt contra reum procedere poteſt,vel habet teſtes,vel inſtrumenta,vt tradunt *Sot.lib.*4.*ſentent.diſtinct.*22.*quæſt.*1.*artic.*2. *Nauiz.d. libr.*3. *num.*48.*Franciſc.Marc.deciſ.*803.*parte* 3. *Gutier.Canon.lib. cap.*11.*num.*59.*Fr.Emman. in ſumma par.*1.*cap.*70.*num.*5. *Henriq. lib.*13.*cap.*17.*num.*4.*littera B,Lazzar.ſect.*1.*quæſt.* 15.*Franciſc.Leo dict.cap.*7.*num.*12.quos refert, & ſequitur *Ricc. dict.reſolut.*235. *num.vlt.* idque adeo verum eſt, vt ſi extra iudicium conſtaret cætera remedia deficere, ad ipſam promulgandam cenſuram haud eſſe properandum, quippe quod ex actis patere debet executionem realem, aut perſonalem fieri non poſſe, vt tunc cenſura feratur in ſubſidium, ita cenſuit *Sacra Congregatio*, teſte *Campanil.* vbi ſupra, & tenuit *Marc. Anton. Genuenſ. in practicab. Eccleſ. quæſt.*780. *num.*3. Idque tanta etiam veritate fulcitur, vt ſi duo in ſolidum obligentur in contractu, & contra alterum procedi poſſit realiter,& perſonaliter, contra alterum vero non, tunc ita non poſſit excommunicari,referunt deciſum *Galett.in margarita caſuum conſcientia, verbo cenſura*, 2. *Farinac. inter deciſ. Rotæ* ab ipſo congeſtas *centur.* 1. *deciſ.*97. Quare ſi ille, qui rem habet, comparet in termino, & aſſerat ſe paratum reſpondere, ceſſant huiuſmodi monitoria,*Lazzar. ſect.*1. *quæſt.*10. *num.*6. *& ſect.*4.*quæſt.*1. *num.*1. quem refert *Vgolin.dict.*§.2.*in fine.* Ex dictis *Marc. Anton.Genuen.* 16 *dict. cap.* 1. *numero* 4. colligit practicabilia multa Curiæ Archiepiſcop. Neapolit. in hac materia vtiliſſima, dixitque ibi inolere praxim, quod quando pendet lis, & eſt datus terminus in cauſa,ſi non ſunt citati teſtes,conceduntur monitoria generalia contra teſtes, quia adhuc poſſunt ignorari, verum ſi ſunt citati, non conceduntur.

Præſertim vero, quod præfata monitoria concedi 17 poſſunt contra teſtes alicuius negotij veritatem ſcientes, eoſque pars altera ignoret illud ſcire, aut ſi ſciat, quia renuunt veritatis teſtimonium ferre, probant *Abb.in c. ad noſtram il* 2.*num.*2.*de iureiur.Olim ſuper ritu* 3.*Archiep. Curiæ Neapol.poſt num.* 10. quos refert,& ſequitur *Camp. d.cap.*15.*num.*93.

Deinde refert practicari idem *Genuenſ.* quod quan- 18 do teſtes ſunt citati, ſolet Vicarius concedere monitoria cum clauſula, dummodo non recipiantur reuelationes teſtium citatorum, vel teſtes citati non comprehendantur in monitorio: ſed quando teſtes fuerunt citati in numero copioſo, putà triginta, vel quadraginta, ſolet Vicarius in totum denegare monitoria, quia non eſt verosimile, quod à tot teſtibus pars non poſſit habere veritatem negotij. Item ſeruari teſtatur idē *Marc. Anton.* quod poſt concluſum in cauſa non concedūtur monitoria,præterquam Eccleſiis,mulieribus,& aliis perſonis priuilegiatis, cæteriſque quando eis conceditur reſtitutio in integrum aduerſus omiſſas probationes, vide *Aloyſ.Riccium.dict.praxi reſolut.*137. Vlterius in praxi eſſe conſuetum aſſerit idem *Marc. Anton.* quod quando hæres petit monitoria contra ſcientes bona hæreditaria, & pars opponit de inuentario, & propterea dicit non eſſe concedenda, quia veritas alio modo haberi poteſt, ſolet Vicarius concedere monitoria contra ſcientes bona hæreditaria, & pars opponit de inuentario. Denique dicit ſuper facto proprio non concedi monitoria, cum in eo non præſumatur ignorantia, niſi factum eſſet adeo antiquum, vt in eo præſumeretur obliuio, de quo latè *Ricc. in dict. praxi reſolutione* 243.

Secundò conſiderandum eſt monitoria hæc inſtan- 19 te parte,& officium iudicis implorante concedi, vt ſentit *Concil. dict.cap.*3.& tenent *Nauiz.dict.verbo monitoria, num.*28.*Mandoſ.in tract.de monitor. quæſt.*47. *num.* 4. *cum ſeq.* quos refert, & ſequitur *Vgolin. dict. capit.* 45.§.1. *in princip.* dummodo non ſit excommunicatus, vel notorius peccator,qui inſtat,vt per *gloſ. Abb.* & alios *in capit.* 20 *nouit,de iudic.*reſoluit *Marc.Anton.Genuenſ.dict.cap.*1.*n.*9.

Si vero Epiſcopus à parte requiſitus, vt decernat iſta monitoria, ſine cauſa deneget illa, poteſt appellari, vt ſupra dixi *num.*5.& firmat *Marc. Anton.d.cap.*1. *num.*13.

21 vbi etiam cum *Nauar.conſ.*11. *de offic. Ordin.* tenet poſſe etiam appellari, ſi detur breuis terminus ad reuelandum. Inſtante iudice laico monitorium hoc concedi poteſt, modo id imploret à iudice Eccleſiaſtico, non enim iubere id poteſt, ſentit *Concil.d.cap.*3.& tenet *Nauar.conſ.* 4.*de ſentent. excomm.* quem refert *Vgolin. dict.* §. 1. *prope finem.*

22 Ad obtinendum iſta monitoria requiritur ſpeciale mandatum ex *Marc. Anton. Genuenſ. dict. capit.* 1. *numero* 12. *Aloyſ.Ricciul.dict.reſolut.*236.*numer.*4.& *Vgol. d.* §.1.*in medio.*

23 Ex officio etiam, ideſt, nemine petente iudex Eccleſiaſticus monitoria hæc promulgare poteſt, vtpote contra detinentes res Eccleſiæ, ſi eas non reſtituãt, vel contra non denunciantes eos, quos nouerint eas detinere, vt habetur *in Extrauag.vnic.Ioan.*22.*de furtis*, *Vgol.d.*§.1. *in fine.*

24 Tertiò conſiderandum huiuſmodi monitoria eſſe concedenda illi cuius intereſt, non aliis, vt conſtituit *Pius* 5. *d. conſtitution.* vbi ordinauit, quod mandata in forma Significauit pro rerum ſubtractarum, aut deperditarum reſtitutione, ſeu reuelatione, expediantur ad eorum dumtaxat inſtantiam, quorum ciuiliter intereſt, *Vgolin.d.*§.1.*in med. Lazzar de monit.ſect.*1.*quæſt.*9. *num.*3.& *ſect.*4.*quæſt.*1.*num.*21.*cum ſeq. Marc. Anton.Genuenſ.dict.cap.*1.*num.*12. *Aloyſ.Ricc.in praxi rerum fori Eccleſiaſtici deciſ.*272. *in* 1. *edit.* & *reſolut.* 236. *in* 2. *editione.* Si vero abſque petentis intereſſe fuerint conceſſa, ſunt reuocanda, *Franc.Leo dict.cap.*7.*num.*28. *Lazzar.ſect.* 1. *quæſt.*9.quos refert.& ſequitur *Aloyſ.Ric.d.reſol.*236.*n.*4. vbi etiã aſſerit poſſe concedi huiuſmodi monitoria pro habendis teſtibus, & notitia bonorũ, quamuis intereſſe non ſit clarum, ſed ſperatur in euentu litis, quæ vertitur coram iudice laico, & timor eſt ne bona dilapidentur.

25 Quartò conſiderandum monitoria minime eſſe concedenda, quando certæ ſunt perſonæ, quia tunc ordinariè eſt agendum, vt deducitur ex *Conc.Trid. dict.cap.*3. & tenent *Franc. Leo dict.cap.*7.*num.*21.*Giurba Sicilia deciſ.* 94.*Coſta de facti ſcientia & ignor.cent.*2.*diſt.*55.*num.*1.*Lazzar.ſect.*1.*quæſt.*10.*num.*6. *& ſect.*4. *quæſt.* 1. *num.*3. *Aloyſ. Ricc.d.praxi reſolut.*235.*num.*1. *poſt Modern.de iuriſd. p.*3. *cap.*5.*num.*1.*Campan. dict.cap.*15. *num.*113. quia excommunicatio non comprehendit atque ligat eos, qui ſunt certi *Rota deciſ.*383.*par.*1. *Sola ad decreta Sabaudiæ in tit. vt nemo inuitus, gloſſ.*1.*num.*7.*Cardinal.Tuſch.litter.E, concl.* 441.*num.*3.

26 Quintò conſiderandum, ne huiuſmodi monitoria pro qualibet parua re decernantur, vt probat *Concil. Trid. d.cap.*3. ibi ex re non vulgari, & conſtat ex *dict. conſtit. Pij V.* ibi, id quod præcipuè attendendum eſt, minime vulgares res exiſtere, ita *Vgolin. dict. cap.*45.§.3. *in princip. Marc.Anton. Genuenſ.dict. cap.*1. *num.* 3. *Aloyſ. Ricc.dict.praxi reſolut.* 238. *num.*1. *Henriq. libr.*13. *de excommun. capit.* 17. §. 4. *littera B.*

27 Et ideo in iſtis monitoriis eſt exprimenda res, de qua agitur, & eius valor, niſi fiant pro Eccleſiis, locis piis, communitatibus, vniuerſitatibus, collegiis, ac vniuerſalibus ſucceſſoribus, & tunc debet fieri in genere quædam deſignatio rerum, quæ non debet eſſe vaga, incerta, & inueriſimilis, vt colligitur ex *d. conſt. Pij V.*& referunt *Marc. Ant.Genu.d.c.*1.*n.*

28 5.*Vgol.d.*§.1.*n.*1. Excommunicatio enim pro furto, ſeu rebus ſubtractis non ligat cõmuniter niſi illos, qui mortaliter furtum fecerunt, optime *Henriq.d.*§.4.*lit.F, Marc. Ant.Genu.d.c.*1.*n.*3.*Mari.Ant.d.reſol.fin.caſu* 75. *verſ. ad quod facit.* Si vero plures graue damnum intulerint, licet

29 non ſimul, ſed ſeparatim, & ſinguli parum acceperunt non continens peccatum mortale, vt ſi plures vineam deprædati ſint, ſinguli tenentur ſuas partes reſtituere, vt dominus reddatur illæſus, & hoc caſu poteſt cõcedi excõmunicatio, & ea ligantur accipientes, *Soar.tom.*3.*diſp.* 20.*ſect.*2.*n.*3.*Lazz.ſect.*3 *q.*2. *Bon.de cenſ.diſp.*2. *q.*9.*punct.* 1.*n.*13.*in fin.Henriq.& Marc.Ant.Genu.dicto loco*, hic ibi 30 aſſerit in Curia Neapol. monitoria non concedi pro minori ſumma, quam quinquaginta ducatorum; conſiderata tamen paupertate petentis aliquando decerni in minori, in ſumma decem, viginti, vel triginta ducatorũ pro Epiſcopi arbitrio. At vero ſtylus Curiæ Romanæ optime obſeruat monitoria non eſſe concedenda, niſi rerum ſubtractarum valor ſummam ſaltem quinquaginta aureorum attingat, licet ſint ſeparatim ſubtracti, vt per *Aloyſ.Ric.d.reſol.*238.*in fin.* Vnum adderẽ in hac ma- 31 teria vtile, videlicet, huiuſmodi monitoria non eſſe concedenda contra habentem pro ſe rem iudicatam, & ſi fuerint conceſſa veniunt reuocãda, ita poſt *Bart. Alex. Menoch.*& alios, *Marc. Ant.d.caſu* 75.*verſ.*2. qui ergo rẽ detinet ratione rei iudicatæ, vel iuriſiurandi litis deciſiui, vel tranſactionis, vel pacti iurati cum parte eo monitorio non obligatur; ita poſt *Lazz.ſect.*4.*quæſt.*1.*num.* 12.*cum ſeqq.Vgol.d.c.*45.§.4.*verſ.tertio*, vbi etiam cum *Ripa de peſte*, aſſerit huiuſmodi edicta generalia, in quibus mãdatur vt reſtituãt detinentes bona aliena, & vt reuelent, qui ſciunt ea detinere, intelligenda ſunt de iis, qui indebitè ea detinent, & de iis, qui ſciunt ea indibitè tenere, vt furto, non autem de eo, qui iuſtè detinet. Ideo, qui eam vſucepit tanquam iuſtè detinens ſe patefacere non debet *Nau.conſ.*35.*n.*8.*verſ.*8.*de ſent.excom.Lazz.d.q.* 1.*num.*15.*cum ſeq.*

Sextò conſiderandum huiuſmodi monitoria in cri- 32 minalibus non concedi, ita *Aloiſ.Ricc.d. praxi deciſ.*278.*in* 1.*edit.& reſol.*240.*in* 2.*edit.Marc. Ant.Genuen.d.cap.*1.*n.*7. *Lazz.ar.ſect.*1.*q.*10. ex ea ratione, quia infamiæ notam afferunt, tum etiam ad euitandam irregularitatem. Vnde ex ſtylo Curiæ Romanæ, & in generali diœceſanorum vſu in ipſis monitoriis ponitur clauſula, Nolumus autẽ, quod ex reuelatione huiuſmodi, ſi eam fieri contingat, niſi pro ciuili intereſſe & ciuiliter tantũ agi poſſit, aliàs reuelatio ipſa, neque in iudicio, neque extra fidẽ faciat, ita quoque ſtatuit *Pius V.in d.ſua conſtit.* notat *Franc.Leo d.p.*3.*cap.*38.*num.*21. quem refert *Aloyſ.Ricc. vbi proxime num.* 4. Et ideo in Curia Neapol. quando reuelationum datur copia, in eius calce decretum interponitur, præcipiens ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ ne aliquis præſumat quoquo modo prædictis reuelationibus vti, aut earum vigore procedere in alia cauſa, quàm ciuili, refert *Camp.d.cap.*45.*num.*120.

Septimò conſiderandum ne concedantur, ſi ſint infa- 33 matoria alicuius particularis perſonæ, vt poſt *Syluam Nupt.& Prob.* reſoluit *Marc. Anton. Genuenſ.d.cap.*1.*n.*6. vbi aſſerit in praxi nunquam nominari perſonam, quæ præſumitur rem detinere, *Lazzar.d.ſect.*1.*q.*10.*n.*7.*Bapt. Coſta d.diſt.*55.*num.*7.*tom.*1. poſt *Iacob.de Graffiis, Franciſc. Marc.Menoch.Tepat.*& alios vtrumque firmat *Aloyſ.Ric. d.praxi deciſ.*280.*in* 1.*edit.& reſol.*242.*in* 2 *edit* & poſt *Bernard. Diaz* dicit *Camp.d.cap.*15.*num.*114.

Octauò conſiderandum, quod iſta monitoria non cõ- 34 pellunt deponere cum iuramento, vt tenet *Marc. Ant. Genuenſ.d.c.*1.*nu.*16. Teſtes enim, qui eiſdem monitoriis impulſi veniunt teſtimoniũ veritatis dicturi, minime iurant, ſed ſequentibus verbis ſolent eorum reuelationes exordiri. Nætatis annorũ triginta, vt dixit, teſtis veniẽs ad reuelationẽ prædictę excõmunicationis dixit, & reuelauit hoc tantum ſcire, &c. niſi tamen in monitoriis ſanciretur, vt propalationes fierent cũ iuramẽto, quod quippe & præcipi iuſtè poſſe, & tunc non niſi præcedente iuramento admitti teſtes ad reuelandũ affirmãt *Mandel.de Alba conſ.*15.*ſub n.*6.*prope fin.vol.*1. *Lazz.ſect.*4.*q.*9.*n.*15.*ex* 35 quibus omnib' illud potiſſimũ deſumitur aſsũptũ, teneri reuelantẽ in ſcriptis reuelare, ac propalare quicquid ſcit,

atque

atque ideò non ſatisfacere eiuſmodi monitoriis, qui Epiſcopo ore tenus illud manifeſtaret, quod cum *Nauar.conſ.5. de furtis*, ſcribit *Marc.Anton.Genuenſ.d. cap.1. num.19.* Reſtringo tamen in loco, quem memorat *Hieron.à Laurent.Auenion.deciſ.136.* vbi non eſſe opus facti narratione, ſcriptis,aut verbis air, ſed ſufficere, ſi dicat iudici, vel parti, ſcio aliquid de contentis in tuo monitorio, & quando ero vocatus à iudice offero me paratum teſtificari,& tunc ſit ille exemptus,ſed coram iudice laico teneatur deinde veritatem dicere, cum de eius mandato citabitur. Sic etiam ſi alter compareat, & dicat bona ipſa penes ſe eſſe, ac tuta conſcientia retinere; ſe probaturum promittat coram iudice competéti, vlterius tunc non eſſe procedendum teſtantur *Gutier. lib. 1. canon.cap.11.num.82.Mari.Anton.dict. reſolut.vlt.caſu 75. verſ.verum*,poſt *Bernard.Anton.à Sola, & Fr. Emman.*firmat *Campan. dict.cap.15.num.115.*poſt *Silu. Nupt.Card. & Nauar.*tenet *Marc.Anton.Genuenſ.d.cap. 1. num.11.in* 36 *fine.* Ex eo quia huiuſmodi teſtibus fides non adhibetur in his, quæ excitati litteris monitorialibus Epiſcoporum depoſuerunt in Curia Eccleſiaſtica, vt inquiunt *Bertrand. conſ.112.ſub num.14. volum. 6. Raudenſ. Piſana deciſ.21.num.11. & 12.* quos refert *Campanil.dict.cap.15. num.121.*vbi *num.122.* admonet,quòd ſi in eorum repetitione facta coram iudice ſeculari teſtes ipſi ſe remitterent ad propalationes per eoſdem propter monitorias prædictas coram Eccleſiaſtico iudice factas, eiuſmodi eorum atteſtatio prorſus corrueret, ſuffultus doctrina *Cacher.deciſ.128.num.15.Canalc.de teſtib.par.3. num. 204.in addit.margar.Lazzar.ſect.4.quæſt.9.num.3.*

37 Nonò conſiderandum, in his monitoriis partis citationem non requiri,& ita ſeruari in Curia Neapolitana teſtatur *Marc.Anton.d.cap.1.num.11.*

38 Decimò conſiderandum eſt hæc monitoria poſſe concedi tam ante cœptam litem,vt per *Lazzar.ſect.1. quæſt. 18.ſub num.9.Campan.dict.cap.15.num.116.*quàm ea pendente, dum probationum terminus non elabitur *Petr. Gregor.ſyntagm.iuris par.3.lib.48.cap.13.num.21. Franciſc. Marc.Delphin.deciſ.656.*incip. *Quæritur an pro teſtimonio, ſub num.3 par.2. Mandell. de Alba conſ. 15. num.6.volum. 1.*quos refert idem *Campanil.dict. cap. 15. num. 116.* vbi *num.117.* docet illa poſſe concedi in eadem cauſa, quoties & teſtes produci, & conſequenter vbicunque in aliqua cauſa iura permittunt iterum, atque pluries in eadem inſtantia poſſe examinari teſtes, articulóſque produci, etiam in terminis reſtitutionis in integrum, & aliis in caſibus, in quibus tunc poſſunt teſtes produci de iure, vel etiam in cauſa appellationis, de quo *praxis Epiſcop.par.1.verbo excommunicationis cauſa materialis,§.2. Lazzar.ſect.1.quæſt.18.num.11.& ſect.4.quæſt. 1. num.23. Mandel.de Alb.d.conſ.15.num.6.*

39 Vndecimò aduertendum prædictas conſiderationes ſupra relatas non eſſe de forma huiuſmodi monitorialium,nec *Concil.Trident.d.cap.3.vari.in cauſis vero iudicialibus*,imponere formam, ſed tantum tradere inſtructionem,ita tenent *Mari. Anton. d. caſu 75.verſ.inſuper dicitur,Campan.d.cap.15.num.90.* & eo potiſſimum fouentur aſſumpto, quod text.*in d.l.à diuo Pio,§. in vendicatione,ff. de re iudic.* ſtatuens modum tenendum in quauis executione facienda, hanc pariter admitti interpretationem, vt exequutio aliter facta non ſubiaceat nullitati,vt probant *Bart.in dict.§. in vendtione, num. 8. Viui.tom.1.communopin.lib.4.tit.26.num.82.pag.622. Bellacomb.tom.2.lib. 7.tit.15.num.64.*vbi *Mich. Graſſ.num.114.pag. 282. Gam. deciſ.199.num.6. Azeued.ad l.fin.num.40.tit. 21. lib.4.nouæ recopil.Parlad.lib.2.rerum quotid.cap fin.par. 5. §.3. num.4. Gutier.practic. lib. 1. quæſt. 131. Surd. deciſ.170. num.3.& conſ.39.num.12.Stephan.Gratian.diſceptat.forenſ.cap.7.num. 25. Alexand.Trentaſinq.vari.reſolut.lib.2.tit.de expenſis, reſolut.1.à num.3.* Vnde bene *Nicol. Garc.in addit.ad tract. de benefic.par.1.cap.5.num.587. in fine* dicit declaratoriam conceſſam prædictis diligentiis prætermiſſis non eſſe nullam,ſed iniuſtam, quia *Concil.Trident.dict.cap.3.* non annullat excommunicationem ſine illis latam,ac proinde illam eſſe validam,& qui tali excommunicat. ligatus exiſtit, indigere abſolutione. Quamuis *Sacrum Concilium* dicto loco ſalutiferam in his monitoriis formam ſeruandam præſcribere teneant *Franciſc. Leo dict. par.3. cap.38.num.12.Gutier.d.cap.11.num.89.Sayr.de cenſur.lib. 1.cap.9.num.33. Lazzar.ſect. 4.quæſt. 8.num.7.* Quando vero in litteris Apoſtol. datur facultas excommunicandi moroſum in ſolutione penſionis non teneri executorem in ferenda ſententia excommunic.ſeruare formam *Concily in d.cap.3.* nec huiuſmodi facultatem cenſeri datam in ſubſidium refert deciſum *Nicol. Garci. de benefic. par.1.cap.5.num.587.*

Epiſcopus igitur,ſeu eius Vicarius, iuxta ſupra reſo- 40
luta,ſemper præ oculis habere debet decretum prædictum *Concily Trident.* conſiderando illa verbà, ex re non vulgari, cauſáque diligenter, ac magna maturitate examinata,pro re,loco, perſona, aut tempore,& alia ſecundum iuris diſpoſitionem recollecta, quare tutius faciet, ſi prius cum iuramento interroget principalem de rei valore,eius intereſſe,& vt competat actio,an habeat teſtes, certas ſcripturas,vel alias probationes,& ſic de cæteris,quæ adducit *Quaranta d. verbo excommunicatio, ad finem reuelat. verſ.pro tutiori*, quibus præmiſſis monitorium eſt concedendum,cuius formam ponit idem *Quaranta d.loco,verſ.quæ clauſula.*

In illis vero monitoriis vigore Significauit,expeditis 41
à Summo Pontifice procedit Epiſcopus tanquam delegatus, & ideò non poſſunt partes ad cuius inſtantiam fuerunt expedita, formare alia capita vltra expreſſa in illis,niſi adſit clauſula, latius arbitrio tuo, quæ ſi deſit, publicanda ſunt de verbo ad verbum, non alterando ſenſum, ſermonem, nec eorum verba; ſed pro idiotis poteſt publicari materna lingua, ſeu vulgari, & ita reſcripſiſſe *Sacram Congregationem Archiepiſcopo Neapolitano*,referunt *Quaranta d.loco verſ.notandò, Campan. d. cap. 15.num.125.& 121.*vbi *num. 114.* reſoluit, quod habito hoc monitorij reſcripto à Summo Pontifice, ab eodem deinde, vel altero Epiſcopo tanquam Ordinario, aliud in eadem cauſa non eſt dandum,ſuffultus *Rota deciſ.383.* incip. *Reſoluerunt,num.10.par.1.diuer.*& auctoritate *Maderni de iuriſd.par.3.cap.4.ſub num.57.*

Quæſtio eſt non contemnenda,an vigore monitoria- 42
lium Papalium poſſit earum executor ab ea abſoluere poſtquam paruit, qui earum vigore in eam inciderat? Affirmatiuè reſolutum fuiſſe aſſerit *Mari. Anton.variar. reſolut.lib.1.reſolut.vlt.caſu* 37. vbi complures adducit rationes, & eam præſertim, quod dicta ſententia excommunicationis eſt generalis, prout ex verbis huiuſmodi monitorialium aperte conſtat, dum dicitur, generalem excommunicationis ſententiam proferas, ex qua altera ſuboritur concluſio, vt à ſententia generali excommunicationis lata ab homine, abſoluere valeat, qui à cenſura à iure lata, & nemini reſeruata poſſet, *Doct.in cap. grane,de prabend.Nauar.in man.cap.27.num. 44. Conar. in cap.alma mater,par.1.§.12.num. 4. Tolet.in ſumm.lib.1,cap. 10.num.9.Sayr.de cenſur.lib. 2. cap. 19. num. 5. & cap.20. num.2.* Non obſtat doctrina *gloſ.verbo ligare, in cap. cum inferior,de maioris. & obedien.*recepta per citatos à *Rebuffa in prompruar.receptarum ſentent. tit.41.ſub num. 2.* dum in eius calce tenet non ei licere abſoluere,cui tanquam exequutori commiſſus fuerit certus articulus excommunicandi; quia reſpondetur ex verbis, quibus Papa ſolet vti litteris Significauit,apparere illum cui delegatur poteſtas excommunicandi,non eſſe merum exequutorem, ſed potius delegatum cum iuriſdictione excommunicandi,per illa præſertim verba,ſi cum diligenter & magna maturitate per vos examinata parte,loci,temporis,& perſonarum qualitatibus, vobis pro veſtra con-

scientia videbitur expedire, &c. Item per illa verba, duxeritis, &c. & per alia ibi, quando & quoties opus fuerit, & videbitur expedire, vsque ad satisfactionem condignam, & reuelationem debitam solemniter publicare, &c. formam autem sub qua solent huiusmodi monitoria expediri ponunt *Quaranta d. verbo excommunicatio ad finem reuelation. in princ. Campan. d. cap. 15. num. 126.*

43 Monitiones pro excommunicationibus ferendis concedi, & publicari possunt festiuis diebus, quin & excommunicatio proferri, præterquam in certis insignioribus diebus, scilicet Natiuitatis Domini, Paschatis Resurrectionis, Ascensionis, Pentecostes, & Sanctissimi Corporis Christi: his enim teste *Lazzar. sect. 1. quæst. 19. num. 4.* neque monitiones ipsæ fieri, neque excommunicatio promulgari debet. Verum *Sayr. de censur. lib. 1. cap. 14. nu. 10* opinatur excommunicationem, quin & denunciationem illis diebus fieri posse, vbi causæ cognitio non est necessaria, refert *Mari. Anton. dicto casu 37. vers. & dum.*

Denunciare vi monitorij qui non teneantur.

44 DEnunciare, aut restituere vi monitorij, qui non curarunt, possunt declarari ob contumaciam, & inobedientiam in generaliter latam censuram incurrisse, & insuper cogi ad purgandam conscientiam, ita quod absolui non debeant, nisi prius restituerint rem, quam occupasse, & indebite detinere conuincetur, ita tenet *Campan. dicto cap. 15. num. 134.* per *decis. Rotæ 383.* Resoluerunt *sub num. 5. par. 1. diuersor.* vt autem ab omnibus sciri possit quando ex vi monitorij restituere, aut denunciare teneantur, & per consequens an lata excommunicatio eos comprehendat, operæpretium duxi aliqua in medium adducere in hac materia haud inutilia.

45 Primò, qui rem ipsam detinet, vi monitorij non tenetur ad se patefaciendum, vel denunciandum, & tenet
46 *Vgolin. de potestate Episcopi cap. 45. §. 4. num. 1.* ex eo quia nemo se infamare debet, *cap. quis aliquando, de pœnit. distinct. 1.* tum quia accusatus de delicto, non tenetur illud confiteri, nisi fides ei fiat semiplenè illud esse probatum, vt dicunt *Sot. de ratione tegendi, memb. 2. Nauar. in man. cap. 2. num. 36.* intelligit locum habere si contra scientes, vt reuelent, fuerint data monitoria, *Campan. in ritu 3. Curiæ Archiepiscop. Neapolit. num. 18. & in diuersor. iuris Canonici, rubr. 11. cap. 15. num. 134. Possuin. de officio Curati, cap. 12. num. 46. vers. principalis.* Sed hoc etiam procedere, quamuis speciatim per monitorium caueatur, vt reus se patefaceret, tenet *Vgolinus d. §. 4. vers. id quod.* Hinc in Curia Archiepisc. Neapolit. monitorium huiusmodi non datur contra detinentes non se patefacientes, sed tantum contra principales non restituentes, & contra scientes, qui rem detinent, si eos non patefaciant, referunt *Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepisc. Neapolit. cap. 2.*
47 *num. 1. Vgolin. vbi proxime.* Aliquibus in casibus principalis vi huiusmodi monitorialium non tenetur restituere, quando scilicet effectus est impotens ad soluendum, modo restituendi animum habeat, vbi primum possit, ex regula *l. impossibilium, ff. de regulis iuris*, cum citatis *in libello de principiis vtriusque iuris littera I, num. 12.* me citato in hoc loco *Homobon. de examine Ecclesiastico tract. 11. cap. 7. quæst. 13. supp. 3. in fine* & tenet *Marc. Anton. Genuens. d. cap. 2. num. 1. post med. Vgolin. d. §. 4. vers. octauo*, vbi etiam, quod restituere non posse dicitur, non solùm, qui omninò non potest, verum etiam & qui non
48 commodè, *l. nepos Proculo, ff. de verborum significat.* Non commodè autem dicitur posse, vbi restituendo damnum altioris ordinis subiret, vel vitæ, vel famæ, *Lazzar. sect. 4.*
49 *quæst. 4. num. 1.* Vel quando retinet in compensationem iustam, & tenent *Silu. Nupt. dict. lib. 3. num. 43. Emman. in summ. par. 1. cap. 9. num. 11. Cardin. Tolet. in sum. lib. 5. cap. 27. num. 10. versic. secundo, Marc. Anton. Genuens. dict. cap. 2. num. 1. propè finem, Vasq. in opusculo de restitut. cap. 1. §. 1. dub. 9. num. 51. Lazzar. sect. 2. quæst. 8. & 9. Soar. tom. 5. disp. 20. sect. 3. num. 15. Bonacina de censur. disput. 2. quæst. 6. puncto 1. num. 25.* & nouissimè *var. tract. 6. puncto. 1. §. 6. num. 1. Filliuc. tract. 14. cap. 1. num. 18. Alter. dict. lib. 3. disput. 1. cap. 7. col. 3. dub. 2.* quia excommunicatio cadit supra iniustum detentorem, non vero supra compensantem, qui talis non est: ille enim, qui nulla iuris via posset rem propriam ab aliquo repetere ob defectum probationum, tunc sanè propria auctoritate sine peccato percipere poterit, vt per *Menoch. remed. 1. recuper. num. 313. & remed. 9. num. 191. praxis Episcop. par. 1. verbo compensatio, Brunor. à Sole in locis communib. verbo furtum, 1. Cald. Pereira, de emption. cap. 24. num. 63.* quinimò non solùm eandem, sed aliam quamcunque rem, eiusdem tamen valoris ex *Butr. in cap. cum olim, 1 1. post num. 22. vers. quinimò dicunt, de restitut. spoliat. Couar. lib. 1. variarum cap. 2. num. 15. vers. quarto eodem iure, Clar. §. furtum, num. 21.* Aduertit *Bonacina dict. num. 21.* quod licet compensans forte peccauerit accipiendo, si potuit rem sibi debitam recuperare alia via, aut sine periculo scandali, &c. non tamen peccat retinendo, modò debitum sit liquidum, nec plus retineat, quam sibi debeatur, additque compensantem non ligari excommunicatione, quamuis in sententia excommunicationis exprimatur iusta compensatio, quia huiusmodi sententia continet errorem intolerabilem: tum quia excommunicatio non incurritur, nisi ob peccatum mortale contra inobedientiam, compensans autem retinendo rem acceptam in compensationem, non peccat mortaliter contra inobedientiam censuræ.

Secundò, habens scripturas vi monitoriorum non 50
tenetur illas exhibere, vel reuelare, secundum aliquos, quoties exhibendo, vel reuelando damnum pateretur, ita *Henriq. in summa lib. 13. de excommunication. cap. 18. §. 2. Marc. Anton. Genuens. d. cap. 2. num. 1. ad finem, Lazzari. sect. 3. quæst. 1. Soar. d. sect. 3. regul. 1. num. 2. & 3. Azori. instit. moral. par. 1. lib. 1. cap. 15. Bonacina dict. puncto 1. num. 33. & d. tract. 6. puncto 1. §. 6. num. 8. Mari. Anton. de resolut. vltima, casu vltimo, vers. primo*, me citato in hoc loco *Homobon. d. quæst. 19. resolut. 3. in fine, Sayr. de censur. lib. 1. cap. 9. num. 30.* vbi resoluit certum non teneri illum eas exhibere, si ex eis posset ius alterius confirmari, ipsius autem exhibentis ius posset aliqua ratione exinde infirmari, tum quia edere actori instrumentum, vel libellos reus non tenetur, cum nullus contra se illos edere obligetur, *cap. 1. de probat. Kirchou. Villab.* & alij *tom. 1. commun. opin. lib. 2. tit. 1. à num. 2. pag. 279. Menoch. de arbitr. casu 499. Valasc. de iure emphyt. quæst. 8. nu. 1. Ioan. Garc. de nobilitate, glos. 2. §. 1. num. 12. cum sequentib. Marc. Anton. Genuens. in practicabil. Eccles. quæst. 174. à principio*, vbi latè probat, quod in fauorem Ecclesiæ tenetur. Verum doctiss. *Campan. d. cap. 15. num. 95.* asserit hanc sententiam non audere approbare, tenétque quando profertur, sub censura, vt quicunque haberet aliquas scripturas debeat illas producere, cogi illas exhibere, nec posse illa excusatione se tueri, quod inde pertimescit vexationē, nisi manifestissimum omninò esset illas taliter ad eius ius conducere, vt nullatenus ad alterius ius confirmandum spectent. Quæ quidem opinio certè tutior, licèt prior ab iis, qui facilè sibi dispensant, in praxi receptior, præcipuè, si ex illarum exhibitione graue damnum reuelanti possit oriri iuxta supra citata. Illud tamen cum eodem *Campan. d. cap. 5. num. 96.* notabile, nec prætereundum iudicaui, quod non dato damno, non omnes scripturas ad ius alterius attinentes tenetur exhibere, vel propalare detinens, sed publicas dumtaxat, non vero priuatas per *Nauar. consil. 3. incip. Inter Seium, num. 4. de consil. in antiq.* siue *35. de sentent. excomm. in nouis*, quia nemo compelli debet, vt suas proprias rationes, ac priuatas scripturas edat, *ex l. 1. C. de edon.* denotat *Doct. in cap. 1. de probation.*

Vnde habentem scripturarum transsumptum ex vi moni

monitorij prodere non adſtringi, cum illæ in iudicio fidem non faciant,reſoluunt *Bonac.de cenſur. diſp. 2. quæſt. 6.punctо 1.num.32.Filliuc.in ſum.tract. 14. cap. 2. num. 40. Soar.tom. 5.diſp.20.ſect.3.num.13.* quos refert, & ſequitur *Homoban.d.reſol. 3.in fine.*

51 Tertiò ſcientes non tenentur reuelare, quando id, quod ſciunt ſaltem vno teſte probare non poſſunt, *gloſ. 1.in cap.Sacerdos,de pœnit.diſtinct.6.Nauar.in man.cap.17 1. num.134.& cap.25.num.33.& conſ. 2. de teſtibus cog.in nouis, Lazz.de monit.ſect.3.quæſt.12. num. 2. Aulla de cenſuris, par.2.c.p.5.diſputat.5.dub.4.concl.11.Henriq.d.cap.18.§.3. lit.B,Vaſq.de reſtitut.cap.9.§.3.num.4.Gutier.de matrimon. cap.59.num.2.Sayr.in claui Regia lib. 12. cap. 14. num.32. Marc. Anton. Genuenſ.d.cap.2.num.2. Bonacina dicto punctо 1.num.9.*& nouiſſimè *var.tract. 6. punctо 1.§.4.num.1. Vgolin.d.cap.45.§.5.verſ.ſexto,* vbi extendit etiam ad participantes in furto,qui ad denunciandum non tenentur, ſi furtum probari non poſſit, quamuis iudex id iubeat. Vnde ſequitur eum qui furtum commiſſum audiuit,aut vidit committi ab ipſo fure nemine præſente, non teneri illum denunciare,quia probare non poteſt;ſecus ſi habeat vnum teſtem omni exceptione maiorem, nam ipſe denuncians in hac materia valet pro teſte,ita *Nau.d.cap. 25.num 33.Henriq.lib.13.cap.18. Lazar. de blaſphem.quæſt. 12.num.55.Vaſq.de reſtit.cap.9 §.3.num. 4. Alter.de cenſur. lib.3.diſp.1.cap.8.col.5.Filliuc.tract.14.cap.2. num. 39. Anil. par.2.cap.5.diſput.5.dub.4.concl.11.Gutier. de matrim. cap. 59.num.2.*nouiſſimè *Bonacin.var.tract.6.punctо 1.§.4.n.4. verſ. tertio.* Excipiuntur tamen aliqui caſus. Primus eſt, quando in edicto non præcipitur denunciatio, ſed teſtificatio,tunc enim teneмur teſtari,& deponere tanquam teſtes, ſi iuridice interrogemur, etiamſi delinquens ſit emendatus,*Lazar.ſect.1.quæſt.20.num.10. Aulla d.dub.4. concl.10.Sayr.d.cap.14.num.33.Bonacina d.num.9. verſ.primum,& d.tract.6.punctо 1.§.4.num.5. Marc. Anton.Genuenſ. d.cap.2.num. 2.* vbi dicit in Curia Neapolitana quemlibet teneri reuelare, id quod probari non poteſt virtute monitorialium, cum ea concedantur in cauſis ciuilibus,additque teneri etiam prodere occulta,quando Superiores præcipiunt illa ipſis reuelari tanquam partibus, & perſonis, quæ poſſunt obeſſe,& non prodeſſe.Secundus eſt, quando præcipitur denunciari delictum reſpiciens Fidem, & Chriſtianam religionem, vt eſt hæreſis, vel blaſphemia hæreticalis:in his enim denunciator habetur pro teſte, & in illis vni teſti creditur, *cap. in omni negotio.de teſtibus,*ita *Ban.2.2.quæſt.68.art.1.Lazz.de blaſphemia,quæſt.12.num.55.Marc. Anton.Genuenſ.d.praxi cap. 2.num.2.& cap.18.num.5.Bonac.d.num.9.verſ.ſecundus,* & nouiſſimè *var.tract.6.punctо 1.§.4.num.5.verſ.ſecundus,Farinac.in tract.de hæreſi quæſt.197.§.2. Filliuc. d. cap.2.num. 31.& 39.* Tertius caſus eſt in matrimonio, in quo, qui aliquod impedimentum nouit, tenetur illud denunciare,quamuis probare non poſſit,ita *Marc. Anton.Genuenſ. cap.2.num.2.verſ.tertio.Bonacina d.num.9. verſ. quartus, & d.tract.6.punctо 1.§.4.num.5.verſ.4.*vnus enim teſtis ſufficit ad impediendum matrimonium, *cap.præterea de ſponſal.Cardoſo in praxi indicum,& aduocat.verbo teſtis,num.43. Farinac.in praxi crimin.quæſt.63.num.48.*

52 Quartò,non tenentur reuelare, qui de iure compelli non poſſunt ad teſtificandum,ita *Marc. Anton. Genuenſ. d.cap.2.num.3.Vgolin.d.cap.45.§.7. verſ. ſexto. Bonac. dict. punctо 1.à num. 4.* Hinc fit filium non teneri ex vi monitorij, vel edicti denunciare furtum, vel aliud delictum patris,nec patrem teneri denunciare delictum filij,*Aulla d.diſput.5.dub.2.Lazz.ſect.3.quæſt.11. Vgolin.d.verſ.ſexto.& cap.46.§.5.Poſſevin.d.num.41. verſ. quinto.* nouiſſimè *Bonacin.var.tract.6.punctо 1.§.3.num.5.*Et ſi pater,vel mater interrogentur contra filium, vel vxor contra virum, ſi periuri fuerint, de periurio puniri non poſſunt,*Ludouic.Rodolphin.vari.concl.5. à num.* 3. Ex eo quia damnum patris redundat in filium, & è contra:nemo enim tenetur denunciare,quando ex denunciatione impendet magnum periculum denuncianti: tum quia parentes non poſſunt eſſe teſtes in cauſis filiorum, vt probat *l. parentes,C.de teſtib.*& diſponit *Ordin.Regia Luſitan.lib.3.tit.56. §.1.* & apud Hiſpanos *l.14.tit. 16. part.3.* & tenent *Maſcard.de probation.concl.1148.& concl.1357.num.43.*& plures quos refert, & ſequitur *Farinac.in praxi crimin. par. 2.de oppoſit.contra perſonas teſtium quæſt.54. num. 145. cum ſequentibus,*quibus adde *Morlam in emporio iuris par.1.tit. 11.in prælud.num.40.Fr.Ludouic. Miranda de examine iudic. quæſt.22.art.4.concluſ.2.Amat.Roder.in practic.de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum,cap.7.num.47. Curi.Philip.par. 1.§. 17. num.15.in fine,Cardoſo in praxi iudicum,verbo teſtis,num.9.* Procedit in filiis legitimis, naturalibus,ſpurijs,atque inceſtuoſis, in eorum enim cauſis parentes teſtes eſſe non poſſunt, *Maſcard. concluſ. 1148. num.8.Molin.de iuſtit.tract.2.diſput.170.verſ.in reliquis,Farinac.dict.quæſt. 54. à num.157.* Et in adoptiuis ſi ſint in poteſtate patris,*Maſcard.concl.1148.num.18.Farinac.dict. quæſt.54.num.160.*Et in emancipatis *Gabr.de teſtib.concluſ. 17.num.7.Maſcard.concl.1148.num.5. Farin.dict.quæſt.54. num. 154.* Filij tamen ſpirituales ex vi monitorij tenentur denunciare patrem ſpiritualem, firmant *Marc. Anton.Genuenſ.dict.cap.2.num.3.in fine, Lazzar. ſect. 3. quæſt. 11.ad finem,Bonacina d.punctо 1.num.6.& var.tract.6.punctо 1. §. 3. num. 7.* quia poſſunt eſſe teſtes contra patres ſpirituales, vt tenent ſupra proximè citati, de quo vide *Tiraquell.in l.ſi vnquam,verbo ſuſceperit,num.38.Menoch.de arbitr.caſu 100.num.1.& 2.Maſcard.concluſ.310.num.3.& 4.& concluſ.332.à num.1.& concl.1357. num. 50. Farinac. d.quæſt.54.num.198.Cardoſo d.verbo teſtis,num.24.Stephan. Gratian.diſceptat. forenſ. cap.100. num.19.cum ſequentibus, Aloyſ. Ricci.in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.376.num.3.in 1. editione, & reſolut. 318. num. 5. in ſecunda edit.* plures ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretum collectan. 38. num.1.*

Excipiuntur tamen ab hac doctrina aliqui caſus, in 56
quibus parentes contra filios, & è contra teſtes eſſe poſſunt,ac per conſequens reuelare tenentur, veluti in crimine hæreſis,cum illud vergat in detrimentum commune,& ſerpat, vt cancer,*Simanch. de cathol. inſtitut.cap.64. num.47.Maſcard.d.concl.857.à num. 18. Farinac. d. quæſt. 54.num.174.& de hæreſi quæſt. 197. num. 40. Fr. Ludouic. Miranda d.art.4.concl.2.Soar.de Fide diſp. 20.ſect. 4. num.* 21.nouiſſimè *Bonacin. vari. tract. 6. punctо 1.§.3. num.6.* Item in crimine læſæ maieſtatis *Maſcard.concl.561.num.* 57
9.& concl.857.num.20.& 23.Farin.dict.quæſt.64.num.173. Denique in crimine blaſphemiæ,eo quod honor,& glo- 58
ria Dei præferri debeat reuerentiæ parentum,*Lazzar.de blaſphemia quæſt.12.num.57.Paul.Comitol.reſp. mor.l.lib.4. quæſt.*8.quos refert,& ſequitur *Bonac.d.punctо 1.n.5.verſ. tertio,*& nouiſſimè *var.tract.6.punctо 1.§.3.n.6.verſ.tertio.*

Vxor non tenetur maritum denunciare, quia cenſe- 59
tur vnum & idem cum ſuo marito, ſunt enim duo in carne vna,ita *Penna ad direct.Inquiſit.par.2. commento 78. Lazzar.de monit.ſect.3.quæſt.11. & de blaſphemia quæſt.12. num.67.*quos refert,& ſequitur *Bonac.d.punctо 1. num.4.* quibus adde eundem *Bonacin. vari. tract. 6. punctо 1.§.3. num.4.Filliuc.tract.14.cap.1.quæſt.7.Vgolin.cap.46.§.5.verſ. non etiam.*& de ſocero an poſſit eſſe teſtis in cauſa generi & è contra, vide *Menoch.de arbitr.caſu 348.num.14.& conſ.22.num.3.Mex.in tract.taſſæ panis concl.2.num.31.Maſcard.concl.1318.num.51. Surd.de alim.tit.1. quæſt.39.num. fin.Farin.d.quæſt.54.num.111.Dem.Chriſtoph.de Paz.in ſchol. ad leges ſtyli l. 245.à num.1. D. Barboſa in l. maritum,n. 60.ff.ſoluto matr.*attenta regni Portugaliæ praxi nõ poteſt teſtificari,quia bona cõmunicantur in eo inter maritum, & vxorem,& licet maritus agat,vel conueniatur, eſt tamen vxor pro dimidia particeps lucri, vel damni, & ita 60
deciſũ refert *Cabedo p.2.Areſto,* 9. Frater pro fratre teſtis 61
eſſe nõ poteſt,vt probat *glo.vlt.verſ.*ſed de fratre quero,in

dict. l. parentes, Rebuff. de reprob. teſtium, num. 218. *Maſcard. concl.* 811. *Menoch. caſu* 104. & alij plures per *Farin. dict. quæſt.* 54. *num.* 85. *cum ſequentibus*, quibus adde *Vezin. tom. 1. commun. opin. lib.* 4. *tit.* 10. *num.* 245. *Pinel. in l.* 1. *in princip. num.* 16. *C. de bonis mat. Cardoſo d. verbo teſtis, num.* 23. Qui autem inhabiles ſunt ad teſtimonium ferendum, vtpote quoniam infames, & huiuſmodi, tenentur reuelare, quia eorum teſtimonium non omninò inualiduin eſt, nam etſi non probent, faciunt tamen præſumptionem, *gloſ. verbo ad teſtimonium, in cap.* 1. *de teſtib. lib.* 6. cum citatis à *Farin. par.* 2. *quæſt.* 62. *num.* 264. quo fundamento tenet *Marc. Anton. Genuenſ. dict. cap.* 2. *num.* 10. & deficientibus aliis probationibus, vel illorum teſtimoniis non exceptis, fatetur, *Vgolin. d. cap.* 45. §. 7. *in fine.*

62

63 Quintò, nemo poteſt vi edicti cogi ad reuelandum id, quod nouit ſub ſecreto naturali, veluti per ſolam conſultationem præſtandam, vel ad remedium adhibendum pro ſalute animæ, aut corporis, aut honoris, aut pro defenſione bonorum externorum, & ſimilibus: is enim, cui commiſſum eſt ſecretum, non poteſt loqui de illis, quæ ſibi ſub ſecreto concredita, & communicata ſunt, ſed ſolum poteſt de iis loqui, quatenus ea nouit alia via, quam ſub ſecreto, niſi immineret graue damnum futurum in perniciem Reip. aut proximi, vt ſunt hæreſes, proditiones, machinationes, latrocinia, homicidia occultè graſſantia, & falſicationes monetæ, & ſimilia: ita *Nauar. in man. cap.* 18. *num.* 12. *Salon. 2. 2. quæſt.* 71. *art.* 3. *concluſ. vltim.* vbi *Arigon. Sayr. in claui Regia lib.* 12. *cap.* 14. *num.* 20. *Caraſco d. cap.* 4. *num.* 10. *Alter. de cenſur. lib.* 3. *diſp.* 1. *cap.* 8. *col.* 5. *verſ.* 3. *Filliuc. tract.* 14. *cap.* 2. *quæſt.* 8. *num.* 39. nouiſſimè *Bonacin. var. tract.* 6. *puncto* 1. §. 5. *Azori. inſtitut. moral. par.* 3. *lib.* 13. *cap.* 28. *Henriq. d. cap.* 18. §. 3. *verſ. quarto, Anila diſput.* 5. *dub.* 2. *concl.* 3. *Soar. tom.* 5. *diſp.* 20. *ſect.* 3. *num.* 11. *Lazzar. ſect.* 2. *quæſt.* 16. *numer.* 1. *& quæſt.* 17. *num.* 17.

64 Vnde maiori cum ratione nullo modo tenebitur Sacerdos auricularius propalare, ſi rem illam, quam detegendam eſſe moneat Superior ipſe Eccleſiaſticus, in Confeſſione Sacramentali ſciuit, non etenim ipſum obligat excommunicatió, *gloſ* 1. *in cap. Sacerdos, de pœnit. diſt.* 6. vbi *Nauar. num.* 166. *Vgolin. d.* §. 7. *verſ. ſecundo excipitur.* latè *Campan. d. cap.* 15. *num.* 101. vbi *num.* 102. cum *Nauar. vbi proximè, num.* 130. dicit hoc verum, quamuis Papa eidem Sacerdoti auriculario præciperet, aut ſecum diſpenſaret, vt alterius detegeret Confeſſionem, quia tunc ei parere

65 non debet. Hinc enim reuelare non compellitur Medicus, procurator, aduocatus, vel tabellio ſecreta infirmorum clientum, vel aliorum, *Iacob. de Graffiis in deciſ. aureis lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 23. *Campan. d. cap.* 15. *num.* 102. *Henriq. d.* §. 3. *verſ. quarto.* Etenim, quæ aduocatus, aut alter quicunque ſciuit ab alio ipſum conſulente, ne dum compelli minimè poteſt ad propalandum, verum celare obnoxius eſt, vt inquiunt *Vincent. de Franc. deciſ.* 122. *nu.* 12. *Afflict. in conſtit. Aduocatus poſt num.* 6. *Campan. vbi proximè, Carraſco, d. cap.* 3. *num.* 9.

66 Sextò, nullus tenetur denuntiare, quæ non vere & realiter ſcit, aut accepit ab illis, quibus nulla eſſet fides adhibenda, quia edicta loquuntur de ſcientibus, qui vere, & realiter ſciunt, cum ſcire propriè ſit veritatem viſu, vel alio corporis ſenſu perceptam mente retinere: tum quia alioquin exponeremus nos ipſos periculo lenitatis, & Reum damno, quod fortaſsè iniuſtè reciperet reuelando ea, quæ non ſcimus vere, & realiter, ita *Fr. Emman. in ſum. par.* 1. *cap.* 79. *num.* 7. *Sayr. d. cap.* 14. *num.* 33. *Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib.* 24. *num.* 63. *Lazzar. ſect.* 2. *quæſt.* 12. *num.* 2. *Bonacina d. puncto* 1. *num.* 12. *Campan. d. cap.* 15. *num.* 100. *verſ. alios. Vgolin. d. cap.* 48. §. 5. *verſ. verum, in fine.* me citato in hoc loco *Henoben. d. quæſt.* 19.

67 *ſuppoſ.* 3. Aduertendum vero eſt, edicta non obligare ad denuntianda ea, quæ quis audiuit, vel quæ audiuit à perſonis ignotis, vel à perſona nihil certum ſciente. *Nauar. in cap. inter verba, num.* 291. *Fr. Emman. par.* 1. *ſum. cap.* 217. *num.* 9. *Sanch. de matrim. lib.* 3. *diſput.* 13. *num.* 7. *Valeri. Reginald. d. num.* 33. quos refert, & ſequitur *Bonac. d. puncto* 1. *num.* 14.

Septimò, non tenetur denuntiare, qui audiuit delictum ab eo, qui iam denuntiauit, nam ex quo iudex factus eſt certus, certior fieri non poteſt, *cap. cum qui, de regul. iuris in* 6. ita *Nauar. in cap. inter verba, num.* 292. *Iacob. de Graffiis in aureis deciſ. lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 3. *Fr. Emman. d. par.* 1. *cap.* 79. *num.* 7. *Anila de diſp.* 5. *concl.* 6. *Sayr. de cenſuris lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 34. *Lazzar. ſect.* 2. *quæſt.* 12. *num.* 9. nouiſſimè *Bonacin. var. tract.* 6. *puncto* 1. §. 4. *num.* 2. Verum contrarium ſequitur *Campan. dict. cap.* 15. *num.* 100. *verſic. alios*, præſertim ex eo, quod licet vnius denuntiatione ſciuerit iudex veritatem, non tamen de ea ita certus eſt, vt poſſit furem, aut alium delinquentem, ſiue detentorem rei punire, vel condemnare, ſeu cogere ad rem ipſam reſtituendam, intelligerem eo tantum caſu procedere, quoties audiuit ab altero, & non ab illo, qui prius denuntiauit: verum enim eſt reuelatione illius, qui audiuit à primo denuntiante non fieri iudicem magis inſtructum, nec contra delinquentem maiorem dari probationem, me citato in hoc loco *Henoben. d. quæſt.* 19. *reſolut.* 3.

68

Octauò, nemo tenetur denuntiare emendatum ante correctionem fraternam, etſi iudex id præcipiat, niſi quando fraterna correctio non eſt neceſſaria, & in crimine hæreſis, proditionis, & aliorum, in perniciem Reip. vergentium, vel quando non ſperatur emendatio, quia ſuperior non præſumitur velle ſibi fieri denuntiationem, cum iam ſufficienter ſit ipſius intentioni ſatisfactum: tum quia non poſſumus proximum infamare, niſi adſit aliqua neceſſitas, & rationabilis cauſa: tum quia Chriſtus Dominus iuſſit, vt tunc Eccleſiæ diceretur, vbi peccator admonitus ſe non corrigeret: ita *Petr. Nauar. de reſtitut. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 247. *Nauar. in man. cap.* 25. *num.* 40. *Sot. de iuſtitia lib.* 5. *art.* 1. *quæſt.* 5. *Sylueſt. verbo denunciatio, quæſt.* 4. *Henriq. d.* §. 3. *littera C, Valer. Reginald. d. lib.* 24. *num.* 60. *Sayr. d. cap.* 14. *num.* 27. *Marc. Anton. Genuenſ. dict. cap.* 2. *num.* 5. *Vaſq. de reſtit. cap.* 9. §. 3. *num.* 4. *Vgolin. d. cap.* 46. §. 4. *verſ. poſtremo. Soar. d. diſput.* 20. *ſect.* 3. *nu.* 4. *Anila par.* 2. *diſp.* 5. *cap.* 5. *num.* 4. *concl* 1. *Lazzar. ſect.* 2. *quæſt.* 7. *Filliuc. tract.* 14. *cap.* 2. *quæſt.* 1. nouiſſimè *Bonacin. var. tract.* 6. *puncto* 1. §. 8. *num.* 1. intellige, modo iudex intendat ſolum emendationem, vel ſatisfactionem, quia ſecus ſi præter emendationem intendat etiam punitionem in ſua inquiſitione, nam tunc excommunicatio incurretur non denunciando delinquentem iam emendatum, modo delictum ſit publicum, & quando dubitatur an Superior intendat correctionem, aut ſatisfactionem partis, aut punitionem, præſumi intendere punitionem dicit *Valer. Reginald. d. lib.* 24. *num.* 51. *&* 61. Sed melius cum *Anila* 3. *dub.* 4. exiſtimo Prælatos Eccleſiaſticos in edictis generalibus magis prætendere emendationem, quam punitionem delinquentis.

69

Nonò, nemo tenetur denunciare, nec teſtificari, quando probabiliter timet ſibi aliquod graue damnum ſpirituale, vel temporale, ſiue inimicitiam capitalem euenturam ex reuelatione, ita *Marc. Anton. Genuenſ. dict. cap.* 2. *num.* 6. *Vgolin. d. cap.* 46. §. 5. *verſ. poſtremo, Poſſeuin. d. cap.* 12. *num.* 46. *verſ. quarto, Iacob. de Graff. in aureis deciſ. p.* 1. *lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 3. *Soar. de cenſur. diſput.* 20. *ſect.* 3. *reg.* 3. *num.* 9. *verſ. ſecundum exemplum. Anil. in ſimili tract. par.* 2. *cap.* 5. *diſp.* 5. *dub.* 2. *Filliuc. tract.* 14. *cap.* 2. *quæſt.* 5. *&* 6. *Lazzar. d. ſect.* 2. *quæſt.* 14. *num.* 1. *Bonacin. var. tract.* 6 *puncto* 1. §. 3. *num.* 1.

70

Decimò, nullus tenetur denuntiare, niſi quos pars, vel iudex intendit ligare, nam excommunicatio vim habet ab eorum voluntate, ita *Sot. de iuſtit. lib.* 5. *quæſt.* 3. *art.* 1. *Petr. Nauar. de reſtitut. lib.* 3. *cap.* 2. *quæſt.* 2. *dub.* 5. *Nauar. in man. cap.* 27. *num.* 14. *Salon. 2. 2. quæſt.* 66. *art.* 3. *Lazzar. ſect.* 2. *quæſt.* 2. *num.* 3. *& ſect.* 3. *quæſt.* 8. *Molina de Iuſtit. tract.*

71

tract.2.diſput.686.num.2.Sayr.d.cap.14. num. 69. Marc. Anton.Genuenſ.diſt.cap.2.num.8.Rebello de obligat.Iuſtit. p. 1.lib.2.qu.15.ſect.7.num.15.Vaſq.in opuſc. cap.5.§.1. dub.7. num.37.Filiuc.tract.14.cap.1.queſtio 7.num.18. & cap. 2. queſtio 7.num.38.Mari.Alter.de cenſ.lib.3.cap.8.col.5. verſ. primo excuſatur, nouiſſimè *Bonacin. var. tract.6.puncto 1. §.1.* qui hinc inferunt patrem non præſumi, quod velit filium, qui eius bona ſurripuit, excommunicari, nec maritum vxorem, & ſimiles.

71 Vndecimò nemo tenetur denuntiare iuſtum compenſatorem,in caſibus, quibus ipſe compenſans,vi monitorij non tenetur ad ſe patefaciendum, vt ſupra dixi *num.* 49. etiamſi excommunicatio ſpecialiter lata ſit contra ſcientes, & non manifeſtantes, quia quando principalis non ligatur, etiam minus principalis non ligatur: tum quia nemo tenetur ſe, aut alterum innocentem prodere,ita *Salon.2.2.q.66.art.5.controu.2.Arag. 2.2.q.62.art.2.Leſſi.de Iuſtitia lib 2.c.12.dub.10.n.6.Sayr. d.c.14.n.30. Lazzar.ſect.2.q.8.& 9.*In tantum quod conſcius iuſtæ compenſationis libere non poteſt iurare ſe nihil habere, intelligendo intra ſe,vt teneatur manifeſtare,habet enim iuſtam tergiuerſandi cauſam, *Nau. in man.cap.13.num.166. Aragon.2.2.quæſt.69. ar.2. a l finem*, & ibi *Ban.*ac *Sa'on.controu. 11. Valent. tom. 3.diſputat. 5. quæſt.13.puncto 2. Molina diſput.692.ad finem.* Si vero de iuſtitia compenſationis, vel de impotentia reſtituendi dubitet, tenetur denuntiare, niſi rationabiliter deponat dubium, vt poſt *Petr.Nauar.Lazzar.Henriq.Fr.Emman.& Azor.*firmat *Bonac.diſt.puncto 1.num.30.*vbi hoc verum eſſe dicit, etiamſi ille, qui rem accepit, aſſerat ſe illam in compenſationem accepiſſe, niſi fortè eſſet vir tantæ fidei, vt illi merito præſtanda ſit fides, & *num.31.* reſoluit eos, qui occultant bona ob æs alienum, vel ob delictum commiſſum, ne à fiſco, vel à creditoribus capiantur, teneri vi monitorij ad illa manifeſtanda: ſimiliter etiam dicit, quod impetrantibus creditoribus excommunicationem contra retinentes bona Titij, & contra non manifeſtantes, teneatur Caius denunciare Titium, qui ſibi vendidit poſſeſſionem in confidentia, ne creditores illam caperent, ſi facta correctione Titius non vult ſatisfacere creditoribus. Quando autem poſſit concedi monitorium contra donatarios, vel legatarios, qui fidem præſtiterunt teſtatori de reſtituendo bona filiis ſpuriis teſtatoris,vel donatoris,tradit latè *Lazzar.de monitor.ſect.3. q.5.*

73 Duodecimò, nullus tenetur denuntiare ratione monitorij, quando tempore publicationis, & excommunicationis degebat extra territorium Epiſcopi excommunicantis; ſecus vero, ſi nondum elapſo termino in monitorio conceſſo, ſe transferat ad aliam diœceſim, intentione ibi manendi maiore anni parte, vel ibi perpetuo habitandi, ita *Henriq. d.cap.18.§.4. littera I, Marc. Anton.Genuen.diſt.cap.2.num.7.Sayr.de cenſur.lib.1.cap.7.*
74 *num.19.Lazzar.ſect.4. quæſt. 17. num.2.* tum quia Superior non poteſt ſuis cenſuris ligare exiſtentes in alieno territorio *cap. 2.* cum ibi notatis, *de conſtit.* & reſolutis per *Bonacina de cenſuris,diſp.1.quæſt.1.puncto 11.à num.6.*
75 tum quia excommunicatio lata ſub conditione, vt ſatisfaciat infra certum tempus, ligat ſi pendente conditione efficiatur alterius fori, *gloſ.verbo impedire, in capit. pretera, il 2. de appellat.* recepta per *Innoc. & Abb.* ibi, Obligatio in monitoriis conſtituta ad reuelandum incipit à die, & hora, qua publicatur monitorium, excepto primo die, modo eodem die monitorij notitia habeatur, tempus enim conſtitutum in monitoriis incipit currere à die ſcientiæ, *Henriq.diſt.cap.18. §.6. Soar. tom.5.diſp.20.ſect.3.num.13. Lazzar.ſect.2.quæſt.1.num.2.* vbi *numer.4.* tenet in monitorio lato ad denuntiandum iniuſtum rei alienæ detentorem intra quindecim dies, non comprehendi primum diem, niſi forte dicatur, hinc ad quindecim dies, hac enim forma loquendi videtur terminus ſtatim inchoari Qui non denuntiat intra tempus præſcriptum in edicto, tenetur elapſo eo tempore denuntiare, quamprimum commode poteſt, quia terminus non apponitur ad finiendam obligationem denuntiandi, ſed ad eam ſolicitandam *Nauar.cap. 25.num.46.Soar.diſt.ſect.3.num.13.Fr.Emmanuel.in ſumm. par.1.cap.79.num.18.Valer.Reginald.diſt. lib.24. num.63. Lazzar.diſt.quæſt.1. num.7.* quia elapſo termino ſemper tenetur ſub excommunicatione denuntiare *Graſſius in deciſ.aureis par.1.lib.4.cap.18.num.10.Lazzar.ſect.2.qu.4. num.8.* niſi impotentia,vel alia iuſta cauſa teneretur,qua ſublata ſub eadem excommunicationis obligatione denuntiare obligatur ex *Soar.*ac *Fr.Emman. dictis locis*, & *Lazzar. dict. quæſt.4. num.5.* & tunc non denuntiando toties incurrit excommunicationem,quoties commodè poteſt denuntiare, quia tot ſunt cenſuræ, quot ſunt moraliter, & formaliter actus contra præceptum, ſeu quot ſunt tranſgreſſiones formaliter,& moraliter,iuxta reſoluta per *Bonac. diſt. quæſt. 1. puncto 5. à num. 2.* Sed æquior videtur opinio, quam *Nauar.Lazzar.*& alij ſequuntur, dum videntur ſupponere, quod iſte talis maneat in eadem excommunicatione non denuntiando intra triennium, & aliam nouam non incurrat. Monitoria hæc non dicuntur ſtatuta, ſed mandata generalia, vel ſpecialia, lata ab homine, quæ morte, aut remotione concedentis ab officio, expirant, antequam incurratur in excommunicationem, *Nauar.in man.cap.27. n.2. Marc.Anton.Genuenſ.in praxi cap.1.num.18. Henriq.diſt. cap.1.§.4.in princip.* vbi etiam quod dum edicta per modum viſitationis promulgantur, expirant, non quidem ſtatim poſt ſex dies, inter quos iubet denuntiare, ſed finito viſitationis tempore, aut paulo poſt, quamuis publicentur, per parochias vrbis vbi reſidere ſolet Epiſcopus.

Aduertendum tamen duxi, quod cum huiuſmodi 76
monitoria ſint remedium ſubſidiarium, & concedi non ſolitum, niſi cum probationes aliæ haberi non poſſunt, reuelandi obligatio extendi videtur ad omnes quiqui ſint, quomodocumque, & qualitercumque ſciuerint, quare licet ſupradictæ exceptiones adducerem, quia ab aliis poſitas reperio,præmoneri tamen volui,ne qui ita illis ex ſe fidat, vt ſtatim ex iis ſecum iudicet, nam ſi indiſtinctè, & incautè hoc faciat, fruſtratoria remanerent monitoria, quod in præiudicium non ſolum ea petentium, ſed etiam animarum eorum,qui aliquid ſciunt, vergere poteſt, cautela igitur præcipua erit, qui aliqua prædictarum exceptionum vti poſſe cenſuerit, non ſibi fidere, ſed peritum conſulere, & idoneum Confeſſarium, qui rei veritate perpenſa poſſet ſibi dicere teneatur ne, an non teneatur reuelare.

Cætera ad materiam litterarum monitorialium ad 77
finem reuelationis, ſub excommunicationis pœna pertinentia luculentiſſime ſcripſit *Petr.Anton.Lazzarus in ſuo tractatu de monitoriis*, & tractant *Ioan.de Nouiz.in ſua ſylua nupt.lib.3.verbo monitoria, Nauar.in repetit. cap. inter verba 11. quæſt.3.concluſ.6.coroll.66.Franc.Marc. Delphin. deciſ.850.& 852. cum ſequenti, Achill.de Graſſis deciſ.6. de ſententia excommunicat. Zerola in praxi Epiſcopal. part. 1. verbo excommunicatio, pagina 134. Gutier.canonic. libr. 1. cap.11. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo excommunicationes,ad finem reuelationis,Henriq.in ſumm.libr.13.cap.18. Franciſc.Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici part.3. cap.7. num. 13. cum ſequentibus, Campan.in diuerſ.Iuris Canonici rubr. 11.cap.15.à num.88. Aloyſ.Ricc.in praxi rerum fori Eccleſiaſtici deciſ. 267. cum ſequentibus in prima edit. & reſolut. 233. cum multis ſequentibus in ſecunda editione, Vgol. de poteſtate Epiſcopi capit. 45. & 46.* nouiſſime *Carraſco in aliquas leges noua recopilat. capit. 4. de cenſuris monitorialibus.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus quod non habeat poteſtatem, & iuriſdictionem examinandi, & approbandi noua miracula, quæ ſuadeant fundamenta, oſtenditur.*
2 *Contrarium verius.*
3 *Declaratur Concil. ſeſſion. 25. de inuocat. & venerat. Sanct.*
4 *Declaratur text. in capit. 1. de Reliqu. & veneration. Sanct.*
5 *Canonizatio Sanctorum ſolo Romano Pontif. eſt reſeruata.*
6 *Teſtes diligenter examinandi ſuper miraculis Sanctorum, & de ſingulis circunſtantiis reſpondere debent, & rationem reddere tenentur, & non ſufficiunt ſingulares.*
7 *Miraculum dicitur mirum factum.*
8 *Miraculum vt propriè dicatur quæ requirantur, oſtenditur.*
9 *Miracula examinandi poteſtas ſolo Epiſcopo, non tamen alio inferiori competit.*
10 *Reliquias Sancti etiam antiqui nondum canonizati, non licet Epiſcopo approbare.*
11 *Reliquiæ inuentæ alicuius Sancti in ſanctorum numerum iam diu relati, cognoſcente, & approbante Epiſcopo, etiam publicè coli poſſunt.*
12 *Solemnes preces & publicas fundere non licet defuncto non canonizato.*
13 *Nemini licet publicè, aut ſolemni caſu abſque Sedis Apoſtol. auctoritate perſonam non canonizatam venerari, & num. 14.*
15 *Reliquias Sancti ab Eccleſia canonizati competit Epiſcopo in ſua diœceſi approbare.*
16 *Epiſcopus extra ſuam diœceſim exiſtens, poteſt facultatem concedere, vt in ea publicè reliquiæ alicuius Sancti canonizati colerentur venerandæ.*
17 *Reliquias nouiter inuentas approbandi an ſint ſanctorum iam canonizatorum, refertur modus.*
18 *Reliquiarum ſancti canonizati quæ certitudo veritatis requiratur, vt huiuſmodi reliquiæ venerari poſſint, oſtenditur.*
19 *Decretum nouiſſimum S. Congreg. refertur.*

EPISCOPVS AN POSSIT NOVA MIracula approbare, & Sanctorum reliquias publicè venerandas exponere.

ALLEGATIO XCVII.

1 PRo parte negatiua, quod ſcilicet Epiſcopus non habet poteſtatem, vel iuriſdictionem ad prædicta miracula examinanda, facit ratio text. *in capit. audiuimus in 1. ord. de reliq. & vener. Sanct.* vbi reprobat Romanus Pontifex, & reprehendit quoſdam venerantes quendam, qui fuit occiſus, & concludit his verbis, cum etiamſi per eum miracula fierent, non liceret vobis ipſum pro Sancto abſque auctoritate Romanæ Eccleſiæ venerari. Facit etiam text. *in cap. venerabili, de teſtib.* vbi Summus Pontifex improbat probationes quaſdam factas ab Abbate quodam Ciſtercienſi de vita cuiuſdam ſui Religioſi, & eas committit faciendas quibuſdam delegatis. Facit denique Bulla *Leonis X.* lecta, & publicata in Concil. Lateranen. eiuſdem Pontif. tempore congregati, vbi inhibentur Sacri verbi Concionatores noua, & conficta miracula prædicare, & reuelationes, niſi à Romano Pont. fuerint approbata: quibus forſan fundamentis in hanc partem inclinare videntur Dominus meus *Felin. Cotelar. in addit. ad Iacob. Caſtellan. de canonizat. Sanctorum quæſt. 3. art. 1. Philiarch. de officio S. cerd. tom. 1. par. 2. lib. 3. cap. 9. verſ. quinto, Ioan. Baptiſt. Sign. de reliquiis & venerat. ſanctor. cap. 3. in princip. Dominic. in foſſ. de ſacrarum reliq. cultu §. 22. numer. 42.*

His tamen non obſtantibus affirmatiua pars verior 2
eſt, quam probat *Conc. Trid. ſeſſ. 25. de inuocat. & venerat. Sanct.* ibi, Nulla etiam admittenda eſſe noua miracula, nec nouas reliquias recipiendas, niſi eodem recognoſcente, & approbante Epiſcopo, qui ſimul atque de his aliquid compertum habuerit, adhibitis in conſilium Theologis, & aliis piis viris ea faciet, quæ veritati, & pietati conſentanea iudicauerit, referunt *Piaſeg. in praxi Epiſc. par. 2. cap. 3. n. 18. verſ. miracula, Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. p. 2. cap. 1. num. 21.* me citato in hoc loco *Homoban. de examine Eccleſiaſtico, tract. 12. cap. 3. quæſt. 15. ſupp. 2.*

Non obſtat ſi quis dixerit verba illa *Concilij Trid.* eſſe 3
tantum intelligenda de miraculis Sanctorum canonizatorum, quia reſpondetur eius verba, nulla etiam admittenda noua miracula, eſſe vniuerſalia, & comprehendere omnia miracula facta per Sanctos ante, & poſt canonizationem iuxta reg. *l. 1. §. generaliter, ff. de legatis præſt. & l. pretio, ff. de public. in rem actione, cum ſimilibus.* & ita cenſuit *Sacra Congregat. Concilij de menſe Ianuarij* 1626. nam mihi inſtanti & quærenti an diſpoſitio Concilij citato loco intelligenda eſſet de miraculis perſonæ etiam non canonizatæ, an vero de miraculis ſanctorum canonizatorum, reſpondit de omnibus eſſe intelligendam, prout habetur in originali reſponſione apud me aſſeruata, de qua memini in *collect. ad cap. vlt. n. 3. de reliquiis & vener. Sanct.*

Nec item obſtant quæ ſupra pro parte negatiua ex- 4
pendebamus, nam ad *cap. audiuimus* reſpondetur, quod ideo ibi reprehenſi fuerunt quidam homines eò quod diabolica fraude decepti quendam in ebrietate occiſum venerarentur, & decifio illius text. eſt non licere venerari, ſeu colere quemquam, etiamſi miracula fecerit, niſi auctoritas Romani Pontif. interueniat; vnde colligitur in eo text. Epiſcopo non adimi facultatem faciendi informationes miraculorum: in actu enim de quo agimus tria diuerſa conſiderari debent, videlicet examen miraculorum, quod Epiſcopus facere poteſt, iuxta ſupradicta: Et Beatificatio, per quam Beatus declaratur Ciuis, non tamen dies mortis, nec officium in eius memoriam celebratur, nec etiam illi Eccleſia dedicari poteſt, *Maluiſ. de canoniz. Sanctorum dub. 1. nu. 20.* Et denique Canonizatio, quæ ſolo Romano Pont. Eccleſiæ Capiti, & Chriſti Vicario in hac Militanti Eccleſia eſt reſeruata, vt reſoluunt plures per me citati *Alleg. 50. num. 43.*

Ad text. vero *in d. cap. venerabili*, reſpondetur, ideo 5
Summum Pontif. ibi commiſiſſe Coriſopiten. & Trecoren. Epiſcopis, vt ſigillatim examinarent teſtes producendos ſuper vita, & miraculis piæ memoriæ M. Abbatis Ciſterc. quos Abbas, & Monachi eiuſdem Ordinis iam examinauerant, quia eos ſine debita diligentia & minus iudicialiter, prout oportebat, examini ſuppoſuerunt.

Nam ſuper miraculis, quæ omnimode ad canoniza- 6
tionem alicuius requiruntur, teſtes diligentiſſime ſunt examinandi, nec ſufficit aliquem deponere de vno miraculo, & alterum de altero, ſed requiritur, vt frequentia miraculorum probetur à pluribus teſtibus, *Maſcard. de probat. concl. 262. num. 19. cum ſequentibus.* Et non probant, niſi etiam rationem reddant, quia hæc tranſcendunt naturam, *Rebuff. de reprobat. teſtium num. 460. Mart. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſc. Neapol. cap. 49. num. 3. in vltima impreſſ.* vbi etiam cum *Abb. in d. cap. venerabili*, reſoluit quod teſtes diligenter examinari, & de ſingulis circunſtantiis reſpondere debent, quod etiam tenet *praxis noua Epiſcop. d. cap. 3. num. 18. verſic. nec credendum.*

Miraculum enim dicitur, mirum factum, vel quaſi 7
admiratione plenum, & probari poteſt, quando probatur

probatur aliquid quod vires naturæ ſuperat, *Maſcard.*
8 *concl.* 1066. *à num.* 1. quod vt propriè dicatur, quatuor concurrere debent. Primò, vt ſupra dicebamus, quod ſit ſupra naturam, ſicut de virga Moyſis mutata in colubrum, & de aſina loquente ad Balaam *ex cap. cum ex iniuncto, de hæretic. in* 6. Nam illud quod per cauſas naturales fieri poteſt, non eſt miraculum. *Bart. in tract. de teſtib. num.* 57. Secundò, quod appareat illud ex Deo, non ex arte contingere, neque ex diabolo: nam miracula, quandoque fiunt per malos *cap. teneamus, cap. prophetauit, 1. quæſt.* 1. Tertiò, quod effectus fiat præter ſolitum, & conſuetum modum cauſandi, & ſic iuſtificatio impij non eſt opus miraculoſum, nam conſuetus curſus iuſtificationis eſt, vt Deus moueat animam, & homo conuertatur *D. Thom.* 1. 2. *quæſt.* 113. *art.* 10. Quartò quod ſit ad corroborationem Fidei, & ideo ea, quæ fiunt miniſterio hominum, & non tendunt ad confirmandam Fidem, non ſunt dicenda miracula *Maſcard. concluſ.* 64. *num.* 9.

9 Ex quibus primo colligitur, huiuſmodi poteſtatem examinandi miracula ſolo Epiſcopo, non tamen alij inferiori etiam quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habenti competere, vt probare videtur *Concil. Trid. d. loco* in illis verbis (Nemini licere, niſi recognoſcente, & approbante Epiſcopo, &c.) ponderando dictionem illam, niſi, quæ vim habet taxatiuæ dictionis, vt reſoluunt per me citati *tract. de dictionibus & clauſulis dict.* 184. Ponderando etiam verbum illud, nemini, quod importat omnimodam excluſionem *ego ipſe dict.* 179. Facit denique quia ibi fit mentio Epiſcopi, vnde excluditur inferior *Turaq. de retract. conuent. gloſ.* 9. *num.* 9. ex quibus ita in terminis concludunt *Mari. Anton. vari. reſolut. libro* 1. *reſol. vlt. caſu* 42. *Homobon. de bonis de examine Eccleſiaſtico tract.* 12. *cap.* 3. *quæſt.* 15. *ſuppoſit.* 2. *Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. deciſ.* 563. *in* 1. *edit. aliàs reſolut.* 485. *in* 2. *edit. & in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ.* 397. *num.* 1. *parte* 4.

10 Secundò colligitur, nullo modo licere Epiſcopo approbare reliquias perſonæ nondum canonizatæ, ac eas publicè venerandas exponere, vt probat text. in *cap. fin. de reliq. & venerat. ſanct.* quatenus habet reliquias denuò inuentas publicè abſque Summi Pont. licentia non eſſe adorandas, cui deciſioni, cum ſit deſumpta ex Concilio generali Lateranenſi, non eſt derogatum per *Concil. Trid. d. loco*, cum oporteret ſpecificam fieri de ea mentionem, cum clauſula derogatoria, iuxta per me reſoluta, *alleg.* 33. *num.* 14. quare ita tenent *Soar. tom.* 1. *in* 3. *par. quæſt.* 25. *art. diſp.* 55. *ſect.* 2. *verſ. ſed quæret aliquis, Sayr. in Claui Regia lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 3. *verſ. & qui, Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib.* 19. *num.* 6. *in fine, Azor. inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 9. *cap.* 8. *quæſt.* 8. *& par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 16. *quæſt.* 4. *& libr.* 5. *cap.* 6. *quæſt.* 1. *Sanch. in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 43. *num.* 10. *Fr. Emman. quæſt. Reg. tom.* 3. *quæſt.* 55. *art.* 1. *in fine, Emman. de Valle de Moura de enſalmis, & incantat. ſect.* 2. *cap.* 3. *num.* 34. nili eſſent alicuius ſancti antiqui, nam *Sacra Congreg.* cenſuit illas, quæ fuerint antiquæ, habendas eſſe in illa veneratione,
12 qua hactenus fuerunt. Illud tamen aduertendum duxi, quod ſi reliquiæ fuerint denuò inuentæ alicuius, qui iam pridem fuerat in Sanctorum numerum relatus, coli poſſunt etiam publicè, prius tamen eas cognoſcente, & approbante Epiſcopo, vt reſoluit *Azor. d. quæſt.* 8.

13 Neminem publico aut ſolemni cultu abſque Sedis Apoſt. auctoritate debere perſonam non canonizatam venerari probat text. in *cap. vlt. de reliq. & veneraț. ſanct.* ſecus autem ſi priuatis precibus, vt per *gloſ. verbo Sedis Apoſt. in cap. vnico eod. tit. lib.* 6. *Innoc. in cap.* 1. *in fine, Hoſt. num.* 11. *ille tit. in antiq. Zabarel. in d. cap. vlt. num.* 2. *verſ. quarto, & Anchar. num.* 2. *Iacob. Caſtellan. de canoniz. ſanctor. quæſt.* 9. *art.* 1. vbi *D. Comelor. num.* 23. *Card. Tuſch. verbo canonizatio concluſ.* 1. Nec obſtat *Abb. in d. cap.* 1. *numer.* 3. dum dicit non licere aliquem colere pro ſancto etiamſi in vita fecerit miracula, ſine auctoritate Romani Pont. quia intelligit eum, quem credit ſanctum, vt obſeruat *Fagundez. d. cap.* 4. *num.* 9. Vnde ex *d. c. vlt.* directè iam colliges non licere ſolemnes preces, aut publicas fundere defuncto non canonizato, ſeu beatificato, vt vltra *Innoc. & Abb. citatis locis*, tenent *S. Anton. in ſumm. par.* 3. *tit.* 12. *cap.* 8. §. 1. *Carbo in ſumma ſummarum tom.* 3. *lib.* 1. *cap.* 17. *verſ. tertium dictum, Bertrand. conſ.* 285. *vol.* 5. *par.* 2. *ſeu vol.* 6. ac proinde non licere feſtum cele- 14
brare, nec nomen eius in litaniis nominare, imaginem cum diademate, nec templa, aut altaria erigere, nec eius imaginem in tẽplo, oratorio, ſacriſtia, vel alio loco affigere, & venerari, obſeruant *Cardinal. Bellarm. de ſanctorum beatitudine contro. 7. generali libr.* 1. *capit.* 10. *numer.* 1. *Luyſ. Turrian. in* 2. 2. *S. Thomæ diſputat.* 17. *dub.* 12. *Philiarch. d. tom.* 1. *p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 9. *verſ. tertio.* Vtrum autem poſſint in loco vbi corpus defuncti ſepultum eſt, affigi votiuæ tabellæ, & alia huiuſmodi in ſignum gratiæ receptæ? Affirmant *Viguer. in inſtitut. Theolog. tit. de virtute Fidei cap.* 10. §. 1. *Andr. Molfeſ. conſ.* 45. *num.* 33. Contrarium tamen merito tenet *D. Contelor. in addit. ad Iacob. Caſtellan. quæſt.* 9. *art.* 1. *num.* 29. quia non licet aliquem pro ſancto abſque auctoritate Sedis Apoſt publicè venerari, vt habetur in *d. cap.* 1. hæ autem tabellæ & huiuſmodi ſimilia affiguntur in teſtimonium ſanctitatis, & eſt quædam publica veneratio, quod & nouiſſime cenſuit *Sacra Congreg.* generalis & vniuerſalis inquiſitionis in decreto ad calcem huius *alleg.* relato.

Tertiò colligitur Epiſcopo competere in ſua diœce- 15
ſi approbare reliquias Sancti ab Eccleſia Canonizati, & illo approbante tanquam veras, & ad illum Sanctum pertinentes poſſe abſolutè venerari, vt colligitur ex *Concil. Trid. dicto loco*, cui reſolutioni non obſtat *dict. cap. fin.* quia loquitur de Sancto non canonizato, Concilium vero de reliquiis Sancti Canonizati: quare ita reſoluunt *Philiarch. de offic. Sacerd. par.* 1. *lib.* 3. *cap.* 9. *ad finem, Soar. d. diſp.* 55. *ſect.* 2. *verſ. quæret aliquis, Azor. d. quæſt.* 8. *Fagundez. in quinque Eccleſiæ præcepta libr.* 1. *cap.* 4. *num.* 3. *Sanch. dict. cap.* 43. *num.* 14. vbi etiam tenet poſſe Epiſcopum extra 16
ſuam diœceſim exiſtentem, abſque aliqua Epiſcopi diœceſis licentia eam approbationem facere, & facultatem concedere, vt in ſua diœceſi publicè reliquiæ collocentur venerandæ, quia cum iuriſdictio hæc non ſit inter partes exercenda, non eſt contentioſa, ſed voluntaria, iuxta tradita per *eund. Sanch. de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 19. *num.* 7. quare hanc eandem amplectitur *Fagund. d. c.* 4. *num.* 8. *verſ. non poteſt.*

Modus autem quem proponit *Concilium Trid.* citato 17
loco approbandi reliquias nouiter inuentas, & iudicandi an ſint ſanctorum iam canonizatorum, vt publicè ad venerationem proponantur hic eſt, ſimul atque repertæ fuerint, Epiſcopus adhibitis in conſilium Theologis, & & aliis viris piis ea faciet, quæ pietati, & veritati conſentanea iudicauerit: quod ſi aliqua grauior quæſtio ſuper iis orta fuerit, totum negotium reſeruabit ad Concilium Prouinciale Metropolitani antequam illud dirimat, cuius ſententiam expectet: hæc in *Concilio Trid.* cuius auctoritate obſeruat *Sanch. d. cap.* 43. *num.* 15. teneri Epiſcopum ad hanc reliquiarum approbationem faciendam Theologos conſulere, & aliquos viros pios, ac doctos, illorum tamen ſententia audita ſolius Epiſcopi eſſe decidere, quia *Concil. Trid.* tantum petit vt eos conſulat, non vt ſuffragium ferant, ſequitur *Fagund. dict. cap.* 4. *num.* 4 quicquid dicat *Azor. d. cap.* 8. *quæſt.* 8. aduertit tamen *Fagundez eod. cap.* 4. *num.* 5. quod ſi grauis aliqua quæſtio ſuboriatur, ita vt res deducenda ſit ad Concilium Prouinciale, eiuſque ſententia expectanda, tunc deciſio non erit Epiſcopi, ſed Concilij Prouincialis, quia Trid. Concilium non petit Concilium prædicti Concilij

ſij Prouincialis, ſicut petit Theologorum, ſed ſententiam: & quod tunc non ſatis erit ſi Metropolitanus, & omnes in Concilio congregati ſententiam ſuam ſeorſim dicant, ſed opus eſſe vt Patres collegialiter ſint congregati.

18 Dubitari non abs re poterit, quæ conſuetudo veritatis reliquiarum ſancti canonizati requiratur, vt huiuſmodi reliquiæ venerari poſſint? Nam ſi de cultu priuato loquamur ſatis eſſe, ſi vir pius & fidelis reliquias tradiderit, ait *Azor. d. cap. 8. quæſt. 8.* quem videtur ſequi *Fagundez d. cap. 4. num. 6.* & vlterius ſatis eſſe priuatum teſtimonium viri pij fide digni, vel aliam rationem & coniecturam ita probabilem, vt prudenter iudicentur illæ reliquiæ eſſe ſancti canonizati, vel per vniuerſum conſenſum & traditionem Eccleſiæ, vel per canonizationes ſummi Pontificis, tradunt *Vaſquez de adoratione imaginum lib. 3. diſp. 3. cap. 8. num. 114. Sanch. dict. cap. 43. num. 15.* Si vero loquamur de cultu publico, abſque dubio dicendum eſt, Epiſcopis ſingulis in ſuis diœceſibus competere approbationem reliquiarum ſancti canonizati, & poſt eam approbationem, & teſtimonium, quo iudicant illas eſſe moraliter veras, & ad illum ſanctum pertinere, publicè venerari poſſunt, vt docent citati ſupra *num. 13.* quibus adde *Fagundez dict. cap. 4. numer. 7.* vbi *nu. 8. cum Sanch. d. cap. 43. n. 18.* reſoluit quod quando reliquiæ ſunt approbatæ per Bullam Apoſtol. aut teſtimonium Epiſcopi Diœceſis, à qua tranſlatæ fuerunt, nó poteſt Epiſcopus diœceſis, ad quam transferuntur, earum veritatem iterum examinare; an ſint eæ reliquiæ, quæ in tali approbatione continentur, vt ſic licentiam præſtet vt collocentur in ſua diœceſi publicè venerandæ, *& num. 10.* obſeruat *cum Soar. tom. 1. in 3. p. S. Thomæ quæſt. 25. art. 6. diſp. 55. ſect. 2. verſ. at vero, & Sanch. d. capit. 43. nu. 19.* quod ſi debita præmiſſa diligentia res maneat anceps, ac dubia an eæ reliquiæ ſint alicuius ſancti canonizati, vel per vniuerſum conſenſum Eccleſiæ ac traditionem, vel per publicum Sedis Apoſt. teſtimonium, abſtinendum eſt à cultu illarum: non tamen ſunt contemnendæ, ſed ſeruandæ ſeparatim in loco decenti quoad vſque de veritate conſtet *& num. 12. cum Sanch. d. cap. 43. num. 12.* tenet quod ſi reliquiæ ſancti canonizati permixtæ ſint cum aliis perſonarum nondum canonizatarum, ita vt diſcerni, ac dignoſci non poſſint, non poteſt Epiſcopus eas tunc approbare, ac publicè venerandas proponere.

Feria V. die 2. Octobris MDCXXV.

In Generali Congregatione S. Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico Montis Quirinalis coram S. D. N. D. Vrbano Diuina prouidentia Papa Octauo, ac Illuſtriſſimis & Reuerendiſſimis D D. S. R. E. Cardinalibus, aduerſus hæreticam pranitatem Inquiſitoribus generalibus à Sancta Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

19 QVm Sanctiſſ. in Chriſto Pater, & D. N. D. VRBANVS, diuina prouidentia Papa VIII. die xiij. Martij 1625. decretum ediderit infra ſcripti tenoris, videlicet:

Sanctiſſ. D. N. ſollicitè animaduertens abuſus, qui irrepſerunt, & quotidie irrepere non ceſſant in colendis quibuſdam cum ſanctitatis, aut martyrij fama, vel opinione defunctis, qui, & ſi neque Canonizationis, neque Beatificationis honore inſigniti ſint ab Apoſtolica Sede, eorum tamen Imagines in Oratoriis, atque Eccleſiis, aliiſque locis publicis, ac etiam priuatis, cum laureolis, aut radiis, ſeu ſplendoribus proponuntur, miracula, & reuelationes, aliaque beneficia à Deo per eorum interceſſiones accepta, in libris rerum ab ipſis geſtarum enarrantur, & ad illarum ſepulchra, Tabellæ, Imagines, & res alia ad beneficia accepta teſtificanda, & lampades, & alia lumina apponuntur. Volenſque proinde huiuſmodi abuſibus pro debito officij paſtoralis occurrere, re etiam cum Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D D. Cardinalibus contra hæreticam pranitatem in vniuerſa Republica Chriſtiana Generalibus Inquiſitoribus, communicata, & maturè conſiderata, ac diſcuſſa, declarauit, ſtatuit, & decreuit, ne quorumuis hominum, cum ſanctitatis, ſeu martyrij fama (quantacumque illa ſit) defunctorum Imagines, aliaque predicta, & quodcumque aliud, venerationem, & cultum præ ſe ferens, & indicans, in Oratoriis, aut locis publicis, ſeu priuatis, vel Eccleſiis tam ſecularibus, quàm Regularibus, cuiuſcumque Religionis, Ordinis, Inſtituti, Congregationis, aut Societatis apponantur, antequam ab Apoſtolica Sede canonizentur, aut Beati declarentur, & (ſi quæ appoſita ſunt) amoueantur, prout ſtatim amoueri mandauit.

Ac pariter imprimi de cætero inhibuit libros, eorumdem hominum, qui ſanctitatis, ſine martyrij fama, vel opinione (vt præfertur) celebres è vita migrauerint, geſta, miracula, vel reuelationes, ſeu quæcumque beneficia tanquam eorum interceſſionibus à Deo accepta continentes, ſine recognitione, atque approbatione Ordinarij, qui in iis recognoſcendis, Theologos aliоſque pios, ac doctos viros in conſilium adhibeat, & ne deinde fraus, aut error, aut aliquid nouum, ac inordinatum in re tam grauis committatur, negotium inſtructum ad Sedem Apoſtolicam tranſmittat, eiuſque reſponſum expectet. Reuelationes verò, & miracula, aliaque beneficia ſupradicta, quæ in libris horum hominum vitam, & geſta continentibus, hactenus ſine recognitione, atque approbatione huiuſmodi impreſſa ſunt, nullo modo approbata cenſeri vult, mandatque Sua Sanctitas.

Ad horum hominum ſepulchra vetuit etiam, ac inhibuit, tabellas, atque Imagines ex cera, aut argento, ſeu ex alia quacumque materia, tam pictas, quàm fictas, atque excultas, appendi, ſeu affigi, & lampades, ſine alia quacumque lumina accendi ſine recognitione ab Ordinario omninò, prout ſupra facienda, Sedique Apoſtolicæ referenda, ac probanda.

Declarans, quod per ſupraſcripta præiudicare in aliquo non vult, neque intendit iis, qui aut per communem Eccleſiæ conſenſum, vel immemorabilem temporis curſum, aut per Patrum, virorumque Sanctorum ſcripta, vel longiſſimi temporis ſententia, ac tolerantia Sedis Apoſtolicæ, vel Ordinarij, colantur.

Vt autem præmiſſa diligentius obſeruentur; Vniuerſis & ſingulis, tam Ordinariis, quam hæreticæ pranitatis Inquiſitoribus diſtrictè præcipit, vt in ſua quiſque Diœceſi, vel Prouincia ſedulò peruigilet, ne ſine approbationibus prædictis, Imagines cum memoratis ſignis exponantur, aut miracula, reuelationes, ac beneficia predicta publicentur, aliaue contra ſuperius diſpoſita, fiant: tranſgreſſores verò, ſi regulares fuerint, priuationis ſuorum officiorum, ac vocis activæ, & paſſiuæ, necnon & ſuſpenſionis à diuinis; ſi verò Clerici ſeculares, priuationis pariter ſuorum officiorum, ſuſpenſionis à diuinis, & ab adminiſtratione Sacramentorum executioneque ſuorum Ordinum reſpectiuè, aliiſque arbitrio prædictorum Ordinariorum, ſeu Inquiſitorum pro modo culpæ infligendis pœnis plectendo. Qui autem libros impreſſerint, aut Imagines pinxerint, ſculpſerint, ſeu quoquomodo affinxerint, vel formauerint, cæterique Artifices circa præmiſſa qualitercumque delinquentes, predicta omnia admittant, & inſuper pecuniariis, aliiſque etiam corporalibus pœnis, iuxta criminis grauitatem eorundem Ordinariorum, ſeu Inquiſitorum arbitrio afficiantur. Contrariis quibuſcumque non obſtantibus.

Et ne premiſſorum ignorantia poſſit ab aliquo prætendi, voluit, vt Decretum huiuſmodi, ſeu illius exemplum ad valuas Baſilicæ Principis Apoſtolorum Vrbis, ac in Acie Campi Floræ affixum omnes proinde arctet, atque afficiat, ac ſi vnicuique perſonaliter intimatum fuiſſet, quodque præſentium tranſſumptis, etiam impreſſis manu Notarij publici ſubſcriptis, ac ſigillo alicuius perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis,

munitis, eadem prorſus fides habeatur, quæ præſentibus haberetur, ſi forent exhibita, vel oſtenſa.

POſtmodum verò idem Sanctiſſ. D. N. à quibuſdam reuocari in dubium accepit, an Tabellas, & Imagines, quas in poſterum offerri contigerit, recipere, & antea oblatas conſeruare liceret, Sanctitas Sua, quæ tantummodò voluit, occurrendo abuſibus, qui irrepere videbantur, certiorem parare viam ad eorum in terris gloriam, quorum ſanctimoniam diuinæ Clementiæ placuerit admirandis operibus illuſtrare; re prius cum Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. DD. Cardinalibus contra hæreticam prauitatem Generalibus Inquiſitoribus communicata, præſenti Decreto declarauit; Quòd ſicut nunquam prohibuit, nec ſuæ intentionis fuit prohibere oblationem, receptionémque Tabellarum, & Imaginum huiuſmodi, ita, vt nulli deinceps hæſitationi locus relinquatur, ſtatuit in præſentiarum, & decernit, vt quoties ad aliquam Eccleſiam, aut Oratorium, locúmue alium publicum ſecularem, ſeu regularem Tabellas, & Imagines, aliúdue ſimile quiſpiam detulerit, ac interceſſione hominum inter Sanctos, vel Beatos non aſcriptorum, quamuis cum martyrij, vel ſanctitatis fama demortuorum, optata, ſe impetrauiſſe dixerit, liceat Eccleſiaſticis perſonis, Eccleſiarum, locorúmue prædictorum curæ Præpoſitis, Tabellas, & Imagines, ſiue pictas, ſiue ex quauis materia fictas, atque alia quæcunque collatæ gratiæ fidem facientia ſimul cum deferentis, aliorúmque qui conſcij fuerint atteſtationibus recipere, atque approbantibus Ordinariis, ad quos referre ſtatim omnia teneatur, in ſecreto aliquo, ſeorſum ab Eccleſia, loco cuſtodire, ibidémque iam amota collocare, & aſſeruare, vt ſi quando Dominus talium virorum merita Beatificationis, ſeu Canonizationis honore in terris decorare voluerit, extent huiuſmodi ſanctitatis qualeſcunque probationes, Apoſtolicæ Sedis iudicio tunc examinandæ, Contrariis quibuſcunque non obſtantibus.

Io. Antonius Thamaſius S. Rom. & vniuerſ. Inquiſitionis Not.

Anno milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo quinto, Indictione octaua, Pontificatus S. D. N. D. Vrbani diuina prouidentia Papæ Octaui, die verò 30. menſis Octobris, ſupradictæ Literæ, ſiue Decretum affixum, & publicatum fuit ad Valuas Principis Apoſtolorum Vrbis, ac in Acie Campi Floræ, vt moris eſt, per me Brandimartem Latinum, prælibati Sanctiſſ. D.N. PP. Curſorem.

ROMÆ, *Ex Typographia Rev. Cam. Apoſt.* 1625.

SVMMARIVM.

1 *Religioſorum, & mulierum numerus in quolibet monaſterio is tantum conſtitui debet, qui ex propriis monaſteriorum reditibus, vel conſuetis eleemoſynis ſuſtentari poſſit.*

2 *Declaratur Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regularib. cap. 3.*

3 *Ordinarij in monaſteriis ſibi ſubiectis, & etiam exemptis numerum Monialium ſtatuere debent in quolibet monaſterio, qua commodè ibi ſuſtentari poſſint ex Bulla Gregor. XIII.*

4 *Deciſio Sacra Congreg. refertur.*

5 *Paulus V. & S. Congreg. Gregorio XV. & S. D. N. Vrbano VIII. approbantibus circa certum numerum Religioſorum vnicuique monaſterio prafigendo ediderint, oſtenditur, à num. 6. 7. 8. & 9.*

10 *Puella cauſa educationis in monaſteriis monialium, an & quando recipi poſſint, oſtenditur ex S. Congregationis deciſione.*

EPISCOPVS AN POSSIT NVMERum Religioſorum, vel Monialium in quolibet monaſterio ſtatuere.

ALLEGATIO XCVIII.

IN Monaſteriis, & domibus tam virorum quam 1
mulierum, is tantum Religioſorum numerus conſtituatur, ac in poſterum conſeruetur, qui ex propriis monaſteriorum reditibus, vel ex conſuetis eleemoſynis pro modo, & facultate loci commodè ſuſtentari poſſint, vt habetur in *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 3.* quod antea diſpoſitum erat in *cap. vni. §. ſanè, de ſtatu Regul. lib. 6.* per quæ iura ita tenent *Nauar. in tract. de redit. Eccleſ. quæſt. 1. monitu 62. Zerola in praxi Epiſcop. par. 1. verbo monialis, §. 6. pag. 256. Stephan. Quaranta in ſumma Bullarij verbo monaſteria monialium pag. 359. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 48. art. 1. Azori. inſtit. moralium par. 1. lib. 13. cap. 9. quæſt. 1. Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſolut. 202. Campanil. in diuerſorio Iuris Canon. rub. 12. cap. 16. num. 7. & 14.*

Inter ius antiquum *in d. cap. vnico*, & nouum *Concilij* 2
Trident. in d. cap. 3. ea reperitur differentia, quia illud loquebatur tantum de monialibus ordinum non Mendicantium, præcipiens ne reciperentur, niſi quot poſſint de ipſorum monaſteriorum bonis, ſeu prouentibus abſque penuria ſuſtentari, hoc vero poſtmodum extendit ad omnes Regulares tam maſculos, quàm feminas, atque etiam Mendicantes, in quibus licet numerus ſtatui non poſſit pro facultate bonorum, vel introituum, eo quod iis carere debent, nihilominus ſtatuendus eſt habita conſideratione ad conſuetas eleemoſynas, quibus valeant commodè ſuſtentari. Deinde id ipſum poſterioribus ſummorum Pontificum conſtitutionibus confirmatum auctúmque fuit: nam *Pius V. in conſtit. ſua* incip. *Circa paſtoralis officij, Dat. Romæ apud S. Petrum an. Incarnat. Domin. 1566. quarto Kalend. Junij* diſtinctè præcipit, ne plures moniales in earum monaſteriis recipiantur, & admittantur, ſiue recipi, & admitti permittantur, quàm ex propriis reditibus ipſorum monaſteriorum, vel conſuetis eleemoſynis commodè ſuſtentari poſſint. Denique *Gregor. XIII. conſtit. ſua* incip. *Deo ſacris an. 1573.* iniunxit Ordinariis, vt præfatum ſta- 3
tuant numerum in monaſteriis ſibi ſubiectis, & etiam in exemptis, ſequentibus verbis: Eleemoſynarum verò prædictarum contributionem, & applicationem durare, & valere decernimus, ac ſuos effectus ad plenum ſortiri debere, donec numerus monialium, etiam Tertiariarum huiuſmodi (quem per ipſos locorum Ordinarios, etiam in monaſteriis ab earum cura, & regimine quomodocunque exemptis cum illarum ſuperiori interuentu, ſtabiliri, & ordinari, neque ſupra illum numerum aliàs recipi poſſe etiam de conſenſu ſuorum Superiorum, volumus, & mandamus) ita imminutus fuerit, vt reliquæ moniales, & Tertiariæ ex propriis reditibus monaſteriorum ipſorum, vel conſuetis eleemoſynis, ſe commodè ſuſtentari queant, &c. refert *praxis noua Epiſcop. par. 2. capit. 3. numer. 55. in fine.* ex quibus verbis colligit *Nauar. in cap. ſtatuimus, num. 57. verſ. tertio nota, 19. quæſt. 3.* & me citato in hoc loco *Hemoben de examine Eccleſiaſtico tract. 12. cap. 3. quæſt. 15. reſol. 3. pag. 455.* vbi citat *Sanch. in præc. lib. 7. cap. 23. num. 3.* Ordinarios locorum ſub pœna peccati mort. ad id faciendum obligari, fulcitus verbis in *dict. Conſtit.* appoſitis, ibi, ſuper quo Ordinariorum conſcientiam oneramus. *Clemens XIII. in Decretis de reformat. Regular.* incip. Nullus omninò, ſub die 25. *Julij* 1599. apud *Quarant. verbo monaſteria, & Conuentus §. 14.* *ſic aut*: In vno quoquo Conuentu Fratrum is tantum deinceps conſtituatur, & impoſterum reineatur numerus, qui ex redditibus illius propriis, vel ex communi-

bus

bus consuetis,vel etiam singulorum eleemosynis,aliisue quibuscunque obuentionibus in commune, vt præfertur, conferendis commodè possit sustentari; redditus vero & supradicta omnia in communi loco,ac tuto diligenter asseruentur.

4 De recipiendis autem vltra numerum præfixum modo prædicto edidit *Sacra Congregatio* Regularium ordinationem, quam reperiisse apud Impressores Camerales asserit *Praseg.dict.cap.3.num.55.in fine*, & vidisse subscriptam manu Illustrissimi Cardinalis Florentiæ refert *Campan.d.cap.16.num.14.* eiusque verba annecto.

Quemadmodum sacri olim Canones, & nouissimè sacrum generale Concilium Tridentinum summa ratione decreuit, vt in monasteriis,& domibus tam virorum, quàm mulierum bona immobilia possidentibus,vel non possidentibus, is tantum numerus constituatur, ac in posterum cõseruetur,qui vel ex redditibus propriis monasteriorum; vel consuetis eleemosynis commodè possit sustentari;ita quoque Sacra Congregatio sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, quæ negotiis, ac consultationibus Episcoporum, & Regularium præest,cui antiquius nihil est, quam salutaria huiusmodi decreta debitæ executioni demandati curare, sæpius locorum Ordinariis rescripsit, vt certum numerum in singulis monasteriis monialium, etiam curæ Regularium,seu Militiarum subiectis, iuxta cuiusque monasterij facultates præscriberent, & si quæ supra statutum numerum reciperentur,duplicem eleemosynam afferre,& supranumerarium locum tenere deberent. Verùm quia in dubium plerúmque venit,num supranumerariæ prædictæ aliquibus ex numero in quolibet monasterio definito, decedentibus in eorum locum subrogari possent, aut deberent, eadem Sacra Congregatio, quæ peculiariter super ea re sæpenumero rescripsit, prouidere volens, ne quis deinceps dubitationis locus relinquatur, huius generalis decreti tenore statuit, & declarat,moniales, quæ supra numerum in quolibet monasterio constitutum recipiuntur, in locum monialium decedentium intra numerum nequaquam subrogari, neque impedimento esse, quin aliæ in locum earundem ex numero demortuarum recipi eo modo valeant quo in singulis monasteriis moniales intra numerum possint admitti,quinimmo easdem sic supra numerum receptas supranumerarias semper quoad hoc remanere, etiamsi in cæteris ab aliis nihil differant, sed illis omnibus pares,& æquales iuxta cuiusque monasterij institutum esse debeant. Declarat insuper eadem Sacra Congregat. duplicis eleemosynæ nomine intelligi semper debere duplicatam summam eius, quæ in receptione cuiusque monialis intra numerum in quolibet monasterio constitutum erogari pro tempore consueuerit:ita tamen,vt vbi summa,quæ confertur minor est scutis ducentis, ibi saltem ratione duplicatæ eleemosynæ soluenda sint scuta quadringenta, & non minus.

Eadem quoque Sacra Congreg. districtè prohibet ne loca per obitum monialium intra numerum decedentium pro tempore vacatura cuiquam puellæ ad habitum Regularem recipiendæ concedantur, neque promittantur, nisi sequuta vera, & reali illorum vacatione, atque ita demum, & non antea de eis disponi, ac in monialis demortuæ locum, promissionem, aut receptionem in Capitulo, seu quouis alio modo fieri iubet, dummodo tunc temporis puella ipsa recipienda, & ætatem habeat idoneam, & cæteras qualitates requisitas, quibus etiam præditas esse debere vult eas puellas, quæ supra numerum recipiendæ sunt,iam tunc,cum eis loca,vel promittuntur, vel dantur. Si quid verò contra à quoquam fieri contigerit,irritum,& inane,ac nullius roboris,& momenti fore & esse decernit. Ac nihilominus Abbatissas, Prioritsas, & alios quoscunque monasteriorum superiores, qui cuiusuis puellæ receptioni, vel admissioni, aut locorum vacaturorum promissioni, seu concessioni aduersus præsentis decreti dispositionem consenserint, priuationi vocis actiuæ,& passiuæ,aliisque arbitrio eiusdem Congregationis infligendis pœnis obstrictos, & obnoxios fore declarat,saluis etiam semper,& in suo robore permanentibus aliis quibuscunque ipsius Congregationis decretis aliàs latis, præsenti decreto non contrariis, præsertim circa monialium admissionem, & receptionem, ad habitum,& professionem,& circa eleemosynarum dispositionem, solutionem,& erogationem in loca stabilia, quibus nullatenus derogare vult,& intendit. *Roma die 6. Septembr.1604.*

Alexand. Card. Florent.

Paulus V. in decreto de certo Religiosorum nu- 5
mero cuicunque monasterio., Conuentui,ac domui Regulari præfigendo incip. Sanctissimus *sub 4. Decembr.* 1605. quod referunt *Quaranta d.verbo monasteria, & Conuentus pag.432.& Castellin. de elect. in addit. pag.502.* decreuit & præcepit, vt in qualibet prouincia quorumcunque,tam monachorum,quam Mendicantium,& non Mendicantium Regularium intra fines Italiæ,& Insularum adiacentium,Generales,seu Prouinciales,Præsidentes,&c. adhibitis duobus, aut tribus Monachis, Fratribúsue sui Ordinis, vel Congregationis probatioribus, & rerum vsu peritioribus, bona immobilia, census,redditus,& prouentus omnes,consuetas item eleemosynas, & obuentiones tam communes Monasteriorum, Conuentuum,& domorum eiusdem Prouinciæ, quam etiam singularibus personis Religiosis assignatas, seu permissas,in communem vsum deinceps conferendas, decem annorum diuersorum habita ratione diligenter, maturéque recognoscant, iis omnibus detractis quæ reparationes, præstationes, grandines, & sterilitates consueuerunt absorbere; eaque omnia scripto fideliter exarata idem Superior, cuius interest, in primo Capitulo, seu Congregatione Prouinciali coram tribus Iudicibus ab ipsomet Capitulo, vel Congregatione deligendis proponat, qui computatis huiusmodi redditibus, eleemosynis, & obuentionibus vniuersis, ac oneribus, vt superius detractis, sedulo examinent quot Religiosi homines in vnoquoque Monasterio, Conuentu,domo Regulari iuxta regionis,& proprij instituti morem,victum & vestitum in communi habentes,competenter valeant sustentari: tum eorundem bonorum, reddituum, eleemosynarum, & onerum præcisam notam ipsimet Congregationi, Capitulóue prouinciali exhibeant,vt in illo diligenter omnibus discussis cuicumque familiæ, Conuentus,Monasterij, & domus Regularis quouis nomine nuncupatæ in singula quaque prouincia certus earum tantum personarum numerus communi Patrum capitularium voto præfigatur,quæ redditibus,eleemosynis,obuentionibus, vt superius, sufficienter ali possint. Ne vero Superiores, qui id præstare debent, serius, aut remissius,quam par est muneri suo satisfaciant,mandauit, ac mandat Sanctitas sua, vt infra annum à die dati præsentis Decreti computandum, omnia hoc de genere capitulariter gesta in authenticam formam redacta ad Congregationem Reformationis Apostol. singuli mittant,&c.

Gregorio XV. approbante Sacra Congreg. Illustris- 6
simorum DD. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum *sub die 17. Augusti* 1621. reuocat licentias à Paulo V. concessas erigendi nouos Conuentus, volens quod de cætero non erigantur, nisi in quolibet eorum saltem duodecim Fratres, ac Monachi, seu Religiosi habitare, atque ex redditibus, &c. refert *Castellin.de elect.cap.15.in fine.*

S.D.N. Vrbano VIII.approbante Sacra Congrega- 7
tio *Concilij Trident.in Decretis de celebrat.Missarum sub die 21. Iunij* 1625. post ordinationem datam ad sciendum

quot

quot redditus & eleemoſynas Monaſteria habere debeant, vt ex illis Regulares ea habitantes ſuſtentari valeant, in hæc verba prorupit. Deinceps vero Monaſterium, Conuentus, domus, vel Societas Religioſorum, ſeu Regularium nullibi recipiatur, niſi, præter alia ad id requiſita, in ſingulis eiuſmodi locis duodecim ſaltem Fratres, aut Monachi, ſeu Religioſi degere, & ex redditibus, & conſuetis eleemoſynis, detractis omnibus, vt ſupra detrahendis, competenter ſuſtentari valeant ad præſcriptum Decreti Gregorij XV. hac de re editi. Alioquin monaſteria, & loca huiuſmodi poſthac recipienda, in quibus duodecim Religioſi, vt ſupra ſuſtentari, atque inhabitare non poterunt, & actu non inhabitauerint, Ordinarij loci viſitationi, correctioni, atque omnimodæ iuriſdictioni ſubiecta eſſe intelligantur.

8 Poſtea eadem *S. Congregat.* ipſomet S. D. N. Vrbano VIII. approbante inter aliquas declarationes, quas ſuper prædictis decretis de celebratione Miſſarum in lucem edidit de anno præterito 1626. quoad hoc propoſitum declarauit, vbi hæc numeri præfinitio facta non fuit in vim ſimilis decreti ſanctæ mem. *Pauli V.* abſque tamen computatione reddituum cuiuſque Religioſi, eſſe iterum faciendam ſeruata forma vltimi decreti hac de re editi: inſuper declarauit nouitios poſſe admitti ad profeſſionem in monaſteriis, in quibus habita vt ſupra præfixione numeri commodè ali non poſſunt, ſi alias habiles exiſtant, ac deinde in aliquo alio Monaſterio eiuſdem religionis collocandos eſſe, vbi commodè ali poſſint. Denique cenſuit ſupradictum decretum, vbi cauetur, vt nulli recipiantur Conuentus Regularium, niſi præter alia ad id requiſita duodecim ſaltem Fratres in eis degere, & competenter ſuſtentari valeant, itaut alioquin ſubſint iuriſdictioni Ordinariæ, comprehendere eas Religiones, quæ non conſueuerunt onera Miſſarum recipere, vt ſunt Religioſi Capuccinorum, ac Societatis IESV, paritérque illud habere locum tam in Italia, ad quam eſt reſtrictum, quam extra Italiam. Quæ quidem decreta, & declarationes deſuper factas originales præ manibus habui, & impreſſas vidi in typographia R. Cameræ Apoſtolicæ.

9 Cum expletus eſt numerus perſonarum Religioſarum, quæ ali poſſunt ex annuis redditibus Monaſterij, an poſſit aliqua ſufficienter dotata cum ſua dote ſupra illum numerum admitti, dubitari ſolet; in quo dubio affirmatiuam partem tuentur *Nauar. de reddit. queſt. 1. monitu 62. Soar. de Relig. tract. 3. lib. 4. cap. 9. num. 17. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 23. num. 194. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 7. cap. 23. num. 1. verſ. tertia, aduertentes decretum Concilij d. cap. 3.* prohibere, ne, quando Monaſterium plures fœminas alere non poteſt quam in eo iam ſint, admittantur aliæ ſine dote expenſis Monaſterij alendæ, & notat *Sanch. d. nu. 4. verſ. ſecunda concluſio*, quod quamuis attento iure antiquo *cap. vnici §. ſane, de ſtatu Regul. in* 6. profeſſio Monialis receptæ in monaſterio non Mendicantium vltra numerum earum quæ ex redditibus Monaſterij, & conſuetis eleemoſynis abſque penuria ſuſtentari valeant, eſſet irrita: hodie tamen locum non habet, quia conſuetudine abrogatum eſt, cum compertum ſit plures ſæpè admitti, nec vnquam noſtris temporibus auditum ſit in controuerſiam verti valorem profeſſionis, ne dum illam irritari.

10 Puellas etiam cauſa educationis in Monaſteriis monialium recipi poſſe, nec illis obſtare decretum prædictum de numeri monialium determinatione reſcripſit Sacra Congregatio Concilij Epiſcopo Hieracen. quod reſcriptum refert *Quar. cit. verſic. monaſteria monialium*, tenoris ſequentis:

Reuerendiſſ. Domine. Ex Sacra Congregatione Cardinalium Tridentini Concilij Interpretum, Amplitudinis tuæ nomine quæſitum eſt, an puellæ in monaſteriis monialium educationis cauſa permanere poſſint: Ij vero ſic cenſuerunt ad te ſcribendum, iam dudum ab eadem Congregatione ſtatutum eſſe, nullo Concilij decreto prohiberi, quominus puellæ in monaſteriis monialium educentur; ſi tamen eadem monaſteria ante Concilium conſueuerint huiuſmodi puellas recipere, ſicque à Superioribus monaſteriorum ſcriptam licentiam impetrarint, atque Abbatiſſæ, & reliquarum monialium conſenſus acceſſerit: tunc verò hæ ipſæ puellæ eo veſtitu in monaſteria intromittantur, qui virginali pudori, ac modeſtiæ conueniat, nullámque ſecum famulam adducant, nec manere in eis poſſint, niſi vſque ad ætatis ſuæ annum vigeſimumquintum, atque in eis dum erunt, eandem ſeruent clauſuræ legem, quam moniales ipſæ, & ſi ſemel exierint, nullam habeant ad eam reuertendi facultatem. Proinde Congregatio his litteris impertiendam tibi hanc facultatem duxit, vt quotieſcunque in iſta tua Ciuitate, & diœceſi Hieracenſi id expediri Amplitudo tua iudicauerit, poſſit permittere puellas, in monialium monaſteria, in quibus pie, & honeſtè inſtituantur, introduci, adhibitis tamen conditionibus ſupraſcriptis, & bene in Domino valebit. Romæ die vlt. Auguſti 1575.

Amplitudinis tuæ vti frater,

Philippus Boncompagnus Card. S. Sixti.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio bonorum temporalium fieri non poteſt à nouitijs, cum primùm recipiunt habitum, ſed intra duos menſes ante profeſſionem, cum licentia Epiſcopi, vel eius Vicarij.*

2 *Doctores referuntur, qui tractant de materia Concilij ſeſſ. 25. de Regular. cap. 16.*

3 *Epiſcopus confirmatus, licet non conſecratus, poteſt concedere licentiam, vt à nouitio poſſit fieri diſpoſitio bonorum temporalium.*

4 *Archiepiſcopus conſecratus, etiamſi nondum pallium receperit, poteſt licentiam impertiri in diſpoſitionibus faciendis per nouitios de bonis temporalibus.*

5 *Capitulum Sede vacante poteſt licentiam concedere, vt nouitij diſponant de bonis temporalibus.*

6 *Abbates, & alij Prælati habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, nullique Epiſcopo ſubiecti poſſunt in ſuis diœceſibus licentiam concedere nouitijs ad diſponendum de ſuis bonis temporalibus.*

7 *Prælati Regulares in monaſteriis exemptis, & ſibi ſubiectis non poſſunt facultatem concedere nouitijs diſponendi de ſuis bonis temporalibus.*

8 *Vicarius Epiſcopi, vel quorumcunque Prælatorum iuriſdictionem Epiſcopalem habentium in ſua diœceſi, ac etiam à Capitulo Sede vacante conſtitutus, poteſt facultatem concedere nouitio diſponendi de ſuis bonis temporalibus.*

9 *Licentiam, quam Epiſcopi, vel eorum Vicarij concedunt nouitijs diſponendi de ſuis bonis temporalibus, poſſunt alteri delegare.*

10 *Licentia, quam Epiſcopi, & habentes Epiſcopalem iuriſdictionem, eorúmque Vicarij concedere poſſunt nouitijs faciendi diſpoſitiones bonorum temporalium, non exigitur quod ſit in ſcriptis, nec ſatis eſt petita, ſed debet eſſe obtenta.*

11 *Menſes duo profeſſioni proximi, intra quos renunciatio, & obligatio fieri poteſt de licentia Epiſcopi à nouitio, computantur ſecundum quod occurrunt in Kalendario, & ibi vide alia vtilia ſuper hac re.*

12 *Concilium Trident. ſeſſ. 25. de Regularibus cap. 16. non habet locum in teſtamentis, donatione cauſa mortis, & codicillis.*

13 *Teſtamentum an ante profeſſionem factum ſubſequenti profeſſione rumpatur, & an ante profeſſionem poſſit expreſsè renocari, oſtenditur.*

14 *Profeſſus Religioſus non poteſt teſtamentum ante profeſſionem renocare.*

15 *Monachus etiam ad dignitatem Epiſcopalem promotus*

non poteſt teſtamentum ante profeſſionem factum renocare.

16 *Renunciatio, ſeu donatio bonorum facta ab exiſtente adhuc in ſeculo pratextu & initium ingreſſus religionis ſtante Concilij Trident. diſpoſitione ſeſſ. 25. de Regular. cap. 16. an valida ſit non obſeruata illius forma, oſtenditur, & num. 17.*

18 *Concilium Trident. d. cap. 16. an procedat in maiori viginti quinque annis renunciante, oſtenditur.*

19 *Concilij dict. cap. 16. diſpoſitio non habet locum in reſignatione beneficij.*

20 *Renunciatio beneficij, cuius titulo quis eſt ordinatus ante ſuſceptionem habitus, eſt omninò inualida.*

21 *Beneficij renunciatio an infra duos menſes ante profeſſionem poſſit à nouitio fieri, oſtenditur.*

22 *Donationes inter vinos comprehendit decretum Concilij dicto loco.*

23 *Renunciationem officiorum publicorum temporalium comprehendit decretum Concilij dicto loco.*

24 *Fideiuſſionem comprehendit Concil. dicto loco.*

25 *Liberationem qua nouitius tutorem, ſeu curatorem ſuum à reddendis rationibus liberat, comprehendit Conc. citato loco.*

26 *Eleemoſynas per nouitios factas non comprehendit Concil. vbi ſupra.*

27 *Donationem Deo, ſeu B. Mariæ, vel ſanctis oblatam non comprehendit Concil. vbi ſupra.*

28 *Victum ac veſtitum, quem pro ſe tribuit nouitius monaſterio, non comprehendit Concil. citato loco.*

29 *Donationes, oblationéſue facta monaſterio ab aliis quam à nouitiis non comprehendentur ſub dicto Concilij decreto.*

30 *Contractus quos non includat diſpoſitio Concilij citato loco, oſtenditur.*

31 *Nouitius Canonicus neceſſario vocandus non eſt ad electionem Epiſcopi, quamuis iure eligendi poteſtate minimè priuatus ſit.*

32 *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de regularib. cap. 16. non habet locum in nouitijs Societatis* IESV.

EPISCOPI, SEV EIVS VICARII licentia quando ſit neceſſaria in diſpoſitionibus bonorum temporalium à nouitijs faciendis.

ALLEGATIO XCIX.

1 DIſpoſitio bonorum temporalium fieri non poteſt à nouitiis, cùm primum recipiunt habitum, ſed intra duos menſes ante profeſſionem, cum licentia Epiſcopi, vel eius Vicarij, vt habetur expreſsè *in Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regularib. cap. 16.* in hæc verba: Nulla quoque renunciatio, aut obligatio antea facta etiam cum iuramento, vel in fauorem cuiuſcunque cauſæ piæ valeat, niſi cum licentia Epiſcopi, ſiue eius Vicarij fiat intra duos menſes proximos ante profeſſionem, & non aliàs intelligatur effectum ſuum ſortiri, niſi ſecuta profeſſione: aliter verò facta, etiamſi cum huius fauoris expreſſa renunciatione, etiam iuratè fiat, ſit irrita, & nullius effectus, de cuius materia tractarunt *Aloyſ. Riccius in collectan. deciſ. par. 2. collect. 454. Ceuall. comm. contra comm. quæſt. 806. nu. 3. cum ſeqq. Piaſeg. in praxi noua Epiſcopali par. 2. cap. 3. num. 50. verſ. renunciatio, Fr. Emman. quæſt. Regularium tom. 2. quæſt. 47. art. 8. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. par. 2. cap. 1. num. 38. cum ſeqq. & Stephan. Gratian. Marchia deciſ. 37. Azori. inſtitut. moral. par. 1. lib. 12. cap. 2. col. 169. Molin. de Iuſtitia tract. 2. diſput. 139. verſ. ante. quam, Leonard. Leſſius eod. tract. lib. 2. cap. 41. dubio 4. num. 40. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitentialis, lib. 18. num. 397. Marius Anton. var. lib. 1. reſolut. vlti. caſu 62. Campan. in diuerſ. Iuris Canon. rubr. 12. cap. 3. à num. 10. & cap. 4. num. 1. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. quæſt. 99. aliàs vltim. num. 18. cum multis ſequentibus. Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 2 tit. 18. l. 7. de religionib. num. 18. cum ſequentibus, Luſitanus Benedictus Ægid. in repet. legis vnicæ Cod. de ſacroſanct. Eccleſiis par. 4. §. 2. per totum,* latè *Aluar. Valaſc. de partitionib. cap. 16. num. 2. cum ſequentibus,* latiſſimè *Fr. Ludou. Miranda in manuali Prælator. Regularium quæſt. 33. tom. 1. Nicol. Garci de benefic. par. 11. cap. 9. à num. 10. Sanch. in precepta Decalogi tom. 2. lib. 7. cap. 5.* nouiſſimè *Fr. Barthelom. de Vechis in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitijs diſp. 8. dub. 7. cum multis ſeqq. D. Hieron. Venero, & Leyua in examine Epiſcop. lib. 6. cap. 15. num. 17. cum ſeqq. Vgolin. de officio Epiſcopi cap. 20. §. 7. Barthol. à S. Fauſto in theſauro Relig. lib. 5. à quæſt. 178. vſque ad 200. Portel. in dubiis Regularib. verbo Nouitij à num. 37.*

Ad excludendas fraudes, metum, preces importunas, 3
merito exigit *Concil.* in præcitatis verbis in bonorum temporalium diſpoſitione à nouitio facienda, vt licentia Epiſcopi, aut eius Vicarij præueniat, & ſufficit, ſi obtineatur ab Epiſcopo confirmato, quamuis nondum conſecrato, ex eo quia illis à tempore confirmationis competunt ea omnia, quæ ſunt iuriſdictionis, quale eſt hoc, vt in terminis reſoluit *Sanch. dict. cap. 5. num. 65. & num.* 66. aſſerit Archiepiſcopum conſecratum, qui nondum 4
pallium recepit, poſſe huiuſmodi licentiam in ſua diœceſi impertiri, quippe quod illi tantum interdicatur ante receptum pallium cogere Concilium, & ea, quæ ad ordinem Epiſcopalem pertinent, exercere, non vero quæ ſunt iuriſdictionis, quæ facta confirmatione ante receptum pallium exercere poteſt, de quo etiam *Barth. à S. Fauſto d. lib. 5. quæſt. 196.*

Capitulum Sede vacãte, quia ſuccedit in omnem Or- 5
dinariam iuriſdictionem Epiſcopis competentem, vt probaui *Alleg. 39. num. 9.* poteſt huiuſmodi licentiam concedere, vt reſoluit in terminis *Sanch. d. cap. 5. nu. 67. Barth. à S. Fauſto d. lib. 5. quæſt. 195. Fr. Barth. de Vechis dict. diſ. 8. dub. 9. num. 2.*

Abbates, & alij Prælati habentes iuriſdictionem qua- 6
ſi Epiſcopalem, nullique Epiſcopo ſubiecti in ſuis diœceſibus poſſunt huiuſmodi licentiam concedere, vt per *Fr. Barthol. de Vechis dict. diſput. 8. dub. 9. num. 2. Sanch. dict. cap. 5. num. 68.* vbi etiam tenet Archiepiſcopum in diœceſi ſuffraganei non habere poteſtatem concedendi huiuſmodi licentiam, niſi Epiſcopo eam denegante deuolueretur per appellationem cauſa ad ipſum. Prælati 7
Regulares eam facultatem concedere non poſſunt in monaſteriis exemptis, & ſibi ſubiectis, quia Decretum *Concilij in dict. cap. 16.* ſolum Epiſcopi licentiam ad hanc renunciationem petit, quare ita tenent *Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 47. art. 14. Sanch. d. cap. 5. num. 74.* vbi *num. 75.* cum eodem *Fr. Emman. in ſumma tom. 2. cap. 7. num. 1. in fine, & Veg. tom. 2. Sum. cap. 50. caſu 3.* aſſerit in aliquibus Religionibus in conſuetudinem abiiſſe hanc petere licentiam ab Epiſcopo, quod ille approbat, ſi conſuetudo fuerit legitimè præſcripta, vt contra prædictum *Trident.* decretum vires obtineat.

Vicarius Epiſcopi, vt dicit idem *Tridentini Decretum,* 8
poteſt hanc licentiam elargiri, idem etiam poteſt Vicarius à Capitulo Sede vacante, quia quamuis in Concilio expreſſa fiat mentio Vicarij Epiſcopi, qualis non dicitur Vicarius Capituli Sede vacante, tamen verius eſt nomine Vicarij Epiſcopi intelligi Vicarium habentem iuriſdictionem Epiſcopalem, qualis eſt Vicarius huius Capituli, quare ita in terminis firmant *Barthol. à S. Fauſto dict. lib. 5. quæſt. 198. Sanch. dicto cap. 5. num. 69.* vbi *num.* 70. idem dicendum putat de Vicariis quorumcunque Prælatorum iuriſdictione Epiſcopali in ſua diœceſi gaudentium, quia cenſentur Vicarij Epiſcopi, id eſt, habentium iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, *& num.* 72. aſſerit non eſſe integrum Vicariis forancis hanc licentiam concedere abſque expreſſa commiſſione ſibi facta, *& num.* 73. tenet, quod poſſunt facultatem huius 9
licentiæ concedendæ delegare tam Epiſcopi, & habentes iuriſdictionem Epiſcopalem, quam eorum Vicarij, quia cum hæc iuriſdictio ſit in iure communi per

Triden

Tridentinum conſtituto annexa perpetuò non perſonæ, ſed dignitati, & officio, eſt Ordinaria, & conſequenter delegabilis, iuxta ea quæ diximus *Allegat. 54. num.92.*

10 Licentia, quam Epiſcopi, & habentes Epiſcopalem iuriſdictionem, eorumque Vicarij concedere poſſunt nouitiis faciendi diſpoſitiones bonorum temporalium, non exigitur, quod ſit in ſcriptis cum *Tridentinum dicto loco* nullam Scripturæ mentionem fecerit, prout fecit hac eadem *ſeſſ.25.de Regul.cap.5.*nec ſatis eſt petita, ſed debet eſſe obtenta, & quamuis præcedere debeat, ſatis tamen eſt eam eſſe tacitè habitam ex ratihabitione de preſenti,vt ſigillatim in terminis tradit *Sanch.d.cap.5.n. 76.cum tribus ſequentibus,Fr.Barthol.de Vechis in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis diſp.8. dub.9.num.3.& 4.*

Circa tamen aliam eiuſdem *Concilij in dict.cap.16.* ſo-11 lemnitatem petitam, nempe vt renunciatio, & obligatio fiant intra duos menſes profeſſioni proximos, obſeruat *Sanch. dict.cap.5. num.* 80. non exigi, vt hæc fiant integro bimeſtri ante profeſſionem, ſed ſatis eſſe toto eo bimeſtri fieri,quamuis immediatè ante profeſſionem ex dictione, intra, qua vtitur *Concil. dicto loco*, & idem *Sanch. num.* 81. exiſtimat computandos eſſe prædictos duos menſes de momento ad momentum, & ſecundum quod occurrit menſis in kalendario, *Fr. Barth.de Vechis d.dub.9. num.5.* & idem *Sanch.ſæpe citato cap.5. num.* 82. aſſerit nihil referre facta ſemel renunciatione bimeſtri illo ante profeſſionem legitimè faciendam, vt quia tranſacto bimeſtri eſt completa ætas, & annus nouitiatus, differre profeſſionem ex quacumque cauſa dilatio contingat, refert deciſum *Armendariz in addit. ad recopilat. legum Navarræ lib. 2. titul. 18.l. 7. de Religion. numero* 18.*&* num. 27. aſſerit Concilij verba, intra duos menſes, verificari, etiamſi vltra plures menſes anni probationis profeſſio fiat, & *numer.* 22. aſſerit quoque deciſum tenere renunciationem, quam aliquis fecerit ante profeſſionem per duos menſes, licet ante expletum 16. annum. Item idem *Sanch. loco proximè citato, numero* 83. verius credit ſtante diſpenſatione Pontificia, vt nouitius nono menſe profeſſus ſit, vel minor 16. annis, non poſſe renuntiare bimeſtri illo ante profeſſionem,ſed renunciationem debere fieri proximè profeſſioni, vt eodem die, vel præcedenti, *&* num.84. id obſeruandum dicit, quod ſi nouitius ante finem anni profeſſionem deſerat ſiue tacita, ſiue non facta renunciatione, atque iterum pœnitentia ductus redeat, renunciationem illam, quæ eo egreſſu irrita facta fuerat, minime conualeſcere. Huiuſmodi autẽ renunciatio,ſeu obligatio memoratis ſolemnitatibus facta adeo eſt valida, vt ab ipſo nouitio renunciante non poſſit illo bimeſtri perſeuerante in Religione amplius infirmari, vt reſoluunt *Sanch. dict.cap. 5. à num.57.Fr.Barthol. de Vechis d.diſp.8.dub.9.num.6.* Si vero nouitius profeſſionem non emitteret,rediretque ad ſeculum,tunc perſpicuum eſſet, renunciationem reuocari, vt per *Menoch.de arbit. caſu 5.num.7.Honded.conſ.73.à num.16.vol.2. Fr. Barthol. de Vechis dict.diſp.8.dub.8.num.3.* An renunciatio, & donatio nouitij facta cum ſolemnitate *Concilij in d. cap.16.* corruat morte nouitij in religione tanquam non ſequuta profeſſione latiſſimè differit *Sanch. dict. libr.7. cap.5. à numer.* 48. vbi affirmatiuam ſuſtinet opinionem,cuius quidem ſententiæ ſectatores ſunt *Fr.Emman.in ſum.tom. 2.cap.90.num.6.& tom.3.q.Regul.q.47. art.12. Paſſarel. in pruil. Minor.cap.30. Molin.tom.1.diſp.140. Barthol. à S. Fauſto d.lib.5.queſt.186.*vbi *queſt.187.*reſoluit vt donatio nouitij facta cum ſolemnitate huius decreti ſit firma, requiri vt poſſeſſio ſit valida. Ratificata vero profeſſione cenſeri quoque renunciationem ratificatam & validam reſoluit *Aloyſ. Riccinl. in deciſ. Curia Archiepiſcop. Neapolitan. deciſ.* 146. *parte* 4. Pro ornatu præſentis materiæ, ſunt à me certa dubia diſcutienda, & ideo;

Quæro primò, an prædicta conciliaris diſpoſitio lo- 12
cum habeat in teſtamentis, donatione cauſa mortis, & codicillis? in qua quæſtione incautè admodum *Spino.in ſpeculo teſtamentorum gloſ.* 12. *numero* 50.ſcribit *dict. caput. 16. Concilij Trident.* probari nullam renunciationem, donationem, aut teſtamentum valere eius, qui monaſterium ingreditur, niſi ſeruata illius capitis forma. Sed verius eſt contrarium, immo non procedere in vltimis voluntatibus prædictam conciliarem diſpoſitionem, quoniam ſacrum Concil. libertati proſpiciens eorum, qui religionem ingreſſuri ſunt profitendo, ſtatuit in ea,quæ ſuperius verba recenſui; At ratio huiuſmodi in teſtamento neceſſaria non eſt, quia poteſt liberè reuocari, & quæ antea libertas nouitio concedebatur, eadem ipſa ante profeſſionem viget: Quamuis autem *Guter.in cap. quamuis pactum, de pactis lib. 6. verbo dum nuptui tradebatur numero* 4. auſus non fuerit hanc terminare quæſtionem, idem tamen *libro* 2. *Canon. quæſt. cap.1. numer.* 26. *cum ſequentibus*, hanc ſequitur opinionem, quam etiam amplectuntur *Gratia. regula* 456. *numer.7. Navar. comment. 2.de Regular.numer.* 50. *& conſ.*83. *numer.2. & 3.ſub tit. de Regular. in nouis, Henriq. deciſ.* 21. *Tapia in authent. ingreſſi verbo ideoque nec de his cap.* 1. *numer.* 15. *in fine, Humada l.* 7. *gloſ.3.à num.* 4. *tit.7.part.1.Calnac.Finiz.ana deciſ.*10. *numer.*113.*parte* 3.*ſub titulo de vltimis voluntatibus,Menoch. in additionibus ad lib.2.de arbitr.caſu* 436.*num.*16. *Molina dict.diſp.*139.*verſ.ambiget forteſſe, Azor.dict.par.*1.*libr.*12. *cap.*2. *quæſt.*14.*in fine,& lib.*23.*cap.*9. *queſt.*2. *Veg. in ſum. tom.*1.*cap.*91.*caſu* 4 *&* tom.2. *cap.*30. *caſu* 3.*Aloyſ.Riccinl. in collectan. deciſion. collect.* 584. *Fr. Emmanuel. quæſtion. Regularium tom.*3. *quæſt.*16. *art.*1.*&* tom.2.*quæſt.*47. *artic.* 10. *& in ſumm. tom.*1.*cap.*90. *num.*5. *&* tom.2. *cap.*7. *numer.*8.*&* 9. *Leonard. Leſſius dict. cap.*41. *numero* 40. *Alnarus Valaſc. dict.cap.*16.*à numer.* 13. *Cenall. quæſtion.* 63. *num.*7.*&* *quæſt.* 121.*à num.* 4. *Cened ad Decretum collect.* 50. *in fine, Nicol. Garcia de benef. par.*11.*capit.*9.*num.*17. *Emman. Sà in ſumm.verbo Religio num.* 5. *Zechi.de Republ. Eccleſ. tit. de Regular.capit.*3. *numer.*10. nouiſſimè *Sanch. dict.cap.*5. *num.* 13. *Luſitanus Benedictus Aegidius dict.* §. 2. *numer.* 21. *cum ſequentibus*, *&* num.vltim. *Fr. Ludouic. a Miranda d.quæſt.*23. *art.* 4. optime *Campanili dict. rubr.* 12.*cap.*13.*num.*12.*Monet.de commutat.vltim.volunt. cap.*5. *num.*11. *Barthol.à S.Fauſto d.lib.*5. *quæſt.*189. & deciſum fuiſſe referunt *Franc.Molinus d.quæſt.*99.*num.* 26.*&* *Armend.dicto loco num.*21.Per huiuſmodi enim Concilij decretum nouitij non carent facultate condendi teſtamentum ante, vel poſt Religionis ingreſſum, vt per *Leli.Zechi. de Republ. Eccleſ. titul.de Regular.cap.*3. *num.* 10. *Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom.*5. *capit.*587.*num.* 30. nouiſſimè *Fr. Bartholom. de Vechis diſput.* 8. *dub.*10. *num.*3.

Et cum dixerim prædictam conciliarem conſtitutio- 13
nem non habere locum in vltimis voluntatibus, imò licere teſtari cuicumque volenti ingredi religionem, aut etiam ingreſſo dum annus probationis excucurrit, non exilis inde dubitatio exoritur, teſtamentum iſtud rumpatur ne ſubſequenti profeſſione, & ante profeſſionem,poſſit expreſsè reuocari? in qua quæſtione verior eſt opinio, quod monachus, dum in nouitiatu agit, poteſt reuocare teſtamentum factum ante ingreſſum religionis, & durante eodem nouitiatu aliud condere, cum Laicus reputetur, & quia in illius enodatione aliquas admittunt diſtinctiones, longaſque reſolutiones vtriuſque Iuris Doctores, apud illos latius veritatem inquirere poteris, & videto *Bart.in authent. ingreſſi numer.* 1. *de ſacroſanctis Eccleſiis*, vbi cæteri ordinarij, *Antonin. Butr. in cap. in præſentia num.*34. *de probat.* vbi *Canoniſta* omnes, *Conar. in capit.*2.*numero* 4. *de*

testamentis, Iulium Clarum in §. testamentum quæst. 28. Crass.eod.verbo quæst.34.numer.2. Gutier. Canon.libr.2.cap. 2. & in cap. quamuis pactum, verbo, dum nuptui tradebatur num.4.Molina de primogenit.lib.2.cap.9.à num. 38. Gomez l.3. Tauri num.23. vbi Corneio, Facin. libr.6. controu. cap.14.& 15. Carol. Tapiam ad dict. authenticam ingressi, verbo ideoque nec de iis, à num.46. Carol. de Grassis de effect.lib. clerical. effectu 4. num. 31. & 32. Mench. de successionum creatione lib. 2. §. 20. num. 29. & de successionum progressu libr. 1. §. 1. numer.52. Matien.l.1.glos.3. num.4. tit. 4. libr.5.noua recopilat. Fr. Emman. quæst.Regularium tom. 3.quæst.3.art. 8. Ceuall. commun. contra commun. quæst. 61. & quæst. 221. Azori. institut. moralium part. 1. libr. 12. cap.2. in fine, & cap.6. quæst.5. Nauar. commento 2. de Regularib.num.49. Thesaur.lib.2.quæst.forens. quæst.56. num.2. Cæsar. Manet. cons.58.Gismagnon. resp.85. numer.7. libr. 1. Fr. Ludouic.Miranda dict.quæst. 23.art. 8. Gama Lusitania decisione 316. numer.5. & 6. & decis.375. num.5. Costa in cap. si pater, verbo testatorem, num. 8. & 10. de testamentis libr. 6. Caldas Pereira in l. si curatorem, verbo sine curatore, numer. 59. & de nominatione emphyteusis quæstion. 6. numer. 5. cum sequentibus, & de potest. eligendi capit. 3. numer.17.Valerian.Reginald. in praxi fori pœnitent.libr.18. num.397. Aluar.Valasc.d.cap.16.numer.14. Franc. Molin. dict. quæst.99. num.23. & 24.Castill. quotidianarum quæst. libro 1. de usufructu cap. 65. numer. 6. & libr.3. capit. 12. numer. 3. Molin. dict. tractat. 2. disputat. 139. dub. vltim. & disput.64.num.3.latè Sanch.d.tom.2.libr.7. capit.3.num. 24. cum multis sequentibus, Marc. Antonin. Genuens. in practicabilibus Ecclesiasticis quæst. 332. nouissimè Fr. Bartholom. de Vechis in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum nouitiis disputatione 8. dub. 10. numero 1.

14 Est etiam alia quæstio in hoc proposito pariter controuersa, an scilicet professo integrum sit testamentum ante professionem factum reuocare? in qua vna sententia tenet absolutè posse reuocare, quam sequuntur *Doctores in l. 1. ff. de testament.* vbi *Bart. numer.7.Cuman.* 5. & cæteri scribentes, *Nuar. allegat.* 20. *num.* 25. *cum sequentibus, Tell.l.17. Tauri numer.6.Decian.cons.31. libr. 3. Burg. de Paz. l. 3. Tauri num. 688. Matienso l. 1. glos.3. numer.4. tit.6. libr. 5. noue Recopilat. Cald. Pereira de nomin.emphyt. cap.3. num.* 17. Altera verò & communior, ac receptior tenet integrum non esse professo testamentum reuocare, quia per professionem ita moritur mundo Religiosus, vt nihil proprium habere possit, nec deinceps de bonis ante habitis quicquam disponere, *auth. ingressi, C. de sacrosanct. Eccles.* & ideo hanc tuentur *Abb.in cap. in præsentia, numer.* 61. *de probation. Imol.l.1. num.13. ff.de testament. Nauar. com. 2. de Regularib. numer.53. Couar. in capit.2. num.9. de testament. Gutier.canon.lib.2. cap.1. à numer.* 37. *Tapi. in dict. auth. ingressi, verbo ideoque nec de his cap.1.n.67.Spino glos.6.rub.in fine, Facbin. controu.Iuris libr.6.cap.15. vers.ego sententiam, Angul. de meliorat. l. 1.glos.3. num.* 12. Fr. *Emman. in suum. tom.2. cap.32. num.2.& quæst. Regular. tom.3.quæst. 16. art.3. & quæst.69. art.3. Azori. institut. moral. par.1. lib.12. cap.6. quæst.5. Valasc. de partition. cap. 16. numero* 18. *Molina dict. tractat.2. disput.140. vers. verum vero Religiosus. Bened. Aegid.in repet.d.l.1. par.4.§.2.num.6.in fin. & Miranda in manu.Prælat.tom.1.quæst.24.art.10. Regin.in praxi fori pœnitent.lib.18.cap.27.num.397.Thesaur.d.quæst. 56.num.1.Fr. Barthol. de Vechis d.disput.8.dub.11. num.2.*

15 *D.Hieron. Venero d.cap.* 15. *num.* 10. Quod adeo verum est, vt nec Monachus etiam ad dignitatem Episcopalem prouectus possit testamentum ante professionem factum reuocare, vt docet *Tapia.d.cap.1.num.67.* quicquid contrarium velint *Iasi.in d.auth.ingressi num.17.* & ibi *Petr.de Vergnia in addit.ad Butrigar. limit.6.* Vtrum autem liceat Religioso suum testamentum ante professionem confectum declarare, quæstio est dubia, in qua *Gasp. Thesaur. d.q.56.nu.3.& Miranda d.tom.1.q.23.art.10.* tenent adeo efficaciter valere pristinum Monachi testamentum, vt non admittatur post professionem declaratio ab eodem Monacho facienda circa verba testamenti ambigua. Verum contrarium est omnino tenendum, dummodo testamentum dubiæ vel obscuræ voluntatis interpretatione indigeat, & religiosus declarationem verbis cogruã proferat. *Ita Goz.adn.cons.41.nu.15.16.& 17. Fr.Emman. tom.3.q.69.art.3.Valer.Regin.d.lib.18.c.27.n.397. Sanch.d. lib.7.cap.11.num.16.Monet.de comm.vlt. volunt.cap.5.q.1. num.14.Fr.Barth.de Vechis d.disp.8.dub.11.*

Secundò quæro, an renunciatio, seu donatio bonorũ 16
facta ab existente adhuc in seculo prætextu, & intuitu ingressus religionis, stante prædicta cõciliari dispositione valida sit, non obseruata illius forma in qua quæstione æquiorem opinionẽ tenere huiusmodi renunciationem nullam, & inualidam esse affirmant *Nau. cons.7. & 8.de donat.in ant.& cons 81.de regul.in nouis, Molin.de Iust. tract.2.disp.139.& vers.ambiget, & disp.149.vers.quoad Ecclesiam, & disp.604.n.2.Cancer.var.lib.2 cap.8.n.81.Flami. de resign.lib.3.q.13.n.9.Ceuall.q.121.n.4.& 5.Fr.Lud.Miranda d.qu.23.art.2.& 3.* & multis rationibus contrariis respondens confirmat *Mari. Ant.var.resol. lib.1.resol.vlt. casu* 42. sequuntur *Lessius de iustit.lib.2.cap.41.n.39.& 40. Rejas in epith.success.cap.7.n.30.& 32.Fusc.de Visit.lib.2.cap. 18.num.37.Spin.in speculo test.glos.12.princ.num.5.Menoch. cons.388.n.7.Emman.Sà verbo religio, num.5.Ceual.commun. contra comm.q.115.in fine, Gutier.in cap. quamuis pactum de pactis, in 6.§.dum nuptui tradebatur, in fine, Azor.institut.mor. p.1.lib.13.c.9.q.2.* multis suffulti rationibus. Principalior est, quoniam nisi ita diceremus, fieret omnino, vt dispositio *d.c.16.* redderetur elusoria, frustraturque, eo quod curarent parentes, vel consanguinei, vt ante ingressum filiæ renuntiarent, ne deinde post ingressum possent retrocedere, vel si discedere vellent, nõ facilis erit recuperatio bonorum, & multa paterentur litium incõmoda; mens autem *Concilij* fuit prouidere ne restringeretur libertas animi donantis in discedendo, vel emittẽdo professionem, vt ex ipsomet colligitur in *d. c.16.* in finalibus verbis, dum vult monasterio ante duos menses ante professionem donari, aut renuntiari non posse per ipsum ingredientẽ, aut ingressũ, quia si velit pœnitere, & egredi, non ita liber erit animus, cum monasterium, aut alius bona donata possideat. Deinde *Cancer.* supra citato loco, se idem consuluisse refert, & ea ratione quoniam interpretes *legistæ* ingressum monasteria, & non ingressum, volentem tamen ingredi, æquiparant in *d. auth. ingressi*, Canonistæ *in cap.in præsentia, de probat.*

Verum contrariam opinionem, immo prædictam 17
Conciliarem constitutionem intelligi de renunciationibus tantum factis post ingressum religionis, non autem de factis ante ingressum, tenent multi alij, non minoris auctoritatis, & opinionis viri, quoniam text. apertissimè de ingresso, siue ingressa religionem loquitur, à cuius verbis, & dispositione recedendum non est, *l.non aliter, cum vulgaribus, ff.de legatis* 3. & ita resoluũt *Mandos.cons.22.à num.8.vol.1.Veg.tom.1.sum.cap.91.casu 4.& tom.2.cap.50.casu* 3. *Zanard.in direct. Theolog. part.2. cap.17. vers.primo si facta, Thesaur.quæst.forens. libr.2. qu. 56.num.8.& 9.Megagl.t.2.lib.2.cap.27.n.25.& 26.Nald. verbo Religiosus num.1. Fr.Barthol.de Vechis in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum nouitiis disput. 8. dub.8.num.4.Stephan. Quarana in summa Bullarij, verbo monasteria, & conuentus, vers.dubium illud, Aluar. Valasc. d. cap.16.num.22.cum sequent. Stephan.Gratian. Marchia decis. 37. par. 1. Benedict. Aegid.in repetit. dict. l. 1.parte 4. §. 2.num.22. ad finem, Francisc. Molin. de ritu nupt.dicta qu. 99. numer.30. Castil.controuers. lib.1. de usufruct. capit. 65. num.7.Menoch.in addit.ad libr.2.de arbitr. casu 436. à numer.3.Camp.d.rub.12. cap.3.num.17.* latè *Sanch.in præcepta Decalogi tomo 2.lib.7.cap.5. num.4.cum sequentibus, Barth.*

à S.

Digitized by Google

à S.Fauſto d.l.5.quæſt.183. me citato *Aloyſ.Ricci. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol.deciſ.295. ad finem par.* & deciſum fuiſſe teſtantur *Paſarell. in ſua tractatu priuilegiorum, in priuil.Munerum,fol.200.n.37.Sorbus in ſuis additionibus ad compendium Mendicant.verb.nouitius, verſ. ſed hic ſunt aliqua aduertenda,Fr.Emman.tom.2.q.47.art.8.Nicol. Garcia de benefic.p.11.cap.9. num. 15. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ verbo religioſus,pagina 226.col.1. & verbo Nouitius 1.Ioan.Baptiſt.Confett.in ſumma priuil. Mendicant. tit. 13.cap.13.pagina 325.Vgol.de poteſtate Epiſcopi cap.20.§.7. num.3. Armendar.in addit.ad recopil.legum Nauarræ lib. 2. tit.18.l.7.de Religionibus, num. 20.& 25.* Hæc opinio ſic ſumpta, & deciſiones, quibus fulcitur,reciperem tantum eo caſu, quod talis donatio, ſeu renunciatio facta fuit ſine dolo fraudandi prædictam conciliarem diſpoſitionem dato ab ipſo renuntiante, vel ab alio illum inducente, tali enim dolo commiſſo in ipſo ingreſſu credo donationem factam eſſe nullam, & in hoc euentu, poteſt procedere prima ſententia, & declaratio, quam pro ſua opinione adducunt Doctores ibi citati,& refert *Armendar. dicto loco num.* 23. nam poteſt euenire, quod eadem facilitate, qua non ingreſſurus religionem induceretur ad donandum, poſſet etiam induci ad donandum intentione ingreſſus; & hoc caſu ceſſat dolus fraudandi tam conciliarem diſpoſitionem, quam ipſum renunciantem, vt per ſe patet,& hoc modo conciliare poteris plura, quæ Doctores ſupra citati adducunt in varias diuiſi ſententias, reſponſiones, & diſtinctiones. Non placet igitur, quod docent *Nauar. conſ 82.de Regularib.& P. Molina d. loco*, ac *Fr. Ludouic. a Miranda dict. quæſt.23. art.* 2. aſſerentes eſſe inualidas donationes, ſeu renunciationes bonorum temporalium factas ab aliquo volenti intrare religionem, antequam ſuſcipiat habitum, cum pacto, quod in quocumque euentu,quo prædictus à monaſterio exeat, dicta donatio non ſit valida, prout tenet *Nicol.Garcia d.cap.9.num.* 19. *& numero* 21.etiam reſoluit non valere donationem factam à nouitio, cum pacto, & modo, vt eo non profitente ſit nulla; ob non ſeruatam formam decreti *d.cap.16.*

18 Tertiò quæro,an prædicta conciliaris diſpoſitio procedat in maiori 20.annis renunciante?Et videbatur dicendum, quod non, ex verbis dicti *cap.16.* coniunctis cum aliis præcedentis *cap.* in quo decernitur inualida profeſſio emiſſa ante 16.annum perfectum, & ante annum profeſſionis, vt copulatiuè requirere videatur ſcilicet quod prolabuerit annus 16. & annus profeſſionis, quare dum poſtmodum ſubiungit *cap.* 16. nulla quoque renunciatio, aut obligatio antea facta, &c. propter dictionem illam (quoque) & dictionem (antea)dicatur diſpoſitionem illius canonis cum qualitatibus poſitis in canone antecedenti, vt ſcilicet donatio vel renuncitio facta à minore 16. annorum, & ante profeſſionem non valere,niſi infra vltimos duos menſes, & conſequenter emiſſa à maiori valeat: vnde *Menoch. de arbitrar. caſu* 436. *num.*8. ſubtiliter arbitratur formam, & ſolemnitatem *dict. cap.* 16. in ea vel eo locum non habere, qui, vel quæ ætatis annum 16. excedit; is enim, inquit, libere poteſt ſe obligare & bonis renuntiare abſque Ordinarij Epiſcopi, vel Vicarij præſentia, cum ceſſet minor illa ætas 16.annorum conſiderata à Sacro Concilio, quam ad hoc aptam non credidit ad emittẽdam profeſſionem, neque ſe obligandum, vel renuntiandum iuxta dictam Concilij diſpoſitionem,& ſequitur *Theſaur.lib. 2.q.forenſ.q.56.num.7.*

Sed his non obſtantibus contrarium tenent *Gutier. Canonic.lib.2.cap.1.num.34. Cened.ad Decretum collect.50. num. 5. Merquech.de diuiſ.bonorum lib.4.cap.5.à numer. 34. Peguera deciſ.252. Campanili dict.cap.3.numero* 18. *Franc. Molin d.quæſt.99.num.43.Valaſc.de partit.cap.16.num.2.* nouiſſimè Fr. *Barthol.de Vechis in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis diſp.8.dub.8. num.1.* vbi refert ita declaraſſe *Sacram Congreg. die 15. Ianuarij* 1601.*Fr.Emman.to.2.q.4.art.13.Sanc.d.c.5.n.7.& Armend. d.loco num.*36.vbi refert deciſum *d.cap.*16.vendicare ſibi locum etiam in his,qui excedunt annum 16.& illa verba,antea facta,non referri ad ætatem renunciantis, ſed ad duos menſes proximos ante profeſſionem: ex ea ratione, quia diſpoſitio conciliaris prohibentis dictas renunciationes fuit facta ad euitandas fraudes, quæ in dies committebantur per parentes,conſanguineos, vel alias perſonas,& quandoque per eoſdem Monachos, vt rectè aduertit *Nauar.d.conſ.8.ſub tit.de donat.* atqui fraus huiuſmodi ſic committi poteſt per prædictas perſonas nouitiæ,vel nouitio ætatis 17.vel 20.annorum, ſicut in eo,qui 16.tantum annum habet,& ideo cum in vtroque eadem militet ratio, debet etiam eadem vigere diſpoſitio,iuxta vulgaria iura. Deinde forma illa renuntiandi præſcripta à Sacro Concilio,eſt de ſolẽnitate renunciationis, quia ea omiſſa vult renunciationem nullam, & inualidam iudicandam, forma autem,& ſolemnitas eadem vbique eſſe debent,non diuerſa,& cum Concilium generice formam dederit in nouitiis, variare ex multiplicitate annorum non poteſt.

Quartò quæro, an prædicta Conciliaris diſpoſitio 19
locum ſibi vendicet in reſignatione beneficij. Affirmatiuè reſoluunt *Azori. inſtitut. moral.parte.2.lib.7. cap.20. quæſt.6.Veg.tom.2.ſumm.cap.10.caſu* 3.*Fr.Ludou.Miranda in man.Prælat.tom.1.quæſt.23.art.5.Sanch.in præcepta Decalogi lib.7.cap.5.numer.* 38. *Soar. tom.* 3. *de religion. libr. 5. cap.* 16.*num.*12. nouiſſime Fr. *Barthol. de Vechis in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis diſſert.8.dub.7.num.4.D.Hieron.Venero d.cap.15. num.23.* & ita etiam pluries deciſum fuiſſe referunt *Maiol. de irregul.lib.3.cap.6.poſt n.1.Barthol.à S. Fauſto d.lib.5.quæſt.* 181.*Molfeſ.tom.1.ad conſuetud.Neapol.p.4.tit.de renunciat. quæſt.16.num.*34 *& 35.& in ſumma Moralis Theolog.tract. 6.cap.*12.*num.*18.*in fine,*vbi duobus numeris ſequentibus contrariis reſpondet, *Ceuall.q.*121.*num.*4.*&* 5.*Fr.Ludou. Miranda in manuali Prælat.tom.*1.*q.*23.*art.*5.*Mart.Anton. variar.reſol.lib.*1.*reſol.*112.*caſu* 62.*Flamin.de reſignat.lib.*3. *quæſt.* 13. *à numero* 4. quia ex ea ratione id admittit, ne temere quis renuntiet dum eſt nouitius, & poſtea contingat carere beneficio, & monachatu, ſi fortè non admittatur ad profeſſionem, vel ipſe nolit poſtea profeſſionem emittere, & refert etiam deciſum Epiſcopum non debere conferre illa beneficia; niſi facta profeſſione, aſſeritque habere locum ſupradictam ſententiam affirmatiuam, etiam quando quis renuntiat ante ingreſſum intuitu ingreſſus religionis, cum videatur facta in fraudem, præcipuè quãdo non habet aliunde,ex quo viuere poſſit,vel eſt ordinatus ad titulum illius beneficij;nam his caſibus reſignatio non debet admitti, niſi habeatur certitudo de profeſſione, & hæc veritate niti affirmat *Campanili dict. rubr.* 12. *capit.* 3. *numero* 10. Contrarium tamen, immo dictam conciliarem diſpoſitionem non habere locum in renunciatione beneficij cum ſolum loquatur de renunciatione, & obligatione bonorum tenet *Nicol. Garcia de benefic. parte* 11. *capit.* 9. *numero* 12. *&* 13. cum duobus ſequentibus reſpondet fundamentis *Flamin. dicto loco*, cuius *Garciæ* opinioni libenter aſſentior.

Renunciationem vero beneficij Eccleſiaſtici, cuius 20
titulo quiſpiam eſt ordinatus ante ſuſceptionem habitus eſſe omnino inualidam non eſſe dubium, non ex deciſione conciliaris conſtitutionis dicto loco, ſed ex alio capite, ex prohibitione ſcilicet *Concilij Tridentini ſeſſion. 21. de reformat. capit.* 2. & idem procedit in renunciatione patrimonij, cuius titulo quiſpiam ordinatus eſt,niſi ſimul habeat alia bona, de quibus à religione egreſſus ſe ſuſtẽtare,& viuere poſſit,ita *Fr.Ludo.*

Miranda d.q.23.art.5.Sanch.d.c.5.n.40.& 41.Fr.Barthol. de Vechis d.diſp.8.dub.7.num.6. Vnde nullatenus recipe-
rem reſolutionem *Fr.Emman.q.regular.tom.1.q.37.art.2.* aſſerentis beneficium neque infra duos menſes ante profeſſionem poſſe à nouitio renuntiari, etiam cum ſolemnitate in d. Conciliari diſpoſitione ſtatuta, quã quidem ſententiam duabus comprobat rationibus: prima quia eſt ſimoniaca renunciatio hæc, cum illi inſit tacitum pactum, quod in quocumque euentu „quo renuntians non profiteatur, aut religionem egrediatur, ille in cuius fauorem fuit facta, reddet ei iterum præfatum beneficium, quæ omnia procul dubio eſſe ſimoniaca aſſerit *Fr.Ludou.Miranda d.loco.* Secunda deinde ratio ab eo relata eſt, quod ſcilicet præfata renuntiatio ex alio capite non valeret, quamuis ſimoniaca minime eſſet, aitque quod qui beneficium recipit non à renuntiante, ſed à collatore recipit, atque inſuper certum eſſe beneficij collationem debere eſſe perpetuam, non autem temporalem, neque aliquam expreſſam addi poſſe conditionẽ, aut tacitam ſubintelligi, quare addit impoſſibile videri, quod valeat nouitius infra duos menſes à Concilio ſtatutos ante profeſſionem renuntiare, cum hoc euentu tẽporalis ſit collatio, & conditionalis, videlicet, ſi ſubſequatur profeſſio: & ſic ſubiungit reſignationem etiam infra duos menſes ante profeſſionem fieri non poſſe, ſed etiam infra paucas horas ante illam, cum ſcilicet ad eam properat, eſtque receptus à Monachis, ſuntque omnia parata, ita quod moraliter loquendo ipſa profeſſio ſubſequi indubitanter debeat.

21 Sed iis non obſtantibus à reſolutione *Garcia dict. loco* non recederem, & rationibus, quas adducit *Fr. Emman. dict.loco* facilis patet reſponſio. Ad primam igitur dico, non conſiderari illic ſimoniam, quia nulla emendi, vel vendendi voluntas adeſt, nullaque conuentio, ſiue pactio de emendo, vel vendendo: neque præterea ſimonia confidentialis poteſt aliquo modo in illo caſu conſiderari, ex alia eiuſdem confidentiæ definitione relata per *Flaminium de confidentiis queſt. 1. num. 19.* maximè quod tacitum illud pactum cum recipiente, quod à *Fr. Emman.* præſupponitur ineſſe, reuera non ineſt; tum quia ipſe renuntians libere, atque abſolute renuntiauit, tum quia licet profeſſionem poſtea non emittat, non propterea dici poteſt beneficium regredi, atque iterum deuolui ad ipſum renunciantem, cum ab ipſo abdicatum nunquam fuerit: ita diſponente Concilio, quod effectum ipſius renunciationis ſuſpendit ad tempus emiſſæ profeſſionis, ac prohibet renunciationis admiſſionem, & beneficij collationem. Ad ſecundam vero *Fr. Emman.* rationem reſponderi poteſt, conſiderando differentiam inter renunciationem, & collationem; prohibet enim *Concilium* renunciationem fieri, niſi infra duos menſes ante profeſſionem, & huius effectum ſuſpendit vſquequo ſit emiſſa profeſſio, ipſius verò beneficij renuntiati collationem vetat, niſi profeſſio antecedat, ex ſupra adductis, ac ita perpetuò tunc durabit, & ceſſabit *Fr. Emman.* dubitatio, quomodo poſſit infra duos menſes antea renuntiari, & collatio eſſet temporalis vſque ad profeſſionem contra iuris diſpoſitionem, namque ita renunciatio erit valida, & collatio non temporanea, ſed perpetua, quia facta tempore, quo vacabat beneficium, ſic eleganter reſpondet *Campan.dict.cap.3.num.11.* cuius verba hic tranſcribere propter eius ſingularem doctrinam operæpretium duxi.

22 Sextò quæro, an ſupradicta Conciliaris diſpoſitio cõprehendat donationes inter viuos? Reſp. quod ſic cum *Nau.conſ.81.& 82.de Regularib.in nouis, & comment.de Regular.num.5.in fine, Menoch.de arbitr.caſu 436.n.8. Molin. de Iuſtit.tr.tit.2.diſp.119.col.9.verſ.ambiget præterea, Barth. à S.Fauſto d.lib.5.q.180. Fr.Emman.in ſum.p.2.cap.7. nu.8.* Ratio eſt, quia donatio & renũciatio pari paſſu ambulãt, & quod de vna dicitur, in alia etiam procedit, vt docent *Bald.in l.illud n.7.C.de ſacroſ.Eccleſ. Menoch.conſ.990.n.11. Honded.conſ.66.n.79. Steph.Gratian.diſcept.forenſ. cap.409. num.18.& 19.* nouiſſimè *Merlin.de legitima lib.1.tit.2.qu. 11.num.3.& 4.*

Septimò quæro an habeat locum in renunciatione officiorum publicorum temporalium, vt ſi nouitius eſſet tabellio, vel aliud huiuſmodi officium haberet? Reſp. affirmatiuè, ſi fiat renunciatio officij quatenus ſtatim trãsferatur in eũ in cuius fauorem fit renunciatio, ita *Sanch. d.cap.5.num.43. Fr.Barthol.de Vechis d.diſp.8.dub.7.n.7.* 23

Octauò quæro an comprehendat fideiuſſionem? Reſp. affirmatiuè, vt bene docent *Sanch.dict.cap.5.num.34. Fr. Barthol.de Vechis d.diſp.8.dub.7.num.8.* 24

Nonò quæro an habeat locum in liberatione, qua nouitius tutorem, ſeu curatorem ſuum à reddendis rationibus liberat? Affirmatiuè Reſp. *cum Nau. conſ.83.de Regular.& Fr.Barth.de Vechis d.diſp.8. dub.7. num.9.* vbi ſubdunt ſecus eſſe ſi hæc liberatio facta ſit à nouitio in teſtamento non alterando naturam teſtamenti. 25

Decimò quero an ſint aliquæ donationes, & cõtractus, in quibus præfata *Conc.Trid.* diſpoſitio locũ non habeat? Reſp. nonnullas extare. Primò non cõprehendere eleemoſynas per nouitios factas, tradunt *Garc.d.cap.9.n.17. Azor.inſtit.moral.p.1.lib.13.cap.9.q.2. Fr.Barthol. à Vechis d.dub.7.num.11.verſ.ex dictis*, vbi intelligit de eleemoſynis paruis, vel moderatis. Secundò non comprehendere donationem Deo, ſeu B.Mariæ, vel ſanctis oblatam, tenent *Fr.Emman.q.Regul.tom.2.q.47.art.5.* quem ſequitur *Sanch.d.cap.5.num.28.* quamuis *Fr. Barth.de Vechis d.dub. 7.num.11.in princ.* contrarium teneat, dummodo attentis facultatibus nouitij ſit alicuius momenti. Tertiò non cõprehẽdere victum, & veſtitum quem pro ſe tribuit nouitius monaſterio, vt expreſsè habetur in dicto decreto, affirmat *Fr.Barth.de Vechis d.dub.7.n.12.* Quartò non includi ſub illo decreto quod tribuitur monaſterio, vel monialibus in ipſa profeſſione, non pro ipſa, ſed pro ſuſtentatione nouitiæ, & monialium, & pro ſolemnitate, & feſtiuitate profeſſionis, iuxta cõſuetum morem, reſoluit *Soar.tom.5.diſp.22.ſect.5.n.15.* & idem credit *Sanch.d.cap. 5.nu.21.* de conuiuio facto in ingreſſu in nouitiatum, & de conſuetis tunc dari monialibus. Quintò non comprehendi ſub dicto decreto donationes, oblationeſve factas monaſterio, ſeu Religioſis, à tutoribus, curatoribus, ac conſanguineis nouitiorum ex propriis bonis, non ex bonis nouitiorum, bene notant *Soar.tom.3. de Relig. lib.5.cap.9.n.16. Fr.Barth.de Vechis d.dub.7.n.14.* Idem dicendum de donatione facta à parentibus nouitij ex propriis ipſorum parentum bonis, non in dotem nouitij, obſeruat *Sanch.d.cap.5. n.23.* Sextò non includere contractus emptionis, venditionis, permutationis, locationis, & alios huiuſmodi, quia in iis tantumdem recipit nouitius quantum dat, ac proinde non efficitur pauperior, idem dicendũ de contractibus in quibus exponitur nouitius periculo lucri & iacturæ, quales ſunt contractus ſocietatis, eò quod non veniunt ſub nomine renunciationis, vel obligationis, reſoluunt *Sanch.d.cap.5.num. 33. Fr.Barth.de Vechis d.dub.7.num.15.* 26 27 28 29 30

Vndecimò quæro, an nouitius Canonicus vocandus neceſſariò ſit ad electionem Epiſcopi, aut alicuius beneficij Canonicis competentem? In qua quæſt. ex eo quod vere Canonicus ſit, illum vocandum eſſe tenent *Archid. in cap.beneficium, n.1.verbo aſſenſu de Regular.in 6. Card.in Clem.fin.num.8.q.10.eod.tit. Bertachin.de gabellis p.7. princ. num.56. Mandoſ.in caſibus annalibus num 66.caſu 197.* Verius tamen exiſtimo non eſſe vocandum, quamuis iure eligendi priuatus minime ſit, legitima namque religionis cauſa rite, & legitime abeſſe cenſetur *Gloſ.verbo conferendum in d.c.beneficium*, vbi *Monach.n.2.* & cæteri ſcribentes, *Tap.in auth.ingreſſi verbo ſua cap.2. n.8. C.de ſacroſ. Eccleſ. Luſi. Zechi, de Repub. Eccleſ.tit. de Regularib. capit.3.* 31

*num.*10. *Azori inſtit.moral.par.*1. *lib.*12. *cap.*3. *queſt.*1. vbi etiam addit prædictum nouitium non poſſe procuratorem conſtituere ad eligendum, vtpote qui neceſſariò ad electionem vocandus non eſt.

32 Illud tamen pro complemento huius Alleg. aduertendum duxi, prædictum *Concilij Trident.* decretum non habere locum in nouitiis Societatis IESV, qui poſſunt renunciare bonis in fauorem Societatis, vel cuiuſcunque, non ſeruata ea forma, nec expectato bimeſtri ante profeſſionem, vel ante vota biennij, ex conſtit. eiuſdem Societatis, quæ omninò per decretum *Concilij in d. cap.* 16. *verſ. Per hæc*, ac Summos Pontifices *Pium V. Gregor. XIII.* & ſequentes approbantur, quare ita ſuſtinent *Fr. Emman.tom.*2. *queſt.*47. *art.vltim. Emman. Sà verbo religio num.*5. *Molina de iuſtit.d.tract.*2. *diſput.*139. *verſ. antequam, Leſſi.d.lib.*2. *cap.*41. *dub.*4. *num.*41. quos refert, & ſequitur *Sanch.d.cap.*5. *num.*9.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus, vel illo impedito eius Vicarius, aut ab eis deputati quomodo voluntatem virginum Deo dicandarum explorare teneantur, oſtenditur.*

2 *Doctores referuntur materiam tractantes Concilij Trident. ſeſſ.*25. *de Regularibus cap.*17.

3 *Puellis quæ ſumpſerunt Sacrum habitum in aliquo Monialium monaſterio, debet ab Ordinario certus dierum numerus præfigi intra quem deberent declarare vtrum velint profeſſionem emittere, vel non.*

4 *Voluntas puellæ Deo dicendæ exploranda eſt per Epiſcopum tam ante ſuſceptum habitum, quam poſtea ante profeſſionis emiſſionem, tam in monaſteriis ſibi ſubiectis, quam in aliis ab eius iuriſdictione exemptis.*

5 *Ordinarius non debet explorare voluntatem puellæ, quæ habitum recipit in monaſterio, ad petitionem illius, qui vult illam in vxorem ducere, ſed expectandum tempus faciendæ profeſſionis.*

6 *Epiſcopus non ingreditur clauſuram, ſed ſtat ante feneſtellam cancellorum, cum explorat puellæ voluntatem.*

7 *Puella incluſa per vim in monaſterio, debet inde educi; ſi tamen monialis effici velit, deſiderij ſui compos eſt facienda, licet eius pater contradicat.*

8 *Vicarius generalis voluntatis virginis exploratione facere non poteſt, niſi Epiſcopo impedito.*

9 *Exploratio prædictarum ſi neutra fiat, non eſt profeſſio nulla.*

10 *Epiſcopus poteſt animaduertere contra Abbatiſſas, aliaſque ſuperiores habitum Sacrum dantes, vel patientes profiteri Moniales abſque dicta exploratione.*

11 *Doctores de materia & intellectu Concilij Trident. ſeſſ.* 25. *de Regular.cap.*7. *agentes, referuntur.*

12 *Abbatiſſa debet eligi non minor annis* 40. *& quæ octo annis poſt expreſſam profeſſionem laudabiliter vixerit.*

13 *Illegitima abſque diſpenſatione Papæ, non poteſt de iure in Abbatiſſam eligi.*

14 *Abbateſſa, ſeu Prioriſſa officium habere non poſſunt illæ quæ Virgines non ſunt.*

15 *Bigama Monialis abſque Apoſtol. diſpenſatione in Abbatiſſam eligi non poteſt.*

16 *Infamis non poteſt in Abbatiſſam eligi.*

17 *Abbatiſſa debent eligi per vota ſecreta.*

18 *Abbatiſſarum in electione poſſunt vota per Epiſcopum vna cum Vicario, vel alio iure aſſumpto, oretenus accipi.*

19 *Schedulæ puræ & ſimplex oſtenſio ſecreto facta ab aliquo ex electoribus non tollit, quin electio ſubſequens immediatè ſit ſecreta.*

20 *Electio reputatur ſecreta, & canonica, ſi electi fuerint à ſuperioribus aliqui, qui vota omnium eligentium recipiant.*

21 *Eligentes per Schedulam aliquo patenti ſigno ſignatam faciunt electionem non ſecretam, & peccant mortaliter.*

22 *Electio quando ſit nulla, oſtenditur in caſu occurrenti, & n.*23.

24 *Abbatiſſa in electione ex tripartito numero Monialium duæ partes concurrere debent.*

25 *Electio officialium, qui adminiſtraturi ſunt monaſteriorum bona ad monaſterij ſpectat ſuperiores.*

EPISCOPVS QVANDO VOLVNTATEM Virginum Deo dicandarum explorare debeat.

ALLEGATIO C.

PERTINET ad Epiſcopum, vel eo impedito ad eius Vicarium, aut aliquem eorum ſumptibus ab eis deputatum, explorare virginis voluntatem diligenter, an coacta, an ſeducta ſit, an ſciat quid agat: & ſi voluntas eius pia, ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones requiſitas iuxta monaſterij illius, & Ordinis regulam, necnon monaſterium fuerit idoneum, libere ei profiteri liceat; & præfecta monaſterij vno menſe ante de huiuſmodi profeſſione ſignificare debet Epiſcopo, alioquin poſſet ſuſpendi ab officio ad libitum Epiſcopi, vt diſponit *Concil.Trident.ſeſſ.*25. *de Regular.cap.* 17. de cuius materia vide *Zerol. in praxi Epiſcop. par.* 1. *verbo moniales pag.*232. *& pag.* 258. *verſ. ad* 14. *Fuſch. de viſitat.lib.*2. *cap.*18. *num.* 40. *Piaſeg. in praxi noua Epiſcop. par.*2. *cap.*3. *numer.*55. *verſ. explorare*, *Azori.inſtitut.moral. par.*1. *lib.*12. *cap.*1. *col.*1160. *Fr.Emman.quæſt. Regular.tom.* 3. *quæſt.*12. *art.*2. *F.Ioan. de la Cruz de ſtatu religionis, lib.*1. *cap.*8. *in fine, Fr.Ludou.Mirandã de ſacris monialibus, quæſt.* 8. *art.*2. nouiſſimè *D.Hieron.Venero & Leyua Archiepiſcopum Montis Regalis in examine Epiſcoporum lib.* 6. *cap.* 25. *Armendar.in addit.ad recop. legum Navar.lib.*2. *tit.* 18. *l.*7. *de religionib.num.*37. *&* 44. *cum ſequentibus*, *Sanch.in præcepta Decalogi, lib.*4. *cap.*18. *num.*32. *cum ſequentibus, Campan. in diuerſorio iuris Canon.rub.*12. *cap.*16. *à num.*11. vnde *Sacra Congreg.* ſic cenſuit. Puellis, quæ ſumpſerunt Sacrum habitum in aliquo monaſterio, debet ab Ordinario certus dierum numerus 15. vel 20. præfigi, intra quem deberent declarare vtrum velint profeſſionem emittere, vel non: & ſi noluerint, remittendæ ſunt ad domos conſanguineorum, vel affinium, refert *Campan. dict. cap.* 16. *num.* 16. poſtquam Epiſcopus hac de re certior factus fuerit intra 25. dies examen hoc perficere tenetur, quibus elapſis amplius de eo ſe non intromittat, deciſum referunt *Armendariz. dict. loco num.* 45. *& Galeſ. in margarita caſuum conſci. verbo nouitij, vlt. Campan. dict. cap.* 16. *num.*10.

1 2 3

Voluntas puellæ exploranda eſt, non ſolùm quando profeſſionem emittere procurat, de quo caſu loquuntur ſupra citati Doctores, ſed etiam quando habitum ſuſcipere intendit, itaut ſpectet ad Epiſcopum, tam ante ſuſceptum habitum, quàm poſtea ante profeſſionis emiſſionem dict. puellæ voluntatem explorare, non obſtante quod monaſterium ſit Regularibus ſubiectum, vel aliàs ab eius iuriſdictione exemptum, & ſi prior exploratio non fuerit facta, ſufficit quod fiat ſecunda, & hoc totum fuiſſe deciſum referunt *Piaſeg. d. loco*, *Campan. d. cap.* 16. *num.*10. *&* 11. *Armendar. dict. loco num.*37. *&* 46. *&* 50.

4

Ordinarius non debet explorare voluntatem puellæ, quæ habitum recipit in monaſterio ad petitionem illius, qui vult illam in vxorem ducere, ſed expectandum tempus faciendæ profeſſionis, & tunc ſi ſit ſuſpicio, quod inueſtigetur à monialibus, pro ſuo officio curabit inde duci ad exteriorem Eccleſiam monaſterij, vel in aliam propinquiorem, & commodiorem, prout magis conuenire iudicauerit, vbi voluntatem eius exquirere poſſit. At ſi nulla ſit ſuſpicio, & nullam aliam iuſtam cauſam ſubeſſe apparebit, tunc non in alio loco quam ad crates ferreas monaſterij voluntatem puellæ explorabit: ita deciſum referunt *Armendar. dict. loco num.*48. *Campanil. d. cap.* 16. *num.* 15.

5

In hac voluntatis exploratione, ſeu alio ſimili actu cum ſit in ipſo monaſterio

6

Digitized by Google

Episcopus non ingrediatur clausuram, sed stet ante fenestellam cancellorum examinando mentem ipsius puellæ, vt aduertit *Fusc. d. num. 40. in fine*, & refert decisum *Campan. d. num. 15.*

7 Puella inclusa per vim in monasterio debet inde educi, & si quid damni ob eam causam passa est, curare debet Episcopus, vt indemnitati eius prouideatur eorum impensis, qui talem illuc intulerunt, qui debent etiam seuerè castigari, sed puella si monialis effici velit, desiderij sui compos est facienda, licet pater eius contradicat, refert decisum *Campan. d. cap. 16. num. 12. propè finem.* De pœnis contra cogentes aliquam Virginem, vel viduam, aut aliam mulierem ad ingrediendum monasterium egi in alleg. casuum reseruatorum, dum agerem de excommunicationibus nulli reseruatis *in Concil. Trident.*

8 Huiusmodi voluntatis explorationem non potest facere Vicarius, nisi Episcopo impedito iuxta Sacri Concilij dispositionem, & notant *Sbroz. de officio Vicarij lib. 2. quæst. 207. Narbona de appellat. à Vicario ad Episcopum par. 1. num. 237.*

9 Si verò Antistes alteram, vel neutram prædictarum explorationum fecerit, contra Concilium fecisse censuit *Sacra Congregatio*, addens ab istis Sacris Virginibus, à quibus non solùm habitus est susceptus, sed iam professio facta, sine prædicto examine, nihil Ordinarium debere scisciatari, sed permittere eas in suo statu permanere. In Abbatissas tamen animaduertere posse ait, deberéque per earundem Ordinarium Moniales, earúmque Superiores admoneri ne Virginibus dent Sacrum habitum, nec eas patiantur in religione profiteri, nisi prius voluntas earum perspecta sit, & explorata ab eodem Ordinario, & ipsum posse contrafacientes coërcere non solùm pœnis à *Concilio Tridentino* statutis, &

10 præscriptis, sed etiam Ecclesiasticis censuris, & aliis iuris remediis, non obstantibus quibuscunque priuilegiis, refert *Campanil. dict. cap. 16. num. 17.*

APPENDIX.

De ætate & qualitate eligendæ in Superiorem.

11 CVm *alleg. 102. num. 46.* ex dispositione *Concil. Trident. sess. 25. de Regular. cap. 7.* dixerim Episcopum, siue alium superiorem, qui electioni eligendæ in superiorem Monialium præest, claustra monasterij non ingredi, sed ante cancellorum fenestellam vota singularium, audire & recipere debere, nisi prudenter iudicent non posse fieri canonice dictam electionem ipsis non intrantibus, & nouissimè *Gregor. XV. in sua constitut.* de priuilegiis exemptorum incip. Inscrutabili nonis *Febru.* 1622. decreuerit, vt possit Episcopus vnà cum superioribus Regularibus electioni quarumcunque Abbatissarum, siue per se, siue per alium interesse, operæ pretium duxi aliqua de ætate & qualitate eligendæ in superiorem breuiter percurrere, vt Episcopus quæ efficere debeat non ignoret, & in primis commendo dispositionem *Concil. Trident. d. cap. 7.* hac de re editam, ac Doctores de eius materia agentes, ex quibus videri possent *Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 1. quæst. 15. art. 3. Zerol. in praxi Episcop. par. 1. verbo Abbatissa §. 1. Azor. institut. moral. par. 1. lib. 13. cap. 10. à princip. Zipæ. in analytica postremi iuris Eccles. enarrat. sub tit. de elect. num. 9. Piaseg. in praxi Episcop. par. 1. cap. 2. de benedict. Episcopi num. 3 pag. 71. & par. 2. cap. 3. num. 57. Franc. Leo in thesauro fori Eccles. par. 2. cap. 1. num. 45. cum seqq. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 166. in princip. Nicol. Garc. de benefic. par. 7. c. p. 4. num. 42. & 41. Vivian. in praxi Iurisp. rom. par. 2. lib. 5. cap. 5. num. 7. cum seqq. Aloys. Ricci in decis. Curiæ Archiep. Neapol. par. 4. decis. 281. num. 3. & decis. 309. Campan. in diuers. Iuris Canon. rub. 7. cap. 6. num. 89. Homeben. de Bonis de examine Ecclesiastico par. 2. tract. 12. cap. 3. quæst. 15. suppos. 4.*

Primò circa qualitatem personæ aduerto eligendam 12
esse in Abbatissam, seu Priorissam, Præfectam, aut Præpositam, non minorem annis quadraginta, & quæ octo annis post expressam professionem laudabiliter vixerit, vt disponit *Concil. Trident. d. cap. 7. in princip. Portel. in dub. Regul. verbo Abbatissa 3. Molfes. in sum. Theologiæ moralis tract. 6. cap. 7. num. 46.* circa quam ætatem non posse Episcopum dispensare refert decisum *Armendar. in addit. ad recop. legum Navarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis num. 102.* & obseruant *Azor. instit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 5. quæst. 9. Fr. Sigism. à Bononia de elect. dub. 62. num. 6. Aloys. Ricc. dict. Neapol. decis. 309. num. 9. par. 4. Nicol. Garc. d. cap. 4. num. 71.* vbi etiam asserit prædictos 40. annos debere esse completos. Quod si his qualitatibus non reperiatur in eodem Monasterio, ex alio eiusdem Ordinis eligi possit. Si hoc etiam incommodum Superiori, qui electioni præest, videatur, quod ex iis, quæ in eodem monasterio annum vigesimum excesserint, & quinque saltem annis post professionem rectè vixerint, Episcopo, vel alio Superiore consentiente eligatur, statuit *Concil. Trident. citato loco.*

Secundò seclusis Religionum priuilegiis illegitimam 13
non posse absque dispensatione Papæ in Abbatissam, vel Priorissam eligi tenent *Maiol. de irregular. lib. 1. cap. 10. in fine, Mandos. de Signatura gratiæ tit. de dispensat. super defectu natal. in fine, Navar. in man. cap. 27. num. 201. & commento 2. de Regularib. num. 60. Soar. tom. 5. disput. 30. sect. 5. num. 15. Flamin. de resignat. benefic. lib. 3. quæst. 12. num. 11. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 11. num. 3. in fine, Bellet. disquisit. clerical. par. 1. tit. de discipl. cleric. §. 3. num. 5. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 5. cap. 5. num. 19. & 20. Sanctarel. v. uri. resol. quæst. 40. num. 7.* Ego ipse *in collectan. ad cap. 1. num. 7. de filii Presbyt.* contra *Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 1. quæst. 13. art. 11.*

Tertiò non solas illegitimas, sed etiam quascunque, 14
quæ Virgines non sunt, excludi ab Abbatissæ, seu Priorissæ officio per *cap. iuuenculas 20. quæst. 1. & cap. 2. 1. quæst. 7.* tuentur post glossas, & Ordinarios Iuris Canonici, *Mandos. de signatura gratiæ tit. dispensatio pro corrupta statim in princip. & §. seq. & in addit. ad Lap. alleg. 60. lit. N. Selu. de benefic. par. 4. quæst. 7. num. 7. Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 29. num. 13. Vivald. in candel. aureo par. 3. cap. 5. num. 13. in 2. edit. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2. quæst. 54. art. 3.* pariter resoluentes in hoc solum Pontificem posse dispensare. Contra *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 5. cap. 5. num. 22. Parel. in dubiis Regularib. verbo Abbatissa post num. 10.* existimantes ad Abbatissæ munus non desiderari Virginitatem, nisi vbi mos esset imperiendi Abbatissis benedictionem specialem Virginum propriam, seu consecrationem.

Quartò bigamam Monialem absque Apost. dispen- 15
satione in Abbatissam eligi non posse per *cap. 2. 78. dist.* asserunt *Maiol. d. cap. 19. num. 14. & Vivald. d. cap. 5. num. 8.* obseruantes quoad hunc effectum dici etiam bigamam, quæ post castitatis votum præuaricata est, refert *Sanch. d. cap. 5. num. 23.*

Quintò infamem non posse in Abbatissam eligi re- 16
soluunt *Maiol. d. cap. 29. num. 12. & 13. Vival. d. cap. 5. num. 11. Sanch. d. cap. 5. num. 24.* extendentes, siue infamia sit iuris, siue facti.

Per vota Secreta, itaut singulorum eligentium nomi- 17
na nunquam publicentur, debere eligi huiusmodi Abbatissas, atque alias Præpositas statuit *Concil. Trident. sess. 25. de Regular. cap. 6. in princip.* vbi quamuis disponatur quod omnes electiones Regularium debeant fieri per vota secreta, non tamen censetur sublata forma *cap. quia propter, de elect.* sed adhuc in suo robore perseuerat, ita sentiunt *Fr. Emman. in sum. par. 1. cap. 102. num. 2. Zerol. in praxi Episcop. par. 1. verbo Abbatissa §. 6. Azor. instit. moral. par. 1. lib. 13. cap. 10. quæst. 2. Fr. Sigism. à Bononia de elect. dub. 27. num. 10. & 11.* & tentum fuit in *Rota in vna Meten.*

Mona

ized by Google

Monaſterij 5. Iulij 1621. in fine, verſ. denique, coram *Reuerendo D.Coccino,* & iterum in Treueren. Abbati S.Maximini 20. *Nouembris* 1624. coram eodem, apud *Maſſobr. in praxi habendi concurſum pralud.* 8. *in princip. num.* 68. Quamuis contrarium,immo diſpoſitionem text. *in dict. cap.quia propter*, modo ſublatam eſſe per *Concil.d. cap.* 6. teneat *Fr. Ludouic.Miranda in man. Prælat. tom.* 2. *queſt.* 23.*art.*15.*concl.*2.*circa med.*Electionem Abbatiſſæ factam per vota non ſecreta per ignorantiam Decreti *Concily d. cap.*6.non valere,nec Epiſcopum poſſe diſpenſare, vt valeat,referunt,*Aloyſ.Ricc.Neapol.deciſ.*197.*num.*7.*par.*4.*&* *Sigiſm.à Bononia dub.*31.*num.*10.

18 In electione Abbatiſſarum, vel alterius Superioriſſæ poſſe vota per Epiſcopum vnà cum Vicario,vel alio iure aſſumpto oretenus accipi, referunt deciſum *Galet. in margarita caſuum Conſcientia verbo Abbatiſſa,Nicol. Garc. de benefic.par.*5.*cap.*4.*num.*189.*Aloyſ.Ricc.in praxi fori Eccleſ.reſolut.*637.*in* 2.*edit.Caſtellin.de elect. cap.* 4. *num.*4.*Fr. Sigiſm.à Bononia in ſimili tract.dub.*27.*num.*11.

19 Putam & ſimplicem oſtenſionem Schedulæ ſecreto factam ab aliquo ex electoribus ad effectum, vt videat quem ipſe eligat, non tollere quin electio ſubſequens immediatè ſit ſecreta, tradunt *Nauar. conſ.*7. *in antiq. aliàs* 4.*in nouis de elect.Fr.Emman.in ſum. par.* 1. *cap.*102. *de elect.num.*4.*Caſtellin.d.cap.*4.*num.*3.obſeruantes eo caſu electionem eſſe irritam, & nullam, quando electorum vota culpa,& dolo totius, vel maioris partis Monaſterij, ſeu Capituli publicarentur,vel quando manifeſtatio vnius, vel plurium votorum eſt realis cauſa vel præſumptiua rationabiliter, quod electio ſequatur in hanc, vel illam perſonam particularem ex vi illius oſtenſionis, quo caſu loquitur *Rota in dict.Treueren.Abbatia S.Maximini* apud *Maſſobr.d.pral.*8.*in princip.num.*53.*&* *num.*67. reſoluens electionem eſſe nullam, etiamſi vnicum tantum ſuffragium publicetur. Nam ita ſtrictè diſpoſitio Concilij citato loco eſt intelligenda, vt ſi poſt electionem factam in Bullis confirmationis,ſeu patentibus exprimerentur nomina, eligentium electio eſſet nulla, vt refert deciſum *Caſtellin.d.cap.*4.*num.*61.

20 Si electi fuerint à Superioribus aliqui, qui vota omnium eligentium recipiát,electionem reputari ſecretam & canonicam referunt deciſum *Nicol.Garc.d.cap.*4.*num.* 189.*Aloyſ.Ricc. in deciſ. Curia Archiep. Neapol. deciſ.*197. *num.*2.*par.*4.*Caſtellin.de elect.cap.*4.*num.* 4. *Frat. Sigiſm.à Bononia in ſimili tract.dub.*27.*num.*11.

21 Eligentes per Schedulam aliquo patenti ſigno ſignatam, vt innoteſcat ſcrutatoribus, vel vni ex illis, quod talis elector eligit illum nominatum ex Schedula,facere electionem non ſecretam, & peccare mortaliter, ac proinde ſic electum factum de hoc certum teneri reſignare Prælaturam, ſiue officium, vel petere à S^mo confirmationem cum diſpenſatione, referunt deciſum *Laurent. Perrin.tom.*1.*de Religioſo ſubdito, & Prælato queſt.* 1.*de obedientia cap.*21.*Caſtellin.d. cap.* 4. *num.* 61. & dicit *Fr.Emman.queſt.Regul.tom.*2.*queſt.*52.*art.*9. quod intentio *Concilij d.cap.* 6. fuit ſtatuere quod monaſteria facerent electiones ſecretas in hoc ſenſu, id eſt quod non permittant fieri aliquid ex quo publicari poſſint nomina eligentium,& ſi tale quid factum fuerit,electio non valet, addendo ex doctrina *Nauar. conſ.*4.*in antiq.aliàs* 9.*in nouis de elect.* quod hoc habet locum in electione per ſcrutinium, non autem in electione per compromiſſum.

22 Electionem eſſe nullam, quando aliqui ex electoribus vnicam ſchedulam recipiunt vnico nomine ſcriptam,& nomen electi notum ſcribæ,vel alteri reponunt in capſula; ſimiliter,qui accipiunt de manu ſcribæ duas ſchedulas,& vnam,quam voluerint, reponunt, alteram ſcindunt, quia ſcriba potuit reuelare talem, qui non habuit, niſi vnam ſchedulam, vel talem qui non habuit duas, referunt deciſum *Nicol.Garci.dict.cap.* 4. *num.*193. *Aloyſ.Ricc.d.Neapol.deciſ.* 197. *num.* 8. *par.* 4. *Caſtellin. de elect.cap.*5.*num.*25.*Fr.Sigiſm. à Bononia in ſimili tract. dub.* 31.*num.*6.& tenuit *Rota in d.Treueren. S. Maximini* apud *Maſſobr.d.pralud.*8.*num.*69.

Vtrum autem in electione Superiorum Regularium præſidens Capitulo poſſit præcipere ſcrutatoribus ſub præcepto ſanctæ obedientiæ,& pœna excommunis latæ ſententiæ ne recipiant ſuffragia oretenus tradi ſolita pro aliquibus vltra certum numerum electioni inſufficientem,ſed eo completo dicant electoribus ad aures,vt ſeruari dicitur, vt dent aliis eorum vota? & an electio hoc modo celebrata ſit valida? Congregatio *Concily cenſuit de anno* 1625. hanc eligendi rationem,quæ libertati electionis,ac naturali conſenſui aduerſatur,omninò improbari,electioneſque hactenus celebratas ſi ſcrutatores præcepto Superioris obtemperantes ſingulorum eligentium vota non receperint,pro canonicis non haberi, refert *Caſtellin.d.cap.*4.*num.*66. 23

Ex tripartito numero Monialium duas partes concurrere debere in electione Abbatiſſæ, niſi alia fuerit loci conſuetudo, & ſi fuerint diſcordes poſſe Epiſcopum nominare vnam quam magis idoneam iudicauerit, aſſerit deciſum *Piaſeg.in praxi Epiſcop.par.* 1. *cap.*3. *num.* 57.*verſ.in Monaſterius*, quem refert *Zipa. d. num.* 9. *verſ. Abbatiſſa, in fine.* 24

Electio officialium, qui adminiſtraturi ſint monaſteriorum bona,ad monaſterij ſpectat Superiores,& ideò licet Epiſcopus ſit eius ſuperior,ipſi tamen poſſunt eligere officiales, vt refert deciſum *Armendar. in addit. ad recopil.legum Nauarræ lib.*2.*tit.*18.*l.*7.*de Religionib.n.*85. 25

SVMMARIVM.

1 *Ordinarius poteſt profeſſionem ante expletum decimum ſextum annum factam nullam declarare.*

2 *Profeſſionis nullitas ſi proponatur coram Ordinario,& ſuperiore Regulari,debet intra biennium terminari, quia ſubintrat diſpoſitio Concily ſeſſ.*24.*de reformat.cap.*20.

3 *Profiteri nullus valet expreſsè,nec tacitè ante decimum ſextum annum expletum, & profeſſio antea facta ipſo iure eſt nulla.*

4 *Doctores referuntur agentes de materia Concilij Tridentini ſeſſ.*25. *de Regular.cap.*15.

5 *Milites Regulares non comprehenduntur decreto Concilij Trident ſeſſ.*25.*de Regular.cap.*15.

6 *Milites S.Stephani non comprehenduntur ſub diſpoſitione Concilij ſeſſ.*25.*de Regular.cap.*15.

7 *Fratres tertij Ordinis non ligantur diſpoſitione Concilij ſeſſ.*25.*de Regular.cap.*15.

8 *Hieroſolymitani Milites ex nono ipſorum ſtatuto comprehenduntur ſub decreto Concilij Tridentini ſeſſ.*25.*de Regul. cap.*15.

9 *Puella ad profeſſionem ante decimum ſextum annum admitti non poteſt.*

10 *Diſpenſari non poteſt, vt puella, quæ duodecimum annum non complenit,poſſit habitum in monaſterio ſuſcipere.*

11 *Puella in ætate duodecim annorum matrimonio coniuncta ſi religionem ſit ingreſſa,cogendus ſponſus per quatuor annos expectare vſque dum illa profiteatur.*

12 *Profeſſio Monachi facta ante decimum ſextum annum eſt nulla.*

13 *Profeſſionem quorum dierum defectus nullam efficiet,oſtenditur.*

14 *Profeſſionem ante decimum ſextum annum expletum, vel intra annum probationis valide emittere poteſt, qui ex voto Religionem ingreditur.*

15 *Profeſſio, quæ in quibuſdam Religionibus facienda eſt in decimo octauo ætatis anno, ſi fiat ante illud tempus, poſt tamen decimum ſextum à Concil. Trident. expreſſum, valida eſt.*

16 *Annum probationis ante profeſſionem emittendam debet habere Religioſus, aliàs profeſſio eſſet nulla.*

17 *Profeſſio intra annum probationis emiſſa nullum obligat,*

nec in specie, nec in genere Religioni, nec etiam in foro conscientiæ.

18 *Professio durante anno nouitiatus emissa non potest haberi rata, nisi accedat Papa dispensatio de consensu recipientium, & receptorum.*

19 *Annus probationis incipit à die susceptionis habitus, siue ab eo die, quo communis sequitur aliorum Religiosorum vitam.*

20 *Annus bissextilis an sit integre finiendus ad professionem emittendam, ostenditur.*

21 *Annus* 1582. *à quo Gregor. XIII. abstulit decem dies, integer reputatur ad sacros Ordines, & ad quæcunque officia, vel beneficia.*

22 *Professio facta in vltimo anni die non est inualida.*

23 *Annus probationis debet esse continuus, & non sufficit interpellatus.*

24 *Tempora non coniunguntur in nouitio pro complendo anno probationis.*

25 *Absentia trium dierum à Conuentu interrumpit annum probationis.*

26 *Professio Monachi ob non seruatum annum probationis intra claustra monasterij, dicitur nulla.*

27 *Anni probationis pars si extra monasterium iusta de causa cum habitu de Superioris licentia habeatur, non per hoc dicetur discontinuatus.*

28 *Licentiam ad exeundum in anno nouiciatus, vt ille non interrumpatur, concedunt Ministri Prouinciales.*

29 *Habitus Regularis à nouitijs deferendus est de essentia atque substantia anni probationis.*

30 *Probatio debet fieri in habitu monachali.*

31 *Annus probationis potest impleri ab eo, qui nondum expleuerit annum decimum sextum ætatis.*

32 *Professio facta ante expletum probationis annum est nulla, neque huiusmodi terminum ex consensu partium potest remitti.*

33 *Nouitij in articulo mortis existentes ante expletum probationis annum habentes legitimam ætatem, possunt profiteri.*

34 *Monasterium virtute professionis facta à nouitio intra annum probationis in mortis articulo non potest succedere in bonis ipsius nouitij in præiudicium suorum hæredum.*

35 *Nouitius intra annum probationis licitum est à monasterio exire.*

36 *Nouitijs nolentibus profiteri, sunt omnia bona restituenda, quæ tempore ingressus detulerunt in monasterium.*

37 *Nouitius egrediendo recuperat omnia bona etiam feudalia, vnà cum fructibus inde perceptis, deductis tamen alimentis temporis, quo in monasterio fuit.*

38 *Nouitio egredienti si non vult monasterium habitum religiosum dare, ei ad minus eius pretium restituere tenetur.*

39 *Dictio, omnis, est vniuersalis, & qui omne dicit, nihil excludit.*

40 *Nouitius si decesserit intra tempus probationis, & dos soluta sit, est restituenda hæredibus, vnà cum fructibus, deducto tamen victu, & vestitu.*

41 *Informationes pro nouitijs volentibus profiteri quemodo sint faciendæ, ostenditur, & num.* 42.

43 *Professio Monachi erit nulla, quando facta fuit non seruata Constitut. Sixti V. pro informationibus faciendis edita.*

44 *Professi nulliter, quia in eorum informatione non fuit seruata forma præscripta à Sixto V. possunt etiam post quinquennium reclamare.*

EPISCOPVS CIRCA REGVLARIVM professionem an aliquam habeat cognitionem.

ALLEGATIO CI.

1 ORDINARIVS potest professionem ante expletum 16. ætatis annum factam, nullam declarare, vt asserit decisum *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. l. 7. de religionibus, num.* 11. & *num.* 40. dicit etiam resolutum in causis nullitatis professionis, quæ infra biennium ab Ordinario, & Superiori Regulari non terminantur, esse locum Decreto *Concil. cap.* 20. *sess.* 24. *de reformat. in princip.*

2 De iure antiquo ad professionem emittendam decimusquartus annus completus in viro, in fœmina vero duodecimus etiam completus sufficiebat, *cap. ad nostram, cap. significatum, de Regularib. cap.* 1. *eod. tit. lib.* 6. *Clement. eos illo tit. glos. in cap.* 1. 20. *quæst.* 1. Post *Concil.* vero *Trident.* 3 nulli licet profiteri expressè, nec tacitè ante 16. annum expletum, & professio antea facta est ipso iure nulla, & irrita *sess.* 25. *de Regular. cap.* 15. vbi sequentia verba habentur: In quacunque religione, tam virorum, quàm 4 mulierum professio non fiat ante 16. annum expletum; professio autem antea facta nulla sit, nullámque inducat obligationem, aut alicuius regulæ, vel Religionis, vel Ordinis obseruationem, aut ad alios quoscunque effectus, de cuius intellectu vide *Nauar. cons.* 23. *de Regularib. in nouis, quod deest in antiq. Sayr. in floribus decis. sub illo tit. decis.* 97. *Zerol. in praxi Episcop. par.* 1. *verbo moniales,* §. 2. *pag.* 233. *Azor. instit. moral. par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 1. *colum.* 1067. *& lib.* 13. *cap.* 9. *col.* 1316. *Sanch. de matrim. lib.* 2. *disp.* 24. *num.* 22. *Francisc. Leo in thesauro fori Ecclesiastici par.* 2. *cap.* 1. *num.* 36. *Petr. Ledesm. in summ. par.* 2. *tratado de los estados de las Religiones en comun, cap.* 7. *Frat. Ioannes de la Cruz. de statu Religionis, lib.* 1. *cap.* 8. *dub.* 2. *&* 4. *Campanil. in diuers. iuris Canonici rubr.* 12. *cap.* 11. *à num.* 1. *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 2. *tit.* 18. *l.* 7. *de Religionibus, num.* 41. *cum sequentibus, Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat. tom.* 1. *quæst.* 24. *art.* 2. *Rot.* apud *Farin. decis.* 173. *num.* 6. *par.* 1. *recent.* nouissimè *Sanch. in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 4. *à num.* 1.

5 Milites Regulares decreto *dicti cap.* 15. non comprehendi refert decisum *Armendar. d. loco num.* 7. resoluunt *Fr. Ludouic. Beja respons. casuum conscientiæ par.* 4. *cap.* 28. *Gonzal. ad regulam* 8. *Cancellaria, glos.* 8. *à num.* 61. *Azori. instit. moral. par.* 1. *lib.* 13. *cap.* 4. *quæst.* 2. *Sanch. de matrim. lib.* 7. *disput.* 44. *num.* 8. & nouissimè *d. cap.* 4. *num.* 17. *Flamin. de resignat. lib.* 6 *quæst.* 2. *num.* 117. *cum sequentibus. Barthol. à S. Fausto in thesauro Relig. lib.* 5. *quæst.* 169. Quamuis huiusmodi milites in emittenda professione comprehendi sub illo decreto affirment *Fr. Emman. in sum. tom.* 2. *cap.* 8. *num.* 2. *concl.* 1. *Steph. Gratian. discept. forens. cap.* 363. *num.* 27.

6 Vnde in Militibus S. Stephani nuncupatim non procedere decidit *Rot. Romana decis.* 591. *par.* 1. *diuers. in nouissima edit.* quam refert *Aloys. Ricci. in praxi fori Ecclesiastici decis.* 1. *in prima edit. & resolut.* 617. *num.* 6. *in secunda edit.* Nec comprehendere Fratres tertij Ordinis censuit 7 eadem *Rota Romana dicta decis.* 591. *num.* 7. relata per *Aloys. Ricc. d. resolut.* 617. *num.* 4. Milites tamen Hierosolymitanos comprehendi sub illo decreto ex nouo ipsorum statuto illi adhærenti referunt decisum *Flamin. d. quæst.* 2. *num.* 120. *Armend. d. loco num.* 16. 8

9 Non admittitur puella ad professionem ante dictum 16. annum, vt asserit decisum *Armend. d. l. loco num.* 41.

10 Nec est dispensandum, vt puella, quæ 12. annum non compleuerit, possit habitum in monasterio suscipere, ex *eod. Armendar. num.* 43. vbi *num.* 41. asserit à *Sacra Cong.* 11 responsum fuisse *anno* 1580. quod si puella in 12. ætatis anno matrimonio coniuncta, & religionem ingressa sit, cogendum sponsum per quatuor annos spectare, vsque dum illa profiteatur.

12 Professio Monachi facta ante 16. annum expletum est nulla, vt definit *Concil. Trident. d. cap.* 15. & censuit *Rota Roman.* apud *Farinac. decis.* 173. *num.* 6. *tom.* 1. *par.* 1. itaut si deficiant 12. dies ante annum 16. expletum professio dicatur inualida, prout resoluunt *Galett. in margarita casuum conscient. verbo profiteri penult. Aloys. Ricci. in praxi fori Ecclesiast. decis.* 656. *in* 1. *edit. & resolut.* 549. *in* 2. *edit.* vbi etiam resoluit quod si deficiat vnus dies nulla 13 esset

eſſet profeſſio, aſſeritque habere locum in anno biſſextili, quia niſi dies vna addetur, non valet profeſſio, cum debeat fieri in vltimo anni inſtanti, vel poſt lapſum vnius anni. Ego tamen dicendum puto profeſſionem in ſuprema die 16. anni emitti poſſe, etiam poſt *Concil.* emiſſamque ſubſiſtere, ex his, quæ in ſimilibus adducit *Sanch. de Matrimon. libr. 2. diſput. 24. numer. 22.* & in terminis reſoluit *Campanil. in diuerſ. iuris Canon. rub. 7.* 14 *cap. 6. num. 129. & rubr. 12. cap. 11. numer. 1.* vide tamen quæ infra *num. 20.* Qui ex voto religionem ingreditur poteſt in ea validè ante 16. annum expletum, vel intra annum probationis profeſſionem emittere: ita deciſum fuiſſe refert *Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici parte 2.* 15 *cap. 1. num. 37. in fine.* Dubitari poteſt an ſtante ſtatuto ne quis ante 18. ætatis ſuæ annum ad profeſſionem admittatur, prout adeſt in ordine Minimorum, ſeu potius Sancti Franciſci de Paula, ſi profeſſio fiat ante illud tempus ab ſtatuto requiſitum, poſt tamen 16. *à Concilio Trident.* expreſſum, valida ſit? Ego dicendum credo, validam eſſe profeſſionem contra prohibitionem prædicti ſtatuti non annullantis, aut irritantis factam, arg. text. *in cap. ad Apoſtolicam, de Regularibus*, & ita tenet *Ludou. Miranda in manuali Prælatorum Regularium par. 1. quæſt. 14. art. 2. concl. 2.* & dicit deciſum *Armendar. d. loco num. 14.*

Cum quis religionem ingreſſus eſt, habitumque 16 Regularem ſuſcepit antequam prædictam profeſſionem emittat, annum debet habere, qui probationis dicitur, infra quem aſperitates regulæ experiri debebit, vt eas ſufferre aſſueſcat, cognoſcarque ſi propriæ complexioni, vitibus, & voluntati congruant, quod ſi profeſſionem eo currente emittere auderet, nihil ageret, vt definit *Concil. Trident. dict. cap. 15.* de cuius materia, quoad hanc partem, vide *Fratrem Emman. quæſt. Regularium tom. 2. quæſt. 2. artic. 7. & tom. 3. quæſtion. 13. artic. 4. & quæſt. 15. art. 1. 2. 7. & 8. Azor. inſtitut. moral. part. 1. lib. 12. cap. 4. Valerian. Reginald. in praxi fori pœnit. libr. 18. numer. 385. cum ſequentibus, Armendar. d. l. 7. de Religionib. numer. 4. cum ſequentibus, Campanil. in diuerſor. iuris Canonic. rubr. 12. cap. 3. à principio, Fr. Ludouicus Miranda in manuali Prælat. Regularium par. 1. quæſt. 22. art. 1. cum ſequentibus, Sanch. d. tom. 2. lib. 5. cap. 4. num. 8. cum ſeqq. Barthol. à S. Fauſto in theſauro Religioſ. lib. 5. qu. 160. cum ſeqq. Bonacin. de clauſura Religioſ. quæſt. 2. punct. 10. diffic. 2. §. 2.*

Ex profeſſione ſiue tacite, ſiue expreſſe intra annum 17 probationis emiſſa, non obligari aliquem, nec in ſpecie, nec in genere religioni, nec etiam in foro conſcientiæ referunt deciſum *Nicol. Garcia de beneficiis p. 11.* 18 *cap. 9. num. 6. Armend. d. loco num. 1. & 2.* ita vt iam hodie non poſſit haberi rata poſt annum huiuſmodi profeſſio, quæ illo durante emiſſa fuit ex *Nauar. conſil. 16.* incipit *Orta ſunt*, poſt *num. 18. de Regular.* præterquam ſi Papæ accederet diſpenſatio de conſenſu recipientium, & receptorum, habendo annum nouitiatus pro legitimo completo, & profeſſiones habendo pro ratis ex eodem *Nauar. dict. conſ. 16. num. 20.* quem ſequuntur *Iacobus de Graffis in deciſionibus aureis lib. 3. cap. 5. num. 23. Campan. d. cap. 3. num. 5.*

Probationis annus, ſiue in maſculis ſiue in fœminis 19 modo à die ſuſceptionis habitus, ſiue ab eo die, quo communem ſequuntur aliorum religioſorum vitam, & incipiunt experiri religionis aſperitates; ita reſoluit *Fr. Ludou. Miranda dicta quæſt. 22. art. 3. concl. 1. Barthol. à* 20 *S. Fauſto d. lib. 5. quæſt. 160.* Ad hanc profeſſionem in religione anno biſſextili ſatis eſt ad probationem compleuiſſe dies 365. Ita *Sylueſt. ver. religio, 2. q. 19. §. 3. Henriq. in ſumm. lib. 10. cap. 19. litt. K, Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici poſt reſolutionem 76. in notab. de materia Sacramenti Ordinis verſ. quo ad interſtitia, Martin. Forn. de Ord. cap. 3. num. 4. Barthol. à S. Fauſto d. lib. 5. quæſt. 161.* quamuis contrarium, immo diem biſſexti computari debere iuxta ritum, & vſum Eccleſiæ, aſſerat *Bonacin. de Sacram. diſp. 8. quæſt. vnica, puncto 5. num. 15. & de clauſura Religioſ. q. 2. puncto 10. diffic. 2. §. 3. num. 4.* Nam probationis annus eſſe debet annus à Republ. taxatus, atque vt aliis declaratus, id quod communiter ſeruatur in aliis negotiis, atque commerciis humanis. Vnde in noſtris tempori- 21 bus, & noſtra ætate anno 1582. quo tempore auctoritate Summi Pont. *Gregor. XIII.* ab anno dempti ſunt decem dies, hoc eſt à 5. die Octobris vſque ad 16. ille annus debet integer reputari, nec in ſeq. expectandi ſunt illi decem dies, quamuis enim non fuerit integer naturaliter, & ſecundum curſum ſolarem, fuit tamen integer ciuiliter, atque politicè, ita reſoluit *Fr. Ludou. Miranda d. art. 3. concl. 2. in fin.* & plures Theologi, ac iuris periti apud *Henriq. lib. 13. de excom. cap. 40. n. 2. in com. lit. O*, quem citant *Bonac. d. puncto 5. num. 14. Barth. à S. Fauſto d. lib. 5. quæſt. 162.* nouiſſime *Sanch. d. tom. 2. lib. 5. cap. 4. num. 5.* vbi extendit ad ſacros Ordines, & ad quæcumque officia, & beneficia.

Et licet huiuſmodi annus probationis debeat eſſe 22 expletus curſu Solis, lapſuque dierum 365. præteritorum, tamen poſt factam non eſt computandus ab vno puncto, & inſtanti ad idem punctum, & inſtantem, quia eſſet aſſertio nimis rigida, dum in poſtrema die anni emiſſam profeſſionem non eſſe inualidam affirmat *Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. tom. 3. capit. 413. num. 22.* quem refert, & ſequitur *Campan. d. cap. 13. nu. 4. in fin. rub. 12.* quamuis vltimam anni diem non ſufficere cerpiſſe, ſed debere annum integrum de momento ad momentum impleri teneat poſt *Fr. Emman. Sanch. d. tom. 2. lib. 5. cap. 4. num. 31. in fine.* Verum in hac tertia ingreſſione re maturè diſcuſſa à mea ſententia diſcedere cogor, & ita ſecurè teneo probationis annum de momento ad momentum eſſe neceſſariò complendum, primò quia *Concil. Trid. d. cap. 15.* ponit initium computationis anni probationis, ideſt à die aſſumptionis habitus, & vbicumque lex requirit certum tempus incipiens ab aliqua die determinata, computari debet de momento ad momentum *l. 3. §. minorem ff. de minorib.* Secundò quia *Concil. Trid.* loquitur per diction. per annũ, quæ adiecta implemento temporis ſignificat perfectionem, iuxta per me reſoluta in *tract. de clauſul. & dict. diſt. 249. n. 3. &* 4. quibus & aliis fundamentis hanc opinionem tuentur *Iacob. de Graff. tom. 1. conſ. lib. 3. conſ. 6. n. 2. de Regular. Zanard. in direct. Theol. p. 2. cap. 26. n. 12. verſ. nota autem, Leſſi. de Iuſt. lib. 2. cap. 41. dubit. 7. n. 59. Fr. Lud. Miranda in man. Prel. tom. 1. q. 22. art. 3. Soar. tom. 3. de Relig. lib. 5. cap. 15. n. 1.* nouiſſime *Fr. Barthol. de Vechis in praxi obſeruanda in admittendis ad ſtatum Religionis nouitiis diſp. 11. dub. 4. à princ.*

Vnde pari modo dicendum videtur, quod ſi nouitius compleat probationis annum die 24. Februarij anno biſſextili, non dicitur expletus hic annus, niſi ſecunda die, quæ etiam appellatur 24. ideſt 25. dies; quare emittere non poteſt profeſſionem niſi eadem die 25. in puncto diei 24. Februarij præcedentis anni, in quo ſuſcepit habitum, quia vtraque dies pro vna habetur in Iure *l. 3. §. minorem ff. de minorib. l. cum biſſextus ff. de verb. ſignif. cap. quæſiuit, eod. tit.* & hanc opinionem tenent *Fr. Emman. d. to. 3. q. 15. art. 4. & 5. Molin. de Iuſt. tract. 2. diſp. 573. verſ. atque vt à minori ætate, Sanch. de Matrim. lib. 2. diſp. 24. n. 22. verſ. ſimiliter credo, Leſſi. d. nu. 59. verſ.* hinc ſequitur, *Iacob. de Graff. &* Fr. *Ludou. Miranda citatis locis*, Fr. *Barthol. de Vechis d. dub. 4. n. 5.* nouiſſime *D. meus Iul. Lauor. var. lucubrat. tom. 1. tit. de Comitiis cap. 6. num. 15.* & nouiſſime *Sacr. Congreg. Concil. Trid. in vna Patauina de menſe Iunij 627.* cenſuit non valere profeſſionem reſpectu anni biſſextilis cuiuſdam qui ingreſſus eſt Religionem 27. Martij & die 26. eiuſdem menſis ſequentis anni currente anno biſſextili emiſit profeſſionem.

Continuus debet neceſſariò eſſe huiuſmodi probatio- 23

nis

nis annus, neque ſufficit, quod ſit interpolatus, ita tenẽt *Nauar. conſ.2.num.2. & conſil.34.num.2.& conſil.36.num. 1.& conſ.41.num.2.& 4.ſub tit. de Regularibus in antiq. & conſ.9.num.2.& conſ.32.num.4.ſub eodem tit.in nouis, Sylu. verbo Religio 5. qu.4. Henriq.in ſumm.lib.13.cap.40.§.2. in medio, Flamin.de reſign.lib.3.queſt.13.num.11. Fr. Emman. in ſumm.tomo 2.cap.8.num.4.& queſt. Regul.tomo 3.qu.15. art.8.Campan.d.rubr.12.c.13.n.2.Fr.Ludou. Miranda d.q. 22.art.4.concl.vnica, Azor.inſtit.moral.p.1.lib.12.cap.2.q.8. Sanchez d.lib.5.cap.4.num.31. Iacob. de Graff.in aureis deciſ.p.1.lib.3.cap.5.nu.15. Sorb. verbo nouitius*, vbi *de nouitiatum profeſſionis emiſſione, verſ.ſecundo eſt. Leſſi.de Iuſtit.lib.2. cap.41.dub.7.num.59. Nald.verbo Nouitius num. 4. Steph. Gratian. Marchia deciſ.35.num.3.in addit. Soar.tom.3.de Relig.lib.5.cap.15.n.3. Fr.Barthol.de Vechis in praxi obſeruanda in nouitiis ad Religionis ſtatum admittendis diſputat. 11. dub.3.num.1.* vbi *n.5.* ampliat vt hæc continuatio non ſolum eſſe debeat per annum expletum, ſed etiam vſque ad profeſſionem, ita vt completo anno ſi nouitius egrederetur Monaſterium, & poſtea iterum rediret, profeſſionem emittere non poſſet virtute præfatæ vnius anni probationis, ſed iterum inchoare deberet nouitiatum, citans pro ſe *Soar.d.cap.15.à n.8.* contra *Franc.Angel. & Sylueſt.* qui cenſent non eſſe neceſſariam continuationẽ probationis cum profeſſione, & etiam contra Fr. *Emm. d.tom.3.q.15.art.16. verſ. aduertendum denique*, qui idem cenſet circa nouitias Monialium.

24 Tempora enim non coniungi in nouitio pro complendo anno probationis tenuerunt *Abb. & Ancharan. in cap.ad Apoſt.de Regul.Sylueſt.verbo Religio, 5.q.4.num.4.*

25 Aliàs per abſentiam trium dierum à conuentu annus dicitur interrumpi ex *Nauar. & Azor.* docent *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo nouitius, 2.Sanch.d. cap. 4.numer.32.Barth.à S.Fauſto d.lib.5.q.164. contra Leſſi. d. lib.2.cap.41. dub.7.* exiſtimantem paucorum dierum in-

26 terpolationem non impedire, & ita profeſſio Monachi ob non ſeruatum annum probationis intra clauſtra monaſterij dicitur nulla, vt cenſuit *Rota Rom.* apud *Farinac.*

27 *deciſ.173.nu.1.tomo 1.par.1.* vbi *num.2.* quod in hoc anno nouitiatus non debent nouitij extra monaſteria vagari.

28 Qui de licentia tamen ſui Superioris, atque Prælati cum habitu aliqua iuſta de cauſa intra annum probationis extra monaſterium egreditur, quamuis ibidem per aliquod temporis commoretur, non per hoc diſcontinuari dicetur annus probationis, immo vero poteſt licitè profiteri, & profeſſio ab eo facta tenet, ita *Nauar.d.conſ.82. num.4.& conſil.41.num.3.de Regul.& conſ.10. numer.3. de Clericis non reſidentibus, Iacob.de Graffiis in aureis deciſion. lib.3.cap.5.poſt num.18. Flamin d.q.13.nu.12. Goncal. Mendez. de Vaſconcellos diuerſ.iuris argumentorum lib.2.cap. 15. Sayr.deciſ.15.de Regul. Fr.Emman.quaſt.Regularium tom.3. q.15.art.8. Fr. Ludouic. Beja reſponſorum caſuum conſcientiæ par.4.caſu fin.in vlt.verbis, Campan.dict.rubr.12.cap.3.n.3. Aloyſ.Ricc.in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.501. in 1. edit. & reſolu.392.num.3. in 2.edit.& Armendariz. dict.loco numer. 13. Stephan. Gratian.in additionibus ad deciſ.35.num.2. & diſceptat. forenſ.cap.66.num.14. Soar.tom.5.de Relig. libr.5. cap.15.num.3.cum ſeqq. Nald.verbo Nouitius num. 4. Frat. Bartholom. de Vechis in praxi obſeruanda in nouitiis ad Religionis ſtatum admittendis diſp.11.dub.3.* Fr. *Ludouic. Miranda dict.quaſt. 12. artic. 5. concluſ. vnica*, vbi *in fin.* reſoluit huiuſmodi licentiam ad exeundum poſſe tantum concedere miniſtros Prouinciales ipſis præſentibus, at verò in ipſorum abſentia, & quando facilis ad eoſdem non habetur recurſus, vrgetque neceſſitas, id ipſum poſſe facere Guardianos, & alios Prælatos Conuentuales, niſi aliqua ordinatione generali, ſeu prouinciali, aut particulari mandato ſibi fuerit interdictum. Intellige ſupradictam reſolutionem quæ habet probationis annum non interrumpi, ſi nouitius de ſui ſuperioris licentia extra monaſterium maneat cum habitu, vt procedat etiamſi huiuſmodi licentia nouitio illicitè, & ſine rationabili cauſa concederetur, vt bene probant *Soar. tom.3.de Relig.lib.5.cap.14.num.14.poſt med.Fr. Barthol. de Vechis d.dub.3.num.14.* contra *Nauar.* & alios requirentes iuſtam cauſam, quia licet ſuperior præſtans indebitè licentiam peccet, ob talem tamen culpam non interrumpitur nouitiatus. Probationis anno expleto ſi nouitius deſidereret Religionem, & poſtea rediret, non egere nouo probationis anno ad profitendum tradunt *Sylueſt. verbo Religio 5.q.4. Fr.Emman.tom.3.q.15.art.10. Bonacin. dict.puncto 10.diſſic.2.§.2.num.4. Barthol.à S.Fauſto d. lib.5. queſt.165.* vbi *q.166.* aſſerit per *Concil.Trid.d.cap.15.* reuocatum eſſe priuilegium *Iulij II.* conceſſum Minoribus, vt nouitiatus interruptus poſſit continuari. Vnde durante probationis anno ſi nouitia curandæ valetudinis cauſa de licentia ſuperiorum è monaſterio exierit, & poſt reuertatur, eodem tempore profeſſionem emittere poſſe, ac ſi nunquam egreſſa fuiſſet, refert deciſum *Armend.d. loco numer.13.*

Habitus Regularis, à nouitiis deferendus eſt de eſſen- 29
tia, atque ſubſtantia anni probationis, & ſaltem hoc tempore profiteri nullus poterit, qui exiſtens in probatione non ſuſceperit, & per annum detulerit habitum illius religionis, quam intendit profiteri, vt probatur ex *Concilio Tridentino dicto cap. 15.* in illis verbis, ibi, minori tempore quam per annum poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit, vt optime ex eo colligunt *Azor. dict.lib.12.cap.2.queſt.9. Fr. Emman. tomo 3. queſt.15.art.9.Sanch.dict.lib.5.cap.5. num.29. Fr.Ludouic. Miranda dicta queſt.22.artic.6.concluſ.vnica, Fr. Barthol. de Vechis d.diſp.11.dub.7. num. 1.* & ante eos tenuit *Sylueſt.verbo Religio, 5.queſt.5.per gloſ.in cap.fin.verbo habitu, 17.queſt.2.& in cap.ſuper eo, de Regul.* vbi dixit probatio- 30
nem debere fieri in habitu monachali, & citat *capit. & ſtatuimus, eod. tit.* alioquin, inquit, non poſſet probare auſteritatem monachalem, quæ magna ex parte in veſtibus conſiſtit; non eſt tamen de ſubſtantia anni probationis nouitium induere habitum nouitiorum ab habitu profeſſorum diſtinctum, vt latè probant *Soar. tom.3. de Religion. libr.5. capit.14.numer. 10. Fr. Barthol. de Vechis dict.diſſputat.7. dub.7.numer.3.* Huiuſmodi pro- 31
bationis annus poteſt impleri ab eo, qui nondum expleuerit annum 16. & vi talis probationis poteſt probatus admitti ad profeſſionem expleto 16. anno, prout tenent *Nauar.conſil.30. de Regularibus num. 1. in 1. edit. & conſ. 20. numer. 1. in 2. edition. Azorii. inſtitut. moral. parte 1.libr.12.capit.4.quaſt.9.in fine, Henriq.libr.13. de excommunic.cap.40.num. 2. in fine*, Fr. *Emman. tom.3. quæſt. 15. artic. 2. in fine, Galet.in margarita caſuum conſcientiæ, verbo profiteri tertio, Valerian. Reginald. in praxi fori pœnitent.lib.18.num.385. prope finem, Sanch.d.tom.2.lib.5. cap.4. num.22. in fine.* Et ideo ex hac vel alia iuſta, ſeu rationabili cauſa poteſt prolõgari nouitiatus completo probationis anno *Leſſi.lib.2.cap.41.dubit.7.num.59. Soar.tom.3. de Relig.lib.5.cap.13.nu.8.* Fr. *Barth.de Vechis d.diſp.11.dub. 5.num.3.* vbi *num.4. poſt Galuan. conſ. 12.à num.1.* ſubdit differri non poſſe profeſſionem illorum nouitiorum, quos ſuperiores expleto probationis anno habiles inuenerint, quia omnino admitti debent ad profeſſionem.

Poſt *Concil.Trid.* nullus vnquam poteſt profiteri, niſi 32
poſt expletum ſuæ probationis annum, nec huiuſmodi terminus, & probationis tempus, etiam ex conſenſu partium poteſt renunciari, aut remitti, quamuis enim hoc ipſum in *Concil.Trid.d.cap.15.* non exprimatur, aut expreſsè ſit prohibitum, colligitur tamen ex ipſius verbis, & eorum tenore, maximè ex illis; profeſſio antea facta, nulla ſit, nullamque inducat obligationem, &c. Ita *Nauar.conſil.33.ſub titulo de Regularibus, Beja dict.caſu final.verſ.tertio, Stephan.Gratian.diſceptat. forenſ.tom.5.cap. 850. numer.16. Fr. Barthol. de Vechis dict. diſputat. 11. dub.2.num.7. Fr.Emman.quæſt.Regul.tom.3. quæſt.15. art.7.*

Fr.

Digitized by Google

Frat. *Ludouic. Miranda dict. quæſt. 22. art. 7. concluſion. vnica.*

31 Ex priuilegio *Pij V.* incip. Summi Sacerdotij cura ſub dat. 23. *Auguſti* 1570. quam refert *Fr. Emman. tom. 3. q. 15. art. 6.* conceſſum reperitur Monialibus nouitiis Ordinis S. Dominici, vt ſi contigerit tempore nouitiatus aliquam earum ex iudicio Medici, ab hoc ſæculo tranſituram eſſe, profeſſionem emittere poſſe non expleto probationis anno, in manibus Abbatiſſæ ſeu Prioriſſæ, vel alterius ſuperioris nouitiarum illius monaſterij, dummodo in legitima ætate ſit conſtituta. At quia hoc priuilegium eſt contra decretum *Concilij Trid. d. cap. 15.* controuertitur inter Doctores an ſit abrogatum per *Gregor. XIII. in quadam ſua Bulla* incip. In tanta rerum, ac negotiorum mole, relata ab eodem *Fr. Emman. in ſua collect. priuileg. in Bullis Greg. XIII. Bulla* 38. vbi reuocauit omnia conceſſa per *Pium V.* Ordinibus mendicantium contra *Concilij Trid.* decreta. Quod ſit abrogatum præfatum priuilegium ſuſtinent *Emman. Sà verbo Religio num. 56. Cruz. de ſtatu Relig. lib. 1. cap. 8. dub. 4. & lib. 2. cap. 3. dub. 6. concl. 3. Fr. Barthol. de Vechis dicto tract. diſp. 13. dub. 11. n. 4.* Attamen illud non eſſe abrogatum ſuſtinent *Fr. Emm. tom. 1. quæſt. 8. art. 9. & dict. tom. 3. quæſt. 15. art. 6. Henriq. in ſumm. lib. 13. cap. 40. num. 2. & in commento Iust. R, Megagli. 1. 2. lib. 2. cap. 27. num. 50. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 5. cap. 4. num. 16. Petr. de Ledeſma in ſumma par. 2. tract. de ſtado de los Religioſos, cap. 7. concl. 2. difficult. 1. Beja d. caſu final.* vbi à principio probat profeſſionem Nouitij ante annum probationis factam in mortis articulo eſſe validam, teneri tamen ſi conualuerit, & ex ea infirmitate non deceſſerit, complere poſtea integrum probationis annum, & profeſſionem de nouo emittere: & huiuſmodi conceſſionem *Pij V.* aſſerit *Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſt. 22. art. 10.* non eſſe reuocatam per *Gregor. XIII.* in ſua conſtitut. quæ incip. *In tanta*, qua reuocauit quicquid conceſſerat *Pius V.* ſuper ſtatu & regimine Monachorum & Sanctimonialium contra ius & contra de-
34 creta ſancti *Concilij Tridentini.* Nam poteſt dici primò, quod non eſt reuocata quoad forum conſcientiæ: vel ſecundò, quod *Gregor. XIII.* non loquitur de iis gratiis, & Indulgentiis, & maxime conceſſis in mortis articulo Monachis & Sanctimonialibus, ſed etiam de aliis gratiis, & priuilegiis ſpectantibus ad ſtatum, & regimen eorundem Monachorum, aut ipſarum Monialium. Aduertitque idem *Fr. Ludouic. Miranda dicto loco*, quod virtute huius conceſſionis, & profeſſionis ſic factæ monaſterium non poteſt ſuccedere in bonis nouitiæ, ſic profeſſæ in præiudicium ſuorum hæredum, & aliorum venientium ab inteſtato.

35 Nouitiis intra annum probationis licitum eſt è monaſteriis exire, vt tenet *Silueſtr. verbo Religio, 5. q. 8.* vbi etiam dicit, quod non tenetur ſoluere expenſas factas ſibi à monaſterio per *cap. non ſolum, de Regularibus*, ibi, aliquatenus impedire, & quod egrediendo etiam ſine licentia non incurrunt aliquam inhabilitatem ad Ordines, vel ad beneficia Eccleſiaſtica iuxta *cap. poſtulaſti de Regularibus*, prout ea citat *Fr. Ludouic. Miranda dict. q.*
36 *22. art. 8. concluſ. vnica.* Nouitiis ſic nolentibus profiteri, ſed à religione volentibus egredi ſunt reſtituenda omnia bona, quæ tempore ingreſſus detulerunt in monaſterium, nec quid minimum ex eis retinere valent religioſi. quod, vt rectè fiat, Epiſcopus etiam per cenſuras Eccleſiaſticas, ſi opus fuerit, compellere poterit ſuperiores Regulares, prout ſtatutum eſt *Concil. Trident. ſeſſion. 25. de Regularibus cap. 16.* in final. verbis, & declarant *praxis Epiſcopalis par. 1. verbo moniales, §. 3. & p. 2. eodem verbo verſ. 11. pag. 73. Paul. Fuſc. de viſitat. lib. 2 cap. 11. num. 67.* vbi etiam, quod ſi moriatur ante finitâ profeſſionem remanent bona ipſi monaſterio, niſi bona detulerit, vel expreſsè conſignauerit, aliàs tantummodo intrando, quia tunc ſuccedent proximiores.

Egrediendo autem recuperant omnia bona, *Nau. conſ. 1. de ſtatu monach. in antiq. alias conſ. 9. de ſucceſſ. ab inteſt. in nouis, Sayr. in ſlemmate decis. ſub illo tit. de ſtatu monach. deciſ. 1. Ioann. Valen. de different. inter vtrumque forum verbo Regularis differ. 8. Camp. an diuerſ. iuris Canon. rub. 12. cap. 14. a num. 125. Azor. dict. par. 1. lib. 13. cap. 9. quæſt. 2. Barthol. à S. Fauſto dict. lib. 5. quæſt. 190.* etiam feudalia iuxta veriorem ſententiam, quam tenent *Thomas de Marino in tractatu de feudis, lib. 1. tit. 2. de feudo ex pacto, & prouidentia, nu. 139. Carolus Tapia in repet. authent. ingreſſi, in verbo ſua, cap. 14. n. 16. Caldas Pereira in l. ſi curatorem, verbo implorare, à num. 27. Carol. de Graſſ. in tract. de effectibus clericalibus, effectu 4. ſub num. 15.* & debet intelligi vna cum fructibus inde præceptis, deductis tamen alimentis illius temporis, quo in monaſterio fuit, ita *Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 13. cap. 9. q. 2. poſt med.* quem refert, & ſequitur *Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Nouitius, §.* quando ſcilicet nouitius tenetur ea ſoluere alimenta, prout intelligitur à *Sanch. d. tom. 2. lib. 7. cap. 5. num. 25.* Dubium 38
tamen maximum in hac materia ventilatum vidi in *Sacra Illuſtriſſimorum Cardinalium Congreg. Sacri Concilij interpretum* ſæpe propoſitum, an ſcilicet Nouitio egredienti habitus religioſus eſſet reſtituendus? In qua quæſtione iuxta ſupradicta reſoluerem omnes nouitij veſtes eſſe reſtituendas propter verba illa, omnia reſtituantur, quibus vtitur *Conc. Trid. d. cap. 16. in fine*, dictio enim, omnis, eſt vniuerſalis, vt citatis iuribus multiſque Doctoribus probo *ego ipſe in meis remiſſionibus de dictionibus, dict.* 39
207. & qui omne dicit, nihil excludit, prout dictum eſt in *libello de princip. & locis communibus vtriuſque iuris littera O, num. 4.* Verum *Sacra Congregat.* cenſuit habitum religioſum exeunti non eſſe reſtituendum, eius tamen pretium ei eſſe ſoluendum. Si quis tamen deceſſerit iu- 40
xta huiuſmodi tempus probationis, & dos ſoluta ſit, eſt reſtituenda hæredibus, vnà cum fructibus, ſi quos monaſterium percepiſſet, deducto tamen victu, & veſtitu, ita refert deciſum *Armend. d. loco num. 30.*

Circa Nouitiorum informationes faciendas *Sixtus V.* 41
ſua Conſtitut. quæ incip. *Sixtus Epiſcopus*, edita 6. *Kalend. Decembris, Anno Incarnat. Dominicæ* 1587. ſtatuit, ac præcepit, ne vlli illegitimi, aut debitis onuſti, ratiociniis obligati, & ſcelerati, criminoſi, & facinoroſi reciperentur ad Ordines, ac voluit de iis omnibus rebus in receptione eorundem Nouitiorum, & antequam reciperentur, ſeu admitterentur ad habitum fieri inquiſitionem, & informationem: fuitque ipſius decretum ita rigidum, ſiue rigoroſum, vt nullius iuuenis, ſeu viri à ſeculo ad religionem tranſeuntis maioris 16. annorum receptio, admiſſio, & approbatio fieri poterat, niſi in Capitulo generali, ſeu prouinciali, & niſi prius per Prælatos, & Superiores Ordinis facta de eo fuiſſet informatio de rebus ibidem contentis, & huiuſmodi informatio in Capitulo generali, aut prouinciali præſentata, approbata ſimul fuiſſet per Definitores. Poſtmodum verò videns, quod ex prædicta ſua conſtitutione innumera ſequebantur inconuenientia, illam mitigare, atque modificare volens, in alia quadam, quæ incipit, *ad Romanum ſpectat Pontificem*, ſtatuit, vt in qualibet Prouincia ſaltem duo, & ſi commodè fieri poſſet, tria, aut plura deputarentur monaſteria, quorum ſuperiores infra annum ſaltem congregarentur ad faciendam inquiſitionem ſuper nouitiis, & ad ipſos in religioſos ſuſcipiendos, iuxta formam ſuæ præfatæ Conſtitutionis, & ad alia peragenda, quæ ibidem continentur. Et addidit, quod ſi paucitas, aut nimia monaſteriorum diſtantia nec id ipſum facere permitteret, ſaltem tribus antiquioribus Patribus vnius monaſterij, domus, ſiue Prouinciæ huiuſmodi facultas, & auctoritas per Capitulum generale monachorum, vel Prouinciale Mendicantium, & reliquorum Regularium

demandaretur, & concederetur, & alia ad hoc propoſitum ſtatuit, quæ ibidem videri poſſunt. Sed *Gregor. XIV.* amplius volens eandem *Sixti Quinti* Conſtitutionem declarare, & ampliare circa Nouitiorum receptionem, nouam quandam fecit conſtitutionem, quæ incipit, *Cenſunſpectis Romani Pontificis prouidentia*, quam refert *Fr. Enman. quæſt. Regular. tom. 3. quæſtion. 10. artic. 1.* vbi ſtatuit, vt Superiores monaſteriorum de conſenſu ſui Capituli præhabita ſimul cum his, de quibus in vnaquaque Religione, aut monaſterio iuxta eiuſdem conſtitutiones recipiendus interrogari ſolet, aliqua informatione ſuper iis, quæ in dictis conſtitutionibus continentur ad eorundem Nouitiorum receptionem procedere valerent, dum tamen antequam ad profeſſionem admitterentur, plenariam de eiſdem facere inquiſitionem, quæ plenaria informatio præſentaretur, examinaretur, & approbaretur ab illis, à quibus in prædictis monaſteriis examinari, & approbari ſolent, vt refert nouiſſimè *Fr. Barthol. de Vechis in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis diſp. 6. dub. 4. numer. 2.*

42 Iuxta prædictas conſtitutiones *Sixti V. & Gregor. XIV.* informationes Nouitiorum debebant fieri modo ſupradicto, tempore vero *Clementis VIII.* ſua conſtitutione, quæ incipit, *Aliſſima paupertatis via*, *data 14. Aprilis 1592.* conceſſum eſt Fratribus Minoribus de Obſeruantia in Hiſpania tantum, quod quocumque tempore, etiam extra Capitulum poſſent recipere Nouitios, & iuuenes ad prædictum ordinem venientes de conſenſu quatuor Definitorum, vel de conſenſu quatuor Fratrum ex antiquioribus illius domus, in qua iuuenes erant recipiendi. Conceſſum eſt etiam, vt coram Notario, vel per Fratres ad hoc muneris deputatos prædictam inquiſitionem facere poſſent, vocando teſtes, & ab ipſis recipiendo iuramentum, de qua vide, *Fr. Enman. in ſumm. par. 2. cap. 4. num. 3. & qu. Regul. tom. 3. qu. 10. art. 2. & 3.*

Vlterius idem *Clemens VIII. conſtit. ſua*, quæ incip. *In his, de anno 1597.* conceſſit priuilegium Conuentui Sancti Stephani Salmanticenſis, vt nouitiorum informationes fieri poſſint, & debeant, vel coram Iudice, & notario publico, vel coram aliquo alio Fratre ad id muneris deputato, abſque omni ſtrepitu iudiciario, ſed ſolummodo ſimpliciter, & de plano, quod quidem priuilegium, licet tantum quoad Conuentum Sancti Stephani Salmanticenſis Ordinis Prædicatorum fuerit conceſſum, eo proculdubio fruuntur omnes in vniuerſum Religiones habentes priuilegium communicationis, quale habent omnes Mendicantes, & ſi quæ ſunt aliæ, quæ ſimilem habeant gratiam, vt refert *Fr. Barthol. de Vechis d. diſp. 6. dub. 4. num. 3.*

Profeſſio igitur Monachi dicetur nulla, quando fa-
43 cta fuit non ſeruata prædicti *Sixti V.* conſtitutione, videlicet capta prius diligenti informatione de parentibus, patria, vita, & moribus, eademque informatione relata, & approbata in Capitulo generali, vel prouinciali, prout reſolutum fuit in *Sacra Rota Romana* apud *Farin. deciſ. 173. numer. 3. 4. & 5. tom. 1. parte 1.* vel etiam facta Nouitiorum informatione, iuxta prædictas *Clementis VIII.* conſtitutiones, de quibus ſupra. Sic etiam nul-
44 liter profeſſos, quia in eorum informatione non fuit ſeruata forma præſcripta à *Sixto V.* poſſe etiam poſt quinquennium reclamare, cum eorum profeſſio annulletur propter bonum commune Religionis, declarauit idem *Sixt. V.* in ſua ſecunda conſtitutione moderatoria, & declaratoria primæ his verbis: Sed cum eadem ratio vigeat in tacita profeſſione emittenda, quæ militat in expreſſa, & ſtatuimus, quod in quibſuis Ordinibus, & Religionibus, nec etiam tacita profeſſio quorumcumque Religioſorum induci poſſit, nec inducta intelligatur, niſi in receptione forma conſtitutionis ſeruata fuerit, refert *Aloyſ. Riccium in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 57. in prima editione, & reſolutione 550. in fine, in ſecunda editione.*

SVMMARIVM.

1 *Clauſura Monialium quibus conſtitutionibus commendetur, oſtenditur, & num. 2.*

3 *Epiſcopi procurare debent, vt in omnibus monaſteriis ſibi ſubiectis ordinaria, in aliis vero Sedis Apoſtolicæ auctoritate clauſura monialium inuiolabiliter obſeruetur.*

4 *Moniales, quæ priuilegio, vel indulto P. pæ ſunt immunes, in iis, quæ ad clauſuram & ſpiritualium rerum curam pertinent, ſubiiciuntur Epiſcopis.*

5 *Moniales exemptæ poſſunt toties viſitari ab Epiſcopo quoad obſeruationem clauſuræ, quoties ei videbitur expedire.*

6 *Moniales in ciuitate degentes, ſed alitno Epiſcopo ſubiectæ, viſitantur ab Epiſcopo diœceſis, ſicut aliæ Moniales ſubiectæ Regularibus.*

7 *Clauſura ſi non ſeruetur in monaſteriis Monialium, quæ Regularibus ſubduntur; videre debet Epiſcopus, nec ab ipſis Regularibus impediri poterit.*

8 *Epiſcopus non poteſt impediri quomodo ingrediatur ſepta monaſterij ipſis Regularibus ſubiecti ad effectum videndi, ſi clauſura ſeruata ſit, vel non.*

9 *Reprobatur opinio Fr. Ludou. Mirandæ.*

10 *Clauſura mœnia ſi ſint confracta, & facultates non ſupperent, fidelium eleemoſynis reſtauranda ſunt, vel Monialium conſanguinei ad hoc compellendi, & illis deficientibus, tunc compellendus erit is, cuius auctoritate fuit erectum monaſterium.*

11 *Monialium clauſura cuſtoditur impediendo acceſſum ad ipſas Moniales, & colloquia cum eiſdem.*

12 *Clauſura Monialium vt ſeruetur qualiter ſit cuſtodienda, quæ ſunt attendenda, oſtenditur.*

13 *Monialium exitus è ſuis monaſteriis quibus conſtitutionibus prohibeatur, oſtenditur, & num. 14.*

15 *Moniales an poſſint è monaſteriis egredi ex aliis caſibus vltra illos tres relatos in Conſtitut. Pij V. pro parte negatiua expenduntur fundamenta, & citantur Doctores.*

16 *Pro affirmatiua fundamenta, & rationes adducuntur.*

17 *Filij licitè exheredari poſſunt à parentibus ex quatuordecim tantum cauſis expreſſis, quo non excluduntur ſimiles.*

18 *Donationes facta ob ſolas quinque cauſas iure reuocari poſſunt, quod etiam ad alias ſimiles ex identitate rationis extenditur.*

19 *Dictio, tantum, quamuis excludat omnes caſus præter expreſſos, non excludit tamen caſus ſimiles.*

20 *Moniales è monaſterio egredi poſſunt aliis infirmitatis caſibus ſimilibus illis tribus, de quibus in conſtit. Pij V. ſi infirmitas omnibus præiudicialis ſit.*

21 *Conſeruatio propriæ vitæ eſt de iure naturali, vbi periculum imminet mortis, non naturalis, ſed violentæ.*

22 *Caſus tres, quibus licet Monialibus è monaſterio egredi ex ſimilitudine rationis extendi ad caſus hoſtium inuadentium, aquæductus, & ruinæ domus.*

23 *Incendium magnum, quo poſſunt moniales è monaſterio egredi, tale debet eſſe, vt certum ſit, aut ſaltim probabile, quod niſi moniales omnes ſtatim à monaſterio exeant, omnes ſint ſimul morituræ.*

24 *Infirmitas lepræ, cuius occaſione Moniales poſſunt è monaſterio egredi, poteſt etiam extendi ad quamuis infirmitatem adeo contagioſam, quod ſi ipſius radix foris non eiiciatur, cito omnes eiuſdem monaſterij ſorores inficiet.*

25 *Moniales ab vno monaſterio in aliud poſſunt transferri cauſa nouæ fundationis, correctionis, vel reformationis, pro cuius licentia obtinenda ad Sedem Apoſtol. eſt recurrendum.*

Monia-

Digitized by Google

26 *Moniales quando transferuntur de uno monaſterio in aliud permiſſu Sedis Apoſt. quomodo, & quando huiuſmodi tranſlatio ſit facienda, oſtenditur.*

27 *Moniales exeundi è monaſterijs iuſtam cauſam non habent, vt curam nepotum ſuorum gerant, etiamſi nullum propinquum haberent.*

28 *Moniales volentes exire è monaſterio ob aliquem caſum neceſſarium, à quo debeant obtinere licentiam, oſtenditur.*

29 *Moniales è ſuis monaſterijs exeuntes ſunt excommunicate excommunicatione maiori Summo Pontif. reſeruata, & in eandem incurrunt Prælati eiſdem egrediendi licentiam quoquo modo concedentes.*

30 *Concomitantes Moniales è ſuis monaſterijs egredientes, & recipientes eas incurrunt in excommunicationem Papæ reſeruatam, niſi compaſſione quadam naturali in extrema neceſſitate id faciant.*

31 *Monialium monaſteria ingredi prohibentur omnes cuiuſcunque ſexus viri, ac mulieres habentes vſum rationis, & diſcretionem ad peccandum.*

32 *Infantes diſcretione carentes abſque peccato mort. admitti poſſunt ad clauſtra Monialium.*

33 *Referuntur conſtitutiones Gregor. XIII. quibus renocat omnes facultates ingrediendi monaſteria & domos Monialium, & num. 34.*

35 *Sixtus V. fecit renocationem omnium licentiarum quarumcunque ingrediendi Monialium monaſteria.*

36 *Monialium monaſteria intrantes ſine licentia an incurrant excommunicationem comminatam contra ingredientes vigore aliquarum facultatum, oſtenditur.*

37 *Monaſteria Monialium ex præſumptione intrantes prætextu aliquarum licentiarum ſine ratione, & cauſa, vel à ſummis Pontif. iam renocatarum, incurrunt excommunicationem comminatam contra ingredientes vigore aliquarum facultatum.*

38 *Monaſterij ſepta non licet ingredi in caſibus neceſſarijs ſine licentia Epiſcopi, aut Vicarij generalis ſpeciale mandatum habentes.*

39 *Monialium prælecta, ſi Superior longè abſit, in caſibus repentinis, ſed tamen neceſſarijs, poteſt licentiam concedere.*

40 *Epiſcopi conſenſus abſque alia Superioris Regularis voluntate an ſufficiat, vt poſſit aliquis ingredi ſepta monaſterij Monialium exemptarum in caſibus neceſſarijs, oſtenditur.*

41 *Superiores Regulares tantum poſſunt concedere facultatem intrandi ſepta monaſterij Monialium ipſis ſubiecta.*

42 *Epiſcopi ingredientes monaſteria Monialium ſibi non ſubiecta ſine licentia Superioris in ſcriptis, includuntur ſub decreto Concil. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 5.*

43 *Epiſcopi, & Superiores Prælati ſicut poſſent alij facultatem concedere ingrediendi monaſteria Monialium ſibi ſubiecta in caſibus neceſſarijs; ita etiam & ipſi viſitationis, aut alterius cauſa neceſſaria gratia intrare poſſunt.*

44 *Miniſtro Generali Fratrum Minorum an hodie, ſicut olim, liceat ingredi monaſteria Monialium S. Clara, oſtenditur.*

45 *Prouinciales Miniſtri, atque viſitatores quando poſſint intrare Monaſteria Monialium ſibi ſubditarum, oſtenditur.*

46 *Epiſcopus, vel alius Superior, qui electioni Abbatiſſæ præſſe poteſt, clauſtra Monaſterij ingredi non valet, ſed ante cancellorum feneſtellam vota ſingularum audire.*

47 *Vota Monialium earum monaſteria ingredientes recipere poſſunt Prælati, quando prudenter iudicauerint non poſſe fieri canonicam electionem ipſis non intrantibus.*

48 *Cauſa ad intrandum Monialium monaſteria non requiritur, quod ſit ſtrictiſſima, ſed ſufficit, quod ſit neceſſitas quædam moralis, rationabilis, & manifeſta.*

49 *Confeſſarij quibus in caſibus, & pro quo tempore monaſteria Monialium ſepta ingredi valeant, oſtenditur.*

50 *Monialis cum vitam obiit, an & quibus in caſibus liceat Sacerdoti ingredi clauſtrum, oſtenditur.*

51 *Sepultura pro Monialibus defunctis, an poſſit aperiri ſine peccato ab aliquo, qui ad hoc ſolum ingrediatur, oſtenditur.*

52 *Medicus cauſa multum grauis infirmitatis cum neceſſitas exegerit poteſt ingredi Monialium monaſteria.*

53 *Medicis vt poſſint Monialium monaſteria ingredi, non neceſſariò requiritur, quod ſint doctores, aut graduati, ſed quod mederi ſciant.*

54 *Tonſor ad emittendum ſanguinem qualiter Monialium monaſteria intrare poſſit, oſtenditur.*

55 *Monialium monaſteria officiales intrare poſſunt pro aliquo opere exercendo, quod commodè extra monaſterium fieri non poteſt.*

56 *Sartores Monialium monaſteria intrare non poſſunt.*

57 *Licentia in ſcriptis neceſſaria non eſt ad intrandum Monialium monaſteria in caſibus permiſſis, qui communiter ſolent occurrere.*

58 *Monialium clauſuram intrantes pro aliquo permiſſo negotio, finito illo, ſub peccato mortali tenentur ſtatim exire, quamuis poſſint per aliquantulum temporis ſpatium ſe detinere.*

59 *Conceſſio facta alicui de intrando Monaſteria Monialium, intelligitur de prima vice.*

60 *Monialium monaſteria licitum eſt intrare mulieribus volentibus vti famulabus domeſticis ſeruitijs incumbere.*

61 *Moniales ancillas pro ſeruitio communi habere non poſſunt, quibus licitum ſit clauſtra intrare, & exire quando libuerit.*

62 *Puella educationis gratia, licet ſacro veſtitu induta non ſint, poſſunt in monaſterijs Monialium retineri cum certis conditionibus.*

63 *Conditiones, quibus licitum eſt retinere puellas educationis gratia in monaſterijs Monialium, referuntur.*

64 *Puella cauſa educationis in monaſterijs Monialium recipi non poſſunt minores ſeptennio, & maiores vigeſimoquinto.*

65 *Puella educationis gratia in monaſterio Monialium recepta, ſi ſtatim poſtquam præterijt vigeſimumquintum annum non egreditur, nec ipſa, nec alia quouis incidit in excommunicationem.*

66 *Nupta mulieres quando poſſint in monaſterijs Monialium recipi, oſtenditur.*

67 *Vidua ex licentia Epiſcopi non poſſunt Monialium monaſteria ingredi, vt in habitu laicali ibi permaneant.*

68 *Matribus non poteſt licentia præſtari ingrediendi monaſteria Monialium ad inuiſendas filias mortis proximas.*

69 *Monialium monaſteria frequentantes qua pœna puniantur, oſtenditur.*

70 *Frequentia alloquendi cum Monialibus, ex quibus vicibus inducatur, oſtenditur.*

71 *Cauſa legitima alloquendi cum Monialibus non eſt occaſio conſanguinitatis.*

72 *Regulares cuiuſcunque ordinis prohibentur accedere ad Monialium monaſteria.*

73 *Regulares adeuntes monaſteria Monialium, abſque Epiſcopi licentia, an incidant in excommunicationem, quam Epiſcopus ſuo edicto propoſuit, oſtenditur.*

74 *Cenſura per ſtatutum, aut edictum Epiſcopale ipſo iure aduerſus adeuntes monaſteria Monialium, & cum illis alloquentes, an comprehendat accedentes ad exempta Regularibus ſubdita, oſtenditur.*

75 *Epiſcopus imponens pœnam eunti ad monaſterium ſuæ diœceſis, comprehendit tam ſubditum, quàm non ſubditum.*

76 *Licentia pro acceſſu ad Monialium monaſteria exempta vtrum petenda ſit ab Epiſcopo, an à Superiore Regulari, oſtenditur.*

77 *Litterarum, ſeu Epiſtolarum miſſio ad Monachas an iure communi reperiatur prohibita, oſtenditur.*

78 *Litteras ſcribens Monialis, & mittens, an incidat in cenſuram comminatam ab Epiſcopo aduerſus euntes in monaſteria Monialium, oſtenditur.*

79 *Per Epiſtolas cum abſentibus, tanquam præſentibus loquimur.*

Digitized by Google

80 *Vetitum loqui cum excommunicato, est insuper prohibitum nuntium, vel literas illi mittere.*

81 *Mittens literas ad Monialem non incidit in censuram comminatam aduersus alloquentes cum illa.*

82 *Excommunicatio est pœna, quæ cum sit lata contra euntes, & loquentes, non comprehendit mittentes.*

83 *Declaratur text. in cap. clericum 81. dist.*

84 *Male agens odit lucem.*

85 *Fœmina in virorum monasteria qualiter ingredi prohibeantur, ostenditur, & num. 86.*

87 *Mulieres ingredi possunt Fratrum monasteria, quæ sunt in fieri, vel in qua dum fabricantur adhuc Conuentus ad ibi morandum non fuerit introductus.*

88 *Regina, & fundatrices monasteriorum aliquorum Fratrum possunt ea ingredi absque incursu alicuius censuræ.*

EPISCOPVS CIRCA SANCTIMONialium clausuram quam habeat potestatem.

Allegatio CII.

1 CVm sanctimoniales Deo Opt. Max. sint desponsatæ, & non hominibus, omninò studere debent quomodo Deo placere possint. Nam nihil est quod oculos cœlestis sponsi magis delectet quam videre virgines sibi desponsatas, ornatas iis monilibus, quæ tantas Reginas decent, vt merito cum sponso possint dicere, Dilectus mihi, & ego illi. Quare necesse est, vt in cœnobiis monialium, quæ religiones ingressæ diuino se cultui manciparunt, vetus disciplina integra perduret, omni conatu Episcopi debent studere pro pastorali officio circa illarum clausuram, prout eis præcipit Sacrum *Concil. Trident. sess. 25. de Regular. cap. 5.* his verbis: Bonifacij VIII. Constitutionem, quæ incip. Periculoso, renouans Sancta Synodus vniuersis Episcopis sub obtestatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ præcipit, vt in omnibus monasteriis sibi subiectis, ordinaria, in aliis vero Sedis Apost. auctoritate clausuram Sanctimonialium, vbi violata fuerit, conseruari maximè procurent; inobedientes, atque contradictores per censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas, quacunque appellatione postposita compescentes, inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis. Quod auxilium, vt præbeatur, omnes Christianos Principes hortatur Sancta Synodus, & sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda, omnibus magistratibus secularibus iniungit.

2 Cuius Decreti omnimodam obseruantiam cupiens postea *Pius V. Pont. Max.* eadem de re Bullam quandam, siue Motum proprium edidit anno Dominicæ *Incarnat.* 1566. 4. *Kalend. Iunij*, Pontificatus sui anno primo, & incip. *Circa Pastoralis officij*, vbi in fine ad hoc propositum subdit: Mandantes propterea in virtute Sanctæ obedientiæ, sub obtestatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ, vniuersis Venerabilibus Fratribus, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, quatenus in ciuitatibus, & diœcesibus propriis præsentes nostras litteras publicare faciant, ac in monasteriis monialium sibi Ordinario subiectis, in iis vero quæ ad Romanam mediatè, & immediatè spectant Ecclesiam, Sedis Apostol. auctoritate, vnà cum superioribus eorundem monasteriorum, clausuram, vt præmittitur, quam primum poterint, seruari procurent, contradictores atque rebelles per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo, inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis. Ac vt hoc tam salutare Decretum facilius obseruetur, omnes Principes seculares, & alios Dominos, & Magistratus temporales rogamus, requirimus, obsecramus per viscera Misericordiæ Domini nostri Iesu Christi eisdem in remissione peccatorum iniungentes, quod in præmissis omnibus eisdem Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, & aliis Monialium Superioribus assistant, ac suum fauorem, & auxilium præstent, & impedientes pœnis etiam temporalibus afficiant. Præmissis constitutionibus, & Ordinationibus Apostol. statutis, & consuetudinibus etiam immemorabilibus, etiam per Sedem Apostol. approbatis, & confirmatis, priuilegiis quoque, indultis, literis Apost. etiam in fundatione, & institutione eiusdem Monasteriis, domibus, & Monialibus, sub quibuscunque verborum formis, & clausulis irritantibus, & aliis Decretis quibuslibet concessis, confirmatis, atque etiam iteratis vicibus approbatis, & innouatis. Quibus omnibus etiamsi pro sufficienti illorum derogatione, de illis eorúmque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & indiuidua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut aliqua exquisita forma ad hoc seruanda foret, tenoris huiusmodi, ac si de verbo ad verbum inferererenter, pro sufficienter expressis habentes, quoad effectum validitatis nostrę Constitut. tantum, derogamus, contrariis quibuscunque, &c. Hanc *Pij V. Const.* etiam confirmauit, & innouauit postmodum *Greger. XIII. in alia sua Bulla*, siue Motu proprio *dat. Romæ anno Domini* 1572. 3. *Kalend. Ianu.* Pontificatus sui etiam ann. 1. qui incip. *Deo sacris.*

Ex quibus clarius patet quantum procurare debent 3
Episcopi, vt omnibus in monasteriis, eisdem Episcopis subiectis, ordinaria, in aliis verò Sedis Apostol. auctoritate, clausura Sanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter restituatur; & vbi inuiolata est, inuiolabiliter conseruetur, *Cochier. de iurisdict. Ordin. in exemptos par. 2. quæst. 45. num. 15. & 81. Campan. in diuers. iuris Canon. rub. 12. cap. 13. num. 83.* Habet enim Episcopus iurisdictionem in Moniales, quæ priuilegio, vel indulto Papæ sunt 4
immunes, in iis, quæ ad clausuram, & spiritualium rerum curam pertinent, vt refert decisum *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. l. 7. de Relig. num.* 95. Et huiusmodi Moniales exemptæ possunt toties visitari ab Episcopo quoad obseruantiam clausuræ, quo- 5
ties ei videbitur expedire, refert decisum *Galett. in margarita casuum conscient. verbo monialis* 3. & faciunt quæ *Armendar. in dictis addit. lib. 1. tit. 6. l. 3. de visitatione quoad Canonicos, num.* 18. Et Moniales in ciuitate situatæ, sed 6
alieno Episcopo subiectæ, visitantur ac Episcopo diœcesis, sicut aliæ Moniales subiectæ Regularibus, refert decisum *Galett. verbo Monialis* 4. Contra *Sanch. lib. 1. cap. 15. num. 21. & Fr. Ludouicum Mirandam de sacris Monialib. quæst. 2. art. 14. n. 3. Bonacin. de clausura Religios. q. 1. punct. 6.* existimantes non posse Episcopum ad clausuram cogere moniales exemptas ab eis, nec illis licere intrare huiusmodi monasteria exempta, Prælatisque Regularibus subiecta etiam prætextu videndi an violata ibidem fuerit clausura, nisi solummodo in casu in quo publicè constaret illam esse violatam, &c.

Clausura hæc si non seruetur in monasteriis monia- 7
lium, quæ Regularibus subduntur, videre debet Episcopus; nec ab ipsis Regularibus impediri poterit, quominus ea visitet, quoties id expedire iudicauerit, refert etiam decisum idem *Galett. verbo clausura*, 1. resoluit *Zerola in praxi Episcop. par. 1. verbo Moniales, quæst. 4. & 8. vers. 4.* Sicut etiam nec ab ipsis poterit impediri, quo- 8
minus ingrediatur septa monasterij ipsis Regularibus subiecti ad effectum videndi si clausura seruata sit, vel non, refert quoque decisum *die 28. Aprilis 1584. Armendar. in dictis addit. lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis, num. 44.* Ex quibus non ita facilè admitterem resolutionem *Fr. Ludouic. Miranda in man. Prel. in tractat. de Sacris Monial. quæst. 2. art. 14. num. 3.* tenentis non licere Episcopis in- 9
trare Monialium monasteria exempta, Prælatisque Regularibus subiecta etiam prætextu videndi an violata ibidem fuerit clausura, nisi solummodo in casu, quo publice constaret ipsam esse violatam, nec in tali casu, nisi

post

poſtquam eadem de re ſemel, & iterum admonuerint ipſarum monialium Prælatos Ordinarios: fallitur enim ex ſupradictis,& principaliter ex deciſ.quam refert *Armendar.loco vltimo citatus*, quicquid etiam nouiſſimè teneat *Sanch.in præcepta Decalogi tom.2.lib.6.cap.15.num.21.* videlicet non poſſe Epiſcopum ad clauſuram cogere moniales exemptas ab eis, & ſubditas aliis Prælatis exemptis aliorum Ordinum. Nam Moniales omnes etiam profeſſæ Ordinum Militiarum Sancti Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ clauſuræ præcepto aſtringuntur, vt colligitur ex *Concil.Trident.ſeſſ.25. de Regular. cap. 22. verſ.hæc omnia*, & conſtat ex Motu proprio *Pij V.* incip. *Circa paſtoralis*,ibi,cuiuſcunque Ordinis,vel Militiarum, etiamſi Hieroſolymitanæ ſint, *Portel. in dubiis Regular. verbo clauſura,num.1.Nauar. com. 4. de Regular. num.44. verſ.quinto nota,Fr.Emman.tom. 1.quæſt.44. artic. 2.& 3.* Item eodem clauſuræ præcepto tenentur Moniales illorum monaſteriorum, quibus ante *Concil. Trident.* nunquam admiſſa,aut ſeruata fuerat *Nauar. d.comm.4. num. 45.verſ.8.Azor.inſtitut.moral.par.1. lib.13. cap. 8. quæſt.1. verſ.ex his planè, Fr.Emman. d. quæſt. 44. art. 2.* Item ad eandem tenentur clauſuram Moniales conuerſæ,& Tertiariæ, ſiue de pœnitentia, cuiuſcunque Ordinis, vel Congregationis ſint, ſi vtræque vere profeſſæ ſint, ex dicto Motu proprio *Pij V. Nauar.dict. comm.4. num. 45. Fr.Emman.d.quæſt.44.art. 4. Llamas in methodo curationis, in append.§.1.ad finem. Sanch.d.cap.15.num.13. Fr.Ludou. Miranda de ſacris monialib.quæſt.1.art.3.& 5. Soar.de Relig.tom.4.lib.1.cap.8. num. 14.& 17. Ronacin. de clauſura Relig.quæſt.1.puncto 2.num.2.vbi num.3.cum Soar.d.cap.8. num. 16.* aduertit nouitias non teneri ad clauſuram, *& num.4.* tenet illas fœminas, quæ non ſunt vere Moniales non teneri ad clauſuram, etiamſi aliqua ſimplicia vota emittant, nouiſſimè L D. *Gregor. X V. felicis record. in ſua Conſtit.* de exemptorum priuilegiis, incip. Inſcrutabili *ſub dat.nonis Februarij* 1621. inter alia circa hanc materiam in hæc prorupit verba: Ad hæc tam Seculares, quam Regulares huiuſmodi nullis priuilegiis, & exemptionibus tueri ſe poſſint,quominus ſi deliquerint circa perſonas intra ſepta degentes, aut circa clauſuram, vel circa bonorum adminiſtrationem monaſteriorum monialium etiam Regularibus ſubiectarum ab Epiſcopo loci ſimiliter tanquam ad hoc Sedis Apoſtol. delegato quoties, & quando opus fuerit puniri, & corrigi valeant. Hæc *in d. Conſtit.* ſuper qua *Sacra Illuſtriſſimorum Cardinalium Congregat. Concilij Trident.* interpretum poſtea cenſuit illam in ſupraſcriptis verbis habere locum in omnibus delictis, non autem in notoriis tantum,& cum populi ſcandalo.

10 Operari igitur debent Epiſcopi, vt clauſura ipſa circumſepta ſit, & munita altis mœniis, excelſiſque vndique partibus, claudatúrque vna tantum, ſi fieri poteſt, porta, eáque claue, & ferro munita ſit: ſi vero mœnia clauſuræ confracta ſint, & Monaſterij facultates non ſuppeterent, fidelium eleemoſynis reſtauranda eſſent, aut monialium conſanguinei ad id cogerentur; perdurat enim conſanguinitatis vinculum, remanétque obligatio illas conſeruandi in debita honeſtate, vt inquit *Iſidor. Moſcon. in ſuo tractatu de militanti Eccleſia par. 4. lib.1.cap.4.verſic.primo itaque conſiderandum, & text.* opitulatur *in cap.ſi quis dereliquerit*, 30. *diſtinct.* Quod ſi inopia laborarent conſanguinei præfati, illum compellendum eſſe ſubiungit illic *Moſcon.*cuius auctoritate,vel potius voluntate fuit erectum monaſterium, quoniam præuidere debebat huiuſmodi neceſſitates futuras, cui reſolutioni opitulatur *Petr.Gregor.in tract. de benefic.cap. 15.num.2.& 3.*vbi multa vtiliſſima congerit.

11 Ad auctoritatem Epiſcoporum in cuſtodienda monialium clauſura pertinet impedire acceſſum ad ipſas moniales, & colloquia cum eiſdem: necnon ingreſſum intra ſepta monaſterij, & illarum egreſſum è monaſteriis, iuxta diſpoſitionem *Concil. d. cap. 5.* in hæc verba: Nemini autem Sanctimonialium liceat poſt profeſſionem exire è monaſterio, etiam ad breue tempus,quocunque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda,indultis quibuſcunque,& priuilegiis non obſtantibus Ingredi autem intra ſepta Monaſterij nemini licet cuiuſcunque generis, aut conditionis, ſexus,vel ætatis fuerit,ſine Epiſcopi,vel Superioris licentia,in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda. Dare autem tantum Epiſcopus, vel Superior licentiam debet in caſibus neceſſariis, nec alius vllo modo poſſit,etiam vigore cuiuſcunque facultatis,nec indulti hactenus conceſſi,vel in poſterum concedendi.

Præfata autem clauſura, vt ſciatur qualiter ſit cuſto- 12
dienda,duo attendenda aduerto, & dilucide explicanda, primum qualiter ipſarum exitus è ſuis monaſteriis prohibitus, & quibus caſibus permiſſus. Secundum aget de ingreſſu in ipſarum monaſteria prohibendo, & quando permittendo.

Quod attinet ad primum, habemus originalem de 13
hoc prohibitionem *Bonifacij V I I I. in cap.perſeuloſo, de ſtatu Regular.lib.6.*in hæc verba: Præſenti Conſtitutione perpetuò irrefragabiliter valitura ſancimus, vniuerſas & ſingulas moniales,præſentes atque futuras,cuiuſcunque religionis ſint,vel ordinis, in quibuſlibet mundi partibus exiſtentes, ſub perpetua in ſuis monaſteriis debere de cætero permanere clauſura:ita quod nulli earum,religionem tacitè,vel expreſsè profeſſæ, ſit vel eſſe valeat quacunque ratione,vel cauſa (niſi fortè tanto, & tali morbo euidenter earum aliquam laborare conſtaret, quod non poſſet cum aliis abſque graui periculo, ſeu ſcandalo commorari) Monaſteria ipſa deinceps egrediendi facultas, &c. Hæc eadem Bonifacij V I I I. prohibitio innouatur in *Concil. Trident. d. cap. 5.* verbis proximè citatis. *Pius* item *V. dicta ſua Conſtitut.* incip. *Circa Paſtoralis*, de ann. 1566. prædictam *Bonif. V I I I. Conſtitut.& Concil.Trident.* decretum renouat his verbis: Hac igitur perpetuò valitura Conſtit.inhærentes etiam conſtitutioni felicis recordat. *Bonifacij Papæ V I I I.* prædeceſſoris noſtri, quæ incip. *Periculoſo*, & decretis *Concilij Tridentini* ſuper clauſuram monialium editis,auctoritate Apoſtolica ſtatuimus tenore præſentium, atque perpetuò decernimus,vniuerſas,& ſingulas Moniales præſentes atque futuras cuiuſcunque Religionis, Ordinis, vel Militiarum,etiamſi Hieroſolymitanæ ſint, quæ vel iam receptæ ſint,vel in poſterum in quibuſuis Monaſteriis,ſiue domibus recipientur, & tacitè, vel expreſsè religionem profeſſæ, etiamſi conuerſæ, aut quocunque nomine appellentur, etiamſi ex inſtitutis, vel fundationibus,earum regulæ,ad clauſuram non teneantur, nec vnquam in earum monaſteriis, ſeu domibus, etiam ab immemorabili tempore ea ſeruata non fuerit, ſub perpetua in ſuis Monaſteriis, ſeu domibus,de cætero debere permanere clauſura,iuxta formam dictæ Conſtitutionis felicis recordationis *Bonifacij Papæ V I I I.* prædeceſſoris noſtri,quæ incip.*Periculoſo*, in Sacro *Concilio Tridentino* approbatæ & innouatæ,quam nos auctoritate prædicta etiam approbamus,& innouamus in omnibus, & per omnia, ac illa diſtrictè obſeruari mandamus. Quod ſi aliquæ Moniales forſan reperiantur,quæ conſuetudine etiam immemorabili, aut inſtituto, vel fundatione regulæ ſuæ factæ, animo obſtinato huic clauſuræ reſiſtant, aut quoquo modo reluctentur,Ordinarij vnà cum Superioribus earum,omnibus iuris,& facti remediis compellant eaſdem tanquam rebelles, & incorrigibiles,ad præcisè ſubeundam dictam clauſuram, & perpetuò obſeruandam. Mulieres quoque,quæ Tertiariæ, ſeu de pœnitentia dicuntur, cuiuſcunque Ordinis fuerint, in Congregatione viuentes, ſi & ipſæ profeſſæ fuerint, itaut ſolemne votum emiſerint, ad clauſuram

ſuram præcisè, vt præmittitur,& ipſæ teneantur. Quod ſi votum ſolemne non emiſerint,Ordinarij vna cum Superioribus earum hortentur,& perſuadere ſtudeant, vt illud emittant,& proficeantur, ac poſt emiſſionem, & profeſſionem eidem clauſuræ ſe ſubiiciant. Quod ſi recuſauerint, & aliquæ ex eis inuentæ fuerint ſcandalosè viuere, ſeueriſſimè puniantur. Cæteris autem omnibus ſic abſque emiſſione profeſſionis,& clauſuræ viuere omninò volentibus, interdicimus,& perpetuò prohibemus ne in futurum vllam aliam prorſus in ſuum ordinem, religionem, congregationémue recipiant. Quod ſi circa huiuſmodi,ac noſtram prohibitionem, & decretum aliquas receperint, eas ad ſic viuendum omninò inhabiles reddimus, ac illarum quaſliber profeſſiones,& receptiones irritas decernimus,& nullas,prout etiam præſenti decreto irritas facimus,& annullamus.

Deinde verò anno 1569. idem Pontifex *Pius V.* aliam
14 edidit *Conſtitut.* quæ incip. *Decori*, vbi ſeuerius prohibet exitum monialium è monaſterio,his verbis: Sancimus nulli Abbatiſſarum, Prioriſſarum, aliarúmue Monialium,etiam Chartuſienſium, Ciſtercienſium, Sancti Benedicti,& Mendicantium,& quorumcunque aliorum Ordinum, etiam Militarium,& ſtatuum,graduum,conditionum, dignitatum, & præeminentiarum, etiam à regia,vel illuſtri proſapia ortarum, de cætero infirmitatis,ſeu aliorum Monaſteriorum eis ſubiectorum,aut domorum, parentum, aliorúmue propinquorum viſitandorum, aliáue occaſione,& prætextu licere exire, niſi ex cauſa magni incendij, vel infirmitatis lepræ, aut Epidimiæ; quæ tamen infirmitas præter alios Ordinum Superiores,quibus cura monaſteriorum incumberet,etiam per Epiſcopum,ſeu alium loci Ordinarium,etiamſi prædicta monaſteria ab Epiſcoporum, & Ordinariorum iuriſdictione exempta eſſe reperiantur, cognita,& expreſsè in ſcriptis approbata ſit, à monaſteriis præfatis exire, ſed nec in prædictis caſibus extra illa, niſi ad neceſſarium tempus ſtare licere. Aliter autem, quam, vt præfertur,egredientes,ſeu licentiam exeundi quomodocunque concedentes, necnon comitantes, ac illarum receptatrices perſonas,ſiue laicas,ac ſeculares, vel Eccleſiaſticas,conſanguineas, vel non,excommunicationis maioris latæ ſententiæ vinculo,ſtatim eo ipſo, abſque aliqua declaratione ſubiacere. A qua præterquam à Romano Pontif.niſi in mortis articulo, abſolui nequeant. Et inſuper tam egreſſàs,quàm Præſidentes, & alios Superiores prædictos eis licentiam huiuſmodi concedentes,dignitatibus,officiis,& adminiſtrationibus obtentis priuamus, & ad alia in poſterum obtinenda inhabiles reddimus. Et deinde facit quoque irritas licentias, & facultates,& priuilegia,ſiue indulta exeundi è monaſteriis,& ſtandi extra illa à ſe, & ab aliis Pontificibus, aut Sedis Apoſtolicæ Nuntiis, & Legatis, etiam de latere, aut Maiori Pœnitentiario, aut Ordinum prædictorum Superioribus, aliiſve perſonis conceſſa,ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, & quibuſcunque clauſulis, etiam inſolitis,etiam in cuiuſcunque perſonæ fauorem, etiam Imperatorum,Regum,Ducum, & aliorum Pontificum, necnon Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium. Deinde præcipit Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis,Epiſcopis, & aliis, vt in ſuis diœceſibus has litteras quolibet anno promulgent,& omnia obſeruari faciant, iuxta prædictum *Concilij Tridentini* Decretum,& *Conſtit. Bonif. VIII.*

15 Prædicta *Bonifacij VIII.* Conſtitutio poſita in *dicto cap.periculoſo*,innouata per *Concil.d.cap.*5.vnicum tantum excipit caſum, ſiue cauſam, ob quam licite fieri poteſt exitus à Monaſteriis Monialium, ſcilicet cum tanto, ac tali morbo euidenter earum aliquam laborare conſtaret, quod non poſſet cum aliis abſque graui periculo, ſeu ſcandalo commorari. Et *Pius V. in dicta ſua Conſtit. de anno* 1569.id ipſum, vt videtur,aliquantulum ampliauit, permittendo, vt licite inde fieri poſſit exitus in tribus caſibus, vel ob tres cauſas; nempe,ob incendium, infirmitatem lepræ, atque infirmitatem epidimiæ. Ex quibus dubium maximum oritur, an ſcilicet ſupradicti tres caſus,de quibus loquitur *Pius V. in dicta ſua Conſtit.* extendâtur,ſeu extendi poſſint,& debeant ad alios ſimiles? In qua quæſt. negatiua pars ex eo ſuadetur, quia *Pius V. in ſua Conſtit.* primo ponit generalem regulam ſtrictè prohibitiuam cuiuſcunque egreſſus Monialium è ſuis monaſteriis, quam etiam expreſsè extendit ad caſum cuiuſcunque infirmitatis in illis verbis,etiam infirmitatis, &c. & poſtea excipit tres ſupradictos tantum caſus à regula prædicta negatiua, ponitque excommunicationem ipſo facto, aliter quam vt præfertur egredienti, ſeu licentiam exeundi quoquo modo concedenti, necnon,& quod amplius eſt, concomitantibus ipſas, & priuationem omnium officiorum,adminiſtrationum, & dignitatum,&c. prout latius ibi continetur,ergo non eſt dicendum vllo modo contrarium:quam quidem opinionem tenent *Collect.compend. Mendicantium,verbo clauſura monialium, num.* 5. *verſ.quæritur virum Miniſter generalis,Zerol.in praxi Epiſcopal.par.* 1. *verbo Moniales,*§.16. *verſ.ſecundo,& par.*2.*eodem verbo, in fine*, vbi dicit ſic declaraſſe *Sacram Cardin. Congregat.* quod etiam refert *addit.ad Nauar.conſil.*70. *in fine, ſub titulo de Regular. Fuſch. de viſitat.lib.*2.*cap.*18.*num.*17.*Cacheran.conſil.*22.*num.*7.*& ſeq. Boll. in œconomica Canon.claſſe* 3.*cap.*4.*num.* 10. *Gutier. canon.lib.*1.*cap.* 14. *per totum, Cened. ad Sextum collect.*31. *num.*2.*Aloyſ.Ricc.in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.*545.*in* 1.*edit. & reſolut.* 541.*in* 2.*edit.* ſequitur contrariis reſpondens *Fr. Ludouic.Miranda in man.Prælat. tractat.de Sacris Monialibus, quæſt.* 3.*artic.* 4.& ab ea non eſſe recedendum attenta *Pij V. Conſtitut.*dicit *Campanil. dict.rubr.* 12.*cap.* 16.*num.*22.

Verum in contrariam,ſcilicet affirmatiuam potius in- 16
clinatem opinionem, ex multis,& validioribus, quibus innititur rationibus,nam ſi *Extranag.Bonifacij VIII. in dicto cap. periculoſo*, vnicum dumtaxat excipiebat caſum, per prædictum *Pium V.* extenſa, atque ampliata eſt ad tres in eadem ſua Conſtitut.contentos,nempe ad caſum magni cuiuſdam incendij,vel infirmitatis lepræ,aut epidimiæ; quid igitur obſtat, quominus eadem omninò prorſus exiſtente ratione, prædicta *Pij V. Extranag.* etiam amplietur, & extendatur ad alios caſus ſimiles? Confirmatur à ſimili. Quatuordecim in iure tantum- 17
modo exprimuntur, atque enumerantur cauſæ, ex quibus filij licitè exhæredari poſſunt à parentibus, vt habetur *in authent.non licet, C. de liberis prater.& in authent. vt cum de appellat.cognoſc.*§.*aliud quoque capitulum*,ibi,vt præter ipſas nulli liceat,*collatio.*8.quas enumerant *Cardoſo in praxi iudicum,verbo pater, num.* 8. *Molina de iuſtit.tract.*2. *diſput.* 176. & adhuc nihilominus patres ex aliis ſimilibus cauſis exhæredare poſſunt filios ſuos,vt in ſpecie tenent *Palat.in repet.rubr.*§.16. *num.* 10. & §.20. *num.*15. *Couar.in cap.Rainuntius, in princip.num.*16.*Gom.tom.*1. *variar.cap.*11.*num.*12.*Gregor.l.*8.*verbo otra razon, tit.*7.*par.*6. *Coſt.in* §.*& quid ſi tantum,par.*3.*num.* 175. *Menoch.de arbitr.caſu* 130.*num.*4.*& caſu* 267.*num.*5.*& conſil.*150. *num.* 28.*Perez l.*4.*tit.*8.*lib.*3.*pag.*641.*& lib.*5.*Ordin. tit.* 2. *pag.* 70.*Molina de primogen.lib.*1.*cap.*5.*num.*33. *Surd.de alimentis,tit.*1.*queſt.*19.*& quæſt.*64.*num.*20.*& tit.*7. *quæſt.*1. *num.* 4.*cum ſequentibus,Nauar.commento* 4.*de Regul.rib.num.*48. *Cald.Pereira de empt.cap.*14.*num.*23.*Cardoſo d. verbo pater, num.*9. *Molina dict.diſput.* 176. *verſic. dubium deinde eſt.*
Similiter & donationes factæ, ob ſolas quinque cauſas 18
iure reuocari poſſunt iuxta *l.fin. C. de reuoc. donat.* & tamen *gloſ.* ibi communiter recepta, verbo *volueris*, tenet etiam ob alias ſimiles poſſe reuocari,vt latiſſimè tradunt *Clar.*§.*donatio,quæſt.* 21. *num.* 2.& 3. *Anton. Gom.variar. tom.*2.*cap.*4.*num.*14.*Molina d.cap.*9.*num.* 32. *Surd. de alimentis tit.*1.*quæſt.*48.*& tit.*8.*princ.*61. *num.*4. *Cenall. com-*

munium

Digitized by Google

*munium contra communes quæſt.*352. *Rebello de obligat. Iuſtit. par.*2. *lib.*18. *quæſt.*9. *num.*9. *Leſſi. de Iuſtit. lib.*2. *cap.*18. *num.*
19 104. Sic denique quamuis dictio, *tantum*, excludat omnes caſus, præter expreſſos, & contineat negationem quoad alios, vt per *l. qui alienã, §. libertos, ff. de negotiis geſtis*, tenent multi quos ego ipſe refero *in meis Remiſſ. de diction. dict.* 349. *n.*3. Non excludit tamen caſus ſimiles, vt notant *gloſ. in l. ob eas, C. de præd. minor. & in l. ſi mora, verbo dumtaxat, ff. ſoluto Matrimon.* & tenent plures citati à *Sanch. de Matrimon. libr.*7. *diſput.*31. *num.*6. *& à me ipſo dict. dictione* 349. *num.*5. idem dicendum erit in propoſito, nempe quod tres exceptiones ſupradictæ poſitæ à *Pio V. in dict. ſua Conſtitut.* extendi, & ampliari poſſunt etiam ad alios caſus ſimiles; Quare merito ita reſoluunt *Nauar. d. commento* 4. *de Regular. num.*48. *& in cap. ſtatuimus*, 20. *quæſt.*3. *num.*49. *Fr. Emman. tom.*1. *quæſt.*34. *artic.*3. *paulo poſt princip. & artic.*5. *Azori. inſtitut. moral. par.*1. *libr.*12. *cap.*8. *quæſt.*1. *verſ. tertio, Ioan. de la Cruz. de ſtatu religionis, lib.*1. *c.*5. *dub.*4. *verſ. an vero liceat. Llam. in methodo. curat. in append.* §. 10. *Sanch. dict. libr.*6. *capit.*15. *num.* 37. me citato in hoc loco *Bonacin. de clauſura Relig. q.*1. *puncto* 9. *num.*6.

20 Quamuis duo prædicti Doctores vltimo loco citati indiſtinctè teneant licere Monialibus exire propter alias cauſas iis affines, quas *Pius V.* expreſſit, exemplum afferentes, ſi bellum ingruat, quod Moniales ad exitum compellat, vel ſi monialis ab aliis eligatur, vt earum cœnobio præſit, aut denique ſi morbum habeat periculoſum, qui licet aliis contagione non obſit, eſt tamen talis, vt medici iudicent eſſe alioquin morituram, niſi exierit. Ego tamen primum admitterem exemplum, aliis reiectis, quia iuxta prædictæ Conſtitut. verba extendendi ſunt tantummodo illi tres caſus Moniales omnes tangentes, & concernentes; ita vt niſi è monaſterio exeant, ſtatim videantur morituræ, ad alios ſimiles caſus eiuſdem qualitatis, morbi, & periculi omnibus præiudicialis: non ſic autem in occurrentibus caſibus particularibus, qui ſimile periculum, ſiue contagionem non habent, ſed reſpiciunt particularem vtilitatem alicuius monialis infirmæ, quæ ipſarum non tranſcendit; nam re vera non ſunt ſimiles, niſi pertineant, & ſpectent ad bonum, ſeu potius ad euitandum damnum monaſterij, & totius communitatis, & hæc fuit proculdubio prædicti Summi Pontificis
21 mens & intentio, vt attentè ipſius verba conſideranti facile erit colligere. Nec obſtat argumentum adductum à *Nauar. d. num.* 49. quo probare intendebat ſub illis tribus caſibus à ſimili comprehendi morbum monialis periculoſum, propter quem medicorum iudicio proculdubio eſſet moritura, niſi exierit, quamuis aliis contagione non obſit, & ſic arguebatur. Conſeruatio propriæ vitæ, naturaliſque defenſio eſt de iure naturali, neminique videtur tollenda, iuxta *Clemen. paſtoralis, §. cæterum, de re iudic. & l. vi vim, ff. de iuſtit. & iure*, ergo in propoſito caſu licitum erit Moniali prædictæ, de qua eſt ſermo, è monaſterio exire, neque in contrarium vlla lege, præcepto, ſeu ſtatuto poteſt cogi, aut obligari. Reſpondetur tamen, ſi adhuc verum eſt, quod conſeruatio propriæ vitæ eſt de iure naturali, naturaliſque defenſio nemini debeat denegari, procedere vbicumque periculum imminet mortis non naturalis, ſed violentæ; non tamen id vſquequaque verum habet, vbi mors violenta non eſt, ſed naturalis, & quæ ortum habet ab ægritudine naturali; nam in tali caſu probabiliſſimum eſt conſeruationem propriæ vitæ non ſemper eſſe licitam, nec vitam propriam in omnibus caſibus adeo eſſe obſeruandam, & maxime à viris religioſis, qui propter Deum ſuam abnegarunt voluntatem, atque, vt videtur, prædicto iure ſe priuauerunt. Quare moniali non poſſe licentiam concedi clauſtro egrediendi cauſa medendi morbo ita periculoſo, vt deſperaretur ſalus ea non egreſſa, niſi morbus adeo contagioſus eſſet, vt in reliquas ſerperet, tenent *Gutier. canon. lib.*1. *cap.*14. *à n.* 7. *Cened. ad Sextum, collect.*21. *num.*2. *Bonacin. d. q.*1. *puncto* 9. *num.*18. *Zerola in praxi Epiſcop. parte* 2. *verbo Moniales, in fine, Fr. Miranda de ſacris Monialib. quæſt.*4. *art.*4. *Franc. Emman. tom.*1. *quæſt.*49. *art.*3. *Sanch. d. lib.*6. *cap.*15. *numer.* 39. contra *Nauar. comment.* 4. *de Regularibus numer.* 49. *&* 50. *Azor. d. par.*1. *lib.*13. *cap.*8. *quæſt.*1. *Soar. de Relig. tom.* 4. *lib.*1. *cap.*9. *num.* 9. Nec etiam ex ſimili ratione poſſe Abbatiſſam è monaſterio exire, vt viſitet ædificium Eccleſiæ, num ſibi placeat, vel vt cæmentariis ſignificet, qua forma conſtruendum ſit, aſſerunt *Sanch. dict. capit.* 15. *numero* 52. *Bonacin. dict. quæſtion.* 1. *puncto* 9. *numero* 3.

Quare prædicti tres caſus ex ſimilitudine rationis ex- 22
tendi poſſunt ad caſus hoſtium inuadentium, aquæ ductus, aut ruinæ domus, vel alios ſimiles nociuos cõmunitati monialium, vt bene aſſerit *Fr. Ioan. de la Cruz dict. dub.*4. *verſ. an vero liceat*, & cum aliis reſoluit *Sanch. dict. lib.*6. *cap.*15. *num.*44. Vnde poſſe moniales tempore belli è monaſterio exire, ſeque in locum recipere, dum bellum contra hæreticos, aut infideles geritur, periculumque eſt, vt niſi moniales monaſterio egrediantur graui damno afficiantur reſoluunt *Azor. dict. part.*1. *libr.* 13. *cap.*8. *quæſt.*1. *ad med. verſ. tertio quæres, Gutier. d. cap.*14. *num.*9. *Nauar. d. commento* 4. *num.*48. *Sanch. d. cap.*15. *n.*44. *Bonacin. de clauſura Relig q.*1. *puncto* 9. *n.*7. contra *Zerola verbo Moniales* §. 16. *dub.*2.

Circa explicationem vero illorum trium in *dict. Con-* 23
ſtitut. Pij V. contentorum ſciendum, ſub nomine incendij magni, intelligi incendium ita magnum, & cuidens, vt certũ ſit, aut ſaltem probabile multum eſſe videatur, quod niſi Moniales omnes ſtatim à Monaſterio exeant, omnes ſint ſimul morituræ, atque conſumẽdæ præ nimia exuſtione ignis. Sub nomine vero, infirmitatis lepræ, intelligi infirmitatem quandam adeo contagioſam, quod ſi ipſius radis, & origo foras non eiiciatur (hoc eſt monialis huiuſmodi morbo infecta) cito omnes Monaſterij eiuſdem ſorores inficiet, proindeque cunctæ periclitabuntur, & prædictam lepram debere eſſe notabilem, ac talem, quod ſi perſona eſſet ſecularis, iure poſſit extrahi de populo, & mitti ad domum aliquam in campo ſeparatam. Sub nomine denique, infirmitatis 24
epidimiæ, quantũ ad præſens attinet propoſitum, intelligi morbum quendam peſtiferum, ſimiliter atque eadem ratione contagioſum, communitati præiudicialem, & pernicioſum, qui populariter graſſetur in populo, maioremque ægrotorum partem interimit. Sic explicant *Lali Zechi. de Republ. Eccleſ. tit. de Regular. cap.*3. *num.* 15. *verſ.* 9. *Nauar. comm.* 4. *de Regular. num.*48. *not.*4. *Gutier. d. cap.*14. *num.*8. *Fr. Emman. tom.*1. *quæſt.*49. *art.*4. *verſ. ex hiis, Sanch. dict. cap.*15. *à num.*33. optime *Fr. Ludouic. Miranda d. quæſtion.* 3. *de clauſura Monialium in particulari artic.* 5. Cum aliàs temerarium ſit clariſſimam Pontificis conſtitutionem ad priuatorum opiniones traducere.

Quæri opportunè poteſt, an Moniales de licentia 25
ſuperioris valeant tranſire de vno monaſterio ad aliud, vel cauſa nouæ fundationis, vel correctionis, vel reformationis, vel præfectionis, ita vt huiuſmodi caſus comprehendatur ſub illis tribus exceptis in dicta *Conſtitut. Pij V.* Et videtur dicendum quod ſic, iuxta ſupradicta, nam huiuſmodi caſus totam concernunt communitatem religionis, & non particularem vtilitatem alicuius Monialis, cum exeant ad plantandum, vel ædicandum aliquod monaſterium, reformandamque eandem religionem, ob quam cauſam hanc ſententiam tenent *Nauar. in d. cap. ſtatuimus, n.*48. *& conſ.*57. *num.*6. *de Regul. Fr. Emm. q. regul. tom.*1. *q.*49. *art.*5. nouiſſimè *Sanch. in præcepta Decalogi tom.* 2. *libro* 6. *capit.* 15. *à n.*46. *Portel. in dubiis Regularib. verbo clauſura monialium num.* 20. *&* 21. ſecundum quam pluries cenſuit *Sacra congregat.*

ſuper negotiis Epiſcoporum, & Regularium, & ſignanter *in vna Nanneten. 16. Ianuarij 1615. & in Redonen. 31. Ianuar. 1617. & in Meſſinen. 9. Octobris 1618.* quas citat *D. Anton. Ricc. Alma Vrbis aduocatus egregius in ſuo tractatu de iure perſonarum lib. 5. cap. 5.* Sed ipſa *Sacra Congreg.* cautius cenſuit in his recurrendum eſſe ad Sedem Apoſtolicam, vt teſtantur *Zerola in praxi Epiſcopal. par. 1. verbo Monialis, §. 16. & parte 2. eod. verbo dub. 8. & 12. Anton. Ricciul. d. cap. 5. num. 11. Sanch. d. cap. 15. num. 47. Bonacin. d. punctо 9. num. 10.* Ex cauſa enim ipſa Sedes Apoſtol. conceſſit, quibuſdam Monialibus, vt tranſirent ad aliud monaſterium alterius obedientiæ de conſenſu tamen Superiorum, refert deciſum *Armendar. in addit. ad recopilat. legum Nauarræ lib. 2. titul. 18. libr. 7. de religion. num. 101.*

26 Et quando ex permiſſu Sedis Apoſtol. transferuntur moniales de loco ad locum, tranſlatio debet fieri in aurora, vt à paucis conſpici poſſint, atque à perſonis grauibus, & honeſtis, & ſanguine eis proximioribus coniunctis deducantur, earũq; dotes monaſterio, quod relinquetur, remaneant, vt refert deciſum *Armend. vbi proxime num. 100. & num. 105.* etiam deciſum aſſerit
27 excundi è monaſteriis iuſtam cauſam moniales non habere, vt curam nepotum ſuorum gerant, etiamſi nullum propinquum haberent, referunt etiam *Campanil. d. cap. 16. num. 22. prope fin. & Bonacin. d. q. 1. punctо 9. n. 4.* vbi *num. 5.* pariter dicit monialem egredi non poſſe ad parentes conſanguineos, aut alios infirmitatis cauſa, ſeu alio prætextu viſitandos. Manifeſtè tamen erit iuſta egreſſus cauſa, quando auctoritate Prælati ex cauſa iuſta totus Monialium Conuentus locum mutat, iuxta *Concil. Tridentin. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 5. Frat. Emman. dicta quæſt. 49. art. 5. Sanch. dict. cap. 16. num. 53. Fr. Ludouic. Miranda de ſacris monial. q. 3. art. 2. verſ. ſextus, Bonacin. d. q. 1. punctо 9. num. 8.* Moniales poſſe ad aliam Religionem perfectiorem tranſire docent *Tap. Zerola, Fr. Emman.* & alij, quos refert *Sanch. d. lib. 6. cap. 7. num. 6.* quibus adde *Barthol. à S. Fauſto in theſauro Religioſorum lib. 5. quæſt. 327. Anton. Ricc. dict. lib. 5. cap. 5. à princip.* vbi *à num. 4.* probat nec *Conc. Trid. neque Conſtit. Pij V.* prohibuiſſe hanc tranſlationem, metipſum in *collect. ad cap. licet 18. num. 3. de Regular. Bonacin. d. quæſt. 1. punctо 9. à nu. 11.* contra *Azor. d. par. 1. lib. 13. cap. 18. quæſt. 1.* Moniali licitum eſſe exitum, quæ dum in proprio monaſterio aliqua de cauſa commodè corrigi non poteſt, ad aliud monaſterium correctionis gratia transfertur, tenent *Sanch. d. lib. 6. cap. 15. num. 47. Fr. Ludou. Miranda de ſacris Monial. quæſt. 3. art. 2. verſ. quartus caſus, & art. 3. Bonacin. d. quæſt. 1. punctо 9. num. 13.* Ego ipſe *in collect. ad d. cap. vlt. de Regularib. num. 16.* Vtrum monialis, quæ adeo incorrigibilis eſt, vt ipſius emendatio, & correctio in nullo monaſterio ſperetur, eiici poſſit; negatiuè cenſuit *Rota in Vlixbonen. monaſterij 19. Nouembris 1625.* coram *R. D. meo Coccino*, & me citato in *collect. ad cap. vlt.* docet *Bonacin. d. punctо 9. num. 14.* contra *Sanch. d. lib. 6. cap. 9. num. 6.* exiſtimantem talem monialem in rigore eiici poſſe. Monialibus conuerſis licitum eſſe exire è monaſterio ad petendas eleemoſynas Conuentui neceſſarias, dum eas per alios commodè petere non poſſint ſeruatis conditionibus præſcriptis in Motu *Pij V.* incip. *Circa paſtoralis*, & in alio *Greg. XIII.* incip. *Deo ſacris*, tenet *Bonacin. d. quæſt. 1. punctо 9. num. 15.* vbi *num. 16.* aſſerit moniales conuerſas poſſe adhuc ob receptam conſuetudinem recipi, & ad profeſſionem admitti, & citat pro ſe *Sanch. dict. cap. 15. num. 59. Soar. de religion. tom. 4. lib. 1. cap. 8. numer. 19. Frat. Emman. tom. 1. quæſt. 44. artic. 4. concluſ. 3. verſ. ſecunda aſſertio, contra Mirandam de monialib. quæſt. 1. art. 6. Nauar. & alios.*

28 Deinde dubitari non abs re poteſt, vtrum in caſibus neceſſariis, & paulo ante relatis, quis impartietur licentiam monialibus volentibus exire à Monaſterio; & reſpondet *Concil. dict. cap. 5.* ab Epiſcopo approbandam eſſe cauſam, cuius decreti verba intelligenda eſſe, inquit *Nauar.* vt approbatio requiratur Epiſcopalis, quando exire volunt è monaſteriis Epiſcopo ſubiectis, vel ita exemptis, quod ſolo Papæ immediatè ſubſint, non autem de aliis exemptis, & Regularibus ſuppoſitis, in quibus ſatis ſit licentia Superioris Ordinis, ita ipſe *Nauar. conſil. 6.* incip. *An generalis, ſub numer. 6. de ſtatu monach. Fr. Ludou. Miranda d. qu. 3. de Monialium clauſura art. 6. concl. 1. Bonacin. d. q. 1. punctо 8. n. 1. Ludou. Miranda de ſacris Monial. quæſt. 3. art. 6. concl. 1. Soar. de Relig. tom. 4. lib. 1. cap. 9. num. 13. Fr. Emman. quæſt. Regul. tom. 1. q. 49. art. 6.* vbi inquit, quod Monialis in prædictis caſibus in dicta Conſtit. exceptis exire poteſt à monaſterio abſque vllo conſcientiæ ſcrupulo cum ſola licentia ſuorum Generalium, aut Prouincialium Prælatorum, quibus fuerit ſubiecta, ſine vlla alia approbatione Epiſcopi ſecularis: & in Hiſpania ſolùm Superiorum licentiam eſſe neceſſariam dicunt *Fr. Ioan. de la Cruz d. cap. 5. dub. 3. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. libr. 6. cap. 15. numer. 28.* Verum ab illorum opinione diſcedere cogor propter expreſſa verba prædictæ *Conſtitution. Pij V. de anno 1569.* ſic diſponentis: Quæ tamen infirmitas, præter alios Ordinum Superiores, quibus cura monaſteriorum incumberet, etiam per Epiſcopum, ſeu alium loci Ordinarium, etiamſi prædicta monaſteria ab Epiſcoporum, & Ordinariorum iuriſdictione exempta eſſe reperiantur, cognita, & expreſsè in ſcriptis approbata ſit; ex quibus verbis facile erit colligere quid ſit dicendum, atque reſpondendum difficultati propoſitæ. Monialibus enim à Monaſterio exire non licet, etiam cum cauſa probabili; niſi adſit communis conſenſus Superioris Regularis, & Epiſcopi diœceſani; & ſi illæ, quæ poteſtati Regularium ſubiectæ ſunt, ſine Bulla, & licentia Ordinarij egreſſæ fuerint, per cenſuras Eccleſiaſticas, & alia iuris remedia debent ipſæ, & earum Superiores, (de quorum licentia è Monaſterio fuerint egreſſæ) ab eodem Ordinario puniri, non obſtantibus quibuſcumque priuilegiis, ita deciſum referunt *Campanil. d. rubr. 12. cap. 16. num. 22. prope finem, Armendariz in addit. ad d. lib. 2. tit. 18. lib. 7. num. 103.* Vtrum hæc licentia in ſcriptis dari debeat; affirmatiuè definitum eſt in prædicto Motu *Pij V.* incip. *Decori*, ibi, ex cauſa cognita, & expreſsè in ſcriptis approbata, & per eum tenent *Miranda d. quæſt. 3. art. 6. concl. 2. Soar. de Relig. tom. 4. lib. 1. cap. 9. nu. 16. Bonacin. d. punctо 8. num. 4.* vbi *num. 5.* reſoluit licentiam non tenere ſi ſolo verbo detur. Hinc non abs re dubitari poteſt, an Vicarius generalis Epiſcopi abſque ſpeciali eius commiſſione hanc egreſſus monialis à monaſterio licentiam concedere poſſit? in quo dubio cum *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 5.* dicat eam licentiam ab Epiſcopo approbandam, credo nomine Epiſcopi Vicarium quoque generalem, non vero foraneum comprehendi, vt in terminis reſoluunt *Llamas in methodo curationis in appendice, §. 5. Sanch. d. cap. 15. nu. 30.* vbi etiam extendit ad generales Capituli Sede vacante Vicarios. *Bonac. d. q. 1. punctо 8. num. 3.*

Si vero extra caſus prædictos Moniales è ſuis mona- 29
ſteriis exierint, ipſo iure ſunt excommunicatæ excommunicatione maiori latæ ſententiæ, ſummo Pontif. reſeruata, & in eandem incurrunt Prælati eiſdem exeundi licentiam quocumque modo concedentes, necnon & ipſas concomitantes, ac perſonas illarum receptatrices, vt habetur expreſsè in dicta *Conſtit. Pij V. de anno 1569.* circa quam notat *Nauar. in dict. cap. ſtatuimus, num. 51.* quem poſt *Fr. Emman.* ſequuntur *Fr. Ludou. Miranda d. quæſt. 3. de Monialium clauſura art. 6. Zerola in praxi Epiſcop. par. 1. verbo Moniales, §. 16. dub. 1. Azori. p. 1. lib. 13. cap. 8. quæſt. 1. verſ. 3 quæres, Bonacin. d. quæſt. 1. punctо 8. num. 6. Sanch. d. cap. 15. num. 72.* reſoluentes pœnas ſupra poſitas 30
circa recipientes, & concomitantes prædictas Moniales

les egredientes è ſuis Monaſteriis non videri comprehendere illos, qui compaſſione quadam naturali in extrema, vel graui neceſſitate id faciunt; vt ſi verbi gratia, aliqua perſona cognata, vel amica reciperet, vel comitaretur, monialem egreſſam è ſuo Monaſterio, & aliquot milliaribus progreſſam noctu, vel diu in loco defecto, cum periculo amittendi vitam, vel famam, ne ipſa Monialis damnum aliquod patereturr, exhortando eam, vt ad ſuum Monaſterium rediret, etiamſi ipſa nolet redire. Illud tandem aduertendum duxi ex quodam Motu proprio *Gregorij XIII.* incip. *Deo ſacris, de anno* 1572. locum clauſuræ dici eum, qui ianua clauſa continetur, ad quam ſecularibus non patet acceſſus, refert *Sanch.d.lib.6.cap.*15.*num.*6. *& num.* 68. reſoluit ad incurrendas ſupradictas pœnas ſolum egreſſum ſufficere ex ſtricta clauſura, non vero ita leuem, vt ſolam venialem culpam conſtituat.

31 Deueniendo igitur ad ſecundum aſſumptum, de ingredientibus monialium monaſteria, dicendum eſt omnes cuiuſcumque ſexus viros, atque mulieres cuiuſcumque ſtatus, & conditionis extiterint, habentes vſum rationis, & diſcretionem ad peccandum, vel qui ad peccatum incitare poſſint, ingredi prohiberi quarumcumque monialium monaſteria, vt habetur expreſsè in *Concilio Tridentino d.cap.*5. his verbis: Ingredi autem intra ſepta Monaſterij nemini liceat, cuiuſcumque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerint, ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia, in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda, quibus ſimilia verba ſunt in *dicto cap.periculoſo*, ibi, nullique aliquatenus inhoneſtæ perſonæ, nec etiam honeſtæ (niſi rationabilis, & manifeſta cauſa exiſtat, ac de illius, ad quem pertinuerit, ſpeciali licentia) ingreſſus, vel acceſſus ad eaſdem (nempe Moniales) pateat, vt ſic à publicis, & mundanis conſpectibus ſeparatæ, omnino ſeruire Deo valeant liberius, & laſciuiendi opportunitate ſublata, eidem corda ſua, & corpora in omni ſanctimonia diligentius poſſint cuſtodire, de qua materia *Concil.Bracharen.*4.*act.*5.*cap.*5.*de monialibus*, *Auil.ad cap.* 1.*Prætor fol.*50.*num.*29. *Fuſch.de viſitat. libr.*2. *cap.* 18. *à num.*24. *Franc.Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici part.*2.*cap.*1. *num.*52. *Azori.inſtit.moral.parte* 1.*lib.*13. *cap.* 8. *quæſt.* 3. *cum ſequentibus*, *Fr.Emman. tom.*1. *quæſt.*46. *artic.*1. *cum ſequentibus*, *& quæſt.*47. *art.*4. *cum ſequentibus*, *Fr. Ioan.de la Cruz de ſtatu Relig. lib.*1.*cap.*5.*dub.*2. *Campanil. d.rubr.* 12. *cap.*16. *à numer.* 14. *Sanch.diſt. libr.*6. *cap.* 16. *Steph. Quaranta in Summa Bullarij*, *verbo Monaſteria Monialium*, *Armendariz in addition. ad recopilat. legum Nauarræ*, *lib.*2.*tit.*18.*lib.*7.*de Religion. à numer.* 106. *Fr. Ludou. Miranda in manual. Prælat. in fine tom.*2. *in tractatu de Sacris Monialibus*, *& quæſt.* 2. *&* 4. *Vgolin. de officio Epiſcopi cap.*21.§.3. *Bonacin. de clauſura Religio. quæſt.* 4. Hinc
32 fit infantes diſcretione carentes admitti poſſe ad clauſtra Monialium, nec illas eos admittentes incurrere aliquam excommunicationem, cum nec ipſi ad peccandum incitare poſſint, ita *Gambarupta de caſibus reſeruatis caput.*15.*caſu* 6.*num.* 37. *fol.*147. *Henriq.in ſumma lib.*13. *cap.*42. §.3. *in comment.litt. S*, *Nauar. comm.*4. *de Regularib. numer.* 59. *Paul. Comit. reſponſ. moral. libr.* 6. *quæſt.*19. *ad finem*, *Azori. diſt. libr.*13. *cap.*8. *quæſtion.* 5. *Alayſ.Ricci.in praxi deciſ.*648.*in* 1.*edit.& reſolut.*544.*num.* 6.*in* 2. *edit. Soar.de Relig.tom.*1.*cap.*10. *num.*2. & me citato in hoc loco, *Bonacin. de clauſura quæſt.* 4. *punct.* 1. *numer.* 5. *&* 6. Fr. *Ludouic. Miranda diſt. quæſt.*2. *art.* 1. *concluſ.*1. *Frat. Ioan. de la Cruz diſt.cap.*5. *dub.* 2. *concl.*3. vbi reſoluit Concil. excludens omnes cuiuſuis ætatis, loqui de habentibus vſum rationis, & de illis, qui ad peccatum mouere poſſunt, vt ſunt fatui, qui licet intrando non peccent, peccant tamen moniales eos admittentes, & citat *Nauar.in diſt. cap.ſtatuimus num.* 59. quod etiam tenet *Sanch. diſt. libr.*6. *cap.* 16. *à numero* 8.

Quid nomine Monaſterij comprehendatur, quando interdicitur hic ingreſſus, vide Fr. *Emmun. tom.* 1. *quæſt.* 46.*art.*1.*in fine*, *Corsetan. de caſibus reſeruat. par.*2. *caſu* 3. *quæſ.*2.*num.*29. *Sanch.d.lib.*6.*c.p.*16.*num.*11. *Soar. de Relig. tom.*4.*lib.*1.*cap.*11.*num.*6.*&* 7. *Bonac.de claus.q.*4.*puncto* 1. *numer.* 1.

Vt plenius conſuleretur Monialium clauſuræ, ne 33
quis intrando eam violaret *Gregor. XIII.* *conſtitut. edidit* incip. *Vbi gratiæ*, *idibus Iunij ann. Incarnat. Domin.* 1575. qua reuocat, & abolet omnes licentias, & facultates ingrediendi monaſteria, domos, & loca Monialium, atque etiam virorum quorumuis Ordinum, quibuſuis etiam Comitiſſis, Marchioniſſis, Ducciſſis: & aliis cuiuſcumque ſtatus, & conditionis mulieribus, & omnes licentias ingrediendi monaſteria, domos, & loca Sanctimonialium, conceſſas quibuſcumque viris eiuſdem ſtatus, & dignitatis, à quibuſcumque Pontificibus, & Sedis Apoſtol. Legatis, aut aliàs ex quibuſcumque tenoribus, & clauſulis, etiamſi Imperatoris, Regum, Reginarum, aliorumve Principum intuitu, ſub excommunicationis pœna ipſo facto contrahenda, à qua niſi à Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo, abſolutionis beneficium obtineri nequeat. Item præcipit Abbatiſſis, necnon & Abbatibus, & Conuentibus & aliis Monaſteriorum vtriuſque Sexus Superioribus, & perſonis, quocumque nomine vocentur, ſub eadem excommunicationis pœna, necnon priuationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum ſuorum, atque inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda; ne in monaſteria, domos, & loca ſua quocumque prætextu huiuſmodi facultatem ingredi faciant, vel permittant: & ſub eiſdem pœnis ipſo facto contrahendis imperat quibuſcumque perſonis Eccleſiaſticis & ſecularibus, & etiam Ordinum quorumcumque, etiam Mendicantium, Regularibus, ne prætextu facultatum ab Epiſcopis, vel Superioribus, quibus illas concedendi in caſibus neceſſariis tantum ex decreto *Concilij Tridentini* tribuitur, ne monaſteria ipſa Monialium pro libito, ſed neceſſitatibus vrgentibus dumtaxat ingredi, neve Moniales ſub eiſdem pœnis illos aliter admittere præſumant. Hæc ibi.

Idem *Gregor. in alia ſua Bulla data ann. Domini* 1584. 34
die 8. *Septembris*, *Pontificatus ſui anno* 13. incip. *Quæ Sanctimonialium*, ſimilem aliam generalem prædictarum licentiarum, & quorumcumque priuilegiorum reuocationem fecit, cum quadam modificatione, & limitatione, in hæc verba: Cum igitur poſt *Concil. Tridentin.* Decretum de non ingrediendo Monialium monaſteria, & reuocationem à nobis factam omnium, & quarumcumque licentiarum ingrediendi Monialium monaſteria, & reuocationem à nobis factam omnium, & quarumcumque licentiarum ingrediendi Monaſteria, domos, ac loca Monialium quorumuis Ordinum, quibuſcumque, & quorumuis contemplatione, ac quocumque modo conceſſarum, importunis multorum precibus aliquas huiuſmodi licentiarum, præſertim in Hiſpaniarum Regnis reſtituimus, alia quoque nouiter conceſſimus, quarum cauſa, vt piorum virorum relatione intelleximus, & ex frequentibus ſecularium mulierum viſitationibus, & colloquiis, deuotio in dictis Monaſteriis, & locis tepeſcit, debitaque in clauſtris miniſteria paulatim remittuntur. Quare nos iis incommodis prouidere volentes auctoritate præſentium reuocamus, & abolemus omnes, & quaſcumque licentias, facultates, & indulta ingrediendi Monaſteria, domos, & loca in dictis Regnis, & dominiis conſiſtentia, cuiuſcumque ſtatus, & conditionis mulieribus (præterquam ipſorum Monaſteriorum, domorum, & locorum fundatricibus, aut dotatricibus, ſiue altricibus, necnon Marchionum, Comitum, Ducum, & Superiorum graduum Principum coniugibus, eorumque

Monialium vota audire,& recipere,vt tenent *Fr. Ioan.de Cruz.,& Fr.Ludouic.Miranda dicto locis*,me citato in hoc loco *Bonacin. d. punct̃o 4.num.*7.nouiſſimè *S. D. Gregor. XV. felic.record.in ſua conſtit.de exemptorũ priuilegiis*,incip. Inſcrutabili, *ſub dat.nonis Februarij* 1622.circa hanc materiam electionis Abbatiſſarum,&c. in hæc verba:Ac ſimiliter poſſit Epiſcopus vna cum ſuperioribus Regularibus quarumcunque Abbatiſſarum, Prioriſſarum, Præfectarum , vel Præpoſitarum eorundem monaſteriorum quocunque nomine appellentur, electionibus per ſe,vel per alium intereſſe,ac præſidere,abſque vlla tamen ipſorum monaſteriorum impenſa.Hæc *in dicta Conſtit.* Super qua poſtea *Sacra Congregat.* Illuſtriſſimorum Cardinalium *Concil. Trident.*interpretum cenſuit ius confirmandi Abbatiſſas minimè fuiſſe Epiſcopis per eiuſmodi Conſtitutionem attributum ; quam quidem declarationem originalem præ manibus habui , & poſtea in typographia R.C.Apoſtol. impreſſam vidi de anno 1624.

48 Cauſa ad intrandum Monialium Monaſteria non requiritur,quod ſit ſtrictiſſima,aut quod dicitur abſolutè, & ſimpliciter neceſſaria , ſed ſufficit quod ſit neceſſitas quædam moralis,rationabilis,& manifeſta , ita *Portel.in dubiis Regularib.verbo clauſura num.*4.*Fr. Emman. d. quæſt.* 45.*art.*4.*Fr.Ludouic.Miranda dict.quæſt.* 2. *art.*4.*concluſ.*2. *Campan.d.rub.*12.*cap.* 16. *num.* 25. me citato in hoc loco *Bonacin. quæſt.* 4. *punct̃o* 4.*num.* 2. obſeruantes minorem cauſam requiri in concedenda licentia fœminis quam viris; matri aut Sorori ,quam aliis , & minorem cauſam ſufficere ad ingrediendum in loca ſtatim poſt clauſuræ ianuam exiſtentia,quam ad loca interiora. Illum qui licentiam ingrediendi cœnobia monialium obtinuit ex cauſa , quæ ſuberat tempore conceſſionis licentiæ , ſed tempore ingreſſus ceſſauit,non eſſe turum in Conſcientia ingrediendo reſoluit *Bonacin.d punct̃o* 4.*num.*19. vbi *num.*20.docet eum,qui licentiam obtinuit ex cauſa quam falſo narrauit Superiori, non poſſe licite ingredi ſi tempore ingreſſus iuſta cauſa ſupercueniat, *& num.*21.aſſerit non eſſe licitum ingreſſum ſi Superior conſcius erat nullitatis cauſæ , & nihilominus licentiam concedere voluit.

49 Aliqui ſunt ſpeciales caſus in quibus licitus eſt intra monaſteria monialium ingreſſus abſque alia licentia ſpeciali. Primus caſus eſt de Sacerdotibus auricularijs, quibus Monaſterij ſepta ingredi non eſt denegandum,ſi tanta corporis infirmitate detenta fuerit monialis,quod venire ad locutorium nequeat,vel ſaltem commode accedere non valeat, inhiátque propria peccata confiteri, ſeu Domini corpus,aut alia recipere Sacramenta,& tunc exhibiturus talia Sacramenta alba , & ſtola atque manipulo indutus ingrediatur,& ſolus,vbi ita fieri conſueuit,vel cum duobus,aut vno ſaltem idoneo,& religioſo ſocio,vbi mos eſt, alba ſimiliter,vel ad minus ſuperpelliceo indutus , quos ita veſtitos oportet ſemper inibi morari,ita quod audita Confeſſione,vel alio miniſtrato Sacramento inde egrediantur , vt ingreſſi ſunt veſtiti, nec morã inibi faciant longiorem,& caueant ne quamdiu intra Monaſterium fuerint , aliquo modo ab inuicem ſeparentur,quin ſemper mutuò poſſint libere ſe videre,ſic etiam ſe habentes in animę commendatione,ita quidem *Vrbanus I V.* ſtatuit in reg.quam fecit pro Monialibus S.Claræ,*cap.* 7. & refertur *in compend. verbo ingredi monaſteria Monialium* , §. 6. referunt etiam *Portel.in dubiis Regul.verbo clauſura num.*9.*&* 10.*Fr.Ludou.Miranda d.quæſt.*2.*art.*7.*Campan.d.rub.*12.*cap.*16. *num.* 27. *verſ. alius præcipuus* , quod quidem intelligendum non eſt ſolummodo de caſu extremæ neceſſitatis,vel de articulo mortis,ſed generaliter,atque vniuerſaliter,quando Monialis aliqua graui infirmitate laborat , & etiam in caſibus , quibus eadem ſic exiſtens infirma aliæ Moniales communicant,ſeu communicare conſueuerunt, ex præcepto ſuæ regulæ : tunc enim licitum eſt Vicario , ſeu Confeſſori prædictarum Monialium clauſuram introire ad communicandas infirmas,quæ commodè ad communem cratem venire non poſſunt,ita *Fr.Emman.d.tom.* 1.*quæſt.*47.*art.*4.quem refert,& ſequitur *Fr.Ludouic.Miranda,vbi proximè.*Sic etiam in illis feſtiuitatibus,quibus Moniales ex regula tenentur confiteri,& communicare, bene poſſunt earum Vicarij intrare clauſuram ad celebrandum in infirmaria , & communicandas infirmas , quia quoad Communionem in caſibus de quibus ſupra, nullus negat , quoad celebrationem verò permittunt, tum quia eſt maior decentia , & reuerentia Sanctiſſimi Sacramenti, dum Sacerdos celebrans eodem loco communicat infirmas,quàm ex alio deſumendo , clauſuram, aſſociatus, vt decet,ingreditur ; tum quia maxima conſolatio , & ſpirituale gaudium infirmæ Moniales recipient,dum Sacrum audiunt,Miſſámque vident,cum nullibi reperiatur prohibitum ne celebretur,aut Sacrum fiat in infirmaria,in Oratorio,ſiue altari,vt moris eſt,approbato,& ad hoc debite diſpoſito,& præordinato , ita *Fr. Emman.dicti.art.*4.*primo caſu in* 2.*dub.Fr.Ludouic.Miranda d.quæſt.*2.*art.*18.*concluſ.*2.Et ſeruandam eſſe huiuſmodi *Vrbani I V.* regulam pro monialibus Sanctæ Claræ factam ab aliis ſaluberrima cum habeat documenta,aduertit *Campan.vbi proximè.*

Cùm vero Monialis vitam obiit,non ingrediatur Sa- 50
cerdos clauſtrum , ſed exterius in capella exequatur quicquid ad officium pertinet. Iuxta regulam tamen *Sanctæ Clarę* ad exequias celebrandas debet introire , ſi Abbatiſſa , & Conuentus ingreſſum petierint , & tunc modo ſupradicto ingrediendus eſt, indutus ſcilicet , & cum duobus ſociis, & ſepulta mortua cum eis exeat ſine mora,ita *Fr.Ludouic.Miranda d.quæſt.*2.*art.* 7. *concluſ. vnic.verſ.tertium*, vbi aduertit cum *Colleti.* priuilegialiter ingredientes,vel in maiori numero non cuadere excommunicationem Papalem, quod limitat quando Abbatiſſæ,& Conuentui viſum fuerit in die funeris, quod plures Fratres ſint neceſſarij propter imbecillitatem Sororum,quia nempè ipſæ non ſunt aptæ ad deferendam defunctam, neque ad extrahendam , & collocandam eam in ſepultura , neque fortè ad id habent animum , quia tunc plures ingredi poterunt , per quos huic neceſſitati prouideri poſſit , vt vſus recepit. Iuxta prædictam *Sanctæ Clarę regulam d.cap.*7.ad aperiendam ſepulturam,ſeu poſtmodum coaptandam,ſi Abbatiſſæ,& Conuentui viſum fuerit expediens , licitum eſt Sacerdoti , vel alicui alij ad hoc idoneo,cum vno ſocio,vel duobus intrare,& & eo peracto,etiam ſine mora, exire,refert *Portel.in dubiis Regul.verbo clauſura num.* 12. *Fr. Ludouic.Miranda d. concl.vnic. verſ. quartus caſus.* Quoad alia alterius Ordi- 51
nis monaſteria certè caſus iſte inter caſus neceſſitatis connumerandus venit,ideóque Superior omnibus penſatis licentiam elargietur,ſi cognouerit neceſſarium,ſcilicet nuſquam fuiſſe à monialibus, & Conuerſis monaſterij tale miniſterium exequutum , vel fuiſſe hactenus exequutum,& ob earum aduerſam valetudinem,vel imbecillitatem , ſiue animi exinanitionem id ipſum tunc expleri non poſſe,aduertit,*Campan.dict. cap.* 16.*num.*17. *verſ.cum vero.*

Medicus.cauſa multùm grauis infirmitatis, cum ne- 52
ceſſitas exegerit, poteſt ingredi,qui non abſque duobus ſociis de familia monaſterij introducatur, nec ab inuicem intra monaſterium ſeparentur, vt inſtituit *Vrbanus I V. in ſecunda regula S. Clara cap.* 18. circa quem caſum aduertit *Colleti.priuileg.verbo ingredi monaſteria,in* 1.*not.ab. verſ.quintus caſus*,quod nunc iam habetur conceſſio facta per *Sixtum I V.* vt loco duorum familiarium prædictorum,ſufficiat quod Medicus,duabus, vel tribus monialibus antiquis aſſocietur,aduertens etiam procedere,quoties alia non ita grauis inualetudo vexat aliquam Sanctimonialem, nempè ſi quartana, aliáue ſimilis,ſubdens quod quando graui impulſus monialis infirmitate monaſte

Digitized by Google

naſterium ingreditur Medicus, non poteſt ingredi cum illo famulus eius,neque practicus, aut alia perſona: ob grauem vero illius infirmitatem, præter Medicum, ſiue Medicos ordinarios eiuſdem Monaſterij, poſſunt & alij Medici conuocari, vt tenet *Campanil. d. cap.16. num.27.*

53 *verſ.& cum in ſecunda.* Et ad hoc,vt medici ſupradicti intrare poſſint Monialium Monaſteria, non neceſſariò requiritur,quod ſint Doctores,aut graduati,quia Medicus non à dignitate dicitur,ſed à medendo, vt tradit *Bar.in l.ſciendum, ff. de edilit. edicto*, quem ſequitur *Sylueſt.verbo Medicus,num.1.*reſoluit in terminis Fr.*Ludouic.Miranda d.concl.vnica,verſ.quintus caſus.*

54 Minutor inſuper ſiue tonſor, ita quoque aſſociatus introducendus eſt ad emittendum ſanguinem, dum tamen antea medicus ſanguinis emiſſionem determinauerit expedire, & neceſſarium eſſe, aut ſi aliqua Monialis conſueuerit ſe aliquoties minuere, námque permittendum ſibi eſſe cum conſilio Præfectæ,& Diſcretarum monaſterij,ita idem *Collect.in eod.verſ.quintus caſus.*

55 Licitum etiam eſt introire pro aliquo opere exercendo,quod commodè extra monaſterium fieri non poteſt: poteſt exemplificari in fabricatoribus, fabris lignariis, molitoribus,putearijs,& putatoribus:nam pergulas perſæpè illic habent, arboreſque, præſertim in hortulis, ſuntque alij artifices ad res neceſſarias, *Gliam.in append. ad ſu.m ſummam Confeſſ.§.6.Campan.d.cap.16.num.26.Fr. Ludouic. Miranda d.concl. vni. verſ. ſeptimus caſus eſt*, vbi cum *Collect.priuileg. & Cordub. in addit. ad compend. verbo ingredi monaſteria monialium §.34. in explicat.ſeptimi caſus,*

56 addit quod licet Frater Minor ſi fuerit artifex operis alicuius,poſſit ingredi ſicut ſecularis,de decentia tamen fieri non debet. Illud autem quod *gloſ.in cap.vni.de ſtatu Monach.lib.6.*opinata eſt de ſartoribus,ſi intellexit de iis ſartoribus, qui Latinè ita dicuntur, & à ſarciendo prodeunt, alióve nomine foſſores appellantur, tunc ſubſiſtere illius dictum non dubito:quod ſi de illis ſartoribus intellexit, qui à ſarcio ita dicti ſunt, alio nomine ſutores,vel ſarcinatores vocati, tunc eius reſolutionem non admitterem, cum illorum introitus neceſſarius non ſit, quia plerúmque menſuram metiri ab extra facilè poſſunt. Quando vero res aliqua nimium ponderoſa defertur ad Monaſterium,nec poſſet à Monialibus introduci, ſeu Conuerſis dando illam à foris,neque in partes diuidi,vt ſic partita intromittatur, tunc præcedente licentia ingredi poſſet, qui ad hoc neceſſarius eſſet, & cum ſocio, & ſociis, ſi vnus eſſet inhabilis, quod idem dicendum non ambigitur, ſi ex monaſterio foret res huiuſmodi extrahenda, & colliguntur ex notatis per *Collect.d. verbo ingredi monaſteria Monialium in 1. notab. verſ.ſeptimus caſus.*

57 Cum igitur prædictis caſibus neceſſitatis communiter occurrentibus,aliiſque ſimilibus, ſi qui ſint, permiſſus ſit ingreſſus ſupradictorum, quorum repentina opera paſſim ſunt neceſſaria, intra ſepta monaſteriorum Monialium, pro illis non eſt neceſſaria licentia in ſcriptis, vt firmat *Fr. Ioan.de la Cruz de ſtatu Relig.lib.1. cap. 5.dub.2.concluſ.3. notab. 4.* & taliter ingredientes ſolum dum vrget neceſſitas permanere debent: conceſſum enim ob neceſſitatem, dicitur permiſſum quouſque durat neceſſitas, ita quod ceſſante neceſſitate, debeat pariter ceſſare quod vrgebat ad text. *in cap. quod pro neceſſitate,1.quæſt.1.Hoſtienſ.in cap cum in cunctis,ſub num. 4.verſ.neceſſitate,de elect. Bart.in l.1.§. nunciatio, num.28 ff. de noui operis nunciat. Dec.conſ.401.*incip. *Quamuis,num. 18.Tiraquell.ceſſante cauſa à num.184* Vniuerſi igitur,qui in aliquo ex prædictis caſibus ingreſſuri illuc ſunt, non ignorent incontinenti,omníque poſtpoſita mora debere inde exire, poſtquam eorum miniſterium expleuerunt, & imminenti neceſſitati ſatisfecerunt, idque recto itinere exequi eos oportere, ita quod aliò non ſe diuertant, quin etiam illic comedere, aut dormire eſt illis prorſus inhibitum, teſte *Collect. dict. verſ. ſeptimus caſus*, ibi, idem Vibanus. Et quamuis intrantes Monialium 58
clauſuram,finitis negotiis ſtatim debeant exire,& id facere multò fit melius, conſultius, ac magis rationi congruum; nihilominus tamen quamuis aliquantulum demorentur,& ſe detineant ibidem, non corrupta, aut ſiniſtra intentione, ſed curioſitatis, vel charitatis gratia, nec peccabunt (ſaltem mortaliter) nec aliquam cenſuram incurrent. Idémque dicendum eſt de Monialibus exeuntibus,& egredientibus clauſuram in caſu ſibi permiſſo, & cum debita licentia, quod non peccabunt etiamſi finito negotio, per aliquantulum temporis amplius ſe detineant, quia cum huiuſmodi præcepta ſint moralia, moraliter ſunt intelligenda, atque interpretanda, & non ſecundum regulas Metaphyſicas, iuxta quas res in puncto conſiſtunt indiuiſibili, non ſic autem eſt in rebus moralibus, in quibus quàm maxima eſt latitudo prudentum iudicio, atque arbitrio perpendenda,& conſideranda, ita *Collect.priuileg.d.verbo ingredi monaſteria Monialium,§.34.*optimè *Fr. Ludouic.Miranda d. queſt.2.art.10.*

Conceſſio facta alicui de intrando ad monaſteria 59
Monialium,intelligitur de prima vice, adeò quod ſi ſemel vigore illius facultatis ingreſſus fuerit, amplius accedere non poſſit ita iudicatum dicit *Aloyſ.Ricc.in praxi rerum fori Eccleſ.deciſ.649.in 1.edit.& reſolut.545.in 2.edit. Vgolin.de offic.Epiſcopi,cap.21.§ 3.*contra *Bonacin. queſt.3. puncto 3.num.8.* Et extendi ad ſocium obtinentis obſeruant *Galett.verbo licentia 2.Fr.Emman.tom. 4. quæſt.6.art. 2. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ.deciſ. 649.in 1. edit. aliàs reſol. 612. in 2.edit.*

Hactenus de maſculis egimus, quibus licentia indul- 60
getur pro neceſſitatibus occurrentibus Monialium ingredi monaſteria, nunc cum fœminæ non poſſint monaſteria Monialium ſine licentia ingredi,vt ait *Bonac.d. queſt. 4 puncto 1.num. 3.* locus erit adiungere caſus aliquos, in quibus fas erit fœminis ad illa intrare. Et primo licentia indulgetur volentibus intrare, vti famulabus, & cauſa inſeruiendi domeſticis ſeruitiis, licitum námque videtur etiam in monaſteriis Monialium S. Claræ,& aliarum, quæ à ſua fundatione clauſuram promiſerunt, ſi ibi non ſint Moniales laicæ, ſiue conuerſæ ſeruentiales, habere ſeculares ancillas de licentia potentis illam dare, quia in *Concilio dicto cap.5.*conceditur facultas præſtandi licentiam ad ingrediendum Monialium monaſteria in caſibus neceſſarijs, Epiſcopis, aliiſque Superioribus Prælatis, & certum eſt (vt ſupra dixi) quod prædicta neceſſitas ad ingrediendum, ſeu ad exiſtendum ibidem, non debet eſſe ſimpliciter neceſſaria neceſſitate abſoluta,Logica, aut Metaphyſica, extrema, aut ſtrictiſſima: ſed moralis, & rationabilis. Moraliter autem loquendo, quis non videat Moniales prædictas, præſertim vbi ad id non ſunt aliæ Moniales laicæ,quàm maximè indigere ſupradictis ſecularibus ancillis, vt inſeruiant infirmis,& exerceantur in aliis infimis miniſteriis coquinæ, & aliis, in quibus commodè exerceri non poſſunt aliæ Moniales,quæ choro,ac diuinis officijs ſunt deſtinatæ,& mancipatæ:tum etiam,quia poſt vnam conceſſionem *Pauli I.I I.de anno* 1536.aliam obtinuit *Fr.Ioan. de Aquilera Rom.Curiæ Commiſſarius* 27.*Septembr.*1569.vt in quolibet Monialium conuentu poſſint ipſæ Moniales habere tres, vel quatuor ancillas pro communi ſeruitio monaſterij,ſi commodè eas ſuſtentare poſſent, dummodo ſint honeſtæ vitæ, & à Conuentu non egrediantur: quare ita tenent *Sorb.in ſua annot.ad compend. Mendicant. verbo ingredi monaſteria,verſ.de illis vero, Nau.ad d.cap.ſatis mum,num.66.*latè,& eleganter *Fr.Ludou.Miranda d.q. 2.art.5.*mecitato in hoc loco *Bonac.d.puncto 4.n.*10.Non poterunt tamẽ ancillas habere,quibus liberum ſit clauſtra intrare,& exire quando libuerit, etiamſi adſit conſuetudo, vt declaratũ exiſtit per *Sacram Congregationem*

Concilij in vna Abulenſi die 20. *February*, cui ſub his verbis ſupplicauit Reuerendiſſimus Epiſcop. Abulen. Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi Domini. Abbatiſſa & Moniales monaſterij Sanctæ Annæ Ordinis Sancti Bernardi propè, & extra muros ciuitatis Abulenſis, quæ Epiſcopo Abulenſi immediatè ſubiectæ ſunt, prætendunt quod intra clauſtra monaſterij pro ſeruitio Monialium poſſunt habere, & retinere quaſdam ancillas in habitu, & vita ſeculari degentes, quibus clauſtra intrare,& exire etiam quandoque libuerit, & aliàs de nouo poſſe recipere teſtantur,quod ſit contra Decreta *Concily Trident.* & Apoſtol.Conſtitutiones;Reuerendiſſ.Dom.Epiſcopus Abulen. Monialibus prohibuit, ne intra clauſtra dicti monaſterij prædictas ancillas ſeculares vlterius de nouo reciperent; Sed Abbatiſſa & Moniales prædictæ contra præceptum dicti Epiſcopi inſurgunt,ex eo quod aſſerunt habere conſuetudinem recipiendi, & retinendi dictas ancillas, quare Reuerendiſſimus Epiſcopus Abulen. Illuſtriſſimis,& Reuerendiſſ.Dominationibus veſtris ſupplicat,dignentur illi reſcribere, quid in hoc *Sacra Congregat.*faciendum fore dignum iudicabit.In Congregat. autem confirmatum, & approbatum fuit quicquid per Reuerendiſſ.Dominum Epiſcopum prouiſum fuit vt ſupra,ac executioni demandari, &c. refert, *Campan.d.rub.* 12,*cap.*16,*num.*28.

61 Secundus caſus,quo fœminis permittitur ingreſſus in monaſteria Monialium eſt,ſi cauſa educationis illuc velint ingredi. Diximus enim de mente *Concily Trident.* Epiſcopos,& Superiores Prælatos facultatem poſſe concedere intrandi, ſiue exiſtendi in monaſteriis Monialium in caſibus neceſſariis:quod cum ita ſit non à ratione videtur alienum dicere inſtitutionem prædictarum puellarum ſecularium nobilium vnum eſſe ex caſibus neceſſariis, & nec modicum, quin vero multum toti Reip. Chriſtianæ conuenientem, vt ibidem bonis ac ſanctis moribus inſtructæ,ad religionem afficiantur, atque ad profitendum incitentur,& præmoueantur,aut ſi forſan coniugalem ſtatum voluerint aſſumere,ſanctè, & religiosè educatæ maiorem proculdubio virtutis curam habebunt, operibúſque Miſericordiæ amplius inuigilabunt,quæ omnia moralem quandam conſtituunt neceſſitatem,ob quam iuxta Concil.licitum eſſe videatur eiſdem licentiam indulgere, vt intra prædictarum Monialium monaſteria nutriantur,vnde *Sacram Congreg.reſcripſiſſe Epiſcopo Hieracen.die vlt. Auguſti* 1575. puellas educationis gratia, licet ſacro veſtitu indutæ non ſint, non prohiberi in monaſteriis Monialium retineri cum certis conditionibus ibi expreſſis referunt *Zerola in praxi Epiſcopal.part.*1,*verbo Moniales*,§.10.*altera praxis nona par.*2. *cap.*3.*num.*57. *Quaranta in ſumma Bullarij verbo Monaſteria Monialium*,*pag.*449.*in nouiſſ.impreſſ. Campanil. d. cap.* 16.*num.*28.*verſ.ſecundus.Fr.Ioan. de la Cruz. d. cap.*5.*dub.* 2.*prope finem. Fr.Emman.quæſt.Regular.tom.* 1. *quæſt.*46.*artic.*10.*Fr.Ludouic.Miranda d.quæſt.*2. *art.* 6. *Azorj.d.libr.* 13.*cap.*8.*queſt.*4. *Sanch.d.lib.*6. *cap.* 16. *à num.* 61. *Soar.de Relig.tom.*4.*lib.*1.*cap.* 10. *num.* 21. me citato in hoc loco *Bonacin.d.punct.*4.*num.*15.

63 Prima igitur conditio eſt,quod Monaſterium,vbi recipiuntur non habeat inſtitutum in contrarium, quo id ipſum prohibeatur,nam ſeruanda ſunt cuiuſlibet Monaſterij inſtituta ex declarat.*Illuſtriſſ.Cardin.*dicit *Fr.Ludouic.e Miranda dict.art.*6.*concl.*2. *verſ.prima*,& colligitur ex illa Epiſcopo Hieracenſ. tranſmiſſa, ibi, ſi tamen eadem monaſteria ante Concilium conſueuerint huiuſmodi puellas recipere. Secunda, quod prædictæ puellæ non ſunt admittendæ, & recipiendæ, niſi de conſenſu, Abbatiſſæ & Monialium, & de conſenſu & licentia in ſcriptis ſuperioris earundem, & *conſtat ex eadem declarat.* ibi, ſicque à Superioribus monaſteriorum ſcriptam licentiam impetrauerint, atque Abbatiſſæ,& reliquarum Monialium conſenſus acceſſerit. Tertia, quod debent in monaſteriis manere ſine ancillis,nec inde exire(niſi non reuerſuræ)poſſint, & obligatæ ſunt ad clauſuram, & ad cætera ſicut ipſæ moniales,aliter ſtatim excludendæ. Quarta,quod ſi ſemel à monaſterio exierint, non ſunt amplius ibidem admittendæ, & recipiendæ, niſi illæ, quæ valetudinis gratia,& alicuius infirmitatis grauis curandæ de licentia Superioris in ſcriptis obtenta ad balnea exierint,dummodo Abbatiſſæ, ac reliquarum Monialium accedat conſenſus, quia ob ægritudinem curandam de licentia Superioris, & conſenſu Abbatiſſæ, ac Monialium exiens cum conſenſu, & licentia ipſarum poteſt admitti. Quinta, quod vtantur eo veſtimento,quod virginali modeſtiæ, & pudori conueniat. Sexta, quod in prædictis monaſteriis Monialium educationis gratia receptæ,reſtituantur patribus,ſeu parentibus quandocunque eas petierint. Septima, quod non ſint ſuper numerum præfixum. Octaua, quod quolibet ſemeſtri eis anticipata ſoluatur portio pro alimentis. Nona, quod ſit locus ſeparatus à loco, vbi degunt aliæ Moniales profeſſæ,& nouitiæ pro dormitione, & laborario. Decima, quod puellæ delectæ ex hoſpitalibus, & aliis piis locis,donec offeratur occaſio,ſiue facultas ipſas nubendi, quamuis in prædictis Monialium monaſteriis recipi poſſint,vt ibidem inſeruiant,nulli tamen moniali priuatim, atque in particulari poſſint inſeruire.Vndecima, quod licet puellæ, quæ iam à parentibus ſuis ad religionem deſtinatæ fuerint in habitu ſeculari, ſeptimo,vel octauo ætatis ſuæ anno in Conuentibus,ſeu monaſteriis Monialium poſſint recipi, ibique manere, vſque ad duodecimum, vel decimumquartum annum, vt ſic poſſint litteras,& cantum addiſcere, ac bonis moribus imbui,expleto tamen prædicto tempore, ſi religionem elegerint,habitu regulari induantur, ſin autem id renuerint, libere in domum parentum ſuorum mittantur,& amplius monaſterium non ingrediantur.

Puellæ huiuſmodi cauſa educationis in monaſteriis 64
recipi non poſſunt minores ſeptennio, & maiores vigeſimoquinto, vt deciſum à *Sacra Congregat.* referunt *Galet.in margarita caſuum conſcientiæ,verbo monialis*, 5. *praxis Epiſcop.par.*1.*verbo Moniales*,§.11.*Aloyſ. Rucin praxi fori Eccleſiaſtici reſolut.*641.*in* 2.*edit.* Poſtquam verò præteriit 65
tempus annorum 25.intra quod illic morari conceditur ex cauſa educationis,ſi ſtatim puella non egreditur,neque ipſa,neque alia quæuis incidit in excommunicationem,ſeu cenſuram,ſed poteſt Epiſcopus terminum conſtituere,intra quem eligat puella, vtrum velit Monialis fieri, aut à monaſterio egredi, iuxta alteram eiuſdem *Congregat.* declarationem, cuius teſtes ſunt *Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici par.*2.*cap.*16.*nu.*54.*Campanil.d. cap.*16.*n.*29.me citato in hoc loco *Bonac.d.punct.*4.*n.*16.

Quoad mulieres verò nuptas dicendum in monaſte- 66
riis Monialium recipi non debere, & ideò à *Sacra Congregat.* reiectam fuiſſe petitionem cuiuſdam Comitiſſæ, quæ propter quandam infirmitatem à ſuo marito volebat ſeparari, & cum tribus filiabus ingredi quoddam Monialium monaſterium,vt aſſerit *Fr.Ludouic.Miranda d.queſt.*2.*art.*6.*concl.vnic.* Illæ tamen,quæ ſunt in diſcordia cum maritis,& eorum ſæuitiam timent,ſi extra culpam ſunt, quamdiu iuſtam cauſam timendi habuerint, debent,ſi ſunt in monaſteriis,tolerari, in poſterum vero huiuſmodi mulieres non poſſunt recipi,ita referunt deciſum *Zerola in praxi Epiſcop.par.*1.*verbo Moniales*, §. 12. *Campanil.d.cap.*16.*num.*30. me citato in hoc loco *Bonacin.de clauſur.queſt.*4.*punct.* 3.*num.*17. Mulier vero, quæ venit in ſuſpicionem marito,& timet ob id ne ab eo vis aliqua inferatur,debet permitti,vt poſſit ingredi monaſterium monialium, ſi modo Conſtitutiones monaſterij non repugnant : & accedat conſenſus Superiorum,Abbatiſſæ,& Monialium, & cauſa ceſſante ingreſſus debet inde exire, & ſi ſemel exierit nunquam poſtea in idem monaſterium ingredi poterit, & tenetur ad clauſuram,

ſicut

ſicut aliæ Moniales,& ſtare ſine aſticillis,& ſeruare conditiones alias ſupra poſitas, referunt quoque deciſum, *praxu Epiſcopal. & Campanil. in locis proxime citatis, Fr. Ioann. de la Cruz dict. capit. 5. dub. 2. concluſ. 5. in fine.*

67 Reſpectu vero viduarum ſcio quoque deciſum,quod illæ, quæ viris mortuis honeſtatis cauſa ſe contulerunt in monaſterium, modo ſint bonæ exiſtimationis, & famæ, legibuſque monialium pareant, tolerari debent; de cætero tamen nullæ huiuſmodi viduæ recipi debent,niſi moniales fieri vellent. Et aduertendum duxi non poſſe Epiſcopum dare licentiam viduæ ingredi volenti, atque in habitu laicali permanere, etiamſi toto tempore vitæ ſuæ illic degere, nec amplius inde exire vellet, quia in iſtis nulla adeſt cauſa neceſſaria, referunt deciſum, *Frat. Ludouic. Miranda dicto artic. 6. concluſ. vnic. Campanil. dict. cap. 16. num. 30. verſ. & reſpectu, & num. 31. verſ. tandem*, me citato in hoc loco, *Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract. 9. queſtion. 31. in fine.*

68 Non poteſt præſtari matribus licentia ingrediendi monaſteria Monialium etiam ad inuiſendas filias morti proximas, quia huiuſmodi matrum ingreſſus non eſt medium adeo neceſſarium ad medendum huiuſmodi ægritudinibus, nec ad tollendas infirmitates, in quibus filiæ ſunt conſtitutæ, immo ipſis filiabus monialibus damnoſus, atque nociuus, & corpori, & animæ: nam præ nimia amoris teneritudine in præſentia matrum affligentur & ipſæ filiæ, diſtrahenturque ab intentione charitatis, & amoris, quem (maxime in tali tranſitu) habere debent erga Deum, quo naturali amore diſtractæ impedientur etiam, ne ſurſum corda ſua leuare poſſint. Quare ſic deciſum fuiſſe per *Sacram Congregationem* referunt *Fr. Ludouic. Miranda dicta qu. 2. artic. 8. Zerola in praxi Epiſcopal. par. 1. verbo Moniales*, §. *8. verſ. ſecundo, Fr. Ioan. de la Cruz dict. cap. 5. dub. 2. concluſ. 3. notab. 3. Fr. Emman. tom. 1. quæſt. 46. art. 11. Quarent. d. verbo monaſteria monialium, verſ. ſed an liceat, pag. 453. in nouiſſ. impr.*

69 Pro meliori monialium clauſuræ obſeruatione, & ne illæ à diuinis aliquatenus hominum colloquiis videantur ſeparari, *Alexand. III. in cap. monaſteria, 8. de vita, & honeſt. clericorum* conſtituit, quod frequentans monaſteria Monialium, & monitus non deſiſtens, ſi clericus ſit, deponatur, ſi vero laicus excommunicetur, ex quo text. *gloſ.* ibi aſſerit iſtam frequentiam non in vnico actu exemplificari, ſed pluribus,ſcilicet duobus, ſequitur *Abb. numer. 5.* frequentia enim ex duabus vicibus inducitur, iuxta reſoluta per *Maſcard. de*
70 *probation. concluſ. 424. num. 16.* & in terminis quod frequentia alloquendi cum Monialibus inducatur ex duabus vicibus,tenent *Coſm. in pragmat. ad cap. frequens*, §. *quapropter, fol. 54. Stephan. Gratian. diſceptation. forenſ. capit. 393. numer. 17. Zerola dict. verbo Moniales*, §. 7. vbi etiam dicit, quod circa frequentiam locutionum clerici cum Monialibus non eſt reſtringendum ad dictum illius gloſſæ, quia frequentare non intelligitur, etiam qui tribus annis duodecies allóqueretur. Ego tamen credo melius dicendum iſtius frequentiæ declarationem, ſi ea intercedat in hoc caſu, remittendam eſſe iudicis arbitrio, *Nauar. in dict. capit. ſtatuimus, num. 61. verſic. quibus addo, & in capit. cum conſideret, verſic. multiplici, numer. 23. de pœnitent. diſtinct. 5. Campanil. dict. capit. 16. numero 40. Sanch. dict. libr. 6. capit. 16. à numero 109.*

71 Locutio cum Monialibus ſtrictiſſimè prohibetur in *Concilio 2. Hiſpalen.* relato ab *Ambroſio de Morales parte 2. chronice Hiſpania libr. 2. cap. 15. fol. 115.* Et debet adeſſe legitima cauſa ob quam permittatur alloquutio cum Monialibus, & acceſſus ad earum Monaſteria, cum non ſufficiat occaſio conſanguinitatis, *Zerola dict. verbo Moniales*, §. 7. *verſ. circa ſecundum, Stephan. Gratian. dicto cap. 393. num. 16.* Vnde contra Laicos ſine manifeſta & notabili cauſa frequentantes monaſteria Monialium fertur excommunicatio comminatoria, quam ſolo frequenti acceſſu non incurrunt, niſi ab Epiſcopo moniti, vt deſiſtant, nolint ab acceſſu deſiſtere *d. cap. monaſteria*, ibi,ſi Laici excommunicationi ſubdantur,&c. refert *Bonac. de clauſura Relig. q. 3. puncto 4. num. 1.* reſoluit *Bobad. in ſua politica lib. 2. cap. 17. nu. 50.* Contra Clericum vero frequentantem monaſteria Monialium ſi ab Epiſcopo monitus corrigi noluerit,ferenda eſt pœna ſuſpenſionis *d. cap. monaſteria*, ibi, ſi quiſpiam clericus ſine manifeſta & notabili cauſa frequentare præſumpſerit per Epiſcopum arceatur (ideſt moneatur, ſeu monendo corrigatur) & ſi non deſtiterit,ab officio Eccleſiaſtico reddatur immunis (ideſt ſuſpendatur ab officio Eccleſiaſtico, ita *Bonacin. d. puncto 4. num. 2.* Regulares ab ipſarum Sanctimonialium habitatione, & collocutione antiquitus arcebantur,atque adeo quod ſi contigiſſet videre aliquam propinquam coram Abbatiſſa, permiſſum erat illi confabulari per modica, & compendioſa verba, breueque tempus, iuxta *cap. diffinimus, 18. q. 2.* conſimileque decretum prodiit ex *d. Concil. Hiſpalenſi*, regiſtrato *in cap. in decima*, eadem cauſa,& *queſt.* præcipiente reſpectu Monachorum, vt remoti ab illarum familiaritate degerent, nec vſque ad veſtibulum haberent accedendi familiare permiſſum, & neque Abbati, vel ei, quæ præficiebatur extra eam, quæ præerat, loqui Virginibus Chriſti aliquid, quod ad inſtitutionem earum pertineret, licuiſſet, neque cum ea ſola,quæ præerat, frequenter eos loqui potuiſſe,ſed ſub teſtimonio duarum, vel trium ſororum, ita vt rara eſſet acceſſio, & breuis omninò loquutio.His etiam noſtris temporibus per Decretum *Sacræ Congreg. ſupra Epiſcopos, & Regulares Iuſſu Sixti V. ſub nono Maij* 1590.
72 prohibentur iidem Regulares ad Monialium monaſteria cuiuſcumque Ordinis accedere, & auferetur Epiſcopis, aut aliis Superioribus omnis poteſtas concedendi illis licentiam illuc eundi, & cum eis alloquendi, ſibique eam facultatem retinuit eadem *Sacra Congregat.* Decretum autem huiuſmodi eſt quod ſequitur: Illuſtr. & R. DD. Cardinales ſacræ Regularium Congr. Præfecti ad occurrendum ſcandalis, quæ contingere poſſunt, aliiſque iuſtis & rationabilibus cauſis animum ipſorum piè mouentibus de ſpeciali,& expreſſo mandato S.D.N.D.Sixti diuina prouidentia Papæ V. viuæ vocis oraculo eis facto decreuerunt,& mandauerunt,nulli poſthac Religioſo cuiuſcumque Ordinis,gradus,qualitatis,& dignitatis exiſtat(ſuperiore,cui monaſterij ſeu domus cura incumbit,Viſitatore,vel Viſitatoribus,Cõfeſſarioque ordinario, & extraordinario cum ad tempus deputabitur,dumtaxat exceptis)licere abſque licentia expreſſa eiuſdem S. Congreg. accedere ad monaſteria, ſeu domus quarumcumque Monialium vel Sororum, ſiue ſui, ſiue alterius cuiuſuis Ordinis ad colloquendum, ſiue tractandum cum eis. Quod ſi aliquando mandato ſui Superioris aliquos Religioſos ad prædicãdum verbum Dei & ad celebrandas Miſſas in ipſarum Monialium, ſeu locorum Eccleſiis, ſiue oratoriis exterioribus, ſiue exta clauſtra exiſtentibus mitti contigerit, prohibuerunt ne dicti Religioſi vllo quæſito colore Moniales,Sorores, aut quamlibet aliam perſonam intra clauſuram degentes alloqui poſſint.Confeſſariis autem ſimiliter interdixerunt ne in ædibus monaſterij, ſeu domus,vel monaſterio, ſeu domui Monialium,aut Sororũ contiguis pernoctent, aut alios pernoctare faciant, vel aliàs ſecum retineant; neve extra tempora generalium Confeſſionum(quibus ſolum tantum Confeſſario refectionem diurnam accipere vix permittitur, & tam demum videlicet cum ſua habitatio,aut virorum domus, vel monaſterium,in quo degit, à Monialium, ſeu Soro-

sum monasterio,vel domo nimium distat, nisi tamen & eo casu contrarium specialiter constitutum sit) ibi nullo modo comedant,reficiantur , aut cibum sumant. Quæ omnia , & singula sub pœnis priuationis officiorum, ac vocis actiuæ & passiuæ ipso facto incurrendis, aliisque eiusdem Congreg.arbitrio præceperunt inuiolabiliter obseruari , iniungentes cunctis R R. Patribus Generalibus,Prouincialibus, &c. cuius decreti tenorem referunt *Sorb. in compendio Mendicantium , verbo ingredi monasteria, Quarant. dict.verb.monasteria Monialium pag. 451.in nouiss.impr.Camp.d.cap.16.num.43.vers. Illustrissimi*, vbi etiam asserit Decretum hoc fuisse extensum ad Regulares Sancti Ioannis Hierosolimitani per *Sacram Congreg.Vicario Neapol.* rescribentem,*& Bonacin.de clausura Relig. q.2.puncto 4. num. 3. vbi num.4.*tenet hoc decretum obligare sub mortali, *& Coriolan.de casibus reseruatis par.2.casu 3,nu.42.* refert hoc ipsum fuisse decisum in hæc verba:*Sacra Congreg.die 1.Iulij* 1606.Attentis narratis , ac dubio præfato maturè discusso , ac examinato censuit , ac declarauit Regulares accedentes ad monasteria Monialium contra formam decreti , quo huiusmodi accessus per *Sacram Congr.* prohibetur , vltra pœnas priuationis officiorum , ac vocis actiuæ & passiuæ incurrere etiam pœnam peccati mortalis , &c.

Nouissimè à *Sacra Cardinalium Congr. sub 12. Kalend. Decembris* 1623.*de mandato S.D.N. Vrbani VIII.* concessum fuit Episcopis , vt licentiam dare valeant Religiosis alloquendi Moniales seruatis certis regulis , & conditionibus , vt patet ex ipso *Sacra Congreg.* decreto, in quo sic habetur , vt quatenus sibi visum fuerit in Domino expedire licentiam concedere possint per quatuor vices ad summum quolibet anno cuicumque Regulari vt Moniales sibi in primo,& secundo consanguinitatis gradu coniunctas conuenire, & alloqui possit.Id vero non aliter quam seruata ad vnguem forma infra scripta ; Vt id nullo modo liceat diebus festiuis, aut in Aduentu, Quadragesima,feria sexta,sabbato,& vigiliis, prædictaque licentia obtenta ab Ordinario, & ab alio, ad quem spectet eã concedere,consignetur Confessario ordinario monasterij , qui penes se retinere debeat , isque associet , & præsens sit, & auscultatrices de more, non autem aliæ assistant: prædictaque licentia pro die, & hora certa,& in scriptis concedatur,in libris Cancellarię eiusdem Ordinarij annotetur.Quod si prędicti locorum Ordinarij per plures vices,vel in vlteriori gradu coniunctis , aut aliter quam seruata forma supradicta licentias concesserint, vel permiserint , sciant se intentionis *S. D. N. & Sacra Congreg.* trangressores , iudiciumq; reformident:Regulares autẽ in pœnis in supradicto decreto contentis,ac si nullam licentiam obtinuissent, eo ipso se nouerint esse addictos, & arbitrio *Sacra Congr.*seuerius puniendos *Roma 12.Kalend.Decemb.*1623. refert *Bonacina dict.puncto 4. num.4.* vbi *num.5.* resoluit Religiosum præfatis pœnis affici vnico accessu , quia decretum loquitur de accedentibus sine licentia Sacræ Congregationis, non vero de frequentantibus,*& num. 6.* asserit Religiosum in conscentia teneri has pœnas sponte subire ante sententiam Iudicis declaratoriam , si loquamur de priuatione vocis actiuæ & passiuæ , quia ad executionem huius pœnæ nulla hominis actio requiritur. *Coriolan.vero de casibus reseruatis p.2.casu 2. nu.43.* asserit pœnam illam priuationis vocis actiuæ & passiuæ taxatam à *Congreg. Illustrissimorum DD. Cardin.* contra Regulares alloquentes cum Monialibus,si delictum est occultum , non teneri quem subire , nec se prodere in foro contentioso , sed procurare rehabilitationem secreto modo ; vnde nec statim debet officium suum relinquere cum iactura suæ famæ & honoris , vt tenent *Cordub. Nauar. Sot.* & alij, licet in foro conscientiæ secus sentiat *Portel.in dubus Regularibus verbo electio numer. 17.* ex traditis per *Soar, de legibus libr. 5. capit. 9.* maximè *numero 5. & 6.*

Dubitari potest an Regulares adeuntes monasteria 73
Monialium absque Episcopi licentia incidant in pœnam excommunicationis , quam Episcopus suo edicto proposuit ? & videbatur quod sic per text. *in capit.1. de priuileg. libr. 6.* & per ea quæ resoluunt *Iacob. de Graff. in decis.aureis part.1.lib.2.cap.49.numer.68. Nauar.cons. 2.* incip. *Regulares , de sentent. excommunic. Campanil. dict. cap. 16. numer. 42.* intendentes respondere textui in *Clement. 1. de priuileg.* Sed verius est contrarium , si Regulares habeant ex priuilegio non posse ab Episcopis excommunicari , & ita *Sacram Congregat.* censuisse *die 9. Aprilis 1587. ex Capucc.* refert *Fr. Emman. tom.1. quæst.45. art.2.in fine* , referunt etiam *Quaranta d. verbo monasteria Monialium , vers. dubitari , pagina 453. in nouiss. impress. Campanil. dict. numer. 42. in fine* , ex eo quia à non suo iudice nemo potest ligari , sicut nec solui *capit. cum inferior, de maior.& obed.* tum quia iurisdictio ad quam pertinet potestas ligandi censuris non conuenit Episcopo in exemptos , *Henriq. in summ. libr. 7 cap.25. §. 7. liter. K* , tum etiam quia Episcopus non potest exemptos excommunicare, suspendere,vel interdicere,si priuilegium speciale habẽt ne possint excommunicari , suspendi , vel interdici , *cap.1.§.in eos autem , de priuileg. libr. 6. Sanch. de Matrimon. lib.7.disput.* 33. *num. 23.*

Prædicta censura per statutum , aut edictum Epi- 74
scopale ipso iure aduersus adeuntes monasteria Monialium , & cum illis alloquentes comprehendit etiam accedentes ad monasteria exempta Monialium subdita Regularibus , qui non subsunt iurisdictioni Episcoporum , existentia intra suam diœcesim,ita cum *Geminian. in cap. 1. §. & quoniam, num. 8. de statu Regular*, optime resoluit *Stephan.Gratian.disceptat. forens.cap. 393. numero 23. cum sequent.* dum tamen expressè vetitus fuerit accessus ad monasteria etiam exempta , alioquin generica prohibitio non afficiet euntes ad exempta , *Sylvest. verbo excommunicatio , 2.num. 14. summ. Rosel. eodem verbo, 7. sub num.4. Roland.à Valle consil.33.* incip. *Illustris, sub numer. 32. volum. 3.* quos refert , & sequitur *Campanil. dict.cap.16.numer.45.* Et comprehendere tam sub- 75
ditum , quàm non subditum , ex eo quod Episcopus imponens pœnam eunti ad monasterium , istud ire est delinquere , & sic delictum est factum in loco non exempto , licet sit consumatum in loco exempto, quod Ordinarius poterit punire , resoluit post *Roland. dict. cons.33.num.16.Stephan.Gratian.*vbi proxime,& me citato in hoc loco *Bonacin.de clausur.3.puncto 4.num.1. propè fin.*Vnde non videtur tuta resolutiq *Iacob.de Graff.in suis decis.aureis lib.5.cap.2.num.19.* dicentis quod si constitutio excommunicaret committentem aliquod facinus , aut aliquod inhonestum exequentem in monasterio quocumque etiam exempto,vel inhonestè proferentem verba Monialibus , non eum ligaret qui illa ageret in monasterio exempto , nisi intelligamus de monasterio exempto sito etiam in loco exempto , si vero sit in diœcesi alicuius Episcopi , & verba foris proferantur , vel ad illud earur intentione proferendi illa , credo excommunicationem non euitare , propter rationem quam affert *Stephan. Gratian. loco citato,* & hoc tempore euidenter hoc ipsum colligitur *ex Constit. Greg. XV. de exemptorum priuilegiis* incip. *inscrutabilis,* de qua supra *alleg.num.9.in fine,*& ex decreto *S.Congr.*approbante *S.D. N.Vrbano VIII.de anno* 1624.vt refert *Bonac.d.q.2.puncto 4.num.8.*

Quo vero ad licentiam petendam pro accessu ad hæc 76
monasteria exempta,opus est ab Episcopo loci eam obtinere,vltra aliam Superioris Regularis , iuxta supradicta , quod hodie admittitur si consuetudo suppetat , quia refertur *Sacr.Congr.*censuisse facultatem concedendi licentiam adeundi ad colloquium cum Monialibus

Regula

Regularibus ſubiectis, ſpectare ad ipſos Superiores Regulares, niſi eſſet conſuetudo legitime præſcripta, vt huiuſmodi licentiæ, etiam quoad monaſteria, quæ Regularibus ſubsũt, ab Epiſcopo tantũ, vel ab Epiſcopo, & Superiore Regulari coniunctiuè obtinerentur, tunc enim conſuetudinem eſſe obſeruandam voluit, ita aiunt *Quaranta d. verbo monaſteria monialium, verſ. hinc tangenda, pag. 453. Campan. d. cap. 16. num. 45.* me citato in hoc loco, *Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract. 11. capit. 29. in fine.*

77 Quamuis iure communi reperiatur prohibitum Monialium frequentare monaſteria, & ad eadem accedere ſine iuſta, manifeſta, & rationabili cauſa, & Superioris licentia eius, ad quem illam dare ſpectat, vt ſupra dixi, non tamen iure reperitur prohibita miſſio litterarum, ſeu epiſtolarum ad monachas ipſas, niſi ſpeciali edicto fiat: Vnde *Nauar. in dict. capit. ſtatuimus, numer.* 61. ait Romæ factum fuiſſe olim edictum, ne quis vir, vel fœmina nocte, vel die loquatur, vel ſcribat alicui Monachæ, vel Prælatæ, vel Zitellæ, ſiue puellæ in monaſterio incluſæ quacumque de cauſa ſine licentia Vicarij Papæ, vel Protectoris Ordinis, ſub pœna quingentorum ducatorum, & alia arbitraria, excepto deferente eleemoſynam, vel opera ab eis facienda, qui ſolam Abbatiſſam, vel Vicariam poterit alloqui, & idem *Nauar. conſil. 60. de ſentent. excommun.* refert etiam prohibitionem quandam, quam fecit *Gregor. XIII.* ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ Fratribus cuiuſdam Religionis, ne litteras aliquas ſcriberent ad Moniales ſui Ordinis, cuius occaſione quærit an fuerit excommunicatus quidam Frater, qui epiſtolam quandam ſcripſit ad Monialem, ſed tamen illa ad eandem non peruenit? in qua partem negatiuam ſequitur, nempe quod prædictus Frater non remanſit excommunicatus, nec cenſuram aliquam incurrit, quamuis mortaliter peccauerit, quod ibi multis probat, ſequuntur *Fr. Emman. tom. 1. quæſt. 45. art. 3. Sanch. d. lib. 6. capit. 16. à num.* 117.

78 Quæſtio non eſt contemnenda, an ſcribens litteras moniali, & mittens incidat in præfatam cenſuram comminatam ab Epiſcopo aduerſus euntes in monaſteria Monialium? in qua quæſtione affirmatiua pars videtur probari ex text. *in cap. clericus, diſtinct.* 81. vbi illis pœnis, quibus prohibetur clericis acceſſus ad matronarum domicilia, eiſdem illis interdicitur aliquid ſecreti per
79 domeſticos matronæ mandari: tum quia per epiſtolas cum abſentibus tanquam præſentibus loquimur, *Pereg. conſ. 94. incip ex facto ſubiecto, numer. 9. & 14.* Vnde *Hieron. in epiſtola ad Nitiam*, quid eſt, vt ita dicam, tam præſens inter abſentes, quam per epiſtolas & alloqui, &
80 audire quod diligas? tum quia vetitus loqui cum excommunicato, eſt inſuper prohibitus nuntium, vel litteras illi mittere, iuxta *glo. verbo participationis, in capit. conſtitutum, 9. de ſentent. excomm. lib. 6. & glo. verbo litteris, in Clement. vlt. eod. tit. Conar. in cap. alma, p. 1. §. 2. numer. 1. Soar. tom. 5. de cenſur. diſp. 15. ſect. 1. num. 2. Sayr. eod. tract. lib. 2. cap. 13. num. 2.* poſt multos *Bonacina eod. tract. quæſt. 2. puncto 6. §. 2. num. 2.* Sed his non obſtantibus in contra-
81 riam opinionem potius inclinarem, quam ſequitur *Aloyſ. Riccial. in praxi aurea reſol. 65. per totam*, & me citato in hoc loco, *Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract. 11. cap. 3. quæſt. 3. ſupp. 2.* quia prohibito acceſſu, & loquutione cum monialibus ob id fit, ne illæ ab officiis diuinis abſtrahantur, & in mundanis colloquiis tempus conſumant, vel ad peccatum incitentur, quod quidem
82 deeſt dum litteræ mittuntur; tum quia omnis cenſura eſt pœna, vt conſtat ex eius diffinitione, quam adducit *Bonacin. de cenſur. diſput. 1. puncto 1. quæſt. 1. numer. 1.* & excommunicatio eſt cenſura, vt demonſtrat illius definitio, de qua *Nauar. Soar.* & alij citati ab eodem *Bonacin. diſp. 2. quæſt. 1. puncto 1. num. 2.* ergo excommunicatio eſt pœna, quæ cum ſit lata contra euntes, & loquentes, non comprehendit mittentes, quia ad alios caſus extendi non debet, *l. factum cuique, §. in pœnalibus, vbi Dec. ff. de regul. iur. cap. in pœnis, eod. tit. lib. 6.* etiamſi extenſio fiat ex ſimilitudine rationis, vt dictum eſt pluribus citatis Doctoribus *in libello de princip. vtriuſque iuris litter. P, numer. 15.*

Non obſtat igitur text. in *d. cap. clericus*, quia reſpon- 83
detur ibi ex eo prohiberi aliquid ſecreti per domeſticos matronæ mandari, quia plerumque fit ad malum finem, occultè enim & clandeſtinè facta ſuſpicione non carent, *cap. 1. §. cum enim*, & ibi *glo. verbo occulta, vt Eccl. de beneficia ſine diminu. confer.* malè agens odit lucem ex 84
auctorit. Chriſti Domini, *Ioan. 3.* refertur *in cap. conſulunt, 14. vbi glo. verbo, qui male, de off. deleg.* cum citatis *in d. libello de princip. vtriuſque iuris, litter. M, numer. 6.* & ideo præſupponit text. eiſdem matronis poſſe mandari omne, quod ſecretum non fuerit. Nec etiam obſtat, quod vetitus loqui cum excommunicato, eſt etiam prohibitus litteras, vel nuntium illi mittere: Reſpondetur enim maximam conſiderari diſtantiam inter mittentes litteras Monialibus, & mittentes excommunicatis, quia cum monialibus inhibetur loquutio, cum excommunicatis vero participatio, quod verbum tanquam latius complectitur etiam litteras, aut nuntium mittentes, *Soci. in l. 1. numer. 7.* vbi *laſ. numer. 14. ff. de verbor. oblig.* Quare debent Epiſcopi expreſſis verbis excommunicare etiam mittentes ad Moniales nuntium, vel epiſtolas, & ſuo edicto prohibere fœminis acceſſum ad monaſteria Monialium, non omnibus tamen, ſed tantum deferentibus litteras ex parte virorum, vel ambaſiatas continentes aliquid turpe, & inhoneſtum, aut quoquo modo hominis cuiuſlibet deſiderium explicantibus, aut inſinuantibus explicite, vel implicite; quia internunciæ perſæpe ſunt, atque ad malum hortatrices.

Poſthæc aduertendum opinor præfatam clauſuram, 85
non modo conſeruandam eſſe in monaſteriis Monialium, ne quis tam maſculus, quàm fœmina ingredi in ea audeat, verum etiam in monaſteriis ipſis virorum, non tamen, vt ita dicatur prohibitus omnis cuiuſcumque ſexus intrare in illa, ſed mulieres dumtaxat, vt omnis radicitus euellatur occaſio violandi votum caſtitatis, *cap. peruenit. 18. quæſt. 2.* Si vero intrare præſumpſerint, afficiuntur excommunicatione reſeruata, etiamſi ingrediantur abſque prætextu facultatum, vt ex declaratione *Pij V. quam ex Alexandro Card. Cribello* refert *Quaranta*, reſoluit *Bonacina de clauſura Relig. quæſt. 5. puncto 3. & ex praxi ſacræ Pœnitentiariæ*, probat *Filliuc. tract. 15. cap. 5. quæſt. 7. num. 118.* licet illi non adhæreat *Soar. de Relig. tom. 4. lib. 1. cap. 7. num. 8.* Religioſi vero qui faciunt, aut permittunt fœminas ingredi ſua monaſteria prætextu facultatum à ſummo Pont. vel ab aliis conceſſarum incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam, & priuationem dignitatum & beneficiorum, inhabilitatem ad illa, & alia in poſterum obtinenda, vt expreſsè patet ex Motu *Greg. XIII.* incip. *Vbi gratia.* Alij vero Religioſi, qui fœminas in monaſteria intromittere, vel admittere præſumunt, etiamſi fœminæ abſque prætextu facultatum ingrediantur, incurrunt ipſo facto ſuſpenſionem à diuinis, & præterea priuationem officiorum, & inhabilitatem ad illa, & alia in poſterum obtinenda, vt expreſsè decernitur in *Conſt. Pij V.* incip. Regularium perſonarum, obſeruant, & multipliciter declarant *Corvolan. de caſibus reſeruatis p. 2. caſu 3. à num. 36. & Bonac. d. puncto 3. num. 2.*

Dubitari poteſt quid intelligatur nomine monaſterij in quod fœminæ intrare non poſſint; & intelligi totum illud ſpatium quod intra monaſterij ſepta continetur, videntur ſentire Fr. *Emman. quæſt. Regular. tom. 1. quæſt. 46. art. 1. Sanch in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. c. 17.*

num. 12. *Bonacin. de cl ausura Religios. quæst.* 5. *punctо* 1. *n.* 1.

Hortos Religiosorum contiguos subiectos esse clausuræ, ac proinde in eos non licere mulieres introducere asserunt *Sorb. verbo ingredi* 1. *Sanch. d. c.* 17. *n.* 15. *Coriol. d. casu* 3. *n.* 30. *vers. tertio, Bonac. d. punctо* 1. *n.* 6. *vers. quinto.*

Sacristiam ad quam non patet aditus nisi per claustra monasterij, subiici clausuræ, ac proinde mulieres nullo modo illuc ingredi posse contra *Sanch. numer.* 17. dictō loco obseruant. *Coriolan. d. cap.* 3. *num.* 31. *vers. queritur quarto, & Bonacin. dict. punctо* 1. *num.* 4. vbi *in vers. si vero*, aduertit Sacristiam si duas habeat portas, vnam in Ecclesia existentem, alteram in claustro Religiosorum, comprehendi nomine monasterij, *& in vers. in praxi*, *cum Sanch. dict. num.* 17. *ad finem*, in praxi non esse condemnandos illos Religiosos apud quos vsu receptum est, vt fœminas in Sacristiam causa Confessionum audiendarum, aut alia de causa admittant, quia non omninò perspicuum est Sacristiam sub monasterij nomine comprehendi.

Infirmarias, seu domus deputatas ad recipiendos infirmos, vel ad excipiendos Religiosos tanquam hospites, non adstringi clausuræ, quia nomine monasterij non comprehenduntur, non enim Conuentum habere & Ecclesiam, referunt *Sacrum Congregat.* censuisse *Sorb. verbo ingredi num.* 11. *Sanch. d. cap.* 17. *num.* 19. *Coriol. d. cap.* 3. *num.* 29. *vers. quæritur secundo, in fine, Bonacin. dict. punctо* 1. *numer.* 5. Vtrum autem liceat introducere aliquam mulierem medicam in dormitorium pro curatione alicuius Religiosi infirmi? respondet *Coriolan. dict. cap.* 3. *num.* 32. quando infirmitas non potest aliter curari, nisi ope & arte illius, nec infirmus posset in Ecclesiam, vel aliò extra venire, quod tunc licet mulierem medicam cum honestis personis associatam cum licentia Prouincialis, vel Guardiani in infirmariam vbi Frater infirmus manet, introducere; asseritque idem dicendum videri, si quis Religiosus absconderet pro aliquo bono fine aliquam mulierem, vtputà dum fugit persequentes, qui ei ad vitam, vel ad honorem insidiantur, quia pœnæ assignatæ in decretis summorum Pontif. prædictorum imponuntur contra eos, qui temerario ausu, & præsumptione eas introducunt. Vnde *Pius V. in sua Constitut.* incip. *Regularium personarum, & Gregor. XIII. in altera* exord. *Vbi gratia*, reuocarunt & annullarunt omnes licentias, facultates, & indulta, quibuscumque personis sexus fœminini antea concessas intrandi virorum monasteria, vel domos, etiamsi ad Imperatoris, Regum, Reginarum, aliorumque Principum contemplationem, vel supplicationem concessæ, & confirmatæ fuerint, atque etiam iteratis vicibus renouatæ, prout refert *Fr. Ioan. de la Cruz d. cap.* 5. *dub.* 1. *conclus.* 1. vbi etiam probat sub illis Constit. non comprehendi Imperatrices, Reginas, Infantes, & ancillas, quas secum deferunt, & expressè quod præfatæ Reginæ, Imperatrices, ac ipsarum filiæ possint monasteria virorum ingredi, etiamsi nullum habeant priuilegium, tenent *Frat. Emman. quæst. Regular. tom.* 1. *quæst.* 48. *artic.* 1. *versic. circa quam Decretalem*, *Sanch. dict. capit.* 17. *numer.* 5. *Suar. tom.* 4. *de Religio. libr.* 1. *capit.* 7. *numer.* 5. quos refert & sequitur *Bonac. de clausur. Relig. q.* 5. *punctо* 2. *n.* 5.

86 Ex verbis cuiusdam declarationis *Pij V.* constat omnibus mulieribus licere ingredi cum aliis Catholicis personis claustra, & alia similia loca, præter officinas interiores monasteriorum Regularium ex causa processionis ordinariæ, scilicet, & solitæ, vel quando in eis Missa, & alia diuina officia celebrantur, & quando fidelium cadauera ibi sepeliuntur, atque etiam pro eis suffragia fiunt: quod insuper fas esse ait, quoties in Ecclesia Fratrum Minorum prædicaretur, & præ multitudine intrare aliunde nequirent, quam per claustrum, vel alium locum eorundem Fratrum, dummodo directè ad Ecclesiam pergant, ita referunt *Campanil. dict. cap.* 16. *num.* 37. *Fr. Ioan. de la Cruz d. dub.* 1. *conclus.* 3. *Coriolan. de casibus reseruatis par.* 2. *casu* 3. *num.* 33. vbi *num.* 34. quærit quid dicendum si Prælatus Regularis præciperet, vt fieret aliqua processio extraordinaria, vt illius occasione possent mulieres ad dicta loca intrare, an incurrat in pœnas? & respondet, quod licet *Fr. Emman. in explicat. Bullæ Cruciatæ fol.* 511. concludat, quod talis Superior non excusatur de peccato, & de pœnis taxatis, ipse tamen dicendum putat, quod talis non incurrat pœnas in decretis prædictis taxatas, sed bene meretur puniri & grauiter, a Religione, & *num.* 35. asserit idem videri dicendum in tempore consecrationis Ecclesiæ, scilicet quod tunc mulieres possunt ire ad omnia illa loca ad quæ vadit Episcopus cum processione; dum tamen eant simul cum processione, non autem si peractum sit officium; quia si amplius non sit processio, non licet mulieribus ingredi clausuram.

87 Illustrissimus Cardinalis Alexandrinus nomine aliorum Cardinalium Congreg. rescripsit Prælatis Ordinis Capuccinorum sub hac prohibitione non comprehendi monasteria, seu loca eorum, quæ sunt in fieri, vel in quæ, dum fabricantur, adhuc Conuentus ad ibi morandum non fuerit introductus, sed solum ibi aliqui habitauerint Fratres pro fabricæ potius seruitio, quam aliter, & proinde clausuram non esse talem, vt si mulieres intrarent, pœnas propterea in supradictis Constitutionibus contentas incurrerent. Item *Gregor. XIII.* ex sententia *Congregat. Concilij Tridentin.* 88 quærentibus Fratribus Minimorum Sancti Francisci de Paula, an per supradictam Constitutionem *Pij V.* censeretur derogatū suæ regulæ, vt singulæ dominæ de stirpe Regia procreatæ, ac etiam omnes illius Ordinis fundatrices, quæ locorum eiusdem Ordinis septa communiora videre postulauerint, eædem honestè cum sua comitiua intrare, ac deuotè visitare tolerentur? fuit declaratum non censeri derogatum quoad Reginas & fundatrices dumtaxat, referunt *Sorb. in compend. priuil. verbo ingredi monasteria, Campan. d. cap.* 16. *nu.* 37. *in fine, Aloys. Riccul. in praxi fori Eccles. resol.* 544. *n.* 8. *in secunda edit.*

SVMMARIVM.

1 *Religiosus, aut Religiosa solemniter professa nihil potest habere, quod in rigore verè sit proprium in particulari.*

2 *Doctores referuntur tractantes de materia Conc. Trid. sess.* 25. *de Regular. cap.* 2.

3 *Regulares vtriusque sexus non possunt tenere propria, sed omnia dare debent suis Superioribus, a quibus primò subueniendum est earum necessitatibus.*

4 *Regulari nullus Superior potest concedere facultatem retinendi aliquid ad vsum irreuocabilem.*

5 *Prælatis Religionum licitum est concedere Religiosis peculiū ad nutum eorum reuocabile ex causa legitima ad solos vsus honestos & pios, quod correctum non est per Concil. Trid. dict. cap.* 2. *ibid. num.* 6.

7 *Monali an liceat possidere quod sibi legatur, relinquitur, vel datur.*

8 *Moniales non possunt possidere tanquam proprium quod suis manibus laborando acquirunt, & quo casu illa sibi comparare possint, ostenditur.*

9 *Consuetudo aliquarum Religionum licita est, in quibus ex superiorum licentia certi annui redditus cuilibet Religioso assignantur ad victum, & vestitum.*

10 *Monialis quando possit sibi constituere reddituſ vitalitios, & num.* 11.

12 *Monialis non dicitur contrauenire professioni & voto paupertatis retinens proprium de licentia superiorum cum certis moderationibus.*

13 *Regularibus non licet possidere agros, aliaque bona stabilia vel mobilia superflua ex dispositione inferiorū summo Pont.*

E P I

EPISCOPVS AN POSSIT DISPENſare cum Monialibus ſibi ſubiectis ad retinendum moderatum peculium, ſeu annuos reditus, vel aliquas cenſus pro ſuis particularibus neceſſitatibus.

ALLEGATIO CIII.

1 REGVLARIS, aut Religioſa ſolèmniter profeſſa nihil poteſt habere, quod in rigore vere ſit proprium in particulari, vt probant text. *in cap. non dicatis, 12. quæſt. 1. cap. cum ad monaſterium, §. vlt. de ſtatu Monach.* & ſtrictius *Concil. Tridene. ſeſſ. 25. de Regul. cap.* 2 2. de cuius materia, vide *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par. 3. collect. 519. & in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 340. par. 4. Ioan. Valer. de different. inter verumque forum verbo Regulares differ. 9. Sanch. in præcept. Decalogi tom. 2. lib. 7. cap. 22. à num. 7. Barthol. à S. Fauſto in theſauro Relig. lib. 8. Iacob. de Graff. in aureis deciſ. par. 1. lib. 3. cap. 5. de Regular. à num. 48. Portel. in dubiis Regular. verbo Peculium, Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 57. art. 1. & quæſt. 47. art. 5. & tom. 3. quæſt. 29. art. 8. 10. & 12. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. par. 2. cap. 1. num. 41. Fr. Ioan. de la Cruz de ſtatu Relig. lib. 1. cap. 3. Campan. in diuerſorio Iuris Canonici lubr. 12. cap. 7. & cap. 16. à num. 71. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 18. num. 397. cum ſeqq. Fr. Ludouic. Miranda in tract. de ſacris Monialibus, quæſt. 9. & in man. Prælat. tom. 1. quæſt. 28. art. 7. Armendar. in addit. ad recopilat. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. l. 7. de Religion. num. 48. & 63. cum ſequentib.* me citato in hoc loco *Homobon. de examine Eccleſiaſtico tractat. 12. quæſt. 15. ſuſp. 3. pag. 453. Coriolan. de caſibus reſeruat. par. 2. caſu. 4.* Per quæ iura cenſuit *Sacra Congregatio* Regulares 3 vtriuſque ſexus non poſſe tenere propria, ſed omnia dare debere ſuis Superioribus, à quibus primo ſubueniendum eſt neceſſitatibus eatum, vel eorum, quibus munera deſtinata fuerunt, reliquum vero conferendum in vſum monaſterij referunt *Nauar. comm. 2. de Regular. num. 18. & in tract. de reddit. Eccleſ. quæſt. 1. num. 84. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 12. cap. 9. quæſt. 2. propè fin. Franc. Leo d. cap. 1. num. 41. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. l. 7. de Religionib. num. 58. Aloyſ. Ricc. in deciſion. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 340. num. 12. & deciſ. 390. à num.* 4 11. *par. 4.* Vnde nullum Superiorem poſſe concedere Monacho facultatem retinendi aliquid ad vſum irreuocabilem tenent *Nauar. conſil. 47. num. 2. ſub tit. de Regular. in antiq. & conſ. 15. num. 2. ſub tit. de ſtatu monachor. nouis,* plures quos refert, & ſequitur *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. cap. 17. num. 28. Aloyſ. Ricci in praxi aurea reſolut. 194.*

5 Vtrum licitum ſit Religionum Prælatis concedere Religioſis peculium ad nutum eorum reuocabile ad ſolos vſus honeſtos & pios, idque ex cauſa legitima? quæſtio dubia, in qua licet per *cap. cum ad monaſterium, verſ. prohibemus, de ſtatu monach. negatiuam ſententiam tenuerint Felin. in cap. cum M. num. 26. verſic. eadem reaſſumit, de conſtit. & Carol. Tapia in auth. ingreſſi C. de ſacroſ. Eccleſ. verbo ipſo ingreſſu cap. 3. num. 54.* Affirmatiua tamen (cui tanquam probabiliori adhæreo) communior & receptior eſt, eámque ſequuntur *Nauar. commento 2. de Regularib. num. 14, & commento 3. num. 27. & conſ. 10. num. 5. de Regul. in antiq. aliàs conſ. 14. num. 5. de ſtatu monach. in nouis,* Fr. *Emman. quæſt. Regul. tom. 3. quæſt. 29. art. 8. & in ſum. tom. 2. cap. 31. num. 3. in initio, Beja reſponſ. caſuum Conſcientiæ par. 4. caſu 17. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 12. cap. 12. quæſt. 1. Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat. tom. 1. quæſt. 28. art. 8. Sanch. d. lib. 7. cap. 22. num. 5.* aſſerentes text. *in dict. cap. cum ad monaſterium*, in contrarium allegatum interdicere regulariter, & vniuerſaliter concedi Religioſis peculium propter eorum importunitatem, & leues cauſas, ſecus quando ex cauſis grauibus & iuſtis.

Sed dubium remanet an per *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de* 6 *Regular. cap. 2.* hoc ſit correctum? Duæ ſunt opiniones; Prima ait huiuſmodi peculium, quod cum communiori, Religioſo concedi poſſe ſupra annuum, iam non eſſe dictum, quam ſequuntur F. *Emman. in ſum. tom. 2. cap. 31. nu. 3. verſ. tenero dico, & d. quæſt. 29. art. 12. Valent. 2. 2. diſp. 1. quæſt. 4. puncto 5. col. 2. corol. 4. Zerola in praxi Epiſcop. par. 1. verbo Moniales, §. 2. Tap. in d. auth. ingreſſi verbo ipſo ingreſſu cap. 3. num. 55. Molin. de Iuſtit. tract. 2. tom. 3. diſput. 276. col. pen. verſ. verum autem, Leſſi. de Iuſtit. lib. 2. cap. 4. dub. 5. num. 30.* Secunda vero, cui tanquam probabiliori adhæreo, tenet non eſſe correctum per decretum Concilij dicto loco, cum in eo nihil noui iuris inducatur, ſed ſolum confirmentur ſtatuta iure antiquo *cap. 2. & dict. cap. cum ad monaſterium de ſtatu monach.* eámque tuentur *Nauar. dicto commento 2. num. 13. & 18. & d. conſ. 14. num. 6. Iacob. de Graff. in aureis deciſ. par. 1. lib. 3. cap. 5. num. 53. Fului. Pacian. conſ. 36. à num. 49. Ioan. de la Cruz de ſtatu Relig. lib. 1. cap. 3. dub. 2. Barthol. à S. Fauſto dict. lib. 8. quæſt. 30. Sanch. dict. lib. 7. cap. 22. num. 11.* vbi *num. 13.* reſoluit hodie licere ex iuſta cauſa concedere cuicumque Religioſo, licet non ſit officialis Ordinis, administrationem aliquorum bonorum ſtabilium nutu Superioris amouibilem. Quæ, & quotnam ſint cauſæ rationabiles ob quas iuſtè aliquibus Religioſis peculium concedi poſſit; oſtendunt *Barthol. à S. Fauſto dict. lib. 8. quæſt. 32. Sanch. dict. cap. 22. à num. 20.* Peculium conceſſum Religioſo debere eſſe moderatum, & non ſuperfluum ait *Sanch. dict. cap. 22. num. 17.* & arbitrio, ac præfinitioni Superiorum ſtare debere Regulares quoad mobilium ſuperfluitatem, vel conuenientiam, niſi de excellu arbitrij conſtiterit habita tamen ratione perſonæ, officij, & Regularis ſtatus paupertatis, quam profeſſi ſunt, & cæterarum qualitatum refert decitum *Armend. d. loco num. 84.*

Ex quibus omnibus infertur Monialibus non licere 7 poſſidere propria, & ſi quid legatum, relictum, datum, donatum ve fuerit, vel earum labore, aut induſtria partum, tradi debere Abbatiſſæ, quæ ex eo primum Monialis ipſius, cuius cauſa id quæſitum eſt neceſſitati prouidebit, reliquum conferri debebit in vſum monaſterij, ita deciſum refert *Armendar. d. l. 7. de Religionib. num. 74.* vbi *num. 77.* pariter reſolutum aſſerit Moniales, & cæteros Regulares, res etiam parui momenti ſibi donatas, aut aliàs acquiſitas vti proprias retinere non poſſe.

Secundò infertur Moniales, nec tanquam proprium 8 poſſe poſſidere quod ſuis manibus laborando acquirunt, vel eis à parentibus donatur, quamuis monaſterium eſſet pauperrimum, vt per *Armend. d. l. 7. de Religionib. num. 75.* vbi tamen *num. 82. & 83.* obſeruat licere ipſis, clam vel ſuperiore inuito illa ſibi comparare, ſeu retinere ad individui ſuſtentationem, ſi ille quantumuis requiſitus neceſſaria negauerit, vel ſubtraxerit.

Tertiò infertur licitam eſſe aliquarum Religionum 9 conſuetudinem, in quibus ex Superiorum licentia certi annui redditus cuilibet Religioſo aſſignantur ad victum, & veſtitum, itaut ſi deeſt aliquid ipſi quærant, ſi autem ſupereſt, applicent piis & religioſis vſibus, dummodo Religioſi non excedant limites licentiæ illis conceſſæ, & parati ſint reformationi legitimæ faciendæ obtemperare; ita tenent *Nauar. d. commento 3. num. 26. 27. & 32. Tap. d. verbo ipſo ingreſſu cap. 3. num. 45. & 59. Sanch. d. cap. 22. num. 14.* vbi reſpondet ad *cap. 1. ſeſſ. 25. de Regular. in Concil. Trident.*

Quartò infertur, licitè poſſe Monialem, cui externus 10 centum aureos ad ſuum libitum expendendos conceſſit, de Superioris licentia alicui ſeculari eos tradere, vt viginti ſibi quotannis ſoluat, dum vixerit, atque ea defuncta centum illos aureos ſibi retineat, ſi ita Moniali conceſſi ſint illi centum aurei, vt concedens noluerit dominium in monaſterium transferri, ſed omninò ce-

dere in Monialis vsum, & eadem Monialis acceptantis mens fuerit: ita docent *Cordub. in tract. casuum Conscient. quæst. 54. dub. vltim. Vega in sum. tom. 2. cap. 32. casu 19. Fr. Emman. d. quæst. 47. art. 15. & tom. 1. sum. cap. 90. num. 8. & 9. concl. 3. & 4. Sanch. d. lib. 7. cap. 22. num. 16.* vbi aduertit quod quamuis *Fr. Emman. d. cap. 90. num. 9. & Vega citato loco* dicant hodie attento *Trident.* non licere Moniali iis redditibus frui, loquuntur iuxta suam sententiam habentem Ius commune correctum esse per *Concil. Trident. d. cap. 2.*

11 Quintò infertur Moniales de licentia suorum Superiorum pro suis occurrentibus necessitatibus posse habere aliquos census, siue redditus annuos, cum per hoc non videantur ipsæ habere proprium, quia ex debita obedientia eos retinent, semper paratæ illos dimittere ad libitum suorum Superiorum, ita *Ioan. Andr. Panorm. & Dec.* quos refert *Navar. in repet. cap. nullam*, 18. *quæst. 1. cap. 3. à num. 25.* Verum ego verius puto prædictis Monialibus non licere habere census, siue redditus annuos, eò modo, quo aliquibus in partibus, vt dicitur, habentur ab eisdem, non omninò tamen videtur illicitum cum debitis circunstantiis, ac moderationibus, easdem habere quosdam redditus viralitios, ex quibus possint viuere, ac succurrere, & prouidere suis particularibus, necessitatibus pro victu, & vestitu, & aliis, quæ sibi à monasteriis non suppeditantur, & sic eos habentes nó peccare, nec *Concil. Trid.* cótrauenire, loquenti de redditibus vt propriis, & irreuocabilibus per Prælatos, & sine eorum licentia distrahendis. Colliges hæc ex *Cordub. in tract. casuum conscien. quæst. 54. Navar. commento 2. de Regularib. num. 14. Azor. institut. moral. par. 1. lib. 12. cap. 9. q. 2. Fr. Ioan. de la Cruz. d. cap. 3. dub. 2. Fr. Ludouic. Miranda d. quæst. 9. art. 1. concl. 2.*

12 Monialis enim retinens proprium cum supradictis moderationibus de licentia Ordinarij, vel Superioris non dicitur contrauenire professioni, nec voto paupertatis, *Rot. Roman. decis. 216. num. 12. par. 2. in nouiss. Galett. in margarita casuum conscient. verbo Monialis, pennit.* Et ex eadem resolutione tenendum puto licitum esse Monialibus cum debita moderatione de licentia suorum Prælatorum habere aliquod peculium, non tamen illud expendere in quos voluerint vsus, etiam de eorundem licentia, vt tenet Fr. *Ludouic. Miranda dict. quæst. 9. art. 2. concl. vnic.*

13 Ex dispositione tamen inferiorum Summo Pont. non licere Regularibus possidere, vel tenere agros, aliaque bona stabilia, vel mobilia superflua, ac proinde si propter talem licentiam possideant non excusari à culpa, nec à pœna ipso iure incurrenda refert decisum *Armendar. d. l. 7. de Religion. num. 64. & 65.* Etiamsi superior licentiam concedat iusta aliqua de causa magnæ vtilitatis, vel necessitatis monasterij, seu Ordinis, vt post *Quarant. Petr. Navar. Fr. Emman.* & alios resoluit *Bartbol. à S. Fausto d. lib. 8. quæst. 31.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur agentes de materia Concilij Trident. sess. 27. de Regularib. cap. 18.*

2 *Religionis status, non precibus, vi, aut metu est assumendus, sed cum maxima libertate.*

3 *Virginem inducentes monasterium ingredi, non incidunt in excommunicationem comminatam à Concilio Tridentino sess. 25. de Regularib. cap. 18.*

4 *Hæredem mulierem instituens ea lege, vt monialis fiat, siu minus ad monasterium bona pertineant, non incidit in excommunicationem latam contra cogentes Virginem monasterium ingredi.*

5 *Cogentes fœminam ad monasterij ingressum non vt professuram, nec vt habitum sumat, sed vt ibi seculari vestitu educetur, incidit in excommunicationem Concilij Tridentini sess. 25. de Regularibus, cap. 18.*

6 *Patres, & fratres, qui filias, sorores que, aut habitum religionis suscipere, vel votum, aut professionem emittere cogunt, in excommunicationem incurrunt.*

7 *Cogens Virginem monasterium ingredi ingressu non secuto in nullam excommunicationem incidit.*

8 *Regularis prætendens se per vim ingressum Religionem, aut nulliter professum fuisse, intra quinquennium tantum potest causas nullitatis suæ professionis coram Ordinario, & Superiore religionis deducere.*

9 *Doctores referuntur agentes de materia Concilij Tridentini sess. 25. de Regularib. cap. 19.*

10 *Milites S. Ioannis Hierosolymitani comprehenduntur sub decreto Concil. Trid. sess. 25. de Regularib. cap. 19.*

11 *Ordinarius, coram quo, & Superiore Regulari nulliter professus potest intra quinquennium causam nullitatis suæ professionis deducere, si etiam sit Superior monasterij, sufficit quod solus procedat.*

12 *Regularis deducens intra quinquennium nullitatem professionis tenetur eam probare coniunctim coram proprio Superiore Regulari illius monasterij, in quo professionem emisit, & coram Ordinario illius loci, vbi existit monasterium, in quo professus est.*

13 *Reclamatio de nullitate professionis facienda est habitu religionis retento.*

14 *Causa nullitatis professionis nulla, ita sunt proponenda coram Superiore, & Ordinario copulatiuè, vt nullo modo possit Superior per se solum de illa cognoscere.*

15 *Regulari prætendenti professionem esse nullam, sicut licet causas nullitatis coram Superiore suo, & Ordinario proponere, an ita ipse Superior coram eodem Ordinario illas deducere possit, vt è monasterio religiosum dimittat, illo nihil proponente, remissiuè.*

16 *Quinquennium intra quod dici potest professio nulla, incipit à die, quo quis expressam emisit, in tacita vero à die, quo fecerit actum solummodo professis proprios.*

17 *Quinquennio elapso potest audiri Regularis deducens causam nullitatis suæ professionis, si intra illud non potuit reclamare.*

18 *Professionem asserens fuisse metu factam, & causam metus duraisse, etiam post quinquennium, exaudiri poterit per viam restitutionis.*

19 *Professio nulla an ratificetur à perstante in Religione, ignorante tamen nullitatem, ostenditur.*

20 *Professi nulliter, quia non fuit in eorum informationibus seruata forma præscripta à Sixto V. possunt etiam post quinquennium reclamare.*

21 *Quinquennium intra quod Regularis potest deducere causas nullitatis suæ professionis, an currat minori, ostenditur.*

EPISCOPVS QVANDO HABEAT iurisdictionem in Regulares prætendentes se per vim ingressos religionem.

ALLEGATIO CIV.

SACROSANCTI *Concil. Trident. decreto sess. 25. de Regular. cap. 18.* cautum est, neminem debere compellere suam, vel alienam Virginem monasterium inuitam ingredi, habitum suscipere, & professionem emittere; nec earum sanctam voluntatem ingrediendi impedire, quæ libera esse debet sub pœna Anathematis, his verbis: Anathemati sancta Synodus subiicit omnes & singulas personas, cuiuscunque qualitatis, vel conditionis fuerint, tam clericos, quam laicos, seculares, vel Regulares, atque etiam qualibet dignitate fungentes, si quomodocunque coegerint aliquam Virginem, vel Viduam, aut aliam quamcunque mulierem inuitam, præterquam in casibus à iure expressis, ad ingrediendum monasterium, vel ad suscipiendum habitum cuiuscunque religionis, vel ad emittendam professionem, quique consilium, auxilium, vel fauorem dederint, 1

ized by Googl

rint, quique ſcientes eam non ſponte ingredi monaſterium, aut habitum ſuſcipere, aut profeſſionem emittere quoquo modo eidem actui, vel præſentiam, vel conſenſum, vel auctoritatem interpoſuerint. Simili modo anathemati ſubiicit eos, qui ſanctam Virginum, vel aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi quoquo modo ſine iuſta cauſa impedierint, &c. de cuius materia, & intellectu agunt ex nouioribus, qui antiquos citant, *Fuſch. de Viſitat. lib. 2. cap. 15. num. 68. Nauar. conſ. 55. & 56. in antiq. de ſentent. excomm. aliàs conſ. 56. & 7. de Regularib. in nouis, Sayr. in floribus deciſ. ſub illo tit. de ſentent. excom. deciſ. 51. & 52. & in claui Regia lib. 5. cap. 1. à num. 27.* latè *Iacob. de Graff. in aureis deciſ. par. 1. lib. 4. cap. 24. num. 7.* Memoriale clericorum *cap. 9. num. 60. & 61. Barthol. à S. Fauſto in theſauro Religioſorum lib. 5. quæſt. 35. cum ſeqq. Henriq. in ſumm. lib. 11. cap. 19. §. 4. verſ. ſecundo, Soar. de cenſur. diſput. 23. ſect. 5. num. 8. Azori. inſtit. moral. par. 1. lib. 13. cap. 9. quæſt. 2. verſ. præterea, Zerola in praxi Epiſcop. par. 1. verb. Moniales, §. 22. pag. mihi 261. Petr. de Ledeſma in ſua ſumma par. 2. tract. del ſtado de los religioſos, cap. 5. concl. 8. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 3. quæſt. 14. art. 3. & quæſt. 17. art. 18. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 18. num. 375. Fr. Ludouic. Miranda in man. Prælatorum tom. 1. quæſt. 17. art. 4. concl. 2. Fr. Ioan. de la Cruz de ſtatu Religionis lib. 1. cap. 8. dub. 4. verſ. nota,* latiſſimè *Sanch. in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 4. Armendar. in addit. ad recopilat. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. l. 7. num. 62. Sayr. in claui Regia lib. 5. cap. 1. num. 27. cum ſequentibus, Cened. ad Decretum collect. 49. num. 2. & ad Decretal. collect. 165. num. 5.*

2 Status Religionis, non precibus, vi, aut meru eſt aſſumendus, ſed cum maxima libertate, & ideo *Concil. Trident. dicto loco* ſub anathematis pœna coërcet cogentes
3 Virginem monaſterium ingredi, quod quidem cum loquatur per verbum, coëgerint, intelligendum eſt de vi coactiua, non inductiua, prout deciſum refert *Armendar. d. l. 7. num. 62.* & reſoluit *Azori. d. quæſt. 2. verſ. queres*, vbi
4 etiam tenet hanc pœnam non incurrere illum, qui hæredem inſtituit mulierem ea lege, vt Monialis fiat, ſin minus ad monaſterium bona pertineant: metus igitur reuerentialis non ſufficit, vt reſoluit *Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 708. in 1. edit. & reſolut. 599. in 2. editione.*
5 In prædictam anathematis pœnam incurrunt etiam cogentes fœminam ad monaſterij ingreſſum, non vt profiteatur, nec vt habitum ſumat; ſed, vt ibi ſeculari retento educetur, donec ætatis aptæ matrimonio ſit, ita *Nauar. conſ. 56. ſub tit. de ſentent. excommunic. in 1. edit. & & conſ. 6. ſub tit. de Regularib. in 2. edit. Soar. d. ſect. 5. num. 9. Zerola dict. verbo Moniales, §. 13. pag. 73. Sanch. dict. cap. 4.*
6 *num. 12.* Sic etiam patres, & fratres, qui filios, ſororeſue, aut habitum Religionis ſuſcipere, vel votum, aut profeſſionem emittere cogunt, in excommunicationem incurrunt, vt reſoluunt *Nauar. in man. cap. 14. num. 17. Fr. Ludouic. Miranda d. concluſ. 2. Azor. d. quæſt. 2. propè finem, & par. 2. lib. 2. cap. 21. quæſt. 15.* licet nihil reſoluat, tamen cum ſecunda ſententia manere credendum eſt, præcipuè cum illam *dict. quæſt. 2.* primum ſequutus fuerat. Ingreſſu non ſubſequuto coactionem effectum ſortiti non
7 dicitur, aliud eſt enim cogere, aliud vero cogere conari: vnde certum eſt cogentem cum effectu ſolummodo eſſe decreto *Concilij dicto loco* excommunicatum, non autem eum, qui conatus eſt cogere, neque conſulentes, fauentes, ſiue auxilium præſtantes effectu non ſequuto, *Nauar. in man. cap. 27. num. 51. & conſ. 55. de ſenten. excommun. Sayr. deciſ. 51. eod. tit. Fr. Ludou. Miranda d. concl. 2.* vbi etiam probat in prædictam non incurrere excommunicationem, qui cogit virum, ſiue puerum, cum non ibi expreſsè habeatur, licet peccet mortaliter.

8 Regularis quicunque prætendens per vim, & metum ingreſſum eſſe Religionem, aut etiam dicens ante ætatem debitam profeſſionem emiſiſſe, aut quid ſimile, velitque habitum dimittere quacunque ex cauſa, aut cum habitu diſcedere ſine licentia Superiorum, non erit audiendus, niſi intra quinquennium tantum à die profeſſionis, & tunc non aliter, niſi cauſas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore ſuo, & Ordinario per *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regularib. cap. 19.* de cuius materia, & 9
intellectu vide *Nauar. tom. 4. de Regularib. num. 73. & 77. Zerola in praxi Epiſcop. par. 2. verbo profeſſio, §. 2. verſ. verum, Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 3. quæſt. 17. art. 16. & ſeq. Fr. Ioan. de la Cruz de ſtatu Relig. lib. 1. cap. 8. dub. 4. verſ. ſecunda concluſio, Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. par. 2. cap. 1. num. 42. Flamin. de reſignat. lib. 13. quæſt. 5. num. 45. cum ſeqq. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 12. princip. num. 62. cum ſequentib. Fr. Ludouic. Reja reſponſ. caſuum conſcientiæ, par. 4. caſu 18. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. 657. in 1. edit. & reſol. 550. in 2. edit.* & etiam *deciſ. 744. in 1. edit. & reſol. 629. in 2. edit. & in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 48. par. 4. Ioan. Valer. de differ. inter vtrumque forum verbo Regularis differ. 2. Sanctarel. vari. reſol. quæſt. 48. per totam, Bonacin. de clauſura Religioſ. quæſt. 2. puncto 10. Campan. in diuerſorio iuris Canon. lib. 12. cap. 13. num. 129. Azori. inſtitut. moral. par. 2. lib. 12. cap. 4. quæſt. 10. Sanch. de matrimon. lib. 7. diſp. 37. Leſſ. de iuſtit. lib. 2. cap. 41. dub. 7. num. 63. Flores de Mena vari. lib. 3. quæſt. 23. num. 68. Armendar. in addit. ad recopilat. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. l. 7. de Religionibus, num. 38. & 51.* latè *Fr. Ludouic. Miranda in man. Prælat. tom. 1. quæſt. 10. art. 1. cum ſequentibus.* Et dicto decreto comprehendi Milites S. 10
Ioan. Hieroſolymitani, dicit deciſum *Armendar. d. loco num. 51.* Porrò ſi Ordinarius ſimul ſit Superior, verbi 11
gratia, ſi Epiſcopatui monaſterium eſt vnitum, ſolus Ordinarius de nullitate poteſt cognoſcere, nam Concilium dum vtrumque coniungit, præſupponit vtrumque adeſſe.

Regularis huiuſmodi deducens intra quinquennium 12
nullitatem profeſſionis teſtetur eam probare coniunctim coram proprio Superiore Regulari illius monaſterij, in quo profeſſionem emiſit, & coram Ordinario illius loci, vbi exiſtit monaſterium, in quo profeſſus eſt, ita deciſum refert *Armendar. d. l. 7. num. 38.* Si verò ante cauſæ cognitionem propria auctoritate habitum dimiſerit, nullatenus ad allegandam quamcunque cauſam eſt admittendus, ſed vt ad monaſteriũ redeat eſt cogendus, & tanquam apoſtata puniendus, interim verò nullo priuilegio ſuæ Religionis iuuari poteſt, deciſum refert *Franc. Leo dict. cap. 1. num. 42.* & tenent *Nauar. d. tom. 4. num. 77. & 78. Azori. d. quæſt. 10. in fine. Fr. Ludouic. Miranda d. quæſt. 30. art. 6. in princip. & concl. 1.* aſſerit recla- 13
mationem de nullitate profeſſionis faciendam eſſe cum habitu, atque habitu Religionis retento, alias reclamans non exaudietur, & hoc eſſe intelligendum quandò habitum temere abſque cauſa dimiſit tradunt *Azor. d. cap. 4. quæſt. vlt. Sanch. d. lib. 7. diſp. 37. num. 3. Fr. Emmàn. tom. 3. quæſt. 17. circa med. Bonacin. dict. puncto 10. diſſic. 3. num 1. Aloyſ. Ricc. d. deciſ. 48. num. 7. & 8. par. 4.* Qui verò ceſſan- 14
te ſcandalo, & præiudicio alterius habitum dimittit, & fugit de carceribus ante reclamationem, & antequam deducat cauſas nullitatis ſuæ profeſſionis coram Ordinario, & Superiore ſciens, aut iuſtè credens ſuam profeſſionem non valuiſſe coram Deo, in foro conſcientiæ non peccat mortaliter, nec etiam quoad forum exterius meretur ſubire pœnas in prædicto Concilio poſitas ei, qui interueniente aliqua iuſta cauſa habitum dimiſerit, & illo non retento reclamauerit; ille nempè, qui non poſſet habere licentiam eundi ad reclamandum, neque ire niſi dimiſſo habitu, aut non ſibi permittitur cauſas nullitatis ſuæ profeſſionis coram Superiore, & Ordinario proponere, ita *Nauar. dicto loco*, vbi inquit ſe vidiſſe 15
in Vrbe, ſiue Romana Curia multos, qui prius dimiſſo habitu, ac poſtea reaſſumpto benignè exauditi ſunt. Illud aduertendum duxi, cauſas nullitatis profeſſionis nullæ ita proponendas eſſe coram Superiore, & Ordinario copulatiuè, prout requirit *Concil. d. cap. 19.* vt ſi Superior

perior Regularis per se solum professionem nullam declaret, religiosúmque e monasterio eiiciat, illum teneatur ad monasterium reuocare, cum prædicti Superioris decretum, vti factum contra formam, & dispositionem Concilij, fuerit nullum, sic censuit *Sacra Congregatio mense Ianuarij* 1618. vt refert *Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut.* 10. Illud tamen non me latet, an sicut cuicunque Regulari prætendenti professionem suam esse nullam, licet causam nullitatis coram Superiore suo, & Ordinario proponere, vt disponit *Concil.* possit etiam ipse Superior coram eodem Ordinario illas proponere, vt è monasterio Religiosum dimittat, illo nihil proponente? Adhuc sub iudice lis est, ego dubiam iudico quæstionem, quam præsenti anno pro vtraque parte in varias diuisi opiniones disputauimus Illustrissimus D. meus Cardinalis Tontus, & D. Felix Contelorius I. V. ac Sacræ Theologiæ Doctor, in hac Romana Curia Aduocatus, qui omnium litterarum scientia egregiè præditus de se multa, & grauia in dies pollicetur.

16 Prædictum quinquennium in professione expressa facta incipit à die, quo quis illam emisit, in tacita verò à die quo fecerit actus solummodo professis proprios, quibus inducitur *Franc. Leo d. cap. 1. num. 41. Franc. Miranda d. quæst. 30. art. 1. concl. vni. propè finem, Azor. d. cap. 4. quæst. 10. vers. postremo. Bonacin. d. puncto 10. diffic. 4. num. 1.* vbi *num.* 2. tenet diem illam computandam esse à die professionis etiam in illo, qui tunc temporis laborabat ignorantia inualiditatis professionis, aut alio impedimento.

17 Non reclamantem intra quinquennium, vel quia fuit impeditus, vel quia ignorauit iusta ignorantia suam professionem esse irritam, vel ob defectum ætatis, posse reclamare etiam post quinquennium, & vti remedio extraordinario restitutionis in integrum, vt audiatur, resoluunt *Bimi. conf. 57. num. 8. & seq. Fr. Emman. d. quæst. 17. art. 16.* quos refert, & sequitur *Aloys. Ricci. d. resolut. 550.*
18 *num. 5. Azori. dict. quæst. 10. vers. postremo, in fine, Aloys. Ricc. d. resol. 550. à num. 2. Fr. Ludouic. Miranda d. art. 1. conclus. vni. propè finem, Flores de Mena vari. resolut. quæst. 23. num. 68. Sanch. d. disp. 37. num. 22. Sanctarel. vari. quæst. 48. num. 3. Bombin. conf. 22. num. 7. Iacob. de Graffiis conf. 1. num. 8. de Regular. tom. 1.* Aduertit *Aloys. Ricc. d. resolut. 550. num. 6. vers. tandem,* huiusmodi restitutionis petitionem debere fieri coram Sanctissimo, & consequenter ex eius speciali rescripto obtineri, cognito metu, & illata vi summo iudicio procedendum est, quamuis contrarium teneant *Ceuall. commun. quæst. 500. in fine, Flamin. de resignat. lib. 13. quæst. 5. num. 46. Armendar. in addit. ad recopilat. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. l. 7. de Relig. num. 19. Bonacin. d. puncto 10. diffic. 4. num. 4.* existimantes elapso quinquennio ad reclamandum contra professionem per vim, vel metum factam non competere restitutionem, nec reclamantem exaudiri. Professio enim, quæ à principio fuit irrita, forsan per vim, & metum etiam patefactũ, vt censuit *Rot. Rom. decis. 175. n. 1. p. 1. recent.* non fit, aut fieri potest rata, & valida, nisi voluntarie ratificetur: nam Deus, vt dicitur in *cap. si quid inueniſti, 14. quæst. 5.* cor respicit, & non manum, & qui nunquam voluit esse professus, sed semper renuit, nunquam erit talis. *Vnde non esse in foro Conscientiæ verum professum, & Religiosum, qui ob vim, metum, vel aliquid simile professionem emisit, si illam non ratificauit, & solum in foro externo præsumi esse Religiosum docent *Nauar. conf. 23. num. 5. & conf. 89. num. 6. & 7. de Regular. Henriq. in sum. lib. 11. cap. 6. in commento & cap. 8. §. 9. in com. Sanch. d. lib. 7. disp. 37. num. 9. Sanctarel. d. quæst. 48. num.* 18. Et ita in eodem foro Conscientiæ non teneri etiam post lapsum quinquennij ex vi voti seruare occultè regulas Religionis, nec vota secluso scandalo tradunt *Azor. par. 1. lib. 12. cap. 5. quæst. 1. Fr. Emman. in sum. par. 2. cap. 92. concl. 5. Sanch. d. disput. 37. num. 36. Sanctarel. d. quæst. 48. à num. 24. Bonacin. d. puncto 10. diffic. 1. num. 1.* Imò nec per promotionem ad Sacros Ordines, si talis metus durabat, præsumendum est quempiam tacite esse professum *Fr. Ludouic. Miranda d. art. 1. concl. vni. in fin.* & dicit *Nauar. conf. 6. de his, quæ vi,* quod professio propter metum patris mortem minantis in Religione approbata facta, & in qua per tres annos viuente patre manens sacris Ordinibus ad titulum Religionis promouetur, per promotionem ad Sacros Ordines valida non censetur, cum verum quod ab initio ob metum aliquem nullum est solo tractu temporis, neque coram Deo, neque coram hominibus, concurrente etiam gestatione habitus, & permansione in monasterio, & præstatione suffragij in Capitulo, & alia faciendo, quæ solis professis competunt, conualescit, *cap. non firmatur, de regulis iuris, lib. 6. l. quod ab initio, ff. eodem titulo,* multóque minus per susceptionem Ordinis, durante iusta causa metus, professionem suam ratificare præsumi debet, quæ est res separata à professione, & à separatis non fit illatio, *l. Papinianus exuli, ff. de minorib.* cum aliis citatis in *libello de principiis vtriusque iuris, littera I, num. 6.*

Professio, quæ est ipso iure nulla, non ratificatur ex 19
eo, quod sic professus persistat per longum tempus in Religione, quam professus est; sed oportet vt sciat ipsam fuisse nullam, & animo approbandi, & ratificandi eam in eadem Religione persistat, quod si non fecerit, intra quinquennium, immo vero, & vltra quinquennium, poterit reclamare, si alleget iustas, atque legitimas causas, ob quas non potuit ante id ipsum facere: solummodo enim quispiam tacite censetur consentire, profiteri, & re vera profitetur, quando sciens professionem fuisse nullam, & inualidam ob aliquam prædictarum causarum ad ratificandam, & approbandam eam sciens, & prudens in religione persistit per integrum annum continuum, & non interpolatum a tempore, quo sciuit illam esse nullam cum animo, & intentione eam ratificandi, & de nulla faciendi eam validam, & ab eo tempore incipiet esse vere professus, & non aliter: quod si noluerit facere, intra prædictum quinquennium, immo vero & vltra illud poterit reclamare, vt per *Nauar. d. com. 4. num. 71. & conf. 9. de his quæ vi, & conf. 34. num. 4. & consil. 89. num. 3. de Regularibus, Fr. Ludouic. Miranda d. quæst. 30. art. 3. concl. vnica,* nec displicet si secundum receptam DD. sententiam teneant Religiosum volentem ratificare priorem professionem irritam, fieri verum Religiosum, nec requiri, vt annum nouitiatus iteret, cum *Nauar. conf. 27. num. 2. de Regular. Azor. d. lib. 12. cap. 1. quæst. 8. vers. si quæras, Bonacin. de clausura Relig. quæst. 2. puncto 10. diffic. 1. numer. 5. Sanctarel. dict. quæst. 48. numer. 33. cum seqq.* & satis esse si ipse eam ratificet, nec requiri consensum, & acceptationem de nouo Superioris, cum *Nauar. Sorb. Fr. Emman.* & aliis tenet *Sanctarel. dict. quæst. 48. num. 30.* contra *Sanch. d. lib. 7. disp. 37. num. 64. & lib. 2. disput. 35. num. 4. & Bonacin. d. puncto 10. diffic. 1.* existimantes in hoc casu non satis esse solo interno actu professionem renouari, sed oportere iterum professionem recipi actu externo, & monasterij Superiore denuo admittente. Ex quibus iam colliges minus bene pronunciasse dictum quinquennium ad reclamandum concessum professis Regularibus currere, non obstante ignorantia professionis nullæ, aut impedimento facti *Sanch. d. disput. 37. num. 19. Galett. in margarita casuum conscientiæ, verbo annus, num.* 1. quæ tamen opinio probabilitate non caret, si præcipuè eam intelligamus de professione nulla ob defectum ætatis, quia tunc ad tacitam professionem excludendam satis non est, vt ignorantiam simpliciter alleget professus, aut Superior religionis, ex eo quia in facto proprio, vel alieno, quod quis scire tenetur, non præsumitur ignorantia, sed scientia, *cap. innotuit,* vbi *glos. & Doct. de electio. Baid. in l. 1. ff. si quis omissa causa, glos. in cap. præsumitur, de regulis iuris in 6. Menoch. de præsumption. lib. 6. quæst. 23. num. 66.* Superiores enim religionis tenentur

tur ex officio inquirere ætatem nouitij, & nouitius ſimiliter ſuam, cum ante annum 16. nec ipſi profiteri, nec religio illius profeſſionem admittere poſſit, ergo quoad hoc non præſumitur ignorantia, quinimo non eſſent audiendi, etiamſi vellent probare ignorantiam iuramento, vt colligitur ex *cap. viduæ, de regularibus*, & ex reſolutis per *Sanch. dict. diſp. 37. num. 27.*

20 Aduertendum in præſentiarum eſt, inhabiles ad profitendum, putà habentes perpetuum impedimentum, poſſe reclamare etiam tranſacto quinquennio, nec *Concilium Trid. d. cap. 19.* loqui de huiuſmodi perſonis, vt obſeruant *Nauar. conſ. 26. numer. 12. & vlt. de Regularibus*, *Sanctarel. d. q. 48. nu. 36. Bonacina d. puncto. 10. diffic. 4. n. 7.* Vnde dicit *Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 550. in fine*, quod profeſſi nulliter, quia non fuit in eorum informationibus ſeruata forma & accurata illa, ac diligens perquiſitio morum, natalium, parentum profitentis, & aliorum, de quibus in conſtitutionibus felicis Record. *Sixti V.* prima edita 6. *Kalend. Decembris* 1587. & altera 12. *Kalend. Nouembris* 1588. poſſunt etiam poſt quinquennium reclamare, cum eorum profeſſio annulletur propter bonum commune Religionis, & ſic *Sixtus V. in ſua ſecunda Conſtitutione* moderatoria, & declaratoria primæ, ait in hæc verba: Sed cum eadem ratio vigeat in tacita profeſſione emittenda, quæ militat in expreſſa, ſtatuimus, quod in quibuſuis Ordinibus & Religionibus, nec etiam tacita profeſſio quorumcumque Religioſorum induci poſſit, nec inducta intelligatur, niſi in receptione forma Conſtitutionis ſeruata fuerit, hactenus *Sixtus V.* Quibus verbis videtur definire, quod allegatio quinquennij non admittatur, ſiquidem talis allegatio, ſaltem in foro exteriori, inducit tacitam profeſſionem. Verum quamuis non ita clarè deducatur ex *dict. Conſtitut.* adhuc tamen dico, quod ſupradictorum profectiones ſunt irritæ, & nullæ, ſpecialiter propter defectum conſenſus recipientium ipſos ad Ordinem, & propter expreſſam proteſtationem, quæ hac de re eiſdem fit, antequam profiteantur, faciunt quæ *Nauar. conſ. 26. à principio*, & præcipuè *numer. 12. de regularib. & conſ. 87. eodem titul.* vbi quæſtionem proponit, an qui de genere Iudæorum deſcendit, & contra ſtatutum Religionis ei notum factum, cum proteſtatione, quod nulla eſſet profeſſio, ſi de tali genere deſcenderet, interrogatus negauit ſe de tali genere deſcendere, ob quam negationem fuit admiſſus, ſi confeſſus fuiſſet veritatem, ſit verè religioſus? cui propoſitæ quæſtioni, atque difficultati reſpondet, quod videtur ſibi huiuſmodi conſulentem coram Deo, & in foro conſcientiæ non eſſe verè religioſum: tum quia profeſſio fuit nulla, quia contra legem habentem decretum irritans facta fuit, tum etiam quia profeſſio in effectu eſt quidam contractus, & actio vltro citroque obligatoria, qua profitens obligat ſe monaſterio, vel Ordini ad ſeruiendum ei, ſecundum regulam eius, & è contra monaſterium ad alendum, & tractandum ipſum vt filium, atque ita eſt neceſſarius conſenſus vtriuſque partis, tam Conuentus, & Prælati profeſſionem acceptantis, quàm ipſius profitentis: & inquit quod in caſu propoſito defuit conſenſus Conuentus, atque Prælati, quia fuit præſtitus ſub tali conditione, ſi non eſſet de tali genere, atque ita defuit conditio ſub qua fuit admiſſus, ex quo proinde ſequitur, quod ipſa admiſſio nulla fuit, quia diſpoſitio conditionalis nulla eſt deficiente conditione: nam ceſſante cauſa ceſſat effectus, hactenus *Nauar.* quem ſequitur *Frat. Emman. quæſt. Regular. tom. 3. queſtion. 11. articulo 2.* vbi præmiſſa difficultate, & quæſtione de ſtatuto expellente à Religione deſcedentes ab infidelibus prædictis, irritante, & annullante ipſorum profeſſione, etiamſi fiat in Capitulo generali habente licentiam à Sede Apoſtolica ſpecaliter, vt in eo aliqua ſtatuta edantur, an valeat? poſtquam reſpondet quod non, & quod huiuſmodi ſtatutum non eſſet iuſtum, quia eſt contra Ius, & contra ſacros Canones, poſtquam etiam dicit, quod ſic recepti, & profeſſi non ſunt repellendi à Religione, neque eiiciendi, quia contra prædictum ſtatutum ſubdit, & addit, quod poſſunt eiici, atque expelli ſi non interuenit conſenſus legitimus ex parte recipientium, & inquit quod licet eis, quoad forum conſcientiæ tantum ab ordine, & Religione exire ſine vlla prorſus diſpenſatione, cum quoad illud forum non ſint ligati, vt tradunt *Doctores in cap. humanæ aures, 22. quæſt. 5.* Quoad forum vero exterius ſciens ſuam receptionem ad ordinem & profeſſionem fuiſſe nullam ob aliquam ex ſupradictis cauſis, poteſt, & debet intra quinquennium reclamare, & ipſas coram ſuo Superiore, & Ordinario allegare, ita *Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſt. 30. art. 4. concl. 2.* Verum contrarium illius quod dicimus ſupra in principio numeri anteced. verius & receptius eſt in profeſſis ſine illa perquiſitione, ac informatione, & per plures annos cum habitu profeſſorum commorantibus, actuſque publicè veram profeſſionem indicantes exercentibus, ex quibus inſurgere aliam tacitam profeſſionem per *cap. 1. de Regular. in 6.* tenent *Nauar. in cap. ſtatutum eod. tit. num. 37. Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſ. 85. à num. 5. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 3. quæſt. 12. art. 1.* Hinc autem tacitæ profeſſioni ne dum non obſtat *Concil. Trid.* prout non obſtare ex receptiſſima omnium ſententia tradunt *Nau. conſ. 55. num. 2. de Regular. Sanch. de matrim. lib. 7. diſp. 37. num. Fr. Emman. d. quæſt. 17. art. 1. verſ. nec hæc tacita, & Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat. tom. 1. quæſt. 24. art. 12.* ſed etiam plurimum faciet cum *ſeſſ. 25. cap. 19. de Regular.* expreſsè ſit ſancitum non poſſe Religioſum poſt quinquennium contra profeſſionem reclamare, ex lapſu autem ne dum quinquennij, ſed plurium annorum videtur inducta, vel noua profeſſio tacita ſecundum *Frat. Emman. dict. quæſt. 17. art. 17. in fine*, vel ratificatio antecedentis profeſſionis expreſſæ iuxta opinionem *Sanch. d. lib. 7. diſp. 37. num. 6.* Nec prædictis videtur obſtare Conſtitutio illa ſecũda *Sixti, dum in verſ. ſed cum eadem ratio*, reuocat & infringit quaſcumque tacitas profeſſiones, niſi & in ipſis fuerit adhibita forma inquiſitionis, & informationis ab eo Pont. præſcripta, ob quam Conſtitutionem etiam poſt quinquennium poſſe profeſſum reclamare aduerſus ſuam profeſſionem abſque dictis informationibus omiſſam, & terminum quinquennij à Concilio præfixum tali caſu non obſtare firmat *Fr. Emman. d. q. 17. art. 12. verſ. aduertendum*, vbi & à Senatu ita fuiſſe iudicatum atteſtatur, & etiam *Sanch. d. diſp. 37. nu. 34. in princip.* Quia reſpondetur fœlic. record. *Clem. VIII. in ſua Conſtit. edita ſub die 2. Aprilis* 1602. quæ eſt in ordine *conſtit. 83. eiuſdem Pontificis* prædictas Sixti V. Conſtitutiones quoad eam partem in qua profeſſiones non præmiſſis diligentiis & informationibus emiſſas irritabant ad terminos Iuris communis reduxiſſe, vt in §. 3. *in fine.* & ſublato obſtaculo Conſtitutionis *Sixti V.* nihil eſt quod tacitam profeſſionem impedire poſſit iuxta diſpoſitionem Iuris communis ad tradita per *Caſſad. deciſ. 8. num. 6. & Caputaquen. deciſ. 214. num. 5. cum ſeqq. libr. 2.* & ita in his propriis terminis dictum fuit in vna *Vlixbonen. profeſſionis* 10. *Decembris* 1621. coram *Reuerend. P. e Alerino.*

Prædictum quinquennium currere Regulari Minori tenet *Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 658. in 1. edit. & reſol. 551. in 2. edit.* vbi citat *Fr. Emman. d. art. 17. verſ. ex quibus infertur.* Sed melius *Flores de Mena qu. 23. num. 68.* reſoluit illam non currere tempore inhabili, veluti durante pupillari ætate, aut aliqua cauſa nullitatis irremiſſibilis alicus inhabilitatis perſonalis. Nec obſtãt verba ipſius Concilij ibi, quamcumque cauſam, quibus ſignificare videtur, quod generaliter debet repelli ab 21

allegan

allegandis quibuſcumque cauſis, quæ litem poſſunt mouere, quia reſpondetur verba illa generalia reſtringi per narrationem prius factam, & per illa verba, quicumque regularis prætendat ſe per vim, & metum ingreſſum eſſe religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam profeſſum fuiſſe, aut quid ſimile, &c. Vnde de his tantummodo cauſis intelligitur Concilium, non vero de aliis ob quas forſan quiſpiam intra quinquennium non potuit, aut non fuit ſibi permiſſum reclamare, quapropter huiuſmodi non obſtante, quod elapſum ſit quinquennium, reclamare poterit, neque erit repellendus, ſed audiendus: ita *Aloyſ. Ricci d. reſol. 650. nu. 6. Fr. Lud. Miranda d. q. 30. art. 1. concl. vnica in med.*

SVMMARIVM.

1 *Monachi omnes olim ante ius commune fuerunt Epiſcopis ſubiecti, in quorum diœceſibus monaſteria ſita erant.*

2 *Epiſcopi de iure communi intentionem fundatam habent, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus contra Abbates, & Regulares.*

3 *Regulares fere omnes ſunt hodie exempti ab Ordinariorum poteſtate ex Summorum Pont. priuilegiis.*

4 *Superiores Regularium ob exemptionem ab Ordinariorum poteſtate, ea omnia exercere poſſunt in ſuos, quæ Epiſcopi in ſubditos.*

5 *Epiſcopus hodie nullum poteſt ad profeſſionem monaſticam admittere.*

6 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus cum Religioſo, vt ad minus ſtrictam Religionem tranſeat.*

7 *Licentiam eundi ad ſtudia abſque Abbatis conſenſu, non poteſt Epiſcopus Monacho concedere.*

8 *Licentiam non poteſt Epiſcopus concedere, vt Religioſus munus executoris teſtamenti, aut cuiuſcumque vltima voluntatis ſuſcipere valeat.*

9 *Aduocati, & procuratoris munus, vt etiam pro ſe obire poſſint, non poteſt Epiſcopus Religioſis licentiam concedere.*

10 *Abbas poteſt Monacho licentiam concedere, vt procuratoris munus pro Epiſcopo obire poſſit.*

11 *Regularium monaſteria à quo tempore fuerint exempta à poteſtate Epiſcoporum, oſtenditur.*

12 *Declaratur ſubſcriptio text. in cap. quam ſit neceſſarium, 18. quæſt. 2.*

13 *Regulares an illis caſibus, in quibus ſubſunt Epiſcopis, valeant ab eis puniri, ac cenſuris innodari; oſtenditur.*

14 *Regularis etiam monaſterium degens ſi deliquerit, ab Ordinario loci viſitari, puniri, & corrigi valet.*

15 *Concilij Trid. diſpoſitio ſeſſ. 6. de reform. cap. 3. locum ſibi vendicat in Equitibus S. Ioannis Hieroſolymitani.*

16 *Regularis, qui poteſt puniri ab Ordinario loci, ſi extra monaſterium degat, intelligitur dum non vixit ſub Superiori conuentualiter.*

17 *Regularis manens de Superiorum licentia ſub Regulari obſeruantia in aliquo membro, vel grangia ſui monaſterij pro religionis ſeruitio, ſi delinquat, non ab Ordinario, ſed à ſuo Superiore puniri debet.*

18 *Regularis intra monaſterij clauſtra degens, ſi extra notoriè deliquerit, inſtante Epiſcopo à ſuo Superiore, vel eo negligente ab eodem Epiſcopo puniri poteſt.*

19 *Doctores referuntur, qui tractant de materia Concil. Trid. ſeſſione vigeſimaquinta de Regular. cap. 14.*

20 *Regularis intra clauſtrum monaſterij degens, & extra illud delinquens an poſſit antequam remittatur ad ſuum Superiorem, ad carcerem Epiſcopi duci, oſtenditur.*

21 *Ordinarij tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati in cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum Regulares debitores cogere, & compellere ad ſoluendum debitum poſſunt.*

22 *Doctores referuntur, qui tractant de materia Concil. Trid. ſeſſ. 7. de reform. cap. 14.*

23 *Concilium Tridentinum ſeſſ. 7. de reform. cap. 14 an deroget textui in cap. 1. de priuilegiis, lib. 6. oſtenditur.*

24 *Regulares abſque Ordinarij approbatione, vltra licentiam à ſuis ſuperioribus impetratam, libros imprimi facere non poſſunt.*

25 *Regulares ſuæ diœceſis cogere poteſt Epiſcopus, vti à Sede Apoſtolica delegatus, vt lectionem Sacræ Scripturæ in monaſteriis, quæ habeant, ſi commodè fieri poteſt.*

26 *Regulares in Eccleſijs, quæ ſui Ordinis non ſunt prædicare volentes vltra ſuorum Superiorum licentiam, Epiſcopi etiam licentiam impetrare cogumur.*

27 *Regulares quamuis exempti ſubiiciuntur Epiſcopis quoad Ordines ſuſcipiendos.*

28 *Epiſcopi ſuper Regulares, etiam Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani, habent auctoritatem in concernentibus curam animarum, quam ipſi exercent.*

29 *Epiſcopalis auctoritas in Regulares verſatur circa Confeſſiones audiendas.*

30 *Regulares etiam exempti, ſi in loco non exempto Eccleſiam ædificare voluerint, id facere non poſſunt ſine Epiſcopi diœceſani conſenſu.*

31 *Monialium clauſuram in omnibus monaſteriis, etiam exemptis conſeruare, & reſtituere poteſt Epiſcopus.*

32 *Regulares omnes, etiam exempti ſubiacent Epiſcopis in colendis feſtis.*

33 *Regulares peccant contra præceptum obſeruationis feſtorum ab Epiſcopis præceptorum.*

34 *Regularium ritus in diebus feſtis quoad Miſſas celebrandas, & cætera diuina officia ab ipſis in eorum Eccleſijs perfoluenda, remanere debent.*

35 *Conciones, & lectiones, quas iidem Regulares ad populum habuerint, debent deſumi ex Euangelijs, & Epiſtolis, quibus Clerus ſecularis vtitur illis diebus feſtis.*

36 *Feſta Sacra in propria diœceſi cum Clero, & populo indicere valet Epiſcopus in honorem alicuius Sancti in Sanctorum numerum adſcripti.*

37 *Epiſcopus habet poteſtatem abrogandi, vel ſubrogandi dies feſtos prout eſſe magis expedire videbitur.*

38 *Princeps ſecularis non poteſt ſubditis ſuis indicere, & præcipere obſeruantiam alicuius feſti ſine auctoritate Epiſcopi.*

39 *Feſta obſeruanda de præcepto poteſt Epiſcopus in Synodo abſque populi conſenſu indicere.*

40 *Feſtis diebus, quibus rebus liceat operam dare, oſtenditur.*

41 *Epiſcopus procedere poteſt contra laicos non obſeruantes feſta.*

42 *Laici Superiores pro feſtorum obſeruatione poſſunt etiam ſtatuere, & pœnas violantibus imponere, quod quomodo ſit intelligendum, ibi oſtenditur.*

43 *Regulares interdicta, & cenſuras ab Epiſcopo promulgata in eorum Eccleſijs publicare, ac ſeruare tenentur.*

44 *Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. de Regular. cap. 12. an reuocet priuilegia Regularibus conceſſa ad celebrandum tempore interdicti, & admittendos laicos ad diuina eodem tempore, oſtenditur.*

45 *Regulares ad publicas proceſſiones accedere per Epiſcopos compelli poſſunt, iis tantum exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuo viuunt.*

46 *Regulares omnes quoad renunciationes faciendas Epiſcopis ſubiiciuntur.*

47 *Epiſcopus per cenſuras Eccleſiaſticas, ſi opus fuerit, compellere poteſt Superiores Regulares, vt nouitios nolentibus profiteri, omnia bona reſtituant, quæ tempore ingreſſus in monaſterium detulerunt.*

48 *Regularis quicumque prætendens per vim, & metum, aut quid ſimile ingreſſum eſſe Religionem, debet intra quinquennium cauſam nullitatis coram Superiore ſuo, & Ordinario proponere.*

49 *Regulares de manibus laicorum Eccleſias recipere ſine*

Digitized by Google

conſenſu Epiſcopi non poſſunt, & quomodo id intelligatur, ibi oſtenditur.

50 *Epiſcopus poteſt compellere Regulares, ſiue Religioſos exemptos ad reddendam coram ſe geſta teſtamentorum executionis rationem, ac eos punire, ſi malè geſſerint.*

51 *Regulares ſi extra loca vbi monaſteria exiſtunt queritare voluerint, tenentur ſuorum Superiorum licentiam Ordinario oſtendere.*

52 *Religioſum leuiter percutientem clericum ſecularem abſolui Epiſcopus.*

53 *Monachos etiam exemptos ſe ad inuicem percutientes de equitate abſoluit Epiſcopus.*

54 *Laicos percutientes Monachos ipſe Epiſcopus abſoluit, non vero eorum Superiores.*

55 *Moniales exemptas Epiſcopus abſoluit.*

56 *Regulares omnes, etiam exempti, in cauſis hereſis ſubiacent Epiſcopi iudicio.*

57 *Superiores Regulares non poſſunt hodie iudicare ſuos ſubditos in cauſa hereſis, ſed tenentur eos denunciare Inquiſitoribus, vel locorum Ordinariis.*

58 *Epiſcopi locorum Ordinarij, & hæretica prauitatis vbique locorum deputati Inquiſitores procedere poſſunt, & ſeuere animaduertere in Regulares audentes publicè aſſerere, quod Beatiſſima Virgo fuerit concepta cum peccato originali.*

59 *Refertur Conſtitutio nouiſſima Sanctiſſ. D. N. Gregorij Decimiquinti ſuper Conceptione Beatiſſimæ Virginis.*

60 *Ordinarij locorum omnium Regnorum, & omnes hæretica prauitatis Inquiſitores poſſunt procedere, & ſeuerè animaduertere in Regulares, qui perſonas ad inhoneſta perpetranda in actu Confeſſionis Sacramentalis induxerint.*

61 *Monachus monaſterij exempti ſi ſine habitu extra monaſterium incedat, poterit per Ordinarium puniri, ſecus ſi intra.*

62 *Epiſcopus punit Regulares Mendicantes (exceptis Prædicatoribus) qui, cum debeant eſſe contenti vnica campana, plures habent.*

63 *Regulares punit Epiſcopus, qui ſibi Epiſcopalia arrogant.*

64 *Exemptos, ſi fuga ſit periculum, poteſt Epiſcopus capere, & remittere ad competentem iudicem.*

65 *Exempti ſubiiciuntur Epiſcopis, in iis omnibus, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis.*

66 *Archiepiſcopi, & Epiſcopi poſſunt in locis exemptis ſuæ diœceſis facere ſolemnes benedictiones, & diuina officia celebrare.*

67 *Ordinarius adiri poteſt ex defectu iuſtitiæ in exemptis, vt ſuppleat.*

68 *Regulares adminiſtrantes clericis, vel laicis Sacramentum extremæ vnctionis, Euchariſtiæ, vel Matrimonij ſine licentia Parochi, poſſunt ab Epiſcopis excommunicari.*

69 *Regulares ſine Ordinarij licentia indulgentias publicantes ſubſunt Epiſcopi iuriſdictioni.*

70 *Regulares die Sabbati maioris hebdomadæ, antequam campana Cathedralis, vel maioris Eccleſia pulſetur, campanas in Eccleſijs ſuis pulſantes, ab Epiſcopo in pœnam centum ducatorum condemnantur.*

71 *Epiſcopus amota omni appellatione componit controuerſias omnes inter Regulares in proceſſionibus publicis contingentes.*

72 *Exempti in cauſis matrimonialibus ſubduntur Epiſcopis.*

73 *Exempti ſubduntur Epiſcopo ad hoc, vt per eum poſſint denunciari, & mandari vt cuitentur, quando eſſent notoriè excommunicati à iure, vel ab homine.*

EPISCOPVS QVIBVS CASIBVS IN Regulares, & exemptos habeat iuriſdictionem.

ALLEGATIO CV.

OLIM attento iure communi omnes Monachi fuerunt Epiſcopis ſubiecti, in quorum diœceſibus monaſteria ſita erant; *cap. monaſteria 18. q. 2. Mandoſ. de ſignatura gratiæ tit. de exempt. ab Epiſcopis, verſ. omnes Eccleſiæ, Triuſan. Venitia deciſ. 36. num. 2. libr. 1.* latè *Cened. pract. & canonic. quæſt. libr. 1. quæſt. 26. numer. 1.* ita vt Epiſcopi, veluti Generales Monachorum, quoſdã ad profeſſionem admittere, alios repellere potuiſſent, *cap. qui vere, 16. q. 1. c. viduitatis, 27. q. 1. cap. Abbates, 18. q. 2. gloſ. verbo ſi Prælati, in c. quanto, de offic. Ordin. Abb. & communis in cap. perrectum, de Regular. Sylueſt. verbo religio 3. §. 4. Nauar. in cap. non dicatis, 12. q. 2. num. 63. verſ. addo ſecundo, Cabed. diuerſorum iuris argumentorum lib. 3. c. 18. in princ.* Fr. *Emman. q. Regular. tom. 2. q. 63. art. 1. & art. 3. vtrobique, in princ. Camp. in diuerſorio Iuris Canonici rub. 12. cap. 13. num. 1* qui propterea de ipſo iure communi intentionem fundatam, tam in ciuilibus, quam in criminalibus contra Abbates, & Regulares habent *Ioan. And. Butr.* & alij, atque *Deci. in cap. ſua nobis, num. 16. de confirm. vtili, Gonz. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 23. nu. 24. Rot. Rom. deciſ. 78. p. 1. diuerſ.* quos refert *Campan. d. loco.* 1 2

Hodie tamen attentis Summorum Pont. priuilegiis omnes fere Regulares ſunt exempti ad Ordinariorum poteſtate, ſiue priuilegia directè, ſiue indirectè per communicationem talem largiantur exemptionem, & conſequenter monaſteria his temporibus habent iuriſdictionem pleno iure quaſi Epiſcopalem, iuxta doctrinam *gloſ. recepta, verbo proprij, in Clement. 1. de rebus Eccleſiæ non alien. Nauar. d. nu. 63. verſ. addo ſecundo,* vbi *gloſſam* illam ſingularem dicit, *Cabed. d. lib. 3. cap. 18. in princ. Cochier. de iuriſd. Ordin. in exemptos, p. 1. q. 17. n. 9. & 25. Sayr. de cenſur. lib. 4. c. 2. n. 12. Anton. Corne. in tract. de abſolutione iuram. p. 2. q. 4. num. 28.* Fr. *Emman. d. q. 63. art. 3.* vbi varia refert priuilegia, *Camp. d. cap. 13. num. 2. Fuſc. de viſit. lib. 2. cap. 15. ante num. 1. Marc. Anton. Cuch. inſt. maior. lib. 2. tit. 6. nu. 68. Cened. d. q. 26. nu. 3.* ita quod eorum Superiores ea omnia exercere poſſint in ſuos, quæ Epiſcopi in ſubditos *Nau. conſ. 23. de priuil. in nouis, Sayr. in floribus deciſ. ſub eodem tit. deciſ. 25. Cochi. d. q. 17. n. 25.* & ideo cum Epiſcopus hodie Superior Religioſorum non ſit, nullum iam poteſt ad profeſſionem Monaſticam admittere, *Abb. in c. perrectum, n. 12. de Regul. Angel. verbo profeſſio, n. 1. Sylueſt. verbo Religio, 3. q. 14. Nau. conſ. 6. à num. 2. ſub tit. de Regul. in antiq. & conſ. 40. à n. 1. ſub eod. tit. in nouis, Azor. inſtit. moral. lib. 12. c. 5. q. 4. p. 1. Fr. Emman. q. Regul. tom. 3. q. 17. art. 11.* quos refert, & ſequitur *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 5. c. 4. num. 74.* Nec diſpenſare cum Religioſo, vt ad minus ſtrictam Religionem tranſeat, *Greg. l. 9. verbo mat fuertes, tit. 7. p. 1. Ang. verbo religioſus, n. 34. Sylueſt. verbo religio, 4. q. 2. Leſſi. de Iuſt. lib. 2. c. 41. dub. 13. n. 103. Sanch. d. tom. 2. lib. 6. cap. 7. n. 56.* & pluribus citatis DD. idem tenet *Homob. de Bonis de examine Eccleſ. tract. 12. cap. 6. q. 12. reſol. 3.* Nec ei dare licentiam eundi ad ſtudia abſque Abbatis conſenſu, *gloſ. in caſus poſitione in c. 2. ne Clerici, vel Monachi, in 6.* vbi *Ioan. And. n. 1. Archid. n. 3. Anchar. num. 2. notab. 2. Domin. in princ. nu. 8. Sayr. de cenſuris, lib. 3. cap. 33. n. 25. Sanch. d. lib. 6. cap. 8. num. 86.* Nec poteſt licentiam concedere, vt religioſus munus executoris teſtamenti, aut cuiuſcumque vltimæ voluntatis ſuſcipere poſſit, *Bald. in rubr. de maior. & obed. n. 3. Sanch. d. lib. 6. cap. 11. num. 19.* vbi *nu. 20.* reſoluit, quod Superiore Religionis mortuo, qui hanc facultatẽ deberet concedere, ſi iuriſdictio Prælati reſidet in cõuẽtu, ſicut iuriſdictio Epiſcopalis manet eo defuncto in Capitulo, tunc poterit Conuentus hanc licentiã concedere; ſi autem reſidet in aliquo priuato, qui plenas 3 4 5 6 7 8

Digitized by Google

Prælati vices obtineat,illius erit dare licentiam,quod si apud nullum ea iurisdictio maneret,quod nunquam cõ-
9 tingit,spectanda est noui Prælati electio.Nec etiam potest Episcopus licentiã Religiosis dare,vt possint munus Aduocati, & Procuratoris obire, *Sanch.d.lib.6. cap.13. num.9.*contra *Innoc in cap.cum I,à num.3. de sent.& re iudic.*vbi *Host.en,nu.2.Ioan.Andr.etiam 2.Anton.7. Abb.19.*
10 *Henric 4.*quod quidem adeo verum est,vt nec etiam Episcopus ad sua negotia valeat Religioso licentiam concedere procuratoris munus obeundi,in hoc enim casu licentia Abbatis requiritur, qui eam concedere valet, nam vtilitas monasterij est non modica,habere Episcopum,à quo in multis dependet, propitium, *Hostien.in c. sopita,num.1.de censibus,*vbi *Abb.num.3.Felin.in d.c.cum I, à num.12.Fului.Pacian.conf.162.num.190.volumine primo, Sanch.d.lib.6.cap.13.num.22.*

Sunt qui teneant Regularium Monasteria à Greg. I.
11 fuisse exempta à potestate Episcoporum *in capit. quam sit necessarium*, 18. *quæst.*2. cuius subscriptio concipitur à Gratiano. Item Gregor. omnibus Episcopis de libertate Monachorum; cum multò post per eius successores hæc exemptio illis fuerit attributa; nam auctoritas illa reperitur originaliter apud registrum *D. Gregor.lib. 7.epistol. 1. & epist.*18. sub longè diuersa subscriptione, nempe Gregor. Episcopo Rauennati priuilegium dat monasterio SS.Ioannis, & Stephani, vnde satis constat Gratianum in superscriptione illius text. in tribus pec-
11 casse; Primò,dum inquit Epistolam Gregorij ad omnes Episcopos fuisse directam, cum tamen ex originali constet ad solum Episcopum Rauennatem missam. Secundò, dum subdit de libertate Monachorum generaliter, cum tamen Gregorius ibidem libertatem seu priuilegium exemptionis dederit vni tantum monasterio Sanctorum Ioannis, & Stephani, vt constat ex verbis, quæ habentur in originali, & in tenore ipsius epistolæ, ibi: & ideo quia monasterium, &c. & ibi, prædicti monasterij. Tertiò dum in plurali retulit *in dicto capitulo quam sit*, verbum, monasteriorum, quod tamen in originali reperitur tantum in numero singulari. Ex quibus & aliis satis constat textum illum citari non posse in eum sensum, quod Gregorius Magnus generaliter exemerit omnes Monachos à iurisdictione Episcoporum, prout eum citare videtur *Ascan.Tamburin.in tract. de iure Abbatum, & Prælatorum tam Regularium quàm secularium Episcopis inferiorum tom.1.disp.16.quæs.* 1. cum tamen vnicum solummodo monasterium per priuilegium in nonnullis liberauerit: patet ibi, nullus igitur vltra audeat de redditibus,de rebus,vel chartis prędicti monasterij, vel de loco aliquo, qui ad eum pertinet,quocumque modo minuere,&c.itaque tex. ille non probat monasteria religiosorum exempta fuisse à Greg. I. absolutè à potestate Episcoporum, quod quidem si scire cupias, consule priuilegia exemptionis Religionibus concessa,de quibus *Fr.Emman.d. q.63. art.*3.

Vnde non à tempore B. Gregorij, sed potius per eius successores omnes Monachorum Congregationes & Religiones ex Speciali Sedis Apostol. gratia & Summorum Pontif. benignitate plenariam ac omnimodam exemptionem obtinuerunt, vt patet ex libris priuilegiorum singulorum Ordinum,ex quibus sequentes notaui.Canonici Regulares præsupponuntur à Diœcesano cum imperio soluti in 1.2.3.*& 4.priuilegiis Paschalis II. dicto Ordini concessis relatis in eius priuilegiorum libro, in princip.*

Ordo Cluniacensis exemptus fuit ab Ordinariorum potestate per *Clement.IV.anno* 1265.*die* 2.*Nouemb.Pontificatus sui anno* 1. vt habetur in eiusdem Pontificis Bulla relata per *Rhenat. Chopin. monast. libr.* 2. *titul.* 2. *numero* 20.

Casinen. Abbatia exempta fuit ab omnium Episcoporum & Ordinariorum iurisdictione per priuilegia Sedis Apost.ei indultum à Zacharia Papa,qui Gregorio III. Summo Pont.successerat, refertur in chronica Cassinen.*lib.*1.*c.*4. *& apud Renat.Chopin.monast.lib.*2. *tit.*1.*n.* 4.in margine.Nam licet Ordo S. Benedicti exẽptionem aliquo modo habere videretur iam à tẽpore D.Gregorij Magni,vt colligitur ex *cap.quam sit necessarium, & c. seq.* 18.*q.*2. tamen hæc Cassinen. Abbatia omnimodam exẽptionem à Zacharia Papa obtinuit,totam verò congregationem plenariè ab Ordinariorum & aliorum iurisdictione exemit Eugen.IV. vt patet ex eius Bulla incip. Regularem vitam *sub dat. Bononiæ Pridie Kalend.Iulij anno* 1436. *Pontificatus sui anno* 6.*& est* 9. *in Bullario nouo.*

Camaldulensis congregationis exemptio adest in *Bullario nouo constitutione* 11.*Leonis X. sub dat. Romæ apud S.Petrum* 4.*Non.Iulij* 1513.*Pontificatus sui anno* 1. *de cuius laudibus videatur Arnold. Vnion. Belg.p.*1. *ligni vitæ libr.* 1. *cap.*22.*cum seqq.*

Vallumbrosana congregatio licet à Paschali II.& aliis Summis Pontificibus sub Diui Petri, & Sedis Apost. protectione recepta fuerit, omnimodam tamen, & plenariam omnium suorum monasteriorum, ac locorum,& personarum exemptionem ab Ordinariorum, & aliorum imperio obtinuit ab Innocentio IV. incip. Innocentius Episcopus, sub dat. Assisij per manum Ioannis de Camezan Auditoris contradictarum S.R.E. Vicecancellarij Vicesgerentis 12. Id. Iulij Incarnationis Dominicæ anno 1213. de cuius laudibus vide Eudox. Lucatel. in vita S.Ioannis Galberti *Cassan. in catalog. p.* 4.*consid.*51.*Azor.par.p.*1.*lib.*12.*cap.*21.*quæst.*2. *Haeron. Roman. de Rep. Christ.lib.*6.*cap.*11. *Miranda in man. Prælat. tom.*1.*quæst.*4.*art.*2. *Soar.de Relig.tom.*4.*tract.*9.*libr.*2.*cap.* 3.*num.*8.

Cistercien.Ordo ab omni diœcesanorum imperio,& iurisdictione solutus fuit ab Alexandro III. Summo Pont. *Id.Nouembris anno* 1161.*Pontificatus sui* 3.vt patet ex eius priuilegio incip. *Dilecto*,quod refert *Renat.Chopin.de sacra politia forens. lib.* 2.*titul.*3. *num.* 5. de quo latè agunt *Guid. Claraualen. Bernardus de Britto Lusitanus.*

Cœlestinorum Ordo ab omni Episcoporum iurisdictione exemptionem & immunitatem obtinuit à Cœlestino V.eius institutore anno Domini 1244. Kalend. Octob.incip. Cœlestinus, &c. *habetur in Bullario nouo Bulla vnica eiusdem Pont.*& refertur *à Ren.Chopin.monast. lib.*2.*tit.*1.*num.*13.

Sylvestrinorum Ordo ab Episcoporum iurisdictione immunem & exemptam reddidit Innocentius IV. qui eremum S. Benedicti de Monte Fano, eius Ordinis caput sub Diui Petri, & Apostolicæ Sedis protectione suscepit quinto Kalend. Iulij ann. 1247. Pontificatus eius 5. de quo vide *S.Antonin.par.*2.*histor.tit.*15.*cap.*23. § 2. *Cassan.par.*4.*consid.*57.*Azor.p.*1.*lib.*12.*cap.* 21. *quæst.* 20. *Arnold. Union. vbi sup.lib.*3.*cap.*41.*Ioan.Lucid.lib.*10. *de temp.emendat.cap.*7.*Locatel. in vita S. Ioannis Gualberti lib.*2.*cap.*27.

Monachorum B. Mariæ Montis Olineti Ordo omnimodam & plenariam exemptionem à diœcesanorum iurisdictione habuit à Iulio II. per eius Bullam incip. Iulius Episcopus, pridie Non.Iunij 1507. Pontificatus eius 4. *habetur in Bullario nouo inter Bullas eiusdem Pontificis in ord.*12.

Monachorum B. Mariæ Montis Virginis Ordo etiam ab Ordinariorum iurisdictione exemptus fuit, eiusque principale monasterium quod est totius Congregationis caput sub Diui Petri, ac Sedis Apostol. protectione receptum fuit à Cœlestino III. die 4. Nouembris 1197. Pontificatus eius anno 7. Cum vero hanc Congregationem Leo X. vnitam & incorporatam habuisset Sacristæ hospitalis Beatæ Mariæ Virginis Annunciatæ Neapolitanensi, postmo

poſtmodum *Sixtus V.* per eius *Conſtit.* incip. Dudum felicis *record.* 27. *Auguſti anno Domini* 1588. Pontificatus ſui 4.eam à iuriſdictione dicti Sacriſtæ ſoluit.

Præmonſtratenſes ab Epiſcoporum iuriſdictione exempti fuerunt per *Alexandrum V. anno Domini* 1409. *die* 31. *Iulij* Pontificatus ſui *anno* 1. vt refert *Renat.Chopin.de ſacra politia lib.1.tit.3.num.7.*

Carthuſienſium Ordo plenariam exemptionem, & immunitatem ab Ordinariorum, & aliorum iuriſdictione obtinuit à *Bonifacio IX.* vt in Bulla incip.Bonifacius Epiſcopus, 17. *Martij* 1391. Pontificatus ſui *an.* 2. quæ eſt in Bullario nouo tertia in ordine inter Bullas eiuſdem Pontificis, de quo vide *S.Antonin.par.2.tit.15. cap.* 22.*Sur.tom.*5.*die* 6.*Octobr.Dionyſ. Carthuſ.*in opuſculo de laudibus Ordinis Carthuſ. *Caſſan. par.* 4. *conſid.* 62. *Fr. Emman.quæſt.Regul.tom.*1.*quæſt.*3.*art.*8.*Mirand.d. tom.* 1. *quæſt.*4.*art.*3.*Soar.de Relig.tom.*4.*tract.*9.*lib.*2.*cap.*4.

S. Baſilij Ordo iam penè collapſus à *Gregorio XIII.* inſtauratus, atque ab Ordinariorum & aliorum iuriſdictione exemptus fuit, per eius Bullam incipien.Benedictus Dominus, *ſub dat.Kalend.Nouembr.*1579.Pontificatus ſui *an.*8. quæ eſt 58. in ordine in noua *collect.Bullarij Fr. Emman.Roderici conſtit.*12.*dicti Greg.*

Fratres S.Spiritus de Vrbe à Superioritate,& iuriſdictione omnium Prælatorum, & aliorum præterquam Magiſtri generalis exempti fuerunt à *Sixto IV.* per eius Bullam de *an.* 1485. quæ habetur in Bullario nouo *conſt.*22.*eiuſd.Pontificis.*

S.Antonij Viennen. Ordo exemptus eſt per multa priuilegia Summorum Pontificum, præſertim *Vrbani IV. Gregorij X. Benedicti XI. Nicolai IV. Martini V. Cæleſtini III. Pij II.* & aliorum,quæ confirmata fuerunt à *Clemen.VII. conſtit.*2.*eiuſdem Pontificis in Bullario nouo.*

Prædicatorum Ordinem à multis Summis Pontif. exemptum fuiſſe teſtantur eorum priuilegia, & habetur in compendio Indultorum eiuſdem Religionis, & præcipuè à *Gregor.XI.* per eius *Conſtit.*7. in Bullario nouo, *& à Martino V.* vt refert *Fr. Emman. quæſt. Regular. tom.* 2. *quæſt.* 62. *art.* 3. de cuius amplitudine & ſanctitate agunt *Azor.d.par.*1.*lib.*12.*cap.*23.*Fr.Emman.tom.* 1. *quæſt.* 2.*art.*2.*Soar.d.tract.*9.*lib.*2.*cap.*6. *Miranda d.tom.*1. *quæſt.* 4.*art.*5.

Minorum Ordo à pluribus Summis Pontif.exemptus fuit, & præcipuè à *Clemente IV.* vt teſtatur *Fr. Emman.d.tom.*2.*quæſt.*62.*art.*3.

Cruciferi approbati, & ſub Sedis Apoſtol.protectione fuerunt recepti ab *Vrbano III.* vt conſtat ex eius *Conſtit.* quæ refertur in Bullario nouo,*Conſtit.*1.eiuſdem Pontificis.

Seruorum B.Mariæ Virginis Ordo ab Ordinariorum iuriſdictione exemptus fuit ab *Vrbano VI.*vt habetur in Bullario nouo, *Conſtit.* 2. eiuſdem Pontificis.

Minimorum Ordo receptus fuit ſub protectione Sedis Apoſtol. à *Sixto IV.* vt habetur in Bullario nouo, *Conſtit.*5. eiuſdem Pontificis.

Theatini ſimiliter recepti fuerunt ſub protectione Sedis Apoſtol. & à iuriſdictione Ordinariorum exempti à *Clemente VII.* vt habetur in Bullario nouo *Conſtit.* 38. eiuſdem Pontificis.

Clerici Regulares S.Pauli Decollati ſub protectione Sedis Apoſtol. recepti fuerunt à *Paulo III.* vt habetur in Bullario nouo *Conſtit.*5. eiuſdem Pontificis.

Societas Iesv recepta eſt ſub protectione Sedis Apoſtol.ſimúlque exempta, ac multis priuilegiis munita à *Paulo IV. an.* 1540. & *an.* 1549. ex *F. Emman. citato loco.*

Clericos Regulares de Somaſcha exemit *Sixtus V.*vt habetur in Bullario nouo *Conſtit.* 4. eiuſdem Pontificis.

Miniſtrantes infirmis eximuntur, & multis priuilegiis decorantur à *Gregorio XIV.* vt habetur in Bullario nouo *Conſtit.* 17. eiuſdem Pontificis.

Deinde variæ Summorum Pontificum conſtitutiones, ac ipſa Tridentina Synodus multis in locis prædictam exemptionem in aliquibus caſibus reſtrinxerunt, quos quidem ſigillatim referre conſtitui, cum annotationibus ad illorum veram declarationem neceſſariis,vt Epiſcopis notum ſit, quando de cauſis Regularium, & exemptorum cognoſcere,& in eos animaduertere poſſint. Nam in caſibus enarrandis, in quibus Regulares 13
omnes ſubſunt Epiſcopis,valent ijdem Præſules punire, ac cenſuris inuoluere illos, ſi contrafaciant, vt tenent *Henriq.in ſum.lib.*7.*cap.*25.§. 7. *Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ.par.*1 *cap.*8.*prope num.*19. *Marc. Anton. Genuenſ in praxi Archiep.cap.*59.*verſ.aliud eſt dubium, Mari. Antonin. var.reſolut.par.*2.*caſu* 35.*Zerola in praxi Epiſcop.par.*1.*verbo excommunicationis cauſa materialis,*§.4. *Lazzar. in practicis quæſt.canon.tit.de blaſphemia quæſt.*10. *à num.* 55. Et plures caſus, in quibus Epiſcopus poteſt Regulares excommunicare cumulant *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol.* 210. quamuis quoad Religioſos habentes priuilegium ne poſſint excommunicatione, ſuſpenſione,vel interdicto ligari,quale habent omnes Mendicantes, non poſſe ab Epiſcopis compelli cenſuris, defendat *Sanch.de matrimon.lib.*7.*diſput.*33.*num.*23.& nouiſſimè *in præcepta Decalogi tom.*2.*lib.*2.*cap.*1.*num.*14.

Primus igitur caſus eſt.Regularis extra Monaſterium 14
degens,etiam ſui Ordinis priuilegij prætextu tutus non eſt, quominus ſi deliquerit, ab Ordinario loci, tanquam ſuper hoc à Sede Apoſt.delegato, ſecundum Canonicas ſanctiones viſitari,puniri,& corrigi valeat,*Concil.Trident.ſeſſ.*6.*de reformat.cap.*3.*Marc. Anton.Cuch.lib.*2. *inſtit.maior.tit.*6.*num.*163. *Paul.Fuſch.de Viſitat. lib.* 2.*cap.* 17.*à num.*1.*& cap.*20.*à num.*7.*Cened.pract.& canon.quæſt. lib.*1.*quæſt.* 26.*num.* 33. de cuius materia vide *Fuſch. de viſitat.lib.*2.*cap.*20.*num.*16.*Campan.in diuerſ. Iuris Canon. rub.*12.*cap.*13.*a princip. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol.deciſ.*223.*num.*4.*par.*1.*& deciſ.*231. *par.* 4. Cuius 15
diſpoſitio locum ſibi vendicat in Equitibus S. Ioannis Hieroſolymitani, *Navar. conſ.* 21. incip. *An Militet S. Ioannis ſub tit.de Regularib. in antiq. & conſil.* 12. *in nouis, Sayr.in floribus deciſionum ſub eodem tit.deciſ.*26. *Campan.d. cap.*13.*num.*22. *Aloyſ.Ricc.in collect.deciſ.par.*3. *collect.* 503. *verſ. Amplia primo, & d.deciſ.*231.*num.par.*4. *Azori.inſtit. moral.par.*1.*lib.*13.*cap.*4.*quæſt.*3.*Fr.Emman. quæſt.Regular. tom.*2.*quæſt.*2.*art.*4.*& quæſt.*63.*art.*7.*verſ. quinto.* Et ver- 16
bum illud, extra monaſterium,intelligitur dum non viuit ſub ſuperiore conuentualiter, vt declarauit *Sacra Congregat.* his verbis:Regularis manens extra clauſtrum de licentia Superioris, etiam in domo deputata ad erectionem monaſterij,niſi in dicta domo ſit regularis obſeruantia,vt ſaltem viuat ſub Superiore conuentualiter, ſi deliquerit, poteſt puniri ab Ordinario, refert *praxis noua Epiſcop.par.*2.*cap.*3.*num.*42. reſoluit *Campan. d. cap.* 13.*num.* 22. *in fine.* Si tamen maneat de Superiorum li- 17
centia ſub Regulari obſeruantia in aliquo membro,vel grangia ſui monaſterij pro Religionis ſeruitio, ſi delinquat, non ab Ordinario, ſed à ſuo Superiore puniri debet, ſecundum formam *Concil.ſeſſ.*25.*de Regular. cap.* 14. quia cum huiuſmodi Superior illi poſſit dare licentiam *Concil.Trident.ſeſſ.*25.*cap.* 4. & dicta loca ſint membra & dependentia à ſuis monaſteriis, cenſentur eodem iure, & gaudent priuilegiis ſuorum monaſteriorum, *cap. recollentes*, §. *ceterum, de ſtat.monach.* refert me non citato *Aloyſ.Ricc.d.deciſ.*281.*num.*4.*par.*4.

Verum ſi regularis intra clauſtra monaſterij degat,& 18
extra ea ita notoriè deliquerit, vt populo ſcandalo ſit Epiſcopo inſtante, à ſuo Superiore intra tempus ab Epiſcopo præfigendum, ſeuerè puniatur, ac de punitione Epiſcopum certiorem faciat: ſin minus à ſuo Superiore officio priuetur, & delinquens ab Epiſcopo puniri poſſit, ita habetur in *Concil. Trident.d.ſeſſ.*25.*cap.*14. de cuius materia *Navar. comm.* 2. *de Regular.num.*63.*Fr.* 19

*Emman.q.Regular.tom.2.queſt.2. art.6.& queſt.63.artic.4. Armendar.in addit.ad recopil.legum Nauarra lib.2. tit. 18. l.7.de Religion.num.59.cum ſeqq.& fol.86.num.71. Aldrete in allegat. pro omnimoda Regularium exempt. par. 1. cap. 6. num.9. Aloyſ.Ricc.in praxi fori Eccleſ.reſol.546.in 2. edit. & in deciſ.Curiæ Archiep.Neapol.deciſ.202.num. 6. verſ.verum par.4.*Ego ipſe in *collectan.ad cap.vlt. num. 8. de ſtatu monach.* Emanauit *Bulla S. D. Clementis VIII.* contra Superiores nó puniẽtes ſuos ſubditos iuxta formam illius decreti ſub pœna priuationis ipſo facto dignitatum, & officiorum, & inhabilitatis,incip.*Suſcepti numeris, Romæ publicata die* 18. *Martij* 1596.quam referunt *Quaranta in ſumm. Bullarij, verbo Exemptio,Cochi.de iuriſd.Ordinarij in exemptos par. 1.q.17.nu.29.praxis nona Epiſcop.par.2.cap.3. num.44.*vbi *num.43.*reſoluit poſſe Regularem in caſu illius decreti deprehenſum in delicto deduci ad carcerem Epiſcopi, & ſumpta informatione ſuper delicto, dummodo ſine mora ſumatur, remitti cum copia proceſſus ad ſuum Superiorem puniendum cum præfinitione termini ad puniendum:& dicit *Fuſch.de viſitat.lib.2. cap.17. num.* 11. quod Epiſcopus loci litteras ſcribat Superiori monachi delinquentis de delicto commiſſo, & exceſſibus,de ſcandalo populo illato, & inſtabit,vt intra talem terminum præfixum ipſum punire velit,& de punitione facta ipſum Epiſcopum certiorem reddat, aliàs ipſo Superiore negligente poterit ipſe Epiſcopus eum punire, & illas litteras,quas requiſitorias vocamus,de punitione monachi delinquentis in præſentia duorum teſtium ex communi practica aſſignari faciet.

Ego ipſe in *collect. ad d.cap. vlt. num.* 8. refero me vidiſſe propria & originalia reſponſa *Sacræ Congreg.Concilij Trident.edita ſub die* 19.*Septembris* 1625. ad quædam dubia propoſita per D. Ioannem Cebicos Theſaurarium Cathedralis Eccleſiæ Manilæ Metropolitanæ Philippinarum, inter quæ quod attinet ad materiam *Concilij d. cap.*14.ita legi cum *cap.* 14. *de Regularib. ſeſſ.*25. det normam Epiſcopo procedendi in caſtigando delicta Regularium, qui degunt intra clauſtra, & extra ea notorie cum ſcandalo delinquunt, dubitatur an Epiſcopus ſtatim habita notitia delicta poſſit capere informationem, & illam ad Superiorem Regularis mittere, vt nequeat de eodem delicto ignorantiam præſumere? Congregat. reſpondit, poſſe. Dubitabatur etiam an ſufficiat quod Epiſcopus vnica vice Superiorem Regularem moneat, eique terminum præfigat ad caſtigandum ſubditi delictum: nam Religioſi aliqui in libris ab eis editis explicando verbum,inſtante, aſſerunt neceſſe eſſe Epiſcopum monere,ac requirere dictum Superiorem duabus,vel tribus vicibus. Congregatio reſpondit ſatis eſſe, vt Epiſcopus ſemel inſtet Superiori Regulari, eique tempus præfigat ad eiuſdem Concilij præſcriptum. Deinde dubitatur,eo quod eodem *cap.*14.Superiori Regulari præcipitur quod Epiſcopum certiorem faciat de punitione intra tempus ab eodem Epiſcopo præfixum, an ſufficiat quod Superior Regularis ad Epiſcopum mittat copiam tantum ſententiæ,vt Religioſi dicunt,vel debeat remittere acta omnia ſuper delicto actita ad effectum,vt Epiſcopum videre poſſit ſi in hoc adimpleta fuerint verba *Concilij in d.cap.*14.vt ſeuere puniatur necne? Congregatio reſpondit non ſufficere, vt Superior Regularis ſententiam, aut etiam acta ad Epiſcopum tranſmittat, ſed opus eſſe, vt de punitione ipſa & ſententiæ executione Epiſcopum certiorem faciat. Denique dubitatur an quod conceditur Epiſcopo in præfato *cap.ſuper Regulari,* qui intra clauſtra monaſterij degit, & extra ea notorie cum ſcandalo deliquerit, intelligatur etiam cum delictum commiſſum fuerit intra Eccleſiam vel clauſtra? Congregat. reſpondit facultatem Epiſcopo attributam in Regulares notorie, & cum ſcandalo extra clauſtra delinquentes, vendicare ſibi locum etiam cum Regulares notorie, & cum ſcandalo intra Eccleſiam delinquunt, non ita ſi intra clauſtra.

Secundus. Ordinarij tanquam Sedis Apoſtol. delegati in cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum Regulares debitores extra monaſterium degentes cogere,& compellere ad ſoluendum debitum poſſunt,quamuis certum iudicem à Sede Apoſtol. deputatum in partibus habeant, & in aliis quoque ſi ipſum iudicem non habuerint,priuilegiis, exemptionibus, &c. nequaquam valituris, ita habetur *in Concil. Trident.ſeſſ.7. de reformat. cap.*14. de cuius materia aliqua tradunt *Gutier. pract. lib.* 3.*quæſt.*10. *Aloyſ.Ricc.in collect.*503.*verſ.tertius, & in praxi fori Eccleſ.deciſ.*651.*in 1.editione,& reſol.*547. *num. 1. in ſecunda editione,& in deciſ.Curiæ Archiepiſc. Neapol.deciſ.*14. *par.*4.*Fuſch.de viſitat.lib.*2.*cap.*15.*num.*44. *& cap.*16.*num.* 1.*Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici par.* 1. *cap.* 5. *num.* 34.*Fr. Emman.quæſt.Regular.tom.*1. *quæſt.*65.*art.*5.*& tom.* 2.*quæſt.*2.*art.*8.*Ceuall.commun.contra communes tom.*4.*queſt.* 897.*ſub num.*813.*Flamin.de reſignat.lib.*3. *quæſt.*11.*num.*7. *verſ.tertio. Campan.in diuerſorio Iuris Canonici rub.* 12. *cap.* 15.*à num.*29.*Thom.Triuiſ.deciſ.*36.*num.*2.*lib.*1.*Cened.Canon. quæſt.lib.*1.*quæſt.*26.*num.*33.*in med.*

Difficultas eſt, an illa Conciliaris diſpoſitio in *d. cap.* 14. deroget in totum *Innocentij IV.* conſtitutioni *in cap.* 1.*de priuileg.lib.ſexto:* In quo dubio pro meliori *dicti cap.* 1. intellectu aduertendum duxi illum locum obtinere, quando exemptionis priuilegium eſt loco certo circumſcriptum, & ideò extra illum ſic exemptus contrahens, vel delinquens coram loci Ordinario conuenitur; non vero locum habere quando ſunt exempti non ratione certi loci,ſed perſonarum,quia vbicunque contraxerint, vel res ſita ſit,vel delictum commiſerint,minimè coram Ordinariis conueniri debent,neque illa Innocentij conſtitutione ſunt comprehenſi,ita *Mari.Succin.in cap. recepimus,à num.*57.*de priuileg.Conar.practl.cap.*11.*num.* 5. *Fr. Emman.quæſt.Regul.tom.*2.*quæſt.*63.*art.*3. *Aldrete in alleg. pro omnimoda Regularium exempt.par.*1.*cap.*8.*num.*17.Hoc ſuppoſito aliqui apud *Aldret.in d.allegat.par.*1.*cap.*3.*num.* 13.tenent Regulares eſſe abſolutè ſub Ordinaria iuriſdictione in caſibus dict.conſtit. & vltra eos in illis duobus Concilij caſibus, videlicet in cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum, & in aliis cauſis ciuilibus, ſi non habent certum iudicem à Sede Apoſtol.deputatum in partibus, qui duo caſus intelligendi ſunt de Regularibus extra clauſtrum degentibus. Refert tamen idem *Aldrete d.par.*1.*cap.*7.*num.* 2. Super hoc à *Sacra Congreg.* ita deciſum fuiſſe. *Sacra Card. Congreg.Concil. Trident.* interpretum declarauit,neque Conſtitutionem in generali *Concil. Lugdunen.*editam,quæ incip.*Volentes,*neque decreto eiuſdem *Concilij ſeſſ.*7.*de reformat. cap.* 14. comprehendi Regulares, ideóque iuxta eorum priuilegia coram ſuis Superioribus,vel Conſeruatoribus eſſe conueniendos.

Tertius. Sicut nulli licet imprimere, vel imprimi facere quoſuis libros, niſi prius examinati, probatique fuerint ab Ordinario ſub pœna anathematis,& pecuniæ appoſitæ in *Concil.Lateran.ſeſſ.* 10. *de impreſſione librorum;* ita etiam Regularibus non licet abſque prædicta Ordinarij examinatione, & approbatione vltra licentiam à ſuis Superioribus impetratam, libros per eos iuxta formam ſuarum Ordinationum recognitos imprimere, aut imprimi facere, & ita Regulares pro licentiis obtinendis ad imprimendos libros Ordinariis ſubiiciuntur, vt colligitur ex *Concil.Trident.ſeſſ.*4. *in decreto de editione, & vſu ſacrorum librorum,*dixi *Alleg.*90

Quartus. Epiſcopus cogere poteſt Regulares ſuæ diœceſis, vti à Sede Apoſtol.delegatus, vt lectionem ſacræ Scripturæ in monaſteriis ſuis habeant, ſi commodè fieri poteſt, vigore diſpoſitionis *Concil. Trident. ſeſſ.* 5. *de reformat. cap.* 1. *verſ.in monaſteriis*, de cuius materia dixi

ſupra

ſupra *Allegat.56.num.16. & 17.*& ibi per me citatis adde *Campan.d.cap.13.num.5.*

26 Quintus. Regulares in Eccleſiis, quæ ſui Ordinis non ſunt,prædicare volentes, vltra ſuorum Superiorum licentiam, Epiſcopi etiam licentiam impetrare coguntur, ſine qua nullo modo in eis prædicare valent *Concil. Trident.ſeſſ.5.de reformat.cap.* 2. Si verò in Eccleſiis, quæ ſui Ordinis ſunt,prædicare voluerint,à Superioribus de vita, moribus, & ſcientia examinari, & approbati cum eorum licentia ſe coram Epiſcopo præſentare, & ab eo benedictionem petere tenentur, ita diſponente *Concil. Trident.d.cap.*2.& dixi ſupra *Alleg.*76. & ibi citatis adde *Cened.d.quæſt.*26.*num.*12.

27 Sextus. Regulares, quamuis exempti, ſubiiciuntur Epiſcopis quoad Ordines ſuſcipiendos, itaut vetentur Ordines ſuſcipere ab alio Antiſtite, quam ab Epiſcopo illius loci,cui a Superiore Regulari deputati fuerunt,vt dixi *Alleg.*4.*à num.*58.& ibi per me citatis adde *Campan. d.c.p.*3.*num.*33.*cum ſeqq.Cochi. de iuriſdict.Ordin.in exemptos par.*2.*queſt.*45.*num.*49.*Flamin.d.num.*7.*verſ.nono.*

28 Septimus. Epiſcopi ſuper Regulares, etiam Ordinis S.Ioannis Hieroſolymitani,habent auctoritatem in concernentibus curam animarum,quam ipſi exercent,quod ſupra declaraui.

29 Octauus.Epiſcopalis auctoritas in Regulares verſatur circa Confeſſiones audiendas, cum nullus etiam Regularis poſſit illas audire, niſi Parochiale retineat beneficium, aut ab Epiſcopo per examen idoneus indicatus approbationem obtineat,iuxta *Concil. Trid.ſeſſ.* 23. *de reformat.cap.*15.& dixi latè ſupra *Alleg.*25.*num.*24.*cum multis ſequentibus*,adde *Flamin.d. num.*7.*verſ.decimoquarto.*

30 Nonus. Regulares, etiam exempti, ſi in loco non exempto Eccleſiam ædificare voluerint, id facere non poſſunt ſine Epiſcopi diœceſani conſenſu,& ita Epiſcopalis auctoritas in Regulares verſatur circa conſtructionem Eccleſiarum, & monaſteriorum ab eis in loco non exempto ædificandorum, de quo dixi ſupra *Allegat.* 26. *num.*3.*cum ſeqq.*

31 Decimus.Vt in omnibus monaſteriis eiſdem Epiſcopis ſubiectis ordinaria,in aliis vero Sedis Apoſtolicæ auctoritate clauſuram ſanctimonialium,vbi violata fuerit, diligenter reſtitui, & vbi inuiolata eſt, conſeruari maximè procurent ex *Concil.Trident.ſeſſ.*25.*de Regular.cap.*5. de quo egi *Alleg.*101.*per totam.*

32 Vndecimus. Regulares omnes,etiam exempti,ſubiacent Epiſcopis in colendis feſtis. dies enim feſtos, quos in ſua diœceſi Epiſcopus ſeruandos præceperit, Regulares quoque ſeruare tenentur,vt habetur in *Concil.Trident.ſeſſ.*25.*de Regularib.cap.*12.*Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut.*210.*verſ.ſexto.Fuſch.de viſitat.lib.*2. *cap.*15.*num.*63. *Cochi.de iuriſd.Ordinarij in exempt.par.*2.*quæſt.*45. *num.*55. quo textu ſuffultus *Fr.Emman.quæſt.Regular.tom.*2.*quæſt.* 70.*art.*1. hæc inter alia ſcribit verba. Quod iuri conſonum eſſe patet ; regimen enim monaſteriorum, quoad celebrationem feſtorum ad Epiſcopum pertinere videtur,argum.*cap,de his,diſt.*23.*& cap.ſingulos,*9. *quæſt.*3.*cap.*
33 *qui vere*, 16.*quæſt.*1. & clarius *art.*2. Et peccant contra præceptum obſeruationis feſtorum, à qua obligatione non eximuntur Regulares, cum nullum, quod viderim, illis ſit priuilegium conceſſum, quo in diebus feſtiuis poſſint in opere ſuorum monaſteriorum operibus ſeruilibus ſeculares,& ipſi Religioſi occupari, quapropter vt iam licite facere,aut permittere poſſint,petere licentiam ab Epiſcopis tenentur,qui ad hæc, & alia minimè diſpenſanda habent conſuetudine auctoritatem : ſine dicta enim licentia laborantes, & Prælati permittentes laborare in dictis diebus peccato ſunt irretiti. Circa quam feſtorum obſeruationem emanauit præſens *Sacra Congreg.*decretum.Congregatio Concilij cenſuit decre-
34 tum *cap.*12.*verſ.dies etiam feſti, ſeſſ.*25.*de Regular.* ita eſſe intelligendum, vt Regularium ritus illis feſtis ſemper permaneant quoad Miſſas celebrandas,& cætera diuina officia, tam publicè, quam priuatim ab ipſis Regularibus in eorum Eccleſiis perſoluenda : nec circa hæc ab ipſis quoquo modo quicquam in contrarium eiſdem Regularibus præcipi poſſe,quod ſi de facto præceperint 35
Regulares,neutiquam ipſis Epiſcop. obedire teneri. Verum quoad conciones,& lectiones, quas iidem Regulares ad populum habuerint,debere ſe conformare Euangeliis,& Epiſt. quibus clerus ſecularis vtitur illis diebus feſtis, referunt *Quarantain ſum. Bullarij, verbo prin legia Regularium,Piaſeg.in praxi noua Epiſcopali d.cap.*3.*n.*46.

Epiſcopus etiam antiquorum Canonum diſpoſitione 36
feſtas dies in propria diœceſi cum clero, & populo indicere valet,*cap.*1.*de conſec.diſtin.*3.*cap.conqueſtus,de feriis, Couar.vari.lib.*4.*cap.*19.*num.*9. *verſ.præter hos feſtorum dierum,Azori.inſtit.moral.par.*2.*lib.*1. *cap.*26.*quæſt.*1.*& queſt.* 4.reſoluit non poſſe Epiſcopum dies feſtos ſacrare iis, qui non ſunt auctoritate Romani Pontif. in ſanctorum numerum adſcripti; de quo etiam *Carraſco ſuper aliquas leges noua recopil.cap.*2.*num.*32. *Sanch.in præcepta Decalogi lib.*2.*cap.*43.*numer.*9.*Soar.tom.*1.*de Relig. lib.* 2. de diebus feſtis *cap.*11.*num.*3. *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta lib.*1.*cap.*3.*num.*5.vbi *num.*14.*verſ. dubitari hic poteſt, cum Soar.d.cap.*11.*num.*4. *&* 5.reſoluit poſſe Epiſcopum dies feſtos conſecrare in honorem ſanctorum, qui iam ſunt beatificati,non tamen canonizati. Adhibetur autem populus,non quidem vt cum Epiſcopo ſtatuat venerandos dies,ſed potius vt ab eo audiat Præſul ſi multiplicitate feſtorum oneretur,quæue ſint,quæ ex conſuetudine coli omiſſum eſt: aut ſi patronorum Eccleſiarum feſta venerari præcipiatur nec ne: nam his, atque aliis auditis ſolus Epiſcopus ſtatuet *Petr.Greg.lib.*1.*partis.iuris Canon. tit.*19.*cap.*4.*ſchol.*3.*Azori.d.cap.* 26.*queſt.* 2. vide latè *Fagundez d.cap.*3.*à num.* 8. Quinimò abrogabit aliquas,vel 37
ſubrogabit, prout ſibi videbitur magis expedire, itaut non prodigus, ſed parciſſimus in inſtitutione feſtorum ſit,vt admonet *Sayr. in claui Regia lib.* 7. *cap.* 3. *num.*16. *propè finem.Fagundez d.lib.*1.*cap.*6.*num.*4. vbi ait Epiſcopos debere potius abrogare dies feſtos,quam nouos introducere, ſi multitudo illorum ſit. Vnde obſeruatio- 38
nem feſtorum ad publicum Dei cultum ordinatam cum inter ſpiritualia contineatur, ſecularis Princeps non poteſt ſubditis ſuis indicere, & præcipere ſine auctoritate Epiſcopi, *Abb.in cap.*2. *num.* 2. *de feriis, Azori. dicto cap.*26.*queſt.*5.*Soar.dict.lib.*2.de diebus feſtis *cap.*12.*num.* 2. latè *Fagundez. dict.lib.*1. *cap.* 5. vbi *cap.* 6. latè differit quid poſſit conſuetudo laicorum circa dies feſtos quoad eorum introductionem & abrogationem, vbi tandem *num.* 6. concludit conſuetudinem laicorum ſeparatam à conſuetudine Eccleſiaſticorum, & ab Epiſcopo non approbatam non poſſe dies feſtos introducere, aut abrogare.

Et quod Epiſcopus in Synodo abſque populi conſen- 39
ſu poſſit indicere feſta obſeruanda de præcepto tenent *Caſſan.in catalogo gloria mundi par.*3.*conſid.* 48. *Mart. Anton.Genuenſ.in praxi Neapol.cap.*51. vbi reſpondet ad tex. *in cap.fin.de feriis.*

Circa feſtorum obſeruationem aduertendum duxi, à 40
Sacra Congregat. deciſum eſſe licere diebus feſtis dare operam rebus ad vitam neceſſariis, tempore perituris, præſertim tempore vindemiarum, & meſſium, ac collectionis fructuum, vel vbi neceſſitas vrgeat, aut ſuadeat pietas; ad iudicium ſcilicet Ordinarij, ne priuatis effectibus, ac domeſticarum rerum ſtudio aliqui eo perducantur, vt ea indulgentia aliis etiam caſibus abutantur; itaque rurſum ibidem cenſuit prætextu mercatuum, nundinarum, & feriarum feſta nullatenus eſſe violanda: cæterum his diebus licere ſarcinas, & onera nundinarum cauſa exonerare, incœptúmque iter, Miſſa tamen prius audita,proſequi, non autem ſarcinas componere, & iumenta onerare ad iter de nouo accipiendum,

aut merces quibuſcunque etiam viatoribus, & clauſis apothecis vendere, niſi tantum ad victum neceſſaria, & alia minuſcula, & modici momenti operata confecta pro tranſeuntium hoſpitum, aduenarum, & externorum vrgenti, & præſentanea neceſſitate, & opportunitate. Qua in re Epiſcopi propoſitis edictis curare debent, vt feſti dies debita obſeruatione colantur, & populorum eò confluentium neceſſitatibus, quantum ſine diuina offenſione fieri poteſt, conſulatur, refert *Quaranta in ſum. Bullary, verbo dies feſti.*

41 Contra laicos non obſeruantes feſta procedere poteſt Epiſcopus, vt definiuit *Pius V. in ſua conſtitut. 5. §. Cum vero, verſ. in aliis autem, Sot. de iuſtit. lib. 2. quæſt. 4. art. 4. poſt med. Couar. de ſponſal. par. 2. cap. 6. num.* 18. Poſſunt

42 etiam Superiores laici pro eorum obſeruatione ſtatuere, & pœnas contra violantes ea iam indictas ab Eccleſia imponere, *cap. irreligioſa, de conſec. diſt. 3. l. 1. & toto tit. C. de feriis*, & pro relaxatione dictæ prohibitionis, & pœnarum indictarum licentiam operandi, & contraueniendi concedere, *Sot. d. art. 4. poſt med. Alderan. in generali ſtat. interpret. concluſ. 1. num. 257.* vbi ſubdit, quod laici ſic operantes intuitu licentiæ à Superiore ſeculari illis conceſſæ, poſſunt nihilominus puniri à Superiore Eccleſiaſtico, non obſtante huiuſmodi licentia, quæ tantum operabitur, quod contraueniens obſeruationi feſtorum non poterit puniri pœnis in edicto laicali contentis, & idem *Alderan. d. concluſ. 1. num.* 256. reſoluit à Superiore ſeculari puniri non poſſe laicos non obſeruantes cum licentia Epiſcopi prohibitionem à ſe factam circa feſtorum obſeruantiam.

Duodecimus. Regulares interdicta, & cenſuras ab

43 Epiſcopo promulgatas in eorum Eccleſiis publicare, ſi Epiſcopus præcipiat, ac eas ſeruare tenentur, vt habetur in *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regularib. cap.* 12. quod antea diſpoſitum erat in *cap. cum & plantare, §. Excommunicatos, de priuileg. Henriq. in ſumm. lib. 13. cap. 42. §. 3. in fine, Franc. Leo in theſ. ure fori Eccleſiaſt. par. 1. cap.* 8. *num.* 19. *Cochier. de iuriſd. Ordinarij in exemptos, par. 2. qu. 45. num.* 46. *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 210. verſ. quinto, Fuſch. de Viſitat. lib. 2. cap. 15. num. 61. praxis noua Epiſcop. par. 2. cap. 3. num. 47. verſ. cenſuras, Fr. Ioan. de la Cruz. de ſtatu Relig. lib. 2. cap. 7. dub. 2.* Et non modo Regulares ſeruare Epiſcoporum interdicta præcipiuntur, ſed etiam quod nec celebrare in locis ita interdictis faciant, nec excommunicatos ad diuina, aut Eccleſiaſticam ſepulturam admittant *d. §. excommunicatos, cap. Epiſcoporum de priuileg. in 6. cap. ii qui, §. ſi vero, de ſenient. excomm. eod. lib.* cum priuilegiati, & exempti religioſi teneantur vitare excommunicatos, & nominatim interdictos, vt in *d. §. excõmunicatos*, vbi *Abb. num. 1. Couar. in cap. alma par. 1. §. 1. num. 2. Vgolin. de cenſur. tab. 2. capit. 21. in princ. à numer. 2. Sayr. eod. tract. lib. 2. cap.*

44 *11. num.* 32. Dubitari non abs re poteſt, an per *Concil. d. c.* 12. reuocata ſint priuilegia Regularibus conceſſa ad celebrandum tempore interdicti, & admittendos laicos ad diuina eodem tempore? Partem affirmatiuam conſtanter tuentur, *Nauar. in man. cap. 27. num.* 190. & latius ex profeſſo *conſ. 7. de priuil. in nouis*, cuius ſententiam veriſſimam eſſe contendit *Nicol. Garc. de benefic. par. 3. cap. 2. à num.* 278. & conſultos ab Epiſcopo Abulenſi reſpondiſſe Illuſtriſſimos DD. Cardinales teſtatur idem *Garcia par. 5. cap. 8. num. 87. verſ. Ad octauum*, vbi propoſita quæſtione prædicta in hæc verba reſponderunt: Priuilegia ſi ante Concilium conceſſa fuerunt, vtique reuocata exiſtunt. Et idem deciſum fuiſſe in alia cauſa refert *Armendar. in addit. ad recopilat. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. l. 7. num.* 73. in hæc verba. Priuilegia Regularium, quod non teneantur ſeruare interdicta aliquibus diebus tantum, ſi ante Concilium conceſſa fuerunt, reuocata ſunt. Quamuis contrariam negatiuam, quod *Tridentini decreto* ſpecialia Regularium priuilegia, vt pro ſuis feſtis, & aliis certis diebus non ſeruent interdicta, non ſint reuocata, tueantur *Henriqu. in ſumm. libr. 13. capit. 48. §. 1. Sayr. de cenſuris lib. 5. cap. 13. numer. 24. & 25. Frat. Emman. in Bullam Cruciatæ §. 5. num. 15. & in addit. num. 13. & 35. & quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 112. art. 1. Fr. Ioan. de la Cruz. d. cap. 7. dub. 2. concl. 2.*

Decimustertius. Clerici omnes tam ſæculares, quàm 45
Regulares, quicunque etiam monachi ad publicas proceſſiones vocati accedere per Epiſcopos compelli poſſunt, iis tantum exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt, iuxta *Concil. Trident.* ſanctionem *ſeſſ. 25. de Regularib. cap.* 13. de quo multa ſupra *Allegat.* 78. *à num. 14.*

Decimusquartus. Epiſcopis quoad renunciationes 46
faciendas Regulares omnes ſubiiciuntur: quandoquidem nulla renunciatio, aut obligatio antea facta, etiam cum iuramento in fauorem cuiuſcunque cauſæ præualeat, niſi cum licentia Epiſcopi, ſiue eius Vicarij fiat intra duos menſes proximos ante profeſſionem, ac non aliàs intelligatur effectum ſuum ſortiri, niſi ſecuta profeſſione, ita diſponente *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regularibus, cap.* 16. de cuius materia multa adduxi in *Allegat.* 99.

Decimusquintus. Nouitiis nolentibus profiteri, ſed 47
à Religione volentibus egredi, ſunt reſtituenda omnia bona, quæ tempore ingreſſus detulerunt in monaſterium, nec quid minimum ex eis retinere valent Religioſi, quod vt rectè fiat, Epiſcopus, etiam per cenſuras Eccleſiaſticas, ſi opus fuerit, compellere poterit Superiores Regulares, vt habetur in *Concil. Trident. d. cap.* 16. *in fine*, & dixi *Alleg.* 101. *à num.* 36.

Decimusſextus. Regularis quicunque prætendens 48
per vim, & metum ingreſſum eſſe religionem, aut etiam dicens ante ætatem debitam profeſſionem emiſiſſe, aut quid ſimile, velitque habitum dimittere quacunque ex cauſa, aut cum habitu diſcedere ſine licentia Superiorum, non erit audiendus, niſi intra quinquennium tantum à die profeſſionis, & tunc non aliter niſi cauſas quas prætenderit, deduxerit coram Superiore ſuo, & Ordinario, per *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regularib. cap.* 19. de cuius materia tractaui *Allegat* 104.

Decimuſeptimus. Religioſi de manibus laicorum 49
Eccleſias recipere ſine conſenſu Epiſcopi non poſſunt, *cap. decimas, 16. quæſt. 7. cap. quod autem, in fine, cap. illud, verſ. tum quia, cap. nullus, de iure patron. cap. cum & plantare, in princip. verſ. Eccleſias, de priuileg.* vbi *Anton. & Abb. Lambertin. de iurepatron. par. 2. lib. 1. quæſt. 1. artic. 9. & 10.* Intellige de donatione Eccleſiæ, quam laicus detinet, non ita tamen in donatione iuriſpatronatus facta loco religioſo, quia tunc Epiſcopi conſenſus minimè neceſſarius eſt, vt dixi *Alleg. 71. num.* 11. Ratio differentiæ eſt, quia cum iuſpatronatus à patrono transferatur, qui verus eſt ipſius dominus, illudque iuſte poſſidet ex Eccleſiæ conceſſione ratione fundationis, vel dotationis, iuxta text. *in cap. decernimus*, cum multis *ibid. 16. quæſt. 7. cap. 3. & per totum, de iurepatronat.* meritò talis donatio facta à domino, qui magis capax, & habilis eſt ad illud obtinendum rata & firma manere debet abſque aliquo Epiſcopi conſenſu. At verò laicus detinens Eccleſiam iniuſtè donat id, quod ſuum non eſt, nec retinere poteſt, & ideò ius illud transferendi Eccleſiam minimè ad eum pertinet, ſed ad Epiſcopum, iuxta generalem reg. text. *in cap. omnes Baſilica, 16. quæſt. 7.* meritóque Pontificiæ leges, quæ permiſerunt Eccleſias ſic male detentas in locum religioſum transferri, requirunt eiuſdem Epiſcopi conſenſum, vt poſt *Roth.* multis explicat latè *Lambertin. d. art. 9. à num.* 36.

Decimuſoctauus. Epiſcopus poteſt compellere Re- 50
gulares, ſiue Religioſos exemptos ad reddendam coram ſe geſtæ teſtamentorum executionis rationem, ac eos punire, ſi male geſſerint, *Clem. 1. de teſtam.* ad quod plures citaui Doct. *Allegat.* 82. & ibi citatis adde *Trimſan. lib. 1. deciſ.*

deciſ.36.num.2. Fuſch.de viſit.lib.2.cap.17.num.8.verſ.& in alio caſu, Cened.pract. & Canon. quæſt. libr.1. quæſt. 26.numer. 35.

51 Decimusnonus, Regulares ſi extra loca, vbi monaſteria exiſtunt, quæritare voluerint, tenentur ſuorum Superiorum licentiam Ordinario oſtendere, vt cenſuit *Sacra Congr.anno praterito* 1621. in deciſione quam refero ſupra *Alleg.*109.

52 Vigeſimus, Epiſcopus abſoluit Religioſum leuiter percutientem clericum ſecularem, *cap. religioſo, de ſent.*
53 *excomm.in 6.* & de æquitate Monachos etiam exemptos ſe ad inuicem percutientes abſoluit ab excommunicatione *cap.ſi quis ſuadente,16. quæſt.4.*dixi *Alleg. 41. num.*
54 17.& 18.Et laicos percutientes Monachos ipſe Epiſcopus abſoluit, non vero eorum Superiores, vt reſoluunt *Aloyſ. Ricci, in praxi fori Eccleſ.deciſ.465.in 1.edit. & reſol.*
55 *deciſ.439. in 2.edit.Campan.d.cap.13. n.* 136. Et Moniales exemptas Epiſcopus abſoluit, *Cachier. de iuriſd. Ord. in exemptos,p.2.q.45.num.56.*

56 Vigeſimusprimus. In cauſis hæreſis Regulares omnes, etiam exempti, ſubiacent Epiſcopi iudicio, vt probat text. *in cap.ad abolendam, §. fin. de hæret.& in cap. vt officij, §.denique,eod.tit. in 6. Maynard.deciſ.25.lib.1. Triuiſan.Venet.deciſ.36.num.2.* quos citat *Aloyſ.Ricci. d. collect.* 503.*verſ. quarto, & in praxi fori Eccleſ.dict.reſol.*547. *num.* 6.*in 2.edit.& in praxi aurea reſoint.*210. *verſ. decimotertio, Zerola in praxi Epiſcop. par. 1. verbo excommunicatio cauſa materialis, verſ.quarto,*an Epiſcopi ibi decimo tertio fallit,*Cened.pract.& canon.quæſt.lib.1.quæſt. 26. nu.*29. Licet prædicti textus ſolum de inquiſitoribus verba faciant, tamen ſub eiſdem verbis Epiſcopi comprehenduntur, habent enim titulum Inquiſitorum, imò ſunt Inquiſitores hæreticæ prauitatis, vt inquit *Fr. Emman. quæſt. Regular.tom.1.quæſt.20.art.10.verſ.hoc tamen.* Vnde recte *Pena in direct.inquiſit.p.3.quæſt.28.comm.78.verſ.iuſtiſſime,* aſſerit huius cauſæ cognitionem contra quoſcumque à cæteris abdicatam rectiſſimè ad ſolos Inquiſitores, ſiue delegatos, ſiue Ordinarios delatam, & non poſſe Regulares hodie iudicare ſuos ſubditos in cauſa hæreſis,aſſerit idem *Pena comm. 77. ad Eymeric. verſ. tametſi.*
57 Imò teneri omnes & qualſcumque cauſas de hæreſi ſuorum Monachorum qualitercumque exemptorum ipſius prauitatis Inquiſitoribus, vel Ordinariis locorum vicinioribus terminandas committere,ipſoſque Fratres, & Religioſos, quos hæreſis labe infectos, vel ſuſpectos, etiam in viſitationibus eſſe nouerint, abſque alia conſultatione eiſdem Inquiſitoribus, vel Ordinariis locorum vicinioribus denuntiare decidit *S.D.Paulus V.Fel. Record.conſtit.ſua 16.Kalend.Septembris* 1606.incip.*Romanus Pontifex.*

58 Vigeſimusſecundus. Epiſcopi locorum Ordinarij,& hæreticæ prauitatis vbique locorum duputati Inquiſitores, procedere poſſunt, & ſeuerè animaduertere in Regulares audientes in publicis concionibus, lectionibus, concluſionibus, & aliis quibuſcumque actibus publicis aſſerere,quod Beatiſſima Virgo fuerit concepta cum peccato originali, vt cenſuit *Sacr. Congreg. S. Rom. & vniuerſalis Inquiſitionis habita in Pal. Apoſtol.*coram *S. D. Paulo V. fel. record. feria quinta* 31. *Auguſti* 1617.
59 cuius memini ſupra *Alleg.*50.*num.*110. poſtea nouiſſime emanauit altera deciſio ſuper Conceptione Beatiſſimæ Virginis die 24.Maij huius anni 1622.in generali Congreg. Sanctæ Romanæ & Vniuerſalis Inquiſitionis habita coram S.D. N. Gregorio diuina Prouidentia Papa X V. ac Illuſtriſſimis, & Reuerendiſſimis D D. S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus aduerſus hæreticam prauitatem Inquiſitoribus Generalibus à S.Sede Apoſt. ſpecialiter deputatis, tenoris ſequentis: Sanctiſſimus D. N. auditis votis Illuſtriſſimorum, & Reuerendiſſimorum D D. Cardinal. contra hæreticam prauitatem generalium Inquiſitorum Decretum alias editum à felicis recordat. Paulo V. eius prædeceſſore, hoc ſuo præſenti Decreto ex eiſdem cauſis euitandi ſcandala, diſſenſiones, atque diſcordias in populo Chriſtiano, quæ pari ratione oriri poſſunt; & , vt accepit, in aliquibus Regionibus iam ortæ ſunt ex ſermonibus priuatis occaſione aſſertionis affirmatiuæ, extendit, & ampliauit etiam ad priuata colloquia, & ſcripta; mandans, & præcipiens omnibus, & ſingulis ſupradictis, ne de cætero, donec articulus huiuſmodi à Sede Apoſtolica diffinitus, vel per Sanctitatem Suam, & Sedem Apoſtolicam fuerit aliter ordinatum, neque etiam in ſermonibus, & ſcriptis priuatis audeant aſſerere, quod eadem Beatiſſima Virgo fuerit concepta cum peccato Originali, nec de hac opinione affirmatiua aliquo modo agere, ſeu tractare; exceptis tamen, quibus à Sancta Sede Apoſtolica fuerit ſuper hoc ſpecialiter indultum. Per hoc tamen Sanctitas Sua non intendit reprobare hanc opinionem, nec ei vllum prorſus præiudicium inferre, eam relinquens in eiſdem ſtatu, & terminis, in quibus reperitur, præterquam quoad in ſupradicto fel. record. Pauli V. & hoc ſuo Decreto diſpoſita; Eademque Sanctitas Sua voluit, & expreſsè mandauit, vt in reliquis omnibus, vt huiuſmodi Decretis non aduerſantur, Conſtitutiones Sixti I V. Alexandri V I. & Pij V. ac Pauli V. eius Prædeceſſorum ſuper Conceptione Beatiſſimæ Virginis firmæ, & illibatæ remaneant, ac exactè obſeruentur, perinde ac ſi huiuſmodi Decretum non emanaſſet. Et inſuper eadem Sanctitas Sua cum Sancta Romana Eccleſia de Beatiſſimæ Virginis Conceptione Feſtum ſolemniter, & Officium celebret, omnibus, & ſingulis perſonis Eccleſiaſticis, tam ſecularibus, quàm cuiuſuis Ordinis, & Inſtituti Regularibus mandat,ac præcipit, vt in Sacroſancto Miſſæ Sacrificio, ac diuino officio celebrandis, tam publicè, quàm priuatim, non alio, quàm Conceptionis nomine vti debeant. Contrauenientes autem Sanctitas Sua voluit, & declarauit ſubiacere debere, & ſubiecit cenſuris, & pœnis contentis in ſupradictis Conſtitutionibus, ac præfato Decreto ſuorum Prædeceſſorum ipſo facto incurrendis. Et ita decreuit, & mandauit vbique inuiolabiliter obſeruari, non obſtantibus in hac parte Conſtitutionibus ſupraſcriptis, Decreto præfato Pauli V. conſuetudinibus etiam immmemorabilibus, necnon omnibus, & ſingulis, quæ Prædeceſſores prædicti voluerunt non obſtare, ac aliis quibuſcumque in contrarium facientibus. Volens, & decernens pro obſeruatione, & executione præſentis Decreti, & omnium in eo contentorum, quod contra huiuſmodi tranſgreſſores etiam Regulares cuiuſuis Ordinis, & Inſtituti, etiam quomodolibet exemptos, & aliàs quaſcumque Eccleſiaſticas, & ſeculares perſonas cuiuſcumque ſtatus, conditionis, gradus, ordinis, aut dignitatis, tam Eccleſiaſticæ, quàm ſecularis,Epiſcopi,& Prælati Superiores, aliique Ordinarij locorum, quàm hæreticæ prauitatis vbique locorũ deputati Inquiſitores procedant, & in eos ſeuerè animaduertant; tribuens eis, & eorum cuilibet liberam facultatem, & auctoritatem contra eoſdem tranſgreſſores procedendi, ac pœnis coercendi, & puniendi. Voluit demum, ne præmiſſorum ignorantia à quoquam prætendi poſſit, quod præſens Decretum, ſeu illius exempla ad Valuas Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in acie Campi Floræ affixa omnes ita arctent,& afficiant,perinde ac ſi vnicuique perſonaliter intimata fuiſſent,quodque præſentium tranſſumptis etiam impreſſis manu Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ,in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides adhibeatur,quę præſentibus adhiberetur,ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Andreas de Petrinis Sancta Rom.& vniuerſal.Inquiſit.Not.

Refert etiam post primam impres. *Iul.Lauor.de Iubileo & Indulg.p.2.cap.21. num.129.*

60 Nouissimè Sanctiss. D. N. Gregor. XV. *Motu proprio datum sub die 30. Augusti huius anni 1622.incip.Vniuersi,* confirmans Bullam Pij IV.contra sollicitantes mulieres in Confessione præcipit, & mandat, vt omnes hæreticæ prauitatis Inquisitores, & locorum Ordinarij omnium Regnorum, prouinciarum, ciuitatum, Dominorum, & locorum vniuersi Orbis Christiani in suis quisque diœcesibus, & territoriis, etiam priuatiuè quoad omnes alios, perpetuò iudices delegati inquirere, & procedere possint contra quoscumque etiam quomodolibet exemptos, & Sedi Apostol. immediatè subiectos, quorumcumque Ordinum, institutorum, Societatum, & Congregationum Regulares, cuiuscumque dignitatis, & præeminentiæ, aut quouis priuilegio muniti existant, qui personas, quæcumque illæ sint, ad inhonesta, siue inter se, siue cum aliis quomodolibet perpetranda in actu Sacramentalis Confessionis, siue ante, vel post immediatè, seu occasione, vel prætextu Confessionis huiusmodi, etiam ipsa Confessione non sequuta, siue extra occasionem Confessionis, in confessionario, aut in loco quocumque, vbi Confessiones Sacramentales audiantur, seu ad Confessionem audiendam electo, simulantes ibidem Confessiones audire, sollicitare, vel prouocare tentauerint, aut cum eis illicitos, & inhonestos sermones, siue tractatus habuerint. Qui quidem hæreticæ prauitatis Inquisitores, & locorum Ordinarij contra quos in aliquo ex huiusmodi nefariis excessibus culpabiles reperierint pro criminum qualitate, & circunstantiis suspensionem ab executione Ordinis, priuationis beneficiorum, dignitatum, & officiorum quorumcumque, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, necnon vocis, actiuæ & passiuæ, si Regulares fuerint, exilij, dánationis ad triremes, & carceres etiam perpetuos, absque vlla spe gratiæ, aliasque pœnas decernant, eos quoque si pro delicti grauitate grauiores pœnas meruerint, debita præcedente degradatione Curiæ seculari puniendos tradant.

61 Vigesimustertius, Monachus monasterij exempti si sine habitu incedat extra monasterium poterit per Ordinarium puniri, secus si intra, *Franc. in cap. 1. num. 5. de priuileg. in 6. Boet. Epon. in capit. relatum, numer.8. ne clerici, vel monachi, Cochier.de iurisd.Ordinar.in exemptos par.2. quæst.43. num.33. Fusch.de Visitat. libr. 2. capit. 16. num.2.*

62 Vigesimusquartus, Episcopus punit Regulares Mendicantes, qui cum debeant esse contenti vnica campana, plures habent, quod tamen fallit in Prædicatoribus *Extranag.quo cunctos, de offic.custodis, Abb.in cap. patentibus super glos. 2. de priuileg. Alber. in diction. verbo Campana. Cochier. dict. quæst. 45. numer. 86.* ex ea ratione, quia licet in loco exempto delinquere incipiant, effectus tamen & complementum porrigitur extra locum exemptum, quia scilicet sonus campanarum indebitus lædit, & turbat audientes extra ipsum locum.

63 Vigesimusquintus. Episcopus punit religiosos, qui sibi Episcopalia arrogant, & declarat Ecclesias, in quibus exercuerint interdictas, *cap.cum & plantare §.de confratribus, vers.quod autem, de priuil.* vbi *glos. verbo priuilegiorum, Cochi.d.q.45.num.100.*

64 Vigesimussextus, Episcopus exemptos, si fugæ sit periculum, potest capere, & remittere ad competentem, *Felin.in cap.fin num.7.de foro comp. Cardin.in Clem.1.q.3.de offic.Ordin. Coch.* Fr. *Emman.quæst.Regul. tom.2. quæst.63. art.7. vers.tertio, Fusch.de Visitat.lib.2.cap.8.num.20.& cap. 20.num.25. Henriq.in summ.lib.7.cap.25.§.7.in litt.Q, Flamin, de resign.lib.3.quæst.11. num. 12.* optimè *Cened. dict. quæst.26.num.31. d.q.45.num.10.& p.4.q.52.à princ.* vbi *n. 3.* id limitat, si commodè, ac citra periculum haberi, aut expectari posset auctoritas iudicis exemptorum, Ordinarius tali captura iniuriam faceret, & exempto capto, & iudici illius, per *l.generali,* ibi, si præsidis copia desit, *C. de decurionib.lib.10.* non potest enim remoto tali periculo Episcopus exemptos capere, & carceri mancipare, *Clem.1.§.nonnulli de excessibus Prel. Fr. Emman. dict.art.7. vers.tertio,* etiam in casibus in quibus exempti tenentur parere Ordinariis, si non pareant ex *Nau.cons.257. num. 7.* subdens eo in casu debere Ordinarium querelam deferre ad Papam, & contra eos delegatum impetrare, *Camil. ad Bellug. rubr. 11. §. videndum in litter.* F.

Vigesimusseptimus, Exempti subiiciuntur Episcopis 65
in eis omnibus quæ sunt Ordinis Episcopalis, nempe in petitione chrismatis, consecrationis Ecclesiarum, susceptionis Ordinum, & similium, *cap.veniens,* vbi *Abb. notab.2.de præscrip.glos.in cap.Abbatibus 17.q.2. Cochi.d.q. 45.num.16.& par.4.q.11.*

Vigesimusoctauus, Archiepiscopi, & Episcopi pos- 66
sunt in locis exemptis suæ diœcesis facere solemnes benedictiones, & diuina officia celebrare, *Franc.in c. Abbates, num.1.vers.in glos.de priuil. in 6. Clem. Archiepiscopo, de priuil. Franc. Paun.in tract.de Visit.q.3.2.partis nu.9. Cochi. d.q.45.num.34.& 35.*

Vigesimusnonus. Ex defectu iustitiæ in exemptis adi- 67
ri potest Ordinarius, vt suppleat, si facilè non possit haberi recursus ad Papam, seu Supetiorem exemptorum, *Anfrer.in repetit. Clem.1.q.10.n.3.vers.vnde in principali, de officio Ord. Cochi.d.q.45.num.63.*

Trigesimus, Regulares administrantes cleris, vel lai- 68
cis Sacramentum Extremæ Vnctionis, vel Eucharistiæ, vel Matrimonij sine licentia Parochi, possunt ab Episcopis excommunicari, *Clem.1.de priuil. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol.210.vers.duodecimo.*

Trigesimusprimus, Regulares sine Ordinarij licen- 69
tia, indulgentias publicantes, quas à Summo Pontif. impetrarunt, subsunt Episcopi iurisdictioni, *Conc.Trid.sess. 6.de reform.cap.3.& sess.24.de reform.cap.11. Aloys.Ricc. in praxi aurea resol.210. vers.decimosexto.*

Trigesimussecundus. Et vt debitus honor matrici 70
Ecclesiæ reddatur, tam Regulares, quam Clerici seculares, etiam super hoc Apostol. Sedis priuilegio muniti, die Sabbati maioris hebdomadæ, antequam campana Cathedralis, vel maioris Ecclesiæ pulsetur, campanas in Ecclesiis suis pulsare minime possunt. Contrafacientes autem pœnam centum ducatorum incurrunt, vt in *Const.17. Leonis X.* incip. *Sacro approbante Concilio, §. & vt debitus,* referunt *Campan. dicta rubr.12.cap.13. nu.162. Franciscus Leo in thesauro fori Ecclesiastici parte 1. capit. 8. num. 21.*

Trigesimotertio, Episcopus amota omni appellatio- 71
ne componit controuersias omnes inter Regulares in processionibus publicis, aut iis, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus contingentes, ita disponente *Concil.Trid.sess.25.de Regular.cap.13.* breui manu, summariè, & de plano, ac sine strepitu, & figura iudicij, vt declarauit *Sacra Congregatio,* prout refert *Campan. d.capit. 13.num.120.* & de hac materia latius dixi *Allegat. 78. à num.26.*

Trigesimoquarto, Episcopis subduntur exempti in 72
causis matrimonialibus, *Concil.Trid.sess.24.de reform.cap. 20. §. adhæc,* nisi habeant iurisdictionem priuatiuè ad Episcopos; vel immemorabilem pro se consuetudinem, vt censuit *Sacra Congregatio,* teste *Flamin. d.num.7. vers. duodecimo.*

Trigesimoquinto, Episcopo subduntur exempti ad 73
hoc, vt per eum possint denuntiari, & mandari, vt euitentur, quando essent notoriè excommunicati à iure, vel ab homine, *Ioan.Andr.& Dominic.in cap.1.de priuil. lib.6. Gambara de officio Legati de latere, tit.de potestate Legati in Regulares, & exemptos, num.2.*

Trigesi

Trigeſimoſextò, Epiſcopus exceptis iis, quæ concernũt Regularia inſtituta habet omnimodam iuriſdictionem in Monachos Regulares Cathedralis Eccleſiæ, *cap.1. ne Sede vacante, gloſ.fin.in cap. nullus, verſ. vt Epiſcopus etiam ſecularis, de elect.in 6.* vbi *Anchar. num.3. verſ.ſed aduerte, Ioan.Andr.num.3.verſ.in gloſ.vlt. Gemin.num.7.verſ. in ea gloſ.Franc.num.3.verſ.in gloſ.fin.Corn.conſ.193.num.4.& 5. lib.2.Rot.apud Farin.deciſ.69.nu.2.p.1.recent.* etiam quod procedatur in forma iudicij, vt tenent omnes in *cap. quarto de offic. Ordin. excepto Panor. Bertachin. de Epiſcopo lib.4. p.2.q.35.num.81. Rot.d.deciſ.69. num.6.* & latius *deciſ.15.ead.p.1.recent.* Quamuis enim Epiſcopus non poſſit excommunicare, nec per cenſuras procedere contra exemptos extra caſus à Iure permiſſos, & in hac allegatione numeratos, quia non ſubſunt eius iuriſdictioni, iuxta tradita per *Henriq. in ſumm.lib.7.cap.25.§. 7. Frat.Emman.quæſt.Regular.tom.2. quæſt.59. art.5.& 6. Nat. conſ.257.num.7. Zerola in praxi Epiſcop. par.1.verbo excomm. cauſa mater. verſ. quarto an Epiſcopi poſſint*, tamen ſi conſtat Regularem exemptum incidiſſe in aliquam excommunicationem Iuris, aut Papæ, poteſt ex cauſa illum publicè declarare, & tanquam excommunicatum denunciare *Gemin.in cap.1.§.nunquid. de priuil. in 6.Henriq.d.§.7. verſ.nec poteſt, Triuiſan.deciſ.36. numer.2. lib.1. Frat.Emman. dict.tom.2.quæſt.64. art.11.* Pro quo facit, quod quamuis Ordinarius non poſſit cognoſcere de delictis exemptorum, poteſt tamen declarare ipſum delinquentem eſſe, vt tradunt *Fuſc.de Viſitat. lib.2. cap. 8.num.8.& cap.20.num.24. Carol. Tap. in l. fin. ff. de conſtit. princip. par. 1. cap.5. numer.19. Cened. dict. quæſt. 26. numer. 30.*

74 Trigeſimoſeptimò, quia exemptiones perturbationem in Epiſcoporum iuriſdictione quandoque excitãt, exemptiſque occaſionẽ laxioris vitæ præbere experiẽtia cõpertum eſt, ideo *S.Conc.Trid.ſeſſ.24.de reform.c.11.* non obſtantibus quibuſcumque, plenam tribuit auctoritatem Epiſcopis ſuper Acolytos, Comites Palatinos, Prothonotarios, Capellanos Regios & ſimiles exemptos, & decernit quod nihil ex priuilegiis conceſſis eiſdem intelligatur eſſe Ordinariis detractum, cum exemptio à proprij Epiſcopi iuriſdictione ſit odioſa, & ſtrictè accipienda, vt notat *Abb. in cap.cum capella num. 5. de priuil. Fuſch.d.lib.2.cap.8.num.9.in fine, & cap.20. num.6. Fr. Emman.d.tom.2.q.64.art.4. Flam.de'reſign.lib.3.q.11. à num.5.* & quoad capellanos Regios iubet *Concil.* obſeruari *d.c.cum capella*, vbi habetur, quod dũ actu ſeruiunt, ſunt exempti à iuriſdictione prædicta, *Zerol.p.2. verbo exempti in princ.* tamen ratione beneficiorum, quæ obtinent extra dictam capellam Regiam, coertioni & iuriſdictioni Ordinarij ſubſunt, *Zerol.p.1.verbo exemptio, in princip.*

75 Trigeſimooctauò, quamuis ex priuilegio quis ſit exemptus à iuriſdictione Epiſcopi, non tamen videtur exemptus à Iure reuerentiali ex lege diœceſana, *Roman.ſing.486.Fuſch.d.libr.2.cap.15. num.69. Caſſan. in catalogo gloria mundi par.4. conſid. 27. Carol. Tapia in l. fin. ff.de conſtit. Princip. p.1.cap.5. num.20. Camill. Borrell. in addit. ad Bellag. in ſpeculo Princip. rubr. 11. §. videndum in litter F, verſ. & tales exempti.* Quamuis *Flamin. de reſign. lib.3. quæſt.11.num.4.* cenſeat cum Puteo exemptum non teneri ad ius reuerentiale Epiſcopo, niſi eum intelligamus, in exempto à Papa, aliorum verò opinionem in exemptis priuilegio Epiſcopi, qui non poteſt concedere exemptionem à ſuo iure reuerentiali, vt tradunt *Boer.deciſ.133.num.8. Fuſch.d.lib.2.cap.20.n.22.*

76 Trigeſimononò, habet Epiſcopus iuriſdictionem, quando eſſet in poſſeſſione, & conſuetudine iudicandi Regulares exemptos, nam tunc videtur per non vſum eos renunciaſſe ſuo priuilegio, vt tradunt *Anton. Gamb. de.offic.& poteſt.Legati de latere lib.8.quæſt. de poteſt. Legati in Regulares à num.6. Anton. Cuch.inſtit.maior.lib.1.titul.6. à num.5. Capr. reg.84. à num.21. Thom.Triuiſ. lib.1. deciſ. 36. num.2.* Verum hoc difficultate non caret, quia exemptus ſine licentia Summi Pont. non poteſt exemptioni etiam expreſsè renunciare, ergo multò minus tacitè, ex ea ratione quia intereſt Romani Pont. qui eſt ſuperior ſubditos ſuos ab aliis non iudicari, vt tradunt per me citati *in collect.ad cap.cæterorum num.4.de arbitr.ar. & in addit.* & fuit plenè reſolutum *in vna Vlixbonen. monaſterij 19. Nouembris 1625.* coram *Reuerend. D. meo Coccino.*

Quadrageſimò Regulares, qui extra clauſtra, vel ambitum ſuorum monaſteriorum faciunt proceſſiones (niſi conſuetudine, aut priuilegio id fuerit ab eis obtentum) puniri poſſunt & impediri ab Ordinario; & ratio eſt, quia non habent territorium, & id ita practicari vidiſſe teſtatur *Zerol. in praxi Epiſcop. par. 1. verbo proceſſiones verſ. ad quartum*, quem refert *Cened. dict. quæſtion. 26. num. 18.* 77

Reſtat nunc videre, quam poteſtatem habeat Epiſcopus in Canonicos Regulares, ſi Eccleſia Cathedralis ſit Regularis, quarum plures in Anglia exiſtentes refert *Hoſt.in cap.cauſam quæ, in princip. de iudic.* & duas in Sicilia, Panormitanam ſcilicet, & Montis Regalis, commemorat ibidem *Abb.ſub nu.8.verſ.& dic quod in Sicilia*; in quo dubio communis & recepta eſt Doctorum traditio Epiſcopis competere omnimodam iuriſdictionem in Canonicos Regulares ſuæ Cathedralis, Abbatialis, & Epiſcopali ſimul vnitis potentiis, vt loquitur *Abb.in d. cap.cauſam quæ num* 10. quem refert *D. Lotter.de re benef. lib.1.q.18.num.14.* vbi *num.* 7. hoc intelligit, licet non ſit Religioſus, vnde in Epiſcopo repræſentatur duplex perſona, videlicet proprij, & veri Abbatis in his quæ concernunt inſtituta Regularia, vt firmat *Gemin. in c.nullus Religioſus ſub num.7.verſ.in ead.gloſ.de elect.lib.6.* & ſimul proprij Epiſcopi quoad reliqua, ſcilicet non pertinentia ad Regularia inſtituta, vt patet *ex d.cap.nullus Religioſus.* Quo fit, vt dum confert Canonicatum, aut dignitatem in ſua Cathedrali Eccleſia non conferat tanquam Abbas, ſed tanquam Epiſcopus, neque enim eſt vllibi Iure cautum in Eccleſiis Cathedralibus Abbati competere ius conferendi, & propterea licet Epiſcopus etiam ibi ſit loco Abbatis, tamen dum actum collationis non exercet tanquam Abbas, ſed tanquam Epiſcopus, impoſſibile eſt, vt eundem exerceat tanquam in ſuum obedientiariũ, vt firmauit *Rot. in Pampil. Theſaurarie 23. Ianuarij 1617.* corã *R^mo D.meo Coccino Decano*, cuius meminit *D. Lotter.d.lib.1.q.33.num.118.* vbi *num.* 115. ſubdit ex eadem ratione quod Canonicus Regularis prouiſus per Epiſcopum de Canonicatu, vel dignitate in Cathedrali Regulari, non poteſt amoueri per ſuperiorem Regularem.

Verum in his quæ ad regulam pertinẽt, Epiſcopus vicaria vti debet poteſtate Monachi alicuius tanquam melius verſati in iis, quæ ad regulam huiuſmodi ſpectant, vt obſeruant *Ioa.And.& Gemin.d.c.nullus*, hincque dum viſitat, adhibet vnum Regularem ad minus, vt diſponitur in *Extrauag. debent ſuperioribus ſuis, de officio Ordin.inter communes*, nec tenetur explicare an quod faciat, faciat magis vt Epiſcopus quam vti Abbas, prout docet *Panorm.in d.cap.cauſam quæ ſub nu.10.verſ.& etiam puto*, ſed quouis modo procedere poſſe cenſuit *Rot.deciſ. 69.num.6.p.1.recent.* etiam priuatiuè quoad omnes alios Regulares *ex ead.Rot.deciſ.121.num.4.d.p.1.recent.* etiamſi menſæ ſint ſeparatæ, vt *in d.deciſ.69. num.9.* refert *D. Lotter.d.lib.1.q.18.à num.14.*

Præcipuam vero prærogatiuam habet ſtatus hic Eccleſiæ Regularis, vt ſi qui Clerici ſeculares in ea ſint recepti, vel recipiantur pro celebratione diuinorum, teneantur ij celebrare officium Regulare, nec ſint admittendi ad ſeculare, pro euitando ſcandalo, vt optime docuit *Vitalin.in Clement.vnic.ſub num.53. verſ. eodem modo,*

modo,de celebr.Miſſar.quem probauit *Rot. eadem p. 1. recent.deciſ.79.num.3.*vbi *num.5.& deciſ.84.* per totam *ead. p.1.* ſubdit nec contrarium poſſe per Epiſcopum ſtatui, vt refert *D.Lotter.d.lib.1.q.18.num.19.*

SVMMARIVM.

1 *Conſeruator eſt iudex delegatus à Papa datus ad tuendum aliquos contra manifeſtas iniurias, ſeu violentias iudiciali non utens indagine.*

2 *Conſeruator eſt iudex delegatus niſi in Bulla conſeruatoria expreſsè concedatur, vt ſit iudex Ordinarius.*

3 *Conſeruator non poteſt ſubconſeruatorem deputare.*

4 *Appellandum eſt à ſententia Conſeruatoris ad ſolum Papam.*

5 *Conſeruator tanquam delegatus poteſt de iure procedere contra quoſcumque Ordinarios, etiam Legatos, ſi eos impediant in ſuis conſeruatoriis.*

6 *Differentia conſtituitur inter iudices Conſeruatores, & iudices delegatos.*

7 *Conſeruatores à ſolo Papa concedi poſſunt.*

8 *Conſeruatores de iure communi eſſe non poſſunt, niſi Epiſcopi, aut eorum Superiores, vel Abbates, ſeu dignitates in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis obtinentes.*

9 *Canonici Eccleſiarum Cathedralium delegati Sedis Apoſtolicæ conſtitui poſſunt, non tamen valent Conſeruatores deputari.*

10 *Canonici in Cathedralibus licet ſecundum latam interpretationem dicantur in dignitate conſtituti, non ita ex propria ſignificatione.*

11 *Canonici in Cathedralibus attentis ſpecialibus Religionis priuilegiis in Conſeruatores eligi valent.*

12 *Canonici Eccleſiæ Collegiatæ Synodales iudices conſtitui non poſſunt.*

13 *Vicarij generales Epiſcoporum non poſſunt eſſe Iudices Conſeruatores.*

14 *Conſeruator nemo poteſt eſſe ſui Conſeruatoris.*

15 *Priores, ſeu Guardiani Mendicantium Conſeruatores eſſe non poſſunt.*

16 *Conſeruatores attento iure ſolummodo poſſunt procedere contra manifeſtas iniurias, ſeu violentias.*

17 *Concilium Trident. quid ſuper Conſeruatores diſponat, oſtenditur.*

18 *Conſeruator vt procedere valeat, neceſſe eſt, quod ante omnia appareat iniuriam, ſeu violentiam fuiſſe manifeſtam, & notoriam.*

19 *Iuriſdictio vbicumque competit alicui reſpectu certæ qualitatis, debet ante omnia eidem de illa qualitate conſtare.*

20 *Conſeruator vbi dubitat de notorij qualitate, poterit ante omnia ſummariè examinare, an violentia, ſeu iniuria fuerit notoria.*

21 *Conſeruator non tenetur premittere notorij examinationem, cum reus fatetur factum ad qualitatem ipſius notorium fuiſſe.*

22 *Delictum aliquod vix reperiri poteſt tam notorium, quod non poſſit habere aliquas excuſationes, ſeu dubitationes.*

23 *Notorium non offuſcatur, licet allegentur circumſtantiæ notorium delictum excuſantes.*

24 *Notorij vbi qualitas exigitur ad fundandam iudicis iuriſdictionem, tunc etiamſi non negetur, debet ante omnia ſuper ea proceſſus fieri.*

25 *Notorium notorietate facti continui, ſeu permanentis, nulla probatione indiget.*

26 *Iniurias, ſeu violentias eſſe manifeſtas dum non conſtiterit, non poterunt ipſi Conſeruatores inhibere Iudicibus Ordinariis, ne in illis procedant.*

27 *Ordinarius poteſt, & tenetur præcipere delegato etiam Principis, ne aliter ſua poteſtate vtatur, quam in ſuis litteris continetur.*

28 *Notorium euidens illud dicitur, quod omnibus, vel pluribus Ciuitatis populis, ſeu vicina manifeſtum ſit.*

29 *Teſtes duo legitimi legitime deponentes, & rationem reddentes ſufficiunt ad probandum factum aliquod fuiſſe notorium, ſeu manifeſtum.*

30 *Conſeruatorum poteſtas adeo reſtricta eſt ad iniurias manifeſtas, vt ſi de aliis, quam de illis cognoſcant, proceſſus, & ſententia ipſo iure in totum corruant, & Conſeruatores pœnam incurrant ſuſpenſionis ab officio per annum.*

31 *Conſeruatores qualem iuris ordinem obſeruare debeant, oſtenditur.*

32 *Conſeruator vti ſuſpectus recuſari poteſt.*

33 *Appellatio à ſententia Conſeruatoris eſt admittenda.*

34 *Conſeruatoribus poteſtas eſt conceſſa non ſolum aduerſus illatas iniurias, ſed etiam inferendas.*

35 *Declaratur text.in cap.Romana,§.caueant,de ſent.excom. libr. 6.*

36 *Conſeruatores ad munus, & officium ſuum exequendum per cenſuras, aliaque iuris remedia contra inobedientes, & contumaces poſſunt procedere.*

37 *Conſeruatores qualiter contra Epiſcopos procedere poſſint, oſtenditur.*

38 *Conſeruatores poſſunt per excommunicationem cogere brachium ſeculare ad ſuffragandum ſibi contra inferentes ipſas iniurias.*

39 *Delegatus iudicis Eccleſiaſtici brachium ſeculare ad executionem demandati ſibi negotij implorare poteſt.*

40 *Conſeruatores aduerſus debitores ex cauſa ciuili procedere non poſſunt. Amplia vt ibi habes.*

41 *Debiti negatio quomodo dicatur iniuriam importare, oſtenditur.*

42 *Declaratur Concilium Trid.ſeſſ.24.de reform. cap.6.verſ. vniuerſitates autem.*

43 *Declaratur Concilium Trid.ſeſſ.24.de reform.cap.6. verſ. vniuerſitates autem.*

44 *Delegatus Summi Pontificis, in totum delegare valet.*

45 *Conſeruatores non poſſunt ſubdelegare, niſi quoad citationes, & ſententiarum promulgationes.*

46 *Conſeruatores quare nequeant committere vices ſuas, oſtenditur.*

47 *Conſeruatores limites ſuæ poteſtatis excedentes per annum ſuſpenſi ſunt ab officio.*

48 *Suſpenſio, quam incurrunt Conſeruatores excedentes ſuam iuriſdictionem, non tantum eſt ab officio muneris Conſeruatoris, ſed etiam ab officio clericali, non tamen à beneficio.*

49 *Conſeruatoribus ſuadentes, vt ſuam tranſgrediantur poteſtatem, ſententiam excommunicationis incurrunt, à qua non poſſunt abſolui, niſi parti integraliter ſatisfecerint de expenſis.*

50 *Conſeruatoris officium extinguitur morte concedentis, quod attinet ad negotia non cœpta.*

51 *Conſeruatorum officium in ordinibus, & Religionibus, non eſt temporale, nec expirat morte concedentis.*

52 *Bullæ Conſeruatoriæ ſunt inſpicienda, nam in ampliori forma ſunt aliquibus Religionibus, quam aliis conceſſæ.*

53 *Circa Conſeruatorum materiam videnda Conſtitutiones ſuper hac re editæ à Clemente VIII. & S. D. N. Gregorio XV.*

54 *Refertur Conſtitutio Clementis VIII.*

55 *Defertur Conſtitutio S. D.N. Gregorij XV.*

Digitized by Google

EPISCOPVS IN REGVLARIVM Conſeruatores an aliquam habeat iuriſdictionem.

ALLEGATIO CVI.

1 CONSERVATOR eſt iudex delegatus à Papa datus ad tuendum aliquos contra manifeſtas iniurias, ſeu violentias, iudiciali non vtens indagine, *cap. 1. & vlt. de officio iudic. deleg. lib. 6. vbi Ioan. Andr. & Domin. Sylueſt. in ſumm. verbo Conſeruator, num. 1. Perez. l. 1. verſ. quari poteſt, tit. 7. lib. 1. Ordin. Sayr. in floribus deciſ. ſub tit. de officio deleg. deciſ. 1. Azori. inſtitut. moral. par. 2. lib. 5. cap. 34. queſt. 1. Fr. Ludouic. Miranda in man. Prælat. tom. 2. queſt. 47. art. 1. concl. vnic. Cochier. de iuriſdict. Ordin. in exemptos par. 1. queſt. 39. num. 1. Fr. Ioan. de la Cruz de ſtatu Relig. 2. cap. 10. Monet. de Conſeruat. cap. 1. num. 8. Laurent. de Peirinis in Conſtit. ſui Ordinis Minimor. tom. 2. conſtit. 5. Gregorij XV. §. 1. num. 2.*

2 Dixi, delegatus, quia Conſeruatores iudices ſunt delegati, non Ordinarij; nam iuriſdictio illis conceſſa non ratione officij, ſed delegationis competit, & ſi officium habent, illud habere dicuntur iure eiuſdem delegationis, vt contingit in aliis delegatis, notant *gloſ. verbo conſeruatores, in princip. in d. cap. 1.* vbi *Archid. & Domin. num. 5. Ioan. Andr. colum. 2. Anchar. num. 2. & in d. cap. vlt. num. 6. & 7. Fuſch. de viſit. ar. lib. 2. cap. 23. num. 3. Alciat. in rubr. nu. 18. de offic. Ordinarij. Ruin. conſil. 3. num. 1. volum. 4. Mari. Anton. variar. reſolut. lib. 1. reſol. 16. num. 4. Valaſc. tom. 2. conſult. 152. num. 6. Nauar. conſ. 5. aliàs 3. ſub tit. de offic. iudicis deleg. num. 1. in nouiſſ. edit. Campan. in diuerſorio iuris Canonici rubr. 12. cap. 13. num. 24. in fine. Monet. d. cap. 1. num. 11. Laurent. de Peirinis citato loco Azori. d. cap. 34. queſt. 2. Mo-*

3 *lina de iuſtit. tom. 6. diſput. 29. num. 1.* cum quo aduertes hoc procedere, niſi in Bulla conſeruatoria expreſsè conceſſum ſit, vt conſeruatores per illam eligendi Iudices ſint Ordinarij, prout Societati IESV à *Pio V. & Gregorio XIII.* indultum eſſe aduertit idem *Molina* vbi proximè. Hinc fit Conſeruatorem non poſſe ſubconſeruatorem deputare, cum hoc expreſsè ſit cautum *in d. cap. vlt.* vbi *gloſ. verbo nulli*, dicit in hoc differre Conſeruatorem à delegato Principis, *Fuſch. dict. cap. 23. num. 8. Mari. Anton. d. reſolut. 16. num. 5. Campan. d. num. 24.* niſi per litteras conſeruatorias id Regularibus concedatur, vt aduertunt *Sorb. in compend. tit. conſeruator verſ. item conſeruator 3. pag. 139. Fr. Emman. d. queſt. Regul. tom. 1. queſt. 65. art. 18. Monet. de conſeruat. cap. 7. queſt. 2. num. 58. Laurent. de Peirin. vbi ſup §. 1. num. 5.* Vnde etiam fit, quod à ſententia Conſeruatoris tanquam delegati à Papa, ad ſolum Papam eſt appellandum, neque ad ipſius legatum attento iure poteſt prouocari, niſi aliud Legati habeant in ſuis commiſſionibus, tradunt *Ancharan. conſilio 132. Ruin. d. conſ. 3. à num. 2.* optimè confirmantes ex reg. *cap. ſuper quæſtionum, §. porro, de offic. deleg.* iuncta reg. *cap. 2. de officio legati.* cum aliis relatis per *Cardin. Tuſch. littera C, concluſ.*

5 *760. num. 6.* Inde etiam fit tales Conſeruatores tanquam delegatos poſſe de iure procedere contra quoſcunque Ordinarios etiam Legatos, ſi eos impediant in ſuis Conſeruatoriis, iuxta reg. *d. cap. 2. de officio leg.* tradit ex eodem *Anchar. d. conſ. 132. num. 3.* idem *Cardin. Tuſch. d. concluſ. 760. num. 1. & 2.* Nec obſtat, quod nonnullæ in iure dantur differentiæ inter Conſeruatores, & alios iudices delegatos, in quibus ſe ad inuicem excedunt, de quibus agunt text. *in d. cap. 1. & vlt. de officio delegati lib. 6.* Reſponderetur enim prædictas differentias non reſpicere ſubſtantiam iuriſdictionis delegatæ, quæ tantum in eo conſiſtit, quod competat, vel non competat ratione officij, vnde non faciunt eam mutare, aut differre ſpecie, iuxta doctrinam *gloſ. verbo noua in l. pacta conuenta, ff. de contrahen. emption.* optimè *Alciat. dicto loco.*

6 Quæ autem ſint illæ differentiæ inter iudices conſeruatores, & iudices delegatos colligi poteſt ex iis, quæ adducunt Doctores in *dict. cap. vltim.* & eas enumerant *Azor. d. cap. 34. quæſt. 5. Fr. Ludouic. Miranda d. quæſt. 47. art. 3. concluſ. vni.* Primo, inquiunt, differunt in hoc, quod iudex delegatus eſſe poteſt quilibet Canonicus cuiuſlibet Eccleſiæ Cathedralis, Conſeruator vero nonniſi ſimul ſit in aliqua dignitate conſtitutus. Secundò differunt, quia illius, qui eſt iudex delegatus alicuius, poteſt & ille alter eſſe iudex delegatus in alia cauſa, ſaluo iure recuſationis; ſecus verò eſt in Conſeruatore, etiamſi huiuſmodi non ſibi opponatur exceptio. Tertiò, quia ſaluo prædicto iure recuſationis ſibi ſubditum bene poteſt quis impetrare delegatum, non vero Conſeruatorem. Quartò, quia delegatus à Principe poteſt cauſam ſibi commiſſam in totum, vel in parte alteri committere *iuxta cap. paſtoralis, de officio deleg.* at conſeruator non. Quintò, iudex delegatus etiam ſi ſe ingerat in his, quæ non ſunt iuriſdictionis, non afficitur pœna in *prad. cap.* conſtituta, quia hoc non inuenitur expreſſum in iure, ſecus eſt de Conſeruatore. Præter ſupradictas differentias, quas hoc ordine adducunt *Azori. & Ludouic. Miranda dictis locis*, vnam notare oportet, de qua *Nauar.* vbi ſupra, *Concil. Trident. ſeſſ. 14. de reformat. cap. 20. in princip.* dum præcipit cauſas omnes in prima inſtantia coram Ordinario locorum dumtaxat poſſe agitari, non excludere Conſeruatores Religionum, & alios, qui non comprehenduntur reſtrictione eiuſdem Concilij facta circa Conſeruatores *ſeſſ. 14. cap. 5.* apud illos enim cauſæ ad ſuam iuriſdictionem, alios ſpectantes etiam in prima inſtantia poterunt ventilari, & conſequenter quoad hoc reputandi erunt Ordinarij, quod quidem idem *Nauar. vbi ſupra num. 2.* putat ſe audiuiſſe definitum ab *Illuſtriſſ. Cardinal.* deputatis ad declaranda dubia *Concilij Tridentini*, & nunc deciſum fuiſſe mihi vere conſtitit.

7 Dixi, à Papa datus, quia huiuſmodi Conſeruatores à ſolo Romano Pontif. concedi poſſunt, vt probat text. *in d. cap. 1. de officio deleg. lib. 6.* ibi, *concedimus, & in d. cap. vlt. eodem tit. & lib. ibi*, à Sede Apoſtolica conceduntur, &c. vbi *Ioan. Andr. col. 2.* tenent *Sylueſt. verbo Conſeruator, queſt. 1. num. 2. Fr. Emman. d. tom. 1. queſt. 65. art. 2. in princip. Azor. d. cap. 34. queſt. 6. Molina d. diſput. 29. num. 1. Fr. Ludouic. Miranda d. queſt. 47. art. 1. concluſ. 2. Cochier. d. queſt. 39. num. 2. Laurent. de Peirinis d. §. 1. num. 3. Monet. de conſeruat. cap. 4.* vbi *queſt. 2.* quærit an Concilium generale id poſſit, *& queſt. 3.* an cœtus Cardinalium, *& queſt. 4.* an legati Papæ, *& queſt. 5.* an & quando Princeps ſupremus ſecularis id poſſit. Sic etiam iure Ciuili inferiores prohibentur loci ſeruatores conſtituere *authent. vt iudices ſine quoque ſuffragio, §. nulli quoque iudici, & §. interdicimus*, ibi, violentiarum inhibitores, *collat. 2. authent. vt nulli iudicum liceat habere loci ſeruatorem, in princip. collat. 9.*

8 De iure communi Conſeruatores eſſe non poſſunt, niſi Epiſcopi, aut eorum Superiores, vel Abbates, ſeu dignitates, vel perſonatus in cathedralibus, vel in Collegiatis Eccleſiis obtinentes, probat text. *in d. cap. vlt. de offic. deleg. lib. 6.* ibi, de cætero deputari non poſſint niſi Epiſcopi, &c. notant omnes ibi, & *Sylueſt. verbo Conſeruator, num. 2. Petr. Gregor. ſyntagm. iuris, lib. 47. cap. 22. num. 18. Cochier. d. queſt. 39. num. 3. Fr. Emman. d. queſt. 65. artic. 2. Azori. d. cap. 34. queſt. 4. Molina d. diſput. 29. num. 3. Fr. Ludouic. Miranda d. queſt. 47. art. 2. concl. 1.* nouiſſimè *Alexan. Moneta in tract. de conſeruatoribus, cap. 5.* Quia tamen in propoſito text. *in d. cap. vlt.* receſſit à *deciſ. text. in cap. ſtatutum, in princip. de reſcript. lib. 6.* innouata per *Trident. ſeſſ. 25. de reformat. cap. 10.* vbi proponitur regula circa eos, 9
qui à Sede Apoſtolica, vel eius Legato poſſunt delegati conſtitui, adue lum eſt, quod licet attenta deciſ. *dict. cap. ſtatutum*, Ca. ci Eccleſiarum Cathedralium delegati Sedis Apoſtol. conſtitui poſſint, vt patet ibi, Eccleſiarum Cathedralium canonicis, &c. vt ibi tenet *Gomez à num. 24.* & plures, de quibus *Gonzal. ad regul. 8. Cancell.*

gloſ.

glos. 2. num. 39. dummodo non sint monachi, *Duenb. regul. 78. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 270. num. 6. cum sequentibus*, nequaquam tamen attenta dispositione text. *in d. cap. vlt.* valent Conseruatores deputari, cum ex propria significatione non dicantur habere dignitatem, vt
10 per *Aloys. Ricc. in praxi fori Eccles. decis. 105. num. 1. in prima edit. & resolut. 90. num. 1. in 2. edit.* quamuis secundum latam interpretationem Canonicatus in Cathedrali possit diei dignitas, prout resoluunt *Flamin. de resignat. lib. 2. quæst. 1. num. 102. Aloys. Ricci. d. resolut. 90. num. 2.* insuper loquitur *d. cap. vlt.* per dict. nisi, quæ cæterorum est exclusiua, secúdum Doctores, quos ego ipse refero *in meis Repiss. de dictionibus dict.* 184. quare ita tenent vltra *glos. 1. in dicto cap. vltim. glos. verbo canonicis, vers. item sciat, in d. cap. statutum, in princip.* quam sequuntur ibi omnes, vt per *Gom. num. 109. Sicul. in Clem. 2. num. 34. de rescript. Petr. Gregor. d. lib. 47. cap. 22. num. 28. Mandos. de Signatura gratiæ, tit. conseruatoria, vers. sed quoad Canonicos, Fr. Emman. d. art. 2. Cochier. d. quæst. 39. num. 5. Fr. Ludouic. Miranda d. conclus. 1. Monet. de conseruatorib. cap. 5. quæst. 8. num. 117. Laurent. de Peirinis d. §. 2. num.* 10. quicquid contrarium dixerit *Specul.* quem refert idem *Fr. Emman. vbi proximè*, & constanter defendat *Gomez in d. cap. statutum, num. 110.*
11 quorum opinio licet de iure communi non procedat, satis tamen defenditur, attentis specialibus priuilegiis religionum, quibus indultum est, vt etiam Canonicos Ecclesiarum Cathedralium in Conseruatores eligere valeant, prout concessit *Xistus IV. Pius V. & Gregor. XIII.* vt referunt *Fr. Emman. d. quæst. 65. art. 3. Molina d. disput. 29. num. 3. Aloys. Ricc. d. resolut. 90. num. vlt. & in praxi aurea resol. 349.* quod vero generaliter esse possint, satis videtur constare est Constitutionibus *Clementis*
12 *VIII. & S. D. N. Gregorij XV.* de quibus infra. An Canonici Ecclesiæ Collegiatæ possint constitui iudices Synodales, dubia est quæstio, in qua affirmatiuam partem tuetur *Aloys. Ricci in praxi fori Ecclesiast. decis. 637. in 1. edit. & resolut. 575. in 2. edit.* quia in Ecclesia Collegiata solent adesse Canonici obtinentes dignitatem, & Collegiata dicitur quoque obtinere in se dignitatem, *Seraphin. decis. 22. par. 1.* & in nonnullis æquipollent Canonicis Ecclesiæ Cathedralis, idem *Seraphin. decis. 1223. par. 2.* Verum contrarium melius amplectitur *Marc. Anton. Genuen. in practic. Eccles. quæst. 612. num. 2.* vbi extendit, quamuis sint peritissimi, *Monet. d. cap. 5. quæst. 8. num. 118. Laurent. Peirinis d. num. 10. in fine.*

13 Vicarij, seu officiales Episcoporum Ordinarij, non possunt esse iudices Conseruatores, licet enim habeant honorem, seu officium cum iurisdictione, nequaquam tamen obtinent dignitatem, seu personatum in aliqua Ecclesia, *Abb. in cap. de multa, num. 23. de prebendis, Selu. de benef. par. 1. quæst. 2. nu. 74. Menoch. consil. 51. num. 23.* quam tamen dignitatem text. *in d. cap. vlt.* requirit, & ita ex hoc, & aliis fundamentis in specie defendunt *Cardin. in d. Clem. 1. quæst. 12.* & ibi *Bonifac. à num. 36. Panin. de potestate Capituli par. 2. quæst. 10. num. 16. Fr. Emman. d. quæst. 65. art. 13. vers. ex his.* Quamuis contrarium teneat *glos. verbo delegatus, in d. Clemen. 2.* quam sequuntur *Ancharan. Paul. & Imola* ibi, *Picard. inter consilia Menoch. consil. 52. num. 33. cum sequentibus, Aloys. in d. praxi aurea resolut. 349. Sbroz de Vicario Episcop. lib. 2. quæst. 27. Cochier. d. quæst. 39. num. 4. Monet. de conseruator. cap. 5. quæst. 5. num. 66. Laurent. de Peirinis* vbi supra *num. 14.* quorum sententia tantum hodie locum habere poterit, si speciali priuilegio religioni concessum fuerit, vt possit Vicarios generales in suos Conseruatores eligere, vt obseruant *Fr. Emman. dict. artic. 13. &* Fr. *Ludouic. Miranda d. artic. 2. conclus. 2.* Vicecancellarium vero Papæ, Camerarium, summum Pœnitentiarium, Clericos Cameræ, Auditorem Curiæ causarum dictæ Cameræ, Auditores Rotæ, Referendarios, Prothonotarios posse eligi in Conseruatores, quia isti omnes habent dignitatem, tradunt *Monet. de Conser-*
uat. cap. 5. à num. 106. Laurent. de Peirinis citato loco num. 17. Et de Archidiaconis, Archipresbyteris, Primicerijs, Præpositis, Decanis, & aliis habentibus, Ecclesiasticam dignitatem idem tenet *Monet. d. cap. 5. quæst. 7. num. 88. 89. 91. 92. & 93. Laurent. de Peirinis citato loco num. 15.* vbi etiam de Priore seculari Ecclesiæ Collegiatæ.

14 Nemo potest esse Conseruator sui Conseruatoris, nec potest quis habere eum Conseruatorem, qui est sub eius iurisdictione, seu dominio, vel districtu Ecclesiastico, aut temporali, exceptis tamen Regibus, aut Reginis, *d. cap. vlt. Cochier. d. quæst. 39. num. 3. Azor. d. cap. 34. quæst. 4. Molina disp. 29. num. 3. vers. item non possunt, Petr. Gregor. syntagm. lib. 47. cap. 22. num. 8.*

15 Vtrum autem Priores conuentuales, seu Guardiani Mendicantium possint esse Conseruatores, prout delegati dari valent in terminis *d. Clem. 2. de rescript.* vide *Fr. Emman. d. quæst. 65. art. 3. vers. secundo est notandum, Fr. Ludouic. Miranda d. artic. 2. conclus. 3. & 4. Capill. Tholos. decis. 13. num. 3. Passarel. in not. priuileg. not. 32. vers. tamen per priuilegium, Monet. de Conseruatorib. cap. 5. quæst. 2. num. 24.* nouissimè *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 13. num. 79.* quicquid tamen sit de iure communi, habemus nouissimam Illustriss. Cardin. decisionem in hæc verba. Quærente Archiepiscopo Turritano an Regulares vnius Conuentus, Monasterij, vel domus, aliquem Priorem, seu Guardianum, vel quemuis alium quauis dignitate regulari fulgentem, in suum Conseruatorem eligere, vel deputare possint? *Sacra Congregatio Cardin. negotiis Regularium præpositorum* non posse respondit *Romæ 6. Octobris 1617. Anton. Maria Cardin. Gallus V. Theat. Secret.*

16 Conseruatores attento iure, semotis specialibus concessionibus, solummodo possunt procedere contra manifestas iniurias, seu violentias, id est illas, quæ iudicialem examinationem non requirunt, nec ad eos, qui talem examinationem exigunt, seu causas alias, suam possunt extendere potestatem. probant text. *in d. cap. 1. & vltim. de offic. deleg. lib. 6.* & disponit apud *Hispanos l. 1. tit. 8. lib. 1. noua recopil.* resoluunt *glos. verbo Conseruatores, in d. cap. 1.* vbi *Ioan. Andr. col. 2. Monach. num. 1. Anchar. num. 5. Franch. num. 7. Specul. par. 1. tit. de iudice deleg. §. excipi potest, num. 24. Anton. de Butr. in tract. de notorio, art. 4. num. 4. Petr. Gregor. syntagm. iuris lib. 47. cap. 22. num. 26. Perez l. 1. tit. 7. lib. 1. Ordin. Gutier. pract. lib. 3. quæst. 9. num. 9. & 11. Salzedo ad Bernard. in practic. cap. 3. §. sed dubium, Valasc. cons. 152. num. 1. & 2. Fr. Emman. d. tom. 1. quæst. 65. art. 11. Azor. dict. cap. 34. quæst. 7. Fr. Ludouic. Miranda d. quæst. 47. art. 7. concl. 1. cum sequentibus, Molina d. disp. 29. num. 2. Ceuall. communium contra commun. tom. 4. quæst. 897. à num. 696. Cardin. Tusch. d. concl. 760. num. 3. Cochier. d. quæst. 39. à num. 6. Campanil. in diuers. iuris Canonici rubr. 12. cap. 13. num. 26. Laurent. de Peirinis dict. loco num. 34. cum seqq.*

17 Hodie per *Concil. Trident. sess. 14. de reformat. cap. 5.* supradicta sunt restricta, dispositúmque conseruatorias litteras concessas singularibus personis, cuiuscunque dignitatis, vel conditionis, etiamsi Capitulum sit, & cum quibuscunque clausulis, aut decretis, non habere locum in causis criminalibus, seu mixtis, ex criminalibus scilicet, & ciuilibus, sed tantum in ciuilibus, & in istis, vbi personæ quibus concessæ sunt, Rei fuerint non Actores, & cum aliis limitationibus, ibidem adiectis, sub qua tamen restrictione idem *Concil.* declarat non comprehendi Conseruatores datos Vniuersitatibus generalibus, Collegiis Doctorum, seu scholarum, Regularibus locis, necnon hospitalibus actu hospitalitatem seruantibus, hi enim manent in dispositione iuris communis *in d. cap. 1.* & tenore litterarum sub quibus fuerint dati, vt in specie notant *Gutier. d. quæst. 9. num. 15. Molina d. disput. 29. num. 2. in fine, Frat. Emman. d. quæst. 65. artic. 12. in princip.* Circa quod tamen aduertes, quod licet hodie in casibus à *Concilio* exceptis plerumque concedi soleant litteræ conseruatoriæ sub ampliori forma, quam sit ea, quæ

traditur

traditur in *d.cap.1. & vlt.*vt per *Nauar. in man. cap. 27. num.125.*traditque latè Fr.*Emman.d.art. 12.* fatetur *Gutier.pract.lib.4.quæſt.63.à num.3.*quia tamen ſemper clauſulæ illarum litterarum ad Ius commune, de quo in *d. cap. 1.* ſunt reducendæ, & ſecundum illud, quoad fieri poterit interpretandæ, niſi vbi in eis contrarium expreſsè fuerit diſpoſitum,vt bene aduertit *Valaſc. d. conſult. 152. num. 8. & 9.* dicens ſe ita vidiſſe practicari in Bulla conſeruatoria conceſſa Fratribus Prædicatoribus, quæ habebat ampliſſima verba, iam apparet, quam neceſſarium erit declarationes, & quæſtiones neceſſarias in propoſito eodem Iure attento adiicere, licet aliquatenus extra materiam digreſſum facere videamur.

18 Neceſſarium igitur eſt ad effectum, vt procedere valeat Conſeruator datus ſub forma *dict.cap.1.*quod ante omnia appareat iniuriam, ſeu violentiam fuiſſe manifeſtam,& notoriam, item quod eidem conſtet de qualitate notorij, ita *glos. verbo Conſeruatores in d. cap. 1.* vbi *Ioan. Andr.col.3.& 4.Monach.num.4.& 5.Anchar. num.5. Franch.num.4.Syluest.verbo Conſeruator num.3.Fr.Emman. d.quæſt.65.art.12.verſ.aduertendum inſuper. Azor.d.cap.34. quæſt.7.Molina d.diſput.29.num.2. Fr.Ludouic.Miranda d.*
19 *quæſt.47.art.8.concl.2.Cochier.d.quæſt.39.à num.6.*Vbicumque enim iuriſdictio competit alicui reſpectu certæ qualitatis, debet ante omnia eidem de illa qualitate conſtare,vt per *Bart.in l.multum intereſt.num.2.& 5.ff.d. condic.& demonſt.Socin.num. 50. cum ſequentibus in cap.1.de offic.deleg.Vanti.de nullit. tit. ex defectu iuriſd. Ordin. num. 167.D.Barboſa in l.ſi quis ex aliena, num.148.ff.de iudic.*Si
20 autem Conſeruator dubitet de illa notorij qualitate,vel clare de ea non appareat, poterit ante omnia ſummarie examinare an violentia,ſeu iniuria,de qua agitur,notoria fuerit, & ſuper eum probationes recipere ad fundandam ſuam iuriſdictionem,itaut ſi inueniat illam notoriam, procedat, aliàs ſe incompetentem pronuntiet, ita conſtituunt *glos.* & doctores ferè omnes de quibus ſupra. Nec huiuſmodi iudicialis indago illi prohibita eſt in violentiis, ſeu iniuriis notoriis, in quibus aliàs iuriſdictionem habet, ſi tales inueniantur,nam ad hunc effectum,& ita ad videndũ an ſua ſit iuriſdictio,poterit indagare,& inquirere, etiam in forma iudicij iuxta reg. text. *in l.2.ff.de iuriſd.omni.iud.& cap.prætereà de officio iud. deleg.*vt in terminis reſoluunt *Ioan. Andr. col. 3. Domin. num.6.& 7. Anchar.num.5.in d.cap.1.Fr.Emman. d. quæſt. 65.art.12.verſ.ſed contraria, Azor.d.cap.34.quæſt. 7. Molina d.diſput.19.num.2.verſ.poteſt tamen.* Sic etiam quamuis in terminis, *cap. ſi clericus laicum de foro comp.* iudici Eccleſiaſtico competat iuriſdictio aduerſus laicos ſi ipſi fateantur,vel non negauerint res, de quibus agitur,eſſe Eccleſiæ, poterit iudex Eccleſiaſticus in euentu, quo Reus ad ſuum iudicium vocatus negauerit rem eſſe Eccleſiæ ad inſtantiam Actoris ſummariam de hoc ante omnia cognitionem adhibere, & ea`tali comperta non obſtante negatione Laici in cauſa procedere, vt bene aduertunt *Abb.col.pen.Felin.num.3. Socin. num. 13. & 15. Collect.ar.num.1.in d.cap.ſi clericus laicum,*ſic illum intelligentes,*Curt.iun.in l.2.num.34 ff.ſi quis in ius vocat.* idque per reg.text.*in l.ſi quis ex aliena,ff.de iudicis*, cum ſimilibus, quia aliàs eſſet in poteſtate laici conuenti per ſimplicem negationem euertere priuilegium *d. cap. ſi clericus laicum*,quod videtur abſurdum.

21 Hanc notorij examinationem non tenetur Conſeruator præmittere,cum Reus fatetur factum, & qualitatem ipſius notoriam fuiſſe,tunc enim ſiue in rei veritate tale ſit, ſiue non, ſemper proceſſus validus erit, nam ſufficit partis confeſſio, vt per illam notorium dicatur, & de notorietate appareat,licet aliter illa non probetur, iuxta reg.text.*in cap.veſtra*,vbi *glos.verbo non differetur, & cap.vlt.*ibi,ſeu confeſſionem,*de cohabit. cleric. & cap.cum olim,de verbor. ſignif.* cum multis, de quibus *Maſcard.de probat. concl. 1107. num. 2. Farinac. in praxi crimin.tom.1. quæſt.21.num. 31.* Quæ quidem reſolutio procedit,licet Reus, qui factum notorium fatetur, excuſationem alleget,dicens ſe iure ſuo feciſſe,adhuc enim Conſeruator procedere poterit,ſolúmque tenebitur Reum admittere ad excuſationes ſuas probandas, vt contra alios magis videtur ſequi *glos.verbo Conſeruatores, verſ. Si autem confiteatur,in d.cap.1.* ex ratione, quam præſtat *in verſ. Aliàs* 22 *facilè eſſet*,nam cum vix poſſet reperiri aliquod delictum tam notorium, quod non poſſit habere aliquas excuſationes, ſeu dubitationes, iuxta doctrinam *glos.verbo recepit.in cap.bona,tit 1.de elect.*iuncta reg.text.*in auth.de tabellionibus.§.nos autem verſ.proinde,collat.4. Aretin.conſ.165. col.5.verſ.2.principaliter, Maſc.concl.1106. num. 9. & concl. 1108.num.8.Farin.quæſt.21.num.50.* de nihilo eſſet Conſeruatoris officium, ſi quando factum in ſe notorium eſt, procedere non poteſt propter excuſationes à Reo allegatas, quæ notoriæ non ſunt, & probationes requirunt, tradunt optimè *Anchar.d.cap.1.num.5.verſ.ad aliud contrarium.Franch.num. etiam 5. Syluſt. verbo Conſeruator num.3.verſ.dico 3. Azor.d.cap.34.quæſt.7. verſ.quæres, Cochier.d.q.39.n. 11.* Licet enim allegentur circunſtantiæ 23 notorium delictum excuſantes, non per hoc notorium offuſcatur,quominus ſuper eo probari debeat,quãuis illas allegans ad probandũ debeat admitti,vt tenent *Sanct. in cæſtra,de cohabit.cleric. Mil.in repert.verbo notorium contra quod,Capra in tract.de notorio mãd.4.n.59.& 69.Farr.d. q.21.n.5.*quicquid diſtingat *Maſc.concl.1106.n.11.& 12.*

Quando verò Reus neque fatetur, neque etiam ne- 24 gat, ſed tacet nihil opponendo de defectu notorietatis, & incompetentia iuriſdictionis,& Conſeruator dubitet, & factum in ſe notorium non appareat, tenetur ad ſuam iuriſdictionem fundandam, & vt certus de illa exiſtat,ante omnia probationes facere, an illud notoriũ ſit;nam vbi qualitas notorij exigitur ad fundandam iudicis iuriſdictionẽ,tunc etiamſi non negetur,debet ante omnia ſuper ea proceſſus fieri, tradunt *Capra d.memb.4. n.56.cum ſeqq. Mil.verbo notorium facti geſti. Maſcar.concl. 1108 num.vlt. Farin.dict.q.21.n.86.& 87.* Sin autem Reus neget,diſtinguendum eſt, quod ſi iniuria, ſeu violentia notoria fuerunt notorietate facti continui ſeu permanẽtis,ita quod nulla excuſatione,ſeu tergiuerſatione celari valeat, non tenebitur Conſeruator probationes ante omnia ſuper notorio recipere: ſi verò iniuria manifeſta tantum fuerit notorietate facti tranſeuntis, ſeu momentanei, vel ſola notorietate iuris, tunc debeat prius Conſeruator, ſi pars negauerit, notorij examinationem præmittere, iuxta doctrinam *glos.verbo Conſeruatores, verſ. ſed quid ſi negetur, in d.cap.1.* Ratio vtriuſque 25 membri ea eſt, quia in priori notorium per ſe tale eſt, quod nulla probatione indiget,iuxta text.*in cap.tua nos*, ibi,nec teſtis,*de cohabit.cleric.& cap.3.de teſtib.cog.in principio*, vbi *glos. 2.* ac ſubinde in eo negatio partis rem dubiam non facit,vt videtur probare text. *in d.cap.3.*ſi bene expendatur ibi,factum negauerit, &c. per quem notant *Felin. ibi num. 7. Abb. in d.cap.tua nos, num.4. Maſcard.d.concluſ.1106.num.8.Farin.d.quæſt.21. num. 18.* tale notorium per negationem dubium non efficit.Poſteriori verò cum tale non ſit, vtique per negationem dubium redditur,iuxta reg.*l.3.C.quibus ad libert.*Vnde in eo arte omnia neceſſaria probatio erit, per quam non probatur quidem iniuria,ſeu violentia in ſe, quæ notoria eſt, ſed magis probatur illam notoriam eſſe, cum non conſtet eſſe notoriam,facit text.*in cap.bona, tit 1. verſ.licet autem, iuncta glos.verbo recepit, in fine.de elect.glos. 2. in cap.ad noſtram,21. tit 3.de iureiur.* Si denique Conſeruatori notorie conſtet de ipſa iniuria, & qualitate illius, nempe quod notorie illata fuiſſet,non tamen æque notorie appareat de eiuſdem auctore, hoc caſu bene poterit procedere,nam text.*in d.cap.1.& vlt.de officio deleg.lib 6.*dum iuriſdictionem tribuunt Conſeruatoribus, non ſe referunt ad perſonas iniurias, ſeu violentias notorie inferentes,

tentes, sed magis ad ipsas iniurias, seu violentias manifestas: ergo vbi illæ tales fuerint, iurisdictioni locus erit: nec refert, quod personæ inferentes, & ita auctores notorij non sint, quamuis contrarium teneant post *Ioann. Andr. & Innoc. Anchar. dict. cap. 1. num. 6. ad finem, & Domin. num. 9.*

26 Interim vero dum non constiterit iniurias, seu violentias esse manifestas, nec per consequens de Conseruatorum iurisdictione, non poterunt ipsi (licet delegati sint, & quoad has causas maiores Ordinariis, *cap. sanè, il 1. de officio deleg.*) inhibere iudicibus Ordinariis, ne in illis procedant, & si de facto inhibitio facta fuerit, ei parendum non erit, vt in terminis tradit *Ceuall. dicto tom. 4. quæst. 897. num. 755. cum seq.* intendit *Concil. Trident. sess. 7. de reformat. cap. 14. in fine*, ibi, & eorum inhibitionibus aduersus præmissa nequaquam valituris, & ex eo comprobatur, quia iudex, de cuius iurisdictione, & superioritate non constat, non potest inhibere iudici, qui ab eo iurisdictionem non habet, aliterque facta inhibitio non tenet, & sperni potest ex reg. text. *in cap. non solum, in fine*, ibi, inhibeat canonice, &c. per argumentum à contrario, *de appellat. lib. 6.* cum similibus, ex quibus ita tradunt omnes communiter *Beroi. consil. 117. num. 2. cum sequentibus, volum. 3. Mandos. de inhibit. quæst. 28. num. 2. Sued. cons. 424. num. 37. cum seq. & à num. 32. lib. 3. Ceuall. dict. quæst. 897. à num. 756. Modern. de iurisdict. par. 2. cap. 42. à num. 8.* planè dum non apparet iniurias, seu violentias esse manifestas, nec constat de iurisdictione, & superioritate Conseruatorum (quæ in hac qualitate solum fundatur) nec item Ordinarius ab eis iurisdictionem suam habet, vt patet, ergo nequaquam ab eis poterit inhiberi, aut ipse tenebitur inhibitioni parere: quod adeò verum est, vt in terminis iuris communis liceat per contrarium ipsi Ordinario in Conseruatorem animaduertere, si forte vltra causas sibi permissas cognoscat, illumque prohibere ne limites suæ potestatis excedat, vt aduertit *Ceuall. d. quæst. 897. à num. 762.* comprobans ex decis. text. *in auth. vt iudices sine quoquo suffragio §. volumus, vers. sed etiam eos collat. 2.* iuncta *reg. l. prohibitum, vbi glos. verbo resplendentibus, & leg. defensionis facultas, Cod. de iure fisci, lib. 10.* ex quibus Doctores communiter
27 notant posse, imò teneri, Ordinarium præcipere delegato, etiam Principis, ne aliter sua potestate vtatur, quàm in suis litteris continetur, & si excesserit in eum animaduertere, vt per *Cardin. in Clem. 1. num. 16. de offic. Ordin. Abb. in cap. significauit, num. 3. eodem tit. Aules ad cap. 1. Prætorum, verbo mandato, num. 33. Nauar. in cap. cum contingat, remed. 4. de reseri. Ceuall. dict. quæst. 897. à num. 769.* Hodie vero ad tollendas huiusmodi controuersias, & difficultates, quæ inter Conseruatores, & Ordinarios poterant oriri, statuit *Concil. Trident. sess. 14. de reformat. cap. 5. vers. quod si in iis*, data tali competentia iurisdictionis nominandos esse arbitros in forma iuris, qui de illa cognoscant, interimque in causa ab vtroque supersedendum sit, meminit *Ceuall. dict. quæst. 897. à num. 741. & 775.* ponens ibi *num. sequentibus*, practicam procedendi ad eligendos huiusmodi arbitros inter Conseruatorem, & Ordinarium deductam ex reg. text. cum ibi notatis *in cap. suspicionis de offic. deleg. lib. 6. & in cap. 2. de appellat. eod. lib.*

28 Notorium euidens, seu manifestum vt aliquid dicatur, oportet quod omnibus, vel pluribus ciuitatis populis, seu vicinix manifestum sit, iuxta text. in *cap. cum dilectus, 15. vers. dicatur, de purgat. canon, cap. quæ Lotharius* ibi, oculis omnium *cap. de manifestis*, ibi, nota plurimis causa, & ibi, omnes enim, &c. *cap. vltim.* ibi, omnibus 2. *quæst. 1.* & est doctrina *Archid. in d. cap. 1. Anton. de Butrio tract. de notorio art. 1. num. 3.* post alios *Menoch. de arbitr. casu 195. num. 8. Mascard. concl. 1106. num. 4. & 16. Farin. d. quæst. 21. num. 41. cum sequentibus* controuertentes, qui nam personarum numerus ad hoc exigatur, vt per *Mascard. num. 17. Farin. num. 47. & 48.* dictis locis. Nihilominus tamen quia ad probandum factum aliquod fuisse notorium, seu manifestum (vbi probatio hæc desideratur) sufficit duorum testimonium legitimè deponentium, & rationem reddentium, nec requiritur, quod omnes testificentur, qui alias requiruntur ad notorium efficiendum, vt argum. text. *in cap. cum litteris 33. in princip. de testib. & in l. 2.* iuncta *glos. verbo docere, C. de bonor. possess. contra tab.* obseruat eleganter *glos. pen. vers. sed pone, in cap. Dominus omniperens 2. quæst. 1.* vbi Doctores, *Salic. in l. eq quidem, num. 88. C. de accusat. Butzi. d. art. 4. num. 63. Capra in tract. de notorio memb. 6. num. 7. cum sequentib. Gom. tom. 3. vari. cap. 1. num. 44. in princip.* cum multis aliis, de quibus *Farin. d. quæst. 21. num. 109.* Ideo in proposito in casibus, in quibus probatio notorij necessaria ante omnia fuerit, sufficiet Conseruatori per duos legitimos testes constare de illa notorietate, vt in specie tradit *Domin. d. cap. 1. num. 9. ad* quem se remittit *Franch.* ibi *num. 5.* satisque etiam erit talem probationem de plano, & absque solemnitate iudiciorum assumere; cum solum pertineat ad fundandam iurisdictionem, vt per *Domin. d. cap. 1. num. 7.* & ibi *Franch. num. 4.* 29

Conseruatorum potestas in terminis iuris communis adeò restricta est ad iniurias, seu violentias manifestas, vt si de aliis, quàm de illis cognoscant, processus, & sententia ipso iure in totum corruant, & Conseruatores pœnam incurrant suspensionis ab officio per annum, vt probat text. *in cap. vlt. vers. vlt.* iuncto *vers. vt autem, de offic. deleg. lib. 6.* & ibi *glos. fin* notant *Sylvest. verbo Conseruator, num. 5. Fr. Emman. d. quæst. 65. art. 19. Azor. d. cap. 34. quæst. 13. Soar. tom. 5. de censur. disp. 31. sect. 3. num. 17. Molina d. disp. 29. num. 2. & 6. in fine.* Quæ quidem potestas illis concessa ad eos defendendos de illis solum iniuriis, seu violentiis, quæ notoriæ fuerint, id est, quæ non requirunt iuris indaginem, & examinationem iudicialem, debet esse seruato iuris ordine, qui alias secundum eiusdem iuris regulas in notoriis exigitur, vt arg. text. *in cap. ad nostram il 3.* iuncta *glos. verbo obseruandus, de iureiur* post *Imol.* & *Domin.* concludit *Franch. d. cap. 1. num. 3.* & sentit ibi *Anchar. num. 6.* declarat *Fr. Emman. d. quæst. 65. art. 18.* vbi secundum decisionem text. *in clem. sæpe, de verbor. signif.* exponit qualiter intelligenda sit, & practicanda clausula illa, quæ in litteris conseruatoriis apponitur, vt Conseruatores procedant simpliciter, & de plano, sola facti veritate inspecta, sine strepitu, & figura iudicij. Ad illum iuris ordinem, qui in notoriis
31 à iure requiritur, & quem Conseruatores obseruare debent, pertinet citatio ex tex. expresso *in d. cap. vlt. vers. vices, de off. deleg. lib. 6.* vbi manifestè supponitur illam in processu Conseruatorum interuenire debere. Requiritur etiam sententia, prout habetur *in d. cap. vlt. vers. vices*, consonátque text. agens similiter de notorio in *dict. cap. cum dilectus 15. vers. cum nimirum* ibi, sed in eum condemnationis sententia, &c. cuncta doctrina *glos. 2. in d. cap. ad nostram il 3. & in d. cap. quæ Lotharius*, asserentis etiam in notoriis sententiam esse necessariam, quam sequuntur & communem dicunt *Gomez. num. 44. Clar. num. 8. dictis locis, Farinac. dict. quæst. 21. num. 114.* declarando etiam non exigi in proposito sententiam cum solemnitatibus illis à iure præscriptis, de quibus text. *in cap. vltim.* vbi *glos.* & Doctores *de re iudicat. lib. 6. & in tit. Cod. de sentent. ex breuit. recitand.* sed qualem qualem sufficere, vt docent hic distinguentes in eadem materia notorij Doctores de quibus proximè, cum aliis citatis à *Farinac. dict. quæst. 21. num. 115. Nauar. cons. 12. num. 3. sub tit. de hæret.* 30

Quamuis *glos. verbo conseruatores, ad finem in dict. cap. 1.* referat *Bernard.* existimantem appellationem, & recusationem in Conseruatoribus non admitti, vtpote quia solum de notoriis cognoscere valent, in quibus vtraque tam appellatio quàm recusatio à iure prohiben-
32 tu s,

tur, vt de appellatione ſunt text. in *cap. cum ſit Romana, §. vlt. & in c. peruenit, 13. & in cap. conſuluit, 14. & in cap. cum ſpecialis 61. §. porro, de appell.* In recuſatione *cap. propoſuit, 24. eod. tit.* quam gloſſam ſequuntur *Innoc. Hoſt. & Anchar.* vt per *Franch.* ibi *numer. 5. & Azori. dict. capit. 34. quæſt. 11.* Nihilominus tamen reſoluendum eſt, non ſolum recuſationi locum eſſe, Conſeruatoremque vt ſuſpectum recuſari poſſe, ſi cauſa de qua agitur talis ſit, in qua ipſe valeat reum grauare, vt bene agnoſcunt *Franch. in dict. cap. 1. num. 5.* & ibi *Domin. numero 15.* nam in his terminis & ſimilibus etiam in notoriis recuſatio admittitur, iuxta doctrinam *gloſ. verbo & ſi manifeſta*, vbi communis in *cap. quia ſuſpecti 3. quæſt. 5. Burſat. conſ. 21. num. 25. lib. 1. Gomez. d. cap. 1. num. 46. Farin. dict. quæſt. 21. numero 130.* ſic limitata regula text. *in d. cap. propoſuit, in fine*, & probat expreſsè *Concil. Trident. ſeſſ. 14. de reform. cap. 5. verſ. quod ſi*, vbi præſcribit formam, ſecundum quam procedi debeat ſi Conſeruator ſuſpectus eſſe dicatur, & per illud ita tenet in termin. *Cenall. commun. contra commun. tom. 4. quæſt. 897. num. 779. cum ſequentibus.* Sed etiam à ſententia eiuſdem Conſeruatoris 33
appellatio erit admittenda, vt quotidie praxi obſeruatum videmus, quod imprimis vbi ille procedit ſuper notorio iuris tantum, veluti ex confeſſione, & appellans exprimit iuſtam cauſam, conforme eſt doctrinæ *gloſ. verbo mandetur, in cap. Romana, §. ſi autem, de appellat. libr. 6.* quæ in his terminis etiam in notoriis appellationem admittit, eamque ſequuntur magis communiter Doctores, vt per plures, de quibus *Couar. pract. cap. 23. num. 5. verſ. ſecunda concluſio, Farinac. dict. quæſt. 21. num. 118. cum ſeq. & p. 3. quæſt. 101. numer. 64.* facit deciſio text. in *l. 2. C. quorum appellat. non recip. & capit. et, qui, verſ. nullus 2. quæſt. 6.* vbi probatur non ſufficere Confeſſionem ad denegandam appellationem, ſed requiri, quod reus inſuper teſtibus conuictus ſit, tradunt late citati *à Clar. § fin. quæſt. 94. num. 1. Farin. dict. quæſt. 101. à num. 114.* Vbi vero iidem Conſeruatores procedunt ſuper notorio facti, licet magis dubium ſit propter communem Doctorum ſententiam, quæ habet à ſententia ſuper huiuſmodi notorio appellationem non dari, vt per *Gom. d. cap. 1. numer. 47. Farin. dict. quæſt. 21. numer. 117.* Nihilominus tamen dici poteſt, etiam tunc appellationem admittendam in caſibus limitationum, quos ad eam regulam tradunt iidem Doctores, & proſequitur *Farin. dict. quæſt. 21. à numer. 118. vſque ad 128.*

34 Non ſolum aduerſus illatas iniurias, ſeu violentias manifeſtas, ſed etiam inferendas Conſeruatoribus poteſtas eſt conceſſa, quia propriè in vtriſque (licet magis propriè in inferendis) conſiſtit defenſio, tradunt *gloſ. verbo defendere in dict. cap. 1.* vbi *Monach. num. 5. Franch. num. 7. Domin. numero 13. Azori. dict. cap. 34. quæſt. 7. verſ. ſi iterum quæras, Molina d. diſput. 29. num. 2. verſ. poteſt tamen, in fine, Fr. Ludou. Miranda dict. queſt 47. art. 7. concluſ. 4. Cochier. d. quæſt. 39. numer. 13.* Amplia poſſe Conſeruatores violentiis, ſeu iniuriis probabiliter inferendis non ſolum aliis modis occurrere, ſed etiam proferendo generalem excommunicationis ſententiam, in eos, qui illas fecerint, vel commiſerint, vt notat *dicta gloſ. verbo defendere, & Franch. numer. 6.* ac omnes ſupra citati, probatur ex reg. text. *in cap. dilecto, in princip. verſ. & quoniam, de ſentent. excommun. libro 6.* iuncto text. *in cap. à nobis, il 1.* ibi, quiſquis furtum fecerit, &c. *cod. tit. in antiq.* cum traditis per *Couar. in cap. alma, p. 1. §. 10. num. 1. Gutier. canon. lib. 1. cap. 4. num. 10. Soar. tom. 5. de cenſuris diſput. 3. ſect. 4. à num. 4.* vbi latè comprobant, & defendunt generalem praxim iudicum Eccleſiaſticorum, ſecundum quam vbi crimen aliquod veroſimilibus coniecturis committi timetur, ad illud obuiandum cautè ſolent hanc generalem ferre excommunicationem in eos, qui illud commiſerint. Nec obſtat prohibitio text. *in cap. Romana, §. cauſam, de ſenten. excommun. lib. 6.* per quam dicebat *Hoſt.* talem generalem excommunicationem hodie ferri non poſſe, vt referunt *Ioann. Andr. Franch. & Domin. dict. capit. 1.* Reſponderur enim prohibitionem, ſeu potius admonitionem illius text. locum non habere, vbi iuſta iubeſt cauſa, ſicut idem text. declarat in *verſic. niſi*, ibi, aut alia rationabilis, &c. quæ ſane iuſta cauſa manifeſtè datur, vbi violentia inferenda timetur, cui Conſeruator intendit obuiare, vt bene agnoſcunt *Monach. in d. cap. 1. num. 5. Gutier. d. c. 4. nu. 10. Sayr. de cenſur. lib. 1. cap. 9. 1 num. 24. Soar. dict. lect. 4. à num. 4. & diſputat. 20. ſect. 1. num. 5. cum ſequentibus.* Conſeruatores enim 36
ad munus, & officium ſuum exequendum per cenſuras, aliaque iuris remedia contra inobedientes, & contumaces poſſunt procedere, prout illis conceditur in omnibus litteris conſeruatoriis, *Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſt. 47. artic. 8 concluſ. 5.* Contra Epiſcopos tamen pro- 37
cedendum iuxta formam traditam in *cap. quia Pontificali, de offic. deleg. libr. 6.* vbi ſtatutum eſt, vt Conſeruator, vel Iudex delegatus contra Epiſcopos procedens modeſtia vtatur, vt ſcilicet primò Epiſcopo interdicatur ingreſſus in Eccleſiam, vel Sacerdotale officium. Secundò, vt ſuſpendatur ab officio. Tertiò contra eum Eccleſiaſtica cenſura aggrauetur, niſi forte aliud fieri ſuaſerit: nimiæ contumaciæ proteruitas, quia ſcilicet, vt dicit *gloſ.* iniurias, & contumelioſa verba profert in iudicem Epiſcopus, ita *Sylueſt. verbo Conſeruator, numer. 4. verſ. dico, Azori. d. cap. 34. quæſt. 12. Fr. Ludouic. Miranda d. concluſ. 5.* vbi *in verſ. aduerto*, tenet Epiſcopos non itrogare iniuriam prædictis Conſeruatoribus Iudicibus pro eo, quod ab eiſdem poſtulent, vt oſtendant ſibi ſuas litteras, quin vero nec ſecundum ius eiſdem tenentur obedire, niſi, dum ab eis expoſtulatur ſuarum litterarum oſtenſionem faciant. Vnde iudex Conſeruator, ſiue delegans, ſi de ſuo mandato Apoſtolico, litteriſve Conſeruatoriis non vult Ordinario fidem facere, non poteſt ipſum excommunicare, eo quod nolit ſuam ſententiam exequi: nam delegatus ſuper Ordinarium iuriſdictionem non habet, niſi eidem rebellis extiterit, nec rebellis rectè dici poteſt, qui fidem fieri ſibi petit de commiſſione eiuſmodi, non enim aliud facit, quàm quod iure ſibi conceditur, niſi malitioſè hoc faciat, immo ſi ipſe delegatus delinquat, poterit puniri ab Ordinario loci in quo deliquit, vt optime reſoluunt *Petr. Caball. reſol. crimin. tom. 1. caſu 53. nu. 1. cum ſeqq. Iacob. Laurent. de Iudice ſuſpetto cap. 4. nu. 33. Farin. fragm. crimin. p. 2. lit. I, num. 973.* vbi *num. 974.* ampliat poſſe ipſum delegatum conueniri coram Iudice Ordinario pro damnis & intereſſe, ſi delinquat etiam in cauſa in qua eſt delegatus in iudicando, vel in non iudicando, & non reddēdo ius, & abutendo ſua iuriſdictione, & illam excedendo, aut alias litem ſuam faciendo, *& n. 977.* reſoluit Iudici delegato reſiſti poſſe ab Ordinario, quando voluerit exequi aliquid iniuſtum, & citat *gloſ. in c. ex litteris de offic. deleg. Gig. conſ. 163. n fin. Iacob. Laurent. d. cap. 4. num. 33. Aufrer. ad Capell. deciſ. 424.* Deinde Conſeruatores præ- 38
dicti poſſunt per excommunicationem cogere brachiū ſeculare, ſiue ſecularem poteſtatem ad ſuffragandum ſibi contra prædictas iniurias, ac inferentes ipſas *Azor. d. cap. 34. q. 10. Fr. Ludou. Miranda d. q. 47. art. 8. concl. 7. Cenall. d. q. 897. num. 718.* Delegatus enim Iudicis Eccleſiaſtici 39
brachium ſeculare ad executionem demandari ſibi negotij implorare poteſt, *Anles ad cap. 20. Prater. gloſ. vſurpan. num. 27. Pen. in direct. Inquiſitorum l. 3. commento 115. Azeued. l. 15. num. 3. tit. 1. lib. 4. nouæ recopil. Bernard. Grana. ad practic. Camera Imper. lic. 1. concluſ. 115 conſid. 1. Ruiger. Ruland. de commiſſ. par. 1. lib. 6. cap. 4. num. 21. Bobadil. in ſua politica lib. 2. cap. 17. num. 179. Farin. in praxi crimin. quæſt. 97. numer. 86. Modern. de iuriſd. par. 1. capit. 50. à numer. 25. Ludou. Rodolphin. in tractatu de brachio ſecul. ri, numer. 30.*

Brunor. à Sole in locis communibus, verbo brachium ſeculare, B.apoſt. Coſt. 1 de remed. ſubſid. cap. 21. Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 320. numer. 2. & reſolut. 278. numer. 2. in 2. editione, plures per *Cenad. ad Sextum collectan. 13.*

40 Cum debitum non ſoluere nequaquam violentiam, ſeu manifeſtam iniuriam importet in eo ſenſu, in quo loquitur *dict. cap. 1. de officio delegat.* rectè huiuſmodi Conſeruatores aduerſus debitores ex cauſa ciuili procedere non poſſunt, cum talis proceſſus iudicialem exigat indaginem, & ita expreſsè tenent *Alciat. de præſumption. regul. 1. præſumpt. 23. Fuſch. de viſitat. libr. 2. cap. 23. num. 5. Franc. Leo dicto loco ſub numer. 101. Gutier. practic. lib. 3. quæſt. 9. à numer. 8. Cabedo diuerſ. iuris argum. libro 3. capit. 18. num. 4. Cenall. communium contra communes, tom. 4. quæſt. 897. à num. 711. Campan. in diuerſorio iuris Canonici rubric. 12. capit. 13. numer. 20. Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſt. 47. artic. 7. concluſ. 5.* Verum contra illam ante omnes ſcripſit *Guid. Papa deciſ. 18. numero vltimo*, quem ſequutus fuit *Perez. l. 1. verſiculo Conſeruatores autem, titul. 7. lib. 1. Ordin.* & denique multis adductis rationibus inſurgit *Fr. Emman dict. quæſt. 65. art. 12.* vbi non ſolum affirmat poſſe Conſeruatores procedere aduerſus debitores ex cauſa ciuili in terminis de quibus proximè, ſed etiam in multis, quæ in propoſito dixerat *Gutier. dict. queſtion. 9.* adeo illum carpi, & reprehendi, vt coegerit ab illius impugnationibus poſtea ſe liberare in *libro 4. quæſt. 63.* quam totam in prædicta defenſione conſumplit. Quibus non obſtantibus à priori ſententia ne recedas, & eam amplia procedere etiam caſu, quo religioſi Conſeruatorem habentes Rei proponantur, adhuc enim non poterunt coram illo pro debito ciuili conueniri, vt comprobat *Frat. Emman. dict. quæſt. 65. artic. 13.* Amplia etiamſi Conſeruatores Religionum ſint, & ex forma litterarum ſuarum poteſtatem habeant ad cognoſcendum de quibuſcumque cauſis, ſub illis verbis, in quibuſcumque cauſis, vel aliis, tam ciuilibus, quàm criminalibus, vel mixtis; nam huiuſmodi conceſſio ad iniurias, & violentias manifeſtas referenda eſt, ita vt ſit ſenſus, quod de omnibus cauſis tam ciuilibus, quàm criminalibus, vel mixtis, dummodo tamen ſint iniuriæ, ſeu violentiæ manifeſtæ, valeant cognoſcere, ſentit *gloſ. in dicto cap. 1.* in caſus poſitione, ibi, videlicet vt poſſent cognoſcere de iniuriis, & aliis cauſis, &c. intendit *Gutier. dict. libr. 3. quæſt. 9. numer. 17.* & in terminis aduertit *Valaſc. conſult. 152. numer. 8. & 9.* teſtatus ſe ita vidiſſe practicari in Conſeruatoria Fratrum Prædicatorum, quæ habet ampliſſima verba, quamuis contrarium fateantur idem *Gutier. dict. quæſt. 63. num. 3. 4. & 6. & vlt. Cabed. dict. cap. 18. num. 5.*

41 Non obſtant fundamenta, quæ pro ſua parte in medium adducunt, nam ad præcipuum, nempe quod debitor non ſoluens dicitur iniuriam facere ex doctrina *Specul. titul. de inſtrum. edit. §. nunc vero aliqua, verſiculo de hoc autem quæritur*, vel ſaltem creditori damnum culpa irrogare: nam omiſſa ſolutione *Gutier. dicta quæſtione 9. numer. 16. & dicta quæſt. 63. à numer. 5.* reſpondetur retentionem, ſeu negationem debiti ſolum importare iniuriam in generali illa ſignificatione ſumptam, prout ſignificat quamcumque iniuſtitiam aut iniquitatem, ſeu omne id quod non iure fit, iuxta *l. 1. in principio, & verſ. interdum. ff. de iniur. Princip. inſtit. eodem tit.* & in his terminis procedit doctrina *Specul. dicto loco.* in præſenti vero materia, de qua agimus, iniuria accipitur pro damno culpa dato, quod in negatione, ſeu retentione debiti propriè non conſiſtit: accedit quod etiamſi talis debiti retentio damnum culpa importaret, quod negamus, nuſquam tamen, licet de illo per ſcripturam, vel ſententiam conſtaret, ſuppoſita partis negatione, poſſet ita notorium effici, prout in præſenti materia requiritur, iuxta ea, quæ de notorio reſultante ex inſtrumento vel ſententia tradunt communiter Doctores, cum quibus *Maſcard. concluſ. 1107. numer. 19. Farinac. dicta quæſtione 21. à numero 23.* Nec 42
etiam obſtat *Concil. Tridentin. ſeſſ. 14. de reformation. cap. 5.* dum prohibet Conſeruatores cognoſcere de cauſis ciuilibus, excipit Conſeruatores Religionum, & ſimiles, vt in *verſiculo, Vniuerſitates autem*, eaſdemque Conſeruatorias religionum, & ſimilium nulla ex parte diminutas eſſe declararunt Illuſtriſſimi Cardinales ſuper *dicto cap. 5.* Vnde videbatur ſuccedere *regul. l. cum prætor, ff. de iudic. & l. nam quod liquide, ff. de penu leg.* Reſpondetur enim exceptionem *Concily* licet & declarat. *Cardinal.* ſolum concludere tales Conſeruatores non comprehendi ſub prohibitione, & reſtrictione illius decreti, non tamen per hoc *Concil.* diſponere ſub qua forma, & in quibus cauſis debeant procedere, id enim relinquit diſpoſitioni iuris communis, & tenori priuilegiorum, ſub quibus fuerint conceſſi, argum. *l. commodiſſime, ff. de libert. & poſthum.* vt agnoſcunt *Gutier. dict. quæſt. 9. numero 14. & dicta quæſtione 63. numero 3. Frat. Emmanuel. dict. quæſt. 65 articulo 12. in principio.*

Nec denique obſtat *Concil. Tridentin. ſeſſione 7. de re-* 43
formation. cap. 14. verſiculo Addendo inſuper, vbi diſponit Regulares quoquo modo exemptos in cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum conueniendos eſſe coram locorum Ordinariis, etiamſi iudicem aliàs habeant à Sede Apoſtolica deputatum, in aliis verò cauſis, tum demum coram eiſdem Ordinariis pro debitis eſſe conueniendos, quando ipſi Regulares iudicem non habuerint, vnde manifeſtè probari videtur, quod ſi iudicem habuerint (prout habent, ſi habeant Conſeruatorem) coram illo eſſe conueniendos, & tenet *Gutier. dicto libro 3. quæſtione 10. à numer. 2.* non diffitetur *Flamin. de reſignat. libro 4. quæſt. 11. num. 9.* quem refert, & ſequitur *Cenall. dict. quæſtione 897. à numero 813.* Non inquam obſtat prædictum decretum, reſpondet enim latè *Emmanuel. dicto art. 13. verſiculo, nec ſupra dicta*, vbi illud declarat, & interpretatur, cuius reſponſionem licet poſtea idem *Gutier. libro 4. practic. quæſtion. 64.* nitatur diſſoluere, & ſe inſuper ab impugnationibus, *Fr. Emmanuel.* liberare, tres caſus in propoſito diſtinguens; meo tamen iudicio tantum abeſt, vt *Concil. eo loco* dictam ſententiam probet, quod imò contra eam retorquetur, nam vltra quod loquitur ſolum de Regularibus extra monaſterium degentibus, vt ex littera illius patet, & aduertit *Fr. Emmanuel. vbi proximè.* Aduertendum etiam eſt *Concil.* ibi expreſsè tractare de illis Regularibus, qui Conſeruatores alias habent, vt conſtat ex illis verbis, ibi, Conſeruatorum deputionibus, & eorum inhibitionibus, &c. in quibus manifeſtè ſupponit tales Regulares, de quibus agit in illo decreto, Conſeruatores habere; clauſula enim hæc in fine poſita refertur ad omnes caſus præcedentes, ſecundum citata per me in *Remiſſ. de clauſulis, clauſul. 199. numer. 1.* & tamen in illis terminis decidit *Concil.* quod ſi Regulares iudicem non habuerint, coram Ordinario conueniantur, ergo exceptio hæc, ſi ipſi iudicem non habuerint, nequaquam intelligi poteſt de iudice Conſeruatore, ſed de alio à Sede Apoſtolica deputato, ita vt non ſufficiat Regulares habere Conſeruatorem ad effectum ne coram Ordinario pro iſtis cauſis ciuilibus conueniantur, & ſic ceſſat omninò fundamentum *Gutier.* & aliorum ſupra citatis locis.

Licet quilibet Summi Pontificis delegatus in to- 44
tam ſubdelegare valeat ex text. in *capit. ſi pro debilitate, & cap. ſuper quæſtionum, in fine princip. de officio deleg.* cum citatis *per Cardoſ. in praxi indicum, verbo index, numer. 75. Morlam in emporio par. 1. tit. 2. quæſtione 15. num.* 10.

10. *Fr. Ludouic. Miranda de ordine iudic. quæſt. 2. artic. 11. Sanch. de matrimon. lib. 3. diſput. at. 31. D. Barboſa in l. quia tale, numero 47. ff. ſoluto matrimon. & in l. cum Prætor, §. 1. numer. 385. cum ſequentibus, ff. de iudic.* Conſeruatoribus tamen id non permittitur, niſi quoad citationes, & ſententiarum promulgationes, vel vbi ex beneficio litterarum id eiſdem fuerit conceſſum, tradunt vltra *gloſ.* & Ordinarios *in cap. vltim. de officio deleg. libro 6. gloſſ. verbo ipſorum, in Clementin. 2. de hæret. Petr. Gregor. ſyntagm. iuris libro 47. cap. 22. num. 27. Quintanad. de iuriſdict. & imper. libro 2. tit. de ſubdelegat. num. 7. Fr. Emmanuel. dicta quæſtione 65. artic. 10. Azori. dict. capit. 34. quæſt. 9. P. Molina dict. diſputat. 29. numer. 5. Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſt. 47. artic. 8. concluſ. 4. Cochier. dict.* 45 *quæſt. 39. num. 20.* 46 De ratione autem quare attento iure Conſeruatores nequeant committere vices ſuas, inquirit *gloſ. in dicta Clement. 2.* eam reddens, quia ſcilicet eorum induſtria perelecta videtur, ac ſubinde ſuccedit regul. *cap. is cui, de officio, delegat. lib. 6.* aliam tradit *Petr. Gregor. dict. num. 27.* Sed melior videtur, quam ſentit *gloſ. verbo nulli, in dict. cap. vltim.* intendens textum ibi ius ſpeciale conſtituere in propoſito circa Conſeruatores, ſicut in multis aliis conſtituit ad eorum poteſtatem reſtringendam, vt quantò minus fieri poſſet Ordinariæ præiudicium afferret. Addit deinde text. *in dict. cap. vlt. verſ. ſed nec tunc,* quod ſi ex beneficio litterarum poteſtas ſubdelegandi Conſeruatoribus competat, nequaquam tamen poſſe eos cuicumque voluerint committere vices ſuas, ſed illis tantum perſonis, qui aliàs in Conſeruatores eligi valeant, quod idem in cæteris delegatis generale eſt per text. *in cap. ſtatutum, §. in nullo, verſ. & perſonis, de reſcript. libr. 6.* vbi *gloſ. verbo legatorum, in fine, gloſ. verbo ſuperioribus, in fine, in cap. paſtoralis, in princip. de offic. deleg.* vbi *Abb. numer. 10. Fr. Emman. dict. quæſt. 65. artic. 10. verſ. aduertant, Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 622. in 2. edit. & reſolut. 420. in 2. edit. Azened. lib. 20. num. 3. in fine, & numer. 4. tituł. 7. lib. 1. nouæ recopil.* Subdit denique idem *cap. vltim. verſ. circa munera* teneri Conſeruatores circa munera, & expenſas aſſeſſorum, atque notariorum obſeruare omnia ea, quæ de iudicibus delegatis ſunt ſtatuta in conſtitutione, ſcilicet *cap. ſtatutum, §. inſuper, cum ſeqq. de reſcript. libr. 6.* vbi latè proſequuntur ſcribentes, *Petr. Gregor. libr. 47. cap. 22. num. 29. Molina dict. diſputat. 29. numer. 6. ad finem, Fr. Ludou. Miranda d. q. 47. art. 8. concluſ. 8.*

Conſeruatores limites ſuæ poteſtatis, ſiue ſuam iu- 47
riſdictionem excedentes per annum ſuſpenſi ſunt ab officio, *dict. cap. vltim. verſic. vt autem*, ibi, eo ipſo per vnum annum ſint ſuſpenſi, tradit *Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſt. 47. artic. 9. concluſ. 1.* Intellige de illis tantum, qui id ſcienter egerint, non tamen ſufficiet delinquere per ignorantiam iuris craſſam, vel affectatam, vt malè voluit *gloſ. verbo ſcienter, in dicto capit. vlt.* cui ſimilis verbo *ſcienter in Clement. 1. de conſanguin.* ſequuntur *Fr. Emman. dict. quæſt. 65. artic. 19. Frat. Ludouic. Miranda dict. concluſ. 1.* Verius enim eſt requiri vt 48
culpabiliter, & grauiter peccando id faciant, cum text. ſcientiam exigat, nec ſine cauſa verbum, ſcienter, in eo additum ſit, ad excludendum ſcilicet quamcumque ignorantiam, vt in terminis defendit *Soar. tom. 5. de cenſur. diſputat. 31. ſectione 3. numero 17.* quod ex eo confirmatur, quia quælibet ignorantia etiam craſſa excuſat à pœna, licet non à culpa, quando lex pœnam imponens vtitur verbo, ſcienter, vt argum text. *in l. igitur, ff. de libérali cauſa* cum ſimilibus, comprobat poſt alios *Nauar. in manual. capit. 27. numero 141.* Suſpenſio hæc, licet ex generalitate verborum includat ſuſpenſionem non tantum ab officio muneris Conſeruatoris, ſed etiam ab ipſo officio clericali, iuxta doctrinam, quam ex *D. Thom.* & aliis tradit *Soar. dicto to-*

mo 5. diſput. 26. ſectione 1. à num. 3. non inuoluit ſuſpenſionem à beneficio, vt per *Soar. d. diſp. 31. n. 17. in fine,* quoties enim à iure, ſeu etiam ab homine ſuſpenſio ab officio præcisè, vel abſolutè imponitur, ſi aliud non addatur, non includit ſuſpenſionem à beneficio, vt ex text. in *capitulo cum inter, in principio, de purgat. canonic.* & aliis fundamentis comprobat latè idem *Soarez. dicta diſput. 26. ſectione 1. à num. 4. Henriq. in ſumm. libro 13. capit. 32. §. 3.* quamuis inuoluere etiam ſuſpenſionem ab officio malè inferat *gloſ. verbo officio, in dict. capit. vltim.* cum qua poſt *Archid. & Monach. numer. 4.* tranſit *Domin.* ibi *num. 2.*

Suadentes prædictis iudicibus Conſeruatoribus, vt 49
ſuam tranſgrediantur poteſtatem, id ipſumque procurantes incidunt in pœnam, atque ſententiam excommunicationis, à qua nullatenus poſſunt abſolui, niſi prius parti integraliter ſatisfecerint de expenſis, ita habetur *in dicto capit. vltim.* ibi, pars vero, quæ hoc fieri procurabit ſententiam excommuuicationis, &c. quod tamen intelligendum non eſt de quocumque procurante, ſed tantum de eo, qui pars in iudicio exiſtit, vt manifeſtè probant eius verba, & notant, ac declarant *Domin.* ibi *num. 2. Nauar. in man. cap. 27. num. 125. Azori. dict. cap. 34. quæſt. 13. Soar. tom. 5. diſput. 23. ſect. 4. numer. 10. Fr. Emman. dict. quæſt. 65. art. vlt. Fr. Ludou. Miranda d. art. 9. concl. 2.* aduertentes inſuper eandem pœnam nó incurri ex ſola procuratione, niſi effectus ſequatur. Licet autem ab hac excommunicatione nequeat pars abſolui, niſi prius alteri parti integraliter expenſas reſarciat, vt text. ait, nec ſubinde cautio ſufficiat, quemadmodum proſequuntur declarantes *Domin.* ibi *num. 3. Monach. num. 4. Franch. num. 2. in fine, gloſ. verbo manifeſta, in cap. 2. de ſentent. excommunicat. libr. 6.* iunctis traditis per Doctores in *capit. venerabilibus, §. porro, verſic. ſecus, eodem tit. & lib. Conar. in cap. alma, par. 1. §. 11. numer. 11. Henriq. in ſumm. lib. 13. cap. 28.* abſolutio tamen ab Ordinario præſtari poterit, cum reſeruata non reperiatur ex regul. text. *in cap. nuper, verſ. in ſecundo, de ſentent. excommunic.* obſeruantque *Domin. Franch. & Monach. dictis locis, Azori. dict. capit. 34. quæſtion. 13. in fine.*

Conſeruatoris officium extinguitur, & expirat per 50
obitum concedentis, quod attinet ad negotia non cœpta, in iis enim, quæ cœpta ſunt res definit eſſe integra, & durat poſt obitum Papæ concedentis, ita habetur in *d. cap. vlt. Mandoſ. de ſignat. gratia, tit. de conſeruatoria, verſ. addi deberet, in fine, Cochier. dict. quæſt. 39. numer. 14. Frat. Ludouic. Miranda d. quæſt. 47. art. 6. in princip. Azori. dict. capit. 34. quæſt. 14.* vbi etiam aſſerit negotia incepta cenſeri poſt citationem, vel aliquem actum alium iudicialem inchoatum. In Ordinibus, & Religionibus 51
Conſeruatorum officium non eſſe temporale, nec expirare morte concedentis, quin vero eiuſmodi delegationem in Religionum fauorem factam eſſe perpetuam reſoluit idem *Fr. Ludouic. dicto art. 6. concluſ. vnic.* Quid dicendum quoad negotia iam cœpta, quando tempus præfinitur, ad quod conſeruatoria limitata eſt, veluti in terminis *Concil. Trident. ſeſſ. 13. de reformat. cap. 5. verſic. nemo etiam,* vbi conſeruatoriæ, quæ non ſunt Religionum, & ſimiles ibi exceptæ quinquennio terminantur; diſputant *Domin. d. cap. vlt. num. 2. verſ. quid ſi datur,* & ibi *Franch. num. 1. & Ancharan. num. 9. Fr. Emman. d. quæſt. 65. artic. 9.*

Hæc omnia à nobis ſupra relata procedunt de iu- 52
re communi attenta diſpoſitione text. in *cap. 1. & vlt. de offic. deleg. libr. 6.* quæ quidem locum non habebunt quoties in bulla Conſeruatoria ampliori forma à Summo Pontif. fuerit conceſſa, tunc enim illa inſpicienda erit, argum. text, *in cap. porro, & in cap. recepimus,* cum ſimilibus, *de priuileg.* & patet ex conceſſis aliquibus religionibus, quas referunt *Cabed. diuerſ. iuris argum.*

lib. 3. cap. 18. num. 3. Fr. Emman. d. quæſt. 65. art. 12. Gutier. pract. lib. 4. quæſt. 63. num. 6. & 7. Conſeruatores enim cum ampliſſima auctoritate habent Monachi S. Iuſtinæ *Eugen. IV. conſtit. 10.* Canonici etiam Regulares Lateranenſes eligunt ſibi Conſeruatores cum ampliſſima iuriſdictione iuxta *conſt. 10. Sixti IV.* Monachi inſuper Mótis Olineti Ordinis S. Benedicti pro ipſorum defenſione Conſeruatores habent ex *Iulij II, conſtitut. 5.* Item Fratres Ordinis Minorum S. Franciſci de Paula multis cum facultatibus per *conſtitut. 8. Clementis VII.* Quin & Hieroſolymitani quoque equites Conſeruatores ſibi eligunt, atque electi recuſari nequeunt, ſancitur *conſtit. 9. Pij IV.* Item Clerici Regulares Sancti Pauli Decollati *Iulius III, conſtitut. 10.* Camaldulenſes quoque per *Leonis X. conſtitut. 2.* Necnon Patres Societatis Ieſu vigore conſtitut. *Pij V. & Gregorij XIII.* de qua *Frat. Emman. d. art. 12. verſ. & certè, Molin. d. diſput. 29. numer. 2. in fine.*

53 Verum vt hac in re tam frequenti quid hodie ſeruandum ſit, non ignoret ſtudioſus lector, verbatim reſcribere cenſui conſtit. vnam editam *ann. 1592. à felicis memoriæ Clemente VIII.* & alteram hoc præſenti anno 1621. lectam, & publicatam, à Sanctiſſ. D. N. *Gregorio XV.* editam, cuius tenorem, cui noſtris his temporibus ſtandum eſt, & omninò parendum, hic inſerere operæpretium duxi, & primum ſequitur illa *Clementis VIII.*

54 Sanctiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus noſter D. Clemens diuina prouidentia Papa Octauus, ne ob malitioſam petentium ſuggeſtionem, & ex eo, quod ob locorum diſtantiam, perſonarum, quibus cauſæ mandantur, certa notitia haud ita facilè haberi poteſt, per iudices aliquos minus interdum idoneos in Conſeruatores deputatos cauſas ipſas cognoſci contingat, cupiens ſalubriter prouidere, reuocauit, ac declarauit nullas, inualidas, & ſubreptitias omnes, & quaſcumque iudicum deputationes in litteris conſeruatoriis iuxta formam in quinterno Cancellariæ deſcriptam, ſeu aliàs quomodolibet expeditis hactenus per Sedem Apoſtolicam perpetuo, vel ad tempus nondum elapſum conceſſas, & directas iis Conſeruatoribus, & iudicibus, qui qualitates non habent requiſitas, & deſcriptas in conſtitutione *felicis recordat. Bonifacij Papæ VIII.* prædeceſſoris ſui, quæ incip. *Statutum*, quique etiam in Conciliis Prouincialibus, aut diœceſanis iuxta Decretum Concilij Tridentini electi, & deſignati non ſunt ad inſtantiam quorumcumque Conuentuum, Capitulorum, Militiarum, Vniuerſitatum, Collegiorum, Ordinum, ac in fauorem quorumcumcumque monaſteriorum, hoſpitalium, & aliorum quorumuis piorum tam ſecularium, quàm cuiuſuis Ordinis, aut inſtituti Regularium locorum, quantumuis exemptorum obtentas, cum quibuſuis præſeruatiuis, reſtitutiuis, mentis atteſtatiuis, derogatoriarum derogatoriis, efficacioribus, & inſolitis clauſulis, & decretis, quorum omnium tenores Sanctitas ſua haberi voluit pro expreſſis: non tamen quoad negotia iam cœpta, vel quoad ea, in quibus illæ ſuum ſunt ſortitæ effectum, ſeu exequutionem habuerunt; ac etiam inſuper voluit, & ordinauit, quod omnes deinceps litteræ conſeruatoriæ huiuſmodi per Sedem Apoſtol. concedendæ ad Conſeruatores, & Iudices dumtaxat dirigantur, qui qualitates iuxta dicti *Bonifacij* conſtitutionem habeant, quique in præfatis Conciliis electi, & deſignati ſint, & non aliis, aliter vero expeditæ litteræ præfatæ nullius ſint roboris, & momenti. Decernens, &c.

Sanctiſſimi D. N. D. Gregorij Diuina prouidentia PP. XV. Conſtitutio de Conſeruatoribus.

SAnctiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus Noſter 55
D. Gregorius diuina prouidentia PP. X V. ex certis rationabilibus cauſis animum ſuum mouen. & de voto Venerabilium Fratrum ſuorum S. R. E. Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, partim fœl. record. Clementis Papæ V I I. Prædeceſſoris ſui veſtigiis inhærendo, reuocauit, ac nullas & inualidas decreuit omnes, & quaſcúque Iudicum Conſeruatorum electiones, nominationes, ſeu deputationes: tam in vim litterarum conſeruatoriarum, iuxta formam in quinterno Cancellariæ deſcriptam, quàm in vim quorumcumque priuilegiorum perpetuò, vel ad tempus nondum elapſum Apoſtolica auctoritate conceſſorum, ſeu aliàs quocumque iure, vel titulo hactenus factas pro quibuſcumque Conuentibus, Capitulis, Militiis, etiam Sancti Ioannis Hieroſolymitani, Congregationibus, Collegiis, Ordinibus, Monaſteriis, Hoſpitalibus, aut aliis quibuſuis piis, tam ſecularibus, quàm cuiuſuis Ordinis, etiam Mendicantium, ſeu Inſtituti, vel Societatis regularibus locis quantumuis exemptis, etiam de neceſſitate exprimendis, ſeu illorum perſonis, cuiuſuis qualitatis, ſeu conditionis exiſtant. In futurum verò Sanctitas ſua hac generali, & perpetuò valitura Conſtitutione ſtatuit, & decreuit, vt Iudices Conſeruatores huiuſmodi, ſiue principales, ſiue ſubrogati, eligi, nominari, aut deputari non poſſint, niſi qui nõ ſolũ habeant qualitates requiſitas, & deſcriptas in Conſtitutione ſimilis record. *Bonifacij Papæ V I I I.* etiam Prædeceſſoris ſui, quæ incipit, *Statutum*; ita vel dignitate Eccleſiaſtica præditi, vel perſonatum obtinentes, vel Eccleſiarum Cathedralium Canonici exiſtant; ſed etiam in Conciliis prouincialibus, aut diœceſanis, iuxta Decretum Concilij prædicti Iudices electi, ſeu deſignati ſint. Quodque deinceps litteræ Conſeruatoriæ per Sedem Apoſtolicam concedendæ ſupraſcriptis tantum dirigantur, & ſi quæ litterræ aliter expedientur, illæ, ac deputationes huiuſmodi, omniaque exinde ſequenda nullius ſint roboris, vel momenti; Et nihilominus qui ſecus, quam iuxta formam ſuperius præſcriptam Conſeruatores huiuſmodi cum effectu eligere, nominare, ſeu deputare, aut electis, nominatis, ſeu deputatis, vti auſi fuerint, Regulares quidem voce actiua, & paſſiua ſint ipſo Iure priuati, adeò, vt habilitationem à nemine, præterquam à Romano Pontifice conſequi valeant; reliqui verò aliis pœnis arbitrio Sanctitatis ſuæ coerceantur, & prædictorum omnium Conuentus, Monaſteria, ac loca huiuſmodi, eorumque perſonæ, ac bona careant Conſeruatore ad annum, ita vt illorum cauſæ interea coram locorum Ordinariis dumtaxat cognoſci, ac definiri debeant; Cæterum vt latiùs pateat Conſeruatorum huiuſmodi deligendorum facultas, Sanctitas Sua admonitos voluit omnes locorum Ordinarios, vt in Synodis Prouincialibus, aut Diœceſanis quamplures perſonas ex habentibus qualitates in prædicta Conſtitutione eiuſdem Bonifacij prædeceſſoris contentas, & alioquin ad id aptas deſignari procurent, & ſi aliquem interim ex deſignatis mori contigerit, ſubſtituat Ordinarius loci cum conſilio Capituli alium in eius locũ vſque ad futuram prouincialem, aut diœceſanam Synodum. Inſuper Sanctitas ſua, inhærendo hac in parte decreto ſimilis recordationis Greg. Papæ XIII. etiã Prædeceſſoris ſui, ſtatuit, & ordinauit, vt regulares, ac perſonæ huiuſmodi in Italia infra duos, extra Italiam verò infra ſex menſes à die publicationis in Vrbe præſentis Conſtitutionis inchoandos debeant ſibi eligere, ſeu aſſumere Conſeruatores iuxta formã ſuperius propoſitã, eiuſque electionis, ſeu aſſumptionis documentũ infra tẽpus huiuſmodi penes Acta Curiæ Ordinariorũ exhibe

exhibere,& dimittere teneãtur;alioquin eo termino elapſo,quamdiu Conſeruatores ſecundùm formã præſentis conſtitutionis non elegerint, coram eiſdem Ordinariis conueniantur:quodque Conſeruatores huiuſmodi ſemel legitimè deputati,niſi ex legitima cauſa à Sede Apoſtolica, aut locorum Ordinariis,prout iiſdem Regularibus, & aliis ſupradictis libuerit, approbanda, durante quinquẽnio à die deputationis,amoueri, aut mutari nullatenus poſſint,aut valeant. Ad hæc ſtatuit Sanctitas Sua,vt corã ipſis Conſeruatoribus Regulares,ac perſonæ ſuprafcriptæ conueniri quidem, aut trahi debeant , ſed alios conuenire,aut trahere non poſſint,itaut memorati Conſeruatores in cauſis , in quibus regulares , & alij actores fuerint, nullam prorſus Iuriſdictionem habeant , ſed in iis tantùm, in quibus Rei extiterint; neque extra Ciuitates, ſeu Diœceſes, in quibus fuerint deputati , contra quoſcunque procedere præſumant.Si qua verò inter Iudices Conſeruatores huiuſmodi , & locorum Ordinarios controuerſia ſuper competentia Iuriſdictionis orta fuerit, nequaquam in cauſa procedatur , donec per Arbitros in forma Iuris electos ſuper iuriſdictionis competentia fuerit iudicatum. Quòd ſi qui Conſeruatores, ſiue in hac parte , ſiue aliàs quomodolibet ſuos limites exceſſerint, per annum ab officio Conſeruatoris huiuſmodi ſuſpenſi ſint , & pars, quæ hoc fieri procurauerit, ſententiam excommunicationis incurrat iuxta formam alterius Conſtitutionis eiuſdem Bonifacij Prædeceſſoris,quæ incipit,Hac conſtitutione , quam Sanctitas Sua in his omnibus,quæ præſenti Conſtitutioni non aduerſantur,innouauit,& innouat. Per hoc tamen non intendit Sanctitas Sua prohibere, quominus regulares,& alij ſupradicti in caſibus à iure permiſſis petant Iudicem non ſuſpectum à Principibus , ſeu Magiſtratibus Secularibus ; dum tamen hæc tria copulatiue concurrant,videlicet,vt Regulares , & alij prædicti ſint actores , non autem Rei, vtque agant contra laicum, non autem contra Eccleſiaſticũ , vel aliàs à iuriſdictione ſeculari exemptum,atque vt cauſa,in qua Iudex deputatur,fuerit profana, non autem Eccleſiaſtica , & in ea iuxta Sacrorum Canonum diſpoſitionem laicus,vt præfertur,eligendus, Iudex competens exiſtat. Quæ omnia,& ſingula in præſenti Conſtitutione contenta Sanctitas Sua voluit inuiolabiliter obſeruari ; decernens ſic in iis , cæteriſque omnibus præmiſſis per quoſcunque , &c. etiam Sacri Palatij Apoſtolici Auditores , necnon ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales,ſublata,&c.iudicari,&c.necnon irritum,& inane,&c. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis,ac litteris conſeruatoriis, quas omnes ad formam præſentis Conſtitutionis reduxit,in fauorem quorumcunque Ordinum , tam Mendicantium, quàm non Mendicantium , Militiarum, etiam Sancti Ioannis Hieroſolymitani, Congregationum,Societatum,aut cuiuſuis alterius Inſtituti,etiam neceſſariò exprimendi, Collegiorum , Capitulorum, Eccleſiarum, Monaſteriorum, ac Piorum quorumcunque , tam ſecularium quàm Regularium locorum , necnon illorum etiam iuramento,confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis,& conſuetudinibus etiã immemorabilibus,priuilegiis quoque,etiam ex cauſa,& titulo oneroſo,indultis,& litteris Apoſtolicis , etiã Mari magno,ſeu Bulla aurea,aut aliàs nuncupatis,ſub quibuſcunque tenoribus,& formis,ac cum quibuſuis etiam derogatoriarũ derogatoriis , aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis,necnon irritantibus,etiã Motu proprio, & ex certa ſciẽtia,ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per viam cõmunicationis,ſeu extenſionis cõceſſis,& iteratis vicibus approbatis, & innouatis,etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis,eorúmque tenoribus,& formis ſpecialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum,non autẽ per clauſulas generales idem importantes , mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda , aut aliqua alia exquiſita forma ſeruanda eſſet,tenores huiuſmodi,ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo , & forma in illis tradita obſeruata inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habens, quibus quoad ea,quæ præſentibus aduerſantur,illis aliàs in ſuo robore permanſuris , hac vice duntaxat ſpecialiter,& expreſsè derogauit, cæteriſque contrariis quibuſcunque. Cæterum vt præſens Conſtitutio faciliùs omnibus innoteſcat, Sanctitas Sua voluit,& mandauit , vt non ſolùm in Cancellaria Apoſtolica, ſed etiã ad valuas Baſilicæ Principis Apoſtolorũ de Vrbe, & in acie Campi Floræ publicetur , illiúſque exempla in iiſdem locis affixa dimittantur , ac in quinterno Cancellariæ inter Conſtitutiones perpetuas deſcribatur,& annotetur.

Ex Typographia Reuer.Cam.Apoſtol.1621.publ.die 20. menſis Septemb.eiuſd.anni.

In ſupradicta Conſtit. de Conſeruatoribus edita à *S. mem.Gregorio XV.*inter cætera ſtatutum eſt,vt coram Conſeruatoribus Regulares conueniri quidem,aut trahi debeant,ſed alios conuenire,aut trahere non poſſint, itaut memorati Conſeruatores in cauſis , in quibus Regulares , & alij actores fuerint , nullam prorſus iuriſdictionem habeant , ſed in iis tantum in quibus Rei extiterint. Dubitatum fuit an per hæc verba ſublata ſit facultas quam habent Conſeruatores defendendi Regulares,& alios à manifeſtis iniuriis, & violentiis, quæ illis de facto inferuntur,dum à ſuis poſſeſſionibus deiiciuntur , & propriis bonis vti , ac frui impediuntur ? *Sacra Congregat. Cardin. Concil. Trident.* interpretum cenſuit eiuſmodi verbis minimè ſublatã fuiſſe facultatem quam habent Conſeruatores defendendi Regulares à manifeſtis iniuriis ac violentiis , dummodo obſeruent formam præſcriptam Conſtitutionibus *Innoc.IV. & Bonifacij VIII. relatis in cap. 1.& fin.de offic.deleg.in 6.*

C. Card.de Torres.

locus † ſigilli.

Proſper Taqnanus S. Congreg.Secret.

Alia in materia Conſeruatorum , & litterarum conſeruatoriarum ſi ſcire cupias,vide latiſſimè *Alexan.Monetam in ſpeciali tract.de Conſeruatoribus*, & alios incidenter ſuper hac materia ſcribentes,videlicet *Azored.ad tit. 8.lib.1.nouæ recopil.pag.118. Gutier. practic. lib. 3. quæſt.9. Aloyſ.Rice.in collect.deciſ.par.4.collect.899. & in deciſ.Curiæ Archiep.Neapol.par.2.deciſ.258.Fr.Emman. quæſt.Regular. tom.1.quæſt.65.Fr.Ioan.de la Cruz de ſtatu Relig. lib. 2.cap. 10.Fr.Ludouic.Miranda in manuali Prælat.tom.2.quæſt.47. Fr.Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici par.2. cap. 3. num.102. cum ſequentibus, Campanil.in diuerſorio iuris Canon.rub.12. cap. 13. num. 24. cum ſequentib. Ceuall. communium contra communem.tom.4.quæſt.797.num. 792. cum ſequentibus*, nonnulla etiam ad hanc materiam pertinentia tradit nouiſſimè celeberrimus Doctor maiorum nobilitate clarus, vtriuſque iuris conſultiſſimus , & in omnium ſcientiarum genere apprimè verſatus *D.Gabriel Pereira de Caſtro* Senator Regius meritiſſimus in ſuis Regni *Luſitania deciſionibus deciſ.118.num.15.& 16.*

SVMMARIVM.

1 *Familiam armatam poteſt Epiſcopus de iure communi, & ex vniuerſali conſuetudine tenere.*
2 *Epiſcopus poteſt iudicare,& punire delinquentes.*
3 *Officiales, ſeu apparitores poteſt Epiſcopus habere , quorum manu , & opera poſſit iuriſdictionem ſuam exercere.*
4 *Sententias ſuas , & iudicatas res ſui ipſius non aliena ope poteſt exequi Epiſcopus.*
5 *Iuriſdictio Ordinaria ſine territorio ſubſiſtere non poteſt.*
6 *Inquiſitores contra hæreticam pranitatem poſſunt familiam armatam tenere.*
7 *Doctores referuntur,qui tenent non poſſe Epiſcopum armata vti familia.*

8 *Reprobatur ſententia aſſerentium non poſſe Eccleſiaſticos iudices capi facere delinquentes in caſibus ad punitionem Eccleſiæ ſpectantibus, ſed tantum excommunicare, atque aliis ſpiritualibus vti remediis.*

9 *Familia Epiſcopi quamuis ſit laica potitur fori priuilegio.*

10 *Familiaris, & de familia alicuius dicitur, qui eſt deputatus ad aliquod ſeruitium, & officium.*

11 *Notarij Curiæ Epiſcopi gaudent fori priuilegio.*

12 *Cancellaria Epiſcopi officium exercens, gaudet fori priuilegio.*

13 *Fiſcalis, nuntij, cuſtodes carcerum, ac liſtores Epiſcopi gaudent fori priuilegio.*

14 *Prætor habet poteſtatem puniendi ſuos officiales pro delictis in officio commiſſis.*

15 *Epiſcopus, ſine eius Vicarius punire poterit exceſſus officialium laicorum, qui Curiæ Archiepiſcopali inſeruiunt.*

16 *Fiſcum habent Epiſcopi.*

17 *Bona patrimonialia clericorum hæreticorum applicantur fiſco Epiſcopi, ſecus in Hiſpania, & Francia.*

18 *Pœnam pecuniariam indicere poſſunt Epiſcopi, eámque ſibi vel Camerę ſuæ applicare.*

19 *Pœnas pecuniarias ſibi Epiſcopus retinere non debet, ſed in pios vſus erogare, niſi ſit admodum pauper.*

20 *Carcerem debet Epiſcopus habere, tum ad cuſtodiam delinquentium, tum etiam ad pœnam.*

21 *Carceris cuſtos aquiparatur depoſitario.*

22 *Carceris cuſtos ſi carnaliter cognoſcat mulierem, etiam meretricem, ſub ſua cuſtodia carceratam, acerrimè punitur.*

23 *Mulier ſi prægnans reperiatur in carcere culpa cuſtodis præſumitur.*

24 *Brachium ſeculare implorare valet Epiſcopus, vbi per ſe ſuas ſententias exequi non poteſt.*

25 *Brachij ſecularis auxilium ſi ſecularis neget, poteſt ad illud præſtandum cenſuris compelli.*

26 *Brachij ſecularis auxilium antequam ſit præſtandum an poſſit ipſe iudex laicus cauſæ cognitionem ſumere, oſtenditur, & num. 27.*

EPISCOPVS AN HABEAT TERRItorium, familiam armatam, fiſcum, & carcerem.

ALLEGATIO CVII.

QVÆSTIO hæc à Doctoribus prolixè diſputata in duas contrarias diuiſa eſt ſententias, quarum vna negatiuam ſequitur, cique aſſentiuntur *Gemin. Prob. Anch. & Franch. num. 7. in cap. dilecto de ſentent. excomm. lib. 6. Panor. in cap. 1. de officio Ordin. Hoſt. Beroi.* & alij *in cap. ſignificaſti, de offic. deleg. Clar. in §. fin. quæſt. 37. nu. 8. Palat. in repet. cap. per veſtras de donat. inter virum & vxor. notab. 2. à num. 1. Longual. in repet. l. imperium num. 226. ff. de iuriſd. omnium iud. Anil. ad cap. 20. Prætorum num. 14. Oliban. in comment. ad vſatic. cap. 15. num. 50. verſ.* ſed quia familia, *Auend. de exequendis mandat. cap. 1. num. 22. Mench. de ſucceſſ. creat. §. 6. num. 16. verſ.* illud autem, *& §. 22. num. 17. Perez. l. 48. glo. 3. tit. 1. lib. 3. Ordin. Soar. de Pace in tract. tom. 2. prælud. 2. num. 54. Azeued. l. 14. num. 4. & 5. tit. 1. lib. 1. nouæ Recopil.* Vnde *Iacob. Cuiac. in ſuis paratitlis C. de Epiſcop. aud. & Dionyſ. Gothofred. ad eandem rubr. Codicis* negarunt Epiſcopos habere iuriſdictionem, apparitorem, & executorem, ſed eorum & Iudicum delegatorum, qui notionem, non autem iuriſdictionem habent Magiſtratus ſecularis impartito ſuo ſeculari brachio ſententias exequitur, ac proinde Iuſtinianum non tractaſſe de Epiſcopali iuriſdictione, ſed de audientia, id eſt notione, & iuriſdictionem negari Epiſcopis clare probari ex *Valentin. nouel. de Epiſcop. Iud. & Sozomen. biſtor. lib. 8.* qui Epiſcopo notionem tantum concedunt, & Accurſium malè fuiſſe interpretatum verba eiuſdem *rub.* dum dicit audientiam idem eſſe quod iuriſdictionem; Cuiacio, & Gothofredo aſſentiuntur relati à Ioanne Tilennio in ſuo *tract. de iuriſd. & imperio præpoſ. 33.* dum dixerunt plautibilius ſibi videri Epiſcopos, & quoſuis alios Eccleſiæ Antiſtites ex ſui officij natura ſeculari carere iuriſdictione. Ex quo forſan prouenit illorum ſententia, qui affirmant non poſſe Iudices Eccleſiaſticos capi facere delinquentes in caſibus ad punitionem Eccleſiæ ſpectantibus, ſed tantum excommunicare, atque aliis ſpiritualibus vti remediis, prout inueni tenere *Palat. d. not. 1. num. 18. Clar. d. quæſt. 37. num. 8. Franc. Marc. deciſ. 448. incip. quæritur an Epiſcopus num. 2. vol. 1. Auendan. d. num. 22. Mich. Craſſ. lib. commun. opinion. cap. 8. quæſt. 8. Decian. tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 47. num. 15.*

Altera vero, cui tanquam veriori & probabiliori libenter adhæreo, tenet Epiſcopum habere territorium, in eóque vti poſſe iuriſdictione contentioſa, tenendo familiam armatam, fiſcum & carcerem, quam quidem bene probat text. *in cap. omnes Baſilicæ 16. quæſt. 3.* vbi cum dicitur Eccleſias eſſe in poteſtate eius Epiſcopi in cuius territorio poſitæ, patet Epiſcopum habere territorium, *& in cap.* vt animarum, *de conſtitut. lib. 6.* vbi cum *Bonifac.* conſtituiſſet excommunicationem latam in fures non ligare ſubditos furantes extra diœceſim excommunicantis, eam ſuæ conſtitutionis rationem eſſe refert, quia extra territorium ius dicenti impune non paretur, quare inde infertur diœceſim & territorium idem eſſe; ideoque hanc partem merito tuentur *Ioan. Andr. in cap. cum contingat 13. de foro comp. num. 4. & Philip. Franch. in cap. fin. eod. tit. num. 13. vſque ad finem, gloſ. in cap.* contra idolorum *26. quæſt. 8. Felin. in cap. cum ſit generali, num. 20. de foro comp.* vbi *Marian. Socin. in fine, Berret. conſ. 3. num. 10. Bald. in l. nam ſalutem § fin. ff. de offic. prafecti vig. Dec. in cap. ſignificaſti numer. 19. verſ.* vnde infert, *& à 21. de officio deleg. & in cap. cum non ab homine num. 29. ff. de iudic. Roland. à Valle conſ. 37. lib. 4. Anfrer. de poteſt. Iudicis Eccleſiaſtici ſuper laicis, & eorum bonis num. 18. Gondiſalu. de hæretic. par. 11. num. 70. Segura. in direct. Iud. cap. 13. num. 22. & 41. Martin. Vran. Vliram. conſ. 7. num. 5. verſ. ſeptimo, & num. 13. & 14. lib. 1. Anton. Scapp. in tract. de iure non ſcripto lib. 5. cap. 209. num. 8. Salzed. ad Bernard. cap. 140. aliàs 151. in noua impreſ. num. 23. Ludon. Alſer. alleg. 10. Ioan. Aloyſ. Leo in auth. caſſa num. 24. C. de ſacroſ. Eccleſ. Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici par. 1. cap. 9 à num. 19. & par. 2. cap. 16. num. 16. Menoch. de arbitr. caſu 394. num. 70. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 2. quæſt. 191, l. ali. Iordan. in tract. de Romana Srdie origine cap. 8. par. 2. Pena ad direct. Inquiſitor. par. 3. commento 105. verſ. poſtremo, aliàs commento 116. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 4. §. 12. Mari. Anton. vari. reſol. lib. 3. reſol. 14. à num. 1, Carol. de Graſſis de effectibus clerical. effectu 1. num. 129. Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de fauore clericorum reali §. 1. num. 18. & tit. de bonis clericor. §. 14. num. vlt. Card. Tuſch. lit. E, concl. 256. num. 3. & lit. F, concl. 153. num. 12. Campan. in diuerſorio Iurie Canon. rub. 12. cap. 13. num. 87. cum ſeq. latè Franc. Molin. de brachio ſeculari cap. 18.* Cuius ſententiæ plura & validiora ſunt fundamenta, prout conſtabit ex reſponſ. ad contraria.

Qua quidem communi ſententia retenta non obſtant conſiderationes Cuiacij & ſequacium, quia quod Epiſcopus & reliqui Primates Eccleſiæ ſint capaces iuriſdictionis, ac proinde territorij & cæterorum inde prouenientium, & quod verba *rub. C. de Epiſcopali audientia*, intelligenda ſint de iuriſdictione, patet ex relatis à *Veſembec. in ead. rub. num. 2. vſque ad finem*, immo ipſum fuiſſe allucinatum patet, cum concedat Epiſcopum habere notionem, quæ tanquam generale nomen continet ſub ſe iuriſdictionem *l. notionem 99. ff. de verb. ſignif.*

Minus obſtat quod aliqui ex citatis pro contraria opinione affirmant, videlicet Epiſcopos habere iuriſdictionem, ſed tamen carere territorio, quod præ cæteris nititur defendere *Longual. in d. l. imperium num. 166.* loquens de Epiſcopis, & Archiepiſcopis Franciæ, quia dupliciter

pliciter reſponderi poteſt, primò iuriſdictionem effectualiter, & actiuè cohærere perſonæ habentis facultatem iudicandi, & cogendi iudicatos parere mandatis ex *Bart. in l. 1. de iuriſdict. omnium iudic. num. 15. & Sebaſt. Sapia num. 63. & ſeq.* Vel ſecundo minimè poſſe fieri vim in carentia territorij, quia diœceſis, & territorium ſunt idem *Abb. conſ. 81.* incip. *Quamquam num. 7. lib. 1. Alex. conſ. 248. Ponderatis num. 10. & ſeq. lib. 6.* latè *Ruin. conſ. 22. Viſis num. 5. lib. 1. Card. Tuſch. tom. 2. lit. D, concl. 450.* tum quia Iuriſdictio Ordinaria ſubſiſtere ſine territorio non poteſt *Bald. in l. ſi quis ex conſenſu num. 9. C. de Epiſcop. aud. Boer. deciſ. 227.* immo territorio adhærere docuerunt *Bart. Bald. & Angel. in l. fin. C.* vbi & apud quem, *Miron. conſ. 46. à num. 12.* in tantum quod hinc euenit vt iuriſdictio dicatur ineſſe toto territorio ſicut nebula in tota palude ex *Bald. in d. l. imperium, Angel. in l. ſi fines ff. de euict. Abb. in cap. ſi diligenti in 2. notab. & ibid. Felin. de præſcript. Pariſ. conſil. 16. num. 21. vol. 4. Curt. Iun. conſ. 41. num. 9. & conſ. 158. num. 24. & conſ. 184. num. 8.*

2 Poſito ergo quod Epiſcopus iuriſdictionem habeat cum territorio ex ſupradictis, ac proinde quod ſubditos ſuos delinquentes punire & iudicare poteſt, vt habetur *in cap. quoniam 18. diſt. & in cap. ſtatuimus 16. quæſt. 1. cap. 1. de officio Ordinar. cap. in Archiepiſcopatu, de raptorib.* cum aliis citatis à *Mar. Antonin. d. reſol. 14. num. 1. verſ. ſecundo,*
3 & quod ſententias ſuas, & res iudicatas ſui ipſius non
4 aliena ope exequi valet *cap. omnes 16. quæſt. 7. cap. fin. de conſtitut. lib. 6. Io. d. in. d. cap. 8. num. 26. Franc. Leo d. cap. 9. num. 30. Franc. Molin. d. cap. 18. num. 86. cum ſeqq.* per neceſſariam conſequentiam debemus concludere illum familiam armatam, fiſcum, & carcerem tenere poſſe, tum quia conceſſa iuriſdictione omnia licent, quæ ad illam tuendam & exercendam ſunt neceſſaria arg. *l. 2. ff. de iuriſdict. omnium iud. & iuxta ea quæ tradit Eraſm. à Cochier. de Iuriſdict. Ordinarij in exemptos p. 2. quæſt. 111. num. 18. & 19.* tum etiam quia territorium dicitur à terrendo *l. pupillus, §. territorium,* vbi *Rebuff. ff. de verbor. ſignif.* quaſi terrendi ſint & mulctandi incolæ ab eo, qui territorium habet, cui iuriſdictio adhæret, *Panor. conſ. 20. num. 1. Bald. in cap. 1.* immo *num. 4. quibus modis feud. amit.*

9 Familia Epiſcopi, quamuis ſit laica, potitur eodem priuilegio fori, ſicut ipſi clerici, prout notatur in *cap. cum non ab homine, de iudic. & in cap. fin. de offic. Archidiac. Clar. §. fin. quæſt. 35. num. 18. verſ. quæro nunquid familiares, Bonacoſ. in tractatu de ſeruis, & famulis, quæſt. 5. Capic. deciſ. 12. Boſſi. in tractatu criminal. tit. de foro competen. num. 127. Burſat. conſil. 25. num. 13. lib. 1. Michael Graſſus tom. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 2. num. 48. pag. 157. Belluga in ſpeculo Princ. rub. 11. §. videndum, num. 6. in fine, verſ. de exiſtentibus, Maranta de ordine iudic. par. 4. diſtinct. 11. num. 4. Capell. Tholoſan. deciſ. 378. Hippol. de Marſil. conſil. 67. num. 60. Decian. tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. nu. 47. Farin. in prax. crim. quæſt. 8. num. 46. Franc. Leo in theſaur. fori Eccleſ. par. 1. cap. 11. num. 19. prax. Epiſc. par. 2. verbo Epiſcopus, pag. 47. verſ. decimoprimo, Modern. de iuriſdict. par. 4. caſu 111. num. 3. Theſaur. deciſ. 21. num. 6. Ioan. Aloyſ. Leo in d. authent. caſſa num. 23. Villalob. in arario communium opinion. lit. F, num. 33. Steph. in. Gratian. March. deciſ. 233. num. 1. & diſceptation. forenſ. cap. 340. num. 31. & ſeq. Mari. Antonin. vari. reſolut. lib. 1. reſol. 73. ante num. 2. Carol. de Graſſis d. effectu 1. num. 128. Bellet. d. §. 1. num. 14.*

10 Familiaris, & de familia dicitur eſſe, qui eſt deputatus ad aliquod ſeruitium, & officium *l. fin. C. de proxim. Sac. Scrin. lib. 11. Bart. in l. 1. §. familiæ, num. 5. ff. de trib. & vectig. Theſaur. d. deciſ. 12. num. 2. Maſcard. de probation. concluſ. 756. num. 1. Farin. in praxi criminal. quæſt. 55. num. 135.* Et quandoque degens ſub poteſtate & correctione alicuius *l. 1. C. ſi Rect. prouincie, l. 1. C. ſi quacunque præditus pot. Mar. Anton. d. reſolut. 75. num. 3.*

11 Ex quibus infertur, notarios Curiæ Epiſcopi gaudere fori priuilegio, vt reſoluunt *Gratian. d. deciſ. 234. per totam, & d. cap. 340. à princip. Bellet. d. §. 1. num. 16.* Item & 12
Cancellariæ officium exercens *Mari. Anton. d. reſolut. 75. num. 1. verſic. caterum.* Sic etiam fiſcalis, nuntij, cuſtodes 13
carcerum, lictores, *Felin. in cap. 2. in fine, de foro compet. Mandoſ. de priuileg. ad inſtar, gloſ. 11. num. 32. Rebuff. de priuileg. Scholar. quæſt. 166. num. 1. Gratian. d. deciſ. 233. num. 12. & 20.*

Quemadmodum Prætor dicitur habere poteſtatem 14
puniendi ſuos officiales, veluti notarios, nuntios, birruarios, & huiuſmodi, præſertim pro delictis in officio commiſſis, *Boer. deciſ. 9. Farin. in praxi criminal. quæſt. 101. num. 86.* ita etiam Epiſcopus, ſiue Vicarius punire poterit exceſſus officialium laicorum, qui Curiæ Epiſcopali 15
inſeruiunt, vt ſunt Cancellarij, notarij, nuntij, & executores, & eorum qui ſunt de ſua familia, *Archid. Ioan. Andr. & alij in cap. ſi Epiſcopus, de offic. Ordin. lib. 6. Boer. deciſ. 9. num. 7. & 8. Stephan. Gratian. dicta deciſ 233. num. 9. & dict. cap. 340. num. 31. Mari. Anton. d. reſolut. 75. num. 2. Bellet. d. §. 1. num. 19.*

Habent etiam Epiſcopi fiſcum, *cap. ſi quis, 17. quæſt. 4.* 16
cap. quia diuerſitatem, vbi *gloſ. verbo præter, in fine, & Butri. ac Imol. de conceſſ. præben. Cardin. in Clemen. nolentes, §. 1. quæſt. 3. de hæret. Couar. lib. 2. vari. cap. 9. num. 11. Bellet. d. §. 1. num. 21. Oldrad. conſ. 302. col. 2. & Franc. Pauin. inter eius conſilia conſ. 34. verſ. circa 4. Cochier. de iuriſd. Ordinar. in exemptos part. 4. quæſt. 112. num. 3. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 387. num. 2.* Cui applicantur bona clericorum hæ- 17
reticorum patrimonialia, prout cum multis, quos refert conſtantiſſimè reſoluit *Farinac. de hæreſi quæſt. 190. §. 11. à num. 154.* licet aliter obſeruet praxis Luſitaniæ, Caſtellæ, & Franciæ, vt atteſtantur *Couar. lib. 2. vari. cap. 9. num. 11. & 12. Azeued. l. 1. num. 200. tit. 3. lib. 8. noua recopil. Salzed. ad Bernard. cap. 114. verbo hæretici, lit. F, Peregrin. de iure fiſci lib. 4. tit. 5. num. 31. verſ. clericorum vero bona, Bobadil. in ſua politica lib. 2. cap. 17. num. 201. lit. D, Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 20. à num. 1.* plures ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretal. collect. 55. num. 6.*

Et ex eo quòd Epiſcopi habeant fiſcum, poſſunt in- 18
dicere pœnam pecuniariam, eámque ſibi, vel Cameræ ſuæ applicare, vt per *Bernard. in pract. cap. 134.* aliàs *142. in nouis.* vbi *Salzedo, Palat. in repet. rub §. 39. num. 13. Couar. d. cap. 9. num. 8. verſ. poſtremo, Fichar. & Bonacoſ. tom. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 2. num. 138. pag. 162. & num. 153. pag. 163. Clar. lib. 5. §. final. quæſt. 80. num. 5. Peregrin. de iure fiſci lib. 1. tit. de iis, qui iura fiſcalia habent, num. 106. pag. 32. Azeuedo ad l. 12. num. 3. tit. 6. lib. 3. noua recopil. pag. 248. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 387. num. 2. Bobadil. in ſua politica lib. 2. cap. 17. num. 199. Cabedo par. 1. Luſit. deciſ. 85. Conc. Bracbar. 4. act. 2. cap. 14. fol. 24. Zerola in praxi Epiſcop. par. 1. verbo Compoſitio, verſ. ſecundo, pag. 103. Marc. Anton. Genuenſ. in practicab. Eccleſiaſt. quæſt. 251. Cened. ad Decretal. collect. 170. num. 1.* Non licet tamen Iudici pœnas pecuniarias 19
vel indicere, vel exigere pro ipſis criminibus tolerandis; perniciоſum etenim eſt ſiue ex lege, ſiue ex ſententia, aut decreto Iudicis annuum cenſum à concubinariis accipere, quo ſoluto ipſi criminoſi in ſceleribus, & peccatis perſeuerent, & hoc eſt, quod decidit text. *in cap. 3. de pœnis,* vt per *Couar. in dict. cap. 9. num. 9. verſ. ſecundum.* Quare honeſtius viſum eſt, vt huiuſmodi pœnas Epiſcopus ad effugiendam auaritiæ ſuſpicionem ſibi non retineat, in propriam conuertendo vtilitatem, ſed in pios vſus eroget, & deputet: id expreſsè decreto *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reformat. cap. 3. & cap. 14.* præcipitur, vt mulctæ pecuniariæ eo ipſo, quod exactæ fuerint, piis locis aſſignentur, adeo quod referatur Sacram eiuſdem Concilij Congregationem cenſuiſſe, nec poſſe Epiſcopum ex mulctis, & pœnis, quas exigi contigerit in eius Curia, aliquam portionem Vicario ſuo aſſignare pro eius mercede: & minus Cameræ Epiſcopali, non obſtante contraria conſuetudine, etiam in minima parte: ita eleganter *Stephan. Quarantа in ſumma Bullarij, verbo*

pœna

pœna pecuniarie, pag. 395. & tenent *praxu noua Epiſcop. par.* 2. *cap.* 4. *num.* 97. *in princip. Galeſt. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo pœna,* 1. *Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.* 349. *in* 1. *edit. & reſolut.* 300. *nu.* 3. *in* 2. *edit. Sbroz. de officio Vicary in addit. lib.* 2. *quæſt.* 143. Sed per Sacram Congregat. fuiſſe declaratum, vbi Epiſcopus admodum pauper eſſet, eas ſibi aſſumere poſſe teſtatur *Andr. Molfeſ. ad conſuet. Neap. par.* 4. *quæſt.* 64. *num.* 24. quem refert *Aloyſ. Ricc. d. reſolut.* 300. *num.* 3. *verſ. limita.*

20 Carcerem debet Epiſcopus habere, tum ad cuſtodiam delinquentium, tum etiam ad pœnam, vt habetur in *cap.* 3. *de pœnis*, & tenet *Vgolin. d.* §. 12. *num.* 3. habent enim merum imperium, & proinde cenſuras, & ius incarcerandi, *Abb. in cap. quod ſedem, num.* 7. *verſ. in Eccleſ. de offic. Ordin. & in cap. cum ab Eccleſiarum num.* 4. *eodem tit. Cochier. de iuriſd. Ordin. in exemptos par.* 4. *quæſt.* 111. *num.* 15. Non tamen in eodem carcere mares & fœminæ poni poſſunt, *l.* 3. *C. de cuſtodia reorum, Bonacoſ. commun. crimin. par.* 1. *verbo mulieres, fol.* 118. *Gregor. l.* 5. *tit.* 29. *par.* 7. *Menoch. de arbitrar. lib.* 1. *quæſt.* 88. *num.* 21. *&* 25. *Azeued. in l.* 2. *tit.* 14. *lib.* 4. *noua recopil. Farinac. in praxi crimin. quæſt.* 27.
21 *num.* 52. *&* 59. Fideli cuſtodi carcer eſt tradendus, ille enim æquiparatur depoſitario *Boer. deciſ.* 216. *poſt num.* 6. *Ioſeph. Ludouic. Peruſ. deciſ.* 78. *num.* 6. *Farin. in praxi crimin.*
22 *quæſt.* 31. *num.* 76. Vnde ſi cognoſcat carnaliter mulierem ſub ſua cuſtodia carceratam acerrime punitur, prout atteſtantur *Bonacoſ. par.* 1. *verbo cuſtos carcerum carnaliter cognoſcens, Hippolyt. in l.* 1. *num.* 5. *ff. de ſicar. & in præt.* §. *aggredior, num.* 26. *Clar. in* §. *final. verbo fornicatio, verſ. cum carcerata, Boer. deciſ.* 317. *num.* 2. *cum ſeq. Gregor. l.* 15. *verbo con ſu ſeruo, tit.* 17. *par.* 7. *Plac. de delictis cap.* 10. *ad fin. Iodoc. in præt. crimin. rubr. de carcer ſiue comment. cap.* 17. *num.* 16. *Perez. l.* 12. *tit.* 14. *lib.* 2. *Ordin. pag.* 336. *Maſcard. de probat. concl.* 267. *num.* 4. latè *Farinac. d. quæſt.* 31. *à num.* 110. *Ordin. Regia Luſitan. lib.* 1. *tit.* 33. §. 4. quamuis ſit meretrix, quia tunc arbitrio Iudicis puniendus erit, *Hippol. in d. l.* 1. *num.* 3. *Menoch. de arbitr. caſu* 292. *Azeued. l.* 2. *tit.* 14. *lib.* 4. *noua recopil. Farinac. d. quæſt.* 31. *à num.* 120. *Hortenſ. Caualean. de*
23 *brachio Regio par.* 2. *à num.* 151. *cum ſequentibus.* Hinc etiam fit, quod ſi mulier prægnans reperiatur in carcere, culpa cuſtodis præſumitur *Boer. deciſ.* 216. *Maſcard. concl.* 267. *num.* 4. prout etiam eius culpa præſumuntur inuecta in carcerem ex eod. *Maſcard. d. concluſ.* 267. *num.* 11. & punitur ex eo omni quod immittitur, per quod poteſt ſequi mors, vel fuga carcerati. ſi non fecerit ſolitam carceratorum perquiſitionem, *Farin. d quæſt.* 31. *à num.* 95.

24 Vbi Epiſcopus per ſe ſuas ſententias, & executionem exequi non poſſet, brachium ſeculare implorare valet *cap.* 1. *de officio Ordinar. cap. dilecto, de ſentent. excommun. lib.* 6. *Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 8. *& ſeſſ.* 25. *de reform.* 12. *cap.* 5. *Menoch. de arbitr. caſu* 452. *num.* 4. *Soar. de Paz in praxi tom.* 2. *prælud.* 1. *num.* 2. *&* 3. *Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. cap.* 66. *num.* 8. *cum ſequentibus, Cened. ad Decretal. collect.* 101. *num.* 12. *&* 13. *Marc. Anton. Genuenſ. in praxi*
25 *Curiæ Archiepiſc. Neapol. cap.* 36. Quod auxilium ſi ſeculatis neget, poteſt ad illud præſtandum cenſuris compelli, de quo *Menoch. d. caſu* 452. *Bellacomb. tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 3. *tit.* 1. *num.* 118. *pag.* 367. *Anides ad cap.* 20. *Prætorum, verbo vſurpan. num.* 21. *Perez. l.* 4. *tit.* 1. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 473. *Cened. d. collect.* 101. *num.* 12. *Decian. tract. crimin. lib.* 4. *cap.* 10. *num.* 3. *verſ. octauo, Robadil. in ſua politica lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 80. *Fr. Emman. in quæſt. Regul. tom.* 1. *quæſt.* 8. *art.* 14. *Farinac. in praxi criminal. quæſt.* 97. *num.* 82. *Modern. de iuriſdict. par.* 1. *cap.* 52. *num.* 1. *Ludouic. Rodolphin. tractat. de brachio ſeculari num.* 45. *Franciſc. Molin. eod. tract. cap.* 14.

26 A multis Doctoribus probatum inuenio, prædictum auxilium minimè eſſe præſtandum ab ipſo laico, niſi cauſæ cognitio antecedat ſummatim præſtita, an auxilium ſit concedendum necnè, nè celeri, propenſo, & veluti præcipiti ducti voluntate Iudices iuris ordine prætermiſſo ſubſidiarium alioquin impertiantur auxilium, cuius quidem ſententiæ fuerunt *Innocen. in cap.* 1. *de ſtatu monachorum, lib.* 6. *Afflict. deciſ.* 210. *num.* 9. *Roland. conſil.* 37. *num.* 7. *&* 8. *lib.* 1. *Clarus* §. *fin. quæſt.* 96. *num.* 7. *Alciat. in cap.* 1. *num.* 120. *de offic. Ordin. Segur. dict. par.* 2. *cap.* 13. *num.* 33. *Belleg. in ſpeculo Principum rubr.* 11. *num.* 41. *ad medium,* §. *tractandum, verſ. & de hu ſaltem ſummarie, Nauar. in cap. cum contingat, de reſcript. remed.* 1. *num.* 8. *verſ. ex prædictis. Anides in cap. prætorum, cap.* 20. *verbo vſurpan. num.* 20. *Bernard. in pract.* vbi *Salzed. cap.* 154. *num.* 11. aliàs *cap.* 160. *num.* 17. *Perez. l.* 4. *gloſ.* 3. *tit.* 1. *lib.* 3. *Ordinamenti, Azeued. l.* 15. *num.* 1. *tit.* 1. *lib.* 4. *recopil. Bernard. Grauen. ad præctic. Camera Imperialis lib.* 1. *concluſ.* 115. *num.* 5. *Valaſc. conſult.* 48. *num.* 13. *Cened. ad Decretales collect.* 105. *num.* 13. Ex eo quia Iudex ſecularis non tenetur brachium ſuum impertiri, quando Eccleſiaſticus nulliter proceſſit, vel ſententia eſt nulla, vt tenent *Ceuall. commun. contra commun. tom.* 4. *quæſt.* 897. *num.* 89. & alibi *par.* 2. *quæſt.* 93. *nu.* 69. *Ludouic. Rodolphin. in tract. de brachio ſeculari num.* 36. *Cened. Canon. quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 36. *num.* 13. *cum ſequenti.* Vel etiam quando de incompetentia Iudicis Eccleſiaſtici apparet *Menoch. remed.* 3. *retinenda num.* 360. *verſ. debet autem Iudex, Bernard. Grau d. concl.* 115. *num.* 9. *Ludou. Rodolphin. d. tract. de brachio ſeculari num.* 17.

Quæ quidem ſententia à præcitatis Doctoribus relata in illis terminis ſubſiſtere poterit, in quibus & Doctores ipſi magis communiter loquuntur, cum ſcilicet iudex Eccleſiaſticus damnauit aliquem, eumque deinde tradidit Curiæ ſeculari puniendum: eo ſiquidem caſu opinati ſunt non ſemper teneri laicum magiſtratum exequi ſententiam Eccleſiaſtici Iudicis, vt dicit *Camp. diſt. cap.* 13. *num.* 87. Limitarem tamen in crimine hæreſis, in quo laicus ſententiam Eccleſiaſtici iudicis confeſtim exequi aduerſus reum de illo crimine condemnatum tenetur, vt notant *Petr. Garſ. in ſuis decis. Fidei deciſ.* 2. *Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.* 350. *in prima edit. & reſolut.* 287. *in* 2. *edit. &* dixi *Alleg.* 40. *num.* 50. 27

SVMMARIVM.

1 *Delegare non poteſt Epiſcopus iudici laico, vt cognoſcat de cauſis criminalibus clericorum.*

2 *Laicus etiam coniunctim cum clerico de cauſa criminali clerici cognoſcere non poteſt.*

3 *Delegare non poteſt Epiſcopus cauſas ſpirituales Laico ſimul cum Clerico coniuncto.*

4 *Clerico coniugato non poſſunt cauſæ criminales Clericorum ab inferiore à Papa delegari.*

5 *Delegare poteſt Epiſcopus iudici laico criminales clericorum cauſas, ſi non adeſſet clericus ſufficiens & habilis, cui Epiſcopus poſſet huiuſmodi cauſas delegare.*

6 *Aſſeſſorem laicum in cauſis criminalibus Clericorum poteſt Epiſcopus aſſumere.*

7 *Delegare poteſt Epiſcopus, & quilibet iudex Eccleſiaſticus laico cauſas ciuiles, & temporales, non tamen generaliter.*

8 *Arbiter poteſt eſſe laicus in cauſa Clericorum ſi in ipſum inſimul cum clerico compromittatur.*

9 *Eccleſiaſticus iudex adeundus eſt in cauſa commiſſa clerico, & laico, ſi ab eorum ſententia appellari contingat.*

10 *Laici poſſunt in Epiſcopalem iuriſdictionem conſentire, & illam in profanis controuerſiis prorogare.*

11 *Religio eſt primum & præcipuum regnorum, & poteſtatum vinculum.*

12 *Iudicandi facultas olim fuit apud Sacerdotes, & Sacrorum miniſtros.*

EPISCO

Digitized by Google

EPISCOPVS AN POSSIT IVDICI laico criminales clericorum cauſas delegare.

ALLEGATIO CVIII.

1 EPISCOPVS non poteſt delegare iudici laico, vt cognoſcat de cauſis criminalibus clericorum, *gloſ. verbo non præſumat, in cap. 2. de iudicis*, vbi *Ripa numer. 34. & Panorm. numer. 5. Clar. §. final. quæſtion. 41. numer. 5. verſic. quæro numquid, Segura Daualos in director. Iudicum Eccleſ. parte 2. capit. 11. numer. 1. Marcheſ. de commiſſion. part. 2. cap. 3. 4. cap. principalis, num. 40. Iul. Caſ. Imbriant. in tract. de iudice Regni, parte vltim. num. 59. Camil. Borrell. conſil. 68. num. 19. Decian. tractat. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 70. Farin. in praxi crimin. q. 8. num. 4. verſ. ſublimita, Camill. de Curte in diuerſor. ſiue comprehenſ. Iuris fund. par. 2. cap. 2. num. 124. in fine, Marc. Anton. Genuenſ. in practic. Eccleſ. quæſt. 730.* nouiſſimè *Hieron. Buccaron. in tract. de different. inter iudicia ciuilia & crimin. differ. 127. num. 23.*

2 Amplia primò, etiamſi Epiſcopus cauſam criminalem clerici delegaſſet laico ſimul cum clerico, vt de cauſa cognoſceret, quia nec laicus ita coniunctus de cauſa criminali clerici cognoſcere poſſet, *Abb. in capitulo ſignificaſti, de foro competen. Decian. in dict. cap. 2. num. 5. in fine, Roland. à Valle conſil. 4. num. 4. libro 1. Clar. dicta quæſtione 41. numero 5. Farin. d. quæſt. 8. num. 4. verſ. limita, Sigiſmund. Scacc. de iudic. par. 1. cap. 11. num. 40. Decian. d. cap. 9. num. 71. Segura Daualos d. cap. 11. num. 1. Sbroz. de officio Vicarij lib. 2. quæſt. 66. num. 20. Hieron Buccaron. loco*
3 *proximè citato.* Sicut etiam non poterit delegare cauſas ſpirituales laico ſimul coniunctò cum clerico, *Decian. in d. cap. 2. num. 154. Marcheſ. d. cap. 3. num. 41. Azor. inſtit. moral. par. 2. libro 3. cap. 32. q. 4.*

4 Secundò amplia, vt nec etiam clerico coniugato inferior Papa poſſit cauſas criminales delegare, *Abb. in d. cap. 2. num. 15.* & ibi *Rip. num. 64. Clar. d. q. 41. numer. 6. Decian. d. cap. 9. num. 72. Sbroz. d. q. 66. nu. 20. Segura Dauilos d. cap. 11. num. 1. Rendina in promptuario recept. ſent. tom. 2. tit. 17. num. 14.*

5 Limita primò, vbi in partibus, in quibus eſt facienda delegatio, non adeſſet clericus ſufficiens, & habilis, cui Epiſcopus poſſet delegare tales cauſas, quia tunc poteſt illas laico delegare. *Iul. Caſar. Imbr. in tractat. de iudice Regni part. vlt. num. 60.* Limita ſecundò, vbi pro delicto eſſet inferenda pœna ſanguinis, quia tunc non ſolum poteſt illas delegare, verum etiam tenetur Epiſcopus, vel alias quiuis Iudex Eccleſiaſticus delegare ſententiam ferendam laico, poſtquam ipſe delegans de cauſa cognouerit, & proceſſum compilauerit, *Rip. in d. cap. 2. num. 44. Decian. dict. cap. 9. numero 76. in fine.*

6 Aduertas tamen, quod licet Epiſcopus regulariter non poſſit delegare cauſas criminales clericorum laico, poterit nihilominus in talibus cauſis ſibi aſſumere aſſeſſorem laicum, *Abb. in cap. ſignificaſti, de foro compet. Camill. de Curte d. cap. 2. num. 64. Rendina d. tit. 17. num. 21.*

7 Limita denique in cauſis ciuilibus, & temporalibus, quas poterit Epiſcopus, & quilibet alius Iudex Eccleſiaſticus delegare laicis, quia hoc eis non eſt interdictum præter poteſtatem imponendi cenſuras, *gloſ. verbo non præſumat in dicto cap. 2. de iudic.* vbi *Abb. n. 5. Bald. 10. Felin. 6. Decian. 5.* & cæteri ſcribentes, *Vant. de nullit. tit. de nullit. ex defectu iuriſdict. n. 69. Segura Daualos dict. c. 11. n. 2. Sigiſmund. Scacc. dict. cap. 1. numer. 41. verſic. aduerte modo, Decian. dict. cap. 9 num. 70. Cucch. in inſtit. maior. lib. 2. titul. 6. num. 139. & 140. Marc. Antonin. Genuenſ. d. quæſt. 730.* vbi intelligit dummodo abſint clerici idonei, & non fiat commiſſio generalis ad omnes cauſas ciuiles.

8 Sic etiam laicus poteſt eſſe arbiter in cauſa clericorum, ſi in ipſum inſimul, vnà cum clerico compromittatur, vt probat text. *in capitulo per tuas, 9. de arbitris*, & reſoluunt *Fini. tom. 1. commun. opinion. lib 2. tit. 26. num. 17. verſic. Et ſi compromiſſum, Couar. practic. cap. 34. numer. 1. verſ. Eſt etiam ratio, Maſcard. de probat. conci. 2358. num. 60. Bonacoſ. commun. crimin. par. 2. verbo laicus, fol. 45. Couta. in memorabil. verbo compromiſſum, in 2. Rebuff. de priuilegiis ſcholar. priuil. 106. verſ. 7. Alexander Monet. in ſuo tractatu de decimis cap. 8. num. 23. Farin. in praxi crimin. par. 1. quæſt. 8. ſub num. 24. verſ. limita 2. Bobadil. in ſua politica lib. 2. cap. 17. num. 93. Bernard. Graue. ad practicam Camera Imperial. lib. 1. concl. 37. conſid. 2. nu. 2. Cened. d. coll. 176. n. 3. Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verbo implorandum, num. 6. colum. 6. optimè Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 100. numer. 51.*

9 Quod autem ſi contendentes coram clerico & laico inſimul non acquieſcant eorum ſententiæ, ad quem debeant appellare dubitatur ab aliquibus; verior tamen ſententia tenet ad Superiorem Eccleſiaſticum appellandum eſſe, & cauſam vel coram Archiepiſcopo, vel Papa introducendam; & ratio eſt, quia cum appellatio ſit, interponenda coram Iudice, qui ſit maior primo iudicante, *cap. Romana §. debet, de appellat. in 6. l. Imperatores, ff. de appellat. l. præcipimus C. eodem*, non enim licet ad parem vel inferiorem recurrere, *l. 1. §. ſi quis in appellatione ff. de appellat.* nec par in parem habet imperium *l. nam magiſtratus ff. de receptis arbitr.* & ſit abſurdum dicere, vt inferior corrigat, vel confirmet acta ſui ſuperioris, ſed naturæ ordo & ratio expoſcat potius contrarium *gloſ. in cap. 2. de conſuet. in 6. Bart. in l. 1. ff. de appellat. num. 1. Surd. conſ. 106. num. 11.* & vitietur & nihil operetur appellatio ad minorem Iudicem interpoſita *Bart. in l. 1. §. ſi quis, in fine ff. de appellat. num. 1. 5. & 7.* cum quælibet perſona Eccleſiaſtica ſit maior quouis ſuperiore laico, *cap. beatus 6 quæſt. 1. cap. duo ſunt 96. diſt. gloſ. in cap. Sedes verbo maiores de reſcript.* appellatio erit vtique ad Superiorem Eccleſiaſticum interponenda, nec de Iuſtitia vel validitate actorum iudicabit laicus ſuperior ipſius appellantis, *Ioan. Fab. in auth. ſi quis, verſ. nec hodie Cod. de Epiſcop. audien. Bart. in d. l. 1. §. ſi quis in appellatione num. 13. Alex. conſ. 12. num. 1. lib. 6. Hyppol. de fideiuſſ. num. 232.* concludentes lata ſententia à laico & Eccleſiaſtico Iudice ſimul appellationem eſſe interponendam ad Eccleſiaſticum, non autem ad ſecularem ſuperiorem, ſequitur *Stephan. Gratian. d. cap. 100. num. 52.* Et licet reductio ad arbitrium boni viri ſit petenda coram Iudice, qui de cauſa cognouiſſet, ſi factum non fuit compromiſſum iuxta congeſta per *Surd. conſ. 106. num. 1. & ſeq. Perez. l. 12. verſ. quæro art. 15. lib. 2. Ordinam. pag. 364. Steph. Gratia. dict. num. 52.* Attamen ſi Eccleſiaſticus ſimul cum laico fuerit electus arbiter, reductio ſententiæ illorum ad arbitrium boni viri petitur coram Eccleſiaſtico, non autem ſeculari ſuperiore, vt per *Bald. in l. præcipimus 32. n. 3. C. de appellat. & Salicet. nu. 6.* quos ſequitur *Martin. Fran. conſ. 32. num. 23. tom. 2. Brunor. à ſole q. 14. num. 2.* vbi plures concordantes, & rationes refert.

10 Nec dubiũ eſt, quin laici poſſint in Epiſcopalem iuriſdictionem conſentire, & illam in profanis controuerſiis prorogare, vt per *Socin. in cap. ſignificaſti de foro compet. n. 45. in princip. verſ. ſed quæro*, & illius opinio probatur *in l. ſi qui ex conſenſu 8. & in l. Epiſcopalem C. de Epiſcop. aud.* vbi expreſsè dicitur iuriſdictionem Epiſcopi à laicis poſſe prorogari, & ſententiam illius eſſe validam, nec appellatione ſuſpendi illius exequutionem, quæ tamen ſuſpenſio an negetur virtute prorogationis, vel ſpeciali iure dignitatis Epiſcopalis, examinat *Ludouic. Burgheſ. in repet. l. ſi ſe ſubiiciant ff. de iudic. num. 173. vſque in finem*, nam cum primum, & præcipuum Regnorum, & poteſtatum vinculum ſit Religio, *Inſt. Lipſi. Politic. lib. 1. cap. 3.* 11
inde factum eſt vt omni ævo & apud gentes omnes 12
fuerit

fuerit apud Sacerdotes & ſacrorum Miniſtros iudicandi facultas, ſic iudicaſſe apud Aegyptios qui curam ſacrorum gerebant, legimus apud *Aelian lib.14. capit. 34.* Apud Romanos non ſolum de rebus ſacris, ſed & de pertinentibus ad Rempubl. iudicaſſe Pontifices teſtantur *Dyoniſ. Halicarn.ſ. lib.2. & Cic.in orat. pro domo ſua*; & cum exoriente Romana Republ. ius ſacrorum eſſet penes Reges *Dyoniſ.Halicarn.lib.2.* pulſis deinde illis relicta eſt ſpecies,& imago eius creato Rege,qui à curàdis Sacrificiis Rex ſacrificulus eſt dictus.*Feneſtaſ.de ſacerdot. cap.11.& Helicarn.lib.5.* Iudicarunt & apud Hebræos in populo Dei Sacerdotes, *Paralip.libr.2.cap.19. Ezech.44.* Apud Tyrum florentiſſimam Phœnicis vrbem & Vlpiani patriam,vt ille teſtatur *in l.1.ff.de cenſib.* Sacerdotum iudicium adeò plauſibile erat teſte Iuſtino in epithome Trogi *lib.1.* vt poſt Regem ſecundò illi iudicarent, & te Romana ad nutum vnius redacta plures imperantes cum ſago induerunt Sacerdotalem togam, credentes bonorum ſumma culmina minime conſcendiſſe niſi Pontificatum etiam aſſumpſiſſent,*Iuſtin.in epithom.lib.18. Suet.in Veſpaſian.* Nec Epiſcopi & reliqui in Eccleſia Dei iuxta ea,quæ ad *Corinth. epiſt.1. cap.6.* ſcripſit D. Paulus ſunt indigni, qui iudicent inter ſeculares & ſecularia negotia, cum de Angelis & mundo iudicaturi ſint, iuxta Chriſti Saluatoris noſtri promiſſionem,de qua *Luca cap.22.* Sedebitis & vos iudicantes duodecim tribus Iſraël. Et quod Epiſcopi habeant iuriſdictionem in temporalibus, quicquid recèntiores dixerint in contrarium, de illis iudicaſſe & ipſis ab Imperatoribus potius fuiſſe factam declarationem competere iuriſdictionem,quam ſuis Conſtitutionibus datam latè probat *Ioſeph. Steph. tract.de poteſt.coactiua Rom. Pont. c.12.n.4.vſque ad finem.* Quare dici non poteſt temporalem lædi iuriſdictionem ſi in Epiſcopum conſentiant litigantes, cum iſto caſu verius dici poſſit reductio cognitionis ſeu iuriſdictionis ad priorem ſtatum, quam facta prorogatio, cum ab initio,quo homines cœperunt litigare,omnes cauſæ cognoſcerentur à Sacerdotibus *Deuter.c.7.relato in c.per venerabilem §.rationibus,qui filij ſint leg.Petr.à Monte tract.de monarchia q.4.num.6.*

SVMMARIVM.

1 *Quæſtorum ſacræ pecuniæ qualitates deſcribuntur.*
2 *Quæſtores eleemoſynarum admittendi non ſunt,ſine Epiſcoporum, vel Apoſtolicis veris litteris.*
3 *Quæſtorum vſus qua ratione extinctus fuerit, oſtenditur.*
4 *Quæſtores non obſtante qualicumque exemptione, poteſt Ordinarius incarcerare,excommunicare,& caſtigare.*
5 *Eleemoſynas ſponte datas in pios vſus conuertendas accipientes, non comprehenduntur decreto Concilij Trid.ſeſſ.21. de reform.cap.9.*
6 *Quæſtuarij propriè dicuntur, qui quæſtum ſibi referunt.*
7 *Regulares Mendicantes, ac Fratres S.Antonij, aut pro eis quærentes eleemoſynas non comprehenduntur decreto Concilij ſeſſ.21.de reform.cap.9.*
8 *Regulares quæſtuantes tenentur Epiſcopo fidem facere per litteras authenticas de licentia ad huiuſmodi quæſtuationem à ſuis ſuperioribus ſibi data.*
9 *Eleemoſynas per loca quæritandi licentias concedere ſpectat ad locorum Ordinarios.*
10 *Regulares Ordinum Mendicantium nequaquam poſſunt ab Epiſcopis prohiberi,quominus per ſeipſos in diœceſibus, vbi habent Conuentus, eleemoſynas quærant.*
11 *Eleemoſynas petendi licentiam poteſt dare Epiſcopus pro vſu alicuius pij loci, vel operis, & ibi aſſignantur qualitates, quas debent habere earum collectores.*
12 *Epiſcopus in prauos eleemoſynarum quæſtores,quamuis laicos poteſt animaduertere.*
13 *Eleemoſynas cuiuſuis Sancti nomine petentes in Regno Portugaliæ, Caſtellæ, & Galliæ non permittuntur à regijs magiſtratibus, niſi regias litteras oſtendant.*

EPISCOPVS IN PRAVOS ELEEMOſynarum quæſtores an poſſit animaduertere.

ALLEGATIO CIX.

QVÆSTORVM ſacræ pecuniæ vſus olim frequens erat, atque etiam eorum prædicandi officium iuxta text. in *capit. tuarum, de priuileg. & in cap. cum ex eo, de pœnitent. & remiſſ.* vbi *in verſic. qui autem,* deſcribit qualitates quas iſti habere debent, ibi, modeſti ſint, & diſcreti, nec in tabernis,aut aliis locis incongruis hoſpitentur, nec inutiles faciant, aut ſumptuoſas expenſas, notant *Dec. à numero 3. & Socin. numero 6. in dict.cap. tuarum, Paul.Fuſcb. de viſitat. libr. 1. cap. 30. numero 36. Petr. Bol. in œconomia canon. cl.iſſe 3. cap.2, §.4. Nauar.de indulgent. notab. 31. à numer. 46. Henriq. in ſumm. libr.7.cap. 29. in princip.* quia tamen facultate ſibi conceſſa aburebantur, iuſtè ſtabilitum fuit eos admittendos non eſſe ſine Epiſcoporum, vel Apoſtolicis veris litteris, ex quibus conſtet de eorum moribus, & petitorij cauſa, ſeu neceſſitate, ſanctiſſime in *generali Concilio relato in dicto capit. cum ex eo*, quod ſtrictius deinde in Viennenſi Concilio fuit ſtatutum in *Clement. 2. de pœnitent.* cernens enim Concilium abuſus huiuſmodi quæſtorum excreſcere in maximum totius Chriſtiani orbis ſcandalum, dum in prædicationibus multa confingebant mendacia de reliquiis, & indulgentiis, quas infinitas prope falsò prædicabant ad aurum extorquendum, eis omninò interdixit prædicandi officium, relicta ſolum facultate dicendi, quod in litteris Apoſtolicis, aut Epiſcoporum contineretur, quod decretum ab Archemiſij calumniis rectè tuetur *Illuſtriſſ. Cardin. Bellarmin. tomo 2. de indulgent. lib.2.cap. 20. §. igitur.* Sed hæc deinde omninò per ſe, vel per alios prædicare prohibuit *Concilium Tridentin. ſeſſ. 5. de reformat, capit.1. in fine, verſic.quæſtores*; ſed quia neque huiuſmodi remedia profuerunt, imò quæſtorum malitia in dies magis, ac magis excreſcebat, atque etiam fidelium ſcandalum, indeque & pernetis eorum factis anſa hæreticis data eſt in vſu indulgentiarum debachandi, ſeu oblatrandi, nouiſſimè eadem *Tridentina Synodus ſeſſ. 21. de reformat. capit. 9.* ſtatuit, vt quæſtuariorum nomen, atque vſus penitus aboleatur, neque ad hoc officium exercendum vllatenus admittantur, non obſtantibus priuilegiis Eccleſiaſticis, aut monaſteriis, vel hoſpitalibus conceſſis, & de illius decreti praxi agunt citati per *Cened. ad Clem.collect.9. pagina mihi* 401. quibus adde *Henriq. dict. cap.9.praxi Epiſcop.part.1.verbo quæſtores, Steph. Quarantam in ſumma Bullarij,verbo Archiepiſcopi auctorit.a,verſic. 26. in fine,Frat.Emman.quæſt.Regular.tom 2.q.57. art.7.& quæſt. 98.art. 1. Iul.Lauor.de Iubileo Indulgent.par.2. cap.* 14. Proinde Ordinarius non obſtante qualicumque exemptione poterit eos incarcerare, excommunicare, & caſtigare, prout expedire fuerit arbitratus, vt per *Cochier. de iuriſdict. Ordinar.in exemptos, par.2. quæſtion.45 num. 96.*

Illud in præſentiarum aduertere oportet, ſub prædicto *Concilij Tridentini* decreto prauos comprehendi eleemoſynarum quæſtores, non ipſas eleemoſynas, aut nuntios, ſeu receptores, qui collectas in pios vſus conuertendas ſine fraude ſponte datas accipiunt, deciſum refert *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo eleemoſyna* 1. & confirmatur ex doctrina *Baldi conſil. 27. volum.1.* vbi reſoluit quæſtuarios propriè dici, qui quæſtum ſibi referunt, & negoria gerunt, vt ſibi quæſtum faciant, iuxta text. *in l. ſed & ſi adiciatur, ff. pro ſocio,* nuntios autem,qui verè mittuntur,& idonei ſunt ad pias eleemoſynas colligendas,non ita eo nomine comprehendi,& per totum conſilium multa adducit, quæ

Digitized by Google

quæ declarationem illam ex iuris principiis ſatis confirmant, meritoque *Baldum* laudat *Card. Tuſch. tom. 6. verbo quæſtores concl. 46.*

7 Sic etiam eodem decreto non contineri Fratres Sancti Antonij, alioſque Regulares Mendicantes qui omnimodam profitentur paupertatem, aut pro eis quærentes eleemoſynas probant *Nauar. conſ. 33. de pœnitent.* quem refert, & ſequitur *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi capit. 8. §. 4. numero 6. Frat. Emmanuel. quæſt. Regular. tom. 2. quæſtion. 57. artic. 7.* quia cum illi proprium nihil habere poſſint, lex naturalis concedit, vt per ſe, vel per alios mendicando victum quærant, iuxta inſtituti ſui regulam à Sede Apoſtolica approbatam, ac ſubinde debito obſeruato modo minime eis videtur deneganda facultas, vt per ſe, vel per alios eleemoſynas quærant. Tenentur tamen huiuſmodi Regulares quæſtuantes Epiſcopo fidem facere per litteras authenticas de licentia ad huiuſmodi quæſtuationem à ſuis Superioribus ſibi data, prout deciſum refert *praxis noua Epiſcop. part. 2. capit. 3. numero 47. verſ. quoad quæſtuationes*, ad locorum enim 9 Ordinarios ſpectat eleemoſynas per loca quæritandi licentias, & facultates concedere, *Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſ. part. 4. capit. 2. numero 146.* Cum & Regulares prohiberi poſſint per Epiſcopum ab immoderata exactione eleemoſynæ, vel ne exigant eleemoſynas pro conuentu extra diœceſim exiſtente, & ne exigant, niſi illi, quorum licentias confirmauerit prius Epiſcopus, quod praxi ſuarum partium obſeruari referunt *Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſc. Neapolit. capit. 59. numer. 11. Campanil. in diuerſorio iuris Canon. rubr. 12. cap. 13. numer. 134.* & cum ſuper hoc dubium incidiſſet præterito anno 1621. reſponſum fuit à *Sacra Congregatione Illuſtriſſim. Cardinalium Concilij Tridentin.* interprerum, in hæc verba: *Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini* inter- 10 pretum cenſuit Fratres Ordinum Mendicantium nequaquam poſſe ab Epiſcopis prohiberi, quominus per ſeipſos in diœceſibus, vbi habent Conuentus, eleemoſynas quærant, ſed tantum ſi extra loca, vbi monaſteria exiſtant, quæritare voluerint, teneri ſuorum Superiorum licentiam Ordinario oſtendere, *R. Cardinalis Vbaldinus, Proſſ. Fagnanus S. Concil. Cong. Sec.* quam quidem deciſionem propriam & originalem præ manibus habui, & poſtea in Typographia Cameræ Apoſt. impreſſam vidi.

11 Epiſcopus licentiam petendi eleemoſynas dare poteſt pro vſu alicuius pij loci, vel operis, dummodo perſonæ, quæ eas colligant, honeſtæ ſint, ſpectatæ Religionis, & iudicio ipſius Epiſcopi approbatæ, & minime participes eleemoſynarum, & quæſtorum nomen nullo modo gerant, ſed ſimpliciter eleemoſynarum collectores appellentur; non concionentur, non circumferant ſua priuilegia, aut reliquias: non campanulam, nec alia inſtrumenta pulſent ad excitandas perſonas: non petant tanquam debitam eleemoſynam, aut aliqua arte, aut prætextu dicendi orationes Beati Antonij, aut ſimiles aurum extorqueant, ſed ſimpliciter, & modeſtè recipiant, quod liberaliter fuerit oblatum, refert deciſum *praxis Epiſcop. dict. verbo quæſtores.*

12 In prauos enim eleemoſynarum quæſtores, quamuis laicos, poteſt Epiſcopus animaduertere, *cap. tuarum*, vbi *Abb. numero 1. de priuileg. Clement. abuſionibus de pœnitent.* Laici enim non poſſunt quærere eleemoſynas pro aliqua cauſa, niſi re cognita per Epiſcopum, *l. vnica*, vbi *gloſ. Bart. & Ioan. de Platea C. de mendicant. validè libr. 11.* quia iſtorum mendicatio ſine cauſa concernit materiam peccati mortalis, ex ſubtractione, quæ inde reſultat iis, qui verè indigent, *capit. Paſtor 1. quæſtion. 2.* Omnes autem indulgentiæ quæſtuariæ à *Pio Quinto*, vel prædeceſſoribus conceſſæ, aut in poſterum concedendæ quibuſcumque perſonis, & locis, pro quibuss ſcilicet conſequendis manus ſunt porrigendæ adiutrices, etiam quæ quæſtuandi facultatem quomodolibet continent, ab ipſo Pio Quinto reuocatæ ſunt, vt refert *Gaiett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo indulgentiæ, primo.*

In Luſitania igitur, vt plenius, & facilius omnibus 13 abutibus, & fraudibus iſtorum quæſtorũ occurratur per *Ordinat. Regium Luſitan. libr. 5. titul. 103.* prudenter conſtitutum eſt, ne petitoria cuiuſuis ſancti nomine permittantur à Magiſtratibus Regiis, niſi regiæ litteræ oſtendantur, quibus expreſsè nominetur perſona, quæ eleemoſynas quæſitura eſt, & nec per ſe, nec per alios prædicare faciant, vel indulgentias publicare, quemadmodum in *dicta Clement. 2. & in dictis Concil. Tridentini decretis* conſtitutum eſt, quod ſi aliter factum ſit, omnes pecunias ab illis quæſitas quæſtori redemptionum Captiuorum tradendas præcipit, vt per *Cardoſum in praxi Iudicum, & Aduocat. verbo eleemoſyna, numero 2.* practicatum fuiſſe refert *Cabed. parte 1. deciſ. 193.* ſimilis apud *Hiſpanos* extat *libr. 1. & 2. titulo 18. libro primo Ordin.* vbi *Perez*, nunc *lib. 1. titulo 9. libro primo, & lib. 37. titulo 6. libro tertio noua recopilat.* vbi *Azeued.* refert *Auendan. de exequend. mandat. libro tertio capit. 30.* & apud *Gallos* idem regij Senatus decretis diſpoſitum aſſerit *Rkenat. Chopin. de ſacra politia libr. 3. tit. 5. à numero 23.*

SVMMARIVM.

1 *Degradatio duplex, verbalis ſcilicet, & realis, ſiue actualis.*

2 *Degradatio verbalis dicitur illa, qua fit per ſolam, & ſimplicem ſententiam, qua Clericus criminoſus ab Ordinibus clericalibus, ſeu ab eorum executione depoſitus declaratur.*

3 *Priuilegium fori, & Canonis per degradationem verbalem nunquam amittitur.*

4 *Degradatio actualis, ſeu realis eſt quando vltra depoſitionis ſententiam ob incorrigibilitatem clericus perſonaliter priuatur, exauctoratur, exuitur, & ſpoliatur Eccleſiaſticis Ordinibus.*

5 *Clericus vtcumque ſolemniter degradatus conficit Euchariſtiæ Sacramentum.*

6 *Clericus degradatus, ſi ex aliqua iuſta cauſa reſtituatur ad Ordines clericales, non debet de nouo ſacris inſigniri.*

7 *Clericus etiam degradatus adhuc clericus dicitur.*

8 *Clerici in minoribus, vbi amittunt priuilegium clericale, & veniunt puniendi à iudice ſeculari, eſt neceſſaria degradatio.*

9 *Degradationis pœna, vbi in iure, vel aliqua conſtitutione reperitur impoſita, eſt intelligenda de leniori.*

10 *Degradationem verbalem, qua crimina merentur, oſtenditur.*

11 *Degradationem realem merentur crimen hæreſis, crimen falſi, & conſpiratio contra proprium Epiſcopum.*

12 *Degradari, & curiæ ſeculari tradi poteſt clericus propter crimina hæreſis, aut falſi, aut conſpirationis contra proprium Epiſcopum, etiam non data incorrigibilitate.*

13 *Degradari, & Curiæ ſeculari tradi poteſt Clericus, quando fuerit incorrigibilis, & tranſierit in profundum omnium malorum.*

14 *Incorrigibilis à parte rei ille dicitur, qui ita obduratus in peccato perſeuerat, vt nullo modo velit ad correctionem perduci.*

15 *Incorrigibilis ex iuris præſumptione quando quis dicatur, oſtenditur.*

16 *Clericus incorrigibilis ſi tandem impœnitens, at obduratus*

Digitized by Google

in profundum malorum venerit, an abſque expreſſa Curiæ ſeculari traditione poſſit per eam comprimi, oſtenditur.

17 *Declaratur in text. cap. cum non ab homine de iudic.*

18 *Celebrans, vel Confeſſionis Sacramentum audiens non ordinatus ab Ordinibus Eccleſiaſticis, ſi quos habuerit, ritè degradatus, ſtatim Curiæ ſeculari traditur.*

19 *Sodomiam committentes, ſi Clerici fuerint, degradationis, & traditionis Curiæ ſeculari pœna puniuntur.*

20 *Abortum animatum cauſans, ſi Eccleſiaſticus fuerit, traditur Curiæ ſeculari.*

21 *Mulieres ſollicitantes in Confeſſione, ſi delictis grauitas petat, poſſunt Curiæ ſeculari puniendi tradi.*

22 *Degradatio ab Ordinibus eſt à proprio Epiſcopo facienda ſibi aſſiſtentibus ſecundum ſacros Canones, ſex Epiſcopis, ſi degradetur Preſbyter; ſi Epiſcopus, duodecim Epiſcopis; ſi vero Diaconus, ſine Subdiaconus, tribus.*

23 *Degradatio attento Concilio Trid. à quo, & quibus aſſiſtentibus fieri debeat, oſtenditur.*

24 *Degradare actualiter clericum non poteſt Epiſcopus electus, & confirmatus, ante conſecrationem, ſecus in verbali depoſitione.*

25 *Degradandi, ſeu deponendi ſuos ſubditos non habent facultatem Prælati Religioſorum, niſi illis conceſſum ſit per priuilegium, vel conſuetudinem à Romano Pontifice toleratam.*

26 *Prælati, quorum præſentia in degradatione Clerici neceſſaria eſt, ex diſpoſitione Concilij Trident. ſeſſ. 13. de reformat. cap. 4. debent cum proprio Epiſcopo in cognitione, & examine cauſæ tanquam iudices ferre ſuffragium.*

27 *Degradatio quomodo fieri debeat, oſtenditur.*

28 *Epiſcopus contra exemptos cognoſcit in omnibus criminibus actualem, ſeu ſolemnem degradationem requirentibus.*

29 *Degradatus clericus, qui famæ reſtitui vult, an debeat à Papa tantum reſtitutionem petere, an etiam ab Epiſcopo à quo degradatus fuit, oſtenditur.*

EPISCOPVS AD DEPOSITIONEM, ſeu degradationem, quomodo & quando procedere poſſit.

ALLEGATIO CX.

1 DEPOSITIO, prout à ſuſpenſione differt, in effectu nihil aliud eſt quam perpetua remotio ab Ordinibus, vel Altaris miniſterio, vt poſt alios tradit *Bern. in pract. c. 143. in princ.* hæc autem depoſitio dupliciter conſideratur, alia namque verbalis, quæ & verbalis degradatio appellari ſolet, alia verò actualis, quæ & actualis degradatio; ſeu vt alij volùt, degradatio ſimpliciter dicitur, quam duplicem depoſitionis ſpeciè declarant *Scacc. de iudic. part. 1. cap. 11. §. 71. Simanch. de Cathol. inſtit. titul. 46. num. 69. Conrad. Brun. de hæret. lib. 4. cap. 13. Roxas in ſingularib. Fidei ſing. 48. Petr. Greg. ſyntagm. Iuris par. 3. lib. 31. cap. 3. Bernard. & Salzed. in practic. cap. 143. in nouiſſ. edit. Menoch. de arbitrar. caſu 415. praxis noua Epiſc. par. 2. cap 4. num. 93. in fine, & num. 94. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 2. quæſt. 157. Clar. §. fin. quæſt. 74. Perez tit. 4. lib. 4. Ordin. pag. 89. cum ſeq & pagina 159. cum ſequentibus, Fichard. & Bonacoſ. tom. 1. commun. opinion. libr. 1. titul. 2. num. 141. cum ſequentibus, pag 162. Eymer. in direct. inquiſit. par. 3. quæſt. 46. vbi Penna commento 46. pag. 519. & comm. 49 pag. 532. Henriq. in ſumm. lib. 13. cap. 55. Alphonſ. Aluarez Guerrero in ſpeculo iuris Pontificij cap. 29. pag. 74. praxis Epiſcop. verbo degradatio, Horten. Cauaican. in practic. de reſtibus par. 3. memb. 64. Mari. Alter. de cenſur. tom. 2. diſp. 2. cap. 1. verſ. degradatio, Farin. in praxi crimin. q. 8. numero 72. Carol. de Graſſis de effectib. cleric. effectu 1. à num. 814. Moneta de doctribus. quotidian. q. 17. à num. 1. Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de fauore clericorum perſonali, § 10. à num. 3. Illuſtriſſ. D. Roderic. de Cunha in tractat. de Confeſſariis ſolicitantib. mulieres in Confeſſione quæſt. 24. Fernandez. in examine Theologiæ moralis part. 2. capit. 14. §. 1.* plures alios refert *Cened. ad Decretal. collect. 65. num. 3.* Prior 2
ſcilicet verbalis fieri ſolet, quando oretenus ſententia contra clericum profertur, per quam priuatur Ordinibus, vel Altaris miniſterio, à quibus remoueatur, ita vt officium clericale exercere nequeat, quæ proprie & ſimpliciter depoſitio appellatur, *cap. ſacerdos 81. dict. cap. qualiter & quando, de accuſat. cap. 2. de pœnis, libr. 6. Clar. in §. fin. quæſt. 74. in princip. Menoch. dict. caſu 415. num. 5. Ioan. Aloyſ. Leo in l. officiales, numer. 14. C. de Epiſcop. & cler. & Petr. Gregor. ſyntagm. iuris lib. 31. capit. 30. num. 1. 2. & 8. & in partit. iuris Canon. libr. 4. tit. 15. cap. 4. num. 8. lit. X. Scacc. d. cap. 11. num. 71. Flamin. Chartar. de exequut. ſent. capt. 6. ann. cap. 1. num. 289. Farin. d. qu. 8. num. 72. Henriq. in ſumm. lib. 13. cap. 55. §. 5. Bellet. d. §. 10. num. 4. Carol. de Graſſis d. effectu 1. à num. 815. Moneta d. q. 17. n. 1.* Per quam minime amittitur fori, & Canonis priuile- 3
gium, ex *Menoch. d. caſu 415. num. 5. & 9. Sigism Scacc. d. c. 11. num. 72.* reſoluit *Carol. de Graſſis d. effectu 1. num. 817. & ex P. Henriq. d. cap. 55. §. 5. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo degradatio. & cum Nauar. in manual. cap. 27. num. 81. Sayr. de cenſur. lib. 5. cap. 20. num. 12. Valent. tom. 4. diſp. 7. quæſt. 19. punct. 4. Bonacina de cenſur. diſp. 4. puncto vnic. num. 3.*

Actualis, ſeu realis degradatio eſt, quando vltra depoſi- 4
tionis ſententiam ob incorrigibilitatem clericus perſonaliter priuatur, exauctoratur, exuitur, & ſpoliatur Ordinibus Eccleſiaſticis per detractionem clericalium inſignium, ſicque à clericali militia remotus clericus reiicitur priuatus conſortio, & priuilegio clericali, quando ſcilicet Epiſcopus præſente iudice ſeculari, cui degradandus debet tradi, publicè abradit illi loca capitis, & manuum, in quibus in collatione Ordinum vnctio facta fuit, & poſtea ſucceſſiuè detrahit omnia ſigna, quæ in ſuſceptione Ordinum ſuſcepit, & demum exuit eum habitu clericali, & dicit Iudici, & officiali ſeculari, vt illum ita ſpoliatum, & depoſitum in ſuum forum, & iuriſdictionem recipiat, de qua vide *cap. Felix. 5. quæſt. 7. cap. non poteſt, de re iudicata, cap. cum non ab homine de iudic. cap. degradatio, de pœnis libro 6. Concil. Tridentin. ſeſſion. 13. de reformation. capit. 4. Marta de ordine iudic. part. 4. diſtinct. 11. numero 71. & 72. Ioan. Aloyſ. Leo in dicta l. officiales, numer. 15. Scacc. dict. capit. 11. numer. 73. & 55. Borgaſ. in tractat. de irregularit. titul. de ſentent. depoſit. num. 7. Menoch. dicto caſu 415. num. 8. Andr. Gambar. de officio legati libro 2. numero 196. Modern. de iuriſdict. part. 1. cap. 51. num. 18. & part. 4. caſu 131. num. 6. Carol. de Graſſis dict. effectu 1. à numero 818. Bellet. d. §. 10. numero 5. Bonacina dict. diſput. 4. puncto vnic. numer. 2. Fr. Emmanuel. quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 123. art. 3. Henriq. d. cap. 55. §. 1. & 3. Moneta d. quæſt. 17. num. 4.*

Clericus vtcumque ſolemniter degradatus conficit 5
Euchariſtiæ Sacramentum, etiamſi hæreticus ſit, ſi vtatur debita materia & forma cum intentione, non tollitur enim character impreſſus *Conar. lib. 1. variar. cap. 10. num. 8. Alex. de Neuo in cap. 1. num. 17. qui clerici vel voc. Decian. tract. crimin. par. 1. lib. 4. cap. 9. num. 78. in fine, Mari. Alter. d. diſputat. 2. cap. 2. verſ. ſecundo, Nauar. comm. 2. de Regular. num. 36. Sayr. de Sacrament. in genere libr. 2. cap. 6. art. 5. verſic. ad quintum, pag. 233. Cened. ad Decretal. collect. 65. num. 4. & pract. ac canon. quæſt. libr. 1. quæſtion. 30. numero 85. Carol. de Graſſis d. effectu 1. num. 819. in fine, & num. 834. in fine*, dicit quod ſi degradatus ex aliqua iu- 6
ſta cauſa reſtituatur ad Ordinem clericalem, non debet de nouo Sacris inſigniri, & citat *Modern. de iuriſdict. dict. caſu 132. à numero 3.* Clericus enim degradatus, ad- 7
huc clericus dicitur, licet verè non ſit, in eadem dignitate conſtitutus, in qua erat ante degradationem, *gloſ.*

in

in cap.accedens 50 diſtinct.& in cap.ad abolendam,verbo prerogatiuam,de hæretic.& in d.cap.degradatio,verbo priuilegia, Decian.conſ.19.num.115.lib.3.

8 Aduertere oportet quod in caſibus, in quibus clerici in minoribus amittunt priuilegium clericale,& veniunt puniendi à Iudice ſeculari,eſt neceſſaria degradatio, ex eo quia clerici in minoribus dicuntur charactere clericali inſigniti,*Abb.in cap.clericum,de vita,& honeſt.cleric. & in c.ſi quis Presbyter,in 1.not.ab.de cler. excom.Bernard.in d. c.143.n.3.Ceruantes ad l.5.Tauri n.17.Carol.de Graſſis d.effectu 1.n.839.* quamuis contrarium teneant *Couar. pract. c.32.n.3.verſ.hic equidem,Caſſan.in conſuet. Burg. rub.1.§.5. verſ.Archid.n.66.Guillelm.in v.Rainuntius,verb.vxorem nomine Adelaſiam deciſ.2.n.440.Soar. de Paz in praxi tom.2. prælud.2.n.8.Auend.de exequend.mandat.c.22.n.3.*

9 Obſeruandum etiam eſt, quod quando in iure, vel aliqua conſtitutione reperitur impoſita pœna degradationis,eſt intelligendum de leuiori, & ſic de verbali degradatione,nõ autem de actuali,quia verbum illud ſimpliciter prolatum ita interpretari debemus, vt de minori pœna quam ſub ſe etiam comprehendit veluti diſpoſitio odioſa intelligatur iuxta reg.*in pœnis 49. lib. 6.* ita *Bernar.in pract.c.143.num.4.*nouam impreſ.*Soler.in pract. crimin.num.27.verſ.quid ſi ſtatutum ſimpliciter*,quem refert, & ſequitur *Bellet.d.§.10.n.5.& Bonac.d.punct.vni.n.6.verſ. ad 1o* contra *Tolet.lib.1.c.17.* nam cum actualis degradatio ſit grauiſſima pœna, ea infligi non debet,niſi pro caſibus à iure decretis,*Dec.in cap.at ſi clerici,de iud.Moneta d.quæſt.17.num 6.*

10 Crimina quæ merentur verbalem degradationem ſunt adulterium, concubinatus perſeuerans poſt monitionem,ſimonia notoria,ſtuprum,inceſtus,furtum, periurium,homicidium,etiamſi patratum,ſit ſolo conſilio,delictum,quo quis permittit ſua culpa ſuum parochianum decedere ſine baptiſmo, & præterea alia crimina maxima,& atrocia, quæ inferunt irregularitatem. Vide *Emman.Sà,verbo depoſitio 2.& Bonac.d.punct.vni.nu. 6. Petr. Greg.d.c.4.n.4. Bertachin. in tract.de Epiſcopo p.8.lib.4.tit.de cauſa mater.degrad.Henriq.d.c.55.§.5.Moneta d.q.17.n.6.*

11 Crimina vero, quæ merentur realem degradationem ſunt grauiora.Primò crimen hæreſis,*cap.ad abolendam,& cap.excommunicamus,tit 2.de hæret Bonac. d. punct.vni.n.6. Bellet.d.§.10.n 6.verſ ſecundus,Mari.Alter.d.diſp.2.c.6.verſ. quod ſi,Carol.de Graſſis d.effect.1. n.* 836. Secundò crimen falſi in litteris Apoſt.commiſſi,*cap.ad falſariorum, de crimine falſi,glo.verbo poſtmodum,in cap.cum non ab homine,de indic.Couar.vari.lib.2.c.20.n.7.Clar.d.q.36.n.34.verſ. videmus etiam,Humada l.60.à n.1.tit.6.par.1.Perez l.21.in glo. falſa nueſtro ſello,tit.19.lib.8.Ordin.praxis Epiſc.par.1.verbo falſarij,pag.162.Felin.in praxi crim.p.6.tit.de falſit.q.151.à n.1.Menoch.de arbitr.caſu 306.à n.6. Bobadil.in ſua politic. lib.2.c.17.n.95.Aldrete de religioſa diſciplina tuenda lib.2.c. 17.à n.21.Bellet.d.§.10.n.6.verſ.primus, Carol. de Graſſis d. n.* 836. Tertiò, crimen conſpirationis contra proprium Epiſcopum,*cap.ſi quis ſacerdotum 11.q.1.Dec.in d.cap.at ſi clerici,n.243.Bellet.d.n.6.verſ.tertius,Carol.de Graſſis d.num.* 836.*Mari. Alter.d.c.6.verſ.quod ſi,in fine.*

12 Propter hæc tria crimina poſſe clericum tantum degradari,& tradi Curiæ ſeculari, & ob nulla alia quantumuis grauia,aſſerunt *Leli.Zechi.in tract.de priuileg. Eccleſ.priuileg.79.num.7.Clar.d.quæſt.36.num.31.Boſſi.in tract. crimin.tit.de foro compet.n.135.& 136.Scacc.d.cap.11.num.* 60.*&* 61.*Borgaſ. in tract.de irregular.lib.6.tit. de ſentent.depoſit.num.4.Farin.d.quæſt.8.nu.*75. Et licet aliqui teneant in prædictis caſibus nullum clericum poſſe tradi Curiæ ſeculari,niſi ſit incorrigibilis,hoc tamen non eſt tutum, quia Iura ex quibus probatur, quod in ſupradictis caſibus poteſt clericus tradi Iudicibus ſecularibus, nihil prorſus dicunt de incorrigibilitate, niſi quoad crimen conſpirationis in perſonam Epiſcopi, in quo requiritur incorrigibilitas,vt voluit *glo.communiter recepta,in d.cap. cum non ab homine,Socin.reg.55.limit.3.Farin. d. qu.8.n.78. Clar.d.q.36.n.34.verſ.infertur.Bellet.d.§.10.n.6.verſ.tertius.* Ex quibus recte infertur non eſſe tutam illorum reſolutionem,qui aſſerunt quod conuictus de hæreſi tunc traditur Curiæ ſeculari,quando eſt incorrigibilis,ſed ſi vult ſe corrigere,& emendare non poterit degradari,& tradi Curiæ ſeculari,ſed eſt in monaſterium, vel carcerem detrudendus,niſi eſſet relapſus in eodem crimine, quia ſi eſt relapſus, licet ſit paratus ſe corrigere, adhuc non eſt audiendus, ſed omninò tradendus Curiæ ſeculari, *Socin.d.reg.55.limit.5.Boſſi.d.tit.de foro compet.n. 137. Farin.d.q.8.num.76.Carol.de Graſſis d.effectu 1.num.837.in fine,Bellet.d.§.10.num.6.verſ.ſecundus.*

Vtrum autem propter crimen læſæ maieſtatis clericus ſit actualiter degradandus, Curiæque ſeculari tradẽdus, dubium eſt graue,in quo affirmatiuam partem in effectu tuentur *Abb.in c.at.ſi clericis in princ.n.39.de iudic. Anch.n.* 10.& ibi, *Alciat.n.22.in d c.cum non ab homine, Rom.conſ.* 36.*à n.1.& ſing.*701. *Albert.in c.1.de hæret.lib.6.q.11.&* 13. *Mench.de ſucceſſ.creat.§ 2.n.53.* cõtendentes propter grauitatẽ criminis,etiamſi in iure expreſſum non ſit,clericũ tradendum eſſe Curię ſeculari,quamuis non proponatur incorrigibilis. Contrariam tamen ſententiã tenent *Barbat.conſ.22.dub.1.lib.3.Curt.conſ.154.n.1.Roland.conſ.4.lib. 1.Gig.de læſa maieſt.q.63.Boſſi.in pract.crim.tit.de foro compet.n.137.& tit.de crimine læſæ maieſt.n.*86.dicit cõmunem *Clar.in §.fin.q.36.n.27.& §.læſa maieſtatis crimen,n.7.Bern. & Salzed.in pract.c.*121.quæ ſententia &'communis eſt, & tanquam verior attento iure ſequenda,quicquid inter voluntatem & obligationem tradendi curiæ ſeculari faciat differentiam *Clar.d.n.27. in fine*, & cogitandum relinquat *Cabed.Luſit.deciſ.*83 *par.*2.

Vtrum etiam pro crimine aſſaſſini clericus ſit actualiter degradandus ab aliquibus dubitari ſolet, inter quos negatiua ſententia receptior eſt, quæ patet ſi expendas talem degradationem non fieri, niſi in caſibus à iure expreſſis, vt ſupra dixi, è quorum numero non eſt crimen aſſaſſini,neque tex.*in c.1.de homicid.lib.6.hoc dicit*, ſiquidem tantum aſſerit depoſitionẽ ipſo iure à lege eſſe impoſitam,quæ depoſitio huiuſmodi verbis,vel ſimilibus à lege conſtituta non eſt depoſitio de qua agimus,ſed potius irregularitas cenſetur; ſi autem dicatur tex.illum *in d. c.* 1. etiam imponere pœnam diſidationis dicendum videtur, pœnam illam eſſe conſtitutã reſpectu ſeculariũ, quibus etiam prohibitio de qua hic,facta fuit,vt colligitur ex illis verbis ibi, cum ſuis bonis mundanis, iuncta reg.*odia lib.*6.quæ pœna vtrum à Pontifice poſſit imponi, vide per *Dominic.Anch.*& alios *in d. c.* 1. Accedit quod crimẽ læſæ maieſtatis grauius eſt quam crimen aſſaſſini iuxta tex.*in l.quiſquis C.ad legem Iuliam Maieſt.* & tamen pro illo regulariter non imponitur depoſitio in ordine ad actualem degradationem, vt clericus Curiæ ſeculari tradatur, vt ſupra dixi:vnde de rigore iuris idẽ dicendũ videtur in crimine aſſaſſini prout in effectu videtur ſentire *Guillelm.poſt repet.cap.Rainuntius in q. de homicidio n.*3. quicquid contrarium teneant plures relati à *Bernard. in pract.c.*100.*n.*4.& dicit communem *Clar.d.q.*36.*n.*3.quorum ſententia in praxi ſeruari teſtatur *Clar. vbi proximè n.*30.quæ quidem ſi in praxi obſeruatur,temperanda eſt, dummodo circa crimen prius præcedere debeat declaratoria per Eccleſiaſticũ antequam à ſeculari iudice clericus delinquens capi & puniri poſſit,arg.tex.*in cap.cum ſecundum de hæret.lib.6.aduertunt plures*,quos refert,& ſequitur *Bernard.vbi ſupra lit.B,licet n.*31. aliud teſtatur de conſuetudine ſeruari; iuxta quæ non videtur vera ſententia illorum,qui affirmãt propter crimen parricidij ſicut & aliud qualificatum clericum ita eſſe deponendum, vt curiæ ſeculari relinquatur, de qua opinione agunt *Bernard.& Salz.d.loco n.*1.*Borgaſ.d.tit. de ſent.depoſit.à n.* 16.*Farin.d.q.*8.*à n.*76.*Bellet.d.§.*10.*n.* 6. *verſ. quarum cum ſeqq.Carol. de Graſſis d. effectu* 1.*n.*838.iuſtum tamen vide-

retur, prout etiam ioſtum iudicant nonnulli DD. ſi hodie per nouam aliquam Conſtitut. aliqua grauiſſima crimina exprimerentur, in quibus Clerici actualiter degradarentur, Curiæque ſeculari traderentur, vt ſaltem timore pœnæ inſolentia malorum temperaretur, prout in quodam homicidio grauiſſimo virtute cuiuſdam Bullæ Apoſt. factum dicit idem *Bernard. referens* tenorem eiuſd. Bullæ *in d. præct. c. 99. in fine*, ſecundum nouã impreſ.

14 Incorrigibilis duobus potiſſimum modis dici poteſt, vel à parte rei, vel Iuris præſumptione. Primo modo dicitur ille, qui à parte rei ita obduratus in peccato perſeuerat, vt nullo modo velit ad correctionem perduci, *D. Paul. ad Hebr. 7.* Nolite obdurare corda, & *1. ad Corinth. 5.* tradidi hominem Sathanæ, &c. *Exod. 7.* Obdurabo cor

15 eius, & iterum *cap. 9.* cor Pharaonis, &c. Secundo modo ex iuris præſumptione Clericus incorrigibilis dicitur ad effectum, vt per poteſtatem ſecularem iudicetur, & comprimatur, quando ſcilicet in graui crimine deprehenſus depoſitus fuit, & deinde propter contumaciam

16 excommunicatus, inſuper illa creſcente anathematis mucrone perculſus, & tandem impœnitens, ac obduratus in profundum malorum veniens contemnit, & tunc cum Eccleſia vlterius non habeat quid faciat abſque eo, quod expreſsè exuatur priuilegio clericali, aut alia ſubſequatur expreſſa Curiæ ſeculari traditio per ſecularem poteſtatem comprimi poteſt, text. ſic neceſſariò intelligendus *in cap. cum non ab homine, de iudic.* Ratio eſt, quam tex. ibidem adducit, cum Eccleſia non habeat vltra quid faciat: quaſi neceſſariò ſupponat, ſeruata forma inibi præfinita tacite inuolui, quod clericus fuerit exutus priuilegio clericali, tacitéque Curiæ traditus ſeculari, aliter nõ verificantur prædicta verba, vt ſatis inſinuant *Abb. in d. cap. cum non ab homine, n. 29. Boſſ. ſub tit. de foro comp. n. 131.* cõmunis vt per *Couar. pract. c. 32. n. 2. verſ. ſecundo*, & ex aliis ita tenere Doctores communiter affirmat *Clar. §. vlt. q. 36. n. 32.* plures, vt per *Salzed. ad Bernar. c. 139. n. 4. lit. A*, alias *cap. 142. in nouiſſ. Menoch. de arbit. caſu 415. n. vlt.* qui rectè aduertit *in d. cap. cum non ab homine* fictam dari à lege degradationem, ſicut *in c. 1. de homicid. lib. 6. Gutier. pract. li. 4. q. 7. n. 23.* quamuis contradicant plures citati à *Cou. Clar. & Salz. dictis locis*, contendentes non aliter ſecularem poſſe in terminis *d. c. cum non ab homine*, clericum punire, niſi prius Eccleſiaſticus iudex formaliter ſententiam ferat declaratoriam incorrigibilitatis, traditioniſque Curiæ ſeculari: ſed manifeſta ſit violentia formæ præfinitæ

17 *in d. c. cum non ab homine*, cui plene ſatisfit, quamuis Eccleſiaſticus expreſsè non pronuntiet ſuper tali incorrigibilitate, eo maximè, quia ſi adhuc reſtat talis pronunciatio, iam Eccleſia habet vltra quid faciat, quod tamen *text.* ille in ratione vltimo adiecta prorſus negat, quamuis extra terminos illius *text.* in quo forma illa præfinitur, libenter fateamur neceſſarium eſſe, vt ſecularis clericum punire valeat, quod deponatur, actualitérque degradetur, & ſaltem in conſequentiam exuatur priuilegio clericali, traditióque ſeculari Curiæ ſubſequatur, bonus tex. *in c. nouimus, 27. de verbor. ſignif. iuncto cap. degradatio 2. de pœnis, lib. 6. cap. ad falſariorum, 6. de crimine falſi*, ibi, poſtquam per Eccleſiaſticum iudicem fuerint degradati, ſeculari poteſtati tradantur, *c. ad abolendam 9. de hæret. verſ. præſent. Concil. Trid. ſeſſ. 13. de reformat. cap. 14.* ibi, deponendæ, & Curiæ ſint tradendæ ſeculari, obſeruant plures, quos referunt, & ſequuntur *Boſſ. Clar. & Salz. citatis locis, Couar. lib. 1. vari. cap. 10. n. 7. & d. cap. 32. n. 2. verſ. ſecundo, & verſ. tertio, Menoch. d. caſu 415. n. 14.* quem vide in materia degradationis verbalis, & actualis circa *Sacrum Concil. d. cap. 4.* refert plures, quos ſequitur *Farin. in praxi crimin. p. 1. tit. de inquiſit. q. 8. à num. 71.* vbi multipliciter declarat vſque ad *num. 81.* & alios modos proponit, quibus Clerici incorrigibiles præſumuntur.

18 Non ordinatus celebrans, vel Sacramentalem Confeſſionem audiens, à Iudicibus S. Inquiſitionis, vel locorum Ordinariis, tanquam Eccleſiæ miſericordia indignus, à foro Eccleſiaſtico abiicitur, & ab Ordinibus Eccleſiaſticis, ſi quos habuerit, rite degradatus, ſtatim Curiæ ſeculari traditur, per iudices ſeculares debitis pœnis plectendus, prout ſtatuit *Clem. VIII. conſtitut. ſuæ* incip. *Etſi alias*, dat. *Romæ 1. Decembris 1601.* refert *Quaranta in ſumma Bullarij verbo Ordo, pag. 387.* Sic etiam crimen nefandum contra naturam eadem pœna degradationis, & traditionis Curiæ ſeculari puniri voluit *Pius V.* cuius conſtit. verba refert *Nauar. in man. c. 27. n. 249.* & dicit intelligendum eſſe non de quocunque committente hoc crimen, ſed exercente frequentatione actuum, vt dixi *Alleg. 44. num. 25.* Et de abortu animato propter quod 20
Eccleſiaſtica perſona poteſt tradi Curiæ ſeculari vide *Quarant. verbo aborſus, num. 6.* Mulieres ſollicitantes in 21
Confeſſione, ſi delicti grauitas petat, poſſunt Curiæ ſeculari puniendi tradi ex *Conſtitut. Sanctiſſimi Domini Noſtri Gregorij XV.* de qua ſupra *Alleg. 105. num. 60.*

Quis autem ſit numerus Epiſcoporum requiſitus ad 22
clericum deponendum non abs re inueſtigandum erit, & ideò dicendum in Sacerdote ſex Epiſcopos, in Diacono tres deſiderari, vt probat tex. *in cap. ſi quis 15. q. 7.* ibi, *à tribus vicinis, &c.* In ſubdiacono vero licet per Canones antiquos numerus declaratus nõ ſit, nihilominus tamen etiam tres debent interuenire, eo quod licet hoc tempore Decreti Ordo ſubdiaconatus non connumeraretur inter Ordines maiores, poſtea tamen declaratum fuiſſe conſtat, vt patet ex tex. *in c. miramur pen. de ſeruis non ordin.* & ita in ſpecie tradit *gloſ. in c. 1. de hæret. lib. 6. & in c. 2. verbo Canonibus, de pœnis illo lib. Abb. in c. 3. n. 4. de re iudic.* In clerico autem poſito in minoribus ſolus vnus Epiſcopus ſufficit, vt probat tex. *in d. c. 2. verſ. quamquam*, vbi *gloſ. d. verbo Canonibus.* In Epiſcopo vero deponendo duodecim Epiſcopi requiruntur, vt dicam *alleg. 112.* vide *Bellet. d. §. 10. num. 7. praxis noua Epiſcop. p. 2. cap. 4. num. 93. in fine. Mari. Alter. d. diſp. 2. cap. 7. à princip.*

Verumtamen quia tantum Epiſcoporum numerum 23
adhiberi poſſe aliquando difficile eſt, ſi quando autem interuenire poſſent, eorum reſidentia intermitteretur, propterea *Concil. Trid. ſeſſ. 13. de reformat. cap 4.* ſtatuit, & decreuit Epiſcopo per ſe, ſeu illius in ſpiritualibus Vicario generali contra clericum in ſacris etiam Preſbyteratus Ordinibus conſtitutum ad illius condemnationem, necnon verbalem depoſitionem, & per ſeipſum etiam ad actualem, atque ſolemnem degradationem ab ipſis ordinibus, & gradibus Eccleſiaſticis in caſibus, in quibus aliorum Epiſcoporum præſentia in numero à canonibus definito requiritur etiam abſque illis procedere liceat, adhibitis tamen, & in hoc ſibi aſſiſtentibus totidem Abbatibus vſum Mitræ, & Baculi ex priuilegio Sedis Apoſt. habentibus, ſi in ciuitate, aut diœceſi reperiri, & commode intereſſe poſſint: alioquin aliis perſonis in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, quæ ætate graues, ac iuris ſcientia commendabiles exiſtant, de quo vide *Soar. de cenſur. diſp. 30. ſect. 1. n. 19. Aulam eod. tract. p. 3. diſp. 5. dub. 1. concl. 3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 32 tract. 2. n. 52. Seraphin. de Fatas ad d. tract. de Confeſſariis ſolicitantibus mulieres in Confeſſione, Illmi Domini mei Roderic. à Cunha q. 24. n. 107. Franc. Leo in theſauro fori Eccl. p. 1. cap. 4. num. 47. & 48. Sayr. de cenſur. lib. 5. cap. 20. num. 18. Alfreſ de religioſa diſcipl. tuenda lib. 1. cap. 3. num. 18. prax. nou. Epiſcop. dict. cap. 4. num. 93. in fine. Bellet. dict. §. 10. num. 7. Bonacin. dict. puncto vni. num. 8.* Epiſcopus tamen electus, & 24
confirmatus ante conſecrationem non poteſt actualiter clericum degradare, quia huiuſmodi degradatio videtur quidam actus Ordinis dependens ab ipſa conſecratione, ita *gloſ.* ſic intelligenda *verbo de talibus in capit. tranſmiſſam de elect.* Sed non habet locum in depoſitione verbali, etiamſi ordinetur ad actualem degradationem, quia verbalis depoſitio etiam reſpectiua nihil aliud eſt, quàm ſententia quædam, & ita eſt

actus

actus ſolius iuriſdictionis,non Ordinis,refert *Mart. Alteri.d.tom.2.diſp.2.cap.7.verſ.quærunt Doctores.*

25 Prælati vero religioſorum non habent facultatem deponendi,vel degradandi ſuos ſubditos,niſi illis conceſſum ſit per priuilegium , vel conſuetudinem Romano Pontifici toleratam *Sayr.d.cap.20.num.28.Sylueſt.verbo degradatio 1.Auila d.diſp.5.dub.4.* poſt alios *Bonacin.d. num.8.* vbi etiam reſoluit degradationem Epiſcopi pertinere ad Papam.

26 Huiuſmodi Prælati , quorum præſentia neceſſaria eſt ex diſpoſitione *Concil.Trident.d. cap. 4.* debent cum proprio Epiſcopo adeſſe in cognitione , & examine cauſæ, & in pronuntianda ſententia depoſitionis tanquam iudices ferendo ſuffragium,eo modo,quo ante *Concil. Trident.* requirebatur ex *Gemin.in cap. degradatio, num.5. de pœnis in 6.Archid.in ſum.3.quæſt.8.Marc. Anton. Genuenſ. in practicab.Eccleſ.quæſt.730.Soar.de cenſur.tom.5. diſp. 30. ſect. 1. num. 20.* quicquid nec aſſeſſores,nec conſultores eſſe , ſed adhibitos ad ſolemnitatem dicat *Aldret. de religioſa diſcipl. tuenda lib.2. cap. 17. num. 15.* & fortè ob hanc cauſam *Concil.Trid.* vbi copia tot Abbatum in diœceſi haberi non poteſt , & vocandæ ſunt aliæ perſonæ Eccleſiaſtica dignitate inſignitæ,poſtulat,vt iuris ſcientia commendabiles exiſtant, quia debent officium iudicis exercere,& iudicare.

Vtrum autem de Iure communi,quo attento in depoſitione Sacerdotis ſex Epiſcopi deſiderabantur, ſufficiat maior iudicantium pars,an vero ſententia ſit proferēda nemine diſcrepāte,dubium eſt ad præſentem materiam non contemnendum , in quo non requiri iudicantium concordiam in effectu ſentit *gloſ. verbo præſentes in cap. cum dim,de ſenten.& re iudic.apertius gloſ.verbo Sacerdotum,* vbi *Bald.n.2.in cap.3.ille tit.* dicit communem *Sylueſt.verbo degradatio n.1.&* 3.ex eo quia factum à maiori parte ab omnibus fieri dicitur *l. nulli 13.ff. quod cuiuſque vniuerſ.l. quod maior 19.ff.ad municip.*tum quia dum tex. *in cap.1.6. q. 4.* in deponendis Epiſcopis requirit inanimem iudicantium ſententiam , itaut ad illius validitatem nemo diſſentiat , iam videtur probari non requiri eamdem iudicantium concordiam,quando Sacerdotes , vel alij inferiores deponendi ſunt.

Contrariam tamen ſententiam tenuit *Abb.n.16.Felin.n. 5.Bellen. à num.4.Imola,&* alij *in d.c.3. in effectu gloſ.verbo plures in c.paſtoralis in princ.de reſcrip. Abb.n.8.in cap.cauſis, de elect.ſentit Maranta de ordine iudic.p.4.diſt.11.à num.71. Menoch.de arbitrar.caſu 222.n.* 10. quorum ſententia attento iure nobis verior videtur ; Pro qua facit textus expreſſus *in d.c.3.de ſentent.& re iudic.* vbi textus agens de depoſitione Sacerdotis,patet ibi, *à Sacerdotali gradu*, requirit aperte concordem iudicantium ſententiam, patet ibi , *concors Sacerdotum ſententia* , quod quidem verbum , *concors*, importat iudicium nemine diſcrepante, vt optimè probat tex.*in d.cap.in cauſis* ibi,quem illi concorditer,vel tres ex his,&c.*de elect.*

Obſerua tamen non ſic dicendum eſſe in aliis inferioribus,nempe Diaconis,&Subdiaconis,licet enim certus numerus iudicantium in illorum depoſitione requiratur vt ſupradixi,nihilominus tamen illorum depoſitio per maiorem Iudicum partem regulanda eſt:patet ſi expendas attento iure ab omnibus iudicibus factum cenſeri quod fit à maiori parte illorum , itaut concors non requiratur opinio,niſi à lege aliqua id particulariter exprimatur ex reg. tex. *in l. quod maior ff. ad municip.* Vnde cum in depoſitionibus clericorum inferiorum lex expreſsè non requirat concordem iudicum opinionem,ſicut requirit in Epiſcopo, & Sacerdote, in quibus maius reperitur præiudicium,grauiórque cauſa iudicatur, vtique videtur talem iudicantium conformitatem non deſiderari,vt in ſpecie fatetur *Abb.n.16.Felin.n.5. Bellem.à n.4.in d.c.3.gloſ.verbo plures in c.paſtoralis in princ.de reſcrip. Abb.n.8.in d.cap.in cauſis,Menoch.* vbi ſupra *num.10.*

Fiet autem degradatio eodem modo,quo fit exauctoratio eius , qui militiæ deſeruit armatæ , cui militaria detrahuntur inſignia , ſicque à militia remotus caſtris reiicitur priuatus conſortio,& priuilegio militari:clericus igitur degradandus veſtibus ſacris indutus in manibus habens librum,vas,vel aliud inſtrumentum, ſeu ornamentum, ad Ordinem ſuum ſpectans,ac ſi deberet in officio ſuo ſolemniter miniſtrare, ad Epiſcopi , ſeu eius Vicarij præſentiam adducitur,cui Epiſcopus publicè ſingula,ſiue ſint veſtes,calix,liber,ſeu quæuis alia, quæ illi iuxta morem ordinandorum clericorum in ſua ordinatione ab Epiſcopo fuerint tradita,ſeu collata, ſingulariter auferat ab illo veſtimēta,ſeu ornamentum,quod datum,vel traditū fuerat;ab vltimo inchoando,& deſcendendo gradatim degradationem continuet vſque ad primam veſtem,quæ datur in collatione tonſuræ , túncque radatur caput illius,ſeu tondeatur,ne tonſuræ,ſeu clericatus veſtigium ramaneat in eodem.Poterit autem Epiſcopus in degradatione huiuſmodi vti verbis aliquibus ad tenorem illis oppoſitis , quæ in collatione Ordinum ſunt prolatæ,dicendo Preſbytero hæc , vel ſimilia verba in remotione planetæ,Auferimus tibi veſtem ſacerdotalem,& te honore ſacerdotali priuamus, ſicque in remotione reliquorum inſignium ſimilibus verbis vtens. In ablatione vltimi,qui in collatione Ordinū fuit primum infra ſcripto,vel alio ſimili modo pronūciet, ſiue dicat: Auctoritate Dei Omnipotentis Patris,& Filij,& Spiritus Sancti,ac noſtra tibi auferimus habitum clericalem , & deponimus,degradamus,ſpoliamus,& exuimus te omni Ordine,beneficio, & priuilegio Clericali ,& ita conſtituit *Bonifac.VIII. in d.cap.2.de pœn.in 6.* 27

Cognoſcit Epiſcopus contra exemptos in omnibus criminibus actualem, ſeu ſolemnem degradationem requirētibus *Io.de Lignano in c.ne in agro,de ſtatu monac. Abb. in c.cum contingat,col.6.circa med.de foro comp.*quos refert, & ſequitur *Coch.de iuriſd.Ordin.in exemptos p.2.q.45.n.98.* 28

Quæri opportune poteſt,vtrum clericus degradatus, qui famæ reſtitui vult, debeat à Papa tantum reſtitutionem petere,an etiam ab Epiſcopo,à quo degradatus fuit? in qua quæſt.dicendum eſt talem famæ reſtitui non poſſe,niſi à Papa,vt in terminis reſoluit *Mari. Alter.d.diſp. 2.c.4.verſ.queret. tertio*, quia à ſolo Principe homo diffamatus reſtitui famæ debet,*gloſ.verbo infamia,in cap.ex diligenti,de ſimonia*,optimè *Sfort. de in integr. reſtit.p.1.q.92. art.4.cum ſeqq.*& ideò ſecure tenendum actualiter degradatum per ſolum Papam poſſe reſtitui,ſecus vero in verbaliter depoſito, qui poteſt per ſolum Epiſcopum reſtitui,*Abb.in cap. ex tranſmiſſa,n.8.de renunt.*quem refert,& ſequitur *Bell.d.§.10.n.9. Aloyſ.Ricc. in praxi aurea reſolut. 221.Nau. conſ.2. de iudiciis in vtraque edit. Sayr.in floribus deciſ.ſub eod.tit.deciſ.2.Marc.Ant.Gennen.in praxi Archiep. Neap.c.48.num.1.in nouiſſ.edit.& in practic.Eccleſ.q.721.* 29

S V M M A R I V M.

1 *Suſpenſionem non incurrunt Epiſcopi , niſi eorum ſpecialis & expreſſa fiat mentio.*
2 *Doctores referuntur,qui in vnum reducunt caſus omnes,in quibus ſuſpenſionem incurrunt Epiſcopi.*
3 *Tonſuram ſi inuito homini conferat Epiſcopus, ipſo iure ſit ſuſpenſus.*
4 *Tonſuram ſi Epiſcopus infanti præſumat conferre , per annum ab eius collatione ſuſpenditur.*
5 *Declaratur text.in cap.vlt.de tempor.ordin.lib.6.*
6 *Illiterato tonſuram conferens Epiſcopus , ab eius collatione per annum ſuſpenditur.*
7 *Tonſuram ſi Epiſcopus conferre præſumat homini aliene diœceſis ſine licentia ſui Superioris,ab eius collatione per annum ſuſpenditur.*
8 *Suſpenſionem incurrit Epiſcopus ordinans,etiam in propria diœceſi alienum non ſubditum ſine teſtimonio ſui Ordinarij.*
9 *Pontificalia in alterius diœceſi exercens Epiſcopus,etiam cuiuſuis priuilegij prætextu,ſuſpenſionē incurrit à Pontificalib.*

10 *Tonſuram conferens coniugato non ingredienti Religionem, ſuſpenditur per annum ab eius collatione.*

11 *Sacerdotem indignum, & 2. imò idoneum ordinans, ſuſpenditur à collatione Ordinis Sacerdotalis.*

12 *Epiſcopus ordinans aliquem eodem die, vel duobus continuato ieiunio ad duos Ordines Sacros, ſuſpenſus eſt à collatione vtriuſque.*

13 *Ordinans Epiſcopus in aliena diœceſi abſque licentia expreſſa Ordinarij loci, aut ordinans de licentia Epiſcopi ſibi non ſubditos, à Pontificalibus ſuſpenditur.*

14 *Epiſcopi titulares conferentes Ordines, aut primam tonſuram alicui non habenti litteras dimiſſorias, incurrunt ſuſpenſionem per annum à Pontificalibus.*

15 *Bigamum, vel ſolemnem pœnitentiam peragentem ſcienter ordinans, ſuſpenſionem incurrit per annum à celebratione.*

16 *Religioſos non profeſſos abſque patrimonio promouens ad Sacros Ordines, ſuſpenditur per annum à collatione illorum Ordinum, quos huiuſmodi perſonis contulit.*

17 *Monachum exemptum ſine licentia proprij Abbatis ordinans, dicitur ipſo iure alienus à communione aliorum Epiſcoporum.*

18 *Ordinans aliquem accepto ab eo iuramento, vel promiſſione de non inferendis moleſtijs ſuper eius promiſione per triennium à collatione Ordinum eſt ſuſpenſus.*

19 *Ordinans aliquem, vel primam tonſuram conferens ſimoniace, accepta pecunia, pretio, vel præmio, ſuſpenditur à Pontificalibus, & ab ingreſſu Eccleſiæ interdicitur.*

20 *Confirmans indignum ætate, ſcientia, & moribus ad beneficium curatum, pendit poteſtatem confirmandi primum ſucceſſorem, & à perceptione proprij beneficij ſuſpenditur, quouſque reſtituius fuerit.*

21 *Epiſcopus, qui poſt Concilium prouinciale celebratum infra ſex menſes non conuocat omnes Abbates, Presbyteros, clericos, & vniuerſam plebem ſuæ diœceſis, eiſque omnia geſta in Concilio prouinciali non refert, ſuſpenſionem duorum menſium ab officio incurrit.*

22 *Epiſcopus, qui ſciens ſacerdotem ſubditum ſuum pro Sacramentis adminiſtrandis aliquid præmij accipere, niſi fuerit ſponte, & voluntaria oblatio, & cum negligit corrigere, ſuſpenditur ad duos menſes.*

23 *Epiſcopus, qui condonauerit pœnam contentam aduerſus incendiarios in cap. peſſimam 23. quæſt. 8. per annum ab officio Epiſcopali ſuſpenditur.*

24 *Epiſcopus per annum ſuſpenditur non ſeruans conſtit. Concilij Lugdunen. relatam in cap. quamuis, de elect. in 6.*

25 *Patriarcha, Archiepiſcopi, & Epiſcopi ſuſpenduntur ſi domos ſuas locent, vel ſub alio titulo concedant ad fœnus vſurarum exercendum alienigenis.*

26 *Vſurarius publicus, & manifeſtus quando dicatur, oſtenditur.*

27 *Declaratur text. in cap. 1. de vſuris lib. 6.*

28 *Meretrici domum locans non peccat mort. dummodo, nec principaliter, nec minus principaliter meretricium vſum in domum conductam exercendum intendat.*

29 *Epiſcopi, & Prælati Eccleſiæ, qui procurant, vt Clerici capiantur à dominis temporalibus, vt beneficia renuntient, vel vt citati ad Apoſtol. Sedem ad ipſam ire non poſſint, ſuſpenduntur à perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarum ad triennium.*

30 *Epiſcopi ſuſpenduntur per triennium ab officio, ſi odio, gratia, amore, vel lucro in crimine hæreſis contra aliquem procedere omiſerint.*

31 *Epiſcopus accipiens aliquid in viſitatione, in pecunia, vel victualibus, vltra id quod ſibi debetur, ſuſpenditur, ab ingreſſu Eccleſiæ, donec duplum reſtituat.*

32 *Epiſcopus ſuſpenditur à Pontificalibus, & ingreſſu Eccleſiæ ſi non ſeruauerit ea, quæ in Extrauag. 2. de elect. Ioan. 22. ſtatuta ſunt.*

33 *Pontificalium nomine quæ veniant, oſtenditur.*

34 *Adminiſtrationem ſuarum Eccleſiarum Prælati recipientes abſque litteris authenticis Sedis Apoſtol. ſuæ promotionis, vel confirmationis ſuſpenduntur ab adminiſtratione fructuum earundem Eccleſiarum.*

35 *Poſſeſſionem Epiſcopatus nullus capere poteſt, nec illum adminiſtrare, niſi litteris expeditis, & oſtenſis.*

36 *Alienans Epiſcopus bona Eccleſiarum abſque licentia Summi Pont. ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ.*

37 *Epiſcopi ſuſpenduntur, qui in cauſis alienationis rerum Eccleſiaſticarum, in detrimentum Eccleſiarum vtuntur poteſtate eis commiſſa.*

38 *Doctoris gradum conferens Epiſcopus, niſi ſub certa limitatione à collatione gradus ſit ſuſpenſus.*

39 *Epiſcopus in illis caſibus, in quibus beneficiorum reſignationes poteſt recipere, ſi contrafecerit, à beneficiorum collatione tandiu ſit ſuſpenſus, donec remiſſionem à Romano Pontif. meruerit obtinere.*

40 *Epiſcopus qui iudicem caſuum gratiarum, & indulgentiarum ſoluto certo pretio proponit, incurrit ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, & perceptione fructuum.*

41 *Limina Apoſtolorum, qui non viſitauerint ſtatutis temporibus quas pœnas incurrant, oſtenditur.*

42 *Frater Ordinis Prædicatorum promotus ad Epiſcopatum ſuſpenditur à Pontificalibus, ſi conſecretur antequam reſignet Ordini libros, & alia quæ habet.*

43 *Epiſcopus etiam igneranter conſecratus ab aliqua cenſura irretito non tolerato ſuſpenditur ab Ordine Epiſcopali, ſeu Pontificalibus.*

44 *Examinans Epiſcopus parum diligenter electionis proceſſum, & perſonã electam ad regimẽ animarum, ſuſpenditur.*

45 *Bona immobilia Eccleſiarum ſibi commiſſarum ſubiiciens Epiſcopus laicis, ſine licentia Capituli, & Sedis Apoſtol. niſi modo & caſibus à Iure permiſſis ſuſpenditur.*

46 *Bona Eccleſiarum & dignitatum vacantium vſurpans Epiſcopus ſine titulo ſuſpenditur ab adminiſtratione ſua Eccleſiæ.*

47 *Monialium monaſteriorum regimen habens Epiſcopus etiam Card. ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ pro prima vice, pro ſecunda vero à diuinis ſi ea ingrediatur in caſibus non neceſſarijs.*

48 *Concubinarius Epiſcopus & à ſynodo admonitus non ſe emendans ſuſpenditur.*

49 *Indulgentias publicans Epiſcopus etiam Cardin. vt illis vti poſſit ſoluto certo pretio ſuſpenditur à perceptione fructuum.*

50 *Epiſcopus negligens procedere contra ſimoniacos ſuſpenditur.*

51 *Doctorando non recepto prius iuramento ſuſpenditur Epiſcopus.*

52 *Epiſcopus conſecratus ſine conſilio, & præſentia Metropolitani ſuſpenditur.*

53 *Beneficia Sedi Apoſt. reſeruata, ſeu affecta Epiſcopi conferentes ſuſpenduntur à diuinis & ab ingreſſu Eccleſiæ.*

54 *Commentarios ſuper Concil. Trident. Epiſcopus edere audens ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ.*

EPISCOPVS OB ILLICITAM ordinationem, vel ob prauum muneris Paſtoralis vſum, quando ſuſpenſionem incurrat.

ALLEGATIO CXI.

CVM Epiſcopi, & Superiores Prælati ob præeminentiam Epiſcopalis dignitatis nunquam ipſo iure ſuſpenſionem incurrant, ratione cuiuſuis generalis conſtitutionis, ſententiæ, aut mandati, niſi eorum ſpecialis, & expreſſa mentio facta fuerit, vt habetur in *c. quia periculoſum, de ſent. excomm. lib. 6.* vbi *gloſ. verbo conſtitutionis, & verbo ſententia, & in cap. ſi compromiſſarius, §. huiuſmodi quoque pœna, de elect. eodem lib.* & ibi *gloſ. verbo de iure, & in cap. cupientes, §. caterum, in verbo ſuſpenſos, eodem titul. Nauar. in man. capit. 27. num. 161. verſic. quinto dico, Sayr. de cenſuris lib. 1. capit. 8. numer. 25. Bellet. diſquiſit. cleric.* 1

ed by Google

cleric.par.1.tit.de diſcipl.clericali,§.2.num.47. Mari. Alter. de cenſur.tom.1.diſp.10. libro 3. cap.5. verſ.ſed quæri poteſt, Fr.Emman.quæſt.Regul.tom.3.q.65. art.3. Henriq.in ſumm. cap.34.§.2.litt.V, & cap.43.§.5. litt.I, Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol.211.num.1.Iuli.Lanor.de indulgent.p.2. cap.23. num.94. Rainer.in catalogo ſuſpenſionum in annotat.Azor. inſtit.moral.par.2.lib.3. cap.32. quæſt.8. vbi etiam reſoluit ſecus eſſe de ſententia excommunicationis, tenetque Epiſcopos comprehendi *in cap.ſi quis ſuadente, 17. quæſt. 4.& in cap.pro humani,de homicid.in 6.* ideò operæpretium
2 duxi in vnum reducere, ac in præſenti Allegatione ponere ſuſpenſiones iure communi, variiſque Summorum Pont.conſtitutionibus latas contra Epiſcopos ob illicitam ordinationem, & prauum Paſtoralis muneris vſum in diſpenſationibus, ordinationibus, confirmationibus, aut in actibus iuriſdictionis, vel in aliis ſimilibus ad officium Epiſcopi pertinentibus, vt clarè pateat quibus in iuribus ſuſpenſionis cenſura Epiſcopis expreſsè impoſita reperiatur, quorum expreſſio non eſt neceſſaria, vt fiat ſub nomine Epiſcopi, ſed ſufficit, vt ex verbis, & textura conſtitutionis, aut ſententiæ colligatur comprehendi Epiſcopos, prout in *cap. ſi quis ordinauerit, de ſimonia*, vbi fertur ſuſpenſio contra eum, qui ordinauit aliquem ſub promiſſione de non petendo ab ipſo prouiſionem, hæc ſuſpenſio afficit Epiſcopos, quamuis illos non nominet,quoniam ordinare eſt actus pertinens ad officium Epiſcopi.

3 Primò fit,ipſo iure ſuſpenſus per annum à celebratione Miſſæ Epiſcopus ſi inuito homini conferat tonſuram, *cap.Epiſcopus, 1.diſtinct. 74. Angel. verbo ſuſpenſio, num. 4. & verbo Ordo 1. num. 24. Sylueſt. eodem verbo ſuſpenſio, §.6.verſ.tertio ſuſpenditur,Henriq. in ſumm. libr. 13. cap.38.§.3. verſ. primo, Bonacina de cenſuris diſput.3.qu.6. punct.5.num.13. Mari. Alteri. eodem tractatu tom.2. diſp. 16.de ſuſpenſione,Bap.1.verſ.quintus caſus,Lanor.d. cap.24. num.28.Molfeſ.in ſum.Theologiæ moralis tract.2.cap.17.num. 10.Filliuc.tr.ct.17.num.140.*

4 Secundò ſuſpenditur etiam per annum à collatione clericalis tonſuræ duntaxat, ſi illam infanti præſumat conferre,*cap.vlt.de tempor.ordin.lib.6.Bonacina d.puncto 5. num.25.in fine, Rainer.d.cap.1.ſuſp.6. Henriq. d. cap.38. §. 2. littera O, Lanor.d. cap.14. num.8. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib.32.tract.2.num.61. Mari.Alter.d.cap. 1. in princip.* vbi aſſerit, quod, infantis, nomine intelligitur quicumque non peruenit ad ſeptimum annum
5 per *gloſ.verb. infanti, in d.cap. vlt.* Sed additur limitatio in illo text. niſi fortè Religionem intraret, ſcilicet infans, tunc enim, qui illi conferret primam tonſuram, euitaret ſuſpenſionem,quæ exceptio videtur repugnantiam includere, nam ſi infans eſt,qui ſeptimum annum non attingit, qui in ea ætate eſt conſtitutus, ingredi nequit Religionem. Cui obiectioni reſpondet *Mari. Alter. d.loco*, prioribus illis Eccleſiæ temporibus vſu receptum fuiſſe, vt infantes à parentibus ante illam ætatem Religioni offerrentur,& dicarentur, & hoc ſignificare voluiſſe Summum Pontificem illis verbis, præſertim ſi in ea ætate habitum Religionis ſuſcepiſſent, licet ante legitimam ætatem, non emitterent profeſſionem, hoc etiam intendit *Henriq.* vbi proximè, dum prædicta verba, niſi fortè infans Religionem intret, explicat, id eſt, oblatus ſit monaſterio, vt in illo educetur, & adultus ſeruiat.

6 Tertiò, à collatione tonſuræ per annum ſuſpenditur, ſi illam illiterato conferat, *d.cap.vltim.* ibi,ſeu illiterato, *Sayr.de cenſuris lib.4.cap.12.num.18. Henriq. dict. cap.38.§.3.verſ.ſecundo, Lanor.d.cap.24.num.8. Mari.Alter.dict.cap.1.verſ.ſecundo, Rainer. d.cap.1. ſuſp.6. Soar. de cenſur.diſp.31.ſect.5.à num.1.Memor.cleric.titul.de ſuſpenſ. Epiſcop.num.6.*vbi dicit ſeruari Papæ, *Molfeſ. in ſumm. Theologiæ moralis tract.2.cap.17.num.8.* Sed hanc ſuſpenſionem non eſſe in vſu,aſſerunt *Emman Sà verbo ſuſpenſio,num.13.Bonac.d.puncto 5.num. 25.* Et an illiteratus ſit irregularis, & quando cum eo poſſit Epiſcopus diſpenſare; habes *Alleg.46.*

Quartò, eodem modo à collatione tonſuræ per an- 7
num ſuſpenditur, ſi eam conferre præſumat alicui homini alienæ diœceſis ſine licentia ſui Superioris *dict. cap. vltim.* ibi, ſed nec abſque ſui Superioris licentia homini diœceſis alienæ clericalem præſumat conferre tonſuram, citati plures *Doctores Alleg.8. num.2.* quibus adde *Mari. Alter.dict. cap.1. verſ.tertio incurritur, Filliuc. tract.17. num. 139. verſ. quarto.* Sic etiam ſuſpenſionem 8
incurrit Epiſcopus ordinans etiam in propria diœceſi non proprium ſubditum, licet is accedat cum litteris dimiſſoriis, vel prætextu alicuius generalis, vel ſpecialis reſcripti, vel priuilegij, ſi careat teſtimonio ſui Ordinarij, quo eius probitas, ac mores commendentur, vt habetur in *Concil.Trid.ſeſſ.23.de reform.cap.8.Tolet. par.1. cap.48.num.4. Soar.diſp.31.ſect.5.num.6.Sayr.lib.4.cap.12. numer.13.Lanor.d.cap.24.num.5. Rainer. d.cap. 1.ſuſp. 5.* Hinc etiam ſuſpenſionem incurrunt Epiſcopi cuiuſuis 9
priuilegij prætextu Pontificalia in alterius diœceſi exercentes in alias perſonas, præter ipſi Ordinario ſubiectas, *Conc.Trid.ſeſſ.5. de reform.cap.5.* & eſt ſuſpenſio à Pontificalibus,& reſeruatur Papæ, *Rainer.in catal. ſuſpenſ. cap.1. ſuſp. 3. Memor. cleric.tit. de ſuſpenſ. Epiſcop. num.3.*

Quintò, etiam ſuſpenditur per annum à collatione 10
primæ tonſuræ, illam conferens coniugato, niſi velit ingredi Religionem, aut ad ſacros Ordines promoueri *d.c.vlt.*ibi,nec etiam coniugato,niſi volenti Religionem intrare,aut ad ſacros Ordines promoueri,*Mari.Alter.d. c.1.verſ.quarto,Molfeſ.in ſum,Theologiæ moralis tract.2.cap. 17.num.7.*

Sextò, ſuſpenditur à collatione Ordinis Sacerdota- 11
lis, qui indignum,& minimè idoneum ordinauerit Sacerdotem,*cap.ſi quis Epiſcopi,1.quæſt.1.Sayr.lib.4. capit.12. num.17.Soar.tom.5.diſp.31.ſect.5.num.2. Bonac.d.puncto 5. num.24.Mari.Alter.d.cap.1.verſ.ſecundus caſus,Lanor.dict. cap.24.num.26.*

Septimò, Epiſcopus ordinans aliquem eodem die, 12
vel duobus continuato ieiunio ad duos Ordines ſacros, ſuſpenſus à collatione vtriuſque, quouſque à Sede Apoſt. abſolutionem, & diſpenſationem impetrauerit, vt habetur in *cap.litteras*, prope fin.*de temporib.ordin.* dixi ſupra *Alleg.14.num.11.*adde *Molfeſ.d.tract.2.capit.17. num.17.Filliuc.tract.17.num.139. verſ.tertio, Rainer. dict. cap.1.ſuſpenſ.8.Mar.Alter.d.cap.1.verſ.tertius caſus,Lanor. d.cap.24.num.10. Memor.cler.tit.de ſuſp.Epiſcoporum, nu.8.* vbi dicit reſeruari tantum Papæ,vel alicui ex quatuor Patriarchis.

Octauò, Epiſcopus ordinans in aliena diœceſi abſ- 13
que licentia expreſſa Ordinarij loci, aut ordinans de licentia Epiſcopi ſibi non ſubditos, à Pontificalibus ſuſpenditur, & reſeruatur Papæ, habetur in *Concil. Trid.ſeſſ.6.cap.5.* dixi ſupra *Alleg.6. num.* 4. & ibi citatis 14
adde *Memor.cleric.de ſuſpenſ.cap.1.num.3.Rainer.d.cap. 1. ſuſp.5.Molfeſ.d.tract.2.cap.17.num.9.Filliuc.tract.17. num. 140. verſ. ſexto.* nouiſſimè *D.Hieron. Venero & Lyna in examine Epiſcoporum libro 4. capit. 18. numero 20.* Epiſcopi titulares, etiam in loco nullius diœceſis, ſeu exèmpto conferentes Ordines, vel primam tonſuram alicui non habenti litteras dimiſſorias, etiamſi tales Epiſcopi haberent priuilegium promouẽdi quoſcumque ad ſe accedentes incurrunt ſuſpenſionem per annum à Pontificalibus, & reſeruatur Papæ, *Concil.Trid.ſeſſ.14.cap.2.*dixi *Alleg.8.num.7.*adde *Lanor.d. capit. 24. numer. 4. Rainer. in catalogo ſuſpenſ. capit. 1. ſuſpenſ. 4.* & ibi citatis adde *D. Hieron. Venero & Leyna d. cap.18. nu.11.*vbi *n.12.* ſubdit quod ſi aliquis Epiſcopus titularis ſit parochus non poteſt in ſua parochia ſine licentia Epiſcopi diœceſani Pontificalia exercere.

15 Nonò, Suſpenditur Epiſcopus per annum à celebratione, qui ordinat eum, quem ſcit ſolemnem pœnitentiam peregiſſe; vel ordinat, quem ſcit eſſe bigamum, *cap. nullus, diſt. 55. Henriq. d. c. ap. 38. §. 3. verſ. tertio, Bonacin. d. puncto 5. num. 22. Mari. Alter. d. cap. 1. ver quartus caſus, Lanor. d. cap. 24. num. 27. Filliuc. tract. 17. n. 139. verſ. ſecundo,* Pœnitentes ſolemniter quod ſint infames, ac cum eis propter neceſſitatem, & vtilitatem ad minores Ordines poſſit Epiſcopus diſpenſare, dixi ſupra *Alleg.* 34. incip. Epiſcopus cum infamibus an poſſit diſpenſare, *verſic. panitentes.*

16 Decimò, Epiſcopus promouens ad ſacros Ordines abſque titulo beneficij Eccleſiaſtici, ſeu patrimonij Religioſos non profeſſos, vel illos, qui intra clauſtra monaſteriorum, ſiue domorum more Regularium in communi viuentes nunquam, ſeu nonniſi ad certum tempus profeſſionem emittunt, & ex clauſtro exire, vel dimitti ad ſeculum liberè, & licitè poſſunt, per annum à collatione illorum Ordinum, quos huiuſmodi perſonis contulit, ſuſpenſus eſt, ex *Bulla Pij V. 74. in ordine*, incip. *Romanus Pontifex, de anno* 1568. *Lanor. d. cap. 24. nu.* 22. *Rainer. d. cap. 1. ſuſp. 9. &* 24. *Filliuc. tract. 17. num.* 142. à qua excepit *Gregor. XIII. anno* 1582. per aliam *Bullam* clericos, & Religioſos Societatis Ieſu, non emiſſa profeſſione, & declarauit non comprehendi ſub *Bulla Pij V.* ſi ordinarentur ad titulum ſufficientis litteraturæ, refert *Mari. Alter. d. cap. 1. verſic. ſextus caſus, Sayr. d. cap. 12. numero* 22. *Memor. clericorum dict. tit. de ſuſpenſione Epiſcoporum, num.* 22. vbi dicit quod deſinit hæc ſuſpenſio finito anno abſque alia abſolutione. Et de ſuſpenſione, quam incurrunt huiuſmodi Religioſi facientes ſe ordinari egi ſupra *Alleg.* 20. *n.* 33.

17 Vndecimò, Epiſcopus ordinans Monachum exemptum ſine licentia proprij Abbatis dicitur ipſo iure alienus à communione aliorum, nempe Epiſcoporum, & vt contentus ſit communione ſuæ diœceſis, quod videtur ad ſuſpenſionem quandam pertinere, *capit. vlt. 58. diſtinct. Henriq. dict. cap. 38. §. 1. verſiculo ſecundo, Bonacina dicto puncto 5. num. 22. in fine, Mari. Alter. dict. cap. 1. verſic. octauus, Lanor. d. cap. 24. num.* 29. *Filliu. tractat. 17. num.* 144.

18 Duodecimò, Epiſcopus ordinans aliquem accepto ab eo iuramento, vel promiſſione de non inferendis moleſtiis ſuper eius prouiſione, per triennium à collatione Ordinum eſt ſuſpenſus, *cap. ſi quis ordinauerit, de ſimonia, Nauar. in man. cap. 27. num.* 158. *verſ. decimaquinta, Lanor. d. cap. 24. num.* 11. *Filliuc. tract. 17. num.* 143. *Mar. Alter. d. cap. 1. verſ. ſeptimus caſus, Rainer. d. cap. 1. ſuſp.* 11. Sed *Sixtus V. in Bulla*, quæ incip. *Sanctum & ſalutare,*

19 & hunc, & quemcumque alium ordinantem, vel etiam ſolam Primam tonſuram conferentem ſimoniacè accepta pecunia, pretio, vel præmio, ſuſpendit etiam à Pontificalibus, & ab ingreſſu Eccleſiæ interdicit, & in hoc hanc *Sixti V. Bullam* non fuiſſe *à Clement. VIII.* reuocatam reſoluunt *Sayr. dict. cap. 12. num. 32. in fine, Memor. cleric. tit. de ſuſp. Epiſcoporum, num.* 9. vbi dicit talem ſuſpenſionem reſeruari ſoli Papæ.

20 Decimotertiò, Epiſcopus confirmans indignum ætate, ſcientia, & moribus ad beneficium curatum perdit poteſtatem confirmandi primum ſucceſſorem, & à perceptione proprij benef. ſuſpenditur, quouſque reſtitutus fuerit, vt habetur in *cap. nihil* 44. *de elect. Concil. Trid. ſeſſ. 7. cap. 3. lib. 32. tract. 2. num. 62. in fin. Vivian. in praxi inquiſitorum part. 2. lib. 12. cap. 11. num. 7. Mari. Alter. dict. diſputat. 16. cap. 2. verſ. primo loco, Lanor. d. cap. 24. num. 30. Sayr. d. lib. 4. cap. 12. num. 35. Mem. cler. tit. de ſuſp. Epiſcoporum num.* 10.

21 Decimoquartò, Archiepiſcopus, qui poſt Concilium Prouinciale celebratum infra ſex menſes non conuocat omnes Abbates, Preſbyteros, clericos, & vniuerſam plebem ſuæ diœceſis, eiſque omnia geſta in Concilio Prouinciali non refert, bimeſtrem excommunicationem, ideſt ſuſpenſionem duorum menſium ab officio incurrit, ita habetur in *cap. vlt. in fin. 18. diſt. & cap. vnic. 10. q. 3.* ſic exponunt *Sylueſt. verbo ſuſpenſio. §. 6. verſ. primo enim, Henriq. d. cap. 38. §. 3. verſ. quarto ſi Epiſcopus, Bonac. d. puncto 5. num.* 28. *Mari. dict. cap. 2. verſ. ſecundo, Filliuc. tract. 17. num.* 145. *vbi tamen cum Soar. ſect. 5. num.* 7. aſſerit non eſſe in vſu etiam in Hiſpania, vbi Canones illi fuerunt ſtatuti in Toletano Concilio.

Decimoquintò, Epiſcopus qui ſciens Sacerdotem 22
ſubditum ſuum pro Sacramentis adminiſtrandis aliquid præmij accipere, niſi fuerit ſponte, & voluntariè oblatio, & eum negligit corrigere, ſuſpenditur ad duos menſes, *cap. quicquid, 1. queſt. 1.* vbi *gloſ. verbo excommunicationi*, nomine excommunicationis ſuſpenſionem interpretatur, ita *Mar. Alter. dict. diſp. 16. cap. 3. verſ. decimaquarta*, vbi etiam dicit probabile eſſe, vt nomine excommunicationis intelligatur ſeparatio à Sacramentorum perceptione, vt in *cap. tanta. 86. diſt.* ibi, Eos vero, quorum conſilio hæc egiſti in duobus menſibus excommunicatos eſſe decernimus, & ita explicat ibi *Turrec. num. 6.*

Decimoſextò, Epiſcopus, qui condonauerit pœnam 23
contentam aduerſus incendiarios in *cap. peſſimam, 23. quæſt. 8.* vltra obligationem reſtituendi damnum de incendio illarum, per annum ab officio Epiſcopali ſuſpenditur, ita habetur in *dict. cap. peſſimam*, ibi, ſi quis autem Archiepiſcop. vel Epiſcop. hoc relaxauerit, ſcilicet pœnam ibi ſtatutam contra incendiarium, damnum reſtituat, & per annum ab officio Epiſcopali abſtineat, *Sayr. libr. 4. cap. 12. num. 44. Memor. cleric. titul. de ſuſpenſ. Epiſcoporum, num. 19. Lanor. d. cap. 24. num.* 19. *Sayr. libr. 4. cap. 12. num. 44. Rainer. d. cap. 1. ſuſp. 22. Filliuc. tract. 17. num. 159. verſ. ſecunda.*

Decimoſeptimò, Epiſcopus per annum ſuſpenditur, 24
vt habetur in *cap. prouida, de elect. lib. 6.* non ſeruans conſtitut. Conc. Lugdunen. quæ refertur in *cap. quamuis. eod. tit. & lib.* qua prohibetur ne Epiſcopi, vel Archiepiſcopi in cauſis ſpectantibus ad electionem Epiſcoporum poſtquam à Sede Apoſt. appellatum eſt, ſe intromittant, etiamſi partes ab appellatione voluntariè recedant, *niſi* conſtiterit eis poſt adhibitam diligentiam nullam fraudem, vel prauitatem in tali negotio interceſſiſſe, ponitur à *Memor. cler. tit. de ſuſpenſ. Epiſcop. num. 7. Lanor. dict. cap. 24. num. 9. Rainer. d. cap. 1. ſuſp. 7. Filliuc. tract. 17. num.* 146. *Mari. Alter. d. diſput. 16. cap. 2. verſ. tertio, & in verſic. ſecundo*, aſſerit quod licet *in d. cap. prouida*, nunquam exprimantur Epiſcopi, ſed inferiores iudices, negari tamen minime poteſt nomine Superiorum iudicum ibi ſignificare velle Epiſcopos, vel eorum Superiores, ſcilicet Archiepiſcopos, & Patriarchas, quoniã de facultate cognoſcendi an interuenerit prauitas ſimoniaca, ſi quis renuntiauerit appellationi interiectæ ad Sedem Apoſt. in cauſa electionis ad Epiſcopatum quæ inter maiores annumeratur in *d. cap. quamuis*, igitur cognitio ordinaria de illis non poteſt, niſi ad Epiſcopos pertinere, qui dicuntur inferiores in diœceſi comparatione Summi Pontif. Et probabile eſt ad hanc ſuſpenſionem incurrendam confirmationem & conſecrationem copulatiuè requiri *Soar. diſput. 31. ſect. 5. numer. 8. in fine.*

Decimooctauò, Patriarchæ, Archiepiſcopi, & Epi- 25
ſcopi ſuſpenduntur, ſi domos ſuas locent, vel ſub alio titulo concedant ad fœnus vſurarum exercendum hominibus alienigenis, & aliis non oriundis ex terris ipſorum, aut illicitam negotiationem exercentibus, vel ſi etiam in terris ſuis eos habitare permittant, ita habetur *in cap. de vſuris in 6.* referunt *Henriq. d. cap. 38. §. 3. verſ. quinto, Bonacin. d. puncto 5. num.* 30. *Sayr. lib. 4. cap. 12. num. 48. Soar. diſp. 31. ſect. 5. num. 13. Lanor. d. cap. 24. num.* 7. *Rainer. d. cap. 1. ſuſp. 17. Filliuc. tract. 17. num.* 152. *Memor. cleric.*

cleric.tit.de ſuſpenſ.Epiſcop.num.15. Mari.Alter. d.diſp. 16. cap. 2. verſ. ſexto. Et procedit quoties alicui alienigenæ locatur domus,niſi ſit publicus & manifeſtus vſurarius,
26 vt inſinuat clarè *d.cap.1.* in illis verbis,publicè fœneratoremm pecuniam exercentem, & quando dicatur publicus,& manifeſtus vſurarius, agit *gloſ.* ibi, *verbo manifeſtos,* & latè tractarunt *Clar.§.vſura,num.15. Conar.libr. 3.var.r.cap.3.num.4. Menoch.de arbitr.caſu 235. Maſcard. de probat.concl.1418. Spin.in ſpeculo teſtament.gloſ.2.princip. num.18.* Sed ſcrupulum mouet text. *in dict. cap.* 1. dum
27 videtur permittere locationem vſuratiis indigenis ibi, non oriundos, ad finem exercendi fœnebrē pœcuniam. Cui vellens occurrere *Nauar.in manual.cap.17. nu. 195. verſ.quarto, in fine,* ait licere id in foro exteriori, non in interiori. Verius tamen eſt,id etiam licitum eſſe in foro interiori, quia in caſu *dict.cap.1.* agebatur de locatione facta vſuratiis indigenis, non quidem eo fine fœnerandi, quod attinet ad intentionem locantis (quamuis talis finis detur ex parte vſurariorum, ad quos referuntur verba text. ibi, ad hos domos , &c.) ſed ſolum ex fine, & cauſa iuſta percipiendi vtiliratem moralem ex ipſa locatione , ita docet *Rebello de obligation.iuſtit. part. 2.lib.14.quæſt.17. num.8.& ex Valent. & Azori.* idem reſoluunt *Sanch.in præcepta Decalogi libro 1.cap.7. num.20.*
28 Sic etiam meretrici domum locans non peccat mortaliter, dummodo nec principaliter, nec minus principaliter meretricium vſum in domum conductam exercendum intendat, vt reſoluunt *Rebell. & Sanch. dictis locis , Azori.inſtit.moral.parte 2.libro 12. cap. 18. quæſt.3. Molina de Iuſtit.diſput.500. verſ. tertia, Leſſi. eodem tract. tom. 1. lib.2.cap.14. dub.8. Fr.Emman.in ſumm.par.1. capit. 203. concluſ.1. Beja reſponſ.caſuum conſcient. par.1.caſu 27. Petr. Ledeſma in ſumma par.2. tract.27. cap.9. concluſ. 6. dub. 3. verſiculo digo lo ſegundo, Benedict. Aegidi.tractatu de priuilegiis honeſt. articulo 9. numero 4. in medio ,* plures alios ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretal. collect. 140. numero 5.*

29 Decimononò, Epiſcopi,& Prælati Eccleſiæ,qui procurant, vt clericici capiantur à dominis temporalibus , aut beneficia renuntient , vel vt citati ad Apoſtolicam Sedem ab homine , vel à iure ad ipſam ire non poſſint, ſuſpenduntur à perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarum ad triennium, ita habetur in *Clement. 2. de pœnis ,* vbi *Cardin.num.16.* quaſdam conditiones recenſet,quas dicit neceſſariò eſſe attendendas , vt cenſuræ prædictæ *Clement.* incurrantur. Prima conditio eſt , vt perſonæ captæ ſint Eccleſiaſticæ, non laicales,ex text. ibi , viros ſæpe Eccleſiaſticos capere , & notat ibi *gloſ.* quia hoc grauamen infertur perſonis Eccleſiaſticis , vt cogantur renuntiare beneficia , quæ poſſident ; laici verò non ſunt capaces beneficiorum. Secunda , vt capiantur ob cauſam aliquam ex tribus expreſſis in text. ideſt,vt clericus reſignet beneficium , vel ne citatus ad Sedem Apoſtolicam accedere valeat ; vel tandem,ſi citatus ad Sedem Apoſtolicam , procuret, vt ipſemet capiatur , ne poſſit venire. Tertia , vt re vera ſequatur captura,& clericus compellatur reſignare, & patet ex illis verbis, ſane reſignationes beneficiorum modo ſupradicto factas, argum.*l.1.§.hæc verba, ff.quod quiſque iuris, & capit. relatum, de clericis non reſident.* Si enim capiatur clericus ad hunc finem, vt compellatur reſignare beneficium,& illud cum effectu non reſignauit , non incurritur ſuſpenſio , vel ſi captus fuit vt non valeret ad curiam Rom. citatus debito tempore comparere , & tamen adhuc comparuit : vel ſi non acceſſit, manifeſtè probari poſſit detentionem non fuiſſe cauſam non eundi ; quia ſimiliter in hoc caſu non erit locus ſuſpenſioni.Quarta conditio , vt quis procuret capi , ſecus enim eſt ſi per ſeipſum capit clericum , quia magis videntur delinquere procurantes , quàm facientes , argum. *l. athletas, §. Pomponius ff.de his, qui not.infam.* Quinta vt tales procurantes ſint Eccleſiaſticæ perſonæ, refert *Mari. Alter. d.diſp.16.cap.3.verſ.octana, Lauor.d.cap.24. num.17. Soar. d.ſect.5.num.17. Rainer.d.cap.1.ſuſp.19.*

Vigeſimò , Epiſcopi , & eorum Superiores ſuſpen- 30
duntur per triennium ab officio , ſi odij , gratiæ , vel amoris,lucri , aut commodi temporalis obtentu contra iuſtitiam,& conſcientiam ſuam omiſerint contra quemcumque procedere , vbi fuerit procedendum ſuper huiuſmodi prauitate, ſcilicet hæreſis , aut obtentu eodem prauitatem ipſam , vel impedimentum officij ſui , ſcilicet Inquiſitionis , alicui imponendo , præter alias pœnas , &c. Epiſcopus ſuſpenſionis ab officio per triennium , alij verò excommunicationis cenſuras eo ipſo incurrant,ita habetur in *Clement.1.§.verum,de hæret.* vbi *gloſ.verbo alij,* inquit,ſcilicet Inquiſitores, vel ſubſtituti ab eis,vel ab Epiſcopis,vel Capitulis vacante Sede, refert *Mari.Alter.d.diſp.16.cap.2.verſ.ſexto, Nau. cap.27. n.100. Soar. dict.ſect.5.num.16. Sayr.d.lib.4.cap.13.nu.50. Rainer.d.cap.1.ſuſp.18. Lauor.dict.cap.24.num.16. Filliuc. tract.17.num.153.*

Vigeſimoprimò, Epiſcopus accipiens aliquid in viſi- 31
tatione in pecunia , vel victualibus, vltra id , quod ſibi debetur , ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ , donec duplum reſtituat , non obſtante quauis remiſſione : ita habetur in *capit. exigit , de cenſibus , libr. 6.* vbi *gloſ. verbo interdictum* aſſerit , quod ſi illo durante moriatur , non ſepelietur in cœmeterio , & ſi iterum celebret in Eccleſia in ſuo officio , ſicut prius , irregularis efficitur , *Bonacina dicto puncto 5. numero 29. Rainer d. cap.1. ſuſp. 29.*

Vigeſimoſecundò , Epiſcopus ſuſpenditur à Pontifi- 32
calibus , & ingreſſu Eccleſiæ , ſi non ſeruarit ea , quæ in *Extranag.1. de elect. Ioan. X X I I.* ſtatuta ſunt,quoad perceptionem fructuum Epiſcopatus primi , & ſecundi anni , de quo etiam in *Extranag. ſuſcepti regiminis , inter commun.ne ſede vacante,* referunt *Mari. Alter d.diſput.16. cap.3.verſ.decima, Lauor.d.cap.24.num.21. Memor.cleric.de ſuſp.Epiſcoporum,num.21. Soar.diſp.21.ſect.5. num.21.* facta tamen integra reſtitutione ceſſat abſque alia abſolutione , ſicut aliæ ſimiles ſuſpenſiones , & etiam illæ , quæ ad certum feruntur tempus, *Nauar.in manual.c.27. num.161.in fin. Anila de cenſ.par.3.diſp.6.dub.1. concluſ. 1.* Quænam Pontificalium nomine veniant dixi *allegat. 6.* 33
num.5. cum ſequent. & ibi dictis adde reſoluta per eundem *Mari. Alter.dicto cap.3.verſ.quæret aliquis,* vbi paulò infra dicit , quod per ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ prohibetur Epiſcopus ab iis , quæ referuntur in *capit. is cui, de ſentent. excomm. lib.6.* ideſt , ne in Eccleſia poſſit celebrare diuina , & ſi interdicto durante decedat , non poteſt in Eccleſia , aut Cœmiterio Eccleſiaſtico , niſi pœnitentiam egerit , ſepeliri , item ſi diuina in Eccleſia celebrat , contrahit irregularitatem , *gloſ. verbo ingreſſu , in capit. quia Pontificali , de officio deleg.*

Vigeſimotertiò, Epiſcopi , Abbates, vel Prælati Re- 34
ligionum ; qui ab Apoſtolica Sede confirmationem recipiunt , aut ab ea promouentur , ſi abſque litteris authenticis eiuſdem Sedis adminiſtrationem ſuarum Eccleſiarum recipiant , ſuſpenduntur ab adminiſtratione fructuum earundem Eccleſiarum. Capitula verò , Conuentus Eccleſiarum , & Monaſteriorum , & alij quicumque ipſos abſque huiuſmodi Sedis litteris recipientes , vel obedientes eiſdem,tamdiu à beneficiorum ſuorum perceptione ſuſpenduntur , donec ſuper hoc eiuſdem Sedis gratiam meruerint obtinere. Rurſus Epiſcopi , Prælati , Abbates, & alij monaſteriorum regimina exercentes prædicti ſolito fidelitatis , & obedientiæ iuramento non præſtito , vel illi Pontifices , quos apud prædictam Sedem pallium contingit recipere , abſque litteris traditionis pallij , nequaquam ab ea diſcedere poſſint. Diſcedentes verò quouſque huiuſmodi

di

di iuramenta præſtiterint, & litteras obtinuerint, nihil de ipſarum Eccleſiarum, & monaſteriorum prouentibus percipere debent, & quicquid interim per eos actum fuerit, nullius ei it roboris, ita habetur in *Extrauag. de elect. inter comm.* referunt *Lauor. d. cap. 24. num. 18. Mari. Alter. d. diſp. 16. cap. 3. verſ. vndecima, Soar. dict. ſect. 5. num. 25. Rainer. d. cap. 1. ſuſp. 20. Filliuc. tract. 17. num. 157. Azori. inſtit. moral. par. 2. lib. 7. cap. 1. quæſt. 2.* Ex quo 35
text. colligunt Doctores, quod Epiſcopus prouiſus non poteſt capere poſſeſſionem Epiſcopatus, nec adminiſtrare, niſi litteris expeditis, & oſtenſis, ita *Azori. d. p. 2. lib. 3. cap. 29. quæſt. 9. verſ. cæterum, D. Barboſa in l. diuortio, in princ. p. 2. num. 50. ff. ſoluto matrim. Flamin. de reſign. lib. 8. quæſt. 5. num. 34.* qui *libr. 7. quæſt. 21. num. 20.* aſſerit text. hunc non habere locum in commendatario ad tempus. Cardinales verò ante captam poſſeſſionem, & litterarum oſtenſionem poterunt conferre, & iuriſdictionem exercere, vt aſſerit *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 24. num. 7.*

36 Vigeſimoquartò, Epiſcopus alienans bona Eccleſiarum, monaſteriorum, vel locorum piorum abſque licentia Summi Pontificis, ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ, quæ ſuſpenſio etiam extenditur ad Abbates. Alij vero inferiores ligantur excommunicatione, ita habetur in *Extrauag. ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alienan. inter comm.* referunt *Bonac. d. puncto 5. num. 33.* & ad longum, *Filliuc tract. 17. num. 150. Mari. Alter. d. diſp. 16. cap. 2. verſ. alia ſuſpenſio, Rainer. d. cap. 1. ſuſp. 28. Memor. cler. tit. de ſuſpenſ. Epiſcop. num. 25. Lauor. d. cap. 24. nu. 25.* de qua *Extrauag.* multa dixi ſupra *alleg. 105.*

37 Vigeſimoquintò, Epiſcopi ſuſpenduntur, qui in cauſis alienationis rerum Eccleſiaſticarum in detrimentum Eccleſiarum vtuntur poteſtate eis commiſſa, ita habetur in conſtitutio. 2. Pauli Secundi incip. *Cum in omnibus*, vbi Epiſcopus deputatus commiſſarius in cauſa alienationis rerum Eccleſiaſticarum, ſi per gratiã, timorem, aut ſordes in detrimentum Eccleſiæ vtatur poteſtate ſibi commiſſa, ab exequutione officij per annum ſuſpenditur, quod ſi damnabiliter ſe ingerat diuinis ſuſpenſione durante, irregularitatem incurrit, quam ſolus Papa poteſt auferre, referunt *Rainer. d. cap. 15. ſuſp. 15. Soar. de cenſur. diſp. 22. ſect. 6. num. 3. & diſput. 31. ſect. 5. num. 12. Lauor. d. cap. 24. num. 15. Memor. cleric. tit. de ſuſpenſione Epiſcoporum, numer. 13.* vbi dicit eſſe ſuſpenſionem per annum ab executione officij, & reſeruari Papæ, *Mari. Alter. d. diſp. 16. cap. 2. verſ. quarto*, vbi dicit, quod ad incurrendam huiuſmodi ſuſpenſionem duæ debent concurrere conditiones. Prima vt decretum, ſeu ſententia, aut conſenſus ſit in detrimentum Eccleſiæ: ſecunda vt Epiſcopus ad id moueatur per gratiam, timorem, vel ſordes.

38 Vigeſimoſextò, Epiſcopus, qui in dando gradus doctoratus nõ ſeruat *Clem. 2. de magiſtr.* in qua omnia iuramẽta & profeſſio fidei, & omnes ſolemnitates, quæ ſeruantur in tali actu ponuntur, ſuſpenditur per ſex menſes ab auctoritate, & poteſtate dandi gradus tanquam negligens in ſuo officio, vt habetur in *d. Clem. 2. Henriq. d. cap. 38. §. 3. verſ. ſexto, D. Hier. Venero & Leyua in examine Epiſcoporum lib. 4. cap. 18. n. 17.*

39 Vigeſimoſeptimò, Epiſcopi, & alij ab eis facultatem habentes, vt reſignationes eorum beneficiorum recipere, & admittere poſſint, qui aut ſenio confecti, aut corpore impediti, aut cenſuris Eccleſiaſticis irretiti, aut nequeunt, aut non debent Eccleſiæ, vel beneficio inſeruire, &c. ſi contrafecerint, vt in eo in quo deliquerunt, puniantur, à beneficiorum, & officiorum collatione, &c. tamdiu ſuſpenſi remanent, donec remiſſionem à Romano Pontifice meruerint obtinere: quod ſi nihilominus ſic ſuſpenſi conferre, eligere, præſentare, confirmare, vel inſtituere voluerint, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrant, cuius abſolutio, vel relaxatio reſeruatur Romano Pontifici, præterquam in mortis articulo, ita habetur in *Conſtit. Pij V. in ordine 58.* quæ incip. *Quanta Eccleſia, edita Kal. Aprilis 1568. Pontific. ſui anno tertio*, ponitur à *Mari. Alter. dict. diſp. 16. cap. 2. verſ. quinto. & à Soyr. lib. 4. cap. 12. numero 55. Lauor. d. cap. 24. nu. 6. Rainer. d. cap. 1. ſuſp. 16. Filliuc. tract. 17. num. 151. Memor. cler. tit. de ſuſpenſ. Epiſcoporum num. 14.* vbi addit, ſi collator ſit immediate ſubiectus Papæ, ſuſpenſionem ei reſeruari.

Vigeſimooctauò, Epiſcopus, qui iudicem caſuum 40
gratiarum, & indulgentiarum ſoluto certo pretio proponit, incurrit ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, & perceptione fructuum, ita habetur in *Conſtit. 99. Pij V.* incip. *Quam plenum*, referunt *Bonacin. dict. puncto 5. numer. 31. Soyr. dict. cap. 12. num. 52. Memor. cleric. d. titul. de ſuſpenſ. Epiſcoporum, numer. 23.* vbi dicit ſoli Papæ reſeruari. *Filliuc. tract. 17. num. 159. verſ. quinta*, vbi ait eſſe ſuſpenſionem, vel potius interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, & perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarum, donec à Papa abſoluantur.

Vigeſimononò, Patriarchæ omnes, Primates, Archie- 41
piſcopi, & Epiſcopi per vniuerſum Orbem conſtituti, etiamſi Cardinalatus honore præfulgeant, incurrunt ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, perceptione fructuum, & adminiſtratione ſpiritualium, & temporalium, ſi ſtatutis quibuſque temporibus perſonaliter ac per ſeipſos Beatiſſima Apoſtolorum Petri & Pauli limina non viſitent, vel ſi impediti legitimè per certum nuntium ad id ſpeciale mandatum habentem de gremio ſuorum Capitulorum, aut alium in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutum, ſeu aliàs perſonatum habentem, aut ſi huiuſmodi hominem Eccleſiaſtica dignitate, & perſonatu præditum non habeant, per diœceſanum Sacerdotem, etſi Clero careant omninò, per aliquem alium Preſbyterum ſecularem, aut Regularem ſpectatæ probitatis, & religionis, bene de omnibus inſtructum, hoc ipſum adimpleant: ita habetur in *Conſtitutione Sixti Quinti de viſitandis liminibus Apoſtolorum edita 15. Kal. Ianuary 1585. Lauor. d. cap. 24. num. 24. Rainer. d. cap. 1. ſuſp. 27.* vbi tempus, quo hoc viſitationis debitum officium fieri debet, aſſignatur maius, & minus pro diuerſitate longioris, & breuioris diſtantiæ ab Vrbe, & recenſentur diſtinctè omnes Prouinciæ, in quibus Catholica Fides viget in qualibet mundi parte, ſcilicet Europa, Africa, & Aſia, & quoto anno Epiſcopus ex qualibet dictarum Prouinciarum ad limina Apoſtolorum viſitanda accedere debeat. Quare viciniores tertiò quoquo anno; Alij verò pro maiori, vel minori diſtantia quarto, quinto, vel decimo anno iter ſuſcipere; & Deo concedente, perficere debent. Et ſucceſſiuè eiſdem temporibus tranſactis repetere tenentur, referunt *Soyr. de cenſur. libr. 4. cap. 12. numero 33. Bonacina dicto puncto 5. numero 32. Mari. Alter. dicta diſputat. 16. cap. 3. verſ. nona, Memor. cleric. titul. de ſuſpenſ. Epiſcoporum, num. 24. Anaſt. Germon. de indultis Cardin. in fine. D. Hieron. Venero, & Leyna in examine Epiſcoporum lib 4. cap. 18. num. 18.* & me citato in hoc loco, *Homobon. de examine Eccleſiaſtico tractat. 11. capit. 9. quæſt. 21. prælud. 2. Vgolin. de poteſt. Epiſcopi p. 1. cap. 3. num. 8. Nald. verbo Epiſcopus nu. 35. Filliuc. tract. 17. num. 159. verſ. ſexta.*

Trigeſimò, Frater Ordinis Prædicatorũ promotus ad 42
Epiſcopatum ſuſpenditur à Pontificalibus, ſi conſecretur antequam reſignet Ordinis libros, & alia, quæ habet tempore promotionis ad Epiſcopatum, vel alias Prælaturas ex conſtit. *Clem. IV. S. Anton. p. 3. tit. 27. de ſuſp. c. 4. num. 20. Fr. Emman. q. Regul. tom. 2. q. 58. art. 6. Lauor. d. p. 2. cap. 24. num. 2. Rainer. in catalogo ſuſpenſ. cap. 1. ſuſp. 2.*

Trigeſimoprimò, Epiſcopus etiam ignoranter conſe- 43
cratus ab aliqua cenſura irretito non tolerato ſuſpenditur ab Ordine Epiſcopali, ſeu Pontificalibus in *c. gratia 1. q. 1. cap. 1. & 2. de ſchiſm. Soar. de cenſ. diſp. 31. ſect. 1. n. 65.*

Lauor.

Digitized by Google

Lanor.dict.par.2.cap.24.num.1.Ægid. de Coninck diſp. 15. dub. 5. de ſuſpenſ.num. 31. Rainer.in catalogo ſuſpenſ. cap.1. ſuſp. 1.

44 Trigeſimoſecundò. Suſpenditur Epiſcopus non diligenter examinans quando quis electus fuerit ad regimen animarum, & electionis proceſſum, & perſonam electam *in cap.nihil de elect.Sayr.lib.4.cap.12.num.35. Lanor.d.cap.24.num.12.Rainer.d.cap.1.ſuſp.10.*

45 Trigeſimotertiò. Suſpenditur Epiſcopus ſubiiciens laicis bona immobilia Eccleſiarum ſibi commiſſarum ſine licentia Capituli,& Sedis Apoſtol.niſi modo & caſibus à iure permiſſis *in cap. hac conſultiſſima de rebus Eccleſ.non alien.Rainer.dict.cap.1.ſuſp.13. Soar. diſp.51.ſect.5. num.9.Lanor.d.cap.24.num.13. Filliuc.tract.17.num.174.*

46 Trigeſimoquartò. Suſpenditur Epiſcopus ab adminiſtratione ſuæ Eccleſiæ in temporalibus, & ſpiritualibus vſurpans ſine titulo bona dignitatum, Eccleſiarum vacantium, & ad ipſarum curam pertinentium *in cap. exigit de cenſib.lib.6.Soar.diſp.31.ſect.5. num.11.Sayr.lib.4. cap.11.num.37.Rainer.dict.cap.1.ſuſp.12.Filliuc.d.tract.17. num.148.*

47 Trigeſimoquintò. Suſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ pro prima vice, pro ſecunda vero à diuinis Epiſcopus etiam Cardinalis,qui curam & regimen monaſteriorum Monialium habens ea ingreditur in caſibus non neceſſariis in *Conſtit. Gregor.XIII.* incip. *Dubiis, Rainer. dict. cap.1.ſuſp.10.Filliuc.tract.17.num.169.verſ.ſeptima.*

48 Trigeſimoſextò. Suſpenditur Epiſcopus ſine limitatione temporis,ſi eſt concubinarius,& à Synodo admonitus non ſe emendauérit in *Concil. Trident.ſeſſ.25.de reformat.cap.14. Anil.de cenſur.par.3.diſp.2.concl.2. Soar.diſp. 31.ſect.5.num.24.Rainer.d.cap.1.ſuſp.23.Lanor. d. cap. 24. num.20.Filliuc.d.tract.17.num.158.*

49 Trigeſimoſeptimò. Suſpenditur Epiſcopus etiam Cardinalis à perceptione fructuum publicans Indulgentias, quibus poſſunt vti certo ſoluto pretio, in *Conſtit.99.Pij V.* incip.Quam plenum,*Sayr.lib.4.cap.12.num. 52.Bonacin.d.puncto 5.num.31. Lanor.dict.cap.24.num.23. Rainer.d.cap.1.ſuſp.26.Vinald.de ſuſpenſ.num.128.*

50 Trigeſimooctauò. Suſpenditur Epiſcopus negligens procedere contra ſimoniacos *l.quicquid 1.quæſt.1.*vbi *gloſ. verbo excommunicatus,Lanor.d.cap.24.num.32. Filliuc. dict. tract.17.num.159.verſ.tertia.*

51 Trigeſimononò. Suſpenditur Epiſcopus doctorando non recepto prius iuramento, &c. *in Clem. cum ſit in fine, de magiſtr. Navar.cap.27.num. 153. verſ.ſeptimo dico, Lanor.d.cap.24.num.33.*

52 Quadrageſimò. Suſpenditur Epiſcopus conſecratus ſine conſilio & præſentia Metropolitani, *in cap. Epiſcopus 65.diſt.* Sed non eſt in vſu, prout nec eſt alia ſuſpenſio *in cap. Archiepiſcopus 66. diſt.* contra Archiepiſcopum non conſecratum ab omnibus Suffraganeis; nec pariter alia *in cap.fin.18.diſt.& in cap. nullus 55.diſt.& in cap. fin.58.diſt.& in cap. Epiſcopus 73. diſt.* quoad ea, quæ ſtatuuntur de Conciliorum celebratione, vide *Anil.par.3. diſp.2.dub.1.concl.3.Sayr.lib.4.cap.12.num.10. Lanor.dict. cap.24.num.34.*

53 Quadrageſimoprimò. Suſpenditur à diuinis & ab ingreſſu Eccleſiæ Epiſcopus,& Archiepiſcopus, qui quouis prætextu & quæſito colore beneficia Sedi Apoſtol. reſeruata, ſeu affecta alicui conferre, aut de illis prouidere, aut in illis, vel eorum poſſeſſione quoquomodo ſeſe intromittere præſumunt in *Conſtit.35.& 36.Pij IV. Rainer.d.cap.1.ſuſp.31.*

54 Quadrageſimoſecundò. Suſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ Epiſcopus, qui vllos commentarios, &c. ſine auctoritate Apoſt. edere audet ſuper decretis *Concil. Trid.* etiam ad maiorem eorum corroborationem in *Conſtit. 96.Benedictus Deus Pij IV. Rainer.d.cap.1.ſuſp.33.*

55 Quadrageſimotertiò. Suſpenditur à Pontificalibus Epiſcopus, qui aliquid recipit in collatione, aut alia prouiſione, ſeu admiſſione beneficiorum à prouiſis auctoritate Ordinaria,vel Apoſtol. de illis in *Conſtit. 106. Pij V.* incip. Durum nimis,*Rainer.d.cap.1.ſuſp.34.*

Quadrageſimoquartò. Suſpenditur, vel potius interdicitur ab ingreſſu Eccleſiæ Epiſcopus, ſi non faciat comburi libros Talmud in *Conſtitut. 46. Iulij III.* incip. Cum ſicut, refert *Filliuc tract.17.num. 159. verſ. quarta,* vbi dubitat an ſit in praxi:videndus ad id *Clemens VIII. in ſua Conſtit.* Cum Hebræorum malitia,in qua Hebræis ipſis præcipitur, vt comburant huiuſmodi libros,Chriſtianis etiam ſub excommunicatione latæ ſententiæ ne eos habeant,legant,&c. 56

Quadrageſimoquintò. Suſpenditur Epiſcopus à beneficiorum, & officiorum collatione,necnon electione, præſentatione, confirmatione, & inſtitutione,donec à Roman. Pontif. remiſſionem meruerit obtinere,eo ipſo quod admittit renunciationem alicuius beneficij, & poſt illud confert ſuis,aut reſignãtis conſanguineis,affinibus,vel familiaribus in *Conſtit.Pij V.*58.incip. Quarta Eccleſiæ *ſub dat. Kalend. Aprilis* 1568. quam referunt *Quarant. in ſumma Bullarij verbo beneficiorum reſignationes, Flamin.de reſignat.benific. lib.5.quæſt.6. num. 2. Vgolin. de poteſt. Epiſcop.cap.50.§.18. num.* 3. notat hanc ſuſpenſionem *Ror. in Aſſiſien.Canonicatus 25.Iunij* 1599.impreſſa per *Farin.deciſ.17.num.3.par.2. recenſionum,* vbi *num.2.* obſeruat conſanguinitatem quoad hoc propoſitum probari per teſtes de publica voce & fama. 57

SVMMARIVM.

1 *Cauſæ Epiſcoporum à Romano Pontifice, Sedéque Apoſtolica cognoſcuntur.*

2 *Deponi, aut priuari à prouinciali Concilio non poteſt Epiſcopus.*

3 *Patriarcha, aut Legatus de latere abſque ſpeciali mandato Papæ Epiſcopum deponere non poteſt.*

4 *Cauſæ Epiſcoporum criminales non poſſunt ſubdelegari à delegato Papæ.*

5 *Epiſcopi, eorúmque cauſæ ſummo Pontifici immediatè ſubiiciuntur.*

6 *Citari non poſſunt Epiſcopi ad Romanam Curiam pro delicto etiam atrociſſimo, niſi accedat ſpecialis commiſſio Papæ.*

7 *Cauſas Epiſcoporum criminales ſi Papa extra Curiam deleget, requiritur ſpecialis commiſſio ipſius manu ſignata, & vt adſint ad ſententiam duodecim Epiſcopi cum Metropolitano, reſeruata eidem Sanctiſſimo ſententia diffinitiua.*

8 *Deponere Epiſcopos ſemper ad Romanum Pontificem ſpectat.*

9 *Cauſa depoſitionis ab Epiſcopatu an requirat eandem ſolemnitatem, quam requirit depoſitio ab Ordine, & dignitate, oſtenditur.*

10 *Epiſcoporum numerus præſcriptus à Concilio, an requiratur quando cognoſcitur contra Epiſcopum à iudice per Papam delegato, oſtenditur.*

11 *Teſtes ſeptuaginta requiruntur ad deponendum Epiſcopum.*

12 *Clericus ordinatus à Papa ab inferiori non deponitur.*

13 *Abſolutio Epiſcopi an ſit danda à duodecim Epiſcopis,& Metropolitano; ac diffinienda per Papam, ſicut condemnatio.*

14 *Inquiſitores contra hæreticam prauitatem non poſſunt cognoſcere de cauſa hæreſis Epiſcoporum.*

15 *Cauſæ ciuiles, vel criminales minores Epiſcoporum in Concilio tantum Prouinciali cognoſci, & terminari poſſunt, etiam non exiſtentibus duodecim Epiſcopis.*

EPISCO

Digitized by Google

EPISCOPORVM CAVSÆ QVANDO & quomodo sint cognoscendæ, & diffinienda.

ALLEGATIO CXII.

1 QVANTA cum reuerentia,& circunspectione sit in Episcoporum correctione cum deliquerint procedendum, & quantum sit hac in re Pontificiæ dignitati deferendum,monent Sacri Canones,Sanctique Patres docent:accusari enim & ad Iudicem secularem trahi non posse specialiter supra cæteros clericos vetant ipsi Canones in *cap.*1.& per *tit.*11.*quæst.*1.& Ciuilis constitutio *in l.si quæ per calumniam*, *C. de Episcopis & cleric.* Illorum autem accusatio non est facilè recipienda, dicit enim Apostol. 1. *ad Timoth.* 5. aduersus Presbyterum accusationem non recipiendam absque duobus,vel tribus idoneis testibus,quanto magis aduersus Episcopos,vt ait Sixtus Papa *in cap.accusatio Episcoporum*, 2. *quæst.* 7. Et *Innoc.III. in Concilio generali relato in cap. qualiter il* 2. *de accusat.* dicit quod in Prælatorum inquisitionibus cum de crimine diffamantur, veritas est diligentius perscrutanda, quia ipsi sunt quasi signum positi ad sagittam. Vnde nec quilibet ad eorum accusationem admittatur,sed honesti tãtummodo viri, & probatæ fidei personæ *cap.accusatio quoque* 2. *quæst.* 7. repelluntur autem infames,& præcipuè hæretici,& criminosi *cap.alieni cum seqq.*2. *quæst.* 7. Sic namque ait S. Augustinus relatus *in cap.præsumunt tad.causa & quæst.* Præsumunt, inquit, Prælati non debere se reprehendi, vel accusari eo quod Canones non eos passim constituunt accusandos, quod tamen negatur solis criminosis, &c. Verum nisi grauiter erret Episcopus, aut à Fide exorbitare noscatur,oues quæ Pastori suo commissæ sunt,cum nec reprehẽdere,nec accusare possunt, vt ait *Euseb.Papa in cap.oues* 2.*q.*7.Si quis autem contra Episcopum quamlibet querelam iustam se habere crediderit, monetur prius eum familiariter conuenire,non semel,sed sæpissimè, vt ab eo vel iustitiam, vel excusationem accipiat. Monentur etiam Ecclesiastici Iudices *in cap. si qui sunt* 2.*quæst.*7. vt Episcoporum accusatores, aut vituperatores non audiant, antequam eorum discutiatur existimationis suspicio, vel opinio, qua scilicet intentione, qua temeritate,qua conscientia, si pro Deo,aut pro inimicitia,aut cupiditate ista præsumpserint. Episcoporum igitur causas à Romano Pontifice,Sedéque Apostolica, & non ab alio, finiri, vel ab Apostol. Sedis constitutis Iudicibus cognosci oportere traditur in *cap. inquisitores, de hæret.in* 6.*cap. nullam* 2. *quæst.* 5. faciunt *cap.omnis,cap.ad Romanam,cap.si quis putauerit,cap.ideo,cap.si quis Episcopus,* 2.*quæst.*6.*cap.dudum,*3.*quæst.*6.*cap.*1. *& seq.* 6. *quæst.*4.*cap. maiores,de baptismo,cap.vltra prouincia,*3.*quæst.*6.*cap. Synodum,dist.*17.*cap.ipsi canones* 9.*quæst.* 3. *cap. cuncta per mundum, eadem causa,& quæst.cap. multis*, 17. *dist.* in quibus iuribus habetur difficiliores & maiores causas ad Sedem Apostol.referre oportere, & in *cap.præceptis*, 12. *distinct.*ait *Gregor. Papa I V.* nulli dubium esse, non solùm Pontificalem accusationem, sed etiam omnem sanctæ religionis relationem ad Sedem Apostolicam quasi ad caput Ecclesiarum debere referri,& inde normam accipere,vnde sumpsit exordium; & huiusmodi causas Episcoporum tanquam maiores ad Rom. Pont. spectare resoluunt *Abb.in d.cap.maiores,num.*1.*&* 3.*de baptismo,& in cap.vt debitus,num.*9.*&* 37.*de appell. & in cap.* 2. *de accus.* vbi cum *Felin.num.* 2. *notab. vlt.* aduertit Primates posse cognoscere de crimine Episcopi, & licet non posse deponere credatur, tamen deponendum Episcopum pronunciare, & ad Papam sententiam depositionis referre, *August.Bero.in cap.*1. *de iudic. num.* 69. *cum seqq.* demonstrat Episcopi priuationem ad solum Papam spectare,& ab alio deponi non posse, *Turrecrem in cap. vbique* 15. *quæst.*7.*num.*5.6.*&* 7. resoluit Episcopi causam criminalem,in qua aut deponendi, aut priuandi ab Ordine agitur, solum Papam cognoscere, idque decere Summum Pontif. facere adhibito amplissimorum Card. consilio, sicut in cæteris arduis, de quo etiam vide *Galgan.de iure Pontificio lib.*3.*tit.*10.*num.*5.*cum seqq.Salzed.ad Bernard.in pract.cap.*124.*litt.A,Ugolin.de offic.Episcopi cap.*2.§.2.*num.* 4.*vers.*11.*Aloys.Ricc.in Neapol.decis.*142.*par.*4. *Gonzal.ad reg.*8.*Cancel.glos.*41.*num.*21.Itaut à prouinciali Concilio 2
non possit Episcopus deponi, aut priuari,imo nec deponendum pronunciari Doct. *in cap.*1. *de transl. Episcopi*, vbi *Ant.Butr.num.*2.*in* 4.*notab.Abb.num.*3.*August.Bero. in d. cap.* 1. *num.* 4. Ad prouinciale namque, seu locale Concilium deferri non possunt maiores quæstiones, veluti causæ Episcoporum depositionem, & quæstiones respicientes, articulos Fidei, & mores Ecclesiæ vniuersalis, vt probat *cap.Concilia*,ibi,non de maioribus negotiis 17. *dist.* cum aliis ex quibus communiter receptum testatur *Botta.de synodo par.*3.*art.*1.*num.* 25. *& Castro aduersus hæreses lib.*1.*c.p.*8. Sed in his agitur de correctione morum clericorum, & aliis similibus, quæ minora sunt *cap.annis singulis* 18.*dist.consonat Concil. Trident.sess.* 24.*de reformat.cap.*5.*in fine.* Vnde Concilium prouinciale non posse formare processum in causis criminalibus grauioribus contra Episcopum ad effectum transmittendi illum ad Summum refert decisum *Aloys.Ricc.d decis.*145. *num.* 5. *par.* 4. Nec à Patriarcha, vel Legato de latere 3
absque speciali Papæ mandato deponi, aut priuari possunt, *Gemin.in cap. Primates* 2.*quæst.*1.*& in cap.renouantur* 22.*dist* vbi ita declarat.*cap.quia suspecti* 3.*quæst.* 5. & addit cum *Felino in cap.non potest,colum.*3.*num.*4. *de re iudic.* criminales Episcoporum causas non posse delegari, vel vt 4
ipse loquitur,non esse delegabiles, auctoritate *glos.* magnæ *in d.cap.inquisitores, de hæret. in* 6. quod tamen sic est accipiendum,vt Papæ delegatus,vel vicarius,iudexve in hisce casibus constitutus non possit alteri delegare,non autem quin possit Papa delegare,vt loquuntur Doct.relati *à Felino d.num.*4.*in d.cap.non potest.*

Speciali igitur reseruatione Episcopi eorúmque cau- 5
sæ Summo Pontifici immediatè subiiciuntur, vt probant text. *in cap.quamuis* 3.*quæst.*6. *cap. frater* 16.*quæst.*1. notat *Borgas.de irregular.& dispens.par.*6.*tit. quis possit excommunicare, in fine*,adeò vt nec quidem citari possint,vt 6
personaliter compareant, nisi ob causam ex qua de Iure deponendi,siue priuandi venirent, etiamsi ex officio, aut per inquisitionem,seu denunciationem, vel accusationem,siue alio quouis modo procedatur *Concil.Triden. sess.*13.*de reformat.cap.*6.*in fin.Salzed.ad* Bernard. *in pract. cap.*124.*litt.A,in nouiss.edit.Sbroz.* 7. *de Vicario Episcopi lib.* 2.*quæst.*59.*num.* 1. *&* 2. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.*169.*num.*15.nouissimè *D. Hieron. Venero & Leyna in examine Episcoporum lib.*4.*cap.*18.*num.*3.vbi *num.*4.subdit delicta esse quæ de Iure petunt in Episcopis depositionem, seu degradationem, crimen hæresis, crimen læsæ maiestatis, contra summum Pontif.vel Reges;si Episcopus sit assassinus, si falsificet litteras Apost. si agrorum depopulator sit,si sit inobediens Summo Pontif.si sit simoniacus simonia reali,si in monasteriis stupret Virgines, & si sit falsificator monetæ. Et ex quouis delicto etiam atrocissimo ad Romanam Curiam citari non possunt, nisi imprimis accedat specialis commissio manu Papæ signata, vt sanciuit bonæ mem. *Pius I V. in constit.* incip.*De salute gregis,anno eius primo*,prout refert *Cochier. de iurisdict.Ordin.in exemptos parte* 1.*quæst.*41. præcipuè si resideant *Gonzal.ad reg.*8.*Cancell. glos.* 41. *num.*5. Testes vero contra eos in criminali causa nonnisi contestes, & bonæ famæ,& existimationis, & conuersationis fuerint recipiendos, & si falsum deposuisse deprehendantur,grauibus pœnis esse mulctandos statuit *Concil. Trid. sess.*13.*de reformat.cap.*7. Causas autem eorum criminales ex quibus comparere personaliter debent,à solo Roma-

no

no Pont. cognoſcendas, ac terminandas: vel ſi extra Curiam cauſa ſit committenda, nonniſi Metropolitanis, aut Epiſcopis ab ipſo Papa committi debere ſtatuit idem *Concil. Trident. ſeſſ. 13. cap.* 8. Papa vero *Alexand. III. in cap. 2. de offic. deleg. lib.* 6. Iudicibus Eccleſiaſticis à Sede Apoſtol. deputatis iubet, vt ſi contra Epiſcopos ad correctiones aliquas, ſiue pœnas fuerit procedendum, ita gradus, & modeſtia in tali proceſſu ſeruetur ab eis, vt non ſtatim cenſuris, ac priuatione mulctentur, ſed primò eis, ſi opus fuerit, ingreſſus Eccleſiæ, vel Sacerdotale interdicatur officium, ac deinde ab Epiſcopali officio ſuſpendantur, & ſubſequenter aggrauetur cenſura Eccleſiaſtica contra eos ſecundum eorum culpam, & contumaciam: nouiſſimè *D. Hieron. Venero & Leyna in examine Epiſcoporum lib. 4. cap. 18. num. 1. 7. & 8.* quamuis de Iure antiquo ſi contingeret criminaliter agi contra Epiſcopum, & crimen poſtularet depoſitionem ab Ordine, & dignitate Epiſcopali, examinanda erat cauſa ab omnibus Epiſcopis totius prouinciæ, vnà cum Metropolitano, vel vt minimum à duodecim Epiſcopis vltra Metropolitanum, vt notat *gloſ. in ſumm. verbo quod autem, 3. quæſt. 8.* per text. *in cap. ſi quis Epiſcopus criminaliter 8. quæſt. 4.* Iure poſtea recentiori dicti Epiſcopi cognoſcere potebant vſque ad ſententiam tantummodo, ſententia autem, & definitio reſeruabatur Papæ, vt in *cap. accuſatus, & in cap. quamuis, & in cap. multum ſtupeo, 3. quæſt. 6. Alphonſ. Alu. arez. Guerrero in ſpeculo iuris Pontificij cap.* 29. quia ſemper ad ſolum Papam pertinet Epiſcopos deponere, vt aſſerit *Innocent. III. in cap. quod tranſlationem* 4. & ibi *gloſ. verbo reſeruata, de officio legati, & gloſ. verbo pertinere, in cap. ſicut, 8. de exceſſib. prælat. cap. inter corporalia, de tranſlat. Epiſcopi*, vbi poſtquam idem *Innocent.* prædixit matrimonium ſpirituale Epiſcoporum tranſlatione, depoſitione, aut ceſſione diſſolui, ſubiunxit hæc verba: Et ideo tria hæc, quæ præmiſimus, non tam conſtitutione Canonica, quàm inſtitutione diuina ſoli ſunt Romano Pontif. reſeruata *Abb. in cap. graue nimis, de prabendis num. 4. & in cap. non poteſt, de re iudic. num.* 5. *Auila de cenſuris, par. 4. diſput. vni. dub. 2. concl. 1. Gonzal. d. gloſ. 41. num.* 21. *Azori. inſtitution. moral. par. 2. lib. 5. cap. 35. verſ. ſecundum*, & præter ſententiam Romani Pontif. non poſſunt damnari, *cap. dudum, cap. irritam 3. quæſt. 6.* hinc notat *Felin. in d. cap. non poteſt, num. 7. de ſentent. & re iudicat.* omnia iura, in quibus legitur aliquando Epiſcopos fuiſſe damnatos ab inferioribus à Papa, loqui, aut de iure antiquo, aut ex commiſſione ipſius Papæ.

Verum vt certa ab incertis ſeparemus ex mente *Abb. in cap. 3. de ſentent. & re iud. num.* 14. & communis, vt per *Albertin. in cap. 1. de hæretic. lib. 6. num.* 8. tria tempora conſideranda ſunt. Primum tempus fuit, in quo Epiſcopis prouincialibus cum Metropolitano data fuit cognitio criminis, de quo Epiſcopus accuſabatur; ſententia vero, vel ſaltem conſultatio Sedi Apoſtol. erat reſeruata, quod quidem tempus incœpit ab Apoſtolis, & continuatum fuit per *Sextum I. anno* 160. *vſque ad tempus Iulij Pontificis, vt patet ex epiſt. 1. eiuſdem Sixti*, qui floruit eo tempore, de qua conceſſione, & reſeruatione loquitur text. *in cap. accuſatus*, text. opt. *in cap. quamuis*, text. *ſic intelligendus in cap. 1. & in cap. dudum 3. quæſt. 6.* Secundum tempus fuit, in quo propter graues Eccleſiæ perſecutiones commode non poterant in prædictis cauſis Sedis Apoſtol. iudicium requirere, ideóque ſtatutum fuit vt ab eiſdem Epiſcopis abſque aliqua reſeruatione ſententia proferretur, patet ex *Concil. Antiocheno cap. 14. celebrato ſub Iulio I. Pont. qui floruit anno* 350. *& ex Concil. Laodiceno ſub D. tmaſo Pont. celebrato circa annum Domini* 380. de quo tempore agit text. *in cap. 1. & in cap. ſi quis Epiſcopus 3.* cum aliis 6. *quæſt. 4* tex. *ſic intelligendus in cap. ſi quis à proprio 21. quæſt. 5.* Quæ conſtitutio durauit vſque ad tempora *Nicolai I. qui floruit circa annum* 866. quo tempore iam licuit & potuit Sedis Apoſtol. iudicium expectari, & iterum decretum eſt, vt ſine Romani Pont. auctoritate non poſſet ferri ſententia, vt colligitur ex text. *in cap. hæc quippe 3. quæſt. 6.* optimè ex text. *in cap. denique 6. quæſt. 3.* ibi, ad Sedem Apoſtol. referri, & ibi, decreta penitus expectari, & ibi, quod quia omiſſum eſt hactenus dolemus, vbi Nicolaus aperte fatetur in præteritis temporibus prædictam relationem, & conſultationem fuiſſe omiſſam, & aperte probat text. *in cap. 2. de tranſlat. Prælat. verſ. ſicut ergo*, ibi, ſoli eſt Pontifici Romano reſeruata. Quod quidem hodie tam circa definitionem cauſæ, quam circa illius cognitionem innouauit, & declarauit *Concil Trident. ſeſſ. 13. de reformat. cap. 8. & ſeſſ. 14. de reform. cap. 5.* & antea in crimine hæreſis fuit ſtatutum per tex. *cap. Inquiſitores 16. de hæret. lib. 6.*

Ex quibus omnibus colligitur primò explicatio ad text. *in cap. 3. de ſement. & re iudic.* dum dicit in ſententia de qua ibi plures Epiſcopos deſiderari, intelligendum eſſe conſulto, & obtento prius Romani Pontificis decreto, caſu quo de Epiſcoporum criminibus tractetur, licet enim *Gregor. I.* auctor illius text. *floruiſſet circa annum* 603. & ita ſecundum ſupra relatam computationem tempore ſecundo, nihilominus tamen poſitus in hoc volumine Decretalium à *Gregorio IX.* ſecundum tertium tempus intelligendus eſt, vt decretum Romani Pontif. expectetur, liquidem originale illius text. magis de Epiſcopo delinquente, quam de Sacerdote aperte loquitur.

Secundò colligitur, non eſſe veram ſententiam *gloſ. verbo adnotauerit in cap. biduum, §. fin. 2. quæſt. 6.* dum aſſerit quod licet Epiſcopi cum Metropolitano non poſſint Epiſcopum delinquentem deponere, poſſunt tamen deponendum pronunciare inconſulto Romano Pontif. idem dicit *gloſ. in cap. frater noſter 16. quæſt. 1.* ſequuntur *Felin.* qui alios refert *num. 2. in d. cap. 3. Dominic.* & alij *in cap. 2. de pœnis lib. 6.* aduertere namque debuiſſent vltra ſupradicta; quod vel per talem pronunciationem proferunt ſententiam condemnatoriam, & tunc facere non poſſunt inconſulto Romano Pont. aut ſolummodo ſuam exprimunt opinionem quatenus talis eſt, & tunc nihil agunt, ac proinde non mirum ſi contrarium dicendum ſit, prout reſoluit *Abb. num. 6. in d. cap. 3. & in cap. 2. num.* 5. *de officio deleg.* qui tamen loquitur contra ſupradicta Iura, dum dicit Epiſcopos prouinciales non potuiſſe aliquando cauſas criminales Epiſcoporum definire, nec de illis cognoſcere.

Tertiò colligitur explicatio ad *Concil. Trident. ſeſſ. 14. de reformat. cap.* 5. dum dicit fieri poſſe delegationem à Pontifice circa cauſam criminalem Epiſcopi deponendi, vt ſcilicet delegata etiam ſententia non poſſit aliter valere quàm ſi nemine diſcrepante concors iudicum delegatorum opinio interueniat. Patet ſi expendas *Trid. in illo cap.* 5. tantummodo corrigere ius antiquum in eo, quia cum antea per Epiſcopos iure ordinario prædicta cauſa tractaretur, hodie tamen non poſſit, niſi iure delegationis, ac proinde dicendum videtur quod in reliquis requiſitis ius commune ſeruari debet ab eiſdem delegatis, iuxta reg. text. *in l. ſed ad poſteriores, ff. de legib.* cum Iurium correctio quantum fieri poteſt vitanda ſit, ius autem commune *in cap. 1. 6. quæſt. 4.* dictat in deponendis Epiſcopis requiri vnanimem iudicantium ſententiam, itaut ad validitatem ſententiæ nemo diſſentiat, ergo, &c. Accedit quia decretum prædictum Concilij in fauorem Epiſcoporum delinquentium factum eſt, & vti tale non debet in odium eorum redundare contra reg. text. *in l. quod fauore, ff. de legib. & in reg. quod ob gratiam lib.* 6. quod contingeret ſi cauſæ quæ à duodecim terminandæ ſunt, non poſſent niſi concordi ſententia definiri, & à paucis delegatis diſcordi ſententia terminarentur. Vnde ſi nihil aliud ex forma reſcripti commiſſionis appareat, neceſſarium eſt, vt ſententia delegatorum ſit concors caſu quo non reſeruetur Romano

Pontifici, sed ab eodem iuxta formam Concilij committatur, sic cessat reg. text. *in cap. vlt. de sentent. & re iudic.* quod etiam notandum est ad explicationem *Concil. Trident. d. sess. 13. de reformat. cap. 8.*

9 Quæres non abs re, an supra dicta procedant, quando non agitur contra Episcopum ad depositionem ab Ordine, & dignitate Pontificali, quia crimen non est adeò graue, vt dignum sit huiusmodi pœna; sed tantum ad depositionem ab Episcopatu? in qua quæst. *Abb. in dicto cap. non potest. num. 7.* tenet quod in cognitione huiusmodi causæ, quando Episcopus est consecratus, idem numerus Episcoporum exigitur, & tandem decisio causæ reseruatur Papæ, *& num. 9.* resoluit quod si Episcopus, cuius causa cognoscenda esset, adhuc consecratus non fuisset, sufficeret numerus sex Episcoporum.

10 Vtrum verò præscriptus numerus Episcoporum requiratur, cum causa digna depositione ab Ordine, vel ab Episcopatu contra Episcopum cognoscitur à iudice specialiter per Papam delegato, quæstio est non contemnenda, in qua *glos. verbo quod autem, in fine, in sum. 3. quæst. 8.* tenet eundem numerum Episcoporum requiri, quando Episcopus iudicatur à delegato Papæ ex speciali commissione. Oppositum tamen putat ibi, *Archid. & in cap. illud 23. distinct. & Innocent. in cap. graue, num. 6. de præbend.* credit hunc numerum Episcoporum non requiri ex necessitate in delegatione, sed ex congruentia ob excellentiam dignitatis Episcopalis, & hanc opinionem videtur sequi *Abb. in dicto cap. non potest, num. 9.* Et ad-
11 uerte ad deponendum Episcopum necessarium fuisse numerum septuagintaduorum testium *cap. præsul, cum sequen. 2. quæst. 4.* etiam in eius purgatione *cap. omnibus 2. quæst. 5.* & refert *Felin. in dict. cap. non potest, num. 10.* De Iure vero *Concil. Trident. sess. 11. de reformat. cap. 7.* testes contra Episcopum debent esse bonæ famæ omni exceptione maiores contestes, aliàs recipiendi non sunt, & grauiter puniuntur, refert *D. Hieron. Venero, & Leyna d. cap. 14. num. 9.* duos casus, in quibus clericus non Episcopus non deponitur ab Episcopis, sed à solo Papa. Primus est de eo, qui renunciauit Episcopatui, & id permittitur ob memoriam pristinæ dignitatis, *glos. fin. in cap.*
12 *si qui Episcopi, 92. distinct.* Secundus casus de clerico ordinato à Papa, qui ab inferiore non deponitur, *glos. & Doctor. in cap. filium 1. quæst. 1.* Sicut in depositione Episcopi causa cognoscenda est à duodecim Episcopis, & Metropolitano, ac diffinienda à Papa, vt dictum est, ita quoque si Episcopus de tali crimine iniustè accusetur, absolui nequit à dictis duodecim Episcopis, sed absolutionis sententia à solo Papa est pronuncianda, ita *glos. verbo non tamen definire, in capit. accusatus 3. quæst. 6. Abb. in cap. non potest, num. 5. de re iudic.* reprobata opinione *glos. verbo causatio, in cap. præceptis. distinct. 12.* quia *Felin. in d. cap. non potest, num. 10.* tradit hoc esse speciale in Episcopo, vt sicut non potest condemnari, nec deponi ab alio, quàm à Papa, ita quoque in crimine de quo accusatus fuerit, absolui non valet ab altero.

13 Hæreticæ prauitatis Inquisitores vbique constituti iudices, viri alioquin eruditione, prudentia, probitate, & auctoritate præstantes, minimè excusandi, nec laudandi sunt, immo potius vituperandi, si, hæresis causam (eam si fortè sibi vendicarent suo veluti iure) in Episcopo cognoscant, cum non ignorent in Pontificali gradu dignitatis locatos, scilicet Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas, etiam crimine hæresis notatos, non posse, nec debere alibi, nec ab alio, quàm apud Summum Pontificem, aut eum, cui ipsum Christi Vicarium nominatim demandasse constet, damnari; sed omninò ad Papam eorum causas, licet de hæresis crimine deferendas, vt in *dicto cap. inquisitores, de hæreticis, in 6.* vbi *Ioann. Monach. & Prob. in addit. ad eum, Lali. Iordan. de maioribus Episcopi causis ad Papam deferendis, cap. 12. à num. 11. & num. 14.* tenet
14 ab ipsis Inquisitoribus non posse ad Romanam Sedem accusatum, capitisque reum Episcopum transmitti, quod & nouiori iure *Concil. Trident. dict. cap. 5.* sancitum est, resoluunt *Penna in director. Inquisitorum par. 3. commento 76. & 77. pag. mihi 557. Roias sing. 55. num. 2. Locat. in opere iudic. verbo Episcopus, Farin. de hæresi quæst. 182. num. 113. Nauar. conf. 1. num. 5. de foro competen. Henriq. in sum. lib. 13. cap. 55. §. 2. litt. P, Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2. quæst. 81. art. 1. vers. aduertendum tamen.* Et habere locum etiamsi Episcopus sit titularis obseruant *Molin. de Iustit. tract. 5. disp. 28. num. 19. Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha. in tract. de Confessariis sollicitantibus mulieres in Confessione, quæst. 12. num. 6. & 7. in princip.* vbi *num. 11.* id ipsum procedere ait in Episcopis electis, & confirmatis licet non consecratis per ea quæ tradunt *Molin. d. disp. 28. num. 19. & Sanch. de Matrim. lib. 8. disp. 2. num. 11.*

Hæc de maioribus Episcoporum causis criminali- 15
bus; ciuiles verò, vel criminales minores in Concilio tantum Prouinciali cognosci, & terminari possunt, vel à deputandis per Concil. Prouinciale: ita de criminalibus Episcoporum causis minoribus loquens decidit *Concil. Trident. dict. cap. 5. ver. minores, Henriq. dict. §. 1. D. Hieron. Venero & Leyna dict. cap. 18. num. 1.* & declaratum fuisse in *Sacra Congregat.* refert *Armendar. in addit. ad recapilationem legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis, num. 80.* vbi quoque dicit etiam non existentibus duodecim Episcopis posse dictas causas criminales minores in Conciliis Prouincialibus tractari, quia prædicta Concilia ex minore numero Episcoporum, vt plurimum, constant.

SVMMARIVM.

1 *Episcopatus renunciatio dupliciter potest fieri, vel renunciando loco tantum, vel loco simul, & dignitati.*
2 *Episcopatus renunciatio ex quibus causis fieri debeat, remissiuè.*
3 *Renunciare Episcopatui potest & tenetur Episcopus propter debilitatem corporis.*
4 *Infirmitas, quomodo, & quibus testibus sit probanda.*
5 *Senectus, quæ Episcopum impotentem reddit ad exequendum officium pastorale, relinquitur arbitrio Iudicis, id est, Summi Pont.*
6 *Conscientia criminis est causa renunciandi Episcopatui.*
7 *Scientiæ defectus est causa renunciandi Episcopatui.*
8 *Malitia plebis est causa renunciandi Episcopatui.*
9 *Scandalum graue est causa resignandi Episcopatum.*
10 *Irregularitas personæ est causa resignandi Episcopatum.*
11 *Pensio non solet imponi in Episcopatibus, quorum fructus non excedunt valorem mille ducatorum.*
12 *Consensus in cessionibus Episcopatuum præstatur Cardinali, qui confecit processum, & est relationem in Consistorio facturus.*

EPISCOPVS AN, ET QVIBVS EX causis Episcopatum resignare possit & debeat.

ALLEGATIO CXIII.

DVPLICITER potest fieri Episcopatus renun- 1
ciatio; vel renunciando loco tantum; vel loco simul & dignitati: loci renunciatio fit, quoties renunciatur cura, & administratio illius Ecclesiæ *cap. ad supplicationem, de renunt.* & sic renuntians potest appellari Episcopus, quia retinet dignitatem, & ea, quæ sunt Ordinis Episcopalis *cap. 1. de ordinatis ab Episcopo, qui renunciauit Episcop.* vbi omnes, *Fasch. de visitat. lib. 2. cap. 18. num. 10.* ac auctoritate Sedis Apostol. poterit ad Ecclesiam eandem redire, vel aliam, siue per viam electionis, siue per viam postulationis, siue per viam collationis habere *Flamin. de resignat. lib. 1. quæst. 17. num. 13.* poterit cùm licentia Episcopi diœcesani, eius subditos ordinare, *dict. cap. 1.* ibi, nam in primo casu, Ordines, sicut antea,

rogatus

rogatus ab Epiſcopo aliquo poterit de ratione conferre. Loci, & dignitatis ſimul renunciatio fit, quoties renuntians ex ipſa renunciatione amittit dignitatem, & denominationem illius dignitatis, quæ renunciatio regulariter fit ob crimen *Abb.in d.cap.1.num.8. Maiol. de irregul. lib.3. cap.6. num.* 6. Et ideo non poteſt Ordines conferre etiam de licentia alicuius Epiſcopi, nec ad eandem Eccleſiam redire, vel aliam habere *Maiol. dict. cap.6.num.8. Fuſch.d. cap.28. num.10. Flamen.d.q.17. num.* 14. & 19.

2 Cum igitur Epiſcopatus poſſit renuntiari, vt probat *cap. qualiter 7. quæſt. 1. cap.1. de renunc. Puteo. deciſ.* 162. *libr. 1. Flamin. de reſignat. lib.2. queſt.1. numer.* 53. etiam per procuratorem *Clem.1.ibi, Pontificali, de renunciat. Flamin de reſign. benef. libr.9.q.2. num.* 2. præſtito conſenſu Cardinali, qui confecit proceſſum, & eſt relationem in Conſiſtorio facturus per ſe, vel per ſchedulam, vt de quotidiana praxi teſtantur *Flamin.lib.8.q.8.num.10. Ioan. à Cochier. in comment. ad regul.* 43. *aliàs* 44. *Cancel. num.* 34. *pag.* 421. neceſſe eſt vt inquiramus quæ cauſæ in illius renunciatione requirantur. Plures adeſſe debere legimus in *cap. niſi cum pridem, de renunc.* quas latè declarant *Fuſc.d.cap.* 28. *à nu.1. Flamin.de reſign.lib.5.q.3.* per totam, & nos breuiter ipſas percurremus.

3 Prima igitur cauſa, qua poteſt & tenetur Epiſcopus reſignare Epiſcopatum, eſt propter debilitatem corporis procedentem per infirmitatem continuam, & ſenectutem, eam tamen quæ impotentem reddit ad exequendú officium paſtorale, refert text. *in d. cap. niſi cum pridem*, ibi, alia vero cauſa eſt debilitas corporis, & adducunt *Gig.de reſidentia Epiſcoporum cap.17.num.12. Fuſch.d.cap.* 4 28. *num.3. Flamin.d.q.3. nu.13. cum ſeqq.* Infirmitas quomodo & quibus teſtibus ſit probanda, docent *Maſc. de prob.concl.*896. *Flam.d.q.3.à n.*34. vbi refert plenè probari ex aſpectu, vel per medicos, ac per iuramentum ipſius, & 5 per familiares, ac teſtes domeſticos. Senectus verò, quæ Epiſcopum impotentem reddit ad exequendum officiú paſtorale, Iudicis, hoc eſt ſummi Pont. arbitrio relinquitur, vt per *Menoch.de arbitr.caſu* 53. *num.3. Maſcar. concl.* 1295. *n.8. Flam.d.q.3.num.56. & q.6.num.5. cum ſeqq. Marc. Anton.Genuen.in praxi cap.53.nu.1. Rendina in promptuario recept.ſent.tom.1.prope finem in miſcel. num.4.*

6 Secunda, propter conſcientiam criminis, *d.cap.niſi cum pridem*, ibi, propter conſcientiam enim criminis, vbi *Abb.num.3. Redoan.de ſimonia p.2.cap.13.n.11. S.Thom.2.2. q.185.art.4. verſ.reſpondeo, Sig.d.cap.17.num.12. Fuſc.dict. cap.28.n.2.verſ.& de primo, Flam.d.q.5.n.8.* vbi hoc intelligit eo tantum caſu quando committit crimen, quod poſt peractam pœnitentiam impedit Ordinis executionem, & citat *gloſ. verbo ſed dumtaxat verſ. quæ ergo in d. cap.niſi cum pridem, & Innoc.n.2. & 3. ac Abb.n.7.*

7 Tertia, propter defectum ſcientiæ *d.c.niſi cum pridem*, ibi, pro defectu quoque ſcientiæ *Gig.d.c.17.num.13. Fuſc. d.cap.28.num.4.verſ.ex defectu. Flam.d.q.3.à num.67.* vbi *num.* 83. ampliat vt propter defectum ſcientiæ non ſolum ſit concedenda licentia Epiſcopo petenti, & volenti renuntiare, ſed etiam ſi non petat poterit compelli vt renuntiet, *& num.* 84. interpretatur verbum, poteſt, de quo in *d.cap.niſi cum pridem*, ideſt debet; aliquando tamen tam ardens in homine charitas eſſe poteſt, vt ſcientiæ defectum ſupplere valeat, *d.cap.niſi cum pridem*, ibi, & ideo imperfectam ſcientiæ, vt de Macedonio, & Antonio Anachoretis cuiuſuis diſciplinæ expertis ob eorum incredibilem charitatem Sacerdotio dignis referunt *Salzed.ad Bern.in pract.cap.21.lit.A, in fine, verſ.aliquando, Maiol.de irregul.lib.1.cap.32.num.4.cum ſeqq. Flamin.d.q.3. num.112.cum ſeqq. Bellet.diſquiſit.clerical.p.1.tit.de diſciplina claricali §.4.num.37.*

8 Quarta, propter malitiam plebis in cuius cauſa non poteſt Prælatus plebi & gregi ſibi ſubiectis doctrinam dare *d. cap. niſi cum pridem*, ibi propter malitiam autem plebis, *vbi Innoc.n.4. Host.num.20. & 21. & Abb.n.10. Gig. d.cap.17.num.18. Rebuff.in praxi benef.tit.de reſign. expreſſa Fuſc.d.cap.28.num.5. Flamin.d. q.3.à num.* 117.

Quinta, propter graue ſcandalum *d.c.niſi cum pridem,* 9 ibi, pro graui quoque ſcandalo *S. Thom.2.2.q.185.art.4. verſ.reſpondeo, Roman.ſing.*794. incip. *an Epiſcopus, Marſil.ſing.*634. *n.2. Conar.in reg.peccatum p.1.ſub num.5. Franc. Marc. Delphin.deciſ.*944. *n.1.p.1. Anton.Ricci.de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſt.lib.9.c.3. num.8. Bellet. diſquiſit.cleric.par.1.tit.de diſciplina cleric.§.15.num.19.* vbi ampliat etiamſi ipſe non ſit in culpa illius ſcandali, *Gig. d.cap.17.n.19. Fuſc.d.c.28.n.6. Maiol.de irreg.lib.1.c.2.n.4. & c.13.n.7. Flam.d.q.3.n.153.* vbi *n.*176. declarat, vt quoties cogitur Epiſcopus renunciare ob ſcandalum, ei ſit danda compenſa, aut contracambium reddituum, vt poſſit viuere, & non habeat mendicare.

Sexta propter irregularitatem perſonæ, *d.cap.niſi cum* 10 *pridem*, ibi, perſonæ verò irregularitas, &c. *Gig.d.c.17.n.* 20. *Fuſch.d.c.28.n.7. Flam.d.q.3.à num.*177. vbi *num.* 179. aſſerit quod ſtante huiuſmodi irregularitate Epiſcopus cogi poteſt renuntiare Epiſcopatui.

Epiſcopo an & quando coadiutor cum futura ſucceſ- 11 ſione dandus ſit, vide infra *alleg.* 118.

Epiſcopus ſucceſſor in Epiſcopatu an & quando teneatur ad penſiones decurſas tempore prædeceſſoris, vide infra *alleg.*120.

SVMMARIVM.

1 *Vitam communem omnes fideles agebant in principio naſcentis Eccleſiæ, proprium que nihil habebant.*

2 *Laici à communi vita primum recedere cœperunt.*

3 *Eccleſiaſticorum bona in quatuor partes olim diuiſa fuerunt, ſcilicet vna Epiſcopo, ſecunda clericis, tertia pauperibus, 4. fabricæ Eccleſiæ.*

4 *Beneficiarij an habeant dominium ſuorum beneficiorum, oſtenditur.*

5 *Epiſcopi, ac alij beneficiarij non Monachi teſtari non poſſunt ex fructibus ſuorum beneficiorum, quia à lege Canonica prohibentur.*

6 *Beneficiatus ex conſuetudine totius Hiſpaniæ poteſt teſtari de acquiſitis intuitu beneficiorum.*

7 *Epiſcopi quare de acquiſitis intuitu Eccleſiæ, ſicut clerici, ſecundũ hodiernam conſuetudinẽ teſtari non valeãt, oſtẽditur.*

8 *Vacationis tempore aduenientia ad futurum ſucceſſorem pertinent.*

9 *Epiſcopus de bonis intuitu Epiſcopatus tam verè, quàm præſumptiuè acquiſitis, præter Eccleſiam, nullum poteſt facere heredem.*

10 *Teſtari de patrimonialibus, & de bonis, quæ ſuo labore, & induſtria acquiſiuit, valet Epiſcopus.*

11 *Bona quando cenſeantur intuitu Eccleſiæ acquiſita, oſtenditur.*

12 *Bona intuitu Eccleſiæ acquiſita præſumuntur, quando tempore promotionis conſtat Epiſcopum nihil habuiſſe.*

13 *Bona ſi inueniantur penes Prælatum, & neſciatur vtrum acquiſita fuerint ante, vel poſt Epiſcopatum, tunc præſumuntur intuitu Eccleſiæ fuiſſe comparata.*

14 *Bona penes Prælatum reperta potius ex ipſius bonis, quàm Eccleſiæ, quæſita præſumuntur, ſi de tenuitate beneficij, & de propriis diuitiis Prælati conſtet.*

15 *Inuentarium illarum rerum debet facere Epiſcopus, quas ipſe ex ipſius patrimonio comparauit tempore, quo Epiſcopatum conſequitur.*

16 *Epiſcopus tranſlatus tenetur priori Epiſcopatui relinquere fructus iam perceptos, & res ex illis emptas, ac etiam Libros, ornamenta, & argentaria de redditibus prioris Epiſcopatus quæſita.*

17 *Bona empta per Prælatum ex fructibus, vel pecunia Epiſcopatus an ipſo iure tranſeant in dominium Eccleſiæ, an verò penes Prælatum, vel alium emptorem manere debeant, oſtenditur.*

18 *Teſtari non poteſt Monachus in Epiſcopum promotus.*

19 *Monachus factus Epiſcopus non eximitur à paupertatis voto, nec efficitur verus dominus reddituum Eccleſiaſticorum inſtar Epiſcoporum ſecularium.*

20 *Monachus factus Epiſcopus quicquid acquirit, ſua Eccleſia acquirit cum ſola adminiſtratione.*

21 *Monachus factus Epiſcopus non poteſt poſt mortem de bonis diſponere.*

22 *Monachus factus Epiſcopus in vita tam plenè poteſt diſponere, quàm amplè poteſt licitè Epiſcopus ſecularis.*

23 *Licentiam concedere poteſt ſummus Pontifex Monachis Epiſcopis vt teſtentur.*

24 *Monachus Epiſcopus in obtinenda à Pontifice licentia ad teſtandum etiam ad opera pia duplex impedimentum tenetur explicare, alterum ſe eſſe Religioſum, alterum ſe eſſe Epiſcopum.*

25 *Licentia conceſſa Epiſcopis ad teſtandum non expirat, etiam re integra morte concedentis.*

26 *Licentia conceſſa Epiſcopis ad teſtandum non expirat vigore præditta facultatis ſemel teſtamento facto.*

27 *Licentia teſtandi ſuperueniens validum efficit prius teſtamentum abſque ea factum.*

28 *Bona acquiſita ab Epiſcopo Monacho poſt adeptum Epiſcopatum eo defuncto non ad monaſterium, ſed ad Eccleſiam cuius eſt Epiſcopus, pertinent, quamuis iure hereditario, vel donatione, aut propria induſtria, & labore poſt Epiſcopatum acquiſita ſint.*

29 *Monachus factus Epiſcopus ex Minorum Fratrum ordine dum vixerit habet ius ſuccedendi parentibus, & agnatis, ac recuperandi bona vndecumque quæſita, in quibus ipſe mortuo ſuccedit ſua Eccleſia.*

30 *Epiſcopus à tempore confirmationis pontificia incipit Eccleſia acquirere.*

31 *Titularis Epiſcopus Pontifici acquirit.*

32 *Donatio cauſa mortis quoad ſuum effectum, & efficaciam accedit, & aſſimilatur vltimæ voluntati.*

33 *Donare poteſt Epiſcopus inter vinos etiam non modicè, & in profanos vſus.*

34 *Declaratur textus in cap. ad hæc verſ. viuentes de teſtamentis.*

35 *Beneficiariis in agritudine conſtitutis an liceat immoderatas facere donationes, oſtenditur.*

36 *Patrimonium habens Epiſcopus an poſſit illud conſeruare, & reditus Eccleſiaſticos, in vſus profanos expendere, oſtenditur.*

37 *Declaratur text. in cap. clericos 1. quæſt. 2.*

38 *Declaratur text. in cap. illi autem 12. quæſt. 2.*

EPISCOPVS DE BONIS SVIS, ET intuitu Epiſcopatus acquiſitis an & quando teſtari poſſit.

ALLEGATIO CXIV.

1 IN principio naſcentis Eccleſiæ, tempore ſcilicet Apoſtolorum, & in Eccleſia primitiua omnibus fidelibus fuiſſe vitam communẽ conſtat ex *epiſtola Diui Clementis* relata *in cap. dilectiſſimis 12. qu. 1.* propriumque fideles nihil habebant, ſed cum ad Fidem conuertebantur, vendebant omnia, & pretium Apoſtolis offerebant, qui loculos habebant, vbi hæc reponebantur, vt ſuis, clericorumque neceſſitatibus prouiderent *Act. cap. 2. 5. & 6. D. Paul. ad Cor. 9. text. in cap. habebat Dominus 12. q. 1. Bellet. diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de bonis clericorum §. 1. num. 3.* à
2 qua communione primum laici recedere cœperunt, deinde clerici multis temporibus retinuerunt (degebant enim vitam communem ſub Epiſcoporum poteſtate) & in Epiſcopi adminiſtratione erant bona omnia temporalia, conſtat *ex cap. quia tua, & cap. ſcimus, 12. quæſt. 1.*
3 Cum enim poſtea à tempore Conſtantini mirum in modum creſcerent Eccleſiæ bona, vt refertur *in cap. futuram 12. quæſt. 1.* & clerici, ac ſi vita receſſerint Epiſcopi, etiam minus fideliter, quæ offerebantur, diſpenſarent; prudenter Romani Pont. in quatuor partes bona omnia diuidenda conſtituerunt, vt vna Epiſcopo, ſecunda clericis, tertia pauperibus, quarta fabricæ applicaretur, *in cap. quatuor. & in cap. de redditibus, cum ſequentibus 12. q. 2.* Poſt hæc tempora diuiſis iam Parochiis à Papa Dionyſio, vt habetur *in cap. 1. 13. q. 1.* & recedentibus clericis ab illa communi vita, cœperunt ſinguli oblationes, atque decimas, & alia bona, quæ ad Eccleſias ſibi traditas pertinebant, ſibi retinere. Deinde cum iam hæc fuerit in omnibus Eccleſiis præſcripta conſuetudo, Romani Pontifices eam comprobarunt, vt probatur *in cap. nec numerus 10. q. 3.* atque ita decimæ, & oblationes pro Eccleſiaſtico ſtipendio, & loco quartæ ſibi debitæ iuxta antiquam illam diuiſionem ſingulis clericis in Eccleſiis ſibi traditis relictæ ſunt, cum onere tamen reparandi fabricam, vt probat *cap. 1. de Eccleſ. ædific.* iunctis traditis à *Cened. ad Decret. collect. 133.*

Ex quibus infertur reſolutio ad illam difficilem quæ- 4
ſtionem, an ſcilicet beneficiarij habeant dominium in fructibus ſuorum beneficiorum; in qua pars affirmatiua verior eſt, nam reditus beneficiorum aſſignantur non in ſuſtentationis ſtipendium, ſed magis in ſtipendium laboris, vt ſatis probant auctoritates adductæ *in cap. clerici omnes, 1. q. 2.* cum ſimilibus; conſtat autem eas portiones, quæ alicui aſſignantur in laboris ſtipendium, quoad plenum dominium eidem acquiri, vt apparet in ſtipendio militis pro militia, vel Doctoris pro lectione, & in multis aliis. Hinc in multis iuribus beneficiarios fructus ſuos non facere dicitur, quaſi in eis dominium acquirant, vt in *Concil. Tridentin. ſeſſ. 23. de reformat. capit. 12. verſic. præterea obtinentibus*, ibi, quos ratione etiam præbendæ, ac reſidentiæ fecit ſuos, *& verſic. prouiſi autem*, ibi, fructus non faciant ſuos, *& ſeſſ. 23. de reformat. cap. 1. verſic. ſi quis autem*, ibi, tum pro rata temporis abſentiæ fructus ſuos non facere. Deinde pars hæc affirmatiua ex eo probatur, quia facta diuiſione illa redditiuum Eccleſiaſticorum in quatuor partes, omnes, quibus portiones illæ fuerunt aſſignatæ, earum dominium liberum ab omni onere ſibi acquirunt, vt patet in pauperibus, licet enim ex ſua parte aliquid eis ſuperfluat, nemo dicet teneri id aliis pauperibus erogare: & ſimiliter in fabrica; eſt enim titulus diuiſionis à lege, vel Superiore habitus ſufficiens ad dominium transferendum, non minus, quam emptio, & ſimiles *l. 1. Cod. communia vtriuſque*, cum ſimilibus; igitur cum loco prædictæ quartæ ſubſequantur beneficiariis oblationes, atque decimæ pro Eccleſiaſtico ſtipendio, ſicut illius habebant dominium, ita & huius, facit auctoritas text. *in cap. vni. de cleric. non reſiden. in 6.* ibi, dominium non acquirant, ex quibus hæc ſententia recipitur ab omnibus nouioribus, quam ſequuntur, & etiam hodie communem eſſe teſtantur *Couar. in cap. cum in officiis, numer. 4. de teſtament. Molin. de primogen. libr. 2. cap. 10. numer. 34. Sarmi. de redditibus Eccleſiaſt. part. 4. cap. 6. Marſil. Columna eodem tractat. cap. 34. & 35. Spin. in ſpeculo teſtament. in rubric. gloſ. 14. numer. 7. D. Barb. in l. diuortio, in princip. par. 2. num. 53. ff. ſoluto matrimon. P. Malder. de Iuſtitia, & Religione tit. 4. cap. 4. diſput. 2. Leſſi. eodem tractat. libr. 2. cap. 4. numer. 43. & Molin. tract. 2. diſp. 142. Nicol. Garci. de beneficiis part. 2. cap. 1. num. 5.* plures per *Cened. ad Decretal. collect. 12. num. 5.* quamuis beneficiarios quoſcúmque ſolum eſſe cenſuarios horum bonorum, ita vt neceſſaria ſibi, & familiæ ſuæ habeant, reliqua in pauperes diſpenſent, mordicus defendere nitatur *Nauar. de reddit. Eccleſiaſt. queſt. 1. monit. 20. cum ſequentibus*, ſequuntur *Menoch. conſ. 66. num. 32. & de arbitrar. caſu 433. num. 35. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 1. q. 70. Fr. Emman. quæſt.*

quæſt. Regular. tom. 3. quæſt. 74. artic. 4. verſic. quinta ratio, Vaiaſc. de partit. caput. 36. num. 4. Cald. Pereira de reſolut. emphyt. cap. 15. num. 43. & de empt. cap. 16. num. 1. Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 601. numer. 2. in prima edit. & reſolut. 526. num. 2. in ſecunda edit. Verum ſententia affirmatiua eſt adeò vera, & amplectenda, vt propterea beneficiatus vanè, ac malè conſumens fructus beneficij, non teneatur ad reſtitutionem, quamuis peccet, & quidem mortaliter, non contra iuſtitiam, ſed contra charitatem, ſeu miſericordiam, ſi in notabili quantitate id faceret, & exceſſus eſſet magnus, prout reſoluunt *Molin. de primogen. lib. 2. cap. 10. num. 46. & num. 52. praxis Epiſcop. par. 1. verbo clericus, §. 10. Paul. Comitol. dict. libr. 1. quæſt. 71.*

5 Hinc colliges falſam eſſe illorum opinionem qui tenent Epiſcopos, ac alios beneficiarios non Monachos ideo teſtari non poſſe de acquiſitis ex fructibus ſuorum beneficiorum, quia domini illorum non ſunt, conuincitur enim ex ſupradictis, nam vera ratio eſt, quod ideo Epiſcopi, & clerici de acquiſitis intuitu ſuorum beneficiorum teſtari non poſſunt, quia à lege Canonica prohibentur *in capit. præſenti, & in cap. quia ſæpe, & in caput. Epiſcopi 12. quæſt. 1. & in cap. cum in officiis, & in caput. ad hæc, & in cap. quia nos, & in cap. relatum 12. de teſtament. & in Clement. ſtatutum de elect.* neque valet argumentum, non poteſt teſtari, vel non poteſt alienare, ergo non eſt dominus, probat text. *in l. non ideo minus ff. de rei vendicat. l. pen. & per totum Cod. qui teſtam. facere poſſ. & per totum inſtitut. quibus non eſt permiſſum facere teſtam.* explicat poſt multos *Pinel. in l. 1. Cod. de bonis maternis, par. 2. numer. 1. & numero 5.* Et confirmatur ex verbis illorum iurium, quæ ſemper iuris prohibitionem denotant *dict. capit. cum in officij*, ibi, antiquis Canonibus conſtat inhibitum, *dict. cap. quia nos*, ibi, nullum de iure poſſunt facere teſtamentum, *dict. cap. ad hæc*, ibi, de iure teſtari non poſſunt.

6 Ex conſuetudine tamen poteſt beneficiatus teſtari de acquiſitis intuitu beneficiorum, quæ conſuetudo eſt in Hiſpania quoad clericos Epiſcopis inferiores, nempe quod poſſint de illis teſtari, & in illis ab inteſtato conſanguinei ſuccedere, de qua conſuetudine teſtantur *Couar. in dict. cap. cum in officiis, numer. 9. Duenh. reg. 366. num 11. Nauar. in man. cap. 25. num. 129. & de reddit. Eccleſ. quæſt. 3. num 10. & in apologia quæſt. 1. monit. 40. & quæſt. 3. monit. 5. & de ſpoliis clericorum §. 6. numero 6. Sarm. de reddit. Eccleſiaſt. par. 4. cap. 1. num. 8. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 10. num. 56. Craſſ. de ſucceſſ. §. teſtamentum, quæſt. 34. num. 9. P. Molin. de inſtit. tract. 2. diſp. 147. verſ. his explicatis, Salzed. ad Bernard. in practic. capit. 132. litt. A, aliàs cap. 135. in nouiſſ. edit. Gam. deciſ. 315. à num 6. D. Barb. in l. diuortio, in princip. par. 2. à num. 60. ff. ſoluto matrimon. Azor. inſtit. moral. part. lib. 7. cap. 9. q. 1. & libr. 8. cap. 4. quæſt. 4. Surd. de aliment. titul. 9. quæſt. 12. à num. 1. Gutier. pract. lib. 2. quæſt. 114. Valaſc. conſult. 165. num. 11. & de partit. cap. 35. à num. 7. Marta de Iuriſdict. part. 4. caſu 24. numer. 21. Caſtil. quotidian. lib. 1. de vſufructu cap. 79. num. 7. in fine, Nicol. Garci. dict. capit. 1. à numer. 8. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par. 5. collectan. 1718.* plures per *Cened. ad Decretal. collect. 12. num. 2.* & eſt apud Hiſpanos *l. fin. tit. 8. lib. 5. recopilat.* & apud Luſitanos *Ordinatio Regia lib. 2. titul. 18. §. 7.* quæ conſuetudo approbata eſt *per Rotam in una Palentina fructuum Archipreſbyteratus de Portillo 26. Februarij 1580.* coram *Illuſtriſſim. Cardin. Lancellotto* relata per *Garci. dict. cap. 1. numer. 12.* & in tota Gallia eandem eſſe conſuetudinem ait *Anto. de Leſtang. Praſ. Tholoſ. in ſes Arreſts de Tholoſe arreſt 5. num. 6. 7. 24. Chopin. monaſt. lib. 2. tit. 2. num. 13. in marg. titul. 3. num. 9.* niſi comparata bona ſint ſub nomine, & ad opus Eccleſiæ *Ludou. Carond. reſponſ. libr. 7. cap. 127.*

In aſſignanda differentiæ ratione, quare Epiſcopi de 7
acquiſitis intuitu Eccleſiæ ſecundum conſuetudinem hodiernam teſtari non poſſint, & tamen reliquis beneficiariis conſuetudo teſtandi facultatem generaliter conceſſerit, elaborant Doctores: alij enim eam aſſignant, quod Epiſcopi ſpeciali iuſtitiæ præcepto tenentur pauperibus ſuperflua erogare; alij inter habentes, & non habentes adminiſtrationem diſtingunt, qui omnes iuxta ſupradicta non ſunt audiendi *Gam.* vero *dicto loco* eam eſſe inquit, quia clerici Epiſcopis inferiores introduxerunt conſuetudinem ſuis prælatis ſcientibus, & conſentientibus, Epiſcopi autem ſine ſcientia Summi Pontificis, qui conſuetudinum particularium non habet notitiam *cap. 1. de conſtitut. libr. 6.* Quæ ratio minime defendi poteſt, ſi aduertas conſuetudines rationabiles, & præſcriptas vim, & auctoritatem accipere à legibus, ſeu Principe, dum hanc vim conſuetudini deferunt, vt legem poſſint vincere, non autem eſſe neceſſariam ſpecialem in quauis conſuetudine legis, vel Principis approbationem notant contra *gloſ. vltimam*, ibi *Abb. & Doct.* communiter in *cap. vlt. de conſuetud.* vt poſt *Roch.* teſtatur *Couar. in reg. poſſeſſor. 2. part. in princip. num. 9. verſ. tertio*, & multi, quos copioſè refert *Duenh. reg. 141.* multóque minus inferiorum Prælatorum ſcientia neceſſaria eſt, cum licet velint hanc vim conſuetudini tribuere, non poſſint ex notatis in *cap. quod ſuper his, de maioris.* cum multis, de quibus *Duenh. reg. 250. Bernard. & Salzed. reg. 238. Falcon. reg. 433.*

Quare facilis ratio illa poteſt eſſe, quia in Præla- 8
tis Eccleſiarum Cathedralium, qui ſunt Epiſcopi, & ſimilibus ſtatutum fuit, vt obuenientia tempore vacationis ad futurum ſucceſſorem pertinerent, vt probant text. *in cap. quia ſæpe, de elect. lib. 6. Clement. ſtatutum, eod. tit. Couar. in cap. relatum 2. num. 3. de teſtament. D. Barb. dict. par. 2. num. 59.* idque in reliquis omnibus beneficiariis ſtatutum fuit, ſub illa tamen differentia, quod in Epiſcopis, & ſimilibus contraria conſuetudo reprobatur in *dict. cap. quia ſæpe, & in dict. Clem. ſtatutum*, in aliis verò inferioribus expreſsè approbatur in *d. cap. præſenti*, nam, vt ſupra dixi, conſuetudines ex legis prohibitione vires accipiunt, nimirum ſi in Epiſcopis, & ſimilibus conſuetudo non induxerit, vt teſtari poſſint de quæſitis intuitu Eccleſiæ, ſed adhuc in illis ſunt in viridi obſeruantia Sacri Canones, qui ſic relicta iubent ſucceſſori reſeruari: in clericis verò inferioribus contrarium induxerit: & confirmatur, quia licet valde controuerſum ſit inter ſcribentes an noua conſuetudo valeat introduci, quando per legem aliquam in ſpecie reprobata reperitur; verior & receptior ſententia eſt non valere, niſi noua cauſa proponatur, ex qua rationabilis reddatur, nulla autem apparet ratio noua, quare oportuerit contra *dictam Clement. ſtatutum*, cum ſimilibus, quæ hanc conſuetudinem improbant, de nouo eandem introducere. Denique quamuis ſequamur opinionem affirmatiuam, *gloſ. verbo conſuetudinem, in d. Clem. ſtatutum.* concluderet ea differentia, quod potuit introduci; ſed nihil facit ad præſentem caſum, in quo neque introducta eſt, neque eſſet rationabile introduci.

Ex hucuſque dictis iam infertur de bonis intuitu 9
Epiſcopatus, tam verè, quàm præſumptiuè quæſitis Epiſcopum præter Eccleſiam nullum facere hæredem poſſe propter legis humanæ prohibitionem ex iuribus ſupra citatis: de aliis verò patrimonialibus liberè te- 10
ſtari valet, ac de ipſis maioratum facere *Marta de Iuriſdict. par. 4. caſu 24. num. 3. Cardoſo in praxi iudicum verbo Epiſcopus, num. 55.* item de bonis, quæ ſuo labore, & induſtria acquiſiuit, quamuis ratione Ordinis, non tamen prætextu Epiſcopatus, vel bonorum Eccleſiæ: qualia ſunt, quæ Epiſcopus acquiſiuit, quatenus

ViceRex, vel ab illis capit, qui ad Ordines promouentur, ſtipendium, & illud quod Cardinales accipiunt à Rom. Pont. ratione Cardinalitij galeri, vt vocant, ita *Doct.* communiter in *authent. licentiam, C. de Epiſcopis, & Cleric. Couar. in cap. 1. de teſtament. num. 11. Nauar. de reddit. quæſt. 1. mon. 19. num. 1. Clar. §. teſtament. quæſt. 27. num. 3. Molin. lib. 2. cap. 10. num. 27. Craſſ. §. teſtament. quæſt. 17.*

11 *n. 3.* Et vt ſcire poſſis quando bona cenſeantur intuitu Eccleſiæ acquiſita, ſequentes diſtingue caſus. Aut enim conſtat Prælatum habuiſſe bona tempore ſuæ promotionis: aut conſtat quòd non habebat: aut ſumus in dubio. Primò caſu non intuitu Eccleſiæ, ſed perſonæ quæſita cenſentur, cum præſumatur pro poſſeſſore, & contrarium intendenti incumbat onus probandi: & deinde, quia in his terminis pro Eccleſia nulla, & pro ipſo Prælato non parum probabilis detur coniectura, cum conſtet bona illa iam multò ante Epiſcopatum fuiſſe penes eundem, text. *in dict. cap. 1. de teſtament.* ibi, quod eum ante Epicopatus ordinem, *dict. cap. de Syracuſana*, ibi vniuerſa ſui Epiſcopatus quæſita tempore Eccleſiæ ſuæ dominio ſociaret, quaſi longè aliud in

12 quæſitis ante Epiſcopatum eſſet reſoluendum. In ſecundo verò caſu, quando tempore promotionis conſtat nihil habuiſſe, pro Eccleſia præſumendum eſt, quod intuitu illius fuerint quæſita text. *in dict. cap. 1.* dum probat nulla Epiſcoporum bona poſſe ab aliis detineri, niſi illa ſolummodo, quæ Epiſcopus ante Epiſcopatum propria habuiſſe conſtiterit: ergo cum exceptio firmet regulam in contrarium, fateri omninò oportet omnia quæſita poſt Epiſcopatum præſumi intuitu Eccleſiæ quæſita, interim dum aliud legitimè non probatur, iuuant maximè vltima verba eiuſdem text. ibi, vel in Epiſcoparus Ordine prædictum Epiſcopum acquiſiuiſſe; &c. *dict. cap. de Syracuſana, cap. 3. de peculio clericorum*, ibi, poſt dies conſecrationis, *gloſ. verbo probentur*, per text. ibi, *in authent. de Eccleſiaſt. tit. §. interdicimus, collat. 9. gloſ. verbo Prælatos* per text. ibi, *in Authent. licentiam, C. de Epiſcopis, & Cleric. gloſ. verbo morientium, in cap. 2. de ſucceſſ. ab inteſt. Abb. in dict. cap. 1. notab. 6.* & ibi *Couar. num. 6.* communis, vt per *Clar. §. teſtamentum, quæſt. 27. verſ. ſed quid, Menchaq. illuſtr. cap. 105. Bellet. diſquiſit. cleric. par. 2. titul. de bonis cleric. §. 2. numer. 3. Menoch. conſ. 195.*

13 *à princip. Gam.* in caſu notabili *deciſ. 15. numero 2.* Tandem in tertio caſu, quando ſumus in dubio, quia neque conſtat bona inuenta penes Prælatum fuiſſe quæſita ante, vel poſt Epiſcopatum, tunc etiam pro Eccleſia præſumendum eſt, quod illius intuitu fuerint comparata, text. optimus *in dict. cap. 1.* ibi, vel in Epiſcopatus Ordine prædictum Epiſcopum acquiſiuiſſe: ſi conſideres æquiparationem, quam text. facit de bonis, quæ erant Eccleſiæ ante Epiſcopi conſecrationem, & de illis, quæ in Epiſcopatus Ordine Epiſcopus acquiſiuit, ad effectũ vt vtraque in Eccleſiæ dominio conſeruentur. Priora, quia realiter ad ipſam Eccleſiam pertinent, poſteriora verò, quia ſaltem præſumptiue *dict. cap. 3. de peculio clericorum, capit. res in Epiſcopatu 12. quæſt. 2. Craſſ. §. teſtamentum, quæſt. 34. numer. 2. Menoch. dict. caſu 105. numer. 3. Ceneà. ad Decretal. collectan. 145. numer. 2. Camill. Borreli. in ſumma omnium deciſ. titul. 6. numero 35.*

14 Si vero conſtet de tenuitate beneficij, & de bonis, ac diuitiis propriis clerici, bona, quæ reperta fuerint, potius præſumi debent quæſita ex bonis clerici, quam Eccleſiæ, *Abb. in cap. 3. num. 3. de pecul. cleric. & in capit. cum eſſet, num. 24. de teſtament. Couar. in capit. 1. numer. 10. eod. titul. Rere. conſ. 7. numer. 7. volum. 2. Rota diuerſ. part. 3. deciſ. 582. num. 7. & 10. Pellet. dict. tit. de bonis cleric. §. 6. numer. 8.*

15 Vt igitur omnis in hac re dubietas tollatur, debet Epiſcopus tempore, quo Epiſcopatum conſequitur, inuentarium illarum rerum facere, quas ipſe ex patrimonio, vel alio titulo comparauit, vt probat text. *in d. cap. de Syracuſana 28. d ſtinct.* ibi præſentis temporis habita rerum deſcriptione ſubſtantiam, &c. *cap. manifeſta, cap. ſine manifeſta, 12. q. 1.* poſt *Specul.* quem refert *Ceneà. d. collect. 145. num. 2. Abb. in d. cap. 1. num. 9. verſ. tamen Epiſcopus*, quod ſi Prælatus non fecerit, præſumitur contra eundem nihil habuiſſe, & quod omnia intuitu Eccleſiæ acquiſierit, vt in ſimili de hærede non conferente inuentarium probat *auth. de hær. & Falcid. §. ſancimus, collat. 1. verſ. patet.*

Epiſcopus tranſlatus tenetur priori Epiſcopatui re- 16
linquere fructus iam perceptos, & res ex illis emptas; prout reſoluunt *Paul. conſ. 337. numer. 8. libr. 1. Alciat. reſp. 1. numer. 49. lib. 1. Sarm. de reddit. par. 2. cap. 4. in fine*, ſequitur *D. Barboſa in l. diuortio, in princip. num. 52. cum ſeq. ff. ſoluto matrimon.* ac etiam libros, ornamenta, paramenta, & argentaria de redditibus prioris Epiſcopatus empta, *Barbat. conſil. 10 numer. 13. verſ. & vidi hoc anno, volum. 3.* quem refert, & ſequitur *Bellet. dict. titul. de bonis clericorum §. 8. numer. 6.* Mouentur primò, quia vt ſupra dictum eſt, morte Epiſcopi conſernanda ſunt in dominio Eccleſiæ omnia illius intuitu comparata, & futuro ſucceſſori reſeruanda, *cap. quia ſæpe 40. de elect. libr. 6. cap. vltim. §. porro, de officio Ordinar. eod. libr.* ſanè tranſlatus quoad Epiſcopatum à quo transfertur pro mortuo reputatur; vnde qui eidem ſuccedit, non viuenti, ſed defuncto quodammodo ſubſtituitur *cap. in apibus, §. ecce, verſ. tranſlatus, 7. quæſt. 1. gloſ. pen. recepta in cap. ſuſceptum, 6. de reſcript. in 6. gloſ. verbo morte, in cap. ſi Epiſcopus de ſupplend. neglig. Prælat. in 6. gloſ. verbo morti, in Clement. 1. vt lite pend.* Deinde ſuadetur in *capit. manifeſta, 12. quæſtion. 1.* ibi, ſi Epiſcopo contigerit inopinatus tranſitus, res Eccleſiæ nullo modo poſſint minui, aut perire, bonus text. *in capit. ſi quis tam tranſlatus*, ibi, nihil habeat commune cum priori *21. quæſt. 2.* Denique quia tranſlatus legitime dicitur ille, qui Apoſtolica auctoritate tranſit, *d. capit. ſi quis, verſ. aliud eſt, & per totum, de tranſlat. Prælat.* Sanè Principis conceſſio in dubio, dum aliud non exprimit, nullum continet tertij præiudicium, *l. 2. §. ſi quis à Principe, ff. ne quid in loco publico, capit. ſuper eo, 15. ad fin. de offic. deleg. cum ſimilib.* igitur tranſlatio non debet operari præiudicium prioris Epiſcopatus, quidquid contrarium velint *Vbal. conſ. de ſucceſſ. ab inteſt. part. 2. §. furia, numer. 11. Panin. de poteſt. Capituli par. 2. qu. 8. num. 28. verſ. & adde, Calderin. conſ. 12. de rebus Eccleſiæ*, prout omnes refert *D. Barb. d. numero 52.*

Vtrum autem bona empta per Prælatum ex fructi- 17
bus, vel pecunia Epiſcopatus, ipſo iure tranſeant in dominium Eccleſiæ, an verò penes Prælatum, vel alium emptorem manere debeant; quæſtio eſt ad præſens inſtitutum non contemnenda, in qua pars affirmatiua, quæ vera eſt, ſuadetur ex verbis text. *in dict. capit. 1. de teſtament.* ibi, in eiuſdem Eccleſiæ dominio conſeruetur, quæ ſupponunt dominium iam quæſitum, illiuſque conſeruationem omninò procurandam, quaſi eo ipſo, quod ſint empta, ſtatim Eccleſiæ fuerint quæſita: bonus text. *in auth. licentiam, verſ. cæteris, C. de Epiſcopis, & clericis*, ſi expendas Epiſcopum ſolummodo poſſe diſponere de acquiſitis ante Epiſcopatum, vel de illis, quæ ſibi iure conſanguinitatis vſque ad quartum gradum poſt adeptum Epiſcopatum obuenerunt, quibus duobus ſolummodo exceptis, cætera omnia dominio Eccleſiæ reſeruantur, ergo non ſolum redditus, & bona ſimilia, ſed etiam alia ex eiſdem empta ipſo iure in dominium Eccleſiæ tranſeunt, in quo conſeruantur *capit. inquirendum de peculio clericorum*, vbi *gloſ. verbo comparauit.* Hanc igitur partem affirmatiuam ſequuntur *gloſ. verbo comparauit, in dict. capit. inquirendum, gloſ. verbo non negabit in l. ſi vt proponis, C. de rei vendicat.*

by Google

vendicat. gloſ.verbo conſtitutam, in l.penult. C. ſi quis alteri, vel ſibi, gloſ.verbo conſtruxiſſe, in cap. Apoſtolicos, 12. quæſt. poſt alios *Couar.in d.cap.1.de teſtam.num.5.Tiraq.de priu leg.pia cauſa, priuil. 120. Xuar. alleg.28.num. 25. à prin Sarmi.de redditib.part.3.cap.2.à nu.5.*quamuis oppoſi tucatur poſt *Innoc.& Socin.ac Io.Andr.in d.cap. inq dum*, vbi *Sicul.*falsò communem dicit, *Nauar.in quæſt.1.mon.37.& 66.& in cap.non dicatis, §.1. num 6.num.4.*

18 Vnde à fortiori ſequitur monachum in Ep promotum teſtari non poſſe, nam vltra rati expenſas in Epiſcopo non monacho, viget cax in Epiſcopo Monacho, quia ab eo vota emiſſa non laxantur, nec limitantur, niſi q tum obſeruantia obſtat executioni mune tanquam maiori bono, iuxta reſoluta per *cap.4.à num.12.*cum ergo teneatur voto factum Epiſcopum ab eo non abſoluitur dominus reddituum Eccleſiaſticorũ, ſed ſtrator, quia abdicatio omnis dominij non o ſcopali muneri, dummodo talis Epiſcopus liberam beat adminiſtrationem omnium bonorum Eccleſiaſti-

19 corum, vt ea in quoſlibet vſus decentes expendat. Quare Religioſum creatum Epiſcopum non eximi à paupertatis voto, nec effici verum dominum reddituum Eccleſiaſticorum inſtar Epiſcoporum ſecularium tuentur *S. Thom.queſt.88.art.11.ad 4.& queſt.185 art.4.ad 3.& in 4. ſentent.diſt.38.quæſt.1.art.1. quæſtiuncula 1. ad 5.gloſ.in cap. quærundam, verbo mendicantium, de elect.in 6. & in cap. vn. verbo legimus, 18.quæſt.1.& in cap.de monachis, verbo diſcedere, 16.quæſt.1. Nauar.com.1.de regul.num.31.& com.2.num. 17.verſ.quæſtionis eſt, & de reddit.b. Eccleſiaſt quæſt.1. mon.9. num.1.& mon.11.num.1.& mon.52.num.1.& conſ.15.num. 12.ſub tit.de Regul.in antiq.& conſ.6.num.11.ſub tit. de voto, in nonis, Couar.in d.cap.1.num. 8. de teſtam. Valent. 2. 2. diſp.10.quæſt.3.puncto 8. Fului. Pacian. conſil. 132. num. 35. & 37.volum.1. Henriq.in ſum.lib.10.de ſacram.Ordinis cap. 32.§.5.& cap.33.§.3.& lib.12.de matrim.c.5.§.5.in fine, & in com.litt. H. Graff.in deciſ aureis par.2.lib.3.cap.19. num. 87. Molina de primog.lib.1.cap.10.num.28.alt. Molina diſt. tract.2.diſput.140.ad fin. Surd.de alim.tit. 8. priuil.79.num. 99. Tapia in authen.ingreſſi, verbo ſua, cap.6. num.85.& verbo ideoque, nec de his, cap.vni.num.32.C.de ſacroſanct.Eccleſ. Fr.Emman.in ſum.tom.2.cap.10.num.4.& quæſt.Regul.tom. 2.quæſt.58.art.8. Leſſi.de iuſtitia lib.2.cap.40.dubit.14. num. 113. Azori.inſtit.moral.par.1 lib.12.cap.7.quæſt.2. verſ.profecto hanc quamuis, Petr. Ledeſma in ſum.par.2.tract.32.cap. 3.del ſtado de los Obiſpos concluſ.25.verſ. digo lo tercero.* nouiſſimè *Sanch. in præcepta Decalogi tom.2. libr.6. capit.6. num.8.*

20 Quod quidem adeò verum eſt, monachum ſcilicet creatum Epiſcopum habere tantum adminiſtrationem omnium bonorum, vt etiam de patrimonialibus, aut propria induſtria acquiſitis non liceat ei teſtari eo modo, quo id fas eſt Epiſcopis ſecularibus; ex ea ratione, quia paternam hæreditatem, & quicquid aliud vndecunque acquirat religioſus Epiſcopus acquirit ſuæ Eccleſiæ cum ſola adminiſtratione *cap.ſtatutum, 18.quæſt.1. in fine, Molina d. diſp.140. ad fin. Azor.d.lib. 12. cap. 10. quæſt.6. Nauar.com.4.de Regul.num. 6. Fr. Emman. tom.2. quæſt.58.art.6.& tom.3.quæſt.69.art.4. Bellet. diſquiſit. cleric.par.1.tit.de bonis cleric.§.8. num. 5.* quamuis in dubio eſſemus, niſi conſtet alteri voluiſſe acquirere *Rota in vna Vercellen.donat.28.Iun.1610. coram Illuſtriſſ. Ludouiſio,* nunc *Sanctiſſimo D. N. Gregorio XV.* Adminiſtratio

21 autem morte finitur, ex qua teſtamentum incipit valere: ergo non eſt ei integrum diſponere poſt mortem, quod fit per teſtamentum *Graff.d.cap.19.num. 87.& 88. Fului.Pacian.d.conſil.132.num.35. Nauar.de reditib. quæſt. 1. mon. 9. num. 2. & quæſt.3.mon.11.num. 1. Henriq.dict. libr. 10. caput. 33. §. 3. in fine, & §. 4. Fr. Emman. tom.*

Augo

quæſt.1. aduertunt poſt alios *Sot.d.art. num.* 17. Nec etiam in contrarium *gm 12.quæſt.1. ad finem*, quia facilè 39 inſpecto eodem tempore anti- ica veluti nouum germen flo- plicis conſiliis ita addicta, vt eſſet cor vnum, & anima munia, nemo ſibi aliquid *fin.*refert plures, quos

404

Sarm.de reddit. Eccleſ. par.4.cap.4.à num. trull. quæſt.1. mon.11.num.22. Doctor. P. in annis, num.19. in fine, cum ſeq. Peralt num.91. ff. de excuſ. 1. Gutier. pract. Sanch. d. lib. 8. deſput.1.num.17. art.5. Gonzal. d.gloſ. 11. num. pontificum illud eſt, quod clerici non intelligenda, argum 8. de reſcript. Hippolyt. buſſ.in 9. hoc ſermo ducitur cum eff matus, & imm brat. Maſſar. relator in per ſe p cultas de ill ac

M.

ſationem factam

roprium fa-

xi ſeru *ducatis, à num.* 1. *Molina d.lib.2.cap.9. inſtit.moral.par.1.lib.12.cap.9. quæ 69.art.6.& 7.*plures per *Sanch.d.tom.2.lib.* 45. Et ideò Religioſus Epiſcopus obtinens a centiam teſtandi, etiam ad opera pia, duplex impedimentum tenetur explicare, vt diſpenſatio legitima ſit: alterum autem ſe eſſe religioſum: alterum autem ſe eſſe Epiſcopum, quod duplici hoc impedimento ad teſtandum affectus ſit, quod intelligendum eſſe in caſu, in quo talis Epiſcopus vellet teſtari de bonis acquiſitis intuitu Eccleſiæ aſſerit *Sanch.d.lib.6.cap.6. num.11.*quia ſi vellet de omnibus patrimonialibus, vel propria induſtria acquiſitis per teſtamentum diſponere, (ſufficit explicare ſe eſſe religioſum, quia huic teſtandi facultati non Epiſcopalis ſtatus, ſed ſolus Religioſus obſtat. Tenent *Couar.in cap. cum ex officiis, num. 8. de teſtam. & Granut. theoremate 13. Socin.Iun.conſ. 89. lib. 1.* quod licentia teſtandi à Papa Prælatis conceſſa morte Pontificis re integra expirat; ea ratione, quia hic actus odioſus eſt, & ideò morte ipſius auctoris extinguitur. Contrarium tamen verius eſt, vt tenent *Nat.conſ.647.lib.4. Burſat.conſ. 29.lib.1. Nauar.in apologia quæſt.3. monitu 8.num.3. Sanch. de Matrimon.lib.8.diſput.28.num.82. D. Barbeſ.in l.diuortio, §.quod in anno, num.20.ff. ſoluto Matrim. Fr.Emman.d. quæſt.69.art.6. Gonzal. gloſ. 12. in principio num.35. Cened. canon.quæſt.lib.1.quæſt.38.num.21. Gig. de penſion.quæſt.91.à num. 2.* poſt *Gutier. & Sarmen.* idem tenet *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta par.2.lib.8.cap.8.num.14.* & hanc opinionem ſequutam fuiſſe *Rotam Romanam in vna Placentina facultatis teſtandi, 24. Ianuarij* 1578 coram *R.P.D. de Rubeis*, teſtatur *Aloyſ.Ricc.in praxi aurea veſt.* 386. vbi etiam in eadem Rotali deciſione dictum fuiſſe profitetur Epiſcopum vigore facultatis teſtandi poſſe primum teſtamentum reuocare, & facere ſecundum, dummodo aliæ ſolemnitates requiſitæ interueniant, reprobata etiam in hoc opinione *Couar. dicto loco.* Mouentur ex eo, quia in conceſſionibus gratioſis, prout diſtinguuntur à litteris iuſtitiæ, regula eſt receptiſſima, morte concedentis, etiam re integra non finiri, *l.vlt.ff.de conſtit. Principum, regul. decet 16. de regul. iuris lib.6. cap. ſi ſuper gratia 9.de offic. deleg. eodem libro.* vnde cum facultas teſtandi ſit conceſſio gratioſa, quamuis Princeps concedens re integra moriatur, expirare non debet, ſicut regulare eſt in quacunque conceſſione gratioſa. Nec denique expirat vigore prædictæ facultatis teſtamentum ſemel faciens, cum poſſit illud reuocare, & nouum toties, quoties ſibi placuerit, condere, vt ſecure tuentur 26

. 3. *Nauar.eodem*
arb.in diſt. §. quod
in l.ſi quis,in princip.
ibr.3. quæſt. 48. num.7.
Fr. Emman.diſt.quæſt.69.
17. quorum fundamentum
. verba cuiuſcunque diſpoſi-
. odioſæ , in dubio cum effectu
n.cap.relatum,4.verſ. cum igitur de
*,,*quæ *Felin.in cap.inter cæteras,num.*
.in l.qui falſam,num.84.ff.de falſis,Re-
te , limitat. 2. Sanè teſtamentum tunc
.ctu celebratum , quando morte confir-
obile perſeuerat *cap. cum Martha , de cele-*
& ideò non primum,ſed ſecundum,cum quo
.oritur , dicitur cum effectu teſtamentum , vt
atens eſt , igitur quamuis prædicta teſtandi fa-
odioſa ſit, non eſt de prima vice ſolummodo , ſed
ia , in qua teſtamentum plenum ſortitur effectum,
cipienda; eo maximè , quia intentio Principis conce-
dentis fuit vtiliter eam facultatem elargiri ad effectum,
vt vltima teſtantis voluntas perfectè ad executionem
perducatur,ſicut ille diſpoſuit : vnde neceſſariò oportet
intelligere de illa teſtamenti factione , quæ adimpletur,
& ad perfectam executionem perducitur,qualis eſt om-
27 nis, & ſola illa , cum qua teſtator moritur. Vnde etiam
colligitur licentiam teſtandi ſuperuenientem validum
efficere prius teſtamentum abſque ea factum,quia ſuffi-
ciens eſt ad eius valorem,vt habilitas teſtandi adſit tem-
pore mortis,à quo robur ſumit , vt colligitur ex *l. ſi quis*
filio exhæredato,§.irritum,verſ.qua ratione,ff.de inoffic. ruptis;
quare hoc non eſt extendere diſpenſationem , ſed eam
accommodare naturæ teſtamenti , quæ cum ea ſit,vt ni-
hil cenſeatur conſumatum vſque ad mortem,licentia ſu-
perueniens adeſt ante teſtamenti perfectionem , & ideò
nil mirum ſi trahatur ad tempus præteritum , quo con-
fectum eſt,argum.*l.talis ſcriptura,30. in fine,ff.de legatis 1.*
& l.iubemus, ff. qui ſatisd. cog. Igitur hanc ſententiam in
monacho & licentia Papæ teſtante ſuſtinent *Caſtr.in d.l.*
ſi quis filium.§.irritum num.4. & ibi *Imola num.2. ac Bart.in*
fin. Anton.Gom.l.42.Tauri num.2. Nauar.com.2.de Regular.
num.57.Tapia in authen.ingreſſi,verbo ideoque nec de his,cap.
1.num.15.C.de ſacroſ.Eccleſ. Matienſ.l.3. gloſ.3.num.4.tit.
4.lib.5.nouæ recopil. Molina diſput. 141. in fin. Flamin.de re-
ſignat.lib.11.quæſt.7. num. 90. Sanch. d.tom.2.lib.7.cap.8.
num.60. Marc. Anton. Genuenſ. in practicab. Eccleſ q.403.
Et quod quando Papa concedit Cardinali , vel Epiſco-
po licentiam teſtandi de fructibus beneficiorum,huiuſ-
modi licentia ſe extendat ad teſtamentum iam factum
tenent *Alex. & Imola in Lex militem.ff.de militari teſtam.*
quos refert,& ſequitur *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut.*
294.*in fine.* An autem facultas teſtandi conceſſa Epiſco-
po extendatur ad codicillos; vide *Iacob. Anton. Maur.*
alleg.15.num.6. Marc. Anton. Genuenſ. in practicab. Eccleſ.
quæſt.468.num.2.

28 Quo non obtento priuilegio indubitati Iuris eſt ac-
quiſita ab Epiſcopo monacho poſt Epiſcopatum ade-
ptum ab eo adminiſtranda eſſe,dum ſuperſtes fuerit , &
eo defuncto non ad monaſterium,ſed ad Eccleſiam, cu-
ius eſt Epiſcopus,ea pertinere,vt probat text.*in cap.vni.*
*18.quæſt.1.*vbi *gloſ.verbo legitimum* reſoluunt *D.Thom.2.2.*
quæſt.188.art.8.ad 3. Abb.in cap. fin. num. 3. de Regularib.
Sot.de iuſtit.lib.10.quæſt. vlt. ad 3. Quod quidem verum
eſt,quamuis iure hæreditario ea bona poſt Epiſcopatum
acquiſita ſint *Molina d.tract.2.diſput.140.in fine, Leſſi.dict.*
lib.2.cap.41.dub.11.num.92.Fr.Emman.tom.2.quæſt.58.ar-
tic.7. atque idem dicendum eſt de acquiſitis donatione,
Leſſi.loco proximè citato, Azor.par.1. lib.12.cap.10. quæſt.6.
& idem dicendum eſt de acquiſitis propria induſtria,&
labore *Couar.in cap.1.num.19. de teſtam. Azori.dict.quæſt.*
29 *6.Fr.Emman.d.quæſt.18.art.6.* Procedit ſupradicta reſo-
lutio, etiamſi religioſus ille factus Epiſcopus ſit ex Mi-
norum Fratrum Ordine , is enim factus Epiſcopus ius
ſuccedendi parentibus,& agnatis,adminiſtrandique bo-
na vndecunque acquiſita,dum vixerit , recuperat; quare
ipſi mortuo ſuccedit ſua Eccleſia *Duenh.reg.381.Tapia d.*
auth.ingreſſi, verbo ſua,cap.6.num.87. Molina d.diſput.140.
verſ.quando Religioſus Minor, Azor.d.lib.12.cap.10. quæſt.
6.& cap.15.quæſt.3. Qui à tempore confirmationis Pon- 30
tificiæ incipit Eccleſiæ acquirere *Fr. Emman.in ſum.tom.*
2.cap.70.num.6.& quæſt.Regul.tom.3.quæſt.69. art. 4. Ve-
rum Epiſcopum titularem monaſterio acquirere , ex eo
quod nullam Sedem habet , tenent *Sot. d. quæſt. vlt. art.*
vlt.ad 3. Fr. Emman.d. art. 4. in fine. Sà verbo religio, num.
52. Sed verius eſt eum acquirere Pontifici , quia ſolutus 31
eſt omninò à Religionis obedientia,ſubeſtque immedia-
tè Papæ, *Azor.d.cap.10.quæſt.7.in fine.*

Cum donatio cauſa mortis quoad ſuum effectum, & 32
& efficaciam accedat , & aſſimiletur vltimæ voluntati,
licet quoad modum , & ordinationem contractui com-
paretur,vt probat *gloſ.verbo legatum, in l.2.in princip.ff.de*
*dote præleg.*quam Doctores paſſim ſequuntur,vt per *Cæſar.*
verbo donatio,quæſt.5.Surd.de alim.tit.8.princ. 22. num.26.
Molina de primog.lib.1.cap.12.num.16.Cardoſo verbo dona-
tio,num. 61. ideò ſicut Epiſcopi de bonis intuitu Eccle-
ſiæ quæſitis teſtari non poſſunt, ſic & donationem cau-
ſa mortis de eiſdem facere non valent. Inter viuos ta- 33
men poſſunt donare,etiam non modice , & in profanos
vſus, *Molin.Theolog.diſput.148.concl.4. alt. Molina de pri-*
mog.lib.2.cap.10.num.33. Sed obſtat difficilis text.*in cap.* 34
ad hæc,verſ.viuentes,de teſtam. quatenus probat beneficia-
rios viuentes , & in ægritudine conſtitutos poſſe facere
moderatam donationem de bonis per Eccleſiam quæ-
ſitis,non per viam vltimæ voluntatis , ſed intuitu elee-
moſynæ; cum enim ex dictis conſtet illos dominos eſſe
ſic acquiſitorum , & proinde de illis poſſe diſponere in
quoſcunque vſus , excepta vltima voluntate, videbatur
dicendum non ſolùm facere poſſe moderatas donatio-
nes , & eleemoſynæ intuitu , ſed etiam non moderatas,
& alio reſpectu præter eleemoſynam, quod tamen text.
ille aperte negat.Quare *Molina de primog.d.cap.10.num.*
40.& 42. intelligit *text.* non agere de bonis quæſitis à
beneficiario intuitu ſui beneficij , ſed de bonis ipſius
Eccleſiæ , quod non conuenit litteræ textus, neque id
aſſerunt Doctores , quibus *Molina* hoc imponit.*Nauar.*
igitur *d.quæſt.1.monitio 81.*& poſt eum *Molina Theolog.d.*
tract. 2. diſput. 148. num. 6. reſpondent argumentum à
contrario ſenſu , quod ex eo deducit , ſcilicet permitti-
tur moderata donatio in infirmitate intuitu eleemoſy-
næ,ergo non moderata alio reſpectu prohibetur,admit-
tendum non eſſe , contra rationes & iuris fundamenta,
quæ contrarium concludunt. Sed mirandum eſt nega-
re *Nauarrum* hoc argumentum à contrario, in hoc *text.*
cum ipſe eam ſequatur ſententiam , quod beneficiarij
non ſint domini reddituum ſuorum beneficiorum , ea
enim poſita rectè ſequitur argumentum, textus permi-
tit beneficiariis, qui domini non ſunt,moderatas dona-
tiones:ergo immoderatas videtur prohibere.

Quare à communi Doctorum interpretatione non 35
videtur recedendum,qui reſoluunt beneficiariis in ægri-
tudine conſtitutis non licere immoderatas facere do-
nationes, neque alio reſpectu , quam eleemoſynæ pro-
pter præſumptam fraudis ſuſpicionem , ita *Abb.in d.cap.*
*ad hæc in fine, Anchar.num.6. Imola & Couar.*ibi,*Sarm.par.*
4.cap.4.num.6. Rota in Arboren ſtholy 17. Iunij 1624. coram
Illmo Patriarcha Manzanedo. Cum enim beneficiarij de
dictis bonis lege Canonica teſtari prohibeantur. qui in
ægritudine conſtitutus maximas fecerit donationes,me-
rito in fraudem legis prohibentis teſtamentum cenſen-
dus eſt facere donationem, vt in ſimili probat text. *in l.*
*filiæ meæ, ff.ſoluto matri. & in cap.de his de ſepult.*alias illu-
ſoria maneret legis Canonicæ prohibitio , cum facilè
cleri

clericus de bonis per Eccleſiam quæſitis, & de quibus per vltimam voluntarem diſponere non potuit,moriens iam ſe donare pronunciaret : & iuxta hæc intelliges doctrinam *gloſſæ verbo reſeruari in d.cap.præſenti*, dum beneficiarios in infirmitate conſtitutos æquiparat vſufructuariis ad effectum ne poſſint teſtari de quæſitis per Eccleſiam, quæ communiter recipitur ſecundum *Molinam d.cap.10.nn.* 83. atque ita fit clariſſimum excepta diſpoſitione per viam vltimæ voluntatis, vel quando in fraudem legis prohibentis immoderatas donationes in ægritudine facit,beneficiarios poſſe in quoſcunque vſus de redditibus ſuis diſponere;ideóque Pontificem ſolum inuenta tempore mortis præcipere vt futuro ſucceſſori reſeruentur,non vero viuenti Prælato idem præceptum imponere.Vnde defenſionem bonorum Prælati,vt conſeruentur Eccleſiæ & ſucceſſori,poſſe etiam ſpectare ad Regem in obſeruantiam legis Canonicæ tradunt *Bobadil.in ſua politica lib.2.cap.18.num.180. Gutier.practic.lib.2. cap.49.num. 3. D. Barboſ. in l.hæres abſens,in princip.num. 210.ff.de iudic.Cabed.par.1.deciſ.84.*

36 Denique non abs re quæri poterit, an Epiſcopus habens patrimonium poſſit illud conſeruare, & redditus Eccleſiaſticos in vſus profanos expendere? in qua quæſtione affirmatiuam partem ſequuntur *Innoc. Abb. &* Doctores,vt per *Deci.*ibi *num.6.in cap. Epiſcopus, de prabend. Felin.in cap.poſtulaſti num. 6. de reſcriptis*, refert plures, quos ſequitur *Conar.in d.cap.1.de teſtam.num. 2. Sot. de iuſtit.lib.10.quæſt.4.art.3.Nauar.de reddit.ib.quæſt.1. nu. 78.Horeda de incompatib.benefic.cap.19.num.45. Sarm.eod. tract.par.1.cap. 1. num. 18. Mench. illuſtri.cap.105.num.9. Menoch.de arbitr.caſu 145.num.5. Molina d.tract.2.diſput. 145.*plures per *Cened ad Decretal.collect.33. num. 4. Bellet. diſquiſit.cleric.par.1. tit. de bonis cleric. §. 1. num.11.& §.6.*

37 *num.7.verſ.nam clericus.* Pro quibus primò illud expenditur quod vnuſquiſque licite percipit & expendit illud quod ſuis laboribus,velut iuſta merces,deputatur,iuxta illud *Paul.1.ad Timoth. 5.* dignus eſt operarius mercede ſua,*& Matth.* 10. dignus eſt operarius cibo ſuo, & 20. voca operarios & redde,*cap.cum ſecundum*, 16. *in princip. de præb.* ne aliàs ſequatur abſurdum, quòd vel cogatur quis propriis ſtipendiis militare contra *cap.cheriſtatem in fine* 12.*quæſt.2.*vel cogatur de proprio facere beneficium contra *cap.precarie propè finem* 12.*quæſt.2.*refert *gloſ.pen.in cap.vnico de cler.agrot.in* 6.Sanè redditus Epiſcopales debentur Epiſcopis, veluti merces ſuis laboribus deputata,bonus text.*in cap.pen.*ibi clerici omnes, & ibi, ſtipendia ſanctis laboribus debita,*1.quæſt.2.d.cap.cum ſecundum*, cum ſimilibus & hoc eſt quod voluit *Caietan.2. 2. quæſt.* 185. *art. 7. ad* 3. dum inquit præbendam ſe habere, vt proprium,clerici,vel Epiſcopi bonum: igitur ſi Prælatus habeat patrimonium, licite poterit illo conſeruato redditus Epiſcopales expendere.

38 Quamuis contrarium teneant *Deci.d.num. 6. & Barbat.*citati *à Conar. d. num. 2. Syluæſt.in ſum. verbo ſimonia, quæſt.16.Adrian.in 4.tit.de reſtitut.quæſt.32.Palud.ibid.diſt. 34.quæſt. 3. Maior dict. 24. quæſt. 21. in fine:* quibus non multum opitulatur auctoritas *Hieron. in cap. clericos* 1. *quæſt.* 2. ibi, quibus parentum & propinquorum nulla ſuffragantur bona: exploſa enim prima ſolutione de qua per *gloſ.*2.& ibi,& *Conar. vbi prox.* affirmantes procedere de conſilio: confunditur namque manifeſte per *text.*ibi, dum habet ſacrilegium committere illos, qui cum ſuo patrimonio ſuſtentari valeant, ſtipendia Eccleſiaſtica in ſuos vſus impendunt,quod tamen nullatenus commiſiſſent, ſi Hieronymus loqueretur de conſilio iuxta reg.*cap.vlt.verſ.quod præcipitur*, ibi,offerentis arbitrium 14. *queſt.1.gloſ. in reg.nullus* 62. *in* 6. Planius ergo reſpondetur cum eadem *gloſ.& Conar.d.num.2. verſ. prima*, textum illum procedere attento tempore antiquo, quo bona Eccleſiæ erant ſolummodo deſtinata ad alendos pauperes Chriſtianos,& elericos egenos,vt ſatis inſinuat *cap.certè* 12.*quæſt.1.* aduertunt poſt alios *Sot.d.art. 3.Sarm.d.par.1.cap.5.num.* 17. Nec etiam in contrarium facit text.*in cap.illis autem* 12.*quæſt.1.ad finem*, quia facilè 39
reſpondetur procedere inſpecto eodem tempore antiquo,quo Eccleſia Catholica veluti nouum germen floreſcere incipiebat, & Apoſtolicis conſiliis ita addicta,vt multitudinis Chriſtianorum eſſet cor vnum, & anima vna,omnia namque erant communia,nemo ſibi aliquid proprium vindicabat *d.cap.illi,ad fin.*refert plures, quos ſequitur *Conar.d.num.2.propè finem.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non tenetur ratam habere alienationem factam à prædeceſſore, cum Eccleſia relinquitur hæres.*
2 *Eccleſia nomine poteſt quis venire contra proprium factum.*
3 *Alienatio rerum Eccleſiaſticarum nulla eſt.*
4 *Reſiſtit alienationi inſtituentis prohibitio.*
5 *Qui ſub modo donat, non aliter vult donare cum effectu, quàm modo adimpleto.*
6 *Epiſcopum non teneri ratam habere alienationem prædeceſſoris, qui teneant.*
7 *Hæres prælati alienantis bona Eccleſiæ tenetur ſtare alienationi in quantum hæres eſt.*
8 *Hæres adeundo hæreditatem in quantum contrahat, & cum quibus.*

EPISCOPVS AN TENEATVR RATAM habere alienationem factam à prædeceſſore, quando Eccleſiam hæredem reliquit.

ALLEGATIO CXV.

PRO parte negatiua facit primò reg.text.*in cap. ſi quis Presbyterorum 6. in fine de rebus Eccleſiæ non alien.* vbi *gloſ. verbo perſonis, & in l. rubenus* 14.§. *ſanè il 1.C.de ſacroſ. Eccleſ.* dum omnibus indiſtinctè Eccleſiaſticis perſonis, immò & ipſis alienatoribus repetendi,& reuocandi temere alienata,obſeruant innumeri propemodum relati à *Cened.ad Decretal.collect.71.à num.* 2. quamuis enim nulli liceat nomine proprio venire contra proprium factum *cap.cum ſuper* 8.*verſ.nec ipſi, de conceſſ.præbend.*iunctis latè adductis per *Pinel.in l.1.par.3.* 1
à num.81.C.de bonis mater. nomine tamen Eccleſiæ, vel 2
alterius,cui ius quæſitum eſt,rectè venire poteſt,vt ſatis conſtat ex mente plurium limitationum, quas congerit *Pinel.vbi proximè à num.*83. igitur omninò videtur affirmandum, liberum fore ſucceſſori temerè alienata reuocare,quamuis Eccleſia hæres fuerit inſtituta, aliter reſtringitur, & violentia infertur reg *dicti cap. ſi quis Preſbyterorum.* Confirmatur hoc ipſum,quia quando alienatio nulla eſt, ex eo capite,quia lege prohibetur,liberum eſt alienatori reuocare *l. quemadmodum* 7. *de agricolis & cenſ.lib.*11.*d.*§.*ſanè in fine*,cum his quæ *Pinel.d.par.3.num.* 75.*Peralta in rub.de hæred.inſtit.num.*79.plures, vt per *D. Barboſ.in l.Lucius num.* 20.*ff. ſoluto matrim.* Planè alienatio rerum Eccleſiaſticarum in propoſito nulla eſt pro- 3
pter legis prohibitionem, vt ſatis deprehenditur ex decreto irritanti adiecto in *cap.ſine exceptione* 12. *quæſt.* 2. *cap.nulli, & per totum, de rebus Eccleſiæ non alien.* latè *Nauar.in repet.cap.non liceat Papa* 12.*quæſt.*2.*Conar.lib.*2.*vari. cap.*17.*per totum.* Sic aliàs poſſeſſor maioratus, qui rem ſubiectam reſtitutioni alienat, poteſt alienationem à ſe factam reuocare, poſt alios *Tiraquell. de retractu tit.*1.§. 26.*gloſ.*2.*num.*6.*Affict.deciſ.*240.*num.*8.*Peralta d.loco num.* 73. reſiſtit enim alienationi inſtituentis prohibitio ad 4
ſimilitudinem legis prohibentis. Secundò hæc eadem pars negatiua ſequenti comprobatur argumento. Multò magis, vel ſaltem æque offendit voluntatem donantis ille, qui modum donationi adiectum non adimplet, quam ille qui cum hæres inſtituitur non habet ratam

alie

alienationem factam à defuncto, ſed quamuis Eccleſia, cui facta eſt donatio, ſub modo, illum non adimpleat, donatum non reuocatur: igitur quamuis Eccleſia hæres inſtituta non ſtet alienationi factæ à defuncto, relicta hæreditas non reuocabitur, ac ſubinde non tenebitur ratam habere alienationem: maior ſuadetur ex eo, quia qui ſub modo donat, non aliter vult donare cum 5 effectu, quàm modo adimpleto, ſicut & ille qui Eccleſiam hæredem facit, non aliter vult quod hæreditas cum effectu acquiratur, quam ſi hæres ſaltem tacite polliceatur de adimplenda ipſius voluntate *d.§.hæres*, & ita vtroque caſu propter defectum adimplementi deficit voluntas donandi, ſicque datis paribus terminis vtraque ſimilitudinis propoſitio in bono ſenſu vera eſt, minor oſtenditur *ex cap.verum 4.de condit.appoſit.* cum his quæ *Conar. lib.1.vari.cap.14. num.6. igitur, &c.* Tertiò facit text. *in §.1.de teſtam.* dum ibi proponitur Eccleſia hæres inſtituta in tertia parte, nempè in quatuor vnciis, vt patet; & tamen neque pro ea parte tenetur ſucceſſor ratas habere alienationes, quas fecerat Epiſcopus teſtator, cum quicquid alienatum eſt, reuocari iubeatur, patet ibi, quicquid, &c. quo pacto opponit *Anton.* ibi *num.8.*

6 His tamen non obſtantibus, partem affirmatiuam tenet *gloſ.in d.cap.1.* verbo *patiaris*, ibi, *tenetur tunc, &c.* dum putat teneri Epiſcopum ſucceſſorem ratam habere alienationem factam à prædeceſſore ſaltem pro ea parte, qua Eccleſia hæres fuit inſtituta, ſimilis *gloſ.verbo ab hæredibus in cap. Epiſcopus, qui 12.quæſt.2.* ſequuntur *Abb.in d.cap.1.num.3. Imola ibid.num.9.& Conar. num. 13.* communis, vt per *Tiraq. de priuilegiis pia cauſa priuil. 88.* Pro qua ſententia quæ vera eſt expenditur primo reg. *l. ex qua perſona 192.ff.de regulis iuris, & l.vendicationem 17.ff. de euiction.melior* text. *in l.cum à matre 14.C.de rei vendicat.* quibus habetur ex ea perſona ex qua quis lucrum capit pro ea parte qua illam repræſentat, non poſſe venire contra illius factum, cum his quæ *Gom.l. 70. Tauri num. 10. Pinel.in d.l.1.par.3.num.79. Gam.Luſitan. deciſ. 8. num. 2.& deciſ.222.num. 4.* Secundò facit, quia quamuis pater alienare non poſſit aduentitia filij bona, ſicut nec poſſeſſor maioratus bona reſtitutioni ſubiecta, *l.pete 71. §.prædium & §.fratre.ff.de legatis.2.* ſi tamen filius, vel ſucceſſor maioratus hæredes inſtituantur, tenetur ille in perpetuum, hic vero ſaltem in vita ratam habere alienationem talium, vt ſatis conſtat ex reg. *d.l. cum à matre*, iunctis reſolutis ad plures ſpecies per *Pinel. d. l.1.par.3. à num.79. Clar.§.feudum quæſt.42.cum ſeq. Conar.lib.2.vari. cap.18.num.2. verſ. quarta concluſio, Valaſc. de iure emphyt. quæſt.49. Molin.de primog.lib.4.cap.1.à num.17. Graſſ.§.hæreditas quæſt.18.à num.6. D. Barboſ. in d. l. Lucius num.10.* 7 Ergo in ſimili quamuis Prælatus non potuerit bona Eccleſiaſtica alienare, ſi tamen Eccleſia ab eodem hæres inſtituatur, tenebitur qua talis alienationi ſtare, ſaltem pro ea parte qua hæres eſt. Tertiò, & vltimò facit, 8 quod hæres adeundo hæreditatem, cenſetur quaſi contrahere non ſolùm cum legatariis, & cæteris defuncti creditoribus, ſed etiam cum ipſo defuncto ad effectum, vt eius voluntatem adimplere teneatur §. *hæres* iuncta *gloſ.vlt. inſtit. de oblig. ex quaſi contractu*: ergo cum Eccleſia hæres inſtituta qua talis contrahere cenſeatur cum defuncto de adimplenda ipſius voluntate, fit conſequens omninò teneri ratam habere alienationem factam à defuncto, ſaltem pro ea parte, qua hæres eſt.

Qua retenta opinione, non obſtant quæ pro prima affirmatiua conſiderauimus, omnia enim fere vnica ſolutione dirimuntur. Ad primum ex reg. *d.cap.ſi quis Preſbyterorum*, cum aliis, reſpondetur, non habere locum in noſtris terminis quando Eccleſia, cuius nomine reuocatio fit, hæres fuit inſtituta, iuxta *d.l.cum à matre, cum ſupra adductis.* Ad ſecundum facile reſpondetur concedendo totum, atque ita hæreditatem non reuocari, cogendam tamen eſſe Eccleſiam hæredem ſtare prædictæ alienationi iuxta modo reſoluta, ſicut Eccleſia donataria cogitur ſeruare modum adiunctum *in d. cap. verum.* Ad vltimum reſpondetur cum *Anton.d.num. 8.* text. intelligendum fore de rebus detentis ab aliis non ex contractu Epiſcopi defuncti, vt in propoſito, explicando cum *D. Barboſa in l.ſi cum dotem §.ſi pater num. 20.ff.ſoluto matrim.*

SVMMARIVM.

1 *In claris non eſt opus coniecturis.*
2 *Diſpoſitiones omnes vel in perſonam, vel in locum terminantur.*
3 *In dubio quando legatum relinquitur alicui ſub nomine proprio ſolum habetur reſpectu ad perſonam.*
4 *Legatum conceptum ſub nomine appellatiuo dignitatis tranſit in ſucceſſorem regulariter in dubio.*
5 *Quando ſub vtroque nomine ſimul relinquitur legatum, ad illud quod præcedit recurrendum.*
6 *Coniecturis in contrarium vrgentibus quid iudicandum.*
7 *Plures hinc inde dum concurrunt coniectura ad fortiores recurrendum.*
8 *Teſtator ſi relinquat legatum Epiſcopo pro anima, Eccleſiæ, non perſonæ relictum præſumitur.*
9 *Legatum relictum reſpectu Eccleſiæ cenſetur pium; reſpectu verò perſonæ, ſeculare.*
10 *In legatis pro anima relictis non eſt habendus reſpectus ad nomen proprium, vel appellatiuum.*
11 *Teſtator cum intendat potiſſimum animæ ſuæ conſulere, intendit quoque Eccleſiæ relinquere, abſque perſonarum reſpectu.*
12 *Legatum Epiſcopo relictum à propinquo, præſumitur relictum intuitu perſonæ, non Eccleſiæ.*
13 *Donatio militi facta à conſanguineo, potius ratione ſanguinis facta præſumitur quàm militiæ.*
14 *Teſtator ſtricta amicitia legatario coniunctus, quamuis ſub nomine appellatiuo legatum relinquat, perſonæ legaſſe intelligitur.*
15 *Multoties fortius eſt vinculum amicitiæ quam ſanguinis, & num.18.*
16 *Probata affinitate eo ipſo præſumitur legatum relictum intuitu perſonæ.*
17 *Legatum relictum Epiſcopo ab extraneo valde amico, præſumitur relictum intuitu perſonæ, non Eccleſiæ.*
19 *In donatione facta Epiſcopo & Eccleſiæ quomodo procedendum in diuiſione, & num. 20.*
21 *Eccleſia eſt corpus mixtum, cuius caput eſt Epiſcopus.*
22 *Quando Eccleſiæ vel Epiſcopo coniunctim relinquitur, diuiſio inter eos facienda eſt, & quomodò.*
23 *Coniungi à lege, vel ab homine quid differant.*
24 *Coniuncta legali coniunctione veluti diuerſa conſiderantur.*

EPISCOPO LEGATVM RELICTVM an, & quando intuitu Eccleſiæ ſuæ, vel perſonæ propriæ relictum cenſeatur.

Allegatio CXVI.

PRo materiæ cognitione primò obſeruandum in claris non eſſe opus coniecturis, vnde ſi manifeſtè conſtiterit de mente teſtatoris, quod ſolius perſonæ intuitu legauerit, vel ſolius Eccleſiæ, illud ante omnia ſeruabitur arg. *l.in conditionibus, ff. de condit. & demonſtrat. l.non aliter, ff. de legatis 3. cap. vltima voluntas 13. quæſt. 2.* 1 In dubio autem quid dicendum, vt clarius percipi poſſit, ſecundò, obſeruandum diſpoſitiones omnes vel in perſonam, vel in locum terminari: & turſus illa quæ in perſonam terminantur, vel expreſſo nomine proprio, *vt in l. nonnunquam 24.ff.ad Trebell. & in l.turpia 57.§.vlt.l.ſi hæredes 127. ff. de legat. 1. l. ſi ita liber 8. ff. de ſtatulib.* Vel appellatiuo, *vbi d.l.ſi hæredes, d.l.ſi ita liber, l.* 2

Lucius 78.§. *Mœvia ff. ad Trebell.* Vel vtraque coniunctim præcipiuntur,& hoc vel præpoſito,vel poſtpoſito nomine proprio poſt appellatiuum,vt docet *glo. verbo nomina in d.l. ita liber, glo. in d.l nonnunquam*, extra quos terminos non eſt dabilis alius caſus, qui in diſputationem venire poſſit. Iuxta quæ pro clariori ordine ſit prior
3 regula. In dubio quando legatum relinquitur alicui ſub nomine proprio,ſolum habetur reſpectus ad perſonam, ita vt alteri non debeatur iuxta reg. *d.l.nonnunquam, d.* §.*vlt.d.l. ſi heredes*, iuncta celebri doctrina *cap. quoniam Abbas* 14. *de officio deleg.* communemque omnium fere mentem in prædictis locis, *Abb.in cap. requiſiſti* 15. *de teſtam.num.*8.vbi *Conar.à num.*1.*& lib.*3.*var.cap.*15.*num.* 2.*Turſan.commun.quæſt.*14.*Anton.Gom tom.*1. *var.capit.*5. *num.*20.*Fulgoſ.in l.*1.*Cod.de impuber. Cuman.d. l. turpia* §. *vlt. in fine, Aluar. de præſumpt. reg.*1.*præſ.* 28. *Menoch. de*
4 *arbitr. lib.*1.*quæſt.*68. *à numer.*21. Secunda regula, legatum conceptum ſub nomine appellatiuo dignitatis regulariter in dubio tranſit in ſucceſſorem *arg. d.l. ita liber, & d. l. ſi heredes, d.*§. *Mœvia, d.l. nonnunquam, cum*
5 *Ordinarius ibidem, & in l.* 2.*ff. de liberis, & poſth.* Tertia regula, quando ſub vtroque inſimul nomine legatum relinquitur, ad illum quod præcedit recurrendum eſt, & ſecundum illud vel perſonale, vel reale legatum iudicandum,bonus text. *in l.communis ſeruus* 37.*in fine,ff.de ſtipul.ſeru.glo.fi.verbo nomina, d.glo.*2.*Bald.in d.l.ſur, ita* §. *vlt.Iaſ.num.*21.*in d.l.* 1. *Gomeſ.in d.cap.*5.*num.*2.*& in cap. vlt.n.*15.*Dilect.de arte teſtandi tit.*6.*cant.*14.Quamuis abſque fundamento efficaci contradicant *Dec.in d.l.*1.*nu.*6. & ibi *Curt.Iun.n.*20.quos ſequitur *Alciat.in l.Coheredi* §. *ex iis,num.*8. *ff.de vulgari*, & hæc in dubio dum aliud ex
6 coniecturis non conſtiterit dicta ſufficiant. Tertiò obſeruandum eſt, quod ſi coniecturæ in oppoſitum magis vrgeant, tunc non obſtante quod ſub nomine proprio concipiatur realis, & vice verſa, quamuis ſub nomine appellatiuo, nihilominus perſonalis iudicabitur diſpo-
7 ſitio. Ratio eſt, quia quando plures hinc inde concurrunt coniecturæ, ad fortiores recurrendum eſt, vt illæ prævaleant per quas veroſimilius apparet de mente diſponentis,argumento, *cap.afferte, & cap. quia veriſimile, & cap.litteras cum multis ibidem de præſumpt. cap. licet ex quadam nouo verſ.ex premiſſis de prob.*

8 His ita ſuppoſitis iam primò infertur,quod ſi teſtator quantumcumque extraneus pro anima Epiſcopo relinquat legatum, intuitu Eccleſiæ, non perſonæ relictum præſumatur, vt probat text.*in cap. requiſiſti* 15.*verſ. ſi ab extraneo de teſtam. Marc. Anton.Genuen. in practicab. Eccleſ. quæſt.* 523.*num.*2. Ratio eſt, quia relictum fuit Epiſcopo ſub nomine appellatiuo, tum vel maxime quia in Teſtatore, qui pro anima legatum relinquit, veriſimilius eſt quod potius Eccleſiæ quàm perſonæ legauerit :
9 patet, quia reſpectu Eccleſiæ legatum manet pium, & multò magis ſuæ animæ profuturum ; reſpectu verò perſonæ, ſæculare, & non ita tendens in animæ ſalutem ; cum ergo Teſtator legando intendat animæ ſalutem, vt Pontifex *in principio d.cap.requiſiſti* exorditur, & eidem magis conſulat, ſi legatum pium maneat quàm ſi ſeculare,ſit conſequens in his terminis intuitu Eccleſiæ relictum omninò præſumendum, ita *gloſſa verbo nec eſt in d.cap.requiſiſti*,vbi *Anton.num.*15.*Abb.num.*8.*& Conar. num.*4.*Bart.receptus in l.*2.*num.*2.*ff.de reb.dub.Lap. de Canonica port.num.*22.*tom.*4 *tractatuum*, plures vt per *Card. Mant.de coniect.vltim.volunt. lib.* 8. *tit. num.*19. *cum ſeqq.* Quæ quidem coniectura adeo efficax eſt, vt etſi teſtator pro anima legatum relinquat Epiſcopo,expreſſo nomine proprio, adhuc intuitu Eccleſiæ relictum ſit præſumendum *Bart. d.num.*2,*communis*, vt per *Conar.in dict. cap.requiſiſti num.* 8. quamuis ibi contradicat *Card.nu.*4. arbitratus tunc ſolum habendum non eſſe reſpectum ad nomen proprium, quando inſimul cum appellatiuo fuerit coniunctum, quaſi aliter reſoluendum, quando ab extraneo legatum fuerit Epiſcopo, ſub nomine proprio tantum Communis tamen in contrarium vera eſt, 10
quod in legatis pro anima relictis non eſt habendus reſpectus ad nomen proprium, vel appellatiuum ; licet autem in aſſignanda ratione cogitandum relinquat *Bart.dict.hum.*2. illa tamen aſſignari poteſt, quod licet regulariter in omnibus diſpoſitionibus, in dubio habenda ſit ratio nominis proprij & appellatiui, vt in regulis ſuprapoſitis ; in legatis tamen piis ſiue ſub vno, ſiue ſub altero nomine concipiantur, res non eſt dubia; cum enim Teſtator potiſſimum intendat ſuæ animæ 11
conſulere,intendit quoque Eccleſiæ abſque perſonarum reſpectu relinquere, cùm eo pacto, vt modo diximus, multò magis animæ conſulat, & hæc eſt mens gloſſæ *dict. verbo nec eſt Abbas*, & aliorum quos ſupra retulimus, affirmantium extraneum, qui ceſſante affectione amicitiæ vel conſanguinitatis Epiſcopo legat, potiſſimum Eccleſiam ipſam cui præeſt conſideraſſe. Intellige tamen niſi qualitas rei legatæ aliud euincat,v.g.quando teſtator Epiſcopo legat Canes ſolertiſſimos ad venandum, Ceruos, mulos ad equitandum, de quibus *lex cum eiuſdem* 34. *ff. de Aedil. Edict.* vt poſt *Bart.* & alios reſoluunt communis *in d.cap.requiſiſti,Teixeira in d.l.*2.*ff. de reb.dub.*

Secundò infertur,in dubio relictum Epiſcopo à pro- 12
pinquo, non Eccleſiæ, ſed perſonæ intuitu relictum præſumi, vt probat Pontifex *in dict.cap.requiſiſti verſic. ſi vero, Marc. Anton. Genuenſ d.q.*523.*num.*1. Etenim conſanguinitatis affectio, eo vſque potens eſt, vt non obſtante nomine appellatiuo reſpectus perſonæ principaliter habeatur. Sic alias donatio facta à conſanguineo 13
alicui militi potiùs ratione ſanguinis, quàm militiæ facta præſumitur, *argumentum legis tutor.* 31. §. *que tutoribus ff.de excuſ. tut. Conar.in d.cap. requiſiſti numer.* 8. poſt *Corraſi.lib.*2. *miſcellan.cap.*4. *in ſimili, Bart.in l. pennult.lib.* 1.*ff.de reb. dub. Abb. in dict. cap. requiſiſti num.* 8. *Alciat. dict. præſumpt.* 28. *poſt gloſſ. penultim. communiter receptam in cap. vlt.de teſtam. libr.* 6. *Tiraquel. in l. ſi vnquam verbo donatione largitus numer.* 74. Sic in ſimili, quan- 14
do teſtator ſtricta amicitia legatario coniunctus eſt, quamuis ſub nomine appellatiuo legatum relinquat, non dignitati, ſed perſonæ legaſſe intelligitur : quia multoties fortius eſt amicitiæ quàm ſanguinis vincu- 15
lum, *glo. verbo præſumitur in dict. capit. requiſiſti gloſſ. d.verbo nec eſt, Bart.& communis in l. cum quid ff. ſi certum petatur, latè Tiraq.in l.ſi vnquam verbo libertis num.*85. & 102.*Teixeir.in d.l.*2.*col.*4.Iuuat quæ in ſimili Doctores reſoluunt circa amicorum affectionē per text.ibi,*in l.amiciſſimos* 39.*ff.de excuſ.tutor. Iaſ.in l.exigendi C. de procur.& in l.Titia in princ.ff.eod.tit.& in l.ſancimus C.hoc tit. Alci.it. in l. latè* §. *amicos de verb. ſignificat. Hippol. in rub. de fideiuſſor.num.*236.

Neque prædictis refragatur, *l.hæreditate* 19.*ff.de caſtr. peculio in princip.* quam in his expendit *Conar. dict. num.* 8. vbi habetur, quod ſi donatio fiat à milite conſanguineo commilitoni,quæritur an militiæ,non perſonæ, quaſi non obſtante conſanguinitate, non perſonæ, ſed militiæ contemplatione relictum videatur. Reſpondetur enim reiecta ſolutione Corraſij, quem refert & ſequitur *Conar.* vbi proxime, Iuriſconſultum ibidem ſub diſtinctione reſpondiſſe, vt hæreditas relicta ante ſocietatem militarem, non cenſeatur relicta contemplatione militiæ ; & ideo non ſit in bonis caſtrenſibus; ſecus dicendum in hæreditate poſteà relicta : ſed in vtroque caſu hæreditas perſonæ acquiritur ; vnde in nihilo nobiſcum pugnat, ſed magis pro nobis potuit expendi. Deinde non refragatur,quod ſi quis ab Eccleſia beneficium accepit, & poſtea Prælato legatum relinquat, quantumuis conſanguineo, nihilominus non perſonæ, ſed Eccleſiæ intuitu reliquiſſe præſumitur in remunerationem beneficij accepti,*glo.verbo Iure in auth.*

licet

Digitized by Google

licentiam C. de Epiſcopis & Cleric. recept. vt per plures quos ſequitur *Vuilhelmum in cap. Raynuntius verbo teſtamentum 3. num. 47. Alciat. reg. 1. præſumpt. 28. Tiraquell. in dict. §. ſi vnquam verbo donatione largitus numer. 74. Corraſ. lib. 2. Miſcellan. cap. 4. n. 4.* Non, inquam, refragatur; quia hæc opinio rectè procedit propter antidoralem obligationem quæ in dubio potentior iudicari debet, quàm ſola ratio conſanguinitatis ſecundum rectam rationem *argumento legis ſed & ſi 28. §. conſuluit ff. de petit. hared. capit. cum in officijs in principio de teſtament.* vbi *Couar. numer. 10. S. Thom. 2. 2. quæſt. 106. art. 5. Fortun. in l. 1. §. ius naturale numer. 57. ff. de iuſtit. & iure.*

Intellige primo modo reſoluta de ptopinquo intra quartum conſanguinitatis gradum, *gloſ. verbo à propinquo in dict. capit. requiſiſti*, per text. quem citat *in dict. authent. licentiam*, vbi *gloſ. dict. verbo iure*, poſt alios Cardin. *in d.C. cap. requiſiſti numer. 4. Imola numero 38.* communis vt per *Couar. numer. 9.* qui plures refert, *Mant. de coniectur. vltim. volunt. lib. 8. titul. 6. num. 17.* quamuis abſque fundamento Iudicis arbitrio relinquendum exiſtiment *Couar. & Mantuan.* locis proxime citatis locuti contra text *in dict. authentica licentiam iuncta regula cap. de cauſ. 4. de officio delegati.* Intellige ſecundò de affine intra eundem gradum; ſi enim in amico maxime coniuncto idipſum communiter recipitur, vt infra dicetur, ex veroſimili mente teſtatoris ſimiliter in tali affine admittere debemus; neque eſt huius rei leue indicium, quod text. *in dict. capit. reſiſti*, tam in principio, quàm *in dict. verſiculo ſi vero*, ait de propinquo, vt ſic videatur vtramque propinquitatem tam per viam ſanguinis, quàm affinitatis comprehendere voluiſſe; iuuat maxime quod etiam in fideicommiſſo familiæ relicto nulla ſpeciali adiectione ſuper certis perſonis facta, non ſoli conſanguinei, ſed iis deficientibus affines continentur, *l. vltim. verſ. & ſi quis C. de verb. ſignific.* conſonat regula legis primæ *C. vnde vir & vxor*: Quamuis enim ex vi verbi appellatione agnatorum, & cognatorum affines minime contineantur *per tot. tit. ff. vnde cognati, vnde legitimi*, & alibi paſſim; vt plurimum tamen ratione affectionis & ad plerosque effectus æquiparantur *capit. non debet*, cum multis ibidem, iuncta *rub. de conſanguin. & affinit.* atque ita in terminis *Petr. de Canonica part.* quem refert *Couar. dict. numer. 9.* Intellige tertiò, prolata conſanguinitate eo ipſo præſumi legatum intuitu perſonæ relictum, text. *in dict. cap. requiſiſti*, & ideo ſi Eccleſia contendat non perſonæ, ſed ſui ipſius reſpectu relictum eſſe, probare tenebitur; quia habens pro ſe iuris præſumptionem, dum aliud non oſtenditur, tutus eſt, iuxta reg. *l. licet Imperator ff. de legat. 1. gloſ. vltim. recept. in l. ſi tutor 5. C. de periculo tutor, Bart. in l. vltim. ff. de publ. iudic. Abb. in capit. 1. notab. 2. de cleric. non reſid. Dec. in rub. de prob. num. 13. Couar. libr. 2. variar. cap. 6. num. 1. Anton. Gomeſ. l. 9. tauri. num. 25. Afflict. deciſ. 44 num. 15.*

17 Tertiò infertur legatum relictum Epiſcopo etiam ab extraneo (qui tamen valde amicus ſit) ipſi relictum videri, non Eccleſiæ: ratio eſt, quia amicitia conſanguinitati ſimilis eſt, *l. nemo dubitat 58. ff. de hared. inſtit. l. ſi pater 4. C. illo tit.* & aliquando fortius eſt illius,
18 quàm ſanguinis vinculum: non, inquam, quia in pleriſque conſanguinitati præfertur amicitia argumento, *l. ſed ſi plures 10. §. in aduocato ff. de vulg. l. ſi ſeruus plurium 53. §. vltim. ff. de leg. 1. l. Theopompus 14. ff. de dote præleg. l. affectionis 5. ff. de don. it. l. hereditate 19. in princip. ff. de caſtr. peculio.* Vnde à pari procedere in iure eiſdemque regulis conſiſtere amicitiam, & conſanguinitatem tuentur ſtatim referendi. Hinc eſt quod amicitia conjectura eſt in dubio præſumendi donationem ſicut conſanguinitas, *Bart. in l. cum quid num. 11. ff. ſi certum pet-*

tur, Tiraquel. dict. verbo donatione largitus num. 74. atque ita in terminis obſeruat *gloſ. verbo præſumitur, & verbo nec eſt in dict. cap. requiſiſti*, vbi *Abb. num. 8. & Couar. nu. 7. Guilhel. d. verbo teſtamentum 3. num. 4. Mant. de coniect. lib. 8. tit. 16. num. 18.*

Quartò infertur reſolutio illius dubij, qualiter 19
inter Epiſcopum & Eccleſiam, vel aliam piam cauſam diuiſio facienda ſit, quando vtriſque legatum eſt. In quo obſeruandum eſt primò, quod quando aliquid relinquitur Epiſcopo ſub conditione, vt nihil quæratur Eccleſiæ, diuiſio facienda non eſt; ſed totum cedet lucro Epiſcopi, text. *in dict. caput requiſiſti verſ. & hoc verum eſt*, vbi *gloſſ. verbo exprimat*, quam- 20
uis quando relinquitur Eccleſiæ ſub eadem conditione, ne Epiſcopo acquiratur, reiecta conditione communicatur legatum. Rationem differentiæ vnam & alteram proponit *gloſ. dict. verbo exprimat aliquid, Lap. de Canonic. part. 3. numer. 23.* inter quas illa videtur probabilior, quam præſtitit *gloſſa dict. verbo exprimat*, quia Eccleſia eſt corpus mixtum, cuius caput 21
eſt Epiſcopus, *cap. nouit 4. de his quæ fiunt à Prælat.* Vnde non poteſt Eccleſia, ſine illo conſiderari, quia maneret monſtrum ſine capite, contra *cap. cum non liceat de præſcript. cap. quoniam 14. de officio Ordin.* At Epiſcopus poteſt conſiderari vti priuata perſona ſine Eccleſia, & ideò in ſecundo caſu ſuppoſita conditione non datur communicatio bonorum; datur verò in primo, vt textus habet *in dict. caput. requiſiſti.* Neque obſtat idem textus in ſæpe citato *cap. requiſiſti ad fin. verſic. quoniam*, vbi habetur maximam eſſe communionem inter Epiſcopum & Eccleſiam, cui eſt ſpirituali coniugio copulatus; vnde quæ Epiſcopus acquirit, illi acquirit, prout maritus reſpectu vxoris, & vice verſa ex reſolutis per *Couar. de ſponſal. part. 2. capit. 7. §. 1. numer. 3. Molin. de primogen. lib. 2. capit. 10. numer. 66. Gama Luſit. deciſ. 176.* reſpondetur enim eiuſmodi communicationem bonorum non procedere inuitis donantibus, *argumento à ſimili authent. excepta de bonis quæ liberis.* Si vero vlterius vrgeatur de eodem textu *in dict. capit. requiſiſti verſ. ſecus autem*, ibi, diſpoſitio teſtatoris non poteſt, &c. reſpondebit diſpoſitionem teſtatoris tacere non poſſe, vt in terminis in quibus lex iubet bona inter vtrumque communicari, impediatur communicatio, non verò vbi nullius legis prohibitio reperitur, ſicut in propoſito, vbi ſuppoſita conditione legatum relictum cenſetur ſoli perſonę Epiſcopi, quo caſu nullibi iniungitur legati communicatio; vnde ſumus extra terminos *dicti verſiculi ſecus*, neque in aliquo offendit regula ibi tradita, *& in l. nemo poteſt ff. de legat. primo, & in l. ſua publicum ff. de pact.* cum ſimilibus.

Obſeruandum deinde eſt, quod quemadmodum 22
quando Epiſcopo, vel Eccleſiæ aliquid abſolutè relinquitur, inter eoſdem fit diuiſio; ita etiam quando Epiſcopo vel Eccleſiæ coniunctim relinquitur, diuiſio facienda eſt, vt probat text. *in dict. capit. requiſiſti verſ. quod ſi relinquatur, & verſ. ſi vero.* Itaque vnus & alter caſus in eo conueniunt, quod in vtroque diuiſio facienda eſt ſecundum canonicam portionem: differunt tamen maximè, quod in priori Epiſcopus & Eccleſia cenſentur coniuncti à lege, ſeu legali coniunctione; in poſteriori verò coniuncti ab homine: nempe ab ipſo teſtatore. Vnde & illa alia inſurgit notabilis differentia, quod in priori ſi Epiſcopus ſuæ portioni renuncier, non accreſcet Eccleſiæ; & vice verſa, ſi Eccleſia renunciauerit, Epiſcopo non acquiretur; non ſic dicendum in poſteriori. Ratio eſt, quia in coniunctis à lege non eſt locus iuri accreſcendi, *l. & Proculo 20. ff. de legat. 2.* ſecus dicendum in coniunctis ab homine, *l. re coniuncti 87.* vbi *l. omnes ff. de leg. 3. l. vnic. C. quando non petent. partes*, ita *Bart. Paul.* & omnes *in d. l. & Proculo*,

vbi

vbi *Peralt.* affirmat omnium communem eſſe doctrinam, nemine diſcrepante, & quinque huius differentiæ rationes refert *à num.*1. *vſque ad num.*6. inter quas illa vulgo recipitur, vt affirmat *Alciat. lib.*4. *paradox. cap.*8. *in fin.* quod ius accreſcendi prouenit ex mente & voluntate teſtatoris, & in iure reputatur veluti quædam ſubſtitutio in parte accreſcente *l. ſi Titio & Mæuio* 67. §. *Iulianus ff. de leg.*2. *Gutier. in d. l. vnic. num.*19. qui autem ſuccedit ex legis diſpoſitione, non ſuccedit ſecundùm voluntatem teſtatoris, ſed ex legis potentia, vel præter illius voluntatem, *l. qui liberis* §. *& verba ff. de vulgari*, vnde inter coniunctos coniunctione legali non eſt locus iuri accreſcendi, ne contingat abſurdum, quod portio deficiens accreſcat, vel præter teſtatoris voluntatem. Sed contra vulgarem opinionem inſurgit *Alciat. citato loco*, dando manifeſtam inſtantiam; etenim qui contra paternum teſtamentum bonorum poſſeſſionem petit, aduerſatur teſtatoris voluntati, vt palam eſt *d. l. & per tot. ff. contra tabulas*; & tamen ſi duobus filiis, & ex altero filio duobus nepotibus bonorum poſſeſſio competat, & alter ex neporibus non petat, pars iſtius alteri accreſcit, *l. ſi duobus ff. illo titul.* deinde qui ſucceſſit ab inteſtato, ſucceſſit ex potentia legis, & non ex iudicio teſtatoris, *per totum de ſucceſſionib. ab inteſtato l.* 3. *verſ. ab inteſtato ff. de petit. hared. l. hoc venire* 130. *ff. de verbor. ſignificat.* quamuis enim hæc fiat ex veroſimili mente teſtatoris qui ita credit relicturus *l. conficiantur ff. de iure Codicill.* non tamen ex iudicio, & diſpoſitione teſtatoris *dict.* §. *hæc verba*, ibi, quia non ex iudicio teſtatoris veniunt, & tamen ſi in cauſa inteſtati deficiat portio alicuius ex fratribus, alteri accreſcet, *dict. l. ſi duobus.* Quamobrem circa veriorem intellectum *dictæ legis & Proculo*, & ſimilium, in quibus agitur de coniunctis à lege, dicendum eſt, *cum gloſſa vnica*, communiter recepta, *in l. qui heredi* 44. §. *ſi duorum ff. de condit. & demonſtrat.* coniuncta legali coniunctione veluti
14 diuerſa conſiderari, & perinde eſſe legatum illis relictum, ac ſi pluribus ſeparatim legatum foret, patet exemplum in ſeruo communi plurium dominorum, qui plurium vices gerit & ſuſtinet, *l.* 1. *communis ff. de ſepul. ſerv.* vnde perinde eſt, legatum illi relictum, ac ſi pluribus per partes legatum foret, gloſſam ſequuntur DD. communiter *in dict. l. & Proculo*. quibus maxime conſonat ratio adiecta ibi, *non enim coniunctim, ſed partes videri legatas*, iuncta illa ibi, *nam ſi ambo vendicarent eam, quemcumque legatis partem habiturum quam in ſeruo haberet*: itaque nulla in propoſito conſideratur coniunctio quæ potens ſit operare ius accreſcendi, & in hanc rationem magis inclinat, *Peralt. in dict. l. & Proculo numer.*3. *verſ. tertium, & numer.* 6. *verſ. quintum.*

S V M M A R I V M.

1 *Fructus ciuiles, quorum de tempore reſignationis adhuc non venerat dies ſolutionis, ſpectant ad ſucceſſorem, ad quem etiam ſpectant fructus pendentes.*
2 *Fructus à ſolo ſeparati ante diem reſignationis debentur reſignanti, cæteri vero omnes reſignatario.*
3 *Fructus beneficij Eccleſiaſtici qualiter inter heredem beneficiati defuncti, & ſucceſſorem in beneficio ſint diuidendi, oſtenditur, & numeric ſeqq.*
4 *Fructus inter beneficiatum defunctum, ſeu etiam renunciantem, & ſucceſſorem, diuidendos eſſe pro rata anni tenent DD. citati.*
5 *Fructus à ſolo ſeparatos ineuntes ſpectare ad ſucceſſorem, non autem ad heredes prædeceſſoris, concludunt alij.*
6 *Fructus ante obitum eius, qui beneficium habebat, collectos ad heredem defuncti tranſire, pendentes verò ad Eccleſiam, vel ſucceſſorem in beneficio pertinere tenet communis, & probabilior ſententia.*
7 *Bulla Iulij III. quid ſuper fructibus decedentium beneficiatorum, oſtenditur.*
8 *Bulla prædicta Iulij III. non eſt vſu recepta in Regnis Hiſpaniarum.*
9 *Conſtitutio ſynodalis Bracharenſis ſtatuit, quod ſi obtinens beneficia ſimplicia moriatur ab inteſtato, habeant omnia eius heredes integrè, & ſi illos non habuerint, habeat dicta bona Eccleſia.*
10 *Bulla prædicta Iulij III. an ſit vſu recepta in ſtatu Mediolanenſi, oſtenditur, &* 11.

EPISCOPO RESIGNANTI EPISCOPATUM, ſeu potius reſignatario, & ſucceſſori, an & quando debeantur fructus naturales, induſtriales, ſeu ciuiles, vel etiam pendentes ante reſignationem, & quid in aliis beneficiatis.

ALLEGATIO CXVII.

CVM hæc quæſtio incidiſſet olim inter Reuerendiſſimum Sanuitalem Archiepiſcopũ Batenſem, & Reuerendiſſimũ D. Caraiuolum, in cuius fauorem Archiepiſcopatum reſignauerat, ſuper fructibus decurſis & inexactis vſque ad diem reſignationis, Domini de Rota, vbi cauſa per appellationem ab A.C. fuerat introducta, dixerunt eſſe diſtinguendum inter fructus ciuiles, & naturales, ſeu induſtriales: nam quoad fructus ciuiles, quales ſunt cenſus, penſiones domorum, reſponſiones, & ſimiles, quorum de tempore reſignationis adhuc non venerat dies ſolutionis, cenſuerunt ſpectare ad ſucceſſorẽ, 1
ad quem etiam ſpectãt fructus pẽdentes *glo. in c. præſenti, de officio Ord. lib.*6. *Card. & alij in cap. vlt. de peculio clar. Calder. conſ.*2. *eod. tit.* latè *Con. lib.*1. *vari. cap.*15. *ſub nu.*2. Quo verò ad fructus naturales, & induſtriales, iidem Domini ſimiliter diſtinxerunt, nam eos, qui erant à ſolo ſeparati ante diem quintã Iulij, qua die reſignatarius fuit prouiſus, cenſuerũt ſpectare ad reſignantem iuxta terminos *l. defuncta ff. de vſufructu, & l. diuortio cum ibi notatis ff. ſoluto matrim.* etiamſi fuiſſent locati, & dies ſolutionis affictus veniret poſt reſignationem, quæ de tali affictu ſeu pretio locationis, quod debetur ratione fructuum, idem iudicatur quod de fructibus, quorum loco affictus ſubrogatur, & ſic non conſideratur dies ſolutionis affictus, ſed potius tempus perceptionis fructuum, pro quibus affictus ſoluitur, *Salycet. in l. fructus n.*3. *verſ. & probat ratione C. de act. empti, Alex. conſ.*28. *n.*1. *lib.*1. *Nat. conſ.*141. *n.*1. cum aliis adductis per *Honded. conſ.*85. *n.*13. *& 23. lib.*2. & demum fuit concluſum ex iis, & aliis deductis per informãtes fructus à ſolo ſeparatos ante diẽ reſignationis deberi reſignãti, cæteros verò omnes reſignatario, vt habetur *deciſ.*278. *apud Farin. p.*2. *recent.* & latius *deciſ* 240. *apud Farin. p.*1. *recent.* vbi pariter fuit dictum quod ſi aliquis tranſlatus eſt de Eccleſia ad aliam, & ſic conſuetudo priſtæ Eccleſiæ quod fructus decedentis perueniant ad Capitulum, non habebit fructus pendentes de tempore tranſlationis, quod & prius dixerat *eadem Rot. deciſ. vnic. de tranſlat. Epiſcopi in antiq. & deciſ.*809. *p.*1. *diuerſ.* vbi reiicit dictum *Cardin. conſ.*110. *n.*2. *Panin. de officio & poteſt. Capituli ſede vacante p.*2. *q.*8. *n.*28. *Surd. conſ.*333. *nu.*57. *vol.*1. *Aym. conſ.*873. *n.*2. *verſ. neque mouet, vol.*5.

Hæc ſic breuiter ex præcitata deciſ. pro præſentis quæſiti reſolutione dicta ſufficiãt, quorum occaſione in hoc loco reſoluendam duxi quæſtionem illam à DD. ſatis ventilatam, qualiter ſcilicet fructus beneficij Eccleſiaſtici inter hæredem beneficiati defuncti, & ſucceſſorem in beneficio ſunt diuidẽdi, pro cuius faciliori deciſione ne terminos confundamus, ſciendum in primis nobis eſt, 2
quid attento iure communi tenendum, deinde quid inſpecta Bulla Iulij III. & denique quid attentis particularibus conſuetudinibus.

3

4 Attento iure communi aliqua extat inter DD. controuersia: quidam enim indistincte tenent fructus inter beneficiatum defunctum, seu etiam renunciantē, & successorem diuidendos pro rata anni, arg. *l. diuortio ff. soluto matrim.* nam cum beneficium detur propter officium & seruitium Ecclesiæ *cap. cum secundum Apostolum de prab. cap. fin. de reser. in 6. sicut dos propter onera Matrimonij l. pro oneribus C. de de iure dotium*, inducēda videtur dispositio, & decisio: & ideo hanc partem tuentur *Cou. lib. 1. var. cap. 15. à n. 12. Flam. de consil. q. 35. n. 49. Molin. de primog. lib. 3. cap. 11. n. 4. Sarmien. de reddit. Eccles. lib. 4. cap. 6. n. 13. Gutier. canon. q. lib. 1. q. 13. Zerol. in praxi Episco. p. 1. verbo beneficiū §. 6. & p. 2. verbo renunciatio §. 2. Escob. de ratiocin. tom. 2. cōsult. 20. num. 23. Castil. quotid. lib. 1. de vsufructu c. 79. à princ. Molin. de iustit. tract. 2. disp. 635. n. 7. Parlad. differ. 120. §. 1. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiep. Neapol. cap. 55. in annot. nu. 11.* secundum nouam impress. *Nicol. Garc. de benef. p. 2. cap. 1. n. 97.*

5 Alij vero sustinent fructus à solo separatos inexactos spectare ad successorem, non autem ad hæredes prædecessoris, vt per multa iura concludit *Calder. cons. 2. nu. 2. vers. tertium casus, de peculio cler. & Ias. cons. 75. n. 6. & seq. vol. 3. Cardin. cons. 110. nu. 1.* & fuit dictum *in Palentina fructuum 26. Februarij* 1580. coram *Card. Lancellotto seniore, & in nullius, seu Romana pecuniaria 4. Iunij* 1593. coram *Card. Blanchetto*, impressa apud *Marchesan. de commiss. p. 1. fol. 424. n. 5. & nouè in Papien. fructuum 21. Februarij* 1622. coram *Remboldo*, & late consuluit *Surd. cons. 335. n. 6. vers. contrarium tamen, cum multis seqq.*

6 Communis tamen sententia (cui tāquam probabiliori adhæreo) tenet ad hæredem defuncti transire fructus ante obitum eius, qui beneficium habebat, collectos, pendentes vero ad Ecclesiam, vel successorem in beneficio pertinere, quia clerici in vita æquiparantur vsufructuariis, qui faciunt suos fructus iam collectos, & à solo separatos, & eos transmittunt ad hæredes, ita *gloss. verbo primi anni in c. si propter*, vbi *Dominic. n. 9. & Frac. n. 5.* ac alij, *de reser. in 6. glos. etiam verbo reseruari. in c. præsenti*, vbi *Prob. ad Monach. n. 1. de officio Ordin. in 6. Host. in c. fin. n. 5.* & ibi *Zabarel. Imola. & Barbat. de peculio clericorum, Anton. Corset. in sing. verbo clericus, Nicol. Gimen. in enchirid. benef. tit. 4. de gracus expectatiuis n. 24. Nauar. de redditibus Eccl. q. 2. monitu 13. & cons. 7. sub tit. de success. ab intestato & cons. 3. de peculio cleric. & cons. etiam 3. de donat. in nouis, D. Barb. in d. l. diuortio p. 2. num. 44. & à num. 56. Beller. disquisit. cleric. p. 1. tit. de bonis cleric. §. 15. Rendina in promptuario recept. tit. 50. num. 6. Monet. de distribut. quotid. p. 3. q. 4. à num. 21.* vbi *num. 24.* asserit merito admitti posse opinionem *Cou.* de tata temporis quoad fructus, qui percipiuntur ex domibus locatis, propter rationem quam affert idem *Cou. non quidem d. n. 12. sed n. 4.* vbi de emptione agit, quia pensio in prædio vrbano soluitur pro fructibus, qui quotidie percipiuntur, scilicet pro eius vsu & habitatione, quod etiam sentit *Ioan. de Imola in dict. l. diuortio in princ* dicens quod pro rata temporis præteriti in prædiis vrbanis potest exigi pensio propter continuatam vtilitatem, secus vero in prædiis rusticis, in quibus percipitur vtilitas solum tempore messium, & vindemiarum.

7 Superuenit *Bulla Iulij III.* incip. *Motu proprio, edita de ann.* 1550. qua expressè disponitur fructus vbi non spectant ad Cameram tanquam spolia spectare ad successores etiam quod maturati fuerint tempore beneficiati, dummodo realiter, & cum effectu percepti non fuerint, & aliis propriis bonis non incorporati, etiam quod per beneficiatos non steterit quominus illos exegerint, immo etiamsi pro eorum exactione omnem diligentiam iudicialiter agendo adhibuerint, cuius quidem Bullę vigore resolutum fuit *in allegatis nullius, seu Romana pecuniaria, & in Papien. fructuum.*

8 Extat nunc maxima controuersia, an prædicta Bulla Iulij III. sit vsu recepta in Regnis Hispaniarū, & in statu Mediolanensi. Quoad Hispaniarum *Regnum, Nau. cons. 4. de success. ab intestato, in nouis, & Nicol. Garc. d. cap. 1. num. 102.* asserunt dictam Bullam non esse in illis vsu receptam, quod Rota sæpius firmauit, & signanter in dicta Palentina fructuum 26. Februarij 1580. coram Card. Lancellotto, & in Gerunden. fructuum 24. Maij 1599. coram Iusto, & in Barchinonen. fructuum 4. Iulij 1607. corā eod. & in eod. 10. Decembris eiusdem anni, & 3. Decembris 1610. coram R. D. meo Coccino, & nouè in Corduben. beneficiorū 24. Februarij 1620. corā Card. Caualerio in hæc verba. Quamuis Rota per duas decisiones sub diebus 16. Nouembris 1618. & 1. Iulij præteriti resoluisset fructus beneficij S. Andreæ decursos à die obitus Ludouici, quos A. C. declarauerat restituendos esse Piccardo, deberi Ioanni Lopez tanquam plenissimè subrogato ad ius ipsius Piccardi, nihilominus hodie causa de nouo proposita super eisdem Domini recesserunt à decisis, & mori sunt ex notoria consuetudine vigente in Regnis Hispaniarum, quæ non reuocabatur in dubium, & super ea fuit aliàs resolutum in Palentina fructuum Archipresbyteratus 16. Februarij 1580. corā Card. Lancellotto seniore, relata per *Garc. de benef. p. 1. cap. 1. n. 12.* quod scilicet fructus separati à solo spectarent ad hæredem, per quam consuetudinem cessabat ratio illa, cui decisiones factæ innitebantur, vt scilicet quemadmodum dicti fructus debeantur Piccardo, ita debeantur Ioanni in ipsius loco subrogato: nam si debētur hæredibus Piccardi, non possunt dici comprehensi in subrogatione, &c.

9 Verum hodie magna circunspectione circa non receptionem dictæ Bullæ vtendum est. Ego enim anno 1625. in Rota coram R. P. D. Buratto in vna Bracharen. fructuū instanter petij declarari dictam Bullam in Regno Lusitaniæ (quod pars est Hispaniæ, vt asserit *Nau. cons. 1 n. 2. de decimis*) vsu receptam non esse, & tamen Rota coram dicto D. in decisione facta super hac causa sub die 18. Aprilis 1625. nihil certi firmare voluit, sed dubium in hæc verba resoluit. Iustitia autem dictorum eorū trium conformium in hoc capite, quicquid sit de iure cōmuni an fructus à solo separati spectēt ad successorem, vel ad hęredē, vt latè per *Calder. cons. 2. de peculio cler.* & quicquid sit stante consuetudine, de qua in Regnis Hispaniarum *Garc. de benef. p. 2. c. 1. n. 102.* & in Barchinonen. fructuum 10. Decemb. 1607. coram R. D. meo Decano, in qua aliæ decisiones, & doctrinæ allegantur, certum est quod sublata est difficultas ex Constit. synodali Bracharenti, qua cauetur, quod si obtinētes beneficia simplicia moriātur ab intestato habeant omnia eorum hæredes integrè, & si illi non habuerint, habeat dicta bona Ecclesia, spectant igitur ad hæredes beneficiati. Hæc in illa decisione Bracharen. fructuum.

10 Quoad statum Mediolanen. pariter asserunt dictam Bullam in eo non esse vsu receptam, *Borgnin. Canalican. decis. 30. num. 5. par. 5. & Nicol. Garc. dict. capit. 1. numer. 103.* Sed contrarium firmauit Rota in dicta Papien. fructuum coram D. Remboldo, in hæc verba. Nec obstat quod dicta Constitutio non fuit vsu recepta, vel quod saltem præsumptio obseruantiæ dictæ Constitutionis eliditur ex iuribus ponderatis in Mediolanen. fructuum 9. Martij 1592. coram bonæ mem. Orano, quia præterquam quod videbatur, quod dicta Constitutio fuerit publicata, habeatque decretum irritans, non posset dari de non vsu ipsius, nec minus prætendi quod fuerit per contrarium vsum abrogata ex deductis per *Gabr. de clausul. lib. 6. concl. 3. n. 4. Rot. decis. 197. n. 3. p. 1. in recent.* cessat etiam difficultas, ex quo etiam dicta Consti. circumscripti dicti fructus inexacti spectāt iuxta dispositionem iuris communis ad successorem, vt dictum est, non vero ad hęredem. Nec obstat quod dicta dispositio locum non habeat, quando in contrarium vigeat consuetudo *Calder. dict. cons. 2. ante fin. vers. puto*

puto concludendum, Conar. in cap. cum in officiis num. 6. de teſtam. quia non probatur quod adſit aliqua conſuetudo in contrarium in ciuitate Papien. quæ tamen plenè, & concludenter probanda eſſet, *gloſ. in l. 1. in verbo probatis, Cod. quæ ſit longa conſuet. Alexand. conſ. 131. num. 9. lib. 2. Surd. conſ. 313. num. 23. Caſ. de Graſſis deciſ. 6. num. 5. de prabend.* cum aliis per *Mantic. de tacitis, & ambig. conuent. lib. 3. titul. 9. num. 72.* Nec dici poteſt, quod dicta conſuetudo ſit probata ex quadam enunciatiua eiuſdem *Iulij III. in Breui*, ſeu *litteris anni 1553.* quarum copia datur, quicquid eſſet dicendum an dictæ litteræ eſſent in forma probanti, & verum dicta enunciatiua, vtpote quæ emanauit ad partis ſuggeſtionem, probet, & præſertim quia, vt aliqui ex dominis dicebant, Papa in dicto Breui non dicit quod dicta conſuetudo fuerit legitime probata, ſed tantum quod fuit deducta, vt apparet ex lectura dicti Breuis; & inſuper viſum fuit quod dum Papa narrat quod in ſtatu Mediolani antiqua viget conſuetudo quod ſpolia perſonarum Eccleſiaſticarum ad earum hæredes tranſeant, huiuſmodi narratiua intelligi debeat de fructibus ſic exactis, & in horreum reconditis, aut de bonis ex fructibus ſic exactis emptis, quæ vere & propriè dicuntur ſpolia clericorum, quia ſpolia ſunt rerum ad beneficiatos ſpectantium, & quæ in eorum peculio reperiuntur, vt in puncto fuit dictum in Romana, ſeu Vercelen. pecuniaria coram bonæ mem. *Cardin. Seraphino*, quæ eſt inter impreſſas *deciſ. 594. num. 5.* non autem de fructibus inexactis, quos idemmet *Iulius III.* per *Conſtit.* vt ſupradictũ eſt ante dictum Breue editum voluit pertinere ad ſucceſſores, adeò quod dicta narratiua non poſſit deſeruire ad probandum aliquam conſuetudinem quoad dictos fructus inexactos de quibus agitur, ſed tantum quoad ſpolia, id eſt fructus exactos, qui ſunt extra controuerſiam. Et in omnem euentum ad effectum de quo agitur, ſufficit quod ex dicta narratiua Breuis non remanet clare probatum quod adſit in ſtatu Mediolani talis conſuetudo quoad fructus inexactos, cum maximè huiuſmodi conſuetudo eſſet plenè, & concludenter probanda ex ſupra allegatis, &c.

11 Hæc quæ ex ſupradicta deciſione colliguntur de receptione dictæ Bullæ *Iulij III.* procedunt in ſtatu Mediolanenſi, non vero in prouincia: Papia enim non eſt de prouincia, ſed exempta, & immediatè ſubiecta Sedi Apoſtol. nam in prouincia conſtat ex *Concil. prouinciali Mediolanen. V. par. 3. titul. de Eccleſiis, earum ſupellectili, & fructib. §. vt litibus*, quod dicta Conſtitutio non eſt vſu recepta, immo in corroborationem prædictorum poſtea ſucceſſit *Concil. Prouinciale Mediolanen. VII. titul.* de fructibus clerici defuncti, in quo præſcribitur quod fructus ſeparati à ſolo pertineant hæredibus beneficiati defuncti cum ſupportatione onerum vſque ad nouos fructus.

SVMMARIVM.

1 *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reformat. cap. 7. quid ſtatuat, refertur.*

2 *Coadiutores cum futura ſucceſſione ad quæcunque beneficia etiam Epiſcopatibus inferiora nonniſi Papa conſtituit.*

3 *Papa antequam coadiutorem cum futura ſucceſſione alicui Epiſcopo deputet, ſolet cauſam vrgentis neceſſitatis, ſeu euidentis vtilitatis à Concilio requiſitam priuatim per Cardinales, & in conſiſtorio examinare.*

4 *Cauſæ, propter quas Papa coadiutorem cum futura ſucceſſione alicui Epiſcopo deputat quæ ſint, referuntur.*

5 *Coadiutor Epiſcopo dandus eſt ſufficiens, habens qualitates omnes, quæ in Epiſcopis requiruntur.*

6 *Coadiutor quam obtineat poteſtatem, ſine auctoritatem, oſtenditur numeris ſeqq.*

7 *Coadiutori cum futura ſucceſſione non licet ingredi ciuitatem Pontificaliter.*

9 *Crux diuinis in functionibus Pontificiis non debet vti Archiepiſcopus coadiutor.*

10 *Archiepiſcopus coadiutor exercens Pontificalia in Eccleſia præſente coadiuto vti poteſt cappa, eo autem præſente vti debet mantelletto, & Rochetto.*

11 *Canonici ſunt compellendi, vt coadiutori Epiſcopo ſolemniter celebranti, & Pontificalia exercenti ſemper aſſiſtant.*

12 *Canonici non debent accedere ad circulos cum coadiuto.*

13 *Coadiutor Epiſcopus debet facere Confeſſionem cum Sacerdote Canonico celebrante.*

14 *Coadiutori de licentia tamen Archiepiſcopi coadiuti licet benedicere populo dum per ciuitatem incedit.*

15 *Canonici vt prodeant obuiam coadiutori Epiſcopo ad Eccleſiam Pontificaliter accedenti, maximè decet.*

16 *Coadiutor non habet facultatem largiendi Indulgentias.*

17 *Beneficiorum collatio cui competat, coadiutori ne an coadiuto oſtenditur.*

EPISCOPO AN ET QVANDO COadiutor cum futura ſucceſſione dandus ſit, & de coadiuti auctoritate.

ALLEGATIO CXVIII.

SAcrosanctvm *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reformat. cap. 7.* decreuit quod ſi quando Eccleſiæ Cathedralis vrgens neceſſitas, aut euidens vtilitas poſtulat Prælato dari coadiutorem, is non aliàs cum futura ſucceſſione detur, quam hæc cauſa prius diligenter à S^mo Romano Pontif. ſit cognita, & qualitates omnes in illo concurrere certum ſit, quæ à iure, & decretis huius S. Synodi in Epiſcopis & Prælatis requiruntur, aliàs acceſſiones ſuper iis factę ſubreptitiæ eſſe cenſeantur. Ex quo decreto circa hanc materiam & præſentis dubij reſolutionem: 1

Primò colligitur coadiutores cum futura ſucceſſione ad quæcunque beneficia etiam Epiſcopatibus inferiora nonniſi Papam conſtituere, ita in Epiſcopatibus probat *cap. vnic. de clerico agrot. lib. 6. & ſentiunt Campeg. in ſpeciali tract. de coadiut. Epiſcop. verſ. ſi coadiutor. Gambar. de officio legati tit. de coadiutor. num. 4. Campan. in diuerſorio Iuris Canon. rubr. 7. cap. 6. num. 105. verſ. eſt tamen, Quarant. in ſumm. Bullarij verbo Archiepiſcopi auctoritas num. 9.* & in aliis inferioribus beneficiis agnoſcunt *Flamin. de reſignat. benefic. lib. 6. quæſt. 5. num. 15. & lib. 7. quæſt. 20. num. 14. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloſ. 5. §. 9. num. 91. Monet. de diſtribut. quotid. par. 2. quæſt. 1. num. 33. Nicol. Garc. de benefic. par. 4. cap. 5. num. 19.* quibus ſuppetit ratio euidens quod ad beneficia vacatura ſolus Papa tribuit ius *cap. 2. de prabend. lib. 6.* & tunc dari coadiutori titulum alicuius Epiſcopatus in partibus infidelium, quo vtitur viuente coadiuto, obſeruant *Piaſeg. in praxi Epiſcop. par. 1. cap. 1. num. 9. Flamin. d. quæſt. 20. num. 18.* 2

Secundò colligitur Summum Pontificem antequam coadiutorem cum futura ſucceſſione alicui Epiſcopo deputet, ſolere cauſam vrgentis neceſſitatis, ſeu euidentis vtilitatis à Concilio requiſitam priuatim per Cardinales, & in conſiſtorio examinare, vt atteſtatur *Flamin. d. lib. 7. quæſt. 20. num. 14. in fine.* Cauſæ autem concedendi huiuſmodi coadiutorem ſunt plures. Prima 3 eſt ſenectus Epiſcopi *capit. vnic. de clerico agrot. libr. 6.* vbi *Archid. & Gemin. num. 5. Rebuff. in praxi benefic. tit. de reprobat. benef. Vin. impetrat. num. 30. Flamin. d. quæſt. 20. num. 6. Campan. dict. cap. 6. num. 110. cum ſeq.* Secunda 4 propter ægritudinem Epiſcopi *cap. 1. 7. quæſt. 1. dict. cap. vnic. Pariſ. conſ. 49. num. 38. lib. 4. Flamin. d. quæſt. 20. num. 7.*

vbi exemplificat,ſi maiori parte anni ſit infirmus,vt non poſſit exercere ea, quæ muneri ſuo incumbunt, vel ſit cæcus, aut lepram habeat. Tertia propter clementiam Epiſcopi *dict.cap.vnic. Bertachin. de Epiſcopo 2. par. 4. lib. num.24. Flamin. dict. quæſt.10. num. 9.* Quarta cauſa, ſi Prælatus ſit ſuſpectus de dilapidatione bonorum Eccleſiæ *Abb,in cap.licet Heli num. 8. de ſimon. Flamin. dict. quæſt. 10. num. 10.* Quinta cauſa, ſi aliàs eſt inhabilis, vt non poſſit muneri ſibi iniuncto incumbere *Ioan. Andr. Zabar.* & alij, quos refert *Flamin.d.q.10.num.11.*

5 Tertiò colligitur, dandum eſſe coadiutorem ſufficientem ad adiuuandum & ſubleuandum officium illius, habentem qualitates omnes, quæ à Iure, & decretis ſacroſancti *Concil. Trident.* in Epiſcopis, & Prælatis requiruntur,idoneum ſcilicet,vita,ſcientia,& ætate. *Flamin.d.quæſt. 10. num. 15.* bene obſeruans in euentu quod talis coadiutor detur circa temporalia propter dilapidationem, debere eſſe prouidum,& fidelem,ac ſcire ea bene diſpenſare: ſi verò circa ſpiritualia aduertendum, vt ſciat prouidere ſaluti animarum,*Campan.d. cap. 6. num. 103.*& in quocunque alio coadiutore, quod debeat eſſe eiuſdem ætatis, cuius & ille, cui datur, clare inſinuat *Gambar.d.tit.de coadiutoribus,num.18.*

6 Sed quam retineat ipſe coadiutor poteſtatem,ſiue auctoritatem vltra ea quæ ad hoc colligit *Nauar.conſ.3. de clerico agrot. in nouis*, habemus ſpeciale decretum *S. Congregat. Rituum*, quod referunt *Proſper.de Auguſtino in addit. ad Quarant. in ſumm. Bullarij verbo Archiepiſcopi auctoritas poſt num.12. Piaſeg. in praxi Epiſcop. par. 1. cap.1. num.10. Campani.dict.cap.6.num.107.*cuius verba ſunt.

7 Die Iouis 31.Ianuarj 1591.Congregatio Illuſtriſſimorum Cardin.ſuper ſacris Ritibus ad dubia nomine Illuſtriſſ. Card.DD.Card.Paleothi,& Veronen.propoſita ſic reſpondendum cenſuit.

8 Ad primum dubium,cenſuit coadiutorem cum futura ſucceſſione non licere ingredi ciuitatem Pontificaliter, quia licet ſit coadiutor cum futura ſucceſſione;ex quo tamen non habet ius in re, ſed ad rem,non debet recognoſci tanquam ſuperior & caput, ſed vti coadiutor,& eo magis quia contingere poteſt, vt non ſuccedat in Epiſcopatu,ſed prior moriatur.

Ad ſecundum,reſpondit, ipſum non debere vti Cru-
9 ce in Diuinis, nec in functionibus Pontificiis, nec dum incedit per Vrbem, cum Crux ſit ſignum & ornamentum dignitatis, & iuriſdictionis, & coadiutor vtraque careat.

10 Ad tertium cenſuit coadiutorem Pontificalia in Eccleſia exercentem abſente Archiepiſcopo,vti poſſe cappa, cum ea ſit tantum ornamentum dignitatis Epiſcopalis; præſente autem Archiepiſcopo vti debet mantelletto,& rochetto, neque licere vnquam coadiutori vti mozzetta, & rochetto etiam abſente Archiepiſcopo, cum hoc proprium ſit eius penes quem eſt dignitas, & iuriſdictio.

Ad quartum reſpondit negatiuè,cum vna Sedes non capiat duos.

11 Ad quintum, cenſuit Canonicos eſſe compellendos, vt coadiutori Epiſcopo ſolemniter celebranti,& Pontificalia exercenti ſemper aſſiſtant; alioquin indecorum videretur ſi Epiſcopus ſine Canonicorum aſſiſtentia celebraret, necnon videretur eſſe contra decretum *Concilij Trident.* quod extenſiuè huic etiam caſui accommodari poteſt.

12 Quoad circulos reſpondit Canonicos non debere accedere ad circulos, cum ipſi circuli denotent membrorum vnionem ad ipſum caput, & ex ſuperius deductis conſtat coadiutorem non debere eſſe caput.

13 Quo verò ad Confeſſionem faciendam cum celebrante ſolemniter,reſpondit decere, vt coadiutor Epiſcopus Confeſſionem faciat cum Sacerdote Canonico celebrante, & vt idem quoque benedicat in fine Miſſæ, ne populus præſens diuinis benedictione Epiſcopali defraudetur, & iam eſt vſu receptum, vt Epiſcopus benedicturus in fine Miſſæ faciat etiam confeſſionem cum celebrante.

Ad ſextum,cenſuit licere coadiutori,de licentia tamen 14
Archiepiſcopi benedicere populo dum per ciuitatem incedit.

Ad ſeptimum reſpondit, maximè decere vt Canonici 15
prodeant obuiam coadiutori Epiſcopo ad Eccleſiam pontificaliter accedenti ad oſtium Eccleſiæ,eumque diſcedentem ad idem oſtium deducere, immo eſſet valdè commendandum,ſi nonnulli Canonici officij,& vrbanitatis gratia ad ipſius coadiutoris ædes accederent.

Ad octauum reſpondit, coadiutorem non habere fa- 16
cultatem largiendi Indulgẽtias, & ſic eas Archiepiſcopi nomine,ſi quas Archiepiſcopus concedere voluerit,eſſe publicandas.

Hæc ſunt illius S. Congregationis verba, ex quibus 17
non modo clara habetur cognitio multorum dubiorum per ipſam deciſorum, ſed inſuper clarior redditur aliorum complurium ad hanc rem ſpectantium; ac præſertim cui competat beneficiorum collatio: nam alij coadiutori, alij coadiuto hanc tribuunt facultatem, vt per *Gonzal.ad reg.8.Cancel.gloſ.23.num.12. & citatos à Zerola in praxi Epiſcop.par.1.verbo coadiutor pag.mihi 100.Filliuc. tract.41.de benefic.cap.2.num.32.* Mihi tamen ſemper placuit conciliatio illa, quam tradit *Oldrad.conſ. 44.* incip. quæritur ſi Epiſcopus *ſub numer. 3.* vbi probat ſententiam in gratiam coadiuti quoties ob ſenectutem,aut alteram legitimam cauſam,& aduerſam valetudinem corporalem,quæque mentis exilium non operaretur, datus eſt; alteram verò tuetur in gratiam coadiutoris, vbi datus fuit ob cauſam cõcludentem perfectum impedimentum alienationis mentis, vel intellectus, putà propter dementiam, & huic diſtinctioni ſubſcribunt *Gemin. in cap.vnico §.fin.num.4.de clerico agrot.in 6.*& ex Selua *Azor. inſtit.moral.par.1.lib.6.cap.25.queſt.15.Card. Tuſch. tom.1. verbo coadiutor concl.402.num.11.*

SVMMARIVM.

1 *Solutio Matrimonij ſpiritualis inter Epiſcopum & Eccleſiam,vt & carnalis inter virum & fœminam, reſeruatur à Chriſto.*
2 *Matrimonium carnale in lege gratiæ planè facilium eſt indiſſolubile,quoad vinculum.*
3 *Matrimonij ſpiritualis vinculum fortius quam carnalis.*
4 *Papa cum tranſfert Epiſcopũ de vno Epiſcopatu ad alium, poteſt & ſolet eum abſoluere à vinculo prioris Eccleſiæ.*
5 *Solent Summi Pontifices vti S.Scripture teſtimonijs in ſenſu morali ad propria decreta confirmanda.*
6 *Matrimonium ſpirituale facilè diſſoluit Summus Pontifex,cum non ſit reſeruatum lege diuina.*
7 *Tranſlatio quando fit de conſenſu ipſius tranſlati, iſte talis ſic tranſlatus perdit ſtatim iura prioris Eccleſiæ.*
8 *Capitulum tanquam Sede vacante ſtatim debet vti iuriſdictione ac Vicarium conſtituere, cum Epiſcopus tranſlatus eſt ad alium Epiſcopatum.*
9 *Tranſlatus ſine ſuo conſenſu non deſinit eſſe Epiſcopus prima Eccleſiæ.*

EPISCOPVS AD ALIAM ECCLEſiam tranſlatus, quando prima Eccleſia deſinat eſſe Epiſcopus.

ALLEGATIO CXIX.

SOLVTIONEM Matrimonij ſpiritualis inter Epiſcopum & Eccleſiam contracti, ſicut & carnalis, quod eſt inter virum & fœminam, reſeruatam eſſe à Chriſto præcipiente, vt *quos Deus coniunxit homo non ſeparet*, probat expreſsè text.aliàs difficilis 1

lis *in cap. inter corporalia 2. ſtatim poſt princip. de tranſlat. Epiſcopi.* Planè Matrimonium carnale conſumatum in lege gratiæ factum fuit indiſſolubile quoad vinculum, vt late probant Magiſt. *in 4. diſt. 27. cap. 5. & diſt. 36. cap. 3. & ibi d. S. Thom. quæſt. vnic. art. 5. & in addit. ad 3. par. quæſt. 61. art. 1. Durand. diſtinct. 35. quæſt. 2. Ledeſma 2. 4. quæſt. 64. art. 2. Specul. coniug. par. 3. art. 7. Perez l. 2. verbo por que puede ſer, 15. lit. 8. Ordin. Couar. de ſponſalib. par. 2. cap. 7. §. 4. ad fin. Sanch.* & plures *ab eo citati de Matrim. lib. 2. diſp.* 2 *13.* Ergo & ſpirituale, cuius vinculum fortius eſſe quam 3 carnalis dubitandum non eſſe aſſerit text. *in d. cap. inter corporalia, in princip.* Attamen veriſſimum eſt, quando 4 Papa transfert Epiſcopum de vno Epiſcopatu ad alium, poſſe & ſolere illum abſoluere à vinculo prioris Eccleſiæ iuxta formam, de qua per *Hoſt. in ſum. tit. de tranſlat. Prælat.* & morem Curiæ Romanæ, vt *in d. cap. inter corporalia, & per Ioan. Monach. in cap. generali num. 10. verſ. ſi aliquis habet Regalia, de elect. lib. 6. Ioan. Andr. in cap. quod ob gratiam num. 1. in princip. quæſtionis de regulis iuris in 6. in mercur. & ibid. Franch. num. 3. in princip. Franc. Marc. deciſ. 1100.* incip. *quæritur de tali caſu verſ.* & maximè propter abſolutionem vinculi, *Abb. conſ. 101. num. 7. par. 2.* prout eos refert *Rot. in Phocen. Canonicatus 26. Martij 1613.* coram *R^mo D. meo Coccino Decano*, apud *Farin. deciſ. 475. num. 1. par. 1. recent.* Qua ſuppoſita veritate retento themate *dicti cap. inter corporalia*, vel eſt dicendum ſub illis verbis Chriſti Domini ſupra relatis non reſeruari Matrimonij ſpiritualis ſolutionem, cuius contrarium expreſsè dicit *d. cap. inter corporalia*, aut fatendum etiam Matrimonium conſumatum poſſe à Pontifice diſſolui contra Doctores ſupra relatos, qui aſſerunt iam hodie hæreticum eſſe dicere Matrimonium conſumatum in lege gratiæ diſſolui poſſe.

Potuerunt certè verba obſcuriſſima *dicti cap. inter corporalia*, & ius ſuprapoſitæ argumentationis in falſam opinionem trahere *Socin. conſ. 28. col. pen. vol. 1. Bald. in cap. Iator. de re iudic. Sylu. de nupt. pag. 2c. Ioan. Andr. in reg. actus legitimi, de regulis Iuris, lib. 6. Philip. Dec. in cap. quæ in Eccleſiarum col. 5. de conſtit. Grat. conſ. 1. num. 31. vol. 2.* & alios quos tacito nomine refert *Sanch. d. diſput. 13. num.* 11. qui omnes peſſimè arbitrantur Matrimonium conſumatum diſſolui poſſe à Summo Pontif. quaſi tunc non homo ſeparet à Deo coniunctos, ſed ipſe Deus: parum enim refert (vt inquit *S. Bernard. lib. de diſpenſat. & præc. col. 4.*) an nobis Deus ſuam voluntatem exponat per ſeipſum, vel per ſuos Angelos, aut per ſuos Vicarios; ſed quantum à veritate aberret huiuſmodi ſententia, oſtendunt Doctores pro contraria ſupra citati: nam qui homini poteſtatem denegauit ſeparandi ſic à Deo copulatos, Pontificem Max. excludere videtur, quia homo eſt.

Quare aſſerere oportet Chriſtum Dominum directè & principaliter, ac in ſenſu litterali ſub illis verbis, *quos Deus coniunxit, &c.* Matrimonium ſolummodo carnale ſuo iudicio reſeruaſſe diſſoluendum; ſolutionem verò Matrimonij ſpiritualis non ſic in ſenſu litterali, ſed in ſenſu morali à Chriſto ibidem reſeruatum deprehendi, qui quidem moralis ſenſus licet in Sacra ſcriptura ab ſpiritu Sancto intentus ſit, non tamen facit intentum efficax ad probandum aliquid eſſe legis diuinæ 5 obligatoriæ; ſolent enim Summi Pontifices vti S. Scripturæ teſtimoniis in ſenſu morali ad propria decreta confirmanda, vt patet in materia pluralitatis beneficiorum; ad probandum enim aliquem non poſſe habere duo benefcia, adducunt verba Pauli, *oportet Presbyterum eſſe vnius vxoris virum*, & Chriſti, *nemo poteſt duobus Dominis ſeruire*, quæ verba in ſenſu litterali longè aliud ſignificant. Sic *in Extranag. vnam ſanctam inter communes, de maiorit. & obed. Bonifacius VIII.* adducit verba Chriſti de duobus gladiis in ſenſu morali ad ſummam poteſtatem, & ſuam ſtabiliendam; cum litteralis aliud eſſet, vt Sacri Doctores in eundem locum explicarunt, probat latiſſimè *Alphonſ. à Caſtro lib. 1. contra hæreſes cap. 5. S. Tho. 1. par. quæſt. 1. art. 10.* Cum igitur Matrimonium ſpirituale non ſit reſeruatum lege diuina in ſenſu litterali ipſi Chriſto, vt carnale eſt, nil mirum ſi illud Summus Pontifex facilè diſſoluat, non verò carnale. 6

Probata Pontificia poteſtate in diſſoluendo Matrimonio ſpirituali, quod contrahitur inter Epiſcopum & Eccleſiam, ac ſubinde explicato text. *in d. cap. inter corporalia*, qui ad hoc propoſitum difficilis meritò reputatur, reſtat nunc vt reſpondeamus ad quæſtionem propoſitam ſub diſtinctione: vel enim tranſlatio Epiſcopi ad aliam Eccleſiam fit de eius conſenſu ob bene merita, aut propter vtilitatem neceſſitatémue Eccleſiæ, ſiue etiam ad electionem, poſtulationem, ſeu præſentationem alicuius ad id ius habentis. Aut demum fit ſine conſenſu ipſius transferendi, quamuis transferatur ob bene merita.

In primo caſu, quando ſcilicet tranſlatio fit cum con- 7 ſenſu illius qui erit transferendus, ille talis ac tranſlatus eſt ſtatim perdit iura primæ Eccleſiæ, vt per *Abb. conſ. 101. nu. 3. & 4. p. 2. Maſſobr. in praxi habendi concurſum reg. 1. dub. 9. num. 4.* ſecundum Romanam impr. *cf. Rota d. deciſ. 475. à num. 5. par. 1. recent.* vbi *ex Ioan. Andr. in cap. quod ob gratiam num. 5. de regulis Iuris in 6.* refert quod ſi poſtulatio fiat à Capitulo de conſenſu transferendi, deſinit eſſe Epiſcopus loci à quo transfertur ſtatim poſt ipſam tranſlationem factam à Summo Pontif. non expectato aliter ipſius conſenſu, quia licet ignoret tranſlationem, ſciuit tamen poſtulationem, & ſubmiſit ſe voluntati Papali. Et huius ſententiæ eſt *S. Congregat. Illuſtriſſimorum Cardin. S. Concil. Trident.* interpretum dum conſulta an Capitulum potuit deputare Vicarium in Eccleſia, à qua quis fuit tranſlatus, ſi tranſlatio fuit facta de ipſius tranſlati conſenſu, etiam ante adeptam poſſeſſionem ſecundæ Eccleſiæ, cenſuit quod ſic, atteſtante *Rot. d. deciſ. 475. num. 6. in fine*, & nouiſſimè *ſub die 10. Decembris 1624. S. Congregat. Illuſtriſſ. Card.* ſuper negotiis Epiſcoporum præpoſita pariter cenſuit in hæc verba. *S. Congregat. S. D. N.* approbante cenſuit Eccleſiam à qua volens transfertur, ſeu quam dimittit Epiſcopus, vacare ab eo tempore, quo idem Epiſcopus ab illius vinculo abſoluitur in Conſiſtorio Sanctitatis Suæ etiam ante expeditionem litterarum, vel adeptam poſſeſſionem ſecundæ Eccleſiæ, & poſteaquam huiuſmodi abſolutionis notitiam Epiſcopus habuerit etiam ex teſtimonio, ſeu documento Secretarij Sacri Collegij, illico teneri cum abſtineri ab exercitio Ordinariæ iuriſdictionis, eamque 8 tranſire in Capitulum tanquam Sede vacante, & ita poſſe, & debere Capitulum ſtatim ea iuriſdictione vti, ac Vicarium iuxta *Trident. Concil.* præſcriptum eligere, Sedémque vacantem publicare; quam declarationem retuli ego ipſe *in collect. ad cap. 1. de tranſlat.* Epiſcopi, & me citato in illo loco refert etiam *Maſſobr. dict. dub. 9. num. 12.*

In ſecundo vero caſu, quando ſcilicet nullus interuenit transferendi conſenſus, tota eſt difficultas; in qua *Rot. d. deciſ. 475. num. 6.* nihil firmare videtur, annuit tamen in ſimplici tranſlatione etiam non facta pro vtilitate, aut neceſſitate Eccleſiæ, aut ob bene merita, ſtatim poſt tranſlationem abſque alio conſenſu præcedente, aut ſubſequente tranſlatum perdere ius in prima Eccleſia, ea ratione quia in Epiſcopatibus contrahitur Matrimonium ſpirituale, & Papa transferendo abſoluit à vinculo primæ Eccleſiæ, quocirca facta abſolutione prima libera manet, nec ad eam datur regreſſus *Hoſt. in ſum. de tranſlat. Prælat. num. 6. verſ. ſed ſi Epiſcopus, & Goffred. pariter in ſum. eod. tit. num. 6. verſ. quod verius puto, Calderin. conſ. fin. circa princip. verſ. & ſic pronunciatum, Bellem. in cap. ſi quis iam tranſlatus num. 2. col. 10. in princip. verſ. ad cuius quæſtionis declarationem, & col. 11.* vbi refert huius ſententiæ,

tiæ, ex quatuordecim Auditoribus, qui tunc erant, octo
9 fuiſſe. Sed ego credo verius, quod tranſlatus ſine eius conſenſu non deſinit eſſe Epiſcopus primæ Eccleſiæ, quia tranſlatio & abſolutio etiá ob bene merita ſine præuio conſenſu facta intelligitur quatenus tranſlato placuerit, cum intentio Papæ ſit complacere tranſlato, vt ex dict. deciſione Rotali obſeruat *Maſſobr. d. dub. 9. num. 14 & 15.* tum quia hoc ipſum deprehenditur ex ſupradictis *Sacra Congregat.* declarationibus, in quibus de conſenſu transferendi fit mentio, quaſi innuens aliter reſoluendum eſſe ſi nolens transferretur, vel tranſlatio non fuiſſet facta de ipſius tranſlati conſenſu, eo maximè quia Epiſcopus non poteſt ad aliam Eccleſiam etiam motu proprio transferri, niſi interueniat eius conſenſus *Rot. in Cremonen fructuum* 18. *Martij* 1610. coram *D. Pironano*, impreſſa per *Farin. deciſ. 278. num. 7. par. 2. recent.*

Non obſtat *gloſ. in cap. ſi quis iam tranſlatus* 21. *quæſt. 2.* quatenus probare videtur, quod quis non dicitur vere tranſlatus, niſi poſt adeptam poſſeſſionem ſecundæ Eccleſiæ, quia reſpondetur loqui in tranſlatione abuſiua, non autem in vera: at prouiſio Papæ habet vim non ſolùm electionis, ſed etiam confirmationis, & ſic cum ſit abſolutus à vinculo primæ Eccleſiæ, & habeat ius acquiſitum in ſecunda, dicitur proinde effectus ſponſus ſecundæ Eccleſiæ, quapropter ceſſare debet ei omne ius, quod habebat in prima, ne videatur ſponſus duarum Eccleſiarum, ita *Rota in dict. deciſ. 475. num. 7.* & ea citata *Maſſobr. d. dub. 9. num. 16. cum ſeqq.*

Nec etiam obſtat, quod beneficia tranſlati non vacant, niſi poſt adeptam pacificam poſſeſſionem Eccleſiæ ad quam transfertur, vt apud omnes in confeſſo eſt, quia reſpondetur hoc prouenire ex eo quia iſta beneficia non vacant per abſolutionem à vinculo, prout vacat primus Epiſcopatus, ſed per adeptionem Epiſcopatus, vt per *Rotam d. deciſ. 475. num. 18. & Maſſobr. d. dub. 9. à num. 20.*

SVMMARIVM.

1 *Penſio eſt onus reale & cohærens beneficio.*
2 *Onus rei tranſit cum ſua cauſa.*
3 *Succeſſor in benefi io obligatur ad ſolutionem penſionis, non ſolùm in futurum, ſed etiam in præteritum pro terminis decurſis.*
4 *Penſionarius agere poteſt hypothecaria contra ſucceſſorem in beneficio, ſuper quo fuerit impoſita penſio.*
5 *Penſionary in electione erit, vel agere contra beneficij poſſeſſorem, vel contra hæredem defuncti prædeceſſoris in caſibus in quibus hæres eſt obligatus, ſiue contra prædeceſſorem in beneficio ſi adhuc viuit.*
6 *Penſionarius in caſu quod agat contra ſucceſſorem in beneficio, idemmet ſucceſſor habebit actionem contra ſuum prædeceſſorem ſi viuit, vel eius hæredes.*
7 *Epiſcopus in ſua ciuitate Epiſcopali penſionem ſuper Epiſcopatu impoſitam ſoluere tenetur.*
8 *Penſionario datur actio contra ſucceſſorem in beneficio pro terminis decurſis, ſi diligentiæ præceſſiſſent contra ipſummet ſucceſſorem.*
9 *Succeſſor in Epiſcopatu tenetur ad penſiones decurſas, & non ſolu as tempore prædeceſſoris, quando conſtat de diligentiis factis per penſionarium contra prædeceſſorem; Ex quibus autem probentur huiuſmodi diligentiæ, vide ibi nu. 10.*
11 *Congrua in primis deduci debet ex redditibus Epiſcopatus ducatorum mille monetæ illarum partium.*
12 *Iuriſdictio temporalis alicuius loci competens Epiſcopo non cenſetur reſeruata reſeruatario fructuum Epiſcopatus, niſi Papa expreſſerit.*
13 *Penſio non ſolet imponi in Epiſcopatibus, quorum fructus non excedunt valorem ducatorum mille.*
14 *Epiſcopo reſignanti quod mille remaneant, vel non remaneant cui incumbat, oſtenditur.*

EPISCOPVS SVCCESSOR IN EPIſcopatu, an, & quando teneatur ad penſiones decurſas, & non ſolutas tempore prædeceſſoris.

ALLEGATIO CXX.

CVM penſio ſit onus reale, & cohærens benefi- 1
cio *cap ſi quis laicus* 16. *quæſt. 1. cap. quereiam in fine,* & ibi, *Abb. num. 2. de elect. Rot. deciſ. 176. num. 3 par. 2. recent. Gig. de penſion. quæſt. 39. num. 5. & 6. & quæſt. 40. num. 1. Decian. conſ. 37. num. 14. vol. 2.* & onus rei annexum 2
tranſeat cum ſua cauſa *l. Iulianus, l. Cuius*, vbi *Bart. ff. de manum. teſtam. l. Pomponius* §. 1. *ff. de acquir. poſſeſſ. Pariſ. conſ. 127. num. 12. vol. 4. Tiraq. de retract. lig. §. 1. gloſ. 10. num. 10. 13. & 14.* Propterea obligatur ſucceſſor in beneficio ad 3
illius ſolutionem non ſolùm in futurum, ſed etiam in præteritum pro terminis decurſis ante ſuam prouiſionem *l. quæro, ff. de vſufructu, Bellenz. in. de charitatiuo ſubſidio quæſt. 51. Gambar. de officio & poteſt. Legati lib. 6. tit. de penſion. à num. 417. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. par. 2. cap. 7. num. 46. Nauar. conſ. 1. num. 3. & 4. & conſ. 2. num. 3. & 5. de ſolution. Monet. de diſtribut. quotid. par. 3. quæſt. 8. num. 12. Decian. d. conſ. 37. num. 12. & 14. Rebuff. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de clerico debitore* §. 8. *à princip.* itaut penſionarius agere poſſit hypothecaria contra ſucceſſorem in bene- 4
ficio ſuper quo fuerit impoſita penſio ſecundùm Roman. *conſ. 388. & Riminald. iun. conſil. 298. num. 9. volum. 3.* quos refert, & ſequitur *Rebuff. d. §. 8. num. 9.* In cuius ta- 5
men electione erit, vel agere contra beneficij poſſeſſorem, vel contra hæredem defuncti prædeceſſoris in caſibus in quibus hæres eſt obligatus, ſiue contra prædeceſſorem in beneficio ſi adhuc viuit, vt per *Gig. dict. quæſt. 39. num. 11. & quæſt. 43. num. 5. Rot. deciſ. 1182. num. 2. par. 3. lib. 3. diuerſ. Franc. Leo d. par. 2. cap. 7. num. 51. Rebuff. d. §. 8. num. 10.* vbi *num. 11. cum Gig. d. quæſt. 39. num. 13.* aduertit conducibilius eſſe penſionario quod potius agat contra poſſeſſorem beneficij, quam contra hæredem defuncti prædeceſſoris, quia contra poſſeſſorem beneficij procedit executiuè, quatenus non ſoluat: ſi autem vellet agere penſionarius contra hæredem defuncti prædeceſſoris, tunc eſſet neceſſe Iuris ordinem ſeruare: in caſu vero quod penſionarius agat contra ſucceſſorem, idemmet 6
ſucceſſor habebit actionem contra ſuum prædeceſſorem ſi viuit, vel eius hæredes, *Ioan. Andr. in cap. non eſt in mora de regulis Iuris in 6. Fideric. conſil. 209. num. 6. Gemin. conſ. 4. num. 9. & per totum*, quos refert, & ſequitur *Rebuff. d. §. 8. num. 12.* Illud ignorandum non eſt, teneri Epiſco- 7
pum in ſua ciuitate Epiſcopali penſionem ſoluere, vt cenſuit *Rota in Aretina penſionis* 17. *Aprilis* 1598. coram *D. Litta* impreſſa per *Marcheſan. de commiſſion. par. 1. §. 2. pag. 636.*

Et licet Rota aliquando dubitauerit, an detur actio 8
penſionario contra ſucceſſorem in beneficio pro terminis decurſis & non ſolutis in vita prædeceſſoris, vt per *Caſſador. deciſ. 3. & 4. de locato, Achil. deciſ. 3. de penſionib. & Creſcent. deciſ. 6. num. 3. & 7. de ſolutionib.* ipſa tamen poſtmodum eam conceſſit cum hoc temperamento æquitatis, ſi diligentiæ ſcilicet præceſſiſſent contra eundem ſucceſſorem, adeò vt penſionarius nulla notari poſſit negligentia, ita fuit dictum in vna Canarien. penſionis 15. *Ianuarij* 1597. coram *Gipſio*, & in cauſa Hiſpalen. penſionis 16. *Decembris* 1577. coram *Card. Blanchetto*, & in Oſcen. & Barbaſtren. penſionis 19. *Aprilis* 1609. coram *Card. Lancellotto iuniore*, & ſæpiſſimè in aliis citatis in Neritonen. penſionis 10. *Iunij* 1611. coram *Greg. XV.* impreſſa per *Farin. deciſ. 552. num. 2. par. 2. recent.* & per *Beltramin. deciſ. 507. num. 2.* & per *Campan. in diuerſorio Iuris Canonici rub. 11. cap. 14. num. 20.* referunt, latéque exornant *Rebuff. d. §. 8. num. 13. Franc. Leo dict. cap. 7. num. 52. & 53. Nicol. Garc. de benefic. p. 1. cap. 5. num. 199. Stephan. Gratian.*

Digitized by Google

Gratian. diſcept. forenſ. cap. 94. num. 59. Mareſcot. vari. lib. 1. cap. 18. Pacific. de Saluiano interdicto deciſ. 99. & inſpect. 3. cap. 4. à num. 199.

9 Vnde iam infertur reſolutio ad quæſtionem ſupra propoſitam, vt ſcilicet ſucceſſor in Epiſcopatu teneatur ad penſiones decurſas, & non ſolutas tempore prædeceſſoris, quando conſtat de diligentiis factis per penſionarium contra prædeceſſorem, vt in puncto cenſuit *Rota in dicta Neritonen. penſionis*, & ſufficere diligentias contra prædeceſſorem, vel eius hæredem, & bona, firmauit *ead. Rota in Tolentana penſionis* 13. *Iunij* 1608. coram *D. Penia.*

10 Ex quibus autem probentur huiuſmodi diligentiæ, oſtendit *Rot. in d. Neritonen. apud Farin. deciſ. 352. n. 3. verſ. diligentia par. 2. recent.* veluti ex mandato executiuo, ſequeſtro, & delatoriis, vbi etiam tentum fuit negligentem non dici qui petere diſtulit multo tempore, quando non erat obligatus petere certo tempore, additque hæc omnia cum temperamento moderanda, dummodo ſucceſſori congrua remaneat, quæ in primis, & ante
11 omnia deduci debet ex redditibus Epiſcopatus, ducatorum mille monetæ illarum partium iuxta diſpoſitionem *S. Concilij Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 13. verſ. ad hæc*, prout etiam reſoluit *eadem Rot. in Campanien. penſionis* 22. *Iunij* 1609. coram *D. Iuſto*, *& in Policaſtren. congrua* 16. *Nouembris* 1615. coram *D. Vbaldo* impreſſa per *Farin.*
12 *deciſ.* 764. *num.* 1. *par.* 2. *recent.* vbi *num.* 3. *&* 4. tentum fuit iuriſdictionem temporalem alicuius loci competentem Epiſcopo non cenſeri reſeruatam reſeruatario fructuum Epiſcopatus, niſi Papa expreſſerit, licet ſecus in fructibus iuriſdictionis. Vnde colligitur in Epiſcopatibus, quorum fructus non excedunt valorem mille ducatorum, non ſolere penſionem imponi, tenet *Flamin. de reſignat. lib. 6. quæſt. 2. num. 34. Nicol. Garc. de benef. part. 1. cap. 5. num. 393.* vbi *num. 397. cum ſeq.* diſſerit de quo tempore debeat intelligi illa clauſula, dummodo remaneant
13 mille pro Epiſcopo. Cui autem incumbat onus probandi quod mille remaneant, aut non remaneant Epiſcopo, dubium eſt ad præſentem materiam non contemnendum, in quo approbata eſt diſtinctio, quod aut penſionarius agit iudicio poſſeſſorio, & tunc onus probandi incumbit Epiſcopo, quod ei non remaneant mille, quia quaſi poſſeſſio releuat ab onere probandi, cum non teneatur exprimere cauſam ſuæ poſſeſſionis, vel quaſi, & ideo debet in ſua quaſi poſſeſſione tueri, donec contra eum fuerit in petitorio pronunciatum, *Abb. in cap. querelam num. 2. de elect. & not. gloſ.* per text. ibi *in l. ſicuti §. ſed ſi queratur*, & ibi *Paul. de Caſtro num. 9. ff. ſi ſeruitium vend. Ruin. conſ. 154. numer. 10. verſ. ſicut ergo lib. 4.* Aut vero Epiſcopus agit contra penſionarium petitorio dicens ſe non teneri ad ſoluendam penſionem, quia reſeruatio eſt nulla, & tunc onus probandi quod mille remaneant Epiſcopo penſionario incumbit, quia cum agitur ſuper proprietate iuris percipiendi, cauſa exprimi debet ab eo, qui aſſerit ſibi deberi penſionem, nec quaſi poſſeſſio releuat illum ab onere probandi, *Abb. in d. cap. querelam num. 12. & ſeq. gloſ. 1. in d. l. ſicuti*, vbi *Paul. de Caſtro num. 8. & 9. Ruin. d. conſ. 154. numer. 4.* quam diſtinctionem præſtitit *Rota in Vna Vercellen. penſionis* 26. *Iunij* 1592. coram *Cardin. Mantica*, inter eius deciſiones impreſſas *deciſ. 196.*

SVMMARIVM.

1 *Quæſtiones diſputandæ proponuntur.*
2 *Decimas percipiendi ius laicis regulariter concedere non poteſt Epiſcopus.*
3 *Decimæ temporales non ſunt propriè decimæ, ſed certæ decimationes, ſeu annuæ præſtationes.*
4 *Decimas titulo feudi vel alio temporali ante Concil. Lateranenſe concedere poterant Epiſcopi, & ex eo deinde prohibitum.*
5 *Decimæ ſi laicis fuiſſent conceſſæ & neſciatur an poſt, vel ante Concil. Lateranenſe fuerint conceſſæ, in dubio cenſentur conceſſæ poſt Concil.*
6 *Epiſcopi conſenſus neceſſarius non eſt ad decimas reſtituendas Eccleſiæ ad quam pertinent: ſufficit vero vt in aliam Eccleſiam, vel locum Religioſum transferantur, & declara vt nu. 7.*
8 *Decimæ à laicis in laicos transferri non poſſunt etiam de Epiſcopi conſenſu, declarando vt n. 9.*
10 *Decimæ ſi ante Lateranenſe Concilium laicis fuerint in feudum, vel emphyteuſim conceſſæ, & finita generatione ad Eccleſiam reuertantur, an poſſit Epiſcopus eas laicis iterum dare in emphyteuſim, oſtenditur & n. 11. & 12.*
13 *Compoſitio facta inter perſonas Eccleſiaſticas nomine ſuarum Eccleſiarum ſuper decimas in futurum ſoluendas, valet, modo cauſæ cognitio, & ſuperioris accedat auctoritas.*
14 *Vicarij auctoritas ſufficit in compoſitionibus factis inter perſonas Eccleſiaſticas ſuper decimis in futurum ſoluendis.*
15 *Compoſitio ſuper decimis præteritis non ſolum cum Eccleſiaſticis perſonis, ſed etiam cum laicis poteſt fieri ſine auctoritate ſuperioris.*
16 *Epiſcopi auctoritate poteſt fieri compoſitio cum laicis ſuper tempus, & locum ſoluendarum decimarum.*
17 *Compoſitio ſi fiat inter laicos & clericos, vt minus quam ſit decima eis ſoluantur, vel vt de aliquibus rebus non præſtentur, non valebit, niſi ſit approbata à Papa, vel magno temporis interuallo firmata cum obſeruantia, ſcilicet 30. annorum.*
18 *Tranſactio valet de decimis futuris facta cum aſſenſu Epiſcopi, ſi pro decimis compenſetur Eccleſia in alijs rebus.*

EPISCOPVS QVAM POTESTATEM habeat in iure percipiendi decimas laicis concedendo, & in earum poſitionibus inter Eccleſiaſticos & ſeculares faciendis.

ALLEGATIO CXXI.

1 CONTROVERSÆ ſunt hac de re excitatæ per Doctores quæſtiones, quæ ad quinque potiſſimum reducuntur. Prima petit, an Epiſcopi aliquo tempore potuerint, vel poſſint hodie decimas titulo feudi, vel alio temporali laicis concedere. Secunda, an ſufficiat auctoritas Epiſcopi vt laici decimas transferre poſſint in quamcumque Eccleſiam, vel religioſum locum, an vero neceſſario reſtitui debeant Eccleſiis ad quas de iure pertinent. Tertia, an laici in laicos eas transferre poſſint caſu aliquo ſaltem de Epiſcopi conſenſu. Quarta, vtrum ſi decimæ ante Lateranenſe Conc. laicis fuerint in feudum, vel emphyteuſim conceſſæ, ac finita generatione ad Eccleſiam reuertantur, poſſit Epiſcopus eas laicis iterum dare in feudum, vel emphyteuſim. Quinta, an & quando compoſitio, ſeu tranſactio de decimis cum conſenſu Epiſcopi valida ſit, & ſine eo inualida.

2 Pro quorum ſolutione ſupponendum eſt, Epiſcopum regulariter non poſſe ius percipiendi decimas laicis concedere, vt probant text. *in cap. peruenit 1. quæſt. 4. cap. bene quidem 96 diſt. cap. venerabilis, de conſtitut. vtili*, & docent *Rebuff. de decimis q. 5. num. 32. & quæſt. 13. nu. 73. Azor. inſtitut. moral. par. 1. lib. 7. cap. 36. q. 12. Monet. de decimis cap. 5. num. 59.* niſi concedat aliis Eccleſiis cum aliqua cauſa *cap. plures, cap. ſtatuimus, & caput fin. vbi gloſ. 16. quæſt. 1. Rebuff. d. num. 32. Monet. d. cap. 5. num. 60. Verall. deciſ. 340. par. 3. Rot. in Conchen. decimarum de Villanoua 5. Maij* 1600. coram *Cardin. Pamphilio.* Vel niſi concedat ad vitam, aliudve tempus ipſarum decimarum fructus, non ius percipiendi illas, alicui laico ex iuſta cauſa,

purâ quia Ecclesiam, cuius patrimonium à tyranni oppressione liberauerit, *glos. in cap. quamuis, de decimis, Rebuff. de his tract. q.10.num.14.& quæst.13. num.110. Con. lib.1.var.cap.17.num. 5. Azor. d.cap.36. quæst. 11. & 14.* 3 *Monet. d.cap 5. num.61.* decimæ enim temporales non sunt propriè decimæ, vt aduertit *Bald. cons.419. vol. 1.* sed sunt certæ decimationes, seu annuæ præstationes in quantitate frumenti, vel pecuniæ, descendentes à iure temporali, & ea contracta pro rebus debitæ *Rot.in Ferrarien. decimarum 16. Iunij 1615.* coram *D. Pirouano*, impressa per *Farin. decis.420. par.1. recent.* Vel denique nisi concedat cum consensu eius, de cuius interesse agitur, non in vim priuilegij, sed alienationis cum causæ cognitione, & aliis solemnitatibus, *cap.2. de iis quæ fiunt à Prælatis, Rebuff.q.5.n.35. Monet.d.cap.5. num.62.*

4 Quibus vt certius præhabitis, deueniendo ad primam quæstionem, pro firmo habendum communem esse Doctorum resolutionem potuisse Episcopos ante Concilium Lateranense sub Alexandro III. (quod celebratum fuisse circa annum 1179. seu 1180. aduertunt per me citati *ad cap. cum Apostolica 7. num. 2.* de iis, quæ fiunt à Prælatis) decimas titulo feudi, vel alio temporali laicis concedere, sed ex eo deinde fuisse prohibitum, vt ex tex. *in cap. cum & plantare de priuileg. cap. cum Apost.* de his, quæ fiunt à Prælatis, *& cap.2. §. sanè de decimis in 6* notant *Couar. lib.1. var. cap.17. num.5. vers. olim, Gutier. pract. lib.1. quæst.14. num.5. & quæst.15. num.4. D. Barbos. in l. Titia num.45. vers. non obstat, ff. soluto matrim. Azor. instit. moral par.1. lib.7. cap.36. quæst.12. Soar. de Relig. tom.1. tract. de decimis lib.1. cap.16. num.2. & 3. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præs. 86. num 2. Monet. de decimis cap.5. quæst.3. numer.66. Fagundez in septem Ecclesiæ præcepta prec.5. lib.3. cap.1. nu. 32. & cap.4. n.2. Rot. in Placentina decimarum 31. Ianuarij 1586.* coram *Rubalo*, *& in Sabinen. decimarum 1. Iulij 1609.* coram *R. D. meo Coccino Rotæ Decano*, *& in Ferrarien. bonorum 19. Ianuarij 1615.* coram *D. Dunoretto.*

5 Quod si decimæ laicis fuerint concessæ, & nesciatur an post, vel ante Concilium Lateranense fuerint concessæ, in dubio censentur concessæ post *Concil. Rot. in Taurinen. decimarum 12. Ianuarij 1607. vers. non obstaret*, coram *Illustrissimo Cardin. Marquemontio, per Beroi. cons. 21. num. 14. Lib.1* qui refert *Ioan. Andr. Host. Anchar. & Gemin.*

6 Secundæ verò quæstionis communis resolutio est, ad decimas restituendas Ecclesiæ, ad quam pertinent, Episcopi consensum necessariò non esse: vt vero in alteram Ecclesiam, vel religiosum locum transferantur Episcopi consensum sufficere, vt satis deducitur ex *d. cap. cum & plantare, iuncto d. cap. cum Apost. & d. §. sanè*, vbi notauit *glos.* & testatur communem, *Soar. dicto cap.26. numer.10.* asserens sine difficultate procedere in decimis iuncto titulo obtentis à laico, quia cum iam sint extra dominium Ecclesiæ, & laico iusto titulo applicatæ, nulli Ecclesiæ fit præiudicium, & ideo accedente Episcopi consensu in quemlibet religiosum locum trãsferuntur: contrarium tamen asserit esse resoluendum in illis decimis, quas laici sine iusto titulo detinebant: quia istas necessariò tenentur restituere Ecclesiæ ad quam de iure pertinent, cui Episcopus consensu suo præiudicium facere non potest iuxta reg. generalem text. *in l. id quod nostrum, ff. de regulis iuris*, & in terminis videtur probare text. *in cap. ad hæc, de decimis*, cum similibus; sed fallitur: verius enim est decimas iniustè à laicis detentas ex concessione Episcoporum transferri posse in locum religiosum *ex d. §. sanè.* Ad argumen. verò *Soarez* respondetur, concludere tantum secundum iuris rigorem eidem Ecclesiæ restitutionem fieri debuisse, sed Concilium ad euitanda scandala permisisse, vt cuicumque alij Ecclesiæ fiat restitutio, vt ipsemet *Soar. d. cap.26. nu.3. ad finem*, aduertit.

7 Sed pro faciliori, & pleniori resolutione tres casus oportet distinguere in hoc proposito. Primus est de laicis intrusis, qui sine titulo aliquo decimas detinebãt, & in iis veram esse agnosco sententiam, *Soar.* quod eas necessariò debent restituere Ecclesiæ ad quam de iure pertinent, vt euincit ratio ab eo facta. Secundus est de decimis, quas laici obtinent titulo feudi perpetui habiti ab inferioribus Prælatis, qui iuxta nostram sententiam etiam ante Lateranense Concilium erat inualidus, & procedit in his permissio, vt eas de Episcoporum consensu transferre sufficiat in aliam Ecclesiam, vel religiosum locum, neque sit necessarium facere restitutionem eidem Ecclesiæ ad quam pertinebant, vt expressè probat text. *in d. c. cum Apost. vers. quia vero, iuncto fine*, & ex vltimis verbis *d. §. sanè*, dum semper hanc Lateranensem prohibitionem, & concessionem restringunt ad decimas, quas laici titulo feudi ante Lateranense obtinebant, atque ita non procedere in aliis, quæ sine huiusmodi titulo feudi perpetui in laicum sint alienatæ. Tertius casus est, quãdo decimæ à laicis titulo iusto, & valido in perpetuum obtentæ sunt, vel à summo Pontif. vel aliis Prælatis, qui sufficienti potestate fuerint muniti, & in eo non videtur Episcopi consensus necessarius, vt in locum religiosum transferantur; vt in donationibus tertiarum, quas à summo Pont. obtinent Hispaniarum & Lusitaniæ Reges communiter receptum est post *Sot. d. lib.9 quæst.4. art.3. & q.7. artic.1.* & post *Greg. Lopez, Gutier. D. Barbos. dict. num.42. vers. adde, Cabed. Lusit. decis.63. num.5. p.2.* Vnde etiam in laicos transferri posse resoluunt, de quo statim plenius, & ostenditur; quia si huiusmodi decimæ titulo feudi perpetui iusto & valido semel in laicum sunt alienatæ, efficiuntur ipsius patrimonium, nec in disputationem cadere potest an restituio sit facienda Ecclesiæ ad quam de iure pertinent, siquidem postquam in perpetuum alienatæ sunt in laicum titulo iusto & valido, non pertinent iam ad Ecclasiam aliquam. & tamen tex. *in d. cap. cum Apostol. vers. saltem*, in his decimis, quæ ad aliam Ecclesiam pertinebant decidit necessarium non esse eidem Ecclesiæ facere restitutionem, sed sufficere, quod religioso loco, vel alteri Ecclesiæ fiat: ergo non de decimis titulo iusto obtentis, sed iniusto modo prædicto, scilicet habito ab Episcopis, iura ista sunt intelligenda.

8 Tertiæ quæstionis solutio difficilior est, plures enim Doctores maximi nominis & auctoritatis tenent, nullo modo decimas à laicis in laicos transferri posse, nec sine Episcoporum consensu, nec etiam eo accedente, vt expressè deducitur *in cap. prohibemus de decimis*, quæ altera est *dict. Concilij Lateranen.* pars, quod quidem multipliciter expenditur: primò ibi, aliquo modo, quasi sit sensus quod licet in Religiosos cum Episcopi consensu decimas transferri possint, in laicos tamen nullo modo, nec de Episcoporum consensu, nec absque eo, deinde quia ipsum *Concil. Lateran. in d. c. cum & plantare*, & similibus specialiter permisit vt in alias Ecclesias, vel religiosa loca possint tales decimas trãsferri de Episcoporũ consensu, quia vtilius iudicauit Concilium id fierĩ, quàm si in laicos alienatæ perpetuò remanerẽt, quod ius singulare ad casus diuersos in quibus eadẽ non reperitur ratio, sed potius negatiua cessat & contrariè trahendum non est, iuxta reg. *l. nec singulare ff. de legibus*, & quæ notant omnes arg. text. *in l. adigere §. quamuis ff. de iure patron.* & prosequitur *Tiraquel.* cessante causa *par.1. num. 130. & 165. Sot. de iustit. lib. 1. quæst.6. art.8.* communem Theologorum distinctionem testatur, & explicat *Merla in emporio iuris ciuilis tit. de legibus quæst. 11. à cum 17.* Facit etiam, quia bene considerat *Rebuff. de decim. quæst. 10. num.18.* iustè Concilium iudicauit laicos, qui decimas vsurparunt, saltẽ in morte salutis æternæ memores eas restituturos Ecclesiis, ad quas vt citius reuerterentur statuit, ne in alios laicos in vita transferre possint. Ex quibus rationibus ita resoluunt, intelliguntque text.

Abb.

Digitized by Google

Abb. ibi num.4. Beroi.conſ.21.à n.9. vol.1. & poſt *Zazium, & alios Conar. d.num.5.verſ.praeter hæc, D. Barboſa d. num. 45.verſ. non obſtat ſecundo*, & conſtanter tuetur *Azor. d. cap.46. quæſt. 13.* & expreſsè quod Epiſcopus non poſſit præſtare auctoritatem, vt decimæ de laico in laicum transferantur, cenſuit *Rot.deciſ.193. num.10.* apud *Farin. p.2.recent.*

9 In contrarium tamen eſt auctoritas *gloſ. vltim. in dict. cap. prohibemus*, quam ſequuntur *Ioan. Andr.* & alij ex antiquioribus, quos refert *Azor.* vbi proxime, & ex illis poſt *Caſſan.* & alios, quos refert & ſequitur communem & magis communē teſtantur *Menoch.illuſtr. cap.89. num.2. Gutier.d.lib.1.cap.15. num.6. Guilchelm.de præſcript. par.3.cap.8.à num.9. Ceual.commun.contra communes quæſt. 367. Cabed.dict. deciſ.63. num.8.* & hanc partem ſequitur *Soar.d.cap.26.num.7.* reſoluentes decimas, quas laici iuſto titulo feudi perpetui habent à Summo Pontif. vel aliàs à legitimo ſuperiore, ſcilicet ante Lateranenſe iuxta communem ſententiam ab Epiſcopis licite poſſe in alios laicos transferre, ac de illis diſponere ſicut de quibuſcumque aliis bonis ſuis profanis per donationes, venditiones, emphyteuſim, & ſimiles contractus, quia poſtquam in laicos licite fuerunt alienatæ, efficiuntur de ipſorum patrimonio, & vt profana bona cenſeri debent iuxta reg.text. *in l. pater filium 36.§ quindecim ff. de legatis 3.& cap.2. de feudis*, vbi citaui Doctores *in collect.* Retorquent enim contra priorem communem ſententiam verba text. *in d. cap. prohibemus*, expendentes ibi, cum animarum ſuarum periculo detinentes, quibus ſatis oſtenditur non agere Concilium de his laicis, qui iuſto titulo & licite decimas obtinent, vt etiam euincit verbum illud, *detinent*, quod propriè refertur ad iniuſtè detentores, non verò ad iuſtos poſſeſſores, nec iſtos impediri videtur ex tali prohibitione quominus decimas, quas iuſtè detinent, in alios transferant. Nec patitur littera intellectum, quem aliqui afferunt, referentes clauſulam illam, cum animarum ſuarum periculo, ad verbum transferre: huiuſmodi enim tranſpoſitio offendit, & impropriat litteram, ex qua apertiſſime conſtat clauſulam, iungi verbo, *detinentes*, vt bene aduertit *Card. ibidem.* Confirmant denique hanc partem *Menoch. Gutier. Nicol. Garci.& Cabed.* quia atteſtantur eam eſſe generali Hiſpaniarum praxi receptam, quæ eſt optima legum interpres ex *reg.l.ſi de interpretatione ff.de legib. cap.cum dilectus, de conſuet.* cum ſimilib. neque ab hac parte recedi poſſe abſque maximo animarum periculo & plurimorum contractuum euerſione, bene aduertit *Menoch.d.n.2.in fine.*

10 Quartæ quæſtionis ſolutio pariter dubia eſt: nam pars negatiua ex multis ſuadetur, & in primis, quia diximus ſupra ante Concilium Lateranenſe licitum fuiſſe Epiſcopis decimas laicis dare, etiam titulo tēporali feudi, vel ſimili, poſt illud tamen omninò prohibitum; ſed certum eſt, quod ſi decimæ ante Lateranenſe conceſſæ laicis ad Eccleſiam propter finitas generationes reuerſæ iterum laicis concedantur, noua eſt conceſſio, ergo id prohibitum debet cenſeri. Maior ex dictis manifeſta eſt. Minor patet ex reg. text. *in l. ſed etſi manente ff.de precario, l.4. in princ. iuncta gloſ. verbo renouare ff. de damno infecto, l.cum ſtipulatus ſum 113.ff.de verb.oblig.* cum ſimilibus, ex quibus receptiſſima illa deducitur differentia inter prorogationem quæ fit durante tempore, ſeu obligatione priori, & inter renouationem, quæ fit poſt finitam obligationem, vel exactum tempus, quo durare debuit, vt in priori caſu non noua fieri, ſed priſtina videatur durare obligatio; in poſteriori verò noua cauſa conſtitui cenſeatur, comprobat multis latiſſime adductis *Tiraq.de retract. conuent.§ 1.gloſ.7.à num.24. Beroi.conſ.129.num.1.vol.1. Gabr. libr.2. commun.tit. de dilat. concl.2.& 3. Gutier.de iuram.confirm.par.1. cap.49. à princ. Cald. Pereira de renouat.emphyt.quæſt.2.à princ.& qu.14.à num.3.* hinc plura vtiliter inferentes ad praxim, illudque præcipuum quod licet in prorogatione, quæ fit durante termino ſcriptura, & aliæ ſolemnitates neceſſariæ non ſint, requiruntur tamen in renouatione quæ fit finito tempore, & obligatione ex prædicta ratione, quod noua conceſſio eſt, nouaque cauſa conſtituitur, ſecundum quam diſtinctionem iudicatum refert *Gama Luſitania deciſ.24.* à quo inaduertenter recedit *Flores de Mena* ibi *in addit.* aſſerens contra auctorem ſtare communem ſententiam, non aduertens quod Gama loquitur in caſu, quo adhuc durabant vitæ, in quo non renouatio fit, ſed prorogatio, veraque eſt, & receptiſſima reſolutio ſolemnitates in priori conceſſione requiſitas neceſſarias non eſſe. Quare hanc partem negatiuam, quod ſcilicet ſi decimæ ante Lateranenſe Concilium laicis fuerint in feudum, vel emphyteuſim conceſſæ, & finita generatione ad Eccleſiam reuertantur, non poſſit Epiſcopus eas iterum laicis dare in feudum, vel emphyteuſim tenent Doctores communiter, & ex *Ioan. Andr. in dict. cap. prohibemus, & Calderin. conſ.1. de decim.* veriorem, & tutiorem, ac magis communem ſententiam profitetur, & comprobat *Beroi. dict. conſ.21. à num.12. Conar. in d. verſ. præter hæc, Menoch. de præſumpt. lib.6.præſ.86.à num.3.* & multis aliis adductis *Fachin. controuerſ. lib.7. cap.72.* Et hic euenit quod ſi decimæ retrodonentur Eccleſiæ à laico, reaſſumunt primæuam ſuam naturam, *Oldrad.conſ.91. num.* & *Rebuff.de decimis q.10.num.50.verſ.& vbi decimæ ſunt feudales, Renat. Chopin. de Rom.Francia tit.23.num.2. Rot. in Valentina decimarum de Catalba 10. Decembris 1601.* coram *Litta, & in alia Valentina decimarum de Agera 9. Decembris 1602.* coram *Penia.*

Contrariam tamen ſententiam tenent *Card.in cap.2.* 11
de feudis, vbi *Imola* magis communem dicit, *Caſtr.& Alnaret.* quos refert *Menoch.* vbi proximè, *Curt.Iaſ.* & alij, quorum meminere *Conar.& Fachin.* citatis locis, quod etiam teſtatur, & in praxi ſeruari *Gilchen.d.cap.8.à num.* 10. ſequitur etiam *Burſat.conſ.127.num.122.vol.2.* magis commune profeſſus, adducentes pro hac parte auctoritatem *gloſ. verbo Laicos in d.cap.prohibemus*, mouenturque præcipuè ex text. *in cap. 2. de feudis*, dum decidit Epiſcopum, qui iurauit non alienare bona Eccleſiæ poſſe ſine trangreſſione iuramenti dare in feudum alteri, quia iuramentum non infeundandi de nouo, non comprehendit bona ſemel data in feudum, licet propter finitas generationes ad Eccleſiam redierit, vnde ex eadē ratione prohibitio Lateranenſis Concilij decimas dari laico non cōprehendit eas, quæ ſemel titulo licito laicis ſint conceſſæ. Secundò quia ſi decimæ laicis ſemel conceſſæ & ad Eccleſiam reuerſæ, eis iterum concedantur, non noua videtur conceſſio, ſed potius antiqua continuatio, vt videtur colligi *ex cap.1.* qui teſtes ſint neceſſarij ad nouam inueſtituram faciendam, in vſibus feudorum, vbi feudum nouum dicitur, quod habuit initium à perſona accipientis; ſi vero à ſucceſſione primogeniti proueniat, antiquum dicitur, vt multis adductis explicat *Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæſt. 1. à numero 3.*

Quibus argumentis adductis, *Soar.dict.cap.26.num.8.* & 9. à communi receſſit, diſtinguens: aut enim, ait ille, feudum adhuc durat, & fatetur, poſſe in alium laicum transferri, aut extinctum eſt, & ad Eccleſiam reuerſum: & ſubdiſtinguit, an ſit iam incorporatum in dominio ipſius Eccleſiæ, quo caſu fatetur procedere priorem communem ſententiam negatiuam, ex ipſius fundamentis: aut Eccleſiæ incorporatum non eſt, & contendit non eſſe inconueniens quod laicis iterum concedatur, quia licet feudum vacauerit, non ſtatim ipſo facto dominium vtile quod erat penes laicos in ipſa Eccleſia incorporatur, ſed opus eſt, vel expreſſa declaratione Prælati quod illud velit incorporari, vel

aliàs

3 *Ratio multiplex ſpecialitatis præſtatur quare partes foro ſuo renunciare poſſint, & in alium Iudicem conſentire, at clerici minimè ſine Epiſcopi diœceſani voluntate, & num. 4. & 5.*

6 *Laici in cauſis in quibus contra eos Iudex Eccleſiaſticus competens eſt, an poſſit in alium Iudicem Eccleſiaſticum ſine diœceſani voluntate conſentire, oſtenditur, & nu. 7. & 8.*

EPISCOPVS PROPRIVS AN NEceſſario ſit adeundus, ſi clericus aduerſus clericum negotium habeat.

ALLEGATIO CXXII.

1 IN hac quæſtione partem affirmatiuam quæ vera eſt, probant text. *in cap. 1. de foro compet.* vbi *Socin. num. 18. & in cap. ſignificaſti eod. tit.* vbi *Abb. num. 7. Bart. in l. 1. num. 1. ff. de iudic. Conar. practic. cap. 10. num. 6. verſ. ottauo, Boſſi. in pract. ſub tit. de foro compet. num. 146. Perez ad l. 1. tit. 4. lib. 3. Ordinam. Soar. de Pace in pract. tom. 2. prælud. 1. à num. 1. Roland. conſ. 4. à num. 8. lib. 1. & conſ. 23. num. 10. lib. 2. Gail. lib. 1. obſerv. 37. à princip. Surd. conſ. 396. à num. 14. lib. 3. Decian. in tract. crimin. lib. 4. cap. 9. à num. 44.* reſoluentes quod ſi clericus aduerſus clericum cauſam habeat, nec poteſt proprium Epiſcopum deferre, nec ad alienum ex vi formalis conſenſus adire.

2 Obſtat tamen maximè quod partes poſſunt foro ſuo renunciare, & in alium Iudicem conſentire, ſiue iure communi competat forum, ſiue ſpeciali priuilegio in priuatam ſuam vtilitatem fuerit conceſſum, ex generali reg. *cap. ſi de terra, de priuileg.* ſecundum quam vnicuique licet iuri ſuo renunciare, deinde ex reg. text. *in l. 1. & 2. ff. de iudic. & in l. pen. C. de pactis, & in l. ſi quis in conſcribendo, C. de Epiſcopis, & cleric.* cum aliis, quæ latè proſequuntur *Perez vbi ſupra, Decian. d. lib. 4. cap. 23. num. 1.* & plures alij, quos copioſè refert *D. Barboſ. in l. 1. per totam,* & præcipuè *art. 4. à princip. ff. de iudic.*

3 Sed retenta ſupradicta ſententia ad obiectionem reſponſio pendet in aſſignanda ratione ſpecialitatis, quam text. *in d. cap. ſignificaſti,* cum ſimilibus in clericis conſtituit, vt ſcilicet conſentire non poſſint in Iudicem non ſuum ſine Epiſcopi diœceſani voluntate, eos excipiendo à regula quam in *verſ.* præcedenti præmiſerat, quod priuatorum conſenſus ſufficit vt eum, qui iuriſdictioni præeſt, Iudicem ſuum faciat, conſonant iura ſupra in obiectione adducta. Tres enim rationes prout *gloſ.* verbo Pontifice *in cap. inoliti 11. quæſt. 1.* quæ parum concludunt, quia ſolum *gloſ.* percurrit aliquos caſus, ſeu actus quos clerici gerere non poſſunt ſine ſuo Epiſcopo, vt tamen laici poſſint, veluti iurare pro teſtimonio ferendo, vel de calumnia, vt *in cap. 1. verſ. verum, de iuram. calumn.* Ordines accipere, iuxta *cap. nullus Primas,* cum multis ibidem 9. *quæſt. 2.* atque animæ iudicium, ſcilicet in Sacramento Pœnitentiæ iuxta *cap. placuit, de Pœnit. diſt. 6.* Verum has rationes nihil concludere apparebit ſi conſideres primam de iuramento omninò ſeparatam ab hoc propoſito de prorogatione iuriſdictionis, & magis ſpectare ad religionem iuramenti, & honeſtatem ac decentiam perſonæ clericorum debitam, vt explicant *Salzed. in practic. cap. 98. à num. 27. Soar. de Religione tom. 2. de iuramento lib. 1. cap. 14. num. 10. Sancb. in præcepta decalogi tom. 1. lib. 3. cap. 3. num. 7. & 8.* Secunda verò, & tertia ratio pariter concludunt in laicis, quos etiam conſtat ſine proprij Epiſcopi conſenſu primam tonſuram, alioſque minores Ordines accipere non poſſe iuxta *d. cap. nullus Primas.* Neque etiam ſine proprij Sacerdotis licentia ab alio accipere poſſunt Pœnitentiæ Sacramentum iuxta *d. cap. placuit cap. omnis, de Pœnit. & remiſſ.*

Bartol. igitur *in d. l. 1. num. 1.* ſpecialitatem in eo ponit, 4
quod Epiſcopus perpetuam habet iuriſdictionem, & clerici ratione beneficij ei tenentur præſtare cenſum. Sed merito improbat *D. Barboſ. d. art. 3. num. 187. cum ſeqq.* quia huiuſmodi ratio ſolum militat in clerico habente beneficium, decilio autem *text.* generalis eſt. Quare magis communiter recipitur illa ratio, quod clerici magis ſubditi ſunt Epiſcopis, quàm laici iudicibus ſuis, & ideò clerici iuramentum fidelitatis præſtant Epiſcopo, non ita laici *cap. ego N. de iureiur. cap. quamquam 23. diſt.* ita *Abb. num. 7. cum ſeq. in d. cap. ſignificaſti,* & ibi *Felin. num. 2. Soccin. num. 44.* & alij quos adducit *D. Barboſ. vbi proximè num. 190.* & defendere nititur *num. 199.* Sed adhuc obſtat, quia huius rationis ratio quæri poteſt, quare ſcilicet magis ſubiecti ſint clerici quam laici ſuis ſuperioribus. Alij ergo alias excogitarunt rationes, quod ſcilicet tota Eccleſiaſtica poteſtas ad bonum ſpirituale ſupernaturale ordinatur, cuius finis poſtulat, vt propriè Prælati ſubiectorum mores cognoſcant, vt poſſint corrigere. Verum hæc ratio nihil in clericis ponit ſpeciale, ſed magis reſpicit naturam cauſarum ſpiritualium reſpicientium bonum animæ, in quibus vera & receepta ſententia docet etiam laicos in alienum Prælatum conſentire non poſſe, vt ſtatim diſputabimus: deinde nihil omninò concludit ratio in cauſis temporalibus pecuniariis clericorum, de quibus directè & principaliter agit text. *in d. cap. ſignificaſti*; adducunt etiam clericos in Eccleſia primitiua communem duxiſſe vitam ſub Epiſcoporum diſciplina, vt *in cap. dilectiſſimi 12. quæſt. 1.* & ideò licet poſtea ab hac communi vita receſſerint, ſemper tamen ſtrictiori modo ſuis Epiſcopis ſubiecti remanſerunt. Verum & hæc ratio ad præſentem ſtatum minimè pertinet iuxta reg. text. *in cap. tranſlato, de conſtit.* multóque minùs arridere poteſt nouiſſima ratio, quàm adducit *Dominus meus Barboſa d. art. 3. num. 195. cum ſeqq.* quod ſcilicet clerici ratione Ordinis efficiantur res ſpirituales, & ideò ſine Epiſcopi, à quo Ordines acceperunt, conſenſu, in alium conſentire non poſſint; ratio enim hæc ad ſummũ concluderet, vbi de perſona ipſius clerici agitur, vel de crimine ab eo commiſſo iuxta text. & quæ ibi notantur *in cap. ſi iudex laicus, de ſentent. excom. lib. 6.* minimè autem concludit in dictis cauſis pecuniariis.

Quare his & aliis reiectis aliorum rationibus con- 5
cludit *Alex. in l. 1. §. & poſt operis num. 19. ff. de noui operis nunciat.* primariam & formalem rationem huius deciſionis ponendam eſſe in ſpeciali Sacrorum Canonum prohibitione, nullámque efficacem & concludentem rationem aſſignari poſſe, quæ prædictam differentiam inter clericos, & laicos concludat, licet omnes prædictæ, & aliæ, quas afferunt ſimul iunctæ, vel aliquæ ex illis ſufficiant ad iuſtificandam prohibitionem ſacrorum Canonum, qui prohibuerunt ne Clerici ſine Epiſcopi conſenſu alium Iudicem Eccleſiaſticum adire poſſint in cauſis ſuis, ſiue ſpiritualibus, ſiue Eccleſiaſticis, vt in *d. cap. nullus Primas,* quæ manifeſtius explicauit text. *in d. cap. ſignificaſti.*

Vtrum autem principalis noſtra reſolutio locum ha- 6
beat in cauſis Eccleſiaſticis laicorum, hoc eſt vtrum laici in cauſis in quibus contra eos Iudex Eccleſiaſticus competens eſt, poſſint in alium Iudicem Eccleſiaſticum ſine diœceſani voluntate conſentire; quæſtio eſt dubia, in qua *Hoſt.* quem refert *Abb. in d. cap. ſignificaſti, num. 15.* & alij de quibus ſtatim referendi indiſtinctè tenent partem negatiuam, quod ſcilicet minimè poſſint laici in cauſis Eccleſiaſticis abſque ſui Epiſcopi voluntate in alium conſentire, adducentes pro hac parte text. *in diſt. cap. omnis,* & tex. quem fortiorem putant *in cap. 1. 9. quæſt. 2.* ibi, *nec alterius parochianum iudicares,* quæ verba pariter comprehendunt laicos, quia & hi parochiani propriè dicuntur iuxta *cap. nullus,* & per totum *de parochis.*

Verum

Verum meritò diſtinctione alij quæſtionem reſoluunt, vel enim agitur de cauſis ſpiritualibus ſacramentalibus, veluti ad Ordines conferendos, vel quoad iudicium in Sacramento Pœnitentiæ, & procedit prædicta *Hoſt.* doctrina, & ratio quam ſupra conſideranimus, quod in hoc Sacramentali iudicio multum intereſt quod à proprio Paſtore ſubiecti iudicentur & cognoſcantur, vt corrigat: aut agitur de aliis cauſis Eccleſiaſticis, quæ Sacramentales non ſunt, veluti de decimis, iurepatronatus, & ſimilibus, & verius eſt, atque receptius poſſe laicos ſine ſui Iudicis conſenſu in alium Eccleſiaſticum Iudicem conſentire, vt efficaciter deducitur ex generali regula *d. cap. ſignificaſti*, quæ in ſolis clericis ſpecialiter limitata reperitur, atque ita tenuerunt *Innocent. in cap. de cauſis. de officio delegati*, *Abb. in cap. P. & G. eod. tit. num. 15. verſ. item dubitatur*, teſtatur communem *Marian. Soccin. in eod. cap. ſignificaſti num. 30. verſ. Innoc.* tamen, & poſt *Felin. Imol.* & alios ſequitur *D. Barboſ. d. art. 3. num. 206. cum ſeqq.*

Ad *text.* vero *in d. cap. omnis*, facilè reſpondetur, agere de iudicio in Sacramento Pœnitentiæ, eodem etiam modo intelligi poteſt text. *in d. capit. 1. quæſt. 2.* ibi, *ordinare*, & ibi, *iudicare*, intelligi enim poteſt de iudicio in foro Sacramentali Pœnitentiæ, in quo vere iudicatur Parochianus ipſe, & ita ei magis conueniunt verba quam cauſæ iuriſpatronatus, in qua Parochianus non dicitur iudicari, ſed cauſa ipſa. Vel etiam dici poteſt textum illum regulam ponere ſimpliciter, & abſolute veram, quod nullus iudicet, vel ordinet Parochianum alienum, & in iudicantem ipſum, & ordinantem referri prohibitionem, minimè vero loqui nec verbum aliquod ibi reperiri ex quo colligatur agere Pontificem de clericis volentibus, & conſentientibus, vt à iudice non ſuo iudicentur, ſed caſum hunc ex aliis principiis eſſe reſoluendum, & ex aliis deciſionibus in quibus magis ſpecifice ſequentes Pontifices declararunt.

S V M M A R I V M.

1 *Exempti ratione delicti, contractus, vel rei ſitæ coram Ordinariis locorum conueniri poſſunt.*
2 *In contrarium fundamenta adducuntur.*
3 *Concordantur opiniones.*
4 *Concordia & diſtinctio reprobatur.*
5 *Exemptionis priuilegium quando datur reſpectu certi loci, & eo circumſcribitur, ſi exempti extra illum delictum committant, coram Ordinario conueniri poſſunt.*
6 *Priuilegium exemptionis conceſſum perſonis per viam legis, ſeu in corpore iuris clauſum, an per delictum amittatur, oſtenditur.*
7 *Exemptio quando data eſt reſpectu certi generis iuriſdictionis per delictum non amittitur.*
8 *Priuilegium exemptionis quando conceditur perſonis reſpectu delictorum, vt ſcilicet pro illis ab Ordinariis puniri non poſſint, ſatis Pontifex ſub ea forma cenſetur eximere delinquentes quoad effectum expreſſos à poteſtate Ordinariorum.*
9 *Exemptio quando conceditur reſpectu certi Iudicis, veluti eximendo à poteſtate proprij Ordinarij, tunc ſi exempti delinquant, conueniri poterunt coram Ordinariis locorum in quibus deliquerunt.*
10 *Exemptio quando eſt ſimplex & abſoluta reſpectu omnium, & quorumcunque Iudicum, tunc exempti ratione delicti ab Ordinariis locorum, in quibus committitur, puniri non poterunt.*
11 *Exemptio conceſſa iudicatur ſi Pontifex eximat ab Ordinarij poteſtate, vel cum plena libertate.*
12 *Item ſi dicat, ne audeat Epiſcopus ibi Cathedram ſuam collocare, vel quamlibet poteſtatem exercere, aut Ordinationem aliquam quamuis lauiſſimam facere.*
13 *Item ſi dicat locum, ſive Eccleſiam eſſe liberam, ſeu quod potiatur libertate Eccleſiæ Romanæ, aut quod eius ſpeciali prærogatiua gaudeat.*
14 *Item ſi dicat, gaudeat plena libertate.*
15 *Exemptio an plenè probata cenſeatur ſi in priuilegio dicatur, vt quæ exiſtat iuris B. Petri, vel ſpecialiter pertineat ad Romanam Eccleſiam, oſtenditur.*
16 *Priuilegium, ſententia, aut ſcriptura quando non ſiunt principaliter ſuper exemptione, ſeu libertate, ſed incidenter propter aliud, narrant aliquam Eccleſiam, vel perſonam eſſe Iuris B. Petri, tunc per talia verba exemptio non probatur.*
17 *Princeps priuilegium exemptionis concedens, aut Iudex de exemptione ipſa ſententiam proferens, quando apponunt verba quod Eccleſia ſit Iuris B. Petri, aut ad Eccleſiam Romanam pertineat, tunc exemptio plenè probatur.*
18 *Exemptio an plenè probata cenſeatur, quando verbis priuilegij narrantibus quod Eccleſia ſit Iuris B. Petri, accedit ſolutio cenſus.*
19 *Exemptio an plenè probetur ex verbis narratiuis priuilegij, aut ſententiæ non principaliter ad exemptionem concedendam, ſed propter aliud prolatis, ſi ſententia, aut Princeps in illis principaliter ſuam fundat intentionem, oſtenditur.*
20 *Exemptio à poteſtate Ordinariorum conceſſa videtur, ſi Papa recipiat ſpecialiter in ſubiectos Eccleſiæ Romanæ, ſecus vero ſi recipiat aliquos in filios, & aſſignatur ratio differentiæ.*
21 *Exemptio à poteſtate Ordinariorum non probatur ex ſolutione cenſus facta Sedi Apoſtol. niſi appareat quod ſit in ſignum ſubiectionis, & percepta libertatis, & num. 22.*
23 *Declaratur text. in cap. recepimus 8. de priuileg.*
24 *Declaratur vulgare illud*, quæ non proſunt ſingula . . multa collecta iuuant.
25 *Declaratur text. in cap. Si Papa, verſ. idem dicimus, de priuileg. lib. 6.*
26 *Exemptio ab Ordinariorum poteſtate an probetur ex receptione ſub protectione Sedis Apoſtolicæ, & num. 27.*
28 *Concordantur text. in cap. recepimus 8. de priuileg. & in cap. ad audientiam 34. de appellation.*
29 *Exempti tantummodo Romano Pontif. immediatè manent ſubiecti, & in totum eximuntur ab Ordinariorum iuriſdictione.*
30 *Exemptio ſimplex neminem eximit à viſitatione ſi de illa ſpecialis, & expreſſa mentio non fiat.*
31 *Exemptionis generale priuilegium minimè ſufficit, vt exempti ab onere procurationis liberi cenſeantur, ſed requiritur ſpecialis de illa mentio.*
32 *Exemptio prodeſt quoad poteſtatem Ordinarij, non quoad poteſtatem Legati de latere.*
33 *Sedis Apoſtolicæ appellatione venit eius Legatus.*
34 *Exemptionis priuilegium à iuriſdictione Epiſcopi non ſuffragatur, niſi probetur quaſi poſſeſſio exemptionis, & præcipuè ad effectum impediendi manutentionem, vt num. 37.*
35 *Cap. cum perſonæ, de priuileg. lib. 6. emanauit ad fauorem iuriſdictionis Ordinariæ.*
36 *Ordinarius Epiſcopus eo ipſo quod exercet iuriſdictionem in una parte diœceſis, videtur conſtitus in quaſi poſſeſſione exercendi dictam iuriſdictionem quoad alias partes, in quibus alter non habet particularem quaſi poſſeſſionem.*
38 *Exemptionem à iuriſdictione alicuius per quaſi poſſeſſionem non dicitur habere ſubditus ex eo ſolo quod non appareat ſuperiorem in illum exercuiſſe iuriſdictionem, niſi probetur quod venerit caſu exercendi, & volens exercere fuerit repulſus, & repulſioni acquieuerit.*
39 *Argumentum à contrario ſenſu non valet ad inducendam correctionem Iuris.*
40 *Exemptus non poteſt priuilegio ſuo renunciare, & num. 41. 42. & 43.*
44 *Exemptionis priuilegio renunciari non poteſt etiam in præiudicium exempti.*

EPISCO

EPISCOPVS AN POSSIT EXEMptos ſi extra locum exemptum delinquant, aut contrahant ratione delicti, vel contractus coram ſe conueniri facere.

ALLEGATIO CXXIII.

1 PARS quæ affirmat efficaciter ſuadetur ex *text.* optimo aliàs difficili *in cap.1.in princip.de priuileg. lib.* 6. dum generaliter decidit exemptos ratione delicti coram Ordinariis locorum conueniri poſſe non obſtante libertatis, ſeu exemptionis priuilegio,& in fine eiuſdem principij concludit idem eſſe dicendum de illis, quibus conceſſum eſt priuilegium, vt nonniſi coram certo Iudice valeant conueniri, quæ Decretalis innouata,& ampliata eſt per *Concil. Trident.ſeſſ.7. de reformat.cap.*14. Conſonat text. *in auth. qua in prouincia*, ibi, *omni priuilegio ceſſante,C.vbi de crimine agi oporteat*,& facit *cap.dilecti* 17.*de foro compet.* Ex quibus atque aliis latiſſimè adductis hanc ſententiam tenet *gloſ. verbo priuilegij in cap. tuarum* 11.*de priuileg.* vbi *Dec.à num.*49. *Abb. in cap.vltim.num.* 11.& ibi *Felin.num.*5. *de foro compet. Paul. Fuſch.de viſitat.lib.*2.*cap.*17.*à princip. & cap.* 20.*à num.*7. *Nauar.commento* 2. *de Regularib. num.*63. *Dec.in. tractat. crimin.l.*4.*cap.*17.*à num.*13.*Azeued.ad l.* 1. *num.* 118. *cum ſeqq.tit.*16.*lib.*8.*noua Recop.Card.Tuſch. tom.*5. *lit. E, concl.* 244.*& concl.*565.*Sanch.de Matrimon.lib.*7. *diſput.*33.*num.* 23.*Cabed.Luſit.deciſ.*86.*num.*7.*par.*2.

2 Pro contraria tamen opinione faciunt text.*in cap.frater noſter* 16.*quæſt.*1.*cap.ſicut nobis* §. *fin.de ſuppienda neglig. Prælat.* ibi, *niſi à iuriſdictione tua exempta ſint.* Vrget fortius text. *in eod.cap.*1.§.*in eos*, dum expreſsè decidit quod ſi quis priuilegium habeat ne ab aliquo Epiſcopo excommunicari, ſuſpendi, aut interdici valeat, nullam quoad hoc Ordinarios in eum exercere poſſe iuriſdictionem vbicunque deliquerit,ſiue in loco exempto, ſiue non exempto delinquant; conſonat text. *in cap. cum capella, de priuileg.* Et deinde facit efficax ratio, quia ſi exempti ratione perſonæ non eximantur à poteſtate Ordinariorum,in quorum diœceſi delinquunt,ocioſum maneret ſuum priuilegium contra reg. text.*in cap. in his, de priuileg.* præcipuè ſi Summo Pontif. per priuilegium ſubiiciantur, vel alicui Iudici, qui territorium non habeat, ſiquidem vbicunque deliquerint,contraxerint,vel res ſita eſt,coram Ordinariis conueniuntur;atque etiam quia ſequeretur monachos delinquentes extra monaſteria ab Ordinariis puniri poſſe contra *d. cap. frater* 16. *quæſt.*1.iuncto *cap.luminoſo* 18.*quæſt.* 2. cum aliis, de quibus *Decian.d.cap.*17. *num.* 35. quare hanc partem veram aſſerit *Eraſm. à Cochier. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos par.*4.*quæſt.*32.

3 In quibus difficultatibus reſoluendis *gloſ.d. verbo priuilegij in d.cap.tuarum*,multum inſudat, & varias adducit concordias, & ibi *Butr.num.*17. *& Abb. num.* 8. necnon *Socin. in cap. recepimus num.*57.*cum ſeqq.& num.*70. *de priuileg.* ac tandem concludunt eſſe diſtinguendum inter priuilegium exemptionis,quod ſimpliciter datur perſonis, quod reſoluunt prodeſſe etiam quoad delicta quæ poſtea perpetrarunt iuxta *d.* §. *in eos,& d.cap.cum capella*, & procedere rationem ſupra proximè factam; & inter illud quod datur ratione loci, itaut certo loco priuilegium ipſum ſit circumſcriptum;quo caſu,inquiunt procedere text.*in d.cap.*1.*in princip.*in eum ſenſum vt ſi priuilegiatus extra locum illum delinquat, priuilegio iuuari non poſſit, eandémque reſolutionem ſequitur latè comprobans *Couar.practic.cap.*11.*num.*5.

4 Verum hæc diſtinctio manifeſtè offendit, & violenter reſtringit litteram text.*in d.cap.*1. *in princip.* qui ſimpliciter loquitur de habentibus priuilegium exemptionis, vel vt non niſi coram certo Iudice teneãtur reſpondere, neque ibi verbum aliquod reperitur ex quo reſtringi poſſit ad priuilegium loco certo circumſcriptum; reſtringit etiam generalitatem text. *in d.auth. qua in prouincia*, atque etiam *in d.cap. tuarum*, ibi, *nullo prorſus*, & omnium Iurium,ex quibus Doctores paſſim notant priuilegium immunitatis delinquentibus non prodeſſe *l.*2. *C.de priuileg. ſchol. lib.* 12. *auth. de mandatis Principum* §. *quod ſi delinquentes*, cum aliis,ex quibus tradunt *Menoch. conſ.*2.*num.*33. *Mart.de iuriſdict.par.*2.*cap.*50.*num.*13.

5 Quare vt in difficili & controuerſo articulo vera apparcat reſolutio, & certa ab incertis ſeparentur,aliquos caſus oportet diſtinguere. Primus eſt, quando priuilegium exemptionis datur reſpectu certi loci, & eo circumſcribitur,nam ſi extra illum delictum committatur, coram Ordinario conueniri poteſt delinquens; quæ quidem concluſio ab omnibus recepta eſt,& efficaci ratione probatur,ex generalibus principiis,limitata cauſa limitatum producit effectum *l.in agro, ff. de acquirendo rerum dominio*,cum vulgaribus: eam etiam probant Doctores ex *d.cap.*1.*in princip.*& ex *d.cap.tuarum*, quem ſic intelligunt *Butr.*ibi *d.num.*17.*&* 19.*Socin.in d. cap. recepimus num.*58.ſed non aduertunt *text.*illum *in d.cap. tuarum* non loqui de ipſis Fratribus hoſpitalis, ſed de laicis aut clericis ſecularibus, qui ab illis mittebantur; quare non oportet ſupponere exemptionis priuilegium ratione loci,aut religionis, multóque minùs poſſint reſtringi verba *d.cap.*1.*& d. cap. tuarum*, ibi, *nullus prorſus*, *&c.* ad priuilegium quod loco circumſcribitur, ſicut ex eadem ratione non probatur in *cap. patentibus*, *de priuileg.* ampliatio quam Doctores communiter inde colligunt ad hunc caſum, quod ſcilicet exemptus ratione certi loci puniri poſſit ab Ordinario ſi extra locum delinquat, etiam quando delictum inchoatum eſt in loco exempto, & extra illum eſt conſummatum, vt in *d.cap. patentibus*,quod ſic intelligunt,quibus adde longam diſtinctionem quam in propoſito ponit, & poſt *Felin.in d. cap.vlt.num.*6.*&* 13. & alios, quos latè refert, proſequitur *Farin. in praxi crimin. par.* 1. *quæſt.* 7. *à num.* 44. varia quoque exempla videri poſſunt apud *Decian. d.lib.*4.*cap.* 17.*à num.*9.

6 Secundus caſus eſt de priuilegio exemptionis conceſſo perſonis per viam legis, ſeu in corpore Iuris clauſo, in quo communis reſoluit per delictum non amitti, vt docuit *gloſ. in d. auth. qua in prouincia verbo priuilegio verſ.dic ergo*, cui ſimilis *verbo non conqueritur in l.*2.§.*legatis,ff.de iudic.*recepto ex *Bart.Paul.* & aliis,de quibus *D. Barboſ.*ibi,*num.*116.& latius *in l.*1.*par.* 1. *num.*12.*ff.ſoluto matri.*& tanquam certum tradit *Couar.d.num.*5.*in princip.* exemplum ponens in priuilegio clericorum ne coram ſeculari Iudice conueniantur, quod locum habet etiam in delictis *auth.clericus, aut caſſa C. de Epiſcop. & cleric. cap. clerici de iudic.* cum vulgaribus, ſed exemplum hoc pertinet ad caſum ſequentem. Deinde reſolutio Gloſſarum certa non eſt,immo contrarium probatur ex multis caſibus quos commemorat *D. Barboſ. in d.*§.*legatis num.*117.*cum ſeqq.* tum etiam quia monachos Iure communi exemptos & ſolis Prælatis ſubiectos conſtat ex *d. cap.luminoſo*, & tamen delinquentes extra monaſterium in non tangentibus regulam ab Ordinariis puniuntur ſemotis ſpecialibus priuilegiis, vt tanquam certum tradit *Nauar.d.num.*63.*Paul.Fuſch.d.cap.*17.*à princip. Card. Tuſch.d.lit.E, concl.*148.*Fr.Emman. quæſt. Regular. tom.* 2. *queſt.*63.*art.*11.*verſ.quartus*,iunctis iis,quæ de ſpecialibus priuilegiis adducit ibi *art.*3.præcipuè ex Martino V.Patet etiam & retorquetur exemplum de clericis,quia certum eſt attento Iure communi apud proprios Epiſcopos eſſe conueniendos *d.cap.clerici,cap.*1.*de foro compet.* & tamen ab Epiſcopo eius loci, in quo delinquunt, puniri poſſe nemo dubitat, ſicut etiam conueniuntur in loco contractus *cap.dilecti,cap.vlt.de foro compet.*cum aliis.

7 Tertius igitur caſus eſt, quando exemptio data eſt reſpe

reſpectu certi generis iuriſdictionis, quando ſcilicet à certo genere ludicum exempti transferuntur ad aliud genus, velut in clericis, qui in totum eximuntur à iuriſdictione ſeculari iuxta *d. auth. vt clerici apud proprios Epiſcopos, cap. 2. de foro compet.* cum aliis, & in his terminis per delictum non amitti priuilegium, neque clericos delicti ratione poſſe coram ſeculari ludice conueniri, niſi in caſibus ſpeciatim expreſſis velut in terminis *cap. perpendimus, de ſenten. excom.* apud omnes receptum eſt tam de Iure Ciuili iuxta *d. auth. clericos*, quam de Iure Canonico iuxta *d. cap. clerici*, & ex *Cyno, Bart.* & aliis latè explicat *Abb. à num.* 11. & eſſe apud omnes receptum comprobat *Couar. d. num.* 5. *verſ. ſic nec.*

8 Quartus caſus eſt de exemptionis priuilegio perſonis conceſſo expreſsè reſpectu delictorum, vt pro illis ab Ordinariis puniri non poſſint, ſed coram certo Iudice ſolum reſpondere teneantur, vel generaliter cum expreſſa derogatione *d. cap.* 1. vel ſub ea forma de qua *in §. in eos*, ne ſcilicet ab Ordinariis valeant excommunicati, vel interdici, cum enim cenſuræ ſine culpa non proferantur, ſatis Pontifex ſub ea forma cenſetur eximere delinquentes quoad iſtos effectus à poteſtate Ordinariorum, vt *Abb.* & *Felin. in d. cap. vlt. Dec. in d. cap. tuarum num.* 49. aduertunt, licet *Fuſch. d. lib.* 2. *cap.* 20. *à num.* 7. contendat etiam ſub ea forma exemptos ab Ordinariis puniri poſſe, ſed loquitur contra *d. §. in eos*, & *cap. ne aliqui, eod. tit. & libro*, & quia negandum non eſt poſſe Pontifices aliquos eximere ab his generalibus regulis iuxta *cap. propoſuit, de conceſſ. prabend.* & patet in omnibus Religioſis, quos ſub hac forma exemptos iam hodie conſtat ex priuilegiis, de quibus *Nauar.* & *Fr. Emman. dictis locis.*

9 Quintus caſus eſt, quando exemptio conceditur non reſpectu certi generis iuriſdictionis, vt de ſecundo caſu, ſed reſpectu certi ludicis, veluti eximendo à poteſtate proprij Ordinarij, vel concedendo priuilegium, vt non niſi coram certo ludice conueniantur, in quibus terminis dicendum eſt ratione delicti conueniri poſſe coram Ordinariis locorum in quibus deliquerunt, & procedere text. *in d. cap. 1. in princip.* cuius verus ſenſus, vt facilius percipiatur, aduertendum eſt, nihil ſpeciale continere in delictis, ſed potius contrariam regulam, quod priuilegium exceptis caſibus ſpecialibus per delictum non amittatur, receptam eſſe, vt per *Socin. reg.* 309. *C. ard. Tuſch. tom.* 6. *lit. P, concl.* 757. *num.* 3. *Soar. de legib. lib.* 8. *cap.* 36. *num.* 2. & probatur per locum ab ſpeciali *in l.* 1. *C. vbi Senatores, vel clariſſimi*, vbi poſt commemorata certa crimina grauiora ait, *omnem huiuſmodi, &c.* Sic etiam intelligi poteſt text. *in l.* 2. *in fine, C. de priuileg. ſcholar. lib.* 12. ea ratione procedere quia priuilegium non fuit ſimpliciter conceſſum, ſed pro cauſis ciuilibus tantum, licet ſub ampliori forma concedatur. Quare vera ratio eſt, quæ colligitur ex eodem *cap.* 1. *verſ. numquid*, ibi, *quia nec coram Ordinarius ipſis, &c.* vt enim integrum, & perfectũ ſyllogiſmum conficiat Pontifex, ſubintelligenda eſt maior eius propoſitio in illum modum: Exemptionis priuilegium ſolum conceſſum eſt reſpectu Ordinariorum, & quoad ea in quibus poteſtatem ſuam exercere poterant: Sed hanc non haberent in iſtis caſibus quamuis ratione priorum eis iſti eſſent ſubiecti: Ergo etiam exempti eiſdem caſibus delicti, contractus, vel rei ſitæ conueniendi ſunt in locis, in quibus deliquerunt, contraxerunt, vel res ſita eſt; quem diſcurſum vnico verbo ſentire videtur *Fuſch. d. cap.* 17. *num.* 5. dum in noſtro propoſito cõſiderat priuilegia imitari Ius cõmune, caſdémque limitationes reſpicere in materia de qua loquuntur, quas recepit Ius commune; qui ſenſus planus eſt ſubintellecta maiori prædicta & procedit iuxta reg. *ſubrogatorum*, de qua *in l. ſi eum* 10. *§. qui iniuriarum, ff. ſi quis cautionib. & in cap. Eccleſia, vt lite pendente*, cum vulgaribus; & iuxta hos terminos intelligi poteſt text. *in d. auth. qua in prouincia*, vt ſcilicet procedat in priuilegiis, quæ aliquibus concedumtur, vt nonniſi coram certo Iudice conueniãtur, veluti in clariſſimis, & illuſtribus perſonis iuxta *l.* 1. *C. vbi Senatores, vel clariſſimi*, & in Legatis, de quibus *in d. §. Legatis*, & in viduis & pupillis iuxta *l.* 1. *C. quando Imper. inter pupillos & viduas*, & in Religioſis iuxta *d. cap. luminoſo*, iunctis reſolutis per *Nauar. citato loco*, atque etiam *d. cap. tuarum*, vt ſcilicet agat de priuilegio quod miſſis de quibus ibi conceſſum erat, vt coram certo Iudice ſolum conueniri poſſent. Nec obſtat ratio ſupra facta quod iuxta hanc interpretationem manet priuilegium otioſum; reſpondetur enim communiter operari quoad ciuilia; ſed replicatur ex *text.* in eodem *cap.* 1. *in princip.* vbi in ciuilibus ratione contractus, vel rei ſitæ idem deciditur; Melius igitur reſponderi poteſt cum eodem *Pont. in verſ. numquid*, quod operetur in illis omnibus in quibus coram Ordinariis potuit conueniri, atque ita ſi delinquant, vel contrahant in territorio illius ludicis ad quem per priuilegium tranſlati ſunt: quod ſi replices poſſe contingere quod is ludex territorium non habeat, reſpondetur per accidens contingere, quod non attenditur iuxta vulgares traditiones.

Sextus tandem caſus eſt, quando exemptio non eſt reſpectu certi ludicis, vel eorum, quæ ad proprij Ordinarij iuriſdictionem pertinebant, ſed eſt ſimplex, & abſoluta reſpectu omnium, & quorumcunque ludicum, quo caſu etiam ratione delicti ab Ordinariis locorum, in quibus committitur puniri non poſſe, verius videtur iuxta poſteriorem ſententiam *Abb.* & aliorum ſupra relatam, ſi ſic explicatur. Et comprobatur efficaciter ex *d. cap. cum capella, de priuileg.* in facti narratione, ibi, *ita ſe dicunt exemptos, vt quantumcunque grauiter interdum excedant, &c.* iuncta deciſione ibi, *in quantum exempti ſunt eiſdem ratione capellæ Apoſtolicis priuilegiis deferas reuerenter.* Et ſic etiam intelligi poteſt text. *in d. §. in eos.* de perſonarum enim agunt exemptione, & tamen illa gaudere delinquentes aperte decidunt. Poteſt etiam exemplum poni in iis, quos Summus Pontifex in ſuam ſuſcipit immediatam ſubiectionem; de corũ enim cauſis nullum alium inferiorem ſe poſſe intromittere per text. *in cap. ſi Papa, de priuileg. li.* 6. Si vero placuerit defendere communem, quod ſimpliciter exempti non gaudent in delictis priuilegio fori, poterit reſponderi *ad d. cap. cum capella* quod procedat iuxta terminos *d. §. in eos*, & quartum caſum ſupra poſitum, quando ſcilicet expreſsè reſpectu delictorum exemptio conceditur, veluti ne poſſint excommunicari, &c. Hactenus de quæſtione.

Paſſim à Doctoribus dubitari ſolet an, & quando & quibus verbis Summus Pontifex exemptionem à poteſtate Ordinariorum concedere videatur: ſatisfaciam breuiter nonnullas formulas ſparſim in Iure vſitatiores cumulando, quibus exemptionem conceſſam eſſe manifeſtiſſimè indicatur.

Primò ſi Pontifex priuilegio eximat ab Ordinarij poteſtate, *cap. ſi Papa, de priuileg. lib.* 6. Vel ſi eximat cum plena libertate, *Innoc. in cap. veniens num.* 7. *de verborum ſignificat. Bellencin. de charitatiua ſubſidio queſt.* 32. *num.* 8. *Eraſm. à Cochier de iuriſdict. Ordinarij in exemptos par.* 1. *queſt.* 9. *num.* 1. *verſ. deinde.* 11

Secundò, ſi dicat ne audeat Epiſcopus ibi cathedram ſuam colloçare, vel quamlibet poteſtatem exercere, aut ordinationem aliquam quamuis leuiſſimam facere, *d. cap. limunoſo* 18. *queſt.* 2. *Bellencin. d. queſt.* 32. *n.* 3. *Eraſm. à Cochier. d. q.* 9. *num.* 1. *verſ. ſi dicat.* 12

Tertiò, ſi dicat locum ſiue Eccleſiam eſſe liberam, ſeu quod potiatur libertate Eccleſiæ Romanæ, aut quod eius ſpeciali prærogatiua gaudeat, *cap. cum olim il* 2. *de priuileg. d. cap. ſi Papa, §. & eſt idem, Eraſm. à Cochier. d. queſt.* 9. *num.* 1. *verſ. ſi dixeris.* 13

Quartò ſi dicat, gaudeat plena libertate, *Franc. in cap.* 1. *§. aliam num.* 3. *de verbor. ſignif. lib.* 6. *Eraſm. à Cochier. d. q.* 9. *num.* 1. *verſ. Gaudeat.* 14

Quintò,

Digitized by Google

15 Quinto ſi in priuilegio dicatur vt quis exiſtat iuris Beati Petri, vel ſpecialiter pertineat ad Romanam Eccleſiam, aut ſimilibus, tunc enim plene probatam iudicari exemptionem reſoluunt *Abb. num. 2. Socin. num. 7. & 32. in cap. recepimus, de priuileg. Eraſm. à Cochier d. quæſt. 9. num. 1. verſ. in primis, Maſcard. de probat. concl. 713. Cardin. Tuſch. tom. 3. lit. E, concluſ. 552. num. 11.* Rationem vero expreſſit Pontifex *in d. cap. ſi Papa*, quia de natura priuilegij eſt, vt eius verba ſemper aliquid operentur, iunctis iis quæ tradit *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 6. à num. 26.* Quare cum omnes mundi Eccleſiæ ad ius Beati Petri pertineant, & Romanæ Eccleſiæ ſubiectæ eſſe noſcantur *cap. cuncta per mundum 9. quæſt. 3.* iuncta veriſſima & Catholica doctrina de Eccleſię Romanæ Primatu, quam tradit Pontifex *in cap. Sacroſancta 22. diſt. in cap. rogamus 24. quæſt. 1. & in cap. 1. de ſumma Trinit. lib. 6.* cum aliis citatis *in 1. p. huius tract. tit. 2. cap. 2. nu.* ' . ' recte ſequitur quod vt prædicta priuilegij verba aliquid ſpecialiter operentur, debet fieri interpretatio, quod per illa voluit Pontifex concedere vt ſpeciali modo ſubiecti maneant Iuri ſuo, eximendo ſcilicet ab omni Ordinariorum poteſtate. Verum in contrarium adeſt expreſſa deciſio *text. in d. cap. recepimus*, dum probat quod ex eo, quod aliqui ſpecialiter Iuris Beati Petri exiſtant, non probatur exemptio à poteſtate Ordinariorum, niſi concurrat ſolutio cenſus in ſignum ſubiectionis facta, vt patet ex principio, iuncto fine illius text. & quod ita indiſtincte in eo videatur probari notauit cõtra alios *Deci ibi n. 11.*

16 Ego igitur in hac materia aduertendum duxi *d. cap. ſi Papa*, optimam eſſe gloſſam, & apoſtillam ad vniuerſam hanc materiam, & quatuor caſus principales in hoc propoſito poſſe conſiderari. Primus eſt, quando priuilegium, ſententia, aut ſcriptura non fiunt principaliter ſuper exemptione, ſeu libertate, ſed incidenter propter aliud, narrant aliquam Eccleſiam vel perſonam eſſe iuris Beati Petri, vel ad Eccleſiam Romaniam pertinere, in quo planum eſt per talia verba exemptionem, aut libertatem non probari, & ita decidit *text. in d. cap. ſi Papa in princip.* & conſtat ex generalibus principiis, quæ docent verba narratiua, quæ non proferuntur principaliter propter ſe plenam probationem non efficere, vt probat *text.* vbi notant omnes *in l. ex hac. ff. de donat. & in l. ex his verbis C. de teſtam. militis*, cum ſimilib. de quibus *Maſcard. de probat. concl. 622. Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſ. 133. Card. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 3. tit. 12. Card. Tuſch. tom. 8. litt. V, concl. 81.* & in verbis narratiuis Summi Pontificis probat generaliter text. *in Clem. 1. de probat.* & notant omnes de illius materia agentes in locis in quarto caſu referendis.

17 Secundus caſus proponitur *in d. cap. ſi Papa verſ. ſi autem*, quando ſcilicet Princeps priuilegium exemptionis concedendo, aut iudex de exemptione ipſa ſententiam proferens, apponunt verba prædicta quod Eccleſia ſit Iuris Beati Petri, aut ad Eccleſiam Romanam pertineat, vel ſimilia; & recte decidit ex illis exemptionem plene probari, ex ratione ſupra adducta; vt ſcilicet verba aliquid operentur, & ne manerãt ſine effectu, quemadmodum remanerent niſi concedendo quod iuris B. Petri ſpecialiter exiſtant, conceſſa cẽſeatur exemptio ab Ordinariorum poteſtate, & quod ſuis Papæ B. Petri ſucceſſori ſubiiciantur, & ſic procedit reſolutio, quam poſt *Abb.* ſupra receptam oſtendi.

18 Tertius caſus eſt, quando verbis priuilegij narrantibus quod Eccleſia Iuris B. Petri exiſtit, accedit ſolutio cenſus, & hic eſt proprius caſus *d. cap. recipimus*, videbatur enim his duobus concurrentibus, quod priuilegium narret Eccleſiam iuris eſſe B. Petri, vel ad Eccleſiam Romanam pertinere, & inſimul quod eidem cenſus ſoluatur, ſatis concludit ſpecialem ſubiectionem, & ab ordinariis exemptionem, quia ſolutio cenſus non leue exemptionis præſtat argumentum, iuxta text. *in cap. quanto*, ibi, *cum nihil teneatur ab eo propter quod*, &c. *de cenſibus*; Sed tamen Pontifex ſub diſtinctione reſoluit, vtrum cenſus in ſignum ſubiectionis, an vero protectionis ſoluatur: & in priori caſu ſolutio cenſus, in ſignum ſubiectionis factæ ab Eccleſia, quæ B. Petri iuris eſſe dicitur, efficaciter probat exemptionem; non ita in poſteriori, quando ſoluitur in ſignum protectionis ex rationibus, quas circa vtrumque membrum infra explicabo.

Quartus caſus erit ſi quæras vtrum ex verbis nar- 19
ratiuis priuilegij, aut ſententiæ non principaliter ad exemptionem concedendam, ſed propter aliud prolatis, plene probetur exemptio, ſi ſententia, aut Princeps in illis principaliter ſuam fundat intentionem, qui caſus in illis Iuribus non deciditur, ſed pendet ex iis, quæ latiſſime Doctores ſcripſerunt de materia & intellectu *tex. in d. Clem 1. de probation.* quæ proſequuntur *Coſm. in pragm. ſanction. tit. ſuper declarat. Clem. citatis, & Rebuff. in concordatis ſuper eadem Clem. Mantic. Dialog. 79. & Paralip. cap. 40. Gabr. commun. tit. de probat. concl. 1. Flamin Pariſ. de reſign. benefic. lib. 8. quæſt. 11. Maſcard. de probat. concl. 1253. Card. Tuſch. tom. 6. concl. 62. & ſeq.* quorum dicta breuiter colligendo communis reſolutio eſt, tria copulatiue requiri, vt verba hæc narratiua plenam efficiant probationem. Primum, quod à Pontifice Romano, ſeu alio Principe ſuperiorem non recognoſcente proferantur, vt deducitur ex *text.* ibi, *literis noſtris.* Secundum, quod ſint de facto proprio, ibi, *quibus nos dignitates, &c. reſeruaſſe.* Tertium quod ſuper illis gratia vel intentio Principis principaliter fundetur, ibi, *quibus gratia, vel intentio noſtra fundatur*, quæ omnia & ſingula breuiſſime proſequi poteris cum Maſcard. & Gabr. proxime citatis locis, qui hunc inferunt ad text. *in Clem. 1 litim. verſ. ſimiliter de ſentent. excomm.* quod ea ratione procedat, quia non agit de facto proprio ipſius Pontificis, vt ibi interpretatur gloſ. pen. melior *gloſ. verbo narramus* in fine *in d. Clem. 1.* & reſoluit notabiliter *Calderin. conſ. 2.* de priuileg. & plene adducti à *Maſcard. d. concl. 1233. à numero 52.* notantes ad caſum quotidianum in quo vulgo erratur, ſi Princeps aliquem Doctorem nominat, aut equitem, non enim gradum, aut dignitatem inde probari, aut conferre voluiſſe dicendum eſt auctoritate illius text. Quare ad noſtrum propoſitum redcũdo concludendum eſt, quod ſi Princeps per verba narratiua, in quibus principaliter fundat ſuam intentionem, dicat Eccleſiam ſuſcepiſſe in ius B. Petri, plene probata cenſeri debet exemptio, non ita ſi eadem verba ponantur in ſententia Iudicis inferioris.

Sextò Pontifex exemptionem à poteſtate ordinario- 20
rum concedere videtur, ſi recipiat in ſpeciales ſubiectos Eccleſiæ Romanæ *d. cap. ſi Papa*, §. *ſimiliter, gloſ. verbo à quorumque in cap. ne aliqm, de priuileg. in 6. Eraſm. à Cochier d. p. 1 quæſt. 9. num. 1. verſ. ſi recipiat.* Secus vero dicendum, ſi Pontifex recipiat aliquos in filios, vt expreſſe probat idem *cap. ſi Papa. §. non ſic filios*, vbi *gloſ. Franc.* & Doctores, *Eraſm. à Cochier d. quæſt. 9. num. 9.* Ratio autem differentiæ inter eoſdem caſus, quando Pontifex aliquos recipit in ſpecialiter ſibi ſubiectos, vel ſpeciales filios, notat gloſ. verbo non exiſtunt *in d. cap. ſi Papa*; in priori enim caſu ſi alicui inferiori præter Pontificem ſubiiciantur, iam non ſunt ipſi Pontifici ſpecialiter ſubiecti, atque ſubinde talis conceſſio, & ſimiles manifeſte inducunt exemptionem à poteſtate Ordinariorum, quod in poſteriori non cõtingit; ex eo enim quod in ſpeciales filios recipiãtur, non ſequitur quod ſint ſpecialiter ſubiecti, vnius enim filios alteri quam parenti ſubiectos eſſe non inconuenit, immo & in Iure, & in vſu quotidiano videmus in

aliorum tranſire poteſtatem, vel per ſeruitutem iuxta *l. 1. cum ſeq. ff. de us, qui ſunt ſui vel alieni iuris*, vel per adoptionem *l. 1.* & per totum *ff. de adoptionib.* vel quoad iuriſdictionem *l. qui iuriſdictioni ff. de iuriſdict. omnium iudic.* vel quoad tributa, & reliqua omnia, in quibus ſubiectionis ratio poteſt conſiderari, & ideo ſpecialis hæc filij denominatio non exemptionem, ſed magis honoris titulum, & ſpeciale amoris pignus denotat; & ideo ſic recepti in filios ea gaudent priuilegij prærogatiua, vt ab alio præter Romanum Pont. aut eius Legatum excommunicari, aut interdici non poſſint, quamuis alia remaneant ſub Ordinariorum poteſtate, vt decidit text. *in capit. 1. de verbor. ſignific. libr. 6.* Verum obſtat quod ius harum exemptionum regulatur ad inſtar emancipationum, manumiſſionum, & eiuſmodi iurium, idque præſertim ex *Rebuff. reſp. 142.* quorum ſimilitudine licet argumentari, quod ſicut dominus ſeruum eximit à ſeruitute nominando filium *l. vnic. §. ſimilique modo C. de latina libertate tollen.* ita quoque Pontifex. Sed omiſſa differentiæ ratione, quam ponit *gloſ. verbo non exiſtunt in dict. capit. ſi Papa, & Socin. in dict. capit. recepimus à num. 41.* quod illic ſolius domini, qui ſeruum nominat filium ſuum, ſeruatur præiudicium, hic verò quando de exemptione agimus, verſatur præiudicium Ordinarij à cuius poteſtate eximitur, facilius reſponderur Iuſtinianum exemplum Catonis, qui liberum dixit ſeruum, quem dominus in filium adoptauit, ſpeciali fauore libertatis conſtituiſſe, vt etiam liber fiat is, quem dominus apud acta, ideſt in figura iudicij filium nominauit, vt deducitur *ex §. vltim. inſtitut. de adoptionib.* & notauit *Duen. reg. 341. limit. 3.* ſentit *Donel. commient. iuris Ciuilis libr. 2. capit. 15. §. facti*, ibi, hæc ſunt *Iuſtin. Conſtitutione*, melius *Cuiac.* dum ibidem notat per talem nominationem iure nouo fieri ciuem Romanum, qui olim tantum fiebat latinus.

21 Septimò, ex ſolutione cenſus facta Sedi Apoſtol. exemptio probatur à poteſtate Ordinariorum, ſi appareat quod fit in ſignum ſubiectionis & perceptæ libertatis; vnde colligitur ex ſolutione tantum cenſus huiuſmodi exemptionem non probari, vt probat text. *in dict. cap. recepimus* ibi, *non omnes cenſuales ab Epiſcoporum ſubiectione habentur immunes, dict. capit. ſi Papa, verſic. & eſt idem*, iuncto *verſic. ſi vero dicatur ſimpliciter*, vbi notauit *Franc.* & poſt *Abb. in dict. cap. recepimus*, *Socin. numer. 3. & Deci. numer. 2. cum ſeqq. Valaſc. de iure emphyt. queſt. 32. numer. 6.* & poſt illum *Felician. de cenſib. in proœm. numer. 6.* Et ratione confirmatur, quia nomen, cenſus, æquiuocum eſt, varias habens ſignificationes, vt explicant *Valaſc. & Felician. citatis locis*, *Roderic. de annuis redditib. libr. 2. queſt. 22. num. 66. cum ſeqq.* & ideo rectè ſequitur ex ſolutione cenſus neceſſariò non probari ſpecialem ſubiectionem, & exemptionem ab Ordinariorum poteſtate, iuxta vulgarem regulam quod probatio debet concludere perneceſſe, non per poteſt eſſe, vt Doctores colligunt *in l. neque natales C. de probation. & in cap. in præſentia, eod. tit.* cum ſimilibus, de quibus *Maſcard. concluſ. 671. numer. 11. Cardin. Tuſch. tom. 6. lit. P, concluſ. 765.*

22 Intellige autem regulam prædictam deficere, vbi aliæ coniecturæ concurrunt cum ſolutione cenſus, ſuccedit enim vulgaris regula, *qua non proſunt ſingula, multa collecta iuuant*, de qua *gloſ. verbo legitimis in l. 2 ff. de excuſat. tutor.* recepta ex Infinitis, quos latè adducit *Gabr. lib. 2. commun. tit. de probation, concluſ. 1. in princip.* Exemplum ad noſtrum propoſitum adducunt Doctores, veluti ſi Eccleſia ſoluens cenſum exiſtat in Diœceſi Epiſcopi, cui ſoluitur, nam cum Epiſcopus in tota ſua Diœceſi habeat iure communi ſuam intentionem, *cap. cum Epiſcopus, de officio Ordin. in 6.* merito ſolutio cenſus facta ab Eccleſia intra eandem diœceſim exiſtente concludit quod fiat in ſignum ſubiectionis, vt concludunt *Federic. de Senis*, quem referunt, & ſequuntur *Abb.* per text. ibi in *cap. 1. numer. 4. de relig. domibus. Decian. in d. cap. recepimus num. 6.*

Non obſtat *d. cap. recepimus*, vbi cum ſolutione cenſus concurrebat receptio ſub protectione Papæ, vel 23
etiam quod de iure B. Petri exiſtebat, & tamen hæc duo, vel tria ſimul iuncta non ſufficere ad probandam exemptionem decidit Pontifex, & notant poſt *Abb. num. 1. Socin. numer. 8. & 45.* ac *Deci. in princip.* Reſponderur enim illud vulgare, *qua non proſunt ſingula, multa collecta iuuant*, procedere quando ſingula 24
genere ſuo perfecta ſunt, non ita ſi vitioſa ſint, & genere ſuo imperfecta, vt ſcripſit *Bald. in l. 1. numer. 2. C. de legitimis hered.* commendat *Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſ. 39. numer. 6.* & faciunt multa quæ copioſè adducit *Gabr. dict. concluſ. 1. numer. 33. cum ſeqq.* cum ergo ex dictis conſtet cenſum eſſe quid æquiuocum, & inde ſubiectionem non inferri, & ex dicendis etiam appareat friuolam & debilem eſſe aliam coniecturam ex receptione ſub protectione, atque aliam de iure B. Petri ex ſupra reſolutis, merito neque omnia ſimul iuncta concludunt.

Hinc etiam inferri poteſt intellectus ad text. in ſæpe 25
citato *cap. ſi Papa, verſ. idem dicimus*, dum decidit non probari huiuſmodi exemptionem ſi circa aliquid ſpecialiter libertas concedatur, veluti ne quis ab Ordinariis excommunicari, aut interdici poſſit, & deinde adiiciatur clauſula quod in ſignum perceptæ libertatis cenſus annuus perſoluatur, cum enim cenſus præſtetur in ſignum illius libertatis, quæ percepta eſt; hæc autem non ſimpliciter data ſit, ſed ſpecialiter quoad certum articulum, meritò quoad illum reſtringitur exemptio, & quoad alia Ordinarius manet ſubiectus, nec duplex clauſula cum reſtricta ſit, & limitata vltra expreſſa operatur iuxta generalem regulam *l. in agris ff. de acquir. rerum domino*, & ad noſtrum propoſitum conſuluit *Bart. conſ. 59.* quem ſequuntur plures alij, de quibus *Dec. in dict. capit. recepimus num. 9.* & magis ad noſtros terminos & intellectum text. *in capit. cum capella, de priuileg.* cenſuit *Rot. deciſ. 744. par. 1. diuerſ.* quod licet iuxta priuilegij ſui formam excommunicari non poſſint, vel ſuſpendi ab Ordinario capellani de quibus ibi, aliis tamen pœnis ab eo puniri valent.

Vtrum autem ex receptione ſub protectione Sedis 26
Apoſtolicæ exemptio ab Ordinariorum poteſtate probetur, ſolet ab aliquibus in dubium vocari, cuius partem negatiuam probat text. *in cap. ex parte 18. de priuileg. & in cap. recepimus*, ibi, *ad iudicium percepta protectionis, eod. tit.* vbi *Cardin. in princip. Socin. à numer. 7. Deci. à num. 13. Maſcard. de probat. concluſ. 713. numer. 2. Eraſm. à Cochier. dict. par. 1. queſt. 9. num. 3.* latè *Gail. lib 2. obſerv. 54. à princip.* vbi *numer. 4.* teſtatur eſſe communem omnium ſcribentium ſententiam. Ratio autem facilis eſt, nam protegere idem eſt ac defendere, vt notat *gloſſ. in l. deſertorem §. vlt. ff. de re milit.* ac ſubinde non importat ſuperioritatem, immo in inferiore, ſicut & defenſio verificatur, vt patet in militibus, qui pro ſalute Regis & patriæ ad eius aſſiſtunt cuſtodiam, vt per *gloſ. in rub. C. de domeſtic. & poteſt. lib. 12.* vbi in *l. 1.* bene explicat *Cuiac.* protectores dici eos, qui armatam militiam ſubeuntes non ſolum defendendi corporis ſui, verum etiam protegendi lateris Principis ſollicitudinem patiuntur, & ex auctoritate quam adducit ex Caſſiodoro colligitur ab his domeſticos differre, quia domeſtici familiarius militant, & aulæ Regiæ videntur iugiter excubare, quorum omnium munus, & qualitates

bene

Digitized by Google

bene deſcribit *l.9.tit.9.par.2.* vbi *Gregorius Lopez* multa ad propoſitum adducit. Sic etiam Romanæ Eccleſiæ protector dicitur Imperator *in Clem. 1. de iureiur.* & tamen non ideo ſuperior eſt Papæ, aut ipſius Eccleſiæ Rom. *cap.ſolute, de maiorit. & obed.* immo inferiorem ſe profitetur, *in cap.Valentinianum 63.diſt.* ibi, *cui & nos, qui gubernamus Imperium ſincere, noſtra capita ſubmittimus*; Patet etiam in Eccleſiarum patronis, qui eas tueri, & defendere tenentur, nihil tamen iuris, vel ſuperioritatis in eas poſſunt vſurpare *cap.filiis, vel nepotibus 16. quæſt. 7.* ibi, *ſalutarem ſolicitudinem*, iuncto ibi, *non liceat quaſi proprij iuris, &c.* conſonat *capit. præterea 23. de iurepatron.* cum ſimilibus; vnde ciuitates ſub Imperij protectione poſitas non ſubiectas eſſe, ſed confœderatas cenſeri *ex Bart. in l. 1. C. de excuſat. munerum libr. 10.* & *Bald.* notauit *Decian. in d.cap.recepimus n.18.& 17.Gail.d. obſeruat.54.num.1.*

Verum obſtat maxime text. *in cap. ad audientiam 34.* 27
de appellation. vbi iuncta *gloſ.* clarè deciditur quod poſtquam aliquis Sedis Apoſtol. protectioni ſe ſubiecit, non debet aliqua ſententia ab Epiſcopo condemnari, immo geſta ab illo inualida pronuntiari, & conſequenter probat ſubiectos protectioni Sedis Apoſtol. eximi ab Ordinariorum poteſtate, immo in tacita ſubiectione, quæ fit per itineris arreptionem ad ipſam Sedem Apoſt. hoc ipſum decidit text. *in cap.1.de clericis peregrinant.* quorum iurium auctoritate *Fr.Emman.qu. Regul.tom.2.q.63. art.3.in fine*, tenor per receptionem in ſua protectione, quam ſæpe facit Papa in priuilegiis Religionibus conceſſis facile induci exemptionem à poteſtate Ordinariorum.

Pro reſolutione tamen aduertendũ duxi, duos eſſe ca- 28
ſus in propoſito inter ſe longè diuerſos. Primus quando quis generaliter ſubiicitur, aut recipitur ſub protectione Sedis Apoſt. in quo procedit text. *in d.cap. recepimus, & in d. cap. ex parte* cum ſimilibus, dum regulam negatiuam conſtituunt quod poſiti ſub protectione Sedis Apoſtol. non eximuntur à iuriſdictione Ordinarij. Secundus eſt, quando pendente aliqua cauſa in iudicio, quis propter grauamen ſibi illatum, vel comminatum ponit ſe ſub protectione Sedis Apoſtol. & talis ſubiectio habet effectum appellationis, & conſequenter ſuſpendendi iuriſdictionem Iudicis inferioris, à quo ſic tacitè appellat, iuxta generalem regulam text. *in capit. ſi à iudice, de appellat. in 6.* cum ſimilibus, atque ita ex hoc capite geſta, poſtquam quis ſe ſubiecit Sedi Apoſt. ſeu magis appellauit, tanquam attentata ſeu innouata appellatione pendente ſunt inualida, aut remedio attentatorum reuocanda, iuxta diſtinctiones de quibus Doctores in materia *capit. non ſolum, de appellat. libr.6.* & ſic procedit text. *in dict. capit. ad audientiam*; eius enim ratio non conſiſtit in ſubiectione inſurgente ex eo, quod ille ſe poſuerit ſub protectione Apoſtolicæ Sedis, ſed in vi, & virtute tacitæ appellationis, quæ illis verbis includitur, & explicat eleganter *Prepoſ.* ibi *à num.3.cum ſeqq.* & poſt cum *Mæran. de ordine iudic.par. 6.cap.de appellat. num. 133.* ſicut in ſimili de arreptione itineris ad Papam ex cauſa grauaminis probat text. *in cap.meminimus 9. & in cap. dilecti 52. de appellat. capit. cum olim in fine, de dolo, & contum.* & ex aliis proſequitur latè *Lancelot. de attentat. par. 2. capit. 12. ampl. 6.* vbi *numer. 8.* bene aduertit tunc effectum appellationis, & ſuſpendendi iuriſdictionem inferioris ſolum conſiderari, & operari quoad cauſam, vel articulum grauaminis, quoad reliqua verò manere poteſtatem & iuriſdictionem Ordinariorum iuxta text. *in dict.cap.dilecti*, ibi, *cum pro cauſa, & propter dictam cauſam, &c.*

Quamuis verba priuilegij vt ſupra conſiderata exemp- 29
tionem concludant in illis caſibus, quibus ea concludere ſupra probauimus, ac proinde ſic exempti in totum eximantur ab Ordinariorum iuriſdictione, & ſoli Romano Pont. immediatè maneant ſubiecti *cap.pen. de offic.Ordin. cap.cum Epiſcopus eod. tit. in 6. cap.per exemptionem de priuileg. eod. libro, gloſ. verbo acephalus in cap. nulla 93. diſtinct.* cum multis quæ latè explicant *Socin. in dict.cap.recepimus num. 53. cum ſeqq. Fr. Emman. dict. tom.2.quæſt.63.art.9.& 11.Card.Tuſch.d. litt.E, concl.294. & concluſ. 565. Gonz.al. ad reg. 8.Cancel. gloſ. 43. numero 190.* Tamen varij ſunt caſus in quibus deficit hæc regula, & Ordinarij ſua in exemptos exercent iuriſdictionem, vigintiquatuor enumerat, *Socin. in dict. capit. recepimus numero 160. cum multis ſeqq.* multo plures cumulat *Eraſm. à Cochier. de iuriſdict. Ordinar. in exemptos part. 2. quæſt. 45.* vbi proſequitur *caſus 116.* non paucos cumulauit, & ego *ipſe hac part. 3. allegat.* ad quem locum remitto Lectorem, dummodo tamen vnum & alterum, quia generaliores ſunt, mente teneat; primus eſt is de quo *in capit. 1. in princip. de priuileg. libr. 6.* dum probat priuilegium exemptionis non prodeſſe exemptis quominus coram Ordinariis poſſint conueniri ratione delicti, contractus, aut rei ſitæ, de cuius materia & intellectu late egimus in principio huius allegat. Alter caſus eſt in cauſis viſi- 30
tationis, ab his enim ſimplex exemptio neminem eximit ſi de illis ſpecialis, & expreſſa mentio non fiat, notauit ex aliis *Paul. Fuſch. de Viſitat. lib. 2. capit. 20. numer. 10.* & cenſuit *Rot. deciſ. 186. numer. 2. part. 1. diuerſ.* licet contrarium ſcripſerit *Iacob. de Graff. in aureis deciſ. part. 2. libr. 3. cap. 28. numer. 70. Altamiran. de Viſitat. verbo diœceſim propriam numero 68.* niſi per ſimplicem, & vniuerſalem exemptionem intelligas illam, in qua de viſitatione ſpecialis mentio ſit: vnde quia viſitationi annexa eſt procuratio *cap. cum ex officij, de præſcript. Eraſm. à Cochier. de iuriſdict. Ordinar. in exemptos libr. 3. qu.27.numer. 2.* generale exemptionis 31
priuilegium minime ſufficit vt exempti ab onere procurationis liberi cenſeantur, ſed requiritur ſpecialis de illa mentio, vt probat text. *in cap. cum inſtantia, de cenſib. & incap. accedentes, de præſcript.* vbi communis *ex Pariſ. n.7.Marian. de Viſitat. num.45.* Illud in præſentiarum aduertere oportet, quod reſpectu Diuinorũ Pontificaliter celebrandorum explorati iuris eſt Epiſcopos in quacumque Eccleſia, etiam exempta ſuæ diœceſis ea celebrare poſſe *Clem.2.de priuil.* vbi *Zabar.num.5.in fine verſ. ex hoc infertur, & §.ſimili num.5.verſ.quinto quæro & Imola num.4. & 10.Bonif.Vitali.nu.13. verſ.nam in loco exempto, Panin.in tract.de viſit.p.2.q.3.num.9.verſ.poterunt enim*, vnde infertur poſſe Sedem Pontificalem ad diuina celebranda conſtituere *Bonif. in d.Clem.2. num.30. verſ. ratio decidendi eſt, Rot. deciſ. 236. apud Farin.p.2.recent.*

Tandem notari oportet exemptionem prodeſſe quo- 32
ad poteſtatem Ordinarij, non ita quoad poteſtatem Legati de Latere, hic enim eandem quàm ſummus Pontifex, cuius vices gerit, in exemptos exercere valet poteſtatem, vt per text. quem ad hoc ſingulariter dicit, notauit *Ioan. Andr. in cap.1.de verbor. ſignific. in 6.* iuncto *gloſ.* ibi, *verbo de latere* commendat *Roman.ſing.507. Lali. Zechi. de Republ. Eccleſiaſtica tit. de officio Illuſtriſſimi Legati num. 4.* poſt princip. *Frat. Emman. d. tom.2. quæſt. 63. art. 4.* & confirmatur ex generali doctrina, quam ex text. qui de exemptis agit *in cap.ſi Abbatem*, ibi, *à nobis, vel Apoſt. Sedis legato, de elect. libr. 6.* quod ſcilicet nomine Sedis 33
Apoſtolicæ veniat eius Legatus, notant ſcribentes ad varios caſus, vt per *Nicol.Garci. de benefic.par.1. capit.5. num.10.& 12.* & ad notabilem quæſtionem quod ſcilicet appellatione propoſita ad Sedem Apoſtolicam ſeu Papam nomine proprio S.D.N. Vrbani VIII. poteſt Legatus cognoſcere de eadem appellatione ex *Fr. Emman.* & aliis *Valaſc.conſ.62.Cabed.diuerſ.iuris argument. libr. 4. cap. 20. numer. 11. Gonz.al. ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 12. numero 30.*

34 Vtrum autem exẽptionis priuilegium à iuriſdictione Epiſcopi ſuffragetur exemptis non probata quaſi poſſeſſione exemptionis? cui quæſtioni eleganter, vt ſolet reſpondit *Rota in Sipuntina iuriſdictionis 23. Maij 1613.* coram *Card. Sacrato*, impreſſa per *Farinac. deciſ. 491. à num. 4. p. 1. recent.* in hæc verba: Ad euitandam manutentionem Ordinarii non ſufficit exhibitio priuilegij, niſi vlterius adſit quaſi poſſeſſio exẽptionis, vt habetur *in cap. cum perſona, de priuileg. lib. 6.* ibi, *quia de priuilegio faciunt fidem in libertatis, vel exemptionis poſſeſſione, non violenta, non clandeſtina, nec conceſſa precario, de qua fidem coram eiſdem fecerint, non turbentur.* Si enim Papa mandat eos non turbari in poſſeſſione per neceſſarium antecedens præſupponit quod poſſideant, quia priuatio præſupponit habitum iuxta not. *in l. decem ff. de verbor. obligat.*

35 Et iſte intellectus ſuadetur ex eo quia *dict. cap. cum perſona* emanauit ad fauorem iuriſdictionis Ordinariæ, vt patet in princip. ibi, *Ordinariorum correctiones, & ordinationes ſubterfugientes, ac eorum forum ſine indicium declinantes, nos volentes ſuper hoc de ſalubri remedio prouidere, ſtatuimus, vt hi, qui ſe aſſerunt per priuilegia ſeu indulgentias Apoſtolicæ Sedis exemptos à locorum Ordinariis requiſiti, &c.* ex qua narratiua proœmij colligatur cauſa finalis, *l. fin. ff. de heredib. inſtitut. Oldrad. conſil. 103. numer. 2. Roman. conſ. 38. numer. 1. Alex. conſ. 160. numer. 10. libr. 6.* Si igitur allegantes priuilegium exemptionis per ſolam exhibitionem priuilegii antequam de illius iuribus cognoſcatur, liberarentur ab exercitio iuriſdictionis Epiſcopi, diſpoſitio text. emanaſſet ad illorum fauorem, ſiquidem per regulas iuris ſola exhibitio priuilegij non tolleret exercitium iuriſdictionis Ordinarij.

36 Nam eo ipſo quod Ordinarius exercet iuriſdictionem in vna parte ſuæ diœceſis, videtur conſtitui in quaſi poſſeſſione exercendi quoad omnes in quibus alter non habet particularem quaſi poſſeſſionem, *Abb. conſ. 71. col. fin. verſ. tertio ad idem*, ibi, nec alius erat in poſſeſſione *lib. 2. Felin. in cap. auditis num. 19. in 3. declar. de præſcript. Rebuff. in tract. de decim. quæſt. 9. num. 9. Menoch. remed. 3. retin. num. 135. Cephal. conſ. 369. num. 15. cum pluribus ſeqq. Rot. in cauſa Oriolen. decimarum 19. Iunij 1591.* coram *Gypſio, & in Valentina decimarum 27. Octobr. 1598.* coram *bonæ mem. Seraph.* & in terminis iuriſdictionis tradit *Innoc. in cap. dilectus num. 3. verſ. poſſeſſorium ex eo, Hoſt. num. 1. verſ. ex prædictis etiam, Ioan. Andr. n. 8. Butr. num. 15. Boich. num. 11. de capellis Monach. Verall. deciſ. 306. part. 1.*

37 Et proinde per iſtam exhibitionem priuilegij, quæ cernit petitorium, remaneret Epiſcopus priuatus ſua quaſi poſſeſſione contra notata per *Abb. in cap. 1. numer. 4. Butr. numer. 2. vt lite pendente, Lancellot. de attentat. part. 2. cap. 17. num. 161 & ſeq.* Et in ſpecie quod ſola exhibitio priuilegij exemptionis non impediat manutentionem fuit deciſum *in cauſa Carthaginen. decimarum 27. Iunij 1590.* coram *Gypſio.*

38 Nec poteſt ſubditus dici conſtitutus in quaſi poſſeſſione exemptionis ex eo ſolum quod non appareat ſuperiorem in illum exercuiſſe iuriſdictionem, niſi probetur quod venerit caſus exercendi, & volens exercere fuerit repulſus, & repulſioni acquieuerit, vel aliàs habuerit ſe pro ſpoliato, vt per *Innoc. Hoſt. Ioan. Andr. Butr. Boich. & Verall.* locis ſupra allegatis.

39 Et licet *gloſ. in dict. cap. cum perſona verbo turbentur*, innuat quod ſola exhibitio priuilegij ſufficiat *per §. ſeq.* infra eodem; attamen loquitur contra regulas iuris, vt patet ex prædictis, & ducit argumentum ſuum à contrario ſenſu, vt aduertunt *Lap. Anch.* & alij infra allegandi, quod argumentum non valet ad inducendam correctionem iuris, vt latè per *Everard. in loco à contrario ſenſu num. 8.* prout induceretur in propoſito caſu, & iſte eſt communis intellectus illius *capit. cum perſona*, vt per *Lap.* ibi *numer. 4. verſ. & hoc videtur*, *Anch. num. 6. verſ. hoc tamen, Gemin. in §. ſi vero verſ. & hoc videtur, Franc. ibid. num. 3. verſ. & hoc procedit*, dum dicunt exhibentem priuilegium ita demum euitare manutentionem Epiſcopi, ſi ipſe eſt in quaſi poſſeſſione exemptionis. Hactenus d. Rotæ deciſio, & ita ſi exemptus alleget poſſeſſionem & priuilegium, proculdubio erit manutenẽdus contra Epiſcopum nitentem ſola iuris communis diſpoſitione, vt cenſuit eadem *Rot. deciſ. 447. nu. 3.* apud *Farin. p. 1. recent. & deciſ. 377. n. 3. p. 2. recent.*

Vtrum vero exemptus priuilegio ſuo renuntiare poſ- 40
ſit, quæſtio eſt ad præſens inſtitutum non contemnenda; in qua negatiuè reſpondet text. *in cap. cum tempore, de arbitr.* & per illum tradunt *Abb.* ibi *num. 2. & in capit. grauem num. 3. de offic. Ordin. & in cap. 1. numer. 19. de re iudic. Alberic. in l. nemo videtur fraudare ff. de regulis iuris, Caſtr. conſ. 432. lib. 1. Baptiſt. de arbitr. lib. 2. cap. 4. Gail. lib. 1. obſervat. 40. Tiraq. de retract. lig. §. 1. gloſ. 9. num. 121. Couar. lib. 2. vari. cap. 4. num. 1. Vini. tom. 1. commun. opinion. 277. Perez ad l. 2. verſ. vtrum autem ferì tit. 1. lib. 3. Ordin. pag. 467. Surd. de aliment. tit. 1. q. 113. num. 2. Eraſm. à Cochier. de iuriſdict. Ordin. in exemptos p. 2. q. 7. n. 2. & 3. & p. 3. q. 34. Galerat. de renunciat. tom. 2. cent. 2. renunc. 140. n. 18.* latè & eleganter *Rota in Vlixbonen. monaſterij 19. Nouembris 1625.* coram *R. D. meo Coccino Decano.*

De ratione autem huius deciſionis non conueniunt 41
Doctores, quidam enim exiſtimant quod cum exempti à poteſtate Ordinariorum ſoli Romano Pont. ſubiiciantur, qui ſubinde eorum efficitur diœceſanus iuxta text. *in cap. auctoritate*, iuncta *gloſ. verbo diœceſani, de priuileg. libr. 6.* ſuccedit regula text. *in dict. cap. ſignificaſti, de foro compet.* quod nullus clericus ſine proprij diœceſani voluntate poteſt in Iudicem non ſuum conſentire, atque ita notarunt *Ioan. Andr. Butr. num. 12. Abb. nu. 11. & Socin. num. 42. verſ. ex quibus infertur in d. cap. cum tempore, Fr. Emman. quæſt. Regul. tom. 1. q. 36. art. 1. & tom. 2. qu. 63. art. 10.* & hanc rationem licet aliam inſimul addat, veram & receptam non negat *D. Barboſ. in l. 1. art. 3. nu. 47. ff. de iudic.*

Verum licet hæc ratio efficax ſit, quando agitur de 42
proroganda iuriſdictione iudicis non ſui, in quibus terminis procedit *d. cap. ſignificaſti*, non ita quando agitur de ſola renunciatione priuilegij, quo ab Epiſcopi iuriſdictione quis eximitur. Quare illa ratio videtur conformior, quod in exemptione verſatur fauor ne dum exempti, ſed etiam ſuperioris, qui exemit, cuius intereſt huiuſmodi exemptionem tectam conſeruare, ac proinde intereſt Romani Pont. qui eſt ſuperior ſubditos ſuos ab aliis non iudicari, quam rationem poſt *Eraſm. à Cochier. d. q. 7. n. 3. Gail.* & alios præſtat *Rot. in d. Vlixbonen. monaſterij* coram *R. D. meo Coccino Decano.*

Vnde infertur non eſſe diſtinguendum cum *Angel.* 43
in §. idem iuris numer. 44. inſtit. de excep. Fider. de Senis conſ. 14. Felin. in cap. P. & G. numer. 13. de officio deleg. & Fuſc. de viſitat. libr. 2. cap. 8. numer. 11. vtrum priuilegium exemptionis in priuatorum ſingularem fauorem, vel in gratiam Sedis Apoſt. Religionis, aut Eccleſiæ conceſſum ſit, ita vt in primo caſu ei poſſint exempti renunciare ex text. *in d. cap. ſignificaſti*, ſecus verò in ſecundo, quo caſu aſſerunt procedere deciſionem text. *in d. c. tempore*; aduertere namque debuiſſent quod in exemptione non ſolum verſatur fauor illius priuatæ perſonæ, ſed etiam ſuperioris eximentis, ideſt Romani Pont. cuius intereſt permultos habere immediatè ſubiectos, vt poſt *Rebuff. reſp. 142.* aduertit *Eraſm. à Cochier. d. tract. p. 1. q. 1. n. 17.* & magis in his terminis *p. 2. q. 34.*

Ex qua etiam ratione pariter infertur veram non eſſe 44
ſententiam *gloſ. verbo libertatis in d. c. cum tempore*, dum ait huiuſmodi priuilegio exemptionis poſſe renuntiari

in

in præiudicium exempti, non vero eximentis, quia vt bene aduertit *Abb.* ibi *num.1.* non poteſt conſiderari aliquis effectus quantum ad exemptum, nam ius libertatis eſt ita coniunctum inter exemptum & ſuperiorem, vt commode ſeparatio fieri non poſſit; quare nec etiam veritate nititur, quod ait *Alberic. in l. ſi quis in conſcribendo 39. num.9. de Epiſcopis & cleric.* quod ſcilicet poſſit renunciari priuilegio ſpecialis exemptionis, quando motu proprio non fuit conceſſum; *Sylueſt. enim in ſumm. verbo exemptio §.10.* Dicit contrarium eſſe verius, euidentiſſima ratione, quia exemptio fit gratia exemptoris, quod dictum ſequitur *Armil. in eod. verbo num.8. Rebuff. d. reſp. 142. col.2. verſ. exempta*, refert, & ſequitur *Rota in d. Vlixbonen monaſterij* coram *R^mo D. meo Coccino.*

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictio in dubio cumulatiuè, & non priuatiuè quæſita indicatur.*
2 *Iudicum inferiorum dationes ſunt odioſæ, & Ordinariorum præiudicium includunt.*
3 *Opponitur contra principalem concluſionem.*
4 *Declaratur reg. generi, de regulis Iuris lib.6. & num.5.*
5 *Iuriſdictio quando priuatiuè quæſita, vel data indicanda ſit, oſtenditur.*
6 *Declaratur cap. ſuditis, de præſcriptionibus.*
7 *Iuriſdictio quando priuatiuè data eſt alicui Iudici an poſſint ſubiecti, ſine eius conſenſu, alterius Iudicis iuriſdictionem prorogare, oſtenditur.*

EPISCOPO COMPETENS IVRISdictio ſi inferiori concedatur, vel aliter acquiratur, an in dubio indicanda ſit quæſita cumulatiuè, vel potius priuatiuè.

ALLEGATIO CXXIV.

1 IVRISDICTIONEM in his terminis cumulatiuè quæſitam in dubio iudicari merito probant *Ioan. Andr. Heſt. Anton. Imol. Felin. à num.2. in cap. paſtoralis, de officio Ordin. Bart.* per text. ibi *in l.1. ff. de officio Prafecti Vrbu, Conar. in cap. alma mater par.1. §.12. num.3. Roland. conſ.80. à num.22. lib. 2. & conſ.1. num.134. Grammat. conſ.72. per totum, Pariſ. conſ.9. num.11. lib.4. Memoch. de arbitr. lib.1. quæſt.40. à num.5. & remed.3. retin. num. 367. Vanti. de nullit. ſit. ex defectu iuriſdictionis num. 25. Cabed. par.2. deciſ.13. à num.1. Pute. deciſ.238. lib.3. in correctis* affirmat magis communem *Iaſ. in l. quod in rerum §. ſi quis poſt num.8. & in l. Titia textores in princip. à num.29. ff. de legat.1. Ruin. conſ.7. num.5. lib. 4. Rot.* apud *Farin. deciſ.122. num.4. par.1. recent. & deciſ.30. num.3. par. 2. recent. Gregor. Auend. Azned.* & alij, quos refert, & ſequitur *Gutier. practic. lib.3. quæſt.24. à num.2. Soar. de Pace in practica tom. 2. pratud.1. num.9. Surd. conſ.1. num.75. lib.1.* poſt *Abb. num. 7. in cap. cæterum, de iudic.* vbi docet conceſſa iuriſdictione à lege Rectori in cauſis concernentibus ſuam profeſſionem, iuxta reg. *l. vlt. C. de iuriſdict. omnium Iud.* in perſonas illorum, qui ſunt de Collegio, in dubio cenſeri conceſſam cumulatiuè, & ideò non cenſeri ademptam poteſtatem Ordinario loci etiam reſpectu earundem cauſarum, idque ad varia ſtatuta, & iuriſdictionum conceſſiones in praxi expendunt nouiores modo citati, vt per *Gutier. vbi ſupra*, affirmantes in his terminis locum eſſe præuentioni.

2 Pro quibus in auctoritatem adducuntur primo *d.l.1. ff. de officio Prafecti Vrbis*, text. optimus *in d.l. vlt. verſ. ita tamen C. de iuriſdict. omnium Iudic. l. ſi in aliquam, l. ne quicquam 9. de offic. Proconſul. l. in prouinciali 3.* ibi, *vel per Prætorem, vel per arbitrum, ff. de noui operis nunciat. l. ſolemne 61. §. latrunculatores, ff. de iudic.* iuncta reg. *l. eius militis 35. §. militia*, iuncto ſummario, *ff. de militari teſtam. Auth. de defenſoribus ciuitatum, §. & iudicare, in princip. collat. 3. l. tam cel-latores 8. C. de re militari lib. 2.* bonus text. *in cap. per hoc 18. deberet. lib.6.* Secundò ſi ratione agamus, illud facit quod huiuſmodi inferiorum Iudicum dationes ſunt odioſæ & Ordinariorum præiudicium includunt, regulaſque Iuris infringunt, quibus ſua vnicuique iuriſdictio conſeruari præcipitur *cap. peruenit, ad finem 11. quæſt.1. capit. Epiſcopi. 9. quæſt.2.* & ideò omninò reſtringi debent, vt minus quàm fieri poſſit in dubio Ordinariis præiudicent *l quod vero 1. ff. de legib. reg. odia, reg. quæ à Iure exorbitant, de regulis Iuris lib.6.* Vnde in obſcuris quando res hinc inde æqualiter dubia eſt, ſequimur id, quod minimũ eſt *l. ſemper in ſtipulationibus 35. ff. de regulis Iuris, cap. ex parte 18. de cenſib.* plures, vt per *Tiraq. de retractu lig. §.1. glo. 18. num.73. Conar. in cap. indicante num. 4. de teſtament.*

Denique ex eadem ratione dicere ſolemus iuriſdictionem delegatam eſſe odioſam, & ideò reſtringendam propter præiudicium Ordinariorum, quorum poteſtati aliquatenus derogatur, igitur, &c.

In contrarium verò, quod ſcilicet in his terminis iu- 3
riſdictio in dubio cenſeatur conceſſa priuatiuè, non leuiter obſtat reg. *generi 34. de regulis Iuris lib.* 6. quam ad propoſitum expendit *Alexand. III. in cap.2. de officio Legati* dum inquit, quod ſi poſt conſtitutum legatum generalem in prouincia, qui Ordinarius eſt *ex cap.2. ille tit. lib.* 6. Pontifex committat in eadem prouincia certam cauſam ſpecialem, derogatur per ſpecialem commiſſionem generali, itaut priuatiuè conſtitutus cenſeatur, neque poſſit Legatus circa cauſam ſpecialiter commiſſam cognitionem aſſumere, aduertit *Felin. in cap. 1. num. 8. verſ. limita ſecundo, de foro compet.* conſonat *cap. vnic. §. vlt. de prohibita feudi alienat. cap. ex tranſmiſſa 6. cap. verum 7. de foro compet.* quibus habetur Iudicem in cauſa feudi (qualis eſt dominus directus, & ſi feudatarius ſit clericus) datum eſſe priuatiuè ad proprium Epiſcopum. Rurſus in contrarium facit quod iuriſdictio ab inferioribus legitimè præſcripta non cumulatiuè, ſed priuatiuè acquiſita cenſetur, vt ſentit *glo. 1. in cap. paſtoralis 11. de officio Ordinar.* vbi *Abb. num.7 & Felin. num.5.* idem *Abb. num.7 & Felin. num.9. in cap. auditis de præſcript.* plures, vt per *Conar. d. num. 3. Balb. de præſcript. 1. par. 5. principalis num.88. & par.2. num.22. Auendan. lib.1. Prætorum cap.5. num.25.* mouentur per text. *in d. cap. auditis 15.* ibi, *pleno iure ſubiectas*, & ibi, *Epiſcopo ſuper illis ſilentium imponatis*, quaſi Epiſcopus per Abbatis præſcriptionem ita cenſeatur priuatus iuriſdictione, & aliis iuribus Epiſcopalibus, vt perpetuum ſit eidem ſilentium impoſitum; ſimiliter expendunt eadem verba *in cap. cum olim 18. in fine*, ibi, *perpetuum ſilentium imponendo, ille tit. de præſcript.*

Verum retenta noſtra ſententia, quæ veriſſima eſt, non 4
obſtant in contrarium adducta, nam ad primum de dicta *reg. generi*, ſunt qui reſpondeant limitari in iuriſdictione, itaut fauore illius, & ratione boni publici per dationem Iudicis ſpecialis non cenſeatur derogatum generali, quia per cumulationem plurium Iudicum, multo magis bono publico conſulitur arg. *l.1. §. huius ſtudij §. in magiſtratibus, ff. de Iuſtit.* iuuat *cap prudentiam 21. verſ. illa quippe*, ibi, *iudicium quod plurimorum, &c. de offic. deleg.* ita *Dec. in cap. cæterum num.5. de iudic. Conar. in cap. alma mater par.1. §.12. num.3.* ſic intelligentes text. *in dict. l.1. de officio Prafecti Vrbis, & in auth. de defenſor. ciuitatum §. & iudicare collat.3. & cap. per hoc 17. de hæret. lib.* 6. Sed hæc Doctorum limitatio manifeſtè confunditur per text. *in d. cap.1. de officio Legati.* Inſuper ex eo quia nulla proponitur differentiæ ratio inter materias iuriſdictionis, & cæteras; text. vero *in d. l.1.* cum modo citatis procedunt ſecundum communem ſententiam, quam ſequimur, quia in dubio iuriſdictio ab inferioribus quæſita, vel aliter conceſſa cumulatiua præſumitur, vt per Doctores in initio huius Allegat. citatos. Si tamen ex legitimis coniecturis colligatur iuriſdictionem eſſe ſpeciali iure priuatiuè 5

ed by Google

quæsitam, vel alicui secundo loco specialiter data in fauorem aliquarum personarum, vel alias quando certa causa specialiter alicui committitur, tunc priuatiue quæsita, vel data iurisdictio iudicanda erit. Ratio est, quia fauor illarum personarum, specialis certæque causæ datio demonstrant derogatum esse iurisdictioni generaliter competenti: consulitur enim maximè & personis, & certæ causæ in eo quod iudices specialiter constituantur, vt ita specialiter designati, & non multis intenti opportunius valeant causas diffinire, & personarum, certæque causæ iustitiæ, utilitatique prouidere, vt in omnibus iudiciis specialibus experientia docet; ita in terminis *Iacob. de Arena in l. quod in rerum §. si quis ff. de legatis 1.* aduertit eleganter ex aliis *Cabed. Lusitan. decis. 13. num. 9. par. 1.* obseruant plures, vt per *Riminald. in §. 1. Instit. de donat. num. 182. Dec. num. 5. in d. cap. caterum, Castr. in l. si procuratorio §. Iulianus num. 2. ff. de procuratorib. Affict. decis. 101.* Quo supposito dicendum est *reg. generi, &c.* non habere locum quando vel ex mente disponentis, vel alias legitime constat noluisse concedentem derogare generi per speciem, vel propter præiudicium tertij, quod concedens in dubio inferre non præsumitur, quando aliud non exprimit, *l. 2. §. si quis à Principe, ff. ne quid in loco publico, cap. super eo 12. de offic. deleg.* post alios *Panel. in rub. C. de rescind. vendit. par. 1. cap. 2. num. 8.* vel si publica vtilitas offenditur, cui regulariter non patum consulitur quando plures Iudices ad causarum definitionem constituuntur, arg. *d. vers. illa quippe*, iuuat *l. duo ex tribus 29. ff. de re iudic.* cum aliis: planè hic mentis defectus verosimiliter præsumitur ad effectum ne in dubio iurisdictio inferioribus competens ex priuilegio, præscriptione, consuetudine, vel alio iure speciali censeatur priuatinè competere, vt constat ex fundamentis, & Doctoribus initio huius Allegationis citatis.

6 Ad secundum ex *d. cap. auditis*, respondetur ibidem non agi de præscriptione in dubio, sed de illa tam clara, & absoluta, vt non solùm in Abbatem transtulerit omnem iurisdictionem, & iura Episcopalia, de quibus ibi, sed etiam omninò exemerit ab Episcopi iurisdictione, & pleno iure subiecerit, puta ex verbis, text. ibi, *ab eius iurisdictione prorsus exemptas*, & ibi, *plene iure possesse*, ac tandem ibi, *adiudicantes illas Abbati pleno Iure subiectas*, itaque Abbas ibidem præscribens per integrum tempus præscriptionis Episcopo excluso solus quasi possidet, solus iura Episcopalia exercet, vt constat ex prædictis verbis, ac subinde nil mirum si præscriptio tam clara & absolata fuerit priuatiua respectu Episcopi, etenim si ibidem res foret dubia, neque constaret quod Abbas pleno iure possedisset, sane tunc *tex.* contrarium respondisset, quia tamen tantum præscriptum quantum possessum *cap. cum in tua 30. de decim.* & *Abb. in d. cap. auditis*, non solùm possidet illa omnia, sed ita solus, vt Episcopus nunquam possederit, neque vsus fuerit, merito non cumulatiua, sed priuatiua iurisdictio iudicatur, vt *text.* habet.

7 Vtrum autem quando iurisdictio priuatiuè data est alicui Iudici possint subiecti sine eius consensu alterius Iudicis iurisdictionem prorogare? Negant Doctores communiter, sed melius latè *D. Barbos. l. 1. art. 3. num. 48. cum seqq.* resoluit quod si in priuatam aliquorum gratiam priuatiuè iurisdictio data sit, non prohibentur alterius Iudicis iurisdictionem prorogare, cum quo prosequere: plene enim, & etudite hunc articulum examinat.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia tanquam corpus fictum sine anima confessionem per seipsam facere non potest.*

2 *Confessio Prælati habentis administrationem communem cum Capitulo non nocet, nisi sit facta cum consensu Capituli.*

3 *Confessio Prælati Ecclesiæ præiudicat, sicut & tutoris, procuratoris & similium si sit facta ex necessitate iudicij per modum contentiosæ iurisdictionis, secus si extra & absque necessitate iudicij per viam iurisdictionis voluntariæ.*

4 *Confessio Prælati, seu procuratoris dicitur voluntaria quando fuit facta non precedente Iudicis iussu.*

5 *Confessio Prælati, seu procuratoris voluntaria non præiudicat, nec est apta ad obligandam Ecclesiam, seu principalem in aliquo.*

6 *Confessio Prælati, seu procuratoris voluntaria reuocari debet, quamuis geminata facta sit, & etiam non dicto de errore.*

7 *Declaratur text. in cap. si diligenti, de præscriptionib.*

8 *Citare Episcopum non sufficit, nisi etiam citetur Capitulum quando agitur de præiudicio Ecclesiæ, itaut sententia contra Ecclesiam lata citato solum Episcopo sit nulla, & innalida. Intellige, vt num. 9.*

EPISCOPI CONFESSIO AN, ET quando Ecclesiæ præiudicet.

ALLEGATIO CXXV.

CVM Ecclesia tanquam corpus fictum sine anima confessionem per seipsam facere non possit ex reg. text. *in cap. Romana §. de vniuersitatem, de sent. excommun. lib. 6.* ac proinde per Prælatum, seu alium de ipsa Ecclesia fieri debeat, non erit extra materiam quærere an, & quando Ecclesiæ ipsi præiudicet hæc Episcopi, seu Prælati confessio? in qua quæstione quidam constituunt differentiam inter confessionem Prælati non habentis Capitulum, vel saltem habentis administrationem diuisam ab illo iuxta terminos text. *in cap. edoceri, de rescript. glos. pen. vers. & si vnus, in cap. pauut, de locato*, & per contrarium inter confessionem eiusdem Prælati administrationem communem cum Capitulo gerentis, itaut priori casu confessio noceat, posteriori vero minimè, nisi cum consensu Capituli facta sit, *glos. celebris in cap. de Constantinopolitana verbo nescio 22. dist. glos. verbo de veritate vers. sed nunquid in cap. duduum il 2. de elect. glos. verbo nulla, ad fin. in cap. vlt. de præscript. & verbo consuetudinem per text. ibi, in cap. 2. de testib. lib. 6.* quas sequuntur in specie relati per *Menoch. cons. 39. num. 14. Abb. in d. cap. vlt. de præscript. num. 43. & in d. cap. 2. de capellis monach. num. 4.* quem refert *Dec. cons. 474. num. num. 7. Card. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 669. num. 34. & seq. Mascard. de probation. concl. 367. num. 10. cum auobus seqq.* faciunt quæ *Rot. decis. 118. i num. 1.* apud *Farin. par. 1. recent.* consensus autem Capituli debet præstari collegialiter, & Capitulo ad id legitimo congregato adnotata per *Rot. decis. 377. num. 3. par. 2. recent.* 1 2

Alij vero summo cum iudicio subdistingunt inter confessionem factam in iudicio, & ita ex necessitate illius per modum contentiosæ iurisdictionis, in quibus terminis fere omnes agnoscunt solius Prælati confessionem Ecclesiæ præiudicare, sicut & tutoris, procuratoris, vel similium, sic intelligentes tex. *in cap. subsecta* vbi *glos. 1. de re iudic.* & *d. cap. 2.* vbi *glos. verbo sponte, de capellis monach. & cap. vlt. de confess. & cap. 1. in fine princip.* & ibi *glos. Vt lite non contest. l. non solùm in princip. ff. de procurator.* cum similibus; & inter confessionem factam extra & absque necessitate iudicij per viam iurisdictionis voluntariæ, quo casu non præiudicare Ecclesiæ communiter resoluunt iuxta textus, quos ita asserunt procedere *in l. certum §. sed an & ipsos, ff. de confessis, l. si defensor 10. in princip.* aliàs *l. si sine, in princip. vers. sexui, ff. de interrog. actionib. l. proinde §. si procurator, ff. ad legem Aquiliam*; quam distinctionem tradidit *Bart.* post alios antiquiores *in d. §. sed an, & ipsos num. 2.* vbi *Paul. Cuman.* & alij, *Sarmien.* & plures ab eo relati *lib. 3. select. cap. 15. num. 5.* citati ab *Ottavian. Pedamont. decis. 39. num. 6. & 34. Surd. decis. 326. nu. 4.* 3

lib. 3.

Digitized by Google

*lib.*3.& ſequitur *Rot.in Maſſilian.pecuniaria* 6.*Iunij* 1611. coram *Gregor.XV.* impreſſa per *Farin. deciſ.* 334. *num.*5. *par.*1.*recent.& in Virdunen. Abbatia* 27. *Nouembris* 1615. coram *Buratto*,impreſſa per eundem *Farin.deciſ.*768. *nu.* 5.*par.*2.*recent.& in Mediolanen.Fabrica* 29.*Ianuarij* 1616. coram *R.P.D.Pirouano*, impreſſa per eundem *deciſ.*779. *num.*2.*eadem.par.*2.*recent.*

4 Dicitur autem Prælati,ſeu procuratoris confeſſio voluntaria,quando fuit facta non præcedente Iudicis iuſſu,vt per *Alex.conſ.*222.*num.*16.*lib.*2.*Rot. in Pampilonen. decimarum de Gongara* 14. *Maij* 1610. coram *R^mo Bononien. & in d.Virdunen. Abbatia* coram *Buratto deciſ.* 768. *num.*5.*in med.par.*2.*recent.* Vel nullo Iure cogente,vt poſt *Ægid. deciſ.*694. *in princip.*exemplificat *Rot. in d. Mediolanen.penſionis* coram *R.P.D. Pirouano deciſ.*779. *nu.*2. *in med.par.*2.*recent.*

5 Amplia adeò verum eſſe confeſſionem Prælati, ſeu procuratoris voluntariam non præiudicare, nec aptam reperiri ad obligandam Eccleſiam, ſeu principalem in aliquo,per ea quæ tradunt *Bald.in l.*1.*num.*30.*C. de confeſſis*,*Pariſ.conſ.*47.*num.*92.*lib.*1. *vol.* 1. *Aufrer.in addit. ad Capell.Tholoſ.deciſ.*392.*Honded.conſil.*66.*num.*72.*vol.*1.quos refert.& ſequitur *Rot.d. deciſ.*779.*num.* 2. *in fine*,vt reuo-
6 cari debeat etiam non docto de errore, vt per *Rot. deciſ.* 19.*de procurat.& deciſ.* 2. *de confeſſ.in nouis*, & *in Pampilonen. decimarum* 10. *Maij* 1610. coram *Card. Sacrato*, & quamuis geminate facta fuiſſet ſecundum *Caputaq. deciſ.*198.*par.*1.& *Rot.d.deciſ.*768.*num.*5.*in fine par.*2. *recent.*

7 Non obſtat *cap.ſi diligenti*, *de præſcript.* ibi, *cum ſecundum confeſſionem tuam,&c.* ex quo deduci videtur Eccleſiæ præiudicare confeſſionem ſimplicem ſolius Prælati, quia reſpondetur ad hunc *text.* varios adduci intellectus,nec placet quem refert *glo.*2.ibi,ſcilicet confeſſionem illam præiudicare ſoli Archiepiſcopo confitenti, quia ſi aduertas,præiudicat etiam Eccleſiæ Piſanæ circa quaſi poſſeſſionem,& præſcriptionem. Nec item placet reſpondere in propoſito agi de negotio, quod Archiepiſcopus ipſe tractauerat, & de quo aliter quam per confeſſionem illius conſtare non poterat, in qua ſpecie confeſſio ipſius Prælati valere,& præiudicare tenet *glo. vlt.in d.cap.vlt.*probata à *Tiraq.de retractu lig. §.*1.*glo.*14. *num.*48. prout intellexit *Abb. in d. cap. vlt. à num.* 43.ſiquidem hic intellectus nec in ſe verus eſt, nec conuenit textui ex his quæ poſt *Anton.*& *Imol.* notat *Pariſ. in eod. cap.vlt.num.*54.*in princip.& in d.cap.ſi diligenti num.*8.*verſ. vnde Abbas*; quare vltra alios intellectus de quibus per Doctores *in d.cap.de Conſtantinopolitano*, & per *Pariſ. vbi ſupra Crot. in l. re coniuncti in fine, ff. de legat.* 3. obtinuit communis confeſſionem ſolius Archiepiſcopi in propoſito attendi,& præiudicare Eccleſiæ,quia cum liquido conſtaret Iudicatum Calaritanum, & totam Sardiniam ad Romanæ Eccleſiæ patrimonium immediatè pertinere,vt *text. habet in princip.* & deducitur *ex cap. ego Ludouicus* 63.*diſt.& cap.Conſtantinus* 2. 96.*diſt.* vtique Iuris præſumptio erat pro confeſſione Archiepiſcopi, ac ſubinde non illa tanquam Iuri & præſumptioni conformis apparebat, maximè veroſimilis, & ita admittenda fuit abſque alio concurſu vel conſenſu Capituli, etiam in eiuſdem præiudicium prout intelligit *Abb.num.*4. & alij *in d.cap.ſi diligenti*,communis ex *Pariſ. dict. num.*8.*in princip.& d num.*54.*verſ.quarta,Curt.de feudis* 1.*par.queſt.* 8.*num.*16.*Aym.de antiquit.par.*1.*cap.propoſitum.à num.*73. Sed nec is communis intellectus Iure probatur, nec videtur ſufficere quod confeſſio ſit veroſimilis, vt alteri quam confitenti præiudicare poſſit, vt aduertit *Crot.vbi ſupra*,& licet tota Sardinia ad Romanam Eccleſiam ſpectaret,potuit nihilominus Eccleſia Piſana aliquo titulo, vel Iure ſpeciali habere quaſi poſſeſſionem, de qua *in d. cap. ſi diligenti.* Vnde cum *text.* contrarium non aperiat, nec principaliter de confeſſione dubitatum ſit, longè verius, & ſecurius videtur ſupponere terminos habiles, & ita quod confeſſio ſecundum Iuris regulas valuit etiam in Eccleſiæ præiudicium,nam ſiue dicamus(vt ex littera colligi videtur) quod Archiepiſcopus in iudicio apud Pontificem Max. agebat, vel defendebat cauſam ſuam, vel ſaltem communem, ſiue cum Eccleſia Piſana, in qua ſpecie ſolus agere,& conueniri potuit iuxta communem *in d. cap. edoceri*, vbi latè *Felin.à num.* 2. meritò confeſſio Archiepiſcopi ex neceſſitate iudicij procedens præiudicat etiã Eccleſiæ,vt ſupra reſoluimus,ſi verò dicamus confeſſionem fuiſſe illic factam per viam voluntariæ Iuriſdictionis, & abſque neceſſitate iudicij, tunc vt Eccleſiæ,vel Capitulo præiudicet, neceſſariò requiritur conſenſus,vel mandatum ſpeciale,nec ſufficit generale,iuxta *d.§.ſed an*, vbi *Bart. num.* 2. & ita ſupponendi ſunt termini habiles, id eſt, quod interuenerint omnia neceſſaria arg.*cap.*1.iuncta *glo.verbo ab omnibus*, *de conſtitut.glo.*1.*in l.*1.*C.de tranſact.*

Vtrum autem quando agitur de præiudicio Eccleſiæ 8 ſufficiat citare Epiſcopum abſque eo quod citetur Capitulum,itaut ſententia contra Eccleſiam lata citato ſolum Epiſcopo ſit nulla, & inualida? In qua quæſt. *Rota in vna Montis Regalis iuriſdictionis* 5. *Iunij* 1606. coram *Penia*,impreſſa per *Farin.deciſ.*118.*par.*1.*recent.*cenſuit in his terminis ſententiam latam contra Eccleſiam citato ſolum Epiſcopo eſſe nullã & inualidam, & præcipuè ex eo, quia appellatione Eccleſiæ non ſolùm venit Capitulum *cap.cum clerici*,vbi *glo. verbo Eccleſia Placentina, de verbor. ſignif.* ſed etiam, quia illius defenſio præſertim in arduis, non pertinet ad Epiſcopum ſolum, ſed etiam coniunctim ad Capitulum,*Felin.in cap.edoceri num.*3.*verſic.prima declaratio,& deſcript. Innoc.in cap.fin.in verbo requiratis*,& ibidem *Zabarel.in* 2.*oppoſit. & Anchar. notab.* 3.*& Butr.num.*9.*&* 27. *Abb. num.* 1. *&* 2.*de maiorit. & obed.Lap.alleg.*48.*num.*8. *verſ.quæro quid in arduis*,*Rom.in conſ.*369.*num.*21.

Verum *Farin.in apoſtilla ad d.deciſ.*118.*lit. C*, obſeruat. 9 quod vt ſententiæ præiudicent Capitulo neceſſaria eſt illius citatio,vt conſiderant *Roman.d.nu.*21.*in fine*,*& Felin.in cap.fin.num.* 3. *&* 4. *de maiorit. & obed.* additque vt ſententia valeat, ſufficere citationem Epiſcopi ex text. *in cap.expoſuit*,*de dilat.cap.fin.de dolo & contum. Bellem. in d.cap.fin.de maiorit.& obed. num.* 9. *in* 3. *oppoſit. Zabarel. conſ.*134.*in* 2.*dubio*,cum aliis ibidem citatis.Ratio autem quare non ſit neceſſaria huiuſmodi citatio Capituli, eſt, quia magis principaliter intereſt Epiſcopi, & ad illum magis pertinet huiuſmodi defenſio, *Butr. in cap. dilecti num.*17.*de maiorit.& obed.Abb.in cap.cum olim. col.*5. *verſ. fateor. de teſtib.* & pro validitate iudicij ſufficit citare illum, cuius principaliter magis intereſt.*Felin.in d.cap.fin. de maiorit.& obedient.num.* 3. *&* 4. Aduertit tamen idem *Farin.* aliud eſſe Epiſcopum facere aliquem actum, quo amittitur libertas Eccleſiæ, & Eccleſia inducitur in ſeruitutem,& tunc fauore libertatis non amittendæ,requiritur conſenſus omnium,& aliud eſſe Epiſcopum facere actum quo defenditur libertas Eccleſiæ, vt liberetur à ſeruitute in qua reperitur conſtituta,& hoc caſu fauore Eccleſiæ ſolus Epiſcopus,& quilibet aliàs admittitur ad vindicandam Eccleſiam à ſeruitute,vide ibi per eum.

SVMMARIVM.

1 *Negligentia eſt rationis cunctatio, ſeu tarditas in efficaciter imperando ea quod eſt iam bene conſultatum, & iudicatum.*

2 *Virtus,cui negligentia opponitur,eſt prudentia.*

3 *Negligentiæ formalis & propria vitium non ſemper conſtituit peccatum mortale & in Confeſſione ſpecificandum, niſi in duobus tantum caſibus.*

4 *Iuriſdictio contentioſa eſt illa,qua redditur in inuitos.*

5 *Iuriſdictio voluntaria dicitur illa, qua in volentes exercetur.*

6 *Archiepiſcopus in prima inſtantia non habet iuriſdictionem cuiuſcum*

cuiuscunque negligentiæ prætextu circa causas pertinentes ad subditos suffraganeorum.

7 Statutum, edictum, seu quodlibet aliud præceptum Archiepiscopi concedentis, aut iubentis, vt subditi Episcoporum suffraganeorum ad eius Curiam pro audiendis, & terminandis suis causis in prima instantia, accedant, est nullum.

8 Archiepiscopus non potest in prima instantia cognoscere de causis pertinentibus ad subditos Episcopi sui suffraganei, etiamsi is ob excommunicationem in se latam impediatur vsu Episcopali iurisdictionis.

9 Iurisdictio contentiosa Episcopi excommunicati non tantum non devolvitur ad Archiepiscopum pro sua culpa, sed nec etiam pro illius negligentia, contra aliquos citatos, num. 10.

11 Devolutio iurisdictionis, vt inducatur ad Archiepiscopum ex capite negligentiæ, vel ex alia qualibet causa, non est satis eam non invenire prohibitam Archiepiscopo, sed oportet vt inveniatur expressè in iure eidem concessa.

12 Devolutionis negotium non pendet ex solis rationibus, vel ex rei natura, sed ex sola legis dispositione.

13 Declaratur text. in cap. Cum simus 9. quæst. 3.

14 Archiepiscopus non potest adiri in prima instantia per viam simplicis querelæ propter negligentiam Episcopi, secus per viam appellationis.

15 Spiritualia ad iurisdictionem voluntariam, si per negligentiam omittantur, malitiosè supplentur per alios, & ad hunc finem ad eos sæpe devolvitur potestas negligentibus competens.

16 Devolutio inducta ob negligentiam Prælatorum Ecclesiasticorum non procedit ex natura rei, seu aliqua ratione concludenti, sed immediatè tribuenda est voluntati, & dispositioni legis Canonicæ.

17 Dominij devolutio de vno in alium fit per præscriptionem à lege inductam ne rerum dominia essent in incerto.

18 Devolutio potestatis Prælatorum Ecclesiasticorum propter negligentiam non inducitur extra casus à iure expressos.

19 Ius instituendi ob negligentiam Prælati in instituendis præsentatis etiam idoneis, non devolvitur ad proximum superiorem, sed patronus legitimo tempore præsentans potest interpellare Episcopum pro institutione facienda.

20 Devolutio vbi expressè à iure inducta reperitur non semper fit ad proximum superiorem.

21 Declaratur text. in cap. 1. de suppl. neglig. Prælat. in Decretalib.

22 Episcopo negligente præstare absolutionem ab excommunicatione à se latæ in eum, qui ex iusta causa petit absolui, potestas absolvendi an ad Archiepiscopum devolvatur ex capite negligentiæ, ostenditur.

23 Absolvendi potestas ex solo capite negligentiæ quo casu ad Archiepiscopum devolvatur, ostenditur.

24 Archiepiscopus per simplicem querelam adiri non potest ob negligentiam Episcopi absolutionem ab excommunicatione denegantis.

25 Appellatione interposita ad Archiepiscopum ob absolutionem ab excommunicatione denegatam, an, & quando debeat excommunicatum absolvere, ostenditur.

26 Declaratur text. in cap. significauit, de officio Ordin.

27 Declaratur text. in cap. nullus, de iurepatronat. & 35.

28 Episcopo negligente concedere instè petitum consensum ad decimas &c. ad Romanum Pont. pro eo consensu præstando recurrendum est, & non ad Archiepiscopum, amplius quamuis negligens sit inferior Episcopo, vt num. 33.

29 Declaratur text. in cap. cum simus vers. similiter, 9. q. 3.

30 Declaratur text. in cap. 2. de transactionib.

31 Licentia ab Episcopo iustè petita, & ab eo per iniustã negligentiam non exhibita, vt obtineatur, non potest per viam simplicis querelæ recurri ad alium quam ad ipsum Rom. Pont.

32 Archiepiscopus non potest supplere Episcopi negligentiam in præstandis licentijs, sed solum compellere ipsum Episcopum iniustè negligentem concedere dispensationem ab illo ex iusta causa per officium Iudicis petitam.

34 Archiepiscopus potest adiri ad effectum compellendi Episcopum, vt consentiat, quamuis eo negligente concedere pro eo consensu præstando recurrendum esset ad Summum Pont.

36 Archiepiscopus potest præstare consensum denegatum ab Episcopo, & illius negligentiam in eo præstando supplere, vbi actum fuerit remedio appellationis.

37 Negligentia iniusta Prælati circa prouisionem beneficiorum non communicatur, nisi per lapsum certi temporis.

38 Negligentia eorum, quibus incumbit prouisio maiorum dignitatum, communicatur per lapsum trium mensium.

39 Negligentia prouidere debentium inferiores dignitates, & beneficia, communicatur per lapsum sex mensium.

40 Negligentia patronorum in præsentationibus ad beneficia faciendis vt communicatur, præfinitum laicis est tempus quadrimestre, Ecclesiasticis autem semestre.

41 Semestre tempus quare potius quam aliud ad prouidendum de beneficiis inferioribus concessum fuerit ordinarijs collatoribus, remissiuè.

42 Tempus ad communicandam eligentium, seu collatorum negligentiã præfixum non computatur, nisi à die notitiæ vacationis.

43 Tempus à lege, vel ab homine præfinitum in dubio dum aliud non apparet, intelligitur continuum, intellige, vt num. 44.

45 Tempus ad prouidenda beneficia præfixum datur in odium negligentium.

46 Tempus conferendi currit ab eo tempore, quo Episcopus potuit, vel scire debuit vacationem.

47 Visitare debet Episcopus bis, aut semel saltem singulis annis diœcesim suam.

48 Ignorantia vacationis beneficij non præsumitur in Episcopo.

49 Tempus ad communicandam eligentium, seu collatorum negligentiam non currit legitimè impedito, intellige vt ibi.

50 Tempus ad communicandam collatoris negligentiam statutum non potest per superiorem arctari.

51 Devolutio potestatis ad Superiorem non habet locum ex negligentia eorum, qui canonicatus, & prebendas in Ecclesia non numerata minimè prouident.

52 Prælato iniustè negligenti confirmare bene præsentatum, aut confirmare bene electum, nullus certus terminus à iure præfinitur.

53 Papæ nullum tempus præfixum est ad conferenda beneficia, quia non habet Superiorem, qui possit eius negligentiam supplere.

54 Collatores omissa eorum negligentia per lapsum temporis ad conferenda beneficia sibi a iure præfixi ius pro ea primò occurrente collatione amittunt ipso iure potestatem prouidendi, & aliter facta collatio est nulla, vt num. 55. etiamsi mora sit vnius etiam diei, vt num. 56.

57 Mora purgatio non admittitur, vbi dies & pœna simul à lege, vel ab homine ponuntur.

58 Declaratur text. in cap. licet canon. de elect. lib. 6.

59 Collator negligens infra præfinitum tempus conferre licet non possit iure proprio, potest tamen iure alieno procedere ad collationem faciendam.

60 Collatori non claditur tempus præfixum ad conferendum si intra illud pro viribus fecit, quamuis prouisio effectum sortita non fuerit.

61 Patrono non labitur tempus datum ad præsentandum si bona fide præsentauit coram non habente ius instituendi.

62 Collator, seu electior fraudulenter se gerens in collatione beneficij, quæ effectum sortita non fuit, non potest iterum prouidere.

63 Episcopus in conferendo negligens potest beneficium sic devolutum vnire.

64 Potestas prouidendi beneficia Ecclesiastica ex negligentia Prælatorum, quibus hoc munus incumbit, devolvitur regulariter de inferiori ad primum superiorem donec perueniat ad Papam.

65 Patrono negligente intra tempus sibi præfinitum ad præsentandum in beneficio, devolvitur ius conferendi ad instituendum, & procedit etiam in patronis Regularibus, vt n. 66.

66 Decla

66 *Declaratur text. in Clemen. vnica, de ſuppl. negl. Prælat.*

67 *Inſtituenti ad conferendum ex negligentia patroni etiam laici ſex menſes à die deuolutionis, & notitia reſeruantur.*

68 *Prælatus Epiſcopo inferior ſi ius conferendi beneficia habuerit, eo negligente conferendi poteſtas deuoluitur ad Epiſcopum.*

69 *Poteſtas collatorum Regularium ex negligentia in conferendis beneficiis an & quando ad Epiſcopum deuoluatur, oſtenditur.*

70 *Deuolutio, quæ in caſu negligentiæ fieri debet ad Epiſcopum, non poteſt fieri Sede vacante ad Capitulum.*

71 *Capituli Cathedralis Eccleſiæ ob negligentiam in conferendis beneficiis, quæ ad ſuam collationem ſeparatim ab Epiſcopo pertinent, ad ipſum Epiſcopum tanquam immediatum ſuperiorem fit deuolutio, etiamſi Epiſcopus collationi intereſſe debuerit, vt Canonicus, & num. 72.*

73 *Compromiſſario per Capitulum electo ad conferendum negligente deuoluitur ipſius poteſtas ad Epiſcopum.*

74 *Beneficiorum collatio, vbi ad Epiſcopum & Capitulum communiter ſpectauerit, tunc deuolutio ex Capituli negligentia non fiet ad Epiſcopum, ſed potius ad Archiepiſcopum, & num. 77.*

75 *Epiſcopo negligente intra debitum tempus conferre beneficium ad ſuum collationem ſeparatim à Capitulo ſpectantia, collatio deuoluitur ad ipſum Capitulum.*

76 *Deuolutio in quibus caſibus fiat à ſuperiore ad inferiorem, remiſſiuè.*

77 *Ius conferendi quando ſpectat ſimul ad Epiſcopum & Capitulum, qui inter ſe prouiſionem diuiſerunt per turnos, ſi Capitulum in ſuo turno non confert infra tempus à Iure ſtatutum, aut confert indigno, non fit deuolutio ad Epiſcopum, ſed ad Archiepiſcopum.*

78 *Collatio beneficiorum vbi ſpectat ad Epiſcopum iure ſpeciali, vel deuoluto, eo negligente non deuoluitur ad Capitulum, ſed ad ſuperiorem.*

79 *Epiſcopus vbi fuerit exemptus, & Romano Pontif. immediatè ſubiectus eo negligente poteſtas ad ſolum Romanum Pont. deuoluitur.*

80 *Deuolutio ob negligentiam fit gradatim de Epiſcopo ad Capitulum, de Capitulo ad Archiepiſcopum, de Archiepiſcopo ad Patriarcham, & de hoc ad Summum Pontificem.*

81 *Papa poteſt quandocunque ex vi maioris poteſtatis ſibi ſemper reſeruata conferre, quin deuolutionis ordinem ſpectare teneatur.*

82 *Papa in beneficiis inferiorum conferendis vti poteſt non ſolum iure deuolutionis, ſed etiam iure præuentionis.*

83 *Deuolutio ex negligentia dimanans fit cum onere, & qualitatibus requiſitis in prima prouiſione.*

84 *Deuolutio ex negligentia fit ad ſuperiorem, qui dolosè non procuranerit negligentiam collatoris.*

85 *Superior ſi ante deuolutionem iure deuoluto conferat, collatio eſt nulla, quantumuis poſtea deuolutio contingat.*

86 *Ordinarius ſi iure ordinario beneficium iuris patronatus contulerit ſprete patrono infra tempus datum ad præſentandum, talis collatio valet non præſentante, nec contradicente patrono.*

87 *Deuolutio ceſſat in reſeruatis.*

88 *Deuolutio fit ſi ij, ad quos ſpectat, prouident indignis, ſeu inhabilibus, & incapacibus.*

89 *Vicarius ſi contulerit beneficium indigno non fit deuolutio, nec eſt Epiſcopus conferendi poteſtate priuatus.*

EPISCOPI NEGLIGENTIA AN ET quando per alios ſupplcatur.

ALLEGATIO CXXVI.

NEGLIGENTIA eſt rationis cunctatio, ſeu tarditas in efficaciter imperando eo quod eſt iam bene conſultatum, & iudicatum, vt definit *Valent. tom. 3. diſput. 4. quæſt. 5. puncto 1. verſ. negligentia*; vel eſt omiſſio actuum rationis, qui neceſſarij ſunt, vt opus ſuo tempore fiat, ſecundum *Leſſi. de Iuſtit. lib. 1. cap. 2. num. 19.* Virtus igitur, cui opponitur, eſt prudentia, vt poſt *D. Thom. 2. 2. quæſt. 54. art. 2. & Caiet.* ibidem, *Tabien. & Sylueſt. in ſumm. verbo negligentia*, reſoluunt latè explicantes *Valent. diſt. quæſt 5. puncto 1. & Leſſi. d. num. 19.* 1 2

Licet autem vitium formalis & propriæ negligentiæ ſit contra ſpecialem prudentiæ virtutem ex proximè dictis, tamen ob id non ſemper conſtituit peccatum mortale, & in confeſſione ſpecificandum, ſed tunc ſolum quando negligentia per ſe & ex directa intentione fuerit voluntaria, vt eſt contra prudentiam, nec ſemper etiam in hoc caſu conſtituit peccatum mortale, niſi in duobus tantum caſibus. Primus eſt, ſi ex negligentia committatur, vel omittatur aliquid ad quod non omittendum, vel non committendum negligens teneretur ex aliquo præcepto ſiue diuino, ſiue humano obligante ad culpam mortalem, prout tradunt *D. Thom. d. quæſt. 54. art. 3. in corpore, Sylueſt. Tabien.* & alij *ſummiſtæ verbo negligentia, Iacob. de Graff. in aureis deciſion. par. 1. lib. 3. cap. 5. num. 132. & 146.* & *par. 2. lib. 3. cap. 15. num. 81. Leſſi. d. cap. 2. ſub num. 20. Valent. d. puncto 1. verſ. quarto notandum.* Pariter obſeruantes quod negligentia circa opus prohibitum ſub veniali tantum, nó vero ſub mortali obliget ſolum ad veniale. Iuxta quam reſolutionem reducendum, & intelligendum eſt illud quod de Prælato negligente tradunt indiſtinctè *Greg. Lop. l. 50 gloſ. 2. col. 2. poſt princip. Ludou. Gom. in reg. de annali quæſt. 28. in epilogo caſuum negligentiæ caſu 140.* poſt *gloſ. verbo reatu in cap. ea quæ, de officio Archid.* reſoluentes negligentiam in Prælato eſſe peccatum mortale, vt non ſit ita generaliter, & indiſtinctè accipiendum, ſed potius moderandum iuxta grauitatem rerum quas Prælatus negligenter omiſerit, iuxta modo reſoluta. Secundus autem caſus in quo negligentia obligat ad mortale, tunc continget quando intellectus in imperando, & voluntas in exequendo ſe habuerint adeò remiſſe circa ea, quæ ſunt Dei, ſicque ea quis omittat cum tali iniuria propriæ ſalutis ſpiritualis, vt nihil curet Dei amicitiam, immo totaliter ab ipſius charitate deficiat, tunc etenim etiamſi non interueniat illa directa contra prudentiam volitio, adhuc tamen conſtituitur ſpecificum negligentiæ peccatum mortale in Confeſſione ſpecificandum, vltra illud aliud ex ipſo lethali opere ex negligentia commiſſo inſurgens, maximè ſi hæc negligentia ſequatur ex contemptu, vt reſoluit *D. Thom. d. art. 3. in corpore, Valent. d. verſ. quarto notandum*, & conſtat ex iis, quæ eleganter vt ſolet agens de tranſgreſſione legis ex contemptu reſoluit nouiſſimè *Soar. de legib. lib. 3. cap. 14. à princip.* 3

Negligentia Prælatorum Eccleſiaſticorum, de quibus agitur *in tit. de ſupplenda negl.* Prælatorum, contingere potiſſimùm poteſt duobus modis, vel in iis, quæ ſpectant ad eorum iuriſdictionem, vel contentioſam, qualis eſt illa quæ redditur in inuitos, vt explicant communiter Doctores *in l. 2. ff. de offic. Proconſ.* poſt *gloſ. ibi verbo contentioſam, Mæarant. de ordine iudic. par. 4. diſt. 18.* vel circa ea, quæ ad voluntariam pertinent, quas eſt illa, quæ in volentes exercetur, vt prædicti Doctores explicant, prout eſt ordinatio, conſecratio, benedictio, auctoritatis, ſeu decreti interpoſitio, abſolutio, beneficio 4

Digitized by Google

neficiorum prouiſio,diſpenſatio,& his ſimilia,vt notant Doctores *in cap.decernimus de iudic.Franc.in cap.cum nullus ſub num 5.de tempor. ordin. lib.* 6. vbi *Anch.ſub num.*2. *Domin.ſub num.*3.*verſ.Religioſi,Conar.lib.*3. *var. cap.* 20. *num.*6.*cum ſeqq. Boer.deciſ.*30.*Vanti,de nullit.tit. ex defectu iuriſdictionis,num.*109.*Henriq.in ſum.lib.*6.*cap.*7. §.1. iuncta *lit.G*,qui hanc duplicem iuriſdictionis ſpeciem, & cuiuſlibet exempla notant ad varios effectus, maxime ad intellectum & limitationem text. *in l. vlt.ff.de iuriſd. omnium iudic.& in cap.vlt.§.ſtatuto de conſtitut.lib.*6.vbi late controuertit *Ludou.Gom.num.*57. *cum ſeqq.*

De negligentia Prælatorum in iis,quæ pertinent ad iuriſdictionem contentioſam.

6 QVoad Prælatorum negligentiam in expediendis iis, quæ pertinent ad iuriſdictionem contentioſam, reſoluendum eſt Archiepiſcopum in prima inſtantia non habere iuriſdictionem cuiuſcunque negligentiæ prætextu circa cauſas pertinentes ad ſubditos Prælatorum ſuffraganeorum, vt probant text. *in cap. nullus Primas* 9.*queſt.*3.*cap.*1.*de offic.Legati, cap.paſtoralis de offic Ordin.cap.*1.*eod.tit. lib.* 6. *cap.* 1. *de foro compet.eod. lib. cap.*1.*de ſupp.neglig.Prælat.eod.lib.cap. Romana* §. *cum vero, de appellation.eod.lib.*tradunt *Conar.pract.cap.*9.*num.*2.*cum ſeqq. Henriq.in ſumm.lib.* 11. *de Matrim.cap.*5.§.4.*Spin.in ſpeculo teſtam. gloſ.*15.*princip.num.*39. *&* 40.*Sanch.de Matrim.lib.*3.*diſp.*28.*num.*3.

7 Vnde infertur nullum eſſe edictum, ſtatutum, ſententiam,ſeu quodlibet aliud præceptum Archiepiſcopi concedentis, aut iubentis, vt ſubditi Epiſcoporum ſuffraganeorum ad eius Curiam pro audiendis, & terminandis ſuis cauſis in prima inſtantia inconſulto Epiſcopo accedant,nam cum earum reſpectu Archiepiſcopus nullam habeat poteſtatem iuxta Doctores proxime citatos, ſuccedit reg.*ea quæ fiunt, de regulis Iuris lib.*6.*text. in cap.etſi clerici,de iudic.& in cap.quod autem,de Pœnitent.* cum ſimilibus, iunctis his, quæ de nullitate legis, aut ſtatuti intentati à non habente ſufficientem poteſtatem ſcribit poſt alios *Soar. de legib. lib.* 1. *cap.* 8. & in ſpecie probat dictum *cap.*1.*de ſupp.neglig.Prælat.lib.*6.

8 Amplia adeò verum eſſe Archiepiſcopum non poſſe in prima inſtantia cognoſcere de cauſis pertinentibus ad ſubditos Epiſcopi ſui ſuffraganei,vt procedat,etiamſi is ob excommunicationem in ſe latam impediatur vti Epiſcopali iuriſdictione,ita probat text.*in d.cap.*1.*de ſupplenda negl.Prælat. lib.* 6. vbi Doctores, tradunt *Ioan. Andr.in cap.paſtoralis in princip.ſub num* 21.*de officio Ordin.* vbi *Arian.num.*4.*in fine, Butr. num.* 16. *Panorm.ſub num.* 10.*& Felin.num.*5. *in fine, Dec.in cap.ſollicitudinem num.*5. *de appellat, Hoſt.in ſumm.de offic. Ordin.* §. *quid pertinet ſub num.*7.*col.*3.*poſt med. Sylueſt.in ſum.verbo Archiepiſcopus nu.* 3.*Petr.Gregor.ſyntagmat. Iuris par.*2.*cap.*9. *num.* 35. *lib.*17. Ratio eſt, quia deuolutio poteſtatis de vno ad alterum induci non poteſt,niſi in caſibus à iure expreſſis, vt infra oſtendemus, nec de vno ad alium ad eam inducendam argui poteſt, etiamſi ratio videretur eadē in vtroque, niſi verba caſus expreſſi conuenerint, itaut alium comprehendant iuxta ea, quæ notantur in reg. *ea quæ à Iure exorbitant,de regulis Iuris lib.*6. atqui caſus in quo Epiſcopus ſuffraganeus excommunicatus fuerit,aut aliter ſuſpenſus,expreſſus non eſt quoad hunc effectum,vt expreſſit text.*in d. cap.* 1. ibi, *cum id non inueniatur à Iure conceſſum,de ſuppl.neglig. Prel.lib.*6.Igitur,&c.

9 Rurſus amplia, vt non tantum non deuoluatur Epiſcopi excommunicati iuriſdictio contentioſa ad Archiepiſcopum pro ſuis culpis, ſed nec etiam pro illius negligentia; in hanc etenim licet ille incidat circa exercitium Epiſcopalis iuriſdictionis contentioſæ, tamen non ob id eadem iuriſdictio per viam regulæ ad Archiepiſcopum deoluetur ad effectum, vt Archiepiſcopus per viam ſimplicis querelæ adiri poſſit vltra caſus in Iure ſpecialiter expreſſos: quæ ampliatio probatur ex eo, quia deuolutio poteſtatis, aut iuriſdictionis alicui competentis non eſt ex eius negligentia inducenda, niſi in caſibus à Iure expreſſis,vt clare probat *d. ca.*1.atqui nullibi in Iure inuenitur conceſſum,vt per viam regulæ iuriſdictio Epiſcopi ex eius negligentia deuoluatur ad Archiepiſcopum. Igitur,&c. quare meritò ita reſoluunt *Dominic.ſub num* 5.*col.*2.*in d.cap.* 1. *Abb.in cap. ſi quis contra num.* 4. *de foro compet. & in cap.paſtoralis,num.* 10. *de officio Ordin.* vbi eandem regulam conſtituit in quolibet Iudice negligente, ſequitur *Felin.*ibid.*ſub num.* 6.*& in cap.quoniam in fine,eod.tit.Gregor.Lop.l.*11.*tit.*5.*par.* 1.*gloſ.* 6. & quoad cauſas iam cœptas coram Iudice negligente agnoſcit *Gail.lib.*1.*obſerv.*28. *num.*1. *&* 3.& habetur *inter communes opiniones tom.*1.*lib.* 4. *ſub tit.de rebus creditis num.*139.*& tom.*2.*lib.*7. *ſub tit.de appellat.num.*26.

Contrarium verò, immo quod generaliter ex negligentia Epiſcopi deuoluatur iuriſdictio ad Archiepiſcopum, tenuerunt *gloſ.verbo culpis in d.cap.*1.*de ſuppl.neglig. Prælat.lib.*6.*& verbo exceptis in cap.paſtoralis, de offic.Ordinar. & verbo Capitulum in cap. irrefragabili, eod. tit. & in ſum.*9.*queſt.*3.*Hoſtien.in ſum.tit.de officio Ordin.*§. *quod pertinet ſub num.*7.*col.*2.*in med.*cui adhæret *Anch.in d.cap.*1. *ſub num.*1.*Franc.ſub num.* 3. *Dominic. ſub num.*5.*col.*3. *poſt princip. & Menach.ſub num.*1. *&* 2.*Azori.inſtit.moral.par.* 2.*lib.*3.*cap.*34.*queſt.*10.*verſ.quares.* Ex illo tantum fundamento quod licet *in d.cap.*1.expreſſum ſit, vt pro culpis Epiſcopi non deuoluatur iuriſdictio ad Archiepiſcopum, id tamen expreſſum non eſt reſpectu negligentiæ eiuſdem Epiſcopi,ac proinde quod ea ſtante fiet huiuſmodi deuolutio,præſertim quia cum Epiſcopus per eam negligentiam peccet in ipſammet iuriſdictionem, quam per negligentiam deſinit exercere, per culpas autem de quibus in illo *text.* non peccauerit in eam,nil mirum ſi ob hanc fiat iuriſdictionis offenſæ deuolutio ad Archiepiſcopum,licet non fiat propter illam. 10

Retenta tamen noſtra ampliatione non obſtat fundamentum illorum, qui contrarium tenuerunt, facile enim reſpondetur quod ad inducendam iuriſdictionis deuolutionem ad Archiepiſcopum ex capite negligentiæ, vel ex alia qualibet cauſa,non eſt ſatis eam non inueniri prohibitam Archiepiſcopo, ſed oportet vt inueniatur expreſſe in Iure eidem conceſſa, vt habetur *in d.cap.*1.quia ſcilicet huius deuolutio eſt de genere prohibitorum, nam inter alia quæ ſunt de genere prohibitorum,reſpectu Archiepiſcopi potiſſimum locum obtinent actus iuriſdictionales in prima inſtantia exercendi inter ſubditos Epiſcoporum ſuffraganeorum, nam huiuſmodi iuriſdictionis exercitium generaliter non ſolùm prohibetur à Iure per modum conſequutionum, id eſt, in conſequentiam ſacrorum Canonum, qui ſingulis Epiſcopis ſuam in ſuos ſubditos ordinariam iuriſdictionem priuatiue conceſſerunt, ſed etiam per modum directum, videlicet directè prohibendo Archiepiſcopis ne in prima inſtantia iudicent,vel audiant cauſas eorum, qui Epiſcopis ſubduntur, vt conſtat ex *tex. in cap.* 1. *de officio Ordin. lib.*6. cum aliis ſupra adductis. 11

Ad confirmationem vero prædicti fundamenti ex diuerſitate rationis, quæ cernitur inter culpas de quibus in d. *cap.* 1. *de ſuppl. neglig. Prælat. lib.* 6. & negligentiam, de qua in dicta eius gloſſa, facile etiam ex dictis reſpondetur negotium huius deuolutionis non pendere ex ſolis rationibus, vel ex rei natura, ſed ex ſola legis diſpoſitione, vt infra oſtenditur, num.16. Vnde cum nulla lege diſpoſitum inueniatur vt per viam reg. iuriſdictio etiam contentioſa Epiſcopi ex eius negligentia ad Archiepiſcopum deuoluatur, ſequitur non eſſe in his terminis deuoluendam, quantumuis ipſa per huiuſmodi negligentiam offenſa ſit, ſed alio potius remedio ordinario vtendum erit, vt infra dicitur. 12

Præterea

13 Præterea pro *gloſſ. Hoſt.* & communi non facit text. cui plurimum innituntur *in cap. cum ſimus 9. queſt. 3.* quia reſpondetur procedere in ſuo caſu, eſſeque vnum ex illis in quibus in iure expreſſum ſpecialiter reperitur vt non obſtante regula negatiua, quam ſupra firmauimus *in verſ.* rurſus amplia *num. 9.* iuriſdictio Epiſcopi ex ſua negligentia deuoluatur ad Archiepiſcopum, vt cum *Abb. in cap. nullus numer. 7. de iurepatron.* infra latè reſoluimus, qua etiam ratione ſpecialiter à prædicta regula negatiua excipitur, & procedit text. *in authent. de quæſtore verſ. ſi vero, & in cap. Romana §. ſanè verſ. notoria, de cenſib. libr. 6. & in cap. venerabilis §. ſanè, de ſentent. excommun. eod. libr. & in caput. ad reprimendam, de officio Ordin.* de quibus latè infra agimus: ſic etiam procedit *Concil. Trid. ſeſſ. 13. de reformat. capit. vltim. verſic. quod ſi*, prout etiam ex eadem ratione ſpecialitatis procedunt alia iura, in quibus ſpecialiter expreſſum reperitur, vt de vno ad alium iudicem fiat deuolutio iuriſdictionis ex negligentia, vt videre eſt *in cap. ſignificauit, de offic. Ordin. & in cap. quanto, eod. tit. & in cap. ex tenore, & in cap. ex tranſmiſſa, & in cap. licet 10. de foro compet. & in Clem. 1. verſ. non igitur, de celebr. Miſſarum, & in cap. excommunicamus §. volumus, de hæret. cum aliis*, quæ facilè colligi poterunt ex traditis per *Hoſt. d. col. 3. in med.* & per *Gom. in epilogo caſuum negligentiæ poſt reg. de triennali poſſeſſore.*

14 Extra hos autem ſpeciales caſus ſtandum eſt prædictæ noſtræ, & *Abb.* ac aliorum regulæ negatiuæ ex fundamentis de quibus ſuprà. Circa quam tamen aduertere oportet eam ſolum procedere ad effectum, ne in prima inſtantia per viam ſimplicis querelæ poſſit aditi Archiepiſcopus propter negligentiam Epiſcopi; non verò ad effectum ne ad eum recurri poſſit per viam appellationis: etenim ad eum ex capite prædictæ negligentiæ appellari poterit, proindeque ad eum cauſa deuoluetur, ſicque parti per negligentiam Epiſcopi læſæ iuſtitia per Archiepiſcopum diligenter miniſtrabitur; & conſtat tum ex generali & ordinario appellationis remedio à lege omnibus expreſsè non prohibitis conceſſo ad reparandum grauamen à iudice iniuſtè illatum iuxta text. *in l. 1. ff. de appellation.* cum vulgaribus, tum etiam ex iis, quæ reſoluit *Sanch. de Matrimon. lib. 3. diſputat. 28. numer. 4.* & diximus in prima parte *huius tract. tit. 4. de Archiepiſcopali præſtantia numero 61. cum ſeqq.*

De negligentia Prælatorum in iis, quæ pertinent ad iuriſdictionem voluntariam.

15 Vidimus ſupra de Prælatorum negligentia in expediendis iis, quæ pertinent ad iuriſdictionem contentioſam, reſtat nunc vt videamus de illa, quæ contrahitur in expediendis iis, quæ ſpectant ad iuriſdictionem voluntariam, in qua conſtituendum eſt ad illam ſpectantia, ſi per negligentiam formalem, ſiue propriam ſiue impropriam omittantur, ſuppleri multoties per alios, & in hunc finem ad eos ſæpe deuolui poteſtatem negligentibus competentem, vt ſingula ſingulis referendo conſtat ex text. *in cap. 1. cum ſeqq. de ſuppl. neglig. Prælat. & in cap. 2. & in cap. quia diuerſitatem, & in cap. cum noſtris, & in cap. dilectus, & in cap. poſtulaſtis, de conceſſ. prebend. & in cap. ne pro defectu, de elect. & in cap. poſtquam 50. diſtinct.* & poſt Ordinarios in præcitatis iuribus obſeruant & proſequuntur *Sylueſt. in ſumm. verbo beneficium 2. numer. 6. & 7. & verbo Prælatus numero 4.* latè *Rebuff. in praxi benefic. tit. de deuolutionib. Henriq. in ſumm. libr. 7. cap. 25. à numer. 4. in fine, Iacob. de Graff. in aureis deciſionib. par. 1. lib. 3. cap. 5. numer. 132. & numero 146. & par. 2. lib. 3. cap. 15 numer. 81. Gutier. canon. quæſt. libr. 1. cap. 28. Petr. Gregor. ſyntagm. iuris par. 2. libr. 17. cap. 9. Azori. inſtitut. moral. par. 2. lib. 3. capit. 34. verſ. quæres, & latè libr. 6. capit. 27.*

Intellige tamen hanc deuolutionem inductam ob 16
negligentiam Prælatorum Eccleſiaſticorum non procedere ex natura rei, ſeu aliqua ratione concludenti, ſiue eam conſideremus vt pœnalem, prout conſiderant Doctores poſt *gloſ. in cap. duobus, de reſcript. libr. 6. & in cap. quamquam, de elect. eod. lib.* teſte *Petr. Gregor. diſt. cap. 9. num. 27.* ſiue vt principaliter inductam in publicum fauorem ex rationibus, de quibus infra, non inquam deuolutio hæc concluditur in prima conſideratione, licet enim ratio poſtulet, vt hæc negligentia, vtpote culpabilis non maneat impunita iuxta reg. text. *in l. ita vulneratus ff. ad legem Aquil. & in cap. vt fama, de ſentent. excommun.* tamen nulla eſt ratio, quæ concludat hac vel illa pœna fore puniendam. Rurſus nec concluditur in vltima conſideratione, potuit enim alia via negligens cogi, vt idemmet à ſua negligentia deſiſteret, & proprio muneri ſatisfaceret, ac tandem per hoc vtilitati publicæ conſuleret. Igitur ſolum reſtat vt dicamus hanc deuolutionem immediatè tribuendam eſſe voluntati & diſpoſitioni legis Canonicæ, quamuis fatendum ſit eam pluribus rationibus bonum Eccleſiæ concernentibus, immo & ipſo legum Ciuilium exemplo ſuaderi. De rationibus conſtat: nam aliter Eccleſiæ, aut earum iura diu in ſuſpenſo eſſent Paſtoribus & Præfectis viduatæ; vel abſolutè, vt quia propter negligentiam prouiſio nec fit, nec tam vel abſolutè, vt quia propter negligentiã prouiſio nec fit, nec tam cito, & commodè fieri ab ipſo negligente ſperatur, vt obſeruat *Eraſm. à Cochier. de iuriſd. Ordinar. in exemptos p. 2. queſt. 30. num. 2.* vel ſecundum quid, vt ipſe dum in expediendis Eccleſiaſticis muneribus ſe negligenter gerit vti inutilis ſuo muneri, & officio; oportuit igitur ſecundum ſuadentem rationem hac via obuiare huic diuturnæ creationi tanquam nimium periculoſæ, & animabus ſubditorum, & Eccleſiis diſpendioſæ, iuxta text. *in cap. quam periculoſum de elect. & in cap. 1. & 2. 84. diſtinct. & in cap. 1. & 3. 86. diſtinct.* Deinde vt obuietur auaritiæ Prælatorum, qui alioquin permitterent Eccleſias diutius vacare, vt tandem pro eo tempore eorum fructus colligerent, quos in ipſa earum collatione reſeruare, & colligere non poſſent, iuxta reſponſionem Pont. *in cap. vnic. verſ. omnibus, vt Eccleſiaſtica beneficia.* Denique vt eorum negligentia puniatur in eo in quo per eam deliquêrunt, iuxta reg. text. *in cap. poſtulaſtis de cleric. excommun. miniſt. & in cap. litteras. de tempor. ordin.* prout ex Doctorum ſententia tradit *Petr. Greg. d. nn. 27.* Et hæc ſatis de rationibus, quibus prædicta ob negligentiam deuolutio ſuadetur.

De exemplo autem legum Ciuilium patet ex *l. 2. §. ſi* 17
mater ff. ad ſenatuſconſ. Tertull. cui etiam addi poteſt ea dominij deuolutio, quæ de vno in alium fit per præſcriptionem à lege inductã ne rerum dominia eſſent in incerto, neve tamen lata dominorum negligentia impunita remaneret contra text. *in cap. vigilanti, de præſcript.* iuncta *l. 2. ff. de vſucap.* Sic etiam nemini licuit inter Ethnicos impunè vineam ſuam incultam habere, immo Romani nota infamiæ afficiebant eum, qui negligenter fundum ſuum araſſet, vel vineam pro derelicto habuiſſet, vt ex *Aul. Gellio lib. 4. cap. 13.* refert *Pet. Greg. d. cap. 9. nn. 26.* vbi plura alia exempla adducit.

Cum igitur iuxta ſupradicta conſtet hanc poteſtatis 18
Prælatorum Eccleſiaſticorum deuolutionem inductam propter negligentiam non concludi, & immediatè deduci ex natura rei, nec ex alia ratione concludenti, ſed immediatè procedere ex voluntate, & determinatione iuris Canonici, iam ſequitur eam non eſſe inducendam extra caſus ab eodem iure expreſſos, vt vltra vulgarem reg. de legibus pœnalibus, & odioſis non extendendis traditam à Doctoribus *in reg. odia, & in reg. in pœnis, de re-*

guis iuris libr. 6. probat expreſsè *d. cap.* 1. *de ſuppl. neglig. Prælat. lib.* 6. ſupra non ſemel ponderatum.

19 Vnde colligitur ob negligentiam Prælati in inſtituendis præſentatis etiam idoneis ius inſtituendi non deuolui ad proximum ſuperiorem, ſed patronum legitimo tempore præſentantem iuxta text. *in cap. vnic. §. verum de iurepatron. lib.* 6. poſſe interpellare Epiſcopum pro inſtitutione facienda, quamuis illud poſt præſentationem lapſum fuerit arg. text. *in capit. cum inter* 18. *de elect.* & eo adhuc negligente poſſe recurrere ad ſuperiorem, qui terminum ad inſtitutionem faciendam præfigit inferiori, arg. text. *in cap. ad reprimendam, de offic. Ordin. & in cap. ſi grauè, de prabend.* Ratio eſt, quia licet negligentia Epiſcopi circa collationem beneficiorum operetur hanc deuolutionem iuxta infra dicenda, expreſſum tamen non eſt vt eam operetur, quando ſolum verſatur circa prædictam inſtitutionem, vnde ſuccedit noſtra reſolutio; quare ita tenent *Abb. in cap.* 2. *num.* 12. *de conceſſ. prab. Lambert. de iurepatronat. par.* 1. *lib.* 1. *quæſt.* 1. *art.* 20. *num.* 8. *declarat.* 2. *cum ſeqq. Petr. Greg. dict. capit.* 9. *num.* 45.

20 Vbi autem à iure prædicta deuolutio expreſsè inducta reperitur, non ſemper fit ad proximum ſuperiorem, quaſi hic deuoluendi ordo præcisè dependeat ex natura rei, id eſt ex ea ſubordinatione, qua fit de inferioribus ad ſuperiores; licet enim huiuſmodi ordinatio per ſe, & natura rei plures effectus producat, & concludat in materia obedientiæ ſuperioribus debitæ iuxta illud *Pauli ad Hebræos* 13. obedite Præpoſitis veſtris, ex reg. text. *in capit. omnis anima, de cenſib.* licet item prædicta ſubordinatio concludat ſuperiorem poſſe compellere inferiorem, vt faciat quod facere tenetur, vt bene conſiderat *Petr. Gregor. dict. numer.* 45. & poſt multos variis in locis, *Lambertin. dict. artic.* 20. tamen non concludit prædictum deuoluendi ordinem, nec proinde vt proximus ſuperior conficiat quod inferior facere tenebatur, vt in quodam caſu ad hanc materiam pertinente, de quo infra ex *Ioan. Andr. Card. Panorm. in cap. paſtoralis de offic. Ordin.* ſuper *gloſ.* 2. refert *Nauar. in cap. placuit numero* 142. *de Pœnit. diſtinct.* 6. & in pluribus aliis caſibus tradit poſt alios *Lambertin. vbi proxime*; nec id mirum, cùm prædicta ſubordinatio, dum aliud à iure expreſſum non reperitur, eo ſolum tendat vt inferiores obtemperent iuſtis ſuperiorum præceptis, vt conſtat ex reſolutis per citatos Doctores, quapropter ordo prædictæ deuolutionis aliunde deſumendus eſt, immediatè videlicet ab expreſſa legiſlatoris voluntate, ita vt ſecundum eam deuolutio fiat modo ad hunc, modo ad illum licet ſuperior non ſit, prout in iure fuerit expreſſum, iuxta ea, quæ ſupra diximus, & ideo cautè legendus eſt *Eraſm. à Cochier. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos part.* 4. *quæſt.* 30. per totam; quo pacto procedit multiplex & diuerſus deuoluendi ordo, quem Ius Canonicum in hac materia præſcripſit, vt ex infra dictis, quatenus ſpectet ad Epiſcopos, ſigillatim apparebit.

21 Primò igitur ex hucuſque dictis infertur intellectus ad text. *in cap.* 1. *de ſuppl. neglig. Prælat. in Decretal.* dum inquit quod ſi Epiſcopus diœceſanus legitimè requiſitus negligat benedicere Ciſtercienſem Abbatem, ipſe Abbas poterit monachos proprios benedicere, & cætera ad Abbatis iam benedicti officium ſpectantia exercere, quaſi propter huiuſmodi negligentiam poteſtas benedicendi Epiſcopo iure communi competens deuoluatur in totum ad ius ipſum Canonicum, & ab hoc cenſeatur obtenta illa benedictio per Abbatem neglectum, vt in effectu poſt *Innoc.* & *Hoſt.* ſentiunt ibidem *Ioan. Andr. numer.* 4. *Butri. numer.* 11. *Panorm. à numer.* 2. & alij communiter, idem ex rationis identitate reſoluentes in confirmatione per negligentiam ab Epiſcopo legitimè requiſito non exhibita Abbati electo, quaſi hic tanquam ab ipſa lege Canonica confirmatus poſſet omnia in temporalibus ad iuris correctionem pertinentibus gerere, quæ ſolum poſt confirmationem, non autem ante illam geri poſſunt iuxta text. *in capit. noſtri, & in cap. tranſmiſſam de electione.* quod tamen vltimum non probamus, cum hic modus deuoluendæ & ſupplendæ poteſtatis Epiſcopalis, quoad huiuſmodi confirmationis articulum non exprimatur à iure prout exprimi neceſſe erat, vt induci poſſet, iuxta ſupra reſoluta.

Secundò infertur reſolutio illius quæſt. an ſcilicet 22
Epiſcopo negligente præſtare abſolutionem ab excommunicatione à ſe lata in eum, qui ex iuſta cauſa petit abſolui, poteſtas abſoluendi ad Archiepiſcopum deuoluatur ex capite prædictæ negligentiæ; Pro cuius ſolutione præmittendum eſt iuſtitiam cauſæ ob quam petitur huiuſmodi abſolutio, dupliciter contingere poſſe; primò quando excommunicatus contendit, & coram eodem excommunicatore allegat eandem excommunicationem eſſe iniuſtam, proindeque humiliter petit eius reuocationem, & abſolutionem; ſecundò quando ipſe licet fateatur iuſtam fuiſſe prædictam excommunicationem, tamen coram eodem ſe præſentat emendatum, & parere paratum.

In terminis primi caſus reſoluendum eſt, hanc abſol- 23
uendi poteſtatem multiplici quidem via poſſe ad Epiſcopum deuolui, ſed ad nullã ex illis excepta vna de qua infra, neceſſarium eſt conſiderare prædictam negligentiam quaſi eidem tribuenda ſit huiuſmodi deuolutio, nã abſque alicuius negligentiæ reſpectu poteſt illa fieri; & primò per remedium appellationis vbi excommunicatio in fauorem alterius collitigantis, videlicet pro offenſa ei facta, vel pro debito non ſoluto lata fuit, iuxta tex. *in cap. venerabilibus, in princ. de ſent. excom. lib.* 6. tum etiã quia Archiepiſcopus ad quem appellatum eſt, poterit de rigore ſi dubitetur, an iuſta vel iniuſta fuerit excommunicatio, ab eadem abſoluere, niſi ex honeſtate velit ad excommunicatorem remittere excommunicatum abſoluendum, vt in eodem text. *in §. ſane verſ. quod ſi, & in cap. per tuas, verſ. niſi de ſentent. excomm. & in cap. ad reprimendam, verſ. tu verò, de officio Ordin.* iuxta intellectum *Innoc.* qui *in d. cap. per tuas num.* 4. credit ibi actum fuiſſe per viam appellationis. Secundò prædicta deuolutio abſque reſpectu alicuius negligentiæ fieri poteſt per remedium ſimplicis etiam querelæ, vbi cauſa iniuſtæ excommunicationis non verſatur inter ſubditos Epiſcopi ſuffraganei, ſed potius inter ipſum ſuffraganeum, & ſuum ſubditum, iuxta reg. text. *in cap.* 1. 99. *diſt. & in cap. per ſingulas* 9. *quæſt.* 3. *& in cap. ſi clericus* 11. *quæſt.* 1. & text. in ſpecie *in dict. cap. venerabilibus, in princip. verſ. ſed ſi, & in d. cap. ad reprimendam, verſ. tu verò*, iuxta vnum intellectum, quem plurimum adiuuant illa verba eiuſdem text. ibi, *eidem Epiſcopo ſatisfaciat competenter*, dum per ea ſatis demonſtratur cauſam iniuſtæ excommunicationis verſari ibi inter ipſum ſubditum & Epiſcopum; quod idem erit etiamſi huiuſmodi cauſa verſetur inter ipſos ſubditos, dummodo tamen excommunicatus contra ſuum Epiſcopum ex tali iniuſtitia prætendat intereſſe, iuxta *d. cap. venerabilibus in princip. verſ. ſed ſi*, & text. qui ſic intelligitur *in cap. ſacro* 48. *verſ. caueat, de ſentent. excommun.* iuncto *verſ. cumque*, ibi, *excommunicator condemnetur ad intereſſe excommunicato*, quibus verbis ſatis oſtenditur in eo text. contra Epiſcopum excommunicatorem actum fuiſſe ad intereſſe, cùm aliter non poſſet ſuper eo ferri ſententia condẽnatoria iuxta reg. text. *in l. vt fundus ff. communi dividundo* cũ vulgaribus; atque ita multiplici via poteſtas abſoluẽdi deuolui poterit ad ſuperiorẽ Archiepiſcopum, ſed nõ ex capite negligẽtiæ, vt ſupra diximus, quippe quod etiã ante vllã Epiſcopi excom

excommunicatoris negligentiam in abſolutione impendenda poteſt excommunicatus eam ab Archiepiſcopo poſtulare, interpoſita contra Epiſcopum vel appellatione,vel ſimplici querela,iuxta ſupra dicta.

23 Via igitur per quam in terminis prædicti primi caſus poteſtas abſoluendi ad Archiepiſcopum deuoluetur ex ſolo capite negligentiæ,tunc continget,quando poſt interpoſitam dictam appellationem , ſeu querelam apparuerit prima facie ex tenore proceſſus excommunicationem fuiſſe iuſtè prolatam,& ob hanc cauſam Archiepiſcopus excommunicatum abſoluendum ad excommunicatorem remiſerit, prout (niſi periculum ſit in mora)tenetur adeò remittere,vt antea non poſſit eum abſoluere, ne aliter excõmunicatori fiat iniuria manifeſta,prout fieret ſi eo non requiſito per alium in talibus terminis abſolueretur,vt conſtat ex *d.cap.venerabilibus,§.ſanè in princ. & ex d.cap.ſacro*,ibi,*qui ſi abſque periculo moræ*, *&c.* iuncta reg.text.*in cap.ſeruetur* 11.*q.*3.Facta igitur huiuſmodi remiſſione ſi contingat excommunicatorem requiſitum ab excommunicato abſolutionem illi per malitioſam negligentiam non exhibere , tunc ad Archiepiſcopum abſoluendi poteſtas deuoluetur, vt conſtat ex *d.*§.*ſanè*,ibi, *niſi excommunicator requiſitus malitioſè illi abſolutionis beneficium deneget exhibere* , intelligendo hæc verba non tantum de denegatione quæ verbis , ſed de illa etiam quæ factis , puta per prædictam negligentiam explicatur, prout intelligi neceſſe eſt , quia aliter illuſoria maneret eorum diſpoſitio,cum facilè abſolutio , quæ verbis non denegatur , poſſet factis exhibitionem eius negligendo denegari , & iniuſtè retardari contra intentionem eiuſdem *text.* & in his terminis verum erit dicere hanc deuolutionem fieri immediatè ex capite negligentiæ formalis,quippe quod ſi hæc non daretur,non poſſet in his terminis pro huiuſmodi abſolutione ad Archiepiſcopum recurri vlla alia via,ſed ſolum ad ipſum Epiſcopum excommunicatorem,vt patet ex *dicto* §.*ſanè*.

24 Quod attinet verò ad ſecundum caſum,dicendum eſt in eius terminis poteſtatem abſoluendi nullatenus deuolui ad Archiepiſcopum ex ſola negligentia Epiſcopi excommunicatoris , itaut per ſimplicem querelam ille adiri poſſit pro huiuſmodi abſolutione impetranda,cum enim deuolutio hæc non reperiatur in Iure expreſſa,ſuccedunt ſupra reſoluta *num.*18.reſtat igitur,vt in hoc caſu locus tantum ſit appellationis remedio, iuxta ea,quæ de licentia ad aſſiſtendum matrimonio per negligentiam à proprio Prælato non exhibita dicit *Sanch.de Matrimon.lib.*3.*diſp.*28.*n.*4.Interpoſita autem huiuſmodi appellatione, & per eam delata cauſa ad Archiepiſcopum, ipſe poterit, & debebit ſtatim abſoluere excommunicatum cautione recepta quod ipſe parebit excommunicatoris mandato circa ea propter quæ fuit ab eo iuſtè excommunicatus,vt efficaciter colligitur ex *text.*in terminis excommunicationis etiam iniuſtæ loquuto,*in cap.per tuas* 40.*de ſentent.excommun.& in cap.venerabilibus*, §.*porro eod.tit. in* 6. quod ampliatur vt Archiepiſcopus non teneatur in hoc caſu excommunicatum remittere ad excommunicatorem pro huiuſmodi abſolutione impendenda,ſic limitata deciſione text.*in d.*§.*ſanè*,quia ſcilicet (vt ex eodem textu conſtat)remittendi neceſſitas, & abſoluendi prohibitio de qua ibi , omninò ceſſat, vbi excommunicator requiſitus malitioſè illi abſolutionis beneficium denegat exhibere , hæc autem malitioſa denegatio datur in hoc caſu ſuppoſita prædicta negligentia excommunicatoris pro huiuſmodi abſolutione requiſiti iuxta ſupradicta in *verſ.*præcedenti.

26 Tertiò infertur intellectus *ad cap. ſignificauit , de officio Ordinar.* dum probat ſtante negligentia Iudicis delegati à Papa circa proceſſum cauſæ,quæ ſuper inceſtuoſa quorundam coniunctione vertebatur , poſſe Ordinarium, qui eos ob eam cauſam infamatos excommunicauerat in priſtinam excommunicationis ſententiam reuocare, quantumuis ab ea fuerint per eundem delegatum abſoluti; vt ſcilicet procedat ſpecialiter , cum in eo expreſſum ſit , vt ad prædictum effectum ex negligentia talis delegati fiat ad ipſum Ordinarium deuolutio poteſtatis, quæ ſoli delegato, non vero Ordinario competebat in eam cauſam ſuppoſita Summi Pontif. delegatione , & aduocatione eiuſdem cauſæ per eam delegationem , vtpote ex certa ſcientia factam inducta iuxta reg. text. *in cap.paſtoralis*,§.*præterea*,ibi,*iuriſdictionem priorum Iudicum reuocare, de offic. deleg.* inducta reg. text. *in cap.vt noſtrum, de appellat.*reſoluunt *Hoſt.Henric. Abb. num.* 2. & omnes *in d.cap.ſignificauit* , & poſt *Vincent. Rip.Staphil.* & alios tradit *Couar.pract.cap.*9.*num.* 14. *in fine.* Intellige prædictam deuolutionem,de qua *in dict.cap.ſignificauit*, ſolum habere locum ad effectum repetendæ excommunicationis, de qua ibi , non vero ad effectum vt huiuſmodi Ordinarius ad definitiuam vſque ſententiam in cauſa procedere poſſit , vt denotare videntur verba eiuſdem *text.* ibi, *donec cauſa , &c.* & obſeruant *gloſ. vlt. Innoc.* & Doctores communiter, vt per *Abbat.*ibidem *num.*5.

Quartò infertur intellectus ad text. *in cap.nullus , de* 27
iurepatron. dum probat Epiſcopo negligente concedere iuſtè petitum conſenſum ad decimas & Eccleſias in proprietatem , hoc eſt ad redditus , & prouentus temporales à laico retentos iuxta text. *in cap. extirpanda in princip. de prabend.* religioſo etiam loco per eundem laicum donandos requiſitum , iuxta terminos text. *in cap. illud de iurep.uron.* ad Romanum Pontif.pro eo conſenſu præſtandum recurrendum eſſe , vt procedat ex eo quia ſic in eo *text.* expreſſum eſt , vt in his terminis ex Epiſcopi negligentia poteſtas præſtandi huiuſmodi conſenſum auferatur ab eo , & ad Romanum Pont.deuoluatur, vt per eum ſuppleatur.

Amplia primò huiuſmodi poteſtatem adeò ad Ro- 28
manum Pont.deuolui , vt ille ſolus,non autem Archiepiſcopus poſſit ea vti ; & prædictam Epiſcopi negligentiam ſupplere conſenſu ab eo iniuſtè non exhibito; cum enim in Iure non inueniatur expreſſum , vt in hoc caſu ad Archiepiſcopum hæc poteſtas deuoluatur,immo oppoſitum efficaciter colligatur ex *d.cap.nullus*, ſuccedunt ſupra reſoluta ; & ita ex hoc fundamento hanc ſententiam tenent *Panorm.*ibi,*num.* 3. poſt *Card.*& *Ioan.Andr.* ibidem , quos ſequitur *Roch. de iurepatron. verbo pro* ☞ *quod,num.* 16. *Paul. de Citadini in ſimili tract.par.*9. *num.* 10.*in fine*,*Lambert.in eod.tract.par.*2.*lib.*1. *quæſt.* 1. *art.*20. *num.*8.*cum ſeqq.*

Quamuis contrarium tenuerit *Calderin.*relatus à *Pa-* 29
*norm.*vbi proximè *num.*2. *Palat. in repet. rub. de donation. inter virum & vxor.*§.22.*num.*4.& quoad ſpeciem text.*in d. cap. nullus*, ſequitur poſt alios *Cald. Pereira de extinct. emphyt.cap.*11.*num.* 28. *in fine*, licet ibidem *num.* 29. hoc non admittat in ea quæſtione an conſenſus directi domini ex ipſius negligentia in alienatione emphyteuſis non exhibitus ſuppleri poſſit per Præſidem , & in eum poteſtas conſentiendi ad huiuſmodi officium deuoluatur.Nec pro *Calderin.* & ſequacibus facit text.*in cap.cum ſimus,verſ. ſimiliter 9. quæſt.* 3. quia cum *Panorm.* & aliis poſt eum relatis reſpondetur procedere tantum in ſuo caſu , videlicet , vbi negligentia Epiſcopi verſatur circa Conſtitutionem œconomi,de quo ibi:hoc itaque caſu ad Archiepiſcopum prædicta poteſtas conſtituendi deuoluetur , quia ſic expreſſum eſt in eo *text.*non tamen inde poterit argui ad alios caſus non expreſſos,proindéque nec ad eum de quo agimus in terminis text *in d.cap. nullus.* Sic etiam pro ſententia *Calderini* non facit *text.* (cui multũ innititur *Palat.vbi proximè*) *in c.*2.*de tranſact.* 30
dum probat , compoſitionem ſuper decimis faciendam eſſe de conſenſu Epiſcopi , vel Archiepiſcopi , quaſi(vt *Palat.*inducit) Archiepiſcopus pro huiuſmodi conſenſu adeundus ſit, vbi Epiſcopus iniuſtè neglexerit cõſentire; reſponderur enim facillimè cum altero ex antiquis præ-

ceptoribus verba huius *text.*id non probare,quippe quod intelligenda ſolum reſpectiuè, ſcilicet quoad Epiſcopum reſpectu ſui Epiſcopatus,& ad Archiepiſcopum reſpectu ſui Archiepiſcopatus, pertinet facultas conſentiendi in prædicta decimarum compoſitione,quando ea alioquin licite fieri poteſt, iuxta ea quæ ad illius *text.* & ſimilium explicationem latè poſt alios tradit *Soar.de Relig.tom.*1.*tract.*3.*lib.*4.*cap.*51.*num.*16.*cum ſeqq.*

51 Amplia ſecundò ſupra poſitam illationem,vt procedat non ſolùm in actibus in quibus Epiſcopi conſenſu requiritur per modum auctoritatis ad eos ſolemnizandos,& formandos,vt in ſpecie tex.*in d.c.nullus*,ſed etiam in illis,in quibus huiuſmodi conſenſus non ita exhibendus deſideratur,ſed ſolum ad colligendam eius voluntatem & licétiam ne aliter abſque ea videatur iure aliquo ſibi competente priuari,contra reg.*id quod noſtrum*,*ff. de reg. iuris*,prout videre eſt in caſu in quo clericus, nec ex cauſa ſtudij poteſt à ſua Eccleſia abeſſe abſque licentia Epiſcopi,iuxta text.*in cap.relatum*,*de cleric. non reſid.* & in caſu in quo abſque illa nullus poteſt Eccleſiam conſtruere,iuxta text.*in cap.nemo*,*de conſecrat.diſt.*1. nec in ea ius patronatus acquirere,iuxta text.*in cap.nobis*,*de iurepatron.* & in caſu in quo abſque eadem licentia nullus poteſt ab alieno Epiſcopo Ordines ſuſcipere iuxta tex.*in cap.*1.*cum* aliis ibidem 9.*quæſt.*2.*& in cap.*1.*cum ſeqq. de tempor.ordinat.lib.*6.*& Concil.Trident.ſeſſ.*14.*de reformat.cap.* 2.*& ſeſſ.* 23.etiam *de reformat.cap.*8.& alibi. In his etenim,& aliis ſimilibus caſibus,quos ad ornandam deciſionem text. *in d.cap.nullus*,congerit *Lambert.in d. art.*20. & alij, vt per *Roch.verbo pro eo quod nu.*13. reſolue pro obtinenda Epiſcopi licentia iuſtè petita, & ab eo per iniuſtam negligentiam non exhibita,non poſſe per viam ſimplicis querelæ recurri ad alium quam ad ipſum Romanum Pontificem, cum aliud in Iure non reperiatur expreſſum,vt bene poſt *Abb.*& alios plures reſoluunt *Roch. d.verbo pro eo quod num.*16.& *Lambert.d.art.*20.*num.*8.*cum ſeqq.*

52 Quamuis contrarium abſque bono fundamento tenuerit vnus ex antiquis præceptoribus Conimbricenſis Academiæ *in ſcholiis ad diſt.capit. nullus*, credens diſtinguendum eſſe inter prædictos duos modos requirendi conſenſum Epiſcopalem,quaſi in primo procedat noſtra reſolutio, proindéque prædictum cõſenſum requiſitum, ſcilicet per modum auctoritatis ſolus Romanus Pont. ſupplere poſſit,ex eo quia is ſolum,& non Archiepiſcopus,nec alius Romano Pont. inferior ex reg.text.*in cap. propoſuit de conceſſ.prebend.* poteſt ſupplere Iuris defectus huiuſmodi, & actuum ſolemnitates neceſſarias, prout prædictus conſenſus,& auctoritas,qui vt talis debuit ad validitatem prædictæ donationis aliàs non valituræ,neceſſariò concurrere iuxta text.*in l.obligari* §.*tutor*,*ff.de auctor.tutorum*,*& in cap.pen.*iuncta *gloſ.verbo mandatibus de re iudic. lib.* 6. at vero in poſteriori modo à ceſſante huiuſmodi ratione dicendum eſt,licentiam ab Epiſcopo ex negligentia non exhibitam poſſe per Archiepiſcopum ſuppleri. Hæc itaque diſtinctio quoad ſecundam eius partem admittenda non eſt,aduertere namque debuiſſet colendiſſimus præceptor, quod vt ad Archiepiſcopum deuoluatur prædicta poteſtas ad ſupplendam Epiſcopi negligentiam, non ſatis eſt quod agatur de ſupplenda tali re,quæ cadere poſſit ſub poteſtate Archiepiſcopi,ſed vlterius requiritur quod talis deuolutio reperiatur in Iure expreſſa,iuxta ea quæ diximus *ſup.num.*18. Vnde in omnibus ſpeciebus in quibus illa non reperitur expreſſa,prout non reperitur in illis, quas ſupra ex *Lambertin.* retulimus,concluditur eam non eſſe admittendam, proindéque in illis non poſſe Archiepiſcopum ſupplere Epiſcopi negligentiam in præſtandis prædictis licentiis,iuxta hanc ſecundam ampliationem, prout etiam non poteſt eam ſupplere, ſed ſolum compellere Epiſcopum iniuſtè negligentem concedere diſpenſationem ab illo ex iuſta cauſa per officium Iudicis petitam,vt bene reſoluit *Lambert.d.num.*8.poſt *gloſ.* ad hos terminos reducendam *verbo cauſa*,*in fine*,*in cap.*exigunt 1.*quæſt.*7.

Amplia tertiò ſupradictã ſecundam illationem procedere,etiamſi agatur de conſenſu ad prædictam donationem iuſtè petito, & per negligentiam non exhibito ab eo,qui fuerit inferior Epiſcopo, & cui eum conſenſum exhibere ſpectabat ratione,verbi gratia,iuris quaſi Epiſcopalis: adhuc enim ad ſolum Romanum Pont.& non ad alium ipſi inferiorem pertinebit ſupplere,& præſtare eundem conſenſum ex ea ratione, quia oppoſitum non reperitur expreſſum, vnde ſuccedunt illa quæ reſoluimus ſupra *num.*16.*cum ſeqq.* 53

Contrarium verò in iis terminis tenet *Lambert.d.art.* 20.*num.*22.exiſtimans in illis poſſe Epiſcopum præſtare huiuſmodi cõſenſum; primò quia ipſe reſpectu omnium ſibi inferiorum Prælatorum habet intentionem fundatam ad iuriſdictionem in eos exercendam ſicut in cæteros omnes in eiuſdem diœceſi exiſtentes iuxta tex.*in cap. omnes Baſilicæ* 16.*q.*7. Secundò,quia res de facili reuertitur ad ſuam naturam iuxta text.*in cap. ab exordio* 35.*diſt.* cum vulgaribus.Retenta tamen noſtra ampliatione non obſtant *Lambertini* fundamenta,nam ad primum reſponderi poteſt,non habere locum,vbi conſtiterit Prælatum inferiorem ex ſpeciali titulo priuatiuè habere iura Epiſcopalia,& per conſequens poteſtatem præſtandi prædictum conſenſum,tunc enim eius reſpectu ceſſabit Ordinaria Epiſcopi iuriſdictio iuxta text. *in cap. auditis*, cum aliis ibidem,*de præſcript.*& conſequenter illa tam propria fiet ipſius inferioris Prælati quantumuis in Epiſcopali diœceſi exiſtentis,vt ad inſtar cæterorum eius bonorum non poſſit abſque ipſius conſenſu ab eodem auferri, etiamſi in eius exercitio negligens fuerit,niſi in caſibus à Iure expreſſis iuxta reg. *id quod noſtrum*,*ff. de regulis Iuris*, ex quo conſequitur reſponſio ad vltimum fundamentum, neque enim regreſſus ad priſtinam naturam admitti poteſt, vbi adhuc durat primus ab ea diſceſſus, vt in noſtris terminis. 54

Limita iam primò prædictam illationem ſic explicatam, & deſumptam ex *d. cap. nullus*, vt procedat ſolum quoad effectum ne Archiepiſcopus quidem, ſed ſolus Romanus Pont.poſſit præſtare prædictum conſenſum ab Epiſcopo per negligentiam non exhibitum, non vero procedat ad effectum compellendi Epiſcopum, vt conſentiat prædictæ donationi, hæc enim compellendi facultas competit etiam Archiepiſcopo, itaut is pro compellẽdo Epiſcopo adiri poſſit quin Romanus Põt. adeatur. Cum enim Archiepiſcopus ſit Ordinarius ſuperior Epiſcopi iuxta tex.*in cap.paſtoralis*,*de offic.Ordinar.*nil mirum ſi eum ſic iniuſtè negligentem compellere poſſit; quare ita tenent *Ioan.Andr. Card.Panor.* citatis locis, & alij communiter,vt per *Roch.d. verbo pro eo quod num.*15. *Paul.de Citadin.d.p.*9.*n.*10.*Lambert.d.n.*8.*cum ſeqq.* Quicquid oppoſitum tenuerit *Hoſt.* relatus à *Panor. in d. cap. nullus*,*num.*2.pro quo non facit tex.*in eod.cap.nullus*,licet enim de ſolo Romano Pont.mentionem faciat,id tamen procedit ſolum reſpectu ſupplendi conſenſus ab Epiſcopo per negligentiã non exhibitl,vt idem *text.*habet,non vero reſpectu prędictæ compulſionis,hęc enim,tanquam caſibus ab eodem *text.*omiſſis,regulanda eſt iuxta regulã ordinariam textus in *d.c.paſtoralis*, vt docet illa alia reg. text.*in l.commodiſſimè*,*ff.de liberis*,*& poſthum.*& ita in effectu reſpondent, & prædictam deciſionem text. *in d. cap. nullus*,intelligunt ſupra citati Doctores, & alij communiter,vt per *Lambert.d.art.*20.*n.*9.& quidem bene,quicquid ipſe ibidem aliter reſpondeat intelligens ideò in eo *text.*ſolius Romani Pontificis mentionem fieri,quia eius deciſio dirigebatur in Epiſcopum Adonenſem, qui eum ſolum,& non alium ſuperiorem recognoſcebat;aduertere namque debuiſſet *Lambertin.*(prout nos modo aduertimus lapſi aliquando)verba eiuſdem *text.* generalia eſſe ad quemlibet Epiſcopũ,vt patet ibi,*ſi quis Epiſcopus*,*&c.* 55

Secun

Secundò quod etiamſi daremus cum ipſo Epiſcopo Adonenſi particularibus verbis ad eum deſtinatis Romanum Pont. loquutum fuiſſe in eo *text.* tamen poſtquam is ad corpus Iuris Canonici redactus fuit, communis à Gregorio IX. iam non vt epiſtola priuata ad priuatum, ſed vt lex generalis ad omnes cenſendus eſt.

36 Limita ſecundò, vt procedat ſolum ad effectum ne per viam ſimplicis querelæ negotium ita deuoluatur ad Archiepiſcopum, vt ipſe poſſit præſtare prædictum conſenſum, non vero procedat vbi actum fuerit remedio appellationis, & ſuper ea plenè pronunciatum contra Epiſcopum ſententia tranſeunte in rem iudicatam: nam tunc ipſe Archiepiſcopus præſtare poterit huiuſmodi conſenſum, & Epiſcopi negligentiam in eo præſtando ſupplere, quaſi in his terminis ex natura appellationis ſuſpendente, & deuoluente iuxta reg. text. *in cap. paſtoralis, §. verum, & in cap. vt debitus* cum aliis ibidem, *de appellat. & in cap. Romana §. ſi vero, & in cap. cum appellationibus, & in cap. non ſolum eod. tit. in 6.* & quæ poſt alios proſequitur *Rebuff. in concord. tit. de friuolis appellat. in princip. & tom. 3. ad leges Gallie tit. de appellat. art. vltim. gloſ. vnica num. 11. Duen. reg. 42. Couar. pract. cap. 23. nu. 1.* ad eundem Archiepiſcopum ſit delata poteſtas negligentis Epiſcopi, & in illum transfuſa, vt in terminis licentiæ, vt alienus Sacerdos aſſiſtat matrimonio concedendæ ab Epiſcopo, qui iniuſtè negligit eam concedere poſt *Spin. Segur. & Fr. Emman.* bene reſoluit *Sanch. de Matrimon. lib. 3. diſp. 28. num. 4.* quorum tamen reſolutio ita caute accipienda eſt, vt intelligatur negligentiam Epiſcopi in his terminis præbere quidem ſufficientem cauſam ad iuſtificandam prædictam appellationem, itaut ea probata coram Archiepiſcopo ſit ab eo pronunciandum contra Epiſcopum negligentem, & poſt huiuſmodi pronunciationem ſit in eius defectũ prædicta licentia per Archiepiſcopum cõcedenda, non verò eidẽ præbere ius deuolutionis ante prædictam pronunciationem, cum hoc in Iure expreſſum non ſit iuxta ſupra reſoluta: nam deuolutio Iuris ad Archiepiſcopum vbi locum habet, operatur vt ad eum, tanquam ad immediatum Ordinarium recurri poſſit per viam ſimplicis querelæ, quod tamen ſecus eſt, vbi non ex Iure deuoluto, ſed mediante remedio appellationis Archiepiſcopus adeundus eſt, vt conſtat ex text. *in cap. 1. in princip. de foro compet. lib. 6.* & in *cap. venerabilibus in princip. verſ. neutra, de ſentent. excommun. eod. lib. & in cap. 1. de officio Legati*, poſt alios proſequitur *Couar. practic. cap. 9. num. 2. Azori. inſtit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 34. queſt. 10.* Quæ reſolutio ſumme notanda eſt, non ſolùm ad ſpeciem text. *in d. cap. nullus*, ſed ad omnes alias, quarum meminimus ſupra *in verſ. amplia ſecundo, num. 31.*

De negligentia Prælatorum Eccleſiaſticorum circa beneficiorum prouiſionem.

Regvla Prima.

37 INiuſta Prælati negligentia circa prouiſionem beneficiorum non conuincitur, niſi per lapſum certi temporis. Conſtat hæc reg. *ex text. in cap. 2. cum ſeqq. de ſuppl. neglig. Prælat. & in Clem. vnica, eod. tit. & in cap. 2. & in cap. quia diuerſitatem* cum aliis ibidem, *de conceſſ. prebend. & in cap. ne pro defectu, de elect.* cum multis aliis. *Azori. inſtit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 27. Nicol. Garc. de benefic. par. 10. cap. 3. num. 1.*

38 Dixi, *niſi per lapſum certi temporis*, quia hoc tempus non ſemper eſt idem, ſed modo breuius, modo longius, videlicet pro diuerſitate caſuum, & Canonicarum diſpoſitionum; nam in maioribus dignitatibus, vt Archiepiſcopalibus, & Epiſcopalibus, & Abbatiis Regulariũ Eccleſiarum prouidendis negligentia eorum, quibus hæc prouiſio incumbit, conuincitur per lapſum trium menſium, vt colligitur ex text. *in d. cap. ne pro defectu*, & *in cap. poſtquam 50. diſt.* ſic antiquata deciſione text. *in cap. dilectus, de conceſſ. prabend.* vt obſeruant *gloſ. vlt.* & omnes ibi, *& in d. cap. 2.* vbi *gloſ. 4.* huic ſimilis *verbo deuoluatur verſ. ſciat tamen in cap. quamquam, de elect. lib. 6.* vbi omnes notant. *Nicol. Garc. d. par. 10. cap. 2. num. 1. & 4.*

In aliis verò inferioribus dignitatibus & beneficiis 39
conuincitur negligentia illa prouidere debentium per lapſum ſex menſium, ſiue per electionem, ſiue per collationem prouiſio eorum ſit expedienda, vt conſtat ex *Concil. Lateranen. IV. ſub Alex. III.* de quo in *cap. 2. de conceſſ. prab.* & ex text. *in cap. cum noſtris, & in cap. dilectus, & in cap. poſtulaſtis, & in d. cap. quia diuerſitatem, eod. tit. & in cap. ſicut*, cum aliis ibidem, *de ſuppl. neglig. Prælat. & in Clem. vnica, eod. tit.* docent *Cuch. inſtit. maior. lib. 4. tit. 1. num. 168. Nicol. Garc. d. par. 10. cap. 2. num. 5. cum ſeqq.*

Præterea ad conuincendam etiam patronorum negli- 40
gentiam in præſentationibus ad beneficia faciendis, præfinitum laicis eſt tempus quadrimeſtre, Eccleſiaſticis autem ſemeſtre iuxta text. *in cap. vnic. de iurepatron. lib. 6.* atque ita in his, & aliis collatoribus, de quibus ſupra poſt Ordinarios in dictis iuribus obſeruant *Rebuff. in praxi tit. de deuolution. num. 3. & 4. Petr. Gregor. ſyntagm. Iuris par. 2. lib. 17. cap. 9. num. 22. Gutier. Canon. quæſt. lib. 1. cap. 18. Perez l. 1. tit. 3. lib. 1. Ordin. pag. 59. Io. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par. 1. collect. 119. Azori. d. lib. 6. cap. 27. queſt. 2. Cardoſ. in praxi Iudicum, & aduocat. verbo iuſpatronatus num. 15. & 16. Menoch. de arbitr. caſu 572. num. 5. Nicol. Garc. de benefic. par. 5. cap. 9. num. 209. cum ſeq.* & dixi ſupra hac *par. 3. alleg. 72. à num. 126.*

Cur autem ſemeſtre tempus potius quam aliud ad 41
prouidendum in beneficiis inferioribus conceſſum fuerit Ordinariis collatoribus conſule *Petr. Gregor. d. cap. 9. num. 28. & 29.* vbi id tribuendum credit voluntati Lateranenſis Concilij, motæ tamen ex pluribus vtriuſque Iuris exemplis, & negotiis, in quibus ad negligentiam conuincendam præſcripti ſunt ſex menſes, vt videre eſt in abſentia clericorum iuxta text. *in cap. ex tua, de cleric. non reſid.* & ædilitio edicto iuxta text. *in l. cum ſex ff. de edilit. edicto*, & in dilationibus iuxta text. *in l. 1. C. de dilationib.* & in appellationibus iuxta text. *in l. ſancimus, C. de appellation.* cum aliis ſimilibus, vt per *Menoch. d. caſu 572. num. 5. cum ſeqq.*

Declara huiuſmodi tempus ad conuincendam eligen- 42
tium, ſeu collatorum negligentiam præfixum non computari, niſi à die notitiæ vacationis, vt conſtat ex text. *in d. cap. quia diuerſitatem in fine*, & *in cap. licet, de ſupplenda neglig. Prælat.* & patet ex ea ratione, quia cum huiuſmodi tempus iuxta modo dicta præſcriptum ſit ad conuincendam, & cohibendam culpabilem Prælatorum negligentiam, hæc autem talis eſſe nequeat ſtante eorum probabili ignorantia, vtpote quia hac ſtante, deficit voluntas, quæ ad inducendam culpam requiritur iuxta reg. text. *in cap. cum voluntate, de ſentent. excomm. & in cap. 2. in princip.* iuncto fine, ibi, *ignorantes, de conſtitut.* proſequitur poſt alios latè *Couar. in cap. alma mater par. 1. §. 10. nu. 12.* conſequitur huiuſmodi tempus à ſolo die notitiæ vacationis eſſe computandum; vnde merito hanc declarationem poſt Ordinarios *in d. cap. quia diuerſitatem, & in dict. cap. 2.* obſeruant *Rebuff. vbi ſup. num. 10. & in concord. tit. de nominat. Regia §. 1. in gloſ. verbo intra ſex menſes in princip. Petr. Gregor. d. cap. 9. num. 30. & 31. Greg. Lopez l. 8. verbo ſupreſſe tit. 16. par. 1. Cald. Pereira de renouat. emphyt. queſt. §. num. 25. Azori. d. lib. 6. cap. 26. queſt. 10. Zerol. in praxi Epiſcop. par. 1. verbo Iuſpatronatus, §. 8. dub. 1. Flores de Mena vari. lib. 1. queſt. 3. num. 6. Mantic. deciſ. 260. num. 3. & deciſ. 158. num. 1.* & alij plures, quos refert *Nicol. Garc. d. p. 10. cap. 2. num. 15. Rot. deciſ. 173. nu. 1.* apud *Farin. p. 2. recent.* vbi poſt *Mohedan. deciſ. 4. num. 1. & ſeq. de probation.* etiam fuit dictum probationem ſcientiæ debere eſſe veram & concludentem, vt præſumptiua non ſufficiat, quod etiam habetur *deciſ. 186. n. 2. p. 2. recent. Mantic. deciſ. 271. num. 4.*

43 Huic tamen declarationi obstare videtur text. *in cap. 3. de prabend. lit. 6.* dum probat tempus à lege datum Romano Pont. ad conferenda beneficia, quæ licet ad Ordinariorum collationem spectent, tamen in Romana Curia vacarunt, continuum esse, & ita currere à die vacationis. Deinde obstare videtur, quia omne tempus à lege, vel ab homine præfinitum, in dubio, dum aliud non apparet, intelligitur continuum, iuxta text. *in l. nunquam §. 1. ff. de vsucap.* & post *glos.* celebrem ad *rub. ff. de diuers. & tempor. præscript.* & Doctores *in cap. vnic. per text.* ibi, *de vita & honest. cleric. lib. 6.* resoluit *Anton. Gom. vari. tom. 3. cap. 1. num. 3.* hinc contra alios deducens tempus certum pro quo aliquis ad carcerem, verbi gratia, cõdemnatur, continuum esse debere, & proinde non sufficere interpollatum, & consequenter contra eosdem sentiens idem in Doctore, cui certum aliquod priuilegium cõcessum sit, si per aliquod tempus legerit fore resoluendum, nisi statuto suæ Vniuersitatis, prout Salmanticensis, cautum fuerit, vt non interpollaretur per iustam absentiam, vel infirmitatem, & in nostra celebri Conimbricensi Academia, vt habetur *in eius statutis lib. 3. tit. 22. §. 1.* tempus infirmitatis non discontinuat vicennium ad iubilationem, & ad eius priuilegia præfinitum; extra hos terminos optima ratione procedent prædictæ *Gomezij* resolutiones, quippe quod ex differentia *glos. verbo continuum in Clem. 1. de in integrum restitut.* receptæ communiter ex Doctoribus ibi, vt per *Menoch. remed. 15. recuper. num. 115. Cuiac. lib. 1. obseru. 18.* licet tempus vtile nec diebus feriatis, nec absentibus, nec impeditis currat, currit tamen, atque omnem interpollationem excludit tempus, quod fuerit continuum, prout esse debet in dubio dum aliud legitime non constiterit iuxta supra dicta, & post *Baptist. in praxi §. 12. in princip. cap. 1.* pertransit tanquam indubitatum *Cald. Pereira in l. si curatorem verbo infra legitimum num. 3. C. de in integ. restitut.* refert communiter receptum *Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 68. litt. A, Mysing. cent. 3. obseru. 59. num. 4.* & in casu frequentissimo notat *Nauar. cons. 37. num. 2. de Regularib.* quod cum ita sit, videtur dubia prædicta secunda declaratio.

44 Quapropter pro pleniori explicatione & solutione harum difficultatum aduertendum est, dupliciter quoad nostrum intentum contingere posse quod tempus à lege præfiniatur, vel enim præfiniri potest in odium eius, cui præfinitur, & intra tale tempus ita iubetur facere, vt alter eo elapso, aut lucrum amittat, vt *in auth. hoc amplius, C. de fideicom.* aut damnum censeat, vt *in d. cap. quia diuersitatem*: vel tursus præfiniri potest in fauorem, aut odium non eius, qui facere debet, sed alterius, vt in *d. cap. 3.* vbi in fauorem Ecclesiarum ne diu vacarent, & Ordinariorum, vt ita citius suam conferendi potestatem reassumerent, & res ad pristinam causam rediret, non autem in odium Summi Pontif. tempus vnius tantum mensis ipsi fuit ad prouidendum in prædictis beneficiis assignatum, vt bene ibidem obseruat *glos. verbo numerandum post princip.* & alij ibidem. Inter vtrumque modum illud est discrimen, nam in primo tempus non currit, nisi à tempore notitiæ, proindéque non currit probabiliter ignoranti propter rationem supra positam *num. 42.* & in his terminis tempus non currit continuum, cum supposita prædicta ratione non simus in dubio, immo appareat intentio legis volentis, vt tempus sit vtile, nec proinde ad huiusmodi terminos pertinere possunt resolutiones relatæ ex *Gomesio d. num. 3.* In posteriori verò modo tempus contra ignorantem currit à die, verbi gratia vacationis; ratio est, quia cum in his terminis non agatur de odio, sed fauore eiusdem ignorantis ne ipsi præiudicium aliquod inferatur, nihil est quod eius scientia & negligentia expectetur, sed illud solum ex quo liberius sequitur alterius fauor principaliter intentus, ac proinde solius vacationis dies attendetur, & exinde tempus computetur iuxta text. *in d. cap. 3.* quem sic eleganter intelligit *glos. d. verbo numerandum*, recepta per *Abbat. in repet. cap. cum esses num. 34. de testament.* & per *Rebuff. in concord. tit. de nominat. Regia §. 1. in glos. verbo a die vacationis, & d. tit. de deuolut. num. 15.* & per *Tiraq. de retractu lig. §. 35. glos. 4. num. 26.*

Cùm ergo tempus huiusmodi, vt supra præfixum ad 45
prouidenda beneficia detur in odium negligentium, vt innuit *Nicol. Garc. d. par. 10. cap. 2. num. 16.* ideò vbi primum Prælatus sciuerit Ecclesiam vacasse, statim incipiet currere tempus ad sui negligentiam in prouidendo conuincendam statutum, vt apertè deducitur ex *d. cap. quia diuersitatẽ, & ex d. cap. licet*, Quorum decisiones ampliantur procedere non solùm vbi Prælatus prædictam 46
vacationem actualiter sciuerit, sed etiam vbi eam scire debuerit, vt quia adhibita ea diligentia quam eius professio postulauerit, scire poterit prædictam vacationem: nam licet à parte rei eam ignoret, tamen si eam scire debuit non excusabitur, cum huiusmodi ignorantia sit crassa, & ita ab eo tempore computabitur tempus, quod sibi ad beneficium conferendum assignatum est, vt bene resoluunt post alios *Rebuff. d. titul. de deuolut. num. 10. Petr. Gregor. d. num. 31. in fine, Rot. decis. 323. num. 2. par. 2. recent.* & apud *Nicol. Garc. d. par. 10. cap. 2. num. 29.* Vnde fit quod si vacatio sit de facto insimul, & de iure, vt aiunt, veluti quia contingit morte beneficiarij, tunc vt tempus ad prouidendum currat Episcopo, non expectabitur eius actualis, & vera notitia, quia in his terminis eius ignorantia crassa est & supina, ac proinde non excusat, iuxta ea, quæ resoluunt *Zerol. d. verbo infrapatronatus §. 8. dub. 2. Gom. in cap. 2. de constitut. in 6. num. 54. Nicol. Garc. d. par. 10. cap. 2. num. 30.* debuit enim scire, quippe quod scire potuit de morte sui beneficiarij si debitam suæ professioni diligentiam adhiberet, visitando scilicet bis aut semel 47
saltem singulis annis diœcesim suam, & ita intra quodlibet semestre antequam hoc idem tempus ad conferendum sibi datum labatur, prout eam tenetur sic visitare iuxta text. *in cap. venerabilis, de censib.* quam rationem post alios considerat *Greg. Lopez. d. glos. verbo sapiesse, & Mantic. decis. 271. num. 5.* & ex ea prædictam sententiam tenuit in specie *Petr. Gregor. vbi proximè* post *Rot. decis. 6. in nouis*, aliàs 263. *à num. 1. de iurepatron.* & alios quos ibidem refert, quorum sententia licet non leuiter iuuetur ex dictis, & etiam arg. text. *in cap. cum in tua, qui Matrim. accusare possunt, in vers. alioquin*, tamen ita est accipienda 48
& moderanda, vt dicamus in dubio quidem contra huiusmodi Episcopum scientiam præsumi, nec ei prædictam ignorantiam, vtpote crassam prodesse, nisi ipse tot, & tam verosimiles probabilis ignorantiæ causas per arbitrium Iudicis considerata beneficij qualitate, modo vacationis, & locorum distantia, ac remotione & fama regulandas allegauerit, & probauerit, vt bene resoluunt *Rot. d. decis. 6. Mascard. de probat. concl. 626. à num. 9. Zerol. d. §. 8. dub. 1. & 2.* & alij citati à *Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 31.* sentit in effectu *Petr. Gregor. vbi proximè*, dum resoluit ignorantiam vacationis non imputari Episcopo, quando vacatio non ita de facto, sed de iure contigerit, cum hæc potuerint impunè esse incognita Episcopo, quod exemplificari potest in ea, quæ resultat ex Matrimonio beneficiati, iuxta terminos *text.* cum sua materia *in cap. de clericis, de clericis coniug.* si illud fuerit clandestine contractum, vel etiam in ea, quæ inducitur per adeptionem secundi incompatibilis beneficij, iuxta terminos text. *in cap. de multa, de prabend.* in remotiori alia prouincia forsan existentis & incogniti Episcopo primi beneficij vacantis.

Secundò declara huiusmodi tempus ad conuincendam eligentium, seu collatorum negligentiam non 49
currere legitimè impeditis, siue fuerit impedimentum Iuris, siue facti, vt est text. in specie *in d. cap. quia diuersitatem*, & docent *Rebuff. d. tit. de deuolut. num. 13. Conar. in cap. nos quidem num. 4. de testament. Menoch. de arbitr. casu 182.*

182. *num.* 59. *&* 60. *Gutier. canon. lib.*1. *cap.* 28. *num.*2. *cum ſeqq. Pinel. in auth. niſi tricenale num.* 46. *C. de bonis maiern. Petr. Gregor. d. cap.*9. *num.* 33. *cum ſeqq. Flamin. Pariſ. de reſignat. benefic. lib.* 11. *quæſt.* 13. *num.* 4. *cum ſeqq. Cabed. Luſit. deciſ.* 76. *num.* 6. *p.* 2. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel.* §. 3. *proœm. n.* 38. *cum ſeqq. Nicol. Garc. d. p.*10. *cap.*2. *num.*17. Intellige procedere tantum vbi impeditus negligens non fuerit in remouendo eo impedimento, ſi enim cum poſſet illud remouere, tamen negligenter omiſit, erit in negligentia culpabili quoad iuris effectus ac ſi nullum impedimentum haberet iuxta reg. *text. in l. qui poteſt* 134. *ff. de regulis Iuris*, obſeruant *gloſ. verbo ſuſpenſionis in d. cap. quia diuerſitatem, Panor. in cap. vlt. de elect. Petr. Greg. d. cap.* 9. *num.* 37. & alij vt per *Menoch. de arbitr. caſu* 118. *ad finem*, plures vt per *Flamin. d. quæſt.* 13. *num.*17. Intellige etiam procedere vbi conſtiterit impedimentum fuiſſe cauſam immediatam omiſſionis, ſi enim tale non fuerit, ſed mediatam ſolum cauſam præbuerit, non excuſabit, vt reſoluunt *Panorm. in cap. plerumque num.* 6. *de reſcript.* & alij, vt per *Flamin. d. quæſt.*13. *num.* 30. Demum intellige vt procedat etiamſi huiuſmodi impedimentum proueniret ex tali culpa tunc qua id non contingeret, dummodo tamen ad illud non fuerit ex ſe & natura ſua, vel à communiter accidentibus ordinata, adhuc enim taliter impeditus negligens non cenſebitur quoad effectus Iuris, vt probat expreſſe text. in d. cap. quia diuerſitatem, & in ſpecie docent *Menoch. Cen. Gutier. & Pinel. ſupra citatis locis, Valaſ. de iure emphyt. quæſt.* 27. *num.* 17. 39. & 40. apud quos eſt vulgata illa concluſio, culpam ad caſum non ordinatam non eſſe conſiderabilem.

50 Tertiò declara prædictum tempus ad conuincendam collatoris negligentiã ſtatutum non poſſe per ſuperiorẽ arctari, proindeque non poſſe Epiſcopum certam temporis metam præfigere inferioti Ordinario intra quam debeat conferre ea beneficia ad quorum collationem certum tempus à Iure præfinitum ſit, iuxta ſupra reſoluta *num.* 37. *cum ſeqq.* aliter enim iam ab Epiſcopo priuaretur iure ſuo abſque proprio conſenſu contra reg. *l. id, quod noſtrum. ff. de regulis iuris* : vnde merito hanc ſententiã in his terminis tenet *Rebuff. d. tit. de deuolutionib.*
51 *num.* 34. ſequitur *Azor. d. cap.* 27. *verſ. pen.* bene aduertentes oppoſitum ex iuſta cauſa per Epiſcopum fieri poſſe reſpectu beneficiorum pro quorum collatione non fuerit adhuc certus terminus à lege præfixus, veluti reſpectu canonicatuum & præbendarum, quæ cum electo in Canonicum naſcuntur, & cum eo defuncto deſinunt, vt illis ſcilicet Eccleſiis, vbi non eſt certus numerus præbendarum & Canonicorum iuxta text. *in cap. dilecto verſ. preterea, de præbend.* in his enim neque certum tempus ad prouidendum præfixum eſt, vtpote quia illud ſolet tãtum præfiniri à Iure quoad beneficia, quæ vacant, qualia non ſunt hæc, quia nunquam vacare cenſentur, ſed ceſſare, & euaneſcere, quando prouiſus, vel moritur, vel aliter fit ab illis alienus, vt conſtat *ex d. cap. dilecto verſ. preterea*; neque rurſus in illis locum habet deuolutio poteſtatis ad ſuperiorem ex negligentia eorum, qui prædictas præbendas, ſeu Canonicatus poſſunt denuo creare, & conferre, quia cum nunquam vacare cenſeantur, vt modo dictum eſt, non verificantur in illis verba & intentio Lateranenſis Concilij prædictam deuolutionem reſpectu ſolum beneficiorum vacantium inducentis *in d. cap.*2. cum ſimilibus, *de conceſſ. præbẽda*, vt bene poſt *Innoc.* & *Hoſt.* reſoluit *Abb. in cap. cum Eccleſia. n.*7. ex mente *gloſ.* 1. ibi, *de elect.* quem ſequitur *Gregor. Lopez l.* 9. *gloſ.* 1. *tit.*16. *part.*1. & in ſpecie eſt *text.* expreſſus *in cap. ex parte de conceſſ. præbenda*, per quem ita etiam reſoluit *Rebuff. in concord. tit. de nominat. Regia.* §. 1. *in gloſ. verbo intra ſex menſes, verſ. item quando.* In his igitur terminis ſi Epiſcopus viderit Eccleſiæ ſeruitio expedire vt aliqui ex prædictis Canonicatibus, & præbendis, qui iuxta ſupra dicta eſſe deſierunt, iterum nouis miniſtris conferantur, poterit Canonicis aſſignari certum terminum etiam ſex menſibus breuiorem, intra quem ſic debeant Eccleſiæ de miniſtris prouidere, alioquin elapſo termino ipſe prouidebit, prout arg. *text. in cap. irrefragabili.* §. *exceſſus, & in cap. quanto, & in cap. ad reprimendam, de officio Ordin.* reſoluũt *Hoſt.* & alij communiter, vt per *Abb. d. num.* 7. ſequuntur *Rebuff.* & *Azor. proxime citatis locis*, quod idem ex eadem 52
ratione dicendum videtur reſpectu illius Prælati qui iniuſte negligit inſtituere in quolibet beneficio bene præſentatum, aut confirmare bene electum, qua ſcilicet conſtat nullum certum terminum ad inſtituendum, ſeu confirmandum à Iure præfiniri, vt poſt alios reſoluunt *Rebuff. d. gloſ. intra ſex menſes verſ. in inſtitutione, & ſeq. & in d. tit. de deuolution. num.*6. *Zerol. in praxi Epiſcop. p.*1. *verbo beneficium.* §. 3. *& verbo inſpatronatum.* §. 8. *dub.*3. *& p.* 2. *verbo inſtitutio, Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardin.* §. *volumus à nu.*76. & alij plures, quos refert & ſequitur *Nicol. Garc. de benefic. p.* 10. *cap.* 4.

Quartò, & vltimò declara ſupradictam regulam de 53
negligentia Prælatorum in conferendis beneficiis per lapſum præfixi temporis conuincenda habere locum in ſolis Prælatis Romano Pont. inferioribus, in illo vero minime, etenim ipſi nullum tempus præfixum eſt ad conferenda beneficia, quia non habet ſuperiorem, qui poſſit eius negligentiam ſupplere, vt arg. *text. in cap. alienum* 9. *quæſt.*3. reſoluit in ſpecie *Rebuff. d. tit. de deuolut. n.* 5. *& d. gloſ. intra ſex menſes verſ. Papa vero.* Nec obſtat *text. in cap.* 3. *de prabend. lib.*6. quia reiecta ſententia Rebuffi dictis locis inaduertenter exiſtimantis hanc vltimam limitari ne procedat in terminis *d. cap.*3. quaſi in eo ſpecialiter præfiniatur tempus ad conuincendam Sũmi Pont. negligentiam in conferẽdis beneficiis in Curia vacantibus, reſpondetur tempus de quo ibi, non eſſe datum ad conuincendam prædictam negligentiam in Summo Pont. nec itidem ibi agi de ea per Ordinarios, & antiquos collatores ſupplenda, ſed ſolum de conſulendo ſanoti Eccleſiarum, & Ordinariorum iuxta ea quæ diximus ſupra in verſ. quapropter. *num.* 44.

REGVLA II.

POſtquam Collatorum negligentia conuicta fuerit 54
per lapſum temporis de quo in prima regula ſtatim, pro ea primò occurrente collatione amittunt ipſo iure poteſtatem prouidẽdi huiuſmodi beneficia, ea enim poteſtate ſic priuantur à lege Canonica vt conſtat ex text. *in d. cap.*2. cum aliis ibidem *de ſupplend. neglig. Prælat. & in d. cap.* 2. *de conceſſ. prabenda*, cum aliis ſupra citatis *à num.* 37.

Vnde infertur collatores beneficiorum ſic negligen- 55
tes elapſo conferendi tempore non poſſe pro ea primò occurrente collatione beneficia huiuſmodi conferre, aliterque factam collationem eſſe nullam, cum enim per huiuſmodi negligentiam amiſerunt poteſtatem conferendi, ſuccedit vulgaris reg. *ea quæ fiunt, de regulis Iuris lib.*6. *& in l. factum à Iudice. ff. eod.* cum iis, quæ circa eius materiam poſt ſcribentes vtrobique proſequuntur *Vant. de nullitatib. tit. ex defectu iuriſdictionis à num.*9. *Granat. ad Ottavian. de ſtylo Curiæ lib.*7. *cap. vlt. num.*40. & ita in ſpecie deducitur ex text. *in cap. licet, & in cap. vlt. de ſuppl. neglig. Prælat.* & poſt *gloſ. verbo menſes in d. cap.*2. *de conceſſ. prab.* vbi, *Abb. à num.* 11. & omnes, ibidem obſeruat *Rebuff. d. tit. de deuolutionib. num.*27. *cum ſeqq. Azor. d. cap.*27. *quæſt.*16. poſt *Hoſt. ex ſum. illius tit. de ſuppl. neglig. Prælat. ſub num.*7.

Amplia huiuſmodi corõlarium, vt procedat etiamſi 56
huiuſmodi collatores intra modicum tempus iuris, etiã diei ſequentis poſt lapſum prædicti temporis à lege Canonica ad conferendum præfiniti, velint moram in conferendo purgare, adhuc enim nec conferre poterũt,

nec si de facto conferant, collatio valebit, vt omnes proximè citati obseruant. Accedit communis illa Doctorum traditio secúdum quam vbi dies,& pœnæ simul à lege, vel ab homine ponuntur, non admittitur moræ purgatio, vt generaliter ad hominis, seu legis dispositiones, & ad contractus siue bonæ fidei siue stricti iuris per text. *in l. traiectitia. §. de illo. ff. de actionib.& obligat. & in l. magnam. C. de contrab. & committenda stipul. & in l. 1. versf. nisi. ff. de pœn legata, & in l. 2. C. de. iure emphyteut.* refert ex aliis *Valasc. de iure emphyt. quæst. 5. n. 13. Con. vari. lib. 3. cap. 17. num. 4. versf. multo minus, Gutier. de iuram. confirmat. p. 1. cap. 56. à num. 4.* & alij plures, vt per *Cened. ad Decretal. collect. 144. num. 6.* Ratio
57 autem quare huiusmodi moræ purgatio non permittitur collatori negligenti intra debitum tempus beneficia prouidere, est quia aliter fieret præiudicium tum ipsi legi Canonicæ, quæ de tali collatore pro ea occurrente collatione non bene confidit, tum etiam alteri tertio in quem elapso prædicto tempore statim ab eadem lege trãsfertur ius prouidendi iuxta infra dicenda
58 *in 3. regula.* Qua etiam ratione procedit text. *in cap. licet canon, de elect. lib. 6.* ideo enim in eo moræ purgatio non admittitur, quia aliter fieret considerabile præiudicium tum ipsi Ecclesiæ, si tam periculosa beneficiati negligẽtia in suscipiendo Sacerdotio non cohiberetur, vt constat ex verbis eiusdem text. tum etiam ipsi collatori, & omnibus, quibus prædictæ Ecclesiæ prouisio incumbit, & prouidendi facultas iterum se offert supposita priuatione prouisi. Non obstat *cap. litteras, de suppl. negligent. Prælat.* quia respondetur cum *glos. vlt.* & scribentibus ibidem, eum text. procedere ex speciali Papæ, & non alterius inferioris dispensatione inducta per eiusdem Summi Pont. patientiam, de qua ibi, vt bene declarat *Panorm. ibidem. n. 2.* immo post *d. glos. vlt.* ibidem egregiè aduertens hanc dispensationem ibi operari validitatem collationis prout ex nunc, non autem prout ex tunc, iuxta vulgò notata *in reg. non firmatur, de regul. Iuris, lib. 6. & in cap. 3. de iis, quæ fiunt à Prælatis,* & alibi, vt per *Barbat.* plures referentem *cons. 7. col. 1. & 2. lib. 3.* & per *Tiraq. in l. si unquam verbo reuertatur num. 415. cum seq.*

59 Limita primò prædictum corolarium, vt procedat solum ad effectum ne collator negligens infra præfinitum tempus conferre iuxta resoluta in prima regula, possit iure proprio procedere ad prædictam collationẽ faciendam, non vero ne id possit iure alieno, videlicet ex commissione eius, ad quem ex præfata sibi negligentia prouisio de beneficio deuoluta fuerit iuxta infra dicenda *in 3. regula*; quam limitationem tenent *Rebuff. d. tit. de deuolut. num. 30. & Azor. d. cap. 27. quæst. 16.*

60 Limita secundò, vt procedat solum quando collator intra prædictum legitimum tempus non fecit quod respectu huiusmodi prouisionis spectabat ad ipsum, non vero vbi illud pro viribus fecit: tũc enim si prouisio nõ fuerit effectum sortita, vt quia prouisus noluit acceptare, aut post consensum se prædicto Iure abdicauit, aut etiam quia prouisio ob aliquod occultum vitium irrita fuit, non deuoluitur ad aliũ potestas prouidendi, immo idemmet poterit iterum prouidere intra aliud tantum tempus, quod sibi integrum à die prædicti discensus, renunciationis, aut irritationis reseruatur, ac si denuo beneficium vacaret, vt probat text. *in cap. si electio, de elect. lib. 6.* per quem post *Abb. & Rot.* variis in locis ita resoluunt ibi, *Domin. nu. 2. Anch. col. 2. in princ. Franch. sub num. 4. Tiraq. in l. boues, §. hoc sermone limit. 1. num. 4. ff. de verb. significat. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 4. num. 38. Rebuff. d. tit. de deuolution. num. 35. Azor. d. cap. 27.*
61 *quæst. 7. Put. decis. 200* aliàs 194. *in correctis lib. 1.* vbi ait resolutum beneficium non vacare per mortem præsentati, qui non fuit institutus, sed per mortem primi, & potuisse patronos de nouo præsentare, *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 45. §. 3. num. 6. Roch. de iurepatron. verbo honorificum. quæst. 37.* vbi loquitur in patrono qui bona fide præsentauit coram non habente ius instituendi, & dum interim tempus datum ad præsentandum laberetur, & postea intelligeret ius instituendi spectare ad alium, coram illo volebat præsentare, & tandem cum *Lapo alleg. 95.* affirmatiue respondet iuxta huius limitationis resolutionem, quod etiam tradit *Gars. d. p. 10. cap. 3. num. 7.* Quæ quidem secunda limitatio adeo vera est, vt huiusmodi collator seu electo possit in eius terminis iterare collationem, seu electionem, non semel, sed etiam pluries, donec tandem collatio, seu electio effectum sortiatur, vt post *glos. verbo aliam in d. cap. si electio*, & Ordinarios ibi, resoluunt *Molin. d. num. 38. Azor. d. cap. 27. quæst. 6.* Et procedit etiam in patrono absque effectu, inculpabiliter tamen præsentante, vt docent *Franc. num. 4. in fine, Domin. num. 6.* & *Anchar. col. 2. in princip. in d. cap. si electio.*

Sublimita tamen, ne procedat vbi collator seu elec- 62
tor se gesserit fraudulenter in prædicta collatione, quæ effectum sortita non est, tunc etenim non poterit eam iterari, immo potestas conferendi seu eligendi deuoluetur ad eum ad quem alioquin in casu omnimodæ negligentiæ deuoluenda est, iuxta infra dicenda *in 3. regula*, vt constat ex *d. cap. si electio*, vbi omnes notant, & post eos *Azor. vbi proxime*, qui vna cum illis post *glos. verbo fraudulenter*, optima ratione hanc fraudem exemplificat in eo collatore, seu in iis electoribus, qui vltima die termini sibi iuxta supra positam primam regulam ad prouidendum præfixi inter se conueniunt, vt eligant eum quem discessurum nouerant, vt ita nouus terminus sibi daretur ac si beneficium denuo vacaret. Deinde sublimita vt procedat solum in iis collatoribus, quibus iure proprio competit conferre, seu eligere, non vero in iis, quibus id munus conceditur solum iure deuolutionis; vnde si v. g. Archiepiscopus ad quem hæc potestas ex negligentia inferioris collatoris delata fuerit, conferat, vel eligat, collatio tamen seu electio absque culpa etiam sua effectum non habuerit iuxta terminos text. *in d. cap. si electio*, non poterit iterum conferre nec eligere, sed potius hæc facultas pertinebit ad eos, qui negligentes extiterant. Ratio est, quia horum negligentia non priuat eos iure suo pro tota illa vacatione, sed solum pro prima collatione, seu electione, quæ primo occurrerit, etiamsi effectum non habuerit, nec per eam cessauerit eadem vacatio, cuius respectu ipsi fuerant negligentes, vt per argumentum à fortiori deducitur ex text. *in cap. cum Vuintoniensis, de elect.* iuncto communi intellectu, vt per *Abb.* ibi, *à num. 11.* Cum igitur occurrente prima collatione etiam inutili cesset prædicta priuationis pœna, & per consequens ius deuolutionis ex ea dimanans, consequitur posse prædictos negligentes reassumpto proprio iure in prædictis terminis conferre, non autem superiores ad quos illud fuerat deuolutum, quam sententiam tenuit *Alb. vbi proxime. num. 12.* & ante eum tenuerant *Host.* & alij, vt per *glos. verbo integrum in d. cap. si electio*, quam ex prædicto fundamento sequuntur *Domin. in illo text. sub num. 6. vbi Anch. col. 1. post med. Tiraq. d. limit. 1. num. 49. Azor. d. cap. 27. quæst. 7. & quæst. 14.*

Limita tertiò ne procedat quoad effectum vniendi 63
beneficium: hanc enim ipsius vnionem Episcopus in cõferendo negligens facere adhuc poterit cum solemnitatibus alioquin ad Ecclesiarum vniones necessariis iuxta ea, quæ post ordinarios *in cap. sicut vnire, de excess. Prælat.* vbi *Panorm. num. 2.* prosequuntur *Rebuff. in praxi sub tit. de vnionibus beneficiorum. num. 38. cum seqq. Azori. instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 28. quæst. 4. 12. & 13. cum seq.* Ratio huius limitationis est, quia ius vniendi longe diuersum est à iure conferendi, hoc enim ad titulum beneficij, illud vero ad eius proprietatem spectat, vt

constat

conſtat ex traditis per Doctores proxime citatos, vnde licet negligentia in non conferendo operetur pro prima collatione amiſſionem Iuris ad conferendum Epiſcopo competentis, quia ſic in Iure expreſſum eſt, tamen à ceſſante huiuſmodi ratione id operari non debet reſpectu iuris vniendi, arg. eorum quæ habentur *in l. ſi ſeruitus. ff. de ſeruit. vrban. prad.* & in cap. paſtoralis, de priuileg. vbi conſtat quod vno iure ſublato, remanet aliud, quod ab illo ſeparatum eſt; atque ita prædictam limitationem tenent *Panorm. vbi proxime. num.6. Imol. in cap. 1. num. 18. ne ſede vacante,* & poſt *Federic. de Senis conſ. 111.col.3. Rebuff.d.tit.de vnionib.num.31. Azor.d.cap. 28. quæſt.15. Rot. deciſ.186. num.2. p. 2. recent.*

REGVLA III.

64 CAnonicis diſpoſitionibus inductum eſt, vt poteſtas prouidendi beneficia Eccleſiaſtica ex negligentia Prælatorum, quibus hoc munus incumbit, deuoluatur regulariter de inferiore ad proximum Superiorem, donec perueniat ad Papam, ita tradunt Doctores *in cap. poſtulaſtis*, per text. ibi, *de conceſſ. prabenda, Panorm. in cap. 2. num.7. de conceſſ.prabenda, Rebuff. d. tit.de deuolutionib. num.7. Petr. Gregor. ſyntagm. Iuris p. 2. lib.7. cap.9. num. 38. Azor. inſtit.moral. p.2. lib.6. cap.27. in princip.& q.2. Nicol. Garc. de benefic. p.10. cap.3. in princip. Mantic.deciſ. 260. num. 2. Rot. in Vercellen capella 28. Iunij 1606.* coram *Card. Marquemontio*, impreſſa per *Farin. deciſ.186. p.2.recent.* & huius regulæ materiam per ſequentes caſus diſtinctè explicare conabor.

65 Primus igitur caſus, vt ab inferioribus incipiamus, ille eſt, quando patronus neglexerit ad beneficium Eccleſiaſticum præſentare intra tempus ſibi præſtitutum iuxta ſupradicta *num.40.* in hoc etenim caſu ius conferendi ad inſtituentem tanquam ad proximum huius negotij ſuperiorem deuoluetur iuxta text. *in cap.3. & in cap. cum propter, & in cap. tam te de iurepatron.* notant *Card. in Clem. vnica. num.5. & 9. cum ſeqq. de ſuppl.neglig. Prælat. Panorm.* & alij communiter *in d. cap.2.de conceſſ. prabenda*, idem *Panorm. in cap.1. num.10. de elect. Gregor. Lopez l. 9. gloſ.1. tit. 16. part.1. Rebuff. d. tit. de deuolut. num. 54. Roch. de iurepatron. verbo honorificum. quæſt. 33. Petr. Gregor. d.num.38. Azor. d. cap.27. quæſt. 5.* obſeruantes hoc idem reſoluendum eſſe quamuis inſtituens fuerit Epiſcopo inferior, & cui ex aliquo ſpeciali titulo, veluti præſcriptionis, aut ſimili ſpectauerit inſtituẽdi poteſtas, adhuc enim ad eundem ius conferendi in prædictis terminis deuoluetur, idque adeo vt Epiſcopus illud nullatenus prætendere poſſit; quæ communis ampliatio probatur efficaci ratione deſumpta ex eo quia ſine culpa ſua nemo debet alterius odio abſque cauſa per legem approbata grauari ex reg. *non debet ſine culpa, de regulis Iuris lib.6. & in l. factum 197.ff. eod.* cum concordantiis; at qui taliter grauaretur Prælatus Epiſcopo inferior ſi iure inſtituendi ſibi legitime competente priuaretur, ſic eodem ad Epiſcopum delato propter negligentiam patroni. Igitur, &c.

66 Quæ quidem ampliatio adeo vera eſt, vt procedat etiam in patronis Regularibus, adhuc enim his negligentibus collatio iuxta ſupradicta deuoluetur ad inſtituentem etiamſi non ſit Epiſcopus, ſed alius ipſi inferior, vt bene reſoluit *gloſ.verbo diſpoſitionem in d. Clem. vnica*, quam expreſsè ſequuntur ibi, *Imol.num.33.Card. num. 5. & Rebuff. d. tit. de deuolution.num. 26.* & eſt de mente omnium, quos modo citauimus. Non obſtat quod negligentia Prælatorum Regularium circa beneficia ad eorum diſpoſitionem pertinentia ſuppleri debet per Epiſcopum iuxta text. *in d. Clem.vnica*, quia reſpondetur illius deciſionem procedere in beneficiis pertinentibus ad ſolam Prælatorum Regularium præſentationem, quippe quod per eam perfectè non diſponitur de beneficio, prout ille text. requirit, ſed tantum paratur via ad diſponendum, nec per eam datur ius in beneficio, ſed tantum ius petendi ſe admitti ad beneficium, iuxta notata *in cap.cum Bertoldus, de re iudicata*, quorum argumento ſic in ſpecie reſpondent, & d. Clem. vnicam intelligunt, & iuxta eius mentem iuncta qualitate materiæ reſtringunt *Card.* & *Imola vbi proxime*, apud quos, maxime apud *Card. dicto loco. num.2.* vide quando verba, *diſpoſitio beneficiorum*, extra terminos text. *in d. Clem. vnica*, porrigantur etiam ad præſentationem & electionem ad intelligentiam text. *in cap. 2. in princip. & in cap. cum in illis. §. cum autem, de prabend. lib. 6.* vbi omnes notant, *& in Clem. 1.poſt gloſ. ibi verbo quamuis tod. tit.* poſt alios *Flamin. Pariſ. de reſignat. benefic. lib.3. quæſt. 6. num. 90.*

Facta ſic prædicta ad inſtituentem deuolutione ex negligentia patroni non præſentantis, inſtituenti ad conferendum ſex menſes à die deuolutionis, & notitiæ ad hoc munus reſeruantur, etiamſi patronus eſſet laicus, cui ſoli quatuor menſes ad præſentandum competerent iuxta text. *in cap. 1. de iurepatron. lib. 6.* cum enim huiuſmodi deuolutio in effectu nihil aliud operetur, quam remotionem illius ſeruitutis, quam veluti habebat inſtituens, eaque ſublata ipſe vtatur non noua, & aliena, ſcilicet patroni, ſed antiqua & ſua poteſtate, conſequitur quod prout ſi Eccleſia non eſſet patronata ſex menſes ad conferendum haberet iuxta *cap. 2. de conceſſ. prabenda*, cum aliis Iuribus ſupra adductis, pariter coſdem habebit in prædictis terminis: quare ita docent *Roch. vbi ſupra. num.63.* & poſt *Lambertin.* & alios *Azori. d. cap. 27. quæſt. 11.* Hæc de prædicto primo caſu, ad quem etiam ſpectat negligentia eorum quibus incumbit de beneficiis prouidere etiam per electionem, hæc enim ſupplebitur per confirmantem, quippe quod ad eum illa interueniente deuoluitur ius eligendi eodem prorſus modo, & ratione, quibus deuoluitur propter negligentiam in præſentando, vt docet *gloſ. d. verbo diſpoſitionem*, quam plurimum in hoc commendat *Panorm. d. cap. 1. num. 10. de elect.* quem ſequitur *Rebuff. d. tit. de deuolution. num. 18.*

Secundus caſus eſt, in quo Prælatus Epiſcopo infe- 68
rior, ratione v. g. iuriſdictionis quaſi Epiſcopalis ſibi legitimè alioquin acquiſitæ habuerit ius conferendi beneficia Eccleſiaſtica, etenim eo negligente conferendi poteſtas deuoluetur ad Epiſcopum tanquam ad proximum ſuperiorem, ita probant text. *in d. cap. 2.* ibi, *Epiſcopus, de conceſſ. prab. & in Clem. vnica de ſuppl. neglig. Prælat.* & notant *Rebuff. d. tit. de deuolution. num. 25. Petr. Gregor. d. num. 38. in fine*, & *Azori. d. cap. 27. quæſt. 4.*

Amplia primò, vt præfata ſecundi caſus reſolutio 69
procedat etiam in collatoribus Regularibus, horum etenim poteſtas ex negligentia in conferendis beneficiis ad Epiſcopum deuoluetur, vt ipſe poſſit conferre tanquam Ordinarius ſi illi exempti non fuerint, at vero tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati ſi exempti ſint, & Romano Pontif. immediatè ſubiecti, vt conſtat ex text. *in d. Clem. vnica*, vbi notant omnes *Rebuff. vbi proxime num. 37. & 39. Petr. Gregor. d. cap. 9. num. 38. Zerol. in praxi Epiſcop. p. 1. verbo beneficia verſ. ad tertium. Azori. d. cap. 27. quæſt. 4.* optime id intelligentes de Epiſcopo illius loci in quo ſita fuerint beneficia, etiamſi collatores in alia diœceſi morentur, quod etiam vltra *gloſ. verbo locorum in d. Clem. vnic.* tradunt *Cald. Pereira de empt. cap. 14. num. 14. & Nicol. Garc. de benefic. p. 5. cap.3. num. 18.* Quam tamen ampliationem declara, vt procedat ſolum in iis Prælatis Regularibus, qui immediate ſubſunt Romano Pontifici, non vero in iis, qui licet exempti à iuriſdictione Epiſcopi, tamen non ſubſunt immediate Romano Pontif, ſed alij Prælato iuxta terminos text. *in Clem.*

Digitized by Google

Clement. 1. *de reſcription.* horum etenim poteſtas ex prædicta negligentia deuoluetur ad huiuſmodi Prælatum, non verò ad Epiſcopum etiam tanquam delegatum Sedis Apoſt. ſicque in eis locum non habebit deciſio text. *in d. Clem. vnica, de ſuppl. neglig. Prælat.* quippe quod extra terminos cum tanta prædicti Prælati iniuria & præiuditio trahenda non eſt, ſed potius inducēda ordinaria deuolutio, quæ ſcilicet gradatim fit ad proximum ſuperiorem, quo argumento vltra alia iura in idem expenſa hanc ſententiam poſt *gloſ. verbo Prælati in d. Clement. vnica,* tenent ibi *Card. num.* 6. *& Imola num.* 31. *&* 32. Deinde declara ſupradict. ampliat. vt pro ea parte qua prædictam conferendi poteſtatem deuoluit ad Epiſcopum tanquam Sedis Apoſt. delegatum ex noua deciſione text. *in d. Clem. vnica,* procedat ſolum reſpectu beneficiorum, & Eccleſiarum, quæ prædictis Regularibus Prælatis fuerint ſubiectæ pleno iure, ideſt non ſolum in temporalibus, ſed etiam in ſpiritualibus, harum itaque Eccleſiarum reſpectu locum abſolutè habet prædicta ampliatio, ad eamque neceſſaria fuit deciſio noua prædictæ *Clement. vnica*, nam cum præfata regularium, & monaſteriorum exemptio, & immediata ſubiectio ſimpliciter data portigeretur ad huiuſmodi Eccleſias quantumuis populum habentes *ex reg. in teno, de reg. Iuris libr.* 6. & ex ratione text. *in cap. cum non liceat, de preſcript.* inde reſultabat vt Epiſcopus prout non poterat in eos, ita nec in eas ſuam iuriſdictionem exercere, & per conſequens nec negligentiam in eis conferendis ſupplere, iuxta text. ſic in prædictis terminis intelligendum *in cap. 2. verſ. niſi, de ſuppl. neglig. Prælat.* & ita neceſſaria fuit commiſſio & poteſtas Sedis Apoſtol. Epiſcopo nouiter data *in dict. Clement. vnica.*

70 Vtrum autem deuolutio, quæ in caſu negligentiæ fieri debet ad Epiſcopum iuxta ſupra reſoluta in hoc ſecundo caſu, fiat Sede vacante ad Capitulum, quæſtio eſt difficilis, in qua affirmatiuam partem tuentur *Ioan. Andr. in cap. quamquam de elect. libr.* 6. quem ſequuntur *Panorm. caput.* 2. *numer.* 3. *ne Sede vacante, & Petr. Gregor. dict. capit.* 9. *numer.* 43. Contra quos melius oppoſitum tenent idem *Panorm.* ſibi contrarius in *cap. cum olim ſub num.* 2. *col.* 2. *in med. de maiorit. & obed. Ioan. Monach. in dict. cap. quamquam numero* 7. quem ſequitur *Prob. ad eundem* ibi, *Rebuff. d. tit. de deuolut. num.* 93. *Azori. dict. cap.* 17. *n.* 93. Quorum ſententia probatur ex eo, quia deuolutio in iis etiam caſibus in quibus à iure expreſsè decernitur, non debet fieri niſi ad eum ſolum Prælatum, qui ab eodem iure fuerit expreſſus iuxta ſupra reſoluta *numer.* 18. conſtat autem nullibi in iure Canonico expreſſum eſſe, vt deuolutio, quæ de Prælatis Epiſcopo inferioribus ex eorum negligentia facienda eſt, fiat ad Capitulum, nam text. *in cap.* 2. *in fine, de conceſſ. prab.* loquitur ſolum in deuolutione collationis iure proprio competente Epiſcopo negligenti, igitur, &c. Deinde eadē ſententia probatur ex tex. *in d. cap.* 2. *ne Sede vacante*, vbi regula negatiua ponitur aduerſus Capitulum, vt videlicet illud non ſuccedat in collatione competente ipſi Epiſcopo, dum aliud in iure cautum non inuenitur; atqui beneficia taliter ad Epiſcopum deuoluta dici verè poſſunt pertinere ad collationem ipſi competentem; rurſus & in iure non inuenitur cautum, vt in ea Capitulum ſuccedat, immo oppoſitum ſatis expreſsè deducitur ex generalitate verborum, de quibus in proxime citato *cap.* 2. igitur, &c. Non obſtat quod hæc deuolutio pertineat ad Epiſcopum ratione iuriſdictionis Epiſcopalis, ac proinde in ea debeat ſuccedere Capitulum Sede vacante ex reg. text. *in cap. pen. de ſuppl. neglig. Prælat. lib.* 6. quia reſpondetur quod licet deuolutio de qua agimus, pertineat ad Epiſcopum ratione iuriſdictionis Epiſcopalis, id tamen non tollit quominus verum ſit huiuſmodi iuriſdictionem verſari in his terminis circa beneficiorum collationem, & propterea illam in eis exerceri ex capite negligentiæ commiſſæ per primos collatores: quæ cum ita ſint, neceſſe eſt fateri illam iuriſdictionem non deuolui niſi ad eum tantum Prælatum, qui ad hunc effectum in iure fuerit expreſſus inxta ſupra reſoluta, proindeque ad Capitulum vtpote in iure non expreſſum minime deuolui.

Propter negligentiam Capituli Cathedralis Eccle- 71
ſiæ in conferendis beneficiis, quæ ad ſuam collationem ſeparatim ab Epiſcopo pertinent, ad Epiſcopum tāquam ad immediatum ſuperiorem fit deuolutio, iuxta text. in *d. cap.* 2. *de conceſſ. prebend.* vbi *Panor. num.* 6. & omnes alij, reſoluit eleganter *gloſſ. verbo Capitulum in cap. irrefragabili, de officio Ordin.* expreſſit *l.* 9. *tit.* 16. *par.* 1. vbi *Greg. Lopez Rebuff. d. tit. de deuolut. num.* 21. *Pet. Greg. d. cap.* 9. *num.* 40. *Azor d. cap.* 27. *queſt.* 2. Quod ampliabis 72
vt procedat etiamſi Epiſcopus eorum collationi intereſſe debuerit vt Canonicus, etenim adhuc in his terminis niſi eam dolosè impedierit, & ita ipſum Capitulum in negligentiam induxerit, vterur iure deuoluto, vt conſtat ex *cap. poſtulaſtis de conceſſ. prebend. verſ. niſi forte*, vbi omnes obſeruant, & poſt alios *Rot. deciſ.* 1. *in nouis, de ſuppl. negl. Prælatorum*, aliàs 313. exponit eleganter *d. l.* 9. *tit.* 16. *p.* 1. Ratio eſt, quia licet Epiſcopus qualitercumque eidem collationi debuerit intereſſe, ſit naturaliter vna & eadem perſona, ita vt ipſi pariter, ac aliis de Capitulo poſſit illa negligentia naturaliter imputari, quia tamen actus, qui à communitate ſub ratione vniuerſi geruntur, non tribuitur ciuiliter ſingulis, ſed ſoli communitati ex text. *l.* 1. *§. ſi autem ff. ad Trebell. & in cap. Epiſcopus verſic. qui manumittitur* 12. *queſt.* 2. & traditis per *Archid. in cap. tanta* 81. *diſtinct.* & per *Felin. num.* 2. *in cap. omnipotens, de accuſat.* ideo prædicta negligentia ſingulis de Capitulo, & ita Epiſcopo vt Canonico tribui non poteſt, & per conſequens nec imputari quominus ad eundem vt Epiſcopum fiat huiuſmodi deuolutio. Ampliabis etiam prædictam 73
reſolutionem, vt procedat non ſolum quando negligentia contingit in ipſomet Capitulo, ſed etiam in compromiſſario per illud electo ad conferendum, hæc etenim negligentia adeo imputatur Capitulo, vt ob eam ipſius poteſtas deuoluatur ad Epiſcopum, vt bene voluit *gloſ. verbo Epiſcopo in cap. ſi compromiſſarius, de elect. lib.* 6. quam ſequuntur *Domin. ibidem ſub num.* 6. *& Franc. ſub num.* 2.

Vbi autem beneficiorum collatio ad Epiſcopum & 74
Capitulum communiter ſpectauerit, tunc deuolutio ex capite negligentiæ non fiet ad Epiſcopum, ſed potius ad Archiepiſcopum tanquam ad proximum ſuperiorem, *d. cap. poſtulaſtis. d. l.* 9. *partitarum.* Ratio eſt, quia in his terminis Epiſcopus & Capitulum cenſentur ciuiliter vnū corpus, quaſi Epiſcopus caput ſit, Canonici verò membra, iuxta text. in *cap. nouit, de iis quæ fiunt à Prælatis ſine conſenſu Cap.* proinde negligentia integro corpori imputari, & ab eo toto poteſtas deuolui debet ad Archiepiſcopum, vtpote reſpectu totius prædicti corporis immediatum ſuperiorem. Non obſtat text. *cap. vnico verſ. idem, ne ſede vacante lib.* 6. quia reſpondetur eum text. non loqui, nec procedere in caſu negligentiæ, de qua loquimur, ſed ſolum loqui in caſu impotentiæ reſultantis ex ſuſpenſione, vel excommunicatione, vt ille text. habet, vnde cum in eo contra id, quod antea ratione præiudicij ex tali deuolutione Capitulo inſurgentis dictabat reg. text. in *l. id quod noſtrum ff. de regulis iuris*, iuncto text. in *l. coheredibus C. familiæ herciſc.* nouiter inductum fuerit, vt Capitulo ſuſpenſo à prædicta beneficiorum collatione ad ſe communiter & ad Epiſcopum pertinente, vel omnibus de ipſo Capitulo ſingulariter excommunicatis ad eundem Epiſcopum, vtpote non culpabilem conferendi poteſtas deuolua

Digitized by Goo

deuoluatur, tamen non poteſt inde inferri ad caſum negligentiæ Capitulo inſimul,& Epiſcopo contingentis, tum quia id expreſſum non reperitur iuxta ſupra reſoluta *à num...* tum etiam quia ſtante ea negligentia idemmet Epiſcopus culpabilis eſt, & proinde indignus prædicto iure deuolutionis, ex quibus ita reſoluunt *gloſ. verbo Capitulum in d.cap.irrefragabili, Abb.in d.cap.2.num.6.Gregor.Lop.d.l.9.* itaut demiter vitos alioquin doctiſſimos *Rebuffum, Petr. Gregor. & Azorium proximè citatis locis*, inaduertenter expreſſiſſe Capitulo negligente ad Epiſcopum collationem deuolui,non ſolùm quando ipſa diuiſim, ſed etiam quando coniunctim pertinet ad vtrumque, contra expreſſum text.*in d. cap.poſtulaſtis*, & alia modo à nobis reſoluta.

75 Tertius caſus ex prædicta tertia regula reſultans eſt de Epiſcopo negligente intra debitum tempus conferre beneficia ad ſuam collationem ſeparatim à Capitulo ſpectantia: tunc etenim collatio deuoluitur ad ipſum Capitulum,iuxta text.*in d. cap. 1. de conceſſ. prabend.* vbi notant omnes,tradunt *Rebuff.Greg.Lop.& Azor.vbi proximè, Nicol.Garc.d.par.10.cap.3.num.33.*ex qua reſolutione obiter notabis in hoc caſu fieri deuolutionem à Su-
76 periore ad inferiorem, quia ſcilicet ſic expreſſum reperitur, prout etiam reperitur in aliis caſibus, de quibus *in cap.vlt.verſ.quod ſi 65.diſt. & in cap. 2. verſ. ſi vero 89. diſt.& in cap.cum ſimus 9.quæſt.3.* obſeruant *Panorm.in d. cap.2.num.6.de conceſſ.præb.*nec id mirum,cum oppoſitum præcisè non concludatur ex rei natura,ſed totum à priori pendeat ex iuris diſpoſitione iuxta ſupra reſoluta, *num.16.*

77 Limita primò hunc tertium caſum, vt non procedat vbi collatio pertinuerit ad Epiſcopum inſimul, & ad Capitulum, tunc etenim deuolutio non fiet ad ipſum Capitulum, ſed potius ad proximum ſuperiorem, nempè Archiepiſcopum iuxta text.*in d.cap poſtulaſtis*, & quæ ſupra reſoluimus; vnde bene *Nicol.Garc.d.par.10.cap.3. num.* 35. obſeruat,quod quando ius conferendi ſpectat ſimul ad Epiſcopum & Capitulum, qui inter ſe prouiſionem diuiſerunt per turnos,ſi Capitulum in ſuo turno non confert infra tempus à Iure ſtatutum, aut confert indigno, non fit deuolutio ad Epiſcopum, qui eſt par collator cum Capitulo, ſed ad Superiorem,quia diuiſio non tollit,aut mutat ius deuolutionis,quæ eſt ad proximum Superiorem,& non ad eundem inferiorem,qualis eſt in hoc caſu Epiſcopus; additque ipſe *Garcia* idem eſſe, quando per Canonicum, cui in turno Capituli ex commiſſione, ſeu ordine ipſius prouiſio competit, non prouideretur infra tempus.

78 Limita ſecundò, vt procedat ſolum quoad beneficia ſpectantia ad collationem Epiſcopi proprio iure, non vero vbi ad eũdem pertinuerint iure ſpeciali, vel deuoluto,tunc etenim hæc collatio negligente Epiſcopo non deuoluetur ad Capitulum,ſed ad Superiorem,vt docent *Abb.in d.cap.2.num.6.& 8.de conceſſ.prab.Felin.in d.cap.irrefragabili,num.3.Franc.in cap.vnic. §. cum vero num.3. & 4.Ne Sede vac.lib.6.Rebuff.d.tit. de deuolut.à num.21.Caſſad.deciſ.8.de prab.Anaſtaſ.Germon.de indultis Cardin.§.voluntas,num.56.Azori.diſt.cap.27.quæſt.2.Nicol.Garc.d.cap. 3.num.34.*

79 Limita tertiò, vt non procedat vbi Epiſcopus fuerit exemptus, & Romano Pont.immediatè ſubiectus, tunc enim illo negligente poteſtas ad ſolum Romanum Pontif.non autem ad Capitulum deuoluetur, vt reſoluunt *Panorm.in d.cap.2.num.7.& 8.Rebuff.d.tit.de deuolut.num. 36.& in concordatis tit. de collation.§.ſi quis vero in gloſ.verbo ad alium verſ.in exemptis, Rot.* apud *Nicol. Garc. d. par. 10.cap.3.nu.3.*& ſatis conſtat ex text.*in cap.licet,de ſuppl. negl. Prælat.* ſi intelligas ibidem agi de beneficio, cuius collatio negligenti Archiepiſcopo competebat,vel iure proprio, vel iure deuoluto,ob negligentiam ſcilicet ſui Capituli, cui alioquin eadem collatio ſpecialiter competeret,vt ſatis conſtat ex eodem text.ibi,*quo vel ad Archiepiſcopum,vel ad Capitulum donatio pertinebat*, & nihilominus in eo *text.*deciditur, quod licet collatio beneficij Archiepiſcopo competeret iure proprio, & proinde ob eius negligentiam eſſet iuxta prædictum tertium caſum ad Capitulum regulariter deuoluenda, tamen quia Archiepiſcopus Romano Pont. erat immediatè ſubiectus, neque alium Superiorem habebat, hæc deuolutiõ non fiat,niſi ad eundem Romanum Pontificem.

Extra terminos igitur præcedentium trium limita- 80
tionum libere procedit reſolutio ſupradicti tertij caſus. Cæterum ſi collatio, quæ iuxta ſupra reſoluta ex negligentia Epiſcopi ad Capitulum deuoluitur, adhuc per huius negligentiam non fiat, tunc iterum deuoluetur ad proximum Superiorem, nempe ad Archiepiſcopum iuxta text.*in cap.2.de conceſſ.prabend.*tunc eodem Archiepiſcopo adhuc negligente fiet illa ad Patriarcham, cui idemmet ſubſit iuxta text.*in cap.duo,in fine,verſ.niſi cauſa, de offic.Ordin.*& quæ ibi communiter notantur,atque ita gradatim ad Summum Pont.ſic enim concluditur ex illo ordine de inferiori ſcilicet Prælato ad ſuperiorem à lege Canonica ad huiuſmodi deuolutionem præſcripto ex text.*in Clem.ſi de beneficio,in fine,de prabend.* iuncta *gloſ.* ibidem *verbo ſuccedentium*, & ita in ſpecie hanc deuolutionem gradatim ſic faciendam obſeruant Doctores *in d.cap.2.de conceſſ.prabenda*,maximè *Panorm.num.7.Sylueſt. in ſum.verbo beneficium in 2.num.6.Azor.d.cap.27.quæſt.11.* & alij citati per *Nicol.Garc,diſt.par. 10. cap. 3. num.41.* Quamuis oppoſitum, immo quod licet ea vſque ad Archiepiſcopum gradatim fiat, tamen ab eo non ad Patriarcham, ſed ſemper ad Summum Pontificem immediatè facienda ſit, tenuerint abſque ratione, & *text.* id probante *Rebuff.d.tit.de deuolut.num.23.in fine,& num.24.* ſequutus *Imol.in d.Clem.ſi de beneficio quæſt.2.& Petr.Gregor.d.cap.9.ſub num.* 38. quorum ſententia ſolum procedere poterit in Archiepiſcopo exempto & Romano Pont.immediatè ſubiecto iuxta tex.*in d.cap.licet,de ſuppl. negl. Prælat.*aliter enim ex eodemmet text.ibi, *cum pro eo,&c.*contra eos conſtat ſemota exemptione deuoluendam fuiſſe poteſtatem ad alium ipſi Archiepiſcopo Superiorem,& ita ad Patriarcham, quippe quod is ſolum iuxta ordinarium,& rectum ordinem eſt Archiepiſcopo Superior iuxta text.*in cap.1.verſ.reliqua,99. diſt.& in cap. antiqua,de priuileg.*

Quamuis vt ſupra dictum eſt,deuolutio gradatim ad 81
Romanum Pont.ſit facienda, tamen non per hoc ligantur interim manus eius, quominus poſſit procedere ad collationem huiuſmodi beneficiorum inferioribus collatoribus competentium, ea enim ſi ordinariis legibus, & Iuri eorum ordinario deferre noluerit, poterit ex vi maioris poteſtatis ſibi ſemper reſeruatæ conferre, quin prædictum deuolutionis ordinem ſpectare teneatur, ex reg. text. *in cap. ita dominus* 19. *diſt. & in cap.cuncta per mundum, & in cap.aliorum 9. quæſt. 3. & in cap.omnes 22. diſt.& in cap.2.in princip.& in cap.dudum,& in cap.ſi à Sede,de prabend.lib. 6. & in cap.quia diuerſitatem verſ.niſi, de conceſſ.prabend*, cum his, quæ circa poteſtatem Papæ in beneficialibus ſcribit latè *Specul.tit.de legatis,§.nunc oſtendendum,Navar.in cap.non liceat, Papa §.3.maximè num.4. 12.quæſt.2.*poſt alios *Pinel.in rub. de reſcind. vendit. par.1. cap.2.num.29.cum ſeqq.Sarmien.ſelect.lib.1.cap. 8. num.25.* Vnde meritò hanc noſtram reſolutionem obſeruant in materia prædictæ deuolutionis *Rebuff. d. tit. de deuolut. num.46.cum ſeqq.Petr.Gregor.d.cap.9.num. 23.* optimè re- 82
ſoluentes Summum Pont. in beneficiis inferiorum conferendis vti poſſe non ſolùm iure deuolutionis,ſed etiam iure præuentionis, iuxta text.*in d. cap. dudum*, vel iure concurſus iuxta *d.cap. quia diuerſitatem verſ.niſi*, & *cap.ſi eo tempore,de elect.lib.6.*

Circa prædictam deuolutionem ex negligentia di- 83
manantem notandum eſt primò illam fieri cum onere,

& qua

& qualitatibus requiſitis in prima prouiſione,quod probatur tum ex generali reg. quæ habet rem tranſire cum ſua cauſa *ex l.alienatio,ff.de contrab.empt.& ex l.traditio,ff. de acquir.rerum dominio*, & ſubrogatum aſſumere naturam eius,in cuius locum ſubrogatur *ex l.ſi eum §. qui inſuriarum, §. ſi quis caution. §. fuerat inſtit. de actionib.* tum etiam ex text.in ſpecie in *Clem.vnic.de ſuppl. negl. Prælatorum*; vnde meritò hanc declarationem tenent Doctores in *d.Clem.vnica*, & maximè *Anch.ibidem num.6.Felin. in cap.cum acceſſiſſent col.2.de conſtitut.*quem ſequitur *Gregor.Lopez l.9.gloſ.1.tit.16.par.1,Roch.de iurepatr.verbo honorificum,quæſt.3.ſub num.63. Rebuff. d. tit.de denolut.num. 40.cum ſeqq. Azeued.l.5.num.2.tit.6.lib.1.noua Recopil. Petr. Gregor.d.cap.9.num.23.Gutier.conſ.1.num.31.Azori.d. cap. 27.quæſt.8.Cabed.Luſitan.deciſ.42.num.4. & deciſ.98. num. 9.par.2.& de patronat.Regia Corona cap.28.num.3,& 4.Perez de Lara de anniuerſ. & capellan.lib.2.cap. 10. num.27. Nicol.Garc.d.par.10.cap.3.num.42.*

84 Secundò notandum eſt deuolutionem prædictam procedere, dummodo is ad quem ea facienda erat non procurauerit dolosè negligentiam collatoris, aliter enim ad huiuſmodi doloſum non deuoluetur poteſtas conferendi,vt conſtat ex text.*in cap.poſtulaſtis, in fine, de conceſſ.prab.*vbi omnes notant,maximè *Panorm. num.6.& 7.* ſubinde meritò inferens quod ſi aliquis dolosè procurauerit alterius delictum,vbi ex lege,vel ſtatuto alioquin applicata ſunt ipſi bona committentis huiuſmodi delictum,non habebit in hoc caſu prædicta bona, quod etiam tenuit *Roman.conſ.263. Sicul. conſ. 28.* proſequitur latius exemplificans etiam in adulterio vxoris procurato per maritum, & in aliis delictis *Palat. in repet. rub.de donat.inter virum & vxorem §.70.num.21.cum ſeqq.*Vtrum autem ſtante prædicto dolo collator in præfatam negligentiam incidens amittat pro ea collatione poteſtatem conferendi, itaut ea neque ad alium Superiorem excluſo prædicto doloſo deuoluatur, controuertit *gloſ. vlt. in d.cap.poſtulaſtis*, hinc inde varia iura adducens, ſed placet diſtinctio *Ioan.Andr.*ibi, iuncta declaratione, *Panor.* ibidem *num.15.*quem vidiſſe ſat erit.

85 Tertiò notandum eſt, vt tunc demum & non aliter ius conferendi per deuolutionem tribuatur,quando ipſa iam facta fuerit poſt amiſſam ſcilicet collatoris poteſtatem per lapſum temporis, & per negligentiam ipſius legitimè connictam; cæterum ſi ante huiuſmodi deuolutionem Superior Iure deuoluto conferat,collatio nulla erit quantumuis poſtea deuolutio contingat, nec per huius ſuperuenientiam conualeſcet, niſi denuo fiat, vt per text.*in cap.ex parte verſ.nos igitur,de conceſſ.prabend.*reſoluunt *Felin.in cap.cum ex officio num.37. de præſcript.Rebuff.d.tit.de denolut.num.32.Petr.Gregor. d. cap.9. num.23. Azor.d.cap.27.quæſt.6.Nicol.Garc.d.par.10.cap. 3. num.31.* eſtque adeò vera,vt procedat etiamſi is, qui iure deuoluto à ſe putato contulit, haberet poteſtatem ad conferendum Iure ordinario,quod enim potuit noluit, quod voluit adimplere nequiuit *cap.cum ſuper, de officio deleg.l. multum intereſt verſ.ſi vero C.ſi quis alteri vel ſibi,* & ita reſoluit *Rebuff.vbi proximè num.52.*vbi *num.53.* inde infert
86 ad caſum notabilem; Non obſtat quod ſi Ordinarius iure ordinario beneficium iuriſpatronatus contulerit ſpreto patrono infra tempus datum ad præſentandum, talis collatio valet non præſentante, nec contradicente patrono,quia reſpondet *Garc.d.cap.3.num.32.*ex quo Ordinarius tunc confert ex iure & poteſtate originali collatio ab eo facta ſpreto patrono ſolum eſt nulla in fauorem patroni, atque adeò eo volente, & reclamante, non alias.

87 Quartò notandum eſt,deuolutionem ceſſare in reſeruatis, quippè cum beneficia reſeruata Ordinarius conferre non poſſit, nec etiam illius negligentia dari poſſit in illorum collatione,vt per *Caſſad.deciſ.8.num. 3. & 8.de publ. Rota in Vercellen, capella 28. Iunij 1606.* coram *Card. Marquemontio*,impreſſa per *Farin.deciſ. 186.num.2. par.2.recent.*

Quintò notandum eſt, deuolutionem huiuſmodi fieri, ſi ij ad quos ſpectat prouident indignis, ſeu inhabilibus,& incapacibus,*cap.cum in cunctis, §. fin.de elect.* vbi dixi,*cap.ſi compromiſſarius eod. tit. in 6. Zechi.de benefic. & penſionib.cap.5.num.5.Nicol.Garc. de benefic. par. 10. cap.3. num. 2. Card. Mantic. deciſ. 158. per totam*,vbi ait quod quamuis non poſſit argui negligentia Ordinarij, niſi à die ſcientiæ,tamen ille debebat ſcire conditionem eius, cui contulit beneficium,quia ita præſumitur cum antequam conferat de vita, & moribus illius debeat inquirere,& plenam eius notitiam habere *cap.innotuit,de elect. cap.bona il 2.in fine*,vbi notat *Abb.num.15.de poſtulat.Prælat.Rebuff.in praxi benef.ſub tit.de pœnis contra collatores indignis conferentes,num.3.* ac proinde dicatur eſſe in mora iuxta ſupra reſoluta. Verum ſi Vicarius contulerit beneficium indigno non fieri deuolutionem, nec eſſe Epiſcopum conferendi poteſtate priuatum, niſi habeat ratam collationem, reſoluunt *Rebuff. in præct. benefic. tit. forma Vicariatus nu. 140. Sbroz.de Vicario Epiſcopi lib.3. quæſt. 37.* quos refero *Ego ipſe in collect. ad d. cap. cum in cunctis num.38.*

S V M M A R I V M.

1 *Iuriſdictio & iura Epiſcopalia poſſunt per Romanum Pont. priuilegio concedi aliis quam Epiſcopis.*
2 *Priuilegio quæ acquiri poſſunt acquiruntur etiam præſcriptione.*
3 *Iuriſdictio, & Iura Epiſcopalia etiam cum territorio præſcribi poſſunt ab inferioribus.*
4 *Res ſacræ quæ propriè dicantur.*
5 *Iuſpatronatus,ius eligendi ad beneficium,ius decimandi, & ſimilia licet non emantur,nec transferatur aliquo tempor.titulo, ſunt tamen in commercio,quatenus per aliquos titulos acquiruntur,transferuntur,& retinentur.*
6 *Iuriſdictio Epiſcopi non præſcribitur per iuriſdictionales actus ab alio factos nomine ipſius Epiſcopi.*
7 *Iura Epiſcopalia ardua,& quæ ſolis Epiſcopis reſeruantur, præſcribi poſſunt ab inferioribus, non procedit in reſeruatis Ordini, vt num.8.*
8 *Declaratur text.in cap.quanto,de conſuetud.*
9 *Collatio,ſeu inſtitutio beneficiorum contra Epiſcopos præſcribi poteſt,itaut ad alios inferiores pertineat.*
10 *Declaratur text.in cap.ex frequentibus 3.de inſtitut.*
11 *Inſtitutio authorizabilis præſcribi non poteſt.*
12 *Contrarium verius.*
13 *Conciliantur text.in cap. cum olim de præſcript. & in cap. cum ſatis,de officio Archid.*
14 *Iura Epiſcopalia præſcripta non competunt præſcribenti accumulatiuè cum Epiſcopo,ſed priuatiuè.*
15 *Contrarium non eſt improbabile.*
16 *Iuriſdictio, & poteſtas ſpecialis alicui communicata intelligitur accumulatiuè, non verò priuatiuè reſpectu illius qui Ordinariam de Iure habet.*
17 *Viſitandi ius alicui conceſſum non cenſetur conceſſum priuatiuè quoad Epiſcopum, niſi expreſsè dictum ſit quod Epiſcopus non poſſit viſitare.*
18 *Prima opinio de præſcribente priuatiuè procedit, vbi præſcribens ſolus vſus eſt iuriſdictione; ſecunda verò de præſcribente accumulatiuè vbi præſcribens & præſcriptus ſimul exercuerunt.*
19 *Iuriſdictio priuatiuè ab Epiſcopo præſcribi non poteſt,quia ſaltem penes eum remanet habitus, licet actus ſit penes inferiorem,quo negligente reuertitur ad Epiſcopum.*
20 *Reſpondetur obiectis.*
21 *Declaratur text.in cap.auditis,in fine,de præſcript.*

EPISCO

EPISCOPALIA IVRA, ET IVRISdictio an, & quando ab inferioribus præſcribi poſſint.

ALLEGATIO CXXVII.

1 CVM iurisdictio, & iura omnia Epiſcopalia ſaltem à Pontifice Max. poſſint priuilegio concedi aliis quam Epiſcopis, *cap. cum contingat, de foro compet. cap. accedentibus* 12. *de exceſſibb. Prælat. cap. Abbates* 2 3. *de priuileg. lib.* 6. & ea, quæ poſſunt priuilegio acquiri, acquirantur etiam præſcriptione, vt vulgò deducitur ex *ea. ſuper quibuſdam verſ. præterea. de verb. ſignificat. d. cap. accedentibus in fine*, vbi *gloſ.* cum aliis traditis per *Conar. lib.* 1. *vari. cap.* 10. *num.* 14. *& Gabr. commun. ſub tit. de præſcript. concl.* 1. *à princip.* iam ſequitur iurisdictionem, & omnia 3 iura Epiſcopalia etiam cum territorio præſcribi poſſe ab inferioribus, quare ita probant text. *in cap. auditis, & in cap. de quarta* 4. *& in cap. cum olim* 18. *verſ. quia, de præſcript. & in cap. vlt. de offic. Archid. gloſ.* 2. *in cap. quicunque* 16. *quæſt.* 3. *Calderin. conſ.* 2. *de præſcript. Balb. eodem tract.* 1. *par.* 5. *à num.* 83. *Boer. deciſ.* 133. *num.* 10. *Conar. in cap. alma mater par.* 1. §. 12. *num.* 3. *Abb. in cap. cum contingat num.* 11. *de foro compet. Rot. in Volaterranen. ſeu nullius iurisdictionis* 13. *Aprilis* 1584. coram *Orano, & in Conſtantin. iurisdictionis* 18. *Maij* 1611. coram *R^mo Attrebaten.* impreſſa per *Farin. deciſ.* 324. *num.* 12. *par.* 1. *recent. & in Baren. iurisdictionis* 16. *Februarij* 1609. coram *R^mo D. meo Coccino Decano*, impreſſa per eundem *deciſ.* 243. *num.* 9. *par.* 2. *recent.* vbi etiam fuit dictum, quod ad hoc propoſitum debet probari immemorialem, aut quadragenariam cum titulo.

4 Non obſtat quod iuſpatronatus, ius eligendi ad beneficium, ius decimandi, & reliqua fere omnia Iura Epiſcopalia, & Parochialia, ſunt ſpiritualia, vel ſpiritualibus annexa *cap. quamo. de iudic. cap. de iure, de iurepatron. cap. Meſſana*, vbi omnes, *de elect. cap. cauſam, que, & cap. cum olim*, ibi, *vniuerſa ſpiritualia, de præſcription.* dicuntur res ſacræ, *cap. ſuper eo* 7. *de tranſact.* Atqui res ſacræ præſcribi non poſſunt *l. vſucapionem* 9. *ff. de vſucap. §. ſed aliquando Inſtit. eodem tit.* Igitur, &c. Reſpondetur enim res ſacras in propoſito intelligi illas, quæ per Pontifices ſpecialiter conſecrantur, & in vſum diuinorum benedictione quadam ſanctitatis conſtituta dicuntur, & ſacra conſtituuntur, vnde ſtrictè loquendo ſacræ efficiuntur, per quam conſecrationem eximuntur à commercio, vt iam non ſint in bonis alicuius *l. in tantum verſ. ſacra ff. de rerum diuiſ. §. ſacra Inſtit. eod.* explicat poſt *D. Thom.* & alios 5 *Nauar. de ſpoliis* §. 17. *num.* 7. Plane iuſpatronatus, & ſpiritualia, de quibus ſupra, non ſunt eiuſmodi, quia permanent in bonis eorum, quibus competunt, & veluti iura propria ab illis adminiſtrantur, qui licet non plenum, reſtrictum tamen dominium, & veram quaſi poſſeſſionem habent, ac ſubinde licet illa iura non emantur, neque transferantur aliquo temporali dato, vel retento ad vitandum ſimoniæ vitium *d. cap. ſuper eo*, nihilominus tamen ſunt in commercio, quatenus per aliquos titulos acquiruntur, transferuntur, & retinentur, vt colligitur *ex cap.* 1. cum aliis *de iurepatron. Clem. ſi plures eod. tit. cap. querelam*, ibi, *in quaſi poſſeſſione, cap. cum Eccleſia* 31. ibi, *iure ſuo, de elect. cap.* 1. ibi, *iure ſacerdotum* 16. *quæſt.* 7. *cap.* 6 2. *de tranſact.* cum aliis intellige principalem reſolutionem procedere vbi præſcribitur abſque vllo Epiſcopi miniſterio, quia illius iurisdictio non præſcribitur per iurisdictionales actus ab alio factos nomine ipſius Epiſcopi, vt poſt *Rota. conſ.* 217. *num.* 13. *verſ. allegat etiam lib.* 1. cenſuit *Rot. in Marſicen. iurisdictionis* 26. *Aprilis* 1609. coram *Patriarcha Manzanedo*, impreſſa per *Farin. deciſ.* 248. *num.* 6. *par.* 2. *recent.*

7 Amplia id ipſum procedere etiam in iuribus Epiſcopalibus arduis, & quæ ſolis Epiſcopis, & ipſorum dignitati reſeruantur, vt colligitur ex *d. cap. cum olim verſ. quia*, & conſtat quia cognitio cauſarum Matrimonialium eſt de arduis, quæ ſoli Epiſcopo reſeruantur, & ex ſtylo Curiæ committuntur, *d. cap. accedentibus, Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 20. *verſ. adhac*, & tamen text. *in d. cap. auditis*, probat huiuſmodi cognitionem legitima præſcriptione poſſe inferioribus acquiri, vt ibi notant omnes, vt per *Pariſ. num.* 3. *gloſ.* 2. *& vlt.* per text. ibi, *in d. cap. accedentibus, gloſ.* 1. *in cap. litteras de reſtitut. ſpoliat.* communis ex *Palat. in reper. cap. per veſtras de donation. inter virum & vxorem notab.* 2. §. 1. *num.* 33. *Balb. vbi ſup. num.* 85. *Conar. de ſponſal. p.ar.* 2. *cap.* 8. §. 12. *in princip.* quicquid dicat *Hoſt. in d. cap. litteras*, quem ſequitur *Laſ. in l. mores maiorum. ff. de iuriſd. omnium iud. num.* 49.

Non obſtat *cap. quanto, de conſuetud.* vbi ius conferen- 8 di ſacramentum Confirmationis vti res ardua, eſt Epiſcopis reſeruata, vt *text.* habet, non poteſt præſcribi ab inferioribus non Epiſcopis, nam vltra multa, quæ ad illius materiam & intellectum tradunt *D. Thom.* vbi *Caiet. par.* 3. *quæſt.* 71. *art.* 11. *Conar. lib.* 1. *vari. cap.* 10. *Martin. Ledeſm.* 1. 4. *quæſt.* 13. *art.* 11. reſpondetur principalem huius allegationis regulam, & ampliationem huiuſmodi, procedere in iis, quæ reſeruantur dignitati. & iurisdictioni Epiſcopali, non autem in reſeruatis Ordini, de quibus agit *cap. quamuis* 68. *diſt.* malè allegatum à *gloſ.* 2. *in d. cap. accedentibus.* Planè collatio Sacramenti Confirmationis ex Apoſtolorum traditione reſeruata eſt Ordini Epiſcopali, vt probat *text.* ſic intelligendus *in d. cap. quanto, cap.* 1. *cum ſeqq. de conſecrat. diſt.* 1. cum aliis per me adductis ſup. *p.ar.* 2. *alleg.* 30. vnde meritò præſcribi non poteſt ab iis, qui non habent ordinem Epiſcopalem, quippe qui non poſſunt in ea ſpecie habere poſſeſſionem legitimam ſine qua non præſcribitur reg. *ſine poſſeſſione lib.* 6. & ita intendunt *gloſ.* 4. *verſ. item*, *Abb. num.* 6. *Pariſ.* 4. *in d. cap. auditis Balb. vbi ſup. num.* 89. *verſ. tertio, Conar. d. cap.* 10. *num.* 14. iuuat *cap. aqua verſ. non, de conſecrat. Eccleſia vel Alt.* Nec aliud probat *cap. peruenit* 95. *diſt.* vbi ex priuilegio & commiſſione Sedis Apoſt. poſſunt non Epiſcopi Sacramentum Confirmationis conferre, ac ſubinde poterunt id ipſum acquirere præſcriptione immemoriali arg. *cap. ſuper quibuſdam verſ. præterea, de verbor. ſignificat.* nam vltra alia, quæ ad intellectum *d. cap. peruenit tradunt* Doctores, vt per *Conar. d. cap.* 10. *à num.* 7. *&* 10. *& Martin. Ledeſma vbi ſup.* ſatisfit, vt per eundem *Conar. num.* 14. & per citatos à *Gabr. commun. ſub tit. de præſcript. concl.* 1. *à num.* 16.

Ex quibus infertur, collationem, ſeu inſtitutionem 9 beneficiorum contra Epiſcopos præſcribi poſſe, itaut ad alios inferiores pertineat, vt probat *c. cum olim, verſ. quia*, ibi, *inſtitutionibus, de præſcrip.* & ſuadetur ex eo, quia ſupra diximus iurisdictionem & iura Epiſcopalia poſſe præſcribi ab inferioribus, collatio autem & inſtitutio beneficiorum pertinet ad iurisdictionem & iura Epiſcopalia *cap. conquerente* 16. *de officio Ordin. cap. noſti* 9. *de elect.* Ergo, &c.

Non obſtat *cap. ex frequentibus* 3. *de inſtitut.* quia ſolum 10 reprobat conſuetudinem, vel præſcriptionem, per quam clerici recipiebant beneficia ab iis, qui poteſtatem non habebant, intrudentes ſe ſine auctoritate alicuius legitimi ſuperioris, ad quem id iure pertinet, iuxta quem ſenſum Pontifex in eo *text.* agit de conſenſu Epiſcopi, vel officialium, non vt excludat alios, qui priuilegio, vel præſcriptione legitima inſtituendi poteſtatem habuerint, immo tacite eoſdem includit, dum ſimpliciter non egit de Epiſcopis, & officialibus, ſed adiecit, *qui de iure poſſunt*, quæ verba licet paſſim intelligantur expoſitiuè, multò planius, vt pungit *Abb.* ibi, *num.* 8. accipiuntur reſtrictiuè ad præcedentia, quaſi textus agat non de conſenſu Epiſcopi, vel officialium quorumcunque, ſed illorum, qui de Iure poſſunt. Ita quod vbi Epiſcopi, vel of-

ficiales iure non poſſunt, neceſſarius ſit, & ſufficiat conſenſus aliorum, qui aliàs poſſunt, planè vbi aliquis contra Epiſcopum præſcripſit collationem, vel inſtitutionem, iam non Epiſcopus, ſed præſcribens poteſt de iure conferre iuxta *d.cap.cum olim.*

11 Licet ſupradicta illatio de plano procedat in inſtitutione tituli collatiua, tamen non deſunt qui aliter ſentiant in inſtitutione illa, quam vocant authorizabilem, per quam in beneficiis curatis committitur populus, vel animarum cura, obſeruantes limitari regulam, *d.cap. auditis, & d.cap.cum olim, de præſcript.* dum habent Iura Epiſcopalia præſcribi poſſe, vt non procedat in *d. inſtitutione authorizabili* per *d.cap.ex frequentibus*, ita tenent *Guid. Papa in d.cap.auditis num.1. ad finem*, & alij quos refert *Felin.* ibi, *num.* 8. *Miles*, & alij de quibus *Gilchen.de præſcript.par.3.cap.10.num.10.*

12 Sed his non obſtantibus verius eſt inſtitutionem etiam authorizabilem præſcribi poſſe, vt intendunt *gloſ. 1.ad fin.in d.cap.ex frequentibus, gloſ.2.in cap.cum Bertoldus, de re iudic. Abb.in d.cap.cum olim num. 5. & in cap. cum ex officio, num.6.de præſcript. & in d.cap.auditis num.6.* vbi poſt alios *Felin.num.8.* teſtatus in tota Italia ita ſeruari, *Balb. 1.par.5.num.88.* communis ex *Pariſ.in d.cap.auditis num. 5.* & colligitur *ex d.cap.cum olim verſ. quia*, vbi Eccleſiæ ad Epiſcopum pertinentes poſſunt ab aliis pleno iure præſcribi, itaut vel quoad omnia, vel quoad pleráque grauiſſima, de quibus *in d.verſ.quia*, eximantur ab Epiſcopi poteſtate; igitur præſcribi poterunt etiam quoad inſtitutionem hanc, in qua non apparet maior, vel diuerſa ratio; iuuat idemmet text. *in d. verſ. quia*, in verbo, *inſtitutionibus*, ſub quo comprehenditur omnis inſtitutio ad Epiſcopum pertinens, ſiue tituli collatiua, ſiue authorizabilis ſit. Facit tandem text. *in cap. cum ſatis, de offic. Archid.* dum probat inſtitutionem hanc poſſe competere Archidiacono de licentia & mandato Epiſcopi, igitur non occurrit cur ſimiliter per legitimam præſcriptionem acquiri nequeat.

13 Non obſtat *d.cap.cum ſatis*, dum videtur probare Archidiaconum, ſine mandato Epiſcopi obtentu alicuius conſuetudinis habere non poſſe inſtitutionem authorizabilem, quia omiſſis multorum interpretationibus, quorum aliqui interpretantur de conſuetudine, vel præſcriptione non completa, alij diſtinguunt inter præſcriptionem, & conſuetudinem, vt in hac procedat *d.cap. cum ſatis*, in illa *d.cap.cum olim*, nonnulli vero in præſcriptione ſine titulo, & bona fide; facilius intelligitur cum *Card.in Clem.1.in princip.oppoſit.6.de exceſſib. Prælat. Balb. de præſcript.1.par.5.quæſt.11. num. 6. & Gilchen. eod. tract. par.3.cap.10.num.10.* quod in *d.cap.cum ſatis*, ſolum prohibet Pontifex conſuetudinem, ſeu magis præſcriptionem, per quam aliquis inferior intendit inſtituere in beneficiis nomine proprio, non ita ſi præſcribat nomine, & vice Epiſcopi tanquam ipſius Vicarius faciat inſtitutionem, vt deducitur ex littera eiuſdem text. ibi, *ſine licentia & mandato Epiſcopi*, quæ verba oſtendunt quod ſi præſcripſerit vt faciat tanquam de mandato Epiſcopi non eſſe prohibitum, iuncta vulgari reg. quod omnia, quæ priuilegio acquiri poſſunt, acquiruntur etiam præſcriptione, *d.cap.ſuper quibuſdam, §.præterea.*

14 Iura hæc ſic præſcripta non competunt præſcribenti aecumulatiuè cum Epiſcopo, quaſi ille cum hoc inſimul accumulentur, vt vtérque vtatur & locus ſit præuentioni, ſed potius priuatiuè reſpectu Epiſcopi, itaut ſolus Abbas præſcribens vtatur, Epiſcopus vero priuetur, & excludatur ne amplius vti valeat, vt probant *dict. cap.auditis, in fine*, ibi, *ſilentium imponentes, &c.* & obſeruant ibi, *Abb.num.7.Felin. num. 9. & Pariſ. num. 7.* poſt alios idem *Abb. & Imol.* per text. ibi, *in d.cap. cum olim, Abb.nu. 7. & Felin.num.5.in cap.paſtoralis in princip. de officio Ordin. Ruld.conſ.201.lib.1. Marian.num.8.in cap.cum contingat, de foro compet. Balb.de præſcript.1.par.5.num.88. & par.2.num.* 22. refert alios *Couar.in cap.alma mater par.1.§.12. num.3.* & ſequitur *Rot.* apud *Mantic.deciſ.296.num. 1.* vbi intelligit de præſcriptione longiſſimi temporis *Auend.libr. 1.Prætorum cap.5. num. 23.* ex quibus iam hodie hæc videtur recepta ſententia, pro qua non leuiter vrget natura præſcriptionis, ſecundum quam, ea, quę præſcribuntur, acquiruntur præſcribenti, itaut alius contra quem præſcribitur, omninò ab illis excludatur, & eius dominium vel ius omninò perimatur, *l.1. poſt princip.* ibi, *excludebantur*, &c. *C.de uſucap.tranſform. l. qui 23.* ibi, *dominium mutet, ff.de uſucapion, gloſ.pen.in fine in l.3.§. ex pluribus, ff.de acquir.poſſeſſ.*

Contrariam nihilominus ſententiam, immo quod iuriſdictio, & iura Epiſcopalia, vel ſimilia non priuatiuè, ſed accumulatiuè ad Epiſcopum præſcribantur, probarunt *Ioan.Andr.Hoſt.Anton.Imol.* & alij *in d. cap. paſtoralis, Roland conſ.80.à num.22. lib. 2.* quam & praxi ſeruandam, & communem (antiquorum fortaſſe) teſtatur *Couar. dicto loco.* Pro quibus facit, quia iuriſdictio, & poteſtas ſpecialis alicui communicata, intelligitur accumulatiuè, non verò priuatiuè reſpectu illius, qui Ordinariam de iure habet, itaut locus ſit præuentioni arg. *l.1. C.de officio præfecti Vrbis, l.vlt.C.de iuriſdict.omnium iudic. cap. per hoc, de haret.in 6.* communis *in d.cap.paſtoralis*, & alibi, vt per *Roman.conſ.393.numer. 1. cum ſeqq. Ruin.* qui de communi teſtatur *conſ.7.num.5.lib.4.Couar.* & *Roland.* citatis locis, *Rot.* ex ſententia Illuſtriſſimorum interpretum Concilij in cauſa *Piſien. Iuriſdictionis 15. Iunij 1590.* coram *Card.Plato, & in Montis Regalis iuriſdictionis 27. Nouembris 1606.* coram *R^mo D.meo Coccino Decano*, impreſſa per *Farin.deciſ.121.num.4.par.1.recent. & in Abulen. iuris viſitandi 28. Iunij 1600.* coram *Gregor.XV.* impreſſa per eundem *deciſ.30.num.3.par. 2. recent.* & in eadem coram eodem 10. *Nouemb.1600.* impreſſa per eundem *Farin.deciſ. 33.num.1.d.par. 2. recent.* vbi fuit dictum quod viſitandi ius alicui conceſſum non cenſetur conceſſum priuatiuè quoad Epiſcopum, niſi expreſsè dictum ſit quod Epiſcopus non poſſit viſitare, tum etiam quia ſi iuriſdictio & iura Epiſcopalia in propoſito præſcriberentur priuatiuè, vtique Epiſcopus priuabitur iure obedientiæ, & procurationis debitæ, contra *cap.cum non liceat, & cap. cum ex officij, de præſcript.*

15 16 17

Vnde ex mente *Abb.in d.cap.auditis, num. 14. & in d. cap.paſtoralis, num.7. Roland.conſ.439.num. 11. verſ.3. lib.3.* & aliorum dici poteſt priorem opinionem procedere vbi per integrum præſcriptionis tempus præſcribens ſolus vſus eſt iuriſdictione, & iuribus præſcriptis, Epiſcopus verò, vel aliàs contra quem præſcriptio proceſſit, intra illud tempus vſus non fuit: tunc enim ex quo ſolus ille vel quaſi poſſedit, ſolus acquiſiuit, & ita priuatiuè, vt colligi poteſt ex *l.ſi quiſquam, ff.de diuerſis, & temp.præſcript.* Poſterior verò opinio procedat, vbi etiam is contra quem præſcriptio completur, intra tempus illius exercuit iuriſdictionem, vel iura alia, quæ ſimiliter alius præſcribens quaſi poſſidens exercuit: tunc enim quia is non ſolus, ſed accumulatiuè cum illo præſcribit, & acquirit, vt videmus contigiſſe in pleriſque cauſis mixti fori, de quibus cognitio cum natura ſua eſſet temporalis ex præſcriptione accumulatiuè pertinet ad Eccleſiaſticos, qui non ſoli, ſed etiam laicis cognoſcentibus accumulatiuè cognouerunt. Illud tamen aduertere oportet, quod præſcribi non poteſt iuriſdictio priuatiuè ab Epiſcopo quin ſaltem penes eum remaneat habitus, licet actus ſit penes inferiorem, quo negligente reuertitur ad Epiſcopum, vt obſeruant *Abb. in cap. cum contingat num.18.de foro compet. Eraſm.à Cochier.de iuriſd.Ordin. in exemptos par.1.quæſt.6.num.20. Rot.deciſ.514. num.1.par. 1.diuerſ.*

18 19

Nec aduerſatur quod Epiſcopus, vel is contra quem præſcribitur exercens iuriſdictionem, vel iura alia intra tempus præſcriptionis, videtur præſcriptionem interrumpe

20

rumpere, ita vt iam amplius nec etiam accumulatiuè poſſit alius præſcribere, quia refellitur ex mente *Abb. d. n.* 14. & aliorum, ſi dicas huiuſmodi vſum Epiſcopi tantùmodo interrumpere & impedire præſcriptionem priuatiuam, cui ſoli aduerſatur, & ita efficere ne præſcribens, qui ſolus non exercuit ſolus acquirat, non vero interrumpere ne is, qui accumulatiuè cum alio quaſi poſſedit, accumulatiuè cum illo acquirat, quia huic acquiſitioni accumulatiuæ non aduerſatur ſimplex vſus illius contra quem præſcribitur, cum quo ſtare poteſt vſus alterius accumulatiuus, ita vt locus ſit præuentioni. Sic ſane retenta hac concordia ceſſant omninò, & componuntur argumenta ſupra in vtramque partem adducta. Nam text. *d. cap. auditis, in fine*, procedit vbi Abbas per integrum præſcriptionis tempus ſolus quaſi poſſedit, & exercuit iura Epiſcopalia in Eccleſiis de quibus ibi, idem intendit *cap. auditis, de in integ. reſtit.* ibi, *pleno iure poſſeſſa.* Sic ſimiliter naturæ 21
præſcriptionis rectè defenditur in propoſito, dum præſcribens acquirit eo modo quo poſſedit, & ita priuatiuè ſi ſolus, accumulatiuè vero ſi non poſſedit ſolus, in quo poſteriori caſu alter contra quem præſcriptio currit, priuatur, & excluditur ab illo iure, quod antea habebat, ſecundum quod ſolus iuriſdictione, & aliis iuribus vtebatur, & nunc poſt præſcriptionem cogitur admittere alium ſecum accumulatiuè vtentem iuriſdictione, & iuribus incorporalibus, quæ poſſunt à pluribus in ſolidum obtineri, licet in rebus corporalibus aliud ſeruetur *l. ſi vt certo §. ſi duobus ff. commodati*; ſicut etiam vbi iuriſdictio ſpecialis alicui committitur in fauorem perſonæ per huiuſmodi commiſſionem derogatur poteſtati Ordinariæ, *capit. ſtuduiſti de officio legati.*

SVMMARIVM.

1 *Obedientiam Epiſcopis, & Prælatis debitam ſubditi præſcribere non poſſunt.*
2 *Obedientia numeratur inter iura Epiſcopalia.*
3 *Præſcriptio omnis extinguens omninò obedientiam Epiſcopo diœceſano iure communi debitam indiſtinctè prohibetur.*
4 *Præſcriptio quæ iuri ſeu bono publico nocet, repugnantiam, confuſionem, & inordinationem continet, prohibetur.*
5 *Præſcriptio per quam obedientia Epiſcopo debita non extinguitur, ſed transfertur ad alium, non excluditur.*
6 *Exemptionem à reuerentia debitam Epiſcopo nemo in totum præſcribit.*
7 *Prælatus inferior poteſt præſcribere, vt in ſua parochia præcedat Epiſcopum.*
8 *Exemptio extinctiuè præſcribi non poteſt, ſed tranſlatiuè.*
9 *Populus non exemptus Abbatia exempta præſcribere poteſt contra Epiſcopum exemptionem.*
10 *Obedientia quæ iure ſpeciali debetur poteſt præſcribi.*
11 *Præſcriptio etiam immemorialis non poteſt extinguere omnino obedientiam Epiſcopo diœceſano iure communi debitam.*
12 *Epiſcopalia iura licet regulariter præſcribi poſſint, nonnulla tamen excipiuntur ſpeciatim iure prohibita.*
13 *Declaratur text. in capit. cum olim, il 2. de priuileg.*
14 *Declaratur tex. in cap. cum perſona, verſ. ſi autem, de priui. libr. 6.*
16 *Subditus Eccleſiæ Romanæ, & ab Ordinarij Epiſcopi ſubiectione exemptus, vt quis per præſcriptionem dicatur, qua requirantur, oſtenditur.*

EPISCOPIS, ET PRAELATIS INferioribus debita obedientia an poſſit à ſubditis præſcribi.

ALLEGATIO CXXVIII.

OBEDIENTIAM Epiſcopis, & Prælatis debi- 1
tam ſubditos præſcribere non poſſe probat text. *cap. cum non liceat*, ibi, *præſcriptione non obſtante, de præſcr.* vbi *gloſ. & Doctores*, tradunt *gloſ. 4. in cap. auditis. eod. tit. gloſ. vlt. in cap. cum inter, de conſuetud. gloſ. verbo conſuetudine in cap. 2. de Pœnit. & remiſſ. libr. 6. Rot. deciſ. 1. de præſcript. in nouis, aliàs 239. Aret. Alex. & Iaſ. à num. 9. in l. is, qui putat ff. de acquirend. hared.* latè *Balb. de præſcript. 1. par. 5. à num. 91. Pereg. de iure fiſci libr. 6. titul. 8. num. 9.*

Obſtat tamen quod obedientia numeratur inter iura 2
Epiſcopalia, *cap. conquerente, de offic. Ordin.* igitur præſcribi poteſt iuxta *cap. cum olim, cap. auditis, de præſcript.* Rurſus obſtant *cap. cum olim 2. ad fin. de priuileg. capit. cum perſonæ, eod. titul. in 6.* vbi omnimoda exemptio à poteſtate & ſubiectione Epiſcopi, & ita ab obedientia eiuſdem poteſt præſcriptione comparari. Accedit quia ratio quam text. *in d. cap. cum non liceat in princip.* ſentit, non videtur ſufficiens, immo nec vera, licet enim ſubditus contra Epiſcopum præſcribat obedientiam, non propterea recedit à capite, cum adhuc maneat ſubiectus Roman. Pont. qui exiſtit Vicarius Chriſti Domini, qui eſt caput omnium Eccleſiarum iuxta illud *Pauli ad Epheſ. 1.* ipſum dedit caput ſupra omnem Eccleſiam, *Clem. 1. in princ. de iureiur.*

Verũ vt quæſtio breuiter reſoluatur, ſequentẽ conſti- 3
tuo concluſionẽ. *Omnis præſcriptio extinguens omninò obedientiam Epiſcopo diœceſano à ſubdito iure communi debitam indiſtinctè prohibetur.* Patet cõcluſio, ſiquidem omnis illa 4
præſcriptio prohibetur, quæ iuri ſeu bono publico nocet, repugnantiam, confuſionem, & inordinationem continet, & neruum Eccleſiaſticæ diſciplinæ infringit, vt conſtat ex *l. præſcriptio C. de operibus publ.* iuncta *l. 1. ff. de vſucap. cap. licet, in princip.* ibi, *confuſio naſceretur 16. quæſt. 3. dict. cap. cum inter*; ſed præſcriptio omninò extinguens obedientiam Epiſcopo diœceſano à ſubditis iure communi debitam eſt eiuſmodi, quia maxime nocet iuri, & bono publico, quod in ſubditorum obedientia conſiſtit *cap. ſciendum verſ. obedientia 8. quæſt. 1. cap. vltim. in princip. 23. quæſt. 1.* inſuper continet repugnantiam, confuſionem, & inordinationem, dum membrum ſuo capiti non obtemperat, ſed ab eo recedit, & quis acephalus efficitur *cap. nulla 93. diſt.* & qui ſubditus eſt ſuperiorem non agnoſcit per obedientiam, quæ verſatur in exequendis ſuperiorum præceptis, & eſt de intrinſeca ratione ſuperioritatis ex latè adductis per *S. Thom. 2. 2. quæſt. 104. artic. 1. Sylueſt. & Summiſtæ verbo obedientia*, in quo manifeſta repugnantia, confuſio, & inordinatio cernitur, & tandem infringitur vis, & neruus poteſtatis Eccleſiaſticæ, dum Epiſcopis, qui propriè ſunt Prælati, & ſuperiores Eccleſiaſtici, ſubtrahitur obedientia ſine qua inanis eſt poteſtas, quæ in imperando conſiſtit, *l. poteſtatis 215. in princip. ff. de verbor. ſignification.*

Dixi in *concluſ. omnis*, vt ita includatur etiam imme- 5
morialis, & cum titulo vt infra oſtendetur. Dixi etiam, *omninò extinguitur*, ad excludendam præſcriptionem, per quam obedientia Epiſcopo debita non extinguitur, ſed transfertur ad alium, qui in ſubditis Epiſcopi eandem præſcribit, vel cui ipſimet ſubditi ſe ſubiiciunt, quoad illam quia exemptionem à reuerentia Epiſcopo debita nemo in totum præſcribit, vt per *Fel. in c. ſi diligenti n. 24. de foro compet. & in c. cum inter n. 3. de vt ind.*

Digitized by Google

Castr. in l. sed si hac §. patronum numer. 4. ff. de in ius vocando, *Roman. sing. 482. Henric. Bottæ. de synodo par. 3. numer.* 7 47. *cum seqq.* in parte tamen præscribi posset, v. g. quod Prælatus inferior in sua Parochia præcedat Episcopum *ex Felin. in dict. cap. cum non liceat colum. 1. Balb. de præscript. 1. partis princ. quæst. 12. num. 6. in fine*, quos refert *Erasm. à Cochier. de iurisd. Ordin. in exemptos p. 1. q. 6. n. 16.* 8 & ita exemptio extinctiuè præscribi non potest, sed translatiuè, *Mol. in repert. verbo præscribi non potest exemptio*, *Roman. conf. 239. Butr. in d. cap. auditis col. 7. vers. oppono quod non possit*, *de præscript. Balb. dict. quæstion. 12. nu-* 9 *mer. 1. sub fin.* Vnde populum non exemptum Abbatiæ exemptæ præscribere posse contra Episcopum exemptionem vt subsit Abbatiæ exemptæ tradunt *Abb. in dict. cap. cum non liceat num. 17. Caccialup. in tractat. de vnionib. art. 3. num. 20. cum seqq. Erasm. à Cochier. dict. quæst. 6. numer. 10.*

10 Adieci, *iure communi debitam*, vt excludatur ea, quæ iure speciali debetur, quam text. *in d. cap. cum non liceat*, & ratio prædicta non includit. Sic sane hanc concluſ. satis probat *d. cap. cum non liceat*, cuius verba in principio ibi, à capite membra recedere, intelliguntur de recessu totali, & absoluto, per quem omninò tollitur obedientia: sicut etiam verba illa, *obedite sibi tanquam Episcopo vestro*, & ibi, *sicut alij clerici suæ diœcesis*, significant textum agere de obedientia iure communi debita Episcopo diœcesano, cui clerici, & Ecclesiæ totius diœcesis iure communi subiiciuntur, & obedire tenentur, *cap. omnes Basilicæ 16. q. 7. d. cap. cum persona, ad fin. de priuil. lib. 6.* obseruant *glos. 2.* & omnes *in dict. caput. cum non liceat.*

11 Sic similiter conclusio prædicta, & text. *in dict. cap. cum non liceat*, procedunt etiam in præscriptione immemoriali, vt satis deducitur ex ratione præhabita, & ex verbis illius text. quæ in proposito simpliciter, & absolute præscriptionem reiiciunt, ac subinde nec immemorialis locum habet, & ita notant *Rot. vbi supra*, & alij, vt per *Aretin. in d. l. is, qui putat numer. 3.* Pro quibus efficaciter vrget quia in terminis, *dict. cap. cum non liceat.* Ius commune (quo Episcopi in subditos suæ diœcesis fundatam habent intentionem *dict. cap. cum persona, ad finem*) est contra subditos præscribentes, & pro Episcopo contra quem præscribitur, & consequenter licet præscriptio non esset prohibita, non fuit admittenda, nisi vel quadraginta annorum cum titulo, vel immemorialis iuxta *cap. de præscription. libr. 6.* obseruant in specie *Paris. in dict. cap. cum non liceat numer. 46. Balb. vbi supra num. 94.* & alij, igitur dum *dict. cap. cum non liceat*, præscriptionem prohibet, necessariò intelligi debet de illa, quæ aliàs semota prohibitione fuit admittenda, & ita etiam de immemoriali, quicquid contradicant, *Oldrad. cons. 172. post princip.* post alios *Ias. vbi supra à numero 10.* quorum fundamenta facilè tolluntur ex dictis prælegata allegat.

12 Nec retenta prædicta conclusione obstant argumenta supra in principio adducta; nam ad primum ex mente *glos. 4. in dict. cap. auditis*, *Bellem.* & aliorum *in dict. cap. cum non liceat*, *Ioan. Andr. Domin. & Francisc. in dict. cap. cum persona vers. si autem*, Respondetur fatendo iura Episcopalia vt plurimum præscribi posse, non tamen omnia, quia excipiuntur nonnulla specialim iure prohibita, in quibus diuersa ratio, & grauissimum præiudicium ita suadet, vt *in cap. cum ex officij, de præscription.* & similibus; vnde licet subditi præscribere possint exemptionem & libertatem à nonnullis oneribus, in quibus subiiciuntur Episcopo, iuxta *dict. capit. auditis*, cum similibus, non tamen præscribere valent exemptionem ab obedientia, de qua hîc, quippe quæ præscribi prohibetur propter grauissimum præiudicium, & absurda supra relata, quæ in aliis iuribus præscribendis non reperiuntur, & in eis non tollitur intrinseca ratio superioritatis, nec membra à capite recedunt, vt in proposito contingit.

13 Nec item obstat *dict. capit. cum olim, il 2. de priuileg.* quia cum *Paris. dict. numer. 42. Balb. 1. par. 5. num. 92.* & communi ex *Aret. in dict. l. is qui putat num. 3. ff. de acquirend. hared.* respondetur, illum non agere de præscriptione per quam eiusmodi obedientia omninò extinguitur, vt in terminis *dict. cap. cum non liceat*, sed per quam ab Episcopo transfertur ad Ecclesiam Romanam, cui se monasterium subiecerat. Qui intellectus satis suadetur *ex dict. cap. cum olim, vers. nos igitur*, ibi, *exprimebant ius nostrum*, & ibi, *in nos lasio monasterij redundaret*, siquidem Pontifex *in vers. quia vero*, admittit præscriptionem continentem idipsum, quod priuilegia concedebant; at priuilegiis concedebatur exemptio à subiectione Episcopi, ita vt monasterium quoad illam subiiceretur Ecclesiæ Romanæ.

14 Sic sanè text. *in dict. cap. cum persona, vers. si autem*, ex omnium sententia ibi, similiter procedit in ea præscriptione, quæ secundum ius commune admitti potuit contra obedientiam, & subiectionem Episcopi, & sic in ea per quam quis ita eximitur ab Episcopo diœcesano, vt obedientia illi debita non extinguatur, sed per præscriptionem acquiratur alij, cui se subditi subiecerunt; pro quo intellectu videntur verba illius text. quæ expendit *Paris. in dict. capit. cum non liceat*; facit text. *in dict. cap. cum ex officij, de præscription.* ibi, *quamuis alium, &c.* nam vbi per præscriptionem obedientia Episcopo debita acquiritur alij in quem transfertur, propriè loquendo subditus non præscribit obedientiam, quam non extinguit, sed alius illam præscribit in subditis contra Episcopum, & in eius præiudicium iuxta *glos. verbo præscripsisset in dict. capit. cum olim*, cum similibus, ac subinde manet obedientia, & subditi non sunt acephali, nec absolutè recedunt à capite, immo recognoscunt illud, cui se in locum Episcopi subiecerunt. Sic similiter 15 notabis quoad effectum vt quis per præscriptionem dicatur subditus Ecclesiæ Romanæ, & ab Ordinarij Episcopi subiectione exemptus, requiritur quod ab ipsa Ecclesia Romana habitus sit & tractatus tanquam subditus immediatus quoad illa, in quibus Episcopo subiiciebatur, & ita Ecclesia Romana per præscriptionem acquirat subiectionem specialem; nec sat est quod tractetur tanquam subditus quoad vniuersalem subiectionem, quam attento iure absque præscriptione Ecclesia Romana habet in omnes fideles, vt bene aduertunt ex mente aliorum, *Felin. in dict. cap. cum non liceat numer. 12. ad finem*, *Paris. numero 45. Balb. vbi supra numer. 93. Castal. de Imperat. quæst. 54. numer. 6.* Pro quibus facit, quia aliter cum eiusmodi subiectio vniuersalis semper maneat, semper admittenda esset præscriptio contra obedientiam Episcopo debitam, & ita esset illusoria prohibitio *dict. cap. cum non liceat*, iuuat *dict. cap. cum olim*, vbi *in vers. quia vero*, iuncto *vers. nos igitur*, agit Pontifex de exemptione & præscriptione, per quam Ecclesia Romana acquirebat ius, quod tolli poterat, & eo sublato ipsa Ecclesia Romana læsionem incurrebat, id quod intelligi non potest de subiectione vniuersali, quæ per exemptionem, vel præscriptionem non acquiritur Ecclesiæ Romanæ, nec ab eadem vllatenus tolli potest, iuxta *c. 1. & 2. dist.* cum vulgaribus.

SVMMARIVM.

1 *Visitatio præscribi non potest.*

2 *Episcopus si aliquam Ecclesiam à se generaliter eximat, non potest visitationem, & correctionem à se abdicare.*

Contra

3 *Contraria opponuntur.*
4 *Viſitatio illa propriè dicitur, quæ Ordinariis Eccleſiaſticis ad correctionem ſubditorum, & reformationem Eccleſiarum iure incumbit.*
5 *Viſitatio aliquando competit iure communi, aliquando iure ſpeciali.*
6 *Viſitatio iure communi competit Epiſcopis intra diœceſim, Archiepiſcopis etiam intra prouinciam, & Legato Apoſtol.*
7 *Viſitatio competit etiam aliis, qui conſuetudine, priuilegio, fundatione, vel Eccleſiæ inſtitutione, ſeu aliàs ius habent viſitandi.*
8 *Præſcriptio contra viſitationem multis modis contingere poteſt, aliquando abſolutè illam extinguendo, aliquando vero transferendo.*
9 *Præſcriptio tollens omninò viſitationem iure communi iniuſtam merito prohibetur, quamuis admittatur, qua illam transfert, vel alius accumulat.*
10 *Præſcriptio omninò viſitationem tollens quare prohibeatur, oſtenditur.*
11 *Præſcriptio qua transfert viſitationem, vel alij accumulat, nullo iure prohibetur.*
12 *Conſuetudo viſitandi in præiudicium Epiſcopi debet eſſe præſcripta ſaltem ſpatio 40. annorum.*
13 *Declaratur text. in cap. cum ex officij, de præſcr.*

EPISCOPI VISITATIO AN præſcribi poſſit.

ALLEGATIO CXXIX.

1 VISITATIONEM præſcribi non poſſe probat text. *in cap. cum ex officij*, ibi, *nec contra viſitationem, de præſcript.* tradunt *gloſ. 2. in cap. irrefragabili, de officio Ordin. Hoſt. in ſumm. de officio Archid. numero 5.*
2 *Marian. de Viſitat. à num. 19. Bernard. reg. 604.* quia nec Epiſcopus ſi aliquam Eccleſiam à ſe generaliter eximat, poteſt viſitationem & correctionem à ſe abdicare, vt poſt *Feder. conſ. 111. n. 4.* refert *Ret. in Abulen. iuris viſitandi 28. Junij 1600.* coram *Greg. XV.* impreſſa per *Farin. deciſ. 30. num. 7. p. 2. recent.* vbi hoc intelligit in Eccleſia iam conſtructa, & fundata, ſecus autem in fundatione.
3 Sed obſtat quod iura Epiſcopalia præſcribi poſſunt *cap. auditis, cap. cum olim, de præſcription.* cum latè traditis *ſup. allegat.* igitur & viſitatio præſcribetur, quippe quæ eſt de iuribus Epiſcopalibus *cap. conquerente, de offic. ordin.* Nec ſatisfacit ratio *gloſ. verbo viſitationem in dict. cap. cum ex officij*, exiſtimantis viſitationem continere obedientiam, quæ Prælatis debetur, ac ſubinde præſcribi non poſſe, iuxta *cap. cum non liceat, de præſcript.* refellitur enim, tum quia obedientia, & ſubiectio huiuſmodi non magis cernitur in viſitatione, quam in coerctione debitorum in inſtitutionibus & reliquis iuribus Epiſcopalibus, quæ præſcribuntur, vt ſatis deducitur ex *capit. 2. in princip.* ibi, *in ſcrutiniis, baptiſmate, & capitulis, & ſimilibus ſubiectionem poſtulans, de capellis Monach.* iuncto *dict. cap. auditis, verſic. quia:* tum etiam quoniam Abbates, de quibus *in dict. cap. cum ex officij*, licet ab Archiepiſcopis non viſitarentur, in reliquis tamen omnibus agnoſcebant, & non ſubtrahebant obedientiam Metropolitano debitam. Et tandem quia *dict. cap. cum non liceat*, agit de præſcriptione, per quam directè & abſolutè tollitur obedientia; non verò de illa obedientia, quæ per indirectum cernitur in hoc, vel illo actu particulari, alioquin nullum ius Epiſcopale præſcribi poſſet, cum in omnibus obedientia, & ſubiectio per indirectum conſiderari valeat.
4 Quare pro terminorum cognitione primò aduertendum duxi, quod licet viſitatio, ſicut & verbum viſitare multiplicitet accipiatur tam apud bonos Auctores, quàm in ſacris litteris, vt conſtat ex *Calepino, Theſauro*, & aliis, *Marian. de viſitat. in princip.* nihilominus tamen ex mente iuris *in d. cap. conquerente, de officio Ordinar. & cap. 1. §. vlt. & per totum de cenſib. libr. 6.* cum aliis viſitatio quatenus ſpectat ad Paſtores Eccleſiarum deſcribi poteſt, vt ſit illa, quæ Ordinariis Eccleſiaſticis ad correctionem ſubditorum, & reformationem Eccleſiarum iure incumbit.

Secundò, aduertendum eſt hanc viſitationem, vel ius viſitandi ad morum, & Eccleſiarum reformationem aliquando competere iure communi, aliquando vero iure ſpeciali. Priori modo competit Epiſcopis intra diœceſim *dict. cap. conquerente, cap. cum venerabilis, 21. de cenſibus*, item & Archiepiſcopis Metropolitanis non tantum intra ſuam diœceſim, ſed etiam intra prouinciam quoad diœceſes ſuffraganeorum, vt *in d. cap. cum ex officij, & in cap. ſopita 14. & in cap. cum nuper 25. de cenſib. capit. 1. eodem tit. in 6.* quamuis ſuffraganei non ſint negligentes, *cap. vltim. de cenſib. in 6.* proſequitur *Marian. vbi ſup. numer. 7. verſ. tertio, & numer. 8. verſ. quarto, Ruſa. de præeminentia Archiepiſcop. dignitatis priuileg. 16.* communis contra *gloſ. verbo conſuetudine in dict. cap. cum ex officij*, & contra *gloſ. 1. in dict. cap. cum nuper*, quæ tamen loquuntur ante tempora *dict. cap. vltim.* licet hodie id temperatum ſit per *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformation. capit. 3.* competit etiam hoc priori modo legato Apoſtol. qui Ordinarius eſt, *cap. 2. de officio legati*, & ita viſitat, *capit. procurationes 23. in princip.* ibi, *Sedis Apoſtol. legatis, de cenſib.* Secundò competit aliis, qui conſuetudine, priuilegio, fundatione, vel Eccleſiæ inſtitutione, ſeu aliàs ius habent viſitandi, vt etiam ſunt Archidiaconi *cap. mandamus, de offic. Archidiac.* vbi *gloſ. & Doctores, gloſ. 1. in cap. cum ſatis, eodem tit.* communis vt per *Marian.* & alios citatos à *Sarmien. libr. 3. ſelect. capit. vltim.* qui tamen verius putat etiam in terminis iuris communis viſitationem Archidiacono competere, iuxta quæ intelliges *dict. cap. procurationes*, dum de Archidiaconis agit, & *Concil. Trid. dict. cap. 3. verſ. Archidiaconi.*

Tertiò, aduertendum præſcriptionem contra viſitationem iure communi, vel ſpeciali competentem multis modis contingere poſſe, aliquando abſolutè extinguendo, & tollendo omninò viſitationem ipſam, ita vt ſubditi iam amplius à nemine viſitentur; aliquando vero non tollendo, nec extinguendo, ſed transferendo viſitationem, vel ius viſitandi ad alium, ita vt maneat quidem viſitatio, ſed tamen non is, ad quem pertinebat, ſed alius viſiter, & tandem aliquando non tollendo, nec transferendo, ſed accumulando; ita quod maneat viſitatio penes illum ad quem ſpectabat, ſed tamen non ſit penes illum ſolum, ſed per præſcriptionem alius eidem in viſitarinne accumuletur, vt colligitur *ex dict. capit. cum ex officij*, cum ibi traditis per Doctores.

His ita præmiſſis quæſtio ſub hac vnica reſoluitur concluſione: *Præſcriptio tollens omninò viſitationem iure communi iniuſtam merito prohibetur, quamuis admittatur, qua illam transfert, vel alius accumulat, ſicut etiam admittitur, qua omninò tollit viſitationem iure ſpeciali competentem.*

Probatur concluſio quoad priorem eius partem, nam merito prohibetur præſcriptio impediens morum correctionem, & Eccleſiarum reformationem argum. *cap. cum inter, & capit. ex parte, de conſuetud.* cum aliis, quippe quæ cedit in damnum publicum, & ex eo proueniunt multo maiora mala in Republ. quam ſit bonum vitandi lites, certitudinem dominiorum, pro quibus bono publico introducta fuit præſcriptio *l. 1. ff. de vſucapion.* ſed præſcriptio omninò

d by Google

tollens visitationem iniunctam iure communi impedit morum correctionem, & reformationem Ecclesiarum, & ita obuiat bono publico, quod per visitationem prætenditur, ac subinde maiora mala proueniunt, igitur, &c. Iuuat *d. cap. irrefragabilis, in princ. vers. vt autem, cap. ad nostram 3 de appellat.* quare ita tenent *Molin. de iustit. tract. 2. disp. 79. vers. obedientia, & disp. 85. dub. A, in fine, Erasm. à Cocheer. de iurisd. Ordin. in exemptos p. 3. q. 27. ante n. 1.*

11 Posterior verò pars suadetur, quia præscriptio illa admittenda est, quæ nullo iure prohibetur, nec impedit morum, aut Ecclesiarum reformationem, nec aliàs obuiat bono publico, *d. l. 1.* sed præscriptio, quæ transfert visitationem, vel alij accumulat, sicut etiam omninò tollens illam, quæ competit iure speciali, nullo iure prohibetur, morum, & Ecclesiarum reformamationem non impedit, nec bonum publicum offendit, cum adhuc maneat visitatio facienda ab eo, in quem transfertur, vel accumulatur, vel etiam ab ipso, cui iure coniungitur, penes quem etiam sublata visitatione iure speciali competenti remanet visitatio iuris communis, per quam bonum publicum reputatur. Ergo sic sanè conclusionem recipiunt in effectu omnes *in dict. cap. cum ex officij, Host.* & supra citati expendentes, quod in visitatione iuris communis, de qua in illo text. versatur ius publicum, contra quod præscriptio admitti non debet arg. *l. præscriptio C. de operibus publ. & l. vltim. in princip. ff. de vsucapion.* sequitur quoad istam partem, *Rot. in nullius de Conarruuias 16. Martij 1612. coram R. P. D. meo Pirouano*, impressa per *Farin. 12 decis. 394. num. 2. part. prima recent.* vbi etiam fuit dictum, quod consuetudo visitandi in præiudicium Episcopi debet esse præscripta saltem spatio 40. annorum, & satis eandem conclusionem probat *d. l. cap. cum ex officij,* 13 quod agit de visitatione iure communi competente, qualis est illa, quam Archiepiscopus exercet in prouincia, & dicit contra visitationem hanc præscribi non posse, quæ verba intelliguntur de præscriptione, quæ ex diametro opponitur, & omninò tollit visitationem, hæc enim præscriptio propriè, & absolutè loquendo dicitur contra visitationem; cum vero Pontifex subiungit, *quamuis aliud contra eamdem præscribere possit*, aperte significat admitti præscriptionem per quã transfertur vel accumulatur visitatio, quia talis præscriptio absolutè loquendo non est contra visitationem, quam non tollit, sed contra Prælatum, cui præiudicat, iuxta quem sensum verba illa text. *aliquo modo*, non sunt intelligenda de modo per quem præscribitur transferendo, vel accumulando, sed de modo per quem præscribitur contra visitationem, scilicet tollendo, & extinguendo illam, nam quoad hoc nullus modus præscriptionis admittitur, veluti si præscribatur sine titulo, vel cum illo, per tempus quadraginta annorum, vel vlterius, & similes, qui omnes ad tollendam visitationem iure communi coniunctam nullatenus prosunt. Sic planè tollitur argumentum de quo supra, licet enim iura Episcopalia præscribi non prohibeantur, quia per illorum præscriptionem non ita præiudicatur bono publico, sed magis Episcopo contra quem præscribitur, nihilominus tamen visitatio iure communi competens præscribi prohibetur ob grauissimum Reipubl. detrimentum, quod illa sublata sequeretur.

S V M M A R I V M.

1 *Procura accipitur pro sustento, & procuratio pro sustentatione.*

2 *Procuratio in iure Canonico dicitur sustentatio, vel refectio illa, quæ Ordinariis ratione visitationis, vel legatis Apost. iure legationis debetur.*

3 *Procurationes ab Ecclesiis visitatis præstandas esse Episcopis & Archiepiscopis visitantibus, quenam ratione lex Canonica constituerit, ostenditur.*

4 *Episcopi vt ad synodum celebrandam alliciantur, statutum fuit vt Cathedraticum in honorem Cathedræ solueretur ab omnibus vocatis ad synodum.*

5 *Præscriptio omnis prohibetur contra procurationem ratione visitationis iure communi debitam manente visitandi onere.*

6 *Procurationes, quæ ratione visitationis iure aliquo speciali debentur, præscribi possunt.*

7 *Procuratio manente visitandi onere præscribi non potest, secus insimul cum illo.*

8 *Præscriptio an admittatur de iure communi contra partem procurationis, & quid attento Concil. Trid. vt nu. 9.*

9 *Procuratio ratione visitationis iure communi debita non potest præscribi immemoriali præscriptione manente visitandi onere.*

10 *Procuratio respectu modi potest præscribi.*

11 *Procuratio futura licet præscribi non possit, potest tamen præscribi præterita, idest annorum præteritorum.*

EPISCOPIS DEBITA PROCVRATIO ratione visitationis an præscribi possit.

ALLEGATIO CXXX.

PRo terminorum cognitione, & faciliori huius 1
quæstionis resolutione primo aduertendum duxi, quod vltra alias acceptiones, de quibus per *Calepin. Thesaur.* & alios verbum, *procuro*, accipitur pro, *sustento, & procuratio, pro sustentatione*, vt ex aliis obseruant idem *Calepin. & Thesaur.* in quo sensu frequenter iure Canonico procuratio importat sustentationem, quæ aliquando prandium, aliquando conuiuium, vel refectio dicitur, de qua passim *in titulis de censibus in Decretalibus, Sexto, & Clementinis*, licet autem iuxta hanc acceptionem variæ in iure reperiantur procurationes, quæ variis de causis debentur, vt colligitur ex *glos. vlt. & Doctoribus in cap. accedentes, de præscript.* & ex text. vbi *glos. in capit. procurationes, de censib. Clement. 2. vers. ipsis, illo titul. Marian. de visitat. numer. 33.* fre- 2
quentius tamen & passim apud Pontifices procuratio dicitur sustentatio, vel refectio illa, quæ Ordinariis ratione visitationis, vel legatis Apostol. iure legationis debetur; de priori agit *cap. conquerente, de offic. Ordinar. dict. capit. procurationes, cap. cum ex officij, de præscription.* de posteriori vero text. *in dict. capit. accedentes, & in cap. cum instantia, de censib. & in Clement. 1. eodem tit.*

Secundò, aduertendum est valde dubium esse, quæ- 3
nam ratione lex Canonica constituerit procurationes ab Ecclesiis visitatis præstandas esse Episcopis & Archiepiscopis visitantibus, quibus pro spiritualium administratione ad congruam eorundem status, & onerum sustentationem assignantur redditus opulenti, qui pro his omnibus satis sufficiunt, argum. *capit. cum ab omni, vers. nos, de vita, & honest. cleric.* varias congerit *Marian. vbi sup. numer. 37.* inter quas probabilior videtur illa, quæ colligitur ex *dict. capit. cum ex officij, vers. quia secundum, & ex capit. si Episcopus, de offic. Ordin. libr. 6.* scilicet quod cum visitantes spiritualia seminent in vtilitatem Ecclesiarum, quas visitant, merito ab eisdem præstantur procurationes, & ita temporalia in sustentationem; licet enim redditus Episcopatus, vel Archiepiscopatus sufficiant etiam ad huiusmodi opus visitationis peragendum, nihilominus lex Canonica prudenter intellexit, ne contemnatur negotium bono publico maxime conueniens, sed facilius expediatur, & vt visitantes magis alliciantur, & ne pertimescant difficultatem in victualibus de loco ad locũ deferendis, aut in eisdẽ inquirendis

per

per Epiſcopatum,vel prouinciam, ſatius, & vtilius eſſe procurationes viſitantibus ſolui, vt ſic toti incumbant viſitationi, & prouentus illi, quos interim non expendunt,cedant in alios vſus,& neceſſitates communes, vt bene conſiderant *Abb.in d.cap.cum ex officij num. 9. & in d. cap. procurationes num. 5. Marian.vbi ſupra*, & alij. Sic 4 in ſimili,vt Epiſcopi ad Synodum celebrandam alliciantur, ſtatutum fuit vt Cathedraticum in honorem Cathedræ ſolueretur ab omnibus vocatis ad Synodum, vnde & Synodaticum dicitur, pro quo duo ſolidi perſolui iubentur,*d.cap.conquerente*,vbi *gloſ.*& Doctores,*cap. placuit 10.queſt.3.Botta.de Synodo num.38.& 81. Conar.de numiſm.cap.3.§.2.num.8.*

5 Quibus ſic præmiſſis quæſtio ſub vnica reſoluitur concluſione. *Contra procurationem ratione viſitationis Iure communi debitam manente viſitandi onere prohibetur omnis præſcriptio.* Probatur, nam omnis præſcriptio tollens viſitationem Iure communi iniunctam meritò prohibetur ex adductis *ſup. allegat.* at præſcriptio contra procurationem ratione viſitationis Iure communi debitam ſaltem Iuris præſumptione tollit in effectu viſitationem ipſam,qua Ordinarij præſumuntur negligere,& omittere admiſſa præſcriptione contra procurationem,quæ ad viſitationem peragendam iure inſtituitur. Igitur,&c. & ita hanc rationem ſatis præſentit Pontifex *in d. cap. cum ex officij,de præſcript.*dum dicit contra procurationem ratione viſitationis debitam præſcribi non poſſe;quemadmodum,nec contra viſitationem ipſam, eandem rationem probant omnes ibi,aduertentes procurationem eſſe annexam viſitationi, ac ſubinde de illa, & de iſta circa præſcriptionem idem eſſe iudicium arg. *cap. ſuper eo, de parochis.*

6 Dixi in concluſ. *Iure communi debitam*, quia de hac agit *d.cap. cum ex officij*, & ita excluduntur procurationes, quæ ratione viſitationis Iure aliquo ſpeciali debentur,contra quas non prohibetur,ſed admittitur præſcriptio.per quam manente procuratione debita Iure communi non tollitur, nec efficitur inutilis viſitandi poteſtas,& ita obſeruant poſt *Imol. Card.* & alios, *Felin. in d. cap.cum ex officij,num.15.Marian.de Viſitat. num. 54. Bernard.reg.604.verſ.ſexto.* Iuuat illud vulgare,quia facilius tollitur id,quod competit Iure ſpeciali,quam quod Iure communi nititur *l.cum §.miluus,ff.de mil.teſtamento.*

7 Adieci,*manente viſitandi onere*, quia eo manente prohibetur præſcriptio, vt viget inconueniens de quo ſupra,aliàs enim (niſi aliud obſtet) inſimul cum viſitandi onere procuratio præſcribi poteſt,quia non tollitur,nec impeditur tunc viſitatio, quæ à præſcribente exercenda eſt,in quem ſenſum poſſunt accipi verba *d.cap.cum ex officij*, ibi, *quamuis aliam contra eundem præſcribere poſſit vtramque*,nam cum Pontifex ibi incipiat à procuratione de qua erat controuerſia,meritò dictio illa,*vtramque*,intelligenda eſt de vtraque inſimul,id eſt procuratione,& viſitatione,non verò de vna, vel altera per ſe,quia procuratio abſque viſitatione non præſcribitur,licet incipiendo à viſitatione poſſit illa abſque procuratione præſcribi,ſecundum *gloſ.in fine,in reg.15.de regulis Iuris lib.6. Felin.in cap.audita num.10.de præſcript.Gabr.commun. tit. de præſcript.concl.2.num.4.*

8 Intellige primò concluſionem procedere, ac proinde prohibitam eſſe præſcriptionem contra procurationem vt ſupra,ratione viſitationis debitam, ſiue totam, ſiue partem, veluti cum minuitur quantitas aliàs ſoluenda, iuxta *cap.cum Apoſtolus.de cenſibus,Extrauag.1.ille tit.inter communes*, idque intendit *gloſ. 1. in fine, in cap. relata 10. quæſt.1. Abb.num.13.*& alij,vt per *Felin.num.16. & Paris. num.10.in d.cap.cum ex officij*; & ſuadetur ex illo text.ibi, *quæ ratione viſitationis debetur*,ſiquidem procuratio, quæ debetur ratione viſitationis eſt illa integra de qua *in d. cap.cum Apoſtolus*;& rurſus ex eodem text. ibi, *nec contra viſitationem ipſam poteſt aliquo modo præſcribi*, nam aliquo modo præſcribitur contra procurationem, ſi quoad aliquam eius partem admittatur præſcriptio. Iuuat & ratio ſupra expenſa *in verſ. Secundò aduertendum*, ſicut enim omittitur, & negligitur viſitatio admiſſa præſcriptione contra totam procurationem,ita etiam ſi contra partem illius notabilem admittatur, manente reſidua, quæ fortaſſe minima, cum non ſufficiat, Ordinarius de ſuo expenſurus à viſitatione retardabitur, & conſequenter cum eadem ſit ratio in parte,quæ in toto,idem vtrobique dicendum eſt arg.*l.qua de tota,ff.de rei vendicat.* Ex quibus hæc ſententia non eſt improbabilis,licet Doctores communiter in *d.cap.cum ex officij,& alibi*,vt per eundem *Abb.num.13.*& *Felin.d.num.16.in princip.ac Marian. de Viſitat.num.47.& 55.*& alij contradicant,admittentes præſcriptionem contra partem procurationis, quorum opinio non probatur hodie per *d.Extrauag.1.verſ.noſtra*, vt exiſtimant *Felin.& Pariſ.citatis locis*,quia *text.*ille non approbat præſcriptiones minuentes procurationem de qua ibi,ſed conſuetudines, in quibus longè diuerſa videtur ratio ex infra dicendis; & inſuper verſiculus ille referri poteſt ad conſuetudinem alicuius loci, vel prouinciæ,vt intendunt *Abb.num. 17.* poſt alios *Pariſ.num. 11.*& omnes *in d.cap.cum ex officij, Anch.* & communis *in cap.vlt.de cenſib.lib.6. Marian.vbi ſupra num. 56.* quorum ſententia licet non probetur *in d.c.cum ex officij*, quod de præſcriptione, non vero de conſuetudine agit,ſatis tamen probatur *in d. cap. vlt.* & ſuadetur ex ratione ſupra expenſa,iuncto *cap.irrefragabili,in princip.*ibi, *nulla conſuetudo,de officio Ordinar.*

Verum id hodie locum non habet ex *Trident. ſeſſ. 24.* 9 *de reformat.cap.3.verſ.in hac vero*,qui *text.*de conſuetudine propria intelligendus eſt iuxta *tit.de conſuetud.*vnde non habet locum in præſcriptione,de qua *in d.cap. cum ex officij*,tum quia deciſio illa tanquam exhorbitans à Iure de quo *in d.cap.vlt.*reſtringenda eſt ad conſuetudinem propriam de qua loquitur,non verò extendenda ad præſcriptionem,quæ ex proprietate ſermonis differt à conſuetudine,vt patet *ex tit.de præſcription. & ex tit.de conſuetud.* tum etiam quia in conſuetudine admittenda viget multò maior, & longè diuerſa ratio, cum in ea detur frequentia actuum totius multitudinis, vel maioris partis, pro qua magis præſumitur, & cui magis fauendum eſt, & inſuper cum conſuetudo rationabilis eſſe debeat *cap. vlt. de conſuetud.* neceſſariò in ea ſupponitur ratio, ſeu cauſa aliqua iuſta per quam cohoneſtatur, at vero in præſcriptione de qua *in d cap.cum ex officij*,nec ratio eiuſmodi requiritur, nec multitudinis, vel maioris partis, ſed vnius cuiuſque ſingularis præſcribentis actus ſupponitur.

Secundò intellige procedere etiam in præſcriptione Immemoriali, vt probat expreſsè text.*in d.cap.cum ex officij*,nam Abbas & Prior, de quibus illic allegabant præſcriptionem immemorialem, vt patet ibi,*cum non meminerint, &c.* quam allegationem cum Pontifex reiecerit, ibi,*præmiſſam allegationem eorum nullam penitus reputantes*, apertè ſignificatur in propoſito,non admitti præſcriptionem etiam temporis excedentis hominum memoriam, vt obſeruant *Vincent.* & antiquiores *Abb. num.4. Pariſ.3.Felin.in princip.*& alij *in d. cap. cum ex officij, Ioan. Andr.*& *Abb.in cap.cum inſtantia,de cenſib. Felin.in cap. accedentes num.6.verſ.fallit tertio,cum ſeqq.* & ibi, *Pariſ.num. 13.de præſcript. Dueñ. reg. 144. ampl. 3.* Pro quibus facit etiam *d.cap.cum ex officij.* ibi, *nec contra viſitationem ipſam poteſt aliquo modo præſcribi*, nam ſi admittitur præſcriptio temporis excedentis hominum memoriam vtique aliquo modo præſcribitur, id quod *text.*ille negat; vnde ex his & aliis hæc ſententia probanda videtur,quicquid contradicant *Marian.vbi ſupra num.52.& Abb.* ſibi contrarius *conſ.16.num.4.lib.1.*

Tertiò intellige præſcriptionem in propoſito non pro- 10 hiberi reſpectu modi, vt ſcilicet procuratio potius in

fructibus his,vel illis,quàm in pecunia, vel è conuerso, seu iuxta alium quemuis modum diuersum præstetur, vt obseruant Doctores communiter *in d. cap.cum ex officij,Marian.vbi supra num.49. Bernard. d. reg. 604. vers. 1.* Iuuat *glos.*recepta *verbo compositiones in Clem.2 de censibus*, & quod habetur *in cap.exigit ille tit.lib.6.* & apud *Concil. Trident.d.cap.3.vers.sit tamen in optione.*

13 Quartò & vltimò intellige procedere in prohibitione præscriptionis contra procurationem futuram, ne scilicet in futurum eximatur quis à solutione illius, admittitur tamen præscriptio contra procurationem præteritam,id est,annorum præteritorum,secundum omnes *in d. cap. cum ex officij*, quia cessat ratio supra expensa in *vers.secundo aduertendum*, cum nullum vertatur præiudicium vilirationis, quæ iam pro illis annis præcessit, sed solius Ordinarij,cui quantitas soluenda est,contra quem præscribi posse apertè docet Pontifex *in d. cap. cum ex officij*,ibi,*quamuis alium contra eundem.*

SVMMARIVM.

1 *Fines dicuntur eo quod finiunt aliquid,& termini,vel limites,quia terminant,& limitant.*

2 *Fines dupliciter considerantur, vel in quantum fines sunt, per quos prædia à prædiis distinguuntur, vel non in quantum fines sunt,sed in quantum solum,vel pars aliqua prædij ab illis occupatur.*

3 *Fines prædiorum etiam Ecclesiasticorum præscribi possunt.*

4 *Diœcesum, prouinciarum, seu parochiarum fines præscribi non possunt,quia non priuata, sed publica auctoritate constituti sunt,vt num.5.*

6 *Præscriptio intra fines diœcesum, prouinciarum, seu parochiarum admittitur ad effectum, vt præscribens intra illos obtineat iurisdictionem, vel Iura Episcopalia, seu parochialia.*

7 *Fines ipsi præscribi non possunt ad effectum,vt desinant esse qui antea erant,& restringantur, vt alij extendantur, & sint vbi non erant.*

8 *Declaratur text.in l.vlt.C.de fundis limitroph. lib.11.*

9 *Finibus diœcesum cohærentia præscribi non possunt.*

10 *Præscriptio etiam immemorialis prohibetur in præscribendis finibus diœcesum,prouinciarum,& parochiarum.*

11 *Fines diœcesum quatenus fines sunt, & habent rationem finiendi præscribi non possunt, nisi considerentur respectu solis, quad occupant quoad dominium & proprietatem eiusdem.*

12 *Præscriptio admittitur,vbi de finibus non apparet.*

13 *Episcopus contra Episcopum locum per se conuersum ad Fidem triennio præscribit.*

14 *Declaratur text.in cap.1.de præscript.& num.16.& 17.*

15 *Opponitur contra communem textus intellectum,& respondetur numeris seqq.*

18 *Declaratur text.in cap.placuit il 2.16.quæst.3. & concordatur cum d.cap.1.de præscript.*

EPISCOPATVVM, SEV DIOECESVM fines an præscribi possint.

Allegatio CXXXI.

1 ANTEQVAM ad præsentis quæstionis resolutionem deueniamus,sciendũ est fines tam in Iure nostro, quam apud bonos Latinæ linguæ Auctores dici eò quod finiunt aliquid,sicut & termini, vel limites dicuntur, quia terminant, & limitant, vnde actio finium regundorum,de qua *in tit.ff.& Cod.finium.regundorum, & in cap.ex litteris 3. de probation.* dicitur illa per quam habentes prædia rustica confinia, petunt illorum fines regi,id est decerni, & suis locis constitui, vt ex *Hesid.* & aliis tradit.*Ferrar.verbo fines,*

2 Rursus sciendum est huiusmodi fines dupliciter considerari, vel in quantum fines sunt, per quos prædia à prædiis distinguuntur, vel non in quantum fines sunt, sed in quantum solum vel pars aliqua prædij ab illis occupatur,vt aduertunt *glos.magna*,& Doctores, *in cap. quia indicante, de præscript. & in cap.quicunque 16. quæst.3.* priori modo dicuntur propriè,& principaliter fines,quia habent rationem finiendi, de quibus in *dicto tit. finium regund.*& principaliter non cententur portio prædij,sed veluti qualitas eiusdem. Posteriori vero modo non dicuntur propriè fines, sed principaliter attenditur locus, vel pars prædij ab illis occupata, à qua denominantur, vt colligitur *ex l.locum 60.ff.de verb.signif.l. si fines 10.C.de euict.*

Quibus præhabitis ad quæstionem respondeo,quod 3
licet fines prædiorum etiam Ecclesiasticorum præscribi possint,*d.cap.quia indicante*,cum latè traditis per *Sylvest. in sum.verbo præscriptio 2.num.6.Balb.de præscript.1.par.6. num.8.vers.decimus*,nihilominus fines diœcesum,prouin- 4
ciarum, seu Parochiarum præscribi prohibentur *in cap. super eo,de parochiis,& in cap.quicunque, & in cap. licet,cum seqq.16.quæst.3.*resoluunt *glos.vlt.*& communis,*in cap.cum sint 18.de decimis,glos.magna*,& omnes *in d. cap.quia indicante,glos.etiam in cap.cum non liceat,de præscript.* post alios *Balb.vbi supra,Mich.Graff.lib.3.communi. verbo confines qu. 8.Alciat.in l.quinque pedum num.23.C.finium regund. Parlad.lib.1.rerum quotid.cap.1.§.17.num. 3. Hieron.de Monte de finibus regund.cap.107.num.2.Menoch.cons.147.num.44.* secundum quos vltra reliquas rationes, de quibus per *glos.in d.cap.quicunque*,illa potissima videtur,ne aliàs admissa in proposito finium præscriptione cum publico incommodo oriatur confusio tam inter Prælatos quam inter subditos,vt intendit text.*in d. cap.quicunque & dict. cap.licet*,ibi,*ne per consuetudinem*, *&c.* quæ ratio satis de- 5
fendi potest,si aduertas fines diœcesum,Prouinciarum, & Parochiarum, non priuata sed publica vtilitate constitutos,& distinctos fuisse *cap.1.80.dist.cap.1.13.quæst.1.* intendit text.*in d.cap.super eo*,ibi, *Ecclesiastica ordinatione statutos,Concil.Trident.sess.14.de reformat.cap.9. & sess.24.de reformat.cap.13. in fine.* Vnde fines huiusmodi quatenus fines sunt Iuris publici, publica auctoritate, & vtilitate constituti,vt in simili probat *l.id quod 7. §.1.ibi,limites.ff. de periculo, & commodo rei vend.* & consequenter immutabiles esse debent, & merito præscribi prohibentur,ne aliàs priuata cuiusque præscribentis auctoritate sublatis antiquis passim noui limites constituantur, & tam in iurisdictione quam in reliquis ad publicam vtilitatem pertinentibus frequens detur occasio incertitudinis, & confusionis; id quod non ita contingit in finibus prædiorum, qui non publici, sed priuati iuris sunt,non publica,sed priuata vniuscuiusque auctoritate,& voluntate instituuntur,& mutantur *l.1. C.finium regund.l.in finalibus,cum seq.ff.ille tit.*& confusio,quæ timeri potest, non ita principaliter publicum,sed magis priuatum continet detrimentum. Sic sanè licet intra fines diœcesis, Pro- 6
uinciæ, vel Parochiarum admittatur præscriptio ad effectum, vt præscribens intra illos obtineat iurisdictionem,vel Iura Episcopalia, seu Parochialia, vt colligitur ex reg.*cap.audatis,& cap.cum olim*,& clarius *ex cap.ad aures,de præscript.cap.1.ille tit.lib.6.glos.vlt.in d.cap.licet,d.cap. quicunque,& d.cap.quia indicante,in fine*,vbi *Felin.num.5.in fine cum seq.* post *Abb.num.6.in d.cap.super eo*,nihilominus tamen fines ipsi præscribi non possunt ad effectum vt 7
desinant esse,qui antea erant,& restringantur,vt alij extendantur & sint vbi non erant, quia ratio prædicta, & *d. cap. quia indicante*, prohibitio non offenditur vbi manentibus finibus sicut antea intra illos præscribitur;nec obstat *d.cap.cum sint vers.& attendendum*, satisfit enim vt per *glos.vlt.*communiter recepta ex *Cand.ibi.*

Amplia primò supradictam resolutionem ex sæpe ci- 8
tato *cap.quia indicante*,desumptam esse seruandam etiam in finibus Regnorum,Comitatuum, vel statuum secularium,vt obseruant *Paris*,ibi,*num.17. Abb.in dict.cap.super eo*,

eo,in fine, Balb. Alciat. & Mich. Graſſ.citatis locis, expendentes text.*in l.vlt.C.de fundis limitroph.lib.*11.qui tamen non agit de finibus huiuſmodi, nec prohibet illorum præſcriptionem, ſed loquitur in prædiis *limitroph.* ſeu limitaneis,qui aſſignabantur militibus limitaneis,id eſt diſpoſitis,& conſtitutis per limites,Regni, vel Prouinciæ ad repellendos hoſtium incurſus,vt ex aliis explicat *Val.ſe.de iure emphyt.par.*1.*quæſt.* 16. *num.* 11. ac ſubinde non proponitur illic quod prædia eſſent limites, nec prohibetur præſcriptio propter limites, ſed propter milites, quibus erant aſſignata, & pro bono publico vſucapi prohibita,ex ratione longe diuerſa, quam ex *Lamprid.*refert *Alciat. vbi ſupra num.*25. Nec item probatur hæc ampliatio ex text.*in l.nomine col.* 2. *verſ. bandatorum, ff.de officio Præfecti prætorio*, quia non agit de præſcriptione, nec illam prohibet concurrentibus neceſſariis,vt intendunt poſt alios *Henric.in d.cap.ſuper eo,& in cap.ſi diligenti num.*1. *de præſcript.* Vnde melius ſuadebitur communis ampliatio arg.*d.cap.ſuper eo*, cum ſimilibus,iuncta ratione prædicta.

9 Amplia ſecundò idipſum locum habere etiam in iis, quæ cohærent finibus, de quibus hic, vt apertè probat text.*in d.cap.ſuper eo*,ex quo ita colligunt omnes,*gloſ.* & communis *in d. cap. quicunque, & in d. cap. cum ſint*, vbi *Abb.num.*9. *Balb.& Sylueſt.citatis locis*;iuuat reg.*l.qua Religioſis* 44.*ff.de rei vendicat.*explicata per Doctores *in cap. quanto,per text.*ibi,*de iudic.*

10 Amplia tertiò procedere etiamſi præſcriptio immemorialis proponatur, ſiquidem & hæc excluditur per generalia verba *d.cap.ſuper eo*, cum ſimilibus, & per rationem prædictam, *Abb.illic num.*1. *Felin.in d.cap.quia indicante num.*5 *in fine*,& ſatis intendit *gloſ. vlt. in cap.felix* 16.*quæſt.*1.Pro quibus facit,quia aliàs vix eſſet differentia inter præſcriptionem finium, & præſcriptionem intra fines,quoniam licet intra fines præſcriptio non prohibeatur, quia tamen Iuris communis præſumptio eſt contra poſſidentem, non procedit præſcriptio,niſi cum titulo per quadraginta annos, vel niſi ſit immemorialis *cap.*1. *de præſcript. in* 6. igitur vt aliqua ſit differentia in finibus ipſis,qui vltra præſumptionem Iuris communis reſiſtentis ſpeciatim præſcribi prohibentur,fateri oportet præſcriptionem cum titulo per quadraginta annos, vel etiam immemorialem admittendam non eſſe,quamuis contradicat *Curt.conſ.* 56. quem referunt & ſequuntur *addit.vlt.ad Abb.in d.cap.ſuper eo,Balb. vbi ſupra,Pariſ.in d.cap.quia indicante num.*17.*& conſ.*11. *num.* 22.*lib.*1. exiſtimantes in propoſito admittendam eſſe præſcriptionem, quæ hominum memoriam excedit, quaſi hæc prohibita præſcriptione non cenſeatur ſublata cum vim habeat priuilegij arg. *cap. ſuper quibuſdam verſ. præterea, de verbor. ſignificat.* ſed fundamentum refellitur ex his quæ dixi *in tract. de clauſulis vſufrequent. clauſ.* 88. *à num.*2.*ſecundum Lugdunen.*impreſ.

11 Intellige iam primò ſupradictam reſolutionem, vt tantùm procedat in finibus quatenus fines ſunt, & habent rationem finiendi, itaut per præſcriptionem deſinant eſſe fines qui, & vbi antea erant; ſi verò conſiderentur non in quantum fines ſunt,ſed reſpectu ſoli quod occupant quoad dominium & proprietatem eiuſdem, itaut maneãt apud fines,& retineant finiendi rationem, ſicut antea quamuis ſub dominio alterius,vtique admittenda eſt præſcriptio, quia propriè loquendo non præſcribuntur fines, ac proinde ceſſant confuſio, & rationes de quibus ſupra. Ita intendunt *gloſ. in diſt. cap. quicunque,Card.in d.cap.quia indicante*, & ibi, *Felin. num.*5.*in princip.& verſ.conſidera,Pariſ.num. vlt. & Balb. vbi ſupra*, qui tamen poſt *gloſ.in d.cap.quicunque,in fine*,falsò exiſtimant fines iure proprietatis præſcribi,vbi fines ipſi non manent amplius,ſed deſinunt eſſe tales,ſiquidem longè verius eſt præſcriptionem iure proprietatis in propoſito dici, vbi terra,vel ſolum ipſum præſcribitur quoad dominium,vt alicuius efficiatur proprium; interim tamen manent fines ſub ratione finium, quia adhuc poſt præſcriptionem habent rationem finiendi,& limitandi, ſicut antea,iuxta ſupra dicta.

Intellige præterea tantum procedere vbi de finibus 12
conſtat,nam ſi de illis non appareat,admittitur præſcriptio, quia non præſcribuntur fines, ac ſubinde ceſſant verba *dicti cap.ſuper eo*, & ratio prædicta, vt latis expreſſit ibi Pontifex,text.*in d.cap.inter verſ.ob hoc, cum ſeq.* 16. *quæſt.* 3. Qualiter autem de finibus conſtare poſſit, & quæ probatio in eis ſufficiat,vide Doctores, quos retuli *par.*1.*huius tract.tit.*1.*cap.*7.*num.*12.& *Rot.deciſ.*295.apud *Farin.par.*1.*recent.*

Singulare eſt, in hac materia,quod Epiſcopus contra 13
Epiſcopum locum per ſe conuerſum ad Fidem triennio præſcribit, vt expreſsè probat text. *in cap.* 1. *de præſcript.* cuius quidem deciſio procedit in Fidei Catholicæ fauo- 14
rem,itaut Epiſcopus proprius diligens fiat ne intra tam breue temporis ſpatium amittat locum & partem diœceſis,quæ à Fide defecerat,& aliàs ſperans acquirere intra illud maiori cum diligentia procuret vt locus ille, vel pars diœceſis ad Fidei, & Eccleſiæ vnitatem reuertatur,ita *gloſ.*1.*in fine, Abb.*& communis *in d.cap.*1.*gloſ.*4. & omnes *in cap.placuit il* 2.16.*quæſt.*3.*gloſ. vlt. in reg.poſſeſſor,de regulis Iuris lib.*6.*Balb.de præſcript.*1.*par.* 4. *quæſt.* 1.*in fine,Conar.in reg.poſſeſſor par.*2.§.11.*num.*8. *Mench.illuſtr.cap.*72.*num.*6.

Verùm contra hanc reſolutionem,& communem in- 15
tellectum *d.cap.*1.obſtat primò text.*in cap.vlt.de præſcr.*& generalia eius verba,ibi,*nulla valeat*,*&c.* inſuper & ratio illic addita, quæ in fauorem Fidei Catholicæ negligenda non fuit,immo eo magis admittenda, quod Fides Catholica magis abhorret peccata, & magis aliena eſt ab omni iniuſtitia,& legis naturalis, ſeu diuinæ violatione,neque par credere eſt maximos Eccleſiæ Pontifices inter Eccleſiaſticos,& præſertim Epiſcopos admittere præſcriptionem cum mala fide,quam *in cap.vigilanti,& in d.cap.vlt.de præſcript.*inter ſeculares,& in foro ſeculari abſolutè improbarunt arg.text.*in l.in arenam C.de inoffic.teſtament.*Secundò obſtat quod tempore *d.cap.*1. & Concilij Africani ex quo deſumitur circa annum 425. non apparet lege aliqua,quæ contra Eccleſias,& Epiſcopos quadragenariam præſcriptionem requirat; vnde ſermo Fidei fauore fortaſſe eo tempore minor ſufficiebat,ac ſubinde per illud *cap.*1.non limitatur text. *in cap. quarto,& in cap.illud,cod.tit.de præſcript.*Tertiò yrget *diſt. cap.placuit il* 2.16.*quæſt.*3.quod habetur *in Concil.Meldenſi* ſub *Innoc.I.cap.*24. vt conſtat *tom.* 1. *Concil. pag.*484. *col.*2.& rurſus refertur *in d.Concil.Africano cap.* 88. vbi in eadem ſpecie de qua hic agitur in Fidei fauorem procedit præſcriptio per ſex tantummodo menſes, nec requiritur triennium.

His tamen non obſtantibus prædicta reſolutio & 16
communis intellectus retinendus eſt, & ad primum reſpondetur, negari non poſſe fauorem Fidei in propoſito attendi, & ex auctoritate legis Pontificiæ maximè operari, primò circa poſſeſſionem,quam lex ibi & iuſtificat, & tribuit Epiſcopo conuertenti, vt ex Iuris auctoritate iuſtus ſit poſſeſſor arg.*l.iuſtè poſſidet,de acquir.poſſeſſ.*quam poſſeſſionem,neque iuſtificat, neque tribuit regulariter in aliis caſibus; ſanè Epiſcopus conuertens, de quo in *d.cap.*1.quamuis ſciret plebem,& partem diœceſis,quam conuertebat eſſe alienam, & ad alium Epiſcopum pertinere, in actu practico non habebat conſcientiam rei alienæ,vel peccatum iniuſtæ retentionis, quippe qui ex legis auctoritate iuſtè, & abſque peccato poſſidebat *d.l. iuſtè*,& conſequenter non malæ, ſed bonæ fidei poſſeſſor erat,vt intendunt *Angel.in l.*1.*num.*63.*Cod.de iudic.Conar. vbi ſupra.* Secundò circa tempus, quia ſufficit in propoſito triennium, cum aliàs attento Iure ſpatium quadraginta annorum eſſet neceſſarium, *cap. de quarta*, cum

ſimili

ſimilibus *de præſcript.* Denique circa titulum, qui omninò requirebatur in hac præſcriptione in qua Epiſcopus intra alienam diœceſim contra Ius commune præſcribebat *cap. ſi diligenti. ad finem*, ibi, *iuſtum titulum, eod. tit. de præſcript. cap. 1. eod. tit. in 6.* & tamen in præſenti ſuppletur à lege in fauorem Fidei Catholicæ, qui exceptis his tribus, & circa malam fidem nihil operatur.

17 Ad ſecundum reſponderi poterit, quod licet tempore *dict.* Concilij Africani non requireretur quadragenaria præſcriptio contra Eccleſias, vel Epiſcopos, nihilominus tamen quo tempore *Gregorius IX.* collocauit *d. cap. 1. ſub tit. de præſcript.* iam erat receptiſſima huiuſmodi præſcriptio, vnde ex mente illius videtur ille *text.* eo loci adiectus, vt in fauorem Fidei limitetur reg. *d. cap. de quarta, & d. cap. illud, cum ſimilibus.*

18 Ad tertium communis concordia eſt, quod text. *in d. cap. 1. de præſcript.* ſuppleri debeat per *d. cap. placuit*, & è conuerſo, ita quod ſex menſes de quibus *in d. cap. placuit*, à tempore monitionis computandi, nó tribuant ius loci conuerſi, quaſi Epiſcopus conuertens per illos præſcribat, ſed requirantur vt Epiſcopus proprius monitus conſtituatur in mora, & negligentia, qua interueniente fit facultas alij Epiſcopo conuertendi, & ſi poſt conuerſionem proprius Epiſcopus per triennium non recuperat, inducitur præſcriptio loci conuerſi, *gloſ. 1.* & communis *in d. cap. 1. gloſ. 3. in d. cap. placuit, gloſ. in d. reg. poſſeſſor*, probat ex multis *Couar. vbi ſupra. Anaſtaſ. Germon. animadverſ. lib. 1. cap. 20.* Sed hæc communis concordia non ſatisfacit, tum quia diuinat ad vtrumque textum, nam *in d. cap. 1.* nulla fit mentio monitionis, aut ſex menſium, ſicut nec *in d. cap. placuit*, vllum eſt verbum de triennio, tum etiam quia ſex menſes, de quibus *in d. cap. placuit*, non præfiniuntur tantum vt Epiſcopus proprius moram incurrat, ſed etiam vt illis elapſis alius conuertens ſtatim locum acquirat, ita quod vlterior expectatio triennij non requiratur, prout ſignificat verbum, *pertineat*, de quo in eo *text.* præſertim ſi adiungantur verba illa, quæ præcedunt, ibi, *ad ſuam Cathedram pertinentia*, quæ important plenum ius competens Epiſcopo proprio negligenti, quod idem poſt ſex menſes acquiritur conuertenti. Nec aliquid probant verba illa, *poſt leges*, quia vt conſtat *ex eodem Concil. Africano cap. 88.* & paſſim alibi intelliguntur, id eſt, poſt leges latas de Donatiſtis hæreticis, vel contra eoſdem hæreticos, & propterea omiſſa ſunt à Gregorio qui per illum text. *in d. cap. 1.* voluit conſtituere legem generalem non habito reſpectu ad Donatiſtas, vel leges eorundem, de quibus *Concil* Africanum loquebatur: aliàs enim ſi verba prædicta referrentur ad leges monitionis neceſſariæ, vt credit *Couar.* planè *Gregorius* non omiſiſſet, vel omittens apertè ſignificaret non eſſe neceſſariam monitionem, nec illam poſſe à nobis ſuppleri, quam cum antea eſſet in integro *Pont. Greg.* reſecauit. Quare de hoc ſtudioſo lectori cogitandum relinquo.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio ipſo iure dormit contra Eccleſiam quocunque modo vacantem.*

2 *Eccleſia dum vacat vtpote carens legitimo defenſore iure agere prohibetur.*

3 *Eccleſia quaſi vacare dicitur ad hoc vt contra illam præſcriptio non currat, quando licet Prælatum habeat, ie tamen quoad res illius, vt oportet, tuendas inutilis eſt.*

4 *Prælato excommunicato exiſtente tam contra Eccleſiam quam contra ipſum præſcriptio non currit.*

5 *Præſcriptio ipſo iure dormit contra Eccleſiam Paſtore viduatam non ſolùm in rebus ad Eccleſiam, vel menſam Prælati pertinentibus, verum etiam in iis, qua Eccleſia, vel Prælato inſimul cum Capitulo & clericis communes ſunt.*

6 *Præſcriptio non currit interim dum viuit Prælatus, qui rem Eccleſiæ temere alienauit,*

7 *Eccleſia vacare dicitur ad hoc vt præſcriptio contra illam non currat, quando caret proprio, & immediato Paſtore.*

8 *Duo opponuntur contra ſuperius reſoluta.*

9 *Præſcriptio contra vacantem Eccleſiam dormit non ex eo quod deficit is, contra quem præſcribitur, adeſt enim Eccleſia, ſed quoniam ea vacante non eſt qui agere poſſit.*

10 *Præſcriptio an & quando progrediatur contra hæreditatem iacentem, oſtenditur.*

11 *Hoſtilitatis, ſchiſmatis, vel peſtis, aut exilij tempore dormit præſcriptio contra Eccleſiam.*

12 *Impedimento facti exiſtente videtur aliquibus currere præſcriptionem contra Eccleſiam, quamuis illi ex iuſta cauſa detur reſtitutio.*

13 *Alij intelligunt procedere vbi tempore belli, vel ſchiſmatis graſſantis non redditur ius partibus.*

14 *Nonnullis placet diſtinctionem Iuris & facti procedere attento Iure Ciuili, non autem iſto Pontificio, quo attento putant præſcriptionem dormire ipſo iure, ſtante aliquo facti impedimento.*

15 *Aliquibus videtur ideò impedimentum facti æquiparari impedimento Iuris in hoc caſu, quia hoc expreſſum eſt in Iure.*

16 *Præſcriptio ipſo iure dormit contra eos qui non Iure, ſed facto aliquo impediuntur, vbi huiuſmodi facti impedimentum non fuerit commune, ſeu generale.*

17 *Epiſcopo capto à paganis, ſeu ſchiſmaticis tunc Sedes Epiſcopalis quaſi vacare dicitur, & iuriſdictio Epiſcopalis pertinet ad Capitulum, non vero ad Archiepiſcopum.*

18 *Mors ciuilis non æquiparatur naturali quoad iuris effectum, niſi quando ex qualitate, & natura negotij mors ciuilis fuerit eiuſdem effectus, cuius eſt mors naturalis.*

19 *Archidiaconus, vel alius de Capitulo, qui ex legitima conſuetudine, vel priuilegio iuriſdictionem Sede vacante exercere poteſt, id poterit in vacatione vera, non autem in ficta.*

20 *Epiſcopus quando captus fuerit à paganis, vel ſchiſmaticis ad quæ extendatur, & circa quæ verſetur adminiſtratio Capituli, remiſſiuè.*

21 *Capitulum Sede vacante exercere poteſt omnem poteſtatem, adminiſtrationem, & iuriſdictionem Epiſcopalem Ordinariam exceptis caſibus in Iure expreſſis.*

22 *Capitulum Sede vacante poteſt exercere iuriſdictionem Epiſcopalem Ordinariam ſi neceſſarium fuerit ad vitandum Epiſcopatus præiudicium, & periculum ex Epiſcopi defectu, ſeu abſentia alioquin imminens.*

23 *Capitulum occaſione Sedis etiam fictè vacantis non poteſt ita libere etiam in neceſſariis adminiſtrare, quin teneatur reddere rationes nouo Epiſcopo.*

EPISCOPALI SEDE VACANTE AN currat præſcriptio contra Eccleſiam.

ALLEGATIO CXXXII.

CONTRA Eccleſiam quocunque modo vacantem Prælato nuſquam currere, ſed ipſo iure dormire præſcriptionem probat text. *in cap. 1. verſ. ſi tamen, de præſcript. cap. de quarta verſ. niſi cap. auditis, verſ. quod ſi eod. tit.* tradunt *Bart. in l. naturaliter num. 24. ff. de vſucap. Arnulph. de commendis quæſt. 9. Guid. Pape deciſ. 152. Aym. de antiq. temporum par. 4. cap. materia num. 68. Balb. de præſcript. 2. par. 6. princip. à num. 7. Molin. de Iuſtit. tract. 2. diſp. 78. num. 7.* quicquid controuertat, & confundat *Annib. in d. l. naturaliter, num. 298.* Iuuat ratio, nam Eccleſia dum vacat vtpote carens legitimo defenſore iure agere prohibetur, *cap. vlt. ne Sede vacante*, ac ſubinde contra huiuſmodi Eccleſiam iure impeditam dormit ipſo iure præſcriptio, quantuncunque adſint omnia ad illam neceſſaria iuxta reg. *l. 1. §. vlt. C. de annali excepi.* & facit quia durante pupillari ætate etiam illa dormit contra pupillum *l. ſicut, C. de præſcript. triginta, Surd. deciſ. 4. num. 1, Rot. deciſ. 419. num. 4.* apud *Farin. par. 1. recent.* 1 2

Primò

3 Primò intellige hoc ipſum procedere etiam vbi Eccleſia quaſi vacat, vt quia licet Prælatu habeat, is tamen quoad iuris effectus & res Eccleſiæ vt oportet tuendas inutilis eſt, vtpote hæreticus, aut ſchiſmaticus, probat text. *in dict. cap. 1. verſ. item ſi*, iuncto *cap. pen. de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6.* reſoluit *Balb. vbi ſupra*, iuuat reg. *capit. 2. de tranſlation. Epiſcopi*, *verſic. ſicut*, iuxta *gloſ. vlt.* per text. ibi, *ad l. vltim. C. ad legem Flauiam*, recepta communiter ex *Conar. pract. cap. 7. num. 27. Tiraq. ad le-*
4 *ges connub. par. 6. numer. 12.* Sic idem eſt vbi Prælatus excommunicatus exiſtit, quia cum iure agere prohibeatur *cap. intelleximus, de ind.* tam contra Eccleſiam quam contra ipſum etiam in rebus propriis præſcriptio dormit iuxta *capit. quia diuerſitatem, de conceſſ. præbend. gloſ. magna in cap. prima actione 1. quæſt. 3.* communis, vt per *Abb. numer. 7. Felin.* etiam 7. *Pariſ. 18. cum ſeq. in d. cap. 1. Balb. de præſcript. 1. part. 6. num. 24.* idipſum admittentes quantuncumque excommunicatio iuſta ſit.

Secundò intellige procedere non tantum in rebus ad
5 Eccleſiam, vel menſam Prælati pertinentibus, verum etiam in iis, quæ Eccleſiæ, vel Prælato inſimul cum Capitulo, & clericis communes ſunt, *ex Abb. n. 4. Felin. 5. in fine*, & aliis *in d. cap. 1. Balb. p. 2. ſexta nu. 7. laſ. in l. ſi emancipati num. 18. C. de collat.* pro quibus vltra reg. *l. ſi communem ff. quemadmodum ſeruitutes*, facit quod in huiuſmodi rebus communibus adminiſtratio ad Prælatum pertinet, quo deficiente Capitulum, vel Clerici agere prohibentur *cap. edoceri de reſcr. Hoſt.* & communis in *cap. 1. & vlt. ne ſede vacante.*

6 Tertiò intellige ſeu potius amplia procedere etiam dum viuit Prælatus ille, qui rem Eccleſiæ temerè alienauit, vel aliquid aliud contra ſacros Canones, & in Eccleſiæ præiudicium fecit, quia ſcilicet dum is viuit perinde, quoad hoc, ac ſi Eccleſia non haberet Prælatum, cum habeat ad hoc inutilem, quem lex veroſimiliter non credit venturum contra id, quod temerè fecit, vt probat text. *in cap. ſi Sacerdotes 16. q. 3.* quem ad hoc notant *gloſ. verbo cauſa in cap. 1. de in integ. reſtit. lib. 6. Felin. numer. 10. in d. cap. 1.* poſt alios *Roman. ſing. 267. Rebuff. in compend. alienat. numer. 37. Balb. 1. part. 5. num. 8. Cald. Pereira in l. ſi curatorem verbo infra legitimum numero 5.*

Quartò intellige Eccleſiam in propoſito vacare, vbi
7 caret proprio, & immediato Prælato, qui pro rebus Eccleſiæ iure agere debuit, qualis eſt Epiſcopus reſpectu Cathedralis, Abbas reſpectu Abbatialis Eccleſiæ, quantumcumque non deſint alij Prælati ſuperiores, & mediati, vt ſatis probat *d. cap. 1.* ibi, *fuerit Epiſcopus*, & ibi, *acceperit Epiſcopum*, docet *Innoc. in cap. olim il 1. de reſtit. ſpoliat. Abb. numer. 2.* & alij, vt per *Felin. 5. in dict. capit. 1.* Vnde licet Sede Imperiali vacante ſuccedat interim Eccleſia, & ſummus Pontifex Imperium regat *cap. licet de foro compet.* vbi communis, quia tamen deficit Imperator proprius, & immediatus Imperij ſuperior contra Imperium, vtpote vacans, dormit interim ipſo iure præſcriptio, *Bart. in d. l. naturaliter num. 28.* & ibi *Annib. num. 30. Abb. n. 3. Felin. 5. Pariſ. 12. in d. cap. 1. Balb. 2. par. 6. num. 8.*

8 Verum prædictis & aliis, quæ hic traduntur per Doctores, duo maxime obſtant, primum quod vt præſcriptio aliqua mero iure procedat, nec attenditur, nec requiritur exiſtentia illius contra quem præſcribitur, probat *Bart. in d. l. naturaliter n. 18.* receptus communiter ex *Balb. 3. p. 6. num. 23.* Igitur quantumcumque Eccleſia vacet & careat Prælato, præſcriptio contra illam progredietur. Rurſus obſtat, quia contra hæreditatem iacentem non dormit præſcriptio, quinimò procedit non ſolum, quæ antea fuerat inchoata, verum etiam noua arg. *l. vlt. ff. de vſucap. l. ſed ſi conditione §. ſeruus alienus ff. de hæredib. inſtituend.* reſoluunt poſt alios *Cret. in l. ſi is qui numero 35 ff. de vſucap. Annib. in dict. l. naturaliter numero 305.* tradit *Abb. in dict. cap. de quarta num. 8.* & ibi *Felin. numer. 18. de præſcript.* Ergo idem erit vacante Eccleſia, præſertim quia hæreditate iacente hæres hæreditarias actiones exercere prohibetur, *l. aut prætor ff. de iure deliber.*

Sed retentis ſupradictis, ad prius argumentum vltra 9
Annib. vbi ſupra, cuius reſolutio confunditur *ex d. cap. 1. & ex dict. cap. de quarta*, *& cap. additis*, in quibus iuribus probatur præſcriptionem contra vacantem Eccleſiam dormire ipſo iure, dici poteſt in his terminis dormire non ex eo quod deficit is, contra quem præſcribitur, adeſt enim Eccleſia, ſed quoniam ea vacante non eſt qui agere poſſit, vt ſatis innuit *d. cap. 1.* ibi, *ſi autem non fuerit non præiudicetur Eccleſiæ, &c.* ac ſubinde quia dú Eccleſia vacat regulariter ius impedit, ne quis interim agat *d. c. vlt.* & per totum ne ſede vacante. Merito contra illam vtpote iure impeditam agere præſcriptio dormit.

Ad poſtremus verò argumentum vltra *Abb. n. 8.* qui dif- 10
ficultati ſuccumbens verius putat contra hæreditatem iacentem non progredi, ſed dormire præſcriptionem arg. *d. cap. 1.* cum ſimilibus, reſponderi poteſt longè diuerſam eſſe rationem in Eccleſia vacante, & in hæreditate iacente, vel vacante; in hac enim ſi aliquis ſit hæres, qui adire poſſit, ſuccedit reg. *l. qui poteſt facere, de regul. iuris lib. 6.* vel poterit inſtitutus bonorum poſſeſſionem agnoſcere & adminiſtrare iuxta *l. ſi quis 23. in princip. cum ſuis §§. ff. de hared. inſtituen.* tradit *Anton. Gom. tom. 1. vari. cap. 2. numer. 13.* quod ſi hæres non appareat, dabitur curator qui adminiſtrare, & agere poſſit iuxta reg. *l. 1. ff. de curat. bonis dand.* tradit *Menoch. de arbitrar. caſu 150. à princip.* quod ſi nullus extat qui ſuccedere poſſit, & ita hæreditas verè vacat, defertur fiſco, cuius procurator adminiſtrat *l. 1. §. qui bona ff. de iure fiſci*, *Menoch. vbi ſupra.* Vnde merito ſtantibus his, & aliis, qui iacente, vel vacante hæreditate agere poſſint, non datur in ea impedimentum iuris agendi prout datur in Eccleſia; neque refragatur *dict. l. aut Prætor*, ibi, *actiones exercere*, quia procedit tantum intra tempus deliberandi, & etiam in eo non ſimpliciter, ſed abſque cauſæ cognitione, denegat agendi facultatem, planè ſi hæreditate iacente hæres facto aliquo impediatur, licet præſcriptio mero iure procedat, dabitur nihilominus contra eum reſtitutio ſecundum *Abb.* & omnes præcitatos.

Quintò intellige, ſeu potius amplia procedere etiam 11
hoſtilitatis tempore, tunc enim dormire ipſo iure præſcriptionem probant text. *in cap. prima actione 16. q. 3. & & in cap. ex tranſmiſſa*, ibi, *præſcriptione hoſtilitatis tempore non currente, de præſcr.* & idipſum de tempore ſchiſmatis probat *cap. cum vobis, 14. eod. tit. de præſcript. Gratian. in cap. ſi Sacerdotes verſ. item 16. q. 3.* tradunt *Abb.* & communis in *dict. capit. ex tranſmiſſa Bart. in d. l. naturaliter num. 16. & 23.* vbi etiam nouiores *ff. de vſucap. domin. conſil. 153. Balb. de præſcr. 2. p. 6. à num. 3. Pariſ. conſ. 104. à n. 143. lib. 1.* poſt alios *Rebuff. de pacificis poſſeſſ. n. 301. cum ſeq. Rip. de peſte 2. p. princ. à num. 121. Roland. conſ. 79. nu. 30. & conſ. 81. à num. 16. lib. 1.* idem reſoluentes de tempore peſtis (quaſi tunc ſit bellum inter Deum & homines) exilij, captiuitatis, & ſimilium, tradit *deciſ. Pedam. 177. num. 5.* vbi idem concludit de tempore, quo per treugam, & inducias bellum hinc inde remittitur.

Sed obſtat maxime quod impedimentum proueniens 12
ex bello, ſchiſmate, & prædictis ſimilibus non eſt impedimentum iuris, ſed facti, quia non lex, ſed factum impedit tunc in iudicio agere, & lites exercere, ac ſubinde præſcriptionem iure currere debet, quamuis illi ex iuſta cauſa detur reſtitutio iuxta *l. & Auſilicinius ff. de ſeruit. ruſtic.* cum ſimilibus, & ita in ſpecie obſeruat *Annibal. in l. naturaliter n. 294. & 303.* intelligens text. *in d. capit. ex*

tranſ

transmissa, & in d.cap.cum vobis, procedere impetrata prius restitutione contra præscriptionis cursum, quod tamen est contra expressa verba *d.cap ex transmissa*, supra relata, *& d.cap.cum vobis*, ibi, *cursum præscriptionis impediunt*, cum similibus præcitatis, in quibus aperte dicitur præscriptionem in his terminis ipso iure, & ita seclusa omnis restitutionis beneficio non currere.

13 Nec satisfacit resolutio communis *Bartol.vbi supra*, & omnium *in dict. cap.ex transmissa*, & in locis præcitatis, secundum quos text. ille & similes procedunt, vbi tempore belli, vel schismatis grassantis non redditur ius partibus, & cessant omnia iudicia, ita quod iuris potius quàm facti impedimentum subsistat, tum quia hæc explicatio restringit verba illius text. & similium, qui simpliciter, & indistinctè dicũt bello, vel schismate durante præscriptionem non currere; tum etiam quia quamuis partibus ius non reddatur, & lites in forensibus controuersiis non exerceantur, quia tamen hoc non à lege aliqua, sed ex facto impediente prouenit, magis facti quàm iuris impedimentum dicetur, vt per se patet.

14 Vnde alij putant distinctionem & differentiam illam impedimenti iuris & facti tantum procedere attento iure Ciuili, non autem isto Pontificio, quo inspecto præscriptio non procedit ipso iure, sed dormit interim dum etiam impedimentum facti perdurat, & ita intelliguntur text. *in dict.cap.ex transmissa, & in d.cap.cum vobis cum similibus*, prout opinantur, *Imol. in princip.* per text. ibi, *in cap.quia diuersitatem de conces.prabend. Paris.in d.cap.ex transmissa n.23.* & alij relati per *Pinel.in auth.nisi n.47. C. de bonis matern.* præsentit *glos.magna in d. c.prima actione.* Sed & hæc resolutio communiter reiicitur, vt per eundem *Pinel.* confunditur enim *ex d.cap.cum vobis*, ibi, *secundum iuris ordinem*, & ex vulgari reg. *cap.1.de noui operis nunciat.*

15 Tandem aliis videtur in specie *d.cap.ex transmissa, & d.cap.cum vobis*, impedimentum facti æquiparari impedimento iuris, & illo sicut hoc stante præscriptionem dormire, quia iure cautum reperitur, vt in his casibus speciatim iure expressis limitetur prædicta differentia communis collecta ex *dict. l, & Aruicinum cum aliis*, idque intendunt *Abb. numer. 13, ad fin. Felin. num. 8. in dict. cap.ex transmissa, Boer. decis.40. numer.3. Pinel. vbi supra num.43. ampl.2. & num.47. colum. 2.* Adhuc tamen hæc explicatio non satisfacit, tum quia refragantur verba *d. cap.cum vobis*, ibi, *secundum iuris ordinem*, quæ innuunt nihil ibi speciale contra iuris regulas contineri; tum etiam quia Doctores passim admittunt præscriptionem dormire tempore pestis, in quibus nihil speciatim iure expressum reperitur.

16 Quare probabiliter dici potest communem illam traditionem, quæ docet præscriptionem ipso iure dormire contra eos, qui non iure, sed facto aliquo impediuntur, locum non habere vbi huiusmodi facti impedimentum commune, seu generale est, & vti tale notorii omnibus; tunc enim perinde ac si esset impedimentum iuris, præscriptio impeditur ipso iure, nec est necessaria restitutio, & in his terminis procedunt text. *in d.c. ex transmissa, & in d.cap.cum vobis*, cum similibus; id quod suadetur, quia vbi facti impedimentum generale est, & notorium omnibus, ita quod neque probatione, neque protestatione, aut excusatione vlla indigeat, eadẽ ferè videtur vrgere ratio, quæ stante iuris impedimento suadet præscriptionem ipso iure dormire, etenim lex de illo communi, & notorio facti impedimento certa est, & frustra restitutionem requireret, quæ nihil aliud quàm circuitum & dilationem inutilem, litem, labores, & expensas continere videtur, cum certissimum, & notissimum sit restitutionem in omnem euentum, & similibus competere, absque vlla probationis, aut causæ cognitionis necessitate. Iuuant quæ aliàs circa sententiam contra ius constitutionis, & ius litigatoris notantur *in cap.1. & in cap. cum inter, & in cap.inter cæteras, de re iudic.* Nam licet sententia contra ius constitutionis ipso iure non valeat, neque appellatio necessaria sit, *d.cap.1. de sententia & re iudic.* per contrarium verò contra ius litigatoris prolata ipso iure valeat, & appellatio requiratur *d. cap. cum inter*, nihilominus si sententia contra ius litigantis pronunciata notoriam contineat iniustitiam, perinde ac si contra ius constitutionis proferretur, non tenet ipso iure, neque appellatio necessaria est, *d. cap. inter cæteras*, quia videlicet lex, quæ certa est, de huiusmodi iniustitia notoria statim per se occurrit, & appellationem, & eius circuitum superfluum non requirit. Sic similiter licet in proposito differant impedimentum iuris, & facti, vbi hoc particulare est contra aliquem, & à probatione pendet, nihilominus tamen vbi generale, seu commune, & insimul notorium quoad omnes proponitur, perinde ac iuris impedimentum iudicabitur, & lex ipsa per se occurrens absque aliqua restitutione præscriptionem impediet, & iuxta hunc sensum intelligi potest opinio *Abb. dict. num. 13.* & aliorum, quos supra proxime citauimus, vt scilicet impedimentum facti & iuris æquiparentur in specie *dict. cap. ex transmissa, & dict.cap.cum vobis*, quia in his iuribus facti impedimentum ex bello, & schismate proueniens generale est, & notorium omnibus. Vnde si pares termini proponantur, idem dicendum est in quouis alio simili, vt putà pestis; in reliquis autem impedimentis facti, quæ nec generalia, nec notoria sunt, procedit communis differentia, quæ notari possunt ad ea, quæ prædicti Doctores resoluunt circa præscriptionem contra eos, qui in captiuitate, exilio, vel carcere sunt, vt infra ostendetur.

17 Sextò intellige, seu potius amplia procedere Episcopo capto à paganis, seu schismaticis; nam tunc Sedes Episcopalis quasi vacare dicitur, & iurisdictio Episcopalis pertinet ad Capitulũ, non verò ad Archiepiscopum, ac si Episcopalis Sedes per mortem vacaret, vt obseruant omnes per text. ibi, *in cap.si Episcopus 3. de suppl. negl. Prælat. lib.6. Alex.cons.110.à numer.6. vol.6. Marian. Socin.cons.92.in princip. volum. 1. Panin. de potest. Capituli Sede vacante par.1. princip. quæst.1. sub numer.4.* Ratio 18
est, quia licet mors ciuilis nõ æquiparetur naturali quoad iuris effectus ex text. *in l. sed si mors 13. ff. de donat. inter virum & vxor, & in l. cum pater 77. §. hereditatem il 1. ff. de legat. 2. & in l. Statius Florus 48. §. Cornelio Felici ff. de iure fisci*, cum similibus, tamen quando ex qualitate, & natura negotij mors ciuilis fuerit eiusdem effectus, cuius est mors naturalis, tunc vtraque mors æquiparabitur, vt per text. *in l. actione §. publicationis ff. pro socio, & in l. si necem §. si deportatus, ff. de bonis libert. & in cap. 1. §. 1. ne sede vacante libr. 6.* cum similibus quæ adducunt *Mench. de succes. creat. §. 21. nu. 172. vers. est tamen verum, Pelaez de maiorat. par.2. quæst.3. numer.36. Molin. de primogen. lib. 1. capit. 13. numer.94. Gutier. canon. quæst. libr.2. cap.1. num.44. Card. Tusch. tom. 5. lits. M, conclus. 393. num. 24. & 25.* Atqui in hoc casu mors ciuilis proueniẽs ex seruitute Episcopi à paganis, vel schismaticis iusto bello capti suppositio defectu & absentia Episcopi impediti apud hostes, quominus Ecclesiam suam & Episcopatum gubernet, iam operatur idem inconueniens quod lex Canonica vitare, & regimini Ecclesiæ prouidere intendit, dum alioquin propter illud statuit, vt Episcopo naturaliter mortuo contra Ecclesiam præscriptio non currat, sed ipso iure dormiat, igitur, &c.

Illud aduertendum duxi, adeo verum esse in hoc ca- 19
su Episcopalem iurisdictionem pertinere ad Capitulum, vt nullo modo eam exercere valeat Archidiaconus, vel alius de Capitulo, qui ex legitima consuetudine, vel priuilegio illam sede vacante exercere potest, vt resoluũt

Dominic,

Dominic. in dict. cap. ſi Epiſcopus 3. num. 6. & Franc. num. 2. ex ea ratione, quia conſuetudo & priuilegium huiuſmodi verificari ſolum debent in vacatione propria, & vera, quæ ſcilicet contingit per mortem, aut per alium ſimilem modum iuxta ea, quæ latè proſequitur *Paun. de poteſtate Capituli praliud. 7. num. 4. cum ſeqq.* non verò in vacatione ficta, quæ ſcilicet contingit per capturam Epiſcopi, de qua agimus, vel per alium ſimilem modum ex adductis per *Paun. vbi proxime num. 13.* nam ſic poſtulat conſuetudinis & priuilegij natura, quod videlicet ita reſtringatur vt minus lædatur ius commune, iuxta *reg. ea quæ à iure exorbitant & reg. odia, de regulis iuris lib. 6. & text. in cap. vlt. de offic. Archid. & in cap. ſanè, & in cap. porro, de priuil.*

20 Conſtito igitur adminiſtrationem Epiſcopatus ad Capitulum pertinere, quando Epiſcopus captus fuerit à paganis, vel ſchiſmaticis, ac ſi ſedes Epiſcopalis hoc modo fictè vacauerit, ſupereſt videndum ad quæ extendatur, & circa quæ verſetur hæc adminiſtratio, ſed quia huius loci non eſt peculiarem huius rei diſputationem facere, ideo ſit ſatis legere *gloſ. vltim. in cap. his quæ, de maiorit. & obedient. gloſ. vlt. in cap. cum olim, eod. tit.* vbi *Abb. à num. 2. Domin. num. 4. & 5. & Anch. num. 2. in d. cap. ſi Epiſcopus, Decian. in cap. ai ſi clerici §. de adulteriis num. 21. de iudic. Bart. in l. vbi adſunt numer. 2. ff. de tutor. & curat. datis ab iis,* proſequitur per varia exempla *Paun. de poteſt. Capituli par. 1. princip. quæſt. 1. cum ſeqq. Rebuff. in praxi benefic. par. 1. tit. de deuolution. num. 57. cum ſeqq. Menoch. de arbitrar. caſu 209. num. 9. Conar. in capit. Ioannes numer. 2. de teſtament. Gregor. Lopez l. 2. gloſ. 6. titul. 6. part. 5. Sarmien. ſelect. libr. 3. cap. 15. ſub numero 1. Azored. ad Curiam Piſanam libr. 1. cap. 8. numer. 10. cum ſeqq. Lambertin. de iurepatron. libr. 1. quæſt. 2. princip. partis 1. art. 9. num. 1. & 2. Molin. de iuſtit. tom. 6. tractat. 5. diſputat. 11. num. 3. cum ſeqq. Card. Tuſch. tom. 1. litter. C, concluſ. 56. cum duabus ſeqq. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. verbo Capitulum numer. 2.* apud quorum plures
21 licet controuerſum ſit an regula affirmatiua pro Capitulo, an verò negatiua contra illud exceptis caſibus à iure expreſſis conſtituenda ſit in hac materia, tamen verior, & receptior eſt regula affirmatiua, quod videlicet Capitulum Sede vacante exercere poſſit omnem poteſtatem, adminiſtrationem, & iuriſdictionem Epiſcopalem ordinariam tam in temporalibus, quàm in ſpiritualibus, exceptis caſibus, quæ vel in iure in contrarium exprimuntur, vel ex aliqua ratione concludente pro expreſſis habentur, vt contra alios pro regula conſtituit, *Rebuff. vbi proxime numer. 58. Card. Tuſch. d. concl. 56. num. 5. Azored. d. cap. 8. n. 10. cum ſeqq. Molin. d. diſp. 11. num. 3.* & eſt communis, vt per eoſdem per tex. in *d. cap. ſi Epiſcopus, & in cap. vlt. de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6. & in cap. vnic. de maior. & obed. eod. lib. & in d. cap. cum olim, cum ſimilibus*

22 Declara tamen hanc reſolutionem, ne procedat, niſi quatenus exercitium iuriſdictionis Epiſcopalis Ordinariæ neceſſarium fuerit ad vitandum Epiſcopatus præiudicium, & periculum ex Epiſcopi defectu, ſeu abſentia alioquin imminens. Ceſſante autem huiuſmodi neceſſitate non poterit Capitulum vti prædicta iuriſdictione, neque enim ius Canonicum eam illi indulſit, vt eſſet adminiſtrator voluntarius, ſed ſolummodo neceſſarius, qui tanquam talis ſola neceſſaria miniſtraret, vt tradit *gloſ. verbo Capituli in Clem. 1. §. 1. de hæret. Panor. in cap. his quæ, in fine, de maior. & obed. Imola* variè exemplificans *in cap. 1. ſub num. 15. ne Sede vacante, Paun. d. par. 1. princip. q. 7. ſub num. 7. Rebuff. vbi proxime num. 86. Sarmien. d. cap. 15. num. 3. Signarol. conſ. 28. Sic quæritur, verſ. ſed ſi Eccleſia, Azored. d. cap. 8. num. 11. & 12. Card. Tuſch. d. concl. 56. numer. 41.*

23 Rurſus declara ne poſſit Capitulum occaſione Sedis etiam fictè vacantis, ita liberè etiam in neceſſariis adminiſtrare, quin teneatur reddere rationes nouo Epiſcopo, has enim reddere tenetur, vt in omni adminiſtratore alienarum rerum reſoluunt Doctores *in l. ſi procurator §. 1. ff. mandati, & in l. 1. §. officio ff. de tutel. & rationibus diſtrah. & in Clem. 2. §. illi etiam, de relig. domib.* proſequitur latè poſt alios *Menoch. de arbitrar. caſu 209. Card. Tuſch. tom. 1. litter. A, concluſ. 203. cum ſeqq.* Et in Capitulo ſic adminiſtrante per ſe, vel per officiales ſuos adeſt decretum *Concilij Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 16.* intendunt *Rub. conſ. 131. num. 3. Fuſch. de viſitat. lib. 1. cap. 15. numero 31. Menoch. vbi proxime numer. 8. & 9. Cardoſ. d. verbo Capitulum num. 11. Rot. deciſ. 402. apud Farin. p. 1. recent.* Alias plures limitationes, & declarationes vtiles, & neceſſarias per quas reſtringitur poteſtas Capituli Sede vacante, vide per Doctores ſupra citatos *num. 20.* & per *Gutier. canon. lib. 2. cap. 17. num. 13. Cardoſ. citato loco numer. 8. cum ſeqq. Thom. Valaſc. allegation. iuris tom. 1. allegat. 5. numer. 11. Nicol. Garci. de benefic. part. 12. capit. 2. §. 1. numero 67.*

SVMMARIVM.

1 *Papa ſolus deputare poteſt viſitatorem ſede vacante, nec id permiſſum eſt Capitulo, immo nec Archiepiſcopo, niſi ob negligentiam vel malitiam ipſius Capituli, & probatur, num. 2. & 3.*

4 *Capitulum Sede vacante non poteſt exercere niſi neceſſaria.*

5 *Contrarium tamen quod Capitulum Sede vacante poſſit viſitatorem deputare, tenent plures, quod probatur numer. 6. & 7.*

8 *Diſtingunt alij inter viſitationem generalem & particularem, illam Capitulo negantes, hanc verò illi concedentes.*

9 *Capitulum Sede vacante poſſe deputare viſitatorem, ideſt adminiſtratorem generalem Epiſcopatus in ſpiritualibus, & temporalibus receptior tenet opinio.*

10 *Declaratur text. in cap. vltim. de ſuppl. neg. Prælat. libr. 6. & num. 15.*

11 *Declaratur text. in capit. is cui 42. de electi. lib. 6. & numero 15.*

12 *Declarantur text. in capit. obitum, & in cap. vltim. 61. diſtinct.*

13 *Capitulum Sede vacante non poteſt Viſitatori generali in ſpiritualibus & temporalibus à ſe conſtituto plenam omninò, & vndique libram adminiſtrationem concedere.*

14 *Capitulum Sede vacante habet etiam ius viſitandi in ordine ad morum correctionem, & poteſt ad hoc munus particularem viſitatorem deputare.*

16 *Declaratur text. in cap. charitatem 12. q. 2.*

17 *Procurationes viſitationis facta per viſitatorem à Capitulo Sede vacante deputato quomodo reſeruanda Epiſcopo futuro ſucceſſori.*

18 *Declaratur Concil. Tridentin. ſeſſ. 24. de reformation. cap. 3.*

19 *Capitulum Sede vacante poteſt in ordine ad morum correctionem deputare non ſolum viſitatorem particularem, ſed etiam generalem totius diœceſis.*

20 *Capitulum Sede vacante ſecundum communem opinionem non poteſt viſitatorem deputare reſpectu exemptorum, & Sedi Apoſt. immediatè ſubiectorum.*

21 *Diſtinguitur cum Molina.*

22 *Capitulum Sede vacante poteſt ſuccedere etiam in iuriſdictione delegata committa in perpetuum Epiſcopali muneri.*

23 *Viſitator Sede Epiſcopali vacante deputatus eo ipſo cenſetur habere generalem adminiſtrationem, quamuis ea non exprimatur in mandato.*

24 *Procurator non cenſetur habere liberam & generalem adminiſtrationem, niſi id in mandato exprimatur.*

25 *Ratio differentia datur.*

Digitized by Google

26 *Adminiſtratores vniuerſitatum cenſentur habere adminiſtrationem cum libera.*

27 *Declarantur tex. in cap. cum vobis 19. de elect. & in cap. 2. de donat.*

28 *Beneficia ſpectantia ad ſolam collationem Epiſcopi non poteſt viſitator Epiſcopalis Sede vacante deputatus ab inferiore à Papa conferre, ſecus ſi ſit deputatus à Papa, vt numero 29.*

30 *Viſitatore ſpeciali à Papa pro aliqua diœceſi deputato, an poſſit generalis Epiſcopi, vel Capituli Sede vacante viſitare, oſtenditur & num. 31. & 32.*

EPISCOPALI SEDE VACANTE quis poßit deputare Viſitatorem.

ALLEGATIO CXXXIII.

1 SOLVM ſummum Pontificem poſſe deputare viſitatorem, nec id permiſſum eſſe Capitulo, immo nec Archiepiſcopo, niſi ob negligentiam, vel malitiam ipſius Capituli, videtur colligi ex text. *in cap. vltim. in princip. de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6. & in cap. is, cui 42. de elect. eodem lib. & ex cap. obitum & cap. vlt. 61. diſt. & capit. charitatem 12. q. 2.* tradunt *Monach. in d. cap. vlt. nu. 5. & 6. de ſuppl. negl. Prælat. lib. 6. Imol. in cap. 1. ſub num. 15. col. 2. in fine, & col. 3. poſt med. ne Sede vacante, Euſeb. de Viſitat. lib. 1. cap. 2. ſub num. 10. Boer. deciſ. 2. num. 29.* & videtur facere *Concil. Trident, ſeſſ. 24. de reformat. cap. 3. verſ. Viſitatores.*

2 Primò probari videtur hæc ſententia ex ea ratione, quia ſi Capitulum poſſet viſitatorem Sede vacante conſtituere, eſſet ex eo, quia Capitulo tunc competit munus viſitandi, ſi enim ſibi competeret non poſſet illud alteri committere ex reg. text. *in cap. Daibertum 1. qu. 7. & in l. nemo plus iuris ff. de regulis iuris.* Atqui munus viſitandi videtur non competere Capitulo; igitur pariter videtur non poſſe ad hoc munus viſitatorem deputare. Conſequentia legitime colligitur. Minor autem probari videtur ex eo, quia ſi dictum munus Capitulo competeret, poſſet Capitulum recipere procurationes quæ debentur ratione prædictæ viſitationis, iuxta reg. text. *in cap. conquerente de offic. Ordin. & in capit. accedentes, & in cap. cum ex officij de præſcript.* cum ſimilibus. Atqui hæ procurationes, vt quia ſunt fructus Epiſcopatus iuxta *dict. cap. conquerente, in fine*, videntur reſeruandæ futuro Epiſcopo ſucceſſori ex reg. text. *in cap. cum vos, in fine, de offic. Ordin. & in cap. præſenti eod. tit. in 6.* cum ſimilibus. Igitur per argumentum à ceſſantibus prædictis viſitandi muneris procurationibus, videtur reſoluendum hoc munus Capitulo non competere Sede vacante.

3 Secundò iuuari videtur ex eo, quia huiuſmodi viſitatio non videtur adeo neceſſaria, quin poſſit commodè differri in tempus Epiſcopi futuri ſucceſſoris, vt
4 credit *Monach. dict. num. 6.* Vnde videtur ſuccedere communis reſolutio quæ dictat non poſſe Capitulum Sede vacante exercere niſi neceſſaria, vt per *gloſ. verbo Capituli in Clement. 1. §. 1. de hæret. Panin. de poteſt. Capituli par. 1. princip. q. 7. ſub num. 7. Azeued. ad Curiam Piſanam lib. 1. cap. 8. numer. 11. & 12. Sarmien. ſelect. libr. 3. capit. 15. num. 3.*

5 Contrarium tamen, immo quod Capitulum Epiſcopali Sede vacante poſſit viſitare per ſe vel per alium, & ita viſitatorem deputare, nec huiuſmodi deputationem ſoli Summo Pontifici competere, tenuit, *gloſ. verbo Capituli poſt med. in dict. Clement. 1. §. 1. de hæretic.* & ſuſtinent poſt *Archid. Abb. in cap. cum olim numer. 2. col. 3. poſt princip. de maiorit. & obed. Marian. Socin. de Viſitat. quæſt. 11. ſub num. 4. Panin. de poteſtate Capituli part. 1. princip. quæſt. 7. ſub num. 1. & 2. & ſub num. 3. Rebuff. in praxi benefic. part. 1. tit. de deuolut. numer. 65. Sylueſt. in ſumm. verbo Capitulum num. 3. Molin. de iuſtit. tom. 6. tract. 5. diſput. 11. ſub num. 7. Card. Tuſch. tom. 1. litter C, concluſ. 56. num. 12.*

6 Quorum ſententia probatur primò ex ea ratione, quia Capitulum Sede vacante ſuccedit in iuriſdictione Ordinaria ad Epiſcopum pertinẽte tam quoad ſpiritualia, quàm quoad temporalia neceſſaria, ſi ſpecialiter Capitulo non ſint prohibita, vt ſupra proxima allegatione prope finem probauimus. Atqui munus viſitandi per ſe vel per alium pertinet ad iuriſdictionem Epiſcopalem Ordinariam, rurſus & eius executio neceſſaria eſt in ordine ad morum correctionem & vitam ſubditorum ſpiritualem reparandam, & totum conſtat ex tex. *in cap. conquerente, de offic. Ordin. cum ſimilibus*, iuncto etiam text. *in cap. 1. §. ſanè, de cenſib. lib. 6. & ex Conc. Trid. d. cap. 3. verſ. viſitationem.* Igitur, &c.

7 Deinde in eandem ſententiam expenditur idemmet text. *in d. cap. vlt. de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6. verſ. niſi forte*, quem ſupra pro contracta opinione adduximus in princip. dum enim in *d. verſ. niſi forte*, inquit ad Epiſcopum deuolui poteſtatem deputandi viſitatorẽ Sede vacante, ſi Capitulũ negligenter, aut perperam adminiſtrauerit in ſpiritualibus, & temporalibus, conſequenter probat eandem poteſtatem in eodem Capitulo originaliter cõparatione Archiepiſcopi reſidere, prout conſtat in quolibet negligente reſidere originaliter ea munera, quæ ex Capituli negligentia ad alium deuoluuntur, vt per eum ſuppleantur iuxta text. *in cap. 2. de conceſſ. præb. & in cap. 1. & per totum de ſuppl. negl. Prælat.*

8 In hac controuerſia diſtinguit *Ioan. And. in d. gloſ. verbo Capitulo, in fine*, inter viſitationem generalem, in qua viſitator diſcurrere intendat per totam diœceſim, & hanc negat Capitulo, ſic intelligens *Monachi*, & ſequacium ſententiam; & inter viſitationem particularem, pro aliquo ſcilicet particulari crimine in præſens damnum Epiſcopatus vergente vitando, & hanc viſitationem concedit Capitulo Sede vacante, ſic intelligens ſententiam Archid. & ſequacium ſecundo loco relatam, quam diſtinctionem ſequuntur multi, quos refert *Panin. d. q. 7. num. 4.*

9 Ego verò, reiecta hac diſtinctione, ad clariorem huius quęſtionis reſolutionem ante omnes aduertendum duxi, duas quæſtiones ſub hac vnica ab omnibus fere Doctoribus hucuſque relatis confundi, quaſi vna & eadem tantum eſſet, cum tamen duæ ſint inter ſe diuerſæ. Quapropter conſtituere oportet aliud eſſe quærere, an Capitulum Sede vacante poſſit deputare viſitatorem, ideſt adminiſtratorem generalem Epiſcopatus in ſpiritualibus & temporalibus; aliud verò eſſe quærere, an poſſit deputare viſitatorem particularem pro expediendo, ſcilicet munere viſitationis ad hunc ſolum peculiarem finem, vt in ea agatur de morum correctione; etenim ſi de prima quæſtione ſermo fuerit, affirmatiuè reſoluẽdũ eſt; tũ propter fundamenta in fauorẽ Capituli ſupra adducta *in verſ. contrarium tamen n. 5.* iuncta reg. text. *in l. imperium in fine, & in l. more maiorum ff. de iuriſd. omnium iud.* tum etiam propter text. *in dict. Clem. 1. §. propter quod, in fine de hæret.* & denique propter decretum *Concilij Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 16.* reſoluunt *Domin. in d. cap. vlt. in fine, Rebuff. d. tit. de deuolut. nu. 62. Panin. de poteſtate Capituli p. 2. princ. q. 10. ſub num. 2. Gutier. canon. lib. 2. cap. 17. num. 22. Cardoſ. in praxi iudicum verbo Capitulum n. 3. Molin. de iuſtit. tom. 6. tract. 5. diſp. 11. ſub num. 1. Card. Tuſch. d. concl. 56. nu. 5.* qui omnes generaliter reſoluunt poſſe Capitulum Epiſcopali Sede vacante conſtituere viſitatorem, ideſt adminiſtratorem generalem, de quo in hac prima quæſt. & etiam Vicarium generalem, & cæteros officiales neceſſarios pro adminiſtratione Epiſcopatus.

10 Qua retenta opinione non obſtant fundamenta, quæ pro prima *num. 2. & 3.* ſupra adduximus, quia reſpondetur text. *in dict. cap. vltim. de ſuppienda neglig. Prælat. lib. 6.*

non

non negare facultatem Capitulo iuxta ſupra dicta competentem Epiſcopali Sede vacante ad conſtituendum viſitatorem, id eſt adminiſtratorem generalem Epiſcopatus antequam is conſtituatur à Summo Pont.ſed ſolum decidere, quod nec Archiepiſcopus, nec quilibet alius ſuperior,excepto eodem Romano Pont.poteſt ſine cauſæ cognitione, videlicet negligentis, aut proteruæ Capituli adminiſtrationis viſitatorem illum cõſtituere; qui intellectus & reſponſio ad *d.cap.vlt.*conſtat expreſsè ex litteris eiuſdem, ſi totum eius principium attente legatur & exceptio quam facit *in verſ.Niſi forte*,ad priora verba eiuſdem *text.* referatur cum promiſcua terminorum relatione,prout eſt de natura exceptionis ad regulam,iuxta text. *in l.nam quod liquide §. vlt.verſ.ſed ſi ita ff. de pœna legata*, cum iis,quæ ad eius materiam poſt alios proſequitur *Couar.vari.lib. 2. cap. 5. num. 5. & 6.*& ſatis eundem intellectum ſentit *gloſ.verbo poteſt in d. cap. vlt.* iuxta quem ille *text.*tantum abeſt quod intendat negare Capitulo hanc poteſtatem deputandi viſitatorem generalem in ſpiritualibus,& temperalibus Sede vacante, vt immo illud in eadem poteſtate defendat, & prohibeat turbari ab Archiepiſcopo, vel quolibet alio ſuperiore ſine cognitione cauſæ legitimæ, quando Capitulum ea poteſtate vti voluerit,dum aliud ab ipſo Summo Pont.circa eandem dicti viſitatoris deputationem non fuerit ex plenitudine poteſtatis, & ex generali omnium Eccleſiarum cura ſibi competente diſpoſitum, prout ab eodem diſponi poteſt, tum ex verbis tex.*in cap. pen. de ſuppl.neglig.Prælat.lib.6.*

11 Præterea aduerſus hanc eandem dictæ primæ quæſtionis reſolutionem non obſtat text.*in d.cap.is,cui*, quia reſpondetur eum *text.*non negare quod Capitulum Sede vacante poſſit dictum generalem viſitatorem deputare iuxta noſtram reſolutionem, ſed ſolum intendere aliud longe diuerſum per quod modificari, & limitari
12 debet eadem reſolutio iuxta infra dicenda *num.* 20. Ad *text.*vero *in d.c.obitum & in d.cap.vlt.* vltra reſponſionem *Innoc.in cap.ad abolendam, de hæretic.* quam ſequitur *Panin.d.quæſt.7.num.* 2. Reſpondetur verum quidem eſſe in terminis horum iurium deputatũ fuiſſe à Summo Pont. viſitatorem prædictum generalem, ſed id non contigiſſe ex eo quod Capitulum non poſſet illum conſtituere ſi à Summo Pont.non eſſet conſtitutus,ſed ſolum ex eo, quia vel Capitulum deputationem huiuſmodi indebite differebat,vt innuunt verba text.*in d.cap. obitum*,ibi,*aſſiduis adhortationibus, &c.* vel quia Summus Pont. aliunde noluit in eadem deputatione præuenire ipſum Capitulum,prout poteſt ex plenitudine poteſtatis,iuxta text. *in d.cap.vlt.de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6. in princip.*iuncto eius intellectu ſupra adducto; & ex cura vniuerſali quam ipſe impendit, & impendere poteſt omnibus Eccleſiis iuxta text.*in cap.grande,eod.tit.& lib.*prout pro ratione prædictæ deputationis exprimit text. *in d. cap.vlt. poſt princip.61. diſt.* Ad quæ autem attendere debeat Capitulum in creatione huius viſitatoris generalis, & cæterorum officialium ab eo deputandorum pro neceſſaria Epiſcopatus adminiſtratione,vide poſt alios *Fuſch.de Viſitat.lib.1.cap.15.num 32.cum ſeqq.*

13 Hæc tamen reſolutio modificatur & limitatur, vt licet Capitulum Sede vacante poſſit dictum generalem viſitatorem conſtituere in ſpiritualibus, & temporalibus, tamen non proinde poſſit ei concedere plenam omninò, & vndique liberam adminiſtrationem, nam cum hæc ita ſumpta, nec ipſi competat Capitulo,immo cauſam quantumuis generalem habeat, nequeat exercere in multis,in quibus eadem limitatur, vt ſuo loco diximus, ſuccedit reg.text. *in l. nemo plus iuris, ff. de regulis Iuris,& in cap. Dathenum 1.quæſt.7.*& ita ſecundum hanc limitationem procedit *text.* qui ſic intelligendus eſt *in d. cap. is cui*, prout bene intelligit *Monach. in d.cap.vlt. num.1.de ſuppl.neglig.Prælat.lib.6.*

Quod attinet verò ad ſecundam quæſt. an ſcilicet 14
Capitulum Sede vacante habeat ius viſitandi in ordine ad morum correctionem & poſſit ad hoc munus particularem viſitatorem deputare; reſoluendum eſt etiam affirmatiuè propter fundamenta adducta *ſup.in verſ.contrarium tamen num. 5.* per quæ merito ita tenent ibi *Archid.*& reliqui poſt eum citati, quicquid oppoſitum minus bene crediderint *Monach.* & alij poſt illum relati *num.1.*

Neque aduerſus hanc ſecundæ quæſtionis reſolutio- 15
nem,obſtant fundamenta illorum, de quibus ſup. *num. 1.2. & 3.* nam ad text.*in d.cap.vlt. de ſuppl.neglig.Prælat. lib.6.*& *in d.cap.is cui*,& *in d.cap.obitum*,& *in d.cap.vlt.61. diſt.* reſpondetur non pertinere ad hanc reſolutionem ſecundæ quæſtionis,ſed ſolùm ad reſolutionem primæ, de qua ſupra *in verſ. Egõ vero num.9.*& ita in his iuribus agi de alio longè diuerſo viſitatore ab eo, de quo hic agimus, iuxta ibidem dicta pro eorum intellectu. Ad 16
*text.*verò in *cap.charitatem 12.quæſt. 2.* reſpondetur quod vel Summus Pont. ibi ſe iniecit deputationi viſitatoris animarum ex plenitudine poteſtatis, & ex cura Eccleſiarum quam habet, vel quod in eo, *text.* non conſtat à quonam deputati fuerint viſitatores huiuſmodi de quibus ibidem agitur *in verſ.*viſitatores,nec id *text.*decidit, ſed ſolum addit de iuſto ſubſidio eiſdem exhibẽdo pro labore viſitãdi parochias, ac proinde in deputatione de illis facta in caſu eiuſdem *text.* ſupponendi ſunt termini habiles iuris communis ſecundum quos ipſummet Capitulũ poterat eos deputare iuxta noſtrã reſolutionem.

Præterea ad primum fundamentum reſpondetur con- 17
cedendo maiorem, ſed negando minorem, pro qua non facit illud, quod ibidem adducitur de procurationibus huius viſitationis reſeruandis Epiſcopo futuro ſucceſſori tanquam fructibus Epiſcopatus; quia reſpondetur quod licet hoc verum ſit, tamen id non tollit quominus dicto viſitatori per Capitulum deputato exhibeatur ex illis iuſta ſuſtentatio,& ex eiſdem ea deducatur tanquam impenſa neceſſaria, & redundans in vtilitatem Eccleſiæ & Epiſcopatus, prout quoad omnes ſimiles impenſas, & onera neceſſaria generale eſt in omnibus fructibus Epiſcopatus Sede vacante perceptis iuxta text.*in d.cap.præſenti verſ.porrò,& in d. cap. cum vos, in fine*,cum adductis per *Molin.de Iuſtit.tom.1.diſp. 147. col. 2.in fine,& col.3.*& per *Nicol.Garc.de benefic. tom. 1. par.1. cap.2.num.89.cum ſeqq.*

Ad ſecundum verò fundamentum facilè reſpondetur 18
negando antecedens, aliter enim abſurde ſequeretur quod Epiſcopatus ſine debita morum correctione maneret, ac inde oues eo tempore pabulo & antidoto ſpirituali deſtituerentur, vt poſt *Archid.* bene conſiderat *Panin.d.quæſt.7.ſub num.1.* Ad *Concil.*verò *Trident.d.cap.3.* reſpondetur, non loqui de Viſitatoribus à Capitulo deputandis Epiſcopali Sede vacante prout nos loquimur, ſed agere ſolum de eis ab eodem conſtituendis in vita ipſius Epiſcopi,vbi ex aliqua ſpeciali ratione aut priuilegio munus hoc viſitandi competit Capitulo, tunc etenim ſolum,& non in noſtris terminis *Concilium Trident.* requirit approbationem Epiſcopi viui in conſtitutione huiuſmodi viſitatorum à Capitulo facienda,vt patet ex tenore eiuſdem Concilij.

Quæ quidem reſolutio ampliatur, vt procedat non 19
ſolùm in viſitatione particulari, ſed etiam in generali totius diœceſis,adhuc enim etiam hæc vltima competit Capitulo Sede Epiſcopali vacante, proindéque poterit in ordine ad morum correctionem viſitatorem huiuſmodi deputare, ſic enim concluditur ex fundamentis huius noſtræ reſolutionis de qua in *verſ. quod attinet nu.* 14.Vnde meritò ſic reſoluunt *Archid.Abb.*& reliqui antiqui & moderni ſupra relati in *verſ. Contrarium tamen num. 5.* Quicquid oppoſitum in viſitatione generali tenuerint *Ioan.Andr.in gloſ.d. verbo Capituli in fine,in Clem.*

1.§.1.*de hæreticis*, & alij citati per *Panin. d. queſt.7.num.* 3.ſic accipientes ſententiam *Monachi num.*5. *&* 6. *in d. cap.vlt.de ſuppienda negig.Prælat.lib.* 6. & indiſtinctè negantis Capitulo facultatem viſitandi, & deputandi viſitatorem in ordine ad ſolam morum correctionem.

20 Limitanda tamen videtur prædicta reſolutio,ne procedat reſpectu exemptorum,& Sedi Apoſtol.immediatè ſubiectorum, hos etenim Capitulum Sede vacante non videtur poſſe ita viſitare per ſe vel per alium, nam licet hæc eorum viſitatio incumberet Epiſcopo ſi viueret iuxta text.*in Clem. attendentes in princip. verſ. hoc igitur,de ſtatu monach.Concil.Trident.ſeſſ.*25. *de Regularib. cap.*9. tamen quia Epiſcopus viuus taliter exemptos viſitare non poterat iure Ordinario, ſed ſolum iure delegationis Apoſtol.vt conſtat ex eodem decreto, & ex *d.clem.attendentes verſ.hoc igitur*; & rurſus Capitulum Sede vacante ſuccedit ſolũ in his,quæ competũt Epiſcopo ex iuriſdictione Ordinaria,non verò ex delegata iuxta ea,quæ per text.*in cap.paſtoralis §.preterea, de officio Ordin.* reſoluunt *Abb.in d.cap.cum olim ſub ñum.*2.*col.*3.*in med. Panin.dicto tract.de poteſt.Capituli par.*1.*princip. queſt.* 10. *Card. Tuſch. d.concl.*56.*ſub num.*5, *Molin. d. diſput.* 11. *ſub num.*8.*&* 9. Ideò inferri videtur Capitulum non poſſe taliter exemptos viſitare Sede vacante: & ita ex hoc fundamento reſoluit in terminis *Abb.d.col.*3.*in med.& Marian.Socin. ſub d.num.*4. *Panin.d.par.*1,*princip,queſt.*7. *num.* 2. qui tamen id reſtringit *queſt.*10.*ſub num.*4.*&* 5.

21 Verum in hac limitatione nunc placet potius diſtinguere cum *Molin,d.diſp.*11.*num.*8.*&* 9.inter caſum in quo aliquid iuriſdictionis in perpetuum committitur muneri Epiſcopali ex delegatione Sedis Apoſtolicæ, vt ex officio deinceps competat Epiſcopis, & inter caſum in quo id eidem Epiſcopo, & ſub nomine dignitatis, & conſequenter etiam eius ſucceſſori à Summo Pont.delegatur ad aliquã peculiarem tantũ cauſam,vel negotium, iuxta text.*in cap.quoniam Abbas, de offic. deleg.* Etenim in hoc vltimo caſu iuriſdictio delegata non tranſit in Capitulum Sede vacante,& ita procedet limitatio communis Doctorum, de qua ſuprà, quam ad dictam regulam affirmatiuam pro ſucceſſione Capituli Sede vacante retulimus numero præcedenti. At in primò caſu non procedet eadem limitatio,ſed potius dictæ regulæ affirmatiuæ ſtandum eſt, & ſecundum eam reſoluendum Capitulum in dubio ſuccedere etiam in huiuſmodi iuriſdictione in perpetuum Epiſcopali muneri delegata, niſi aliud aliunde legitimè colligatur ex mente delegantis. Ratio eſt, quia ſuppoſita perpetuitate huius delegationis per quam id de quo actum fuerit, annectitur in perpetuum Epiſcopali muneri,non quidem principaliter in bonum Epiſcopi, nec tanquam eius priuilegium, ſed in bonum eorum in quos ea iuriſdictio taliter delegata exerceatur,vel aliorum, & Eccleſiæ, conſequitur eandem iuriſdictionem cenſendam eſſe vt acceſſoriam, immo vt partem totius iuriſdictionis Epiſcopalis in communi,ac proinde vt talem tranſituram in Capitulum,in quod Sede vacante tranſit per viam regulæ tota Epiſcopalis iuriſdictio, vt ſane cum iudicio aduertit *Molin. ſub dict. num.*8.

22 Cùm ergo hoc ita ſe habeat in iuriſdictione in perpetuum Epiſcopali muneri delegata, iam infertur prædictam limitationem de qua ſupra *num.* 20, veram non eſſe in terminis *d.Clem.attendentes verſ.hoc igitur*, & *Concil.Trident.d.cap.* 9. & ſimilium, cum conſtet iuriſdictionem delegatam de qua in his iuribus commiſſam eſſe in perpetuum Epiſcopali muneri, ac proinde quod in ea ſuccedet etiam Capitulum Sede vacante, ſicque poterit eius virtute viſitare in ſpiritualibus prædictas moniales taliter exemptas iuxta modo reſoluta: quod magis confirmatur ex eo, quia vt bene aduertit *Molin.ſub d.num.*8, ante finem credendum non eſt, nec id eſſet conſentaneum rationi quod intenderet *Concil.Trident.* & *Clemens V.* dictis locis,vt toto tempore Sedis quoquo modo vacantis monaſteria monialium ſic exempta, & ſoli Summo Pont.immediatè ſubiecta, & eorum moniales deſtituantur viſitatione, & quolibet alio regimine ſpirituali, quod ab eodem Clemente, & ab eodem *Concil. Trident.* tantopere dictis locis intenditur,& procuratur.

Viſitator huiuſmodi Sede Epiſcopali vacante deputatus eo ipſo cenſetur habere generalem adminiſtrationem, quamuis ea non exprimatur in mandato, ita poſt *Lap.*& *Ioan.Andr.*obſeruant *Domin.num.*10. *Anchar.ſub num.*2.*& Franch.tiam num.*2.*per text.*ibi *in d. cap. vlt. de ſuppl.negl. Prælat.lib.*6.Non obſtat *cap.cum nobis* 19. *in fine* ibi,*in procuratorem concedimus,&c.de electi.*& per argumentum à fortiori *cap.*2.*de donat.*ibi,*ſit procurator*, qui tamen non cenſetur habere liberam & generalem adminiſtrationem, niſi id in mandato exprimatur iuxta text. *in l. mandatum* 60.*ff.de procurat. & cap. qui generaliter, in princip.eod.tit.lib.*6.quia reſpondetur hæc iura procedere, & concludere ſolum in procuratore priuati,aut ad negotia priuata, ſeu cauſas ſingulares, noſtram vero reſolutionem procedere in viſitatore, id eſt adminiſtratore corporis cuiuſdam myſtici,& vniuerſalis,prout eſt Eccleſia, & Epiſcopatus,in eum finem conſtituto,vt per eum expediatur vniuerſitas omnium cauſarum & negotiorum, quæ cadunt ſub adminiſtratione conſtituentis,videlicet Capituli,aut ſimilis. Ratio differentiæ ſumenda eſt tum ex maiori dignitate dicti officij viſitatoris,quod quidem dignius eſt quam officium procuratoris, vt pro ſolutione huius obſtaculi conſiderat *Domin. d. num.* 10. tum etiam propter naturam commiſſionis factæ viſitatori, quæ cum ordinetur in dictum finem, conſequenter poſtulat in eodem viſitatore prædictam generalem & liberam adminiſtrationem per quam ſolum, & non aliter ille finis ſufficienter aſſequi poteſt: vnde ſuccedit reg. text.*in l.*2.*ff.de iuriſd.omn.iud.& in l.* 3. §. *qui habet, ff. de ſeruit.ruſtic.& in l.*1.§.1.*ff.ſi vſufructus petatur*,cum ſimilibus. Vnde meritò dicit *Bart.in l.præſes num.*4.*C. de tranſact.* quod adminiſtratores vniuerſitatum cenſentur habere adminiſtrationem cum libera, quod etiam tenent *Dec.conſ.*204.incip.*Viſo eleganti ſub num.*5.& *Card. Tuſch. tom.* 5. *lit. M, concl.*45. *num.*25. quod tamen ſecus eſt in procuratore priuati,aut ad cauſas ſingulares, & negotia priuata conſtituto, quippe quod hic ſufficienter poteſt ea procurare abſque generali illa adminiſtratione. Verba autem text.*in d.cap. cum nobis*, *& in d.cap.*2.quatenus loquuntur de procuratore, non ſunt intelligenda de procuratore proprio,& formali, qualis eſt ille, qui vel priuati negotia,& cauſas ſingulariter, vel vtiliter adminiſtrat iuxta text.*in l.*1.*ff.de procuratorib.* vel vnam & alteram,& ita ſingulares cauſas & negotia corporis etiam myſtici, & vniuerſalis ſingulariter tantum gerit iuxta text.*in cap.quia in cauſis,de procurator.*ſed intelligenda ſolum ſunt de procuratore improprio, qualis aliquando vocatur abuſiue quilibet adminiſtrator etiamſi generalem alicuius corporis myſtici, verbi gratia, Eccleſiæ & Epiſcopatus adminiſtrationem gerat iuxta text. *in cap. Saluator verſ.nomine* 1.*queſt.*3.*& in cap.is cui* 42.*in princip. de electi.lib.*6.obſeruat *gloſ.*1. & ibi Doctores *in d.cap.quia in cauſis*, idque adeò vt etiamſi ipſemet Epiſcopus, ſeu quilibet alius Prælatus aliquando dicatur procurator ſuæ Eccleſiæ,vt *in d.cap.* 2. cum tamen conſtet eum non eſſe propriè & formaliter eius procuratorem, quippe quod non adminiſtrat aliena omninò negotia,ſed veluti ſua,nec rurſus mandato domini,ſed iure ſuo, ſecus ac ille qui propriè & formaliter eſt procurator alterius iuxta text.*in d.l.*1.*in princip.ff.de procurator.*

Beneficia autem ſpectantia ad ſolam collationem Epiſcopi non poteſt viſitator Epiſcopali Sede vacante deputatus ab inferiori à Papa conferre, vt probat *text.* in ſæpe citato *cap.vlt.de ſuppienda negig.Prælat.lib.* 6. & ibi obſeruant *Domin,num.*3,*Franc,ſub num.*2.*Monach.num.*1, *&* 2.

& 2. Cardoſ. in praxi indicum verbo Viſitatio num. 14. Ratio eſt, quia ſiue hic viſitator generalis deputetur à Capitulo prout deputari poteſt iuxta ſup. reſoluta *in verſ. Ego vero num.*9.ſiue deputetur ab Archiepiſcopo ex iure deuoluto propter negligentiam, vel malitiam eiuſdem Capituli, iuxta eundem text. *in verſ. niſi fortè*,nunquam habere poteſt maiorem poteſtatem, quam is à quo deputatus eſt,iuxta reg.text.*in cap. Daibertum* 1.*queſt.* 7. *& in l.nemo plus Iuris, ff.de regul.Iuris*; atqui nec ipſum Capitulum, nec ipſe Archiepiſcopus vtens ſola eius poteſtate ex capite dicti iuris deuoluti poteſt Sede vere, vel ficte vacante conferre beneficia ad ſolam Epiſcopi collationem ſpectantia iuxta text. *in cap.* 2. *ne Sede vacante*,cui ſimilis *in cap.vlt.de regularib.lib.*6.*& in cap.*1. *in princip. de inſtitution. eod. lib.* cum iis, quæ latè proſequuntur *Monach.d.num.*2.*Pauin. de poteſt. Capituli par.*2. *princip.queſt.*1.*Molin.d.tract.*5.*diſput.*11.*num.*11.*cum ſeqq. Rebuff.in praxi benefic.par.*1.*tit.de deuolut.à num.*70.Igitur, &c. cum quibus, & præcipuè *Rebuff. vbi proximè*, *num.* 103. poteſt ampliari,vt procedat etiam in beneficiis parochialibus.

29 Si verò talis viſitator, id eſt,adminiſtrator generalis Sedis vacantis à Summo Pont. deputatus fuerit,poterit tunc conferre beneficia etiam ſpectantia ad ſolam Epiſcopi collationem,vt probat *d.cap.vlt.de ſuppl.negl.Prel.* & tradit *Rebuff. d. tit. de deuolutionib. num.* 99. Ratio eſt, quia huiuſmodi viſitator Sede vacante poteſt omnia, quæ competerent Epiſcopo viuo,& iam confirmato, vt conſtat ex text.*in cap.is, cui* 42. *de elect. lib.* 6. atqui Epiſcopus electus,& confirmatus poteſt beneficia conferre *cap.noſti,cap.tranſmiſſam,de elect.* Igitur, &c. quam rationem ſequitur *glo.vlt.*communiter recepta *in d.cap.vlt.*

30 Vtrum autem dato ſpeciali viſitatore à Papa pro aliqua diœceſi deputato, poſſit generalis Epiſcopi,vel Capituli Sede vacante viſitare, quæſtio eſt dubia:quod autem vbi datur ſpecialis viſitator generalis viſitare non poſſit, tenent *Felin.in cap.cum venerabilis num.*1.*in fine de except.Bald.in auth.habita num.*58. *C.ne filius pro patre*,vbi dicit quod quando datur ſpecialis viſitator per Papam derogatum eſt viſitatori generali, quod tamen *num.*59. aſſerit hoc verum, quando eſt datus ad petitionem viſitandorum, non quando Motu proprio:ratio diuerſitatis eſt vt explicat.*Corn.conſ.*76.poſt *num.*8.*lib.* 1. quia quando datur ad poſtulationem, datur ad fauorem ipſorum, quando datur motu proprio, poteſt alia ſubeſſe cauſa,& quod ſpecialis viſitator quando eſt datus fauore viſitandi ſolus viſitet,tradit *Angel.in l.teſtamenta verſ.ſi fauore perſonarum*, *C. de teſtam.* & facit quod dicit *Iacob. de Arena in l.quod in rerum* § *ſi quis poſt num.* 1. quem ſequitur *Alberic.num.*2.*& Bald.num.*1.*ff.de legat.* 1. quod Epiſcopus non poteſt viſitare Fratres Humiliatos de Mediolano, quibus per priuilegium fuit indultum, vt per Miniſtrum viſitentur,idem tradunt *Corn. conſ.*30.*num.*4. *lib.*2.*Ruin.conſ.*7.*num.*6.*lib.*4. *Troil. de Maluet. de oblation. par.*2.*dub.*4.*num.*13.*aliàs* 44.*cum ſeqq.Rimin.iun.conſ.* 715. *num.*10.*Menoch.de præſumpt.lib.*2.*præſ.*18.*ſub num.*16.*verſ. nonus eſt caſus,Surd.conſ.*56. *num.* 13. *verſ. & exemplum de viſitatore.*

Contrarium tamen, quod viſitator ſpecialis à Papa 31
deputatus non faciat quominus Epiſcopus viſitet,tradit *Anchar.in cap.ſi tibi num.*2.*verſ.quid ergo ſi Papa,de reſcript. lib.*6.ſequitur *Iaſ.in l.quod in rerum*, §. *ſi quis poſt ſub num.* 6.*verſ.breuiter his non obſtantibus,ff. de legat.* 1. & deciſionem *Iacobi de Arena* eſſe dubiam aſſerit *Menoch. conſ.* 468.*ſub num.*14.*verſ. reſpondetur primo*, vbi adducit multos diſſentientes.

Sed prima opinio proculdubio eſt vera,& rationibus 32
*Iaſ.*reſpondet *Menoch.vbi ſupra*, & quamuis *Aretin.in d. cap.ſi quis poſt*, dubitet de doctrina *Iacobi de Arena*, tamen(vt aduertit *Ruin.d.conſ.*7.*ſub num.*6.) idem *Aretin. conſ.*102.ſequitur doctrinam Angeli,quando fauore perſonæ eſt datus viſitator, ita *Rota in Abulen. iuris viſitandi* 28. *Iunij* 1600. coram *Gregorio XV.* impreſſa per *Farin., deciſ.*30.*num.*9.*cum ſeqq.par.*2.*recent.*quæ tamen in eadem coram eodem 10. *Nouembris* eiuſdem *anni*, impreſſa per eundem *Farin.deciſ.*33.*num.*2.*eadem par.* 2. *recent.* cenſuit hoc procedere in Prælato Regulari, cui ſpeciali iure cenſetur conceſſa iuriſdictio priuatiue ex *Abb.in cap.paſtoralis ſub num.*6.*verſ.ſed in Regularibus aliud puto*, & ibi *Felin.num.*4.*de officio Ordinar.*

FINIS. LAVS DEO.

Digitized by Google

OMISSA QVÆDAM, QVÆ IN MEMBRANULIS exſcripta per inaduertentiam ſunt præterita, hîc addita poſtquam reperta fuerunt, vt in ſequenti mox editione ſuis in locis reponantur, prout hîc annotata ſunt.

Par.3. Alleg.64.n.6.in fine pag.171.linea 23.col.1.adde.

Bobadil.in ſua politica lib.3.cap.5. num. 34. Sarmien. in defenſ.de reddit.Eccleſ.par.1.monitu 82.num.3.in fine, Anilez ad cap.23.Praterea verbo den orden num.11. Cened ad Decretal.collect.153. num.1. in fine, Gabr. Pereira in tract.de Manu Regia cap.18.de indictionib. num. 8. verſ. & qui ad primam, vbi *num.9.* ſubdit quod non ſolùm ad Prælatos ſpectat hæc cognitio, & diſcuſſio, qualia opera debeant fieri, ſed etiam contributionem decernere, & ad illam ſubeundam cogere, quia cui committitur aliquid committuntur ea, quæ ad illius expeditionem neceſſaria ſunt, arg. *l. quicunque §.ſi ei, ff. de inſtit.actio. l. pen. ff. de vſufruct.*

*Eadem Alleg.64.n.8.*ibi *d.conſ.91.n.vlt.ibid.lin.35.adde.*

Quando autem Rector compellitur extra dubium eſt agendum fore in iudicio Eccleſiaſtico, vt tradunt *Guillelm.Benedict.in cap.Raimundus,de teſtam. verbo ſi abſque liberis num.33. Pechi.de Eccleſ.reparat.cap.14.Gabr.Pereira d. tract.de Manu Regia cap. 18. de indictionib. num. 7.* Quando verò Prælati, ſiue Rectores ſunt exempti, eo caſu per Pontificem compelli poſſunt, & ſecundum aliquos, vel per Regem, quia cenſentur damnum in Regno dare, dum patiuntur ſuas Eccleſias corruere, quæ negligentia diſſipatio eſt, vt per *Guillelm.d.verbo ſi abſque liberis, num.* 35. nam Regibus etiam incumbit Templorum defenſio, & protectio, vt per *Auendan.de exequen.mand. lib. 1. cap. 14.num.23. Bobadil. in ſua politica lib. 2. cap. 18. num.127. Cruall.par.4.queſt.897.num.621. Gabl. Pereira.dict.num.5. verſ. primò.* Sed quando compelluntur Parochiani laici ad Eccleſiarum reparationem, cognitionem illam ſiue compulſionem mixtam eſſe tenuerunt *Pechi.de reparat. Eccleſ. cap. 28. Guillelm. in d.cap.Raimundus verbo domum num.17.Gabr.Pereira d.cap.18.de indictionib.nu.5.* Quamuis quoad huiuſmodi Parochianos per Iudices ſeculares compulſionem fieri poſſe indiſtinctè teneant.

*Part.3. Alleg.69.pag.187.lin.41.*ibi,*108.adde,*

Maſſobr. d.requiſ.7.dub.13.& 14.

*Ibid. in fine col.*ibi,*exire, adde.*

Et ideò *Gare. de benefic. p. 11. cap.9.num.23.* dicit quod illa verba religionem ingreſſuri ſunt, intelligenda non quidem de habitus ſuſceptione, ſed planè de profeſſionis emiſſione, refert *Maſſobr.in ſua praxi habendi concurſum requiſ.7.dub.52.num.9.*vbi *num.15.cum Flamin. d. queſt.6. num.* 165. dicit quod poterit Ordinarius conferre beneficium reſignatum ab eo, qui vult Matrimonium contrahere, non obſtante quod poſtea matrimonium iam contractum diſſoluatur, vel ex eo quod vxor ante conſummationem intrauerit Religionem, vel inuenta fuerit eſſe conſanguinea.

Pag. 188. *col.* 1. *lin.* 16. loco, *Sed verius quod Rota tenuit ſupra num.*2. repone.

Illam tamen præſumi in Epiſcopo ſi admittat reſignationem cenſuit *Rot.*apud *Seraph.deciſ.*1320.

*Ibid.lin.*28.ibi *ſuſtentari,adde,*

*Maſſobr.d.requiſ.7.Eub.*37.

Ibid.lin. 67.ibi *num.*270. *adde,*

Quod autem beneficia iuriſpatronatus non comprehendantur ſub *dicto* §.*ceterum*, declarauit *Gregor. XIII.* vt atteſtantur *Piaſeg.in praxi Epiſcop.par.2.cap.5.num.22. Nicol.Garc.de benefic.par.11.cap.3.§.3.num.268.* & contra *Franc. Leonem*, idem dicit *Maſſobr. in ſua praxi habendi concurſum requiſ.7.dub. 24. ſecundum Romanam impreſ.* In quoro autem gradu prohibeantur conſanguinei quominus poſſint prouideri ab Epiſcopo de beneficiis in eorum manibus reſignatis non abs re erit inueſtigandum; in quo dubio *Flamin.de reſignat.benefic.lib.5.quæſt.6.num.* 194. dicit quod relinquitur diſpoſitioni iuris communis *in l.commodiſſimè* 10.*ff. de liberis*, & *poſth.* & ita vſque ad quartum gradum excluſiuè prohiberi reſoluit *Maſſobr. d.requiſ.7.dub.*25. vbi *dub.* 26. tenet affinitatem ad inducendum impedimentum collationis beneficij reſignati in manibus Ordinarij ſi ſit ex licito coitu non extendi vltra tertium gradum, ſi verò ſit ex illicito coitu gradum ſecundum non debere excedere, & *dub.* 27. tradit attinentiam non impedire collationem beneficij reſignati in manibus Ordinarij, & *dub.*29. etiam aſſerit publicam honeſtatem non impedire; & *dub.* 30. ait quod Epiſcopus poteſt conferre familiari ſui Vicarij etiam comedentis in tinello, beneficium reſignatum in ſuis manibus; at verò Vicarius nequit huiuſmodi beneficium conferre familiari ipſius Epiſcopi, tametſi reſignatio facta ſit in manibus ipſius Vicarij, & *dub.* 31. cum *Garcia de benefic.par.9.cap.2.num.*210. tradit quod conſanguinei, affines, & alij impediti à conſecutione beneficij reſignati in manibus Ordinarij impediuntur etiam à concurſu Parochialis reſignatæ, ſecus ſi vacet per obitum.

*Ibid.col.2.lin.2.*ibi *contrafecerint, adde.*

refert *Rot.*apud *Farin.deciſ.17.num.3.par.2.recent.*

*Ibid.lin.*19.ibi *num.*230.*adde.*

Et conſanguinitatem ad hoc propoſitum probari per teſtes de publica voce & fama cenſuit *Rot.deciſ.17. num.* 2.apud *Farin.par.2.recent.*

Ibid. lin. 62. ibi *in nouis, adde.*

Qui tamen ſcire cupit quando & intra quod tempus reiectio, vel admiſſio reſignationis factæ in manibus Ordinarij debeat ab ipſo Ordinario fieri, & à prouiſo publicari, conſulat dictam *Conſtit.Gregor. XIII.* de publicandis *reſign. incip.* humano vix iudicio, quæ ad hoc propoſitum ita cantat. De beneficiis autem quæ deinceps in manibus ordinariorum collatorum etiam Cardinalium, etiam indulta & facultates ad hoc ab Apoſtol. Sede habentium, ac Legatorum etiam de Latere, & deleguatorum etiã ſpecialium eluſdem Sedis extra Romanam Curiam reſignari etiam ex cauſa permutationis contigerit, ipſi intra menſem negotium vniuerſum admiſſionis, vel reiectionis reſignationis huiuſmodi, & (ſi per eos facienda erit) prouiſionis reſignati beneficij iuxta Apoſtolicas, & alias canonicas ſanctiones omninò abſoluant, & qui ſic prouiſus fuerit, intra tres menſes à die ſibi factæ prouiſionis illam publicet, & poſſeſſionem beneficij capiat modo & forma ſupradictis, alioquin illis elapſis nulla ſit eius prouiſio, & beneficiũ vacare cenſeatur eo ipſo, Ordinariique & alij prædicti, qui hæc vti eis præſcribuntur, non perfecerint eo caſu poteſtate diſponendi de ipſis beneficiis ſint ea vice priuati, eorúmque diſpoſitio eo ipſo ad Sedem Apoſtol. deuoluta exiſtat, aut

Digitized by Google

aut aliis idoneis ab ipſa ſede dumtaxat modo & forma prædictis concedantur. Hæc *in d. Conſtit. Gregor.* quam exponens *Flamin.de reſign.lib.11.quæſt.2.concl.3. numer.6.* concludit,quod in reſignationibus quę fiunt extra Curiã ij, coram quibus fiunt, debent admittere, vel reiicere illas renunciationes infra menſem, & intra eundem conferre illa beneficia vacantia per reſignationem ſi illam admiſerint, addens quod hoc non fuerat conſideratum per reg. Cancellariæ, neque per *dictam Conſtit. Pij V.* & quod optima ratione videtur poſitum ne fiat fraus, & ſic notat quod reſtringitur tempus vt conferat intra menſem, idem annuit *lib.11.quæſt.5.num.* 4. 10. *&* 13. quem refert & ſequitur *Nicol. Garc.de benef. par. 11. cap.3.num.285.& num.337.& Ioan.à Cochier.in reg.de publicandis reſignat. num.* 15. *verſ. ſed hoc intereſt*, vbi dicit quod Ordinariis locorum, vel Legatis de latere,in quorum manibus fit reſignatio beneficij, præſcribitur ſpatium vnius menſis, vt admittant,reiiciãt,aut conferant, & prouiſus debeat publicare, &c.Iterum *Miſſob.in praxi habendi concurſum requiſ.7.dub.*1.ſecundum Rom.impreſ. optimo iure quoad tempus conferendi prædictorum ſententiam non admittit, ratio eſt quia cum ex *Concil. Trid.ſeſſ.24. de reform.cap.* 18. concurſus in proponendis ſit etiã in Parochialibus vacantibus per reſignationẽ,ad huiuſmodi autem concurſum proponendũ per *Conſt.Pij V.*quæ incip.In conferendis,cõceſſum ſit quadrimeſtre, & ad conferendum ſemeſtre,nec fuerit *dictæ Conſtitutioni Pij V.*per aliam Gregorij derogatum,videtur propterea implicare iſtam doctrinã, & maximam proinde generare confuſionem, ſi intra menſem facienda eſſet collatio præcedente concurſu: exiſtimat igitur ille prædictam Gregorij Conſtitutionem decidere tantum, vt debeat Ordinarius infra menſem admittere quidem vel reiicere reſignationem, ac nihilominus habeat ſex menſes ad conferendum iuxta Apoſtolicas Conſtitutiones, & Canonicas ſanctiones, ita vt admiſſio & reiectio in quibus cadere poteſt fraus, cenſeantur reſtrictæ & limitatæ ad menſem, at collationis tempus reguletur iuxta diſpoſitionem iuris communis *in cap.nulla 2.de Conſtit.prabenda, dicta Conſtitutionis Pij V.* & ſic ad ſemeſtre.

Part.3.alleg.70.num.1.in fine pag.189.col.2.lin.53.adde.

Nouiſſimè *D.Lotter.in ſuo doctiſſ.tract.de re benef.lib.2. quæſt.8. à principio.* Patrono namque fundanti ſeu conſtruenti, aut dotanti debetur honorificentia in Eccleſia, nimirum in ſeſſionibus, vt in altiori ſedeat loco,in proceſſionibus, vt ſibi dignior locus aſſignetur,& denique in præcedentia,dum exhibentur communia obſequia,vt videlicet primus admittatur ad oſculum pacis, ita *Rot. apud.Mantic.deciſ.244.num.*1.ſic etiam vt primus de laicis thurificetur *Lambertin.de iurepatron. lib.3. in 1. quæſt. num.* 15. *ad finem*; in huiuſmodi enim thurificatione plurimum honoris, & obſequij præſtatur, vt dixit *Rot. in Brixien.thurificationis* 16.*Martij* 1626.coram *Remboldo*, refert *D.Lotter.in tract.de re benef.lib.2.q.4. num.*2.vbi *q.* 4. diſputat,alimentorum ſuppeditatio quatenus eſt fructus iuriſpatronatus, patrono qualiter debeatur.

Part.3. alleg.70. num. 22. pag.191. col.1. lin.27. ibi, *& 7. numer. 2. adde.*

Præſumitur enim conſenſus Ordinarij adhibitus ex diuturnitate temporis, & obſeruantia, ſecundum *Barbat.conſ. 33.nu.2.lib.2.* ſæpe à Rota canonizatum, vt per *Seraphin.deciſ.871.num.3.& Rot.deciſ.517.num.3.p.1. recent.* refert *D.Lotter.in tract.de re benefic.lib.2. q.14.n.10.* Quæ tamen probatio præſumptiua minime in perſona potenti admitteretur, quia nihilominus ſemper vrget præſumptio vſurpationis, & non probationis factæ ad formam decreti Concilij Tridentini, vt fuit dictum in *Rot.apud Mantic.deciſ.257.n.4. & 5.& apud Seraph. deciſ. 952.numer.8.eiuſdem Rot.deciſ. 58. numer. 4. par. 1. recent. Lotter. dict. quæſt. 14. numer. 11.*

Part.3. alleg.70.num.20.in fine,ibi,nu.1.& 2. pag.200.adde

Et ideo non ſolent Ordinarij eſſe admodum faciles in admittendis præſentationibus, niſi prius ſibi liqueat de iurepatronatus, *Rot. deciſ. 11.ſub num.1.verſ.ratio, de iurepatron.in nouis, Rot.etiam deciſ.13. num.1.p.1.recent.Seraph.deciſ.1232.num.2.Mantic.deciſ.150.num.3.*refert *Lotter.in tract.de re benef.lib.2.q.13. n.142.*

Alleg.117.in fine pag.411. lin.54.adde.

Poſt hæc ſcripta prodiit à Sacra Rota ſingularis deciſio ab Auditore mirabilis doctrinæ,& eruditionis extenſa, in qua omnia ferme in hac allegatione contenta, & tractata comprobantur, cuius copiam, quia multum ad rem facit, hic inſerere operæ pretium duxi.

R. P. D. PIROVANO.

Bracharen. fructuum 3. Decembris 1627.

DVbitarum fuit, an fructus induſtriales & ciuiles ſpectent ad hæredem Archidiaconi,vel ad ſucceſſorem in beneficio: effectus autem huius diſputationis eo tendebat, quia Georgius hæres Archidiaconi per cuius obitum orta eſt controuerſia ſuper fructibus, obtinuit in partibus tres ſententias,pro quarum executione iuxta illarum conformitatem Signatura reſcripſit, & exinde *Rota coram bonæ mem.Buratio* 28 *Aprilis* 1625. reſpondit conformes eſſe quoad fructus naturales, & executoriales relaxauit. Cæterum quia pro induſtrialibus,& ciuilibus non cadebat eadem conformitas, nunc de prædictis ſeparatim agitur, & eos viſum fuit Georgio hæredi ſpectare.

Nam quoad pertinentiam reſpectu recollectionis bene probatur, quia Bartholomæus Archidiaconus deceſſit *die 29.Nouembris*, de quo tempore iam fructus induſtriales omnes à ſolo ſunt ſeparati, ciuiles verò, qui ex re fructifera non proueniunt,& ſolent diœceſim percipi vſque ad illam diem ſpectabunt hæredi nulla habita diſtinctione quod nondum venerit dies eorum ſolutionis,ex quo attenditur an verè à ſolo fuerint ſeparati, vel in illa die obitus prædeceſſoris debiti ſint,provt hæc omnia firmantur in *Baren.fructuum coram Illuſtr. Card.Caualerio*, quæ eſt inter recentiores 240.*p.1.& plenius in Cremonen.fructuum* 278. *p.2.recent.*

Quo verò an de iure pertineant ad hæredes beneficiati, regula eſt in contrarium, niſi conſuetudo aut facultas teſtandi aliter determinent,nam fructus etiam ſeparati à ſolo nondum tamen exacti ad ſucceſſorem in beneficio pertinent,*Calder.conſ.1.de peculio cleric.*quem *Rot.* ſemper ſequuta eſt, vt *in cauſa nullius, ſeu Romana pecuniaria 15. Decembris* 1585.*&* 4.*Iunij* 1593. coram *Card. Blanchetto*, quæ eſt apud *Marchef.fol.*424.*par.1.& in Barchinonen.fructuum.*8.*Februarij* 1610. coram *D. meo Decano, & in Varmien. fructuum coram me* 24. *Ianuarij* 1611. & nouiſſimè *in Papien.fructuum* 21.*Februarij* 1622. *coram bon.mem.Remboldo.*

Viſum tamen fuit conſtare de generali conſuetudine Regnorum Hiſpaniarum quod hæredes beneficiatorum ſuccedant in fructibus à ſolo ſeparatis,& nondũ exactis, quam *Rota* firmauit in pluribus Regnis ſub eodẽ nomine Hiſpaniæ comprehenſis, nempe in *Palentina fructuum* 26.*Februarij* 1580. *coram Card. Lancellotto ſen.*quæ eſt in *Regno Caſtella, & in Regno Nauarræ in Pampilonen. fructuum apud Guidobon. deciſ.*50. *& de Regno Corduba eſt alia deciſio coram Illuſtriſſimo Card. Caualerio in Corduben. beneficiorum* 24.*Februarij* 1620.*& de Comitatu Cathalonia in Barchinonen.fructuum* 4.*Iulij* 1607.*coram bonæ mem. Inſto, & in eadem cauſa* 10. *Decembris eiuſdem anni, &* 3. *Decemb.*1610.*corã D.meo Decano,& in Gerunden.fructuum*

24.

Digitized by Google

24. *Maij* 1599. *coram bonæ mem. Iuſto.*

Non obſtat quod hæc generalis conſuetudo dici non poſſit, probata ex conſuetudine aliorum locorum, dum illa non extenditur de loco ad locum, quia argumentum non deſumitur ex locali conſuetudine, aut ratione illius ad extenſionem quoad alia regna, ſed ex multis regnis ad comprehenſionem aliorum eiuſdem regionis, inter quæ regnum Luſitaniæ comprehenditur, & pro eiuſdem locali conſuetudine multa concurrunt adminicula, quæ ad perficiendam probationem ſolent admitti, *cap. fin.* ibi, tanquam vehementer adminiculantes, *de ſucceſſ. ab inteſt. l. inſtrumenta*, ibi, adminiculis adiuuantur, *C. de probat. Guido Pap. deciſ.* 441. *Achil. deciſ.* 1. *de confeſſis*, *Rot. deciſ.* 376. *p.* 1. *recent.* nam datur vnus teſtis ex duobus in Curia examinatis, qui deponit de hac conſuetudine in diœceſi Bracharenſi, & pro notorio allegatur quod in regno Portugaliæ, prout in aliis regnis Hiſpaniarum, non colliguntur ſpolia Clericorum à Collectoribus ordinariis, ac demum de hac generali conſuetudine atteſtantur *Conar. in cap. cum in officiis n.* 9. *de teſtam. Nicol. Garc. de benefic. p.* 2. *cap.* 1. *num.* 102. quorum dicta etſi de per ſe non releuent ad perfectam probationem, cum non deponant de Curia in qua practicatur *Gabr. de probat. concl.* 4. *num.* 3. attamen pro adminiculo tanquam de fama affirmantes poſſunt deſeruire. Quibus accedit Conſtitutio Synodalis non quidem de per ſe diſponens, vt fuit præſuppoſitum in ſupradicta deciſ. 18. Aprilis 1625. quia non poteſt Ordinarius ſtatuere contra ius commune *cap. venientes, de iureiur. Felin. in cap. quod ſuper his num.* 4. *in* 1. *fallent. de maior. & obed. Rot. in Calaguritana de Oliuar.* 22. *Martij* 1604. *coram bonæ mem. Penia*, ſed tanquam acceſſoria, & inhærens conſuetudini, & adminiculans vniuerſalem regnorum comprehenſionem ſupradictam, quæ conſtitutio eo magis ad hanc probationem coadiuuandam videtur deſeruire, quia dantur duo teſtes bene concludentes de illius obſeruantia ab anno 1538. quo condita fuit *à Card. Henrico tunc Archiepiſcopo Bracharen.* abſque eo quod ſucceſſores in beneficiis conqueſti fuerint, nec Collectores manum appoſuerint.

Nec vim facit quod hæc obſeruantia debuiſſet probari obtenta in iudicio, & coram delegato Apoſt. ſecundũ *Pute. deciſ.* 122. *lib.*... quia loquitur de ſtylo procedendi ſeruando iuxta ſtylum delegantis, non autem Ordinarij, cuius contraria obſeruantia debet probari in contradictorio iudicio, ex quo ſtylus Ordinarij non extenditur ad ſtylum delegantis: non autem loquitur de generali obſeruantia, qui eſt caſus noſter, quæ probari poteſt ex ſolitis requiſitis, nempe vſu populi, frequentia actus, & diuturnitate temporis, quæ ponuntur per *Alberic. in l. quibus ff. de legib. Rebuff. de conſuet. num.* 106. & ab aliis allegatis per *Maſtard. de probat. concl.* 424. *in princip.*

Non obſtat quod regnum Luſitaniæ non probetur comprehenſum inter regna Hiſpaniæ, quia & ratione ſitus eſſe eadem Coſmographi referunt & deſignant, & ratione dominij regnum Caſtellæ, prout ſunt alia Regna, Nauarræ, Valentiæ, Cathaloniæ, & Aragoniæ eadem diiudicantur, & idem teſtatur *Nauar. conſ.* 1. *nu.* 1. *de decimis.*

FORMV

Digitized by Google

FORMVLARIVM

EPISCOPALE;

IN QVO VARIÆ

continentur formulæ ad Epiſcopalem iuriſdictionem ritè & rectè exercendam maximè vtiles, & neceſſariæ:

AVCTORE

AVGVSTINO BARBOSA, I. V. D. Luſitano, Protonotario Apoſtolico;

Nunc primùm in lucem editum.

Digitized by Google

Digitized by Google

AD LECTOREM.

CVM non ſemel in componendis litteris ad Epiſcopale munus ritè obeundum expediri ſolitis, errores quamplures fiant, ob multiplicem earum varietatem, qua Epiſcopi nouelli, & alij inexperti Vicarij quandoque minùs bene & iuridice vtuntur; vnde nullitates, & iurgia oriri ſolent in magnum vtriuſque partis detrimentum, ideò gratum me Epiſcopis facturum eſſe cenſui, ſi principaliores formulas ad Epiſcopalem iuriſdictionem ritè & rectè exercendam neceſſarias, & opportunas in vnum redigerem libellum. Quapropter aliquas ſumma qua potui diligentia, caſtigatiores condidi, alias ex Actis Eccleſiæ Mediolanenſis, & Archiepiſcopali Bononienſi, quibuſdam mutatis collegi; ac demum nonnullas ad quindecim ferè, accepi à doctiſſimo D. Iulio Lauorio Protonotario Apoſtolico, & Illuſtriſſimi, ac R^mi D. mei Cardinalis Muti Auditore, Iuris vtriuſque conſultiſſimo, & à me multis nominibus commendando, cuius Formularium vniuerſale duobus tomis diuiſum, & innumeras penè in omni materia formulas continens propediem vt lucem aſpiciat, expectamus. Latina lingua; & ſub Epiſcopi nomine præſentes formulas proferendas eſſe volui, licèt & vernacula lingua, ac de mandato, & cum ſubſcriptione Vicarij generalis, earum quamplures expediri ſoleant. In quo tamen cuiuſlibet Epiſcopatus conſuetudines legitimè præſcriptas ſeruandas eſſe admoneo. Sub Illuſtriſſimi & R^mi D. mei Roderici à Cunha Archiepiſcopi ac domini Bracharæ Auguſtæ, Hiſpaniarúmque Primatis nomine formulas haſce euulgandas eſſe cenſui, vt ſic Archiepiſcopatus illius, à quo originem duco, & doctiſſimi viri, ac vigilantiſſimi Paſtoris memoriam recolerem, cuius admirer-ne magis humanitatem nobilitati coniunctam, ac omnium litterarum ſcientiam, & rerum variarum cognitionem neſcio; Meritò igitur conſultóque illius vberioribus ſuperſedeo laudibus, quia felix, vt ille ait,

——— dicique beatus
Ante obitum nemo, ſupremáque funera debet.

Digitized by Google

INDEX FORMVLARVM
Epiſcopalium, quæ hîc continentur.

Alternatiuæ acceptatio tripliciter ponitur, form. 89. 90. & 91.

Beneficij erectio cum reſeruatione iuriſpatronatus de aſſenſu Epiſcopi ob augmentum, form. 53.

Beneficij ſimplicis vnio facta Parochiali exigui redditus, form. 76.

Beneficij ſimplicis vacantis per liberam reſignationem de eo factam in manibus Epiſcopi, form. 74.

Beneficiorum ſimplicium vnio facta Collegio ſeminarij, form. 80.

Canonicatus & prebendæ vacantium per obitum collatio facta per Epiſcopum familiari præſenti, form. 65.

Canonicatus, & prebendæ collatio vigore Bullarum Apoſtol. form. 66.

Canonicatus, & prebendæ Eccleſiæ Collegiatæ collatio, form. 67.

Canonicatus, & prebendæ reſignatorum ex cauſa permutationis pro aliis Canonicatu, & prebenda collatio, form. 73.

Capellaniarum duarum in Eccleſia Collegiata vnio cum diſmembratione fructuum alterius, form. 78.

Celebrandi licentia pro Preſbytero abeſſe volente ad biennium, form. 32.

Celebrandi licentia pro Preſbytero aliena diœceſis, form. 34.

Collatio Eccleſiæ Parochialis, form. 63.

Collatio Parochialis vacantis per aſſequutionem, ſeu ingreſſum Religionis, aut contractum Matrimonij, form. 64.

Collatio facta familiari præſenti de Canonicatu, & prebenda Eccleſiæ Cathedralis vacantibus per obitum, form. 65.

Collatio Canonicatus & prebendæ, vigore Bullarum Apoſtolicarum, form. 66.

Collatio Canonicatus, & prebendæ Eccleſiæ Collegiatæ, form. 67.

Collatio facta per Decanum, & Capitulum de capellania ad eorum collationem ſpectante, form. 68.

Collatio Parochialis vacantis per reſignationem ex cauſa permutationis, pro Canonicatu, & prebenda, form. 72.

Collatio Canonicatus, & prebendæ reſignatorum ex cauſa permutationis pro aliis Canonicatu, & prebenda de licentia Epiſcopi in cuius diœceſi ſunt, form. 73.

Collatio beneficij ſimplicis vacantis per liberam reſignationem de eo factam in manibus Epiſcopi, form. 74.

Confeſſoris ſecularis licentia, form. 23.

Confeſſoris Regularis licentia, form. 24. & alia 25.

Confeſſoris monialium licentia, form. 26.

Confeſſoris monialium licentia ad crates tantum, ſiue allocutoria, form. 27.

Confeſſoris monialium licentia, neceſſitate vrgente intra clauſtra monaſterij miniſtraturi Sacramenta, form. 28.

Confeſſoris monialium licentia cum facultate caſuum Epiſcopo reſeruatorum, form. 29.

Confirmationis Sacramenti adminiſtratio indicitur, form. 22.

Confraternitatis erectio, form. 95.

Confraternitatem erigendi aſſenſus, form. 96.

Denunciandi in Eccleſia illum qui ad Ordines promouendus eſt, form. 3.

Depoſitarij deputatio, form. 57.

Dimiſſoriæ litteræ pro Prima tonſura, form. 11.

Dimiſſoriæ litteræ pro Ordinibus minoribus, form. 12.

Dimiſſoriæ litteræ ad ſacrum ſubdiaconatus Ordinem, form. 13.

Dimiſſoriæ litteræ ad ſacrum Diaconatus Ordinem attenta abſentia Ordinarij petentis, form. 14.

Dimiſſoriæ litteræ ad ſacrum Preſbyteratus Ordinem ſtante abſentia Ordinarij, form. 15.

Dimiſſoriæ litteræ ad omnes ſacros Ordines ſtante Epiſcopi, & Ordinarij petentis abſentia, for. 16.

Dimiſſoriales litteræ, quæ mihi Preſbytero Romam proficiſcenti conceſſæ fuerunt, form. 33.

Diſpenſatio ſuper denunciationibus Matrimonij, form. 30.

Diſpenſatio auctoritate Apoſt. concedenda ſuper Matrimonio iam contracto ob aliquod impedimentum dirimens, form. 31.

Digitized by Google

Donationis Iuriſpatronatus aſſenſus, form. 84.
*Edictum affigendum facta coram Epiſcopo preſentatione de beneficio iuriſpatronatus, for.*61.
Edictum pro examine Ordinandorum, form. 10.
*Edictum de examine eorum qui Eccleſiæ Parochiali præficiendi ſunt, form.*58.
*Edicti pro viſitatione Cathedralis, form.*94.
Eccleſiæ Parochialis, vide Parochialis.
Erectio beneficij cum reſeruatione iuriſpatronatus de aſſenſu Epiſcopi ob augmentum, formul. 53.
*Erectio Parochialis Eccleſiæ cum vnione beneficij ſimplicis, form.*54.
Erectio nouæ Parochialis cum diſmembratione alterius, form. 55.
*Eleemoſynas colligendi facultas in Parochia tantùm pro Confraternitate, form.*39.
Eleemoſynam colligendi facultas in Vrbe & diœceſi, form. 40.
*Eleemoſynas colligendi pro locis piis facultas, form.*41.
*Exactoris, & depoſitarij bonorum Eccleſiæ vacantis deputatio, form.*57.
Examinis, & approbationis ad Parochialem vacantem fides, form. 59.
*Examinis, & approbationis in concurſu, & electionis ad Parochialem vacantem in menſe Apoſt. fides, form.*60.
*Factoris deputati ad negotia, & res monaſterij monialium, licentia illud ingrediendi, form.*50.
*Facultas euulgandi nomina eorum, qui Ordinis Sacramento initiandi ſunt, form.*2.
Fides examinis, vide examinis fides.
Functionum exercitarum littera teſtimoniales, form. 9.
*Hoſpitale creandi, ſeu fundandi aſſenſus, for.*97.
*Indictionis diei ſacræ Ordinationis, form.*1.
Indictionis adminiſtrationis ſacramenti Confirmationis, form. 22.
Indulgentiarum conceſſio, form. 37.
Indulgentiarum conceſſio, qua vti debet Epiſcopus poſt ſolemnem benedictionem in Veſperis, & Miſſis cantatis, form. 38.
Informationes aſſumendi de veritate miraculorum facultas, form. 81.
Inſtitutio Eccleſiæ Parochialis de iurepatronatus, form. 62.
*Iuramentum præſtandum ab admittendis intra clauſuram monaſteriorum monialium, for.*52.
Iuriſpatronatus donationis aſſenſus, form. 84.
Litterarum teſtimonialium pro Prima Tonſura à proprio Ordinario collata, form. 17.
Litterarum teſtimonialium collationis Primæ Tonſuræ pro baſtando cum diſpenſatione ad minores Ordines, & beneficium ſimplex obtinendum, form. 18.
Litterarum teſtimonialium collationis Sacri Ordinis Subdiaconatus ad titulum patrimonij, form. 19.
Litterarum teſtimonialium collationis ſacrorum Ordinum vigore Breuis extra tempora, formula 20.
Litterarum teſtimonialium Ordinis ſuſcepti in propria diœceſi ab alieno Epiſcopo de Ordinarij licentia, form. 21.
Magiſtri ſcholæ teſtimonium pro iis, qui ad minores Ordines promoueri volunt, form. 8.
Medico & Chirurgo licentia conceſſa ſepta monaſterij monialium ingrediendi, form. 47.
Matrimonialium denunciationum diſpenſatio, form. 30.
Monialium profeſſionis recipiendæ facultas, formula 43.
Monialium monaſteria viſitandi facultas, form. 44.
Monialium monaſteria viſitandi facultas ex delegatione Apoſtol. form. 45.
Monialium monaſteria pro ingredientibus licentia, form. 46. *cum ſeqq.*
Monialium Confeſſores, vide Confeſſores monialium.
Monialium in Eccleſia pro Prædicatore licentia, form. 36.
*Monitoriales ad finem reuelationis, form.*98.
Natalium, morum, & profeſſionis Fidei atteſtationes, form. 88.
Operariis quomodo concedenda licentia ingrediendi monaſteria monialium, form. 48.
*Oratorium ſimplex conſtruendi facultas, form.*85.
Ordinationis Sacræ Indictio, form. 1.
*Ordinum minorum dimiſſoriales litteræ, form.*12.
*Ordinis Subdiaconatus dimiſſoriales litteræ, formul.*13. *& eiuſdem collatio, form.*19.
*Ordinis Diaconatus dimiſſoriales litteræ, formul.*14.
Ordinum ſacrorum collationis vigore Breuis extra tempora litteræ teſtimoniales, formula 20.
Parochialis Eccleſiæ erectio cum vnione beneficij ſimplicis, form. 54.

Digitized by Google

Parochialis nouæ erectio cum diſmembratione alterius, form. 55.
Parochialis Eccleſiæ de iurepatronatus inſtitutio, form. 62.
Parochialis Eccleſiæ collationis littera, form. 63.
Parochialis vacantis per aſſequutionem, ſeu ingreſſum Religionis, aut contractum Matrimonij collatio, form. 64.
Parochialis vacantis per reſignationem ex cauſa permutationis pro Canonicatu, & præbenda collatio, form. 72.
Parochialis vnio facta alteri ſimili propter earum paupertatem, form. 75.
Parochiali exigui redditus vnio facta de beneficio ſimplici, form. 76.
Parocho licentia conceſſa ſe abſentandi per triginta dies, form. 87.
Paupertatis atteſtatio pro iis, qui ob illam in Romana Curia diſpenſationem Matrimonialem impetrare intendunt, form. 82.
Pontificalia munera vt Epiſcopus in aliena diœceſi exercere poſſit facultas, form. 86.
Prædicatori quadrageſimali quomodo licentia concedatur, form. 35.
Prædicatori in Eccleſia Monialium quomodo licentia concedatur, form. 36.
Profeſſionis recipiendæ monialium facultas, form. 43.
Puellam recipiendi in monaſterio ad habitum Religionis facultas, form. 42.
Præbendarum aliquarum Eccleſiæ Collegiatæ inſignis ob tenuitatem ſuppreſſio, form. 79.
Præbendæ tenui dignitatis Eccleſiæ Cathedralis vnio quomodo facienda, form. 77.
Reſignationes etiam ex cauſa permutationis recipiendi facultas, form. 69.
Reſignatio facienda de beneficio per procuratorem Rectorem coram Epiſcopo cum eius admiſſione, form. 70.
Reſignatio facienda de beneficio per procuratorem coram Epiſcopo cum eius admiſſione, form. 71.
Seminario vnio, ſeu applicatio beneficiorum ſimplicium facienda, form. 80.
Suppreſſio aliquarum præbendarum Eccleſiæ Collegiatæ inſignis ob tenuitatem, form. 79.
Synodus diœceſana quomodo habenda, form. 100.
Vicarij deputatio ad Parochialem vacantem donec de Rectore prouideatur, form. 56.
Vicarij generalis Epiſcopi deputatio form. 92.
Vicarij generalis à Capitulo Sede vacante deputatio, form 93.
Vicarij foranei deputatio, form. 99.
Villicis, ſeu colonis quomodo licentia concedenda ad ingrediendum ſepta Monaſterij monialium, form. 49.
Viſitandi monaſteria monialium facultas, form. 44.
Viſitandi monaſteria monialium ex delegatione Apoſt. facultas, form. 45.
Vnio Eccleſiæ Parochialis quomodo facienda alteri ſimili propter earum paupertatem, form. 75.
Vnio beneficij ſimplicis quomodo facienda Parochiali exigui redditus, form. 76.
Vnio quomodo facienda tenui præbendæ deputatis Eccleſiæ Cathedralis, form. 77.
Vnio duarum capellaniarum in Eccleſia Collegiata cum diſmembratione fructuum alterius, form. 78.
Vnio ſeu applicatio beneficiorum ſimplicium collegio ſeminarij form. 80.

DE

Digitized by Google

DE FORMVLIS AD SACRAMENTVM ORDINIS SPECTANTIBVS.

CVM illa omnia quæ ſacris Canonibus, Concilio Tridentino, Catechiſmo, & ipſo Pontificali Romano præcipiuntur, ſeu traduntur de Sacramento Ordinis ritè adminiſtrando, & recipiendo legere, & cognita habere debeant, non ſolum qui paſtorale officium & miniſterium habent, ſed etiam quicumque ad Ordines ſiue minores ſiue maiores promoueri poſtulant, & ipſi etiam Parochi, quorum opera vti debent Epiſcopi in eiuſdem Sacramenti adminiſtratione, vt denunciationes fiant in Eccleſia, & alia plura parentur, & perficiantur, quæ decretis Concilij Tridentini ſtatuta ſunt; ideo vt nihil prætermittatur eorum quæ ad huius ſacræ functionis grauitatem pertinent, primùm ponam formulam edicti indictionis ſacræ Ordinationis, quam mox ſequetur quædam breuis inſtructio, qualiter ſe gerere debeant Parochi in denunciationibus, litteris teſtimonialibus, & aliis, quæ ſui muneris ſunt, erga Ordinandos præſtandis; deinde ſubſequetur formula alterius edicti, quo dies, locus examinis, & ratio ab examinatoribus ſeruanda promulgatur. Demum adiiciam varias formulas litterarum teſtimonialium collationis, & dimiſſoriarum ad vnamquemque Ordinem ſpectantes: omnia ad præſcriptum S. Concilij Tridentini ſeſſ. 23. de reform. cap. 5. & 7. accommodata in hunc qui ſequitur, modum.

INDICTIONIS DIEI SACRÆ Ordinationis.

FORMVLA PRIMA.

DRodericus à Cunha, Dei, & Apoſtolicæ ſedis gratia Archiepiſcopus & Dominus Bracharæ Auguſtæ, Hiſpaniarumque Primas, &c. Auxiliante Domino Deo, ac Saluatore noſtro IESV CHRISTO, nos ex ſanctæ Matris Eccleſiæ inſtituto ſacram Ordinationem ſolemniter celebraturi, vt quicumque ad Ordines admitti petentes, paratiores, & præmiſſis iis omnibus, quæ à ſacris Canonibus, & Concilio Tridentino præcipiuntur, accedant, hoc publico edicto vniuerſos, & ſingulos admonemus, nos generales clericorum Ordinationes in noſtra Metropolitana Eccleſia intra Miſſarum ſolemnia celebraturos die ſabbati poſt .... quæ erit dies ..... Menſ..... præſentis anni. Omnes igitur & ſinguli incolæ Ciuitatis, & diœceſis Bracharenſis, ſeculares ad primam clericalem Tonſuram initiandi, aut ad minores, vel maiores Ordines promoueri cupientes, ante vnum menſem præcedentem dictas Ordinationes nomina, & cognomina ſua deſcribi faciant per N. Cameræ Archiepiſcopalis notarium à nobis ad id deputatum, ab eoque ſuſcipiant facultatem euulgandi eorum nomina: & deinde omnibus iis teſtimoniis, facultatibus ſeu licentiis, & ſi opus fuerit, diſpenſationibus neceſſariis muniti ſe præſentent coram R R. N N. & N. examinatoribus pariter per nos deputatis in loco, die, & hora quæ illis ſignificabuntur. Regulares verò quorumuis Ordinum Bracharæ, & per totam diœceſim commorantes, ipſi etiam ante menſem, vt ſuprà, faciant nomina ſua per eundem notarium deſcribi, & ſe præſentent coram dictis examinatoribus, ac illis oſtendant licentiam authenticam ſuorum ſuperiorum, & fidem de ætate probatam ab Ordinario loci, vbi baptizati fuerint. Item de vita, moribus, aliiſque per prædictos examinatores videndis, & recognoſcendis. Exteri autem tam ſeculares, quam Regulares, feria ſecunda & tertia præcedentibus diem ſacrarum Ordinationum, videlicet die..... Menſ. ....ſe præſentent coram eiſdem deputatis examinatoribus cum ſuorum Ordinariorum litteris dimiſſoriis, in quibus teſtimonium ſit de ætate & approbatione eorundem ab eiſdem ſuis Ordinariis facta. Quibus, omnibus, & ſingulis notum ſit, quòd elapſo dictorum dierum termino nemo vlteriùs admittetur, Dat. Bracharæ Auguſtæ in Archiepiſcopali Palatio die .... Menſ.... Ann....

FACVLTATIS EVVLGANDI nomina eorum, qui Ordinis Sacramento initiandi ſunt.

FORMVLA II.

DRodericus, &c. Reuerende dilecte noſter. Pro noſtræ Bracharenſis Eccleſiæ vtilitate iam in proxima ſacra Ordinatione N.

d by Google

promouendum censemus, quemadmodum in Domino piè expetit. Quamobrẽ nos, fide, prudentia, circumspectioneque tua confisi, tibi N. his litteris mandamus, vt quamprimum die Dominico festóve intra Missarum solemnia populo frequenti in Ecclesia tua illius nomen & cognomen promulges, denuncies, desideriumque pium exponas; deinde tu etiam absque notario de eius ipsius natalibus, ætate, vita, ac moribus diligenter iussu nostro inquiras, idque vtrumque ad præscriptum instructionis inserræ à te præstari iubemus. De promulgatione autem, denunciatione & inquisitione eiusmodi, quam præstitisti, & de eo item, si quid illo nomine, causave ad te delatum erit, litteras sigillo tuo obsignatas ad nos accuratè mittas. Vale in Domino, Dat. Bracharæ Augustæ die..... Mens.... Ann....

Pro observantia supradicti mandati Illustrissimi Domini Archiepiscopi Parochus in præsentia duorum proborum virorum deferre debet cuilibet testi iuramentum de veritate dicenda circa ætatem, natales, & habilitatem ordinandi: tunc separatim & secretè coram illis duobus probis viris examinet quemlibet testem, & eius dicta scribat, illum sic interrogando.

An nouerit N. qui fuit denunciatus in Ecclesia, & vult ordinari?

An cognouerit eius parentes, & quanto tempore, & qua occasione nouit?

An sciat, quod dictus N. sit eorum filius, & quomodo sciat?

An sciat, quòd eundem N. illi, quos eius parentes testatur, pro suo filio aluerint, tenuerint, ac tractauerint, & an communi voce & fama omnium eum pro talium filio haberi & reputari, sine vlla suspitione contrarij sciat?

An sciat quo anno, mense, die sit natus, & vbi natus sit?

An sciat eundem N. esse legitimè natum ex iisdem parentibus, videlicet ex legitimo Matrimonio, & quomodo sciat eosdem parentes esse coniuges legitimos?

Rogetur etiam, an ordinandus careat rationis vsu, sit irregularis, aut excommunicatus, suspensus, interdictus, hæreticus, aut de fide suspectus, hæreticorum filius, cuius parentes in hæresi mortui sunt, & etiam ipsorum nepotes vsque ad secundam generationem per lineam masculinam descendentes, aut vsque ad primam per lineam femininam, aut apostata, neophytus, simoniacus publicus, vsurarius publicus, condemnatus periurij causa, obligatus Curiæ, infamis, homicida, vel mutilans, aut qui homicidio, seu mutilationi causam dedit, miles qui bello interfuit vbi mors hominum successit, qui in foro seculari criminalibus officiis est perfunctus, aut actibus criminalibus subscripsit, seu interfuit, ex quibus sententia sanguinis euenerit, solemniter pœnitens, bigamus, coniugatus, exceptis iis, quorum coniuges in sacra claustra monialium se receperint, ibique professionem emiserint, à spiritibus immundis vexatus, morbo caduco obnoxius, hermaphroditus, notabiliter deformis, & defectu aliquo corporis manifesto notatus, membris captus, ratiociniis obligatus, seruus, siue mancipium, peregrinus ignotus, officio aliquo infami & sordido perfunctus, non confirmatus, promotus per saltum, vel furtiuè? De his qualitatibus Ordinandorum latè egi, Allegat. 10. numero 24. cum seqq.

DENVNCIANDI IN ECCLESIA illum qui ad Ordines promouendus est.

FORMVLA III.

EGo N. Parochus Ecclesiæ S. N. de mandato Illustrissimi & Reuerendissimi Domini D. Roderici à Cunha Archiepiscopi denuncio N. qui ad Ordinem N. admitti petit: hortor igitur omnes & singulos, qui hìc adsunt, aut ad quos huius rei notitia peruenerit, vt si aliquod cognoscunt Canonicum impedimentum, quominus idem superiùs denunciatus possit ad supradictum Ordinem admitti, Christiana charitate ducti me de omnibus certiorem faciant, &c. *Commodiùs vero erit denunciare vulgari sermone, vt ab omnibus intelligi possit.*

LITTERARVM TESTIMONIALium Parochi emanantium vigore facultatis euulgandi nomina Ordinandi.

FORMVLA IV.

EGo N. Parochus, siue Rector Ecclesiæ S. N. oppidi N. huius diœcesis Bracharensis admonitus de Ordinationibus sacris habendis ab Illustrissimo & Reuerẽdissimo D. Roderico Cunha Archiepiscopo Bracharensi: & rectè perspectis omnibus quæ ab ipsius Amplitudine præcepta sunt, seu admonita, denunciaui in Ecclesia intra Missarum solemnia N. ex Parochia mea, qui ad Ordinem N. promoueri cupit, & postulat, & de natalibus, de vita, & moribus ipsius certior fieri curaui, eumque idoneum esse existimo, quatenùs ex cognitis intelligere potui, qui ad prædictum Ordinem admittatur; fidemque facio, illum sæpiùs infra annum sacram Confessionem & Communionem frequentare solitum fuisse, & me ac reliquos doctrinæ Christianæ ministros sua opera & assiduitate iuuasse (vel ad Christianæ doctrinæ scholam venire solitum esse, si minor sit.) In quorum fidem, &c. mea manu subscripsi, & sigillo Ecclesiæ meæ Parochiali muniui. Dat. in ædibus Parochialis Ecclesiæ S. N. hac die...

Si verò alicuius difficultatis impedimentum obesse videat, illud ante Ordinationis diem Illustrissimo Archiepiscopo significet, neque testimoniales litteras ante conficiat, quàm ab eodem Illustrissimo Domino, quid agendum sit acceperit.

LITE

Digitized by Google

LITTERARVM TESTIMONIALIUM de titulo patrimonij.

FORMVLA V.

CVm Ego N. notarius publicus ciuitatis Bracharensis in actis meis habeam plura iura N... ex quibus constat, illum habere patrimonium verè, & pacificè possidere bona immobilia, quæ iusta & vera æstimatione quinquaginta millia numorum nostratium pretio vendi possunt, & sita sunt in loco .... quorum redditus efficiunt summam viginti quinque aureorum numorum singulis annis percipiendorum, rogauerit que me notarium prædictum idem N. vt de hoc illi testimoniales litteras conficerem, cùm, vt asserit, ad Ordines Ecclesiasticos cupiat promoueri, cautionemque idoneam præstiterit de eis non alienandis priusquam illi ex Ecclesiæ redditibus, aut aliunde suppetat, vnde arbitrio Ordinarij decenter viuat; propterea per præsentes litteras fidem facio, & attestor hæc omnia ita se habere vt supra dixi, & eas solito signo, meaque propria manu roboraui, hac die.... Mens.... Ann....

De titulo patrimonij agit Conc. Bracar. IV. act. 2. cap. 6. & dixi supra Reg. 19. & 20.

PVBLICANDI BONA AD QVORUM titulum quis ordinandus sit Subdiaconus,

FORMVLA VI.

NOueritis dilectissimi in Domino N. ad sacrum Subdiaconatus Ordinem promouendum esse ad titulum patrimonij illi assignati in & super bonis & iuribus infra scriptis, quæ sunt valoris annui aureorum viginti quinque.... vt ipse asserit. Quare si quæ fictio, vel alia fraus subest, vel aliud propter quod bona ipsa, & iura non pacificè & verè à prædicto N. promouendo possideantur, vel si quæ bonorum, & iurium ipsorum pars ære alieno, alióve modo obstricta sit, vnde is deinde initiatus non habeat satis vnde viuat, ad me, vel ad Illustrissimum Archiepiscopum, seu ad eius Vicarium generalem quamprimum studeatis deferre.

LITTERARVM TESTIMONIALIUM de huiusmodi bonis publicatis,

FORMVLA VII.

ATtestor Ego N. Parochus S. N. loci N. huius Archiepiscopatus Bracharẽsis, inter Missarum solemnia, dum frequens adesset populus me denunciasse, N. promouendum fore ad sacrum Subdiaconatus Ordinem ad titulum patrimonij, seu bonorum immobilium infrascriptorum valoris annui aureorum viginti quinque, videlicet.... vt si quæ subessent fraudes seu fictiones eo præscripto deferrentur, neque hucusque quicquam contrarium delatum fuit, quin ad eorũdem bonorum, & reddituum titulum ordinari possit. In cuius rei fidem, &c.

TESTIMONII MAGISTRI SCHOLE pro iis qui ad minores Ordines promoueri volunt,

FORMVLA VIII.

EGo N. qui approbatus, & emissa Fidei professione Grammaticam, seu &c. doceo publicè in oppido Vimaranensi, Bracharensis diœcesis fidem facio N. qui ad Ordinem N. admitti petit, meum gymnasium modestè frequentare solitum fuisse, bonæ indolis esse, bonis moribus præditum, Christianè educatum, & in litteris satis proficientem. In quorum fidem, &c. præsentes mea manu subscripsi hac die....

LITTERARVM TESTIMONIALIUM functionum exercitarum,

FORMVLA IX.

EGo N. Parochus siue Curatus Ecclesiæ Collegiatæ, &c. vel Parochialis, &c. S. N. præsentibus litteris testor, N. promotum Bracharæ ab Illustrissimo Archiepiscopo D. Roderico à Cunha ad Ordinem N. & meæ Ecclesiæ consignatum, vt in ea eiusdem suscepti Ordinis functiones exerceret, ad præscriptum eiusdem Illustrissimi Archiepiscopi prædictas functiones singulis diebus Dominicis, festisque in eadem mea Ecclesia exercuisse. In quorum fidem, &c. præsentes mea manu subscripsi, & sigillo Ecclesiæ prædictæ muniui, hac die.... Mens.... Ann....

Vide Concil. Bracaren. IV. act. 2. cap. 2. & 3.

EDICTI PRO EXAMINE Ordinandorum,

FORMVLA. X.

SCiant omnes, & singuli tam minores, quàm maiores Ordines suscepturi, & ad illos promoueri cupientes, Illustrissimum & Reuerendissimum D. D. Rodericum à Cunha Archiepiscopum Bracharen. feria .... quæ erit .... huius mensis .... sabbato, & feria .... sequentibus, & sic in qualibet hebdomada diebus prædictis vsque ad diem celebrationis sacrarum Ordinationum in Archiepiscopali palatio ad præscriptum Sacri Concilij Trident. adscitis Sacerdotibus, & aliis prudentibus viris peritis diuinæ legis, & in Ecclesiasticis

Digitized by Google

cis functionibus exercitatis, examen Ordinandorum habiturum. Quapropter quicumque ad Ordines promoueri voluerint, hora & diebus prædictis adſint perſonaliter, & examini ſe ſubiiciant, nam nonniſi examinati, & approbati ad Ordines admittentur, Dat. Bracharæ Auguſtæ, &c. N. Vicarius generalis.

Deputati ad examinandos eos qui ad Ordines, ſiue minores, ſiue maiores promoueri petunt, antequam ad examen articulorum veniant, inquirant ab eo, qui ad examen acceſſit, hæc quæ ſequuntur.

Quo nomine vocetur?

Cuias ſit?

Si Bracharenſis, aut diœceſanus, & cuius ſit Parochiæ?

An litteras habeat Parochi, in quibus teſtetur de denunciatione à ſeipſo facta circa natalia, vitam, & mores, quòd debitis temporibus Confeſſus fuerit, & Communicauerit, quod doctrinæ Chriſtianæ ſcholas frequentauerit?

An ſi ad minores Ordines promouendus eſt, habeat litteras à Magiſtro ſchola in qua educatur, aut inſtituitur, ſimiliter de vita, & moribus teſtimonium afferentes?

Si beneficium aliquod habet, quale ſit, cuius redditus, an Bullas habeat, quas oſtendat, aut ſaltem legitimam fidem?

Si beneficium non habet, & ad titulum patrimonij promoueri petit, quod habeat patrimonium, & an litteras teſtimoniales patrimonij, & de bonis publicatis, ad quorum titulum ordinari vult?

Si aliquo Ordine initiatus fuerit, an habeat litteras teſtimoniales authenticas manu & ſigillo Epiſcopi munitas Ordinum ſuſceptorum.

An ab vltimo Ordine, quem ſuſcepit, ad eum quem nunc petit, debitum interceſſerit interſtitium?

Si Regularis ſit Bracharæ, aut in diœceſi commorans, an licentiam habeat ſuorum ſuperiorum, in qua teſtimonium ſit de vita, & moribus, & fides de ætate probata ab Ordinario loci vbi baptizatus fuit, & an ſimiliter habeat teſtimoniales litteras Ordinis ſuſcepti, ſi ad alium Ordinem promotus ſit?

Si ſit exterus tam ſecularis, quàm Regularis, an habeat litteras dimiſſorias ſui Ordinarij, in quibus appareat ab eo fuiſſe approbatum, & præcepta à Concilio Trid. ſeruata eſſe, & an ſimiliter habeat litteras ſuſcepti Ordinis ſi in aliquo Ordine ſit conſtitutus?

His omnibus breuiter cognitis, ad examen ipſum venient iuxta decretum Sacri Concilij Trid. in quo quidem examine nulla regula, nullique articuli ipſis præſcribi poſſunt, tum quia iuxta variam examinandorum conditionem, ætatem, & profeſſionem non poteſt vniformis omnibus examinandi norma conſtitui, ſed hoc potius examinatorum prudentiæ, & circumſpectioni relinquendum eſt; tum etiam ne fortè exiſtiment examinandi, ſe de iis tantum interrogandos eſſe, & circa alia quandoque ſcitu neceſſaria minimè laborandum, tum denique quia ex ipſis decretis Concilij Trid. idoneam examinis formam examinatores colligere poſſunt.

Nam vt habetur in eodem Trident. Concil. ſeſſ. 23. de reform. cap. 4. *Prima tonſura non initientur qui ſacramentum Confirmationis non ſuſceperint, & Fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere & ſcribere neſciant, quapropter hi diligenter ſuper doctrina Chriſtiana (quæ parua dicitur) examinandi erunt, vide ſup.* alleg. 111. num. 1. cum ſeqq.

Et in eodem Concilio ſeſſ. 23. de reform. cap. 12. *ſtatutum eſt, vt minores Ordines iis, qui ſaltem latinam linguam intelligunt, per temporum interſtitia conferantur, vt accuratiùs quantum ſit huius diſciplinæ pondus poßint edoceri. Vide ſupr.* alleg. 11. num. 6.

Et in eodem Concilio eadem ſeſſ. cap. 12. *decidit, vt Subdiaconi & Diaconi ordinentur, habentes bonum teſtimonium, & in minoribus Ordinibus iam probati, & litteris & iis quæ ad Ordinem exercendum pertinent, inſtructi, &c.*

Et in eodem Concilio etiam eadem ſeſſ. cap. 14. *habetur, vt qui ad Presbyteratus Ordinem aſſumuntur, ij ſint; qui ad populum docendum ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, ac miniſtranda ſacramenta diligenti examine præcedente comprobentur, &c. Concil. Brachar. IV.* act. 2. cap. 10.

Quapropter Examinatores dum hoc munere perfunguntur eiuſdem Concil. Trid. ſanctiones pro viribus ſectari conentur, & in vnoquoque Ordine, quod ipſum Concilium ſpectauit, diligenter animaduertant, ne Theologicos articulos, aut alia grauiora extra Ordinum miniſteria examini immiſceantur.

DIMISSORIARVM LITTERARVM pro prima Tonſura,

FORMVLA XI.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in CHRISTO N. ſcolari noſtræ Bracharenſis diœceſis ſalutem in Dominio. Tibi de legitimo Matrimonio, vt nobis conſtat, procreato, cuius vita, & morum probitas per teſtificationes nobis factas comprobantur, quique etiam per examen iuſſu noſtro ſpecialiter factum idoneus nobis renunciatus fuiſti, vt à quocumque Catholico Antiſtite quem malueris, gratiam & communionem ſanctæ Sedis Apoſt. habente, & in propria diœceſi reſidente, vel in aliena de Ordinarij loci licentia Pontificalia exercente, ad primam clericalem Tonſuram ritè ac licitè promoueri poſſis, & valeas, facultatem concedimus, & impartimur. In quorum fidem præſentes litteras manu noſtra ſignatas, ſigilloque noſtro munitas, & per notarium Cameræ Archiepiſcopalis ſubſcriptas ei conceſſimus. Dat. Bracharæ Auguſtæ die... Menſ.... Ann....

DIMIS

DIMISSORIARVM LITTERArum pro Ordinibus minoribus,

FORMVLA XII.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in CHRISTO N. clerico noſtræ diœceſis, Salutem in Domino ſempiternam. Vt à quocumque Catholico Antiſtite gratiam & communionem S. Sedis Apoſt. obtinente, & in propria diœceſi reſidente, vel in aliena de Ordinarij loci licentia Pontificalia exercente, quem malueris, valeas ſtatutis ad id temporibus, ad quatuor minores Ordines ſtante tua idoneitate, & noſtra diſpenſatione ſuper temporum interſtitiis, ob neceſſitatem, & vtilitatem Eccleſiæ, ritè facere promoueri, & harum ſerie tam dicto Antiſtiti præfatos Ordines conferendi, quàm tibi illos ſuſcipiendi licentiam damus, & concedimus. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

DIMISSORIARVM LITTERArum ad ſacrum Subdiaconatus Ordinem,

FORMVLA XIII.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in CHRISTO N..... noſtræ Bracharen. diœceſis, in quatuor minoribus Ordinibus conſtituto, Salutem in Domino. Tibi de legitimo matrimonio, vt nobis conſtat, procreato, cuius vita, & morum probitas per teſtificationes nobis factas comprobantur, quique etiam per examen iuſſu noſtro ſpecialiter factum idoneus nobis renunciatus fuiſti, vt à quocumque, quem malueris, Catholico Antiſtite gratiam & communionem S. Sedis Apoſtol. obtinente, in propria diœceſi reſidente, vel in aliena de licentia Ordinarij loci Pontificalia exercente, ad Sacrum Subdiaconatus Ordinem ad titulum tui ſufficientis patrimonij, de quo nobis legitimè conſtat, liberè, ac licitè, ſeruata forma S. Concilij Trident. promoueri poſſis & valeas, & tam dicto Antiſtiti prædictum Ordinem conferendi, quàm tibi illum ſuſcipiendi tenore præſentium licentiam concedimus, & impartimur. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

DIMISSORIARVM LITTERArum ad Sacrum Diaconatus Ordinem, attenta abſentia Ordinarij petentis,

FORMVLA XIV.

DRodericus, &c. Vt à quocumque Catholico Antiſtite gratiam & communionem S. Sedis Apoſt. habente, & in propria diœceſi reſidente, vel in aliena de licentia Ordinarij loci Pontificalia exercente ad ſacrum Diaconatus Ordinem ſtatutis à Iure temporibus promoueri valeas, eidem Antiſtiti præfatum Ordinem conferendi, tibique illum ſuſcipiendi licentiam tenore præſentium concedimus, & impartimur attenta tua à nobis abſentia, ac probitatis & morum teſtimonio, quod te abſente accepimus, ſeruatis tamen ab eodem Antiſtite Sacri Concilij Trident. ſuper hoc decretis circa examen de te faciendum, approbationem legitimam & interſtitia, ſuper quibus Conſcientiam eius oneramus. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

DIMISSORIARVM LITTERArum ad ſacrum Preſbyteratus Ordinem ſtante abſentia Ordinarij,

FORMVLA XV.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in CHRISTO N.... noſtræ Bracharenſis diœceſis in Diaconatus Ordine conſtituto, Salutem in Domino ſempiternam. Vt à quocumque quem malueris, R^mo D. Catholico Antiſtite gratiam, & communionem S. Sedis Apoſt. obtinẽte, & in propria, ſeu in aliena diœceſi de Ordinarij loci conſenſu Pontificalia exercẽte, ad ſacrum Preſbyteratus Ordinem iuxta Conſtitutiones Summorum Pont. ſacrorum Canonum, & S. Concilij Trident. ad titulum tui patrimonij, de quo nobis legitimè conſtat, dummodo ad id idoneus reperiaris, ſuper quo Conſcientiam dicti R^mi Antiſtitis oneramus, promoueri poſſis, & valeas, ſtante noſtra abſentia, tenore præſentium dicto R^mo Domino illum conferendi, tibique ab eo recipiendi, diſpenſantes quoad interſtitia propter Eccleſiæ vtilitatem ac neceſſitatẽ, licentiam concedimus, & gratioſè elargimur; de tua ætate, vita, & moribus, ac de proclamationibus in Parochiali Eccleſia diebus feſtis per Curatum factis, & nobis præſentatis fidem indubitatam facientes. In quorum, &c. Dat. &c.

DIMISSORIARVM LITTERArum ad omnes Sacros Ordines ſtante Epiſcopi, & Ordinarij petentis abſentia,

FORMVLA XVI.

DRodericus, &c. Vniuerſis, & ſingulis præſentes noſtras litteras viſuris, lecturis pariter, & audituris, Salutem in Domino ſempiternam. Cùm dilectus nobis in CHRISTO N.... noſtræ Bracharenſis diœceſis in quatuor minoribus Ordinibus conſtitutus, in eiſque legitimè verſatus, cupiat ad ſacros Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus Ordines quàm citiùs promoueri, illoſque propter noſtram & ipſius à dicta diœceſi abſentiam ſuſcipere minimè queat, nobis ſupplicauerit, vt eidem dictos Ordines ab alieno Antiſtite ſuſcipiendi licentiam concedere dignaremur. Nos igitur attendentes, petitionem hanc fore iuſtam, & rationi conſonam,

Digitiz

ſonam, eundem N. quem de legitimo Matrimonio natum, in ætate legitima conſtitutum, nullo vitio, crimine, defectu, irregularitate, vel alio ſimili Canonico impedimento, quod ſciamus, detentum, alicuius excommunicationis, ſeu alterius cenſuræ vinculo obſtrictum, ſed bonæ vitæ, conuerſationis, & famæ, optimiſque moribus ornatum eſſe comperimus, vt à quocumque quem maluerit, Catholico Antiſtite gratiam, & communionem S. Sedis Apoſt. habente, & in propria diœceſi reſidente, vel in aliena de Ordinarij loci licentia Pontificalia exercente ad dictos ſacros Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus Ordines in temporibus ad id à Iure ſtatutis, & ſeruatis interſtitiis à S. Concilio Trident. deſignatis, ad titulum patrimonij ſui, cuius fructus, &c. de quo legitimè nobis conſtitit; dummodo quoad litterarum ſcientiam idoneus reperiatur, promoueri poſſit, & valeat, harum ſerie tam dicto R^mo Antiſtiti dictos Ordines conferendi, quàm dicto N. illos ſuſcipiendi licentiam damus, & concedimus. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

LITTERARVM TESTIMONIALIUM pro prima Tonſura à proprio Ordinario collata.

FORMVLA XVII.

D Rodericus, &c. Vniuerſis præſentes litteras inſpecturis fidem facimus, & atteſtamur, quòd nos hodie ſabbato quatuor temporum, ... generalem Ordinationem in noſtra Eccleſia Metropolitana celebrantes dilectum nobis in CHRISTO N. ſcholarem noſtræ Bracharenſis diœceſis procreatum ex N. & N. coniugibus, de Parochia S. N. examinatum, & approbatum ad primam clericalem tonſuram ritè promouimus, & clericali charactere inſigniuimus, clericalíque militiæ, ac Eccleſiæ S. N. adſcripſimus, in quorum fidem præſentes litteras noſtro ſigno ſigillóque munitas ei conceſſimus. Dat. Bracharæ Auguſtæ, &c.

LITTERARVM TESTIMONIALIUM collationis primæ Tonſuræ pro baſtardo cum diſpenſatione ad minores Ordines, & beneficium ſimplex obtinendum,

FORMVLA XVIII.

D Rodericus, &c. Vniuerſis & ſingulis præſentes noſtras litteras inſpecturis, lecturis pariter, & audituris, Salutem in Domino ſempiternam. Notum facimus, & atteſtamur, quòd nos die ſabbati quatuor temporum die... Menſ... in Eccleſia noſtra Metropolitana ſacros Ordines celebrantes dilectum noſtrum N. ſcholarem huius noſtræ diœceſis ad hoc repertum idoneum intra Miſſarum ſolemnia charactere clericali inſigniuimus, ac primam clericalem Tonſuram illi contulimus: & cum eodem ſuper defectu natalium quem patitur, de Preſbytero genito, & ſoluta, vt ad minores Ordines promoueri, & beneficium Eccleſiaſticum, cui cura non immineat animarum, ſi ſibi canonicè conferatur, recipere, & retinere liberè, & licitè poſſit, huiuſmodi defectu non obſtante, auctoritate noſtra Ordinaria diſpenſauimus, & per præſentes diſpenſamus. In cuius rei teſtimonium, &c. Dat. &c.

Epiſcopus cum illegitimis ad Ordines & beneficia quando poſſit diſpenſare ſup. alleg. 45.

LITTERARVM TESTIMONIALIUM collationis ſacri Ordinis Subdiaconatus ad titulum patrimonij,

FORMVLA XIX.

D Rodericus, &c. Vniuerſis præſentes litteras inſpecturis fidem facimus, & atteſtamur, quòd nos hodie ſabbato quatuor temporum die.... Menſ.... in Eccleſia noſtra Metropolitana generales Ordinationes celebrantes, dilectum nobis in CHRISTO N. ad primam clericalem Tonſuram, cæteroſque minores Ordines iam promotum, in eiſque legitime verſatum, nunc ad ſacrum Subdiaconatus Ordinem ad titulum ſui ſufficientis patrimonij examinatum, & admiſſum ritè promouimus, eique dictum Ordinem contulimus. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

LITTERARVM TESTIMONIALIUM collationis ſacrorum Ordinum vigore Breuis extra tempora.

FORMVLA XX.

D Rodericus, &c. Vniuerſis præſentes litteras inſpecturis, lecturis pariter, & audituris, Salutem in Domino ſempiternam. Notum facimus per præſentes, dilectum nobis in CHRISTO N. noſtræ diœceſis Bracharenſis ad Primam clericalem Tonſuram, cæteroſque minores Ordines iam promotum, in eiſque legitimè verſatum, nobis quoddam Breue extra tempora nuncupatum S. D. N. D. Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. præſentari feciſſe, quod nos cum ea, qua decet reuerentia recepimus, tenoris ſequentis videlicet, &c. Quapropter nos Rodericus ſupradictus vigore dicti Breuis, & facultatis ſpecialiter in eo per S. D. N. nobis attributæ ſacros Ordines tribus Dominicis, vel aliis feſtiuis diebus extra tempora à Iure ſtatuta dicto N. conferendi, in noſtra Capella ſita in Archiepiſcopali Palatio eundem N. procreatum ex N. & N. coniugibus de Parochia S. N. oppidi

Digitized by Google

oppidi N. huius nostræ diœcesis Bracharensis idoneum repertum, & ad titulum beneficij sufficientis ad quod erat arctatus, Dominica die, quæ fuit 8. Mens..... ad Subdiaconatus, successiuè die Iouis..... qua fuit celebratum festum S. N. ad Diaconatus; postremò verò Dominica N. Mens..... intra Missarum solemnia ad Sacros Presbyteratus Ordines iuxta ritum, & consuetudinem S. Romanæ Ecclesiæ in talibus fieri solitos duximus ordinandum, & promouendum, ac ordinauimus, & promouimus, ac promotum & ordinatum decernimus, & attestamur per præsentes. In quorum omnium & singulorum fidem, &c. Dat. Bracharæ Augustæ die.... Mens.... Ann.....

LITTERARVM TESTIMONIALIVM Ordinis susceptiin propria diœcesi ab alieno Episcopo de Ordinarij licentia,

FORMVLA XXI.

D N. Dei & Apostolicæ Sedis gratia Episcopus N.... vniuersis præsentes litteras inspecturis fidem facimus, & attestamur, quòd anno Domini..... sabbato quatuor temporum..... facultate, & speciali mandato Illustrissimi & Reuerendissimi Domini, D. Roderici à Cunha, Archiepiscopi ac Domini Bracharæ Augustæ, Hispaniarúmque Primatis, &c. generales Ordinationes in Ecclesia S. N. Bracharæ celebrantes dilectum nobis in CHRISTO N. procreatum ex N. & N. coniugibus de Parochia S. N. oppidi N. huius Bracharensis diœcesis ad..... Ordinem ritè promouimus, eique dictum Ordinem de speciali licentia præfati Illustrissimi contulimus. In quorum fidem, &c. Dat. & actum vt supra, &c.

DE FORMVLIS AD SACRAMENTVM CONFIRMATIONIS SPECTANTIBVS.

EPISCOPVS quilibet Sacramentum hoc in ciuitate, vbi Sedem habet, singulis annis, in diœcesi verò quolibet tempore, & loco, dum ipse personalem visitationem peragit, administrare debet, cuius ministerij dignitati, & sanctitati vt ex omni parte reuerentia, cultusque respondeant, hæc, quæ adiiciemus, ab omnibus debent vti necessaria obseruari.

De hoc Confirmationis Sacramento egi sup. *Alleg.* 30.

INDICTIONIS ADMINISTRATIONIS Sacramenti Confirmationis,

FORMVLA XXII.

NOtum sit omnibus, & singulis Parochis, Abbatibus, Rectoribus, &c. ciuitatis Bracharen. cæterisque quibuscunque in eadem ciuitate & diœcesi commorantibus, Illustrissimum & Reuerendissimum Dominum D. Rodericum à Cunha, Dei & Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopum, ac Dominum Bracharæ Augustæ, Hispaniarúmque Primatem, &c. die..... cum tribus sequentibus Sacramentum Confirmationis iuxta ritum S. Romanæ Ecclesiæ in Cathedrali administraturum, ideò quicunque intra huius ciuitatis & diœcesis fines habitantes, qui adhuc Confirmati non sint, illud omnes suscipiant, qui per ætatem idonei erunt, sciantque, qui neglexerint, non sine Canonicis disciplinis posse illud prætermittere. Dat. Bracharæ Augustæ die.... Mens.... Ann....

Postquàm Parochus de constituto die Chrismatis administrandi ex supradicta Illustrissimi Domini Archiepiscopi indictione admonitus fuerit, iis diebus, qui sacram hanc actionem præcedent, eos omnes qui confirmandi sunt in sua Parochia perquirere debebit, & non solùm ipsos separatim, sed etiam vniuersum populum suæ curæ, & custodiæ spirituali commissum inter Missarum solemnia diligenter edocere ea omnia quæ ad Sacramentum hoc ritè administrandum & recipiendum pertinere intelliget.

Quapropter etsi hæc indictio per ciuitatem & diœcesim in quibuslibet Ecclesiis Parochialibus, aliisque publicis locis affixa sit, & ab ipsis etiam Concionatoribus iussu eiusdem Illustrissimi D. Archiepiscopi diuulgata, non tamen ipse Parochus suo muneri hac in re vlla ex parte desit, sed illam pariter inter Missarum solemnia legere & declarare non prætermittat.

Atque vt paratiores fideles ad hoc Sacramentum

Digitized by Google

ſe conferre poſſint illiuſque ſanctitatem, vtilitatem, & neceſsitatem rectè expendere ex Romano Catechiſmo, aliiſque eccleſiaſticis Auctoribus colligere curet quædam præcipua ipſius capita, doceatque opportunè, quàm neceſſaria ſit huius doctrina Sacramenti, declaret nomen ipſum Confirmationis, ipſiuſque vim aperiat, quid inter Baptiſmum, & Confirmationem interſit, quæ ſit eius materia, quæ forma, quis miniſter eſſe debeat, quos effectus pariat, aliáque huiuſmodi, quæ tanquam incitamenta erunt, vt ipſi fideles eo præſertim tempore intelligentes ſe Chriſti milites fieri, ardentiore animo, totiſque viribus ad dimicandum contra humani generis hoſtem, & contra peccata toto ſuæ vitæ tempore ſe comparent.

Et quia per hoc Sacramentum Spiritus ſancti gratia in corda fidelium infunditur, hortetur in primis Parochus confirmandos vt eorum vnuſquiſque, ſi ſint in idonea ætate, per ſanctam Confeſſionem illa puriſicet, & munda eiuſdem ſancti Spiritus vaſa, templáque efficiat. Hortetur inſuper, vt ſi fieri poteſt, ad illud recipiendum ieiuni accedant, aut ſaltem parcam & ſobriam corporis refectionem adhibeant. Moneat, curétque, vt tam Confirmandi, quàm Patrini in Parochialem Eccleſiam hora, diéque præſtituto conueniant, vnde ad illam Eccleſiam eundum erit, in qua Chriſma adminiſtrabitur, deuotè, & proceſſionis ritu, Crucis vexillo præcedente, eóque ordine vt mares à fœminis ſegregentur, tam inter eundum, quàm in ipſa Eccleſia, & priùs mares, quam fœmina ad Confirmationem recipiendam accedant. Demùm hortetur vt quiſquis ad hoc Sacramentum accedit, ſiue Patrinus ſit, ſiue Confirmandus, modeſtè, & reuerenter depoſito omni armorum genere eò ſe conferat, mulieres verò velato capite ſint, eamque pietatis, & religionis ſpeciem præ ſe ferant, quæ huius myſterij celebrationi à deuoto præſertim fœmineo ſexu debetur.

Cùm Sacramentum hoc characterem imprimat, atque ipſum iterare ſit nefas, qui ſemel eo Confirmati fuerint, caueant ne illud iterum recipiant. Quòd ſi quis Confirmatum ſe eſſe ignoret, aut non meminerit, de hoc certior fieri diligentiſſimè ſtudeat à parentibus, aut affinibus, aliiſve, quos id ſcire poſſe exiſtimet. Si verò neque ab iis aliquid certi accipere potuerit, tunc re priùs cum Illuſtriſſimo Archiepiſcopo communicata, illius conſilium ſequatur. Nemo ſiue mas, ſiue fœmina ad Confirmationem recipiendam adducatur, qui annis ſeptem minor ſit natu, vt aliqua ex parte illius Sacramenti vim intelligere poſſit, cúmque adoleuerit, ſe illud percepiſſe reminiſcatur. Nemo item adducatur, aut ad idem Sacramentum accedat, quin ſit ex diœceſi, niſi legitimam aliquam ob cauſam, quam Illuſtriſſimo Archiepiſcopo proponat, vt illa cognita, antequàm Confirmetur, ab eodem vel admitti, vel dimitti poſſit. Confirmandi verò omnes & ſinguli faſciam albam, mundámque ſecum afferant, qua poſt Confirmationem receptam Sacra illa Vnctio donec exſiccetur, alligari debet, poſtmodum autem à fronte ablatam igni comburendam tradent, & per aliquos dies à capitis ablutione abſtinebunt. Afferant etiam ſchedulam ipſorum Parochorum ſubſcriptione communitam, in qua nomina, & cognomina ipſorum Confirmandorum, item patris, matriſque eorundem, & patrini, ſeu matrinæ, & Parochiæ in qua habitent, deſcripta ſint, in hanc quæ ſequitur formam. N. ætatis annorum ..... filius, vel filia N. & N. de Parochia Sancti oppidi, vel vel loci N. huius diœceſis Bracharenſis Chriſmatis Sacramento Confirmari petit, Patrinus erit N. ſiue Matrina erit N. ex Parochia Sancti N. In quorum fidem, &c. hac die .... Menſ. .... Ann... Ego N. Parochus Sancti N. manu propria.

In hoc Sacramento Patrinus, ſiue Matrina neceſſarius eſt, vnus tamen, aut vna tantum, neque enim admittuntur Patrinus, & Matrina ſimul, quemadmodum in Sacramento Baptiſmi; Eorum verò eſt de gerendo aduerſus Principem tenebrarum bello, Confirmatos inſtruere, & non ſolùm ſpirituali opere, vbi neceſſe ſit, pro viribus iuuare, atque idcirco antiquiſſimi ritus obſeruatio illa myſtica eſt, vt Patrinus, ſiue Matrina dextra Confirmandum teneat, quem Epiſcopo offert, aut ſi iam adultus ſit, pedem ſuum ſuper dexterum Patrini, ſiue Matrinæ ponat, nempe vt intelligat ſe ad id vſque tempus imbecillem ſpiritualibus viribus fuiſſe, neque aduerſus Sathanam fortiter pugnare potuiſſe, niſi per hoc Sacramentum Confirmaretur, & ſuſtentaretur. Patrini & Matrinæ maiores natu eſſe debent ipſis Confirmãdis, vt in officio ſuo erga eos, quos ſuſcipiunt, meliùs ſatisfacere poſſint; nec etiam qui ſacro Chriſmate nondum Confirmati ſunt, vel eo ipſo die quo confirmãtur, item nec illi qui excommunicationis, aut interdicti vinculo irretiti ſunt, quíve ité Paſchali tempore proximo ſacram Communionem non ſumpſerunt; nec verò prætereà, qui in graui, publicóue peccato iacent. Viri pueros, fœminæ puellas ſuſcipere in hoc Sacramento debebunt. Iiſdemque eodem die duos, aut tres ad ſummum pueros, puelláſve ſuſcipere licebit, non autem plures.

Res porrò, quæ ad miniſtrandi huius Sacramenti vſum neceſſariæ apparabuntur, erunt hæ. Indumenta ſacra tum Archiepiſcopi, tum aſſiſtentium, Vaſculum Chriſmatis in peluicula vitè & decenter accommodatum, lana goſſipina, ſeu bambacium ad vſum abſtergendæ frontis ſacro Chriſmate illitæ, cuius bambacij tanta copia parabitur, quanta ſatis videbitur pro ratione multitudinis fidelium ad Confirmationem ſuſcipiendam conuenientium. Mantilia duo vſui Eccleſiaſtico addicta, vnum ad abluendã, alteram verò ad abſtergendam frontem. Pelues duæ, vna ad bambacium colligendũ, altera ad manus lauandas. Medulla panis ad abſtergendas manus, & manutergium. Cerei duo, qui præferentur Archiepiſcopo Sacramentum hoc miniſtranti. Vas aquæ ad alterũ mantile madefaciendũ.

Habeat vnuſquiſque Parochus librũ, qui nulli alij vſui inſeruiat, niſi vt in eo deſcribantur nomina, & cognomina Confirmatorum, patrúmque & matrũ parochiæ in qua habitant, item ſimiliter Patrinorum, ſeu Matrinarum, necnon ipſius Epiſcopi adminiſtrantis, tum dies, menſis, & annus, & nomen ipſius Eccleſiæ, in qua Chriſma fuit adminiſtratum, in hanc formam. Liber Confirmatorum Sacramento Chriſmatis

Paro

Parochiæ sancti N. die ....Mens. ....Ann...N.ætatis annorum. . . . filius N.& N. ex Parochia sancti N. Chrismatis sacramento fuit Confirmatus ab Illustrissimo & Reuerendissimo Domino D. Roderico à Cunha Archiepiscopo ac Domino Bracharæ.Patrinus,seu Matrina fuit N.ex Parochia sancti N. administratum verò fuit hoc sacramentum in Ecclesia Collegiata, seu Parochiali sancti N.

DE FORMVLIS AD SACRAMENTVM POENITENTIÆ SPECTANTIBVS.

VAMVIS Presbyteri in sua Ordinatione à peccatis absoluendi potestatem accipiant, decernit tamen sancta Tridentina Synodus sess. 23. de reform. cap. 15. *nullum etiam Regularem posse Confessiones secularium etiam Sacerdotum audire,nec ad id idoneum reputari,nisi aut Parochiale beneficium, aut ab Episcopo per examen, si illi videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus iudicetur, obtineat, priuilegiis & consuetudine quacumque etiam immemoriali non obstantibus: Quare visum fuit mihi non inutile, formulas inferere, quibus hæ licentiæ sint concedendæ, & sunt quæ sequuntur.*

LICENTIÆ PRO CONFESSARIO seculari.

FORMVLA XXIII.

DRodericus à Cunha, Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopus,ac Dominus Bracharæ, Hispaniarumque Primas,&c. dilecto nobis in Christo Presbytero N. præsentium tenore tibi per examinatores nostros idoneo reperto, & per nos approbato, vt in Ciuitate, & diœcesi nostra Bracharēsi,(*si verò sit restricta ad locum vel Ecclesiam,dicatur, vt in loco N. seu in Ecclesia N.*) Confessiones fidelium audire, & pœnitentes absoluere valeas, præterquam à casibus & censuris nobis reseruatis facultatem concedimus & impartimur. Te in Domino admonentes, vt quæ pro recta huius Sacramenti administratione per sacros Canones sancita, vel à nobis ordinata fuerint, attentè perlegas, accuratéque obserues. In quorum fidem, &c. Dat.Bracharæ Augustæ ex Archiepiscopali Palatio die...Mens...Ann....

LICENTIÆ PRO CONFESSARIO Regulari,

FORMVLA. XXIV.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in CHRISTO fratri N.Ordinis S.N.præsentiū tenore tibi à tuo superiore nobis legitimè præsentato & per nos approbato,vt in ciuitate,& diœcesi nostra in Ecclesia monasterij, seu Conuentus Ordinis tui,vbi habitas,& in aliis item Ecclesiis quæ non sunt Ordinis tui, dum tamen admoneas priùs Parochiæ Curatum, Confessiones fidelium audire & pœnitentes absoluere valeas, præterquam à casibus, & censuris nobis reseruatis,& priuilegio tibi non concessis,facultatem concedimus,& impartimur. Te in Domino admonentes, & hortantes, vt quæ pro recta huius Sacramenti administratione per sacros Canones sancita,vel à nobis ordinata fuerint,attentè perlegas, accuratéque obserues. In quorum fidem, &c. Dat. Bracharæ Augustæ, &c.

LICENTIÆ PRO EISDEM PRIMÆ Classis Confessariis Regularibus,

FORMVLA XXV.

DRodericus, &c. tibi dilecto nobis in CHRISTO Fratri N.Ordinis S.N.à tuo Superiore legitimè præsentato,& à nobis approbato Pœnitentiæ Sacramentum in ciuitate & diœcesi Bracharensi in Ecclesiis tui Ordinis, atque etiam grauiter ægrotantibus, quorum Confessiones tu aliàs audire consueueris in eorum domibus, monito tamen priùs ipsius ægrotantis Parocho, vbi ægritudo non sit repentina, aut mortis periculum non immineat,(quo casu ipso etiam non monito, volumus tibi licere,ita tamē vt quamprimum Confessione audita, eundem certiorem facias, testimonio item huiusmodi Sacramēti per te ministrati manu tua subscripto familiaribus infirmi relicto, vt medico exhiberi possit ad formam Constitutionis Pij Papæ V. Conciliorumque tum Prouincialium,tum diœcesanorum)ministrandi facultatem per...tenore præsentium concedimus,atque impartimur. Te in Domino admonentes, &c.

LICENTIÆ PRO CONFESSARIO Monialium.

FORMVLA XXVI.

DRodericus,&c.licentiam concedimus tibi .N. Presbytero per examinatores noſtros idoneo reperto,& per nos approbato, vt in Eccleſia & monaſterio S. N. Confeſſiones Monialium audire,& ſecularium etiam,ſi quæ in eodẽ Monaſterio erunt, eaſque abſoluere valeas præterquam à caſibus,& cenſuris nobis reſeruatis, à quibus abſoluendi facultatem cum opus erit tibi impartiemur. In clauſuram Monaſterij non ingredieris, niſi ſuperpilliceo & ſtola indutus, vt adminiſtres tantummodo S. Sacramenta Pœnitentiæ, Euchariſtiæ,& Extremæ Vnctionis,& ſpiritualem opem agonizantibus præſtes, quibus caſibus ſemper tuo hoc munere perfungeris, ſociatus à duabus ex ſenioribus Monialibus, quæ cum Confeſſiones audis, te etiam videre poſſint, licet non audire. Caue, ne te Monaſterij, aut Monialis alicuius quibuſcumque negotiis immiſceas, nec ad crates,aut rotas colloquaris, niſi vt tantummodo petas, ea quæ Eccleſiæ cultui, & diuinorum Officiorum celebrationi, aut Sacramentorum adminiſtrationi ſunt neceſſaria. Vocatus tamen vt aliquod præſtes ſpirituale conſilium id effice ad crates,quæ clauſæ ſint, præſenteſque adſint Moniales auſcultatrices,& nõ aliter, ſub pœnis in Conſtitutionibus fœlic. record. Clementis Papæ VIII. & aliorum ſummorum Pont. inflictis, & arbitrio noſtro infligendis. Te in Domino admonentes, &c.

*De his Monialium Confeſſoribus, vide ſup.*allcg.25. *num.68.cum ſeqq.*

LICENTIÆ PRO CONFESSARIO Monialium ad crates tantùm, ſiue allocutoria.

FORMVLA XXVII.

DRodericus, &c. Concedimus licentiam .tibi N. Presbytero per examinatores noſtros idoneo reperto, & per nos approbato, vt poſſis in Eccleſia monaſterij S. N. Confeſſiones audire in Confeſſionali tantùm ad id deputato tempore,& hora decenti poſt ortum ſolis,& vſque ad horam Completorij,quod Confeſſionale duas habeat claues, quorum altera ſeruetur ab Abbatiſſa, altera maneat apud Confeſſorem, nihilque extra Confeſſionem ibi agas, nec in alio loco poſſis abſque licentia Abbatiſſæ loqui cum illis Monialibus. Sacramentum autem Communionis miniſtrare non poſſis, niſi in loco, aut feneſtella conſueta cum debito cultu, & cæremoniis. Dona vero cuiuſcumque generis nullo colore à qualibet Moniali, ſeu alia intra clauſtra Monaſterij manente accipias, ſub pœnis, &c. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

LICENTIÆ PRO CONFESSORE Monialium neceſſitate vrgente intra clauſtra Monaſterij miniſtraturo Sacramenta.

FORMVLA XXVIII.

DRodericus, &c. Tibi N. Confeſſori & Cu-.rato Monialium S. N. à nobis deputato licentiam concedimus, vt iuramento priùs præſtito ſi infirma fuerit aliqua Monialis, atque in lecto iacens de licentia Abbatiſſæ intùs ſuperpilliceo, & ſtola, aliiſque officio tuo neceſſariis tecum delatis, abſque vllo tecum ſocio poſſis ingredi clauſtra dicti Monaſterij, ſociatus ſemper duabus, aut tribus grauioribus Monialibus ad id deputatis,& dato campanulæ ſigno,vt cæteræ omnes Moniales in tuo aduentu in Eccleſiam,aut cellulam ſuã ſe recipiant, tu ipſe verò comitatus, vt ſuprà recta via accedas ad cellam ægrotantis ad Confeſſionem audiendam, interimque Cameræ oſtium maneat apertum, peractáque Sacramentorum adminiſtratione ſtatim diſcedas. Quod ſi contingat eam mori, & ſepulturæ tradi debere, tunc etiam cæmiterium funeris cauſa ingredi poſſis, non aliter ac ſuprà dictum eſt, ſub pœnis, &c. In quorum fidem, &c.

LICENTIÆ AMPLISSIMÆ, etiam cum facultate caſuum Epiſcopo reſeruatorum pro Confeſſario Monialium.

FORMVLA XXIX.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in CHRI-.STO N. Presbytero, tibi cuius vita,& morum probitas per teſtificationes nobis factas probantur, vt Monialium Monaſterij S.N.Confeſſiones audire,eiſdemque Eccleſiaſtica Sacramenta poſſis,cum facultate caſuum nobis reſeruatorum, necnon prædicti Monaſterij clauſuram in caſibus vrgentis neceſſitatis atque Confeſſario aliàs permiſſis, ingredi, ſeruatis tamen quæ in Cõciliis Prouincialibus, & Synodo diœceſana Bracharenſi, ac etiam decretis generalibus Viſitationis Apoſtolicæ Sacerdotibus, & Confeſſariis Monialium præſcripta ſunt ad .... his noſtris litteris facultatem concedimus, & impartimur, &c. Dat.&c.

DE

Digitized by Google

DE FORMVLIS AD SACRAmentum Matrimonij spectantibus.

SACRVM Conc.Trid.sess.24. de reform. Matrim.cap.1.*animaduertens, prohibitiones clandestinorum Matrimoniorũ olim à Sacris Canonibus factas propter hominum inobedientiam non prodesse, & grauia peccata perpendens, quæ ex eisdem clandestinis coniugiis ortum habent, præcipit, vt antequam Matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahentium Parocho tribus continuis festiuis diebus in Ecclesia intra Missarum solemnia publicè denuncietur inter quos Matrimonium sit contrahendum. Quod in hunc qui sequitur modum fieri poterit*: Notum sit omnibus, quòd N. ex Parochia S. N. contracturus est Matrimonium cum N.filia N. & N. huius Parochiæ,atque ideo si quis sciat aliquod intercedere inter ipsos impedimentum consanguinitatis, affinitatis, cognationis spiritualis, quæ in Baptismo, & Confirmatione nascitur, aut cuiusuis Canonicæ prohibitionis ob quam Matrimonium contrahere non possint,neque debeant,certiorem faciat me Parochum, aut Illustrissimum D. Archiepiscopum,siue eius Vicarium generalem,&c.*Post tres denunciationes sic factas in Ecclesia Parochiali, vt suprà Parochus de illis fidem præstabit ab eo subscriptam, & Ecclesiæ Parochialis sigillo munitam, in hac videlicet forma*: Testor ego N. Parochus S.N. à me denunciatum fuisse in mea Ecclesia prædicta intra Missarum solemnia Matrimonium contrahendum inter N. ex mea Parochia & N. ex Parochia S. N. infrascriptis festiuis diebus, hoc est prima denunciatio die.... secunda die.... tertia die... neque aliquod impedimentum cognitum est, quominùs Matrimonium celebrari possit. In quorum fidem, &c. die.... Mens.... Ann... Ego N.Parochus, &c.

Quia verò aliquando probabilis debet esse suspicio Matrimonium malitiosè impediri posse, si tot præcesserint denunciationes, tunc Ordinarius ipse si expedire iudicauerit, vt denunciationes ipsæ remittantur, poterit ex dispositione S. Concilij Trid. dict. cap.1.& Conc.Brachar. IV. act. 4. cap.34.*concedere licentiam contrahendi illis omissis, in hunc qui sequitur modum.*

DISPENSATIONIS SVPER denunciationibus Matrimonij,

FORMVLA. XXX.

DRodericus à Cunha, Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopus,ac Dominus Bracharæ Augustæ, Hispaniarumque Primas, &c. iustis de causis animum nostrum mouentibus his nostris litteris facultatem tibi concedimus, vt tribus, vel saltem duobus testibus præsentibus N. & N. in Matrimonium (cum nullum ex informationibus oretenus sumptis inter eos legitimum detectum fuerit impedimentum) coniungere valeas; ita tamen vt celebrato Matrimonio intra .... denunciationes tribus continuis festiuis diebus ex præscripto Concilij Trid.fiant,& interim sponsi se à carnali copula abstineant, in reliquis verò forma ab eodem S. Concilio Trident. nostrisque Prouinciali, & Diœcesana synodis præscripta seruetur. In quorum fidem, &c. Dat. Bracharæ Augustæ, &c.

DISPENSATIONIS AVCTORItate Apost. concedendæ super Matrimonio iam contracto ob aliquod impedimentum dirimens,

FORMVLA XXXI.

DRodericus, &c. Dilectis nobis in CHRISTO N.& N. salutem in Domino. Oblatæ nobis nuper pro parte vestra petitionis series continebat, aliàs vos in..... coniunctos inuicem Matrimonium contraxisse, illudque postea consumasse, in eodemque sic contracto Matrimonio legitimè viuere cupere,quia si Matrimonium inter vos non sequeretur,grauia exinde scandala, & alia incommoda in animarum vestrarum periculum possent verosimiliter exoriri, tuque.... perpetuo diffamata, & forsan innupta remaneres. Verùm cum desideriũ hoc vestrum adimplere non possitis absque Sedis Apost.dispensatione,propterea nobis humiliter supplicari feciſtis,vt vobis in præmissis de absolutionis beneficio, ac dispensationis gratia auctoritate Apostol. nobis in hac parte concessa prout ex litteris S. D. N. D. Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. ad nos hac de re scriptis opportunè prouidere dignaremur. Nos igitur saluti animarum vestrarum consulere volentes,præmissis ex causis animum nostrum mouẽtibus seu aliàs omni meliori modo, cum tu... propter hoc ab aliquo rapta non fueris, auctoritate Apostol. quæ fungimur in hac parte, vos à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Canonicis sententiis, censuris, & pœnis à iure, vel ab homine, quauis occasione vel causa latis, quibus quomodolibet ob incestus reatum, & excessus huiusmodi innodati forsan existitis,ad effectum præsentium dumtaxat consequendum harum serie absoluimus, & liberamus, iniuncta vobis salutari pœnitentia .... qua peracta, vt impedimento.... gradus huiusmodi ac Constitutionibus, & Ordinationibus Apostol. cæterisque contrariis nequaquam obstantibus, Matrimonium inter vos publicè, videlicet coram proprio Parocho, & duobus, vel tribus testibus in Ecclesia, omissis tamẽ denunciationibus

(quas hac vice ex gratia ſpeciali remittimus) contrahere, & in eo poſtmodum remanere liberè, & licitè poſſitis & valeatis auctoritate Apoſtol. harum litterarum ſerie diſpenſamus. Diſtantiam verò..... gradus prædicti vobis non obſtare declarantes. Prolem ſuſceptam, ſi quæ ſit, & ſuſcipiendam, legitimam nunciando. In quorum fidem præſentes manu noſtra ſignatas, & per infraſcriptum notarium Cameræ Archiepiſcopalis ſubſcripras, ſigillóque noſtro munitas fieri iuſſimus. Dat. Bracharæ Auguſtæ.

DE FORMVLIS CONCEDENDÆ FACVLTATIS CELEBRANDI, ET PRÆDICANDI.

QVIA Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap. 16. in fine, *commendat vt nullus clericus peregrinus ſine commendatitiis ſui Ordinarij litteris ab vllo Epiſcopo ad diuina celebranda, & ſacramenta adminiſtranda admittatur; pariterque* ſeſſ. 24. de reform. cap. 4. *prope finem ſtatuit, vt nullus tam ſecularis, quàm Regularis cuiuſcumque Ordinis, contradicente Epiſcopo prædicare audeat; niſi Regularis ipſe, ſic, vt ſupponimus, in Eccleſia ſui Ordinis prædicare volens à ſuo Superiore de vita, moribus, & ſcientia examinatus, & approbatus ſit, ac cum eius licentia ſe perſonaliter coram Epiſcopo præſentet, ab eoque benedictionem petat antequam prædicare incipiat; illo ſuperaddito, quòd ſi in Eccleſiis, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, prædicare velit, vltra Superiorus ſui facultatem teneatur licentiam Epiſcopi obtinere, vt ait idem* Trid. Conc. ſeſſ. 5. de reform. cap. 5. *ideo formulas concedendi has licentias in hunc qui ſequitur modum, ſubiicio.*

LITTERARVM DIMISSORIALium Miſſæ Sacrum faciendi pro Presbytero abeſſe volente ad biennium.

FORMVLA XXXII.

D. Rodericus à Cunha, Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Archiepiſcopus ac Dominus Bracharæ, Hiſpaniarumque Primas, &c. Dilecto nobis in Chriſto N. Presbytero Bracharenſi Salutem in Domino ſempiternã: Tibi vt ad ciuitatem Vlixbonenſem, ac ad alia huius Regni loca proficiſci, ibique ſacrum facere, Confeſſiones Chriſti fidelium audire, aliáque diuina officia celebrare, de licentia tamen Ordinarij loci, ſeu illius Vicarij generalis, poſſis & valeas, hiſce litteris per biennium facultatem concedimus, & impartimur; atteſtantes te in ſacro Presbyteratus Ordine conſtitutum eſſe, non excommunicatum, ſuſpenſum, interdictũ, ſeu Eccleſiaſticæ cẽſuræ vinculo irretitũ, nec de aliquo crimine ad præſens inquiſitũ, vel diffamatũ, quod ſciamus, ſed bonis moribus prędituũ. Quare recipſum omnibus in Chriſto Patribus Illuſtriſſimis & Reuerendiſſimis DD. Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, Vicariis, cæteriſque officialibus quibuſcumque quantum cum Domino poſſumus pro commendato per præſentes damus. In quorum fidem, &c.

LITTERARVM DIMISSORIALium, quæ mihi Presbytero Romam proficiſcenti conceſſæ fuerunt,

FORMVLA XXXIII.

D. Alphonſus Furtado de Mendoça, Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Archiepiſcopus ac Dominus Bracharæ Auguſtę, Hiſpaniarũque Primas, &c. Omnibus, & ſingulis Illuſtriſſimis & Reuerẽdiſſimis Dominis ac DD. Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Prælatis tam ſecularibus, quàm Regularibus, ac eorum Officialibus, locum tenentibus, aut viceſgerentibus, ſeu quibuſuis aliis miniſtris vbique terrarum exiſtentibus Salutem ac ſummam felicitatem. Notum facimus, & atteſtamur, quòd ex hoc Archiepiſcopatu Bracharenſi proficiſcitur Romam, atque in alias Orbis terrarum Regiones R. Doctor Auguſtinus Barboſa, oriundus ex oppido Vimaranenſi huius diœceſis, ritè & rectè ordinatus, vir ſanè doctus, ac in iuris Pontificij, Cęſareique facultatibus apprimè verſatus, cuius ac patris eius viri doctiſſimi cura, & opera libri in lucem iam editi in omnium ore cum communi vtilitate verſantur. Ipſe verò Auguſtinus bonis moribus prædítus, nullius criminis infamia laborat, nullo impedimento à ſacrorum in primiſque Presbyteratus Ordinis exercitio prohibetur; Eſtque homo ſtaturæ mediocris, coma capitis, ac barbæ rubra, cicatrice in ſiniſtra capitis parte locata, facie alba, ætatis circiter triginta annorum. Quare Illuſtriſſimas & Reuerendiſſimas Dominationes veſtras, Illuſtriſſimi Præſules, voſque Dominos Officiales Reuerendiſſimos obnixè deprecamur, vt R. Presbyterum Auguſtinum Barboſam prędictum in veſtris ſingulis diœceſibus, ſeu Eccleſiis benignè ac charitatiuè recipi, ac tractari, eíque neceſſaria ad ſanctiſſimũ Miſſæ Sacrificium peragendum, reliquoſque Ordines exercendos, curetis & iubeatis; ſimiliter & nos quicquid ab Illuſtriſſimis, & Reuerendiſſimis Dominationibus veſtris, ac veſtris Officialibus, & miniſtris per ſuas nobis litteras fuerit iniunctum, ac commendatum, libentiſſimè ſuſcipiemus, & promtiſſimè exequemur. Dat. Bracharæ Auguſtæ ſub ſigno noſtro, ſigilloque huius Curiæ pridie Idus Aprilis anno à Natiuitate Domini M D C X X. &c.

FACVL

FACVLTATIS CELEBRANDI pro Preſbytero aliene diœceſis,

FORMVLA XXXIV.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in CHRISTO R. Presbytero N. diœceſis N. Salutem in Domino ſempiternam. Cognita ſacrarum cæremoniarum peritia tua, perſpectiſque Ordinarij tui litteras commendatitiis facultatem tibi concedimus ad menſes..... Miſſæ Sacrum faciendi in Vrbis, & diœceſis noſtræ Bracharenſis Eccleſiis, quæ tamen monialium non ſint, conſenſu tamen earundem Eccleſiarum Rectorum, vel Vice-Rectorum accedente, & dummodo in habitu & tonſura incedas, & in altari non petas eleemoſynam. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

LICENTIÆ PRO PRÆDICAtore quadrageſimali,

FORMVLA XXXV.

DRodericus, &c. Vniuerſis, & ſingulis præſentes noſtras litteras inſpecturis, lecturis pariter, & audituris, Salutem in Domino ſempiternam. Cùm proprium noſtri muneris ſit, animarum noſtræ Bracharenſis diœceſis ſaluti conſulere, diuiníque cultus incrementum ſemper curare, quadrageſimali tamen tempore commiſſo nobis gregi maiori ſtudio inuigilandum videtur. Quare cùm in oppido N. noſtræ diœceſis de idoneo concionatore à nobis pro futura quadrageſima prouidendum ſit, te R. Fratrem N. Ordinis S. N. de vita, morum integritate, ac ſcientia à tuo ſuperiore multipliciter commendatum, vt nobis per patentes ipſius litteras conſtat, præuia Fidei profeſſionis per te coram nobis emiſſione, verbi Dei Prædicatorem pro dicto oppido N. in toto quadrageſimali tempore facimus, deputamus, & nominamus; mandantes R. Rectori, clero, & populo dicti oppidi, vt benignè te recipiant, & in omnibus vt decet excipere curent: & inſuper tua ſtante approbatione tibi facultatem concedimus, vt durante dicto quadrageſimali tempore in prædicto oppido Sacramentum Pœnitentiæ adminiſtrare, & CHRISTI fidelibus peccata ſua confitentibus abſolutionem impertiri valeas cum facultate abſoluendi etiam à caſibus nobis reſeruatis à Dominica Palmarum per totam octauam Paſchæ duratura. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

LICENTIÆ PRO PRÆDICAtore in Eccleſia Monialium,

FORMVLA XXXVI.

DRodericus, &c. Tibi R. P. N. Ordinis S. N. à Superiore tuo, & à nobis approbato facultatem concedimus, vt in Eccleſia exteriori monaſterij Monialium S. N. quæ clauſa ſit, nullíque auditores præſentes adſint, exceptis capellano, & ſocio tuo, poſſis ex ſuggeſtu verbum Dei die..... prædicare cum deuotione, & iuxta S. Eccleſiæ Romanæ doctrinam, & peracta concione ſtatim ab Eccleſia diſcedas, nullo prorſus colloquio, aut quouis negotij genere adcrates, rotas, aut alia loca intermixto ſub quouis pietatis, aut etiam cõſanguinitatis prætextu, nec munere vllo etiam minimo accepto iuxta formam Bullæ fœlicis record. Clementis Papæ VIII. ſub pœnis arbitrio noſtro, &c. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

DE FORMVLIS CONCEDENDI INDVLGENTIAS PER EPISCOPVM.

NE *nimia facilitate Eccleſiaſtica diſciplina enerueturſtatuit* Concil. Trident. ſeſſ. 25. in decreto de Indulgent. *vt in illis concedendis moderatio iuxta veterem & probatam in Eccleſia conſuetudinem adhibeatur; Vetus autem conſuetudo deſumitur ex text.* in cap. cum ex eo 14. propè fin. de Pœnit. & remiſſ. *vbi decernitur vt cum dedicatur Baſilica non extendatur Indulgentia vltra annum, ſiue ab vno ſolo, ſiue à pluribus Epiſcopis dedicetur, & deinde in anniuerſario dedicationis tempore quadraginta dies de iniunctis pœnitentiis indulta remiſſio non excedat, qua & in aliquibus feſtiuitatibus, ac poſt Veſperum, & Miſſam cantatam vtuntur Epiſcopi in hunc qui ſequitur modum.*

CONCESSIONIS INDVLgentiarum,

FORMVLA XXXVII.

DRodericus Dei & Apoſt. Sedis gratia Archiepiſcopus, ac Dominus Bracharæ, Hiſpaniarúmque Primas, &c. Vniuerſis CHRISTI fidelibus præſentes litteras inſpecturis, Salutem in Domino. Quanto frequentiùs fidelium mentes ad opera deuotionis inducimus, tanto ſalubriùs animarum ſuarum ſaluti conſulimus. Itaque de omnipotentis Dei miſericordia, omnibus & ſingulis CHRISTI fidelibus

Digitized by Google

vtriuſque ſexus verè pœnitentibus & confeſſis, qui Eccleſiam S. N. à primis veſperis vſque ad occaſum ſolis eiuſdem diei feſti deuotè viſitauerint, ibíque pias ad Deum preces pro felici ſtatu S. Matris Eccleſiæ, ac hæreſum extirpatione, & pace inter Principes Chriſtianos effuderint, quadraginta dies de iniunctis eis, ſeu quomodolibet debitis pœnitentiis, harum ſerie miſericorditer in Domino in forma Eccleſiæ conſueta remittimus,& relaxamus,præſentibus poſt dictum diem minimè valituris:quas in huius rei fidem manu noſtra ſignauimus,ſigillóque noſtro, ac Notarij Cameræ Archiepiſcopalis ſubſcriptione muniri iuſſimus. Dat. Bracharæ Auguſtæ, &c. *Quòd ſi Indulgentia auctoritate Summi Pontificis delegata concedatur, loco eorum verborum,* & quadraginta dies de iniunctis, &c. *dicatur*, ſeptem aut decem annos, &c. de vera Indulgentia in forma Eccleſiæ conſueta Auctoritate Apoſt. nobis delegata miſericorditer in Domino concedimus,&c.

CONCESSIONIS INDVLGENTIARVM, qua vti debet Epiſcopus poſt ſolemnem benedictionem in Veſperis, & Miſſis cantatis,

FORMVLA XXXVIII.

ILluſtriſſimus, & Reuerendiſſimus D. D. Rodericus à Cunha, huius S. Sedis Bracharenſis Archiepiſcopus dat, & concedit omnibus hîc præſentibus quadraginta dies de vera Indulgentia in forma Eccleſiæ conſueta. Rogate Deum pro fœlici ſtatu S. D. N. D. Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. Dominationis ſuæ Illuſtriſſimæ, & ſanctæ Matris Eccleſiæ.

DE FORMVLIS ELIGENDI QVÆSTORES ELEEMOSYNARVM.

QVIA quæſtores eleemoſynarij nullo modo per ſe, nec per alium prædicare poſſunt, vt diſponit Concil. Trident. ſeſſ. 5. de reformat. cap. 2. in fine. *nec Indulgentias prædicare, vt ſtatuit idem* Concil. ſeſſ 21. de reformat. cap. 9. *ideò Epiſcopus in concedenda illis facultate colligendi eleemoſynas hac vel ſimili forma vti debebit.*

FACVLTATIS COLLIGENDI eleemoſynas in Parochia tantùm pro Confraternitate S. N.

FORMVLA XXXIX.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in CHRISTO, Tibi N. homini laico, cuius vita, & mores per teſtificationes nobis factas probantur, his noſtris litteris eleemoſynas nomine Cõfraternitatis, ſeu Eccleſiæ S. N. petendi facultatem damus, his infrà per te ſeruatis conditionibus: eleemoſynas ſolùm intrà fines Parochiæ S. N. eiuſque viciniam oſtiatim colligas, præ foribus eiuſdem Eccleſiæ in iis petendis ſubſiſtens nullo modo per Eccleſiam vagando procurare, aut colligere eas tibi licebit. Vas illud, quodcunque ſit, quo vteris ad eleemoſynam excipiendam, duabus clauibus claudatur, quæ diuerſo fabrili opere ſint, earum altera apud N. à nobis electum, altera verò apud eum qui pro tempore eiuſdem Confraternitatis Prior extiterit. Illud officium gratis, vel conſtituta certa mercede præſtabis, nec vllo modo eleemoſynæ particeps ſis. In quorum fidem, &c. Datum,&c.

FACVLTATIS COLLIGENDI eleemoſynam in Vrbe, & Diœceſi,

FORMVLA XL.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in CHRISTO N. Salutem. Neceſſitatibus, atque aliis domeſticis difficultatibus..... quantum poſſumus ſuccurrere volentes, tibi homini laico, cuius vita, & morum probitas nobis per teſtificationes factas commendantur, eleemoſynas quęrere,petere,& colligere in Vrbe & Diœceſi noſtra per præſentes licere volumus, præſtito priùs per te corporaliter tactis ſcripturis iuramento, quod eleemoſynas quas collegeris fideliter..... conſignabis, nec Indulgentias aliquas promulgabis, non prædicabis, nec orationes recitabis, priuilegia nulla,aut ſanctorum imagines, vel campanulas, aut alia quæſtoris inſignia deferes, vel oſtendes, nec minis, aut perſuaſionibus, vel alio aliquo indirecto modo, ſeu artificio, ſed piè, ſimpliciter,& omni conueniente modeſtia tibi ad effectum & finem prædictum illas erogari curabis. Omnibus præterea Rectoribus, Vicariis, & Præpoſitis Eccleſiarum præcipimus & mandamus, vt ſuis quoque in Eccleſiis populo te ſuo commẽdent,ad promptámque tibi exhibendam eleemoſynæ largitatem in Domino hortentur, quod cum fecerint, ſciant, quicquid de temporalibus facultatibus in

Digitized by Google

in pauperibus opem ferendo dempserint, id omne multiplicatum in æterna retributione recepturos. Præsentibus tamen post menses..... minimè valituris. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

LICENTIÆ QVÆ IIS, QVI eleemosynas pro locis piis colligunt, concedi solent,

FORMVLA XLI.

DRodericus, &c. Omnibus, & singulis Rectoribus, Plebanis Vicariis perpetuis, capellanis, & curatis ciuitatis & Diœcesis nostræ Bracharensis notum facimus, & attestamur; quòd diligenter admoniti, & bene instructi de paupertate, & necessitate, qua premitur hospitale S. N. loci N. pro Pastorali nostro munere, paterna charitate, qua loca omnia pia complectimur ad colligendas, & exquirendas eleemosynas, quæ in eiusdem hospitalis vsum, & non in alium conuertantur, deputauimus N. quem ad hoc munus rectè & fideliter obeundum idoneum esse certiores facti sumus, quémque iuramenti obligatione deuinximus ne pro aliqua portione, & rata eleemosynarum, quas colliget, particeps fiat, neque eas, aut earum partem sibi applicet, quamuis certam quantitatem hospitali prædicto se soluturum pacto, vel instrumento obligetur, sed eas, vt collegerit, hospitali consignet, neque per aliam personam colligere easdem faciat, sed ipsemet quærat, & colligat. Ante verò quàm prædictus N. quærere aut colligere eleemosynas incipiat, teneatur præsentes nostras litteras vobis consignare, vobisque sese cognoscendum præbere, vt animaduertere possitis, an ea ad quæ illum obliganimus, rectè ferner, quæ sunt videlicet: Ne, cuiusuis generis ea sint priuilegia, gratias, Indulgentias publicet, ne deferat campanulam, crucem, aut alias quaslibet sacras imagines populo ostendendas, ne prædicet, ne orationes, aut Psalmos recitet, aut concinat: neque quicquam sacrum Latino, aut vulgari sermone populo enuncier, ne commutet vota, cuiuscumque generis ea sint, aut absoluat, ne campis, agris, domibus, animalibus, aut aliis rebus benedicat, neque quouis signo animalia, ianuas, domos, aliáue signet, neque maledicat, aut comminetur iis qui eleemosynam non tribuunt, nulla arte, nulliſque verbis vtatur ad eosdem perterrefaciendos: sed modestè eleemosynas petat, non tanquam debitas, sed à fidelium charitate liberè exposcendas, illisque rebus acquiescat quæ sponte sibi tribuentur. Quæ omnia & singula, si ab ipso N. minimè obseruari videbitis, statim ab hoc quæstu, & eleemosynarum collectione illum prohibebitis, & eleemosynas, quæ collectæ erunt, in manibus Massarij deponatis, ipsúmque N. ad nostrum Archiepiscopale tribunal deferetis. Quòd si manifestum vobis non fit, illum omninò his nostris præceptis repugnare, in aliqua tamen super hoc dubitatione estis, tunc præsentium litterarum nostrarum vigore, prædictum hospitale populo commendabitis, & prædictum N. semel tantum eleemosynas quærere permittetis, populúmque vestrum de omnibus iis ad quæ N. prædictus tenetur, admonebitis. Cæterùm hortamur omnes etiam atque etiam, vt pro singulorum qualitate pecuniam, frumentum, oleum, vinum, aliáque prædicto hospitali impertiant, sciántque quòd retribuet gratiam qui offert similaginem, & qui facit misericordiam, offert sacrificium. Hanc autem deputationem nostram nolumus esse validam, aut duraturam, nisi sex mensium spatio. In quorum fidem, &c. Dat. Bracharæ Augustæ, &c.

DE FORMVLIS LICENTIARVM SPECTANTIVM AD PVELLAS RELIGIONIS HABITVM PETENTES.

PVELLA quæ Religionem ingredi postulat, antequàm examinetur, & Capitulo Monialium proponatur, supplicem libellum exhibet, in quo sunum exprimit Episcopo desiderium ingrediendæ Religionis: Episcopus verò, vt admonet Concil. Trident. sess. 25. de Regular. cap. 17. *vel eo absente, seu impediente, eius Vicarij, aut aliquis eorum sumptibus ab eis deputatus puellæ voluntatem secretò examinare, & diligenter explorare debebit, illam de his potissimum interrogando.*

De libera & pia puellæ Religionis ingrediendæ voluntate?
An precibus, aut minis parentum, vel cuiusuis alterius inducta fuerit?
Quamdiu cogitauerit de ingredienda Religione?
Quæ potissimum de causa Monialis fieri velit?
An Religionis vim, & pondus intelligat?
An sit conscia votorum, quæ in ea emittuntur?

An

An regulas, & conſtitutiones norit, quæ propriæ ſunt illius monaſterij in quo Religionem profiteri cogitat, & an illarum obſeruationi totam ſe tradere omninò cupiat, & libenter amplectatur?

Interrogatur etiam de doctrina Chriſtiana, an ſcilicet in ea rectè ritéque inſtituta ſit?

An ſciat legere? eamque ſe præſente legere iubeat.

Tum etiam ſi examen fiat proximè ante profeſſionem, videat an rectè dicere officium norit.

Quòd ſi examen ab alio quam Epiſcopo, aut Vicario fiat, is qui eam examinauerit, totum id quod in examine deprehenderit, in ſcriptis ad eundem Vicarium deferet.

Cognita per examen vt ſuprà factum libera puellæ Religionis ingrediendæ voluntate, niſi aliquid aliud ex iis, quæ ad Religionis ingreſſum in huiuſmodi puellis requiruntur, obſtare videatur, Vicarius pro dote & aliis ſolitis monaſterio præſtari, à parentibus ſponſionem accipit, quæ confecta, ſtatim Monialibus cogendi Capituli facultatem concedit; ſi verò monaſterium Monialium non Ordinario, ſed Regularibus ſubiectum ſit, ipſe Vicarius examinis tantum confecti teſtimonium puellæ tradit.

Deinde puella per calculos à Monialibus approbata, earum Præfecta, ſeu Abbatiſſa ſtatim de ſuffragiorum exitu Superiorem admonet, illique cum dies ingrediendi Religionem inſtat, tam ætatis puellæ à Parocho ex libro baptiſterio, ſi is reperiatur; & ſuſceptæ Confirmationis teſtimonium, quàm etiam inſtrumenti depoſitionis dotis, & aliorum, quæ monaſterio traduntur confecti, exemplum authenticum exhibetur.

Omnibus ita confectis examinatur ſecundò puella eadem vt ſuprà ratione, ſed accuratiùs aliquantò, eiuſque voluntate perſpecta facultas ingrediendi pro habitu, & ſuſcipiendi illum à Vicario datur, in hunc qui ſequitur modum.

FACVLTATIS RECIPIENDI puellam in monaſterio ad Habitum Religionis,

Formvla XLII.

DRodericus, &c. Cùm voluntatem N. diligenter explorauerimus, eámque liberam & piam eſſe quantum humano iudicio exiſtimari poteſt, compererimus, eandem quoque N. ætatem annorum XVI. expleuiſſe nouerimus, nihilque habere ſciamus contra ſacra decreta, & conditiones ac requiſita, iuxta monaſterij Ordinis S.N. inſtituta, vidimus quoque fidem inſtrumenti depoſiti, & obligationis dotis, ſeu eleemoſynæ monaſterio debitæ, vbi profeſſio legitimè emittatur, iuxta taxam annis ſuperioribus præſcriptam, licentiam & facultatem concedimus, vt ea in monaſterij S. N. ad Religionem admittatur, recipiatúrque, & profeſſionem emittere valeat, cuius tempus Præfecta nobis ante menſem denunciet, ſub pœna Concilij Trident. decreto expreſſa, & conſtitutum ex nunc fiat rurſus, & quæcunque alia quæ in hoc genere decreta ſunt, obſeruentur. Dat. &c.

Habita ſupradicta Vicarij licentia, ad monaſterium puella ducitur, paucis tamen comitata affinibus, & ſine vlla pompa, & ſtato die inter Miſſarum ſolemnia, vt moris eſt, ab ipſo vicario, ſeu deputato ab eo ſacris adhibitis benedictionibus, poſtquàm ipſa cæleſti cibo refecta fuerit, vetere homine cum actibus ſuis ſeſe ſpoliando ad Communionis feneſtellam humiliter, & deuotè recipiet Regularem habitum ſibi à Vicario, vel ab eo, quem ille deputauerit, foris manente oblatum.

Probationis anno currente, ante menſem quam nouitia profiteatur, ex Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 17. in fine. *Præfecta Monialium Superiorem ſub pœna ſuſpenſionis ab officio ad arbitrium Epiſcopi, admonere debet, vt iterum de voluntate nouitiæ à Vicario examen fiat, aut ab alio, vt ſuprà Sacerdote; & cùm Epiſcopus pro facultate ſibi decreto Concilij Trident. data, voluntatem Nouitiæ explorare voluerit, hoc agere ei licet loco, vbi crates monaſterij ſunt, nec propterea à ſeptis illa egrediatur, niſi cauſa ſit, probabiliſſne eiuſdem Epiſcopi iudicio ſuſpicio, quamobrem potiùs eſſe cenſuerit, vt alio loco eius voluntas perquiratur, tunc vel in Eccleſiam monaſterij exteriorem, vel in aliam proximam, prout commodius, decentiúſue poſſe fieri viderit, illam perduci iubeat. Qua in Eccleſia præſentibus matronis duabus, ætate grauibus, honeſtis, & nouitiæ gradu cognationis quantum poteſt propinquioribus, quas ipſa, aut moniales delegerint, eius animum, voluntatémque Epiſcopus rectè indaget loco paulo remotiori, itaut quæ adſunt matronæ, videre, non tamen auribus percipere poſſint, indagationem, reſponſionémue. Quod autem à puellæ parentibus alimentorum, ſeu educationis nomine, aut pro aliis rebus ad eiuſdem puellæ, vel monaſterij vſum pertinentibus etiam ex conſuetudine perſoluitur, de eo ſatisfactum fuiſſe monaſterio Præfecta Monialium Vicario in ſcriptis teſtatum faciet, vt de nouitia ad profeſſionem recipienda Capituli cogendi facultas detur, ſi Ordinario ſubiectum ſit monaſterium, aut examinis teſtimonium ſi Regularium curæ ſubiaceat. Denique Capitulo habito, ſi nihil obſtare deprehendatur, & nouitia decimum ſextum ſuæ ætatis annum expleuerit, profeſſionis emittendæ facultatem concedet Vicarius, vt infrà.*

FACVLTATIS RECIPIENDÆ profeſſionis Monialium,

Formvla XLIII.

COncedimus licentiam R^da^ Matri N. Abbatiſſæ monaſterij S. N. vt ſtante Superiore in Eccleſia exteriore ad feneſtellam ſanctiſſimæ Communionis, & ſeruatis aliis Ordinibus præſcriptis, poſſit recipere expreſſam, & ſolemnem

lemnem professionem N.iam approbatæ, & facietnos certiores in scriptis fidem gerentibus de die, & coram quo dicta N.emiserit professionem. In quorum fidem, &c. Dat. Bracharæ Augustæ, &c.

DE FORMVLIS LICENTIArum visitandi monasteria Monialium.

*SVb obtestatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ præcipit vniuersis Episcopis S.Concilium Trid.*sess.25.de Regularib.cap. 5. in princip. *vt in omnibus monasteriis sibi subiectis Ordinaria, in aliis verò Sedis Apostol. auctoritate clausuram Sanctimonialium vbi violata fuerit, diligenter restitui, & vbi inuiolata est conseruari maximè procurent. Quod quidem cum non nisi per visitationem exequi possit, quomodo per illam suo muneri satisfacere debeat Episcopus, sequentibus formulis explicabo.*

FACVLTATIS VISITANDI monasteria Monialium,

FORMVLA XLIV.

DRodericus à Cunha, Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopus,ac Dominus Bracharæ Augustæ,Hispaniarúque Primas,&c. Tibi dilecto nobis in CHRISTO Reuerendo N. per præsentes facultatem damus, & mandatum visitandi omnia & singula Monialium cœnobia ciuitatis & diœcesis nostræ Bracharensis, téque Visitatorem nostrum constituimus, vt nostra, & alia quacumque nobis competenti auctoritate, Canonicas sanctiones, & sacri Concilij Trident. nostræque Prouincialis, & diœcesanæ synodi decreta, aliaque statuta, regulas, & ordinationes de obseruantia Regulari, pietate, moribus, Religione, regimine bonorum, administratione, clausura, & aliis rebus omnibus in capite & membris omnium & singulorum mosteriorum eorundem, exequutioni cures, & facias mandari, sub pœnis ac censuris tuo arbitrio infligendis, vbi,& quando iustum fuerit,licere tibi volumus: Item coërcendi, & cogendi omnes & singulas vtriusque sexus personas in prædictis omnibus, & ad ea pertinentibus tibi potestatem facimus, atque ad huiusmodi visitationis acta nomine, & vice Cancellarij nostri Archiepiscop. recipienda, & conscribenda eligere, & assumere tibi liceat vnum quem volueris ex N. N. & N. si qui tamen horum notarij non sint, ad acta publica scribenda non adhibeantur. Postremò tibi etiam facultatem damus, vt causa & occasione huiusmodi visitationis, quoties opus fuerit, septa & clausuram eorundem monasteriorum possis vnà cum vno ex illis, quos superiùs nominauimus, tibi adiuncto comite, ingredi, cui etiam comiti eo casu intra eadem septa ingrediendi licentiam impartimur. Præsentimus ad beneplacitum nostrum, & donec reuocentur per nos dumtaxat duraturis. In quorum fidem, &c.

FACVLTATIS VISITANDI monasteria Monialium ex delegatione Apostolica,

FORMVLA XLV.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in CHRISTO Reuerendo N. salutem in Domino. De tua fide, prudentia, ac in rebus gerendis experientia in Domino confisi, auctoritate Apost. nobis per diuersas litteras tum Apostolicas, tum etiam Illustrissimorum D D. Cardinalium super reformatione specialiter concessa tibi per præsentes committimus, & mandamus, vt monasteria Monialium S S. N. N. & N. Ordinis S. N. existentia in diœcesi N. prout expediens tibi videbitur, visites, & de ipsorum monasteriorum statu, ac ipsarum Monialium vita, & moribus, Regularibus institutis, ac monasticæ disciplinæ obseruantia diligenter inquiras, ac super his, & quibuscumque abusibus, necnon criminibus, excessibus, & delictis, si quæ deprehenderis, processus facias, informationes quascumque sumas, atque alia quæ tibi ad aures commisimus, & quæcumque in præmissis & circa ea necessaria, seu quomodolibet opportuna fuerint, facias, geras, & exequaris. Super quibus omnibus & singulis plenam, amplam, & omnimodam potestatem tibi concedimus, & impartimur. Mandantes omnibus, & singulis Abbatissis, Prioribus, Præfectis, & aliis quibuscumque superioribus dictorum monasteriorum, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pœna priuationis officiorum obtentorum, atque etiam censuris, aliisque pœnis Ecclesiasticis arbitrio tuo infligendis, vt mandatis tuis pareant, ne te in visitatione, correctione, aliisque per te faciendis quoquo modo impediant per se, nec per alios quouis quæsito colore, vel prætextu. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

DE FORMVLIS LICENTIARVM PRO IIS, QVI NECESSITATE VRGENTE ERVNT INTRA CLAVSTRA Monasteriorum Monialium admittendi.

INGREDI verò (vt verbis vter Concilij Trid. sess.25.de Regul.cap.5.)intra sepia monasterij nemini licet cuiuscumque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerit, sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda. Dare autem tantum Episcopus, vel Superior licentiam debet in casibus necessariis: quare in his licentiis concedendis sequentibus formulis vti poterit.

PRO CONFESSORE MINIstraturo Sacramenta.

FORMVLA XLVI.

Vide que habes sub formula XXVI. vsque ad XXIX.

PRO MEDICO, ET CHIRVRGO,

FORMVLA XLVII.

TIbi N. Medico licentiam concedimus ad annum duraturam, vt iuramento priùs præstito sepia monasteriorum Monialium Sanctorum N. & N. ingredi possis ad curandum infirmitatem earum, quæ in infirmaria communi in lecto, vel vbi ea non fuerit in propria camera, in lecto iacent, nec ad crates se transferre possunt, iureiurando te obstringentes, vt omni honestate seruata, non ingeras te in alias vllas res, nec cum aliis Monialibus, aut domicellis in monasterio manentibus loquaris, sed recta via eundo, & redeundo comitatus semper duabus grauioribus Monialibus ad id ab Abbatissa deputatis præcedēteque semper ad tui ingressum campanulæ signo, & nonnisi post ortum solis ingrediaris, & ante occasum exeas, sub pœnis si contrafeceris, &c. In quorum fidē, &c. Dat. &c.

PRO OPERARIIS, FABRIS, baiulis, aliisque auxiliariis & artificibus.

FORMVLA XLVIII.

TIbi N. fabro lignario, seu baiulo, aut cæmentario, siue .... licentiam concedimus, vt iuramento priùs præstito clausuram monasterij S. N. ingredi possis, sociatus duabus ad minùs Monialibus ex antiquioribus ab Abbatissa deputatis, atque in eo opere tuam per dies..., præstare, quam quantocius perficere curabis, nec ad alia loca monasterij accedes, neque aliis te rebus, aut colloquiis vllo pacto immiscebis, tractando tantum cum Abbatissa, aut aliis deputatis ad illud opus, ita vt ante ortum solis non ingrediaris, & ante occasum semper exeas, seruesque in omnibus præstitum in manibus nostris iuramentum, sub pœnis, &c. In quorum fidem, &c Dat. &c.

PRO VILLICIS, SEV COLONIS,

FORMVLA XLIX.

TIbi N. villico monasterij S.N. licentiam damus, vt quando res ad agros & officium tuum pertinentes ad crates in alloquutorio publico expedire non poteris, & frumenta, vinum, aut alia omnino necessaria intra clausuram erunt deferenda, tunc in hospitium tantum cum dictis rebus admitti possis præsentibus Monialibus deputatis, vbi de aliis rebus quibuscumque extra officium tuum loqui non debeas, nec etiam ibi comedere, aut ampliùs quam necessitas deponendi dictos fructus postulat, manere, cùm in factoris æde, vt possis cibum sumere tibi commoditas erit præbenda. Atque hanc ob causam ante omnia iuramentum præstare debebis in manibus eorum qui à nobis sunt deputati, sub pœnis, &c.

PRO FACTORIBVS VRBANIS,

FORMVLA L.

TIbi N. factori deputato ad res omnes monasterij S.N. concedimus licentiam per annum duraturam, vt si aliquando ex magna necessitate oportuerit te ingredi sepia monasterij (cum alioquin res & negotia tua ad crates in alloquutorio publico expedire debeas) vt tunc non nisi post ortum solis, & associatus duabus Monialibus senioribus deputatis, & dato signo campanulæ, recta via pergas ad locum vbi opera tua fuerit necessaria, & quamprimùm inde te expedire procures, ita vt omninò exeas ante occasum solis, nec interim cum

Digitized by Google

cum aliqua alia loquaris, aut litteras, ſeu nuncium intus vel extra deferas, & in omnibus iuramentum in manibus noſtris, ſeu eorum, quos deputauimus, præſtes ſub pœnis, &c.

PRO OLITORE, AVT ALIO huiuſmodi operario.

FORMVLA. LI.

TIbi N. licentiam concedimus per ſex menſes duraturam, vt iuramento priùs præſtito, quando ab Abbatiſſa vocatus, neceſſe fuerit te ingredi clauſtra monaſterij S.N. horti, aut viridarij colendi, ſeu fructus legendi, aut alterius ſimilis operis cauſa, non aliter quàm recto itinere in locum deputatum pergas, poſt ortum ſolis aſſociatus ſemper duabus Monialibus ſenioribus ab Abbatiſſa deputatis, nec in alium locum tranſeas, nec cum alia vlla ſub quocumque prætextu loquaris, aut litteras, vel nuncium intus, ſiue extra deferas, ſed in omnibus iuramentum in manibus noſtris præſtitum obſerues, & ante ſolis occaſum exeas, ſub pœnis, &c.

IVRAMENTI PRÆSTANDI ab admittendis intra clauſuram monaſteriorum Monialium.

FORMVLA LII.

EGo N. Sacerdos ætatis quadraginta annorum Confeſſarius electus & deputatus monaſterij S. N. polliceor & iuro, me eos tantum ob caſus, clauſuram monaſterij ingreſſurum, quos vrgens neceſſitas afferet, hoc eſt, vt infirmarum Monialium Confeſſiones audiam, iiſdem oleũ ſanctum præbeam, earumdemque animas ex ritu S. Eccleſiæ commendem, (*ſi Medicus fuerit, dicat*, vt infirmarum curationi vacem. *Si ex aliis adiungat.* Vt murum ædificem, *aut* panem coquendum feram, *vel* farinam afferam, *vel* vt tabulata accommodem, ſeu cancellos, aut ianuas, *& ſic deinceps, prout vniuſcuiuſque erit ars, & occaſio monaſterium ingrediendi, quæ ſemper explicetur.*) Quibus caſibus ita me habebo, vt nonniſi claro die ingrediar, & ante ſolis occaſum egrediar, & præter munus meum, quod ritè adminiſtrare curabo, nihil aliud omninò in monaſterio agam, neque colloquiis vllis vtar, ſed egomet (*ſi Confeſſarius ſit*) perſonaliter Stola indutus, & ſuperpelliceo accedam (*ſi Medicus erit*) alios Medicos non ducã, niſi qui aliis etiam monaſteriis medeantur, & facultatem in ſcriptis de nouo pariter habeant, (*ſi alij erunt*) neque colloquiis vllis vtar, ac ipſemet perſonaliter accedam, nec vllum meo loco mittam niſi obtenta à ſuperioribus licentia in ſcriptis. Ita me Deus adiuuet, & hæc ſancta Dei Euangelia.

DE FORMVLIS BENEFICIARIIS.

IN formulis beneficiariis adſtruendis Epiſcopi aliquando inconſideratè ſe agunt; vnde nullitates naſcuntur, & lites. Quare circa hanc quotidianam materiam aliquas principaliores formulas in præſenti adiicere operæ pretium duxi, præcipuè circa erectiones, proniſiones, inſtitutiones, & vniones quorumcumque beneficiorum, in hunc qui ſequitur modum.

CIRCA BENEFICIORVM erectiones.

ERECTIONIS BENEFICII CVM reſeruatione Iuriſpatronatus, de aſſenſu Epiſcopi ob augmentum.

FORMVLA LIII.

DRodericus à Cunha Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Archiepiſcopus ac Dominus Bracharæ, Hiſpaniarumque Primas, &c. Vniuerſis, & ſingulis has præſentes litteras inſpecturis, viſuris, & lecturis tam præſentibus, quam futuris Salutem in Domino. Notum facimus, & atteſtamur, qualiter in pertinentiis ciuitatis Bracharẽſis, & prope, vbi dicitur N. exiſtit quædã capella ſeu Eccleſia ſine cura ſub inuocatione S. Mariæ, &c. carens Rectore, capellano, & beneficiato, nullos redditus habens niſi ducatos decem debendos per N... nec in beneficium Eccleſiaſticũ erecta fuit. Quare comparuit coram nobis Mag^cus N. & ob ſuam magnam deuotionem quam erga prædictam Eccleſiam geſſit, & gerit; eam dotauit de alio annuo redditu, ſiue cenſu ducatorum x v. ad complementum ducatorum xxv. de sũma annui cenſus emphyteutici perpetui ducatorum... debendorum in medietate mẽſis Auguſti cuiuſlibet anni per Mag^cum N. ſuper his bonis, videlicet.... prout latiùs in inſtrumento dotationis confecto Bracharæ ſub die.... manu notarij N. apparet, cum reſeruatione iuriſpatronatus præſentandi Rectorem & Rectores, ſeu capellanum, & capellanos in dicta Eccleſia, ſeu capella per ipſum Mag^cum N. ſuòſque hæredes, & ſucceſſores ex ſe deſcendentes tantũ. Nos igitur attendentes, & conſiderantes,

Digitized by Google

quòd in iis, quæ ad diuini cultus augmentum tendunt, fauorabiliter esse deberemus, propterea huiusmodi supplicationibus inclinati dictã Ecclesiam, seu capellam Ordinaria auctoritate, & omnibus melioribus modo, via, iure, causa, & forma nobis de Iure permissis, in perpetuum beneficium Ecclesiasticum erigimus, & erectum esse volumus, & summam prædictam illi sic erecto loco dotis appropriamus, & applicamus; necnon præfato Magnifico N hæredibus, & successoribus ex se descendentibus tantum iuspatronatus, & præsentandi Rectorem & capellanum, & Rectores, & capellanos toties quoties casus vacationis occurrerit instituendum, & confirmandos: & instituendos, & confirmandos per Archiepiscopum Bracharensem pro tempore existentem in Ecclesia, seu capella prædicta ad celebrationem vnius Missæ in die lunæ cuiuscumque hebdomadæ pro salute animæ fundatoris, & donatoris, & suorum hæredum, & successorum teneri, & obligatum esse, iuribus tamen nostræ Metropolitanæ Ecclesiæ semper saluis, & expressè reseruatis. In quorum fidem, &c. Dat &c.

ERECTIONIS PAROCHIALIS Ecclesiæ cum vnione beneficij simplicis,

FORMVLA LIV.

DRodericus, &c. Vniuersis & singulis has præsentes nostras litteras inspecturis, visuris, lecturis, pariterque audituris, Salutem in Domino. Significamus qualiter in generali visitatione per nos facta in dicta nostra Ciuitate, & diœcesi Bracharensi reperimus, quòd in loco N. nuncupato eiusdem diœcesis, non aderat Ecclesia Parochialis, vbi populus, & Christi fideles ibi commorantes sanctissima Sacramenta iuxta temporis opportunitatem recipere potuissent, quando ipsa Sacramenta erant ministranda tempore indigentiæ, ab Ecclesia N. per vnum milliarium distanti recipiebant per Presbyterũ non certum, nec proprium Parochum pro Rectore Ecclesiæ N. longiùs distante, cuius erant Parochiani, non sine ipsarum animarum periculo, ac proinde ob carentiam Ecclesiæ Parochialis, Parochi, & Curati in dicto loco N. qui continuò apud eos persisterer, eisdemque Sacramenta omnia opportunis temporibus ministraret, Missasque ac alia diuina officia Dominicis, & festiuis diebus celebraret, aliquando accedebãt ad Ecclesiam prædictam N. & non ad propriam, & multoties occurrebat omitti præceptum de audienda Missa in dictis diebus Dominicis, & festiuis, & non semel dicti loci habitatores absque Ecclesiæ Sacramẽtis ob prædictam causam, & loci distantiam moriebantur. Propterea attendẽtes nos saluti animarum, prout possumus, consulere, & scandalis occurrere, quæ pro dictis causis oriri in dies potuissent, accedente etiam consensu, & beneplacito ipsorum huiusmodi dicti loci, qui etiam nos humiliter supplicarunt, & maxima cum instantia requisierunt pro erectione, & deputatione Ecclesiæ Parochialis in dicto loco pro eorum salute, & commoditate, cum deputatione alicuius Sacerdotis Parochi, obligantes se etiam penes acta Curiæ Cameralis nostræ Ciuitatis Bracharensis vnusquisque ipsorum ad dandam, & consignandam quandã pecuniarum summam, & certam vini & frumẽti quantitatem dicto Parocho, vt commodè sustentari possit: Ideo inuocato ad hoc Domini nostri IESV CHRISTI nomine, eiusque Matris Virginis semper Mariæ, & sanctorum N. & N. Patronorũ ciuitatis & diœcesis nostræ auxilio, per tenorem præsentium erigimus, statuimus, eligimus, & deputamus in Parochiam Ecclesiã sancti N. existentem in medio dicti loci N. in qua, cùm fuerit accommodata, & bene apta, & reserata, volumus, & mandamus deponi sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, fontem baptismalem, & alia, quæ ad Ecclesiam Parochialẽ pertinent, quæ omnia Sacramenta iuxta opportunitatem temporis ministrari volumus, & mãdamus, ipsis dicti loci N. per Sacerdotem & Parochum per nos & successores nostros pro tempore existentes eligendum & deputandum, qui etiam Missas in Ecclesia prædicta diebus Dominicis & festiuis celebrare debeat, & teneatur. Declarantes etiam ex nunc in antea & in perpetuũ dictam Ecclesiã S. N. in medio dicti loci N. existentem esse Ecclesiam Parochialem & curatam, electionemque & deputationem Parochi & successorum in futurum pro cura animarum fidelium in dicto loco existentium spectare & pertinere ad nos, & successores nostros pro tempore existentes, & ad meram collationem & prouisionem nostram Ordinariam, nulli iurispatronatus seruituti subiectam, ad ipsosque Parochos spectare & pertinere omne id totum, & quicquid p r homines dicti loci N. vt suprà Parochianos, promissum extitit, & sic prænominatam obuentionem, ac omnes alias eleemosynas pro tempore in dicta Parochiali Ecclesia S. N. prouenientes; Quia tamen redditus huiusmodi sunt adeo tenues, ita vt non sufficiant pro congrua Parochi sustentatione, idcircò ad illius commoditatem, & aliorum pro tempore in dicto loco existentium, beneficium simplex sine cura, sancti N. nuncupatum, in loco N. huius diœcesis existens, cum omnibus iuribus & pertinentiis suis, vnimus, annectimus & incorporamus dictæ Parochiali Ecclesiæ S. N. ita vt ex nunc prout ex tunc, fuerit, & sit dictum beneficium simplex, & Ecclesia vbi illud existit cum iuribus, fructibus suis omnibus, redditibus, & obuen

obuentionibus incorporata, vnita, & aggregata prædictæ Eccleſiæ Parochiali S. N. Concedentes Parocho ipſius, qui pro tempore erit, liberam & plenariam poteſtatem, quòd poſſit per ſe, vel per procuratorem ſuum nomine ſuo, & dictæ Eccleſiæ S. N. auctoritate huius vnionis apprehendere corporalem poſſeſſionem ipſius Eccleſiæ, cum iuribus, & pertinentiis ſuis, ipſámque tenere, & poſſidere nomine dictæ Parochialis perpetuò vnitam & incorporatam pro euidenti vtilitate, & augmento dictæ Parochialis Eccleſiæ S. N. ac ipſius Parochi. Quam quidē vnionē, incorporationem, & aggregationē ſuprà factam, ratam, gratam, & firmam habentes, & tenentes, ipſámque omni tēpore promittētes non reuocare, nec cōtrauenire quoquo modo de Iure, vel de facto. Vt autem prædictam Parochialem Eccleſiam S. N. ſic de nouo erectam de idoneo Rectore quamprimùm, vt decet, prouideamus, nos pro exercitio curæ in populum & vtriuſque ſexus homines in dicto loco habitantes, nominamus & deputamus dilectum nobis in CHRISTO N. Presbyterum, qōi populo & Eccleſiæ prædictis in diuinis, & animarum cura regenda præſit, & tanquam habilem, & idoneum per RR. Patres examinatores in Synodo Diœceſana deputatos repertum præficimus, illíque curam, regimen & adminiſtrationem Sacramentorum pro populo, & inhabitatoribus dicti loci committimus, ac eidem de præfata Eccleſia ſic nouiter erecta prouidemus, Mandantes, &c. In quorum fidem, & teſtimonium, &c. Dat. &c.

Vbi ob locorum diſtantiam ſine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & diuina officia audienda Parochiani accedere non poſſunt, concedit Concil. Trident. ſeſſ. 21. de reformat. cap. 4. verſ. in iis, Concil. Bracharen. IV. act. 4 cap. 26. *auctoritatem Epiſcopis, etiam innitis Rectoribus, nouas Parochias conſtituendi, etiam tanquam Sedis Apoſtol. delegatis, aſſignata Presbyteris præficiendis Eccleſiis nouiter erectis congrua portione ex fructibus Eccleſiæ Matricis, & ſi neceſſe fuerit compellendi populum, eam ſubminiſtrare quacumque reſeruatione generali, vel ſpeciali, vel affectione ſuper dictis Eccleſiis non obſtantibus.*

ERECTIONIS NOVÆ PAROchialis cum diſmembratione alterius,

FORMVLA LV.

DRodericus, &c. Vniuerſis, & ſingulis præſentes litteras inſpecturis, Salutem in eo qui eſt omnium vera ſalus. Circa Eccleſiarum & locorum ſtatum ſalubriter dirigendum, & iuxta Paſtoralis officij noſtri debitum in his eis libenter aſſiſtimus per quæ animarum occurrantur periculis, & perſonarum commoditatibus prouidetur, quemadmodum Eccleſiarum ipſarum neceſſitas exigit, cauſæ ſuadent rationabiles, Catholici populi incrementum expoſcit, quatenus Eccleſiarum earundem ſtatus immutetur, ſeu in melius reformetur, prout rerum, temporum, & locorum circumſtantiis penſatis id cognoſcimus in Domino ſalubriter expedire. Sanè pro parte incolarum, & inhabitatorum loci N. noſtræ Diœceſis, qui ſub Eccleſia Parochiali Sancti N. exiſtit, nobis expoſitum fuit lamentabili cum querela, quod flumen N. inter dictum locum, & præfatam Parochiam mediat, quod rapido decurſu perſæpe labitur, multa pericula ipſis inhabitatoribus dicti loci ad eorum Matricem Eccleſiam diebus Dominicis, & feſtiuis nauigio tendentibus ſæpenumero obuenerunt, plures ex ipſis repetitis vicibus ſubmerſi ſint, etiā cum funeribus verſus dictā Eccleſiam nauigio delati, nonnulli ex ipſis Sacramenta Eccleſiaſtica deſiderantes ſine ipſis ab hac vita pleriſque vicibus deceſſerunt, ac interdum in feſto Natiuitatis Domini noſtri IESV CHRISTI cum tribus diebus ſequentibus nullus de dicto loco propter inundationem aquarum intermediarum, & ventorum, ac aliarum tempeſtatum abundantiam ad Eccleſiam peruenire poterat; ac multò plura his ſimilia ipſis contigiſſent. Nec etiam Vicarius perpetuus dictæ Parochialis Eccleſiæ S. N. conſentire voluit, vt alius Sacerdos ipſis incolis dicti loci N. in capella Sancti N. notabiliter conſtructa & fundata Miſſam celebraret. Et quoniam Prior & Capitulum inſignis Collegiatæ Eccleſiæ Vimaranenſis, quibus dicta Eccleſia Parochialis incorporata dicitur, tantum haberet in decimis, redditibus, & cenſibus, quòd ſi ſeparatio, ſeu diſmembratio dictarum Eccleſiarum fieret, vt præfertur, bene ipſis ſupereſſet, vnde eorum Vicario perpetuò deputando congrua fieret prouiſio; petentes propterea diſmembrationem, ſeu ſeparationem dictæ Eccleſiæ, quódque ipſis Sacramenta Eccleſiaſtica in capella eorum miniſtranda eſſent, de cætero ordinari, & Sacerdotem ipſa Sacramenta populo ibidem miniſtrantem, ac cæmiterium pro mortuis eorum tumulandis deputari humiliter poſtularunt, officium noſtrum in & ſuper præmiſſis implorantes. Nos igitur de præmiſſis diligenter inquirere volentes, dilecto nobis in CHRISTO R^do Abbati N... dedimus in mandatis, vt ad dictum locum accederet vnà cum notario publico, ac ſuper propoſitis & geſtis omnibus, & ſingulis, ac eorum circumſtantiis ſupradictis inquireret veritatem, vt in litteris noſtris deſuper confectis, & eidem præſentatis plenius continetur. Præſentata deinde nobis inquiſitione facta vnà cum atteſtationibus teſtium per eundem R. Abbatem coram N. noſtræ Curiæ notario iurato, receptorum, iuratorum, & examinatorum, ac ex relatione dicti R. Abbatis inuenimus, præmiſſa omnia & ſingula non ſolùm veritate fulciri, ſed & (proh dolor!) euidentis facti illa & multo maiora, quæ meritò

nos ad dismembrationem, seu separationem vnius Ecclesiæ ab alia inducunt, & præsertim animarum pericula, viarum discrimina, personarum necessitas,& incommoda,ab omnibus,& singulis eiusdem loci notitiam habentibus fore & esse adeo publica, & notoria, quòd nulla tergiuersatione celari possit. Idcirco dictum locum N. cum suis hominibus, incolis,& vniuersitatibus, à Parochia dictæ Parochialis Ecclesiæ S. N. auctoritate nostra Ordinaria, & à Sede Apostol. delegata separauimus, diuisimus, & dismembrauimus, & futuris temporibus dismembratas, separatas, & diuisas esse volumus, dictam capellam Sancti N. cum suo loco & distractu vsque ad..... in Parochialem Ecclesiam erigentes, constituentes, & ordinantes, dantes, & concedentes vniuersitati, & incolis ac habitatoribus dicti loci & sui districtus, plenam & liberam potestatem apud dictam Parochialem Ecclesiam Sancti N. cæmiterium, fontem baptismalem, campanile, campanas, & alia iura,& insignia Parochialem Ecclesiam demonstrantia ædificari, & construi faciendi. Et nihilominùs pro exercitio curæ in populum, & vtriusque sexus homines in dicto loco, & districtu habitantes faciendo, dilectum nobis in CHRISTO N. Presbyterum, qui populo, & Ecclesiæ prædictis in diuinis & animarum cura regenda præsit tanquam habilem & idoneum à R^dis Patribus examinatoribus in Synodo Diœcesana deputatis examinatum, & approbatum præficimus,& deputamus, illíque curam, regimen & administrationem Ecclesiasticorum Sacramentorum pro populo, & inhabitatoribus dicti loci, & districtus committimus, ac eidem de Ecclesia sic nouiter erecta prouidemus. Volentes,& mandantes Priori, Canonicis & Capitulo insignis Ecclesię Vimaranẽsis prædictis pro tempore existentibus, quatenus de cætero singulis annis in festis Natiuitatis Domini nostri IESV CHRISTI, & Sancti Ioannis Baptistæ de vniuersis fructibus decimalibus,quos ipsi infra limites dicti loci percipiunt, quinquaginta modios farraginis & millij, triginta frumenti,ac viginti scuta monetæ, quæ omnia eidem N. vt Curato, & suis in dicta Ecclesia Curatis & successoribus Ecclesiæ prædictæ nouæ per nos erectæ vnà cum legatis, oblationibus, & aliis Ecclesiasticis obuentionibus ipsi Ecclesiæ Parochiali nouæ cedentibus,& fiendis pro ipsius noui Curati sustentatione deputamus, & ordinamus, persoluere habeant, & teneantur, & debeant cum effectu, omnibus aliisiuribus, ipsis Priori,Canonicis & Capitulo permanentibus,& illis saluis, & vt honor competens dictæ *insigni Ecclesiæ Vimaranensi*, in dicta noua Parochiali S. N. reseruetur, Prior, Canonici, & Capitulum Ecclesiæ huiusmodi pro tempore existentes ad nouam Ecclesiam prædictam, quoties ipsam de cætero per cessum,aut decessum dicti Curati,& illius successorum vacare contigerit, personam habilem & idoneam infra tempus à Iure statutum coram nobis, & nostris pro tempore successoribus per nos instituendam, præsentabunt, quæ sic instituta in ipsa noua Ecclesia, Papalia, Episcopalia, ac alia iura & onera eidem incumbentia sine Prioris, Canonicorum, & Capituli prædictorum, ac alterius cuiuscumque præiudicio supportabit, sustinebit,& subibit,ac sustinere sit adstrictus. Volentes nihilominùs & statuentes,vt omnes & singuli vtriusque sexus homines dictæ Ecclesiæ nouæ subditi, ætatem legitimam habentes,qui Sacramento Sanctissimæ Eucharistiæ annuatim communicari consueuerunt, & apti sunt, annis singulis in festo Ascensionis Domini prædictam Matricem Ecclesiam processionaliter visitare, & in signum recognitionis singuli vnum denarium argenteum ad Altare inibi offerre, & in processionibus aliis eandem Matricem Ecclesiam ad consueta loca processionum temporibus fieri consueris, associare debeant, & teneantur. Quæ omnia & singula nos Rodericus Archiepiscopus præfatus ex certa scientia, auctoritate nostra Ordinaria, & à Sede Apostol. ex decreto Concilij Trident. delegata, & omnibus melioribus modo, viai, ure, causa, & forma nobis de iure permissis, statuimus, ordinamus, ac ab omnibus,quorum interest, vel interercrit, quosque præsens tangit negotium, seu tangere poterit quomodolibet in futurum, inuiolabiliter obseruari volumus, & præcipimus. In quorum fidem,&c. Dat. &c.

CIRCA HABENDVM CONcursum ad Parochiales Ecclesias vacantes.

QVIA Episcopus statim habita notitia vacationis Parochialis Ecclesiæ, si opus fuerit, idoneum in ea Vicarium cum congrua eius arbitrio fructuum portionis assignatione, constituere debet, qui onera ipsius Ecclesiæ sustineat, donec de Rectore prouideatur, vt statuit Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 18. *Ille igitur constituendus erit in hunc qui sequitur modum.*

DEPVTATIONIS VICARII AD Parochialem vacantem donec de Rectore prouideatur.

FORMVLA LVI.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in CHRISTO Presbytero N. Salutem in Domino. Parochiali Ecclesia S. N. loci N. vacante, ne ob id animæ dicti loci in Sacramentorum susceptione, & cæteris spiritualibus adiumentis detrimentum sentiant, illi dẽ Sacerdote prouidere volentes, qui hæc omnia ministret, agátque, cognita per examen coram nobis ab examinatoribus

toribus factum ſufficientia tua, te Vicarium ipſius Eccleſiæ S. N. conſtituimus, & deputamus, cum auctoritate Miſſas, & alia diuina Officia celebrandi, Sacramenta miniſtrandi,& alias Eccleſiaſticas functiones obeundi, ad quæ tenetur, & quæ animarum quilibet Rector, & adminiſtrator præſtare, & obire ſolet, cum congrua portione fructuum dictæ Parochialis tibi debito tempore aſſignanda, præſentibus vſque eo duraturis quouſque de perpetuo Rectore à nobis(vel à Sede Apoſtol. *ſi menſis ſit Apoſtolicus*) prouiſum fuerit. In quorum teſtimonium, &c. Dat. &c.

Qua Vicarij deputatione facta donec de Rectore prouideatur, debet ſtatim fieri deputatio alia depoſitarij, & exactoris bonorum Eccleſiæ Vacantis in hunc qui ſequitur, modum.

LITTERARVM DEPVTATIONIS depoſitarij & exactoris bonorum Eccleſiæ vacantis,

Formvla LVII.

DRodericus, &c. Magnifico N. Salutem in Domino. Conſueuimus ſæpè pro recta rerum Eccleſiaſticarum adminiſtratione, præſertim temporalium, opera laicorum virorum prudentia & pietate maximè prælucentium, in huiuſmodi vti, quo rebus Eccleſiaſticis commodiùs & tutiùs conſultum ſit. Vacante igitur Parochiali Eccleſia S. N. loci N. huius Diœceſis, tua prudentia & ſingulari pietate plurimum freti,te in exactorem, & depoſitarium quorumcunque fructuum, reddituum, prouentuum, & obuentionum ad dictam Parochialem quomodolibet ſpectantium tam hactenus perceptorum, & maturatorum, quam etiam in futurum ſimiliter maturandorum, itaut contra quoſcunque pro exigendis, & conſequendis fructibus huiuſmodi, etiam Iuris omnibus remediis, atque aliis modis,& formis, prout tibi meliùs videbitur, cum facultate etiam ab aliis quibuſcunque depoſitariis rationem repoſcendi, agere poſſis, & valeas, deputamus, donec aliud per nos ſuper adminiſtratione huiuſmodi expreſsè decretum fuerit, necnon bona, poſſeſſiones, ac iura nouis colonis locandi, veteresque confirmandi, prout meliùs expedire cenſueris, ſeruatis in his tamen ſolitis ac debitis conditionibus, fructuſque per te ſic exactos in depoſitum habeas, nobis, vel cui à nobis iniunctum fuerit,rationem ſuo tempore redditurus. In quorum fidem,&c.

Porro Epiſcopus, vel eius Vicarius generalis intra dies decem à die habitæ notitiæ vacationis Eccleſiæ, debet conuocare omnes qui ſe examini per concurſum ſubiicere voluerint, propoſito edicto ad valuas Cathedralis & vacantis Eccleſiæ, aliiſque publicis locis ſi videbitur, hac forma.

EDICTI DE EXAMINE EORUM, qui Eccleſiæ Parochiali præficiendi ſunt,

Formvla LVIII.

DRodericus, &c. Vacante Parochiali Eccleſia Sancti N. noſtræ Diœceſis, cupientes eidem de idoneo prouidere Rectore, atque Sacri Concilij Tridentini decreta pro viribus Deo adiuuante exequi, tenore præſentium requirimus, & monemus, primò, ſecundò, tertiò, & peremptoriè omnes,& ſingulos Presbyteros, & clericos volentes ad examen per concurſum faciendum ſe præſentare, ac omnes volentes clericos ad id apros nominare, quatenùs infra decem dies proximè futuros à die affixionis præſentis edicti computandos, debeant in actis Notarij infraſcripti N. noſtræ Curiæ deſcribi facere eorum nomina, ætatem & patriam, vt de eorum natalibus, vita, & moribus,ac aliis rebus ad vacantem Eccleſiam gubernandam opportunis iuxta decreta dicti S. Concilij inquiri, & tranſacto conſtituto tempore examinari poſſint coram nobis, ac examinatoribus in Synodo Diœceſana deputatis, vt ex iis, quos confecto examine,ætate,doctrina, prudentia,aliiſque rebus ad curæ animarum bene gerendæ,rationem opportunis idoneos eſſe compertum erit, nos quem cæteris magis idoneum cenſuerimus, illum Eccleſiæ vacantis Rectorem, Parochúmve eligamus, ac præficiamus. Quod ſanè ſicut nos pro eo quod debemus integrè, ſanctéque in Domino præſtare cupimus, ita omnes, præcipuéque illos quorum Eccleſiæ & curæ ſpirituali per nos conſcribendum, ac prouidendum eſt, magnopere hortamur, ac requirimus, vt hanc noſtram ſolicitudinem, paſtoraléque ſtudium, omni ſupplicatione, omnique intima pietate,ac religioſis precibus continenter adiuuent. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

FIDEI EXAMINIS, ET APprobationis ad Parochialem vacantem,

Formvla LIX.

DRodericus, &c. Vniuerſis, & ſingulis ad quos præſentes litteræ peruenerint,indubitatam fidem facimus, & atteſtamur, quòd cùm Parochialis Eccleſia Sancti N. noſtræ Diœceſis, quam Presbyter N. dum viueret, obtinebat, per ipſius obitum, qui de menſe N. præſentis anni extra Romanam Curiam diem ſuum clauſit extremum, vacauerit, & vacet ad præſens, cúmque occaſione vacationis huiuſmodi per publica edicta vocati ſint, qui examinari vellent, iuxta formam ſacroſancti Concilij Trident. Nos vnà cum tribus examinatoribus in Diœceſana Synodo deputatis, & electis, Preſ-

byterum N. huius Diœceſis tranſacto tempore inter alios plures examinauimus, ipſúmque ad præfatam Eccleſiam regendam, gubernandam, & obtinendam moribus, ætate, doctrina, & aliis rebus ad id opportunis magis idoneum iudicauimus, & approbauimus. In quorum fidem præſentes manu noſtra ſubſcriptas, & noſtro ſigillo obſignatas fieri iuſſimus, & ab aliis examinatoribus ſubſcribi curauimus. Dat. Bracharæ Auguſtæ, &c.

FIDEI EXAMINIS ET APprobationis in concurſu, & electionis ad Parochialem vacantem in menſe Apoſtolico,

FORMVLA LX.

ILluſtriſſimo & R^mo Domino S. D. N. Datario, & quibuſcumque præſentes litteras inſpecturis, lecturis, ſeu viſuris ſignificamus, vacante nuper de menſe N. proximè præterito Parochiali Eccleſia, Abbatia nuncupata, ſub invocatione Sancti N. loci N. huius Bracharenſis Diœceſis per obitum N. fuiſſe per Curiam noſtram mediantibus edictalibus iuxta formam & præſcriptum S. Concilij Tridentini, & conſtitutionis felicis record. Pij Papæ V. vocatos omnes de ſic vacante Eccleſia prouideri volentes, quatenus intra terminum decem dierum comparerent in eadem Curia ad faciendum deſcribi, & annotari nomina ipſorum, & cùm in eodem termino multi comparuiſſent, tandem iiſdem deſcriptis legitimè vocatis & citatis, ſub die 15. præſentis menſis coram nobis rigoroſo præuio examine per tres examinatores in Diœceſana Synodo deputatos factam fuiſſe experientiam de ſcientia & ſufficientia ſingulorum deſcriptorum, ac demum ſeruatis de iure ſeruandis per dictos tres examinatores fuiſſe repertum, habitum, & exiſtimatum idoneum vita, moribus, ætate, ſcientia, & aliis à iure requiſitis ad obtinendam à Sede Apoſtol. dictam Parochialem Eccleſiam N. Sacerdotem loci N. huius Diœceſis, & tanquam habilem, & idoneum approbatum, & ſucceſſiuè à nobis poſt examen, & approbationem prædictam, fuiſſe magis idoneum reputatum, & iudicatum, & vt talem pro obtinenda dicta Parochiali Sedi Apoſtolicæ proponendum, & approbandum, prout proponimus, & approbamus (*declaretur hic an alia obtineat beneficia.*) In quorum fidem præſentes litteras ſubſcriptione & ſigillo noſtris munitas fieri iuſſimus. Dat. Bracharæ Auguſtæ, &c.

In beneficio de iurepatronatus fit à patrono præſentatio intra tempus à iure ſtatutum, coram Epiſcopo de perſona in tali beneficio, ſeruatis ſeruandis ab eo inſtituenda, Epiſcopus verò generaliter in vacanti Eccleſia, & aliis locis publicis edicta publicè proponi iubet, vt qui ſint, qui ſe velint opponere, compareant, aſſignato peremptorio termino competente, vt iure probatur, in cap. vlt. de elect. lib. 6. *quod in præſentatione locum habere, niſi conſuetudo ſit in contrarium tradunt* gloſ. *ibi* verbo electionem, *Pute.* deciſ. 297. lib. 1. & deciſ. 473. lib. 2. in correctis, *Letter.* de re benefic. lib. 2. quæſt. 13. num. 30.

EDICTI AFFIGENDI FACTA coram Epiſcopo præſentatione de beneficio iurisſpatronatus,

FORMVLA LXI.

DRodericus, &c. Vniuerſis, & ſingulis hoc præſens edictum inſpecturis, viſuris, & audituris pariter, & lecturis, Salutẽ in Domino. Nuper vacante Parochiali Eccleſia S. N. per obitum N. vltimi & immediati Rectoris eiuſdem, cõparuit coram nobis N. laicus nobilis Bracharenſis, aſſerens ſe patronum, & habere iuſpatronatus, ſeu eſſe in quaſi poſſeſſione ipſius, & iuris præſentandi Rectorem ad dictam Eccleſiam cùm illam vacare contigerit. Et ſic præſentauit nobis in Rectorem R^dum N. petens illum à nobis inſtitui. Nos dictam præſentationem ſic coram nobis factam de dicto R. N. infra tempus à iure patronis laicis datum ad præſentandum de prædictis veram notitiam non habentes admiſimus, ſi & in quantum. Quare tenore præſentis noſtri edicti requirimus, & monemus omnes & ſingulos aliquod ius vt præſentantes, vel vt præſentati prætendentes, in prædictis vel contra dictam præſentationem & perſonam præſentantis, ſeu præſentati, opponere volentes, & quomodolibet ſua intereſſe putantes, quatenus infra terminum nouem dierum, quorum tres pro primo, tres pro ſecundo, & reliquos tres pro tertio, & vltimo peremptorio termino eis, & cuilibet ipſorum aſſignamus, comparere debeant coram nobis ad dicendum, opponendum, & allegandum quicquid dicere, opponere, vel allegare voluerint, quare non debeat procedi ad petitam inſtitutionem, vigore dictæ præſentationis coram nobis factæ; alioquin dicto termino elapſo, & aliquo non comparente, & legitimè ſe non opponente procederetur per nos iuribus præſentantis, & præſentati valentibus, & ipſius præſentati meritis requirentibus ad eius inſtitutionem, prout iuris fuerit, non obſtante, quòd de tempore dato ad præſentandum ſuperſit, vt de præmiſſis nullus ignorantiam allegare poſſit, hoc præſens publicum & generale edictum per infraſcriptum Cameræ noſtræ notarium deſcribi fecimus, & ſigillo noſtro munivimus, & per nuncium noſtræ Curiæ ad valuas Eccleſiæ Metropolitanæ Bracharenſis, & dictæ Eccleſiæ Sancti N. legi, affigi,

Digitized by Google

gi, & dimitti fecimus, à nemine auferendum ſub excommunicationis pœna, niſi per eundem noſtrum nuncium. Dat. Bracharæ Auguſtæ in Archiepiſcopali Palatio die .... Menſ. ... Ann ....

INSTITVTIONIS ECCLESIÆ Parochialis de iurepatronatus,

FORMVLA LXII.

DRodericus, &c. Vniuerſis, & ſingulis has. præſentes noſtras inſtitutionis litteras inſpecturis, viſuris, & lecturis, tam præſentibus, quam futuris, Salutem in Domino. Notum facimus, & atteſtamur, quod vacante Parochiali Eccleſia Sancti N. loci N. huius noſtræ diœceſis per obitum N. illius dum viueret vltimi & immediati poſſeſſoris, quæ de iurepatronatus infraſcripti patroni laici exiſtit. Comparens poſtmodum coram nobis, & in noſtra Curia N. clericus .... afferens, ſe fuiſſe præſentatum à patrono dictæ Parochialis & iuſpatronatus in ea habente, & exiſtente in pacifica poſſeſſione, ſeu quaſi præſentandi Rectorem, ſiue Rectores in eadem Parochiali toties quoties caſus vacationis occurrerit, petens à nobis, Ordinario iure inſtitui & confirmari in Rectorem dictæ Parochialis cum eius honoribus, & oneribus ſolitis, & conſuetis: Et volentes in præmiſſis maturè procedere, quoddam generale edictũ ad inſtantiam prædicti N. expediri, & ad valuas Eccleſiæ noſtræ Cathedralis, & dictæ Parochialis affigi, legi & dimitti iuſſimus, per quod citari & moneri fecimus omnes, & ſingulas perſonas ſua quomodolibet intereſſe putantes, quatenùs infra terminum certum & competentem, in eodem edicto præfixum comparere debuiſſent coram nobis, & in dicta noſtra Curia, ad dicendum, opponendum, & allegandum quicquid voluiſſent tam contra perſonam præſentatam, quàm præſentantes, quare dicta inſtitutio fieri debuiſſet. Quo edicto affixo, & poſtmodum eleuato, accuſatiſque debitis contumaciis, & quia ex quibuſdam ſcripturis, & aliis iuribus productis, & præſentatis, exiſtentibus penès infraſcriptum actuarium clarè conſtitit, & conſtat, de vacatione & præſentatione prædictis, & quòd N... præſentans fuit, erat, & eſt verus eiuſdem Parochialis patronus, & exiſtere in pacifica poſſeſſione ſeu quaſi iuriſpatronatus, & præſentandi in Rectorem. Idcirco eundem R.N. per examinatores in ſynodo diœceſana deputatos examinatum, & approbatum, tanquam habilem, idoneum, & ſufficientem, inſtituendum, & confirmandum duximus, prout ipſum tenore præſentium inſtituimus, & confirmamus, de illáque te coram nobis propter hoc flexis genibus humiliter conſtitutum, & acceptantem per birreti capiti tuo impoſitionem inueſtimus. Quocirca vniuerſis, & ſingulis perſonis Eccleſiaſticis, notariiſque ac tabellionibus publicis ciuitatis, ac diœceſis noſtræ in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub pœnis & cenſuris contra inobedientes Superiorum mandatis à iure inflictis, & arbitrio noſtro infligendis, per præſentes præcipimus, & mandamus, vt cùm pro parte tua vigore præſentium requiſiti fuerint, vel eorum aliquis requiſitus fuerit, ad ipſam Parochialem Eccleſiam præfati loci accedant, téque vel procuratorem tuum pro te in corporalem, realem, & actualem poſſeſſionem prædictæ Parochialis Eccleſiæ, ac omnium illi forſan annexorum iurium, ac pertinentium prædictorum, ſeruatis ſeruandis, inducant auctoritate noſtra, & defendant inductum, amoto exinde quolibet illicito detentore, quem nos etiam harum ſerie amouemus, & denunciamus amotum. Fictalibus verò, colonis, & aliis arrendatariis, de prædictæ Parochialis Eccleſiæ, ac omnium illi annexorum, iuriumque & pertinentiarum prædictarum fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, & obuentionibus, vniuerſis tibi, vel procuratori tuo legitimè debito tempore reſpondeant, atque ab aliis quantum in ſe fuerit, reſponderi faciãt. (*Et ſi contigerit eum, cui de beneficio prouidetur aliud incompatibile obtinere, addatur*) Volumus autem ac præſentium tenore declaramus, per huiuſmodi Parochialis pacificæ poſſeſſionis adeptionem, alteram Parochialem Eccleſiam loci N. vel Canonicatum, ac præbendam, quos obtines in Cathedrali Eccleſia N. eo ipſo vacare, &c. In quorum fidem præſentes manu noſtra ſignatas, & per infraſcriptum Cameræ Archiepiſcopalis notarium ſubſcriptas, ſigillique noſtri appenſione munitas fieri iuſſimus. Dat. Bracharæ Auguſtæ, &c.

CIRCA VARIAS BENEFICIORUM collationes.

LITTERARVM COLLATIONIS Eccleſiæ Parochialis,

FORMVLA LXIII.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in CHRISTO N. Presbytero Bracharenſi, Salutem in Domino. Inter cætera quæ pro Paſtoralis noſtri officij debito præſtare cupimus, illud præcipuè nobis cordi eſt, vt Parochialibus Eccleſiis, quibus de Rectoribus per nos prouidendum eſt, tales præficiamus, qui officio, & miniſterio curæ Animarum, quod omnium grauiſſimum eſt, laudabiliter ſatisfaciant. Vacante igitur nuper de menſe Februarij proximè præterito nobis Alternatiuæ beneficio gaudentibus Parochiali Eccleſia, Abbatia nuncupata ſub inuocatione

S N. oppidi N. huius Bracharensis diœcesis per obitum N.illius dum viueret vltimi possessoris, fuerunt per Curiam nostram mediantibus edictalibus iuxta formam & præscriptum S.Concilij Trid. & Constitutionis fœlicis record. Pij Papæ V. vocati omnes de sic vacante Ecclesia prouideri volentes, quatenùs intra terminum decem dierum comparerent in eadem Curia ad faciendũ describi & annotari nomina ipsorum, & cum in eodem termino multi comparuissent, tandem iisdẽ descriptis legitimè vocatis & citatis sub die .... coram nobis rigoroso præuio examine per tres examinatores in diœcesana synodo deputatos, facta fuit experientia de scientia, & sufficientia singulorum descriptorum, ac demum seruatis de iure seruandis fuisti per dictos tres examinatores repertus, habitus, & existimatus idoneus, vita, moribus, ætate, scientia, & aliis à Iure requisitis, & vt talis ad hanc Parochialem Ecclesiam regendam eiusque curam per te ipsum gerendam nobis ab eisdem renunciatus fuisti, & successiuè à nobis post examen & approbationem prædictam magis idoneus reputatus, & iudicatus. Nos igitur eidem Ecclesiæ, ac animabus illi subditis de idoneo Rectore prouidere volentes, tibi, quem præ cæteris summo cum iudicio delegimus Parochialem eandem cum illi forsan annexis ac omnibus iuribus, & pertinentiis suis vniuersis conferimus, & assignamus, de illaque te coram nobis propter hoc flexis genibus humiliter constitutum, & acceptantem per birreti capiti tuo impositionem inuestimus. Quocirca vniuersis, &c. *vt in form*, 62.

COLLATIONIS PAROCHIALIS vacantis per assequutionem seu ingressum Religionis, aut contractum Matrimonium,

FORMVLA LXIV.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in CHRISTO .N. Presbytero Bracharensi Salutem in Domino sempiternam. Cùm itaque Parochialis Ecclesia Sancti N. loci N. huius nostræ diœcesis, ex eo vacauerit, & vacet ad præsens, quòd dilectus noster nuper dictam Ecclesiam Parochialem obtinens Ecclesiam similem Parochialem Sancti N. etiam nostræ diœcesis, tunc certo modo vacantẽ per nos sibi collatam auctoritate nostra ordinaria pacificè assequutus extirit. Nos eidẽ Ecclesiæ per assequutionem huiusmodi, vel aliàs quomodolibet vacanti de idoneo Rectore prouidere volentes, tibi qui à R R. Patribus examinatoribus in synodo diœcesana deputatis in concursu iuxta sacri Concilij, & Constitutionis fœlicis record. Pij Papæ V. præscriptum examinatus, prudentia, moribus, ætate, & doctrina ad hanc Parochialem Ecclesiam regendam, eiusque curam per te ipsum gerendam idoneus nobis renunciatus fuisti, & quem nos ipsi præ cæteris, qui ad eandem nobis renunciati fuerunt, delegimus, Parochialem eandem Ecclesiam cum illi forsan annexis, ac omnibus iuribus & pertinentiis suis vniuersis conferimus, & assignamus, de illaque te coram nobis propter hoc flexis genibus humiliter constitutum, & acceptantem per birreti capiti tuo impositionem inuestimus. Quocirca &c. *vt supra form... Vel si vacat per ingressum Religionis dicatur.* Cùm itaque Parochialis Ecclesia S. N. loci N. nostræ diœcesis vacauerit, & vacet ad præsens ex eo quod nuper dilectus noster N... illam obtinens deuotionis zelo ductus monasterium S. N. Ordinis S. Francisci situm in oppido Vimaranensi huius diœcesis ingressus est, expressa professione eiusdem Ordinis subsequuta. *Vel si vacat per contractum Matrimonij, sic dicatur.* Cùm itaque Parochialis Ecclesia S. N. huius nostræ diœcesis vacauerit, & vacet ad præsens, ex eo quod dilectus noster N. illam obtinens Matrimonium per verba de præsenti cum quadam muliere legitimè contraxit, atque illud carnali copula subsequuta consummauit. Nos eidem, &c.

LITTERARVM COLLATIONIS facta familiari præsenti de Canonicatu, & præbenda Ecclesiæ Cathedralis vacantibus per obitum,

FORMVLA LXV.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in CHRISTO .N. Iuris Canonici licentiato familiari nostro clerico N. diœcesis, Salutem in Domino sempiternam. Grata familiaritatis obsequia, quę nobis hactenus impẽdisti & adhuc solicitis studiis impendere non desistis; necnon litterarum scientia, vitæ, ac morum honestas, aliaque laudabilia probitatis, & virtutum merita, quibus personã tuã tam familiari experientia, quã etiam fide dignorum testimoniis iuuari percipimus, nos inducunt, vt tibi reddamur ad gratiam liberales. Cùm itaque, sicut accepimus, Canonicatus, & præbenda Cathedralis Ecclesiæ Bracharensis, quorum collatio, prouisio, & omnimoda dispositio ad nos hac vice spectare dignoscuntur, & quos quondam N... qui extra Romanam Curiam de mense Aprilis, nobis personaliter & verè residentibus, alternatiuæ beneficio gaudentibus, diẽ clausit extremum, vacauerint, & vacent ad præsens. Nos volentes tibi, qui à R^dis Patribus examinatoribus in synodo diœcesana deputatis examinatus & idoneus repertus fuisti, qui etiam continuus commensalis noster existis, præmissorum obsequiorum, & meritorum tuorum intuitu gratiam facere specialem, Canonicatum & præbendam prædictos sic vt præmittitur vacantes, cum plenitudine Iuris Canonici

nici, ac omnibus iuribus & pertinentijs suis tibi auctoritate Ordinaria tenore præsentium conferimus,& prouidemus de eisdem. Teque coram nobis personaliter constitutum in corporalem possessionem Canonicatus,& præbēdæ, iuriumque & pertinentium prædictorum per annuli nostri traditionem, & birreti tui capiti tuo impositionē inducimus, & inuestimus de eisdem, receptoprimitùs à te & per te præstito ad sancta Dei Euangelia corporali iuramento, quòd nobis & successoribus nostris Archiepiscopis Bracharensibus obediens eris,& fidelis, ac sanctæ Matris Ecclesiæ, nostrisque & successorum nostrorum parebis mandatis, eisdemque Canonicatui,& præbendæ,ac ipsi Ecclesiæ secundum ipsius statuta, consuetudines, ordinationesque deseruies, & deseruiri facies in diuinis,iuraque & libertates eiusdem Ecclesiæ,ac Canonicatus, & prębendæ prædictorū manutenebis,& defendes pro posse, nihilque quod ad dictos Canonicatum,& præbendam pertinet,alienabis,seu distrahes, sed alienata, & distracta ad ius, & proprietatem eorundem Canonicatus, & præbendæ reduces, & reduci procurabis pro posse. Quocirca vniuersis & singulis personis Ecclesiasticis,& præsertim Decano,Canonicis & Capitulo dictæ nostræ Ecclesiæ Bracharensis, aliisque notariis, ac tabellionibus publicis quibuscumque per ciuitatem & diœcesim nostras prædictas ac aliàs vbilibet constitutis, tenore præsentium committimus, & damus in mandatis, quatenùs ipsi vel eorum alter, qui super hoc fuerit requisitus,ad prædictam Ecclesiam accedant,seu accedat, téque vel procuratorem tuū tuo nomine in corporalem,realem, & actualem possessionem Canonicatus,& præbendæ, iuriūque & pertinentium prædictorum,ponant, & inducant,ac defendant inductum, amoto exinde quolibet illicito detentore, ac te, vel procuratorem tuum tuo nomine, in præfata Ecclesia Cathedrali,in Canonicum recipi faciant,seu faciat,& in fratrem, stallo tibi in choro,& loco in Capitulo ipsius Ecclesiæ cum plenitudine Iuris Canonici assignatis, tibique de ipsorum Canonicatus,& præbendæ fructibus, redditibus, & prouentibus,iuribus, & obuentionibus vniuersis integrè respondeant,& faciant ab aliis quantum in eis fuerit;plenariè,& integrè responderi, Contradictores eadem auctoritate, per censuram Ecclesiasticam compescendo. In quorum omnium & singulorum fidem, & testimonium præmissorum præsentes litteras fieri, & per notarium nostræ Cameræ Archiepiscopalis infrascriptum subscribi, & publicari mandauimus, sigillique nostri iussimus, & fecimus appensione muniri. Dat. Bracharæ Augustæ, &c.

LITTERARVM COLLATIONIS eiusdem generis, si collatio facienda sit vigore Bullarum Apostolicarum.

Formvla LXVI.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in Christo N. clerico Bracharensi, Salutem in Domino. Cùm per te nobis præsentatæ fuerint litteræ Apostolicæ Sanctissimi in Christo Patris, & Domini nostri Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. in pergameno scriptæ, eius verò Bulla plumbea cordula canapis more Romanæ Curiæ pendente bullata,quas nos ea qua decet reuerentia recepimus, & sunt tenoris infrascripti,videlicet:Vrbanvs Episcopus Seruus seruorum Dei, &c. Venerabili Fratri Archiepiscopo Bracharensi &c.(*& ponatur tota Bulla*) & successiuè debitam instantiam nobis feceris, vt ad ipsarum litterarum exequutionem procederemus, iuxta traditam seu directam per eas à Sede Apostol. nobis formam. Nos igitur volentes mandatum Apostolicum nobis in hac parte directū reuerenter exequi,vt tenemur, te priùs per diligentem examinationem de te factam ad hoc idoneo reperto,verificatisque contentis in præmissis litteris Apostolicis auctoritate Apostolica nobis commissa, qua fungimur in hac parte,præfatos Canonicatum & præbendā, sic vt in dictis litteris Apost. vacantes cum illi forsan annexis, ac omnibus iuribus,& pertinentiis suis vniuersis contulimus, & assignauimus, ac conferimus, & assignamus, de illisque te coram nobis propter hoc flexis genibus humiliter constitutum, & acceptantem per birreti tui capiti tuo impositionem, cum Iuris Canonici plenitudine, inuestiuimus, & inuestimus per præsentes. Quocirca, &c. *vt in supra proxima formula.* Fictalibus verò, *vt in form.* in omnibus, & per omnia iuxta præinsertarum litterarum Apostolicarum vim,tenorem,formam,& continentiam,in quorum fidem,&c. Dat. &c.

LITTERARVM COLLATIONIS Canonicatus, & præbendæ Ecclesiæ Collegiatæ.

Formvla LXVII.

DRodericus, &c. dilecto nobis in Christo N. clerico N. diœcesis, Salutem in Domino. Cùm sicut accepimus, Canonicatus,& præbenda in Collegiata Ecclesia S. N. loci N. huius nostræ diœcesis,quos Reuerendus Canonicus N.illorū vltimus possessor obtinebat, per obitum eiusdem N.de mense,&c. vacauerint,& vacent ad præsens, ne diuinus cultus in ipsa Collegiata Ecclesia detrimentum patiatur,eidē Ecclesiæ de idoneo Canonico prouidere volentes.

tes, tibi N. cuius vita & morum probitas, aliàque laudabilia probitatis, & virtutum merita, quæ nobis ipsis nota sunt, & aliorum fide digno commendantur testimonio, præfatos Canonicatum, & præbendã, ficut, vt præfertur, siue alio quouis modo vacantes, cum illis forsan annexis, & omnibus iuribus & pertinentiis suis vniuersis auctoritate nostra Ordinaria, & etiam vigore, &c. ac omnibus melioribus modo, via, iure, causa, & forma, quibus meliùs possumus, & debemus, conferimus, & assignamus, de illisque te coram nobis propter hoc flexis genibus humiliter constitutum, & acceptantem per birreti tui capiti tuo impositionem cum iuris Canonici plenitudine inuestimus, Recepto primitùs à te, &c. Quocirca vniuersis, &c. Contradictores, &c. *vt in form. 65. mutatis mutandis.*

LITTERARVM COLLATIONIS facta per Decanum, & Capitulum de capellania ad eorum collationem spectante,

FORMVLA LXVIII.

VNiuersis, &c. Ioannes de N. Decretorum Doctor Decanus, & Capitulum sanctę Sedis N. Salutem in eo qui sine fine viuit, & regnat. Cùm itaque capellania ad altare S. N. situm in Ecclesia nostra, cuius collatio, prouisio, & omnimoda dispositio ad Decanum pro tempore existentem, & Capitulum dictæ Ecclesiæ quoties vacat, pertinet pleno iure, quam quondam N. dictæ capellaniæ capellanus dum viueret obtinebat, per ipsius N. obitum, qui nuper vitæ suæ diem clausit extremum, vacauerit, & vacare noscatur ad præsens: nos, volentes dilectum nostrum N. clericum N. diœcesis apud nos de litterarum scientia, vitæ, ac morum honestate, aliisque virtutum meritis multipliciter commendatum, horum intuitu, fauore prosequi gratioso, capellaniam ipsam sic vacantem cum omnibus iuribus, & pertinentiis suis præfato N. auctoritate nostra contulimus, assignauimus, & prouidimus etiam de eadem, prout tenore præsentium conferimus, assignamus, ac prouidemus, ac ipsum N. in corporalem, realem, & actualem possessionem, seu quasi, capellaniæ, iuriumque & pertinentium prædictorum poni & induci mandamus ac ponimus, & inducimus per præsentes, & exinde ab eo in forma solita, & consueta accepimus iuramentum præstari consuetum exhibitis solemnitatibus in talibus fieri solitis, & consuetis. In quorum omnium testimonium præsentes litteras sigilli nostri Capituli appensione munitas præfato N. duximus concedendas. Dat. &c.

CIRCA RESIGNATIONES etiam ex causa permutationis coram Episcopis faciendas.

FACVLTATIS RECIPIENDI resignationes etiam ex causa permutationis.

FORMVLA LXIX.

DRodericus, &c. Reuerendo N. Decretorũ Doctori, &c. Salutem in Domino. Cũ nõnulli in ciuitate & diœcesi nostris dignitates, personatus, & officia, seu beneficia frequenter desiderent ex rationabilibus causis de expressis in cõstitut. fœlicis record. Pij Papæ V. purè & liberè in manibus nostris resignare seu adinuicẽ permutare; Nos diuersis etiam Ecclesiæ nostræ occupati negotiis, omnibus præmissis intendere non valentes, & personarum huiusmodi, quibus fieret sumptuosum, personaliter vel per suos procuratores nostram adire præsentiam, volentes parcere laboribus & expensis, de tua industria specialiter confidentes, tibi, vt à quibuscumque personis cuiuscumque status, gradus, ordinis, vel conditionis existant, nostrarum ciuitatis & diœcesis prædictarum ex eisdem & quibuslibet eorum dignitates, personatus, Canonicatus, seu beneficia quæcumque Ecclesiastica continentibus, etiamsi ipsis, vel eorum alteri cura immineat animarum, qui huiusmodi beneficia ex causis rationabilibus de expressis in dicta Constitutione, & non aliàs purè & liberè resignare, seu adinuicem permutare desiderant, eorumque beneficia per resignationem, vel ex causa permutationis huiusmodi faciendam recipias, alteramque personarum loco alterius instituendi, seu inuestiendi ipsa beneficia, sic vt præmittitur, resignata conferendi, ac ipsam permutationem ad debitum effectum deducendi, præuio, si opus fuerit, de vita, moribus, & scientia eorundem examine, seruatisque aliis de iure seruandis. Contradictores, & rebelles per censuram Ecclesiasticam compescendo, & coercendo, recepto tamen priùs ab ipsis personis dicta sua beneficia liberè resignare, seu adinuicem permutare desiderantibus corporaliter per eas præstito iuramento super eo quòd nulla simoniaca prauitas, aut alia illicita pactio inter eos ex huiusmodi permutationibus interueniet, & omnia alia & singula faciendi in præmissis necessaria, & quomodolibet opportuna plenam, & liberam concedimus potestatem &c.

RESI

Digitized by Google

RESIGNATONIS FACIENDÆ de beneficio per proprium Rectorem coram Episcopo cum eius admissione,

Formvla LXX.

DRodericus,&c. Vniuersis, &c. Noueritis, quòd cum R^dus Presbyter N. Rector Parochialis Ecclesiæ Sancti N. loci N. huius Bracharensis Diœcesis Ecclesiam ipsam quam obtinebat, ex certis rationabilibus causis ad hoc animum suum mouentibus, & præcipuè, quia corpore impeditus non poterat nec potest muneri suo satisfacere, & animarum curæ incumbere, resignare intenderet Ecclesiam ipsam, cum omnibus iuribus, & pertinentiis suis, in manibus nostris sponte & liberè iuxta formam Constitutionis felicis record. Pij Papæ V. resignauit, aliunde habens, quò in vita possit commodè sustentari, de quo nobis legitimè constitit; & nos sic factam resignationem admittere curauimus, prout tenore præsentis publici instrumenti admittimus, recepto per nos primitùs ab eodem N. quòd in resignatione huiusmodi non interuenit dolus,&c. corporali iuramento. In quorum fidem, &c. Dat. Bracharæ Augustæ, &c.

RESIGNATIONIS FACIENDÆ de beneficio per procuratorem coram Episcopo, cum eius admissione.

Formvla LXXI.

IN nomine Domini, &c. R. Presbyter N. Canonicus præbendatus in Collegiata Ecclesia Sancti N. huius Bracharensis Diœcesis deuotionis zelo ductus ingridiendi Religionem S.N. desiderans & affectans iuxta formam Constitutionis fœlicis record. Pij Papæ V. eosdem Canonicatum & præbendam, quos in dicta Ecclesia obtinet, resignare, &c. Ideò in manibus præfati Domini Archiepiscopi per discretum virum N. clericum procuratorem suum ad hoc ab eo specialiter constitutum, prout de suæ procurationis mandato legitimè per publicum instrumentum fidem fecit, ex prædicta causa, sponte, purè, & liberè, ac simpliciter resignauit, idémque Dominus Archiepiscopus resignationem huiusmodi sic, vt præmittitur, vt in manibus suis factam admisit, & recepit, præstito per eundem procuratorem, nomine quo suprà, procuratorio, quòd in huiusmodi resignatione non interuenit fraus, dolus, seu quæuis illicita pactio, ad sancta Dei Euangelia corporaliter iuramento, &c.

Vide sup. alleg. 69. num. 43.

LITTERARVM COLLATIONIS Parochialis vacantis per resignationem ex causa permutationis pro Canonicatu, & præbenda,

Formvla LXXII.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in Christo N. Presbytero nostræ Diœcesis, Salutem in Domino sempiternam. Desideria iusta petentium congruo fauore prosequenda sunt, in votis eorum, quæ à rationis tramite non discordant, nosque libenter ad ea exhibemus promptum & benignum. Cùm itaque hodie tu per te ipsum Canonicatum & præbendam Ecclesiæ S. N. & dilectus noster in Christo N. Parochialem Ecclesiam Sancti N. nostræ Diœcesis, quam obtinebat, per dilectum nostrum N. procuratorem suum ad hoc ab eo specialiter constitutum, ex causa permutationis de ipsis inter vos fiendæ, & non aliàs, sponte, & liberè resignaueritis in manibus nostris; Nosque resignationem ex causa prædicta admissis votis tuis, in hac parte fauorabiliter annuentes, Parochialem Ecclesiam prædictam per huiusmodi resignationem vacantem, tibi qui per R^dos Patres examinatores in Synodo diœcesana deputatos, examinatus, & idoneus repertus fuisti, cum omnibus iuribus,& pertinentiis suis, auctoritate nostra Ordinaria conferimus, assignamus, & prouidemus etiam de eadem. Téque coram nobis personaliter constitutum, in corporalem possessionem, seu quasi, Parochialis Ecclesiæ,& pertinentium prędictorum per annuli nostri traditionem inducimus, & inuestimus de eadem, præstito per te, & per nos recepto ad sancta Dei Euangelia corporali iuramento, quòd nobis & successoribus nostris Archiepiscopis Bracharen. fidelis, & obediens eris, sanctæ Matris Ecclesiæ, nostrisque & successorum nostrorum parebis mandatis, dictæque Ecclesiæ in spiritualibus,& temporalibus, ac in diuinis benè, & laudabiliter deseruies, & deseruiri facies, onerâque ipsius Ecclesiæ debita supportabis, & iura nostra persolues, terras, domos, vineas, & alias possessiones, atque iura Parochialis Ecclesiæ manutenebis, & defendes pro posse, nihilque quod ad dictam Ecclesiam pertineat, alienabis, vendes, seu distrahes; sed alienata, distracta,& vendita ad ius, & proprietatem dictæ Parochialis Ecclesiæ reduces pro posse, & reduci procurabis. Quocirca,&c. *vt in form. 62.*

LITTE

LITTERARVM COLLATIONIS
Canonicatus & præbendæ resignatorum ex causa permutationis pro aliis Canonicatu, & præbenda de licentia Episcopi, in cuius Diœcesi sunt,

FORMVLA LXXIII.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in CHRISTO N. Canonico N. Salutem in Domino sempiternam. Desideria iusta petentium congruo fauore prosequimur,& in votis eorum, quæ à rationis tramite non discordant, libenter exhibemus nos promptum & benignum. Cùm itaque hodie tu per dilectum nostrum N. clericum nostræ Diœcesis Canonicatum & præbendam, quos in nostra Ecclesia Cathedrali obtinebas, & dilectus noster N. Canonicatum & præbendam, quos in Ecclesia similiter Cathedrali N. obtinebat, per etiam dilectos nostros N. & N. procuratores vestros, à vobis specialiter constitutos, in manibus nostris ex causis permutationis de ipsis inter vos faciendæ,& non aliàs, sponte, & liberè resignaueritis. Nos resignationem huiusmodi ex causa prædicta,auctoritate nostra Ordinaria quoad partem, & ex speciali commissione per Reuerendissimum in CHRISTO Patrem D. N. Dei & Apost. Sedis gratia Episcopum N. quoad aliam, super hoc nobis in modum qui sequitur factam. N. Dei & Apostolicæ Sedis gratia Episcopus N. R^mo in Christo Patri,Domino N.Episcopo N.Salutem, &c. recepimus, & admisimus. Nosque vigore commissionis huiusmodi votis vestris in hac parte fauorabiliter annuentes, prædictos Canonicatum, & præbendam Ecclesiæ Cathedralis N. tenore præsentium tibi conferimus, & assignamus, ac prouidemus etiam de eisdem,téque licet absentem, in personam dicti procuratoris tui, coram nobis propter hoc personaliter constituti, in corporalem possessionem, seu quasi Canonicatus,& præbendæ, iuriúmque & pertinentium prædictorum, per annuli nostri traditionem inducimus, & inuestimus de eisdem, præstito per te, vel procuratorem tuum prædictum pro te, in manibus nostris ad sancta Dei Euangelia corporali iuramento,quòd eidem D. Episcopo N. & exinde successoribus suis Episcopis fidelis, & obediens eris, ac sanctæ Matris Ecclesiæ, eiusdem Domini N. Episcopi, & successorum suorum parebis mandatis, iura, libertates Ecclesiæ,N. necnon Canonicatum,& præbendam prædictos, aduersùs omnes manutenebis,& defendes,eidémque Ecclesiæ ratione Canonicatus, & præbendæ, deseruies, & deseruiri facies laudabiliter,in diuinis, ac nihil quod pertinet ad eosdem Canonicatum & præbendam alienabis, nec distrahes, sed alienata, & distracta ad ius, & proprietatem dictorum Canonicatus, & præbendæ reduces, pro posse, & reduci procurabis. Quocirca vobis R^dn Decano,& Capitulo Ecclesiæ N. prædictæ, vice & nomine præfati D. Episcopi, præsentium tenore damus in mandatis, quatenus eundem N. vel procuratorem suum eius nomine, in, & ad corporalem & actualem possessionem Canonicatus, & præbendæ, iuriúmque & pertinentium prædictorum recipiatis; amoto ab eis quolibet detentore illicito, ac eundem N. vel procuratorem suum prædictum ad eosdem Canonicatum & præbendam, in præfata Ecclesia N. in Canonicum recipiatis, & in fratrem, stallúmque sibi in choro,& locum in Capitulo ipsius Ecclesiæ cum Canonici iuris plenitudine assignetis,sibíque de ipsorum Canonicatus & præbendæ fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, & obuentionibus vniuersis integrè respondeatis, & ab aliis plenariè, & integrè respondere faciatis. In quorum fidem,&c. Dat. &c.

LITTERARVM COLLATIONIS
beneficij simplicis vacantis per liberam resignationem de eo factam in manibus Episcopi.

FORMVLA LXXIV.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in CHRISTO N. clerico Bracharensi, in iure Canonico licenciato, Salutem in Domino sempiternam. Litterarum scientia, vitæ, ac morum honestas, aliáque probitatis, & virtutum merita, quibus fide digno commendaris testimonio, nos inducunt, vt tibi ad gratias reddamur liberales. Cùm itaque beneficium simplex, &c. quod nuper N.illius vltimus,& immediatus possessor obtinebat, per simplicem resignationem dicti N. ad præscriptum Constitutionis fœlicis record.Pij Papæ V. in manibus nostris sponte,& liberè factam, & per nos auctoritate nostra Ordinaria admissá liberè vacarè noscatur;Nos meritorum tuorum intuitu, tibi,qui ad hoc examinatus, & idoneus repertus fuisti; præfatum beneficium conferimus, & assignamus, ac prouidemus de eodem, téque coram nobis personaliter constitutum, in corporalem possessionem, seu quasi,dicti beneficij,iuriúmque & pertinentium per annuli nostri in manibus tuis traditionem inducimus,& inuestimus de eodem, recepto à te primitus,&c. Quocirca, &c. *vt in form. mutatis mutandis.* In quorum omnium & singulorum fidem,& testimonium præsentes litteras collationem, & prouisionem nostram in se continentes fieri, & per secretarium nostrum infrascriptum subscribi, & publicari fecimus, nostríque sigilli iussimus appensione communiri. Dat. Bracharæ Augustæ die... Mens.... Ann.....

CIRCA

CIRCA VNIONES.

VAMVIS singulis Ecclesiis singulos Rectores præficiendos esse veteres sanctiones iubeant, quandoque tamen postulat plebis vtilitas, vt quæ antèa plures, ac diuersæ erant, nunc in vnum veluti corpus redigantur, ac simul coniunctæ pro vna Ecclesia habeantur; quandoque etiam vt quæ coniunctæ, connexaque vnionis vinculo habebantur, nunc dirimantur, singulæque seorsum tanquam recèns erectæ constituantur, & gubernentur. Quæ omnia cùm ab vna tantum ratione publicæ vtilitatis adiuuandæ proficiscantur, non possunt inter se pugnantia, sed maximè ad eundem finem consentientia, & coëuntia censeri.

Quamobrem Concil. Trident. sess. 21. de reformat. cap. 5. *constituit, vt possint Episcopi, etiam tanquam Apostolicæ Sedis delegati, iuxta formam iuris, sine tamen præiudicio obtinentium facere vniones perpetuas quarumcumque Ecclesiarum Parochialium, & baptismalium, & aliorum beneficiorum curatorum, vel non curatorum cum curatis propter earum paupertatem; etiamsi dictæ Ecclesiæ, vel beneficia essent generaliter, vel specialiter reseruata, aut qualitercumque affectæ. Quæ vniones etiam non possint reuocari, nec quoquo modo infringi vigore cuiuscunque prouisionis etiam ex causa resignationis, aut derogationis, aut suspensionis. Quod quidem* Concilij Trident. *decretum declaratur per aliud* sess. 24. de reformat. cap. 13. *statuens, Parochiales Ecclesias vniendas non esse monasteriis quibuscumque, aut Abbatiis, seu dignitatibus, siue prebendis Ecclesiæ Cathedralis, aut Collegiatæ, siue aliis beneficiis simplicibus, aut hospitalibus, Militiisue: Quare ad præscriptum decretorum Concilij Tridentini prædictorum, poterit Episcopus facere vniones in hunc qui sequitur, modum.*

VNIONIS ECCLESIÆ PAROchialis, alteri simili propter earum paupertatem,

FORMVLA LXXV.

DRodericus, &c. Vniuersis, & singulis præsentes litteras audituris, lecturis, & inspecturis, illis præsertim quorum interest, intererit, aut interesse, quosque infrascriptum tangit negotium, seu tangere poterit quomodolibet in futurum, Salutem in Domino sempiternam. Ad hoc vt Ecclesiarum omnium per ciuitatem & Diœcesim nostras Bracharenses consistentium, ac illas obtinentium personarum status salubriter dirigi, seruarique possit honestius, ac personæ ipsæ, animarum curæ & officio inibi incumbentes habeant redditus sufficientes, vt ex altari viuere possint, nostri libenter fauoris impartimur præsidium, potissimè cùm temporum requirit necessitas, causæ persuadent rationabiles, & diuini cultus augmentum salubriter id expoſcit. Exhibita siquidem nobis nuper per dilectum in CHRISTO N. Rectorem Ecclesiæ Parochialis Sancti N. loci N. huius Diœcesis petitio cõtinebat, quòd in dicto loco alia Parochialis Ecclesia sub inuocatione Sancti B. consistit, cuius fructus, redditus, & prouentus, ad sustentationem Rectoris eiusdem pro tempore existentis, propter eorum exiguitatem & tenuitatem minimè suppetunt, & sicut eadem petitio subiungebat, si Parochialis Ecclesia Sancti B. dictæ Ecclesiæ similiter Parochiali Sancti N. quæ in medio loci & commodiori situ existit, vniretur, annecteretur, & incorporaretur, per hoc congrua remaneret portio Rectori Ecclesiæ S. N. in eáque diuina officia maiori cum decore celebrarentur, cultusque diuinus in eisdem augmentaretur. Quare per dictum N. fuit nobis humiliter supplicatum, vt super præmissis prouidere auctoritate Ordinaria dignaremur. Nos igitur attendentes petitionem huiusmodi præmissis veris existentibus, esse iustam & consonam rationi, de præmissis omnibus & singulis ac eorum circumstantiis vniuersis inquisiuimus, & nos informauimus diligenter, & quia per informationem legitimam, & diligentem per nos à nonnullis testibus fide dignis coram nobis per præfatum N. ad informandum animum nostrum, & de super omnibus & singulis prænarratis, productis, ac ritè receptis, & ad iurandum admissis, iuratisque & examinatis, factam & receptam examinationem; reperimus, omnia & singula per dictum N. asserta, vt præinseruntur, veritate fulciri. Idcirco auctoritate nostra Ordinaria, & Sedis Apostol. delegata, qua fungimur in hac parte, & omnibus aliis melioribus modo, via, & forma, quibus de iure possumus, Parochialem Ecclesiam S.B. prædictam cum omnibus iuribus, & pertinentiis suis eidem Parochiali Ecclesiæ S. N. in perpetuum vniuimus, incorporauimus, & annexuimus, ac ex nunc vnimus, incorporamus, & annectimus per præsentes; ita quòd cedente, vel decedente moderno ipsius Parochialis Ecclesiæ S.B. Recto-

re, seu illam aliàs quomodolibet dimittente, etiamsi actu quouis modo vacet, & eius dispositio ad nos hac vice pertineat, liceat Rectori dictæ Ecclesiæ S.N. pro tempore existenti, corporalem, realem, & actualem, Ecclesiæ S. B. iuriúmque & pertinentium prædictorum possessionem auctoritate propria libere apprehendere, illiusque fructus, redditus, & prouentus huiusmodi percipere, & habere, ac in suos, & dictarum Ecclesiarum vsus, & vtilitatem conuertere, & perpetuò retinere, cuiusuis alterius Superioris licentia super hoc aliàs minimè requisita. Volumus autem, quòd si vnionem, annexionem, & incorporationem huiusmodi effectum sortiri contigerit, Parochialis Ecclesia S.B. prædicta debitis propterea non fraudetur obsequiis, nec animarum cura in ea aliquatenus negligatur, sed eius debitè si opus fuerit, supportentur onera consueta. Quæ omnia & singula, necnon præsentes litteras nostras, & in eis contenta vobis omnibus & singulis supradictis, & vestrum cuilibet intimamus, & notificamus, ac ad vestram, & cuiuslibet vestrum notitiam deducimus, & deduci volumus per præsentes, ne de præmissis ignorantiam aliquam prætendere valeatis, seu etiam allegare. Vobisque nihilominùs, & vestrum cuilibet in virtute Sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna, quam in vos, & vestrum quemlibet, si mandatis, & inhibitionibus nostris huiusmodi non parueritis cum effectu, sex dierum canonica monitione præmissa, quorum duos pro prima, duos pro secunda, &c. assignamus, ex tunc ferimus in his scriptis districtè præcipiendo inhibemus, ne dicto N. aut Rectori pro tempore existenti dictæ Ecclesiæ Sancti N. vel procuratori suo, quominùs corporalem, realem, & actualem possessionem dictæ Parochialis Ecclesiæ Sancti B. per nos, vt præmittitur, vnitæ, sic vacantis ad præsens, vel quamprimùm, vt præmittitur, illam vacare contigerit, iurúmque & pertinentium eiusdem etiam auctoritate propria libere apprehendere, eiusque fructus, redditus, & prouentus in suos, & prædictarum Ecclesiarum vsus & vtilitatem conuertere valeat, vt præfertur, omniáque & singula supradicta ne suum debitum sortiantur effectum, minimè impedimentum aliquod præstetis, vel alicui, seu aliquibus publicè vel occultè, directè, vel indirectè quouis quæsito colore, vel ingenio, ipsum impedientibus detis, seu aliquis vestrum, det consilium, opem, vel fauorem. In quorum omnium & singulorum, &c. Dat. &c.

VNIONIS BENEFICII SIMplicis Parochiali exigui redditus.

Formvla LXXVI.

D Rodericus, &c. Cùm in visitatione Ecclesiæ Parochialis Sancti N. loci N. nostræ Diœcesis Bracharensis, aliarúmque Ecclesiarum, & locorum piorum dicti loci per nos his elapsis diebus habita comperimus inter cætera, Parochialem ipsam adeò exiguos fructus habere, vt ex eis Parochus pro tempore minimè sustentari possit, volentes pro munere nostro quantum possumus fructus dictæ Parochialis aliquatenus augere, vt etiam clericus veste talari, superpelliceo indutus Curato celebranti ministrare possit, donec aliunde prouideri possit, pro commoda sustentatione Parochi, quemadmodum à Sacris Canonibus, & Sacro Concilio Trident. traditum est, ideò tam auctoritate dicti Sacri Concilij Trident. quàm nostra Ordinaria, & aliàs omni meliori modo, &c. interuenientibus quibuscunque solemnitatibus tam Iuris, quàm facti etiam extrinsecis, in similibus requisitis, eidem Parochiali vniuimus, & applicauimus, ac vnimus, & applicamus beneficium simplex Sancti N. situm in loco N. cum suis iuribus & pertinentiis tam spiritualibus, quàm temporalibus, quod nunc tenetur, & possidetur à N. sine tamen præiudicio dicti possessoris, & sine diuini cultus diminutione. Committentes in virtute Sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna quibuscumque clericis ciuitatis & Diœcesis nostræ in solidum, quatenùs ad omnem Parochi dicti loci N. requisitionem debeant cum nomine suo, & suorum successorum in dicta Parochiali, vel procuratorem suum, imponere & inducere in, & ad corporalem, realem, & actualem possessionem, & tenutam dictæ Ecclesiæ simplicis Sancti N. iuriúmque & pertinentium eiusdem inductum manutenendo, & defendendo, amoto exinde quolibet alio detentore, quem & nos sine præiudicio actorum per præsentes amotum decernimus, & declaramus. In quorum fidem, &c.

Insuper statuit Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 15. *in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis insignibus, vbi frequentes, adeóque tenues sunt prebendæ simul cum distributionibus quotidianis, vt sustinendo decenti Canonicorum gradui pro loci & personarum qualitate non sufficiant, licere Episcopo cum consensu Capituli aliquot simplicia beneficia, non tamen Regularia iis vnire. Cuius quidem decreti decisio ita intelligenda est, vt vnio fiat singulis prebendis distributinè, non autè mensæ Capitulari, vt est communis Doctorum resolutio, secundum Gabr.* conf. 188. num. 3. & 4 lib. 2. *Gonzal.* ad reg. 8. *Canc.* glos. 37 num. 25. *Garc.* de benefic. par. 12. cap. 2. num. 171. *Gratian.* discept. for. cap. 274. num. 34. in fine, *Rot.* decis. 565. p. 2. recent.

VNIONIS TENVIS PRÆBENdæ, dignitati Ecclesiæ Cathedralis faciendæ,

Formvla LXXVII.

D Rodericus, &c. Vniuersis & singulis litteras præsentes nostras visionis, & incorporatio

porationis inſpecturis,& lecturis,tam præſentibus,quàm futuris Salutem in Domino. Notum facimus , & atteſtamur, qualiter in generali viſitatione per nos facta in noſtra Ciuitate , & diœceſi Bracharenſi , reperimus Eccleſiam ſeu capellam ſine cura ſub inuocatione S.N. inſtructam & ædificatam in terra N. deſtitutam eſſe legitimo Rectore , quam Eccleſiam ſeu capellam, ad hoc vt ſeruitium dignitatis N. exiſtentis in noſtra Cathedrali magis accreſcat , & faciliùs ſupportari poſſit , præbendæ dictæ dignitatis N. & eius poſſeſſori , & ſucceſſori pro tempore exiſtenti , & legitimè intranti vnà cum iuribus , introitibus , redditibus , & prouentibus applicauimus , prout præſentium tenore applicamus,vnimus,annectimus, & incorporamus,illamque Eccleſiam , ſeu capellam,iura,introitus,prouentus, & redditus quomodolibet ad illam ſpectantes & pertinentes, ex nunc, perpetuò,& in futurum prædictæ dignitati N.& eius præſenti, & pro tempore exiſtenti poſſeſſori in præbendam conferimus , & aſſignamus. Decernentes,alteri cuicumque prouideri in futurum minimè poſſe, ac prouiſiones quaſlibet caſſamus, irritamus , & annullamus , & irritas forè eſſe declaramus. In quorum omnium fidem,&c.

VNIONIS DVARVM CAPELlaniarum in Eccleſia Collegiata cum diſmembratione fructuum alterius,

FORMVLA LXXVIII.

DRodericus , &c. Cùm in Eccleſia Collegiata S.N.oppidi N. huius noſtræ diœceſis duæ adſint capellaniæ , vna ſub inuocatione ſancti N. quam olim obtinebat Presbyter N. & modo vacat per prouiſionem eiuſdem ad Eccleſiam Parochialem ſancti N. altera verò ſub inuocatione ſancti B. quam olim obtinebat Preſbyter N. & modò per ipſius obitum de menſe Februarij proximè præteriti , nobis verè & perſonaliter reſidentibus, ac Alternatiuæ beneficio gaudentibus,vacat, ambæ æqualis oneris & ſeruitij , Miſſas videlicet celebrandi , & Horas Canonicas in choro recitandi , imparis tamen redditus,& valoris.Capellania enim ſancti B.ad viginti , illa verò ſancti N. ad triginta ſcutorum monetæ valorem aſcendit. Propterea cupientes vt cultus diuinus augeatur , & miniſtri Eccleſiæ ad Dei ſeruitium magis animentur , cùm iuxta illud Apoſtoli , qui altari ſeruit de altari viuere debeat , nec vnus quidem eſuriat , alius ebrius ſit ; ſtatuimus , & decernimus, vt dicta capella ſancti B.diſmembretur , diſuniatur , ac ſeparetur , & dictæ capellæ ſancti N. perpetuò vniatur,annectatur,& incorporetur,prout preſenti decreto diſmembramus, diſunimus,& ſeparamus,& præfatæ capellæ ſancti N.perpetuò vnimus,annectimus,& incorporamus ; ita vt in futurum ſucceſſores ad dictam capellaniam ſancti N.redditus omnes , prouentus,& emolumenta ad aliam capellam ſancti B. ſpectantia,licitè ex nunc & in poſterum habere, tenere, poſſidere , & frui valeant , prout in præmiſſis,& ſingulis omnibus , noſtram auctoritatem pariter, & decretum interponimus , prædicto & omni alio meliori modo , &c. Volumus autem,quòd per huiuſmodi vnionem,annexionem & incorporationem dicta capellania S.B. debitis,non fraudetur Miſſis conſuetis. In quorum fidem, &c. Dat.Bracharæ Auguſtæ,&c.

Vbi autem in Eccleſiis Cathedralibus , & Collegiatis inſignibus , frequentes , adeoque tenues ſunt præbendæ ſimul cum diſtributionibus quotidianis, vt ſuſtinendo decenti Canonicorum gradui pro loco & qualitate non ſufficiant, nec per vnionem aliquorum beneficiorum ſimplicium tenuitati huiuſmodi prouideri poteſt,licet Epiſcopus cum conſenſu Capituli,& patronorum,ſi de iurepatronatus laicorum ſint, aliquibus ex iis ſuppreſſis,quarũ fructus , & prouentus reliquarum præbendarum diſtributionibus quotidianis applicentur,eas ad pauciorem numerum reducere : ita tamen vt tot ſuperſint,quæ diuino cultui celebrando , ac dignitati Eccleſiæ commodè valeant reſpondere. Quæ quidem ſuppreſſiones,vt præfertur,facta,ex quibuſcumque prouiſionibus,etiam vigore reſignationis , aut quibuſuis aliis derogationibus , vel ſuſpenſionibus tolli,ſeu impediri non poterunt , vt clarè diſponit Concil.Trid. ſeſſ.24.de refor. cap.15. *Quare in hac materia Epiſcopus prouidere poterit in hunc qui ſequitur modum.*

SVPPRESSIONIS ALIQVArum præbendarum Eccleſiæ Collegiatæ inſignis ob tenuitatem,

FORMVLA LXXIX.

DRodericus , &c. Cùm in viſitatione inſignis Collegiatæ Eccleſiæ S. N. oppidi N. huius noſtræ diœceſis per nos iis elapſis diebus habita,compererimus,quindecim , adeóque tenues ibi eſſe præbendas ſimul cum diſtributionibus quotidianis,vt ſuſtinendo decenti Canonicorũ gradui pro loci & perſonarum qualitate nõ ſufficiant,nec per valorem aliquorum beneficiorum ſimpliciũ huiuſmodi tenuitati prouideri poſſit ; Nos verò cupientes vt miniſtri Eccleſię ad Dei ſeruitiũ magis animentur,& competenti pitantia ad pſallendũ in choro allicíantur,quod euenire non aliter poſſet, quàm ſi aliquæ ex dictis præbendis ſupprimerentur,quarũ fructus & prouentus reliquarum præbendarum diſtributionibus applicentur:Noſque attendentes prædictum quindecim præbendarum numerũ,qui ad præſens in dicta inſigni Collegiata reperitur,poſſe ad decẽ reduci,cum quibus diuino cultui celebrando ac dignitati Eccleſiæ ſine aliquo diuini cultus præiudicio reſpõderi poterit, ideò Capituli ad hoc accedẽte cõſenſu,quinque

ex dictis quindecim præbendas primo loco per cessum vel decessum, aut alio quouis modo vacãtes, extinguendas & supprimendas duximus, prout per præsentes extinguimus, & supprimimus, illarumque fructus, & prouentus reliquarum decem præbendarum distributionibus quotidianis applicamus, tam auctoritate sacri Concilij Trident. quàm nostra Ordinaria, ac aliàs omni meliori modo, &c. declarantes, huiusmodi suppressionem sic vt præfertur factam ex quibuscumque prouisionibus, etiam vigore resignationis, aut quibusuis aliis derogationibus, vel suspensionibus tolli seu impediri non posse. In quorum omnium & singulorum fidem, &c. Dat. &c.

Vt per beneficiorum vniones, seminariorum necessitati consulatur, commendat Concil. Trid. sess. 23. de reform. cap. 18. *vt Episcopi beneficia aliqua simplicia cuiuscumque qualitatis, & dignitatis fuerint, vel etiam præstimonia, seu præstimoniales portiones nuncupatas etiam ante vacationem, sine cultus diuini, & illa obtinentium præiudicio, seminariorum collegiis applicent, & incorporent, etiamsi talia beneficia sint reseruata, vel affecta, ita vt nec per resignationes ipsorum beneficiorũ, vniones, & applicationes huiusmodi suspendi, vel vllo modo impediri possint; sed omnino quacumque vacatione non obstante, etiamsi in Curia, effectum suum sortiantur. Vnde colligitur Episcopum iis vnire non posse beneficia illa quæ personalem residentiam requirunt, qualia sunt Parochiæ, Canonicatus, & alia huiusmodi; sicuti nec beneficia reseruata, quando post eorum vacationem vnio fieret, vt clarè idemmet Concilij Trid. decretum insinuat. Quare Episcopus vniones, seu applicationes Collegio seminarij facere poterit in hunc qui sequitur modum.*

VNIONIS, SEV APPLICATIOnis beneficiorum Simplicium Collegio seminarij,

FORMVLA LXXX.

DRodericus, &c. Cùm iam diu seminarium Ecclesiasticum in hac Vrbe N. ex præscripto sacri Concilij Trid. fuerit erectum, neque redditus & annui prouentus eidem hactenus applicati ad eam summam perueniant quæ ad sustentandos centum eiusdem collegij alumnos sufficiat; vt Ecclesia quàm vbertimos in Domino fructus ex hoc seminario capiat, auctoritate eiusdem sacri Concilij Trid. Conciliique Prouincialis, ac etiam nostra Ordinaria, & aliàs omni meliori modo, &c. cum consilio R R. N. & N. deputatorum dicti seminarij ad præscriptum sacri Concilij Trident. electorum, &c. præsentium, &c. harum tenore eidem Seminario vnimus, & applicamus beneficia hæc simplicia in diœcesi nostra constituta, nempe beneficium simplex Sancti N. situm, &c. & aliud beneficium simplex in Ecclesia sancti N. &c. Mandantes in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna omnibus officialibus nostris Ecclesiasticis ciuitatis & diœcesis nostræ N. in solidum, quatenus ad omnem requisitionem agentium pro dicto seminario, debeant eos, vel aliquem eorum in solidum nomine dicti seminarij inducere in, & ad corporalem, & actualem possessionem, & tenutam dictorum beneficiorum pro tempore vacantium, & inductum manutenendo, & defendendo; amoto, seu amotis quocumque seu quibuscumque detentoribus, faciantque dicto seminario, seu pro eo agentibus de quibuscumque fructibus, decimis, prouentibus, & obuentionibus dictorum beneficiorum à quibuscumque debitoribus pro tempore debitis integrè respondere; fraude, & cauillatione cessantibus quibuscumque. Et hæc omnia sine præiudicio nunc possidentium, & sino diuini cultus diminutione, & ad præscriptum dicti Concilij, & aliàs omni meliori modo, &c. In quorum fidem, &c.

CIRCA VARIA.

CVM Tridentini Concilij decreto sess. 25. in decreto de inuocat. venerat. & reliq. sanct. *statutum sit, nulla admittenda esse noua miracula, nisi recognoscente, & approbante Episcopo, qui simul atque de iis aliquid compertum habuerit, adhibitis in consilium Theologis, & aliis piis viris, ea faciat quæ veritati & pietati consentanea iudicauerit, ideò formulam facultatis assumendi informationes de veritate miraculorum, hic inserere operæ pretium duxi, in hunc qui sequitur modum.*

FACVLTA

Digitized by Google

FACVLTATIS ASSVMENDI informationes de veritate miraculorum,

FORMVLA LXXXI.

DRodericus Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopus ac Dominus Bracharæ, Hispaniarumque Primas, &c. dilectis nostris in CHRISTO Reuerendis N. N. & N. Salutem in Domino. Cùm ad aures nostras deuenerit, in oppido N. nostræ Bracharensis diœcesis, ad imaginem Beatissimæ Virginis MARIÆ de N. nuncupatæ, à nonnullis diebus citrà, magnum fieri concursum populi, sub eo prætextu quòd aliquot ibi edita fuerint, & in dies edantur miracula; volentes ea qua possumus diligentia & solicitudine, quemadmodum ex S. Concilij Tridentini decreto tenemur, de ipsorum miraculorum veritate inquirere, vobis de quorum solertia, pietate, & fide plurimum confidimus, committimus, & mandamus, vt ad locum suprascriptum accedatis, assumpto vobiscum aliquo notario, omni diligentia, & indagine de præmissis informationes assumatis, & ad nos referatis, vt quid deinceps sentiendum sit cum Theologorum, & aliorum piorum virorum consilio deliberare valeamus. Dantes vobis harum serie facultatem quascumque cuiusuis gradus, & conditionis personas ad perhibendum super præmissis veritatis testimonium, omnibus remediis de iure opportunis cogendi, ac interim etiam populi concursum, quatenus vobis expedire videatur, etiam per censuras Ecclesiasticas prohibendi, ac reprimendi, aliáque faciendi, gerendi, & exequendi, quæ in præmissis, & circa ea necessaria fuerint, seu quomodolibet opportuna. In quorum fidem, &c. Dat. Bracharæ Augustæ die ... Mens.... Ann....

ATTESTATIONIS PAVPERTATIS pro iis, qui ob illam in Romana Curia dispensationem Matrimonialem impetrare intendunt,

FORMVLA LXXXII.

NOs N. Vicarius generalis pro Illustrissimo & Reuerendissimo Domino, D. Roderico à Cunha Archiepiscopo ac Domino Bracharæ Augustæ, Hispaniarumque Primate, &c. Notum facimus, & attestamur, nobis constare per testes fide dignos, ac iudicialiter examinatos, N. & N. huius nostræ diœcesis esse pauperes, & miserabiles, suáque industria, ac labore quotidiano victum quærere, & hac de causa dictum N. non posse accedere ad Curiam Romanam, & pro veritate, & ad instantiam dictorũ præsentes manu nostra firmatas, ac sigillo quo in similibus vtimur, munitas fieri iussimus. Dat. Bracharæ Augustæ die... Mens... Ann... Ego N. Notarius Apostolicus suscripsi.

FACVLTATIS PROFANANDI Ecclesiam ratione vnionis faciendæ.

FORMVLA. LXXXIII.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in CHRISTO Reuerendo N.... Salutem in Domino; his nostris litteris tã auctoritate nostra Ordinaria, quàm etiam vigore Sacri Concilij Tridentini, aliarumque facultatum Apostol. nobis desuper concessarum, aliasque omni meliori modo, iure, via, causa, & forma, quibus meliùs, & validiùs possumus, licentiam, & facultatem tibi concedimus, profanandi Ecclesiam S. N. monasterij N. per nos superioribus diebus suppressi, ad effectum, vt hæc quoque Ecclesia incorporari possit aliis dicti monasterij ædibus, cũ licentia & decreto nostro nuper N. per N. venditis, omnimodasque vices nostras tibi in præmissis, & circa præmissa committimus, & delegamus. In quorum fidem, &c.

ASCENSVS DONATIONIS iurispatronatus.

FORMVLA LXXXIV.

DRodericus, &c. Assentimur, & assensum præstamus donationi iurispatronatus factæ per Magnificum N. constito iam nobis ex actis nostræ Curiæ, prædictum N. donantem tempore donationis fuisse legitimum patronum iurispatronatus, vt suprà donati, saluis tamen iuribus tertij, si tempore datæ alteri legitimè ius quæsitum fuerit, &c. In quorum fidem &c. Dat. &c.

FACVLTATIS CONSTRVENDI oratorium simplex in quo celebretur.

FORMVLA LXXXV.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in CHRISTO N. loci N. huius nostræ diœcesis, Salutem in Domino. Tuo desiderio annuentes, vt in eo loco oratorium sub inuocatione sancti N. cum vnico altari, super quo celebrari exinde possit, extruere valeas, quod situ... & alia requisita habeat ad præscriptum instructionis fabricæ Ecclesiæ de Ecclesiis simplicibus, oratoriis, & capellis, in quibus Missæ sacrum aliquando fieri consueuit, tibi facultatem concedimus, & impartimur, accedente tamen consensu Parochi, & sine Parochialis Ecclesiæ præiudicio, & quòd super eius altare minimè celebretur, nisi eo oratorio prius visitato, & iterum ea de re facultate à nobis in scriptis obtenta. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

Digitized by Google

FACVLTATIS CONCESSÆ Episcopo munera Pontificalia exercendi in aliena diœcesi absente illius Episcopo,

Formvla LXXXVI.

PErillustri & Reuerendissimo in Christo Patri Domino N. Dei & Apostolicæ Sedis gratia Episcopo N. Salutem in Domino. Cùm ob diuturnam absentiam, & itineris distantiam, quibus nos à ciuitate nostra Bracharensi detinemur, munera Pontificalia clero, & populo Bracharensi minimè exhibere possimus, ne propterea Ecclesia debitis ipsis muneribus, & obsequiis spiritualibus destituatur, quantum cum Domino licet, prouidere cupientes quæ ad Dei honorem, & animarum salutem, & diuini cultus augmentum pertinent, Reuerendissimam Dominationem vestram etiam atque etiam rogamus, & in Domino requirimus, quatenus postquam per dictam ciuitatem ei iter facere contigerit, dignetur in die Cœnæ Domini proximè ventura olea Catechumenorum & infirmorum, ac Chrismatum benedicere, & consecrare, & in die Sabbati sancti proximè futuri sacram Ordinationem in Cathedrali, vel alia Reuerendissimæ Domin. Vestræ bene visa Ecclesia dictæ ciuitatis celebrare, & primam Tonsuram, minoresque & maiores, etiam Presbyteratus Ordines diœcesanis, & exteris, ac etiam Regularibus clericis conferre, debitas litteras dimissorias à suis Ordinariis & Superioribus habentibus, aliàs tamen à nobis approbatis, conferre; Ecclesias, cœmiteria, & altaria consecrare, & pollutas, seu pollutam reconciliare; Sacramentum Confirmationis etiam in Parochialibus Ecclesiis ministrare; campanas, corporalia, palas, & alia Ecclesiastica paramenta benedicere, Calicesque ac patenas consecrare: seruatis tamen in præmissis iis, quæ hoc de genere à sacris Conciliis, & Romano Pontificali præscripta sunt. Pro quibus omnibus muneribus, & eorum quolibet exercendo amplitudini tuæ facultatem concedimus, &c. vltra beneplacitum nostrum non valituram. In quorum fidem &c. Dat. &c.

LICENTIÆ PAROCHO CONcedendæ se absentandi per triginta dies.

Formvla LXXXVII.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in Christo Presbytero N. Rectori Parochialis Ecclesię S N. Salutē in Domino. Quia nobis significasti, legitimā causam, qua per aliquos dies à Parochia tua abesse possis, licētiamque petiisti, dummodo interim de substituto idoneo, & à nobis approbato primum prouideas, quod ab Ecclesia tua possis abesse per dies triginta, qui à præsentium data initium capiant, his litteris facultatem concedimus: durante tamen absentia, vt Missæ Sacrificium offerre possis, fidem præsenti scripto facimus, te nulla Ecclesiastica censura esse innodatum, nec de aliquo crimine, quod sciamus, ad præsens inquisitum, vel diffamatum, sed bonis moribus præditum. In quorum fidem &c. Dat. &c. *Vide Concil. Bracharen. I V. act. 3. cap. 7.*

ATTESTATIONIS NATALIVM, morum, & professionis Fidei,

Formvla LXXXVIII.

DRodericus, &c. vniuersis, & singulis præsentes litteras inspecturis, lecturis, & audituris, Salutem in Domino sempiternam. Ad habendam de fide, moribus, doctrina, ætate, & natalibus certam scientiam dilecti nobis in Christo N. clerici Bracharensis pro parte illius requisiti fuimus, vt expetiram super his inquisitionem facere dignaremur. Nos huiusmodi honestæ requisitioni annuere volentes, prouidos viros Reuerendos Doctores N. N. & N. quorum fidem, religionem, & animi integritatem probatam habemus, seorsum super vita, moribus, ætate, religione, & natalibus præmissis medio iuramento examinādos coram nobis duximus, & deinde collectis singulorum depositionibus, cōperimus, præfatū N. esse ætatis circiter triginta annorum, clericali caractere insignitum, & in quatuor minoribus Ordinibus ritè constitutū, legitimis natalibus ortū, honestis moribus præditum, nec vlla prorsus hæresis labe pollutum, sed in cōmunione fidelium, qui sanctam Catholicam, & Apostolicā Romanam Ecclesiam profitentur, constanter vixisse, & viuere, ac proinde nec parentibus vlla hæresis, aut perfidiæ legitima infamia maculatis procreatum, illumque in celebri Conimbricensi Academia in iure Canonico laureatum esse; inde subiectos de Fide articulos illi coram nobis genibus flexis præsentibus probis viris Reuerendis N. & N. testibus ad hæc vocatis, & specialiter rogatis legendos, & profitendos iuxta Bullam fœlicis record. Pij Papæ I V. tradidimus, quibus ad vnum alta & intelligibili voce perlectis, & professis, se illa omnia & singula, sicut scripta sunt, omni tempore seruaturum iureiurando promisit, & affirmauit in hunc qui sequitur modum, videlicet. Ego N. firma fide credo &c. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

ACCE

Digitized by Google

ACCEPTATIONIS ALTERnatiuæ,

FORMVLA LXXXIX.

DRodericus, &c. beneficium, & gratiam Alternatiuæ per regulam Cancellariæ Apost. à S. D. N. D. Vrbano diuina prouidentia Papa VIII. nuper conceſſam & promulgatam Romæ in eadem Cancellaria Apoſt. debita qua decet reuerentia, & gratiarum actione acceptare volentes, & intendentes, harum ſerie animum & voluntatem noſtram declarantes, præfatam gratiam Alternatiuæ acceptamus, ac ea vti velle declaramus. In quorum fidem, & teſtimonium præmiſſorum præſentes noſtras iuxta præfatæ regulæ diſpoſitionem patentes litteras manu noſtra proptia ſubſcripſimus, & noſtro in ſimilibus ſolito ſigillo imprimi, ac per infraſcriptum ſecretarium noſtrum ſcribi iuſſimus, & ad R^mum eiuſdem S. D. N. Papæ Datarium tranſmitti curauimus. Datum, &c. *Ponit Fuſc. de Viſitat. lib. 2. cap. 28. num. 33.*

Quibus miſſis & recognitis à R^mo *D. Datario ſolet addi fides, eas fuiſſe adnotatas in Cancellaria, & poſſe acceptantem vti Alternatiua, ſub hac forma.* Pro parte Reuerendiſſimi D. N. Epiſcopi N. præſentatæ, & recognitæ fuerunt litteræ acceptationis gratiæ Alternatiuæ menſium conceſſæ à S. D. N. D. Vrbano diuina prouidentia Papa VIII. Epiſcopis apud ſuas Eccleſias verè & perſonaliter reſidentibus. In quorum fidem, &c. N. Datarius.

ACCEPTATIONIS EIVSDEM Alternatiuæ.

FORMVLA ALIA XC.

DRodericus, &c. Intendentes, & volentes obſeruare regulam reſeruatoriam menſium Apoſtol. S. D. N. D. Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. necnon frui gratia, & beneficio Alternatiuæ, Epiſcopis apud Eccleſias, aut Dioeceſes ſuas verè, & perſonaliter reſidentibus per eandem regulam conceſſæ. Propterea, humiliter, & debita cum reuerentia, ac omni meliori modo, quo poſſumus, & debemus, libenter præfatæ Alternatiuæ gratiam acceptamus, ac ea vti velle declaramus. In cuius voluntatis, acceptationis, & declarationis fidem præſentes patentes litteras per noſtrum Secretarium, & Apoſtolicum Notarium ſcriptas noſtra manu propria ſubſignauimus, ſigillíque noſtri ſoliti impreſſione muniri fecimus, & illas ad R^mum D. eius D. N. Papæ Datarium tranſmittere curabimus, iuxta formam & ad effectum de quibus prædicta Regula. Dat. in ædibus noſtris, &c. teſtibus ad præmiſſa vocatis & præſentibus N. & N. ſub die .... *Ponit Gonzal.* ad reg. 8. Cancel. gloſ. 62. in fine.

ACCEPTATIONIS EIVSDEM Alternatiuæ.

FORMVLA XCI.

DRodericus, &c. Cùm iam diuino munere, vt tenemur, in noſtra Eccleſia perſonaliter reſideamus, habeamúſque notitiã regulæ S. D. N. D. Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. de Alternatiuæ gratia acceptanda ab Epiſcopis apud eorum Eccleſias, ſeu in eorum Dioœceſibus verè, & perſonaliter reſidentibus, vt de omnibus, & quibuſcumque beneficiis Eccleſiaſticis, cum cura, & ſine cura, ſecularibus, & Regularibus ad liberam diſpoſitionem, ſeu præſentationem, vel electionem pertinentibus, quæ in menſibus Februarij, Aprilis, Iunij, Auguſti, Octobris, & Decembris quomodocumque vacantibus, Epiſcopi ipſi, ſicut præmittitur, reſidentes, liberè diſponere valeant, prout in dicta regula latiùs continetur, cuius exemplum vidimus, & perlegimus, in qua etiam decernitur, vt Epiſcopo, qui Alternatiuæ prædictæ gratiam acceptare voluerit, acceptationem huiuſmodi per patentes ſuas litteras, ipſaſque ad R^mum D. eiuſdem S. D. N. Papæ Datarium tranſmittere teneatur: Alternatiuæ gratiam prædictam per præſentes litteras patentes omni meliori modo, via, & iure, quibus meliùs, & efficaciùs debemus, & poſſumus, cum ſuis omnibus, & ſingulis conditionibus, limitationibus, & requiſitis, & aliam quam forte ſucceſſores Summi Pont. conceſſerint, & publicari fecerint, acceptamus. Et ſic has noſtras patentes litteras manu noſtra ſignatas, & noſtro ſigillo munitas, per noſtrúmque infraſcriptum Cancellarium ſubſcriptas, ad R^mum D. Datarium præfatum, tranſmitti mandamus. In quorum fidem, &c.

DEPVTATIONIS VICARII Generalis Epiſcopi,

FORMVLA XCII.

Poſui ſuprà allegat. 54. num. 56.

DEPVTATIONIS VICARII Generalis à Capitulo Sede vacante,

FORMVLA XCIII.

Poſui ſuprà allegat. 54. num. 159.

EDICTI PRO VISITATIONE Cathedralis.

FORMVLA XCIV.

DRodericus, &c. Salubre Viſitationis munus ad ſacrorum Canonum, & Sacri Concilij Trident. præſcriptum ingredi, ac perficere cupientes, congruum fore exiſtimauimus, à noſtra

stra Metropolitana Ecclesia incipiendum, &c. Hoc igitur præsenti edicto ad omnium notitiam deducimus, nos crastina die, diuina adiutrice gratia x I. huius mensis post Missarum solemnia visitaturos dictam nostram Metropolitanam Ecclesiam. Monemus itaque omnes RR. Decanũ, Dignitates, Canonicos, Quartanarios, Presbyteros, Clericos, cæteraſque personas Ecclesiasticas quocumque nomine nuncupatas, dictæ Ecclesiæ inseruientes, vt præparent se, vel eorum quemlibet ad hanc visitationem recipiendam, & ostendant eorum Ordinum Bullas, suorum omnium beneficiorum titulos, dispensationes, statuta Ecclesiæ prædictæ, obligationum onera, inuentarium præterea bonorum, iuriũ, & reddituum ad eos & eorum Capitulum, & Ecclesiam præfatam quomodolibet spectantia, cum nota distincta instrumentorum, aliarúmque publicarum scripturarum, ac repertorium mobilium; visitationi prædictæ conueniant, & intersint quousque illa perfecta fuerit, sub pœnis nostro arbitrio reseruatis. Et ne ignorantiæ causa ab aliquo allegari possit, volumus, præsentes has nostras litteras in valuis Metropolitanæ prædictæ affigi, vt per affixionem illarum omnes cirentur, ac teneantur ac si personaliter moniti, requisiti, ac citati essent. In quorum fidem præsentes nostras litteras propria manu subscriptas, nostróque sigillo muniri iussimus. Dat. Bracharæ Augustæ, &c.

ERECTIONIS CONFRATERNITATIS,

Formvla XCV.

DRodericus, &c. Vniuersis, & singulis has præsentes litteras inspecturis, ac lecturis, Salutem in Domino sempiternam. Significamus, qualiter pro parte R.P. Guardiani, & Fratrum Ordinis N. Ecclesiæ S. N. fuit nobis præsentata supplicatio quædam, ad effectum intus dictam Ecclesiam S. N. construendi, & ædificandi Capellam vnam sub inuocatione Conceptionis Beatissimę Virginis, ad honorem omnipotentis Dei, & remissionem peccatorum populi, cum potestate erigendi Confraternitatem, ac librum conficiendi, & in eo adscribendi omnes Confratres dictę Confratrię adscribi volentes. Nos enim huiusmodi attendentes supplicationi non esse denegandum assensum, tenore præsentium licentiam concedimus, & impartimur prædicto R. P. Guardiano, & Fratribus eiusdem Ecclesiæ S. N. Ordinis N. erigendi, construendi, & ædificandi prædictam Capellam intus præfatam Ecclesiam, sub inuocatione Conceptionis B. Virginis, illámque cum campanili, campanis, cæmeterio, calicibus, patenis, ornamentis, & paramentis Ecclesiasticis in ea existentibus, iuribus, & pertinentiis Ecclesiæ prædictæ, accipiendi, & gaudendi omnibus, & singulis priuilegiis, prærogatiuis, immunitatibus, exemptionibus, indulgentiis, indultis, & gratiis solitis, & consueris, ac etiam à nobis concedendis, scilicet quadraginta diebus indulgentiarum, si quos habet tam Capella ipsa, quàm prædicta Confratria, & in prædictis & circa prædicta nostrum assensum pariter, & consensum impartimur. Mandantes prædictis omnibus, & singulis Abbatibus, Vicariis, Rectoribus, Presbyteris, & Clericis nostræ iurisdictioni subiectis, sub pœna excommunicationis, qualiter prædictum R. Guardianum, & Fratres circa præsentem erectionem, ac constitutionem dictæ Capellæ Confraternitatis construendæ intus prædictam Ecclesiam non impediant, & molestent; & qui in dicta die præsentes erunt, gaudeant præsentibus indulgentiis à nobis cõcessis. Imò omnem auxilium, consilium, & fauorem præstent, amoto exinde quolibet alio illegitimo detentore, prout nos per præsentes amouemus. Contradictores quoque & rebelles per censuras Ecclesiasticas compescendo. In quorum omnium, & singulorum fidem, &c.

ASSENSVS ERIGENDI *Confraternitatem*,

Formvla XCVI.

VT diuinus cultus, & Christi fidelium deuotio quotidiè magis, ac magis in Oppido N. huius Bracharen. Diœcesis augeatur, concedimus petitam licentiam, vt super vno ex altaribus Parochialis Ecclesiæ S. N. erigi possit Confraternitas sub inuocatione S. N. accedente tamen, & saluo semper S. D. N. diuina prouidentia Papæ N. Sanctæ Sedis Apostolicæ auctoritate, consensu, & beneplacito, &c.

ASSENSVS CREANDI, SEV *fundandi Hospitale*,

Formvla XCVII.

DRodericus, &c. Viso supradicto Memoriali nobis porrecto super creatione, seu fundatione facienda cuiusdam Hospitalis in Oppido N. huius nostræ Diœcesis, dictæ fundationi, & creationi nostrum consensum, assensum, & beneplacitum præstamus, extra tamen præiudicium iurium Episcopalium, & Ecclesiæ Parochialis, intra cuius fines erigetur, eique sic erecto omnia priuilegia, immunitates, & exemptiones impartimur, quæ aliis Hospitalibus de iure competunt, cum facultate construendi altare, seu Capellam ad effectum celebrandi, iuxtà mentem testatoris, necnon campanilia extruendi, & campanas retinendi, & præterea sepulturam ædificandi, pro fatore, eiúsque hæredibus, & successoribus, eiusdémque Hospitalis, bonorum, & introituum magistrum, & ad

& adminiſtratorem conſtituimus oratorem, eiuſque hæredes, & ſucceſſores, quatenùs iuris fuerit, qui debeant facere inuentarium dictorum bonorum, & introituum, atque promittere, & iurare in manibus noſtris, & ſucceſſorum noſtrorum, de vtilia faciendo, & inutilia prætermittendo, rationémque de adminiſtratis fideliter reddendo nobis, & ſucceſſoribus noſtris pro tempore, ſeu aliis de noſtro, ſeu ſucceſſorum noſtrorum ordine, ſingulis annis, & toties quoties nobis videbitur, cum reliquorum reſtitutione. In quorum fidem,&c.

MONITORIALIVM AD FINEM reuelationis pro rebus deperditis.

Formvla XCVIII.

D Rodericus, &c. Vniuerſis, & ſingulis RR. DD. Abbatibus, Prioribus, Plebanis, Rectoribus, Vicariis perpetuis, Capellanis, Clericis & Officialibus quarumcumque Eccleſiarum per Ciuitatem, & Diœceſim Bracharen. Salutem, & mandatorum noſtrorum Obedientiam. Expoſitum nobis nuper eſt per N. loci N. quòd nonnulli iniquitatis filij, quos prorſus ignorat, cenſus, terras, domos, poſſeſſiones, bona mobilia, & immobilia, ſcripturas publicas, & priuatas, fidem tamen facientes, ac iura, necnon pecuniarum ſummas, auri, & argenti quantitates, iocalia, domuſque ſupellectilia magni momenti, ad prædictum exponentem, ſeu alios legitimè ſpectantia ſubtraxerunt, ac temerè occuparunt, eáque malitiosè occultaſſe, & occultè, ac indebitè detinere præſumpſerunt, & præſumunt; ex quo exponenti grauia damna valorem quinquaginta ſcutorum excedentia, nequiter intulerunt, in animarum ſuarum periculum, & prædicti exponentis non modicum detrimentum; ſuper quibus petitum fuit per nos de Eccleſiaſtico remedio prouideri. Quapropter vobis omnibus, & ſingulis ſupradictis, ac veſtrũ cuilibet in virtute Sanctæ obedientiæ damus in mandatis, quatenùs ad omnem inſtantiam ſupradicti exponentis in veſtris Eccleſiis coram populo in eis ad diuina audienda, ſeu aliàs legitimè congregato, ipſum populum, ac omnes bonorum, & rerum huiuſmodi detentores, ac illorum celatores, ac aliàs ſcientiam habentes, ac damnorum illatores occultos ex parte noſtra publicè moneatis, & requiratis, vt infra terminum quindecim dierum à die primæ monitionis noſtræ huiuſmodi incipiendorum, quorum quinque pro primo, quinque pro ſecundo, & reliquos quinque dies pro tertio, vltimo, & peremptorio termino, ac monitione Canonica aſſignamus, & vos aſſignetis eiſdem, dicto exponenti ſupradicta indebitè occupata, & detenta reſtituant; occultatores verò, & illa ſcientes reuelent; & ſi id infra dictum tempus non adimpleuerint, ex nunc contra eos generalem excommunicationis ſententiam in forma Eccleſiæ conſueta proferatis. In quorum fidem, &c. Dat. Bracharæ Auguſtæ, &c.

Facta monitione inter Miſſarum ſolemnia vulgari lingua iuxta formam Monitorialis huiuſmodi tribus Dominicis continuis, nulloque reuelante, ſolet vlterius concedi licentia fulminandi ſeruata forma in Synodo celebrata.

DEPVTATIONIS VICARII Foranei,

Formvla XCIX.

D Rodericus, &c. Dilecto nobis in Christo R. N..... Cupientes in oppido N. noſtræ Diœceſis de idonea perſona prouidere, quæ Vicariatus Foranei officium in omnibus ad huiuſmodi munus ſpectantibus benignè pro totius Cleri, & populi quiete, & ſalute, exercere poſſit, non valentes propter ardua, variáque negotia, ac diſtantiam locorum, Nos & Vicarius noſter generalis, perſonaliter vbique locorum, prout optaremus, intereſſe, propterea de tua confiſi fide, prudentia, probitate, & integritate, auctoritate qua fungimur, in prædicto oppido te in Vicarium forancum cum omnibus honoribus, oneribus, emolumentis, & prærogatiuis in forma ſolitis & conſuetis per præſentes facimus, conſtituimus, & deputamus ad noſtrum beneplacitum. Cum poteſtate omnes deprauatos mores in perſonis Eccleſiaſticis tibi ſubditis corrigendi, & emendandi, informationes ad inſtantiam partis, vel ex officio contra illos, & in crimine concubinatus, blaſphemiæ, & aliorum ſpiritualium, vel mixti fori delictorum, etiam contra laicos capiendi, proceſſus formandi, & vſque ad ſententiam diffinitiuam excluſiuè in omnibus cauſis procedendi, illoſque formatos ad nos originaliter tranſmittendi, præcepta Canonicis, & Presbyteris, & cæteris Eccleſiaſticis perſonis tibi ſubiectis ſub pœnis tibi bene viſis de ſe ad nos præſentando faciendi, non parentes carcerandi, in cauſis ciuilibus vſque ad ſummam ſcutorum..... in exequutiuis verò, & in quibus non eſt tela iudiciaria, ſeu decretum definitum non eſt interponendum vſque ad quamlibet ſummam cognoſcendi & terminandi; feſtiuitates, & alia quæ mandat & præcipit Sancta Mater Eccleſia ſeruari mandandi, reliquaque omnia faciendi, gerendi, & exercendi, quæ ſimiles Vicarei foranei facere, gerere, & extruere ſolent. Mandantes omnibus & ſingulis Canonicis, Presbyteris, Clericis, cæteriſque ad quos ſpectat, vt te in Vicarium foraneum, vt ſupra recipiant, admittant, recognoſcant, & obediant, ſub pœna ſcutorum auri in auro quingentorũ, & in ſubſidium excõmunicationis. In quorum fidem has præſentes manu noſtra ſubſcriptas, & noſtro ſigillo ſolito munitas fieri fecimus. Datum Bracharæ Auguſtæ, &c.

HABEN

Digitized by Google

HABENDI SYNODVM DIOECESANAM IVXTA PONTIFICALE ROMANVM,

FORMVLA C.

EPISCOPI singulis annis, quemadmodum à Sacro Concilio Trident. præcipitur, Synodum Diœcesanam habere, & illud anni tempus (hoc est infra octauam Pentecostes) in hac functione eligere debent, quo impediri minùs Parochi possint, cæterique Diœcesani clerici, & ob dierum longitudinem plura simul negotia expediri, & absolui valeant, ne Ecclesiæ Parocherum præsentia diutiùs careant. Constituto igitur tempore celebrandæ Synodi, illud ex ipsius indictione de more promulgata & affixa publicare debebit in hunc qui sequitur modum:

INDICTIO SYNODI Diœcesanæ.

D. Rodericus à Cunha Dei & Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopus ac Dominus Bracharæ, Hispaniarúmque Primas, &c. Cùm pro nostri Archiepiscopalis officij munere, & antiquorum, ac in Sacri Concilij Trident. editorum Canonum obseruatione ad moderandos mores, corrigendos excessus, controuersias componendas, aliáque à Sacris Canonibus permissa Diœcesanam Synodum habere debeamus. Omnibus igitur cuiuscumque Ordinis clericis, qui Canonum iure, vel Ecclesiasticis Sanctionibus, vel Tridentini Concilij decreto, vel consuetudine, aliáque ratione Synodo prædictæ interesse debent, nota sit huiusmodi celebratio, ne aliqua ignorantia excusari possint; Vniuersos & singulos prædictos per hoc nostrum edictum, quod ad loca solita affigi, & promulgari iussimus, monemus in Domino eisdémque in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub pœnis Sacrorum Canonum à iure constitutis omninò iubemus, vt præstituta die, quæ erit..... summo mane ad Synodum prædictam, quam in nostra Archiepiscopali Ecclesia celebrabimus superpelliceis mundis, & aliis requisitis conueniant; indéque ne cuiquam discedere liceat, nisi impetrata à nobis facultate sub dictis pœnis, vt ope Dei atque auxilio ea pertractemus, ac promulgemus, quæ ad animarum salutem, cleríque disciplinam, & diuini cultus incrementum, totiusque Diœcesis reformationem pro temporum ratione pertinere, ac spectare censebimus. In quorum fidem, &c. Dat. Bracharæ Augustæ, &c.

Præter supradictam publicam indictionem aliquãdo Episcopus clerum Diœcesis litteris, & monitionibus certiorem facit, vt sedulò se præparare debeant, ac remoto penitùs omni terreno affectu statum Ecclesiarum suarum considerare, & quæ illis ad amplificandum diuinum cultum, ac populorum suorum salutem necessaria sunt, adnotare possint. Et antequàm Synodus inchoetur, proponetur Tabella, in qua præter Secretarium Synodi, Syndicum, Magistrum cæremoniarum, & alios, qui particularia in Synodo exercere munera solent, nomina deputatorum quorundam officialium, quibus indigere magis possunt clerici, promulgantur in hanc formam:

Admodum R^dus N. Vicarius generalis, vnà cum R^dis N. & N. &c. audient querelas, si quæ deferentur, & absentium excusationes in loco... hora.... quotidie, hoc Synodi tempore. Promotor erit N. Syndicus erit N. Secretarius erit N. Magister cæremoniarum N. notarij sunt N. & N. &c.

Summo mane præstituto die..... Synodo prædictæ interesse debentes in Cathedralem Ecclesiam conuenire debent, eo habitu, siue indumento, eóque cultu corporis, qui deceat Ecclesiasticos viros ad inuandam non minùs exemplo, quàm opere hanc sacram, & antiquo Ecclesiæ Sanctæ ritu obseruatam actionem. Itaque vestes habeant vsque ad talos demissas, superpellicea munda, birreta, non autem pileos, coronam in capite quæ appareat, & Ordinibus Ecclesiasticis congruentem, barbam & capillos modestè compositos, & catera quæ in aliis Synodalibus constitutionibus decreta sunt, vt muneris & status Ecclesiastici grauitatem, & sanctitatem in omni re præ se ferant.

Vniuersi & singuli prædicti cum Cruce, superpelliceis, almutiis, aliisque consuetis pro vniuscuiusque gradu, & conditione Ecclesiasticis indumentis, ad Archiepiscopales ædes se appropinquantes, & Illustrissimum D. Archiepiscopum cappam Pontificiam indutum comitantes, processionis ritu ad ipsam Ecclesiam pergunt. Eam ingressus Illustrissimus aqua benedicta clerum, vt moris est, aspergit: genuflexus ante Sanctissimum Sacramentum in faldistorio ad id parato

tized by Google

rato paululum orat. Accedit ad Altare maius, vbi in alio faldistorio sub vmbella similiter parato sedet. Clero interim loca à Magistro cæremoniarum, aliisque deputatis assignantur. Posteà Illustrissimus Archiepiscopus surgens incipit Tertiam, & reliqua tam ab ipso, quàm ab aliis ministris peraguntur, quæ in Pontificali Romano de Missa solemni Pontificali habentur; Missa vero de Spiritu Sancto solemnis celebratur ab Illustrissimo Archiepiscopo. Intra cuius solemnia post Euangelium habetur concio ab aliquo Canonico Cathedralis, seu alio ex clero ad id deputato, & Illustrissimus Archiepiscopus in fine Missæ præbet clero Sacram Communionem.

Expleta Missa idem Illustrissimus Archiepiscopus planetam exuit, pluuiale sumit, incipit Antiphonam Exaudi nos, *& reliqua prosequitur prout in Pontificali, in ordine ad Synodum celebrandam, hoc est Psalm.* Saluum me fac Deus. *Orationem* Adsumas. *Orat.* Omnipotens. *Litanias, Orat.* Da quæsumus, *& Euangelium, vt in libro Pontif. Post hæc Illustrissimus Archiepiscopus intonat;* Veni creator Spiritus, *vt ibidem Hymno hoc dicto Sedente eodem Archiepiscopo incipit processio Cleri, qua peracta, reuersi omnes ad Ecclesiam Cathedralem in locis sibi assignatis sine strepitu, & tumultu sedent, vniformi spiritu Deum regantes, vt Synodalem actionem suæ gratiæ fauore prosequi dignetur, & illustrissimus Archiepiscopali pluuiali & stola indutus cum Mitra sedens in faldistorio ante medium Altaris habet sermonem, ita commendans.*

Quoniam verò veteris instituti solemnisque ritus est in huiusmodi Synodali conuentu pro publicis rebus orationem fieri, ideò in omni prece, & à Sacerdotibus, præsertim in Missæ Sacrificio his Synodalibus diebus ad Deum orationem adhiberi edicimus; Pro S. D. N. D. Vrbano diuina prouidentia Papa VIII. pro Sereniſſimo Rege nostro Philippo; pro pace, & concordia inter Principes Christianos; pro omni ministerio nostro Episcopali, præsertim in hac rerum Synodalium tractatione; pro Christianæ disciplinæ, Cleri, populique conformatione, & progressione in ciuitate, & Diœcesi nostra; pro ministris nostris, quos in huius Ciuitatis, & Diœcesis nobis commissę culturam adhibemus.

Postmodum Archidiaconus ad eundem Archiepiscopum accedens genuflexus accipit decreta Concilij Tridentini, & alta voce è suggestu legit decretum Concilij Trident. sess. 24. de reformat. cap. 2. *de Synodo celebranda in hac verba:*

Prouincialia Concilia, sicubi omissa sunt pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controuersiis componendis, aliisque ex Sacris Canonibus permissis renouentur, &c. Synodi quoque Diœcesanæ quotannis celebrentur, ad quas exempti etiam omnes, qui aliàs cessante exemptione interesse deberent, nec Capitulis generalibus subduntur, accedere teneantur, ratione tamen Parochialium, aut aliarum secularium Ecclesiarum etiam annexarum debeant ij qui illarum curam gerunt, quicumque illi sint, synodo interesse. Quòd si in his tam Metropolitani, quam Episcopi, & alij suprascripti negligentes fuerint, pœnas sacris Canonibus sancitas incurrant. *Hactenus Concil. Trident.*

Tum legit sequentia decreta.

DECRETVM QVOD IN STnodo nulli præiudicetur in Sedendo.

DEcernimus, & statuimus si cui in hanc Synodum admisso contigerit suo loco non incedere, vel non sedere, aut alium quempiam actum in eo gerere, non ideò cuiquam ius acquiri, aut acquisitum esse, nihilque de huiusmodi iure, aut possessione detrahi, sed omnia in eodem statu permanere, in quo ante hanc Diœcesanam Synodum reperiebantur.

Idem Archidiaconus legit, dicens:

DECRETVM DE QVERELIS, & excusationibus audiendis.

STatuimus item, & decernimus, ne singulorum causæ grauiorum rerum cursum impediant, aut retardent, vt si qui erunt, qui accusationes, & querelas deferre voluerint, aut etiam absentium excusationes ad nos missas, exponant Reuerendis N.N. & N. quos ad id Iudices deputauimus.

Idem Archidiaconus legit dicens:

DECRETVM VT PRÆSENTES in Synodo sua nomina describi curent.

ITem vt eos qui ob contumaciam, aut negligentiam huic Synodo non interfuerunt, facilius cognoscamus, ipsosque pœnis à Sacris Canonibus iniunctis subiiciamus, præcipimus, & monemus omnes & singulos qui in hac Synodo iure interfunt, vt infra biduum proximum, nomina sua ab eiusdem Synodi notariis deputatis describi curent.

Tunc vnus ex notariis pronunciabit alta voce dicens:

Monentur omnes, qui in hac Synodo iure interfunt, vt nomina sua hodie deferant ad nos Notarios deputatos, vt die crastina vocari possint.

Successiuè Promotor pro legendis decretis S. Concilij Trident. de professione Fidei emittenda, & de residentia instantiam facit in hunc qui sequitur modum.

Illustrissime & Reuerendissime Domine: Cauit Sacrosancta Tridentina Synodus, vt omnes qui in posterum beneficia Ecclesiastica fuerint assequuti, & qui in Synodo Diœcesana conuenire debent, in ea Synodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, certum iuramentum recipiat, profiteantur, & præstent, prout illa

Triden

Digitized by Google

Tridentina Sanctione expressum est. Decernit præterea, vt non modò Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi in suis Cathedralibus Ecclesiis residere debeant, verùm id ipsum etiam mandat seruari per Parochos, ac alios inferioris Ordinis Chori seruitio, & quotidianæ residentiæ obstrictos, & ea id generis decreta in Conciliis Prouincialibus, & Episcopalibus publicari præcipit. Quocirca nos N. & N. huius Synodi Promotores, humiliter petimus, & requirimus, Decreta dicti Concilij circa Fidei professionem, & residentiam disponentia, necnon & Constitutionem fœlicis record. Pij IV. quæ incip. Iniunctum, ex suggestu legi, atque ad illorum præscriptum, ab iis qui tenentur, omnia, & singula præstari.

Post hæc Archidiaconus prosequitur legens, & dicens:

DECRETVM DE PROFESSIONE Fidei ex Concil. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 2.

COgit temporum calamitas, & inualescentium hæresum malitia, vt nihil sit prætermittendum, quod ad populorum ædificationem, & Catholicæ Fidei præsidium videatur posse pertinere. Præcipit igitur Sancta Synodus Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & omnibus aliis, qui de iure vel consuetudine in Concilio Prouinciali interesse debent, vt in ipsa prima Synodo Prouinciali post finem præsentis Concilij habenda, ea omnia & singula, quæ ab hac Sancta Synodo definita & statuta sunt, palàm recipiant, necnon veram obedientiam Summo Romano Pont. spondeant, & profiteantur, simúlque hæreses omnes à Sacris Canonibus, & generalibus Conciliis, præsertímque ab hac eadem Synodo damnatas, publicè detestentur, & anathematizent. Idémque in posterum quicunque in Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, & Episcopos promouendi, in prima Synodo Prouinciali in qua ipsi interfuerint, omninò obseruent. Quòd si quis ex supradictis omnibus, quod absit, renuerit, Episcopi Comprouinciales statim Summum Pont. admonere sub pœna diuinæ indignationis, teneantur, interimque ab eiusdem communione abstineant. Cæteri verò omnes, siue in præsenti, siue in futurum beneficia Ecclesiastica habituri, & qui in Synodo Diœcesana conuenire debent, idem vt suprà in ea Synodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, faciant, & obseruent, aliàs secundum formam sacrorum Canonum puniantur.

Deinde idem Archidiaconus subiungit:

Nos D. Rodericus à Cunha, &c. vt supradictum Concilij Trident. decretum debitæ executioni mandetur, præcipimus, & mandamus vobis omnibus, & singulis hîc præsentibus, qui ea omnia quæ in decreto nuper lecto habentur, non adimpleuistis, vel quia à Superiori Synodo absentes, vel ab antecedenti eius celebratione Ecclesiastica beneficia obtinuistis, vt mox ad nos accedatis, & singuli professionem Fidei in manibus nostris emittatis.

Notary tunc dicunt:

Accedant qui beneficia Ecclesiastica obtinentes, præcedenti Synodo non interfuerunt, & qui post Synodum eandem præcedentem beneficia Ecclesiastica obtinuerunt.

Notary ipsi eos nominatim singulos vocant, qui omnes genuflexi ante Illustrissimum Archiepiscopum vno alta voce prælegente, & cæteris ad verbum quæ ipse prælegit, alta voce repetentibus, professionem faciunt iuxta formam Constitutionis Pij IV. incip. Iniunctum, &c. in hæc verba.

Ego N. firma fide credo, & profiteor omnia, & singula, quæ continentur in Symbolo Fidei, quo Sancta Romana Ecclesia vtitur, videlicet Credo in vnum Deum Patrem omnipotentem; factorem Cæli, & terræ, visibilium omnium, & inuisibilium. Et in vnum Dominum Iesum Christum filium Dei vnigenitum; & ex Patre natum ante omnia secula; Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero; Genitum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt; qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de Cælis, & incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, & homo factus est; Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus, & sepultus est: Et resurrexit tertia die secundum scripturas; & ascendit in Cælum, sedet ad dexteram Patris; & iterum venturus est cum gloria iudicare viuos, & mortuos, cuius Regni non erit finis: Et in Spiritum sanctum Dominum, & viuificantem, qui ex Patre, filioque procedit; qui cum Patre & filio simul adoratur & conglorificatur, qui loquutus est per Prophetas: Et Vnam, Sanctam, Catholicam, & Apostolicã Ecclesiam. Confiteor vnum Baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto Resurrectionem mortuorum: Et vitam venturi seculi. Amen. Apostolicas, & Ecclesiasticas traditiones, reliquasque eiusdem Ecclesiæ obseruationes, & Constitutiones firmissimè admitto, & amplector. Item sacram Scripturam iuxta eum sensum, quem tenuit, & tenet Sancta Mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu, & interpretatione sacrarum Scripturarum, admitto, nec eam vnquam, nisi iuxta vnanimem consensum Patrum accipiã, & interpretabor Profiteor quoque septem esse verè & propriè Sacramenta nouæ legis à IESV CHRISTO Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licèt non omnia singulis necessaria, scilicet, Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam Vnctionem, Ordinem, & Matrimonium, illáque gratiam cõferre; & ex

Digitized by Google

& ex iis Baptismum, Confirmationem, & Ordinem sine Sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in suprædictorum omnium Sacramentorum solemni administratione recipio, & admitto. Omnia & singula, quæ de peccato originali, & de iustificatione in Sacrosancta Tridentina Synodo definita, & declarata fuerunt, amplector, & recipio. Profiteor pariter in Missa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium Sacrificium pro viuis, & defunctis, atque in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento esse verè, & realiter, & substantialiter corpus & sanguinem vnà cum anima & diuinitate Domini nostri IESV CHRISTI, fierique conuersionem totius substantiæ panis in Corpus, & totius substantiæ vini in Sanguinem quam conuersionem Catholica Ecclesia Transsubstantialem appellat; Fateor etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum, verúmque Sacramentum sumi. Constanter teneo Purgatorium esse, Animásque ibi detentas fidelium suffragiis iuuari. Similiter & Sanctos vnà cum Christo regnantes venerandos, atque inuocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum Reliquias esse venerandas. Firmissimè assero, imagines CHRISTI, ac Deiparæ semper Virginis, necnon aliorum Sanctorum habendas, & retinendas esse, atque eis debitum honorem, ac venerationem impartiendam. Indulgentiarum etiam potestatem à CHRISTO in Ecclesia relictam fuisse, illarúmque vsum Christiano populo maximè salutarem esse affirmo. Sanctam, Catholicam, & Apostolicam Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum Matrem, & magistram agnosco, Romanóque Pontifici Beati Petri Apostolorum Principis successori, ac IESV CHRISTI Vicario, veram obedientiam spondeo, ac iuro. Cætera item omnia à sacris Canonibus, & œcumenicis Conciliis, ac præcipuè à Sacrosancta Tridentina Synodo tradita, definita, & declarata indubitanter recipio, atque profiteor: simulque contraria omnia, atque hæreses quascumque ab Ecclesia damnatas, & reiectas, & anathematizatas ego pariter damno, reiicio, & anathematizo. Hanc veram Catholicam fidem, extra quam nemo saluus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo, eandem integram, & inuiolatam, vsque ad extremum vitæ spiritum constantissimè (Deo adiuuante) retinere, & confiteri, atque à meis subditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum.

Post lectam hanc formam professionis Fidei singuli in manibus eiusdem Archiepiscopi iuramentum emittunt, in hunc modum.

Ego N. recipio, promitto, spondeo, profiteor, detestor, anathematizo, vouco, & iuro, vt in decreto, & formula professionis Fidei ex Bulla modo lectis, singula singulis referendo. Sic Deus me adiuuet, & hæc Sancta Dei Euangelia.

Peracta professione Fidei idem Archidiaconus prosequitur, legens alia decreta, videlicet:

DECRETVM SACRI CONCILII Trident. de Residentia sub Paulo III. sess. 6. de reformat. cap. 1.

EAdem Sacrosancta Synodus, & infrà. Omnes Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, & Cathedralibus Ecclesiis quibuscumque quouis nomine ac titulo præfectos monet, & monitos esse vult vt attendentes sibi, & vniuerso gregi in quo Spiritus Sanctus posuit eos regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo, vigilent sicut Apostolus præcipit, in omnibus laborent & ministerium suum impleant; Implere autem illud se nequaquam posse sciant, si greges sibi commissos mercenariorum more deserant, atque ouium suarum, quarum sanguis de eorum est manibus à supremo Iudice requirendus, custodiæ minimè incumbant. Cùm certissimum sit, non admitti Pastoris excusationem, si lupus oues comedit, & Pastor nescit. Ac nihilominùs, quia nonnulli (quod vehementer dolendum est) hoc tempore reperiuntur, qui propriæ etiam salutis immemores terrenáque cælestibus, ac diuinis humana præferentes, in diuersis Ciuitiis vagantur, aut in negotiorum temporalium sollicitudine, ouili derelicto, atque ouium sibi commissarum cura neglecta, se detinent occupatos: Placuit Sacrosanctæ Synodo antiquos Canones, qui temporum, atque hominum iniuria penè in desuetudinem abierunt, aduersus non residentes promulgatos innouare, quemadmodum virtute præsentis decreti innouat, ac vlteriùs pro firmiori eorundem residentia, & reformandis in Ecclesia moribus, in hunc qui sequitur modum statuere atque sancire. Si quis à Patriarchali, Primatiali, Metropolitana, seu Cathedrali Ecclesia sibi quocumque titulo, causa, nomine, seu iure commissa, quacunque ille dignitate, gradu, & præeminentia præfulgeat, legitimo impedimento, seu iustis, & rationabilibus causis cessantibus, sex mensibus continuis extra suam Diœcesim morando, abfuerit, quartæ partis fructuum Ecclesiæ applicandorum pœna ipso iure incurrat. Quòd si per alios sex menses in huiusmodi absentia perseuerauerit, aliam quartam partem fructuum similiter applicandam eo ipso amittat. Crescente verò contumacia, vt seueriori Sacrorum Canonum censuræ subiiciatur, Metropolitanus Suffraganeos Episcopos absentes, Metropolitanum verò absentem Suffraganeus Episcopus antiquior residens pœna interdicti ingressus Ecclesiæ eo ipso incurrenda infra

Digitized by Google

tres menses per litteras, seu nuncium Romano Pont. denunciare teneatur, qui in ipsos absentes, prout cuiusque maior, aut minor contumacia exegerit, supremæ Sedis auctoritate animaduertere, & Ecclesiis ipsis de Pastoribus vtilioribus prouidere poterit, sicut in Domino nouerit salubriter expedire.

Idem Archidiaconus prosequitur dicens:

DECRETVM SACRI CONCILij Trident. de residentia sub Pio IV. sess. 23. de reformat. cap. 1.

CVm præcepto diuino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oues suas cognoscere, &c. vsque in finem.

Tum si qua alia decreta amplius videbuntur, aliqua occasione ex eodem Sacro Concilio afferenda, aut Constitutiones Apost. post decretum de residentia, locus esse solet, vt promulgentur.

Si in manè nihil aliud agere duxerit Illustriss. Archiepiscopus poterit indici continuatio sessionis.

INSTANTIA PROMOTORIS pro continuatione sessionis.

ILlustrissime & Reuerendissime Domine. Cùm quæ in hac Sancta Synodo tractanda sunt, hoc manè expediri nequiuerint, illud propterea ab Amplitudine tua peto & instо, vt continuandam esse sessionem ordinet.

INDICTIO CONTINVATIONIS sessionis.

DEcernimus, & indicimus continuationem huius sessionis fore hodie hora.....

INSTANTIA PROMOTORIS pro rogitu.

EGo N. huius Synodi Promotor rogo te N. vt de omnibus & singulis hactenus peractis vnum vel plura conficias instrumenta. *Responsio Notarij.* Conficiam.

ROGITVS NOTARII.

HÆc omnia peracta fuerunt publica sessione vt suprà, adhibitis etiam testibus Reuerendis N. & N. huius Cathedralis Canonicis.

CONTINVATIO SESSIONIS PRIMI DIEI.

APrandio stata hora indicta sono campanæ comitatus Illustrissimus Archiepiscopus vt suprà ab vniuerso Clero, & peroratis Orationibus, vt in Pontificali, prosequitur actionem Synodalem.

Fit instantia à Promotore pro eligendis examinatoribus, & iudicibus Synodalibus, in hunc qui sequitur modum.

Illustrissime, & Reuerendissime Domine, quòd Sanctissimè Sacrosancta Tridentina Synodus peculiaribus decretis sanciuit, vt viri Ecclesiastici tales in hac Synodo Diœcesana proponantur tum pro Examinatorum officio, tum pro iudicum causarum munere obeundo, ad præscriptum Constitutionis fœlicis record. Bonifacij Papæ VIII. illud vt ab Amplitudine tua, & ab hac Sancta Synodo exequutioni mittatur, & huiusmodi Examinatores, atque Iudices probentur, vehementer requiro, & instо. Ego N. eiusmodi Synodi Promotor.

Tunc Archidiaconus prosequitur, & legit:

DECRETVM SACRI CONCILij Trident. de Eligendis Examinatoribus ad Parochiales Ecclesias sess. 24. de reformat. cap. 18.

EXpedit, & infra. Examinatores autem singulis annis in Diœcesana Synodo ab Episcopo, vel eius Vicario ad minus sex proponantur, qui Synodo satisfaciant, & ab ea probentur. Aduenientéque vacatione cuiuslibet Ecclesiæ, tres ex illis eligat Episcopus, qui cũ eo examen perficiant; indéque succedente alia vacatione, aut eosdem, aut alios tres, quos maluerit, ex prædictis illis sex eligat. Sint verò hi Examinatores Magistri, seu Doctores, aut licentiati in Theologia, aut Iure Canonico, vel alij clerici, seu Regulares etiam ex Ordine Mendicantium, aut etiam seculares, qui ad id videbuntur magis idonei, iuréntque omnes ad Sancta Dei Euangelia se quacumque humana affectione postposita, fideliter munus exequuturos, caueántque ne quicquam prorsùs occasione huius examinis, nec antè, nec pòst accipiant, alioquin simoniæ vitium tam ipsi, quàm alij dantes incurrant, à qua absolui nequeant, nisi dimissis beneficiis, quæ quomodocumque etiam antè obtinebant, & ad alia in posterum inhabiles reddantur. Et de his omnibus non solùm coram Deo, sed etiam in Synodo Prouinciali, si opus erit, rationem reddere teneantur, à qua si quid contra officium eos feciſſe compertum fuerit, grauiter eius arbitrio puniri possint, &c.

Subiungit idem Archidiaconus:

Nos igitur D. Rodericus à Cunha, &c. hoc decretum exequi cupientes proponimus vobis ad huiusmodi examinandi munus, & in Examinatores N.N.N N.N.N.N. Illud autem vos omnes hortamur in Domino, & obsecramus, vt Examinatores sine vllo affectu probetis, sicut nos illos pro Pastorali nostra vigilantia sine aliquo affectu proposuimus.

Propositis sic Examinatoribus Archidiaconus interrogat Synodum suis verbis:

Placent

Digitized by Google

Placent ne vobis Examinatores?

Secretarius autem accipit vota à Synodo, & dicit: Si quis est, cui non placeant, assurgat, & ad Illustrissimum Archiepiscopum accedat.

Promotor tunc instat pro publicandis examinatorum nominibus in hac verba:

Illustrissime & Reuerendissime Domine, Actionis Synodalis, & Sacri Concilij Trid. ratio postulat, vt iam nomina examinatorum ab hac Sancta Synodo probatorum de suggestu publicentur, & vt ipsi Examinatores iuramentum ad præscriptum eiusdem Concilij præstent. Quapropter Ego N. huius Synodi Promotor illud ab Amplitudine tua peto, & enixè instо, vt eos omnes & singulos iam publicari faciat, & vt debitũ iuramentum præstent, suo decreto obstringat.

Publicantur sic Examinatores annuente Illustrissimo Domino:

Examinatores modo in hac sacra Synodo propositi, & nominati maiori suffragiorum parte sunt hi, &c. *& nominantur.*

Tunc illi, qui denunciati sunt Examinatores, & præsentes adsunt, non pauciores, quàm sex, neque plures quàm viginti, singuli vocati à Magistro cæremoniarum, & deducti in manibus Illustrissimi Archiepiscopi iuramentum præstant, in hunc modum:

Ego N. deputatus in præsente Synodo examinator eorum, qui eligentur ad Parochiales Ecclesias, iuro, me fideliter hoc examinandi munere perfunctum, reiecto omni humano respectu; Ita me Deus adiuuet, & hæc Sancta Dei Euangelia.

Sequitur verò idem Lector è suggestu, & legit:

DECRETVM SACRI CONCILIJ Trident. de eligendis quibus committantur causæ, sess. 25. de reform. cap. 10.

QVoniam ob malitiosam petentium suggestionem, & quandoque ob locorum longinquitatem, personarum notitia, quibus causæ mandantur, vsque adeo haberi non potest, hincque interdum Iudicibus non vndequaque idoneis causæ in partibus delegantur, statuit sancta Synodus in singulis Conciliis Prouincialibus, aut Diœcesanis aliquot personas, quæ qualitates habeant iuxta Constitutionem Bonifacij VIII. quæ incip. Statutum, & alioquin ad id aptas designari, vt præter Ordinarios locorum, iis etiam postbac causæ Ecclesiasticæ, ac Spirituales, & ad forum Ecclesiasticum pertinentes in partibus delegandæ committantur. Et si aliquem interim ex designatis mori contigerit, substituat Ordinarius loci cum consilio Capituli alium in eius locum, vsque ad futuram Prouincialem, & Diœcesanam Synodum, itaut habeat vnaquæque Diœcesis quatuor saltem, aut etiam plures probatas personas, ac vt suprà qualificatas, quibus huiusmodi causæ à quolibet legato vel Nuncio, atque etiam à Sede Apost. committantur: alioquin post designationem factam, quam statim Episcopi ad Summum Romanum Pont. transmittãt, delegationes quęcunque aliorũ Iudicum aliis quàm his factæ, subreptitiæ censeantur, &c.

Posteà subiungit Constitutionem Bonifacij VIII. quæ est cap. 11. de rescript. lib. 6.

Statutum, & infra. Sancimus igitur vt nullis, nisi dignitate præditis personatum obtinentibus, seu Ecclesiarum Cathedralium Canonicis, causæ auctoritate litterarum Sedis Apost. aut legatorum eiusdem de cætero committantur, nec audiantur alibi, quàm in ciuitatibus, vel locis insignibus, vbi possit commodè copia peritorum haberi, &c.

Deinde legi potest Constitutio fœlicis record. Gregorij XV. de Conseruatoribus, quæ habetur suprà Alleg.

Sequitur Archidiaconus:

Nos igitur D. Rodericus à Cunha, &c. vt prędictæ Constitutiones exequutioni mandentur, deputamus, & nominamus in Iudices N.N.N N. & N. Canonicos, &c. vt ex iis omnibus illos deligi per vos liceat, qui Synodo satisfaciant, & probati sint, &c.

Propositis sic Iudicibus Archidiaconus ita Synodum interrogat:

Placent ne vobis Iudices modo propositi; & nominati?

Subiungit notarius: Si quis est, cui non placeant, accedat ad Illustrissimum Archiepiscopum.

Eorum, quorum interest, Suffragiis probati huiusmodi Iudices Synodales, fit instantia per Promotorem de illis euulgandis, in hunc modum:

Vt Synodalium actionum promotio, & progressio pro nostri muneris ratione rectè atque ordine fiat: Ego N. Promotor illud peto, & instо, vt Iudices ex auctoritate vestra Synodo propositi, & nominati, ac omnium, quorum interest suffragiis sequutis, iam demum, vt moris est, de suggestu deuulgentur.

Tunc ita fit euulgatio Iudicum:

Iudices in Synodum relati, & eorum, quorum interest, suffragiis maiori parte probati sunt, N. N.N. &c.

His peractis, cùm iam dies declinet, priusquàm fiat instantia pro continuatione Sessionis, promulgatur decretum de non discedendo à ciuitate nec à Synodalibus Sessionibus, in hanc formam:

Vniuersis præterea, & singulis, qui huic Synodo, iure interesse debetis, pœna excommunicationis propositа, vetamus ne vestrum aliquis antequàm hæc nostra Diœcesana Synodus de more absoluta, ac dimissa sit, discedat ab hac Ciuitate, facultate sibi à N. non concessa, nec à sessionali loco, nisi absoluta sessione, aut necessaria de causa, sed huic Synodo, & quibuscumque sessionibus, aut conuentibus, qui indicentur, interesse debeatis.

Deinde fit instantia Promotoris, & accusatio contumaciæ contra absentes, in hunc modum:

Illuſtriſsime & Reuerendiſsime Domine, Cùm iam dies..... tranſierit, qua omnes, & ſinguli Eccleſiaſtici Ordinis homines huius Ciuitatis & Diœceſis legitimè per publicum edictum moniti, huic Synodo iam præſentes adeſſe deberent: Cúmque multi non paruerint, ſed vſque adeo vel negligentes, vel contumaces fuerint, vt neque præſentes adſint, nec verò iuſti impedimenti excuſationem, cauſámve, aut nuncium miſerint, ideò pro muneris mei officio, Ego N. huius Synodi Promotor eorũ contumaciam accuſo, hocque apud Amplitudinem tuam inſto, vt citationẽ valuis huius Cathedralis Eccleſiæ affigendam committat, & cum eidem tanquam inobedientibus agi iubeat, prout Iuris eſt, & ſacrorum Canonum ratio poſtulat:

Reſp. Admittimus, committimus, & decernimus.

Poſteà ſit inſtantia Promotoris pro indictione ſecundæ ſeſſionis in hanc formam:

Illuſtriſſime & Reuerendiſſime Domine, Cùm ea, quæ in hac Sancta Synodo tractanda ſunt, in iſta ſeſſione expediri nequiuerint, illud propterea inſto ab Amplitudine tua, vt alteram ſeſſionem indicat.

Promulgatur decretum intimationis ſequentis Seſſionis, in hunc modum.

Nos D. Rodericus, &c. ſtatuimus, & mandamus proximam Seſsionem die craſtina iuuante Deo hora..... hoc eodem loco celebrandam eſſe, cámque indicimus vniuerſo clero ciuitatis, & Diœceſis noſtræ, &c.

Promotor deinde inſtat pro rogitu in hunc modum: Ego N. huius Synodi Promotor rogo te N. vt de omnibus, & ſingulis hactenus peractis vnum, vel plura conficias inſtrumenta. *Reſp. Notarius.* Conficiam. *Rogitus notarij.* Hæc omnia peracta fuerunt publica Seſsione, vt ſuprà adhibitis etiam teſtibus R R. N. & N. huius Cathedralis Eccleſiæ Canonicis.

Demum Illuſtriſſimus Archiepiſcopus ſolemniter benedicit, & Seſsionem primam dimittit. Pontificalia verò indumenta exuens, ſumit cappam, & reuertitur comitatus cum Capitulo & Clero.

SECVNDA DIE
SESSIO II.

ILluſtriſsimus Archiepiſcopus ad Eccleſiam Cathedralem Metropolitanam ſe confert, vt ſuprà in prima die. Ipſe non celebrat Miſſam Pontificalem ne longior actio ſit, quàm temporis anguſtiæ patiuntur. Celebrat Canonicus Metropolitanæ ſolemniter, præſens adeſt Archiepiſcopus ſub vmbella ad id parata, & cappa Pontificali indutus. Poſt Euangelium in medio Miſſæ habetur concio ab aliquo Canonico, vt ſuprà. Peracta Miſſa, Illuſtriſsimus Archiepiſcopus induit pluuiale, atque cum aſſiſtentibus pariter indutis ad Altare procedit, vbi proſequitur omnia, quæ ſunt in Pontificali libro de ordine Synodi celebrandæ in ſecunda die, vſque ad Hymnum, Veni Creator Spiritus, *incluſiuè. Proceſsio non ſit ſecunda die. His expletis Illuſtriſsimus Archiepiſcopus habet ſermonem ad clerum. Poſt quem accedit ad eum Archipresbyter, ſiue alius deputatus Canonicus Metropolitanæ, & genuflexus accipit librum Decretorum, aſcendit ſuggeſtum, vbi legit Conſtitutiones aliquas Summorum Pontificum aliàs non promulgatas.*

Promotor verò inſtantiam facit pro eligendis teſtibus Synodalibus, & punctatoribus in hunc modum:

Illuſtriſsime & Reuerendiſsime Domine, Sacris Canonibus cautum eſt, vt viri aliquot graues & probati deligantur, qui diligenter animaduertant, an aliquid fiat in Vrbe ſiue Diœceſi, quod ſit correctione, emẽdationéve dignum. Et conſuetudine introductum eſt, vt in ſingulis Capitulis Punctatores deputentur, qui abſentes, & errantes punctent. Ego igitur N. huius Synodi Promotor illud ab Amplitudine peto tua, vt ad huiuſmodi munus tales eligat, qui valeant ſatisfacere.

DECRETVM DE TESTIBVS Synodalibus.

VEtus eſt conſuetudo ſacris introducta decretis, vt in omnibus Diœceſanis Synodis aliquot viri ſpectati & probati deligantur, qui teſtes Synodales appellantur, qui diligenter animaduertant, an aliquid in ciuitate & Diœceſi corrigendum, emendandúmque ſit, cognitúmque ad nos, aut Vicarium noſtrum, quotieſcumque opus fuerit, fideliter referant, vt ſcientes ſpirituales neceſsitates, & ægritudines, faciliùs remedia comparare poſsimus. Idcò nos probatum hoc inſtitutum ſequuti debuimus, & huic officio proponimus eos, quos in hac ſchedula adnotauimus, quorum nomina minimè diuulganda eſſe cenſuimus, vt maiori diligentia & libertate huic muneri vacare poſsint.

Forma autem iuramenti ab his teſtibus Synodalibus ſecretò præſtandi, hæc eſt.

Ego N. teſtis Synodalis ab Illuſtriſsimo Archiepiſcopo nominatus, promitto, ſpondeo, & iuro, quòd amodò in antea quicquid noui, aut audiui, aut poſtmodum inquiſiturus ſum, quod contra voluntatem Dei, & rectam Chriſtianitatem in Diœceſi, vel regione mihi commiſſa, factum ſit, vel futurum erit, ſi in diebus meis euenerit, tantum vt ad meam cognitionem quocumque modo, ſi ſciuero, aut indicatum fuerit mihi, Synodalem cauſam eſſe, & ad miniſterium Illuſtriſsimi Archiepiſcopi pertinere, quòd ego nec propter timorem, nec propter præmium, nec propter parentelam vllatenus celabo Illuſtriſsimo Archiepiſcopo, aut eius miſſo, cui hoc inquirere iuſſerit, quandocumque ex hoc me interrogauerit; ſic me Deus adiuuet, & hæc ſancta Euangelia.

DECRE

Digitized by Google

DECRETVM DE ELIGENDIS *Punctatoribus.*

EDicimus ab vnoquoque ex venerabilibus Capitulis tam nostræ Cathedralis, quàm Collegiatarum,eligi Punctatores, qui absentes in libro notent, ac tertio quoque mense ad nos punctationum notulam deferant,& huic officio ex vnoquoque Capitulo proponimus eos, quos in hac schedula adnotauimus,non publicandos, qui secretò etiam ad ptæscriptam formam debitum iuramentum præstent.

Ego N. Punctatoris officium, quod in nostra Collegiata Ecclesia sancti N. susscepi, per hæc sancta Dei Euangelia iuratus promitto,ac spondeo me fideliter, & sincerè quantum in me est, exequuturum. Sic me Deus adiuuet, & hæc sancta Dei Euangelia.

His expeditis Promotor instat, vt eligantur qui interssint congregationi Seminarij, in hunc modum.

Illustrissime, & Reuerendissime Domine, Sacrosanctum Tridentinum Concilium *sess. 23. cap.* 18. sanctissimo suo decreto consulens rectè adolescentium institutioni, statuit, vt singulæ Cathedrales, atque his maiores Ecclesiæ pro modo facultatum, & diœcesis amplitudine certum puerorum ipsius ciuitatis, & diœcesis, vel eius prouinciæ si ibi non reperiantur, numerum in collegio ad hoc prope ipsas Ecclesias,vel alio in loco conuenienti ab Episcopo eligendo alere, ac religiosè educare, & Ecclesiasticis disciplinis instituere teneantur,aliáque piè multa sanciuit,& potissimum, vt eligat duos Canonicos,quorũ consilio in iis vtatur,quæ ad puerorũ eiusdem seminarij institutionem, disciplinã, moresque attinent. Et item ad fabricam, & ad mercedem præceptoribus, & ministris soluendam, & ad alendam iuuentutem, & ad alios sumptus, ac alia quæ ad instituendos, vel alendos pueros sunt destinata, decreuit vt Episcopus sub cuius cura eadem applicata censentur, duos de Capitulo, quorum alter ab Episcopo, alter ab ipso Capitulo eligatur, itemque duos de clero Ciuitatis, quorum alterius electio similiter ad Episcopum, alterius verò ad Clerum pertineat, adhibeat in consilium, consultationemve administrationis temporalium huiusmodi. Ego igitur N. huius Synodi Promotor pro exequutione sanctionis huiusmodi, illud ab Amplitudine tua vehementer instо, quatenus tales eligere velit, prout Spiritus sanctus suggesserit, qui tantæ rei grauitati satisfacere possint.

DECRETVM DE ELIGENDIS *iis ex Capitulo & Clero, qui interssint Congregationibus Seminarij.*

SAcra Tridentina Synodus cupiens iuuentutem, vel à teneris annis ad pietatem & religionem reformari, sanctissima sanctione decreuit, in singulis Cathedralibus, & iis maioribus Ecclesiis seminarij Collegia instituì, pro quorum recta administratione & regimine, illud etiam præscripsit, vt Episcopus Canonicos duos eligat, prout Spiritus sanctus suggesserit, quorum consilio in iis vtatur,quæ ad puerorum institutionem & disciplinam,moresque attinẽt, ac alios duos de Capitulo,quorum alter ab Episcopo,alter ab ipso Capitulo eligatur;duos item de Clero ciuitatis, quorum alterius electio similiter ad Episcopum, alterius verò ad Clerum pertineat, quos in consilium adhibeat administrationis temporalium ipsius Seminarij. Nos itaque huiusmodi decretum exequi volentes, eligimus N. & N. quoad institutionem & disciplinam ipsorum puerorum. Quò verò ad temporalium administrationem Collegij huiusmodi mandamus, vt iuxta decretum Tridentinum vnum omninò eligatis, & ad nos deferatis, quò in seminarij congregationibus obeundis illos conuocare possimus.

Indictio continuationis sessionis cum instantia, rogitu, & decreto Illustrissimi Archiepiscopi, fit vt suprà in prima die.

CONTINVATIO SESSIONIS SECVNDI DIEI.

APrandio stata hora indicta sono campanæ, comitatus Pontifex vt suprà ab vniuerso Clero, & peroratis orationibus,vt in Pontificali libro,prosequitur actionem Synodalem.

DECRETVM DE CASIBVS *reseruatis.*

QVoniam expedit pro temporum varietate casus reseruatos ab Episcopo aliquando mutari, ideo quo pleniùs casus nobis reseruatos omnes norint, Tabellam casuum huiusmodi sequentem edicimus, quam ad Concilij Prouincialis præscriptum publicari mandamus.

Tabella casuum reseruatorum hic publicatur.

Digitized by Google

DECRETVM DE VIGILIIS & Feſtis.

DIerum feſtorum, qui in ciuitate,& diœceſi noſtra, tam ex vniuerſali ſanctæ Matris Eccleſiæ mandato,quàm de conſuetudine huius diœceſis ſeruari debent, tabellam euulgari decernimus. Porrò Parochi tum feſtorum huiuſmodi, tum vigiliarum, & ieiuniorum aliorum dierum obſeruantiam ſedulò procurent.

Tabella Feſtorum, & Vigiliarum publicatur.

DECRETVM DE CATHEDRATICO ſoluendo.

SAcrorum Canonum iure ſancitum eſt, vt in diœceſana Synodo à ſingulis Parochis Cathedratici nomine duo ſolidi exigantur, idque argumento honoris qui Cathedrali Eccleſiæ tanquam Matrici à cæteris Parochialibus Eccleſiis tribui debet. Quæ ſummula licet fortaſſe per longiſſimum temporis ſpatium à Parochis huius Ciuitatis & diœceſis perſoluta non fuerit, ea tamen debita eſt Cathedrali, nec præſcribi poteſt. Edicimus igitur, & iniungimus Parochis Cathedratici ſolutionem. *Vel ſi remittat, dicetur.* Remittimus, pro hac vice, & condonamus.

Poſt hæc inſtat Promotor, vt continuetur Synodus, & legitur decretum Illuſtriſſimi Archiepiſcopi de intimatione futuræ ſeſſionis, & reliqua fiunt pro fine huius ſecundæ ſeſſionis, quæ ſuprà facta fuerunt pro abſolutione primæ.

TERTIA DIE.

SESSIO III.

OMnia fiunt prout in ſecunda die vſque ad ſermonem Illuſtriſſimi Archiepiſcopi, mutatis tamen Antiphonis, & Pſalmis, aliiſque prout in Pontificali libro habentur de ordine ſynodi celebrandæ in tertia die.

Poſt ſermonem Illuſtriſſimi Archiepiſcopi aliquis Canonicus Metropolitanæ deputatus accipiens ab eodem Archiepiſcopo decreta promulganda ea è ſuggeſtu legit alta voce hoc modo.

Hæc ſunt nonnulla decreta reformationis condita ab Illuſtriſſimo & Reuerendiſſimo D. Roderico à Cunha, Archiepiſcopo Bracharenſi ad vſum præſentis Synodi, quæ mandat omnibus, & ſingulis,qui eidem Synodo intereſſe tenentur, vt ea ſuſcipiant,& apud ſe retineãt, & obſeruent; atque ab aliis etiam ad quos pertinet, obſeruari ſtudeant; *Et hic promulgantur decreta illa, quæ pro ea Synodo ſunt ab Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo Archiepiſcopo condita.*

His peractis, Reuerendus Lector deſcendit de ſuggeſtu, & ad locum ſuum reuertitur; vnus autem ex notariis tunc ſtatim aſſurgens alta voce dicit:

Omnes & ſinguli illi qui huic diœceſanæ Synodo intereſſe debent,nominatim nunc vocati reſpondeant, *Adſum.*

Et ſic ordine nominabit omnes, & ſingulos.

Poſtmodum Promotor accuſabit contumaciam abſentium in hanc formam:

Illuſtriſſime, & Reuerendiſſime Domine, Cùm aliqui huius diœceſis clerici, qui huic Synodo intereſſe debebant, adeò vel negligentes, vel contumaces fuerint, vt ad Synodum venire omiſerint,neque ad ſe excuſandum de iuſto impedimento nuncium miſerint. Iccirco pro officij mei neceſſitate, ego N. huius Synodi Promotor fiſcalis eorum contumaciam accuſando, inſto apud Illuſtriſſimam Dominationem veſtram, vt ad reliquos iuris gradus procedi velit, & iterum committi citationem ad valuas huius Eccleſiæ affigendam, iubeatque, vt omnes ij, qui huic Synodo non interfuerunt, nec nomina ſua ad notarios detulerunt, nec ſe quam ob rem non adfuerint, excuſarunt, die... Menſ.... coram Illuſtriſſima Dominatione veſtra compareant ad videndum ſe vti negligentes,& contumaces puniri,iuxta formam iuris,& ſacrorum Canonum.

Illuſtriſſimus Dominus dicet Admittimus, & committimus, *& notarij rogabunt.*

Deinde Promotor inſtat,vt finis imponatur Synodo in hunc modum.

Ego N.... huius Synodi diœceſanæ ab Illuſtriſſimo D.Roderico,&c. Promotor deputatus, ex officio meo cùm videam omnia, quæ ad Synodi celebrationem ex præſcripto ſacri Concilij Trident. requiruntur, in præſenti Synodo eſſe confecta, & decreta; inſto apud eundem Illuſtriſſimum Archiepiſcopum, vt eadem Synodus terminetur, & Clerus omnis dimittatur ad ſuas Eccleſias, & munera obeunda ad quæ tenetur, & à decretis Synodi huius præcipuè obſtringitur.

*Archiepiſcopus reſpondet.*Cum gratiarum actione finis Synodo imponatur.

Tunc idem Promotor inſtat,vt de præmiſſis omnibus publicum in actis archiuij Archiepiſcopalis conficiatur, & aſſeruetur inſtrumentum à notariis pro Synodo deputatis.

Qui Illuſtriſſimus iubet fieri, dicens: Committimus, & mandamus.

His peractis fiunt acclamationes, & Archidiaconus,genuflexis omnibus ex clero, ſtans in loco vbi aſſiſtit ante altare, & ſtante ſimiliter Illuſtriſſimo Archiepiſcopo, reliquiſque miniſtris dicit:

Archid incip. Benedictus Deus,& pater Domini noſtri IESV CHRISTI,pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis, ipſi omnis laus, honor, & gloria in ſæcula ſæculorum.

Clerus

Clerus reſp. Amen, Amen, Amen.

Archid. Beatiſſimo Domino noſtro Vrbano diuina prouidentia Papæ VIII. fidei Chriſtianæ vbique gentium incrementum, & fructus quàm vberrimi, veræ pietatis, & diſciplinæ obedientia; omnium populorum pax vera & diuturna proſperitas.

Clerus reſp. Exaudire digneris nos famulos tuos quæſumus Domine, Deus noſter, & quem Paſtorem Eccleſiæ tuæ præeſſe voluiſti, diutiſſimè, & feliciſſimè conſerua illi auxilium de ſancto, vt eo gubernante gentes omnes illuminentur, & quæ diſperſæ ſunt ad tui nominis confeſſionem perducantur.

Archid. Illuſtriſſimo & Reuerendiſſimo D.D. Roderico à Cunha Archiepiſcopo noſtro vigilantia ſuper gregem hunc, conſtantia in laboribus pro ipſius cuſtodia perferendis ſalus animæ, & corporis.

Clerus reſp. Dominus conſeruet eum, & benedictionibus ſuis, gratiaque ſalutari aſſiduè eum cumulare dignetur.

Archid. Regi noſtro Philippo IV. Chriſtianæ Religionis defenſori perpetua fœlicitas, & fœcunditas, & contra hoſtes Fidei victoria.

Clerus reſp. Rex Regum & Domine dominantium, Regem noſtrum in amore tuo conſerua, & fac illum hoſtium noſtrorum exterminatorem.

Archid. Huic vbique & diœceſi Bracharenſi tranquillitas, ſalus, & diuinarum gratiarum abundantia.

Clerus reſp. Benedic Domine filios tuos, & eſto in circuitu populi tui ex hoc, nunc, & vſque in ſæculum.

Archid. Decretorum huius diœceſanæ Synodi obſeruationem ſalutarem, omnes qui adſumus, vnanimi voto à Deo bonorum omnium largitore humiliter imploremus, intercedente Deipara Virgine Maria, Domina noſtra, cum Beatis Apoſtolis Petro & Paulo, & beatis Petro Ratiſtenſi, Gerardo, Fructuoſo, & aliis huius almæ Ciuitatis Prælatis, & protectoribus, ac ſanctis omnibus.

Clerus reſp. Fiat, Amen, Amen.

Quibus expletis, Illuſtriſſimus Archiepiſcopus genuflexus, & omnes alij ſimul, incipit: Te Deum Laudamus, *cuius primo verſu dicto, ſurgent omnes, & hymnum proſequentur, ipſe verò Archiepiſcopus ſine Mitra ſtabit verſus ad Altare, vſque ad finem.*

Quo peracto ſtans ſimiliter, dicet. ℣. Oſtende nobis Domine miſericordiam tuam. ℟. Et ſalutare tuum da nobis. *Oremus.* Exaudi quæſumus Domine &c. *vt in libro Pontificali.*

Deinde benedicit ſolemniter. Sit nomen Domini benedictum, &c.

Et promulgatur à Magiſtro caremoniarum, vt moris eſt, Indulgentia.

Quibus peractis Archidiaconus ſtans iuxta Illuſtriſſimum Archiepiſcopum dicit alta voce: Recedamus cum pace. *Et reſpondent omnes.* In nomine Chriſti.

Et reuertitur Archiepiſcopus, depoſitis Pontificalibus indumentis, & ſumpta cappa cum Capitulo & Clero Metropolitanæ ad palatium præcedente Cruce, & ipſo Capitulo, &c.

FINIS EPISCOPALIS FORMVLARII.

APOSTO

Digitized by Google

APOSTOLICÆ

CONSTITVTIONES,

ET

DECRETA ALIQVOT, QVÆ

in hac nouiſſima præſentis Operis impreſſione minutatim, & ad partes relata ad maiorem ſtudentium facilitatem integra hoc in loco ſeponuntur.

Digitized by Google

Digitized by Google

S. D. N.

D. GREGORII PAPÆ XV. CONSTITVTIO,

DE EXEMPTORVM PRIVILEGIIS CIRCA ANIMARVM CVRAM, SACRAMENTORVM ADMINISTRATIONEM, SANCTIMONIALIVM Monasteria, & Prædicationem Verbi Dei.

GREGORIVS EPISCOPVS SERVVS seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

INSCRVTABILI Dei prouidentia Vniuersalis Ecclesiæ regimini, meritis licèt imparibus, præsidentes, pastoralis nostræ solicitudinis partes esse dignoscimus, in eam curam præcipuè incumbere, vt à dignis, & probatis tantùm sacerdotibus sanctè administrentur Ecclesiastica Sacramenta; atque vt virginum Deo sacrarum Monasteria diligentissimè custodiantur; & viri assumantur idonei ad prædicationis officium salubriter exequendum. Sanè Tridentinæ Synodi decretis prouide eautum est, nullum Presbyterum, etiam regularem, posse Confessiones secularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium habeat, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat: Necnon vt in Monasteriis, seu domibus virorum, seu mulierum, quibus imminet animarum cura personarum secularium, præter eas, quæ sunt de illorum Monasteriorum, seu locorum familia personæ; tam regulares, quàm seculares eiusmodi curam exercentes, subsint immediatè in iis, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum administrationem pertinent, iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi, in cuius Diœcesi sunt sita; Itémque vt Episcopi vniuersi sub obtestatione Diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ in omnibus Monasteriis sibi subiectis Ordinaria, in aliis verò Sedis Apostolicæ authoritate clausuram sanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter restitui, & vbi inuiolata est, conseruari maximè procurent; inobedientes, atque contradictores per censuras Ecclesiasticas, aliásque pœnas, quacunque appellatione postposita, compescentes: Atque vt Regulares in Ecclesiis suorum Ordinum prædicare volentes, se coram Episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere teneantur; in Ecclesiis verò, quæ suorum Ordinum non sunt, nullo modo prædicare possint sine Episcopi licentia: contradicente autem Episcopo, nulli, etiam in suorum Ordinum Ecclesiis, prædicare præsumant. Verùm quia experientia compertum est, Ecclesiastici regiminis rationes postulare, vt decretis eiusmodi aliquid adiungatur: matura deliberatione nostra, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, hac generali, ac perpetuo valitura Constitutione decernimus, statuimus, & declaramus, vt deinceps tam regulares, quàm seculares quomodolibet exempti, siue animarum curam personarum secularium Monasteriis, seu domibus regularibus, aut quibussuis aliis Ecclesiis, vel beneficiis, siue regularibus, siue secularibus incumbentem exerceant; siue aliàs Ecclesiastica Sacramenta, aut vnum ex illis ministrent præuia Episcopi licentia, & approbatione; siue quoquo modo in dictę curæ exercitio, aut in eorumdem Sacramentorum, vel alicuius ex illis ad-

Digitized by Google

miniſtratione de facto abſque vlla auctoritate ſe ingerant: in his, quæ eiuſmodi curam, ſeu adminiſtrationem concernunt, omnimodæ iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Diœceſani Epiſcopi, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, plenè in omnibus ſubiiciantur. Ad hæc tam regulares, quàm ſeculares huiuſmodi nullis priuilegiis, aut exemptionibus tueri ſe poſſint, quominus, ſi deliquerint circa perſonas intra ſepta degentes, aut circa clauſuram, vel circa bonorum adminiſtrationem Monaſteriorum Monialium, etiam Regularibus ſubiectarum, ab Epiſcopo loci, ſimiliter tanquam ad hoc Sedis Apoſtolicæ delegato, quoties, & quando opus fuerit, puniri, & corrigi valeant. Confeſſores verò ſiue regulares, ſiue ſeculares, quomodocumque exempti, tam ordinarij, quam extraordinarij ad Confeſſiones Monalium, etiam regularibus ſubiectarum, audiendas nullatenus deputari valeant, niſi priùs ab Epiſcopo Diœceſano idonei iudicentur, & approbationem, quæ gratis concedatur, obtineant. Sed & adminiſtrantes bona ad eiuſmodi Monaſteria Sanctimonialium, vt præfertur, etiam regularibus ſubiectarum pertinentia, ſiue regulares extiterint ſiue ſeculares, quomodolibet exempti, Epiſcopo loci, adhibitis etiam Superioribus regularibus, ſingulis annis rationes adminiſtrationis, gratis tamen exigendas, reddere teneantur, ad idque iuris remediis cogi, & compelli queant. Liceátque Epiſcopo, ex rationabili cauſa Superiores regulares admonere, vt eiuſmodi Confeſſores, atque Adminiſtratores amoueant; iiſque Superioribus id facere detrectantibus, aut negligentibus, habeat Epiſcopus facultatem prædictos Confeſſores, & Adminiſtratores amouendi quotics, & quomodo opus eſſe iudicauerit. Ac ſimiliter poſſit Epiſcopus, vnà cum Superioribus regularibus, quarumcumque Abbatiſſarum, Prioriſſarum, Præfectarum, vel Præpoſitarum eorundem Monaſteriorum, quocunque nomine appellentur, electionibus per ſe, vel per alium intereſſe, ac præſidere; abſque vlla tamen ipſorum Monaſteriorum impenſa. Ac demum habeat Epiſcopus, tanquam dictæ Sedis delegatus, authoritatém coercendi, ac puniendi quoſcunque exemptos tam ſeculares, quàm regulares, qui in alienis Eccleſiis, aut quæ ſuorum Ordinum non ſunt, abſque Epiſcopi licentia; & in Eccleſiis ſuis, aut ſuorum Ordinum, non petita illius benedictione, aut ipſo contradicente, prædicare præſumpſerint. Ita vt Epiſcopi in ſuprafcriptis caſibus, & in prænominatas perſonas, in præmiſſis omnibus, & ſingulis, aut circa ea quoquo modo delinquentes, quoties, & quando opus fuerit, etiam extra viſitationem, per cenſuras Eccleſiaſticas, aliáſque pœnas, vti eiuſdem Sedis delegati, procedere, omnémque iuriſdictionem exercere liberè, & licitè valeant. Decernentes ſic per quoſcunque Iudices quauis authoritate fungentes, etiã Sacri Palatij Auditores, necnon Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, ſublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & authoritate, iudicari, & definiri debere; Irritum quoque, & inane ſi ſecùs ſuper his à quoquam quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis in fauorem quarumcumque perſonarum, atque Ordinum tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, Militiarum, etiam Sancti Ioannis Hieroſolymitani, Congregationum, Societatum, ac cuiuſuis alterius inſtituti, etiam neceſſariò, & in indiuiduo exprimendi, Monaſteriorum, Conuentuum, Capitulorum, Eccleſiarum, & aliorum quorumcumque tam ſecularium, quàm regularium locorum, necnon illorum, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis Statutis, vel Conſuetudinibus, etiam immemerabilibus; exemptionibus quoque, indultis, & priuilegiis, etiam in corpore iuris clauſis, aut ex cauſa, & titulo oneroſo, vel in limine fundationis conceſſis, etiam Mari Magno, ſeu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis; Conſeruatorum deputationibus, eorúmque atque aliis inhibitionibus, quibus Epiſcopi deferre minimè teneantur; & quibuſuis aliis, ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus decretis, etiam Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis; etiam ſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorúmque totis tenoribus, & formis ſpecialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ſeruanda eſſet; tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata, inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habentes, quibus quoad ea, quæ eiſdem præſentibus aduerſantur, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, ſpecialiter & expreſsè derogamus; cæteriſque contrariis quibuſcunque. Cæterùm quia difficile foret præſentes litteras ad ſingula quæque loca deferri, vt eæ tamen omnibus innoteſcant, mandamus illas ad valuas Lateranen. & Principis Apoſtolorum de Vrbe Baſilicarum, atque Cancellariæ Apoſtolicæ, & in acie Campi Floræ publicari, & inibi affigi, & per aliquot temporis ſpatium dimitti, eiſque detractis, earum exempla eo in loco relinqui. Ac volumus, vt earumdem præſentium litterarum tranſſumptis, etiam impreſſis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis,

ptis, & Sigillo Prælati, ſeu Perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, in iudicio, & extra illud, vbi obus fuerit, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ ipſis originalibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrorum Statuti, declarationis, decretorum, derogationis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ M. DC. XXII. Nonis Februarij, Pontificatus noſtri Anno Secundo.

V. Dat.

S. de Vrſinis.

Regiſtrata in Secretaria Breuium.

In nomine Domini Amen. Anno à Natiuitate Domini Noſtri IESV CHRISTI *M. DC. XXIII. indictione Sexta, die vero octaua menſis Februarij, Pontificatus autem Sanctiſſimi in* CHRISTO *Patris, & Domini Noſtri D. Gregory diuina Prouidentia Papæ XV. anno II. retroſcriptæ litteræ Apoſtolicæ affixæ & publicatæ fuerunt ad valuas Baſilicarum Sancti Ioannis Lateranen. Principis Apoſtolorum de Vrbe, ac Cancellariæ Apoſtolicæ, & in acie Campi Floræ, dimiſſis ibidem earundem litterarum originalibus appenſis per aliquod temporis ſpatium, & exinde remotis, deinde dimiſſis earundem litterarum copiis affixis, vt moris eſt, per nos Coſmum Modium, & Alexandrum de Rocchis S.D.N. Papæ Curſores.*

Octauius Spada, Magiſter Curſorum.

Romæ ex Typographia Reu Cameræ Apoſt.
M. DC. XXIII.

DECLARATIONES ALIQVOT
Sacræ Congregationis Concilij ſuper conſtitutione Sanctæ mem. Gregorij XV. de exemptorum priuilegiis, &c.

SAcra Congregatio Cardinalium Concilij Trident. Interpretum cenſuit Conſtitutionem Sanctæ mem. Gregorij XV. de exemptorum priuilegiis, nequaquam ſubiicere Regulares exemptos, quibus cura animarum perſonarum ſecularium non incumbit, Epiſcoporum iuriſdictioni in iis, quæ Sacramentorum adminiſtrationem concernunt, niſi cum in Sacramentis perſonis ſecularibus adminiſtrandis, iidem Regulares delinquunt.

I. Dub. An liceat Epiſcopis viſitare Altaria Regularium Eccleſiarum, quibus cura animarum perſonarum ſecularium non incumbit, aut loca vbi in iiſdem Eccleſiis aſſeruatur ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, vel vbi audiuntur Confeſſiones perſonarum ſecularium?

Reſp. Sacra Congregat. Epiſcopis non licere in vim eiuſdem Conſtitutionis viſitare Altaria Eccleſiarum Regularium, quibus non incumbit animarum cura perſonarum ſecularium, nec loca vbi in iiſdem Eccleſiis aſſeruatur ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, vel vbi Confeſſiones perſonarum ſecularium audiuntur.

II. Dub. An Epiſcopi poſſint Regularibus præſcribere vt cæteris tantum in locis, ac temporibus, aut certarum perſonarum Confeſſiones audiant, vel alias illorum priuilegia reſtringere ac moderari in Sacramentis adminiſtrandis?

Reſp. Hac in parte Conſtitutionem nihil noui Iuris induxiſſe, nec vllam nouam auctoritatem Epiſcopis in Regulares attribuiſſe. Idcóque in vim ipſius Conſtitutionis non poſſe Epiſcopos Regularibus præſcribere, vt certis tantum in locis, ac temporibus, aut certarum perſonarum Confeſſiones audiant, vel aliàs illorum priuilegia in Sacramentis adminiſtrandis reſtringere, aut moderari. Quod ſi aliunde Epiſcopis huiuſmodi facultas competat, illam non fuiſſe ab eadem Conſtitutione ſublatam.

III. Dub. An facultas Epiſcopis per Conſtitutionem attributa in exemptos tam ſeculares, quam Regulares, intelligatur etiam tributa in perſonas nullius Diœceſis?

Reſp. Eiuſmodi facultatem non intelligi tributam Epiſcopis in perſonas nullius Diœceſis.

IV. Dub. An eadem facultas competat inferioribus Prælatis proprium territorium ac iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus?

Reſp. Non competere.

V. Dub. An per eandem Conſtitutionem in illis verbis, poſſit Epiſcopus vnà cum Superioribus Regularibus quarumcunque Abbatiſſarum, &c. *electionibus per ſe, vel per alium intereſſe ac præſidere, ius Abbatiſſas confirmandi Epiſcopis attributum cenſeatur?*

Reſp. Ius confirmandi Abbatiſſas minimè fuiſſe Epiſcopis per Conſtitutionem attributum.

VI. Dub. An Confeſſores Monialium ante editam Conſtitutionem deputati debeant ab Epiſcopo examinari, & approbari?

Reſp. Confeſſores quidem extraordinarios Monialium nullatenus poſſe poſt Conſtitutionem, illarum Confeſſiones audire, niſi prius ab Epiſcopo Diœceſano idonei iudicentur, & approbentur. Ordinarios vero Confeſſores ante Conſtitutionis publicationem deputatos poſſe, durante triennio ab eorum deputatione inchoando, pergere in Confeſſionibus Sanctimonialium audiendis abſque alio examine, & approbatione Epiſcopi. Quod ſi contingat vt illorum facultas à Sede Apoſtol. vltra triennium prorogetur, tunc debere eos ab Epiſcopo examinari & approbari.

VII. Dub. An Superiores Regulares ſimiliter ante ipſius Conſtitutionis publicationem electi, ſeu deputati, alia indigeant Epiſcopi approbatione pro

Digitized by Google

Confeſſionibus Sanctimonialium ſibi ſubiectarum audiendis?

Reſp. Superiores Regulares electos, ſeu deputatos ante ipſius Conſtitutionis publicationem, quibus alioquin facultas competat audiendi Confeſſiones Monialium ſibi ſubiectarum, poſſe, durante eorum officio, pergere ſine alia Epiſcopi approbatione in Confeſſionibus audiendis illarum tantum, quæ ſponte ac proprio motu id ab eis petierint. At verò eos, qui poſt Conſtitutionem eligentur, aut quoquo modo deputabuntur, vel qui in eorum officiis, ſeu dignitatibus, expleto iam tempore à Conſtitutionibus cuiuſque Ordinis, vel aliàs legitime præfinito, ad aliud tempus confirmabuntur, nequaquam poſſe Sanctimonialium Confeſſiones audire, niſi prius à Diœceſano Epiſcopo idonei iudicati, atque approbati fuerint.

VIII. Dub. An Confeſſiones, quas audiunt Superiores Regulares electi, ſeu deputati, vel confirmati poſt publicationem, & ſcientiam tenoris dictæ Bullæ non obtenta Epiſcopi approbatione ſint nullæ atque irritæ necne?

Reſp. Confeſſiones huiuſmodi nullas, atque irritas eſſe.

IX. Dub. An Regulares generaliter ab Epiſcopo approbati ad Confeſſiones perſonarum ſecularium audiendas cenſeantur etiam approbati ad audiendas Confeſſiones Monialium ſibi ſubiectarum?

Reſp. Regulares generaliter ab Epiſcopo approbatos ad Confeſſiones perſonarum ſecularium audiendas nequaquam cenſeri approbatos ad audiendas Confeſſiones Monialium ſibi ſubiectarum, ſed egere quoad hoc ſpeciali Epiſcopi approbatione.

X. Dub. An Regularis ad audiendas Confeſſiones Monialium vnius monaſterij ab Epiſcopo approbatus Confeſſiones Monialium alterius monaſterij audire poſſit?

Reſp. Regularem ad audiendas Confeſſiones Monialium vnius monaſterij ab Epiſcopo approbatum, minimè poſſe audire Confeſſiones Monialium alterius monaſterij.

XI. Dub. An Confeſſores Regulares extraordinarij ſemel ab Epiſcopo deputati, & approbati ad audiendas Monialium Confeſſiones pro vna vice infra annum ad præſcriptum Sacri Concilij Trident. poſſint virtute dictæ approbationis pluries tanquam Confeſſores extraordinarij earundem Confeſſiones audire abſque noua Epiſcopi licentia?

Reſp. Confeſſores extraordinarios ſemel deputatos atque approbatos ab Epiſcopo ad Monialium Confeſſiones pro vna vice audiendas, haud poſſe pluries in vim approbationis eiuſmodi illarum confeſſiones audire; ſed ab Epiſcopo toties eſſe approbandos, quoties caſus deputationis contigerit.

XII. Dub. Cum in eadem Conſtitutione ſtatutum ſit, vt liceat Epiſcopo ex rationabili cauſa Superiores Regulares admonere, vt amoneant Confeſſores Monialium, atque adminiſtratores bonorum ad eaſundem Monialium monaſteria pertinentium, iiſque ſuperioribus id facere detrectantibus, habeat Epiſcopus facultatem prædictos Confeſſores, & adminiſtratores amouendi, quoties & quando opus eſſe iudicauerit, an eiuſmodi cauſam Epiſcopus Superioribus Regularibus ſignificare teneatur?

Reſp. Non teneri eiuſmodi cauſam ſignificare Superioribus Regularibus, ſed hoc ſolinqui arbitrio, & prudentiæ Epiſcoporum, quorum conſcientiam Sacra Congregat. ſeriò onerauit ne facultate ſibi hac in parte attributa quoquo modo abutantur, eius rei in diſtricto Dei iudicio rationem reddituri.

XIII. Dub. An eadem Conſtitutio qua parte ſupponit Epiſcopi iuriſdictioni Regulares delinquentes circa perſonas degentes intra ſepta monaſteriorum Monialium, aut circa clauſuram, vel bonorum adminiſtrationem eorundem monaſteriorum, habeat locum in omnibus delictis, an vero ſolum in notoriis, & cum ſcandalo populi?

Reſp. Conſtitutionem habere locum in omnibus delictis, non autem in notoriis tantum, & cum populi ſcandalo.

Quæ Sacra Congregationis Reſponſa ad ſe relata ſel. record. Gregorius XV. & S.D.N. Vrbanus VIII. in omnibus approbarunt.

A. Cardinalis Caietanus.

Proſper Fagnanus S. Cong. Secret.

Romæ ex Typographia Reu. Cameræ Apoſt.
M. DC. XXIII.

XIV. Dub. An regularis abſque legitima licentia accedens admonaſterium Monialium Regularibus ſubiectarum, ibique in loco colloquiis deſtinato cum Moniali colloquens à Diœceſano Epiſcopo tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato coerceri & puniri poſſit?

Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Trident. Interpretum cenſuit poſſe, quam Congregationis ſententiam S. D. N. Vrbanus VIII. ad ſe relatam approbauit.

Coſmus Card. de Torres.

Locus † Sigilli.

Proſper Fagnanus S. Congreg. Secret.

Romæ ex Typographia Reu. Cameræ Apoſt.
M. DC. XXIV.

XV. Dub. An liceat Epiſcopo in vim Conſtitutionis Sanctæ mem. Gregorij XV. de Exemptorum priuilegiis punire Regulares, qui ad Abbatiſſæ electionem procedunt ante tempus ipſi Epiſcopo ſignificatum, aut die electionis eidem nullatenus prænunciata.

Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Trident. Interpretum reſpondit, Regulares ex eadem Conſtitutione ita demum teneri Epiſcopo ſignificare diem electionis Abbatiſſæ, eumque vſque ad præfinitum tempus expectare, ſi antè

Digitized by Google

antè ipſe expreſsè declarauerit ſe vti velle facultate ſibi hac in parte attributa, Abbatiſſarúmque electionibus per ſe, vel per alium intereſſe ac præſidere. Poſt eam vero declarationem licere Epiſcopo animaduertere in Regulares, qui ante tempus ſignificatum, aut die electionis eidem non prænuntiata ad Abbatiſſæ electionem procedunt.

Coſmus Card. de Torres.

Locus † Sigilli.

Proſper Fagnanus S. Cong. Secret.

Romæ ex Typographia Reu. Camera Apoſt.
M. DC. XXVI.

DECRETA SACRÆ *Congregationis Concilij,*

S. D. N. Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. auctoritate edita.

De Celebratione Miſſarum.

QVm ſæpe contingat in quibuſdam Eccleſiis tam magnum Miſſarum celebrandarum numerum ex variis defunctorum relictis, aut piorum eleemoſynis impoſitum eſſe, vt illis pro ſingulis diebus præſcriptis nequeat ſatisfieri, & tamen noua onera Miſſarum in dies ſuſcipiantur; indeque fiat, vt depereant piæ teſtantium voluntates, obſtricta benefactoribus fides violetur, defunctorum animæ ſuffragiis priuentur, Eccleſiis debitus ſubtrahatur cultus, ac CHRISTI fideles graui ſcandalo affecti plerúmque à ſimilibus charitatis operibus retrahantur. Cúmque his malis maximũ inter cætera fomentum præbeat, aut quod ij, qui Miſſas ſupra vires celebrandas ſuſcipiunt, ſperent illas breui ad pauciorem numerum à Superioribus reductum iri; aut quod Eccleſiis, ſorte pecuniarum abſumpta plerúmque nuda remaneant onera Miſſarum, abſque vllo emolumento; aut quod eleemoſyna pro illis celebrandis ſit adeò tenuis, vt non facile inueniantur, qui velint huic ſe muneri ſubiicere, & redditus Eccleſiæ, aut monaſterij adeo exigui, vt Sacerdotes pro neceſſaria ſua ſuſtentatione nouis ſe oneribus obſtringere compellantur: Sacra Congregatio Card. Concil. Trident. interpretum animaduertens, facturam ſe rem Deo gratiſſimam, charitatíque ac iuſtitiæ maximè conſentaneam, ſi pro viribus ſatagat hunc teterrimum abuſum è Chriſtiana Republica conuellere, atque eradicare: Sanctiſſimi D. N. Vrbani Diuina prouidentia Papæ VIII. authoritate ſibi ſpecialiter attributa, infraſcripta Decreta edidit.

I. Ac primò diſtrictè prohibet, atque interdicit, ne Epiſcopi in Diœceſana Synodo, aut Generales in Capitulis generalibus, vel aliàs quoquo modo reducant onera vlla Miſſarum celebrandarum, aut poſt idem Concilium impoſita, aut in limine fundationis; ſed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apoſtolicam Sedem recurratur, quæ, re diligenter perſpecta, id ſtatuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur; alioquin reductiones, moderationes, & commutationes huiuſmodi, ſi quas contra huius prohibitionis formam fieri contigerit, omninò nullas, atque inanes decernit.

II. Deinde, vbi pro pluribus Miſſis, etiam eiuſdem qualitatis, celebrandis plura ſtipendia, quantumcunque incongrua, & exigua, ſiue ab vna, ſiue à pluribus perſonis collata fuerunt, aut conferentur in futurum Sacerdotibus, Eccleſiis, Capitulis, Collegiis, Hoſpitalibus, Societatibus, Monaſteriis, Conuentibus, Congregationibus, Domibus, ac locis piis quibuſcumque tam ſecularibus, quam regularibus, Sacra Congregatio ſub obteſtatione Diuini Iudicij mandat, ac præcipit; vt abſolutè tot Miſſæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemoſynæ præſcriptæ fuerint; itaut alioquin ij, ad quos pertinet, ſuæ obligationi non ſatisfaciant; quinimò grauiter peccent, & ad reſtitutionem teneantur.

III. Id verò vt deinceps obſeruetur exactiùs, Sacra Congregatio eadem authoritate reuocat Priuilegia, & Indulta omnia quibuſuis perſonis, Eccleſiis, ac Locis piis, tam Secularibus, quam Regularibus, cuiuſcumque Ordinis, Congregationis, & Inſtituti, quamcunque ob cauſam conceſſa, quibus indulgetur, vt certarum Miſſarum, vel anniuerſariorum celebratione, aut aliquibus collectis, ſeu orationibus, plurium Miſſarum oneribus in futurum ſuſcipiendis ſatisfiat.

IV. Ac ſimiliter, omne damnabile lucrum ab Eccleſia remouere volens, prohibet Sacerdoti, qui Miſſam ſuſcepit celebrandam cum certa eleemoſyna, ne eamdem Miſſam alteri, parte eiuſdem eleemoſynæ ſibi retenta, celebrandam committat.

Præterea, ne in Eccleſiis, in quibus onera Miſſarum in perpetuum impoſita ſunt, Sacerdotes in eis, vt par eſt, adimplendis eò tepidiores, ac ſegniores reddantur, quòd onera huiuſmodi cum nulla, aut parua ſint vtilitate coniuncta; ſtatuit, atque decernit, vt pecuniæ, ac bona mobilia Eccleſiis, Capitulis, Collegiis, Hoſpitalibus, Societatibus, Congregationibus, Monaſteriis, Conuentibus, ac locis omnibus, tam Secularibus, quàm Regularibus, atque illorum perſonis in futurum ſimpliciter acquirẽda cum onere perpetuò Miſſarum celebrandarum, ab iis, ad quos pertinet, ſub pœna interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ ipſo facto incurrenda à die realis acquiſitionis ſtatim deponi debeant penes

Digitized by Google

ædem Sacram, vel personam fide, & facultatibus idoneam ad effectum illa, seu illorum pretium quamprimum inuestiendi in bonis immobilibus fructiferis cum expressa, & indiuidua mentione oneris, quod illis annexum reperitur: ac si eadem bona immobilia auctoritate Apostolica deinceps alienari contigerit, eorumdem pretium sub eadem pœna, vt suprà, deponi, atque in aliis bonis stabilibus itidem fructiferis cum eiusdem oneris repetitione, atque annexione conuerti debeat.

V. Ad hæc Sac. Congregatio quibusuis Capitulis, Collegiis, Societatibus, & Congregationibus, necnon omnibus, & singulis Ecclesiarum, ac piorum locorum, tam secularium, quàm regularium Superioribus, vel aliis, ad quos pertinet, districtè prohibet, ne imposterum onera perpetua suscipiant Missarum celebrandarum, Sæculares quidem sine Episcopi, vel eius generalis Vicarij, Regulares verò sine Generalis, vel Prouincialis consensu, & licentia in scriptis, & gratis concedenda; alioquin Secularis, qui huius prohibitionis transgressor extiterit, ab ingressu Ecclesiæ interdictus sit eo ipso: Regularis verò pœnam priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, ac perpetuæ inhabilitatis ad alia de cætero obtinenda, vocisque activæ, ac passiuæ, absque alia declaratione incurrat. Eleemosynas verò manuales, & quotidianas pro Missis celebrandis ita demum iidem accipere possint, si oneribus antea impositis ita satisfecerint, vt noua quoque onera suscipere valeant; alioquin omninò abstineant ab huiusmodi eleemosynis etiam sponte oblatis in futurum recipiendis, & capsulas auferant ab Ecclesiis cum inscriptione illa: *Eleemosyna pro Missis*, vel alia simili, sub iisdem pœnis ipso facto incurrendis, ne fideles hac ratione frustrentur. Episcopus verò, seu eius Vicarius, aut Generalis, vel Prouincialis, vbi de licentia pro perpetuis oneribus fuerint requisiti, in singulis casibus diligenter inquirant de singulis Missarum celebrandarum obligationibus cuique Ecclesiæ, Monasterio, aut loco pio incumbentibus; nec anteà assensum huiusmodi, aut licentiam præbeant, quàm eis legitimè constiterit, illius Sacerdotes, tam nouo oneri suscipiendo, quàm antiquis iam susceptis satisfacere posse, præcipuámque rationem habeant, vt reditus, qui Ecclesiis, & locis piis relinquuntur, omninò respondeant oneribus adiunctis, secundum morem cuiusque Ciuitatis, vel Prouinciæ, intelligántque si in re tanti momenti desides, aut negligentes fuerint, in Nouissimo die se huius prætermissi muneris rationem esse reddituros.

VI. Postremò Illustriss. Patres, non sine graui animi dolore intelligentes, mala ferè omnia, quæ Regularem disciplinam euertunt, ac præcipuè nimiam hanc facilitatem fouent in oneribus Missarum supra vires suscipiendis, veluti ex infecta radice, pullulare ex maiori Regularium numero, quàm ferant redditus, & eleemosynæ cuiusque Monasterij inhærentes, Summorum Pontificum, ac Sac. Tridentini Concilij decretis hac de re editis, Sanctissimi D.N. authoritate præcipiunt, ac mandant omnibus, & singulis Generalibus, Prouincialibus, Commissariis, Ministris, Præsidentibus, Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Guardianis, Vicariis, & quibuscumque aliis Superioribus Monasteriorum, Conuentuum, ac Domorum regularium bona immobilia possidentium, vel non possidentium, cuiuscumque Ordinis, Congregationis, & Instituti existentium intra fines Italiæ, & Insularum adiacentium, vt singuli, ad quos pertinet, in qualibet Prouincia, adhibitis duobus, aut trib̃us Regularibus sui Ordinis, vel Congregationis probatioribus, & rerum vsu peritioribus, bona immobilia, census, redditus, & prouentus omnes, consuetas item eleemosynas, & obuentiones, tam communes Monasteriorum, Conuentuum, & Domorum eiusdem Prouinciæ, quàm etiam singularibus personis religiosis assignatas, seu permissas, in communem vsum deinceps conferendas, decem annorum immediatè præcedentium habita ratione, diligenter, & maturè recognoscant, iis omnibus detractis, quę reparationes, præstationes, grandines, sterilitates, aliáue cuiuslibet generis onera consueuerunt absorbere, eáque omnia scripto fideliter exarata, idem Superior, cuius interest, in proximo Capitulo, seu Congregatione generali, vel prouinciali, coram tribus Iudicibus ab ipsomet Capitulo, seu Congregatione deligendis proponat, qui, computatis huiusmodi redditibus, eleemosynis, & obuentionibus vniuersis, & oneribus, vt supra, detractis, sedulo examinent, quot Religiosi homines, connumeratis etiam laicis, aliisque necessariis seruientibus, in vnoquoque Monasterio, Conuentu, & Domo regulari iuxta regionis, & proprij instituti morem, victum, & vestitum, & medicinalia in communi habentes, & competenter valeant sustentari. Tum eorundem bonorum, reddituum, eleemosynarum, & onerum præcisam notam ipsimet Capitulo, seu Congregationi exhibeant, vt in illo diligenter omnibus discussis, cuiusque familia, Monasterij, Conuentus, ac Domus regularis in singula quaque Prouincia certus earum tantum personarum numerus, Patrum capitularium voto, præfigatur, quæ redditibus, eleemosynis, & obuentionibus, vt superiùs, sufficienter ali possint. Ne verò Superiores, qui id præstare debent, segniùs, aut remissius, quam par est, suo muneri satisfaciant, mandat Sacra Congregatio, vt infra annum, post proximum Capitulum generale, vel prouinciale computandum, omnia hoc de genere capitulariter gesta, in authenticam formam redacta ad Sacram

ipsam

ipſam Congregationem Concilij ſinguli mittant, numerúmque familiæ, ſingulorúmque Conuentuum, Monaſteriorum, & Domorum huiuſmodi regularium, Capituli, ſeu Congregationis generalis, vel prouincialis ſententia, & auctoritate præfinitum, iidem Superiores, tam Generales, & Prouinciales omnes, quàm locales perpetuò ſeruare omninò teneantur, nec poſſint illum quoquo modo augere, etiam prætextu augmenti reddituum, abſque Sacræ Congregationis licentia. Superiores autem huiuſmodi, qui prædicta omnia in præfixo termino non præſtiterint, vel numerum, vt ſuprà præſcriptum quouis modo augere præſumpſerint, priuationis omnium officiorum, quæ tunc temporis obtinebunt, vocisque actiuæ, ac paſſiuæ, & ad omnia ſuæ religionis officia, & gradus inhabilitatis perpetuam pœnam eo ipſo incurrere, atque aliis etiam grauioribus à Sede Apoſtolica infligendis pœnis Sacra Congregatio ſubiacere voluit, & declarauit.

VII. Deinceps verò Monaſterium, Conuentus, Domus, Congregatio, Societas Religioſorum, ſeu Regularium, nullibi recipiatur, niſi, præter alia ad id requiſita, in ſingulis eiuſmodi locis duodecim ſaltem fratres, aut Monachi, ſeu Religioſi, degere, & ex redditibus, & conſuetis eleemoſynis, detractis omnibus, vt ſuprà, detrahendis, competenter ſuſtentari valeant, ad præſcriptum decreti fœl. rec. Gregor. XV. hac de re editi. Alioquin Monaſteria, & loca huiuſmodi poſthac recipienda, in quibus duodecim Religioſi, vt ſuprà, ſuſtentari, atque inhabitare non poterunt, & actu non inhabitauerint, Ordinarij loci viſitationi, correctioni, atque omnimodæ iuriſdictioni ſubiecta eſſe intelligantur.

Porrò, ne vllo vnquam tempore hæc in obliuionem, ſeu deſuetudinem abeant, Superiores locales cuiuſque Monaſterij, Conuentus, ac Domus regularis curare, atque efficere teneantur ſub pœna priuationis officij, vocisque actiuæ, & paſſiuæ ipſo facto incurrenda, vt in perpetuum, ſexto quoque menſe, id eſt feria ſecunda poſt primam Dominicam Aduentus, & feria ſexta poſt Octauam Corporis Chriſti præſentes Ordinationes in publica menſa perlegantur. Omnibus tam Eccleſiaſticis perſonis, cuiuſcunque ſint ordinis, conditionis, & gradus, quàm laicis quocumque honore, ac poteſtate præditis, præſentia Decreta declarandi, vel interpretandi facultate penitùs interdicta.

Non obſtantibus quoad ſupraſcripta omnia, & ſingula in præſentibus Decretis contenta, Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis in fauorem quarumcunque perſonarum, atque Ordinum tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, Militiarum etiam S. Ioannis Hieroſolymitani, Congregationum, Societatum, ac cuiuſlibet alterius Inſtituti etiam neceſſariò, & in indiuiduo exprimendi Eccleſiarum, Monaſteriorum, Conuentuum, Collegiorum, Capitulorum, Hoſpitalium, Confraternitatum, & aliorum quorumcumque tam Secularium, quàm Regularium locorum, necnon illorum, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus etiam immemorabilibus, priuilegiis quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis, etiam Mari magno, ſeu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis, ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, aut cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus decretis etiam Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis & innouatis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorúmque totis tenoribus & formis ſpecialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ſeruanda eſſet, tenores huiuſmodi ac ſi de verbo ad verbum nihil pœnitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata, inſerti forent, præſentibus pro expreſſis haben. quibus quoad ea quæ præſentibus aduerſantur, illis alias in ſuo robore permanſuris, Sacra Congregatio Sanctitatis Suæ auctoritate ſpecialiter & expreſsè derogat, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

Et ne præmiſſorum ignorantia à quoquam prætendi poſſit, voluit eadem S. Congregatio, vt præſentes ordinationes in valuis Baſilicarum S. Ioannis Lateranenſis, & Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in acie campi Floræ, vt moris eſt, affixæ, omnes ad quos pertinet ita arctent & afficiant, ac ſi vnicuique perſonaliter intimatæ fuiſſent. Vtque earundem præſentium tranſſumptis, etiam impreſſis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ die 21. Iunij 1625.

Coſmus Card. de Torres.

Locus † Sigilli.

Proſper Fagnanus S. Congreg. Secret.

Anno Domini Noſtri IESV CHRISTI *M. DC. XXV. indictione octaua, Pontificatus autem in* CHRISTO *Patris, ac D.N.D. Vrbani diuina Prouidentia Papæ VIII. anno eius III. die vero* 22. *menſis Septembris ſupraſcripta decreta affixa & publicata fuerunt ad valuas Baſilicarum Sancti Ioannis Lateranen. & Principis Apoſtolorum de Vrbe, ac in acie Campi Floræ, vt moris eſt, per nos Camillum Fundatum, & Fabium Emilianum Sanctiſſimi D. N. Papæ Curſores.*

Brandi

Brandimartes Latinus prælibati Sanctiſſimi D.N. Papæ ac S. Rom., & vniuerſalis Inquiſitionis curſor pro Mag. DD. Curſ.

Romæ ex Typographia Rev. Camera Apoſt.
M. DC. XXV.

DECLARATIONES ALIQVOT Sacræ Congregationis Concilij S. D.N. Vrbani Papæ VIII. auctoritate editæ ſuper decretis eiuſdem Congregationis de celebratione Miſſarum.

SAcra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum auctoritate ſibi à Sanctiſſimo D. N. attributa ad ſingula dubia inferius propoſita ad hunc modum reſpondit.

Super primò Sacræ Congregationis decreto de celebratione Miſſarum, quo prohibetur ne Epiſcopi in Diœceſana Synodo, aut Generales in Capitulis generalibus, vel aliàs quoquo modo reducant onera vlla Miſſarum celebrandarum, aut poſt idem Concilium impoſita, aut in limine fundationis.

Quæritur quid ſi Legatum ſit ita tenue, vt non ſit qui velit onus illi iniunctum ſubire, & ſi recurrendum ſit ad Sedem Apoſt. pro moderatione oneris, totum, aut fere totum inſumendum ſit pro expenſis ad id neceſſariis? & quid ſi permittatur Epiſcopo in fundatione vt poſſit huiuſmodi onera moderari?

Reſp. Etſi Legatum ſit adeo tenue, nihilominus pro reductione oneris, vt ſupra impoſiti ab iis ad quos pertinet, Sedem Apoſt. eſſe adeundam, quæ abſque vlla impenſa ſtatuet, quod magis in Domino è re eſſe iudicauerit. Verumtamen ſi in ipſa beneficij erectione expreſsè cautum fuerit, vt liceat Epiſcopo iniunctum onus reducere ac moderari, legem hanc fundationis quam decreta hac de re edita non ſuſtulerunt, eſſe validam & obſeruandam.

Secundò ſuper I I. eiuſdem Congregationis decreto quo cauetur, vt celebrentur tot Miſſæ quot ad rationem tributæ eleemoſynæ præſcriptæ fuerint, Quæritur an verba illa, præſcriptæ fuerint, *intelligenda ſint de præſcriptione facta ab offerente, vel ab Ordinario?*

Reſp. Eſſe intelligenda de præſcriptione facta ab eo, qui eleemoſynam tribuit, non autem ab Ordinario: quod ſi tribuens eleemoſynam numerum Miſſarum celebrandarum non præſcripſerit, tunc tot Miſſas celebrari debere, quot præſcripſerit Ordinarius ſecundum morem ſuæ Ciuitatis, vel Prouinciæ.

Tertiò an cum Ordinarius præſcripſerit eleemoſynam congruam iuxta qualitatem loci, perſonarum, ac temporum, Sacerdotes accipientes ſtipendium minus congruum, teneantur Miſſas ab offerente præſcriptas celebrare?

Reſp. Teneri.

Quartò an Sacerdotes, qui tenentur Miſſas celebrare ratione beneficij ſeu capellæ, legati, aut ſalarij, poſſint etiam manualem eleemoſynam pro Miſſis votiuis, aut defunctorum recipere, & vnico Miſſæ Sacrificio vtrique oneri ſatisfacere?

Reſp. Sacerdotes quibus diebus tenentur Miſſas celebrare ratione beneficij, ſeu capellæ, legati, aut ſalarij, ſi eleemoſynas pro aliis etiam Miſſis celebrandis ſuſceperint, non poſſe eadem Miſſa vtrique obligationi ſatisfacere.

Quintò poſito quod teſtator relinquat vt celebrentur pro eius anima centum Miſſæ abſque vlla præſcriptione eleemoſynæ. Quæritur an liberum ſit heredibus eleemoſynam ſibi bene viſam præſcribere, an vero eadem eleemoſyna præſcribenda ſit ab Ordinario?

Reſp. Vbi nullam certam eleemoſynam teſtator reliquit, eſſe ab Epiſcopo præſcribendam eleemoſynam congruam, quæ reſpondeat oneribus Miſſarum celebrandarum ſecundum morem Ciuitatis vel Prouinciæ.

Sextò ſuper I I I. Congregationis decreto in quo eadem Congregatio reuocat priuilegia, quibus indulgetur vt certarum Miſſarum, vel anniuerſariorum celebratione, aut aliquibus collectis, ſeu orationibus plurium Miſſarum oneribus in futurum ſuſcipiendis ſatisfiat, Quæritur an verba, in futurum ſuſcipiendis, *intelligenda ſint de oneribus ſuſcipiendis poſt priuilegium?*

Reſp. Ita eſſe intelligenda.

Septimò ſuper I V. eiuſdem Congregationis decreto, quo prohibetur Sacerdoti, qui Miſſam ſuſcipit celebrandam cum certa eleemoſyna, ne eandem Miſſam alteri parte eiuſdem eleemoſynæ ſibi retenta celebrandam committat, Quæritur an permittendum ſit adminiſtratoribus Eccleſiarum vt retineant aliquam eleemoſynarum portionem pro expenſis manutentionis Eccleſiæ, altarium, inſernientium, paramentorum, luminum, vini, hoſtiæ, & ſimilium?

Reſp. Permittendum non eſſe vt Eccleſiæ ac loca pia, ſeu illorum adminiſtratores ex eleemoſynis Miſſarum celebrãdarum vllam vtcumque minimam portionem retineant ratione expenſarum, quas ſubeunt in Miſſarum celebratione, niſi cum Eccleſiæ & loca ipſa alios non habent redditus, quos in vſum earundem expenſarum erogare licitè poſſint; & tunc quam portionem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expenſarum, quæ pro ipſomet tantum Miſſæ Sacrificio neceſſariò ſunt ſubeundæ, & nihilominus eo etiam caſu curandum eſſe, vt ex pecuniis, quæ ſuperſunt, expenſis vt ſupra deductis, abſolutè tot Miſſæ celebrentur, quot præſcriptæ fuerint ab offerentibus eleemoſynas.

Octauò an hoc decretum habeat locum in beneficiis, quæ conferuntur in titulum, id eſt an Rector beneficij, qui poteſt per alium celebrare, teneatur Sacerdoti celebranti dare ſtipendium ad rationem reddituum beneficij?

Reſp.

Google

Resp. Non habere locum, sed satis esse vt Rector beneficij, qui potest Missam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemosynam congruam secundum morem Ciuitatis, vel Prouinciæ, nisi in fundatione ipsius beneficij aliud cautum fuerit.

Nonò an Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemosyna maior solita pro celebratione Missæ debeant dare eandem integram eleemosynam iis, quibus Missas celebrandas committunt, an vero satis sit, vt dent celebrantibus eleemosynam consuetam?

Resp. Debere absolutè integram eleemosynam tribuere Sacerdoti celebranti, nec vllam illius partem sibi retinere posse.

Decimò super V. eiusdem Congregationis decreto, quo inter cætera statuitur in hæc verba. Eleemosynas verò manuales, & quotidianas pro Missis celebrandis ita demum iidem accipere possint, si oneribus antea impositis ita satisfecerint, vt noua quoque onera obire valeant, alioquin omninò abstineant ab huiusmodi eleemosynis etiam sponte oblatis in futurum recipiendis, & capsulas auferant, &c. *Quæritur an hoc decretum prohibeat absolutè quominus accipiant nouas eleemosynas ij, qui acceptis non satisfecerunt, & quid si congruo tempore possint omnibus satisfacere?*

Resp. Non prohibere absolutè, ac propterea etsi oneribus iam susceptis non satisfecerint, posse tamen noua etiam onera suscipere Missarum celebrandarum, dummodo infra modicum tempus possint omnibus satisfacere.

Vndecimò quid si offerens eleemosynas audito impedimento consentiat, vt Sacerdos Missam celebret cum primum poterit?

Resp. Quamuis onera suscepta infra modicum tempus adimpleri nequeant, si tamen tribuens eleemosynam pro aliarum Missarum celebratione id sciat, & consentiat, vt illæ tunc demum celebrentur, cum susceptis oneribus satisfactum fuerit, decretum non prohibere quominus eo casu eleemosyna accipiatur pro iisdem Missis iuxta benefactoris consensum celebrandis.

Duodecimò an pœnæ Interdicti & aliæ appositæ in eodem decreto afficiant tam eos, qui accipiunt eleemosynas contra formam ibi præscriptam, quam eos, qui non auferunt capsulas ab Ecclesiis, vt ibidem præcipitur?

Resp. Has pœnas non habere locum, nisi in suscipientibus onera perpetua Missarum celebrandarum sine licentia Episcopi, seu eius generalis Vicarij, aut Generalis, vel Prouincialis.

Decimotertiò an in hoc decreto comprehendantur illæ capsulæ, quæ apponi solent in Ecclesiis in die Commemorationis omnium sanctorum, & vulgò dicuntur, Casse de Morti?

Resp. Comprehendi.

Decimoquartò an administratores Ecclesiæ magnæ deuotionis, & concursus possint eleemosynas pro Missis celebrandis accipere, si iisdem Missis nonnisi post longum tempus satisfacere valeant, ne aliàs cultus Ecclesiæ, & deuotio, ac concursus fidelium, vt aiunt, minuantur?

Resp. Non posse nisi de consensu eorum, qui eleemosynas tribuunt, vt supra in responsione ad vndecimum.

Decimoquintò, quia prohibitio dicti decreti videtur aliquibus directa solis Capitulis, Collegiis, Societatibus, Congregationibus, necnon omnibus, & singulis Ecclesiarum, & piorum locorum tam secularium quam Regularium Superioribus, de quibus sit expressa mentio; non autem priuatis Sacerdotibus, qui tamen comprehendi videntur sub clausula generali, & aliis ad quos pertinet, *supplicatur pro opportuna declaratione.*

Resp. Comprehendi etiam priuatos Sacerdotes.

Decimosextò super VII. eiusdem S. Congregationis decreto, quo cauetur, vt in singulis monasteriis Religiosorum præfigatur numerus, qui ex consuetis redditibus, aut eleemosynis commode possit sustentari; Quæritur an vbi hæc præfixio facta iam fuit in vim similis decreti sanctæ mem. Pauli V. absque tamen computatione reddituum cuiusque Religiosi, sit denuò facienda necne?

Resp. Numeri præfixionem esse iterum faciendam seruata forma vltimi decreti hac de re editi.

Decimoseptimò an nouitij ad habitum Regularem admissi possint admitti ad professionem in monasteriis in quibus habita vt supra præfixione numeri commode ali non possunt?

Resp. Esse admittendos ad professionem, si aliàs habiles existant, ac deinde in aliquo alio monasterio eiusdem Religionis esse collocandos vbi commode ali possint.

Decimooctauò super vltimo, quo cauetur, vt nulli recipiantur Conuentus Regularium, nisi præter alia ad id requisita duodecim saltem fratres in eis degere, & competenter sustentari valeant, itant alioquin subsint iurisdictioni Ordinarij: Quæritur, an hoc decretum, quod videtur editum in ordine ad celebrationem Missarum, comprehendat eas Religiones, quæ non consueuerunt onera Missarum recipere, vt sunt Religiones Capuccinorum, ac Societatis IESV?

Resp. Comprehendere.

Vltimò an idem decretum vbi disponit, vt nullibi recipiantur monasteria, nisi, &c. habeat locum in Italia duntaxat, ad quam est restrictum decretum proxime antecedens, an vero etiam extra Italiam?

Resp. Habere locum etiam extra Italiam.

Cosmus Card. de Torres.

Loco † Sigilli.

Prosper Fagnanus S. Congreg. Secret.

Romæ ex Typographia Reu. Camera Apost.
M. DC. XXVI.

Digitized by Google

DECRETA SACRÆ Congregationis Concilij,

S. D. N. D. Vrbani Papæ VIII. iuſſu edita.

De Regularibus, Apoſtatis, & Eiectis.

SACRA Congregatio Cardinalium Concilij Trident. Interpretum Regularium eiectorum, & fugitiuorum ſtatui conſulere, illorúmque ſcandala ſummouere, & ſuccreſcentem numerum frangere, operæ pretium exiſtimans, auditis Religionum Superioribus, atque diligentiſſime perpenſa, communicato etiam conſilio cum S. D. N. Vrbano VIII. atque ex peculiari Sanctitaris ſuæ facultate infraſcripta decreta edidit.

Ac primò, vt infecta ſemina, è quibus praui eiuſmodi fructus potiſſimum prodeunt, deinceps ne ſerantur in vinea Domini cenſuit eſſe inuouandas, & Sanctiſſimi auctoritate innouat Conſtitutiones, & decreta generalia ſanctæ mem. Clementis VIII. ad Regularium reformationem, ac nouitiorum receptionem, profeſſionem, atque inſtitutionem ſpectantia, diſtrictéque præcipit Generalibus, atque aliis omnibus Ordinum Superioribus, vt illa exacte obſeruent, atque vt obſeruentur efficiant ſub pœnis ſtatutis in iiſdem Conſtitutionibus. A quibus tamen excipiendum cenſuit caput illud, quo decernitur ne in Conuentibus, ſeu monaſteriis ad nouitios recipiendis hactenus deſignatis, & approbatis, ſeu in poſterum deſignandis, & approbãdis, nouitij ad habitum vllatenus recipi poſſint, niſi prius à Cõgregatione Reformationis Apoſt. vel à propriis locorum Ordinariis expreſsè & nominatim approbati fuerint. A cuius quidem decreti obſeruantia Sacra Congregatio iuſtis de cauſis cenſuit Regulares eſſe abſoluendos, prout auctoritate Sanctiſſimi Domini Noſtri abſoluit, atque exemit.

Deinde vt apoſtatandi opportunitas Regularibus præripiatur, ſtatuit, vt de cætero nullus permittatur ad arctiorem Religionem tranſire, niſi prius Superiori legitime conſtiterit eam Religionem paratam eſſe illum recipere, qui licentiam petit, túmque Regularis rectà ſe transferat ad arctiorem. Quod vt re ipſa adimpleatur, idem Superior omni ſtudio ac diligentia inuigilet.

Rurſus ſtatuit, vt fugitiui & apoſtatæ ſiue habitum Regularem deferant, ſiue non, poſſint ac debeant ab Epiſcopo loci, vbi moram trahunt in carceres coniici, ac Superioribus Regularibus conſignari ſecundum Regularia inſtituta puniendi, vtque ipſi quoque Superiores teneantur eos perquirere, ad Religionem reducere, atque efficere vt apprehendantur, ſalua tamen in omnibus facultate Ordinariis locorum attributa decreto *Concilij cap. 3. ſeſſ 6.* Quod ſi apoſtatæ huiuſmodi citra montes infra quatuor, vltra montes vero infra octo menſes à præſentis decreti publicatione inchoandos ſua ſponte ad ſuam quiſque Religionem redierit, tum pœnarum omnium ipſis propter apoſtaſiam inflictarum, aut infligendarum remiſſionem, atque impunitatem aſſequantur; ita tamen vt debeant à Superiore abſolutionem humiliter petere, & coram eodem culpam fateri, atque emendationem polliceri; Superior verò è contra benignè illos teneatur excipere, ab huiuſmodi pœnis abſoluere, & paterna charitate amplecti.

Ad hæc, vt in poſterum è Religionibus nullus legitimè profeſſus eiici poſſit, niſi ſit vere incorrigibilis; vere autem incorrigibilis minimè cenſeatur, niſi non ſolùm concurrant ea omnia, quæ ad hoc ex iuris communis diſpoſitione requiruntur, ſublatis hac in parte Statutis & Conſtitutionibus cuiuſque Religionis & Ordinis etiam à Sede Apoſt. approbatis, & confirmatis; verum etiam vnius anni ſpatio in ieiunio & pœnitentia probetur in carceribus: proindéque vnaquæque Religio priuatos habeat carceres in qualibet ſaltem Prouincia. Elapſo autem anno ſi nihilominus non reſipuerit, ſed animo indurato in ſua peruicacia perſeuerauerit, ne contagione peſtifera plurimos perdat, tanquam pecus morbida, ac membrum putre eiici tandem poſſit, ſed ab ipſomet Generali tantum de conſilio & aſſenſu ſex Patrum ex grauioribus Religionis eligendis in ſingulis Capitulis, vel Congregationibus generalibus, túmque nonniſi inſtructo ſecundum eorum ſtylum & Conſtitutiones proceſſu, & plene probatis cauſis expulſionis ad Sacrorum Canonum præſcriptum. Interea tamen vſque ad primum generale Capitulum, ſeu Congregationem proximè celebrandam, ſi quempiam ex iuſtis & neceſſariis cauſis expellere oportebit, eiectio fieri poſſit à Generali cum conſilio & aſſenſu ſex Patrum vt ſupra, quos idemmet Generalis eligere debeat infra quatuor menſes à præſentis decreti publicatione, ſeruata tamen in reliquis forma ſuperius præſcripta. Si vero eiecti quamdiu non redierint ad Religionem in habitu clericali incedant, atque Ordinarij loci iuriſdictioni, & obedientiæ ſubſint, proindéque Generalis illico expulſionis ſententiam eidem Ordinario notificare teneatur. Cæterum Sacra Congregatio Religionum Superiores ſeriò admonet, ac per IESV CHRISTI viſcera obteſtatur, vt memores paternæ charitatis, & manſuetudinis, quam profitentur, nihil intentatum relinquant, vt lucrentur animas fratrum ſuorum, fere in profundum malorum delapſas, antequam grauiſſimum, atque

ed by Google

atque extremum expulsionis remedium experiantur. Idque eo magis quod subditorum sanguinem, qui ex malo negligentium, & sui officij immemorum Prælatorum regimine peribunt, Dominus noster IESVS CHRISTVS in supremo Dei iudicio de eorundem Prælatorum manibus sit requisiturus.

Præterea statuit vt iidem Superiores nemini ex Religiosis expulsis litteras testimoniales concedant, illos ad Sedem Apost. reiicientes, vel iubentes aliam ingredi Religionem.

Item vt ejecti extra Religionem degentes sint perpetuò suspensi ab exercitio Ordinum, sublata Ordinariis locorum facultate dictam suspensionem relaxandi, ac moderandi.

Ac postremo censuit esse innouandam & Suæ Beatitudinis auctoritate innouat Constitutionem felicis mem. Gregorij IX. relatam in cap. fin. extra de Regular. ac præterea declarat eam Constitutionem in iis quoque vendicare sibi locum, seruandámque esse, qui iuste diffinitiuéque, ac iuris ordine seruato expulsi fuerint, dummodo tamen in expulsis huiusmodi subsit spes euidens emendationis ex litteris saltem testimonialibus Ordinarij, cuius Conscientiam in his litteris concedendis Sacra Congregatio serió onerauit.

Ne qua vero difficultas in suprascriptis decretis, & ordinationibus exequendis suboriatur, Sacra Congregatio Sanctissimo Domino Nostro annuente, atque approbante, vniuersis Generalibus, Prouincialibus, Commissariis, Ministris, Præsidentibus, Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Guardianis, Vicariis, & quibuscumque aliis Superioribus quorumcumque Ordinum, vel Congregationum, Monasteriorum, Conuentuum, Collegiorum, Domorum, ac locorum Regularium vbique locorum existentium iniungit, serióque mandat, vt illa diligenter obseruent, atque obseruari procurent in omnibus Cœnobiis, ac monasteriis, Collegiis, & Domibus quorumcumque Monachorum, ac Regularium vbique locorum existentibus, efficiántque, vt tam decreta supradicta felicis record. Clementis VIII. quam præsentes Ordinationes in singulis eiusmodi locis bis saltem in anno legantur in publica mensa.

Si quis vero ipsorum aduersus ea, quæ superius suprascripta sunt, vel eorum aliquid quoquo modo facere, vel moliri præsumpserit, ipso facto pœnam incurrat priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, vocisque activæ, & passiuæ, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa in posterum obtinenda, pœnáque huiusmodi sit Sanctitati Suæ, ac Sedi Apost. reseruata, iisdem Superioribus etiam Generalibus, & Protectoribus illam moderandi, seu relaxandi potestate penitus interdicta, & nihilominus sit irritum & inane quicquid secus à quoquam actum extiterit. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis in fauorem quarumcumque personarũ, atque Ordinum tam Mẽdicantium, quàm non Mendicantium Congregationum, Monasteriorum, Conuentuum, Domorum, ac locorum Regularium quorumcumque, necnon illorum etiã iuramento, Confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, vel consuetudinibus etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque indultis & priuilegiis etiam in corpore iuris clausis, aut ex causa vel titulo oneroso, vel in limine fundationis concessis, etiam Mari Magno, seu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis, sub quibuscumque tenoribus & formis, & cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus Decretis etiam Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per viam communicationis, seu extensionis concessis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorúmque totis tenoribus, & formis specialis & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma seruanda esset, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata inserti forent, præsentibus pro expressis habens, quibus quoad ea, quæ supradictis quomodolibet aduersantur, illis aliàs in suo robore permansuri specialiter & expressè Sanctitatis Suæ auctoritate derogat, cæterisque contrariis quibuscumque. Dat. Romæ die 21. Septembris 1624.

Cosmus Card. de Torres.

Loco † Sigilli.

Prosper Fagnanus, S. Cong. Secret.

Romæ ex Typographia Rev. Cameræ Apost.
M. DC. XXIV.

DECRETVM SACRÆ Congregationis Rituum vbique obseruandum

De non addendis Kalendario & Missali Sanctorum Officiis adhuc non concessis, & Missis non approbatis.

SACRA Rituum Congregatio ad tollendos abusus, qui variis in locis irrepserunt, re mature discussa censuit, & decreuit.

Primò non potuisse nec posse locorum Ordinarios tam seculares, quam Regulares addere Kalendariis etiam propriis Sanctorum Officia,

cia, niſi ea dumtaxat quæ Breuiarij Romani rubricis, vel Sacræ Rituum Congregationis, ſeu Sedis Apoſtolicæ licentia conceduntur.

Inſuper vetuit, & prohibuit celebrari per totam Ciuitatem, vel Diœceſim etiam de cuiuſque Ordinarij auctoritate Miſſam, vel feſtum cum Officio de Sancto, eo quod in loco adſit Eccleſia Parochialis, vel Regularis, aut aliqua Reliquia, ſed tantum in ipſius Sancti Eccleſia titulari, ſeu vbi aſſeruatur inſignis Reliquia, & non alibi.

Inſignes autem Reliquias declarauit eſſe Corpus, Caput, Brachium, Crus, aut illam partem Corporis, in qua paſſus eſt Martyr, modo ſit integra, & non parua, & legitime ab Ordinariis approbata.

Miſſas item, quæ circumferuntur à Sacra Congregatione non approbatas, Sancti Gregorij pro Viuis, & Defunctis X V. Auxiliatorum, & de Patre æterno, & quaſcumque alias exceptis iis, quæ ſunt permiſſæ Regularibus tantum, veluti Roſarij, Sanctæ Mariæ de Carmelo, & alias, ſicut etiam Officia ab eadem non approbata prohibuit, reiecit omninò, & damnauit reſpectiue, & pro prohibitis, reiectis, & damnatis haberi voluit.

Quæ omnia decreuit, ſtatuit, & mandauit ſub pœnis contentis in Bullis Pij V. initio Breuiarij & Miſſalis poſitis, quod ſcilicet non ſatisfaciant muneri recitandi diuini Officij; quo vero ad vtentes ſupradictis Miſſis ſub aliis pœnis contentis in Indice librorum prohibitorum ex decreto S. Concilij Tridentini edito.

Et ne præmiſſorum ignorantia vllo vnquam tempore poſſit ab aliquo prætendi, neque obliuio poſſit irrepere, eadem Sacra Congregatio voluit, & mandauit decreta huiuſmodi affigi in Sacriſtiis omnium Eccleſiarum tam Secularium quam Regularium, etiam Patriarchalium, Metropolitanarum, Cathedralium, Collegiatarum, & aliarum quarumcumque in eiſque perpetuo affixa aſſeruari.

Facta demum relatione horum decretorum Sanctiſſimo D. N. D. Vrbano Papæ V I I I. idem Sanctiſſimus ea laudauit, approbauit, atque ab omnibus vbique ſub prædictis pœnis ſeruari præcipit. In quorum fidem manu, & ſigillo Illuſtriſſimi & Reuerendiſſimi D. Cardinalis Deti præſens decretum ſignatum, & munitum fuit, die 8. Aprilis 1628.

Ioannes Baptiſta Card. Detus.

Locus † Sigilli.

F. Fuluius Benignus, Secret.

Romæ ex Typographia Rev. Camera Apoſt.

M. D C. X X V I I I.

DECRETVM SACRÆ CONgregationis Concilij, quod in collatione Parochialis Eccleſiæ iuriſpatronatus mixti non requiritur forma examinis per concurſum.

SAcra Cardinalium Congregatio Concilij Tridentini Interpretum cenſuit in collatione Parochialis Eccleſiæ iuriſpatronatus mixti non requiri formam examinis per concurſum, ſub die 5. Februarij, M. D C. X X V I I I. *Vidi & legi originale proprium, quod aſſeruatur apud D. Iulianum Vinianum Piſanæ Eccleſiæ Decanum, de quo ipſe meminit in fine ſuæ praxis Iuriſpatronatus nouiſſime editæ, & ideo ſecundum hoc decretum corriges & emendabis quæ cum communi Doctorum opinione dixi ſupra* Alleg. 58. num. 17.

S. D. N.

D. VRBANI DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ VIII.

CONSTITVTIO,

Contra Ordinantes, & male Ordinatos.

Vrbanus Papa VIII. ad perpetuam rei memoriam.

SEcretis æternæ prouidentiæ conſiliis, nullo noſtrorum ſuffragio meritorum, Speculatores Domus Iſraël, in ſublimi Apoſtolatus culmine conſtituti, eo potiſſimum Pontificiæ ſedulitatis officia conuertenda eſſe arbitramur, vt qui in ſortem Domini vocantur, Chriſtique Militiæ dant nomen, ſpiritualem Eccleſiæ tranquillitatem non perturbent, ſed pacem confirment, vires augeant, ac tam ſtrenuè ſe gerant, vt ipſam terribilem, quaſi caſtrorum aciem ordinatam, inferæ poteſtates, ac Principes tenebrarum quotidie magis perhorreſcant. Hæc autem quanto impenſius fieri optamus, tãto maiori indignatione irreligioſam quorumdam impudentiam deteſtamur, ac ſacrilegam temeritatem execramur, qui Sacros Canones, Summorúmque Pontificum decreta non verentes, Clericales Ordines illegitimè ſuſcipiunt, ac dum in Eccleſiaſticorum miniſtrorum cœtum per nefas irrepunt, Dei cultui, animarum ſaluti, omnibuſque ad optimũ Chriſtianæ Reipublicæ regimen pertinentibus, plurimum obeſſe noſcuntur. Aliàs ſiquidem fe. rec. Clemens Papa I V. prædeceſſor noſter volens periculis animarum eorum obuiare, qui vinculo excommunicationis adſtricti, aut apoſtatæ, ſeu irregulares,

Digitized by Google

lares, vel aliàs Ordinum ſacrorum ſuſceptione indigni, ſuam patriam, in qua de his haberetur notitia fugientes, ſe in remotis partibus faciebant ad huiuſmodi Ordines promoueri, ſtatuit, vt nullus Epiſcoporum Italiæ de cæterò aliquem Vltramontanum Clericum ordinare præſumeret, niſi ab eodem Clemente prædeceſſore, vel ab Epiſcopo, de cuius Diœc. traxerat originem, ordinandus, vel in cuius Diœc. beneficiatus exiſtebat, per eius patentes litteras cauſam rationabilem continentes, quare ipſum nolebat, aut nequibat ordinare, ſpecialem licentiam haberet, eos verò, quos contra præmiſſa contigiſſet ordinari, manere voluit abſque ſpe diſpenſationis ſuper hoc à Sede Apoſtolica obtinendæ ſuſpenſos, ac ordinantes condigna pœnitentia puniri. Cùm autem non ſine graui animi noſtri moleſtia, Nobis innotuerit, quamplures Vltramontanos ſuæ ſalutis immemores, Deíque timore poſtpoſito, ad Ordines prædictos cum falſis Dimiſſorialibus litteris, ſeu etiam cum titulo patrimonij ficto, vel fiduciario, ſeu etiam falſo, cum maximo bonorum omnium ſcandalo, ſe promoueri feciſſe. Nos innumeris, quæ ex minùs canonica Clericorum ordinatione huiuſmodi proueniũt, malis, quantum Nobis ex Alto conceditur prouidere volentes, prædictam Clementis prædeceſſoris Conſtitutionem, cum omnibus & ſingulis in ea contentis approbantes, & innouantes, Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, déque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis in Italia exiſtentibus tenore præſentium prohibemus, ne quouis prætextu, & ex quacumque cauſa, Hiſpanos, Luſitanos, Gallos, vel Germanos, alióſque quoſcumque Vltramontanos, & ex quibuſuis locis extra Italiam oriundis, non ſolùm ad Sacros, ſed neque etiam ad minores Ordines, vel Clericalem characterem promouere audeant, ſeu præſumant, niſi dimiſſoriales ſuorum Ordinariorum litteras à noſtris, & huius Sanctæ Sedis Nuntiis, ſeu Collectoribus in illis partibus commorantibus recognitas, probatas, & ſubſcriptas habeant, eorundémue Nuntiorum, ſeu Collectorum ſubſcriptiones à dilecto filio noſtro in Alma Vrbe Vicario in ſpiritualibus generali ſimiliter examinatæ, recognitæ, & probatæ fuerint, aliàs promouentes ad annum ab exercitio Pontificalium, promoti verè perpetuæ ſuſpenſionis pœnam, abſque ſpe diſpenſationis à Sede Apoſtolica obtinendæ, incurrant eo ipſo. Inſuper promotos huiuſmodi, ac etiam eos, qui cum falſis, vel fictis, aut fiduciariis patrimonij titulis ſcienter ſe ad Ordines huiuſmodi promoueri fecerint, non ſolùm prædictis, verum etiam maioribus arbitrio noſtro, & pro tempore exiſtentis Romani Pontificis infligendis pœnis. Italos verò, ſi quos in poſterum Clericali charactere inſigniri, vel ad minores Ordines promoueri ab alieno Epiſcopo, cum falſis dimiſſoriis contigerit, etiamſi qualitatibus per Concil. Trident. Decretum *cap. 16. ſeſſ. 23.* requiſitis præditi ſint: Nihilominus ſequuta tamen prius deſuper Iudicis Eccleſiaſtici declaratione, fori priuilegio minimè gaudere, ſed ſæculari iuriſdictioni, vt antea, plenè in omnibus ſubiacere, & ſubiectos eſſe reſpectiuè volumus, ſicque & non aliter per quoſcumque Iudices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane ſi ſecus ſuper his à quoquam, quauis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. In contrarium facien. non obſtantibus quibuſcumque. Per præſentes autem conſtitutioni rec. me. Pij Papæ II. prædeceſſoris noſtri contra malè promotos editæ nullatenus derogare intendimus, ſed illam cum omnibus, & ſingulis in ea contentis, in ſuo robore, & efficacia permanere, perinde ac ſi præſentes non emanaſſent, decernimus. Vt autem præſentes litteræ ad omnium notitiam facilius deuenire poſſint, volumus, quod illæ, ſiue earum exempla in valuis Baſilicarum Sancti Ioannis Lateranen. ac Principis Apoſtolorum de Vrbe, & Cancellariæ Apoſtolicæ, necnon in acie Campi Floræ, vt moris eſt, affixæ, omnes, & ſingulos, quos illæ concernunt, perinde arctent, & afficiant, ac ſi vnicuique perſonaliter intimatæ fuiſſent; quodque earundem tranſſumptis, etiam impreſſis manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in iudicio, & extra illud vbique adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub Annulo Piſcatoris die 11. Decembris M. DC. XXIV. Pontificatus Noſtri Anno Secundo.

V. THEATINVS.

Anno Milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo quarto Indictione ſeptima Pontificatus Sanctiſſimi D. N. D. Vrbani diuina Prouidentia Papæ Octaui die vero decimo ſexto menſis Decembris, retroſcriptæ litteræ Apoſtolicæ affixæ, lectæ, & publicatæ fuerunt ad valuas Baſilicarum Sancti Ioannis Lateranen. Principis Apoſtolorum de Vrbe, ac Cancellariæ Apoſtolicæ, acies Campi Floræ, per nos Alexandrum de Rocchis, & Fabium Emilianum Sanctiſſ. D. Papæ Curſ.

Brandimartes Latinus pro Mag. DD. Curſ.

Romæ ex Typographia Rev. Cameræ Apoſt.
M. DC. XXIV.

Digitized by Google

DECRETVM,

De Monasteriorum, Conuentuum, Domorum, Religiosorum cuiuscumque etiam Mendicantium Ordinis erectione.

CVM aliàs fel. rec. Clemens Papa VIII. decreuit, Ordinarios locorum licentiam ad nouos Conuentus cuiuscumque, præsertim Mendicantium Ordinis, in Ciuitatibus, & locis eorum ordinariæ iurisdictioni subiectis erigendos impartiri non posse, nisi vocatis, & auditis aliorum in eisdem Ciuitatibus, & locis existentium Conuentuum Prioribus, seu Procuratoribus, & aliis interesse habentibus, & causa seruatis seruandis cognita in eisdem Ciuitatibus, & locis, nouos huiusmodi erigendos Conuentus, sine aliorum detrimento commodè sustentari posse constiterit. Si verò ab eorum sententiis ad Sedem Apostolicam prouocari, & appellari contigerit, ipsos Ordinarios tandiu erectionem nouorum Conuentuum suspendere debere, quamdiu à dicta Sede in ea causa pronunciatum extiterit, ac aliàs prout in decreto huiusmodi plenius continetur. Verum per piæ me. Paulum Papam V. accepto plerosque ex Ordinariis prædictis fauore, vel nimia exposcentium importunitate ad nouos Conuentus, seu Domos, præter, & contra tenorem prædicti decreti erigendos plerúmque adduci, quo fit, vt non habita debita eleemosynarum, seu reddituum cuiuscumque Monasterij, Conuentus, seu Domus ratione, Monachi, seu Fratres, aut Religiosi ibi degentes, manuteneri nequeant, & ad tam exiguum numerum reducantur, vt cultus diuinus in eorum Ecclesiis destituatur, ibíque regularis disciplina, vt conuenit, conseruari non valeat, Sacra Congregatio Illustrissimorum DD. Cardinalium negotiis Regularium præpositorum, ad quos idem Paulus Papa V. negotium huiusmodi reiecerat, tot incommodis obuiam ire, eisque aliquod opportunum remedium adhibere cupiens, Decreti huiusmodi veriores, ac totos tenores præsentibus, ac si de verbo ad verbum inserrentur pro plenè, & sufficienter expressis habens, viuæ vocis oraculo à S. D. N. Gregorio Papa XV. habito, Decretum prædictum, quatenus opus sit, innouat, & in vsum reducit. Volens, quod de cætero Monasterium, Conuentus, Domus, Congregatio, vel Societas Religiosorum, seu Regularium cuiuscumque, etiam Mendicantium Ordinis, Societatis, & instituti quocumque nomine nuncupentur, etiamsi de illis particularis, expressa, & specifica mentio habenda esset, in quacumque Ciuitate, vel oppido, seu quocumque alio loco, non erigantur, nisi in eo saltem duodecim Fratres, aut Monachi, seu Religiosi inhabitare, ac ex redditibus, & ex consuetis eleemosynis sustentari valeant, ac Priores, seu Procuratores aliorum Monasteriorum, Conuentuum, seu Domorum aliarum Religionum, vel Congregationum, aut Societatum, seu institutorum huiusmodi non solùm in prædictis, sed etiam in aliis per quatuor millia passuum circumuicinis locis ad id vocati, & auditi fuerint, ac tali erectioni consenserint, vel aliàs Ordinariis locorum constiterit, Religiosos Monasterij, Conuentus, seu Domus regularis sic erigendi, seu erigendæ absque detrimento Religiosorum in Monasteriis, seu Domibus antea in Ciuitatibus, seu locis huiusmodi erectis degentium, ibi in numero duodecim commodè, & congruè manuteneri, & ali posse. Si verò noui Conuentus, Domus, Congregatio, vel Societas huiusmodi instituendæ erunt, nullíque alij Regulares inibi reperiantur, Ordinarij locorum nihilominus diligenter inquirant, ac locorum incolæ, & habitatores, quorum & consensum requirant, ac adhibeant huiusmodi duodecim Religiosos in Conuentibus, vt præmittitur instituendis commodè alere, & manutenere valeant. Si verò à Decreto, seu Decretis per Ordinarios prædictos in causis huiusmodi ferendis legitimè appellari contigerit, ex nunc prout ex ea die, qua appellatio interponetur, ea ad eandem Sacram Congregationem vnà cum toto negotio principali deuoluta censeatur, appellationéque huiusmodi pendente, nihil innouandum esse, irritúmque & inane quicquid secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari decernens, quibuscumque in contrarium facien. non obstantibus. Romæ 17. Augusti 1622.

Ant. Card. Saulius.

Locus † Sigilli.

N. Zambeccarius, Secr.

Romæ ex Typographia Reu. Camera Apost.
M. DC. XXII.

DECRETVM,

Quo conceditur & præscribitur facultas Ordinariis circa accessum Regularium ad monasteria Monialium ad colloquendum cum eis.

CVM aliàs de anno 1590. per Sacram Cardinalium negotiis Regularium Præfectorum Congregationem de mandato fel. rec. Sixti Papæ Quinti circa accessum Regularium cuiuscumque Ordinis ad Monialium Monasteria fuerit decretum; Quod nulli Religioso

zed by Google

gioſo cuiuſcumque Ordinis, gradus, qualitatis, & dignitatis exiſtat (Superiore, cui Monaſterij, ſeu Domus cura incumbit Viſitatore, vel Viſitatoribus, Confeſſarióque ordinario, & extraordinario, cum ad tempus deputabitur dumtaxat exceptis) liceat abſque licentia expreſſa eiuſdem Sacræ Congregationis accedere ad Monaſteria, ſeu Domus quarumcumque Monialium, vel Sororum, ſiue ſui, ſiue alterius cuiuſuis Ordinis ad colloquendum, ſiue tractandum cum eis, Quod ſi aliquando mandato ſui Superioris aliquos Religioſos ad prædicandum Verbum Dei, vel ad celebrandas Miſſas in ipſarum Monialium, ſeu Sororum Eccleſiis, ſiue Oratoriis exterioribus, ſiue extra Clauſtra exiſtentibus mitti contigerit, ne dicti Religioſi vllo quæſito colore Moniales, Sorores, aut quamlibet aliam perſonam intra Clauſuram degentes alloqui poſſint, ſub pœnis priuationis officiorum, ac vocis actiuæ, & paſſiuæ ipſo facto incurren. aliiſque eiuſdem Sacræ Congregationis arbitrio, fueritque poſtmodum declaratum etiam Equites S. Ioannis Hieroſolymitani ſub eodem Decreto comprehendi, & quoſcumque contrafacientes ab alio, quam ab Apoſtolica Sede, aut à Sacra Congregatione abſolui, & rehabitari non poſſe; Ampliſſimi eiuſdem Sacræ Congregationis Patres Decreta huiuſmodi innouanda, & inuiolabiliter obſeruanda ſtatuerunt. Verùm quia experientia compertum eſt interdictum ob pias, & rationabiles cauſas, eáſque ita ferente caſu, repentinas, vt ab eadem Sac. Congregatione licentiam expectari ſummè incommodum, vel inutile ſit Regularibus ſupradictis colloquendi cum Monialibus ſibi attinentibus neceſſitatem obuenire, facto verbo cum Sanctiſſ. D.N. Vrbano VIII. & de Sanctitatis ſuæ expreſſo ordine, & mandato facultatem tribuerunt in poſterum locorum Ordinariis, vt quatenus ſibi viſum fuerit in Domino expedire, licentiam concedere poſſint per quatuor vices ad ſummum quolibet anno cuicúmque Regulari, vt Moniales ſibi in primo, & ſecundo tantùm conſanguinitatis gradu coniunctas conuenire, & alloqui poſſit. Id verò non aliter quam ſeruata ad vnguem forma infraſcripta, Vt id nullo modo liceat diebus feſtiuis, aut in Aduentu, Quadrageſima, feria ſexta, Sabbato, & Vigiliis, prædictáque licentia obtenta ab Ordinario, & ab alio, ad quem ſpectet eam concedere, conſignetur Confeſſario Ordinario Monaſterij, qui penes ſe retinere debeat, iſque aſſocict, & præſens ſit, & Auſcultatrices de more, non autem aliæ, aſſiſtant, prædictáque licentia pro die, & hora certa, & in ſcriptis concedatur, in libriſque Cancellariæ eiuſdem Ordinarij annotetur: Quod ſi prædicti locorum Ordinarij per plures vices, vel in vlteriori gradu coniunctis, aut aliter, quam ſeruata forma ſupradicta licentias conceſſerint, vel permiſerint, ſciant ſe intentionis Sanctiſſ. D. N. & Sacræ Congregationis Tranſgreſſores, iudiciúmque reformident, Regulares autem pœnis in ſupradicto Decreto contentis, ac ſi nullam licentiam obtinuiſſent eo ipſo ſe nouerint eſſe addictos, & arbitrio Sacræ Congregationis ſeuerius puniendos. Romæ xij. Kal. Decembris M. D C. X X I I I.

Oct. Card. Bandinus.

Laur. Campegius Secret.

Romæ ex Typographia Rev. Cameræ Apoſt.

M. D C. X X I I I.

S. D. N.

D. VRBANI DIVINA prouidentia Papæ VIII.

Declaratio.

Quod Capitula Eccleſiarum Cathedralium, quibus S.R.E. Cardinales præſunt ex Indultis conferendi beneficia Eccleſiaſtica reſeruata, vel affecta eiſdem Cardinalibus conceſſis nullum ius prætendere poſſint.

SANCTISSIMVS in CHRISTO Pater, & D. N. D. Vrbanus diuina prouidentia Papa VIII. accepto quod S.R.E. Cardinales ſuper Indultis & facultatibus diſponendi de beneficiis Eccleſiaſticis Sedi Apoſt. reſeruatis & affectis à Sede prædicta ſibi conceſſis per Capitula & Canonicos Cathedralium Eccleſiarum, quibus illi ex conceſſione & diſpenſatione Apoſtol. præſunt, impediuntur, ſub prætextu quod ipſi Capitula & Canonici ius nominandi, vel præſentandi, aut aliàs quomodolibet diſponendi de beneficiis in menſibus non reſeruatis pro tempore vacantibus cum prædictis Cardinalibus locorum Ordinariis coniunctim, vel diuiſim habentes, tanquam membra capiti adhærentia à Cancellariæ Apoſtolicæ regula menſium reſeruatoria, à qua Cardinales præſeruantur etiam excipi, & facultates atque Indulta, quæ certarum reſeruationum obſtacula tollunt, ſibi quoque ſuffragari debere prætendunt, & attendens priuilegium quod Cardinales in prædicta regula præſeruentur, eis intuitu Cardinalatus conceſſum eſſe, neque rationi conſonum fore, vt Capitula & Canonici dum ſui Præſules Cardinalatus honore præfulgent plus iuris in præiudicium Sedis Apoſtol. ſeu ipſorum Cardinalium Præſulum ius, & indultum conferendi ab ipſa Sede habentium obtineant, quam ſi ipſi Cardinales non forent. Motu proprio ſub die 29. Decembris anni ab Incarnatione Domini M. D C. X X V. declara-

uit intentionis & voluntatis ſuæ eſſe quod Cardinales Præſules de omnibus & ſingulis beneficiis Eccleſiaſticis quomodolibet nuncupatis & qualificatis, ad eorum etiam cum alio, vel aliis collationem, prouiſionem, præſentationem, electionem, ſeu quamuis aliam ſimilem, vel diſſimilem diſpoſitionem ratione Eccleſiarum, quibus ipſi Cardinales præſunt coniunctim vel diuiſim ſpectan. non tamen in libris Cameræ Apoſtolicæ deſcriptis, nec ex perſonis familiarium Suæ Sanctitatis, vel Conclauiſtarum, aut ratione vacationis apud Sedem prædictam reſeruatis, vel affectis, quæ omnia Sanctitas Sua ſibi & ſucceſſoribus ſuis pro tempore exiſtentibus ſpecialiter & expreſsè reſeruauit ad præſens vacantibus, & in futurum vacaturis ſoli per ſe ipſos vel alios ad id deputandos abſque Capitulis, & Canonicis, aliiſque quamcumque Ordinariam diſpoſitionem eorundem beneficiorum ſimiliter coniunctim vel diuiſim cum eiſdem Cardinalibus habentibus, dummodo aliàs ſub indultis eis conceſſis comprehendantur, libere prouideant, neque Capitula, aut Canonici huiuſmodi priuilegio quod Cardinalibus Præſulibus nullo habito Capitulorũ, & Canonicorum reſpectu conceſſum eſſe dignoſcitur, gaudere, frui, ac ius aliquod inde prętendere poſſint. Decernens declarationem prædictam à dicta die 29. Decembris robur obtinere debere etiamſi ne dum publicata fuiſſet, ac irritum, &c.

Placet publicetur, & deſcribatur M.

Lecta & publicata fuit ſupradicta regula in Cancellaria Apoſtol. anno Incarnationis Dominicæ M. D C. X X V I. die vero decima menſis Septembrũ, Pontificatus prælibati Sanctiſſimi D.N. anno I V.

Marcus Antonius Aſcentius, Procuſtos.

S. D. N.

D. VRBANI DIVINA prouidentia Papæ VIII.

Declaratio.

Quod S. R. E. Cardinales Eccleſiarum Præſules indulta conferendi beneficia Eccleſiaſtica ratione Eccleſiarum, quibus præſunt, vel quorum regimini vltimo loco ceſſerunt, dumtaxat vti poſſint.

Vrbanvs Papa VIII.

MOTV proprio, &c. licet nullus Epiſcoporum poſtquam regimini Eccleſiæ, cui præerat, ceſſerit in beneficiorum Eccleſiaſticorum diſpoſitione, ratione eiuſdem Eccleſiæ ſibi antea competenti ingerere ſe valeat, attamen nonnulli ex ven. Fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus ſub prætextu indultorum Apoſtolicorum eis pro tempore conceſſorum beneficia nedum vnius, ſed etiam plurium Eccleſiarum, quarum regimini ceſſerunt, vel à quarum vinculo ad alias tranſlati abſoluti reperiuntur, contemplatione, aliàs ad ſe ſpectantia conferre perſeuerant. Quare Motu ſimili, &c. declaramus de cætero non licere cuiuis perſonæ etiamſi Cardinalatus honore præfulgeat, prætextu cuiuſuis Indulti Apoſtolici conceſſi, ſeu concedendi facultatem huiuſmodi etiam expreſsè continentis conferre, vel quouis modo diſponere de quibuſuis beneficiis Eccleſiaſticis, quorum collatio, præſentatio, nominatio, vel quæuis alia diſpoſitio ſeparatim, vel coniunctim cum aliis ad eum ſpectabat ratione cuiuſcumque Eccleſiæ Cathedralis etiam Metropolitanæ, Primatialis, vel Patriarchalis, cuius regimini ceſſerit, ſiquidem ad aliam Epiſcopalem, Primatialem, vel Patriarchalem Eccleſiam tranſlatus, vel poſtmodum aſſumptus fuerit, ſed indulto tantum ratione Eccleſiæ, cui actu præſit, vel cuius regimini vltimo loco ceſſerit ſibi conceſſo vti poſſe & debere, ac irritum, &c. Oſtien. & Veliternen. inuicem perpetuò vnitis, & Portuen. ac Sabinen. necnon Tuſculan. & Prænestin. ac Albanen. Eccleſiis dumtaxat exceptis, quoad quas Cardinalibus illarum pro tempore præſulibus facultate diſponendi de beneficiis huiuſmodi etiam vnà cum Indulto ſibi ratione aliarum Eccleſiarum, quibus actu præſunt, vel antea nouiſſime præfuerint, vt præfertur, frui licere decernimus; ſtatuentes præſentium, etiam abſque eo quod regiſtrentur, aut illis data apponatur ſolam Signaturam noſtram ſufficere, & vbique in iudicio & extra regula contraria non obſtante fidem facere. Ac inſuper illas in Cancellaria Apoſtol. deſcribi debere, & deinceps omnes, & ſingulos Cardinales etiam abſentes, præſentes, & futuros, & alios quoſcumque, quorum intereſt, vel intereſſe poterit quomodolibet in futurum, afficere, & ligare, nullúmque earum ignorantiam prætendere poſſe non ſecus ac ſi ei intimatæ forent, ſtatuto, & ordinatione, decreto, & declaratione per Nos in craſtinum aſſumptionis noſtræ ad Summi Apoſtolatus apicem editis, quod Cardinales in Conſtitutionibus, & regulis per Nos poſt priorum noſtrarum Conſtitutionum & regularum editionem & publicationem in poſterum faciendis non includantur, niſi illæ eorundem Cardinalium fauorem concernant, vel ipſæ edendæ Conſtitutiones de illorum, ſeu maioris partis eorum conſilio editæ fuerint, necnon prædictis, & quibuſcumque aliis regulis, conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtol. cæteriſque contrariis quibuſcumque nequaquam obſtantibus.

Placet Motu proprio publicetur & deſcribatur M.

Lecta

Digitized by Google

Lecta & publicata fuit supradicta Constitutio in Cancellaria Apostol. anno Incarnationis Dominicæ M. D C. X X V I. die verò decima mensis Septemb. Pontificatus prælibati Sanctissimi D.N. anno I V.

Marcus Antonius Ascentius, Procustos.

Romæ ex Typographia Reu. Camera Apost.

M. DC. XXV I.

S. D. N.

D. VRBANI, DIVINA prouidentia Papæ VIII.

Confirmatio, & innouatio Regulæ Cancellariæ, Decreti Cameræ Apostolicæ, & Constitutionum fel. record. Iulij III. quoad fructus beneficiorum Ecclesiasticorum inexactos.

VRBANVS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

AETERNVS rerum conditor, cuius iudicia abyssus multa, sacrosanctum Apostolicæ seruitutis officium Nobis ad hoc licèt immeritis demandare voluit, vt speculatores Domus Israël, quæ est Ecclesia sua sancta, ab eo constitutis inter cæteras eiusdem seruitutis curas, boni Patrisfamilias exemplo prouideamus, vt non modo Ecclesiarum omnium, & personarum eis in diuinis deseruientium indemnitati iugiter consulatur, verùm etiam Cameræ nostræ Apostolicæ iura sarta, tectáque omni solicitudine præseruentur, & vnicuique, quod suum est, æqua lance tribuatur: ea verò Nobis vt sublatis impedimentis quibuslibet faciliùs succedere valeant, Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum constitutiones desuper editas & libenter innouamus, & si quæ super illis, ac etiam à Nobis ea de re emanatis regulis, siue litteris Apostolicis dubia oriri noscuntur, opportunæ declarationis ministerio remouemus, vt etiam hac ratione nostram eidem Ecclesiæ sanctæ operam, quantùm Nobis ex Alto conceditur, non inutilem faciamus. Aliàs siquidem per regulas Cancellariæ Apostolicæ per Nos in crastinum assumptionis nostræ ad Summi Apostolatus apicem editas, omnia, & singula facultates, & indulta in ea parte, in qua necdum verè, & realiter suum erant sortita effectum per quoscumque Romanos Pontifices prædecessores nostros ad fauorem quarumcũque personarum concessa, quibus eis, vel eorum singulis vllo modo, & ex quauis causa, vel prætextu permittebatur, fructus certos, vel incertos, iura, obuentiones, & emolumenta quæcumque quorumlibet beneficiorum per eos obtentorum anticipatis solutionibus vltra vnum annum elocare, & arrendare, ac ad firmam, vel annuam responsionem concedere, seu eos, & ea ad fauorem quarumcumque personarum obligare, vel hypothecare, in solutum dare, aut de eis quomodolibet, & ex quauis causa disponere pro tempore ad vitam beneficiatorum, & ad tempus, quo beneficia huiusmodi obtinuissent, minimè restricta, nec coarctata, inter alia reuocauimus, cassauimus, ac deinde per nostras sub plumbo sub datum Romæ apud S. Mariam Maiorem, anno Incarnationis Dominicæ M. D C. X X I V. xj. Kal. Nouembris Pontificatus nostri anno ij. expeditas litteras, licèt post generalem gratiarum, & indultorum in præiudicium Cameræ, & Sedis Apostolicæ per eosdem prædecessores nostros quomodolibet concessorum reuocationem, facultates testandi, & ab intestato succedendi quibusuis etiam per Nos concessas exceperimus, nihilominus mentis, & intentionis nostræ fuisse, & esse declarauimus, prædictæ Regulæ Cancellariæ super reuocatione indultorum superuiuentiæ, vt præfertur per Nos editæ nullatenus per easdem litteras nostras præiudicare; quinimò eandem regulam quoad omnia in illa comprehensa, ac omnes, & quascumque personas quauis dignitate, etiam Cardinalatus fulgeant, confirmauimus, & quatenus opus esset, innouauimus, & extendimus, ac aliàs prout in dictis litteris, quarum tenores præsentibus pro expressis haberi volumus, pleniùs continetur. Cùm autem sicut accepimus, pro intereſſe succes-

Digitized by Google

cessorum in beneficiis Ecclesiasticis, & seu respectiuè Cameræ nostræ à nonnullis in dubium reuocato, an regula nostra prædicta facultates, ab eisdem prædecessoribus nostris quomolibet concessas, & emanatas testandi, quoad Ecclesiarum, & beneficiorum fructus inexactos, reuocaret, in eadem plena Camera nostra Apostolica sub die XIII. Ianuarij M. DC. XXV. resolutum fuerit, facultates testandi, in ea parte, in qua conceditur facultas disponendi de fructibus non exactis, per prædictam regulam nostram esse reuocatas, & super resolutione huiusmodi decretum Camerale emanauerit, eiusdem decreti obseruantia, & executione etiam subsecutis, & pariter ex eo quod in facultatibus testandi, & de bonis disponendi, ac ab intestato succedendi per Nos ab inde citra concessis, expressa constitutionum etiam declaratoriarum fel. rec. Iulij Papæ III. etiam prædecessoris nostri super fructibus inexactis aliàs in fauorem Ecclesiarum, & beneficiorum, ac in eis successorum, & respectiuè Cameræ nostræ Apostolicæ editarum derogatio, cum diuersis, & prægnantibus clausulis, etiam derogatoriarum derogatoriis apposita fuit, à nonnullis prætendatur, regulæ, & constitutioni nostris huiusmodi, resolutionique, & Decreto Cameralibus prædictis sufficienter derogatum, ac proinde successoribus in beneficiis, & Ecclesiis, & respectiuè Cameræ prædictis, quoad fructus inexactos huiusmodi præiudicium illatum fuisse: Nos omnem in præmissis dubitandi, seu hæsitandi materiam è medio tollere, necnon Ecclesiarum, & beneficiorum, in eisque successorum, ac etiam respectiuè Cameræ prædictorum indemnitati, consulere volentes, & quarumcumque litterarum Apostolicarum tam in forma Breuis, quàm sub plumbo super facultatibus testandi, disponendi, & ab intestato succedendi, & aliàs quomodolibet expeditarum, ac quarumcumque aliarum concessionum, & gratiarum desuper quomodolibet factarum veriores, & totos tenores, necnon alia quæcumque etiam hîc forsan de necessitate exprimenda præsentibus pro plenè, & sufficienter expressis, & ad verbum insertis habentes, Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, déque Apostolicæ potestatis plenitudine hac, hac nostra perpetuò valitura constitutione eadem nostras Cancellariæ Apostolicæ regulam, & constitutionem, prædictámque resolutionem Cameralem, ac decretum desuper emanatum huiusmodi, necnon ipsas dicti Iulij prædecessoris Constitutiones in fauorem Ecclesiarum, & beneficiorum, in eisque successorum, ac Cameræ Apostolicæ respectiuè super fructibus inexactis huiusmodi editas, & de iis quomodolibet disponentes tenore præsentium perpetuò approbamus, & confirmamus illásque & earum quamliber quoad fructus inexactos huiusmodi in fauorem Ecclesiarum, & beneficiorum, in eisque successorum, & respectiuè Cameræ nostræ Apostolicæ prædictæ innouamus. Insuper motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus declaramus, & in verbo Rom. Pontificis attestamur, mentis, & intentionis nostræ numquam fuisse, nec esse, minúsque de cætero fore per quamcumque concessionem, indultum, seu facultatem testandi, & disponendi, ac ab intestato succedendi, vel transmittendi etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, ac etiam consistorialiter, & per modum indulti, seu legis generalis, vel aliàs quomolibet à Nobis emanatam & pro tempore emanandam prædictis regulæ, & constitutioni nostris, nec resolutioni, & decreto Cameralibus, illorúmque obseruantiæ, minúsque Constitutionibus dicti Iulij prædecessoris huiusmodi, quoad dicti fructus inexactos, etiamsi affictus, & emolumenta quæcumque inexacta huiusmodi deberentur ratione fructuum recollectorum, & in horreo reconditorum, ac etiam consumptorum, derogare, nec aliquod eis præiudicium vllo inferre, quinimò easdem nostras regulam, & constitutionem, decretúmque, & resolutionem Cameræ prædictæ, ac dicti Iulij Prædecessoris Constitutiones per Nos, vt præfertur approbatas, confirmatas, & respectiuè innouatas de cætero perpetuis futuris tempo

temporibus, quoad fructus quarumcumque Ecclesiarum, & beneficiorum quomodolibet qualificatorum,& quocumque nomine nuncupatorum inexactos huiusmodi, inuiolabiliter obseruari, ac omnimodę executioni demãdari debere,etiamsi in prædictis indultis, licentiis,seu facultatibus testandi, vel aliàs, quomodolibet disponendi,& ab intestato transmittendi, vel succedendi, hactenus etiam per Nos concessis, & de cætero etiam per successores nostros Romanos Pontifices, etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, vel aliàs quomodolibet concedendis, clausula prædictæ regulæ nostræ reuocatoriæ præseruatiua, siue quoduis aliud Decretum, sub quacumque verborum forma,& expressione conceptum, de eadem regula præseruan. apposita, & appositum respectiuè non fuerit. Omnes verò,& singulas licentias,indulta,& facultates testandi, & aliàs quomodolibet disponendi, vel ab intestato transmittendi, & succedendi tam à Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris,& à Nobis hactenus quomodolibet concessas, & emanatas, quàm in futurum etiam à successoribus nostris prædictis etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus concedendas, & emanandas in fauorem quarumcumque personarum etiam speciali, & indiuidua mentione, & expressione dignarum cuiuscumque qualitatis,status,gradus,& conditionis sint, vel fuerint, & quacumque dignitate etiam Cardinalatus fulgeant censendas, habendas, & intelligẽdas esse,censeríque, haberi,& intelligi debere, perinde, ac si in eis, & quacumque illarum parte apposita esset clausula omnium, & singulorum iurium prædictorum dictæ Cameræ Apostolicæ, ac respectiuè Ecclesiarum, & beneficiorum, in eisque successorum præseruatiua, verbis infra scriptis, siue æquipollẽtibus concepta, videlicet (saluis semper, & in suo robore permanentibus prædictis regula,& Constitutionibus, resolutionéque, & decreto Camerali super ipsius regulæ declaratione die xiij. Ianuarij M. D C. X X V. emanatis, quibus omnibus nullo modo intendimus derogare.) Præterea etiam decernimus nunquam de cætero in quibuscumque concessionibus, & dispositionibus, indultis, facultatibus,& gratiis etiá motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus, etiam quorum ten. &c. & quascunque alias clausulas etiam derogatoriarum derogatorias habentibus, ac etiam per viam legis, vel indulti generalis etiam consistorialiter,& aliàs quomodolibet sub quibuscũque tenoribus,& formis per Nos, & quoscumque successores nostros huiusmodi concedendis, seu à Nobis, vel illis emanandis numquam præmissis omnibus, & singulis censeri in aliquo præiudicatum, nec derogatum,nisi in eorum quolibet fuerit expressè,& dispositiuè,non autem per clausulas generales idem importantes, & seu euentualiter præsenti nostræ constitutioni derogatum. Præsentes verò litteras omniáque, & singula in eis contenta quæcumque etiam ex eo, quòd in præmissis, seu eorum aliquo interesse haben. seu habere quomodolibet prætendentes eis nullatenus consenserint, nec ad ea vocati, & auditi, minúsque causæ, propter quas eædem præsentes emanarint,adductæ, verificatæ, seu aliàs iustificatæ fuerint, nullo vnquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, nullitatis, seu inualiditatis vitio, aut intentionis nostræ, vel alio quopiam defectu etiam quantumuis magno, inexcogitato, & substantiali, siue etiam ex eo, quòd in facultatibus testandi, ac aliàs de rebus, & bonis disponendi quibusuis etiam S. R. E. Cardinalibus à Sede Apostolica,vel aliàs quomodolibet ex quacumque causa etiam fauorabili, publica, & pia, etiam ratione consanguinitatis, vel affinitatis inter concedentem, & priuilegiatum existentis, ac aliàs quouis modo etiam consistorialiter concessis caueatur expressè, quòd illis vti intuitu, & in remunerationem laborum, & onerum quorumcumque, vel ratione legationum,aliorúmque officiorum etiam Romanæ Curiæ, & dignitatum quarumlibet etiam speciali nota, & expressione dignarum, ac aliàs ex titulo & causa merè oneroſis, & aliàs quouis modo attributis nulla

Digitized by Google

nullatenus, vel nonniſi ſub certis modo & forma tunc expreſſis, derogari valeat, ac in præmiſſis, ſeu eorum aliquo ſolemnitates, & quæuis alia ſeruanda, & adimplenda, ſeruata, & adimpleta non fuerint, aut ex quouis alio capite à iure, vel facto, ſeu ſtatuto, & conſuetudine aliqua reſultante, ſeu etiam enormis, enormiſſimæ, & totalis læſionis, etiam quoad quoſcumque ipſorum priuilegiatorum creditores, etiam quantumlibet priuilegiatos, aut quocumque alio colore & titulo etiam in corpore iuris clauſo, ſeu occaſione, vel cauſa etiam quantumuis iuſta rationabili, & priuilegiata, etiam tali, quæ ad effectum validitatis præmiſſorum neceſſariò exprimenda foret, aut quòd de voluntate noſtra huiuſmodi, ac aliis Superius expreſſis, ſeu relatis nihil vllibi appareret, ſeu aliter probari poſſet, notari, impugnari, inualidari, retractari, in ius, vel controuerſiam reuocari, aut ad terminos iuris reduci, vel aduerſus illas reſtitutionis in integrum, aperitionis oris, reductionis ad viam, & terminos iuris, aut aliud quodcumque iuris, gratiæ, vel iuſtitiæ remedium impetrari, ſeu etiam motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine ſimilibus concedi, aut ſic impetrato, vel conceſſo quempiam vti, ſeu ſe iuuare in iudicio, vel extra poſſe, neque ipſas præſentes ſub quibuſuis ſimilium, vel diſſimilium gratiarum reuocationibus, ſuſpenſionibus, limitationibus, aut aliis contrariis diſpoſitionibus pro tempore quomodolibet faciendis comprehendi, ſed ſemper ab illis exceptas, perpetuóque validas, firmas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuóſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac per omnes, & ſingulos, ad quos ſpectat, & quomodolibet ſpectabit in futurum inuiolabiliter obſeruari. Sícque, & non aliter in præmiſſis omnibus, & ſingulis per quoſcumque iudices ordinarios, & delegatos etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, & S. R. E. Cardinales, ac Camerarium, & Theſaurarium Cameræ, necnon Præſidentes, & Clericos Cameræ noſtræ Apoſtolicæ in quauis cauſa, & inſtantia, ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate & auctoritate iudicari, & diffiniri debere, irritúmque, & inane quicquid ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoráter contigerit attentari. Non obſtan. quatenus opus ſit noſtra de iure quæſito non tollen. aliiſque Cancellariæ Apoſtolicæ regulis, necnon quibuſuis Conſtitutionibus, & ordinationibus etiam Apoſtolicis, ac iuramento vel alia quauis firmitate roboratis ſtatutis, vſibus, ſtylis, & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, necnon litteris facultatum teſtandi, aliáſque de rebus, & bonis diſponendi per quoſcumque Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros, ac etiam Nos quibuſuis perſonis, etiam S. R. E. Cardinalibus ſub quibuſcumque tenorib. & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatoriis, etiam motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine ſimilibus, etiam in remunerationem laborum, & damnorum paſſorum, ac ratione officiorum, & dignitatum, necnon ex titulo, & cauſa merè oneroſis, & aliàs cum quibuſuis efficacioribus clauſulis, & decretis, priuilegiis quoque, indultis, aliiſque litteris Apoſtolicis in contrarium, vt præmittitur, & aliàs quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innouatis: Quibus omnibus, & ſingulis etiamſi pro ſufficienti eorum derogatione de illis, eorúmque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, non autem per clauſulas generales idem importátes mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret, tenores huiuſmodi ac ſi ſpecificè, & ſigillatim expreſſi, & inſerti forent, præſentibus pro plenè & ſufficienter expreſſis, & ad verbum inſertis habentes, ad effectum omnium & ſingulorum præmiſſorum, ſpecialiter & expreſsè derogamus, cæteríſque contrariis quibuſcumque. Vt autem præſentium litterarum notitia ad omnes deueniat, volumus quod illæ, ſiue earum exempla ad valuas Baſilicarum Sancti Ioannis Lateranen. ac Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in acie Campi Floræ affixæ, ſeu affixa omnes ita arctent, & afficiant perinde, ac ſi vnicuique perſonali

Digitized by Google

naliter intimatæ, vel intimata fuiſſent, quódque earundem præſentium tranſſumptis, etiam impreſſis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ, in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, munitis, eadem prorſus fides in iudicio & extra adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud S. Petrum ſub Anulo Piſcatoris Die v. Aprilis M. DC. XXVIII. Pontificatus Noſtri Anno Quinto.

M. A. Maraldus.

Anno à Natiuitate Domini Noſtri IESV-CHRISTI *milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo octauo, Indictione vndecima, die verò decima menſis Iunij, Pontificatus Sanctiſſimi in* CHRISTO *Patris, & D. N. D. Vrbani Diuina prouidentia Papæ Octaui, Anno eius Quinto, ſupradictæ litteræ Apoſtolicæ, ſeu Conſtitutiones affixæ, & publicatæ fuerunt ad valuas Baſilicarum S. Ioannis Lateranen. & Principis Apoſtolorum de Vrbe, ac in Acie Campi Floræ, dimiſſis ibidem præſentibus litteris per aliquantulum temporis ſpatium affixis, & deinde amotis; poſtea earumdem exempla etiam impreſſa, & affixa, vt moris eſt, per nos Franciſcum Pignoccatum, & Camillum Fundatum Sanctiſſ. D. N. Papæ Curſores.*

Brandimartes Latinus pro D. Mag. DD. Curſorum.

Romæ ex Typographia Reu. Camerę Apoſtolicæ

M. DC. XXVIII.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX ALPHABETICO
ORDINE DISPOSITVS OMNIVM ALLEGATIONVM, QVÆ IN SECVNDA, & tertia Parte continentur.

*Additas verò hac vltima impreßione aßteriſcorum ſigna * indicant.*

A

Abſoluendi facultas conceſſa Epiſcopis per Concilium Trident. ſeſſ.24. de reformat. cap.6. an ſit eiſdem adempta per proceſſum Bulla in Cœna Domini.p.2.ſub Alleg.40.à nu.21. pag.343.

Abſoluere excommunicatos pro violenta manuum iniectione in Clericos quibus caſibus poſſit Epiſcopus.p.2.Allegat.41. pag.348.

Abſoluere à caſibus Epiſcopo reſeruatis qui poſſint. par.3. Alleg.52.pag.59.

Abſoluere occultos hereticos virtute Concilij Tridentini poſſit Epiſcopus. p.2. Alleg.40.pag.340.

Abſolutionem quorum caſuum ſibi conſueuerint reſeruare Epiſcopi.p.3. Alleg.51.pag.39.

Alienationem rerum Eccleſiæ quibus caſibus facere poſſit Epiſcopus. p.3. Alleg.95.pag.303.

* *Alienationem factam à predeceſſore, quando Eccleſiam hæredem inſtituit an teneatur Epiſcopus ratam habere.p.3. Alleg.115.pag 405.*

B

Benedictiones matrimoniales quomodo impertiendæ. p.2. ſub Alleg.32.à nu 179. pag 310.

Benedictionem ſecundis nuptiis Sacerdos impertiens, vel aliquos in matrimonium cõiungens ſine Parochi licentia, quas pœnas incurrat ibid.à nu.186.pag.311.

Benedicere Eccleſiarum ornamenta quando debeat Epiſcopus, & an vllus poſſit vltra eum hanc benedictionem impertiri. p.2. Alleg.27.pag.262.

Beneficia, quæ poſſit Epiſcopus conferre. par.3. Alleg.57. pag.115.

Beneficia vacantia intra quod tempus teneatur Epiſcopus providere.p.3. Alleg.58.pag.141.

Beneficia ſimplicia vt quis plura habere poſſit, an Epiſcopus diſpenſet.p.3. Alleg.62.pag.165.

Beneficia parentum vt filij aliquo modo obtinere valeant an Epiſcopus poſſit diſpenſare.p.3.Alleg.65.pag.172.

Beneficia vnire quando poſſit Epiſcopus. p.3. Alleg.66. pag.176.

Beneficiarios quales cogere poſſit Epiſcopus ad Fidei profeſſionem,in ſuis manibus faciendam.p.3.Alleg.61.pag.161.

Beneficij ſub vocabulo, ad cuius titulum quis ordinari valet, quid comprehendatur. par.2. ſub Alleg.19. à num.23. pag.124.

Beneficiorum reſignationes quando poſſit Epiſcopus recipere. p.3.Alleg.69.pag.185.

Beneficij vacantis quibus modis poſſit euenire.p.3.ſub Alleg.72. à n.3.pag.199.

C

Canonica portio quando, & à quibus Epiſcopo debeatur. p.3.Alleg.86. pag.177.

Canonici Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum an ſemper ad reſidentiam teneantur. p.3. ſub Alleg.53. à nu.107.pag.78.

Capellanus quomodo teneatur ad Miſſas pro aliis ex iuſtitia celebrandas. p.2.ſub Alleg.24.à n.28 pag.243.

Caſtitatis votum qualiter Sacris Ordinibus annexum ſit.p.2. Alleg.15. pag.211.

Cathedraticum ius quando, & à quibus Epiſcopo debeatur. p.3.ſub Alleg.86.à n.40. pag.281.

Cauſæ Epiſcoporum quando à ſolo Romano Pont. Sedeque Apoſt.ſunt cognoſcendæ. p.3.Alleg.112.pag.396.

Celebrandi in capella domus priuatæ quando poſſit Epiſcopus facultatem concedere. p.2.Alleg.23. pag.236.

Cenſum nouum imponere, vel antiquum augere in Eccleſiis an poſſit Epiſcopus.p.3. Alleg.85. pag.274.

Clerici in minoribus quando fori priuilegio gaudeant. p.2. Alleg.12.pag.281.

Clerici in minoribus quando gaudeant exemptione à tributis. p.2.Alleg.13.pag.207.

* *Coadiutor cum futura ſucceſſione an & quando Epiſcopis dandus ſit, & de coadiutoris auctoritate. p.3. Alleg.118. pag.411.*

Coadiutores quando illiteratis Epiſcopus dare poſſit. par.3. Alleg.63. pag.168.

Commendatitijs ſine litteris an poſſit Epiſcopus aliquem Sacerdotem ad celebrandum admittere. par.2. Alleg.22. pag.234.

Commendare ad quod tempus,& quas Eccleſias poſſit Epiſcopus.p.3. Alleg.59.pag.144.

Commutare quando poſſit Epiſcopus pias defunctorum voluntates. p.3.Alleg.83.pag.265.

Cõcurſus in vacatione Parochialis Eccleſiæ quomodo ab Epiſcopo faciendus.p.3.Alleg.60.pag.147.

Confeſſiones an vllus Sacerdos audire poſſit ſine Epiſcopi approbatione?p.2.Alleg.25.pag.247.

* *Confeſſio Epiſcopi an & quando Eccleſiæ præiudicet. p.3. Alleg.125.pag.418.*

Confirmationis Sacramenti Miniſter an proprius ſit Epiſcopus.p.2.Alleg.30.pag.281.

Conſeruatores Regularium an in aliquo ſubſint Epiſcopo.p.3. Alleg. 106.pag.371.

Criminales Clericorum cauſas an poſſit Epiſcopus laico delegare.p.3. Alleg.108.pag.383.

D

* *Decimas laicis concedere, & earum compoſitiones inter Eccleſiaſticos & ſeculares an & quando facere poſſit Epiſcopus.p.3.Alleg.121. pag.415.*

Degradare Clericos quomodo,& quando poſſit Epiſcopus.p.3. Alleg.110.pag.759.

Delegati,an vero Ordinarij iudices ſint cenſendi Epiſcopi in illis caſibus in quibus tanquam Sedis Apoſt.delegati procedunt.

ceduns. par.3. Allegat.92.pag.

Denunciationes matrimoniales quomodo facienda, & quando in eis dispensare possit Episcopus. par.2. Allegat.32. pag.292.

Dignitas & qualitas Prælatum eligendorũ qualis esse debeat. p.2. Alleg 1.pag.159.

Dimissorias literas quando, & quibus cõcedere poteſt Episcopus. p.2. Alleg.7.pag.182.

Dispensare in Pontificia, vel Concily lege quando possit Episcopus p.2. Alleg.33.pag.314.

Dispensare in suis Const. an valide possit Episcopus sine causa. p.2. Alleg.34.pag.317.

Dispensare quando possit Episcopus in impedimentis matrimony. p.2. Alleg.35.pag.319.

Dispensare quando possit Episcopus in iuramentis, & votis. p.2. Alleg.36.pag.321.

Dispensare quando possit Episcopus in votis solemnibus? p.2. Alleg.37.pag.324.

Dispensare in quibus irregularitatibus, & suspensionibus hodie possit Episcopus p.2. Alleg 39 pag.331.

Dispensare an possit Episcopus cum infantibus. p.2. Alleg.43. pag.357.

Dispensare cum sibi subditis an possit Episcopus in irregularitatibus prouenientibus ex vitio, seu defectu corporis. p.2. Alleg.42.pag.342.

Dispensare ad Ordines an possit Episcopus cum Sodomitis de nefario crimine conuictis. p.2. Alleg.44. pag.359.

Dispensare ad Ordines, & beneficia cum illegitimis quando possit Episcopus. p.2. Alleg 45 pag.362.

Dispensare an possit Episcopus cum illiteratis ad Ordines. p.2. Alleg.46.pag.365.

Dispensare cum promoto per saltum an possit Episcopus. p.2. Alleg.47.pag.366.

Dispensare quando possit proprius Episcopus cum ordinatis ab Episcopo, qui renuntiauit dignitati. par.2. Alleg.48. pag.368.

Dispensare an possit Episcopus cum bigamis. p.2. Alleg.49. pag.390.

Dispensare an possit Episcopus, vt quis habeat plura beneficia simplicia. par.3. Allegat.62.pag.165.

Dispensare an possit Episcopus, vt filij beneficia suorum parentum aliquo modo obtinere possint. par.3. Allegat.65. pag 172.

Dispensare an possit Episcopus cum monialibus sibi subiectis ad retinendos annuos reditus, vel aliquos census pro suis particularibus necessitatibus. p.3. Alleg.103.pag.355.

E

Ecclesias, & altaria quando, & quomodo consecrare debeat Episcopus. p.2. Alleg.27 pag.262.

Ecclesia pollutæ quando reconciliari debeant per Episcopum. p.2. Alleg.28. pag.270.

Ecclesias reparare an teneatur Episcopus, & quas personas ad id cogere possit. p.3. Alleg.64. pag.170.

Ecclesiæ an sine Episcopi consensu ædificari possint. p.2. Alleg.26.pag 257.

Electionem pravos quæstores an possit Episcopus punire. p.3 Alleg.109.pag.384.

Episcoporum & subditorum nomine, qui contineantur in dispensationibus elargiendis irregularitatum, & suspensionum p.2. sub Alleg.39.a n.2.p.331.

**Episcopus proprius an necessariò sit adeũdus, si clericus aduersus clericum negotium habeat. par. 3. Allegat. 122. pag.419.*

Eucharistia Sacramentum, vt seruetur in Ecclesia non Parochiali an possit Episcopus licentiã concedere. p.2. Alleg.22. pag.195.

Examini quarum rerum Ordinandos subiicere debeat Episcopus. p.2. Alleg.10. pag.190.

**Exemptos si extra locum exemptum delinquant aut contrahant, an possit Episcopus ratione delicti, vel contractus coram se conueniri facere. p.3. alleg.123.pag.421.*

Eximere à sua potestate an possit Episcopus. p.3. Allegat.89. pag.289.

F

Familiam armatam an habere possit Episcopus. p.3. Alleg. 107.pag.

Familiarem suum triennalem quando possit Ordinare Episcopus. p.2. Alleg.5. pag.178.

**Fines Episcopatuum, seu diœcesum an & quando prescribi possint. p.3. Alleg 131.pag.452.*

Fiscum, & carcerem an habere possit Episcopus. p.3. sub Alleg.107.a n.16.pag.380.

H

Hæretici occulti qui dicantur, & quos occultos hæreticos poterunt Episcopi, & quilibet Confessary approbati absoluere p.2. sub Alleg 40.a nu.1.pag.340.

Homicidiũ voluntarium quod dicatur ad hoc, vt in irregularitatibus ex eo prouenientibus Episcopus dispensandi facultatem non habeat. p.2. sub Alleg.29.a nu.46.pag.336.

I

INdulgentias quales possit Episcopus cõcedere. p.3. Alleg.88. pag.287.

Inimicitias extinguere, & ad concordiam compellere quando debeat Episcopus. p.3. Alleg.79. pag.251.

Instantia prima an semper cognoscat Episcopus de causis suorum subditorum. p.3. Alleg 81. pag.258.

Instituere præsentatos à patronis quando teneatur Episcopus. p.3. Alleg.72.pag.199.

Institutio in beneficiis quando, & à quibus facienda. p.3. sub Alleg.72.a nu.172. pag.212.

Interdictum ad tempus, vel ad certum effectum an possit Episcopus suspendere. p.2. Alleg.38.pag.327.

Interstitia temporum seruatis Ordines conferre debet Episcopus, & quando in eis dispensare possit. par.2. Allegat.18. pag 219.

Iurisdictionem quando habeat Episcopus in Regulares & exemptos. p.3. Alleg.105. pag.305.

Iurisdictionem quando habeat Episcopus in Regulares prætendentes se per vim ingressos religionem. par.3. Allegat.104. pag.300.

Iurisdictionem quando habeat Episcopus in laicos in concernentibus pietatem, & officium charitatis. par.3. Alleg.82. pag.260.

**Iurisdictio competens Episcopo si inferiori concedatur. vel aliter acquiratur an in dubio indicanda sit quæsita cumulatiue, vel potius priuatiue. p.3. Alleg.124.pag.427.*

Iuspatronatus an acquiri possit sine Episcopi consensu? par.3. Alleg.70. pag.189.

Iuspatronatus an sine Episcopi consensu in aliquem possit transferri. p.3. Alleg.71.pag.193.

Iurispatronatus existentia quomodo probanda. p.3. sub Alleg. 72.a n.20.pag.200.

** Iura Episcopalia, & iurisdictio an & quando ab inferioribus præscribi possint. p.3. Alleg.127.pag.127.*

L

**LEgatum relictũ Episcopo an, & quando intuitu Ecclesiæ suæ vel personæ propriæ relictum censeatur. p.3. Alleg. 116.pag.406.*

Libros prohibitos legendi facultatem an possit Episcopus concedere, & an teneatur imprimendos approbare. par.3. Alleg.90. pag.290.

Licentia Episcopi, seu eius Vicarij quando sit necessaria in dispositionibus bonorum temporalium à nouitijs faciendis. p.3. Alleg.99. pag.326.

Licentia

Digitized by Google

Licentia ad aſſiſtendum matrimonio, cui, & à quo concedi debeat. p.2.ſub Alleg.42.à nu.107.pag.303.
Locationi prædeceſſoris an teneatur ſtare Epiſcopus. par.3. Allegat.94. pag.300.

M

MAtrimonium abſque Parocho, & teſtibus an ſemper ſit irritum. par.2. ſub Allegat.32. à num.140. pag.304.
Matrimonialium cauſarum cognitionem an ſolus habeat Epiſcopus p.3.Alleg.84.pag.269.
Medici ad quid teneantur, & qualem in eos habeat Epiſcopus iuriſdictionem.p.3.Alleg.91.pag.292.
Miracula noua approbare an poſſit Epiſcopus.p.3.Alleg.97. pag.320.
Miſſam quotidie an debeat celebrare Epiſcopus, vel eam audire.p.2.Alleg.24.pag.339.
Miſſæ Sacrificium celebrans Parochus qualiter ſe habere debeat.p.2.Alleg.24.à nu.16.pag.242.
Miſſarum numerum quãdo poſſit ad minorem reducere Epiſcopus. p.2.Alleg 29. pag.178.
Monialium circa clauſuram Epiſcopus quam habeat cognitionem. p.3. Alleg.102. pag.340.
Monitoria pro rebus deperditis ſub pœna excommunicationis quando concedere poſſit Epiſcopus. par.3.Alleg 96. pag.311.

N

**NEgligentia Epiſcopi an & quando per alios ſuppleatur. par.3. Allegat.126. pag.431.*

O

**OBedientia debita Epiſcopis an & quando poſſit à ſubditis præſcribi. par.3. Allegat.128. pag.447.*
Olea Sancta qualiter conſecrare debeat Epiſcopus. par.2. Alleg.31. pag.286.
Ordinans ſine titulo aliquem, & ab eo promotus quas pœnas incurrat?par.2.Alleg.20.pag.231.
Ordinans alterius ſubditos ſine licentia, & dimiſſoriis litteris quam pœnam incurrat p.2. Alleg.8.pag.185.
Ordinans, vel Pontificalia exercens in aliena Diœceſi ſine proprij Epiſcopi licentia quam pœnam incurrat. par.2. Alleg.6. pag.180.
Ordinare ſub quo beneficij, vel patrimonij titulo poſſit Epiſcopus. p 2. Alleg.19. pag.222.
Ordinis Sacramenti materia in communi. par.2. Allegat.2. pag.165.
Ordinis Sacramenti Miniſter quis ſit? par.2. Allegat. 3. pag.169.
Ordines vt conferre poſſit quis proprius dicatur Epiſcopus. p.2. Alleg.4. pag.172.
Ordines Sacros in qua ætate conſtitutis conferre valeat Epiſcopus. p.2. Alleg.16. pag.213.
Ordines Sacros quibus temporibus dare poſſit Epiſcopus. p.2. Alleg.17. pag.216.
Ordines Sacros quibus, & qualiter conferat Epiſcopus? p.2. Alleg.14. pap.208.

P

PArochiales Eccleſiæ, quæ abſque concurſu poſſint conferri. p.3. ſub Alleg.60. à n.18. pag.151.
Parochias multiplicare quando poſſit Epiſcopus.p.3.Alleg.68. pag.162.
Parochus ad reſidentiam an ſemper teneatur. p.3.ſub Alleg. 53.ex nu.65. pag.73.
Parochus, qui matrimonio clandeſtino interfuerit quam pœnam incurrat. p.2. Alleg.32. à nu.160. pag.308.
Parochus matrimonio aſſiſtens ad quid teneatur. ibid. ſub dicta Alleg.32.à nu.168. pag.309.
Parochus proprius contrahentium qualis. ibidem ex nu.56. pag.296.
Parochus in ſua parochia ad quid teneatur. p.2. ſub Alleg. 24.ex nu. 16. pag.242.
Parochi præſentia in matrimoniis contrahendis qualis habenda. par.2. Allegat.32.a nu.78. pag.301.
Patrimony ſub vocabulo ad cuius titulum quis ordinari valet, quid comprehendatur? par.2. Allegat.19.ex num.52. pag.227.
** Penſionis decurſas, & non ſolutas tempore prædeceſſoris, an & quando teneatur Epiſcopus ſoluere. p.3. Alleg.120. pag.414.*
Prabendas ſupprimere, & beneficia diſmembrare quando poſſit Epiſcopus. p.3. Alleg.67. pag.181.
Pœnitentiarium in Cathedralibus quomodo inſtituere teneatur Epiſcopus. p.3. Alleg.55. pag.105.
Prædicandi munus quando Epiſcopo incumbat.p.3 Alleg.76. pag.238.
Præſentati habilitas qualis requiratur. p.3. ſub Alleg.72.ex nu.72. pag.204.
Præſentatio facta in tempore quando dicatur. ibid.à nu.126. pag.208.
** Præſcriptio an currat contra Eccleſiam Epiſcopali ſede vacante. p.3. Alleg.132. pag.454.*
Primam tonſuram, & minores Ordines quando, & quibus conferat Epiſcopus. p.2.Alleg.11. pag.197.
Proceſſiones publicas quando indicere valeat Epiſcopus, & quas perſonas ad illas compellere poſſit. p.3.Alleg.78. pag.217.
** Procuratio Epiſcopis debita ratione viſitationis an & quando præſcribi poſſit. p.3. Alleg.130. pag.450.*
Profeſſionem Fidei quales beneficiarij coram Epiſcopo facere teneantur. par.3. Alleg.61. pag.161.
Profeſſionis Regularium cognitio an aliqua cadat ſub Iuriſdictione Epiſcopi. par.3. Allegat.101. pag.334.

Q

QVarta decimarum quando, & à quibus debeatur Epiſcopo. par.3.ſub Allegat.86. ex nu.33.pag.181.

R

REligioſorum, vel Monialium numerum an poſſit Epiſcopus in qualibet monaſterio conſtituere p.3.Alleg.98. pag.323.
Reliquias Sanctorum publicè venerandas quando Epiſcopus exponere poſſit. par. 3. ſub Allegat.97. ex num.10. pag. 321.
Reſervatis caſibus à Iure, vel à Summo Pontifice an aliquam habeat Epiſcopus abſoluendi Iuriſdictionem?p.3.Alleg.50. pag.8.
Reſidere an ſemper teneatur Epiſcopus. pag.3. Allegat.53. pag 66.
Reſignationes beneficiorum quando poſſit Epiſcopus recipere. p.3. Alleg.69. pag.185.
Reſignationes Epiſcopatuum ex quibus cauſis poſſint facere Epiſcopi. p. 3. Alleg.113. pag.398.
** Reſignanti Epiſcopatum, ſeu potius reſignatario, & ſucceſſori an & quando debeantur fructus naturales, induſtriales ſeu ciuiles, & quid in aliis beneficiis. p.3. Allegat.117. pag.409.*

S

SEdere pro tribunali in quouis loco ſuæ Diœceſis, quamuis exempto, an poſſit Epiſcopus. par.3. Alleg.80. pag.254.
Seminarium erigere, aut gubernare quomodo debeat Epiſcopo. p.3. Alleg.77. pag.243.
Subſidium charitatiuum quando, & à quibus exigere poſſit Epiſcopus. p.3. Alleg.87. pag.283.

Digitized by Google

Index Allegationum Secundæ,& Tertiæ partis.

Suſpenſionem quando incurrat Epiſcopus ob illicitam ordinationem, & ob prauum Paſtoralis officij uſum. p.3. Alleg. 111. pag.390.

Synodum Diœceſanam qualiter, & quando teneatur congregare Epiſcopus. p.3. Alleg 93. pag.296.

T

TEmpora adducuntur quibus matrimonium celebrare vetitum eſt, benedictioneſque nuptiales non ſint faciendæ. p.2. Alleg.32.a n.193. pag.312.

Teſtamenti executor ad implendam defuncti voluntatem quando poſſit per Epiſcopum cogi. par.3. ſub Alleg.82. pag.260.

Teſtari an poſſit Epiſcopus de bonis intuitu Epiſcopatus acquiſitis. p.3. Alleg.114. pag.400.

Teſtes ad matrimonium adhibendi quales. p.2.ſub Alleg.32. ex n.137. pag.305.

Theologalis Prabenda, & Lectio Sacræ Scripturæ ut habeatur quibus in Eccleſijs curare debet Epiſcopus. p.3. Alleg. 56. pag.108.

** Tranſlatus Epiſcopus ad aliam Eccleſiam quando prima Eccleſia deſinat eſſe Epiſcopus. p.3. Alleg.119. pag.412.*

V

VEſtium clericalium honeſtatem qualem conſtituere debet Epiſcopus, & de pœnis contra non deferentes. p.2. Alleg.9. pag.188.

Vicarium generalem qualem conſtituere debeat Epiſcopus. p.3. Alleg.54. pag. 58.

Virginum Deo dicandarum voluntatem quando Epiſcopus teneatur explorare. p.3. Alleg.100. pag.331.

Viſitare quando teneatur Epiſcopus, & in viſitationibus quomodo procedere debeat. par.3. Alleg.73. p.217.

Viſitandi exemptos quando ius habeat Epiſcopus p.3. Alleg. 74. pag. 225.

Viſitandi Hoſpitalia, Collegia, ac Confraternitates laicorum quando ius habeat Epiſcopus. par.3. Allegat.75. pag 229.

** Viſitatio Epiſcopi an præſcribi poſſit. par.3. Alleg.129. pag.449.*

** Viſitatorem Epiſcopali ſede vacante quis poſſit deputare p. 3. Alleg.133. pag.458.*

Vnire beneficia quando poſſit Epiſcopus. par.3. Alleg.66. pag.176.

INDEX

Digitized by Google

INDEX RERVM,
ET VERBORVM,

Quæ in omnibus tribus Partibus huius Tractatus continentur:

*Addita vero in hac vltima impreſſione aſteriſcorum ſigna * paſſim indicant,*

A

ABBAS ad primam tonſuram, cæteroſque minores Ordines poteſt promouere Conuerſos Monachos ſui monaſterij, & illos in quos habet iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi, part. 2. Alleg. 3. num.5. pag. 169.

Abbates in interſtitiis cum ſuis Monachis Conuerſis, aliiſque ſibi ſubditis, quos ad minores Ordines poſſunt promouere, diſpenſare poſſunt, ac eiſdem pro minoribus ſuſcipiendis ab alienis Epiſcopis, vel Abbatibus dimiſſorias concedere, p.2. Alleg.3.n.6.& 7.p. 170.

Abbates, qui Nouitios ordinant, incurrunt ſuſpenſionem comminatam in Concil. Trid. ſeſſ.23.c.10.de reform.p.2, Alleg.3. num.9. pag.170.

Abbates, aliique exempti hodie dimiſſorias Clericis ſecularibus concedere non poſſunt, p.2. Alleg.7.n.7.pag.182.

Abbates, qui ſubditis ſuis Primam tonſuram, & minores Ordines poſſunt conferre, poterunt cum eiſdem in interſtitiis diſpenſare p.2. Alleg.18.n.3.pag.219.

Abbates Generales Congregationis S. Benedicti Regni Portugaliæ quod priuilegium habeant ſuper mutatione monaſteriorum de vno loco in alium p. 2. Allegat. 26. num.9. pag.259.

Abbates aliqui priuilegium habent benedicendi quæcunque veſtimenta, & ornamenta eccleſiaſtica, ac Calices conſecrandi p.2. Alleg.27.n.36.pag.266.

Abbates ex priuilegio Sedis Apoſtolicæ de conſenſu Ordinarij Sacramentum Confirmationis conferre poſſunt.p.2.All. 30.num.5. pag.282.

Abbates non poſſunt eſſe patrini, ſi tamen ſuſcipiant peccabunt mortaliter, at ſpiritualem contrahent cognationem p.2.Alleg.30.n.36.pag.284.

* Abbates ſeculares exempti habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poſſunt Sacerdotes ſibi ſubditos ad audiendas Confeſſiones approbare p. 2. Alleg. 25. num. 9. pag. 248.

Abbates, qui Ordinarij ſunt, & habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſunt omnia regulariter, quæ Epiſcopi in ſua Diœceſi, circa ea, quæ ſunt iuriſdictionis p.2. Alleg.32. num.31. p.274.

Abbates titulares, & Commendatarij poſſunt remittere denunciationes p.2.Alleg.32.n.32.pag.294.

Abbates, &, alij inferiores Prælati habentes iuriſdictionem Ordinariam, & quaſi Epiſcopalem prædicta diſpenſandi, & abſoluendi facultate non gaudent p.2. Allegat.39. num. 17. pa.333.

Abbates Collegiatarum Eccleſiarum, licet habeant iuriſdictionem in Canonicos, ad reſidentiam cogi poſſunt per Epiſcopos, ſub quorum Diœceſi ſunt p.3. Alle.53. num.108. pag.78.

Abbates habent ius viſitandi Monaſteria Religioſorum ſuorum p.3. Alle.73.n.23.p.219.

Abbates licet non exempti, quibus olim ex præſcripta conſuetudine, vel aliquo priuilegio de Clericis ſuæ Diœceſis, vel cumulatiuè cum Ordinario, vel priuatiuè cognoſcere competebat, etiam hodie eadem vti poſſunt iuriſdictione p.3. Alleg.81.n.7.pa.238.

* Abbates atque alij Prælati Epiſcopo inferiores, ita plene ſubiectas ſibi Eccleſias habentes vt iuriſdictione quaſi Epiſcopali in eis fungantur, ſeu exiſtente priuilegio, aut conſuetudine legitime præſcripta, poſſunt vniones facere p.3. Alle.66.n.14. pag.177.

Abbates habentes quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habent poteſtatem exequendi defunctorum voluntates p.3.Alle.82. num.30.p.263.

Abbates non poſſunt exigere charitatiuum ſubſidium ab Eccleſiis ſecularibus, vel Regularibus monaſteriis ſibi non pleno iure ſubiectis p.3. Alle.87.n.18.p.288.

Abbates exempti, qui intereſſe debent Synodo quo amictu, & ornamentis vti debeant p.3.Alle 93.n.9.p.297.

Abbates habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem nullique Epiſcopo ſubiecti, poſſunt in ſuis Diœceſibus licentiam concedere nouitiis ad diſponendum de ſuis bonis temporalibus p.3. Alle.99.n.6.p.326.

* Abbates, & Regulares Prælatos negligentes poteſt Archiepiſcopus tanqnam ſedis Apoſt. delegatus compellere, vt prædicatio Euangelij fiat in Eccleſiis Parrochialibus ſubiectis monaſteriis in nulla diœceſi exiſtentibus p.1. tit.4. nu. 55. pag.146.

Abbatibus, & aliis quibuſcunque quantumuis exemptis iam non licet in poſterum intra fines alicuius Diœceſis exiſtentibus, etiamſi nullius Diœceſis, vel exempta eſſe dicantur; cuiquam, qui Regularis ſubditus ſibi non ſit, tonſuram vel minores Ordines conferre p.2. Alle.3.n.11.p.170.

Abbatibus non licet promouere perſonas ſeculares ad minores Ordines habentes litteras dimiſſorias ſuorum Epiſcoporum p.2.Alle.3.n.12.p.171.

* Abbates exempti iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes non veniunt Epiſcopi nomine in Conc. Trid. ſeſſ.24.de reformat.cap.30.verſ,ad hæc, p.3.Alleg.84.ſub num.2. verſ. proinde pag.269.

* Abbates habentes iuriſdictione in pleno vire ſpiritualem & temporalem cauſas criminales iudicare poſſunt. ibid.

Abbas, quem Eccleſia in temporalibus recognoſcit, non poteſt liberas beneficiorum reſignationes admittere p.3. Alle. 69. num.5.pag.185.

Abbas habens poteſtatem dandi licentiam ædificandi Eccleſias intra ſuam Parochiam, habet etiam facultatem præſtandi auctoritatem, & conſenſum creationi, & acquiſitioni iuriſpatronatus p.3.Alleg.70.n.31.pag.191.

Abbas poteſt monacho licentiam concedere vt procuratorio munus pro Epiſcopo obire poſſit p.3. Allegat. 105. num.10. pag.362.

Abbas datus adminiſtrator Eccleſia Cathedrali vacante, de iure minores Ordines ſubditis illius Epiſcopatus dare poterat, ſicut etiam inuitatus in clauſtris aliorum exemptorum p.2. Alleg.3.n.10.pa.170.

Abbas volens Ordines conferre in caſibus ſibi permiſſis debet eſſe Preſbyter, benedictionem habere, ac proprium Monachum ad eos promouere p.2. Alle.3.n.14.p.170.

Abbas ex benedictione Epiſcopi conſequitur, vt poſſit conferre Ordines minores p.2. Alle.27.n.51.

Abbas iuriſdictionem habens quaſi Epiſcopalem quando poſſit benedictionem populo impertiri p.2. Allegat.27. nu.61. pag.268.

Abbas Eccleſiæ nulli Epiſcopo ſubiectæ poteſt facultatem concedere aſſiſtendi matrimonijs ſuorum Diœceſanorum p.2. Alleg.32. n.122.p.304.

ABBATISSA temporalis non eſt iure benedicenda p.2. Alleg. 27.num.62.p.269.

Index rerum, & verborum.

Abbatiſſæ in votis ſuarum Monialium diſpenſare non poſſunt p.2.Alle.36.n.14.pag.323.

Abbatiæ monaſteriorum quæ Sedi Apoſt.reſeruatæ ſint.p.3. Alle.57.n.91.pa.125.in fine.

*Abbatiſſa debet eligi non minor annis 40.Et quę octo annis poſt expreſſam profeſſionem laudabiliter vixerit p.3. Alle. 100.num.12.p.332.

* Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ officium habere non poſſunt illæ quæ virgines non ſunt,ibi.n.14.

* Abbatiſſæ debent eligi per vota ſecreta ibid. n.17.

*Abbatiſſarum in electione poſſunt vota per Epiſcopum vnde cum Vicario,vel alio iure aſſumpto oretenus accipi,ibid.n. 18. pag.333.

* Abbatiſſæ in electione ex tripartito numero monialium duæ partes concurrere debent,ibid.n.24.pa.333.

Abesse ab Eccleſia iuſte poteſt Epiſcopus occurrente temporali perſecutione perſonæ, & non Eccleſiæ, vel aliarum ouium ſuarum p.3.Alle.53.n.8.pa.88.

Abeſſe à ſua Eccleſia non poteſt Epiſcopus propter perpetuum morbum,ibid.n.9.

Abeſſe non dicitur, qui ſtatim eſt reuerſurus, ibid. num. 91. pa.96.

Abeſſe vt poſſint Canonici per quatuor menſes poteſt Epiſcopus illis facultatem concedere,ibid.n.123.pa.98.

Abortum procurantes,conſultantes,& quocunque modo conſentientes, quibus pœnis per Conſtit. Sixti V. & Gregor. XIV. puniantur p. 3. Alle.51. n.136.pa.54.

Abortum conſulens ei,quæ dubitat eſſe prægnans, non eſt irregularis,ſi non apparet de abortu, ibid.n.139.p.54.

Abortui cauſam præbens ſit irregularis,etiamſi dubium ſit an fœtus eſſet viuificatus,ibid.n.141.pa.55.

Abortui cauſam dans, vel recipiens poculum, quando vt homicida puniatur,remiſſiue ibid.n.142.

Abortum animatum cauſans ſi Eccleſiaſticus, fuerit traditur Curiæ ſeculari p.3.Alle.130.n.20.pa.388.

Absens Epiſcopus an poſſit conferre menſibus Iunij, & Decembris,quos firmos appellamus p. 3. Alle. 53. num. 59. pa. 74.

Abſens Parochus ex cauſa rationabili licet peccet ob inobedientiam non petendo licentiam,non tenetur tamen ad reſtitutionem p.3. Alle.53.n.100.pa.77.

Abſens à ſeruitio ſuæ Eccleſiæ vt poſſit fructus,& diſtribpetiones lucrari,duo copulatiuè requiruntur, iuſta cauſa abſentiæ,& licentia Ordinarij,ibid.n.153.pa.81.

Abſens per annum à dignitatis Canonicatus, ſeu præbendæ diſtributionibus eſt priuatus,ibid.n.146.pa.81.

Abſens cauſa ſtud.) diſtributiones quotidianas non percipit p.3.Alle.56.n.19. pa.110.

Abſens cauſa ſtudij etiam obtenta licentia à Sede Apoſt. non excuſatur ab amiſſione diſtributionum quotidianarum,ibi. num. 20.

Abſentes ſi ex Statuto non potiantur priuilegiis ciuitatis,ſatis eſt patrem eſſe in Ciuitate vt filius abſens priuilegiis potiatur p.2.Alle.4.n.31.pa.172.

Abſentes pro vtilitate Eccleſiæ diſtributiones quotidianas non amittunt,præcipuè ſtante conſuetudine,quod Canonicus miſſus à Capitulo pro aliquo ſeruitio ipſius Eccleſiæ, ſeu Capituli, percipiat omnes fructus, & quotidianas diſtributiones p.3.Alle.53.n.171.pa.83.

Abſentes cauſa ſtudij poſſunt percipere fructus ſuarum præbendarum,etiamſi pluſquam duo Canonici ſint, dummodo id Status Eccleſiæ patiatur p.3.Alle.56.n.25. pa.110.

Abſenti non currit tempus ad præſentandum in beneficiis p. 3.Alle.72.n.138.pa.209.

Abſenti à ſeruitio Eccleſiæ ex iuſta cauſa, & pro defenſione iurium ipſius Eccleſiæ,vel ſui beneficij,debentur fructus,& diſtributiones,p.3.Alle.53.n.172.pa.85.

Abſentia trium dierum à Conuentu interrumpit annum probationis p.3.Alle.101.n.25.pa.336.

Abſentiæ cauſam legitimam non eſt neceſſe aſſignare, nec licentiam à Prælato obtinere pro abſentia trium menſium à Conc. Trid.conceſſorum, dummodo omnes Canonici eodem tempore non abſint,p.3.Alle.53.n.118.pa.79.

Abſentia trium menſium Canonicis conceditur ſi conſtitutiones Eccleſiæ ſeruitium totius anni requirant, ibid.nu. 121.pa.79.

* Abſentiam Epiſcopi ſuffraganei probat Archiepiſcopus in ſcriptis,p.1.tit.4 n.11.pa.143.

Absolvtio Sacramentalis præſtita à non Sacerdote, qui tamen communiter pro Sacerdote habebatur,nulla eſt p.2. Alle.2.num.12.pa.167.

Abſolutio Sacramentalis etiam in mortis articulo non Sacerdote valide præſtari non poteſt, etiamſi deſit ſacerdos p.2.Alle.2.n.13.pa.167.

Abſolutio Sacramentalis præſtita ab eo, qui non erat approbatus à legitimo Superiore,eſt inualida, quamuis communi errore approbatus cenſeretur p.3. Alle.25.num.62. pag. 254.

Abſolutione ab excommunicatione ratione articuli mortis vel cuiuſuis impedimenti imponenda eſt obligatio ſub iuramento, vt ceſſante morbo, vel eo impedimento ſe præſentet Superiori, niſi illud impedimentum ſit perpetuum p.2.Alle.41.n.15.pa.349.

Abſolutio Papæ ab aliquo caſu Bullæ in Cœna Domini non comprehendit eos,qui non deſtiterunt p.3.Alle.50.num.75. pa.14.

Abſolutionem Sacramentalem inter abſentes per litteras poſſe fieri aſſerentes incidunt in excommunicationem Papalem p.3. Alle.50.n.163.pa.23.

* Abſolutionem à cenſuris per vim, aut metum extorquentes incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam p.3. Alle.50.n 106. pa.27.

Abſolutio quomodo ſit impertienda ſuper caſu reſeruato quando ſit Confeſſio ei, qui facultatem non habet abſoluendi ab illo p.3.Alle.52.n.12.pa.61.

Abſolutio Concil. ſeſſ. 24. de reform. cap.6. committi poteſt ab Epiſcopo,non tamen à Vicario Generali, aut Pœnitentiario;vel Vicario ad id ſpecialiter deputato p.3.Alle.55.n. 25. pa.107.

Abſolutus in foro conſcientiæ à crimine hæreſis poteſt accuſari in foro iudiciali,nec tueri ſe poteſt exceptione receptæ pœnitentiæ in foro interiori p.2. Alle. 40. num. 29. pa. 344.

Abſolutio Epiſcopi an ſit danda à duodecim Epiſcopis,& Metropolitano, ac diffinienda per Papam, ſicut condemnatio p.3.Alle.112.n.13.pa.398.

Absolvere ab omni cenſura legis non reſeruata pertinet ad Epiſcopos p.2. Alle.1.n.8.p.160.

Abſoluere,qui valet à cenſura,non poteſt eandem ad tempus ſuſpendere p.2.Alle.38.n.5.pa.328.

Abſoluere poteſt ſubditum ſuum Epiſcopus extra territorium exiſtens p.2.Alle.6.n.17.pa.183.

Abſoluere præſumentes à caſibus Bullæ in Cœna Domini excommunicantur p.3. Alle.50.n.78.pa.14.

Abſoluere poteſt à caſibus reſeruatis, qui eos reſeruauit p.3 Alle.52.n.1.pa.59.

Abſoluere à crimine hæreſis etiam de licentia Epiſcopi non poteſt Vicarius Generalis p.3.Alle.54.n.86.pa.96.

Abſoluere ab irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus ſine particulari conceſſione non poteſt Vicarius Generalis p.3.Alle.54.n.107.pa.97.

Abſoluere à caſibus reſeruatis per ipſum Epiſcopum ex Generali conceſſione non poteſt Vicarius Generalis p.3 Alle.54. n.116.pa.97.

* Abſoluere ſubditos ſuffraganeorum, tam per ſe, quam per alios poteſt Archiepiſcopus dum viſitat eorum diœceſes p.1.tit.4.n.48.pa.146.

* Abſoluere de hæreſi & caſibus conceſſis Epiſcopo in Conc. Trid.ſeſſ.24.de reform.c.6. poteſt dum viſitat Archiepiſcopus ſubditos ſuffraganei,ibid.n.51.pa.146.

* Abſoluit Archiepiſcopus quem Epiſcopus non vult abſoluere,ibid.n.23.p.144.

Abſoluere condemnatum inquiſitum non poteſt Vicarius Generalis p.3. Alle.54.n.118.p.97.

Abſoluere à quibuſcunque peccatis in mortis articulo poteſt quilibet Sacerdos abſque ſui Epiſcopi licentia p.2. Alle.25. n.78.pa.255.Licet degradatus,excommunicatus,irregularis, vel hæreticus eſſet. & quamuis adeſſet ſuperior, vel de facili poſſet haberi n.79.pa.256.

Abſoluere non poteſt Epiſcopus à ſuſpenſione temporaria intra tempus, nec virtute decreti Concilij Tridentini ſeſſ. 24. de reform.cap.6.p.2. Alle.31.n.167.pa.309.

* Abſoluere à ſuſpenſione à beneficio poteſt Epiſcopus vel eius vicarius,ibid.n.191.pa.311.

* Abſoluere poteſt Epiſcopus excommunicatos pro violenta manuum iniectione in clericos, quando percuſſio eſt leuis p.2.Alle.41.n.2.pa.348.

* Abſoluere ab excommunicationibus Papæ reſeruatis nullus Epiſcopus poteſt par. 3. Allegat. 50. numer. 271. pag. 33.

* Abſolben

Digitized by

Index rerum, & verborum.

* Abſoluendi facultatem obtinens ab omnibus caſibus Sum. Pont. reſeruatis non poteſt abſoluere à caſibus contentis in Bulla Cœnæ, ibid. n. 274.

* Abſoluendi à caſibus reſeruatis etiam in Bulla Cœnæ facultatem obtinens non poteſt quis virtute illius abſolui ab excommunicatione ob hæreſim contracta, ibid. numer. 275. pag. 33.

* Abſoluendi à caſibus Summo Pont. reſeruatis facultatem obtinens poteſt abſoluere à cenſuris reſeruatis, ibid. num. 277.

* Abſolui poteſt ſubditus ab Epiſcopo loci vbi moratur à ſententia iuris, quam incurrit in alia Diœceſi, ibid. num. 282. pa. 34.

Abſoluendi facultas Epiſcopis videtur conceſſa quoties conditor Canonis cenſuræ abſolutionem non reſeruauit p. 2. Alle. 33. n. 17. p. 316.

Abſoluendi facultas ab omnibus caſibus Epiſcopo reſeruatis non extenditur ad caſus contentos in Bulla Cœnæ, p. 3. Alle. 50. n. 274. pag.

Abſoluendi cui conceditur facultas à caſibus Summo Pontifici reſeruatis, poterit etiam abſoluere à cenſuris illi reſeruatis p. 3. Alle. 50. n. 277.

Abſoluendi ab omnibus cenſuris, qui obtinuerit poteſtatem à Summo Pont. poterit etiam abſoluere à cenſuris ei reſeruatis p. 3. Alle. 50. n. 277.

Abſoluendi conceſſa generalis facultas à Summo Pontifice ab omnibus cenſuris, ſiue ab omnibus excommunicationibus ſibi reſeruatis, an extendatur ad caſus, & excommunicationes, quas Epiſcopi in ſpecie ſibi reſeruarunt, p. 2. Alle. 52. num. 7. pa. 67.

Abſoluendi conceſſa facultas à caſibus reſeruatis ſimpliciter extenditur ad præterita, & futura p. 3. Allegat. 52. num. 9. pa. 67.

Abſoluendus an ſit ille, qui orationem Angelicam, & Dominicam, Symbolumque Fidei, ac præcepta Decalogi ediſcere non curat p. 3. Alle. 76. n. 42. p. 242.

* Abſoluendi poteſtas ex ſolo capite negligentiæ, quo caſu ad Archiepiſcopum deuoluatur p. 3. Alle. 126. n. 13. pa. 435.

ABSTEMII quando poſſint ordinari p. 2. Alle. 42. num. 54. pa. 355.

ABSTINENTIA à vino laudabilis valde eſt tam in viro, quàm in fœmina p. 1. tit. 2. gloſ. 11. n. 13. pa. 83.

ACCVSATIO criminalis inducit capitalem inimicitiam p. 2. Alle. 41. n. 12. pag 349.

Accuſare quilibet poteſt Sodomitam p. 2. Allegat. 44. num. 11. pa. 360.

ACTIONES & ſigna ſacra, quæ in conſecratione Epiſcopi fiunt, quid ſignificent oſtenditur p. 1. tit. 1. c. 5. n. 9. pa. 18.

ACTVS vicus contrauentionis priuilegio contrarius quando videatur ſufficiens ad priuilegium amittendum p. 2. Alle. 26. n. 15. p. 260.

Actus à principio nullus, nullum producit effectum p. 2. Alle. 32. n. 145. p. 306.

Actus extraiudiciales valide fiunt diebus feriatis p. 3. Alle. 72. num. 145. pa. 210.

Actus meræ voluntatis non præſcribitur, p. 2. Alle. 26. num. 10.

ADMINISTRATIONEM ſuarum Eccleſiarum Prælati recipientes abſque litteris authenticis Sedis Apoſt. ſuæ promotionis, vel confirmationis, ſuſpenduntur ab adminiſtratione fructuum earundem Eccleſiarum p. 3. Alle. 11. nu. 34. pa. 393.

Adminiſtratores etiam laicos quorumcunque piorum locorum poteſt Epiſcopus compellere ad reddendam rationem ſuæ adminiſtrationis p. 3. Alle. 82. n. 32. pa. 264.

Adminiſtratores etiam laici bonorum Eccleſiæ ſi inueniantur debitores in rationibus reddendis coram Epiſcopo, poterunt per eum compelli ad ſoluendum p. 3. Alle. 82. num. 33. pa. 264

* Adminiſtratores vniuerſitatum cenſentur habere adminiſtrationem cum libera, p. 3. Alle. 133. n. 26. p. 460.

Adminiſtrationis genus in Eccleſia militanti inſtar triumphantis Eccleſiæ fuit inductum p. 1. tit. 1. c. 6. n. 1. pa. 49.

Adminiſtrare Epiſcopatum non poteſt Epiſcopus prouiſus, niſi litteris expeditis, & oſtenſis p. 3. Allegat. 54. num. 161. pa. 102.

* Adulteria & ſcelera inquirendi, vicíſcendi, & iudicandi abſque impedimento alicuius habet Epiſcop. poteſtatem ſuper omnes perſonas non exemptas ſuæ Diœceſis p. 2. in comp. num. 57. pa. 155.

ADVOCATI hac tempeſtate plures ſunt ad bonas causas male perdendas p. 3. Alle. 79. n. 15. p. 252.

Aduocati, qui recte, & iuſte vruntur legibus, multùm merentur apud Deum, ibid. n. 16. p 252.

Aduocationis officium vtile, ac neceſſarium Reip. eſt, ibid. num. 21.

Aduocati militibus, & equitibus comparantur, ibid. num. 22. pag. 252.

Aduocatus debet ſemper verax eſſe in ſermone, iuſtus in iudicio plenus in conſilio, ibid. n. 24.

Aduocatus actoris in prima inſtantia, non poteſt eſſe Rei in ſecunda, & vice verſa, ibid. n. 27. pa. 253.

Aduocatus non poteſt cum cliente pactum de quota litis facere, ibid. n. 28.

Aduocatus domum exiens debet habere ſumptus à ſuo clientulo, antequam à domo pedem moueat, ibid. n. 29. p. 253.

Aduocatus pro modico aduocans contemptibilis habetur, ibi, num. 30.

Aduocatus ſecundum ſuæ ſcientiæ probitatem poteſt mercedem quærere etiam abſque librorum reuolutione n. 31.

Aduocato ſalarium debetur etiam cauſa finita per concordiam, ibid. n. 40.

Aduocati, & procuratoris munus, vt etiam pro ſe obire poſſint, non poteſt Epiſcopus religioſis licentiam concedere p. 3. Alle. 106. n. 10. pa 372.

Aduocati ſalarium, vide Salarium aduocati.

ÆDIFICARI non poteſt Eccleſia ſine Epiſcopi conſenſu p. 2. Alle. 26. n. 1. p. 257.

Ædificare Eccleſiam ſi voluerint Religioſi exempti in loco non exempto, tenentur Epiſcopi Diœceſani conſenſum requirere, ibid. n. 3. pa. 258.

Ædificare poſſunt Eccleſias ſine Diœceſani Epiſcopi conſenſu Fratres Ordinis Carmelitarum Diſcalceatorum, Monachi Congreg. B. Mariæ Fulienſis, & Superiores Congreg. Regularium S. Pauli decollati, ibid. n. 4.

Ædificationis locum aſſignat Epiſcopus, Crucem figit, lapidemque ponit primarium, ibid. n. 1. pa. 257.

Ædificans Eccleſiam ei dotem competentem conſtituere debet p. 2. Alle. 27. num. 3. p. 170. & p. 3. Alle. 64. n. 3. pa. 170.

Ædificationi Monaſterij per teſtatorem relicti aſſenſum, & auctoritatem Vicarius generalis Epiſcopi ſine eius licentia interponere nequit p. 3. Alle. 54. n. 89. pa. 96.

Ædificans Eccleſiam ſi illam à principio non dotauit, poteſt compelli ad illam dotandam, alias non dotando amittit iuspatronatus p. 3. Alle. 70. n. 4. pa. 190.

ÆGER, aut quacunque corporis impotentia impeditus quando ab excommunicatione pro violenta manus iniectione in Clericum poſſit per Epiſcopum abſolui p. 2. Alle. 41. n. 25. pa. 350.

Ægri qui dicantur, ibid. n. 26.

AEGYPTIANAM de bona, vel mala fortuna interrogare, quando ſit peccatum p. 3. alle. 51. n. 131. pa. 33.

AEQVALITATE data in votis patronorum præſentantium ad beneficia non tamen in meritis inſtituendorum, magis idoneus debet inſtitui p. 3. alle. 72. n. 200 pa. 215.

AERIS intemperies non excuſat Parochum à reſidentia Parochialis p. 3. alle. 53. num. 90. pa. 76.

AETAS 30. annorum completorum requiritur in promouendo ad Epiſcopatum p. 2. alle. 1. n. 25. & 28. pa. 163.

Ætas ad ſuſcipiendum quemlibet ex Sacris Ordinibus quæ ſit neceſſaria oſtenditur p. 2. alle. 16. à n. 1. pa. 213. cum ſeq.

Ætatis ob fragilitatem mitius quis punitur p. 2. alle. 41. nu. 21. pa. 348.

Ætas tenera delinquentis non excuſat à pœna criminis ſodomiæ p. 2. alle. 44. n. 12. pa. 360.

Ætatis quadraginta annorum defectus in Pœnitentiario non obſtat, vbi aliàs aptior pro loci qualitate reperiri non poteſt, in ciuitate ſcilicet, aut Diœceſi, p. 3. allegat. 55. num. 8. pa. 106.

Ætas viginti duorum annorum, quæ requiritur ad dignitates in Cathedralibus, debet eſſe completa, & non ſufficit ſi vigeſimus ſecundus annus ſit inceptus p. 3. alle. 60. numer. 66. pa. 154.

Ætas quatuordecim annorum, quæ deſideratur ad beneficium ſimplex, requiritur etiamſi illud daretur per viam præſentationis, electionis, aut alterius cuiuſcumque præſentationis, ibid. n. 79. pa. 156.

Ætas viginti quinque annorum non requiritur ad Parochialem vnitam acceſſorie & perpetuò, ſed ſufficit illa, quæ ad principalem requiritur p. 3. alle. 66. n. 45. pa. 180.

Index rerum, & verborum.

AFFECTIO per appoſitionem manus Papæ non intrat quando reſignatio eſt nulla p.2.alle.19.n.38.pa.225.

AFFINITAS ex copula licita dirimit matrimonium vſque ad quartum gradum p.3.alle.51.num.164.pa.56.

Affinitas ex copula illicita dirimit matrimonium vſque ad ſecundum gradum,ibid.n.165.pa.57.

Affinitatis gradus quomodo computentur,ibid.n.166.

Affinitas vt contrahatur requiritur ea copula,quæ ſit ſufficiens ad generationem, ibid.n.167.

Affinitas oritur ex copula cum fœmina inuita,ignorante,dormiente,ebria,vel inſana, ibid.n.169.

Affinitatem non inducit ſemen alicuius viri ope dæmonis in vterum fœmineum delatum, ibid.nu.170.

Affinitas non contrahitur ſi caſu ad ſe traheret vterus fœmineus ſemen viri cum ea ludentis,ibid.n.171.pa.58.

Affinitas oritur ex copula cum effuſione veri ſeminis, qualis non eſt eunuchorum,ibid.n.172.

Affinitas non oritur ex copula ſodomitica ibid.n.173.

Affinitas non oritur ex matrimonio per verba de præſenti copula non ſequuta,ſed impedimentum vlterioris gradus,ibi. num.175.pa.58.

AGENS omne agit ſibi ſimile p.1.tit.2.gloſ.3.n.12.

AGNOS Dei à Summo Pont. conſecratos qui depinxerit incidit in excommunicationem Papalem p.3.alle.50.num.150. & 262.

ALEATORES ſunt infames p.2.alle.43.n.11.pa.357.

Aleatoribus facta beneficiorum collatio, ſi publici ſint, eſt nulla,ſi occulti venit irritanda, ibid.nu.12.

ALEXANDER de Franciſcis, vulgò Hebrainus nuncupatus, Ordinis Prædicatorum à Clemente VIII. ad Epiſcopatum Foroliuien. promotus fuit p.1.tit.2.gloſ.17. num.9.pa.93.

ALEXANDRIA ciuitas eſt in Ægypto Africæ contermina, magna,& illuſtris p.1.tit.3.c.4.n.1.pa.122.

Alexandria ante Chriſti aduentum annis viginti ſupra CCC. ab Alexandro Macedone cognita,& cognominata fuit,ibi. num.2.pa.123.

ALEXANDRINA Eccleſia Patriarchali honore fungitur,quia B. Petri nomine à Marco Euangeliſta eius diſcipulo conſecrata fuit p.1.tit.3.c.1.n.5.pa.100.

Alexandrina Eccleſia ideo præcedit Antiochenam antiquiorem,quia Auguſtalis dicebatur & magnificentia præ cæteris inſignis,ibid.n.15.pa.101.

Alexandrini Patriarchæ ſedes cur,& à quo Alexandriæ poſita fuerit,oſtenditur p.1.tit.3.c.4.n.3.pa.123.

Alexandrinus Patriarcha,quibus præfit prouinciis,oſtenditur, ibid. num.4.

Alexandrinum Patriarcham cur Antiochenus non præcedat, oſtenditur p.1.tit.3 c.5.n.4.pa.123.

ALIENARI non poſſunt bona ad cuius titulum fuit quis ordinatus p.2.alle 19.n.76.pa.229.

Alienatio patrimonij,aut extinctio penſionis,ad cuius titulum fuit quis promotus,eſt inualida,ibid.n.77.

Alienatio ſeu renunciatio patrimonij an valeat facta ſine Epiſcopi licentia ſi ordinatus habet beneficium,ſeu alias vnde commode viuere poſſit,ibid.n.88.pa.229.

Alienationis appellatione venit promiſſio de vendendo, ibid. num.79.

Alienationis appellatione venit tranſactio ex parte rem dimittentis,ibid.n.80.

Alienare prohibitus non poteſt permutare,ibid.n.83.

Alienare qui non poteſt,non poteſt hypothecare, ibid.n.86.

Alienationibus, ſeu tranſactionibus rerum Eccleſiaſticarum Vicarius generalis, abſque ſpeciali mandato decretum interponere non poteſt p.3.alle.54.n.106.pa.97.

Alienatio rerum Eccleſiæ fieri nequit, præſertim ab inferioribus ſine iuſta cauſa,quamuis ſolemnitas concurrat p.3. all. 85.n.10. pa.275.

Alienandi omnes modi etiam in caſu licito, & ſeruatis iuris ſolemnitatibus inconſulto Rom. Pont. hodie regulariter prohibentur p.3.alle.95.n.2.pa.303.

Alienare prohibitus ſi locet ad longum tempus locatio in totum vitiatur, ibid.n.14.pa.304.

Alienari poſſunt Eccleſiarum res cauſa neceſſitatis ipſarum Eccleſiarum, vt ſi debitum vrgeat ab ipſis Eccleſiis contractum,vel cauſa pietatis, aut pro redemptione captiuorum, aut altimonia pauperum, vel quando res eſſent inutiles, aut incommodæ ipſis Eccleſiis,ibid.n.23.pa.306.

Alienari poſſunt Eccleſiarum res ex cauſa maioris vtilitatis, ibid.num.24.

Alienabilis cum ſolemnitate res ſemel effecta,efficitur perpetuò alienabilis abſque ſolemnitate, dummodo ſolitum non alteretur,ibid.num.23.pa.306.

Alienari poſſunt ſine ſolemnitatibus res Eccleſiæ, quando ſumma alienandi neceſſitas inſtaret,& Papa de facili adiri non poſſet,ibid.nu.58.pa.309.

Alienari poſſunt Eccleſiarum res in remunerationem meritorum;ibid.n.61.pa.309.

Alienare, aut in perpetuam emphyteuſim concedere non poteſt Prælatus ea,quæ ſunt de menſa Eccleſiæ, ibid. num.69. pa.310.

Alienans Epiſcopus bona Eccleſiarum abſque licentia Summi Pont. ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ p.3.alle.111. num.36. pa.394.

ALIMENTORVM appellatione veniunt expenſæ factæ cauſa ſtudij p.2. alle.20.n.8.pa.231.

Alimenta etiam à laicis coram Epiſcopis peti poſſunt p.3.alle. 82.n.9.pa.260.

Alimentorum cauſa dicitur cauſa pia,ibid.n.10.

Alimentorum legatum dicitur pium quando ſit pauperibus, ibid. num.11.

ALPHONSVS I. Portugaliæ Rex quinque Chriſti ſtigmata in cœlo oſtenſa in Regia inſignia inſigni pietate ſuſcepit p. 1. tit.3.c.2.n.61.pa.114.

Alphonſus Primus Portugaliæ Rex pro confirmatione ſui Regij tituli recurſum habuit ad Summum Pont.non quidem ex eo quòd neceſſarius eſſet: ſed quia deuotione, pietate, & animi gratitudine voluit libens, & abſque vlla obligatione ciuili ſe eiuſdem Chriſti Vicario B. Petri,& ſucceſſori in ſuum militem peculiari quadam, ſed ſpirituali ſolum ſubiectione,ſubmittere,ibid.n.64.pa.114.

Alphonſi Aragoniæ Regis iudicium pro cognoſcenda matre ex duabus infantem petentibus par.3. allegat. 51. num.112. pa.52.

ALTARE dicitur quaſi alta res,ſeu alta ara p.2.alle.27. nu. 20.pa.264.

Altare eſt duplex, aliud ſtabile,ſeu fixum;aliud vero portatile, ibid.num.21.

Altare ſaltem maius debet orientem mundi partem reſpicere,ibid. num.22.

Altaria ab Epiſcopis conſecrantur,ibid.n.23.

Altare debet eſſe lapideum,non autem ligneum,ibid. num.24. pa.265.

Altare portatile quando execretur,& definat eſſe Sacrum,ibi. num.25.

Altare fixum,& ſtabile quando definat eſſe Sacrum, ibid. nu. 26.pa.265.

Altare an polluatur ſi per Epiſcopum excommunicatum conſecrata ſeu benedicta ſit Eccleſia, ibid. n. 28.

Altari portatili vt quis valeat celebrare an poſſit hodie Epiſcopus facultatem concedere p.2.alle.23.a n.6.p. 237.

ALTERNATIVA non gaudet Epiſcopus in ſua Diœceſi non reſidens,quamuis abeſſet pro officio Inquiſitoris generalis, p.3.alle.53.n.34.p.70.

Alternatiua non fruitur Epiſcopus abſens etiam ex cauſa à Concilio approbata,ibid.num 35.

Alternatiuam ob abſentiam amittens Epiſcopus an retineat aliquod tempus ad conferenda beneficia, ibid. nu. 36.

Alternatiua non gaudet Epiſcopus in illo menſe, etiam ad illum ſpectante, in cuius principio abſens fuit, ibid. n. 46. pag. 72.

* Alternatiua per abſentiã Epiſcopi à ſua diœceſi non reſoluitur in præiudicium Papæ, neque aliud inducitur quam ſimplex ſuſpenſio vſus alternatiuæ in præiudicium ipſius Epiſcopi abſentis p. 3. alleg. 53. poſt n. 36. pag. 70.

Alternatiua non eſt mera, & ſimplex remotio obſtaculi, ſed quaſi contractus inter Papam, & Epiſcopum, ibid. nu. 51. pag. 72.

AMASIA, quæ ſe tranſtulit ad domicilium concubinarij intentione ibi commorandi maiore parte anni, poteſt coram parocho loci celebrare matrimonium, non cum amaſio, ſed cum alio extraneo par. 2.Alle.31.n.66.pa.298.

S. AMANDVS pane hordeaceo, & aqua quindecim annos manſit ad ſepulchrum B. Martini part. 1. tit. 2. gloſ. 5. num.16. pag. 61.

S. AMBROSIVS noctu receſſit, ac ſe occultauit, ne fieret Epiſcopus p. 1. tit. 2. gloſ. 1. num. 16. pag. 46.

S. Ambroſius temperantiæ ſtudium coluit p.1.tit.2. gloſ.5. nu. 17. pag. 61.

S. Ambroſius vndecim annis in Curiis, & in foro cauſas egit part.3.allegat.79.n.19.pag. 252.

S. Ambro

Digitized by

S. Ambroſius vt captiuos redimeret vaſa Dominica conflauit p.1.tit.2. gloſ.9.n 15.pa.74.
AMENTES licite poſſunt confirmari p.2. alle. 30. num.21. pa. 283.
AMOS Abbas Patriarcha ordinatus ſibi magnum onus, & intolerabile inunctum eſſe profitetur p.1. tit.2.gloſ.2.nu.8. pa. 49.
S. AMMONIVS ne ad Epiſcopalem conſecrationem adduceretur auriculam ſibi amputauit, linguamque ſibi reciſſurum eſſe adiurans,ſi adhuc iuſtarent p.1. tit. 2. gloſ. 1. num.20.pa.46.
ANNI biſſextilis dies an ſit computandus pro legitima ætate ad Ordines requiſita p.2.alle.16.n.2.pa.214.
Annus biſſextilis an ſit integre finiendus ad profeſſionem emittendam oſtenditur p.3.alle.101.n.20.pa 335.
Annorum quadraginta defectus in Pœnitentiario non obſtat, vbi alias aptior pro loci qualitate reperiri non poteſt, in ciuitate ſcilicet,aut Diœceſi p.3. allegat.55. num.8. pa.106.
Anni quadraginta in Pœnitentiario debent eſſe completi, ibid.num.9.
Anni quinquaginta poſſeſſionis, quæ per ſcripturas authenticas requiritur in probatione iurispatronatus ex vſurpatione,debent ſumere initium ab illo die, quo apparet factam fuiſſe primam præſentationem vſque ad diem litis poſtremò motæ p.3.alle.72.n.59.pa.203.
Annus 1582 à quo Greg. XIII. abſtulit decem dies integer reputatur ad Sacros Ordines, & ad quæcunque officia, vel beneficia p.3.alle.101.n.21.pa.335.
Annus probationis.vide Probationis annus.
ANGELI dicuntur Epiſcopi,quia mittuntur, vt nuntij prædicaturi verbum Dei,p.1.tit.1.c.2.n.16.pa.8.
ANIMA pulchra ſæpe in pulchro reſidet corpore p.2.alle.42. num.6.pa.352.
ANIMARI fœtus in homine dicitur per infuſionem animæ rationalis,quæ in maſculo fit poſt 40.dies, in fœmina vero poſt 80.p.3.alle.51.nu.137.pa.64.
Animatus fœtus præſumitur poſt 40.dies ſi dubitetur an maſculus ſit,vel fœmina,ibid.n.138.
ANIMVS non niſi iuramento probari poteſt p.2.alle.32. num. 23.pa.293.
Animus perpetuò manendi in aliquo loco colligitur,ſi verbo, vel facto volens domicilium contrahere, ſuam declarauit voluntatem, vel ibi emit domum, aut aliam poſſeſſionem, cum tranſlatione maioris partis bonorum, p.2. alle.4.num. 27. pa. 174.
Animum recedendi à ciuitate non habet ille, qui in ea relinquit filios,ibid.n.30.pa.174.
Animus malitioſe impedientium coniecturis detegitur, & iureiurando præſtito cognoſcitur, p.2. alle.32. num.22. pa. 293.
ANNONÆ victualia vt iuſto pretio vendantur pertinet ad Epiſcopum p.3.alle.82.n.2.pa.260.
ANVLVS Sacer nouo Epiſcopo traditur, vt Sanctam Eccleſiam ſponſam ſuam intemerata fide ornatus cuſtodiat p. 1. tit.1.c.5.n.15.pa.18.
ANTIOCHENA Eccleſia Patriarchali honore fungitur, quia prima fuit Beati Petri Sedes p.1.tit.3.c.1.n.6.pa.100.
Antiochiæ primùm ſedit Beatus Petrus, antequam Romam Cathedram transferret, ibid.num.11.
Antiochia princeps erat, & Metropolis totius Syriæ, ibid.nu. 16.pa.101.
Antiochia Syriæ Metropolis,p.1.tit 3.c.5.n.1.pa.123
Antiochia quibus nominibus olim dicta fuerit, oſtenditur, ibid.n.2.
Antiocheno Patriarchæ Sedes ſubiectæ referuntur, ibid.nu.5. pa.124.
ANTIPHONAM ratione oneris beneficij alteri Eccleſiæ annexi filius illegitimus in eadem Eccleſia, vbi parens habet beneficium, canere non poteſt p.3. alle.65. numer. 21. pag. 174.
ANTIQVIORI, & nobiliori competit locus honorabilior, quod ſi ab eo deturbetur fit ei iniuria, quam de facto poteſt propellere p.3.alle.78.n.41.pa.250.
Antiquum in materia probationis illud dicitur, quod excedit tempus centum annorum,p.3.alle.72.n.35.pa.201.
ANTISTITES appellantur Epiſcopi, quia ante alios ſtantes præeminent populo p.1.tit.1. c.2. n.6.pa.7.
ANTONIVS BARBOSA parentis Auctoris auunculus magnus laudatur,p.3.alle.91.n.9.pa.293.
APOSTATAE in abſolutione obtinenda ſequuntur hæreticorum conditionem p. 2. alle. 40.n.14.pag. 342.
Apoſtatæ ſunt hæretici, ibid. n. 15.
Apoſtatæ etiamſi poſtea ab Inquiſitoribus appoſita pœnitentia reconcilientur, non deſinunt eſſe infames, par. 2. alle. 43. n. 9. p. 357.
APOSTOLOS omnes reſpectu conſecrationis, & Ordinis licet Dominus pares fecerit, non tamen eos reſpectu iuriſdictionis æquales conſtituit, ſecundum viam opinionem p.1. tit. 1.cap.1. nu. 19.p.4.probabiliorem tamen tenet eos immediate à Chriſto Domino æqualem poteſtatem in totum Orbem habuiſſe, ibid. n. 29. p. 5.
Apoſtolorum dignitas, & iuriſdictio perſonalis erat, vtpote eis propter neceſſitatem illius temporis, & primæ fundationis Eccleſiæ ſpeciali priuilegio a Chriſto Domino commiſſa,ibid.n.33.pa.5.
Apoſtoli auctoritate accepta à Chriſto Domino in ſui locum Epiſcopos elegerunt, & creauerunt, p.1.tit.1. cap.3. numer.1. pa.10.
Apoſtoli ſub Chriſti diſciplina ſectati ſunt victus tenuitatem p.1.tit.2.gloſ.5.n.13.pa.61.
Apoſtoli, excepto Petro, inter caſtos agmen ducunt p.1. tit 2. gloſ.8.n.10.pa.69.
Apoſtoli pastori, ac ſublimiori gradu, & præmio gloriæ fruuntur,quia primi in Fide recipienda exiterunt p.1.tit. 3. c.8.n.20.pa.133.
Apoſtolorum limina,vide Limina Apoſtolorum.
APOSTOLICAM SEDEM an licitum ſit e Roma transferre, remiſſiuè p.1.tit.3.c.2.n.13.p.108.
* Apoſt. ſede vacante ceſſant regulæ reſeruatoriæ, & omnes menſes ſunt Ordinarij p.3.alle.57.poſt n.62.verſ.vnde p 121.
* Apoſt.ſede vacante poſſunt Epiſcopi tanquam ad ius cõmune reuertentes prouidere de beneficijs vacantibus in quolibet menſe,ibid.verſ.cum autem.
* Apoſtolicæ ſedis appellatione venit eius legatus p.3.all.123. num.33. pa.36.
Apoſtolicam Sedem petentes,vel ab ea recedentes,& ſine iuriſdictione vexantes in Curia commorantes excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini p. 3. allegat. 50. numer. 66. pa.40.
Apoſtolicæ Sedis, & quorumcumque Eccleſiaſticorum iuriſdictionem vſurpantes, vel etiam fructus ſequeſtrantes excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini, ibid. num. 74. pa.14.
Apoſtolica Sede vacante omnes menſes ſunt ordinarij p. 3. alle.57.n.192.pa.136.
Apoſtolicus aſſenſus, vide Aſſenſus Apoſtolicus.
APPELLANTES à Pontifice ad futurum Concilium, eorumque fautores excommunicantur p.3. alle.50. num.59. pa.12.
* Appellatione interpoſita ad Archiepiſcop. ob abſolutionem ab excommunicatione denegatam, an & quando debeat excommunicatum abſoluere, p.3. alle. 126. numer.25. pag. 415.
Appellantes à grauamine, vel futura executione litterarum Apoſtolicarum ad laicam poteſtatem excommunicantur p. 3.Alle.50.n.70.pa.13.
Appellari poteſt à denegatione diſpenſationis denunciationum,ſaltem quoad effectum deuolutiuum p.2.alle.32. nu.52. pa.296.
APPELLATIO an detur a Vicario foraneo ad Epiſcopum,p.3. alle.54.n.21.& 22.pa.164.
* Appellationis in cauſa cognoſcit Archiepiſcopus inter ſubditos ſuffraganeorum p.1.tit.4.n.61.pa.147.
* Appellari poteſt ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum non ſolum in ſpiritualibus, ſed etiam in temporalibus, ibid. num. 63.pa.147.
* Appellari poteſt ad Archiepiſcopum etiamſi Epiſcopi iuriſdictio fuerit à Papa excitata in ea cauſa in qua Epiſcopus protulit ſententiam,ibid.n.64.
* Appellationis in cauſa ab interlocutoria Archiepiſcopus pronuntians bene appellatum remanet iudex in toto negotio principali,ibid.n.66.
* Appellatur ad Papam, & non ad Archiepiſcopum in cauſis S. Fidei, ibid.n.67.pa.147.
Appellationis ſubſtantia exigit, vt de inferiori ad Superiorem deferatur, non ad æqualem, vel ad eundem p.3. alleg. 54. n. 45. pag. 92.
Appellatio de Vicario generali Epiſcopi ad ipſum Epiſcopum non datur p. 3. alle. 54. n. 46. pag. ead.

Appellatio

Digitized by Google

Index rerum, & verborum.

Appellatio de Vicario Epiſcopi ad Epiſcopum, etiam partibus conſentientibus, non datur, imò proceſſus inde ſequutus nullus, & ineſficax eſt p. 3. alleg. 54. nu. 48. pag. 93.

Apellatio datur ad Epiſcopum ab interlocutoria Vicarij p. 3. alleg. 54. n. 50. pag. cad.

Appellatio cauſarum, quæ in generali Vicariatus commiſſione non continentur, datur de Vicario ad Epiſcopum p. 2. alleg. 54. n. 52. pag. cad.

Appellationis omiſſo articulo conſentire non poteſt Vicarius generalis, vt Metropolitanus cognoſcat in principali negotio. p. 3. alleg. 53. n. 119. pag. 181.

Appellari poteſt ab Epiſcopo differente inſtituere ſine cauſa legitima, præcedente trina interpellatione p. 3. alleg. 72. n. 194. pag. 215.

* Appellare non poterit ab irrationabili iudicio Epiſcopi approbatus ab examinatoribus ſynodalibus, ſi alius ſimiliter approbatus eligatur, quia in hoc caſu locus eſt gratificationi, p. 3. alleg. 60. n. 104. in fine pag. 160.

Appellatio in Viſitatione etiam ad Sedem Apoſtolicam interpoſita, non impedit, aut ſuſpendit illius executionem, dummodo procedatur ſine proceſſu, & ſine ſcriptis p. 3. alleg. 73. n. 32. pag. 221.

Apellatio admittitur in viſitatione à ſententia definitiua, quæ ſuſpendit iudicatum par. 3. alleg. 73. num. 33. pag. cad.

Appellatio dabitur a viſitatione ſi Epiſcopus procedat in exemptos, ſeu alios priuilegiatos contra eorum priuilegia p. 3. alleg. 73. n. 34. pag. cad.

Appellare quando contigerit in viſitatione ab Epiſcopo ſuffraganeo, etiam, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, debet eſſe ad Metropolitanum quoad deuolutiuam, non quoad ſuſpenſiuam, p. 3. alleg. 73. n. 35. pag. cad.

Appellatio à mandato de reſidendo in viſitatione edito non datur ad effectum ſuſpenſiuum, ſed ad deuolutiuum p. 3. alleg. 73. n. 37. pag. cad.

Appellans a iudicio, ſeu electione examinatorum, quomodo audiendus ſit p. 3. alleg. 60. num. 104. pag. 158.

Appellare an liceat a decreto electionis Parochialis factæ per Epiſcopum? p. 3 alle. 69. n. 3. p. 183.

Appellans a decreto reddendæ rationis ſuæ adminiſtrationis, licet admittatur appellatio, non impeditur tamen exequutio p. 3. alle. 75. n. 62. p. 237.

Appellatio non impedit redditionem, rationum piarum diſpoſitionum p. 3. alle. 82. n. 39. p. 265.

Appellatio interponitur ad Metropolitanum ex ſententia prolata ab Epiſcopo in caſu, quo proceſſit etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus p. 3. alleg. 92. n. 13. p. 295.

Appellatio quoad effectum deuolutiuum ab Epiſcopo viſitante, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, interponitur ad Metropolitanum p. 3. alle. 92. n. 14. p. 296.

Appellari poteſt à commiſſis arbitrio Iudicis ſi partem lædit, aut grauat p. 3. alleg. 96. n. 5. p. 312.

Appellatio à ſententia Conſeruatoris eſt admittenda par. 3. alleg. 106. n. 33. p. 375.

Appellari poteſt ad Patriarchas in omnibus cauſis ſuarum prouinciarum p. 1. tit. 3. cap. 1. n. 26. p. 102.

Appellatio gradatim non omiſſo medio eſt interponenda, ibid. n. 27.

Approbare aliquem Sacerdotem ad adminiſtranda ſacramenta idem eſt atque illum approbare ad confeſſiones audiendas p. 2. alleg. 25. n. 13. p. 248.

* Approbatus ad audiendas Confeſſiones reputatur ille qui habuerit actu Parochiale beneficium, & non ſufficit habuiſſe ibid. n. 16. p. 244.

Approbatio ad confeſſiones audiendas cuius Epiſcopi ſit neceſſaria diſputatur ibid. à n. 26. p. 249.

Approbatus ab Epiſcopo abſque iudicio ſciente non eſſe idoneum non cenſetur approbatus, ibid. n. 40. p. 251.

Approbatio ſacerdotibus ſecularibus ſemel per Epiſcopos impenſa an poſſit reuocari quoties Epiſcopi voluerint, oſtendere ibid. n. 57. pag. 253.

Approbatio ad Confeſſiones audiendas ſufficit, quod in voce habeatur, ibid. num. 22. pag. 249.

Approbatus ab Epiſcopo ad certum tempus, illo finito poteſt eum iterum examini ſubiicere, ibid. num. 51. p. 252.

Approbatus, & electus per concurſum, ſi non vult conſentire penſioni, quæ à Papa ſuper beneficio reſeruatur, tunc Papa ſolet beneficium alteri conferre abſque concurſu p. 3. alleg. 60. num. 39. p. 298.

Approbatus, & idoneus iudicatus ad Parochiam, eſt denuo examinandus ſi ad aliam admitti procuret p. 3. alleg. 62. num. 10. pag. 161.

Approbatus ſemel non eſt amplius examinandus in beneficiis ſimplicibus, ibid. num. 11. pag. 162.

ARBITER poteſt eſſe laicus in cauſa clericorum ſi in ipſum ſimul cum clerico compromittatur p. 3. alle. 108. n. 8. pag. 383.

ARCHIEPISCOPVS in alterius Epiſcopatu denunciationes remittere non poteſt p. 2. alleg. 32. n. 34. p. 295.

* Archiepiſcopus licet reſpectu Ordinis in ſubſtantia nihil plus habeat quam Epiſcopus, reſpectu tamen exequutionis & exercitij maiorem habet ſolicitudinem, p. 1. tit. 4. n. 1. pag. 142.

Archiepiſcopus in ſubditos ſuffraganeorum nullam habet poteſtatem, niſi in caſibus a Iure expreſſis ibid. n. 2.

Archiepiſcopus poteſt iniungere ſuis ſuffraganeis vt ſeruare faciant quod ſeruatur in Metropolitana, ibid. num. 9. pag. 143.

Archiepiſcopus poteſt compellere Epiſcopum ad faciendum id, quod debet ibid. n. 12. pag. 143.

Archiepiſcopus de ciuilibus tantum cauſis ſuffraganeorum cognoſcere poteſt, ibid n. 28 p. 144.

Archiepiſcopus cum in prouincia ſua iuriſdictionem exequitur, poteſt punire ſubditos ſuffraganei notorios iniuriantes ſibi, nuncijs, ac familiæ ſuæ, ibid. n. 32. pag. 144.

Archiepiſcopus poteſt cognoſcere etiam inter illos, qui ſe ſponte offerunt vti ſuper illa re, de qua eſt appellatum, non autem inter eos inuitos, ibid. n. 65. pag. 147.

Archiepiſcopus non cognoſcit in cauſa appellationes quoad alios, qui partes non fuerunt, ibid. n. 68. p. 147.

Archiepiſcopus conuenit ſubditum ſui ſuffraganei Epiſcopi coram eſſe, ibid. n. 72. pag. 148.

Archiepiſcopus non poteſt coniungere in Matrimonium ſubditos ſuorum Suffraganeorum, vel facultatem concedere eos coniungendi, niſi actu viſitet p. 2. alleg. 32. n. 125. p. 304.

Archiepiſcopus in ſuæ diœceſanæ Synodi Conſtitutionibus valide diſpenſat p. 2. alleg. 34. nu. 3. p. 318.

Archiepiſcopus inualide diſpenſat ſine cauſa in decretis Synodi Prouincialis p. 2. alleg. 34. n. 8. p. cad.

Archiepiſcopus non poteſt diſpenſare in votis, & iramentis ſubditorum ſui Suffraganei p. 2. alle. 36. n. 20 p. 323.

Archiepiſcopus dum actu viſitat gaudet diſpenſandi, & abſoluendi poteſtate in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus circa ſubditos Suffraganeorum, & cum ipſis Suffraganeis par. 2. alleg. 39. n. 19. p. 333.

* Archiepiſcopus coadiutor erigens Pontificalia in Eccleſia preſente coadiutore vti poteſt cappa, eo autem præſente vti debet Mantelletto, & Rochetto p. 3. alle. 118. n. 16 p. 412.

Archiepiſcopi in votis Epiſcoporum ſuffraganeorum diſpenſare poſſunt, p. 2. alle. 36. n. 20. pag. 323.

Archiepiſcopus habet facultatem concedendi indulgentias per totam ſuam prouinciam, & Archiepiſcopatum, etiam ſi non ſit in actu viſitationis p. 3. alle. 88. num. 15. p. 288.

* Archiepiſcopus vnire poteſt beneficia ſuæ Diœceſis, non autem ſuffraganeorum p. 3. alle. 66. n. 13. p. 177.

Archiepiſcopus conſecratus, etiamſi nondum pallium receperit, poteſt licentiam impertiri in diſpoſitionibus faciendis per nouitios de bonis temporalibus p. 3. alle. 99. n. 4. pag. 326.

Archiepiſcopi poſſunt in locis exemptis ſuæ diœceſis facere ſolemnes benedictiones, & diuina officia celebrare p. 3 alleg. 105. nu. 66. p. 368.

Archiepiſcopi ſuſpenduntur ſi domos ſuas locent, vel ſub alio titulo concedant ad fœnus vſurarum exercendum alienigenis, p. 3. alleg. 111. n. 25. pag. 399

Archiepiſcopi extra prouinciam Crucem præferre non poſſunt p. 1. tit. 3. c. 1. n. 24. pag. 102.

* Archiepiſcopus in prima inſtantia non habet iuriſdictionē cuiuſcunque negligentiæ prætextu circa cauſas pertinentes ad ſubditos ſuffraganeorum p. 3. alleg. 126. n. 8. pag. 432.

Archiepiſcopus non poteſt adiri in prima inſtantia per viam ſimplicis querelæ propter negligentiam Epiſcopi, ſecus per viam appellationis, ibid. n. 14.

Archiepiſcopus per ſimplicem querelam adiri non poteſt ob negligentiam Epiſcopi denegantis abſolutionem ab excommunicatione, ibid. n. 24. p. 433.

Archiepiſcopus non poteſt ſupplere Epiſcopi negligentiam in præſtādis licentiis, ſed ſolum compellere ipſum Epiſcopum iniuſtè negligentem concedere diſpenſationem ab illo ex iuſta

Digitized by Google

Index rerum, & verborum.

iuſta cauſa per officium Iudicis petitam, ibid. num. 32. pag.

Archiepiſcopus poteſt adiri ad effectum compellendi Epiſcopum vt conſentiat, quamuis eo negligente concedere pro eo conſenſu præſtando recurrendum eſſet ad ſummum Pont. ibid. n. 35.

Archiepiſcopus poterit præſtare conſenſum denegatum ad Epiſcopum, & illius negligentiam in eo præſtando ſupplere vbi actum fuerit remedio appellationis ibid. num. 36. pag. 444.

AQVAM ſolum bibentes in inueniendis rebus ſagaces, ac ingeniоſi ſunt p. 1. tit. 2. gloſ. 11. n. 14. pag. 83.

Aqua benedicta quam vim, & effectum habeat p. 2. alleg. 28. n. 58. pag. 277.

Quàm antiqua ſit eius inſtitutio in Eccleſia contra mala ſpiritualia, dæmoneſque oſtenditur n. 59. pag. 278.

Aqua benedicta remittit peccata venialia, liberat à morbis, & confert ſanitatem corporalem, ibid. n. 60.

ARBORVM & vitium inciſores tenentur ad omne damnum, quod earum dominus ex ipſa incisione patitur, & quomodo ſit faciendа reſtitutio oſtenditur p. 3. alle. 51. n. 81. pag. 48.

Arborum inciſor, quæ in ſuo ſolo plantatæ fuerunt ab alio, vel in eo radices egerunt an peccet, teneaturque ad reſtitutionem oſtenditur, ibid. n. 82.

ARGVMENTVM de maiori ad minus non habet locum in diſpenſationibus p. 2. alleg. 33. num. 10. pag. 310. & alle. 45. n. 2. pag. 362.

Argumentum de maiori ad minus in priuilegiis particularibus, ſeu diſpoſitionibus odioſis affirmatiue prolatum non valet, d. alle. 33. n. 13. pag. 315.

* Argumentum valet à libertate ad primam cauſam p. 3. alle. 82. poſt n. 31. verſ. tunc vero pag. 263.

Argumentum a contrario ſenſu non valet ad inducendum correctionem Iuris, p. 3. alle. 123. n. 39. pag.

Argumentum de iuriſdictione ad dominium non recte deducitur p. 3. alle. 54. n. 37. pag. 91.

Argumentum à contrario ſenſu non valet quando ex illo ſequeretur abſurdum p. 1. tit. 3. cap. 2. num. 99. pag. 118.

ARMA, & alia vſui bellico idonea deferentes ad Turcas, vel alios Chriſtiani nominis inimicos excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini, p. 3. alle. 50. n. 64. pag. 12.

* Arma breuiora tribus palmis permittentes portare in ſtatu eccleſiaſtico incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam p. 3. alle. 50. n. 265. pag. 31.

ARMATORVM collectas, & caualcatas facientes incidunt in excommunicationem Papalem, ibid. num. 164. pag. 23.

AVARVS non ſolum eſt, qui rapit aliena, ſed & ille qui cupide ſeruat ſua p. 1. tit. 2. gloſ. 15. n. 3. pag. 88.

Auaritia omnium malorum radix, ibid. num. 4. pag. ead.

ASTROLOGI qui dicantur remiſſiuè p. 3. alle. 51. n. 133. pag. 53.

Aſtrologiam iudiciariam exercentes quas pœnas hodie incurrant, oſtenditur ibid. n. 134. p. 54.

ARCHIDIACONATVS duos habens dignitate pares tenetur reſidere in quo magis ſibi placuerit p. 3. alle. 53. n. 114. pag. 78.

Archidiaconus poteſt abeſſe vſque tres menſes ratione Viſitationis. ibid. n. 126. pag. 79.

Archidiaconi ipſo iure abſque aliquo facto Epiſcopis abſentibus, & eorum officialibus vicariorum munus exercent, dimiſſorias litteras ad ſuſcipiendos Ordines, ac monitoria concedunt p. 3. alle. 54. n. 17. pag. 90.

* Archidiaconus, vel alius de Capitulo qui ex legitima cõſuetudine vel priuilegio iuriſdictionem ſede vacante exercere poteſt, id poterit in vacatione vera, non autem in ficta p. 3. alle. 132. n. 19. pag. 456.

Archidiaconus non ſuſtinet Vicarij vices in illis octo diebus, infra quos Capitulum cogitur Vicarium eligere, quia in illis totum Capitulum adminiſtrare poteſt, ibid. num. 163. pag. 102.

Archidiaconi, qui vel curam habent animarum, vel iuriſdictionem in omnibus Eccleſiis vbi id fieri poteſt, Magiſtri, ſeu Doctores, aut Licentiati in Theologia, vel iure Canonico debent eſſe p. 3. alle. 60. n. 60. pag. 154.

Archidiaconi, & alij inferiores viſitandi ius habere poſſunt, ſi id longa conſuetudine præſcripſerunt p. 3. alle. 73. num. 22. pag 220.

* Arctati occaſione beneficij recepti, & recipiendi qui dicantur p. 2. alleg. 7. poſt num. 11. verſ. arctatus pag. 113.

* Arrepticij prohibentur ordinari p. 2. alle. 10. num. 49. pag. 196.

ASA Rex quoniam ſe totum humanis applicuit remediis, nulla Dei habita cognitione mortuus eſt p. 3. alle. 91. num. 13. pag. 293.

ASSASINI beneficia vacant ipſo iure p. 3. alle. 57. num. 238. pag. 139.

* Aſſaſſini; pro crimine an ſit actualiter degradandus clericus, p. 3. alleg. 110. poſt n. 32. verſ. verum etiam pag. 387.

ASSENSVS Apoſtolicus non requiritur in alienatione ab vna Eccleſia altera facta, p. 3. alle. 95. num. 56. pag. 309.

Aſſenſus Apoſtolicus ſuper alienatione rerum Eccleſiæ de ſtylo Curiæ Romanæ quando concedatur, & quibus perſonis, oſtenditur ibid. n. 71. pag. 310.

Aſſenſus Apoſtolicus ex lapſu 30. vel 40. annorum cum poſſeſſione præſumitur, ibid. n. 72.

ASSESOREM laicum in cauſis criminalibus clericorum poteſt Epiſcopus aſſumere, p. 3. alle. 108. num. 6. pag. 383.

* Auditor Camerę qui vigore facultatis aliquid præter obſeruatum innouat, incurrit excommunicationem Papalem p. 3. alleg. 50. n. 173. pag. 24.

S. AVGVSTINVS ac Beatus Valerius ſucceſſores ſibi elegerunt ex conceſſione Romani Pont. vt aliqui putarunt, vel melius ſecundum alios ſibi ſucceſſores ſolùm non elegerunt, ſed potius perſonas à ſe propoſitas Clerus, & populus per acclamationem conſentiens elegit, p. 1. tit. 1. ca. 3. n. 41. pag. 15.

S. Auguſtinus Epiſcoparum inuitus ſuſcepit, & tempore ordinationis ſuæ vberem lachrymatus eſt, p. 1. tit. 2. gloſ. 1. num. 22. pag. 46.

S. Auguſtinus quantum temperantiæ ſtudium habuerit, oſtenditur p. 1. tit. 2. gloſ. 5. n. 14. pag. 61.

S. Auguſtini Ordo eſt antiquior Mendicantibus p. 3. alle. 77. n. 17. pag. 244.

S. Auguſtinus vſus fuit frugali, & parca menſa p. 1. tit. 2. gloſ. 7. num. 19. pag. 67.

S. Auguſtinus vir ſanctiſſimus fuit caſtitatis cultor. p. 1. tit. 2. gloſ. 8. n. 14. pag. 70.

S. Auguſtinus omnia pauperibus eroganit, p. 1. tit. 2. gloſ. 9. n. 17. pag. 75.

AVGVRES qui dicantur, remiſſiue p. 3. alle. 51. n. 117. pag. 53.

AVRIS an ſit membrum p. 2. alle. 42. n. 38. pag. 354.

Auribus carens propria culpa, aut notorij peccati cauſa eſt irregularis, ibid. num. 39.

AVDITORES Rotæ Romanæ conſequuntur fructus, & diſtributiones ſuarum præbendarum in abſentia, p. 3. alle 53. n. 155. pag. 82.

AVDITOR CAMERAE, aut quiuis alius iudex Ordinarius Romanæ Curiæ non poteſt cognoſcere de cauſis Eccleſiaſticis in prima inſtantia p. 3. alle. 81. n. 3. pag. 258.

Auditor Camerę cauſas obligatione Camerali firmatas in partibus exiſtentes aduocare poteſt, etiamſi extra Curiam contractæ ſint, & licet pendeant coram Ordinariis, ibidem num. 16. pag. ead.

Auditor Camerę quando poſſit de cauſis beneficiorum reſeruatorum Sedi Apoſt. etiam immediate cognoſcere, oſtenditur ibid. n. 17. pag. 259.

AVGVSTAE titulo ab Auguſto Imperatore ſibi impoſito Brachara cohoneſtata fuit, p. 1. tit. 3. cap. 8. n. 6. pag. 132.

AVTHENTICVM documentum eſt publica ſcriptura, cui creditur ſine aliquo adminiculo, & iure, aut conſuetudine ſpeciali, p. 3. alle. 72. num. 22. pag. 200.

AVXILIVM præſtans in delicto punitur prout ipſe delinquens p. 3. alle. 51. n. 15. pag. 42.

B

BACVLVM in Epiſcoporum manibus quid ſignificet p. 1. tit. 1. cap. 5. n. 13. pag. 25.

Baculo quare ſummus Pontifex non vtatur, ibid. n. 14.

BALBVS ac blæſus qui detinetur loqui, ac verba explicare, non eſt ad Ordines aſſumendus p. 2. alle. 42. n. 35. pag. 354.

BALDACHINVM erigere in Eccleſiis Regularibus licet Epiſcopis Pontificalia exercentibus, p. 3. alle. 80. n. 17. pag. 256.

Baldachinum erigere non poſſunt Abbates S. Benedicti & ceteri omnes ſimiles quando ſolemniter in propriis Eccleſiis celebrant, ibid. n. 18. pag. 257.

BALTHA-

BALTHASAR Dazeredo Regni Portugalliæ Protomedicus laudatur,p.3.alle.91.n.9. p.293.

BAPTISMALEM Eccleſiam obtinens, cui incumbit ſola cura baptizandi omnes infantes oppidi,tenetur ad reſidentiam, p.3.alle.53.n.80.pa.76.

Baptiſmi Sacramentum, tam paruulis, quàm adultis tempore interdicti adminiſtratur benedicta fonte, & patrinis adhibitis,p.2.alle.31.n.22. pa.288.

Baptiſmus ſolemnis familiæ cuiuſdam ex primarijs inter Iudæos à Pio V. Pont. Max. factus, p.1.tit.2.gloſ.17. num.10. pa.93.

Baptizatum ſe credens cum re vera non fuerit,ſi Ordines procurauerit an eos recipiat,Chriſtíve corpus celebrando conficiat,p.1,alle.2.n.9. pa.166.

Baptizatus quis probatur vnico teſte,p.2. alle.17. num.8. pag. 263.

Baptizati per Confirmationem plene fiunt Chriſtiani,p.2.alle. 30.n.8. pa.282.

BARBAM habens corroſam, aliéve deformitate maculatam non eſt ordinandus,p.2.alle.41.n.41.pa.354.

BARO aſſumi poteſt ad Ordines ab eo Præſule, in cuius diœceſi habet feudum,p.2.alle.4.n.32.pa.174.

Baronum filij adipiſcuntur domicilium in eo loco in quo genitor,propter dictum feudum contraxit,ibid.n.33.

Baro,vel Princeps in Regno Neapol.qui homicidam,aut exulem Romanæ Eccleſiæ receptauerit, protexerit, &c. in excommunicationem Papalem incidit, p.3. alle. 50. num.145. pa.2.

Baro,vel Dominus Sedis Apoſt.ſubiectus frumentum,fruges, vltra ſibi vſum familiæque ſuæ neceſſarium emens in excommunicationem Papalem incidit, ibid. n. 146.

* Baronum defunctorum Regalia an pertineant Epiſcopo vbi habent baronias, an verò vbi moriuntur,oſtenditur p.3.all. 86. ſub n.32. pag. 280.

BARTHOLOMEVS à Martyribus ſuperiorum iuſſu coactus Archiepiſcopatum Bracharen. inuitus ſuſcepit, quo poſtea renuntiato in monaſterium ſui ordinis ſe recepit, vbi vitam cum morte feliciter commutauit,p.1.tit.2. gloſ.1. num.36.pa.47.

S. BASILIVS victu,& cultu fuit abſtinentiſſimus, par.1. tit.2. gloſ.7.n.20.pa.67.

* Beguinarum ſtatum aſſumentes,ſeu ſequentes incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam,p.3.alle.50. num.226. pa.29.

BENEDICTIO Epiſcopi efficit vt Abbas poſſit conferre Ordines minores,p.2.alle.27.n.52.pa.268.

Benedictio Epiſcopi dari debet Abbatibus illis diebus,quibus Ordines minores conferri poſſunt, & ſine aliquo examine, p.2.alle.27.n.53.pa.ead.

Benedictio Epiſcopi eſt Ordinis Epiſcopalis, & non poteſt delegari non habenti illum Ordinem, p.2. alle.27. num.55. ibid.

Benedicens inaduertenter Epiſcopus Calices, vel corporalia in aliena diœceſi à ſuſpenſione non excuſatur, p.2. alle. 6. num. 8. pa.18.

Benedicit Epiſcopus Abbates,Abbatiſſas,& monales,p.2.alle. 27 num.51. pa.268.

Benedicere Abbatem renuens Epiſcopus tertiò monitus, poterit tunc Abbas non expectata benedictione Ordines conferre,& Officium ſuum adminiſtrare.ibid.n.54.

* Benedicere populum per totam prouinciam poteſt Archiepiſcopus,p.1.tit.4.n.42. pa.146.

Benedicendi Virgines conſuetudinem non amplius eſſe in vſu cenſuit Sacra Congreg.ibid.n.58.pa.ead.

Benedici in Abbatiſſas prohibentur minores annis quadraginta.& quæ per octo ante profeſſæ non fuerint, ibid. num.59. pa. ead,

Benedicenda iure non eſt Abbatiſſa temporalis,ibid. num.60. pa. 269.

Benedicens veſtes Epiſcopus excommunicatus,ſuſpenſus, vel interdictus eſt irregularis,ibid.n.62.

Benedictionem ſolemnem dare poteſt Epiſcopus in ſua diœceſi in fine diuinorum Officiorum,& ſimplicem ſuis populis in itineribus,ibid.n.63.pa.ead,

Benedictionem dare poteſt Epiſcopus extra ſuam diœceſim priuatim celebrans,ibid.n.64.pa.ead.

Benedictionem dare non poteſt Preſbyter præſente Epiſcopo ſine eius aſſenſu, ibid.n.66.pa.ead.

Benedictionem populo dare quando poſſit Abbas iuriſdictionem habens quaſi Epiſcopalem,ibid.n.67.pa.ead.

Benedictiones non tenetur in ſecundo matrimonio recipere, qui ſemel contraxit, & mortuo primo coniuge aliud iniit matrimonium,etiamſi forte primum fuerit inualidum,p.2. alle.31.n.183.pa.311.

Benedictio ſolemniter fit ex conſuetudine recepta, ſi fœmina ſolum nondum fuiſſet benedicta,p.2.alle.31.n.184.

Benedictiones matrimoniales poſſunt fieri à Parocho vtriuſuis contrahentis p.2.alle.31.n.185. pa.311.

Benedictionem ſecundis nuptiis impertiens in caſu non permiſſo ab officio,& beneficio ſuſpenditur,p.2.alle.31.nu.186. pa.ead.

Benedictiones matrimoniales tempore interdicti fieri prohibentur,p.2.alle.51.n.105.pa.313.

Benedictiones tempore interdicti an fieri poſſint ſeruata moderatione cap. alma mater §.aducimus de ſentent. excom. lib.6,p.2.alle.31.n.106.pa.ead.

* Benedictionem priuatam in itinere licet Epiſcopo dare tempore interdicti p.2.alle.38.n.10.pa.331.

BENEDICTVS AEGIDIVS Luſitanus laudatur p.1. tit.3. cap. 2. num. 46.

BENEFICIATVS perpetuo abſens ab Eccleſia iuſta de cauſa poteſt Summi Pontificis conceſſione fructus beneficij percipere,p.3.alle.50.n.36.pa 10.

Beneficiatus qui nequit, aut non debet Eccleſiæ, vel beneficio inſeruire, habet iuſtam cauſam reſignandi coram Ordinario,p.3.alle.69.n.40.pa.187.

Beneficiatus ad effectum vt effugiat forum ſecularem non ſufficit probare titulum beneficij,niſi etiam probet illius poſſeſſionem, p.2.alle.12.n.4.pa.74.

Beneficiati an dominium fructuum ſuorum beneficiorum habeant oſtenditur p.3. alle.114.n.4.pa.400.

Beneficiatus qui propter intruſum non fuit adeptus poſſeſſionem,ſi collatio beneficij ſit valida,fori priuilegio gaudet,p. 2.alle.12. n.5. pa.201.

Beneficiatus in ægritudine conſtitutus an poſſit immoderatas facere donationes. p.3.alle.114.n.35.pa.404.

Beneficiatus gaudet priuilegio fori in ciuilibus, & criminalibus, etiamſi habitum clericalem, & tonſuram non deferat, p.2.alle.12.n.6.pa.201.

Beneficiatus gaudet fori priuilegio,etiamſi beneficium ſit modici valoris,p.2.alle.12.n.7.pa.201.

Beneficiatus corpore impeditus habet iuſtam cauſam reſignandi beneficium coram Ordinario, p.3. alle. 69. num.35. pa.187.

Beneficiatus corpore vitiatus habet iuſtam cauſam reſignandi beneficium coram Ordinario, p. 3. alle. 69. numero 36. pa. ead.

* Beneficiatus perpetuo abſens ab Eccleſia iuſta de cauſa poteſt Summi Pont.conceſſione fructus beneficij percipere,p. 2.alle.50. n.16.pa.10.

Beneficiatus ex conſuetudine totius Hiſpaniæ poteſt teſtari de acquiſitis intuitu beneficiorum, p.3. allegat.114. num.6. pa. 401.

BENEFICIS ratione etiam tenuis efficitur beneficiatus ſubditus illius Epiſcopi,in cuius Epiſcopatu illud habet,p.2.alle. 4.num.44.pa.157.

Beneficia conferre poteſt Epiſcopus electus,& confirmatus p. 1.tit.1.c.1.n.14.pa.3.

Beneficij ratione requirentis reſidentiam acquirit beneficiatus domicilium in loco,vbi illud habet,p.2. alle.4. num.46 pa.158.

Beneficij ius,titulus, & poſſeſſio amittuntur per renunciationem,p.3.alle.57.n.100.pa.136.

Beneficij ius eo ipſo perdit quis per violentam ingreſſionem in poſſeſſionem illius,p.3.alle.57.n.120.pa.138.

Beneficij vnius diœceſis ratione vniti alteri diuerſæ diœceſis efficitur quis ſubditus Epiſcopi,vbi extat beneficium principale p.2.alle.4.n.13.pa.158.

Beneficij valor, vt eius titulo quis ordinari poſſit, debet pertingere ſummam,quæ Clerico ſuſtentando ſibi,& ſuis,quin & pauperibus,ac peregrinis,iuribuſque Epiſcopalibus ſoluendis ſufficiat,p.2.alle.19.n.13.pa.223.

Beneficij collationem à Papa vnus habens, alius vero ab Ordinario,ſi non appareat de prioritate, præfertur qui à Papa impetrauit propter prærogatiuam concedentis, p.3.alle.57. num.14.pa.166.

Beneficij collatione facta vna die à Papa,& Ordinario, præualet collatio Ordinarij,ſi in ea apposita ſit hora,& in collatione Papæ non, part. 3. allegat. 57. numero 15. pagina 117.

* Beneficiorum collatio vbi ad Epiſcopum & Capitulum communiter ſpectauerit, tunc deuolutio ex capite negligentiæ, non fiet ad Epiſcopum, ſed potius ad Archiepiſcopum, p. 3. alle. 126. n. 74. & 77. pag. 442. & 443.

Beneficij ſecundi ſufficientis habita poſſeſſione vacat primum ſufficiens per ſententiam, niſi ſit magna beneficiorum coaceruatio, quia tunc vacabit ipſo iure, p. 3. alle. 62. num. 3. pag. 165.

Beneficij primi requirentis reſidentiam inducitur vacatio ipſo iure per adeptionem ſecundi pacifice poſſeſſi, p. 3. alleg. 62. n. 28. pag. 167. 168.

Beneficij principalis natura, & qualitas attenditur, non autem annexi, p. 3. alle. 66. n. 40. pag. 176.

Beneficiis licet ipſo iure priuentur vitium Sodomiæ committentes per Bullam Pij V. tamen ea retinere poſſunt, quouſque ſententia declaratoria interueniat, p. 2. alle. 44. n. 29. pag. 361.

Beneficiis priuatus ipſo iure non poteſt ea in fauorem alicuius reſignare, p. 3. alle. 57. n. 256. pag. 141.

Beneficiorum eccleſiaſticorum prouiſione, vel collatione, vel in eorum poſſeſſionem admiſſione aliquid exigentes, in excommunicationem Papalem incidunt, p. 3. alle. 50. n. 125. pag. 20.

Beneficiorum appellatione non veniunt dignitates, p. 2. alle. 45. num. 13. pag. 362.

* Beneficiorum collati, cui competat coadiutori ne an coadiuto oſtenditur, p. 3. alle. 118. n. 17. pag. 412.

Beneficiorum omnium in diœceſi exiſtentium collatio, & inſtitutio de iure ſpectat ad Epiſcopos loci Ordinarios, & ipſo iure fundatam habent intentionem ea conferendi, p. 3. alle. 57. num. 1. pag. 115.

Beneficiorum collatio, quæ vacant propter crimen hæreſis, cum cura, & ſine cura, ſecularia, & regularia, reſeruantur Summi Pontificis diſpoſitioni, p. 3. alle. 57. num. 36. pag. 119.

* Beneficij vacatio ſi contingat Sede Apoſt. vacante in mènſe Apoſtol. nihilominus collatio ſpectaret ad Ordinarium, p. 3. alleg. 57. poſt n. 62. verſ. cum autem pag. 121. in fine.

Beneficiorum ſub retentione, quæ aliàs vacabant per promotionem ad Epiſcopatum, non comprehenditur facultas transferendi penſiones, p. 3. alle. 57. n. 70. pag. 122.

Beneficia plura habens in diuerſis diœceſibus à quolibet illarum Antiſtite promoueri poteſt, p. 2. alle. 4. n. 31. pag. 158.

Beneficium etiam tenue poſſidens gaudet priuilegio clericali, p. 2. alle. 4. n. 45. pag. 157.

Beneficium habens in commendam maxime perpetuam poteſt ordinari ab Epiſcopo loci vbi ſitum eſt, p. 2. alle. 4. n. 50. pag. 158.

* Beneficium obtentum tempore excommunicationis vt quis retineat an poſſit Epiſcopus diſpenſare, p. 2. alle. 41. n. 33. 34. & 36. pag. 350.

Beneficium obtentum in fraudem non iuuat quoad ſuſceptionem Ordinum, p. 2. alle. 4. n. 57. pag. ead.

Beneficium ad cuius titulum quis eſt ordinandus, debet eſſe tantum vt ſufficiat ad honeſtè viuendum, nec opus eſt attendere ad qualitatem ordinandi, p. 2. alle. 19. n. 8. pag. 222.

Beneficium inſufficiens patrimonio adiunctum poteſt conſtituere ſufficientem titulum, p. 2. alle. 19. n. 14. pag. 223.

Beneficium ad cuius titulum quis eſt ordinandus debet pacifice poſſideri, p. 2. alle. 19. n. 15. pag. ead.

Beneficium litigioſum, & non pacifice poſſeſſum fit citatione, p. 2. alle. 19. num. 17. pag. ead.

Beneficium ad cuius titulum quis promotus fuit reſignari non poteſt, niſi facta mentione quod fuerit ad illius titulum promotus, aliàs reſignatio erit nulla, p. 2. alle. 19. n. 32. pag. 225.

Beneficium eccleſiaſticum ſufficiens non habens ad cuius titulum ordinari poſſit, cum titulo ſaltem patrimonij, permittente Epiſcopo, ordinari poteſt, p. 2. alle. 19. n. 53. p. 227.

Beneficium non habens poteſt cum penuria Sacerdotum exiſtit ad ſacros Ordines promoueri, dummodo adſit qui illi ſpondeat neceſſaria ſubminiſtraturum, p. 2. alle. 19. n. 73. pag. 229.

Beneficium ſimplex habens non poteſt cogi reſidere in diœceſi vbi illud habet, p. 2. alle. 21. n. 6. pag. 234.

Beneficium obtinere ndn poteſt per ſaltum promotus, p. 2. alle. 47. n. 367.

Beneficium ad certum tempus conferre ſolus valet Summus Pontifex, p. 3. alle. 50. n. 25. pag. 10.

Beneficia in Curia Romana vacantia ſolus confert Papa, p. 3. alle. 50. n. 27. pag. 10.

Beneficia quę incompatibilia iure dicuntur vni, eidemque clerico conferre ſolus Papa poteſt, p. 3. alle. 50. n. 28. pag. 10.

Beneficiorum multitudine ſe onerantes cupiditatis, & auaritiæ baratro merguntur, p. 1. tit. 2. gloſ. 15. n. 6. pag. 88.

Beneficia iuriſpatronatus eccleſiaſtici comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ, p. 3. alle. 57. n. 257. pag. 141.

Beneficia etiam ad vnius tantum collationem pertinentia ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ comprehenduntur, ibid. num. 258. pag. ead.

Beneficia omnia vacantia, etiam in quibuſlibet Cathedralibus, & aliis Eccleſiis, ab Epiſcopo, ad quem collatio ſpectat, ſunt conferenda, p. 3. alle. 58. num. 2. pag. 142.

Beneficium de menſa Prælati illud dicitur, quod eſt perpetuò incorporatum menſæ Epiſcopali, aut Capitulari, ſeu Abbatiali, ibid. n. 16. pag. 143.

Beneficia deuoluta lapſo ſemeſtri conceſſo Ordinario ad conferendum, non dicuntur de nouo vacare, ibid. n. 17.

Beneficium curatum, quod vere eſt dignitas, non eſt conferendum per concurſum, p. 3. alle. 60. n. 28. pag. 152.

Beneficia Regularia, quæ Regularibus conferri conſueuerunt, concurſu non ſunt conferenda, ibid. n. 33. pag. ead.

Beneficia ſimplicia concurſu non conferuntur, ibid. n. 36.

Beneficium ſimplex conſequi volenti ſatis eſt ſi Canonicas Horas recitare, ac conſtruere ſciat, ibid. n. 72. pag. 155.

Beneficium ſimplex nullus ante decimum quartum annum poteſt obtinere, ibid. num. 73. pag. ead.

Beneficium ſimplex ex diſpenſatione Summi Pontificis infanti poteſt conferri, ibid. num. 74. pag. 156.

Beneficium ſimplex vt poſſit obtineri ſufficit, quod decimus quartus annus ſit cœptus, quamuis non ſit expletus, ibid. num. 76. pag. ead.

Beneficium curatum obligat ad promotionem Sacerdotij ſpatio vnius anni, aliàs vacat ipſo iure, ibid. n. 83. pag. 156.

Beneficium ſuperius qui eſt adeptus, examinari denuo debet, vel ſi ad ſimile beneficium promoueatur, in Eccleſia tamen vel loco ampliori, maioriue, aut nobiliori, ibid. n. 90. pag. 157.

Beneficium digno diœceſano, omiſſo digniore alterius diœceſis, abſque peccato conferri poteſt, ibid. n. 99 pag. 158.

Beneficium digno vbi conferitur omiſſo digniori cum exiguitate damni, non committitur peccatum mortale, ibid. n. 100. pag. ead.

Beneficia plura ſimplicia obtineri non poſſunt, ſed vnum tantum ſingulis conferendum, vel ad ſummum duo, quando primum ad honeſtam non ſufficit ſuſtentationem, p. 3. alleg. 62. n. 1. pag. 165.

Beneficia ſimplicia obtinens vltra vnum, quod ſufficiat ad honeſtam ſuſtentationem, peccat mortaliter, ibid. n. 2.

Beneficij ſecundi ſufficiẽtis habita poſſeſſione vacat primum ſufficiens per ſententiam, niſi ſit magna beneficiorum coaceruatio, quia tunc vacabit ipſo iure, ibid. num. 3.

Beneficium ſimplex inſufficiens habenti, quod reſidentiam non requirat, licet aliud curatum conferri, p. 3. alle. 62. n. 1. pag. 165.

Beneficia duo ſimplicia, quando vnum ſufficit ad vitam clerici commode ſuſtentandam, ex indulgentia, & auctoritate Epiſcopi nullus poteſt habere, p. 3. alle. 62. n. 6. pag. ea.

Beneficium poteſt Epiſcopus conferre habenti iam in penſionibus Eccleſiaſticis ſufficientem ſuſtentationem, p. 3. alleg. 62. n. 7. pag. ead.

Beneficia duo, tria, aut plura ſimplicia quando non ſufficiunt ad honeſtam ſuſtentationem, poteſt de ſtylo Curiæ aliud ſimplex illa obtinenti conferri, donec commode clericum alant, p. 3. alle. 62. n. 10. pag. ead.

Beneficium ad congruam ſuſtentationem ſufficiens, quod dicatur, p. 3. Alleg. 62. n. 11. pag. ead.

Beneficium vniforme ſub eodem tecto quando dicatur, ad inducendam incompatibilitatem, p. 3. alle. 62. n. 13. pag. ea.

* Beneficij fundationis in limine pertinet ad Epiſcopum examinare locum erectionis, dotis congruentiam, & futurum regimen, p. 3. alle. 70. ſub n. 35. pag. 192.

Beneficium ſitum in capella, clauſtro, Cœmiterio, ſeu ambitu contiguis Eccleſiæ, cenſetur eſſe in eadem Eccleſia, p. 3. alle. 62. n. 14. pag. ead.

Beneficium primum ſimplex vacat ipſo iure, vbi ſecundum ſimile adipiſcitur in eadem Eccleſia, p. 3. alle. 62. n. 16 pag. ead.

*Beneficia vacantia in Curia, ſeu apud Sedem ſolet dataria prouidere ſine concurſu, p. 3. alle. 60. n. 15. verſ. beneficia pag. 150.

Beneficia duo ſimplicia ſub eodem tecto, ſi ſint difformia, poſſunt ex diſpenſatione Epiſcopi obtineri, dummodo vnum non ſufficiat ad vitam Clerici, p. 3. alle. 62. n. 17. pag. ead.

Beneficium quando dicatur pater obtinere vt in eo filius ſuccedere non poſſit. p. 3. alle. 65. n. 7. pag. 173.

Beneficium non poteſt obtinere filius illegitimus in Eccleſia, in qua eius pater habuit ſolam ſedem in choro ratione dignitatis, p. 3. alleg. 65. num. 14. pag. ead.

*Beneficium ob Epiſcopi negligentiam deuolutum ad Papam poteſt Epiſcopus vnire, p. 3. alleg. 66. n. 5. pag. 176.

*Beneficium cuius collatio vigore concordiæ ſpectaret ad Capitulum, poteſt Epiſcopus vnire, ibid. n. 6.

* Beneficia reſeruata vniri poſſunt per Epiſcopum, dummodo ex huiuſmodi vnione præiudicium non fiat expectanti auctoritate Apoſtol. beneficia illa, ibid. n. 7. pag. 176.

* Beneficia exempta à iuriſdictione Epiſcopi non valet ille vnire, ibid. n. 9. pag. 176.

Beneficia diuerſæ diœceſis nulla ratione hodie Epiſcopus vnire valet, ibid. n. 28. pag. 178.

* Beneficium curatum annexum ſimplici aſſumit naturam ſimplicis, p. 3. alle. 66. n. 40. pag. 179.

Beneficium principale in impetratione ſufficit tantum exprimi, nec opus eſt exprimere acceſſorie vnitum, p. 3. alleg. 66. n. 43. pag. 180.

Beneficia de ſui natura præſumuntur congrua, p. 3. alle. 67. num. 7. pag. 181.

Beneficium curatum quando dicatur, vt in ſimplex conuerti non poſſit per Epiſcopum. p. 3. alle. 68. n. 10. pag. 184.

Beneficium in vna diœceſi ſitum, ſi permutetur cum alio alterius diœceſis, requiritur in ea permutatione vtriuſque Epiſcopi, ad quos illa beneficia ſpectant, auctoritas, & conſenſus, p. 3. alle. 69. n. 10. pag. 185.

*Beneficium litigioſum ſuper quo pendet lis, non poteſt reſignari, vel permutari, niſi lis eſſet ſuper priuatione beneficiati, p. 3. alle. 69. n. 19. pag. 186.

Beneficium primum incompatibile ita vacat adepta prioris poſſeſſione, vt illud ſtatim poſſeſſor dimittere teneatur in manibus Ordinarij, alias vtrumque vacat per Romanum Pontificem conferendum, p. 3. alle. 50. n. 30. pag. 10.

Beneficia eccleſiaſtica palam, aut occulte retinentes, aut recipientes in confidentiam incidunt in excommunicationem Papalem, p. 3. alle. 50. n. 138. pag. 21.

eneficium in dubio non cenſetur curatum, ſed ſimplex, p. 3. alle. 53. n. 69. pag. 75.

Beneficia ſimplicia obtinentes poſſunt cogi per Epiſcopum ad aliquod ſeruitium perſonale in eis faciendum, p. 3. alle. 53. n. 179. pag. 84.

Beneficia conferendi poteſtas non concedirur in generali Vicariatus commiſſione, p. 3. alle. 54. n. 60. pag. 94.

Beneficia conferendi data Vicario ſpeciali facultate, non intelligitur conceſſa poteſtas conferendi ea beneficia, quæ Epiſcopus iure ſpeciali, aut priuilegio conferre poteſt, p. 3. alle. 54. n. 62. pag. ead.

Beneficia conferendi conceſſa Vicario ſpecialis poteſtas eſt late interpretanda, p. 3. alle. 54. n. 63. pag. ead.

Beneficia conferendi ſpeciali poteſtate data Vicario, intelligitur data poteſtas commendandi, p. 3. alle. 54. num. 64. pag. 95.

Beneficium ſupprimere abſque ſpeciali mandato non poteſt Vicarius, p. 3. alle. 54. n. 71. pag. ead.

Beneficia vnire ſine ſpeciali conceſſione non poteſt Vicarius. p. 3. alle. 54. num. 72. pag. 95.

Beneficia conferre poteſt Vicarius ante ſcientiam mortis Epiſcopi, ſi conferendi poteſtatem habeat, p. 3. alle. 54. n. 153. pag. 100.

Beneficia in quolibet menſe vacantia poterant olim conferre Epiſcopi, p. 3. alle. 57. n. 2. pag. 116.

Beneficia omnia reſpectu Summi Pontificis ſunt mannalia, & in eis vti poteſt plenitudine poteſtatis, p. 3. alle. 57. nu. 8. p. ead.

Beneficia apud Sedem Apoſtolicam vacare dicuntur non ſolum per obitum, ſed etiam per reſignationem in illa, p. 3. alle. 57. num. 22. pag. 117.

Beneficia in Curia vacare dicuntur, quando ibi priuatio, aut alij vacationis modi inducuntur, p. 3. alle. 57. num. 24. pag. ead.

Beneficia iuriſpatronatus laicorum non dicuntur vacare in Curia, vt diſpoſitioni Summi Pontificis reſeruentur, p. 3. alle. 57. n. 25. pag. 118.

Beneficia iuriſpatronatus laicorum non comprehenduntur in reſeruationibus, etiamſi ſint generales, & in corpore iuris clauſæ, quamuis adſint verba illa, ad cuiuſcunque collationem, prouiſionem, electionem, præſentationem &c. p. 3. alle. 57. num. 26. pag. ead.

Beneficia, quæ ſunt mixta iuriſpatronatus clericorum & laicorum, cum ad hoc propoſitum laicalia cenſeantur, non comprehenduntur ſub reſeruatione beneficiorum in Curia vacantium, p. 3. alle. 57. n. 27. pag. 118.

Beneficia iuriſpatronatus laicalis competentis ex priuilegio, vel præſcriptione, non tamen ex fundatione, conſtructione, vel dotatione dicúntur vacare in Curia, 3. alle. 57. num. 28. p. ead.

Beneficia regularia non veniunt in reſeruatione vacationis in Curia, p. 3. alle. 57. n. 29. pag. ead.

Beneficia curam animarum habéntia, ſi vacent in curia ante collationem Apoſtolica Sede vacante, collatio ad Ordinarium ob animarum periculum pertinet, p. 3. alle. 57. num. 30. pag. 119.

Beneficia illorum, qui in Vrbe degunt ratione originis, vel domicilij, non comprehenduntur ſub reſeruatione beneficiorum in Curia vacantium, niſi etiam curiam ſequantur, & curiales exiſtant, p. 3. alleg. 57. num. 31. pag. ead.

Beneficia de Vrbe non comprehenduntur ſub reſeruatione de beneficiis vacantibus apud Sedem Apoſtolicam, p. 3. alle. 57. num. 32. pag. ead.

Beneficia diſpoſitioni Romani Pontificis reſeruantur per ſolam appoſitionem ſuæ manus, quamuis inutiliter factam, p. 3. alle. 57. n. 33. pag. ead.

Beneficia vacantia, Sede Epiſcopali vacante, cuiuſcumque ſpeciei, & qualitatis ſint, reſeruantur diſpoſitioni Summi Pontificis, p. 3. alle. 57. n. 35. pag. ead.

Beneficia per crimen hæreſis an vacent ipſo iure, vel poſt ſententiam latam. p. 3. alle. 57. num. 38. pag. ead.

Beneficia vacantia per priuationem ſunt reſeruata diſpoſitioni Summi Pontificis, p. 3. alle. 57. num. 39. pag. ead.

Beneficia collata perſonis prohibitis propter ſuum genus ad nouam Romani Pontificis prouiſionem pertinent, p. 3. alle. 57. num. 40. pag. ead.

Beneficia quæcunque recepta in confidentiam vacant ipſo iure, & ſunt Apoſtolicæ Sedi reſeruata, p. 3. alle. 57. n. 41. pag. 119. 120.

*Beneficij collatio facta à ſuſpenſo eſt ipſo iure nulla, p. 3. alleg. 58. n. 1. pag. 141.

*Beneficium tertium ſimplex & inſufficiens ſi Epiſcopus conferat habenti iam pariter duo ſimplicia inſufficientia, vacat primum, p. 3. alle. 62. n. 6. in fine pag. 165.

*Beneficium liberum beneficio iuripatronatus vnire poteſt Epiſcopus, p. 3. alle. 70. poſt n. 35. pag. 192.

* Beneficium eccleſiaſticum fit vbi accedit auctoritas Epiſcopalis in erectione, ibid.

*Beneficium ante approbationem Epiſcopi poteſt concedi per laicum, per modum tamen ſimplicis deputationis Sacerdotis, ibid. n. 58.

Beneficia quæcunque recepta in confidentiam non ſolum vacant ipſo iure, ſed etiam quæ obtinebat confidentiarius, p. 3. alle. 57. num. 42. pag. 120.

Beneficia parochialia collata non ſeruata forma Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 18. ſunt Sedi Apoſtolicæ reſeruata, p. 3. alle. 57. num. 43. pag. ead.

Beneficia, quæ intra ſex menſes a die, quo nouit beneficium vacare, Ordinarius conferre noluit, & ſimiliter Archiepiſcopus, ſtatim ad Papam deuoluuntur, p. 3. alle. 57. n. 44. pag. ead.

Beneficia omnia, quæ per reſignationem, vel obitum auctoritate Apoſtolica conferuntur cum Decreto, quod prouiſus beneficium tunc obtentum in manibus Papæ intra duos menſes dimittere teneatur, illis elapſis, non facta huiuſmodi dimiſſione, Sedi Apoſtolicæ reſeruantur, p. 3. alle. 57. n. 45. pag. ead.

Beneficia vacantia ob non publicationem reſignationum, reſeruantur Sedi Apoſtolicæ, p. 3. alle. 57. num. 46. pag. ead.

Beneficia vacantia per violationem ſequeſtri lite pendente in Curia reſeruantur diſpoſitioni Summi Pontificis, p. 3. alleg. 57. num. 47. pag. ead.

Beneficia litigioſa ad effectum vt Ordinarius non poſſit

prouidere dici possunt dispositioni Summi Pontificis reseruata, p. 3. alle. 57. n. 49. pag. ead.
Beneficia consistentia in Vrbe soli Papæ, veluti Episcopo Romano reseruantur, p. 3. alle. 57. n. 51. pag. 120.
Beneficia collata à Cardinalibus vigore suorum indultorum reseruantur Summo Pontifici, quando intra sex menses prouisi, à Sede Apostolica nouas prouisiones non impetrauerint. p. 3. alle. 57. n. 52. pag. ead.
Beneficia vacantia in Abbatiâ S. Crucis Camaldulen. sunt reseruata dispositioni Romani Pontificis, p. 3. alle. 57. n. 53. pag. 121.
Beneficia Regni Germaniæ vacantia, & vacatura in mensibus Ianuarij, Maij, Iulij, Septembris, & Nouembris, sunt reseruata Summo Pontifici, p. 3. alle. 57. num. 54. pag. 121.
Beneficia vacantia per defectum offendentis litigantes in Romana Curia, eorumque iudices, aduocatos, & procuratores, testes, vel notarios, reseruantur dispositioni Summi Pontificis, p. 3. alle. 57. n. 55. pag. ead.
Beneficia illorum, qui seipsos examini pro aliis supponunt, reseruantur dispositioni Sedis Apost. p. 3. alle. 57. n. 56. pag. ead.
Beneficia vacantia ob non delationem habitus clericalis reseruantur dispositioni Sedis Apost. p. 3. alle. 57. num. 57. pag. 121.
Beneficia vacatura per dispositionem, priuationem, translationem, ac muneris consecrationis susceptionem auctoritate Apostolica factas, reseruantur dispositioni Summi Pontificis. p. 3. alle. 57. n. 65. pag. 122.
Beneficia vacantia per promotionem ad Patriarchatum, Archiepiscopatum, Episcopatum, vel Monasteriorum regimina sunt reseruata dispositioni Summi Pont. p. 3. alle. 57. n. 66. pag. 121.
Beneficia obtenta vacant ipso iure per promotionem ad Episcopatum post adoptionem possessionis, & consecrationem sequutam, p. 3. alle. 57. n. 67. pag. 122.
Beneficia prouisi per Romanum Pontificem ad Episcopatum statim quod ad eum promotus est, possunt conferri tanquam vacantia, non expectata consecratione, p. 3. alle. 57. num. 68. pag. ead.
Beneficia obtenta prorogatione, vel retentione non vacant per promotionem ad Episcopatum, p. 3. alle. 57. n. 69. pag. 123.
Beneficia etiam simplicia vacant per promotionem ad Episcopatum, p. 3. alle. 57. n. 71. pag. ead.
Beneficia promoti ad Episcopatum in terris infidelium existentem, seu titularis, cum per eum non stet assequi illius possessionem, non vacant, p. 3. alle. 57. n. 74. pag. 123.
Beneficia vacantia, & vacatura per assecutionem pacificam quorumcumque Prioratuum, dignitatum, &c. auctoritate Apostolica prouisorum dispositioni Sedis Apostolicæ reseruantur, p. 3. alle. 57. n. 77. pag. ead.
Beneficia vacantia per execrabilitatem dispositioni Summi Pontificis reseruantur, p. 3. alle. 57. n. 79. pag. 123.
Beneficia de quibus Ordinarij, & alij collatores contra Concil. Trident. decreta disposuerunt, & disponent in futurum, reseruantur Summi Pontificis dispositioni, p. 3. alle. 57. n. 80. pag. ead.
Beneficia vacantia tempore vacationum Episcopatuum reseruantur dispositioni Summi Pontificis, etiamsi ad Episcopum spectaret electio, nominatio, seu præsentatio, & collatio, vel institutio ad alium, p. 3. alleg. 57. n. 90. pag. 125.
Beneficia vacantia post renunciationem Episcopatus à Papa admissam, vel post translationem ad alium Episcopatum, quando Sedi Apostolicæ reseruata censeantur, p. 3. alle. 57. n. 91. pag. 126.
Beneficia omnium Subcollectorum sunt reseruata, si deputentur in aliqua ciuitate, vel diœcesi successiuè, ita quod eodem tempore vnicus tantum sit, p. 3. alle. 57. n. 121. pag. 129.
Beneficia omnia Collectorum, seu Subcollectorum, quæ habuerunt tempore officij sunt reseruata, etiamsi ante officium illa obtinuissent, p. 3. alle. 57. n. 123. pag. ead.
Beneficia Ecclesiarum S. Ioannis Lateranensis, ac S. Petri, & B. Mariæ Maioris de Vrbe, cur Papa reseruauerit, cum sit Vrbis Episcopus. p. 3. alle. 57. n. 133. pag. 130.
Beneficium ecclesiasticum vt dicatur, quæ conditiones requirantur. p. 3. all. 57. n. 141. pag. 131.
Beneficia manualia non cadunt sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ, p. 3. alle. 57. num. 152. pag. 132.
Beneficia de mensa non censentur reseruata sub dispositione regulæ nonæ Cancellariæ, p. 3. alle. 57. n. 155. pag. ead.
Beneficia vnita accessorie non censentur reseruata sub dispositione regulæ nonæ Cancellariæ, secus si sint vnita æquè principaliter, p. 3. alle. 57. n. 158. pag. 132.
Beneficium curatum vt dicatur, quæ concurrere debeant. p. 3. alle. 57. n. 159. pag. 132.
Beneficium curatum non dicitur ex iure sepeliendi, p. 3. alle. 57. n. 101. pag. 133.
Beneficium curatum potest dici, quod habet curam iurisdictionalem, etiam fori exterioris, p. 3. alle. 57. n. 163. pag. ead.
Beneficium curatum non dicitur, quod habet curam ad certum tempus, non tamen in perpetuum, p. 3. Alleg. 57. n. 165. pag. 133.
Beneficium curatum non dicitur Prioratus per Vicarium perpetuum deseruiri solitus, p. 3. alle. 57. num. 166. pag. 133.
Beneficia omnia præsumuntur secularia, nisi Regularia probentur, p. 3. alle. 57. num. 167. pag. 133.
Beneficia Regularia dicuntur, de quibus in fundatione dictum fuit, vt per Religiosos regerentur, vel illa, quæ per quadraginta annos consueta sunt regi per viros Regulares, p. 3. alle. 57. n. 168. pag. ead.
Beneficia Regularia Regularibus conferri debent, p. 3. alle. 57. n. 170. pag. 133.
Beneficia Regularia non possunt conferri nouitiis, sed expressè professis, p. 2. alle. 57. num. 171. pag. ead.
Beneficia Regularia defectu Regularium secularibus conferri possunt, p. 3. alle. 57. n. 172. pag. 134.
Beneficia omnia cuiuscunque generis & qualitatis fuerint, & vbicunque existentia comprehenduntur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ, p. 3. alle. 57. num. 176. pag. 134.
Beneficia consistentia in Ecclesia non numerata non includuntur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ, p. 3. alle. 57. n. 179. pag. 134.
Beneficium monoculare comprehenditur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ, p. 3. alle. 57. n. 180. pag. ead.
Beneficia creata & fundata post promulgationem regulæ nonæ Cancellariæ, comprehenduntur sub illius reseruatione, p. 3. alle. 57. n. 181. pag. 134.
Beneficia vbicunque existentia siue in Ecclesiis Patriarchalibus, Metropolitanis, seu Cathedralibus, siue alias, comprehenduntur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ, p. 3. alle. 57. n. 182. pag. ead.
Beneficium si vacet circa mediam noctem vltimi dici, ita vt minimè constare possit, an fuerit finitus vnus mensis Apostolicus, & cœptus alius Ordinarius, prouisus à quo debeat præuaiere, ostenditur, p. 3. alle. 57. n. 188. pag. 135.
Beneficium vacans in mense Ordinarij potest ab ipso Ordinario conferri cœpto iam mense Apostolico, p. 3. alle. 57. n. 189. pag. ead.
Beneficia consistentia in Romana Curia, ibique vacantia non cadunt sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ, p. 3. alleg. 57. n. 193. pag. 136.
Beneficia renuntiata in manibus Ordinarij non cadunt sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ, p. 3. alle. 57. n. 194. pag. ead.
Beneficia vacatura de iure & facto, & de iure tantum, aut de facto tantum, includuntur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ, p. 3. alle. 57. n. 195. pag. 136.
Beneficium vacans per habentem tantum ius ad rem, non comprehenditur in reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ, p. 3. alle. 57. n. 196. pag. ead.
Beneficium dicitur vacare per obitum habentis ius in re ad illud, p. 3. alle. 57. num. 198. pag. ead.
Beneficium vacat per obitum beneficiarij iraut si miraculose resurgeret, non recuperaret illud, p. 3. alle. 57. n. 185. pag. 135.
Beneficium vacat ipso iure per assecutionem alterius incompatibilis, p. 3. alleg. 57. n. 201. pag. 137.
Beneficium vacat per contractum Matrimonium per verba de præsenti, etiam non sequuta copula, p. 3. alleg. 57. n. 202. pag. ead.
Beneficium ita vacat per matrimonium, vt eo iam contracto resignari non possit in fauorem tertij, p. 3. al. 57. n. 203. p. ead.
Beneficium vacat per Matrimonium etiamsi Vxor illo non consumato religionem ingrederetur, p. 3. alle. 57. n. 204. p. 137
Beneficium amittitur ipso iure per Matrimonium etiam

irritum ob consanguinitatem, vel aliud impedimentum dirimens, p. 3. alle. 57. num. 207. pag. 137.
Beneficium ipso iure vacat per ingressum Religionis, sequuta professione, non antea, p. 3. alleg. 57. num. 208. pag. ead.
Beneficium curatum obligat ad promotionem Sacerdotij spatio vnius anni, p. 3. alle. 57. n. 210. pag. 138.
Beneficium vacat ipso iure per promotionem ad Episcopatum post adeptionem possessionis, & consecrationem sequutam, p. 3. alle. 57. n. 21. pag. ead.
Beneficium vacat ipso iure per militiam sequutam, p. 3. alle. 57. n. 216. pag. ead.
Beneficium illius, qui tonsuram, & habitum clericalem non assumit, vacat ipso iure, p. 3. alle. 57. n. 217. pag. 138.
Beneficium vacat ipso iure per electionis cassationem, p. 3. alle. 57. num. 218. pag. ead.
Beneficium vacat per postulationem, vel repulsionem, p. 3. alle. 57. n. 219. pag. ead.
Beneficium vacat per violationem sequestri impositi vigore sententiæ definitiuæ in Romana curia prolatæ in causa beneficiali, p. 3. alleg. 57. num. 221. pag. 138.
Beneficium vacat ipso iure per non ostensionem tituli, seu dispensationis coram Ordinario, postquam beneficiatus monitus fuerit, p. 3. alle. 57. num. 222. pag. ead.
Beneficium vacat ipso iure per alienationem rerum Ecclesiæ sine solemnitate facta in Extrauag. Ambitiosæ 5. inferiores vero, de rebus Ecclesiæ non alienandis, p. 3. alle. 57. n. 226. pag. 270.
Beneficium vacat si habeatur pro derelicto, p. 3. alle. 57. n. 227. pag. 139.
Beneficium an vacet ipso iure propter crimen hæresis, p. 3. alle. 57. n. 228. pag. ead.
Beneficia, quæ fuerunt obtenta per preces hæreticorum vacant ipso iure, p. 3. alle. 57. n. 230. pag. ead.
Beneficium per crimen realis simoniæ commissæ vacat ipso iure, p. 3. alle. 57. n. 232. pag. 139.
Beneficium vacat ipso iure per crimen læsæ maiestatis, p. 3. alle. 57. n. 233. pag. ead.
Beneficium propter crimen falsitatis litterarum Apost. vacat ipso iure, p. 3. alleg. 57. n. 234. pag. ead.
Beneficia percutientis Cardinalem vacant ipso iure, p. 3. alle. 57. num. 235. pag. 139.
Beneficia occidentis, vel percutientis Episcopum vacant ipso iure, p. 3. alle. 57. n. 237. pag. ead.
Beneficia occidentis Rectorem suæ Ecclesiæ vacant ipso iure p. 3. alle. 57. n. 239. pag. ead.
Beneficium illius, qui carcerauerit clericum donec resignauerit suum beneficium, vacat ipso iure, p. 3. alle. 57. n. 241. pag. 140.
Beneficia committentis crimen sodomiæ, vacant ipso iure, p. 3. alle. 57. n. 242. pag. ead.
Beneficium ob non publicationem resignationis vacat ipso iure, p. 3. alle. 57. n. 244. pag. ead.
Beneficium Curatum ob non seruatam formam Constit. Pij V. vacat ipso iure, p. 3. alle. 57. n. 245. pag. 140.
Beneficium per depositionem, & priuationem vacat ipso iure, p. 3. alleg. 57. n. 247. pag. ead.
Beneficium per apprehensionem possessionis de beneficio collato a Papa ante litterarum expeditionem vacat ipso iure, p. 3. alleg. 57. nu. 248. pag. ead.
Beneficia retinentis indebite scripturas spectantes ad Cameram Apostolicam, & illas non restituentis, vacant ipso iure, p. 3. alle. 57. num. 249. pag. 140.
Beneficia offendentium litigantes in Romana Curia eorumque iudices, aduocatos &c. vacant ipso iure, p. 3. alle. 57. num. 250. pag. ead.
Beneficia per confidentiam vacant ipso iure, part. 3. alle. 57. n. 251. pag. ead.
Beneficium quando vacat ipso iure, vacat in ipsomet puncto, quo actus, vel delictum fit, per quod talis pœna imponitur, p. 3. alle. 57. n. 253. pag. ead.
Beneficium quo quis est priuatus ipso iure, statim non expectata sententia potest conferri, seu impetrari, p. 3. alle. 57. num. 254. pag. 141.
Beneficium a compermutante resignatum, & alteri collatum potest compermutante decedente ab altero retineri, etiamsi suum postea non resignet, p. 3. alle. 69. num. 53. pag. 189.
Beneficium vacat ob delictum Rectoris, priuationem, seu depositionem inducens, p. 3. alleg. 72. num. 12. pag. 199.
Beneficium primum vacat ipso iure per adeptionem secundi incompatibilis cum eo, itaut patroni possint præsentare par. 3. alle. 72. num. 13. pag. 391.
Beneficium primum quando vacet per assecutionem secundi, p. 3. alle. 72. n. 14. pag. 200.
Beneficium iurispatronatus quando situm est in confinibus duarum diœcesum, coram quo Episcopo in eo præsentatio sit facienda, p. 3. alle. 72. n. 150. pag. 210.
Beneficium non est deuolutum ex eo, quod Ordinarius distulit instituere, p. 3. alle. 72. n. 192. pag. 214.
Beneficia exempta visitant Episcopi tanquam delegati Sedis Apostol. in qua iurisdictione, cum sit delegata, non succedit Capitulum, p. 3. alle. 74. n. 9. pag. 226.
Beneficia vacantia per obitum Prothonotariorum participantium, & non participantium, sunt Sedi Apostolic. reseruata, p. 3. alle. 74. n. 32. pag. 228.
Beneficia simplicia cuiuscunque dignitatis fuerint, & qualitatis, possunt Seminario vniri, vt commode regi valeat, sine tamen præiudicio obtinentium, p. 3. alle. 77. num. 28. pag. 245.
Beneficia reseruata, vel affecta Sedi Apostolicæ an possint Seminario vniri. p. 3. alle. 77. n. 30. pag. ead.
Beneficia certo modo impetranti debet Episcopus semper consulere, ne id faciat: & defectum continentem monere, vt impetret dispensationem, p. 3. alle. 79. num. 2. pag. 251.
Beneficij possessio quando per Breue Apostol. capitur, potest causa in prima instantia in Romana Curia tractari, pag. 3. alle. 81. n. 12. pag. 258.
Beneficium parochiale, seu curatum quoad residentiam non dicitur illud, quod non est actu curatum, sed habitu, p. 3. alle. 53. n. 68. pag. 73.
Beneficiatus, Ecclesiarum S. Ioannis Laterapensis, & S. Petri, ac B. Mariæ Maioris de Vrbe, non comprehenditur sub reseruatione regulæ octauæ Cancellariæ, p. 3. alle. 57. n. 134. pag. 130.
Beneficiarius testator si absolute leget Episcopo, cur tunc non possit ipse Episcopus legatum, & luctuosam insimul retinere. p. 3. alle. 86. n. 32. pag. 280.
Beneficium habens, sed nullos fructus aliquo fortuito casu percipiens ad subsidium charitatiuum non tenetur p. 3. alleg. 87. n. 50. pag. 286.
Beneficij seu maioratus locator quando pro securitate vitæ suæ, & validitate totius temporis contractus locationis, bona sua generaliter siue specialiter obligauerit, vel fideiussores dederit pro solutionibus anticipatis, tunc eius fideiussores tenentur stare conuentioni, p. 3. alle. 94. n. 14. pag. 301.
Beneficia spectantia ad solam collationem Episcopi non potest visitator Episcopali sede vacante deputatus ab inferiori a Papa conferre, secus si sit deputatus a Papa, p. 3. alleg. 133. n. 28. pag. 460.
BENEFICIA homines ligant, p. 1. tit. 2. glo. 9. n. 22. pag. 75.
Beneficium ingratum est quod diu inter manus dantis hæret, ibid. n. 37. pag. 77.
Bene meritos remunerare vile est Ecclesiæ, vt inuitentur homines ad illi benefaciendum, p. 3. alle. 85. post n. 12. vers. adeo, in fine, pag. 276.
S. BERNARDVS bis aut ter Episcopatum sibi vltrò oblatum respuit, p. 1. tit. 2. glos. 1. num. 23. pag. 46. Graue sibi immittere periculum cum ad Episcopatum promouebetur, deplorat, ibid. glos. 2. n. 13. pag. 49.
BIBERI ad potus æquales Clericis prohibetur, p. 2. alleg. 27. n. 12. pag. 216.
BIENNIVM intra quod causæ Ecclesiasticæ coram Ordinariis locorum in prima instantia terminari debent, curiæ data culpa, apparentesque defectus, p. 3. alle. 81. n. 9. pag. 258.
BIGAMIAE quot sint species, p. 2. alle. 49. n. 1. pag. 370.
Bigamia non cadit super infidelem pro tempore infidelitatis, p. 2. alle. 49. n. 3. pa. ead.
Bigamia interpretatiua cur ita dicatur. p. 2. alle. 49. n. 4. p. ead.
Bigamiam interpretatiuam incurrit, viduam a priori viro cognitam etiam inualide ducens, p. 2. alleg. 49. num. 5. p. 370.
Bigamia interpretatiua incurritur, quando quis aliam quocunque modo corruptam ducit, pag. 2. alle. 49. n. 6. p. ead.
Bigamiam interpretatiuam incurrit ducens virginem, quam, postquam adulterata fuerit, etiam ignoranter carnaliter cognouerit, p. 2. alle. 49. num. 8. pag. 371.

Bigamia incurritur per matrimonium cum corrupta, aut cum pluribus mulieribus, non autem si vir cum pluribus copularetur meretricibus, p. 2. alleg. 49. n. 14. pag. ead.
Bigamia similitudinaria contingit, quando quis post votum solemne castitatis emissum in professione Religionis, vel in susceptione Sacrorum Ordinum, matrimonium celebrat cum aliqua virgine, vel corrupta, eamque carnaliter cognoscit, p. 2. alle. 49. n. 15. pag. 371.
Bigamiæ veræ irregularitas solo iure Pontificio est inducta, p. 2. alle. 49. n. 20. pag. 372.
Bigamiam non inducit multiplicitas matrimonij rati, nondum consumati, p. 2. alle. 49. n. 13. pag. 371.
* Bigama monialis absque Apostolica dispensatione in Abbatissam eligi non potest, p. 3. alle. 100. n. 15. pag. 352.
Bigamus dicitur, qui ante Baptismum alteram, aut vtramque habuit vxorem, p. 2. alle. 49. n. 2. pag. 370.
Bigamus non efficitur ducens fœminam a se solo defloratam p. 2. alle. 49. n. 7. pag. ead.
Bigamus an sit ducens corruptam, quam credit esse virginem, p. 2. alleg. 49. n. 9. pag. 371.
Bigamus sit maritus cognoscens vxorem carnaliter, quæ etiam coacte commisit adulterium, etiamsi ei debitum reddiderit à Superiore compulsus, p. 2. alle. 49. n. 10. pag. ead.
Bigamus interpretatiuus etiam efficitur, qui duo iniit matrimonia irrita, vel saltem alterum irritum, & aliud validum, p. 2. alle. 49. n. 11. pag. ead.
Bigamus non efficitur, qui cum pluribus, aut cum vna & corrupta formicatus fuerit, p. 2. alle. 49. n. 12. pag. 371.
Bigamum scienter ordinans suspensionem incurrit per annum à celebratione, p. 3. alle. 111. num. 15. pag. 391.
Bigamus excluditur à clericatu, p. 2. alle. 49. n. 16. pag. 372.
Bigamus non potest beneficia consequi, p. 2. alle. 49. num. 17. pag. 372.
Bigamus si ordinetur, characterem recipit, p. 2. alle. 49. n. 18. pag. ead.
Bigamus Episcopi Vicarius esse non potest, etiamsi effectus sit clericus, nisi prius solutus fuerit ab impedimento bigamiæ, p. 3. alle. 54. n. 11. pag. 88.
BLASPHEMI quibus pœnis iure Pontificio puniantur, p. 3. alle. 51. n. 97. pag. 50.
Blasphemi in Synodo Lateranensi quibus pœnis afficiantur, p. 3. alle. 51. n. 98. pag. ead.
Blasphemi iure Ciuili mortis pœna puniebantur, p. 3. alle. 51. num. 101. pag. 51.
Blasphemi quibus pœnis apud Lusitanos, & Hispanos puniuntur, ostenditur. p. 3. alle. 51. num. 86. pag. 49.
Blasphemia est de reseruatis Episcopo, p. 3. alle. 51. n. 85. pag. ead.
Blasphemia alia hæreticalis, alia simplex, p. 3. alleg. 51. n. 87. pag. ead.
Blasphemia hæreticalis est illa, quæ cum hæresi connexionem habet, p. 3. alle. 51. n. 88. pag. 49.
Blasphemia simplex est illa, quæ non repugnat iis, quæ tenemur credere, p. 3. alle. 51. n. 91. pag. ead.
Blasphemiæ simplicis quæ iurationes sint, p. 3. alle. 51. num 92. pag. ead.
Blasphemiæ simplicis crimen est mixti fori, p. 3. alle. 51. n. 94. pag. 83.
Blasphemiæ peccatum quam detestabile sit in Sacra Scriptura, p. 3. alle. 51. n. 96. pag. 50.
Blasphemantes quando possint excusari à pœnis ordinariis, p. 3. alle. 51. num. 105. pag. 51.
Blasphemantibus quæ pœnæ imponantur apud Neapolitanos, p. 3. alle. 51. num. 104. pag. ead.
Blasphemare est dicere tacite, vel expresse, verbo, vel scripto contra Deum, aut eius Sanctos quidpiam contumeliosum, p. 3. alle. 51. n. 8. pag. 86.
Blasphematores apud Gallos quomodo mulctentur. p. 3. alle. 51. n. 103. pag. 51.
Blasphemum patrem tenetur filius denuntiare, p. 3. alle. 96. num. 58. pag. 317.
BONA quando censeantur intuitu Ecclesiæ acquisita, ostenditur, p. 3. alleg. 114. num. 11. pag. 402.
Bona intuitu Ecclesiæ acquisita præsumuntur quando tempore promotionis constat Episcopum nihil habuisse, ibid. n. 12.
Bona si inueniantur penes Prælatum, & nesciatur vtrum acquisita fuerint ante, vel post Episcopatum, tunc præsumentur intuitu Ecclesiæ fuisse comparata, ibid. num. 13.
Bona penes Prælatum reperta potius ex ipsius bonis, quàm Ecclesiæ quæsita præsumuntur, si de tenuitate beneficij, & de propriis diuitis Prælati constet, ibid. num. 14.
Bona empta per Prælatum ex fructibus, vel pecunia Episcopatus an ipso iure tranleant in dominium Ecclesiæ, an vero penes Prælatum, vel alium emptorem manere debeant, ostenditur ibid. num. 17.
* Bona Ecclesiastica ac beneficia & iura omnia ecclesiasticorum sub suo regimine continere debet Episcopus, p. 2. in compend. n. 47. pag. 155.
Bona acquisita ex beneficio Parochi absentis extra suam parochiam morientis tanquam spolia ad Cameram Apost. pertinent, p. 3. alle. 53. n. 94. pag. 77.
Bonis omnibus confiscatis an iuspatronatus illis annexum publicatum censeatur, remittitur p. 3. alle. 71. num. vlt. pa. 195.
Bona si sint solita venire in diuisionem, sufficit vt in futurum etiam diuidi debeant, p. 3. alle. 95. n. 31. pag. 305.
Bona relicta & donata Ecclesiæ, quæ est incapax retinendi, etiam in commune, possunt alienari sine solemnitatibus, & pretium conuerti in Ecclesiæ necessitatem, ibid. n. 59. pag. 309.
Bona mensæ Episcopalis sunt, quæ principaliter ad illius sustentationem sunt deputata, & nullum alium Rectorem habent, præterquam Episcopum, ibid. n. 67. pag. 310.
Bona de mensa Ecclesiæ dicuntur ea, quæ perpetuo vnitæ fuerunt Ecclesiæ: atque ita quæ nunquam alteri ab Ecclesia, post a se quæsitum dominium, concessa fuerunt, ibid. num. 68.
Bonorum temporalium dispositio fieri non potest à nouitiis cum primum recipiunt habitum, sed intra duos menses ante professionem, cum licentia Episcopi, vel eius Vicarij, p. 3. alle. 99. n. 1. pag. 326.
Bonorum omnium renunciatio ab existente adhuc in seculo prætextu, & intuitu ingressus religionis stante Concil. Trid. dispositione sess. 25. de Regularib. cap. 16. an valida sit non obseruata illius forma, ibid. n. 16. & 17. pag. 328.
Bona patrimonialia clericorum hæreticorum applicantur fisco Episcopi, secus in Hispania & Francia, p. 3. alle. 107. n. 17. pag. 381.
Bona acquisita ab Episcopo Monacho post adeptum Episcopatum eo defuncto, non ad Monasterium, sed ad Ecclesiam, cuius est Episcopus, pertinent, quamuis iure hæreditario, vel donatione, aut propria industria, & labore post Episcopatum acquisita sint, p. 3. alle. 114. num. 16. pag. 402.
S. BONAVENTVRA Episcopatum sibi oblatum semel quantum potuit refutauit, sed postea tandem Romani Pont. iussu coactus accepit, p. 1. tit. 2. glos. 1. num. 23. pag. 46.
BONI in consilio, obsequio, & contubernio, habendi, p. 1. tit. 2. glos. 16. num. 7. pag. 90.
BONVM amabile vnicuique autem proprium, p. 1. tit. 2. glos. 9. n. 21. pag. 75.
BRACHARENSE Concilium describit modum & formam vestium clericorum, p. 2. alle. 9. n. 5. pag. 188.
Bracharense Seminarium ad normam Concilij Tridentini institutum, ostenditur, p. 3. alle. 77. n. 35. pag. 246.
Brachara à Carthaginensibus illic appulsis, & ab Himilione relictis initium sumpsit, à fluuio Africæ, Bragada, cognominata, p. 1. tit. 3. cap. 8. n. 5. pag. 132.
Brachara Augustæ titulo ab Augusto Imperat. sibi imposito cohonestata fuit, ibid. n. 7.
Bracharensis Ciuitas caput Prouinciæ iuridico conuentu ornata Archiepiscopalem dignitatem cum titulo primæ Sedis secundum dignitatum gradus à S. Petro constitutos adepta est, ibid. n. 11.
Bracharæ descriptio. Georgij Braunij refertur, ibid. num. 12. pag. 133.
Bracharensis Senatus ex longissima consuetudine initium sumpsit, ibid. n. 13.
Bracharenses suffraganei qui, ibid. n. 14.
Bracharensis Archiepiscopus Vicarios quinque in quinque diœcesis prouinciis triennales creat, ibid. n. 15.
Bracharensis Archiepiscopus temporalem habet iurisdictionem, creat omnes iudices annuos, decuriones, magistratus, & scribas, ibid. num. 16.
Bracharenses Senatores laudantur, ibid. num. 18.
Brachara primam S. Euangelij prædicationem, primum Episcopum, primamque totius Hispaniæ Ecclesiam ex S. Iacobi iussu obtinuit, ibid. num. 27. pag. 134.
Bracharensis Archiepiscopus cur aliquando ad Hispalensem Ecclesiam translatus fuerat, ostenditur, ibid. num. 57.

Digitized by Google

Index rerum, & verborum.

Bracharenſis Eccleſia quare ſuum Primariæ ius tranſactis temporibus non fuerit proſequuta oſtenditur ibid. n. 69.

BRACHIVM ſeculare implorare valet Epiſcopus vbi per ſe ſuas ſententias exequi non poteſt, p. 3. alle. 107. n. 14. pag. 382.

Brachij ſecularis auxilium ſi ſecularis neget, poteſt ad illud præſtandum cenſuris compelli, ibid. n. 25. pag. ead.

Brachij ſecularis auxilium antequam ſit præſtandum an poſſit ipſe laicus cauſæ cognitionem ſumere, ibid. n. 26. & n. 27. pag. ead.

S. BRVNO Archiepiſcopatum Reginenſem ſponte oblatum recuſauit, p. 1. tit. 2. gloſ. 1. n. 14. pag. 46.

BVFFONES ſunt infames, p. 2. alle. 43. n. 10. pag. 367.

BVLLA in Cœna Domini cur ita dicta, pag. 3. alle. 50. n. 55. pag. 11.

Bulla in Cœna Domini refertur, ibid. n. 57. cum ſeqq. à pag. 12.

Bullarum Apoſt. exequutionem iniuſte impedientes vltra excommunicationem Papalem, quam incurrunt, tenentur ad fructus deperditos, & expenſas factas, p. 3. alle. 79. n. 3. pag. 251.

Bullæ conſeruatoriæ ſunt inſpiciendæ, nam in ampliori forma ſunt aliquibus religionibus, quàm aliis conceſſæ, p. 3. alle. 106. n. 12. pag. 577.

* Bulla Iulij III. de fructibus non exactis non eſt vſu recepta in Regnis Hiſpaniarum, & quid in ſtatu Mediolanenſi. p. 3. alle. 117. n. 8. cum ſeqq. pag. 410.

Bituricenſis Patriarchæ vbi mentio fiat oſtenditur p. 1. tit. 3. cap. 7. n. 9. pag. 118.

C

CADAVERA hominum exhumans, in fruſta incidens, vel carnes ab oſſibus ſeparans, incidit in excommunicationem Papalem, p. 3. alle. 50. n. 103. pag. 17.

Caducitatis remiſſionem in emphyteuſi Eccleſiæ poteſt ſolus Prælatus ſeu Rector Eccleſiæ facere, p. 3. alle. 95. n. 64. pag. 309. 310.

CÆCVS quamuis retineat dignitatem, & teſtificare poſſit de iis, quæ ante cæcitatem vidit, ſi tamen Parochus ſit, vel teſtis ad matrimonium contrahendum, eius præſentia non ſufficit, p. 2. alle. 31. n. 87. pag. 301.

Cæcus non poteſt fieri Clericus, at in ſuſceptis ordinibus, in quibus viſu non eſt opus, miniſtrare poteſt, p. 2. alle. 42. n. 27. pag. 354.

Cæcorum aliqua miranda referuntur, ibid. num. 28.

* Cœleſtinorum Ordo ab omni Epiſcoporum iuriſdictione exemptionem obtinuit à Cœleſtino V. p. 3. alleg. 105. poſt n. 12. verſ. Cœleſtinorum pag. 362.

CÆSARAVGVSTANA ciuitas primam Hiſpaniæ Eccleſiam in honorem beatiſſimæ Virginis adhuc viuæ obtinere meruit. Brachara vero prius in honorem ipſiuſmet Chriſti Domini ac S. Petri Apoſtoli adhuc viui Eccleſiam conſtructam obtinuit, p. 1. tit. 3. cap. 8. n. 39. pag. 130.

CALIX & patena conſecrationem amittunt, ſi notabiliter fragantur, ita vt non poſſint inſeruire ad vſum conſtitutum p. 2. alle. 17. n. 57. pag. 266.

Calix amittit conſecrationem, ſi cuppæ ſeparatio fiat cum fractione, ſecus vero ſi tornatili ingenio, ibid. num. 40. pag. 267.

Calices, & patenas conſecrare valet Epiſcopus, ibid. n. 35. pag. 266.

Calicis conſecratio non amittitur per aliquos ictus à fabro inflictos, ibid. n. 39. pag. 267.

Calices conſecrandi, & quæcunque ornamenta Eccleſiaſtica benedicendi Abbates aliqui priuilegium habent, ibid. n. 36. pag. 266.

CAMERAE APOST. libros, vel ſcripturas occultantes, aut retinentes incidunt in excommunicationem Papalem, p. 3. alle. 50. n. 122. pag. 20.

Cameræ Apoſt. miniſtri, & alij rationes integre, & fideliter non reddentes incidunt in excommunicationem Papalem, ibid. n. 123. pag. ead.

* Cameræ Apoſt. clerici, Notarii, officiales, &c. qui in cauſis ad eorum tribunal non ſpectantibus ſe intromittere præſumunt, excommunicationem Papalem incurrunt, p. 3. alle. 50. n. 174.

* Camerales qui aliorum ſuffragia, vel ſuam aut aliorum ſententiam in plena Camera apertam foris patefecerint, incidunt in excommunicationem Papalem, ibid. num. 175. pag. 24.

CAMPANAS benedicit, & Chriſmate vngit Epiſcopus, p. 2. alle. 27. n. 46. pag. 268.

Campanæ quare benedicantur, ibid. n. 47. & 49. pag. ead.

Campanarum benedictionis effectus quales ſint, oſtenditur ibid. n. 48. pag. ead.

Campanæ tempore interdicti non pulſantur, ibid. n. 50.

Campanas plures non poſſunt habere Mendicantes ſine ſpeciali Sedis Apoſt. licentia, p. 3. alle. 50. n. 54. pag. 11.

CANCELLARIAE Epiſcopi officium exercens gaudet fori priuilegio, p. 3. alle. 107. n. 12. pag. 322.

Cancellariæ regulæ, vide Regulæ Cancellariæ.

CANONES generales condere ſolius eſt Papæ, p. 3. alle. 50. n. 32. pag. 10.

CANONICA portio nihil aliud eſt, quàm certa bonorum portio debita Epiſcopo ratione oneris, quod in adminiſtratione ſui Epiſcopatus ſuſtinet. p. 3. alle. 86. n. 1. pag. 277.

Canonica portio ſic dicitur, eo quod ſit à Canonibus approbata, ac debita Decretorum Canonicorum iure, p. 3. alle. 86. num. 2. pag. ead.

Canonicæ portionis quantitas iuxta diuerſa tempora, diuerſaſque diuerſarum Prouinciarum conſuetudines aſſignata fuit, p. 3. alle. 86. n. 3. pag. 278.

Canonica portio nulla debetur ex conſuetudine ſpatio 40. annorum præſcripta, p. 3. alle. 86. n. 4. pag. ead.

Canonica portio Epiſcopo debetur, vt de legatis relictis Eccleſiis, vel piis locis, pag. 3. alle. 86. n. 7. pag. ead.

Canonica portio eſt de lege iuriſdictionis, p. 1. tit. 2. cap. 2. n. 17. pag. 7. & p. 3. alle. 86. n. 9. pag. ead.

Canonica portio Epiſcopo non debetur de legato relicto loco exempto, p. 3. alle. 86. n. 10. pag. ead.

Canonica portio ex quibus rationibus debeatur Epiſcopo, p. 3. alle. 86. num. 11. pag. ead.

Canonica an debeatur ſi fiat ſeparatim Eccleſiæ exemptæ tempore mortis, ſubiectæ vero tempore teſtamenti, p. 3. alle. 86. n. 16. pag. ead.

Canonica portio ex quibus bonis, quæ Eccleſiæ vel aliquibus locis obueniunt, deduci non poſſit, p. 3. alle. 86. num. 20 pag. 279.

Canonica portio non detrahitur de relictis perſonis, p. 3. alleg. 86. num. 22. pag. ead.

Canonica portio non debetur de relictis pro ornamentis, cereis, Eccleſiæ luminaribus, anuuerſariis, vel pro faciendo choro, pictura, Calice, ac aliis, quæ ad perpetuum diuinum cultum legantur, vt etiam pro prædictis ornamentis redimendis, ornandis, vel reparandis, p. 3. alle. 86. n. 23. pag. ead.

Canonica portio an debeatur de relictis pro reſtauratione, vel ædificatione Eccleſiarum, Monaſteriorum, Hoſpitalium, vel aliorum piorum locorum, ſi illa non egeant, p. 3. alle. 86. n. 24. pag. ead.

Canonica portio non debetur, quando aliquid legatur vt omni anno fiat ſolemnitas alicuius Sancti, p. 3. alle. 86. n. 25. pa. 280.

Canonica portio non debetur, quando quis in vita donat Eccleſiæ, p. 3. alle. 86. num. 26. pag. ead.

Canonica portio non debetur ex legato, pro maritandis duabus puellis ſingulis annis facto, p. 3. alleg. 86. num. 27. pag. ead.

Canonica portio an debeatur ex his, quæ Hoſpitalibus, vel Confraternitatibus relinquuntur, p. 3. alle. 86. n. 28. pag. ead.

Canonica portio non debetur ſi quis ſubditus Epiſcopo leget aliquid Eccleſiæ extra diœceſim conſtitutæ, p. 3. alleg. 86. num. 29. pag. ead.

Canonica portio poteſt in totum tolli conſuetudine, vel præſcriptione, p. 3. alle. 86. n. 39. pag. 281.

CANONICATVM, & parochialem obtinens in parochiali reſidere tenetur, p. 3. alle. 53. num. 83. pag. 74.

Canonicatum, & Monaſterium in commendam obtinens, debet in Canonicatu reſidere, niſi monaſterium habeat curam animarum, p. 3. alle. 53. num. 110. pag. 78.

Canonicatum, & Parochialem habens in duabus diœceſibus, & non reſidens in Parochiali ex permiſſu Epiſcopi, cogendus eſt ad reſidentiam in Canonicatu, p. 3. alle. 53. n. 113. pa. ead.

Canonicatum, & Parochialem habens, & reſidens in Parochiali, quomodo quotidianas diſtributiones lucretur. p. 3. alle. 53. n. 128. pag. 60.

Canonicatum, & Parochialem habenti, in quo non poteſt ſine diſcrimine vitæ propter inimicitias reſidere, permittitur vt in Canonicatu reſideat, p. 3. alleg. 53. n. 130. pa. ead.

Cano

Canonicatus obtinentes præſertim in Eccleſiis Cathedralibus, Epiſcopo ſolemniter celebranti aſſiſtere tenentur, p. 3. alle. 53. n. 138. pa. 60.

Canonicatus Metropolitanæ Cæſaraugustæ in menſibus Ianuarij, Aprilis, Iulij, & Octobris ſunt reſeruati Sedi Apoſtolicæ, p. 3. alle. 57. n. 50. pa. 120.

Canonicatus Doctorales, & Magiſtrales, qui præſertim in Hiſpania conferuntur per concurſum, non comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ, p. 3. alle. 57. nu. 178. pa. 134.

Canonicatus in Cathedralibus quam requirat ſcientiam, p. 3. alle. 60. n. 69. pa. 155.

Canonicatus in Cathedralibus quam requirat ætatem, p. 3. all. 60. n. 70. pa. ead.

Cannonicatus Collegiatarum Eccleſiarum poſſunt obtineri ab habentibus ætatem quatuordecim annorum ex diſpoſitione iuris, etiam ſi habeant Parochiales ſibi acceſſorie vnitas, p. 3. alle. 60. n. 71. pa. ead.

Canonicatus duos ſimul abſque diſpenſatione Apoſtolica per triennium, & vltra detinens vtroque ipſo iure eſt priuatus, itaut ex regula de triennali ſe defendere non poſſit, p. 3. all. 62. n. 29. pa. 168.

Canonicatum non poteſt obtinere filius illegitimus in Eccleſia vbi pater fuit Canonicus, p. 3. allegat. 65. numer. 15. pag. 173.

Canonicatum obtinens, cui eſt vnita parochialis ad vitam, debet in parochiali reſidere, & non in Canonicatu, ac facere mentionem in impetratione de vtroque beneficio ſic annexo, p. 3. alle. 66. n. 51. pa. 180.

Canonicatuum dimidia pars in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis inſignibus, vbi id commode fieri poteſt, hortatur Concilium, vt non niſi Doctoribus, vel Licentiatis in Theologia, vel iure Canonico conferantur, p. 3. alle. 60. num. 58. pa. 154.

Canonici proprie dicuntur, qui de Capitulo ſunt, p. 1. tit. 1. c. 3. n. 17. pa. 12.

Canonicus dum in Subdiaconatus Ordine conſtitutus non eſt, nec vocem habet in Capitulo, nec eligere poteſt cum declarationibus ibi poſitis, ibid. n. 22. pa. ead.

Canonici ſupranumerarij, & ſuſpenſi, vel excommunicati an poſſint eligere, remiſſiue, ibid. n. 23. pa. ead.

Canonici clericos Eccleſiarum inferiorum, vel alios extraneos ad coeligendum an poſſint admittere, ſub diſtinctione reſoluitur, ibid. n. 24. pa. ead.

Canonici in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis ita tenentur ad reſidentiam, vt eis non liceat vigore cuiuſlibet ſtatuti vltra tres menſes etiam continuos ab eiſdem Eccleſiis quolibet anno abeſſe, par. 3. allegat. 53. num. 107. pa. 78.

Canonici vltra tres menſes abſentes, licet in ciuitate vbi ipſa Eccleſia exiſtat, ſint præſentes, incidunt in pœnas Concilij, p. 3. alle. 53. n. 121. pa. 79.

Canonici an pro tribus menſibus ſibi conceſſis in abſentia diſtributiones quotidianas conſequantur, p. 3. alle. 53. num. 124. pa. ead.

Canonici curam animarum habentes, quæ illi Eccleſiæ imminet, habentur tanquam præſentes in choro, dum ſunt in actu adminiſtrandi Sacramenta, p. 3. alle. 53. num. 129. pa. 80.

Canonici in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis, etiam ſecluſa conſuetudine, vel Statuto, tenentur iuſto ceſſante impedimento pſallere in choro, p. 3. alle. 53. num. 131. pag. ead.

* Canonici, beneficiati, & clerici, Baſilicæ S. Petri de vrbe eam ingredientes abſque habitu, quem in choro deferre ſolent, incurrunt excommunicationem Papalem, p. 3. all. 50. nu. 180. pa. 24.

Canonici debent intereſſe omnibus diebus, & horis, præterquam in tribus menſibus ſingulorum annorum, p. 3. alle. 53. num. 133. pa. 80.

Canonici perſonaliter ad canendum Miſſam ſunt cogendi illis diebus, quibus ex inſtituto, & legitima conſuetudine illius Eccleſiæ obligantur, p. 3. alle. 53. n. 137. pa. ead.

Canonici aſſociantes Prælatum quandoque volentem audire Miſſam in Eccleſia extra Cathedralem, non fiunt participes diſtributionum quotidianarum, p. 3. alle. 53. num. 141. pa. ead.

Canonici duo intereſſentes Epiſcopo ad mentem Sacrorum Canonum non percipiunt diſtributiones quotidianas, niſi tamen in illis conſisterent omnes fructus, p. 3. alle. 53. n. 80.

Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, vel alius Prælatus, qui tempore commiſſionis conſtitutus erat in dignitate, & inter iudices ſynodales deſignatus, poteſt poſt eandem dignitatem renunciatam eſſe iudex, & de cauſa ſibi commiſſa cognoſcere, p. 3. alle. 54. n. 155. p. 82.

Canonici exempti coram Epiſcopo & Capitulo Fidei profeſſionem intra duos menſes emittere tenentur, p. 3. alleg. 61. num. 5. pa. 161.

Canonici Regulares Eccleſiarum Cathedralium intra duos menſes à die electionis obligantur Fidei profeſſionem emittere, p. 3. alle. 61. n. 6. pa. 161.

* Canonicus Regularis prouiſus per Epiſcopum de Canonicatu vel dignitate in Cathedrali Regulari, non poteſt amoueri per ſuperiorem Regularem, p. 3. alle. 105. num. 77. verſ. reſtat pa. 369.

Canonicus obtinens dignitatem ſine Apoſtolica diſpenſatione, perdit Canonicatum. p. 3. alle. 62. n. 19. pa. 168.

Canonici duo à Capitulo eligendi, dum ab Epiſcopo viſitatur, non ſunt quotidianis diſtributionibus priuandi; ſi quando ea de cauſa tempore diuinorum officiorum abſint, p. 3. alle. 73. n. 6. pa. 218.

Canonici abſque adiunctis per Epiſcopum priuari poſſunt ex cauſa, quod Ordines ſuis præbendis annexos non ſuſceperunt, p. 3. alle. 73. n. 12. pa. ead.

Canonici de quotidianis diſtributionibus non tenentur Seminario contribuere. p. 3. alle. 77. n. 131. pa. 244.

Canonicus electus ad Seminarij adminiſtrationem perpetuo illam habere debet, nec remoueri poteſt niſi ex legitima, & iuſta cauſa, p. 3. alle. 77. n. 31. pa. 245.

Canonicos beneficia, vel officia eccleſiaſtica obtinentes, poteſt Epiſcopus cogere, vt accedant ad proceſſiones publicas, aut indictas pro bono publico, vel honore, p. 3. alle. 78. num. 12. pa. 246.

Canonici Regulares S. Crucis Conimbricenſis veniunt appellatione eorum, qui in ſtrictiori clauſura viuunt, p. 3. alle. 78. n. 17. pa. 247.

Canonici Regulares præcedunt Monachos etiam nigros, p. 3. alle 78. n. 19. pa. 248.

Canonici Eccleſiæ Cathedralis tenentur Epiſcopo ſuo præſtare charitatiuum ſubſidium, part. 3. alle. 87. n. 43. pa. 285.

* Canonici ſeculares S. Georgij in Alga præcedunt Canonicos Regulares Lateranenſes. p. 3. alle. 78. ſub num. 37. in fine pa. 250.

* Canonici non debent percipere diſtributiones quotidianas ceſſatione à diuinis durante p. 3. allegat. 53. poſt num. 177. pa. 84.

Canonicus Theologalis quo tempore, & hora & ſuper qua materia lecturus ſit arbitrio Epiſcopi relinquitur, p. 3. alle. 56. n. 6. pa. 109.

Canonicus Theologalis vacare poteſt à lectione tribus menſibus Iulij, Auguſti, & Septembris, p. 3. alle. 56. n. 7. pag. ead.

Canonici Theologales diebus, quibus legunt habendi ſunt ſicut præſentes in choro, non modo pro illis horis, vt ſi mane legant pro horis matutinis, & Miſſa ſolemni, ſed etiam pro tota die, p. 3. alle. 56. n. 8. ead.

Canonicus Theologalis quamuis toto die, quo legit, habeatur pro præſente, non cenſetur tamen præſens matutino, quod dicitur pro die ſequenti in veſperi præcedenti, p. 3. alle. 56. num. 9. pa. ead.

Canonicus Theologalis nec retento, nec dimiſſo officio poteſt aliam præbendam optare, p. 3. alle. 56. n. 12. pa. ead.

* Canonici ſunt compellendi vt coadiutori Epiſcopo ſolemniter celebranti, & Pontificalia exercenti ſemper aſſiſtant, p. 3. alle. 118. n. 11. pa. 412.

* Canonici non debent accedere ad circulos cum coadiutore, ibid. n. 12.

* Canonici vt prodeant obuiam coadiutori Epiſc. ad Eccleſ. pontificaliter accedenti maxime decet, ibid. n. 13.

Canonicus Theologalis poteſt ab Epiſcopo occupari in ſuo ſeruitio, & fructus in abſentia tunc percipit, par. 3. alle. 56 num. 13. pa. ead.

Canonici Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ locantes fructus ſuarum præbendarum nullo caſu locationibus ſucceſſores obſtringunt, p. 3. alle. 94. n. 10. pa. 301.

Canonici Eccleſiarum Cathedralium delegati Sedis Apoſt. conſtitui poſſunt, non tamen valent Conſeruatores deputari, p. 3. alle. 106. n. 9. pa. 371.

Canonici in Cathedralibus licet ſecundum latam ſignificationem dicantur in dignitate conſtituti, non ita ex propria ſignificatione, ibid. n. 10. pa. 372.

Digitized by Google

Canonici in Cathedralibus attentis ſpecialibus religionis priuilegiis in Conſeruatores eligi valent, ibid. numer.11. pag. ead.

Canonici Eccleſiæ Collegiatæ ſynodales iudices conſtitui non poſſunt,ibid.n.12.pa.ead.

* Canonici Regulares EccleſiæCathedralis ſubſunt Epiſcopo, licet non ſit Religioſus p.3.alle.105 num.77.verſ.reſtat,pag. 369.

CANONIS conditor quoties non reſeruat abſolutionem cenſuræ poteſtatem Epiſcopis videtur conceſſiſſe, p.2. alle.17. num.15.pa.218.

CANONISTA Theologo præferendus eſt in aſſequutione Epiſcopatus, ſi doctus & prudens ſit, & vbi hæreſes non pullulant,p.2.alle.1.n.30.pa.164.

CANONIZARE Sanctos poteſt ſolus Papa,p.3. alle.50. nu.43. pa.10.& alle.97. nu.5.pa.320.

CAPACITAS tempore præſentationis in beneficiis attenditur,p.3.alle.72.n.78.pa.204.

CAPELLANIÆ, ſeu Oratoria quæ ſunt fundatæ abſque Epiſcopi,vel alterius Superioris auctoritate,non ſunt beneficia Eccleſiaſtica p.3.alle.57 n.142.pa.131.

Capellaniæ erectæ auctoritate Summi Pontificis,vel Epiſcopi, ſunt beneficia Eccleſiaſtica, part.3. alle. 57. num. 143. pag. ead.

Capellæ habentes reditus Eccleſiaſticos, etiam intra Regularium Eccleſias exiſtentes, tenentur contribuere Seminario, p 3.alle.77.n.10.pa.244.

Capellanarum amouibilium ad titulum nemo poteſt ordinari,p.2.alle.19.n.25.pa.223.

Capellaniam obtinentem non poteſt compellere Epiſcopus vt ipſemet celebret,licet in eius fundatione diſponatur,quod Capellani celebrent,p.2.alle.24.n.29.pa.244.

Capellania Sacerdotalis iudicanda eſt ſi illius verba eſſent,vt in ea præſentaretur,aut nominaretur Preſbyter,ſiue Sacerdos,p.2.alle 24.n.37.pa.245.

Capellania fundata,quod Capellanus celebret,ſeu debeat celebrare tot Miſſas,an debeat eſſe actu Sacerdos,p.2.alle.24. num.43,pa.ead.

Capellania non requirit reſidentiam perſonalem,cui eſt annexum onus celebrandi certas Miſſas ſingulis hebdomadibus, p.2 alle.24.n.41.pa.246.

Capellaniam obtinens in Capella Papæ, licet ſit ad nutum amouibilis,poteſt ad illius titulum ordinari, p.2. alleg. 19. num 30.pa.224.

CAPELLANVS tenetur ſub mortali niſi iuſta de cauſa Miſſas celebrare iuxta inſtitutionem Capellaniæ, & intentionem fundatoris,p.2.alle.24.n.28.pa.243.

Capellanus non poteſt ſatisfacere per ſubſtitutum Miſſarum celebrationi, quando verba erectionis Capellaniæ expreſſe ſignificarent intentionem eſſe vt per ipſum Capellanum Miſſarum celebratio fieret,p.2.alle.24.n.30.pa.244.

Capellanus qui tenetur quotidie celebrare, quando poſſit per ſubſtitutum ſatisfacere,p.2.alle.24.n.31.pa.ead.

Capellanus qui ex permiſſione, vel fundatione tenetur celebrare certas, & peculiares Miſſas, male agit ſi alias celebret,p.2.alle.24.n.32.pa.ead.

Capellanus qui ex titulo, vel conuentione tenetur in aliqua Eccleſia, vel Altari celebrare, non poteſt abſque peccato mortali alibi celebrare,p.2.alle.24.n.33.pa.244.

Capellanus etiam de conſenſu hæredum celebrans alibi, quam in Altari deſignato, male agit, p.2. alle. 24. num. 35. pa.ead.

Capellanus, cui capella in perpetuum, vel in titulum fuerit aſſignata per Papam, aut Epiſcopum, gaudet fori priuilegio,p.2.alle.12.n.10.pa.202.

Capellani Rectorum Parochialium inſtituti auctoritate Apoſtolica, tenentur ad perſonalem reſidentiam, vt Rectores ipſi,p.3.alle.53.n.78.pa.74.

Capellanus Eccleſiæ nouiter erectæ quibus concurrentibus recipere debeat obuentiones Villæ, & Parochianorum ad quorum commodum fuit inſtituta, p. 3. alle. 68. numero 5. pa. 184.

Cappellani equites Religionis S. Stephani Papæ ad Eccleſias ſeculares præſentari poſſunt, part.3. alle. 57. num.173. pag. 134.

* Capellaniæ cum onere celebrationis Miſſarum conſtitutæ ſine auctoritate Epiſcopi cenſentur laicales, poſſuntque ad eas mere laici præſentari, p.3. alle.70. ſub num.35. pag. 192.

CAPILLORVM defectus ob morbum gallicum, aut ſimilem procedens irregularitatem poteſt operari arbitrio Epiſcopi,p.2.alle.42.n.14. pa.353.

CAPITVLVM an poſſit Epiſcopo contradicente adminiſtrare Epiſcopatum tanquam ſedes vacet, eo quod litteræ prouiſionis,intra tempus aſſignatum non fuerunt oſtenſæ,remiſſiue p.1.tit.1.c.4.n.10.pa.18.& ſeq.

Capitulum excludens prouiſum ob impuritatem ſanguinis, tenetur probare cauſam excluſionis,p.1.tit.2. gloſ.17. nu.36. pa.96.

* Capituli negligentiam ſupplere quandocumque poteſt Epiſcopus,p.2.in compend.n.56.pa.155.

Capitulo volente repellere prouiſum tanquam impurum, quando incumbat ipſo prouiſo onus probandi ſe purum oſtenditur,ibid.n.38.

Capitulum Sede vacante non niſi elapſo anno à die obitus Præſulis poteſt dimiſſorias concedere, niſi arctatis beneficiis ſub certis pœnis, etiamſi Capitulum haberet territorium diſtinctum ob immemorialem poſſeſſionem,p.2.all.7. n.10.& 11.pa.182.

Capitulum Sede vacante ante lapſum anni vacationis Sedis poteſt obtinenti facultatem a Sede Apoſtolica de ſuſcipiendo Ordines, cum licentia ſui Ordinarij,huiuſmodi facultatem ſubordinatam concedere, par.2. alle. 7. num. 14. pa.183.

Capitulum Sede vacante poteſt concedere litteras teſtimoniales,licet concedere nequeat dimiſſorias,p.2.alle.7. num. 16.pa.ead.

Capitulum Sede vacante intra annum poteſt extero Epiſcopo concedere exercitium Pontificalium,& ordinationem propriorum ſubditorum, non tamen ſubditorum vacantis Sedis,p.2.alle.7.n.17.pa.ead.

* Capituli conſilium an teneatur Epiſcopus ſequi in decernendo & ſtatuendo,quæ viſa fuerint in ſydono opportuna, p.3.alle.93. ſub n.30.verſ. vtrum, pa.299.

Capitulum Sede vacante, & eius Vicarius poſſunt diſpenſare in interſtitijs p.2.alle.18.n.6.pa.220.

Capitulum Sede vacante,vel eius vicarius litteras dimiſſorias concedens ad Ordines ſacros non habenti vnde viueret, tenetur illi prouidere,prout Epiſcopus,p.2.alle.20. num.21. pa. 232.

Capitulum Sede vacante poteſt facultatem concedere aſſiſtendi Matrimonio,p.2.alle.32.n.123.pa.304.

* Capitulum Sede vacante per Vicarium ab eo electum poteſt arctatis beneficiis, tam habitis, quam habendis intra annum litteras dimiſſorias concedere,p.2.alle.7.poſt nu.11. verſ.arctatis, pa.183.

Capitulum Sede vacante habet poteſtatem diſpenſandi in votis,& iuramentis,p.2.alle.36.n.8.pa.322.

Capitulum Sede vacante poteſt ea omnia exercere, quæ pertinent iure communi ad Ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem,exceptis nonnullis ſpeciatim iure prohibitis,p.2. alle. 36.n.9.pa.ead.

Capitulum Sede vacante poteſt diſpenſare in iis, in quibus Epiſcopus ratione Epiſcopalis iuriſdictionis valet diſpenſare,in delegata vero Epiſcopo iuriſdictione non ſuccedit, p.2.alle.36.n.10.pa.322.

Capitulum Sede vacante eandem habet poteſtatem diſpenſandi,& abſoluendi; quam habet Epiſcopus virtute Concilij, p.2.alle.39.n.16.pa.333.

* Capitulum Sede vacante poteſt approbare, & exponere, Confeſſores per Vicarium à ſe electum p.2.alle.25. num.10. pa. 248.

Capitulum Sede vacante poteſt, ſicut Epiſcopus, diſpenſare cum illegitimis ad minores Ordines & ad beneficium ſimplex, & ad Canonicatus Eccleſiarum Collegiatarum,& ad dimidias portiones,ſeu inferiora beneficia Eccleſiæ Cathedralis, & ad beneficium ſimplex habens acceſſorie annexam Parochialem,p.2.alle.45.n.25. pa.364.

Capitulum Sede vacante diſpenſare in iis poteſt, in quibus poteſt Epiſcopus ratione iuriſdictionis Epiſcopalis,p.2.all. 45.num.26. pa.ead.

Capitulum Sede vacante ſuccedit Antiſtiti defuncto in omnibus iis, quæ iure communi pertinebant ad Ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem, p.2. allegat.45.num.27. pag. ead.

Capitulum Sede vacante ſuccedit in omnibus, quæ ſunt iuriſdictionis Epiſcopalis niſi in caſibus iure expreſſo vetitis p.2.alle.42.n.2.pa.59.

Capitulum Sede vacante poteſt Confeſſarium inſtituere, qui abſoluat à caſibus reſeruatis p.3.alle.52.n.3. pa.ead.

Capitulum, seu Clerici inferiores sine Episcopo non possunt statuere de quotidianis distributionibus, p.3.alle.53. nu.139. pag. 80.

* Capituli Cathedralis Ecclesiæ propter negligentiam in conferendis beneficiis,quæ ad suam collationem seperatim ab Episcopo pertinent,ad ipsum Episcopũ tanquam immediatum superiorem fit deuolutio,etiamsi Episcopus collationi interesse debuerit vt Canonicus,p.3.alle.126. num.71.& 72. pag.ead.

Capitulum Sede vacante intra octo dies post mortem Episcopi eligere tenetur Vicarium, alias illius deputatio deuoluitur ad Metropolitanum p.3.alle.54.n.158.pa.100.

Capitulum Sede vacante an possit plures Vicarios sibi constituere,p.3.alle.54.n.165.pa.102.

Capitulum constituens secundum Vicarium censetur primum reuocare,p.3. alle.54.n.172.pa.103.

Capitulum si constituat Vicarium simpliciter absque temporis præfinitione,eius officium durabit durante Sedis vacatione,p.3.alle.54. n.173.pa.103.

Capitulum Sede vacante in deputatione sui Vicarij potest apponere clausulam,vt in causis Canonicorum procederet cum voto certi consultoris,p.3.alle.54.n.174.pa.ead.

Capitulum in commissione Vicarij potest sibi aliqua reseruare p.3.alle.54.n.176.pa.ead.

* Capitulum tanquam Sede vacante statim debet vti iurisdictione,ac Vicarium constituere, cum Episcopus translatus est ad alium Episcopatum,p.3.alle.119.n.8.pa.413.

Capitulum Sede vacante si suspensionis censura sit irretitum, principalis eius Vicarius iurisdictionem exercere non potest, p.3.alle.54.n.180 pa.104.

Capitulum non potest habere pro præsentibus dignitates, vel Canonicos, qui nunquam in Ecclesia residerunt, & Fidei professionem nondum emiserunt, p. 3. alle. 61. num. 24.pa. 163.

* Capitulum Sede vacante potest commutare vltimas defunctorum voluntates in casibus in quibus de iure communi posset Episcopus,p.3. alle.83. post n.16. vers. Capitulum pa. 267.

Capitulum Sede vacante potest vnire sicut Episcopus, dummodo sibi non vnat, & nihil pereat de iure Episcopali,p.3. alle.66. n.11. pa.176.

Capituli consensus in vnione facienda requiritur, p.3.alle.66. num.21.pa.178.

Capituli consensus potest interuenire etiam post vnionem, p.3.alle.66.n.22.pa.178.

* Capituli consensus an requiratur in vnione per legatum facienda,p.3.alle.66.n.26.pa.178.

Capituli consensus etiam est necessarius, quando Episcopus facit vnionem tanquam Apostolicæ Sedis delegatus, p. 3. alle.66.n.29.pa.179.

Capitulo Sede vacante non licet supprimere portiones vigore Concilij sess.24.de reform. cap.15. part.3.alle.67. num. 3. pa. 181.

Capitulum Sede vacante potest liberas beneficiorum resignationes recipere tribus concurrentibus, p.3. alle.69. num.8. pa.185.

Capitulum Sede vacante potest dare licentiam ædificandi Ecclesias,vt acquiratur iuspatronatus, p.3. alle. 70.num.32. pa.192.

Capituli consensus in translatione iurispatronatus non requiritur copulatiue cum consensu Episcopi,p.3. alle.71. nu.14. pa.194.

Capitulum Sede vacante non potest confirmare donationem iurispatronatus,p.3.alle.71.n.24.pa.ead.

Capitulum Sede Episcopali vacante non potest beneficia conferre,quæ ad collationem Episcopi spectant, p.3.alle.72.nu. 182. pa.214.

Capitulum Sede vacante potest præsentatos clericos à patronis admittere,seu instituere, part. 3. alle.72. num. 183. pag. ead.

Capitula Cathedralium, & aliarum maiorum Ecclesiarum quomodo sint visitanda,p.3.alle.73.n.4.pa.217.

Capituli Cathedralium cum visitantur, coram adiunctis, ac Episcopi notario processus est fulminandus, p.3.alle.73.n.7. pa. 218.

* Capitulum an & quando Episcopus congregare possit, ostenditur, p. 3. alleg. 73. num. 16. vers. si Episcopus pag. 219.

* Capitulum Sede Episcopali vacante habet intentionem fundatam in iure visitandi vniuersam diœcesim, ac omnia & singula membra,p.3.alle.73.post num.24. vers.pro Capitulo pag. 220.

* Capitulum Collegiatæ Sede vacante per mortem Abbatis habentis iurisdictionem quasi Episcopalem succedit in iurisdictionem dicti Abbatis, & ius visitandi, ibidem post num. 27.

Capitularium peccata, & excessus potest Episcopus absque adiunctis corrigere,& emendare illa pœna,quæ ad morum magis emendationem,quàm punitionem respiciat, p.3.alle. 73.n.13.pa.ead.

Capitulum potest Episcopus conuocare, quando Canonicis aliquid deliberandum proponit, nec de re agit ad suum, vel suorum commodum spectante, p. 3. alle. 73. num. 16. pa.ead.

Capitulum conuocare potest Episcopus in casibus in quibus potest esse iudex,p.3.alle.73.n.18 pa.418.

Capitulum Sede vacante non potest visitare Monialium cœnobia exempta,quæ alioquin potest Episcopus vt delegatus Sedis Apostolicæ visitare,p.3.alle.73.n.25.pa.220.

Capitulum aliquando superstite adhuc Episcopo, ex præscriptione vel priuilegio visitandi ius habet,p.3. alle.73. nu.26. pa. ead.

Capitulum Sede vacante potest exigere rationem ab administratoribus piorum locorum,sicut Episcopus,p.3.alle.75.nu. 64. pa.237.

Capitulum in electione concionatoris in Ecclesia Cathedrali nihil potest, p.3.alle.76.n.7.pa.239.

Capitulum Sede vacante habet priuilegium cognoscendi de causis in prima instantia,p.3.alle.81.n.6.pa.258.

Capitulum Sede vacante habet potestatem exequendi defunctorum voluntates, quatenus iure Ordinario competebat Episcopis,p.3.alle.82.n.31.pa.263.

Capitulum Sede vacante potest, sicut Episcopus, compellere Religiosos piarum voluntatum exequutores ad reddendas administrationis rationes,p.3.alle.82.n.35.pa.264.

Capitulum Sede vacante de matrimonialibus causis potest cognoscere,secus de causis delegatis Episcopo,aut eius Vicario,p.3.alle.84.n.4.pa.270.

Capitulum Sede Episcopali vacante potest charitatiuum subsidium exigere,p.3.alle.87.n.13.pa.283.

Capitulum Sede vacante non potest statutum condere, quo charitatiuum subsidium in futurum ex parte minuatur,p.3. alle.87.n.14. pa.ead.

Capitulum Ecclesiæ Cathedralis tenetur Episcopo suo præstare charitatiuum subsidium, p.3.alle.87.n.43.pa.285.

Capitulum Sede vacante an valeat indulgentias concedere, p.3.alle.88. n.21.pa.288.

Capitulum Sede vacante an possit succedere in illis casibus, in quibus facultas Episcopo conceditur, vt procedat tanquam delegatus Sedis Apostolicæ, p. 3. alleg. 90. num. 17. pa.296.

Capitulum Ecclesiæ Cathedralis de necessitate debet inuitari ad Synodum cuius pars tantum debet venire, alia vero remanere in seruitio Ecclesiæ, p. 3. alleg.93. numer.11.pag. 297.

*Capitulum Sede vacante non potest exercere nisi necessaria, p.3.alle.133.n.2.cum seq.pa.458.

* Capitulum Sede vacante potest deputare visitatorem, ideſt administratorem generalem Episcopatus in spiritualibus, & temporalibus,ibid.n.9.pa.458.

* Capitulum Sede vacante non potest visitatori generali in spiritualibus, & temporalibus à se constituto plenam omnino,& vndique liberam administrationem concedere,ibi. n.13.pa.459.

* Capitulum sede vacante habet etiam ius visitandi in ordine ad morum correctionem, & potest ad hoc munus particularem visitatorem deputare,ibid.n.14.pa.459.

* Capitulum Sede vacante potest in ordine ad morum correctionem deputare non solum visitatorem particularem, sed etiam generalem totius Diœcesis,ibid.n.19.

* Capitulum sede vacante an possit visitatorem deputare respectu exemptorum, & Sedi Apost. immediate subiectorum,ibid.n.20.& 21.pa.460.

* Capitulum Sede vacante potest succedere etiam in iurisdictione delegata commissa in perpetuum Episcopali muneri, ibid.n.22.

Capitula Collegiatarum quasi Episcopalem iurisdictionem habentia ad Synodum sunt vocanda, par.3. alle. 93. nu.12. pa. ead.

Capituli assensus vicra Apostolicum requiritur in alienatione bonorum

bonorum mensæ Episcopalis separatæ à mensa Capitulari, p.3.alle.91.n.70.pa.310.
Capitulum Sede vacante potest licentiam concedere, vt nouitij disponant de bonis temporalibus, p.3. alle.99. num.5. pa. 326.
* Capitulum Sede vacante exercere potest omnem potestatem, administrationem, & iurisdictionem Episcopalem Ordinariam, exceptis casibus à iure expressis, p.3.alle.133.n.21. pa.457.
* Capitulum Sede vacante potest exercere iurisdictionem Episcopalem Ordinariam, si necessarium, fuerit ad vitandum Episcopatus præiudicium & periculum ex Episcopi defectu, seu absentia alioquin imminens, ibid.n.22.
* Capitulum occasione Sedis etiam ficte vacantis non potest ita libere etiam in necessariis administrare, quin teneatur reddere rationes nouo Episcopo, ibid. numero 23. pa. 457.
CARCEREM debet Episcopus habere tum ad custodiam delinquentium, tum etiam ad pœnam, p.3. alle. 107. num.20. pa.381.
Carceris custos æquiparatur depositario, ibid.n.21.pa.382.
Carceris custos si carnaliter cognoscat mulierem etiam meretricem sub sua custodia carceratam, acerrime punitur, ibid.n.22.pa.ead.
Carcerum custodes Episcopi gaudent fori priuilegio, ibid.nu. 13.pa.380.
CARNIS afflictiones diuersis pœnitentiæ operibus fugiendæ, p.1.tit.2.glos.8.nu.20.pa.71.
CAROLI MAGNI iudicium ad cognoscendum qualis ex patre & filio homicidium perpetrasset, p.3.alle.51.num.11. pa. 52.
CASTELLANI etiam decennali habitatione domicilium non contrahunt, quia semper cogitant de redeundo ad patriam, nisi finito officio decennali & tempore maiori commorati sint, p.2.alle.4.n.29.pa.174.
CARDINALES Presbyteri tonsuram, cæterosque minores Ordines suis famulis conferunt, p.2.alle.3.n.15.pa.22.& all. 5.n.19.pa.179.
Cardinales S.R.E.& alios Prælatos offendentes, excommunicantur, p.3.alle.50.n.68.pa.13.
Cardinalium bona rapientes dum in Conclaui sunt, incidunt in excommunicationem Papalem, p.3.alle. 50.n.108. pa.18.
Cardinalis, vel assistentis qui se finxerit nepotem, aut familiarem, seu commensalem, vt litteras Apostolicas gratis expediat, in excommunicationem Papalem incidit, part. 3. alle.50. n.118.pa.19.
Cardinales, qui Sede vacante contrauenerint iis, quæ ordinata sunt à Iulio II. incidunt in excommunicationem Papalem, p.3.alle.50.n.127.pa.20.
Cardinales reuelantes aliquid de actis secretò in Consistorio existente præcepto Papæ, vt non reuelentur, incidunt in excommunicationem Papalem, part.3. alle.50. num.128. pa. ead.
* Cardinales contrauenientes Bullæ Gregorij XV. de electione Papæ in nouem actionibus incurrunt excommunicationem Papalem, p.3.alle.50.n.184.pa.24.
Cardinales sunt pars corporis Papæ, illique assistere tenentur, itaut à Curia sine eius licentia illis discedere non licear, p. 3.alle.53.n.12.pa.77.
Cardinales Rom. Pont. assistentes iustam habent causam, vt absint ab Ecclesiis suis, p.3.alle.53 n.13.pa.ead.
Cardinales an comprehendantur sub reseruatione Regulæ 9. Cancellariæ, p.3.alle.57.n.93.pa.126.
Cardinales a Curia Romana sine legitimo Romani Pontificis assensu abesse non possunt, part.3. alle.57. num. 135. pa. 261.
Cardinalium officium est Papæ assistere, & ob id pars corporis ipsius dicuntur, p.3.alle.57.n.136.pa.130.
Cardinales obtinentes Episcopatus, vel Archiepiscopatus, & in eis residentes solent habere indultum à Papa, vt omnibus gratiis, prærogatiuis, fauoribus, &c. concessis Cardinalibus præsentibus in Curia gaudeant, p.3.alle.57. nu.137. pa.ead.
Cardinalem offendentium filij, ac nepotes priuantur omnibus beneficiis, & dignitatibus Ecclesiasticis, & ad illas in posterum obtinendas efficiuntur inhabiles, p.3.al.57.n.256.pa.139
Cardinales S. R. E. tenentur contribuere Seminario de fructibus beneficiorum, quæ habent in diœcesi, vbi est seminarium, p.3.alle.77. n.5.pa.243.
Cardinales in Ecclesiis suorum titulorum charitatiuum subsidium petere possunt, p.3.alle.87.n.15.pa.283.
Cardinales an peccato communicent tenentur restitutioneque vinciantur, qui non impediunt excommunicatum in Episcopum, si alterum dignorem arbitrentur, part.1.tit.2.glos.3.num.vlt. pa. 57.
Cardinalis fieri non potest legitimatus per subsequens matrimonium, p.3.alle.1.n.35.pa.164.
CARMELITAS discalceatos esse ex Ordine Mendicantium declarauit Clemens VIII. p.3.alle.77.n.21.pa.244.
* Carthusiensium Ordo plenariam exemptionem obtinuit à Bonifacio IX. p.3. alle. 105. post num.12. vers. Carthusiensium pa. 363.
* Cassinen. Abbatia exempta fuit à Zacharia Papa, p.3.all.105. post n.12.vers.Cassinen pa.362.
CASTRARI se permittentes fiunt irregulares, nec possunt esse Clerici, etiam quod hoc fecerint vt caste viuant, p.2.alle.42. num.13.pa.353.
Castratus, vel fractus non sponte, sed casu, potest fieri Clericus, & si iam sit, in susceptis valet ordinibus ministrare, nisi id sua culpa acciderit, ibid.n.14.
Castratus ab adulteræ marito, quia ipsum inuenit cum sua vxore coire, non potest fieri clericus, cum id sua culpa acciderit, ibid.n.15.
CASTITAS pretiosissima omnium, maximaque possessio, p.1. tit.2.glos.8.n.1.pa.68.
Castitas omnibus perneccessaria, sed maxime ministris Christi Altaris, ibid.n.7.pa.69.
Castitas dignitas magna, ibid.n.8.pa.ead.
Castitas hominem Deo simillimum reddit, ibidem numero 9. pa. ead.
Castitas sicut omnes virtutes donum Dei est, ibid. num. 17. pa.70.
Castitas Dei gratia occurrente nobis operantibus tuenda est, ibid.n.19. pa.ead.
Castitatis amor in intimis animi recessibus occultari non potest, ibid.n.71.
CASVS directe & reductiue ad tribunal sanctissimæ Inquisitionis spectantes quales, part. 3 alle. 40. numero 40. pa. 346.
CATHEDRALI Ecclesiæ sine speciali Summi Pontif. mandato nullus potest Pastorem dare, p.3. alle.50. num.6. pa. 9.
Cathedralis Ecclesiæ administrationem nemo potest dare nisi Papa, ibid.num.7.
CATHEDRAM in loco exempto possunt Præsules erigere pro eorum ornatu, & dignitate, p.3. alle. 80. num.16. pa. 256.
CATHEDRATICVM, quod ob honorem Cathedræ Episcopalis sic dicitur, vltra procurationem Episcopis debetur, p.3. alle.86.n.40.pa.281.
Cathedraticum debetur per Presbyteros suis Episcopis, & solet dari in festo Natiuitatis, & Resurrectionis Domini, ibid. num.41.
Cathedraticum non potest præscribi, licet per contrariam consuetudinem possit aliter introduci, ibid.n.42.
Cathedratici taxa sunt duo solidi, ibid.n.43.
Cathedraticum non censeretur remissum, licet pleno iure liberaretur Ecclesia, nisi expresse ponatur. ibid. num. 46. pa. 282.
CAVSA iusta est necessaria ad reductionem Missarum faciendam, p.2.alle.29.n.2.pa.279.
Causæ iustæ ad dispensandum in denunciationibus quæ sint, vide part.3.alle.32. num.40. vsque ad num.49. pa. 295. cum seqq.
Causa iusta, & rationabilis requiritur ad dispensandum in votis, & ne fiant in tertij præiudicium, part.2. alle. 36. num.2. pa. 321.
Causa requiritur in dispensatione faciendâ per Episcopum, p.2.alle.45.n.20.pa.363.
Causæ omnes maiores ad Sedem Apostolicam referuntur, p.3. alle.50.n.31.pa.10.
Causa legitima ab Episcopo approbata excusat à pœnis contra non residentes prolatis, p.3.alle.53.n.95.pa.95.
Causas criminales, nisi specialiter commissæ fuerint, Vicarius generalis expedire non potest, part.3.alle.54.num.117. pa.98.
Causæ omnes ad forum Ecclesiasticum spectantes coram Ordinario loci in prima instantia decidi, & infra biennium terminari debent, p.3.alle.81.n.2.pa.258.

Causas

Cauſas Eccleſiaſticas in prima inſtantia cognoſcunt Epiſcopi, & exempti quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, non autem prælati inferiores, qui ſubſunt Epiſcopis, p.3. alle.81. n.4.pag.ead.

Cauſas, quæ iuxta Canonicas ſanctiones apud S. Sedem ſunt iudicandæ, vel quas ſummus Pontifex arbitrio ſuo ſupplicatione manu propria ſignata expreſſe ad ſe aduocauerit, non cognoſcit Epiſcopus etiam in prima inſtantia, p.3.alle. 81.n.10.pag.258.

Cauſæ matrimoniales. Vide Matrimoniales cauſæ.

Cauſæ graues non poſſunt ſubdelegari, ſine magna cauſa.p.3. alle.84. n.11. pa.270.

Cauſæ graues & arduæ cum delegantur, cenſetur electa induſtria perſonæ,p.3.alle.84.n.12.ibid.

Cauſa in Epiſcopo cenſum imponente requiritur, p.3.alleg.85. num.9. pa.275.

* Cauſas criminales etiam viſitando iudicare non poſſunt Decani, Archidiaconi, vel alij inferiores iudices,p.3.alle.84. ſub n.2.verſ.ac proinde pag.269.

Cauſa in Epiſcopo cenſum imponente probari debet concludenter, ita vt illi affirmanti eam ſubeſſe credendum non ſit,p.3. alle.85.n.12.pa.ead.

Cauſa ad charitatiuum ſubſidium exigendum debet eſſe manifeſta,& rationabilis,p.3.alle.87.n.27.pa.284.

Cauſa manifeſta & rationabilis quæ dicatur in exigente charitatiuum ſubſidium, p.3.alle.87.n.28.ibid.

* Cauſæ propter quas Papa coadiutorem cum futura ſucceſſione alicui Epiſcopo deputat, quæ ſint, referuntur, p.3.alle. 118.n 4.pa.411.

Cauſa grauior requiritur in diſpenſatione interſtitiorum inter Diaconatum,& Sacerdotium,quam inter cæteros Ordines,p.2.alle.18.n.5.pag.219.

Cauſæ nullitatis profeſſionis nullæ ita ſunt proponendæ coram ſuperiore,& Ordinario copulatiue, vt nullo modo poſſit ſuperior per ſe ſolum de illis cognoſcere, p.3. alle. 104. n.14. pa. 357. Et coram Ordinario & Superiore Regulari in prima inſtantia, & infra biennium terminari debent, p. 3. alle.81.n.8.pa.258.

* Cauſæ rationabiles excommunicandi vicarium Epiſcopi ſuffraganei, quæ ſint, referuntur, p.1.tit.4.n.18.pa.143.

Cauſa ad intrandum monialium Monaſteria non requiritur quod ſit ſtrictiſſima, ſed ſufficit quod ſit neceſſitas quædam moralis, rationabilis, & manifeſta, p.3. alleg. 101. num.48. pa. 348.

Cauſa legitima alloquendi cum monialibus non eſt occaſio conſanguinitatis, ibid. n.71.p.351.

Cauſæ Epiſcoporum à Rom.Pont.Sedeque Apoſt.cognoſcuntur, p.3.alle.112.n.1.pa.394.

Cauſæ Epiſcoporum criminales non poſſunt ſubdelegari à delegato Papæ, ibid.n.4.pa.ead.

Cauſæ Epiſcoporum Sum.Pont.immediate ſubiiciuntur, ibid. num.5.pag.ead.

Cauſas Epiſcoporum criminales ſi Papa extra Curiam deleget, requiritur ſpecialis commiſſio ipſius manu ſignata, & vt adſint ad ſententiam duodecim Epiſcopi cum Metropolitano, reſeruata eidem Sanctiſſimo ſententia diffinitiua, ibi. num.7. pa.395.

Cauſa depoſitionis ab Epiſcopatu an requirat eandem ſolemnitatem, quam requirit depoſitio ab Ordine & dignitate, ibid.n.9. pag.ead.

Cauſæ ciuiles, vel criminales minores Epiſcoporum in Concilio tantum Prouinciali cognoſci & terminari poſſunt, etiam non exiſtentibus duodecim Epiſcopis, ibid. num.15. pag.398.

CELEBRANS ante legitimam ætatem bona fide credens id ſibi licere, irregularitatem non incurrit, p.2.alle.16. num.21.pa.217.

Celebrare in loco non ſacro extra caſum neceſſitatis, etiam non dato ſcandalo, eſt mortale peccatum, p.2.alle.13.num.2. pa. 236.

* Celebrare debet Epiſcopus Dominicis diebus, & feſtiuis ſolemnibus, & tam frequenter quod ſuo muneri ſatisfaciat data opportunitate, part.2. allegat.24. numero 1. pag. 239.

* Celebrare, vel celebrari facere poſſunt Epiſcopi cum iter faciunt ante lucem, vel poſt meridiem ſpatio vnius horæ, ibid.

* Celebrare non poteſt Sacerdos ea die in Altari in quo Epiſcopus ſolemniter, & Pontificaliter celebrauit, ibidem.

Celebrans abſque iuſta cauſa alibi, quàm loco deſignato, peccat mortaliter, non tamen tenetur ad aliquam reſtitutionem, p.2.alle.24.n.36.pa.244.

Celebrans in Eccleſia violata, niſi vrgente neceſſitate id faciat de licentia Epiſcopi, mortaliter peccat; irregularis tamen, aut ſuſpenſus non ſit, part. 2. alle.28. num. 54. pag. 277.

Celebrans in Eccleſia ex deuotione, vel obligatione tempore, quo cantatur vna hora, non poteſt dici illi interfuiſſe, p.3. alle.53.n.134. pa.80.

Celebrans, vel Confeſſionis Sacramentum audiens non ordinatus, ab Ordinibus Eccleſiaſticis ſi quos habuerit, rite degradatus ſtatim Curiæ ſæculari traditur, p.3. alle.110. num. 18. pag.388.

CENSVRA quomodo dicatur pendere ab intentione proferentis, p.2.alle.38.n.6.pa.328.

Cenſuris Eccleſiaſticis irretitus habet iuſtam cauſam reſignandi beneficium coram Ordinario, p. 3. alle.69. num.39. pa.188.

Cenſura per Statutum aut edictum Epiſcopale ipſo iure aduerſus adeuntes Monaſteria Monialium, & cum illis alloquentes an comprehendat accedentes ad exempta Regularibus ſubiecta, p.3.alle.102.n.74.pa.352.

CENSVS Eccleſiis dupliciter imponitur, vel in perpetuum, etiam poſt mortem poſſeſſoris, vel ſolummodo ad vitam illius, p.3.alle.85.n.1.pa.539.

Cenſus perſonales ad vitam poſſeſſorum, vel breuius tempus licitè poſſunt Epiſcopi ex cauſa imponere, p.3.alle.85. nu.3. pa.274.

Cenſus apud Gallos vix conſtituitur ab alio, quàm à Summo Pont.p.3.alle.85.n.4. pa.ead.

Cenſus perpetuus ab Epiſcopis imponi non poteſt, niſi iuſta de cauſa, & tempore fundationis, part.3. alleg.85. num.5. pa.274.

Cenſum perpetuum poſt Eccleſiam fundatam imponere nequit Epiſcopus, niſi quando locis religioſis applicauerit, & vltra iuſtam cauſam concurrat debita ſolemnitas, p.3.alleg. 85.num.6.ibid.

Cenſum retinere poteſt Epiſcopus, ſi Epiſcopalia remiſerit in Eccleſiis, quæ pleno iure ei ſubiiciuntur, p.3.alle.85. num.7. pa. ead.

*Cenſum conſtituere an valeat Epiſcopus tempore perceptæ libertatis Eccleſiæ, quam à manu laici, vel alterius vendicauit ſibi, oſtenditur, p.3.alleg.85. poſt num.12. verſ. verum, pa. 276.

*Certamen ſingulare ineuntes, ſuadentes, prouocantes etiam, incurrunt excommunicationem Papalem, pa.3.alle.50.num. 178. pa.24.

*Ceſſatione à diuinis durante Canonici non debent percipere diſtributiones quotidianas, part.3.alleg.53.poſt num.177. pa. 84.

CHARACTEREM imprimit Ordinis Sacramentum, ſicut Baptiſmus, & Confirmatio, part.2. alle.2. numero 4. pa. 166.

Characterem non recipit ordinatus abſoluta coactione compulſus, ibid.n.5.pa.ead.

Characterem recipit ordinatus conditionali adductus coactione permittens ſibi Ordines conferri, ibidem num. 6. pa. ead.

Characterem recipit excommunicatus ſi ordinetur, ibid.nu.7. pa.ead.

Characterem recipit bigamus ſi ordinetur, p.2.alle.49.num.18. pag.430.

CHARITAS vbi eſt, ibi & ſanctitas, p.1.tit.2. gloſ.3. nu.14. pa.372.

Charitas Chriſtiana, quæ excuſat Epiſcopum à reſidentia qualis, p.3.alle.53.n.6.pag.77.

CHARITATIVVM SVBSIDIVM poſſunt à ſubditis exigere Epiſcopi, Archiepiſcopi, Primates, ſeu Patriarchæ in ciuitatibus & Diœceſibus ſuis data manifeſta & rationabili cauſa, p.3.alle.87.n.7. pag.283. Item adminiſtrator, ſeu coadiutor datus Epiſcopo per Papam, vel Eccleſiæ Cathedrali vacanti, ibid.n.10.pa.ead. Item & Capitulum Sede vacante, n.13. Et Cardinales in Eccleſiis ſuorum titulorum, nu. 14. Et Legatus Papæ ab Eccleſiis prouinciæ ſibi delegatæ, nu. 16. Et Prælati Epiſcopo inferiores, ſi hoc habeant ex priuilegio vel conſuetudine, n.17. Et Abbates ac Priores in Eccleſiis ſibi pleno iure ſubiectis, n.18.

Charitatiuum ſubſidium Vicarius generalis imponere non poteſt ex commiſſione generali, p.3.alle.54.n.122.pa.98.

Digitized by Google

Charitatiuum ſubſidium dicitur charitatis auxilium, quia à principio ex charitate peti debet, non per vim extorqueri, p.3.alle.87.n.2.pa.283.

Charitatiuum ſubſidium petitur, quando reditus propriæ Eccleſiæ non ſufficiunt, p.3.alle.87.n.3.ibid.

Charitatiuum ſubſidium exigere poteſt Epiſcopus electus, & confirmatus, licet non conſecratus, par.3. alle:87. num.8. pa.ead.

Charitatiuum ſubſidium debet Epiſcopus exigere cum conſilio Capituli ſui, & clericorum, part.3. alle. 87. numero 11. pag. ead.

Charitatiuum ſubſidium non poteſt præſcribi, p.3.alle.87. nu. 25. pa.284.

Charitatiuum ſubſidium poteſt Epiſcopus exigere pro ſua conſecratione, vel pro ſolutione debitorum in Eccleſiæ vtilitatem contractorum, p.3.alle.87.n.29.pa.284.

Charitatiuum ſubſidium poteſt exigere Epiſcopus ſi magnas fecerit expenſas in negotiis totius diœceſis communibus pertractandis, p.3.alle.87.n.30.pa.ead.

Charitatiuum ſubſidium poteſt Epiſcopus exigere pro fabrica ſuæ Eccleſiæ, vel alia re continente illius publicam vtilitatem, vel conſeruationem, part. 3. alleg. 87. num.31. ibid.

Charitatiuum ſubſidium exigere poteſt Epiſcopus ſi iter factarus ſit ad Papam, vel Imperatorem, vel Regem ob Eccleſiæ ſuæ vtilitatem, p.3.alle.87.n.32.

Charitatiuum ſubſidium poteſt exigere Epiſcopus, ſi viſitaturus ſit limina Apoſtolorum, p.3.alle.87.n.33.

Charitatiuum ſubſidium poteſt exigere Epiſcopus ſi velit ire ad Concilium Prouinciale p.3.alle.87.n.34.

Charitatiuum ſubſidium poteſt exigere Epiſcopus ſi impenſas neceſſarias, & alicuius momenti fecerit in aduentu Imperatoris, Regis, vel Principis, par. 3. alle. 87. num. 35. pag. 284.

Charitatiui ſubſidij ſumma quæ ſit exigenda, p.3.alle.87.num. 37. pa. 555.

Charitatiuum ſubſidium Clerici ex vrgenti cauſa poſſunt compelli ſoluere vltra taxam ſolitam, p.3. alle.87. num. 38. pag.285.

Charitatiuum ſubſidium ratione beneficiorum poteſt Epiſcopus exigere a Clero, & Eccleſijs ſuæ ciuitatis, & Diœceſis, p.3. alle.87. nu.39.

Charitatiuum Subſidium non debetur ex diſtributionibus quotidianis, inſpecto iure communi, niſi contrarium fuiſſet ſtatutum, p.3.alle.87.n.44.pa.ead.

Charitatiuum ſubſidium cum Epiſcopo ſit ſoluendum, quando Eccleſia eſt in confinio duarum diœceſium, p.3.alle.87.num. 51.pag.286.

CHIROTECIS nouus Prælatus manus operit, vt neſciat ſiniſtra ſua, quòd faciat eius dextera, p.1.tit.1.cap.5.num.20. pa. 26.

CHRISTVS Dominus ſalutis noſtræ præbens ſe medicum Sanctiſſimæ vitæ ſuæ exemplo pari, atque omnes virtutes amplecti nos docuit, p.1.tit.1.c.1.n.2.pa.2.

Chriſti onus leue eſt, quod portantem non grauat, ſed leuat, p.1.tit.1.gloſ.2.n.23.pa.50.

Chriſtus Dominus conuiuia adiit, vt exemplo alios temperantiam doceret, p.1.tit.2.gloſ.5.n.10.pa.60.

Chriſtus ſalnator noſter quando aduocationis officium exercuerit, oſtenditur, p.3.alle.79.n.17.pa.252.

Chriſtus Dominus cur lutum poſuit oculis cœci cum eum ſanauit, oſtenditur, p.3.alle.91.n.14.pa.293.

Chriſtus Dominus à Sacris Scriptoribus Medicus ſæpe ſolet appellari, ibid.n.11.

Chriſtus Dominus quare dicatur Rex ſine propugnatoribus, ſine magiſtratu, &c. oſtenditur, part. 1. tit. 3. cap. 2. num. 22. pag.109.

Chriſtus Dominus temporalem monarchiam, & poteſtatem de facto non exercuit, nec exercere voluit, ibid. num. 26. pa. 110.

Chriſtus Dominus per ſe, & directe habuit ex dono Patris excellens quoddam dominium & poteſtatem ſuper res omnes creatas, quod non communicauit Vicario, ibid.n.27.

Chriſti quinque ſtigmata in cœlo oſtenſa ab Alphonſo I. Portugaliæ Rege in regia inſignia ſuſcepta fuerunt, ibid.nu.61. pa. 114.

CHILONIS tria præcepta referuntur, p.1.tit.2.gloſ.14. num.2. pag.88.

CHIROMANTICI ſuperſtitioſe faciunt per manuum lineas bonam, vel malam fortunam indicantes, ſecus ſi complexiones, humores, & actitudinem, p.3.alle.51. numero 130. pag. 53.

CHOREPISCOPI dicuntur à Chore, Græcè pagum, ſeu villa: quaſi in pagis, & in villis ad Epiſcopalia munia obeunda eſſent conſtituendi, p.1.tit.1.c.6.n.21.pa.30.

Chorepiſcopi poteſtas qualis fuerat, ibid.n.22.pa.ead.

CHRISMA quod eſt Confirmationis materia neceſſario benedicendum eſt ab Epiſcopo, non à ſimplici Sacerdote, p.2.alle.31. n.4.pa.286.

Chriſma de neceſſitate præcepti debet fieri illo anno in die Cœnæ Domini, quia peccabit Epiſcopus ſi ex veteri confirmet, ibid. n.5.

Chriſma & olea ſingulis annis confici debent, & peccabit parochus ſi oleum alterius anni adhibeat non data neceſſitate. ibid. n.17.pa.287.

Chriſma tempore interdicti an clauſis ianuis conſecrandum, ibid.n.24.pa.288.

Chriſma Confirmationis conficitur ex oleo oliuarum, admixto balſamo cuiuſcunque loci ſit benedictio ab Epiſcopo conſecrato, ibid.n.2.pa.286.

Chriſma ſi conſecret Epiſcopus peccator peccat mortaliter, ibid.n.26.pa.288.

Chriſmato frons aliquo panno albo circumcingitur, ne recens vnctio defluat, aut deleatur, p.2.allegat.30.numero 24.pag. 283.

Chriſmalis pannus poteſt iterum ſuper alterum baptizatum, aut confirmatum imponi, ibid.n.25.

Cætera vide verbo Oleum.

CHRONICIS, quibus à maioribus noſtris fides communiter adhibita eſt, credere debemus, p.3.alle.72.n.53.pa.202.

CITARI non poſſunt Epiſcopi ad Romanam Curiam pro delicto etiam atrociſſimo, niſi accedat ſpecialis commiſſio Papæ, p.3.alle.112. n.6.pa.395.

* Citare Epiſcopum non ſufficit, niſi etiam citetur Capitulum, quando agitur de præiudicio Eccleſiæ, itaut ſententia contra Eccleſiam lata citato ſolum capitulo ſit nulla, & inualida, p.3.alle.125.n.8.pa.419.

Citatio circumducta, nulla, vel cum falſo procuratore non efficit litis pendentiam, p.2.alle.19.n.18.pa.223.

Citatio vna contra non reſidentem ante priuationem ſufficit ſi perſonaliter fiat, ſi tamen ſit abſens trina citatione per edictum publicum eſt vocandus, nec ſufficit vna pro tribus, aliter enim facta priuatio eſt nulla, p.3. alle.53.nu.149. pag. 81.

* Ciſtercien. Ordo ab omni Diœceſanorum imperio, & iuriſdictione ſolutus fuit ab Alexandro III. p. 3. alle. 105. poſt n.12.verſ.Ciſtercien.pag.362.

CIVIS in beneficiorum collatione præferri debet extero, p.3. alle.72. n.203.pa.215.

CLAVDVS poteſt ad Ordines promoueri, niſi talis ſit quem oporteat cum baculo accedere ad altare, p.2.alle.42. num.40. pa.354.

* Clauium poteſtas fœminis non competit, p.2. alle.10.nu.25. pag. 193.

CLAVSVLA generalis (& ad omnia alia etiamſi exigant ſpeciale mandatum) comprehendit caſus, quos Vicarius generalis expedire non poteſt abſque Epiſcopi conſenſu, p.3.all. 54. n.124. pa.98.

CLAVSVRA Monialium, vide Monialium clauſura.

CLEMENS an D. Petri ſucceſſor extiterit, p.1.tit.1. cap.3.nu. vlt.pag.16.

Clemens IV. quam dotem filiabus legitime ſuſceptis ante Pontificatum, & quæ beneficia nepotibus clericis contulerit, oſtenditur, p.1.tit.2. glo.9.n.32.pa.76.

CLERICALIS HABITVS, Vide verbo Habitus Clericalis, & verbo Veſtes Clericales.

CLERICATVS ORDO nobilitat, & eſt maior quacunque alia dignitate, & honore ſeculari, p.2. alle.1.num.1. pag. 160.

CLERICVM primæ tonſuræ percutiens incurrit excommunicationem can. ſi quis ſuadente, 17.q.4 p.2.alle.2.nu.17. pag. 167.

Clericus habet domicilium, & eſt ciuis illius diœceſis in qua ſitum eſt eius beneficium, dum illud poſſidet, p.2. alleg.4. num.43.pa.175.

Clericus quamuis ſuſpenſus, interdictus vel excommunicatus fori priuilegio gaudet, p.2.alle.8.n.18.pa.187.

Clerici coniugati debent vti illis veſtibus, quibus Clerici coniugati eiuſdem regionis vtuntur, part.2. alleg.9. num.3. pag. 188.

Clerici

Digitized by Google

Clerici in minoribus de conſuetudine totius Hiſpaniæ debent habere veſtes, quæ cooperiant tota genua, p. 2. alle. 9 num. 7. pag. ead.
Clerici debent ſemper deferre veſtes proprio Ordini congruentes, p. 2. alle. 9. num. 8. pag. ead.
Clericus in maioribus, aut beneficium habens ſi Coronam, vel habitum ad longum tempus abſque iuſta cauſa non deferat, peccabit mortaliter, p. 2. alleg. 9. n. 11. pag. 189.
Clerici non recipientes penſionem, & fructus Eccleſiaſticos valorem annuum 60. ducatorum auri de Camera non excedentes, non tenentur deferre habitum Clericalem, p. 2. alle. 9. num. 13. pag. ead.
Clerici, qui ratione paupertatis habitum proprio Ordini congruentem geſtare non valuerint, nullam pœnam incurrunt, p. 2. alle. 9. n. 16. pag. ead.
Clerici propter infirmitatem tonſuram non deferentes à pœnis excuſantur latis contra habitum non deferentes, p. 2. alle. 9. n. 17. pag. 590.
Clerici in minoribus ſi coniugati non ſint, iure communi attento fori priuilegio gaudebant, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, ſicut & Clerici in maioribus, p. 2. alle. 12. n. 1. p. 201.
Clerici in minoribus hodierno iure Concil. Trident. quando gaudeant fori priuilegio, p. 2. alle. 12. num. 2. pag. ead.
Clerici Primæ tonſuræ, ſeu minorum Ordinum beneficium habentes gaudent priuilegio fori in ciuilibus, & criminalibus, p. 2. alle. 12. num. 3. pag. ead.
Clericus non beneficiatus, ſed in Prima tonſura, vel in minoribus tantum Ordinibus conſtitutus, quæ habere debet, vt hodie fori priuilegio gaudeat, p. 2. alle. 12. n. 12. pag. 202.
Clericus in minoribus ad hoc vt priuilegio fori gaudeat, debet portare habitum, & tonſuram tempore capturæ, p. 2. alle. 12. n. 15. pag. ead.
Clericus, qui tempore delicti commiſſi habitum & tonſuram non deferebat, ſi poſtea reaſſumpſit tempore capturæ, vel purgationis, fori priuilegio gaudet, p. 2. alle. 12. n. 17. pag. ead.
Clericus in minoribus ad hoc vt fori priuilegio gaudeat, debet habitum Clericalem, & tonſuram deferre, vtrumque ſimul, p. 2. alle. 12. n. 18. pag. 203.
Clericus non incedens in habitu & tonſura vt amittat Clericale priuilegium, non requiritur trina monitio, p. 2. alle. 12. n. 19. pag. ead.
Clericus portans veſtes laicales aliqua rationabili cauſa, vel captus cum illis ſolitus tonſuram, & Clericalem habitum deferre, gaudet fori priuilegio, p. 2. alle. 12. num. 20. pa. 203.
Clerici in minoribus attento iure communi fori priuilegio gaudebant, etiamſi neque habitum, neque tonſuram deferrent, p. 2. alle. 12. num. 21. pag. ead.
Clericus enormia committens ſine habitu & tonſura incedés, non præcedente trina monitione, poterat iure communi à iudice ſeculari puniri, p. 2. alleg. 12. n. 23. pag. ead.
Clerici in minoribus coniugati ſolum in criminalibus, non autem in ciuilibus fori priuilegio gaudent, p. 2. alle. 12. n. 25. pag. ead.
Clerici in minoribus coniugati vt fori priuilegio gaudeant, neceſſe eſt, quod cum vnica Virgine contraxerint, veſtes deferant, & tonſuram, p. 2. alle. 12. num. 26. pag. 204.
Clerici in minoribus coniugati, vt attento iure Ordinationis Regiæ Luſitanorum gaudeant fori priuilegio, requiritur quod tempore delicti, & capturæ habitum & tonſuram deferant, p. 2. alle. 12. n. 28. pag. ead.
Clericus coniugatus incedens ſine habitu, & tonſura, ſi pro crimine capiatur, deinde è carcere fugiens habitum & tonſuram reaſſumat, an fori priuilegio gaudeat. p. 2. alle. 12. n. 29. pag. ead.
Clerici coniugati negotiis ſecularibus ſe immiſcentes an fori priuilegio gaudeant, p. 2. alle. 12. n. 30. pag. 204.
Clerici in caſibus, in quibus priuilegio Clericali priuantur, an poſſint puniri à iudice ſeculari nulla præcedente degradatione, p. 2. alle. 12. num. 31. pag. ead.
Clerici, qui decreto Concilij Triden. fori priuilegio priuantur, priuilegio etiam Canonis an cenſeantur priuati, p. 2. alle. 12. n. 32. pag. ead.
Clerici remiſſio facienda eſt ſine eius dedecore, ob reuerentiam Clericalis dignitatis, p. 2. alle. 12. num. 34. pag. 205.
* Clerici ſeculares ſi qui in Eccleſia Regulari Cathedrali fiue recepti vel recipiantur pro celebratione Diuinorum tenentur celebrare Officium Regulare p. 3. alle. 105. n. 77. verſ. præcipuam pag. 369.
* Clericus propter crimen læſæ maieſtatis an ſit actualiter degradandus, Curiæque ſeculari tradendus, p. 3. alle. 110. poſt n. 12. verſ. verum autem pag. 387.
* Clericus an ſit actualiter degradandus pro crimine aſſaſſinij, ibid. verſ. verum etiam.
Clerici etiam primæ tonſuræ non coniugati ſunt immunes & exempti à gabellis, & exactionibus, tributis, ac aliis ſimilibus oneribus, p. 2. alle. 13. n. 1. pag. 207.
Clerici in minoribus apud Hiſpanos, & in Regno Portugaliæ non ſunt immunes à tributis, niſi actualiter habuerint beneficium Eccleſiaſticum, p. 2. alle. 13. num. 2. & 3. pag. ead.
Clerici in minoribus priuilegio immunitatis à tributis gaudentes, ſunt etiam exempti quoad exactiones pro neceſſitatibus publicis, p. 2. alle. 13. n. 6. pag. 207.
Clericis non ſunt tributa imponenda ad reparationem murorum & pontium, abſque Summi Pontificis auctoritate, p. 2. alle. 13. num. 7. pag. ead.
Clerici negotiatores non ſunt immunes à ſolutione gabellæ, p. 2. alle. 13. n. 8. pag. ead.
Clerici per viam negotiationis quando dicantur mercatores fieri, p. 2. alle. 13. n. 9. pag. ead.
Clericus dicitur negotiari vendens fructus ex ſuo ſemine, ſuaque induſtria collectos ex alieno agro conducto, p. 2. alleg. 13. n. 12. pag. 208.
Clericus domum emens ad ſuum vſum non ſoluit gabellam, ſecus ſi ad locandum. p. 2. alle. 13. n. 13. pag. ead.
Clericus tenetur denuntiare gabellariis res, quas portat in Regnis Hiſpaniæ, & aliis Prouincijs, p. 2. alle. 13. num. 16. pag. ead.
Clerico non manifeſtante tenebitur mulio eius res portans denuntiare, vel damnum reſarcire, p. 2. alle. 13. num. 17. pag. ead.
Clerici tenentur iurare in manifeſtatione rerum, eas portare ad ſuum vſum, & illorum iuramento ſtatur, itaut contrarium non poſſit probari, nec de eo querelari, quamuis falſum iurauerint, p. 2. alle. 13. n. 18. pag. 208.
Clericus fornicans ratione voti committit inceſtum, p. 2. alle. 15. n. 7. pag. 211.
Clericus caſtitatem, & continentiam Sacro Ordini annexam ſeruare debet, p. 2. alle. 15. n. 18. pag. 212.
Clericus peregrinus ſine commendatitiis litteris ſui Ordinarij ab vllo Epiſcopo ad Diuina celebranda, & Sacramenta adminiſtranda non eſt admittendus, p. 2. alle. 21. n. 1. pag. 234.
Clericis ne ad potus æquales bibant prohibetur, p. 2. alle. 28. n. 12. pag. 271.
Clericus matrimonium ſiue clam, ſiue publicè contrahens, ſi in Sacris ſit conſtitutus Ordinibus, eſt ſuſpectus de hæreſi, & poteſt puniri per Inquiſitores, p. 2. alle. 40. n. 43. pag. 337.
Clerici collegialiter, ſeu communiter viuentes, qui ſeſe mediocri & non enormi percuſſione affecerunt, poſſunt ab Epiſcopo abſolui, p. 2. alle. 41. n. 16. pag. 349.
Clericus non eſſe debet corpore vitiatus, aut diminutus, p. 2. alle. 42. num. 1. pag. 352.
Clerici nefandum crimen committentes, quas pœnas incurrant, p. 2. alle. 44. n. 21. pag. 360.
Clericus propter nefandi criminis atrocitatem, quandiu illud eſt occultum, non incurrit ſuſpenſionem, aut irregularitatem, p. 2. alle. 44. n. 27. pag. ead.
Clericos percutientes incidunt in excommunicationem Papæ reſeruatam, p. 3. alle. 50. n. 83. pag. 15.
Clerici, qui violant Conſtitutionem illis prohibentem aliquem inducere ad vouendum, iurandum, aut permittendum vt ſepulturam apud eorum Eccleſiam eligat, vel electam non mutet, in excommunicationem Papalem incidunt, p. 3. alle. 50. n. 100. pag. 17.
Clerici de parochiali Eccleſia prouiſi iuramentum de reſidendo intra tempus præſcriptum non ſeruantes in excommunicationem Papalem incidunt, p. 3. alle. 50. num. 132. pag. 21.
Clericus coniugatus non poteſt eſſe Epiſcopi Vicarius, etiamſi cum vnica & virgine contraxiſſet, & habitum, & tonſuram portaſſet, p. 3. alle. 54. n. 6. pag. 88.
Clericus per matrimonium amittit acceſſus, & regreſſus, ac alia iura ad beneficium competentia, p. 3. alle. 57. num. 205. pag. 137.

Clerici filius an prohibeatur obtinere beneficium, vel ſeruire tanquam capellanus amouibilis in Eccleſia, in qua eius pater, tanquam capellanus amouibilis, ſeu vicarius temporalis ſeruiunt. p. 3. alle. 65. n. 3. pag. 172.

Clerici non ex locorum, vel generis dignitate, ſed morum nobilitate innoreſcere debent, p. 3. alle. 72. num. 102. pag. 206.

Clerici omnes diœceſani quantumcunque exempti ſi beneficia habeant, etiam ſimplicia in Diœceſi, vel obtineant officium in Eccleſiis, poſſunt compelli accedere ad publicas proceſſiones, p. 3. alle. 78. n. 9. pag. 247.

Clerici, qui ſunt nullius diœceſis, vel extra ciuitatem in locis in quibus habent plebem, non poſſunt compelli accedere ad publicas proceſſiones, p. 3. alle. 78. n. 10. pag. ead.

Clericus ordinatus à Papa ab inferiori non deponitur, p. 3. alle. 112. num. 12. pag. 397.

Clerici inſeruientes Eccleſiis Religionis Hieroſolymitanæ nulla immunitate ſe tueri poſſunt quin ad proceſſiones vocari non debeant, p. 3. alle. 78. num. 11. pag. 247.

Clerici nullum Eccleſiaſticum beneficium habentes non poſſunt cogi præſtare Epiſcopo charitatiuum ſubſidium, p. 3. alle. 87. n. 48. pag. 285.

Clerici pauperes, qui ex reditibus ſuorum beneficiorum nihil habent vltra honeſtum victum, minime cogi poſſunt ad charitatiuum ſubſidium præſtandum, p. 3. alle. 87. n. 49. pag. 286.

Clericis ebrietatibus incumbere propter eorum auctoritatem magnopere prohibetur, p. 1. tit. 2. gloſ. 11. n. vlt. pag. 83.

Clericalem ordinem ſummopere dedecet, vt ex manus violentæ alicui miſcrantur, quæ Deo ſolemni ritu conſecratæ ſunt, p. 1. tit. 2. gl. 12. n. 3. pag. ead.

Clericus quidquid præter neceſſarium victum & veſtitum de altario retinet, rapinam facit, & ſacrilegium committit, p 1. tit. 2. gloſ. 9. n. 14. pag. 74.

Clerici bonorum Eccleſiæ non domini, ſed diſpenſatores ſunt, ibid. n. 31. pag. 76.

* Clerici Regulares de Simonachia exempti fuerunt à Sixto V. p. 3. alle. 105. n. 12. verſ. Clerici pag. 365.

Clericus vtcunque ſolemniter degradatus conficit Euchariſtiæ Sacramentum, p. 3. alle. 110. n. 5. pag. 386.

Clericus degradatus ſi ex aliqua iuſta cauſa reſtituatur ad Ordines clericales non debet de nouo Sacris inſigniri, ibid. num. 6. pag. ead.

Clericus etiam degradatus adhuc clericus dicitur, ibid. n. 7. pag. ead.

Clerici in minoribus vbi amittunt priuilegium clericale, & veniunt puniendi à iudice ſeculari, eſt neceſſaria degradatio, ibid. n. 8. pag. 387.

Clericus incorrigibilis ſi tandem impœnitens, & obduratus in profundum malorum venerit an abſque expreſſa Curiæ ſeculari traditione poſſit per eam comprimi, ibid. num. 16. pag. 388.

Clericus degradatus qui famæ reſtitui vult an debeat à Papa tantum reſtitutionem petere, an etiam ab Epiſcopo à quo degradatus fuit, ibid. n. 29. pag. 389.

* Clerus non poteſt impedire ne Epiſcopus viſitet ante lapſum trienni ſub prætextu immemorialis conſuetudinis, p. 3. alle. 73. ſub n. 2. pag. 217.

* Cluniacenſis Ordo exemptus fuit ab Ordinariorum poteſtate per Clementem IV. p. 3. alle. 105. poſt n. 12. verſ. Ordo Cluniacenſis pag. 362.

COADIVTOR poſitus per Papam qui eſt Primæ tonſuræ, vel minorum Ordinum gaudet fori priuilegio, p. 2. alle. 12. n. 9. pag. 202.

Coadiutor & coadiutus poſſunt abeſſe tribus menſibus, p. 3. alle. 53. n. 125. pag. 79.

Coadiutores Rectorum Parochialium *inſtituti auctoritate Apoſtolica tenentur ad perſonalem reſidentiam, vt Rectores ipſi, p. 3. alle. 55. n. 78. pag. 74.

Coadiutores Vicarios imperitis Rectoribus Eccleſiarum ſine ſpecialis conceſſione non licet Vicario deputare, p. 3. alle. 54. n. 73. pag. 95.

Coadiutoria non venit in reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ, p. 3. alle. 57. n. 156. pag. 132.

Coadiutor dum viuit coadiutus non habet ius in re, ſed ad rem, p. 3. alle. 57. n. 157. pag. ead.

Coadiutores etiam perpetui, & cum futura ſucceſſione non tenentur, niſi cum factus fuerit ſucceſſioni locus, Fidei profeſſionem emittere, p. 3. alle. 61. n. 13. pag. 162.

Coadiutor poſt mortem coadiuti fit verus Canonicus, & tunc ei eſt aſſignanda vltima Sedes, p. 3. alle. 61. n. 14. pag. ea.

Coadiutores illiteratis dare non poteſt Vicarius ex generali commiſſione, p. 3. alle. 63. n. 7. pag. 169.

Coadiutor datus illiteratis, ſicut Rector tenetur ad reſidentiam, p. 3. alle. 63. n. 9. pag. ead.

Coadiutoris deputatio facta ab Ordinario vigore Concilij ſeſſ. 21. de reform. cap. 6. non eſt attentata, etiamſi ſit exequuta poſt appellationem interpoſitam a ſententia eius, qui iudicialiter proceſſit, p. 3. alle. 63. num. 10. pag. 169.

* Coadiutores a futura ſucceſſione ad quæcunque beneficia etiam Epiſcopalibus inferiora non niſi Papa conſtituit, p. 3. alle. 118. n. 2. pag. 411.

* Coadiutor Epiſcopo dandus eſt ſufficiens, habens qualitates omnes, quæ in Epiſcopo requiruntur, ibid. n. 5.

* Coadiutor quam obtineat auctoritatem ſiue poteſtatem oſtenditur, ibid. n. 5. cum ſeqq. pag. 412.

* Coadiutori cum futura ſucceſſione non licet ingredi ciuitatem pontificaliter, ibid. n. 8.

* Coadiutor Epiſcopus debet facere Confeſſionem cum Sacerdote Canonico celebrante, ibid. n. 13.

* Coadiutori de licentia tamen Archiepiſcopi coadiuti licet benedicere populo dum per ciuitatem incedit, ibid. num. 14.

* Coadiutor non habet facultatem largiendi indulgentias, num. 16.

Coadiutoria temporalis dari poteſt ab Epiſcopo cum beneficij Rector ſenio, vel morbo officium ſuum exercere non poteſt, p. 3. alle. 63. n. 11. ibid.

Coadiutori auctoritate Epiſcopi certa reddituum portio aſſignanda eſt, p. 3. alle. 63. n. 14. pag. ead.

Coadiutor datus Epiſcopo demenți poteſt renunciationem liberam beneficij accipere, p. 3. alle. 69. num. 6. pag. 185.

Coadiutores cum futura ſucceſſione poſſunt puniri ab Epiſcopo abſque huiuſmodi adiunctis, niſi ex forma coadiutoriæ colligatur omnia illis conceſſa fuiſſe priuilegia, quæ Canonici habent, p. 3. alle. 73. n. 11. pag. 218.

Coadiutoriæ ad titulum cum futura ſucceſſione poteſt quis promoueri, ſi ratione illius habeat congruam ſuſtentationem, p. 2. alle. 19. n. 23. pag. 224.

Coadiutorem Epiſcopo nemo dat niſi Papa, p. 3. alle. 50. n. 8. pag. 9.

Coadiutor ſeu adminiſtrator datus Epiſcopo, vel Eccleſiæ Cathedrali vacanti per Papam poteſt à ſubditis illius Eccleſiæ exigere charitatiuum ſubſidium, p. 3. alle. 87. num. 10. pag. 283.

Coadiutorem alicui Regi, vel Principi ſeculari ſuperiorem non recognoſcenti poteſt ſummus Pont. dare, quando id poſtulauerit populi ſcandalum, & ruina ſpiritualis, p. 1. tit. 3. cap. 2. n. 51. pag. 113.

COGNATIO SPIRITVALIS an poſſit contrahi per procuratorem, p. 2. alle. 30. n. 49. pag. 285.

Cognatio contrahitur à mittente non vero à procuratore, p. 2. alle. 30. n. 50. pag. ead.

Cognatio ſpiritualis in Baptiſmo inter quos contrahatur, p. 2. alle. 30. n. 53. pag. ead.

Cognatio ſpiritualis in Confirmatione inter quos contrahatur, p. 2. alle. 30. n. 54. pag. ead.

Cognatio ſpiritualis non contrahitur inter ipſoſmet patrinos, p. 2. alle. 30. n. 55. pag. ead.

Cognatio ſpiritualis à viro contracta non transfunditur in vxorem, p. 2. alle. 30. num. 56. pag. 285.

Cognationem contrahunt pueri, & infantes ipſi doli capaces, & iudicium ſufficiens ad peccandum habentes, ſi quem in Baptiſmo, vel Confirmatione teneant, ibid. n. 38 pag. 284.

Cognationem contrahunt parrini plures duobus ſi omnes baptizatum de Baptiſmo ſuſcipiebant, ibid. n. 41. pag. ead.

COGNATIO legalis quando impediat, & dirimat matrimonium remiſſiue p. 3. alle. 51. n. vlt. pag. 59.

COGENS Virginem monaſterium ingredi ingreſſu non ſequuto in nullam excommunicationem incidit, p. 3. alle. 104. n. 7. pag. 357.

Cogentes fœminam ad monaſterij ingreſſum non vt profiteatur, nec vt habitum ſumat, ſed vt vbi ſeculari retento educetur incidit in excommunicationem Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regular. c. 18. ibid. n. 5.

* Cogentes ad Matrimonium excommunicationem nemini reſeruatam incurrunt, p. 3. alleg. 50. num. 244. pag. 30.

* Cogentes eccleſiaſticos vt ſubmittant laicis Iura Eccleſiæ incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam ibid.n. 208. pag. 27.

COHABITARE non dicitur qui ſtat in eadem domo, niſi ad eandem mensam & conuictum moretur, p. 3. alle. 57. n. 109. pag. 127.

COITVS coniugalis quando Eccleſiam polluat, oſtenditur p. 2.alle. 28. num. 46. pag. 276.

COLLUS damnatus dicitur ille, cui aliqua pœna temporalis per legem; aut conſtitutionem iuris imponitur, p. 2. alle. 15. n. 16. pag. 212.

COMITAS & humanitas in delictis increpandis magis attrahit, & malos ad rectam adducit viam, p. 1. tit. 2. gloſ. 12. n. 22. pag. 86.

COLAPHI omiſſio in Confirmatione non videtur peccatum mort. p. 2. alle. 30. n. 27. pag. 283.

COLLATIO facta à ſummo Pont. ad Epiſcopatus dignitatem habet vim electionis, nominationis & confirmationis, p. 1. tit. 1. cap. 4. num. 8. pag. 18.

Collationis ſeu tituli beneficij ratione non efficitur quis ſubditus Epiſcopi, non habita illius poſſeſſione, p. 2. alleg. 4. n. 55. pag. 176.

Collatio beneficij non valet, ſi dum Epiſcopus excommunicatus eſt, vicarius conferat, p. 3. alle. 54. num. 147. pag. 100.

Collatio facta duobus à diuerſis eodem die, nec apparet cui prius fuerit facta, potior eſt conditio poſſidentis, p. 3. alle. 57. n. 13. pag. 116.

Collationem beneficij à Papa vnus habens alius vero ab Ordinario, ſi non appareat de prioritate, præfertur qui à Papa impetrauit, propter prærogatiuam concedentis, ibid. num. 14. pag. 117.

Collatio beneficij facta vna die à Papa, & Ordinario, præualet collatio Ordinarij, ſi in ea appoſita ſit hora, & in collatione Papæ non, ibid. n. 15.

Collationem beneficiorum ſibi Papa reſeruans videtur intelligere proprie de collatione, quæ ſit perpetuo de beneficio, ibid. n. 153. pag. 132.

COLLECTOR generalis Cameræ Apoſt. in cauſis ſpoliorum & iurium præfatæ Cameræ eius officio durante lucratur. diſtributiones quotidianas in abſentia, p. 3. alle 53. n. 157. pag. 82.

* Collator negligens intra præfinitum tempus conferre licet non poſſit iure proprio, poteſt tamen iure alieno procedere ad collationem faciendam p. 3. alle. 126. n. 59. pag. 440.

* Collatores commiſſa eorum negligentia per lapſum temporis ad conferenda beneficia ſibi à iure præfixi ſtatim pro ea primo occurrente collatione amittunt ipſo iure poteſtatem prouidendi, & aliter facta collatio eſt nulla, ibid. n. 54. cum ſeqq. pag. 439.

* Collatori non elabitur tempus præfixum ad conferendum ſi intra illud pro viribus fecit, quamuis prouiſio effectum ſortita non fuerit, ibid. n. 60. pag. 440.

Collator ſeu electo fraudulenter ſe gerens in collatione beneficij, quæ effectum ſortita non fuit, non poteſt iterum prouidere, ibid. n. 62. pag. 440.

* Collatio beneficiorum vbi ſpectat ad Epiſcopum iure ſpeciali, vel deuoluto, eo negligente non deuoluitur ad Capitulum ſed ad ſuperiorem, ibid. n. 78. pag. 443.

COLOR in facie non eſt quid eſſentiale, ſed accidentale, p. 2. alle. 42. n. 26. pag. 353.

COLLEGIA', ſeu vniuerſitates ſeculares ex eo quia Reip. æquiparantur, beneficio reſtitutionis in integrum gaudent, p. 3. alle. 75. num. 40. pag. 234.

* Collectas imponentes clericis, vel Eccleſiis &c. incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam, p. 3. alle. 50. n. 197. pag. 27.

COMARVM, aut veſtium extra neceſſitatem curam gerere, vel infelicium eſt, vel miniſtrorum, p. 1. tit. 2. gloſ. 7. n. 8. pa. 65.

COMERCIVM omnibus fecit commune ius gentium, par. 1. tit. 3. cap. 2. num. 43. pag. 12.

COMITIALI morbo correptus Ordines aſſumere non valet, nec in ſuſceptis miniſtrare, p. 2. alle. 42. num. 48. pag. 355.

COMMENDA non comprehenditur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ, p. 3. alleg. 57. num. 154. pag. 132.

Commenda alicuius Eccleſiæ in perpetuum datur, cum committitur alicui, vt eam adminiſtret, & regat dum viuit in ſui vtilitatem, cum facultate diſponendi de fructibus, ſicut verus beneficiarius, p. 3. alle. 59. n. 1. pag. 143.

Commenda perpetua beneficij eſt titulus Canonicus, p. 3. alle. 59. num. 2. pag. 144.

Commendam perpetuam habentes non ſe promouentes infra annum, incidunt in pœnam cap. licet Canon. de elect. lib. ſexto, p. 3. alle. 59. n. 4. ibid.

Commenda perpetua poteſt reſignari, vel permutari, p. 3. alle. 59. num. 5.

Commenda ad tempus dicitur cum Eccleſia Paſtore, vel debito ſibi miniſtro deſtituta, vel viduata, alterius fidei, & curæ committitur, p. 3. alle. 59. n. 10. pag. ead.

Commenda perpetua, quæ datur de beneficio ſeu Prioratu Regulari, non requirit profeſſionem, p. 3. alle. 59. num. 17. pag. 145.

Commenda perpetua inducit incompatibilitatem. ibid. n. 4. pag. 144.

COMMENDARE perpetuò nullus Ordinarius inferior Papa poteſt, ibid. n. 6.

Commendare nihil aliud eſt, quàm deponere, p. 3. alle. 59. n. 31. pag. ead.

Commendare Eccleſiam alicui ad tempus regendam res eſt antiqua, & in Eccleſia viſitata, p. 3. alle. 59. num. 14. pag. 145.

Commendare poteſt Epiſcopus Parochialem Eccleſium, & alia beneficia, quibus ineſt cura animarum ad ſex menſes, p. 3. alle. 59. n. 15. pag. ead.

Commendare Abbatias, Prioratus, & Præpoſituras, beneficiaque Regularia, ſolus Papa poteſt, p. 3. alle. 59. n. 16. pag. 145.

Commendare Eccleſiam, ſeu beneficium non poteſt inferior Epiſcopo, niſi habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, p. 3. alle. 59. n. 12. pag. 283. & alle. 60. n. 5. pag. 148.

Commendari non poteſt Parochialis Eccleſia Epiſcopi auctoritate, niſi Clerico ætatem legitimam habenti, videlicet ad Sacerdotium promoto, p. 3. alle. 59. num. 23. pag. 145.

COMMENDATARII Abbatiæ curam iuriſdictionalem tantum non autem Sacramentalem habentes, ad reſidentiam non tenentur, p. 3. alle. 53. n. 112. pag. 78.

Commendatarius ad tempus non facit fructus ſuos, imo tenetur de eis rationem reddere, p. 3. alle. 59. n. 12. pag. 145.

Commendatarius ad tempus nec reſignare, nec permutare poteſt beneficium ſibi commendatum, p. 3. alle. 59. n. 13. ibid.

Commendatarius poteſt ad libitum reuocari, ad nutumque remoueri per Epiſcopum, etiam ante ſemeſtre finitum, p. 3. alle. 59. n. 18. pag. ead.

Commendatarius coram Ordinario abſolute, & ſimpliciter commendationi cedere poteſt, p. 3. alle. 59. num. 19. pag. ead.

Commendatarij, quando ſunt veri beneficiati, tenentur emittere Fidei profeſſionem, p. 3. alle. 61. num. 12. pag. 316.

Commendationis etiam ad tempus debet fieri mentio, vbi ipſa impetratur, p. 3. alle. 59. n. 20. pag. 145.

Commendatum beneficium, ſiue in perpetuum, ſiue ad tempus, non vacat per obitum commendatarij, ſed vacat ſemper, vt prius, p. 3. alle. 59. num. 21. pag. ead.

Commendatarius perpetuus Eccleſiæ Cathedralis habet legitimam adminiſtrationem, & poteſt exercere iuriſdictionem, quæ competeret Epiſcopo titulato, p. 3. alle. 87. n. 20. pag. 63.

Commendatarius perpetuus Eccleſiæ Cathedralis poteſt exigere charitatiuum ſubſidium ab Eccleſiis ſibi ſubiectis, p. 3. alle. 87. num. 21. pag. ead.

COMMENDATITIÆ litteræ ſunt obtinendæ ab eo qui petentis Clerici Ordinarius fuerit, p. 2. alle. 21. n. 4. pag. 234.

Commendatitiæ litteræ ab Epiſcopo negandæ non ſunt clericis, qui non habent beneficia in titulum reſidentiam non requirentia, ibid. n. 5.

* Commiſſiones, intimationes, affixiones Apoſt. præſentantes in Curia Romana præter curſores, p. 3. alle. 60. n. 250. pag. 30.

COMMVNIO in omnibus hominibus eſt diligenda, p. 1. tit. 2. gloſ. 17. nnm. 22. pag. 94.

COMMVTARE pias defunctorum voluntates ſolus Papa poteſt, p. 3. alle. 83. n. 1. pag. 265.

* Commutare non poteſt Epiſcopus vltimas voluntates ad Eccleſiam ſuam Cathedralem, menſamue ſuam, aut Capitulum eiuſdem Cathedralis p. 3. alle. 83. poſt n. 16. verſ. pro complemento pag. 267.

* Commutare vltimas voluntates ſubditorum Prælatis inferioribus, ſeu quæ pertinent ad iuriſdictionem Prælatorum inferiorum non poteſt regulariter Epiſcopus, ſed ſolum data eorum negligentia, ibid.

* Commutare vltimas voluntates pias poteſt Epiſcopus quoad tempus, concedendo modicam dilationem ad eas exequendas, ibid.

* Commutare vltimas defunctorum voluntates poteſt Capitulum Sede vacante in caſibus in quibus de iure communi poſſet Epiſcopus, ibid. verſ. capitulum.

Commutandi vltimas defunctorum voluntates nullam habet Epiſcopus voluntatem, ibid. n. 2. niſi concurrente iuſta & rationabili cauſa, n. 5. pag. 266.

COMPATRONVS non reputatur filius in vita patris, qui eſt patronus, p. 3. alle. 71. n. 30. pag. 194.

Compatronus à medietate compatronorum præſentatus dignior eſt habendus, p. 3. alle. 72. n. 204. pag. 215.

* Compoſitio facta inter perſonas eccleſiaſticas nomine ſuarum Eccleſiarum ſuper decimas in futurum ſoluendas valet, modo cauſæ cognitio & ſuperioris accedat auctoritas, p. 3. alle. 121. n. 13. pag. 417.

* Compoſitio ſuper decimis præteritis non ſolum cum eccleſiaſticis perſonis, ſed etiam à laicis poteſt fieri ſine auctoritate ſuperioris, ibid. n. 15. pag. 417.

* Compoſitio ſi fiat inter laicos, & clericos, vt minus quam ſit decimæ eis ſoluantur, vel vt de aliquibus rebus non præſtentur, non valebit, niſi approbata à Papa, vel magno temporis interuallo firmata cum obſeruantia, ſcilicet 30. annorum, ibid. n. 17. pag. 418.

COMPLVTENSIS Vicarius generalis non eſt, par. 3. alle. 54. n. 128. pag. 98.

COMPROMITTI an poſſit in materia præeminentiarum, oſtenditur, p. 3. alle. 78. n. 31. pag. 243.

Compromitti in laicum non poteſt de cauſa matrimoniali incidenti, p. 3. alle. 84. n. 33. pag. 273.

* Compromiſſario per Capitulum electo ad conferendum negligente deuoluitur ipſius poteſtas ad Epiſcopum, p. 3. alle. 126. n. 73.

CONCEPTIONIS Beatiſſimæ Virginis feſtum qui affirmant non eſſe venerandum, aut defendunt illam conceptam cum peccato originali, vel è contra, incidunt in excommunicationem Papalem, p. 3. alle. 50. n. 109. pag. 29. & alle. 105. à n. 58. pag. 367.

CONCESSIO generalis Vicarij non continet ea, quæ ſpeciale requirunt mandatum, p. 3. alle. 54. n. 59. pag. 94.

Conceſſio facta alicui de intrando monaſteria monialium, intelligitur de prima vice, p. 3. alleg. 102. n. 59. pag. 349.

CONCILIVM TRID. vbi non eſt promulgatum, non tenentur habitatores contrahere coram Parocho & teſtibus, p. 3. alle. 32. n. 152. pag. 307. Tenerentur tamen, ſi diuertant ad locum, in quo eſt promulgatum, & acceptatum, ibid. n. 155. pag. 308.

Concilij decreta expreſſa egent Pontificis derogatione, p. 2. alle. 33. num. 24. pag. 316.

Conciliaris conſtitutio quando dicatur, ibid. n. 27. in lege Concilij generalis non poteſt Epiſcopus diſpenſare, quamuis abſolute permittat diſpenſationem ibid. num. 25.

Concilium prouinciale maior eſt Archiepiſcopo, p. 2. alle. 34. n. 9. pag. 318.

Conciliaris Conſtitutio habens committendam Ordinario locis facultatem diſpenſandi in irregularitate contracta ob homicidium commiſſum vim vi repellendo, quomodo intelligenda, p. 2. alle. 39. n. 54. pag. 337.

Concilium generale confirmare, & eius conſtitutiones probare, vel improbare, atque interpretari ſolius eſt Summi Pont. p. 3. alle. 50. n. 34. pag. 10.

Concilio Tridentino commentarios, gloſſas, & ſcholia inferentes in excommunicationem Papalem incidunt, p. 3. alle. 50. n. 133. pag. 21.

* Concilij generalis decreta expreſſa egent derogatione, ac proinde non ſufficit clauſula derogatoria generalis, p. 2. alleg. 33. n. 24. pag. 318.

* Concilij Trid. decreta derogantur per clauſulam generalem non obſtantibus, &c. ibid.

Concilio generali intereſſentes lucrantur diſtributiones quotidianas, p. 3. alle. 53. n. 158. pag. 82.

CONCILIVM BRACHARENSE primum celebratum fuit anno poſt Chriſtum natum 412. p. 1. tit. 3. c. 8. n. 55. pag. 136. Secundum vero celebratum fuit in Vrbe Lucenſi anno Domini 569. ibid. n. 56.

CONCILIVM TOLETANVM, quod pro primo habetur tom. 1. Conciliorum, celebratum fuit an. 450. ibid. n. 56.

Concilia Toleti celebrata dum Reges in ea Sedem habebant, congregata erant ad ipſorum ſupplicationem, & per eos tantum inuitati conueniebant Epiſcopi, ibid. n. 60.

CONCIONES, quas Regulares ad populum habuerint, debent deſumi ex Euangeliis, & Epiſtolis, quibus Clerus ſecularis illis diebus feſtis vtitur, p. 3. alle. 105. num. 35. pag. 365.

CONCORDES reducere ſub pœna excommunicationis poteſt Epiſcopus, diſcordes etiam laicos, p. 3. alle. 79. n. 6. pag. 251.

CONCVRSVS in vacatione Parochialis Eccleſiæ, debet fieri iuxta formam Concilij, alias collatio erit nulla, & Papæ poſtea reſeruatur, p. 3. alle. 60. n. 13. pag. 150.

Concurſu conferuntur per viam Regulæ beneficia ea, quæ curam habent animarum, ibid. n. 14. pag. ead.

Concurſus in beneficiis curatis reſeruatis Sedi Apoſt. quomodo faciendus, ibid. n. 15. pag. ead.

Concurſus edicta debent proponi à beneficium curatum iuriſpatronatus eccleſiæ in menſibus Apoſt. Sedi Apoſt. reſeruatis vacaueris, & Ordinarius nulla habita ratione patronorum idoneum eligere, ac Romam mittere poteſt, ibid. n. 16. pag. 150.

Concurſus forma, quam Concilium præſtitit in conferenda Parochiali, quæ ſit iuriſpatronatus eccleſiaſtici, ſeruanda eſt, etiamſi Eccleſia ſit iuriſpatronatus partim Eccleſiæ, partim laici, vel pro duabus partibus pertineat ad laicum, ibid. n. 17. pag. ead.

Concurſu non conferuntur Parochiales, quæ ſunt iuriſpatronatus laicorum, ibid. n. 18. pag. 150. Nec dignitas Abbatiæ, quamuis vnita ſit ei parochialis, ibid. n. 24. pag. 151. Nec dignitas, quæ perpetuò, & acceſſorie parochialem vnitam habet, ibid. n. 25. Nec Parochialis Eccleſia, quæ eſt vnita dignitati, vel canonicatui, ibid. n. 26. Nec beneficium curatum, quod vere eſt dignitas, ibid. n. 28. Nec dignitas in Eccleſiis Collegiatis habens curam animarum, ibid. n. 29. Nec Parochialis quando eſt ſubiecta monaſterio, aut annexa, vel de eius menſa, ibid. n. 31. Nec Vicariæ perpetuæ, ibid. n. 32. Nec Prioratus Regulares habentes curam animarum ſolent commendari ſecularibus, ibid. n. 34. Nec beneficia Regularia, quæ Regularibus conferri conſueuerunt, ibid. n. 33. Nec Parochiales, quæ acquiruntur per regreſſum, ibid. n. 35. Nec Parochialis litigioſa, ibid. n. 37. Nec Parochialis quando eſſet exigui reditus, ibid. n. 38. pag. 152.

Concurſum facere non poſſunt inferiores Epiſcopo habentes ius conferendi, ibid. n. 40. Niſi habeant proprium diſtrictum, & Epiſcopalem iuriſdictionem, ibid. n. 42. pag. ead.

* Concurſus vitiatur ſi concurrens non fuerit examinatus & approbatus ab examinatoribus in ſynodo deputatis, ſed ab aliis quos Epiſcopus elegit p. 3. alle. 57. n. 47. in fine pag. 153.

CONDEMNATVS actione furti efficitur infamis & inhabilis ad Ordines ſuſcipiendos, p. 2. alle. 43. n. 5. pag. 357.

CONDITIO adiecta in limine fundationis Eccleſiæ per patronum, vel fundatorem quòd non poſſint beneficiarij recipi, niſi deſcendentes ex puris, & antiquis Chriſtianis, valida eſt, p. 1. tit. 2. gloſ. 17. n. 29. pag. 94.

Conditionem adimplere coram Parocho & teſtibus neceſſarium eſt, vt matrimonium celebratum ſub honeſta conditione de futuro validum ſit, p. 2. alle. 32. n. 150. pag. 308.

Conditione perſonæ mutata, & bonorum conditio mutata videtur, p. 3. alle. 72. n. 129. pag. 208.

Conditiones quibus licitum eſt retinere puellas educationis gratia in monaſteriis monialium referuntur p. 3. alle. 102. n. 62. pag. 350.

CONDVCTOR anticipatè penſionem ſoluens, ſi à ſucceſſore pro ea de nouo obligetur, habet recurſum contra hæredes locatoris, ſi ſoluendo fuerint, p. 3. alle. 94. n. 7. pag. 301.

Conductor poterit recedere à locatione in illis caſibus in quibus mortuo locatore ſucceſſor non tenetur illi ſtare, ibid. n. 15. pag. 304.

CONFESSARII Regulares Ordinum Mendicantium ex priuilegio ſpeciali poſſunt diſpenſare in votis & iuramentis illorum omnium, quorum Confeſſiones audierint, non tamen in reſeruatis Epiſcopo iure ſpeciali, p. 2. alle. 36. n. 15. pag. 323.

* Confeſſarius qui abſoluit ſine ſufficiente iuriſdictione ad quid teneatur, p. 2. alle. 25. n. 5. pag. 248.
* Confeſſario non approbato ignoranter confeſſus, quoad Deum eſt abſolutus, ibid. n. 4.
* Confeſſarium eligendi facultatem habens ab Ordinario approbatum, non poteſt eligere Confeſſarium approbatum ab Ordinario alterius diœceſis, ibid. n. 33. & 34. pag. 251.
* Confeſſarium non ſolum interius iudicare idoneum debet Epiſcopus, ſed etiam exterius approbare, ibid. n. 41.
Confeſſarij Mendicantes & illorum priuilegio gaudentes non poſſunt diſpenſare in caſibus, quibus Epiſcopo diſpenſandi poteſtas conceditur, p. 2. alle. 37. n. 14. pag. 326.
Confeſſarij non poſſunt abſoluere Hæreticos occultos per accidens & manifeſtos, ſeu notorios, p. 2. alle. 40. n. 12. pag. 341.
Confeſſarij de quibus interrogare debent pœnitentes, qui tepidi ſunt in Fide, p. 2. alle. 40. n. 13. pag. ead.
Confeſſarij quomodo procurare debeant, vt abominabile vitium ſodomiæ extirpetur, p. 2. alle. 44. num. 31. pag. 361.
* Confeſſarius poteſt pœnitentiam à ſe iniunctam quandocunque, & vbicunque ex cauſa commutare p. 3. alle. 50. n. 280. pag. 33.
Confeſſarij delegati ad abſoluendum à reſeruatis, quomodo ſe habere debeant, p. 3. alle. 52. n. 13. & 14. pag. 62.
Confeſſione audiuit p. 3. alle. 52. n. 13. & 14. pag. 62.
Confeſſarius vi monitorij non tenetur reuelare ea, quæ in Confeſſione audiuit, p. 3. alle. 96. n. 64. pag. 318.
Confeſſarium Sacerdotem non ſubditum non poteſt ſibi eligere Epiſcopus, qui à proprio Ordinario non fuerit approbatus, p. 2. alle. 25. n. 10. pag. 249.
Confeſſariorum Regularium approbationem iuſta & legitima exiſtente cauſa poteſt Epiſcopus reſtringere & limitare ad certum locum, tempus, ſiue perſonas, ibid. n. 52. pag. 252.
Confeſſores Regulares etiam Rectores, & in ſacra Theologia graduati poſſunt ab Epiſcopis ſi voluerint, examinari, p. 2. alle. 25. n. 47. pag. 252.
Confeſſores Religioſi non approbati ab Epiſcopo, ſecularium, qui ſunt de familia ſuorum monaſteriorum, Confeſſiones audire non poſſunt, p. 2. alle. 25. n. 46. pag. 183.
Confeſſores in Monaſteriis Monialium, quæ ſub cura Regularium ſunt, an & quando examinentur ab Epiſcopo, p. 2. alle. 25. n. 68. pag. 255.
Confeſſores etiam Parochi, ſeu quicunque alij curam animarum habentes in ſuorum ſubditorum votis, ſeu iuramentis in vtroque foro nequeunt diſpenſare, p. 2. alle. 36. n. 16. pag. 473.
Confeſſores qui in Sacris Confeſſionibus, confitentem ad libidinem prouocauerint, vti de hæreſi ſuſpecti puniuntur ab Inquiſitoribus, p. 2. alle. 40. n. 41. pag. 336.
Confeſſores, qui ex priuilegio Sixti IV. commutant aliquod votorum ſolemnium, in excommunicationem Papalem incidunt, p. 3. alle. 50. n. 144. pag. 35.
Confeſſarij quibus in caſibus & pro quo tempore monaſteriorum monialium ſepta ingredi valeant, oſtenditur, p. 3. alleg. 102. n. 49. pag. 348. & ſeqq.
CONFESSIONIS Sacramentum vt valide adminiſtret Sacerdos, debet eſſe per examen, au alia ratione approbatus ab Epiſcopo iam confirmato, & habente ſubditos, vel ab eius Vicario, aut Capitulo Sede vacante, vel ab aliis exercentibus quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem, p. 2. alle. 25. n. 3. pag. 248. Cætera vide in verbo Approbatus.
Confeſſiones quicunque audiunt apud ſe literas proceſſus Bullæ in Cœna Domini habere debent, p. 3. alle. 50. n. 82. pag. 15.
* Confeſſionem ante Euchariſtiam aſſerentes neceſſariam non eſſe, incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam, p. 3. alleg. 50. n. 141. pag. 30.
Confeſſionem Sacramentalem inter abſentes per litteras poſſe fieri aſſerentes incidunt in excommunicationem Papalem, p. 3. alle. 50. n. 163. pag. 71.
Confeſſionis audiendæ facultatem ſeu licentiam Vicarius generalis Epiſcopi ex generali conceſſione aliis concedere non poteſt, p. 3. alle. 54. n. 91. pag. 96.
* Confeſſiones ſubditorum ſuffraganeorum poteſt Archiepiſcopus audire dum actu viſitat, p. 1. tit. 4. n. 47. pag. 146.
Confeſſiones fidelium ex vi mandati generalis poteſt Vicarius Generalis audire, ſi ſit Sacerdos, ibid. n. 92. pag. ead.
Confeſſiones integras & non ſolos caſus reſeruatos teneatur Pœnitentiarius audire, p. 3. alle. 55. n. 27. pag. 107.
Confeſſiones dum audit Pœnitentiarius in Eccleſia, ſiue in confeſſionario, ſiue extra, habendus eſt pro præſenti in choro pro illo tempore dumtaxat quo actualiter eas audit, ibid. n. 30. pag. cad. Et tunc non ſolum lucratur diſtributiones quotidianas, ſed etiam eleemoſynas ipſas, quæ diſtribuuntur inter Canonicos pro aſſociandis & ſepeliendis defunctorum cadaueribus, ibid. n. 31.
Confeſſiones ſi Pœnitentiarius extra Eccleſiam etiam infirmorum audiat, non habebitur pro præſenti, ibid. n. 32. pag. cad.
Confeſſionem ſacramentalem audiens non ordinatus Sacerdotali Ordine, ab Ordinibus Eccleſiaſticis, ſi quos habuerit, rite degradatus ſtatim Curiæ ſæculari traditur, p. 3. alle. 110. n. 18. pag. 388.
* Confeſſio Prælati habentis adminiſtrationem communem cum Capitulo non nocet niſi ſit facta cum conſenſu Capituli, p. 3. alle. 125. n. 2. pag. 418.
* Confeſſio Prælati Eccleſiæ præiudicat, ſicut & tutoris, procuratoris, & ſimilium, ſi ſit facta ex neceſſitate iudicij per modum contentioſæ iuriſdictionis, ſecus ſi extra, & abſque neceſſitate iudicij per viam iuriſdictionis voluntariæ, ibid. n. 3. pag 418.
* Confeſſio Prælati ſeu procuratoris dicitur voluntaria, quãdo fuit facta non præcedente iudicis iuſſu, ibid. n. 4. pag. 419.
* Confeſſio Prælati, ſeu procuratoris voluntaria non præiudicat, nec eſt apta ad obligandum Eccleſiam, ſeu principalem in aliquo, ibid. n. 5.
* Confeſſio Prælati, ſeu procuratoris voluntaria reuocari debet, quamuis geminate facta ſit, & etiam non docto de errore, ibid. n. 6. pag. 419.
CONFIRMATIONIS SACRAMENTI miniſter Ordinarius eſt Epiſcopus. Vide verbo Epiſcopus.
Confirmationis Sacramentum non poteſt adminiſtrari ab Abbate, nec à ſimplici Sacerdote de Epiſcopi licentia, niſi ex delegatione Summi Pontificis, p. 2. alle. 30. n. 4. pag. 281.
Confirmationis Sacramentum eſt vtiliſſimum, p. 2. alle. 30. n. 7. pag. 282.
Confirmari poſſunt muti & ſurdi, p. 2. alle 30. n. 20. pag. 283.
Confirmari poſſunt licite amentes, p. 2. alle. 30. n. 21. pag ead.
Confirmare ſuos ſubditos in alterius diœceſi non poteſt Epiſcopus, ibid. n. 15. peg. 282.
Confirmationis forma quæ ſit, p. 2. alle. 30. n. 22. pag. 283.
Confirmandi quare in fronte Chriſmate conſecrato ungantur. p. 2. alle. 30. n. 23. pag. ead.
Confirmati maxilla quare percutiatur, p. 2. alle. 30. n. 26. pag. ead.
Confirmationis Sacramentum bis conferens vel ſuſcipiens an incurrat irregularitatem. p. 2. alle. 30. n. 28. & 30. pag. 383.
Confirmandus, cum Chriſmate conſcribatur in pugna, magiſtro militiæ eget, ſicut baptizandus ſuſceptores habet, vt eum erudiant in Fide, p. 2. alle. 30. n. 32. pag. ead.
Confirmatio non requirit de eſſentia ſuſceptores, ſi tamen quis omitteret, peccabit grauiter, p. 2. alle. 30. num. 33. pag. 284.
Confirmationem ſuſcipientes non niſi Chriſmate vncti eſſe debent, p. 2. alle. 30. n. 34. pag. ead.
Confirmans fidelis filium infidelis non contrahit cognationem cum patre vel matre infideli, p. 2. alle. 30. n. 35. pag. ead.
Confirmandus an poſſit tenere duos patrinos, ſicut in Baptiſmo. p. 2. alle. 30. n. 43. pag. 284.
Confirmationis Sacramentum dum Epiſcopus adminiſtrat, debet eſſe ſine conſcientia peccati mortalis & habere intentionem ſaltem virtualem, ibid. n. 19. pag. 283.
Confirmationis Chriſma conficitur ex oleo oliuarum admixto balſamo cuiuſcunque loci ſit, benedicto ab Epiſcopo conſecrato, p. 2. alle. 31. n. 2. pag. 286.
Confirmationis Sacramento eſſentiale eſt oleum oliuarum, balſamum vero accidentarium, p. 2. alle. 31. n. 3. pag. 280.
Confirmationis materia, nempe Chriſma, neceſſariò benedicendum eſt ab Epiſcopo, non à ſimplici Sacerdote, p. 2. alle. 31. n. 4. pag. ead.
Confirmationis Sacramentum licite, ſolemniter, & publice tempore interdicti celebratur, p. 2. alle. 31. num. 23. pag. 288.

Confirmationis Sacramentum poteſt Epiſcopus conferre in Eccleſia, vel in loco honeſto, aut Palatio Epiſcopali, p.1.alle. 30.n.13.pa.282. Cum pluuiali, Mitra, ſtola, & Baculo paſtorali, n.11. licet die feriata, & non ieiunus, n.12.

Confirmans Epiſcopus in ſua diœceſi ſubditos alterius à ſuſpenſione, & culpa excuſatur, ibid.n.14.

Confirmare ſuos ſubditos in alterius diœceſi non poteſt Epiſcopus, ibid.n.15.

CONFIRMARE electos, & inſtituere præſentatos abſque ſpeciali conceſſione poteſt Vicarius Epiſcopi, p.3.alle.54.num. 70. pag.95.

* Confirmare electum confirmandum ab Epiſcopo ſuffraganeo poteſt Archiepiſc. ſi Eccleſia ſuffraganea vacat, p.1.tit. 4.n.53. pa. 146.

CONFIRMANS indignum ætate, ſcientia, & moribus ad beneficium curatum perdit poteſtatem confirmandi primum ſucceſſorem, & à perceptione proprij beneficij ſuſpenditur, quouſque reſtitutus fuerit, p. 3. alleg. 118. numero 20. pag.392.

CONFIRMATIO eſt iuris quæſiti corroboratio, p.1.tit.3.ca.8. num.72.pa.132.

Confirmatio nouum ius non tribuit, ſed quod antea erat conſeruat, ibid.n.73.

Confirmatio ex certa ſcientia illa dicitur in qua inſertus eſt tenor rei confirmatæ, ibid.n.76. & nullum confirmet, n.75. & quod in tertij præiudicium nihil operatur, n.77.

* Confirmationis Sacramentum licet Epiſcopo conferre tempore interdicti, p.2. alleg.38. n. 13. pa. 329.

CONFISCARE clericorum bona non poteſt Vicarius generalis, p.3. alle.54.n.119.pa.97.

CONFRATERNITATES laicorum Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati ius habent viſitandi, non obſtante quauis exemptione, & immunitate, p.3.alle.73.n.3.pa.429. & all. 75.num.1.pa.229.

Confraternitates, quæ ſub immediata Regum fuerint protectione, Epiſcopi Viſitare non poſſunt, p.3. alle. 75. num.16. pag. 231.

Confraternitas Miſericordiæ Regni Portugaliæ vbique terrarum eſt celebratiſſima. p.3.alle.75.n.17.ibid.

Confraternitates laicorum Religionis cauſa inſtitutæ, piæ ſunt, & religioſa loca, p.3.alle.75.n.22.pa.ead.

Confraternitates laicorum Religionis cauſa inſtitutæ an poſſint viſitari ab Epiſcopis, vt pia loca, p.3.alle.75.n.23.pa.432. & n.24 & 25, pa.232.

Confraternitates, quæ abſque Epiſcopi auctoritate ſunt inſtitutæ, minime eccleſiaſticæ, aut religioſæ ſunt cenſendæ, p.3. alle.75.n.26.pa.ead.

Confraternitates ſine Epiſcopi auctoritate inſtitutæ piæ ſunt, p.3.alle.75.n.27.pa.232.

Confraternitates interueniente Epiſcopi approbatione piæ, & eccleſiaſticæ ſunt cenſendæ, p.3.alle.75.n.30.pa.ead.

Confraternitatum res vt Eccleſiaſticæ ſunt cenſendæ, ſi Epiſcopi auctoritate inſtituantur, p. 3. alleg. 75. num. 31. pag. 232.233.

Confraternitatum bona an poſſint alienari ſine ſolemnitatibus in rerum eccleſiaſticarum alienationibus neceſſarijs, p.3.alle.75.n.32. & 33.pa.233.

Confraternitates Epiſcopi auctoritate inſtitutæ beneficio reſtitutionis in integrum gaudent, p. 3. alle.75. num.36. pag. 234.

Confraternitates, quæ ſine auctoritate Epiſcopi inſtituuntur, an gaudeant beneficio reſtitutionis in integrum, p.3.alle.75. n.38.pa.457. & n.42.pa.ead.

Confraternitates habentes reditus eccleſiaſticos, etiam intra Regularium Eccleſias exiſtentes, tenentur contribuere Seminario, p.3.alle.77.n.10.pa.244.

Confraternitates laicorum an poſſint per Epiſcopum compelli accedere ad proceſſiones publicas, p.3. alle.78. num.14. pa.248.

Confraternitates quomodo ſint componendæ, dum inter eas contenditur de præcedentia, p.3.alle.78. n.39.pag.250.

* Congrua portio aſſignanda vicario conſtituto in Eccleſia Parochiali vacante eſt arbitraria Epiſcopo, & poteſt eſſe duorum aureorum ſingulis menſibus, p.3. alle.60.num.2.in fine, pa.148.

* Congrua in primis deduci debet ex redditibus Epiſcopatus ducatorum mille monetæ illarum partium, p.3. alleg. 120. num.31.pa.415.

* Conjugati non ſunt ad Ordines promouendi, p.2. alleg.20. num.44.pa.194.

CONIMBRICENSIS ciuitas ſitus præſtantia, antiquitatis commendatione, & Regiæ quondam ſedis prærogatiua celebris, p.3.alle.77.n.19.pa.248.

Conimbricenſis Academiæ laudes, qui cumulent citantur, ibid. n.20.

* Conſpirationem in Cardinalem non reuelantes incidunt in excommunicationem Papæ reſeruatam, p.3.alle.50. nu.176. pa. 24.

CONSANGVINITAS dicitur quaſi ſanguinis vnitas, & conſanguinei quaſi eodem ſanguine nncti, p. 3. alle. 51. num. 153. pa.56.

Conſanguinitas eſt vinculum perſonarum ab eodem ſtipite deſcendentium carnali propagatione contractum, ibid. nu. 154. pa.ea.

Conſanguinitas per gradus, & lineas diſtinguitur, ibid.nu.155. pa. ead.

CONSECRATIONIS munus Epiſcopi ſuſcipere tenentur infra tres menſes, qui incipiunt à die confirmationis, p.1.tit.1. cap.5. num.1. pa.19. & p.2.alle.2.num.39. & 40. pa.165.

Conſecratio Epiſcoporum à minori numero, quàm aliorum trium fieri minime debet, p.2.alle.1. n.45. & die Dominico facienda, ibid.n.41.pa.165.

Conſecratio Eccleſiarum tam feſtis diebus, quàm ferialibus fieri poteſt, p.2.alle.27.n.2.pa.263.

Conſecratio probatur per ſcripturam ſi reperiatur, & per Cruces, vel vnico teſte, p.2.alle.27.n.5.pa.ead.

Conſecratio fieri non debet ſine Miſſa, ſi tamen aliter fiat factum tenet, p.2.alle.27.n.10.pa.ead.

Conſecratio Calicis non amittitur per aliquos ictus à fabro inflictos, p.2.alle.27.n.39.pa.267.

Conſecrationem amittit Calix ſi cuppæ ſeparatio fiat cum fractione, ſecus vero ſi torneatili ingenio, p.2.alle.27.nu.40. pa.ead.

Conſecratio Virginum eſt Ordinis Epiſcopalis, & non poteſt delegari non habenti illum Ordinem, p.2. alle.27. num.55. pa.268.

Conſecrandus in Epiſcopum debet eſſe, qui per omnes eccleſiaſticos gradus tranſierit, p.1.tit.1.c.5.n.5.pa.20.

Conſecrari debet Epiſcopus de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio, atque omnium conſenſione creatus, ibid.n.6.pa.ead.

Conſecrari in Epiſcopum non poteſt die Dominica qui eadem die ex diſpenſatione Papæ ad ſacerdotium eſt promotus, p.2.alle.1. n.46.pa.165.

Conſecrata Eccleſia, vide Eccleſia conſecrata.

CONSENSVS in acquiſitione iuriſpatronatus ex poſtfacto interuenire poteſt, p.3.alle.70.n.21.pa.191.

Conſenſus in acquiſitione iuriſpatronatus præſumitur interueniſſe ex diuturnitate temporis, p.3. alle.70. num.22. pag. ead.

Conſenſus in iuriſpatronatus acquiſitione præſtandus eſt ab Ordinario loci, in quo fundatur Eccleſia, p.3.alle.70.nu.23. pa. 192.

Conſenſus Epiſcopi requiritur ſiue ſit laicus, ſiue clericus, qui Eccleſiam fundat, p.3.alle.70. n.24.pa.ead.

Conſenſus Epiſcopi non poteſt facere patronum vnius capellæ, vel Eccleſiæ ex priuilegio aliquem, qui non fundauerit, conſtruxerit, vel dotauerit, p.3.alle.70.n.25.pa.192.

Conſenſum ſi diœceſanus in iuriſpatronatus acquiſitione præſtare noluerit, poteſt ad eum præſtandum compelli auctoritate Archiepiſcopi, vel primatis, p.3. alle.70. num.26. pa. ead.

* Conſenſus patroni exigitur vt Epiſcopus Eccleſiæ ſui iuriſpatronatus vnire poſſit, p.3.alle.66.n.19.pa.177.

* Conſenſus Capituli in vnione facienda, an & quibus caſibus exigatur, ibid.n.21.cum ſeqq.pa.178.

Conſenſus Epiſcopi in tranſlatione iuriſpatronatus requiritur, vt aduertat an interueniat labes ſimoniaca, p.3. alle.71. num.13. pa.194.

Conſenſus Capituli in tranſlatione iuriſpatronatus non requiritur copulatiue cum conſenſu Epiſcopi, p.3.alle.71.nu. 14. pa. ead.

Conſenſus Epiſcopi in tranſlatione iuriſpatronatus debet eſſe expreſſus, niſi ſcienter admiſſa ab Ordinario fuiſſet, p.3.all. 71.num.15.pa.ead.

Conſenſus in tranſlatione iuriſpatronatus debet eſſe Epiſcopi illius diœceſis, in qua ſita eſt Eccleſia. p.3.all.71.n.17.pa.ead.

Conſenſus Epiſcopi in tranſlatione iuriſpatronatus ex poſtfacto poteſt adhiberi, p.3.alle.71.n.18.pa.194.

Conſenſus in conceſſionibus Epiſcopatuum præſtatur Cardinali, qui confecit proceſſum, & eſt relationem in Conſiſtorio facturus, p.3.alle.113.n.3.pa.399.

Conſenſus vbi requiritur in aliquo actu quandocunque præſtetur, actus ſemper eſt validus, p.3. alle. 71. num.19. pag. 194.

Conſenſus Epiſcopi non requiritur in donatione iuriſpatronatus facta Religioſis per patronum, etiam laicum, p. 3. alleg.71.n.26.pa.ead.

Conſenſus Epiſcopi requiritur ſi donatio fiat ab Eccleſia alteri Eccleſiæ, p.3.alle.71.n.27.pa.ead.

Cõſenſus Epiſcopi neceſſarius non eſt in donatione, qua vnus patronus alteri patrono ſocio ius ſuum remittit, vel renuntiat, p.3.alle.71.n.28.pa.194.

Conſenſus Epiſcopi in permutatione, vel donatione iuriſpatronatus poſt interitum permutantis, vel donantis concedi poteſt, p.3.alle.71.n.32.pa.195.

Conſenſus patroni requiſitus in renunciatione beneficij iuriſpatronatus poteſt præſtari ante, & poſt prouiſionem, p.3. alle.72.n.11.pa.199.

CONSERVATIO propriæ vitæ eſt de iure naturali, vbi periculum imminet mortis, non naturalis, ſed violentæ, p.3.alle. 102.n.21.pa.343.

CONSERVATORES Iudices pro quibuſcunque Conuentibus in Synodo diœceſana ſunt nominandi, p.3.alle.93.num. 20. pa.298.

Conſeruatores Regularium an comprehendantur ſub decreto Concilij ſeſſ.24. de reform. cap.20. p.3. alle.81. num.13. pa. 258.

Conſeruator eſt iudex delegatus à Papa datus ad tuendum aliquos contra manifeſtas iniurias, ſeu violencias iudiciali non vrens indagine, p.3.alle.106.n.1.pa.371.

Conſeruator eſt iudex delegatus, niſi in Bulla conſeruatoria expreſſe concedatur, vt ſit iudex Ordinarius, ibid. num.2. pa. ead.

Conſeruator non poteſt ſubconſeruatorem deputare, ibid. n. 3.pa.ead.

Conſeruator tanquam delegatus poteſt de iure procedere contra quoſcunque Ordinarios, etiam legatos, ſi eos impediant in ſuis conſeruatoriis, n.5.pa.ead.

Conſeruatores iudices, & iudices delegati in quo differant, ibid.n.6.pa.716.

Conſeruatores à ſolo Papa concedi poſſunt, ibidem num. 7. pa.371.

Conſeruatores de iure communi eſſe non poſſunt, niſi Epiſcopi, aut eorum ſuperiores, vel Abbates, ſeu dignitates in Cathedralibus, vel collegiatis Eccleſiis obtinentes, ibid. nu.8. pa.ead.

Conſeruator nullus poteſt eſſe ſui conſeruatoris, ibid. nu.14. pa.372.

Conſeruatores eſſe non poſſunt Priores, ſeu Guardiani Mendicantium, ibid.n.15.pa.ead.

Conſeruatores attento iure ſolummodo poſſunt procedere contra manifeſtas iniurias, ſeu violentias, ibid. num. 16. pa. ead.

Conſeruator vt procedere valeat neceſſe eſt, quod ante omnia appareat iniuriam, ſeu violentiam fuiſſe manifeſtam, & notoriam, ibid.n.18.pa.373.

Conſeruator vbi dubitat de notorij qualitate, poteſt ante omnia ſummarie examinare, an violentia, ſeu iniuria fuerit notoria, ibid.n.20.pa.ead.

Conſeruator non tenetur præmittere notorij examinationem cum reus fatetur factum, ac qualitatem ipſius notoriam fuiſſe, ibid.num.21.pa.ead.

Conſeruatorum poteſtas adeo reſtricta eſt ad iniurias manifeſtas, vt ſi de aliis, quam de illis cognoſcant, proceſſus, & ſententia ipſo iure in totum corruat, & Conſeruatores pœnam incurrant ſuſpenſionis ab officio per annum, ibid. nu. 30.pa.374.

Conſeruatores qualem iuris ordinem obſeruare debeant, ibi. num. 31.pa.734.

Conſeruator vti ſuſpenſus recuſari poteſt, ibid. num. 32. pa. ead.

Conſeruatoribus poteſtas eſt conceſſa, non ſolum aduerſus illatas iniurias, ſed etiam inferendas, ibid.n.34.pa.375.

Conſeruatores ad munus & officium ſuum exequendum per cenſuras, aliaque iuris remedia contra inobedientes, & contumaces poſſunt procedere, ibid.n.36.pa.ead.

Conſeruatores qualiter contra Epiſcopos procedere poſſint, ibid.num.37. pa.ead.

Conſeruatores poſſunt per excommunicationem cogere brachium ſeculare ad ſuffragandum ſibi contra inferentes ipſas iniurias, ibid.n.38.pa.ead.

Conſeruatores aduerſus debitores ex cauſa ciuili procedere non poſſunt, ibid.n.40.pa.376.

Conſeruatores non poſſunt ſubdelegare, niſi quoad citationes, & ſententiarum promulgationes, ibid.n.45.pa.377.

Conſeruatores quare nequeant committere vices ſuas, ibid. num.46. pa. ead.

Conſeruatores limites ſuæ poteſtatis excedentes per annum ſuſpenſi ſunt ab officio, ibid.n.47.pa.ead.

Conſeruatoribus ſuadentes vt ſuam tranſgrediantur poteſtatem, ſententiam excommunicationis incurrunt, à qua non poſſunt abſolui, niſi parti integraliter ſatisfecerint de expenſis, ibid.n.49.pa.ead.

Conſeruatoris officium extinguitur morte concedentis, quod attinet ad negotia non cœpta, ibid.n.50.pa.377.

Conſeruatorum officium in Ordinibus, & religionibus non eſt temporale, nec expirat morte concedentis, ibid.num.51. pa.ead.

Conſeruatores iudices eſſe non poſſunt Vicarij generales Epiſcoporum, ibid.n.13.pa.372.

Conſeruatores inhibere non poſſunt iudicibus Ordinariis, dum non conſtiterit iniurias, ſeu violentias eſſe manifeſtas, ne in illis procedant, ibid.n.26.pa.373.

CONSILIVM quamuis excitet ad deliberandum, non obligat ad ſequendum, p.2.alle.31. n.180.pa.310.

CONSTANTINOPOLIS ciuitas à Conſtantino Imperatore, qui eam reparauit ſic dicta, p.1.tit.3. cap.3.num.1. pa. 120.

Conſtantinopolis noua Roma dicebatur, ibid.n.3.

Conſtantinopolitana Eccleſia Romana appellabatur, ibid.n.4. pa.121.

Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ poſt Romanam primus locus datus eſt, ibid.n.5.

Conſtantinopolitana Eccleſia multis cohoneſtata erat miniſtris, ibid.n.7.

Conſtantinopolitana & Alexandrina Eccleſiæ parem dignitatem cum Eccleſia Romana nunquam habuerunt, ibidem num. 8.

Conſtantinopolis ſub Rege Turcharum VII. Mahumete capta an.1453.ibid.n.10.

Conſtantinopolitano Patriarchæ, quæ Metropoles, & Archiepiſcopatus olim fuerunt ſubiecti, oſtenditur, ibid. num.11. pa. 121.

CONSOLATIONE eget qui Epiſcopale onus inuitus ſuſcipit, p.1.tit.2.gloſ.1.n.26.pa.47.

CONSTANTINVS MAGNVS, & Valentinus Imperatores Epiſcopos in ſumma veneratione habuerunt, p.1.tit.2.glo.1. num.4. pa.44.

Conſtantinus ingentibus beneficiis à Deo acceptis, ſcilicet in curatione Lepræ, & victoria contra Maxentium diuinitus promotus eſt ad donationem Eccleſiæ faciendam, p.1.tit.3. cap.1.num.80.pa.116.

Conſtantini donatio auctoritate antiquiſſimorum, grauiſſimorumque Patrum munita eſt, ibid.n.77.

Conſtantinus non ſolus fecit donationem, ſed cum eo Satrapæ, Optimates, Senatus, & Populus, ibid.n.82.

CONSTITVTIO iuris communis reſtrictiua ſeu correctoria ita eſt interpretanda, vt minus lædat ius commune quam fieri poteſt, p.3.alle.72.n.34.pa.201.

Conſtitutiones ſynodales ante publicationem ad Vrbem mittere non tenetur Epiſcopus, p. 3. alle. 93. numero 26. pag. 298.

Conſtitutio Epiſcopi ne Parochi poſſint abeſſe vltra duos dies ſine eius licentia valida eſt, p.3. alle.53. num. 97. pag. 77.

* Conſtituciones ſpeciales in Eccleſia & Diœceſi ſua facere pertinet ad Epiſcopum, p.2.in compend.n.49.pa.155.

CONSTRVERE dicitur is, qui facit expenſas in conſtruendo Eccleſiam; non autem faber, qui eam conſtruit, niſi operam ſuam ponat gratis, vt ſit patronus, p.3.alle.70. nu.5. pa. 190.

Conſtruens quando acquirat iuſpatronatus, ibid. num.3. pag. ead.

Conſtitutiones contra deſcendentes ex genere Habraeorum Regni Portugaliæ referuntur, p.1. tit.2.gloſ.17. numero 28. pa. 95.

Conſtitutio prohibens certo generi perſonarum obtinere principales dignitates Collegiatarum Eccleſiarum com-

Digitized by Google

prehendit tantum vnam principalem in qualibet Collegiata, ibid. n.34.
Constitutio prohibens certo generi personarum obtinere Parochiales Ecclesias curam animarum habentes non comprehendit illas, quæ sunt vnitæ in perpetuum, & accessorie alteri beneficio non Parochiali, ibid.n.36.cum seqq.
CONSVLENS delictum punitur eadem pœna, qua ipse delinquens, p.3.alle.51.n.14.pa.42.
Consulere vni ex partibus, & pro altera patrocinari non potest aduocatus, p.3.alle.79.n.26.pa.253.
CONSVETVDO specialis inducere, & efficere potest, vt Clerici aliarum Ecclesiarum, vel aliàs extranei cum ipsis ad coeligendum admittantur, p.1.tit.1.c.3.n.25.pa.12.
Consuetudo eligendi Episcopos ad Capitulum, & ad Canonicos spectans duranit vsque ad tempora Bonifacij VIII. & Clem.V. ibid.n.27.pa.13.& seqq.
* Consuetudines bonas circa personas & loca ac res Ecclesiasticas introducere pertinet ad Episcopum, p.2. in comp. n.50.pa.155.
Consuetudo vbi viget quod populus soluat concionatori, est seruanda, p.3.alle.76.n.12.pa.239.
Consuetudo immemorialis non excusat à residentia in Cathedralibus & Collegiatis insignibus, p.3. alle.53. num.115. pa.78.
Consuetudo immemorialis, qua licebat Canonicis vltra tres menses abesse sublata est per Conc. Tri. nisi esset confirmata per Sedem Apost. ibid.n.116.
* Consuetudo visitandi debet esse præscripta saltem spatio 40. annorum in præiudicium Episcopi, p.3. alle. 129. num. 12. pag. 450.
Consuetudo vt seruitium 40. annorum Ecclesiæ præstitum liberet beneficiatum à residentia, obseruari potest, ibidem num. 117.
Consuetudo vt possint retineri duo, vel plura beneficia simplicia, quorum vnum ad victum sit sufficiens, non est seruanda, p.3.alle.62.n.8.pa.165.
Consuetudo Hispaniæ non tuta iudicatur in conscientia secundum quam Ordinarij conferunt vni plura simplicia beneficia, quamuis vnum sit sufficiens ad congruam sustentationem, ibid.num.9.
Consuetudo est stricti iuris, & non extenditur de loco ad locum, nec de persona ad personam, ibid.n.27.pa.167.
Consuetudo non valet quod non admittantur ignobiles in Canonicos, p.3.alle.72.n.103.pa.206.
CONTINENTIA quando Sacro Ordini cœpit esse annexa, p.2.alle.15.n.1. pa.210.
Continentiam expresse cogebantur polliceri antiquitus promouendi, p.2.alle.15.n.2.pa.211.
Continentia Sacris Ordinibus Ecclesiastico præcepto fuit annexa, p.2.alle.15.n.3.pa.ead.
Continentia in clericis est de iure positiuo, p.2.alle.15.num.20. pa.213.
Continentia non est de substantia, & essentia Ordinis Subdiaconatus, sed tantum accidens ex statuto Ecclesiæ, p.2. alle. 15.n.21.pa.213.
Continens nemo potest esse nisi Deus det, p.1. tit.2.glos.8.nu. 18. pa.70.
CONTRACTVS celebrati, & delicti commissi ratione sortitur quis forum, itaut causa ipsa non coram Ordinario in prima instantia, sed coram iudice contractus sit decidenda, p. 3. alle.81.n.14.pa.258.
Contractus ratione vigore obligationis Cameralis si quis in Romana Curia obligetur, vndecunque ht, sortitur forum Curiæ Romanæ, in qua contractum celebrauit, ibidem num.15.
Contractibus, quod defuit solus Papa supplet, p.3. alle.50. nu. 36. pa.30.
Contractus si sint vtiles Ecclesiæ, etiamsi fiant sine solemnitate, sunt validi, p.3.alle.95.pa.306.& seqq.
Contractus an videatur vtrum sit vtilis, vel damnosus Ecclesiæ, inspici debet tempus celebrationis ipsius, ibi.n.27.
* Contractus emptionis, venditionis, permutationis, locationes, & alios huiusmodi non comprehendit dispositio Concil.sess.25.de Regul.c.16.p.3.alle.25.de Regular.cap.16. num. 30. pa.330.
CONTROVERSIAS ancipites componere pium, & Sacerdotale munus est, p.3. alle. 79. num. 10. pag. 251. & seqq.
CONVERSI veri Religiosi sunt, & priuilegio fori, ac Canonis gaudent, p.2.alle.12.n.38.pa.205.
CONVIVIA in Ecclesia cum irreuerentia loci sacri facere peccatum est mortale, p.2.alle.24.n.27.pa.243.
Conuiuia potatorum, & commessationes ab Ecclesiasticis fugienda, p.1.tit.2.glos.5.n.7.pa.60.
Conuiuia Saluator noster adiit, vt exemplo alios temperantiam doceret, ibid.n.10.pa.ead.
CORONÆ vsus in Clericis antiquissimus est in Ecclesia, p. 2. alle.9. n.10. pa.189.
Coronam clericalem si clericus in maioribus sine iusta causa non deferat, peccabit mort. ibid.n.11.
CRETENSES, Lacedæmonij, & Carthaginenses legem sanxerunt, vt nullus in exercitu vini potationem gustaret, p.1.tit. 2.glos.11.n.7.pa.81.
COR, & non substantiam in dando pensat Dominus, p. 1. gl.9.n.24.tit.2.pa.75.
CORPORIS species simulachrum est mentis, figuraque probitatis, p.2.alle.42.n.5.pa.352.
Corporis vitium aliquod, seu defectus absque culpa alicui ordinando prouenies, impedimentum præstat solum executioni illius actus, seu officij, ad quod sit inhabilis, propter impotentiam, aut defectum, p.2.alle.42. n.55.p2.355.
Corpore impeditus habet iustam causam resignandi beneficium coram Ordinario, p.3. alleg. 69. num. 35. & 36. pag. 188.
Corpore vitiati non possunt præsentari ad beneficia, p.3.alleg. 72.n.84.pa.205.
CORRECTORES ciuitatum facere possunt etiam renitente Vicario generali, vt saltem omnibus diebus Dominicis, & solemnibus festis populo prædicatio fiat, p.3.alle.76. nu.32. pa. 241.
CRIMINOSVS quando præsumatur purgatus & emendatus, p.2.alle.43. n.23.pa.358.
Crimini obnoxius habet iustam causam resignandi coram Ordinario, p.3.alle.69.n.37.p. 188.
* Crimina quando sunt notoria potest Archiepiscopus punire subditos suffraganeorum in tota prouincia, p.1.tit.4. nu. 35. pa.146.
Criminosi inquisitione pendente quando beneficia possint resignare, ostenditur, ibid.n.38.
* Criminosi ordinandi non sunt, part.2. alle. 10. num.41. pa. 194.
CVBICVLARII honoris nuncupati, beneficia dispositioni Summi Pont. sunt reseruata, p.3. alle. 57. num. 130. pa. 119.
CRVCEM elatam præ se ferre libere possunt Patriarchæ, præterquam in Vrbe Romana, aut vbicunque Summus Pont. vel eius Legatus de latere fuerit, p.1.tit.3.cap.1.num. 23. pa. 101.
Crux Patriarcharum qualis esse debeat, ibid.n.25.
* Cruce diuinis in functionibus Pontificiis non debet vti Archiepiscopus coadiutor, p.3.alle.158.n.9.pa.412.
* Crucem ante se deferre potest Archiepiscopus in tota sua prouincia, etiam in locis exemptis intra prouinciam, p. 1. tit.4. n.39.pa.146.
* Cruciferi approbati & sub Sedis Apost. protectione fuerunt recepti ab Vrbano III. p.3.alle.105. post num.12. vers. Cruciferi, pa.363.
* Cruciferi requirentes fauorem pro dignitatibus consequendis, p.3.alle.50.n.264.
S. Crucis Conimbricensis monasterium ab Alphonso Henriquez I. Portugaliæ Rege constructum, & ab Emmanuele restauratum fuit, p.3.alle.78.n.18.pa.247.
CVPIDITAS qualiter dicatur, ostenditur, p.1.tit.2.glos.15. num.1. pa.68.
Cupiditatem qui à se non abscindit, bonorum auctori inhærere non valet, ibid.n.9.pa.ead.
CVRÆ animarum incumbens imminenti suæ dignitati, habetur pro præsenti, p.3.alle.53.n.127.pa.79.
Curam animarum exercentes, quæ illi Ecclesiæ vbi sunt Canonici, imminet, dum sunt in actu administrandi Sacramenta, distributiones quotidianas lucrantur, ibidem num. 162. pa. 82.
Cura animarum non infertur per actum baptizandi, p.3.alleg. 57.num.160.pa.133.
* Curam animarum ad tempus mandans Episcopus alicui sciens & volens censetur eum approbare, p.2.alle.25.nu.12. pa. 148.
Cura animarum, quæ in Ecclesia Collegiata exercetur per Canonicos, vel hebdomadarios, copcursu non confertur, p.3. alle.60. n.30. pa.151.

Curam

Curam animarum in Regularium Eccleſiis exercentes, ſiue ſeculares, ſiue Regulares ſint, ad arbitrium ipſorum Regularium poni debent, niſi quod examinari, & approbari prius debent ab Epiſcopis. p. 3. alle. 74. n. 24 pa. 227.

Curator hæreditatis iacentis poteſt præſentare ad beneficium iuriſpatronatus dictæ hæreditatis, p. 3. alle. 71. numero 6. pa. 193.

* Cura Epiſcoporum circa diuinum cultum & religionem ad quatuor capita redigi poteſt, p. 2. in compendio num. 3. pa. 152.

CVRATVM BENEFICIVM vt dicatur, quæ concurrere debeant, p. 3. alle. 57. n. 159 pa. 132.

Curatum beneficium non dicitur ex iure ſepeliendi, ibid. nu. 161. pa. 133.

Curatum beneficium poteſt dici, quod habet curam iuriſdictionalem, etiam fori exterioris, ibid. n. 163.

Curatum beneficium non dicitur, quod habet curam ad certum tempus, non autem in perpetuum, ibid. numero 165. pa. ead.

Curatum beneficium non dicitur Prioratus per Vicarium perpetuum deſeruiri ſolitus, ibid. n. 166.

Curata beneficia quam peritiam flagitent oſtenditur, p. 3. alle. 60. n. 80. pa. 156.

Curata beneficia qui vult obtinere debet eſſe conſtitutus in ætate viginti quinque annorum incæptorum, ibid. n. 81.

Curati beneficij collatio poteſt fieri prima tantum tonſura initiato, dummodo in ea ſit ætate, vt intra annum ad Sacerdotium promoueri poſſit, ibid. n. 82.

Curatum beneficium quando dicatur, vt in ſimplex conuerti non poſſit per Epiſcopum, p. 3. alle 68. n. 10. pa. 183.

CVRIA ROMANA an ſit vbi eſt Papa, vel an potius vbi eſt cauſarum, & literarum Apoſt. audientia; oſtenditur, par. 3. alle. 57. n. 128. pa. 129.

CVRIA REGIA eſt locus, vbi Rex eſt cum ſuis conſiliariis, & aliis, qui eius latere aſſiſtunt, vt ei conſulant in regimine totius Regni, p. 3. alle. 57. n. 128. pa. ead.

* Curiam Principum adeuntes ad nocendum ſuis incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. p. 3. alle. 50. num. 223. pa. 29.

* Curiales quando non ſunt ordinandi, p. 2. alleg. 10. num. 46. pa. 195.

CVSTODIA Eccleſiæ tempore vacationis ſpectat ad patronos eccleſiaſticos, p. 3. alle. 72. n. 17. pa. 200.

Cuſtodia Eccleſiæ tempore vacationis pertinet ad Epiſcopum, quando patroni ſunt laici, ibid. n. 18.

Cuſtodia Eccleſiæ parochialis cuiuſcunque iuriſpatronatus in vacatione ipſius hodie per Concil. Trident. commendatur Vicario ab Epiſcopo conſtituendo, qui onera ipſius Eccleſiæ ſuſtineat, donec ei de Rectore prouideatur, ibid. num. 19.

CVRSORES PAPÆ qui dicantur, p. 3. alle. 57. num. 131. pag. 129.

D

DÆMONIACI non poſſunt fieri Clerici, p. 2. alleg. 42. num. 51. pa. 355.

Dæmoniaci tandiu erunt ab officiis ſuis, Ordine, & loco ſuſpenſi, quouſque vnius anni ſpatio per diſcretionem Epiſcopi inueniantur ab huiuſmodi calamitate liberati, ibid. num. 52.

DATA pro ingredienda militia non ſunt conferenda, part. 2. alle. 19. n. 67. pa. 218.

Data ad conſequendam dignitatem non ſunt conferenda, ibid. num. 68.

Datio in ſolutum venit appellatione alienationis, ibid. num. 84. pa. 229.

Dantes, vel recipientes, aut promittentes aliquid in Curia Romana ad obtinendam iuſtitiam, vel gratiam in ea, incidunt in excommunicationem Papalem, p. 3. alle. 50. num. 107. pa. 18.

DATIVI Vicarij, vide Vicarij datiui.

DEBITVM quotieſcunque ex contractu vel quaſi, non in diem, nec ſub conditione, ſed pure contractum eſt, ſtatim peti poteſt, neque aliqua à iure dilatio conceditur, p. 3. alle. 81. n. 19. pa. 261.

Debiti denegatio quomodo dicatur iniuriam portare, p. 3. alle. 106. n. 41. pa. 376.

DECANI viſitandi ius habere poſſunt, ſi id longa conſuetudine præſcripſerint, p. 3. alle. 73. n. 22. pa. 220.

Decanus nullo Concil. Trid. decreto ſubetur, vt neceſſario ſit Magiſter, ſeu Doctor, aut Licentiatus in Theologia, ſeu iure Canonico, p. 3. alle. 60. n. 61. pa. 154.

Decanus fere tota Hiſpania in Eccleſia Cathedrali, poſt Epiſcopum maiorem dignitatem habet, p. 3. alle. 57. num. 96. pa. 126.

DECENNALIS habitatio facit præſumi domicilium, quando aliter non conſtat de voluntate habitantium, p. 2. alleg. 4. num. 28. pa. 174.

DECIMÆ reſpectu congruæ ſuſtentationis ad legis diuinæ debitum referuntur, reſpectu quotæ ad conſuetudinem, p. 1. tit. 1. c. 6. n. vlt pa. 31.

Decimas, & alia opera perſonis eccleſiaſticis, Eccleſiis, monaſteriis, aut eorum fructibus imponentes, excommunicantur in Bulla Cœnæ, p. 3. alle. 50. n. 75. pa. 14.

* Decimas percipiendi ius laicis regulariter concedere non poteſt Epiſcopus, p. 3. alle. 121. n. 2. pa. 415.

* Decimæ temporales non ſunt propriæ decimæ, ſed certæ decimationes, ſeu annuæ præſtationes, ibidem numero 3. pa. 416.

* Decimas titulo feudi vel alio temporali ante Conci. Lateranen. concedere poterant Epiſcopi, & ex eo deinde prohibitum, ibid. n. 4.

* Decimæ ſi laicis fuiſſent conceſſæ, & neſciatur an poſt, vel ante Concil. Lateran. fuerint conceſſæ, in dubio cenſentur conceſſæ poſt Concil. ibid. n. 5.

* Decimæ à laicis in laicos transferri non poſſunt etiam de Epiſcopi conſenſu, ibid. n. 8. & 9.

* Decimæ ſi ante Lateran. Concilium laicis fuerint in feudum vel emphyteuſim conceſſæ, & finita generatione ad Eccleſiam reuertantur, an poſſit Epiſcopus eas laicis iterum dare in emphyteuſim, oſtenditur, ibid. n. 10. pa. 417.

Decimæ prædij, quod in alicuius parochia ſitum non eſt, pertinent ad Epiſcopum, p. 3. alle. 86. n. 36. pa. 280.

Decimæ parochiæ vbi diſtinctæ non ſunt, pertinent ad Epiſcopum, ibid. n. 37.

Decimarum quarta, Vide Quarta decimarum.

DECRETVM irritans in fine Regulæ 8. Cancellariæ poſitum non ſolum refertur ad omnia contenta in illa regula, ſed etiam ad omnes regulas præcedentes, p. 3. alle. 57. num. 138. pa. 130.

Decretum reſeruationis impedit reſtitutionem in ſpolio, & manutentionem, ibid. n. 139.

DEFORMIS non facile fieri poteſt, vt bonus ſit, p. 2. alle. 42. num. 9. pa. 352.

Deformis facies quando inducat irregularitatem, ibid. num. 25. pa. 353.

DEFORMITAS notabilis quæ dicatur, relinquitur iudicis arbitrio, p. 2. alle. 42. n. 60. pa. 356.

DEFVNCTORVM pias voluntates exequi non poteſt Vicarius generalis, niſi ſpecialis facultas ab Epiſcopo fuerit conceſſa, p. 3. alle. 54. n. 104. pa. 97.

Defunctorum pias voluntates commutare nemo poteſt, niſi Papa, p. 3. alle. 83. n. 1. pa. 265.

Defunctorum vltimas voluntates concurrente iuſta & rationabili cauſa, poteſt Epiſcopus cum hæredis conſenſu, tanquam Sedis Apoſt. delegatus, commutare, ibidem num. 5. pa. 266.

DELEGARE non poteſt Epiſcopus iudici laico vt cognoſcat de cauſis criminalibus clericorum, p. 3. alle. 108. nu. 1. pa. 383.

Delegare non poteſt Epiſcopus cauſas ſpiritnales laico, etiam ſimul cum clerico coniuncto, ibid. n. 3. pa. ead.

Delegari non poſſunt clerico coniugato cauſæ criminales Clericorum ab inferiori à Papa, ibid. n. 4. pa. ead.

Delegare poteſt Epiſcopus iudici laico criminales clericorum cauſas, ſi non adeſſet clericus ſufficiens & habilis, cui Epiſcopus poſſet eas delegare, ibid. n. 5. pa. 383.

Delegare poteſt Epiſcopus, & quilibet iudex eccleſiaſticus laico cauſas ciuiles, & temporales, non tamen generaliter, ibid. n. 7. pa. ead.

Delegata poteſtate diſpenſandi in iuramentis, ſeu votis, cenſetur conceſſa poteſtas commutandi, p. 2. alle. 37. n. 23. pa. 327. Data vero poteſtate commutandi iuramenta, ſeu vota, non cenſetur eo ipſo poteſtas diſpenſandi conceſſa, ibid. n. 25.

Delegati, ſeu Commiſſarij ad cognoſcendum, an alienatio bonorum Eccleſiæ ſit in euidentem eius vtilitatem, amore, vel timore alienationi conſentientes, in excommunicationem Papalem incidunt, part. 3. alleg. 50. numero 131. pag. 21.

Delegatus

Index rerum, & verborum.

Delegatus ab Episcopo ad absoluendum pœnitentes à casu particulari reseruato, prædictum casum alteri delegare non poterit, p.3.alle.51.n.11.pa.61.

Delegare vnam vel plures causas ex vi commissionis generalis potest Episcopi Vicarius, p.3.alle.54.n.101.pa.97.

Delegata specialiter Episcopo Vicarius generalis cognoscere non potest, ibid.n.111.pa.ead.

Delegatus Papæ potest esse Vicarius Episcopi, quia est constitutus in dignitate, ibid.n.132.pa.98.

Delegatus Papæ potest esse Vicarius Episcopi electi, & confirmati, licet nondum consecrati, ibid.n.138 pa.ead.

Delegatus Papæ, & gratiarum beneficialium executor potest esse Vicarius Capituli Sede vacante, ibid.n.137.

Delegatus Papæ non potest esse Vicarius foraneus, ibid.num. 139.pa.ead.

Delegatio quoties fit ab ipsa lege, non delegatam, sed potius Ordinariam iurisdictionem tribuit, p.3. allegat.92. num.2. pa.294.

Delegatio quando fit à canone, seu lege per modum commissionis specialis, & non sub ratione officij, delegatam, & non Ordinariam iurisdictionem tribuere censetur, ibid. num.5. pa.ead.

Delegatæ causæ iudici Ordinario quando illum in eis procedentem delegatum, quando vero Ordinarium iudicem constituant, ostenditur, ibid.n.9.pa.295.

Delegatus iudex dicitur ille, cui sine magistratu, officioue, aut non habita ratione ad illud, iurisdictio mandata est, ibid. num.6.pa.294.

Delegatus iudicis ecclesiastici brachium seculare ad exequutionem demandati sibi negotij implorare potest, p.3.alleg. 106.num.39.pa.375.

Delegatus. Summi Pontificis in totum delegare valet, ibid. num. 34.

DELICTVM commissum in cœmiterio, vel in Ecclesiæ vestibulo, non dicitur commissum in ipsa Ecclesia, p.2. alleg.29. num.31. pa.266.

Delictum notorium dicitur commissum, vel confessum in iudicio, p.2.alle.39.n.23.pa.334.

Delictum deductum ad forum contentiosum dicitur statim, ac denunciatio, seu accusatio de illo coram legitimo Superiore facta est, ibid. num.28. Vel verius post litis contestationem. num.29.pa.335.

Delinquentes à Sacris locis extrahentes, præterquam in casibus concessis per Greg.XIV. in excommunicationem Papalem incidunt, p.3.alle.50.n.167.pa.24.

Delictum committens per quod priuatur ipso facto beneficiis, ita illorum amittit titulum, vt ea in conscientia teneatur dimittere ante sententiam, p. 3. alle. 57. num. 254. pag. 140.

Delictum aliquod vix reperiri potest tam notorium, quod non possit habere aliquas excusationes, seu dubitationes, p.3.alle.106.n.22.pa.373.

DEGRADATIO quomodo fieri debeat, ostenditur, p.3. alleg. 110. n.29. pa.389.

Degradatio duplex est, verbalis scilicet, & realis, siue actualis, p.3.alle.110.n.1. pa.386.

Degradatio verbalis dicitur illa, quæ fit per solam, & simplicem sententiam, qua clericus criminosus ab Ordinibus clericalibus, seu ab eorum executione depositus declaratur, ibid.n.2.pa.ead.

Degradatio actualis, seu realis est, quando vltra depositionis sententiam ob incorrigibilitatem, clericus personaliter priuatur, exauctorizatur, exuitur, & spoliatur ecclesiasticis Ordinibus, ibid.n.4.pa.ead.

Degradatus clericus, vide Clericus degradatus.

Degradationis pœna, vbi in iure, vel aliqua constitutione reperitur imposita, est intelligenda de leuiori, ibidem num.9. pa.387.

Degradationem verbalem, quæ crimina mereantur, ibid.n.10. pa.ead.

Degradationem realem merentur crimen hæresis, & falsi, ac conspiratio contra proprium Episcopum, ibidem num. 11. pa.ead.

Degradari, & Curiæ seculari tradi potest clericus propter crimen hæresis, aut falsi, aut conspirationis contra proprium Episcopum, etiam non data incorrigibilitate, ibid. n.12.pa.387.

Degradari & Curiæ seculari tradi potest clericus, quando fuerit incorrigibilis, & transierit in profundum omnium malorum, ibid.n.13.pa.ead.

Degradatio ab Ordinibus est à proprio Episcopo facienda, sibi assistentibus secundum sacros Canones, sex Episcopis, si degradetur Presbyter, si Episcopus, duodecim Episcopis, si vero Diaconus, aut Subdiaconus, tribus, ibidem num.22. pa. 388.

Degradatio attento Conc. Trid. à quo, & quibus assistentibus fieri debeat, ostenditur, ibid.n.23.pa.ead.

Degradare actualiter clericum non potest Episcopus electus, & confirmatus ante consecrationem: secus in verbali degradatione, ibid.n.24.pa.ead.

Degradandi, seu deponendi suos subditos non habent facultatem Prælati religiosorum, nisi illis concessum sit per priuilegium, vel consuetudinem à Rom. Pont. toleratam, ibid. num.25. pa.389.

* Delinquentem in vna Diœcesi non potest Episcopus extra illam trahere etiam quando est Episcopus duarum diœcesum, p.3. alle.80.sub n.5.vers.nec dicatur pa.255.

DENARII quibus fuit venditus Dominus noster Iesus Christus qui fuerint, p.3.alle.51.n.53.pa.46.

DENTES non numerantur inter membra, p.2.alle.42.nu. 36. pa.354.

Dentes sibi euellens ex indignatione, vel impatientia, quando ad Ordines sit admittendus, ibid.n.37.

Denuntiatio Euangelica non obligat, nisi pro loco & tempore, data, scilicet, commoditate, & opportunitate, ex parte denuntiantis, & denuntiati, p.1.tit.3.c.2.n.98.pa.118.

DENVNCIATIONES Matrimoniales non sunt de substantia Sacramenti Matrimonij, p.2. alle. 32. numero 1. pa. 292.

Denunciationes omittens sine facultate, aut legitima causa, peccatum mortale committit, p. 2. alle. 32. numero 2. pa. 292.

Denunciationes sunt faciendæ à Parocho, vel alio de ipsius Parochi licentia, p.2.alle.32.n.9.pa.293.

Denunciationes sunt faciendæ in vtraque sponsi, & sponsæ parochia quando sunt diuersarum parochiarum, p.2.alleg. 32.n.10.pa.ead.

Denunciationes quando contrahentes plura habuerint domicilia, faciendæ sunt in eo, in quo verisimilius est sciri impedimenta, p.2.alle.32.n.11.pa.ead.

Denunciationes sunt faciendæ tribus diebus festiuis continuis, quæ sibi non succedant immediate, p.2.alle.32.num.12. ibid.

Denunciationes fieri non possunt diebus ferialibus, etiam cum dispensatione Episcopi, p.2.alle.32.n.14.ibid.

Denunciationes possunt aliquando fieri alio die, quàm festo si ingens hominum multitudo ad Ecclesiam accedat, p. 2. alle.32. n.15. ibid.

Denunciationes valide fieri possunt extra Ecclesiam, & Missarum solemnia, si magnus adsit populi concursus & locus aptus sit, vt ad multorum notitiam perueniant, p.2. alle.32. num.16.pa.293.

Denunciatio vna tantum quando præmittitur de licentia Ordinarii, non statim ea facta matrimonium est contrahendum, sed per aliquod tempus differendum, p.2.alle.32.num. 54. pa. 296.

DENVNTIARE vi monitorij qui non curarunt possunt declarari ob contumaciam in excommunicationem incurrisse, p.3.alle.96.n.44.pa.316.

Denuntiare nemo tenetur quæ non verè & realiter scit, p. 3. alle.96.n.66.pa.318.

Denuntiare an teneatur, qui audiuit delictum ab eo, qui iam denuntiauit, p.3.alle.96.n.68.pa.ead.

Denuntiare nullus tenetur emendatum, vel emendandum ante correctionem fraternam, p.3.alle.96.n.69.ibid.

Denuntiare nemo tenetur quando probabiliter timet ex reuelatione sibi graue damnum imminere, p.3.alle.96. nu.70. pa.318.

Denuntiare nullus tenetur nisi quos pars, vel iudex intendit ligare, p.3.alle.96.num.71.ibid.

Denuntiare quando quis teneatur iustum compensatorem, p. 3.alle.96. n.72.pa.319.

Denuntiare ratione monitorij nullus tenetur quando tempore publicationis degebat extra territorium Episcopi denunciantis, p.3.alle.96.n 73.pa.ead.

Deponere à beneficiis, officus, aut Ordine sine speciali Episcopi licentia non potest vicarius, p.3, allegat.54. num.39. pa. 125.

Denuntiationes remittere potest vicarius Episcopi, p.2.alle.32. num.19. pa. 294.

DEPONI à prouinciali Concilio non poteſt Epiſcopus, p.3. alle.112. num.1.pa.395.

Deponere Epiſcopos ſemper ad Romanum Pont.ſpectat,ibid. num.8.pa.ead.

Depoſitionis ab Epiſcopatu cauſa an requirat eandem ſolemnitatem, quam requirit depoſitio ab Ordine, & dignitate, ibid.num.9.pa.ead.

DEPREHENDERE in flagranti dicitur quando incarcerandus,nec fugere, nec inficiari potuerit, p.2. alle.12.nu. 35. pa.204.

DEPVTATI auctoritate Prælati ad aliquod hoſpitale erectum auctoritate Ordinarij gaudent fori priuilegio,p.2.all. 12.n.40 pa.205.

Deputati in Eccleſiis Regularium ad curam animarum,ad ſynodum venire debent,p.3.alle.74.n.25.pa.227.

Deputatos ad gubernationem ſeminarij Epiſcopus tenetur adhibere in conſilium,non tamen obligatur illud ſequi,p.3. alle.77.n.32. pa.245.

Deputatus vt certa bona diſtribuenda inter pauperes, poteſt eligere pauperes ſibi coniunctos,& ſe ipſum vti pauperem ſi egeat,ac filios ſuos pauperes fraude ceſſante, p. 3. alleg. 83.n.21.ea.268.

DESCENDENTES è Iudæis an ſint ab Ordinibus excludendi, p.2 alle.10.n.6.pa.191.

DEVOLVTIO debet probari gradatim de inferiori ad proximum Superiorem, & quilibet eorum habet ſex menſes ad conferendum à tempore ſcientiæ, p.3. alle. 58. numero 11. pa.142.

Deuoluto in exempeis immediate Papæ ſubiectis ſit immediate ad Papam,vel legatum de Latere, ibid.n.13.pa.143.

Deuolutio in beneficiis vnitis reſpectu vicariæ non habet locum in vnitis menſæ Prælati, quæ nunquam vacare cenſentur,ibid.n.15. pa.ead.

Deuolutio vbi ſit gradatim ad quemlibet ſuperiorem non currit ſemeſtre,quod ſibi datur ad conferendum,niſi à die notitiæ,ibid.n.18.

Deuoluta beneficia lapſo ſemeſtri conceſſo Ordinario ad conferendum,non dicuntur de nouo vacare, ibid.n.17.

* Deuolutio iuriſdictionis vt inducatur ad Archiepiſcopũ ex capite negligentiæ, vel ex alia qualibet cauſa non eſt ſatis eam non inueniri prohibitam Archiepiſcopo, ſed oportet vt inueniatur expreſſe eidem in iure conceſſa, p.3. alle.126. num.11. pa.432.

* Deuolutionis negotium non pendet ex ſolis rationibus, vel ex rei natura, ſed ex ſola legis diſpoſitione, ibid.nu.12. pa. 432.

* Deuolutio inducta ob negligentiam Prælatorum eccleſiaſticorum non procedit ex natura rei, ſeu aliqua ratione concludenti, ſed immediate tribuenda eſt voluntati,& diſpoſitioni legis Canonicæ, ibid.n.16.pa.433.

* Deuolutio dominij de vno in alium fit per præſcriptionem à lege inductam ne rerum dominia eſſent in incerto, ibid. num.17.pa.433.

* Deuolutio poteſtatis Prælatorum eccleſiaſticorum propter negligentiam non inducitur extra caſus à iure expreſſos, ibid. num. 18.

* Deuolutio vbi expreſſe à iure inducta reperitur non ſemper fit ad proximum ſuperiorem,ibid.n.20.pa.434.

* Deuolutio poteſtatis ad ſuperiorem non habet locum ex negligentia eorum, qui Canonicatus, & præbendas in Eccleſia non numerata minime prouidetur, ibidem numero 51. ea.439.

* Deuolutio quæ in caſu negligentiæ fieri debet ad Epiſcopum non poteſt fieri ſede vacante ad Capitulum, ibidem num.70.pa.442.

* Deuolutio in quibus caſibus fiat à ſuperiore ad inferiorem remiſſiue, ibid. num.76.pag.

* Deuolutio ob negligentiam ſit gradatim de Epiſcopo ad Capitulum, de Capitulo ad Archiepiſcopum, de Archiepiſcopo ad Patriarcham,& de hoc ad Papam,ibid.num.80. pa. 143.

* Deuolutioni vt ſit locus, ſcientia etiam in inferione collatore probanda eſt, p.3. allegat. 58. poſt num.18. verſ. vnde pa.143.

* Deuolutioni locus, an & quando factus dicatur ad fauorem Epiſcopi in beneficiis ſolo iurepatronatus laicorum, ibidem.

* Deuolutio ex negligentia ſit ad ſuperiorem qui doloſe non procurauerit negligentiam collatoris, ibid. num. 84. pag.

* Deuolutio ex negligentia dimanans ſit cum onere, & qualitatibus requiſitis in prima prouiſione, ibidem numero 83. pag.

* Deuolutio ceſſat in reſeruatis,ibid.num.87.

* Deuolutio ſit ſi ij,ad quos ſpectat, prouident indignis, ſeu inhabilibus,& incapacibus, ibid.num.88.

Deuolutio, vbi ei locus eſt, non modo ad Epiſcopum, ſed ad alterum quemcunque inferiorem Prælatum ſit, ad quem ſpectat collatio, vel inſtitutio, p.3. alle.72. num. 108. pag. 206.

Deuolutionis iure Prælatus conferens beneficium, tenetur ſeruare illius naturam, ibid.n.109.pa.137.

DEXTERA pars nobilior eſt,p.1.tit.[illegible].8.n.62.pa.137.vbi etiam aſſignatur ratio cur aliquando S. Petrus ponatur ad ſiniſtram,Paulus vero ad dexteram.

DICTIO, *de*,naturalitatem,ſeu originem importat,p.2.alle.4. num.9.pa.173.

Dictio, *ex*, naturalitatem exigit, nec eſt ciuili contenta, ibid num.10.

Dictio,*nullatenus*,inducit nullitatem actus ipſo iure,p.2.alleg. 19.num.76. pa.219.

Dictio, *donec*, eſt reſtrictiua temporis, ibidem numero 89. pa. ead.

Dictio, *qualitercunque*, eſt vniuerſalis & comprehendit maiora expreſſis, p.3.alle.57.n.177.pa.134.

Dictio, *multum*, verificari poteſt duobus ſecundum ſubiectam materiam,p.3.alle.72.n.33.pa.201.

Dictio, *etiam*, vnum caſum exprimit, & alium includit, p. 3. alle.92.n.12.pa.295.

Dictio, *omnino*, omni ex parte alienationem comprehendit, p.3.alle.95. n.6.pa.304.

Dictio, *omnis*, eſt vniuerſalis,& qui omne dicit,nihil excludit, p.3. alle.101. n.39.pa.337.

Dictio, *tantum*, quamuis excludat omnes caſus præter expreſſos,non excludit tamen caſus ſimiles, p.3.alle.102.num. 19. pa.343.

DIGITO carens quando fiat irregularis, p.2.alle.42.num. 18.pa.358.

Digitus non eſt proprie membrum noſtri corporis, ibidem num. 19.

Digito illo carens, qui medius eſt, non fit irregularis, ibid. num. 21.

Digitos ſenos habens in manibus non eſt irregularis, ibidem num. 22.

Digitos ſuperfluos habens poteſt eos ſibi amputare,vel amputari permittere, dummodo inde nullum ſibi periculum imminear,ibid.n.23.

Digitos duos, & dimidium palmæ ſine ſua culpa amittens poteſt habere beneficium non requirens celebrationem, ibid.n.56. pa.256.

DIÆTA quælibet continet viginti milliaria, p.2. alle.18.num. vlt. pa.278.

DIOECESES duæ etiam æque principaliter vnitæ reſpectu Epiſcopi reputantur vna, p.3.alle.54.n.131.pa.98.

Diœceſis quando veniat appellatione vrbis, oſtenditur, p.3. alle.54.n.163.pa.103.

* Diœceſum,prouinciarum,ſeu Parochiarum fines præſcribi non poſſunt, p.3.alle.131.num.4.pa.452.

* Diœceſum fines, quatenus fines ſunt, & habent rationem finiendi,præſcribi non poſſunt, niſi conſiderentur reſpectu ſoli quod occupant,quoad dominum & proprietatem eiuſdem,ibid.num.11.

* Diœceſis quid ſit oſtenditur,p.1.tit.1.c.7.n.8.pa.32.

* Diœceſis vna non eſt in duas diuidenda,ibid.n.9.pa.32.

* Diœceſis fines, de quibus conſtat, præſcribi non poſſunt, ibid.num.10. pa.32.

* Diœceſum fines qualiter probentur, oſtenditur,ibid.nu.11. pa. 32.

DIES vinculorum S. Petri non celebratur eo die, quo accidit propter ſolemnitatem Paſchatis, in quo euenit; ſed die prima Auguſtini, qua catenæ Romam ſunt adductæ, p.1.tit.3.cap.8.num.36.pa.135.

Dies martyrii S. Iacobi fuit 25. Martii, qua & Chriſtus carnem humanam ſuſcepit, & paſſus eſt, & ideo transfertur in diem 25. Iulii, quia eo die inuentum fuit eius corpus, ibid. num.35.

* Diei feſti nomine qui veniant, p.2. alle.17. poſt num.7. verſ. an autem,pa.217.

DIGNITAS maior in ſuperſcriptione & prima voce oſtenditur,p.1.tit.3. c.8.n.61.pa.137.

Digitized by Google

Dignitatem maiorem non semper arguit ad dexteram, vel sinistram sedere.ibid.num.63.

Dignitatis appellatione in iuris,vel hominis dispositione Episcopalis continetur,quando materia est fauorabilis,p.2.all. 1.num.16. pa.161.

Dignitates non comprehenduntur nisi apertis verbis illarum meminerit rescriptum. p.2. alle.45.n.12.pa.363

Dignitates quæ de communi mensa præbendam non habent, licet habeant stallum in choro, vocem non habent nec in Capitulo,nec in Episcopi electione, p.1.tit.1. cap.3. num.18. pa. 8.

Dignitates duas in eadem Ecclesia, vel vnam simul cum Canonicatu nullus absque indulgentia Rom. Pont.habere potest, p.3.alle.50.n.24.pa.10.

Dignitas principalis in Collegiata cum regulariter habeat curam animarum, requirit ætatem 25.annorum incœptorum,p.3.alle.53.n.109.pa.78.

Dignitates in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis habentes,etiam secluſa consuetudine, vel statuto, tenentur iusto cessante impedimento psallere in choro,p.3. alle.53. nu.131. pa.80.

Dignitates obtinentes præsertim in Ecclesiis Cathedralibus, Episcopo solemniter celebranti assistere tenentur, p.3. alle. 53.n.138. pa.ead.

Dignitatis creationi à Canonicis factæ non potest vicarius generalis Episcopi auctoritatem interponere, p.3. alleg.54. num.80 pa.96.

Dignitas Ecclesiastica est rerum ecclesiasticarum administratio cum iurisdictione,p.3.alle.54.n.133.pa.99.

Dignitates maiores post Pontificalem in Cathedralibus, & principales in Collegiatis iuxta prouinciarum & Ecclesiarum consuetudinem dignosci possunt, p.3. alle.57. num.95. pa. 126.

Dignitates,quæ reseruantur in regula quarta Cancellariæ, debent esse maiores,seu principales actu, p.2.alle.57. num.98. pa.126.

Dignitas erecta in primam conditionaliter pendente conditione & nondum purificata,non cadit sub reseruatione regulæ quartæ,p.3.alle.57. n.99.ibid.

Dignitas tantum vna maior in qualibet Cathedrali, & vna principalis in qualibet Collegiata reseruata est per regulam quartam Cancellariæ, p. 3. alleg.57. numero 100. pag. ead.

Dignitates si duæ sint æque maiores in Cathedralibus,& æque principales in Collegiatis,ambæ erunt reseruatæ,p.3.alleg. 57.num.101.ibid.

Dignitas vna tantum si adsit maior in Cathedrali,hæc erit reseruata,p.3.alle.57.n.102. pa.126.

Dignitates principales Regularium conuentualium, seu Monasteria Fratrum,quæ non reguntur per Abbates,reseruantur in regula quarta Cancellariæ, p.3. allegat. 57. num.104. pa. 127.

Dignitas,quæ Parochialem perpetuo & accessoriè vnitam habet,concursu non confertur.p.3.alle.60.n.25.pa.151.

Dignitas habens curam animarum in Ecclesiis Collegiatis concursu non confertur,nec in illa examen est necessarium, quale requiritur in parochialibus, p.3. alle.60. numero 29. pa. ead.

Dignitates omnes in Cathedralibus & Collegiatis Ecclesiis insignibus, vbi id commode fieri potest, hortatur Concilium vt non nisi Doctoribus, & Licentiatis in Theologia, aut iure Canonico conferantur, p.3. alleg. 60. numero 58. pa.154.

Dignitatibus sine Sedis Apostolicæ auctoritate non licet onus imponere.quod quis nisi graduatus non possit eas obtinere.p.3.alle.60.n.59.ibid.

Dignitas principalis in Ecclesia Collegiata exempta conferri debet Doctori, vel Licentiato, vt principalis dignitas in Cathedrali, non tamen necessariò, p.3.alle.60. num.63.pag. ead.

Dignitas principalis in Collegiata requirit ætatem viginti quinque annorum incœptorum, cum habeat curam animarum in foro interiori, & exteriori, p.3.alle.60. num.64. pa. ead.

Dignitates in Cathedralibus possunt obtineri ab habentibus ætatem viginti duorum annorum, nisi habeant curam animarum principaliter,secus si accessorie,p.3.alle.60. num.65. pa. ead.

Dignitates in Collegiatis possunt obtineri ab habentibus decimum septimum annum,p.3.alle.60.n.67.pa.155.

Dignitas etiam sine præbenda est incompatibilis sub eodem tecto cum Canonicatu,p.3.alle.62.n.20. pa.166.

Dignitas,& Canonicatus ex priuilegio,vel consuetudine possunt obtineri,cum, vtriusque quotidianis distributionibus, & duplici voce in Capitulo, p.3. alle. 62. num.21. & 22. pa. 167.

Dignitatem,& Canonicarum obtinens,vel duo beneficia aliàs inæqualia ex dispensatione, vel consuetudine residere debet in dignitate, p.3.alle.62.n.23.pa.ead.

Dignitatis alicuius suppressio & extinctio non potest fieri ab Episcopo ex causa cum consensu Capituli, quando bona Episcopi, & Capituli sunt communia,nec etiamsi id caderet in vtilitatem Capituli, p. 3. alle. 67. numero 9. pag. 181.

DIGNVM an vero digniorem ad pastorale munus eligere teneamur, ostenditur,p.1.tit.2.glos.3. num.29.cum seqq. pa.56.

Dignum quemlibet præsumimus, quem nescimus indignum, p.2.alle.10. n.16.pa.192.

Dignius & potentius trahit ad se naturam minus digni,& minus potentis, p.2. alle.27.num.31. pa.205. & alle.31.num.18. pa. 287.

Dignus de gremio Ecclesiæ potest eligi posthabito digniore extraneo,p.3.alle.60.n.103.pa.160.

Dignus præsentatus à maiori parte patronorum est confirmandus omisso digniori, p.3.alle.72.n.198.pa.215.

DIGNIOR prætermissus potest ab instituente appellare, ibid.num.201.

Dignior est habendus, qui sit de linea fundatoris, stante idoneitate,ibid.num.202.

Dignior est habendus ad Ecclesiam Iurispatronatus intitulatus in ea,nobilior, doctior,senior, & pauperior,dummodo Ecclesia non esset debitis onerata,ibid.num.205.

DIMISSORIARVM vsus est antiquissimus, p. 2. alle. 7. num.3. pa.182.

Dimissorias concedere possunt, qui ad Ordines valent promouere,p.2.alle.7. n.4.pa.ead.

* Dimissorias litteras intra annum concedere potest Capitulum Sede vacante per Vicarium ab eo electum arctatis beneficiis,tam habitis,quam habendis,p.2.alle.7.post nu.11. ver.arctatis,pa.183.

Dimissoriæ concessæ ab Episcopo excommunicato, vel suspenso declarato, non sunt validæ, possuntque subditi se facere ordinari à vicinori Episcopo, p. 2. alle. 7. numero 5. pag. ead.

Dimissorias cum antiquitùs Episcopi dabant,non cum examinabant, cui eas concedebant, sed illum Ordinario examinandum dimittebant,p.2.alle.7.n.19.pa.184.

Dimissoriæ semper valent, tum viuente, tum defuncto dante, p.2.alle.7.n.23. pa.ead.

Dimissoriæ datæ à Capitulo Sede vacante per ingressum moderni Episcopi non expirant,p.2.alle.7.n.24.pa.ead.

Dimissorias, seu commendatitias litteras ad Ordines suscipiendos clericis suæ diœcesis non potest Vicarius generalis concedere,nisi Episcopo in remotis agente, p.3. alle.54. num.97.pa.96.

Dimissorias suis subditis potest Episcopus absens à sua diœcesi concedere, p.2.alle.7.n.29.pa.184.

DIMISSIO facienda virtute decreti appositi per Summum Pontificem, videlicet vt ipse Orator infra duos menses à die habitæ possessionis secundi, primum dimittat beneficium, debet esse pura, & simplex, & non potest prædicto decreto satisfieri per æquipollens, p.3. alle.57. num.78. pa.123.

* Discordia vbi est inter Episcopos suffraganeos super perceptione iurium Episcopalium in Ecclesia, quæ est sita in confinibus duarum diœcesum, potest Metropolitanus eos cogere, vt concordent, p.1. tit. 4. numero 30. pag. 144.

DISMEMBRATIO, seu diminutio beneficii eandem causam & solemnitatem requirit, quam vnio postulat, p.3. alle.67. n.16.pa.181.

Dismembratio beneficii causa cognita, & de consensu Rectoris valet,ibid. n.18.

Dismembrationis causa sufficiens est pinguedo parochialis, ibid.num.19.

DISMEMBRARE non potest Episcopus fructus vnius beneficii, & illos alteri applicare sine solemnitate in alienatione bonorum Ecclesiæ requisita,& de consensu Rectoris, ibid.num.20.pa.ead.

Diſmembrare non poteſt Ordinarius beneficia curata,ac vnire beneficiis ſimplicibus,ibid.n.21.

DISPENSANDI in iuramentis, ſeu votis delegata poteſtate, cenſetur conceſſa poteſtas commutandi,data vero poteſtate commutandi, non cenſetur eo ipſo poteſtas diſpenſandi conceſſa, p.2.alle.37.n.24.& 25.pa.327.

Diſpenſari non poteſt vt puella, quæ duodecim annum non compleuit,poſſit habitum in monaſterio ſuſcipere, p.3.alle.101. n.10.pa.334.

* Diſpenſare an poſſit Epiſcopus vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis,p.2.alle.41.num.33.& 34.& 36.pa.350.

Diſpenſare non poteſt Epiſcopus cum religioſo vt ad minus ſtrictam religionem tranſeat,p.3.alle.105 n.6.pa.361.

* Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum promoto de facto,& præſumptuoſe ante ætatem legitimam,& celebrante,ac proinde irregularitatem incurrente in huiuſmodi delictum promotionis ſit occultum, licet celebratio ſit publica,p.2.alle.39.poſt n.44.verſ.10.pa.336.

DISPENSATIO eſt de lege iuriſdictionis, p.1.tit.1.cap.1 num.16.pa.4.

Diſpenſare poſſunt Epiſcopi quoties diſpenſandi facultas conceditur,p.2.alle.2.n.10.pa.160.

Diſpenſatio quando excuſabilis, laudabilis, & fidelis dicatur, p.1.tit.2.gloſ.15.n.7.pa.89.

Diſpenſatio ad omnes,ſeu quaſcunque dignitates, non extenditur ad Epiſcopalem propter eius excellentiam, p.2.alle.2. num.17.pa.161.

Diſpenſatio in genere ſumpta eſt iuſta diſtributio rei communis in ſingulos,iuxta cuiuſque neceſſitatem, p.2.alle.33.nu.1. pa.314.

Diſpenſare in iure noſtro idem eſt quod legibus ſoluere, p.2. alle.33. n.2. pa.ead.

Diſpenſatio definitur quod ſit iuris communis relaxatio cum cauſæ cognitione ab eo,qui habet poteſtatem diſpenſandi, p.2.alle.33.n.3 pa.ead.

Diſpenſatio emanans ab inferiore requirit neceſſariò cauſæ cognitionem,& expreſſionem,p.2.alle.33.n.4.pa.ead.

Diſpenſatio ſine cauſa dicatur potius diſſipatio, p. 2. alleg.33. num.5. pa.315.

Diſpenſatio ceſſat ceſſante cauſa, part. 2. alleg.33. numero 6. pa. ead.

Diſpenſatio eſt quid odioſum,& ſtricti iuris,ſtricteque intelligenda,p.2.alle.33.n.7. pa.ead.

Diſpenſatus ad vnum cenſetur diſpenſatus ad omnia conſequentia ad illud vnum. p.2.alle.33.n.8.pa.315.

Diſpenſatio facta ad vnum effectum, vel in vno defectu, ad alios non extenditur,p.2.alle.33.n.9.pa.ead.

Diſpenſatio Epiſcopis quando tacite concedatur, p.2. alle. 33. n.22.pa.316.

Diſpenſatio Epiſcoporum,vel aliorum inferiorum in propriis conſtitutionibus facta ſine cauſa valida eſt, p. 2. alleg. 34. num.2. pa.317.

Diſpenſandi poteſtas in votis,& iuramentis conceditur Confeſſoribus etiam Parochis, ſeu quibuſcunque aliis curam animarum habentibus, reſpectu illorum,qui ſunt vere, & proprie ſubditi ratione domicilij, non habitationis, part.2. alle.36.n.17. pa.313.

Diſpenſandi poteſtatem habens in votis & iuramentis poteſt illa commutare,p.2.alle.37.n.21.pa.327.

Diſpenſandi poteſtate delegata in iuramentis, ſeu votis, cenſetur conceſſa poteſtas commutandi,p.2.all.37.n.23.pa.ead.

Diſpenſandi poteſtas alicui conceſſa non inter odioſa, ſed fauorabilia cenſenda eſt,p.2.alle.37.n.24.pa.327.

Diſpenſandi poteſtas Epiſcopo conceſſa in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus poteſt extra diœceſim exerceri, & circa abientem,p.2.alle.39.n.7.pa.332.

Diſpenſandi,& abſoluendi poteſtatem in delictis occultis Epiſcopo conceſſam ſine eius ſpeciali mandato Vicarius generalis exercere non poteſt,p.2.alle.39.n.10.pa.ead.

Diſpenſationes ſunt ſtricti iuris & odioſæ,p.2.alleg.45. num.1. pa.362.

Diſpenſatio conceſſa aduerſus vnum impedimentum vel defectum,non porrigit ſuum effectum ad alium, p.2. alle.45. num.3.pa.ead.

Diſpenſatus ad Ordines intelligitur dumtaxat diſpenſatus ad minores,p.2.alle.45.n.4.pa.ead.

Diſpenſatus vt promoueri poſſit ad Ordines Sacros, multo magis cenſetur diſpenſatus vt poſſit promoueri ad Ordines minores, p.2.alle.45.n.5.pa.ead.

Diſpenſatio facta ad Ordines, non extenditur ad beneficia etiam ſimplicia, p.2.alle.45.n.6.pa.362.

Diſpenſatus ſimpliciter ad beneficium,ad aliud quam ad ſimplex non dicetur habilitatus,p.2.alle.45.n.7.pa.ead.

Diſpenſationem obtinens ad aliquod beneficium ſimplex ſi ad illud præſentetur, dicetur habilitatus ad cætera ſimplicia,p.2.alle.45.n.8. pa.ead.

Diſpenſatus ad Sacerdotium non manet habilis ad beneficium curatum,p.2.alle.45.n.9. pa.ead.

Diſpenſatus ad curata multo magis cenſetur diſpenſatus ad Canonicatus Cathedralium,p.2.alle.45.n.10.pa.363.

Diſpenſatus ad beneficium curatum non cenſetur diſpenſatus ad obtinendam dignitatem etiam ſi exuberans eſſet diſpenſatio,p.2.alle.45.n.11.pa.ead.

Diſpenſatus ad dignitates non dicetur diſpenſatus ad maiorem dignitatem poſt Pontificalem, p.2.alle.45. numero 14. pa.ead.

Diſpenſatio an præſumatur ſi illegitimus in habitu & tonſura incedens Ordines ſuſcepiſſe tali diſpenſatione præcedente alleget,p.2.alle.45.n.33. & 34.pa.364.

Diſpenſatus à Summo Pontifice ad beneficium ſimplex obtinendum ante ætatem 14. annorum, an ex diſpenſatione Epiſcopi poſſit aliud ſimplex impetrare, p.2.alle.45.num.35. pa.365.

Diſpenſatio promotis per ſaltum à Conc. conceſſa non operatur vt ordinatus aſcendat ad ſuperiorem Ordinem, nec in ſuſcepto miniſtrare poſſit,antequam inferiorem omiſſum recipiat,p.2.alle.47.n.12.pa.367.

Diſpenſatione Apoſtolica indiget promotus per ſaltum miniſtrans,ſiue ſcienter,ſiue ignoranter, quamuis in minoribus miniſtret,p.2.alle.47. n.8.pa.ead.

Diſpenſare non poteſt Vicarius generalis ex generali Vicariatus mandato,p.3.alle.54.n.121.pa 98.

Diſpenſatus ad duo beneficia nequaquam cenſetur diſpenſatus,vt illa habeat etiam ſimplicia in eadem Eccleſia,niſi expreſſe fuerit dictum,p.3.alle.62.n.15.pa.66.

* Diſpenſare non poteſt Epiſcopus cum clerico coniugato, p.2.alle.45.poſt n.34.pa.365.

Diſpenſatio ad plura beneficia ex curſu decem,vel viginti annorum in dubio præſumitur,p.3.alle.62.n.30.pa.168.

Diſpenſatio præſumpta in qua fundatur reg.de triennali, non tuetur obtinentem beneficium in Eccleſia parentis ſui, p.3. alle.65.n.9.pa.173.

Diſpenſatus vt illegitimus valeat in Eccleſia miniſtrare vbi pater habuit beneficium, debet eſſe in ſpecie derogatoria Bullæ Clemen.VII. & Concil.Trident. part.3.alle.65. nu.31. pa.175.

Diſpenſatio vna non tollit omnes defectus, part.2.alle.65.n.32. pa. ead.

Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum ordinandis data aliqua legitima cauſa in interſtitiis, pag.2. alleg.18. num.4. pa.219. etiamſi ſint Religioſi, ibid. num.10.pa.220. & in denunciationibus ſui diœceſani contrahentis, quamuis alter ſit diuerſæ diœceſis p.2. alle.32.n.35. pa.295. Et in conſtitutionibus ſuæ Synodus diœceſanæ,part.2.alle.33. num.3. pag.318. Et in impedimentis, quæ impediunt matrimonium contrahendum, ſed non dirimunt contractum, part.2. allegat. 35. num.2.pag.ead. Et in impedimento dirimente quando illud fuerit occultum, & matrimonium publicum, neque coniuges poſſunt ſeparari abſque magno ſcandalo, neque ad Summum Pont.aut eius Nuntium patet recurſus, p.2.alleg. 35. num. 3. pag. 319. Et data vrgentiſſima neceſſitate poteſt diſpenſare in impedimentis dirimentibus, & in impedimentis cognationis ortæ ex baptiſmo tempore neceſſitatis non ſolemniter collato, p.2. alleg.35. num.5.& 7. pag. ead. Et ad petendum debitum poteſt diſpenſare cum coniuge, cui debiti petitio eſt interdicta propter cognationem ſpiritualem, vel affinitatem ſuperuenientem poſt matrimonium, p.2. alle.35. num. 8. pag.ead. Et cum minoribus non habentibus requiſitam ætatem ad matrimonium poteſt diſpenſare, vt illud ineant quando ſunt prope ætatem, & dubium eſt an malitia eam ſuppleat, part. 2. alle.35. num.20. pa.320. Et in iurameutis, ac votis ſubditorum intuitu diuini obſequij præſtitis, p.2. alle.36. num.1. pa.321. Et in quinque votis ſolemnibus ſi in pœnam fiant, part. 2. allegat. 37. num. 7. pa. 325. Et in voto continentiæ ſi detur vrgens cauſa, ſeu grauis neceſſitas, vel graue impedimentum adeundi Pontificem, p.2. alle.37. num.8. pa.ead. Et quando poſt matrimonium coniuges mutuo conſenſu faciunt ſimplex votum caſtitatis, ſi detur periculum incontinentiæ, &

non poſſit de facili patere aditus ad Summum Pont. p. 2. alleg. 37. n. 11. pag. 216. Et vt inceſtuoſus petat debitum ab vxore ſua iam eidem affecta affine per prædictum inceſtum, p. 2. alle. 37. n. 12. pag. ead. Et in omnibus quinque votis ſolemnibus data graui, & vrgenti neceſſitate, intercedente ſimul difficultate adeundi Pontificem, p.2.alleg. 37. num. 13. pag. ead. Et in voto caſtitatis ad tempus, p. 2. alle. 37. nu. 15. pag. ead. Et in voto de non contrahendo matrimonium, p. 2. alle. 37. n. 17. pag. 316. Et in voto virginitatis, ibid. num. 18. Et in voto ſuſcipiendi Ordines, ibid. num.19. pag. ead. Et in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus occultis excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario,& exceptis aliis deductis ad forum contentioſum,p.2.alle.39. n.1. pag. 331. Et cum eo,qui Ordines minores ſuſcepit ab Epiſcopo, qui renuntiauit dignitati, vel Epiſcopatui, aut cenſura irretito, dummodo delictum ſit occultum, p. 2. alle. 39. n. 42. pag. 335. Et in irregularitate proueniente ex homicidio licito, vel facto auctoritate legitima,& iuſta de cauſa, p. 2. alleg.39.num.47. pag. 336. Et in irregularitate ex homicidio caſuali proueniente modo delictum ſit occultum, ibid.num.48. pag.337. Et in mutilatione membri, etiam voluntaria,ſi eſt occulta,ibid. num.49.pag.ead. Et cum illo, qui aliquem hominem occidit,non intendens occidere, ibid. n. 50. pag. 336. Et cum eo,qui mandauit ſeruo vt alterum percuteret, ſed caueret, ne occideret,ibid.n.51. pag.ead. Et in homicidio occulto patrato cauſa defenſionis non ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ,ibid.num.53. pag. 336. Et cum ſolemniter pœnitentibus ad ſuſcipiendos Ordines minores propter neceſſitatem, p. 2. alle. 43. num.8. p.357. Et in infamia facti, ac in ea,quæ procedit ex delicto in quo poteſtatem habet diſpenſandi, p.2. alleg.43. num.31. p.358. Et cum illegitimis ad minores Ordines, & ad beneficium ſimplex, p.2.alleg. 45.num.19. pag.363. Et cum eiſdem illegitimis ad Canonicatus Eccleſiarum Collegiatarum, ibid. num.22. pag.ead. Et ad dimidias portiones, ſeu inferiora beneficia Eccleſiæ Cathedralis, ibid. num.23. pag.ead. Et ad beneficium ſimplex habens acceſſorie annexam parochialem, ibid. n. 24. pag.364. Et cum illiterato ad Ordines aliquod principium grammaticæ habente, & ſpem ad diſcendi in futurum oſtendente, p. 2. alleg. 46. num. 13. pag. 366. Et vigore priuilegij ſibi conceſſi a Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap.6. cum promotis per ſaltum etiam poſtquam miniſtrauerint, p. 2. alle. 47. num. 5. pag. 367. Et cum ordinatus ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico ignoranter p. 2. alleg.48. num.5.pag.368. Et in bigamia ſimilitudinaria ſi clericus cum vnica & virgine matrimonium contraxerit. p.2. alleg. 49. num.26. pag. 324. Et cum habentibus membrum occultum, ſiue manifeſtum non ſua culpa abciſſum, & quando ceſſat homicidij præſumptio, atque huiuſmodi membrum non reddit ipſum impotentem ad celebrandum,p.2. alleg.42.n.59. pag.356.

Diſpenſare non poteſt Epiſcopus in ſuſpenſione triennali quam incurrit Parochus, qui interfuerit matrimonio clandeſtino, p.2. Alleg.32. num.166. pag.309.Nec in lege Concilij generalis, quamuis abſolute permittat diſpenſationem, p.2. alleg.33. num.25. pag.317. Nec in ſuis conſtitutionibus à ſe iuramento firmatis, vel in contractum ad commodum alterius factis, vel a Summo Pont. confirmatis,p.2. alleg.34.n.5.6.& 7.pag.318. Nec iuramentis ſeu votis conditionalibus de materia alias reſeruata etiam pendente conditione, p.2 alleg.37.n.5.pag. 325. Nec in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus prouenientibus ex delicto deducto ad forum contentioſum, & punito iam iudicio ſinito,p.2. alleg.39.num.35. p.335. Nec in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio voluntario occulto, aut manifeſto, neque ad Ordines minores, neque ad ſimplex beneficium obtinendum, ibid.num.59. pag.338. multo minus ad obtinendum curatum,ibid.n.61.pag.ead. Nec cum conuictis de crimine nefando in iudicio condemnatis, p.2. alleg.44.n.30.pag.361. Nec cum illegitimis ſuper pluralitate beneficiorum ſimplicium, p.2.alle.45 num.28.pag.364. Nec cum eiſdem illegitimis ad beneficia requirentia ſacrum Ordinem, ibid.n.30.pag.ead. Nec vt quis duo ſimplicia beneficia vniformia, ſiue ſimilia ſub eodem tecto poſſit obtinere, p.3.alle.62.n.12.pag.166. Nec cum illegitimis vt habeant eadem beneficia, quæ pater habuit:nec ad habendū ea, quæ in eadem exiſtunt Eccleſia, in qua genitor habuit, aut in præſenti retinet beneficium,p.3.alle.65.n.30.pag.80.

* Diſpenſare in votis & iuramentis Epiſcoporum Suffraganeorum poteſt Archiepiſcopus, p.1. tit.4. num. 29. pag. 144.

* Diſpenſare in foro conſcientiæ poteſt Archiepiſcopus dum viſitat diœceſim Suffraganei audiendo Confeſſiones in pœnitentialibus,ibid.n.52.pag.146.

*Diſpenſationem debitam Epiſcopo denegante poteſt Archiepiſcopus diſpenſare,ibid.n.124.pag.144.

* DISPOSITIONES omnes vel in perſonam vel in locum terminantur p.3.alle.116.n.2.pag.406.

* Diſpoſitio generalis non comprehendit ſuam cauſam, p.3. alleg.82.poſt n.31.verſ.tunc vero pag.263.

DISTRIBVTIONES quotidianas in abſentia an conſequantur Canonici pro tribus menſibus ſibi conceſſis, p.3. alle.53.n. 124.pag.79.

Diſtributiones quotidianas quomodo lucretur Canonicatum, & Parochialem habens,reſidens in Parochiali, ibid.nu.118. pag.80.

Diſtributiones tenentur reſtituere aſſiſtentes in choro non cantando, vel de ordinario & frequenter confabulando, ibid.n.132.pag.ead.

Diſtributiones quotidianæ non poſſunt percipi à Canonicis abſentibus,& per ſubſtitutum Eccleſiæ ſuæ inſeruientibus, niſi expreſſo id priuilegio iuuarentur,ibid.n.135.

Diſtributionum amiſſionem ob non reſidentiam non poteſt Epiſcopus aut Capitulum remittere, ibid. num. 140. pag. 80.

Diſtributiones quotidianas non lucrantur Canonici aſſociantes Prælatum quandoque volentem audire Miſſam in Eccleſia extra Cathedralem,ibid.n.141.

Diſtributiones quotidianas non percipiunt Canonici duo intereſſentes Epiſcopo ad mentem ſacrorum Canonum,ibid. num.142.

Diſtributiones & fructus vt poſſit abſens à ſeruitio ſuæ Eccleſiæ lucrari,duo copulatiue requiruntur, iuſta cauſa abſentiæ & licentia Ordinarij,ibid. n.153.pag.81.

Diſtributiones quotidianas lucrantur Auditores Rotæ Romanæ,ibid.n.155.pag.82.Et Inquiſitores contra hæreticam prauitatem,ibid.n.156. Et Collector generalis Cameræ Apoſt. & Subcollectores,aduocati,procuratores fiſcales, & notarij in cauſis ſpoliorum & iurium prætatæ Cameræ eorum officio durante, ibid.num.157.pag.82. Et Concilio generali intereſſentes,ibid.num.158. & limina Apoſtolorum viſitantes Epiſcopi nomine vel ipſum comitantes, ibid. num.159. & Pœnitentiarius dum confeſſiones audit, ibid. num.160. Et examinatores beneficiorum à diœceſana ſynodo electi pro tempore, quo cauſa examinis abſunt à choro, ibid. num.161. Et curam animarum exercentes, quæ illi Eccleſiæ vbi ſunt Canonici imminet, dum ſunt in actu adminiſtrandi Sacramenta, ibid.num.162.pag.ead. Et viſitans Eccleſiam,iura, vel reditus ſuæ præbendæ, ibid. num.83. Et obies datus ab Eccleſia, aut etiam repræſaliarum cauſa captus, ibid.num. 165. Et infirmus, qui perſonaliter diuinis officiis intereſſe non poteſt, ibid.num.166. Et abſentes pro vtilitate Eccleſiæ, ibid.n.171. cum ſeq. Et medicinam tuendæ valetudinis cauſa cum medici conſilio ſumēs, ibid. n.169. Et excommunicatus,ſuſpenſus,& interdictus, & incarceratus iniuſte,ibid.n.173.cum ſeqq.pag.84.

Diſtributiones quotidianas ſuas faciunt prouiſi quamuis Fidei profeſſionem non emiſerint, p. 3. allegat. 61. num. 30. pag.164.

*Diſtributiones quotidianas omiſſas à quo recuperet excommunicatus iniuſte,oſtenditur, p.3.alleg.53. poſt n.174.verſ. à quo pag.84.

* Diſtributiones quotidianas percipere non debent Canonici ceſſatione à diuinis durante,ibid.poſt n.177.

DISPOSITIO omnis conditionalis in ſua eſſentia à principio eſt perfecta,p.2. alleg.37.n.6.pag.325.

DISSIMVLARE debet Epiſcopus,multis conniuere, & omnia ſic moderari pro loco,& tēpore.p.1.tit.2.gloſ.12.n.13.pag.85.

DIVIDERE prohibetur vendere prohibitus, p.2.alleg.19.n.82. pag.229.

Diuiſio venit appellatione venditionis,ibid num.81.

Diuidere Parochialem poteſt Epiſcopus ſine maioris partis Parochianorum conſenſu,p.3.alleg.68.n.41.pag.183.

Diuidere Parochiam tanquam Sedis Apoſt. delegatus poteſt Epiſcopus,etiamſi ſubiecta ſit Regularibus,vbi ob locorum diſtantiam ad diuina officia audienda parochiani accedere non poſſunt,ibid.n.6.pag.ead.

Diuiſio parochialis non eſt facienda ob locorum diſtantiam, quando in loco minime difficili Oratorium adeſſet, vel Eccleſia cum fonte baptiſmali, ibid. n. 7.
DIVINATIO quotuplex ſit remiſſiue p. 3. alle. 51. n. 121. pag. 53.
Diuinatio, quæ ſit per dæmonum inuocationem ſapit hæreſim, & ſic diuinantes poſſunt per Inquiſitores coerceri, ibid. n. 123.
* Diuinos omnes & ſortilegos, & magicam artem exercentes, & docentes à diœceſibus ſuis penitus eradicare officium eſt Epiſcoporum, p. 2. in compend. n. 7. pag. 153.
DOCENTES ſacram Scripturam, vide Sacram Scripturam docentes.
DOCTORES referuntur qui ſuper Bullam in Cœna Domini ſcripſerunt, p. 3. alle. 50. n. 55. pag. 11.
Doctores referuntur, qui excommunicationes Summo Pont. reſeruatas in vnum collegerunt, ibid. n. 83. pag. 15.
Doctores referuntur de litteris dimiſſorialibus agentes, p. 2. alle. 7. n. 1. pag. 182.
Doctores referuntur agentes de patrimonio, ad cuius titulum Clerici ordinari poſſunt, p. 2. alleg. 19. num. 1. pag 222.
Doctores referuntur referentes multa miracula Sanctiſſimi Sacramenti Euchariſtiæ, p. 2. alle. 22. n. 10. pag. 236.
Doctores referuntur agentes de Venerabili Euchariſtiæ Sacramento, ibid. num. 13.
Doctores referuntur de Confeſſione, & eius partibus tractantes, p. 2. alle. 25. n. 81. pag. 256.
Doctores referuntur, qui de Sacramento matrimonij tractarunt, p. 2. alle. 32. n. 207. pag. 314.
Doctores referuntur de incendiariis agentes, p. 3. alleg. 51. n. 80. pag. 48.
Doctores referuntur, qui de falſis monetis, ac earum fabricatoribus tractarunt, ibid. n. 71. pag. 47.
Doctores referuntur qui de Sacramento Ordinis ſcripſerunt, p. 2. alle. 2. n. 1. pag. 13.
Doctores referuntur de reſidentia Epiſcoporum agentes, p. 3 alle. 53. n. 1. pag. 66.
Doctores referuntur de incompatibilitate beneficiorum tractantes, p. 3. alle. 62. n. 31. pag. 168.
Doctores referuntur, qui de charitatiuo ſubſidio egerunt, p. 3. alle. 87. num. 1. pag. 283.
Doctores citantur de bonorum eccleſiaſticorum alienatione ſcribentes, p. 3. alle. 95. n. 1. pag. 303.
Doctores citantur materiam monitorialium litterarum ad finem reuelationis ſub pœna excommunicationis ſcribentes, p. 3. alle. 96. n. 77. pag. 319.
Doctores referuntur de Confraternitate Montis pietatis agentes, p. 3. alle. 75. n. 64. pag. 237.
Doctores referuntur viſitationis materiam tractantes. ibid. n. 65.
Doctores referuntur, qui in vnum reducunt caſus omnes, in quibus ſuſpenſionem incurrunt Epiſcopi, p. 3. alle. 111. n. 2. pag. 391.
Doctores referuntur, qui de pallij Archiepiſcoporum ethymologia tractarunt, p. 1. tit. 3. c. 1. n. 12. pag. 111.
Doctorem oportet eſſe Epiſcopum vt laboret in opere, & doctrina, p. 1. tit. 2. gloſ. 10. n. 7. pag. 78.
Doctores etiam inſignes ſi approbati velint ad Confeſſiones audiendas, debent ſe examini ſubiicere, itaut ſi iniuſte licentia denegetur, non cenſeantur approbati, p. 2. alle. 25. n. 14. & 15. pag. 248.
* Doctores & ſcholares ciuitatis Bononien. qui conducunt domos alterius doctoris ſeu ſcholaris ante finitam locationem ſine eius conſenſu, incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam, p. 3. alle. alle. 30. n. 195. pag. 27.
DOCTORATVS gradus ad beneficia, ſeu dignitates requiſitus, non ſufficit ſi habeatur non facta profeſſione Fidei contra Academiæ ſtatuta, vel conſuetudines receptus, p. 3. alle. 55. n. 6. pag. 106.
Doctoratus ſeu licentiaturæ gradus requiſitus ad beneficia ſeu dignitates ſufficit, ſi habeatur ſine ſcientia competenti, ibid. n. 5. pag. 105.
DOCTORALES ſeu magiſtrales canonicatus, qui præſertim in Hiſpania conferuntur per concurſum, non comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ 9. Cancellariæ, p. 3. alle. 57. n. 178. pag. 134.
DOCTVS minus, modo idoneus, cuius mores ſunt noti & approbati, præfertur doctiori, cuius vita ignoratur, p. 3. alleg. 60. n. 102. pag. 158.
Doctoris gradum conferens Epiſcopus niſi ſub certa limitatione à collatione gradus ſit ſuſpenſus, p. 3. alle. 121. n. 38. pag. 393.
DOCTRINA cum ſit quid extrinſecum homini, ineſſe alicui non præſumitur, part. 2. alle. 10. numer. 17. pag. 192.
Doctrina non per teſtes, & famam, ſed ex actuali examine probari debet, ibid. n. 18. pag. ead.
Doctrinam Chriſtianam & Fidei rudimenta pueris in ſingulis parochiis dominicis, & aliis feſtiuis diebus edocendam meminit Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 4. in fine, part. 3. alle. 76. n. 37. pag. 241.
DOMICILIVM maternum eſt ſequendum, quando deeſt paternum, p. 2. alle. 4. n. 16. pag. 173.
Domicilij ratione efficitur quis ſubditus & diœceſanus Epiſcopi, vbi illud contraxit, ibid. n. 22. pag. 174.
* Domicilia duo vbi quis habet ad validitatem Matrimonij ſufficit coram alterutro Parocho fuiſſe contractum, p. 2. alle. 32. poſt n. 77. in deciſ. 5. Rotæ verſ. fuit, in fine pag. 299.
Domicilium eſt habitatio animi deſtinatione perpetua, in qua quis rerum ſuarum magnam ſummam conſtituit, 174. p. 2.
Domicilium, & habitatio in quo differant, ibid. n. 24. pag. 173.
Domicilium non contrahitur etiam per mille annos, dum quis habet animum recedendi, ibid. numer. 25. pag. 174.
Domicilium ad Ordines recipiendos contrahitur etiam non longo tempore in aliquo loco degens, ſi habuerit animum perpetuò in eo permanendi, ibid. numer. 26. pag. ead.
Domicilium facit præſumi habitatio decennalis, quando aliter non conſtat de voluntate habitantium, ibid. numer. 28.
Domicilium retinet relegatus in eo loco vnde trahit originem, & in eo in quem relegatus eſt, ibid. n. 38. pag. 174.
Domicilium contrahens poteſt in pluribus locis, & ab vno Epiſcoporum ordinari, ibid. n. 38. pag. 175.
Domicilia quando non ſunt æque principaliter, ſemper inſpiciendum eſt principalius, ibid. n. 39.
Domicilium habet clericus, & eſt ciuis illius diœceſis, in qua ſitum eſt eius beneficium, ſi illud poſſidet, ibid. n. 43. pag. 175.
Domicilium contrahitur quoad Ordines ſuſcipiendos in loco beneficij, etiamſi reſidentiam non requirat, ibid. num. 47. pag. 176.
Domicilium acquirit officialis perpetuus in eo loco, in quo officium exercet, ibid. n. 34. pag. 175.
* Dominij deuolutio de vno in alium fit per præſcriptionem à lege inductam, ne rerum dominia eſſent in incerto p. 3. alle. 116. n. 17. pag. 433.
DOMVM ſuam diligenter Epiſcopi gubernare debent, p. 1. tit. 2. gloſ. 16. n. 1. pag. 89.
Domum emens Clericus ad ſuum vſum non ſoluit gabellam, ſecus ſi ad locandum, p. 2. alle. 13. n. 13. pag. 208.
Domus, quæ in totum deſtruitur, ſi de nouo reficiatur, non cenſetur eadem, nec durat obligatio reſpectu illius, p. 2. alle. 27. n. 14. pag. 264.
Domus in qua fabricatur moneta falſa ſciente domino cadit fiſco, p. 3. alle. 51. n. 69. pag. 47.
Domus Epiſcopi debet eſſe commune fidelium hoſpitium, p. 1. tit. 2. gl. 9. n. 1. pag. 72. Et ad hoc eſt inſtituta, vt omnes in hoſpitalitate recipiat, ibid. n. 8. pag. 73.
DOMINIVM eiuſdem rei diuerſis reſpectibus in ſolidum penes duos ſtare poteſt, p. 3. alle. 54. n. 39. pag. 92.
DONATARIVS iuriſpatronatus non poteſt præſentare donatorem, ſi donatio ſit facta pro illa vice, p. 3. alle. 72. n. 95. pag. 205.
Donatio pro ſuſcipiendis Ordinibus filio ſimpliciter facta conferri non debet, ſeu imputari in legitimam, p. 2. alleg. 15. n. 64. pag. 228.
Donatarius aduerſus donatorem de euictione agere non poteſt, p. 2. alle. 20. n. 15. pag. 232.
Donator tenetur de euictione ſi expreſſe promittat ſe velle de illa teneri, p. 2. alle. 20. n. 16. pag. 232.
Donata bona vt quis ad Sacros Ordines promoueatur, dicuntur quaſi quædam ſpiritualis merces, & præmium pro ſeruitiis exhibendis, p. 2. alle. 20. n. 17. pag. 232.
DONATIO ob cauſam inſinuari non debet, p. 2. alle. 20. num. 18. ibid.

Digitized by Goo

Donatio causa dotis, vel contemplatione Matrimonij non insinuatur, nec ex causa ingratitudinis reuocatur, p. 2. alle. 20. n. 19. pag. ead.

Donatio iurispatronatus sine Episcopi consensu legitima præsumitur, p. 3. alle. 71. num. 16. pag. 194.

* Donationem inter viuos comprehendit dispositio Concilij Trident. sess. 25. de Regular. c. 16. p. 3. alle. 99. n. 12. pag. 331.

* Donatio, & renuntiatio pari passu ambulant, & quod de vna dicitur in alia etiam procedit, ibid.

Donatio licet sine consensu Episcopi possit fieri compatrono, non tamen filio compatroni sine illius consensu, p. 3. alle. 71. n. 29. pag. 194.

Donatio facta absque insinuatione vltra quingentos aureos in excessu solum vitiatur, & firma remanet in summa à iure permissa, p. 3. alle. 95. n. 10. pag. 304.

Donatio bonorum facta ab existente adhuc in seculo prætextu, & intuitu ingressus Religionis, stante Concilij Trident. dispositione sess. 25. de Regular. cap. 16. an valida est non obseruata illius forma, p. 3. alle. 99. n. 16. & 17. pag. 328.

Donationes factæ ob solas quinque causas iure reuocari possunt, quod etiam ad alias similes ex identitate rationis extenditur, p. 3. alle. 102. num. 18. pag. 342.

Donatio de terris, & ciuitatibus Imperij illicita & inualida est, p. 1. tit. 3. c. 2. n. 69. pag. 115.

*Donatio militi facta à consanguineo potius ratione sanguinis facta præsumitur quam militiæ, p. 3. alle. 116. n. 13. pag. 407.

Donatarum rerum immensitas in Sanctissimis Ecclesiis optima mensura est ibid. n. 78. pag. 116.

Donatio causa mortis quoad suum effectum & efficaciam accedit, & assimilatur vltimæ voluntati, p. 3. alle. 114. num. 31. pag. 405.

Donare potest Episcopus inter viuos etiam non modice, & in profanos vsus. ibid. num. 33.

Donationes immodicas facere an liceat beneficiario in ægritudine constituto, ibid. n. 35.

DORMIENS interfomniando si intra Ecclesiam aliquem occidat, quia furioso æquiparatur, Ecclesiam non polluit, & à pœna homicidij excusatur, p. 2. alleg. 28. n. 13. pag. 271.

* Donationem Deo, seu B. Mariæ, aut sanctis oblatam non comprehendit dispositio Concilij Trid. sess. 25. de Regular. cap. 16. p. 3. alle. 99. n. 27. pag. 330.

DVBIVS in Fide quando dicatur hæreticus, p. 2. alle. 40. num. 16. pag. 348.

DVCIS officium habet Episcopus vt rectum iter subditis ostendat, p. 1. tit. 1. cap. 2. n. 17. pag. 8.

DVCATVM hominum suscipere non debet qui nescit homines bene viuendo præire, par. 1. tit. 2. glos. 3. num. 6. pag. 52.

DVBIA vel obscura in rescriptis solus Papa interpretatur, p. 3. alle. 50. n. 35. pag. 10.

DOS in Ecclesiæ ædificatione quando requiratur, p. 3. alle. 64. num. 3. pag. 170.

DOTARE dicitur ad effectum consequendi iurispatronatus, qui Ecclesiam dotat, quando, sine illa est fundata & constructa, p. 3. alle. 70. n. 9. pag. 190.

Dotare dicitur vt iuspatronatus acquirere possit dotem assignans, quæ sufficiat ad necessaria ministrorum, & ad luminaria, ibid. n. 10.

Dotans insufficienter, quod arbitrabitur Ordinarius, non acquirit iuspatronatus, ibid. n. 11.

Dotans vt acquirat iuspatronatus debet protestari coram Episcopo se dotis nomine dare, ibid. n. 12.

Dotans insufficienter, quamuis Episcopus consentiat, non fit patronus, ibid. n. 13. Et vt acquiratur iuspatronatus ex dotatione de nouo facta debet constare dotem primam fuisse reductam de esse ad non esse, ibid. n. 14. Et ex dotis augmento non acquiritur iuspatronatus, ibid. n. 15. pag. ead.

DVELLVM facientes, campum dantes, & auxilium præstantes incidunt in excommunicationem Papalem, p. 3. alleg. 50. n. 120. pag. 19.

E

EBRIETAS quibus signis cognoscatur, ostenditur, par. 1 tit. 2. glos. 11. n. 6. pag. 82.

Ebrietas numquam præsumitur, nisi probetur per indicia, & coniecturis apparentes, part. 2. alleg. 28. num. 8. pag. 271.

Ebrietas damnabile, & graue vitium, ibid. n. 10. De ebrietate, & quibus pœnis ebrij sint puniendi, ibid. n. 9.

Ebrietatis tempore cognoscens solitum esse hominem occidere, si occidat non erit immunis à pœna, ibid. num. 6. pag. 270.

Ebrius occidendo tunc Ecclesiam non polluit quando vere ebrius est, & ebrietatis furore extra se positus, ibid. n. 7. pag. 271.

ECCLESIAE Claues Petro præcipue, & per eum Ecclesiæ datæ fuerunt, p. 1. tit. 3. cap. 2. n. 1. pag. 106.

Ecclesiæ vnitas sub vno Summo Pastore ostenditur, ibid. n. 6. pag. 107.

Ecclesia Romana omnium aliarum, omniumque fidelium mater est, & magistra, ibid. num. 14. pag. 108.

Ecclesia cum læditur vincit, & magis incipit esse vberrima cum ad finem seculi erit producta, ibid. n. 73. pag. 116.

Ecclesiis quod donatur, Deo redditur, à quo omne bonum, & donum optimum prouenire Apostolus docet, ibid. n. 79. pag. ead.

Ecclesia est locus idoneus pro consecratione Episcoporum, nisi consuetudo aliud haberet, p. 2. alle. 1. n. 44. pag. 165.

* Ecclesias omnes, & Parochias, monasteria, & hospitalia, ac omnia loca pia sub sua potestate, & regimine continere debet Episcopus, p. 2. in compend. num. 46. pag. 155.

Ecclesiæ non sufficit inseruire bis, vel ter ad effectum vt clericus gaudeat fori priuilegio, sed requiritur perseuerantia saltem pro maiori parte temporis, p. 2. alle. 12. num. 14. pag. 202.

Ecclesia Cathedralis, vel loci dignior est locus congruus ad conferendos sacros Ordines, p. 2. alle. 14. num. 12. pag. 210.

Ecclesia sine Episcopi consensu ædificari non potest, p. 2. alleg. 26. num. 1. pag. 257.

Ecclesia siue Monasterium mutari non potest de vno in alium locum sine licentia Papæ & diœcesani, p. 2. alle. 26. num. 8. pag. 259.

Ecclesia interdicti tempore consecrari non potest, p. 2. alle. 27. num. 4. pag. 263.

Ecclesia consecrata non præsumitur, nisi probetur, p. 2. alle. 27. num. 5. pag. 199.

Ecclesia si dubitetur an sit consecrata, est in dubio consecranda, p. 2. alle. 27. num. 9. pag. ead.

Ecclesia semel consecrata, amplius consecrari non debet, p. 2. alle. 27. num. 12. pag. ead.

Ecclesia si corruat in totum quoad tectum, & parietes, aut in maiori parte, itaut oporteat eos nouiter reficere, consecrationem amittit, p. 2. alle. 27. num. 13. pag. ead.

Ecclesia si insimul & in totum destruatur, vt ex eadem materia postea reædificetur, iterum est consecranda, p. 2. alle. 27. num. 15. pag. 264.

Ecclesiæ tectum si corruat illæsis remanentibus parietibus, vel in totum, vel pro maiori parte, non est ipsa consecranda, p. 2. alle. 27. n. 17. pag. ead.

Ecclesiæ consecratio ad quæ respiciat, p. 2. alle. 27. n. 18. pag. ead.

Ecclesia si non simul, & in totum, sed paulatim, seu per partes destruitur, pars habita per modum accessorij consecrata habebitur, p. 2. alle. 27. n. 19. pag. 264.

Ecclesia consecrata reconciliari non potest nisi per proprium Episcopum, seu alium de ipsius licentia, p. 2. alle. 28. n. 55. pag. 277.

Ecclesia non consecrata, sed tantum benedicta reconciliari potest per quemcunque simplicem Sacerdotem per solam aquæ benedictæ aspersionem, p. 2. alle. 29. num. 57. pag. ead.

Ecclesia seu Altare an polluatur si per Episcopum excommunicatum consecrata, seu benedicta ipsa Ecclesia sit, p. 2. alle. 27. n. 28. pag. 265.

Ecclesia an polluta censeri debeat per homicidium casuale vltrum in sua causa, quia aliquis dabat operam rei illicitæ, p. 2. alle. 28. n. 15. pag. 271.

* Ecclesiæ nomine quæ veniant p. 2. alle. 28. post n. 22. pag. 272. & seqq.

Ecclesia non polluitur ex homicidio sequuto ex defensione proximi seruato moderamine inculpatæ tutelæ, p. 2. alle. 28. n. 16. pag. ead.

Ecclesia in rei veritate non fædatur, nec polluitur, p. 2. alle. 28. n. 20. pag. 272.

Digitized by Google

Eccleſia quare polluta dicatur, p. 2. alle. 28. n. 21. pag. ead.
Eccleſiæ nomine in hoc propoſito intelligitur illa, quæ conſecrata eſt, vel ſpecialiter benedicta, p. 2. alle. 28. n. 22. pag. ead.
Eccleſia non polluitur ex vulnere lethali extra illam accepto, quamuis intra illam mors contingat, ſecus è contrario, p. 2. alle. 28. n. 23. pag. 273.
Eccleſia non polluitur ex eo, quod intra illam vulnus infligatur, ſi ſanguis extra effundatur propter receſſum repentinum, p. 2. alle. 28. n. 24. pag. ead.
Eccleſia noc polluitur ex occiſione hominis extra illam exiſtentis facta ab eo, qui erat intra eandem Eccleſiam, ſecus è conuerſo, p. 2. alle. 28. n. 26. pag. ead.
Eccleſia polluitur ex martyrio alicuius Sancti in ea commiſſo, quatenus iniuſtum conſideratur, & iniurioſum ipſum homicidium ex parte occidentis, p. 2. alle. 28. num. 29. pag. 274.
Eccleſia polluitur propter voluntariam, & iniurioſam ſanguinis effuſionem intra eandem contingentem, p. 2. alle. 28. n. 30. pag. ead.
Eccleſia non polluitur ex percuſſione leui, licet ſanguis copioſe effundatur, p. 2. alle. 28. n. 36. pag. 274.
Eccleſiam non polluit publicitas pollutionis, ſed potius polluram oſtendit, p. 2. alle. 28. n. 40. pag. 275.
Eccleſia vt polluatur propter ſanguinis effuſionem, ſanguis huiuſmodi debet eſſe hominis viui, & illius effuſio non debet eſſe modica, ſed copioſa, & debet eſſe publica, p. 2. alle. 28. n. 31. 34. & 37. pag. 274. & 275.
Eccleſia polluitur propter voluntariam humani ſeminis effuſionem intra illam contingentem, ſiue ſit hominis, ſiue mulieris, hæretici, aut infidelis, ſiue etiam per molliciem, aut ſodomiam, p. 2. alle. 28. n. 42. pag. 275.
Eccleſia vt polluatur effuſio ſeminis in ſomnijs non ſufficit, ibid. n. 43. p. ead.
Eccleſiam polluit effuſio ſeminis ſi intra eandem contingat, licet non cadat in ipſa Eccleſia materiali, p. 2. alle. 28. n. 44. pag. ead.
Eccleſia non polluitur ſi ſanguinis, aut ſeminis effuſio accedat ſupra tectum, vel infra Eccleſiam in aliqua cauerna, vel in aliqua camera, aut cella, vel in choro, ſacriſtia, aut turri cymbalorum, p. 2. alle. 28. n. 45. pag. 276.
Eccleſiam an polluat coitus coniugalis, p. 2. alle. 8. à n. 46. pag. ead.
Eccleſia vt polluatur ex ſeminis effuſione requiritur vt contingat in ſufficienti quantitate, p. 2. alle. 28. n. 49. pag. ead.
Eccleſia an à parte rei polluatur per oculam, & peccaminoſam ſeminis effuſionem, part. 2. alle. 28. num. 50. pag. 276.
Eccleſia non polluitur quando actus luxurioſus ſit, ſi tamen actualis effuſio extra illam contingat, p. 2. alle. 28. num. 51. pag. 277.
Eccleſia polluitur ſi intra illam ſepultus fuerit fidelis excommunicatus nominatim denuntjatus, aut notorius Clerici percuſſor, p. 2. alle. 28. n. 52. pag. ead.
Eccleſia polluitur ſi intra eam infidelis, vel hæreticus ſepelitur, vel eorum infantes, p. 2. alle. 28. n. 53. pag. ead.
Eccleſia ſemper amat ſapientes, p. 2. alle. 46. n. 2. pag. 365.
Eccleſiam in Cathedralem ſolus Papa erigit, & conſtituit, eamque coniungit, ac alia ratione mutat, p. 3. alle. 50. n. 5. pag. 9.
Eccleſias vetuſtate collapſas, quæ ob earum & Parochianorum inopiam nequeunt reſtaurari, in matrices, vel alias viciniores abſque ſpeciali mandato Vicarius Epiſcopi tranſferre non poteſt, p. 3. alle. 54. n. 81. pag. 96.
Eccleſia Parochialis vacat ipſo iure, ſi is, qui eam aſſequutus eſt, intra annum Sacerdotio non initietur, p. 3. alle. 57. n. 209. pag. 138.
Eccleſia prima vacat per tranſlationem Prælati ad aliam, literis tamen expeditis, & oſtenſis Capitulo, p. 3. alle. 57. n. 211. pag. ead.
Eccleſia Parochialis quæ dicatur, p. 3. alleg. 53. num. 66. pag. 136.
Eccleſia Parochialis quomodo dignoſcatur, p. 3. alle. 53. n. 67. pag. 75.
Eccleſiam Parochialem obtinens poſt Concil. Trid. ſtudendi licentia, atque in abſentia ſtudiorum cauſa fructus percipiendi non datur. p. 3. alleg. 53. n. 77. pag. 137. & alle. 56. n. 30. pag. 111.
Eccleſiam Parochialem habens, in qua, Vicarium perpetuum legitime inſtitui obtinuit, eo viuente, reſidere non tenetur, p. 3. alle. 53. n. 79. pag. 74.
Eccleſia Parochialis non bene ex eo colligitur, quod percipiat, vel non percipiat decimas, p. 3. alle. 57. num. 162. pag. 133.
Eccleſiarum Parochialium prouiſio intra ſex menſes facienda eſt ab Epiſcopo, quando earum collatio ad illum ſpectat, intra quatuor vero menſes, quando ad Papam ſpectat, p. 2. alle. 58. n. 3. pag. 142.
Eccleſiam commendans Papa ſimpliciter alicui in perpetuum, hoc eſt, ad vitam eius commendare videtur, p. 3. alle. 59. num. 7. pag. 144.
Eccleſia ſimpliciter commendata per Papam alicui, commendatarius ſic tunc non habet liberam poteſtatem ſtatuendi de eius fructibus, p. 3. alle. 59. n. 8. pag. ead.
Eccleſiam ad certum tempus commendatam per Papam non poteſt Epiſcopus conferre poſt elapſum tempus, p. 3. alle. 59. n. 9. pag. ead.
Eccleſia Parochialis, quæ eſt vnita Canonicatui, concurſu non confertur, p. 3. alle. 60. n. 26. pag. 151.
Eccleſia Parochialis, cui vnitus eſt Canonicatus, aſſumit naturam, conſuetudines, & priuilegia illius, p. 3. alle. 60. n. 26. ibid.
Eccleſia Parochialis quando eſt ſubiecta Monaſterio, vel annexa, aut de eius menſa, concurſu non confertur, p. 3. alle. 60. n. 31. pag. ead.
Eccleſia Parochiali, quam quis acquirit per regreſſum, non eſt neceſſarium examen per concurſum, ſi eam iam poſſedit, p. 3. alle. 60. n. 35. pag. ead.
Eccleſia Parochialis lucroſa concurſu non confertur, p. 3. alle. 60. n. 37. pag. 151. & 112.
Eccleſia Parochialis. quando eſſet exigui reditus, aut nullus eſſet, qui velit examinari, vel ob diſſidia, aut grauiores rixas abſque concurſu conferri poteſt, p. 3. alle. 60. n. 38. pa. 152.
Eccleſiam, quæ minatur ruinam, ſi populus reſtaurare nolit, ea debet penitus dirui, part. 3. alleg. 64. numer. 13. pag. 171.
* Eccleſia tanquam corpus fictum ſine anima confeſſionem per ſe ipſam facere non poteſt, p. 3. alle. 125. n. 1. pag. 418.
Eccleſiæ vetuſtate collapſæ quando reparari nequeunt, ſunt in totum deſtruendæ, p. 3. alle. 64. n. 19. pag. ead.
Eccleſiam ſimplicem in Curatam, & Parochialem an ex cauſa poſſit erigere Epiſcopus, part. 3. alleg. 68. numer. 31. pag. 184.
* Eccleſiæ inferiores Epiſcopis & aliis viſitantibus moderatas procurationes ſoluere tenentur iuxta modum & qualitatem iure præfinitam. p. 3. alle. 73. n. 43. verſ. Eccleſiæ pag. 222.
Eccleſiæ Militum S. Ioannis Hieroſolymitani, quibus cura animarum incumbit, in concernentibus ipſam curam, Ordinario ſunt ſubiectæ, p. 3. alle. 74. n. 26. pag. 227.
Eccleſiæ appellatione quando comprehendantur loca pia, p. 3. alle. 75. n. 37. pag. 457.
* Eccleſia dum vacat vtpote carens legitimo defenſore iure agere prohibetur, p. 3. alle. 132. n. 2. pag. 454.
* Eccleſia quaſi vacare dicitur ad hoc vt contra illam præſcriptio non currat, quando licet Prælatum habeat, is tamen quoad res illius vt oportet tuendas inutilis eſt, ibid. num. 3.
Eccleſiarum res minoris ſpatio, quàm quadraginta annorum præſcribi non poſſunt, p. 3. alle. 75. n. 55. pag. 236.
Eccleſiæ omnes, & loca diœceſis Epiſcopi iuriſdictioni, curæ, & ſpirituali eius poteſtati ſubiiciuntur, p. 3. alle. 80. n. 2. pa. 255.
* Eccleſiam ab initio liberam non poteſt Epiſcopus ſubiicere iuripatronatus alicuius, p. 3. alle. 70. n. 35. pag. 192.
Eccleſia exempta, quæ habet capellas, vel populum nó exemptum, tenetur Epiſcopo ad Canonicam portionem, niſi populus pleno iure ſubiectus eſſet Eccleſiæ exemptæ, p. 3. alle. 86. n. 14. pag. 278.
* Eccleſia, ad cuius fauorem emanauit defuncti voluntas, quando negligens eſt, poterit Epiſcopus in alio loco ſeu alio modo teſtatoris exequi voluntatem p. 3. alle. 83. poſt num. 16. verſ. ſeptima pag. 267.
Eccleſiarum res vltra triennium locari, aut alienari non poſſunt, p. 3. alleg. 95. n. 3. pag. 303.

Digitized by Google

Index rerum, & verborum.

Eccleſiæ res inconſulto Rom. Pont. in emphyteuſim dari poſſunt in caſibus à iure permiſſis, & de bonis ſolitis ab antiquo dari in emphyteuſim, & cum euidenti Eccleſiæ vtilitate, p.3.alle.95.n.22.pa.306.

Eccleſiarum res ex cauſa maioris vtilitatis alienari poſſunt, p.3.alle.95.n.24.pa.ead.

Eccleſiæ res ſolitæ concedi in emphyteuſim cum beneplacito Apoſtolico ſemel impetrato, ſi ad Eccleſiam reuertantur, poſſunt iterum emphyteuticari abſque ſolemnitate requiſita in alienatione rerum eccleſiaſticarum, p.3.alle.95.nu.29. pa.ead.

Eccleſiæ res ſemel alienabilis ſi ceſſauit prima cauſa conceſſionis, iterum alienari non poteſt, p.3.alle.95. numero 33.pa. ead.

Eccleſiæ vtilitas euidens tempore vltimæ conceſſionis debet adeſſe in noua conceſſione rei emphyteuticæ, & non ſufficit adeſſe in antiqua, p.3.alle.95.n.34.pa.307.

Eccleſiæ res, quæ ſeruando ſeruari non poteſt, inconſulto Romano Pontifice alienari permittitur, p. 3. alle. 95. num. 37. pa. ead.

Eccleſiæ res, quæ ſeruando ſeruari non poteſt, dicitur mobilis, quæ non durat triennio, vel vſu conſumitur, & non fructificat, p.3. alle.95.n.38.pa.ead.

Eccleſiæ res immobilis parua cum conſenſu Epiſcopi abſque ſolemnitatibus alienari poteſt, p.3. allegat. 95. numero 50. pa. 308.

Eccleſiarum res non ſolum acquiſitæ, ſed etiam acquirendæ, non poſſunt abſque ſolemnitatibus alienari, p.3.alle.95.nu. 54. pa.309.

Eccleſiarum res ſine ſolemnitatibus alienari poſſunt, quando ſumma alienandi neceſſitas inſtaret, & Papa de facili adiri non poſſet, p.3.alle.95.n.58. pa.ead.

Eccleſiarum bona reſtitutioni ſubiecta, abſque ſolemnitatibus reſtitui poſſunt, p.3. alle.95.n.61.pa.309.

Eccleſiæ res, quibus caſibus inconſulto Roman. Pont. alienari non poſſunt, p.3.alle.95.n.66.pa.ead.

* Eccleſiæ & Epiſcopo quando coniunctim relinquitur diuiſio, quomodo inter eos facienda ſit, p. 3. alle. 116. num.22. pa.408.

* Eccleſia eſt corpus mixtum, cuius caput eſt Epiſcopus, ibid. num. 21.

* Eccleſiæ nomine poteſt quis venire contra proprium factum, p.3.alle.115.n.2.pa.405.

Eccleſiæ vniuerſalem poteſtatem, ſummamque auctoritatem Dominus noſter in ſancto Petro Apoſtolorum Principe collocauit, p.1.tit.1. c.1.n.5.pa.2.

Eccleſiæ gubernacula propter periculum peccati timens ſuſcipere refugens, ſui tantummodo habet conſiderationem, & non quod in commune omnibus expedit, p.1.tit.2.gloſ.3. num.17. pa.51.

Eccleſiæ cuſtodia, vide Cuſtodia Eccleſiæ.

ECCLESIASTICIS perſonis ne quidpiam vendatur prohibentes incidunt in excommunicationem Papalem, p.3.alle. 50.n.93.pa.36.

Eccleſiaſticam libertatem violantes incidunt in excommunicationem Papalem, ibid.n.106.pa.18.

Eccleſiaſticus qui alium eccleſiaſticum ad forum laicale trahit, incidit in excommunicationem Papalem, ibid. num. 115. pa. 19.

Eccleſiaſtica bona per vim, vel ſuppoſitas perſonas in proprios vſus conuertentes incidunt in excommunicationem Papalem, ibid.n.130.pa.20.

Eccleſiaſticorum bona in quatuor partes olim diuiſa fuerunt, ſcilicet vna Epiſcopo, ſecunda clericis, tertia pauperibus, quarta fabricæ Eccleſiæ, p. 3. alleg. 114. numero 3. pa.400.

EGNATIVS MECENNIVS vxorem interfecit, eo quod vinum bibiſſet è dolio, & à Romulo ædis abſolutus fuit, p.1, tit.2. gloſ.11. num.11.pa.82.

EDICTVM eſt de ſubſtantia atque de forma in concurſu Parochialium. p.3.alle.60.n.43.pa.152.

Edictum debet apponi ab Ordinario loci, vbi exiſtit beneficium, & ibid. examen eſt peragendum, etiam ſi ab Ordinario alterius diœceſis ſit conferendum, ibid.n.44.

Edictum debet remanere affixum, ad valuas Eccleſiæ per ſpatium decem dierum, quod per aliud ſimile poterit prorogari, non vltra, ibid.n.45.

Edicti termino elapſo nullus eſt admittendus, quod limitatur certis in caſibus, ibid.n.46.

Edicti tranſacto termino omnes, qui deſcripti fuerint ab examinatoribus in ſynodo diœceſana deputatis examinari debent, ibid.n.47. pa.153.

Edictorum affixio in vacatione Parochialis Eccleſiæ iuriſpatronatus eccleſiaſtici adeo eſt ſubſtantialis, vt inſtitutio facta ſine ea ipſo iure annulletur, p.3. alle.92. numero 123. pa. 208.

* Edictum per totam prouinciam poteſt mittere Archiepiſcopus in caſibus ad ſuam iuriſdictionem pertinentibus, p. 1. tit.4.n.38.pa.145.

EIECTVS è religione ob delicta Ordine, & habitu exutus ab Epiſcopo originis eſt ordinandus, dummodo habilis ſit, p.3. alle.40.n.21.pa.174.

ELECTIO PAPÆ licet olim fieri non poſſet à ſolis Cardinalibus, ſed adhibere oportere Clericos Cardinales, & totius Cleri, & populi conſenſum, poſtea tota ad ſolum Cardinalium Collegium redacta fuit, p.1.tit.1. cap.3.nu.12. pa. 11.

Electio Papæ ad ſolos Cardinales ſpectat, non vero ad Concilium generale, ſi tempore quo fuerit congregatum Apoſtolica Sede vacauerit, part.1. tit.1. cap.3. numero 13. pag. ead.

* Electio pauperum, inter quos quantitas diſtribuenda eſt, ſi alicui committatur an elapſo annorum negligentia electoris ad Epiſcopum deuoluatur electio, p.3. alle. 81. poſt num.25. pa. 262.

Electiones Epiſcoporum primis Eccleſiæ temporibus totius Cleri, & populi auctoritate fiebant, p.1. tit.1. cap.3. num.4. pa. 10.

* Electioni de ſe facta in Summum Pont. à paucioribus quam duabus Cardinalium partibus aſſentientes, vel recipientes excommunicationem nemini reſeruatam incurrunt, p.3.all, 50.n.192. pa.26.

Electiones Epiſcoporum aliquando Clero, & populo dabantur, vt tam hi, quam illi Epiſcopum nominarent, & eligerent, aliquando vero, vt Clerus eligeret, populus vero conſentiret, p.1.tit.1.cap.3.n.5.pa.ead.

Electionis Canonicæ conſuetudo ſolum in Germania obſeruatur, p.1.tit.1.c.3 n.28.pa.13.

Electionem Epiſcoporum ad populum iure diuino pertinere falsò contendunt huius tempeſtatis hæretici, p. 1. tit. 1. c.3.n.35. pa.14.

Electionis confirmationem an petens amicus ſine mandato, electum à pœna excuſet, p.1.tit.1.c.4.n.4.pa.17.

Electionis Epiſcoporum confirmatio iuxta formam iuris iam ab aula receſſit, p.1.tit.1.c.4.n.6.pa.ead.

Electus Epiſcopus intra tres menſes poſt conſenſum electioni de ſe celebratæ præſtitum, confirmationem electionis ipſius petere debet, p.1.tit.1.c.4.n.1.pa.17.

Electus ſi intra tres menſes confirmationem non petat, ius quod ex electione acquirit, amittit, p.1.tit.1.c.4.n.3.pa.17. & & p.3. alle.57.n.213.pa.138.

Electus à ſuperiore, cui ſubiicitur, an ab eo, vel à Sede Apoſt. iure communi antiquo confirmationem petere debeat, p.1. tit.1.c.4.n.5.pa.17.

* Electio reputatur ſecreta & canonica ſi electi fuerint à ſuperioribus aliqui, qui vota omnium obuiantium recipiant, p.3. alle.100. n.20.pa.333.

* Electio officialium, qui adminiſtraturi ſunt monaſteriorum bona ad monaſterij ſpectat ſuperiores, ibid.n.25.

* Electum in Epiſcopum Archiepiſcopus confirmat, p.1.tit.4. num.3.pa.142.

* Electo confirmato in Epiſcopum Archiepiſcopus Metropolitanus in conſecratione interuenire debebat, vel eam committere, ibid.n.5.pa.143.

* Electione non celebrata intra tres menſes iuſto tamen impedimento ceſſante ab iis, qui eligere debuerunt, eligendi poteſtate ea vice carebant, & deuoluebatur ad Archiepiſcopum ſuperiorem proximum, p.1.tit.4.n.4.pa.143.

* Electio ſeu iudicium Epiſcopi in concurſu quando eſſet irrationabile datur appellatio ad effectum deuolutiuum non vero ſuſpenſiuum, p.3.alle.60.poſt n.104.pa.160.

* Electione facta per Epiſcopum in concurſu Parochialis eſt interpretatio ad eius fauorem facienda, quod omnia conſiderauerit, & magis idoneum arbitrio ſuo eligerit. ibid.

* Eligentes per Schedulam aliquo petenti ſigno ſignatam faciunt electionem non ſecretam, & peccant mortaliter, p.3.alle.100. n.21.pa.333.

Eligendi Epiſcopos poteſtas laicis conceſſa, vel permiſſa, quoad populos, & ſeculares Principes abrogata reperitur, p.1.tit.1.c.3.n.9.pa.11.

Eligendi Epiſcopos abrogata laicis poteſtate, illa penes omnes Clericos, & religioſos remanſit, & in ea poſtea Clerici à Religioſis ſunt ſeparati, p.1.tit.1. cap.3.n.10.pa.ead.
Eligendi Epiſcopos poteſtas ad ſolum Collegium in Collegiatis, & ad ſolum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit, p.1.tit.1.c.3.n.11.pa.ead.
Eligendi Epiſcopum poteſtas non omnibus Clericis Cathedralium, ſed ſolum earum Canonicis, ſeu Capitulo facta eſt, p.1.tit.1.c.3.n.16.pa.12.
Eligendi ſeu nominandi ius ſuper Cathedralibus competens Imperatoribus, Regibus, & aliis Principibus in generalibus derogationibus non continetur, p.1.tit.1. ca.3. num.31. pa.13.
Eligentes in Senatorem, aut Gubernatorem Vrbis Romæ Imperatorem, Regem, Principem, Ducem, Marchionem, aut fratrem, vel eorum filium, aut alium potentia & dignitate inſignem incidunt excommunicationem Papalem, p.3.alle. 50.n.91.pa.16.
Electus, ſeu præſentatus ad aliquod beneficium acquirit tantum ius ad rem, p.3.alle.57.n.197.pa.136.
Electus ſi intra menſem à tempore electionis ei præſentatæ ſibi ei non conſenſerit vacat Prælatura, ibid. num. 212. pa.138.
Electus vel præſentatus ſi ante confirmationem per ſe, vel per alium adminiſtrauerit eo ipſo priuatur iure ſibi quæſito, & beneficium vacat vt prius, ibid.n.214.pa.ead.
Electio conſultorum Theologorum, & in vtroque iure Doctorum, Promotoris, & Notarij, ſiue ſecretarij ſynodi imprimis eſt facienda. p.3.alle.93.n.14.pa.589.
Electio per Remp. Luſitan. de Alphonſo Primo in ſuum Regem, veluti in publicis comitiis legitime congregata, potuit fieri abſque auctoritate Summi Pont. par.1.tit.3.cap.2. num.60.pa.114.
ELEEMOSYNA ſeu ſtipendium poteſt accipi pro celebratione Miſſæ, pactoque exigi ſine labe ſimoniæ, p.2.alle.24.nu.2. pa. 239.
Eleemoſynæ taxatio pro ſacrificio Miſſæ eſt iuſta, quæ in qualibet regione communi conſuetudine recepta, & approbata eſt, ibid.num.3.
Eleemoſynæ vt fiant poteſt Epiſcopus ſubditos compellere, p.3.alle.81.n.1.pa.260.
Eleemoſynæ vt pauperibus erogentur poſſunt diuites ab Eccleſia cogi, ibid.num.4.
Eleemoſynæ inter pauperes diſtribuendæ prius debent dari illis, qui ſunt de ſanguine, & diſtribuendæ inter pauperiores, & nobiles, & vni omnes concedendæ non ſunt, p.3.alle. 83.n.17.18.& 19.pa.267.
Eleemoſynas per nouitios factas non comprehendit diſpoſitio Concilij ſeſſ.25. de Regular.cap.16.p.3.alle.99.num.16. pa. 330.
Eleemoſynas ſponte datas in pios vſus conuertendas accipientes non comprehenduntur decreto Concilij Trident. ſeſſ.21. de reformat. cap. 9. p. 3. alleg 169. numero 5. pag. 784.
Eleemoſynas per loca quæritandi licentias concedere ſpectat ad locorum Ordinarios, ibid.n.9.pa.385.
Eleemoſynas petendi licentiam poteſt dare Epiſcopus pro vſu alicuius pij loci, vel operis, & ibi aſſignantur qualitates, quas debent habere earum collectores, ibid. numer.11. pa.ead.
Eleemoſynas cuiuſuis Sancti nomine petentes in regno Portugaliæ, Caſtellæ, & Galliæ non permittuntur à Regijs Magiſtratibus, niſi Regias literas oſtendant, ibidem num.13. pa.ead.
EMENDATVS præſumitur, qui crimen commiſit occulte, & confeſſus eſt Sacerdoti cum ſatisfactione, p.2.alle.43.num. 22. pa.358.
Emendatus quando præſumatur criminoſus, ibid.n.23.
EMPHYTEVSIS conceſſa in quartam, vel quintam generationem quoad tertiam permiſſam valida eſt, p.3.alle.95.num.9. pa. 304.
Emphyteuſis perpetua bonorum Eccleſiæ concedi poteſt de rebus incultis parum vilibus Eccleſiæ, ibid.n.26.pa.306.
Emphyteuſis fieri non poteſt de manſo, ſeu paſſalibus Eccleſiæ, nec præſcriptio, aut præſcriptus titulus admittitur, ibid. num. 28.
S. EPHREM furorem ſimulauit, ne fieret Epiſcopus, p.1. tit.2. gloſ.1.n.17.pa.46.
EPISCOPALIA in locis exemptis Epiſcopus, nec exigit, nec percipit, p.3.alle.86.n.12.pa.278.
EPISCOPALIS dignitas, eiuſque iuriſdictio vt Ordinaria, & ex officio conſiderata ſaltem in generali eſt inſtituta à Chriſto Domino, p.1.tit.1.c.1.n.26. pa.4.& p.2. alle.1. num.23.pa.163.
Epiſcopalis Monarchia in Eccleſia per Dominum inſtituta, vt eam regeret, non poteſt tota ipſa Eccleſia ipſum regiminis modum mutare, p.1.tit.1.c.1.n.25.pa.4.
Epiſcopalis iuriſdictio, ſicut etiam munus ipſum epiſcopale ſumatur in particulari, non eſt de iure diuino, nec ab eo habet certos iuriſdictionis gradus, qui augeri, vel minui nequeant, p.1.tit.1.c.1.n.26.pa.ead.
Epiſcopali nullus Ordo maior, vel æqualis reperitur, p.1.tit.1. c.6.n.4. pa.17.
Epiſcopalis ſublimitas nullis poteſt coparationibus adæquari, p.1.tit.2. gloſ.1.n.1. pa.43.
Epiſcopalis officij onus eſt pelagus laborum, & abyſſus ærumnarum, p.1.tit.2.gloſ.2.n.16.pa.49.
Epiſcopalis adminiſtrationis finis eſt populos commiſſos doctrina, & exemplo ad Deum dirigere, p.1.tit.2. gloſ.3.nu.17. pa.54.
Epiſcopalis auctoritas in Regulares verſatur circa Confeſſiones audiendas, p.3.alle.105.n.19.pa.365.
Epiſcopalis dignitas non venit ſub ampliſſimis verbis quoruncunque beneficiorum in odioſis, p.2. alle. 1. numero 17. pa.162.
Epiſcopalis dignitas ius patriæ poteſtatis ſoluit, ibid. num.20. pa.163.
Epiſcopalis Ordinis collatio ante Sacerdotium valida eſt, ibi. num.38. pa.11.
Epiſcopalis ſtatus eſt perfectior ſtatu religionis, p. 3. alla. 53. num.29.pa.69.
EPISCOPATVS dignitatem qui adipiſci vult debet prius cogitare, quæ facultates ſuperant, & difficultates officiant, p.1. tit.2.gloſ.1.n.6. pa.44.
Epiſcopatu ipſo nulla maior dignitas eſt in Eccleſia, & ideo Summus Pontifex hoc nomine non dedignatur, cum aliquando vel Vrbis Romæ, vel Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopum ſe ipſum appellet, p.1.tit.1.c.2.n.11.pa.7.
Epiſcoparuum diuiſio qualiter a Diuo Petro facta fuerit, p.1. tit.1.c.7.n.1.pa.31.
Epiſcopatum renuere non debet, qui poteſt prodeſſe, p.1.tit.2. glo.2.n.26.pa.51.
Epiſcopatus appetentes ratione honorum & ſufficientiæ bonorum, illicite faciunt, ibid.n.8.pa.44.
Epiſcopatum optans non propter officij dignitatem, ſed propter annexum laborem, bonum opus deſiderat, ibid.num.9. pa.45.
Epiſcopatus eſt onus animarum infirmarum, p.1. tit.2. gloſ.2. num.15.pa.49.
Epiſcopatus officio nihil eſt damnabilius apud Deum ſi perfunctorie agatur, & ſi vt decet nihil periculoſius, ibid.nu.18. pa. ead.
Epiſcopatus renunciatio dupliciter poteſt fieri, vel renuntiando loco, vel loco ſimul & dignitati, p.3. alle.113. num.1. pa.398.
Epiſcopatus renuntiatio ex quibus cauſis fieri debeat, p.3.alle. 113.n.2.pa.399.
Epiſcopatus poteſt renuntiari per procuratorem, ibid.num.4. pa.ead.
Epiſcopatus culmen eſt omnium dignitatum, p.2.all.1.n.4.p.3. & num.12. pa.161.
Epiſcopatus dignitas eſt, p.2.alle.1.n.11.pa.ead.
Epiſcopatus eſt ordo à Sacerdotio diſtinctus, p.2.alle.1.nu.18. pa. 162.
Epiſcopatus eſt de per ſe, & ſeiunctim Sacramentum, p.2.alle. 1.n.19. pa.ead.
Epiſcopatus an ſit de iure Diuino, p.2. alleg. 50. numero 177. pa. 45.
Epiſcopatus dignitate qui præfulgere cupit debet alicuius Academiæ & Gymnaſij publici ſuffragio & auctoritate Magiſter, aut Doctor, vel Licentiatus in Sacra Theologia, aut iure Canonico creari, p.2.alle.1.n.24.pa.163.
Epiſcoparu inſignitus in Sacro Ordine antea ſaltem ſex menſium ſpatio conſtitutus eſſe debet de iure Conc. Trid. p.2. alle.1.n.36.pa.164.
Epiſcopatus ante promotionem per Bullam Gre. XIV. debet promouendus in omnibus Sacris Ordinibus eſſe conſtitutus, p.2.alle.1.n.37.pa.ead.
EPISCOPORVM inſtitutio, vt ſucceſſio perpetua, in Eccleſia à Chriſto Domino inſtituta fuit, p.1.tit.1.c.1.n.6.pa.3.

Episcopus ex iure diuino institutus, part.1.tit.1.c.1.num.8. pa. ead.

Episcopus alium habeat potestatem Ordinis, alteram iurisdictionis, part.1.tit.1.c.1.n.9.pa.ead.

Episcopus consecratus cognoscit de illis, quæ pertinent ad dignitatem Episcopalem, de aliis vero, quæ ad simplicem iurisdictionem spectant, cognoscit electus, & confirmatus, nec tamen consecratus, p.1. tit.1. cap.1. numero 12. pag. ead.

Episcopus cum eligitur & confirmatur à Romano Pontifice, vel ab alio auctoritate ipsius, electio, & confirmatio non est velut conditio sine qua Episcopus iurisdictionem à Deo non acciperet, sed est id per quod Romanus Pontifex dat ei iurisdictionem in ea prouincia, cui præficit, p.1.tit.1. cap.1. num.22.pa.4.

Episcopi vbi probetur quòd successerint Apostolicis, ostenditur, p.1.tit.1.c.1.n.29.pa.5.

Episcopi improprie, videlicet, per quandam similitudinem, & proportionem dicuntur Apostolis succedere, p.1. tit.1.c.1. num.32.pa.ead.

Episcopi Apostolis succedere dicuntur respectu Ordinis sacri Episcopalis, p.1.tit.1. c.1.n.34.pa.6.

Episcopus apud Ethnicos veteres fuit nomen Magistratus, cuius erat panis, & cæterarum rerum ad cibum & victum pertinentium curam habere, part.1. tit.1.cap.2. num.1. pag. ead.

Episcopus Græce dictus est, qui latine dicitur speculator, vel superintendens, eo quòd illius præcipuum munus sit gregis sibi commissi mores, & vitam explorare, & inspicere, p.1.tit. 1. c.2.n.2. pa.ead.

Episcopum quem esse oporteat ostenditur à Christo Domino in Euangelio, item ab Apostolo multis in locis, p.1. tit.1.c.2. n.19. & 20.pa.8.

Episcopum custodem, mediatorem Dei, & hominum esse dicit Beatus Clemens Petri successor, p.1.tit.1. cap.2.num.21. pa. ead.

Episcopum virum diuinum, ac diuino numine afflatum dicit Dyonisius Areopa.p.1.tit.1.c.2.n.22.pa.ead.

Episcopum esse dicit Ignatius qui omni principatui, & potestati supereminet, & quod homini licet, imitator Christi veri Dei, princeps Sacerdotum, imaginem Dei referens, p.1.tit.1.c.2.n.24.pa.8.

Episcopus quot nominibus significetur, Nazianzenus, & Sacer Basilius ostendunt, p.1.tit.1.c.2.n.25.pa.8.& 9.

Episcopi dignitas, potestas, & iurisdictio ex institutione diuina Presbyteratum supereminet, p. 1. tit.1.c. 2. num.26. pa.9.

Episcopis quos crearunt Apostoli vita functis totum ius eligendi, & creandi Episcopos ad Romanum Pontificem pertinuit, tanquam ad Successorem Petri, part.1.tit.1.c.3.num.2. p.10.

Episcopi sibi eligere, vel nominare successores non possunt, nisi quatenus ex concessione Pontificis eis fuerit specialiter permissum, p.1.tit.1.c.3.n.39.& 40.pa.15.

Episcopus confirmatus, quamuis nondum consecratus, quæ agere possit, p.1.tit.1.c.4. n.7.pa.17.

Episcopus si velit ea, quæ sunt iurisdictionis exercere, debet obtinere litteras Apostolicas, sine quibus nec admitti & recipi tanquam Episcopus, nec possessionem Ecclesiæ sibi collatæ consequi potest, part.1. tit.1.c.4. num.9. pa.18.

Episcopi quomodo eligantur, & confirmentur, qui ad liberam Papæ dispositionem spectant, p.1.tit.1.c.5.n.3.pa.19.

Episcopi pedes quare calceantur, & interioribus quibusdam tunicis induatur, p.1.tit.1.c.5.n.8.pa.25.

Episcopus post consecrationem collocatur in editiori supra omnes loco, vt ita cunctos respiciat, & cunctorum oculi in eum respiciant, p.1.tit.1.c.5.n.21.pa.26.

Episcopi non in villis, & castellis aut municipiis, sed in maioribus populis & frequentioribus ciuitatibus sunt præficiendi, p.1.tit.1.c.7.n.12.pa.32.

Episcoporum omnium iurisdictio licet sit à Christo Domino instituta, est tamen a Rom. Pont. tanquam eius Vicario in eos deriuata, p.1.tit.1.c.1.n.20.pa.4.

Episcoporum ad electionem Canonici, qui in pupillari ætate existunt, vocandi non sunt, part.1. tit.1. c. [illegible]. numero 19. pa. 12.

Episcoporum electio, vide Electio Episcoporum.

Episcopus ambiens Episcoparum eo fine vt possit suis cognatis & familiaribus prouidere, grauiter peccat quod intelligi vt ibi, part. 1. tit. 2. glos. 1. numero 10. pa. 45.

Episcopi munus non tam honor est, quàm onus, p.1. tit.2.gl.2. num.1.pa.91.

Episcopus ministerio, & labori inseruire debet, ibid. num.4. pa. 47.

Episcopi non ad propria commoda, sed ad labores & solicitudines pro Dei gloria vocati sunt, ibid.n.6.pa.48.

Episcopus nemo sapiens læto creatur animo, ibidem num.14. pa. 49.

Episcopus non solum mortifero vitio, sed illius suspitione prorsus carere debet, p.1.tit.2.gl.3.n.1.pa.51.& 52.

Episcopi est non solum turpia euitare, sed etiam virtutis suæ præstantia multitudinem erudire, ibid.n.2.pa.52.

Episcopus debet ad exemplum viuendi pertrahi, ibid.num.15. pa. 53.

Episcopi sunt astra Cæli, quorum vita inter peccata hominum quasi inter noctis tenebras lucet, ibid.n.18.pa.56.

Episcopi nec fulgidis, nec sordidis vestibus se ornare debent, sed inter vtrumque medium quoddam est capiendum, p.1. tit.2 gl.7.n.7.pa.65.

Episcopi supellex qualis esse debeat, ibid.n.9.pa.ead.

Episcopus debet esse tantæ eruditionis, vt omnes motus, & gressus eius, & vniuersa opera eius sint notabilia, p.2.tit.2. glos.6.n.3. pa.62.

Episcopus aduersitates, & tribulationes perpeti debet, ibidem num.14.pa.64.

Episcopi, & omnes Clerici peruersam habendi voluntatem, & amorem fugere, & execrari debent, p.1.tit.2.glos.15.num.2. pa. 88.

Episcopi domus debet esse commune fidelium hospitium, p.1. tit.2.glos 9. n.1.pa.72.

Episcopi domus ad hoc est instituta, vt omnes in hospitalitate recipiat, ibid.n.8.pa.73.

Episcopus largam debet habere manum necessitatem patientibus succurrendo, ibid.n.7.pa.ead.

Episcopus hospitalitatem exercens, & eleemosynam faciens non sua, sed aliena elargitur, ibid.n.12.& 13.pa.74.

Episcopus debet esse sicut Melchisedech, sine patre, & sine matre, & sine genealogia, ibid.n.27.pa.76.

Episcopus cessante fraude, & præsumpta consanguineorum affectione, potest bona Ecclesiæ solita dari in emphyteusim potius in consanguineos, quàm in extraneos alienare, & modicas facere donationes, vt eis subueniat, ibid. nu.34. pa. ead.

Episcopus omnium sacrarum interpretationum, atque factorum scientia debet esse præditus, p.1. tit.2. glos.10. num.3. pa. 78.

Episcopus est veritatis lumen, vt lucis suæ radiis ignorantiæ tenebras ab hominibus pellat, ibid.n.6.pa.ead.

Episcopi præsentia veluti spiritualis quidam sol tenebras flagitiorum, & perditorum hominum virtutis suæ fulgore depellit, ibid.n.22.pa.80.

Episcopum non sufficit mittere probos viros ad illustrandas parochias, sed oportet & ipsum ire, ibidem num. 24. pa. 169.

Episcopus primus fuit S. Iacobus in Hierosolymitana Ecclesia constitutus, p.1.tit.3.c.1.n.10.pa.100.

Episcopi vbi se subscribunt nomine prouinciæ, quam sustinent, nationis, & prouinciæ attenditur dignitas, & nobilitas, p.1. tit.3.c.8.n.64.pa.138.

Episcopi frequentius in Conciliis sedent secundum antiquitatem consecrationis vnusquisque, ibid.n.85.

Episcopi secundum suæ consecrationis antiquitatem subscripserunt, & sederunt in Conc. Trid. ibid.n.66.

Episcopus ordinatus est minister ordinarius Sacr. Confirmationis, etiamsi excommunicatus, hæreticus, vel degradatus, & non confirmatus sit, part. 2. alleg.30. num.1. 2. & 3. pa. 281.

Episcopi proprij accedente licentia, & consensu potest alienus non suo subdito Ordines conferre, p. 2. alle.7. num.2. pa. 182.

Episcopus non potest delegare simplici Sacerdoti licentiam reconciliandi Ecclesias consecratas etiamsi in contrarium sit consuetudo, p.2.alle.28.n.56.pa.177.

Episcopus an ex iusta causa concedere possit, vt in Ecclesia pollura ante reconciliationem celebretur, vbi reconciliatio haberi non potest per eundem Episcopum, quia longe abest, & venire non potest, part.2. alle.28. numero 61.& 62. pag. 178.

Episcopus non potest consecrari Dominica die, promotus ex dispensa

diſpenſatione Papæ ad Sacerdotium eadem die, p.2. alle.1. n.46. pa.165.

Epiſcopus originis eſt Epiſcopus loci in cuius diœceſi natus eſt is,qui ordinandus eſt,p.2.alle.4.n.2.pa.173.

Epiſcopi ſubditus quis non efficitur ratione collationis, ſeu tituli beneficij, non habita illius poſſeſſione, p.2.alle.4.nu. 55.pa.176.

Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum promoto per ſaltum, quando legitime prætermiſſum Ordinem recipit, vt miniſtret in ſuſceptis,& ad ſuperiores aſcendat,p.2.alle.47.n.12. pa.367.

Epiſcopus ſuſpenſus à Pontificalibus celebrare non poteſt Miſſam cum Mitra, & Baculo, part.2. alle. 6. num. 7. pag. 280.

Epiſcopi conſenſus non ſufficit in erigendis Regularium Monaſteriis,niſi etiam Summ.Pont.auctoritas accedat, p.2.all. 26.n.4. pa.258.

Epiſcopus, eiuſve miniſtri nihil recipere debent pro dimiſſoriis ad Ordines recipiendos, part.2. alleg.7. num. 26. pag. 184.

Epiſcopo adiutorem nemo dat niſi Papa, p. 3. alle.50. num.8. pa. 9.

Epiſcoporum maiores cauſas ſolus Papa dirimit, & cognoſcit,p.3. alle.50.n.10. pa.ead.

Epiſcopum Papa è gradu dignitatis eiicit & deponit,ac reſtituit,p.3.alle.50.n.11.pa.ead.

Epiſcoporum renunciationes ſolus admittit Papa, p.3.alle.50. num.12.pa.ead.

Epiſcopi, & locorum Ordinarij litteras proceſſus Bullæ in Cœna Domini ſemel in anno ſolemniter publicare tenentur,p.3.alle.50.n.81.pa.15.

Epiſcopus aut patronus,tam eccleſiaſticus, quàm laicus,qui à collatione ſuſpenſus beneficium contulerint,aut ad id præſentauerint,in excommunicationem Papalem incidunt, p.3. alle 50.n.147. pa.22.

* Epiſcopus nominatim excommunicatus non toleratus, ſuſpenſus, irregularis, aut interdictus non poteſt valide aliquem abſoluere à reſeruatis, aut dare alteri Sacerdoti licentiam abſoluendi,p.3.alle.52.n.1.in fine pa.60.

* Epiſcopus ſi initio menſis,vel per momentum abfuerit à ſua Diœceſi, nihil illi proderit, ſi eodem menſe redeat antequam vacet beneficium, quominus Papa de eo prouideat, p.3.alle.53.poſt n.43. pa.71.

* Epiſcopus ſi initio menſis præſens fuerit, & vacauerit beneficium illudque vi alternatiuæ contulerit,moxque receſſerit, nihilominus irrita erit illius prouiſio, & Papa prouidebit tanquam de reſeruato, ibid.

* Epiſcopus an poſſit ſtatuere, ſeu limitare certum numerum perſonarum ad concurrendum in concurſu Parochialium,remiſſiue,p.3.alle.60.n.51. pa.153.

* Epiſcopus duobus modis poteſt eſſe in Capitulo, primo vt Epiſcopus, ſecundo,vt canonicus, part.3.alle.73.numero 16. pa. 218.

* Epiſcopus quando eſt in Capitulo tanquam Epiſcopus, debet ſedere in ſuperiori loco ornato, & præparato, & proponere ſicut caput Eccleſiæ & Capituli, & ordinare omnia quæ in illo actu debent fieri, ibidem verſ. ſi Epiſcopus pa.219.

* Epiſcopus non habet vocem deciſiuam in rebus pertinentibus ad Capitulum, ſed ſolum poteſt proponere, exquirere, & reaſſumere, ibid.

* Epiſcopus, an & quando poſſit Capitulum conuocare, ibid.

* Epiſcopus quando aſſiſtit in Capitulo vt Canonicus, quia in eadem Eccleſia eſt præbendatus obtinetque ius canoniæ, debet ſedere in ſua propria ſede apparata, & ornata, & primus debet dicere ſuam ſententiam, ibidem in verſic. quando.

* Epiſcopus, qui in Metropolitana ciuitate non fuit ordinatus intra duos, vel tres menſes proprij Metropolitani præſentiam viſurus accedere debet, part. 1. tit. 4. num. 8. pa.143.

* Epiſcopum negligentem in erectione ſeminarij poteſt Archiepiſcopus compellere,ibid.n.14.

* Epiſcopus ſi promoueatur in Archiepiſcopum an ſit Iudex appellationis à ſententia,quam ipſe protulit dum erat Epiſcopus,ibid.n.62 pa.147.

* Epiſcopi à delegato non appellatur ad Archiepiſcopum, ſed ad Epiſcopum delegantem, ibidem numero 71. pag. 147.

* Epiſcopus non tenetur ratam habere alienationem factam à prædeceſſore cum Eccleſia reliquitur hæres,p.3.alle.115. num.1. pa.405.

* Epiſcopi Sede vacante facultas viſitandi diœceſim reſidet penes Capitulum,p.3.alle.73.ſub num.24. verſ.viſitatio, pa. 220.

* Epiſcopus debet ius dicere in loco honeſto,& more maiorum,& ſine incommodo litigantium, p.3.alle.80.ſub num.5. verſ.nec obſtat,pa.254.

* Epiſcopus non poteſt cogere ſubditos ad litigandum in loco valde diſtanti, quando cauſa eſt modica, ſed debet, vel ipſe accedere vbi vertatur litigium, vel alium delegare, part.3. alle. 80. ſub numero 5. verſ. nec etiam obſtat, pag. 255.

Epiſcopi, & quicunque in Eccleſia Primates à caſibus, & excommunicationibus, quas Summus Pontifex ſibi reſeruauit,abſoluere non poſſunt, part. 3. allegat. 50. numero 175. pa. 45.

Epiſcopi poſt Deum Sedi Apoſtolicæ Epiſcopatum acceptum referunt,p.3.alle.50.n.176.pa.45.

Epiſcopi omnes quorum caſuum abſolutionem ſibi reſeruare poſſunt.p.3.alle.50.n.185.pa.34.

Epiſcopi de blaſphemiis, quæ hæreticales non ſunt, cognoſcunt,& puniunt,p.3.alle.51.n.93.pa.50.

Epiſcopus poteſt vices ſuas delegare abſoluendi à caſibus reſeruatis, p.3.alle.52.n.4.pa.60.

Epiſcopus concedens alicui omnem ſuam auctoritatem ad audiendas Confeſſiones, non videtur ideo concedere caſus ſibi reſeruatos,p.3.alle.52.n.6.pa.ead.

Epiſcopi vltra tres menſes ſingulis annis quando poſſint à ſuis Eccleſiis abeſſe.p.3.alle. 53.n.5. pa.76.77.

Epiſcopi à lege reſidendi Summ. Pont. conſenſu ſolui poſſunt, p.3.alle 53.n.11. pa.77.

Epiſcopi Angelis præcellunt quatenus Eccleſiam regere ſcientia diuinitus communicata datum eſt, part.2.alle.1. num.5. pa. 3.

Epiſcopi per ſuas diœceſes liberam habent poteſtatem,& tribunal ordinarium, p.2. alle.1.n.5.pa.160.

Epiſcopi in ſuis diœceſibus omnia poſſunt,quæ poteſt Summ. Pont.in vniuerſo Orbe, exceptis ſpecialiter reſeruatis, p.2. alle.1.n.6.pa.ead.

Epiſcopi appellantur nonnunquam Præſules, interdum Antiſtites,& aliquando Summi Sacerdotes, p.2. alle.1. num. 10. pa. 161.

Epiſcopus dicitur à verbo Græco,Epiſcopen,& ſignificat eum, qui ſpeculatur,& inſpicit,p.2.alle.1.n.15.pa.ead.

Epiſcopus ante 30.annum conſecratus non ſit irregularis, p.2. alle.1.n.26. pa.163.

Epiſcopus ex legitimo matrimonio natus eſſe debet, p.2.alle. 1.n.32. pa. 164.

Epiſcopus vere & proprie eſt miniſter Ordinis Sacramenti, p.2.alle.3. n.1.pa.169.

Epiſcopus non poteſt eadem die conſecrari, promotus ex diſpenſatione Papæ ad Sacerdotium die Dominica,p.2.alle.1. num.46. pa.165.

Epiſcopi in Apoſtolorum locum ſucceſſerunt in Eccleſia, p. 2. alle.3.n.2.pa.169.

Epiſcopus qualitercumque excommunicatus occultus valide Ordines confert,veramque dat eorum executionem, par.2. alle.3.n.17. pa.171.

Epiſcopus licet ab ordinante ignoretur excommunicatus, & publice pro tali habebatur, non liberat ſuſcipientem à ſuſpenſione Ordinis ſuſcepti, part. 2. alle.3. numero 19. pag. ead.

Epiſcopus Sacramentum conferens, licet iniquus ſit, tamen gratiam, qua caret, largitur, part. 3. alle.3 num. 20. pag. ead.

Epiſcopi conſenſus non requiritur in domicilio mutando, tenetur tamen mutandus,ſi ordinari velit.portare teſtimonium circa probationem qualitatis, mores, & ſufficientiam ab Epiſcopo loci,vnde digreſſus fuit,part.2.allegat.6. num. 41. pa.175.

Epiſcopo diœceſis ſubiectus quis efficitur quoad Ordines ſuſcipiendos, in qua beneficium habet,part.2.alle.4.num.42. pa. ead,

Epiſcopus in cuius diœceſi eſt beneficium poteſt ordinare,vel dare litteras dimiſſorias, etiamſi beneficium quoad prouiſionem ſubiectum eſſet alteri Epiſcopo, p.2.alle.4. num.52. pa.176.

Epiſcopus ratione beneficij ſibi ſubditos non ſolum poteſt ordinare,

Digitized by Google

ordinare, ſed etiam diſpenſare cum illis in inſtertitiis, & etiam in illegitimitate ad minores Ordines, p.2.alle 4.nu. 54.pa.ead.

Epiſcopus faciens Ordines in aliqua diœceſi de licentia diœceſani, ordinare poteſt non ſolum perſonas eidem Ordinario ſubiectas, verumetiam Clericos & Fratres aliarum diœceſum legitimas licentias atque dimiſſorias habentes, p. 2. alle.4.n.64. pa.177.

Epiſcopus familiarem ſuum ordinare poteſt, ſi per trienoium ſecum fuerat commoratus, & beneficium quacunque fraude ceſſante ſtatim re ipſa illi conferat, p.2. alle.5. numer.2. pa. 178.

Epiſcopi verbis aſſerentis quem eſſe familiarem, non creditur, p.2.alle.5.n.10.pa.178.

Epiſcopus ſtatim re ipſa familiari ſuo beneficium conferre debet, ſeu paulo poſt, p.2.alle.5.n.11.pa.ead.

Epiſcopus ordinat familiarem ſuum ad titulum penſionis, ſi pro neceſſitate, vel vtilitate ſuarum Eccleſiarum iudicat ordinandum, p.2.alle.5.n.13.pa.179.

Epiſcopus in caſibus in quibus poteſt ordinare familiarem, poteſt & illi dimiſſorias concedere, p.2. alle.5. numero 16. pa. ead.

Epiſcopus titularis prætextu cuiuſlibet familiaritatis, aut continuæ commenſalitatis ſuæ, aliquem abſque proprij Prælati expreſſo conſenſu, aut litteris dimiſſoriis, ordinare non poteſt, p.2.alle.5.n.17. pa.ead.

Epiſcopi titulares, ſi aliquem promoueant ad quemcunque Ordinem ſine licentia proprij Epiſcopi, ſunt ab exercitio Pontificalium per annum ſuſpenſi, part.2. alle.6.numero 1. pa.180.

Epiſcopus ordinans in alia diœceſi abſque licentia expreſſa Ordinarij loci, ſuſpenditur à Pontificalibus, p.2.alle.6.nu.4. pa. ead.

Epiſcopus ſi in aliena diœceſi inaduertenter Calices, vel corporalia benedicat, à ſuſpenſione non excuſatur, p.2. alle.6. num.8. pa.ead.

Epiſcopi, qui habent diœceſim, extra illam munus ſuum exercere non poſſunt, p.2.alle.6.n.10.pa.180.

Epiſcopi ſi contra prohibitionem aliquem ad Ordines promoueant, valide eos conferunt, licet puniri poſſunt, p.2.alle. 6.num.11.pa.ead.

Epiſcopus alienus volens conferre Ordines in loco exempto, non ſolum debet habere licentiam Superioris loci exempti, ſed etiam illius Epiſcopi intra cuius fines locus exemptus conſtitutus eſt, p.2.alle.6.n.12.pa.ead.

Epiſcopus Pontificalia exercere non poteſt in loco exempto etiam vocatus, niſi accederet licentia Epiſcopi diœceſis, vbi locus eſt conſtitutus, p.2.alle.6.n.13.pa.ead.

Epiſcopus alienus non poteſt à Patriarcha induci ad ſubeunda munera Pontificalia in diœceſi alicuius Epiſcopi ſuffraganei, niſi de ipſius licentia, part.2.allegat.6. numero 14. pa. 180.

Epiſcopus & Vicarius habent facultatem faciendi actus voluntariæ iuriſdictionis extra territorium, poſſuntque concedere dimiſſorias, p.2.alle.6.n.16.pa.181.

Epiſcopus extra ſuam diœceſim quando poſſit exercere contentioſam iuriſdictionem, p.2.alle.6.n.18.pa.ead.

Epiſcopo hodie præcipitur, ne ordinandum dimittat, niſi examinatum & approbatum, part.2.alle.7. numero 10.pag. 184.

Epiſcopus ex alia legitima cauſa quam agritudinis, poteſt dimiſſoriales litteras ſubditis concedere ad Ordines apud alienos Epiſcopos recipiendos, part.2.allegat.7. numero 21. pa.184.

Epiſcopus, cui examinatus, & approbatus ordinandus dimittitur, poteſt illum iterum examinare, part.2.alle.7. num.22. pa. ead.

Epiſcopus nouus poteſt per edictum omnes, & quaſcunque dimiſſorias à prædeceſſoribus, ſiue à Capitulo Sede vacante conceſſas reuocare, p.2.alle.7.n.25.pa.ead.

Epiſcopus abſens à ſua diœceſi poteſt ſuis ſubditis dimiſſorias concedere, p.2.alle.7.n.29.pa.184.

Epiſcopus alienum Clericum ſine expreſſo conſenſu, ſeu litteris dimiſſoriis ſui proprij Epiſcopi ordinans, ſuſpenſus eſt à collatione omnium Ordinum, part. 2. alleg.8. num.1. pa.185.

Epiſcopus ordinans per ignorantiam Clericum alterius diœceſis non eſt ſuſpenſus, p.2.alle.8.n.3.pa.185.186.

Epiſcopus ordinans extraneum bona fide ſub ratihabitione proprij Epiſcopi non eſt ſuſpenſus, p.2.alle.8.n.4.pa.186.

Epiſcopus Italus ſi aliquem Ordinem conferret Clerico Vltramontano non habenti licentiam à ſuo Ordinario, grauiori puniretur pœna, quam ſi Italo illum conferret, p. 2. alle.8.n.5.pa.ead.

Epiſcopus titularis ſi Ordinē aliquem, vel Primam tonſuram ſubdito alterius Prælati ſine eius expreſſo conſenſu conferat per annum ab exercitio Pontificalium ſuſpenſus eſt, p.2. alle.8.n.7. pa.ead.

Epiſcopus virtute Conc.Trid.ſeſſ.25.de reform.c.6. poteſt diſpenſare in ſuſpenſione, quam incurrit ſuſcipiens minores Ordines, abſque ſui Ordinarij litteris dimiſſoriis, ſi delictum ſit occultum, p.2.alle.8.n.12.pa.187.

Epiſcopus ordinans Regularem promotum abſque dimiſſoriis ſui Superioris, quam pœnam incurrat, p.2. alle.8. num.17. pa.ead.

Epiſcopi atteſtationi creditur vbi ordinans Clericum alienæ diœceſis in litteris clericalibus atteſtatur de licentia proprij Epiſcopi, p.2.alle.8.n.19.pa.ead.

Epiſcoporum munus eſt ordinationi faciendæ diligens ſcrutinium ordinandorum proponere, p.2.alle.10.n.1.pa.190.

Epiſcopi aut ab ipſis deputati prudentes viri, ordinandi genus, natalitia, perſonam, inſtitutionem, patriam, vitam, mores, doctrinam, & fidem ſcrutari debent, p.2. alle.10. num.3. pa. ead.

Epiſcopus inquirere debet intentionem ordinandi, an illi adſit, vel deſit intentio aſcendendi ad altiores Ordines, p. 2. alle.10.n.19. pa.192.

Epiſcopus ſuſpenſione durante ſi celebret, vel Ordines conferat, an fiat irregularis, p.2.alle.16.n.9.pa.214.

Epiſcopus ordinans ſubditum non ſeruatis interſtitiis nullam pœnam incurrit, p.2.alle.18.n.11.pa.220.

Epiſcopus debet arbitrari patrimonij quantitatem, cum iure præſcripta non ſit, p.2.alle.19.n.11.pa.223.

Epiſcopus vt recte arbitretur congruam ſummam pro huiuſmodi titulo condecenti, quæ debeat attente rimari, p.2.alle. 19.n.12.pa.ead.

Epiſcopus quibus concurrentibus poteſt ad titulum ſeruitij in Eccleſia aliquem ordinare, p.2.alle.19.n.27.pa.223.

Epiſcopus tenetur ordinato à ſe ſine titulo conferre beneficium, atque interdum alimenta elargiri, etiamſi talis ordinatus haberet patrem diuitem, qui poſſet iuſte alimenta denegare, p.2.alle.20.n.10.pa.232.

Epiſcopus tenetur prouidere illi, cuius titulus ad quem promotus fuit, chaſmate, vel alluuione periit, p.2.alle.20.nu.11. pa. ead.

Epiſcopus beneficium pro patrimonio alicui concedens, & ad illius titulum ordinans, ſi poſtea euincatur an de altero teneatur prouidere diſcutitur, part.2.allegat.20.numero 14. pa.232.

Epiſcopus tenetur ſupplere titulum ordinato habenti illum, ſed non ſufficientem, p.2.alle.20.n.20.pa.232.

Epiſcopus tenetur prouidere ordinato à ſe ſine titulo, quamuis illum ſolum promouiſſet ad Ordinem Diaconatus, vel Preſbyteratus, ſi antea ſine illo promotus fuerat, p.2.alle.20.nu. 22. pa.ead.

Epiſcopo promouente mortuo tenetur eius ſucceſſor, aut Sede vacante Capitulum, ſi tali promotioni non reſtitit, p. 2. alle.20.n.23.pa.ead.

Epiſcopi poſſunt admittere Sacerdotes exteros habentes litteras commendatitias ad Miſſæ ſacrificium, & ad Sacramenta adminiſtranda, p.2.alle.21.n.7.pa.235.

Epiſcopus poteſt prohibere ne celebrent exteri Sacerdotes in Eccleſiis Regularium, niſi prius ab ipſo Epiſcopo, viſis litteris commendatitiis, admiſſi fuerint, part.2.alle.21.num.8. pa.ead.

Epiſcopus non habet poteſtatem concedendi licentiam vt Sanctiſſimum Sacramentum in capellis, & aliis Eccleſiis non parochialibus pro adoratione aſſeruetur, p.2.alleg.22. num.8.pa.ead.

Epiſcoporum priuilegium, de quo in cap.vlt.de priuileg.lib.6. an ſit per Concil. Trid. ſublatum, p.2.allegat.23.numero 5. pa.237.

Epiſcopus de iure communi poterat concedere, vt in ſua diœceſi extra locum ſacrum in Altari portatili celebraretur, & an hæc facultas ſit reuocata per Conc. Trid.p.2. alle.23. num.6.pa.ead.

Epiſcopus poteſt legem concedere, vt certum ſtipendium pro Miſſæ ſacrificio exigatur, ita ut laici non dent minus, nec Sacerdotes magis exigant, part. 2. allegat. 24. numero 8. pa. 157.

Episcopus non potest statuere, vt Sacerdotes non accipiant minorem pitantiam,p.2.alle.24.n.9.pa.241.
Episcopus potest cogere Regulares,vt in Offertorio Missarum conuentualium declarent fidelibus,quæ festiuitates,& ieiunia in illa hebdomada occurrant, part.2. alleg. 24. num.21. pa. 242.
Episcopus non potest compellere obtinentem Capellaniam, vt ipsemet celebret, licet in eius fundatione disponatur, quod Capellani celebrent, part. 2. allegat. 24. numero 29. pag.244.
Episcopus non potest sibi eligere in Confessarium Sacerdotem sibi non subditum,qui à proprio Ordinario non fuerit approbatus,p.2.alle.25.n.9.pa.248.
Episcopus solus se interponere debet in his, quæ spectant ad approbandos Sacerdotes sacræ Confessionis ministros,p.2. alle.25. n.12. pa.250.
Episcopus debet Confessarium non solum interius iudicare idoneum,verumetiam exterius approbare,p.2.alle.25.nu.20. ibid.
Episcopus iusta & legitima existente causa potest Confessariorum Regularium approbationem restringere & limitare ad certum locum,tempus,siue personas,p.2.alle.25.num.32. pa.252.
Episcopus si aliquem approbet ad certum tempus, illo finito potest eum iterum examini subiicere, p.2. alle.25. num.34. pa.253.
Episcopus si concedat facultatem pro audiendis Confessionibus ad sui arbitrium & beneplacitum, reuocari potest, p.2. alle. 25.n.36.pa.ead.
Episcopus an possit dare Confessorem Monialibus subiectis Regularibus,quem scilicet voluerit,etiam alterius Ordinis, & à suo Superiore tantum examinatum, p.2.alle.25. nu.48. pa. 255.
Episcopus locum ædificationis Ecclesiæ assignat,Crucem figit, lapidemque ponit primarium, & hoc potest alteri delegare,p.2.alle.26.n.2.pa.277.
Episcopus, quæ perpendere debeat in licentia Regularibus concedenda erigendi monasteria, p.2. alleg. 26. numero 5. pa.258.
Episcopi quem modum tenere debent in concedenda licentia pro monasteriis nouis ædificandis, ordinauit Clemens VIII. in Constitutione relata, part.2. alleg.26. numero 7. pa. ead.
Episcopus proprius, vel alius de ipsius licentia Ecclesias consecrare debet, p.2.alle.27.n.1.pa.262.
Episcopus si pro Ecclesiis consecrandis à Fratribus requisitus ipsorum Ecclesias noluerit consecrare,priuilegium habent, vt quilibet alius Episcopus id ipsum facere possit, p.2. alle. 27.n.11.pa.263.
Episcopus Calices,ac Patenas consecrare debet, p.2.allega.27. num.35.pa.266.
Episcopus benedicit Abbates,Abbatissas,& moniales,p.2.alle. 27.n.51. pa.268.
Episcopi ex benedictione consequitur Abbas vt possit conferre Ordines minores,p.2.alle.27.n.52.pa.ead.
Episcopus tertiò monitus renuens Abbatem benedicere, tunc poterit ipse Abbas non expectata benedictione Ordines conferre,& officium suum administrare, p.2. alle.27.nu.54. pa.ead.
Episcopus pro consecratione sororum,& earum confirmatione non potest claustra monialium intrare,p.2.alle.27.nu.56. pa.268.
Episcopus non contritus consecrans Ecclesias, Calices, Virgines, & conficieris Chrisma vel benedicens vestes, non peccat mortaliter,si cesset scandalum, p.2.alle.27. nume.61. pa. 269.
Episcopus excommunicatus,suspensus, vel interdictus,consecrans Ecclesias,& benedicens vestes,est irregularis, part.2. alle.27.n.62. pa.ead.
Episcopus benedictionem solemnem dare potest in sua diœcesi in fine diuinorum officiorum, & simplicem suis populis in itineribus,p.2. alle.27.n.63.pa.ead.
Episcopus extra suam diœcesim priuatim celebrans benedictionem dare potest,p.2.alle.27.n.64.pa.269.
Episcopus,qui transiens per alienam diœcesim rogatus à personis deuotis illas benedicit sine solemnitate, absque animo exercendi iurisdictionem,nullam pœnam meretur,p.2. alle.27.n.65. pa.269.
Episcopus potest aliquando ex iusta causa concedere, vt Missa in alia Ecclesia, vel in alio Altari celebretur, si nequeat celebrari in loco constituto, part.2. alleg.29. num.8. pa. 279.
Episcopus non potest reducere ad minorem numerum Missas in fundatione Ecclesiæ impositas, p.2. alle.29. num.9. pag. ead.
Episcopus non potest etiam reducere ad minorem numerum Missas beneficiorum requirentium in sua fundatione certum illarum numerum,p.2.alle.29.n.13.pa.279.
Episcopus non potest item reducere ad minorem numerum Missas particulares votiuas, aut pro defunctis, quæ iustis stipendiis figillatim à particularibus personis petuntur,p.2. alle.29.n.14 pa.ead.
Episcopus etiam sine Synodo congregata potest Missarum numerum diminuere,Abbates verò, & Generales non ita extra Capitula generalia, p.2.alle.29 n.15.pa.ead.
Episcopus peccat grauiter si multo tempore negligenter omitteret Confirmare,p.2.alle.30.n.9.pa.282.
Episcopus tenetur Chrismatis tantum conferendi gratia ad loca suæ diœcesis accedere, ad cuius expensas tunc non obligantur Ecclesiarum Rectores, part.2. alleg.30. num.10. pa. ead.
Episcopus in die feriali etiam non ieiunus, & non ieiunis potest Sacramentum Confirmationis administrare, p.2. alleg. 30.n.12.pa.ead.
Episcopus potest Sacramentum Confirmationis conferre in Ecclesia,vel in loco honesto,aut palatio Episcopali.p.2.alle. 30.n.13.pa.282.
Episcopus confirmans in sua diœcesi subditos alterius, à suspensione & culpa excusatur, part. 2. alleg.30. numero 14. pa. 239.
Episcopus non potest confirmare suos subditos in alterius diœcesi.p.2.alle.30.n.15.pa.ead.
Episcopus potest in alterius dioecesi sine proprij Episcopi licentia dare subditis suis confirmam benedictionem solemnem,& celebrare Missam de Pontificali, part. 2. allegat.30. num.16.pa.ead.
Episcopus ad Confirmationem admittere debet omnem hominem baptizatum,siue sit infans,siue adultus, p.2.alleg.30. num.17.pa.ead.
Episcopus dum administrat Sacramentum Confirmationis debet esse sine conscientia peccati mortalis, & habere intentionem saltem virtualem, part. 2. alle. 30. numero 19. pa. 283.
Episcopus non potest dispensare vt duo viri, vel duæ fœminæ simul suscipiant baptizandum, p.2.alle.30.n.41.pa.284.
Episcopus si absens sit, vel Episcopalis Sedes eo tempore vacet,quo Sancta olea benedici debent,vicinior est petendus, vt eo consecret,p.2.alle.31.n.19.pa.287.
Episcopus peccator si consecret Chrisma, aut oleum infirmorum peccat mortaliter,p.2.alle.31.n.26.pa.ead.
Episcopus alteri delegare potest facultatem dispensandi in denunciationibus,p.2.alle.32.n.36.pa.295.
Episcopo incumbit cura indagandi, an vera subsit causa dispensandi in denunciationibus,quia remittendo eas sine iusta & rationabili,peccat mortaliter,p.2.alle. 32. numero 50. pa.296.
Episcopi iurisdictione suspensa per excommunicationem, aut suspensionem, potest eius Vicarius valide interesse matrimoniis,aliisque committere, p.2. allegat.32. num.119.pag. 304.
Episcopus non potest absoluere à suspensione temporaria intra tempus,nec virtute Decreti Conc.Trid.sess.24.de refor. c.6.p.2.alle.32.n.167. pa.309.
Episcopus vel eius Vicarius à suspensione,à beneficio absoluere potest,p.2.alle.32.n.191.pa.311.
Episcopus in his,quæ sunt de genere permissorum, potest ex rei natura intra propriam diœcesim ea omnia,quæ summus Pontifex potest in Ecclesia vniuersali,nisi per sacros Canones,aut per Summum Pontificem prohibeatur,p.2.alleg.33. num.16. pa.316.
Episcopis videtur absoluendi potestas esse concessa, quoties conditor Canonis censuræ absolutionem non reseruauit, p.2.alle 33.n.17.pa.ead.
Episcopi in lege Canonica possunt dispensare, quando eis expresse,vel tacite conceditur dispensandi facultas,p.2.alleg. 33.n.18.pa.ead.
Episcopis fit dispensandi facultas à lege vel tacite,vel expresse, p.2.alle.33.n.21. pa.316.
Episcopis dispensatio quando tacite concedatur, p.2.alleg.33. num.22.pa.ead.

Digitized by Google

Epiſcopus quando diſpenſat ex tacita legis permiſſione, ſi faciat ſine iuſta cauſa, non tenet diſpenſatio in vtroque foro, p.2.alle.33.n.23.pag.ead.

Epiſcopus non poteſt diſpenſare in lege concilij generalis, quamuis abſolute permittat diſpenſationem, p.2.allegat.33. num.25. pa.317.

Epiſcopus ſuper Concilio an data cauſa neceſſitatis poſſit diſpenſare, p.2.alle.33.n.26.pa.ead.

Epiſcopus in ſuæ Diœceſanæ Synodi Conſtitutionibus valide diſpenſat, p.2.alle.34.n.3.pa.318.

Epiſcopi quamuis valide diſpenſent in ſuæ Diœceſanæ Synodi conſtitutionibus, ſi faciant ſine cauſa peccabunt mortaliter, ſi vero non detur ſcandalum, aut notabile aliorum damnum, peccabunt venialiter, part.2.alleg.34. numero 4. pag.ead.

Epiſcopus non poteſt diſpenſare in ſuis conſtitutionibus à ſe iuramento firmatis, p.2.alle.34.n.5.pa.ead.

Epiſcopus non poteſt diſpenſare in ſuis conſtitutionibus, ſi tranſierint in contractum ad commodum alterius, p.2.alle. 34. n.6. pa.318.

Epiſcopus non poteſt diſpenſare in ſuis conſtitutionibus, ſi ſint auctoritate Pontificia confirmatæ, p.2. alle. 34. num.7. pa.ead.

Epiſcopus, ſi dubitetur an res egeat diſpenſatione poteſt declarare illam non deſiderari, vel ad cautelam diſpenſare, p.2.alle.35.n.8.pa.ead.

Epiſcopus cum minoribus non habentibus requiſitam ætatem ad matrimonium poteſt diſpenſare, vt illud ineant, quando ſunt prope ætatem, & dubium eſt, an malitia eam ſuppleat, p.2.alle.35. n.20.pa.320.

Epiſcopus habet poteſtatem ſuorum ſubditorum iuramenta præſtita intuitu diuini obſequij, & vota diſpenſandi, p.2.all. 36.n 1.pa.321.

Epiſcopi electi, & confirmati quamuis nondum conſecrati poſſunt in iuramentis ſuorum ſubditorum diſpenſare, p. 2. alle.36.n.6.pa.322.

* Epiſcopi, aliique Prælati facultatem concedere poſſunt ſuis Confeſſariis vt ſecum diſpenſent, vt illis caſibus, in quibus ipſimet Prælati diſpenſare poſſunt cum ſuis ſubditis, p.2.alle.36.in fine pa.323.

Epiſcopus non conſecratus dicitur vere Epiſcopus quoad omnia, quæ pertinent ad poteſtatem iuriſdictionis, p.2. alle.36. n.7. pa.ead.

Epiſcopus an poſſit pro certa feſtiuitate, vel occaſione interdictum ad tempus ſuſpendere, p.2.alleg.38.à numero 1. pa. pa. 327.

Epiſcopus poteſtatem, quam habet diſpenſandi cum ſibi ſubditis, poteſt alteri demandare, vt ſecum diſpenſet, p.2.alleg. 39.n.15.pa.333.

Epiſcopus an poſſit poſt Conc. Trid. per ſe ipſum, & non per ſuum Vicarium in foro conſcientiæ abſoluere in ſua diœceſi hæreticos ſibi ſubditos, occultos tamen, p.2. alle.40. à n.21.pa.343.

Epiſcopi à S. D. N. Papa facultatem petunt abſoluendi hæreticos occultos ſibi ſubditos, part. 2. alle. 40. numero 25. pa. 344.

Epiſcopis ab Illuſtriſſ. DD. Cardinalibus Vrbis, & Orbis generalibus Inquiſitoribus quomodo concedatur licentia abſoluendi occultos hæreticos, part. 2. alleg. 40. numero 34. pa.345.

Epiſcopi in recipiendis hæreticis, ſeu ſchiſmaticis in eis locis, ſeu diœceſibus, in quibus ob multitudinem talium delinquentium ordo iudiciarius plene ſeruari non poteſt, quam practicam, & modum retinere debeant, p.2.alle.40.num 35. pa.346.

Epiſcopi excommunicatos pro violenta manuum iniectione in clericos abſoluunt, quando percuſſio eſt leuis, p.2.alle.41. n.2.pa.348.

Epiſcopus poteſt diſpenſare cum habentibus membrum occultum, ſiue manifeſtum non ſua culpa abſciſſum. & quando ceſſat homicidij præſumptio, atque huiuſmodi membrum non reddit ipſum impotentem ad celebrandum, p. 2. alle.42.n.59.pa.356.

Epiſcopi eſt determinare quando dubitatur, ſit ne talis corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impediat, etiam reſpectu Regularium, part.2.alle.42. numero 61. pa. ead.

Epiſcopus cum ſolemniter pœnitentibus propter neceſſitatem, vel vtilitatem ad ſuſcipiendos Ordines minores diſpenſare poteſt, p.2.alle.43.n.8.pa.357.

Epiſcopi, & locorum Ordinarij litteras proceſſus Bullæ in Cœna Domini, ſemel in anno ſolemniter publicare tenentur, p.3.alle.50.n.81.pa.15.

Epiſcopus qui à collatione, aut ſuſpenſione ſuſpenſus beneficium contulerit, aut ad id præſentauerit in excommunicationem Papalem incidit, p.3.alle.50.n.147.pa.22.

Epiſcopi à caſibus & excommunicationibus, quas Summus Pontifex ſibi reſeruauit, abſoluere non poſſunt, p.2. alle.50. num.175.pa.32.

Epiſcopi poſt Deum Sedi Apoſtolicæ Epiſcopatum acceptum referunt, p.3.alle.50.n.176.pa.ead.

Epiſcopi omnes quorum caſuum abſolutionem ſibi reſeruare poſſint, p.3. alle.50.n.185.pa.34.

Epiſcopi de blaſphemiis, quæ hæreticales non ſunt, cognoſcunt, & puniunt, p.3. alle.51.n.93.pa.50.

Epiſcopus poteſt vices ſuas delegare abſoluendi à caſibus reſeruatis, p.3.alle.52.n.4.pa.60.

Epiſcopus concedens alicui omnem ſuam auctoritatem ad audiendas confeſſiones, non videtur ideo concedere caſus ſibi reſeruatos, p.3.alle.52.n.6.pa.ead.

Epiſcopi vltra tres menſes ſingulis annis quando poſſunt à ſuis Eccleſiis abeſſe, p.3.alle.53.n.5 pa.66.67.

Epiſcopi à lege reſidendi Summi Pontificis conſenſu ſolui poſſunt, p.3.alle.53.n.11.pa.77.

Epiſcopus euidenti Reipubl. exigente vtilitate poteſt eſſe Legatus, ſiue Orator Principis ſecularis, p.3.alle.53.numero 16. pa.68.

Epiſcopi in Curia Regum & aliorum ſecularium Principum fungentes munere & officio Regij Præſidis, Confeſſarij, vel Conſiliarij, quando à reſidentia excuſentur, p.3.alle.53.n.17. pa. ead.

Epiſcopus abſque iuſta cauſa à ſua Eccleſia abſens, quas pœnas incurrat, p.3.alle.53.n.21.pa.ead.

Epiſcopo non reſidente in aliquo ex quatuor menſibus ſibi à Papa mutuatis, ſi contingat caſus vacationis, Papa non confert iure deuoluto, ſed ex titulo primæuo reſeruationis, p.3.alle.53.n.50.pa.72.

Epiſcopus abſens an poſſit conferre in menſibus Iunij, & Decembris, quos firmos appellamus, p.3.alle.53. numer.59. pa. 74.

Epiſcopus in principio menſis recedens, cur ita abſens non gaudeat alternatiua in aliqua parte menſis, p.3. alle.53.n64. pa.75.

Epiſcopus poteſt compellere Rectores ad reſidendum, non obſtante conſuetudine reſidendi in loco diſtanti à Parochia per ſex milliaria, p.3.alle.53.n.76.pa.74.

Epiſcopo non licet pro Cathedrali Eccleſiæ ſeruitio, & item ſuo aliquem ex Curatis ſuæ diœceſis ex ipſorum Eccleſiis, conſtituto in illis idoneo Vicario, ad certa negotia adhibere, p.3.alle.53.n.65.pa.74.

Epiſcopus non poteſt vti opera Parochi in viſitatione, vel in alio ſeruitio ſuæ diœceſis, niſi pro tempore duorum menſium, & tunc relicto idoneo Vicario, p.3. alleg.53. num.86. pa. ead.

Epiſcopus procedens per ſubtractionem aduerſus Parochos non reſidentes iuxta Conc.Trid.tenetur ſeruare interualla, de quibus ſeſſ.6.c.1.p.3.alle.53.n.104.pa.77.

Epiſcopus ob legitimam cauſam dare poteſt Canonicis ſuis facultatem, vt poſſint abeſſe per quatuor menſes, p.3.alleg. 53. n.123. pa.79.

Epiſcopus Canonicis ſibi ſeruientibus indulgere poteſt, vt in abſentia præbendarum, ſeu portionum ſuarum fructus percipiant, p.2.alle.53.n.143.pa.80.

* Epiſcopus proprius neceſſarius eſt adeundus ſi clericus aduerſus clericum negotium habeat, part.3.alle.122. nu.1. pa.419.

* Epiſcopus eo ipſo quod exercet iuriſdictionem in vna parte diœceſis, videtur conſtitui in quaſi poſſeſſione exercendi dictam iuriſdictionem quoad alias partes in quibus alter non habet particularem quaſi poſſeſſionem, part.3.alle.123. num.36. pa.426.

* Epiſcopo negligente præſtare abſolutionem ab excommunicatione à ſe lata in eum, qui ex iuſta cauſa petit abſolui, poteſtas abſoluendi an ad Archiepiſcopum deuoluatur ex capite negligentiæ, part. 3. allegat. 126. numero 22. pag. 434.

* Epiſcopo negligente concedere iuſte petitum conſenſum ad decimas, &c. ad Ro.Pont. pro eo conſenſu præſtando recurrendum eſt, & non ad Archiepiſc. etiamſi negligens ſit inferior Epiſcop. ibid.n.28.pa.435.

Google

* Episcopo negligente iatra debitum tempus conferre beneficia ad suam collationem separatim à Capitulo spectantia, collatio deuoluitur ad ipsum Capitulum, ibid.nu. 71. pag.443.

* Episcopus, vbi fuerit exemptus, & Romano Pont. immediate subiectus, eo negligente potestas ad solum Romanum Pont. deuoluitur, ibid.n.79.pa.443.

*Episcopus in cõferendo negligen. potest beneficium sic deuolutum vnire, ibid.n.63.pag.440.

* Episcopus si aliquam Ecclesiã à se generaliter eximat, non potest visitationem, & correctionem à se abdicare, p.3. alle 129.n.2.pag.449.

* Episcopi vt ad Synodum celebrandam alliderentur, statutum fuit vt Cathedraticum in honorem Cathedræ solueretur ab omnibus vocatis ad Synodum, p.3.alle.130. num.4. pag. 451.

* Episcopus contra Episcopum locum per se conuersum ad fidem triennio præscribit, p. 3. allegatio 131. numero 13. pag. 453.

* Episcopo capto à Paganis seu Schismaticis tunc sedes Episcopalis quasi vacare dicitur, & iurisdictio Episcopalis pertinet ad Capitulum, non vero ad Archiepiscopum, p.3.alle. 132.n.17. pag. 23.

* Ep scopus quando captus fuerit à paganis vel schismaticis ad quæ extendatur, & circa quæ versetur admin:stratio Capituli, remissiue ibid. n.20.pag.26.

Episcopus Canonicum, seu Capellanum ex causa legitima comprehensa in cap. vnic. de Cleric. non resid.à residentia sine consensu aliorum Canonicorum excusare potest, p.2. alle.53.n.144.pa.80.

Episcopus ob legitimam causam potest dare Canonicis licentiam absentiæ quatuor mensium, p.3.alle.53. num.145.pag. ead.

Episcopus non potest creare Vicarium ante apprehensionem possessionis Episcopatus, p.3.alle.54.n.3.pag.88.

Episcopus, etiam data facultate Vicario conferendi beneficia, potest præuenire, p.3.alle.54.n.65.pag.95.

Episcopus in remotis agere quando dicatur, p.3.alle.54.n.98. pag.96.

Episcopus an teneatur Vicarium sibi constituere, p.3.alle.54. n.125.pa.98.

Episcopus potest binos principales Vicarios creare, vt causarum expeditioni facilius consulatur, p.3.alle.54.n.126.pag. ead.

Episcopus duarum diœcesum, etiam æque principaliter vnitarum, non potest duos Vicarios generales constituere in principalibus locis prædictarum diœcesum, p.3.alle.54.nu. 129.pag.ead.

Episcopus si fuerit maiori excommunicatione notatus, & publice denuntiatus, eius officialis, seu Vicarius generalis iurisdict:onem suam exercere non potest, p.3.alle.54.n.146. pag 99.

Episcopus prouisus non potest Episcopatum administrare nisi litteris expeditis, & ostensis, p.3.alle.54.numero 161. pag. 102.

Episcopus per se rationem administrationis officij gesti à Vicario Capituli Sede vacante exigere, ac in aliquo delicto compertum punire potest, p.3. alle. 54. num. 182. pag. 104.

Episcopus vniuersalis Ecclesiæ est Summus Pontifex, p.3. alle.57.n.3.pa.116.

Episcopus Episcoporum dicitur Summus Pontifex, p. 3. alle. 57.n.5.pa.123.

Episcopo dignitatum, vel beneficiorum facta collatio non valet, nisi ex dispensatione Papæ, p.3.alle.57. numer.75.pag. 123.

Episcopo titulari, vel cui renunciauit Episcopatum facta collatio præsertim de beneficiis simplicibus valet, p. 3.alle.57. n.76.pag.ead.

Episcoporum nominatio Lusitanæ, Hispaniæ, & Galliæ Regibus iurispatronatus titulo competit, p.3.alle. 57. num. 88. pag.125.

Episcopus ad quem spectat collatio beneficij si infra sex menses non disposuerit, collatio deuoluitur ad superiorem, p. 3.alle.58.n.10.pag.142.

Episcopus non potest indulgere cuiquam vt ante decimum quartum annum inceptum, beneficium simplex obtineat. quod si faciat peccabit mortaliter, & collatio erit nulla, p.3.alle.60.n.75.pag.156.

Episcopus potest secundum beneficium conferre illi, cui primum ad eum honeste sustentandum non sufficit, p.3. alle. 62.n.5.pag.165.

Episcopus non potest dispensare vt quis duo simplicia beneficia vniformia siue similia sub eodem tecto possit obtinere.p.3.alle.62 n.12.pag.166.

Episcopi Parochianos ad Ecclesiam reparandam in casibus quibus tenentur, cogere possunt, p.3. alle.64. num.8. pag. 171.

Episcopus sine licentia Papæ non potest de superfluis fabricæ vnius Ecclesiæ fabricæ alterius assignare, p.3. alle.64.n.17. pag.ead.

Episcopus non valet dispensare cum illegitimis, vt habeant eadem beneficia, quæ pater habuit, nec ad habendum ea, quæ in eadem existunt Ecclesiis in qua genitor habuit, aut in præsenti retinet beneficium, p.3.alle.65.n.30 pag.175.

Episcopis inferiores possunt vnire existente priuilegio, vel consuetudine præscripta aut præscriptione immemoriali, vel quadragenaria cum titulo, p. 3. alle. 66. num. 6. pa.176.

Episcopus potest dispensare cum illegitimo ad beneficium simplex, cui vnita est Parochialis, p.3.alle.66.num.48.pag. 180.

Episcopi arbitrio relinquitur, quantum vna Ecclesia ab altera distare possit, vt commode Sacramenta sumere inde possint parochiani, p.3.alle.68.n.2.pa.381.

Episcopus quando beneficia permutata sunt inæqualia, potest ex officio mandare cessante pacto quod recip ens beneficium pinguius soluat aliquam pensionem suo tempore duraturam, p.3.alle.69.n.14.pag.185.

Episcopi coram quibus resignantur beneficia, debent obseruare vt resignantes, si sint in sacris constituti, habeant alunde vnde viuere, & vitam commode sustentare possint, p.3.alle.69.n.47.pag.188.

Episcopi admittentes liberas beneficiorum resignationes non debent illas suis conferre p.3.alle.69.n.48.pa.ead.

Episcopi beneficia coram ipsis resignata si consanguineis resignantium, aut suis conferant, quam pœnam incurrant, p. 3.alle.69.n.49.pag.ead

Episcopus non potest erigere iuspatronatus ex augmento dotis, p.3.alle.70.n.16.pag.190.

Episcopi consensus non potest facere patronum vnius capellæ, vel Ecclesiæ ex priuilegio aliquem, qui non fundauerit, construxerit, vel dotauerit, p.3.alle.70.n.25.pa.191.

Episcopus antequam præstet consensum super Ecclesiæ ædificatione, quæ de necessitate debeat requirere, p.3.alle.70. num.29 pa.192.

Episcopus licite confert beneficium filio suo legitimo, vel nepoti idoneo.p.3.alleg.72.n.94.pag.205.

Episcopus elapso tempore ad præsentandum potest patronum ad præsentandum admittere, p. 3. alle.72. numer. 170. pag. 211.

Episcopus præsentans intra tempus facit firmam collationem, sed ex patronorum dissensu potest irritari, qui si intra terminum non reclamauerint, manet omnino firma collatio, p.3.alle.72.n.171.pag.212.

Episcopus solus de iure communi potest præsentatos à patronis instituere.p.3.alle.72.n.176.pag.213.

Episcopi in collatione beneficiorum suæ diœcesis de iure communi fundatam habent intentionem, p.3.alle.72.n.177. pag ead.

Episcopi male instituentis culpa patronis non nocet, p.3.alle. 72.n.179.pag.214.

Episcopi tenentur visitationem per se ipsos exequi, nisi aliquo legitimo impedimento detineantur, p.3.alle.73.num.2. pag. 217.

Episcopus in delictis tam grauibus, quàm leuibus contra Canonicos necesse est, vt cum adiunctis procedat, p.3.alle.73. n.9.pag.218.

Episcopus vocem in Capitulo non habet, p.3. alle.73.num.17. pag.218.

Episcopo visitationem aggredienti non licet proponere edicta, quibus subditi iubeantur crimina detegere, multoque minus proposita pœna excommunicationis, p.3.alle.73.nu. 29.pa.221.

Episcopus visitans quando tanquam suspectus recusari possit, p.3.alle.73.n.38.pag.ead.

Episcopus potest præstituere terminum Archidiacono ad visitationem expediendam, & præscribere comitatum, & equitatum, p.3.alle.73.n.40.pag.ead.

Episcopus visitando de proprio expendere tenetur, quando

Rector Eccleſiæ eſt pauper, & ille non indiget, p.3.alle.73. n.51.pag.222.
Epiſcopus non poteſt extra viſitationem Clericos à ſe exemptos corrigere, ac punire, p.3.alle.74.n.4.pag.226.
Epiſcopus per ſe ipſum Eccleſias exemptas viſitare poteſt, licet inferioribus Prælatis ſint ſubiectæ, p.3.alle.74.num.13. pag ead.
Epiſcopus in monaſteriis commendatis, vbi Regularis obſeruantia viget, debet eorum Superiores monere, vt ipſi viſitent, & corrigenda corrigant, p. 3. alleg. 74. num.16. pag. ead.
Epiſcopi incumbentes correctioni & viſitationi exemptorum tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati poſſunt contra Conſeruatores impedientes procedere, p. 3. alle. 74. num. 23. pag.227.
Epiſcopus an poſſit compellere hæredem, vel legatarium ad executionem legatorum ad pias cauſas, etiamſi teſtator prohibuiſſet, p.3. alle. 75. num.8. pag.230. & num.10. pag. ead.
Epiſcopus poteſt animaduertere in Rectores Hoſpitalium, leproſorum, &c. qui negligunt adminiſtrare, vt oportet, p.3.alle.75.n.12.pag.231.
Epiſcopi valent laicos compellere ad exequutionem piarum voluntatum, p.3.alle.75.n.60.pag.237.
Epiſcoporum arbitrio relinquitur an tempore Quadrageſimæ, & Aduentus quotidie, vel tribus diebus in hebdomada, vel minus prædicandum ſit, p.3. alle.76. num.31. pag. 241.
Epiſcopus ſi negligens fuerit in erectione Seminarij, Archiepiſcopus ſupplet eius negligentiam, p.3.alle.77.num.4.pag. 244.
Epiſcopus habens amplam diœceſim volens cognoſcere de cauſis in loco multum remoto à partibus, poſſunt partes petere cauſam committi in loco propinquo, p. 3. alle. 80. n.5.pag.255.
Epiſcopus expulſus à ſua diœceſi, petita, licet non obtenta licentia, poteſt in aliena ſubditis ſuis iuriſdictionem adminiſtrare, p.3.alle.80.n.10.pag.255.
Epiſcopi an poſſint Preſbyteris ſingulos aureos, aut aliam ſummam ſingulis annis ſoluendam imponere, p.3. alle.85. n.13.pag. 276.
Epiſcopus, cui legatum abſolutè relictum eſt, poteſt inſimul canonicam portionem vendicare, p.3.alle.86.num.30. pag. 280.
Epiſcopus de iure communi in quarta decimarum fundatam habet intentionem, p.3.alle.86.n.34.pag.281.
Epiſcopus ſubſiſtente manifeſta & rationabili cauſa, poteſt ſubditos Clericos compellere ad charitatiuum ſubſidium ſoluendum, p.3.alle.87.n.5.pag.283.
Epiſcopi in ciuitatibus, & diœceſibus ſuis poſſunt data manifeſta, & rationabili cauſa ſubditos ad ſubſidium charitatiuum cogere, p.3.alle.87.n.7.pag.ead.
Epiſcopis quoties rationabilis cauſa ſubſit, non ſolum ſemel, ſed etiam pluribus vicibus poteſt charitatiuum ſubſidium exigere, p.3.alle.87.num.36.pag.285.
Epiſcopi tantum poſſunt concedere indulgentias temporales, limitatas, ſeu partiales, p.3.alle.88.n.5.pag.287.
Epiſcopus an poſſit eximere à ſua poteſtate, p.3. alle.89. n.1. & 2.pag.289.
Epiſcopi locorum Ordinarij hodie non poſſunt dare licentiam legendi libros prohibitos, cum hoc tantum tribuatur Illuſtriſſ. Cardinalibus Inquiſitoribus in plena Congreg. p. 3. alleg.90.n.7.pag.291.
Epiſcopi examen & approbatio librorum imprimendorum extra Vrbem requiritur, p.3.alle.90.n.10.pag.ead.
Epiſcopis quibus in locis tam iuris communis, quàm Concilij Trid. facultas concedatur, vt tanquam delegati Sedis Apoſtolicæ procedant, p.3. alle.92.n.1.pag.294.
Epiſcopi, cum tanquam delegati Sedis Apoſtolicæ cognoſcunt, an habeant iuriſdictionem Ordinariam, p.3. alle.92. n.3.& 4.pag.ead.
Epiſcopus qui in ſuis conſtitutionibus, vel per edictum publicant excommunicationem latæ ſententiæ ipſo iure incurrendam contra Clericos omnes tam ludentes, quàm ludum ſpectantes, an incidat in eam ipſemet, & qui cum eo aliqua die recreationis cauſa luſerit, p.3. alleg. 93. nu. 27.pag.298.
Epiſcopus qui commiſit contra præceptum in diœceſi alterius Epiſcopi ſub pœna excommunicationis, non incidit in illam, p.3.alle.93.n.28.pag.ead.
Epiſcopus quibus caſibus poſſit ſtatuere contra Canones, & Conſtitutiones Summorum Pontificum, p.3. alle.93.nu.31. pag.299.
Epiſcopi ſucceſſor non tenetur ſtare locationi prædeceſſoris, niſi tribus concurrentibus, primò, quod locatio fuerit facta nomine Eccleſiæ, ſecundò, quod ſit facta pro vtilitate Eccleſiæ, tertiò quòd pecunia ſit conuerſa in vtilitatem Eccleſiæ, p.3.alle.94.n.1.pag.300.
Epiſcopus tanquam delegatus Sedis Apoſtolicæ procedit in monitoriis vigore ſignificauit, expeditis à Summo Pontifice, p.3.alle.96.n.41.pag.314.
Epiſcopus an habeat poteſtatem, & iuriſdictionem examinandi, & approbandi noua miracula, p.3.alle.97.n.1.& 2. pag. 320.
Epiſcopus extra ſuam diœceſim exiſtens poteſt facultatem concedere, vt in ea publice reliquiæ alicuius Sancti canonizati collocentur venerandæ, p.3. alle.97.n.16.pa.233.
Epiſcopus confirmatus, licet non conſecratus, poteſt concedere licentiam, vt à nouitio poſſit fieri diſpoſitio bonorum temporalium, p.3.alle.99.n.3.pag.326.
Epiſcopus, vel illo impedito eius Vicarius, aut ab eis deputati quomodo voluntatem virginum Deo dicandarum explorare teneantur. p.3.alle.100.n.1.pag.331.
Epiſcopus non ingreditur clauſuram, ſed ſtat ante feneſtellam cancellorum, cum explorat puellæ voluntatem, p.3.alle.100 n.6.pag.ead.
Epiſcopus poteſt animaduertere contra Abbatiſſas, aliaſque Superiores habitum ſacrum dantes, vel patientes profiteri Moniales abſque dicta exploratione, p.3.alle.100. num.10. pag.332.
Epiſcopi ſententia, qua iudicauit ad præſentationem alicuius patroni iuſpatronatus pertinere, non probat iuſpatronatus, niſi antiqua ſit, p.3.alle.72. num.49.pag.397.
Epiſcopus non poteſt impedire quod non ingrediatur ſepta monaſteriorum Monialium Regularibus ſubiectarum ad effectum videndi ſi clauſura ſeruata ſit, vel non, p.3.alle. 102.n.8.pag.340.
Epiſcopi conſenſus abſque alia ſuperioris regularis voluntate an ſufficiat, vt poſſit aliquis ingredi ſepta monaſterij Monialium exemptarum, ibid.n.40.pag.346.
Epiſcopi ingredientes monaſteria Monialium ſibi non ſubiecta ſine licentia ſuperioris in ſcriptis, includuntur ſub decreto Concilij ſeſſ.25. de regularib. c.5.ibid.n.42. pag. 346. & 347.
Epiſcopi, & ſuperiores Prælati ſicut poſſunt aliis facultatem concedere ingrediendi monaſteria Monialium ſibi ſubiecta in caſibus neceſſariis: ità etiam & ipſi viſitationis, aut alterius cauſæ neceſſariæ gratia intrare poſſunt, ibidem num.43.pag.347.
Epiſcopus, vel alius Superior, qui electioni Abbatiſſæ præeſſe poteſt, clauſtra monaſterij ingredi non valet: ſed ante cancellorum feneſtellam vota ſingularum audire, ibid.nu.46. pag.ead.
Epiſcopus imponens pœnam eunti ad monaſterium ſuæ diœceſis comprehendit tam ſubditum, quàm non ſubditum, ibid.n.75.pag.352.
Epiſcopi de iure communi intentionem fundatam habent tam in ciuilibus, quàm in criminalibus contra Regulares, & Abbates, p.3.alle.105.n.2.pa.361.
Epiſcopus hodie nullum poteſt ad profeſſionem monaſticam admittere, ibid.n.5.
Epiſcopi ſuper Regulares, etiam ordinis S.Ioannis Hieroſolymitani, habent auctoritatem in concernentibus curam animarum, quam ipſi exercent, ibid.n.28.pa.365.
* Epiſcopus Eccleſiæ Cathedralis Regularis repræſentat duplicem perſonam, videlicet proprij & veri Abbatis in iis, quæ concernunt inſtituta Regularia; & ſimul proprij Epiſcopi quoad reliqua, p.3. alle.105. poſt num.77. verſ. reſtat pag.369.
* Epiſcopus Eccleſiæ Cathedralis Regularis vicaria vti debet poteſtate monachi alicuius tanquam melius verſati in iis, quæ ad regulam pertinent p.3. alleg.105. nu.77.verſ.verum pag.369.
Epiſcopus habet auctoritatem abrogandi, & ſubrogandi dies feſtos, prout ſibi magis expedire videbitur, p.3.alle.105.nu. 37.pag.ead.
Epiſcopus procedere poteſt contra laicos non obſeruantes feſta, ibid.n.41.pag.366.
Epiſcopus per cenſuras eccleſiaſticas, ſi opus fuerit, compellere poteſt ſuperiores Regulares, vt nouitiis nolentibus profite

profiteri,omnia bona reſtituant, quæ tempore ingreſſus in Monaſterium detulerunt,p.3.alle.105.n.47.pag.ead.
Epiſcopus poteſt compellere Regulares, ſiue Religioſos exemptos ad reddendam coram ſe geſtæ teſtamentorum executionis rationem,ac eos punire,ſi male geſſerint,ibid. n.50.pag.ead.
Epiſcopi locorum Ordinarij, & hæreticæ prauitatis vbique locorum deputati Inquiſitores procedere poſſunt, & ſeuere animaduertere in Regulares audentes publice aſſerere quod Beatiſſima Virgo fuerit concepta cum peccato originali,ibid.n.58.pag.367.
Epiſcopus punit Regulares Mendicantes(exceptis Prædicatoribus)qui cum debeant eſſe contenti vnica campana, plures habent,ibid.n.62.pag.368.
Epiſcopi poſſunt in locis exemptis ſuæ diœceſis facere ſolemnes benedictiones,& diuina officia celebrare, ibid.nu. 66.pag.368.
Epiſcopus amota omni appellatione componit controuerſias omnes inter Regulares in proceſſionibus publicis contingentes,ibid.n.71.pag.ead.
Epiſcopus poteſt de iure communi,& ex vniuerſali conſuetudine familiam armatam tenere,p.3.alle.107. numero 1.pag. 380.
Epiſcopus poteſt iudicare,& punire delinquentes, ibid. nu.2. pag.ead.
Epiſcopus poteſt habere officiales, ſeu apparitores, quorum manu, & opera poſſit iuriſdictionem ſuam exercere, ibid. num.3.pag.ead.
Epiſcopus poteſt exequi ſententias ſuas, & iudicatas res ſui ipſius non aliena ope,ibid.n.4.pag.ead.
Epiſcopi familia quamuis ſit laica potitur fori priuilegio, ibid.n.9.pag.381.
Epiſcopus punire poteſt exceſſus officialium Laicorum, qui eius curiæ inſeruiunt,ibid.n.15 pag.ead.
Epiſcopi habent fiſcum,ibid.n.16.pag.ead.
Epiſcopi indicere poſſunt pœnam pecuniariam, eamque ſibi, vel Cameræ ſuæ applicare,ibid.n 18.pag.382.
Epiſcopus ſibi retinere non debet pœnas pecuniarias, ſed in pios vſus erogare,niſi ſit admodum pauper, ibid. num.19. pag.ead.
Epiſcopus quas clericorum cauſas poſſit laico delegare, vide verbo Delegare.
Epiſcopus poteſt dare licentiam petendi eleemoſynam pro vſu alicuius pij loci, vel operis, & ibi aſſignantur qualitates,quas debent habere earum collectores, p.3.alle.109.n. 11.pag.385.
Epiſcopus in prauos eleemoſynarum quæſtores quamuis Laicos poteſt animaduertere,ibid.n.12.pag.ead.
Epiſcopus contra exemptos cognoſcit in omnibus criminibus actualem, ſeu ſolemnem degradationem requirentibus,p.3.alle.110.n.28.pag.389.
Epiſcopi ſuſpenſionem non incurrunt niſi eorum ſpecialis & expreſſa fiat mentio,p.3.alle.111.n.1.pag.390.
Epiſcopus illiterato,coniugato,infanti, vel inuito, aut alienæ diœceſis Primam tonſuram conferens quando ſuſpenſionem incurrat,vide in verbo Prima tonſura.
Epiſcopus ordinans,vide Ordinans Epiſcopus.
Epiſcopus, qui poſt Concilium Prouinciale celebratum infra ſex menſes non conuocat omnes Abbates, Preſbyteros, Clericos & vniuerſam plebem ſuæ diœceſis,eiſque omnia geſta in Concilio prouinciali non refert, ſuſpenſionem duorum menſium ab officio incurrit, p.3.alle.111.n.21. pag. 392.
Epiſcopus qui ſciens Sacerdotem ſubditum ſuum pro Sacramentis adminiſtrandis aliquid præmij accipere, niſi fuerit ſponte & voluntaria oblatio, & eum negligit corrigere, ſuſpenditur ad duos menſes,ibid.n.22.pag.ead.
Epiſcopus, qui condonauerit pœnam contentam aduerſis incendarios in cap. peſſimam 23. q. 8. per annum ab officio Epiſcopali ſuſpenditur,ibid.n.23.pag.ead.
Epiſcopus per annum ſuſpenditur non ſeruans conſtitutionem Concilij Lugdunen.relatam in cap. quamuis de elect. in 6.ibid.n.24.pag.ead.
Epiſcopi ſuſpenduntur ſi domos ſuas locent,vel ſub alio titulo concedant ad fœnus vſurarum exercendum alienigenis,ibid n.25.pag.ead.
Epiſcopi,qui procurant vt Clerici capiantur à dominis temporalibus,vt beneficia renuntient, vel vt citati ad Apoſt. Sedem ad ipſam ire non poſſint,ſuſpenduntur à perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarum ad triennium, ibid.num. 29. pag. 393.
Epiſcopi ſuſpenduntur per triennium ab officio ſi odio, gratia,amore,vel lucro in crimine hæreſis contra aliquem procedere omiſerint,ibid.n.30.pag.ead.
Epiſcopus accipiens aliquid in viſitatione in pecunia, vel victualibus vltra id, quod ſibi debetur, ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ, donec duplum reſtituat, ibid. num. 31. pag.ead.
Epiſcopus ſuſpenditur à Pontificalibus,& ingreſſu Eccleſiæ ſi non ſeruauerit ea,quæ in Extrau.2.de elect. Ioan.22. ſtatuta ſunt,ibid.num 32.pag.393.
Epiſcopi ſuſpenduntur, qui in cauſis alienationis rerum Eccleſiaſticarum in detrimentum Eccleſiarum vtuntur poteſtate eis commiſſa, ibid.n.37.pag.394.
Epiſcopus in illis caſibus in quibus beneficiorum reſignationes poteſt recipere,ſi contra fecerit à beneficiorum collatione tradiu ſit ſuſpenſus, donec remiſſionem à Romano Pont.meruerit obtinere.ibid.n.39.pag.ead.
Epiſcopus qui iudicem caſuum gratiarum, & indulgentiarum ſoluto certo pretio proponit, incurrit ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, & perceptione fructuum, ibid.num.40. pag.ead.
Epiſcopi Summo Pont.immediate ſubiiciuntur, p.3. alle.112. n.5.pag.396.
Epiſcoporum numerus præſcriptus ad deponendum Epiſcopum an requiratur quando cognoſcitur contra Epiſcopum à iudice per Papam delegato, p. 3. alle. 2. num. 10. pag.394.
Epiſcopi.ac alij beneficiarij non monachi teſtari non poſſunt ex fructibus ſuorum beneficiorum, quia à lege canonica prohibentur,p.3.alle.114.n.5.pag.400.
Epiſcopi quare de acquiſitis intuitu Eccleſiæ,ſicut Clerici,ſecundum hodiernam conſuetudinem, teſtari non poſſint, oſtenditur,ibid.n.7.pag.ead.
Epiſcopus tranſlatus tenetur priori Epiſcopatui relinquere fructus iam perceptos, & res ex illis emptas, ac etiam libros,ornamenta,& argentaria de reditibus prioris Epiſcopatus quæſita,ibid.num.16.pag.402.
Epiſcopus à tempore confirmationis Pontificiæ incipit Eccleſiæ acquirere,ibid.num.30.pag.403.
Epiſcopus monachus in obtinenda à Pontifice licentia ad teſtandum etiam ad opera pia duplex impedimentum tenetur explicare, alterum ſe eſſe religioſum, alterum ſe eſſe Epiſcopum, ibid. num. 24.
Vide cætera verbo Monachus factus Epiſcopus.
Epiſcoporum cauſæ,vide Cauſæ Epiſcoporum.
Epiſcoporum electio,vide Electio Epiſcoporum.
Epiſcopus factus monachus, vide Monachus factus Epiſcopus.
Epiſcopus titularis,vide Titularis Epiſcopus.
Epiſcopus deponi poteſt,vide Deponi poteſt Epiſcopus.
Epiſcopus poteſt diſpenſare, vide Diſpenſare poteſt Epiſcopus.
Epiſcopus non poteſt diſpenſare, vide Diſpenſare non poteſt Epiſcopus.
EPISTOLAM canere, vel Sacriſtæ officio fungi in Eccleſiis parentum filij illegitimi nullo modo poſſunt,p.3. alleg. 65. n.20.pag.174.
* Epiſtola.quam ad nepotem ſcripſit Clemens IV.refertur,p. 1. tit.2.gloſ.9.n.32.pag.77.
EQVITES capellani Religionis S. Stephani Papæ ad Eccleſias ſeculares præſentari poſſunt, p.3.alleg.57. num. 173. pag.134.
EREMITÆ, qui nullam profitentur religionem, exempti non ſunt à poteſtate ſeculari, nec priuilegio Canonis gaudent, p.2.alle.12.n.42.pag.205.
Eremitæ profeſſionem emittentes priuilegio fori & Canonis gaudent.ibid.n.43.
Eremitæ antiqui tenuiſſimo victu vſi fuerunt, p.1.tit.2. gloſ.5. n.18.pag.61.
EVANGELIORVM liber quare nouo Præſuli tradatur, oſtenditur p.1.tit.1.cap.5. n.16.pag.26.
ERIGERE ſolus ſummus Pont.poteſt Eccleſiam collegiatam in Cathedralem, & Epiſcopalem in Metropolitanam, p.3. alle.68.n.8.pag.383.
Erigere Eccleſiam ſimplicem curatam & Parochialem an ex cauſa poſſit Epiſcopus, remiſſiuè,ibid.n.9.
* Error communis ad validitatem geſtorum non ſufficit, ſed vlterius oportet vt illum præceſſerit titulus officij exerciti p.2.alle.25.n.63.pag.234.

Digitized by Google

EVARISTVS Preſbyter hibernis noctibus in puteum ſe emergebat, vt carnis afflictiones effugeret, p.1.tit.2.gloſ.8.n.11. pag.71.

EVCHARISTIÆ Sacramentum ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine in Sacrario aſſeruatur, p.2.alle.22.num.1.pag.235. Tabernaculum vbi eſt aſſeruandum, quale eſſe debeat, num. 2. Et in Sacrario nulla alia Sacra præter ipſum teneri debent, num.3. quomodo deferendum ad infirmos, num. 4. pag.ead.

Euchariſtiæ Sacramentum vt in Eccleſiis non parochialibus pro adoratione fidelium aſſeruetur, non poteſt dare licentiam Epiſcopus,ibid.n.8.pag.235.

Euchariſtiæ Sacramentum prohibetur adminiſtrari à Religioſis ſecularibus, & quid in hoc Minoribus conceſſum ſit p. 3.alle.50.n.98.pag.63

Euchariſtia Sanctiſſima abutentes ſunt ſuſpecti de hæreſi, & Curiæ ſeculari traduntur, p. 3. allegat. 51.num.135.pag. 54.

S.EVGENIVS antequam in primum Toletanæ Eccleſiæ Epiſcopum crearetur anno 94. vel 95. mittitur à Clemente Summo Pont. poſt Petrum I V. in Galliam ad Euangelium prædicandum p.1.tit.3.cap.8.n.44.pag.136.

Eugenius primus Toletanæ Eccleſiæ Epiſcopus, ſecundum veriorem relationem,martyrio coronatur anno 97. ibid.num. 46.

EXAMEN Fidei, & Salutis principia debet promouendus in Epiſcopum non ignorare,p.1. tit.1.cap.5.n.7. pag.24.

Examini ſe ſupponentes pro alio beneficium Eccleſiaſticum impetrante in excommunicationem Papalem incidunt p.3. alle.50.n.124.pag 10.

Examen per concurſum fieri non debet in vacatione Parochialium, quæ ſunt iuriſpatronatus laicorum, ſed ſufficit, quod deputatus à patronis examinetur ab examinatoribus in diœceſana ſynodo deputatis,& idoneus iudicetur, p. 3. alleg.60.n.18.pag.150.

Examen per concurſum in vacatione Parochialium, quæ ſunt iuriſpatronatus laicorum, quando ſunt plures præſentati, tunc Epiſcopus eligere poteſt quem cæteris magis idoneum iudicauerit.p.3.alle.60.n.19.pag.151.

Examen per concurſum fieri non debet in reſignationibus parochialium factis in manibus Papæ in fauorem,p.3.alle.60. n.21.pag.ead.

* Examini ſubiicere non poteſt Epiſcopus pro ſimplici beneficio illum,quem iam examinauerat pro Ordinis ſacri promotione,p.3.alle.60.n.89.in fine pag.157.

* Examinatus coram Ordinario ſynodalibus examinatoribus adhibitis, & idoneus repertus ad certam Parochialem ad eandem examinari non debet etiam ſtante claus. ſi per diligentem examinationem, &c. p.3. alle. 60. poſt num. 91. pag.158.

* Examen nouum eſt optimus modus probandi ſcientiam examinati, alias reiecti, & grauamen ab examinatoribus illatum p. 3. alle. 60. poſt num. 91. verſ. verum autem pag.158.

Examen per concurſum quando requiratur in permutationibus Parochialium,p.3.alle.60.n.23.pag.ead.

Examen in Parochialibus præciſe neceſſarium eſt, nec omitti poteſt ex eo quod prouiſus notorie dignus ſit,etiamſi eſſet famoſiſſimus Doctor,vel Vicarius Epiſcopi,p.3. all.60.n.86. pag.303.& alle.72.n.110.pag.207.

Examen in notorie litterato non requiritur, p.3.alle.72.n.119. pag.ead.

Examen per concurſum non requiritur in Parochialibus iuriſpatronatus laicorum,niſi plures ſint præſentati, p.3.alle. 72.n.121.pag.208.

Examen per concurſum requiritur in parochialibus iuriſpatronatus eccleſiaſtici, p. 3. allegat. 72. numero 122. pag. ead.

Examini ſe ſupponentes pro aliis amittunt ipſo iure beneficia,p.3.alle.57.n.246.pag.140.

Examinare,& viſitare poteſt Epiſcopus quoſcunque Canonicos, & dignitates, & alios clericos exemptos, & non exemptos ad curam animarum exercendam conſtitutos, quoad eorum inhabilitatem, p. 3. alle. 74. numero 19.pag. 227.

Examinari,& approbari ab Epiſcopo prius debent præſentari, & poſtea inſtitui ab inferioribus, ſi ad eos pertineat inſtitutio,p 3.alle.72.n.125.pag.208.

Examinatores beneficiorum a Synodo diœceſana electi, ſi cauſa examinis abſint à choro, poſſunt ex ſtatuto Capituli quotidianas diſtributiones lucrari, p. 3. alle. 53. num. 161. pag.82.

Examinatores ſemel in Synodo deputati, ſi Synodus quotannis non fiat,munus ſuum debent exercere, donec Synodus habeatur,p.3.alle.60.num.48.pag.153.

Examinatorum Synodalium officium expirat, ſi anno elapſo aliqui ex eis mortui fuerint, p.3. alle. 60 n.eod.

Examinatores Synodales, ſi non adſint eo tempore, quo debet fieri prouiſio per concurſum, poteſt Epiſcopus, non obſtante Concilij forma, deputare nouos examinatores abſque celebratione Synodi, p. 3. alle. 60. num. 50. pag. ead.

Examinatores Synodales nihil prorſus occaſione examinis, nec ante,nec poſt accipere poſſunt, p. 3. alleg.60. num.52. pag.ead.

Examinatoribus deputatis in Synodo pro concurſu Parochialium, non poteſt Ordinarius ſtatuere aliquod ſtipendium, etiam modicum,niſi contrarium vſu receptum ſit,vt in aliquibus Hiſpaniæ Eccleſiis,p.3. alle.60.num.53.pag.154.

* Examinatores debent ſingulis annis proponi in ſynodo ad minus ſex, & ab ea ſynodo probari,p. 3. alleg. 60. poſt n. 47.pag.153.

* Examinator vt dicatur probatus à Synodo debet dimidiam partem ſuffragiorum ferre ab iis, qui vocem habent in ſynodo,ibid.

* Examinatores aliqui ex ſex ſi intra annũ ſuæ electionis mortui fuerint totam facultatem examinandi vna cum Epiſcopo ad ſuperſtites, ſpectare debet eo anno durante, ſed in loco mortuorum eligendi alij cum approbatione Capituli, ibid.

* Examinatores ſi omnes decedunt, vel in longinquas partes recedunt, Epiſcopus intra annum ad celebrandam ſynodum ex antiquis,qui fuerunt,ſex,non pauciores ſubrogare debet, & ſi non extabunt tot antiqui eligere poteſt illos, qui extabunt,& alios ſupplere de nouo approbatos à Capitulo vſque ad ſex,ibid.

* Examinatores Synodales eligi debent qui ſint Magiſtri, aut Doctores,ſeu licentiati in Theologia ſeu iure Canonico, ſi extent, alioquin alij clerici ſunt eligendi, qui ad id videbuntur magis idonei,p.3.alleg.60 n.50.pag.153.

Examinatores ad beneficia ſcientiam examinandorum iuxta beneficiorum qualitatem debent attente rimari, p.3.all.60. num.57.pag.154.

Examinari denuo debet promotus ad ſimile & æquale beneficium,ſi in priori examine minus idonee, & apte reſpondit,aut ſi creditur eum poſt examen ſe negligenter in ſtudio litterarum geſtiſſe,p.3.alle.60.n.91.pag.157.

Examinatores peracto examine debent eos ex communi ſententia renuntiare Epiſcopo, quos idoneos reperirent, vel data cauſa eos ad Ordinarium remittere, p.3.alle.60.n.91. p.158.

Examinatores ab Epiſcopo,vel Vicario,quibus beneficia prouideri incumbit,tenentur ſignificare,& ſubſcribere quis ſit dignus,& quis dignior ſub peccato mortali, p.3.alle.60.nu. 93.pag.ead.

Examinatorum relatio quominus executionem habeat, non poteſt impedire per viam deuolutionem, aut appellationem,etiam ad Sedem Apoſtolicam interpoſitam, p.3. alle. 60.n.54.pag.ead.

Examinatores tenentur examen facere de ætate, moribus, doctrina, prudentia, & aliis rebus ad vacantem Eccleſiam gubernandam opportunis, ita vt non ſufficiat ſi ſolum de ſcientia relationem fecerint, p.3. alle.60. n.95.pag. 158.

Examinatorum vota quomodo danda. p. 3. alleg.60. numero 96.

Examinatoribus non incumbit, ſed ad Epiſcopum ſpectat eligere ex approbatis magis idoneum ſub peccato mortali, licet in foro exteriori non inualidetur actus ſi prætermiſſo digniore,eligatur dignus,p.3.alle.60.n.97.pag.159.

Examinatus, & approbatus ſemel ad vnum beneficium ſimplex,non amplius examinatur ad aliud ſimile, p.3. alle.60. n.89.pag.157.

Examinatores ad minus ſex eliguntur in Synodo diœceſana, tam per vota ſecreta, quam aperta, qui promouendos ad beneficia curata examinent, p.3. alleg. 93. num. 18. pag. 298.

EXCOMMVNICARE poteſt de iure communi Epiſcopus electus, & confirmatus, p. 1. tit. 1. cap.2. numero 13. pagina 3.

Excom

Excommunicatus ſi ordinetur characterem recipit,p.2.alleg. 2.n.7.pag.14.
Excommunicationem can. ſi quis ſuadente, 17. quæſt. 4. incurrit percutiens Clericum Primæ tonſuræ, ibid. num. 17.
Excommunicare poteſt ſubditum ſuum Epiſcopus extra territorium exiſtens, p.2.alle.6.num.17.pag.181.
Excommunicatos à Suffraganeis ſuis abſoluunt Patriarchæ, p.1. tit.3.c.1.n.36.pag.103.
Excommunicatione per annum perſeuerantes tanquam ſuſpectæ de hæreſi leuiter puniuntur ab Inquiſitoribus, p. 2. alleg.40.n.48.pag.347.
Excommunicatos pro violenta manuum iniectione in Clericos ſolus Papa abſoluit,p.2. alleg.41.n.1.pag.348.
Excommunicationis maioris vinculo obſtrictus ſacros Ordines ſuſcipiens,indulgentia ſolum Summi Pontificis munere, & officio ſuo fungi poteſt, p. 3. alleg. 50. num. 21. pag.10.
Excommunicatus à delegato Papæ ſi per annum maneat in excommunicatione, poſt annum abſoluitur à ſolo Papa,p. 3. alle.50.n.87.pag.15.
Excommunicatos à Papa Clericus ad Diuina ſcienter admittens,incidit in excommunicationem Papalem, p.3.alleg.50. n.88.pag.16.
Excommunicatos ob Eccleſiæ fractionem cum ſpoliatione poſt denunciationem ſolus Papa abſoluit,p.3. alle.50.n.90. pag.ead.
Excommunicationes nulli reſeruatæ, quæ in Decreto, & Decretalibus reperiuntur, p.3. allegat. 50. num. 170. pag. 23.
Excommunicatione nulli reſeruatæ, quæ in ſexto Decretalium reperiuntur, p.3.alleg.50.n.171.pag.ead.
Excommunicationes nulli reſeruatæ, quæ in Clement. reperiuntur,p.3.alle.50.n.172.pag.41.
Excommunicationes nulli reſeruatæ, quæ in Extrauagantibus reperiuntur,p.3 alle 50.n.173.pag.43.
Excommunicationes nulli reſeruatæ,quæ in Conc.Trid. reperiuntur,p.3.alle.50.n.174.pag.44.
* Excommunicatos tenetur vitare Epiſcopus ſicut cæteri p.2. alleg.41.n.38 pag.351.
* Excommunicatorum nomina ſubditis ſuis, & vicinis etiam Epiſcopis dare debent Epiſcopi, & ſi oporteat publicare,p. 2. in compend.n.25.pag.154.
Excommunicatus pro cauſa Eccleſiæ, & defenſione iurium ipſius lucratur fructus,& diſtributiones beneficij, p.3.alle. 53.n.173.pag.83.
Excommunicatus inique diſtributiones quotidianas exigere poteſt,p.3.alle.53.n.174 pag.ead.
Excommunicationes ad finem reuelationis pro rebus deperditis ſeu ablatis ſine ſpeciali facultate non poteſt decernere generalis Vicarius Epiſcopi, p.3.alle.54.num.115.pag. 97.
Excommunicatus beneficium obtinere non poteſt,p.3.alle.72. n.96.pag.404.
Excommunicatus præſentari, ſeu nominari ad beneficia non poteſt,p.3.alle.72.n.97.pag.405.
Excommunicatio impoſita à Concilio contra vendentes, aut apud ſe retinentes libros ſine Epiſcopi licentia, illi eſt reſeruata,niſi tales libri eſſent hæreticorum, p.3. alleg. 90.n. 15.pag.473.
* Excommunicatus iniuſtè à quo recuperet omiſſas diſtributiones,p.3.alle.53. poſt.n.174.verſ.à quo,pag.84.
* Excommunicatus iniuſtè ſi fuit in mora petendi abſolutionem, pro eo tempore pro quo mora conſiderari poteſt, non recuperat diſtributiones quotidianas, ibid.
* Excommunicati, ſuſpenſi, vel interdicti ab Ordinibus ſunt repellendi,p.2.alle.10.n.39.pag.194.
Excommunicatione magna circumſpectione eſt vtendum,p.3. alle.96.n.1.pag.311.
Excommunicationes diebus feſtis exceptis inſignioribus publicari poſſunt, p.3. alleg. 96. num. 2. pag 311. & num. 43. pag.315.
Excommunicationes pro rebus deperditis inueniendis à nemine concedi poſſunt præterquam ab Epiſcopo,p.3.alle.96. n.3.pag.617.
Excommunicationum monitiones ſi deneget Epiſcopus, licet parti appellare ad Metropolitanum, p.3. alle.96. nu.4. pag.312.
Excommunicationes pro rebus deperditis dantur in ſubſidium,deficiente ſcilicet alia probatione, p.3.alle.96.nu.14. pag.313.
Excommunicationes pro rebus deperditis non ſunt concedendæ quoties quis coram competenti iudice ob indicia, quæ ſunt contra reum procedere poteſt, p.3.alle.96.nu.15. pag.ead.
Excommunicatus, vel notorius peccator non poteſt inſtare pro conceſſione monitorij excommunicationis pro rebus deperditis,p.3.alle.96.n.20.pag.313.
Excommunicatio pro furto, ſeu rebus ſubtractis, non ligat communiter niſi illos,qui mortaliter furtum fecerunt, p.3. alle.96.n.28.pag.314.
Excommunicatio pro furto à pluribus dato poteſt publicari, quamuis eorum ſinguli parum acceperint,p.3.alle.96.n.29. pag.ead.
Excommunicatio eſt pœna,quæ cum ſit lata contra euntes,& loquentes non comprehendit mittentes, p.3.alle.102. n.82. pag.353.
EXCEPTIONEM rei iudicatæ nunquam præſtat informatio de genere,p.1.tit.2.gloſ.17.n.47.pag.97.
Exceptio impuritatis debet plene & concludenter probari, ibid.n.44.
Exceptio ſi opponatur Epiſcopo viſitanti hoſpitale, aut Confraternitatem,quod ſub immediata Regum ſit protectione, non ad ſecularem iudicem, ſed ad Epiſcopum pertinet de ea cognoſcere,p.3.alle.75.n.20.pag.231.
EXECVTOR grattarum benefcialium, quæ expediuntur in Curia Romana poteſt eſſe generalis Epiſcopi Vicarius, p.3.alle.54.n.136.pag.99.
Executor omnium piarum diſpoſitionum eſt Epiſcopus, p. 3. alle.82.num.2.pag.260.
Executor, qui non adimplet voluntatem defuncti peccabit mort. ſecundum negligentiæ qualitatem, ibid. num. 16. pag.ead.
Executor teſtamenti ad implendam defuncti voluntatem poteſt ſtatim poſt aditam hæreditatem cogi ab Epiſcopo,ſeu quocunque alio diœceſano,vel Capitulo Sede vacante,niſi aliud refragetur,ibid.n.18.pag.261.
Executio teſtamenti non impeditur ante aditam hæreditatem,ibid.n.21.
* Executores teſtamentorum an & quando poſſint eſſe Regulares p.3.alle.82. poſt n.36.pag.265.
Executio facta non ſeruato ordine dato in l. à diuo Pio, §. in venditione ff. de re iudic.non ſubiacet nullitati,p.3.alle.96. n.39.pag.313.
Executor monitorialium Papalium an poſſit abſoluere ab excommunicatione poſtquam paruit is, qui in eam incidit, ibid.n.42.
EXEMPTI ſubiiciuntur Epiſcopo in illis omnibus, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, nempe in petitione Chryſmatis, &c.p.2.alle.31.n.20.pag.288.
* Exemptionis priuilegium quando datur reſpectu certi loci, & eo circumſcribitur, ſi exempti extra illum committant delictum,coram Ordinario conueniri poſſunt p. 3. alle.223. n.5.pag.421.
* Exemptio quando conceditur reſpectu certi iudicis, veluti eximendo à poteſtate proprij Ordinarij, tunc ſi exempti delinquunt,conueniri poterunt coram Ordinariis, locorum in quibus diliquerunt, ibid. num.9. pag. 422.
* Exemptio quando data eſt reſpectu certi generis iuriſdictionis per delictum non amittitur, ibid. num. 7. pag. 421.
* Exemptio quando eſt ſimplex & abſoluta reſpectu omnium, & quorumcunque Iudicum, tunc exempti ratione delicti ab Ordinariis locorum,in quibus committitur, puniri non poterunt,ibid.n.10.
* Exemptio conceſſa iudicatur ſi Pontifex eximat ab Ordinarij poteſtate,vel cum plena libertate, ſeu aliis verbis adductis,ibid.n.12.cum ſeqq.pag.422.
* Exemptio an plenè probata cenſeatur ſi in priuilegio dicatur, vt quis exiſtat iuris B. Petri ibid. num. 15. pag. 423. Quid ſi accedat ſolutio cenſus ibid. num. 18. pag. 423.
* Exemptio an plene probetur ex verbis narratiuis priuilegij, aut ſententiæ non principaliter ad exemptionem concedendam, ſed propter aliud prolatis, ſi ſententia aut Princeps in illis principaliter ſuam fundat intentionem, ibid.n.19.pag.423.
* Exemptio à poteſtate Ordinariorum conceſſa videtur ſi Papa recipiat ſpeciales in ſubiectos Eccleſiæ Romanæ, ſecus vero ſi recipiat aliquos in filios, ibid.n.20.

itized by Goo

* Exemptio à poteſtate Ordinariorũ non probatur ex ſolutione cenſus facta ſedi Apoſt.niſi appareat quod fit in ſignum ſubiectionis, & perceptæ libertatis, ibid. num. 21. & 22. pag.424.

* Exemptionem à reuerentia Epiſcopo debitam nemo in totum præſcribit,p.3.alle.128.n.6.pag.

* Exemptio extinctiue præſcribi non poteſt, ſed tranſlatiue, ibid.n.8.pag.

* Exemptio ab Ordinariorum poteſtate an probetur ex receptione ſub protectione ſedis Apoſtolicæ,ibid.n.26.& 27. pag.425.

* Exemptio ſimplex neminem eximit à viſitatione ſi de illa ſpecialis, & expreſſa mentio non fiat, ibid.num. 30. pag. 425.

* Exemptionis generale priuilegium minime ſufficit vt exempti ab onere procurationis liberi cenſeantur, ſed requiritur ſpecialis de illa mentio, ibid.n.31.pag.425.

* Exemptio prodeſt quoad poteſtatem Ordinarij,non quoad poteſtatem legati de latere,ibid.n.32.

* Exemptionis priuilegium à iuriſdictione Epiſcopi non Suffragatur,niſi probetur quaſi poſſeſſio exemptionis,& præcipue ad effectum impediendi manutentionem, ibid. n.34. & 37.

* Exemptionis à iuriſdictione alicuius quaſi poſſeſſionem non dicitur habere ſubditus ex eo ſolo quod non appareat ſuperiorem in illum exercuiſſe iuriſdictionem, niſi probetur quod venerit caſus exercendi,& volens exercere fuerit repulſus, & repulſioni acquieuerit, ibid. num. 38. pag.426.

* Exemptionis priuilegio renunciare non poteſt etiam in præiudicium exempti,ibid.n.94.pag.426.

* Exemptio ab Ordinariorum poteſtate an probetur ex receptione ſub protectione ſedis Apoſt.p.3.alleg.125.n.26. & 27.pag.425.

* Exempti ratione delicti, contractus,vel rei ſitæ coram Ordinarius locorum an conueniri poſſint.p.3. alleg 125. à nu.1. pag 421.

* Exempti tantummodo Romano Pont. immediate manent ſubiecti,& in totum eximuntur ab Ordinariorum iuriſdictione,ibid.n.29.pag.425.

* Exemptus non poteſt priuilegio ſuo renuntiare, ibid.n. 40. cum ſeq.pag.426.

Exemptionem a iure, & poteſtate Epiſcoporum ſolus Papa concedit,p.3.alleg.50.n.13.pag.9.

Eximere à ſe,& à Romana Curia an poſſit Summus Pontifex? p.3.alle.50.n.14. pag.9. Et eximere à ſua poteſtate an poſſit Epiſcopus,alle.89.n.1.pag.289.

Exempta Eccleſia non cenſentur exemptæ capellæ ipſi Eccleſiæ ſubiectæ accedentes,vel connexæ, p.3.alleg.75.num.29. pag.232.

Exempti Clerici tam ſeculares, quàm Regulares, etiam Monachi ad accedendum ad publicas proceſſiones compelli poſſunt,p.3.alle.78.n.8.pag.246.

Exemptus locus,& locus extra diœceſim,ſiue territorium iudicantur à pari,p.3.alle.80.n.9.pag.255.

Exemptio generalis non cenſetur eximere à charitatiuo ſubſidio per Papam impoſito,p.3.alle.87.n.14.pag.284.

Exemptæ Eccleſiæ non tenentur præſtare Epiſcopo charitatiuum ſubſidium,p.3.alle.87.n.47.pag.285.

Exemptis an poſſit Epiſcopus indulgentias concedere? p. 3. alle.88.n.26.pag 289.

Exempti habentur inſtar extraneorum, p.3. alleg.88. num.27. pag.ead.

Exemptio eccleſiarum pleno iure à poteſtate Epiſcoporum concedi non poteſt ab Epiſcopis, & Prælatis inferioribus, ſed ſolum à Romano Pontifice, p.3.alleg. 89. num. 3. pag. ead.

Exempti exemptione data ab Epiſcopo ad ius reuerentiale illi tenentur, ſecus ſi Pontifex exemerit ab Ordinario, p.3. alleg.89.n.6.pag.290.

Eximi, & ad Religioſos transferri poteſt Eccleſia à poteſtate Epiſcopi per præſcriptionem,p.3.alleg.89.n.7.pag.ead.

Exemptiones à ſe conceſſas non poteſt Epiſcopus reuocare illis caſibus,in quibus valet ſubditos à ſua iuriſdictione eximere,p.3.alleg.89.n.10.pag.ead.

Exempti omnes, qui alias ceſſante exemptione Synodo intereſſe deberent, nec Capitulis generalibus ſubduntur, ad eam accedere tenentur, p. 3. allegat. 93. num. 8. pag. 297.

Exempti Regulares,vide Regulares etiam exempti.

Exemptos,ſi fugæ ſit periculum, poteſt Epiſcopus capere, & remittere ad competentem iudicem, p.2. alle.105.num.64. pag.368.

Exempti ſubiiciuntur Epiſcopis in his omnibus quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis,ibid.n.65.

Exempti in cauſis matrimonialibus ſubduntur Epiſcopis,ibid. num.72.

Exempti ſubduntur Epiſcopo ad hoc vt per eum poſſint denuntiari, & mandari, vt cuitentur, quando eſſent notorie excommunicati à iure,vel ab homine,ibid.n.73.

EXEMPLA potius quam verba homines malunt,p.1.tit.2. gloſ.3. n.3.pag.52.

Exempla probitatis ſuæ Epiſcopus præbere debet, ibid.n.16. pag.54.

Exemplum ex originali ſumptum,vt eandem vim, & auctoritatem cum originali habeat, Vicarius generalis auctorizare non poteſt,p.3.alle.54.n.113.pag.97.

EXPENSÆ factæ pro doctorando filio non ſunt conferendæ,p.2.alle.19.n.66.pag.228.

Expenſæ factæ à patre,vt filius nanciſceretur aliquod beneficium Eccleſiaſticum, non ſunt conferendæ, ibid. num.69. pag. ead.

Expenſæ cauſa ſtudij factæ veniunt appellatione alimentorum,p.2.alle.20.n.8.pag.231.

EXPOSITVS, cuius parentes ignorantur, non ſolum iudicabitur municeps,& eius loci,in quo natus eſt,ſed etiam loci in quo eſt expoſitus,p.2.alle.4. num.17. & 37. pag.173. & 174.

Expoſiti ab eo ſunt ordinandi Antiſtite, qui eius eſt loci Ordinarius,in quo expoſiti ſunt,quia illius effecti ſunt ciues, ibid.num.37.pag.175.

Expoſiti non ſunt capaces cenſendi, vbi habentur ſtatuta requirentia qualitatem nobilitatis,& huiuſmodi,p.3.alleg.51. n.151.pag.56.

Expoſiti an ſpurij,vel naturales,aut legitimi ſint cẽſendi, ibid. n.148. cum duobus ſeqq. pag.55.

Exponemes proprios partus feris peiores, ibid. num.143.pag. 55.

Exponens pater filium legitimum, & naturalem; vel naturalem tantum arbitrio iudicis eſt puniendus,ibid.n 144.

Exponens pater filium, ſiue alius eo conſentiente, vel ratum habente amittit ius filiationis, ibid. nu.145. Et exponens filiam licet perdat patriam poteſtatem, non per hoc eximitur ab onere,dotandi,ibid.n.146.

Exponentes filios grauiter peccant ſi eos nutrire & alere commodà poſſint,ibid.n.147.pag.ead.

EXTERIORA indicant interiora, p.2.alleg.42.num.8.pag. 352.

EXTERVS non expedit eligi ad vicariatum, p.3.alleg.54.num. 2. pag.88.

EXTREMA duo cauere debet Paſtor ne aut exterioribus curis nimis deditus ab intimis corruat aut ſolis interioribus occupatus,quæ foris debet,proximis non impendat, p. 1. tit. 2.gloſ.16.num.2.pag.89.

* EXVLES facere à tota prouincia delinquentes in ſua diœceſi poteſt Archiepiſcopus, p. 1. tit. 4. num.59. pag. 147.

S. EXVPERIVS veſtitu moderato vſus fuit, p.1. tit.2.gloſ. 7.num.21.pag.67.

F

FABRICA Eccleſiæ trahit Laicum reum ad forum eccleſiaſticum,p.3.alleg.82.n.37. pag.264.

Fabricæ Eccleſiæ Cathedralis ratio quomodo reddenda, ibid. num.38.

FACIES ſæpe indicat quale ſit corpus, p.2. alleg. 42. num.4. pag.352.

Facies deformis quando inducat irregularitatem, ibid. n.25. pag.353.

* FACVLTAS Epiſcopis conceſſa à Concil. Tridene. ſeſſ.24. de refor. c. 6. vt poſſint abſoluere à caſibus occultis etiam Summo Pontif. reſeruatis an fuerit abrogata per Bullam in Cœna Domini, & alios Conſtit.Summorum Pont. p. 2. alleg.39.poſt n.44.verſ.vtrum pag.336.

*FALCIDIA non detrahitur de legatis ad pias cauſas,p.3.all. 82.poſt n.31.verſ.ſeptimum pag.263.

FALSA impedimenta denuntians vt matrimonium impediat arbitraria pœna punitur; p. 2. alleg.32. num.24. pag. 293.

Digitized by Google

FALSIFICANTES Litteras Apoſtolicas, aut ſupplicationes à quocunque auctoritatem habente ſignatas, item & falſo fabricantes litteras Apoſtolicas excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini, p.3.alle.50.n.63.pa.12.
Falſarij, vel habentes penes ſe litteras falſas Papæ, vel aliorum officialium Curiæ expreſſorum incidunt in excommunicationem Papæ reſeruatam, part.3. alleg.50. numero 84. pag. 15.
Falſificatis litteris vtentes non incidunt in excommunicationem Papæ reſeruatam, p.3.alle.50.n.85.pa.ead.
FALSVS TESTIS vt aliquis dicatur, falſique pœnam incurrat, quæ neceſſaria ſint, p.5.alle.51.n.23.pa.43.
Falſum deponens in iudicio nullo pœna falſi ordinaria eſt plectendus, p.3.alle.51.n.25.pa.ead.
Falſum deponens ſine dolo non eſt ordinaria pœna falſi plectendus, p.3.alle.51.n.27.pa.ead.
Falſitas teſtium vt euitetur eorum dicta ſunt improprie intelligenda, p.3.alle.51.n.29.pa.44.
Falſitas nemini nociua pœna ordinaria, non punitur, p.2.alle. 51.n.31.pa.44.
Falſum teſtimonium doloſe dicens quod tamen non valuit, ordinaria pœna non eſt puniendus, p.3.alleg.51. numero 31. pa.44.
Falſitas tria eſſentialia requirit, dolum, ſcilicet, mutationem veritatis, & quod alteri noceat, p.3. allegat. 51. numero 32. pa.ead.
Falſum deponens circa extrinſeca, & extra factum principale, non dicitur falſus, p.3.alle.51.n.34.pa.ead.
Falſum teſtimonium ferens non iuratus ordinaria plectendus eſt pœna, ibid.n.26.pa.43.
FAMA ſola non ſufficit ad probandum iuſpatronatus, ſed debent concurrere aliæ coniecturæ in antiquis, p.3. alle.71. n.44. pa.201.
Fama non ſufficit ad probandam ſanguinis impuritatem, niſi ſit perpetua, & illæſa apud omnes, & appareat oriri potuiſſe ex aliqua probabili cauſa, p.1.tit.2. gloſ.vlt. num. vlt. pa.97.
Fama in factis antiquis, nempe centum annorum plenam efficit probationem, p.1.tit.3.c.2.n.75.pa.116.
FAMILIA, nulla cognatio, patriáue ſapientis eſt præter virtutes, & actiones eius, p.1.tit.2.gloſ.17.n.16.pa.200.
Familiam armatam poteſt Epiſcopus de iure communi, & ex vniuerſali conſuetudine tenere, p. 3. alleg. 107. numero 1. pa 380.
Familia Epiſcopi quamuis ſit Laica potitur fori priuilegio, ibi. num. 9. pa.749.
FAMILIARIVM nomine intelligi debent illi, qui vel patriæ poteſtati ſubiiciuntur, vel dominicæ, & expenſis domini continuo aluntur, indeque commenſales dicuntur, p.2.alle, 5.n.2.pa.178.
Familiaritas recte probari poteſt per libros tinelli, & per fidem Architriclini, ſeu magiſtri domus, vel calculatoris, item per fidem quod ſit deſcriptus in rotulo familiarium, p.2. alle.5. num.3.4.& 5.pa.ead.
Familiaris ad effectum vt poſſit ab Epiſcopo ordinari dicitur qui cum Epiſcopo fuerit commoratus, & præſens ſeruierit, non tamen ſi abſens fuerit, etſi ſumptibus Epiſcopi vixerit, p.2.alle.5.n.6.pa.ead.
Familiares triennales Epiſcoporum poſſunt etiam ordinari ad titulum patrimonij pro neceſſitate, & commoditate Eccleſiarum, p.2.alle 5.n.12.pa.179.
Familiaris quis dicatur, p.2.alle.5.n.20.pa.ead.
Familiares, & continui commenſales Papæ ad effectum reſeruationis regulæ quartæ cancellariæ, qui dicantur, p.3.alleg. 57.n.106. pa.127.
Familiares familiarium habentes partem, ſeu expenſas ab ipſo Papa, an dicantur eius familiares, p.3. alle. 57. num. 107. pa. ead.
Familiares Cardinalium qui dicantur, p.3. alleg. 57. num. 108. pa. 127.
Familiares domeſtici dicuntur etiamſi aliquando abeſſe pro dominorum negotiis gerendis contingat, p.3.alle.57.n.110. pa. ead.
Familiares Cardinalium non dicuntur, qui in eorum domibus habent expenſas, ſeu partem, non vt familiares, & ſeruitores, ſed vt amici, & conſanguinei, p.3. alleg.57. numero 111. pa. 127.
Familiaris, & de familia alicuius dicitur, qui eſt deputatus ad aliquod ſeruitium, & officium, part.3.alleg.107.numero 10. pa. 380.
Familiaris beneficium dicitur reſeruatum, etiamſi is mortis ſuæ tempore familiaris eſſe deſierit, p.3. alleg.57. num.113. pa. 128.
Familiaris habens beneficium reſeruatum ratione familiaritatis in Eccleſia, in qua adeſt conſuetudo optandi, an poſſit eo dimiſſo, quod habet, optare aliud, & optatum an maneat reſeruatum, p.3.alle.57.n.128.
Familiares Epiſcopi quomodo edocendi oſtenditur, p. 1. tit. 2.gloſ.16. n.5. pa.90.
Familiares Epiſcopi conuenit vt ſint viri ſpirituales, ibidem num. 6.
Familiares ſi non ſunt ſpirituales non diligunt te, ſed tua, ibid. num. 8.
Familiares quales debeant habere Epiſcopi, ibid.n.10.
FEBRIS quartana neminem retrahit ab Ordinibus ſuſcipiendis, p.2.alle.42.n.47. pa.355.
FERDINANDVS Martins Maſcarenhas Regni Portugaliæ generalis Inquiſitor laudatur, part.2. alle.40. num.38. pa. 346.
FEVDALES cauſæ, niſi ſpeciale adſit mandatum Epiſcopi Vicarius cognoſcere non poteſt, p.3. alleg. 54. numero 112. pa. 97.
Feudi ipſius quarta pars annui redditus pro ſubſidio charitatiuo eſt ſoluenda, p.3.alle.87.n.42.pa.285.
FESTA ſacra in propria diœceſi cum Clero & populo indicere valet Epiſcopus in honorem alicuius ſancti in ſanctorum numerum adſcripti, part.3. alle.105. numero 36. pa. 365.
Feſta obſeruanda de præcepto poteſt Epiſcopus in ſynodo abſque populi conſenſu indicere, ibid.n.39.pa.716.
Feſtis diebus quibus rebus liceat operam dare, ibid.num.40. pa. ead.
Feſta de præcepto obſeruanda, & ieiunia vt in offertorio Miſſarum Conuentualium populo declarent, poteſt Epiſcopus cogere Regulares, p.2.alle.24.n.2. pa.242.
* Fideiuſſionem comprehendit diſpoſitio Conc. Trid. ſeſſ.25. de Regul.c.16.p.3.alle.99.n.24.pa.330.
FILIVS Clerici in ſacris conſtituti an matri ſuæ poſſit ſuccedere, p.2.alle.15.n.13.& 14.pa.212.
Filius, vt non ſuccedat matri ſufficit eſſe ſuſceptus ex coitu damnabili, vel punibili, p.2.alle.15.n.16.pa.ead.
Filius ordinandus non eſt ſine patrimonio, quamuis haberet patrem diuitem nihil aſſignantem pro victu, & portione, p.2.alle.19.n.60.pa.127.
* Filij hæreticorum quando excludantur à clericatu, part. 2. alle.10.n.37.pa.194.
Filius poteſt patrem compellere ad ſibi præſtandos ſumptus, & expenſas in ſtudio, p.2.alle.20.n.6.pa.131.
Filij impuberes poſſunt per Epiſcopum abſolui ab excommunicatione pro violenta manuum iniectione in Clericos, p.2. alle.41.n.20.pa.349.
Filius dicitur oriundus, ſed originarius loci, in quo pater eius natus eſt, ſuccedituque in honoribus, ſeu muneribus, tam perſonalibus, quàm realibus, non modo in temporalibus, verum etiam in ſpiritualibus, p.2.alle.4.n.12.pa.173.
Filius ſequitur originem patris, & non matris, p.2.alle.4.num. 14. pa.ead.
Filius non poterit ordinari ab Epiſcopo originis matris, niſi ſit naturalis, p.2.alle.4.n.15.pa.ead.
Filius verberans patrem, nec ille pater, nec ille filius eſt cenſendus, p.3.alle.51.n.108.pa.52.
Filius etiam leuiter patrem percutiens peccat mortaliter, p.3. alle.51. n.113. pa.ead.
Filius percutiens, vel occidens patrem venientem contra Fidem Chriſti non punitur, p.3.alle.51.p.ead.
Filius occidens patrem ſuum, ignorans ſibi patrem eſſe, non punitur, vt parricida, p.3.alle.51.n.119.pa.ead.
Filius Clerici an prohibeatur obtinere beneficium, vel ſeruire tanquam capellanus amouibilis in Eccleſia in qua eius pater tanquam capellanus amouibilis, ſeu Vicarius temporalis ſeruiuit, p.3.alle.65. n.3.pa.148.
Filius Preſbyteri illegitimus non poteſt obtinere beneficium, quod ſolum eius pater abſque legitimo titulo, & minus pacifice aliquando poſſedit, p.3.alle.65.n.8.pa.173.
Filij Preſbyterorum beneficia legitime obtenta retinere non prohibentur, in eiſdem Eccleſiis in quibus fuerunt beneficiati eorum parentes, qui ante Concilij publicationem è vita migrarunt, p.3.alle.65.n.10.pa.ead.
Filij non prohibentur obtinere parentis Eccleſiam, quæ acceſſorie alteri eſt vnita, p.3.alle.65.n.11. ibid.

Filius illegitimus non prohibetur obtinere Canonicatum, qui erat portio tempore, quo pater illum obtinebat, p.3.alle.65. num.12.pa.ead.

Filius illegitimus non prohibetur ſuccedere patri in capellania, quæ abſque Epiſcopi auctoritate fundari ſolet, p.3.alle. 65.n.13.pa.173.

Filius illegitimus non poteſt obtinere beneficium in Eccleſia, in qua eius pater habuit ſolam Sedem in choro ratione dignitatis, p.3.alle.65.n.14.pa.ead.

Filius illegitimus non poteſt obtinere Canonicatum in Eccleſia vbi pater fuit Canonicus, part.3.alle.65.numero 15. pag. ead.

Filij legitimi Clericorum poſſunt conſequi beneficia quæcunque in eadem Eccleſia vbi genitores habuerunt, vel etiam habent, p.3.alle.65.n.16.pa.ead.

Filius illegitimus beneficium patris poteſt obtinere, ſi in eo mediate poſt triginta annos ſucceſſerit, part.3.alle.65.nu.19. pa. 174.

Filij illegitimi nullo modo poſſunt miniſtrare, aut Epiſtolam cantare, vel Sacriſtæ officio fungi in Eccleſiis parentum, p.3. alle.65.n.20.pa.ead.

Filius illegitimus in eadem Eccleſia, vbi parens habet beneficium, canere non poteſt antiphonam ratione oneris beneficij alteri Eccleſiæ annexi, p.3.alle.65.n 21. pa.ead.

Filius & pater poſſunt proceſſionaliter inſimul incedere, vnus tanquam beneficiatus, alter tanquam capellanus diuerſarum Eccleſiarum, p.3.alle.65.n.22.pa.174.

Filius, & pater celebrare poſſunt Miſſam in eadem Eccleſia, dummodo ambo non obtineant beneficium in ea, p.3.alle. 65.n.23. pa. ead.

Filij illegitimi Clericorum non prohibentur à Conc. Trid. cum patribus habitare, p.3.alle.65.n.24.pa.ead.

Filij ſpirituales ex vi monitorij tenentur denuntiare patrem ſpiritualem, p.3.alle.96.n.54 pa.317.

Filij poſſunt eſſe teſtes contra patres ſpirituales, p.3. alleg.96. num.55. pa. ead.

Filius tenetur denunciare patrem crimen læſæ maieſtatis committentem, p.3.alle.96.n.57.pa.ead.

Filius tenetur denunciare patrem blaſphemum, p.3.alle.96.nu. 58. pa.ead.

Filij licite exhæredari poſſunt à parentibus ex quatuordecim tantum cauſis expreſſis, quo non excluduntur ſimiles, p.3. alle.102.n.17.pa.342.

Filiusfam. Clericum percutiens poteſt ab excommunicatione per Epiſcopum abſolui, p.2.alle.41.n.29.

* Fines dicuntur eo quod finiunt aliquid, & termini, vel limites, quia terminant, vel limitant, part.3. alleg. 131. num.1. pa. 452.

* Fines dupliciter conſiderantur, vel in quantum fines ſunt, per quos prædia à prædiis diſtinguuntur, vel non in quantum fines ſunt, ſed in quantum ſolum, vel pars aliqua prædij ab illis occupatur, ibid.n.2.

* Fines prædiorum etiam eccleſiaſticorum præſcribi poſſunt, ibid.n.3.

* Fines ipſi præſcribi non poſſunt ad effectum vt deſignant eſſe, qui antea erant, & reſtringantur, vt alij extendantur, & ſint vbi non erant, ibid.n.7.pa 452.

* Finibus diœceſum cohærentia præſcribi non poſſunt, ibid. num.9.pa.453.

* Fines diœceſum quatenus fines ſunt, & habent rationem finiendi præſcribi non poſſunt niſi conſiderentur reſpectu ſoli, quod occupant quoad dominium & proprietatem eiuſdem, ibid.n.11. pa.453.

FISCALIS Epiſcopi gaudet fori priuilegio, p.3. allegat. 107. num.13. pa.381.

Fiſcalem ſuum poteſt Epiſcopus aſſumere ad viſitationem Capituli abſque eius conſenſu, p.3.alle.73.n.8.pa.ead.

Fiſcum habent Epiſcopi, p.3.alle.107.n.16.pa.ead.

Fiſcus beneficio reſtitutionis in integrum gaudet, p.3. alle.75. num.41.pa.154.

FOEMINÆ in virorum monaſteria qualiter ingredi prohibeantur, oſtenditur, p.3.alle.102.n.85.& 86.pa.353.

* Fœminis non competit Clauium poteſtas, p.2. alle.10.nu.15. pa.193.

* Fœminæ iure diuino incapaces ſunt eorum, quæ ſunt Ordinis, ibid.num.26.

FOETVS poſtquam eſt viuificatus ſi occidatur verum homicidium committi dicitur, part. 3. allegat. 51. numero 140. pa. 54.

FORANEVS VICARIVS, vide Vicarius foraneus.

FORENSIS alio in loco domicilium habens poteſt collectari ratione bonorum immobilium, quæ habet in loco, in quo Eccleſia conſtruitur, p.3.alle.64.n.10.pa.171.

FORMA ponitur, qua Vicarius à Capitulo Sede vacante creari ſolet, p.3.alle.54.n 159.pa.101.

Forma Vicariatus qualis, part.3.allegat.54. num. 56. pa. 93.& ſeqq.

Forma dat eſſe rei, p.3.alle.72.n.58.pa.203.

FORNICATIO Clerici cum ſoluta non eſt adulterium, part.2. alle.15.n.11.pa.212.

FLAMINES, prothoflaminus, & archiflamines in iuridicis conuentibus ad ſua ſacrificia peragenda Ethnici ſolitis erant conſtituere, p.1.tit.3.c.8.n.9.pa.132.

Flamines à quibus, & ad quid inſtituti, part.1.tit.1.c.7.num.6 pa.31.

FORTIS vir non eſt, cui non creſcat animus in ipſa rerum difficultate, p.1.tit.2.gloſ.2.n.24.pa.50.

FRANCIÆ regnum diuinitus approbatum fuit, ex eo quia tria lilia, quæ illi ſunt adhuc Regia inſignia, de Cœlo miſſa fuerunt Clodouæo, p.1.tit.3.c.2.n.61.pa.114.

Franciæ Regem oleo inungi è cœlo dimiſſo qui teneant, oſtenditur, p.2.alle.31.n.11.pa.287.

S. FRANCISCVS noluit fieri Sacerdos, qui tantam, vt decet, non putauit animæ ſuæ eſſe puritatem, p.1.tit.2. gl.2. num.22. pa.46.

S. Franciſcus vt carnis afflictiones effugeret nudum corpus in niuibus volutauit, p.1.tit.2.gloſ.8.n.22.pa.71.

FRANCISCVS DE CALDAS Pereira laudatur, part.2. tit.3. cap.2.num.76.

FRATRES vocat Epiſcopos Summus Pont. quaſi ſibi æquales, p.1.tit.1.c.2.n.10. pa.116.

* Fratres S. Spiritus de Vrbe à ſuperioritate & iuriſdictione omnium Prælatorum, præterquam Magiſtri generalis exempti fuerunt à Sixto IV. p.3.alle.105.poſt num.12. verſ. Fratres pa.363.

Fratres Sacri Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani à quocunque Catholico Antiſtite ſub Romanæ Sedis obedientia conſtituto Sacros Ordines, etiam extra tempora, tribus diebus feſtiuis, & in quibuſuis, tam ſecularium quàm Regularium Eccleſiis abſque alicuius licentia, ſuſcipere poſſunt, p.2.alle.4. n.65.pa.177.

Fratres tertij Ordinis S. Franciſci quando gaudeant fori priuilegio, p.2.alle.12.n.31.pa.205.

Fratres Minores, & omnes, qui illorum priuilegiis fruuntur, poſſunt extra ſtatuta tempora Dominicis, vel aliis feſtiuis diebus ſacros Ordines ſuſcipere, part.2.alle.17. numero 6. pa. 217.

Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, ac etiam Patribus Societatis Ieſu conceditur, vt vbicunque fuerint ſine Parochialis iuris præiudicio cum Altari viatico valeant celebrare, p.2.alle.23.n.3.pa.237.

Fratres Minores habent priuilegium à Sixto IV. vt poſſint adminiſtrare Sacramenta Euchariſtiæ, & extremæ Vnctionis illis, quorum Confeſſiones audierint, quando Rectores, ſeu Curati eorum malitioſe, aut ſine rationabili cauſa denegauerint, p.3.alle.50.n.97.pa.17.

Fratres cuiuſcunque Ordinis Mendicantium tranſeuntes ad religionem non Mendicantium, excepta Carthuſiana, ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, nec non & tales recipientes, incidunt in excommunicationem Papalem, p.3.alle.50.nu.105. pa. 18.

Fratres tertij Ordinis Minores Religioſi tempore interdicti admittentes in ſuis Eccleſiis ad diuina officia audienda in excommunicationem Papalem incidunt, p.3.alle.50.nu.102. pa.17.

Fratres S. Franciſci de Obſeruantia, qui in electione Miniſtri generalis, Prouincialium, & Cuſtodum pro ſe, aut pro alio ſubornauerint, in excommunicationem Papalem incidunt, p.3.alle.50. n.148.pa.22.

* Frater Ordinis Prædicatorum promotus ad Epiſcopatum ſuſpenditur à Pontificalibus ſi conſecretur antequam reſignet Ordini libros, & alia quæ habet tempore promotionis ad Epiſcopatum, & alias Prælaturas, p.3. alleg.111. num.42.pa.394.

Fratres Prædicatores Ordinis S. Dominici, qui ad effectum conſequendi officium Magiſtri generalis pro ſe, vel alus ad fauores extra Religionem recurrunt, incidunt in excommunicationem Papalem, p.3.alle.50.n.161.pa.23.

Fratres Ordinis Beatæ Mariæ de Monte Carmelo, qui ad tribunalia ſecularia quouis prætextu appellare, vel confugere præſumunt,

Digitized by Google

præſumunt,in excommunicationem Papalem incidunt, p.3. alleg.50. num.166. pag. ead.

* Fratres Ordinis S. Mariæ de Monte Carmelo vbique præcedunt Fratres B. Mariæ de Mercede Redemptionis captiuorum,p.3.alle.78.ſub n.37.pa.250.

* Fratres Prædicatores præcedunt alios Religioſos Mendicantes,ibid.

* Fratres Minores de Obſeruantia præcedunt Conuentuales, ibid.

FRAVS non præſumitur, ſed probanda eſt ab allegante, part.2. alle.32. poſt num.77. in deciſ. 5. Rota verſ. domini, pa. 230.

Fratres Prædicatores præcedunt reliquos Mendicantes, p. 3. alle.78.n.30.pa.243.

FRATER pro fratre teſtis eſſe non poteſt,p.3.alle.96.nu.61. pa.317.318.

FREQVENTIA alloquendi cum monialibus ex quibus vicibus inducatur, oſtenditur, part.3.alle.102. numero 70. pa. 351.

FRVCTVS filio dati loco alimentorum, & ad ſupportanda onera matrimonij non ſunt conferendi,p.2.alle.19.nu.65. pa. 228.

Fructus non reſidentium in Parochialibus amittuntur tantum pro rata illius temporis, quo quis abeſt ſine licentia, nec poteſt componi reſtitutio debita fructum male perceptorum obtinentibus Bullam Cruciatæ,p.3.alle.53. num.101. pa.77.

Fructus non reſidentium debet Epiſcopus applicare fabricæ Eccleſiæ Parochialis,ibid.n.103.

Fructus, & diſtributiones vt lucrari poſſit abſens à ſeruitio ſuæ Eccleſiæ, duo copulatiue requiruntur, iuſta ſcilicet cauſa abſentiæ, & licentia Ordinarij, ibidem numero 153. pa. 81.

Fructus præbendæ, quibus Canonici, qui abfuerunt à ſeruitio Eccleſiæ vltra tres menſes priuandi ſunt,applicandi in vſum Eccleſiæ,aut proportionabiliter ſeruientibus, & reſidentibus, ibid.n.150. pa.ead.

Fructus amiſſi ob non factam Fidei profeſſionem ſunt impendendi vel in vſus pauperum,vel in fabricam Eccleſiæ, p. 3. alle.61.n.31. pa.164.

Fructus amiſſi ob non factam Fidei profeſſionem Ordinarius condonare non poteſt,ibid.num.32.

Fructus Eccleſiarum an vltra triennium,intra tamen modicum tempus alienari poſſint, oſtenditur,p.3.alle.95. nu.19. & 20. pa.315.

* Fructus ciuiles quorum de tempore reſignationis, venerat dies ſolutionis, ſpectant ad ſucceſſorem ad quem etiam ſpectant fructus pendentes, p.3.alle.117.n.1.pa.409.

* Fructus à ſole ſeparati ante diem reſignationis debentur reſignanti,cæteri vero omnes reſignatorio,ibid.n.1.

* Fructus beneficij eccleſiaſtici qualiter in hæredem beneficiati defuncti, & ſucceſſorum in beneficio ſint diuidendi, oſtenditur n.3.cum.ſeqq.

* Fructus à ſolo ſeparatos inexactos ſpectare ad ſucceſſorem, non autem ad hæredes prædeceſſoris concludunt aliqui, ibid.n.5.pa.410.

* Fructus ante obitum eius, qui beneficium habebat collecti ad hæredem defuncti tranſeunt, pendentes vero ad Eccleſiam,vel ſucceſſorem in beneficio,ibid.n.6.

FRVMENTA, fruges,legumina, & animalia cuiuſuis generis extra Statum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ quouis modo exportantes in excommunicationem nemini reſeruatam incidunt,p.3.alle.50. n.263.pa.31.

Frumentum,& aliæ res tempore penuriæ vt vendantur poteſt Epiſcopus laicos cogere,p.3.alle.81.n.8.pa.260.

FVNDATOR in limine fundationis poteſt apponere quaſcunque conditiones,etiamſi ſint contra Ius,niſi ſint natura impoſſibiles,vel alias à iure improbatæ,p.1.tit.2.gloſ.17.nu.32. pa.95.

Fundationi ſtandum eſt,qua ſtatutum fuit,vt beneficium ſimplex etiam minor quatuordecim annorum conſequi valeat, cum ei non fuerit derogatum per Conc. Trid. p.3.alleg.60. num.77.pa.156.

Fundare quis dicitur Eccleſiam,quando aſſignat fundum, vbi conſtrui debet,p.3.alle.70.n.2.pa.189.

Fundare,& conſtruere Eccleſiam non ſufficit,vt iuſpatronatus acquiratur, ſed requiritur illius perfectio, ibidem num. 8. pa.190.

Fundatio antiquior in præcedentiis componendis maxime attendenda eſt, p.3.alle.78.n.28 pa.243.

Fundatrices poſſunt ingredi à ſe conſtructa Fratrum monaſteria,abſque incurſu alicuius cenſuræ,p.3. alleg.102. num.88. pa.354.

S. FVLGENTIVS Ruſpenſis Epiſcopus, nec morbo quidem afflictus,carnis,vel vini vſum admiſit, p.1.tit.2. gloſ.5.nu.15. pa. 354.

FVRIOSVS eligere non poteſt, part.1. tit.1. c.3. num.21. pa. 12.

Furore captus non conſentit ex defectu voluntatis, nec pœnam meretur,p.2. alle.28.n.4.pa.270.

Furioſi, & mente capti, & hi qui in furorem aliquando verſi inſaniauerunt,non poſſunt fieri Clerici,p.2.alle.42. num.50. pa.355.

Furioſus percutiens patrem non incidit in pœnas homicidij, p.3.alle.51. n.117.pa.52.

G

GABELLAM non ſoluit clericus emens domum ad ſuum vſum,ſecus ſi ad locandum, p.2.alle.13. num.13. pag. 208.

Gabellam ſoluunt Clerici negotiatores, ibidem numero 8. pa. 207.

Gabellam, & tributa non ſoluunt Militares Religioſi, ibidem num.14.pa.208.

Gabellam, & tributa an viduæ quæ fuerunt Militarium Religioſorum vxores,ſoluant,oſtenditur,ibid.n.15.

Gabellariis in Regnis Hiſpaniæ tenetur Clericus denuntiare res,quas portat,ibid.n.16. pa.ead.

Gabella an debeatur ex bonis confraternitatum ſi vendantur, ſub diſtinctione reſoluitur,p.3.alle.75.n.34.pa.234.

GALLI cantus an faciat præſumi eſſe iam noctem verſus diem inclinatam,p.3.alle.57.n.187.pa.135.

Gallico morbo laborantes, ſi foris appareat,horroremque & ſcandalum gignat,irregulares fiunt, p.2. alle. 42. num. 46. pa. 355.

GENVS ordinandorum ſcrutari debet ordinator an ſcilicet ex Catholicis parentibus, vel proditione damnatis, aut de matre ſerua nati ſint,p.2.alle.10.n.4.pa.191.

Genus verbum de quo in Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reform. cap. 7. idem ſignificat quod legitimus, vel liber; & non refertur ad deſcendentes ex genere Hebræorum, ibidem num. 5.

Generis differentia ad eccleſiaſtica beneficia,publicaque officia obtinenda operatur grauia inter vtrumque populum diſſidia, p.1.tit.2.gloſ.17.n.21.pa.94.

GESTA per iudicem delegatum, vel ab inhabili an ſuſtineantur ex errore communi, part. 2. alleg. 25. numero 59. pa. 253.

Geſta à Vicario ignorante mortem Epiſcopi longe diſtantis valida ſunt,p.3.alle.54.n.152.pa.100.

GIBBOSI, vel curui dicuntur corpore vitiati, præcipue ſi nimia in eis ſit deformitas, p.2.alle.42.n.42.pa.355.

GIGANTES quando irregulares ſint,p.2.alle.42.num.53. pa. ead.

* Gloſſas in Clem.exiui,de verb. ſignif. edentes excommunicationem nemini reſeruatam incurrunt,p.3.alle.50.num.233. pa. 29.

S. GOARIS incurabilem morbum impetrauit à Domino, ne vocaretur in Epiſcopum, part.1. tit.2.gloſ.1. numero 18. pa. 46.

GRADENSIS Patriarcha cur ita dictus, p.1. tit.3.cap.7. num.3.4. & 5.pa.117.

GRADVVM computatio in matrimoniis contrahendis ſecundum ius Canonicum ſemper facienda eſt,p.3.alle.51.nu.161. pa. 57.

Graduum computatio ad ſuſceptiones, & reliqua ciuilia attento Cæſareo iure facienda eſt, niſi aliter de conſuetudine receptum ſit, vel ipſa lex Ciuilis ſecus ſtatuerit, ibid. num. 162.

Gradus affinitatis quomodo computandi, ibidem num. 166. pa. ead.

Gradus quanto altior eſt,tantò ruina grauior, p.1.tit.2.gloſ.3. n. 5. pa. 52.

GRADVATVS in aliqua ſcientia,& litteratus, & maiora habilitate prædictus præfertur has qualitates non habenti,p.3. alle.60.n.101. pa.159.

GRATIANI Canones in Decreto inſerti nullam habent iuris auctoritatem, p.1.tit.1.c.3.n.14. pa.12.

GRATIIS amplioribus honorandi qui renati ſunt fonte baptiſma

Digitized by Google

baptiſmatis priſtina cœcitate demiſſa,p.1.tit.2.gloſ.17.n.14. pa. 93.
Gratia ad beneplacitum Papæ,vel Regis morte Pontificis, ſeu Regis expirat, p.3. alle.57. num.191.& p.2. alle.25. num. 56. pa.253.
GRATIFICATIONI locus eſt quando duo æque idonei cumulatiue præſentati fuerint,p.3. alle.72. num.199. pa. 215.
GRAVITAS debet eſſe in inceſſu Epiſcopi,vt ſcilicet raro & moderato greſſu incedat, p.1. tit.2. gloſ.7. numero 1. pa.65.
S. GREGORIVS MAGNVS ad Pontificatum electus infirmitatis ſuæ conſcius fugam iniit,part.1.tit.2.gloſ.1.n.19. pa. 46.
S. GREGORIVS NAZIANZENVS è patria diſceſſit ne ad Epiſcopalem dignitatem aſcendere cogeretur,p.1.tit.2.gloſ. 1.nu.15.pa.46. Onus ſuum multis depingit lachrymis,gloſ.2. cum.7.9. & 10. pa.45. Et Epiſcopale onus timens cum amicis vbertim lachrymatus eſt,ibid.num.19.pa.50. Et in virginitatis amorem ſummopere exarſit,p.1. tit.2. gloſ.8.num.15. pa. 70.
GREGORIVS V. Summ. Pont. primus conceſſit illis ſeptem Germaniæ Magnatibus,nempe tribus eccleſiaſticis,& quatuor ſecularibus,poteſtatem eligendi Imperatorem, p.1.tit.3.c.2. num.85.pa.117.
GVALTERI corpus, qui fuit Seraphici Patris diſcipulus, in Cœnobio S. Franciſci Vimaranenſis ſitum eſt, & multis claret miraculis, p 3.alle.60.n.10.pa.148.
GVARDIANI Mendicantium Conſeruatores eſſe non poſſunt,p.3.alle.106.n.15.pa.372.
GVBERNATOR locorum ſtatus Eccleſiæ, qui licentiam ferendi arma tribus palmis breuiora, etiam ad breuiſſimum tempus, conceſſerit, incidit in excommunicationem Papalem,p.3.alle.50 n.140.pa.21.
Gubernator Eccleſiaſtici ſtatus,& officiales, qui aliquem homicidam,aut exulem ab exilio reuocauerit,vel ſaluum conductum ei fecerit, in excommunicationem Papalem incidunt,ibid.num.143.

H

HABITATIO ſolum facit incolam, ſeu domiciliarium, non tamen ortum, ſeu oriundum, p.2. alleg.4. num.11.pa.173.
Habitatio & domicilium in quo differant, ibidem num. 24. pa. 174.
Habitatio decennalis facit præſumi domicilium, quando aliter non conſtat de voluntate habitantium, ibidem num.28. pa. ead.
Habitatio maioris partis anni in loco, ſufficit ad hoc vt ibi poſſint recipi neceſſaria Sacramenta; domicilium vero requiritur vt recipi valeant voluntaria, p.2. alle. 36. num. 19. pa. 323.
* Habitatio ſimulata,& in fraudem Conc.Trid & proprij Parochi præiudicium habita an ad Matrimonij validitatem ſuffragari poſſit,p.2.alle.32.poſt n.77.in deciſ. S. Rotæ,verſ. denique, pa.230.
Habitationis inæqualitas ſi detur, illius Parochiæ erit Parochianus,in qua maiori temporis parte habitauerit, p.2.alle. 32.num.70.pa.198.
Habitans in confinio duarum Parochiarum cenſetur Parochianus illius in qua domus aditum habet principalem, & magis frequentatum ſi duos habeat, ibidem numero 71. pa. ead.
HABITVM monaſticum non amittit monachus factus Epiſcopus,p.1.tit.1.c.4.n.17.pa.18.19.
Habitus Clericorum proprius qui ſit nullibi determinatur,p.2. alle.9.n.1.pa.188.
Habitum clericalem ſemel dimittens non eſt priuandus beneficio,vel fori priuilegio, ibid. num.10. pa.189. Cætera vide verbo Veſtes clericales.
Habitus Regularis à nouitiis deferendus eſt de eſſentia, atque ſubſtantia anni probationis,part.3.alle.101.numero 29. pa. 337.
HÆREDITATI paternæ non poteſt filius renuntiare, & retinere iuſpatronatus, part.3.allegat.71.numero 4.pag. 193.
HÆREDES etiam laicos poteſt Epiſcopus compellere ad ſolutionem relictorum ad pias cauſas per defunctos factorum,p.3.alle.82.n.13.pa.261.
Hæres obligatur ex quaſi contractu non in diem,nec ſub conditione,ſed pure, ibid.num.20.
* Hæres Prælati alienantis bona Eccleſiæ tenetur ſtare alienationi in quantum hæres eſt, p.3.alle.115.n.7.pa.406.
* Hæres adeundo hæreditatem in quantum contrahat,& cum quibus,ibid.num.8.
* Hæres inſtitui qui de iure non poteſt, quandoque legare poteſt ad pias cauſas,p.3.alle.82.poſt num.31. verſ. quartum pa. 263.
Hæredes,vel fideiuſſores Prælati, qui fecit locationem, ſi ipſe decedat ante illius impletum tempus, non tenentur de euictione, neque conductor ab eis petere poteſt quanta ſua interſit locationem impleri, p.3. allegat. 94. numero 11. pa. 301.
Hæredem mulierem inſtituens ea lege vt monialis fiat, ſin minus ad monaſterium bona pertineant, non incidit in excommunicationem latam contra cogentes virginem monaſterium ingredi,p.3.alle.104. n.4.pa.357.
HÆRESIS crimen ſine peculiari commiſſione Vicarius Epiſcopi non punit.p.3.alle.54.n.85.pa.96.
Hæreſis delictum pertinet hodie ad Inquiſitores, priuatiue ad omnes alios iudices, non excluſo tamen iudicio Ordinarij coaſſiſtentis Inquiſitoribus in cauſis propriæ ouis, p.2.alle. 40.n.39. pa.346.
Hæreſim occultam confeſſus non dolens de peccato, in excommunicationem incurrit, part.2. allegat.40. numero 19. pa. 365.
HÆRETICI occulti qualiter dicantur, part. 2. alleg 40. num. 4. pa. 342.
Hæretici pure occulti poſſunt abſolui non ſolum ab Epiſcopis, quibus ſubſunt,ſed etiam à quolibet Confeſſario per ſuum Superiorem approbato,p.2.alle.40.n.5.pa.340.
Hæretici omnino occulti,& pure mentales non ſunt ipſo iure excommunicati,neque incidunt in pœnas contra hæreticos ſtatutas,p.2.alle.40.à n.6. pa.ead.
Hæretici occulti per accidens, & à fortiori,qui tales probari poſſunt, in excommunicationem, & alias pœnas per Eccleſiam aduerſus hæreticos latas,incidunt, p.2.alle.40.n.10. pa. 341.
Hæretici occulti per accidens, & qui tales probari poſſunt, comprehenduntur in c.1.proceſſus Bullæ in Cœna Domini, p.2.alle.40.n.11. pa.ead.
Hæreticus quando dicatur dubius in Fide,p.2.alle.40.num.16. pa. 342.
Hæreticorum filij, ac nepotes non ſunt priuati, nec priuandi beneficiis antea obtentis, p.3.alle.57.n.119.
* Hæretici ſunt irregulares etiam occulti, p.2.alle.10.num.34. pa. 193.
* Hæreticorum fautores, credentes, & defenſores clericatu habentur indigni, ibid.n.36.pa.194.
Hæretici occulti ad hoc vt in excommunicationem incurrant, quales actus,ſeu ſigna,vel opera exteriora facere debeant, p.2.alle.40. n.17.pa.342.
Hæreticus mentalis ſi coram Inquiſitoribus occultiſſimam hæreſim confiteatur,vel eam reuelet amico,petens ab eo conſilium, non incidit in excommunicationem propter illum actum, p.2.alle.40.n.18.pa.342.
Hæreticus pure mentalis non eſt excommunicatus, quamuis per iocum dixerit ſe aliquando hanc,vel illam hæreſim credidiſſe,quod melius reſoluitur ſub diſtinctione,p.2.alle.40. num.20. pa. ead.
Hæreticorum pœnas in foro interiori non incurrunt, licet grauiter peccent,qui metu mortis,aut cruciatuum,ſeu tormentorum, vel diuitiarum cupidi ſe hæreticos fingunt, integram tamen Fidem in corde retinentes, & cum excommunicationem non incurrant,à quolibet idoneo Confeſſario abſolui poterunt, p.2. alle.40. n.32.& 33.pag.345.
Hæretici cuiuſcunque ſectæ excommunicantur, eorundem fautores, libros legentes, tenentes, aut imprimentes, & ſchiſmatici,p.3.alle.50. n.58.pa.16.
Hæreticorum librorum peruerſa dogmata melius eſt ignorare,quàm per experientiam in aliquem laqueum erroris incurrere,p.3. alle.90. n.3.pa.571.
Hæreticorum libri tanquam aſpidum oua ſunt fugiendi, p.3. alle.90. n.4.
Hæreticum patrem reuelare tenentur filij, p.3.alle.96.num.56. pa. 631.
* Hermaphroditus, qui habet vtrumque ſexum parilem, aut præualeret in fœmineo, ordinari non poteſt, p.2. alleg.10. num.28. pa.193.

Digitized by Google

HYPOTHECARI non poteſt patrimonium, p.2.alleg.19. num.85.pa.229.
Hypothecare non poteſt, qui non poteſt alienare, ibidem num. 86.
HISTRIONES, bufones, ac ludentes in ſcenis ſunt infames, p.2.alle.43. num.10.pa.357.
HIEROSOLYMITANI fratres capellani à quocunque Catholico Antiſtite ſacros Ordines, etiam extra tempora, tribus diebus feſtiuis, & in quibuluis, tam ſecularium, quàm Regularium Eccleſiis, abſque alicuius licentia, ſuſcipere poſſunt, p.2.alle.4.n.vlt.pa.177.
Hieroſolymitani Ordinis Eccleſiæ, quibus cura animarum incumbit, in concernentibus ipſam curam Ordinario ſunt ſubiectæ, p.3.alle.74.n.26.pa.227.
Hieroſolymitani Ordinis beneficia à Seminarij contributione eximuntur, p.3.alle.77.n.22.pa.244.
Hieroſolymitani Milites ex nouo ipſorum ſtatuto comprehenduntur ſub decreto Conc.Trid.ſeſſ.25.de Regul.c.15.p.3. alle.101.n.8. pa.334.
Hieroſolymitani Milites comprehenduntur ſub decreto Conc. Trid. ſeſſ.25.de Regularib. cap.19.p.3.alle. 104. numero 10. pa. 357.
Hieroſolymitanus Epiſcopus quartum Patriarchalis ſeſſionis locum, & honorem obtinuit, p.1.tit.3.cap.1. numero 8. pag. 100.
Hieroſolymitana Eccleſia ſi antiquitas ſpectetur, omnes, ac etiam Romanam videtur antecedere, ibid.n.9.
Hieroſolymitana quando extructa, & quibus nominibus dicta fuerit, p.1.tit.3.c.6.n.1.pa.115.
Hieroſolyma in medio totius Orbis ſita, ibid.n.2.
Hieroſolyma mater omnium Eccleſiarum habita, ibidem num. 3.
Hieroſolyma quamuis Metropolitanico honore condecorata fuerit, non tamen propterea à ſubiectione Cæſarienſis exempta fuit, ibid.n.4.
Hieroſolymitano Patriarchæ quæ Sedes Epiſcopales ſubiectæ, oſtenditur, ibid. n.5.
HISPANIARVM Regibus à Romano Pont. priuilegium fuit indultum eligendi, & nominandi Epiſcopos, p.1.tit.1.cap.3. num.7. pa. 11.
Hiſpaniæ Reges nominandi, & præſentandi Epiſcopos in Eccleſiis Cathedralibus quod ius habeant, oſtenditur, ibidem num.29.pa.13.
Hiſpaniæ Reges priuilegium nominandi ad Eccleſias Cathedrales à Carolo Magno non acceperunt, ibid.n.30.
Hiſpani omnes, & præcipue noſtri Luſitani, præſertim dum pueri, & adoleſcentes ſunt, & mulieres ſaltem donec viro copulentur, vini abſtinentiam excolunt, p.1. tit. 2. gloſ.11. num.3. pa.82.
Hiſpaniarum Rex quamuis ſit patronus Cathedralium in Hiſpania exiſtentium, & præſentet ad dignitates Epiſcopales, non tamen eſt patronus aliorum beneficiorum in eiſdem Eccleſiis Cathedralibus exiſtentium, p.3.alle.57.nu.89. pa. 125.
Hiſpaniæ, & Luſitaniæ Reges quando, & à quibus per ignotas terras, & ignotiora maria Indias ſcrutari iuſſerunt, p.1.tit.3. c.2.n.42.pa.112.
Hiſpaniæ Reges ſubiectionem Sedi Apoſt. debebant ab antiquiſſimis etiam Regum Gothorum Catholicorum temporibus, ibid.n.65.pa.115.
Hiſpaniæ Regna non recognoſcunt Imperatorem, aliumque Superiorem in temporalibus, ibid.n.66.pa.ead.
HOMICIDIVM voluntarium, & iniuſtoſum intra Eccleſiam patratum eam polluit, p.2.alle.28.n.2.pa.270.
Homicidium voluntarium contingens præter opinionem, & caſu fortuito non polluit Eccleſiam, p.2.alle.28. numero 3. pa. ead.
Homicidium ad defenſionem commiſſum ſeruato in eo moderamine inculpatæ tutelæ, inculpabile eſt, p. 2. alleg. 28. num.17. pa.272.
Homicidium ſequutum ex defenſione proximi ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ Eccleſiam non polluit, p.2.alle.28. num.16.pa.271.
Homicidium voluntarium ad effectum vt quis irregularitatem incurrat, illud dicitur, quod eſt illicitum, intentum, & volitum in ſe, p.2.alle.39. n.46.pa.336.
Homicidium mandans in perſonam vnius, ſi committatur in perſonam alterius, non incurrit irregularitatem, p.2.alle.39. n.52. pa.337.
Homicida eſt irregularis, vt neque ad Ordines promoueri poſſit, nec in ſuſceptis miniſtrare, p. 2. alleg. 39. num.60. pa. 338.
* Homicida, vel mutilator membrorum principalium ordinari non poteſt, p.2.alle.10.n.32.pa.193.
Homicidium voluntarium quod dicatur, p. 3. alle. 51. num.3. pa. 40.
Homicida ſui aggreſſoris ad defenſionem vitæ propriæ cum moderamine inculpatæ tutelæ non peccat, nec tenetur ad reſtitutionem, nec eſt irregularis, p. 3. alle. 51. numero 4. pa. ead.
Homicidium affert nocumentum irreparabile, quia tollit vitam humanam, quæ ex bonis temporalibus ſummum eſt, p. 3.alle.51.n.16. pa.42.
Homicidium verum committi dicitur, ſi occidatur fœtus poſtquam eſt animatus, p.3.alle.51.n.140.pa.54.
HOMO natus ad labores, p.1.tit.2.gloſ.2.n.21.pa.50.
Homines vndecunque naſcantur ſi parentum vitia non ſectentur, & Deum rectè colant, honeſti, & ſalui erunt, p. 1. tit. 2. gloſ.17.n.20. pa.94.
Hominum ſepulchra ſupra altaria non ſunt erigenda, p.2.alle. 27.num 27.pa.265.
HONESTAS in veſtium colore maxime requiritur, p.2.alle.9. num.9.pa.189.
Honeſtas veſtium clericalium ponderabitur ex conſuetudine, & vſu vniuſcuiuſque regionis, ibid.n.2.pa.188.
Honeſtas debet eſſe in habitu Epiſcopi, vt non ſint veſtes inciſæ, aut diuerſo colore, p.1.tit.2.gloſ.7.n.2.pa.65.
HONORIS, ſeu poteſtatis nonnulli gradus inter ipſos Epiſcopos à tempore Apoſtolorum diſtincte reperiuntur, per quos alij alijs Superiores efficiuntur, p.1.tit.1. c.6. nu.2. pa.27.
Honorare melius eſt, quàm honorari, & amare, quàm amari, p.2.alle.45. n.18.pa.363.
Honor non cultu veſtium, non equorum faſtu, non amplis ædificiis, ſed grauitate morum, & actuum honeſtate cognoſcitur, p.1.tit.2.gloſ.7.n.10.pa.65.
Honori reuerentia debetur, non diuitiis, & veſtibus, ibid.n.15 pa.67.
HORA pro Sacrorum Ordinum collatione, quæ ſit, oſtenditur, p.2.alle.14.n.14.pa.210.
* Horti Religioſorum contigui ſubiecti ſint clauſuræ, ac proinde in eos non licet mulieres introducere, p.3.alle.104. poſt n.85. verſ.hortos pa.354.
HOSPITALIA appellatione beneficij non comprehenduntur, nec veniunt ſub diſpoſitione regulæ nonæ Cancellariæ, p.3. alle.57. n.148. pa.131.
Hoſpitalia laicorum Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati ius habent viſitandi, non obſtante quauis exemptione, & immunitate, p.3.alle.73.num.3. pa.217. & alle.75. nu.2. pa. 229.
Hoſpitale nouiter fundatum ipſo fundatore ſuperſtite viſitari non poteſt, niſi habeat formam Eccleſiæ, aut ſit fundatum auctoritate Epiſcopi, part. 3. allegat.75. numero 3. pa. ead.
Hoſpitale, quod habet formam Eccleſiæ, vel altare pro Miſſarum celebratione, ſi eſt fundatum auctoritate Epiſcopi, dicitur locus religioſus, & pius, part.3. alleg. 75. numero 4. pa. 230.
Hoſpitale quando præſumatur Epiſcopi auctoritate fundatum, p.3. alle.75.n.5.pa.ead.
Hoſpitalia erecta ſine Epiſcopi auctoritate videri poſſunt per ipſum verum omnia procedant ſecundum mentem teſtatoris, p.3.alle.75.n.7.pa.ead.
Hoſpitalia, quæ ſub immediata Regum fuerint protectione, Epiſcopi viſitare non poſſunt, part. 3. alle. 75. numero 16. pa. 231.
Hoſpitale magnum Vlixbonen. toto orbe eſt celeberrimum, p.3.alle.75.n.18.pa.ead.
Hoſpitalia ſine Epiſcopi auctoritate inſtituta pia ſunt, p.3.alle. 75.n.27.pa.231.
Hoſpitalia Epiſcopi auctoritate inſtituta beneficio reſtitutionis in integrum gaudent, p.3.alle.75.n.36.pa.234.
Hoſpitalia, quæ ſine auctoritate Epiſcopi inſtituuntur, an gaudeant priuilegio reſtitutionis in integrum, p.3.alle.75.n.38. & 41. pa.ead.
Hoſpitalia Epiſcopi auctoritate inſtituta gaudent immunitate eccleſiaſtica, p.3.alle.75.n.56.pa.237.
Hoſpitalia data in titulum, vel adminiſtrationem, ſi habeant beneficia annexa, aut reditus, vel prouentus eccleſiaſticos, tenentur ſoluere Seminario, p.3.alle.77.n.6.pa.244.

Digitized by Google

Hoſpitalia, quæ adminiſtrantur à laicis,& in quibus ſunt bona laicorum, quæ data non ſunt in titulum, commendam, ſeu adminiſtrationem,non ſoluunt Seminario, p.3. alleg.77. num.8. pa.ead.

Hoſpitale vnius diœceſis habens beneficium annexum, quod eſt alterius diœceſis, tenetur contribuere pro rata fructuum beneficij annexi Seminario, quod eſt in diœceſi, in qua ſitum eſt beneficium, part. 3. alleg. 77. num. 9. pa. ead.

Hoſpitalia, quæ conferuntur in titulum beneficij intra ſex menſes ab Epiſcopo ſunt conferenda,ſi ad eum ſpectat collatio.p.3.alle 58.n.4.pa.142.

Hoſpitalia quando teneantur ad charitatiuum ſubſidium, p.3. alle.87.n.55. pa.285.

HOSPITALITATEM vt Epiſcopus populo exhortetur, debet prius ipſe ſeruare,p.1.tit.2.gloſ.9.n.5.pa.73.

Hoſpitalitatis opus curare maxime debet Epiſcopus, vt diligenter, & fideliter adminiſtretur, p.3. alleg.75. numero 1. pa.229.

Hoſpitalitas laudanda,& amplectanda,& amanda,quia Deum meretur recipere,ibid.n.2.pa.ead.

Hoſpitalitas vſque adeo in Eccleſiaſticis eſt neceſſaria,vt ſi ab ea inuenantur alieni,iure prohibeantur ordinari, ibid.n.6. pa.428.

Hoſpitalitatis, & beneficentiæ laus in Prælato præcipue præfulgere debet,ibid. n.20.pa.ead.

Hoſpitalitatis,eleemoſynæ,& cuiuſque beneficij meritum potius in animæ alacritate conſiſtit,quàm in doni magnitudine,ibid.n.23.pa.ead.

* Hoſtilitatis, ſchiſmatis, peſtis, aut exilij tempore dormit præſcriptio contra Eccleſiam, part. 3. alle. 132. numero 11. pa. 455.

HVMILIS an ſit ille, qui ſuperni numinis arbitrio, vt debeat præeſſe intelligit,& tamen ex humilitate præeſſe contemnit,p.1 tit.2.gloſ.2.n.25.pa.50.

Humilitas ſola eſt officij Sacerdotalis erecti, p.1. tit.2. gloſ.13. num.8.pa.87.

Humilitas eſt cuſtos pudicitiæ, mater patientiæ, ac virtutum bonum quoddam, & ſtabile fundamentum, ibidem numero 9.

Humilitas tutiſſimus eſt omnium virtutum theſaurus, ibidem num.10. pa.ead.

I

S. IACOBVS cum in Hiſpaniam appropinquauit primam Fidei plantationem in Galleciæ prouincia fecit, quam poſtea poſt obitum ſuum ad ſui corporis depoſitionem elegit, p.1.tit.3.c 8. num.27.pa.134. Referuntur doctores de eius aduentu in Hiſpaniam atteſtantes, ibid.num.29.pa.135. Venit tribus, aut quatuor annis poſt Chriſti paſſionem antequam cæteri Apoſtoli diuiderentur,ibid.num.31.Ad Irienſem portum in Galecia primùm appulit, ibique inſtituit S. Petrum primum Bracharenſem Epiſcopum.ibid.num.32.Ad Hieroſolymam rediens ibi palmam martyrij conſequutus fuit anno 44.quo etiam B. Petrus, quem primum Bracharæ Epiſcopum reliquerat, paſſus eſt,ibid.num.33. Eius martyrij dies 25. Martij fuit, quo & Chriſtus carnem humanam ſuſcepit, & paſſus eſt, & ideo transferrur in diem 25. Iulij, quia illo inuentum fuit eius corpus, ibid.n.35.

IANITOR, ſeu Officialis turbam arcendo non ex deliberatione Clericum percutiens poteſt abſolui per Epiſcopum,p.2.alle.41.n.22.pa.349.

IEIVNII vtilitates referuntur, p.1. tit.2. gloſ.5. numero 8. pa. 60.

Ieiunium neminem reddit debilem, ibidem numero 9. pag. ead.

IESVATORVM Congregatio Mendicantium Ordinibus annumerata fuit per Pium V. part. 3. allegat. 77. numero 10. pa. 144.

IGNORANTIA eſt mater omnium errorum,p.2. alleg. 46.n.4.pa.365.

* Ignorantia doloſa ordinati ante legitimam ætatem ex quibus deprehendatur,p.2.alle.16.n.19.pa.215.

* Ignorantia vacationis beneficij non præſumitur in Epiſcopo,p.3.alle.16. n.48.pa.438.

Ignorantiam qui allegat eam debet probare, p.2.alle.48.nu.6. pa. 421.

Ignorantia potius præſumitur,quàm ſcientia,p.3.alle.73.n.135. pa.209.

IMMEMORIALIS temporis probatio quando fit per ſcripturas, & inſtrumenta centum requiruntur anni, ſi vero per teſtes ſufficiunt ſexaginta, p. 3. alle. 72. numero 38. pa. 201.

Immemoriale tempus vt poſſint teſtes probare, debent eſſe ſaltem ætatis 54.annorum,ibid.n.37.

Immemorialis per teſtes non dicitur ſufficienter articulata, ſi teſtes non dicant quod non audierunt, nec viderunt contrarium,ibid.n.39.

IMMVNITATE Eccleſiaſtica non gaudet qui exiſtens in loco ſacro alium extra illum exiſtentem percuſſerit, p.2. alle.28. num.27.pa.224.

ILLEGITIMVS non poteſt eligi, nec præſentari,par.3. alle.72.n.83. pa.402.

* Illegitima abſque diſpenſatione Papæ non poteſt de iure in Abbatiſſam eligi,p.3.alle.100.n.13.pa.332.

Illegitimum poteſt Epiſcopus diſpenſando promouere ad Ordines minores,& ad beneficium ſimplex, p.2.alle.45. nu.19. pa.363.

Illegitimum an poſſit Epiſcopus promouere ad beneficium, quod non iure communi, ſed ſtatuto, vel conſuetudine ſacrum Ordinem requirit, ibid.n.21.pa.363.

Illegitimos ad Canonicatus Eccleſiarum Collegiatarum poteſt Epiſcopus promouere,ibid.n.22.pa.ead.

Illegitimos ad dimidias portiones,ſeu inferiora beneficia Eccleſiæ Cathedralis poteſt Epiſcopus promouere,ibid.nu.23. pa. 363.

Illegitimum ad beneficium ſimplex, cui eſt annexa acceſſoriè parochialis, poteſt Epiſcopus promouere, ibidem num.24. pa.364.

Illegitimus non poteſt diſpenſari ab Epiſcopo ſuper pluralitate beneficiorum ſimplicium, ibid.n.28.pa.ead.

Illegitimum ad beneficia requirentia ſacrum Ordinem non poteſt Epiſcppus promouere, ibid.n.30 pa.ead.

Illegitimum ad Canonicatus Eccleſiæ Cathedralis an poſſit Epiſcopus promouere,ibid.à n.31.pa.364.

ILLITERATVS in Epiſcopum promotus ab Epiſcopatu eſt remouendus, p.2.alle.1.n.24.pa.163.

Illiterati penitus non poſſunt fieri clerici, p.2. alle.46. num.5. pa. 365.

Illiteratus comparatur cæco,p.2.alle.46.n.6.pa.366.

Illiteratus eſt nullus in Eccleſia Dei, nec in ea placere poteſt, p.2.alle.46.n.7.pa.365.

Illiteratum poteſt Epiſcopus ad Ordines promouere, ſi aliquod principium grammatices habeat, p.2. alle.46.num.13. pa.ead.

Illiteratus aſinus nuncupari ſolet, & non venit appellatione hominum, p.2.alle.46.n.8.pa.366.

Illiteratus eſt magis odioſus,quam homicida, p.2.alle.46.n.8. pa. ead.

Illiteratus dicitur, qui prima grammaticæ rudimenta non didicit, p.2.alle.46.n.9.pa.ead.

Illiteraturæ defectus eſt omnino indiſpenſabilis,p.2.alleg.46. num.11. pa.ead.

Illiteratus eſt irregularis,p.2.alle.46.n.10.pa.ead.

Illiterato penitus facta beneficij collatio eſt inualida,& irrita, p.3.alle.63. n.1.pa.168.

Illiterati ſunt incapaces beneficiorum, p.3. alle. 63. numero 2. pa. ead.

Illiterato ſed non penitus facta beneficij collatio non eſt ipſo iure irrita, tenetur enim ſub peccato mortali edifcere, vel illud remittere, aut renuntiare, part. 3. alle.63. num.3. pa.169.

Illiterati, qui aliàs honeſtæ vitæ ſunt, quoad obtenta beneficia ob cauſam tolerari poſſunt,p.3.alle.63.n.5.pa.ead.

Illiteratis poſſunt Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati coadiutores dare, & aſſignare eis partem fructuum pro ſufficienti victu,p.3.alle.63.n.6.pa.ead.

Illiteratis coadiutores dare non poteſt vicarius ex generali commiſſione, p.3. alle.63.n.7.pa.ead.

Illiterato tonſuram conferens Epiſcopus ab eius collatione per annum ſuſpenditur,p.3.alle.111.n.6.pa.391.

ILLVSTRES & perſonæ egregiæ appellantur Epiſcopi, p. 1. tit.1.c.2. n.12.pa.7.

IMPEDIENTES eos, qui victualia,& alia neceſſaria Romam conuehunt excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini, p.3.alle.50.n.65.pa.12.

* Impedientes Eccleſiaſticos Iudices ne ſua iuriſdictione vtantur, incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam,p.3.alle.50.n.211. pa.28.

IMPEDI

IMPEDIMENTVM omne cenſetur ſublatum, ſi Epiſcopus illud non ignorans ordines contulerit, p. 2. alle.18. num. 8. pag.220.

Impedimentum legitimum habens propter quod excommunicatus non poteſt Summum Pontificem adire ſine periculo vitæ,poteſt ab Epiſcopo abſolui p.2.alle.41.num.6. pa. 348.

Impedimentum iuſtum habet is,qui ire non poteſt, licet mittere valeat pro abſolutione, p. 2. alleg. 41. num. 7. pag. ead.

Impedimentum iuſtum quoad hoc cenſetur habere, qui curam animarum,vel filios, aut vxorem habet, timetque ob ſuam abſentiam damnum notabile accepturos, p.2.alle.41. num.8.pag.ead.

Impedimentum publicæ honeſtatis vſque ad quartum gradum extenditur,p.3.alle.51.n.174.pag.58.

Impedimentum publicæ honeſtatis quando ſimul concurrit cum impedimento affinitatis vtrunque explicite,vel ſaltem implicite in petitione explicandum eſt p.3.alle.51. num.176. pag ead.

Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex matrimonio rato amentium,vel puerorum,p.3.alle.51.num.178. pag. ead.

Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex matrimonio celebrato ſub conditione de futuro, antequam adimplcatur conditio,p.3.alle.51.n.180.pag.ead.

Impedientes eos,qui victualia & alia neceſſaria Romam conueunt,excommunicantur,p.3.alle.50.n.65.pag.12.

Impedimenta falſa denuntians vt matrimonium impediat,arbitraria pœna punitur,p.2.alle.32.n.24.pag. 229.

Impedimentum aliquod cognoſcens inter volentes contrahere,etiamſi occultum ſit,vel acceptum ſub ſecreto, aut auditum ab aliis, vi denunciationum tenetur manifeſtare, ibid.n.25.

Impedimentum aliquod occultum cognoſcens, ita vt ſolus ipſe nouerit,præcipue ſi naſcitur ex infamia, aut peccato, vel cum graui ſuo incommodo, aut aliorum ſcandalo non tenetur detegere,ibid.n.26.pag.294.

Impedito non currit tempus, p. 3. alleg. 72. numer.139. pag. 209.

Impedimentum publicæ honeſtatis ex ſponſalibus validis & certis oritur in primo gradu, p.3. alleg. 51. num. 182. pag. 58.

Impedimentum publicæ honeſtatis non inducitur quando aliquis ficte conſentit, p.3.alle.51.n.183.pag.ead.

Impedimentum nullum ex ſponſalibus aut matrimoniis metu aut errore perſonæ naſcitur, p.3. alleg.51. num.184. pag. ead.

Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex ſponſalibus conditionatis ante aduentum conditionis, p.3.alle.51.num. 185.pag.58.

Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex ſponſalibus contractis à parentibus nomine filiorum ſine eorum conſenſu,p.3.alle.51.n.186.pag.59.

Impedimentum publicæ honeſtatis oritur ex ſponſalibus quacunque ratione irritis,quando ipſa publica ſunt,& nullitas occulta, p.3.alle.51.n.187.pag.ead.

Impedimentum publicæ honeſtatis contractum ex ſponſalibus validis, & certis non ceſſat, quando ſponſalia diſſoluuntur mutuo contrahentium conſenſu, p.3.alle.51.nu.188. pag.ead.

* Impedimento facti exiſtente an currat præſcriptio contra Eccleſiam.p.3.alleg.142.n.12.cum ſeqq.pag.

Imperator defenſor & aduocatus Eccleſiæ dicitur, p.1. tit.3. cap.2.n.86.pag.117.

Imperialis dignitas attenta ſua natura non fuit à Summo Pont. ſed ab ipſo Deo mediante iure gentium, ibid. num. 87.pag.ead.

IMPERIVM & principatus nihil aliud eſt præter merum laborem,p.1.tit.2.gloſ.2.n.3 pag.48.

Imperij tranſlatione a Summo Pont. facta ex tunc imperialis dignitas ab illo habetur,& inſtituta dicitur,p.1.tit.3.cap.2. n.87.pag.117.

Imperium Germanicum poſt prædictam tranſlationem magis pendet à Summo Pont.quàm aliud quodlibet regnum,ibid. n.89.pag.ead.

Imperium transferre in aliam gentem poteſt Summus Pont. ibid.n.92.

Imperio vacante iuriſdictio, regimen, & diſpoſitio eius deuoluitur ad Summum Pont.ibid.n.93.pag.ead.

*IMPRIMENTES libros abſque licentia ſuperiorum incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam p.3. alle.50.n.140. pag.30.

IMPVDICITIA quid ſit, p.2. tit.2. gloſſ. 8. numero 5. pagina 69.

IMPVNITAS eſt incuriæ ſoboles,inſolentiæ mater, radix impudentiæ,& tranſgreſſionis nutrix, p.1.tit.2.gloſſ.12.num.5. pag.84.

INCARCERATVS iniuſte, ſemota quacunque conſuetudine in contrarium debet percipere diſtributiones quotidianas, p.3.alle.53.n.178.pag.84.

INCENDIARII excommunicati & publicati non niſi à Papa abſolui poſſunt,p.3.alle.50.n.89.pag.16.

Incendiarius dicitur ille,qui malo animo auctoritate propria incendit aliena,p.3.alle.51.n.75.pag.47.

Incendiarius ad damna & intereſſe tenetur ſi fuerit lata culpa,p.3.alle.51.n.76.pag.48.

Incendiarius ad damna, & intereſſe tenetur, ſi incendium ex ſua nimia negligentia fiat.p.3.alle.51.n.77.pag.ead.

INCENDIVM à quibus in dubio emiſſum præſumatur, p.3.alleg.51.num.78.pag.ead.

Incendium connumeratur inter caſus fortuitos, p.3. alleg.51. n.74.pag.48.

Incendium magnum, quo poſſunt Moniales è monaſterio egredi,tale debet eſſe, vt certum ſit, vel ſaltem probabile, quòd niſi Moniales omnes ſtatim à monaſterio exeant,omnes ſint ſimul morituræ, p. 3. alleg.102. num. 23. pag.343. & ſeq.

INCOMPATIBILITATEM inducit commenda perpetua, p.3. alleg.59.n.4.pag.144.

INCORRIGIBILIS a parte rei ille dicitur, qui ita obduratus in peccato perſeuerat, vt nullo modo velit ad correctionem perduci,p.3.alle.110.n.14.pag.387.

Incorrigibilis ex iuris præſumptione quando quis dicatur, ibid.n.15.pag.762.

INDVMENTA mollia animi mollitiem indicant,p.3 tit.2.gloſ. 7.n.6.pag.65.

INDVSTRIA perſonæ electa cenſetur cum ei delegantur cauſæ graues & arduæ,p.3.alle.84.n.12.pag.270.

Induſtria perſonæ quando eſt electa non poteſt quis mandare alicui vices ſuas,ibid.n.13.pag.271.

INDVLGENTIA eſt remiſſio pœnæ temporalis debitæ pro peccatis actualibus iam dimiſſis, conceſſa homini exiſtenti in gratia à Prælato per applicationem theſauri eccleſiaſtici,p.3.alle.88.n.1.pag.287.

Indulgentia plenaria eſt illa, qua remittitur tota pœna, p.3. alle.88.n 2.pag.ead.

Indulgentia temporalis dicitur illa, qua non remittitur tota pœna, ſed eius tantum pars relaxatur, p.3.alleg.88.num.3. pag.ead.

Indulgentiæ carena,quadragena & ſeptena, quæ ſint,p.3.alle. 88.n.4.pag.563.

Indulgentias concedendi poteſtas eſt iuriſdictionis, & non Ordinis,p.3.alle.88.n.6.pag.ead.

Indulgentias temporales poteſt concedere Epiſcopus etiam non conſecratus, aut ordinatus, dummodo ſit electus, & confirmatus,p.3.alle.88.n.7.pag.287.

Indulgentias concedendi poteſtas penes Papam eſt iure diuino à Deo proxime accepta, penes Epiſcopos vero eſt iure communi & ordinario,p.3.alle.88.n.8.pag.ead.

Indulgentias plenarias concedendi poteſtas à Papa eſt delegabilis.p.3.alle.88.n.9.pag.ead.

Indulgentias temporales concedendi poteſtatem Epiſcopus non ſolum ſuo Vicario, verum etiam Clerico demandare poteſt,p.3.alle.88.n.10.pag.ead.

Indulgentias non poteſt concedere Epiſcopus excommunicatus,denuntiatus,ſcu vitandus, p.3.alle.88.numer.12. pag. 287.

Indulgentias valide, ac ſine peccato ſecluſo ſcandalo non præuiſo concedit Epiſcopus durñ in mortali peccato exiſtit,p.3.alle.88.n.13.pa.ead.

Indulgentiæ temporales, quas Epiſcopus concedere poteſt, quæ ſint,p.3.alle.88.n.14.pa.287.288.

Indulgentias concedere eſt voluntariæ iuriſdictionis, p.3.alle. 88.n.16.pa.288.

Indulgentias pleniſſimas peccatorum ſolus Papa concedit, p. 3.alle.50.n.46.pa.14.

Indulgentias iure proprio nullus inferior Epiſcopo poteſt concedere,p.3.alle.88.n.17.pa.288.

Indulgentias concedit Epiſcopo inferior ex conſuetudine,

etiamſi non ſit Presbyter,p.3.alleg.88.n.18.pag.ead.
Indulgentiæ conceſſæ ab Epiſcopo, vel Archiepiſcopo, ſi exceſſerint numerum taxatum in cap.cum ex eo, de pœnitent.an valeant,p.3.alleg.88.n.22.pag.ead.
Indulgentias Epiſcopus concedere tantum poteſt ſubditis ſuis,p.3.alle.88.n.23.pag.ead.
Indulgentias pro mortuis non poteſt Epiſcopus concedere, p.3.alleg.88.n.24.pag.289.
Indulgentias ab alio Epiſcopo conceſſas lucrantur exteri de proprij licencia,p.3.alleg.88.n.25.pag.ead.
Indulgentiis,quas aliis conceſſit,frui,& gaudere poteſt Epiſcopus,p.3.alleg.88.n.28.pag.ead.
Indulgentias prætextu generalis commiſſionis Vicarius Epiſcopi generalis concedere nequit, p.3.alleg.54. numero 90. pag.96.
* Indulgentias poteſt concedere Archiepiſcopus per totam ſuam prouinciam, etiamſi non ſit in actu viſitationis,dummodo ſtatutum generalis Concilij non excedat, p.1. tit.4. n.44.pag.46.
Inebriari aliquem cogens qualiter peccet,oſtenditur, p.1. tit.2.gloſ.11.n.3.pag.81.
Inebriari ſolitus ſacris Ordinibus inſigniri non poteſt, p. 2. alleg.28.n.11.pag.81.
Infamare ſe nemo debet,p.3.alleg.96.n.46.pag.316.
Infamia iuris dicitur quando ipſo iure Canonico, vel Ciuili imponitur infamiæ pœna,p.2.alleg.43.n.1.pag.357.
Infamia ſi prætendatur incurſa per ſententiam de illa debet conſtare, nec ſufficeret ſi teſtibus probaretur latam fuiſſe, p.2.alleg.43.n.16.pag.359.
Infamia facti dicitur,cum quis eſt notatus de aliquo crimine apud bonos,& graues Viros,p.2. all.43.n.17.pag.358.
Infamia iuris de iure poteſt eſſe occulta, non ſic infamia facti,p.2.alle.43. n.18.pag.ead.
Infamia iuris non ſolum impedit præfici,ſed etiam remoueri facit à dignitatibus habitis; infamia vero facti repellit tantùm ab obtentis,p.2.alle.43.n.19.pag.ead.
Infamia iuris per Principem aboleri poteſt, non ſic infamia facti,p.2.alleg.43.n.20.pag.ead.
Infamia facti contrario facto tollitur, p.2. alleg. 43. num.21. pag.ead.
Infamiæ nota laborant pœnitentes ſolemniter, p.2. alleg.43. n.6.pag.357.
Infames de iure Ciuili regulariter ſunt etiam infames de iure Canonico, niſi expreſſe ius Canonicum illam infamiam aboleat,p.2.alleg.43.n.2.pag.ead.
Infames ſunt hiſtriones,buffones, ac ludentes in ſcenis, p.2. alleg.43.n.10.pag.ead.
Infames iuris vt patiantur eoſdem effectus, quos ipſamet infamia parere ſolet, oportet quod ſint de crimine in iudicio confeſſi, vel conuicti, p. 2. allegat. 43. numero 13. pag.ead.
Infames iuris & facti qui ſint, p.2.alleg. 43.n.25.26.27. & 28. pag.358.
Infames tam viris, quàm facti irregulares ſunt, & Ordines eccleſiaſticos ſuſcipere prohibentur, p.2. alleg. 43. nu.29. pag.ead.
Infamis efficitur, & inhabilis ad Ordines ſuſcipiendos condemnatus actione furti,p.2.alleg.43.n.5.pag.357.
Infamis vt quis dicatur infamia iuris,requiritur ſententia declaratoria de crimine famoſo, quod infamet, p.2.alleg.43. n.14.pag.ead.
* Infames infamia iuris omnino ordinari non debent,p.2.alleg.10.n.40.pag.194.
* Infamis non poteſt in Abbatiſſam eligi, p.3.alleg.100. n.16. pag.332.
Infames ad beneficia eligi,ſeu præſentari non poſſunt, p.3.alleg.72.n.100.p.206.
Inferiores Epiſcopo habentes ius conferendi,non poſſunt facere concurſum,p.3.alle.60.num.40.pag.152. niſi exempti ſint,& habeant proprium diſtrictum,& Epiſcopalem iuriſdictionem,ibid.n.42.
Inferiores Epiſcopo poſſunt ex præſcriptione, conſuetudine, vel priuilegio quærere facultatem cognoſcendi de cauſis matrimonialibus,p.3.alleg.84.n.5.pag.270.
Inferiores Ordinarij etiam exempti, & immediate Sedi Apoſt. ſubiecti non poſſunt excommunicationes pro rebus deperditis dare,p.3.alleg.96.n.12.pag.313.
Inferior ab Epiſcopo quando poſſit Clericum percutientem ab excommunicatione abſoluere, p.2.alle.41.num.31. pag.
Infantes diſcretione carentes abſque peccato mort.admitti poſſunt ad clauſtra Monialium,p.3.alleg.102.num.32.pag. 345
Infans ſi conſecretur Epiſcopus recipit characterem, p.2. alleg.1.n.19.pag.9.
Infanti tonſuram conferens quam pœnam incurrat, p. 2. alleg.16.n.7.pag.214.
Infantes expoſiti, vide Expoſiti infantes.
Infirmvs,qui perſonaliter diuinis officiis adeſſe non poteſt quotidianas percipit diſtributiones, p.3.alleg.53. num.166. pag.83. quod quomodo intelligatur,vide num.167.cum ſeq. pag.ead.
Infirmitas eſt cauſa reſignandi beneficium coram Ordinario,p.3.alleg.60.n.33.pag.152.
Infirmitas lepræ, cuius occaſione Moniales poſſunt è monaſterio egredi, poteſt etiam extendi ad quamuis infirmitatem adeo contagioſam, quod ſi ipſius radix foris non eiiciatur,citò omnes ipſius monaſterij ſorores interficiet,p.3. alleg.102.n.24 pag.343.
Informatio de genere nunquam præſtat exceptionem rei iudicatæ,p.1.tit.2. gloſ.17.n.46.pag.97.
Informationes pro nouitiis volentibus profiteri quomodo ſint faciendæ,p.3.alleg.101.n.41.pag.338.
Infidelis vt incapax præſentari non poteſt ad beneficium, p.3.alleg.72.n.80.pag.204.
* Infideles,& hæretici ab Ordinibus repelluntur,p.2.alleg.10. n.33.pag.193.
Infideles ſubiiciuntur Summo Pont. etiam quoad poteſtatem temporalem gubernatiuam,quatenus opus fuerit ad defenſionem Eccleſiæ,& ad expediendam prædicationem Euangelicam,p.1.tit.3.cap.2.n.31.pag.111.
Infideles immediate ab ipſa natura poteſtatem ſupremam ciuilem habent, ita vt per eam gubernari poſſint ſuo modo in ordine ad propriam conſeruationem, ibid.num.36. pag. ead.
Infideles non poteſt Summus Pont. debellare pro eo quod eum recognoſcere nolint in dominum ſuum, & totius Orbis temporalem,ibid.n.38.
Infidelium terras inter Reges Portugaliæ,& Caſtellæ oprimo iure potuit diuidere Summus Pont. Alexander VI. ſub ea conditione, vt in conuerſionem prædictorum infidelium tenerentur mittere prædicatores Fidei,ibid.n.41.
Infideles quantumuis ſceleratos non poterit Summus Pont. aut quilibet alius Princeps fidelis, vt pote ipſius imperio non ſubiectos priuare ſua ipſorum poteſtate ciuili publica,& dominio rerum ſuarum,ibid.n.40.pag.112.
Inhabilitas procedens de iure diuino ſuppleri non poteſt,p.2.alleg.2.n.11.pag.167.
Inhabilis quis iudicandus eſt ad beneficia ſi talis reperiatur tempore præſentationis, nec prodeſt habilitas ſi ſuperueniat.p.3.alleg.72 n.104.pag.206.
Inhabiles ad teſtimonium ferendum vi monitorij tenentur reuelare,p.3.alleg.96.n.61.pag.318.
Inimicitias capitales etiam ſua culpa contrahens propter quas non valet Romam adire, poteſt ab excommunicatione pro violenta manuum iniectione in Clericos per Epiſcopum abſolui,alleg.41.n.9.pag.348.p.2.
Inimicitiæ capitales quæ dicantur,ibid.num.10.
Inimicitia capitalis oritur ex lite ſuper omnibus bonis, vel maiori illorum parte,ibid.n.11.pag.349.
Inimicitiam capitalem inducit accuſatio criminalis, ibid.numero 12.
Inimicitiam capitalem inducit ſtatus quæſtio, ibid. num. 13. pag.ead.
Inimicitiæ graues quando legitimæ ſint cauſæ propter quas quis reſidere non teneatur in Parochiali, oſtenditur,p.3.alleg.53.n.89.pag.74.
Inimicitias in Epiſcopatu ortas debet Epiſcopus componere, p.3.alleg.79.n.1.pag.251.& ſeq.
Iniurias, ſeu violentias eſſe manifeſtas dum non conſtiterit,non poterunt Conſeruatores inhibere iudicibus Ordinariis ne in illis procedant, p.3. alleg. 106. num.26. pag. 374.
Inops Clericum percutiens quando poſſit ab excommunicatione per Epiſcopum abſolui,p.2.allegat.41. num.23.pag. 350.
Inqvisitores Apostolici, aut eorum Vicarij, ſine Commiſſarij in foro conſcientiæ abſoluere non poſſunt occultos hæreticos virtute Extrauag.Clementis VII. p.2.alle. 40.n.26.p.344.

Inquiſitoribus Apoſtolicis ſolum in Extrauag. Clementis VII. tribuitur poteſtas, vt poſſint in ſuo auditorio hæreticos accipere ad ſecretam abiurationem, & ſecretas quoque pœnitentias, p.2.alleg.40.n.27.pag.ead.

Inquiſitores Apoſtolici an hodie extante reuocatione facta per proceſſum Bullæ in Cœna Domini poſſint abſoluere ab hæreſi in foro conſcientiæ, p.2.alle.40.n.28 pag.ead.

Inquiſitores contra hæreticam prauitatem in foro exteriori abſoluere poſſunt quoſcunque hæreticos, credentes, fautores, &c. non obſtante cuiuſlibet Canonis, Concilij, aut proceſſus Bullæ in Cœna Domini decreto, p.2.alle.40.n.36. pag.346.

Inquiſitores ſunt viri grauiſſimi, & æquiſſimi, ac prudentiſſimi, p.2.alle.40.n.37.pag.346.

Inquiſitores pœnis, & cenſuris contra inobedientes procedere poſſunt, p.2.alle.40.n.51.pa.347.

Inquiſitores ſi alicui crimen hæreſis falſo imponant, & innocentes infament, in excommunicationem Papalem incidunt, p.3.alle.50.n.95.pag.16.

Inquiſitionis officium impedientes, vel perturbantes incidunt in excommunicationem Papalem, p.3.alle.50.num.121. pag. 20.

* Inquiſitores officij prætextu pecuniã extorquentes excommunicationem nemini reſeruatam incurrunt p.3 .alle.50.n. 228.pag.29.

* Inquiſitionis officiales occidentes, verberantes, &c. incidunt in excommunicationem nemini reſeruatam, ibid.num.258. pag.31.

Inquiſitores contra hæreticam prauitatem priuatiue cognoſcunt de blaſphemiis hæreticalibus, & contra conſuetum blaſphemare, & monitum blaſphemare non ceſſantem, p.3. alle 51.n.89.pa.49.

Inquiſitores contra hæreticam prauitatem habent auctoritatem, & ius inquirendi contra diuinantes, & ſortilegos, quotieſcunque aliqua admiſcent, quæ hæreſim ſapiunt, p.3. all. 51.n.124.pa.57.

Inquiſitoris officium à reſidentia Parochialis non excuſat, p. 3.alle.53.n.87.pag.76.

Inquiſitores contra hæreticam prauitatem habentur in ſuis præbendis, & dignitatibus pro præſentibus, & reſidentibus, non tamen in beneficiis curam animarum habentibus, p.3.alle.53.n.156.pa.82.

Inquiſitores non poſſunt libros damnatos legere, niſi eis ab Apoſtolica Sede, vel per Sacram Congregationem Inquiſitionis fiat facultas, p.3.alleg.90.n.8.pag.291.

Inquiſitores omnes hæreticæ prauitatis poſſunt procedere, & ſeuere animaduertere in Regulares, qui perſonas ad inhoneſta perpetranda in actu Confeſſionis Sacramentalis induxerint, p.3.alle.105.n.60.

Inquiſitores contra hæreticam prauitatem poſſunt familiam armatam tenere, p.3.alle.107.n.6.pag.380.

Inquiſitores contra hæreticam prauitatem non poſſunt cognoſcere de cauſa hæreſis Epiſcoporum, p.3.alle.111.n.14. pag.398.

INSTANTIA in Curia Romana nunquam extinguitur niſi per ſententiam, p.3.alle.81.n.11.pag.58.

INTERSTITIA temporum inter vnum, & alterum Ordinem minorem, quæ debeant concurrere, p.2.alle.18.num.14 pag. 198.

Interſtitiis temporum ſeruatis Ordines ſunt conferendi, & quare, p.2.alle.18.n.1.pag.219.

Interſtitiis diſpenſare poſſunt Abbates cum ſuis ſubditis, quibus Primam tonſuram, & minores Ordines poſſunt conferre, ibid.num.3.

Interſtitiis cum ordinandis poteſt Epiſcopus diſpenſare data aliqua legitima cauſa, ibid.n.4.pag.ead.

Interſtitiis poſſunt diſpẽſare Capitulum Sede vacante, & eius Vicarius, ibid.num.6.pag.220.

Interſtitiis cum ordinando diſpenſare cenſetur Epiſcopus, ſi illum ad Ordines aſſumat, ſciens non elapſum anni curriculum, ibid.n.7.pag.ead.

Interſtitiis cum religioſo diſpenſare poteſt Epiſcopus, ibid.n. 10.pag.ead.

Interſtitiis non ſeruatis Epiſcopus ordinans ſubditum nullam pœnam incurrit, ibid.n.11.

Interſtitiis non ſeruatis Ordines recipiens peccat, ſi faciat abſque licentia Epiſcopi, ibid.n.12.pag.ead.

INSTITVTIO proprie per quam præſentatus à patrono inſtituitur, dicitur tranſlatio iuris non libera à Superiore facta, ex qua plenum ius datur inſtituto, p.3.alle.72.n.1.pa.199.

Inſtitutio, vt obtineatur requiruntur beneficij vacatio, exiſtentia iuriſpatronatus, habilitas præſentati, & præſentatio facta in tempore, p.3.alle.72.n.2.pag.ead.

* Inſtitutio authorizabilis præſcribi non poteſt, p.3.alle.127.n. 11.pag. 446.

Inſtitutio, ac inſtituere in beneficiis quibus modis accipiatur in iure, p.3.alle.72.n.172.pag.212.

Inſtitutio pro inueſtitura, ſeu miſſione in corporalem beneficij poſſeſſionem accipitur, p.3.alle.72.n.173.pag.ead.

Inſtitutio eſt conceſſio Eccleſiæ, ſeu beneficij auctoritate legitima Epiſcopi, vel alterius Ordinarij facta ei, qui eſt à patrono nominatus, & oblatus, p.3.alleg.72. num.174.pag. 214.

Inſtitutio dicitur tranſlatio iuris non libera à Superiore facta, ex qua plenum ius datus inſtituto, p. 3. alleg.72.n. 175. pag.ead.

Inſtituendi facultas poteſt ab Epiſcopo, ſpecialiter delegari, etiam ante vacationem. p.3.alle.72.n.178. pag.420.

* Inſtituenti ad conferendum ex negligentia patroni etiam laici ſex menſes à die deuolutionis, & notitiæ reſeruantur, p.3.alle.126.n.67.pag. 441.

Inſtitutionis nullitas non inficit præſentationem factam per patronos, p.3.alle.72.n.180.pag.ead.

Inſtitutio authorizabilis præſcriptione acquiri poteſt, p.3. all. 72.n.185.pag.214.

Inſtitutio quod ſpectet ad inferiorem de conſenſu Epiſcopi, poteſt in ipſa fundatione conditio apponi p.3. alleg.72.nu. 187.pag.ead.

Inſtitutio eſt actus extraiudicialis, & poteſt fieri die feriato, atque extra territorium, & diœceſim, p.3.alle.72.n.195.pag. 215.

Inſtitutio pertinet ad Religioſos in Eccleſiis, quæ pleno iure eis ſubiiciuntur, ibid.n.188.pag.214.

* Inſtituere præſentatum ſi nolit Epiſcopus ipſum inſtituit Archiepiſcopus proximus ſuperior, p.2. tit.4. num.20.pag. 144.

INTERAMNENSIS prouincia, in Regno Portugaliæ, ita appellata, quòd Durio & Minio fluminibus intercluditur, loci amœnitate celeberrima, p.1.tit.3.cap.8.n 3.

INTERDICTVS non poteſt præſentari ad beneficium, p.3.alle. 72.n 99.pag.131.

Interdici non poteſt ciuitas à Sacris ob debitum pecuniarium domini, vel officialium, aut priuatarum perſonarum ſine ſpeciali Papæ conſenſu, p.3. alle.50.n.42.pag.10.

Interdicto loco qui celebrare cogunt in excommunicationem Papalem incidunt, ibid.n.101.pag.17.

Interdictus iniuſte, vel nulliter ab ingreſſu Eccleſiæ recuperat quotidianas diſtributiones, conſtito de iniuſtitia, vel nullitate, p.3.alle.53.n.176.pag.84.

Interdicta relaxare non poteſt Vicarius generalis, niſi ſpeciali mandato, p.3.alleg.54.n.96.pag.96.

Interdicti tempore an Chriſma confici poſſit, p.2.alleg.31.à n. 22.pag.288.

Interdicti tempore Confirmationis Sacramentum conferri poteſt, ibid.n.23.

Interdicti tempore, & à perſonis interdictis matrimonium abſque peccato mortali contrahi non poteſt, p.2.alle.32.n.197. pag.312.

Interdicti tempore contrahi poſſunt ſponſalia, ibid.n.204.pag. 313.

Interdicti tempore benedictiones matrimoniales fieri prohibentur, ibid.n.205.

Interdictum ad tempus an poſſit ſuſpendere Epiſcopus pro certa feſtiuitate, vel occaſione, p.2.alle.38.à n.1.p.327.

Interdicti tempore ſi Minores Religioſi admittant in ſuis Eccleſijs Fratres tertij Ordinis ad audienda diuina officia, in excommunicationem Papalem incidunt, p.3.alleg.50.n.102. pag.17.

Interdictum ſedis Apoſt. violantes incidunt in excommunicationem Papalem, bid.n.106.pag.ead.

* Interdicti in prolatione poteſt Epiſcopus ipſius effectus diuidere & limitare, non autem in excommunicatione, p.2. alleg.38.n.8.pag.328.

*Interdictum à Papa promulgatum non licet Epiſcopo per ſe vel per alium violare, niſi in caſibus à iure permiſſis, ibid. num.9.

* Interdicti tempore tenentur Miſſam audire ſub præcepto peccati mortalis illi, quibus ex priuilegio, vel à iure conceditur, vt poſſint diuinis intereſſe, ibid.n.10.pag.329.

*Interdicto in loco & perſonis interdictis non licet Epiſcopo

Digitized by Google

Ordines conferre etiam primam Tonſuram,neque aquam, palmas,vel cineres ſolemniter benedicere, ibid.n.15.& 16. pag.329.& 330.

* Interdictum generale loci ob non ſolutionem debiti pecuniarij priuati non poteſt Epiſcopus ponere ſine licentia Papæ,ibid.n.18.pag.330.

* Interdicti tempore licet Epiſcopis exercere iuriſdictionem circa ſpiritualia,ibid.n.19.pag.329.

* Interdictum ſuum Epiſcopus violans incurrit pœnas iuris, irregularitatem,ibid.n.10.pag.329.

INTERPRETATIO illa fieri debet, quæ ſit fauorabilis augmento cultus diuini,p.3.alle.67.n.8.pag.181.

* INTRVSVS in beneficio ſine auctoritate ſuperioris an habeat iuriſdictionem ſufficientem,ita vt Confeſſio illa facta à ſuis ſubditis non ſit iteranda, oſtenditur p.2.alle.25.n.39. pag.251.

INVASOREM occidens etiam ex odio, & cum intentione ſumendæ vindictæ, quando non poteſt aliter ſe defendere, non ſit irregularis,p.2.alle.39.n.56.pag.338.

Inuaſorem licet occidere pro defendendis propriis bonis, quando ſunt ordinata, vt media ad conſeruationem vitæ, p.3.alle.51.n.6.pag.41.

Inuaſorem licet occidere pro defenſione ſui honoris,vel integritate ſui corporis,ibid.n.7.

INVENTARIVM illarum rerum debet facere Epiſcopus,quas ipſe ex ipſius patrimonio comparauit tempore,quo Epiſcopatum conſequitur,p.3.alle.114.n.15.pag.402.

Inuentus dicitur,qui fuit inuentus & captus,p.2.alle.12.n.16. pag.208.

INVOCATIO facta ad id,quod eſt dæmonis naturæ non ſapit hæreſim,p.3.alle.51.n.125.pag.53.

IOANNES HVRTADO Dominicanus Archiepiſcopatum Toletanum ab Imper. Carolo V. ſibi oblatum lachrymis, ac omni denique conatu reiecit, p.1. tit.1. gloſſ.2. numero 24. pag.46.

IRREGVLARIS an fiat,ſuſpenſus à Pontificalibus in illis celebrando.p.2.alle. 6.n.19.pag.181.

Irregularis ſit promotus ante legitimam ætatem,& in ſuſceptis Ordinibus miniſtrans,p.2.alle.16.n.11.pag.214.

* Irregularis vt efficiatur promotus ad ſacros Ordines ante legitimam ætatem,requiritur ipſum doloſe,& in contemptum ſuſcepiſſe ſacros Ordines,& adminiſtraſſe, p.2.alle.16. n.19.pag.215.

Irregularis,quia celebrauit in excommunicatione, poterit ab Epiſcopo diſpenſari, quando excommunicatio eſt occulta, licet celebratio ſit manifeſta, p.2.alle.39.numero 27. pag. 334.

Irregularis occultus ob reiterationem Baptiſmi poteſt ab Epiſcopo diſpenſari,p.2.alle.39.n.36.pag.335.

Irregularis occultus ob duos Sacros Ordines, vel Acolytum cum Subdiaconatu eodem die ſuſceptos,poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, p.2.alle.39.n.37.pag.ead.

Irregularis ob adminiſtrationem in Ordinibus male ſuſceptis,ſi ſit occultus poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, p.2.alleg. 39.n.41.pag.ead.

Irregularis ob exercitationem Ordinum, quos non habebat, poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, vt exerceat ſuſceptos, ac alios ſuſcipiat, modo delictum ſit occultum, p.2. alle.39. n.45.pag.336.

Irregularis efficitur quis homicidium committens tranſgrediendo moderamen inculpatæ tutelæ, p.2.alle.39. num. 55. pag.338.

Irregularis eſt illiteratus, p. 2. alleg. 46. numero 10. pagina 366.

Irregularitatem incurrit promotus per ſaltum,p.2.alle.47.n.2. pag.366.

Irregularitas bigamiæ veræ ſolo iure Pontificio inducta, p.2. alle.49.n.20.pag.372.

* Irregularitas quam contrahunt hæretici an duret poſtquam per pœnitentiam reuertuntur, p.2. alleg.10. num.35. pag.194.

Irregularitatem incurrit promotus ante legitimam ætatem aſcendendo ad altiores Ordines,p.2.alleg.16. num.13. pag. 215.

Irregularitatem contrahit, qui non expleto anno 24. aut in tempore interdicto, vel ſine titulo, vel ab alieno Epiſcopo, aut ſine dimiſſoriis, vel extra tempus ſtatutum, ſuſcepit Ordinem Preſbyterij, p. 2. alleg. 16. num. 16. pag. ead.

Irregularitatem non incurrit celebrans ante legitimam ætatem bona fide,credens id ſibi licere; peccat tamen mortaliter celebrando ſciens ſe non habere legitimam ætatem, p.2.alle.16.n.21.pag.215.& nu.22.pa.216.

Irregularis non ſit defendens proximum vſque ad occiſionem, vel mutilationem aggreſſoris, p.3.alle.51.numero 10. pag.41.

Irregularis non poteſt præſentari cum non valeat ad Ordines promoueri,& collatio ſeu prouiſio de beneficio illi facta ſit nulla,p.3.alle.72.n.82.pag.204.205.

Irregularis quando fiat digito carens,p.2.alle.42. num.18.pag. 353. Et pollicis parte carens,ibid.num.20. Et habens faciem deformem nu.25.

Irregularis non eſt digito illo carens, qui medius eſt, ibid. num. 21. nec digitos ſenos habens in manibus, ibid. num. 22.nec carens oculi ſiniſtri ſiue canonis virtute viſiua, ſi tanta] polleat virtute in dextero, vt ſine deformi faciei conuerſione poſſit legere Canonem,n.31.pa.354.

Irregularitatem inducit naſi abſciſſio, ibid. numero 33. pag. ead.

Irregularis eſt auribus carens propria culpa,aut notorij peccati cauſa, ibid. num.39. pag. ead. Et podagra, vel ſcabie laborantes,ſi nimiam inducant deformitatem, ibid.numer. 44. pag.355. Et paralyſi,vel apoplexia laborantes, num. 45. pag.355.

IRREPREHENSIBILIS eſſe conuenit,quos præeſſe neceſſe eſt corrigendis,p.1.tit.2.gloſſ.3.num.4.pag.52.

Irreprehenſibilis ideo requiritur Epiſcopus vt virtutes omnes in eo comprehendantur,ibid.n.9.pa.ead.

IVDEX Eccleſiaſticus cognoſcit an ſcilicet habitus in quo clericus fuit repertus, ſit conueniens, p.2.alle.12.numer.16. pa.202.

Iudex Eccleſiaſticus non tenetur ſtare proceſſui, & ſententiæ Iudicis ſecularis in clerico remiſſo,p.2.alle.12.num.36.pag. 205.

* Iudex Ordinarius eſt omnium Epiſcoporum ſuæ prouinciæ Archiepiſcopus p.1.tit.4.n.27.pa.144.

Iudex reum ſuſpendens intra Eccleſiam eam polluit, p.2. alle. 28.n.25.pa.273.

Iudices ſeculares tenentur Inquiſitorum litteras, & illorum mandata celeriter exequi,p.2.alle.40.n.49.pa.347.

Iudex ſecularis in cauſa hæreſis eſt merus executor, nec de proceſſu,nec de ſententia,aut mandato Inquiſitorum, nec de crimine illo cognoſcere poteſt, p. 2. alle. 40. num. 50. pa.ead.

Iudices ſeculares, qui eccleſiaſticas perſonas trahunt ad ſua Tribunalia, quique eccleſiaſticam libertatem tollunt, aut in aliquo perturbant,excommunicantur, p.3.alle.50.nu.72. pa.13.

Iudices ſeculares,qui ſe interponunt in cauſis capitalibus ſeu criminalibus contra Eccleſiaſticas perſonas excommunicantur in Bulla Cœnæ, §.19. p.3. alle.50. numer.76. pag. 14.

Iudex decretum, quod interloquendo pronuntiauit, mutare ſeu emendare poteſt non ſolum ſemel,ſed millies, p.3.alle. 54.n.51.pa.93.

Iudices laici omnino prohibiti & incapaces ſunt ad cognoſcendum de his,quæ ſine ſpiritualium ſupernaturalium cognitione decidi nequeunt,p.3.alle.84.n.17.pa.271.

Iudices incompetentes ad cognoſcendum principaliter de cauſa aliqua,poſſunt cognoſcere de incidentia, p.3.alle.84. n.18.pa.ead.

Iudex Eccleſiaſticus, qui reſpectu temporalium incomperens eſt,poteſt cognoſcere de cauſa temporali, ſi ea in eccleſiaſticam,quæ coram eo vertitur,inciderit, p.3.alle.84. nu.19. pa.ead.

Iudex ſecularis cognoſcens de cauſa ciuili hæreditatis, an poſſit decidere quæſtionem natiuitatis, vel aliud dubium matrimoniale,p.3.alle.84.n.20.& 21.pa.ead.

Iudex criminalium cauſarum de ciuili incidenter, & iudex ciuilium de criminali incidenter cognoſcere poſſunt, p.3. alle.84.n.22.pa.271.

Iudices alij dicuntur competentes ſimpliciter, alij incompetentes prorogabiles tamen,alij incompetentes, & improrogabiles,p.3.alle.84.n.23.& 24.pa.272.

Iudex Eccleſiaſticus an poſſit cognoſcere de incidentibus ſolum ad deciſionem cauſæ principalis, p.3.alle.84. num. 25. pa.ead.

Iudices laici de quæſtione facti circa ſpiritualia cognoſcere non poſſunt,p.3.alle.84.n.31.pa.273.

Iudices ſeculares de cauſa matrimonij, ſeu natalium, etiam ſummæ

Digitized by Google

ſummarie cognoſcere non poſſunt, p.3. alle. 84. num. 31. pag.ead.

Iudices ſeculares etiam ſuper poſſeſſorio matrimonij cognoſcere non poſſunt,p.3.alle.84.n 34.pag.274.

Iudex in cauſa propria poteſt eſſe Epiſcopus ſubſiſtente manifeſta,& rationabili cauſa,quæ ſpectet ad dignitatem, & honorem Eccleſiæ,p.3.alle.87.n.6.pag.283.

Iudex Eccleſiaſticus adeundus eſt in cauſa commiſſa Clerico & laico,ſi ab eorum ſententia appellari contingat, p.3.alleg.108.n.9.pag.384.

Iudex Eccleſiaſticus laico delegare poteſt cauſas ciuiles & temporales Clericorum, non tamen generaliter, p.3. alle. 108.n.7.pag.ead.

Iudex Eccleſiaſticus ex proterua ſecularis negligentia, & remiſſione offenſarum poteſt cognoſcere, p.1. tit.3. cap.2. n. 54.pag.114.

IVDICANS iuſte miſericordiam cum iuſtitia ſeruat, p.1.tit.2. gloſ.12.num.19.pag.85.

* Iudicum inferiorũ dationes ſunt odioſæ, & Ordinariorum præiudicium includunt,p.3.alle.124.n.2.pag.417.

* Iudicandum eſt in dubio pro pia cauſa p.3.alle.32.poſt n.31. verſ.nunc vero pag.263.

IVDICIVM proprie poſt litem conteſtatam dicitur,p.2.alleg. 39.n.31.pag.335.

Iudicium poſſeſſorium pro honore competit,p.3.alle.78.n.40. pag.250.

IVRANS reſignare beneficium, vel procuratorem conſtituere ad reſignandum illud, ad cuius titulum fuit promotus, non poteſt compelli reſignare cum effectu, imò procuratorem reuocare valebit,p.2.alle.19.n.46.pag 226.

Iurans ſe Titio ſoluturum mille cum peruenerit ad pinguiorem fortunam, & poſtmodum Epiſcopalem ſit adeptus dignitatem, non tenetur iam dictam perſoluere ſummam de fructibus Epiſcopalibus,p.2.alle.19.n.51.pag.227.

Iurans falſum putans eſſe verum quando peccet, p.3. alle.51. n.20.pag.43.

Iurans ſe non facturum aliquod opus conſilij,& perfectionis venialiter tantum peccat, iurans tamen ſe nunquam illud facturum mortaliter peccabit, p.3. alleg. 53. num.31. pag. 65.

Iurare facientes illicita,vel de obſeruandis ordinationibus,& ſtatutis contrarijs decretis Concilij Trident. in excommunicationem Papalem incidunt, p. 3. alle. 50.num.159. pag. 23.

IVRAMENTVM vt licitum & honeſtum ſit, tres comites habere debet,p.3.alle.51.n.17.pag.42.

Iuramentum promiſſorium cui deeſt veritas, an ſemper inducat peccatum mortale, p.3.alle.51.n.21.pag.43.

Iuramenti promiſſorij violatio in re leui, & parua ſolum inducit peccatum venale,p.3.alle.51.n.22.pag.ead.

Iuramentum factum de non acceptando Epiſcopatum an ſit validum,p.3.alle.53.n.27.pag.69.

Iuramenta illa non ſunt obligatoria, quæ melioris boni fuerint directe impeditiua,p.3.alle.53.n 28.pag.69.

Iuramentum purgationis Canonicæ non defertur Vicario ſine mandato ſpeciali,p.3.alle.54.n.109.pag 97.

Iuramentum in ſupplementum probationis non præſtatur in cauſa matrimoniali,p 3.alle.84.n.10.pag 270.

Iuramentum de non alienando ſine Papæ licentia,non continet ſolita alienari,p.3.alleg.95.n.30.pag.306.

Iuramentum in rebus & perſonis alicuius momenti ſolus Papa relaxat,commutat,& interpretatur,p.3.alleg.50.num.37. pag.10.

IVRISDICTIONIS poteſtas quamuis à Deo Epiſcopis ſit conceſſa,voluit tamen vt in illa ſubmiſſi eſſent Petro, p.1.tit.1. cap.1.n.18.pag.4.

Iuriſdictio non eſt neceſſaria coniuncta vt naturalis proprietas cum conſecratione Epiſcopali,ibid n.13.pag.ead.

* Iuriſdictionem in ſubditos Suffraganeorum poteſt Archiepiſcopus exercere in concernentibus totam prouinciam p.1.tit.4.n.31.pag.144.

* Iuriſdictionem in prouincia poteſt exercere Archiepiſcopus conſuetudine ſibi permittente,ibid.n.36.pag.145.

* Iuriſdictionem fori contentioſi in ſubditos Epiſcopi Suffraganei exercere non poteſt Archiepiſcopus,ibid.n.50.p.146.

* Iuriſdictionem poteſt exercere Archiepiſcopus, & vacante ſede Metropolitana Capitulum,ſi Eccleſia Cathedralis non habet Capitulum actu,ſed habitu,& quando nullus Canonicus eſt in ſacris,&c.ibid.n.54.pag.146.

* Iuriſdictionem eo ipſo quod Epiſcopus exercet in vna parte diœceſis, videtur conſtitui in quaſi poſſeſſione exercendi dictam iuriſdictionem quoad alias partes in quibus aliter non habet particularem quaſi poſſeſſionem p. 3. alleg. 123. n.36. pag. 426.

* Iuriſdictionem ſuam de iure communi Epiſcopus poteſt exercere in quacunque parte ſeu loco ſuæ diœceſis p. 3. alle.80.ſub n.5.verſ.nam de iure pag.254.

* Iuriſdictio temporalis alicuius loci competens Epiſcopo non cenſetur reſeruata reſeruatorio fructuum Epiſcopatus p.3.alleg.120.n.12.pag.415.

Iuriſdictionem contentioſam extra ſuam diœceſim quando exercere poſſit Epiſcopus.p.2. alle.6.n.18.pag.181.

Iuriſdictionis poteſtas in Epiſcopis quæ ſit,oſtenditur p.1. tit. 1. cap.1.n.11.pag.3.

Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, nullique diœceſano ſubditi poſſunt remittere denunciationes, p.2.alle.32. n.30.pag.294.

Iuriſdictionem habens quaſi Epiſcopalem poteſt facultatem concedere aſſiſtendi Matrimonijs ſuorum ſubditorum, p. 2.alle.32.n.121.pag.304.

Iuriſdictio eadem penes duos inſolidum eſſe non poteſt, p.3. alle.54.n.31.pag.91.

Iuriſdictio Ordinaria ea dicitur quæ à lege datur, & deſcendit,p.3.alle.54.num.32.pag.ead.

Iuriſdictio Ordinaria perpetua eſt, p.3 alle. 54. num. 33. pag. ead.

Iuriſdictionem Eccleſiaſticam tam voluntariam, quàm contentioſam in omni parte diœceſis exercere poteſt Epiſcopus,p.3.alle.80.n.3.pag.254.

Iuriſdictionem in Laicos habet Epiſcopus in concernentibus pietatem & officium charitatis, p.3. alleg 82. num.1. pag. 260.

Iuriſdictio quando Iudici Ordinario à lege ſeu Principe committitur, quæ alias ſemota commiſſione ei competebat,adiecta clauſula,auctoritate noſtra, vel tanquam delegatus à nobis,& ſimiliter,ſit delegata, p.3.alleg.92. num.8. pag.294.

* Iuriſdictio in dubio cumulatiue, & non priuatiue quæſita iudicatur p. 3. allegatio 124. numero 1. pag. 427. & quando priuatiue quæſita vel data iudicanda ſit, ibid. n.5.

* Iuriſdictio quando priuatiue data eſt alicui iudici,an poſſint ſubiecti ſine eius conſenſu alterius iudicis iuriſdictionem prorogare,ibid.n.7.pag.428.

* Iuriſdictio, & iura Epiſcopalia poſſunt per Romanum Pont. priuilegio concedi alijs quam Epiſcopis p. 3. alleg. 127.n.1.pag.445.

* Iuriſdictio & iura Epiſcopalia etiam cum territorio præſcribi poſſunt ab inferioribus,ibid.n.3.pag.445.

* Iuriſdictio Epiſcopi non præſcribitur per iuriſdictionales actus ab alio factos nomine ipſius Epiſcopi, ibid. num. 6. pag.445.

* Iuriſdictio, & poteſtas ſpecialis alicui communicata intelligitur accumulatiue non vero priuatiue reſpectu illius, qui Ordinariam de iure habet, ibid.n.16.pag 446.

* Iuriſdictio priuatiue ab Epiſcopo præſcribi non poteſt quin ſaltem penes eum remaneat habitus, licet actus ſit penes inferiorem quo negligente reuertitur ad Epiſcopum, ibid. num 19 pag.446.

* Iuriſdictio contentioſa eſt illa quæ redditur in inuitos, voluntaria verò,quæ in volentes exercetur p.3. alle.126. nu.4. & 5. pag 431.

Iuriſdictio,quæ abſolute conceditur per illa verba,auctoritate Apoſtolica,ſeu tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, eſt delegata, licet fiat circa illa ad quæ alias Epiſcopus iuriſdictionem habebat,p.3.alleg.92.n.10.pag.295.

Iuriſdictio cum conceditur adiecta particula, etiam veluti cum dicitur, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, vel etiam auctoritate noſtra,Ordinaria, & delegata eſt, p. 3.alleg.92.n.11.pag.ead.

Iuriſdictio quando Epiſcopo conceditur,cum remotione obſtaculi exemptionis,aut priuilegiorum, Ordinaria reſtituta cenſetur,p.3.alleg.92.n.15. pag.ead.

Iuriſdictio Epiſcopis ſpecialiter conceſſa ſimpliciter tamen nulla adiecta clauſula,ſi non perſonæ, ſed muneri, aut dignitati perpetuò detur,Ordinaria eſt,p.3. alle. 92. num.16. pag ead.

Iuriſdictionem rerum Eccleſiaſticarum habet Vicarius Epiſcopi,p.3.alle.54.n.134.pag.99.

Iuriſdictio Vicarij ab Epiſcopo reuocari poteſt, ibid.num.145. pag.ead.

Iurisdictionem exercere non potest Vicarius à Capitulo Sede Vacante, si suspensionis censura sit irretitum, ibid. num. 180. pag. 104.

Iurisdictio vbicunque competit alicui respectu certæ qualitatis debet ante omnia eidem de illa qualitate constare, p. 3. alle. 106. n. 19. pag. 373.

Iurisdictio ordinaria sine territorio subsistere non potest, p. 3. alle. 107. n. 5. pag 380.

IVRA duo quando concurrunt in eadem persona, quorum quodlibet producit ius dandæ vocis, debet talis persona habere duas voces, p. 3. alle. 62. n. 26. pa. 167.

* IVS instituendi ob negligentiâ Prælati in instituendis præsentatis etiam idoneis non deuoluitur ad proximum superiorem, sed patronus legitimo tempore præsentans potest interpellare Episcopum pro institutione facienda, p. 3. alle. 126. n. 19. pag 433.

* Ius conferendi quando spectat simul ad Episcopum & Capitulum, qui inter se prouisionem diuiserunt per turnos, si Capitulum in suo turno non confert intra tempus à iure statutum, aut confert indigno, non fit deuolutio ad Episcopum, sed ad Archiepiscopum, ibid. n. 77. pa. 443.

* Ius ad rem considerabile non tribuit oppositio facta in concursu Parochialis vacantis p. 3. alle. 60. num. 46. in fine pag. 153.

Ius in re acquiritur in beneficio per collationem acceptatam ante adeptam possessionem, p. 3. alle. 69. n. 17. pag. 185.

IVS NATVRALE, gentium, aut diuinum positiuum ex grauissima causa potest declarare Sumenus Pont. p. 1. tit. 3. cap. 2. n. 45. pa. 113.

IVS CANONICVM studentes eodem priuilegio gaudent, quo Sacræ Scripturæ operam nauantes, p. 3. alle. 55. num. 26. pag. 210.

Ius Canonicum docentes tunc percipiunt fructus præbendarum suarum, cum conducti seu salariati docent, aut ratione stipendij, seu Cathedræ, quam habent, ibid. n. 27.

Ius Canonicum docentes quoad priuilegium percipiendi fructus non habent vllam temporis determinationem, sed eo gaudent, quandiu docuerint, ibid. n. 32. pag. 111. Et non tenentur licentiam ab Episcopo obtinere, sicut studentes, ibid. n. 33.

* IVRA Episcopalia ardua, & quæ solis Episcopis reseruantur, præscribi possunt ab inferioribus, secus in reseruatis Ordini, p. 3. alle. 127. n. 7 & 8. pa. 445.

* Iura Episcopalia præscripta non competunt præscribenti accumulatiue cum Episcopo, sed priuatiue, ibid. num. 14. pa. 446.

IVSPATRONATVS ad Reges & alios Principes spectans non comprehenditur in reseruationibus, quæ per regulas Cancellariæ factæ sunt, p. 1. tit. 1. cap. 3. num. 32. pag. 14.

Iuspatronatus ex causa dotationis, fundationis, vel constructionis alicui reseruare speciali concessione non potest Vicarius. p. 3. alle. 54. n. 74. pag. 95.

Iurispatronatus donationi decretum, seu auctoritatem interponere sine speciali mandato non potest Vicarius Episcopi, p. 3. alle. 54. n. 75 pag. ead.

Iuspatronatus ad aliquem Regem vel Principem pertinens non censetur derogatum, nisi specialis de illo mentio fiat, p. 3. alle. 57. n 85. pa. 125.

Iuspatronatus mixtum quando cadat sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ, p. 3. alle. 57. n. 144. pa. 131.

Iuspatronatus deuolutum ad Ordinarium confertur per concursum pro ea vice, p. 3. alle. 60. n. 20. pa. 150.

Iuspatronatus ecclesiasticum tam per laicos, quàm per Clericos tribus potissimum modis acquiritur, scilicet fundatione, constructione, & dotatione, p. 3. alle. 70. num. 1. pag. 189.

Iuspatronatus ex constructione quando acquiratur, p. 3. alle. 70. n. 3. pa. ead.

Iuspatronatus non acquiritur ex sola reparatione, seu refectione Ecclesiæ, nisi de nouo construatur, p. 3. alle. 70. nu. 6. pag. 190.

Iuspatronatus vt ex reparatione acquiratur, totalis Ecclesiæ funditus diruta restauratio requiritur, p. 3. alle. 70. num. 7. pag. ead.

Iuspatronatus vt acquiratur ex dotatione de nouo facta, debet constare dotem primam fuisse reductam de esse ad non esse, p. 3. alle. 70. num. 14. pag. ead. & vide verbo Dotare dicitur.

Iuspatronatus ex dotis augmento non acquiritur, p. 3. alle. 70. num. 15. pag. 190.

Iuspatronatus præscriptione, vel consuetudine possunt laici acquirere p. 3. alle. 70 n. 17 pag. ead.

Iuspatronatus ex fundatione, constructione, & dotatione acquiritur, interueniente auctoritate, & consensu Ordinarij, non alias, p. 3. alle. 70. n. 20. pag. ead.

* Iuspatronatus, ius eligendi ad beneficium, ius decimandi, & similia licet non emantur nec transferantur aliquo temporali dato, sunt tamen in commercio quatenus per aliquos titulos acquiruntur, transferuntur & retinentur, p. 3. alle. 127. n. 5. pa. 445.

Iuspatronatus de vno in alium quatuor principaliter modis transferri potest, p. 3. alle. 71. n. 1. pa. 193.

Iuspatronatus successione transfertur, quando cum vera Vniuersitate venit, id est, cum hæreditate, in qua quis succedit, p. 3. alle. 71. n. 2. pag. ead.

Iuspatronatus cum vera Vniuersitate ad hæredes transmittitur, siue sint sui, siue extranei, siue succedant ex testamento, siue ab intestato, p. 3. alle. 71. n. 3. pag. ead.

Iuspatronatus hæreditate vendita alicui Villæ, vel Castro annexum, an in emptorem tranleat, p. 3. alle. 71. num. 7. & 8. pag. ead.

Iuspatronatus in fideicommissarium, cui restituta est hæreditas, non transit, sed remanet penes hæredem, p. 3. alle. 71. num. 9. pag. ead.

Iuspatronatus, vbi cum Vniuersitate, siue cum hæreditate transfertur, non requirit Episcopi consensum, secus vero si de per se transferatur, p. 3. alle. 71. numero 10. pag. 194.

Iuspatronatus translatio in Ecclesiam, seu locum religiosum valet sine Episcopi consentu, p. 3. alle. 71. num. 11. pag. ead.

Iurispatronatus translatio in laicum sine Episcopi consensu fieri non potest, p. 3. alle. 71. n. 12. pag. ead.

Iuspatronatus per donationem de vno in alium transit, p. 3. alle. 71. n. 20. pag. ead.

Iuspatronatus in donatione omnium bonorum, iurium, & actionum venit, p. 3. alle. 71. n. 21. pag. ead.

Iuspatronatus in donatione generali facta à Rege non venit, nisi de eo specifica fiat mentio, p. 3. alleg. 71. numero 22. pag. 195.

Iurispatronatus donatio si fiat à laico in laicum, necessario interuenire debet Episcopi consensus, p. 3. alleg. 71. num. 23. pag. ead.

Iuspatronatus per permutationem de vno in alium transferri potest, quod si fiat in laicum, Episcopi consensus requiritur, secus vero si in Ecclesiam, aut Clericum nomine Ecclesiæ, p. 3. alle. 71. n. 31. pag. ead.

Iuspatronatus de vno in alium per venditionem veræ Vniuersitatis, cui inseparabiliter adhæret, transferri potest. p. 3. alle. 71. n. 33. pag. 195.

Iuspatronatus sub bonorum generalitate vendi, seu alienari potest, p. 3. alleg. 71. n. 34. pag. ead.

Iuspatronatus de per se vendi non potest, tunc enim patronus vendens suo iure priuatur, & Ecclesia remanet libera, p. 3. alle. 71. n. 34. pag. ead.

Iuspatronatus sicut principaliter vendi non potest, ita nec actio ad ipsum, p. 3. alle. 71. nu. 37. pag. ead.

Iuspatronatus annexum Villæ, vel Castro transit cum ipsa Villa, vel Castro dato in dotem, p. 3. alle. 71. n. 38. pag. ead.

Iuspatronatus transfertur cum Vniuersitate, vel Villa, cui est annexum, data in feudum, vel emphyteusim, p. 3. alle. 71. nu. 41. pag. ead.

Iurispatronatus vno fructu præscripto, puta præsentationis, vtilitatis, aut alterius honoris, non intelliguntur præscripti alij fructus, quorum vsus non est præscriptibilis, p. 3. alle. 71. n. 43. pag. ead.

Iuspatronatus vt præscribatur, quod tempus requiratur, p. 3. alle. 71. n. 44. pag. ead.

Iurispatronatus titulus ex fundatione, vel dotatione debet esse, qui ex authentico documento, & aliis à iure requisitis ostendatur, p. 3. alle. 72. n. 20. pag. 200.

Iuspatronatus probatur ex fundatione, vel dotatione per antiquissimum temporis cursum, p. 3. alleg. 72. numer. 28. pag. ead.

Iuspatronatus ex fundatione probatum præsumitur, probata immemorialis, licet hoc non appareat, p. 3. alleg. 72. num. 29. pag. ead.

Iuspatronatus plene probatur ex pluribus enuntiatiuis antiquorum instrumentorum à centum annis, & circa, etiamsi

enuo

Digitized by Google

enuntiatiuæ haberent originem ab eiſdem patronis, & perſonis ſuſpectis,p.3.alle.71.n.40.pa.201.
Iuſpatronatus etiam ſecundum iuris diſpoſitionem probari poteſt,p.3.alle.72.n.42. pa.ead.
Iuſpatronatus per famam,concurrente longiſſima præſentandi poſſeſſione, probari poteſt, part. 3. alle.72. numero 43. pa. ead.
Iuſpatronatus in dubio præſumitur ex fundatione,dotatione, vel conſtructione,p.3.alle.72.n.45.pa.202.
Iuſpatronatus non probatur ex certo ſubſidio alicui tanquam patrono præſtito,p.3.alle.72.n.46.pa.ead.
Iuſpatronatus ex vſurpatione præſumitur in potente, p.3.alle. 72.n.61.pa.203.
Iuſpatronatus in Vniuerſitatibus etiam paruis ex vſurpatione acquiſitum præſumitur, part.3. allegat.72.numero 62. pa. ead.
Iuriſpatronatus vſurpatio non præſumitur,niſi conſtet de doloſa occupatione;cuius contrarium in perſona potenti,magnate,vel Vniuerſitate cenſuit Sacra Congregatio,& Rota Romana,p.3.alle.72.n.63.pa.ead.
Iuſpatronatus ex vſurpatione acquiſitum non præſumitur, ſi non totius vniuerſitatis, ſed illius partis eſſe prætendatur, p.3.alle.72.n.64.pa.203.
Iuſpatronatus priuatorum non admittit præſumptionem vſurpationis,p.3.alle.72.n.66.pa.ead.
Iuſpatronatus dicitur priuatorum, quando patroni non ſunt domini temporalis loci,vbi fundatum eſt, p.3.alle.72.n.67. pa. ead.
Iuſpatronatus poteſt præſcribi ab vno contra alium compatronum ſpatio quadraginta annorum cum titulo colorato, p.3.alle.72.n.69.pa.204.
Iuſpatronatus Eccleſiaſticum quod dicatur, p.3.alle.72.nu.118. pa. 208.
Iuſpatronatus quando eſt commune, & laici, & eccleſiaſtici, omnes ſimul ratione communionis habent ſemeſtre ad præſentandum, p.3.alle.72.n.131.pa.209.
Iuſpatronatus mixtum, licet quoad priuilegia, & commoda dicatur Eccleſiaſticum, tamen quoad derogationem cenſetur laicale,p.3.alle.72.n.132.pa.ead.
Iuriſpatronatus vbi in dubio fit mentio, intelligitur de eccleſiaſtico,p.3.alle.72.n.133.pa.ead.
Iuſpatronatus clerici ratione ſui patrimonij æquiparatur laicali,p.3.alle.72.n.153.pa.210.
IVSTITIÆ rigor ſub iuſto moderamine temperandus, p.1.tit.2.gloſ.12.n.12.pa.85.
* Iuſtitiam facere recuſantes poſtquam fuerint admoniti ab Epiſcopis, vel Eccleſiaſticis perſonis, part.3. alle.50. nu.191. pa. 16.

L

* LABOR, ac ſudor cuiuſcunque virtuoſe operantis, & in Repub.auxilium afferentis remuneratidus eſt,p.3. alle.85. poſt num.12.pa.276.in princ.
LAICVS abſque Summi Pontificis auctoritate, vel litteris dimiſſorius ſui Prælati Primam tanſuram accipiens ad arbitrium ſui Ordinarij puniri poteſt, p.2.alle.8.numero 8. pa. 186.
Laicus proprium habet Epiſcopum, tum reſpectu ſpiritualium.& annexorum, tum pro ſuſcipiendis Ordinibus, p.2. alle.8.n.9. pa.ead.
Laicus communi errore habitus pro Sacerdote de Parochi licentia valide matrimonio aſſiſtit, part.2. alle. 32. num. 104. pa. 303.
* Laicus non poteſt in Epiſcopum eligi, p.1.tit.1. c.3. num.45. pa. 16.
* Laici & neophyti propter merita diſpenſantur vt poſſint Epiſcopi fieri.p.1.tit.1.c.3.n.46.pa.16.
Laicus qui Eccleſiaſticum relegauerit,aut proſcripſerit,& qui proſcriptionem ſcripſerit, incidit in excommunicationem Papalem,p.3 alle.50.n.114.pa.19.
Laicus non poteſt eſſe Epiſcopi Vicarius, p.3. alleg 54.num.4. pa.28.
Laicus non poteſt conſtitui Vicarij aſſeſſor, & conſultor, etiam in cauſis criminalibus contra clericos, part.3. alle.54. num.7. pa. ead.
Laicus vti miniſter iudicis eccleſiaſtici cum aſſiſtentia alicuius clerici poteſt cognoſcere de cauſis clericorum, p. 3. alle.54.n.8.pa.ead.
Laicus poteſt deputari vicarius Epiſcopi tantum in temporalibus,p.3.alle.54.n.9.pa.88.
Laicus poteſt eſſe Epiſcopi Vicarius ex diſpenſatione Summi Pontificis,p.3.alle.54.n.10.pa.ead.
Laici quare conſuetudine non poſſint in electionibus Epiſcoporum vocem habere, & poſſint iuſpatronatus acquirere, p.3.alle.70. n.18.pa.191.
Laicus eſt incapax beneficiorum, etiamſi incedat in habitu,& tonſura,& communiter reputetur clericus, p.3.alle.72.n.73. pa. 204.
Laicus non poteſt præſentari ad beneficium, p.3.alle.72. n.74. pa. 401.
Laicus non poteſt præſentari ad beneficium, quamuis ſtatim poſtea ſumpſerit clericatum, quia Ordo debet neceſſariò precedere,p.3 alle.72.n.77. pa.204.
Laicos poteſt cogere Epiſcopus, vt eodem pretio merces, & res victui neceſſarias peregrinis, & hoſpitibus vendant, quo publice ab incolis vendi ſolent, p.3.alle.82. numero 5. pa.260.
Laici charitatiuum ſubſidium ſoluere non compelluntur, p.3. alle.87. n.40.pa.285.
Laico non poteſt demandari ab Epiſcopo poteſtas concedendi indulgentias,p.3. alle.88.n.11.pa.287.
Laici ſuperiores pro feſtorum obſeruatione poſſunt etiam ſtatuere,& pœnas violantibus imponere, p.3. alle.105.n.42. pa. 366.
Laicos percutientes Monachos ipſe Epiſcopus abſoluit, non vero eorum ſuperior,ibid.n.54.pa.367.
Laicus etiam coniunctus cum Clerico de cauſa criminali Clerici cognoſcere non poteſt, p.3. alleg. 108. numero 2. pag. 383.
Laici à communi vita primùm recedere cœperunt, p. 3. alleg. 114.num.2.pa.400.
* Laici in cauſis in quibus contra eos Iudex Eccleſiaſticus competens eſt, an poſſit in alium Iudicem Eccleſiaſticum, ſine diœceſani voluntate conſentire, part. 3. alle.122. nu.6. cum ſeqq.pa.419.
LAPIDES Altarium, vel Eccleſiarum deſtructarum poteſt Epiſcopus vendere,non tamen in ſordidos vſus conuertere, p.3.alle.64.a.14.pa.171.
Lapides ſeu columnæ,quibus litteræ inciſæ ſunt,probant confinia, p.3.alle.72.n.52.pa.202.
* Lapides, ſiue alia ornamenta Eccleſiarum, ſubripientes incurrunt excommunicationem Papalem, p.3.alle.50. nu.183. pa. 24.
LECTIO Sacræ Scripturæ in iis Eccleſiis haberi debet, in quibus præbenda, aut præſtimonium pro lectoribus deputatum reperitur,p.3.alle.56.n.1.pa.108.
Lectio Sacræ Scripturæ in monaſteriis Monachorum, vbi id commode fieri poteſt, haberi debet, ad quod per Epiſcopum ipſi Regulares compelli poſſunt, ibidem numero 16. pa. 109.
Lectio Sacræ Scripturæ in conuentibus Regularium poteſt haberi abſque licentia ſeu examine Ordinarij, ibidem num. 17.
Lectiones, quas Regulares ad populum habuerint, debent deſumi ex Euangelijs, & Epiſtolis, quibus Clerus ſecularis vtitur illis diebus feſtis, part. 3. alle. 105. numero 35. pa. 365.
LEGITIMATI per ſubſequens matrimonium ad Epiſcopatum habiles dicuntur, part. 2. allegat. 1. numero 33. pa. 164.
Legitimatio quæ fit per ſubſequens matrimonium, iuris fictione retrotrahitur ad tempus natiuitatis,ibid.n.34.
Legitimati per ſubſequens matrimonium non poſſunt aſcendere ad Cardinalatus celſitudinem, ibidem numero 35. pa. ead.
LEGATVS DE LATERE inſignijs & ornamentis Rom.Pont. vtj poteſt, p.1.tit.3.c.1.n.33.pa.102.
Legatus à latere, & Nuntius Apoſt. excommunicationes pro rebus deperditis concedere poſſunt, p.3. alle.96. numero 11. pa.313.
Legatus Papæ habet ius exigendi charitatiuum ſubſidium ab Eccleſiis Prouinciæ ſibi delegatæ, p. 3. alle. 87. numero 16. pa. 184.
Legatus non poteſt conferre beneficia ad Epiſcopum deuoluta ex negligentia Prælati Regularis exempti, quæ Epiſcopus confert auctoritate propria, part. 3. alleg. 58. num.14. pa.143.
Legatus à latere poteſt beneficia ſuæ prouinciæ, quæ conferre valet, ex cauſa rationabili, & legitima vnire, p.3.alle.66. num.12. pa.177.

Digitized by Google

Legati nati, vel à latere possunt visitare ex officio legationis sibi à Sede Apostolica demandatæ, part.3.alle. 73. num.21. pa. 220.

Legatus de latere absque speciali mandato Papæ Episcopum deponere non potest,p.3.alle.112.num.3. pa.396.

LEGATVM quodcunque prium ad certum vsum relictum in alium prium Episcopus commutare potest ob causam, quæ suo iudicio videatur iusta cum hæredis consensu, p. 3. alle.83.n 6.pa.266.

Legatus vsus quando non potest adimpleri, in alium pium per Episcopum commutari potest, p.3. alleg. 83. numero 8. pa. ead.

Legata res, quæ pro vsu destinato impedimento iuris, vel facti deterire non potest, auctoritate Episcopi in alios pios vsus commutari valet,p.3.alle.83.n.9.pa.ead.

Legatum factum pro construendo monasterio in loco campestri,quod construi prohibet Conc. Trid. poterit Episcopus commutare,p.3.alle.83.n.11.pa ead.

Legatum quando esset factum ad aliquem vsum non ita necessarium, potest per Episcopum in alium prium magis necessarium commutari, p.3.alle.83.n.12.pa.ead.

Legatum factum Ecclesiæ pro fabrica & ornamentis, quibus non indiget, potest commutari de consensu Episcopi in alium fructuosum,& consimilem prium vsum, p. 3. alleg.83. num.13. pa.267.

Legatum vbi non respicit certam personam, & causam, non potest per Episcopum commutari, p.3. alle. 83. numero 16. pa. ead.

Legatum factum pauperibus concurrentibus ad portam testatoris, non potest distribui pauperibus infirmis in Hospitalibus,p.3.alle.83.n.20 pa.268.

Legatum quando relinquitur alicui personæ determinatæ vt matrimonium ineat, fere certum est deberi si religionem ingrediatur, p.3. alle.83 n.27.pa.ead.

Legatum relictum tali hac forma,lego tibi mille si nubas,centum vero si religionem ingrediaris, an mille debeantur monasterio,p.3.alle.83.n.28 pa.266.

* Legatum ad pias causas peti potest, si hæres differat adire hæreditatem, aut illam repudiet, p.3.alle.82. post num.31. vers.sextum pa.263.

* Legatum conceptum sub nomine appellatiuo dignitatis in dubio regulariter transit in successorem,p.3.alle.116.num.4. pa.403.

* Legatum relictum respectu Ecclesiæ censetur pium, respectu vero personæ,seculare, ibid.n.9.

* Legatum Episcopo relictum a propinquo præsumitur relictum intuitu personæ,non Ecclesiæ,ibid.n.12.

* Legatum relictum Episcopo ab extraneo valde amico præsumitur relictum intuitu personæ, non Ecclesiæ,ibid.nu.17. pa. 408.

* Legatum quando in dubio alicui relinquitur sub nomine proprio,solum habetur respectus ad personam, ibid. nu.3. pa. 407.

Legatum quando alicui factum est eo adiecto vt illo contentus nihil amplius petat,eo ipso quod acceptat, videtur debito renuntiasse,p.3.alle.86.num.31.pa.280.

* Legatum factum Ecclesiæ,quam in specie non expressit defunctus,non erit invalidum, p.3.alle. 82. post num. 31.vers. nouum.pag.264.

* Legata ad pias causas non subiiciuntur solemnitatibus iuris Clariss. quibus cætera legata sunt subiecta, ibid. vers. denique.

Legatarios possunt Episcopi,etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegati,cogere ad exequendas pias dispositiones, etiamsi executores sint exempti à sua iurisdictione, vel officiales S. Inquisitionis,p.3.alle.82.n.14.pa.258.

Legata facta pro magistro grammatices,qui pueros pauperes edoceat, possunt applicari Seminario cum onere erudiendi pueros sicut testator iussit,part.3. allegat.76. numero 11. pa.244.

LEPROSVS promoueri non debet,p.2. alle.42. nume. 49. pa.367.

LENITAS mansuetudinis sine rectitudine seueritatis, & zelus rectitudinis, sine mansuetudine non debet inueniri, p.1.tit.2.glos.12.n.10.pa.86.

LEX diœcesana & lex iurisdictionis quæ dicantur, ostenditur,p.1.tit.1.c.1.n.15.pa.4.

Lex constituens generis differentiam generaliter dicitur facta in odium cerrarum personarum,& est nulla, p.1.tit.2. glos. 10.n.23. pa.94.

Lex absque temporis præfinitione pœnam imponens censetur illam perpetuò infligere, p. 1. alle.17. numero vlt. pag. 218. 219.

Legem condendi potestas soli Principi competit, p.3. alle.30. num.33.pa.10.

Lex Canonica in foro ciuili seruanda est, quando agitur de peccato,p.1.tit.3.c.2.n.96.pa.117.

* Legibus per fundatorem beneficij sibi porrectis si Episcopus sine legitima causa consentire deneget, poterit fundator recurrere ad superiorem, qui eum cogat ad consentiendum;vel si contumax sit, ipse superior consentiat,p. 3. alle. 70.sub n.35. pa.192.

* Leges illas per fundatorem sibi porrectas poterit Episcopus reiicere, quæ vel natura impossibiles sunt, vel turpes, vel contra substantiam beneficij,vel denique contra perpetuam legum prohibitionem illas improbantium,ibid.

* Lex fundatoris, qua mandatur puerum, quinimo infantem instituri in beneficio,est toleranda,ibid.

LIBIDO fœuus criminum stimulus est, p. 1. tit. 2. glos. 8. num.4. pa.69.

LIBER in quo coniuges, testes, dies, mors, & annus à Parocho scribuntur mortui testibus & Parocho plene probat Matrimonium contractum, p. 2. alle. 32. num. 175. pa. 310.

Liber Baptismi à Parocho confectus plene probat quem baptizatum, & illius ætatem, & quomodo idem liber sit faciendus,p.2.alle.32.n.176.pa.ead.

Liber Curatorum probat mortem, excommunicationem, & sepulturam, p.2.alle.32.c.177.pa.ead.

Libri visitationum non sufficiunt ad probandum iuspatronatus,p.3.alle 72. n.48.pa.202.

Librorum sana doctrina ad virtutem homines trahit, & à vitiis eos abducit,p.3.alle.90.n.1.pa.290.291.

Libri impij Religionique noxij sunt apti ad dissensiones & tumultus excitandos, p.3.alle.90.n.2.pa.291.

Librorum hæreticorum peruersa dogmata melius est ignorare quam per experientiam in aliquem laqueum erroris incurrere,p.3.alle.90.n.3.pa.ead.

Libri hæreticorum tanquam aspidum ova sunt fugiendi, p. 3. alle.90.n.4. pa.ead.

Libros prohibitos habentes non satisfaciunt illos comburendo,sed necessariò eos deferre debent Superiori,p.3.alle.90. num.5.pa.ead.

Libri in Vrbe imprimi non possunt absque examine,& approbatione in scriptis Vicarij, & Palatij Apostolici Magistri, p.3.alle.90.n.9.pa.291.

Libros vendere, aut apud se retinere sub excommunicationis, & pecuniæ pœnis nullus valet, nisi primum approbati, & examinati fuerint ab Ordinario, p.3. alle.90. n.12. pa.ead.

Libros mouentes,& monumenta quæcumque ex bibliothecis Fratrum Carmelitarum in excommunicationem Papalem incidunt,p.3.alle.50.n.161.pa.23.

Libri visitationum non sufficiunt ad probandum iuspatronatus,p.3.alle.72.n.48.pa 202.

LIBERTAS non veniendi ad synodum an præscribi possit,remissiue.p.3.alle.93.n.10.pa.297.

* Liberationem, qua nouitius tutorem,seu curatorem suum à reddendis rationibus liberat, comprehendit dispositio Concil. Trid. sess. 25. de Regular. c.16.part.3.alle.99.nu.25. pa. 330.

LIBERTVS si promoueri petat, ab illo Præsule erit assumendus ad Ordines, qui est superior eius loci, vnde patronus trahit originem, p.2.alle.4.n.36.pa.175.

LICENTIA danda per Episcopum clerico, vt in certa Ecclesia inseruiat, ad effectum gaudendi fori priuilegio, debet esse expressa,sufficit tamen, quod fuerit oretenus concessa, p.2.alle.12.n.13.pa.220.

Licentia delegata audiendi Confessiones non expirat morvo, vel amoto delegante, p.2.alle.25.n.43.pa.251.

Licentia data sub conditione,illa non impleta cessat facultas, p.2.alle.25.n.53. pa.253.

Licentia ab Episcopo concessa pro audiendis Confessionibus ad sui arbitrium & beneplacitum reuocari potest, p.2.alle. 25.n. num.55.

*Licentia audiendi Confessiones debetgratis dari, p.2.all.25. num.11.pa.248.

Licentia reconciliandi Ecclesias consecratas non potest ab Episcopo delegari simplici Sacerdoti,etiamsi in contrarium sit consuetudo,p.2.alle.28.n.56.pa.277.

Licentia

Digitized by Google

Licentia ad aſſiſtendum Matrimonio debet eſſe expreſſa, p. 2. alle.32.n.126. pa.305.

Licentia generalis ad adminiſtranda Sacramenta,vel exercenda omnia intra ſuam Parochiam ad curam animarum ſpectantia,ſufficit,& hæc eadem licentia ſatis eſt quod ſit verbalis,non autem requiritur in ſcriptis conceſſa, p.2. alle.32. num.128.pa.ead.

Licentia debet actum præcedere, part. 2. alleg. 32. num. 129. pa. ead.

Licentia data à Parocho Sacerdoti ad aſſiſtendum Matrimonio, non debet eſſe reuocata, quæ tunc talis cenſeretur, quando illis, quibus conceſſa fuit, per certum nuntium, aut litteras ſignificata ſit, part. 2. alle. 32. numero 131. pag. ead.

Licentia conceſſa à proprio Parocho alicui Sacerdoti, ſi interim Parochus moriatur,non expirat, part.2.alle.32.nu.132. pa. ead.

Licentia aſſiſtendi Matrimonio obtenta metu, vel dolo ſufficit,niſi per dolum,& mendacia verſantia circa ſubſtantiam vel cauſam finalem extorqueatur,p.2.alle.32. num.133. pag. ead.

Licentia valide datur contra prohibitionem Epiſcopi, ad effectum vt matrimonium contractum coram Sacerdote, cui conceſſa fuit, validum ſit, part. 2. alle. 32. numero 134. pa. 305.

* Licentia ab Epiſcopo iuſte petita, & ab eo per iniuſtam negligentiam non exhibita, vt obtineatur, non poteſt per viam ſimplicis querelæ recurri ad alium, quam ad ipſum Romanum Pontificem, part. 3. alle. 126. numero 31. pa.436.

Licentia conceſſa alicui ab Epiſcopo abſoluendi à caſibus reſeruatis extenditur ad eos,quos ipſe reſeruauit, p.3. alle.52. num.10.pa.61.

Licentia diſcedendi à reſidentia requiritur ab Epiſcopo etiam in duobus menſibus à Conc. Trid. Parocho conceſſis, p. 3. alle.53. n.36. pa.77.

Licentia vt quis abeſſe poſſit cauſa ſtudij à ſeruitio ſuæ Eccleſiæ, vel ſui Canonicatus, non ſuffragatur vltra quinquennium à die quo cœpit ſtudere, part.3. alle.56. num.31. pa. 111.

Licentiam,quam Epiſcopi vel eorum Vicarij concedunt nouitiis diſponendi de ſuis bonis temporalibus, poſſunt alteri delegare,p.3.alle.99.n.9.pa.326.

Licentia,quam Epiſcopi,& habentes Epiſcopalem iuriſdictionem,eorumque vicarij concedere poſſunt nouitiis faciendi diſpoſitiones bonorum temporalium,non exigitur quod ſit in ſcriptis,nec ſatis eſt petita,ſed debet eſſe obtenta, part.3. alle.99 .n.10. pa.327.

Licentiam ad exeundum in anno nouitiatus vt ille non interrumpatur,concedunt Miniſtri Prouinciales, p.3.alle.101.nu. 28. pa.337.

Licentia in ſcriptis neceſſaria non eſt ad intrandum monialium monaſteria in caſibus permiſſis, qui communiter ſolent occurrere,p.3.alle.102.n.57.pa.349.

Licentia pro acceſſu ad monialiũ monaſteria exempta vtrum petenda ſit ab Epiſcopo, an à ſuperiori Regulari, oſtenditur,ibid.n.76. pa.352.

Licentiam eundi ad ſtudia abſque Abbatis conſenſu non poteſt Epiſcopus monacho concedere, p. 3. alle. 105. num. 7. pa. 361.

Licentiam non poteſt Epiſcopus concedere, vt religioſus munus executoris teſtamenti, aut cuiuſcunque vltimæ voluntatis ſuſcipere valeat,ibid.n.8.pa.ead.

Licentiam concedere poteſt Sum. Pont. monachis Epiſcopis vt teſtentur,p.3.alle.114.n.23.pa.465.

Licentia conceſſa Epiſcopis ad teſtandum non expirat etiam re integra morte concedentis,ibid.n.25.

Licentia conceſſa Epiſcopis ad teſtandum non expirat vigore prædictæ facultatis ſemel teſtamento facto, ibid. num.26. pa. 402.

Licentia teſtandi ſuperueniens validum efficit prius teſtamentum abſque ea factum.ibid.n.27.

LICTORES Epiſcopi gaudent fori priuilegio, p.3.allegat.107. num.13.pa.381.

LIMINA APOSTOLORVM viſitans Epiſcopi nomine vel ipſum comitans ad eadem limina quotidianas lucratur diſtributiones,p.3.alle.53.n.159.pa.81.

Limina Apoſtolorum qui non viſitarint ſtatutis temporibus, quas pœnas incurrant,p.3.alle.111.n.41.pa.394.

LINEÆ per quas conſanguinitas diſtinguitur, quotuplices dicantur,oſtenditur,p.3.alle.51.n.156.pa 56.

LIPPVS non poteſt fieri Clericus, modo longa & diuturna,ac continua ſit lippitudo, p.2. alleg.42. numero 30. pag. 354.

LIS MOTA ſuper iure alicuius Principatus, vel alterius rei temporalis defertur ad Sum. Pont. ſi ex contentione & diſcordia probabiliter in ſpiritualibus timerentur damna grauiſſima,p.1.tit.3.c.2.n.49. pa.113.

Lites ne protelentur debet quilibet iudex laborare,p.3 alleg. 79.n.8. pa.251.

Lites qui minuit,minuit peccata,ibid.n.11.pa.252.

Litium occaſio amputanda eſt,ibid.n.12.

Litium introductio criminum occaſionem, & alia detrimenta præbet,ibid.n.13.

Lites ſunt cauſæ multorum malorum, ibid.n.14.

Litigantes poteſt Epiſcopus ad concordiam, & ad compromittendum compellere, quando lis diu durauit, & cauſa eſt intricata, vel quando immineat timor armorum, ibidem num.9. pa.251.

Lites ab Eccleſiaſticis vitandæ, part.1.tit.2. gloſ.14. numero 3. pa. 88.

Litis pendentiam non efficit citatio circunducta, nulla, vel cum falſo procuratore, part. 2. allegat. 19. numero 18. pa. 223.

Lis ſuper poſſeſſione non facit ipſam rem litigioſam, ſed ius poſſeſſionis, ibid.n.20.

Litigioſa dicitur res quoties de eius dominio controuertitur in iudicio, ibid.n.19.

Litis conteſtatio negando vel confitendo etiam in criminalibus inducitur, p.2.alle.39.n.30.pa.335.

LITTERAS aut ſcripturas cuiuſuis generis mittentes ad eos, qui ſunt in Conclaui,& ſic recipientes in excommunicationem Papalem incidunt, p.3.alle.50.n.118.pa.20.

Litteræ inſtitutionales Antiſtitum probant iuſpatronatus, p.3. alle.72.n.47. pa.202.

Litteræ manuſculæ inſcriptæ in lapide poſito in publico ab immemoriali tempore citra plene probant iuspatronatus, ibid.num.50.

LITTERÆ APOST. diſpenſationis, vel beneficij non ſunt ſubreptitiæ, in quibus diceret quis ſe oriundum ex ciuitate Neapoli,cum re vera eſſet oriundus ex ciuitate Vebenerci, ſi eius pater in d.ciuitate Neapol.natus fuit,p.2.alle.4.nu.8. pa.173.

Litterarum Apoſt. aut aliarum expeditionum executionem impedientes, & prohibentes excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini,p.3.alle.50.n.71.pa.13.

Litterarum ſeu Epiſtolarum miſſio ad Moniales an iure communi reperiatur prohibita, part.3. alle.102. numero 77. pa. 353.

Litteras ſcribens Moniali & mittens an incidat in cenſuram comminatam ab Epiſcopo aduerſus euntes in Monaſteria Monialium,ibid.n.78.

Litteras mittens ad monialem, non incidit in cenſuram comminatam aduerſus loquentes cum illa,ibid.n.81.

LOCATOR beneficij, ſeu maioratus quando pro ſecuritate vitæ ſuæ, & validitate totius temporis contractus locationis bona ſua generaliter ſiue ſpecialiter obligauerit, vel fideiuſſores dederit pro ſolutionibus anticipatis, tunc eius fideiuſſores tenentur ſtare conuentioni, part.3.alle.94. num.14. pa.301.302.

LOCARI non poſſunt Eccleſiarum res vltra triennium, par.3. alle.95.n.3.pa.303.

LOCATIO rerum Eccleſiæ facta vltra triennium in totum vitiatur,nec quoad triennium ſuſtineri poteſt, ibidem num.5.

Locationem rerum Eccleſiæ factam ad plures annos validum manere quoad dictum triennium,qui tenuerit oſtenditur, ibid. num.8.pa.304.

Locatio rerum Eccleſiæ in totum corruit ſi vltra triennium fiat, quando tunc datur vnicum pretium, ſeu merces, ibid. num.13.

Locatio rerum Eccleſiæ ſi fiat ad duo triennia, eo adiecto pacto vt poſt primum triennium incipiat ſecundum omnino inualida eſt, ibid.n.17.pa.301.

Locationi an teneatur ſtare ſucceſſor Vide verbo Succeſſor.

LITTERATIS viris indiget Eccleſia Dei per quos totus mundus illuminatur,p.2.alle.46.n.1.pa.365.

Litteratura iure diuino requiritur,ibid.n.12.pa.366.

Digitized by Google

Index rerum, & verborum.

LOCVS congruus ad conferendos ſacros Ordines eſt Eccleſia Cathedralis, vel loci dignior, p.2. alle.14. numero 18. pa. 210.

Locus vbi Epiſcopus Ordines confert an ſit in litteris ordinandorum exprimendus, ibid.n.13.

LVDOVICVS GRANATENSIS Dominicanus ne Archiepiſcopus Brachareuſis fieret, grauiter obſtitit, p.1.tit.2.gloſ.1. num.25. pa.46.

LVCERNA ſuper candelabrum poſita ideo appellatur Epiſcopus vt omnibus luceat probitatis, & doctrinæ radiis, p.1. tit.1.c.2.n.15. pa.8.

LVSITANIÆ Reges obtinuerunt iuſpatronatus & priuilegium eligendi Epiſcopos in Cathedralibus, p.1.tit.1. cap.3. num.33. pa.14.

Luſitaniæ Ordinationes ſupra hominum memoriam ſciente & patiente Summ.Pont. obſeruatæ, confirmatæque fuerunt in concordatis factis inter Clerum & Regem, p.2. alleg.13. num.5.pa.207.

Luſitaniæ Reges conſueuerunt, & ſolent promittere commendas vacaturas, vel præſentare aliquem in Eccleſia ſui patronatus in genere, p.3.alle.72.n.4.pa.199.

Luſitaniæ Regnum Romanæ Eccleſiæ cenſuale an fuerit oſtenditur, p.1.tit.3.c.2.n.57.pa.114.

Luſitaniæ Regnum neminem in temporalibus recognoſcit, ibid.n.59.pa.ead.

Luſitaniæ primus Rex Alphonſus quinque Chriſti Stygmata in Cælo oſtenſa in Regia inſignia inſigni pietate ſuſcepit, ibid.num.60.pa.ead.

Luſitaniæ Rex primus Alphonſus pro confirmatione ſui Regij tituli recurſum habuit ad Sum. Pont. non quidem ex eo quod neceſſarius eſſet, ſed ex eo quia deuotione, pietate, & animi gratitudine voluit libens, & abſque vlla obligatione ciuili, ſe eiuſdem, Chriſti Vicario B. Petro, & ſucceſſori in ſuum militem peculiari quadam, ſed ſpirituali ſolum ſubiectione ſubmittere, ibid.n.64.pa.ead.

Luſitaniæ Reges Regna Imperatorum ignauia à Mauris vindicata, virtute bellica ab ipſorum manibus vendicarunt, ibid. num.62.pa.114.

Luſitani pertinaciſſime Romanis reſtiterunt duce Veriato, ibid. n.63. pa.ead.

Luſitanos arguit Auctor qui in Guinea Æthiopes in ſeruitutem iniuſtam redigunt, ibid.n.37.pa.111.

LVCTVOSA in aliquibus Hiſpaniæ partibus canonicæ portionis loco ſubrogata eſt, p.3.alle.86.n.5.pa.278.

Luctuoſa ex quibus rebus ſoluenda, oſtenditur, ibid.n.6.

M

MAGICA ars quæ ſit, remiſſiue, part.3.alle.51.nu.120. pag. 52. 53.

MAGISTER actorum Curiæ Epiſcopalis an poſſit vt familiaris ab Epiſcopo ordinari, p.2.alle.5.n.18.pa.179.

Magiſter ſcholæ Salmanticen. reſpectu ſcholaſticorum, qui in matricula ſunt deſcripti, poteſt denuciationes remittere, p.2.alle.32. n.33.pa.294.

Magiſter Grammatices non poteſt deputari in ciuitate cum excuſatione reſidentiæ ſuæ Eccleſiæ à dicta ciuitate vltra duo milliaria non diſtante, etiam ſi velit ſingulis diebus feſtiuis Parochiali intereſſe, part. 3. alle. 53. num. 75. pa. 76.

Magiſter Reuerendiſſimus ſacri Palatij viris doctrina, ac morum honeſtate pollentibus dare ſolet in Romana Curia licentiam legendi libros prohibitos, part.3. alle.90. num.6. pa. 291.

MANVS ſordida aliam non lauat, part.1. tit.2. gloſ.3.n.13. pa. 53.

Manum habens mutilatam, articulatam, vel aridam, aut perpetuo tremulam non poteſt ad Ordines promoueri, p.2.all.42. num.17.pa.353.

MALE agens odit lucem, p.3.alle.102.n.84.pa.353

MALI non curant reſpicere meliores, p.1.tit.2. gloſ.3. nu.8. pa.52.

MALITIOSE facere dicitur, qui non iuſte impedire poteſt, p.2.alle.32.n.21. pa.293.

Malitioſe matrimonium quoties impediendum timetur, non poteſt Parochus denunciationes omittere, vt fiant antequam conſumetur, niſi diſpenſatio difficillimè obtineri poſſit, ibid.num.20.

Malitioſe impedientium animus coniecturis detegitur, & iureiurando præſtito cognoſcitur, ibid.num.22.

MANDANS & mandatarius cenſentur vnum idemque delictum committere, ſaltem ratione finis, p.3.alle.51.nu.12. pa. 42.

Mandans punitur eadem pœna, qua puniri debet mandatarius, ibid.n.13.

MANDATVM in ſcriptis teſtibus munitum debet Epiſcopus Vicario tradere, p.3.alle.54.n.55.pa.93.

Mandatum ſpeciale requiritur in beneficiorum collatione, ibid.n.69. pa.95.

Mandatum ſpeciale requiritur ad præſentandum, p.3. alle.72. num.106.pa.206.

Mandatum ſpeciale requiritur ad obtinenda monitoria excommunicationum pro rebus deperditis, p.3.alle.96.nu.22. pa. 314.

MANDVCARE & bibere ad gloriam Dei quomodo intelligatur, p.1.tit.2.gloſ.5.n.11.pa.60.

MANSVETVDO & diſtrictio ab inuicem non debent ſeparari, p.1.tit.2.gloſ.12.n.21.pa.85.

MARCELLVS Conſul Romanus vxorem ſuam eo quod vinum bibiſſet, iuſſe percuſſam interemit, p.1.tit.2.gloſ.11.n.10. pa. 82.

MARCVS AVRELIVS Meraldus integerrimus S. D. Pauli V. felicis record. Datarius laudatur, part.3, alle.60. nu.89. pa. 157.

S. MARTINVS factus Epiſcopus eandem in veſtitu vilitatem habebat, quæ apud ſe prius fuerat, p.1. tit. 2. gloſ.7. n.18. pa.67.

MASCVLVS an quis ſit vel fœmina ſi dubitetur, præſumendum eſt eſſe animatum poſt 40. dies, p. 3. alle.51. num.138. pa. 54.

MATERIA remota Sacramenti Ordinis eſt res illa, quæ traditur illud ſumenti, p.2.alle.11.n.7.pa.198.

Materiæ contactus an ſit de eſſentia, ibid.n.8.

Materia ſubdiaconatus eſt proprie Calix vacuus etiam non conſecratus cum patena, p.2.alle.14.n.3.pa.208.

Materia Diaconi eſt liber Euangeliorum, ibid. num.6. pag. 209.

MATRIBVS non poteſt licentia præſtari ingrediendi monaſteria Monialium ad inuiſendas filias morti proximas, p. 3. alle.102.n.68.pa.351.

MATRIMONIALIVM cauſarum cognitio pertinet ad ſolos Epiſcopos, p.2.alle.1.n.7.pa.160.

* Matrimonialium cauſarum cognitionem non habent Decani, Archidiaconi, aut alij inferiores etiam exempti. p.1. 3. alle. 84. ſub numero 2. verſ. ac proinde. pa.269. vbi intelligitur.

MATRIMONIVM dicitur clandeſtinum quoad pœnas, ſi illicite denunciationes omittantur, part.2.alleg.31. numero 8. pa. 293.

Matrimonium extra Eccleſiam licite celebrari poteſt, p.2.alle. 32.num.17.pa.ead.

Matrimonium non valet ſi Parochus aſſiſtens non intellexit ea, quæ agebantur, niſi affectatus eſſet non intelligere, p. 2. alle.32.n.83. pa.299.

Matrimonium celebratum coram Parocho notorio fornicatore, non tamen adhuc in iudicio condemnato, & confeſſo, validum eſt, p.2.alle.32.n.91.pa.301.302.

Matrimonium contractum coram ſchiſmatico Parocho ſaltem coloratum titulum habente, ſi non fuit vt talis declaratus, & parochia priuatus, validum eſt, part.2. alle.32. num.92. pa. 302.

Matrimonia celebrata à Parocho putatiuo ex communi errore ſunt valida, p.2.alle.32.n.94. pa.ead.

Matrimonium de licentia Parochi contractum coram Acolyto tempore peſtis, vel alterius neceſſitatis eſt inualidum, p.2.alle.32.n.113.pa.303.

Matrimonium nullum eſt cui Sacerdos aliquis Parochi nomine præſens fuit nulla ab eo petita licentia, etiamſi poſtea factum ratificaret, p.2.alle.32.n.130.pa 305.

Matrimonium contrahens ſine Parocho & teſtibus peccat mortaliter, quia inualide contrahit, p.2. alleg.32. num.140. pa.306.

Matrimonium abſque præſentia Parochi & teſtium contractum in vim ſponſaliorum non reſoluitur, p.3.alle.32.n.143. & 146.pa.306.307.

Matrimonium in articulo mortis, vel tempore peſtis, aut belli, ſine Parocho & teſtibus inualidum eſt, part.2.alle.32. num. 147. pa.307.

Matrimonium celebratum ſub honeſta conditione de futuro, vt valide fiat, neceſſarium eſt conditionem adimplere coram Parocho

Digitized by Google

Parocho & teſtibus,& quid ſi conditio ſit de præſenti, vel de præterito,p.2.alleg.32.n.156.pag.308.
Matrimonium qui iam contraxere, inualide tamen propter defectum conſenſus,aut metum,non tenetur iterum coram Parocho,& teſtibus contrahere, p.2. alleg.32.num.157.pag. ead.
Matrimonium infidelium vt ſit Sacramentum non eſt neceſſario facienda expreſſio, vel ratificatio conſenſus coram Parocho, & teſtibus, p.2.alleg. 32. numero 158. pag. ead.
Matrimonium vt ſit validum non requiritur vt Parochus aſſiſtens aliquibus verbis in eius celebratione vtatur, p.2.alle. 32.n.169.pag.309.
Matrimonium cohtrahentes cum peccato mortali nondum delcto per contritionem, vel Confeſſionem,indigne accipiunt Sacramentum,& peccant mortaliter, quatenus tantum recipiunt,non vero quatenus adminiſtrant,nec quatenus Concilij præceptum infringunt, cum conſilium ſolummodo contineat, p.2. alleg.32.n.172.pag.310.
Matrimonium an poſſit impediri donec contrahentes orationem ſaltem Angelicam & Dominicam didiſcerint,Symbolum Fidei, & præcepta Decalogi, ac Eccleſiæ, ſeptemque peccata capitalia,p.2.alleg.32.n.173.pag.ead.
Matrimonium conſumare ante Eccleſiæ benedictionem ſublato ſcandalo, & contemptu legis eccleſiaſticæ, non eſt peccatum mortale: ſecus ſi adſit contemptus, vel ſcandalum, vel lata ſit in diœceſi excommunicatio contra oppoſitum facientes, tunc enim peccabitur tantum prima vice, p.2.alleg.32.n.181. & 182.310.
Matrimonia non poſſunt celebrari à prima die Aduentus Domini vſque ad diem Epiphaniæ,& à quarta feria Cinerum vſque ad Octauam Paſchæ inclusiue, p.2.alleg.32.num.193. pag.312.
Matrimonium antea contractum non prohiberur conſumari prædictis temporibus,p.2.alleg.32.n.195.pag.ead.
Matrimonium contractum de facto temporibus prohibitis validum eſt,contrahentes vero peccabunt mortaliter, p.2. alleg.32.n.196.pag.ead.
Matrimonium tempore interdicti, & à perſonis interdictis abſque peccato mortali contrahi non poteſt, p.2. alleg.32. num.197.pag.ead.
Matrimonium quoad ſui ſubſtantiam valide contrahitur tempore interdicti,p.2.alleg.32.n.198.pag.312.
Matrimonium vnum ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis confert gratiam,p.2.alleg.32.n.199.pag.ead.
Matrimonium ſimul tamen,& vbi primum perfectus eſt contractus, Sacramentum efficitur, p.2.alle.32. num.200. pag. ead.
Matrimonium ſi ab excommunicato contrahatur validum eſt, quamuis illicite contrahatur, p.2. alleg. 32. num.203. pag. 315.
Matrimonium contrahens ſimul cum duabus vxoribus videtur male ſentire de Sacramento, & contra eum tanquam contra ſuſpectum de hæreſi procedunt Inquiſitores,p.2.alleg.40.n.44.pag.347.
Matrimonium quoties timetur malitioſe impediendum coram Parocho, & teſtibus celebrari poteſt omiſſis denunciationibus, dummodo poſtea ante conſumationem fiant, p.2.alleg.32.n.19.pag.293.
Matrimonium vt impediat denuncians falſa impedimenta,arbitraria pœna punitur,p.2.alleg.32.n.24 pag.ead.
Matrimonium vt ſolum coram Parocho & teſtibus contrahatur abſque denunciationibus, & Epiſcopi diſpenſatione an detur tam vrgens neceſſitas,p.2.alleg.32.n.53.pag.296.
Matrimonium qui non contraxit intra quatuor menſes poſt denunciationes factas, non poteſt illud inire, niſi aliæ denunciationes præmittantur arbitrio Epiſcopi, p.2.alleg.32. num.55.pag.276.
Matrimonium hodie non efficit cohabitatio,p.2.alleg.32.num. 149.pag.307.
Matrimonium hodie non efficit traductio ſponſæ ad domum mariti cum ſolemni apparatu, niſi in traductione ipſa nouus conſenſus coram Parocho,& teſtibus exprimatur, p.2. alleg.32.n.150.pag.ead.
Matrimonium hodie interdicitur cum conſanguineis intra quartum gradum,p.3.alle.51.n.163.pag.57.
Matrimonij monitionibus etiam iuſta cauſa intercedente diſpenſare non poteſt Vicarius generalis abſque ſpeciali Epiſcopi aſſenſu,p.3.alleg.54.n.95.pag.96.
Matrimonium ne contrahant an poſſit impediri illis, qui oſationem ſaltem Angelicam, & Dominicam non didiſcerint, p.3.Allegat. 76. nu.41. pag. 242.
Matrimonium an tempore interdicti fieri poſſit ſeruata moderatione cap. alma mater §. adiicimus de ſentent. excom. lib.6.p.2.alle.32.num.206.pag.313.
Matrimonium quoties timetur impediendum malitioſe, coram Parocho, & teſtibus celebrari poteſt omiſſis denunciationibus,dummodo poſtea ante conſummationem fiant, p.2.alle.32.n.19.pa.293.
Matrimonium contrahens coram Parocho inuito graviter peccat,p.2.alle.32.n.84.pag.301.
Matrimonium non efficit hodie cohabitatio, p.2.alle.32.num. 149.pag.307.
Matrimonium contrahentes ſine Parocho,& teſtibus licet inhabiles dicantur ad ſic contrahendum, non manent inhabiles ad rurſus inter ſe contrahendum, p.2.alle.32.num.151. pag.ead.
Matrimonium contrahere coram Parocho, & teſtibus non obligantur ignorantes Concilium, & habitatores locorum vbi adhuc promulgatum non fuit, p.2.alle.32.num.152. pag.ead.
Matrimonium poſſunt valide contrahere clandeſtine incolæ vnius loci in quo promulgatum, & acceptatum fuit Concilium,ſi alio migrent vbi non eſt acceptatum, p.2.alle.32. num.153.pag.ead.
Matrimonium non tenentur cõtrahere iuxta formam Concilij commorantes inter infideles,captiui, vel mercium congerendorum cauſa,etiamſi ex his locis ſint oriundi,in quibus illud receptum eſt,p.2.alle.32.n.154.pag.308.
Matrimonium contrahere tenetur coram Parocho,& teſtibus incola illius loci, in quo non eſt promulgatum Concilium, ſi diuertat ad locum in quo receptum eſt, p.2.alle.32.num. 155.pag.ead.
Matrimonio omiſſio verborum,Ego vos in matrimonium coniungo &c. eſt peccatum mortale, p. 2. alle. 32. num. 170. pag.309.
Matrimonium contrahentes ante Eccleſiæ benedictionem ne cohabitent hortatur Concilium, p.2. alle. 32. num.79. pag. 310.
Matrimonio quot teſtes aſſiſtere teneantur,vide Teſtes in matrimoniis.
Matrimonium vt contrahatur, quis poſſit licentiam concedere,vide in verbo Licentia.
MATRINONIALES CAVSÆ inter arduas numerantur, p.3. alle.84.n.1.pag.269.
Matrimoniales cauſæ non per inferiores, ſed ab Epiſcopis tantum ſunt cognoſcendæ,p.3.alle.84.n.2.pag.ead.
Matrimonialis controuerſia ſi à Romano Pontifice æquam delegetur, non poterit is delegatus etiam Epiſcopo eam ſubdelegare,p.3.alle.84.n.7.pag.270.
Matrimonialis cauſa eſt grauis,p.3.alle.84.n.8.pag.ead.
Matrimoniales cauſas, quæ ſpectant ad Epiſcopum iure Ordinario, poteſt ipſe committere diſcutiendas, & decidendas Doctoribus, qui ſtatuta Canonum non ignorent, p.3. alleg.84.n.15.pag.271.
Matrimoniales cauſas cognoſcere,aut eas tractare ex vi generalis commiſſionis Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt, p.3.alle.54.n.94.pag.96.
* Matrimonium carnale in lege Gratiæ plene factum eſt indiſſolubile quoad vinculum, p.3. alle. 119. num.2.pag.413.
* Matrimonij ſpiritualis vinculum fortius quam carnalis, ibid.n.3.
* Matrimonium ſpirituale facile diſſoluit Papa cum non ſit reſeruatum lege diuina,ibid.n.6.
MEDIA NOX, vide Nox media.
MEDICI quoties ad gradus Doctoratus ſunt promouendi vltra Fidei profeſſionem,ſunt obligati iurare in manibus Epicopi,vel Rectoris obſeruare ſtatutum factum per Pium V. p.3.alle.91.num.1.pag.192.
Medici vltra tertium diem ægrotum non viſitent, niſi per Confeſſarij ſcriptum ipſis de infirmi Confeſſione fides fiat, p.3.alle.91.n.2.pag.ead.
Medici non ſeruantes Innocentij III.& Pij V.conſtitutiones, quas pœnas incurrant,p.3.alle.91.n.3.pag.ead.
Medici an ſint nobiles, p.3.alle.91. num.5 & 6.pag.ead.
Medicus Regis magnam conſequitur dignitatem, p.3.alle.91. n.8.pag.575.
Medicinæ præſtantia, atque dignitas è Sacris litteris colligitur,

tur, p 3. alleg.91.num 10.pag.293.
Medici tanquam Dei miniſtri vocandi, & ad eos diuino primum freti auxilio confugere debemus, p.3. Alleg.91.num. 11 pag.ead.
Medici ad curanda corpora conſtituti obſtringuntur induſtria, conſilio, & labore morbo laborantibus opem ferre, ſicut Parochi ad animas curandas fuerunt inſtituti, vt illarum ſaluti inuigilent, p.3.Alleg.91.n.15.pag.ead.
Medici ſicut ſolent ægrotos admonere, vt à noxis abſtineant, ne morbum contrahant, ita opportune eoſdem debent inſtruere, vt animi morbos, ac vitia declinent, ex quibus corporis ægritudines multoties ſubſequuntur, p. 3. alleg. 91.n.16.pag.ead.
* Medicinam, aut leges audientes ſi ſint Sacerdotes, vel perſonatum habentes incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam,p.3.alleg.50.n.196.pag.27.
Medicinam tuendæ valetudinis cauſa cum Medici conſilio ſumens, quotidianas percipit diſtributiones, p.3. alleg. 53. n.165.pag.83.
Medicus cæleſtis Chriſtus Dominus in terras venit curandæ infirmitatis noſtræ gratia,p.1.tit.1.cap.1.n.1.pag.2.
Medici appellantur Epiſcopi, vt ſciant attemperare vinum oleo in curandis vulneribus,ibid.cap.2.n.18.pag.8.
Medicis præſtantiores ſunt aduocati, p. 3. alleg. 79. num. 23. pag.252.
Medicus cauſa multum grauis infirmitatis cum neceſſitas exegerit, poteſt ingredi monialium monaſteria, p.3. alleg. 102. n.52.pag.348.
Medici vt poſſint monialium monaſteria ingredi non neceſſariò requiritur quod ſint Doctores, aut graduati, ſed quod mederi ſciant,ibid.n.53.pag.349.
* Medicam mulierem an liceat introducere in dormitorium Religioſorum pro curatione alicuius Religioſi infirmi, p. 3.alleg.102 poſt n.81.verſ.infirmarias pag.354.
MELIORATIO facta filio pro ſuſcipiendis Ordinibus, etiam non interueniente traditione irreuocabilis eſt, p. 2. alleg.19.n.62. pag. 228.
MEMBRVM ſumitur pro ea parte, quæ habet certum officium deputatum, & in corpore noſtro diſtinctam habet. operationem, p.2. alleg.42.n.11.pag.352.
Membrum genitale amittens ex eo quod ſciens cognouerit mulierem morbum gallicum habentem non poteſt fieri Clericus,ibid.n.16.pag.353.
Membrum noſtri corporis non eſt proprie digitus, ibid.n.19. pag. ead.
Membra corporis non dicuntur dentes,ibid.n.36.pag.354.
Membrum an ſit auris, ibid.n.38.
MENDICANTES Religioſi non poſſunt acquirere noua loca ad habitandum, vel antiqua alienare, aut mutare ſine ſpeciali Papæ licentia, p.3.alleg.50.n.50.pag.11.
Mendicantium monaſteria ſeminario contribuere non tenentur,p.3.alleg.77.n.14.pag.244.
Mendicantes ſunt Ordines S. Auguſtini, Societatis Ieſu, Minimorum S. Franciſci de Paula, Ieſuatorum, Carmelitarum diſcalceatorum,ibid. num. 17. cum ſeqq.pag.331.cum ſeqq.
MENSA Epiſcopi qualis eſſe debeat, & quæ in illis eſcæ ſint adducendæ, oſtenditur p.1.tit.2.gloſ.5.n. 12.pag.61.
Menſæ Epiſcopalis bona, vide Bona menſæ Epiſcopalis.
MENSES duo profeſſioni proximi intra quos renuntiatio & obligatio fieri poteſt de licentia Epiſcopi à nouitio computantur ſecundum quod occurrunt in Kalendario, p. 3. alleg.99.n.11.pag. 327.
Menſes quatuor alternati, quos occupat Epiſcopus, ſunt, & remanent Papæ quoad proprietatem, non quoad vſum durante Epiſcopi reſidentia.p.3.alleg.53.n.53.pag.72.
Menſes Martij, & Septembris, qui erant Epiſcopi, per alternatiuam fiunt Papæ ſuſpenſa Ordinarij facultate conceſſa in illis conferendi, ſiue Epiſcopus reſideat, ſiue non, ibid. num.58.& 62.pag.74.
Menſis à principio cœptus Apoſtolicus, ſemper remanet Apoſtolicus,ibid.n.61.pag.ead.
Menſes tres, quibus Canonici abeſſe poſſunt prouidere debet Epiſcopus ne incurrant in Natalem, aut Paſcha Domini, vel ſimiles maximas ſolemnitates, ibid. num. 120. pag.79.
Menſium trium abſentia Canonicis conceditur ſi conſtitutiones Eccleſiæ ſeruitium totius anni requirunt,ibid.num. 121.pag. ead.
Menſes quando ſunt numerandi à die alicuius actus computantur ſecundum quod occurrunt in Kalendario, p.1.tit.1. cap.4.n.2.pag.17.
Menſium quilibet de quibus in reg. 9. Cancellariæ terminatur in media nocte vltimi diei, par. 3. allegat.57. num.183. pag. 135.
Menſes ſex dati ad conferendum incipiunt currere à tempore ſcientiæ vacationis,p.3.alleg.58.n.5.pag.142.
Menſis quilibet, vbi abſolute de mente fit mentio, triginta dies continet,ibid.n.8.
Menſes ſex dati Ordinariis ad conferendum computantur ſecundum quod occurrunt in Kalendario, ibid. num. 9. pag.ead.
Menſes ſex dati Ordinariis ad prouidendum vbi primum lapſi fuerint, ſtatim poteſt Papa prouidere.ibid.n.12.
MERCATORES quoad Sacramenta Confeſſionis, & Euchariſtiæ ſubditi ſunt Epiſcopo loci, in quo reperiuntur, p. 2. alleg.39.n.5.pag.331.
MERETRICI affirmanti ſe eſſe ſodomitatam, vel de hoc crimine attentatam, non creditur, p. 2. allegat. 44. num. 17. pag.360.
Meretrici domum locans non peccat mortaliter, dummodo nec principaliter, nec minus principaliter meretricium vſum in domum conductam exercendum intendat,p.3. alleg.111.num.29.pag.393.
METROPOLITANVS, & Archiepiſcopus idem ſunt,p.1.tit.1. cap.6.num.12.pag.28.& ſeq.
* Metropolitani ad conſecrationem debent concurrere omnes Suffraganei,p.1.tit.4.n.6.pag.143.
* Metropolitanus adiri poteſt,vt Epiſcopum cogat iudici ſeculari auxilium, quod derogant exhibere, ibid. num.22. pag.144.
MICHAEL SOAREZ Pereira laudatur p. 3. allegat.95.num.21. pag.306.
MILITARES Religioſi fori priuilegio gaudent, etiamſi profeſſi non ſint,p.2.alleg.12.n.45.pag.206.
Militares ex Ordinibus Chriſti Domini, Diui Iacobi, & ſimilibus an ſint veri Religioſi? par. 2. allegat. 12. num. 46. pag.ead.
Militares Religioſi ex Ordinibus militaribus Chriſti Domini, Diui Iacobi eximuntur à gabellis, & tributis, p.2.alleg.13. num.14.pag.208.
Milites Regulares militiæ S. Iacobi de Spatha, aliique huiuſmodi non emittentes omnia tria vota ſubſtantialia, capaces ſunt beneficiorum ſecularium,p.3. alleg. 57. num. 174. pag.154.
Miles condemnatus eatenus quatenus facere poteſt, ſoluere cogitur,p.2.alleg.19.n.50.pag.227.
Milites Regulares etiam S. Stephani non comprehenduntur ſub diſpoſitione Concilij ſeſſ.25.de Regularibus cap. 15. p. 3.alleg.101.n.6.& 7.pag.334.
Milites Hieroſolymitani, vide Hieroſolymitani milites.
* Minimorum ordo receptus fuit ſub protectione Sedis Apoſt. à Sixto IV. p.3. alleg. 105. poſt num. 12. verſ.Minimorum, pag.363.
* Miniſtrantes infirmis eximuntur & multis priuilegiis decorantur à Gregorio XIV.p.3.allegat.105.num.12.verſ.Miniſtrantes, pag.363.
MINISTRARE in Eccleſiis parentum filij illegitimi nullo modo poſſunt,p.3.alleg.65.n.20.pag.174.
MINORES ORDINES ſuſcipiens ante ſeptennium nullam ſuſpenſionem incurrit,p.2.alleg.11.n.3. pag.197.
Minores Ordines conferuntur his, qui ſaltem linguam Latinam intelligunt,p.2.alleg.11.num.6.ibid.
Minores Ordines poſſunt abſque Miſſa conferri, p.2. alleg.11. num.14.pag.98.
Minores Ordines vna die omnes poſſunt conferri, laudabiliùs tamen erit ſi fiat cum neceſſitate.vel alia vrgenti cauſa bene viſa Epiſcopo,p.2.alleg.11.num.17.
Minores Ordines,& Prima tonſura vna die conferri poſſunt, vbi adeſt conſuetudo,p.2.alleg.11.n.17.pag.ead.
Minores Ordines, & Primam tonſuram vna die recipiens, vbi non adeſt conſuetudo, nullam incurrit irregularitatem.p.2.alleg.11.n.19.pag.198.
Minores Ordines poſſunt conferri in qualibet Eccleſia, tametſi non Cathedrali, & in domo Epiſcopali, vel alia non Epiſcopali de conſuetudine,p.2.alleg.11.num.14.pag.199.
Minores Ordines ex facultate Summi Pont. poſſunt etiam à ſimplici Sacerdote conferri,p.2.alleg.3.n.4.pag.169.
Minores Ordines diebus feſtiuis,ſcilicet de præcepto,poſſunt ab Epiſcopo conferri,p.2.alleg.21.n.18.pag.199.

* Minorum Ordo à pluribus Summis Pont. exemptus fuit, & præcipuè à Clemente IV. p.3. alleg.105. poſt nu. 12. verſ. Minore, pag.363.

Minores Fratres, vide Fratres Minores.

MINOR ſodomita arbitrio iudicis punitur, p.2.alleg. 43.nu.13. pag.360.

Minoris dictum atteſtantis ſe de ſodomiæ crimine attentatum non facit indicium contra attentatorē, niſi concurrentibus aliis adminiculis, ibid.nu.15.

MINIMORVM S. Franciſci de Paula Ordo adnumeratus fuit inter Mendicantes à Pio V. p.3.alleg.77.nu.19.pag.244.

MINISTRO Generali Fratrum Minorum an hodie, ſicut olim, liceat ingredi monaſteria monialium S. Clarę, p. 3.alleg. 102.nu.44.pag.347.

Miniſtri Prouinciales atque Viſitatores quando poſſint intrare monialium monaſteria ſibi ſubditarum, ibidem. num. 45.

MIRABILE quoddam refertur cuiuſdam cadaueris occiſorem oſtendentis, p.2.alleg.28.nu. 23.pag.274.

MIRACVLA plura de Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento referuntur, p.2.alleg.22.à nu.9.pag. 235.236.

Miracula noua an Epiſcopus habeat poteſtatem examinandi & approbandi, p.3.alleg.97.à nu.1.pag.320.

Miraculum dicitur mirum factum, ibid.nu.7.pag. ead.

Miraculum vt proprie dicatur, quæ requirantur, ibid.num.8. pag.321.

Miracula examinandi poteſtas ſolo Epiſcopo, non tamen alio inferiori competit, ibid.nu.9.

MISSÆ ſacrificium prohibitum eſt celebrari extra Eccleſiam, & locum ſacrum ad id ſpecialiter deputatum, p.2. alleg.23.n.1.pag.236.

* Miſſæ, & diuinorum officiorum vna celebratione quæ curare debeat Epiſcopus, late, par.2.in compend.à num.11. pag.153.

Miſſæ pro ſacrificio pitantiæ taxatio eſt iuſta, quæ in qualibet regione communi conſuetudine recepta, & approbata eſt, p.2.alleg.24.nu.3.pag.239.

Miſſæ pro multis dicta non tantumdem ſingulis prodeſt, acſi pro vno ſolo diceretur, p.2.alleg.24.nu.7.pag.240.

Miſſas an liceat celebrare anticipate? p.2.all.24.n.12.& 13.241.

Miſſa ſine peccato dici poteſt non recitatis Matutinis, p.2.alleg.24.nu.15.pag.242.

Miſſæ audiendæ præceptum adimpletur quocunque in loco illa audiatur, p.2.alleg.24.nu.18.pag.ead.

* Miſſæ tot abſolute celebrari debent quot ad rationem attributæ eleemoſynæ præſcriptæ fuerint ex declaratione Sacræ Cong. p.2.alleg.24.nu.7.pag.240.

Miſſam nolens audire in propria Parochia ex contemptu, aut quando Parochus declarat ea, quæ Parochiani ſcire tenentur, peccat mortaliter, p.2.alleg.24.nu.19.pag. ead.

Miſſæ audiendæ præcepto ſatisfit, ſi audiatur in Eccleſiis Regularium, p.2.alleg.24.nu.20.pag.ead.

Miſſas reducere, & ad minorem numerum reuocare pertinet ad Epiſcopos in Synodo diœceſana, & ad Generales Ordinum in ſuis Capitulis generalibus, p. 2.alleg. 29.num.1. pag. 278.

* Miſſarum celebrandarum onera quando Epiſcopi reducere poſſint, ex Deciſ. Sacræ Cong. p.2.alleg.29.nu.16.pag.280.

Miſſarum celebrationes vſurpantes ad ſacrum Presbyteratus Ordinem minime promoti puniuntur per Inquiſitores, p. 2.alleg.40.nu. 45.pag.347.

Miſſam filius & pater poſſunt celebrare in eadem Eccleſia, dummodo ambo non obtineant beneficium in ea, p. 3. alleg.65.nu.23.pag.174.

Miſſa cum Sacri Ordines conferuntur, non eſt de eorum ſubſtantia, p.2.alleg.14.nu.16.pag.210.

Miſſarum celebrandarum vbi tam magnus numerus defunctorum diſpoſitionibus impoſitus fuerit prouidetur in Synodo diœceſana. p.3.alleg.93.nu.21.pag. 298.

Miſſam priuatim celebrare non prohibetur ſuſpenſus à Pontificalibus, p.2.alleg.6.nu.6.pag.180.

Miſſam cum Mitra & Baculo celebrare non poteſt Epiſcopus ſuſpenſus à Pontificalibus, ibid.nu.7.

MITRA vti non poteſt Epiſcopus in locis exemptis niſi inuitatus, p.3.alleg.80.nu.14.pag.249.

Mitra in Epiſcopo ſcientiam vtriuſque teſtamenti deſignat, p. 1.tit.1.cap.5.nu.18.pag.16.& tit.2.gloſ.10.nu.4.pag.78.

MODERAMEN inculpatæ tutelæ verſatur circa modum, tempus, & cauſam, p.2.alleg.28.num.18. pag. 218. & allegat.39. num.57.pag. 272.

Moderamine inculpatæ tutelæ non ſeruato occidens extraordinaria pœna propter exceſſum iudicis arbitrio punitur, ibid.nu.19.pag.ead.

Moderamen inculpatæ tutelæ excedere quando quis dicatur, p.2.alleg.39.nu.58.pag.338.& p.alleg.51.nu.5.pag.41.

MODESTIA quid ſit oſtenditur, & vnde dicatur, p.1.tit.2.glo. 13.nu.1.pag. 87.

Modeſtia in grauitate ſita eſt, ibid.nu.2.

Modeſtia gubernatrix ac moderatrix eſt omnis geſtus, ac motus corporis, ibid.nu.3.

Modeſtiæ regulæ præſcribuntur, ibid.nu.5.pag.ead.

Modeſtia in humilitate creſcit, ibid.nu.7.pag.ead.

MOYSES Iſraelitici populi princeps in veſtitu, victuque quotidiano nihil fauſti, ſed ſimplicitatem, frugalitatemque priuati hominis exercuit, part 1. tit. 2.gloſ.7.num.16. pag.67.

MONACHVS, cui conceditur diſpenſatio ad beneficium Curatum, non poterit ſimplex poſſidere, p.2.alleg.33. num.14. pag.315.

Monachus nuptias contrahens an puniatur per Inquiſitores? p.2.alleg.40.nu.44.pag.347.

Monachi ſe ad inuicem percutientes per eorum Prælatos abſolui poſſunt cum certis declarationibus, Epiſcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos abſoluit, p. 2. alleg. 41.nu.17.pag.349.& nu.19.pag.ead.

Monachus poteſt ab Epiſcopo cum conſenſu Abbatis, vel Superioris Vicarius creari, p.3.alleg.54.nu.12.pag.89.

Monachus ſi illegitimus ſit, quamuis profeſſione legitimatus fiat, Vicarij officium exercere non poteſt, p.3.alleg.54.num. 13.pag.ead.

Monachi Ordinum Mendicantium profeſſi, aut in ſtrictiori Religione exiſtentes ab Epiſcopo Vicarij inſtitui non poſſunt, p.3.alleg.54.nu.14.pag.ead.

Monacho licentiam cauſa ſtudiorum proficiſcendi impertiri non poteſt Vicarius generalis prætextu commiſſionis generalis, in locis in quibus Epiſcopus loco Abbatis eſt, p.3. alleg.54.nu.93.pag.96.

Monachi trium fontium, & S. Crucis in Hieruſalem debent præcedere Monachos S. Euſebij, ex quo eorum Ordo, qui eſt Ciſtercienſium, fuit prius inſtitutus, & approbatus, p.3. alleg.78.nu.37.pag.250.

Monacho factum legatum dicitur pium, p.3.alleg.82. num.12. pag.260.

Monachi non poſſunt eſſe patrini, ſi tamen ſuſcipiant peccabunt mortaliter, at ſpiritalem contrahent cognationem, p. 2.alleg.30.nu.36.pag.284.

Monachus etiam ad dignitatem Epiſcopalem prouectus non poteſt teſtamentum ante profeſſionem factum reuocare, p.3.alleg.99.nu.15.pag.328.

* Monachos, & alios Regulares vagabundos & apoſtatas poteſt Archiepiſcopus in tota prouincia admonere vt redeant ad ſua monaſteria, &c. p.1.tit.4.nu.58.pag.147.

Monachus licet efficiatur Epiſcopus, non tamen definit eſſe monachus, p.1.tit.1.cap.4. nu 11. pag.18.

Monachus factus Epiſcopus à tribus votis ſubſtantialibus non eſt ſolutus, ibid.nu.12.pag.ead.

Monachus factus Epiſcopus an ſit ſolutus à ieiunio religionis, ibid.nu.14. pag.ead.

Monachus factus Epiſcopus ab onere recitandi officium propriæ religionis liberatur, ibid.nu.15.pag.18.

Monachus factus Epiſcopus renuntians Epiſcopatui an teneatur ad monaſterium reuertere, ibid.nu.18.pag.19.

Monachus laicus vt Epiſcopus creetur, ſolus Papa diſpenſat, p.3.alleg.50.nu.9.pag.9.

* Monachi reformati Ordinis Ciſtercien. Congregationis S. Mariæ Tuliēſis in proceſſionibus, & functionibus publicis præcedunt Ordines Mendicantes, p.3.alleg.78.ſub num.37. pag. 250.

Monachi, & Prælati Mendicantes, quorum Eccleſiis cura animarum non eſt annexa, venire non tenentur ad Synodum diœceſanam, p.3. alleg.93.nu.7.pag.297.

Monachos etiam exemptos ſe ad inuicem percutientes de æquitate abſoluit Epiſcopus, p.3.alleg.105.nu.53.pag.367.

Monachus monaſterij exempti ſi ſine habitu extra monaſterium incedat poterit per Ordinarium puniri, ſecus ſi intra, ibid.nu.61.pag.368.

Monachum exemptum ſine licentia proprij Abbatis ordinarij dicitur ipſo iure alienus à communione aliorum

Digitized by Google

Epiſcoporum,p.3.allegat.111.num.17. pag.391.
Monachus factus Epiſcopus non eximitur à paupertatis voto neque efficitur verus dominus reditnum Eccleſiaſticorum, inſtar Epiſcoporum ſecularium, part. 3. allegat.114. num. 403.
Monachus factus Epiſcopus quicquid acquirit ſuæ Eccleſiæ acquirit cum ſola adminiſtratione,ibid.nu.20.
Monachus factus Epiſcopus non poteſt poſt mortem de bonis diſponere,ibid.nu.21.
Monachus factus Epiſcopus in vita tam ample poteſt diſponere, quam ample poteſt licite Epiſcopus ſecularis, ibid. num.22.
Monachus Epiſcopus in obtinenda à Pont. licentia ad teſtandum etiam ad opera pia, duplex impedimentum tenetur explicare, alterum ſe eſſe religioſum alterum ſe eſſe Epiſcopum,ibid. nu. 24.
Monachus factus Epiſcopus ex Minorum Fratrum ordine dum vixerit habet ius ſuccedendi parentibus & agnatis, ac recuperandi bona vndecumque quæſita, in quibus ipſo mortuo ſuccedit ſua Eccleſia,ibid.nu.29.pag.404.
MONASTERIIS, & Eccleſiis Religionum ſolus Papa concedit priuilegium vt liberentur ab obligatione ſoluendi procurationes legatis Apoſt.& iura Epiſcopalia, p. 3. alleg.50. nu.51.pag.11.
Monaſteria,quæ generalibus Capitulis non ſubſunt, nec ſuos habent viſitatores Regulares, ſi monita in Congregationes ſeſe non receperint,in omnibus Epiſcopi iuriſdictioni ſubiecta ſunt,p.3.alleg.74.nu.17.pag. 226.
Monaſteria Regularium quoties Epiſcopo viſitandi facultas conceditur, ſi dum ingredi vult ob cauſam viſitationis fores claudantur, ei licet vim inferre,ac eas frangere, ibid. nu.22.pag. ead.
Monaſteria commendata, in quibus non viget Regularis obſeruantia, quamuis exempta, Epiſcopus etiam tanquam Sedis Apoſt. delegatus ſingulis annis viſitat,ibid. num. 15. pag. ead.
Monaſterium quod in certo loco teſtatoris iuſſu conſtrui non poteſt, ex auctoritate Epiſcopi alibi conſtrui valet, p. 3.alleg 85.nu.10.pag.266.
Monaſteria non tenentur præſtare Epiſcopo charitatiuum ſubſidium,p.3.alleg.87.nu.45.pag.287.
Monaſterium virtute profeſſionis factæ à nouitio intra annum probationis in mortis articulo non poteſt ſuccedere in bonis ipſi is nouitij in præiudicium ſuorum hæredum, p.3.alleg.101.nu.34. pag.337.
* Monaſterij nomine in quod fœminæ intrare non poſſunt, fuit totum illud ſpatium,quod intra monaſterij ſepta continetur,p.3.alleg.102 poſt n.85.verſ.dubitari,pag.353.
Monaſteria Monialium,vide Monialium monaſteria.
MONETAM cudere ad Principem ſolum, & Rempublicam ſpectat,p.3.alleg.51.nu.55.pag. 46.
Moneta vt probata & legitima ſit,quæ continere debeat, p.3. alleg.51.nu.56.pag.ead.
Monecta adulterari, falſificari, ſeu corrumpi quibus modis dicatur p.3.alleg.51.nu.57. pag.eod.
Monetam excudens alia effigie, quam effigie Principis illius Regni vbi habitat, vel falſificans monetam alterius Principis à pœnis excuſatur p.3.alleg.51.nu. 58.pag.46.
Monetam Principis tondentes,vel radentes eiſdem ſubiiciuntur pœnis, quibus eam adulterantes, p. 3. alleg. 51. nu.59. pag. ead.
Monetam iuſtum pondus excedentem tondens, & mutilans, atque eam ad iuſtum pondus reducens an in pœnam incidat? p.3.alleg.51.nu.60.pag.ead.
Monetam reprobatam vitiantes non puniuntur,p.3. alleg. 51 num.61.pag. 47.
Monetam falſam falſificantes non incidunt in pœnas ordinarias,p.3.alleg.51.nu.62.pag. ead.
Monetam minimi valoris fabricans, vel tondens modicam quantitatem, excuſabitur à pœnis ordinarijs, p.3.alleg.51. nu.63.pag.ead.
Monetam falſam expendentes eadem pœna puniuntur, qua afficiuntur illam adulterantes, vel radentes, p.3. alleg. 51. nu.64.& 65.pag.ead.
Monetam falſam expendens ſi doceat à quo illam habuit nulla lege puniri debet,p.3.alleg.51.nu.67.pag.ead.
Monetam corrumpens, fabricans, tondens, vel ſcienter expendens igne comburitur, & eius bona fiſco vendicantur, p.3.alleg.51.nu.68. pag.ead.
MONIALIVM clauſuram intrare non poteſt Epiſcopus pro conſecratione ſororum, & earum confirmatione, p.2. alleg.27.nu.56.pag.268.
Monialis à clauſura exiens, & exeundi licentiam dantes, comitantes, & receptantes in excommunicationem Papalem incidunt,p.3.alleg.50.nu.136.pag.21.
Monialium monaſteria ingredientes prætextu facultatum abrogatarum, & Superiores Regulares, qui earundem licentiarum prætextu eo aliquem ingredi permiſerint, & qui prætextu licentiarum Epiſcopalium eò ingrediuntur neceſſitatibus non vrgentibus, in excommunicationem Papalem incidunt,ibid.nu.151. pag.22.
Moniales,quæ priuilegio, vel indulto Papæ ſunt immunes, in iis,quæ ad clauſuram, & ſpiritualium rerum curam pertinent ſubiiciuntur Epiſcopis,p.3.alleg.102.nu. 4.pag.340.
Moniales exemptæ poſſunt toties viſitari ab Epiſcopo quoad obſeruationem clauſuræ, quoties ei videbitur expedire,ibid.nu.5.
Moniales in ciuitate degentes, ſed alieno Epiſcopo ſubiectæ, viſitantur ab Epiſcopo diœceſis ſicut aliæ Moniales ſubiectæ Regularibus,ibid.nu.6.
Monialium clauſura ſi non ſeruetur in monaſteriis, quæ Regularibus ſubduntur,videre debet Epiſcopus, nec ab ipſis Regularibus impediri poterit,ibid.nu.7.
Monialium clauſuræ mœnia ſi ſint confracta, & facultates non ſuppeterent, fidelium eleemoſynis reſtauranda ſunt, vel monialium conſanguinei ad hoc compellendi, & illis deficientibus,tunc compellendus erit is, cuius auctoritate fuit erectum monaſterium,ibid.nu.10.pag. 341.
Monialium clauſura cuſtoditur impediendo acceſſum ad ipſas Moniales, & colloquia cũ eiſdem, ibid.n.11.pag.ead.
Monialium exitus ex ſuis monaſteriis quibus Conſtitut. prohibeatur,ibid.nu.13.& 14.pag.341. 342.
Moniales an poſſint è monaſteriis egredi ex aliis caſibus vltra illos tres relatos in conſtit. Pij V. ibid.num. 15. & 16. pag.342.
Monialium clauſura vt ſciatur qualiter ſit cuſtodienda, quæ ſunt attendenda oſtenditur,ibid.nu.12.pag. 341.
Moniales è monaſterio egredi poſſunt alias infirmitatis caſibus ſimilibus illis tribus, de quibus in Conſtit. Pij V.ſi infirmitas omnibus præiudicialis ſit, ibid nu.20.pag.343.
Moniales ab vno monaſterio in aliud poſſunt transferri cauſa nouæ fundationis, correctionis, vel reformationis pro cuius licentia obtinenda ad Sedem Apoſtolicam eſt recurrendum,ibid.nu.25.pag.ead.
Moniales quando transferuntur de vno monaſterio in aliud permiſſu Sedis Apoſtolicæ quomodo, vel quando huiuſmodi tranſlatio ſit facienda,ibid.nu.26.pag.344.
Moniales exeundi è monaſteriis iuſtam cauſam non habent, vt curam nepotum ſuorum gerant, etiamſi nullum propinquum haberent,ibid.nu.27.pag.ead.
Moniales volentes exire è monaſterio ob aliquem caſum neceſſarium a quo debeant obtinere licentiam, ibidem num. 28.
Moniales ex ſuis monaſteriis exeuntes ſunt excommunicatæ excommunicatione maiori Summo Pont. reſeruata, & in eandem incurrunt Prælati eiſdem egrediendi licentiam quoquomodo concedentes,ibid.nu.29.pag.ead.
Moniales concomitantes è ſuis monaſteriis egredientes, & recipientes eas incurrunt in excommunicationem Papæ reſeruatam, niſi compaſſione quadam naturali in extrema neceſſitate id faciant,ibid.nu.30.pag.344.345.
Monialium monaſteria ingredi prohibentur omnes cuiuſcunque ſexus viri,ac mulieres habentes vſum rationis, & diſcretionem ad peccandum,ibid.nu.31.pag.345.
Monialium monaſteria intrantes ſine licentia, an incurrant excommunicationem comminatam contra ingredientes vigore aliquarum facultatum,ibid.nu.36.pag.345.
Monialium monaſteria ex præſumptione intrantes prætextu aliquarum licentiarum ſine ratione & cauſa, vel à Summis Pontificibus iam reuocatarum, incurrunt excommunicationem comitatam contra ingredientes vigore aliquarum facultatum,ibid.nu.37.pag.346.
Monialium Præfecta ſi Superior longè abſit in caſibus repentinis, ſed tamen neceſſariis poteſt licentiam concedere,ibid.nu.39.pag.ead.
Monialium vota earum monaſteria ingredientes recipere poſſunt Prælati quando prudenter iudicauerint non poſſe fieri canonicam electionem ipſis non intrantibus, ibid.nu. 47.pag. 347.
Monialis cum vitam obiit an & quibus in caſibus liceat Sacerdoti

Digitized by Google

Sacerdoti ingredi claustrum,ibid.num.50.pag.348.
Monialium monasteria officiales intrare possum pro aliquo opere exercendo, quod commode extra monasteria fieri non potest,ibid.n.55.pag.349.
Monialium monasteria intrare non possunt sartores,ibid. nu. 56.pag.ead.
Monialium clausuram intrantes pro aliquo permisso negotio finito illo sub peccato mortali,tenétur statim exire quamuis possint per aliquantulum temporis amplius se detinere,ibid.num.58.
Monialium monasteria licitum est intrare mulieribus volentibus vti familiaribus domesticis seruitijs incumbere,ibid. num.60.pag.ead.
Moniales ancillas pro seruitio communi habere non possunt quibus licitum sit claustra intrare & exire quando lucerit,ibid.n.61.pag.ead.
Monialium monasteria frequentantes, qua pœna puniantur, ibid.num.69.pag.692.
Monialibus, quomodo liceat habere census, siue reditus annuos,aut quoduis peculium,ostenditur,p.3.alleg.103. num. 5.pag.55.
Monialium clausuram in omnibus monasteriis etiam exemptis conseruare, & restituere potest Episcopus,p. 3. alleg. 105.num.31.pag.365.
Moniales exemptas Episcopus absoluit,ibid.n.55.pag.367.
MONITIO necessaria est ad effectum vt data negligentia hæredis ad Episcopum deuoluatur exequendi potestas, p. 3. alleg.81.n.24.pag.261.
Monitiones plures non requiruntur,sed vnica sat est à iudice personaliter facienda,ibid. num.25.pag.262.
Monitio trina non requiritur vt clericus non incedens in habitu,& tonsura amittat clericale priuilegium,p.2. allegat. 12.num.19.pag.203.
* Monitiones S. Caroli Borromæi ad Canonicos,p.3.alleg.53. num.180.pag.84.& 85.
MONITORIA concedi possunt aduersus testes non cognitos alicuius negotij veritatem scientes, vel notos, si veritatis testimonium ferre renuant,par.3.allegat.96.num. 17.pag.313.
Monitoria concedendi aduersus testes alicuius negotij veritatem scientes,quæ praxis constituatur,p.3.alleg.96. n. 18. pag.ead.
Monitoria excommunicationum pro rebus deperditis instante parte & officium iudicis implorante conceduntur, p. 3. alleg.96.num.19.pag.ead.
Monitoria excommunicationum instante iudice Laico concedi possunt,modo ea imploret a iudice Ecclesiastico, non tamen iubeat,p.3.alleg.96.n.21.pag.314.
Monitoria excommunicationum quando iudex Ecclesiasticus promulgare possit nemine petente,par.3. alleg.96.num. 23. pag.ead.
Monitoria excommunicationum sunt concedenda illi cuius interest, non tamen aliis,p.3.alleg.96.n.24.pag.ead.
Monitoria excommunicationum non sunt concedenda,quando certæ sunt personæ, p.3.alleg.96.n.25.pag.623.
Monitoria excommunicationum pro qualibet parua re decerni non debent,p.3.alleg.96.n.26.pag. ead.
Monitoria debent continere expressionem rei deperditæ, & eius valoris,nisi fiant pro Ecclesiis,locis piis, communitatibus,&c.p.3.alleg.96.num.27.pag.ead.
Monitoria pro qua summa in Curia Romana & Neapolitana concedantur,p.3.alleg.96.n.30.pag.ead.
Monitoria non sunt concedenda contra habentem pro se rem iudicatam,p.3.alleg.96.num.31.pag. ead.
Monitoria excommunicationum in criminalibus non conceduntur,p.3.alleg.96.n.32.pag.314.
Monitoria non conceduntur si sint infamatoria alicuius particularis personæ,p.3.alleg.96.n.33.pag. ead.
Monitoria excommunicationum concedi possunt tam ante cœptam litem, quam ea pendente, dum probationum terminus non elabitur,p.3.alleg.96.num.38. pag.715.
Monitoria quomodo concedenda sunt,& quæ præuenire debent,p.3.alleg.96.num.40.pag.ead.
Monitorij vi nemo tenetur se ipsum patefacere, aut denuntiare,p.3.alleg.96.num.45.pag.ead.
MONTIVM PIETATIS Status Ecclesiastici præsidentes, & officiales omnes, qui pecunias ad dictos Montes quomodolibet spectantes in alios quàm pauperum vsus disponere præsumunt in excommunicationem Papalem incidunt, par.3. allegat. 50. num. 169.pag.23.
* Montes pietatis impugnantes prædicando, vel disputando incidunt in excommunicationem nemini reseruatam, p. 3. alleg.50.num.248.pag. 30.
MONOCVLVS non potest esse Clericus etiam Primæ tonsuræ,p.2.alleg.42.num.29.pag. 354.
MORBOSI quando possint ordinari, par.2.allegat.42.num.23. pag. 355.
Morbo gallico laborantes si foris appareat, horrorémque & scandalum gignat, irregulares fiunt, ibid. num. 46, pag.ead.
Morbo commitiali correctus Ordines assumere non potest, nec in susceptis ministrare,ibid.num.48.
MORÆ purgatio non admittitur vbi executio facta est à Iure,p.3.alleg.72 n.169 pag. 211.
* Moræ, purgatio non admittitur vbi dies, & pœna simul à lege vel ab homine ponuntur,p.3.alleg.116.n.57.pag.440.
MORTIS articulus dicitur non solum periculum mortis proueniens ex infirmitate,sed quodlibet probabile mortis periculum instans,p.25.n.81. pag.256.
Mortis,aut grauis infirmitatis periculum potest efficere, vt à quilibet Sacerdote excommunicatus pro violenta manuum iniectione in Clericos absolui possit, p. 2.alleg.41.n. 14.pag.349.
* Mors ciuilis non æquiparatur naturali quoad iuris effectus, nisi quando ex qualitate, & natura negotij mors ciuilis fuerit eiusdem effectus,cuius est mors naturalis, p.3.alleg. 132.num.18.pag.456.
MVLIERVM familiaritatem diligenter cauendam sanctissimorum virorum factis instruimur,p.1. tit.1.glos.8.num.24. pag.72.
Mulier si prægnans reperiatur in carcere culpa custodis præsumitur,p.3.alleg.107.n.23. pag.382.
Mulieres sollicitantes in Confessione si delecti grauitas petat possunt Curiæ secularis puniendi tradi,p.3.alleg.116.nu. 21.pag. 388.
Mulieres ingredi possunt Fratrum monasteria, quæ sunt in fieri,vel in quadam fabricantur, adhuc conuentus, ad ibi morandum non fuerit introductus,p.3.allegat.102.num.87. pag.354.
Mulier in causa matrimoniali testis esse non potest,p.3. alleg. 84.num.9 pag.270.
Mulier omnis, quæ violenta & commessatrix est, eadem quoque meretrix est, par.1.tit.2. glos.11. num.12.pag.83.
Mulier fornicans cum Clerico in maioribus non committit ex parte sua incestum, part. 2. allegat. 15. num. 12. pag.212.
Mulieres cuiuscunque sint ætatis, & conditionis ab excommunicatione can.si quis suadente,17. q. 4. possunt per Episcopum absolui,p.2.alleg.41.n30.pag.350.
Mulier,quæ monasterija Regularium etiam mendicantium ingredi ausa fuerit in excommunicationem Papalem incidit,p.3.alleg.10.n.135.pag.21.
MVNERA qualiacunque,& quomodocunqùe offerantur,Episcopus recipere non potest à visitatis ratione procurationis,p.3.alleg.73.n.54.pag.222.
MVNDITIA adhibenda est non odiosa, nec exquisitą nimis, p.1.tit.2.glos.7.n.3.pag.64.
MVTILATIO inducit irregularitatem, quæ in aliquo membro dummodo principali euenit, & ob culpam contingit, p.2. alleg.42.num.10.pag.352.
Mutilatio partis alicuius membri non producit irregularitatem, nisi pars illa abscissa celebrandi adimeret potestatem, vel notoria culpa in illius abscissione accedat, ibid. num.12.

N

NASVM pressum grande,aut torrum detinens, præcipue si pareat deformitatem prohibetur ordinari,p. 2. alleg.42.num.31.pag.354.
Nasi abscissio inducit irregularitatem,ibid.num. 33.
NATALIBVS legitimis aliquos restituit Papa quod attinet ad ea quæ spiritualia sunt,p.3.alleg.50.n.40.pag. 10.
Natalitia ordinandorum perscrutari iubet Concil. Trident. id est, an legitimi vel illegitimi sint,p.2. allegat.40.num.9. pag.191.
NATALE vt quisque diligat naturale est,p.3.alleg.60. num.6. pag.148.

NATIVITATIS incidens quæſtio in iudicio ſeculari hæreditatis Epiſcopum, ſeu eius delegatum eſt remittenda, p. 3. alleg.48.n.16.pag.271.
NATVRALES filij procreati tempore, quo parentes eorum nondum erant effecti Clerici, non poſſunt beneficia parentum obtinere, p.3.alleg.65.n.6.pag.173.
NAVFRAGORVM Chriſtianorum cuiuſcunque generis bona, etiam in littoribus inuenta, furripientes excommunicantur in bulla Cœna Domini, p.3.alleg.50.n.61.pag.12.
NATI Vicarij, vide Vicarij nati.
NATVS nullus inter Chriſtianos grauatur onere probandi ſe eſſe natum ex puris Chriſtianis, p.1.tit.2. gloſ. 17. num.45. pag.97.
Natus fortuitò in aliquo loco non poteſt dici ex illo oriundus, p.2.alleg.4.n.18.pag.173.
Natus in mari originem habere dicitur, vbi pater domicilium habet, ibid.num.19.
NEGROMANTICI qui ſint, p.3.alleg.51.n.129.pag.93.
NEGOTIATOR nõ dicitur, qui vendit granum, aut vinum ex reditibus ſuis beneficiis, p.2.alleg.13.n.10.pag.207.
Negotiari non dicitur qui vendit fructus ſuorum beneficiorum, ibid.num.11.
Negotiari dicitur clericus vendens fructus ex ſuo ſemine, ſuáque induſtria collecti ex alieno agro conducto, ibid.n. 12.pag.208.
NECESSITAS vrgens, quæ excuſat Epiſcopum à reſidentia, quomodo intelligenda, p.3.alleg.53.n.7. pag. 77.
* Neceſſitas ſi vrget aliunde commutandi vltimas defunctorum voluntates, neque adiri poſſit Summus Pont. poterit Epiſcopus illas commutare p.3.alleg.83.poſt num. 16. verſ. octaua, pag.367.
* Negligentia eſt rationis cunctatio, ſeu tarditas in efficaciter imperando, p.3.alleg.126.n.1.pag.431.
* Negligentiæ formalis & propriæ vitium non ſemper conſtituit peccatum mort. & in Confeſſione ſpecificandum, niſi in duobus tantum caſibus, ibid.n.3.pag.431.
* Negligentia iniuſta Prælati circa prouiſionem beneficiorum non conuincitur, niſi per lapſum certi temporis, ibid. num.37.pag.437.
* Negligentia eorum, quibus incumbit prouiſio maiorum dignitatum conuincitur per lapſum trium menſium, ibid. num.38.pag.437.
* Negligentia prouidere debentium inferiores dignitates, & beneficia conuincitur per lapſum ſex menſium, ibid. num. 38.pag.437.
* Negligentia patronorum in præſentationibus ad beneficia faciendis vt conuincatur, præfinitum laicis eſt tempus quadrimeſtre, Eccleſiaſticis autem ſemeſtre, ibid. num. 40. pag.49.
* Negligentiam exemptorum ſupplent Epiſcopi in multis caſibus tanquam Sedis Apoſt.delegati p.2.in compend.num. 102.pag.157.
* Negligentia Epiſcopi circa id quod facere debet, deuoluere facit iuriſdictionem ad Archiepiſcopum, p.1.tit.4.num. 19.pag.144.
* Negligentiam Epiſcopi exempti non poteſt ſupplere Archiepiſcopus, ibid.n.26. pag.144.
NEPOS ex origine aui non dicitur originarius illius loci, in quo natus eſt, ad Ordines ſuſcipiendos, p.2.alleg.4.num. 13.pag.174.
Nepotes legitimi Preſbyterorum ex filio illegitimo poſſunt conſequi auorum beneficia, p.3.alleg.65.n.18.pag.174.175.
NOBILITAS ſumma eſt clarum eſſe virtute, p.1.tit.2.gloſ.17. num.17.pag.93.
Nobilitas vera non ex ſanguine & carne, ſed ex virtute animi accipit formam & claritatem, ibid.num.18.
Nobilitas filij non prodeſt patri, p.2.alleg.1. n.21.pag. 163.
Nobilitatis prærogatiua gaudet pater filium habens Epiſcopum, ibid. num.25.
Nobiles, & alij exempti ad Eccleſiam reparandam tenentur vbi beneficiatorum reditus non ſuperſunt, p.3.alleg. 64. n. 7.pag.171.
NOMINATIO facta per patronos laicos, etiam de non clerico ad beneficia eſt valida, par. 3. allegat. 72. num. 76. pag.204.
NOTARII Curiæ Epiſcopi gaudent fori priuilegio, p.3.alleg. 107.num.11.pag.381.
Notarius ſynodi omnium Synodo intereſſe obligatorum nomina legit, p.3.alleg.93.n.15.pag.298.
Notarius pro ſingulis dimiſſorijs, ſeu teſtimonialibus litteris decimam partem vnius aurei recipere tantum poteſt, niſi ſalarium ſit ei conſtitutum, vel conſuetudo adſit nihil accipiendi, p.2.alleg.7.n.27.pag.184.
Notarius poſt confecta inſtrumenta, & tradita partibus, poteſt quod ab ordinatis ſponte offertur recipere, ibidem, num.28.
NOTORIVM eſt plena rei notitia inducens indubitatam, & finitam probationem diſcuſſione non egentem, p.2.alleg. 39.num.22.pag.334.
Notorium dicitur omne illud, quod ex actis iudicij conſtat, ibid.num.24.
Notorium delictum dicitur commiſſum, vel confeſſum in iudicio, ibid.n.23.
Notorium non offuſcatur licet allegentur circunſtantiæ notorium delictum excuſantes, p.3.alleg.106.n.23. pag.373.
Notorij vbi qualitas exigitur ad fundandum iudicis iuriſdictionem, tunc etiamſi non negetur, debet ante omnia ſuper ea proceſſus fieri, ibid.n.24.pag.731.
Notorium notorietate facti continui, ſeu permanentis nulla probatione indiget, ibid.n.25.pag.ead.
Notorium euidens illud dicitur, quod omnibus, vel pluribus ciuitatis populis, ſeu vicinæ manifeſtum ſit, ibid. num. 28. pag.374.
NOVITIVS ab Epiſcopo in cuius diœceſi exiſtit monaſterium, quod incolit, ſolùm Ordines ſuſcipere poteſt, p.2.alalleg.3.n.8. pag. 170.
Nouitius infra annum probationis ordinari poteſt ab Epiſcopo, in cuius diœceſi moratur, quamuis alibi natus ſit, p.2. leg.4.n.63.pag.177.
Nouitij ſunt Eccleſiaſticæ perſonæ & priuilegio fori gaudent, p.2.alleg.12.num.37.pag.205.
Nouitius Canonicus neceſſariò vocandus non eſt ad electionem Epiſcopi, quamuis eligendi poteſtate minime priuatus ſit, p.3.alleg.99.num.22.pag.330.
Nouitij in articulo mortis exiſtentes ante expletum probationis annum habentes legitimam ætatem poſſunt profiteri, p.3.alleg. 101.n.33.pag.337.
Nouitius intra annum probationis licitum eſt à monaſterio exire, ibid.n.35.
Nouitius nolentibus profiteri ſunt omnia bona reſtituenda, quæ tempore ingreſſus detulerunt in monaſterium, ibid. num.36.
Nouitius egrediendo recuperat omnia bona etiam feudalia, vnà cum fructibus inde perceptis, deductis tamen alimentis temporis, quo in monaſterio fuit, ibid.num.37.
Nouitio egredienti ſi non vult monaſterium habitum religioſum dare, ad minus eius pretium reſtituere tenetur, ibid.n. 38.pag.ead.
Nouitius ſi deceſſerit intra tempus probationis, & dos ſoluta ſit, eſt reſtituenda hæredibus vnà cum fructibus, deducto tamen victu & veſtitu, ibid.n.40.pag.ead.
NVNTIVS APOSTOLICVS, qui à Principibus, ad quos mittitur dignitatis, aut gradus obtinendi cauſa litteras commendatitias quouis modo ambierit, in excommunicationem Papalem incidit, p.3.alleg.50.num.134.pag.21.
NEOPHYTVS deducitur à neos, quod eſt nouum, & phitos quod eſt Fides, quaſi nouus in Fide, p.1.tit.2.gloſ.17. num.1. pag.92.
Neophytus eſt ille qui à reprobata religione conuerſus de recenti Chriſtianæ militiæ nomen dedit, ibid.num.2.
Neophyti nuncupari non debent, qui à multo tempore ab infidelitate ad Chriſtianiſmum ſunt conuerſi, ibidem numero 3.
Neophyti nuncupari non poſſunt, qui à natiuitate ſacro Baptiſmate fuerunt abluti, ibid.num.4.
Neophytus quare ad Epiſcoparum non ſit promouendus, ibid. num.5.
Neophytus ad Ordines ſacros non eſt promouendus, ibid. num.6.
Neophyti vitæ qualitas quando oſtendit illum eſſe talem, qualem decet eſſe bonum Sacerdotem tunc poteſt Ordinare, ibid.num.7.
Neophytus recenter ſuſcipiens habitum Eccleſiaſticum ad Ordines admittendus non eſt, p.2.alleg.10. n.7.pag.191.
Neophytus intendens ordinare, quæ perquirere debeat, oſtenditur, ibid.num.8.
Neophytus ad beneficium non poteſt præſentari, p.3.alleg.72. num.81.pag.204.
* Neophyti à clericatu non ſimpliciter repelluntur, p.3.alleg. 10.num.38.pag.194.

NOX

ed by Google

Index rerum, & verborum.

NOX MEDIA vbi ſunt plures horologijs, regulatur ſecundum horologium parochiæ vicinæ, p.3.allegat.57.num.185. pag.135.

Nox media erit vbi cœpit ſonare hora duodecima mediæ noctis etiam ante finito. pulſus campanæ, ibid.n.184.

Nox media vbi non eſt horologium ex galli cantu poteſt regulari, ibid.n.187.pag.ead.

NVMERVS religioſorum, & mulierum in quolibet monaſterio is tantum conſtitui debet, qui ex proprijs monaſteriorum reditibus, vel conſuetis eleemoſynis ſuſtentari poſſit, p 3.alleg.98.n.1.pag.323.

Numerum Monialium in monaſteriis ſibi ſubiectis, & etiam exemptis Ordinarij ſtatuere debent, quæ commode ibi ſuſtentari poſſint, ibid.num.3.

NVNCII Epiſcopi gaudent fori priuilegio, p.3.alleg. 107. nu. 13.pag.381.

* Nuncios Romani Pont.impedientes ne ingrediantur Regna incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam, p. 3. alleg.50.n.134.pag.29.

NVPTIA mulieres quando poſſint in Monialium monaſteriis recipi, p.3.alleg.102.n.66.pag.350.

O

OBEDIENTIA debita propter quam excuſatur Epiſcopus à reſidentia qualis.p.3.alleg.53.n.10.pag.77.

* Obedientiam Epiſcopis & Prælatis debitam ſubditi præſcribere non poſſunt, p.3.alleg.128.n.1.pag. 447.

* Obedientia numeratur inter iura Epiſcopalia, ibid. num 2 pag. 449.

* Obedientia, quæ iure ſpeciali debetur, poteſt præſcribi, ibid.n.10.pag. 449.

* Obligari ad reddendas rationes non poſſunt fieri clerici, p. 2.alleg.10.n.97.pag.195.

OBLATIONES in Miſſa factæ cedunt, & acquiruntur Rectori Parochialis Eccleſiæ, p.3.alleg.80. n.11.pag.255.

Oblationes in Miſſa factæ Epiſcopo celebranti in loco exempto de vrbanitate ei debentur, de iure vero illi, cui competunt iura parochialia, niſi aliud conſuetudine ſit obtentum, ibid.num.13.

* Oblationes Sacerdotibus factas accipientes laici excommunicationem nemini reſeruatam incurrunt, p.3. alleg.50. n.190.pag.26.

OBLATI qui ſe & ſua in totum religioni tradiderunt, gaudent fori priuilegio, p.2.alleg.11.num.39.pag. 205.

OBSES datus ab Eccleſia, aut etiam repræſaliarum cauſa captus quotidianis diſtributionibus priuandus non eſt, p. 3.alleg.53.num.165.pag.83.

OCCVLTVM & publicum multis modis dicitur, p.2.alleg.28. num.38.pag.225.

Occultum quod dicatur quoad effectum Eccleſiæ polluæ, p. 2. alleg. 28. num.39.pag.275.

Occultum quod dicatur quoad diſpenſationem in irregularitate & ſuſpenſione, p.2.alleg 39.num.20.& 21.pag.334.

Occultum per ſe ſiue abſolute dicitur, quod nihil habet, vnde poſſit ab hominibus cognoſci, par.2. allegat.40. num.1. pag.340.

Occultum per accidens eſt, quod extrinſecus progreditur, ſed à nemine auditur, p 2.alleg.40.num.2.pag.ead.

Occultum, ſiue ſecretum dicitur, quod plene probari non poteſt, p.2.alleg.40.num.3.pag.ead.

OCVLI ſiniſtri, ſiue Canonis viſiua virtute ſi quis careat, & ſancta polleat virtute in dextro, vt ſine deformi facie conuerſione poſſit legere Canonem non eſt irregularis, p. 2. alleg.42. num.31.pag 354.

OECONOMVM Eccleſiæ Vicarius conſtituere non poteſt, niſi Epiſcopi ſpeciale accedat permiſſum, p.3.alleg.54.num. 78. pag.95.

OFFICIA vbi ſunt peculiaria, & certæ adminiſtrationes ad tuendam pacem, & concordiam poteſtas aliqua vniuerſalis præcedere debet, quæ cæteras omnes regat, par.1. tit.1. cap.1.num.4.pag.2.

OFFICIALIS verbum ſimpliciter prolatum quando ad foraneum, vel generalem vicarium ſit referendum, p. 3. alleg. 54.n.25.pag.90.

Officiales ſeu apparitores poteſt Epiſcopus habere, quorum manu, & opera poſſit iuriſdictionem ſuam exercere, par.3. alleg.107.num.3.pag.380.

OLEVM Sanctum trina dimerſitate conſecratur, p.2. alleg. 31. num.1.pag.286.

* Officium Epiſcoporum & cura in paſcendis ouibus eſt clericos ac Regulares delinquentes corrigere par. 2. in compend. num. 17. pag. 153. Peregrinos clericos ſine teſtimonialibus literis non ſuſcipere, num.18. rationes à teſtamentorum executoribus etiam Regularibus exigere, n.19. Abbatum negligentiam ſupplere, n.20. confeſſorem Monialibus aſſignare, n.21. immunitates & Eccleſiarum reuerentiam circa ea quæ in eis fieri prohibentur tueri & conſeruare, num.22. prædicare verbum Dei, n.23. animarum cura prouidere bonos & idoneos Rectores, ſiue Curatos inſtituendo num. 24. Excommunicatorum nomina ſubditis ſuis, & Epiſcopus etiam vicinis dare & publicare, num. 25. Vitia ſubditorum arguere, & errantes corrigere, num. 26. Victum pauperibus, & viduarum orfanorum, ac miſerabilium perſonarum curam paternam gerere, num. 27. prouidere ne ſubditi ſui inanibus, & ſuperfluis ſumptibus intendentes ſubſtantias ſuas conſumant, num. 28. audita morte Romani Pontif. cum ſuis ſubditis exequias celebrare, & quotidie pro felici noui Pontif. electi. fideliter orare, num. 29. oues ſibi commiſſas bonorum operum exemplo paſcere, & pro eis frequenter orare, & ſacrificia Deo offerre, num. 30. viſitare totam dioceſim ſæpius perſonaliter, num. 31. Synodum quotannis conuocare, num.32. reſidere num.33.pag.154.

* Officium ac munus Epiſcoporum in duobus præcipuè conſiſtit, primo, in cultu diuino, & Chriſtiana Religione augenda, ſecundo, in paſcendis ac regendis ouibus ſibi commiſſis, p. 1.in compend n.1.pag.151.

* Officia diuina in Pontificalibus celebrare poteſt Archiepiſcopus in prouincia etiam in loco exempto p. 1. tit. 4.n. 43.pag.146.

* Officiales Pœnitentiariæ in expeditionibus ſibi interdictis à Pio IV. ſe intromittentes par. 3. allegat. 50. num. 256. pag.31.

Oleum oliuarum eſt eſſentiale Sacramento Confirmationis, Balſamum vero accidentarium, ibid. n.3.

Oleum catechumenorum quale, ibid.num.5.pag.ead.

Oleum, qui vnguntur Reges, quid ſignificet, ibid. num.8 pag. 287.

Oleum infirmorum ab Epiſcopo benedictum, eſt materia remota Sacramenti Vnctionis, ibidem num. 13. pag. ead.

Oleum & Chriſma de conſenſu Summi Pontif. an poſſit à ſimplici Sacerdote conſecrari, ibid.n.14.pag.ead.

Oleum oliuarum eſt materia ſufficiens Sacramenti Vnctionis, etiamſi benedictum ſit ab Epiſcopo alia benedictione, ibid.num.15.

Olei ratione nihil pro Chriſmate recipi poteſt, ibid.num. 21. pag.288.

Cætera Vide verbo Chriſma.

ONVS Chriſti leue eſt, quod portantem non grauat, ſed leuat, p.1.tit.2.glo.2.num.23.pag.50.

OPINIO probabilis poteſt ſequi relicta probabiliori, p.2.alle. 35.n.19.pag.320.

OPPOSITVM in oppoſito idem operatur, quod propoſitum in propoſito, p.3.alleg.55.n.11.pag 109.

* Oppoſitio facta in concurſu Parochialis vacantis non tribuit oppoſitori ius ad rem conſiderabile, p.3.alleg.60.n.46. in fine pag.153.

OPTARI non poteſt pœnitentialis præbenda poſtquam eſt effectum ſortita, nec Pœnitentiarius etiam valet optare, nec retento, nec dimiſſo officio, par.3. allegat.55. num.35. pag.107.

ORBEM totum pro propria dioceſi habet Summus Pontifex, p.3.alleg.57.n.4.pag.116.

ORDINANDVS eſt in Eccleſia Dei, qui eam diligat, non deglubat, p.1.tit.2.glo.17.num.10.pag.94.

ORDINARIVS priuatiue ad Epiſcopum habens ius viſitandi, & congregandi Synodum, poteſt dimiſſorias concedere, p.2.alleg.7.n.8.pag.18.

Ordinarius non poteſt præcipere ne matrimonia domi celebrentur ſeruata Concilij forma, par. 2 allegat. 32. num.18. pag.ead.

Ordinarius tantùm habet facultatem remittendi denunciationes ex cauſa, p.2.alleg.32.n.27.pag.294.

Ordinarij appellatione venit Epiſcopi Vicarius, p.2.alleg.32. num.28.pag.294.& num.118.pag.364. & p.3.alleg.62.num.5. pag.258.

Ordinarij abſque iuſta cauſa denunciationes remittere non poſſunt, p.2.alleg.32.num.38.pag.295.

Ordinarius exiſtente iuſta cauſa diſpenſandi, tenetur ad petitionem partis ſub peccato mortali diſpenſare, p. 2. alleg. 32.n.51.pag.296.

Ordinarius facultatem concedere poteſt alicui Sacerdoti matrimonio ſuorum diœceſanorum aſſiſtendi, p. 2. alleg. 32.n.116.pag.304.

Ordinarius poteſt concedere facultatem celebrandi ſponſalia, & matrimonia temporibus prohibitis ab Eccleſia ſine ſolemnitate, p.2.alleg.32.num.194.pag.312.

Ordinarij iudices qui dicantur, p.3.alleg.54.n.36.pag.91.

Ordinarius iudex ille dicitur, qui iure officij, vel dignitatis iuriſdictioni, ſeu iuridicundo præeſt, p.2.alleg. 35. num.16. pag.320.

Ordinarius non poteſt ſibi reſeruare abſolutionem excommunicationum iuris nulli reſeruatarum, p. 3. alleg.50.num. 184.pag.34.

* Ordinarius ſi iure Ordinario beneficium iuriſpatronatus contulerit ſprero patrono infra tempus datum ad præſentandum, talis collatio valet non præſentante, nec contradicente patrono, p.3.alleg.126.n.86.pag.444.

Ordinarius quibus concurrentibus teneatur dare licentiam Canonicis, aut Beneficiatis curam animarum non habentibus, volentibus facere abſentiam cauſa ſtudij, p. 3. alleg. 56.n.19.pag.110.

Ordinarius Ordinariorum eſt Summus Pontifex, concurritque cum omnibus Ordinariis, p.3.alleg.57.n.6.pag.116.

Ordinarius ſi prouideat alicui de beneficio, quod vacauit in Curia, prouiſus non habebit titulum coloratum, p.3.alleg. 57.num.20.pag.117.

Ordinarius poteſt non obſtante regula de triennali poſſeſſorem compellere ad oſtendendam diſpenſationem, p.3. alle. 57.n.224.pag.139.

Ordinarius nullus inferior Papa poteſt perpetuò commendare. p.3.alleg.59.num.6.pag.144.

Ordinarij conſenſus in liberis reſignationibus faciendis debet ab eo præſtari vnico contextu cum fit reſignatio, p.3. alleg.69.n.3.pag.185.

Ordinarij poſſunt ab adminiſtratoribus rationes adminiſtrationis exigere, donec coram eiſdem dictum fuerit de inſtitutione, in qua ſecus expreſſe cautum ſit, p.3. alleg.75.n. 59. pag.237.

Ordinarius an poſſit mulctis, & pœnis cogere pueros ad diſcendam doctrinam Chriſtianam. par.3.alleg.76.num.38. pag.241.

Ordinarij inferiores etiam exempti, & immediate Sedi Apoſtolicæ ſubiecti non poſſunt excommunicationes pro rebus deperditis dare, p.3.alleg.96.n.12 pag.313.

Ordinarij in monaſteriis ſibi ſubiectis, & etiam exemptis numerum Monialium ſtatuere debent in quolibet monaſterio, quæ commodè ibi ſuſtentari poſſint ex Bulla Gregorij XIII. p.3.alleg.98.n.3.pag.323.

Ordinarius non debet explorare voluntatem puellæ, quæ habitum recipit in monaſterio ad petitionem illius, qui vult illam in vxorem ducere, ſed expectandum tempus faciendæ profeſſionis, p.3.alleg.100.n.5.pag.331.

Ordinarius, coram quo & Superiore Regulari nulliter profeſſus poteſt intra quinquennium cauſam nullitatis ſuæ profeſſionis deducere, ſi ſit Superior monaſterij, ſufficit quod ſolus procedat, p.3.alleg.104.n.11.p.357.

Ordinarij tanquam Sedis Apoſt. delegati in cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum regulares debitores cogere, & compellere ad ſoluendum debitum poſſunt, p. 3. alleg.105.num.21.pag.364.

Ordinarij locorum omnium, regnorum, & omnes hæreticæ prauitatis Inquiſitores poſſunt procedere, & ſeuere animaduertere in Regulares, qui perſonas ad inhoneſta perpetranda in actu Confeſſionis Sacramentalis induxerint, ibid.num.60.pag.368.

Ordinarius aditi poteſt ex defectu iuſtitiæ in exemptis vt ſuppleat, ibid.n.67.pag.ead.

Ordinarius poteſt & tenetur præcipere delegato etiam Principis ne aliter ſua poteſtate vtatur, quàm in ſuis litteris continetur, p.3.alleg.106.n.27.pag.374.

ORDINARI non poterit quis ab Epiſcopo originis matris, niſi ſit filius naturalis, p.2.alleg.4.n.15.pag.173.

Ordinari quis non poteſt ad titulum litteraturæ etiam inſignis, p.2.alleg.19.n.72.pag.228.

Ordinari quis poteſt ad titulum penſionis, dummodo ad honeſte ipſum ſuſtentandum ſufficiens ſit, ſi Epiſcopus iudicauerit aſſumendum, p.2.alleg.19.n.74.pag.ead.

* Ordinare non poteſt Archiepiſcopus, nec concedere litteras dimiſſorias dum actu viſitat, p.1.tit.4.n.49.pag.146.

Ordinantes ſine titulo de iure tenentur prouidere ordinato de ſufficienti beneficio, illique interea ſubminiſtrare vitæ neceſſaria, etiamſi Ordinatus haberet patrem diuitem, qui nihil illi aſſignauit pro victu, aut ſua portione, p.2.alleg.10. num.3. & 4.pag.231.

ORDINATVS cum pacto & conditione de reddendo patrimonio ſibi donato non incurrit vllam pœnam, ſeu ſuſpenſionem, p.2.alleg.20.n.30.pag.233.

Ordinatus ab Epiſcopo hæretico ignoranter cum primum id ſcierit debet ſe ab vſu Ordinum abſtinere, poteſt tamen per Epiſcopum à tali ſuſpenſione ſolui. p.2.alleg.48.num.2. pag.368.

Ordinatus ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico ſcienter, beneficium obtinere non poteſt, p.2.alleg.48.n.3.pag.ead.

Ordinatus ab hæretico, vel ſchiſmatico per metum cadentem in conſtantem virum an incurrat ſuſpenſionem? p.2.alleg. 48.num.8.pag.ead.

Ordinatus ſiue ſcienter, ſiue ex ignorantia probabili ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto executionem Ordinis non recipit, & indiget diſpenſatione, p. 2. alleg.48.n.9. pag.369.

ORDINIS Sacramentum à Chriſto Domino fuit inſtitutum, p.2.alleg.2.n.2.pag.166.

Ordinis Sacramentum gratiam confert, vt reliqua Sacramenta, p.2.alleg.2.num.3.pag.13.

Ordinis Sacramentum characterem imprimit, ſicut Baptiſmus, & Confirmatio, p.2.alleg.2.n.4.pag.165.

Ordinis Sacramentum nequit accipere, qui aqua Baptiſmi regeneratus non fuerit, p.2.alleg.2.n.8.pag.166.

Ordinis Sacramentum non confirmato dari prohibet Conc. Trident. procedit tamen de neceſſitate præcepti, non de neceſſitate Sacramenti, p.2.alleg.2.num.14.pag.167.

Ordinis Sacramentum recipiens non præmiſſa Confirmatione extra negligentiam, & citra contemptum non peccat mortaliter, nec aliquam incurrit irregularitatem, p.2.alleg. 2.num.15.pag. ead.

Ordines an ſint nouem? p.2.alleg.2.à num.16.pag.ead.

Ordo non dicitur proprie Prima tonſura, par.2.alleg.2. num. 18.pag.ead.

Ordines ſinguli an ſint Sacramenta, par.2.allegat.2.à num.20. pag.ead.

Ordines minores ex facultate Summi Pontificis poſſunt etiam à ſimplici Sacerdote conferri, par.2. allegat.3. num. 4.pag.169.

Ordo nullus Epiſcopali maior, vel æqualis reperitur, p.1.tit.1. cap.6.num.4.pag.27.

Ordinis facultas quæ ſit in Epiſcopis, oſtenditur, p. 1.tit.1.n. 10.pag.3.

Ordinis Sacramenti vere & proprie eſt Epiſcopus miniſter, p. 2.alleg.3.num.1.pag.169.

Ordines conferendi poteſtas penes Epiſcopum reſidet, etiamſi excommunicatus, hæreticus, aut degradatus, ſuſpenſus vel interdictus ſit, p.2.alleg.3.n.3.pag.ead.

* Ordines, aut dimiſſorias non poteſt Epiſcopus denegare ei, qui obtinet beneficium, vel eſt in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutus, p.2.alleg.4.n.66.pag.177.

* Ordines non habentibus beneficium Epiſcopus non tenetur conferre, nec ob id ab eo appellari poteſt, p. 2. alleg. 4.n.66.pag.177.

* Ordinare quemquam inuitum non poteſt Epiſcopus, ibid. num.67.

Ordines minores ſuſcipiens abſque ſui Ordinarij litteris dimiſſoriis, eorum executionem non habet, antequam ſuus Epiſcopus ei permittat, inhabiliſque eſt ad obtinenda beneficia, & penſiones, p.2.alleg.8.n.10.pag.186.

Ordines maiores ſuſcipiens abſque litteris dimiſſoriis ſui Ordinarij, quibus ſuſpenſionem incurrat, p.2.alleg.8. num. 11.pag.187.

Ordines minores ſuſcipiens ſine intentione aſcendendi ad ſuperiores non peccat, p.2.alleg.10.n.20.pag.196.

Ordines minores conferuntur his, qui ſaltem linguam latinam intelligunt. p.2.alleg.11.num.6.pag.197.

Ordinis Sacramenti materia remota eſt res illa, quæ traditur illum ſuſcipienti. p.2.alleg.11.n.7. & 8.pag.68.

Ordinis Sacramentum an de eſſentia requirat contactum materiæ, p.2.alleg.11.n.13.pag.198.

Ordines minores poſſunt abſque Miſſa conferri, p. 2. alleg.11. num.14.pag.199.

Ordines maiores de neceſſitate præcepti, non vero Sacramenti ſunt in Miſſa conferendi,ibid.n.15.
Ordines minores vno die omnes poſſunt conferri, laudabiliùs tamen erit ſi fiat cum neceſſitate,vel alia vrgenti cauſa bene viſa Epiſcopo,ibid.n.17.pag.199.
Ordines minores, & Prima tonſura vna die conferri poſſunt vbi adeſt conſuetudo,p.2.alleg.11.n.19.pag.199.
Ordines minores,& Primam tonſuram vna die recipiens,vbi non adeſt conſuetudo, nullam incurrit irregularitatem, ibid.n.20.
Ordines minores quod tempus idoneum requiratur, vt conferantur? ibid.n.21.
Ordines minores poſſunt conferri in qualibet Eccleſia tametſi non Cathedrali, & in domo Epiſcopali, vel alia non Epiſcopali de conſuetudine,ibid.n.24.
Ordinis Sacramentum in loco interdicto, vel perſonis interdictis conferri non poteſt,ibid.n.25.
Ordines ſuſcipere non prohibentur populo generaliter interdicto clerici etiam Primæ tonſuræ, ſicut & laici alterius populi in eodem,vel alio loco,ibid.n.26.pag.200.
Ordines an conferri poſſint in Sabbato ſancto vbi eſt locus interdictus,ibid.n.27.pag.200.
Ordines an in loco interdicto licite conferantur,ſi immineat neceſſitas ordinandi miniſtros, nec exiſtat locus in quo poſſint Ordines conferri?ibid.n.28.pag.200.
Ordinis Sacerdotalis materia remota eſt Calix cum vino, & Patena cum Hoſtia, materia vero proxima eſt illorum traditio,p.2.alleg.14.n.7.pag.209.
Ordo Sacerdotalis non eſt iterandus ſi ex obliuione traditur illum aſſumenti vas cum vna tantum ſpecie,p.2.allegat.14. num.9.pag.210.
Ordines duo Sacri eodem die etiam Regularibus dari non debent,p.2.alleg.10.n.10.pag.ead.
Ordines duos Sacros ſuſcipiens non ſolum peccat, ſed à poſteriori ſuſpenſus eſt,in quo ſolus Papa diſpenſat,niſi conſuetudo permitteret,p.2.alleg.14.num.11.pag.ead.
Ordines maiores quare Sacri appellentur,p.2.alleg. 14. num. 17.pag.ead.
* Ordo ſi de facto mulieri conferretur non reciperet characterem impediente ſexu p.2.alleg.10.n.14.pag.193.
Ordinibus Sacris inſignitus ante pubertatem an arctetur ad continentiam,p.2.alleg.15.num.4.pag.211.
Ordinibus Sacris inſignitus tenetur in Confeſſione circumſtantiam Ordinis Sacri detegere, non ſolum cum actuale peccatum carnis patrauit,ſed etiam cum conſenſum præſtitit,p.2.alleg.15.n.6.pag.ead.
Ordinis Sacramentum ſi pueris,furioſis, & his qui vſu rationis carent,adminiſtretur, characterem imprimit in eorum anima,p.2.alleg.16.n.5.pag.214.
Ordines Sacri ſex anni Sabbatis conferuntur, & qua ratione in quatuor anni temporibus conferantur,p.2.alleg. 17. n.1. & 2.pag.216.
Ordines Sacri extra tempora ab Eccleſia conſtituta,nec conſuetudine conferri poſſunt,p.2.alleg.17.n.4.pag.217.
Ordines ſunt conferendi interſtitiis temporum ſeruatis, & quare.p 2.alleg.18.n.1.pag.219.
Ordines recipiens non ſeruatis interſtitiis peccat, ſi faciat abſque licentia Epiſcopi,p.2.alleg.18.n.12.pag.220.
Ordines per ſaltum ignoranter ſuſcipiens, vel ſcienter,antequam miniſtrauerit poteſt per Epiſcopum diſpenſari,quod procedit non ſolum in promotis aliquo Sacrorum Ordinum omiſſo, ſed etiam in promotis ad maiores Ordines omiſſis minoribus, ſiue omnibus,ſiue vno tantùm, p. 2. alleg.47.num. 6.& 7.pag.367.
Ordines maiores recipiens ſciens,vel ex craſſa ignorantia ab Epiſcopo,qui loco ſimul,& dignitati renuntiauit, ſuſpenſus eſt ipſo iure ab illorum vſu, nec poteſt niſi per Romanum Pontificem à tali ſuſpenſione abſolui, ſecus ſi probabiliter ignorauit abdicationem,p.2.alleg.48.n.1.pag.368.
Ordinibus minoribus conſtitutus poteſt beneficium reſignare,etiamſi non habeat aliunde, quo viuere poſſit,p.2.alleg. 19.n.39.pag. 226.
Ordinibus Sacris conſtitutus non poteſt beneficium reſignare,etiamſi ad illius titulum non fuerit promotus,niſi aliunde habeat vnde commode viuere poſſit,p.2.alleg. 19. num. 40.pag.ead.
ORDINATVS abſoluta coactione compulſus non recipit characterem,p.2.alleg.2.num.5.pag. 166.
Ordinatus conditionali adductus coactione, permittens ſibi Ordines conferri, characterem recipit, p.2.alleg.2.num.6. pag.ead.
Ordinatus à non ſuo Epiſcopo fori priuilegium non amittit, p.2.alleg.8.n.18.pag.187.
* Ordinatum à Papa nullus ad ſuperiores Ordines promouere poteſt ſine ipſius licentia, p.3.alleg.60.n.22.pag.10.
Ordinandi quo tempore debent conuenire, p.2.alleg.10.num. 2.pag.190.
Ordinatus nullo præmiſſo examine quam pœnam incurrat, p.2.alleg.10.num.22.pag.192.
Ordinatus contra prohibitionem Epiſcopi habentem ne quis ad Ordinationem accedat ſub pœna excommunicationis non examinatus, vel approbatus, contrahit ſuſpenſionem nonniſi à Papa diſpenſandam, par. 2. allegat. 10. num. 23. pag.ead.
Ordinandorum intentio quomodo inquirenda, & ſi initiandus Primam tonſuram recipiat, eo tantum fine vt gaudeat exemptione fori, non peccat mortaliter, p.2.alleg.11.num. 16.pag.199.
Ordinatus vi,metſue, qui in conſtantem virum caderet,eſto ſuſcipiat Ordinem, an voto continentiæ teneatur? p.2. alleg.15.num.4.pag.211.
Ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter ſuſpenſionem non incurrit,p.2.alleg.16.n.17.pag.215.
Ordinatus à Papa ab inferiori non deponitur, p.3. alleg. 112. num.12.pag.397.
Ordinatus ante legitimam ætatem bona fide teſtimonio ſuorum parentum non remanet ſuſpenſus,p.2.alleg.16.num.20. pag.216.
Ordinatus ante legitimam ætatem bona fide illa interueniente recte poterit Ordines exequi ſine diſpenſatione, par.2. alleg.16.n.23. pag.ead.
Ordinator ſuper temporum interſtitiis non poteſt diſpenſare cum non dioeceſano, niſi illi in dimiſſoriis diſpenſandi facultas concedatur,p.2.alleg.18.n.9.pag.220.
Ordinatio ſine titulo facta quoad executionem irrita appellatur,p.2.alleg.19.n.1.pag.222.
Ordinari nemo poteſt ad titulum Vicariæ temporalis,& aliorum ſimilium beneficiorum,ſeu Cappellaniarum amouibilium,p.2.alleg.19.n.25.pag.224.
Ordinari quis non poteſt ad titulum ſeruitij in aliqua Eccleſia præſtandi, niſi tale ſeruitium ſit perpetuum, p. 2. alleg. 19.num.26.pag.ead.
Ordinari quis non poteſt ad titulum de futuro, & ſub ſpe etiam certa,p.2.alleg.19. n.28.pag.ead.
Ordinari poteſt quis ad titulum donationis veræ, ſi ita Epiſcopus iudicauerit aſſumendum pro neceſſitate vel vtilitate Eccleſiæ,p.2.alleg.19.num.56.pag.227.
Ordinatus cum patrimonio ex donatione ficta tanquam ordinatus ſine titulo incurrit pœnam ſuſpenſionis poſitam contra ordinatum ſine illo,p.2.alleg.19.num.57.pag.ead.
Ordinari non poteſt cooptatus in Collegium Seminarij ad illius titulum, niſi ob cauſam inſeruiendi beneficio, quod forſan eſſet Seminario iniunctum,par.2. allegat.19.num.31. pag.224.
Ordinari cum ficto patrimonio, vel beneficio peccatum graue eſt,p.2.alleg.19.n.58 pag.227.
Ordinibus ſacris inſigniri non poteſt ſolitus inebriari,p.2.alleg.28.n.11.pag.271.
Ordinem recipit, & ipſius characterem promotus per ſaltum,p.2.alleg.47.n.3.pag.367.
Ordinatus ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico verum ſuſcipit Sacramentum, dummodo huiuſmodi Epiſcopus in forma Eccleſiæ gerat quod agit, par. 2. allegat.48.num. 4. pag 368.
Ordinatus ſcienter ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico à ſolo Romano Pontifice diſpenſatur,par.2. alleg.48.num.7. pag.ead.
Ordinari non valet qui virgis cæſus fuit præcedente iudicis ſententia,aut ad triremes damnatus in eis fleterit, p. 2. alleg.43.num.15.pag.357.
Ordines ſacros dare illis, qui nondum ad legitimam ætatem venerunt, ſolius eſt Summi Pontificis,p. 3. alleg.50.num.15. pag.9.
Ordinibus minoribus initiatus, vt Epiſcopus creetur ſolus Papa diſpenſat,p.3.alleg.50.n.9.pag.ead.
Ordines Eccleſiaſticos extra tempora à iure conſtituta conferre pertinet ad ſolum Summum Pontificem,p.3.alleg.50. num.16.pag.9.

Digitized by Google

Ordines duos Sacros alicui vno eodémque die dare ad Papam tantum pertinet,p.3.alleg.50.n.17.pag.9.
Ordines duos ſacros alicui duobus continenter diebus dare eſt Summi Pontificis,p.3.alleg.50.n.18.pag.9.& 10.
Ordines vt quis accipiat ab Epiſcopo alieno ſolus Papa concedit,p.3.alleg.50.n.19.pag.10.
Ordines vt Epiſcopus conferre poſſit in die ſuæ conſecrationis ſolius eſt Summi Pontificis concedere,p. 3. alleg.50. num.20.pag.10.
Ordinatum à Papa nullus ad Superiores Ordines promouere ſine ipſius licentia poteſt,p.3.alleg.50.n.22.pag.10.
Ordinis Epiſcopalis ea, quæ fuerint exercere non poteſt Vicarius,etiamſi Epiſcopus ſit,ex generali commiſſione, p. 3. alleg.54.n.83. pag.96.
Ordinis Epiſcopalis ea, quæ ſunt præter ſpeciale ſui Epiſcopi mandatum committere non poteſt Vicarius etiam Epiſcopus alteri Epiſcopo,p.3.alleg.54.n.84.pag.96.
Ordinari infra annum tenetur, qui curatæ Eccleſiæ plenum continet exercitium, tametſi nondum liberam poſſeſſionem, ac pacificam maioris partis fructuum adeptus ſit, p. 2.alleg.19.num.22.pag. 224.
Ordinari quis poteſt ad titulum Coadiutoriæ cum futura ſucceſſione,ſi ratione illius habeat congruam ſuſtentationem,p.2.alleg.19.num.23.pag.ead.
Ordinari valet quis ad titulum beneficij conſiſtentis in diſtributionibus quotidianis,p.2.alleg.19.n.24.pag. ead.
Ordinibus ſacris Subdiaconatus,& Diaconatus inſigniri poteſt quis ad titulum beneficij, non obſtante quod non lucretur illius fructus,niſi poſt ſuſceptum Preſbyteratus Ordinem,p.2 alleg.19.num. 29.pag.ead.
Ordinari quis non poteſt ad Sacros Ordines ante annum à ſuſcepto poſtremo gradu minorum Ordinum, niſi neceſſitas,aut Eccleſiæ vtilitas poſtulauerit, aut conſuetudo permitteret,p.2.alleg.14.n.5.pag.209.
Ordinandus ad Epiſcopatum in Sacro Ordine antea ſaltem ſex menſium ſpatio conſtitutus eſſe debet de iure Concilij Trident.per Bullam vero Greg. XIV. in omnibus ſacris Ordinibus debet eſſe conſtitutus,p.2.alleg. 1. num. 36. & 37.pag.164.
Ordinatus ex diſpenſatione Papæ ad Sacerdotium die Dominica, non poteſt eadem die conſecrari Epiſcopus, ibid. num.46.pag.165.
Ordinans Epiſcopus etiam in propria diœceſi non alienum ſubditum ſine teſtimonio ſui Ordinarij ſuſpenſionem incurrit,p.3.alleg.111.n.8.pag.391.
Ordinans Epiſcopus Sacerdotem indignum, & minime idoneum ſuſpenditur à collatione Ordinis Sacerdotalis, ibid. num.11.pag.ead.
Ordinans Epiſcopus aliquem eodem die, vel duobus continuato ieiunio ad duos Ordines Sacros ſuſpenſus eſt à collatione vtriuſque, ibid.n.12.pag. ead.
Ordinans Epiſcopus in aliena diœceſi abſque licentia expreſſa Ordinarij loci, aut ordinans de licentia Epiſcopi ſibi non ſubditos à Pontificalibus ſuſpenditur, ibid. num. 13.pag.ead.
Ordinans Epiſcopus ſcienter bigamum,vel ſolemnem pœnitentiam peragentem ſuſpenſionem incurrit per annum à celebratione,ibid.n.15.pag.ead.
Ordinans monachum exemptum ſine licentia proprij Abbatis, dicitur ipſo iure alienus à communione aliorum Epiſcoporum,ibid.num.17.pag.392.
Ordinans aliquem accepto ab eo iuramento, vel promiſſione de non inferendis moleſtiis ſuper eius prouiſione per triennium à collatione Ordinum eſt ſuſpenſus, ibid. num. 18.pag.ead.
Ordinans aliquem, vel Primam tonſuram conferens ſimoniace accepta pecunia, pretio, vel præmio ſuſpenditur à Pontificalibus,& ab ingreſſu Eccleſiæ interdicitur, ibid.n. 19 pag.ead.
Ordinationes factæ in diœceſana Synodo ſunt perpetuæ, p. 3.alleg.93.num.14.pag.299.
ORIGINIS Epiſcopus eſt Epiſcopus loci in cuius diœceſi ordinandus natus eſt,p.2.alleg.4.n.2.pag.173.
Originarius ſeu oriundus dicitur à propria origine,p.2.alleg. 4.num.3.pag.ead.
Origo patris etiam inſpicitur ad Ordines ſuſcipiendos,ita vt quis ratione paternæ originis poterit Ordines ſuſcipere ab Epiſcopo loci,in quo eius pater natus eſt,p.2.alleg.4. n. 4. pag.ead.
Originis locus ſecundum ius Ciuile, etiam dicitur ille,in quo pater natus eſt,p.2.alleg.4.num.5.pag. ead.
Oriundus dicitur a natiuitate propria,vel paterna, p.2.alleg. 4.num.6.pag.ead.
Originarius vt quis dicatur non ſolum requiritur,vt quis natus, ſit in loco, ſed quod parentes ibi domicilium contraxerint,p.2.alleg.4.n.7.pag.173.
Originem patris,& non matris ſequitur filius, p. 2.alleg.4.n. 14.pag.ead.
Originis domicilium eſt immutabile, nec poteſt renunciari, p.2.alleg.4.n.20.pag.ead.
Os habens deforme & imperfectum,non eſt admittendus ad Ordines, quando fœditatem ac horrorem generat, p. 2. allegat.42.num.34.pag.334.

P.

PACIS violatores tenetur ſub peccato mortali Epiſcopus excommunicare,p.3.alleg.79.n.7.pag.251.
PALLIVM Archiepiſcopis concedere eſt ſummi Pont. par. 1. tit.3.cap.1.num.20.pag.101. & p.3.allegat.50.n.3.pag.8.
Pallium cur à B.Petri corpore accipi dicatur,ibid. n.4.
Pallium Patriarchis ſummus Pontifex tribuit, Archiepiſcopi vero ab eiſdem Patriarchis accipiunt,p.1.tit.3.cap. 1. num. 19. pag. 101.
PANIS & vini oblatio in conſecratione noui Præſulis quid ſignificet, oſtenditur, p.1.tit.1.cap.5.n.17.pag.26.
PAPA quare Epiſcopum ſe appellet, par. 2. allegat.1. num.13. pag.161.
Papa diſpenſare poteſt vt promoti ad Sacros Ordines matrimonia contrahant,p.2.alleg.15.num.22.pag.213.
Papa poteſt diſpenſare cum religioſo, vel monali ſuper voto caſtitatis,& continentiæ, vt matrimonia contrahant, p. 2. alleg.15.num.23.pag. ead.
Papa poteſt licentiam,& diſpenſationem concedere, vt extra tempora ſtatuta quis poſſit ab aliquo Antiſtite ad Sacros Ordines promoueri,p.2.alleg.17.num.5.pag.217.
Papa an poſſit committere Sacerdoti conſecrationem materiæ Sacramenti Confirmationis?par. 2. allegat. 30. num.6. pag.282.
Papa ſolus Chriſmate in capite vngitur ex balſamo, & oleo confecto myſtica ratione,p.2.alleg.31.n.12.pag.287.
Papa ſolus poteſt diſpenſare in impedimentis iure Pontificio dirimentibus matrimonium,p.2.alleg.35.n.1.pag.319.
Papa ſolus poteſt diſpenſare in quinque iuramentis,ſeu votis ſolemnibus,p.2.alleg.37.n.1.pag.324.
Papa diſpenſare poteſt in qualibet irregularitate prouenientc ex homicidio iuſto, vel iniuſto,voluntario,vel caſuali,p. 2.alleg.39.n.63.pag.338.339.
Papam non valens adire pro abſolutione excommunicationis canonis. Si quis ſuadente 17. q. 4. an teneatur adire Legatum?p.2.alleg.41.n.31.pag.350.
Papæ ſolum competit poteſtas diſpenſandi cum corpore vitiatis,p.2.alleg.42.num.17.pag.356.
Papa ſolus diſpenſat in infamia facti, & in ea,quæ procedit ex delicto, in quo poteſtatem habet diſpenſandi,p.2.alleg. 43.n.30.pag.358.
Papa ſolus diſpenſat in ſuſpenſione, quam contrahit ordinatus ſcienter, ſiue ex ignorantia craſſa, vel probabili, ab Epiſcopo excommunicato,hæretico,vel ſchiſmatico: data vero probabili ignorantia diſpenſat Epiſcopus, p. 2. alleg. 48.n.10 pag.369.
Papa in omnibus bigamiæ ſpeciebus poteſt diſpenſare, p. 2. alleg.49.num.11.pag.372.
* Papæ nullum tempus præfixum eſt ad conferenda beneficia, quia non habet Superiorem, qui poſſit eius negligentiam ſupplere,p.3.alleg.126.n.93.pag.439.
*Papa poteſt quãdocunque ex vi maioris poteſtatis ſibi ſemper reſeruatæ conferre, quin deuolutionis ordinem ſpectare teneatur,ibid.n.81.pag.443.
* Papa in beneficiis inferiorum conferendis vti poteſt non ſolum iure deuolutionis,ſed etiam iure præuentionis,ibid. num.82.
Papa Petri ſucceſſor ex ordinatione diuina Principatum, & iuriſdictionem ſolus habet,illámque immediate in vniuerſa Eccleſia,p.3.alleg.50.n.1.pag.8.
Papa plures potuit ſibi reſeruare caſus,p.3. allegat.50.num.2. pag.ead.
Papa viuente qui tractant de alio eligendo in excommunicationem Papalem incidunt,p.3.alleg.50.n.126.pag.21.
Papa ſolus concedit, vt Religioſi profeſſi cœnobium egreſſi ad

ad audiendas leges,vel medicinam,ad Ordines promoueri queant,p.3.alleg.50.num.49.pag.11.
Papæ miniſtri,& omnes officiales etiam Epiſcopali dignitate præditi, in terris Eccleſiæ officium quodcunque exercentes,qui munera accipiunt præter eiculenta, & poculenta, quæ biduo conſumi poſſunt, in excommunicationem Papalem incidunt,p.3.alleg. 50.n.116.pag.19.
Papa ex octo menſibus ſibi reſeruatis concedit Epiſcopo quatuor,& viceuerſa Epiſcopus de ſuis quatuor dimittit Papæ duos,p.3.alleg. 53.num.52.pag.72.
Papa Chriſti Vicarius eſt,p.3.alleg.54.n.47.pag 92.93.
Papa in beneficialibus ac plenſſimam habet poteſtatem, p.3. alleg.57.num.7.pag.116.
Papa quamuis tranſtulerit poteſtatem in Epiſcopos conferendi beneficia ſuarum diœceſum,penes ipſum tamen maior remanſit,p.3.alleg.57.num.9.pag.116.
Papa etiam in menſibus, quos Ordinariis conceſſit,ſi præueniat in conferendo,valet eius collatio,p.3. alleg.57.num.10. pag.ead.
Papa,& Ordinarius ſi alicui conferant beneficium cum eadem data & die ſi prouiſus ab Ordinario ſit in poſſeſſione, eius prouiſio eſt præferenda,par.3. allegat.57. num.11. pag.ead.
Papa etiam quod prouideat in menſibus alternatiuæ, non eſt neceſſaria illius derogatio,par.3.alleg.57.num.16.pag.117.
Papa ordinariam poteſtatem conferendi beneficia per reſeruationes coarctare poteſt,p.3.alleg.57.n.17.pag.ead.
Papa ſi manum appoſuit in aliqua commiſſione ſignanda per talem ſignaturam voluit totum negotium ad ſe aduocare, & inferiorum manus ligare,p.3.alleg.57.n.34.pag.119.
Papa quilibet initio ſui Pontificatus regulas Cancellariæ de nouo conſtituit,p.3.alleg.57.n.58.pag. 121.
Papa ſolus diſpenſat ſuper pluralitate dignitatum, perſonatuum,Canonicatuum,& curatorum beneficiorum, p.3.alle. 62.num.18.pag.166.
Papa ſolus poteſt erigere Collegiatam Eccleſiam in Cathedralem, & Epiſcopalem in Metropolitanam,p.3.alleg.68 n. 8.pag.183.
Papa poteſt ſolum ſeipſum eligere, par.3. allegat.72.num.86. pag.205.
Papa dicitur diœceſanus totius Orbis,p.3.allegat. 80. num.1. pag.254.
Papa ſolus pias defunctorum voluntates commutare poteſt, p.3.alleg.83.num.1.pag.265.
Papa cauſam matrimonialem poteſt delegare non ſolum Epiſcopo,ſed etiam inferiori, p.3.alleg.84.n.6.pag.270.
Papæ iuriſdictio in tota Eccleſia eſt iure diuino a Chriſto Domino inſtituta,& ab eo immediate accepta,p.1.tit.1.c.1. num.10.pag.4.
Papa cum eligitur ſuppoſita legitimæ electionis conditione accipit à Chriſto Domino immediate iuriſdictionem, p.1, tit.1.cap.1.n.21.pag. 4.
Papa ſolus per ſe, vel per alios ſua auctoritate & conſenſu creat,& transfert Epiſcopos, diœceſes diuidit, erigit, auget,minuit,ſublimat, aut deprimit,p.1.tit.1.cap. 1. num. 27. pag. ead.
Papa poteſt extendere,vel limitare ipſam iuriſdictionem Epiſcopali muneri iure diuino cohærentem intrinſece vt Ordinariam,& quaſi ex natura rei,p.1.tit.1. n.28.pag.5.
Papa non poteſt ex toto, vel ex aliqua parte aliquid eorum mutare,abrogare, & tollere,quæ Sancti Apoſtoli condiderunt,p.1.tit.1.cap.1.n.30.pag.ead.
Papa ſecundum varia tempora, ac varias temporum occurrentes circumſtantias diuerſis perſonis ius eligendi Epiſcopos conceſſit, vel permiſit, par. 1. tit. 1. cap. 3. num.3. pag.10.
Papam ſoli Cardinales eligunt non Concilium generale, ſi tempore quo fuerit congregatum Apoſtolica Sede vacauerit,p.1.tit.1. cap.3. num. 13.pag.11.
Papa quare Baculo non vtatur,p.1.tit.1.cap.5.num.14.pag.25.
Papa in ſignum Imperij vtitur Corona Imperiali, & in ſignum Pontificis vtitur Mitra,par. 1. tit. 1. cap. 5. num. 19. pag.26.
Papa vniuerſalis,ſeu Oecumenicus Epiſcopus dicitur,p.1.tit. 1.cap.6.num.3.pag.27.
Papa promouens neophytum ad Epiſcopatum videtur cum eo diſpenſare,p.1.tit.2.gloſ.17.n.8.pag.93.
Papa ſolus Pallium Archiepiſcopis concedit,p.3.alleg.50.nu.3. pag.8.Et Eccleſiam Cathedralem ſolus erigit,& conſtituit, & cam coniungit,ac alia ratione mutat,ibid.pag.9.num.5. Et ſine ſpeciali eius mandato nullus poteſt Paſtorem dare Cathedrali Eccleſiæ,num.6.Et Cathedrales Eccleſiæ adminiſtrationem ſolus poteſt dare, num. 7. Et Epiſcopo coadiutorem,nu.8.pag.9. & ſolus diſpenſat, vt Epiſcopus creetur Ordinibus minoribus initiatus, vel Monachus laicus, num. 9. Epiſcoporum maiores cauſas ſolus dirimit & cognoſcit,num.10.Epiſcopos a gradu dignitatis deiicit,& deponit,ac reſtituit,num.11. Epiſcoporum admittit renuntiationes,num.12.Exemptionem a iure,& poteſtate Epiſcoporum ſolus concedit, num. 13. Et Ordines Sacros ſolus dat illis,qui nondum ad legitimam ætatem venerunt, num. 15. & numeris ſeqq. alia, quæ ſolo Papæ competunt videri poſſunt.
Papa Petri ſucceſſor,Chriſti Vicarius nobis Chriſtum repræſentat,p.1.tit.3.cap.2.num.20.pag.109.
Papa nullum in terris Superiorem,habet, ibid. num. 16. pag. ead.
Papa ſeruus ſeruorum Dei nominatur quantum ad humilitatem, nam quantum ad poteſtatem eſt Dominus Dominorum,ibid.n.18.pag.ead.
Papam ſaltem in habitu habere poteſtatem ſecularem immediate a Chriſto Domino,qui defendant,oſtenditur, ibid.n. 19.pag.ead.
Papa (vt verior tenet ſententia) ſuper vniuerſum Orbem ex Summo Pontificatus officio directe non habet etiam in habitu poteſtatem ſecularem ab ſpirituali diſtinctam,ibid. num.24.pag.110.
Papa vt Chriſti Vicarius ex officio Summi Pontificatus nullam aliam poteſtatem habet, niſi eam ſolum,quam in lege Gratiæ Chriſtus Dominus quatenus homo dum in terris vixit eidem communicauit,ibid.n.25.pag.ead.
Papa ſuper omnia negotia ſecularia habet ſufficientem poteſtatem, quando id expedierit ad finem ſupernaturalem aſſequendum,ibid.num.31.pag.ead.
Papa ſuper infideles habet poteſtatem temporalem gubernatiuam, quatenus opus fuerit ad defenſionem Eccleſiæ, & ad expediendam prædicationem Euangelicam, ibid.nu. 32.pag.111.
Papa directe ſuper infideles poteſtatem temporalem gubernatiuam non habet,ibid.num.33.pag.ead.
Papæ competens poteſtas, qua tali non competit ei,niſi quia eſt caput ipſius Eccleſiæ,gerens ipſius Chriſti capitis vices in corpus miſticum eiuſdem,ibid.n.34.pag.ead.
Papa non habet poteſtatem in homines, niſi qua ſunt membra Eccleſiæ,mediante.ſcilicet in Baptiſmo fideles facti,& incorporati cum Chriſto eius capite,ibid.n.35. pag.ead.
Papa,aut quilibet alius Princeps fidelis non poterit infideles quantumuis ſceleratos, vtpote ipſius imperio non ſubiectos,priuare ſua ipſorum poteſtate ciuili publica,& dominio rerum ſuarum,ibid.n.40 pag.111.
Papa ex grauiſſima cauſa poteſt declarare ius naturale, gentium,aut diuinum poſitiuum,ibid.n.45.pag.113.
Papa in caſu ad ſpirituale bonum neceſſario poteſt iniquam ſententiam à iudice ſeculari latam reuocare,ibid. num.48. pag.ead.
Papa potuit transferre in perſonam Magni Caroli imperium à Græcis in Germanos, & diſponere de Imperatoris electione,coronatione,& iuramento fidelitatis, ibid. num.67. pag. 115.
Papa poteſt Imperatorem deponere,ibid.n.90.pag.117.
Papa poteſt electionem de Imperatore improbare, ſi ei idoneus non videretur,ibid.n.91.pag.ead.
Papa in ordine ad finem ſupernaturalem poteſt abrogare leges ciuiles, ſcriptas, & non ſcriptas approbantes peccata ſubditorum,& pro illis præmia concedentes, ibid.num.94. pag.ead.
Papa poteſt laicos ad temporalia legitimare ſuadente cauſa boni ſpiritualis,p.1.tit.3.cap.2.n.101.pag. 118.
Papa poteſt ad temporalia legitimare Principem ſupremum, qui in temporalibus nullum recognoſcit ſuperiorem, ibid. num.102.
Papa charitatiuũ ſubſidium poteſt exigere ab omnibus Clericis,& Eccleſiis,p.3.alleg.87.n.22.pag.284.
Papa liberam habet adminiſtrationem omnium beneficiorum,& eſt dominus, & Ordinarius cunctorum & Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ,p.3.alleg.87.n.23.pag. ead.
Papa ſolus plenarius poteſt indulgentias concedere, p.2.alle. 88.num.5.pag.287.
Papæ electio,vide Electio Papæ.
PARALISI vel apoplexia laborantes ſunt irregulares, par.2.

Digitized by

par. 1. allegat.31. num.45. pag.355.
PARAPHERNARII & ſimiles in inferioribus miniſteriis Palatio Apoſt. inſeruientes, & penſiones obtinentes, non tenentur deferre habitum clericalem,p. 2. allegat.9.num.14. pag.189.
PARCITATIS virtus pulcherrima eſt inter Epiſcoporum ornamenta,p.1.tit.2.gloſ.5.num.1.pag.59.
PAROCHVS non habetur pro reſidente, ſi in ciuitate habitet ab Eccleſia ſua tribus, vel quatuor milliaribus diſtante, quamuis Dominicis & feſtiuis diebus ad illam accedat,p. 3.alleg.53.n.74.pag.74.
Parochus ſine legitima cauſa & licentia in ſcriptis habita non reſidens,mortifere peccat,& fructus beneficij pro rata temporis,quo abeſt,ſuos non facit,p.3.alleg.53.num.93. pag. 77.
Parochus non ſatisfacit petens licentiam iurans ſe grauem habere cauſam,quam non expediat manifeſtare, p.3. alleg. 53.num.98 pag.ead.
Parochus habens licentiam per mendacium in abſentia fructus percipiens,eos reſtituere tenetur,p.3.alleg.53.num.99. pag. ead.
Parochus vltra duos menſes abſens poteſt cogi per Epiſcopum ad reſtitutionem fructuum pro rata temporis abſentiæ,p.3.alleg.53.n.102.pag.ead.
Parochi ob non reſidentiam quomodo beneficiis ſunt priuandi,p.3.alleg.53.n.105.pag.ead.
Parochus abſens ex iuſta cauſa, ſiue cum licentia,ſiue abſque ea,tenetur relinquere ſubſtitutum Vicarium idoneum, & approbatum, qui pro ſe populo ſeruiat, niſi abſentia fiat per ſex,vel octo dies,p.3.alleg.53.n.106.pag.78.
Parochus, cui datus eſt coadiutor propter inſufficientiam, non poteſt abeſſe à reſidentia,par.3. allegat.63.num.8.pag. 169.
Parochus quando nulla adeſt conſuetudo ſi habeat reditus ſufficientes, ſoluere tenetur prædicatori,ſi vero ſit pauper tunc tenebitur populus,p.3.alleg.76.n.16.pag. 239.
Parochus vt in ſua Eccleſia prædicetur poteſt dare licentiam approbatis ab ordinario,p.3.alleg.76.n.25.pag.240.
Parochus pro duabus, aut tribus vicibus poteſt impunè prædicandi licentiam concedere alicui viro docto,& poto Regulari, ſiue ſeculari nondum præſentato coram Epiſcopo, ſaltem ſi ſemel fuerit approbatus ab aliquo Ordinario, & Epiſcopatus conſtitutio non prohibeat,p.3.alleg. 76. num. 26.pag. 240.
Parochus in ſua Eccleſia eſt præferendus Decano, & Capitulo Collegiatæ ad eam Eccleſiam perſonaliter ex antiqua conſuetudine accedentibus,p.3.alleg.78.n.38.pag.250.
Parochus indulgentias concedere non poteſt,p.3.alleg.88.nu. 20.pag.288.
Parochi ſeu Plebani in caſtellis, & modicis ciuitatibus ab Epiſcopis ponuntur,p.1.tit.1.cap.7.n.13.pag.32.
Parochialis ſeparatio non eſt facienda ob locorum diſtantiam, quando in loco minime difficili oratorium adeſſet, vel Eccleſia cum fonte baptiſmali, p.3. allegat.68.num.7. pag.183.
PAROCHIÆ ſuæ intereſſe vnuſquiſque tenetur pro audienda prædicatione, ſi commode id fieri poteſt, p.3. alleg.76. num.34.pag.241.
Parochia Epiſcopi dicitur tota dioceſis,p.3.alleg.80. num.12. pag.303.
Parochiæ vbi diſtinctæ non ſunt, decimæ pertinent ad Epiſcopum,p.3.alleg.86.n.37.pag.255.
Parochiarum diuiſio à Dionyſio Pont.incœpit,p.1.tit.1.cap.7. num.16.pag.32.
Parochialis Eccleſia,Vide Eccleſia parochialis.
* Parochialis abſque concurſu conferri poteſt quando nullus comparuit, aut nullus ex comparentibus vult ſubire examen,par.3. allegat.60.num.39. verſ. decimo nono pag. 352.
* Parochialis beneficij nomine quid veniat,p. 2. alleg.25.nu. 17.pag.249.
Parochiale beneficium,Vide Beneficium parochiale.
Parochias duas habens vnitas æque principaliter poteſt in qua maluerit reſidere,p.3.alleg.53.n.82.pag.119.
Parochias nouas ſine ſpeciali Epiſcopi licentia non valet Vicarius erigere,p.3.alleg.54.n.76.pag.76.
PAROCHIANI ad fabricam Eccleſiæ reparandam compelli poſſunt,ſi ad hoc non ſuperſint ipſius reditus,deducto neceſſario beneficiatorum alimento,par.3.allegat. 64. num.6. pag.171.
Parochianus non tenetur contribuere ad fabricam Eccleſiæ nouiter conſtructæ in loco opportuniori,ex quo vetus Eccleſia ſufficiebat,p.3.alleg.64.n.11.p.ead.
* Parochianus efficitur quiſquis ac incipit habitare animo habitandi, nec ad hunc effectum opus eſt expectare vt quis maiori anni parte in Parochia inhabiter,p.2. alleg. 32.poſt n.77.in deciſ.S.Rotæ pag.299.
Parochianus non tenetur ad refectionem Eccleſiæ,ſi per eam forma antiqua mutaretur,p.3.alleg.64.n.12.pag.171.
Parochiæ, quæ certos fines non habent, ſed certum tantum populum vniri poſſunt,p.3.alleg.66.num.13.pag.177.
Parochias nouas conſtituendi etiam inuitis Rectoribus facultas Epiſcopis conceditur, vbi ob locorum diſtantiam ad diuina officia audienda parochiani accedere non poſſunt, p 3. Alleg.68. nu. 1. pag.181.
Parochialem diuidere poteſt Epiſcopus ſine maioris partis parochianorum conſenſu, p. 3. Alleg. 68. nu. 3. pag. 183.
Parochiam diuidere tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus poteſt Epiſcopus, etiamſi ſubiecta ſit regularibus, vbi ob locorum diſtantiam ad diuina officia audienda parochiani accedere non poſſunt,p.3.Alleg.68.nu.6.p.183
Parochianorum ſimplici aſſertioni teſtificanti de fama bona ſtatur,p.2.Alleg.10.nu.15.pag.192
Parochiam acquirit quiuis ratione habitationis,p.2.Alleg.32. pag.296
Parochiani vere efficiuntur ſtatim ac animum habitandi maiori parte anni habuerint,p.2 Alleg.32.nu.64.pag.297
Parochianus vt vere aliquis dicatur debet habere animum conſtituendi in Parochia domicilium, p.2.Alleg.32.nu.59. pag.297
PAROCVS cum vadit ad communicandum infirmum debet portare duas Hoſtias conſecratas, vt cum vna communicet infirmum, & aliam reportet honorifice, vt populus adoret, p.2.Alleg.22.nu.5.pag.235.
Parocus obligatur populum monere, vt Miſſas frequenter, non tamen cogere poteſt vt audiat in Parochia, p.2.Alleg. 24.nu.16.pag 242.
Parochi non obligantur ad applicationem Sacrificij pro populo ſingulis Dominicis, & feſtiuis diebus, niſi iuxta viri prudentis arbitrium.p.2.Alleg.24.n.23.pag.243.
* Parochus non poteſt aliqui Sacerdoti non approbato dare facultatem audiendi Confeſſiones ſuorum ſubditorum,p. 2.alleg.25.n.25.pag.249.
* Parochus proprius quoad Sacramentalé Confeſſionem ille dicitur in cuius parochia pœnitentes habitant de præſenti, ibid.n.31.pag.250.
Parochi ab Eccleſiis arcere debent muſicas eas, vbi ſiue organo, ſiue cantu laſciuum aliquid miſcetur, p.2. Alleg.24 num.14.pag.ead.
Parochus non poteſt alicui Sacerdoti, alias non approbato dare facultatem audiendi Confeſſiones ſuorum ſubditorum,p 2.Alleg.25.nu.25.pag.249.
Parochus poteſt Confeſſiones audire ſuorum ſubditorum in aliena parochia,vel dioceſi, p. 2. Alleg.25.num. 36. et 38. pag 251.
Parochus habet approbationem à iure,quam non poteſt Epiſcopus reuocare, quamuis poſſit ſuſpendere, ibid.
Parochus peccat mortaliter aſſiſtendo matrimonio abſque præmiſſis denunciationibus,p.2.Alleg.32.n.4.pag.292.
* Parocho deferendum eſt quãdo atteſtatur de eo,quod ſpectat ad eius officium,p.2.alleg.32.poſt n.77.in deciſ.S.Rotæ verſ.quod,pag.299.
Parochus omittens vnam denunciationem, ſi certus ſit nullum ſubeſſe impedimentum,videtur à mortali excuſandus, p.2.Alleg.32.n.5.pag.ead.
Parochus timore mortis omiſſis denunciationibus matrimonio aſſiſtens non peccat,p.2.Alleg.32.n.6.pag.ead.
Parochus auctoritate propria, & ſine iuſta cauſa denunciationes omittens,ſuſpendendus eſt ab officio per triennium, p.2.Alleg.32.n.7.pag.ead.
Parochus non peccat mortaliter ſi vno, vel altero die feſto omittat denunciationes, dummodo inter vnam & alteram multos dies feſtos non interponat, p.2. Alleg.32.n.13.pag. 293.
Parochus quoties timetur malitioſe matrimonium impedicndum,non poteſt denunciationes omittere, vt fiant antequam conſumetur, niſi diſpenſatio difficillime obtineri poſſit,p.2.Alleg.30.n.20.pag.ead.
Parochus proprius contrahentium quis dicatur,p.2.Alleg.32. nu.56.pag.296.

Parochus proprius ad matrimonium dicitur parochus vxoris, si in eius parochia contrahatur, & parochus viri si in parochia viri fiat, p. 2. alleg. 32. nu 65. pag. 297.

Parochus ruralis non est proprius parochus, quando rus vel recreationis gratia, vel ad paucos tantum dies colitur, p. 2. alleg. 32. nu. 66. pag. ead.

Parochi duo quoad matrimonium contrahendum possunt haberi vbi quis dimidia anni parte in vna parochia, altero dimidio in altera habitat, p. 2. alleg. 32. nu. 69 pag. 298.

Parochus, qui in vagorum matrimonijs diligentem inquisitionem non adhibet, peccat mortaliter, sed matrimonium est validum, p. 2. alleg 32. nu. 74. pag. ead.

Parochus quilibet potest interesse matrimonio vagi, etiamsi coniux vnus non sit alienigena, p. 2. alleg. 32. num. 76. pag. 299.

Parochi præsentia in matrimoniis necessaria, non tantum corporea, sed etiam moralis requiritur, cum intelligentia & aduertentia actus, p. 2. alleg. 32. nu. 78. pag. 301.

Parochi præsentia quare hodie de essentia requiratur, par. 2. alleg. 32. nu. 80. pag. ead.

Parochi præsentia pro forma actus exigitur, itaut matrimonium contractum in præsentia mille testium eo absente nullum sit, p. 2. alleg. 32. nu. 81. pag. ead.

Parochi, vel testium præsentia sufficit, quamuis vi interfint, dummodo tamen intelligant consensum contrahentium, p. 2. alleg. 32. nu. 82 pag. ead.

Parochi præsentia ad luctu dolose & renuentis sufficit, dummodo intelligat, vel audiat, quamuis claudat aures, & nulla verba proferat, p. 2. allegat. 32. nu. 85. pag. ead.

Parochi præsentia requiritur vt ne dum intelligere oporteat cum quid agitur, sed vt videat, p. 2. alleg. 32. nu. 86. pag. 301.

Parochi præsentia sufficit, etiamsi ad aliud finem vocatus, vel casu præsens sit, p. 2. alleg. 32. n. 88. pag. ead.

Parochi præsentia etiam irregularis, suspensi, vel excommunicati, quamuis non tolerati sufficit, p. 2. alleg. 32. num. 90. pag. ead.

Parochus interdictus, seu prohibitus ab Episcopo, aut eius vicario ne aliquos coniungat, valide matrimonio assistit, p. 2. alleg. 32. nu. 93. pag. 302.

Parochus, vel Sacerdos de illius licentia extra parochiam, vel Episcopatum sine licentia parochi, & Episcopi loci valide assistit matrimonio suorum parochianorum, p. 2. alleg. 32. nu. 95. pag. ead.

Parochus & testes in celebratis coniugijs non sustinent publicam alicuius officij auctoritatem p. 2. alleg. 32. nu. 96. pag. ead.

Parochus in aliena parochia sine licentia parochi vel Episcopi loci assistens matrimonio suorum parochianorum cessante scandalo non peccat, nec punendus venit, p. 2. alleg. 32. nu. 97. pag. ead.

Parochi vnus præsentia sufficit quando contrahentes sunt diuersarum parochiarum, p. 2. alleg. 32. nu. 98 pag. 302.

Parochus delegatus, vel vicecuratus potest matrimonio assistere, p. 2. alleg. 32 nu. 99 pag. ead.

Parochus delegatus ad vniuersam parochiæ curam potest delegare facultatem assistendi matrimonio, p. 2. alleg. 32. nu. 100. & 115. pag. 302 & 304.

Parochus quando præsens assumit vicarium locantem operas, vt illum adiuuet, hic vicarius non potest delegare, p. 2 alleg. 32. nu 101 pag. 302.

Parochus habens iustum beneficij titulum, quamdiu possessione non spoliatur, potest matrimonio assistere, p. 2. alle. 32. nu. 103. pag. 302.

Parochus non Sacerdos valide matrimonio assistit, p. 2. alleg. 32. nu. 105 pag. 303.

Parochus assistens in peccato mortali valide matrimonio assistit, p. 2. alleg. 32. nu. 106. pag. ead.

Parochus proprius matrimonio interesse non valens alium sui vice, & loco Sacerdotem substituere poterit, p. 2. alleg. 32. nu. 112. pag. ead.

Parochus nec concedens facultatem assistendi matrimonio, illud non efficit inualidum, p. 2. alleg. 32. nu. 109. pag. ead.

Parochus irregularis etiam excommunicatus non toleratus potest valide dare alteri licentiam assistendi, p. 2. alleg. 32. nu 110. pag. ead.

Parochus licentiam assistendi matrimonio non potest concedere clerico non Sacerdoti. p. 2. alleg. 32. nu. 112. pag. 303.

Parochus potest concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi sponsos non solum in propria parochia, sed etiam extra illam, p. 2. alleg. 32. nu. 114. pag. ead.

Parochus proprius cogi potest ad assistendum matrimonio, si illi alioquin licito interuenire nolit, vel licentiam alio Sacerdoti interuenienti concedere, p. 2. alleg. 32. num. 115. pag. 304.

Parochi & testium præsentiæ defectus non est impedimentum dirimens sponsalis, p. 2. alleg. 32. nu. 141. pag. 306.

Parochi & testium præsentia requiritur, vt matrimonium celebratum per procuratorem sit validum, p. 2. alleg. 32. num. 159. pag. 308.

Parochus, vel quicunque alius Sacerdos regularis, qui matrimonio clandestino interfuerit, incurrit pœnam triennalis suspensionis ab officio, p. 2. alleg. 32. nu. 160. pag. ead.

Parochus ob licentiam concessam alij Sacerdoti assistendi matrimonio clandestino, non incurrit pœnam triennalis suspensionis ab officio, p. 2. alleg. 32. nu. 163. pag. 309.

Parochus triennio suspensus, si eodem durante triennio assistat, alteri clandestino coniugio, suspendatúrque iterum triennio, an posterius triennium confundatur cum primo, vel incipiat completo priori? p. 2. alleg. 32. nu. 64. pag. ead.

Parochus tenetur interrogare contrahentes de mutuo consensu, alias si omittat grauiter peccabit, p. 2. alleg. 32. num. 168. pag. ead.

Parochus curare debet ne contrahentes in peccato mortali ad Sacramentum matrimonij accedant, p. 2. alleg. 32. num. 171. pag. 310.

Parochus sub peccato mortali tenetur habere librum, in quo coniuges, testes, domum, mortem, & annum scribat, p. 2. alleg. 32. nu. 174. pag. ead.

Parochi quomodo fidem de his libris facere debeant, p. 2. alleg. 32. nu. 178. pag. ead.

Parochus licet non sit proprius matrimonij minister, concurrit tamen ad illius validitatem, & aliquo modo illud administrat, p. 2. alleg. 32. num. 201. pag. 313.

Parochus & alius quicunque Sacerdos potestatem habens absoluendi à mortalibus, potest absoluere à censuris iuris nemini reseruatis, p. 3. alleg. 50. nu. 183. pag. 34.

Parochus habens facultatem absoluendi a casibus reseruatis Episcopo suo, potest absoluere penitentem alterius Episcopatus habentem peccata reseruata suo Episcopo domicilij, vel originis in cuius diœcesi peccauit, p. 3. alleg. 52. n. 15. pag. 62.

Parochi cur ita dicti? p. 3. alleg. 53. nu. 65 pag. 75.

Parochi in suis Ecclesijs debent residere, etiamsi beneficium sit modici valoris, p. 3. alleg. 53. n. 20. pag. ead.

Parochi in Ecclesiarum domibus cogendi sunt habitare, quæ si non sint, in propinquioribus intra Parochiarum limites, p. 3. alleg. 53. nu. 71. pag. ead.

Parochus tenetur in Parochia residere, etiamsi in illa tres vel quatuor essent incolæ, p. 3. alleg. 53 nu. 72. pag. 75.

• PARTES possunt foro suo renunciare, & in alium Iudicem consentire. p. 3. alleg. 122. nu 2. pag. 419.

PASTORVM bonorum exempla quemadmodum tam potenter ad virtutem nos alliciunt, ita contra malorum longe potentiùs ad malum trahunt, par. 1. tit. 2. glos. 3. num. 21. pag. 55.

Pastor cum per abrupta graditur, ad præcipitia grex sequitur, ibid. nu. 25. pag. ead.

Pastoribus subesse malis, nihil aliud est nisi vt plebs populanda prædonibus permaneat, & inde fumat interitum, vnde protectionis debuit habere subsidium, ibid. nu. 20. pag 56.

Pastor bonus omnibus se conformare, ac in se omnium transferre affectus debet, p. 1. tit. 2 glos. 12. nu. 9. pag. 84.

Pastoris tres sunt voces suauis, dulcis, & alta, ibid. num. 11. pag. 85.

Pastores Episcopi non impropriè dicuntur, sicut & subditi eorum similitudine oues appellantur, p. 1. tit. 1. cap. 2. num. 9. pag. 7.

Pastor circa oues debet assimilari gallinæ circa pullos, ibid. tit. 2. glos. 2. nu. 17. pag. 49.

PATER filium habens Episcopum ob eius dignitatem gaudet nobilitatis prærogatiua, p. 2. alleg. 1. nu. 22. pag. 163.

Pater potest filio donare ad patrimonium, p. 2. alleg. 19. nu. 61. pag. 228.

Pater nolens filio volenti promoueri iustum patrimonium constituere, potest constringi iuris remedijs, vt illud assignet, p. 2. alleg. 19. nu. 62. pag. ead.

Pater viuens filium alere constringitur, p. 2. alleg. 20. num. 5. pag. 231.

Pater tenetur omnes expensas vsque ad gradus adoptionem subministrare filio, qui de eius licentia incœpit politioribus

tibus Muſis operam nauare,p.2.alleg.20.nu.7.pag. 231.
Pater,qui patrimonium filio aſſignauit,tenetur de altero prouidere,ſi primum conſumpſit filius, p.2.alleg.20. num. 12. pag.ead.
Pater cui dotem filiæ conſtituit,ſi illa amittatur,tenetur aliam iterum ei conſtituere,p.2.alleg.20.nu.13.pag.ead.
Pater non præſumitur,qui filium non diligit,p.3. alleg.51. nu. 109.pag.52.
Patres percutientes graue peccatum faciunt,p.3.alleg. 51.nu. 106. pag.51.
Patrem percutiens poteſt hæreditate priuari, p.3.alleg.51. nu. 107.pag. 52.
Patrem ad ſui defenſionem percutiens,vel occidens, non dicitur parricida,p.3.alleg.51.nu.116.pag.52.
Patrem ſine dolo percutiens, vel occidens non punitur vt parricida,p.3.alleg.51.nu.118.pag.ead.
Pater exponens filium legitimum & naturalem, vel naturalem tantum arbitrio iudicis eſt puniendus, p.3.alleg.51.nu. 144.pag.55.
Pater exponens filium, ſiue alius eo conſentiente, vel ratum habente,amittit ius filiationis, p.3.alleg.51.nu.145.pag.ead.
Pater exponens filiam, licet perdat patriam poteſtatem, non per hoc eximitur ab onere dotandi, p.3.alleg.51. num.146. pag 55.
Patres grauiter peccant,qui filios exponunt,ſi eos nutrire, & alere commode poſſunt, p.3.alleg.51.nu.147.pag.ead.
Patres non poſſunt eſſe teſtes in cauſis filiorum, de quibus filius intelligatur, p 3.alleg.96.nu.53 pag.317.
Patrem læſæ maieſtatis crimen committentem tenetur filius denuntiare,p.3.alleg. 96.nu.57.pag.ead.
Patres,& fratres,qui filias, ſororéſve aut habitum religionis ſuſcipere, vel votum, aut profeſſionem emittere cogunt, in excommunicationem incurrunt, p.3.alleg. 104. num. 6. pag. 357.
Patientiam ſicut in electis operatur tribulatio', ita in reprobis & damnandis tribulatio parit puſillanimitatem, puſillanimitas perturbationem,perturbatio deſperationem,p.1. tit.2.gloſ.2.nu.22.pag.50.
PATRIARCHÆ & Primates idem ſunt, ac nulla inter eos datur differentia, licet diuerſa ſint nomina ſecundum vnam ſententiam,p.1.tit.1.cap.6.nu.9.pag.28.
Patriarchæ propriè quatuor ſunt, videlicet Conſtantinopolitanus, Antiochenus, Alexandrinus, & Hieroſolymitanus, quia repræſentant quatuor Euangeliſtas in Eccleſia Dei, ibid.nu.8.pag.ead.
Patriarchæ dicti ſunt quaſi Patres Patrum, ſeu Principes Epiſcoporum,ibid.nu.9.pag.28.
Patriarchæ ſuſpenduntur ſi domos ſuas locent, vel ſub alio titulo concedant ad fœnus vſurarum exercendum alienigenis, p.3.alleg.111.nu.25.pag.392.
Patriarcha abſque ſpeciali mandato Papæ Epiſcopum deponere non poteſt,p.3.alleg.112.nu.3.pag.396.
Patriarchæ Maximi, veri, & primarij quatuor ſunt poſt Sanctiſſimum Papam, qui eſt Patriarcha Patriarcharum, videlicet Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus,Hieroſolymitanus, p.1.tit.3.cap.1.n.1.pag.99.
Patriarchæ ideo quatuor ſunt poſt Summum Pont. quia quatuor Euangeliſtarum in Eccleſia Dei vices gerunt,ibid.nu. 3.pag.ead.
Patriarchalis tres tantum Eccleſiæ à principio fuerunt, ibid. nu.3.pag. ead.
Patriarchalis dignitatis titulus Romanæ, Alexandrinæ, & Antiochenæ Eccleſiis à principio datus fuit, habito reſpectu ad honorem Cathedræ B.Petri,ibid.nu.13.pag.100.
Patriarchalis prærogatiua & dignitas primò & immediatè pendet ex Summorum Pont. & Conciliorum auctoritate, ibid.n.17.pag. 201.
Patriarcha vnde dicatur,ibid.n.18. pag.ead.
Patriarchæ ex auctoritate ſibi à Romano Pont. conceſſa pallia Archiepiſcopis concedunt,ibid.nu.21.pag.ead.
Patriarchæ Crucem elatam vbique præ ſe ferre libere poſſunt,præterquam in Vrbe Romana,aut vbicumque Sũmus Pont.vel eius Legatus de latere fuerit,ibid.nu.23.pag.ead.
Patriarchis iure ipſo ſingulari prærogatiua indulgetur, vt ad eos omiſſo medio in omnibus ſuarum prouinciarum locis licite poſſit appellari,ibid.n.28.pag.101.
Patriarchæ Regibus, aliiſque Principibus Superiorem non habentibus æquiparantur,ibid.nu.30.pag.ead.
Patriarchæ Summorum Pont. priuilegiis, & prærogatiuis vtuntur,ibid.n.31.pag.102.
Patriarchis Romani Pont.inſignijs,& ornamentis vti fas eſt, ibid.nu.32.pag.ead.
Patriarcharum iuriſdictio in omnes Archiepiſcopos, & Epiſcopos ſuos ordinaria & ſuprema eſt, ibidem. nume. 34. pag.103.
Patriarchæ poſſunt diſpenſare cum Epiſcopo,vel alio beneficiorum collatore ſibi ſubiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerat à Concilio ſuſpenſus, ibid. nu.35. pag.ead.
S. PAVLVS Apoſtolus non Epiſcopatus cupiditatem,ſed honeſtum illius munus, atque opus laudare voluit 1. ad Timot.3.p.1.tit.2.gloſ.2.n.5.pag.48. Et cur 1.ad Timoth. 3.loquatur tantum de Epiſcopis & Diaconis, non vero de Sacerdotibus,oſtenditur, p.1.tit.2.gloſ.3.n.20.pag.54.
Paulus Apoſtolus perpetuum coluit cœlibatum,p.1.tit.2.glo. 8.nu.12.pag.70.
PATRIMONII vocabulo intelligitur non ſolum quicquid ex patris bonis filio obuenit, verum etiam omne id, quod aliunde & quauis ex cauſa illi delatum eſt,p.2.alleg. 19.n. 52.pag.227.
Patrimonij quantitas arbitrio prudentis debet taxari, p.2.alleg.19.nu.54.pag.ead.
Patrimonium ſuper re immobili conſtitui debet, p.2.alleg.19. nu.55.pag.ead.
Patrimonium ſuper re certa conſtituendum eſt, & non ſufficit quod quis ſit Muſicus, Magiſter Grammaticæ, Pictor, aut alterius licitæ profeſſionis,ex qua tantum quærat,quod ſit ſufficiens ad vitæ ſuſtentationem, p.2.alleg. 19.num.71. pag.228.
Patrimonium non habens poteſt cum penuria Sacerdotum exiſtit,ad ſacros Ordines promoueri,dummodo adſit, qui illi ſpondeat neceſſaria ſubminiſtraturum, p.2.alleg.19.nu. 73.pag.229.
Patrimonij alienatio,ad cuius titulum fuit qui promotus, eſt inualida,p.2.alleg.19.nu.77.pag.ead.
Patrimonium vt alienari,ſic vendi non poteſt, p.2.alleg.19.n. 78.pag.133.
Patrimonium non poteſt hypothecari, p. 2.alleg.19.num.85. pag.ead.
Patrimonium præſcribi non poteſt tempore ordinario, p. 2. alleg.19.nu.89.pag.229.230.
Patrimonij alienatio, ſeu renunciatio an valeat facta ſine Epiſcopi licentia, ſi tunc ordinatus habeat beneficium ſeu aliàs vnde commode viuere poſſit? p.2.allegat.19.num. 88. pag.229.
Patrimonij bona, ad cuius titulum fuit quis ordinatus, habent priuilegia quæ conceduntur a iure bonis Eccleſiaſticis,p.2.alleg.19.nu.91.pag.230.
Patrimonium donans alicui recte poteſt opponere conditionem de eo reddendo, cum ordinatus habuerit beneficium ſufficiens, vel aliàs vnde viuere poſſit, p.2.alleg.20.nu.31. pag.234.
Patrimonium poſt ordinationem dans vel alienans, quamuis peccet mortaliter & caſtigari poſſit per Epiſcopum, nullam incurrit ſuſpenſionem, p.2.alleg.20.nu.32.pag.ead.
Patrimonium habens Epiſcopus an poſſit illud conſeruare, & reditus Eccleſiaſticos in vſus profanos expendere, oſtenditur, p.3.alleg.114.nu.36.
Alia Vide verbo Titulus.
PATRINVS poteſt eſſe minor baptizato,p.2.alleg.30.num.39. pag. 284.
Patrinos plures adhibens vltra permiſſos peccat mortaliter, p.2.alleg.20.nu.44.pag.ead.
Patrini plures duobus baptizatum de Baptiſmo ſuſcipientes, contrahunt omnes cognationem, p.2.alleg.30.num.45. pag.ead.
Patrini ſi nulli deſignentur, & multi ſimul tenendo tangerent baptizatum,omnes fierent cognati,p.2.alleg.30.nu.48. pag.285.
Patrinus in Confirmatione debet eſſe alius ab eo, qui tenuit in Baptiſmo, p.2.alleg.30.nu.51.pag.ead.
Patrinus, poteſt matrimonium contrahere cum qua ſimul alienum filium ſuſcepit,p. 2.alleg.30.nu.58.pag.ead.
Vide verbo Suſceptor.
PATRONVS ſi non dedit ſufficientem dotem pro Eccleſia ſui iuris patronatus, ipſe ad hoc tenetur, quamuis ſine dote Epiſcopi auctoritate fuerit ædificata, p.3.alleg.64.num.16. pag.171.
Patroni conſenſus in vnione non præſumitur, nec de eo ſtatur aſſertioni Epiſcopi, p.3.alleg.66.nu.19.pag.177.

Digitized

Patronorum interest, vt videant ne habeant Rectorem eis odiosum,& non acceptum,p.3.alleg.69.nu.21.pag.186.
Patronus in habitu habet ius præsentandi, illud tamen non habet in actu nisi à tempore vacationis, p.3.alleg.72.num. 5.pag.199.
Patroni semper possunt præsentare ad beneficium sui iurispatronatus,quomodocumq; vacet,p.3.all.72.n.15.pag.200.
Patronus ad beneficium,in quo habet iurispatronatus, poterit per Episcopũ vocari,& instituí, p.3.all.72.n.90.pag.205.
Patroni plures possunt ex seipsis vnum nominare, & præsentare ad Ecclesiã sui iurispatronatus,p.3.al.72.n.92.pa.ead.
Patronus non potest cum compatronis se ipsum præsentare, sed præsentationi de se factæ consentire, p.3.alleg. 72.nu. 92.pag.ead.
Patronus absens potest per litteras facere præsentationem personæ, qua cum eisdem Episcopo se personaliter repræsentet,p.3.alleg.72.nu.116.pag .207.
Patronus vbi per errorem coram Ordinario præsentauerit, cum deberet præsentare coram inferiore ex præscriptione,vel priuilegio, quamuis lapsum sit tempus ad præsentandum,poterit iterum præsentare ex iusta causa ignorantiæ coram habente instituere,p.3.alleg.72.nu.141.pag.210.
Patronus laicus non autem Ecclesiasticus potest intra quadrimestre ante Episcopi institutionem variare, & plures successiuè præsentare, p.3.alleg.72.nu.151.pag.ead.
Patronus clericus potest variare, & alterum præsentare, sicut laicus quando præsentat ratione sui patrimonij,p.3.alleg.72.nu.152.pag.ead.
Patroni laici possunt variare, etiamsi procedatur per viam scrutinij publicato scrutinio, vel etiamsi sit patronus ex priuilegio, præscriptione, aut alio modo, vel patronatus pertineat ad collegium, vel vniuersitatem laicorum, p.3. alleg.72.nu.156.pag. 210.211.
Patronus laicus sicut potest variare, ita eius procurator, nisi haberet tãtùm potestatem limitatam ad vnum præsentandum, p.3.alleg.72.nu.157.pag.211.
Patronus qui præsentauit primò vnum idoneum, & posteà alium indignum non punitur,quia tunc Episcopus primum instituet,p.3.alleg.72.nu.160.pag. ead.
Patronus potest semel, aut iterum,quos vellet cumulando præsentare, non autem tertia, vel quarta vice,p.3.alleg.72 nu.161.pag.211.
Patronus Ecclesiasticus sicut non potest variare, ita nec eius procurator,siue cessionarius,p.3.alleg.72.nu.163 pag.ead.
Patronus Ecclesiasticus si post primum præsentatum postea variando alium præsentauerit, prima præsentatio attenditur,dummodo non præsentauerit indignum,p.3.alleg.72.n. 164.pag.ead.
Patroni si sinant labi tempus præscriptum ad præsentandum, & non præsentauerint,potest Episcopus eo transacto liberè de Rectore Ecclesiæ in Ecclesia prouidere, p.3.alleg.72. nu.168.pag.ead.
* Patrono non labitur tempus datum ad præsentandum si bona fide præsentauit coram non habente ius instituendi, p.3.alleg.126.nu.61.pag.440.
* Patrono negligente intra tempus sibi præstitutum ad præsentandum in beneficio, deuoluitur ius conferendi ad instituentem,& procedit etiam in patronis Regularibus,ibi. nu.65.& 66.pag.441.
PEDES Episcopi in consecratione quare calceantur, & interioribus quibusdã tunicis induantur,p.1.tit.1.c.5.n.8.pa. 25.
PAVPER quis dicatur,p.3.alleg.41.nu.24.pag.350.
Pauperibus quando aliquid relinquitur in genere non debetur Canonica portio Episcopo,nisi relinquatur pauperibus certi loci, p.3.alleg.86.nu.21.cum seq. pag.279.
PECCATVM mort. non impedit promouendum, nec sufficit ad repellendum electum,nisi irregularitatem inducat, vel talem infamiam præ se ferat,vt morum honestatem tollat, p.3.alleg.53.nu.32.pag.69.
Peccati ratione efficitur laicus de iurisdictione Episcopi,p.3. alleg.82.nn.17.pag.261.
PECVNIA, quæ est destinata ad emptionem stabilium, censuum,vel mobilium pretiosiorum,connumeratur inter immobilia, vel mobilia pretiosa, & tunc non potest alienari sine solemnitate,p.3.alleg.95.nu.41.pag.307.
Pecunia minoris comparandorum prædiorum causa destinata absque decreto alienari non potest, ibid.nu.42.pad.ead.
Pecuniæ magna quantitas, quæ est in Ecclesiæ proprietate, non vero in fructu,absque assensu Apost. alienari non potest, ibid.nu.eod.
Pecunia in banchis campsorum posita censetur iure rerum immobilium,ibid.nu.44.pag.ead.
Pecunia quæ seruatur pro aliqua futura necessitate, vel pro conseruando magis patrimonio, aut pro locatione ad pompam cẽsetur iure rerum immobilium, ibi.n.45.pa.307.
Pecunia qui prius vsi fuissent,ostenditur, p.3.alleg.51.num.5. pag.46.
Pecunia ad aliquem vsum legata, si ad illum non sufficiat, potest per Episcopum in alium conuerti,p.3.alleg.83.nu.7. pag.266.
Pecunia regulariter est de rebus,quæ seruando seruari non possunt,quia retẽta nihil operatur, p.3.all.95.n.40.pag.307.
* Pecuniæ ac bona mobilia Monasteriis acquirenda cum onere perpetuo Missarum celebrandarum qualiter debeant inuestiri,ex decreto S. Cong.p.2.all.29.n.17.pag.280.
PEDAGIA noua, & gabellas imponentes, vel eas augentes excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini, p.3.alleg.50.n. 62.pag.12.
PENSIONES annuas in beneficiis constituere, & constituras transferre,vel ius eas redimendi concedere solus est Summi Pontificis,p.3.alleg.50.nu.24.pag.10.
Pensio imposita super Canonicatu,dum Canonicus fuit suspensus,debet solui per Capitulum,p.3.all.53.n.177.pag.84.
* Pensiones imponendi facultas concessa Episcopis legitima causa existente non est derogata ex Constit. Pij V. contra confidentias, p.3. alle.85.post n.12.vers.cum supra,pag.276.
Pensionem super beneficiis vbi Episcopus potest sine eius speciali mandato nequit Vicarius imponere, p. 3.alleg.54. nu.77.pag.96.
Pensiones vacant per promotionem ad Episcopatum,p.3.alle. 57.nu. 73.pag.123.
Pensio reseruata super beneficio non comprehenditur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ, nisi constitueretur ad particulare alicuius commodum super fructibus alicuius Ecclesiæ, vt deinceps sit beneficium Ecclesiasticum, p.3.alleg.57.nu. 150.pag.131.
Pensionem habens & incedens in habitu, & tonsura gaudet fori priuilegio, p.3.alleg.57.nu.151.pag.132.
Pensio Ecclesiastica per contractum matrimonium amittitur,p.3.alleg.57.nu.206.pag.137.
Pensio illius,qui tonsuram & habitum Clericalem non assumit,vacat ipso iure,p.3.alle.57.nu.217.pag.138.
Pensio non potest obtineri nisi ab habente ætatem quatuordecim annorum,p.3.alleg.60.nu.79.pag.156.
* Pensio ab Ordinario imposita causa non iustificata est nulla,non simoniaca,p.3.alleg.85.sub n.2.in fine,pag.275.
* Pensionem Episcopus in casu quo reseruare potest, reseruatio tunc tantum fiet vsque ad vitam onerati, p.3.alle.85. post n.11. pag.275.
* Pensionem ad vitam onerati ex causis iustis, quibus Episcopus potest, reseruare valet quilibet Regularium superior in beneficiis suæ Religionis, quæ ad proprietatem non transeunt in religiosum,ibid.in vers.amplia.
Pensionem habens super beneficio Ecclesiastico, & fructibus eius impositam pro rata, ad eius Ecclesiæ reparationem tenetur,p.3.alle.64.nu.18.pag.171.
Pensionem super beneficio resignato in fauorem tertij non potest pater imponere soluendam filio illegitimo, p.3.alle. 65.nu.25.pag.174.
Pensionem, quam parens obtinuit vel super parentis beneficio,non prohibetur filius illegitimus habere, p.3.alleg. 65.nu.26.pag. ead.
Pensio potest transferri in filium illegitimum à parente facultatem habente illam trãsferendi,p.3.all.67.n.27.pag.ea.
Pensionem ex iusta causa potest Episcopus reseruare, & imponere,p.3.alle.69.nu.15.pag.184.
Pensionarius tenetur pro rata pensionis soluere subsidium,& alia onera imposita respectu fructuum beneficij,ac proinde contribuere Seminario,siue illud erectum sit ante reseruationem pensionum,siue post, p.3.alle.77.nu.12.pag.244.
Pensionem Ecclesiæ imponere absque Capituli consensu non potest Episcopus,p.3.alle.85.nu.8.pag.226.
Pensiones inualidæ sunt absque iusta causa ab inferioribus impositæ,p.3.alleg.85.nu.11.pag.ead.
Pensionarius an teneatur ad subsidium charitatiuum,p.3.alle. 87.nu. 52.pag.286.
* Pensionarius agere potest hypothecaria contra successorem in beneficio super quo imposita fuerit pensio,p.3.alle. 110.nu.6.pag.414.
* Pensionarij in electione erit vel agere contra beneficij

poſſeſſorem, vel contra hæredem defuncti prædeceſſoris in caſibus in quibus hæres eſt obligatus, ſiue contra prædeceſſorem in beneficio ſi adhuc viuit,ibid.nu.5.pag.3.

• Penſionarius in caſu quo agat contra ſucceſſorem in beneficio, idem nec ſucceſſor habebit actionem contra ſuum prædeceſſorem ſi viuit vel eius hæredes,ibid.nu.6.

• Penſionario datur actio contra ſucceſſorem in beneficio pro terminis decurſis ſi diligentiæ præceſſi nec contra prædeceſſorem,ibid.nu.8.

Penſionis cauſa nullus ſubiicitur Præſuli, vt ab eo promoueatur,p.2.alleg.4.nu.56.pag.176.

Penſionem habens ſolitam concedi clerico fori priuilegio gaudet,p.2.alleg.12.nu.8.pag.202.

PERCVSSIO quando eſt leuis Epiſcopi excommunicatos pro violenta manuum iniectione in Clericos abſoluere poſſunt,p.2.alleg.41.nu.2.pag.348.

Percuſſio leuis quæ dicatur,p.2.alleg.41.nu.3.pag.ead.

Percuſſio leuis non dicitur, quæ in foro,platea, vel alio publico loco cum ſcandalo fit, ibid.nu.5.pag.ead.

PEREGRINVS Clericus ſine commendatitius ſui Ordinarij litteris ab vllo Epiſcopo ad Diuina celebranda, & Sacramenta adminiſtranda non eſt admittendus, p.2.alleg.21.nu.1.pag. 234.

Peregrinus non habens commendatitias litteras, nec fidem faciens de ſua ordinatione nullo iure eſt ſuſpenſus, ſed poteſt ſecluſo ſcandalo celebrare,ibid. nu.3.

• Peregrini & ignoti ordinari non debent,p.2.alleg.10.num.52.pag.196.

Peregrini ſacerdotes ne celebrent in Eccleſiis Regularium poteſt Epiſcopus prohibere,niſi prius ab ipſo Epiſcopo viſis litteris commendatitiis admiſſi fuerint, ibid.n.8.pa.235.

Peregrinatio in templum B.Virginis Lauretanæ an ſit etiam ex reſeruatis Summo Pont.2.alleg.37.nu.3.pag.324.

PERITIAM ſecularium negotiorum oportet Epiſcopus habere, p.1.tit.2.glo.6.nu.17.pag.64.

PERIVRVS quamuis emendatus non poteſt à ſe abolere infamiam,p.2.alleg.43.nu.24.pag.358.

Periurium eſt mendacium iuramento firmatum, p.3.alleg.51.nu.18.pag.43.

Periurium in iuramento aſſertorio ſemper & indiſtincte eſt peccatum mortale.p.3.alleg.51.nu.19.pag.ead.

Periurium graue eſt peccatum, p.3.alleg.51.nu.35.pag.44.

Periurus non ſatisfacit ſi dicat ſe falſum depoſuiſſe,quia iam tunc ei fides non adhibetur, quamuis ſit in articulo mortis,p.3.alleg.51.nu.36.pag.ead.

Periurium eſt grauius adulterio, part.3.allegat. 51.nume. 37. pag.ead.

Periurium homicidio grauius eſt, p.3.alleg.51.n.40.& 41.pag. 44.& 45.

Periuria apud varias nationes quibus pœnis puniebantur,p.3.alleg.51.nu.42.pag.45.

Periuri puniuntur pœna diſpoſitionis ab Ordine, p.3.alle.51.nu.43.pag.ead.

Periuri beneficiis Eccleſiaſticis obtentis priuantur, p.3.alleg.51.nu.44.pag.ead.

Periurio facta collatio beneficij eſt nulla, p.3.alleg.51.nu.45. pag. ead.

PERMVTATIO beneficij, ad cuius titulum fuit quis promotus,non facta de hoc monitione,nulla eſt, p.2.alleg.19.nu.43.pag. 226.

Permutans tacendo ordinationem ac titulum tutus eſt in foro conſcientiæ,ſi illud, quod habuit ex cauſa permutationis,erit æquiualens.p.2.alleg.19.nu.44.pag.ead.

Permutatio beneficiorum ſimpliciter fieri poteſt coram Epiſcopo,vel alio Superiore Ordinario, p.3.allegat.69.num.9. pag.185.

Permutari poſſunt beneficia coram Epiſcopo in quolibet anni menſe,p.3.alleg.69.nu.11.pag.ead.

Permutatio coram Ordinario facienda non requirit mentionem de obtentis,p.3.alleg.69.nu.12.pag.ead.

Permutatio coram Ordinario ſimplex,non vero triangularis fieri debet,p.3.alleg.69.nu.13.pag.ead.

Permutare poteſt quis coram ordinario, quamuis nondum adeptus ſit poſſeſſionem,p.3.alleg.69.nu.16.pag.185.

Permutari non poteſt beneficium litigioſum ſuper quo pendet lis,niſi lis eſſet ſuper priuatione beneficiati, p.3.alleg. 69.nu.19.pag.186.

Permutari poſſunt coram Epiſcopo beneficia iuriſpatronatus accedente patronorum conſenſu,p.3.allegat.69. nume. 20. pag.ead.

Permutari coram Ordinariis poſſunt reſeruata beneficia,non tamen conferri, p.3.alleg.69.nu.25.pag.187.

Permutatio an ex iuſta cauſa facta præſumatur, p.3.alleg.69. nu. 45.pag.188.

Permutationis forma coram Ordinario faciendæ conſtituitur, p.3.alleg.69.nu.51.pag.ead.

Permutatio beneficiorum an ob læſionem reſcindi poſſit,p.3. alleg.69.nu.54.pag.189.

Permutatio facta de beneficio iuriſpatronatus, ſine patroni conſenſu venit annullanda,p.3.alleg.72.num.10.pag.199.

Permutatio inter Rectores Eccleſiarum de bonis Eccleſiaſticis licite fieri poteſt,p.3.alleg.95.nu.55.pag.309.

PERSÆ Sacrorum miniſtros corpore integros tantum admittebant,p.2.alle.42.nu.3. pag.352.

PESTIS cauſa qui abfuerit quotidianas diſtributiones non lucratur,niſi conſuetudo ſit,vt darentur abſentibus ex legitima cauſa,p.3.alleg.53.nu.170.pag.83.

S. PETRVS inter Apoſtolos primus ab Euangeliſtis recenſetur, & à Chriſto Domino inter eos ſingulariter vt caput deſignatur,p.1.tit.3.cap.2.nu.1.pag.106.

Petrus mittens ſe in mare ad Dominum quid ſignificaret, oſtenditur, ibid.nu.3.pag.ead.

Petrus ad Apoſtolatum ante Andream fratrem, Iacobum, & Ioannem vocatus fuit,ibid.nu.4.pag.ead.

Petrus diuina prouidentia labitur in peccatum vt duriorem ſententiam proprij caſus intuitu tèperaret, tum vt qui ſibi antea infirmus fuerat,fieret omnibus firmamentum,p.1.tit. 2.gloſ.12.nu.10.pag.84.

Petrus poſt Aſcenſionem Domini velut ſucceſſor ipſius cœpit,regere Eccleſiam,p.1.tit.3.cap.2.nu.5.pag.107.

Petrus 15. kalend. Februarij anno Chriſti 44. Romam venit, ibid.num. 7.

Petrus Cathedram Sacerdotalem Romæ tenuit annis 25. & an toto hoc temporis ſpatio in Vrbe permanſerit,oſtenditur, ibid.nu.8.pag.ead.

Petrus iuſſu Domini Sedem Pontificiam in Vrbe fixit, ibid. nu.10.pag.108.

Petrus Pontificatum, & regimen totius Chriſtiani populi à Chriſto accepit. ibid.nu.23.pag.109.

S. PETRVS primus Bracharen. Epiſcopus,quem S.Iacobus ſuſcitauit vt eum in Bracharenſi Sede collocaret, fuit antiquus propheta, cui nomen Samuel, vel Malachia filius Oziæ Prophetæ, de quo Hierem. cap. 26. part. 1. tit. 3. cap.8.num.14.pag. 134. martirij palmam conſequutus fuit anno Chriſti 44.ibid nu 30.pag.135.

PETRVS BARBOSA Regius Conſiliarius, ac Portugaliæ Cancellarius maximus, laudatur, part. 1.tit. cap. 2. nume. 54. pag. 114.

PHARMACOPOLÆ vendentes medicinas adulteratas quas pœnas incurrant,p.3.alleg.51.nu.52.pag.46.

PHILOSOMIA apprime vtilis eſt ad capiendam de aliquo præſumptionem,p.2.alleg.42.nu.7.pag.352.

PILEI quadrati Sanctę Crucis ſignum denotant,rotundi vero virtutum omnium perfectionem ſignificant,p.2.alleg.19.n. 6.pag.188.

PIGMEI quando irregulares ſint, par.2.alleg. 42. nume.53. pag.355.

PIRATÆ,ac eorum receptatores,& fautores excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini, par. 3. allegat. 50. nume. 60. pag.12.

Piis cauſis relicta ſolui poſſunt Hoſpitalibus, & Confraternitatibus etiam ſine Epiſcopi auctoritate inſtitutis, p.3. alleg.75.nu. 28.pag. 231.

PISANVS Archiepiſcopus quarum prouinciarum primas dicatur,oſtenditur, p.1.tit.3.cap.7.nu.10.pag.118.

Piſanæ ciuitatis Epiſcopus antiquiſſimus eſt, ibid.nu.11.

Piſanus Archiepiſcopus Sardiniæ, ac vero Coſicæ Primas dicatur,oſtenditur, ibid.nu.12.pag.119.

PLEBANI non omnes ſunt Parochi,ſed illi tantum,qui mains habent beneficium,p.1.tit.1.cap.7.nu.14 pag.32.

PLEBS vocari non debet in vnione facienda, niſi allegaret cauſam rationabilem,ne fieret vnio, p. 3. alleg.66.num.37. pag.180.

PLENO iure dicuntur Eccleſiæ ad aliquem pertinere, quando vtroque iure,id eſt in ſpiritualibus & temporalibus eidem ſubiectæ ſunt,p.3.all.86.n.13.pa.278.& alleg.89.n.4.pa. 290.

PLVRALIS locutio duorum numero contenta eſt, p.3. alleg. 72.nu.32.pag.101.

POCVLA vel carmina amatoria vtrum vim aliquam habeant naturalem homines inuitos alliciendi ad amandum, remiſſiue

remiſſiue,p.3. allegat.51.num.126.pag.53.
PODAGRA & ſcabie laborantes nimiam inducentibus deformitatem irregulares fiunt,p.2.alleg.42.nu.44.pag.355.
Podagræ ob ſatietatem, & aucta edulia hac tempeſtate naſcuntur,p.1.tit.2.gloſ.5.nu.6.pag.60.
POENAS Papa ſolus remittit ob ſimoniam in Ordine vel beneficio contractam, p.3.alleg.50.nu.59.pag.10.
Pœna contra obtinentes canonicatus & non reſidentes non procedit in canonico ſimplici carente præbenda, p.3.alle.53.nu.147.pag.81.
Pœnarum gradus præſcripti à Concilio contra non reſidentes neceſſariò ſeruandi ſunt antequam deueniatur ad punitionem,alias erit nulla,ibid.nu.148.
Pœnam contra nõ reſidens poteſt Epiſcopus ante ſententiam minuere,vel augere,ſed non in totum tollere, ibid.nu.151. pag. ead.
Pœnas corporales in pecuniarias non poteſt conuertere Vicarius generalis, p.3.alleg.54.nu.120.pag.98.
Pœnæ ordinariæ in viſitatione non ſunt imponendæ,ſed tantum extraordinariæ,p.3.alleg.73.nu.30.pag.221.
Pœna quæ ſit impoſita contra Epiſcopos in viſitationibus præter procurationem ab Eccleſiis aliquid muneris accipientes,oſtenditur,ibid.nu.44.pag.222.
Pœna impoſita contra imprimentes libros abſque requiſita licentia,quæ ſit oſtenditur,p.3.alleg.90.n.31.pag.291.
Pœnæ contra alienantes Eccleſiæ bona abſque ſolemnitatibus requiſitis quæ ſint in extrauag. ambitioſæ de rebus Eccleſiæ non alien.conſtitutæ,oſtenditur,p.3.alleg.95.num. 47.pag. 308.
Pœnam pecuniariam indicere poſſunt Epiſcopi, eámque ſibi, vel Cameræ ſuæ applicare,p.3.alleg.107.n.u.18.pag.381.
Pœnas pecuniarias ſibi Epiſcopus retinere non debet,ſed in pios vſus erogare, niſi ſit admodum, pauper, ibid.num.19. pag.ead.
POENITENTIARIÆ Romanæ officiales pro expeditione aliquid etiam ſponte oblatum accipientes incidunt in excommunicationem Papalem, p.3.alleg.50.nu.137.pag.21.
POENITENTIARIVS electus vigore Concilij non habet auctoritatem abſoluendi à caſibus Epiſcopo reſeruatis, p.3. alleg.52.nu.17.pag.62.
Pœnitentiarius dum confeſſiones audit,cenſetur pro præſente in choro,p.3.alleg.53.nu.16e.pag.82.
Pœnitentiarium cum vnione præbendæ proxime vacaturæ in ſua Cathedrali Eccleſia debet Epiſcopus inſtituere,modo id commode fieri poſſit,p.3.alleg.55.nu.1.pag.105.
Pœnitentiarij officium, & electio perſonæ ad ſolum Epiſcopum abſque conſenſu Capituli ſpectat,p.3.alleg.55.num. 2. pag.198.
Pœnitentiaria per Epiſcopum erecta cum vnione præbendæ proxime vacaturæ, talis vnio non comprehendit præbendam vacantem in menſe Sedi Apoſtolicæ reſeruato,p.3.alleg.55.nu.3.pag.ead.
Pœnitentiarius debet eſſe magiſter,vel Doctor,aut Licentiatus in Sacra Theologia, vel iure Canonico, ſeu aliàs qui aptior pro loci qualitate reperiatur, par.3.alleg. 55.num.4. pag.ead.
Pœnitentiarius Canonicus debet eſſe in ætate quadraginta annorum,p.3.alleg.55.nu.7.pag.106.
Pœnitentiarius ab Epiſcopo cum vnione præbendæ proxime vacaturæ inſtitutus officium exercere, ac Pœnitentiariæ inſeruire tenetur, & interim quò vacat præbenda non habet locum nec in Capitulo, nec in choro,nec diſtributiones quotidianas percipere poteſt, & ſedere debet in loco ſui Canonicatus,cum illum fuerit aſſecutus, p.3.alleg.55.n. 10.pag.ead.
Pœnitentiariæ præbendæ collatio ab illis fieri debet,ad quos antea ſpectabat,p.3.alleg.55.nn.11.pag.ead.
Pœnitentiarij in electione non poteſt Capitulum ſe intromittere,etiam Epiſcopo abſente, p.3.alleg.55.nu.14.pag.ea.
Pœnitentiarij electio pertinet ad ſolum Epiſcopum, vel eo abſente ad Vicarium ſuum, cui Epiſcopus in ſpecie delegauerit hanc facultatem,p.3.alleg.55.nu.15.pag.ead.
Pœnitentiarij electio non facta,per Epiſcopum, vel per eius Vicarium intra ſemeſtre à die notitiæ vacationis, deuoluitur ad Capitulum,p.3.alleg.55.nu.16.pag.ead.
Pœnitentiaria vacans Sede Epiſcopali vacante, non poteſt prouideri à Capitulo quamuis collatio præbendarum ſit communis Epiſcopi, & Capituli,vel etiam ſolius Capituli,p.3.alleg.55.nu.17.pag.ead.
Pœnitentiariæ vacantis Sede Epiſcopali vacante electio & collatio pertinet ad Papam,etiam ſecluſa reſeruatione, & non eſt reſeruanda futuro Epiſcopo, par.3.alleg.55.num.18. pag.106.
Pœnitentiarius eo ipſo quod eſt inſtitutus, habet à iure & Concilio facultatem audiendi Confeſſiones, & iuriſdictionem ad abſoluendum à peccatis, abſque alia Ordinarij licentia,p.3.alleg.55.nu.19.pag.ead.
Pœnitentiario quilibet confeſſus peccata ſatisfacit præcepto cap.omnis vtriuſque ſexus de pœnit. & remiſſ.p.3.alleg.55.nu.20.pag.ead.
Pœnitentiarius inſtitutus pro audiendis Confeſſionibus vnius diœceſis,non poteſt eas audire in alia etiam habentium Bullam,vel licentiam ſeu parochi, p.3.alleg.55.nu.21. pag. ead.
Pœnitentiaria poteſtatem quam habet abſoluendi aliis delegare ſeu committere non poteſt, p.3.alleg.55.nu.22.pag.ea.
Pœnitentiarius à caſibus,quos Epiſcopus expreſſe ſibi reſeruauit,abſolucre non poteſt,p.3.alleg.55.nu.23.pag.ead.
Pœnitentiarius non poteſt caſus Epiſcopo reſeruatos & ab eo ſibi cõmiſſos aliis ſubdelegare,p.3.all.55.n.124.pag.107.
Pœnitentiarius ad audiendas Confeſſiones ſemper paratus debet exiſtere,nec poteſt pœnitentes recuſare, quia ſi hoc faciat poterit ab Epiſcopo puniri & priuari,p.3.allegat.55. nu.26. pag.ead.
Pœnitentiarius horis opportunis loco, & Sede Epiſcopi, ad quem hoc pertinet arbitratu, peccata confiteri volentibus ſui copiam facere tenetur,p.3.alle.55.nu.28.pag.ead.
Pœnitentiarius virgam ſeu bacchettam in manu,ſicut in Vrbe,tenere non debet, præcipue in locis vbi hoc non eſt in vſu,p.3.alleg.55. nu.29.pag.ead.
Pœnitentiarius dum audit Confeſſiones in Eccleſia, ſiue in confeſſionario, ſiue extra habendus eſt pro præſenti in choro pro illo tempore dumtaxat, quo actualiter eas audit,p.3.alleg.55.nu.30.pag.107.
Pœnitentiarius dum confeſſiones actualiter audit,non ſolum habetur pro præſenti in choro ad lucrandas quotidianas diſtributiones, ſed etiam eleemoſynas ipſas, quæ diſtribuuntur inter Canonicos pro aſſociandis & lepeliendis defunctorum cadaueribus,p.3.alleg.55.nu.31.pag.ead.
Pœnitentiarius non habebitur pro præſente in choro ſi extra Eccleſiam Confeſſiones audiat etiam infirmorum, p.3. alleg.55.nu.32.pag.ead.
Pœnitentiarius non tenetur ad maiorem reſidentiam, quam alij Canonici,dummodo non ab ſit tempore, quo frequentius pœnitentes accedunt,& diebus feſtis ſolemnibus,p.3. alleg.15.nu.33.pag.ead.
Pœnitentiaria poteſt reſignari etiam in fauorem & cum reſeruatione penſionis, p.3.alleg.55.n.34.pag.ead.
Pœnitentiarius Canonicus Eccleſiæ Cathedralis debet eſſe Magiſter, vel Doctor,aut licentiatus in Theologia, vel iure Canonico,& annorum 40. ſeu aliàs qui aptior pro loci qualitate reperiatur,p.3.alleg.60.nu.68.pag.155.
POENITENTES publici donec peracta pœnitentia reconcilientur non poſſunt eſſe ſuſceptores in Baptiſmo,vel Confirmatione, p.2.alle.30.nu.37 pag.284.
Pœnitentias publicas imponere, aut pœnitentes reconciliare ſine ſpeciali mandato Vicario generali non licet,p.3.alleg.54.nu.87.pag.96.
Pœnitentes qui virtute Iubilæi, vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi Confeſſarium approbatum ab Ordinario, an poſſit eligere Confeſſarium approbatum ab Ordinario alterius diœceſis, p.2.alleg.25.nu.33.& 34.pag.250.
Pœnitens confeſſus cum Sacerdote excommunicato communiter occulto, ſibi tamen non ignaro,ex parte materiæ inualide facit Sacramentum, p.2.alleg.25.nu.58.pag.253.
Pœnitentes ſolemniter infamiæ nota laborant,p.2.alleg.43.n. 6.pag.397.
Pœnitentiam ſolemnem faciens.etiam illa peracta, prohibetur ordinari, non ſic pœnitentiam publicam faciens,p. 2. alleg.43.nu.7.pag.357.
* Pœnitentes ſolemniter ordinari prohibentur, p.2.alleg.10. nu.42.pag.194.
*Pœnitentiæ forma in loco delicti quis non ſortitur, p.2.all. 25.nu.37.pag.251.
Pœnitentes ſeculari iudicio ſunt ſubiecti, neque aliquo fori priuilegio gaudent,p.2.alleg.12.nu.44.pag.206.
Pœnitentiam ſolemnem peragentem ſcienter ordinans ſuſpenſionem incurrit per annum à celebratione,p.3.alle.111. nu.15.pag.391.
POLLICIS pars ſi deſit,& notabilem defectũ non producat,

nèc Noſtiam frangere impediat, minime irregularitatem inducit,dummodo eidem nulla præcesserit culpa, p.1.alle. 42.nu. 10.pag.353.

POMPA in fauſtu plus ſcandalizat homines ſeculi, quam ædificat,p.1.tit. 2.glo.7.num.13.pag.66.

PONTIFICALIA inſignia quæ ſint,p.2.alleg.6.nu.9.pag.180.

Pontificalium nomine,quæ veniant, p.3.all.111.nu.33.pag.383.

Pontificalia Epiſcopus exercere non poteſt in loco exempto, etiam vocatus, niſi accederet licentia Epiſcopi diœceſis, vbi locus eſt conſtitutus,p.2.alleg.6.nu.13.pag. 180.

Pontificalia vt poſſit Epiſcopus exercere in diœceſi alterius non poteſt Patriarcha facultatem concedere, ibid.num.14. pag.181.

Pontificalia in alterius diœceſi exercens Epiſcopus, etiam cuiuſuis priuilegij prætextu,ſuſpenſionem à Pontificalibus incurrit,p.3.alleg.111.nu.9.pag.391.

Pontificalibus ſuſpenſus,vide Suſpenſus à Pontificalibus.

POPVLVS in lege veteri in duos ordines ſapienter diſtributus fuit,quorum vnus ciuilibus officiis, alius vero diuino cultui inſeruiret,p.1.tit.1.c.1.nu.3.pag.2.

Populus admonendus eſt, vt diebus Dominicis & feſtis maioribus frequenter ſuas parochias, excommunicandus tamen non eſt,ſi admonitioni non paruerit,p.3.alleg.76.n.35. pag.241.

Populum non poteſt Ordinarius cogere mulctis & pœnis ire ad audiendam ſacram concionem, & Miſſam in Eccleſia parochiali,ibid.nu.36.

Populus poteſt Regis electionem facere ex aliquo iuſto capite, p.1.tit.3. cap.2.nu.83.pag.116.

PORTIO CANONICA, vide Canonica portio.

* Populus non exemptus Abbatiæ exemptæ præſcribere poteſt contra Epiſcopum exemptionem, p. 3. alleg.118.num 9.pag.133.

PORTIONARII cum non dicantur de Capitulo poſſunt corrigi, & puniri ab Epiſcopo ſine capitularibus adiunctis, etiam caſu, quo de conſuetudine, aut priuilegio vocem habeant in Capitulo, p.3.alleg.73 nu.10.pag.218.

POSSIDERE non poſſunt in ſolidum duo inſimul eandem rem,& eodem modo,non ita ſi diuerſis reſpectibus,p.3.alleg.54.nu 38.pag.91.

POSSESSOR bonorum, cum ſit vt hæres ſuccedit in iurepatronatus,p.3.alleg.71.nu.5.pag.193.

POSSESSIO capta nomine Seminarij, nondum erecti,eſt nullius conſiderationis,& non producit iuris effectus, p.3.alleg.77.nu.26.pag.245.

Poſſeſſionem Epiſcopatus nullus capere poteſt,nec illum adminiſtrare,niſi litteris expeditis,& oſtenſis, p.3.alleg.111.n. 35.pag. 394.

POTENTES perſonæ,in quibus vſurpatio iuriſpatronatus præſumitur, ſunt Imperator, Reges,Infantes, Barones,alique magnates,p.3.alleg.71.nu.65.pag.203.

* Poteſtas, auctoritas, & iuriſdictio Epiſcopi eſt Baſilicas conſecrare,& conſecratas reconciliare ſi violatæ fuerint, p 2.in compend.nu.35. pag.154. Chriſma conficere, & Baptizatorum frontes Chriſmate ſignare,nu.36.Ordines clericis conferre, Epiſcopos conſecrare, & huiuſmodi clericos ſolemniter degradare,num.37.Virgines benedicere,& conſecrare,num.4.pag.155.Pœnitentes publice in Miſſa reconciliare, num. 42. Calices,patenas, corporalia, & veſtimenta ſacerdotalia ex priuilegio vel conſuetudine benedicere, nu.45. dimiſſorias pro Ordinibus ab alio Epiſcopo recipiendis concedere,num.48.conſtitutiones ſpeciales in Eccleſia & diœceſi ſua facere, num.49.conſuetudines bonas citra perſonas & loca ac res Eccleſiaſticas introducere, num. 50. beneficia Eccleſiaſtica perſonis idoneis, & habilibus legitime conferre, nu.51. cauſas omnes ad forum Eccleſiaſticum de iure ſpectantes cognoſcere,& omne ſaltem in prima inſtantia, & in ſua diœceſi terminare, num.53.viſitare omnes Eccleſias,& quæcunque loca Eccleſiaſtica,& perſonas,nu.54.clericos, & omnes Eccleſiaſticas perſonas ſibi ſubiectos corrigere, & carcerare,ab officio, & beneficio ſuſpendere,& beneficiis priuare, nu.55. Capituli negligentiam ſupplere, nu. 56. adulteria & ſcelera inquirere, vleiſci, & iudicare abſque alicuius impedimento, nu.57. vniones Eccleſiarum & beneficiorum certis de cauſis facere,nu.59.Eccleſias ædificandas deſignare,nu.58.monaſteria Regularium reformare, & quandocunque gubernare,n.60.res Eccleſiaſticas diſpenſare, ac moderari, n.61. diſpenſare in caſibus contentus,num.62.cum ſeqq.pag.156. & abſolvere à voto, iuramento & cenſuris,vt à nu.78.cum ſeq.reſervare caſus de grauioribus,nu.81.pœnitentias publicas iniungere,& ſolemniter pœnitentes abſoluere,n.83.

* Poteſtas prouidendi beneficia Eccleſiaſtica ex negligentia Prælatorum, quibus hoc munus incumbit, deuoluitur regulariter de inferiori ad primum ſuperiorem, donec perueniat ad Papam,p.3.alleg.126.nu.64.pag.441.

* Poteſtas collatorum Regularium ex negligentia in conferendis beneficiis an & quando ad Epiſcopum deuoluatur, ibid. nu.69.

PRÆBENDA THEOLOGALIS vbi ab Epiſcopo inſtitui debeat,p.3.alleg.56.nu.2.pag.108.

Præbenda primo vacatura vt ſit Theologalis, & in Theologalem maneat erecta,requiritur actualis deputatio,p.3.alleg.56.nu.3.pag.ead.

Præbendæ Theologales in Francia,& in Regnis Coronæ Caſtellæ, & Legionis per Ordinarios, in quocunque menſe vacauerint,prouidentur, p.3.alleg.56.nu.5.pag.ead.

Præbenda Theologalis, nec poteſt optari ab alio, nec præbendatus Theologalis poterit illam dimittere, & aliam optare,p.3.alleg.50.nu.10.pag.109.

Præbenda Theologalis, ſeu Magiſtralis vacans debet dari in commendam vnico Canonico idoneo eiuſdem Capituli, donec titularis prouideatur, p.3.alleg.56.nu.14.pag.ead.

Præbenda Theologalis collatio ſuſpendenda eſt,donec inueniatur Theologus ſecularis,cui fieri poſſit, & interim fructus omnes tradendi ſunt Superiori alicuius Ordinis, qui curet vt aliquis Theologus ex ſuis Regularibus ibi publice doceat Sacram Scripturam, p.3.alleg.56.n.15.pag.ea.

Præbendæ Metropolitanæ Cæſarauguſtæ in menſibus Ianuarij,Aprilis,Iulij, & Octobris ſunt reſeruatæ Sedi Apoſtolicæ,p.3.alleg.57.nu.50.pag.110.

Præbendæ temporales, quæ nihil ſpiritualitatis habent, non comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ,p.3.alleg.57.nu.141.pag.131.

Præbendas ſupprimere in Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus quando poſſit Epiſcopus,p.3.alleg.67.nu.1.pag.181.

Præbendas extinguendi Collegiatarum non inſignium nullam habet Epiſcopus poteſtatem,p.3.alleg.67.n.2.pag.ead.

Præbendarum tenuium ſuppreſſionem facere non poteſt Collegiatæ Eccleſiæ Prælatus,licet ſit exemptus,& Eccleſiæ inſignis,p.3.alleg.67.nu.4 pag.ead.

Præbendæ alicuius ſuppreſſio & extinctio fieri non poteſt ab Epiſcopo ex cauſa cum conſenſu Capituli, quando bona Epiſcopi,& Capituli ſunt communia, nec etiamſi id cederet in vtilitatem Capituli.p.3.alleg.67.nu.9.pag.ead.

Præbendam ſupprimere poteſt Epiſcopus cum conſenſu Capituli, & applicare ſingulis Canonicis, vel ſingulis de Capitulo,p.3.alleg.67.nu.10.pag.ead.

Præbendæ dimidiæ, portionariæ, & tertionariæ non veniunt appellatione Canonicatus, p.1.tit.2.glo.17.nu.31.pag.95.

PRAECEDENTIAE controuerſias inter Eccleſiaſticas perſonas tam ſeculares, quàm Regulares contingentes Epiſcopus omni amota appellatione quoad effectum ſuſpenſiuum ſummarie componit,p.3.alleg.78.nu 25.pag.248.

Præcedentiæ ſunt iudicandæ ſecundum loci conſuetudinem. ibid.nu.27.

Præcedunt Canonici Regulares monachos etiam nigros, ibi. nu. 29. & Fratres Prædicatores præcedunt reliquos Mendicantes, ibid.nu.30.

Præeminentiarum in materia an poſſit compromitti,ibi.n.31.

Præcedentiarum controuerſiæ quomodo componendæ declarauit Greg.XIII.ibid.nu.32.pag.249.

Præcedere debet religio,quæ eſt prima in inſtitutione,& approbatione,ibid.nu.36.Vnde Monachi trium fontium,& S. Crucis in Hieruſalem præcedunt Monachos S. Euſebij, ex quo eorum ordo,qui eſt Ciſtercienſium, fuit prius inſtitutus,& approbatus,ibid.nu.37.pag.ead.

Præcedentiæ ſunt terminandæ ſecundum quod in alma Vrbe omnium magiſtra ſeruatur,ibid.nu.ead.

PRÆCEPTORIÆ Militiæ,& Ordinis S.Ioannis Hieroſolymitani vacant per promotionem ad Epiſcopatum, p. 3.alleg. 57.nu.72.pag 122.

PRAECO Epiſcopus dicitur vt annuntiet populo ſcelera aliorum, p.1.tit.1.cap.2.nu.13.pag.8.

PRAEDICANDI munus per Epiſcopum committi poteſt etiam clerico,qui non ſit in Sacris conſtitutus, p.3.alle.76. nu.45. pag.241.

Prædicantes miracula falſa, vel incerta,aut prophetias, quæ non continentur in Sacra ſcriptura,incidunt in excommunicationem Papalem,p.3.alleg.50.nu.119.pag.19.

Prædicare debent, vel facere prædicare Epiſcopi tempore Quadrageſimæ,& Aduentus Domini, p.3.alleg.76.num.30. pag.240.241.
Prædicare non eſt actus proprius alicuius Ordinis, ſed potius iuriſdictionis,p.3.alleg.76.nu.44.pag.242.
Prædicationes populo facere præcipuum Epiſcoporum munus eſt,p.3.alleg.76.nu.1.pag. 238.
Prædicatio Epiſcopo non conceditur extra ſuam diœceſim, cum poſſit prohiberi ab Ordinario loci,p.3. alleg.26. nu.2. pag. ead.
Prædicationis munus ſi Epiſcopi impediti populo facere non valent,ad illud ſalubriter exequendum viros aſſumere debent,p.3.alleg. 76.nu.4.pag.239.
Prædicationis munus committi poteſt Sacerdoti, aut aliis ex duobus Sacris Ordinibus inſignitis, p. 3.alleg.76.num.42. pag.242.
Prædicatio tempore cuiuſcunque interdicti licita eſt, p. 3.alleg.76.num.46.pag.ead.
* Prædicatoris officium aliquibus interdicere poteſt Archiepiſcopus per totam prouinciam, p.1 tit.4.nu.15.pag.146.
Prædicatorum deputandi munus ad Epiſcopum pertinet impeditum aliqua cauſa ex relatis in cap.inter cætera,de officio Ordinario,p.3.alleg.76.nu.5.pag.239.
Prædicatoris electio, & deputatio ad ſolos Epiſcopos in eorum Cathedralibus ſpectat nulla habita ratione cuiuſcunque conſuetudinis,etiam immemorialis,p.3.alleg.76.n. 6.pag.ead.
Prædicatores pro Eccleſiis ſuæ diœceſis à ſolo Epiſcopo abſque Capituli conſenſu deputari poſſunt, p.3.alleg.76.n. 8.pag.ead.
Prædicatoris munus obedire per ſe volentes, qui animarum curam habent,non debent prohiberi, p. 3.alleg.76.num.9. pag.239.
Prædicator pro ſola obligatione concionandi poteſt exigere pretium,locando libertatem ſuam,p.3.all.76.n.10.pag.ead.
Prædicatores deputandi ſunt impenſis eorum, qui eos præſtare tenentur,vel ſolent,p.3.alleg.76.nu.11.pag.ead.
Prædicatorum ſolita merces nulla ex parte à penſionariis eſt exigenda, atque & minus ſi populus hoc ſumptus facere ſolebat,p.3.alleg.76.nu.13.pag.ead.
Prædicatoribus mercedem ſolitam exhiberi communitas dare debet, ſi ex conſuetudine immemoriali conſtat eam olim fuiſſe illis exhibitam, p.3.alleg.76.nu.14.pag.239.
Prædicator pro Quadrageſima quorum expenſis ſit conducendus, quando dubitatur, debet Epiſcopus interim proprio ſumptu conducere illum, p.3.alleg.76. nu.15.pag.ead.
Prædicatores Regulares prædicare volentes in Eccleſiis ſui ordinis debent à Superioribus de vita,moribus, & ſcientia examinari,& approbari,& obtenta ab eis licentia,cum ea perſonaliter ſe coram Epiſcopo præſentare, & ab eo benedictionem petere, p.3.alleg.76.nu.17.pag.ead.
Prædicatori idoneo non eſt deneganda licentia prædicandi, nec poteſt eum Ordinarius ad libitum, & ſine rationabili cauſa ſuſpendere à prædicatione,p.3.alle. 76.n.21.pag.240.
Prædicatorem ſi Epiſcopus ſuſpendat, non tenetur cauſam exprimere quare ad hoc prohibendum moueatur, p.3.alle. 67.nu.22.pag.ead.
Prædicatores Regulares an poſſint de doctrina examinari ab Epiſcopis? p.3.alleg.76.nu.23.pag.ead.
Prædicatores Verbi Dei quales eſſe debeant, p.3.alleg.76.nu. 47.pag.242.
Prædicatoribus errores, aut ſcandala diſſeminantibus in populum, quamuis Regulares ſint,poteſt Epiſcopus prædicationem interdicere,etiam in ſuis monaſteriis, p.3.alleg.76. num.48.pag.ead.
Prædicatores etiam Regulares hæreſes prædicantes punit Epiſcopus, p.3.alleg.76.nu.49.pag.ead.
Prædicatores Regulares quando in Eccleſiis ſuorum ordinum inuitis, aut contradicentibus Epiſcopis prædicare non poſſint,p.3.alleg.76.nu.20.pag.239.
Prædicatori ad præſtandam eleemoſynam poteſt Epiſcopus cogere laicum,qui eam præſtare tenebatur, p.3.alleg.82.n. 7.pag.260.
Prædicare ſæpiſſime exemplo & verbo debet Epiſcopus, ſcientia,qua debet præditus,p.1.tit.2.gloſ.10.nu.12.pag.79.
Prædicandi munus Epiſcopis incumbit, ibid. nu.13.pag.ead.
Prædicare debet Epiſcopus exemplo intentus, ibid. num.15. cum ſeqq.pag.ead.cum ſeqq.
*Prædicatorum Ordo exemptus fuit à Gregorio XI.p.3.alle. 105.poſt n.12.verſ.Prædicatorum,pag.363.
PRÆEMINENTIARVM in ſedendo in ſynodo diœceſana nullum præiudicium in futurum ſedentibus operatur, p.3. alleg.93.nu.16.pag.298.
PRÆLATIONVM, & dignitatum gradus ex Eccleſiæ inſtitutione,& ab ipſo iure humano proceſſerunt, p.1.tit.1.cap.6. nu.23.pag.30.31.
Prælationes Primatiuum, & Archiepiſcoporum ad ius diuinũ eſſe referendas qui teneant,oſtenditur,ibi.n.24. pag.31.
PRAELATORVM Eccleſiaſticorum gradus ad imitationem Gentilium, eorúmq; Flaminum, & Archiflaminum Diuum Perrum ordinaſſe,qui teneant,oſtenditur, p.1.tit.1.cap.7.n. 2.pag.ead.
Prælatorum Eccleſiaſticorum gradus ad cœleſtis Hierarchiæ ſimilitudinem inſtitutos fuiſſe verior tenet ſententia,ibid. num.3.
Prælaturis contra temere ſe ingerentes inuehuntur Sanctus Bernardus,& Gregorius, p.1.tit.2.glo.2.nu.7.pag.44.
Prælaturæ acceptatio procedere debet ex quadam intima ſtimulatione, ſolicitante nos æmulari fraternam ſalutem, ibid. nu.11.pag.45.
* Prælaturam eorum ſuſcipientes in ciuitate diuerſarum linguarum qui ſunt linguæ ſuæ priuſquam ſuſcipiantur à proprio Epiſcopo in coadiutorem ſuum,incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam, p.3.all.50.n.194.pag.27.
Prælatus peccans tot mortibus dignus eſt, quot ad ſubditos ſuos perditionis exempla tranſmittit, p.1.tit.2.gloſ.3.num. 24.pag.55.
Prælati à perſonarum acceptione cauere debent,p.1.tit.2.glo. 12.nu.14. pag.85.
Prælatus intueri debet nedum immoderatiùs cuſtoditur virtus humilitatis,ſoluantur iura regiminis,ibid.nu.15.
Prælati non ſeueritate, ſed benevolentia ſubditos corripere debent,ibid.nu.17.
Prælati Regulares in ſubditos excommunicationes pro rebus deperditis dirigere nõ poſſunt,p.3.alle.96.n.13.pag.313.
Prælati Regulares in monaſteriis exemptis, & ſibi ſubiectis non poſſunt facultatem concedere nouitiis diſponendi de ſuis bonis temporalibus,p.3.alleg.99.nu.7.pag.326.
Prælati Religioſorum non habent facultatem degradandi, ſeu deponendi ſuos ſubditos, niſi illis conceſſum ſit per priuilegium, vel conſuetudinem à Romano Pont. toleratum,p.3.alleg.110.nu.25.pag.389.
Prælati, quorum præſentia in degradatione Clerici neceſſaria eſt ex diſpoſitione Concilij Trid. ſeſſ. 13. de reformat. cap.4.debent cum proprio Epiſcopo in cognitione,& examine cauſæ tanquam iudices ferre ſuffragium, ibid.nu.25. pag. ead.
Prælati Eccleſiarum Epiſcoporum nomine nuncupantur, quia præcipuum eorum munus eſt pro ſubditorum ſpirituali ſalute diligenter inuigilare,p.1.tit.1.cap.6.nu.14.pag.29.
Prælati Regulares habentes ius Baculum deferendi, & Mitram, minores Ordines conferre poſſunt alus Regularibus,qui dimiſſorias ſpeciales ſuorum Superiorum, & ſpecialem conſenſum Epiſcopi loci habuerint, p.2.alleg.3.nu. 13.pag.170.
Prælati inferiores dimiſſorias concedere nequeunt, niſi ex conſuetudine legitime præſcripta, aut alio peculiari iure poteſtatem acquiſiuiſſent eas dandi,p.2.alle.7.n.6.pag.182.
Prælati Regulares bene poſſunt conciliare Eccleſias quacunque ex cauſa violatas, & pollutas aqua per ipſos benedicta, ſi Epiſcopus, qui illam benedicat,diſtet vltra duas dietas, p.2.alleg.28.nu.64.pag.278.
Prælati inferiores habentes iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi,poſſunt in iuramentis & votis diſpenſare, & in illis caſibus,in quibus Epiſcopi diſpenſare valent, p.2. alleg.36. nu.11.pag.322.
Prælati Regulares tam Generales,quàm Prouinciales, & locales ab Ordinario exempti,poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in votis,& iuramentis,p.2.alle.36.nu.12 pag.ead.
Prælati Religionum ex priuilegio & ſpeciali iure poſſunt diſpenſare in votis volentium intrare ſuum Ordinem, p. 2. alleg.36.nu.13. pag.323.
Prælatos ne ſua iuriſdictione vtantur impedientes,quique illorum,& delegatorum iudicia eludentes ad Curiam ſecularem recurrunt,aut contra illos decernunt,præſtantéſque auxilium excommunicantur,§.16.p.3.alle.50.nu. 73. pag.13.
Prælatus quicunq; ſibi ſubdituũ abſoluere,poterit ab omni excõmunicatione iuris nulli reſeruata,p.3.all.50.n.181.pag.34.
Prælatus dicitur Vicarius Epiſcopi ratione iuriſdictionis,quã habet cum adminiſtratione,p.3.alleg.54.nu.135.pag.99.

ed by Google

Prælati Regulares intra duos menſes ab adepta poſſeſſione ſuæ præfecturæ tenentur Fidei profeſſionem facere, p.3.alleg.61.nu.7.pag.161.

Prælatus omnis ius habens conferendi, inſtituendi, & à beneficio quoque clericos amouendi, poteſtatem habet liberas beneficiorum reſignationes admittendi, p.3.alleg.69.n.4.pag.165.

Prælatus quilibet etiam inferior, dummodo habeat Epiſcopalem poteſtatem, poteſt iuriſpatronatus acquiſitioni conſenſum præſtare, p.3.alleg.70.nu.30.pag.192.

Prælatus conferens beneficium iure deuolutionis tenetur ſeruare naturam beneficij, par.3.allegat.72.num.109.pag.206.207.

Prælati inferiores ius inſtituendi poſſunt habere ex priuilegio, præſcriptione, ſeu conſuetudine, p.3.alleg.72.num.184.pag.213.

* Prælatus inferior poteſt præſcribere vt in ſua Parochia præcedat Epiſcopum, p.3.alle.128.n.7.pag.448.

Prælati inferiores habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem vti proximiores Eccleſias ſeculares exempras non viſitant, p.3.alleg.74.nu.10.pag.226.

Prælatus nullus Papa inferior poteſt cenſum perpetuum, aut penſionem perpetuam imponere, par.3.allegat.85.num.2.pag.274.

Prælato, qui habet iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in Eccleſia, debetur Canonica portio de relictis ipſi Eccleſiæ, p.3.alleg.86.nu.8.pag.278.

Prælati Epiſcopo inferiores non poſſunt de iure ſubſidium charitatiuum exigere, ſed priuilegio, vel conſuetudine, p.3.alleg.87.nu.17.pag.283.

Prælatus, qui poteſt charitatiuum ſubſidium exigere, debet prius congregato Clero cum charitate, & humanitate ei exprimere cauſam ſuæ indigentiæ, par.3.alle.87.num.26.pag.284.

Prælatus Religionis, quamuis habeat quaſi Epiſcopalem auctoritatem in Regulares ſibi ſubditos, iure ipſo non poteſt indulgentias concedere, p.3.alleg.88.nu.19.pag 288.

Prælati Mendicantes, quorum Eccleſiis cura animarum non eſt annexa, venire non tenentur ad Synodum diœcesanam, p.3.alleg.93.nu.7.pag.297.

* Prælato excommunicato exiſtente tam contra Eccleſiam quam contra ipſum præſcriptio non curat, p.3.alle.132.nu.4.pag.451.

Prælatus vbi tenetur ſtare locationi prædeceſſoris, poteſt de nouo exigere à conductore penſionem prædeceſſori anticipare ſolutam, p.3.alleg.94.nu.5.pag.301.

Prælatus ſciens ſe repudiaturum prælaturam, non obligat ſucceſſorem, etiamſi faciat locationem nomine Eccleſiæ, p.3.alleg.94.nu.6.pag.ead.

Prælatus ſi ex cauſa renunciationis, vel permutationis libere dimittat ſuum beneficium, eius hæredes & fideiuſſores in locatione de eo facta tenentur de euictione locatoribus, p.3.alleg.94.nu.12.pag.ead.

Prælatus quando bona ſui beneficij locat tanquam libera, tunc eius hæredes, & fideiuſſores de euictione tenentur, p.3.alleg.94.nu.13.pag.ead.

* Prælato iniuſte negligenti inſtituere bene præſentatum, aut confirmare bene electum nullus certus terminus à iure præfinitur, p.3.alle.126.nu.52.pag.439.

* Prælatus Epiſcopo inferior ſi ius conferendi beneficia habuerit eo negligente conferendi poteſtas deuoluitur Epiſcopum, ibid.nu.68.pag.441.

Prælati Regulares in ſubditos excommunicationes pro rebus deperditis dirigere non poſſunt, par.3.alleg.96.num.13.pag.313.

Prælati habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, nulliq́ue Epiſcopo ſubiecti poſſunt in ſuis diœceſibus licentiam concedere nouitiis ad diſponendum de ſuis bonis temporalibus, p.3.alleg.99.nu.6.pag.326.

Prælati Regulares in monaſteriis exemptis, & ſibi ſubiectis non poſſunt facultatem concedere nouitiis diſponendi de ſuis bonis temporalibus, p.3.alleg.99.nu.7.pag.326.

Prælati Eccleſiæ, qui procurant vt Clerici capiantur à dominis temporalibus, vt beneficia renuntient, vel vt citati ad Apoſt. Sedem ad ipſam ire non poſſint, ſuſpenduntur à perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarum ad triennium, p.3 alleg.111.nu.29.pag.393.

* Præmonſtratenſes ab Epiſcoporum iuriſdictione exempti fuerunt per Alexandrum V. p.3.alleg.105.poſt num.12. verſ. Præmonſtratenſes, pag.363.

PRÆPOSITVS, ſeu Præfectus totius Ordinis Regularis poteſt charitatiuum ſubſidium petere à monaſteriis Ordinis ſui pro ſumptibus neceſſarius ad gubernationem Ordinis, ſi alunde non habeat bona, p.3.alleg.87.num.19.pag.283.

PRÆSCRIPTA vniuerſitate præſcribitur & iuſpatronatus illi adhærens, p.3.alleg.71.nu.41.pag.195.

*PRÆSCRIPTIO omnis prohibetur contra procurationē ratione viſitatoris iure communi debitam manente viſitandi onere, p.3.alleg.130.n.5.pag.451.

* Præſcriptio an admittatur de iure communi contra partem procurationis, & quid attento Concil. Trid. ibid. num.8.& 9.pag.451.

*Preſcriptio intra fines diœceſum, prouinciarū, ſeu parochiarum admittitur ad effectum vt preſcribens intra illos obtineat iuriſdictionem vel iura Epiſcopalia, ſeu Parochialia, p.3.alleg.131.nu.6.pag.452.

*Preſcriptio etiā immemorialis prohibetur in præſcribendis finibus diœceſum, prouinciarum, & Parochiarum, ibid.nu.10.pag.453.

*Præſcriptio admittitur, vbi de finibus non apparet, ibi.n.12.pag.453.

* Præſcriptio ipſo iure dormit contra Eccleſiam quocunque modo vacantem, p.3.alleg.132.nu.1.pag.454.

* Præſcriptio ipſo iure dormit contra Eccleſiam Paſtore viduatam, non ſolum in rebus ad Eccleſiam vel menſam Prælati pertinentibus, verum etiam in iis, quæ Eccleſiæ, vel Prælato inſimul cum capitulo & clericis communes ſunt, ibid.nu.5.pag.415.

*Præſcriptio non currit interim dum viuit Prælatus, qui rem Eccleſiæ temere alienauit, ibid.nu.6.pag.455.

*Præſcriptio contra vacantem Eccleſiam dormit, ibid.nu.9.pag.455.

* Præſcriptio an & quādo progrediatur contra hæreditatem iacentem, ibid.nu.10.

* Præſcriptio omnis extinguens omnino obedientia Epiſcopo diœceſano iure communi debitam indiſtincte prohibetur, p.3.alleg.128.nu 3.pag.447.

*Præſcriptio quæ iuri, ſeu bono publico nocet, repugnātiam. confuſionem, & mendicationem continet, prohibetur, ibid, num.4.

*Præſcriptio per quam obedientia Epiſcopo debita nō extingu·tur, ſed transfertur in alium, non excluditur, ibid.num.5.pag.447.

*Præſcriptio etiam immemorialis nō poteſt extinguere omnino obedientiam Epiſcopo diœceſano iure communi debitam, ibid.nu.11.pag.448.

*Preſcriptio contra viſitationem multis modis cōtingere poteſt, p.3.alleg.129.nu.8.pag.448.

*Præſcr.ptio tollens omnino viſitationem iure communi iniunctam merito prohibetur, quamuis admittatur, quæ illam transfert, vel aliis accumulat, ibid.num.9.& 11.pag.448.

*Præſcriptio omnino viſitationem prohibēs quare prohibeatur, ibid.

*Præſcriptio ipſo iure dormit contra eos, qui nō iure, ſed facto aliquo impediuntur vbi huiuſmodi facta impedimentum non fuerit commune, ſeu generale, p.3.alleg.132.num.16.pag.456.

PRÆSENTARE non poteſt vicarius generalis ad beneficium iuriſpatronatus, ad Epiſcopi præſentationem pertinens abſque eius ſpeciali mandato, p.3.alleg.54.nu.82.pag.96.

Præſentationem habens in prabenda Pœnitentiariæ vnita poterit in ea poſtea præſentare electum ab Epiſcopo, p.3.alleg.55.nu.12.pag.106.

Præſentatus, ſeu electus ad beneficium poteſt abſens inſtitui ab Epiſcopo, ſi ei notum ſit eſſe idoneum notorie, p.3.alle.60.nu.85.pag.157.

Præſentatio in beneficio iuriſpatronatus fit per patronos, quando Eccleſia vacat, p.3.alleg.72.nu.3.pag.199.

Præſentationes multiplicatæ probant iuſpatronatus, dato etiam quod eſſent interpoſitæ, & non ſucceſſiuæ, p.3.alle.72.nu.30.pag.201.

Præſentationes multiplicatæ dicuntur ad minus duæ, p.3.alle.72.nu.31.pag.ead.

Præſentationes continuatæ, quæ omnes effectum ſortitæ ſunt, de ſubſtantia requiruntur in probatione iuriſpatronatus, quod ex vſurpatione præſumitur, p.3.alleg.72.nu.55.pag.202.203.

Præſentationes effectum ſortiri dicuntur ſi ſint confirmatæ, p.3.alleg.72.nu.56.pag.398.

Index rerum, & verborum.

Præſentari poſſunt in iurepatronatus omnes, qui prohibiti non reperiuntur,p.3.alleg.72. nu. 72.pag 204.

Præſentare ſe ipſum non poteſt clericus patronus, p.3.alleg. 72.nu.85.pag. 402.

Præſentare poteſt pater filium, auus nepotem, ſeu alios conſanguineos,p.3.alleg.72.nu.93.pag.205.

Præſentari ad beneficia,qui vt indigni non poſſint, p.3. alleg. 72.nu.101 pag 206.

Præſentantes minus idoneum, vel indignum peccant mortaliter, & ſi ſunt patroni Eccleſiaſtici priuantur ea vice iure præſentandi, ſi autem laici poſſunt intra quadrimeſtre alium præſentare,niſi ſcienter præſentauerint,p.3.alleg.72. nu.105.pag.ead.

Præſentatus Epiſcopo perſonaliter exhiberi debet, p.3.alleg. 72.nu.110.pag.207.

Præſentatio eſt exhibitio perſonæ per patronum Epiſcopo, vel alteri ad quem inſtitutio pertinet, legitime facta, p.3. alleg.72.nu.113.pag.ead.

Præſentatio de abſente facta non valet,nec Ordinarius tenetur præſentatum admittere, qui ſe perſonaliter non exhibet,p.3.alleg.72.nu.114.pag.ead.

Præſentati cur perſonaliter, & non per procuratorem ſe debeant Epiſcopo præſentari,p.3.alleg.72.nu.117.pag.ead.

Præſentatum abſentem poteſt Epiſcopus inſtituere, ſi ei notum ſit eſſe idoneum notorie, par. 3. allegat. 72. num. 118. pag.ead.

Præſentati ad beneficia ſimplicia, ſi Epiſcopo eorum idoneitas nota non ſit, à nullo etiam Apoſtolicæ Sedis Nuncio inſtitui debent, niſi prius fuerint ab Ordinario examinati, p.3.alleg.72.nu.124.pag.208.

Præſentatio à patronis laicis,vel clericis ratione proprij patrimonij facienda eſt intra quadrimeſtre,& ab Eccleſiaſticis intra ſemeſtre,p.3.alleg.72.nu.126.pag.ead.

Præſentatio ſi fuit amiſſa, præſumitur facta in tempore, p. 3. alleg.72.nu.142.pag.210.

Præſentatio intra tempus datum à iure fieri poteſt quocunque die,etiam feriato,p.3.alleg.72.nu.144.pag.ead.

Præſentatio eſt actus extraiudicialis,& voluntarius,p.3.alleg. 72.nu.146. pag.ead.

Præſentatio poteſt fieri extra territorium, & dioeceſim habentis inſtituere, p.3.alleg.72.nu.147.pag ead.

Præſentatio coram Epiſcopo loci, vel coram habente inſtituere facienda eſt,p.3.alleg.72.nu.148.pag.ead.

Præſentatio quando fieri debet coram Epiſcopo, Sede Epiſcopali vacante fieri poteſt coram Capitulo, p. 3.alleg.72. nu.149.pag.210.

Præſentatio Eccleſiaſticorum vim habet electionis, in qua non cadit variatio,p.3.alleg.72.nu.154.pag.ead.

Præſentatus à laico acquirit tantum ius ad rem, p.3.alleg. 72. nu.155.pag.210.& p.3.alleg.57.nu.197.pag.136.

Præſentationis actus vbi non fuit perfectus poterit tunc patronus Eccleſiaſticus iterum canonicè præſentare,p.3.alle. 72.nu.165.pag.211.

Præſentatus à duobus compatronis, vno clerico, alio laico, eſt inſtituendus,quamuis laicus variando alium præſentauerit,p.3.alleg.72.nu.166.pag.ead.

Præſentatum ſi Ordinarius ſine legitima cauſa admittere nolit,patronus non tenetur alium præſentare,p.3.alleg.72. nu.167.pag.ead.

Præſentatio & inſtitutio quando pertinet ad Epiſcopum diuerſo capite ſeparatæ fieri debet, ſecus vero quando ad Epiſcopum tanquam Epiſcopum pertinet præſentatio iuriſpatronatus,vel ad eum ex deuolutione deuoluitur,quia tunc in eius arbitrio erit vnico,vel duplici actu negotium expedire,p.3.alleg.72.nu.106.pag.215.

Præſentatis pluribus à diuerſis patronis ille debet inſtitui, qui à maiore parte fuit præſentatus, p.3.alleg.72.num.197. pag. ead.

Præſentatus ad aliquod beneficium ſi ante confirmationem per ſe vel alium adminiſtrauerit eo ipſo priuatur iure ſibi quæſito,& beneficium vacat vt prius,p.3.alleg. 57.nu. 214. pag.138.

Præſentatus ſeu electus ad beneficium poteſt abſens inſtitui ab Epiſcopo,ſi ei notum ſit eſſe idoneum notorie,p.3.alle. 60.nu.85.pag.157.

PRÆSTIMONIA poſſidens inibi domicilium habere dicitur, & ab Epiſcopo loci, vbi eſt ſitum præſtimonium, ordinari poteſt,p.2.alleg.4.nu.48.pag.176.

Præſtimonia inter Eccleſiaſtica beneficia connumerantur, ibid.nu.49.

Præſtimonium vel fraranſiam habens gaudet fori priuilegio, p.2.alleg.12.nu.11.pag. 202.

Præſtimonia qualia veniunt ſub diſpoſitione regulæ 9. Cancellariæ,p.3.alleg.57.nu.149.pag.131.

PRÆSVLES dicuntur Epiſcopi,quia in Concilio præſident,p. 1.tit.1.cap.2.nu.5.pag.7.

PRÆTOR habet poteſtatem puniendi ſuos officiales pro delictis in officio commiſſis, p.3.alleg.107.num.14.pag.381.

PRÆVENIENDI voluntas colligitur ex clauſula contenta in litteris,dummodo tempore datæ non fuerit alicui ius quæſitum,p.3.alleg.57.nu.11.pag.116.

Præueniens ſummus Pont.in conferendo etiam in menſibus Ordinario conceſſis,valet eius collatio,ibid.nu.10.

PRETIOSÆ res mobiles,cum immobilibus æquiparantur, ſine cauſa & ſolemnitate alienari non poſſunt,p.3.alle. 95.n. 39.pag.307.

PRIMATES, vt verior tenet ſententia, licet Patriarchæ poſſint appellari, non tamen omnes Primates vere ſunt Patriarchæ, nec idem habent officium eandémve auctoritatem,p.1.tit.1.cap.6.nu.7.pag.28.

PRIMA TONSVRA à Parochis ſimplicibúſque Sacerdotibus, & à Guardianis, ac Prioribus poterat conferri, quod hodie non procedit cum Eccleſiæ vſus reſiſtat, p. 2.allegat.3. nu.16. pag.170.

Prima clericalis tonſura ſecundum aliquos poteſt conferri ab Epiſcopo ſuis ſubditis in aliena dioœceſi,p.2.alleg. 6.n. 15.pag.67.

Prima tonſura non confertur niſi habenti ætatem ſeptem annorum,p.2.alleg.11.nu.1.pag.197.

Primam tonſuram recipiens ante ſeptennium non peccat mortaliter, ſi nondum peruenit ad vſum rationis, Epiſcopus tamen conferens tonſuram ante ſeptennium mortaliter peccat,p.2.alleg.11.nu.3 pag.ead.

Prima tonſura non eſt conferenda niſi oſtendenti ſe legere, & ſcribere ſcire in lingua ſeptem vulgari, p.2.alleg.11.n.5. pag.ead.

Prima tonſura in omni tempore poteſt conferri, p.2.alleg.11. nu.19. pag.70.

Primam tonſuram ſi inuito homini conferat Epiſcopus ipſo iure ſit ſuſpènſus,p.3.alleg.111.nu.3. pag.391.

Primam tonſuram ſi Epiſcopus infanti præſumat conferre per annum ab eius collatione ſuſpenditur, ibid. num. 4. pag.ead.

Primam tonſuram ſi Epiſcopus conferre præſumat homini alienæ dioœceſis ſine licentia ſui Superioris, ab eius collatione per annum ſuſpenditur, ibid.nu.7.pag.ead.

Primam tonſuram illiterato conferens Epiſcopus, ab eius collatione per annum ſuſpenditur, ibid.nu.6.pag.ead.

Primam tonſuram conferentes titulates Epiſcopi alicui non habenti litteras dimiſſorias, incurrunt ſuſpenſionem per annum à Pontificalibus,ibid.nu.14.pag.391.

PRIMATIÆ Hiſpaniarum ius Bracharæ ineſt ex inſtitutione S.Iacobi, p.1.tit.3.cap.8.n.48.pag.136.

Primatiæ ius Toletanæ Eccleſiæ competere de iure exiſtimarunt Summi Pontifices,ibid.nu.69.pag.138.

Primatiæ contentio inter Archiepiſcopum Bracharenſem & Toletanum à quo tempore inceperit,oſtenditur, ibid.nu. 78.pag.139.

PRINCEPS ſecularis non poteſt ſubditis ſuis indicere & præcipere obſeruantiam alicuius feſti ſine auctoritate Epiſcopi,p.3.alleg.105.nu.38.pag.365.

* Princeps priuilegium exemptionis concedens, aut iudex de exemptione ipſa ſententiam proferens, quando opponunt verba quod Eccleſia ſit iuris B.Petri,aut ad Eccleſiam Rom.pertineat,tum exemptio plene probatur,p.3.alle.123. n.16. pag.423.

Princeps res Regiæ Coronæ alienare nequit,p.1.tit.3.cap.2.n. 70.pag.115.

Principes omnes, qui in Eccleſias munifici, & liberales extiterunt de hoſtibus ſuis triumpharunt,& imperium ſeu regna ad longiſſimam poſteritatem traduxerunt,ibid. nu.81. pag.116.

Principibus aliquando conceſſum fuit, vt electio à Clericis facta valida non eſſet, niſi eorum accederet aſſenſus, p.1. tit.1.cap.3.nu.8.pag.11.

Principes ſunt inſtar lucentium gemmarum,p.1.tit.2.gloſ.3.n. 10.pag. 53.

Principis vita cenſura eſt ad quam dirigamur, ad quam conuertimur,ibid.nu.23.pag.55.

Principes plus corrumpunt exemplo, quàm peccato nocent,

ibidem num. 24.
Princeps debet esse Reip. quod oculus corpori, quod intellectus animæ, ibid.nu.17 pag.56.
Princeps nullum maius indicium bonæ mentis potest ostendere,quam vt adiungat sibi viros virtute & fama celebres, p.1.tit.2.glos.16.nu.9.pag.90.
Principi soli competit legem condendi potestas, p.3.alleg.50. nu.33.pag.10.
*Principes & officiales,qui tertio admoniti ab Episcopis,vel Ecclesiasticis personis recusant facere iustitiam superiorum causis excommunicationem nemini reseruatam incurrunt, p.3.alleg. 50.n.191.pag. 26.
PRIOR in Lusitania dicitur prima dignitas in Collegiata, p.1.tit.3.glos.17.nu.53.pag. 95.& par.3.alleg.57. nu.96. pag. 226.vbi quod in aliquibus Hispaniæ partibus dicitur Abbas,alibi vero Præpositus.
Prior Fratrum Prædicatorum, si illi electio pauperum commissa sit, potest eligere Fratres suos, quamuis ipsi filij sint spurij,p.3.alleg.83.nu.25.pag.268.
PRIORATVS, Præposituræ, & aliæ dignitates conuentuales, ac præceptoriæ generales Ordinum quorumcunque, sed non Militarium,comprehenduntur sub reseruatione regulæ 4 Cancellariæ,p.3.alleg.57.nu.103.pag.126.
Prioratus & dignitates conuentuales, non clausirales cadunt sub reseruatione regulæ, 4. Cancellariæ, ibid. num. 105. pag.127.
Prioratus per Vicarium perpetuum deseruiri solitus non dicitur beneficium curatum,ibid.nu.166.pag.133.
Prioratus Religionis S.Augustini,& S.Dominici, & alij similes,quia non sunt perpetui, non comprehenduntur sub reseruatione regulæ 9.Cancellariæ,ibid.nu.175.pag.134.
Prioratus,Abbatias,Præposituras, beneficiáque Regularia solus Papa commendare potest,p.3.alleg.56.nu.19.pag.145.
Prioratus Regulares habentes curam animarum soliti commendari secularibus,concursu non conferuntur, p.3.alleg. 60.nu.34.pag.152.
Prioratus Militum Hierosolymitanorum Ordinarij visitare non possunt,p.3.alleg.74.nu.27.pag.227.
PRIORITAS, seu præuentio causatur non solum per vnum diem anterioritatis, sed etiam ratione vnius horæ, p.3.alleg. 78.nu.34. pag 249.
PRIVATIO beneficij ipso iure non inducitur nisi in casibus à iure expressis,p.3.alleg.57.nu.252.pag.140.
Priuari non potest Episcopus à Concilio Prouinciali, p.3.alleg.112. nu.2.pag.396.
PRIVILEGIA habens ad instar alicuius priuilegiati, habet etiam illud priuilegium quod priuilegiatus instar alterius obtinet,p.1.tit.3.cap.7.nu.14.pag.120.
Priuilegia si quæ sunt Primatiæ eius alicui Prælato concedentia non operantur in tertij præiudicium, p.1.tit.3.cap.8. nu. 68. pag. 138.
Priuilegium seu gratia ex precibus non veris ipso iure est nullum,ibid. nu.70.
Priuilegium concessum à Summo Pont. intelligitur sine tertij præiudicio, ibid.nu.71.
Priuilegium obtinens à Sede Apostolica ad recipiendos Ordines à quolibet Episcopo, non indiget nouis litteris dimissorialibus,sed testimonialibus tantùm proprij Ordinarij de vita & moribus,p.2.alleg.7.nu.15.pag.183.
Priuilegium concessum alicui Religioni ad ædificanda Monasteria sine licentia Ordinarij an ex non vsu amittatur, p.2.alleg.26.nu.10.pag.259.
Priuilegium amittitur per modum & viam præscriptionis, vel per viam tacitæ renunciationis,& non vsum,p.2.alleg. 26.nu.11.pag.ead.
Priuilegium non amittitur per non vsum si occasio, & opportunitas non se obtulit vtendi illo, p.2. alleg.26.num.13. pag.260.
Priuilegiarius si occasione oblata suo priuilegio non vtatur, quando illud amittat,p.2.alleg.26.nu.14.pag.ead.
Priuilegium vt amittatur quando videatur sufficiens vnicus actus contrahentionis priuilegio contrarius, p. 2.alleg.26. nu.15.pag. ead.
Priuilegiatus per non vsum, aut contrarium vsum quonam tempore priuilegio suo renuntiare videatur,p.2.alleg.26.n. 18.pag.261.
Priuilegia mere voluntaria per vllum tempus non admittuntur,p.2.alleg.26.nu.19.pag.ead.
Priuilegium habentes dispensandi in casibus Episcopalibus etiam matrimonialibus,non possunt dispensare in impedimentis matrimonij,p.2.alleg.35.nu.12.pag.320.
Priuilegium solus Papa potest concedere, vt quis soluatur à lege, qua quisque decimam partem fructuum soluere cogitur,p.3.alleg.50.nu.44.pag.11.
Priuilegium Regi,& Principi solus Papa concedit, vt beneficia in Ecclesiis suæ ditionis sita obitu beneficiarij destituta conferre queant,p.3:alleg.50.nu.45.pag.ead.
Priuilegia omnia,etiam Mare magnum Confessariis Regularibus olim concessa absoluendi à casibus Episcopo reseruatis sunt reuocata,p.3.alleg.52.nu.8.pag.61.
Priuilegiatum quod non est, si perueniat ad priuilegiatum, amittit naturam antiquam,& efficitur priuilegiatum, p.3. alleg.72.nu.130.pag.209.
Priuilegium Episcoporum, vt per vniuersum mundum possint prædicare, intelligitur nisi in alienis diœcesibus prohibeantur ab Episcopis locorum, par. 3. alleg. 76. num.3. pag.238.
Priuilegij à se concessi reuocatio de plenitudine potestatis solius Principis est,p.3.alleg.89.nu.111.pag.290.
Priuilegium fori & Canonis per degradationem verbalem non amittitur,p.3.alleg.110.nu.3.pag.386.
*Priuilegio quæ acquiri possunt acquiruntur etiam præscriptione,p.3.alleg.127.nu.2.pag.445.
Priuilegia,quæ Patriarchis in iure concessa reperiuntur, quatuor tantum Primatus,& veris competunt,non vero aliis, qui improprie hoc nomine vsitata voce appellari solent, p.1.tit.3.cap.1.nu.37. pag.103.
* Priuilegium exemptionis concessum personis per viam legis,seu in corpore iuris clausum, an per delictum amittatur,p.3.alleg.123.nu.6.pag.421.
* Priuilegium exemptionis quando conceditur personis respectu delictorum, vt scilicet pro illis ab Ordinariis puniri non possint,tunc si exempti delinquant,conueniri poterunt coram Ordinariis locorum in quibus deliquerunt, ibid.nu.8.pag.422.
* Priuilegium sententia,aut scriptura quando non fiunt principaliter super exemptione, seu libertate, sed incidenter propter aliud narrant aliquam Ecclesiam, vel personam esse iuris B.Petri, tunc per talia verba exemptio non probatur,ibid.nu.16.pag.423.
* Priuilegio exemptionis renunciari non potest etiam in præiudicium exempti ibid.nu.44 pag.426.
PROBANDI onus incumbit asserenti licentiam proprij Parochi in contrahendo matrimonio requisitam non interuenisse,quando contra eam opponitur à tertio, p.2.alleg.32. nu.136.pag.305.
PROBATIO iurispatronatus per authenticas scripturas est faciendа,itaut per testes non sufficiat, p. 3.alleg. 72.nu.25. pag. 200.
Probationes in iurepatronatus quare tam exactæ requirantur,p.3.alleg.72.nu. 21.pag.ead.
Probatio temporis immemorialis quando fit per scripturas, & instrumenta,centum requiruntur anni,si vero per testes sufficiunt sexaginta,p.3.alleg.72.nu.38.pag.201.
Probatio quæ requiratur in iurepatronatus, quod ex vsurpatione præsumitur,p.2.alleg.72.nu.54.pag 202.
Probatio,quam exigit Concil.Trid.in iurepatronatus ex vsurpatione acquisito, non requiritur si agatur non contra Ecclesiam,sed inter ipsosmet patronos, p.3.alleg.72.num.67. pag.203.
Probatio descendentiæ patronorum ad effectum præsentandi non requiritur stante quasi possessione præsentandi,p.3.alleg.72. nu.71.pag.204.
Probatio quinquagenaria,quæ per scripturas authenticas requiritur in iurepatronatus ex vsurpatione non potest fieri per testes,ibid.nu.57.pag.203.
PROBATIONIS ANNVM ante professionem emittendam debet habere religiosus,alias professio esset nulla, p.3.alleg. 101.nu.16.pag.339.
Probationis annus incipit à die susceptionis habitus, siue ab eo die, quo communis sequitur aliorum religiosorum vita, ibid.nu.19.
Probationis annus debet esse continuus, & non sufficit interpollatus,ibid.nu.23.pag.ead.
Probationis anni pars si extra monasterium iusta de causa cum habitu de Superioris licentia habeatur, non per hoc dicetur discontinuatus,ibid.nu.27.pag.336.
Probationis annus debet esse in habitu monachali,ibid.nu. 30.pag. ead.
Probationis annus potest impleri ab eo, qui nondum expleuerit

Digitized by Google

uerit annum decimum ſextum ætatis,ibid.num.31.

PROCESSIONALITER poſſunt inſimul incidere pater & filius,vnus tanquàm beneficiatus,alter tanquam capellanus diuerſarum Eccleſiarum, p.3.alleg.65.nu.22.pag.174.

PROCESSIONES à procedendo,& eundo dicuntur,p.3.alleg. 78.nu.1.pag.247.

Proceſſiones publicæ ſunt,quæ fiunt in Litaniis maioribus,& minoribus,aut pro bono publico,aut in aduentu noui Epiſcopi, vel in feſto Sanctiſſimi Corporis Chriſti, ibidem num.2.

Proceſſiones publicas nemo valet indicere niſi Ordinarius ſit,ibid.nu.3.

Proceſſiones publicæ dirigendæ ſunt quò voluerit Epiſcopus cum concilio Capituli,ibid.nu.4.

Proceſſiones publicas inducere valet Vicarius generalis abſente Epiſcopo, ibid.nu.5.

Proceſſiones priuatæ ſunt, quæ à Capitularibus & Clericis, ac Cathedralibus tantum fiunt ob aliquas cauſas, ibidem num.6.

Proceſſiones publicas concomitari per Epiſcopum poſſunt compelli exempti clerici, tam ſeculares,quàm Regulares, etiam monachi,ibid.nu.8. Et Clerici inſeruientes Eccleſiis Religionis Hieroſolymitanæ,nu. 11. Et Canonici, aliiſque Preſbyteris beneficia, vel officia Eccleſiaſtica obtinentes, ibid.nu.12.pag.247.

PROCVRATIO nulla debetur Epiſcopo, vel alij viſitatori, dum loca ſpecialiter exempta a præſtanda procuratione viſitat, p.3.alleg.73.nu.47.pag.222.

Procuratio attento hodierno Conc. Trid. iure præſcribi poteſt,nec petitur,vbi illam non dandi viget conſuetudo, p. 3.alleg.73.nu.48.pag.223.

Procurationem ſe moto priuilegio, vel præſcriptione nullus remiſiſſe videtur, etiamſi teſtatus fuerit ſe condonare debitæ ſibi obſequia,ſiue ſeruitia,par.3.allegat.73. nume. 49. pag. ead.

Procurationem nullus viſitator accipere poteſt ab Hoſpitalibus,& aliis locis leproſorum, domorum Dei, pauperum, infirmorum, ibid.n.50.pag.ead.

* Procuratio vel debetur ratione viſitationis, vel ex vi conſuetudinis, aut alterius iuris ſpecialis,vel tandem ex pacto legitime celebrato,tempore ſcilicet fundationis, p. 3. alleg.73.n.43.verſ.Eccleſiæ,pag.222.

* Procuratio viſitationi annexa qua ratione fuerit ſtatuta, ibidem.

* Procurationes plures in anno exigere an poſſit Prælatus ſi pluries quam ſimul in anno viſitauerit,ibidem, verſ. verum autem.

* Procurationum pro ſolutione an redditus Eccleſiæ ſint tantummodo obligati,an verò laici quoque contribuere teneantur,ibid.verſ.verum reddituus,pag. 222.

* Procuro accipitur pro ſuſtento,& procuratio,pro ſuſtentatione,p 3.alleg.130.n.1.pag.450.

* Procuratio in iure Canonico dicitur ſuſtentatio vel refectio illa, quæ Ordinarijs ratione viſitationis, vel Legatis Apoſt.iure legationis debetur,ibi.n.2.pag.450.

* Procurationes ab Eccleſiis viſitatis præſtandas,eſſe Archiepiſcopus & Epiſcopus viſitatibus, quanam ratione lex Canonica conſtituerit,ibid.nu.3.pag.450.

* Procurationes,quæ ratione viſitationis iure aliquo ſpeciali debentur,præſcribi poſſunt,ibid.nu.6.pag.451.

* Procuratio manente viſitandi onere præſcribi non poteſt, ſecus inſimul cum illo,ibid.nu.7.pag.451. etiam cum præſcriptione immemoriali,ibid.nu.9.

* Procuratio reſpectu modi poteſt præſcribi, ibidem, num. 10. pag.451.

* Procuratio futura licet præſcribi non poſſit, poteſt tamen præſcribi præterita, ideſt annorum præteritorum,ibi.n.11. pag.452.

Procurationem à paupertibus clericis nullus poteſt exigere, p.3.alleg.73.nu.51.pag.223.*

Procurandus à nemine eſt Epiſcopus,dum exit vt Sacramentum Confirmationis tantum conferat, p.3.alleg.73.num.53. pag.ead.

Procurationem pecunia redimere liberum eſt viſitatis, ſi velint,p.3.alleg.73,nu.56.pag.ead.

PROCVRATOR conſtitutus à patrono ad præſentandum,non poteſt ipſum patronum præſentare,p.3.allegat.72.num.87. pag.205.

Procurator conſtitutus à patrono ad præſentandum non poteſt ſe ipſum præſentare,p.3.alleg.72.nu.88.pag.ead.

Procurator nominans indignum ad beneficia,non præiudicat patrono, p.3.alleg.72.nu.106.pag.206.

Procurator non tenetur inuitus ſuſcipere mandatum,p.3.alle. 79.n.35.pag.253.

* Procurator non cenſetur habere liberam & generalem adminiſtrationem niſi id in mandato exprimatur, p.3.alleg. 133.nu.24.pag.

PROEMIORVM exempla nutriunt virtutes, p.1.tit.2.gloſ.17.n. 13.pag.93.

PROFESSIO FIDEI facienda eſt à prouiſis de beneficiis quibuſcunq; curam animarũ habentibus,in manibus Epiſcopi, vel eo impedito coram generali eius Vicario, vltra quam quod prouiſi de dignitatibus, & Canonicatibus in Eccleſiis Cathedralibus tenentur etiam eam emittere in Capitulo, p.3.alleg.61.nu.1.pag.161.

Profeſſionis Fidei forma vbi referatur, par.3.alleg.61.num.1. pag.ead.

Profeſſionem Fidei qui teneantur emittere, p.3.alleg.61.nu.3. pag. ead.

Profeſſio Fidei facienda eſt à promouendis ad Epiſcopatum, p.3.alleg.61.nu.4.pag.ead.

Profeſſionem Fidei denuo obligantur emittere, qui in adeptione alterius beneficij ſimilis eam iam emiſerunt, p.3. alleg.61.nu.8.pag.ead.

Profeſſionem Fidei emittere tenetur, qui denuo conſequitur Parochialem dignitatem, vel præbendam,quam antea habuerat & dimiſit,p.3.alleg.61.nu.9.pag.161.

Profeſſionem Fidei non tenentur emittere Canonici, & dignitates Collegiatarum Eccleſiarum, p.3.alleg.62.num.15. pag.162.

Profeſſio Fidei coram Vicario generali, etiam Epiſcopo non impedito fieri poteſt,p.3.alleg.61.nu.16.pag.ead.

Profeſſionem Fidei poſſunt facere prouiſi de dignitatibus, vel Canonicatibus Cathedralium in Capitulo præſente Epiſcopo, ſeu eius Vicario, qui forte eſt Canonicus itaue eam iterum non cogantur foris coram eodem emittere, p. 3.alleg.61.nu.17.pag.ead.

Profeſſio Fidei Sede Epiſcopali vacante non ſufficit fieri coram Capitulo,ſed coram eius Vicario,p.3.alleg.61.num.18. pag.ead.

Profeſſio Fidei an per procuratorem fieri poſſit, p. 3.alleg.61. nu.19.& 20 pag.162.

Profeſſio Fidei emiſſa creditur quando collatio beneficij eſt decennalis,p.3.alleg.61.nu.21.pag.ead.

Profeſſionem Fidei omittentes facere intra duos menſes à die adeptæ poſſeſſionis, fructus ſuos non faciunt nec illis ſuffragatur poſſeſſio,p.3.alleg.61.nu.22.pag.ead.

Profeſſio Fidei poſt duos menſes facta ad fructus temporis præteriti poſt lapſum duorum menſium quærendos prouiſis non ſuffragatur,p.3.alleg.61.nu.23.pag.163.

Profeſſionem Fidei non emittentes intra duos menſes ita fructus ſuos non faciunt, vt in conſcientia teneantur illos reſtituere etiam non intercedente aliqua ſententia, p. 3. alleg.61.nu.28.pag.163.

Profeſſionem Fidei per ignorantiam, ſeu inaduertentiam intra duos menſes non facientes, quamuis in foro exteriori non excuſentur, in foro tamen conſcientiæ non obligantur ad reſtitutionem,part.3.alleg.61.nu.29.pag.164.

Profeſſionem Fidei exigere debent Ordinarij à Regularibus antequam officium prædicandi aſſumant,p.3.alleg. 76. n.u. 35.pag.241.

Profeſſio Fidei intelligibili voce legitur in ſynodo diœceſana,p.3.alleg.92.nu.17.pag.298.

* Profeſſionem Fidei non tenetur emittere prouiſus de Parochiali,quæ olim habuit Parochianos, ſed nunc habere deſiit,p.3.alleg.61.poſt nu.12.verſ.ſexto, pag.162.

* Profeſſioni Fidei faciendę vltro ſe offerre debent prouiſi de Parochialibus adeo vt non requiratur de neceſſitate monitio, ibid.

PROFESSIONEM RELIGIONIS poteſt Summus Pont.irritam facere certa formula minime ſeruata, p.3.alleg.50.num.48. pag.11.

Profeſſionem aſſerens fuiſſe metu factam, & cauſam metus duraſſe,etiam poſt quinquennium audiri poterit per viam reſtitutionis, p.3.alleg.104.nu.18.pag.358.

Profeſſio nulla an ratificetur à perſiſtente in religione, ignorante tamen nullitatem,oſtenditur,ibid.nu.19.

Profeſſionis nullitas ſi proponatur coram Ordinario & ſuperiore Regulari debet intra biennium terminari, quia ſubintrat diſpoſitio Concilij,ſeſſ.24.de reform.cap.20.p.3. alleg.

alleg.101.num.2.pag.334.
Profeſſio Monachi facta ante decimum ſextum annum eſt nulla,ibid.nu.12.pag.ead.
Profeſſionem quorum dierum defectus nullam efficiat,oſtenditur,ibid.nu.13.pag.334.335.
Profeſſionem ante decimum ſextum annum expletum,vel intra annum probationis valide emittere poteſt,qui ex voto Religionem ingreditur,ibi.nu.14.pag.335.
Profeſſio,quæ in quibuſdam Religionibus facienda eſt in decimo octauo ætatis anno,ſi fiat ante illud tempus, poſt tamen decimum ſextum a Concil.Triden.expreſſum, valida eſt,ibid.nu.15.pag.ead.
Profeſſio intra annum probationis emiſſa nullum obligat, nec in ſpecie, nec in genere Religioni, nec etiam in foro conſcientiæ,ibid.nu.17.pag.335.
Profeſſio durante anno nouitiatus emiſſa non poteſt haberi rata, niſi accedat Papæ diſpenſatio de conſenſu recipientium,& receptorum,ibid.nu.18.pag.ead.
Profeſſio facta in vltimo anni die non eſt inualida, ibid.n.22. pag.ead.
Profeſſio facta ante expletum probationis annum eſt nulla, neque huiuſmodi terminus ex conſenſu partium poteſt remitti, ibid.nu.32.pag.336.
Profeſſio monachi erit nulla quando facta fuit non ſeruata forma præſcripta à Sixto V. pro informationibus faciendis edita,ibid.nu.43.pag.338.
Profeſſionis nulla cauſa ita eſt proponenda coram ſuperiore & Ordinario copulatiue, vt nullo modo poſſit Superior per ſe ſolum de illa cognoſcere, p. 3.allegat. 104.num.14. pag. 357.
Profeſſionem afferens fuiſſe metu factè.& cauſam metus duraſſe etiam poſt quinquennium exaudiri poterit per viam reſtitutionis,ibid.nu.18.pag.358.
Profeſſi nulliter,quia in eorum informatione non fuit ſeruata forma præſcripta à Sixto V. poſſunt etiam poſt quinquennium reclamare,p.3.alleg.101.nu.44.pag.665.& alleg. 104.nu.20.pag.359.
Profiteri nullus valet expreſſe nec tacite ante 16. annum expletum,& profeſſio antea facta ipſo iure eſt nulla, ibid.n. 5.pag.657.quamuis religionem ingrediens ſit fœmina,ibi. nu.9.pag.334.
Profeſſus Religioſus non poteſt teſtamentum ante profeſſionem factum reuocare,p.3.alleg.99.n.14.pag.328.
* Profeſſi temere de clauſtro exeuntes,incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam, p.3.allegat. 60. nume.210. pag. 28.
* Profeſſi de clauſtro exeuntes ad audiendas leges,vel Phiſicam, excommunicationem nemini reſeruatam incurrunt, ibid.nu.113.pag.26.
PROTHONOTARII primi ſunt, & notariorum principes dicuntur,p.3.alleg.74.nu.30. pag.228.
Prothonotarij à iuriſdictione Ordinarij exempti ſunt, ibid. num. 31.
Prothonotariatus dignitas ad effectum reſeruationis acquiritur etiam ignoranti,ibid.nu.33.
Prothonotarij ſiue ſint creati à Papa,ſiue à legato, ſunt comprehenſi in Extrauag. ad regimen, de præbendis, ibidem num.34.
PROHIBITIO generalis vltra quartum gradum non poteſt eſſe rationabilis,p.1.tit.2.gloſ.17.nu.23.pag.94.
Prohibitio quod neophyti & deſcendentes abeis non admittantur ad Eccleſiaſtica beneficia quando poſſit eſſe rationabilis,& valida,ibid.nu.21.cum ſeqq.
PROPOSITVS alio migrandi,& non redeundi præſumitur ex eo quod quis recedit ab aliquo loco cum ſuppellectili,vel familia ſua,p.3.alleg.4.nu.40.pag.175.
PROMISSIO de vendendo quæ appellationis alienationis, p.2.alle.19.num.79.pag 279.
PROVINCIA, cui poteſt Epiſcopus quas ſub ſe debeat habere ciuitates,& Epiſcopos,oſtenditur, p.1.tit.1.cap.6.num.11 pag.28.
* Prouiſus de parochiali Eccleſia per concurſum cenſetur approbatus idoneus miniſter ad audiendas confeſſiones, dumtaxat in ea ciuitate,vel oppido vbi ſita eſt Parochia,p. 2.alleg.25.nu.18.pag.249.
* Prouiſus de Parochiali an ſit vbique intra eandem diœceſim eligibilis virtute iubilæi ad confeſſiones audiendas, ibid. nu.19.
PRVDENTIAM virtutum abbatiſſam nuncupat S. Bernardus, p.1.tit.2.gloſ.6.nu.1.pag.62.
Prudentia non exiſtente nulla eſt virtus,ibid.nu.2.
Prudentia Prælati in quibus conſiſtat,ibid.num.4.
Prudens eſt,qui intelligentia ſua aliquid cognoſcit,ſciens vero,qui alterius iudicio rem percipit,ibid.nu.5.
Prudentes ſicut ſerpentes quare Prælati requirantur, ibidem num.6.
Prudentia in Epiſcopo eſt vt in negotiis arduis non ſit facilis ad determinandum,ibid.nu.10.pag.63.
Prudentia in Epiſcopo requiritur ad reconciliandos peccatores,ibid.nu.12.
Prudentia Epiſcopi eſt in malignantium calumniis patiens eſſe,ibid.nu. 13.
Prudentia magna in Epiſcopo debet eſſe circa collationem beneficiorum,& ſpiritualium officiorum,ibid.,n.15.pag.64.
PVBLICA HONESTAS oritur ex matrimonio nondum conſumato,ſi non ſit inualidum defectu conſenſus, p.3.alle.51. nu.177.pag.58.
Publicæ honeſtatis impedimentum,vide impedimentum.
PVBLICANI qui pedagium,gabellam,vel vectigalia à Regularibus Ordinum Mendicantium exegerint, in excommunicationem Papalem incidunt,p. 3.alleg.50.nu. 142.pag.21.
PVELLA incluſa per vim in monaſterio debet inde educi, ſi tamen monialis effici velit etiam contradicente patre acceptanda,p.3.alleg.100.nu.7.pag.331.
PVDICITIA imprimis eſt habenda, qua amiſſa omnis virtus corruit, p.1.tit.2.gloſ.8.nu.3.pag.69.
Pudicitia fruſtra oſtentatur ſine temperantia,ibid.nu.6.
PVDICVS ille eſt, qui nõ modo corpus illibatum conſeruat, ſed qui neque intuitu, voce, vel geſtu leuitatem oſtendit, ibid.num.2.pag.142.
PVELLÆ educationis gratia licet ſacro veſtitu induræ non ſint, poſſunt in monaſteriis monialium retineri cum certis conditionibus,p.3.alleg.102.n.62.pag.350.
Puellæ cauſa educationis in monaſteriis Monialium recipi non poſſunt minores ſeptennio,& maiores vigeſimo quinto,ibid.nu.64.
Puella educationis gratia in monaſterio Monialium recepta, ſi ſtatim poſtquam præterijt 25. annum non egreditur, nec ipſa,nec alia quæuis incidit in excommunicationem, ibid. num.65.
Puellis, quæ ſumpſerunt ſacrum habitum in alieno Monialium monaſterio, debet ab Ordinario certus dierum numerus præfigi intra quem deberent declarare vtrum velint profeſſionem emittere,vel non, p.3.alleg. 100. num.3. pag.331.
PVERO affirmanti ſe eſſe ſodomitatum in nullo credit,p.2. alleg.44.nu.18.pag.360.
Pueri ad ſeminarium admittendi quales eſſe debeant, & quæ ibi addiſcere teneantur,remiſſiue, p.3.allegat. 77.num.34. pag.246.
* Punire poteſt Archiepiſcopus deuiantes à conſuetudine Metropolitanæ Eccleſiæ in diuinis officiis, p.1 tit. 4.nu.33. pag.145.
PVPILLVS ad emphyteuſim quare poſſit nominare, oſtenditur,p.1.tit.1.c.3.n.20.pag.12.

Q

QVÆSTORVM Sacræ pecuniæ qualitates quæ ſint,deſcribuntur,p.3.alleg.109.nu.1.pag.384.
Quæſtores eleemoſynarum admittendi non ſunt ſine Epiſcoporum vel Apoſtolicis veris literis,ibid.nu.1.pag.384.
Quæſtorum vſus qua ratione extinctus fuerit, ibid.nume. 3. pag.384.
Quæſtores non obſtante qualicunque exemptione poteſt Ordinarius incarcerare,excommunicare,& caſtigare,ibid. nu. 4.pag.384.
Quæſtuarij proprie dicuntur qui quæſtum ſibi referunt,ibid. nu.6. pag.384.
* Quæſtores eleemoſynarum per totam prouinciam mittere poteſt Archiepiſcopus pro fabrica Eccleſiæ Metropolitanæ,p.2.tit.4.nu.37.pag.145.
QVALITATES in fundatione beneficiorum appoſitas nec de conſenſu patroni Epiſcopus tollere poteſt, p.3.alleg.83.nu. 15 pag.267.
QVARTAM decimarum,mortuariorum, & Synodaticum vicarius generalis abſque ſpeciali mandato imponere non poteſt,p. 3.alleg.54.nu.123.pag.183.
Quarta Canonica an debeatur ex iis,quæ Confraternitatibus relinquuntur,p.3.alle.75.n.43.pag.459.& n.46.& 47. pa.255.

Digitized

Quarta Canonica ſoluitur ex iis quæ relinquuntur Eccleſiis, vel piis locis, non vero pauperibus, vel quando relinquuntur ad perpetuum cultum diuinum, ſeu pro ornamentis, p. 3. alleg. 75. nu. 44. pag. 235.

Quarta Canonica vt debeatur duo requiruntur, alterum quod loco relinquatur, alterum quod locus religioſus ſit, p. 3. alleg. 75. nu. 45. pag. 235.

Quarta Canonica an debeatur ex his, quæ relinquuntur Confraternitatibus deuotionis cauſa Epiſcopi auctoritate inſtitutis, p. 3. alleg. 75. nu. 48. pag. 235.

Quarta Falcidia non poteſt deduci ex his, quæ Confraternitatibus ſiue cum Epiſcopi auctoritate, ſiue abſque ea inſtitutis relinquuntur, p. 3. alleg. 75. nu. 49. pag. 236.

Quarta Falcidia de legatis ad pias cauſas non deducitur, p. 3. alleg. 75. nu. 50. pag. 236.

Quarta Falcidia an ſoluatur de legatis pro alimentis, & ex relictis pro ſtudio, p. 3. alleg. 75. nu. 51. & 52. pag. 236.

Quarta Trebellianica non deducitur ex fideicommiſſis vniuerſalibus, quæ ad pias cauſas relinquuntur, p. 3. alleg. 75. nu. 53. pag. 236.

Quarta decimarum Epiſcopo debita vnde initium ſumpſerit, p. 3. alleg. 86. nu. 33. pag. 280.

Quarta decimarum de iure communi debetur Epiſcopo ab Eccleſiis curatis, non autem ab ipſis parochianis, p. 3. alleg. 86. nu. 35. pag. 280.

Quarta decimarum eſt legis diœceſanæ, à qua exempta ſunt monaſteria, p. 3. alleg. 86. nu. 38. pag. 281.

Quarta decimarum poteſt in totum tolli conſuetudine, vel præſcriptione, p. 3. alleg. 86. nu. 49. pag. 281.

Quartam decimarum, mortuariorum & Synodaticum vicarius generalis abſque ſpeciali mandato imponere non poteſt, p. 3. alleg. 54. nu. 123. pag. 98.

QVINQVENNIVM, intra quod dici poteſt profeſſio nulla, incipit à die, quo quis expreſſam emiſit; in tacita vero à die, quo fecerit actus ſolummodo profeſſionis proprios, p. 3. alleg. 104. num. 16. pag. 358.

Quinquennio elapſo poteſt audiri Regularis deducens cauſam nullitatis ſuæ profeſſionis ſi intra illud non potuit reclamare, ibid. nu. 17. pag. 358.

Quinquennium intra quod Regularis poteſt deducere cauſas nullitatis ſuæ profeſſionis an currat minori, oſtenditur, ibi. nu. 21. pag. 360.

R

RATIO vbi eadem viget, ibi debet eſſe eadem diſpoſitio, p. 3. alleg. 65. nu. 4. pag. 172.

Rationes Ordinarij ſunt reddendæ ab adminiſtratoribus priorum locorum tam Eccleſiaſticis quàm laicis, p. 3. alle. 75. nu. 57. pag. 237.

Rationes Epiſcopo ſunt reddendæ de omnibus locis piis, ſiue ea ſint publica, ſiue priuata, ibid. nu. 58.

Rationes adminiſtrationis ab adminiſtratoribus Ordinarij poſſunt exigere, donec coram eodem doctum fuerit de inſtitutione, in qua ſecus expreſſe cautum fuerit, ibidem num. 59.

Rationem exigere poteſt Capitulum Sede vacante ab adminiſtratoribus piorum locorum ſicut Epiſcopus, ibidem, num. 61.

Rationes pluries in anno Epiſcopus poteſt exigere ab adminiſtratoribus piorum locorum, quando ei conſtituerit illas doloſe redditas fuiſſe, vel quando redditio non fuit finalis & plena cum reſtitutione reliquorum, ibid. nu. 63. pag. 237. & alleg. 82. nu. vlt. pag. 265.

Ratio fabricæ Eccleſiæ Cathedralis quomodo reddenda, p. 3. alleg. 82. nu. 38. pag. 265.

RECLAMATIO de nullitate profeſſionis facienda eſt habitu religionis retento, p. 3. alleg. 104. nu. 13. pag. 357.

REGES cur in humero, & non in capite vngantur, oſtenditur, p. 1. tit. 1. cap. 5. nu. 11. pag. 25.

Reges Franciæ peculiari priuilegio oleo è Cælo demiſſo vnguntur, p. 2. alleg. 31. nu. 11. pag. 287.

Reges Gothorum, Hiſpaniæ, Nauarræ, Aragoniæ, & Siciliæ vngebantur, ibid. nu. 9. & 10.

Reges Luſitaniæ conſueuerunt, & ſolent promittere Commendas vacaturas, vel præſentare aliquem in Eccleſia ſui patronatus in genere, p. 3. alleg. 72. nu. 4. pag. 199.

Regi quantumque ſcienti non currit tempus quatuor menſium ad præſentandum in beneficiis, ibidem, nume. 137. pag. 209.

RECTORES Parochialium nullius diœceſis tenentur accedere ad ſynodum vicinorem, p. 3. alleg. 93. nu. 6. pag. 297.

Rector Eccleſiam habens in vna diœceſi, prædia vero in alia, tenetur ſoluere charitatiuum ſubſidium Epiſcopo in cuius diœceſi ſita eſt Eccleſia, p. 3. alleg. 87. nu. 51. pag. 286.

* Rector beneficij, qui poteſt Miſſam per alium celebrare ſatis eſt vt tribuat Sacerdoti celebranti eleemoſynam congruam ſecundum morem ciuitatis, vel prouinciæ. p. 2. alleg. 14. nu. 7. verſ. deinde, pag. 140.

* Rectos beneficij vt deſignet ſibi ſucceſſorem qui beneficium obtineat ſine aliqua alia inſtitutione Ordinarij, poterit in fundatione cauere, p. 3. alleg. 70. n. 35. verſ. poterit, pag. 192.

Rectoris vocatio in diſmembratione beneficij requiritur, p. 3. alleg. 67. nu. 12. pag. 181.

Rector beneficij in vnione facienda non eſt vocandus, maxime quando vnio debet ſortiri effectum poſt eius obitum, p. 3. alleg. 66. nu. 20. pag. 177.

REBAPTIZANS, & rebaptizatus accedere culpa irregulares fiunt. p. 2. alleg. 30. nu. 29. pag. 283.

* Regalia, ac bona Eccleſiæ vacantia titulo defenſionis occupantes incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam, p. 3. alleg. 50. nu. 303. pag. 27.

REGIA Curia, vide Curia Regia.

Regia dignitas præ cæteris conuenit anteferri, p. 3. alleg. 75. n. 19. pag. 231.

REDITVVM beneficij generalis adminiſtratio quando competat, coadiutori, p. 3. alleg. 63. nu. 13. pag. 169.

Reditus Eccleſiæ quando coadiutori & ægrotanti beneficiario non ſufficiunt, quid faciendum ſit, oſtenditur, ibidem num. 15.

Reditus Eccleſiæ auƈti potius quàm diminuti in dubio præſumuntur, p. 3. alleg. 67. nu. 6. pag. 181.

Reditus alicuius capellæ pro Miſſis celebrandis deputatos in paramentorum emptionem pro vna vice conuertere poteſt Epiſcopus, p. 3. alleg. 83. nu. 14. pag. 267.

Reditus annui inter immobilia connumerantur, p. 3. alleg 95. nu. 46. pag. 367.

REFERENDARII ratione beneficiorum, quæ habent in partibus ſubſunt locorum Ordinariis, par. 3. allegat. 74. nu. 29. pag. 228.

REGIMEN omne, omniſque adminiſtratio auctoritate & amore continetur, p. 1. tit. 2. gloſ. 11. nu. 4. pag. 84.

Regiminis Eccleſiæ argumentum ex dexteritate Regiminis politici deſumitur, p. 1. tit. 2. gloſ. 16. nu. 11. pag. 91.

RECVRRENTES ad iudices laicos pro obtinendis inhibitoriis, & aliis impedimentis, ſunt ipſo iure excommunicati, p. 3. alleg. 79. nu. 4. pag. 251.

RECVRSVS ad Curiam ſecularem probatur ex iuribus minus firmiter extractis propter difficultatem illa extrahendi ſeruatis ſeruandis, ibi. nu. 5.

Regalia Baronum defunctorum, quæ conſiſtunt in lecto, equo, pileo, enſe, &c. ex antiqua conſuetudine ſolent dare hæredes Epiſcopo, in cuius diœceſi habent Baroniam, p. 3. alleg. 86. ſub n. 32. pag. 280.

REGINÆ monaſteria Fratrum poſſunt ingredi abſque incurſu alicuius cenſuræ. p. 3. alleg. 102. nu. 88. pag. 354.

REGVLA de octo eſt reſeruatoria menſium, p. 3. alleg. 53. num. 48. pag. 72.

Regulas aliquas Cancellariæ tulit, eáſque in ſcriptis redegit primus omnium Ioannes XXII. p. 3. allegat. 57. num. 59. pag. 121.

Regulæ Cancellariæ expirant morte cuiuſque Pontificis, reuiuiſcuntque per nouos Papas renouatæ, par. 3. allegat. 57. num. 60. pag. 121.

Regula quælibet Cancellariæ facit legem ſeparatam, diuerſamque reſeruationem, p. 3. alleg. 57. nu. 61. pag. 121.

Regulæ Cancellariæ vt ligent, non eſt neceſſaria illarum publicatio, quia ſtatim ab initio quando ſunt factæ, ligant quamuis publicatæ non ſint, p. 3. alleg. 57. nu. 62. pag. 121.

Regula prima Cancellariæ quæ ſit, par. 3. allegat. 57. num. 63. pag. 121.

Regula ſecunda Cancellariæ quæ contineat, p. 3. alleg. 57. nu. 81. pag. 124.

Regula ſecunda Cancellariæ cur aucta fuerit de nouo à S. D. N. Gregorio XV. p. 3. alleg. 57. nu. 82. pag. 124.

Regula tertia Cancellariæ refertur, p. 2. allegat. 57. num. 84. pag. 125.

Regula quarta Cancellariæ quæ diſponat, p. 3. alleg. 57. num. 14. pag. 128.

Regula quinta Cancellariæ proponitur, p.3.alleg.57.num.115. pag.128.
Regula sexta Cancellariæ assignatur, p.3.allegat. 57.num.117. pag.129.
Regula septima Cancellariæ adducitur,p.3.alleg.57.num.119. pag.129.
Regula octaua Cancellariæ, quæ decidat,p.3. alleg.57.nu.132. pag.119.
Regula nona Cancellariæ describitur,p.3.allegat.57.num.140. pag.130.
Regula nona Cancellariæ non est perpetua, sedexpirat, & extinguitur morte Papæ illius conditoris, p.3.alleg.57.nu. 190.pag.135.
Regula de annali tueri non potest ad fructus retinendos, Fidei professionem non emittentes, nec longissima possessio illis prodest quoad dictos fructus percipiendos, p.3.alleg. 61.nu.27.pag.163.
REGVLARES ex Prædicatorum Ordine ad Episcopalem dignitatem assumpti,tenentur ante consecrationem libros,& bona Ordini relinquere,p.2.tit.1.cap.4.nu.16.pag.18.
Regulares Prælati habentes ius Baculum deferendi, & Mitram, minores Ordines conferre possunt aliis Regularibus, qui dimissorias speciales suorum Superiorum, & specialem consensum Episcopi loci habuerint, p.2.alleg.3.nu. 13. pag.170.
Regularis potest de licentia Parochi matrimonio assistere, p. 2.alleg.32.nu.108. pag.303.
Regulares matrimonium administrantes, seu solemnitates non habita super his parochialis Presbyteri licentia speciali, vltra prædictam suspensionem ipso facto sunt excommunicati excommunicatione Sedi Apostolicæ reseruata,p.2.alleg.32.nu.192.pag.312.
Regulares Prælati tam Generales,quàm Prouinciales, & locales,ab Ordinario exempti, possunt dispensare cum suis subditis in votis,& iuramentis, p.2. allegat. 36. nume.12. pag.322.
Regulares Prælati bene possunt conciliare Ecclesias quascunque ex causas violatas, & pollutas, aqua per ipsos benedicta,si Episcopus,qui illam benedicat,distet vltra duas dietas,p.2. alleg.28.nu.64.p.278.
Regulares Prælati quando sacras vestes benedicere possint,p. 2.alleg.27.nu.44. pag.267.
Regulares matrimonia ministrantes, siue solemnizantes non habita super his parochialis presbyteri licentia speciali ipso facto in excommunicationem Papalem incidunt, p.3. alleg.50.nu 99.pag.17.
Regulares non possunt hodie ab Episcopis ordinari, etiam in suis domibus sine licentia diœcesanorum, in quorum districtu eorum monasteria sita sunt,par.2.allegat.4.num.61. pag.177.
Regulares Superiores suis Monachis dimissorias concedunt p.2.alleg.7.nu.18.pag.183.
Regularis promotus absque dimissoriis sui Superioris quam pœnam incurrat, p.2.alleg.8.nu.16.pag.187.
Regulares, sicut & clerici ante legitimam ætatem Ordines suscipientes,sunt suspensi ipso iure,p.2.allegat.16.num.24. pag. 216.
Regularis tam non professus, quàm nulliter professus sine titulo ad Sacros Ordines promoueri non potest, p.2.alle.19. nu.5.pag.118.
Regularis non professus sine titulo promotus in suscepto Ordine ministrans efficitur irregularis,p.2.alleg.19.num.6. pag.122.
* Regulares à diuinis suspensi propter admissionem fœminarum possunt absolui ab Episcopo vigore Concilij Trid. sess.24.de reform.c.6.si suspensio sit occulta,p.2.allegat.39. post nu.45.pag.336.
Regulares cum secularium etiam Sacerdotum Confessiones audire cupiunt, indigent Episcopi approbatione, & refertur Constitutio Pij V.super hac re edita, p.2.alleg.25.n.45. pag.251.
Regulares semel ab aliquo Antistite approbati extra diœcesim ipsiusmet Episcopi non possunt Confessiones audire,p. 2 alleg.25. nu.54.pag.253.
Regulares Episcopi approbatione non indigent, cum eorundem Regularium Confessiones audiunt, p.2.alleg.25.num. 64.pag. 254.
Regulares,qui ex insulis Philippinis,& aliis Indiarum partibus ad Iaponicas comeant, incidunt in excommunicationem Papalem,p.3.alleg.50.nu.165.pag.23.
*Regulares Prælati non possunt dispensare cum nouitiis aut professis in bigamia vera & interpretatiua,p.2.alleg.49.n. 28.cum seqq.pag.373.
Regularium Superiores quorum casuum absolutionem sibi reseruare possunt, p.3.alleg.52.nu.18.pag.63.
Regulares subiiciuntur Episcopis in dependentibus à cura animarum,p.3.alleg.74.nu.20.pag.227.
Regularis Parochus delinquens extra Sacramentorum administrationem,& curam animarum,non ab Episcopo, sed à suis Superioribus punitur, p.3.alleg.74.nu.21.pag.227.
Regularium monasteria quoties Episcopo visitandi facultas conceditur, si dum ingredi vult ob causam visitationis fores claudantur,ei licet vim inferre,ac eas frangere,p.3.alleg.74.nu.22.pag.227.
Regulares prædicare volentes in Ecclesiis, qui sui Ordinis non sunt, vltra licentiam suorum Superiorum, etiam Episcopi licentiam impetrare coguntur, p.3.alleg.76.num.18. pag.239.
Regulares prædicatores prædicare volentes in Ecclesiis sui Ordinis,debat à Superioribus de vita,moribus,& scientia examinari,& approbari,& obtempta ab eis licentia, cum ea personaliter se coram Episcopo præsentare, & ab eo benedictionem petere,p.3.alleg.76.nu.17.pag.239.
Regulares quando in Ecclesiis suorum Ordinum prædicare volunt, obtenta suorum Superiorum licentia, debent ab Episcopo petere benedictionem, tametsi eam minime obtinuerint, p.3.alle.76.nu.19.pag.239.
Regulares prædicatores quando in Ecclesiis suorum Ordinum inuitis,aut contradicentibus Episcopis prędicare non possint, p.3.alleg.76.nu.20.pag.239.
Regulares prædicatores an possint de doctrina examinari ab Episcopo,p.3.alle.76.nu.23.pag.240.
Regulares in Ecclesiis, quæ suorum Ordinum non sunt, absque Episcopi licentia prædicantes, non ab eo, sed à suis Superioribus puniri debent,p.3.alleg.76.nu.24.pag.240.
Regulari potest Episcopus interdicere ne prædicet licentia non petita,etiam non reddita causa,p.3.allegat.76.num.28. pag 240.
Regulares absque Episcopi licentia processiones etiam priuatas facere non possunt, præterquam intra Ecclesiam, eiúsque & Monasterij ambitum,par.3. allegat. 78. num. 7. pag.247.
Regulares quantumuis exempti tenentur accedere ad omnes,& quascunque processiones publicas,& consuetas,aut indictas pro bono publico,vel honore, p.3.alle.78.num.14. pag.247.
Regulares qui in strictiori clausura perpetuò viuunt, non possunt compelli accedere ad processiones, p.3.alle.78.nu. 15.pag. 247.
Regulares absentes à ciuitate per dimidium milliare, non sunt compellendi ab Episcopo accedere ad processiones, p.3.alleg.78.nu.21.pag.248.
Regulares vel alij habentes ex priuilegio vt non teneantur ad processiones ire,non sunt compellendi, quamuis semel vel sæpius iuerint,p.3.alle.78.nu.22.pag.247.
Regulares non accedentes ad processiones in casibus, quibus tenentur,an pœnis & censuris valeant per Episcopum puniri,p.3.alle.78.nu.25.pag.248.
Regulares exempti possunt ab Episcopo compellendi ad reddendam coram se gestæ executionis rationem,ac ab eo puniri si male gesserint,p.3.alle.82.nu.34.pag.264.
Regulares an & quando possint esse testamentorum executores,p.3.alle.82.nu.36.pag.265.
Regulares qui eximantur à solutione quartæ funeralium Episcopo debitæ,p.3.alle.86.nu.17.pag.279.
Regulares volentes libros imprimere vltra Episcopi, & Inquisitoris examinationem, & approbationem, licentiam quoque à suis Superioribus impetrare tenentur, p.3.alleg. 90.nu.14.pag.291.
Regulares se adinuicem percutientes per eorum Prælatos absolui possunt cum certis declarationibus, Episcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos absoluit, p.3.alle.41. nu. 17.pag.380.& nu.19.pag.349.
Regulares sua bona alienare possunt ex pluribus priuilegiis sibi concessis,p.3.alleg.95.nu.60.pag.309.
Regulares Prælati in monasteriis exemptis, & sibi subiectis non possunt facultatem concedere nouitiis disponendi de suis bonis temporalibus,p.3.alleg.99.nu.7.pag.327.
Regularis prætendens se per vim ingressum religionem, aut nulliter professum fuisse, intra quinquennium tantum potest

teſt cauſas nullitatis ſuæ profeſſionis coram Ordinario,& ſuperiore deducere,p.3 alleg.104 nu.8.pag.357.
Regularis deducens intra quinquennium nullitatem profeſſionis, tenetur eam probare coniunctim coram proprio Superiore Regulari illius monaſterij, in quo profeſſionem emiſit,& coram Ordinario illius loci,vbi exiſtit monaſterium,in quo profeſſus eſt, ibid.nu.12.pag.357.
Regulari prætendenti profeſſionem eſſe nullam ſicut licet cauſas nullitatis coram Superiore ſuo & Ordinario proponere,an ita ipſe ſuperior coram eodé Ordinario illas deducere poſſit,vt è monaſterio religioſum dimittat,illo nihil proponente,remiſſiue,ibid.nu.15.pag.358.
Regulares vtriuſque ſexus non poſſunt tenere propria, ſed omnia dare debent ſuis ſuperioribus, à quibus primum ſubueniendum eſt eorum neceſſitatibus, p.3.alle.103.nu.3. pag.355.
Regulari nullus ſuperior poteſt concedere facultatem retinendi aliquid ad vſum irreuocabilem,ibid.nu.4.
Regulares fere omnes ſunt hodie exempti ab Ordinariorum poteſtate ex ſummorum Pont. priuilegiis, p.3.alleg.105.nu. 3.pag.361.
Regularium ſuperiores ob exemptionem ab Ordinarium poteſtate ea omnia exercere poſſunt in ſuos, quæ Epiſcopi in ſubditos,ibid.nu.4.pag.361.
Regulares an illis caſibus,in quibus ſubſunt Epiſcopis, valeant ab eis puniri, ac cenſuris inuolui, ibidem nume. 13. pag.362.
Regularis extra monaſterium degens,ſi deliquerit ab Ordinario loci viſitari,puniri,& corrigi valet,ibidem nume.14. pag.362.
Regularis, qui poteſt puniri ab Ordinario loci ſi extra monaſterium degat, intelligitur dum non viuit ſub Superiore conuentualiter, ibid.nu.16.pag.362.
Regularis manens de Superiorum licentia ſub Regulari obſeruantia in aliquo membro, vel grangia ſui monaſterij pro religionis ſeruitio, ſi delinquat non ab Ordinario, ſed à ſuo Superiore puniri debet,ibid.nu 17.pag.363.
Regularis intra monaſterij clauſtra degens ſi extra notorie deliquerit, inſtante Epiſcopo à ſuo ſuperiore,vel eo negligente ab eodem Epiſcopo puniri poteſt,ibid.n.18.pag. 713.
Regularis intra clauſtrum monaſterij degens, & extra illud delinquens an poſſit antequam remittatur ad ſuum ſuperiorem ad carcerem Epiſcopi duci, ibidem nume. 20. pag.364.
Regulares abſque Ordinarij approbatione vltra licentiam ſuorum Superiorum libros imprimi facere non poſſunt, ibid.nu.24.pag.364.
Regulares ſuæ diœceſis cogere poteſt Epiſcopus, vti à Sede Apoſt. delegatus, vt lectionem ſacræ Scripturæ in monaſteriis ſuis habeant, ſi commode fieri poteſt, ibid.num.25. pag. 364.
Regularis in Eccleſiis quæ ſui Ordinis non ſunt prædicare volentes vltra ſuorum ſuperiorum licentia,Epiſcopi etiam licentiam impetrare coguntur, par.3.allegat. 105.nume.26. pag.365.
Regulares quamuis exempti ſubiiciuntur Epiſcopis, quoad Ordines ſuſcipiendos,ibid.nu.27.pag.365.
Regulares etiam exempti, ſi in loco non exempto Eccleſiam ædificare voluerint, id facere non poſſunt ſine Epiſcopi diœceſani licentia,ibid.nu.30.pag.365.
Regulares omnes etiam exempti ſubiacent Epiſcopis in colendis feſtis,ibid.nu.32.
Regulares peccant contra præceptum obſeruationis feſtorum ab Epiſcopo præceptorum,ibid.nu.33.pag.365.
Regularium ritus in diebus feſtis quoad Miſſas celebrandas, & cætera diuina officia ab ipſis in eorum Eccleſiis perſoluenda,remanere debent, ibid.nu.34.pag.365.
Regulares interdicta & cenſuras ab Epiſcopo promulgatas in ſuis Eccleſiis publicare,ac ſeruare tenentur, ibid.nu.43. pag.366.
Regulares ad publicas proceſſiones accedere per Epiſcopos compelli poſſunt, iis tantum exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt,ibid.nu.45.pag.366.
Regulares omnes quoad renuntiationes faciendas Epiſcopis ſubiiciuntur,ibid.nu.46.pag.366.
Regularis quicunque prætendens per vim, & metum, aut quid ſimile ingreſſum eſſe religionem, debet intra quinquennium cauſam nullitatis coram ſuperiore ſuo, & Ordinario proponere,ibid.nu.48.pag.366.
Regulares de manibus laicorum Eccleſias recipere ſine conſenſu Epiſcopi non poſſunt,ibid.nu.49.pag.366.
Regulares ſi extra loca vbi monaſteria exiſtunt,quæritare voluerint, tenentur ſuorum ſuperiorum licentiam Ordinario oſtendere, ibid.nu.51.pag.366.
Regulares omnes etiam exempti in cauſis hæreſis ſubiacent Epiſcopi iudicio,ibid.nu.56.pag.367.
Regulares ſuperiores non poſſunt hodie iudicare ſuos ſubditos in cauſa hæreſis, ſed tenentur eos denuntiare Inquiſitoribus,vel locorum ordinarius. ibid.nu.57.pag.367.
Regulares punit Epiſcopus,qui ſibi Epiſcopalia arrogant,ibi. nu.63.pag.368.
Regulares adminiſtrantes clericis, vel laicis Sacramentum extremæ Vnctionis,Euchariſtiæ, vel Matrimonij ſine licentia Parochi poſſunt ab Epiſcopis excommunicari, ibidem num.68.pag.368.
Regulares ſine Ordinarij licentia indulgentias publicantes ſubſunt Epiſcopi iuriſdictioni,ibid.nu.69.pag.368.
Regulares die Sabbati Maioris hebdomadæ, antequam campana Cathedralis, vel Maioris Eccleſiæ pulſetur, Campanas in Eccleſiis ſuis pulſantes,ab Epiſcopo in pœnam centum ducatorum condemnari poſſunt, ibid.nu.70.pag.308.
Regulares Mendicantes, ac Fratres S. Antonij, aut pro eis quærentes eleemoſynas, non comprehenduntur decreto Concil. Trid.ſeſſ.21.de reform.c.9.p.3.alle.109.n.7.pag.385.
Regulares quæſtuantes tenentur Epiſcopo fidem facere per litteras authenticas de licentia ad huiuſmodi quæſtuationem à ſuis Superioribus ſibi data,ibid.nu.8.pag.385.
Regulares Ordinum Mendicantium nequaquam poſſunt ab Epiſcopis prohiberi quominus per ſe ipſos in diœceſibus, vbi habent cõuentus eleemoſynas quærant,ibi.n.10.pa.385.
RELIGATVS domicilium retinet in eo loco vnde trahit originem,& in eo in quem relegatus eſt,p.2.all.4.n.34.pa.175.
Relegatus ad certum tempus pro tempore iudicis arbitrio menſurandũ, tenetur conrahere coram parocho loci, in quo eſt relegatus,p.2.alle.32.nu.63.pag.297.
RELIGIONVM Superiores, qui Bullæ Pauli V. editæ anno 1606.non paruerint, incidunt in excommunicationem Papalem. p.3.alleg.50.nu.168.pag.23.
Religionem intrare non poteſt Epiſcopus ſine Papæ licentia, p.3.alleg.53. nu.23.pag.68.
Religionem vouens an poſſit fieri Epiſcopus non adimpleto voto,p.3.alleg.53.nu.25.pag.69.
Religionem ingredientes, aut matrimonium contrahentes habent iuſtam cauſam reſignandi coram Ordinariis dummodo re ipſa id exequantur, p.3.alleg.69.nu.43.pag.187.
Religio Societatis Ieſu habet priuilegium vt ſui prædicatores ab aliquo Ordinario ſemel approbati, & a ſuis Superioribus deputati poſſint prædicare verbum Dei, non repugnantibus Curatis in oppidis, & locis, vbi non adeſt Epiſcopus,p.3.alleg.76.nu.27.pag.240.
Cætera vide verbo Societatis Ieſu.
Religio illa debet præcedere, quæ eſt proprior in inſtitutione,& approbatione,p.3.alleg.78.nu.36.pag.249.
Religionis ſtatus non precibus, vi, aut metu eſt aſſumendus, ſed cum maxilla libertate, p.3.alleg.104.nu.1.pag.357.
Religio non eſt in habitu,ſed in corde,p.1.tit.2.gl.7.n.5.p2.65.
RELIGIOSVS, aut Religioſa ſolemniter profeſſa nihil poteſt habere,quod in rigore vere ſit proprium in particulari, p. 3.alleg.103.nu.1.pag.355.
Religioſus in Epiſcopum eligi poteſt, p.1. tit.1.c.3.num.47.
Epiſcopus nullus inuitis dare debet ſubditis, p.1.tit.1.cap. 3.nu.48.pag.16.
Religioſum leuiter percutientem clericum ſecularem abſoluit Epiſcopus,p.3.alleg.105.nu.52.pag.366.
Religioſi prohibentur Ordines ſuſcipere ab alio Antiſtite, quam ab Epiſcopo illius loci, cui a ſuperiore Regulari deputati fuerunt,p.2.alle.4.nu.58.pag.176.
Religioſi à propriis Regularibus Superioribus dimiſſorias obtinentes, ordinari debent ab Ordinario loci, in quo ſitum eſt monaſterium,p.2.alleg.4.nu.59.pag.156.
Religioſi,vel clerici Regulares more Regularium in communi viuentes qui nunquam, ſeu non niſi ad certum tempus profeſſionem emittunt,ſi ante profeſſionem ſe faciant promoueri ad Ordines ſacros abſque titulo beneficij Eccleſiaſtici, ſeu patrimonij, fiunt ſuſpenſi ipſo iure ab executione Ordinum,& ſi in illis miniſtrent irregularitatem incurrunt,excipiuntur tamen Patres Societatis Ieſu,p.2.alle. 20.nu.33.& 34.pag.234.
Religioſus, qui ſemel fuerit generaliter approbatus, ſi recedat a diœceſi,& poſtea iterum redeat,non tenetur nouam

quærere approbationem, p.2.alleg.25.nu.44.pag. 251.
Religiosi Confessores non approbati ab Episcopo, secularium, qui sunt de familia suorum Monasteriorum, Confessiones audire non possunt, p.2.alleg.25.nu.64.pag.254.
Religiosi exempti, si in loco non exempto voluerint ædificare Ecclesiam, tenentur Episcopo diœcesani consensum requirere, p.2.alleg.26.nu.3.pag. 258.
Religiosus, qui percusserit clericum secularem debet ab Episcopo absolui quando percussio est levis, p.2.alleg.41.nu. 18.pag.349.
Religiosi bene legentes & cantantes, etsi in lingua latina aliquatenus deficiant, tuta conscientia possunt ab Episcopis ordinari, p.2.alleg.46.nu.14.pag.366.
Religiosorum nouos Ordines solus Papa approbat, p.3.alleg. 50.nu.47.pag.11.
Religiosus non potest eligi in Abbatem, vel Prælatum alterius religionis, vel habitus sine licentia Papæ, p.3.alleg.50. nu.52.pag.11.
Religiosi, qui Clericis, aut laicis Sacramentum Vnctionis extremæ, vel Eucharistiæ ministrant, vel matrimonia eorum solemnizant non habita prius à Parocho speciali licentia, &c. in excommunicationem Papalem incidunt, p.3.alleg.50.nu.96.pag.16.
Religiosus S.Francisci de Obseruantia, qui contemptis Superioribus suis ad Tribunalia appellauerit, & ad ea confugerit, in excommunicationem Papalem incidit, p.3.alleg. 50.nu.154.pag.22.
Religiosus Eremita S.Augustini Congregat. Lombardiæ, qui neglexerit obedire constitutioni de exemptione monialium eiusdem Ordinis incidit in excommunicationem Papalem, p.3.alleg.50.nu.155.pag.22.
Religiosus Ordinis Cistercensis, qui aliquid commiserit contra constitutionem editam de exemptione monialium ab eodem Ordine in excommunicationem Papalem incidit, p.3.alleg.50 nu.156.pag.23.
Religiosi, qui violant Constitutionem illis prohibentem aliquem inducere ad vouendum, iurandum, aut promittendum vt sepulturam apud eorum Ecclesias eligat, vel electam non mutet, in excommunicationem Papalem incidunt, p.3.alleg 50.nu.100.pag.17.
Religiosi professi vt cœnobium egressi ad audiendas leges vel medicinam ad Ordines promoueri queant, solus Papa concedit, p.3.alleg.50.nu.49.pag.11.
* Religiosi professi de claustro exeuntes ad audiendas leges ciuiles, vel Physicam, si infra duorum mensium spatium non redierint, incurrunt excommunicationem nemini reseruatam, p.3.alleg.50.nu.193.pag.26.
* Religiosi qui sibi appropriát noualia, aut decimas Ecclesiis debitas, excommunicationem nemini reseruatam incurrunt, p.3.alleg.50.nu.222.pag.28.
Religiosis in Ecclesiis, quæ pleno iure eis subiiciuntur, competit institutio, p.3.alleg.72.nu.188.pag 113.
Religiosi Societatis Iesu habent ex priuilegio vt non teneantur ad processiones accedere, p.3.alleg 78.nu.23.pag.248.
Religiosus potest ab Episcopo cum consensu Abbatis vel superioris Vicarius creari, p.3.alleg.54.nu.12.pag.89.
Religiosorum numerus in quolibet monasterio is tantum constitui debet, qui ex propriis monasteriorum redditibus, vel consuetis eleemosynis sustentari possit, p.3.alleg.98 nu. 1.pag.323.
Religiosus professus non potest testamentum ante professionem reuocare, p.3.alleg.99.nu.14.pag.328.
Religiosi minores, qui tempore interdicti admittunt in suis Ecclesiis Fratres tertij Ordinis ad audienda diuina officia in excommunicationem Papalem incidunt, p.3.alleg.50.nu. 102.pag.17.
Religiosos non professos absque patrimonio promouens ad sacros Ordines, suspenditur per annum à collatione illorum Ordinum, quos huiusmodi personis contulit, p.3.alleg. 111.nu. 16.pag.392.
Religiosi professi cœnobium egressi ad audiendas leges, vel medicinam, vt ad Ordines promoueri queant solus Papa concedit, p.3.alleg.50.nu.49.pag.11.
RELIQVIAS Sacras, qui sine concessione Summi Pont. in prouinciam Mediolanensem asportauerit, in excommunicationem Papalem incidit, p.3.alleg.50.nu.158.pag.23.
Reliquias sancti etiam antiqui nondum canonizati non licet Episcopo approbare, p.3.alleg.97.nu.15.pag.322.
Reliquiæ inuentæ alicuius sancti in sanctorum numerum iam diu relati cognoscente & approbante Episcopo publice coli possunt, ibidem num.16.pag.322.
Reliquiæ, quæ antiquæ fuerint, habendæ sunt in ea veneratione, qua hactenus fuerunt, ibid.n.17.
Reliquias Sancti ab Ecclesia canonizati competit Episcopo in sua diœcesi approbare, ibid.nu.18.
Reliquiæ alicuius Sancti canonizati vt in sua diœcesi publice collocentur veneranda, potest Episcopus etiam extra illam facultatem concedere, ibid.nu.vlt.
REMISSIO Clerici facienda est sine eius dedecore ob reuerentiam Clericalis dignitatis, p.2.alleg.12.nu.34.pag.205.
* Remunerationis ob causam multa diœcesanus Episcopus potest, quæ non aliàs licerent, p. 3.alleg. 85.post nu.12.pag. 276.in princ.
* Renunciationem officiorum publicorum temporalium comprehendit dispositio Concilij Trid.sess. 25. de Regularib. cap. 16. quatenus statim transferantur in eum in cuius fauorem fit renunciatio, p.3.alleg.99.n.23.pag.330.
* Renunciationem beneficij gratia alterius factam, solius est Summi Pontif.admittere, p.3.alleg.50.nu.23.pag.10.
REPARATIONI Ecclesiarum existentibus fructibus quarta pars est assignanda, p.3.alleg.64.nu.1.pag.170.
Reparatio Ecclesiæ vbi quarta pars, portio, aut sumptus deputatus non est, facienda est à Rectore, & aliis, qui in ea beneficia habent, & contribuere debent pro rata redituum, ibid.nu.4.
Reparatio Ecclesiæ Cathedralis pertinet ad Episcopum, nisi egeat magna reparatione, & fructus sint tenues, quia tunc supplet Capitulum, detractis prius sibi necessariis, ibidem num. 5.
Reparare Ecclesias potest Vicarius Episcopi ex speciali mandato Parochianos cogere, ibid.nu.9.pag.171.
Reparari quando nequeunt Ecclesiæ vetustate collapsæ, sunt in totum destruendæ, ibid.nu.19.
REPRÆSALIA sine speciali mandato concedere non potest Vicarius generalis, p.3.alleg.54.nu.114.pag.97.
REPRÆSENTARI dicitur, qui præbetur sensibus corporeis, p. 3.alleg.72.nu.112. pag.207.
*REPRÆSSALIAS concessas contra Ecclesiasticos extendentes incurrunt excommunicationem nemini reseruatam, p. 3.alleg 50.nu.218.pag.28.
* Reprobatus & reiectus semel potest iterum admitti, p.3.alleg 60.post nu.91.vers.vtrum autem, pag.158.
REPVDIARE legatum vel hæreditatem, aut rem Ecclesiæ non incorporatam potest Prælatus absque solemnitatibus, p.3. alleg.95.nu.52 pag.308.
RES omnis per quascunque causas nascitur per easdem dissoluitur, p.3.alleg.54.nu.41.pag.92.
Res modici valoris, quæ dicantur arbitrio iudicis relinquitur, p.3.alleg.95.nu.51.pag.308.
Res omnis ad vltimum statum reduci debet, par.1.tit.3.cap.8. num.80.
RESERVATIO illa octo mensium non tollitur per alternatiuam Episcopo concessam, & ab eo acceptatam, p.3.alleg.53. nu.49. pag.72.
* Reseruatio quando inducitur ratione personarum si beneficium vacet Sede Apost.vacante, collatio spectat ad futurum Papam, p.3.alleg.57.post n.62.vers.cum autem, pag.122.
REPRÆSENTATIONES in Ecclesia fieri prohibentur, p.2.alleg. 24.nu. 25.pag.243.
RESIDENTIAM personalem non requirit capellania, cui est annexum onus celebrandi certas Missas singulis hebdomadibus, p.2.alleg.24.nu.44.pag.246.
Residentia in Episcopis & Parochis est de iure diuino, p. 3. alleg.53.nu.1.pag.76.& nu.28.
*Residentia Episcopi gaudentis Alternatiua non sequuta initio mensis illico totus mensis fit affectus, neque superueniens residentia in ipso mense tollit eam affectionem, p.3. alleg. 53.post nu.43.pag.71.
* Residentia non constituitur ex sola præsentia, seu ex commoratione continua, ibid.
Residentia Episcoporum facienda est in loco, vbi est ipsa Ecclesia Cathedralis, ibid.nu.3.
Residentia Episcoporum non solum in assidua corporis præsentia, sed etiam in mentis solicitudine, & charitatis studio consistere debet, ibid.nu.20.pag.78.
Residentia, quæ in alternatiua desideratur, debet esse mense integraliter facta, ibid.nu.50.pag.74.
Residere debent Parochi in suis Ecclesiis etiamsi beneficium sit modici valoris, ibid.n.70.pag.136. Et etiamsi in illa tres, vel quatuor essent incolæ, ibid.nu.71.pag.75.

Digitized by Google

Reſidentia facienda eſt in Eccleſia digniori, vbi fuerint duo æque principaliter vnitæ, quod ſi non conſtat quæ ſit digniot, in frequentiori, quod ſi vna fuerit extra, & altera intra Vrbem, reſidendum eſt in ea, quæ eſt intra, ibid.num. 73.pag.75.

Reſidere compelli poteſt Rector, non obſtante conſuetudine reſidendi in loco diſtanti à Parochia per ſex milliaria, ibid.nu.76.pag.76.

Reſidere perſonaliter tenentur Capellani, & coadiutores Rectorum Parochialium, auctoritate Apoſtl inſtituti, ibid. num.78.

Reſidere non tenetur habens Parochialem vivente Vicario perpetuo, quem in ea legitime inſtitui obtinuit, ibid.n.79.

Reſidere tenetur baptiſmalem Eccleſiam obtinens, cui incumbit ſola cura baptizandi omnes infantes oppidi, ibid. num.80.

Reſidere poteſt habens duas parochias vnitas æque principaliter in qua maluerit, ibid.nu.82.

Reſidens in parochiali, quæ non longe abeſt à Collegiata, in qua Canonicatum obtinet, diebus feriatis ad Eccleſiam Collegiatam accedere, & in ea diuinis inſeruire poteſt, ibi. num.84.

Reſidere tenetur in parochiali Inquiſitoris officium ſuſtinens, ibid.nu.87.

Reſidere tenetur in parochiali ſubcollectoris generalis officium exercens, ibid.nu.88.

RESIGNATIO beneficij, ad cuius titulum quis ſacris fuit ordinatus facta cum penſione ſufficienti ad congruam ſuſtentationem, non eſt valida, niſi facta mentione; quod ad illius titulum fuit promotus, p.2.alleg.19.nu.42.pag.226.

Reſignationē beneficij gratia alterius factam ſolius eſt Summi Pontificis admittere, p.3.alleg.50.nu.23.pag.12.

Reſignatio beneficij facta in manibus poteſtate non habentis, eſt nulla, p.3.alleg.69.nu.26.pag.186.

Reſignationes factæ abſque iuſtis cauſis ſunt nullæ, Ordinarij vero illas admittentes nullam pœnam incurrunt, p.3.alle. 69.num.46.pag.188.

Reſignans coram Ordinario ea intentione, vel ſpe concepta, quod Ordinarius conferat beneficium, cui ipſe velit, quando nihil eſſe in conuentione deductum, non peccat mortaliter, nec aliqua ſimoniæ labe maculatur, p.3.alle.69.nu. 50.pag.158.

Reſignatio beneficij, cuius titulo quis eſt ordinatus ante ſuſceptionē habitus eſt omnino inualida, p.3.all.99.n.10.p.329.

Reſignatio beneficij an infra duos menſes ante profeſſionem poſſit à nouitio fieri, p.3.alleg.99.nu 21.pag.330.

Reſignanti beneficium non facta mentione quod ad illius titulum fuit promotus, competit actio ſpolij, p.2.alleg.19.n. 33.& 34.pag.225.

Reſignare poteſt beneficium conſtitutus in maioribus Ordinibus, etiamſi non habeat aliunde, quo viuere poſſit, p.2.alleg.19.nu.39.pag.226.

Reſignare non poteſt beneficium cōſtitutus in Sacris, etiamſi ad illius titulum non fuerit promotus, niſi aliunde habeat, vnde commode viuere poſſit, p.2.alle.19.nu.40.pag.226.

Reſignatio quando eſt nulla non intrat affectio per appoſitionem manus, p.2.alleg.19.nu.38.pag.225.

Reſignatio non admittitur in Curia alicuius in Sacris conſtituti, niſi cum clauſula, quod reſignans aliunde habeat vnde commode viuere poſſit, p.2.alleg.19.nu.41.pag.226.

Reſignandi Epiſcopatum non eſt iuſta cauſa, ſi Epiſcopus velit ingredi Religionem approbatam cauſa mutandi ſtatum, & vitam, p 3.alleg.53.nu.24.pag.69.

Reſignationes beneficiorum ſine ſpeciali mandato Vicarius admittere, & approbare non poteſt, p.3.alleg.54.n.66.pa.95.

Reſignationes admittendi data facultate abſolute & ſimpliciter, non intelligitur data facultas reſignata beneficia conferendi, p.3.alleg.54.nu.67.pag.95.

Reſignationes factas cauſa permutationis facultatem habens Vicarius approbandi, non poteſt reſignata beneficia permutantibus conferre, p.3.alleg.54.nu.68.pag.95.

Reſignantes beneficia in Curia Romana permutationis cauſa ſi moriantur ambo extra Curiam, vel vnus eorum ante completam permutationem, ea beneficia in Curia vacare dicuntur, p.3.alleg.57.nu.23.pag.117.

Reſignans quando non ſuperuixit per viginti dies iuxta regulā 19.Cancellariæ, vacat beneficiū, p.2.all.57.n.243.pa.140.

Reſignationibus reciprocis debet Epiſcopus obuiare, p.3.alle. 65.nu.28.pag.174.

Reſignationes reciprocæ poſt Concilium in fauorem filiorum faciendæ prohibentur, p.3.alleg.65.nu.29.pag.174.

Reſignatio beneficiorum libera, & ſimplex coram Epiſcopo, vel alio Superiore Ordinario fieri poteſt, p.3.alleg. 69.nu. 1.pag.185.

Reſignare poteſt quis coram Ordinario, quamuis nondum adeptus ſit poſſeſſionem, p.3.alleg.69.nu.16.pag.186.

Reſignari coram Ordinario poteſt beneficium, etiam ad fauorem, litteris expeditis, non adepta tamen poſſeſſione, p. 3.alleg.69.nu.18.pag.186.

Reſignari non poteſt beneficium litigioſum, ſuper quo pendet lis, niſi lis eſſet ſuper priuatione beneficiati, p.3.alleg. 69.nu.19.pag.186.

Reſignari coram Epiſcopo beneficia iuriſpatronatus poſſunt, accedente patronorum conſenſu, p.3.allegat. 69.nume.20. pag.186.

Reſignationes beneficiorum exiſtentium in diœceſi poteſt Epiſcopus, etiam in Curia recipere, non tamen conferre, p. 3.alleg.69.nu.22.pag.186.

Reſignari coram Epiſcopis poterunt beneficia reſeruata, non tamen conferri, p.3.alleg.69.nu.23.pag.186.

Reſignationes in menſibus, in quibus collatio ſpectat ad Cardinalem ratione indulti, poteſt recipere Epiſcopus, non tamen conferre, p.3.alleg.69.nu.24.pag.186.

Reſignatio beneficiorum coram Ordinarius facienda requirit cauſam, quæ præſumitur in Epiſcopo ſi eam admittat, p.3.alleg.69.nu.27.pag.186.

Reſignandi coram Ordinario cauſa iuſtà eſt, ſi beneficiatus vnum aliud, aut plura obtinuerit beneficia, p.3.alleg.69.n. 41.pag.186.

Reſignandi cauſam Ordinario cauſa iuſta eſt, ſi contingeret beneficiatum ad aliud beneficium promoueri, p.3.alle.69. nu. 42.pag.187.

Reſignandi ius coram Ordinario iuſta cauſa eſt, ſi beneficiatus nequeat, aut non audeat propter capitales inimicitias in loco beneficij ſecurus reſidere, p.3.alle.69.nu.44.pa.188.

Reſignatio an ex iuſta cauſa facta præſumatur, p.3.alleg.69.n. 45.pag.188.

Reſignantes duo ſua beneficia ex cauſa permutationis, & facta collatione, vni ſi alter decedat ante factam ſibi collationem, ſuperſtes non habet regreſſum ad beneficium à ſedim:ſſum, p.3.alleg.69.nu.52.pag.188.

Reſignari poteſt pœnitentiaria etiam in fauorem, & cum reſeruatione penſionis, p.3.alleg.55.nu.34.pag.107.

RESTITVENDI nulla obligatio contrahitur ſi digniore prætermiſſo dignus eligatur; cum nullum iuſtitiæ ius per oppoſitionem illi acquiratur, p.3.alleg.60.nu.98.pag.159.

* Reſtituere in integrum non poteſt Archiepiſcopus aduerſus ſententiam Epiſcopi, p.1.tit.4.nu.70.pag.147.

Reſtituere non tenetur vi monitorij, qui effectus eſt impotens ad reſtituendum, p.3.alleg.96.nu.47.pag.316.

Reſtituere non poſſe commode dicitur ille, vbi reſtituendi damnum altioris ordinis ſubiret, vel vitæ, vel famæ, ibid. num.48.

Reſtitutionis in integrum cauſam tractare Vicarius generalis non poteſt, p.3.alleg.54.nu.108.pag.97.

Reſtitutionis in integrum beneficium non denegatur omnibus illis, quorum bona ſub aliena cura ſunt, vel per adminiſtratores gubernantur, vt in Republ.ciuitate, Caſtro, ſeu quacunque alia Communitate, p.3.alle.75.nu.39.pag.234.

Reſtituere rem vi monitorij non tenetur ille, qui eam retinet in compenſationem iuſtam, p.3.alleg. 96.nu.49.pag.316.

REVOCARI ad libitum poteſt Epiſcopi Vicarius, p.3.alleg.54. nu.170.pag.103.

REX abſque populorum conſenſu regnum priuare iure, & honore ſuo non poteſt, nec illud ſeruituti ſubiicere, nec illius bona donare cum magna Regiæ Coronæ diminutione, p. 1.tit.cap.2.nu.71.pag.115.

Rex non poteſt caſtra regni, & ciuitates alienare abſque conſenſu omnium Principum, & populorum eiuſdem regni, ibid.nu.72.pag.116.

Regum, Summorūmque ſecularium cauſæ ex Regis conſultatione in Conciliis ſolebant tractari, par.1.tit.3.cap.8.n.58.

RISV grauitatis nerui eliduntur, par.1.tit.2. gloſſ. 13. num.6. pag.871.

RODERICVS A CVNHA Epiſcopus Portugalenſis, nunc vero Bracharæ Archiepiſcopus, & Hiſpaniarum Primas vtriuſque iuris prudentiſſimus laudatur, p.2.all.40. n.42.pag.346.

ROMA laudatur, p.1.tit.3.cap.2.nu 9.pag.108.

Romæ iuſſu Domini Petrus Pontificiam Sedem fixit, ibid.nu. 10.pag.108.

Romam venit Petrus 15.Kalend.Februarij anno Christi,44.ibi. nu.7.pag.107.

Romam vide iterum Crucifigi respondisse Dominum Petro Vrbem fugienti, qui affirment ostenditur, ibidem num.11. pag.108.

Romæ prima Sedes,& vniuersalis Ecclesiæ primatus iure diuino est collocatus,ibid.nu.12.pag.108.

Romæ deiecto Summo idolatriæ Pontificatu subrogatum est caput totius terrestris sanctitatis, Summus scilicet Christianæ religionis Pontifex,p.1.tit.1.cap.7.nu.5.pag.32.

* Romæ aliquem offendentes vindictæ studio incurrunt excommunicationē nemini reseruatam, p.3.all.50.n.257.pa.31.

Romani quos olim Sacerdotes eligebant,p.2.alleg.42.num. 2. pag.352.

ROMANAM CVRIAM pro negotiis suis petentes per se, vel per alios lædentes excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini, p.3.alleg.60.nu.69.pag.13.

Romana Curia,vide Curia Romana.

Romanæ Ecclesiæ bona,aut terras occupantes,& illius iurisdictionem vsurpantes excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini,ibid.nu.77.pag.14.

Romana Ecclesia Patriarchali honore fungitur, quia ad eam iubente Domino ex Antiochia Cathedram suam transtulit Petrus,p.1.tit.3.cap.1.nu.4.pag.100.

Romana Ecclesia quare Primatum obtineat,ostenditur, ibid. n.14.

Romana Ecclesia omnium aliarum,omniumque fidelium mater est,& magistra,p.1.tit.3.cap.2.nu.14.pag.101.

Romanæ & vniuersalis Ecclesiæ Pontifex succedit Petro in Ecclesiastica monarchia,ibid.nu.15.pag 101.

* Romanam Ecclesiam non esse caput omnium Ecclesiarum contumaciter asserentes excommunicationem nemini reseruatam incurrunt,p.3.alle.50.nu.189.pag.26.

ROMIPETAS, ac peregrinos etiam in vrbe morantes, vel abeuntes, lædentes excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini,p.3.alleg.60.nu.67. pag.13.

SACERDOTES summi vocantur Episcopi ad differentiam simplicium sacerdotum, part. 1. tit.1. capit. 2. nume. 3. pag. 7.

Sacerdotibus propter dignitatem sacerdotalem, semper & vbique summa reuerentia debetur,part.1.all.2.n.2.pag.160.

Sacerdotes personis illustribus comparantur, part. 2.alleg.1. nu.3.pag.160.

Sacerdos Angeli nomen habet, part.1.tit.2.glo.1.nu.3.pag.44.

Sacerdos manet initiatus, si Episcopus moriatur antequam proferat verba illa,Accipe Spiritum sanctum,&c.peractis aliis,p.2.alleg.14.nu. 8.pag.209.

Sacerdos est minister sacrificij Missæ, p.2.allegat. 24.nume.1. pag.239.

Sacerdos recipiens à pluribus plura stipendia pro Missæ celebratione, an possit vnica Missa omnibus satisfacere,p.2. alleg.24.nu.4.& 5.pag.239.

Sacerdos vnica Missa satisfaciens multis, à quibus diuersa accepit stipendia,tenetur ad restitutionem, p.2.alleg.24.n. 6.pag.240.

Sacerdotes exigentes importune ab inuitis eleemosynam supra taxam ab Episcopo præscriptam, peccant mortaliter, p.2.alleg.24 nu.10.pag.241.

Sacerdos accipiens certam quantitatem pecuniæ pro dicendis Missis an possit eas facere celebrari per alios minori pitantia,retenta sibi parte eleemosynarum inscio dante, & inscijs Sacerdotibus celebrantibus, p.2.allegat.24.num.11. pag.241.

Sacerdos, qui ex obligatione alicuius Capellæ,vel in posterum pro certa intentione tenetur missas celebrare, potest eas anticipate dicere,p.2.alle.24.nu.14.pag.241.

Sacerdotes curam animarum habentes tenentur per se, vel per alios celebrare singulis saltem diebus, quibus opus est vt satisfaciant muneri suo, p.2.alleg.24.nu.22.pag.243.

* Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemosyna maior solito pro celebratione Missæ, debet absolute integram eleemosynam tribuere sacerdoti celebranti, ex declar. sacræ Cong.p.2.alleg.14.nu.7.vers.vlterius, pag.240.

* Sacerdos est minister confectionis,p.2.alleg.24.nu.1.vers. sacerdos.pag.239.

Sacerdos non approbatus ab Episcopo inualide Confessiones audit,p.2.alleg.25.nu.1.pag.248.

Sacerdos vt valide administret pœnitentiæ Sacramentum, debet esse per examen,aut alia ratione approbatus ab Episcopo iam confirmato, & habente subditos, vel à Vicario generali, aut à Capitulo Sede vacante,vel ab Abbatibus, aliisque exercentibus Episcopalem iurisdictionem ab Episcopis exemptis, p.2.alleg.25.nu.6.pag.248.

Sacerdos inualide Pœnitentiæ Sacramentum administrat, credens Superiorem ratam habentem absolutionem de futuro, p.2.alleg. 75.nu.23.pag.249.

Sacerdos approbandus est ab Antistite loci vbi fit Confessio, p.2.alleg.25.nu.30.pag.250.

Sacerdos,qui ex commissione & delegatione speciali Episcopi potest audire Confessiones, verum dum est excommunicatus communiter occultus valide absolutionem præstet illi,qui huius excommunicationis ignarus non est, p.2.alleg.25.num.58.pag.253.

Sacerdos quilibet absque sui Episcopi licentia potest in probabili mortis periculo à quibuslibet peccatis absoluere, licet sit degradatus,excommunicatus,irregularis, vel hæreticus, & etiamsi adsit Superior, vel de facili possit haberi, p.2.alleg.25.nu.78.cum seqq. pag.255.

Sacerdos sciens ex Sacramentali Confessione Ecclesiam pollutam,in ea celebrare potest,p.2.alle.28.nu.41.pag.275.

Sacerdos si contingat post inceptam Missam Ecclesiam violari, debet Missam prosequi si cœptam habeat consecrationem,aliàs secus erit, p.2.alleg.28.num.63.pag.278.

Sacerdos degradatus valide assistit matrimonio de licentia Parochi,p.2.alleg.32.nu.111.pag.303.

Sacerdos non debet credere dicentibus se habere licentiam à Parocho,p.2.alleg.32.nu.135.pag.305.

Sacerdos suspensionem incurrit si benedicat secundum matrimonium,non dissoluto primo, par. 2.alleg. 32.num.187. pag. 311.

Sacerdos coniungens in matrimonium, vel benedicens subditos alterius Parochiæ, absque Parochi,vel Ordinarij licentia,ipso iure tamdiu suspensus manet,quamdiu ab Ordinario eius Parochi, qui matrimonio interesse debebat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absoluatur, & incurrit etiam suspensionem à beneficio, p.2.alleg.32.nu.189. & 190.pag.311.

Sacerdotes nullum officium, aut beneficium Ecclesiasticum obtinentes in ciuitate, vel diœcesi, non sunt ab Episcopo compellendi ad vllas processiones accedere, p.3. alleg.78. nu.13.pag.246.

Sacerdotes omnes,qui animarum curam habent, tenentur ad diœcesanam Synodum venire, p.3.alle.93.n.5.pag.297.

Sacerdotem nec implicari errore nec cupiditate violari oportet,p.1.tit.2.glo.15.nu.8 pag.88.

SACERDOTALIS DIGNITAS cum aliis videatur dignitatibus eminere,ita quisquis ea ornatus est,cunctis se imitandum debet ostendere,p.1.tit.2.glo.3.nu. 19.pag.54.

SACERDOTIVM summa est omnium honorum, p.1.tit.2.glos. 1.nu.2 pag.44.

SACRÆ SCRIPTVRÆ lectio.vide lectio Sacræ Scripturæ.

* Sacramentorum administratio quando Episcopus incumbat,p.2.in compend. nu.14.cum seqq.pag.153.

* Sacræ res quæ propriè dicantur,p.3.alle.127.nu.4.pag.445.

* Sacristia ad quam non patet aditus nisi per claustra monasterij subiicitur clausuræ,p.3.alleg. 102.post num.85.vers. sacristiam,pag.354.

SALTATIONES in Ecclesia permitti non debent, p.2.alle.24. nu.26.pag.243.

SAL exterum in Vrbes, & oppida, eaque loca Sedi Apostol. subiecta asportantes in excommunicationem Papalem incidunt,p.3.alleg.50.nu.152.pag.22.

Sal terræ dicitur Episcopus vt condiat aliorum mores sapientissimis institutis,ac præceptis, par.1.tit.1. cap.2.nume.14. pag.8.

SALVTEM operatur moderata refectio, p.1.tit.glos.5. num.4. pag.59.

SALOMON Cocrossus Hebræus à Gregorio XIII. baptizatus & honoribus auctus,p.1.tit.2.glos.17.nu.11.

SALOMONIS Regis iudicium pro cognoscenda matre ex duabus infantem postulantibus refertur, p.3.alleg.51.num. 110. pag.52.

SALARIVM debet habere Vicarius Episcopi Sede Episcopali vacante,p.3.alleg.54.nu.178.pag.103.

Salarium non conuentum non potest petere Vicarius Episcopi iam defuncti à suo successore pro seruitio præstito eius prædecessori,ibid.nu.179.pag.104.

Index rerum, & verborum.

Salarium immodicum non potest aduocatus extorquere, quia teneretur ad restitutionem p.3.allegat.79.nu.32.pag.253.

Salarium petens à pauperibus peccat, ibid.nu.33.

Salarium certum à duobus personis quolibet anno pro patrocinio in eorum causis præstando accipiens aduocatus, si litigent inter se, cui earum teneatur adiuuare, ibidem num.36.

Salarium aduocati potest quis petere quamuis eum habet gratis, ibid.nu.38.

Salarium aduocato in initio medio, vel fine litis, an sit soluendum, ibid.nu.39 pag.253.

SANGVINIS effusio voluntaria, & iniuriosa Ecclesiam polluit, p.2.alleg 28.nu.30. Debet esse hominis viui, nu.31.pag.274.& non debet esse modica, sed copiosa, nu.34.pag.274. ex percussione non leui, nu.36. & quæ sit publica, num.37. pag.275.

Sanguis si effundatur è cadauere coram occisore, contra quem alia adsunt indicia, præsumptio est vehemens, ibid. nu.32.pag.274

SANCTISSIMI vocantur Episcopi, quia alios Sanctos efficere debent, p.1.tit.1.cap.2.nu.7.pag.7.

SAPIENTIAM iuuat sobrietas, p.1.tit.2.glos.5.nu.3.pag.59.

SARTORES Monalium monasteria intrare non possunt, p.3. alleg.102.nu.56.pag.349.

* Schedulæ pura & simplex ostentio secreto facta ab aliquo ex electoribus non tollit quin electio subsequens immediate sit secreta, p.3 alleg.100.nu.19.pag.333.

SCHOLARES etiam decennali habitatione domicilium non contrahunt, quia semper cogitant de redeundo ad patriam, nisi finito studio decennali tempore, & maiori commorari sint, p.2.alleg.4.nu.29.pag.174.

* Scholares dimisso Sacerdote in patria possunt in loco studij confiteri, p.2.alleg.25.nu.32.pag.250.

Scholaris non potest in voto dispensari ab Episcopo loci studij, si in eo domicilium non habet, par.2.alleg. 36.num.18. pag.323.

Scholares quoad Sacramenta Confessionis, & Eucharistiæ subditi sunt Episcopo loci, in quo reperiuntur, p.2.alleg.39. nu.5.pag.331.

Scholares in Ecclesiis Cathedralibus non gaudent eisdem priuilegiis, sicut studentes in academiis, & studiis publicis, p.3.alleg.55.nu.23.pag.110.

Scholasticorum priuilegiis non gaudent, qui non student, & scholas non frequentant, nec absentes causa studij fructus suorum beneficiorum percipiunt, ibid.nu.24.

Scholaris si locauerit, fructus sui beneficij vt posset in litterarum studio viuere, vel illic gradum sumere, si intra locationis tempus decedat, successor in illo beneficio tenebitur stare locationi, p.3.alleg.94.nu.9.pag.301.

SCHOLASTRIA conferenda est Doctori, vel Magistro, aut Licentiato in Theologia, vel iure Canonico, alias prouisio est nulla, p.3.alleg.60.nu.62.pag.154.

SCIENS non præsumitur quis nisi probetur, p.2.alleg.11.nu.4. pag.197.

Scientes præsumuntur à vitiis abstinere, p.2.alleg.46.num.3. pag.365.

SCIENTIA inflat non quidem suo, sed hominum vitio, p.1.tit. 2.glos.10.nu.8.pag.79.

Scientia vera afficit, non extollit, ibid.nu.9.& sine charitate inflat, nu 10.

SCRIPTVRAM Sacram docentes in scholis publicis, & discipuli, qui in illis student, priuilegiis omnibus de perceptione fructuum, præbendarum, & beneficiorum suorum in absentia fruuntur, p.3.alleg.55.nu.18.pag.109.

Scripturam Sacram docentes, vel ius Canonicum tunc percipiunt fructus præbendarum suarum cum conducti, seu salariati docent, aut ratione stipendij, seu cathedræ, quam habent, ibid.nu.27.pag.110.

Scripturam Sacram docentes quoad priuilegium percipiendi fructus non habent vllam temporis determinationem, sed eo gaudent quandiu docuerint, ibid.nu 32.pag.111.

Scripturam Sacram, vel ius Canonicum docentes non tenentur licentiam obtinere ab Episcopo quoad priuilegium percipiendi fructus, sicut studentes, ibid.nu 33.

Scripturæ Sacræ lectio quas vtilitates afferat, par.1.tit.2.glos. 10.nu.5.pag.78.

Scripturæ Sacræ lectio, Vide Lectio Sacræ Scripturæ.

SCRIPTVRA PVBLICA dicitur, quæ conficitur per actuarium, seu iudicem, cum duorum, vel trium testium subscriptione, aut præsentia, p.3.alleg.72.nu. 23.pag.200.

Scriptura authentica ad probandum ius patronatus requisita, censetur Bulla Episcopi, seu consensus in scripto datus ad fundandum, construendum, seu dotandum, p.3.alleg.72.nu. 24.pag.200.

Scriptura vt dicatur authentica debet continere omnia requisita à iure necessaria tam in confectione, quam in extractione. p.3.alleg.72.nu 27.pag 200.

Scripturæ incisæ in lapidea columna plenam fidem faciunt, p.3. alleg.72.nu.51.pag.205.

Scripturæ authenticæ non solum exiguntur in probandis præsentationibus continuatis, verumetiam in probatione effectuationis, p.3.alleg.72.nu.60.pag.203.

Scripturas habens an vt monitorij teneatur illas exhibere, vel reuelare quoties exhibendo, vel reuelando damnum pateretur, p.3.alleg.96.nu.50.pag.316.

SECRETA clientis aduocatus reuelans tenetur pœna falsi, p. 3.alleg.79.nu.25.pag. 252.

SEDERE pro tribunali & ius dicere potest Episcopus in quolibet loco suæ diœcesis, dummodo locus honestus sit, & litigantes sine magno incommodo eo loci venire possint, p.3.alleg.80.nu.4.pag.254.

Sedere pro tribunali, & iura reddere in loco exempto non potest Episcopus, ibid.nu.255.

Sedent in Conciliis Episcopi secundum antiquitatem consecrationis vnius cuiusque, par. 1. tit. 3. capit. 8. nume. 65. & 66.

SEDES APOSTOLICA, vide Apostolica Sedes.

SEDES EPISCOPALIS vacare dicitur donec litteræ Apost. Prælati, cuius Sedes vacabat, fuerint expeditæ, & præsentatæ Capitulo, p.3.alleg.54.nu.100.pag.102.

SEDES ECCLESIÆ potior debetur priori in fide recipienda, p.1.tit.3.cap.8.nu.19.pag.70.

SEMEN alicuius viri ope dæmonis in vterum fœmineum delatum, non inducit affinitatem, par.2.allegat. 51. nume.170. pag.58.

Seminatio fœminæ ad generationem non est necessaria, p. 2. alleg.51.nu.168.pag.58.

Seminis effusio siue sit hominis siue mulieris, hæretici, vel excommunicati Ecclesiam polluit, p.2.alleg.27.nu 42.pag. 275. si intra eandem contingat licet non cadat in ipsa Ecclesia materiali, ibid. num. 44. & requiritur in sufficienti quantitate, ibid.num.40 pag. 276. non sufficit tamen si fiat in somnis, num.43. nec supra tectum, aut infra Ecclesiam, nu.45. nec denique si actualis effusio extra Ecclesiam contingat, licet actus luxuriosus factus fuisset intra, nu.51.

SEMINARIVM puerorum in singulis Cathedralibus quomodo instituendum, & gubernandum, p.3. allegat.77.nume.1. pag. 40.

Seminario debet Episcopus primum ex sua & Capituli mensa contribuere, & postea cogere alios ad contribuendum suo exemplo, p 3.alleg.77.nu.2.pag.243.

Seminario de eleemosynis piorum, & similibus, quæ in incerto consistunt, nihil debet contribui, par.3.allegat.77.num.3. pag. 243.

Seminarij ratione potest taxa imponi super Hospitale quod in titulum, & non in administrationem datur, & mere laicale est, p.3.alleg.77.nu.7.pag.244.

* Seminarij vnum, vel plura collegia potest Archiepiscopus cum duobus antiquioribus suffraganeis in prouincia exigere ob Ecclesiarum paupertatem, p.1.tit.4.nu.56.pag.146.

Seminaria debent prius esse erecta, & in illis Scholares actualiter adesse, vt vniones eis factæ subsistant, p.3.all.77. nu.23. pag.244.

Seminarium vt erectum dicatur quæ concurrere debeant, p. 3.alleg.77.nu.24.pag.245.& nu.27.pag 244.

Seminarium Bracharensis Archiepiscopatus Hispaniarum Primatis ad normam Concilij Trid. institutum fuit, p.3.alleg.77.nu.35.pag. 246.

Seminarij reddituum rationes in synodo diœcesana audiendæ, p.3. alleg.93.nu.22.pag.299.

Seminarij in Collegium cooptatus non potest ad illius titulum ordinari, nisi ob causam inseruiendi beneficio, quod forsan esset seminario iunctum, par.2.allegat.19.num.31. pag.224.

SENATOR, aut alter quiuis officialis perpetuus alicuius Principis domicilium acquirit in eo loco, in quo senatoriam exercet dignitatem, & ab illius Episcopo potest ordinari, & per consequens eius filius, p.2.allegat.4.num.34. pag.95.

SENEX Clericum percutiens quando possit per Episcopum

Digitized by Google

ab excommunicatione abſolui,par. 2. allegat.41. num. 27. pag.350.
Senex qui dicantur,ibidem num. 28.& par.3.alleg.60.num.23. pag.186.
Senex beneficiarius quando non reſidens diuinis officiis habeat quotidianas diſtributiones, par.3.allegat.53. num.164. pag. 83.
Senex volens reſignare, debet Ordinarius ſuorum beneficiorum reſignationes admittere, cum hæc ſit cauſa iuſta admittendi reſignationem,p.3.alleg.69.nu.31.pag.155.
SENECTVS in parocho non excuſat à reſidentia, ſed debet poni Vicarius idoneus cum aſſignatione congruæ portionis ex ipſius Parochiæ reditibus, par.3. allegat.53. num.91. pag.76.
SEPVLCHRA hominum ſuper altaria non ſunt erigenda, p.2. alleg.72.nu.27.pag.265.
* Sepulchrum Domini petentes cauſa deuotionis abſque licentia Summi Pont.incurrunt excommunicationem Papalem.p.3.alleg.50.nu.179 pag.24.
* Sententiæ de nullitate non poteſt cognoſcere Archiepiſcopus inter ubditos Suffraganorum abſque appellatione, p. 1.tit.4.nu.69 pag.147.
SEPVLTVRA pro moniali defuncta an poſſit aperiri ſine peccato ab aliquo,qui ad hoc ſolum ingrediatur,p.3.alleg. 102. nu.51.pag.348.
* Serui ordinari non poſſunt niſi plenæ libertati fuerint reſtituti,p.2.alleg.10.n.45.pag.195.
SEQVESTRATA villa, vel caſtro, cui eſt annexum iuſpatronatus ſi durante ſequeſtro vacauerit beneficium,ſequeſter in illo eligere, vel præſentare poteſt, p.3.alleg.71.num.39. pag.195.
SERVVS non poteſt præſentari ad beneficium, niſi manumiſſus ſit,& fiat clericus,p.3.alleg.72.nu.79.pag.205.
Seruus Clericum percutiens poteſt ab excommunicatione per Epiſcopum abſolui,p.2.alleg.41.nu.29.pag.350.
Seruus ſuorum ſubditorum dicitur Epiſcopus, p.1.tit.2.glo. 3.nu.2.pag.47.
Seruus ſuorum Dei quare nominetur Summus Pontifex, par. 1.tit.3.cap.2.nu.18.
SIMONIACVS occultus poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, non autem rehabilitari ad beneficia in poſterum obtinenda, nec ad ea retinenda, quæ per ſimoniam occultam obtinuit, p.2.alle.39 nu.44.pag.336.
SIMONIAM committentes in Ordine,beneficio, vel religionis ingreſſu in excommunicationem Papalem incidunt, p. 3.alle.50.nu.104.pag.17.
Simonia conuentionalis reddit quemuis inhabilem ad obtinenda beneficia, non autem inducit vacationem obtentorum ipſo iure,p.3.alle.57.nu.232.pag.139.
Simoniæ vitium cur tam ipſi examinatores, quàm alij dantes incurrant,oſtenditur,p.3 alleg.60.nu.54.pag.154.
Simonia committitur ſi fieret pactio quod alter alteri in concurſu defectus, vel exceptiones non opponat, ibid.nu. 56.pag.154.
Simonia committi poteſt ex parte competitorum ſi duo concurrentes ad beneficium,alter ad impedimentum tollendum alij pretium det,vt à concurſu deliſtat, & ſic ſolus exiſtens ipſe obtineat,ibid.nu. 55 pag.154.
Simonia committitur quando venditur de per ſe iuriſpatronatus,p.3.alle.71.nu.35.pag.195.
SOBRIETAS iuuat ſapientiam,p.1.tit.2 glo.5.nu.3.pag.59.
Sobrius idem quod vigilans aliquando ſignificat, par.1.tit.2. 6.nu. 18.pag.73.
SOCER an poſſit eſſe teſtis in cauſa generis,vel è contra, p.2. alle. 96.nu.60.pag.317.
SOCIETATIS IESV Religioſi à quocunque Antiſtite Catholico ordinari poſſunt,p.2.alle.4.nu.60.pag.176.
Societatis Ieſu Religioſis poſſunt extra tempora Dominicis, & aliis feſtiuis diebus Sacros Ordines ſuſcipere, p.2.alle. 17.nu 7.pag 217.
Societatis Ieſu Religioſi ante ſolemnem profeſſionem ſine titulo ad Sacros Ordines poſſunt promoueri.p.2.alle.19.nu. 7.pag.118.& alleg.20.nu.34.pag.234.
Societatis Ieſu inſtitutum,aut Conſtitutiones,qui directe,vel indirecte impugnare,aut contradicere audent, incidunt in excommunicationem Papalem, par.3 allegat.50.nume.160. pag.23.
Societatis Ieſu Religio habet priuilegium, vt ſui prædicatores ab aliquo Ordinario ſemel approbati, & à ſuis Superioribus deputati, poſſint prædicare Verbum Dei, non repugnantibus curatis, in oppidis, & locis, vbi non adeſt Epiſcopus,p.3.alle.76 nu.26.pag.240.
Societatis Ieſu Patres inter Mendicantium Ordines comprehendi voluit Pius V.p.3.alle. 77.nu.18.pag.244.
Societatis Ieſu nouitios non comprehendit Conc. Trid. ſeſſ. 25.de Regular.cap.16.p.3.alle.99.nu.31.pag.331.
SODOMIÆ crimen aſſerenti aliquem ſecum voluiſſe commitere credendum non eſt,p.2.alle.44.nu.14.pag.360.
Sodomitatum ſe eſſe affirmanti puero in nullo creditur,ibid. num.16.
Sodomitatam ſe eſſe affirmanti meretrici,vel de hoc crimine attentatam non creditur,ibid.n.17. Et vxori atteſtanti ſe à viro ſodomitatam.non creditur,ibid.nu.18.
Sodomiæ crimen Clerici exercentes quas pœnas incurrant, ibid. nu.21.
Sodomiæ pœnæ contra Clericos non comprehendunt exercentes vitium beſtialitatis,ibid.nu.22.Comprehendunt tamen Clericos tam maſculorum concubitores, quam qui muliere retro abutuntur,ibid.nu.23.Peccatum illud contumentes,ibid.nu.24.
Sodomita poteſt ordinari, & beneficium acquirere ſi occultum ſit crimen, & nondum fuerit in iudicium deductum, ibi.28.pag.361.
Sodomiæ criminis punitio ex conceſſione Gregorij XIII.pertinet ad Inquiſitores Regni Portugaliæ, priuatiue ad omnes iudices,& ſuperiores Eccleſiaſticos,cumulatiue tamen ad ſeculares poteſtates.p.2.alleg.40.nu.47.pag 347.
Sodomiæ crimen quare dicatur vitium nefandum, p.2.alleg. 44.nu.1.pag.359.
Sodomitæ omnes mortui fuerunt in illa nocte, qua Chriſtus Redemptor noſter ex Virgine MARIA natus eſt, & cum illis Virgilius poeta celebratiſſimus, ibidem nume. 2. pag.359.
Sodomitæ fuerunt Caluinus hæreticus, Ariſtoteles, & alij Philoſophi,excepto Platone, ibid.nu.3.
Sodomiæ vitium quare contra naturam dicatur, ibid.num.4. pag. 402.
Sodomitæ igne comburuntur,ibid.nu.6. Et bona eorum confiſcantur,ibid.nu.7.pag.359.Et infames ſunt, ibid.nu.8 pag. 359. Et teſtandi facultatem amittunt, etiamſi non eſſent condemnati, vel poſt mortem opponatur, ibidem num.9. pag.359.
Sodomitæ puniuntur etiamſi non conſtet de corpore delicti, ibid.nu.10.pag.359.
Sodomiæ criminis pœnam non euitat ætas tenera delinquentis.ibid.num.12. Et minor arbitrio iudicis punitur, ibidem num.13.
SOLEMNITER omnia interuenire præſumuntur ex longiſſimo temporis curſu, niſi ex inſpectione inſtrumenti appareat ſolemnitatem interuenire, par.3.alleg.97.nume.viii. pag. 310.
SOLIDI duo pro cathedratico ſoluendi ſunt ſecundum taxam,quæ antiquitùs ſolui conſueuit,attenta ſemper in huiuſmodi taxatione conſuetudine illa, quæ bona, & rationabilis fuerit,p.3.alleg.86.nu.43.pag.281.
SOLITA, vt bona dicantur concedi in emphyteuſim ſufficit vnica conceſſio,& eſſe elapſos quadraginta annos,p.3.alle. 95.nu.36. pag.307.
SOMNIANTES putantes omnia per ſomnia ſibi viſa eſſe vera.& diuinitùs ſibi emiſſa,peccant mortaliter, p.3.alleg.51. nu.132.pag.14.
SPONSALIA non tranſeunt in matrimonium ſubſequuta copula coram Parocho, & teſtibus, p.2.allegat.31.nume.148 pag.307.
Sponſalia tempore interdicti contrahi poſſunt,ibid.num.204. pag.313.
SPVRIVS filius teſtatoris non poteſt eligi ab executore, cui eligendi pauperes commiſſa eſt poteſtas, p.3.alleg.83.n.24. pag. 268.
SORTILEGI qui ſint, p.3.alle.51.nu.128.pag.53.
STATVS quæſtio inducit capitalem inimicitiam,p.2.alleg.41. nu.13.pag.249.
STATVTA quod neophyti, & deſcendentes ob eis non admittantur ad Eccleſiaſtica beneficia probanda non ſunt,p. 1.tit.2.gloſ.17.nu.22.pag.94.
Statuta prædicta probanda videntur, quando eorum prohibitio non eſt indefinita, ſed reſtricta ad certos gradus, ibi. num.24.
Statuta prædicta valida erunt,ſi eorum prohibitio reſtricta fuerit ad certas Eccleſias, ibid.nu.26.pag.94.

Statuta

Digitized by Google

Statuta quod neophyti, & descendentes ab eis non admittantur ad Ecclesiastica beneficia sunt pœnalia, exorbitantia,& strictè accipienda,ibid.nu.29.
Statutum Toletanum cum vtatur verbo, progenie non exigit probationem maculæ in certo gradu,sed sufficit quod ipsa progenies sit infecta.ibid.nu.39.pag.95.
Statutum habens, quod prouisus de capellania sit Sacerdos, vel capellanus,oportet vt sit actu Sacerdos, p.2.alleg.24.n. 38.pag.245.
Statutum, quo cauetur seruitium 40. annorum Ecclesiæ præstitutum liberare beneficiarum à residentia, obseruari potest,p.3.alleg.53.nu.117.pag.79.
Statutum in quo disponitur quod quilibet sedeat in propria sede,aliàs perdat Horam, intelligi debet de obtinentibus vnum beneficium, & sic nam sedem,p.3.alleg. 61. nu.14. pag.167.
Statuta, seu Ordinationes aliquas licitum est Episcopo in diœcesana Synodo condere, par. 3. allegat. 93. nume. 23. pag.298.
Statuere quando possit Episcopus cum consensu Capituli,vel sine illo,ostenditur,ibid.nu.25.
Statuta, quæ condit Episcopus, non debent contraire Sacris Canonibus,ibid.nu.29.pag.249.
Statutum in præiudicium Ecclesiæ valet in quærendis, quando laici non odio Ecclesiæ,sed bono zelo faciunt, p.3.alle. 95. nu.53.pag.309.
Statuere non potest Episcopus vt Sacerdotes pro Missæ sacrificio non accipiant minorem pitantiam, quàm ab illo taxatam,p.2.alleg.24.uu.9.pag.241.
* Statutum contra ius commune Canonicum nulla Religio condere potest nisi speciali priuilegio hanc ei potestatem concedente decoretur, p.3.alleg.93.nume. 30.vers. amplia, pag.299.
* Statutum dicitur contra ius Canonicum quando aliquid contra aliquem Canonem, vel legem Pontificiam disponit, ibidem.
* Statuta præter ius potest Episcopus condere,ibid.
* Statutum factum à Capitulo circa rē licitam, & confirmatum ab Episcopo est validum,ibid.
STVDII causa absens, vide Absens causa studij.
Studium generale dicitur illud, quod est erectum & institutum per Papam,Regem,seu Principem, p.3. alleg.55.nu.21. pag.110.
Studiorum causa nullus potest abesse,nisi de licentia sui Prælati,etiamsi quis obtinuerit indultum à Sede Apost.ibid.n. 28.pag.11.
STVDENTES, vt percipere possint fructus præbendarum, & beneficiorum suorum in absentia, litteris operam dare debent in studio generali,seu celebri vniuersitate, ibid.nu.21. pag.209.
Studentes ius Canonicum eodem priuilegio gaudent, quo Sacræ Scripturæ operam nauantes, ibidem nume. 26. pag.110.
SVBCOLLECTORIA non requiritur,vt probetur per scripturam. sed sufficit dictum vnius testis cum aliquibus adminiculis,nisi ageretur de probanda facultate,vt soluere debentes caute soluant,p.3.alleg.57.nu.124.pag.129.
Subcollectoria ad effectum probandi reseruationem non probatur per testes de communi reputatione, & publica voce,& fama, p.3.alleg.57.nu.125.pag.125.
SVBCOLLECTORIS Apostolici officium exercens à residentia Parochialis non excusatur,p.3.alleg.53.nu.88.pag.74.
Subcollatoris,officij exercitium an requiratur, vt eorum beneficia sint reseruata. p.3.alleg.57.nu.116.pag.118.
Subcollectorum beneficia impetrans, vt reseruata sufficit probare subcollectoriam, aduersario vero incumbit onus probandi pluralitatem,cum sit præsumptio de vnitate,p.3. alleg.57.nu.117.pag.128.
Subcollectorum vnicorum in qualibet ciuitate beneficia reseruata sunt,etiamsi ibi sit Collector generalis, p.3.alle.57. nu.118.pag.128.
Subcollector vnus si sit in ciuitate, & alius in diœcesi, neutrorum beneficia comprehenduntur sub reseruatione regulæ quintæ Cancellariæ,p.3.alleg.57.nu.119.pag.128.
Subcollector vnicus debet tantum esse in tota diœcesi cum suis ciuitatibus,vt eius beneficia reseruata censeantur,p.3. alleg.57.nu.120. pag.129.
Subcollectorem secundum deputando quis, primum tacite reuocare videtur,p.3.alleg.57.nu.122.pag.129.
Subcollector debet esse Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, vel aliàs in dignitate Ecclesiastica constitutus tempore deputationis,p.3.alleg.57.nu.126.pag.129.
Subcollectores non possunt visitari, nec corrigi ab Episcopo, p.3.alleg.74.nu.28.pag. 227.
Subcollectoris Apostolici officium exercens non excusatur à residentia Parochialis,p.3.alleg.53.nu.88.pag.74.
SVBDIACONATVS in primitiua Ecclesia Ordo sacer non reputabatur,p.2.alleg.14.nu.1.pag.208.
Subdiaconatus inter Ordines Sacros innumeratus fuit à Constitut.Gregorij,atque Vrbani,par.2.allegat.14.nume.2. pag.208.
Subdiaconatus materia est proprie Calix vacuus etiam non consecratus cum Patena,p.2.alleg.14.nu.3.pag.208.
Subdiaconatus Ordo, & alij minores vna eadémque die sine Papæ licentia conferri non possunt,p.2.allegat.14.nume.4. pag. 209.
Subdiaconatus Ordo alicui ante 22.annum inchoatum dari non debet,p.2.alleg.16.nu.1.pag.213.
SVBDITOS obsequentes amor Principis & non terror facit, p.1.tit.2.glos.17.nu.12.
Subditus & diœcesanus Episcopi tripliciter quis fieri potest, ratione scilicet originis,vel domicilij,vel beneficij,p.2.alleg.4.nu.1.pag.173.
Subditus Episcopo diœcesis quis efficitur quoad Ordines suscipiendos, in qua beneficium habet, ibidem nu.42.pag. 175.& seq.
* Subditis præcipientes ne præstent obsequia Ecclesiasticis incurrunt excommunicationem nemini reseruatam,p.3.alleg.50.nu.212.pag 28.
Subditos quos potest Episcopus virtute Concilij Trid.absoluere ab occultis delictis,sufficit quod illi subdantur quoad solum Conscientiæ forum,p.2.alleg.39.nu.4.pag.331.
Subditus ditioni Ecclesiasticæ,qui homicidas, grassatores, & damnatos crimine capitali exules receperit,aut recipi permiserit in excommunicationem Papalem incidit,p.3.alleg. 50.nu.157.pag.23.
* Subditos Ecclesiæ Romanæ & ab Ordinarij Episcopi subiectione exemptos, vt quis per præscriptionem dicatur, quæ requirantur, p.3.alleg.108.nu.15.pag.448.
SVBREPTITIAS vel obreptitias litteras impetrantes non incidunt in excommunicationem Papæ reseruatam, p.3.alle. 50.nu.86.pag.15.
SVBROGATIO in iuribus defuncti spectat ad Papam,p.3.alle. 57.nu.48.pag.120.
SVBSTITVERE alium Vicarium generalis Vicarius non potest, nisi Episcopi specialis licentia præcedat, p.3.alleg.54. nu.99.pag.97.
Subsistuendi ab Episcopo facultatem habens, Vicarius non potest facere alium Vicarium nisi substituat ad modicum tempus,ibid.num. 100.
Substituere non potest Vicarius Episcopi, nisi in mandatis substituendi facultas concedatur,ibid.nu.177.pag.103.
Substitutus à procuratore dato ad præsentandum non potest nec patronum,nec suum principalem præsentare, p.3. alleg.72.num.89.pag.205.
SVCCESSORES D. August. ac B. Valerius sibi ex concessione Romani Pont. vt aliqui putarunt, vel melius secundum alios sibi successores non solum elegerunt,sed potius personas à se propositas Clerus & populus per acclamationem consentiens elegit,p.1.tit.1.cap.3.nu.41.pag.11.
Successio in iurepatronatus hæreditario iure delata datur in stirpes,& non in capita,p.3.alleg.72.nu.70.pag.204.
Successor in beneficio soluere subsidium cogitur quod antecessor beneficiarius non soluit, par. 3.allegat. 87. num. 54. pag. 286.
Successor Episcopi non tenetur stare locationi prædecessoris, nisi tribus concurrentibus, primo quod locatio fuerit facta nomine Ecclesiæ; secundo quod sit facta pro vtilitate Ecclesiæ, tertio quod pecunia sit conuersa in vtilitatem Ecclesiæ,p.3.alleg.94.nu.1.pag.300.
Successor in beneficio tenetur stare locationi quàdo summus Pont. concederet licentiam locandi ad tot annos eo adiecto vt illis durantibus conductor à nemine molestaretur, ibid.nu.2.pag.301.
Successor is beneficio tenetur stare locationi pro anno incœpto, ibidem nume. 3. Et existente loci consuetudine, num.4.
Successor in beneficio recipiendo pensionem videtur consentire locationi pro anno, pro quo illam recipit, ibidem num. 8.

* Succeſſor in beneficio obligatur ad ſolutionem penſionis, non ſolum in futurum, ſed etiam in præteritum pro terminis decurſis, p.3.alleg.110.nu.3.pag.414.

* Succeſſor in Epiſcopatu tenetur ad penſiones decurſas, & non ſolutas tempore prædeceſſoris quando conſtat de diligentiis factis per penſionarium contra prædeceſſorem, ibid.nu.9.pag.415.

SVFFRAGANEI legemetropolitana Archiepiſcopis ſunt ſubiecti, non ita eorum ſubditi, exceptis caſibus iure ſpecialim expreſſis, p.1.tit.1.cap.6.nu.13.pag.28.

* Suffraganei vocati ab Archiepiſcopo pro conſecratione alterius ſuffraganei tenentur accedere, par.1.tit. 4. num: 7. pag.143.

SVPERBIA omnium ſcelerum procreatrix, ex nimia pecuniæ auiditate & copia naſcitur, p.1.tit.2.gloſ.15.num.5.

SVPERHVMERALE in Epiſcopis quid ſignificet, oſtenditur, p.1.tit.2.gloſ.3.nu.7.pag.52.& ſeq.

SVPERIORVM vita & exemplum magis quàm omne aliud ad pietatem, & Dei cultum aſſidue inſtruit, p.1.tit.2.gloſ.3. nu.18.pag.54.

* Superior ſi ante devolutionem iure devoluto conferat, collatio eſt nulla, quantumuis poſtea devolutio contingat, p.3.alleg.126.nu.85.pag.444.

SVPPLICATIO non datur de ſententia Vicarij ad Epiſcopum, niſi in reſtitutionis remedio ſuam fundet intentionem, p.3.alleg.54.nu.49.pag.93.

SVPERSTITIO quæ dicatur, p.3.alleg.51.nu.122.pag.53.

SVSCEPTORES non ſunt de eſſentia Sacramenti, ſi tamen quis omitteret peccabit mort. par. 2.allegat. 30. nume. 33. pag. 284.

Suſceptores in baptiſmo non niſi baptizati, & in Confirmatione niſi Chriſmate etiam vncti eſſe debent, ibidem num.34.

Suſceptor vnus in baptiſmo adhibere debet, vel ad ſummum duo, vnus ſcilicet vir, vnáque fœmina, ibidem nume.40. pag.284.

Suſcipere Baptizatum de ſacro fonte poſſunt viri duo, quorum vnus ſit procurator viri, & alter mulieris, ibid.nu.42. nam Epiſcopus non poteſt diſpenſare vt duo viri, vel duæ fœminæ ſimul ſuſcipiant, ibidem num. 41. Cætera vide verbo Patrini.

SVSPENDENS reum intra Eccleſiam eam polluit, p.2.alle.28. num.25.pag.273.

* Suſpendere, interdicere, & excommunicare poteſt Archiepiſcopus Epiſcopum, p.1.tit.4.nu.15.pag.143.

SVSPECTVS recuſari poteſt Vicarius ex ſuſpicione Epiſcopi, p.3.alleg.54.nu.149.pag.100.

Suſpecto Vicario Epiſcopi quando cenſeatur ipſe Epiſcopus ſuſpectus, & coram quo cauſa ſuſpicionis cognoſci debeat, oſtenditur, ibidem nu.150.

* Suſpecto Epiſcopi Vicario exiſtente non poteſt ex eadem ratione recuſari ipſe Epiſcopus, p.3.alleg.54.nu.150.verſ.limita tamen primo, pag.100.

SVPPRIMERE præbendas in Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus quando poſſit Epiſcopus, oſtenditur, p.3.alle.67. nu.1.pag.181.

Supprimere portiones vigore Concilij ſeſſ.24.de reform. ca. 15. non licet Capitulo Sede vacante, ibidem nume. 3. pag.353.

Suppreſſio tituli nunquam fieri debet, niſi reditus Eccleſiæ diminuti probentur, ibid.nu.5.

Suppreſſio & extinctio alicuius dignitatis, vel præbendæ non poteſt fieri ab Epiſcopo ex cauſa cum conſenſu Capituli, quando bona Capituli & Epiſcopi ſunt communia, nec etiam ſi id caderet in vtilitatem Capituli, ibid.nu.9.

Supprimere poteſt Epiſcopus cum conſenſu Capituli præbendam, & applicare ſingulis Canonicis, vel ſingulis de Capitulo, ibid.nu.10.

SVSPENSIO, quam incurrunt Conſeruatores excedentes ſuam iuriſdictionem, non tantùm eſt ab officio muneris Conſeruatoris, ſed etiam ab ipſo officio clericali, non tamen à beneficio, p.3.alleg.106.nu.48.pag 377.

Suſpenſionem non incurrunt Epiſcopi, niſi eorum ſpecialis, & expreſſa fiat mentio, p3.alleg.111.nu.1.pag.390.

Suſpenſionem incurrit Epiſcopus Ordinans etiam in propria diœceſi alienum ſubditum ſine teſtimonio ſui Ordinarij, ibid.nu.8 pag.390.

Suſpenſus à Pontificalibus prohiberur etiam ab his, quæ ſunt ſibi, alias vt Pontifici permiſſa, & à dependentibus ab eis, p. 2.alleg.6.nu.5.pag.180.

Suſpenſus à Pontificalibus Miſſam priuatim celebrare non prohibetur, p.2.alleg.6.nu.6.pag.180.

Suſpenſus à Pontificalibus, in illis celebrando an fiat irregularis, p.2.alleg.6.nu.19.pag.181.

Suſpenſus à iure tam ab officio, quàm à beneficio, nequit beneficia adipiſci, ſed illorum eſt incapax, prouiſioque ei facta eſt nulla, p.2.alleg.8.nu.14.pag.187.

Suſpenſus à iure tam ab officio, quam à beneficio non ſpoliatur beneficiis impetratis ante ſuſpenſionem, niſi ſteterit voluntarie ſaltem per annum in ea ſuſpenſione, vel miniſtrando fieret irregularis, p.2.alleg.8.nu.15.pag.187.

Suſpenſio, quam contrahit promouens ad Ordines carentem ætate, non incurritur ipſo iure, p.2. allegat. 116.nume.8. pag. 214.

Suſpenſus eſt ipſo iure promotus ante legitimam ætatem, p. 2.alleg.16.nu.10.pag.214.

Suſpenſione durante ſi Epiſcopus celebret, vel Ordines conferat an fiat irregularis, ibid.nu.9.pag.214.

Suſpenſus impeditur ea exercere, quæ ab Ordine, iuriſdictione, vel adminiſtratione Eccleſiaſtica pendent, p.2.alleg.16. nu.12.pag.215.

* Suſpenſionem incurrit Epiſcopus etiam ignoranter conſecratus ab aliqua cenſura irretito non tolerato, p.3. alle.111. nu.43. pag. 394. & non diligenter examinans quando quis electus fuerit ad regimen animarum, & electionis proceſſum, & perſonam electam, ibid.nu.44.pag.395.& ſubtrahens laicis bona immobilia Eccleſiarum ſibi commiſſarum ſine licentia Capituli & Sedis Apoſt. niſi modo & caſibus à iure permiſſis, ibid.nu.45. & vſurpans ſine titulo bona dignitatum Eccleſiarum vacantium, & ad ipſarum curam pertinentium, ibid.nu.46. & ſi eſt concubinarius, & à Synodo admonitus non ſe emendauerit, ibid.nu. 48.& negligens procedere contra ſimoniacos, ibid.nu.50.doctorando non recipiendo prius iuramentum, &c.n.51.& aliis caſibus numeris ſeqq.

Suſpenſionem non incurrit ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter, p.2.alleg.16.nu.17.pag.215.

Suſpenſus non remanet ordinatus ante legitimam ætatem bona fide teſtimonio ſuorum parentum. p.2.alleg.16.nu.20. pag.215.

Suſpenſus an ſit ipſo iure promouens, & promotus extra tempora, p.2.alleg.17.nu.9.pag.217.

Suſpenſus ob promotionem extra tempora ſtatuta ſi celebret irregularis ſit, p.2.alleg.17.nu.10.pag.218.

Suſpenſo ob caſus in Bulla Pij I I. comprehenſos, non poſſunt beneficia conferri, p.2.alleg.17.nu.12.pag.218.

Suſpenſus per Conſtitutionem Pij I I. ab alio, quàm à Papa abſolui poſſit, p.2.allegat. 17.nume.14.pag.109.& nu.17. pag.218.

Suſpenſio nulla incurritur cum adeſt pactum, & conditio in patrimonio de illo reddendo vbi ordinatus habuerit beneficium ſufficiens, vel aliàs vnde viuere poſſit, p.2.alle.19. nu.59.pag.227.

Suſpenſus ſit ordinatus ab Ordine ſuſcepto, & ordinator à collatione Ordinum per triennium, ſi conueniant ſuper non petendis poſtea alimentis, vel rebus donatis pro titulo ſuorum Ordinum, par. 2. allegat. 20. nume. 28.& 29. pag. 233.

Suſpenſus ab officio, quia interfuit matrimonio clandeſtino, non eſt ſuſpenſus à beneficio, p.2.alleg.32.nu.165.pag.309.

Suſpenſionis pœna ab officio, & beneficio lata non infligitur ipſo iure, p.2.alleg.32. nu.188.pag.311.

Suſpenſus eo quod neſciente Epiſcopo neq; examinante Ordines ſuſcepit, ſi occultus ſit, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, p.2.alleg.38.n.38 pag.335.

Suſpenſus ob receptionem Ordinum ſine litteris dimiſſoriis ſi ſit occultus poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, p. 2.alleg.39. nu.39. pag.335.

Suſpenſionem incurrit ab executione ſuſceptorum Ordinum promotus per ſaltum, & miniſtrando ſit irregularis, p.2.alleg.47. nu.1.pag.366.

Suſpenſio, quæ incurritur ab eo, qui per ſaltum promouetur ad Ordines an impediat ſolum ita ordinatum, ne poſſit miniſtrare in Ordine quem per ſaltum ſuſcepit, vel potius afferat impedimentum ſimpliciter, ne actum vllum Ordinis exercere valeat, etiam illorum, quos rite ſuſcepit, p.2. alleg. 47.nu.18.pag.367.

Suſpenſus iniuſte ſiue ab officio, ſiue à beneficio recuperat quotidianas diſtributiones, part. 3. allegat. 53. nume.175. pag.84.

Suſpenſus non poteſt eligi, nec præſentari ad beneficia, p.2. alle.72.nu.98.pag.205.

* Suſpicio propter quam Vicarius Epiſcopi eſt recuſatus ſi tangeret etiam Epiſcopum, tunc ſuſpicionis cauſæ non cognoſcuntur coram Epiſcopo, ſed Epiſcopus earum cognitionem alicui alteri confidenti committit, p.3.alleg.54.nu. 150.verſ.nota,pag.100.

* Sylueſtrinorum Ordo ab Epiſcoporum iuriſdictione immunem & exemptam reddidit Innocentius IV. p.3. alleg. 105.poſt nu.12. verſ.Sylueſtrinorum,pag.362.

SYNDICATRI ſtare tenetur Vicarius Epiſcopi ſede vacante finito officio,p.3.alleg.54.nu.181.pag.104.

Syndicatui ſtare non tenetur Vicarius Epiſcopi, ibidem nume. 104.

SYNODVM diœceſanam congregare citra ſpeciale mandatum non poteſt Vicarius generalis Epiſcopi,p.3.alleg.54. nu.103.pag.97.

Synodus eſt triplex,generalis,prouincialis, & diœceſana,p.3. alle.93.nu.1.pag.296.

Synodum ſemel in anno in ſua diœceſi quilibet Epiſcopus conuocare poteſt,vel ſæpius vbi neceſſitas poſtularet, ibi. num.2 pag.297.

Synodum per alium poteſt Epiſcopus iuſto aliquo impedimento detentus congregare,ibid.nu.3.pag.297.

Synodus diœceſana intimanda eſt in tempus,quo ieiuniis & deuotionibus, ſeu celebrationi præcipuarum ſolemnitatum non vacatur, neque graui hyeme, & temporibus ad itinerandum periculoſis,ibid.nu.13.

Synodum diœceſanam congregare poteſt Vicarius generalis Epiſcopo ei ſpeciatim mandante,ibid.nu.4.

Synodo diœceſanæ intereſſe debent Sacerdotes omnes qui animarum curam habent, ibid.num.5.pag.297. Et rectores Parochialium nullius diœceſis ad Synodum vicinorem venire tenentur,ibid.nu.6.Et exempti omnes,qui alias ceſſante exemptione Synodo intereſſe deberent, nec Capitulis generalibus ſubduntur,ibid.nu.8. Et Capitulum Eccleſiæ Cathedralis de neceſſitate ad Synodum debet inuitari, ibid. nu. 11.Et Capitula Collegiatarum quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentia,ibid.nu.12.

Synodo diœceſana eſt facienda electio conſultorum Theologorum,& in vtroque iure Doctorum,promotoris & notarij,ſiue ſecretarij ſynodi, ibid.nu.14.p.299. Et Notarius ſynodi omnium ſynodo intereſſe obligatorum nomina legit, ibid.num.15. Et declaratur præeminentiam in ſedendo nullum præiudicium futurum ſedentibus operari,ibid.nu. 16.Et profeſſio Fidei,ac decreta Concilij Trid. de reſidentia intelligibili voce leguntur,nu.17. Examinatores ad minus ſex eliguntur, qui promouendos ad beneficia curata examinent,ibid.nu.18. Aſſignantur perſonæ aptæ, ad minus quatuor, quibus cauſæ in partibus delegandæ committantur,ibid.nu.19.pag.299. Et prouideatur vbi Miſſarum celebrandarum tam magnus numerus defunctorum diſpoſitionibus impoſitus fuerit,ibid.nu.21.

* Synodum vt faciat quotannis poteſt Archiepiſcopus Epiſcopum compellere,p.1.tit.4.nu.13.pag.143.

* Synodum congregare poteſt electus & confirmatus in Epiſcopum nondum tamen conſecratus, p.3. alleg.93.num.4. verſ.poteſt,pag.297.

* Synodus in Eccleſia celebrari conſueuit, ſed poteſt etiam extra & in loco priuato,ibid.

T

TALES Clericis imponentes, & Clerici illas ſoluentes incidunt in excommunicationem Papalem, p.3.alleg.50.nu.92.pag.16.

* Taurorum agitationes in terris ſuis permittentes incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam, p.3.alle.50. nu.160.pag.31.

TEMPVS præſtitutum ad conferendos Ordines non eſt de ſubſtantia collationis illorum, part.2. allegat. 17.nume.8. pag.217.

* Tempus ſemeſtre quare potius quam aliud ad prouidendum de beneficiis inferioribus conceſſum fuerit Ordinariis collatoribus,remiſſiue,p.3.alleg.126.nu.41.pag.437.

* Tempus ad conueniendam eligentium,ſeu collatorum negligentiam præfixum non computatur niſi die notitiæ vacationis, ibid.nu.42.

* Tempus à lege vel ab homine præfinitum in dubio dum aliud non apparet, intelligitur continuum, ibidem nume. 43.& 44.pag.438.

* Tempus ad prouidenda beneficia præfixa datur in odium negligentium,ibid.nu.45.

* Tempus conferendi currit ab eo tempore, quo Epiſcopus potuit, vel ſcire debuit vacationem, ibidem nume. 46. pag.438.

* Tempus ad conuincendam eligentium ſeu collatorum negligentiam non currit legitimis impeditis, ibidem nu. 49. pag.438.

* Tempus ad conuincendam collatoris negligentiam ſtatutum non poteſt per ſuperiorem arctari, ibidem nume. 50. pag.439.

Tempus immemoriale robari poteſt memoria quadraginta annorum, & quod de reliquo tempore teſtis deponat ſecundum auditum, & famam, part.3.allegat. 72.nume.36. pag.201.

Tempus datum ad præſentandum eſt continuum, & currit diebus feriatis,p.3.alleg.72.nu.127.pag.208.

Tempus patronis ad præſentandum conceſſum incipit currere ſecundum veriorem opinionem à tempore ſcitæ vacationis,p.3.alleg.72.nu.134.pag.209.

Tempus ad præſentandum in beneficiis non currit abſenti, vel impedito, p.3.alleg.72.nu.138.pag.209.

Tempus ad præſentandum quando lite pendente ſuper iure patronatus patronis præſentare contendentibus currat,p. 3.alleg.72.nu.140.pag.209.

Tempus datum ad præſentandum poteſt Ordinarius in ſui præiudicium prorogare,non tamen abbreuiare,p.3.alle.72. nu.143.pag.200.

Tempus à iure præfixum non deſignatur habenti inſtituere, intra quod facienda ſit inſtitutio, part.3.allegat.72.nu. 191. pag.214.

Tempus certum per Superiorem aſſignari poteſt habenti inſtituere infra quod ſi non inſtituerit, poteſt illum compellere,p.3.alleg.72.nu.193.pag.214.

Tempus à iure vel ab homine præfinitum non currit ignoranti, & legitime impedito,etiam data culpa ex parte impediti, p.3.alleg.72.num.139.pag.209.& alleg.82. nume.22 pag.261.

Tempus intra quod tenetur hæres defuncti voluntatem exequi, poteſt a iudice reſtringi, part.3.allegat. 82. nume.23. pag.261.

Tempus vtile ab inutili inſeparabile dicitur quando conſtiterit contrahentes ad minus tempus non eſſe contracturos,p.3.alleg.95.nu.12.pag.304.

Tempus licitum ab illicito ſeparari dicitur, ſi ex coniecturis appareat contrahentes etiam pro tempore licito contracturos,p.3.alleg.95.nu.15.pag.304.

Tempus triueſtre infra quod tenentur Epiſcopi ſuſcipere munus conſecrationis, exorditur à die confirmationis, p.2.alleg. 1.nu.40.pag.165.

Tempus idoneum ad conferendos minores Ordines quod ſit,p.2.alleg.11.nu.17.pag.199.

Tempus matutinum non eſt de ſubſtantia collationum Ordinum,p.2.alleg.14.nu.15.pag.210.

* Tempus quindecim menſium eſt breue ad effectum vt reprobatus in examine poſſit medio tempore, ita eruditus fieri vt poſtea in alio examine approbationem meruerit, p.3.alleg.60.poſt nu.91.verſ.nec ſubſiſtit,pag.158.

Tempus ſemeſtre ad conferendum beneficium competit Epiſcopo, p.3.alleg.78.nu.1.pag.141.

Tempora non coniunguntur in nouitio pro complendo anno probationis,p.3.alleg.101.nu.24.pag. 336.

Temporum diuerſitas non mutat fortunas pauperum, aut mores hominum,p.1.tit.2.glof.7.nu.22.pag.68.

Tempus immemoriale,vide immemoriale tempus.

TERMINVS octo dierum, infra quem tenetur Capitulum ſede vacante vicarium conſtituere, non currit niſi à die ſcientiæ tranſlationis Epiſcopi ad aliam Eccleſiam,p.3.alle. 54.nu. 164.pag.102.

* Termino elapſo edicti ad concurſum Parochialis, ſi re adhuc integra alius veniat oppoſitor admittendus eſt, p.3.all. 60.nu.46. pag.153.

Terminus duorum menſium datus ad faciendam Fidei profeſſionem non currit prouiſo, qui non fecit profeſſionem, quamuis per eum ſtet quominus illam faciat, p.3.alleg.61. num.25.pag.163.

Terminus in edicto propoſitus ad denuntiandum,non apponitur ad finiendam obligationem denuntiandi, ſed ad eam ſolicitandam,p.3.alleg.96.nu.99.pag.319.

TESTAMENTORVM pias voluntates ſolus Papa commutat, p.3. alleg.50.nu.41.pag.10.
Teſtator fundans Capellam non poteſt illam eximere ab Epiſcopi poteſtate,p.3.alleg.75.nu.9.pag.230.
Teſtamenti executio tam ad pias, quàm ad non pias cauſas negligente hærede intra annum adimplere defuncti voluntatem, deuolutur ad Epiſcopum, p.3.alleg.82.nume.15. pag.260.
• Teſtamentorum executores an & quando poſſint eſſe Regulares,remiſſiue,p.3.alleg.82.poſt nu.36.pag.265.
Teſtamenti executio non impeditur ante aditam hæreditatem, p.3.alle.82.nu.21.pag.261.
Teſtatoris mandata exequi non ſolum poteſt, ſed etiam de præcepto tenetur Epiſcopus, par. 3.allegat. 82. nume. 26. pag.262.
Teſtator non poteſt prohibere ne Epiſcopus data hæredis, vel executoris negligentia ualeat ſe intromittere, p.3.alle. 82.nu.27.pag.262.
Teſtator prohibere poteſt ne executores rationes reddere compellantur,p.3.alleg.82.nu.28.pag.262.
Teſtator fundans capellam non poteſt eam eximere ab Epiſcopi poteſtate,p.3.alleg.82.nu.29.pag.263.
Teſtator quando mandat bona ſua diſtribui in virgines maritandas,non poterunt executores ea erogare in virgines ingredientes monaſterium,p.3.alleg.83.nu.26.pag.262.
• Teſtator ſi iuſſerit certam quantitatem expendi ſingulis annis inter pauperes, ſeu ad virgines maritandas poſſit executor totam quantitatem inſimul primo anno expendere,oſtenditur,p.3.alleg.83.poſt nu.25.pag.268.
• Teſtator ſi velit pro ſalute animæ ſuæ piè relinquere incertum hæredem, veluti pauperes Chriſti,aut miſerabiles perſonas,valida erit huiuſmodi diſpoſitio,p.3.alleg.82.poſt nu.31.verſ.ſecundum, pag.263.
• Teſtator ſi capellam inſtituat eo adiecto vt præſentati inſtitutio ad Epiſcopum non permaneat,an adhuc Epiſcopus ſe valeat intromittere,p.3.alleg.72.poſt nu.186.verſ. vtrum, pag.213.
• Teſtator ſi relinquat legatum Epiſcopo pro anima,Eccleſiæ non perſonæ relictum præſumitur,par.3.allegat.116.num.8. pag.407.
• Teſtator cùm intendat potiſſimum animæ ſuæ conſulere, intendit quoque Eccleſiæ relinquere abſque perſonarum reſpectu,ibid.nu.11.
• Teſtator ſtricta amicitia legatario coniunctus,quamuis ſuo nomine appellatiuo legatum relinquat,perſonæ legaſſe intelligitur, ibid.nu.14.
Teſtandi facultatem amittunt ſodomitæ, etiamſi non eſſent condemnati,vel poſt mortem opponatur, par.2.allegat.44. num. 9.pag.359
Teſtamentum,an ante profeſſionem factum ſubſequenti profeſſione rumpatur, & an ante profeſſionem poſſit expreſſe reuocari, p.3.alleg.99.nu.13.pag.317.
Teſtari non poſſunt beneficiarij ex fructibus ſuorum beneficiorum,quia à lege Canonica prohibentur, p.3.alleg.114.n. 5.pag. 401.
Teſtari de acquiſitis intuitu beneficiorum poteſt beneficiatus de conſuetudine totius Hiſpaniæ,ibid.nu.6.
Teſtari de acquiſitis intuitu Epiſcopatuum quare non ualeant Epiſcopi ſicut clerici attenta conſuetudine Hiſpaniæ, oſtenditur, ibid.nu.7.pag.401.
Teſtari de patrimonialibus, & de bonis, quæ ſuo labore & induſtria acquiſiuit,valet Epiſcopus,ibid.nu.10.
Teſtari non poteſt Monachus in Epiſcopum tranſlatus, ibid. nu.18.Niſi ex licentia Summi Pont.ibid.nu.23.pag.403.
Teſtandi licentia conceſſa Epiſcopis, vide verbo Licentia conceſſa Epiſcopis ad teſtandum.
TESTIS vnus probat in omnibus caſibus vbi de præiudicio tertij non tractatur,p.2.alleg.27.nu.7.pag.163.
Teſtium duorum, vel trium præſentia vltra Parochi aſſiſtentiam neceſſaria eſt ad valide Matrimonium contrahendum,p.2.alleg.32.nu.137.pag.263.
Teſtes in Matrimonijs neceſſarij poſſunt eſſe quicumque rationis compotes,quamuis impuberes, conſanguinei, domeſtici,fœminæ,aut infames,par.2. allegat. 32. nume.138. pag.303.
• Teſtes quantum fieri poteſt ad concordiam ſunt reducendi,par.2.allegat.32.poſt num.77.in deciſ.5. Notæ verſ. ſunt, pag. 299.
Teſtes in Matrimonio non requiruntur rogati, & ſufficiunt repugnantes ac per violentiam præſentes, par. 2. allegat. 32.num. 139.pag.306.
Teſtis abſque citatione partis in crimine ſodomiæ recipi poteſt,p.2.alleg.44.nu.19.pag.360.
Teſtibus ſingularibus deponentibus ex actibus ſingularibus cum aliis adminiculis proceditur in Hiſpania contra ſodomitas ad pœnam ordinariam, par.2.allegat.44.num.20. pag. 360.
Teſtis falſus vt aliquis dicatur, falſiſque pœnam incurrat, quæ neceſſaria ſint,p.3.alleg.51.nu.23.pag.43.
Teſtis à iudice legitime interrogatus de veritate dicenda non ſolum faltus eſt ſi falſum dicit, ſed etiam ſi veritatem celat ſcienter in damnum proximi, par.3.allegat. 51.nu.24. pag.43.
Teſtimonium ferens non iuratus ſi falſum dicat ordinaria pœna eſt plectendus,p.3.alleg.51.nu.26.pag.43.
Teſtis,qui interrogatur de aliqua re ſibi commiſſa ſub ſigillo ſecreti,quando teneatur reuelare factum occultum,p.3.alleg.51.nu.33.pag.44.
Teſtium atteſtationes in actis redactæ cenſentur authenticæ ſcripturæ, ita quod per illas intelligatur ſatisfactum diſpoſitioni Concilij,ſeſſ.25.de reform.cap.9.p.3.alleg .72.nu. 26.pag. 200.
Teſtes ad probandum tempus immemoriale debent eſſe ſaltem ætatis 54.annorum,p.3.alleg.72.nume.37.pag.208.
Teſtes ſi non ſunt citati concedunturmonitoria ſi eſt datus terminus in cauſa, p.3.alleg.96.nu.16.pag.313.
Teſtes qui monitoriis excommunicationis impulſi veniunt teſtimonium veritatis dicturi, quomodo iurent, p.3 .alleg. 96.nu.34.pag.314.
Teſtes qui monitoriis excommunicationis impulſi veniunt teſtimonium veritatis dicturi, tenentur in ſcriptis reuelare & propalare quicquid ſit,p.3.alleg.96.nu.35.pag.314.
Teſtibus fides non adhibetur in his,quæ excitati litteris monitorialibus depoſuerunt in Curia Eccleſiaſtica, p.3.alleg. 96.nu.36.pag.215.
Teſtes diligenter examinandi ſuper miraculis Sanctorum,& de ſingulis circunſtantiis reſpondere debent, & rationem reddere tenentur,& non ſufficiunt ſingulares,p.3.alleg.96. nu.6.pag.312.
Teſtes duo legitime deponentes,& rationem reddentes ſufficiunt ad probandum factum aliquod fuiſſe notorium, ſeu manifeſtum.p.3.alleg.106.nu.29.pag.374.
Teſtes ſeptuaginta requiruntur ad deponendum Epiſcopum, p.3.alleg.112.nu.11.pag.397.
• Theatini exempti fuerunt a Clemente VII. p.3.alleg.105.n. 12.verſ.Theatini.pag.363.
THEOLOGALIS Canonicus,vide Canonicus Theologalis.
THEOLOGALIS præbenda,vide præbenda Theologalis.
THEOLOGI præferuntur Canoniſtis in his, quæ pertinent ad forum conſcientiæ, in aliis vero pertinentibus ad forum iudiciale,& cenſuras, ac pœnas Eccleſiaſticas Canoniſtæ Theologis præferri debent,p.2.alleg.1.nu.31.pag.164.
TITVLARES Epiſcopatus quare hodie conferantur ratio aſſignatur,p.1.tit.1.cap.6.nu.16.pag.30.
Titulares Epiſcopi dicuntur, qui ſolum titulum Eccleſiarum habent, populo tamen carent, & Clero Chriſtiano, atque etiam facultatibus,ibid.nu.15.pag 29.
Titulares Epiſcopi dantur frequentiùs à Romano Pont.velut coadiutores Epiſcopis infirmis, ſenibus,aut alia ſimili ratione impeditis,ibid.nu.17. pag.30.
Titulares Epiſcopi, & qui Epiſcopatui reſignarunt, ſine expreſſa proprij Epiſcopi licentia nullum ad Ordines poſſunt promouere,etiamſi in loco nullius diœceſis ſedem ſibi eligant,ibid.nu.18.pag.30.
Titulares Epiſcopi, qui à ſedibus ſuis proteruia inimicorum expulſi ſunt,ac ſubinde ſubditos habent.& diœceſim cum Chriſtiano populo & Clero cum iuriſdictionem teneant, ea in aliena diœceſi in ſubditos ſuos vti poſſunt, ac eis Ordines conferre, ibid.nu.19.pag.30.
Titulares Epiſcopi an ad Concilium vocandi ſint & admittendi,ibid.nu.20.pag.30.
Titulares Epiſcopi ſi aliquem promoueant ad quemcunque Ordinem ſine licentia proprij Epiſcopi, ſunt ab exercitio Pontificalium per annum ſuſpenſi, par.2.allegat.6.nume.1. pag.80. & ſeq.
Titulares Epiſcopi conferentes Ordines, aut Primam tonſuram alicui non habenti litteras dimiſſorias incurrunt ſuſpenſionem per annum à Pontificalibus,par.3.alleg.111.nu. 14.pag.392.
Titulares Epiſcopos infidelibus,idolatris, vel hæreticis quomodo

modo Summus Pont.constituere possit,ostenditur,p.3.cap. 2.nu.47.pag.113.
Titularis Episcopus Pontifici acquirit,p.3. alleg.114.nu.19.
TITVLVS non requiritur ad minores Ordines,p.2.alleg.19.n. 3.pag.221.
Titulus ad Ordines requiritur quotiescumque Clericus secularis Ordines Sacros procurat suscipere, secus vero si Regularis professus,ibid.nu.4.pag.222.
Titulus ad Ordines requiritur non solum sufficiens pro victu, sed etiam ad honeste viuendum,ibid.nu.9.pag.223.
Titulus coadiutoriæ cum futura successione est sufficiens vt quis ad Sacros Ordines promoueatur,ibid.nu.23.sic etiam ad titulum beneficij consistentis in distributionibus quotidianis, nu.24.pag.224.
Titulus Vicariæ temporalis,vel de futuro, vel seruitij in aliqua Ecclesia,non sufficit vt quis possit ordinari, ibid.num. 25.cum seq.pag.224.
Cætera vide verbo Patrimonium.
Titulum probare & ostendere tenetur possessor beneficij etiam pacificus,p.3.alleg.57.nu.138.
Tituli beneficiorum Ecclesiasticorum non acquiruntur præscriptione,ibid.nu.225.pag.138.
TOLETANVM statutum cum vtatur verbo progenie, non exigit probationem maculæ in certo gradu, sed sufficit quod ipsa progenies sit infecta,par.1.tit.2. glo.17. num.46. pag.95.
Toletanum Concilium,vide Concilium Toletanum.
Toletanum Archiepiscopum inter Patriarchas inferiores gradus qui ponant,ostenditur,p.1.tit.3.cap.7.nu.13.
Toletanus Archie.ex priuilegio Martini V.Summi Pont.gaudet prærogatiuis concessis veris Patriarchis,ibid.nu.14.
Toletum vrbs Regia, & quasi altera Roma in exaltatione cœpit nominari,ibid.nu.27.
TONSOR ad emittendum sanguinem qualiter monialium monasteria intrare possit, par. 3. allegat. 102. nume. 54. pag. 349.
TRANSACTIO venit appellatione alienationis ex parte rem dimittentis,p.2.alleg.19.nu.80.pag.229.
Transactio potest absque solemnitatibus fieri super aliqua re Ecclesiæ,cuius possessio non sit penes ipsam,p.3.allegat. 95.nu.63.pag.309.
* Transactio valet de decimis futuris facta cum assensu Episcopi si pro decimis compensetur Ecclesia in aliis rebus, p.3.alleg.121.nu.18.pag.418.
* TRANSLATIO quando fit de consensu ipsius translati,iste talis sic translatus perdit statim iura prioris Ecclesiæ, p.3. alleg.119.nu.7.pag.413.
* Translatus sine suo cõsensu non desinit esse Episcopus primæ Ecclesiæ,ibid.nu.9.pag.414.
TRIBVNAL erigere nequit iudex extra suam diœcesim, in qua haberetur vt priuatus,p.3.alleg. 80.nu.8.pag.254.
TRIBVTA iuris publici sunt, & nonnisi à Principe superiorem non recognoscente imponi valent,p.3.alleg.85.num.15. pag. 276.
Triennium in quo familiares sunt commorandi cum Episcopo ad effectum, vt ab illo ordinari valeant, sufficit, quod incœperit antequam fuisset Episcopus, p.2.alleg.5.num.8. pag.178. Et debet esse continuum,ibid.nu.9.
Triennium infra quod permittitur Ecclesiarum res locari, est computandum ex tribus fructuum collectionibus,p.3.alle. 95. nu. 4. pag.303. Et ad vnum vel duos annos per statuta Episcoporum limitari valet, ibid.nu.18.

V

VACARE dicitur sedes Episcopalis donec litteræ Apost. Prælati,cuius sedes vacabat,fuerint expeditæ, & præsentatæ Capitulo,p.3.alleg.54.nu.160.pag.102.
* Vacare apud Sedem,& vacare in Curia an sint idem, p.3. alleg.57.nu.24.pag.118.
Vacare apud Sedem Apost. quando dicatur beneficium vt sit reseruatum,p.3.alleg.57.nu.21.pag.117.
Vacare dicuntur apud Sedem Apost. beneficia non solum per obitum,sed etiam per resignationem in illa, ibid.nu.22.
Vacare dicuntur in Curia beneficia,quando ibi priuatio, aut alij vacationis modi inducuntur, ibidem nu.24.pag.117.
Vacare in Curia non dicuntur beneficia iurispatronatus laicorum, vt dispositioni Summi Pontif.reseruentur, ibidem num.25.
Vacare ipso iure beneficia quando dicantur,p.3.alleg.57.à nu. 201.pag.136. cum seqq.
Vacare dicitur beneficium per obitum habentis ius in re ad illud, ibid.nu.198.
Vacat ita per obitum beneficium, vt si miraculose resurgeret beneficiarius non recuperaret illud, ibid. nu.199.
Vacationis beneficij notitia præsumitur in Prælato considerata per iudicem beneficij qualitate, par.3.allegat.58.nu. 6. pag.142.
Vacatio beneficij propriè & verè per mortem Rectoris fit,p. 3.alleg.72.nu.7.pag.190.
Vacat per renunciationem beneficium, per quam amittitur omne ius in eo competens,ibid. nu.9.
Vacationis tempore ille habet Ecclesiæ custodiam, qui habet ius instituendi,ibid.nu.16.pag.200.
Vacat beneficium ob delictum Rectoris,priuationem,seu depositionem inducens,ibid.nu.12.
Vacationis tempore aduenientia ad futurum successorem pertinent Episcopum,p.3.alleg.114.nu.8.pag.401.
*Vacatio beneficij si contingat Sede Apost.vacante etiam in mense Apost. nihilominus collatio spectaret ad Ordinarium, par.3.allegat.57.post nu.62.verſ.cum autem, pag.121 in fine.
VAGABVNDVS is propriè dicitur qui nullum certum domicilium habet,p.2.alleg.32.nu.75.pag.298.
Vagabundi matrimonio potest interesse quilibet Parochus, etiamsi coniux vnus non sit alienigena,ibid.num.76. Diligenti, scilicet inquisitione præmissa, & obtenta Ordinarij licentia,ibid.nu.73.
Vagabundi illum parochum vocant, in cuius parochia sunt, vel commorantur,ibid.nu.72.
Vagabundi quoad Sacramenta Confessionis, & Eucharistiæ subditi sunt Episcopo loci,in quo reperiuntur, p.2.alle.39. nu.5.pag.331.
Vagabundus potest absolui à commissis alibi,etiamsi in loco patronum criminum essent reseruata,si hic non sunt reseruata, p.3.alleg.52.nu.16.pag.62.
VALETVDINARIVS vt quis dicatur iudicis arbitrio relinquitur,p.3.alleg.69.nu.34.pag.188.
* Vallumbrosana congregatio exempta fuit ab Innocentio IV p.3.alleg.105.post n.12.verſ.Vallumbrosana. pag.362.
VARIATIO à patrono quibus modis fieri possit,ostenditur,p. 3.alleg.72.nu.158.pag.211.
Variatio est permissa in patronis si præsentent cumulatiue, ibid.nu.159.
Variare non possunt patroni lite pendente inter præsentatos à diuersis patronis, ibid.nu.162.
Variare sicut non potest patronus Ecclesiasticus,ita nec eius procurator,seu cessionarius,ibid.nu.163.
VASCVLVM, seu pixis,in qua seruatur sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, debet esse consecratum, p.2.alleg.27. nu.41.pag.167.
VENDITIO villæ,& iurispatronatus licet non valeat, quoad iuspatronatus,valebit tamen quoad villam,p.3.alleg.71.nu. 36. pag.195.
VENETIARVM primus Patriarcha creatus fuit B. Laurentius Iustinianus, à quo Congregatio S. Gregorij in Alga apud Venetiam initium sumpsit, p.1.tit.3.cap.7.nu.7.pag.118.
VENTRIS ingluuies facile prouocat ad luxuriam, p.1.tit.2.gl. 5.nu.2.pag.59.
VERBVM,genus,de quo in Conc.Trid.sect.23.de reform. cap. 7.idem significat quod legitimus, vel liber, & non refertur ad descendentes ex genere Hebræorum,par.2.alleg.10. nu.5. pag.191.
Verba,temere præsumpserit, dolum, ac temeritatem significant, & non comprehendunt illum, qui bona fide,ignoranter,aut imprudenter aliquid facit, p.2.alleg.16.nu.18.& 19.pag.215.
Verbum, suspendatur, cum sit futuri optatiui importat sententiam ferendam,p.2.alleg.32.nu.161.pag.309.
Verba Concilij,in foro conscientiæ, sunt intelligenda, id est, in foro Sacramenti Pœnitentiæ, & in Confessione Sacramentali, p.2.alleg.39.nu.8.pag.332.
Verba (& principales dignitates in Collegiatis) non comprehendunt plures dignitates quam vnam in qualibet Collegiata,p.2.alleg.45.nu.15.pag.363.
Verbum, officialis, simpliciter prolatum quando ad foraneum,vel generalem Vicarium sit referendum,p.3.alle.54. nu.25. pag.90.
Verbum,amittat, an contineat sententiam ipso iure latam, p. 3.alleg.57.nu.240.pag.139.

Verbum,

Verbum, repræſentent, propriè ſignificat præſentiam ſui facere,p.3.alleg.72.nu.111.pag.207.
Verba procemialia inducunt cauſam finalem,p.3.alleg.65.nu.3.pag.172.
Verba enunciatiua in antiquis plene probant,p.3.alleg.72.nu.41.pag.201.
VESTES clericales maioribus Ordinibus congruentes apud noſtros Luſitanos cenſentur talares,p.2.allegat.9.nume.4.pag.188.
Veſtium clericalium honeſtas ponderabitur ex conſuetudine,& vſu vniuſcuiuſque regionis,ibid.nu.2.
Veſtibus illis vti debent clerici coniugati quibus iidem illius regionis vtuntur,ibid.nu.3
Veſtes quæ cooperiant tota genua de conſuetudine Hiſpaniæ debent habere clerici in minoribus,ibidem num.7.pag.188.
Veſtes debent ſemper deferre clerici proprio Ordini congruentes, ibid.nu.8.
Veſtes clericales contra non deferentes, quæ pœnæ ſint impoſitæ,ibid.nu.12.pag.189.
Veſtes clericales non tenentur deferre clerici non recipientes penſionem, & fructus Eccleſiaſticos valorem annuum 60. ducatorum auri de Camera non excedentes,ibidem nu.13.pag.189.
Veſtes clericales proprio Ordini congruentes, qui ratione paupertatis geſtare non valuerint non incurrunt pœnas ſtatas contra non deferentes habitum clericalem,ibidem nu.17. pag. 189. Item nec domi ſuæ aut occultè clericalem veſtem non deferentes,vllam incurrunt pœnam, ibi.n.190.
Veſtes breuiores ex neceſſitate itineris, vel peregrinationis licitum eſt clericis habere,ibid.nu.21.pag.190.
Veſtes ſacræ debent benedici ab Epiſcopo, qui ex huiuſmodi benedictionem ſimplici Sacerdoti delegare non poteſt, p.2.alleg.27.nu.42.pag.267.
Veſtium ſacrarum ſignificationes,quæ ſint remiſſiue, ibidem num.43.
Veſtes ſacræ benedictionem amittunt, & noua indigent, quando ita franguntur,vt non ſint aptæ ad vſum, cui fuerunt deſtinatæ,ibid.nu.45.pag.267.
Veſtes Pontificales, & inſignia quæcunque poteſt Epiſcopus geſtare in locis exemptis,p.3.alleg.80.nu.15.pag.256.
Veſtibus non eſt gloriandum,cum eas vermes & gignant,& perdant,p.1.tit.2.gloſ.7.nu.11.pag.66.
VESTITVS non debet eſſe affectatus, ſed naturalis,& ſimplex,p.1.tit.2.gloſ.7.nu.4.pag.65.
VICARIAM perpetuam non poteſt Vicarius ex generali vicariatus commiſſione conferre, par.2.allegat.54.nume.61.pag.94.
Vicaria temporalis,ſeu ad nutum amouibilis non eſt beneficium,p.3.alle.57.nu.147.pag.131.
Vicariæ temporalis ad titulum non poteſt quis promoueri,p.2.alleg.19.nu.25.pag.224.
Vicariæ temporales &non perpetuæ,quæ non dantur in titulum,non veniunt ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ,p.3.alleg.57.nu.146.pag.131.
VICARIO Parochiali ſimpliciter dato congrua debetur portio, nec Epiſcopus à principio fructus omnes eidem aſſignare poteſt, niſi ad congruam portionem,& ſuſtentationem eſſent neceſſarij,p.3.alleg.59.nu.26.pag.145.
Vicarium conſtituere quando debeat Epiſcopus occurrente parochialis Eccleſiæ vacatione, par. 3.allegat. 60.nume.1. pag.147.
Vicarius in Parochiali Eccleſia vacante conſtitutus cum congrua non poteſt remoueri ſine cauſa,p.3.allegat.60.nu.2.pag.198.
Vicarij deputatio ab Epiſcopo facienda in vacatione Parochialis Eccleſiæ non poteſt impediri à collitigantibus, etiam interpoſita appellatione ab electione Oeconomi,p.3.alleg. 60.nu.2.pag.148.
Vicarij amouibiles in Parochialibus vnitis quibus caſibus poni poſſint,p.3.alleg.72.poſt num.190.verſ.vltra,pag.214.
Vicarij deputatio occurrente Parochialis Eccleſiæ vacatione ſpectat ſemper ad Epiſcopum, vel illo defuncto ad Capitulum Sede vacante, in cuius diœceſi Parochialis exiſtit, etiamſi eius inſtitutio pertineat ad inferiorem,p.3.alle.60.nu.3.pag.148.
Vicarij deputatio non eſt de forma concurſus & prouiſionis, p.3.alleg.59.nu.27.pag.145.
Vicarij perpetui ponendi ſunt in Eccleſiis,quæ non pertinent pleno iure ad Religioſos, ſed habent Epiſcopi inſtitutionem,in iis vero, quæ pleno iure ad Religioſos ſpectant, poſſunt ipſi ponere Vicarios ad nutum ſuum removibiles, p.3.alleg.72.nu.189.pag.214.
Vicarios perpetuos in quibuſcunque beneficiis curatis, quæ vnita reperiuntur Ordinarij deputare poſſunt ex Concil. Trid.de reform.cap.7.p.3.alleg.72.nu.190.pag 214.
VICARIVS PAPÆ non prohibetur etiam ſtatim poſt vacantem Sedem dimiſſorias impartiri, par.2.allegat.7.nume.13.pag.183.
Vicarij Epiſcopi in iure triplicitèr accipiuntur,p.3.alleg.54.n.15.pag.89.
Vicarij legitimi, ſeu nati dicuntur, qui à lege ipſa conſtituti ſunt,veluti Archidiaconus,& Archipreſbyter, p.3.alleg.54.nu.16.pag.89.
Vicarij dattui,ſeu conſtituti Generales, appellantur hi, quos Epiſcopus creauit vt eius vices gererent in eodem tribunali,& loco,in quo ipſe ius dicere conſueuit, p.3.alleg.54.nu.19.pag.89.
Vicarij nati,id eſt, Archidiaconi, vel Archipresbyteri Ordinariam habent iuriſdictionem, inferiorem tamen illa, quam habet Epiſcopus, & ideo ab illis ad Epiſcopum appellatio defertur,p.3.alleg.54.nu.20.pag.89.
Vicarij generales Epiſcopi Ordinariam habent iuriſdictionem,& qui teneant eos habere delegatam referuntur, p.3.alleg.14.nu.26.pag.165.& nu.30.pag.90.91.
Vicarij Correctorum, Epiſcoporum, ſeu aliorum Magiſtratuum ab ipſo Principe, vel lege auctoritatem ad id tribuente conſtituti cenſentur, par. 3. allegat. 54. nume. 18. pag.90.
Vicarij iuriſdictionem habent ratione officij, & tituli vicariatus,p.3.alleg.54.nu.19. pag.90.
Vicarij ab Epiſcopis permiſſione, & auctoritate Pontificum nominati ab ipſis Pontificibus electi cenſentur, p.3.alle.54.nu.40.pag.92.
Vicarius eo ipſo quod ab Epiſcopo conſtituitur accipit à lege iuriſdictionem, p.3.alleg.54.nu.44.pag.92.
Vicarius,& Officialis in quo differant, par.3.alleg.54.num.53.pag.93.
Vicarium generalem debet Epiſcopus creare peritum in iis, quæ ad ſuum mious exercendum pertinent, p.3.alleg.54.n.54.pag.93.
Vicarius generalis is tantum dicitur, qui in ſpiritualibus, & temporalibus eſt creatus ſecundum vnam opinionem.ſufficit tamen ſecundum alteram veriorem, quod conſtituatur in ſpiritualibus,p.3.alleg.54.nu.57.pag.94.
Vicario ſecundo creato,primus cenſetur reuocatus,p.3.alleg.54.nu.58.pag.94.
Vicarij generalis conceſſio non continet ea, quæ ſpeciale requirunt mandatum,p.3.alleg.54.nu.59.pag.94.
Vicarius generalis Epiſcopi ſine ſpeciali mandato dimiſſorias concedere non poteſt, par. 3. allegat. 7. nume. 9. pag.182.
Vicarius à Capitulo Sede vacante deputatus concedens dimiſſorias non arctato,& ante elapſum annum,quas pœnas incurrat,p.2.alleg.7.nu.12.pag.183.
Vicarius Epiſcopi poteſt remittere enunciationes, p.2.alleg.32.nu.29.pag.294.
Vicarius Generalis poteſt facultatem diſpenſandi in denunciationibus delegare,non tamen generaliter, p.2.alleg.32.nu.37. pag.295.
Vicarius generalis Epiſcopi ex proprio officio poteſt Matrimonijs intereſſe.& alij Sacerdoti licentiam aſſiſtendi concedere,p.2.alleg.32.nu.117.pag.304.
Vicarius Epiſcopi, qui Sacerdos non eſt non poteſt præſentiam Matrimonio contrahendo præſtare, ſed tantum Sacerdotem delegare,p.2.alleg.32.nu.120.pag.304.
Vicariæ perpetuæ parochialium vnitarum concurſu non conferuntur,p.2.alle.60.nu.32.pag.152.
Vicarius Epiſcopi abſoluere poteſt à ſuſpenſione à beneficio, quam incurrit Sacerdos coniungens in matrimonium, vel benedicens ſubditos alterius Parochiæ abſque Parochi, vel Ordinarij licentia,par.2.alleg.32.nu.191.pag.311.
Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt diſpenſare in caſibus, in quibus Epiſcopo conceditur diſpenſandi facultas, niſi ad hoc haberet ab Epiſcopo ſpecialem commiſſionem,p.2.alleg.35.nu.13.pag.320.
Vicarium qualem debeat Epiſcopus aſſumere, p.3.alleg.54.n.15.pag.88.
Vicarius ex Epiſcopi debet habitum clericorum deferre, p.2.alleg.54.nu.5.pag.88.
Vicarius ex generali vicarium commiſſione non poteſt conferre

Digitized by Google

ferre vicariam perpetuam,p.3.alleg.54.nu.61.pag.94.
Vicarius admittere, & approbare non poteſt reſignationes beneficiorum ſine ſpeciali mandato, p. 3.alleg.54.num.66. pag.95.
Vicarius habens facultatem approbandi reſignationes factas cauſa permutationis, non poteſt reſignata beneficia permutantibus conferre,p.3.alleg.54 nu.68.pag.95.
Vicarius poteſt confirmare electos. & inſtituere præſentatos abſque ſpeciali conceſſione,p.3.alleg.54.nu.70.pag.95.
Vicarius non poteſt beneficium ſupprimere abſque ſpeciali mandato,p.3.alleg.54.nu.71.pag.95.
Vicarius non poteſt beneficia vnire,revocare vniones,& Eccleſias diuidere ſine ſpeciali conceſſione,p.3.alleg.54.n.72. pag.95.
Vicario non licet deputare coadiutores Vicarios imperitis Rectoribus Eccleſiarum ſine ſpeciali conceſſione, p.3.alle. 54.nu.73.pag.95.
Vicarius non poteſt ſpeciali conceſſione alicui reſeruare iuſpatronatus ex cauſa dotationis,vel conſtructionis,p.3.alle. 54.nu.74.pag.95.
Vicarius non poteſt ſine ſpeciali mandato iuriſpatronatus donationi decretum,ſeu auctoritatem interponere, p.3.alleg.54.nu.75.pag.95.
Vicarius exigere non valet Parochias nouas ſine ſpeciali Epiſcopi licentia,p.3.alleg.54.nu.76.pag.95.
Vicarius nequit imponere penſionem ſuper beneficiis, vbi Epiſcopus poteſt,ſine eius ſpeciali mandato, p.3.alleg.54. nu.77.pag.95.
Vicarius conſtituere non poteſt Oeconomum Eccleſiæ, niſi Epiſcopi ſpeciale accedat permiſſum,p.3.alleg.54.num.78. pag.95.
Vicarius non poteſt deponere à beneficiis,officiis, aut Ordine ſine ſpeciali Epiſcopi licentia, p.3.allegat.54.nume.79. pag. 96.
Vicarius generalis interponere non poteſt Epiſcopi auctoritatem dignitatis creationi à Canonicis factæ, p.3.alleg.54. nu.80.pag. 96.
Vicarius Epiſcopi Eccleſias veruſtate collapſas, quæ ob earum, & Parochianorum inopiam nequeunt reſtaurari, in matrices, vel alias viciniores abſque ſpeciali mandato transferre non poteſt,p.3.alleg.54.nu.81.pag.96.
Vicarius generalis præſentare non poteſt ad beneficium iuriſpatronatus ad Epiſcopi præſentationem pertinens, abſque eius ſpeciali mandato, par. 3. allegat. 54. nume. 81. pag.96.
Vicarius etiamſi ſit Epiſcopus non poteſt ex generali commiſſione exercere ea,quæ fuerint Ordinis Epiſcopalis, p.3. alleg.54.nu.83.pag.96.
Vicarius etiam Epiſcopus committere non poteſt alteri Epiſcopo ea,quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis præter ſpeciale ſui Epiſcopi mandatum,p.3.alleg.54.nu.84.pag 96.
Vicarius Epiſcopi non punit hæreſis crimen ſine peculiari commiſſione,p.3.alleg.54.nu.85.pag.96.
Vicarius generalis etiam de licentia Epiſcopi non poteſt abſoluere à crimine hæreſis,p.3 alleg.54.nu.86.pag.96.
Vicario generali non licet pœnitentias publicas imponere, aut pœnitentes reconciliare ſine ſpeciali mandato, p.3.all. 54.nu. 87.pag.96.
Vicarius ex generali commiſſione explorare non poteſt voluntatem puellæ habitum regularem ſuſcipere,aut profeſſionis votum emittere volentis, par.3.allegat.54.nume.88. pag. 96.
Vicarius generalis Epiſcopi ſine eius licentia interponere nequit aſſenſum, & auctoritatem ædificationi monaſterij per teſtatorem relicti,p.3 alleg.54.nu.89.pag.96.
Vicarius generalis concedere nequit indulgentias prætextu generalis commiſſionis,par.3.alleg.54.nu.90.pag.96.
Vicarius generalis Epiſcopi ex generali conceſſione aliis concedere non poteſt facultatem,ſeu licentiam Confeſſionis audiendæ,p.3.alleg.54.nu.91.pag.96.
Vicarius generalis ſi ſit Sacerdos poteſt audire Confeſſiones fidelium ex vi mandati generalis, par.3.alleg.54.nume.92. pag. 96.
Vicarius generalis prætextu commiſſionis generalis impertiri non poteſt monacho licentiam proficiſcendi cauſa ſtudiorum,in locis, in quibus Epiſcopus loco Abbatis eſt, p.3.alleg. 54.nu.93.pag.96.
Vicarius generalis Epiſcopi ex vi generalis commiſſionis cauſas matrimoniales cognoſcere, aut eas tractare non poteſt,p.3.alleg.54.nu.94.pag.96.
Vicarius generalis abſque ſpeciali Epiſcopi aſſenſu diſpenſare non poteſt in monitionibus matrimonij etiam iuſta cauſa intereueniente,p.3.alleg.54.nu.95.pag.96.
Vicarius generalis relaxare non poteſt interdictum niſi ex ſpeciali mandato,p.3.alleg.54.nu.96.pag.96.
Vicarius generalis dimiſſorias, ſeu commendatitias litteras ad Ordines ſuſcipiendos clericis ſuæ diœceſis concedere non poteſt,niſi Epiſcopo in remotis agente,p.3.alleg.54.n. 97.pag. 96.
Vicarius generalis ſubſtituere non poteſt alium Vicarium, niſi Epiſcopi ſpecialis licentia præcedat, p. 3. Allegat. 54. n. 99. pag. 97.
Vicarius conſtitutus ab Epiſcopo cum facultate, & clauſula ſubſtituendi non poteſt facere alium Vicarium, niſi ſubſtituat ad modicum tempus, p. 3. Allegat. 54. num. 100. pag.97.
Vicarius generalis poteſt vnam, vel plures cauſas delegare ex vi commiſſionis generalis, par. 3. allegat. 54.nume.101. pag. 97.
Vicarius generalis viſitare non poteſt diœceſim abſque ſpeciali licentia,p.3.alleg.54.nu.102.pag.97.
Vicarius generalis Epiſcopi congregare non poteſt Synodum diœceſanam citra ſpeciale mandatum,p.3.alleg.54.n. 103.pag.97.
Vicarius generalis pias defunctorum voluntates exequi non poteſt, niſi ſpecialis facultas ab Epiſcopo fuerit conceſſa, p.3.alleg.54 nu.104.pag.97.
Vicarius generalis ex officio poteſt compellere fideicommiſſarios,& executores laicos ad exequendas pias defunctorum voluntates,p.3.alleg.54.nu.105.pag.97.
Vicarius generalis abſque ſpeciali mandato interponere non poteſt decretum alienationibus, ſeu tranſactionibus rerum Eccleſiarum,p.3.alleg.54.nu. 106.pag.97.
Vicarius generalis ſine particulari conceſſione abſoluere non poteſt ab irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus,p.3.alleg.54.nu.107.pag.97.
Vicarius generalis cauſam reſtitutionis in integrum tractare non poteſt.p.3.alleg.54.nu.108.pag.97.
Vicarium generalis conſentire non poteſt vt Metropolitanus omiſſo appellationis articulo de principali negotio cognoſcat,p.3.alleg.54.nu.110.pag.97.
Vicarius generalis de ſpecialiter delegatis Epiſcopo cognoſcere non poteſt,p. 3.alleg.54.nu.111.pag.97.
Vicarius Epiſcopi cognoſcere non poteſt cauſas feudales,niſi ſpeciale adſit mandatum, par. 3. allegat. 54. nume. 112. pag.97.
Vicarius generalis auctorare non poteſt vt exemplum ex originali ſumptum eandem vim & auctoritatem cum originali habeat,p.3.alleg.54.nu.113 pag.97.
Vicarius generalis concedere non poteſt repræſalias ſine ſpeciali mandato,p.3 alleg.54 nu.114.pag.97.
Vicarius generalis ſine ſpeciali facultate decernere non poteſt excommunicationes ad finem reuelationis pro rebus deperditis,ſeu ablatis,p.3.alleg.54 nu.115.pag 97.
Vicarius generalis ex conceſſione generali abſoluere non poteſt à caſibus reſeruatis per ipſum Epiſcopum,p.3.alleg. 54.nu. 116.pag.97.
Vicarius generalis expedire non poteſt cauſas criminales,niſi ſpecialiter commiſſæ fuerint,par.3. allegat.54. nume.117. pag. 98.
Vicarius generalis non poteſt abſoluere condemnatum inquiſitum,p.3.alleg.54.nu.118.pag 98.
Vicarius generalis bona clericorum confiſcare non poteſt,p. 3.alleg.54.nu.119.pag.98.
Vicarius generalis conuertere non poteſt pœnas corporales in pecuniarias,p.3.alleg.54.nu.120.pag.98.
Vicarius generalis ex generali vicariatus mandato diſpenſare non poteſt,p.3.alleg.54 nu.121.pag.98.
Vicarius generalis imponere non poteſt charitatiuum ſubſidium, niſi hoc ſit ſibi ab Epiſcopo ſpecialiter demandatum, p.3.alleg.54.nu.122.pag.98.
Vicarius generalis abſque ſpeciali mandato imponere non poteſt quartam decimarum, mortuariorum, & ſynodaticum, p.3.alleg.54.nu.123.pag.98.
Vicarius generalis dicitur ille,qui conſtitutus eſt cum generali poteſtate in loco,vbi Epiſcopus Sedem habet, p. 3.alleg.54.nu.127.pag.98.
Vicarius Complutenſis generalis non eſt, quia nec creatus eſt,nec reſidet vbi Epiſcopus ſedem habet,p.3.alleg.54.nu. 128.pag.98.

Vicarius conſtitutus in vna diœceſi, cenſetur etiam in altera ſibi vnita conſtitutus, p.3.alleg.54.nu.130.pag.98.
Vicarius Epiſcopi, quia eſt conſtitutus in dignitate, poteſt eſſe Papæ delegatus, p.3.alleg.54.nu.132.pag.98.
Vicarius Epiſcopi habet iuriſdictionem rerum Eccleſiaſticarum, p.3.alleg.54.nu.134.pag.99.
* Vicarius Epiſcopi in functionibus Eccleſiaſticis præcedit gubernatorem, vulgo capitaneum, p.3.alleg.54.num.124.in fine, pag.99.
* Vicario Epiſcopi ſuſpecto exiſtente, non poteſt ex eadem ratione recuſari ipſe Epiſcopus, ibidem nu.150. verſ.limita tamen primo, pag.100.
* Vicarius cauſam cognoſcens, non tanquam Vicarius, ſed tanquam delegatus à Papa, vel etiam ab Epiſcopo non poteſt recuſari ex eo quod Epiſcopus ſuſpectus ſit, ibid.verſ. limita ſecundo.
* Vicarius electus, ſeu confirmatus per Papam, vel alium ſuperiorem non poteſt vt ſuſpectus recuſari, ex eo quod Epiſcopus ſit ſuſpectus, ibid.verſ.limita tertio.
* Vicarius ſeorſim ab Epiſcopo habitans non poteſt recuſari ex eo quod Epiſcopus parti ſit ſuſpectus, ibid. verſ. limita quarto.
* Vicarius Epiſcopi vbi fuerit aliunde quam ex cauſa tangente, etiam Epiſcopum recuſatus ſuſpectus, recuſationis cauſa probanda eſt coram ipſo Epiſcopo, ibid.verſ.vbi vero, pag.100.
* Vicarius ſi delinquat in officio offendendo iuriſdictionem Metropolitani poteſt ab eo cenſura Eccleſiaſtica puniri, ſi verè præiudicet ſingularitet partibus & iuſtitiæ, cognitio, & punitio pertinet ad ipſum Epiſcopum, p.3.alleg. 54.poſt nu.182.pag.104.
Vicarius Epiſcopi dicitur Prælatus ratione iuriſdictionis, quam habet cum adminiſtratione, p. 3.allegat.54.num.135. pag.99.
Vicarius Epiſcopi poteſt eſſe executor gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in Curia Romana, & Conſeruator, p.3.alleg.54.nu.136.pag.99.
Vicarius Epiſcopi electi, & confirmati, licet nondum conſecrati, poteſt eſſe Papæ delegatus, par.3.allegat.54.num.138. pag. 99.
Vicarius Epiſcopi repræſentat perſonam ipſius Epiſcopi, & auctoritatem, eiúſque locum tenet, par.3.allegat.54.nu.143. pag.99.
Vicarius Epiſcopi præcedit Archidiaconum, etiamſi haberet priuilegium obtinendi primam ſedem poſt Epiſcopum, præcedit etiam Abbates, Archipresbyteros, Canonicos etiam Epiſcopos, & alios Prælatos Epiſcopo inferiores, p. 3.alleg.54.nu. 144.pag. 99.
Vicarij iuriſdictio ab Epiſcopo reuocari poteſt, p 3.alleg.54. nu.145.pag.99.
Vicarius generalis, ſi Epiſcopus fuerit maiori excommunicatione notatus, & publice denunciatus, iuriſdictionem ſuam exercere non poteſt, par.3.allegat.54.nu.146.pag.109.
Vicario Epiſcopi excommunicato, non eſt excommunicatus eius ſubuicarius, aut ſucceſſor, par.3.allegat. 54. num.148. pag.109.
Vicarius recuſari poteſt ſuſpectus ex ſuſpicione Epiſcopi, p. 3.alleg.54.nu.149.pag.100.
Vicarij iuriſdictio per Epiſcopi mortem expirat, etiam quoad negotia iam cœpta, p.3.alleg.54.nu.151.pag.100.
Vicarius conferri poteſt beneficia antè ſcientiam mortis Epiſcopi, ſi conferendi poteſtatem habebat, p.3.alleg.54.n. 153. pag.100.
Vicarij iuriſdictio non ſolum expirat morte naturali ipſius Epiſcopi, ſed etiam ciuili, p.3.alleg.54.nu.154.pag.100.
Vicarius generalis finito officio non poteſt procedere in illa cauſa, quæ ſibi commiſſa fuit non ſub nomine proprio, ſed ſub nomine dignitatis, p.3.alleg.54.nu.156.pag.101.
Vicarius Epiſcopi ad beneplacitum poteſt reuocari, p.3.alleg. 54.nu.170.pag.103.
Vicarij generalis in ſpiritualibus, & temporalibus conſtitutione, non tranſeunt ea, quę requirunt ſpeciale mandatum, p.3.alle.54.nu.175.pag.103.
Vicarius Capituli ſubſtituere non poteſt, niſi ei in mandato ſubſtituendi facultas concedatur, par.3.alleg. 54.nume.177. pag.103.
Vicarius Epiſcopi ſede vacante debet habere ſalarium, p.3.alle.54.nu.178.pag.103.
Vicarius Epiſcopi iam defuncti non poteſt petere ſalarium non conuentum à ſuo ſucceſſore pro ſeruitio præſtito eius prædeceſſori, p.3.alle.54.num.179.pag.104.
Vicarius Epiſcopi non tenetur ad ſyndicatum, p.3. alle.54.nu. 183.pag.104.
Vicarium deputare, donec prouideatur de Rectore, ſpectat ad Epiſcopum in cuius diœceſi Parochialis exiſtit, p.3.alle. 53.nu.81.pag.76.
Vicarij Cardinalium in eorum Epiſcopatibus an dicantur familiares eorum, p.3.alle.57.nu.112.pag.127.
Vicarius Epiſcopi, etiam Epiſcopo non impedito, poteſt mandare vt coram ſe examen fiat, par.3. allegat. 60.nume.41. pag. 154.
Vicarius generalis cum ſpeciali mandato poteſt parochianos cogere ad Eccleſiam reparandam, par.3.allegat.64.nume.9. pag.171.
* Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt beneficia vnire, niſi ſpecialiter ſibi ab Epiſcopo committatur, p.3. alle.66.num. 10.pag.171.
Vicarius Epiſcopi an poſſit beneficiorum reſignationes accipere, p.3.alle.69.nu.7.pag.176.
Vicarius generalis Epiſcopi ſine ſpeciali mandato non habet auctoritatem ad reſeruationem iuriſpatronatus, p.3.all.70. nu.33.pag.191.
Vicarius Epiſcopi quamuis iuriſpatronatus donationi auctoritatem interponere non poſſit, hæc tamen auctoritas præſtat titulum ad præſcribendum, par. 3.allegat.7. nume.15. pag.176.
Vicarius Epiſcopi ſine ſpeciali facultate poteſt confirmare electos, & inſtituere præſentatos, p.3.allegat. 72.nume.181. pag. 213.
Vicarius generalis ius viſitandi non habet, niſi ſpecialiter eidem committat Epiſcopus, p.3.alle.73.nu.28.pag.221.
Vicarius à Capitulo Sede vacante vti proximiori non habet poteſtatem viſitandi Eccleſias ſeculares nullius diœceſis, p.3.alle.74.nu.8.pag.226.
Vicarius generalis abſente Epiſcopo poteſt publicas proceſſiones indicere, p.3.alle.78.nu.5.pag.247.
Vicarius Epiſcopi, ſiue eius officialis, non poteſt extra locum vbi tribunal eſt conſtitutum, ius dicere partibus, niſi ſit in comitatu Epiſcopi, vel niſi ex aliqua rationabili cauſa ſe ad alium locum decentem transferre viſum fuerit, p.3.all. 80.nu.6.pag.254.
Vicarius generalis Epiſcopi ex commiſſione generali an poſſit de cauſis matrimonialibus cognoſcere, p.3.alle.84.nu.3. pag.269.
Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt charitatiuum ſubſidium exigere, niſi ſpeciali ipſius Epiſcopi mandato, p.3.all. 87.nu.12.pag.283.
Vicarius Epiſcopi, vel quorumcunque Prælatorum iuriſdictionem Epiſcopalem habentium in ſua diœceſi, ac etiam à Capitulo Sede vacante conſtitutus, poteſt facultatem concedere nouitio diſponendi de ſuis bonis temporalibus, p.3.alle. 99.nu.8.pag. 327.
Vicarij generales Epiſcoporum non poſſunt eſſe iudices Conſeruatores, p.3.alle.106.nu.13.pag.372.
Vicarij foranei appellantur illi, qui extra ciuitatem, in qua eſt Epiſcopi ſedes, iuriſdictionem exercent, p.3. alle.54.nu. 18.pag. 89.
Vicarius foraneus Epiſcopi delegata ab Epiſcopo iuriſdictione fruitur, p.3.alle.54.nu.23.pag.98.
Vicarius generalis Epiſcopi in ciuitate tantum conſtitutus, vti foraneus regulatur, par.3.allegat.54.nu.24.pag.90.
Vicarius foraneus non poteſt eſſe delegatus Papæ, p.3.all.54. nu.139.pag.99.
Vicarij foranei dicuntur potius obtinere officium, quàm dignitatem, p.3.alle.54.nu.140.pag.99.
Vicarij nominati à Prælatis inferioribus habentibus Epiſcopalem, & Ordinariam iuriſdictionem, non poſſunt eſſe Papæ delegati, p.3.alle.54.nu.141.pag.99.
Vicarius Capituli ſede vacante poteſt eſſe delegatus Papæ, ac gratiarum beneficialium executor, p.3.alle.54.num. 137. pag. 99.
Vicarius Capituli ſede vacante non poteſt expedire commiſſa Epiſcopo, vel eius Vicario, par.3.allegat. 54. nume. 142. pag.99.
Vicarius à Capitulo Sede vacante, ſi aliquibus non vocatis creatus fuerit, eſt reuocandus, & Capitulum denuo congregandum ad ipſius Vicarij conſtitutionem, p.3.alle.54.n. 162.pag.102.
Vicarius à Capitulo ſede vacante conſtitutus ſi Canonicus ſit, & abſit à choro, non percipit diſtributiones quotidianas,

Digitized by Google

nas, quamuis ſit in actu exercendi officium, p. 3. alleg. 54. num.166.pag.102.
Vicarius à Sede vacante conſtitutus debet in choro ſedere in loco proprio ſui Canonicatus,antiquiores non præcedendo, p.3.alleg.54.num.167.pag.102.
Vicarius Capituli ſede vacante debet eligi Doctor,vel Licentiatus,vel alias quantum fieri poteſt idoneus, & ſi non eſſet Doctor, poteſt Capitulum in ipſo actu deputationis dare ei conſultorem Doctorem, part.3.allegat.54.num.168. pag.102.
* Vicarij auctoritas ſufficit in compoſitionibus factis inter perſonas Eccleſiaſticas ſuper decimis in futurum ſoluendis, p.3.alleg.121.num.14.pag.418.
Vicarius generalis Epiſcopi Synodum diœceſanam congregare poteſt, ſpeciatim Epiſcopo id ei mandante,p.3.alleg. 93.num.4.pag.297.
Vicarius generalis Epiſcopi an poſſit dare excommunicationes pro rebus deperditis prætextu generalis commiſſionis? p.3.alleg.96.num.6.pag.618.& num.7.pag.619.& num. 8.pag.313.
Vicarius foraneus excommunicationes pro rebus deperditis concedere non poteſt, p.3.alleg.num.96.num.9.pag.313.
Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante conſtitutus, excommunicationes pro rebus deperditis concedere poteſt, p.3.alleg.56.num.10.pag.313.
Vicarius generalis voluntatis virginis explorationem facere non poteſt,niſi Epiſcopo impedito, p.3.allegat.100. num.8. pag.332.
* Vicarius ſi contulerit beneficium indigno non fit deuolutio,nec eſt Epiſcopus conferendi poteſtate priuatus,part.3. alleg.126. num.vlt. pag.444.
* Vicarius generalis Archiepiſcopi poteſt ſuffraganeum ſuſpendere, interdicere,& excommunicare non præſente Archiepiſcopo, p.1.tit.4.num.16.pag.143.
* Vicarium, vel officialem Epiſcopi ſuffraganei ſubſiſtente rationabili cauſa poteſt Archiepiſcopus, excommunicare, p.1.tit.4.num.17.pag.143.
* Vicarium conſtituere poteſt Archiepiſcopus cogere Epiſcopum, quando non eſt idoneus ad regendum, vel commode regere non poteſt, ibid.num.25.pag.144.
* Vicarium, ſeu officialem deputare poteſt Archiepiſcopus in Eccleſia ſuffraganea ſi infra octo dies poſt mortem Epiſcopi Capitulum non prouiderit, vel non idoneum elegerit, ibid.num.60.pag.147.
* VICECOMITIS officium habentes, vel Præpoſiti ſæcularis ſi admoniti non deſiſtant: incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam,p.3.alleg.50.num.196.pag.27.
VICECVRATVS inſtitutus ad vniuerſitatem cauſarum, vbi eſt conſuetudo vt poſſit ſubſtituere ad vniuerſam Parochiæ curam, poteſt delegare licentiam aſſiſtendi matrimonio,aut miniſtrandi aliud Sacramentum, p.2.allegat.32. num.101.
VICEGERENTES alicuius magiſtratus Ordinarij iudices ſunt, p.3.alleg.54.num.24.pag.90.
Vice alterius fungens nihil proprium habet,ſed delegata vtitur iuriſdictione. ibid.num.34.pag.91.
Vicem alterius gerens in eodem tribunali Ordinarius eſt, ibid.num.42.pag.170.
VICTVALIVM appellatione quæ comprehendantur,p.3. alleg.73.num.57.pag.243.& ſeq.
* Victum pauperibus dare,& viduarum,orphanorum,ac miſerabilium perſonarum curam paternam gerere tenentur Epiſcopi, p.2.in compend.num.27.pag.154.
* Victum & veſtitum,quem pro ſe tribuit Nouitius monaſterio non comprehendit diſpoſitio Concilij Trid. ſeſſ. 25. de Regular.cap.16.num.28.pag.330.
VIDVÆ ex licentia Epiſcopi non poſſunt Monialium monaſteria ingredi, vt in habitu laicali ibi permaneant, p. 3. alleg.102.num.67.pag.351.
Vidua excuſatur à ſcientia fabricationis falſæ monetæ cuſſæ in eius domo, p.3.alleg.51.num.70.pag.47.
VIMARANVM oppidum fuit quondam Luſitaniæ caput, vbi primus eius Rex natus fuit, p.3.allegat.60.num.7. Antiquiſſimum eſt, ibid. num.8. Et multis ſanctorum corporibus exornatur, ibid.num.9.pag.148.
Vimaranenſis Eccleſia Collegiata Luſitaniæ inter omnes inſignis, & antiqua eſt, ibid.num.11.
VILLALOBORVM familia, nunc Marchiones Aſtorgæ, in Sede Legionenſi ex priuilegio Pontif.Canonici ſunt,p.3. alleg.72.num.75.pag.204.
VIRES amittit cibo multo,aut potatione diſtentus, part.1. tit.2.gloſſ.5.num.5.pag.60.
VINI potatio nimia clerico comprimenda, p.1. tit.2.gloſ. 11.num.1.pag.81.
Vinum multum etiam citra temulentiam ferentibus Dominus ſempiternum comminatur exilium, ibid.num.2.pag.81.
Vinum immoderate ſumptum malorum omnium eſt origo,& quæ ex illo naſcantur,oſtenditur, ibid.num.5.pag.82.
Vinum moderate ſumptum multa bona corpori & animo præſtare ſolet, ibid.num.4.pag.181.
Vinum bibere fœminis ignominioſum ſemper fuit,ibid.nu.9. pag.82.
Vinum lymphatum vendens quas pœnas incurrat, remiſſiuè, p.3.alleg.51.num.50.pag.46.
Vinum vetus cum multo admiſcens quam pœnam incurrat, remiſſiuè, ibid.num.51.pag.46.
VIOLATORES Eccleſiarum immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ hodie abſolui non poſſunt à Confeſſariis ſæcularibus, vel Regularibus etiam vigore ſuorum priuilegiorum, p.3.alleg.51.num.72.pag.47.
VIRGINEM BEATISSIMAM ſine vlla macula eſſe conceptam veriſſima tenet opinio, p.3.alleg.50.num.111. pag.19.
Virginis Beatiſſimæ Conceptionis feſtum qui affirmant non eſſe venerandum, aut defendunt illam conceptam cum peccato originali,vel è contra in excommunicationem Papalem incidunt, ibid.num.109.pag.18.
Virgo ſanctiſſima vixit 63. annos, & ideo eius Corona totidem continet Aue, ibid.num.112.pag.19.
Virgo ſanctiſſima aduocata peccatorum dicitur, p.3.alleg.79. num.18.pag.162.
VIRGINEM inducentes monaſterium ingredi non incidunt in excommunicationem communicatam à Conc.Trident.ſeſſ.25.de Regul.cap.18.p.3.alleg.104.num 3.pag.357.
Virginem cogens monaſterium ingredi ingreſſu non ſequuto in nullam excommunicationem incidit, ibid.num.7.
VIRGIS qui cæſus fuit præcedente iudicis ſententia, aut ad triremes damnatus in eis ſteterit,ad Ordines promoueri non valet, p.2.alleg.43.num.15.pag.157.
VIRTVTIBVS pollens coactus ad regimen veniat,virtutibus vero vacuus,nec coactus accedat, p.1. tit.2.gloſ.2. num.18.pag.51.
VISITANDI diœceſim ſolicitudo inter paſtorales curas,& virtutum exercitium præcipuum locum habet, p.1. tit.2.gloſ.10.num.21.pag.80.
Viſitatio Epiſcopi perſonalis quas vtilitates portet, oſtenditur, ibid.num.23.pag.80.
Viſitans Eccleſiam, iura, vel reditus ſuæ præbendæ, percipit diſtributiones quotidianas, part. 3. allegat. 53. num. 163. pag.83.
Viſitare diœceſim abſque ſpeciali licentia non poteſt Vicarius generalis, p.3.alleg.54.num.102.pag.97.
* Viſitatio præſcribi non poteſt, p. 3. alleg.129. n.1. pag.449.
* Viſitatio illa propriè dicitur, quæ Ordinariis Eccleſiaſticis ad correctionem ſubditorum & reformationem Eccleſiarum iure incumbit, ibid.num.4.
* Viſitatio aliquando competit iure communi,aliquando iure ſpeciali, ibid.num.5. pag.449.
* Viſitatio iure communi competit Epiſcopis intra diœceſim, Archiepiſcopis vero & Legato Apoſt. intra prouinciam, ibid.num.6.
* Viſitatio competit etiam aliis,qui conſuetudine,priuilegio, fundatione, vel Eccleſiæ inſtitutione, ſeu aliàs ius habent viſitandi, ibid.num.7.
* Viſitandi conſuetudo in præiudicium Epiſcopi debet eſſe præſcripta, ſaltem ſpatio 40. annorum, ibid.n.12.pag.450.
* Viſitandi ius eſt actus iuriſdictionalis ipſius Epiſcopi, p. 3. alleg.73.ſub num.2.pag.217.
Viſitare eſt exceſſus inquirere, & inquiſitos caſtigare, ac emendare, p.3.alleg.73. num.1.pag.217.
Viſitare abſque adiunctis poteſt Epiſcopus Capitulares, bona,ſuorúmque bonorum adminiſtratores,p.3.alleg.73.num. 14.pag.218.
Viſitare abſque adiunctis poteſt Epiſcopus corpus Eccleſiæ Cathedralis Sacramentum,Capellanias,&c. p.3.allegat.73. num.15.pag.218.
Viſitatio in inferioribus Eccleſiis quomodo incipienda? p.3. alleg.73.num.19.pag.218.
Viſitandi ius habet omnis Prælatus Eccleſiaſticus,cui iuriſdictio,& adminiſtratio conuenit, p.3.alleg.73.nu.20.pag.218.

Viſitandi poteſtas Epiſcopis conceſſa tranſit in Capitulum Sede vacante, p.3.alleg.73.num.24.pag.219.
Viſitatores à Capitulo ex præſcriptione ius habente viſitandi,deputati,debent eſſe approbati ab Ordinario, p.3.alleg. 73.num.27.pag.219.
Viſitare licèt poſſit iterum Epiſcopus Eccleſias viſitatas ab inferioribus, non tamen poterit iterum punire punitos ab eiſdem, p.3.alleg.73.num.31.pag.221.
Viſitatio nullo certo termino præſcripto concludi iubetur, ſed arbitrio Epiſcopi relinquitur,part.3.allegat.73.num.39. pag.221.
Viſitatores debent quantò citiùs poſſunt ſe expedire,ne grauent ſubditos ſuos expenſis, p.3.alleg.73.num.41. pag.222.
Viſitationis liber plenam inducit probationem quoad viſitationem perſonarum.Sacramentorum,& aliorum pertinentium ad officium viſitantis, p.3.alleg.73.num.43.pag.222.
Viſitans Epiſcopus clerum ciuitatis, vbi ſita eſt Cathedralis, nullam lucratur procurationem,part.3.allegat.73.num.46, pag.222.
Viſitator non poteſt fragmenta notabilia ad domum portare, pro erogando pauperibus, ſed tenetur illis diſtribuere,qui ſunt in illo loco, quem viſitat, p.3.alleg.73. num.55. pag.222.
* Viſitator Sede Epiſcopali vacante deputatus eo ipſo cenſetur habere generalem adminiſtrationem, quamuis ea non exprimatur in mandato, p.3.alleg.133.num.23.pag.460.
* Viſitatore ſpeciali à Papa pro aliqua diœceſi deputato,an poſſit generalis Epiſcopi,vel Capituli Sede vacante viſitare, ibid.num.30.cum ſeqq.pag.460.
* Viſitandi ius alicui conceſſum non cenſetur conceſſum priuatiuè quoad Epiſcopum, niſi expreſsè dictum ſit, quod Epiſcopus non poſſit viſitare, p.3.alleg.127.nu.17.pag.446.
Viſitare poteſt Epiſcopus tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus exempta loca Summo Pontifici immediatè ſubiecta, p.3.alleg.74.num.1.pag.225.
Viſitare poteſt Epiſcopus quoſcumque Clericos exemptos, Protonotarios, &c. ratione beneficiorum in ſua diœceſi exiſtentium, p.3.alleg.74.num.3.pag.226.
Viſitari poteſt ab Epiſcopo proximiori Eccleſia ſæcularis nullius diœceſis, p.3.alleg.74.num.5.pag.226.
Viſitandi Parochiales Eccleſias nullius diœceſis proximior Epiſcopus facultatem habens, habet etiam auctoritatem emendandi, corrigendi, & puniendi, tam in capite, quàm in membra, p.3.alleg.74.num.7.pag.226.
Viſitandi ius habet Epiſcopus in omnibus Eccleſiis intra fines ſuæ diœceſis exiſtentibus, p.3.alleg.74.num.11.pag.226.
Viſitare poteſt Epiſcopus omnes Parochiales ſuæ diœceſis in quibus ſunt Sacerdotes ſæculares,licèt Eccleſiæ ſint Regularibus ſubiectæ, p.3.alleg.74.num.12. pag.226.
Viſitare poteſt Epiſcopus Eccleſias curatas vnitas monaſterio, & ponere in eis Vicarios perpetuos, ſiue temporales, quamuis vniantur monaſterio exempto alienæ diœceſis, vel alij,quod ſit ordinis caput, part. 3. allegat.74. num.14. pag.226.
Viſitari debent ab Epiſcopo monaſteria quæuis, ſeu Eccleſiæ Regularium curam animarum annexam habentes quoad ipſam curam, p.3.alleg.74.num.18.pag.226.
* Viſitatio Eccleſiæ eſt actus ad iuriſdictionem pertinens,p.3. alleg.73.poſt num.24. verſ.Viſitatio,pag.220.
Viſitari ab Epiſcopo poſſunt Hoſpitalia quæcumque, & alia pia loca, ſiue cum Epiſcopi auctoritate,ſiue ſine illa inſtituta, p.3.alleg.75.num.6.pag.230.
Viſitare poteſt Epiſcopus, corrigere, & reformare in caſibus à iure expreſſis,omnia Hoſpitalia,& pia loca,quamuis ſint priuata laicorum, p.3.alleg.75.num.11.pag.230.
* Viſitare prouinciam, & procurationem à ſubditis ſuffraganeorum exigere poteſt Archiepiſcopus, p.1.tit.4. nu.46. pag.146.
Viſitare Epiſcopus poteſt Confraternitates perſonarum ſæcularium in Eccleſiis Regularium exemptorum exiſtentes, non tamen eorum Capellas,vel altaria,niſi quoad adminiſtrationem, p.3.alleg.75.num.13.pag.231.
Viſitare abſolutè non poteſt Epiſcopus Hoſpitalia, Collegia, vel Confraternitates ſine Epiſcopi auctoritate inſtitutas, niſi ad officium inquirendi de operibus piis, quæ ipſis incumbunt, p.3.alleg.75.num.14.pag.231.
VITAM communem omnes fideles agebant in principio naſcentis Eccleſiæ, p.3.alleg.114.num.1.pag.400.
VITIVM modicũ quod dicatur,& quæ notabilis deformitas,relinquitur iudicis arbitrio, p.3. alleg.42.n.60.pag.356.
VITIS dicitur arbor frugifera, p.3.alleg.51.n.83.pag.43.
Vites aliáſque arbores incidens non damni cauſa,vel iniuriæ, ſed voracitatis,& rapacitatis naturalis,non incidit in pœnas, & excommunicationem comminatam contra abſcindentes vites, ibid.num.84.
* Vitia ſubditorum tenentur Epiſcopi arguere, & errantes corrigere, p.2.in compend.num.26.pag.154.
VIVERE commode, & viuere cum penuria, vel viuere ſimpliciter ſunt diuerſa, p.2.alleg.19.num.10.pag.223.
VLTRAMONTANI ſi ab Italis in Italia Ordines ſuſceperint ſine licentia ſui Ordinarij quas pœnas incurrant, p.2.alleg.8.num.6.pag.186.
VNGITVR in capite is qui in Epiſcopum conſecratur,vt declaretur eum eſſe caput,& Principem Eccleſiæ ſuæ, p.1. tit.1.cap.5.num.10.pag.25.
Vngitur in manibus Epiſcopus vt ſciat dignitatem non propter ortum,ſed propter negotium ſuſcipere, ibid. num.12. pag.25.
Vnguntur Reges Franciæ peculiari priuilegio oleo è cœlo demiſſo, p.2.alleg.31.num.11.pag.287.
Vngebantur Hiſpaniæ, Nauarræ, Aragoniæ,& Siciliæ Reges, ibid.num.10.
VNIO eſt beneficiorum, ſeu Eccleſiarum ab Epiſcopo, vel alio Superiore ob vtilitatem, ſeu neceſſitatem facta annexio, p.3.alleg.66.num.1.pag.176.
Vnio quibus modis fiat, p.3.alleg.66.num.2.pag.176.
* Vnio facta per Ordinarium ſine cauſa, vel ex falſa cauſa etiam ſerua Iuris forma eſt nulla ipſo iure,part.3.alleg.66. num.16.pag.177.
* Vnio per Epiſcopum abſque conſenſu Capituli fieri poteſt ſtante conſuetudine in contrarium, ibid.num.23.pag.178.
* Vnio cuiuſcumque beneficij curati monaſterio,aut cuicumque operi pio,ſeu beneficiis ſimplicibus prohibita eſt,ibid. num.30.pag.179.
* Vnire poteſt Epiſcopus alicui Religioni,beneficium ſeu Eccleſiam ſuæ diœceſis, ibid.num.4.pag.176.
* Vnire poteſt Epiſcopus beneficium, cuius collatio vigore concordiæ ſpectaret ad Capitulum, ibid.num.6.pag.176.
* Vnire ad tempus,ſeu ad vitam non poteſt Epiſcopus, ibid. num.8.pag.176.
* Vnire non poteſt Epiſcopus beneficia exempta à ſua iuriſdictione, ibid.num.9.
* Vnio vt ritè & rectè facta dicatur, quorum conſenſus requirantur, ibid.num.17.cum ſeqq.pag.177.
Vnio beneficiorum facta abſque conſenſu poſſeſſorum eſt inualida, p.3.alleg.66.num.17. cum ſeqq.pag.177.
Vnio vnius beneficij facta alteri acceſſoriè operatur extinctionem & ſuppreſſionem nominis,& tituli beneficij vniti, p.3.alleg.66.num.34.
Vnio æquè principaliter,quæ ſit, part. 3. allegat.66. num.46. pag.180.
Vnio quomodo acceſſoriè, vel æquè principaliter facta cognoſcatur? p.3.alleg.66.num.48.
Vnio non præſumitur, ſed probari debet ab eo qui factam aſſerit, p.3.alleg.66.num.49.pag.180.
Vnio probanda eſt per inſtrumentum,ſeu litteras ipſius vnionis,vel ex diuturnitate temporis immemorialis, p.3.alleg. 66.num.50.pag.180.
Vnio ex verbis enuntiatiuis quando probetur? p.3. alleg.66. num.51.
Vnio probari poteſt per confeſſionem partis aduerſæ concurrentibus adminiculis,& coniecturis, part.3.allegat.66. num.52.pag.180.
Vnio Seminario nondum erecto fieri non poteſt, & quoad hunc effectum requiritur præparatio domus conductæ,vel emptæ,& introductio puerorum, part.3. alleg.77.num.25. pag.244.
Vnio facta Seminario omnium beneficiorum ſimplicium non valet, p.3.allegat.77.num.29.pag.245.
Vniones factæ Seminario abſque conſilio deputatorum non valent, p.3.alleg.77.num.33.pag.245.
Vniendi in perpetuum facultas conceditur Epiſcopis, non autem ad tempus, ſeu ad vitam, part.3. allegat.66.num.8. pag.176.
Vniendi facultas Eccleſias,vel beneficia propter eorum paupertatem,quando Epiſcopis concedatur, part.3.allegat.66. num.20.pag.176.
Vniendi tenuibus præbendis ſingulorum Capitularium, non tamen menſæ Capitulari, Concilium Epiſcopis facultatem concedit, p.3.alleg.66.num.32.pag.177.

Vnire beneficia ſuæ diœceſis non exempta poteſt ex legitimis cauſis Epiſcopus, p.3.alleg.66.num.4.pag.176.
Vnire poteſt Epiſcopus beneficia etiam reſeruata, ſeu deuoluta Sedi Apoſtolicæ, niſi reſeruatio eſſet perpetua, part.3. alleg.66.num.7.pag.176.
Vnita Eccleſia per vnionem ſupprimitur, & omnia transferuntur in eam, cui fit vnio, p.3.alleg.66.num.38.pag.179.
Vnita Eccleſia Parochialis poſſeſſa vti membrum alterius non inducit incompatibilitatem, part. 3. alleg.66. num.39. pag.179.
Vnitum beneficium aſſumit naturam, conſuetudines, & priuilegia principalis, p.3.alleg.66.num.37.pag.179.
VOLVNTAS puellæ Deo dicandæ exploranda eſt per Epiſcopum tam ante ſuſceptum habitum, quàm poſtea ante profeſſionis emiſſionem, tam in monaſteriis ſibi ſubiectis, quàm in aliis ab eius iuriſdictione exemptis, part.3. alleg.100.num.4.pag.331.
Voluntatem puellæ habitum regularem ſuſcipere, aut profeſſionis votum emittere volentis ex generali commiſſione Vicarius explorare non poteſt, part.3. alleg.54.num.88. pag.179. & alleg.100.num.8.pag.332.
VNITAS à Domino, & per Apoſtolos tradita quantum poſſibile fuerit, obtineri debet, p.1.tit.2.gloſ.17.n.19.pag.94.
* VOCEM deciſiuam non habet Epiſcopus in rebus pertinentibus ad Capitulum, ſed ſolùm poteſt proponere, exquirere, & reaſſumere, p.3.alleg.73.num.16.verſ. Si Epiſcopus, pag.219.
VOTA ſeu iuramenta ſolemnia ſunt Summo Pont. reſeruata ex antiquiſſimo Curiæ ſtylo, excepto voto Terræ Sanctæ, quod in iure reſeruatur, p.2.alleg.37.num.2.pag.324.
Votum Terræ Sanctæ non diſpenſatur ab Epiſcopo, licèt deuotionis & viſitationis gratia tantùm factum fuerit, ibid. num.4.
Vota quinque ſolemnia poſſunt diſpenſari ab Epiſcopo ſi in pœnam fiant, ibid.num.7.pag.324. vel data graui & vrgenti neceſſitate, & interueniente ſimul difficultate adeundi Pontificem, ibid.num.13.pag.326.
Vota duo iubentur in Capitulo quando dignitas & Canonicatus ex priuilegio, vel conſuetudine obtinetur, p.3. alleg. 62.num.25.pag.164.
Vota monialium, quando poſſint recipere Prælati monaſteria ingredientes, p.3.alleg.102.num.47.pag.347.
VSVRARII ſunt infames, p.2.alleg.43.num.3.pag.357.
Vſurarij beneficia Eccleſiaſtica aſſequi non poſſunt, nec ad illa eligi, aut præſentari valent, ibid.num.4.
Vſurarius publicus & manifeſtus quando dicatur, p.3. alleg. 111. num.26.pag.393.
* Vſuriis alienigenis domos minores Epiſcopis locantes incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam, p. 3. alleg.50.num.217.pag.28.
* Vſuras poteſtate fouentes incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam, p.3.alleg.50.num.219.pag.29.
VRSINVS Preſbyter ea fuit caſtitate, vt ne quidem à ſua muliere ſibi miniſtrari pateretur, p. 1. tit.2. gloſ.8.num.16. pag.70.
VSVFRVCTVARIVS omnium bonorum hæreditariorum poteſt præſentare in iurepatronatus ipſis bonis annexo, p. 3. alleg. 71. num. 40. pag. 195.
VTILITAS Eccleſiæ euidens, quæ excuſat Epiſcopum à reſidentia, qualis, p.3.alleg.53.num.14.pag.67.
Vtilitas Reip. euidens quæ dicatur, ibid.num.15.
VXORI atteſtanti ſe à viro ſodomitatam non creditur, p.2.alleg.44.num.18.pag.360.
Vxor nolens conſentire alienationi rerum immobilium à marito factæ, poterit iudex illam cogere, ſi contradictionem iniuſtam iudicauerit, p.3.alleg.70.num.27.pag.192.
Vxor non tenetur maritum vi monitorij denuntiare, part. 3. alleg.96.num.59.pag.317.

FINIS.

Digitized by Google

FACVLTAS IMPRIMENDI PRO OPERE.

Imprimatur. Si videbitur Reuerend. P. M. Sac. Pal. Apoſt.
A. Epiſc. Hieracen. Viceſg.

EGo Marcus Antonius Petilius V. I. D. ad Reuer^mi P. F. Nicolai Rodulfij Ordinis Prædicatorum S. A. P. Magiſtri mandatum præſens opus, cui titulus, PASTORALIS SOLICITVDINIS, ſiue DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI tripartita deſcriptio, Auctore Auguſtino Barboſa I. V. D. Luſitano, &c. relegi, & in eo nihil deprehendi Catholicæ Religioni, aut bonis moribus aduerſans, quin potiùs proba omnia, veluti à probo viro elaborata, ipſius Domini Auguſtini nominis celebritatem, & doctrinam inſignem magis commendant ad publicam omnium vtilitatem.

Marcus Anton. Petilius qui ſuprà.

Imprimatur. F. Vincentius Martinellus Soc. Reuerend. P. F. Nicolai Rodulfij Ord. Prædicat. Sac. Apoſt. Pal. Magiſtri.

Facultas imprimendi pro Additionibus.

Imprimatur. Si videbitur Reuerend. P. Mag. S. Palat. Apoſt.
A. Epiſc. Bellicaſtren. Viceſg.

EGo Melchior Lotterius I.V.D. de mandato Reuer^mi P. Fr. Nicolai Rodulfij S.A.P. Magiſtri perlegi haſce Additiones ad tractatum DE OFFICIO EPISCOPI, compoſitas per D. Auguſtinum Barboſam I. V. D. Luſitanum, eiuſdem tractatus Auctorem, nihilque in eis reperi quod bonis moribus, aut Fidei Catholicæ aduerſetur, vnde & typis publicis excudi cenſeo. In quorum fidem me proprtia manu ſubſcripſi, Romæ pridie Kalendas Maij, 1628.

Melchior Lotterius.

Imprimatur. Fr. Nicolaus Rodulfius Ordinis Prædicatorum, Sacri Apoſt. Palatij Magiſter.

APPROBATIO.

AVGVSTINI Barboſæ, DE OFFICIO ET POTESTATE EPISCOPI TRACTATVS, iam anteà impreſſus, nunc verò plus quàm tertia parte auctus, cùm in illo omnia ſana ſint, & nihil quod à fide diſcrepet habeat, in commune bonum & commodum in lucem prodibit, & ita ſentimus. Actum Lugduni 25. Aug. 1628.

Fr. Robertus Berthelot, Epiſc. Damaſci.

Frater Iulianus Ioubert, Magiſter & Prior Conuentus Lugdunenſis Ordinis Fratrum Prædicatorum.

Fr. Claudius Cochet.

Priuile

Digitized by

Priuilegium Summi Pontificis.

VRBANVS VIII. SERVVS SERVORVM DEI, ad Futuram rei memoriam. Romanum decet Pontificem personas litterarum scientiis præditas, ac maximis, longis, immensisque laboribus in componendis, & edendis libris; ex quibus Respubl. Christiana incrementum suscipiat; indefessas, prærogatiuis, & gratiis singularibus cohonestare, quò feruentiùs in eisdem laboribus perstiant, atque alij eorum exemplo ad huiusce generis virtutes peramplius excitentur. Cùm itaque, sicut accepimus, dilectus Filius Augustinus Barbosa Presbyter Bracharensis, Iuris vtriusque Doctor spatio plurium annorum ad Catholicæ fidei propagationem, Sedisque Apost. exaltationem libellum de Dictionibus, & Clausulis; deinde Tractatum, cui titulus est, Pastoralis solicitudinis, siue de Officio, & Potestate Episcopi tripartitu descriptio, & nouissimè Opus quoddam vniuersæ Christianæ Reipub. vtile, & necessarium, nuncupatum, Collectanea Doctorum, tam veterum, &c. super quinque priores Decretalium libros; duobus tomis distincta, sub nostris auspiciis hac in Vrbe in lucem ediderit. Nunc verò alia opera, videlicet, Selecta Iuris Canonici interpretationes, addendas dictis Collectaneis Doctorum super quinque priores Decretalium libros, necnon Additiones quasdam ad dictum tractatum de Officio, & Potestate Episcopi, ac etiam prædictorum Collectaneorum tomum Tertium super Sextum, Clementinas, & Extrauagantes, ac selectiora Decreti Capitula, & successiuè Quartum, Quintum, & Sextum tomos super Ius Ciuile vniuersum, necnon tractatum de Clauium potestate, & denique Canonicarum quæstionum libros quinque, ad publicam omnium, & præsertim Iuris studiosorum vtilitatem, & commoditatem imprimi facere intendas, in quibus componendis multum laboris, & expensarum impendis. Verùm dubitat ne alij ex alieno labore lucrum quærentes, volumina, tractatus, & opera huiusmodi, tam edita, quàm edenda imprimere, seu reimprimere præsumant in magnum tui præiudicium. Nos idcirco prædicti Augustini indemnitati, vt par est, hac in parte prouidere, eumque inuitu, & contemplatione tot laborum specialis gratiæ fauore prosequi volentes, & à quibuslibet excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis à Iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis, quibus quomodolibet innodatus existat, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absoluentes, & absolutum fore censentes. MOTV PROPRIO non ad ipsius Augustini, vel alterius pro eo super hoc nobis oblatæ petitionis instantiam, sed ex mera voluntate, & certa scientia nostra, deque Apostolicæ potestatis plenitudine eidem Augustino pro se, & hæredibus, ac successoribus suis quibuscumque, vt ad viginti annos quoad iam edita à data præsentium, quo verò ad alia supra expressa, dummodo tamen prius iuxta formam Sacri Concilij Tridentini examinata, & approbata fuerint, edenda in lucem opera ab eorum etiam cum annotationibus, & additionibus impressione numerandos, nemo prorsus tam in Statu Ecclesiastico mediatè, vel immediatè subiectus, quàm etiam extra, vel vltra Montes existens prædicta omnia, & singula volumina, tractatus, & opera in toto, vel in parte, etiam cum additionibus, vel annotationibus, aut aliàs quouis modo sine speciali dicti Augustini, eiusque hæredum, & successorum eorundem, vel ab eis ius habentium, licentia in scriptis habita, imprimere, seu reimprimere, aut ab aliis imprimi, seu reimprimi facere, aut impressa, seu reimpressa vendere, vel venalia habere, proponere, aut alias edere, vel euulgare, aut etiam pro vsu proprio habere, vel tenere possit, auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus, & indulgemus. Inhibentes propterea omnibus, & singulis typographis, bibliopolis, & librorum impressoribus, aliisque quibuslibet personis quauis auctoritate, licentia, & facultate fulgentibus, tam in statu Ecclesiastico mediatè, vel immediatè subiectis, quàm etiam extra, & vltra Montes existentibus sub excommunicationis, à qua contrauenientes, nisi à Romano Pontifice, præterquàm in mortis articulo constituti, absolui nequeant, & quingentorum Ducatorum auri de Camera, & amissionis librorum pœnis, toties quoties contrauentum fuerit, ipso facto, & absque declaratione vlla incurrendis pro vna Augustino, eiusque hæredibus, & successoribus prædictis, ac ius ab eis habentibus huiusmodi, pro altera verò Cameræ nostræ Apostolicæ applicandis, & irremissibiliter exigendis, ne durante tempore viginti annorum, vt supra computandorum huiusmodi tractatus, volumina, seu opera, aut eorum quoduis, in toto, vel in parte, etiam cum additionibus, & annotationibus, aut aliàs quouis modo, seu mutato titulo absque speciali Aug. eiusque hæredum, & successorum, vel ab eis ius habentium prædictorum licentia in scriptis habita imprimere, seu reimprimere, vel imprimi, seu reimprimi facere, aut venalia habere, proponere, seu aliàs edere, vel euulgare, seu quouis modo clam, vel palam distrahere, aut pro vsu proprio tenere quoquomodo audeant, seu præsumant. Mandantes insuper vniuersis, atque etiam singulis Legatis, & Vicelegatis dictæ Sedis, eiusque ditionis Gubernatoribus, & aliis Iustitiæ ministris, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis vbique existentibus, vt quoties pro Augustini, ac hæredum & successorum, iusque ab eis habentium prædictorum parte requisiti fuerint, vel eorum aliquis requisitus fuerit, illius efficacis defensionis præsidio assistentes præmissa omnia ad omnem Augustini, & hæredum, ac successorum, iusque ab eis habentium prædictorum requisitionem contra inobedientes, & rebelles pœnas prædictas irremissibiliter exequantur, implorato, si opus fuerit, auxilio brachij secularis. Non obstantibus quibuslibet constitutionibus, ordinationibus, statutis, & consuetudinibus, etiam Iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apostolicis sub quibuscumque tenoribus, & forma, ac cum quibuscumque clausulis, & decretis in contrarium forsan quomodolibet concessis, approbatis, & innouatis, quibus omnibus, etiamsi pro eorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua, & expressa, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hæc seruanda foret, ipsis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat harum serie specialiter, & expresse MOTV SIMILI DEROGAMVS, cæterisque contrarijs quibuscumque. Et quia difficile foret præsentes litteras ad quemlibet loca deferri. Volumus autem, & similiter Apostolica auctoritate decernimus, quod illarum transumptis, etiam in ipsis voluminibus, & operibus, ac eorum quouis impressis, eadem in iudicio, & extra illud fides vbique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis, concessionis, indulti, inhibitionis, mandati, & derogationis, voluntatis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem, Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo, sexcentesimo, vigesimo sexto, quintodecimo Kalendas Septembris, Pontificatus Nostri Anno Quarto.

Locus † sigilli plumbei.

Regiſt. fol. 1. lib. 4.

IRTVTE supradicti Priuilegij à S. P. V. D. Vrbano, Diuina Prouidentia PAPA VIII. *mihi concessi, Concedo ego Augustinus Barbosa V. I. D. Lusitanus, Domino Laurentio Durand, Lugdunensi Bibliopolæ, vt tractatus de Officio, & Potestate Episcopi, & de Clausulis, & Dictionibus vsu frequentioribus imprimere, & vendere possit. Datum Romæ die 4. Aprilis 1628.*

Ità ego AVGVSTINVS BARBOSA, *manu propria.*

Summa Priuilegij Regis Christianissimi.

LVDOVICVS XIII. Dei gratiâ Galliarum, & Nauarræ Rex Christianissimus, singulari Priuilegio sanxit, ne quis per vniuersos Regnorum suorum fines, intra sex annos, à die finitæ impressionis computandos, imprimat, seu typis excudendum curet, & venale habeat Opus, quod inscribitur, AVGVSTINI BARBOSÆ I. V. D. &c. *Tractatus de Officio, & Potestate Episcopi, iam antèà impressus, nunc verò plus quàm tertia parte auctus,* præter LAVRENTIVM DVRAND, Bibliopolam Lugdunensem, aut illos, quibus ipsemet concesserit. Qui secùs faxit, præter Librorum confiscationem, quater mille librarum illatione mulctabitur, vti latiùs patet in litteris, datis Bellocairi, 10. Iulij 1629.

Ex mandato Regis Signatum

COVPEAV.

Acheué d'imprimer le 10. *de Nouembre*, 1629.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google